BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 1/14 Ianuarie 1913. Nr. 1.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Dotaţiunea preoţimii noastre în trecut şi azi.*)

De **Dr. Ioan Lupaş.**

I.

O chestiune. care preocupă de timp îndelungat nu numai preoţimea, ci pe toţi cei ce se interesează de soartea bisericii noastre, este situaţia materială atât de precară a preoţilor noştri.

Pe când preoţimea altor confesiuni, încărcată de feliurite privilegii şi scutinţe, a fost pusă din timpuri vechi la adăpost de grijile traiului zilnic, ca să se poată dedica cu trup cu suflet misiunii sale sfinte, — pe preotul român îl găsim, în toată întinderea veacurilor triste şi grele, ducându-şi traiul său lipsit, prigonit şi apăsat de toate poverile unei vieţi legate mai mult de glie, decât îndreptate spre ţintele cele înalte, spre zările senine ale veşniciei.

Preotul nostru din trecut împărtăşia întru toate soartea şi felul de traiu al păstoriţilor săi, de cari nu-l îndepărtase nici în tinereţe vre-o învăţătură prea înaltă şi stăruitoare, nici mai târziu vre-un belşug mai pronunţat de bună stare materială. Această stare de lucruri a avut pe de o parte urmări bune cimentând o legătură sufletească atât de intimă, trainică şi folositoare între preot şi popor, iar de altă parte a avut urmări rele prin faptul, că a împedecat preoţimea noastră a se desface din cătuşele unui traiu prea apăsat şi a se pregăti pentru îndeplinirea unei misiuni culturale mai înalte şi mai conştiente de scopurile sale.

Cârmuitorii ţării prea arareori se gândiau, să ia vre-o măsură şi în favorul preoţilor români. Şi chiar când se întâmpla se ia vre-una, aceasta se executa anevoie sau nicidecum. In cele mai multe cazuri cârmuitorii avizau preoţimea noastră tot numai la munificenţa atât de strâmtă şi măsurată a poporului, încărcat şi de altfel cu toate greutăţile din lume. Aşa d. e. în dieta ţinută la 1569 în Turda s'a hotărât, ca preoţii români să capete dela credincioşii lor câte o clae de grâu dela fiecare cap de familie. Iar cu vre-o 120 ani mai târziu această hotărâre s'a amplificat în modul următor: „preotul să capete dela tot omul o clae de grâu şi una de ovăs şi o zi de coasă şi alta de secere până în seară, în ziua de Sân-Petru un caş. Cine nu are oi, să plătească preţul caşului în ziua de Paşti cu 2 potori. De botez 12 bani, de cununie 12 bani .... şi cum grijesc biserica, aşa să grijască şi casa popilor. In schimb, fiecare preot trebuia să dea vlădicului plocon câte un florin pe an, dupăcum s'a fost întrodus obiceiul din vechime, dela vlădica Eftimie (1572—74) încoace“.

Unii din conducătorii bisericii româneşti de pe vremuri au cercat să cumpere moşii, din ale căror venite să poată asigura urmaşilor un traiu mai cinstit. Astfel se ştie despre mitropolitul Dosofteiu, că a cumpărat la anul 1626 pe sama mitropoliei din Bălgrad moşia Beca dela nobilul Szikszai din Galtin (lângă Teiuş). Această moşie însă la 1658 a ocupat-o cu forţa Gregoriu Csiszér. Obiceiul de a înstrăina fără nici un drept averile şi moşiile bisericii române era foarte răspândit nu numai între nobili, ci şi între oamenii de rând. De aceea a aflat principele Gavriil Bethlen de lipsă la 1615, cu prilejul confirmării episcopului Teofiz dela Prislop, ca pe toţi ceice au înstrăinat sau vor înstrăina moşii bisericeşti şi, la cererea episcopului Teofiz, nu le vor restitui bisericii, să-i ameninţe cu pedeapsă de 200 fl., dacă sunt nobili, iar dacă sunt plebei, cu 12 fl. (cf. N. Dobrescu: Fragmente pag. 22)

In 2 Iunie 1651 a hotărât magistratul din Sibiiu, că preoţii români pot cumpăra casă în Sibiiu, dar urmaşii lor nu o pot moşteni, dacă nu sunt şi ei preoţi. Protopopul din Săcădate a cumpărat la 1678 o bucată de moşie dela Ungurul András Mihály; urmaşii acestuia la 1737 o pretind înapoi. (Archiv für Landeskunde N. F. vol. XXVII pag. 40.)

Intre astfel de împrejurări, când mitropoliţii noştri în zadar cercau să asigure existenţa materială a bisericii, când preoţii nu aveau nici siguranţa, că de agonisita vieţii lor se vor putea bucura măcar urmaşii cei mai apropiaţi, când tendinţa cârmuitorilor era anume să ţină întreg poporul nostru dimpreună cu preoţii săi într'o stare de umilinţă şi sărăcie perpetuă — e uşor de înţeles că preoţii noştri au trebuit să rămână avizaţi numai la darul de bună voie al credincioşilor săi, la smeritele fărmituri de hrană trupească, ce culegeau în temeiul cuvintelor din Sf. Scriptură: „dacă am sămănat noi vouă cele duhovniceşti, au mare lucru este, de vom secera noi ale voastre cele trupeşti; au nu ştiţi, că ceice lucrează cele sfinte, din biserică mănâncă, şi care slujesc altarului, cu altarul se împărtăşesc; aşa şi Domnul a rânduit, ca ceice propoveduesc Evanghelia, din Evanghelie să se hrănească“. (Pavel I. Corint 9, 11—14)

Dar aceste venite erau destul de nesigure, cum sunt ele, în măsură şi mai mare, în timpul de faţă.

In felul acesta erau plătiţi nu numai preoţii, ci şi învăţătorii: prin colecte şi daruri de bună voie din avutul ţăranului. Impăratul Iosif al II-lea a înţeles, cât de nesigură devine existenţa unui muncitor în ogorul culturii, dacă nu i se dă o leată regulată. De aceea a dispus, ca învăţătorii să fie plătiţi din fondurile comunale, iar nu din punga oamenilor singuratici („man muss die Schullehrer nicht durch Collecten, sondern aus dem Fundo der Communitäten, aus dem Allodial fundo bezahlen und nicht aus dem Beutel der Leute“). In a 2-a călătorie a lui Iosif prin Ardeal, la 1783, episcopul săsesc Funk i s'a plâns, că această dispoziţie le creiază mari greutăţi. Atunci Iosif i-a răspuns prin următoarele cuvinte semnificative: „Preoţii şi învăţătorii D-Voastre trebuesc plătiţi şi anume plătiţi în mod cinstit, mai bine decât cei catolici, căci ai D-Voastre au femei şi copii, aceia însă nu. Dacă supuşii mei ar fi Turci, şi dervişii lor ar trebui bine plătiţi, ca să poată trăi. Eu aş dori, ca *aceia, cari muncesc mult, să şi fie plătiţi mai bine; iar aceia cari nu muncesc mult, să capete plată mai puţină. Acuma însă acela are plată multă, care munceşte puţin, şi care munceşte mult, are plată puţină.* De aceea aş dori bucuros, să le pun eu toate în rânduială şi să împart cu dreptate, dar preoţimea catolică îmi pune tot felul de piedeci; am dat de dracu cu ei“... („Ihre Geistlichen und Schullehrer müssen bezahlt werden und zwar rechtschaffen bezahlt werden, besser bezahlt werden als die katholischen, denn Ihre haben Weiber und Kinder, diese aber nicht. Wenn meine Unterthanen Türken wären, so müssten auch ihre Derwische gut bezahlt werden und leben können. Ich möchte, dass die, die viel arbeiten, auch besser bezahlt würden, und die, die nicht viel arbeiten, weniger bezahlt würden. Aber jetzt hat der viel Bezahlung, der wenig arbeitet, und der viel arbeitet, hat wenig Bezahlung. Ich möchte deswegen gern das Ganze zussammen nehmen und gerecht austeilen, aber die katholische Geistlichkeit macht mir allerhand Hindernisse; ich habe den Teufel mit ihnen“... cf. „*Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde* N. F. XXIX. 1900 pag. 478).

Aceste cuvinte ale luminatului Iosif al II-lea se potrivesc foarte bine nu numai la starea de pe atunci a preoţilor noştri, ci şi la cea de astăzi. De altfel nici starea preo-

---

*) Cuvânt de deschidere rostit în conferenţa preoţilor din protopopiatul Sălıştii, întruniţi în Gura-râului la 1/14 Noemvrie 1912.

FOIŞOARA.

Călătoria Mitropolitului Sava Brancovici la Moscva.

De *Dr. S. Dragomir.*

Pentru milostenie a plecat în Rusia Sava Brancovici, celebrul Mitropolit al Ardealului, luptătorul îndrăzneţ pentru dreapta sa credinţă cu viaţă aşa de sbuciumată şi cu sfârşit aşa de trist. Călătoria aceasta scoate şi mai mult în relief individualitatea bine pronunţată a acestui arhiereu, care a ştiut să impună şi în străini, în Moscva, în cetatea care a văzut atâţia patriarhi, mitropoliţi şi episcopi răsăriteni.

Un contemporan al lui Sava, Mihail Cserei, afirmă că „omul acesta învăţat şi espert“, care a fost Sava, *adeseori* a fost trimis de principele Ardealului în Rusia şi Polonia, precum şi în cele două ţări româneşti“.[1] Din alte documente contimporane însă noi ne-am încredinţat că Sava în Rusia a fost numai odată.

Adevărat că principii ardeleni nu aveau legături cu Moscva, fiindcă nici un interes nu-i îndemna spre aceasta. Cu Cazacii însă schimbau adeseori solii. Astfel în 1651 aflăm soli ungureşti la Hătmanul Cazacilor,[1] iar în 1654 vin solii Hătmanului Bogdan Hmielniţchi în Ardeal, unde sunt primiţi cu mare cinste şi încărcaţi cu frumoase daruri.[2] Se mai afirmă, pe urmă, că în anul 1659—1660 Principele Gheorghe Racoţi II a trimis un sol la Cazaci să le ceară ajutor împotriva Turcilor, „pe care însă când se înturna cu bună făgăduinţă dela Cazaci, l-a prins principele Moldovei şi l-a trimis la Poartă“.[3]

Şincai crede că acest sol era Sava Brancovici. Dar solul, care a fost trimis de Racoţi la Cazaci şi de acolo în Moscva la Ţarul Alexie Mihailovici, nu era Sava, ci un Arhimandrit din Ierusalim cu numele Partenie, care trecea tocmai atunci spre Rusia cu un călugăr Grigorie şi cu diaconul Hrisant. Ajuns în Moscva Partenie a prezentat scrisori dela Domnii din ambele principate române şi dela principele Racoţi, cari cereau împreună ajutor împotriva Turcilor şi Tătarilor.[4]

Scrisoarea lui Racoţi e datată în Radnot la 1 Noemvrie 1659. Cerând ajutor, Racoţi spune apriat că de mult a căutat prilej să scrie Ţarului, dar până acum nici decum nu i-a fost cu putinţă.[5]

Prin urmare solul lui Racoţi nu era Mitropolitul Sava care, de sigur, nu s'ar fi întors mai mult dela Poartă, ci şi-ar fi perdut viaţa acolo ca şi Patriarhul Gavril din Ipec, omorât de Turci în anul 1659 pentru relaţiile lui cu Rusia.[1]

Despre călătoria lui Sava în Rusia în anul 1668 ni s'au păstrat două izvoare: *Cronica* fratelui său, a lui Gheorghe Brancovici, şi Actele din Arhivul principal al ministerului de esterne din Moscva.

Gheorghe Brancovici vorbeşte despre această călătorie la Cronica sa dela pagina 1563 până la 1570. După ce povesteşte cum a fost pustiită „Mitropolia“ de două ori de Turci şi de Tătari şi odată aprinsă de duşmanii ei, aminteşte şi de grija ce a avut-o Mitropolitul Sava pentru restaurarea ei. El şi-a pus în gând, după ce s'a sfătuit mai întâiu cu fratele său Gheorghe, să facă o călătorie la Moscva. De aceea a cerut permisiunea dela Principele Mihail Apafi să meargă în Moscva să adune milostenie şi să vadă împărăţia moscovită, dar mai ales pentrucă atunci se auzia că sunt acolo şi patriarhii din Alexandria şi Antiohia cu mulţi alţi mitropoliţi şi episcopi răsăriteni şi ţin sobor în Moscva pentru „a regula unele lucruri“. Principele Ardealului le-a dat cu greu permisiunea aceasta, fiindcă nu putea să se lipsească de serviciul lui Gheorghe. Trecând peste ţara leşească, la Smolensk au trecut Dniprul şi deodată cu primăvara au ajuns în cetatea împărătească a Moscvei. Aici au fost primiţi binevoitor de Ţarul Alexie Mihailovici, care i-a aşezat în Curtea unui mitropolit din Moscva şi le-a dat întru ajutor pe boierul Artemon Serghievici. In ziua Sf. Apostoli Petru şi Pavel a servit şi Sava împreună cu ceilalţi Arhierei în soborul Uspeniei. Cu acest prilej Gheorghe Brancovici — cum spune singur — a fost învrednicit de o deosebită atenţiune din partea Ţarului. Pe urmă Sava mai zăbovind câtăva vreme în Moscva, a cerut dela Ţarul să-i îngădue a se întoarce înapoi în eparhia sa din Ardeal. Ţarul l-a mai oprit spunând că-i un lucru neobicinuit şi de mirare, ca un arhiereu să se întoarcă aşa de repede dela scaunul Maiestăţii Sale. Sava a răspuns că lucrează în potriva canoanelor arhiereul, care se depărtează din eparhia sa pe mai mult timp decât un an. Aşa l-a dimis Ţarul cu multă cinste, după ce a dat răspuns la scrisoarea lui Mihail Apafi şi dupăce a fost bogat dăruit atât cu daruri arhiereşti, cât şi cu altele. Ce-i drept, Ţarul şi-a esprimat dorinţa să-i lase pe fra-

---

[1] Cipariu, Acte şi fragmente, p. 270.

[1] O spune aceasta un mitropolit grec în Moscva la Kapterev, Caracter.., p. 360.

[2] Polnoe Sobranie Zakonov. t. I. Pril. I.

[3] Şincai, Cronica, anul 1660.

[4] Actele moldo-valahe, 7168, No. 1.

[5] Ibidem.

[1] Glas, LVIII.. p. 251. De un călugăr trimis la Moscva de Constantin Vodă, prins pe urmă când se întorcea, de Turci în Moldova şi pedepsit de către Vizir în Constantinopol, la începutul anului 1661, se ştia în Moscva. Stefan Vodă al Moldovei a primit poruncă să nu mai sloboadă prin Moldova pe nici un cleric grec spre Rusia. Kapterev, Caracter.., p. 318.

235.

ţilor sârbi nu era cu mult mai strălucită. Intr'o corespondenţă trimisă din Slavonia, la 21 Maiu *1786* ziarului din Sibiiu „Siebenbürger Zeitung“, făcându-se amintire de sinodul din Carloviţ, care ar fi avut de gând să desfiinţeze posturile, dar se temea de resistenţa preoţilor dela sate, se spune despre aceşti preoţi, că unii dintre ei abia au venit de 100 fl. pe an. („Bei Aufzeichnung dieser Poppen fand es sich, dass manche kaum 100 Gulden jährliche Einkünfte hatten. Kein Wunder also, wenn sie mehr auf ihren Nahrungsstand, als auf ihre Gemeinde und deren Unterricht merkten“. *Siebenb. Zeitung din 1786*. pag. 381.)

Din partidul muncii. Presidentul partidului guvernamental, domnul *Perczel Dezsö*, a demisionat, din motive de sănătate. În locul seu va fi ales president de partid contele *Khuen Héderváry*, fostul ministrupresident şi întemeietoriul partidului. Aceasta schimbare de persoane la conducerea partidului muncii se face în interesul consolidării şi a închiegării partidului.

Tratativele de pace. Din Londra n'aduc ştirile telegrafice nici o veste mai bună. Representanţii Turciei nu au mai conferat cu representanţii statelor aliate balcanice, dar nici n'au părăsit Londra, de unde se deduce, că pertractările se vor continua în cursul săptămânii acesteia. Au avut loc însă pertractări noi între dl *Mişu*, ambasadorul României la Londra şi presidentul camerei bulgare *Daneff*, care s'a pus apoi în corespondenţă telegrafică cu guvernul din Sofia.

Despre legea electorală.

Ziarul vienez „*Reichspost*“ scrie următoarele despre situaţia politică din Ungaria, creată în urma proiectului de lege al guvernului despre reforma electorală:

„Descompunerea partidului guvernamental nu a încetat, probabil, cu eşirile de până acuma din partid. Cumcă posiţia guvernului lui Lukács cât e de *rea*, se vede din faptul, că se scot mereu nume pe plan, ca presidenţi ai viitorului guvern. Combinaţiile acestea s'au învârtit până acuma numai în jurul persoanelor, cari ajungând în fruntea guvernului, sigur că vor face reforma electorală pe baze mai largi decum sunt acelea din proiectul actualului guvern, dar cari totodată, aflându-se în posiţii cu grea răspundere, au dat dovadă, că reforma onestă electorală nu o doresc nici ei. Wekerle, ca president al guvernului coaliţionist, a avut putinţa şi datorinţa de a face reforma adevărată a dreptului electoral, dar nu a făcut'o. Iar contele Khuen a urmat pilda dată. Dela domnii acestia nu e de aşteptat deci nimica. Acestia nu vor linişti poporul. *O personalitate tare se cere la locul de conducere*, în care ţara să afle garanţa serioasă, — după atâtea decepţiuni, urmate una după alta, — că *adevărata reformă a dreptului electoral va fi făcută*. Căci altcum *vor veni zile foarte rele asupra Ungariei!*

E cu putinţă, că la fel cum au fost votate legile militare să fie forţată şi trecută prin parlament şi legea electorală a lui Lukács; dar e cu totul imposibil şi esclus, ca prin aceasta *neliniştea să fie sufocată, neliniştea, care pretutindenea, dar mai ales în capitală ameninţă cu primejdia unei revoluţiuni foarte serioase*. Şi se ştie că nimic nu e atât de primejdios ca aceea, *când* de silă, în urma presiunei de forţă venită de jos, se fii silit a crea, a întroduce reforme, pe cari *întroducându-le la timp potrivit, pe cale onestă, sevârşiai un act de mare însemnătate politică*“.

In acest înţeles scriu şi alte ziare germane şi prevestesc apropiata cădere a guvernului presidat de dl Lukàcs, pe tema legii electorale, combătută cu multă energie din partea opoziţiei unite maghiare, şi mai ales din partea socialiştilor. Ştim însă, că domnul Lukács s'a declarat gata a face modificări în proiectul seu de lege; şi astfel credem, că dacă comisiunea specială va fi aleasă în curând pentru esaminarea proiectului de lege cu pricina, iar în faţa ei domnul ministrupresident Lukàcs ar face declaraţiuni, că ce modificări se învoeşte se fie făcute în legea electorală: spiritele sar mai linişti şi necesitatea retragerii guvernului pe tema legii electorale nu s'ar mai simţi. Natural, că modificările ar trebui să fie de aşa natură, ca în urma lor numărul alegătorilor *să crească* în mod însemnat.

Dorinţele Saşilor.

Am arătat in numărul trecut, că Saşii sunt nemulţămiţi (*şi ei*) cu proiectul de lege al dlui *Lukács*, referitor la reforma electorală, din motivul, că pe basa lui *îi cutropesc Românii*, şi le iau unele din mandatele, pe cari le au ei astăzi în posesiune, pe temeiul legii electorale dela 1874, creată cu deosebită considerare faţă de Saşi. Cumcă faţă de noua lege electorală, cari sunt dorinţele Saşilor, a spus'o în una din zilele trecute deputatul lor *Melzer*, care a făcut înaintea unui gazetar dela „*Az Est*“ din Budapesta declaraţiile următoare:

„Raporturile în cercurile electorale din Ardeal sunt altele, nu acelea din Ungaria luată în sens mai strâns. *Faţă de românime trebue se fie apărate interesele săsimei patriotice.* (Dar numai săsimea e patriotică, românimea nu? Red.) Lucrul acesta l'a avut în vedere legea existentă electorală, care a stabilit pentru Ardeal *un cens cu mult mai mare* decât pentru Ungaria. Noi, Saşii, dorim, ca *şi în noul proiect de lege să se iee asemenea dispoziţiuni*.

Pentrucă dacă legea aceasta rămâne nemodificată, atunci, pe când în Ungaria luată în sens mai ângust, numărul alegătorilor se sporeşte cam cu 80%, în Ardeal numărul lor se sporeşte cu 200%, ba pe unele locuri cu 300%, şi anume în *favorul Românilor*. (Natural, dacă ei sunt *cei mai mulţi* în Ardeal. Red.) Spre a se evita lucrul acesta, *pentru Ardeal sunt a se lua dispoziţii esceptionale şi este a se stabili un cens mai urcat*. (Suntem siguri, că dorinţa aceasta *nu se va împlini*. Vor trage apoi consecvenţele deputaţii saşi? Red.) Căci cu cât se estinde mai bine dreptul de alegere, cu atât mai tare se validitează în Ardeal — Românii. Noi suntem treisprezece, deputaţii saşi, şi toţi avem datorinţa *să schimbàm* (??) dispoziţiunile îngrijitoare cu privire la Ardeal. Despre aceea nu e vorba, ca se eşim din partidul muncii. Din contră, trebue să rămânem în partid, pentruca să ne apărăm interesele. Încă înainte de pertractarea proiectului ne vom întruni şi vom decide asupra modificărilor necesare“..

Aşa s'a pronunţat dl *Melzer* în chestia reformei electorale. Şi dl Melzer trece de *cel mai cuminte* între deputaţii saşi. Tocmai de aceea trebue să ne mirăm, că un om cuminte mai poate avea astăzi astfel de păreri şi de dorinţe, se mai poate gândi la *privilegii*, astăzi, când a apus de tot steaua privilegiilor!.. Credem de altcum, că din partidul muncii dl *Melzer* nu va eşi, nici el, nici consoţii săi, decât numai atunci, când vor simţi că partidul muncii şi guvernul e pe ducă. Aşa au făcut deputaţii saşi totdeauna şi în trecut: au plecat când au simţit că se scufundă corabia! Statornicia nu a fost adecă nici când virtute săsască.

O pildă urâtă.

Intenţiunea statelor aliate balcanice după cum reiese clar din atitudinea representanţilor lor trimişi la Londra, ca să lege pace cu Turcii este, se pună mâna pe întregul teritor din Europa al imperiului turcesc. Şi se pare, că diplomaţia europeană le stă întru ajutor, ca să-şi ajungă scopul acesta. Dar pilda care se dă este urâtă şi nepotrivită cu spiritul vremilor în cari trăim. E frumos şi bine tratată chestia aceasta într'un număr mai recent al ziarului bucureştean „*Conservatorul*“, în care cetim cu privire la această pildă urâtă următoarele:

„Răsboiul din Balcani şi pretenţiile celor cari au biruit, tind să creeze o urâtă pildă. Această urâtă pildă e, că tot ceeace o naţiune poate lua cu forţa armelor şi poate ocupa de la o altă naţiune, trebuie să devie prada legitimă a biruitorului.

Dacă această morală ar prinde şi ar deveni lege pentru regularea raporturilor dintre popoare, ne întrebăm: care mai este deosebirea între popoarele civilizate şi popoarele sălbatice?

La sălbateci *acesta* a fost în totdeauna principiul posesiunei. Invaziunile popoarelor barbare s'au făcut pe această bază. Tot ceeace ocupa năvălitorul era al lui, şi când se retrăgea, făcea aceasta numai în faţa forţei majore, dar nici odata în faţa dreptului. Cum pe acele timpuri nu erau arbitri ai relaţiilor dintre state, precum sunt astăzi marile puteri europene, năvălitorul nu era nici odată silit, ca să înapoieze fructul cuceririlor sale.

Cu totul altfel de morală domneşte în epoca civilizaţiunei noastre.

Astăzi răsboaiele se fac pentru anume motive, şi în numele unor anumite principii. Chiar statele balcanice aliate au pornit răsboiul în numele principiului naţionalităţilor şi pentru eliberarea fraţilor lor subjugaţi. Odată scopul răsboiului realizat, biruitorul nu merge nici odată până a suprima pe adversar, luându-i toată ţara pe care i-a ocupat-o; şi chiar dacă ar dori să facă aceasta există ceialalţi factori, celelalte puteri neutre cari intervin.

Dacă nu ar domni acest principiu, harta Europei ar fi cu totul alta astăzi. Prusienii la 1866 ar fi luat mare parte din Austria. Germanii la 1870 ar fi trebuit să cucerească Parisul. In răsboiul turco-grec Turcii ar fi trebuit să-şi adjudece toate poziţiunile de unde au alungat pe Greci. Iaponezii ar fi trebuit să-şi anexeze porţiunea Manciuriei, unde armatele lor victorioase au pus piciorul.

Această sistemă ar fi reîntoarcerea la vremurile foarte întunecate ale omenirei. Popoarelele europene ar ajunge în halul triburilor nomade de piei roşii, cari trăesc din vânat, şi cari îşi adjudecă, fără de vorbă multă, ţinuturile pe cari le ocupă.

Vedem, cu mare surprindere, că aliaţii balcanici au părăsit principiile şi proclamă acum o morală de piei roşii, fiindcă ni se comunică, cumcă la Londra pretenţiile lor sunt astfel formulate: tot ce a putut ocupa armata unui stat victorios, să-i fie recunoscut ca bună proprietate, rămânând bine înteles a se face o altfel de împărţeală pentru acele ţinuturi, cari au fost ocupate de doi victorioşi de odată, bunăoară Salonicul.

Dar dacă această morală ar fi consfinţită şi de arbitri, atunci existenţa statelor mai mici şi mai slabe este cu totul periclitată...

In adevăr, cum s'ar mai putea împotrivi pe viitor state ca Belgia, Elveţia, Portugalia, Suedia, Norvegia, Danemarca, România, Grecia, Bulgaria, Serbia, Muntenegrul, faţă de statele cele mari ca Anglia, Rusia, Germania, Austro-Ungaria, Franţa, Italia?

Dacă e vorba de forţă, de cine are pumnul mai tare, — micile state pe cari le-am pomenit mai sus nici nu există faţă de celelalte şase colosuri, prin urmare cei mici sunt cu totul la discreţia celor mari.

Cele patru state balcanice s'au aliat şi au atacat pe Turci, fiindcă-i ştiau desorganizaţi, slabi milităreşte şi cu rezervele desconcentrate. Foarte frumoasă dibăcie. Dar dacă aceasta este morala, şi dacă această morală poate fi constinţită, atunci şi noi, Românii, cari avem o neînţelegere cu Bulgarii, putem profita de slăbiciunea lor actuală, de faptul, că armata lor este la Ceatalgea, că sunt istoviţi de lupte, pentru a mobiliza numai o sută de mii de oameni şi a-i trimete să ocupe întreaga Bulgarie până la Sofia. Şi după aceea să ne-o anexăm.

Ar fi astăzi Bulgarii în stare să ne gonească din ţara lor, fără concursul altei puteri? Ne îndoim.

Inţelegem, ca Bulgarii, Sârbii, Grecii, Muntenegrenii, să ceară compensaţii teritoriale, să facă cuceriri ca răsplată pentru jertfele ce au făcut. Dar să aibă pretenţia a-şi împărţi *intreaga* Turcie din Europa, la aceasta n'ar trebui să se gândească.

In tot cazul, consfinţirea unui asemenea exemplu ar fi, poate, o nenorocire chiar pentru cei cari îl preconizează“.

NOUTĂŢI.

An nou fericit *dorim tuturor cetitorilor, colaboratorilor şi binevoitorilor ziarului nostru.*

*

Numărul proxim *al ziarului nostru apare Vineri, la orele obicinuite.*

*

Sfinţire de Arhiereu. Mâne, Marţi, în ziua Anului nou, va fi sfinţit întru Arhiereu P. S. Sa *Dr. Valeriu Traian Frenţiu* Episcopul gr. cat. al Lugojului, în catedrala din Blaj, prin I. P. S. Sa, Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi*, asistat de P. S. Lor Episcopii *Dr. Radu* şi *Dr. Hossu*

*

Protopresbiter nou. Consistoriul plenar din Arad a numit protopresbiter la Buteni pe părintele *Florian Roxin*, paroh în Lipova.

*

Asentările. După un comunicat oficios asentările se încep anul acesta în Austria şi Ungaria la 1 Martie, în Bosnia şi Herţegovina la 1 Aprilie.

*

† Ioan Duşoiu. Joi a decedat în Braşov comerciantul şi fruntaşul român *Ioan Duşoiu*, un octogenar, care s'a bucurat de multă vază şi trecere în toate păturile sociale braşovene, fără deosebire de naţionalitate. A fost înmormântat Sâmbătă, la orele 3 d. a. în cimiteriul gr.-ort. român din Groaveri. Odihnească în pace!

*

Cursuri de analfabeţi. Din Alba-Iulia ni se scriu următoarele: Aproape în toate comunele din tractul gr.-or. al Albei-Iulia cursurile de analfabeţi s'au început, şi preoţimea noastră împreună cu învăţătorii sunt la înălţimea chemării lor. Aceşti stegari ai culturii naţionale nu cruţă nici timp, nici osteneală pentru a da poporului încredinţat conducerii lor hrană sufletească. Dintre toate comunele din tract escelează preoţimea din Geoagiul de sus, unde cei cinci preoţi pătrunşi de dragoste către înaintarea şi luminarea poporului nostru, au pus umăr la umăr, ca să servească sfintei cauze, ţinând cu mult zel prelegeri cu poporul. Deasemenea în comuna Stremţ, unde iar s'a făcut început bun cu analfabeţii. Numai spre cinste pot servi acestea pentru preoţimea din tractul nostru.

*

---

tele său Gheorghe în serviciul său, dar Sava cu părere de rău a spus că dacă ar lăsa pe fratele său în Moscva, şi-ar atrage asupra sa bănuiala eterodoxilor, între cari trăeşte. Aşa s'au întors peste Polonia acasă.[1]

Din cele istorisite de Gheorghe Brancovici trebue să fixăm împrejurarea, că Sava a auzit de celebrul sinod din Moscva alcătuit în cea mai mare parte din arhierei străini, cu doi patriarhi în frunte, care a depus pe Patriarhul Nicon. Ambiţios şi fire impulsivă cum era, s'a grăbit şi el la Moscva invocând atunci drept bun pretext faptul că vrea să-şi restaureze Mitropolia. Aceasta a fost ţinta de frunte a călătoriei sale şi nu oarecari scopuri politice, cum cred unii. Sava a întâlnit pe patriarhii numiţi în Moscva, sinodul lor însă era încheiat şi aşa se esplică graba cu care a plecat îndărăt.

Actele ruseşti ne-au păstrat destule ştiri despre această călătorie a lui Sava, întărind în parte cele povestite de Gheorghe Brancovici.

Mitropolitul Sava a sosit de fapt în 8 Maiu 1668 în Smolensk însoţit de arhidiaconul Ioan, diaconul Stoica, fratele său Gheorghe, doi nepoţi şi de alţi şase oameni. De aici a plecat spre Moscva. In 31 Maiu, a şi fost primit în audienţă de Ţarul Alexie Mihailovici.

Audienţele arhiereilor şi călugărilor ortodoxi se făceau cu ceremonialul obicinuit la audienţele festive. Dacă se aflau mai mulţi clerici răsăriteni în Moscva, atunci erau toţi primiţi deodată. Sava şi soţii lui au fost primiţi singuri. Pe cei ce se prezentau la audienţă îi conducea totdeauna unul din consilierii (dumnăi diac) dela biroul ambasadorilor. Pe Sava şi pe însoţitorii lui i-a condus şi i-a prezentat Logofătul Gherasim Dochturov. După ce a apărut Ţarul cu suita sa, în sala de audienţă şi s'a aşezat pe tronul împărătesc, Gherasim Dochturov făcând un semn şi păşind înainte s'a înclinat înaintea Ţarului şi a zis: „Alexii Mihailovici, Mare Domn Ţar, şi Mare Cneaz, singur stăpânitor a toată Rusia Mare, Mică şi Alba, Ţi s'a închinat Ţie Marelui Domn, Mitropolitul Sava din Belgradul Ardealului“. Sava şi suita lui s'au plecat acum înaintea Ţarului. După aceea logofătul urmă mai departe: „Şi V'a adus Vouă Marelui Domn, Mitropolitul, chipul sfânt al de viaţă făcătoarei Treimi, încadrat cu argint, o cruce de lemn în cadru de argint cu diamante, o panaghie tăiată din chiparos încadrată în aur cu pietri scumpe şi rubine, două cruci tăiate din lemn de cedru“. Atunci Ţarul a dispus mitropolitului a-i aduce lucrurile sfinte, şi primindu-le dela el şi-a făcut semnul crucii înaintea lor, ca mai pe urmă să poruncească a le da diacilor dela visterie. După acestea a dat Mitropolitul Ţarului scrisorile ce le avea la el. Ţarul le-a primit şi a „binevoit“ a-şi întinde mâna spre sărutare Mitropolitului şi soţilor lui, întrebând totodată pe Mitropolit de sănătate. Acesta a răspuns închinându-se şi cerând dania sau milostenia Domnului rusesc. Pe urmă după ce a mai întrebat şi de sănătatea principelui Apafi, a dispus Ţarul Logofătului Gerasim Dochturov a spune Mitropolitului ce danie capătă dela el. Şi Dochturov închinându-se a zis: „Mitropolitule Sava! Marele Domn, Ţar şi Marele Cneaz Alexie Mihailovici, singur stăpânitor a toată Rusia Mare şi Mică şi Albă şi oblăduitorul altor multe ţări şi împărăţii răsăritene, apusene şi ale Nordului, te milueşte cu dania Maiestăţii Sale împărăteşti: O cupă de argint aurită cu acoperemânt, o stofa de camohă, un soroc de soboli şi bani 30 de ruble. Şi pe voi toţi soţi şi slugi Vă milueşte Maiestatea Sa împărătească cu darul său“. In sfârşit după ce i s'a spus Mitropolitului şi soţilor lui cinstea de mâncare ce o primesc în loc de masă la Ţarul, au fost dimişi la cvartirul lor.[1]

(Va urma.)

---

[1] Această Cronică se află în manuscript în biblioteca Mitropoliei din Carloviţ. Eu am studiat-o în toamna anului 1910 în Belgrad, la Academia sârbească, unde era atunci împrumutată. O traducere românească a părţilor ce ne privesc pe noi, pregătesc acum.

[1] Actele greceşti, 7176, No. 18. şi Anexa XXVI.

† **Elena Raicu**, soţia domnului *Sava Raicu*, directorul institutului de bani *Victoria* din Arad, a decedat Mercuri, după lungi şi grele suferinţe. A fost înmormântată Vineri. Odihnească în pace!

*

Congres şi grevă. Se anunţă din Budapesta, că partidul social democrat va convoca pe Duminecă, 26 Ianuarie, un mare congres, în care se va protesta împotriva proiectului de reformă electorală şi se va proclama totodată greva generală.

*

Secţiune pentru baloane. Ministrul de răsboiu plănueşte să construiască în Neoplanta o secţiune de baloane, dacă comuna va ceda în acest scop un teritor acceptabil. Comitetul municipal al oraşului a declarat, că va pune la dispoziţia ministrului un loc de 150 jugere pentru o arândă anuală de 5000 coroane.

*

† **Ioan G. Oltean**, parohul comunei Poiana-sărată, a decedat la 18 Decemvrie v. în Bucureşti, în etate de 45 ani, şi a fost înmormântat în 23 Decemvrie v. în Poiana-sărată. Odihnească în pace!

*

Rescumpărare. Domnul advocat *Dr. Ioan Fruma* şi-a rescumpărat felicitările de ziua onomastică (Sf. Ioan) cu 20 cor. în favorul elevilor săraci dela şcoala de aplicaţie.

*

Filantropie. Suma considerabilă de 1600 milioane coroane s'a dăruit în anul 1912 pentru scopuri umanitare în Statele unite. In fruntea listei dăruitorilor stă Pierpont Morgan cu 250 milioane; Carnegie cu 50 milioane pentru spitale, fundaţiuni şi şcoli; Rockefeller a contribuit în 1912 numai 15 milioane. Alţi dăruitori figurează cu 9 şi cu 5 milioane.

*

Chinetefonul. Marele inventator Edison, după o lucrare stăruitoare de patru ani, a terminat cea mai nouă invenţie a sa, *chinetefonul*. Maşina nu este altceva, decât fonograful împreunat cu chinematograful: icoana şi cuvântul rostit sunt reproduse în acelaş timp. In teatrul Edison din Newyork are să se reprezinte chinetefonic opera *Faust*, şi mai târziu *Trubadurul*. Specialiştii sunt convinşi, că chinetefonul va însemna o evoluţie în viaţa teatrului din toată lumea.

*

Expoziţie naţională. Muzeul de arte decorative al Parisului a organizat o expoziţie din lucrările pictorului japonez, cu numele Hocusai. Acest artist a lucrat pe la începutul secolului trecut şi a fost despreţuit de clasa cultă japoneză, deoarece îşi alegea subiectele din viaţa poporului de rând; era batjocorit pictorul „ţărănimii". Astăzi însă este considerat ca întemeietor al artei japoneze, pe care a făcut-o neatârnătoare de arta popoarelor vecine. A produs nenumărate lucrări de o mare originalitate şi mult căutate.

*

Cel mai vechiu ziar al Ungariei. In 14 Iulie 1764 a apărut în Presburg ziarul *Pressburger Zeitung*, care cu ziua de 1 Ianuar 1913 intră în anul al 150-lea. Este cel mai vechiu ziar în Ungaria. Pe timpul când a apărut Pressburger Zeitung, locuitorii oraşului vorbeau numai nemţeşte şi slovaceşte, ear în dieta se vorbea latineşte. Redacţia numitului ziar va serba acest rar jubileu prin o publicaţiune festivă din cele mai voluminoase, care va apărea în luna lui Iulie a anului 1913.

*

Obiceiuri medievale. Cu încetul ies la lumina tot mai multe documente despre purtarea neomenoasă a beligeranţilor slavi şi greci din Balcani. Armatele „salvatoare" au pustiit sate şi ţinuturi, au omorât bătrâni neputincioşi, femei şi copii. Răsboiul s'a purtat conform regulelor de strategie moderna; însă cucerirea teritorului s'a făcut cu o barbarie vrednică de evul mediu. O ştire din Salonic spune, că numai în sandjacul Seres au fost măcelăriţi 20 mii de mohamedani. Câte jertfe vor fi între albanezi, cari s'au opus cu arma în mână, când dintre locuitorii pacinici s'au masacrat cu miile?

*

Mulţămită. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Izvorul Miron" au mai intrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole şi anume: Dela comuna bisericească Vlaicovaţi 6 cor., dela comuna bisericească Voiteg 2 cor., dela d-l Alexandru Popovici paroh în Bucoveţ, din prilejul căsătoriei ficei sale Ana 10 cor., dela Ioan Franţescu cand. de preot din Dragsineşti, din incidentul căsătoriei sale cu Ana fiica parohului Alexandru Popovici 10 cor., dela comuna bisericească Giodgieşti colectate prin preotul Petru Jujan 12 cor. Primească mărinimoşii donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulţămiri pentru acest binevoitor sprijin. Făget, în 27 Decemvrie 1912. *Sebastian Olariu*, protpresbiter.

*

Petrecere în Jacul-român. Tinerimea şcolară din Jacul rom. va da o petrecere teatrală împreunată cu joc, în noul edificiu al şcoalei gr. orientale în ziua Sf. Ioan, adecă Luni în 7/20 Ianuar 1913. Inceputul la 7 ore sara.

*

Un nou alfabet. Deodată cu introducerea sistemului republican, China se pregăteşte să-şi lapede haina veche a felului de scriere obişnuit de vreo patru mii de ani. Scrierea chineză, care astăzi are peste 80 de mii de semne, este o *ideografie*, adecă prin semne scrise se exprimă mai mult idei, decât sunete. Imprejurarea aceasta îngreunează memoria peste măsură şi pretinde neapărat o reformă. Unul din filologii renumiţi ai Europei, profesorul Rivetta din Neapole, împreună cu savanţii chinezi lucrează la alcătuirea unui alfabet. Reforma este aproape gata, şi e probabil că va fi primită. O revistă franceză publică despre noul fel de scris următoarele: Alfabetul chinez va avea 42 de litere, între care 23 vocale şi 19 consoane. Numărul extraordinar al vocalelor arată, că chinezii au şi astfel de sunete, care nu se pot exprima cu litere europene. Reformatorii s'au ajutat aşa că au împrumutat vocale latine, greceşti şi ruseşti, şi le-au înzestrat cu diferite semne folosite şi în alte limbi europene. Formele nu sunt totdeauna frumoase, dar se pot scrie fără greutate şi se ţin uşor în minte. Pentru cele 19 consoane ale limbii chineze alfabetul latin a dat 14, cel grecesc 2 şi cel rusesc 3 litere. Incercarea de reformă este primită cu însufleţire în multe locuri.

*

La Reuniunea meseriaşilor români sibieni au fost primiţi următorii membri ordinari: Vasile Gavrilă (originar din Lisa, fiu de econom), Ioan Popeneciu (originar din Veneţia interioară), sodali croitori; Emanuil Rohan (orig. din Şulumberg, fiu de econom), sodal barbier; Nicolae Prozan (orig. din Sighişoara, fiu de focar la tren), sodal lăcătuş; George Costea (orig. din Sebeşul inferior, fiu de pădurar) sodal rotar; Augustin Vulpea (orig. din Mintiul rom., fiu de econ.), sodal cojocar, Sabin Mladin (orig. din Otenbaia, fiu de măcelar), sodal măcelar; Ioan Banciu (orig. din Sibiiu, fiu de econ.) şi Nicolae Goţa (orig. din Poplaca, fiu de econ.) sodali zidari; Nicolae Suciu (orig. din Apoldul inf., fiu de econ.) şi Emil Simonis (orig. din Reghinul săs., fiu de edificator de case), sodali pantofari şi Danil Ciorga (orig. din Lunca de Arieş, fiu de econ.), sodal faur, ear între membrii ajutători a binevoit a se înscrie dl George Duşoiu, arhitect (Braşov-Sibiiu).

Date statistice.

Poporaţiunea comitatului Sibiiu.

Recensământul din urmă, efectuit înainte cu doi ani, a dat cu privire la comitatul Sibiiului resultatul următor:

Oraşul Sibiiu are 29.599 locuitori civili, iar soldaţi în garnisoana Sibiiului se află 3890. La olaltă deci 33,489. Dintre locuitorii Sibiiului sunt Germani 16832, *Români 8824*, Maghiari 7252, alte naţionalităţi 581. Germanii, adecă Saşii, nu au faţă de celelalte naţionalităţi decât o majoritate foarte neînsemnată de 175 suflete.

După religiune poporaţiunea Sibiiului se împarte astfel: evangelici 13.426, romano-catolici 6784, greco-orientali 6291, gr.-cat. 2935, reformaţi 2470, israeliţi 1307, unitari 261. Greco-orientalii şi greco-catolicii, cari toţi sunt Români, dau suma următoare: *9227*, deci 403 dintre ei nu sunt trecuţi în statistică ca Români.

Oraşul Sebeşul săsesc are 8504 suflete şi anume: Români 4980, Germani (Saşi) 2345, Maghiari 875, alte naţionalităţi 304.

In comunele rurale ale comitatului Sibiiu locuesc 176·921 suflete şi anume: *113 672 Români*, 49757 Germani (Saşi) 10159 Maghiari şi 3300 alte naţionalităţi. Din poporaţiunea rurală ştiu ceti şi scrie 106.516 inşi.

Intre Maghiarii din comunele rurale ale comitatului Sibiiu sunt număraţi şi cei 1565 de Evrei, resfiraţi prin unele comune. Pe teritorul comitatului Sibiiu se afla însă 63 de comune, în cari nu se află nici un Evreu.

In cele două oraşe şi în comunele rurale de pe teritorul comitatului Sibiiu sunt deci *Români 127.476*, Germani 68.934, Maghiari 18.286. Biserica noastră gr. ort. română are în oraşele Sibiiu-Sebeş şi în comunele rurale din comit. Sibiiului la olaltă 110,844 credincioşi.

Deci mai mulţi decât dieceza gr. cat. română a Lugojului întreagă, care nu are decât 99 000 de credincioşi.

Rescumpărări de felicitări

în favorul fundaţiunii ziariştilor români.

Dela darea de samă făcută la 3 Ian. n. a. c. au mai incurs la epitropia fundaţiunii ziariştilor următoarele rescumpărări de felicitări:

VI. Pe lista dlui Dr. *Octav. Sglimbea* dir. de bancă în Orăştie:

Ioan I. Vulcu, comerciant 10 cor. Dr. Enea Papiu, advocat; Dr. Octavian Sglimbea dir. de bancă şi Dr. A. Deac, advocat câte 5 cor. Dr. Silviu Moldovan, advocat; Cornel Demeter, farmacist; Silvestru Oprean, comerciant; Dr. Romulus Boca, advocat şi Ioan Moţa preot câte 3 cor. I. Popoviciu, protopop; Ioan Lăzăroiu, comerciant; Dr. Sever de Orbonaş, advocat; Dr. Aurel Muntean, advocat; şi Rudolf Brassai, măsar câte 2 cor. Dr. Ioachim Tolciu, advocat; Artemiu Brassai, comerciant; A. Baciu, comerciant; I. Buzdugan, secret. de bancă; Sebastian Bornemisa, librar; Brutus Brassai; Teodor Vulpe, şi Ioan Săcărea câte 1 cor. La un loc *58 cor.*

VII. Pe lista dlui *Dr. Romul Boilă*, advocat în Dicsöszentmárton:

Dr. Romul Boilă advocat şi Anastasiu Beşa, dirigentul agenturii „Albina" câte 5 cor. C. Muşlea cassar de bancă şi Miţi Ciuchina câte 3 cor. N. N., Ioan Todoran, funcţionar de bancă şi Iulius A. S. Anca, comerciant câte 2 cor. Alexandru Petraşiu cancelist adv. Zaharie Boilă, esecutor regesc, A. C. Dănilă Boilă, comerciant şi Lenica Muntean câte 1 cor. V. C. şi Dumitru Bozeşan cancelist adv. *câte* 40 fil. La un loc *27 80* cor.

VIII. Pe lista dlui *Alexandru Comşia* funcţionar de bancă la „Albina" fil. Mediaş:

Dl Dionisie Roman, advocat 10 cor. Dl Ştefan Morariu, advocat 5 cor Anastasiu Boiu dirigent la fil. „Albina" Dr. David Bleahu, advocat şi Andreiu Gusu, contabil 3 cor. Alexandru Comşia, funcţionar de bancă, Ioan Langa, învăţător Alexandru Şiofariu, învăţător Ioan Fodorean, preot, Traian Crişan, funcţionar de bancă, Mihail Popoviciu, cassar la fil. „Albina", Nicolae Tipuriţa, dirigent la fil. „Ajutorul" şi Ioan Moldovan, protopop 2 cor. Gedeon Henteş, învăţător, Cornel B Andrea, preot, George Iacob, preot, Vasilie Vlad, practicant de bancă, Geszit Iános, notar, şi Vasile Fodor proprietar de şcoală de vite, câte 1 cor. Nicolae Praţia, învăţător şi Nicolae Frăţilă, cassar la fil. „Ajutorul". La un loc *47 cor.*

IX. Pe lista dlui *Dr Ştefan Rozvan*, advocat în Ilia-Murăşană:

Dr. Stefan Rozvan, advocat, Ioan Iancu, director de bancă, şi Stefan Chiriloviciu câte 5 cor. Oliviu Sârb, Ioan Iuga şi George Cărăbaşiu câte 1 cor. Iosif Pârvu 50 fil. La un loc. *18 50 cor.*

X. Pe lista dlui *Dr. Gavriil Tripon*, advocat Bistriţa:

„Pomul de Crăciun bistriţian" 10 cor. Dr. Gavril Tripon, advocat, Dr. Iulian Pop, Dumitru Baican, cassar de bancă, şi Dr. Dionisiu Loginu advocat câte 5 cor. Dr. A. Pop, medic 4 cor. Dumitru Buduşan, proprietar, Dr. Leon Scridon, protonotar comit., Dr. George Linul, fişcal comit., şi Dr. George Pavel câte 3 cor. George Stanciu, protopop, Dr. Iacob Ciuta, cand. de adv., Ioan Petringel, preot, Greg. Pletosu, protopop, Dr. A. German, medic, Ioan Triff, funcţionar, Vasile Borda, oficial, George Mateiu, Stefan Poruţiu, cassar şi Dr. Victor Moldovan, advocat câte 2 cor. George Curtean, funcţionar, Ioan Constantin, funcţionar, Iuliu Dumbrava, cancelist, Alexandru Roşca, fotograf şi Dr. Ioan Lazar, cand. de advocat, câte 1 cor. La un loc *71 cor.*

XI. Pe lista dlui *Irimie Răduţiu*, notar Avrig:

Irimie Răduţiu, notar, Gheorghe Postea, vicenotar, Vasile Maxim, preot, Victor E. Preda şi soţia şi Ioan Cândea, protopop câte 2 cor. Vasile Chialda, vice-notar, Ioan Raduţiu, George Comşa învăţător, Eugen Popescu, înv. George Banciu, înv., Vasile Stoica, Traian Maxim, preot şi George Maxim, comerciant, câte 1 cor. La un loc *18 cor.*

XII. Pe lista dlui Dr. *Lazar Ghebeleş* advocat, Pecica-română:

Dr. Aurel Novac 15 cor., Dr. Lazar Ghebeleş, advocat 8 cor., Sava Tămăşdan 5 cor, Dr. Teodor Roxin 3 cor., Ioan Popescu, preot şi Stefan Novac, câte 2 cor., Stefan Roja 1 cor. şi Vichenţie Ciorogariu 60 fileri. La un loc *cor. 36.60.*

XIII. Pe lista dlui *Gh. Tatar*, şef contabil la „Agricola", Sassebeş:

Dr. A. Moga şi Sergiu Medean, prot., câte 3 cor., George Tatar, şef contabil, Macs Grecu, notar şi Eronim Păcurariu, mehanic, câte 2 cor., Dr. N. Lazar, Ioan Halalai, notar, Ioan Ursu şi Petru M. Opincar, câte 1 cor. La un loc *16 cor.*

XIV. Pe lista dlui Victor Muntean, primcontabil la „Patria", Blaj:

Victor Muntean, prim contabil 2 cor., Stefan Pop, Alesandru Borza, I. F. Negruţiu şi Petru Ciobotar, preot în Reghinul-maghiar, câte 1 cor. La un loc *6 cor.*

XV Pe lista dlui *Octavian Tobias*, dirigentul agenturii „Albina", Elisabetopole:

Dr. Alexandru Morariu advocat 10 c., Dr. Ilariu Holom, advocat şi Octavian Tobias, dirigentul agenturii „Albina", câte 5 cor., Mihail Covrig, contabil la „Mugurul", Dumitru Stinghe, cassar de bancă şi Dumitru Gall, câte 2 cor., Ioan Dragolea, preot, Isidor Cosma, inginer, Filon Coros şi G. Simu, protopop, câte 1 cor. La un loc 30 coroane.

XVI. Pe lista dlui *Cornel Lavra*, funcţionar la Banca de asigurare, Alba-Iulia:

Aurel S. Stoica 5 cor., Dr. Athanasiu Mirza 4 cor., Ioan Bărbat, Bucium şi Cornel Sava Alba-Iulia, câte 2 cor., Candin David senior, Bucium, Dr. Ioan Pop, Bucerdea, Nichifor Borza, Ioan Medrea, Antonie Pop, Bucerdea, Bazil Almăşan, Alba-Iulia şi Izidor Raica, Galda-de-sus, câte 2 cor., Emanuil Comanescu, Mihalţ, Aurel Hulea, Galda-inferioară, Enea P. Bota şi Aurel Pop, Şard, câte 1 cor., Ioan Moruşca, Nicolae Muntean şi Ciriac Raţiu, câte 50 fileri. La un loc *cor. 34.50.*

XVIII. Pe liste diverse:

Constantin Herţia, director de bancă, Sălişte, Sever de Barbu, secretar de bancă, câte 5 cor., Petru Dancăş, funcţ. de poştă, Budapesta 6 cor, Iacob Domşa, funcţ. cons., Blaj 4 cor., Dr. Victor Onişor, advocat Bistriţa 5 cor., Dr. O. Ghibu, insp. şcolar, Sibiiu 2 cor., Stefan Boer, Ioan Creţiu, Const. Buga şi M. Jurca, funcţ. de bancă, câte 2 cor. şi Ioan Nistor, contabil de bancă 2 1 cor. La un loc *37 cor.*

Suma listelor de mai sus este *400.40 cor.* la care adaogând suma de *309 50 cor.* dela publicaţiunea precedentă, rezultă *suma generală pe 709 90 cor.*

Sibiiu la 12 Ianuarie 1913.

Epitropia fundaţiunii ziariştilor.

(Va urma.)

Cărţi şi reviste.

Culegere de colinde, cântece de stea, Vifleeme, sorcove şi pluguşoare, întocmite pentru folosul tineretului, aşa cum se urează la Crăciun şi anul nou, de *Todor Pamfile*. Formează broşura cu numerii 734-735 din „Biblioteca pentru toţi" care apare în Bucureşti. Preţul 60 bani. Se poate comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Printre streini. Un volumaş de schiţe şi povestiri bune, scrise de *G. I. N. Varone*. A apărut în Bucureşti, tipografia A. Grossmann. Preţul 50 bani.

*

Orientul român, revistă politică şi culturală, director V. E. Moldovan. Numărul prim pe ianuarie 1913 are cuprinsul următor: Desfăşurăm steagul. Problema zilelor noastre. Din Lumea nouă. Lupta pentru existenţa popoarelor. Pe drumuri nouă pentru întărirea satelor. Accente. Din trecutul apropiat. Glose. Organizaţia economică a satelor. Momente. In clipa din urmă. Poşta redacţiei. Abonamentul 10 coroane pe an. Administraţia Kolozsvár (Cluj), Wesselényi Miklos utcza 26.

*

Cosinzeana, revistă literară ilustrată săptămânală, Nr. 1—2 din 1913, a apărut cu următorul cuprins: Redacţia: Cetitorilor, articol. I. U. Soricu: Colindătorul, poezie. Al. Ciura: Episcopul Dr. Valeriu T. Frenţiu. P. Dulfu: Naşterea Mântuitorului, poezie. Ion Agârbiceanu: Un moralist, schiţă. T. Murăşanu: Sonet, poezie. Oreste: Poetul, poem dramatic. Maurice Maeterlinck—Elena Farago: Tăcerea. S. Bornemisa: Vor trece anii-mi repezi, poezie. Corneliu Moldovan: Pastorală, poezie. Ioan Dragoslav: Povestea lui Moş Crăciun. Ecaterina Pitiş: Cântece, poezie. A. Ady—Vasile Stoica: Mi-e dor, poezie. D. M.: Cronică documentară Boala de fiare. Aurelia Pop: Scrisoarea unui copil către Moş Crăciun, poezie. Viora din Bihor: Cântec, poezie. Lazar — Ciura: Fioarea Betuliei, roman. L. C.: Moda. Flori de-o zi: Leontina Ciura: Crăciunul. Vasile Stoica: Parsifal. R. Mărgean: Trei păstori se întâlniră. Romanul nostru. Simion Gocan: Stefan Lazar. I. Costa: Răvaş, poezie. A. P.: Răsboirea Harapilor. Abonenţilor noştri. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. Abonamentul e 12 cor. la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci á 10 cor.

Teatru.

Astăzi, Luni, „*Das Märchen vom Wolf*" comedie, iar mâne, Marţi, în beneficiul artistei *Lilly Weinberger* comedia „*Die Zarin*".

Nr. 645/1912. (1) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Roşcani**, tractul Dobrei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor. din care 600 cor dela popor, ear 400 cor. şi eventualele cuincuenale ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/910.

2. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei dela şcoală.

3. Lemne de încălzit 8 stângini, din cari 3 stângini pentru încălzirea salei de învăţământ.

Învăţătorul ales va fi îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie, precum şi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a'i conduce la biserică în Dumineci şi Sărbători.

Cererile de concurs să vor asterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 27 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Iosif Morariu
protopop

Nr. 157/1912. (422) 2—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese, aprobate de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/1911 Epitrop. prin aceasta se publică licitaţiune minuendă, pentru a se da în întreprindere edificarea bisericei gr.-or rom. din **Kelnek** (Câlnic), protopopiatul Sebeşului, comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitaţiunea se va ţinea la 13/26 Ianuarie 1913 în edificiul şcoalei din Câlnic la 11 ore a. m.

Preţul strigării este de 39.500 (Treizecişinouămii şi cincisute) coroane, după care sumă licitanţii au a depune un vadiu de 10% în bani gata ori în hârtii de valoare.

Intreg materialul este dator al da intreprenorul.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător şi cu declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitaţiunei la mâna prezidentului, comitetului parohial.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a da în întreprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenţi, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesaţi pot afla orice informaţiuni.

Licitanţii pot fi numai persoane cualificate şi probate în această meserie

Licitanţii n'au drept a pretinde diurne şi spese de călătorie, nimic peste suma ce se va acorda.

Câlnic, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 26 Noemvrie st. n. 1912.

Ioan Duşe preot-prezident. **George Botoroagă** notar.

Epitropia parohială:

George Bona **Iacob Ghişoiu** 178

Vidi: **Sergiu Medean**
protopresbiter.

Nr. 685/1912. (419) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul Vasile Dobre din **Căpâlna** încuviinţat prin ordinul consistorial Nr. 8205/1912 B. să publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt jumătate din venitele fasionate în coala B. pentru întregirea de stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 8 Decemvrie, 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 623/1912. (418) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Răduleşti**, tractul Dobra, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 600 cor. dela popor, ear restul — şi eventualele cuincuenale — să va da dela stat pe baza documentelor învăţătorului ales, fiind pus în vedere prin rescriptul ministerial Numărul 136061/1912

2. Locuinţă în edificiul şcoalei.

3 Lemne de încălzit (12 m. cub. din care se va încălzi şi sala de învăţământ)

Invăţătorul ales este îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie, apoi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică.

Cererile de concurs să vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să se prezenteze în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 851/1912. (420) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti numite mai jos se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Blăjeni Criş Grosuri.** cu salariu de 1000 cor, din repartiţie, cuartir în edificiul şcoalei şi grădină.

2. **Buceş,** cu salar de 1000 cor., şi adecă 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericei şi 200 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

3. **Crăciuneşti** cu salar de 1000 cor., şi adecă 600 cor. din repartiţie, iar restul de 400 cor. se va cere dela stat pe baza documentelor învăţătorului ales, cuartir şi grădină în natură.

4. **Hărţegani,** cu salar de 1000 cor., şi adecă 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutor dela consistor, cuartir şi grădină în natură.

5. **Mihăleni,** cu salar de 1000 cor., şi adecă 400 cor. din repartiţie, 300 cor. din lada bisericei, 300 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, cuartir în edificiul şcoalei şi grădină. Concurenţii, cari vor dovedi că s'au ocupat cu grădinăritul, sau că au praxă în ale pomăritului. vor fi preferiţi şi vor primi pentru îngrijirea şcoalei de pomărit tractuală, situată în faţa edificiului de şcoală, anual 300 cor.

6. **Stănija de jos şi de sus,** cu salar de 1000 cor., şi adecă 600 cor. din repartiţie, iar restul de 400 cor. se va cere dela stat pe baza documentelor învăţătorului ales, cuartir o odaie, iar diferinţa la locuinţa să va întregi în bani şi relut de grădină 20 cor.

7. **Zdrapţi,** cu salar de 1000 cor., şi adecă 800 cor. din repartiţie şi 200 cor din fondurile arhidiecezane, cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Cei aleşi sunt datori să instrueze elevii în religie şi cântări să i conducă Dumineca şi în zile de sărbătoare la biserică şi a cânta cu ei.

La şcoala din Blăjeni Criş, alesul are să ţină la utrenie strana.

Cvincvenalele să computâ numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la acestea şcoale.

Concurenţii au să şi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi în cât le stă în putinţă a se prezenta înainte de alegere în vreo Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Brad, la 10 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasilie Damian
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)
(46) 50—

Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte

AVIZ.

„Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte" primeşte depuneri dela
Cor. 2000 cu **5**%, iar dela
„ 5000 cu **5**½%.

Darea o plăteşte institutul.

(407) 9—10 **Direcţiunea.**

Aspirin-Tabletten

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ca să fiţi siguri şi să primiţi aspirin veritabil, trebue să o cereţi în forme de Tablete de Aspirin. Aceste se pot cumpăra în pachetare originală à 20 tablete à 0,5 gr. cu K 1·20 tubul. Fiecare tabletă poartă timbru Aspirin.

Fabrica de colori (mai nainte)
Fried. Bayer & Comp.
Elberfeld şi Leverkusen
la Mühlheim lângă Raina.

BAYER
ASPIRIN
Preis Kr 1.20
20

(1) (413) 2—6

VECHIA MEA

experienţă este şi rămâne, că pentru a alunga lintiţele, precum a ajunge şi a susţinea fraged o piele moale şi un ten alb, nu există un săpun mai bun ca săpunul renumit în lume, **Steckenpferd din Lapte de Crin**, marca cal pe băţ de Bergmann şi Co., Tetschen a/Elbe. Bucata cu 80 fil. se află în farmacii, drogerii, parfumerii şi în alte prăvălii aparţinătoare branşei. Asemenea e minunată aprobată şi Crema de Crin a lui Bergmann „**Manera**" pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame; în tuburi a 70 fil. pretutindeni se află. (60) 40—40

A apărut şi se află de vânzare
a Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole
de
Ion Mateiu.
Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

✦ **La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!** ✦

Veritabil numai

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ

cu triunghiu de talpă.

Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.

Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I. (416) 6—10

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atenţiune publicului românesc asupra depositului meu de

piane şi pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (**Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl** etc.) cu preţuri de 600—2000 cor. **Armoniuri de şcoală** dela 200 cor. în sus.

Cu distinsă stimă: **T. Popovici,**
profesor de muzică.
Sibiiu, strada Cisnădiei Nrul 7.
(Vis-à-vis de hotelul *Impăratul roman.*)
(411) 27—

Serviciu prompt şi conştienţios.

Prima referinţe.

Prima fabrică transilvană
ces. şi reg. privilegiată
de casse de fier şi oţel,
şi
lăcătuşerie de artă şi construcţie,
instalată cu putere electrică.

E. Purece,
Sibiiu—Nagyszeben
Strada Faurului 19 (Schmidgasse).
(138, 20—20

Preţuri moderate.

Cataloage de preţ gratis şi franco.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Ianuarie 1913. Nr. 2.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Anul nou în Sibiiu.

Sibiiu, 17 Ianuarie n.

Bunul şi frumosul obiceiu din trecut n'a fost dat uitării nici în anul acesta: în ziua de anul nou, după sfânta liturgie, asesorii consistoriali, profesorii dela seminar şi dela celelalte şcoale din loc, funcţionarii „Albinei“ şi ai „Luminei“, şi alţi număroşi inteligenţi români din Sibiiu, s'au presentat la Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan,* pentru a-i aduce felicitări de Anul nou.

In numele celor ce şi-au ţinut şi de astădată de sfântă datorinţă a-şi arăta stima, iubirea şi veneraţiunea faţă de Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, a vorbit Preacuvioşia Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu,* vicar arhiepiscopesc, dând esprimare sentimentelor celor presenţi în următoarele alese şi frumoase cuvinte:

„*Escelenţă!*

Dacă în tot momentul trebue să fim conştii de datorinţele şi de chemarea noastră, cu atât mai mult se cere dela noi, ca în anumite restimpuri şi ocasiuni, precum este şi întrarea într'un an nou, să ne facem seamă despre lucrările şi datorinţele noastre.

Una din ideile ce ne preocupă astăzi este binele obştesc, spre care trebue să tindă fiecare om, şi că acel bine numai aşa se poate realiza, dacă fiecare membru al societăţii, prelângă împăcarea trebuinţelor sale individuale, va şti să contribue cu activitatea sa şi după puterile sale la ajungerea scopurilor bune ale societăţii.

Pe noi Românii ne leagă biserica mai mult ca oricare instituţiune de scopurile ei salutare, cari sunt: religiositatea şi cultura, pe base naţionale. Dacă noi în butul unor greutăţi şi pedeci, ce întimpinăm, prosperăm pe aceste terene, avem după Dzeu să mulţămim conducerii bune şi înţelepte a bisericii noastre ortodoxe române prin Escelenţa Voastră, care prin autoritatea ce Vi-o dă trecutul strălucit, ca cap al bisericii noastre, şi prin bogatele esperienţe, apăraţi biserica noastră de ori ce năpăstuiri şi privegheaţi neîncetat ca un păstoriu neadormit asupra turmei cuvântătoare, ca să fie nutrită cu hrana vieţii sufleteşti.

Recunoscători pentru părinteasca îngrigire, Vă descoperim la întrarea în anul nou dorinţele noastre de bine şi urările, ca bunul Dzeu să vă ţină în viaţă şi să vă dăruească cu sănătate deplină întru mulţi ani, pentru binele şi prosperarea bisericii noastre.“

Aclamări sgomotoase au format ecoul acestei frumoase vorbiri.

Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* mulţămeşte din adâncul inimei pentru mult preţuitele felicitări ce îi se aduc de anul nou, şi doreşte tuturor asemenea an nou fericit, şi încă mulţi ani de bine şi fericire. Pentru a-i putea avea, se cer însă două lucruri: darul puternic al bunului Dumnezeu, dela care vin toate, şi apoi conlucrarea noastră. Darul lui Dumnezeu e neîncunjurat de lipsă, pentrucă dela el avem viaţa, bunăstarea, el ne poate feri de rele, de primejdii, de catastrofe elementare, cum au fost în vara trecută furtunile cele mari şi ploile cele multe asemănătoare unui potop, şi el ne poate feri de răsboaie, cari reclamă sute de mii de vieţi, ca cel încă neterminat din apropierea noastră, care ţine şi la noi spiritele încă în continuă agitaţie. E necesară apoi şi conlucrarea noastră, nu numai pentru noi şi spre binele şi fericirea noastră proprie, ci şi pentru ceialalţi, pentru cei mulţi. pentru publicul cel mare, căci înzadar vom fi noi fericiţi şi mulţămiţi, dacă cei mulţi, obştea, nu e Atunci nu poate se fie nici un bine în lume. Conlucrarea noastră tocmai de aceea trebue să fie foarte înţeleaptă, bine cumpănită, căci numai o astfel de conlucrare poate se dee roade mănoase şi să aibă urmări bune. Imprejurările grele şi critice în cari ne aflăm să nu ne descurajeze, ci să ne îndemne la o desfăşurare tot mai mare a puterilor noastre, căci atunci sigur vom învinge greutăţile. Cei bătrâni au trecut prin împrejurări cu mult mai grele şi mai critice decum sunt cele de astăzi. Pe atunci nu erau stipendii, nu erau fundaţiuni. Greutăţile au fost însă învinse şi cei ce au luptat cu ele şi-au creat şi lor o posiţie mulţămitoare şi au dat şi obştei liniştea şi mulţămirea sufletească. Pentruca însă se fie conlucrarea noastră înţeleaptă şi bine cumpănită, se cere tărie de credinţă în Dumnezeu, carea nu trebue să ne lipsească niciodată. In convingerea şi speranţa, că anul nou va fi mai bun decât cel trecut la vecinicie, doreşte deci de nou Escelenţa Sa celor presenţi şi familiilor lor, precum şi întreg neamului românesc, tot binele şi toată fericirea în anul care se începe.

Dela Escelenţa Sa societatea românească a mers la P. C. Sa, Arhimandritul şi vicarul arhiepiscopesc, *Dr. Ilarion Puşcariu,* în scopul de a aduce şi Preacuvioşiei Sale felicitări de anul nou. Aci oratorul a fost P. C. Sa, protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca,* directorul seminarial, care a asigurat pe părintele Arhimandrit, că cei ce au venit şi de astădată să-i aducă felicitări de anul nou, nu împlinesc numai o simplă convenţie socială, ci-şi arată stima şi veneraţiunea faţă de P. C. Sa, care în poziţia insemnată pe care o are, cu trecutul seu laborios, pe teren bisericesc şi naţional, şi-a creat un nume venerat de toţi. Pentru serviciile aduse bisericii şi neamului, Românii sibieni nu pot aduce alt prinos de recunoştinţă P. C. Sale, decât rugând Ceriul să-l ţină întru mulţi ani fericiţi.

Preacuvioşia Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu,* mulţămeşte oratorului şi celor presenţi pentru felicitările aduse, pentru manifestările de dragoste, dorind, ca anul nou să fie pentru toţi, pentru biserică şi pentru neam, un an de bine şi de fericire. La noi gratulările nu au caracter oficios, politic, ci au un caracter intim, creştinesc, patriarhal. Ne manifestăm unii faţă de alţii sentimentele de dragoste şi doririle de bine. In acest înţeles ia şi P. C. Sa felicitările ce i-se aduc şi răspunde la ele, dorind tuturor an nou fericit.

S'au adus în urmă felicitări de anul nou P. C. Sale, Protosincelului *Dr. Eusebiu R. Roşca,* director seminarial, căruia ia rostit cuvinte binesimţite de felicitare dl *Dr. Vasile Bologa,* directorul şcoalei civile de fete, iar P. C. Sa a răspuns, mulţămind pentru semnele de dragoste ce i-se arată şi de data aceasta.

Mai notăm, că în ziua de anul nou, Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan,* a primit felicitări dela toate căpeteniile civile şi militare din Sibiiu, iar din afară a primit mulţime de scrisori şi telegrame de felicitare.

Recunoştinţa Monarhului. Ambasadorul austro-ungar din Bucureşti a predat Duminecă, din însărcinarea Monarhului nostru, domnului ministru president *Titu Maiorescu,* domnului general *Averescu,* şeful statului major român, domnului general *Crainiceanu,* comandantul corpului prim al armatei române şi domnilor *Creţeanu* şi *Tresnea-Greceanu,* funcţionari în ministeriul român de externe, câte un exemplar din portretul Maiestăţii Sale, provezut cu propria semnătură, şi anume, în semn de recunoştinţă pentru afabilitatea cu care a fost primit din partea lor în Bucureşti şeful statului major al armatei austro-ungare, generalul *Conrad de Hötzendorf,* înainte cu vre-o două luni.

Hotărârile comitetului. Comitetul central executiv al partidului naţional român s'a întrunit în 12 şi 13 Ianuarie n. în şedinţă plenară în Budapesta, şi luând în desbatere evenimentele mai recente politice

FOIŞOARĂ.

Călătoria Mitropolitului Sava Brancovici la Moscva.

De *Dr. S. Dragomir.*

(Fine).

Scrisorile amintite mai sus se află toate în copiile, cari le-au luat atunci la biroul ambasadorilor.

Mihail Apafi, — care în actele din birou de multe ori e numit greşit şi Racoţi, — recomandă din Bistriţa în 18 Ianuarie 1668 pe Sava Brancovici, „cinstitul episcop“ al bisericilor de legea grecească din Ardeal, care a plecat să ceară milostenie pentru trebuinţele bisericii sale. Cu această ocazie salută şi aduce urările sale de bine Ţarului Alexie Mihailovici şi casei sale.[1]

Regele Poloniei Ion Casimir spune în scrisoarea sa, că s'a rugat de el „cinstitul părinte“ Sava Brancovici, Mitropolitul Ardealului, să-i îngădue a trece liber prin ţara lui şi să intervină pentru el la Ţarul, ceea ce a fost înclinat a o face cu atât mai ales, că ştie foarte bine cu câtă înăscută bunăvoinţă şi râvnă, spre lauda lui Dumnezeu obişnueşte Ţarul a primi „persoanele duhovniceşti“. Nici nu se îndoeşte prin urmare, că şi Mitropolitul Sava Brancovici, care a întreprins un drum aşa de lung pentru zidirea bisericilor lui Dumnezeu în ţara Ardealului, va primi cele dorite în cererile şi în rugarea sa.[1]

Mitropolitul Chievului Antonie Vinniţchi nu spune nimic referitor la Sava, ci în scrisoarea datată în Aprilie, 1668 din Liov, se plânge numai de năcazurile ce le sufere el însuşi.[2]

In ziua următoare, în 1 Iunie s'a prezentat Sava în biroul ambasadorilor cu Cneazul Nichita Ivanovici şi a predat o scrisoare, care ni s'a păstrat în original. In ea spune Mitropolitul nostru că a auzit de pacea Ruşilor cu Polonii, dar nu ştie pe câtă vreme e, căci unii vorbesc că-i pe veci, alţii că-i numai pe o vreme, alţii iară că pacea e încheiată numai cu regele şi nu şi cu statul (polon). Singur ar fi trimis să întrebe de asta pe regele Poloniei, dar se îndoeşte că i s'ar fi spus adevărul, fiindcă Racoţi Gheorghe s'a răsboit cumplit cu Polonia, de altă parte şi păgânii turci sunt aproape şi „nu cumva să afle că noi ne bucurăm auzind, că creştinii şi monarhii se unesc“. A auzit şi despre aceea, că Turcii vor începe răsboiu şi vor ajuta pe Cazaci şi atunci „nici nouă nu ne va fi bine“. Şi apoi mai departe „Bucuros am face şi noi ceea ce ar ruşina pe Turci, dar fără de ajutorul altor creştini şi monarhi şi fără de voia şi ajutorul lui Dumnezeu nimic nu-i cu putinţă. Fiind noi sub picioarele lor, ne-am bucura şi noi dacă am şti cu adevărat, că va urma sdrobirea procleţilor Agareni şi am fi gata şi noi spre aceasta. In aceste părţi se află mare mulţime de creştini ortodoxi, Sârbi, Bulgari, Români, toţi sunt gata, şi aşteaptă să atace din oare care parte creştinii pe procletul de Turc; fiind în mare lipsă, nevoe şi strâmtoare, toţi ar alcătui, cu voia lui Dumnezeu, o oaste“.[1]

Din acest act al Mitropolitului Sava, în care sunt espuse clar ideile politice ale acestui arhiereu, învăţaţi ca profesorul Kapterev,[2] Arhimandritul Dimitrievici[3] şi profesorul Radonici[4] vreau să dea o nuanţă politică acestei călătorii a lui Sava în Rusia. Dl Radonici crede că însuş Apafi i-ar fi încredinţat lui Sava misiunea de a se informa mai de aproape despre relaţiile politice între Polonia şi Rusia de o parte, iar de altă parte între Ruşi şi Cazaci.[1] Dar afirmaţiunea aceasta este de sigur greşită. Dacă în Moscva ar fi avut loc oare cari tratări politice între Sava şi Curtea rusească, actele din biroul ambasadorilor ne-ar fi păstrat mai multe ştiri despre aceasta. Nici ideea lui Sava despre o alianţă a creştinilor răsăriteni împotriva Turcilor nu este nouă. O întâlnim doar în anul 1654 când ea purcede în Moscva;[2] în semnul ei se încheiară legăturile lui Gheorghe Stefan cu Rusia şi pe urmă solia din anul 1659 a lui Racoţi şi a celor doi domni români încă a urmărit aceeaş ţintă. Sava în loc să dea răspuns oral la interogatorul obişnuit ce se lua tuturor călătorilor în Moscva, a scris actul de sus, unde a lămurit pe secretarii dela ambasadă despre impresiile ce şi le-a câştigat în cursul călătoriei sale.

In 2 August a fost primit din nou de Ţar în audienţa numită „de adio“, când a primit drept milostenie 200 de ruble în „soboli“, în 4 August i s'a dat răspunsul pentru principele Mihail Apafi, în care spune Ţarul că a dăruit pe „episcopul“ Sava cu dania sa pentru singura credinţă ortodoxă şi afacerile curente ale partidului, a ales o comisiune de zece, care se fie in permanenţă in Budapesta, şi să se ocupe cu resolvarea lor. Cu privire la noua lege electorală comitetul a decis continuarea luptei pentru înfăptuirea sufragiului universal, egal, direct şi secret, cu votare în comune, şi combaterea cu toate mijloacele legale a proiectului de lege presentat dietei din partea guvernului. In urmă comitetul a luat la cunoştinţă motivele, cari au determinat biroul partidului se ţină în suspens publicarea manifestului. Publicarea a remas a se face la timp potrivit.

---

[1] Anexa XXIV.

[1] Anexa XXV.

[2] Actele greceşti, 7176 No. 18.

[1] Anexa XXVII.

[2] Articolul lui N. Kapterev, Sosirea în Moscva pentru milă a ierarhilor sârbi din diferite eparhii şi a egumenilor din diferite mănăstiri sârbeşti în secl. XVI., XVII. şi la începutul secl. XVIII., în Pr.bavlen a k izdaniu tvorenij zviatich otcev, Moscva 1891, V. 48, p. 545 şi urm.

[3] Glas LVIII., 286.

[4] Contele Gheorghe Brancovici şi epoca sa (sârbeşte), Belgrad 1911, p. 123.

[1] Ibidem.

[2] N. Iorga, Geschichte des rum. Volkes, II., 124

Tratativele de pace. Dela suspendarea consultărilor, representanţii Turciei nu s'au mai întâlnit cu representanţii statelor aliate balcanice şi nu au mai conferat cu ei. Şi unii şi alţii stau pe punctul de mai nainte de vedere: Turcii nu dau Adrianopolul, iar ceialalţi nu leagă pace fără Adrianopol. Pe eri, Joi, sara au fost invitaţi toţi la ciaiu diplomatic la ambasadorul austro-ungar din Londra, în scopul de a se apropia iarăşi unii de alţii pentru a continua pertractările în chestia legării păcii. Tratativele între Daneff, representantul Bulgariei, şi ambasadorul României din Londra au fost însă continuate, dar la resultat positiv nu s'a ajuns nici între ei. Se telegrafează însă dela Londra, că dnul *T Ionescu* voea să plece acasă, dar Daneff l-a rugat se mai rămână câteva zile, pentrucă aşteaptă instrucţiuni noue de acasă. De aci se deduce, că situaţia s'a îmbunătăţit şi că Bulgaria e pe cale de a face concesiuni României.

Dotaţiunea preoţimii noastre în trecut şi azi.

De **Dr. Ioan Lupaş**.

II.

Când au cerut la 1791, după moartea împăratului Iosif, episcopii Adamovici şi Bob, ca să fie împărtăşiţi şi preoţii români din partea statului de beneficii egale cu ale preoţilor celorlalte confesiuni — căci ei au muncă mai grea decât aceştia, fiind credincioşii lor cu mult mai număroşi aici în Ardeal, decât ai tuturor religiilor „recepte“ — cererea episcopilor n'a fost ascultată, ci li s'a impus, să îngrijască a da fiitorilor preoţi o creştere simplă şi modestă, ca să nu se desveţe de coarnele plugului („fiat itaque planum, quomodo clerici alentur, ne a stiva avocentur“, cf. revista *Luceafărul* 1907 pag. 60).

La 1794 s'a stabilit apoi următoarea „normă adecă rânduială a veniturilor patrahirului, care s'au hotărât prin milostivul crăesc rescriptum, adecă poruncă împărătească, ce s'au dat în 23 zile alui Septemvrie anul 1794 pentru locuitorii neuniţi de legea grecească, fie cătane, fie provinţialişte şi pentru popii lor: Pentru cununie fără deschilinire a căsătorii cei dintâiu, de a doua sau de a treia, tocma şi într'o întâmplare ca aceea, când văduva se mărită după holteiu tinăr sau văduvoiul îşi logodeşte lui-şi fecioară, peste tot să se plătească 30 crei(ţari). — Pentru îngropăciunea pruncului, până când iasă de şapte ani împreună cu blagoslovirea apei 24 crei. Pentru îngropăciunea feţii, ce au trecut de şapte ani în sus, fie sau bărbat sau femee, de va fi mai cu avere, 2 florini nemţeşti; de va fi de mijloc, 1 fl. nem., de va fi mai săracă, 30 crei. Iară dela ceia ce sunt de tot săraci, nimica plată să nu se ia, ci în dar să se îngroape; şi despre aceasta magistratuşurile locurilor, şi mai marii peste leghioane şi peste reghimenturi să ia seamă“.

„Acestea slujbe sfinte, care acuma vor veni înainte, nime altul va fi datoriu a le plăti fără numai acela, care din a sa bună voe şi râvnă le-ar pofti. Fieştecăruia preot, de va fi chemat, afară de paroch şi va fi la petrecania mortului, 6 crei. Cine ar vrea să sărbează sărbătoarea sau praznicul sfântului său, pentru blagoslovenia færturilor, a grâului şi a colacului să plătească 3 crei. Pentru molitvă şi stropirea cu sfeştanie a căsii, unde au zăcut muere chendelă 6 crei. Pentru o lăturghie 2 crei. Care pofteşte rugăciunile celea de 40 de zile, care se fac după sfârşitul liturghii, adecă parastas 30 crei. Pentru pomelnicul morţilor preste an 12 crei. Câţi stâlpi ai Evanghelii vrea cineva să se cetească pentru mort, pentru tot stâlpul 12 crei. Pentru cetirea a toatei psaltiri 1 fl. nem. Pentru un paraclis 3 crei. Când umblă cu crucea la bobotează pe la căsi botezând 3 crei. Care va vrea ca în toate Duminecile, în casa sa, să se facă apă sfinţită, va plăti peste an, adecă pentru 52 de Dumineci, în care se va blagoslovi apa, 3 fl. nem. 6 crei. Eară care mai arar va pofti aceea blagoslovire, va plăti deschilinit pe fieşte care blagoslovire 3 cr. Protopopului pentruce va da testimonie la prilejul căsătorii, că s'au strigat în biserică de trei ori, 6 crei. Pentru un sărindar întreg 5 fl. nem. Pentru jumătate de sărindar 2 fl. nem. 50 crei. Pentru paruzie, care de bună voie se face la mănăstiri, la parochii sau la vlădicii, ceice nu sunt porţieşi, să plătească 36 fl. nem. Eară cari sunt porţieşi şi cătanele de pe la margini, adecă militarii, începând dela strajameşter în jos, pentru paruzie nu mai mult va plăti, fără 12 fl. nem. Insă ca popii tacşile adecă preţurile acestea nici a le mai ridica, nici după voia sa a le lua sau care n'au fost în obiceaiu, a le aduce în luntru să nu fie slobozi, tare se porunceşte. (Dr Il Puşcariu: *Documente pentru limbă şi istorie* I. pag. 168.)

Această normă stolară. stabilită la 1794, este cea mai complectă, din câte s'au păstrat, şi ea poate servi ca o bună dovadă contra acelora, cari susţin, că taxele stolare nu s'ar putea regula şi uniformiza pretutindeni, aducându-le în oarecare raport cu cerinţele extrem de urcate ale timpului, în care trăim. Dacă la 1794 s'a putut impune această normă stolară pentru toate bisericile din Ardeal, pentruce nu s'ar putea face acelaş lucru şi acum, la 1912, pentru toate bisericile din mitropolia noastră? E sigur, că pentru prestigiul bisericii, dar şi pentru vaza şi autoritatea preotului e cu mult mai compromiţătoare situaţia de azi, când preotul cinstit e lăsat pradă capriciilor unor oameni îngâmfaţi, cari vor să-l umilească în tot momentul prin fărmiturile lor, iar cel abuziv şi lacom de argint are prilej de a născoci izvoare de ,,câştig spurcat“...

Asămănată norma stolară din 1794 cu taxele stolare obicinuite astăzi, dacă vom ţinea samă şi de valoarea banului înainte cu 118 ani, rezultă în mod evident, că multe din serviciile preoţeşti erau mai bine răsplătite atunci decum sunt astăzi. Şi la acestea se mai adăugeau ploconele şi zilele de clacă, pe cari credincioşii de sigur le făceau mai cu drag preotului lor, decât nemeşilor străini de neamul şi legea noastră. Nu se poate trece cu vederea nici împrejurarea, că în vechime preoţii noştri se recrutau dintre ţăranii cei mai bine înstăriţi, cari nu erau avizaţi esclusiv la venitele slujbei preoţeşti, ci învârtiau adeseori întinsă economie de pământ sau de vite. Din venitele acesteia îşi susţineau şi creşteau familia, iar cele preoţeşti erau mai mult numai nişte venite laterale.

Cu toate acestea, şi preoţii noştri din vechime simţiau nedreptatea, ce li se făcea de atâtea veacuri. Episcopii Vasile Moga şi Ioan Lemeni insistă în petiţia lor înaintată dietei ardelene la 1842, asupra acestei nedreptăţi arătând, că „cei de legea greco-unită şi neunită zeciuiala nu o dau la popii lor înşişi, ci la popii de legea augustană măcar că privilegiul craiului Andreiu sună aşa: Sacerdotes sibi eligant et decimas eisdem persolvant. Iar Sf. Scriptură porunceşte: ,,Nemo corporalia exigat ab illis, quibus spiritualia non administrat“. Sfântul Stefan craiul, cartea II cap. 52, zice: „Si cui Deus dederit decem, decimam det Deo, idest Sacerdoti sui ritus“.... „Vestitele puncturi Micheşiane regulează, ca ,,zeciuiala să o plătească fiecare la popa său“. Sau egalitatea de drept nu strigă cu glas mare, ca Românul să iee parte deopotrivă cu Sasul din toate foloasele pământului crăesc? Şi apoi oare nu răsună glasul deşteptător şi sfânt al lui Dumnezeu, al naturii şi al omenimii: că omul slobod să nu domnească peste om slobod şi să nu apese pe semenul său, investit cu drept deopotrivă, nici să-l desbrace de drepturile lui? Şi totuş... cetăţenii cei greco-uniţi şi neuniţi cu dreptul deopotrivă, însă cu numărul mai mare, zeciuiala o dau popilor săseşti, lor le câştigă venituri ce taie la mai multe mii, lor cari nu fac nici o slujbă dzeească, pe cari ei (Românii) nu-i aleg, cari pe aceştia nu-i învaţă. La multe locuri satul românesc întreg cară bogatele zăciuieli popii săsesc locuitor în alt sat, ba însuş popa neunit este silit a îmbogăţi din productele sale pe popa săsesc. Unde este aici egalitate de drept, unde este împărtăşirea uniformă din foloasele comune? La punctul acesta se adaugă, cumcă pe pământul crăesc popilor de legea augustană sub nume de loc bisericesc li se dau locuri întinse, încăpătoare de câte 50—100 gălete, fânaţe întinse, mori şi cârciume cu venituri bune; ba şi însuş capelanilor, cântăreţilor, clopotarilor şi clisierilor li se dă pământ foarte mult din locurile comune; iar popii noştri în loc de acestea sunt siliţi a flămânzi şi cu ochi lăcrimoşi a privi, cum se îmbogăţesc bogaţii lor soţi, pe cari cei de legea greco-neunită îi mai sporesc şi cu zeciuiala produsă cu munca mânilor lor — ei, cari sunt scoşi din toate. Popa unit încă capătă numai ca din milă câte ceva. Ce mai dovadă învederată de recunoaşterea şi practizarea egalităţii de drept prin naţia săşească!... Principiul cel mare naţional al Sasului este *a se îmbogăţi pe sine şi a sărăci pe străini*“. *(Cartea de aur* I. pag. 158—159). Deaceea episcopii cer: 1. ca zeciuiala fiecare să o dea la popa său, iar popii neuniţi să fie scăpaţi, şi 2. ca persoanelor bisericeşti de alte religii încă să li se taie atâta loc bisericesc, cât stăpânesc cei de legea augustană (pag. 162).

Această cerere a episcopilor români a rămas însă fără efectul dorit.

NOUTAŢI.

***Numărul proxim** al ziarului nostru apare Mercuri, la orele obicinuite.*

*

Lege pentru apărarea mamelor. În Australia se pregăteşte un proiect de lege, in care se hotăreşte, ca mamele să primească dela stat câte o sută de franci de fiecare nou născut. Suma aceasta se plăteşte la cererea mamei, fără considerare că este bogată sau săracă.

*

Oameni suspecţi. Jandarmii din comuna Pecica de lângă Arad au deţinut trei indivizi, cari vorbesc ruseşte şi spun că sunt din Rusia. Indivizii, neputându-se legitima, au fost arestaţi.

*

Două mii de concurenţi. Ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică anunţase pe la începutul lunei trecute, că sunt de ocupat 180 de posturi învăţătoreşti la şcolile primare de stat. La aceste 180 de posturi s'au prezentat acum nu mai puţin de *două mii* de concurenţi, în partea cea mai mare dăscăliţe fără post.

*

Băi de mare. Un consorţiu de bănci ungare, austriace şi suedeze voeşte să întemeeze un mare stabiliment de băi de mare în apropierea oraşului Fiume. Capitalul de acţii este 12 milioane de coroane.

*

Jertfele alcoolului. In locuinţa muncitorului Brunner, cum se scrie din Viena, s'a ţinut Duminecă o orgie de beutură, la care a luat parte familia întreagă împreună cu trei copii între 4 şi 11 ani. La sfârşitul chefului Brunner şi cei trei copii au fost găsiţi leşinaţi în urma alcoolului consumat. Transportaţi la spital, doi dintr'înşii nu şi-au mai venit în fire şi peste câteva ore au murit.

*

---

creştină şi la rugarea lui (Apafi).[1] In 25 August i s'a dat un hrisov de danie, ca să poată veni în Rusia pentru milostenie tot la şepte ani. Astfel de hrisoave dintre toate mănăstirile româneşti nu au primit decât două, cea din Galata şi cea din Coşulea, pentrucă nu obişnuiau a se da, decât acelor cari au fost câştigat deosebita graţie a Ţarului rusesc sau cari puteau dovedi merite alese pentru el. Conceptul original al hrisovului e redactat pentru mănăstirea mitropoliei din Bălgradul Ardealului, în virtutea căruia Sava şi urmaşii lui aveau dreptul să vină în Rusia tot la şepte ani, să capete milostenie. Tot în concept însă s'a tras peste pasagiile unde se vorbeşte de urmaşii lui Sava, aşa că trebue să credem despre acest hrisov de danie, că i s'a dat numai personal lui Sava, să se folosească de el până va fi în viaţă.[2]

Şi din acest act putem vedea câtă însemnătate i s'a dat lui Sava în Moscva. Un istoriograf rus, *Maicov*, spune că Sava întru atâta şi-a câştigat graţia Ţarului, încât acesta a dispus să se facă pentru ei o frumoasă mitră arhierească.[3] Şi când, în 28 August, i s'a dat şi paşaportul de plecare, Ţarul a dispus spre deosebita cinste a lui Sava, lui Bogdan Trusov Căpitanul Streliţilor din Moscva,[1] să-l petreacă ca pristav până în Smolensk.[2]

In 12 Septemvrie 1668 Sava se afla într'o localitate lângă graniţă, în Zverevici şi de aici scria o scrisoare de mulţămită Ţarului, spunând că a sosit în pace din Moscva în Zverevici şi „în această clipă, alta nu mai ştiu scrie Maiestăţii Voastre împărăteşti, decât că după făgăduinţa mea, cât îmi va fi cu putinţă cu inimă curată şi cu tot sufletul meu, despre toate voi încunoştinţa şi scrie Maiestăţii Voastre împărăteşti, dacă îmi va fi cu putinţă“.[3]

La întoarcere îl mai aflăm odată pe Sava în Varşovia, în 22 Octomvrie 1668, când Stefan Kalaicsy îi dă o obligaţiune despre 137 galbeni, ce i-a luat împrumut dela el în Moscva şi despre alţi 130 floreni ungureşti, cari-i datora lui Sava încă de mai înainte.[4]

Thallóczy[5] crede că Sava ar mai fi făcut o călătorie în Moscva, în anul 1675. Despre călătoria aceasta însă nu se află nici un document în Arhiva din Moscva şi nici Gheorghe Brancovici nu aminteşte nimic despre ea. Probabil e însă, că în acest an şi-a trimis oamenii să-i aducă milostenie, la care putea reflecta tot la şepte ani, în virtutea hrisovului de danie ce l-a fost primit.

Lui Sava însuş împrejurările nu i-au mai îngăduit nici de a mai merge la Moscva şi nici de a mai scrie Ţarului, cum făgăduise el din Zverevici. Dar mai târziu, când îl biruise furia unui fanatic principe calvin, de câte ori nu-şi va fi îndreptat arhiereul martir gândul spre marea cetate împărătească a Moscvei, unde îl îmbrăţişase cu atâta căldură „unicul“ Impărat ortodox şi unde, servind el alăturea cu patriarhii şi mitropoliţii răsăriteni, în soborul Uspeniei, în cea mai sfântă biserică a Ruşilor ortodoxi, şi-a mărturisit el ortodoxia lui. Căci coroana arhierească turnată din aur, care a împodobit fruntea lui cu acest prilej, nu a încununat numai pe Sava Brancovici, ci înainte de toate pe Mitropolitul Românilor Ardeleni, cari au ştiut, în faţa tuturor opintirilor străine, să-şi păstreze totdeauna credinţa dreaptă şi nepătată.

---

[1] Anexa XXVIII.

[2] Anexa XXIX.

[3] In Pravosl. Sobesednic, 1867, t. III. p. 142.

[1] Actele greceşti 7176 No. 18. Streliţii formau garda personală a Ţarului, pe care a disolvat-o Petru cel Mare.

[2] Ibidem.

[3] Anexa XXX.

[4] Iovan Radonici, Prilozi.. p. 22—23. Despre alte daruri primite de Sava în Rusia vezi Zaconicul din Cipariu, Acte şi fragmente, p. 257—263.

[5] Az ál-Brankovicsok, Századok, 1888. p. 700.

Ninsori. Adevărată earnă s'a început abea acum de vreo patru zile. Din toate ţinuturile ţării noastre se vestesc ninsori mai mari sau mai mici. In unele locuri zăpada are grosimea de o jumătate de metru. Mari ninsori au căzut şi în străinătate, cu deosebire în Germania de vest, unde oraşele Heidelberg, Crefeld ş. a., în urma zăpezii uriaşe, sunt cu totul isolate de lumea externă.

*

Cu mandat poştal. Se întâmplă prea aduse că trimiterile de bani din Statele unite se execută prin mijlocirea micilor bănci americane sau prin scrisori; astfel de trimiteri, în drumul lung din America până în Europa, de multeori se pierd. Este, prin urmare, în folosul celor interesaţi ca in viitor trimiterile de bani din America să se facă numai prin mijlocirea mandatelor poştale.

*

Dela Asociaţiune. Dl *Ioan Vătăşan*, insp. gen. la „Albina", a binevoit a-şi rescumpăra felicitările de ziua onomastică dăruind suma de 10 cor. Asociaţiunii, pentru care dar i-se aduce şi pe calea aceasta mulţămită. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Din Muncelul mare, tractul Dobrei, ni se scrie că la îndemnul tinerului preot G. Marian de acolo, credincioşii bisericei au ridicat în anul trecut o casă a bisericii în care să locuiască parohul lor. Casa a fost dată destinaţiunei la finea lui Septemvrie a. tr. Meritul este în linia primă al primarului comunal Moise Diuga lui Alexandru şi al epitropului primar Ioan Mateş. Intreg poporul din comuna numită e de altcum harnic, cruţător şi treaz.

*

Pentru filia Boiabârzu (tractul Dobra) au cumpărat Ioan şi Moise Boian cu tatăl lor Mihaiu un rând de odăjdii bisericeşti, iar Ioan Obeadă, primarul, Isailă Obeadă, şi Cosma Obeadă, unele cărţi bisericeşti. Le aduc şi pe calea aceasta mulţămită. *George Marian*, paroh în Muncelul mare.

*

Reuniunea meserieşilor sibieni, precum aflăm, va aranja Duminecă, la 26 Ianuarie n. c., o convenire socială în sala mare dela Unicum. Venitul curat este destinat unui scop de binefacere.

*

Pentru ziua numelui. Asesorul sedriei orfanale comitatenze, dl *Ioan Henteşiu*, răscumpărând felicitările cu prilejul onomasticei sale, a dăruit cor. 10 la fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, al Reuninii sodalilor români din Sibiiu.

*

Aviaţie militară. Armata austro-ungară, cum se anunţă din Viena, va avea până la sfârşitul lui Februarie şaptezeci de aeroplane. Ministrul de războiu a comandat şi maşine de sburat folosite în străinătate.

*

Târgul Sebeşului. Târgul de vite din Sebeşul-săsesc se va ţinea în 26, 27 şi 28 Ianuarie, iar târgul de mărfuri în 29 Ianuarie 1913.

*

Rescumpărare. Domnul Ioan Rebega, cassarul „Albinei", rescumpărând felicitările de ziua onomastică dărueşte fondului pentru ajutorarea copiilor săraci suma de 10 coroane.

*

O socoteală. Soţia prezintă bărbatului său la începutul anului o socoteală, unde, între altele, era scris: „*Pentru scopuri bisericeşti* 80 coroane". — „Ce scopuri sunt astea?" întrebă bărbatul. Ea a răspuns: „Doar nu voeşti să mă duc la biserică tot cu pălăria cea veche!"

*

Spionaj? Se vesteşte din Turda, că Joi seara între orele cinci şi şase s'a ivit deasupra oraşului un aeroplan provăzut cu un reflector. Aeroplanul a încunjurat de câtevaori oraşul, apoi a dispărut spre Dej. Se crede că este vorba de spionaj.

*

Teatru în Nadeşul român. In comuna Nadeşul român se va juca Luni, în ziua sfântului Ioan Botezătoriul, piesa teatrală *Ruga dela Chizeteu*, în şcoala gr. ort. română de acolo. Inceputul la orele 6 sara.

*

Producţiune şcolară va avea loc Luni, în 7/20 Ianuarie 1913 (a II-a zi de Bobotează) în sala festivă a şcoalei gr. ort române din Poplaca. Inceputul la 7 ore seara.

*

Concert în Avrig. Reuniunea femeilor greco-orientale din Avrig va da un concert cu petrecere, cu concursul unui grup de teologi, dela Seminarul „Andreian" din Sibiiu, Duminecă în 6/19 Ianuarie 1913, în sala Hotelului comunal din Avrig. Începutul la 8 ore seara.

*

Teatru în Pianul de sus. Corpul învăţătoresc din Pianul de sus va da o producţiune teatrală Duminecă, în 6/19 Ianuarie 1913, (La Bobotează), în localul şcoalei din loc. Inceputul la 7 ore seara.

*

Arta şi băutura. Ziarul *Temps* publică un articol unde arată, că alcoolul nu are nici o înrâurire productivă asupra poeţilor, sculptorilor şi a altor artişti, ci din contră starea de beţie împedecă activitatea facultăţilor spirituale la ori ce artist, care nu se poate împotrivi patimei nenorocite. Nu este adevărat — după Temps, — ca bunăoară poetul Edgar Poe are să-şi mulţumească alcoolului cele mai splendide creaţiuni, deoarece însuşi poetul a mărturisit odată, că puterea sa cugetătoare se întunecă totdeauna în orele de beţie. Acelaş lucru îl mărturisesc scriitorii Musset, Verlaine şi alţii, despre cari se crede că şi-au produs lucrările sub inspiraţia băuturilor alcoolice. In realitate alcoolul nu numai că li-a stânjenit activitatea poetică, ci a înrâurit în mod desastruos întreaga lor viaţă.

*

La legatul Matei Mocanu pentru ajutorarea copiilor săraci din Cernatul-Săcelelor, aplicaţi la meserii, al fondului episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, doamna Ana Mateiu Mocanu a binevoit a dărui întru vecinica memorie a neuitatei sale mame Maria G. Munteanu, 100 cor. La acelaş legat au mai dăruit: Popovici Mondoc, înv. (Sebeşul sup.) şi Moise Opriş, prez. Insoţ. Raiffeisen (Armeni) câte 40 bani, Augustin Vulpea, sodal cojocar, Ion Săsărman, sodal pantof., Traian Vulpea, sod. cojocar, câte 20 bani; Ioan Petraşcu, croitor, soţia sa Elisaveta şi copiii lor Sever şi Minerva 80 bani, şi Vic. Tordăşianu 10 bani.

*

In amintirea iubiţilor răposaţi. Ilustra doamnă *Emilia Dr. Raţiu*, în amintirea preaiubitei şi în veci neuitatei sale fiice *Dorina*, a contribuit cu cor. 8 la darurile de Crăciun, împărţite de Reuniunea meseriaşilor sibieni, ear nepoata Mărioara Perţa (Făgăraş) 2 cor. La darurile de Crăciun au mai dăruit: elevele şcoalei civile a „Asociaţiunii:" Vir. Murăşanu, Lili Mezin, Const. Popescu, câte 1 cor.; Ana Lucreţia Popovici, 80 bani; Despina, Georgeta Bercian, Viorica Căpitănescu, Eleonora Popovici, Par. Corbu, Miliţa Popovici, Emilia Antal, Lili Moşoiu, Vet. Pop, Alma Varga, Mar. Condeescu, Veturia Popa, câte 50 bani, Vasilca H. 77 bani, Moţa 36 bani, Sărăroi R. 27 bani, Eug. Rusu, 20 bani, C. Vlad 15 bani. In total 11 cor.; dşoara Teodora Antonescu, bluze, jachete etc.; dşoara Ecaterina Pitiş, 20 broşurele; Ermil Borcia, gulere, cravate, mangete, mănuşi etc. Morawetz, argintar şi G. Baciu, măsar, câte 2 cor. Alexandru Deac, urloer 4 cor.; Mih. Ganea, par. (Veneţia inf.) şi Nic. Joandrea, propr. câte 1 cor. St. Moga, P. Moga, Meinth, Uhl, Keil, Dorstenstein, Ganther etc. mai multe zeci de pânişoare şi cozonaci. Pentru prinos aduce calde mulţămite în numele Reuniunii sodalilor români sibieni: Vic. Tordăşianu, prezident.

Revista „Luceafărul".

Revista „Luceafărul" cu 1 Ianuarie 1913 intră în anul al XII-lea de existenţă. Ce a făcut revista „Luceafărul" pentru cultura românească în cei unsprezece ani de exsistenţă, credem că e de prisos să o mai spunem. Cei cari sunt în curent cu mişcarea noastră culturală literară şi artistică, ştiu că „Luceafărul" a stat în serviciul renaşterii culturii naţionale din ultimul deceniu, grupând în jurul ei pe cei mai de seamă scriitori dela noi şi din România. Tinerii scriitori din Ardeal şi-au făcut cariera literară în coloanele revistei „Luceafărul". Numele lor e nedespărţit de această revistă, care, caşi „Sămănătorul" din România, înseamnă un popas nou în istoria literaturii româneşti. Revista „Luceafărul" mai are meritul de a fi o revistă artistică şi literară pentru familiile culte. Orice familie, care a vrut să aibă în casă o revistă de actualitate şi frumoasă, a ţinut să o aboneze. E cea mai răspândită revistă dela noi. Numărul abonaţilor trece peste 3 mii.

Revista „Luceafărul" publică articole, nuvele şi, în fiecare an, câte un roman original. În 1913 va publică romanul „Arhanghelii" de I. Agârbiceanu. În acest roman se zugrăveşte viaţa băeşilor din Munţii-Apuseni.

Revista „Luceafărul" mai publică adausuri artistice în colori sau heliogravate şi ilustraţii în text. Apoi adausuri muzicale şi distractive.

Condiţiile de abonament: Ediţia simplă: În Austro-Ungaria: 1 an 20 cor., 6 luni 10 cor. Pentru preoţi, învăţători şi studenţi 1 an 16 cor., 6 luni 8 cor. În România şi străinătate: 1 an 26 cor., 6 luni 13. Ediţia de lux: În Austro-Ungaria: 1 an 26 cor., 6 luni 13 cor. În România şi străinătate: 1 an 32 cor., 6 luni 16 cor.

Ediţia de lux fiind tipărită pe hârtie cromo, ilustraţiile ies cu mult mai frumoase, încolo e identică cu ediţia simplă, tipărită pe hârtie velină anume aleasă pentru ilustraţii.

Abonamentul se plăteşte înainte, la începutul fiecărui an.

Premiile revistei „Luceafărul": Revista „Luceafărul" dă tuturor abonaţilor cari îşi achită abonamentul în cursul lunei Ianuarie 1913 cărţi, şi reproduceri artistice în preţ de 5 cor.

Între cărţile pe cari le trimite franco cetitorilor e şi noua carte a d-lui Octavian Goga, „Insemnările unui trecător", care se vinde cu 3 cor. Între reproducerile artistice sunt tablouri din pictura clasică şi românească.

Ceice nu achită abonamentul în cursul lunei Ianuarie 1913, nu au dreptul la aceste premii.

Rugăm pe toţi binevoitorii culturii româneşti să răspândească „Luceafărul".

Administraţia revistei „Luceafărul"
Sibiiu (Nagyszeben).

Rescumpărări de felicitări

în favorul fundaţiunii ziariştilor români.

Dela darea de seamă ultimă făcută la 12 Ianuarie a. c. au mai incurs la Epitropia fundaţiunii ziariştilor următoarele rescumpărări de felicitări:

XIX. Pe lista dlui *Tit L. Bitea*, director de bancă în Teiuş:

Tit. L Bitea, director de bancă şi Dr. Aurel Jiac câte 2 cor., Petru Suciu şi Gavrilă Raţiu câte 1 cor. La un loc *6 cor.*

XX. Pe lista *institutului „Geogeana"* în Geoagiu:

Dr. Ioan Margita 10 cor. Dr. Serafim Trif 3 cor. Dr. Ioan Jantea, Gavril Todică şi Adam A. Roşu câte 2 cor. La un loc *19 cor.*

XXI. Pe lista dlui *Petru Stoica*, director de bancă în Satul nou.

Petru Stoica, director de bancă 2 cor. Trifon Miclea, protopresbiter, Traian Marcu, secretar de bancă, Petru Negru, cassar de bancă, Ioan Gaşpar, învăţător, Kiss Kàroly, notar com. Traian Doslea v. notar com., Anton Balea, preot, Pavel Rudnean, învăţător, Alex. Andrei, învăţător, Dr. Victor Mihailaşiu, medic com. şi Nicolae Gaşpar, funcţionar de bancă, câte 1 cor. La un loc *13 cor.*

XXII. Pe lista dlui Dr. *Laurenţiu Gherman*, director de bancă, Cluj:

Iosif Popescu, secretar de bancă, Reghinul-săsesc 10 cor., Dr. Stefan Morariu, advocat, Cluj 5 cor., Dr. Laurenţiu Gherman, director de bancă 3 cor., Dr. Simion Nemeş, Dr. Iuliu Pordea, Dr. Poruţiu, advocaţi, N. Popovici, N Telia, Antoniu Mandeal, secretar de bancă şi Dr. E. Dăianu, protopop, câte 2 cor., Eugen Roşescu 1 c La un loc *cor. 33.*

XXIII. Pe lista dlui I. *Lenger*, funcţionar la banca de asigurare, Arad:

Aurel Vlaicu, aviatorul 10 cor., Vasile Popp, advocat, Iuliu Herbay, secretar şi Dr. Pompiliu Nistor, medic 5 cor., Aurel Leuca, Lippa 2 cor., Dr. Botiş Teodor, profesor, N. Moldovan, învăţător şi N. Mihulin, profesor 1 cor. La un loc *cor. 30.*

XXIV. Pe lista dlui Gh. *Radocea*, şef contabil în Şomcuta-mare:

Institutul „Chiorana" şi Dr. Aurel Nyilvan. câte 3 cor. Nicolae Nyilvan, Isidor B. Hangea, preot şi N. Doşa, câte 2 cor, Ioan Serbu, Dr. S. Butean, Dr. A. Tarziu, Dr. C. Popp, Alex. Nyilvan, T. Blaga, I. Pop Posta, Atanasiu Mateiu, N. Gheţie, D. Nagy Ioan Butean şi George Radocea, câte 1 c., Ioan Avram, Augustin Ungur, Telente Butean, Stefan Gheţie şi N. Medean, câte 50 fileri. La un loc *cor. 26.50.*

XXV. Pe lista dlui Sim. *Russ*, director de bancă în Dej:

Simion Russ, director de bancă 10 cor., Iosif Boca, advocat 6 cor, Dr. Liviu Micşa 5 cor.. Dr. Vasil Pop, advocat 4 cor., Dr. Romul Micşa, Dr. Ioan Mezei advocaţi, Ilariu Boroş, protopop şi Dr. Oct. Filipan, advocat 3 cor., Dr. S. Domide, medic, Dr. Augustin Bodea, advocat, G. Gradoviciu, advocat, Ioan Anca şi Vasile Costa, câte 3 cor., Sigismund Lengyel, preot cor. 1.50, Eugen Salca, jude, Nicodin Cristea, N. N, N. N. şi Dr. E. Puşcariu, câte 1 cor. La un loc *cor. 53.50.*

XXVI Pe lista Dlui Dr. Nicolae Schiau, advocat Mercurea:

Dr. Nicolae Schiau, advocat 10 cor. şi Dr. George Măcelariu, advocat 5 cor. La un loc *cor. 15.*

XXVII Pe lista Dlui *A. Tămaş*, oficiant de asig. în Murăşoşorhei:

Dr. Enea Draia 10 cor. Nicolau Vulcu, Nicolae Oprean şi Eugen Vancu câte 5 cor. Dr. Ioan Pantea şi Dr. Bucur Bâra câte 3 cor. Candin C. Comanescu, contabil de bancă 2 cor. Alexandru Tămaş şi Teodor Libeg câte 1 cor. La un loc *cor. 35*

XXVIII. Pe lista a doua a Dlui Dr. *Gavril Tripon*, advocat, Bistriţa:

Dr. V. Pahone, advocat 4 cor. Al. Candale inginer, şi Ioan Şerban, asesor, câte 2 cor. Petru Poruţiu, Dr. A Pop, cand adv. şi Iuliu Podoabă câte 1 cor. La un loc *cor. 11.*

XXIX. Pe lista Dlui *Emil Tişca*, secretar de bancă în Năsăud:

Iulian Marţian, major în pens. şi director de bancă şi Emil Tişca, secretar de bancă câte 5 cor. Dr. Paul Tanco, director de bancă 3 cor. La un loc *cor. 13.*

XXX. Pe lista d-lui *Dr. Ioan Elekes* medic, Sassebeş:

Dr. Ioan Elekes, medic, 15 cor. Ioan Băilă 5 cor. Ioan Pavel şi Ioan Albon câte 2 cor. (la aceştia patru totodată pentru rescumpărarea felicitărilor de Sfântul Ioan). George Creţariu şi Dr. Iosif Băilă câte 5 cor. Simion Vlad, Aurel Bojiţia, Iuliu Üveges, Mathias Weber, George Botoroagă şi Constantin Băilă câte 2 cor. Iosif Goia 1 cor. pentru resc. felicit. de anul nou. La un loc *47 cor.*

XXXI. Pe liste diverse:

Dr. Ioan Mihu mare propr. în Vinerea 20 cor. L. Vraciu, director de bancă 4 cor. Dr. I. Dobre, protopop 5 cor. N. P. Petrescu, director de bancă Fofeldea, 3 cor. La un loc *cor. 32.*

Suma listelor de mai sus este *334 cor.*, la care adaogând suma de *709 90 cor.* dela publicaţiunile precedente, rezultă *suma generală de 1043 90 cor.*

Sibiiu, la 16 Ianuarie 1913.

Epitropia fundaţiunii ziariştilor.

(Va urma.)

Teatru.

Sâmbătă sara se dă în beneficiul artistului *Kurt Walter* tragedia: „*König Ottokars Glück und Ende*" de Grillparzer.

Cărţi şi reviste.

Problemele „Asociaţiunii", de Dr. *Elie Daianu*. Esposeul făcut în adunarea generală din anul trecut a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută în Sibiiu la 13 şi 14 Octomvrie 1912. Retipărire din „Transilvania", organul „Asociaţiunii"

*

„Flueraşul". Din escelenta revistă pentru copii „*Flueroşul*", am primit numerii 5 6 şi 7, cu cuprins bogat şi interesant, care va fi cetit cu multă plăcere de micii cărturari. Revista apare în Bucureşti şi costă 6 lei pe an. Apare la 1 şi 15 a fiecărei luni. Administraţia: *Bucureşti, Strada Oţetari, 6.* O recomandăm părinţilor şi învăţătorilor.

*

Biserica Ortodoxă Română nr. 9 din Decemvrie 1912 cuprinde: Jurământul ostăşeşsc, sărbare militară. † Ep. Ghenadie Georgescu al Râmnicului. Câteva cuvinte asupra ap. Pavel. Din îndatoririle pastorilor de suflete. de Boroianu. Religia şi revelaţia, de C. Erbiceanu. Constantinopolul, de B. Mangâru. Congresul profesorilor de ştiinţe religioase. Un însemnat document. Note de călătorie în Ardeal (spre Brad, Baia de criş ş. a.), de Pr. P. Partenie. Patriarhatul ecumenic. — Abonamentul pe an 12 lei. Bucureşti, str. Principatele unite nr. 60.

*

Revista Teologică nr. 20-22 din 1912 cuprinde: Pe pământ pace, de Dr. N. Bălan. Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă-morală a credincioşilor noştri? de P. Moruşca. „Ce ţi se pare de Hristos?" de N. Ţandreu. Despre chemarea preotului, de I. Scriban. Crăciunul, trad. de I. Beleuţă. Probleme creştine de actualitate, de Dr. O. Ghibu. Chestiunea bisericească greco-bulgară, tr. de M. Oprea. Să părăsim ortodoxia? de N. Iorga. † Ep. Ghenadie al Râmnicului. Mişcarea literară. Cronică ş. a. — Abonamentul pe an 10 cor., pe ½ de an 5 cor. Adresa: Dr. N. Bălan, prof. sem. în Sibiiu, strada Reissenfel nr. 11.

*

Vatra Şcolară, revistă pedagogică redactată de *Dr. V. Stan* şi *Dr. P. Roşca*, nr. 1 din Ianuarie 1913 cuprinde: Cuvânt către învăţătorii români. Spiru Haret, de V. Stan. Pe ce se bazează teoria treptelor istorice culturale? de Dr. P. Roşca. Fizica în şcoala poporală, de A. Crişanu. Din ce cauze nu se cultivă muzica naţională în şcolile noastre în măsură cuvenită? de T. Popovici. Omul la lucru, lecţie practică de R. Prişcu. Lectura extraşcolară, de I. Beian. Observări asupra examenelor, de G. Lipovanu. Informaţiuni. Bibliografie. — Abonamentul: pe an 8 cor., pe ½ de an 4 cor. Adresa: Dr. V. Stan, prof. sem. în Sibiiu, Piaţa Hermann nr. 4-a.

Nr. 645/1912. (1) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Roşcani** tractul Dobrei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor. din care 600 cor. dela popor, ear 400 cor. şi eventualele cuincuenale ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/910.
2. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei si folosirea grădinei dela şcoală.
3. Lemne de înălzit 8 stângini, din cari 3 stângini pentru încălzirea salei de învăţământ.

Învăţătorul ales va fi îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie precum şi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Cererile de concurs să vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 27 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 157/1912. (422) 3—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese, aprobate de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/1911 Epitrop. prin aceasta se publică licitaţiune minuendă, pentru a se da în întreprindere edificarea bisericei gr.-or rom din **Kelnek** (Câlnic), protopopiatul Sebeşului, comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitaţiunea se va ţinea la 13/26 Ianuarie 1913 în edificiul şcoalei din Câlnic la 11 ore a. m.

Preţul strigării este de 39.500 (Treizecişinouămii şi cincisute) coroane. după care sumă licitanţii au a depune un vadiu de 10% în bani gata ori în hârtii de valoare.

Intreg materialul este dator al da intreprenorul.

Oferte închise. provăzute cu vadiul corespunzător şi cu declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitaţiunei la mâna prezidentului. comitetului parohial.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a da în întreprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenţi, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesaţi pot afla orice informaţiuni.

Licitanţii pot fi numai persoane cualificate şi probate în această meserie

Licitanţii n'au drept a pretinde diurne şi spese de călătorie, nimic peste suma ce se va acorda.

Câ nic din şedinţa comitetului parohial ţinută la 26 Noemvrie st. n. 1912.

Ioan Duşe
preot-prezident.

George Botoroagă
notar.

Epitropia parohială:

George Bona

Iacob Ghişoiu 178

Vidi:

Sergiu Medean
protopresbiter.

„ARDELEANA“, institut de credit şi economii în Oraştie Szászváros

Aviz.

„Ardeleana“, institut de credit şi economii în Orăştie—Szászváros primeşte depuneri spre fructificare de durată mai scurtă cu **5**%, iar depunerile de durată mai lungă le onorează cu **5½**%.

Pentru depunerile corporatiunilor de binefacere socoteşte **6**%.

Darea o plăteşte institutul.

(421) 2—5 **Direcţiunea.**

Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte

AVIZ.

„Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte“ primeşte depuneri dela
Cor. 2000 cu **5**%, iar dela
„ 5000 cu **5½**%.

→ Darea o plăteşte institutul. ←

(407) 10—10 **Direcţiunea.**

Vezi aşa... acestea sunt originalele tuburi de
Jacobi-Antinicotin.
Engros Adolf & Alexander Jacobi, Wien VIII.
(106 b) 11—13

La Librăria arhidiecezană în Sibiiu, se afla de vânzare:

Album
de
brodării şi ţesături româneşti.
Compus şi editat
de
Minerva Cosma.
Pretul 16 cor.

✦ La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii! ✦

Veritabil numai
1860 T. P. A. P. M. С.ПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ
cu triunghiu de talpa.

Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.

Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I. (416) 7—10

Onorate Domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informaţii şi Agentură românească.

Dau orice informaţii în orice cauză ce se ţine de Budapesta. Dau informaţii relativ la petiţiile înaintate la diferitele ministerii şi la alte oficii publice. Dau informaţii în chestii de licenţe. Urgitez rezolvirea petiţiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei şi rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vadă frumseţele oraşului, ori au afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galiţe, ouă, miei, purcei, oi, viţei, vite mari, porci, lână piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne; păduri, moşii.

Dacă îmi trimiteţi adresa

bucuros Vă trimit în fieştecare săptămână un „Aviz săptămânal“ despre preţurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Exoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresaţi mie. Dacă veniţi la Budapesta, să veniţi la mine, căci eu Vă recomand advocaţi buni, medici vestiţi. Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeţi maşine motoare, mori, ferestreie, pumpe, automobile etc. Grijesc ca să nu fiţi înşelaţi. Fiind de faţă, ca martore la facerea contractului, nu las ca contractul să conţină altceva decât aceia, ce am hotarât şi cum am tocmit.

Zilnic primesc plângeri dela ţărani români, cari cumpărând maşini prin agenţi străini, au fost înşelaţi iscălind contracte a căror conţinut nu l au cunoscut neştiind ţăranii români ungureşte.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici şi nu la agenturi de maşine drept din mâna primă să-şi cumpere cele trebuincioase, şi să-l scutesc de şarlataniile agenţilor şi să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit şi românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns alăturaţi o marcă postală.

(328) 9—10 Cu stimă:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.
în Buda, lângă podul „Margithid“.

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută
Reverenzi pentru on. preoţi
în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (472) 21—
Spriginiţi industria română.

Premiat:

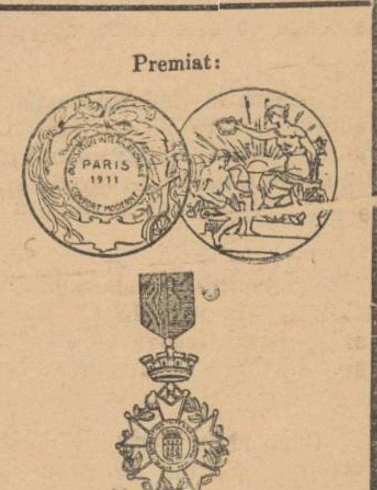

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 10/23 Ianuarie 1913. Nr. 3.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Dotaţiunea preoţimii noastre în trecut şi azi.

De **Dr. Ioan Lupaş.**

III.

In programul naţional din 1848, pe lângă punctul privitor la reînfiinţarea mitropoliei române, s'a introdus şi un postulat privitor la dotarea clerului. Anume în punctul 12 se spune, că *„naţiunea română cere dotarea clerului român întreg din cassa statului întocma cu clerurile celorlalte naţiuni“*. Dupăcum se ştie, acest postulat naţional abia după 50 de ani s'a apropiat de îndeplinire, dar şi atunci, astfel, că implică o vădită nedreptate pentru majoritatea preoţilor români din această ţară, prin împărţirea lor în 2 categorii: unii cu pregătire inferioară şi alţii cu pregătire superioară, acordând acestor din urmă o întregire până la suma de 1600 cor. iar celor dintâi numai până la 800 cor. anual.

Se ştie, că felul cum îşi îndeplineşte unul sau altul dintre muritori chemarea în lumea aceasta, foarte arare ori atârnă dela pregătirea şi învăţătura, ce şi-a câştigat prin şcoli fie cât de înalte, ci în cazurile cele mai numeroase dela simţul de vocaţiune, stăruinţa, râvna şi zelul, ce-i încălzeşte sufletul pentru îndeplinirea acelei chemări. Sunt destule esemplare de preoţi cu pregătire formală inferioară, cari fac însă servicii mai bune şi sunt mai conştienţi de sfinţenia misiunii lor decât alţii cu pregătire superioară. Dar, făcând abstracţie de această împrejurare, se ştie, că la nici o tagmă de muncitori în ogorul culturii şi vieţii publice nu se obicinueşte o astfel de categorisire nedreaptă, ci tuturor cari îndeplinesc aceeaş slujbă, li se remunerează osteneala cu aceeaş măsură de răsplată. Pentru ce tocmai cu preoţii să se facă abatere dela acest principiu general de dreptate umană?

Urmărind dela 1848 încoace chestia dotaţiunii preoţilor nostri nu vom putea lăsa neamintite stăruinţele şi succesele lui Şaguna în această direcţie. In memorandul prezentat la 1850 guvernului central din Viena, dupăce arată perderile cele multe îndurate de bisericile şi preoţii noştri în timpul revoluţiei (Ş. însuş perduse din averea sa privată 30 000 fl.) dupăce scoate la iveală jertfele cele mari aduse de poporul român pentru apărarea tronului şi dupăce insistă din nou pentru reînfiinţarea mitropoliei, Şaguna cere totodată şi îmbunătăţirea stării materiale a preoţilor, în următorul mod: „Pentruca servitorii lui Dzeu să se poată dedica cu zel mai mare înaltei lor misiuni, care e răspândirea şi promovarea culturii religioase-morale în popor, să se îndure înaltul minister... a sistemiza o dotaţiune potrivită pe sama clerului meu şi a acorda totodată din visteria statului mijloacele necesare pe seama diecezei mele, cari să o poată pune în poziţia de a-şi ridica un seminar, în care să facă educaţia clerului tinăr, potrivit cu spiritul timpului de astăzi“.

Prin stăruinţele sale nepregetate Şaguna a şi obţinut diferite ajutoare mai mici şi mai mari, iar la 1854 a reuşit a stoarce guvernului hotărârea, ca de aci înainte şi preoţii şi învăţătorii români să fie împărtăşiţi cu porţiuni canonice. Această hotărâre însă nu s'a executat în toate părţile, cum ar fi trebuit, nici până în ziua de astăzi. Preoţii ortodoxi din părţile noastre nici azi nu se bucură de nici un fel de porţiune canonică. Văzând Şaguna, cu câtă greutate se deschid bogatele vistierii ale statului pe seama preoţilor nostri, a cercat a face din spiritul de jertfă al credincioşilor, pe lângă toată sărăcia zăticnitoare a poporului, un izvor de mijloace materiale, cu ajutorul căror să poată face faţă multelor trebuinţe bisericeşti şi şcolare. A înfiinţat însuş o mulţime de fonduri şi fundaţiuni, între cari la locul acesta trebue amintită fundaţiunea întemeiată de Şaguna la 1855 întru eternizarea memoriei iubitului său secretar Dr. Grigorie Pantazi, mort la vârstă de abia 30 de ani. Acestei fundaţiuni i-a pus bază Şaguna, dăruind însuş 2000 fl. iniţiind o colectă întinsă pentru sporirea fundaţiunii şi dispunând, ca sumele, ce vor întra „să fructifice *100 de ani* şi apoi împlinindu-se şirul anilor acestora să se folosească protopopii şi preoţii nostri din cametele acestui capital pentru toate veacurile din neam în neam“. Venitele acestei fundaţiuni se evaluază în prezent la suma 35,000 cor., ceeace corăspunde unui capital de 700,000.

Cu un an mai târziu, la 1856, Şaguna roagă pe baronul Sina din Viena, să-i dea pe 6 ani de zile un împrumut de 120,000 fl., ca să poată cumpăra o moşie pe seama bisericii noastre. Rugarea nu i-a fost însă ascultată. La 1858 el ceru din nou guvernului, să dea o dotaţiune corăspunzătoare preoţilor şi învăţătorilor nostri, motivându-şi cererea cu următoarele adevăruri de valoare netăgăduită: „Cu cât biserica şi şcoala îşi îndeplinesc misiunea lor grea şi foarte însemnată mai cu scumpătate şi mai conştiincios, cu atât mai puternici vor fi, — pe baza religiei şi a culturii adevărate ce rezultă din binecuvântările ei, — stâlpii cari susţin ordinea de stat şi adevărata bunăstare a popoarelor. Dar cum îşi va îndeplini o biserică chemarea ei, dacă îi lipsesc mijloacele pentru desvoltarea plină de bucurie a activităţii sale, dacă duhovnicii şi învăţătorii ei sunt condamnaţi la lipsuri grele şi în loc de a-şi putea vedea de chemarea lor intrinsecă, trebue mai întâi să-şi agonisească pânea de toate zilele în amară sudoarea feţii lor ca cel din urmă ziler, numai ca să poată trăi“. („Je treuer und gewissenhafter Kirche und Schule ihren schweren und hochwichtigen Beruf erfüllen, desto fester werden auf der Grundlage der Religion und der durch ihre Segnungen bewirkten wahren Bildung die Stützpfeiler für die staatliche Ordnung und wahre Wohlfart der Völker sich gestalten. Wie soll aber eine Kirche ihre Aufgabe erfüllen, wenn ihr die Mittel zu freudiger Entwickelung ihrer Thätigkeit fehlen, wenn ihre Seelsorger und Schullehrer zu harter Entbehrung verdammt, statt ihrem innern Berufe nachgehen zu können, gleich dem letzten Taglöhner im sauern Schweisse ihres Angesichts zu erst das tägliche Brod sich erwerben müssen, um nur leben zu können“ (cf. *Dr. I. Lupaş: Mitr. Andreiu Şaguna*, ed. II. pag. 109)

Situaţia materială de azi a preoţilor nostri lasă încă mult de dorit, fiindcă întregirea dela stat e măsurată în mod smerit de o parte, şi nedrept de altă parte. Toţi preoţii mai bătrâni şi cu mai multe experienţe spun, că de când primesc întregirea dela stat, au început să le scadă în mod considerabil celelalte venite stolare. Dacă scăderea aceasta va înainta treptat şi preoţii vor rămânea avizaţi numai la întregirea dela stat, această împrejurare ar putea să creeze o stare de lucruri foarte critică şi primejdioasă pentru biserica noastră, fiindcă ar aduce preoţimea noastră într'o atârnare materială prea mare faţă de puterea statului şi ar slăbi legăturile ei de intimitate cu poporul şi poate chiar şi pe cele de disciplină şi respect faţă cu autoritatea noastră bisericească supremă. Deaceea preoţii nostri vor face bine să nu se obicinuiască cu gândul, că întregirea dela stat va fi permanentă, ci să lupte din toată puterea pentru crearea şi sporirea fondurilor parohiale, cu ajutorul cărora să

FOIŞOARĂ.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi, în 26 Decemvrie 1912 s'a ţinut a XII-a şedinţă literară la reuniunea sodalilor români din Sibiu. Şedinţa s'a deschis prin o cuvântare ţinută de dl Victor Tordăşianu, prezidentul reuniunii. Conform scopului principal cătră care ţinteşte reuniunea prin ţinerea acestor şedinţe, domnul Tordăşianu a făcut un expozeu despre întreaga mişcare culturală şi economică din timpul din urmă a meseriaşilor din Ardeal.

In linii largi a vorbit despre activitatea ce o desfăşură reuniunea meseriaşilor români din Blaj. Arată cum această reuniune, de sub conducerea harnicului profesor Gavril Precup, a pus bazele „Academiei poporale“, în cadrele căreia se vor ţinea, — deocamdată de douăori pe săptămână — conferenţe poporale, cetiri, declamări, cântări ş. a. Până acum au vorbit la această academie poporală a meseriaşilor blăjeni, domnii profesori: Dr. I. Raţiu, Al. Ciura, Petru Suciu, Flaviu C. Domşa, Stefan Pop, Dr. Ambroziu Cheţianu şi prezidentul ei prof. Gavril Precup. „Toate acestea, — zice dl Tordăşianu, — sunt puternice garanţii, că reuniunea soră a blăjenilor e conştie de chemarea ei şi prin activitatea ce o desvoltă va putea ridica meseriaşii români la nivelul cuvenit“. Vorbeşte apoi despre raportul dlui Iosif Gomboş, — harnicul preot din Abrud-sat, — care l a înaintat comitetului Asociaţiunii spre studiare, referitor la înfiinţarea unei şcoale de meserii în Câmpeni. Din raportul dlui Gomboş reese că în cele 10 comune cu populaţie română, care se ţin de ţinutul Câmpenilor, sunt peste 9 mii de familii, cu 47.000 de suflete. Cu lemnăritul, — ca ocupaţie principală, — se ocupă 3,602 susţinători de familie români, cu transportarea mărfurilor industriei de lemnărit, adecă cu cărăuşitul se ocupă la 900, toţi susţinători de familie. Cu celelalte meserii, — mai ales cu morăritul se ocupă 565 de susţinători de familii. Din mulţimea aceasta de industriaşi şi meseriaşi numai 88 sunt provăzuţi cu certificate industriale, ceialalţi în mare parte au învăţat meseria în familie, moştenindu-o din tată 'n fiu. Dl Gomboş arată în raportul dsale, că industria de casă se afla tot la acel stadiu ca înainte cu câteva secole. „Ori nu vedem noi, — zice în raport, — cum a pătruns deja cartonul în satele noastre corcindu-ne portul? Cum în lipsa de croitori pentru vestmintele femeieşti şi bărbăteşti din comunele mai muntoase ca Scărişoara, Neagra etc. locuitorii acestor comune au fost siliţi să-şi procure o parte din vestmintele lor în Bihor, — ca ţinutul cel mai apropiat de ei, — astfel în îmbrăcămintea Scărişoreanului aflăm deja o jilectă înşinorată asemănătoare „*atilei*“ ungureşti, iar în îmbrăcămintea femeii din Scărişoara aflăm o jachetă, numită din partea lor „*horhoană*“, asemănătoare unui surtuc husăresc. Astfel, pentru a scăpa industria noastră de casă de nimicire totală, pentru a regenera portul ţărănesc decăzut, pentru a desvolta bunăstarea locuitorilor din acest ţinut, şi pentru a se pune stavilă emigrărilor ce sunt la ordinea zilei, ni se impune datorinţa înfiinţării şcoalei de meserii în Câmpeni şi ni se impune datorinţa de a promova meseriile şi prin înfiinţarea de cursuri complementare ambulante în comunele ţinutului nostru“. Dl Tordăşianu, — în cuvinte bine simţite, arată foloasele morale şi materiale ce ar aduce cu sine înfiinţarea unei atari şcoli de meserii, mai ales într'un ţinut bântuit de influenţa străină, şi găseşte de toată lauda proiectul părintelui Gomboş, care, prin ajutorul Asociaţiunii îşi va putea realiza planul său măreţ.

După aceasta dl Tordăşianu aduce la cunoştinţa publicului moartea lui Eugen Brote, fost prezident şi membru fundator al reuniunii române de agricultură, care a arborat drapelul negru în semn de doliu. Vorbeşte în termeni elogioşi despre secţia industrială din Orăştie, care a dat un concert în 2 Noemvrie a. tr. reuşit din toate punctele de vedere. Mai departe aduce la cunoştinţă publicului hotărârea comitetului reuniunii sodalilor rom. din Sibiiu de a înfiinţa o fanfară. Dl Tordăşianu o găseşte foarte bună, deoarece compatrioţii nostri de mult ne-au luat înainte şi în privinţa aceasta. Rămâne ca comitetul reuniunii să studieze chestia mai amănunţit, să se îngrijească de instrumentele necesare şi tot odată de un instructor destoinic.

Inceputul şedinţii literare îl face corul seminarial de sub conducerea clericului Socol cu minunata colindă „O ce veste minunată“. Ce frumoase sunt colindele noastre! In acordurile line ale acestor melodii te simţi par'că desfăcut de patimile zilnice şi înălţat sufleteşte. Corul seminarial din Sibiiu e un cor foarte bun bărbătesc, din care motiv la sărbarea pomului de Crăciun în spitalul militar din Sibiiu, comandantul corpului 12 de armată a felicitat în persoană pe dl profesor T. *Popovici*, adresând cuvinte pline de laudă coriştilor şi conducătorului.

Urmează clericul Valer Hurdu cu o interesantă conferenţă, în care tratează mai pe larg istoricul reuniunii dela întemeiere până la timpul de faţă.

Conferenţa dlui Hurdu a fost foarte potrivită. In ea ni s'au arătat fazele, prin cari a trecut reuniunea şi s'au scos la iveală oameni şi fapte din trecutul acesteia. Au urmat apoi domnii Aurel Covrig şi Pompiliu Verzariu, cari au predat în duet unele poată asigura măcar într'un viitor mai îndepărtat independenţa materială şi prin aceasta libertatea de acţiune a urmaşilor lor. Starea de azi trebue să ne dea tuturor de gândit, căci în arhidieceza întreagă numai parohiile din Braşov se pot susţinea fără întregire dela stat. Adevărat, că în eparhia Aradului sunt 42, iar în a Caransebeşului 54 de parohii, cari garantează dotaţia preoţilor fără întregire dela stat. Este dureros, că tocmai din părţile acelea, unde parohiile sunt mai bine situate şi preoţii mai bine asiguraţi materialiceşte, se aud glasuri atât de stridente şi ireverenţioase contra conducerii noastre bisericeşti şi chiar ameninţări disgustătoare, că preoţii „vor întoarce spatele“ şi duşi de curentul mamonismului general vor pleca să se închine în altă parte, de unde li s'ar pune în vedere leafă mai bună. Fiecare preot trebue să simtă, că misiunea lui nu este dintre acelea, la cari numai leafa este hotărâtoare, ci ea trebue să fie totdeauna călăuzită de însufleţire şi de simţul vocaţiunii, care îndeamnă sufletul creştinesc şi la jertfe şi la slujbe nerăsplătite, nu numai la încassarea lefii, cum fac toţi mercenarii oricărei îndeletniciri omeneşti.

Spre cinstea preoţimii ardelene serveşte faptul, că nici între împrejurările grele de astăzi nu s'a înjosit la astfel de porniri detestabile, ci păstrându-şi cumpătul şi observând regulele bunei cuviinţe şi ale disciplinei bisericeşti a aşteptat şi aşteaptă cu încredere uşurarea situaţiei materiale cu ajutorul şi chibzuinţa conducătorilor nostri bisericeşti, în rândul prim a P. S. nostri arhierei, cari au şi intervenit la guvernul ţării pentru îmbunătăţirea dotaţiei preoţimii noastre, în măsura şi proporţiunea, în care vor fi împărtăşiţi preoţii celorlalte biserici din patrie şi au îndemnat de repeţite ori prin circulare părinteşti pe toţi preoţii nostri să înfiinţeze în toate parohiile fonduri cu menirea specifică de a asigura existenţa materială a preoţilor în timpul viitor, când întregirea dela stat va fi sistată din orice fel de motive, sau când venitele stolare dela popor vor scădea în măsură mare, cum vedem că scad din an în an.

Ar fi de dorit, ca din partea Consistorului nostru mitropolitan să se stabilească o normă stolară unitară pentru toate parohiile din mitropolie şi să se dea ordin, ca stolele acestea să nu le încasseze preotul însuşi, — căci pentru un preot cu simţ e prea umilitor să întindă mâna după bani la sfârşitul oricărei slujbe dzeeşti, — ci ele să fie încassate din partea epitropiei parohiale, care să le administreze apoi preotului. Sau, unde e cu putinţă preotul să fie plătit din fondurile bisericeşti existente cu o leafă anuală corăspunzătoare venitelor stolare din prezent, şi toate taxele obicinuite la diferitele funcţiuni bisericeşti să fie administrate întru sporirea fondurilor parohiale.

Prezidentul Franciei. Adunarea naţională din Versailles, compusă din membrii camerei şi ai senatului, a ales Vineri president al republicei franceze pe şapte ani următori pe dl *Raymund Poincaré*, ministru-president al Franciei.

După vacanţe. Astăzi, Mercuri, în 22 Ianuarie se ţine prima şedinţă a dietei după vacanţele Crăciunului. Va fi scurtă. Să va stabili numai ordinea de zi a şedinţei proxime, în care să va alege comisiunea specială pentru censurarea proiectului de lege despre reforma electorală. Comitetul de conducere al oposiţiei unite maghiare a hotărât, că oposiţia *nu va alege* membri în această comisiune.

Tratativele de pace. Evenimentul cel mare e, că puterile mari europene au adresat o notă colectivă Turciei, sfătuindu-o se predee Adrianopolul Bulgarilor, iar chestia insulelor să o lase în grija puterilor mari europene, cari o vor resolva spre mulţămirea tuturor. Sfatul acesta prietenesc îl dau puterile europene Turciei din motivul, că un nou răsboiu i-ar aduce perderi şi mai mari: Turcia ar perde şi Constantinopolul, ba şi-ar periclita şi partea din Asia a imperiului seu. Dela răspunsul pe care'l va da Turcia la aceasta notă colectivă a puterilor depinde acum desvoltarea lucrurilor. Respunsul se aşteaptă pe astăzi, Mercuri. Dacă răspunsul va fi un refus categoric, — răsboiul să continuă în Balcani.

Diferendul româno-bulgar. Eri, Marţi, s'a ţinut consiliu de ministri în Bucureşti. Domnul *Tache Ionescu,* ministru de interne, sosind dela Londra a făcut raport amănunţit despre resultatul misiunei cu care a fost incredinţat. E următoriul: Pe când mai nainte numai Austro-Ungaria era pe partea României şi recunoştea de îndreptăţită cererea ei privitoare la rectificarea graniţei spre Bulgaria, astăzi toate puterile mari europene, cu Rusia împreună, recunosc, că România *e în drept* să ceară dela Bulgari compensaţii. Domnul *Tache Ionescu* a adus cu sine dela Londra şi o declaraţie scrisă a d lui Daneff, în care Bulgaria *consimte în principiu* la rectificarea graniţei, cerută de România. Amănuntele le vor stabili însă domnii Mişu, ambasadorul României la Londra, şi Daneff, între cari se vor continua tratativele. După ştirile ultime Bulgaria e gata să cedeze României teritoriul dela oraşul Silistria până la marea neagră, la cinci km. depărtare de actuala graniţă. Oraşul Silistria nu'l dau Bulgarii, dar se obligă a derima fortificaţiile şi se obligă se dee autonomie naţională Aromânilor din Macedonia. Consiliul de ministri de eri a stabilit instrucţiile, pe basa cărora va avea dl *Mişu* se poarte pertractările cu *Daneff.*

Băncile şi Asociaţiunea.

Biroul central al „Asociaţiunii“ a făcut un apel către direcţiunea „Solidarităţii“ şi către toate direcţiunile băncilor, rugându-le să sprijinească propaganda economică a „Asociaţiunii“. Apelurile sunt de următorul cuprins:

I.

Onor. direcţiuni a băncilor asociate „Solidaritatea“, Sibiiu.

După cum ştiţi „Asociaţiunea“ de trei ani a angajat un conferenţiar agronomic, care stă permanent în serviciul instituţiunii noastre şi cutrieră satele româneşti din diferite ţinuturi, ţinând prelegeri practice din domeniul agriculturii, viticulturei etc. şi dând poporului tot felul de sfaturi economice.

Dela începutul anului 1910, conferenţiarul agronomic al „Asociaţiunii“ a ţinut în total 102 prelegeri, a scris mai multe tractate poporale şi articole economice şi a dat îndrumări pentru înfiinţarea de însoţiri, obţinând în multe părţi rezultate mulţămitoare.

Această propagandă economică a conferenţiarului nostru agronomic credem că trebue apreciată şi sprijinită şi din partea băncilor noastre. Intărirea şi înaintarea economică a ţărănimii pe care a avut-o şi o are în vedere Asociaţiunea prin angajarea acestui specialist, va contribui, fără îndoială, şi la înflorirea institutelor noastre financiare. De aceea nu ne îndoim, că on. direcţiuni ale băncilor noastre ne vor da tot sprijinul să putem continua şi desăvârşi munca noastră, ce ţinteşte educaţia economică a ţărănimii.

„Asociaţiunea“ dispune de prea puţine mijloace pentru a acoperi multele cheltueli împreunate cu activitatea ei multilaterală, şi e avizată la sprijinul obştei româneşti, pentru cultura căreia şi lucrează.

Vă rugăm deci, să binevoiţi a face şi D-Voastră un apel către băncile asociate să binevoiască a ceda o parte din cvota lor filantropică pentru „Fondul cultural al băncilor“, administrat de „Asociaţiune“. Acest fond în anii din urmă n'a fost de loc alimentat, ceea ce dovedeşte, că băncile noastre nu preţuesc în destul năzuinţele de înaintare culturală şi economică a „Asociaţiunii“.

Cedând băncile în fiecare an o parte din cvota lor filantropică, ar pune bază unui fond însemnat, din care s'ar putea acoperi cheltuelile împreunate cu propaganda economică sistematică, pornită de „Asociaţiune“.

Vă rugăm deci să binevoiţi a îndemna printr'un circular institutele noastre financiare să contribue în fiecare an la fondul cultural al băncilor, administrat de „Asociaţiune“. (Sumele să se trimită direct oficiului de cassă al „Asociaţiunii“, Sibiiu, str. Şaguna 6).

In aceeaş circulara Vă rugăm să binevoiţi a îndemna băncile noastre, să se înscrie, fie ca membri fundatori (cu taxa de 400 cor.), fie ca membri pe viaţă (cu taxa de 200 cor.) la „Asociaţiune“.

Primiţi, Vă rugăm, încredinţarea deosebitei noastre stime.

Sibiiu, 5 Ianuarie 1913.

Andreiu Bârseanu m. p,
prezident.

Octavian C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

II.

Apel către toate băncile.

Onorată direcţiune!

Credem că cunoaşteţi activitatea ce o desfăşură „Asociaţiunea“ pentru înaintarea culturală şi economică a poporului nostru. Ştiţi de sigur şi aceea, că mijloacele materiale ce stau la dispoziţia însoţirii noastre culturale, sunt aşa de neînsemnate, încât numai cu mari greutăţi îşi poate îndeplini misiunea.

Datoria tuturor cărturarilor şi tuturor institutelor noastre financiare e, să vină în ajutorul „Asociaţiunii“, înscriindu-se printre membrii ei şi lucrând în cadrele ei pentru luminarea poporului.

Trebue să constatăm cu multă părere de rău, că o parte a cărturărimii noastre şi a băncilor nu-şi împlineşte această datorie faţă de neam.

De aceea ne permitem să facem un nou apel către toţi Românii de inimă şi înzestraţi cu conştiinţă naţională, să binevoiască a intra în şirul membrilor „Asociaţiunii“.

In special rugăm on. direcţiune să înscrie banca ce o conduce, fie ca membru pe viaţă (cu taxa de 200 cor.), fie ca membru fundator (cu taxa de 400 cor.) al „Asociaţiunii“ şi să îndemne pe toţi funcţionarii să se înscrie fie ca membri ordinari (cu taxa de 10 cor. anual), fie ca membri ajutători (cu taxa de 2 cor. pe an).

Membrii fundatori, pe viaţă şi ordinari ai „Asociaţiunii“ primesc gratuit revista „Transilvania“, iar membri ajutători primesc zece broşuri şi un Calendar din „Biblioteca poporală a Asociaţiunii“.

De mai mulţi ani s'a înfiinţat la Asociaţiune un fond cultural al băncilor, cu scopul de a sprijini propaganda economică a „Asociaţiunii“.

Acest fond însă, a fost uitat de băncile noastre, aşa că nu arată nici un spor.

Vă rugăm deci, să binevoiţi a vota în fiecare an, din cvota filantropică a băncii D-Voastre, o parte pentru fondul cultural al băncilor, administrat de „Asociaţiune“. Dacă toate băncile noastre îl vor alimenta regulat, în fiecare an, acest fond va da un nou avânt, nu numai „Asociaţiunii“, ci în genere înaintării noastre culturale.

In nădejdea, că nu veţi da uitării instituţiunea noastră, îndeplinindu-Vă astfel o datorinţă naţională, Vă rugăm să primiţi încredinţarea deosebitei stime, ce vă păstrăm.

Sibiiu, 5 Ianuarie 1913.

Andreiu Bârseanu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Convocare.

In înţelesul §-lui 11 din statute prin aceasta se convoacă:

Adunarea generală ordinară

a „Societăţii române de lectură din Sibiiu“ pe Sâmbătă în 12/25 Ianuarie a. c. la orele 6 seara, în localul societăţii, cu următorul:

Program:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raportul general pe anul 1912.
3. Raţiociniul pe anul 1912.
4. Budgetul pe anul 1913.
5. Alegerea comitetului şi a revizorilor.
6. Eventuale propuneri.
7. Dispoziţii pentru verificarea protocolului.
8. Inchiderea adunării.

Sibiiu, din şedinţa comitetului „Societăţii române de lectură din Sibiiu“, ţinută în 11 Ianuarie 1913.

P. Cosma
president.

Candid Popa
secretar.

Conflict în sinul bisericii catolice din Sibiiu.

La 19 l. c. s'a ţinut aici în Sibiiu o adunare a membrilor comunei bisericeşti romano-catolice, convocată de prim-curatorul ei dl *I. F. Zeibig.* Adunarea, la care au luat parte 236 de parohieni, a hotărât prin o resoluţie sprijinită de *220 de voturi* imediata eşire din sinul bisericei romano-catolice. Iată şi motivele acestei hotărâri estraordinare, cuprinse în vorbirea pe care a ţinut-o în adunare dl *R. Hollinek,* care după „Sieb. D. Tageblatt“ a spus următoarele:

„Catolicii autohtoni din Sibiiu au ţinut în totdeauna la respectarea păcii naţionale şi confesionale. Ei au privit în linişte cum a fost înlăturată limba germană din toate instituţiile bisericeşti şi şcolare din Sibiiu. Astăzi orfelinatul înfiinţat de Impărăteasa Maria Teresia, care odinioară a fost curat german, este complect maghiarizat şi serveşte numai intereselor credincioşilor maghiari ai bisericei noastre. Tot astfel şcoala elementară catolică şi-a perdut caracterul german, iar în cele două claustre limba germană a amuţit pentru totdeauna. In cele patru biserici catolice, din *nouă* predici abia *una* singură să mai ţine în limba noastră germană, deşi noi, Germanii, formăm majoritatea. O singură fortăreaţă ni-a mai remas nouă Germanilor: comitetul parohial cu prim-curatorul său în frunte. Dar şi această ultimă poziţie a căzut, din cauza că câţiva oameni cu gând curat s'au opus unei contribuţii bisericeşti nedrepte şi aceasta detentorilor puterii le-a displăcut. In zadar ne vom face speranţe, că acest lucru se va schimba. O împlinire a dorinţelor noastre legitime nu va urmă, căci pentru biserica catolică există numai o lozincă: a impune sau a răpune (biegen oder brechen). Deaceea trebue se recunoască primejdia toţi aceia în cari mai vibrează sentimentul naţional. Ei nu mai au ce perde, deoarece totul li s'a luat. Un singur refugiu li-a mai rămas: eşirea din sinul bisericei. Deaceea losinca noastră este: „Rupere de Roma!“ „Los von Rom!“ (Aprobare generală.)

S'au ridicat glasuri în adunare şi pentru amânarea pasului însemnat, până la înaintarea gravaminelor, prin o deputaţiune, la Episcopul romano-catolic din Alba-Iulia, dar glasurile acestea n'au fost băgate în seamă, pe motiv, că orice încercare a îndreptării lucrurilor e de prisos şi zadarnică. Şi astfel s'a hotărât, cum am spus, imediata eşire din sinul bisericei romano-catolice a celor

---

bucăţi, — cel dintâi cu violina, al doilea la pian, dovedind amândoi cunoştinţe temeinice în ale muzicei. Ambii au fost viu aplaudaţi. Domnişoara Elena *Bordea* a fost neîntrecută în poezia „Fericirea“, de Dulfu. A urmat dl prof. Emil *Precup* cu interesanta dsale conferenţă despre personalitatea marelui nostru povestitor Ioan *Creangă.* Intr'o limbă românească aleasă domnul Precup ne-a arătat pe Creangă în toată măreţia lui de creator. „Creangă a făcut parte dintre oamenii talentaţi, — zice dsa, — cari au muncit din dragoste adevărată către neamul românesc şi pe tăcute, fără a cere ca lumea să-i recunoască şi să-i laude“. Ni-l arată apoi pe Creangă ca renovator al limbii româneşti, care pe acele vremuri era plină pe străinisme, de expresii greceşti şi jidoveşti, deoare-ce puvoiul jidanilor şi al grecilor acaparase totul sugând vlaga bietului popor. „Dacă vrei să preţueşti pe cineva, — zice dl Precup referitor la Creangă, — nu te uiţi la hainele lui nouă şi nici la frizura lui cea frumoasă, *ci te uiţi la sufletul lui.* Aceasta e cumpăna, cu care se măsoară valoarea oamenilor“. A arătat apoi dragostea mare ce o purta el păturei ţărăneşti, din care făcea parte şi din care a scos comori nepreţuite pentru neamul românesc. Ca încheiere ne îndeamnă „să învăţăm dela Creangă a ne iubi neamul şi limba mai presus de toate şi a lucra pentru înaintarea lui, nu atât cu vorba, ci mai mult *cu fapta*“.

Conferenţa domnului Emil Precup a fost instructivă şi folositoare mai ales pentru clasa de mijloc unde, — durere, — sunt mulţi, cari până aci nici n'au auzit de Creangă. După conferenţă dl prof. Precup a cetit unele fragmente din minunata povestire a lui Creangă „Harap alb“. A urmat dl I. Stanciu, cunoscutul tenor, cu o romanţă drăguţă, fiind acompaniat la pian de fetiţa dsale. Dl Işan, deasemenea cunoscut publicului sibian, a cântat o doină pătrunzătoare, după aceea unele cuplete satirice. Dşoarele Pinciu au predat un dialog, apoi au urmat declamări. Dl Aurel Ştefan şi de data aceasta ne-a procurat câteva clipe de veselie cu anecdotele dsale, iar încheerea a făcut-o corul seminarial, cu vr'o câteva puncte predate cu preciziune.

De încheiere se sortează mai multe broşuri între participanţi, iar dl Tordăşianu anunţă că la şedinţa proximă ce se va ţinea în 30 Ianuarie n. 1913 va vorbi dşoara profesoară Dr. E. Leményi. *Elin Gruia.*

Vorbe înţelepte.

Răsboiul, în ciuda victoriilor, are în totdeauna ruine; şi generalul răsboinic poate se arate tot atâtea decoraţii, ca şi atâtea răni.

Carmen Sylva.

ce au subscris resoluţiunea, adecă a 220 capi de familii, dintre cari mulţi au declarat, că dacă e vorba se remână pentru viitor, ei şi familiile lor, *„Germani ori catolici“* prefer se fie Germani şi necatolici, decât catolici şi negermani.

Dela sate.

Jubileul unui cantor.

Blăjel, 3 Ianuarie v.

„Anul nou“ s'a serbat în anul acesta în comuna Blăjel cu deosebită solemnitate. Anume: cantorul nostru George Vandor şi-a serbat jubileul de 50 ani, de când funcţionează ca cantor al bisericii noastre ortodoxe-române.

După cetirea cuvântului pastoral, trimis de Inalt Prea S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, ascultat cu încordată atenţiune de poporul adunat în sf. biserică în număr considerabil, — a urmat vorbirea improvizată a părintelui nostru *Zacheiu Sasu* cătră bătrânul cantor, care cu ziua de astăzi a anului nou 1913 a împlinit 50 de ani de când se află în slujba cantorală, fără întrerupere.

Şi când părintele nostru a spus, că bătrânul cantor a ocupat strana în fragedă etate de 18 ani şi ca un bun ostaş, conştiu de datorinţa sa, şi-a purtat slujba, în şi afară de biserică, până în ziua de astăzi fiind deplin sănătos şi în virtute — şi că îi mai pofteşte, în numele poporului, încă mulţi ani, spre a lăuda pe D zeu, cu glasui dulce şi plăcut — poporul a erupt în întreit: „să trăiască iubitul nostru cantor“.

A urmat apoi o odă ocasională la adresa cantorului George Vandor, cântată în cor de subscrisul cu copiii de şcoală.

După acestea am eşit din biserică, conduşi de călduroasă dragoste şi simpatie faţă de jubilantul, poftindui cu toţii, ca

Şi de astăzi înainte
Să ne mai cânţi de cele sfinte!

Ilarion Gheaja
învăţător.

NOUTĂŢI.

Botezul Domnului. Cu mare solemnitate s'a serbat şi de astădată Botezul Domnului în catedrala din Sibiiu. A servit I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, şi de domnii Galacteon Şagău, Lazar Triteanu, Dr. Vasile Bologa, Dr. A. Crăciunescu şi Ioan Oţoiu, apoi de diaconii Dr. Vasile Stan şi Costea. Sfinţirea apei s'a făcut în biserică. La urmă Escelenţa Sa, Mitropolitul, a stropit cu apă sfinţită pe numeroşii credincioşi din catedrală, iar soldaţii cari au luat parte la serviciul divin, au fost stropiţi cu apă sfinţită afară, pe stradă.

*

In ziua sfântului Ioan Botezătoriul, ziua onomastică a I. P. S. Sale, Domnului Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, serviciul divin a fost celebrat în catedrala noastră prin P. C. Sa, protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, asistat de domnii Lazar Triteanu, asesor consistorial, Dr. A. Crăciunescu, profesor seminarial şi de diaconul Costea. La sfârşitul sfintei liturgii P. C. Sa a cetit în genunchi rugăciunea pentru sănătatea şi îndelunga vieţuire a Escelenţei Sale Mitropolitului nostru *Ioan*. Felicitările obicinuite a se aduce Escelenţiei Sale în această zi onomastică din partea inteligenţei române din Sibiiu de astădată au fost întrelăsate, la espresa dorinţă a Escelenţiei Sale. Escelenţa Sa a primit însă numeroase felicitări din afară.

*

Muntele Atos — republică bisericească. Se anunţă din Londra, că întrunirea ambasadorilor a hotărât, ca muntele Atos cu mănăstirile să nu fie cedat statelor balcanice, ci să formeze o republică bisericească neatârnătoare, sub protectoratul Rusiei, României şi al statelor din Balcani. Republica va avea armată proprie. Capul acestei republice bisericeşti va fi patriarhul ecumenic.

*

Jubileul Olandei. Se scrie dela Haga, că din prilejul jubileului centenar al independenţei olandeze, deodată cu deschiderea palatului păcii, se vor organiza deosebite festivităţi. In mai multe oraşe se aranjează expoziţii în stil mare. Serbările au să fie dintre cele mai variate şi vor atrage numeroşi vizitatori din toate ţările.

*

Societatea Academică România Jună în adunarea generală extraordinară din 3 Ianuarie s'a constituit pe a. c. precum urmează: Preşedinte: Ulpiu Stefan cand. med. Vice-preşedinte: Iancu Nandris, stud. med. Secretar de externe: Eugeniu de Reus, cand. ing. silv. Secretar de interne: Gavril Alviresen, stud. med. Cassier: Sever Decean, stud. acad. com. Bibliotecar: Policarp cav. de Bejan, cand. ing. silv. Controlor: Nicolae Cismaşiu, stud. acad. com. Econom: Eugeniu Casparovici, absolv. med.

*

Autonomia armeană. Consiliul naţional armenesc a ţinut zilele acestea o şedinţă secretă în Constantinopol şi s'a ocupat cu chestiunea autonomiei armene. Poporul Armeniei se mulţămeşte cu faptul, ca autonomia să se decreteze între marginile legilor actuale din imperiul otoman.

*

Averea şi datoria unei capitale. Averea oraşului *Berlin* în anul trecut a fost de 953 milioane mărci, ear împreună cu fundaţiunile sale de 1018 milioane mărci. In faţa acestei averi însemnate stă o datorie nu mai puţin însemnată de 512 milioane de mărci.

*

Lista pierderilor. Conform raportului oficial din Sofia, pierderile bulgarilor în răsboiul balcanic sunt următorele: 284 ofiţeri au căzut, 876 ofiţeri sunt răniţi; soldaţi morţi 21.018, răniţi 51.000, cu totul 72.018 soldaţi. Astfel pierderea întreagă în morţi şi răniţi este 73.178 oameni. Din cele trei corpuri de armată, care stau la Ceatalgea, s'au bolnăvit de holeră 35 de mii, au murit însă numai trei mii.

*

Grâu de sămânat. In considerare că timpul nefavorabil din anul trecut a împedecat pe mulţi agricultori să samene grâu de toamnă, ministrul nostru de comerţ a luat dispoziţii ca fiecare econom, dacă are trebuinţă de grâu de primăvară pentru sămânat, să poată primi sămânţa necesară dela Reuniunea agricolă ungară din Budapesta. Preţul este stabilit cu 28 coroane de majă metrică, franco la ori ce staţie a căilor ferate. Un econom nu poate primi mai mult de 100 de măji metrice. Cererile se adresează cătră reuniunea amintită.

*

Cas de moarte. In Sibiiu a decedat Vineri şi a fost înmormântat Duminecă *Borszéki Soma*, consilier ministerial în penziune, în etate de 85 ani. Ziarele maghiare deplâng în decedatul pe însufleţitul apostol al secuimei din Ardeal, iar unul din ele ne spune, că răposatul a fost fiiul unui anumit *Petru Pintea*, fost funcţionar de vamă.

*

Analfabeţii Clujului. După datele statistice ale ultimului recensământ, oraşul Cluj are 60.858 locuitori, dintre cari 7562 Români, 2000 Germani, iar restul Maghiari. Nota caracteristică a Clujului, metropola culturală a Ardealului, e însă aceea, că dintre cei 60.858 de locuitori pe cari îi are, 18.600 sunt *analfabeţi*, nu ştiu ceti şi scrie. Cult oraş Clujul, n'avem ce zice!

*

Răscumpărare. Domnul profesor seminarial Ioan Oţoiu, răscumpărând felicitările de ziua onomastică, a dăruit fondului pentru ajutorarea copiilor săraci suma de 10 coroane.

*

Pentru ţărănime. Contesa Alexandra Tolstoi, fiica marelui scriitor, a cumpărat dela mama ei proprietatea din Iasnaia Poliana, cu bani câştigaţi din vânzarea operelor postume ale părintelui său. Pământurile cumpărate le va dărui ţăranilor din partea locului.

*

Anunţ. Se aduce la cunoştinţa onor. public, că *Şcoala de menaj şi industrie de casă* îşi deschide cursul de primăvară la 1 Februarie v. Prospecte şi orice lămuriri se dau la direcţiunea şcolii, Berggasse Nr. 9, Sibiiu.

*

Pentru militari. Se scrie din Viena, că la ministrul de răsboiu au intrat contribuiri de *peste un milion* de coroane pe seama soldaţilor dela frontieră.

*

Biblioteca Academiei Române. In anul 1912 s'au consultat de 9719 cetitori 23854 volume şi broşuri tipărite; de 1693 cetitori s'au consultat 4342 manuscripte, 43665 documente, 717 cărţi vechi româneşti (1508—1830). Colecţiunile Bibliotecei au sporit în acest an cu 6320 volume şi broşuri, 2850 numere de reviste române, 2496 reviste străine, 183 atlase şi hărţi, 43 stampe şi portrete, 165 volume manuscripte, 583 documente, 291 fotografii, 17 albumuri, 13756 foi volante, 48 note muzicale, şi 411 obiecte de muzeu. Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru *cărţile tipărite* dela 8 ore dimineaţa până la 6 seara, pentru *manuscripte şi documente* dela 8 la 12 şi dela 2 la 6.

*

Carne stricată. In Cernăuţ s'au îmbolnăvit deodată şi grav şaptesprezece voluntari dela regimentul de infanterie numărul 71, dintre cari 11 se află acum mai bine, iar şase sunt încă tot în primejdie. Cercetarea efectuită cu severitate militară a constatat, că voluntarii au consumat în seara premergătoare mâncări gătite din carne stricată.

Balul reuniunii femeilor săseşti din Sibiiu se va ţinea Sâmbătă în 25 Ianuarie în sala dela Casa societăţii. Inceputul la orele 9 seara.

*

Bal studenţesc. Tinerimea dela gimnaziul superior reg. ung. de stat din Sibiiu va da la 1 Februarie n. c. *un bal*, în scop filantropic. Inceputul la orele 9 sara. Invitările sunt împărţite. Bilete se pot cumpăra în libraria Budovsky.

*

Mizerie şi emigrare. Vicecomitele din comitatul Solnoc Dobâca, cum se scrie din Dej, a raportat în şedinţa comisiunii administrative despre daunele agricole întâmplate pe teritorul comitatului în anul 1912. Daunele acestea se urcă la cifra de peste 5.300,000 coroane. Inundările şi ploile au pricinuit o pagubă de aproape 250 de mii coroane numai la rubrica: întreţinerea căilor de comunicaţie. S'au făcut paşii necesari, ca guvernul să acordeze bucate pe lângă un credit cu scadenţă cât mai lungă. — Emigrarea a scăzut numai în luna lui Decemvrie, în urma ordinului ministerial, care opreşte pe cei obligaţi la arme să părăsească ţara. In Decemvrie 1912 s'au dat 146 de paşapoarte; în anul întreg s'au dat însă 3160 paşapoarte, ceeace însemnează, că în 1912 au emigrat din Solnoc-Dobâca cu 1600 mai multe persoane, decât emigraseră în anul 1911.

*

Cânele ca martor. O pertractare interesantă s'a ţinut zilele acestea la o judecătorie în Berlin. Buldogul puternic al unei cârciumărese, dus fără botniţă pe stradă, a muşcat o femee şi o fetiţă. Persoanele rănite au intentat proces de despăgubire împotriva cârciumăresei, pe care judecătoria de prima instanţă a şi condamnat-o să plătească trei sute de mărci. Cârciumăreasa a făcut apel, şi apărătorul său a cerut ca judecătoria să „citeze“ cânele, în considerare că numai de aceea a muşcat, fiindcă a fost întărâtat din partea persoanelor rănite. Cânele, adus în faţa judecătoriei, s'a purtat în adevăr cu toată blândeţa; ear preşedintele, constatând că buldogul nu este primejdios peste măsură, a schimbat sentenţa şi a redus considerabil pedeapsa primului for. Citarea cânelui ca martor în faţa tribunalului a produs mare ilaritate.

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bisericească literară, nr. 1 din Ianuarie 1913 cuprinde: Exodul, traducere şi comentar, de Dr. V. Tarnavschi, Tratatul s. Atanasie, Arhiepiscopul Alexandriei, de Dr. Ioan Puiul. Predică de ziua anului nou, de A. Tăutu. Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. — Abonamentul pe an pentru Austro-Ungaria 8 coroane. Biroul redacţiei şi al administraţiei se află în reşedinţa arhiepiscopală din Cernăuţ.

*

Luceafărul revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă Nr. 1, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Octavian Goga: An nou-vremuri nouă. Maria Cunţan: Foi în vânt (poezii). I. Agârbiceanu: Pace. I. N. Pârvulescu: La nuntă (poezie). Octav Minar: Eminescu şi „Junimea“. Ecaterina Pitiş: Cântece (poezii). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Gheorghe Stoica: O ţară nenorocită. Dr. G. Oprean: † Spiru C. Haret. Dări de seamă: Traian S. D.-Şoimu, Pompiliu Eliade: Cu privire la Maurice Maeterlinck. Cronici: Radu S. Dragnea: O problemă literară I. T. Lais: Serbările Hurmuzăcheştilor. Un colţ de muncă. Senin: Scrisoare din Beiuş. D. N. C.: I. Mincu. Insemnări: S. S. R, Inmormântarea lui Sp. Haret. „Der Pandur“. Sposalizio. Mai aveţi vreme pentru arta? Monografia completă a lui Lionardo. — Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: Raffael: Lo sposalizio. Răsboiul din Balcani: Soldaţi turci pe vremea armistiţiului în linie de apărare la Ceatalgea. Infrăţirea trupelor muntenegrine şi sârbeşti după cucerirea coastei adriatice (în oraşul Allessio, la 19 Noemvrie 1912). In faţa oraşului Monastir. O redută părăsită de trupele turceşti. Tabloul „Junimei“ în prima ei formaţie. Răsboiul din Balcani: Popasul trupelor sârbeşti în Albania, la Alessio, după un marş forţat. După lupta dela Ceatalgea. Lupta dela Tabaroş. Femeile muntenegrine pansând pe răniţi. Un turc din Bulgaria la arat. Enigma austriacă: Pace sau răsboiu?

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „Cosinzeana“ nr. 3 din 1913 cu următorul cuprins: Al. Ciura: A, N. F., articol. Emil A. Chiffa: Doina, poezie. Liviu Marian: Scheletul, povestire. Radu Mărgean: Pe fruntea mea, poezie. Ion Dragoslav: In noaptea de anul nou, povestire. Volbură Poiană: Cuvânt, poezie. Lazăr-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de o zi: ⁂ † Spiru Haret. I. Bura: Calendarul Minervei. ⁂ „Lumina Nouă“. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă în beneficiul dşoarei *Adela Herbert*, cassiera teatrului, piesa *„Alt Heidelberg“*, iar mâne, Joi pentru a treiaoră *„Die Zarin“*.

Mulţămită publică.

Din prilejul aranjării serbării şcolare din 23 Decemvrie v. cu elevii şcoalei centrale gr. or. române din Sibiiu şi a distribuirii de îmbrăcăminte şi daruri de Crăciun elevilor săraci şi orfani dela numita şcoală, ne simţim datori a aduce mulţămită în numele tuturor elevilor împărtăşiţi: On. comitet al parohiei Sibiiu-Cetate, care ni-a pus la dispoziţie ca şi în trecut venitul fondului darurilor de Crăciun. De asemenea ni-a pus la dispoziţie şi răscumpărări la onomasticele dela P. T. domni: Stefan Stroia protonotar, Dr. Ioan Stroia protopresb., Nicolau Ivan as. cons, Dumitru Vulc cassar cons., câte 20 cor. Victor Fincu as. cons., Vasilie Almăşan adv. câte 10 cor.

Am mai primit dela institutul financiar „Albina“ 20 cor. şi dela inst. financiar „Lumina“ 5 cor. Pe lângă acestea au contribuit Dnii: Aurel Popescu comerciant, Iosif Marcu jun. câte 2 cor. Timoteiu Popovici prof. sem. 3 cor. şi Liviu Crăciunescu 1 cor.

Prin stăruinţa P. T. doamne Veturia Dr. Stroia au binevoit a ne sta întru ajutor şi P. T. firme cu următoarele daruri: Iulius Wermescher 11 buc. resturi de carton, Fritz Geisberger 1 păr. cisme. Ioan Steflea 2 buc. căciuli, I. Petraşcu 1 păr. pantaloni, v. Weindel: 8 păpuşi, 2 cai de lemn, puşti, 2 automobile, 4 trimbiţe, 3 cutii jucării etc. H. Balthes 2 cutii zaharicale, M. Vogelsang 5 buc. căciuli, 12 păr. ciorapi, Libraria arh. mai multe caiete, peniţe şi condeie. — La apelul Direcţiunii şcoalei au binevoit a răspunde următoarele P. T. firme: I. B. Misselbacher sen. 100 buc. portocale, 3 cutii zaharicale, 1 pachet smochine, 1 pachet curmale etc. L. Fuchs 2 cutii zaharicale, V. Oniţiu 100 pachete cu bomboane, N. Nàdasdy (Popovici) 22 m. barchet, Th. Popescu 3 buc. căciuli, 1 şal, mai multe cravate, nasturi etc. Ios. Goldstein 1 păr. pantaloni.

Afară de acestea au mai binevoit a contribui benevol şi următorii: P. T. dne: Veturia Dr. Stroia a comandat 70 colăcei. Anetta V. Oniţiu stofă de o haină, dşoara Miţi Bologa o bluză, ear P. T. domni Dr. Vas. Stan prof. 50 buc. cărticele pentru şcolari, Stefan Moga 50 colăcei, Vasile Ban 1 păr. ghete.

Pentru ca mai mare bucurie să aibă cei împărtăşiţi mai cu seamă cu haine, st. dnă Victoria T. Popovici a aflat de bine ca parte din stofa cumpărată, parte primită în dar, să se coase haine, lăibărici, şurţe şi astfel gata să se împartă celor lipsiţi. Adresându-se deci unor st. dame, cari să binevoiască a-şi da concursul spre acest nobil scop, au binevoit a răspunde următoarele st. doamne: Veturia Dr. Stroia, Victoria T. Popovici, Friderica N. Iordan; precum şi st. dşoare: Ileana Stroia, Zenuca Ivan, Zoe Stroia, Letiţia Imbăruş Mărioara Iancu, Fanica Brote, Lucia Stroia, Miţi Bologa, Lavinia Barcian, Viorica Gheorghiu, şi Mioara Stroia. La şcoala de industrie încă s'au lucrat 5 haine de fetiţe prin dşoarele Virginia Podoabă, cond. şc. de industrie şi Eugenia Bărdaş. Cu ocasiunea serbării şcolare s'a mai încassat prin 2 eleve suma de 1.20 coroane.

Din sumele primite s'au comandat, haine, stofă, ghete, ciorapi etc. la care mai adaugându-se şi lucrurile primite dela susnumitele firme au putut fi împărtăşiţi 85 elevi cu îmbrăcăminte etc. şi toţi elevii şcoalei cu colăcei zaharicale şi bomboane.

In numele elevilor săraci şi orfani, precum şi a tuturor celor împărtăşiţi aducem cele mai călduroase mulţămite şi pe această cale tuturor P. S. sprijinitori şi ajutători ai celor orfani şi sermani, făcându-le astfel cu putinţă a prăznui cu bucurie ziua Naşterii Mântuitoriului lumii.

Sibiiu, la 31 Decemvrie 1912 v.

Nicolau G. Iordan
învăţător.

Nr. 951/1912. (3) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de Cl. II-a **Sirnea**, protopresbiteratul Branului în urma ordinului P. V. Conzistoriu arhidiecezan din 9 Octomvrie a. c. Nr. 11916 bis. se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în Coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti dela stat.

Petenţii au a-şi înainta rugările instruite în senzul legei în terminul indicat la oficiul protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a subsemnatului şi a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, în 26 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 637/1912. (4) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din parohia **Oreşti**, protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de **10 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu postul acesta de învăţător sunt:

a) Salar fundamental Cor. 1000 solvibil în rate lunare anticipate.

b) Cvincvenalele legale.

Din salariul fundamental Cor. 300 se plătesc dela cassa şcolară, restul de 700 cor. salar fundamental, cum şi toate cvincvenalele se acoper din ajutul de stat, votat şi beneficiat şi până aci de învăţător. Partea dela cassa şcoalei a salariului se pune în curgere îndată după ocuparea postului, iar partea salariului şi toate cvincvenalele ce le întregeşte statul se solvesc învăţătoriului numai după lichidarea ajutului de stat prin Domnul ministru şi pe seama noului învăţător.

c) Relutul legal de grădină cor. 20 solvibil dela cassa şcolară.

d) Cvartir corespunzător în natură.

Pentru cazul înfiinţărei de cor bisericesc învăţătorul poate conta şi la alte favoruri din partea poporului. Datorinţele învăţătoriului sunt cele normate în ordinele şi regulamentele în vigoare.

Cererile de concurs înzestrate cu toate documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu prot. în terminul deschis. Alegerea va urma imediat după espirarea concursului.

Ofenbaia, (Aranyosbánya), în 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupşei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 768/1912. (5) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Burjuc**, tractul Iliei, se publică prin aceasta concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiunei preoţeşti.

Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, cu observarea dispoziţiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra sfânta liturgie.

Ilia, la 18/31 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Z. Mureşan
protopresbiter.

Nr. 822/1912 (6) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohiile *a)* **Căienelul de sus** şi *b)* **Peştera**, ambele de clasa a III-a, se escrie în urma ordinului consistorial Nr. 12.619 Bis, concurs repeţit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt la amândouă cele cuprinse în coala B. despre întregirea venitului preoţesc dela stat.

Petenţii au să-şi înainteze cererile instruite în senzul legii în terminul deschis la oficiul protopresbiteral şi să se prezinte în 8 zile mai nainte de alegere, în zi de Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a servi, respective cânta şi cuvânta.

Brad, la 10 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasilie Damian
protopresbiter.

Nr. 1171/1912. (7) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Lisnău** (Lisznyó) cu filiile **Bickfalău, Saciva** şi **Sepsi Magheruş**, neconcurând nime nici la al doilea concurs, se escrie de nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Dela concurenţi se pretinde a şti limba maghiară perfect.

Concurenţii vor avea a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare în **Lisnău**, prin gara Uzon, spre a cânta, cuvânta sau celebra, şi a-şi înainta documentele recerute în timpul arătat subsemnatului în Bereck, comitatul Háromszék.

Breţcu, 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Treiscaunelor în conţelegere cu comitetul parohial.

Constatin Dimian
protopresbiter.

Nr. 820/1912. (8) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Valeaiepi**, în protopresbiteratul Geoagiului, în senzul ord. cons. Nr. 14 953 Bis. dela 18 Dec. a. c. prin aceasta se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **30 zile**, pelângă emolumentele fasionate în coala B. pentru congruă

Reflectanţii să-şi înainteze rugările instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta în comună (pe lângă restricţia regulamentară) pentru a face cunoştinţă cu poporul, a cânta ev. celebra.

Geoagiu, 28 Decemvrie v. 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 5383/1912 pret. (9) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **medic** în cercul sanitar **Polyán** (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), prin aceasta public concurs.

In cercul sanitar cu sediul Polyán se ţin următoarele comune: Polyán, Rod şi Zsinna.

Concurenţii cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în Art. de lege XXXVIII din 1908, ca petiţiile instruite cu documentele prescrise în § din Art. de lege XXXVIII. din 1908 documentând cvalificaţia şi serviciul de până acum, să le înainteze la subscrisul până în ziua de **13 Februarie a. c.** la 12 ore.

Cu provocare la pt. 2 din §. 7 al Art. de lege XXXVIII. din 1908 se fac atenţi concurenţii, ca în cercul sanitar al Poianei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbesc limba română.

Mercurea, la 8 Ianuarie 1913.

Dr. Bruckner
primpretorul cercual.

Nr. 10/1913. prot. (10) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant dela şcoala confes. gr. or. română din **Moşna**, tractul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a)* Salar de 1000 cor., şi anume: 208 cor. din cassa bisericei; 5 stânjini de lemne de foc computaţi în 100 cor.; un pământ arător de clasa I. computat în 100 cor. şi 592 cor. dela stat.

b) cvartir în natură în edificiul şcoalei şi grădină. Cvincvenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani la această şcoală

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, având a se presenta în una din Dumineci în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti, deobligat cel ales, a conduce cu elevii şcoalei cântările liturgice în Dumineci şi sărbători precum şi şcoala de repetiţie şi a cultiva grădina de pomărit.

Cei cu cunoştinţe muzicale vor fi preferiţi şi pentru înfiinţarea unui cor cu tinerimea adultă, va primi o remuneraţie deosebit de salariul învăţătoresc.

Mediaş, în 4 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Nr. 645/1912. (1) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Roşcani**, tractul Dobrei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor. din care 600 cor. dela popor, ear 400 cor. şi eventualele cuincuenale ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/910.

2. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei si folosirea grădinei dela şcoală.

3. Lemne de înălzit 8 stângini, din cari 3 stângini pentru încălzirea salei de învăţământ.

Învăţătorul ales va fi îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie precum şi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Cererile de concurs să vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 27 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

---

20 Tabletten
Preis K 1.20
à 0,5 g
Aspirin
Schutz Marke
Bayer

Aspirin-BAYER

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ivindu-se mai multe feluri de substituţiuni al aspirinului original, Vă rugăm că aspirin numai în forma noastră **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta 1 tub de sticlă cu 20 buc. tablete à 0,5 gr, preţul K 1·20 cu timbru **Aspirin**.

(2) (413) 2—6

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană

I. Enescu:

Cooperativele săteşti

Felul şi însemnătatea lor.

Preţul Cor. 1·50, porto 5 fil.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturii până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 51—

„BIBLIOTECA ŞAGUNA“
REDACTATĂ DE **Dr. I. LUPAŞ**, SĂLIŞTE

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană, în Sibiiu

Nr. 1.
Însemnătatea bisericii
Nr. 2.
Despre pocăinţă
Nr. 3.
La ziua sf. Andreiu
Nr. 4—5.
Temeliile traiului nostru
Nr. 6—7.
Sfânta Scriptură
în limba românească
de
Dr. I. Lupaş.
Preţul à 10 fil. + porto 5 fil.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan
pe anul 1913

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

✦ **La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!** ✦

Veritabil numai
1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ
cu triunghiu de talpă.

Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.

Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I. (416) 8—10

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Ianuarie 1913. *Nr. 4.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

Sub titlul de sus a apărut înainte cu 35 de ani (la tipograful Kocsi Sándor în Budapesta) o broşură de 46 pagini, scrisă de un *Arhipresbiter* al bisericii noastre gr.-ort. române din statul ungar. Glasul autorului broşurii s'a adresat atunci, la anul 1878, »*către clerurile române şi fruntaşii poporului român*«, în o chestie foarte însemnată, şi atunci, ca şi astăzi, în »*chestia instrucţiunei poporale*«. Puţini, foarte puţini vor mai fi aceia, cari cunosc cuprinsul acestei broşuri, dictate de o minte ageră şi de o inimă caldă românească. Ideile desfăşurate în broşură sunt însă actuale şi astăzi, după 35 de ani, şi merită se fie cunoscute şi de intelectualii nostri de acuma. De aceea, credem că facem bun serviciu instrucţiunei noastre poporale, culturei româneşti, publicând cuprinsul broşurei în întregime, după cum urmează:

Introducere.

Văzând cât de tare rod unele rele la esistenţa noastră, a Românilor din această patrie; observând, cum sărăcia şi neputinţa prin toate părţile locuite de ai nostri creşte şi se lăţeşte într'o măsură înfricoşată; şi în fine, de ani convingându-mă, că a vorbi despre aceste rele într'un congres bisericesc nu mi se dă ocasiune, de oarece dela 1870 încoace mai că nu avurăm alte congrese decât electorale, unde prea puţin ne-am putut ocupa şi de alte afaceri momentuoase şi urgente: m'am crezut dator bisericii şi naţiunii mele, prin această scriere a-mi ridica vocea, pentru a arăta, că *starea noastră actuală este mai rea decum o credem noi, totodată pentru a descoperi natura reului ce roade la esistenţa noastră, şi în fine pentru a indigeta mijloacele prin cari cred eu, că s'ar putea vindeca reul.*

I. Starea noastră actuală este mai rea decum o credem noi.

Pecât era de dureroasă starea şi posiţiunea noastră, a Românilor, şi mai ales a acelora din Transilvania, în timpurile de mai nainte de 1848, când cu rigoare se susţineau legile apăsătoare, cari dictau: cumcă »*Rusticus praeter mercedem sui laboris nihil habet*«, şi când religiunea gr.-orientală era numai »*tolerată*«, pe atât de consolătoare ni se părea că devine starea şi posiţiunea noastră după anul 1848, mai vârtos pe când se trata despre întroducerea unei constituţiuni mai liberale, în care să fim consideraţi şi noi ca un factor al vieţii publice, şi apoi, când începu era constituţională, cu deschiderea dietelor din Ardeal şi Pesta. Ni se părea atunci, că are să se inaugureze serios şi pentru noi un viitor mai fericit.

Pecând se iveau acestea şi alte lucruri mult promiţătoare pentru noi, pe terenul cel lunecos al politicei, unde concurg toate naţionalităţile patriei cu pretensiunile lor, — tot pe atunci bărbaţii nostri de merite, admoniaţi de esperienţele trecutului, nu părăsiră nici terenul cel vechiu, probat, şi am putea zice, *sacru* al nostru, acela, întru care ne-am aflat scut şi adăpostire în zilele cele grele ale secolelor barbare, înţeleg *terenul nostru cultural bisericesc*, unde noi de noi, având de a face cu noi înşine şi cu creatorul nostru, ne-am ştiut scuti morala, şi ne-am conservat tesaurul cel vechiu, *naţionalitatea.*

Bărbaţii nostri cei mai esperţi îşi ziceau: »Numai bunul Dumnezeu poate prevedea, câte şi ce fel de schimbări şi prefaceri mai pot obveni în politică. Deci să ne îngrijim şi să ne consolidăm mai bine noi în sânul nostru, pe terenul bisericesc, unde şi astăzi tot suntem mai mult noi de noi. Pentrucă dacă biserica străbună, atunci, pe acele timpuri grele şi critice, ne-a putut ocroti şi scuti: fără îndoeală, că ea ne va ocroti şi în viitor, când s'ar schimba împrejurările«.

Mânecând din acest principiu, ambele biserici române din Transilvania, adecă cea gr.-orientală şi cea gr.-catolică, desvoltară un zel şi o activitate mare întru a se consolida şi a se ridica la gradul de odinioară de mitropolii de sine stătătoare, şi a se întruni cu toţi conaţionalii şi coreligionarii lor de prin episcopiile sufragane din Ungaria şi Banat. Astfel am ajuns bucuria de a vedea două mitropolii române, una gr.-orientală în Sibiiu, cu două episcopii sufragane, şi alta gr.-catolică în Blaj, cu trei episcopii sufragane.

După redobândirea mitropoliei gr.-orientale, la 1865, mitropolitul de pie memorie *Andreiu Şaguna* nu se odihni, până nu ajunse a esopera bisericii sale gr.-orientale dreptul de sinodalitate, sau o constituţiune bisericească, un drept normat în principiu prin art. de lege IX dela 1868 şi specificat în aşa numitul »*Statut organic al bisericii ortodoxe gr.-or. române din Ungaria şi Transilvania*«.

In urma acestor resultate frumoase, la cari noi Românii am ajuns, deşi prin multă şi grea trudă, totuşi într'un timp relativ foarte scurt, ar crede cineva, că viitoriul nostru ar fi pe deplin asigurat, şi că noi astăzi, pe acest teren, după lege cu totul al nostru, am înainta cu paşi repezi spre scopul pe care-l urmărim: al prosperării şi regenerării noastre moderne. Eu însă privind în realitate cele ce se petrec şi se manifestă în sânul nostru tare mă tem, că lucrul în adevăr nu este aşa, şi că progresul ce ni-l închipuim, şi de care vorbim adeseori între noi, este mai mult o *ilusiune.*

Nu zic, că nu s'ar fi făcut în multe privinţe şi în multe părţi, în ambele biserici române, progrese frumoase în timpul mai recent, progrese, cu cari înainte numai cu 20—30 de ani ne-am fi crezut apropiaţi foarte mult de celelalte confesiuni şi naţionalităţi din patrie. Dar faţă cu cerinţele timpului de astăzi toate progresele ce ţinem a le fi făcut, asemănându-le cu progresele la cari au ajuns alte naţionalităţi şi confesiuni, vom afla, că sunt de tot mici şi neînsemnate, în tot casul mult mai mici şi mai neînsemnate, decât să putem afirma, că ne-am apropiat de nivoul pe care se află alte confesiuni şi naţionalităţi din patrie, ca să putem concurge şi rivalisa cu ele întru atingerea scopurilor vieţii. Astfel examinând serios starea noastră de acuma cu progresele ce le-am făcut, vom afla, că şi materialminte, şi spiritualminte, suntem înapoia mai a tuturora celoralalţi compatrioţi, măcar că prea puţini dintre ei se bucură de drepturi, de autonomie şi constituţiune, de mitropolii şi episcopii, cum sunt ale noastre, ale Românilor de ambele confesiuni. Mai mult, — asemănând peste tot starea noastră de astăzi cu starea noastră numai de înainte cu 20—30 de ani, şi judecând fără preocupaţiune, dar cu bună cumpănire a împrejurărilor, va trebui se recunoaştem, că pecât am înaintat în unele părţi, şi în unele privinţe, pe atâta am dat îndărât în altele, şi încă dintre cele mai momentuoase. Deci voind noi a ne face bilanţul de progres, trebue să punem în cumpănă, atât avantagiile câştigate în unele părţi şi privinţe, cât şi perderile ce le-am suferit în alte momente sau direcţiuni. Urmând astfel, şi mai luând în combinaţiune şi progresele pe cari le-au făcut şi cu cari ne-au întrecut alte popoare conlocuitoare, de alte confesiuni şi naţionalităţi, va trebui să ne formăm convingerea, că zeu, *stăm mai rău decum ne-am îndatinat a crede noi despre noi.*

Când fac aceste descoperiri sincere, rog să nu mi se iee în nume de reu, căci nu le fac, ca să descurajez, ci le fac din motivul, ca arătând adevărata noastră stare, arătându-o din partea ei cea neplăcută, să nu o mai ignorăm, ci să ne cugetăm a o îndrepta, până când nu este prea târziu. Nu-mi putui ascunde aceste convingeri nici din acel motiv, ca să nu păcătuesc contra bisericii şi naţiunii prin aceea, că deşi văzând şi recunoscând eu reul, nu aşi fi încercat a trage asupra lui atenţiunea celor chemaţi a'l vindeca, până se mai poate şi nu este prea târziu.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Adeseori s'a accentuat în viaţa noastră publică necesitatea anumitor cărţi, pe cari să le poată ceti cu plăcere şi cu folos copiii noştri, cari în şcoală nu ajung să guste şi frumosul, din cauza planului de învăţământ supraîncărcat. Necesitatea aceasta a devenit şi mai simţită dela 1907 încoace, de când legea lui Appony, întroducând în şcolile noastre un numar exagerat de ore de limbă maghiară, a făcut ca limbei române să-i rămâie un teren tot mai restrâns. In aceste împrejurări era timpul suprem, ca cei chemaţi a purta de grija sufletelor tinere, să pună la dispoziţia acestora acele mijloace, cari contribuesc la înălţarea vieţii sufleteşti, adecă să le pună la dispoziţie un anumit număr de cărţi bune şi potrivite.

Lipsind o listă a cărţilor potrivite pentru copiii de diferite vârste, P. V. Consistor arhidiecezan a aflat de bine a lua asupra sa întocmirea unei astfel de liste, care să corăspundă deocamdată trebuinţelor.

Pentru a putea da o listă care să cuprindă cărţi în adevăr bune şi potrivite cu trebuinţele sufleteşti ale copiilor, Consistorul a supus întreaga literatură românească unui studiu serios, din punctul de vedere care îl interesa. In acest scop a distribuit mai multe sute de cărţi spre censurare unor bărbaţi de şcoală, cărora le-a adresat următoarea scrisoare:

Nrul 1464 şcol.

Mult stimate domnule!

Dorind consistorul nostru să organizeze pe cele mai bune baze bibliotecile şcolare, înainte de a purcede la stabilirea listei tuturor cărţilor potrivite cu elevii şcoalei poporale, a aflat de bine să supuie unei censurări temeinice întreaga literatură, care poate fi luată în combinaţie pentru acest scop. In consecinţă a aflat de bine să însărcineze cu cenzurarea acestor cărţi pe mai mulţi bărbaţi de şcoală, cari să ne facă apoi propuneri pozitive cu privire la admiterea sau neadmiterea lor în lista din chestiune.

Astfel consistorul te pofteşte şi pe T. D-Ta a ceti cărţile alăturate sub ./. şi a-i face în timp de două luni raport special despre fiecare din ele. In raportul acesta vei binevoi a ne arăta pe scurt: *a)* cuprinsul cărţii, *b)* valoarea ei, atât din punctul de vedere al fondului, cât şi al formei şi în special valoarea ei educativă, *c)* dacă aceste cărţi sunt potrivite pentru elevii din cursul de toate zilele al şcoalei poporale, din cursul de repetiţie sau din gimnaziile străine, sau dacă ele sunt potrivite numai pentru adulţi (biblioteci parohiale) şi *d)* pentru copiii de care vârstă (6—9 ani, 9 - 12, 12—15) şi de care sex, şi mai mult pentru copiii de pe sate, sau pentru cei dela oraşe?

Intru cât unele cărţi nu sunt potrivite în întregime pentru trebuinţele noastre, T. D-Ta vei binevoi a ne arăta cari părţi singuratice ale lor ar putea fi tipărite din nou în scopul indicat.

Consemnarea cărţilor să se facă cu toată rigoarea, scoţându-li-se în relief toate greşelile, pentru ca eventual înşişi autorii lor, sau vre-un editor, la o nouă ediţie să le poată îndrepta. După cenzurare eşti poftit ca, deodată cu raportul despre aceste cărţi, să trimiţi aici şi cărţile, cari formează proprietatea bibliotecii pedagogice centrale.

Sibiiu, 16 Martie 1912.

Ioan Meţianu
arhiepiscop.

Toţi cei însărcinaţi cu recensiunea cărţilor menite a fi luate în catalogul cărţilor pentru tinerime, şi-au dat seama de însemnătatea şi de necesitatea lucrării începute de Consistor şi s'au achitat cu toată dragostea de datoria lor. Dacă aceia, cari vor profita în urma muncii lor, ar şti aprecia această muncă, de sigur că le-ar aduce cele mai călduroase mulţămiri celor ce au ostenit pentru ei

Recensiunile întrate dela cei însărcinaţi cu cetirea şi censurarea cărţilor au fost supuse unui studiu amănunţit din partea unei comisii constătătoare din P. C. S. Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc, dl Andreiu Bârseanu şi Dr. Onisifor Ghibu, cari au stabilit lista cărţilor pentru tinerime, admise pe seama bibliotecilor şcolare, a căror înfiinţare a ordonat-o apoi P. V. Consistor, prin circulara nr. 10654/912, care e următoarea:

Către toate oficiile protopresbiterale şi parohiale şi către toţi învăţătorii din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei.

„Lumina a venit în lume, dar pentru acest biet sătean ea a venit înzadar. De şase mii de ani au gândit, au lucrat şi au inventat fiii lui Adam cu o încordare neobosită; într'o comunitate tainică, nebănuită au luptat în contra marei şi sinistrei împărăţii a necesităţii şi a întunerecului, câştigând învingeri după învingeri, — pentru el toate acestea ca şi când nici n'ar fi existat! — Cele 24 de litere ale alfabetului pentru el sunt rune neînţelese. El trece pe lângă toate acestea indiferent. Acea mare împărăţie a spiritului şi cuceririle făcute cu atâta trudă de fraţii lui, pentru el nu există. Oameni făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu trăesc ca nişte animale bipede“.

Aceste cuvinte ale marelui scriitor englez Th Carlyle se potrivesc, durere, literă de literă la o mare parte a credincioşilor nostri, cari necunoscând meşteşugul slovei, nu pot ajunge să cunoască multele şi frumoasele lucruri despre om şi despre lume, pe cari cei mai aleşi scriitori le-au pus în cărţile lor. Pentru cei mai mulţi cartea e ceva ce nu le spune nimic. Şi aceasta e o adevărată tragedie. A trăi în lume o viaţă întreagă şi a nu şti stoarce dela ea tot ce are ea bun, adevărat şi frumos, — a o cu

Am atins mai sus, că *nu progresăm*. Vin a mă esplica. Inţeleg, că nu progresăm aşa cum pretinde timpul şi împrejurările actuale, adecă, cum pretinde necesitatea salvării şi prosperării noastre, *ca Români, ca creştini şi ca adevăraţi fii ai patriei.* Voiu întona aci numai atâta, că astăzi cine nu progresează, ţinând pas cu postulatele timpului, cu popoarele vecine culte, acela *regresează*, adecă merge reu, merge spre decadenţă, spre perire. Doresc să fiu bine înţeles. Nu vorbesc despre situaţiunea, respective regresul nostru pe terenul *politic.* Nu-mi trece prin minte să fac politică astăzi şi în această scriere a mea. Inţeleg regresul, sau mersul reu pe terenul desvoltării *culturale-intelectuale* şi *materiale-economice*, adecă regresul în lupta pentru perfecţionare în sensul bisericii sau al creştinătăţii, lupta prin care se condiţionează ajungerea scopurilor noastre bisericeşti, a scopurilor celor mai sublime şi singure corespunzetoare ideei, ce după învăţătura cea sacră ne-o facem despre adevărata destinaţiune a omului. Şi pentruca să nu creadă cineva, cumcă eu în acest tratat al meu aşi face măcar vre-o alusiune la politică, aflu de bine a observa aici, că eu nu consider împrejurările politice ca cauză a reului. Iar pentruca de altă parte să nu creadă cineva, că aşi esagera în această afirmaţiune a mea, voi aminti, cum chiar noi, generaţiunea de astăzi, am trecut prin timpuri politice mult mai critice decum sunt cele de acuma, timpuri în cari mai ales Românilor gr.-ort., din Transilvania nu le era permis nici chiar a învăţa carte, a întra în oficii publice, timpuri, când în oraşele din aşa numitul «fundus regius» în Transilvania nu era permis Românilor gr.-ort. a-şi clădi biserici, nici a duce comerciu, nici a desvolta industria, ba nici măcar a-şi cumpăra proprietate privată, tăcând despre multe alte nevoi de acestea. Şi pe lângă toate acestea, tot am fost norocoşi a vedea cu ochii noştri, chiar noi, generaţiunea mai vechişoară, înainte cu 20-30 de ani, cum o parte considerabilă a conaţionalilor nostri impopulau mereu oraşele din părţile cu mai multă poporaţiune română, cum pe lângă toate pedecile îşi câştigau proprietăţi chiar în fruntea oraşelor, cum îşi ocupau locuri demne în fruntea piaţelor, începând dela Braşov, Făgăraş, Sibiiu, Alba-Iulia şi altele din Transilvania, unde în mânile alor nostri era mai tot comerciul, până la oraşele Oradea-mare, Beiuş, Arad, Timişoara, Lugoj, şi altele din Ungaria, unde pe lângă comerciu mai era şi din meserii o mare parte în mânile Românilor. Ba în părţile Ungariei, fiind mai multă libertate, în mânile alor nostri erau totodată şi multe diregătorii orăşeneşti, în mânile lor era averea şi bunăstarea, prin cari s'au ridicat atâtea biserici măreţe şi pompoase, s'au intemeiat atâtea fonduri de ajutoare şi stipendii, începând dela fondul fericitului *Ioan Juga* din Braşov, până la al lui *Gozsdu* din Pesta, al lui *Zsiga* şi *Faur* din Oradea şi Beiuş, al *Alesandrovicioaiei* din Lugoj, al *Birtei* din Arad, şi încă altele. Pe scurt: înainte cu 20-30 de ani aveam un număr considèrabil de cetăţeni şi orăşeni români, demni şi meritaţi, în fruntea oraşelor pe unde locuesc ai nostri, cetăţeni şi orăşeni, cari însuflau respect străinilor şi se bucurau de o vază mare.

(Va urma.)

Pace în Balcani. Sfatul cel mare naţional turcesc, la care au participat peste 80 de senatori şi alţi fruntaşi, a decis Mercuri acceptarea propunerilor făcute din partea puterilor mari europene în nota lor colectivă şi *legarea păcii* cu statele aliate balcanice. Consiliul de ministri a compus în acest înţeles răspunsul, pe care-l va da astăzi puterilor mari.

Conferenţa partidului muncii. Marţi sara deputaţii aparţinători partidului muncii naţionale au ţinut conferenţă în localităţile clubului lor din Budapesta. Au participat aproape toţi, precum şi mulţi membri din afară ai partidului. A fost ales cu mare însufleţire president al partidului, în locul demisionatului Perczel Dezsö, contele Khuen-Hédervàry, fostul ministru-president şi întemeetoriul acestui partid. S'a pus apoi în discuţie proiectul de lege despre reforma electorală, pe care partidul îl acceptează şi se declară gata a'l vota. A vorbit la obiect şi prim-ministrul *Lukács*, într'un ton foarte răsboinic, declarând, că guvernul e hotărât se pună proiectul de lege în desbatere parlamentară, pentru a deveni lege din el, căci terorisat guvernul nu se lasă se fie din nici o parte: nici din partea opoziţiei unite, nici din partea socialiştilor, cari ameninţă cu grevă generală. Dacă oposiţia ia parte la desbateri, bine; dacă nu, iarăşi bine. Nu dela oposiţie depinde, că parlamentul ce se discute şi ce să nu discute. Faţă de socialişti apoi guvernul va aplica cu toată severitatea dispoziţiile legii penale, — a spus dl Lukács. A urmat banchet, în onoarea noului president al partidului.

Din parlament. Mercuri la orele 11 a ţinut dieta şedinţă, sub presidenţia contelui Tisza, care a făcut întâi comunicare dietei despre evenimentele mai însemnate, ivite dela ultima şedinţă a dietei încoace anume: despre moartea a doi deputaţi, despre schimbarea de persoane în ministeriul de justiţie, şi despre propunerea anunţată de deputatul naţionalist român *Dr. St. C Pop* ca dieta să iee în desbatere şi se voteze proiectul de lege despre reformele electorale presentat din partea deputaţilor naţionalişti. Propunerea va fi pusă la timpul seu la ordinea zilei. Se stabileşte apoi ordinea de zi pentru şedinţa de Joi, când au fost votate unele legi mai mărunte şi s'au luat la cunoştinţă mai multe rapoarte ministeriale, iar ministrul de culte a presentat proiectul de lege despre *regularea salarelor învăţătoreşti.* Astăzi Vineri, se votează aceleaşi legi în a treia cetire, apoi se alege comisiunea pentru censurarea legii electorale şi dieta ia de nou vacanţe pe timp nedeterminat.

Oposiţia şi legea electorală. Deputaţii din opoziţia unită maghiară au ţinut conferenţă bine cercetată Mercuri la orele 11, în care, după ascultarea vorbirei contelui Apponyi au hotărât, se aleagă o comisiune de 21 membri, care împărţindu-se în mai multe subcomisiuni va avea să se ocupe în mod amănunţit cu scăderile proiectului de lege al guvernului despre reforma electorală, şi stabilind toate greşelile şi nedreptăţile pe cari le conţine, va compune despre ele un elaborat temeinic, care va fi adus la cunoştinţa „naţiunii.“

Proiectul de lege al deputaţilor naţionalişti. Propunerea pe care a anunţat'o Mercuri în dietă deputatul naţionalist român *Dr. St. C. Pop* a fost următoarea: *„Propun, ca dieta să iee în desbatere proiectul de lege presentat de mine şi consoţii mei, în chestia înfăptuirii votului universal, egal, secret şi exerciat pe comune“.* Presidentul dietei, contele Tisza, a constatat, că proiectul de lege e presentat după toate regulele, deci propune, iar dieta decide, ca propunerea să fie pusă la ordinea zilei la timpul său, pentruca propunătoriul să-şi poată motiva propunerea. Proiectul de lege al naţionaliştilor îl vom publica, în întregime.

Monumentul lui Maiorescu. Luni, în ziua sfântului Ioan Botezătorul, s'a făcut în Craiova desvălirea monumentului marelui fruntaş român de pe vremuri, *Ioan Maiorescu*, cu solemnitate rară.

Apărarea noastră.

(b) Cele mai nouă evenimente din Balcani ne dovedesc nestatornicia vremilor şi prăbuşirea restului unui neam, puternic altădată, dar azi rămas singur în legea păgână în întreaga Europă.

Invăţăturile lui Cristos, s'ar putea zice, îşi încheie azi, după aproape 2000 de ani, ultimul capitol al biruinţei asupra popoarelor Europei. Căci dacă vom abstrage dela Evrei, pe cari creştinismul i-a desfiinţat încă dela început ca stat de sine, împrăştiindu-i în toate părţile lumii, singura împărăţie păgână, care s'a menţinut până în zilele noastre în creştina Europă, a fost Turcia. Şi indiferent de faptul, că din punct de privire general şi specific românesc nu avem motive a ne bucura de biruinţele slavismului, un moment caracteristic nu se poate tăgădui. Este faptul incontestabil, că sub conducerea *crucii greco-orientale*, la care se închină întreaga confederaţie balcanică: Bulgarii, Sârbii, Grecii şi Muntenegrinii, s'au putut raporta strălucitele învingeri ale creştinismului asupra islamului, în ultima lui fază de manifestare, în orientul european.

Şi cum şi noi, Românii, mărturisim confesia ortodoxă-dreptcredincioasă - răsăriteană în covârşitoare majoritate: trebue să credem, că legea noastră strămoşească este una din cele mai plăcute lui Dumnezeu. Trebue să credem, că este o lege ocrotitoare a popoarelor remase mai înapoiate în cultura rafinată modernă, dar crescute în vigoarea unei convingeri nestrămutate religioase despre *puterea credinţei ortodoxe!*

„Credinţa te va mântui!“ — este cuintesenţa făcătoare de minuni a învăţăturilor lui Cristos şi în ea trebue căutată şi aflată şi taina biruinţelor mai noue creştine asupra restului unor dogme păgâne, ce azi se prăvălesc sub propriile lor ruine.

Şi cum şi noi, Românii, am trecut prin grele lupte, din cari *credinţa noastră ne-a mântuit*, ducându ne la biruinţă: numai tărie putem culege şi nădejde pentru viitor, dacă vom ţinea la biserica noastră şi la datinele ei strămoşeşti.

Şi totodată putem găsi un nou şi puternic îndemn, ca să ne îngrădim fortăreaţa cea mai de căpetenie, *biserica,* care este în prima linie şi apărarea noastră naţională, cu toate mijloacele de scutire.

Iar aceste mijloace nu pot fi altele, decât alipirea cea mai strânsă a credincioşilor către biserica lor şi sprijinirea, *cu mintea şi cu fapta*, a alcătuirilor ei folositoare obştei întregi. Şi aceasta cu atât mai mult, că şi noi suntem încă un popor, care are lipsă de o ocrotire morală în stadiul lui actual de cultură.

Căci, — cum zice atât de frumos profesorul universitar *Mehedinţi* în cartea sa de sfaturi bune *„Către noua generaţie“*: „singura cale pe care mulţimea se poate apropia de problemele cele mari ale vieţii omeneşti e meditaţia religioasă. Din filosofie nu se vor împărtăşi în vecii vecilor decât vre-o câteva capete excepţionale, pe când obştea celorce muncesc şase zile pe săptămână, nu va putea avea în ziua a şaptea la îndemână, ca îndreptar al vieţii, decât tot morala religioasă. *Iar în ţări, ca a noastră, nu numai pentru partea morală, ci şi pentru îmbunătăţirea stării materiale, tot biserica rămâne şcoala cea moi mare a naţiunei!“*

Să ne iubim deci şi să ne apărăm biserica, căci ea este *apărarea noastră!*

---

noaşte numai după multele mizerii pe cari ni le pune în cale, — acesta e unul din cele mai triste lucruri din viaţa unui om pe pământ.

Cartea e, în adevăr, una din cele mai minunate iscodiri ale minţii omeneşti. Ceea ce însemnează o luminare aprinsă pentru viaţa materială, care altfel ar cădea jertfă întunerecului, aceea e cartea pentru viaţa sufletească. Ea ne luminează şi ne încălzeşte sufletul; ne face viaţa mai plăcută şi mai uşoară; ne ridică din noroiul vieţii trupeşti la gânduri mai înalte şi ne dă învăţături preţioase despre tot ce a fost odinioară, despre ceea ce este şi despre ceea ce putem face.

Ştiind noi, că la credincioşii bisericii noastre cartea nu e atât de preţuită şi atât de răspândită după cum ar trebui, am căutat să îndreptăm această stare prin mai multe mijloace. Nu ne-am mulţămit numai cu înfiinţarea de şcoale poporale confesionale, cari să le dee viitorilor credincioşi ai bisericii trebuitoarea ştiinţă de carte, ci ne-am îngrijit ca şi oamenii mari să fie introduşi în cunoaşterea cetitului şi a scrisului, prin aceea că am dispus să se ţie cursuri de analfabeţi în toate satele noastre.

Convingerea noastră e, că nici cu aceasta nu ne-am împlinit întreaga datorie.

Şcoala, aşa cum e ea organizată, nu dă tot de ce va avea elevul trebuinţă în viaţă. Şcoala pune numai o parte a temeliei culturei de mai târziu, şi dorinţa noastră e să venim în toate chipurile posibile în ajutorul şcoalei şi a celorlalţi factori, pentru ca în copii să se trezească interesul pentru o sumă cât mai frumoasă de cunoştinţe. De aceea, ori cât de mult am aprecia munca pe care e în stare să o desfăşure şcoala în timpul reglementar de instrucţie, totuşi avem convingerea, că stăruinţele ei vor da roade temeinice numai dacă vor fi sprijinite şi prin alte mijloace. Intre aceste mijloace socotim în primul loc lectura perişcolară şi lectura postşcolară, adecă cetirea de cărţi din partea copiilor în timpul cât umblă la şcoală (6—15 ani) şi lectura în timpul după terminarea anilor de şcoală.

In scopul acesta avem neapărată trebuinţă de biblioteci şcolare, menite a da copiilor o hrană sufletească, superioară chiar şi celei din şcoală.

Consistorul nostru a căutat încă înainte de aceasta cu câţiva ani să organizeze biblioteci parohiale, cari să cuprindă în sine şi cărţi pentru copiii de şcoală, şi prin circulara 1701/1908 a însărcinat toate oficiile parohiale, ca să înfiinţeze astfel de biblioteci, pentru cari a şi recomandat un anumit număr de cărţi potrivite. Convingându-ne în cursul timpului, că e mai bine ca să se facă biblioteci speciale şcolare şi parohiale, deocamdată până la alte dispoziţii, am aflat de bine a lua următoarele măsuri:

1. Până la 1 Decemvrie 1913 fiecare şcoală confesională din arhidieceza noastră e obligată a înfiinţa o *bibliotecă şcolară* pe seama elevilor.

2. Fiecare şcoală confesională e datoare a-şi procura pe seama acestei biblioteci cărţile cuprinse în lista alăturată la această circulară şi a le da spre cetire elevilor, potrivit vârstei şi capacităţii lor. Cărţile se pot procura dela „Librăria arhdiecezană“ din Sibiiu.

3. Mijloacele necesare pentru înfiinţarea, respective pentru augmentarea bibliotecilor şcolare, sunt prevăzute în ordinul nostru nr. 12,804/910, referitor la „gratuitatea învăţământului“, unde se spune, că fiecare şcoală e în drept a lua după fiecare elev, la înscriere, o taxă până la cincizeci de fileri, pe care o poate întrebuinţa esclusiv pentru biblioteca şcolară. Deci, acolo unde această taxă până acum nu s'a încassat, să se încasseze cu toată rigoarea, începând cu viitorul an şcolar, când se vor procura apoi cărţile pentru bibliotecă. In afară de aceste taxe se pot găsi mijloacele pentru sporirea bibliotecii şi prin aranjarea de producţiuni teatrale şi corale, sau prin donaţiuni, colecte etc.

4. Despre fiecare bibliotecă să se poarte evidenţă esactă, şi anume: *a)* despre banii strânşi anume pentru ea; *b)* despre numărul cărţilor şi *c)* despre distribuirea lor spre cetire.

5. Pentru ducerea în îndeplinire a acestui lucru facem răspunzători, sub cele mai grave urmări, pe directorul local şi pe învăţătorii dela toate şcoalele noastre.

Lista alăturată e rezultatul unui studiu întins. Voind noi să dăm o listă cât se poate de bună a cărţilor bune de cetit, am supus întreaga literatură românească unor cercetări minuţioase din punctul de vedere care ne interesa. Anume, am împărţit mai multe sute de cărţi spre cenzurare profesorilor de pe la institutele noastre, apoi mai multor bărbaţi de şcoală: învăţători ş. a. m. d, cari au censurat cărţile din anumite puncte de vedere şi apoi ne-au făcut propuneri privitoare la admiterea sau neadmiterea lor în lista din chestiune. Aşa, că lista aceasta cuprinde numai cărţi, în privinţa valorii cărora nu mai avem nici o îndoială.

Vă atragem atenţia să urmăriţi cu atenţiune şi recensiunile asupra acestor cărţi, cari se vor publica începând cu luna Ianuarie 1913 în „Telegraful Român“.

Considerând, că cărţile sunt aranjate după vârsta copiilor şi în anumite cazuri se indică şi sexul sau condiţiile copiilor pentru cari sunt mai potrivite, lista aceasta se poate considera ca o temelie destul de sigură deocamdată pentru bibliotecile şcolare.

O listă a cărţilor pentru bibliotecile parohiale vom da în curând.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută la 29 Noemvrie 1912.

Dr. Ilarion Puşcariu m. p,
arhimandrit, vicar arhiepiscopesc.

Dr. George Proca m. p.,
secretar consistorial.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Centenarul poetului Gr. Alexandrescu. Duminecă, în 20 Ianuarie v. la orele 9 seara se va serbători în Bucureşti sala Ateneului, centenarul marelui poet *Grig Alexandrescu* din partea societăţii „Scriitorilor Români", sub patronajul M. S. Reginei *Elisabeta*, presidentă de onoare a Societăţii. Cuvântul festiv îl va rosti domnul ministru de culte şi instrucţie *C. C. Dissescu*, iar despre însemnătatea serbării va vorbi dl *C. C. Arion*, fostul ministru de culte. Despre *G. Alexandrescu* va vorbi apoi compatriotul nostru dl *G. Bogdan-Duica*, dl *Delavrancea* şi alţii, apreciindu-l fiecare din alt punct de vedere.

*

Va rămânea advocat. Preşedintele republicei franceze, *Poincaré*, a înştiinţat camera advocaţială din Paris, că doreşte să rămâie şi mai departe înscris pe lista advocaţilor; deoarece, după expirarea celor şapte ani de prezidenţie, va practica profesiunea de advocat.

*

Românii şi Rutenii. Se anunţă din Cernăuţ că deputaţii români şi ruteni cu prilejul ultimei sesiuni dietale, s'au înţeles să aleagă până la 15 Februarie 1913 în două adunări naţionale o delegaţiune de 12 bărbaţi: 6 români şi 6 ruteni. Delegaţiunea va primi însărcinarea să statorească punctele fundamentale, pe temeiul cărora să se reguleze chestiunea bisericească din Bucovina. Se crede, că acţiunea aceasta va ajunge deastădată la bun sfârşit.

*

Impotriva împăratului. Consiliul municipal din oraşul *Kruswitz*, în Germania, a refuzat să subscrie adresa omagială, ce se pregăteşte cu prilejul jubileului de 25 ani de domnie a împăratului Wilhelm. Majoritatea consiliului municipal este compusă din poloni.

*

O delegaţiune albaneză. La propunerea unui conducător albanez, a dervişului *Hima*, albanezii din Saraievo au hotărât să organiseze o delegaţiune, care se va prezenta la guvernele din Berlin, Viena şi Budapesta pentru a cere sprijinul binevoitor la stabilirea autonomiei Albaniei. In zilele apropiate, delegaţiunea, condusă de amintitul derviş, va sosi în capitala ţării noastre şi va prezenta guvernului ungar un memorand.

*

Semn al culturii. Statele unite ale Americei de nord întrebuinţează pe an o cantitate de 2 milioane 730 mii tone de hârtie. In Europa abea cinci state mari folosesc anual o asemenea cantitate de hârtie.

*

Socoteala cu 24 de ore. Am anunţat că consiliul federal elveţian a hotărât să introducă la aşezămintele sale de comunicaţiune numărarea orelor până la 24, în loc de 12. Consulatele elveţiene din Berlin şi Viena au fost însărcinate să facă paşii necesari, cu scop ca începând cu 1 Octomvrie 1913 sau 1 Mai 1914 noul fel de socoteală să se introducă şi în Austria şi în Germania.

*

Venitul unei bănci. Casa de joc din Monte Carlo a realizat un venit anual de 37 $^1/_2$ milioane de franci. Cel mai mare venit zilnic al anului 1911 este de 900.000 franci. La câştigul milioanelor au contribuit 197.000 de jucători.

*

Congresul presei. Reuniunea ziariştilor din Lipsca a rugat direcţiunea alianţei internaţionale a presei din Paris, ca viitorul congres din 1914 al presei să fie convocat în Lipsca, unde în acelaş timp se va deschide expoziţia internaţională de arte grafice.

*

Intocmire sistată. O instituţie destul de veche, care nu este lipsită de romanticism, se pare că în curând are să-şi dee obştescul sfârşit. Este vorba de aşa numitele scrisori *poste restante.* In America au fost sistate de mai mult timp în interesul bunelor moravuri. Acum se vesteşte, că şi ministrul poştelor franceze a dat un ordin, în care se opreşte funcţionarilor distribuirea numitelor scrisori la mânile tinerimei nedesvoltate. Pilda franceză va fi de sigur urmată şi de alte ţări.

*

Holeră. Se scrie din Petersburg, că în Odessa s'au ivit până acum cinci cazuri de holeră aziatică.

*

Spioni deţinuţi în Rusia. In guvernamentul Cernigov s'a coborât un balon, în care se găseau doi ofiţeri din armata austro-ungară. Amândoi au fost deţinuţi.

*

Anunţ. Sâmbătă în 25 Ianuarie st. n. a. c. cu ocaziunea ţinerii adunării generale a „Societăţii române de lectură din Sibiiu" se vor da în subabonament ziarele societăţii pro 1913, ceea-ce se aduce la cunoştinţa p. t. membri.

*

Carte aprobată. Inaltul Ministru reg. ung. de culte şi instrucţiune publică sub Nr. 179 312/1912 a aprobat „Cartea de cetire" pentru al doilea an de şcoală de Dr. Ioan Stroia, protopresbiter, Dumitru Lăpădat, director şcolar şi Iuliu Crişan, învăţător, atât ediţia a III-a din a. 1910 cât şi ediţia a IV-a din 1912. Cu aceasta sunt aprobate acum toate cărţile lucrate de numiţii autori şi se pot procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben).

*

Stindardele africane. O serbare entuziastă s'a desfăşurat Dumineca în capitala Italiei. Au fost aduse acasă din Africa stindardele purtate de trupele italiene în luptele din Tripolitania. In acelaş timp au sosit şi trimişii tuturor batalioanelor, care au sângerat pe câmpiile africane. Serbarea s'a început cu o revistă militară ţinută de rege în curtea unei casarme. După revistă, trimişii trupelor au defilat în piaţa Independenţei în faţa suveranului şi a familiei regale. In ovaţiunile publicului stindardele au fost decorate cu medalia pentru vitejie. S'au distribuit 26 de medalii în aur, argint şi bronz. Au participat la festivitate, între alţii, mulţi deputaţi, autorităţile militare şi civile, veteranii şi tinerimea şcolară. Ministrul de răsboiu, în cuvinte scurte, a preamărit vitejia armatei italiene. Imnuri naţionale, salve şi glas de clopote au întregit serbările din Roma.

*

D'ale sufragetelor. Pe urmele sufragetelor engleze încep să calce şi sufragetele chineze. Mai multe din aceste dame, sub conducerea dşoarei Tang, s'au dus la preşedintele adunării naţionale; şi, în considerare că dl preşedinte n'a fost destul de prevenitor faţă cu reprezentantele mişcării feministe, sufragetele au distrus toate obiectele din odaia de primire...

*

Presa în capitală. In Budapesta au apărut în anul trecut 1912 cu totul *1118 ziare*, între care 112 nemaghiare, ear restul ungureşti. Capitala a avut 39 ziare politice cotidiane (8 germane, 2 slovace, 29 maghiare). — Ziare politice săptămânale au apărut 65, între care 4 româneşti, 2 slovăceşti, 9 germane şi 50 maghiare. — Foi literare 67, foi umoristice 22, foi bisericeşti 46, foi pentru tinerime şi copii 14, foi de economie 63, de comerţ şi industrie 447 ş. a.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor români sibieni, au mai dăruit: Nicolae Dorca, paroh (Loamnăş) şi soţia sa Maria, în amintirea ficei lor Eugenia, 2 cor.; George Vasiloi, sodal pantofar 20 bani, Mihail Sinu, croitor., 2 cor., Valeriu Judele, paroh (Mărgineni) şi soţia sa Mărioara n. Pop, 1 cor.; fraţiorii: Lucia, Ciprian şi Otilia Odor, din prilejul s. Sărbători, 3 cor.; dela jocul organizat de dl N. Stoica la 8 Ian. a. c. cu pălăria „Dzeu vede!" cor. 4·31.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" aranjează o convenire socială împreunată cu cântări, declamaţiune şi joc Dumineca, 13/26 Ianuarie 1913, în „Unicum". Dirigent Ioan Ignaton, absolvent în teologie. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru ajutorarea unei coriste spre a se perfecţiona în străinătate în cusătorie sau modistărie, eventual în tricotaj. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de intrare: De persoană C. 1. Insignii de dans petru dansatori 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică. Programul e următoriul: Străină pe lume, cor mixt de G. Chiriac. Trei doine pentru solo de tenor, de T. Brediceanu: a) Cine m'aude cântând, b) Bade, zău o fi păcat şi c) Ştii tu bade, cântate de N. Işan. Oda ostaşilor români, poezie de V. Alexandri, declamată de d-şoara Elena Bordea. Răsunetul Ardealului, cor mixt de I. Vidu, cu solo de sopran (d-şoara E. Roman.) Cum n'ar fi fost, canon-duet pentru sopran şi tenor, de I. Mureşan, executat de d-şoara E. Roman şi dl N. Işan. a) Doina: „Codrule Măria ta", cor mixt de T. Popovici cu solo de bariton (d-l D. Constandin). b) Du-te badeo şi te culcă, cântec poporal cules şi aranjat pentru cor mixt de I. Ignaton. Două romanţe, cântate de dl I Stanciu. Cor bărbătesc. Lenaş dragă, romanţă cântată de Dl Şt. Vlad. a) Luminiţa, b) Badea meu, coruri mixte poporale de A. Bena. Căluşerul şi Ciobănaşul. Joc.

Cărţi şi reviste.

Contabilitatea pentru cărturarii dela sate, de *Romul Dâmboiu.* — O broşură de 30 pp. cuprinzând lămuriri folositoare scrise pe înţelesul tuturor şi apărute în editura „Asociaţiunii". Se găseşte de vânzare la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu. Preţul?

FELIURIMI.

Insemnătatea unei litere. Câte o literă pare a juca mare rol în viaţa oamenilor mari ai Franţei, predestinaţi de presidenţi ai republicei. Cel puţin aşa susţin superstiţioasele dame franceze; ia experienţa de până acum de fapt a confirmat această credinţă. Şi anume, la alegerea presidentului republicei se procede aşa, că din o urnă, care cuprinde toate literele alfabetului, se trage o literă. Cu aceasta se începe votarea. Franţuzoaicele sunt de firma credinţă, că litera cu care să începe votarea, nu-i permis să se cuprindă în numele celui ce va reuşi la alegere. Şi în realitate, votarea s'a început la alegerea lui *Carnot* cu litera *D*, la a lui *Casimir-Perier* cu *L*, la a lui *Faure* tot cu *L*, la a lui *Loubet* cu *S*, la a lui *Fallieres* cu *M*, iar acum când s'a ales cel mai nou prezident, dl *Poincarè*, cu *T*.

*

Un agitator al ideii revanşiste. Preotul alsacian şi deputat în parlamentul Germaniei, părintele *Wetterle*, a ţinut un şir de conferenţe publice prin oraşele Franţiei, în scop de a împrospăta sentimentele Francezilor pentru ideia de revanşă împotriva Germaniei. E caracteristic, că Wetterle, care dealtcum şi a făcut educaţia în şcoala iezuită din Salamanca, şi-a ştiut ascunde atât de isteţ tendinţele agitatorice, încât acum presa germană e constrânsă să recunoască, că cinstitului părinte nu i se poate face proces de tradare de patrie, ci cel mult o insistentă presiune a opiniunei publice il poate determina să renunţe la mandatul de deputat în parlamentul german, unde nu mai poate să şadă. Cum Wetterle a ştiut să-şi mascheze în discursurile sale tendinţele agitatorice, ne arată o scurtă pildă din o conferenţă ce a ţinut-o într'un mare oraş al Franţiei despre Alsacia-Lorena. La sfârşitul conferenţei Wetterle a zis: „*Cauza noastră stă bine, întru cât....*" Wetterle n'a sfârşit proposiţia, ci a lăsat să-l înţeleagă auditorul, că el ce voia se zică; iar că publicul francez l-a priceput pe deplin, dovada cea mai bună a fost, că l-a aplaudat frenetic. Dar mai interesant decât interesantele lui conferenţe este faptul, că monsignorul Wetterle nici nu e francez de origine, ci e *şvab* din naştere.

Rescumpărări de felicitări

în favorul fundaţiunii ziariştilor români.

Dela darea de seamă ultimă făcută la 16 Ianuarie a. c. au mai incurs la Epitropia fundaţiunii ziariştilor următoarele rescumpărări de felicitări:

XXXII. Pe lista dlui *A. Şuluţiu*, prim contabil, Nădlac:

Aurel Petroviciu 5 cor. Ştefan Luţiai şi Nicolau Chicin câte 4 cor. Dr. Iuliu Chicin, Aureliu St. Şuluţiu, Dr. Remus Chicin şi Dr. N. Marcovici câte 3 cor. Pavel Roşut şi Gligoriu Vidican câte 2 cor. Ioan Gubar, Simeon Cosma, Dimitrie Aletean şi Georgiu Petroviciu câte 1 cor. La un loc *33 cor.*

XXXIII. Pe lista dlui *Victor Pop*, şef contabil, Haţeg:

Dr. Cornel Popescu, protopop, Dr. Emil Şelariu, advocat, Ioan Budiu, director şi Ioan Banciu, comerciant, Victor Pop, contabil şi Alexandru Ion câte 1 cor. La un loc *11 cor.*

XXXIV. Pe lista dlui *Iuliu Pop*, dirigent de bancă, Gherla:

Dr. Vasile Hossu, episcop şi Ioan Welle câte 10 cor. Iuliu Pop, dirigent de bancă 6 cor. Dr. Petru Fabian, Grigorie Pop, Ioan Ivaşco şi Alexandru Ancean jude reg. câte 5 cor. Dr. Andrei Macavei, advocat, Dr. Cornel Rus, advocat şi Dionisie Vajda câte 3 cor. Augustin Ciceovan şi Dr. Augustin Podea câte 2 cor. Dr. Ludovic Csato, advocat şi Dr. Ioan Nicoara câte 1 cor. La un loc *cor. 61.*

XXXV. Pe lista dlui P. Manole, dirigent de bancă, Petroşeni:

Dr. N. Pocol şi Ion Duma câte 3 cor. N. Todea 2 cor. Avram Stanca, preot 1·20 şi L. Morariu 1 cor. La un loc *10·20 cor.*

XXXVI. *Liste diverse:*

Dr. Z. Chirtop, advocat Câmpeni 20 cor. Dr. C. David, medic Orăştie 10 cor. Dr. T. Cornea, advocat Sighişoara, Dr. A. Cioban, advocat Lipova, P. Givulescu, protopop şi „Mureşanul" inst. de credit din Radna câte 5. cor. Dr. I. Mateiu, refer. şcolar Sibiiu (din prilejul onomasticei) 5 cor. Ars. Vlaicu, directorul şcoalei com. 3 cor. Iovian Mureşan, prot. Turda, Ilie Dobrotă, paroh Poiana, Stefan Peneş, contabil, Buteni, Valer Üveges, funcţ. de bancă Braşov, Tr. Dragomir, paroh Arpaş câte 2 cor. şi Traian Suciu, funcţ. de bancă, Braşov, 1 cor. la un loc *69 cor.*

Suma listelor de mai sus este *184·20 cor.* la care adaogând suma de *1043·90 cor.* dela publicaţiunile precedente, rezultă *suma generală de 1228·10 cor.*

Sibiiu, la 23 Ianuarie 1913.

Epitropia fundaţiunii ziariştilor.

Economie.

Pentru sămănăturile de primăvară.

Inaltul minister, dto. Budapesta 11 Ianuarie c. nr. 109 237 ne pune în vedere, că a însărcinat societatea numită „*Magyar Mezőgazdák Szövetkezete*" să adune grâu de primăvară şi grâu umblător (tavaszi és járó buza) pentru sămănatul de primăvară şi să-l pună pentru economi în vânzare cu preţul de 28 (douăzeci şi opt) cor. maja metrică, inclusiv sacul şi transportul până la staţiunea căii ferate a cumpărătorului.

Doritorii să se adreseze dea dreptul la „*Magyar Mezőgazdák Szövetkezete*" în Budapesta (V: Alkotmány u. 31), care va îndeplini comandele în rândul, în care au întrat şi cu unica restricţiune, că unuia şi aceluiaş producent nu i se poate vinde din aceste două seminţe mai mult de câte 100 măji m.

In lipsa mare de sămânţă, recomandăm economilor noştri să se folosească cu toată graba de favorurile de sus, iar în scopul procurării *apelăm la cărturarii noştri dela sate să conscrie pe economii, cari reflectează la sămânţă, iar consemnarea lor cu cantitatea sămânţei pentru fiecare, cu indicarea comunei şi a staţiunii de căi ferate mai apropiată, să o transpună fără zăbavă la societatea amintită.*

Sibiiu, 17 Ianuarie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuţa, prezident. **Vic. Tordăşianu**, secretar.

Teatru.

Astăzi, Vineri, se dă opereta „*Hoheit tanzt Walzer*". Mâne, Sâmbătă teatrul e închis. Dumineca d. a. se dă opereta „*Mädchenmarkt*", iar sara opereta „*Hoheit tanzt Walzer.*

Din public.[+)]

Mulţămită publică.

La petrecerea aranjată de meseriaşii români din Ocna-Sibiului, a doua zi de Crăciun, au incurs următoarele suprasolviri binevoitoare: Dela: Dr. Nic. Cristea adv. 3 cor. 20 fil., Dr. J. Dordea adv. 3 cor. 80 fil., Nicolae Albu senator orăşenesc 3 cor. 80 fil. Dr. Hajdu M. med. cerc. 80 fil. P. Curea paroh 1 cor., E. Pantea paroh 3 cor., Al. Vidrighinescu 80 fil. Ioan Tr. Henteş 1 cor., Takáts Jenő comerciant 2 cor., Miron Bibu învăţător 50 fil. Andreiu Ciovică înv. 60 fil., Brantsch Frigyes funcţ. 60 fil. dna Csallah 40 fil. dşoara Roman 40 fil., Székely Ármin esecutor 80 fil., L. Buzdughină 1 cor. N. Stanciu 1 cor. Savu Radu înv. 60 fil. Bogáti Sándor 80 fil., S. Cojocar 60 fil. Vasilie Luca 40 fil. Ioan Banu 1 cor. Rengess M. 40 fil., N. Luca 50 fil., Sim. D. Luca 20 fil., Stefan Vlad 20 fil, şi Nicolae Opriş 20 fileri.

Cu venitul curat 100 cor. depus la institutul „VIITORUL" de aici, s'a pus bază unui fond a înfiinţândei reuniuni a meseriaşilor români din Ocna-Sibiului. Marinimoşilor donatori le aducem şi pe această cale sincerile noastre mulţămite.

Ocna-Sibiului, 11 Ianuarie 1913 st. n.

In numele meseriaşilor: Lazar Buzdughină şi Emil Henteş, cassari.

Nr. 103/1913.

Concurs.

In conformitate cu dispoziţiile pentru administrarea fondurilor şi fundaţiunilor „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murăşan" de 300 cor. pe anul 1912.

La concurs se admite orice lucrare originală românească de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1912, fie din sfera literaturii frumoase, fie o colecţiune de literatură poporală.

Concurenţii vor avea să înainteze până la 1 Aprilie st. n. 1913 biroului Asociaţiunii în Sibiiu (Str. Saguna Nr. 6) cinci exemplare din lucrările lor. Premiarea autorului se face în şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice-literare ce se va ţinea cu ocazia adunării generale din 1913.

Sibiiu, 25 Decemvrie 1912.

Andreiu Bârseanu, prezident. *Oct. C. Tăslăuanu*, secretar.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 394/1912. (11) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în comuna bis. **Vălcelele bune** din protopresbiteratul Haţegului, se publică prin acesta concurs din nou din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Jumătate din toate venitele stolare.
2. ⅓ parte din adău.

Cererile concursuale să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — pe lângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului — să se prezinte în vreo Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică, spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta

Haţeg, la 10/23 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 903/1912. (12) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa **I-a Murăş-Uioara**, devenită vacantă prin abzicerea protopresbiterului onorar şi paroh Ioan Ghibu — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima inserare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, care e a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, — sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanţii sunt poftiţi a şi subşterne cererile lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricţiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra şi a face cunoştinţa poporului.

Turda, la 12 Decemvrie 1912.

Oficiul protopopesc în conţelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murăşian
protopop.

Nr. 820/1912. (8) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Valeaiepi**, în protopresbiteratul Geoagiului, în senzul ord. cons. Nr. 14 953 Bis. dela 18 Dec. a. c. prin aceasta se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **30 zile**, pelângă emolumentele fasionate în coala B. pentru congruă.

Reflectanţii să-şi înainteze rugările instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta în comună (pe lângă restricţia regulamentară) pentru a face cunoştinţă cu poporul, a cânta ev. celebra.

Geoagiu, 28 Decemvrie v. 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 637/1912. (4) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din parohia **Oreşti**, protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de **10 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu postul acesta de învăţător sunt:

a) Salar fundamental Cor. 1000 solvibil în rate lunare anticipate.

b) Cvincvenalele legale.

Din salariul fundamental Cor. 300 se plătesc dela cassa şcolară, restul de 700 cor. salar fundamental, cum şi toate cvincvenalele se acoper din ajutul de stat, votat şi beneficiat şi până aci de învăţător. Partea dela cassa şcoalei a salariului se pune în curgere îndată după ocuparea postului, iar partea salariului şi toate cvincvenalele ce le întregeşte statul se solvesc învăţătoriului numai după lichidarea ajutului de stat prin Domnul ministru şi pe seama noului învăţător.

c) Relutul legal de grădină cor 20 solvibil dela cassa şcolară.

d) Cvartir corespunzător în natură.

Pentru cazul înfiinţărei de cor bisericesc învăţătorul poate conta şi la alte favoruri din partea poporului. Datorinţele învăţătoriului sunt cele normate în ordinele şi regulamentele în vigoare.

Cererile de concurs înzestrate cu toate documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu prot. în terminul deschis. Alegerea va urma imediat după espirarea concursului.

Ofenbaia, (Aranyosbánya), în 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupşei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 951/1912. (3) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de Cl. II-a **Sirnea**, protopresbiteratul Branului în urma ordinului P. V. Conzistoriu arhidiecezan din 9 Octomvrie a. c. Nr. 11916 bis. se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în Coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti dela stat.

Petenţii au a-şi înainta rugările instruite în senzul legei în terminul indicat la oficiul protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a subsemnatului şi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, în 26 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 768/1912. (5) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Burjuc**, tractul Iliei, se publică prin aceasta concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiunei preoţeşti.

Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, cu observarea dispoziţiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra sfânta liturgie.

Ilia, la 18/31 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Z. Mureşan
protopresbiter.

Nr. 822/1912 (6) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohiile *a*) **Căienelul de sus** şi *b*) **Peştera**, ambele de clasa a III-a, se escrie în urma ordinului consistorial Nr. 12.619 Bis, concurs repeţit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt la amândouă cele cuprinse în coala B. despre întregirea venitului preoţesc dela stat.

Petenţii au să-şi înainteze cererile instruite în senzul legii în terminul deschis la oficiul protopresbiteral şi să se prezinte în 8 zile mai nainte de alegere, în zi de Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a servi, respective cânta şi cuvânta.

Brad, la 10 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasilie Damian
protopresbiter.

„ARDELEANA", institut de credit şi economii în Orăştie Szászváros.

Aviz.

„Ardeleana", institut de credit şi economii în Orăştie—Szászváros primeşte depuneri spre fructificare de durată mai scurtă cu **5%**, iar depunerile de durată mai lungă le onorează cu **5½%**.

Pentru depunerile corporaţiunilor de binefacere socoteşte **6%**.

Darea o plăteşte institutul.

(421) 3—5 **Direcţiunea.**

Nici acuma încă nu ţi-ai însemnat o, că eu numai tuburi de **Jacobi-Antinicotin** fumez!

(106 a) 12—13

„VOILEANA",

cassă de economii, societate pe acţii în Voila.

Convocare.

P. T. Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana" societate pe acţii în Voila, se convoacă la

a IX-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în **20 Februarie st. n. 1913 la 2 ore d. a.** în localul institutului cu

Următoarea ordine de zi:

1. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghere despre activitatea societăţii pe anul 1912.
2. Prezentarea bilanţului încheiat cu 31 Decemvrie 1912.
3. Impărţirea profitului curat.
4. Alegerea direcţiunei pe un nou period de 3 ani.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana", societate pe acţii, cari în sensul §-lui 17 din statutele societăţii, voesc a lua parte la adunarea generală ordinară în persoană, sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel mult până în 19 Februarie st. n. 1913, la 12 ore a. m. la cassa societăţii.

(13) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa — Vagyon. Mérleg számla 1912. Dec hó 31-évei. **Pasiva — Teher.**

Activa — Vagyon		K f
Mobiliar — Felszerelés		959·25
Cont curent — Folyó számla		2416 95
Anticipaţiuni — Elölegezések		4 500·—
Efecte — Értékpapirok		9,840·—
Cambii cu acop. hip. — Jelzálogilag biztositott váltók	276 328·—	
Cambii escontate—Leszámitott váltók	615 362 24	891 690 24
Cassa în num. — Pénztár készlet		6,927·88
		916,334·32

Pasiva — Teher		K f
Capital — Alaptőke		120,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap	95,176·97	
Fond de penzii—Nyugdij alap	4,455 92	
Fond filantropic — Filantropicus alap	1 397·—	101,029 89
Depuneri spre fructif. — Betétek		433,958·43
Reescont — Visszleszámitolás		213,365 —
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok		159 95
Darea după int. dep. s. II. 1912 — Betéti kamatadó 1912 II. félév e		1,216 67
Interese transitorii — Átmeneti kamatok		21,804 51
Profit curat — Tiszta nyereség		24.799·87
		916,334 32

Contul perdere şi profit.

Spese — Kiadás Veszteség és nyereség számla. **Venite — Bevételek.**

Spese — Kiadás	K f
Competinţe de timbru — Bélyeg illeték	72 90
10% amortizare din mobiliar — 10% törlesztés felszerelésből	106·58
Marce de prezenţă—Jelenléti dijak	310·—
Chirie — Házbér	500·—
10% dare la interesele depun. — 10% betéti kamatadó	2,448 43
Spese, tipărituri, porto — Költségek, nyomtatványok és porto	2,356 18
Salare — Fizetések	5.001·78
Dare şi arunc — Egyenes- és pótadó	6,503·42
Interese de reescont — Visszleszámitolási kamatok	18,854·84
Interese după dep. — Betéti kam.	24,484 32
Profit curat — Tiszta nyereség	24,799·87
	85,438·32

Venite — Bevételek	K f
Interese şi proviziuni — Kamatok és jutalékok	85,394·32
Taxe pentru transcrieri de acţii — Részvény átirási dijak	44·—
	85,438·32

Voila, 31 Decemvrie 1912.

Constantin Herţea m. p.,
rev. expert al „Solidarităţii".

G. Vasu m. p.,
contabil.

Direcţiunea:

George Vasu m. p., preş. dir. **Leon Solomon** m. p. **Ioan Dobrin** m. p.
Dr. Vasu Octavian m. p. **Vasile V. Muşat** m. p. **Dănilă V. Gabor** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere am cenzurat contul prezent şi l-am aflat în deplină ordine.

Sol. Făgărăşan m. p., preşedinte. **Procopiu Benţia** m. p. **Dumitru Bărbat** m. p. **Ioan Dejenariu** m. p.

✦ **La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!** ✦

Veritabil numai

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ
cu triunghiu de talpă.

Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I. (416) 9—10

Anul LXI. **Sibiiu, Marţi 15/28 Ianuarie 1913.** *Nr. 5.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Situaţia s'a agravat.

Sibiiu, 27 Ianuarie n.

Imbucurătoarea veste despre apropiata încheere a păcii între Turcia şi statele aliate balcanice, dela care se aştepta şi ameliorarea situaţiei financiare, atât de apăsătoare astăzi pentru toate statele şi toate popoarele Europei, a fost înlocuită în curând cu o veste foarte îngrijitoare, contrară celei dintâi.

Hotărârea adusă din partea marelui sobor turcesc, ca guvernul din Constantinopol să accepteze sfaturile cuprinse în nota colectivă a puterilor mari europene şi se cedeze Bulgariei Adrianopolul, iar chestia insulelor să o lase în grija puterilor mari europene, ca ele să o rezolveze după drept şi dreptate: nu a primit adecă aprobarea poporaţiunei din Constantinopol, şi mai ales a miliţiei; şi astfel Joi d. ameazi, pe vremea când ministrii erau întruniţi în consiliu, în scopul redactării răspunsului pe care avea guvernul turcesc să-l dee la nota colectivă a marilor puteri europene, vre-o 300 de nemulţămiţi din clasa mai aleasă a poporaţiunii din Constantinopol, civili şi militari, au întrat în curtea sublimei porţi, demonstrând în contra hotărârii aduse din partea marelui sfat turcesc şi în contra guvernului, aflător pe calea de a executa această hotărâre, şi pretinzând cu toată energia, ca guvernul, care e pe calea de a trada interesele turceşti, să se retragă şi să facă loc altuia.

Câţiva mai energici, din mulţimea care acum creştea mereu, au întrat cu forţa în sala în care era întrunit consiliul de ministri, unde s'au descărcat şi câteva focuri de revolver şi a fost omorât ministrul de răsboiu *Nazim paşa*, şi au cerut retragerea guvernului.

Mişcarea, pusă la cale de Turcii tineri, cari nu tocmai de mult au fost alungaţi dela putere, a luat apoi şi afară proporţiuni tot mai mari şi mai ameninţătoare astfel, că guvernul s'a văzut necesitat să-şi înainteze numai decât demisia, pe care sultanul a primit-o, şi a încredinţat pe *Mahmud Sefket paşa* cu formarea noului cabinet, numind totodată în mod interimal ministru de interne pe *Talaat bey* şi ministru de răsboiu pe *Izzed paşa.* Sufletul mişcării a fost colonelul *Enver bey,* eroul din Tripolitania, pe care sultanul l-a primit în audienţă lungă de peste o oră, imediat după schimbarea guvernului, numindu-l la urmă şef al statului major. Mulţimea a stat în ploaie, dela orele 4 d. a. până seara la 8 şi jumătate, şi numai atunci s'a liniştit, când *Mahmud Sefket paşa* s'a presentat în faţa ei şi din balcon i-a cetit decretul sultanului, prin care îl numeşte mare vizir şi-l încredinţează cu formarea noului cabinet. Mulţimea l-a aclamat, şi pe el şi pe sultanul, şi între strigăte de *„trăiască răsboiul"* a început a se resfira în deplină ordine.

Noul ministeriu a fost compus încă în sara aceea. Din el face parte, ca ministru de lucrări publice, şi senatorul *Baţaria,* Român macedonean.

S'a făcut deci în Constantinopol o schimbare de sistem, o schimbare de direcţie politică, şi încă *în favorul răsboiului*, nu al păcii. A ieşit deasupra, ca învingătoare, părerea şi dorinţa acelor Turci, cari zic, că decât o pace ruşinoasă, cu perderea Adrianopolului, pe care Bulgarii nici nu l-au cucerit încă, şi care şi acuma e turcesc, mai bine o moarte eroică, pe câmpul de luptă, apărându-şi fiecare din ei legea şi moşia. Şi de părerea aceasta e întreaga miliţie turcească, dela Ceatalgea şi dela Adrianopol, care prin comandanţii ei a trimis vorbă de mai multeori la Constantinopol, că dacă se leagă pacea sub condiţiile dictate de Bulgari şi de puterile mari europene: trupele turceşti vor da întâi foc Adrianopolului, prefăcându'l în cenuşă, apoi vor întra toate în Constantinopol pentru a-şi răsbuna fără cruţare asupra celor ce au tradat interesele turceşti.

A ajuns astfel, sub presiunea opiniunei publice, la conducere în Turcia un guvern, care nu vrea pacea sub condiţiile cunoscute, şi care, ţinând cont de sentimentele opiniunei publice din ţară, — pentru el mai mare putere decât puterile mari europene, — şi de disposiţia sufletească a soldaţilor, va trebui se continue răsboiul în contra statelor aliate balcanice, dacă va cere trebuinţa. Incurcătura e deci acum mai mare decât oricând altădată, dela începerea răsboiului încoace, şi diplomaţia europeană, care să laudă că va împedeca cu orice preţ continuarea răsboiului, se află pusă în faţa unei probleme foarte grele, pe care nu ştim zeu cum o va putea resolva. Pentrucă continuarea răsboiului în Balcani înseamnă un *conflict european*, care devine inevitabil, fiindcă Rusia a declarat deja, că ea pe viitor nu va mai observa neutralitatea, ci va sări în ajutoriul statelor aliate balcanice, iar în casul acesta nu va putea remânea nepăsătoare nici monarhia noastră, şi nici Germania, abstragând dela România, care va fi cea dintâi poate, care va trebui se între în focul răsboiului. Ne aflăm astfel de nou în faţa unei primejdii din cele mai mari, de care minune mare ar fi dacă ne-ar putea scăpa — isteţimea diplomaţiei europene.

Urcarea salarelor învăţătoreşti. In şedinţa de Joi a dietei domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Zichy János,* a depus pe biroul camerei două proiecte de lege, unul despre îmbunătăţirea sorţii învăţătorilor dela şcoalele de stat, şi altul referitor la salarisarea învăţătorilor dela şcoalele comunale şi *confesionale.* Conform acestor proiecte de legi, salarul fundamental pentru fiecare învăţător se stabileşte în suma de *1200 coroane*; apoi învăţătorii trec prin trei clase, cu câte trei gradaţii, astfel, că după doi ani de serviciu întră în clasa a treia, cu salar de 1400 cor. peste 4 ani cu salar de 1600 cor. şi peste alţi 4 ani cu salar de 1800 cor. După 4 ani trec apoi în clasa a doua, cu salar de 2000 cor., care tot la 4 ani creşte cu câte 200 cor., în urmă trec în clasa primă, cu salar de 2600 cor., peste 4 ani cu salar de 2900 cor. şi peste alţi patru ani cu salar de 3200 cor. Acesta e maximul salarului învăţătoresc. După ce vom cunoaşte în întregime proiectul de lege, vom reveni.

Din parlament. In şedinţa de Vineri a dietei a fost aleasă comisiunea specială pentru legea electorală. A fost compusă numai din deputaţi guvernamentali. Dieta şi-a amânat apoi şedinţele până ce comisiunea îşi va termina lucrările.

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Urmare).

Dacă vom căuta astăzi pe acei bărbaţi demni de odineoară, sau pe urmaşii lor, măcar şi numai prin oraşele cu mai mult caracter românesc, afară doară de unicul Braşov, în celelalte piaţe nu-i vom mai afla. Nu-i vom afla nici pe ei, nici proprietăţile lor, nici stima, nici vaza, ce-şi eluptaseră ei în zilele lor, ci vom afla, că proprietăţile lor, cu prea puţine esceptiuni, au trecut la străini, dimpreună cu comerciul, cu industria, cu diregătoriile, cu averile şi toate avantagiile posiţiunii lor. Iar ei, ori descendenţii lor, iarăş cu puţine esceptiuni, au dispărut şi nu mai sunt, sau cari mai sunt, sunt risipiţi şi retraşi pe lângă marginile oraşelor, în nişte condiţiuni umilitoare, şi în nişte locuinţe prea modeste, representând tipul miseriei şi al decadenţei.

Aceste triste schimbări nu s'au întâmplat înainte de anul 1848, când eram în împrejurări grele politice, când şi biserica noastră ortodoxă era subjugată, ci s'au întâmplat după anul 1848, s'au întâmplat eri, alaltăeri, se întâmplă în toate zilele noastre, înaintea ochilor nostri, într'un timp, când după litera legii, nu numai pe terenul bisericesc, ci şi pe cel politic, ne bucurăm de drepturi egale cu celelalte popoare din patrie.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Lista

cărţilor pentru bibliotecile de şcoli primare, întocmită după vârste.

I. Dela 6—9 ani.

1. Animalele domestice. W. Krafft. Sibiiu. 1·50 cor.
2. Bănăţeanul I. A fost odată. Sfetea, Bucureşti. 3 cor.
3. Bănăţeanul. Cartea celor doi sbârliţi. (Pt. copiii dela oraşe), C. Sfetea. Bucureşti. 1·50 cor.
4. Basme alese pentru copii. C. Sfetea. Bucureşti. (Pentru copiii dela oraşe) 1·50 cor.
5. Brătescu-Voineşti: Puiul (Biblioteca tineretului a „Asociaţiunii" nr. 1) 6 fil.
6, Cele mai frumoase poveşti din lume. C. Sfetea. Bucureşti 3·50 cor.
7. Cele şease lebede. (Pentru copiii dela oraşe şi sub 6 ani). W. Krafft. Sibiiu, 1·40 cor.
8. Cele zece pisicuţe (Pentru copiii dela oraşe şi sub 6 ani). W. Krafft. Sibiiu, 1·40 cor,
9. Collodi: Păţaniile lui Ţăndărică. Povestea unei păpuşi de lemn. Trad. de Al. Buzescu. (Pentru copiii dela oraşe) — C. Sfetea. Bucureşti, 1911 1·50 cor.
10. Copiii la ţară. Poveste veselă. C. Sfetea, Bucureşti. (Pentru copiii dela oraş) 3 cor.
11. Copiii pădurei. Istorioară. Librăria Socec. Bucureşti, 1894, 10 fileri.
12. Creangă I.: Capra cu trei iezi. Ciurcu, Braşov, 12 fileri.
13. Dariu I.: Patru fraţi. Dialog. (Biblioteca copiilor nr. 8), Ciurcu. Braşov 4 fil,
14. Din grădina zoologică. W. Krafft, Sibiiu, 1·50 cor.
15. Farago Elena: Pentru copii Craiova, 1912, 1 cor.
16. Fetiţa cu bonetul roşu. (Pentru copiii dela oraşe şi sub 6 ani). C. Sfetea. Bucureşti, 1·50 cor.
17. Fundescu I. C.: Fata bărbată şi fata leneşă. (Biblioteca copiilor nr. 6) 4 fil.
18. Grimm, Fraţii: Poveşti. Trad. de Lia Hârsu. (Biblioteca pentru toţi nr. 476—78). 90 fileri.
19. Moşia. (Pentru copiii dela oraşe şi sub 6 ani). W. Krafft. Sibiiu. 1·40 cor.
20. Multe de toate. (Pentru copiii dela oraşe şi sub 6 ani). W. Krafft. Sibiiu, 80 fileri.
21. Trei copiii drăgălaşi. (Pt. copiii dela oraşe şi sub 6 ani). Ig. Haimann, Bucureşti, 3·20 cor.
22. Ureche Nistor V. A.: Zânele din Valea-Cerbului. — Tipografia Niculescu. Bucureşti, 1904, 4 cor.

II. Dela 9—12 ani.

In afară de cele de sub I.:

1. Agârbiceanu I.: Doi bătrâni (Biblioteca tineretului a „Asociaţiunii" nr. 6) 6 fileri.
2. Agârbiceanu I.: Tuşa Oana (Biblioteca tineretului a „Asociaţiunii" nr. 7) 6 fileri.
3. Alexandru St.: Teatru, basme şi poezii. C. Sfetea. Bucureşti 1910, 2 cor.
4. Alexandri V.: Movila lui Burcel. (Biblioteca copiilor nr. 23), Braşov 4 fil.
5. Alexandri V.: Peneş Curcanul. (Biblioteca copiilor nr. 1 . Braşov 4 fil.
6. Alexandri V.: Povestea unei păsăruice (Biblioteca copiilor nr. 7). Braşov 4 fileri.
7. Alexandri V.: Oprişeanul (Biblioteca copiilor nr. 9). Braşov 4 fil.
8. Alexandri V: Sentinela română. (Biblioteca şcolarilor nr. 5) Sibiiu, 6 fil.
9. Alexandri V.: Balade populare (Biblioteca şcolarilor nr. 3) Sibiiu, 6 fil.
10. Băcăoanul Nicodim: Cum se întorc rândunelele acasă. (Bibl. tineretului nr. 9) 4 fil.
11. Basme alese pentru copii. C. Sfetea. Bucureşti. (Pentru copiii dela oraşe, 1·50 cor.
12. Boiu N.: Indreptarea şcolarului stricat. (Biblioteca copiilor nr. 28) 4 fil.
13. Boureanul Eugen: Povestea lăcrimioarei, 1·30 cor.
14. Codreanu Ana: Suflete de copii. Tip. Pavlovici. Craiova 80 fil.
15. Columb D-na: Istorioare. Trad. de D. Stăncescu. (Biblioteca pentru toţi nr. 17) 30 fil.
16. Constanţa de Dunca-Schiau: La Alma. Poveşti nouă pentru copiii dela oraş. Tipografia arhidiecezană 1881, 1 cor.
17. Dariu I.: Doi fraţi şi două surori. (Biblioteca copiilor nr. 21) 4 fil.
18. Declamări din autorii români. Blaj. Tipogr. semin. arhid. 40 fil.
19. Defoë Daniel, Robinson, trad. de R. Rosetti. Sfetea. Bucureşti 1·50 cor.
20. Defoë Daniel, Robinson, acelaş, cu ilustraţiuni 3 cor.
21. Delatismana, 100 basme şi istorioare pentru copii, 2·50 cor.
22. Din lumea paserilor. (Biblioteca şcolarilor nr. 4) Sibiiu 6 fileri.
23. Dogariu D.: Angheluş fecior de împărat. (Biblioteca copiilor nr. 27) 4 fil.
24. Dragoslav Ioan: Flori şi poveşti. (Biblioteca „Steaua" nr. 25) Sfetea, Bucureşti, 20 fil.
25. Dulfu P.: Legenda Ţiganilor (Bibliot. pentru toţi nr. 70, 30 fil.
26. Dulfu P.: Princesa fermecată. (Biblioteca poporală a Tribunei nr. 37) 1·20 cor.

Cred deci, că cele până aci atinse vor fi destulă dovadă, că nu sunt chiar împrejurările politice causa regresului nostru, ci că causele reului trebue să fie altele, că ele zac aiurea. Destul însă, că soartea atinsă mai sus a făcut, că poporul nostru dela oraşe s'a împuţinat foarte mult. Bisericile române dela oraşe, de ambele confesiuni, cari sunt totatâtea monumente străbune, din an în an devin tot mai lipsite de popor, tot mai goale. Ba durere, am ajuns până acolo, încât în mai multe comune bisericeşti române, atât din părţile Ungariei, cât şi din ale Transilvaniei, vedem şi dulcea noastră limbă periclitată. Am ajuns să vedem noi înşine, cum în unele, ca de esemplu în Bichiş, Senteş, Oradea-mare, etc. toate pertractările epitropiei, comitetului şi ale sinoadelor parohiale, decurg numai în limba maghiară, căci pe cea română majoritatea, fruntea poporului, nu o mai vorbeşte.

Ceeace am arătat despre decăderea alor nostri prin oraşe, cu adâncă durere trebue să notăm, că acuma începe a se ivi şi prin satele noastre româneşti. Sau cu alte cuvinte, reul ce a stricat pe ai nostri la oraşe, a început a se transplanta la ai nostri de pe la sate. Am ajuns să vedem cu ochii nostri, cum decade şi poporul nostru dela ţară. Am ajuns să vedem, cum ai nostri, cu o necuprinsă uşurime într'o nefericită măsură îşi înstrăinează casele şi moşioarele remase lor dela părinţi, cum ocupă alţii acele vetre şi cămine, cari de secole erau româneşti. Am ajuns să vedem, cum ai nostri, odinioară economi buni şi cu stare, devin cu grămada lucrătorii cu ziua în holdele şi la casele streine, chiar în casele şi pământurile ce erau ale lor mai nainte; cum ajung până şi diregătoriile satelor româneşti în mâni streine, şi apoi cum acei streini să ingerează până şi în trebile noastre bisericeşti, dela alegeri de epitropi, până la cele de învăţători, preoţi, şi chiar de protopopi, astfel, încât dacă va merge tot aşa, se va putea calcula fără multă ştiinţă matematică timpul, în care vom avea a deplânge decăderea noastră totală şi la sate, ca şi la oraşe.

Se ştie, că poporul sărăcit devine proletar, iar ca atare el se împrăştie în toate părţile, ca făina orbului, încât nu-i mai pasă de legăturile comunale şi sociale, şi apoi nu mai poate susţinea biserici, şcoale, nici episcopii şi mitropolii, şi în fine nu mai este capabil nici de idei şi virtuţi înalte, deci nu mai păstrează nici iubire faţă de patrie şi naţiune. De unde eu de nou afirm şi susţin, că aceasta soarte a poporului nostru nu poate fi resultatul tendinţelor politice, precum se pretinde prin unii, căci este prea în contra tuturor scopurilor statului şi legilor minţii sănătoase.

Deşi am atins relele arătate numai ca prin treacăt, ca pe unele peste tot cunoscute, totuşi ţin, că deja în cât am atins se cuprinde prea destul îndemn, pentruca cei chemaţi să le iee în mai deaproape consideraţiune, să le examineze bine, ca se afle adevărata lor realitate, să le afle causa sau originea, şi să caute modul sau medicina de a le vindeca, până se mai poate.

Spre acest scop, pentruca şi eu din a mea parte se nu remân numai pe lângă descoperirea relelor şi respective a reului celui mare, ce neapărat trebue să se nască din concurenţa celor multe mai sus atinse, ci se contribuesc, după puterea mea, la vindecarea mai cu succes a acelora şi a acestuia, aflu de lipsă a mă ocupa mai cu deadinsul cu natura împrejurărilor, pentru a da de rădăcina adevărată a acelor rele, ca să le găsim o medicină bună şi să le stârpim cu o oră mai nainte.

Indată ce omul începe să mediteze asupra stării triste şi decăzute a unui popor, îi se obtrude întrebarea:

II. Care să fie causa acestei stări? Care să fie causa decăderii noastre?

Special cu privire la starea noastră tristă, la starea poporului nostru, ni se obtrude întrebarea, cari să fie causele, că acest popor, chiar pe timpul celui mai serios progres la alţii, decade repede şi se împuţinează? Cari se fie cauzele, că poporul nostru a scăpătat atât de mult pe la oraşe, şi că sărăceşte pe zi ce merge şi pe la sate? Cari se fie causele, că el în mare parte a ajuns astăzi servitor altora, mai mult ca înainte de 1848, când era în jobăgie? Care să fie cauza, că străinii veniţi numai eri-alaltăeri între noi au ajuns până întru atâta deasupra noastră, încât să ne desmoştenească cu uşurinţă, chiar cu voia noastră, să ne scoată până şi din căminurile părinteşti şi astfel să domnească peste poporul nostru şi peste cele mai sacre interese ale acestuia?

Când amintesc de «*străini*», sunt prea departe de a înţelege naţiunea maghiară, astăzi domnitoare, aflătoare în fruntea afacerilor în patrie, ori vre-o parte a poporului ei. Poporul, şi respective naţiunea maghiară, de atât de lung timp cu noi pe acest pământ, ştiu bine că nu numără între *streini*. Sub streini înţeleg eu pe cei ce numai de curând, de câteva decenii, mai vârtos dela clădirea drumurilor fierate au venit şi s'au aşezat între noi. Inţeleg pe aceia, cari până eri alaltăeri erau în condiţiuni mult mai rele decât noi, fără pic de moşie şi fără nici un drept politic, şi cari astăzi, prin munca şi isteţimea lor şi prin speculaţiuni de tot felul şi-au câştigat mulţime de averi şi şi-au făcut servitori cu miile dintre Românii noştri, servitori, cari nu lucră pe tocmeală de 52, sau 104 zile, ca în timpul jobăgiei, ci lucră în an câte 365 zile, iar alţii toată viaţa lor. Şi încă pentru ce preţ lucră? Tocmai pentru atâta, cât au de lipsă ca să-şi susţină beata amărâtă de viaţă de pe o zi pe alta!

(Va urma).

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi în camera ţării.

Proiectul de lege, pe care l-a presentat dietei în şedinţa de Mercuri domnul deputat naţionalist român *Dr. Stefan C. Pop*, în numele deputaţilor naţionalişti, e de cuprinsul următor:

§ 1. Drept de alegător la alegerile de deputaţi în cameră, are fiecare cetăţean de stat, fără deosebire de sex, care a împlinit anul al douzeci-şi-patrulea al etăţii.

§ 2. Dreptul de alegător îl poate exercia numai acel alegător, care e luat în lista alegătorilor.

§ 3. Nu pot exercia dreptul electoral şi nu pot fi luaţi în lista alegătorilor:

1. Ofiţerii, preoţii militari, gagiştii neînşiraţi în lista de rang şi soldaţii puterii armate, respective ai gendarmăriei, aflători în serviciul activ permanent sau provizor, înţelegând aici şi pe cei concediaţi provizor, neînţelegând însă aici pe acei membri ai puterei armate, cari după obligământul legal fac deprinderi de arme (de serviciu) şi spre acest scop se află în timpul hotărât în serviciu activ.

2. Membrii ficiorimei din poliţia de stat, municipală sau comunală.

§ 4. Nu poate exercia dreptul de alegător, deşi e luat în listă:

1. acela, a cărui minorenitate s'a prelungit,

2. cel alienat, slab la minte, sau surdomut, dacă nu se poate înţelege cu semne,

3. cel ajuns în concurs, sau pus cu putere de drept sub curatelă pentru risipă,

4. cine se împărtăşeşte de milă publică, sau de ajutor public, respective s'a împărtăşit şi nu a trecut un an dela ziua de când a încetat a se împărtăşi. Nu e eschis însă acela, care primeşte ajutor sau rentă din casa de ajutorare a bolnavilor, a nenorociţilor, a invalizilor, sau din altfel de casă, cine a primit ajutor din cauza vreunei catastrofe elementare, în fine acela, al cărui copil se împărtăşeşte de stipendii, ori a fost dispenzat de plătirea didactrului sau a taxei de examen;

5. cel ce pentru beţie, prin care a provocat scandal public, a fost condamnat cu putere de drept în curs de doi ani cel puţin de douăori, şi dela împlinirea ultimei pedepse sau dela prescripţiunea aceleia n'a trecut încă un an;

6. acela, al cărui drept de alegător a fost suspendat prin hotărârea judecătoriei investite cu judicatură asupra validităţei alegerilor, sau prin hotărârea judecătoriei ordinare;

7. cel condamnat la pedeapsă de închisoare pentru crimă sau delict, dela ridicarea la valoare de drept a sentinţei până la împlinirea sau prescripţiunea pedepsei date, — cu excepţiunea cazului, dacă pedeapsa e suspendată condiţionat, sau s'a iertat prin graţia regelui; cei ce se află în libertate condiţionată; cel pus în închisoa… de investigaţie cu hotărâre judecătorească valabilă;

8. cel condamnat în mod valabil la suspendarea exerciţiului drepturilor politice, în timpul determinat în sentinţă.

§ 5. Dreptul de alegător se poate exercia numai în persoană.

Fiecare alegător are un vot.

Exerciarea dreptului de alegător e obligătoare.

§ 6. Deputat în cameră poate fi acela care are dreptul de alegător şi îl poate exercita, a împlinit anul al 30 al etăţii şi nu e exchis dela alegibilitate.

§ 7. Nu poate fi ales de deputat în cameră:

1. cel ce în timpul dintre fixarea alegerilor şi alegeri a fost aplicat la judecătoria reg. cercuală, sau la tribunalul reg. ca membru al aceleia, în acel cerc de alegere, care în parte sau întreg se află pe teritorul respectivei judecătorii reg. cercuale sau al respectivului tribunal reg.;

2. cel ce în terminul amintit în punct 1. a fost prim-pretor, pretor, căpitan de poliţie în oraş cu drept de muncipiu sau cu magistrat regulat, în acel cerc care în parte sau întreg se află pe teritorul respectivului cerc sau oraş:

3. gagistul puterei armate, care se află în serviciu activ permanent, sau provizor.

§ 8. Alegerea deputaţilor la dieta ţării se face după cercuri electorale.

Fiecare cerc alege un deputat.

§ 9. Numărul cercurilor electorale se determină în raport cu numărul poporaţiunei astfel, ca cel mult 50 000 locuitori să aleagă un deputat.

La împărţirea cercurilor electorale este a se lua în considerare dislocaţia geografică a naţionalităţilor şi prin urmare sunt a se forma cercuri de naţionalităţi teritorialiceşte separate.

In acelea părţi ale ţării, unde locuesc mai multe naţionalităţi amestecate şi din cauza aceasta limitarea teritorială după naţionalitate a cercurilor nu e posibilă, din alegătorii aparţinători la singuraticile naţionalităţi sunt a se forma cercuri electorale separate pe bază de liste deosebite.

§ 10. Stabilirea cercurilor electorale pe baza dispoziţiilor cuprinse în §-ul precedent se va norma în lege deosebită.

§ 11. Cercurile electorale se împărţesc în cercuri de votare.

Fiecare comună formează un cerc de votare de sine.

Acele comune, în care numărul alegătorilor trece peste 500, sunt a se împărţi în mai multe cercuri de votare de câte 500 alegători.

Votarea se face în singuraticele comune.

§ 12. Cercurile de votare se stabilesc tot la 5 ani prin comisiunea centrală pe baza listei alegătorilor din anul precedent, după ascultarea reprezentanţei din respectiva comună (adunării muncipale).

§ 13. Pentru compunerea şi rectificarea anuală a listelor de alegători, cum şi pentru pregătirea alegerilor de deputaţi este a se constitui o comisiune centrală în fiecare muncipiu, apoi în fiecare oraş cu magistrat, care singur alege deputat.

§ 14. Comisiunea centrală constă afară de preşedinte din 12 membri acolo, unde competinţa ei se extinde peste un cerc electoral, din 18 membri, unde sunt două cercuri, 24, unde sunt trei cercuri, iar dacă sunt mai multe decât trei cercuri, după fiecare cerc, mai departe încă din câte 2 membri.

In comisiunea centrală sunt a se alege din fiecare cerc electoral cel puţin doi membri.

§ 15. Preşedintele comisiunei centrale în municipiu e primul funcţionar al municipiului, în oraş cu magistrat e primarul, în cerc electoral compus din două sau mai multe oraşe cu magistrat primarul oraşului de sediu al comisiunei, sau locţiitorul legal al aceluia.

Notarul comisiunei centrale şi locţiitorul lui e designat în fiecare an de preşedinte dintre notarii municipiului, în cerc electoral compus din două sau mai multe oraşe cu magistrat dintre notarii oraşului de sediu al comisiunei. Notarul în această calitate nu e membru al comisiunei centrale.

§ 16. Membru al comisiunei centrale poate fi ales numai acela, care e luat în lista alegătorilor vreunui cerc electoral de pe teritorul respectivului municipiu (oraş cu magistrat), sau e membru al adunării municipale respective. (Va urma).

---

27. Edmondo de Amicis: Inimă de copil. (Pentru copiii dela oraşe) (Bibl. pentru toţi) 1·20 cor.

28. Eminescu M.: Făt frumos din lacrimă. Ciurcu 1901, 20 fil.

29. E. P. A fost odată. Şase poveşti pentru tinerime. Ciurcu 1905, 20 fil.

30. Fundescu J. C.: Basme. (Bibl. pentru toţi nr. 501—502) 60 fil.

31. G. H.: Poezii pentru copii. C. Sfetea. Bucureşti 1908, 1·50 cor.

32. Hoffmann Franz: Loango. Povestire prelucrată de T. V. Stefaneli. Suceava, 1886, 90 fil.

33. Impăratul Rogojină. (Bibl. şcol. nr. 7) Sibiiu 6 fil.

34. In noaptea sfântă. (Biblioteca şcolară nr. 8, 6 fil.

35. Iosif St. O.: A fost odată, (Biblioteca românească. Socec nr. 38) 30 fil.

36. Ispirescu P.: Bălaurul cu şepte capete. (Bibl. tin. As. nr. 8) 8 fil.

37. Ispirescu P.: Ariciul şi vulpea. (Bibl. copiilor nr. 12) 4 fil.

38. Lăpădat D.: Copilul cerşitor. (Bibliot. copiilor nr. 12) 4 fil.

39. Lăpădat D.: Costea ciobanul şi mama lui. (Bibl. copiilor nr. 15) 4 fil.

40. Maior A. O.: Biblioteca copiilor. 3 vol. Ed. Luceafărul. Sibiiu (p. copiii dela oraş) 1·50 cor.

41. Marian S. Fl.: Tolpa şi Stefan Vodă. (Biblioteca copiilor nr. 2) 4 fil.

42. Marian S. Fl.: Poveşti din Bucovina. Suceava 1897 60 fil.

43. Marian S Fl.: Legende. (Bibliot. şcolarilor nr. 1) Sibiiu 6 fil.

44. Mera I. T.: Ce n'a fost şi nu va fi. (Biblioteca poporală a Trib. nr. 3) 8 fil.

45 Mera I. T.: Cenuşotca. (Biblioteca şcolarilor nr. 2) Sibiiu 12 fil.

46. Moldovan Silvestru: Fica a nouă mame. (Biblioteca „Tribunei“ nr. 9) 28 fil.

47. Moldovan Silvestru: Lumea proştilor. (Bibl. poporală Tribuna nr. 30) 10 fil.

48. Moldovan Silvestru: Poveşti. (Bibliot. pop. Trib. nr. 63) 16 fil.

49. Moldovan Silvestru: An-împărat şi fetele lui. (Bibl. pop. Trib. nr. 61) 20 fil.

50. Moldovan Silvestru: Nichita Balica. (Pentru elevii din cl. VI.) (Bibl. „Foii Pop.“) 20 fil.

51. Negruzzi C.: Meşterul orb, Luminărică. (Bibl. tineretului a Asociaţ. nr. 3) 6 fil.

52. Onu I.: Versuri pentru copiii. Socecu. Bucureşti 1897, 1 cor.

53. Panţu Z.: Tei legănat. Ciurcu. Braşov 1911, 12 fil.

54. Pann A.: Urmările limbuţiei. (Bibliot. copiilor nr. 23) 4 fil.

55. Picături de apă. (Bibl. copiilor nr. 22) 4 fil.

56. Pintea Viteazul. (Pt. clasa VI.) Ciurcu. Braşov, 16 fil.

57. Pompiliu M.: Marcu şi Turcu. (Bibl. copiilor nr. 29) 4 fil.

58. Pop Reteganul I.: Stan Bolovan. (Bibliot. cop. nr. 4) 4 fil.

59. Pop Reteganul I.: Norocul şi mintea. (Bibl. copiilor nr. 19) 4 fil.

60. Poveşti de Crăciun. (Biblioteca pentru toţi nr. 26) 30 fil.

61. Preumblări prin lume. Europa. Socec. Bucureşti, 1·50 cor.

62. Preumblări prin lume. America şi Oceania, Socec. Bucureşti, 1·50 cor.

63. Prihorul. (Biblioteca şcolarilor nr. 6) Sibiiu, 6 fil.

64. Prişcu Radu şi Didi Muşlea: Povestiri pentru tinerime. Braşov. 2 vol. à 12 fileri.

65. Rebreanu V.: Armeanul negustor. (Bibl. copiilor nr. 18) 4 fil.

66. Robinson Crusoe.: (Bibl. pentru toţi nr. 262) 30 fil.

67. Sadoveanu M,: Vestitorii. (Bibl tineretului nr: 2) 6 fil.

68. Sandu-Aldea: Doi călăraşi. (Bibl. tin. a Asociaţiunii nr. 5) 6 fil.

69. Sima Gr. a lui Ion: Din bătrâni. Bibl. poporală Tr. nr. 16, 16 fil.

70. Teodorescu S. Chirileanu: Poveşti poporale. Ciurcu. 1899, 16 fil.

71. Vancu P.: Ioniţă. (Bibl. copiilor nr. 34). Braşov, 4 fil.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Botezul principelui Mircea. Micul principe român *Mircea*, va primi taina sfântului botez, după legea greco-ortodoxă în 20 Ianuarie v. (2 Februarie nou). Actul botezului se va săvârşi în palatul regal din Bucureşti, prin însuşi I. P. S. Sa, Mitropolitul-Primat al României *Conon*. Naşi vor fi: Maiestatea Sa, Impăratul Germaniei Wilhelm II, representat prin al doilea ori al treilea fiu al seu, şi M. Sa, Regele Carol al României, bunicul micului principe.

*

Serbarea hramului şcolar în Zerneşti. Luni, în ziua sf. Ioan Botezătorul, a avut loc în edificiul şcoalei din Zerneşti serbarea hramului şcolar în cadrele unui program ales şi în faţa unui public foarte numeros. Serbarea a fost deschisă de directorul şcol. Pompiliu Dan. Elevii şi elevele claselor superioare şi ale şcoalei de repetiţie economice sub conducerea înv. Nic. Spârchez au executat în cor frumos mai multe cântece potrivite. S'au recitat poezii de elevii tuturor claselor, iar înv. Valeriu Pană a rostit discursul ocazional. Discursul acesta atât prin forma sa aleasă, cât şi prin bogăţia ideilor şi a adevărurilor pedagogice sociale cuprinse într'ânsul a produs o profundă impresie asupra tuturor ascultătorilor, cari au felicitat călduros pe sincerul şi entuziastul vorbitor. Serbarea a fost încheiată printr'o vorbire a protopopului I. Hamsea, la propunerea căruia cei întruniţi la serbare au trimis o adresă omagială de felicitare Escelenţei Sale Mitropolitului *Ioan Meţianu*. *—n.*

*

Trecere la creştinism. Luni dimineaţa, în ziua sfântului Ioan Botezătorul, au fost botezaţi în Bucureşti în biserica sfântul Nicolae Şelari, domnul şi doamna *Flachs*, până aci ambii israeliţi. Ca naşi au funcţionat domnii: *Paspati*, directorul băncii Marmarosch Blanck et Comp. (al cărei funcţionar superior e dl *Flachs*), şi *Andronescu*, magistrat în Buzău. La botez a asistat mulţime mare de lume, compusă în majoritate din — israeliţi.

*

Cel mai mare vapor. In 7 Mai c. îşi va face prima călătorie vaporul *Imperator*, din Cuxhaven la Newyork. Vaporul Imperator este cel mai mare vas ce există, şi întrece chiar şi pe nenorocitul Titanic cu cinci mii de tone. Cu prilejul primei călătorii, mai multe ţări europene vor fi representate prin productele lor speciale. Austria va furniza prăjituri şi zaharicale, Ungaria vin de Tokaj, Suedia vestitele hors d'oeuvres, Rusia icre şi supe, Germania vinuri de Rin, Franţa delicatese şi şampanie, Italia fructe.

*

Controlarea materiei de cetit. In ministerul cultelor din Prusia se pregăteşte un apel îndreptat către părinţi, cu scop ca pe viitor să se controleze mai bine materialul de cetit în viaţa extraşcolară a tinerimii de ambe sexe, deoarece şcoala nu poate împiedeca cetirea cărţilor rele, dacă casa părintească nu-i dă ajutorul trebuincios.

*

Navigabilitatea Murăşului. Ministrul de agricultura contele Serényi a răspuns memorandului înaintat de camerele de comerţ din Arad, Braşov, Cluj, Murăş Oşorhei şi Seghedin cu privire la regularea Murăşului. In răspunsul său ministrul declară, că poziţia bugetară ce îi stă la dispoziţie, va căuta să fie urcată în anul viitor la un milion de coroane; prin aceasta lucrările începute între Conop şi Seghedin se vor termina cât mai curând, şi apoi se va urma cu regularea mai departe a Murăşului.

*

Retorica la universitate. La facultatea de litere din Budapesta se vor ţinea în semestrul nou al anului curent mai multe cursuri de retorică. Subiectul cursurilor este: tehnica artei de a vorbi corect, rostirea clară şi frumoasă, desvoltarea facultăţii oratorice, deprinderea în recitare, gesturile oratorului, precum şi vindecarea greşelilor de oratorie. Pentru lecţiile de retorică se dovedeşte un interes deosebit mai ales la tinerimea, care se pregăteşte în ştiinţele politice.

*

† **Lazăr Comşa,** învăţător pensionat în comuna Mândra, membru: al comitetului parohial şi protopresbiteral, al representanţei comunale şi al mai multor societăţi culturale, după lungi şi grele suferinţe, fiind împărtăşit cu Sf. Taine, a decedat Joi, în 10 Ianuarie v. c. la 7 ore dimineaţa, în al 63-lea an al etăţii şi în al 41-lea an al fericitei sale căsătorii. A fost înmormântat Sâmbătă, în 12 Ianuarie v. c. la 1 oră p. m. în cimiteriul din Mândra. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Din Bistriţa ni se scrie, că noul preşedinte al fondurilor grăniţereşti năsăudene a fost ales cu mare însufleţire în persoana harnicului advocat *Dr. Vasile Pahone.*

*

Legea privitoare la imigrare. Noua lege a Statelor unite hotăreşte ca cei ce se aşează în America să ştie ceti în limba lor *maternă*. Excepţie dela regula aceasta fac văduvele, soţiile şi persoanele femeieşti nemăritate. Darea de cap pentru emigranţi s'a urcat la cinci dolari, în loc de patru ca până acum.

Bărbat scump. Doamna Henri Harrys, văduva unui director de teatru, a împrocesuat societatea de navigaţiune White-Star-Linie, şi-i pretinde o despăgubire de 4 milioane coroane pentru bărbatul său mort în catastrofa Titanicului.

*

Amnestie. Comitetul pentru organizarea jubileului *Romanov* a făcut în consiliul ministerial al Rusiei o propunere cu privire la acordarea unei largi amnestii. Pentru crime politice şi delicte de presă se va reduce pedeapsa sau se va acorda o amnestie întreagă. Excepţie formează indivizii cari au luat parte la atentate teroristice.

*

Impotriva cremaţiunii. Mai mulţi episcopi din Germania vor lua poziţie împotriva propagandei arderii cadavrelor. O pastorală ce va apărea la începutul postului Paştilor se va ocupa cu afacerea crematoriilor.

*

După 50 de ani. Serbări comemorative s'au ţinut în 22 Ianuarie 1913 în Lemberg, când s'au împlinit 50 de ani dela isbucnirea ultimei revoluţii polone. Naţiunea, care a avut un strălucit trecut, şi a cărei cultură a înrâurit viaţa ţărilor româneşti de peste munţi, a fost la 1863 de nou subjugată de colosul dela nord. Revoluţiunea a costat viaţa la treizeci de mii de poloni; conducătorii au fost parte executaţi, parte exilaţi în câmpiile de zăpadă ale Siberiei, — pe aceşti din urmă Alecsandri i-a nemurit în poezia Pohod na Sibir.

*

Expediţie nouă polară. Roald Amundsen a sosit săptămâna trecută la Newyork, unde i s'au făcut mari ovaţiuni. Descoperitorul polului sudic a făcut interesante comunicări privitoare la planul unei expediţii la polul nordic în vara din 1914. Expediţia va pleca în Iunie anul viitor şi va dura cel puţin cinci ani. In acest timp Amundsen speră să ajungă la polul de nord. Călătoria are să se facă tot pe corabia *Fram*, care acum se găseşte întreagă şi sănătoasă la Buenos-Aires.

*

† **Ilie Tanase** învăţător, şi absolv. de teologie, a decedat în 24 Ianuarie n. c. după grele suferinţe, în etate de 27 ani, şi a fost înmormântat Duminecă în 26 Ianuarie d. a. la 1 oră, în Ighiu. Odihnească în pace!

*

A 25 a Insoţire de credit Raiffeisen. Tribunalul r. din Sibiiu a luat la cunoştinţă cu aprobare statutele Insoţirii de credit săteşti sistem Raiffeisen din comuna *Vurpăr*, înfiinţată cu prilejul întrunirii agricole, ţinute de Reuniunea română agricolă sibiană acolo. Aceasta este a 25 a Insoţire Raiffeisen cu firmă împrotocolată în comitatul Sibiiu. Insoţirea din Vurpăr a aderat la „Centrala insoţirilor“, proiectată de numita Reuniune.

*

In amintirea iubiţilor răposaţi. Implinindu-se un nou aniversar dela moartea mult regretatei *Adelina Tăslăuanu n. Olteanu*, neconsolată soră a decedatei, dna *Mioara Dr. Giuriadi*, soţie de medic în Craiova, dărueşte întru vecinica odihnă a ei, 10 cor. la „Fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor“ (calfelor fără lucru).

*

Şcolare. Ziarul *Internaţionale Pol-Korr.* scrie, că şcolile primare din Prusia au fost cercetate în 1911 de peste 10 milioane de copii. Numărul învăţătorilor în 1911 era de 187 mii. Şcolile s'au sporit în ultimii zece ani cu 1370. In Berlin pe fiecare învăţător se vin 39 de elevi, în Bavaria 56, în Saxonia 54, în Silezia prusiană 63.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii, au mai dăruit: Candin Comanescu, contabil, 1 cor., Lazar Hedu, măestru zidar, Petru Sabău, abs. în teol., Partenie Ungur, cand. de preot, N. Octavian, câte 20 bani, Vasile Runceanu, paroh (Aţintiş), 1 cor., Patriciu Curea, paroh (Ocna-Sibiiului), 30 bani, Trandafir Dragomir, paroh (Arpaşul de jos), 50 bani, Ilie Beu, paroh (Apoldul inf.), 1 cor. şi Eugenia Tordăşianu, profesoară, 10 bani. Starea fondului 1,437·26. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români sibieni“: Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Aviz. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi am deschis cancelaria advocaţială în Ilia-Mureşana — Marosillye, în piaţă. Ilia-Mureşană — Marosillye, Ianuarie 1913. Cu stimă: *Dr. Simeon Dragomir*, advocat.

*

Icoana cu chipurile lui Horia, Cloşca, Crişan a fost scoasă de sub tipar. E o icoană naţională, lucrată cu multă grijă în colori şi se află de vânzare la „Librăria Naţională“ S. Bornemisa din Orăştie (Szászváros). Icoana capilor revoluţiei dela 1784 e făcută după chipurile care se află în Muzeul-Brukenthal din Sibiiu, chipuri de pe vremea lui Horia, făcute de un pictor de atunci la cererea guvernatorului Ardealului, ca să rămână chipul răsculătorilor ţărani. De pe acele tablouri din Muzeu s'a luat fotografie, iar după fotografie a făcut librăria icoana asta. Aşadar e chipul cât se poate de credincios al eroului Horia şi al soţilor sei. Se poate căpăta pentru suma de 2 cor. 50 fil. franco, iar franco recomandat (când e sigur că nu se perde pe poştă) pentru 2·75 cor. Cei cari comandă la un loc 10 bucăţi le capătă în loc de 27·50, cu numai 21 cor.! Tot acolo se capătă şi tot cu acel preţ: *„Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia“*. Cine comandă amândouă chipurile de-odată cruţă cheltuiala de poştă la unul din ele! Cu 4 cor. 70 fil. (în loc de 5 cor.) le capătă pe amândouă franco, sau cu 4 cor. franco-recomandat, în loc de 5 50. Adresa: „Librăria Naţională“ S. Bornemisa Orăştie—Szászváros.

PARTEA LITERARĂ.

Anuar Pedagogic.

O publicaţiune de mare însemnătate pentru învăţătorii şi profesorii şcolilor româneşti a ieşit zilele acestea de sub tiparul Tipografiei arhidiecezane în Sibiiu. Este *Anuarul Pedagogic* pe 1913, publicat de *Dr. Onisifor Ghibu.*

Din prefaţa volumului ce o vom reproduce mai jos, se va vedea scopul urmărit de această lucrare, care în felul său este cea dintâi în literatura pedagogică română.

Cartea, destul de voluminoasă, cuprinde şase capitole, şi anume:

I. Studii pedagogice, scrise de celebrii învăţaţi germani Rein, Natorp şi Foerster anume pentru anuarul românesc;

II. Oameni şi idei, articole de Dr. O. Ghibu, între cari însemnăm: N. Iorga ca educator, Vasile Stroescu, Lipsa de învăţători;

III. Chestiuni şi probleme: O premenire a culturei noastre, Congresele internaţionale şi noi. Ce e educaţia patriotică în Ungaria? ş. a.;

IV. Circulare şi instrucţii privitoare la învăţământ;

V. Şcoala românească în anul 1912, articole de Dr. O. Ghibu;

VI. Cărţile de literatură pedagogică, apărute în anul 1912.

Preţul unui exemplar este 2·50 coroane, pentru România 3 lei. —

Iată acum *prefaţa* primului Anuar pedagogic, pentru care învăţătorii şi profesorii români vor arăta, sperăm, interesul cuvenit:

„Mulţi bărbaţi de şcoală de ai noştri au cerut, de o vreme încoace, cu tot mai mare insistenţă publicarea unui „Anuar pedagogic“ românesc, adecă a unei cărţi care să dea lămuriri şi îndrumări pedagogice temeinice cu privire la trebuinţele vieţii noastre şcolare de astăzi şi o icoană a străduinţelor actuale ale şcoalei româneşti. O astfel de publicaţiune are, în adevăr, un rost însemnat şi cu totul deosebit de acela, pe care-l au monografiile pedagogice şi revistele pedagogice. Fără ca să trateze pe cele mai largi baze posibile, o singură chestiune, cum fac monografiile pedagogice, şi fără a cuprinde în mod fragmentar un număr nesfârşit de chestiuni variate de ordin mai mult sau mai puţin efemer, Anuarul pedagogic urmăreşte scopul de a grupa toate chestiunile pedagogice cari au vreo legătură oarecare cu timpul şi cu împrejurările noastre, în jurul unui singur punct de vedere superior. El vrea să creeze o unitate de vederi şi de convingeri — şi aceasta, în împrejurările haotice de astăzi, n'o pot face nici monografiile, nici revistele pedagogice.

Din parte-mi m'aş fi bucurat dacă s'ar fi găsit altcineva, care să realizeze această justă dorinţă a oamenilor noştri de şcoală, căci prin aceasta ar fi adus de sigur anumite foloase şcoalei noastre. Dar fiindcă nimeni n'a luat asupra sa această sarcină, am crezut că fiecare an ce trece de geaba, e o mare pierdere şi, deci, am dat eu acest Anuar, care, sunt convins că răspunde unei necesităţi reale a vieţii culturale româneşti.

Altul poate ar fi întocmit altfel acest Anuar. Poate că ar fi apelat la toţi pedagogii noştri, cerându-le colaborarea şi lăsându-le libertatea de a trata subiecte cu totul diferite. Pentru început, părerea mea a fost că o astfel de lucrare n'ar fi putut fi destul de unitară, şi deci n'ar fi putut fi ceeace trebuia să fie. Acest cel dintâi Anuar am ţinut să cuprindă o serie de studii, cari să se grupeze toate în jurul unei singure idei principale — şi cred că fiecare cetitor atent va şi putea descoperi, fără nici o greutate, această idee, care e motivul conducător al întregei lucrări.

Acest Anuar consideră în prima linie împrejurările şi trebuinţele şcoalei româneşti din Ungaria. Cu toate acestea, el cuprinde şi câteva studii de interes pedagogic pentru şcoala românească de pretutindeni. Articolele pe cari marii pedagogi germani de astăzi, *dd. W. Rein, P. Natorp* şi *Fr. W. Foerster* au avut amabilitatea a mi le trimite pentru această publicaţiune — articole traduse în româneşte de mine, — sunt de o valoare egală pentru toţi cetitorii cari vor să se lămurească, din cea mai competentă parte asapra problemelor mari ale Pedagogiei. Mulţămesc şi aici acestor iluştri reprezentanţi ai ştiinţei educaţiunii pentru bunăvoinţa, cu care s'au angajat să colaboreze la o lucrare pedagogică românească, cum e cea de faţă.

Dacă acest Anuar va fi primit cu interes din partea acelora pe seama cărora s'a scris, el va putea apărea în viitor în condiţii cu mult mai bune, apropiindu-se de publicaţiunile similare străine. Pentru anul viitor chiar am de gând să cer colaborarea mai multor pedagogi români, aşa ca Anuarul să poată deveni în toate privinţele o icoană a vieţii pedagogice româneşti. Mă măgulesc cu speranţa, că nu voi fi lipsit de concursul acelora, dela cari şcoala şi cultura românească e în drept să aştepte, sub toate raporturile, îndrumări şi împintenări, şi cred că publicaţiunea aceasta, începută în aceste condiţii modeste va putea deveni tocmai prin acest ajutor, o publicaţiune indispensabilă fiecărui învăţător şi profesor român. Dela ea aştept să creeze unitatea de vederi şi de convingeri atât de necesară tagmei educatorilor, chemată a lupta împotriva celui mai vechiu şi mai îndărătnic duşman care e: *ignoranţa.*“

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ Ardeleana“ în Orăştie-Szászváros.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „Cosinzeana“ Nr. 4 din 1913, cu următorul cuprins: A. C. Cel dintâi autor lapon, artic. Mihnea Olmaz: Cântec de pierdevară, poezie. L. Rebreanu: Armeanul, armeanca şi clubul, schiţă. Dr. Biedenkapp — N. N. Botez: Inventarea luntrei, povestire. I. Bura: Cântec, poezie. T. L. Blaga: Radiul şi cometele, articol. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de o zi: ⁂ Raymond Poincaré. Radu Mărgean: Nu voiu asculta... Cărţi primite la redacţie; ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sorţează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Anunţ.*)

Atrag atenţiunea fraţilor mei colegi de seminar — aflători încă în viaţă — că în luna Iunie a. c. se împlinesc 40 de ani dela moartea marelui Arhiereu Andreiu şi dela terminarea studiilor noastre clericale, şi-i întreb: Nu cumva află de bine, pentru sărbătorirea acestor două momente, să punem la cale o întâlnire la 15 Iunie a. c. în Sibiiu, eventual şi un pelerinaj la Răşinar?

Răspunsurile însoţite de propuneri concrete, şi cu adresa corectă a trimiţătorilor, le primesc cu drag.

Agnita, 10 Ianuarie 1913.

Ioachim Muntean,
protopop în Szentágota
Nagyküküllő vm.

Teatru.

Astăzi, Luni, în beneficiul artistului dramatic *Robert Ienny* se dă piesa *„Der Teufel“*, de Molnár, iar mâne, Marţi, comedia *„Eine glückliche Ehe“*.

---

*) Onoratele redacţiuni ale foilor şi revistelor noastre naţionale sunt respectuos rugate, să binevoiască a reproduce acest anunţ

Nr. 1171/1912. (7) 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Lisnău** (Lisznyó) cu filiile **Bickfalău, Saciva** şi **Sepsi Măgheruş**, neconcurând nime nici la al doilea concurs se escrie de nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Dela concurenţi se pretinde a şti limba maghiară perfect.

Concurenţii vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în **Lisnău**, prin gara Uzon, spre a cânta, cuvânta sau celebra, şi a-şi înainta documentele recerute în timpul arătat subsemnatului în Bereck, comitatul Háromszék.

Breţcu, 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în conţelegere cu comitetul parohial.

Constatin Dimian
protopresbiter.

Nr. 5383/1912 pret. (9) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **medic** în cercul sanitar **Polyán** (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), prin aceasta public concurs.

In cercul sanitar cu sediul Polyán se ţin următoarele comune: Polyán, Ród şi Zsinna.

Concurenţii cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în Art. de lege XXXVIII din 1908, ca petiţiile instruite cu documentele prescrise în §. din Art. de lege XXXVIII. din 1908 documentând cvalificaţia şi serviciul de până acum, să le înainteze la subscrisul până în ziua de **13 Februarie a. c.** la 12 ore.

Cu provocare la pt. 2 din §. 7 al Art. de lege XXXVIII. din 1908 se fac atenţi concurenţii, că în cercul sanitar al Poianei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbesc limba română.

Mercurea, la 8 Ianuarie 1913.

Dr. Bruckner
primpretorul cercual.

Nr. 10/1913. prot. (10) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant dela şcoala confes. gr. or. română din **Moşna**, tractul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar de 1000 cor., şi anume: 208 cor. din cassa bisericei; 5 stânjini de lemne de foc computaţi în 100 cor.; un pământ arător de clasa I. computat în 100 cor. şi 592 cor. dela stat.

b) cvartir în natură în edificiul şcoalei şi grădină. Cvincvenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani la această şcoală.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, având a se presenta în una din Dumineci în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti, deobligat cel ales, a conduce cu elevii şcoalei cântările liturgice în Dumineci şi sărbători precum şi şcoala de repetiţie şi a cultiva grădina de pomărit.

Cei cu cunoştinţe muzicale vor fi preferiţi şi pentru înfiinţarea unui cor cu tinerimea adultă, va primi o remuneraţie deosebit de salariul învăţătoresc.

Mediaş, în 4 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului, în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Nr. 394/1912. (11) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în comuna bis. **Vâlcelele bune** din protopresbiteratul Haţegului, se publică prin aceasta concurs din nou din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Jumătate din toate venitele stolare.
2. $1/3$ parte din adău.

Cererile concursuale să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — pe lângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului — să se prezinte în vreo Duminecă sau sărbătoare la sf biserică, spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta

Haţeg, la 10/23 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 903/1912. (12) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa **I-a Murăş-Uioara** devenită vacantă prin abzicerea protopresbiterului onorar şi paroh Ioan Ghibu — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima înserare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, care e a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, — sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanţii sunt poftiţi a-şi subşterne cererile lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricţiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra şi a face cunoştinţa poporului.

Turda, la 12 Decemvrie 1912.

Oficiul protopopesc în conţelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murăşian
protopop.

Nr. 820/1912. (8) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Valeaiepi,** în protopresbiteratul Geoagiului, în senzul ord. cons. Nr. 14 953 Bis. dela 18 Dec. a. c. prin aceasta se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **30 zile,** pelângă emolumentele fasionate în coala B. pentru congruă.

Reflectanţii să-şi înainteze rugările instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, având a se prezenta în comună (pe lângă restricţia regulamentară) pentru a face cunoştinţă cu poporul, a cânta ev. celebra.

Geoagiu, 28 Decemvrie v. 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 637/1912. (4) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din parohia **Oreşti,** protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de **10 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu postul acesta de învăţător sunt:

a) Salar fundamental Cor. 1000 solvibil în rate lunare anticipate.

b) Cvincvenalele legale.

Din salariul fundamental Cor. 300 se plătesc dela cassa şcolară, restul de 700 cor. salar fundamental, cum şi toate cvincvenalele se acoper din ajutul de stat, votat şi beneficiat şi până aci de învăţător. Partea dela cassa şcoalei a salariului se pune în curgere îndată după ocuparea postului, iar partea salariului şi toate cvincvenalele ce le întregeşte statul se solvesc învăţătoriului numai după lichidarea ajutului de stat prin Domnul ministru şi pe seama noului învăţător.

c) Relutul legal de grădină cor. 20 solvibil dela cassa şcolară.

d) Cvartir corespunzător în natură.

Pentru cazul înfiinţărei de cor bisericesc învăţătorul poate conta şi la alte favoruri din partea poporului. Datorinţele învăţătoriului sunt cele normate în ordinele şi regulamentele în vigoare.

Cererile de concurs înzestrate cu toate documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu prot. în terminul deschis. Alegerea va urma imediat după espirarea concursului.

Ofenbaia, (Aranyosbánya), în 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupşei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 951/1912. (3) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de Cl. II-a **Sirnea,** protopresbiteratul Branului în urma ordinului P. V. Conzistoriu arhidiecezan din 9 Octomvrie a. c. Nr. 11916 bis. se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în Coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti dela stat.

Petenţii au a-şi înainta rugările instruite în senzul legei în terminul indicat la oficiul protopresbiteral şi cu prealabila încunoştiinţare a subsemnatului şi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Zerneşti, în 26 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 822/1912 (6) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohiile *a*) **Căienelul de sus** şi *b*) **Peştera,** ambele de clasa a III-a, se escrie în urma ordinului consistorial Nr. 12 619 Bis., concurs repeţit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt la amândouă cele cuprinse în coala B. despre întregirea venitului preoţesc dela stat.

Petenţii au să-şi înainteze cererile instruite în senzul legii în terminul deschis la oficiul protopresbiteral şi să se prezinte în 8 zile mai nainte de alegere, în zi de Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a servi, respective cânta şi cuvânta.

Brad, la 10 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasilie Damian
protopresbiter.

Aviz.

Pentru biroul unei fabrici se caută un

corespondent isteţ

cu scrisoare fluentă, pentru limbile române şi maghiare. (14) 1–2

Ofertele sunt a se adresa administraţiunei noastre sub adresa (K. H)

Aspirin-
BAYER
10 Tabletten
0,5 g.
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN
ASPIRIN

(cunoscutul mijloc alinător de dureri)

se substitue prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiţi productul veritabil, cumpăraţi numai în forma Tablete de Aspirin în pachetarea originală conform desemnului acesta, (un tub conţine 20 tablete à 0,5 gr. preţul K 1·20 cu timbru Aspirin.

(3) (413) 2–6

Nr. 768/1912. (5) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Burjuc,** tractul Iliei, se publică prin aceasta concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiunei preoţeşti.

Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, cu observarea dispoziţiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra sfânta liturgie.

Ilia, la 18/31 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Z. Mureşan
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 52—

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 1

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1913

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

✦ **La 7 Expoziţii publice cele dintâi premii!** ✦

Veritabil numai

1860
T.P.A.P.M.
C.ПЕТЕРБУРГЪ
ТРЕУГОЛЬНИКЪ
Şoşoni, Slippers
Galoşi
de Petersburg.

cu triunghiu de talpă.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I. (416) 10—10

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 17/30 Ianuarie 1913. *Nr. 6.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Atitudinea României.

Sibiiu, 29 Ianuarie n.

Intorsătura neașteptată pe care au luat'o lucrurile în Turcia, prin resturnarea vechiului guvern și ajungerea turcilor tineri la putere, a provocat o consternare generală pretutindenea. Mai ales consternați sunt Bulgarii, cari se credeau îndreptățiți a dicta Turciei, României, și întregei Europe, iar acum sunt puși pe gânduri, pentrucă nu știu ce poate să le aducă ziua de mâne. Grecii, când au avut răsboiu cu Turcii, înainte cu 16 ani, încă au fost avut succese frumoase la început, pentrucă Turcia nici atunci nu fusese pregătită de răsboiu; dar apoi reculegându-se, în curând i-a sdrobit pe Greci cu desăvârșire. Ușor se poate întâmpla deci și Bulgarilor același lucru, mai ales dacă vor lăsa se ajungă lucrurile acolo, ca să fie siliți se poarte răsboiu și cu România. Impărțindu-și armata, și de altcum astăzi destul de redusă, în două, ușor li se poate întâmpla, ca alții să le dicteze lor condițiile de pace, poatecă în Sofia. Căci roata norocului nu stă pe loc, ci se învârte mereu!.

Și Bulgarii vor avea, probabil, răsboiu și cu România, dacă nu satisfac cu grăbire dorinței acesteia, de a i se da îndreptarea cerută de graniță. In scopul stabilirei liniei de conduită în chestia aceasta, guvernul român a ținut Sâmbătă un important consiliu de ministri, la palatul regal, sub presidenția Maiestății Sale Regelui *Carol*, fiind de față toți ministrii, precum și Alteța Sa Regală, Principele *Ferdinand*, inspectorul general al armatei române.

In acest consiliu de ministri, care a durat dela orele unsprezece și jumătate până la două d. a. a fost esaminată în mod amănunțit situația esternă, și în special diferendul româno-bulgar. Au vorbit aproape toți domnii ministri, comunicându-și părerile, apoi ținându-se cont de noua situațiune creată în Turcia prin evenimentele din urmă, de atitudinea puterilor mari europene, și de mersul tratativelor cu Bulgaria, în înțelegere cu M. S. Regele Carol s'a luat hotărârea de a se adopta *o tactică nouă*, care se determine pe Bulgari să împlinească cererile României.

In acest consiliu de ministri a domnit cea mai perfectă solidaritate și unitate de vederi între domnii ministri, iar despre cele hotărâte s'a dat ziarelor următoriul comunicat oficios:

„In consiliul ținut sub presidenția Maiestății Sale Regelui, ministrii au căzut de acord asupra *liniei de urmat*, prentruca tratativele cu Bulgaria se ajungă *la un grabnic resultat*".

Din acest scurt comunicat pot se scoată aceia pe cari îi privește trei lucruri: că între membrii guvernului actual român domnește cea mai deplină bunăînțelegere; că guvernul român își are bine stabilit planul după care crede că-și va putea realisa dorințele, cari de altcum sunt dorințele țării întregi românești; și în urmă, că guvernul român e sătul de politica de trăgănare și vrea se ajungă *la un grabnic resultat* în diferendul cu Bulgaria, pentruca în casul, că acest resultat nu e mulțămitor pentru el, se poată lua *alte* măsuri, fiind țara pregătită pentru orice eventualitate.

Astfel înțelegem noi comunicatul guvernului român, și astfel e înțeles el și de presa din streinătate. Merg deci prea departe ziarele maghiare, cari printre șirele comunicatului află amenințare cu — *ultimatul*. Atât de departe încă nu au ajuns lucrurile. Și credem, că Bulgarii să vor și feri se provoace un *ultimat* din partea României, ci la nota, care li s'a trimis încă Sâmbătă sara din partea guvernului român, vor căuta să răspundă grabnic și în mod mulțămitor pentru România. In cas contrar însă probabil că va urma — ultimatul din partea României, care ni se pare că abia acuma a apucat pe calea cea bună, de a face *singură* aceea ce are se facă întru apărarea intereselor ei, fără a mai aștepta ajutorul puterilor mari, atât de problematic și de nesigur!.

Din Londra. Tratativele între domnul *Daneff* și domnul *Mișu* au fost reîncepute, și după ultima știre telegrafică ele decurg cu cel mai promițător prospect de înțelegere.

---

† Arhiducele Rainer.

Casa domnitoare a monarhiei noastre are doliu. A murit Arhiducele **Rainer!** *O receală, pentru alți oameni neînsemnată, o influență mică și trecătoare, a provocat complicațiuni în corpul bătrânului Arhiduce, și după o bolire de opt zile i a curmat firul vieții, Luni în 27 Ianuarie, la orele cinci d. a. în anul 86-lea al vieții și al 61 lea al fericitei sale căsătorii. Și doliul nu e numai al casei domnitoare, ci și al tuturor popoarelor monarhiei, pentru cari regretatul defunct avea o deosebită simpatie și iubire. Mai ales însă noi, Românii, ne bucuram pe vremuri în mod deosebit de protectoratul Arhiducelui* **Rainer,** *și multe din succesele pe cari le-a avut marele Arhiereu* **Andreiu Șaguna** *la curtea dela Viena, au fost esoperate cu concursul și la intervenția decedatului Arhiduce* **Rainer,** *care și punea totdeauna toată autoritatea în cumpănă, pentru a ni se face dreptate. Datori suntem deci se depunem și noi câte o lacrimă caldă pe sicriul mult regretatului nostru binevoitor și să-i dorim* **odihnă lină** *în sânul pământului, iar memoria sa în veci binecuvântată să fie de Români, din neam în neam!*

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Urmare).

In fața acestei stări de lucruri, firește, că trebue să se întrebe omul: cari pot să fie causele? Au doară acei streini au vreun talisman, vreun farmec? Sau că doară sunt mai lucrători, mai diligenți, mai crutători, mai religioși, și așa mai plăcuți lui Dumnezeu decât poporul nostru?

După mine *nu*. Nici una din toate acestea. Ci causa principală a decăderii poporului nostru este, că pecând acei străini au venit între ai noștri *cu carte*, adecă cu învățătură, cu o cultură superioară, așa cum cere spiritul timpului de astăzi, ai noștri sunt fără carte, adecă nu au învățătura și cultura cerută de timpul și împrejurările de astăzi. Și așa lipsa acestei culturi face pe ai noștri inferiori, adecă necapabili, s'au neharnici de a susținea concurența, a ținea pas în desvoltare și viață cu străinii veniți între noi din țări mai civilizate.

Dacă poporul nostru, măcar împreună cu compatrioții nostri maghiari și germani, s'ar fi putut închide cu niște păreți chinezești de către concurența străină, așa, încât să nu fi putut străbate în sânu-i mulțimea de venetici cu cultură mai înaltă, câștigată din alte părți ale Europei, unde de zeci de ani, cu spese de milioane, se lucră la cultivarea poporului, — atunci el, poporul nostru, o putea duce cât de bine și cât de mult, fiindcă printre compatrioții maghiari și germani se află între elemente și în condițiuni mai egale. Dar așa, astăzi, când nici comerciul, nici industria, nici chiar plugul și sapa nu se mai mânuesc ca mai nainte, astăzi, când oamenii călătoresc cu aburul, când scriu cu telegraful și vorbesc cu telefonul, când ară, samănă, sapă și seceră cu mașine perfecționate, când calculă tot cruceriul și tot minutul, ba până și drențele și gunoiul vine prețuit după cele mai si-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

III. Dela 12—15 ani.

In afară de cele de sub II.:

1. Adam, Eufrosina Ion.: Teatru școlar (pentru fetițe) (Bibl. Socec. nr. 19) 30 fileri.
2. Adam, Eufrosina Ion.: Teatru școlar (pentru fetițe) (Bibl. Socec. nr. 14) 30 fileri.
3. Alina G. D-na: Bunacuviință. Ed. II. (Bibl. pentru toți nr. 385—7) 90 fil.
4. Alexandria sau Istoria marelui împărat Alexandru Macedon. (Biblioteca pentru popor nr. 1). Casa școalelor 30 fil.
5. Andersen: Scăpărătoarea. (Bibliot. poporală a Trib. nr. 22) 8 fil.
6. Andersen: Povești alese. Trad. de D. Stăncescu. (Bibl. pentru toți nr. 1) 30 fil.
7. Asmusen G.: Icoane din popor. (Bibl. bunilor templieri, București nr. 2) 25 fileri.
8. Băcăoanul Nicodim: Crâșma trează. (Bibl. bunului creștin nr. 5) Gutenberg. București, 25 fil.
9. Băcăoanul Nicodem: Argatul lui Moș Procopie. (Bibl. bunului creștin nr. 3) 50 fil.
10. Baur, D-na de: Banul norocos. Trad. de Eufros. Ion Adam. (Bibl. pentru toți nr. 30) 30 fil.
11. Bora Kiew.: Bunacuviință. Trad. de Animpodist Daschevici, Suceava, 1899, 60 fil.
12. Stefan Cacoveanu: Floarea soarelui. (Bibl. pop. a Asociațiunii nr. 2) 6 fil.
13. Capela pădurii și mărirea lui Dumnezeu. Trad. de T. B. Ciurcu. Brașov 1909, 16 fil.
14. Cei trei frați gheboși. Ciurcu. Brașov 1909, 20 fil.
15. Coșbuc G.: Blăstăm de mamă. (Bibl. popor. „Tribuna" nr. 13) 12 fil.
16. Coșbuc G.: Fata craiului din cetini. (Bibl. popor. „Tribuna" nr. 33) 10 fil.
17. Coșbuc G.: Fulger. (Bibl. popor. „Tribuna" nr. 23) 8 fil.
18. Creangă Ion: Ivan Turbinca, 12 fileri.
19. Creangă Ion: Harap alb. (Bibliot. popor. Asociaț. nr. 4—5) 30 fil.
20. Cristescu Fl.: Carte pentru copii. Sfetea. București 1909, 1·20 cor.
21. Cristescu Fl.: Dor de primăvară. Sfetea. București, 1909, 1 cor.
22. Cugler-Poni, Matilda: Fata stolerului, (pentru fete dela oraș). (Biblioteca poporală a „Tribunei" nr. 2) 10 fil.
23. Cujbă S.: Florin. Ciurcu 1902, 10 fileri.
24. Din lumea poveștilor. (Bibl. „Foii Pop." nr. 3) 16 fil.
25. Dogariu Domețiu: Moș Toma Bădiceanu. Aurora, Gherla. Din lit. popor. nr. 12 fil.
26. Dogariu Domețiu: Insurătoarea soarelui. Aurora Gherla. Din lit. pop. nr. 2 12 fil.
27. Dogariu Domețiu: Fiul bucătăresei. Aurora, Gherla. Din lit. pop. nr. 4, 12 fileri.
28. Dogariu Domețiu: Văcărelul. Aurora, Gherla. Din lit. pop. nr. 5, 12 fil.
29. Dogariu Domețiu: Diana Zina din Munții Sieni, Aurora, Gherla. Din lit. pop. nr. 6, 12 fil.
30. Dogariu Domețiu: Spiridon și Niculae. Aurora, Gherla. Din lit. popor. nr. 8, 12 fil.
31. Dogariu Domețiu: Fiiul oii. Aurora. Gherla. Din lit. pop. nr. 9, 12 fil.
32. Dogariu Domețiu: Plescuța. (Bibl. copiilor nr. 16), 4 fil.
33. Dragoslav Ion: Povestiri alese. (Bibl. pop. Socec. nr. 93—4) 55 fil.
34. Genoveva de Brabant. C. Sfetea, 45 fil.
35. Hașdeu Iulia: Sanda (pentru fetițe). Ciurcu 1906, 16 fil.
36. Hoffmann Fr.: Iubiți pe dușmanii vostri. Traduc. de Silvestru Danilescu Ciurcu. 50 fil.
37. Huxley: Universul și minunile lui. (Bibl. pentru toți nr. 67—9) 90 fil.
38. Lagerlöff Selma: Legendele lui Iisus. Trad de D. Ciotori. Vălenii de munte. 1 cor.
39. Lazar I. P.: Spice de aur. (Bibl. pop. Trib. nr. 39) 24 fil.
40. Lupaș I. Dr.: Viața unei mame credincioase. (Bibl, pop. a Asociaț. nr. 23) 30 fil.
41. Mărgineanul: Nu știu împărat. (Bibl. pop. Trib. nr. 31) 24 fil.
42. Marian S. Fl.: Paserile noastre și legendele lor. (Bibl. pentru toți nr. 2) 30 fileri.
43. Marian S. Fl.: Bărnușca. (Biblioteca copiilor nr. 20) 4 fil.
44. Mera I. T.: Din lumea basmelor. Minerva 1906, 3.50 cor.
45. Mintea și norocul și alte 12 povești poporale. Ciurcu, 40 fil.
46. Mușlea Candid: Povestea unei fetițe (Localizare după Mme Bergnier). Brașov. Ciurcu, 30 fil.
47. Nemțeanu B. O călătorie în Țara-Albinelor. (Bibl. pentru toți nr. 656) 30 fil.
48. Pann Anton: Fulgerul. (Bibliot. copiilor nr. 5) 4 fil.
49. Petrescu N. Petra: Povestiri. Brașov. Murășan 1892, 1·20 cor.
50. Petrescu N. Petra: Din putere proprie. Bibl. pop. As. nr. 35, 40 fil.
51. Pompiliu M.: Codreana Sânziana. Ciurcu 1895, 12 fil.
52. Pompiliu M. Ileana Consânzeana: Din coșiță floarea-i cântă, nouă 'mpărăți ascultă. Ciurcu 1910, 30 fil.
53. Pop I. Reteganul: Isteață și pace. (Biblioteca copiilor nr. 10) 4 fil.

gure principii, după cele mai sigure regule economice, când pe lângă aceasta pentru mult mai marile trebuinţe ale vieţii şi familiei ni să cer şi dări şi spese intreite şi înzecite: poporul nostru remas de secole mai tot la gradul de cultură al străbunilor, şi nu numai neîndemnat, ci adeseori chiar împedecat în desvoltarea sa, cum să poată el susţinea concurenţa cu străinii atât de învăţaţi şi rafinaţi? Cum se poată el continua victorios lupta de viaţă, lupta pentru esistenţa sa? Ce poate fi mai natural, decât retragerea lui dinaintea celor culţi, tocmai precum au trebuit şi trebue să se retragă milioanele de popoare primitive în America, Asia, Africa şi Australia dinaintea puţinelor, dar cultelor şi bine armatelor şi bine disciplinatelor cete de Europeni?

Aşa dară adevărata causă a decadenţei poporului nostru este: *rămânerea lui înapoi în cultură*, sau *lipsa lui de învăţătură*, de unde provin toate scăderile lui, şi anume, nehărnicia, sau necapacitatea lui de a ţinea pas, de a ţinea concurenţă cu străinii dintre noi, şi mai vârtos cu cei veniţi din ţări mai culte şi mai civilisate.

Poate că alţii vor avea alte păreri în privinţa aceasta şi vor atribui chiar sistemului de guvernare de astâzi o parte a reului. Eu însă susţin, că tocmai de am fi şi noi astăzi la guvern, nu am putea împedeca şi n'am putea face mai puţin stricăcioasă concurenţa străină. Sau doară guvernul României, pentrucă este românesc, a fost în stare să împedece, ca străinii, prin a lor concurenţă mai cualificată să întreacă pe cetăţenii români în industrie, comerciu, agricultură şi altele? Au nu este România mai tot asemenea ameninţată de concurenţa străină, ca şi Ungaria şi Transilvania? Au nu să înmulţeşte concurenţa străină pe zi ce merge şi în oraşele româneşti în mod evident şi ameninţător?

Această concurenţă, precum am arătat mai sus, este resultatul unei culturi superioare. De aceea ea iarăşi numai printr'o cultură superioară se poate paralisa cu succes, precum sper că voiu putea arăta în partea a treia a lucrării acesteia, unde doresc a mă ocupa cu chestiunea:

III. Cum să pot delătura causele reului?

Dacă recunoaştem, că concurenţa cea mare străină a ruinat pe ai noştri, şi dacă mai recunoaştem, că acea concurenţă este urmarea culturei moderne, culturei superioare: de sine urmează, că voind să scăpăm şi să scutim poporul nostru de pericolul acelei concurenţe superioare, trebue să-i dăm şi lui, şi încă cât se poate mai cu grabă, o asemenea cultură,, cultura pe care o pretinde timpul, adecă împrejurările actuale. Având poporul nostru această cultură, prin ea şi cu ea câştigă capacitatea sau hărnicia de a înfrunta pericolul concurenţei străine şi de a şi-o face pe aceasta chiar folositoare.

Este de comun ştiut, că cultura şi învăţătura, întreind şi înzecind valoarea omului, precum ridică pe individ şi pe familie la stare mai bună, la vază, respect, onoare: tot asemenea ridică ea şi pe popoare, sau naţiuni întregi la stare şi posiţiune mai bună, mai deamnă şi mai favorabilă. Şi earăşi, precum un individ, fie el din cea mai aleasă familie, decade în vază, onoare, respect şi avere, cu un cuvânt, *în toate*, dacă nu se cultivă potrivit recerinţelor stării sale şi timpului: tot asemenea decade şi un popor, o naţiune, dacă nu se cultivă regulat în spiritul şi după recerinţele timpului, măcar de ar fi acel popor cel mai talentat, sau cel mai mare şi cel mai brav şi mai viteaz din lume. Dovadă ne este istoria, şi chiar esperienţele timpului, cari ne arată destule popoare mari, talentate şi eroice, dar totuşi subjugate altora, mai mici, însă mai culte.

Cultura dară, şi adecă atât cea morală, cât şi cea intelectuală, este singurul mijloc, care să poată face pe poporul nostru să fie harnic de a susţinea concurenţa cu popoarele străine, cari astăzi atât de rău îl ameninţă. Numai cultura este mijlocul prin care poporul nostru îşi poate redobândi drepturile şi bunurile perdute, îşi poate face mai plăcut presentul şi mai sigur viitoriul. Deci toţi cei ce sincer doresc ridicarea poporului nostru, trebue să se nizuiască a-i înlesni o cultură mai generală şi mai superioară, după regula logicei: «Cine voeşte scopul, trebue să voiască şi mijloacele». Numai şi numai astfel poporul nostru să va ridica cu înlesnire pe nivoul acela, pe care se află alte popoare culte, şi în curând se va afla în asemenea condiţiuni favorabile, ca şi oricare alt popor de stare binecuvântată.

Dacă în cele până aci espuse am arătat, că causa regresului la poporul nostru este lipsa de cultură, precum o pretinde aceasta presentul, în cele următoare îmi voi descoperi părerea asupra întrebării practice:

III. Cine are chemarea şi chiar datorinţa de a se îngriji de cultura poporului nostru?

După ce în cele de sus am arătat, cum străinii numai prin cultura, respective prin cvalificaţiunea lor superioară primează şi întrec pe ai noştri, este natural să ne întrebăm, cine şi în ce mod a cualificat şi cultivat astfel pe acei streini? Trebue să ne punem această întrebare cu atât mai vârtos, ca să vedem, nu cumva am putea şi noi, tot pe calea aceea, prin aceiaşi factori, se mijlocim cultura poporului nostru?

Dacă sub streinii, cari pe la oraşe, în comerciu şi industrie, iar pe la sate prin fel şi fel de specule şi întreprinderi, şi acuma chiar şi prin o agricultură mai dibace şi raţională, au întrecut şi strivit pe ai noştri, vom înţelege, cum am zis mai sus, pe aceia, cari din alte părţi au ajuns nu de mult între noi, şi cari de aici, dela noi, încep a se strecura tot mai departe spre Orient, către România etc. unde li se ofer terene mai bogate de concurenţă, dacă dar sub acei străini vom înţelege pe aceia, cari cam de o potrivă întrec şi lasă îndărăt şi pe compatrioţii noştri maghiari, şi dacă vom considera, că statul chiar astăzi întru nimica nu-i favorizează pe acei străini: atunci ne vom convinge, că toţi aceia şi-au câştigat cultura numai *dela bisericile, respective confesiunile lor, prin preoţii şi învăţătorii lor.*

(Va urma).

---

54. Povestiri morale: D-na Genlis (pentru copiii dela oraş). Minerva, 1905,1·50 cor.

55. Schmidt Chr.: Fraţii Brădescu (local. de Silv. Danilescu). Ciurcu 1903, 30 fil.

56. Sienkiewitz: Bartek învingătorul. Trad. Sof. Nădejde. (Bibl. pentru toţi nr. 258). 30 fil.

57. Sima Gr. lui Ion: Teiu legănat (Bibl. pop. Trib. nr. 7) 16 fil.

58. Sima Gr. lui Ion: Vlad şi Catrina. (Bibl. pop. Trib. nr. 15) 10 fil.

59. Slavici I.: Păcală în satul lui. (Bibl. Tribunei nr. 28) 20 fil.

60. Todică G Vulcanismul. (Bibliot. pop. As. nr. 19) 20 fil.

61. Tolstoi Leo: Cu ce trăesc oamenii? (Bibl. pentru toţi nr. 705) 30 fil.

62. Verne Jules: Cinci săptămâni în balon. (Bibl. pentru toţi, nr. 494—8, pentru copiii dela oraş) 1·50 cor.

63. Wildembruch: Doi trandafiri. (Biblioteca pentru toţi, nr. 53) 30 fil.

Fiindcă cele mai multe din recensiunile pe baza cărora s'a stabilit lista cărţilor din chestiune, cuprind constatări şi îndrumări instructive, atât pentru învăţători şi preoţi, cât şi pentru publicul mare, ba chiar şi pentru scriitori şi pentru cetitori, am socotit că ar fi o pagubă, dacă ele ar rămânea necunoscute tuturor acelora, pe cari îi poate interesa. De aceea, în cele următoare, vom publica recensiunile din chestiune.

Dr. O. Gh.

Un german despre Români.

Unul din cei mai escelenţi şi apreciaţi publicişti germani moderni, dl Dr. *Albrecht Wirth*, a publicat în numărul dela 15 l. c. al ziarului *„Leipziger Neueste Nachrichten“* următorul articol sub titlul

Românii.

„Bogumil Goltz este acela, care a inventat zicala, că: „Englezoaica umblă cu bărbia, şi Austriaca umblă cu ochii“. Analog s'ar putea spune, că Ungurul umblă cu pinteni, iar Românul umblă cu spatele. Pintenii sunt ascuţiţi şi tăietori, dar oferă prea puţin razim şi te fac să balansezi. Spatele este partea cea mai neîndemânatică a corpului, dar ea suportă ceva, duce la tăvăleală, sau ca să vorbim cu Hebel spatele e ţeapăn şi de trăinicie. In timpul din urmă conştiinţa de sine a Românilor s'a desvoltat şi s'a potenţat într'o aşa măsură, încât poporul românesc este astăzi cel mai dătător de măsură în conflictul balcanic.

Românii sunt cea mai resistentă rasă de pe pământ. Chiar şi decât fiii lui Israil. Evrei au fost totdeauna, dar Românii dispăruseră pentru vre-o opt până 'n nouă secole. Dispăruseră atât de complet, cum dispar anumite râuri în munţii şvăbeşti Jura şi în Karst, cari curg distanţe de chilometri pe sub pământ. Deodată însă în secolul al treisprezecilea Românii iar au apărut, şi de data asta au şi rămas. De atunci s'au lăţit, ca un povoi de apă mare, formând o inundaţie ce nu cunoaşte ţărmuri. Ei trăesc în afară de sub drapelul propriu, sub nu mai puţin decât patru flamure străine. Dar nici un popor stăpânitor n'a fost în stare să-i doboare la pământ. Dimpotrivă ei apasă pe stăpânitorii lor. Aceasta au experiat-o mai nainte de toate chiar Maghiarii. Apoi au trebuit să o simtă şi Ruşii şi Slavii de sud. Românii lung timp s'au lăsat striviţi la părete de Maghiari. Dar în fine, — de vre-o cinci ani — s'au recules şi au hotărât să urmeze o tactică ofensivă. Durere în faţa acestei ofensive, suntem şi noi Germanii atinşi, de oarece s'a început deja o lentă romanizare a Saşilor din Ardeal. Tot aşa de puţin au fost în stare Ruşii, să rusifice pe Românii din Basarabia. Sentimentul de strânsă legătură cu conaţionalii lor din regatul independent este azi la Români mai viu ca nici odată. Şi dorinţa pentru o reunire a Basarabiei cu România a rămas una din cele mai ferbinţi. Nu mai puţin au se simtă Bulgarii la corpul lor propriu activitatea de propăşire a Românilor şi a verilor lor Cuţovlahi.

Ceea ce până acum numai singuratici cunoscători au ştiut, pertractările din ultimile săptămâni au descoperit şi pentru cercuri mai largi, că în cele mai adânci regiuni ale Balcanilor trăeşte un popor de vre-o 400.000 de suflete, care are tot dreptul să fie considerat de aproape înrudit cu Românii. Sunt Aromânii, sau Cuţovlahii, numiţi ici-colea şi „Ţinţari“, deşi această numire se dă uneori şi Ţiganilor. Acest popor al Aromânilor trăeşte la poalele Pindului, în Albania, în Tesalia şi în Macedonia sudică. Este dar cam departe de Dunăre şi îndepărtat de verii lui, de Români. Tocmai în Lipsca mi se întâmplase, când ţinusem o conferenţă despre chestia balcanică, că mi se adresase o interpelaţie aspră, cum de pot să fac o punte teritorială între nişte înrudiri etnice atât de îndepărtate? Răspunsul la această întrebare mi l-a dat cu ocasia celei mai recente călătorii ce o făcusem în Balcani, un adversar înăscut al rasei române, un — Bulgar. El mi-a povestit, că întreaga Bulgarie este deja împrejurată de Aromâni şi Români, negustoraşi şi meseriaşi. Tot astfel şi Sârbia de sud este impopulată de Cuţovlahi. *Regimentul prim de cavalerie sârbesc, care a întrat în Uesküb, era format esclusiv de Români.* Elementul românesc se răspândeşte deci ca focul, şi astfel se poate calcula pentru viitor cu posibilitatea, că Românii şi teritorialiceşte au să câştige dominaţia asupra Slavilor de sud.

In timpul de faţă numărul Românilor este în regat de 5 şi jum. milioane, în Ungaria 3 milioane, în Rusia 1 milion, lângă care se mai adaugă 150.000 din alte state plus amintiţii Cuţovlahi. Astfel cifra totală a numărului Românilor se urcă la peste 10 milioane. In faţa acestora toţi Slavii de sud din Macedonia, Bulgaria, Sârbia şi Montenegro, se presentă într'un număr de abia 6¼ de milioane, sunt deci faţă de contrarii lor de rasă mult mai inferiori.

E adeverat, că socoteala ar fi altă dacă am lua în calcul şi pe Slavii de sud ai Austriei. Insă în lupta etnică a popoarelor nu se tractează nici odată de cifrele absolute, ci esclusiv de preponderanţa teritorială. Aceasta o vedem mai clar la cele 3 şi jum. milioane Poloni, cari au reuşit să resiste faţă de 62 milioane de germani. De ce? Fiindcă ei au majoritatea unei mase compacte la faţa locului!

Din aceleaşi motive prin cari ar putea fi confirmate încă multe alte observaţiuni, şi Românilor li se poate proroci pe întregul teritor spre ost ce-l formează, o linie directă trasă din Ardeal până la Adrianopol, o victorie etnografică hotărâtoare“.

*

Două lucruri avem de îndreptat în aceste binevoitoare aprecieri ale distinsului publicist german. Intâi, că politica Românilor din statul ungar nu e agresivă faţă de Maghiari, nu e o politică de *ofensivă*, ci numai de *apărare* a bunurilor celor mai scumpe pentru un popor deşteptat la conştienţă naţională, cum e poporul nostru, a *limbei* şi a *legii;* şi ea nu e inaugurată numai de vre-o cinci ani încoace, ci decurge de şasezeci şi mai bine de ani. Al doilea, că Români pe acest pământ nu sunt numai 10 milioane, ci aproape 14 milioane. Recensemântul din urmă a arătat, că România are o poporaţiune de 7 milioane şi jumătate, iar în Austro Ungaria sunt alte 3 milioane şi jumătate. Mai sunt apoi Români în Rusia un milion şi jumătate, în Macedonia, Bulgaria şi Sârbia alt milion. Iar pe un popor atât de număros, cu puterea de viaţă pe care o are, şi pe care i-o recunoaşte şi dl Wirth, cei ce trăesc împreuna cu el, ori în vecinătatea lui, nu e bine să şi-l facă de duşman, ci de *prieten*, pentru că poate să le fie de mare folos.

Contribuiri pentru fundaţiunea ziariştilor.

La Epitropia fundaţiunii au întrat următoarele contribuiri:

1. Dela *un anonim*, Sibiiu, „prietin al gazetarilor, 50 cor.

2. Dela Dl *Ilie Steflea*, comerciant, Sibiiu, din prilejul fidanţării sale cu Dşoara Stefania Tătulea din Brad, 15 cor. şi

3. ca *rescumpărări de felicitări* dela „Armonia“ inst. de credit 12 cor. Dionisie Stănuleţ, cassar, Cincul-mare 5 cor. Gh. Nicoară, notar Calbor 3 cor. şi Samoil Urian, şef contabil, Jibou, 2 cor. La un loc 22 cor.

Tuturor acestor contribuenţi li se exprimă mulţămiri.

Sibiiu, 27 Ianuarie 1913.

Epitropia fundaţională.

Circulare,

către oficiile protopresbiterale şi parohiale şi către toţi învăţătorii din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei.

Nr. 13,977 Şcol. 1912.

Prin aceasta primiţi îndatorirea de a introduce în şcoalele noastre poporale „Cartea de cântece“ pentru şcoalele poporale, de Timoteiu Popoviciu, profesor la seminarul Andreian, Sibiiu 1911.

Această carte, constătătoare din două părţi, cuprinde toate cântările prescrise de „Planul de învăţământ“ (pag 34—35) şi e menită a face servicii bune, atât învăţătorilor, cât şi elevilor. Cartea, care e aprobată de noi sub Nr. 751/1911 se poate comanda dela Librăria arhidiecezană, cu preţul de cor 1·60

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar ţinută la 9 Decemvrie 1912.

*

Nr. 15018 Şcol. 1912.

Prin aceasta Vi se aduce la cunoştinţă, că d-l ministru de culte şi instrucţie publică prin ordinul său Nr. 107866/1912 a interzis din şcoalele noastre următoarele manuale:

1. Curs practic de limba română, Etimologie, Sintaxă, Stilistică, Ortografie şi literatură pentru clasele III, IV, V, şi VI ale şcoalei primare de Iuliu Vuia, înv. director Motto: Vorbiţi, scrieţi româneşte pentru Dumnezeu! Ediţia I—IV. Arad, tiparul tipografiei diecezane. Editura autorului. Preţul 60 fil.

2. Ioan Popescu, Carte de cetire II, pentru şcoalele poporale române, prelucrată de Dr. Petru Şpan, ediţiunile I—X (Mai înainte: a doua carte), Sibiiu, tipografia arhidiecezană.

3. Ioan Popescu, Carte de cetire III, pentru şcoalele poporale române, prelucrată de Dr. Petru Şpan, ediţiunea I-VI (Mai nainte: a doua carte), Sibiiu, tipografia W. Krafft,

Aducându-Vă aceasta la cunoştinţă, Vă îndatorăm totodată, ca să nu mai întrebuinţaţi în nici o şcoală ediţiile interzise ale acestor cărţi. Contravenienţii vor fi pedepsiţi conform legii.

Sibiiu, din şedinţa Consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută în 20 Decemvrie 1912.

Dr. Ilarion Fuşcariu
arhimandrit, vicar arhiep.

Dr. George Proca
secretar consistorial.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi în camera ţării.

(Urmare).

§ 17. Membrii comisiunei centrale se aleg din partea adunării municipale, respective a reprezentanţei orăşeneşti cu buletine de votare, şi cu majoritate relativă de voturi.

Dacă în urma faptului, că mai mulţi au primit voturi egale se naşte dubietate în privinţa majorităţii relative, se decide prin soartea trasă din partea prezidentului, că dintre indivizii, cu voturi egale, care sau cari să fie consideraţi aleşi.

Dacă pe buletinele de votare au fost trecute mai multe nume decât sunt membri de ales, numele în ordinea în care sunt scrise a celor ce trec peste numărul necesar nu vin luate în considerare.

In cercul electoral, compus din două sau mai multe oraşe cu magistrat, fiecare reprezentanţă orăşenească alege numărul corăspunzător de membri. Cu privire la efectuirea alegerii, oraşele singuratice se recearcă din partea primarului oraşului designat de centru, care are să fie apoi încunoştiinţat despre resultatul alegerii, ca să poată face constituirea comisiunei.

Mandatul se extinde pe trei ani socotiţi dela 1 Ianuarie.

Alegerea se face cel puţin cu două luni înainte de a expira, în înţelesul legii, mandatul vechei comisiuni.

Despre alegere membrii se încunoştiinţează cu extrase din procesul verbal. Cel ce nu primeşte alegerea, e dator să o comunice aceasta prezidentului în curs de opt zile dela primirea înştiinţării.

In locul celui ce n'a primit alegerea, ori a murit, sau a demisionat, este a se alege membru nou în proxima adunare.

In contra hotărârei adunării municipale, respective a reprezentanţei orăşeneşti, referitoare la alegerea membrilor comisiunei centrale, procedura decurge la judecătoria administrativă.

§ 18. Prezidentul, membrii şi notarul comisiunei centrale, pun înainte de a-şi începe activitatea următorul jurământ (promisiune):

„Eu N. N. jur (promit sărbătoreşte), că în toate lucrările, cari în înţelesul legii sunt date comisiunei centrale, privitor la pregătirea şi verificarea listei alegătorilor pentru dieta ţării, voi purcede cu credinţă, fără părtinire, cu conştienţiozitate. Aşa să-mi ajute Dumnezeu".

In caz de promisiune, din acest text se omite propoziţia ultimă.

Prezidentul comisiunei centrale pune jurământul (promisiunea) în adunarea generală a municipiului, respective a reprezentanţei orăşeneşti. Membrii pun jurământul (votul), sau în adunarea generală a congregaţiei municipale, (a reprezentanţei) în care au fost aleşi, sau în faţa comisiunei, sau a prezidentului aceleia. Prezidentul ia proces verbal despre punerea jurământului (a votului).

§ 19. Comisiunea centrală ţine şedinţă de atâtea ori, de câte ori se iveşte necesitatea

Prezidentul avizează membrii despre prima zi a şedinţelor prin invitări speciale. Invitarea trebue trimisă şi publicată cel puţin cu trei zile înainte de începerea şedinţelor. In cazuri extraordinar de urgente prezidentul poate să convoace comisiunea centrală, fără amânare la şedinţă.

§ 20. Şedinţele comisiunei centrale sunt publice.

Hotărâri valide se aduc, dacă afară de prezident mai sunt prezenţi cel puţin 4 membri, acolo unde numărul lor e mai mare.

Cel ce în curs de jumătate de an nu s'a prezentat la nici o şedinţă, şi nici nu şi-a scuzat absenţa la fiecare ocaziune, perde dreptul de membru şi în locul său se alege altul la proxima alegere.

Comisiunea centrală decide cu majoritate relativă de voturi.

Prezidentul de regulă nu votează, dar când voturile sunt egale e dator să voteze.

Despre şedinţele comisiunei centrale se poartă proces verbal, cu înşirarea tuturor celor prezenţi, pe care îl verifică prezidentul şi doi membri. Procesul verbal se păstrează în arhiva municipiului ori a oraşului respectiv, şi copie de pe el este a se trimite în formă autentică ministrului de interne în curs de trei zile.

§ 21. Comisiunea centrală corespondează direct cu ministrul de interne, cu autorităţile administrative şi judecătoreşti, cu corporaţiunile şi cu singuraticii.

§ 22. Hotărârile comisiunei centrale, referitoare la reclamări şi la observări, şi peste tot la îndreptăţirea de a alege, se pot apela la judecătoria administrativă.

Alte hotărâri se pot apela la ministrul de interne, din punct de vedere al legalităţii, în 15 zile dela aducerea lor.

Comisiunea centrală, dacă are motive, poate decreta, că hotărârile sale, fără considerare la recurs, pot să fie numai decât executate.

§ 23. In fiecare cerc electoral este a se purta listă despre cei ce au drept electoral.

Lista alegătorilor conţine: numele de familie şi de botez al alegătorilor, în ordine alfabetică; starea civilă (ocupaţiunea), domiciliul (strada şi numărul casei) şi etatea lor.

§ 24. Listele sunt permanente şi au să fie compuse în curs de trei luni dela publicarea legii acesteia, iar cu începerea din anul care urmează anului în care ele au primit valabilitate, au să fie rectificate în fiecare an.

Terminul calendaristic al compunerei listelor electorale îl stabileşte ministrul de interne, — cu observarea terminelor precizate în lege pentru procedura rectificărei listelor.

§ 25. Lista alegătorilor se compune, respective se verifică în fiecare comună (oraş municipal) de către delegaţiunea de conscriere de cinci membri, aleasă de reprezentanţa comunală (adunarea municipală) dintre membrii săi. Delegaţiunea alege preşedinte şi notar dintre membrii săi.

Dacă comuna (oraşul municipal) e împărţită în mai multe cercuri de votare, pentru fiecare din ele este a se constitui delegaţiune deosebită de conscriere.

Delegaţiunea de conscriere este a se alege în luna Ianuarie a fiecărui an şi efectuirea alegerei este a se anunţa comisiunei centrale, cu indicarea numelui celor aleşi.

§ 26. Membrii delegaţiunei de conscriere pun înainte de a-şi începe activitatea următorul jurământ (promisiune):

„Eu N. N., jur (promit solemn) că în toate lucrările, cari în înţelesul legii sunt date delegaţiunei de conscriere, cu privire la conscrierea alegătorilor de deputaţi la dieta ţării, voi proceda cu credinţă, fără părtinire, cu conştienţiositate. Aşa să-mi ajute D-zeu".

In caz de promisiune, din acest text se omite propoziţiunea din urmă.

Delegaţiunea ia proces verbal despre depunerea jurământului (promisiunei).

§ 27. Ziua, în care delegaţiunea de conscriere îşi începe activitatea, are să o stabilească prezidentul delegaţiunei, punând-o cel mult pe 15 Martie şi avizând depre aceasta, precum şi despre aceea, că conscrierea în care localitate se va face, cel puţin cu opt zile mai înainte, primăria comunală, respective senatul orăşenesc, pentru ca să publice în modul obicinuit aceasta, cu observarea, ca cei interesaţi să se prezinte în faţa delegaţiunei pentru a-şi dovedi dreptul de alegere.

Dacă delegaţiunea din motive inevitabile nu-şi poate începe activitatea în ziua stabilită, prezidentul e dator să avizeze despre aceasta numai decât primăria comunală, respective senatul orăşenesc. Totodată pune termin nou, pe care primăria comunală îl aduce la cunoştinţă publică în modul amintit mai sus. Noul termin trebue pus astfel, ca dela publicare până la începerea activităţii delegaţiunei să treacă un interval, după putinţă, de trei zile.

§ 28. Acel membru al primăriei comunale pe care-l recearcă comisiunea de conscriere, este dator să se prezinte şi să fie de faţă la conscriere, dând toate lămuririle necesare.

§ 29. Fiecare autoritate, funcţionar public, preot, instituţiune cu caracter de publicitate, e datoare să puie la dispoziţiunea delegaţiunei datele ce le are.

§ 30. Cel ce posede îndreptăţirea stabilită în capitolul prim al acestei legi, *trebue* indus în lista alegătorilor şi dacă nu s'a presentat în persoană.

Dacă însă cineva se prezintă în persoană în faţa comisiunei, ca să-şi legitimeze îndreptăţirea de alegător, trebue ascultat.

Procedura comisiei de conscriere e publică.

§ 31. In listă trebue să fie trecut acela, despre care comisiunea de conscriere s'a convins că în timpul conscrierii posede condiţiunile legale pentru îndreptăţirea de alegător.

§ 32. In firul procedurei de rectificare anuală au să fie şterşi din liste aceia, despre cari delegaţiunea s'a convins, că au murit, ori au perdut vreuna din condiţiunile cerute pentru dreptul de alegere, ori că au fost trecuţi în listă numai din greşală. Delegaţiunea de conscriere poate să şteargă din liste pe motivul, că au fost trecuţi în ele din greşală, pe aceia, cari au fost luaţi în liste pe baza deciziunei judecătoriei administrative, numai pe baza unor astfel de dovezi, cari nu au fost cunoscute în procedura judecătorească.

§ 33. Alegătorul poate să fie trecut numai într'o singură listă electorală. Luarea în listă se face în acel cerc de votare, în care locueşte alegătorul pe vremea conscrierii.

§ 34. Dovedirea etăţii este a se cere numai atunci, când în privinţa ei există dubietate. Pentru dovedirea etăţii se poate folosi şi alt document public, nu numai estras din cartea de matriculă. (Va urma).

NOUTĂŢI.

Instalare. Noul episcop al Lugojului P. S. Sa Dr. *Valeriu T. Frenţiu,* va fi instalat în scaunul seu Duminecă în 9 Februarie n.

*

Numire. Domnul *Dr. Alexandru de Mocsonyi*, al doilea fiu al mult regretatului *Eugeniu de Mocsonyi*, a fost numit ataşat diplomatic la legaţiunea austro-ungară din Belgrad.

*

Limba esperanto la facultate. La universitatea din Budapesta s'au introdus, cu începutul semestrului din acest an şcolar, cursuri sistematice de limba esperanto, care se ţin în fiecare Luni şi Vineri între orele 5 şi 6 după ameazi.

*

Congres la Roma. Al zecelea congres geografic internaţional se va ţinea la Roma în zilele de 27 Martie până în 3 Aprilie 1913.

*

Ajutor refuzat. O anchetă de specialişti a constatat, că *Biserica votivă* din Viena are trebuinţă urgentă de a fi renovată. Renovarea va costa un milion de coroane. Fondul bisericesc, administrat de consiliul locotenenţei, dispune pentru acest scop de 900.000 coroane; restul de 100.000 coroane a fost cerut dela consiliul municipal din Viena. Consiliul însă a refuzat împlinirea cererii.

*

Beiul Enver. Ziarele polone din Lemberg scriu, că beiul *Enver,* eroul de astăzi al Turciei, îşi trage originea dintr'o familie poloneză cu numele Borzetzki. Numitul bei este fiul unui revoluţionar, care a participat la luptele din anul 1863, iar după năbuşirea revoluţiei a emigrat în Turcia.

*

Congres eucaristic. Din Viena se anunţă, că congresul eucaristic din anul acesta se va ţinea pe insula Malta între 23 şi 27 Aprilie.

*

Gară de ost. In Viena s'a pornit o mişcare cu scop ca numele vechei gări *Staatsbahnhof* să se schimbe, ca şi la alte gări, după regiune, şi să se numească gara de ost: *Ostbahnhof.*

*

Hymen. *Sabina V. Callini* şi *Demetriu Cofari* învăţător gr.-ort. îşi vor celebra cununia Dumineca în 2 Februarie n. c. în biserica gr.-ort. din Reghin, la 2 ore p. m.

*

Avis. Adunarea generală ordinară de iarnă a comitatului Sibiiu se va ţinea Luni în 3 Februarie n. la orele 9 a. m. In aceeaşi zi dimineaţa la orele 8 va avea loc întrunirea obicinuită a membrilor români în localităţile casinei române din loc.
Biroul clubului municipal.

*

Anunţ de abonament. Comitetul teatral maghiar din Sibiiu deschide abonament pentru stagiunea teatrală din Septemvrie —Octomvrie 1913. Se poate abona începând cu 1 Februarie c. la filiala sibiană a Băncii comerciale ungare în Piaţa mare nr. 2 pentru 15, 20, 25 şi 30 de representaţii cu o reducere de 15% din preţul locurilor: loge, balcon, cercle, parter. Abonamentele se plătesc sau deodată, sau în rate lunare egale la începutul fiecărei luni. Alte amănunte se dau la comitetul teatral sau la banca comercială sus numită.

*

In sbor peste Pirenei. Tinărul aviator elveţian *Bider* a izbutit să treacă cu aeroplanul peste munţii uriaşi, ce despart Franţa de Spania. Vineri dimineaţa la orele 7 şi 10 minute s'a ridicat pe un aparat Bleriot în Pau. Maşina având un motor de 70 cai putere, ducea 180 litri benzină şi 50 litri uleu. Trecerea s'a făcut peste strâmtoarea Aspe. La orele 12 şi 40 minute după ameazi, sfârşindu-i-se benzina, aviatorul s'a coborât la Quadellajara, la o distanţă de 70 chilometri de Madrid. Sborul s'a făcut la o înălţime de 3500 metri. Bider s'a urcat către seară de nou în aeroplan şi a sosit norocos la Madrid.

*

Pelerini nenorociţi. Un grup de pelerini, stătător din patru sute persoane, călătorea spre Mecca. Intr'una din nopţi pelerinii s'au aşezat să odihnească lângă un părău, aproape de Elhambra. In vreme ce caravana se culcase, apa părăului s'a umflat fără veste şi s'a revărsat asupra pelerinilor cari durmeau. Dintre 400 de oameni s'au înecat 350, şi au scăpat abea 50. Oraşul Elhambra este situat între Medina şi Jambo.

*

Nou record de iuţeală. Până acum recordul de iuţeală a fost ţinut de locotenentul *Bier*; Vinerea trecută însă l-a întrecut aviatorul italian Flavio *Rosso.* Pe aerodromul dela Vizzola s'a înălţat cu un monoplan, ducând cu sine şi un pasajer. Intr'o oră şi 56½ minute a făcut o cale de două sute chilometri. Bier făcuse calea aceasta în două ore şi 24 minute.

*

O nouă piesă de Gorki. Teatrul artelor din Moscova a primit dela Gorki o nouă piesă, care are să fie representată în stagiunea actuală. Titlul piesei este *Amurgul,* iar persoanele sale sunt luate din viaţa revoluţionarilor ruşi, cari trăesc în străinătate. Se vorbeşte, că lucrarea lui Gorki cuprinde multe scene dramatice de o mare putere.

*

D'ale şcolarilor. Un băeat din şcoala primară tocmai soseşte acasă, în mână cu atestatul primului semestru. La poartă se întâlneşte cu părintele său, care-i zice: „Ean să vedem, băete, atestatul şcolar!" — Băeatul însă răspunde: „Te rog frumos, mai întâi să pui la o parte *baştonul*"..

*

Opinci pentru soldaţi. Guvernul Sârbiei a comandat în ţara noastră o sută de mii de opinci pe seama armatei. Partea cea mai mare a acestor opinci se pregăteşte în Panciova, Biserica albă şi Vârşeţ; o altă parte se face în oraşele Croaţiei. Dacă furnisarea opincilor ar întârzia, şi dacă răsboiul balcanic ar reîncepe, soldaţii sârbi ar simţi în mod neplăcut lipsa acestor încălţăminte.

*

In amintirea iubiţilor reposaţi. Decedând bătrânul şi neputinciosul compactor *Ioan Cristea*, fiii săi Iuliu, oficial superior de poşte (Ödenburg) şi Emil, culegător tipograf (Sibiiu), dăruiesc cor. 5 la fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor, şi cor. 5 la fondul Andreiu baron de Şaguna, pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor meseriaşilor, dela care regretatul Ioan Cristea primea câte 3 respective 4 cor. ajutor lunar. La primul fond au mai dăruit: Traian Vulpea sodal cojocar, George Vasiloiu, sodal pânzar, Ioan Comşa, învăţător (Bruiu) şi Laurenţiu Nemeş, măestru pantofar (Cristian) şi soţia sa Ana şi copiii lor Laurenţiu, Elena, câte 20 bani, Petru Avrigean, lăcătuş 40 bani, Porfirie Nicoară, director şcolar, (Vinerea) 1 cor., Demetriu Munthiu, notar (Reciu) şi Aurel Stoicovici, paroh (Zoltan), câte 50 bani şi Eugen Tordăşianu, 10 bani. Pentru prinos aduce calde mulţămite în numele comitetului Reuniunii sodalilor români sibieni: Vic. Tordăşianu, prezident.

Poşta redacţiei.

Viena. Primit cu mulţămită. In curând îi vom face loc.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă comedia „*Die Tochter*", mâne, Joi, opereta „*Hoheit tanzt Walzer*". Sâmbătă în beneficiul artistului *Ferdinand Walter* piesa „*Ein armes Mädel*", Dumineca d. a. opereta „*Dollarprinzesin*", sara „*Alt-Heidelberg*".

Cărţi şi reviste.

Câteva circulări şi instrucţii, date de Consistoriul arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania, în anii 1910—1912. Sibiiu, tiparul tipografiei arhidiecezane, 1913 Preţul 1 coroană.

Nr. 1171/1912. (7) 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Lisnău** (Lisznyó) cu filiile **Bickfalău, Saciva** și **Sepsi Măgheruș,** neconcurând nime nici la al doilea concurs, se escrie de nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Dela concurenți se pretinde a ști limba maghiară perfect.

Concurenții vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în **Lisnău**, prin gara Uzon, spre a cânta, cuvânta sau celebra, și a-și înainta documentele recerute în timpul arătat subsemnatului în Bereck, comitatul Háromszék.

Bretcu, 18 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constatin Dimian
protopresbiter.

Nr. 5383/1912 pret. (9) 3—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **medic** în cercul sanitar **Polyán** (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), prin aceasta public concurs.

In cercul sanitar cu sediul Polyán se țin următoarele comune: Polyán, Kód și Zsinna.

Concurenții cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în Art. de lege XXXVIII din 1908, ca petițiile instruite cu documentele prescrise în §. din Art. de lege XXXVIII. din 1908 documentâud cvalificația și serviciul de până acum, să le înainteze la subscrisul până în ziua de **13 Februarie a. c.** la 12 ore.

Cu provocare la pt. 2 din §. 7 al Art. de lege XXXVIII. din 1908 se fac atenți concurenții, că în cercul sanitar al Poianei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbesc limba română.

Mercurea, la 8 Ianuarie 1913.

Dr. Bruckner
primpretorul cercual.

Nr. 394/1912. (11) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în comuna bis. **Vălcelele-bune** din protopresbiteratul Hațegului, se publică prin aceasta concurs din nou din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Jumătate din toate venitele stolare.
2. $^1/_3$ parte din adău.

Cererile concursuale să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenții — pe lângă prealabila încunoștiințare a subsemnatului — să se prezinte în vreo Duminecă sau sărbătoare la sf biserică, spre a cânta, respective a celebra și cuvânta

Hațeg, la 10/23 Decemvrie 1912.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 10/1913. prot. (10) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc vacant dela școala confes. gr. or. română din **Moșna**, tractul Mediașului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a)* Salar de 1000 cor., și anume: 208 cor. din cassa bisericei; 5 stânjini de lemne de foc computați în 100 cor.; un pământ arător de clasa I. computat în 100 cor. și 592 cor. dela stat.

b) cvartir în natură în edificiul școalei și grădină. Cvincvenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani la această școală.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, având a se presenta în una din Dumineci în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântările bisericești, deobligat cel ales, a conduce cu elevii școalei cântările liturgice în Dumineci și sărbători precum și școala de repetiție și a cultiva grădina de pomărit.

Cei cu cunoștințe muzicale vor fi preferiți și pentru înființarea unui cor cu tinerimea adultă, va primi o remunerație deosebit de salariul învățătoresc.

Mediaș, în 4 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Nr. 903/1912. (12) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa **I-a Murăș-Uioara**, devenită vacantă prin abzicerea protopresbiterului onorar și paroh Ioan Ghibu — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima înserare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, care e a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, — sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanții sunt poftiți a și subșterne cererile lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricțiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra și a face cunoștința poporului.

Turda, la 12 Decemvrie 1912.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetul parohial.

Jovian Murășian
protopop.

„ARDELEANA", institut de credit și economii în Orăștie – Szászváros.

Aviz.

„Ardeleana", institut de credit și economii în Orăștie—Szászváros primește depuneri spre fructificare de durată mai scurtă cu **5%**, iar depunerile de durată mai lungă le onorează cu **5½%**.

Pentru depunerile corporatiunilcr de binefacere socotește **6%**.

Darea o plătește institutul.

(421) 4—5 **Direcțiunea.**

Aviz.

Pentru biroul unei fabrici se caută un

corespondent isteț

cu scrisoare fluentă, pentru limbile române și maghiare. (14) 2—2

Ofertele sunt a se adresa administrațiunei noastre sub adresa (K. H)

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 53—

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian"

al

arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania

de

Dr. Eusebiu R. Roșca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu prețul: Broșată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poștal 30 fil.

„ZLAGNEANA",

institut de credit și economii, societate pe acții în Zlagna.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Zlăgneana" societate pe acții în Zlagna se convoacă la

a XV-a adunare generală ordinară,

pe **Joi în 20 Februarie st. n. 1913 la orele 9 a. m**, eventual pe **Joi în 27 Februarie st. n. 1913** în localul institutului cu următorul

Program:

1. Raportul direcțiunei, bilanțul anual și raportul comitetului de supraveghiere.
2. Impărțirea venitului curat și darea absolutorului.
3. Fixarea marcelor de prezență pe anul 1913.
4. Alegerea alor 2 membrii în direcțiune.

Acei Domni acționari, cari voesc a participa cu vot la adunarea generală, sunt poftiți a și depune, cel puțin cu 24 ore înainte de adunare, acțiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă, precum și documentele de plenipotență, la cassa societății în Zlagna. Acțiile se pot depune și la „Albina" în Sibiiu, la „Victoria" în Arad, la „Auraria" în Abrud, la „Detunata" în Bucium, la „Buciumana" în Bucium-Poeni și „Agricola" în Hunedoara.

Zalagna, 25 Ianuarie 1913.

(16) 1—1 **Direcțiunea.**

Contul bilanț încheiat cu 31 Decemvrie 1912.

Activa.

		K f
Numărar	4,960·46	
Bon la cassa de păstrare poștală și la alte bănci	2,971 31	7,931·77
Cambii în portofel		477,966 —
Imprumuturi hipotecare		75,984·—
Obligațiuni cu caventi		143·—
Conturi curente cu acoperire		13,766·14
Efecte publice	30,300·—	
Acții dela bănci	12,800·—	43,100 —
Casele societății		48,565·18
Magazin de cereale		2,252 28
Debitori la bucate și diverse conturi debitoare		7,974·95
Mobiliar		2,660·—
Interese de reescont anticipate		1,446·—
		681,789·32

Pasiva.

	K f
Capital social	100,000 —
Fond de rezervă	46,109·72
Depuneri spre fructificare	362,229·73
Reescompt	126,952·—
Imprumuturi hipotecare cedate	6,240·—
Conturi-curente și diverși creditori	9,746·13
Dividendă nereclamată	712·—
Interese transitoare anticipate	7,764·—
Avans pe efecte	9,800·—
Profit curat	12,235·74
	681,789·32

Contul profit și perdere.

Spese.

		K f
Interese de depuneri	19,519·99	
Interese fondului de rezervă	1,773·44	21,293·43
Salare	6,483·25	
Relut de cvartir	420 —	
Marce de prezență	775·—	
Chirie	900·—	
Spese de birou	1,905·26	
Porto	329 44	9,812·95
Dare erarială și comunală	5,342 04	
Dare de interese	1,951 99	
Competință de timbru	57 24	7,351·27
Amortizare din mobiliar		301·94
Profit curat		12,235·74
		50,995·33

Venite.

		K f
Interese de escompt	34,083 87	
Interese hipotecari	4,401·39	
Interese de cont-curent	1,239 84	
Interese efecte	1,261 55	
Interese diverse	130 90	41,117·55
Chiria caselor proprii		2,230·—
Proviziuni si alte venite		7,647·78
		50,995·33

Zlagna, la 31 Decemvrie 1912.

N. Olariu m. p.,
director executiv.

Virgil S. Crișan m. p.,
contabil.

Direcțiunea:

Nicolae Cristea m. p., preș.
Petru Popoviciu m. p.
N. Todea m. p.
V. Damian m. p.
D. Moguțiu m. p.
Stefan Corpade a Anii m. p.
Petru Presecan m. p.
A. Baieșan m. p.
Dr. Ioan Pop m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere am examinat conturile prezente și le-am aflat în ordine.

Zlagna, la 25 Ianuarie 1913.

Ioan Fodorean m. p., preș.
Partenie Duca m. p.
Ioan Ursa m. p.
Ioan Lucăcel m. p.
Dionisiu Costea m. p.
Dr. Candin David m. p.

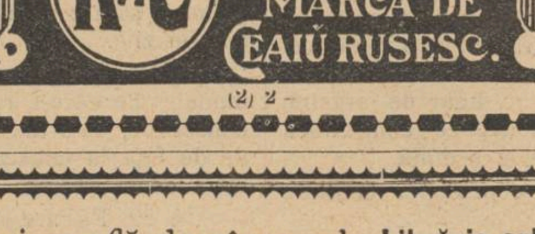

(2) 2—

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1913

cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.

Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian,

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 19 Ianuarie (1 Februarie) 1913. Nr. 7.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Legea electorală.

Sibiiu, 31 Ianuarie n.

Pe planul prim, în politica internă, se află şi acum proiectul de lege despre alegerea de deputaţi la dietă, predat din partea camerei ungare unei comisiuni speciale de patruzeci, spre cenzurare.

Agitaţia în contra acestui proiect de lege, cu care păturile largi ale poporaţiunii ţării nu sunt de loc mulţămite, se continuă cu multă energie, mai ales din partea socialiştilor, cari au ţinut Duminecă congres mare în Budapesta. S'au rostit cu acest prilej multe vorbiri, foarte energice, şi s'a protestat cu multă hotărâre în contra proiectului de lege despre reforma electorală, care nu corespunde, nici promisiunei Coroanei, nici angajamentelor luate din partea ultimelor două guverne, findcă atât Coroana, cât şi aceste două guverne din urmă, au promis ţării *votul universal*, *egal*, *direct*, *şi secret*, lucruri cari nu se cuprind în cunoscutul proiect al guvernului. S'a hotărât apoi în acest congres al socialiştilor şi proclamarea *grevei generale*, în ţara întreagă, fără a se stabili însă ziua şi durata grevei, ci aceasta s'a lăsat în grija comitetului de conducere.

Agitaţia în contra acestui proiect de lege se continuă apoi şi din partea oposiţiei unite maghiare, care cum ştim a ales şi ea o comisiune specială, pentru constatarea mancitătilor şi a relelor dispoziţiuni cuprinse în acest proiect de lege.

Cea mai mare agitaţie în contra proiectului de lege o face însă presa opoziţională maghiară, care zi de zi îl combate cu argumente tari şi plausibile.

Cu toate acestea, suntem de firma convingere, că proiectul de lege *va fi votat* din partea dietei, cum şi din partea casei magnaţilor, iar Coroana îl va sancţiona, şi astfel el va deveni lege obligătoare pentru cetăţenii acestei patrii.

Tot ce s'ar mai putea face şi ce s'ar mai putea cu drept aştepta, este, ca comisiunea de patruzeci, ţinând cont de dorinţele opiniunei publice din ţară, să facă îndreptări şi să introducă înbunătăţiri în proiectul guvernului, pentruca plenului se poată fi prezentat proiectul în haină mai plăcută şi mai puţin vătămătoare pentru interesele celor mulţi, cari cu dor aşteaptă să fie trecuţi şi ei între barierele constituţionalismului. Şi din acest motiv trebue să regretăm, că opoziţia unită maghiră a refuzat să aleagă membri în această comisiune, unde multe din părerile şi propunerile ei puteau să iasă învingătoare. Şi trebue să regretăm şi mai mult, că în lipsa altei opoziţiuni, guvernul şi majoritatea sa parlamentară nu au ales în comisiune barem vre-o 2—3 membri din opoziţia *naţionalistă* din dietă, pentruca şi dorinţele acesteia se fie cunoscute şi eventual poate şi onorate din partea comisiunei. Pentrucă amăsurat usului din trecut, şi amăsurat usului introdus în toate parlamentele, numai în cursul desbaterilor din comisiuni să mai pot face modificări şi îndreptări în proiectele de lege ale guvernelor, în şedinţe plenare nu. E rar de tot cazul, că în plen să iveşte vre-o idee bună, pe care guvernul şi majoritatea sa o aceptează şi o votează, dar de regulă proiectele de lege se primesc în plen aşa, cum le prezentează comisiunile.

E deci rândul la comisiunea specială de patruzeci, care în săptămâna viitoare îşi va începe lucrările, ca ea singură, deşi e compusă numai din membri aparţinători partidului guvernamental, să procedeze cu multă scupulositate la censurarea proiectului de lege despre reforma electorală şi se introducă în el barem unele din îndreptăţitele modificări, cerute de opinia publică din ţară, spre al putea prezenta plenului într'o textuare, care se delăture barem în parte nemulţămirile păturilor largi ale poporaţiunei ţării.

Noi, cari nu putem aprecia proiectul de lege din întrebare din alte puncte de vedere, decât numai din acelea ale intereselor poporului român din patria aceasta, am spus cu altă ocasiune, că ce modificări am dori se fie făcute în lege. Anume: ca etatea celor îndreptăţiti se aleagă deputaţi la dietă se se reducă dela 30 de ani, cum a proiectat guvernul, la 24 de ani, iar censul, pentru ceice ştiu ceti şi scrie, să se reducă dela 20, la 10, ori barem la 15 coroane, şi pentru cei ce nu ştiu ceti şi scrie, dela 40 la 20, ori barem la 30 coroane. Vom motiva, cu altă ocasiune, că de ce dorim noi aceste modificări, cari cu puţină bunăvoinţă ar putea fi făcute în proiectul de lege din întrebare, şi cari, — dacă s'ar face, — nu s'ar face numai în favorul ţăranului român, ci şi în favorul ţăranului maghiar.

Căsătoria tinerilor neasentaţi. Ministrul nostru de honvezi a dat o ordinaţiune, prin care dispune, că tinerii, cari nu au fost supuşi încă asentării, *pot să se căsătorească* cu începere dela 1 Februarie n. c. fără a mai cere obicinuita permisiune de căsătorie. S'au luat măsuri, ca ordinaţiunea aceasta să fie adusă la cunoştinţa întregei poporaţiuni a ţării, prin organele oficioase ale puterii de stat.

Legea despre salarele învăţătoreşti. Proiectul de lege despre regularea salarelor învăţătoreşti, dela şcoalele de stat, comunale şi confesionale, va fi censurat din partea comisiunei şcolare a dietei încă în cursul săptămânii acesteia. Raportor al acestui proiect de lege va fi domnul deputat Dr. *Iosif Siegescu*, profesor universitar.

Răsboiul se continuă. Guvernul bulgar a luat hotărârea, în consiliul de ministri ţinut Marţi, ca comandantul suprem al trupelor bulgare se declare armistiţiul de întrerupt şi se înceapă ostilităţile în contra Turcilor. Tot Marţi au adresat representanţii din Londra ai statelor aliate balcanice o notă colectivă representanţilor turceşti, în care fac cunoscut, că pertractările de pace le consideră de întrerupte. In Constantinopol apoi s'a constituit un comitet pentru apărarea ţării, care a adresat o proclamaţiune poporaţiunei, invitându-o să iee parte la răsboiul ce se poartă pentru apărarea patriei şi a naţionalităţii turceşti. Căci „onoarea naţională a Turcilor e în joc, şi ea trebue salvată“!

Bulgaria cedează. In diferendul româno-bulgar ultima ştire telegrafică ne spune, că a fost trecut într'un proces verbal aceea ce cere România, prin representantul ei din Londra şi aceea ce a promis representantul Bulgariei, dl Daneff, iar pe basa acestui proces verbal se vor continua acum pertractările între guvernele din Bucureşti şi Sofia. La o interpelare ce i s'a adresat Mercuri în cameră, domnul primministru Maiorescu a răspuns, că pertractările cu Bulgaria se află pe calea cea mai bună şi guvernul speră, că în curând va veni ceasul fericit în care va putea comunica resultatul aşteptat de ţară.

Un ziar german despre noi. Ziarul „*Berliner Tageblatt*“ s'a ocupat în doi numeri mai recenţi cu stările de lucruri din monarhia noastră, făcând cu privire la Români constatările următoare: „Regretăm mult, că şovinismul clicei oligarhice maghiare a produs la naţionalităţile nemaghiare, considerate ca popoare de a doua mână, o profundă nemulţămire. *In interesul lor propriu domnii din Budapesta ar trebui de urgenţă să acorde garanţiile foarte moderate, pe cari le oferă legea naţionalităţilor.* Bismarck a numit pe Maghiari un popor de advocaţi şi de husari. Pe cât de viteji s'au dovedit în trecut călăreţii naţionali, ei nu pot dovedi succese fără infanterie. *Precum faimoasele regimente ungare de grenadiri de odinioară erau româneşti, astfel şi astăzi simburele infanteriei din Ungaria îl constitue cele treisprezece regimente recrutate din comitatele româneşti.* Tot aşa de soldaţi buni s'au dovedit apoi Croaţii şi Slovacii. Când s'ar împlini însă visul unor politiciani peştani, străini de lume, despre un regat independent al coroanei Sf. Stefan, atunci toate aceste popoare, cari ţin azi în urma tradiţiei şi fidelităţii lor dinastice la drapelul ungar al împăratului, vor întoarce imediat spatele lor nouei creaţiuni politice“. . . Juste constatări.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

I. Balade poporale, adunate de Petru Crina Damaschin, econom. Sibiiu, editura W. Krafft, 1907. (Ca numărul 49 din biblioteca poporală a „Tribunei“).

Drăgălaşul opşor cuprinde 20 balade; toate poezii din popor. Cele mai multe au simbure legendar-istoric. Sunt îmbrăcate în haina poeziei, aşa cum poporul nostru ştie, să fie poet. Câte bucăţele, atâtea mărgăritărele. Par'că ne reînvie trecutul plin de poezie şi glorie naţională. Care de care mai atrăgătoare şi interesantă. Dragostea cu toate aventurile ei şi vitejia eroilor sunt cele două note ce determină conţinutul acestor balade. Sfârşitul de regulă e tragic. Fiind toate bucăţile creaţiuni poporale, fondul şi forma — deplin săvârşite şi ele — sunt poporale. Volumul poate forma lectură plăcută pentru tineri şi bătrâni (*cu escluderea elevilor şcoalelor poporale*, căror nu trebue a le da lectură ce cuprinde aventuri amoroase), de aceea *să se înşire între cărţile bibliotecilor parohiale*. Il recomand însă şi ca volum pentru tineretul din oraşe, pentru că de minune îl deprinde cu graiul dulce şi plin de arhaism viguros românesc, şi-i ofere scenele idilice dela ţară, în locul infecţilor orăşeneşti. Poate face bun *serviţ şi studenţimii gimnaziale*, care poate cunoaşte din volum legendele române, de care are lipsă în legătură cu literatura rom.

II. Balade poporale din gura poporului bănăţan, culese de Gheorghe Catana, învăţător, ediţia II. Editura librariei Ciurcu, Brassó 1907. (Preţul 60 fil.)

Conţinutul acestui volumaş aduce mult cu a celui precedent. Unele bucăţi sunt variantele aceluia. Cuprinde de toate 27 bucăţi, de variat conţinut. Uneori fondul par'că anume este inventat, ca să moraliseze poporul şi să-l aducă la credinţa în „pronia divină“. Sunt printre ele unele şi cu fond numai lumeţ. Aproape din toate bucăţelele se cunoaşte versificaţia mai nouă, vrând să demostre, că fantazia poporală n'a încetat de a crea. Câteva se pot înşira între poeziile mai nouă, atât ca obiect, cât şi ca formă. La înoiri poate să fi luat ici-colo parte şi culegătorii.

Fiindcă forma şi conţinutul (fondul) sunt potrivite şi ofer plăcută lectură şi poporului, recomând a se suscepe acest volum în secţia cărţilor *bibliotecilor parohiale*, menite a se ceti de adulţi.

III. Inimioara, adecă Floarea poeziei naţionale din cei mai buni scriitori români — în uzul tinerimei române, Sibiiu, editura tipografiei W. Krafft, 1907. (Ediţie îndreptată, cum se poate ceti de pe înveliş).

a) *Cuprinsul.* Cărticica, cum şi titlul indică, este un fel de alegere poetică şi cuprinde transcrierea unor poezii — nu prea lungi — din diferiţi autori români (sunt şi 4—5 imitaţii, nu din cele mai fericite). Intâlnim în volum numele autorilor: Andr. Mureşan, Gr. Alexandrescu, Vasile Alexandri, D. Bolintineanu, G. Sion, T. Şerbănescu, C. Boliac, G. Tăut, Cârlovă, Aricescu, I. Lăpădat; din generaţia mai nouă: M. Eminescu, Ver. Micle, A. Vlahuţă, G. Coşbuc, St. O. Iosif, D. Anghel, O. Goga ş. a.

Cartea are două părţi. In partea I. sunt reproduse imne, ode, elegii, doine, hore . . , adecă poezii lirice; în partea II.: legende, balade, descrieri etc. — poezii mai mult epice. Cu epitafele, epigramele (didactice) dela finea cărţii, sunt de toate în volum vre-o 102 bucăţi poetice. Conţinutul mai amănunţit nu se poate specifica, dar nici e de lipsă, fiind cele mai multe din poezii cunoscute publicului inteligent, parte din autori, parte din melodiile ce circulă în public, a căror text îl formează multe din poeziile volumului. (Scopul cărţii era, cum cred, a da în mâna publicului carte de poezii ce se şi cântă).

b) *Valoarea.* Din schiţarea aci dată se cunoaşte de ce valoare este volumul. Cuprinsul celor mai multe bucăţi este religios, patriotic, promovând educaţia publicului. Se preamăreşte în poezii trecutul neamului, datinele dela ţară, modestia, abnegaţia, libertatea omului etc. Imnele şi odele (Deşteaptă-te Române) extasează. Momente aceste toate, ce nu numai ridică valoarea, ci dau şi impulz a eda cât de multe volume de această categorie, cari să circule în popor.

c) *Critica.* Deşi editorul spune pe înveliş, că ne dă ediţie îndreptată, nu poate eluda critica. Printre poeziile bune s'au strecurat unele ce nu corăspund, nici ca fond, nici ca formă. Cele din autori mai vechi (cu preferinţă A. Mureşan) bâjbăie de latinizme ce îngreunează înţelesul, mai ales pentru popor. Din multe lipseşte simburele poetic şi figurile; sunt se poate zice numai fraze patetice, fără conţinut. Să vedem! Poezia „Moştenitorii mei“ (pag. 37) nu are nici fond şi nici destulă fantazie, numai un mixtum. Poezia „Un nume“ (pag. 40) într'adevăr este nume — joc de cuvinte şi o asemănare puţin probabilă. „Gondola“ (pag. 106) şi „Barcarola“ (pag. 108), deşi au trecut în uzul public (se mai cântă şi acum), sunt nişte importaţiuni puţin înţelese şi cu totului străine duhului ţăranilor (ba şi a intelectualilor). Rischez afirmaţia, că sunt şi imorale. Strofă 12 din „Gondola“: „*Ce faci, scumpe?*“ *zice fata şi ca ceara 'ngălbini etc.*“ dă să înţelegem, că amantul a făcut siluire. „Treceţi ceasuri cu grăbire, de *dorinţi sunt sfăşiat*“ din „Barcarola“ senzualizmul îl menajează. Cred deci, că aceste două poezii nu în societatea cu simţul pudiciţiei, ci numai la conveniri *bachante* se pot cânta şi declama.

Valoarea de poet a lui A. Vlahuţă o respectez şi am toată admiraţia pentru el. Poezia sa „La icoană“ (pag. 140 din volum) concentrează multă artă poetică. Sfârşitul poeziei însă, deşi poetul susţine, că mama în nebunia ei pentru perderea copilei face erupţiunile, după mine, cuprinde

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Urmare).

Germanii catolici îşi au cultura lor dela biserica lor catolică, protestanţii dela biserica protestantă, israeliţii dela instituţiunile lor evreeşti, şi aşa mai departe. Stând astfel lucrul, să naşte intrebarea, că dacă bisericile şi instituţiunile bisericeşti susatinse, cari nici n'au fost, nici nu sunt până astăzi atât de constituţionale, ca ale noastre cele româneşti, au putut da o cultură superioară credincioşilor lor, oare bisericile noastre româneşti, cari varsă câteva milioane pe an pentru susţinerea a vre-o 3000 de preoţi şi tot aţâţa învăţători, a câtorva gimnazii, a două mitropolii şi cinci episcopii, cu consistoare, sinoade şi congrese, oare zic, aceste biserici să nu poată da credincioşilor cultura recerută de vocea timpului, ca o condiţiune sine qua non a susţinerii şi bunăstării lor?

Mărturisesc, că deşi am în vedere avantagiul inceperii mult mai timpurie la alţii, inceperei pe atunci, când la noi se dormea somnul sclăviei, atât a celei politice, cât şi a celei naţionale, şi chiar bisericeşti, totuşi fără toată indoeala mi-am răspuns la această întrebare cu *da*, şi mi-am răspuns astfel, pentrucă am convingerea, că şi bisericile noastre pot cultiva, ca şi oricari altele, de nu chiar mai bine, pe credincioşii lor. Mi-am răspuns aşa şi pentrucă am convigerea, că aceasta este cea mai proprie, cea mai naturală chemare a lor, tocmai pentru supremul scop al lor, pentru fericirea vremelnică şi vecinică a credincioşilor lor. Totdeauna mi s'a părut foarte clar, că dacă nu vor cultiva bisericile noastre pe ai noştri, n'are cine altul săi cultiveze corespunzător firii lor, trebuinţelor lor şi ale timpului.

Destul dară, ca să fie aci constatat: că dacă Germanul şi Izraelitul, cari în toate fac cea mai mare concurenţă alor noştri, sunt astăzi superiori în cultură, meritul este în prima linie al bisericilor lor. Şi dacă bisericile noastre române în direcţiunea aceasta până acuma nu au satisfăcut lipsei comune, mai au şi motiv de scuză, că până bine de curând au fost supuse altor hierarhii străine, şi mai toată străduinţa clerurilor naţionale se concentra în lupta pentru emancipare. Dar astăzi, dupăce acele pedeci s'au delăturat, şi ele, clerurile, au devenit stăpâne pe puterile şi pe activitatea lor, nimic nu le mai poate scuza, dacă nu'şi vor pricepe chemarea şi nu-şi vor împlini datorinţa.

Din toate acestea pare-mi-se că invederează două adevăruri, unul: că *cultura poporului nostru a ajuns a fi pentru el chestiune de viaţă,* altul: că *datoria şi chemarea bisericilor noastre româneşti este a se îngriji de cultura fiilor şi a credincioşilor lor.*

Eu însă merg mai departe şi zic, că tocmai de n'ar fi, sau de s'ar putea trage la îndoeală chemarea bisericii de a cultiva pe credincioşii ei: bisericile noastre ar trebui se o facă aceasta *din motivul propriei lor conservări.* Dupăce fiii acestor biserici fără cultură se sfarimă şi risipesc tot mai tare, este invederat, că ruinându-se şi perind credincioşii se ruinează şi trebue să piară însaşi biserica, căci biserică fără credincioşi nu se poate nici cugeta, necum susţinea! Urmează, că cultivarea poporului român a ajuns a fi o chestiune de esistenţă şi pentru bisericile române.

Dar mai este un alt motiv, tot atât de ponderos, care reclamă la bisericile române serios *cultivarea credincioşilor lor.* Să ştie, că statul, voind şi el a avea cetăţeni culţi, cari să poată ţinea concurenţa cu cetăţenii altor state, şi anume, cari se fie în stare a produce şi a câştiga mai mult spre susţinerea statului, a întrodus prin lege instrucţiunea obligătoare pentru toţi cetăţenii sei, fără deosebire de limbă şi confesiune. Spre scopul acesta statul a întrodus sistema de şcoale comunale şi de stat, şcoale *fără caracter confesional.* Statul însă prin lege permite şi bisericilor din patrie să ţină şcoale confesionale, în cari să se înveţe despre Dumnezeu şi legea lui toate câte vor afla de bine mai marii bisericilor. Dar statul cere, ca atari şcoale confesionale să corespundă întru toate legii de instrucţiune (art. 38 dela 1868), iar pentru casul, când şcoalele confesionale nu ar corespunde, statul şi-a păstrat dreptul de a le închide şi a le înlocui cu şcoale comunale.

Pecând statul, purcezând din principiul de a cultiva pe toţi cetăţenii sei pentru trebuinţele sale, fără privire la limbă şi confesiune, a enunţat, că în şcoalele comunale se pot aplica învăţători de orice limbă şi confesiune, — bisericile noastre de altă parte voind a creşte, nu numai cetăţeni, dar şi creştini buni, după învăţătura Mântuitorului, au enunţat, că la şcoalele confesionale se pot aplica numai învăţători de legea poporului, adecă de confesiunea aceea, la care aparţine şcoala.

Astfel bunăoară biserica gr. răsăriteană, voind a creşte din credincioşii ei nu numai cetăţeni buni, ci şi creştini răsăriteni adevăraţi, ca o biserică naţională aplică la şcoalele sale ca învăţători numai români ortodoxi. Tot aşa şi biserica gr. catolică aplică români gr. catolici. Va se zică, pecând bisericile noastre aplică ca învăţători la şcoalele lor confesionale numai Români, de una sau de ceealaltă mărturisire, de care se ţine şcoala, pe atunci statul aplică la şcoalele comunale, fie acelea măcar şi numai cu copii de ai noştri, învăţători de orice confesiune şi naţionalitate, numai să fie cetăţeni buni, după ideea statului, ca să crească din elevi cetăţeni buni, după aceaşi idee, dupăcum auzim că s'a întâmplat şi s'a urmat la şcoalele comunale, înfinţate nu de mult pentru ai noştri în valea Haţegului, unde unii învăţători, aplicaţi în comune curat româneşti, nu cunosc limba română nici măcar întru atâta, încât să se poată înţelege cu şcolarii şi părinţii lor, cari fiind ţărani români simpli, nu ştiu altă limbă.

Dacă între astfel de împrejurări bisericile române n'ar îngriji ele de creşterea fiilor lor, prin şcoale confesionale române, ci ar lăsa să-i crească statul, prin scoale comunale, cu învăţători de altă limbă şi confesiune, îşi poate închipui oricine, că ce creştini ortodoxi, sau greco-catolici, şi ce Români au se iasă din asemenea creştere! Nu va trebui vre-o calculaţiune grea, ca să afle cineva, în cât timp vor remânea ambele noastre biserici fără credincioşi, numai ziduri pustii, şi deci însaşi românimea, o legendă tristă pe pământul străbun.

(Va urma.)

---

prea mult duh rebel în contra religiei. A da în mâna tineretului dela sate o astfel de poezie face atât, cât a-i corupe bunul simţ religios. Tineretului nu-i permis a-i da în mână lectură ce vatămă sfinţenia lucrurilor bisericeşti („Ce smintită-s unei scânduri să mă 'nchin“, erupe mama, referindu-se la icoana ce trebue a o adora). Faţă de poezia „Deşteptarea României“ (p. 20) de Vas. Alexandri,*) am acea nedumerire, că cuprinde atât de înalt avânt, că introdusă într'o bibliotecă şcolară, organele de stat, vigilante cum sunt — uşor vor afla provocare la iredentism şi agitaţie contra ideii de stat, ori de maghiarizm.

d) Propunere. Părerea mea faţă de acest opşor se resumă aşa: In conspectul bibliotecilor şcolare, fie a şcoalelor poporale, fie dela gimnazii, cartea (ori cât de valoros ar fi altfel conţinutul), se poate întroduce numai după eliminarea părţilor dificultate de mine în punctul precedent. Dacă totuş ar fi să aibă loc în biblioteci, apoi locul ei poate fi în bibl. parohiale de adulţi, şi nici decât în cele şcolare.

Acesta fiindu-mi raportul, după restituirea sub ./· acelor 3 opşoare cenzurate mai sus, semnez:

Ofenbaia, 14/27 Aprilie 1912.

Vasile Gan
protopresbiter.

---

*) „Deşteaptă-te Române“ (p. 18) l-am lăsat afară din catalogul bucăţilor puse la indice. Pare că nu peste mult se va decide, în legătură cu cunoscutul proces al Făgărăşenilor, de cuprinde ori nu cuprinde această poezie agitaţie.

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi în camera ţării.

(Urmare).

§ 35. Delegaţiunile de conscriere compun despre alegătorii din fiecare cerc de votare proiect de listă într'un exemplar.

Cu ocasiunea rectificării listelor trebue spus în rubrica observărilor, dacă cineva e luat de nou în listă, ori i s'au făcut schimbări. Tot odată are să se spună în rubrica de observări a listelor electorale din vigoare: care e motivul ştergerei celor ce nu au fost trecuţi în proiectul nou al listelor electorale?

Proiectele listelor electorale, şi anume după rectificare, împreună cu exemplarele provăzute cu observările făcute în înţelesul alineatului de mai nainte în listele valabile electorale, comisiunea de conscriere e datoare după terminarea activităţii sale să le trimită numai decât comisiunei centrale, provăzute cu subscrierile tururor membrilor cari au participat la conscriere. Totodată e datoare a încunoştiinţa în scris, pe calea primăriei comunale, pe cei aflători în viaţă şi şterşi din liste despre schimbarea întâmplată, cu înşirarea motivelor.

§ 36. Delegaţiunile de conscriere sunt datoare în astfel de timp să înainteze comitetului central proiectele listelor electorale ca comitetul central să poată face examinarea lor cu începerea terminului stabilit în §-ul 37.

§ 37. Comitetul central ia în examinare listele trimise de comisiunile de conscriere, în şedinţele pe cari le ţine cu începere din 15 Aprilie în mod continuativ în fiecare zi, şi pe baza datelor cari îi stau la dispoziţie, ori şi le-a procurat ulterior le modifică iar pe temeiul celor ce le hotăreste, stabileşte listele provizorii despre alegători.

Comisiunea centrală, întrucât permit datele cari îi stau la dispoziţie, ia în considerare şi schimbările întâmplate dela conscrierea alegătorilor încoace.

Comisiunea centrală compune lista provizorie a alegătorilor pentru fiecare cerc electoral, după comune, respective după cercuri de votare în câte două exemplare, în ordine alfabetică.

Cu ocaziunea rectificărilor face tot în modul acesta câte două exemplare de liste separate despre cei şterşi.

După terminarea lucrărilor comisiunea centrală trimite fiecărui oraş, comună, lista proprie electorală, şi anume după rectificare cu lista celor şterşi împreună, în al doilea exemplar.

Totodată, dar cel mult până la 1 Mai, dă o publicaţiune în limba oficioasă a statului, şi amăsurat trebuinţei şi în altă limbă întrebuinţată de masse mari în acel cerc, în care spune, că listele provizorii electorale când şi în care timp vor fi expuse spre privire publică; mai departe că în contra listelor se pot înainta, în înţelesul §§-ilor 39—42 din lege, reclamaţiuni, şi în contra reclamaţiunilor observări, şi în fine că reclamările şi observările făcute asupra acestora, unde şi în câtă vreme au să fie înaintate.

Publicaţiunea aceasta e datoare să o aducă la cunoştinţă publică primăria comunală, respective magistratul orăşenesc a localităţii în care vin expuse listele provizorii spre privire publică.

§ 38. Listele provizorii ale tuturor alegătorilor din un cerc electoral, după rectificare, împreună cu listele separate ale celor şterşi din listele valabile electorale, se expun spre privire publică dela 16 Mai până la 14 Iunie, în centrul cercului electoral, iar listele separate ale celor şterşi la respectivul oraş cu magistrat, comună. Expunerea spre privire publică se face în fiecare zi dela orele 8 dimineaţa până la 12 din zi, la casa oraşului ori a comunei, iar în capitala Budapesta afară de aceasta şi la primăriile cercuale în ce priveşte listele alegătorilor din cercurile electorale aparţinătoare la un despărţământ administrativ.

In orele înşirate fiecine poate privi în liste, în prezenţa unui membru al primăriei comunale, (al magistratului, ori primăriei cercuale din Budapesta) şi după amiazi, în zile de lucru, între orele 2—6, poate să şi le copieze.

§ 39. In contra listei electorale, privitor la persoana proprie, oricine poate înainta reclamaţie.

Afară de aceea oricine are dreptul, în acel cerc electoral, dacă a fost luat în lista vreunei comune aparţinătoare la acel cerc, a înainta reclamaţie în contra listei pentru orice suscepere ori omitere pe nedreptul.

Reclamaţiile sunt a se înainta în scris, şi într'o petiţie se poate reclama cu privire la mai multe persoane.

Despre reclamaţie la cerere este a se da revers.

Terminul pentru a înainta reclamaţiile sunt cele 10 zile ce urmează după punerea listelor spre vedere publică.

§ 40. Reclamaţiile sunt a se înainta din 16 Mai până în 30 Mai inclusiv, în scris sau cu grai viu. Despre reclamaţiile făcute cu grai viu se ia proces verbal.

Reclamantul e dator să-şi motiveze reclamaţia şi să indice dovezile astfel, ca acelea să poată fi câştigate din oficiu.

Reclamaţia poate fi bazată şi pe astfel de schimbări cări s'au întâmplat după compunerea listelor până inclusiv 30 Mai.

§ 41. Fiecare reclamaţie este a se adresa comitetului central şi se înaintează magistratului orăşenesc (în Budapesta primăriei cercuale), primăriei comunale, unde se află listele în contra cărora se înaintează recursul. Reclamantul, dacă doreşte, primeşte adeverinţă că a înaintat recurs. Reclamările se expun spre privire publică dela înaintarea lor până inclusive 14 Iunie la locul şi în orele amintite în § ul 38 şi pot să fie copiate, după dispoziţiunile aceluiaş paragraf.

§ 42. La reclamările înaintate pot să dee observări toţi aceia, cari conform §-lui 39 au dreptul să reclameze, din 16 Mai până în 14 Iunie. Observările au să fie înaintate în scris sau cu graiul. Despre observările făcute cu graiul se ia proces verbal.

§ 43. Magistratul oraşului, primăria, are datorinţa să înregistreze reclamările prezentate şi observările făcute într'un protocol separat de înregistrare, în ordinea în care ele s'au înaintat, iar după expirarea terminului, le trimite numai decât, cu protocolul de înregistrare, cu listele provizorii, şi cu listele separate despre cei şterşi comisiunei centrale. Dacă n'au intrat de loc reclamaţiuni în terminul legal, se face raport despre aceasta comisiunei centrale.

§ 44. Asupra reclamărilor şi observărilor, comitetul central e dator să decidă până la 31 Iulie. Hotărârea trebue să fie motivată, şi împreună cu motivele trebue trecută în proces verbal.

Reclamările întârziate comisiunea centrală le respinge din oficiu prin hotărâre. Pentru prima şedinţă a comitetului central are să fie stabilită ordinea, în care comitetul central va cenzura reclamările şi observările date cu privire la listele electorale ale singuraticelor cercuri electorale, cercuri de votare şi comune aparţinătoare la acestea.

Hotărârea, prin care se stabileşte această ordine, are să fie afişată cu o zi mai nainte la casa municipiului, respective a oraşului.

§ 45. Hotărârile aduse din partea comisiunei centrale asupra reclamărilor şi observărilor se pun spre privire publică în orele stabilite în §-ul 38, dela 1 până la 15 August, la reşedinţa comisiunei centrale, la casa municipiului (oraşului). Cel ce a reclamat în numele său propriu, primeşte înmânată hotărârea de respingere.

Afară de aceasta, hotărârea prin care se decretează ştergerea din lista provizorie este a se înmâna şi aceluia, la al cărui drept de alegere se referă hotărârea.

§ 46. Dreptul de jalbă compete aceluia care a dat reclamaţia ori observările asupra cărora a decis comisiunea centrală, şi apoi aceluia, a cărui drept de alegere vine atins în hotărârea adusă. Aceia, cărora hotărârea a fost înmânată, după § ul 45, pot să înainteze plânsoare la judecătoria administrativă, în scris sau şi prin graiu viu, prin prezidentul comisiunei centrale, în 15 zile dela înmânare, iar ceilalţi cel mult din 5 August în 15 zile. Despre jalbele date cu graiu viu se face proces verbal. In plânsoare pot să fie înşirate şi documente nouă doveditoare, dar pe schimbări întâmplate în timpul mai nou plânsoarea nu poate fi întemeiată.

Comisiunea centrală poate să-şi facă observările cu privire la plânsori şi dovezi, şi apoi înaintează toate plânsorile de-odată, cu observările făcute, până la 1 Septemvrie, judecătoriei administrative. Dacă cuiva i s'a înmânat hotărârea amintită în §-ul 45 astfel, că terminul dat pentru înaintarea plânsorii cade pentru el după 31 August, poate înainta plânsoarea în 15 zile dela înmânare, cel mult însă până la 15 Octomvrie. O astfel de plânsoare comisiunea centrală o trimite numai decât judecătoriei administrative.

§ 47. Asupra plânsorilor date, asupra hotărârilor comisiunei centrale decide judecătoria administrativă, în senat compus din secţia administraţiei generale. Pentru a se aduce hotărâre valabilă se cere, ca senatul să fie compus din un preşedinte şi cel puţin doi membri, dintre cari barem unul trebuie să aibă cualificaţia de judecător. Amăsurat trebuinţei pot să fie compuse şi mai multe astfel de senate.

Rezolvarea chestiilor se face pe baza actelor, fără ascultarea părţilor, pe lângă espunerea lucrului în şedinţă publică. Dacă însă judecătoria află de lipsă, poate să ordoneze pentru limpezirea chestiei şi pertractare directă verbală. In caz de necesitate judecătoria administrativă poate să ordoneze şi întregirea actelor şi stabilirea mai clară a stării lucrului.

De altcum modul de rezolvare a acestor afaceri îl stabileşte ministeriul, prin regulament separat.

Judecătoria administrativă e datoare să rezolveze în merit plânsorilor intrate, până la 1 Decemvrie, şi să retrimită actele comisiunei centrale.

§ 48. Dacă nu s'a dat plânsoare din nici o parte în contra hotărârilor aduse din partea comisiunei centrale asupra reclamaţiunilor şi observărilor, în înţelesul §-lui 46, sau dacă în cazul înaintării de plângeri, judecătoria administrativă le-a rezolvat pe toate în merit cu privire la respectivele liste electorale: listele acestea devin liste definitive.

Comitetul central compune acum lista definitivă a alegătorilor după comune, respective după cercuri de votare, în cinci exemplare autentice.

Toate listele definitive electorale le subscrie prezidentul şi notarul, cari rămân personal responsabili pentru compunerea lor credincioasă şi îngrijită.

§ 49. Un exemplar din lista definitivă a alegătorilor se trimite ministrului de interne, al doilea exemplar se depune la competentul notar regesc din centrul cercului electoral, spre folosinţa alegătorilor, iar dacă sunt mai mulţi notari publici, la cel designat din partea comitetului central, al treilea exemplar se trimite oraşelor şi comunelor interesate, în Budapesta respectivelor antistii cercuale.

Exemplarele ce rămân, se păstrează în arhiva municipiului, ori a oraşului cu magistrat.

Notarul public regesc ia în păstrare exemplarul lui încredinţat fără taxe.

§ 50. Comitetul central e dator să trimită până la 31 Decemvrie, listele definitive ale alegătorilor, la adresele numite în §-ul 49.

§ 51. Listele electorale definitive sunt valabile pentru anul care urmează anului în care s'a făcut rectificarea.

La aceeaş alegere de deputat, chiar şi dacă e alegere de întregire, au să fie întrebuinţate în decursul întregei alegeri aceleaşi liste, pe baza cărora s'a început alegerea, chiar şi în cazul, când alegerea iese din anul pentru care listele sunt valabile.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Distincţie. Domnul *Titu Maiorescu*, prim-ministrul român, a fost distins cu ordinul „*Vulturul alb*“ din partea Ţarului rusesc, şi cu ordinul „*Vulturul roşu*“ din partea Impăratului Germaniei. Intre împrejurările actuale, prin cari trece România, sunt semnificative aceste înalte distincţiuni, acordate domnului ministru-president al României.

*

O hotărâre bună. Guvernul din România a luat hotărârea, ca la mănăstirea *Varatec* să înfiinţeze un atelier, în care se vor confecţiona costume preoţeşti. Se vor trimite în Rusia şi în Ardeal călugăriţe şi mirence, spre a învăţa meseria aceasta cu temeinicie. Atelierul va fi subvenţionat din partea guvernului român.

*

Crucea-roşie. Adunarea generală ordinară pentru anul curent a filialei sibiene a Reuniunii „*Crucea roşie*“, se va ţinea în 6 Februarie a. c. la orele 4 d. a. în casa comitatului. La această adunare generală vor lua parte şi acei membri noi, cari au intrat în mod numeros în timpul din urmă.

*

Cununie. D-l Dr. *Laurean Gherman*, director la banca „Vatra“ din Cluj, şi-a serbat cununia cu dşoara *Nuţi Todea* din Reghinul săsesc, Sâmbătă, în 25 Ianuarie n. c. Din acest prilej dl Dr. Gherman şi-a rescumpărat obicinuitele anunţuri de cununie, cu suma de 20 cor., donată „Fundaţiunei pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria“.

*

Vezuvul ameninţă cu erupţiune. Din Neapol vine vestea, că muntele Vezuv iarăşi fierbe. Din numeroase cratere se ridică de mai multe zile nori grei de fum. O mare parte a locuitorilor şi-a părăsit locuinţele şi petrece nopţile sub cerul liber.

*

Revocarea unui proiect de lege. Membrii cabinetului englez, cum se vesteşte din Londra, nu s'au putut înţelege în chestiunea dreptului de vot al femeilor. De aceea ministrul-prezident *Asquith*, în şedinţa de Luni a camerei de jos, a declarat că guvernul îşi retrage întreg proiectul de lege electorală.

*

Abdul Hamid. Din Constantinopol se scrie, că exsultanul Abdul Hamid, ajungând noul guvern la putere, nu va mai rămânea în capitală, ci va fi dus la Conia.

*

Despre muntele Atos. Ştirea, că muntele *Atos* va fi proclamat republică bisericească, a îndreptat atenţiunea Europei asupra sfântului munte. Istoria spune, că primii călugări pe muntele Atos au fost colonizaţi de Impăratul Constantin cel Mare; se crede însă că în partea locului au existat călugări cu mult mai înainte. Turcii cuceritori au respectat vechile privilegii ale călugărilor, iar mănăstirile au plătit bucuros sultanului tributul cerut. Pe munte locuesc astăzi peste şase mii de suflete: jumătate călugări, jumătate fraţi. Sunt mai cu seamă greci, dar se găsesc şi ruşi, români, bulgari şi sârbi. In bibliotecile mănăstirilor de pe sfântul munte au pătruns mulţi arheologi străini şi au studiat manuscripte şi vechi documente dintre cele mai preţioase. Bibliotecile acestea cuprind şi astăzi material bogat şi de valoare pentru istoria evului mediu. — Clima muntelui Atos, scutită de ploi şi vânturi, este incomparabil de plăcută.

*

In loc de anunţuri de căsătorie. Absolventul în teologie, dl *Ioan Ignaton* (Sibiiu), în loc de anunţuri despre căsătoria sa cu dşoara *Teodora Antonescu* (Sălişte), dărueşte cor. 10 la fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni.

*

Urmările războiului în Macedonia. Corespondentul din Salonic al ziarului sibian *S. D. T.* scrie, că în drumul său dela Drama până la Salonic adecă pe o întindere de 231 chilometri, n'a dat cu ochii de nici un singur ţăran turcesc. Toate satele sunt deşerte şi pustiite. Nenumărate movile proaspete arată locul, unde cei rămaşi acasă neputând să fugă, şi-au găsit sfârşitul înfiorător. Cete de câni fără stăpân rătăcesc în locurile părăsite şi îşi stâmpără foamea desgropând cadavrele înmormântate în pripă. In lacul Doiran şi în râul Vardar au fost aruncate sute de cadavre, — şi are să treacă multă vreme, până când se vor mai prinde peşti şi raci din apele acestea infectate ale Macedoniei. Cine a văzut vărsările de sânge şi grozăviile de aici, nu poate decât să dorească sosirea păcii cât mai curând.

*

Statistica naşterilor din 1912 în Sibiiu. In anul 1912 s'au născut în oraşul nostru 460 băeţi, dintre cari născuţi morţi sunt 15, au murit 53, astfel mai rămân *392 de băeţi*. Fete s'au născut 427, dintre care născute moarte 12, au murit 47, mai rămân va să zică *368 de fete*.

*

Congres de medici. Al doisprezecelea congres internaţional de oculistică se va ţinea sub protectoratul ţarului la Petersburg în 1914. Intre temele congresului este şi: etiologia trahomei.

*

Vot de neîncredere. Adunarea generală a oraşului Cluj, ţinută Luni după ameazi, a primit un proiect de resoluţiune, prin care cu 55 voturi contra 47 se votează neîncredere guvernului, şi se protestează contra proiectului de lege electorală, alcătuit de guvernul actual.

*

Jocuri olimpice. Comitetul pentru expoziţia de anticităţi ruseşti, cu prilejul jubileului Romanov, va organiza jocuri olimpice internaţionale în oraşul Kiev.

*

Vizitarea şcolilor. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a însărcinat, începând cu 1 Februarie 1913, pe dl Andrei *Killyéni*, director la şcoala civilă din Satulung, să viziteze şcolile civile şi şcolile poporale superioare din comitatatele Sibiiu, Târnava-mare, Braşov şi Făgăraş, ear la şcolile din Târnava-mică, Bistriţa-Năsăud, pe dl Albert *Pallos*, director al şcolii civile din Cluj.

*

Cărţi de expediţie. Direcţiunea poştelor r. ungare publică următorul comunicat: Pentru cei ce trimit cu poşta scrisori recomandate şi pachete în massă (deobicei peste 26 de bucăţi deodată), oficiile poştale pun la dispoziţie *cărţi de expediţie* în format mai mare şi format mai mic, cu preţul de 70 şi 50 fileri. Cărţile acestea sunt foarte practice, şi procurarea lor se recomandă tuturor celor interesaţi. Alte informaţiuni se pot afla dela orice oficiu poştal.

*

Operă în Sibiiu. Societatea de muzică *Hermania* va reprezenta şi în anul acesta, în Martie, o operă, şi anume se va juca a doua oară *Tannhäuser*.

*

Vandalism într'un muzeu. Un individ din provincie a vizitat zilele acestea galeria naţională din Londra şi a nimicit total mai multe tablouri, între care trei sau patru erau cele mai preţioase lucrări de artă. Atentatorul a fost arestat imediat. Se zice, că este vorbă de fapta unui nebun.

*

La legatul Dr Ion Borcea pentru ajutorarea copiilor din Sălişte, aplicaţi la meserii, al fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, distinsa familie Şandru a binevoit a dărui cor. 40, advocatul Dr. Lucian Borcea, fratele mult regretatului Dr. Ion Borcea, cor. 40 şi N. N. 20 cor. sau *în total cor. 100*. La fondul Popea au mai dăruit: Nicolae Mohan, cul. tip. emer., Trandafir Dragomir, par. (Arpaş), Nicolae Platoş, paroh (Rusciori) şi Ioan Neagoe, par. (Stremţi), câte 50 bani, D. Pulca, paroh (Beşa) 40 bani, Ioan Petrişor, paroh (Alţina) şi Nic. Opriş, paroh (Şuramare), câte 20 bani, Iovian Murăşan, protopop (Turda), Vasile Runcean, par. (Aţintiş) şi Ioan Roman, paroh (Tălmăcel) şi soţia sa Iustina şi fiul lor Ion câte 1 cor. Pentru prinos aduce calde mulţămite, în numele comitetului Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, Vic. Tordăşianu, prez.

*

Concert în Turnişor. Corul bisericesc din Turnişor va da un concert împreunat cu declamare, teatru şi joc Dumineca, în 20 Ianuarie st. v. (2 Februarie n. 1913) în sala şcoalei gr.-or. române din loc. Inceputul la 8 ore seara.

*

Avizăm dinadins pe toţi meseriaşii români din Sibiiu spre luare aminte a anunţului publicat în numărul foii noastre de azi dela corporaţiunea meseriaşilor sibieni!

Din public.*)

Mulţămite publice.

La colecta în favorul augmentării fondului de zidire a bisericii nouă gr.-or. în Vălenii-Şomcuţii au binevoit a dărui: Domnul Vasile Pocol proprietar în Letca 100 coroane; ear dela credincioşii din următoarele parohii au intrat: Din Petrila 20 cor., Răhău 10 cor., 88 Cacova 4 cor., Plopiş 3 cor. 96 fil., Bucium-Muntari 3 cor., Vecerd 7 cor. 92 fil., Hălchiu 6 cor., Margine 3 cor. 30 fil., Ohaba forgaciu 4 cor. Comana inferioară 6 cor. 40 fil. Zarandpatak 5 cor. Baia (Kisbaja) 5 cor. 60 fil., Hurez 22 cor, Torjas 2 cor., Cărpiniş 14 cor. 38 fil., Căraci 3 cor. 54 fil. Nádpatak 3 cor., Ökrös 3 cor. 70 fil., N. Topoly 2 cor., Köröscsente 1 cor., Marpod 2 cor., Cărbunariu 8 cor. 80 fil., Temesvár-Erzsébet város 5 cor. 42 fil. Total suma de 248 cor. 38 fil. Tuturor binevoitorilor dăruitori în numele credincioşilor din Vălenii-Şomcuţii le esprim şi pe această cale cele mai sincere mulţămite. Vălenii-Şomcuţii, la 7/20 Ianuarie 1913.

Stefan Gheţie
paroh gr.-or. rom.

*

Pentru procurarea unei cununi pe mormântul fericitei în Domnul primei presidente a „Reuniunii femeilor române greco-orientale din Făgăraş şi jur“, *Anastasia Popescu*, reposată în Beclean la 23 Decemvrie 1912 stil nou în etate de 86 ani, au contribuit următoarele doamne membre şi domni: Zinca Pandrea 2 cor, Elena Belle 2 cor., Maria Dr. Şerban 2 cor., Eugenia Dr. Turcu 4 cor. 50 fil., Maria Popescu 2 cor., Elisabeta P. Popp 1 cor., Anna Popa Radu 1 cor., Luiza Şenchea 1 cor., Victoria Aron 1 cor. Marioara Perţia 1 cor., Ana Borzea 1 cor., Zoe Vas 1 cor. Constanţa Mândrean 1 cor., Lucreţia Bârsan 1 cor., Elena Jiga 1 cor., Victoria I. Scurtu 1 cor., Eugenia Păcală 60 fil. Maria Dârlogea 60 fil. Roza Furcă 40 fil., Paulina Meţian 60 fil., Elena Poparad 40 fil., Zinca Căldărariu 40 fil. şi Ana Dr. Motoc 2 cor., Dr. Nicolae Şerban, deputat 2 cor., Dr. Teodor Popescu, advocat 1 cor., Dr. Camil Negrea, advocat 1 cor. şi Maria Vişia 50 fil. Suma 33 cor.

Această cunună s'a cumpărat cu suma de 33 coroane, şi s'a depus pe cosciugul neuitatei foste prime presidente *Anastasia Popescu*, văduvă protopopească gr.-or., printr'o comisiune constătătoare din doamnele membre: *Maria Dr. Şerban, Ana Dr. Motoc* şi *Aneta Stoica de Vist*. P. T. doamne şi domni, cari au contribuit pentru această cunună, li se aduce mulţămită, eară pe reposata *Anastasia Popescu* Dumnezeu să o odihnească!

Făgăraş, 3 Ianuarie 1913 nou.

Pentru reuniune:

Ana Dr. Motoc
cassieră.

Nicolau Aron
paroh gr.-or.

*

Femeile din Poplaca în număr de 36 s'au constituit acum de curând în 8 Decemvrie 1912 sub prezidiul Dnei preotese Dobra Baca în „Reuniune de femei“ cu scop de a înfrumseţa biserica şi şcoala, — de a ajuta femeile lehuze sărace şi copii săraci cu vestminte şi hrană. Pentru a putea satisface scopului, femeile din reuniune au colectat între ele şi în comună grâu, bani şi vestminte. Grâu s'a adunat peste 3 hl., din care s'au făcut 400 colăcei şi 430 covrigi, cari s'au împărţit între toţi copiii de şcoală şi între oamenii săraci din comună. Din banii colectaţi s'au cumpărat tricouri pentru copii, împărţindu-se la peste 30 de copii de şcoală vestminte. Ear unei femei sărace lehuze i s'au dat toate vestmintele necesare pentru copii.

Tuturor acestor binefăcători, cari au contribuit la măreţul scop, le esprim şi pe calea aceasta mulţămită, — rugând pe Dzeu să le resplătească însutit fapta lor.

Poplaca, în 26 Decemvrie 1912 st. v.

Coman Baca
paroh.

*

Subscrişii în numele comitetului parohial gr.-or. din Jacul-român, protopopiatul Sighişoarei, ne simţim plăcut îndemnaţi a aduce şi pe această cale cele mai călduroase mulţămiri tuturor acelor onoraţi oaspeţi, cari cu ocaziunea petreceri teatrale aranjate de tinerimea şcolară în edificiul şcoalei gr.-or. în ziua de 7/20 Ianuarie spre scopul augmentării fondului pentru înmulţirea recvisitelor şcolare, au binevoit a contribui cu suprasolviri, ş'anume:

Spiridon Moian, căpitan, Murăş-Oşorhei 7 cor., Ioan Popa, paroh Vidacutul-român 1 cor. 80 fil., Terentie Popoviciu paroh Jacul-român, 2 cor. 20 fil., Alexandru Meşter sergent de jandarmărie, Jacul-unguresc 2 cor, Ludovic Senkovici, comerciant, Jacul-ung 1 cor. 80 fil., Familia A. Boer, Jacul-rom. 1 cor. 20 fil., Ioan Boer, Jacul-rom. 1 cor. 60 fil. Szenti Ienő, notar cercual, Veczka, 1 cor., Naftali Izsákné, 1 cor, Gyöngyösi Bèla, preot ref. Jacul-ung. 80 fil. Andreas Weber, vice-notar cerc. Nadeşul-săsesc, 80 fil. Augustin Bălăban funcţionar al „Băncii generale de asigurare“, 80 fil., Lőrincz Dénes, Jacul-ung. 80 fil., Iakab Lajos, Jacul-ung. 60 fil., Demeter Arpad, jurist. 80 fil., Kisgyőrgy Ienő înv. ref. Jacul-ung. 80 fil., Ioan Barabaş, Jacul rom. 80 fil.

Din aceste suprasolviri, cât şi din solvirile taxelor de intrare, după detragerea speselor avute, a rezultat pentru fondul şcoalei un venit curat de 41 cor. 89 fil.

Aducem cele mai adânci mulţămite atât marinimoşilor suprasolvenţi cât şi tuturor binevoitorilor oaspeţi, cari prin presenţa lor ne-au sprijinit întru reuşita materială a scopului nostru.

Jacul-român, la 12/25 Ianuarie 1913.

Terentie Popovici
paroh-preşedinte.

George Moian
notar.

Poşta redacţiei.

Domnului P. P. Boian. Raportul trimis în Noemvrie s'a publicat de mult.

Teatru.

Sâmbătă se dă în beneficiul artistului *Ferdinand Walter* opereta comică „*Ein armes Mädel*“, Dumineca d. a. opereta „*Die Dollarprinzessin*“, şi sara „*Alt-Heidelberg*“, dramă în 5 acte, Luni „*Glaube und Heimat*“, tragedie.

Cărţi şi reviste.

Luceafărul revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 2, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Oct. C. Tăslăuanu, Românii şi Ungurii. Maria Cunţan, Triole (poezie). Veniamin Negru, Un ban nou. I. N. Pârvulescu, Nopţi de toamnă (poezie). I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). Ecaterina Pitiş, Cântec (poezie). Cronici: R.: Un exemplu pentru noi. D. N. Cabadaieff: Un pictor bulgar: Ivan Mârkvicka. * * *: Mişcarea cooperativă. Insemnări: Armistiţiu literar. Literatura de Crăciun Un început de polemică literară. O propunere. Slavii de sud. Votul universal. Martirii şcoalei secundare. Păcatul. Tolstoi şi Rubinstein. Centenarul lui Gr. Alexandrescu. Ion Maiorescu. Icoane sfinte. — Poşta redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: I. Mârkvicka: Sâmbăta morţilor. Principesa Maria Luisa a Bulgariei, în costum vechiu de domniţă bulgară. Portretul regelui Ferdinand al Bulgariei. Turc fumând. Nuntă ţărănească bulgară. O mireasă bulgară din jurul Sofiei. Ţigănci. Jocul naţional bulgar „Raceniţă“. Păstoriţa. Cap de studiu. Păstor de capre. Jertfa (Corbanul) dela Sf. Gheorghe.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă actualul preot și cu drept de succesiune în parohia de clasa I (primă) din **Vinerea**, (tractul Orăștiei,) se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltului ordin consistorial dto. 2 Ianuarie 1913 Nr. 14.773 Bis. 1912.

Emolumentele postului de capelan sunt:

1. Din ajutorul de stat pentru capelani întregirea obvenentă.

2. Jumătate din venitele dela altar, întregi venitele stolare ce vor obveni dela parohieni locuitori sub numerii caselor 239—520, precum și din filia Cujir.

Reflectanții au a-și așterne cererile instruite în senzul legilor din vigoare la of. gr.-ort. al Orăștiei în terminul indicat și a se prezenta pe lângă restricțiunile regulamentare spre a face cunoștință cu poporul, cântând, predicând, ori servind în biserica de aici.

Vinerea, din ședința comitetului parohial ținută la 10/23 Ianuarie 1913.

Ioan Iosif
președinte.

Dionisiu Giurgiu,
notar al com. par.

Nr. 3/1913. (17) 1—3

Vidi:

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 1002/1912. prot. (18) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a II a **Feriház,** protopresbiteratul tractului Sighișoara pe baza rezoluțiunei Preaveneratului conzistoriu arhidiecezan din 15 Ianuarie 1913 Nr. 375 Bis, să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 15 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 76/1912. (15) 1—1

Publicațiune.

Acei membrii, cari nu au **satisfăcut obligamentelor de plată** față de corporațiune în timp de 15 zile dela inmanuarea provocării sunt pe această cale provocați că până în **15 februarie st n.** cu toată siguranța să-și achite acele restanțe, căci în caz contrar se vor încassa **prin execuțiune!**

Totodată se provoacă toți aceia, cari pe teritorul orașului exerciază o meserie condiționată de cunoștințe speciale, și încă nu au primit mandat de plată, și dacă nu a fost deja la noi, să se prezinte **fără amânare** în biroul nostru Strada Bruckenthal Nr. 18.

Mai departe se provoacă toți aceia cari pe teritorul orașului practică una din acele meserii, și nu sunt în posesiunea unui certificat de concesiune, să se prezinte fără amânare la noi spre a-și procura aceste drepturi, căci în caz contrar vom face pași de lipsă pentru sistarea acelor **întreprinderi neconcesionate** și contra lor se va purcede cu cea mai mare **strictețǎ a legii!**

In fine admoniăm toți membrii corporațiuniei noastre, ca să nu **angajeze** (primească) nici o **calfă** (ori **fată**) fără cărticică de serviciu, iar înștiințarea și desștiințarea personalului să se întâmple regulat și la timpul său imediat; **învățăcei** să nu angajeze fără contractul necesar, că dacă aceste dispozițiuni nu le va respecta, atunci vor fi **strict pedepsiți** și Corporațiunea are obligământul să țină controlă severă și să facă arătare la oficiul pentru amendare contra fiecăruia.

Sibiiu, 23 Ianuarie 1913.

Corporațiunea Meseriașilor.

„VENEȚIANA“,

institut de credit și econ., soc. pe acții în Veneția inferioară.

takarék és hitelintézet részvénytársaság, Alsó-Veniczén.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Venețiana“ societate pe acții, să învită conform §. 17 din statute la

a XI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Veneția inferioară în **23 Februarie st. n. 1913** la 2 ore p. m.

Obiectele:

1. Alegerea unui notar și a 2 membrii verificători.
2. Raportul direcțiunei și comitetului de supraveghere despre bilanțul anului 1912 și darea absolutorului.
3. Impărțirea profitului de pe anul 1912 și cetirea bilanțului.
4. Alegerea a 3 membri în direcțiune.
5. Alegerea a 5 membri în comitetul de supraveghiare.
6. Modificarea §-lui 50 din statutele societății.

(20) 1—1 **Direcțiunea.**

Meghivó.

Az alsóveniczei „Venețiana“, takarékpénztár részvénytársaság, reszvényes urai a szabály rendelet 17 § a értelmében meghivatnak:

a XI.-ik rendes közgyülésre

mely Alsóveniczén **1913 évi február hó 23 án** d. u. 2 órakor fog megtartatni a következő:

Tárgysorozattal:

1. Egy jegyző és 2 bizottsági tag megválasztása.
2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése az intézet 1912 évi müködéséről és a felmentés megadása.
3. Az 1912 év végérel lezárt mérleg számla felolvasása és a tiszta nyereség felosztása
4. 3 igazgatóságitag megválasztása.
5. 5 felügyelő bizottsági tag megválasztása.
6. Az alapszabály 50 ik §-a modositása.

Az igazgatóság.

Contul bilanț la 31 Decemvrie 1912.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon.	K f	K f
Cassa — Pénztár		4,702·26
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	224,861·—	
Cambii cu acop. hip. — Jelzál. bizt. váltókölcsön	61,064·—	285,925·—
Credite personale — Kötvénykölcsön		15,967·—
Debitori — Adósok		105·—
		306,699·26

Pasiva—Teher.	K f
Capital de acțiuni — Alaptőke	20,000·—
Fond de rezervă — Tartalékalap	27,005·—
Fond cultural — Müvelődési alap	1,261 90
Depuneri spre fruct. — Takarékbetétek	224,747·10
Reescont — Visszleszámitolás	18,766·—
Creditori — Hitelezők	2,375 08
Interese trans. antic — Előlegezett kam.	4,778 80
Profit curat — Tiszta nyereség	7,765·38
	306,699 26

Contul profit și perderi.

Debit—Tartozik. Nyereség és veszteség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik.	K f	K f
Interese de dep. spre fructif. — Tartalék betéti kamatok		12,199·34
Spese — Költségek:		
Chirie — Házbér	200·—	
Salare — Fizetések	2,850·—	
Porto — Postadij	33·62	
Spese de birou — Irodai költs.	338 18	3,421 80
Contribuțiune — Adó:		
Dare directă — Egyenes adó és közpotadó	2,030 92	
10% dare după int. de dep. — 10% betéti kam. után	1,219·93	3,250·85
Profit curat — Tiszta nyereség		7,765·38
		26,637·37

Credit—Követel.	K f	K f
Interese — Kamatok:		
Interese de escont — Leszámitolt kamatok	16,179·22	
Interese de cred. camb.—Jelz. bizt. kamatok	4,621·23	
Interese de cred. pers. — Kötvénykamatok	1,723·24	22,523·69
Proviziuni — Jutalékok		4,113·68
		26,637 37

Veneția inferioară, 31 Decemvrie 1912. — Alsóveniczén, 1912. dec. hó 31-én.

George Comanici m. p., dir. exec. — igazgató.
Nicolae Cornea m. p., cassar — pénztárn.
Mihail Ganea m. p, contabil — könyvelő.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

G. Comaniciu m. p. **M Mateiu** m. p. **Nic. Cornea** m. p.
Ioan Popița m. p. **Mija Rosalim** m. p. **G. Halmagyi** m. p. **G Pop** m. p.

Conturile prezente confrontându-se cu registrele principale și auxiliare s'au aflat exacte. — Alúlirott felügyelő bizottság a jelen számlákat megvizsgáltuk, valamit a fő és mellékkönyvekkel összehasonlitván azokat, mindenben helyesnek találtuk.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Veneția-inferioară, în 26 Ianuarie 1913. — Alsóveniczén, 1913 január hó 26 án.

Zosim Oana m. p. **Valeriu Sassebesi** m p. **Niculae Stoica** m. p.
Georgiu Ciocan m. p. Rev: **George Fuciu** m. p.

„CORDIANA“,

institut de credit și de economii, societate pe acții în Fofeldea.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Cordiana“, societate pe acții se învită conform §-lor 19 și 20 ai statutelor societății la

a XV-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Fofeldea (localul institutului) **Duminecă, 23 Februarie st n. 1913** după ameazi, la 1 oră

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii, Bilanțul anului de gestiune 1912 și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Alegerea a 2 membri în direcțiune cu mandat pe 5 ani.
4. Fixarea marcelor de prezență pentru membri direcțiunii.

Domnii acționari, cari în sensul §§-lor 22, 23 și 24 din statutele societății voesc să participe la adunarea în persoană, sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual dovezile de plenipotență, cel mult până Vineri, în 21 Februarie n. a. c., la 6 ore p. m, la cassa institutului în Fofeldea, la Filiala institutului nostru în Agnita, la institutul de credit și economii „Albina“ în Sibiiu, „Filiala Albina“ Brașov, sau la „Cassa de păstrare“ Săliște.

Fofeldea, 26 Ianuarie 1913.

(19) 1—1 **Direcțiunea.**

Contul bilanț cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon.	K f	K f
Cassa — Készpénz		4,993·93
Cambii de bancă — Bank váltók		612,973·—
Impr. hipot. — Jelzálog kölcsönők		95,357·—
Credite de cont-curent — Folyó számla		3,775·24
Efecte — Értékpapirok		4,400·—
Realități — Intézeti házak		6,500·—
Mobiliar — Felszerelés	1,200·—	
amortizare — leirás	120·—	1,080·—
		729,079·17

Pasive—Teher.	K f
Capital social — Részvénytőke	120,000·—
Fondul de rezervă — Tartalék alap	40,253·—
Fond. spec. de rez — Rendkivüli tart alap	2,754·—
Fondul de penziuni — Nyugdij alap	4,095·—
Depuneri spre fructificare — Betétek	385,098·86
Reescont — Visszleszámitolás	150,706·—
Creditori — Hitelezők	5,150·—
Dividende nerid. — Fel nem vett osztalék	9 —
Interese transitoare — Atmeneti kamatok	6,210·—
Profit curat — Tiszta nyereség	14,803·31
	729,079·17

Contul perdere și profit.

Debit—Tartozik. Veszteség és nyereség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik.	K f	K f
Interese — Kamatok:		
pentru dep. spre fruct — Betéti kamatok	19,224 01	
pentru credite de c.-curent — folyó számla	1,694·78	20,918·79
Spese — Költségek:		
Porto, tip, diverse—Postadij, nyom., különféle	2,372·24	
salare — fizetések	7,000·—	
Marce de prez — Jelenl. dijak	274 40	
Chirie — Házbér	640·—	10,286·64
Contribuțiune — Adó:		
directă și arunc com. — Egyenes, ut és megy adó	3,555·56	
10% după interese de dep. — 10% betéti kamatok után	1,990 82	5,546·38
10% amortizare din mobiliar — 10% a leltár számlán		120·—
Profit curat — Tiszta nyereség		14,803·31
		51,675·12

Credit—Követel.	K f	K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii de bancă — leszámitolt váltók után	33,972 33	
dela impr. hip. și pe oblig. — jelzálogos kölcsönők után	7,576·89	41,549 22
Chirie — Házbér		800·—
Proviziuni — Jutalékok		9,325 90
		51,675·12

Fofeldea, 31 Decemvrie 1912.

Iosif Lissai m. p., prezident.
Petrescu m. p., dir. executiv.
I. Nastase m. p, contabil.
I. Maniu m. p., cassar.

Direcțiunea:

I Precup mp. **I. Neagu** mp. **A. Manuil** mp. **V. Bonea** mp. **D Rațiu** mp. **Dr. S. Chețian** mp.

Examinând conturile prezente, le am aflat exacte.

Fofeldea, 26 Ianuarie 1913.

Comitetul de supraveghiare:

Aureliu Millea mp. **Roman Maiang** mp **Toma Sava** mp. **Simion Dragoman** mp **Pavel Manuil** mp.

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat în cursul anului trecut de mai multeori cărțile și valorile institutului „Cordiana“, și am aflat totdeauna cea mai bună ordine.

Bilanțul anual și contul Perderi și Profite pe anul de gestiune 1912, le am examinat și le-am aflat în deplină ordine și în consonanță cu registrele principale și auxiliare ale institutului.

Deci vă propunem a da absolutor direcțiunii și subsemnatului comitet pentru anul de gestiune 1912.

In privința împărțirii profitului curat ne alăturăm întru toate la propunerile direcțiunii.

Fofeldea, 26 Ianuarie 1913.

Aureliu Millea m. p., prez. com. de suprav. **Roman Maiang** m. p.
Toma Sava m. p. **Simion Dragoman** m. p. **Pavel Manuil** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 22 Ianuarie (4 Februarie) 1913. Nr. 8.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Legea electorală.

Sibiiu, 3 Februarie n.

II.

Cetim în ziarele din capitala țării, că atât în sânul comisiunei speciale, cât și în sânul guvernului, să manifestă tot mai mult dorința, de a se introduce unele modificări în proiectul de lege despre alegerea de deputați la dieta țării. Ar fi bine, dacă ar fi așa. Pentrucă în cele din urmă, misiunea unui guvern, și datorința unei majorități parlamentare, nu este aceea de a provoca nemulțămiri și supărări în țară, ci din contră, de a face, ca toți cetățenii se fie deopotrivă mulțămiți cu activitatea lor, cu totul desinteresată.

Ne-ar părea nespus de bine, dacă modificările, cari se intenționează a se întroduce în noul proiect de lege, ar fi de natura, de a ne mulțămi și pe noi, poporul român din patria aceasta. Am spus în numărul trecut, că ce modificări am crede noi, că ar trebui se fie făcute în legea nouă electorală, și acum venim să ne motivăm propunerea făcută.

Dorim reducerea etății celor îndreptățiți să aleagă deputați la dietă, dela 30 la 24 de ani, din motivul, că ținem de o necesitate absolută, ca legile patriei noastre să stee în o anumită consonanță unele cu altele. Și cum lege avem, că fiecare cetățean, care a împlinit anul al 24-lea al etății, e cu totul independent, matur, și singur chemat a-și regula afacerile sale de orice natură, — e numai firesc lucru, ca în aceeași etate se fie admis cetățeanul și la alegerea de deputați pentru dietă. Pentrucă, dacă cineva are capacitatea dată de lege de a-și îngriji singur toate treburile sale, de interes vital pentru sine și familia sa, sigur că va avea capacitatea și de a putea judeca, că pentru interesele sale mai largi, care dintre candidați va fi mai bun și pentru care va fi bine să-și dee el votul? Mai este apoi și o altă lege, care dispune, că pentru a putea fi cineva membru al vreunei curți cu jurați să cere etatea de 26 ani (pe lângă alte condițiuni) Iar dacă jurat poate să fie cineva cu 26 de ani, și poate să croiască până și sentință de moarte asupra celor ce stau ca acusați în fața lui, — e de neînțeles, cum de se poate cere dela alegători, cari au se sevârșească un act cu mult mai mic și mai neînsemnat, o etate de 30 de ani, etatea, care nu se cere dela alegători nici unde în Europa?

Din aceste motive dorim deci, ca etatea îndreptățiților de a alege deputați la dietă să fie stabilită pentru toți într'un fel, și ea se fie de 24 ani, etatea majorenității.

Dorim apoi, cum am spus și în numărul trecut, reducerea censului, pentru cei ce știu ceti și scrie, dela 20 la 10, ori barem la 15 coroane, și pentru cei ce nu știu ceti și scrie, dela 40 la 20, ori barem la 30 coroane, și anume, din motivul, pe care nu l'am văzut destășurat până acum din nici o parte.

Datele statistice adecă, pe baza cărora s'a făcut aproximativa constatare a viitorilor alegători dela noi, au fost adunate pe temeiul tabelelor de dare din trecut, deci pe basa legilor de dare de până acuma. Se știe însă, că avem votate, sancționate și promulgate legi nouă de dare, cari încă nu au fost puse în aplicare până acuma. Vor fi puse însă cu începerea anului viitor. Ei bine, după aceste legi noue, țăranul, micul moșier, fie român, fie maghiar, va plăti cu mult mai puțin decât până acuma ca dare directă de stat, pentrucă darea pământului va fi mai mică cu 5%, iar darea personală și darea suplimentară să șterge de tot. Micul moșier va plăti deci în viitor numai dare de pământ și de casă, și astfel aproape jumătate din cei trecuți în statistica guvernului ca unii, cari ajung la măsură, fie în ce privește censul de 20, ori cel de 40 coroane, cad cu totul din combinație, pentrucă în viitor darea lor va fi mai mică, cu mult mai mică decât până acuma.

Dar se naște și o altă nemulțămire, — o anomalie foarte însemnată, — pe basa nouei legi electorale. După literile ei, cei trecuți acuma în listele electorale, remân și pentru mai departe alegători. Se știe însă, că pentru a fi putut fi trecut cineva în listele electorale, s'a cerut, după legea veche, ca să aibă în proprietate cel puțin 11 jugăre de pământ, fără considerare la aceea, că a știut ori nu a știut să scrie și să cetească. Acum însă se cere dela cel ce nu știe ceti și scrie, ca să aibă cel puțin 16 jugăre de pământ, deci cu 50% mai mult decât până acuma. Vom avea deci analfabeți, cari cu 11 jugăre de pământ sunt alegători, și analfabeți, cari numai cu 16 jugăre de pământ pot se fie alegători. Iar aceasta nu e *lărgire*, nu e estindere, ci e curată *răstrângere* a dreptului de alegere.

Din aceste motive ne esprimăm deci de nou dorința, ca etatea alegătorilor se fie redusă la 24 ani, iar censul asemenea să fie redus, și pentru știutorii, și pentru neștiutorii de carte, pentruca să putem spune, că întru adevăr, noua lege electorală *a lărgit* dreptul electoral, a înmulțit numărul alegătorilor, în mod însemnat, — nu l-a împuținat.

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Urmare).

Poate mi se va obiecționa, că studiul religiunii se propune și în școalele comunale, de către preotul confesiunii la care aparțin elevii. Știu și eu, că este așa. Dar ce poate face preotul în cele 2—3 ore pe săptămână cu propunerea sa, ce poate el drege, ca să nu poată strica un învățător, de altă confesiune, în alte 24 ore pe săptămână, mai ales când se știe, că confesionalitatea la școala aceea este ceva numai secundar, sau de a doua mână? Mai vine apoi și împrejurarea, că la noi învățătorii au se fie și cantori, și că școlarii fără îndemn regulat, zilnic, nu vor mai cerceta biserica cu regularitatea cu care o cercetează sub conducerea unui învățător confesional. Nu vor mai lua parte la înmormântări și la alte funcții religioase, cum participau sub conducerea unui învățător cucernic de legea lor, și așa tinerimea română se va retrage dela multe datini bune și frumoase, iar prin aceasta va slăbi tot mai mult simțul religios din tinerime, până ce va reci și se va înstrăina cu totul, făcând loc nepăsării față de religiunea străbună.

Aș mai putea aduce și alte motive, tot atât de ponderoase, pentru cultivarea alor noștri *prin biserică*, în școalele noastre *confesionale*, dar cred, că sunt de ajuns și cele deja până aci espuse. Se naște însă acum întrebarea cea grea:

IV. Cum să înființăm și susținem noi școale confesionale mai bune, mai corespunzătoare lipsei celei mari pentru poporul nostru?

După espunerea celor de mai sus, știu că din multe părți, și mai vârtos din ale bisericanilor, mi se va obiecționa, că ambele biserici române au făcut și până acuma tot ce a stat în puterea lor pentru școale și pentru cultura credincioșilor. Dacă ar sta aceasta, atunci ar urma, că *mai mult nu s'ar putea face.* Trist lucru, dacă ar fi adevărat. Căci atunci soartea noastră, pierirea Românului, ar fi confirmată. Eu însă mă rog să nu-mi iee nimenea în nume de rău, dacă din zel față de causa pe care o tractez aici, după experiențele pe cari le am, nu voi putea consimți cu aceia, cari mi-ar zice, că *din partea bisericilor noastre s'a făcut tot ce s'a putut face pentru școale.* Să nu mi se iee în nume de rău, dacă din contră, voiu afirma, că *nici pe departe nu s'a făcut aceea ce s'ar fi putut face, ce ar fi trebuit să se facă pentru causa școlară.* Simțesc

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Povești poporale. Partea I. și II., de G. Cătană.

Opiniunea asupra acestor povești mi-o presint în următoarele: Autorul poveștilor poporale din Banat, dl G. Cătană, a cules și publicat în ediția presentă poveștile ținutului său așa cum le-a auzit povestindu-le unul sau altul, fără să le aranjeze în anumite grupe după natura lor internă și fără să facă nici puțină selecțiune între ele. Astfel ne-a presentat de-avalma povești posibile și imposibile, povești, cari pot fi date în mâna elevilor de școala de toate zilele, pe lângă povești cari numai oameni mari le pot ceti, în aceste însă durere și povești, cari un om cu nițel bun simț nu le-ar fi eternizat în o colecțiune de povești, care pretinde să fie considerată de serioasă.

Așa autorul fără scrupul a publicat povestea lui Petru Blăstămatul (Tom. I. nr. 7), care pentru viața lui destrăbălată, bețivă și imoral grosolană ajunge la cinste și e distins a fi ginere de împărat, ba mai târziu chiar însuși împărat. Esceptionabile din punct de vedere moral sunt apoi (Tom. I. nr. 4) Povestea lui Pantilie, în care se vorbește de ibovnic și dragoste ordinară. În Tom. II. poveștile N. 1 Povestea unui vrăjitor, în care se aduce laudă minciunei, N. 3 Mărtanul cu clopotul, care cuprinde aluzii de dragoste neiertată. Tot de atare natură e N. 5 Strigoiul, în care ibovnicul vine și doarme mereu cu fata, ce anume și-a dorit astfel de dragoste. Privind peste tot duhul care transpiră în aceste povești, îți vine să presupui, *că tare infect trebue să fie mediul moral, în care s'au plămădit aceste povești.* Din cauza aceasta poveștile înșirate nu pot figura în repertoarul nici unei biblioteci școlare.

Dar multe și dintre celelalte povești cuprinse în colecția dlui G. Cătană nu prea au o valoare morală educativă deosebită. Peste tot autorul nu și-a dat seamă, că fiecare poveste, ori cât de fantastică, ori cât de imposibilă s'ar părea, totuși trebue să cuprindă în sine un adevăr, ca resultat al raporturilor de intențiuni și voințe a persoanelor din poveste. Din cauza aceasta în toată colecția de 25 povești abia poți găsi vre-o șasă *povești, cari cu liniște le poți da în mâna elevilor.* Aceste sunt în Tom. I. povestea N. 8 *Ispita, foarte frumoasă*, N. 6 *Povestea celor 12 ministri*, în Tom. II. N. 6 *Petru Cenușe*, N. 7 *Pitică*, N. 8 *Dzeu și Sf. Petru* și N. 13 *Dofin împărat.*

Limba în care sunt espuse poveștile esceptionând unele provincialisme fără rost (comegie, prepurtat, prerândiră, pustănătace etc.) și terminii pociți cătănești, cari în vorbă mai merg, în tipar însă nu prea ș d, e plăcută, fluentă și ușor de cetit chiar și de elevii școalei de toate zilele.

Pe baza celor espuse *nu pot* recomanda colecția poveștilor lui G. Cătană edit. Ciurcu, Brașov, 1908, pentru nici o categorie de școale și elevi. Numai în o eventuală ediție nouă, în care s'ar elimina poveștile sus esceptionate, aș putea-o recomanda pentru bibliotecile școlare. Spre scopul acesta ar trebui să se grupeze poveștile altcum, și adecă în partea I. să se publice cele indicate mai sus ca reușite deplin, iar partea a două cele neamintite. Partea primă ar fi atunci pentru elevii școalei de toate zilele, iar partea a II-a pentru elevii școalei de repetiție și și pentru adulți.

Sibiiu, în 21 Septemvrie 1912.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

*

1. *Nichita Balica*, de S. Moldovan, e o povestire istorică dela începutul secolului XVIII., în care ni se descriu vitejiile căpitanului Balica și moartea lui în urma trădării tovarășului său Toderaș, care din invidie, fiindcă Ana, fata popii Alexe, nu-l iubește pe el, ci pe Balica, îl tradează pe acesta și îi accelerează sfârșitul. In cursul luptei din urmă însă își primește răsplata cuvenită și Toderaș, care în toiul luptei, fiind recunoscut de Balica, e lovit în cap și culcat la pământ.

Această povestire, având o formă ușoară de nuvelă, ar fi potrivită a se ceti de elevii clasei a VI a în legătură cu luptele lui Fr. Rákoczi II. și cu epoca curuților (12—15).

2. *Movila lui Burcel* din aceeaș broșură, cu cuprinsul ei istoric și religios, a făcut și până acum bune servicii în școală și este menită a face și în viitor. Forma versificată este asemenea atrăgătoare și ireproșabilă (12—15).

3. *Mihu Copilul* prin lupta eroică a haiducilor levinți, cari răpun pe contrar, constitue o lectură potrivită pentru copiii și sub 12 ani. Observ însă, că ar fi mai bine să se reproducă variantele din colecția lui Alexandri sau G. D. Teodorescu, cari sunt mai frumoase.

Așa d. e. în loc de „haiduci levinți, duși dela părinți“ cum e în broșura de față la pag. 5, sună mai frumos „tot copii levinți, șoimi fără părinți“ — apoi terminul *levint*, fiind un barbarism din terminul ung. „*levente*“ trebue explicat în notă („sdravăn, frumos, chipeș“). Tot astfel și alți termini mai arhaici.

4 *Gruia Viteazul și tatăl său Novac* face impresia unei fabricații neisbutite, și are unele părți imorale, ca aceea unde se plânge Gruia:

„Că toate fetele mă bat,
Sara nu mă lasă 'n pat“...

și altele despre buțile de vin, deșertate de Gruia și despre „Anița crâșmărița“. Nu şi pricep prea bine, că prin această afirmaţiune a mea cu privire la acest punct am ajuns să fiu de acord cu multe dintre organele guvernului, bunăoară cu domnul *Grigorie Moldovan.* Dar adevărul mie'mi este mai presus de toate, şi chiar aci, unde facem o diagnoză grea şi serioasă, trebue să-l spunem pe faţă.

Eu nu voiu vorbi despre neesactitatea rapoartelor şcolare asupra învăţământului confesional, pe cari dl Moldovan le întonează, deşi am şi eu ştire, că zeu, în acele rapoarte prea de multeori esactitatea lipseşte. Nu voiu atinge aici nici aceea, că o mare parte din comunele noastre, ori n'au edificii şcolare, ori n'au învăţători, ori aceştia n'au dotaţiuni corespunzătoare, ori apoi le au numai pe hârtie, iar în faptă prea putin se poartă de grije de lipsele lor, şi în fine, lucrul principal, că *şcolarii lipsesc din şcoale,* şi astfel, ori dintr'una ori din altă causă de acestea, învăţământul sufere greu, şi nu poate progresa cu succes. Zic, nu voiu vorbi mai pe larg despre acestea, şi despre altele ca acestea, pe cari le-aşi putea ilustra cu o mulţime de date şi esemple, ci mă voiu mărgini a vorbi despre lucruri şi împrejurări, pe cari le cunoaştem toţi cu esactitate, cari chiar bat la ochii tuturor. Deci voiu începe de sus.

Ştim toţi, că pe la ambele mitropolii şi pe la toate episcopiile române s'au înfiinţat consistoare mari şi frumoase, s'au salarizat cât mai bine şi cât mai mulţi canonici şi asesori bisericeşti, s'au înfiinţat seminare cu internate frumoase pentru clerici, s'au pregătit şi s'au aplicat cei mai aleşi bărbaţi ca profesori la teologie, s'a lucrat foarte mult pentru infiinţarea de fonduri preoţeşti şi pentru mai buna dotaţiune a preoţilor. Iar în arhidiecezile gr. ort. şi gr. cat. din Transilvania se împart în tot anul mai multe zeci de mii ca ajutor preoţilor, astfel, încât aici am putea zice, că într'adevăr s'a făcut şi se face mai tot ce se pare posibil pentru preoţime, de sus până jos. Şi doară chiar azi am putea întreba: că după atâtea lucruri bune, făcute pentru servitorii altariului, oare devenit'a şi preoţimea mai deamnă de chemarea sa, ori poporul nostru făcutu-s'a mai bun şi mai moral?

Dar ca să nu ne abatem dela temă, se cercetăm şi se constatăm, oare paralel, într'acelaş timp, *făcutu-s'a ceva, şi cât s'a făcut, şi pentru şcoale, pentru profesorii şi învăţătorii noştri confesionali, pentru învăţământul sau cultura poporului nostru?*

Se analisăm, oare făcutu-s'au şi pentru administrarea învăţământului confesional consistoare mari şi frumoase pe la mitropolii şi episcopii? Oare aplicatu-s'au şi pe la senatele şcolare bărbaţi aleşi, bărbaţi de specialitate, în număr de ajuns? Oare făcutu-s'a dispoziţiune, ca barem atunci să fie vizitate toate şcoalele noastre prin comisari consistoriali, când s'a văzut, că încep a le vizita şi controla inspectorii guvernului? Oare înfiinţat-am şi pentru pregătirea pedagogilor asemenea institute, ca pentru clerici? Făcut-am şi pentru pedagogi seminare şi institute? Făcutu-s'au şi pentru sermanii învăţători fonduri? Impărţitu-s'au şi lor ajutoare, măcar pe a zecea parte ca la preoţi? Şi în fine, gânditune-am măcar de o administraţiune mai bună a învăţământului?

După mine în toată privinţa s'a făcut foarte puţin. Causa şcolară s'a clasificat pururea cam la locul din urmă, şi s'a luat mai peste tot, cum s'a îndatinat aceasta în mod deschilinit la cutare din sinoadele noastre diecezane, tot după terminarea tuturor celoralalte cause. Şi de aci se esplică, cum s'au născut şi se înmulţesc şcoalele comunale, mai prin toate părţile.

Cu întroducerea sinodalităţii, adecă a vieţii constituţionale prin dieceze, anume, prin cele ortodoxe, s'a aplicat pe lângă fiecare consistor câte un individ sub titlul de *referent şcolar,* şi prin aceasta se crede, că s'ar fi făcut un lucru mare. Ei, dar ce se facă un individ, la 500—600 de şcoale? Cum poate unul singur să corespundă, şi în centru, prin referade şi proiecte, şi se iasă şi prin comune, pentru a esamina şi pentru ale controla toate, pentru a-şi câştiga esperienţe, pentru a influinţa prin vaza şi ştiinţa sa, la faţa locului? Sau că doară influenţa directă, conducerea şi controla nemijlocită, pe care în ţerile cele culte se pune cel mai mare temeiu, pe care Cristos şi-a bazat lăţirea cu succes a legii, a învăţăturii şi luminii, — la noi n'ar fi de lipsă, ori ar fi chiar de prisos?

Poate se va zice, că şcoalele le visitează inspectorii districtuali, adecă protopopii. Bine ar fi, se fie aşa! Dar durere, nu e aşa! Pentrucă cele mai multe protopopiate, mai ales în părţile Ungariei, sunt mari şi estinse, cu câte 40 şi mai multe comune, ale căror comunicaţiuni rele, tocmai pe timpul când se ţin prelegerile, cine nu le cunoaşte? Astfel, dacă nu alta, apoi această calamitate publică împedecă mult o administraţiune promptă.

Avem şi noi câteva gimnazii, dintre cari unele de ani se află în împrejurări foarte critice. Şi oare făcut-am noi ceva pentru ajutorarea lor? Protestanţii şi calvinii, ale căror gimnazii sunt în condiţiuni mult mai bune decât ale noastre, fac în tot anul colecte pentru gimnaziile lor. Dar noi de ce să nu facem? Gânditune-am măcar la ameliorarea salariilor profesorilor? Spună, cei ce ştiu, că s'a făcut ceva!..

Când este vorba de a se vindeca un rău, să fim sinceri, să nu ne amăgim noi pe noi. S'au făcut în mai multe părţi şcoale comunale, în toate diecesele române. S'au aplicat la acelea mai numai învăţători streini, adecă de alte limbi şi confesiuni, măcar că elevii sunt români. Ei bine, să întrebăm comunele noastre bisericeşti pe unde s'a întâmplat aceasta, să întrebăm preoţimea şi protopopii, ca pe inspectorii nostri districtuali, să întrebăm chiar şi consistoarele noastre, ce au făcut, ce au intreprins, ce energie au desvoltat, pentru a salva sacrele noastre interese naţionale bisericeşti, atât de aproape ameninţate şi periclitate? Ridicat-au, îmbunătăţit-au şcoalele confesionale, ca să paraliseze şi arate de superflue pe cele comunale? Concentratus-au cei chemaţi cu toţii la olaltă, împreunatuşi-au toate puterile pentru susţinerea, apărarea, perfecţionarea şcoalelor confesionale? Sau dacă le-au lipsit mijloacele, cerut-au ajutor din careva fond esistent? Cerut-au sucursul şi ajutorul tuturor factorilor chemaţi a-i sprijini? Şi în casul, că după toate acestea nu au putut face cele de lipsă, chiar după ce s'au făcut şcoalele comunale, stăruit-am pe baza legii barem, ca să se aplice acolo învăţători de limba şcolarilor?

O mulţime de întrebări sunt acestea, şi altele de acestea, la cari cu greu vom putea răspunde în mod mulţămitor, şi şi mai cu greu va fi a ne scuza negligenţa.

Să nu mi se iee în nume de rău aceste observaţiuni sincere, căci prin ele nu voesc să fac cumva imputări, ci numai să lămuresc chestiunea. Eu nu voiu acuza, nici voiu judeca pe cineva, pentrucă cred tare, că şi aşa nu ne va trece pe nici unul, nici judecata lui Dumnezeu şi a posterităţii, nici mustrările cugetutui, când acesta să va deştepta, poate chiar pe patul morţii. (Va urma).

Proiect de lege

despre alegerea de deputaţi în camera ţării.

(Urmare).

§ 52. Dacă se întâmplă schimbări în împărţirea cercurilor de votare (§ 12), comisiunea centrală dispune, ca alegătorii, cari în urma nouei înpărţiri îşi vor esercia în alt cerc de votare dreptul de alegere, să fie trecuţi în listele acestui cerc de votare, de-odată cu inaugurarea schimbării.

§ 53. Toate estrasele referitoare la listele electorale, atestate şi alte documente, se dau cu scutire de timbru şi în mod gratuit.

Petiţiile privitoare la listele electorale sunt scutite de timbru.

§ 54. Exemplarele trimise oraşelor şi comunelor interesate din listele electorale definitive, locuitorii de acolo pot ori când să le iee în privire, să le copieze, ei singuri, ori prin alţii, iar spre acest scop senatul ori antistia comunală trebue să le acorde timp şi ocaziune.

De pe exemplarele depuse în arhiva municipiului (oraşului) poate să primească copii întregi, ori parţiale, ori şi cine, dacă plăteşte taxele înainte.

Rugarea este a se da în scris la prezidentul comitetului central.

Copia este a se da dela cerere în opt zile, pe lângă recipis de primire.

De pe exemplarul păstrat la ministrul de interne, cu plătirea anticipativă a taxei de scris, încă sunt a se da copii.

Taxele pentru copiile luate de pe exemplarul din arhiva municipiului (oraşului) şi dela ministeriul de interne le stabileşte ministrul de interne.

Notarul public e dator să dee ori şi cui copie de pe listele electorale depuse la el, ori apoi adeverinţă, că cineva e luat în liste, ori nu e luat. Notarul public primeşte pentru copii şi pentru adeverinţă taxele regulamentare.

§ 55. Dacă prezidentul comitetului central, deneagă estradarea copiei, ori trăgănează estradarea, interesatul se poate adresa prezidentului judecătoriei administrative.

Prezidentul judecătoriei administrative provoacă pe prezidentul comitetului central, ca în anumit timp să dee copia, ori să spună motivele denegării, ori ale întârzierii.

Pe funcţionarul care la terminul pus nu dă copia, ori nu-şi motivează întârzierea sau denegarea, preşedintele judecătoriei administrative îl poate pedepsi cu amendă până la 2000 coroane, care se poate repeţi de atâtea ori, de câte ori se repeţeşte neascultarea.

Afară de aceasta respectivul mai poate fi tras la răspundere şi pe cale disciplinară.

§ 56. Alegerile generale au să se ţină în toate cercurile din ţară în una şi aceeaşi zi, şi anume Dumineca, iar alegerile supletorii în a doua Dumineca după ziua primelor alegeri. Terminul alegerilor generale îl stabileşte ministrul de interne prin ordinaţiune.

Ordinaţiunea e a se publica deodată cu distribuirea manifestului regal de convocare cel puţin cu 40 de zile înainte de deschiderea adunărilor legiuitoare.

§ 57. Inainte de alegerile de deputaţi comisia centrală are să se întrunească în termin de 3 zile, socotite dela ziua ce urmează după publicarea manifestului de convocare în adunarea respectivului municipiu, sau în adunarea reprezentanţei oraşului înzestrat cu dreptul de a-şi alege singur deputat (în cercur formate din mai multe oraşe, în adunarea reprezentanţei oraşului de sediu a cercului), la alegerile supletorii după primirea hotărârei dietei deputaţilor, ca să facă dispoziţiile de lipsă pentru alegere.

§ 58. In fiecare cerc de votare alegerea se face în prezenţa unui comisar, esmis din partea comisiei centrale, de către o comisie de alegere compusă din alegători, care constă din 7 alegători luaţi în lista cercului de votare respectiv, şi nu sunt eschişi dela exerciarea dreptului lor de alegere (§ 60).

Dacă alegătorii cu dreptul de vot din singuraticele cercuri de votare aparţin la diferite naţionalităţi (§ 9. al. 3), pentru alegătorii introduşi în singuraticele liste separate sunt a se compune comisii de alegere deosebite. In cazul acesta votarea alegătorilor introduşi în liste deosebite trebue să se facă în local deosebit, sau la timp deosebit.

Comuna competentă e datoare să pună la dispoziţie pe seama fiecărei comisii de alegere local potrivit.

§ 59. Funcţiunea comisarului de alegere e un post de onoare, şi fiecare alegător introdus în lista cercului de votare respectiv e dator a o primi.

Faţă de funcţionarii publici se aplică dispoziţiile legilor în vigoare. Comisariul designează la fiecare comisie de alegere un notar, care redactează procesul verbal al alegerii, în care sunt a se trece toate momentele mai însemnate, ce se ivesc la alegere, în special sunt a se trece hotărârile aduse din partea comisiei în decursul actului de alegere.

§ 60. In comisia de alegere reprezentanţa comunală a cercului de votare alege trei membri, iar trei membri designează comisariul, dintre alegătorii introduşi în lista cercului de votare.

Cei 6 membri ai comisiei astfel compuse aleg cu majoritate absolută de voturi, un al şaptelea membru dintre alegătorii introduşi în lista cercului de votare.

Dacă şi după votare repetată nu rezultă majoritate absolută de voturi, al şaptelea membru se numeşte de către comisar.

§ 61. Comisia de alegere dintre membrii săi alege prezident cu majoritate relativă de voturi.

---

poate avea loc în nici o bibliotecă şcolară.

5. *Gruia lui Novac,* tipărită la Ciurcu în Braşov, fiind ceva mai decentă, ar putea fi admisă într'o bibliotecă poporală sau pentru adulţi.

6. *Pintea Viteazul,* în amândouă ediţiile, ca baladă poporală despre „un viteaz aşa de mare, la sărmani de-ajutorare“, poate fi cetită iarăşi în legătură cu răscoala lui Fr. Rákoczi II., al cărui gregar a fost ca şi Nichita Balica.

7. *Ghiţă Cătănuţă* trebue respinsă în mod categoric, fiind părţile dela sfârşit, unde Ghiţă îşi omoară iubita şi pune în dăsagi bucăţi din trupul ei, ca soacră sa să-i fiarbă cu ele varză — direct monstruoase şi înfiorătoare.

Sălişte, 27/VI. 1912.

Dr. Ioan Lupaş
protopop.

*

„Naşterea, viaţa şi peirea lui Iuda Iscarioteanul, dată la iveală de un călugăr bătrân dela Sf. Munte“. Editura librăriei Ciurcu, Braşov 1903.

1. Cuprinsul cărţii e indicat în titlul ei.

2. Fondul e foarte bun. Forma foarte poetică şi de tot plăcută — Limbajul foarte popular aşa, că ori cine o poate înţelege.

3. *Valoarea educativă,* mai ales în zilele păcătoase de astăzi, e *afară de ori şi ce îndoială.*

4. Cartea e potrivită pentru băieţi şi fetiţe dela 10 ani în sus, deci pentru anii V. şi VI. de şcoală, pentru adulţi şi şi pentru oamenii mari.

„Carte gâcitoare a împăratului Solomon de acela, al cărui nume şi poreclă alcătuesc suma de 28 şi 29“. Editura librăriei, Ciurcu, 1909.

1. Una sută sentinţe religioase, foarte multe greu de priceput, cari uneori se contrazic.

2. Atât fondul, cât şi forma, şi mai ales roata de gâcit cu grăuntele dela sfârşitul cărţii, sunt din toate punctele de vedere condamnabile. — Dela această roată până la preoţii păscălieri sau pravilari mai e un singur pas.

3. *Valoarea ei:* nu numai că nu e educativă, ci prosteşte poporul. Deci în foc cu ea.

„Izvorul Precistii — canon de rugăciune către Născătoarea de Dzeu“. Editura librăriei Ciurcu, 1899.

1. E un estras din penticostar: Tipicul slujbei din Vinerea săptămânii luminate; la sfârşit o rugăciune.

2. Nu e potrivită de loc pentru o bibliotecă şcolară.

3. După ce avem penticostarul, şi la strană în biserică, nu are loc.

Crucea de lemn sau mângăiere în nenorociri. Editura librăriei Ciurcu, 1909.

1. Cuprinsul: O femeie evlavioasă, fiind foarte bogată, dar singură, adoptează o fetiţă orfană, dar credincioasă. O creşte escelent.

In testamentul ei — după moartea-i se dă voe fetiţei, să ia din rămas, ce va vrea. Fetiţa îşi alege o cruciuliţă simplă de lemn. Se mărită apoi cu un grădinar de treabă, cu care are copii. Bărbatul îşi rupe mâna şi e dat afară din serviciu. Deschide în sat o prăvălie cu bani luaţi în împrumut, pe cari nu-i poate plăti. De aci mari năcazuri. In ultima desperare, când se ruga lui Dzeu, nevestei lui îi cade cruciuliţa de lemn din mână, se desface şi în ea se găsesc pietri scumpe. Le vinde şi se mântuiesc de năcazuri.

2. Bănuiesc, că e traducere din nemţeşte.

3. Atât ca fond, cât şi ca formă, ca limbaj nu lasă nimic de dorit.

4. Valoarea ei educativă este afară de ori ce îndoială.

5. Se potriveşte admirabil pentru băieţi şi fetiţe din anul V. şi VI. de şcoală, pentru adulţi şi oameni mari.

Dr. V. Saftu
prot.

In caz de paritate de voturi decide soartea. Tragerea sorţii se face de către comisar.

§ 62 Hotărârile comisiei de alegere se iau cu majoritate relativă de voturi, fără considerare la numărul membrilor votanţi.

Prezidentul e dator să voteze numai în caz de paritate de voturi, când votul lui decide.

§ 63. Comisia numai atunci are drept să decidă în chestiunea exercierii dreptului electoral al vr'unui vot:

a) dacă în decursul votărei vr'unui alegător se excepţionează identitatea persoanei;

b) dacă se pune în discuţie valabilitatea sau nevalabilitatea unor anumite voturi date;

c) dacă se excepţionează îndreptăţirea de alegător a vr'unui alegător introdus în lista alegătorilor.

In punctele de sub a) şi b) pot ridica excepţie, nu numai comisarul de alegere şi membrii comisiei de alegere, ci şi singuraticii alegători, dar numai înainte de ce alegătorul, a cărui îndreptăţire a fost contestată, şi ar fi dat votul; iar în cazul de sub punctul c) numai, întrucât excepţia se întemeiează pe faptul, că alegătorul respectiv nu-şi poate exercia dreptul de vot din motivele înşirate în § 4. ivite după rectificarea listei alegătorilor.

Comisia în fiecare caz trebue să aducă deciziune înainte de continuarea alegerii.

In contra acestei deciziuni nu se admite recurs.

§ 64. De competinţa comisarului se ţine susţinerea ordinei şi a liniştei In caz de neobservare a dispoziţiilor legii electorale, sau când comisia de alegere ar trece peste limitele competenţei sale, comisarul poate anunţa protest, care este a se trece în procesul verbal.

§ 65. Inainte de ziua alegerii cu 8 zile prezidentul comisiei centrale e dator să dee pentru fiecare alegător bilet de legitimare.

Biletul de legitimare conţine numărul curent al listei alegătorilor, locul alegerii ziua şi ora de începere a votării, cum şi ora de încheiere, în sfârşit numele şi domicilul (strada şi nrul casei) respectivului alegător.

Biletul de legitimare este a se înmâna la locuinţa alegătorului, cu chitanţă de primire. Cu înmânarea se poate încredinţa şi primăria comunei.

Totodată alegătorii sunt a se aviza în modul obişnuit în localitate, ca în astfel de cazuri în cari din orice cauză nu s'au putut înmanua cu 24 ore înainte de ziua alegerii, să-şi ieie în primire în persoană biletele de legitimare la locul designat în aviz

Primarul comunei cercului de votare e dator să dee la cererea alegătorului în locul biletului de legitimare perdut un duplicat al acelui bilet.

§ 66. Deodată cu biletul de legitimare este a se înmanua fiecărui alegător şi un buletin de votare provăzut cu sigilul oficial al preşedintelui comisiei centrale. Buletinul de votare are să conţină şi admoniarea, că numai buletinul de votare dat de autorităţi va fi privit de valabil.

In locul buletinelor de votare pierdute sau ajunse a fi de neîntrebuinţat, comisarul e dator să dee în ziua alegerei alte buletine de votare.

Comisarul de alegere dă şi buletinele de votare de lipsă la alegerea de balotaj.

Inceputul şi durata votării este a se stabili astfel, ca alegătorilor să le fie asigurată eserciarea dreptului de alegător.

§. 67. Biletele de legitimaţiune, înmanuate alegătorilor, sunt a se provi de somare, că alegătorii să se prezinte la votare în ziua şi ora însemnată în biletul de legitimare.

Intrarea în localul de alegere e permisă numai alegătorilor, cari au bilet de legitimare. După ce şi-au dat votul, alegătorii sunt datori să părăsească numai decât localul de alegere.

Intrucât e de lipsă pentru mersul liniştit al votărei, se poate permite ca alegătorii să intre numai câte unul în localul de alegere. O astfel de dispoziţie are drept să facă comisia de alegere, după ascultarea comisarului de alegere.

Fiecare partid care participă la alegere, are dreptul a designa lângă comisia de alegere cel mult 5 bărbaţi de încredere, cari sunt îndreptăţiţi a fi prezenţi în localul de alegere până la publicarea rezultatului votărei.

Partidele au a anunţa numele bărbaţilor de încredere comisarului de alegere şi prezidentului comisiei de alegere.

Bărbaţii de încredere funcţionează la alegere numai de martori, şi afară de dreptul de excepţionare prevăzut în §. 63 punct *a*) şi *c*) nu au nici o altă înrâurire asupra mersului alegerii.

In decursul alegerii în localul de alegere, precum şi în edificiul, în care e acest local, mai departe în apropierea acestui edificiu, înlăuntrul unui cerc stabilit de organele politice, nu se pot ţinea vorbiri alegătorilor şi peste tot este oprită orce mişcare electorală.

Comunicaţiunea cu localul de alegere este a se susţinea neconturbată.

Comuna respectivă are a se îngriji ca în localul de alegere să fie şi un loc isolator, cum şi de recvizite de scris şi mobiliarul de lipsă pentru umplerea buletinelor de valoare. (Va urma).

Revista „Românismul".

Trei profesori binecunoscuţi din Bucureşti, cari au un rol în mişcarea naţională, au decis să publice o revistă, al cărei prim număr va avea în frunte apelul ce-l reproducem mai jos.

Apelul explică menirea revistei.

Abonamentele: 10 lei pe an, iar pentru învăţători şi preoţi de sat 5 lei, se pot trimite de pe acum la administraţia revistei „Românismul", strada Italiană, 31, Bucureşti.

Revista va apărea la 1 Februarie 1913.

Indemnăm publicul să sprijinească călduros această revistă, care va răspunde unei nevoi simţite.

Iată şi apelul ei:

Apel.

„*Românismul*" se înfăţişază — de început — în forma modestă a unei reviste mici; are însă conştienţa că va fi de folos ţării şi neamului; şi de aceea îndrăzneşte să ceară lumii ajutor material şi moral, pentru ca să poată trăi cu cinste şi să lupte fără preget. In raport cu ajutorul dat, „Românismul" îşi va mări formatul, va spori paginele sale şi va înmulţi problemele cu care se va ocupă încercând să devie o oglindă a vieţii româneşti de pretutindeni.

Din revista noastră vor lipsi toate fantaziile care nu pot trece drept urmări posibile, imediate sau apropiate ale stărilor reale, dela care orice acţiune culturală sau politică trebuie să pornească. Studiul faptelor bine controlate şi chibzuirea nepripită a importanţei lor ne vor ajuta să fim, în naţionalismul nostru, realişti.

In fondul faptelor şi mişcărilor vom căuta cu zel energiile care se manifestă în ele; vom calculă mărimea lor, le vom cerceta efectele şi le vom strigă şi din parte-ne: „Inainte, spre glorie!" sau: „Inapoi, satano!..." Pentrucă aşà ni se pare, că astăzi noi de nimic nu avem mai multă nevoe decât de această cântărire a năvalnicilor energii, care din viaţa noastră au făcut, în toate regiunile româneşti, o viaţă bogată în lupte, dar şi în răniri netrebuincioase. Cu fericire vom arăta pe oamenii reprezentativi, în care energiile saltă sus şi devin povăţuitoare de conştiinţe; cu vorbă cumpătată şi indurerată vom arătà şi pe cei ce nu sunt nici necesari propăşirei, nici vrednici de onoruri. Vom prinde lumina stelelor naţiunei şi o vom arătà şi altora.

Graniţele până unde bat luminile lor sunt largi. Acestea trec dincolo de munţi înalţi, bat peste ape late. Mulţi ochi le caută lucitori de bucurie, multe piepturi se mişcă de simţirile ce li se aţâţă. Să trimitem deci pretutindeni numai cuvinte drepte şi curate, pentru ca nădejdile să sporească şi să nască numai fapte bune, pretutindeni!

Să nu ni se ceară însă un program. Noi nu suntem şi nu vom fi un partid. Noi suntem numai un glas al sentimentului naţional, un ecou al milioanelor româneşti adunate împrejurul Carpaţilor. Noi îi vom ascultà pe toţi, dar vom urmà numai pe cei buni. Vom aveà — să nu se îndoească nimeni — şi curajul propriei păreri, propriei alegeri, propriei fapte, care nu va mai imita: Vom încerca să şi conducem sentimentul public căutându-i expresia cea mai sinceră şi alegând mijloace eficace pentru luptele naţionale.

Ne înfăţişăm lumii într'un timp în care la Sudul României noastre se sfârşeşte un război extraordinar de barbar şi în care alt războí greu — şi poate sfânt — ameninţă să înceapă la Nordul ei. Suntem deci datori să privim cu sete ce lucrează toţi vecinii noştri, cei de-aproape şi cei de departe, vecinii de graniţe şi vecinii de interese, pentru-ca să ştim lămurit ce puteri de-ale lor izbucnesc în tratate economice şi diplomatice, în vorbe parlamentare şi milităreşti, în gesturi regale şi împărăteşti. Mai mult decât oricând, suntem astăzi datori să facem şi politică externă: politică de orientare, căci pe cea activă, ţara a lăsat-o numai în grija câtorva bărbaţi cari rar vorbesc, deşi mulţi Români i-ar înţelege cu uşurinţă şi i-ar sprijini, după vremi, cu tăcere cuminte sau cu exploziı patriotice.

Aici se sfârşeşte apelul nostru şi începe scrisul.

Simpatia lumii este singurul noroc ce ni-l dorim.*)

V. Arion,
profesor
la universitatea din Iaşi.

V. Pârvan,
profesor
la univ. din Bucureşti.

G. Bogdan-Duică,
profesor la liceul „Mihai-Viteazul" din Bucureşti.

NOUTĂŢI.

Inmormântarea Arhiducelui Rainer. Vineri la orele 4 d. a. s'a făcut în Viena înmormântarea mult regretatului Arhiduce *Rainer*. Majestatea Sa, Monarhul nostru, a fost reprezentat la înmormântare prin Arhiducele *Francisc Ferdinand*, moştenitorul de tron. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului au fost depuse în cripta familiară a casei domnitoare.

*

Un premiu. Milionarul *Lazarev* din Moscova a pus un premiu de 100.000 ruble (268.000 coroane) cu prilejul jubileului de trei sute de ani al casei Romanov. Premiul îl va dobândi aviatorul rus, care va sbura într'o singură zi dela Petersburg până la Moscova şi îndărăt. Lungimea drumului este de o mie trei sute de chilometri.

*

Mişcare în favorul bisericii naţionale. In cercurile credincioşilor luterani din părţile de nord ale ţării s'a pornit o mişcare pentru întemeerea unei biserici naţionale slovăceşti. Mai multe protopopiate de ale slovacilor, cum scriu ziarele din capitală, voesc să se desfacă de biserica evangelică şi să formeze o superintendenţă. In Zsolna s'a ţinut o conferenţă, unde s'a discutat asupra dreptului de întrebuinţare a limbii slovăceşti şi asupra altor afaceri privitoare la preoţi şi învăţători.

*

Amnestie în Franţa. Consiliul de miniştri francezi a hotărât acordarea unei întinse amnestii. Vor fi iertaţi cei osândiţi pentru delicte politice, de presă de grevă ş. a.

*

Comisiunea permanentă a comitatului Sibiiu pentru educarea poporului îşi ţine şedinţa lunară regulată Marţi în 4 Februarie în sala mică a casei comitatului. Invit pe D-nii membrii la această şedinţă. Iuliu Bardoşy, prezident.

*

Grevă de învăţători. Invăţătorii saşi dela şcoala confesională din Cincul mare, în considerare că autorităţile lor şcolare au refuzat îmbunătăţirea salarelor, au proclamat resistenţa pasivă şi au ieşit din toate reuniile culturale.

*

Ceartă între ziare. Câteva ziare bulgare şi sârbeşti poartă de mai multe zile o polemie înverşunată privitoare la stabilirea hotarelor teritorului ocupat. Guvernul Sârbiei, cum se anunţă din Belgrad, a oprit intrarea în ţară la două gazete bulgare.

*

Telegrafia fără sârmă. Iezuiţii din Graz au construit, fără ştirea ministrului de comerţ şi de răsboi, o staţiune de telegrafie fără sârmă. Cum se anunţă din Viena, ministrul de comerţ a dat ordin ca staţiunea numită să fie desfiinţată, deoarece asemenea staţiuni se pot construi şi folosi numai cu permisiune ministerială. Cea din Graz se zice, că a întreţinut legături cu Roma şi cu Malta; din altă parte se afirmă, că n'a fost altceva, decât o încercare pentru scopuri ştiinţifice, şi că n'a avut nici un fel de comunicaţie cu centrele catolice.

*

Atelier muzical. Lipsca este primul oraş care de câteva zile are un atelier muzical. Un pantofar adecă şi-a deschis un magazin cu instalaţie electrică, în care se găseşte şi un piano. Muzica pe acest instrument se produce tot cu ajutorul electricităţii. Personalul de serviciu, îndată ce se începe muzica, lucrează cu cea mai mare plăcere. Prăvălia este totdeauna tixită de clienţi, şi lumea nu se plictiseşte aşteptând. Proprietarul atelierului afirmă, că oamenii săi lucrează de cinci ori mai mult, dacă munca lor este acompaniată de cântece. Poate, pe calea aceasta, se apropie lumea de resolvarea chestiunii sociale.

*

Familie cu două inimi? Un doctor a aflat în oraşul Easton din Pennsilvania o familie, ai cărei membri au câte două inimi: una la partea stângă şi alta la partea dreaptă Numele familiei este *Perkins*, ear copiii sunt de 4, 11 şi 13 ani. Atât ei, cât şi mama lor, au inimă dublă, care nu stă în legătură una cu alta. Descoperirea senzaţională se spune, că a fost constatată şi de alţi medici.

*

Bacşişul — venit. O hotărâre a ministrului nostru de comerţ declară în principiu, că bacşişul chelnerilor are să se socotească în suma simbriei sau lefei lor.

*

Apel către copii. Foile din Zagreb au primit un apel adresat copiilor de către tinerele principese bulgare *Eudoxia* (de 15 an) şi *Nadejda* (de 14 ani), fiicele regelui Ferdinand. Apelul este următorul: „Bunul Dumnezeu a ajutat să biruească armele creştine. Dar câtă jertfă a cerut învingerea aceasta! Ne întindem mânile rugătoare către voi în folosul micilor orfani, şi mai întâi ne îndreptăm către fraţii şi surorile din Croaţia, să contribue pentru dânşii. Ajutaţi-ne! Căci orfanii sunt copiii luptătorilor, cari au căzut pentru sfânta cruce". — Principesele în sfârşit se roagă, ca darurile în bani să li se trimită direct, la palatul regal în Sofia.

*

O avansare. Din Belgradul sârbesc se scrie, că în săptămâna trecută s'au făcut numeroase avansări de ofiţeri. Intre cei avansaţi se găseşte şi Damian *Popovici*, care a luat parte activă la asasinarea regelui Alexandru, şi pe care guvernul Sârbiei la dorinţa Angliei îl pensionase împreună cu alţi patru conjuraţi. Damian Popovici a fost reactivat şi înaintat în rang.

*

Zece milioane pierdute într'o zi. Marele institut de asigurare englez *Lloyd* a pierdut într'o singură zi din Ianuarie c. suma uriaşă de zece milioane mărci, plătite pentru asigurări. Pierderea aceasta stă în legătură cu multele catastrofe întâmplate în vremea din urmă cu vapoarele asigurate.

*

Universitate sudafricană. De curând s'a compus un proiect de lege despre o universitate sudafricană, care se va înfiinţa pe moşia rămasă după Cecil Rhodes. Legea hotăreşte o egală îndreptăţire pentru limba engleză şi olandeză.

*

Ziar oprit. Ziarul cotidian *Independence Belge* este oprit de a mai intra pe teritorul ţărilor coroanei ungare. Motivul opririi este ţinuta sa duşmănoasă faţă de unguri.

*

Aviator pe câmpul de războí. Renumitul *Vedrines*, însoţit de fratele său şi de mai mulţi aviatori francezi, au plecat din Paris pe câmpul de război. Vedrines a fost învitat de ministrul de război al Sârbiei, să examineze aeroplanele militare sârbeşti şi să organiseze secţiunea aviatică din armată. Aviatorul a primit învitarea şi va rămânea în tabera sârbească până la sfârşitul războiului.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor noştri sibieni, dl *Victor Varna*, notar în Borgo-Prund şi soţia sa *Elenuţa n. Şut*, cu prilejul încreştinării fiului lor *Victor-Dumitru*, au dăruit 10 cor. La acelaş fond au mai intrat dela Aurel Stoicovici, paroh (Zoltan) şi Ioan Isacu, învăţător (Topârcea), câte 50 bani. Ioan Aldea, paroh (Petrilaca rom.), 1 cor. Ioan Stirban, înv (Topârcea), 40 bani. Jovian Mureşanu, protopresbiter (Turda) şi Eliseu Dan, paroh (Borgo-suseni), câte 1 cor.

Teatru.

Astăzi, Luni, în beneficiul artistei *Lily Weinberger* se dă tragedia „*Glaube und Heimat*", iar mâne, Marţi, opereta „*Hoheit tanzt Walzer*".

Cărţi şi reviste.

Răsboiul din Balcani, o broşură interesantă, cu ilustraţiuni. Cuprinsul: Răsboiul din Balcani. Bulgaria, Turcia, Muntenegru, Serbia, Grecia; apoi: Icoane din răsboi şi scene înduioşătoare de pe câmpul de luptă etc. Se poate comanda prin mandat poştal dela N. Jugănaru, Lugoj, strada Tunei nr. 64. Preţul 1 cor. cu porto cu tot.

*

Transilvania, revista „Asociaţiunii", nr. 6 pe Noemvrie şi Decemvrie 1912 cuprinde: Andreiu Bârseanu: Discurs de deschidere ţinut la adunarea generală din Sibiiu; Cuvântul ţinut la inaugurarea bustului lui George Bariţiu. Dr. E. Dăianu: Problemele Asociaţiunii. Prof. G. Precup: Contribuiri la monografia comunei Leheceni. Dr. Gavrilă Juga: Viaţa culturală în Maramurăş. Insemnări: Pentru ţesăturile româneşti. Cooperativele în Rusia. Notiţe etimologice. Partea oficială: Procese verbale. Concurs. Cursuri pentru analfabeţi. Program de activitate pentru conferenţiarul agronomic. Circulare. Băncile şi Asociaţiunea. Apel către toate băncile. Concurs.

---

*) Ziarele, cărora nu li se va fi trimis acest apel, sunt rugate să-l reproducă.

Nr. 5/1913 par. (21) 1—3

Anunţ de licitaţiune.

Comitetul bisericei gr. ort. din comuna **Lomán**, protopresbiteratul Sebeş, dă în întreprindere zidirea unei nouă biserici prin licitaţiune publică minuendă.

Licitaţiunea se va ţinea în 9/22 Martie la 10 ore a. m. în sala de învăţământ a şcoalei din loc.

Preţul de strigare este 23.000 coroane, (douăzeci şi trei mii), dela care sumă 10% sunt a se depune ca vadiu în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile la epitropia parohială de aici, înainte de începerea licitaţiunei.

Planul de edificare, preliminarul de spese, precum şi alte informaţiuni referitoare la edificare şi la materialul ce-l dă parohia să pot afla la oficiul parohial din loc.

Doritorii de a licita au să dovedească că au cualificaţiunea recerută în branşa aceasta.

Licitanţii nu pot pretinde diurne sau spese de călătorie.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a încheia contractul cu întreprinzătorul în care va avea mai multă încredere.

Loman, la 12 Ianuarie st. v. 1913.

Comitetul parochial:

Daniil Petraşcu
înv. notar.

Petru Cucuian
pres. com.

Petru Nicula
epitrop.

Vidi: **Sergiu Medeanu**
protopresbiter.

„ARDELEANA", institut de credit şi economii în Orăştie - Szászváros.

Aviz.

„Ardeleana", institut de credit şi economii în Orăştie—Szászváros primeşte depuneri spre fructificare de durată mai scurtă cu **5%**, iar depunerile de durată mai lungă le onorează cu **5½%**.

Pentru depunerile corporatiunilor de binefacere socoteşte **6%**.

Darea o plăteşte institutul.

(421) 5—5 **Direcţiunea.**

Aspirin-Tabletten

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ca să fiţi siguri şi să primiţi aspirin veritabil, trebue să o cereţi în forme de Tablete de Aspirin. Aceste se pot cumpăra în pachetare originală à 20 tablete à 0,5 gr. cu K 1·20 tubul. Fiecare tabletă poartă timbru Aspirin.

Fabrica de colori (mai nainte)
Fried Bayer & Comp.
Elberfeld şi Leverkusen
la Mühlheim lângă Raina.

BAYER
ASPIRIN
Preis Kr. 120
20
ASPI
ASPIRIN

(1) (413) 3—6

„CRIŞANA",

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Brad.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi de economii „Crişana" sunt invitaţi prin aceasta la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Brad, **Dumineca, in 23 Februarie st. n. la 2½ ore d. a.** în localul institutului cu următoarea

Ordine de zi:

1. Constatarea numărului acţionarilor şi al acţiunilor pe cari le prezintă.
2. Denumirea alor 2 notari şi 2 scrutinători.
3. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiere despre gestiunea anului 1912 şi stabilirea bilanţului.
4. Propunerea direcţiunei şi decidere asupra împărţirei venitului curat.
5. Darea absolutoriului pentru direcţiune şi comitetul de supraveghiere pe anul de gestiune expirat.
6. Propunerea direcţiunei pentru modificarea §-lui 12 din statutele fondului de penziune al funcţionarilor.
7. Fixarea preţului marcelor de prezenţă pro 1913 pentru membrii direcţiunei şi a speselor de călătorie pentru membrii comitetului de supraveghere.
8. Alegerea alor 4 membrii în direcţiune pe un period de 3 ani şi a unui membru în dir. pe un period de 2 ani.

Se atrage atenţiunea domnilor acţionari asupra următoarelor dispoziţiuni din statute:

§. 21 al. 2. „Femeile se reprezintă prin plenipotenţă, minorii prin tutorii, curanzi prin curatorii lor, societăţile, corporaţiunile şi institutele prin reprezentanţii lor legali, chiar dacă aceştia din urmă nu ar fi acţionari". §. 22. „Numai acei acţionari au drept de vot, cari sunt trecuţi ca proprietari de acţii în cărţile societăţii cu cel puţin 6 luni înainte de adunare şi cari îşi depun cu 24 ore înainte de aceasta, pe lângă revers acţiile lor, eventual şi dovezile de plenipotenţă la cassa societăţii, eventual la locurile destinate de direcţiune. Avizul despre depunerea acţiilor la locurile destinate are să sosească cu 24 ore înainte de ţinerea adunării".

In legătură cu cele cuprinse în §-ul din urmă notificăm, că pentru depunerea resp. primirea acţiilor şi extradarea documentelor despre depuneri s'au designat resp. au fost rugate institutele: „Agricola" (Hunedoara), „Albina" (Sibiiu) şi filiala Lugoj, „Ardeleana" (Orăştie), „Cassa de păstrare" (Selişte), „Decebal" (Deva), „Ustredni" banka filiala Viena, „Vlădeasa" (B.-Huedin), „Zărăndeana" (Băiţa), „Zlăgneana" (Zlagna) şi filialele institutului din Hălmagiu şi Gurahonţ.

Brad, la 30 Ianuarie 1913 st. n.

(23) 1—1 **Direcţiunea.**

Meghivó.

A „Crişana" takarék és hitelintézet r. t. részvényeseit tisztelettel meghivjuk a Brádon 1913 február hó 23-án d. u. ½ 3 órakor az intézet űzlethelységében megtartandó

V-ik rendes évi közgyűlésre.

Tárgysorozat:

1. A jelenlévő részvényesek ill. részvények megállapitása és meghatalmazások igazolása.
2. Két jegyző és két bizalmi férfiú kinevezése.
3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentései az 1912 űzletévről és az évi mérleg jóváhagyása.
4. Ar igazgtóság javaslata az évi tiszta nyereség felosztása tárgyában és e feletti határozat.
5. Az igazgatóság és felügyelő bizottság részére felmentvény megadása az 1912 űzlet évre nézve.
6. Igazgatósági inditvány a tisztviselők nyugdij alapjára vonatkozó alapszabályok 12 § ának modositása iránt.
7. Az igazgatóság tagjai részére 1913 évre vonatkozólag a jelenléti dijak megállapitása s a felügyelő bizottság tagjainak utiköltségei feletti határozat.
8. Négy igazgatósági tag megválasztása 3 és egy igazgatósági tag 2 évi időtartamra.

Felhivjuk a t. részvényesek figyelmét az alapszabályok következő intézkedéseire:

21 § 2 bek. „A nők szavazataikat meghatalmazás utján gyakorolják, a kiskoruakat gyámjuk, a gondnokoltakat gondnokuk, erkölcsi, jogi személyeket és intézeteket törvényes képviselők még az esetben is, ha utóbbiak nem volnának részvényesek.

22 §. Szavazattal csak azon a részvényesek birnak, kiknek ebbeli minősége a társaság könyveibe legalább ½ évvel a közgyülés határnapja előtt be lett vezetve, s akik részvényeiket, illetve meghatalmazási okmányaikat a közgyülés megtartása előtt legalább 24 órával elismervény mellett letettél az intézet pénztáránál, illetőleg az igazgatóság által megnevezett helyeken, utóbbiaknál eszközölt letétről szóló elismervények azonban a közgyülés előtt legalább 24 órával, az intézethez meg kell érkeznie, különben elkésettnek tekintetik.

Ezen utóbbi § ban foglaltokra való tekintettel értesitjük a t. részvényeseket, hogy a részvényeknek letétkénti elfogadására a következő intézetek lettek felkérve: „Agricola" Vajdahunyad, „Albina" Nagyszeben és lugosi fiókja, „Ardeleana", Szászváros, „Takarékpénztár", Szelistye, „Decebal", Déva, Ustrendi banka, bécsi fiókja, „Vladeasa", Bànffy-Hunyad, „Zarandeana", H-Boicza, „Zlăgneana" Zalatna és a „Crişana", Nagyhalmágyi és honctői fiókjai.

Brád, 1913 január hó 30.

Az igazgatóság.

* * *

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon.		K f
Cassa — Pénzkészlet		19,524 23
Bon în Giro-Conto şi la alte bănci — Követelések az Osztrák-Magyar bank és más pénzintézeteknél		7,650·20
Cambii — Váltók	912,182 60	
Cambii cu acop. — Jelzálogilag bizt. váltók	753,361·—	1.665,543·60
Obligaţiuni asig. cu hip. — Jelzálog kölcsönök		581,023·94
Obligaţiuni cu cavenţi — Kötvény kölcsönök *)		312,031 88
Lombard — Előlegek értékpapirokra		6,737·—
Efecte — Értékpapirok		82,943 50
Realităţi — Ingatlanok		106,000·—
Mobiliar — Felszerelések		6,930·—
		2.788,384 35

*) O parte din ele sunt intabulate — Ezen kötvények egy része jelzálogilag biztositva van.

Pasiva—Teher.		K f
Capital soc. — Részvénytőke	200,000 —	
Capital societar incurs din em. II). de cor. 200,000) — Második kibocsátásból befolyt részvénytőke (200,000 kor. ból)	138,762 50	338.762.50
Fond de rezervă general — Altalános tartalékalap*)	189,195·10	
Fond de rezervă special — Külön tartalékalap	11,574 63	200,569 73
Fond de penziuni — Nyugdijalap**)		37,689·44
Depozite spre fructificare — Takarékbetétek		1.415,997·29
Reescont — Visszleszámitolás		603,701·—
Diverşi creditori — Különféle követelőszámlák		83,746 09
Interese transitoare anticipate — Előre felvett kölcsön kamatok		40.816·78
Interese după capital societar em. II. — Kamatok a II-ik kibocsátásból eredő részvénytőke után		5.647·10
Profit net — Tiszta nyereség		61,454·42
		2.788,384 35

*) Cu dotaţia din anul acesta va fi Cor 200,684 12 — A f. évi dotácioval lesz Kor. 200,684·12.

**) Cu datoria din anul acesta va fi Cor. 42.834,88 — A f évi dotacioval lesz Kor. 42.834.88.

Contul perdere şi profit.

Debit—Tartozik. Veszteség és nyereség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik.		K f
Interese de depuneri — Betét kamat		71,511 14
Interese de reescont — Visszleszámitolási kamat		51,655·44
Interese după fondul de penziuni — Kamat a nyugdijalap után		1,700·92
Salare — Fizetések		24,169·50
Bani de cvartir — Lakbérek		3.375·—
Marce de prezenţă — Jelenléti bárcák		2,230·—
Diverse spese — Különféle költségek		12.233·86
Dări şi competinţe — Adók és illetékek		15,689·52
Dare după depuneri — Betétkamatadó		7,151 17
Chirie — Házbér		600·—
Diferinţă de curs la efecte — Értékpapir árfolyam veszteség.	807·—	
Amortizare din realităţi — Leirás az ingatlanokból	1,169·54	
Amortizare din mobiliar — Leirás a felszerelésekből	1,039·15	
Amortizare din împrumuturi dubioase — Leirás a kétes követelésekből	1,125·—	4,140 69
Profit net — Tiszta nyereség		61,454·42
		255,911·66

Credit—Követel.	K f
Interese dela cambii — Váltó-kamat	86,508 52
Interese dela cambii cu acop. hip. — Jelzálogilag bizt. váltó-kamat	62,417·61
Interese dela oblig. asig. cu hipotecă — Jelzálog kölcsön kamat	46,420 45
Interese dela oblig. cu cavenţi — Kötvény kölcsön kamat	30,546 63
Venit dela efecte — Értékpapirok jövedelme	2,835·—
Venit dela realităţi — Ház és haszonbér-jövedelem	6.513·31
Proviziuni — Jutalékok	20,670·14
	255,911·66

Comşa,
dir. exec. — vezérigazgató.

Brad, 31 Decemvrie 1912.

p. ps. **Ghişa,**
contabil. — könyvelő.

Direcţiunea: — Az igazgatoság:

V. Damian prez.—elnök **Cornel Lazar** v.-prez.—alelnök. **Dr. T. Papp** **Ioan German** **Aron Roman** **Ioan Cutean**
Petru Rimbaş **Romul Coţoiu** **Ion Mera** **Vasile German** **Dr. Nicolae Robu** **Nicolae Bedea**

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Subscrisa comisiune de supraveghiare am examinat contul prezent şi l-am aflat exact. — Alolirott felügyelő bizotság a jelen számlát átvizsgálta és azt rendben találta.

Brad, la 23 Ianuarie 1913.

Georgiu Părău, preş.—elnök. **Dominic Raţiu** **Savu Stănilă** **Andron Bogdan** **I. Perian** **Nicolau Popp**

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală!

In decursul anului trecut am ţinut mai multe scontrări atât la Centrală cât şi la filiale, cu cari ocaziuni ne-am convins despre corecta administrare a institutului.

Bilanţul încheiat cu 31 Decemvrie 1912 cu un profit curat de cor. 61.454·42, l-am controlat şi aflat esact.

Vă propunem deci: *a*) să binevoiţi a aproba bilanţul, *b*) a distribui profitul curat în conformitate cu propunerea Direcţiunei, la care şi noi ne alăturăm şi *c*) a da pentru anul 1912 atât direcţiunei cât şi comitetului de supraveghiere absolutorul.

Brad, la 23 Ianuarie 1913.

Tistelt közgyűlés!

Alolirottak a mult év folyamán ugy a főintézetnél, mint a fiókoknál rovancsolásokat tartottunk, és meggyőződést szereztünk arról, hogy az ügykezelés helyes.

Az 1912 év végével 61.454 cor. 42 fil. tisztanyereséggel lezárt mérleget megvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

Inditványozzuk mi szerint: *a*) a mérleget helybenhagyni, *b*) a tisztanyereség felosztása iránt az igazgatoság inditványát elfogadni és *c*) ugy az igazgatóságnak, mint alolirott felügyelő bizottságnak a mult évre a felmentvényt megadni méltóztassanak.

Kelt Brádon, 1913 jánuár hó 23 án.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

George Părău, preş. — elnök. **Savu Stănilă** **I. Perian** **Nicolau Popp** **Andron Bogdan** **Dominic Raţiu**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian,

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 24 Ianuarie (6 Februarie) 1913. Nr. 9.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Saşii şi legea electorală.

Sibiiu, 5 Februarie n.

Nu sunt mulţămiţi cu proiectul de lege al guvernului despre alegerea de deputaţi la dietă, cum spusesem şi cu altă ocasiune, nici compatrioţii noştri saşi. Nu cumva pentrucă ar ţinea şi ei, că e puţin, prea puţin aceea ce se cuprinde în el, spre a putea deveni parlamentul ţării noastre aceea ce ar trebui se fie: adevărata representanţă şi voinţă a poporului, ci pentrucă ei găsesc, că dreptul de alegere *prea să lărgeşte*, în favorul Românilor, cari în Ardeal pot se pericliteze multe din mandatele săseşti şi ungureşti de astăzi. Şi fiindcă Saşii, cari cu 200·000 de suflete trimit acum la dietă 13 deputaţi, pecând cercul românesc al Caransebeşului cu peste 100 000 suflete trimite numai *un* deputat, iar al Bisericei-albe, cerc naţionalist odineoară, trimite asemenea numai *un* deputat, se tem că numărul deputaţilor lor va fi redus cel puţin la jumătate pentru viitor: au şi ei dorinţe şi cereri cu privire la noul proiect de lege despre reforma electorală, anume, ca pentru Ardeal să se stabilească şi de astădată, ca în trecut, alt cens, *mai urcat*, pentruca cât de puţini Români se poată fi alegători, ori apoi, ceea ce ar fi şi mai bine pentru ei, că analfabeţii peste tot să nu primească drept de vot, căci atunci, fiind Românii în mare parte analfabeţi, cercurile electorale acuma săseşti, pot se rămână şi pentru viitor tot săseşti.

Adecă iarăşi favoruri, iarăşi privilegii, iarăşi drepturi separate ar dori să aibă Saşii, aceşti „aderenţi ai tuturor guvernelor, foarte credincioşi, dar foarte egoisti, şi cu promisiuni de natură materială uşor de cumpărat“, după cum îi numea un fruntaş maghiar din Cluj în ziarul „*Ujság*“. Ceară-le, şi guvernul şi majoritatea sa parlamentară, dacă aşa e cu dreptate, dee-le, pe noi nu are să ne supere. Esistenţa şi viitoriul poporului român nu depinde doară dela numărul mic ori mare al deputaţilor, pe cari îi va putea trimite în viitor la dieta ţării, ca acolo să-l represinte cu pricepere şi cu demnitate. Nu perdem nimica, dacă încă vreo 50 de ani vor remânea închise porţile parlamentului pentru noi, şi în urma favorurilor şi privilegiilor ce s'ar acorda Saşilor din Ardeal am fi necesitaţi a ne desvolta întreaga activitate tot numai pe terenul economic şi cultural. Ce vor câştiga însă Saşii prin aceea, că le-ar succede să-şi salveze pe calea stoarcerei de drepturi separate toate mandatele de deputaţi pe cari le au astăzi? Nimica, absolut nimica. Cum n'a câştigat nimica nici maghiarimea din Ardeal pe urma faptului, că la alegerile trecute nu au fost aleşi cei doi trei candidaţi naţionalişti români „cu inteligenţă europeană“, cum îi numeşte tot ziarul „*Ujság*“ din Cluj, ci au fost aleşi oameni de mai puţină valoare, fii de fişpani, ori neamuri de ale acestora, numai pentruca să facă carieră şi să se poată căsători bine. Prin faptul, că tot treisprezece va rămânea numărul deputaţilor saşi trimişi la dietă, noi nu vom fi împedecaţi în înaintarea noastră economică, şi nici în progresul nostru cultural, pentrucă ţăranul român tot aşa va căuta se pună mâna pe câte o palmă de pământ, luată dela Sas, ca până acuma, şi apostolatul, pentru a se umplea atelierele industriaşilor saşi cu ucenici români, va fi continuat cu aceeaşi laudabilă râvnă din partea dlui Tordăşianu şi a celoralalţi oameni de inimă ai noştri, ca până acuma; iar pe terenul cultural asemenea numai înainte putem se mergem, nu îndărăt. Nu noi doară, cari n'avem în dietă decât 5 deputaţi naţionalişti, scoşi din urnă ca prin urechile acului, ne plângem la fiecare ocasiune că ne cutropesc Saşii ori Săcuii, ci Saşii, cu 13 deputaţi în dietă după 200·000 de suflete şi cu administraţie proprie naţională în vre-o patru comitate sunt aceia, cari nu pot durmi de grije şi de frică, că-i cutropeşte elementul românesc.

Noi nu ne temem de perire; din contră, cu siguranţă matematică aşteptăm viitorul, ce are să ne vină.

Ne place a crede însă, că deastădată compatrioţii noştri saşi, cari s'au îngrijit, ca în comisiunea specială de patruzeci a dietei să fie representaţi prin doi deputaţi: Dr. Melzer şi Dr. Schuller, vor rămânea cu dorinţa neîmplinită. Nu ne putem adecă închipui, ca de dragul Saşilor, dela cari, în vreme de primejdie Maghiarii nu au primit şi nu vor primi, pentrucă nu pot să primească nici un ajutor, guvernul să cadă în greşala în care a căzut şi guvernul dela 1874, şi să facă, ca cel de atunci, *două* legi electorale, una pentru Ungaria, alta pentru Ardeal, dând prin aceasta cel mai puternic argument în mâna celor ce reclamă autonomia Ardealului; pentrucă dacă se fac legi separate pentru Ardeal, prin aceasta se recunoaşte numai, că uniunea Ardealului cu Ungaria încă tot nu ar fi de tot perfectă. Căci dacă ar fi o singură ţară, ar fi o singură lege; iar unde sunt două feluri de legi, trebue că sunt două ţări deosebite! Aşa va judeca streinătatea, care şi până acuma a criticat mult conducerea de stat dela noi, tocmai pe tema aceasta, a guvernării statului cu câte două feluri de legi, una pentru Maghiari, alta pentru Români; şi credem, că am ajuns deja acolo, ca motivele pentru astfel de critici, mai mult ori mai puţin îndreptăţite, să fie împuţinate, ori delăturate de tot, iar nu înmulţite, în patria aceasta, care, oricât de rău să le pară compatrioţilor noştri saşi, e totuşi şi a noastră, a Românilor, cari ţin cu aceeaşi sfinţenie la ea, ca Saşii şi Maghiarii.

Şi dacă ne împlinim toate datorinţele faţă de patrie, contribuind cu jertfe materiale la susţinerea ei, şi cu jertfe de sânge la apărarea ei, poate mai mult ca alţii, pentrucă despre noi încă nu s'a spus aceea ce spunea fericitul *Orbán Balázs* despre Saşi în dieta ţării, la 27 Ianuarie 1882, anume: că „*este inarticulat în lege, că în contingent să nu între recruţi luaţi dintre Saşi, pentrucă mai nainte luptele au fost perdute numai fiindcă Saşii încă înainte de a vedea inimicul au tulit'o la fugă şi au spart ordinea de răsboiu*“, ci toţi au vorbit şi vorbesc cu laudă şi admiraţie despre soldatul român: aşteptăm, ca şi de drepturi în patria comună să fim împărtăşiţi în măsură egală cu ceialalţi, fără a mai fi favorisaţi unii ori alţii, ca în trecut, în contul şi în detrimentul nostru.

Căsătoria tinerilor neasentaţi. *Atragem de nou atenţiunea preoţilor nostri asupra ordinaţiunei ministrului nostru de honvezi, despre care am făcut amintire în numărul penultim, şi în înţelesul căreia, cu începere dela 1 Februarie n. c. se pot căsători toţi tinerii, cari nu au fost supuşi asentării, fără a mai cere obicinuita permisiune de a se căsători. Credem de altcum, că cuprinsul ordinaţiunii li s'a comunicat şi din partea organelor administrative, pentrucă domnul ministru a luat dispoziţiuni, ca ordinaţiunea sa să fie adusă cu grăbire la cunoştinţa tuturor celor interesaţi. Pentru a se putea căsători, tinerii trebue se aibă, în înţelesul legii despre căsătoria civilă, 18 ani împliniţi, iar fetele etatea de 16 ani. In casuri escepţionale se permite şi căsătoria celor mai tineri, însă cu dispensaţie cerută dela ministrul de justiţie. Ordinaţiunea dlui ministru de honvezi e dată pe timp nedeterminat, remâne deci în vigoare până la luarea altor disposiţiuni din partea sa.*

FOIŞOARĂ.

Un episod istoric.

De *Constanţia de Dunca-Schiau.*

Cam de pe la trei patru ani ştiam deja *vedea* şi *auzi*. Vedea, auzi conştient, cu sufletul.

E un dar înăscut acesta, dar ceresc, căci cele ce'şi asimilează sufletul, vecinic în suflet remân.

Pe dinaintea mea puţine fapte au trecut, ca vântul, fără urme. Şi multe şi mari evenimente s'au petrecut în jurul meu: sunt contimporana *reinvierei române.*

Din acele evenimente parte mare sunt obşteşte cunoscute, iar unele remase *mistere*, sau *enigme istorice.*

A unui număr din acele enigme şi mistere politice ţin cheia în mâni. Acele chei mi-au fost, la timp, date de împrejurările neobicinuite în care m'am născut, am crescut şi trăit. Ca hieroglife adânc sepate în creerii mei, acele fapte istorice, sau secrete, sau enigmatice, stau de decenii ascunse în memoria mea şi — se poate — că acolo vor şi remânea, ca în mormânt vecinic închis.

De le-aş da pe faţă, la *multe* şi la *mulţi* ar da desminţiri, sau umilitoare, sau periculoase. Câte pagini din istoria timpului, pagini scrise, pagini tipărite ar avea atunci să fie rupte! Rupte şi înlocuite. Inlocuite cu *adevăruri.*

Nu multe căutături au străbătut pe unde au ajuns privirile mele. Multor auzuri n'a fost dat să asculte cele auzite de mine. Dar nici numeroşi nu sunt aceia, cari păstrează atât de afund şi tainic încuiat în minte, precum eu, toate cele aflate de la înşişi urzitorii sau îndeplinitorii evenimentelor. A evenimentelor trecute, sau ale celor ce *se pregătesc pentru viitor.*

De un copil, de o fetişcană, chiar de o fată mare, sau femeiă matură, oamenii rar se feresc. Rar. Cu mult prea rar. Cei mai socotiţi bărbaţi, cei mai neîncrezători, pierd prudenţa în asemenea cazuri şi povestesc sau făptuesc ca înaintea păreţilor: orbi, surdo-muţi.

Dacă voiţi s'aveţi o istorie-universală în toate adevăratele sale amănunte, scrieţi-o dictată de femei. Faptele mici, aceşti eterni embrioni ai marilor evenimente, vor fi atunci enarate cu o exactitudine, cu o amănunţime a împrejurărilor, ce vor esplica multe nepricepute altfel, împrejurări ce lipsesc în infoliurile eruditilor, unde golurile spre a fi mascate sunt umplute cu fabule, cu scornituri.

Bărbatul care munceşte, munceşte prea mult. Se ocupă cu prea multe. El nu are timp de a-şi da seamă lămurită despre toate ce stau împrăştiate în fundul tablourilor ce are sub ochi. Escesul de activitate esclude lungi observaţiuni, esclude chiar speculaţiunile mintale, cumpănirile adânci, împiedecă studiul psihologiei întâmplărilor, ceea ce face îndoelnică filosofia lor. Este greu, greu până la neputinţă a fi totdeodată şi actor şi spectator. Spectator deplin atent, observator minuţios.

Spectatorului atent nimic nu are a-i scăpa din vedere. Din atome e făcut universul. Din bagatele se nasc evenimente ce schimbă soartea omenirei, prefac faţa mondială. Mărunte sunt drojdiile de corupţiune ce distrug, înveninându-le, întregi popoare. Aproape inperceptibile seminţele de idei şi simţiri ce pot duce la perfecţiune, la fericire, naţiuni, umanitatea.

Ce de surise, ce de lacrimi, ce de vane pofte şi capricii, ce de vorbe uşoare, galante au avut şi vor avea „de grandes portées politiques“. Au avut şi vor avea înrâuriri necrezute asupra viitorului ţerii! Ce învăţătoare ar fi istoria, de ar arăta cum din ou se naşte vulturul, din ou şarpele veninos!

Dar bărbatul, în genere, se crede prea mare întru a privi ce'i pare mic. Femeia, ea, lucră puţin, dar priveşte mult. Priveşte, observă, deci vede multe, şi le vede mai bine ca bărbatul. Vede, analisează, compară, trage deducţiuni.

Cine sondează mai afund şi nimerit inima omenească, decât femeia. Femeia cultă de toate rasele.

Eu încă multe am văzut, multe am privit în ţara mea, în jurul ei şi în deosebite alte ţeri. Multe am văzut, multe am priceput, multe am reţinut. Tot ce'mi părea interesant, pas de pas, am urmărit. Ştiu de unde vin multe, în cotro merg, ce tind s'ajungă.

Soţul meu, acest bărbat de rară valoare morală, prea timpuriu trecut în altă lume, soţul meu cu vorba lui socotită, potolită, aproape rece, dar cu sufletul arzător de iubire de neam, când îi povesteam câte unele din cele politice, istorice, încă neştiute, generalmente, numai cuvintele următoare avea drept răspuns:

„De nu ţi-aşi fi *soţ*, ci *stăpân*, te-aşi încuia, pentru trei ani, într'o casă, din care să nu poţi eşi. Acolo tot ce ai dori, cu prisos ţi-aşi da. Insă ţi-aşi impune de *datorie de a-ţi scrie memoriile.* Cele adunate în mintea ta, sunt o comoară pentru naţiune, comoară ce ar fi păcat mare să remâie îngropată“.

Da, este adevărat, duc şi astăzi cu mine întregul trecut ce am avut sub ochi. Oameni şi evenimente. Aproape toţi bă baţii mari din toate ţerile româneşti. Am tirile-mi sunt toate vii, vorbitoare. T cum erau, le văd, le aud şi acum. *M riile* însă, ceea ce numim „*Memorii*“, uşor pot fi scrise. Reproducerea fapt petrecute are *în memorii* a fi îndeplin cu acelaşi adevăr, cu care faţa apei li pede redă întregul cer ce oglindeşte.

Poate-se aceasta face?

In principiile mele nu întră teoria machiavelică a celor numeroşi cari zic

Legea despre salarisarea învățătorilor. Primind (abia acuma) textul întreg și autentic al proiectului de lege despre regularea salarelor învățătorilor dela școalele comunale și confesionale, ne vom ocupa cu el în mod amănunțit într'un număr mai apropiat. Și până atunci însă putem să spunem, că el înseamnă o nouă lovitură dată școalei confesionale și învățătorimei noastre, pe care o aservește cu totul inspectorului de școale.

Noi și cultura săsească.

(b.) Sașii sunt supărați, că între Românii de azi nu mai este apreciată cultura lor săsească, ba chiar generația mai nouă română nici nu o mai cunoaște. Și laudă acele vremuri, în cari un *Șaguna* și un *Barițiu* recunoșteau cu mare venerație cultura săsească, și-i apreciau pe Sași ca pe primii purtători de cultură (Kulturträger) în părțile ardelene. Concluzia ar fi, prin urmare, din cele ce scriu Sașii, că azi nu mai avem noi Românii oameni, cari să-i înțelegă nici în cele politice.

Noi credem, că Sașii să înșeală, deoarece cultura germană Românii și azi o respectează ca și mai nainte. Ba îmi aduc aminte, cum un scriitor englez, care ceruse o audiență acum vre-o 2 ani la Inaltpreasfințitul nostru Mitropolit, rămăsese surprins de felul elogios în care Excelența Sa îi vorbise despre cultura popoarelor conlocuitoare și îndeosebi despre cultura economică a Sașilor, dela cari noi Românii am fi învățat aici în Ardeal foarte mult.

— „M'a surprins, îmi zicea Englezul, cum D-voastră recunoașteți că a-ți învățat dela străini!“

— „Ei, așa suntem noi Românii, dăm fiecăruia cinstea ce i se cuvine“.

— „Nu faceți bine, căci prin o exagerată modestie ve-ți ajunge cu greu la locul ce vi se compete“.

— „Nu face nimic, vom ajunge mai târziu, dar cu atât mai sigur“, i-am răspuns eu.

Dar chestia e alta. Felul particular, în care comunitatea de interese maghiaro-săsești să manifestă azi, nu numai în politică, ci chiar și în școlile lor, — ar face azi și pe Barițiu și pe Șaguna să se mire, cum s'au putut schimba Sașii de altădată față de noi.

Nu noi ne-am schimbat, ci ei au urmat o tactică direct ostilă față de nisuințele noastre de propășire, iar pedagogii lor moderni aplaudă cu frenezie cărți ca cele scrise de Dr. Müller, care ne dă gata originea noastră latină, pentru care s'au declarat foarte hotărât un Jung, Ranke, Mommsen și Kiepert.

Și pe urmă fără ca să avem lipsă a evoca timpurile lui Șaguna, ajunge să ne gândim numai la cei din urmă 20 de ani, ca să constatăm și noi cu durere, că unde sunt acele timpuri, în cari Sașii aveau un *Arz von Straussenburg*, adevărat bărbat de stat, și un *Carl Albrich*, pedagog și apostol al culturei de o înălțime, la care nu puteau ajunge măruntele patimi de rasă.

Să nu se mire deci Sașii, că fiindcă am fost crescuți și noi, cei din generația mijlocie, în venerarea culturei germane, azi nu-i mai putem înțelege nici în cele politice, când chiar frații lor, Germanii *din imperiu*, nu-i mai pricep deja de mult; ba ce-i mai trist, în timpul din urmă nu mai poate înțelege nici o bună parte din săsime politica oficială săsască!...

Proiect de lege

despre alegerea de deputați în camera țării.

(Fine).

§. 68. Procedura de alegere se începe în ziua, ora și locul fixat cu constituirea comisiunei de alegere, care ia în primire lista alegătorilor, registrele și listele de votare.

§. 69. Votarea se face prin buletin de votare, care arată numele candidatului și pe care alegătorul îl pune într'un plic închis.

La alegere, sub pedeapsa invalidării, se pot folosi numai buletine de votare și plicuri date de autorități.

In localul de alegere și în localul isolator sunt a se pune la dispoziția alegătorilor și deosebit buletine de votare și plicuri în număr corăspunzător. (§. 66 al. I.)

§. 70. Inainte de a se începe votarea, comisia de alegere e datoare să se convingă, că urna destinată pentru adunarea voturilor e goală.

Votarea se începe cu aceea, că membrii comisiunii de alegere își dau voturile. După aceea alegătorii dau voturile în ordinea prezentării.

Fiecare alegător cu ocaziunea votării e dator a arăta biletul de legitimare.

Numele fiecărui alegător, care a votat, este a se trece în registrul de votare din care scrie un exemplar notarul împărțit comisiei de alegere, un al doilea exemplar un membru al comisiei.

§. 71. Fiecare alegător dă personal votul în plic închis, președintelui, care în prezența alegătorilor îl pune în urnă.

§. 72. Alegerea este a se termina la ora de încheiere fixată. Alegătorii, cari se prezintă la votare înainte de ce ar trece ora, sunt a se admite la vot.

Dacă obvin astfel de împrejurări, cari împedecă începerea, continuarea sau încheierea alegerei, comisia de alegere cu consensul comisarului de alegere poate întrerupe alegerea până în ziua următoare, sau o poate amâna.

Orice întrerupere sau amânare este a se publica în modul obicinuit și din bună vreme.

Dacă votarea s'a început deja, actele de alegere și urna cu voturile aflătoare în ea sunt a se pune sub sigil, din partea comisiei și a comisarului de alegere până la continuarea alegerii.

§. 73. Dacă prezidentul comisiei a enunțat încheerea votării, localul de alegere, în care nu are să rămână decât comisarul și membrii comisiei de alegere cu notarul și bărbații de încredere, este a se închide.

Inainte de desfacerea plicurilor cu buletinele de votare și numărarea voturilor, acele sunt a se amesteca în urnă, după aceea sunt a se scoate, plicurile a se desface și voturile a se înregistra.

In scopul acesta un membru al comisiei scoate unul câte unul voturile, desface plicul, se uită la buletinul de vot și îl dă prezidentului, care cetește cu glas înalt numele, și îl dă celoralalți membri ai comisiei spre vedere.

Comisia de alegere compune două liste de voturi, în care este a se trece numele fiecărui candidat, care a obținut vot, iar lângă numele lui ca primul vot se pune cifra 1., la al doilea vot ce-l obține se scrie cifra 2., la al treilea cifra 3 și așa mai departe. Cele două liste de voturi trebue să fie la fel, se subscriu de toți membrii comisiei de alegere și de comisari.

§. 74. Voturile obținute de persoane, cari conform §-lui 7, nu pot fi alese de deputați, sau sunt legate de condiții, sau de unele ordine, în fine, voturi, din cari nu se poate constata în mod clar persoana de ales, sunt nevalabile și nu se socotesc la voturile obținute.

De asemenea nu se iau în socoteală buletinele goale.

Dacă în buletin sunt scrise mai multe nume, se ia în socoteală numai numele scris în locul prim.

§. 75. De încheierea procedurii de alegere, procesul verbal se încheie, atât acesta cât și registrele se subscriu de membrii comisiei, de comisar și de notar, anexând la ele lista alegătorilor, registrele de votare și listele voturilor, precum și buletinele voturilor valide și ale celor declarate de nevalide, puse într'un plic, cei mai sus numiți le sigilează împreună și provăzându-le cu inscripția care indică conținutul, se predau comisarului de alegere.

Dacă procesul verbal nu e subscris de toți membrii comisiei de alegere, motivul este e se trece în procesul verbal.

Prezidentul comisiei de votare, după redeschiderea localului de alegere, publică resultatul votării.

Comisarul de alegere e dator să înainteze actele electorale la comisarul cercual, esmis lângă comisia cercuală de alegere.

§. 76. Pentru constatarea rezultatului general al votării finalizate în toate cercurile de votare se constitue în sediul cercului electoral o comisie cercuală de alegere, care ia în primire actele electorale înaintate de singuraticii comisari de alegere la comisarul cercual.

Comisia cercuală de alegere se constitue în sediul fiecărui cerc electoral, în ziua și ora fixată de comisia centrală, în prezența comisarului cercual din 7 alegători, dintre cari reprezentanța comunală a comunei de sediu alege 3 membri, trei designează comisarul și anume dintre alegătorii introduși (dar nu exchiși dela exerciarea dreptului de vot) în lista electorală a respectivei comune, al șeptelea membru se alege resp. se denumește după dispozițiile §-lui 60. Prezidentul se alege de comisia cercuală electorală dintre membrii săi cu majoritate relativă de voturi.

In decursul constatărei rezultatului general al alegerei pot fi de față în localul de alegere numai comisarul și membrii comisiei cercuale, comisia cercuală electorală resumează rezultatele votării din singuraticele cercuri de votare, fără însă de-a intra în revizuirea lucrărilor acestor comisii.

Despre constatarea rezultatului general al alegerii, comisia încheie procesul verbal în 2 exemplare, din care unul se scrie de notarul, altul de un membru al comisiei cercuale electorale, îl subscriu membrii, comisarul și notarul comisiei și adnexând la el actele electorale înaintate de singuraticele comisii de alegere, sigilează toate actele și provăzându-le cu o inscripție care arată conținutul, se dau comisarului cercual, care e dator să înainteze toate actele la comisia centrală.

Comisia centrală comitatensă e datoare să trimită un exemplar al procesului verbal camerei deputaților, iar celalalt să-l păstreze în arhiva proprie.

Prezidentul comisiei după redeschiderea localului, publică rezultatul general al votărei.

§. 77. Pe baza rezultatului general stabilit, prezidentul declară de ales pe acel candidat, care a obținut majoritatea absolută a tuturor voturilor valabile.

§. 78. Deputatului ales este a i-se da numai decât, eventual a i-se trimite recomandat prin poștă mandatul, subscris de prezidentul, notarul comisiei cercuale electorale, precum și de comisarul cercual electoral.

§. 79. Dacă nici unul dintre candidati nu a obținut majoritatea absolută, este a se face alegere restrânsă între cei doi candidați, cari au întrunit mai multe voturi.

Dacă între candidații, cari au întrunit relativ mai multe voturi, sunt cari au obținut voturi egale, soartea decide, că dintre cei cu voturi egale care va fi admis la alegerea restrânsă.

§. 80. In caz de alegere restrânsă comisia centrală e datoare sa ia fără amânare dispozițiile de lipsă pentru ținerea alegerii restrânse.

La alegerea restrânsă trebue aplicate toate dispozițiile prevăzute la prima alegere.

Dacă la alegerea restrânsă candidații au întrunit voturi egale, soartea decide care dintre ei să fie privit de deputat.

Tragerea sorții o face prezidentul comisiei.

§. 81. Responsabilitatea organelor, cari conlucră la compunerea listelor electorale și la alegere, pedepsirea abuzurilor electorale și urmările ivite din neîmplinirea datoriei de votare, precum și chestiunea judecătoriei care judecă asupra valabilității alegerilor, se vor norma în lege deosebită.

§. 82. Prezenta lege intră în vigoare în ziua publicării.

Dzeu a dat omului graiul spre a-și ascunde gândul A îndosi cugetările prin vorbe menite a le masca, este adevărată minţire. Din minciună Dzeu n'a putut face lege. Lege eternă și universală.

Cu întocmirile sociale ce avem de present, cu necesități culturale ce ne-am creat, a face din zicerile noastre limpezi o-linzi sufletești, este greu până la imposibilitate. Cu adevăruri netăgăduite am pune foc la multe pulverării mari și mici.

De mințit încă nu avem dreptul. Natura n'a mințit. Natura nu minte. Nici nu minte, nici nu înșeală. Minciuna deci este anormală, nefirească, monstruoasă, imorală, condamnabilă. Cu atât mai neiertată, mai criminală, când este nu numai trecător povestită, ci scrisă, tipărită. Tipărită, eternizată în istoria destinată viitorului.

Natura, când nu află de bine a și descoperi tainele, atunci *tace*. Și natura are a ne fi *marele dascăl*.

Profit de învățătura dată de eterna, de înțeleapta măestră și voi tăcea și eu nci, când indiscrețiunea ar aprinde paie apul meu și paie în multe alte capete, ri și mici.

Memoriile mele întregi, memorii *cin-* nu pot scrie, Cred însă a putea nota unele din amintirile mele politice-is- ce, simple episode necunoscute, carac- sătoare de evenimente și personali- i ale trecutului, ce nici pot fi, nici pot eveni incendioase esplosiuni.

Incep cu următoarea:

E 14 Februarie 1866. Trei zile după istoricul atentat din palatul domnesc din București, sevârșit întru a obținea abdicarea domnitorului principatelor-unite danubiane.

Pentru moment ne aflăm la Deva, cam la marginea Ardealului, despre Ungaria. Deva, ce'și păstrează de nenumărați secoli numele de antică cetate dacă, apoi romană, mai la urmă fortăreață austriacă, acum o ruină nebăgată în seamă. Ea încoronează însă un mic orășel ce'i poartă, și el, numele. Orășel locuit de câți-va magnați unguri sau români maghiarisați, proprietari din mai apropiată sau mai depărtată împrejurime, de numeroși funcționari de toate naționalitățile, și, principalmente, de mărunt popor român: țărănimea comitatului fiind aproape întreagă română.

In amurgul acestei aspre zi de earnă, pecând încă se îngâna ziua cu noaptea, o caleașcă mare de voiaj sosește repede pe strada principală și se oprește la ușa hanului, pompos decorat, cu puțin meritatul nume de „Hotel Bauer“.

Cu grăbire sare jos feciorul de pe capră, — ordinele păreau a fi fost date de mai înainte, — urcă cele cinci pietre de piatră roase ce duc la ușa mare, o deschide și întră în lunga sală, reu luminată.

Căutând pe birtaș, el dă cu ochii de un bilard la stânga, de patru cinci mese, colorat acoperite, la dreapta de scaune și bănci de brad văpsite, de podele murdare și câți va consumători de bere, rustici moșieri din vecinătate, sau împiegați rău plătiți, ca pretutindenea în provincie.

Stăpânul așa numitului „Hotel“ a și aflat că i-au sosit pasageri în caretă închisă, cu patru cai de poștă, deci nu întârzià a se presenta.

Ii se comandă, în limba românească, trei camere, cele mai bune

— Din întâmplare tot etagiul de sus este liber, zice dl Bauer, grăind o românească cu pronunțat accent nemțesc. Mai stă puțin pe gânduri, apoi întreabă: Vă rog, cine sunt domnii pasageri?

— Aceste mai târziu. Deocamdată, încălziți toate camerele în grabă, apoi una separată pentru mine.

Dând ultimul ordin, feciorul, cu aer de secretar, sau cel puțin camerdiner, eși iute afară la trăsură.

Se făcu svon în monotoana cafenea-restaurațiune. Halba de bere începută nimenea n'o mai duse la gură.

Cu ochii țintă la intrarea de pe stradă toți s'întrebau: Cine poate fi?

Oaspeți însemnați rar se văd la Deva. Mai rar încă la Hotel Bauer.

Așteptarea n'a fost nici lungă, nici za darnică. Hotelierul se ivi pe pragul ușei de pe stradă, precedând un domn de mărime ceva peste mijlociu, lat la spate, aproape ascuns într'o manta lungă, al cărei guler de blană scumpă era ridicat peste față și urechi.

Mersul străinului e de om poruncitor. Are, în toate, ceva decis, sigur, îndrăsneț. Ceva milităresc. Inalt milităresc.

Călătorul trece sala fără o privire pentru oameni, pentru lucruri, și iasă prin ușa din fund. O singură dată a întors capul spre a se încredința de este urmat de tovarășii săi de drum. Da, o damă voalată și două bone, cu câte un copil în brațe, sunt la trei pași îndărăt. Dama nălțuță, subțirică, delicată, în simplu dar de preț costum de voiaj; bonele gătite ca dame pretențioase, frumoșii copii luxuos îmbrăcați. Și acestea dispar iute, mergând sus.

După trecerea lor, tot prin aceeași sală, se transpoartă bagajul. Trei cofere, patru saci de voiaj, mai multe plaiduri, tartane și coșuri cu provisiuni. Toate de aleasă fabricațiune engleză, toate pe ele cu coroană princiară.

Curiositatea publicului din restaurațiune sporește. S'aud comentări feliurite, presupuneri aventurioase, s'aud și discuțiuni. Animațiunea ajunge la culme, e generală.

Generală, cu o singură escepțiune.

Un domn stă singur tăcut, pe gânduri într'un colț isolat al salei. E om frumos, chipeș, cu barbă neagră lucitoare, cu ochi scânteitori. Relativ împrejurărilor locale, e bine îmbrăcat. Costum complet cenușiu închis. La cravată are bold de aur. Rară monedă antică romană. La ornic, în loc de lanț, un cordon în tricolorul românesc.

Cu priviri neclintite el urmează mișcările dlui Bauer. Acesta alege din dulapul-bufet tava cea mai nouă, în lipsă de cristal fin, paharele ce avea mai mari, le um-

Alegerile proxime de deputaţi în cameră se vor face pe baza acestei legi.

Cu executarea acestei legi se încredinţează ministrul de interne.

Dispoziţie legală nedreaptă.

(Art. de lege XIII. din 1909).

In era coaliţiei, după-ce contele Apponyi a înzestrat ţara cu legea cunoscută şcolară, s'a făurit şi articolul de lege XIII din anul 1909, despre întregirea venitelor parohiale (congruă).

In contra legii şcolare s'a protestat, atât pe cale ziaristică, cât şi prin corporaţiunile noastre bisericeşti, şi după cum ştim, s'a cerut din partea acestora chiar şi abrogarea legii şcolare. Nu tot aşa însă s'a procedat faţă de noua lege din 1909, despre congruă. Se pare, că cu această lege am fi fost toţi mulţămiţi. Din rapoartele celor mai multe conferenţe preoţeşti, precum şi din alte comunicări făcute prin gazetele noastre, eu nu am putut scoate vre-o părere, ori propunere, — ca şi când nici n'ar exista legea lui Apponyi pentru preoţime.

In schimb însă s'a discutat mult în timpul din urmă chestia despre noua dotaţiune a preoţilor, în formă de cvincvenale.

In legătură cu această îmbunătăţire a sorţii materiale a preoţilor însă afirm, că până când există §. 3 din art. de lege XIII din 1909, despre o îmbunătăţire dreaptă a dotaţiunei preoţeşti nu poate fi vorbă. Căci iată, pe lângă alte neajunsuri din legea Apponyiană, ce găsim la punct 4 din §. 3 al sus numitei legi:

„Acel post de paroh (capelan local, preot misionar în post deosebit sistemizat), care până la 1 Ianuarie 1908 a fost ocupat de un preot cu cualificaţie inferioară, numai în acel caz poate reflecta la o întregire mai mare a venitelor (de 1600 cor.) dacă numărul credincioşilor din parohie se ridică la 800 suflete şi dacă jumătate (adecă 400 cor.) din plusul de 800 coroane, recerut pentru întregire, îl asigură pe seama parohului în mod stabilit, respectiva confesiune. In cazuri, cari merită o atenţiune excepţională, ministrul cultelor — cu considerare specială la principiul de tratament egal faţă de confesiuni, — se poate abate dela condiţiunile acestea".

Iată deci, iubite cetitor, nedreptatea cea mare, care s'a făcut preoţimei cu pregătire superioară prin paragraful 3 din art. de lege XIII dela 1909.

Pentru-că antecesorul meu n'a avut şcoală, să fiu şi eu următoriul lui, degradat la aceeaşi stare.

Nu încape îndoiala, că tot prin acel § ni se pune în vedere o urcare a salariului la 1600 cor, *dacă* parohia numără 800 suflete şi contribue însăşi cu 400 cor. la plusul de 800 cor. Să nu uităm însă, că în cazul acesta preotul fiind avizat la ajutoriul din parohia sa (numai cu 800 suflete) va rămânea în cele mai multe cazuri fără ajutor.

Admit, că statul totuşi îi votează parohului respectiv ajutoriul de 400 cor.; unde rămân însă celelalte 400 cor.?

Din acestea rezultă că până în 1909 aveam preoţi dotaţi cu 1600 cor. şi cu 800 cor.; din a. 1909 încoace avem însă preoţi împărţiţi în 3 clase de salarizare: cu 1600 cor., 1200 cor. şi 800 cor.

Intreb acum, că pentru-ce atâtea împărţiri în clase, bineştiind că toţi preoţii acelaş oficiu purtăm şi la acelaş altar servim? Şi oare pentruce preoţi cu aceeaşi cualificaţie să fie salarizaţi în două feluri? Dacă antecesorul n'a avut şcoală, la aceasta nu pot purta eu vina, următorul seu?

Iată dar nodul gordian, care trebue cu orice preţ desfăcut, căci altfel preoţimea de acum şi cea viitoare nu va putea ţinea piept cu greul vieţii, ci va sucomba în timpul cel mai apropiat.

S'ar face deci o mare dreptate preoţimei noastre, dacă cel puţin §-ul 3 din legea Apponyiană s'ar schimba astfel, ca preoţii cu aceeaşi cualificaţiune să primească aceeaşi dotaţiune de 1600 cor. fără considerare, că numără respectiva parohie 800 suflete, şi fără să fie obligată şi parohia a mai da 400 cor.

Prin aceasta guvernul şi-ar arăta într'adevăr bunăvoinţa faţă de preoţimea noastră. Sunt de altcum de firma convingere, că şi corporaţiunile noastre superioare s'au ocupat cu această chestiune arzătoare pentru preoţimea întreagă şi pentru înaintarea bisericei însaşi, şi ca au intervenit şi vor mai interveni pentru delăturarea acestui rău.

Preotul *I. Crăciun.*

NOUTĂŢI.

Scrisoarea Monarhului. Principele *Hohenlohe* a plecat Duminecă din Viena la Petersburg, pentru a preda ţarului Nicolae o scrisoare a Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, scrisă din prilejul împlinirei secolului al treilea decând în Rusia domneşte actuala casă domnitoare. Cu misiunea aceasta însemnată a fost încredinţat principele Hohenlohe din motivul, că el fusese mai nainte ataşat militar în Petersburg, prin urmare e cunoscut cu raporturile de acolo.

*

Manevrele mari. Scriu ziarele din Viena, că în anul acesta nu se vor ţinea manevre mari, în considerare că din pricina situaţiei internaţionale extraordinare s'au luat măsuri neobişnuite, care au fost împreunate cu deprinderi militare neîntrerupte.

*

Bancnote scoase din circulaţie. Banca austro-ungară, în considerare ca vechile bancnote à 10 coroane din anul 1900, s'au falşificat în mare cantitate, le-a scos din circulaţie. Banii aceştia se mai primesc la cassele băncii numai pană în 28 Februarie 1913.

*

Statificarea poliţiei din oraşele provinciale. Un ziar din capitală anunţă, că în ministeriul de interne s'au terminat sfătuirile privitoare la trecerea administraţiei poliţieneşti provinciale în mânile statului. Planul de statificare este statorit.

*

Premiul păcii. Se ştie, că la distribuirea din urmă a premiilor din fundaţiunea Nobel, premiul păcii, având în vedere vremea răsboinică de astăzi, nu s'a dat nimănui. Hotărârea aceasta era foarte motivată şi foarte logică; căci fundaţiunea Nobel ar fi fost cu desăvârşire discreditată, dacă bunăoară câştigătorul premiului păcii nu putea călători la Stockholm să ridice banii, din motiv că Europa era bântuită de luptele răsboiului... Acum însă vine o ştire din Stockholm, care spune că comitetul păcii storting-ului a făcut propunerea, ca premiul numit să fie acordat lui *Lafontaine*, senatorului belgian. — (Guvernul Belgiei, pe timpul când turcii au fost bătuţi la începutul răsboiului balcanic, s'a ocupat în toată seriozitatea cu ideea mobilizării defensive; elementele moderate, în frunte cu senatorul Lafontaine, au susţinut cu puternice dovezi, că mobilizarea poate să fie fatală pentru Belgia. Mobilizarea nu s'a făcut, şi astfel s'a înconjurat — poate — un răsboi).

*

Expoziţie internaţională. Implinindu-se 150 de ani dela înfiinţarea Academiei regale pentru artele grafice în Lipsca, se va organiza în anul viitor o mare expoziţie internaţională. Va cuprinde bibliografie, bibliofilie şi diferite colecţii (placate, ex-libris, mărci), precum şi instalaţiuni de bibliotecă, planuri şi vederi, articole tehnice, cu un cuvânt tot ce se ţine de organizarea externă şi internă şi de întrebuinţarea unei biblioteci. Vor mai fi expuse: manuscripte, incunabule, legătorie de cărţi.

*

Festivitate. Consiliul municipal din Paris va da în 18 Februarie c. un splendid banchet în onoarea noului preşedinte *Poincaré.* Festivitatea va fi cu atât mai interesantă, cu cât consiliul municipal a trimis învitări şi foştilor preşedinţi Falliéres şi Loubet. Este primul caz, când la un banchet politic se întrunesc trei prezidenţi ai republicei franceze.

*

Nou oficiu poştal. Ministrul nostru de comerţ a dispus ca începând cu 1 Februarie oficiul poştal dela gara *Apoldul de jos* să fie pus în comuna numită.

*

Sufragetele zdrobind. Se anunţă din Londra, că sufragetele plănuesc să facă stricăciuni în muzeul britic şi în galeria naţională de tablouri. Zilnic sparg vitrinele prăvăliilor, şi nădăjduesc că prin mijlocul acesta vor constrânge pe negustori să intervină în interesul dreptului de vot al femeilor. Intr'una din zile au năvălit asupra oficiului de externe, au nimicit câteva piaţe de jocuri pentru tinerime şi au distrus numeroase lădiţe poştale. De frica atentatelor comise de sufragete nu se mai permit intrările la palatul regal.

*

Advocat nou. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Murăşludoş (strada poştei). Cu stimă: Dr. Juliu Caliani, advocat.

*

De-ale emigrării Conform statisticei oficiale, publicate de Statele unite, cei mai mulţi emigranţi sosiţi în America, în intervalul din 1 Iulie până în 31 Decem-1912, sunt din Italia, anume peste 93 mii; urmează apoi Ungaria cu 51 de mii, Austria cu 38 de mii, ear Germania numai cu 15 mii.

*

Căsătorie. In oficiul matriculantului din Macău s'a încheiat săptămâna trecută o căsătorie nu de toate zilele: mireasa Iulia Şanta, o babă de 81 de ani, s'a cununat cu I. Ciorba, un tinăr de 24 de ani.

*

O nouă piesă de Annunzio. Distinsul poet italian *D'Annunzio* a terminat o nouă lucrare teatrală. Titlul este: *Viaţa lui Cola di Rienzi.* Subiectul său se potriveşte parte cu romanul lui Bulver, parte cu opera lui Ricard Wagner. Piesa va apărea în timpul cel mai apropiat, iar în supliment se vor publica mai multe scrisori, care se ocupă cu ideile lui D'Annunzio despre superstiţiune, şi mai ales despre numărul treisprezece. Vom afla din scrisori, că măestrul italian scrie anul 1913 în modul următor: 1912+1.

*

Bucătărie electrică. In oraşul Hartford din Statele unite s'a înfiinţat cea dintâi bucătărie electrică. Se face o mare propagandă pentru întrebuinţarea electricităţii. Prelegerile sunt ascultate de numeroase femei şi fete. Curentul electric este destul de ieftin şi nu costă decât 2—3 dolari pe lună; ear părţile rele, împreunate cu focul de lemne, cărbuni sau gaz, sunt înlăturate.

*

Un rege la universitate. In săptămâna trecută a sosit la Lipsca regele Saxoniei, cu scop să asculte câteva prelegeri universitare. Mai întâi s'a dus la clinica profesorului Zweifel, unde a stat două ore la un curs despre operaţia umflăturilor de natură canceroasă. De aici s'a dus la cursul profesorului Leskiens, care a vorbit despre desvoltarea raporturilor poporaţiunii din statele balcanice. In ziua următoare regele a asistat la prelegerea profesorului Hölder, care s'a ocupat cu întemeetorul mehanicei, cu Galilei; apoi a trecut la renumitul profesor Wundt şi a ascultat o prelegere amănunţită despre iluziuni. A treia zi a petrecut o asemenea, în cea mai mare parte, la universitate, iar seara s'a întors în capitala sa, la Dresda. Regele, în aceste trei zile, a fost de sigur cel mai sârguincios ascultător al vechei universităţi dela Lipsca.

*

Bal în Blaj. Bal filantropic se va ţinea în ziua de Trei sfinţi la 12 Februarie n. în sala „Hotelului Univers" din Blaj. Venitul curat este destinat pentru „Fondul studenţilor bolnavi". Inceputul la 8 ore seara.

*

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ. Ardeleana" în Orăştie-Szászváros.

*

Scenă înfiorătoare la un bal costumat. La o festivitate familiară, aranjată într'un cerc de aristocraţi în Londra, s'a petrecut o scenă care putea să aibă urmări dintre cele mai jalnice. O principesă Borghese şi-a făcut apariţia în bal şezând într'un car triumfal roman, care era tras de un leu, un tigru şi un leopard. Imblânzitorii de animale au dresat fearele mai multe luni, şi la bal aveau să grijească îmbrăcaţi ca sclavi să nu se întâmple vreo nenorocire. Cele trei feare la început s'au purtat destul de cuminte: însă în urma sgomotului mare şi a luminii orbitoare, s'au agitat tot mai mult. Publicul a înmărmurit de frică; îmblânzitorii cu multă greutate au izbutit a ţinea în frâu animalele iritate şi a le mâna în cuştele lor, înainte de a produce moarte de om.

*

Aviz. In legătură cu circulariul consistorial dto 20 Decemvrie Nr. 15.018 Şcol. 1912, apărut şi în „Telegraful Român" Nr. 6 din a. c., referitor la interzicerea manualelor: „Carte de cetire II de Ioan Popescu, rev. de Dr. P. Şpan, ed. I—X", precum şi a manualului „Cartea de cetire III" de aceiaşi autori, ed I—VI, — îmi permit a atrage atenţiunea Domnilor învăţători, că ediţiunile susamintite ale manualului „Carte de cetire II" sunt deja de mult epuizate, iar ediţiunea ultimă, a XI-a e aprobată de Inaltul Ministeriu cu datul 10 August 1909 Nr. 72.038. Tot asemenea ediţiunile I—VI ale manualului „Carte de cetire III" sunt deja epuizate, iar ediţia cea mai nouă, a VII-a, e deja înaintată la Inaltul Ministeriu spre aprobare. *Dr. Cornel Popescu*, protopr.

*

† **Nicolae Mateeş**, paroh în Herţegani, după o boală scurtă a răposat în 11 Ianuarie c. în etate de 74 ani, servind ca paroh în această parohie 49 ani. Inmormântarea îi s'a făcut în 13 Ianuarie, celebrând în numele Preaon. domn protopresbiter V. Damian, parohul George Drăgan asistat de alţi 5 preoţi. In cuvântul funebral dl Drăgan a atins purtările bune de cari era condus răposatul, a arătat năcazurile şi suferinţele cari le îndură un paroh în parohie, dând apoi sfaturi bune, că pe ce cale se pot îndrepta moravurile rele de cari este copleşit poporul. La înmormântare au participat aproape 1000 oameni. Pe reposatul îl deplânge fiul Dionisie preot, ficele Ana măr. M. Popa preot Valeria măr. I. Şipoş preot, Elena măr. P. Irchas comerciant, fraţi, soră, nepoţi şi nepoate. Odihnească în pace. *(p.)*

*

Mulţămită. Domnii dela filiala „Albina" din Mediaş, şi anume: Anastasiu Boiu, dirigent, N. Guşiu contabil, N. Comşa oficiant, apoi domnii Dr. Dionisiu Roman, advocat în Mediaş, Dr. Stefan Morariu, advocat, Cluj, Ioan Gesit notariu Vorumloc, şi N. Praţa, învăţător în Mona, au binevoit a ne ajuta cu suma de 6 K. 40 fil. la înfrumseţarea pomului de Crăciun, care s'a făcut pentru copiii români dela şcoala gr. ort. din Vorumloc. Comitetul parohial le esprimă ferbinte mulţămită. Vorumloc, la 1 Febr. 1913, Ilie Terchilă, paroh.

Din Balcani.

De pe câmpul de răsboi o singură ştire a sosit pe firul telegrafic: că Bulgarii au început Luni noaptea să bombardeze Adrianopolul.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă *„Die Tochter"*, comedie în 4 acte, iar mâne, Joi, în beneficiul actorului *Rudi Schönwiese* se dau piesele *„La Somnambula"*, scenă muzicală dramatică, *„Die Falle"*, farsă şi *„Brüderlein fein"*, comedie cu cântece.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală Cosinzeana Nr. 5 din 1913, cu următorul cuprins: Al. Ciura: Lavina, articol. Volbură Poiana: Mamei, poezie. I. Chiru Nanov: Pornit pe rău, nuv. Adrian Corbul: Viaţa la Paris, artic. G. Gregorian: Unui moşneag, poezie. Gavril Todica: Zări din univers: Venus sau luceafărul, articol. Nichifor Crainic: Renunţare, poezie. Lazăr Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de o zi: A. C.: Fantoma lui Tolstoi. — R. M.: Un escroc, — S B: Pixa. — Prorociri pentru 1913. Bibliografie. Scrisori dela Redacţie. Ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 coroane.

*

Convorbiri ştiinţifice şi filozofice. Primim din Bucureşti escelenta revistă *Convorbiri ştiinţifice şi filozofice.* Nr. 7 cu următorul interesant sumar: Corpul omului: Celula, de Dr. E. Pécaut. Suflete tari şi suflete slabe, de René Descartes. Cauza somnului, de Emilie Gautier. Ce este sufletul omului? de E. Haeckel. Moartea liberă, de Fr. Nietzsche. Povestea unei picături de apă de Th. Moreux. Laplace, de V. Anestin. Viaţa plantelor, de Dr. L. Caze. Lavoisier: Omul şi opera, de G. Vasiliad. Conceptul energiei, de W. Ostwald. Savanţi şi Filozofi iluştri. Ilustraţii: Copernic, Descartes, Laplace, Lavoisier, Celule nervoase, Higroscop, Hygrometru, Picături de apă. — Un an (12 numere) lei 4. Un număr 30 bani. Redacţia şi Administraţia: strada Calonfirescu, 7, Bucureşti.

---

ple cu apă, le şi şterge, pune un servet curat — lux rar în hotelul seu — pe braţul chelnerului, gata a duce apă proaspătă, poruncită sus, la nr. I.

Domnul tăcut şi gânditor sare atunci din colţul său, se repede la hotelier, pune mâna pe tavă, vorbeşte încet, dar lung şi cu insistenţă cu stăpânul localului.

Se întinde o discuţiune interminată, ce în fine totuşi se termină prin triumful domnului cu barba neagră lucitoare şi ochi scânteitori. El pune cinci florini în mâna lui Bauer, unul în aceea a chelnerului, aruncă pe braţul seu servetul servitorului, apucă tava şi fuga pe uşă, pe scară drept la nr. I, la călătorii nou sosiţi.

Pe prag, înainte de a-l trece se opreşte. E astisit. Ar merge mai departe, nu cutează. Nici nu poate. Inima îi bate de'i sare din piept, picioarele nu-l mai duc. Se vorbeşte în camera în care era gata să intre.

Intâiu numai sunete i-au ajuns la urechi. Dulci, cântătoare, fermecătoare sunete de limbă românească, moldovenească. Şoaptele devin însă încet, încet cuvinte lămurite, apoi vorbiri ce-i merg la suflet, ce-l mişcă, ce-l sguduie, ce-l ţin pironit în loc. Acum ascultă, tot ascultă. Ascultă dus, pierdut, ca în vis, ca în delir. Emoţiunea i creşte, creşte pân'la entusiasm, pân'la esaltaţiune. Ar striga, ar cânta, ar râde, ar plânge şi totuşi e mut. Mut, tremurător, înmărmurit.

Ce se petrecea, ce se petrecuse în apartamentul necunoscuţilor călători?

(Va urma).

Nr. 5/1913 par. (25) 1—3

Concurs.

Parochia de classa I. din Sibiiu suburbiul de jos (Poarta Turnului) devenind vacantă, pentru întregirea ei se publică concurs cu termin de **30 zile** dela publicarea primă a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. cu ocaziunea regulărei congruei.

Cererile de concurs sunt a se înainta la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Concurenții sunt poftiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta la utrenie și la liturghie și a predica.

Cererile înaintate după expirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 7 Ianuarie 1913.

Comitetul parohial:

Petru Joandrea
prezident.

Ioan Imbăruș
notar.

Văzut:
Nicolau Ivan
protopresbiter.

Nr. 112/1912 par. (26) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bis. de cl. II-a **Lăpugiul superior**, protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs nou, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Concurenții își vor înainta cererile de concurs, — în terminul deschis, — Preaon. Oficiu protopopesc în Dobra, conformându-se dispozițiilor din reg. pentru parohii.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. ținută în Lăpugiul-sup. la 16 Septemvrie 1912.

Ioan Morariu
preot, președinte.

Dionisie Lupșa
notariul comit.

Vidi:
Iosif Morariu
protopop.

Nr. 37/1913 prot. (22) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Cherges cu fil. Popești**, — devenită vacantă prin strămutarea parohului Alecsandru Petrău în comuna Tâmpa, — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Reflectanții sunt poftiți a și subșterne cererile lor concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricțiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra și a face cunoștința poporului.

Deva, la 17 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 5/1913 par. (21) 2—3

Anunț de licitațiune.

Comitetul bisericei gr. ort. din comuna **Lomán**, protopresbiteratul Sebeș, dă în întreprindere zidirea unei nouă biserici prin licitațiune publică minuendă.

Licitațiunea se va ținea în 9/22 Martie la 10 ore a. m. în sala de învățământ a școalei din loc.

Prețul de strigare este 23.000 coroane, (douăzeci și trei mii), dela care sumă 10% sunt a se depune ca vadiu în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile la epitropia parohială de aici, înainte de începerea licitațiunei.

Planul de edificare, preliminarul de spese, precum și alte informațiuni referitoare la edificare și la materialul ce-l dă parohia să pot afla la oficiul parohial din loc.

Doritorii de a licita au să dovedească că au cualificațiunea recerută în branșa aceasta.

Licitanții nu pot pretinde diurne sau spese de călătorie.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a încheia contractul cu întreprinzătorul în care va avea mai multă încredere.

Loman, la 12 Ianuarie st. v. 1913.

Comitetul parochial:

Daniil Petrașcu
înv. notar.

Petru Cucuian
pres. com.

Petru Nicula
epitrop.

Vidi:
Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă actualul preot și cu drept de succesiune în parohia de clasa I (primă) din **Vinerea**, (tractul Orăștiei,) se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltului ordin consistorial dto. 2 Ianuarie 1913 Nr. 14.773 Bis. 1912.

Emolumentele postului de capelan sunt:

1. Din ajutorul de stat pentru capelani întregirea obvenentă.

2. Jumătate din venitele dela altar, întregi venitele stolare ce vor obveni dela parohieni locuitori sub numerii caselor 239—520, precum și din filia Cujir.

Reflectanții au a-și așterne cererile instruite în senzul legilor din vigoare la of. gr.-ort. al Orăștiei în terminul indicat și a se prezenta pe lângă restricțiunile regulamentare spre a face cunoștință cu poporul, cântând, predicând, ori servind în biserica de aici.

Vinerea, din ședința comitetului parohial ținută la 10/23 Ianuarie 1913.

Ioan Iosif
președinte.

Dionisiu Giurgiu,
notar al com. par.

Nr. 3/1913. (17) 2—3

Vidi:
Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 1002/1912. prot. (18) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a II a **Feriház**, protopresbiteratul tractului Sighișoara. pe baza rezoluțiunei Preaveneratului conzistoriu arhidiecezan din 15 Ianuarie 1913 Nr. 375 Bis, să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 15 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

La **Librăria arhidiecezană** în **Sibiiu**, se află de vânzare:

Album

de

brodării și țesături românești.

Compus și editat

de

Minerva Cosma.

Pretul 16 cor.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 54—

„IZVORUL“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Alsósebes.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Izvorul“, societate pe acții, se convoacă prin aceasta la

a V-a adunare generală ordinară,

pe ziua de **Vineri în 28 Februarie st. n. 1913** la 8 ore înainte de amiazi, în localul institutului, cu următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii pe anul 1912.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Deciziune asupra bilanțului și împărțirii profitului curat.
5. Alegerea unui membru în direcțiune pe 1 an.
6. Inchiderea adunării generale.

Sebeșul inferior, la 31 Ianuarie 1913.

Direcțiunea.

NB. La adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari sunt trecuți în registrul societății ca acționari cu 6 luni mai nainte și cari cel puțin cu o zi mai nainte de adunarea generală au depus la cassa institutului acțiunile scrise pe numele lor, respective pe ale acelora, pe cari îi reprezintă împreună cu plenipotența (§. 17).

(24) 1—1

Bilanț la 31 Decemvrie 1912.

Activa.

		K f
Cassa		7,240·98
Cambii escontate		286,445·05
Imprumuturi hipotecare		38,798·50
Imprumuturi cu obligațiuni		26,224·50
Acțiuni		1,000·—
Mobiliar	200·—	
amortizare	100·—	100·—
		359,809·03

Pasiva.

		K f
Capital social		16,000·—
Fond de rezervă		10,000·—
Depuneri spre fructificare		228,534·59
Reescont		60,452·—
Creditori		28,417·20
Interese transitoare anticipate		9,100·—
Dividendă neridicată		64·—
Profit reportat din anul trecut	204·06	
Profit curat din anul curent	7,037·18	7,241·24
		359,809·03

Profit și Perdere.

Debit.

		K f
Interese de depuneri		13,494·44
Salare	700·—	
Spese de birou, tipărituri, încălzit, luminat, chirie, porto	407·36	1,107·36
Dare:		
directă si aruncuri	1,322·71	
10% dela interese de depuneri	1,349·44	2,672·15
Amortizare din mobiliar		100·—
Profit curat		7,241·24
		24,615·19

Credit.

	K f
Prrfit reportat din anul trecut	204·06
Interese de escont	16,941·94
Interese hipotecare	2,771·55
Interese dela obligațiuni	1,906·82
Proviziuni și competință de scris	2,790·82
	24,615·19

Sebeșul inferior, la 31 Decemvrie 1912.

Direcțiunea:

Toma Doican m. p.,
prezident.

George Stoica m. p.,
cassar.

Iosif Stoica m. p.,
contabil.

Ioan Cândea m. p.

Ioan Doican m. p.

L-am examinat și aflat exact.

Comitetul de supraveghiare:

Ioan Micu m. p., prez.
Ioan Stoichiția m. p.
Toma Flucșa m. p.
George Costea m. p.
Joil Măerean m. p.
Victor Preda m. p.
Constantin Herția m. p., revizorul expert al „Solidarității“.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 3—

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 26 Ianuarie (8 Februarie) 1913. *Nr. 10.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Proiectul ministrului Zichy.

(il) Contele Ioan Zichy, ministru de culte și instrucție publică, a prezentat în ședința din 13 Ianuarie a. c. a camerei 2 proiecte de lege: unul privitor la îmbunătățirea lefilor pentru învățătorii dela școalele de stat, iar al doilea pentru cei dela școalele comunale și confesionale.

Pe noi ne privește mai deaproape acesta din urmă.

Nu s'au liniștit încă nici pe de parte valurile dureroaselor sbuciumări, în cari au fost aruncate bisericile noastre, ca susținătoare de școale, în urma legii lui Apponyi. In multe părți biserica și poporul și-au sleit toate mijloacele financiare, s'au supus celor mai grele imposite și contribuiri bănești, ca să poată salva școala și să poată crea învățătorilor o situație mai independentă. Cu toate acestea mai sunt încă și până în ziua de astăzi o mulțime de comune românești, unde biserica n'a putut urca salarul învățătorului la suma minimală fixată în legea din 1907, și nici chiar la suma cerută prin legea din 1893. Mai sunt destui învățători, cari nu-și pot scoate salarul dela popor, fiind acesta sărac și lipsit, dar nu și'l capătă nici ca întregire din vistieria statului, fiindcă cutare inspector regesc n'a binevoit a-i recomanda și sprijini.

Această situație insuportabilă se va agrava și mai mult în urma proiectului amintit, care după metoda acceptată în parlamentul trunchiat de azi al Ungariei, va trece în galop prin corpurile legiuitoare și va deveni lege în timpul cel mai scurt.

Conform dispozițiilor acestui proiect, salarul unui învățător începe cu suma de 1200 cor. și se urcă în curs de 36 ani până la suma de 3200 cor. pentru învățători, și 3000 cor. pentru învățătoare, pe când în sensul legii școlare din 1907 începea cu suma de 1000 cor. și se urca în 30 ani numai până la 2000 cor. Un învățător, care servește 40 de ani, ar primi ca leafă pentru întreg timpul serviciului său, după legea lui Apponyi, *62 500 cor.*, iar după a lui Zichy *84,400 cor.* (învățătoarele 79,800 coroane).

Proiectul lui Zichy modifică din legea lui Apponyi numai părțile privitoare la salarizare, — întrucât sistemul de până aci cu adaosuri de salar din 5 în 5 ani (quinquenale) îl înlocuește prin împărțirea învățătorilor în 3 clase, fiecare clasă cu câte 3 gradații, — iar toate celelalte dispoziții privitoare la educația „națională“ și „patriotică“, în felul cum ea se practică în Ungaria, le lasă neatinse. Aceasta însemnează, că susținătorilor de școală li se impun sarcini cu mult mai grele, decum erau cele de până acum, fără a li se ușura însă ceva din nenumăratele gravamine, al căror isvor este legea lui Apponyi.

Este departe de noi gândul de a combate acest proiect de lege, numai fiindcă urcă din nou salarele învățătorilor. Dinpotrivă suntem dispuși în orice moment a recunoaște, că avem și noi, la școalele noastre confesionale, destui învățători vrednici și devotați cu trup cu suflet misiunii lor nobile, a căror muncă nu va fi în deajuns răsplătită nici prin dispozițiile acestui proiect de lege. In schimb știm, că avem printre învățători și elemente netrebnice, oameni fără nici un ideal, suflete târgovețe și ipochimeni primejdioși, a căror muncă e în continuu povățuită de duhul infernal al destrucțiunii.

Experiențele dureroase din anii precedenți ne inspiră serioase îngrijorări, că acești din urmă vor fi mai bine răsplătiți și mai repede avansați, decât cei dintâi. Căci §. 5. al proiectului spune apriat, că pentru avansarea dintr'o clasă de salar în alta nu e de ajuns timpul de serviciu, ci pe lângă aceasta se mai cer și *merite*, iar în sensul §-lui 10 pentru constatarea acestor merite „este competent inspectorul regesc“, care tot în al 2-lea an va clasifica sporul învățătorilor cu notele: „distins“, „mulțămitor“, „nemulțămitor“ — iar purtarea lor cu notele: „exemplară“, „corăspunzătoare“, „necorăspunzătoare“. In motivare spune dl ministru, că va tipări un regulament special, arătând momentele, de cari va avea să țină inspectorul samă la aceste clasificări și dintre cari nu lipsește, bine înțeles, punctul de vedere *„patriotic“*.

Invățătorul, care a obținut nota „distins“ și a funcționat timp mai îndelungat în acelaș loc, poate fi avansat dintr'o clasă în ceealaltă și dacă a stat numai *1 singur an*, iar nu 5 sau 4 ani, (cum cere §. 6) în gradația ultimă a clasei anterioare, iar cei cu note rele pot fi împedecați la avansare după bun placul domnului inspector sau al domnului ministru, în toate școalele ajutorate de stat. Din cauza acestei dispoziții pare a fi simțit oarecare mustrare în cugetul său chiar și domnul ministru. Deaceea a aflat de lipsă a se justifica în motivare, spunând, că această dispoziție „nu poate fi privită ca o țărmurire necompetentă a drepturilor susținătorilor de școală, fiindcă ea este *efluxul natural al principiilor exprimate mai ales în § 21 al articolului de lege XXVII din 1907*“.

Adevărat, că în §. 11. li se dă și bisericilor dreptul de a-și clasifica pe învățătorii lor cu aceleași note privitoare la spor și conduită, dar când s'ar ivi divergențe între notele inspectorului confesional și între cele puse de inspectorul regesc, atunci decide ministrul de culte și instrucțiune publică, pe baza propunerii făcute din partea comisiunii administrative a comitatului respectiv.

Câte neajunsuri vor isvorâ din aceste tabele de clasificare, poate prevedea oricine cunoaște cât de puțin atitudinea inspectorilor regești față de învățătorii confesionali și punctele de vedere, — adeseori cu totul străine de școală și pedagogie, — de cari este determinată judecata lor.

Mare nedreptate li se face susținătorilor de școale și prin dispoziția §-lui 28 care stipulează, că cu privire la pretensiunile ce ar formula învățătorii față de susținătorii școalelor *singură comisiunea administrativă e competentă să aducă hotărâre — cu excluderea oricărei proceduri din partea altui for* („a határozat hozatalára, — *minden más (közeg) eljárása kizárásával* — a törvényhatósági közigazgatási bizottság illetékes“).

Ne mirăm, că același ministru, care prin ordinațiunea sa din 1 Oct. 1910 nr. *107,105* a precizat, că „intervenirea organelor administrative în afaceri referitoare la competințele învățătorilor confesionali, aparținători unor biserici autonome, *numai* atunci are loc, dacă respectivul învățător a exhauriat *toate* remediile oferite de jurisdicțiunea bisericii sale“, — în proiectul său de lege desconsideră acum principiul exprimat în ordinațiunea sa din 1910.

In sfârșit, e gravaminoasă pentru susținătorii de școale și dispoziția §-lui 21, care cere, ca lefile învățătorilor să fie urcate începând cu 1 Ian. 1913; deci legii i se dă putere retroactivă. Considerând, că susținătorii de școale vor întâmpina mari dificultăți de ordin financiar la urcarea lefilor, ar fi trebuit să se stabilească și în acest proiect *un timp de transiție măcar de 2-3 ani*, cum s'a îngăduit și prin §. 12. al articolului de lege XXVII din 1907.

In proiect se spune, că cei ce nu pot urca salarele până la sumele fixate, *se pot adresa ministrului de culte și instrucțiune publică pentru întregire*

FOIȘOARĂ.

Un episod istoric.

De *Constanția de Dunca-Schiau.*

(Urmare.)

Acest apartament deja este încălzit, luminat.

Ușile de comunicațiune între toate trei camerele stau larg deschise.

In odaia din mijloc copiii, desbărați de brațele bonelor și de incomodele lor lungi mantale, au privit întâiu lung, chibzuitor așchioasele, țăndăroasele, rău spălatele podele, ce le păreau primejdioase. Șovăesc la început, dar mai târziu totuși află îndrăzneala a călca pe ele. Băieți erau ambii, și este în natura băiatului curiositatea necunoscutului, spiritul aventurios, iubitor de greutăți ce-i place să învingă. Acesti doi copii păreau mai îndrăsneți decât o voește chiar natura.

Cel mai mare dintre ei, cam de patru ani, e primul care înfruntă dificultatea presupusă și după câțiva pași sfioși, cu comică precauțiune, ajunge peste puține momente s'alerge nebun dealungul și curmezișul sărăcăcioasei camere de birt, de mic orășel.

Ca toți copiii, fratele mai mic, de doi ani abia, maimuțăște pe cel mai în vârstă. Folosindu-se de absența bonelor, ocupate cu despachetări, ajung deja a răsturna casa, jucându-se de-a calul în galop. De două zile tot cai galopând aveau sub ochi.

Alăturea, la nr. I., sală cu păreți văruiți, covoare rupte, perdele murdare și mobile vechi. Pe unicul fotoliu aflător aci, s'a aruncat îmbrăcat cum era, sdrobit fizicește și moralicește, și totuși adânc cugetător, călătorul în haine civile purtate militărește.

Cel mai isteț psiholog, pictorul cel mai genial, cu greu ar fi putut prinde, descurca, ceti lămurit mișcările sufletești ce apăreau și dispăreau succesiv în espresiva și nobila lui fisionomie. Repeziciunea cu care se schimbă, diversitatea lor devine din ce în ce mai marcată, mai evidentă. De sigur ceva mare s'a petrecut în sufletul acestui om. Ceva neobicinuit sdruncină acest caracter bărbătesc. Ceva puternic se încearcă zadarnic a combate, a reprima, a înăbuși.

Dama înăltuță, subțirică, delicată, nu prea tinără, dar grațioasă și atrăgătoare, cu față smeadă și trasă, ochi dulci, pătrunzători și gură blândă, frumos tăiată, stă vis-a-vis pe divanul dintre ferestre. Pe chipu-i măhnit sunt tipărite griji, nedumeriri, regrete, și mai mult decât ori ce, adâncă milă și compătimire. Sigur această femeie nu sufere atât de propriile sale dureri, cât simte de afund, de îngrozitor, durerile soțului ei. Le simte, dar le tăinuește, să nu le stârnească mai aprige pe cele ce ar voi să le vadă potolindu-se.

Când două ființe ce se înțeleg stau laolaltă, în urma unor întâmplări catastrofale, fiecare din ele tace, tace adânc. Tace spre a nu face să sângereze din nou răni nevindecate. Ambii călători deci tăceau. Chiar privirile și le țineau plecate, ascunse, ca nu cumva ele să descopere furtunele morale interne.

Pe sub gene totuși uneori se furișează căutătura mamei dincolo la copii. Camera lor deja răsună de strigăte vesele, nepăsătoare. Galopadele erau acum întovărășite de plesnete de biciușcă, de chiote surugiești și de tropote sgomotoase de cal în fugă.

Deodată pe prag băieții se opresc.

Cu ochii la părinți, între două hohote de râs, cel mai mare strigă:

— „Eu nu mai sunt prințul Alexandru. Eu sunt cal de poștă“.

Glumețele cuvinte, în presentele tragice împrejurări, sunt săgeți în inima celor ce le-au auzit.

Ambii părinți tresar. Ambii ridică capul spăriați. Privirile li se întâlnesc.

Ce fulgere! Ce trăsnete urmează.

Tremurânde, buzele călătorului stau întredeschise. Șoptitor ele suflă cu ironia durerii la culme:

— „Da! ai dreptate, tu nu mai ești „prințul Alexandru“, „prințul moștenitor“, cum ziceau chiar acei curteni, intrând la mine pe ușa mare a palatului, cari apoi au râs ei înșiși de vorbele lor, când intrară tiptil pe cele dosnice. Nu prinț, ci cal de poștă ești d'acum, vecinic cal de poștă.

„Cal de poștă pribeag, colindând lumea biciuit de soartă, cutrierând numai țări străine și nici odată țara ta. Cal de poștă, fugar fără răgaz, fără odihnă, fără scop și menire pentru a-ți curma mersul vagabond, mai curând, sau mai târziu, atunci când vei fi depus într'un colț negru de pământ ce va fi pământul altora, departe de patrie, departe de neam“.

Străinul se scoală. Agitat, cu pași greoi măsură sala dealungul și latul. Acum șoaptele îi sunt amarnic monolog. Un fluviu adăpat de râuri schimbate în torente, de nu-l mai încap malurile și destărmurind țărmurile se revarsă impetuos, nestavilit, în valuri sgomotoase, în talazuri mugitoare:

„O! visuri înșelătoare, ce scurte ați fost! O! combinațiuni omenești, cum vă spulberă neprevăzute furtuni, vă spulberă mai repede decum e spulberat praful de vânt. Ce de muncă, ce de chinuri, ce de puteri cheltuite, de nopți nedormite, de griji sdrobitoare, de sănătate dărăpănată întru de a ridica edificiul clădit, întru de a-mi realisa arzătoarele dorinți; și numai o mână de trădători, în clipa trebuitoare de a-mi pune numele sub trei linii scrise de ei, și iată-mă în neputință de a termina monumentul. Am îndeplinit unirea principatelor, din două surori, ce secoli se sfâșiiau, am făcut o țară aptă, deamnă de a trăi etern respectată. Lung și greu am luptat întru de a-i apăra *cu ajutor de stat* („államsegéllyel való kiegészitésért a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez *fordulhat*). Dar aceea nu se spune, că ministrul e şi dator să pună la dispoziţie sumele cerute, unde lipsa mijloacelor şi trebuinţa e documentată. Susţinătorii de şcoală, cari nu vor cere întregire până la sfârşitul lui Septemvrie 1913, vor fi însă datori să plătească lefile fixate în acest proiect.

Concesiunea, ce pare a li se face susţinătorilor de şcoală prin §. 26, e lipsită de orice valoare practică, întrucât regulamentele lor speciale de salarizare le lasă în vigoare numai în cazul, că asigură învăţătorilor cel puţin leafa fixată în proiectul de lege.

Toţi cei cu simţ de răspundere morală se vor cugeta acum iarăşi plini de îngrijorare la viitorul şcoalelor noastre. Câte din ele se vor mai putea susţinea fără ajutor de stat? Şi câte vor mai reuşi să-l obţie? Ce urmări triste de încătuşare a libertăţii învăţământului vor aduce cu sine aceste ajutoare? Câte şicane, jigniri şi nemulţămiri fără număr vor împresura în viitor şcoalele noastre, întunecând şi otrăvind atmosfera senină, ce ar trebui să stăpânească în ele şi în jurul lor?

Ar fi de dorit, ca în timpul cel mai scurt să se ia din partea forurilor noastre bisericeşti-şcolare toate măsurile de lipsă pentru salvarea măcar a şcolilor din centrele protopopeşti. Spre scopul acesta ajutoarele, cari se împart anual din fondurile centrale ale episcopiilor noastre la diferite şcoale mărunte, cari nici decum nu pot exista fără ajutor de stat, ar trebui în viitor sistate şi distribuite numai şcoalelor noastre mai însemnate, ca cel puţin acestea să poată fi susţinute fără ajutor de stat, şi deci păstrate în slujba adevărată a bisericii şi poporului nostru, ca nişte săminţe alese, din cari cu timpul, în împrejurări mai prielnice, să poată fructifica din nou ogorul învăţământului nostru poporal, spre îmbogăţirea şi întărirea simţirii şi cugetării româneşti.

*

Pentruca toţi cetitorii să-şi poată forma judecata asupra proiectului de lege despre salarizarea învăţătorilor dela şcoalele elementare poporale, comunale şi confesionale, îl publicăm în întregime, după cum urmează:

§ 1. Dispositiunile din art. de lege 27 dela 1907 se modifică, respective întregesc, în înţelesul celor cuprinse în paragrafii ce urmează.

§ 2. Pentru provederea agendelor independente învăţătoreşti la şcoalele elementare poporale, comunale, ori confesionale, pot fi sistemizate numai posturi de învăţători ordinari, cari, în caz, că devin vacante, cel mult în jumătate de an au să fie în mod definitiv îndeplinite, prin indivizi provăzuţi cu diplomă valabilă învăţătorească. Invăţătorii diplomaţi (învăţătoarele) aleşi ori numiţi în mod legal şi cu putere de drept în posturi de învăţători ordinari, sistemisate la acestea şcoale, dacă au depus jurământul oficios, stabilit în art. de lege 27 dela 1907, §-ul 32, sunt învăţători ordinari *definitiv aplicaţi* la şcoalele elementare poporale, comunale, ori confesionale. Ca ajutor, pentru agende auxiliare învăţătoreşti, mai departe pentru suplinirea învăţătorului aflător în concediu, cum şi în cursul jumătăţii de an, după a cărei espirare postul este a se îndeplini prin învăţător ordinar, poate fi aplicat în mod provisoriu şi un suplent, candidat de învăţător. Intre împrejurări speciale, comisiunea administrativă municipală poate permite, ca suplentul să conducă o clasă în mod independent, în curs de un an. In acelaş post de învăţător ordinar, suplentul poate funcţiona mai mult decât un an numai cu prealabila permisiune a ministrului de culte şi instrucţiune publică. Sub „învăţător“ e de înţăles în legea această învăţătorul şi învăţătoarea ordinară dela şcoala elementară poporală comunală şi confesională. Pentru deosebirea sexului serveşte espresiunea „învăţător“ şi „învăţătoare“.

§. 3. Invăţătorul are drept la salarul stabilit în legea aceasta şi la cuartir în natură, ori în lipsa acestuia la relutul de cuartir, stabilit în legea aceasta.

§. 4. Salarul învăţătorilor, fără considerare la staţiune, se stabileşte în salar începător, şi afară de aceasta, în trei clase de salarisare, iar în cadrele fiecărei clase în trei gradaţii de salarisare. Relutul de cuartir al învăţătorilor, cu considerare la staţiune, se stabileşte în şepte clase, conform §-lui 7 din art. de lege 27 dela 1907. Mărimea salarelor şi a relutului de cuartir o înfăţişează tabela următoare:

Clasa	Gradul	Salarul anual pentru		Relutul de cuartir anual în clasă						
salarizării		învăţători	învăţătoare	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII
		Coroane								
Beneficiul începător		1200		600	540	480	420	360	300	240
III.	3	1400								
	2	1600								
	1	1800								
II.	3	2000								
	2	2200								
	1	2400								
I.	3	2600	2600							
	2	2900	2800							
	1	3200	3000							

§. 5. Invăţătorul aplicat în mod legal are drept la salarul începător, cu escepţia casului înşirat în §-ul 8. Dela salarul începător trece învăţătorul în clasa a treia de salarisare, din clasa a treia de salarisare trece în clasa a doua, iar din clasa a doua de salarisare trece în clasa primă, prin avansare; apoi în cadrele fiecărei clase trece la o gradaţie mai înaltă de salarisare, prin înaintare. La avansarea, care se poate întâmpla totdeauna numai în gradul inferior al clasei mai înalte de salar, dă îndreptăţire timpul de serviciu din §-ul 6, precum şi *meritele*, iar la înaintare esclusiv numai timpul de serviciu, îndeplinit în aceeaşi gradaţie din aceeaşi clasă.

§. 6. Durata timpului de serviciu, necesar pentru avansare în clasele de salarisare, e următoarea: la salarul începător pentru învăţători doi ani, pentru învăţătoare patru ani; în clasa a treia de salarisare, atât pentru învăţători, cât şi pentru învăţătoare, 15 ani; în clasa a doua de salarisare, atât pentru învăţători, cât şi pentru învăţătoare, 12 ani. Pentru înaintarea în gradaţiile de salarisare apoi durata timpului de serviciu e în clasa a III-a de câte 5—5 ani, în clasa a II-a de câte 4—4 ani.

§. 7. La stabilirea timpului de serviciu, atât cu privire la avansare într'o clasă mai înaltă de salarisare, cât şi cu privire la înaintarea în gradaţie mai înaltă, se ia de basă timpul petrecut, fără întrerupere, ca învăţător ordinar, în serviciu, de către învăţătorul cu cualificaţie valabilă, la ori care şcoală poporală cu drept de publicitate, — de stat, comitatensă, comunală, confesională, — ori la vre-un institut de creştere şi educaţie, susţinut din fundaţiuni publice aflătoare în administraţia guvernului, — dacă e instituit în mod legal şi definitiv, — cu începere din ziua în care a întrat în vigoare art. de lege 26 dela 1893, adecă cu începere dela 1 Octomvrie 1893. Intreruperea continuităţii serviciului se consideră de justificată, şi timpul de serviciu împlinit înainte de întrerupere se ia în considerare în casul, dacă învăţătorul, din causă de morb, ori în urma altor împrejurări neatârnătoare de el, a fost silit să-şi întrerupă activitatea, şi împrejurarea aceasta a adus-o la cunoştinţa inspectorului regesc de şcoale cu ocasiunea îndepărtării sale din oficiu. La stabilirea timpului de serviciu nu se ia în considerare concediul, care trece peste un an, şi nici timpul petrecut în afară de serviciul activ în urma întreruperii, născută din alte motive, a continuităţii serviciului. Nu se poate socoti învăţătorului, care *a*) prin sentinţă judecătorească ridicată la valoare de drept a fost condamnat la perderea oficiului, *b*) cu sentinţă disciplinară a fost amovat odată pentru delicte disciplinare stabilite în art. de lege 27 dela 1907 §-ul 22, punctele *a*) *b*) *c*) şi *d*), ori în două rânduri pentru alte delicte disciplinare: timpul de serviciu, în cas că e de nou aplicat, pe care l-a avut înainte de perderea oficiului, respective înainte de amovare. In alte casuri, amovarea din post nu împedecă computarea timpului de serviciu de până atunci.

§. 8. Dispositiunile legii acesteia, referitoare la calcularea timpului de serviciu şi la stabilirea salariului, nu sunt influinţate de împrejurarea, că învăţătorul e aplicat la o altă şcoală supusă legii de faţă.

§. 9. Timpul de serviciu petrecut până la întrarea în vigoare a legii acesteia şi calculat în înţelesul §-lui 7, întrucât dă îndreptăţire, după dispoziţiile acestei legi, la o avansare în clasă mai înaltă de salarisare, respective la înaintare în o gradaţie mai înaltă de salarisare, este a se lua în considerare la stabilirea pretensiunilor fiecărui individ astfel, ca şi cum ar fi fost petrecut sub durata influenţei legii acesteia. Invăţătorii, cari la intrarea în vigoare a legii acesteia se află deja în aplicare, cu luarea în considerare a întregului timp de serviciu care li se poate computa, sunt a se trece în clasa şi gradaţia de salarisare corespunzătoare timpului de serviciu computabil, respective, cei ce nu au încă doi ani computabili de serviciu, trec la salariul începător. La această înrolare aprecierea chestiei meritului este a se abandona. Dar cu privire la învăţătoriul, care se află sub cercetare disciplinară, estradarea competenţelor cari îi se cuvin pe baza legii acesteia, se ţine în suspens, până la terminarea procedurei disciplinare prin hotărâre valabilă. Din timpul computabil de serviciu, partea care trece peste timpul de serviciu cerut pentru clasa de salarizare, respective gradaţia de salarisare, în înţelesul §-lui 6, este a se lua în considerare, la avansarea într'o clasă mai înaltă de salarizare ori la înaintarea într'o gradaţie mai înaltă, astfel, ca şi cum învăţătoriul ar fi petrecut-o în clasa de salarisare şi în gradaţia în care a fost înregistrat în înţelesul celor de sus.

§. 10. Pentru a se putea stabili merituositatea avansării în clasele de salarizare pusă ca condiţiune, şi gradul merituosităţii, respectivul inspector regesc de şcoale va cvalifica (clasifica) pe fiecare învăţător, cu privire la activitatea sa şi la atitudinea sa în serviciu, în fiecare an cu soţ, la încheerea anului şcolar. Ca basă la clasificare se iau esperienţele inspectorului regesc de şcoale, ale substitutului seu, sau ale visitatorilor de şcoale încredinţaţi cu controlarea şcoalelor şi ale scaunelor şcolare.

Clasificarea se face cu privire la activitate cu cuvintele „distins“, „îndestulitor“, şi „neîndestulitor“, iar cu privire la atitudinea în serviciu cu „exemplar“, „corespunzător“ sau „necorespunzător“. Notele se vor însemna în tabela de clasificare, pe care are să o poarte în mod continuativ inspectorul regesc de şcoale.

§. 11. Pe învăţătorii confesionali, afară de inspectorii regeşti de şcoale, amăsurat regulamentelor proprii şi în înţelesul §-lui 10, îi clasifică şi autorităţile competente ale confesiunilor susţinătoare de şcoale. Despre resultatul clasificării, competenta autoritate confesională e datoare să încunoştiinţeze în scris şi în mod confidenţial pe inspectorul regesc de scoale şi acesta iarăş autoritatea confesională. Dacă clasificarea inspectorului reg. de şcoale se deosebeşte de a autorităţii confesionale, dar pe învăţător nici una nu l-a declarat de „neîndestulitor“ ori „necorespunzător“, activitatea învăţătorului este a se considera de îndestulitoare, iar ţinuta sa în serviciu de corespunzătoare. Dacă în clasificarea, influinţătoare asupra avansării într'o clasă mai înaltă de salarisare, se arată deosebire întru atâta, că din o parte activitatea învăţătoriului e declarată de „neîndestulitoare“, iar purtarea sa în oficiu de „necorespunzătoare“, în chestia clasificării decide la propunerea comisiunii administrative municipale, ministrul de culte şi instrucţiune publică.

§. 12. Regularea amănunţită a procedurii în jurul clasificării, cu considerare la cele cuprinse în paragrafii 10 şi 11, o va face ministrul de culte şi instrucţiune publică, pe calea ordinaţiunei.

§. 13. După împlinirea timpului de serviciu stabilit în § ul 6, nu poate fi desconsiderată avansarea învăţătoriului, care la prima avansare, respective întrucât e vorba de avansare în clasa a doua, sau în clasa primă, cu ocasiunea ultimelor două clasificări, a fost clasificat cu privire le activitate cu „distins“ ori cu „îndestulitor“, iar cu privire la atitudinea în serviciu cu „exemplar“ sau cu „corespunzător“.

§ 14. Invăţătoriul aplicat timp mai îndelungat în unul şi acelaş loc, clasificat cu privire la activitate cu „distins“, poate fi avansat în mod estraserial, trecând în cea mai inferioară gradaţiune a proximei clase mai înalte de salarisare, presupunând, că respectivul învăţător a tras cel puţin un an salariul din cea mai înaltă gradaţiune a clasei premergătoare de salarisare.

(Va urma).

Dela sate.

O frumoasă şi binemeritată înmormântare.

De lângă Scurta, Ianuarie 1913.

Incă un modest muncitor în ogorul neamului, vrednicul dascăl român pensionat *Lazăr Comşia* din satul Mândra, de lângă Făgăraş, ne-a părăsit pentru vecie din lumea aceasta.

In dimineaţa zilei de 10 Januarie v. c. deodată cu răsăritul soarelui, i a apus soarèle vieţii sale celei atât de rodnice şi folositoare pentru familia sa şi pentru întreg satul său, în care pentru întâiaşdată a văzut lumina zilei, înainte de aceasta cu 62 ani.

Mare lipsă era pe vremea aceea în satele noastre de oameni cu carte, şi tinărul L. Comşia era chemat de soarte să fie făclia care să răspândească lumina dătătoare de vieaţă şi să împrăştie besna ce învăluia în strat gros acest sat românesc, lipsit cu desăvârşire de ştiutori de carte, căci abea pe atunci se rătăcea câte un băeţel de pe sate pe la şcoli mai înalte ca şcoala satului, care mai în tot locul unde se afla funcţiona numai cu numele, şi în care licăreau slab razele luminii, căci în acelea timpuri numai câte un biet cantor, ori diac bisericesc chinuia pe bieţii copilaşi cu „ucenaşele“, — iar meşteşugul slovelor era o taină ascunsă înaintea lor, ce nu se putea deslega nici de celce voia să aprindă candela,

---

onoarea şi mândria, refusând de a pune pe capul domnitorului român fesul turcesc, de a atinge cu buzele mele, în semn de vasalitate, piciorul sultanului din Stambul. Am luptat lung şi spre a smulge din ghiare copleşitoare averea brancovenească şi spre a o restitui şcoalelor şi spitalelor, cărora era menită. Mai lungi, mai grele mi-au fost luptele spre a isgoni din biserici şi şcoale limba grecească, periculosul bizantinism. Şi negreşit, nu mai puţin uriaşă a fost munca întru de a desrobi a treia parte din ţara strămoşească, căzută din esces de generozitate în perfidele mâni greceşti ce ne esploatau pământul în paguba noastră politică, morală şi materială. Cu acest pământ am împroprietărit săteanul, fără a ruina boerimea. Din robi am făcut oameni, un întreg popor de muncitori liberi, cu iubire de pământul ce este al lor, de patria ce de acum cu râvnă o vor apăra. Am doborât privilegiile, am abolit titlurile boereşti, am nimicit prejudecăţile de naştere, am stabilit egalitatea înaintea legei. Am proclamat învăţământul obligator. Am înălţat munca şi ştiinţa asupra drepturilor nobilitare, făcând din fii de popor, harnici şi culţi, prelaţi, ministri, mari demnitari ai ţării, ai curţii. Cu un buget încă minim, din patru mii de miliţiani am format o armată regulată de 60 mii oameni şi arme de prisos. Şi câte şcoli, câte instituţiuni culturale şi filantropice!

Devisa puterii mele a fost: „nici un Român fără pâne, nici unul fără carte“.

Şi totuşi rău au fost înţelese, rău tălmăcite intenţiunile şi faptele mele“...

Un moment de tăcere; străinul s'a oprit lângă o fereastră şi priveşte cu căutături perdute, în întunerecul nopţii, apoi reîncepe cu glas domolit, moale, vibrător de emoţiune, adresându-şi vorbele direct soţiei sale:

— „Singură tu, Eleno, m'ai priceput, singură tu ai pătruns cu gând şi inimă, gândurile şi simţirile mele. Singură tu ai descoperit adevăratul secret mobil al „*păcatului*“ meu. Singură tu eşti încredinţată, că nu am voit un tron ereditar pentru coborâtorii mei, ci am dorit *moştenitori* pentru un asemenea tron. Moştenitori din sângele meu, cu întregul suflet ce am. Cu simţirile, cu ideile, cu aspiraţiunile mele, cu iubirea ce simţesc eu pentru patrie şi popor. Tron ereditar neclintit, dinastie neatingibilă este unica noastră mântuire, unica garanţie de pace şi linişte necurmată, de încetarea necontenitelor rivalităţi, zizanii şi intrigi, de încetarea fatalelor mahinaţiuni tulburătoare, ce paralisează toate mişcările binefăcătoare ale domnitorilor şi ale naţiunii. Şi nu era utopie visul meu: doi fraţi de sânge vecinic uniţi, pe două tronuri vecine nestrămutabile, la marginea Europei centrale. Infrăţirea dinastiilor să facă şi înfrăţirea naţiunilor. In jurul lor, grupate popoarele mici în mici staturi libere şi independente, iar toate la un loc o trainică şi puternică confederaţiune. Nimerit ne-o dovedeşte istoria, că vieaţa statelor mici e mai lungă şi mai prosperă decât efemerele coloase ce se dărâmă prin propria lor greutate. Şi aci, la poarta orientului, nouă ne revine frumosul drept, şi greua dar nobila datorie de a fi călăuză către progres, către perfecţiune şi fericire generală, totodată şi zid nestrăbătut între mari rase rivale. Ah! de m'ar fi înţeles ai mei, prin iubire, cum m'ai înţeles tu şi cum m'au înţeles, prin ură, duşmanii prigonitori! Ah! de m'ar fi înţeles şi cunoscut!“

Ultimele cuvinte fură un strigăt resunător.

Copiii din camera vecină, demult opriţi în nemişcare, căutau uimiţi, să priceapă cele văzute şi auzite. Căutau, dar înzădar. Speriaţi acum de glasul detunător, în spaima ce-i cuprinde, aleargă drept în braţele mamei.

Incetinel şi drăgostos îi ridică acele braţe şi-i aşează pe genunchile materne cu nespusă frăgezime.

Ca prin farmec dispare furtuna. In sală cerul, în clipă, s'a înseninat.

Duios se opreşte părintele înaintea atingătorului tablou. In lungă, lungă tăcere îl priveşte mişcat. (Va urma).

lipsindu-i untul de lemn din ea, cu atât mai puţin de cei ce orbecau prin întunerecul neştiinţei şi erau supuşi celor mai mari chinuri spre a fi luminaţi (?) — de cei lipsiţi înşişi de lumină!.. Aşa erau vremurile pe atunci şi aşa erau şi oamenii!

Acelea vremuri însă au apus de mult; acum alte sunt nevoile şi pedecile, cari stau în calea luminării noastre — în dulcele nostru graiu!..

In întunerecul acela, de care erau cuprinse aproape toate satele noastre pe acele vremuri, era chemat dascălul Comşa să aprindă lumina învăţăturii în satul său... şi a şi aprins-o, căci împreună cu tinărul preot de pe atunci, I. Cocan, erau singurii cărturari din acest sat.

Inaintea lor stătea un agru înţelenit, plin de tot felul de burueni veninoase, de josnice patimi omeneşti, ce de multă vreme aşteptau mâna unui harnic gospodar — priceput în ale deşteptării poporului..... Dela înţelepciunea acestor doi oameni atârna fericirea ori nefericirea unui sat întreg. Mână în mână au lucrat ei o viaţă întreagă, aproape pe dibuite şi tare migălos, căci grea era munca şi groasă negura neştiinţei, ce învăluia acest sat. Ei însă n'au *desnădăjduit* în izbânda muncii lor, şi sământa *învăţăturii şi a credinţii*, aruncată în brasdele ogorului părăginit, a început a încolţi şi a aduce roadele dorite şi mănoase.

Negura neştiinţii începu de atunci a se mai subţia şi rări, şi binefăcătoarele raze ale soarelui încălzitor începură a pătrunde tot mai luminoase din zi în zi, şi după ce şi Mamonul, care îşi întinsese domnia întunerecului şi pustiirii peste acest nenorocit sat, s'a reîntors iară în besna Iadului, de unde venise... starea acestui sat şi a acestor oameni, aproape închinători la idoli, cari să credeau într'o vreme aproape perduţi trupeşte şi sufleteşte pentru vecie... a luat altă întorsătură şi a început a se mai ...însenina. Şi... munca de redeşteptare „*din somnul cel de moarte*", odată pornită pe căi bune, merge înainte — spre bine. Căci milostivul Dumnezeu n'a voit să se peardă acest sat... şi astăzi soartea lui este pusă în mâni şi mai vânjoase şi mai puternice, căci tinărul preot Ilarie Cocan şi învăţătorul Ilarie Comşa, fiii celor cari au început lupta luminii contra întunerecului, vor continua munca cu deplină vrednicie.

*

Am aflat de lipsă a le spune acestea, ca cu atât mai mult să se poată judeca vrednicia acestui dascăl, care cu drept cuvânt s'ar putea numi Mesia satului său...

Timp de 33 ani a muncit în ogorul neamului acest vrednic şi neobosit dascăl, şi după încordata şi îndelungata muncă de atâţia ani s'a retras în binemeritata penzie, însă cu o sumuliţă modestă, ca aproape toţi dascălii români, căci a lor este numai truda şi năcazul în viaţa aceasta, ca soartea unor copii maşteri, iar grasa răsplată este a acelora, cari şi în viaţă mai mult numai să îmbuibă şi-şi petrec, ori muncesc numai pentru „ochii lumii" — răsfăţându-se...

Ca buni creştini să nădăjduim însă, că dreapta răsplată dumnezeiască nu va întârzia nici pentru sărmanul dascăl român — astăzi greu chinuit...

Inmormântarea vrednicului dascăl s'a întâmplat Sâmbătă, în 12/25 Ianuarie a. c., în faţa unui număros şi ales public, cum rar se vede pe satele noastre, luând parte aproape la două mii de oameni. Un semn vădit acesta al cinstei şi dragostei, de care s'a bucurat regretatul răposat în viaţă.

Au luat parte şi o mulţime de învăţători din împrejurime, prietini şi cunoscuţi ai decedatului confrate, cari şi-au ţinut de o sfântă datorinţă a da iubitului lor coleg ultima onoare în această lume.

Prohodul l-au îndeplinit preoţii: Ioan şi Ilarie Cocan, tatăl şi fiul, cel din urmă ginerele răposatului, ambii preoţi în Mândra; Ioan Capătă, preot în Şona şi P. Debu, preot în Toderiţa. Cei din urmă încă au muncit şi ca învăţători cu deplină vrednicie peste 20 ani.

Preotul Debu a ţinut apoi o frumoasă cuvântare şi panegiric ales, care a stors lacrimi din ochii tuturor celor de faţă. Cântările rituale le-a executat corul improvizat al învăţătorilor prezenţi, iar bătrânul dascăl I. Pop a cântat la urmă dimpreună cu ceialalţi colegi un vers ocazional de toată frumseţa, lucru făcut şi cu alte ocazii. Ar fi bine, ca aceste versuri să le tipărească într'o broşură, în care să se arete cu ce prilej s'a cântat şi pe de altă parte să se folosească şi alţii de ele la asemenea prilejuri potrivite.

Terminate toate acestea, s'a pornit convoiul, între frumoasele noastre cântări bisericeşti, dela locuinţa răposatului către cimiterul bisericei, până unde nu puteai pătrunde prin mulţimea de oameni.

Inaintea sicriului purtau o frumoasă cunună depusă din partea îndureratei familii — fiii acestei comune Beleuţă şi Buzduganu, foşti elevi ai regretatului decedat, iar coscivgul dus de şase învăţători era urmat de jalnica-i soţie, de cei doi fii: Ilarie şi Alexandru cu soţiile lor, cest din urmă funcţionar de bancă, apoi fiica acestuia Victoria, preoteasă în loc, surori, frate şi mai mulţi nepoţi şi nepoate.

Ajunşi în cimiterul bisericii, s'au terminat ceremoniile religioase, după cari veteranul inv., G. Dobrin din Bucium, a aflat de cuviinţă să mai ţină o cuvântare pătrunzătoare la marginea mormântului, în care — purcezând dela zisa sf. scripturi: „Slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost, peste multe te voiu pune, intră întru bucuria Domnului tău!" a arătat greaua, dar măreaţa chemare a învăţătorului, binele nerăsplătit ce-l aduce el satului său şi peste tot societăţii, bisericii, neamului şi patriei sale. A scos la iveală trăsături din viaţa acestui învăţător, care a fost model între învăţători; iar pentru întărirea ascultătorilor în credinţă a arătat cine ne sunt adevăraţii nostri prietini în această viaţă, cari ne vor fi de ajutor în năcazuri şi cari la judecata din urmă vor mărturisi pentru noi, şi în sfârşit luându-şi „rămas bun" în numele corpului învăţătoresc, îl roagă să se întrepună la tronul ceresc pentru uşurarea grelei sorţi aproape insuportabile a învăţătorilor români de azi...

A mai spus, că colegii săi în semn de omagiu şi manifestare a durerii lor, în loc de cunună peritoare vor depune câte o lacrimă ferbinte pe recele lui mormânt...*) A încheiat cu memorabilele cuvinte, că răsplata cea adevărată a unui vrednic învăţător o poate da numai dreptatea dumnezeiască în lumea viitoare, unde i se va măsura fiecăruia după faptele sale bune sau rele; iar binemeritatul răposat poate merge cu conştiinţă liniştită şi cu fruntea ridicată, senină înaintea dreptului judecător, căci acolo întrebat fiind despre faptele sale din această viaţă, poate răspunde sus şi tare:

„O! Doamne, în lume cât am stat
. . . .
Pe tine — *te-am* reprezentat!"..

Lin să-i fie deci somnul vecinic! Neuitată şi binecuvântată să-i fie memoria în veci!

D. d. r.

NOUTĂŢI.

Politica de naţionalitate. La un matineu, ce s'a ţinut Duminecă în sala muzeului naţional din capitala ungară, a vorbit deputatul şi fostul secretar de stat Mihai *Zsilinszky* despre politica de naţionalitate a contelui Ştefan *Széchenyi*. Oratorul a expus deosebirea de păreri între Széchenyi, (cu ideile sale moderate şi umanitare) şi între cei ce pretindeau maghiarizare cu forţa. La sfârşitul vorbirii sale, deputatul Zsilinszky a atins stările actuale desolate ale chestiunii de naţionalitate, exprimâdu-şi dorinţa ca generaţia de astăzi a ungurilor să se gândească, şi în chestiunea aceasta, la sfaturile şi îndrumările „celui mai mare maghiar". — Conferenţa interesantă, zice chiar şi gazeta *Budapesti Hirlap*, a fost aplaudată cu entuziasm de publicul numeros şi distins al capitalei. Cu alte cuvinte: patriotismul orb şi exagerat ar trebui totdeauna osândit, şi nu încurajat, cum face B. H. şi mai toate surorile sale.

*

Cas de moarte. In Viena a decedat Luni noaptea arhiepiscopul catolic de acolo, cardinalul *Francisc Nagl*, în etate de 58 ani. S'a bolnăvit într'o zi cu reposatul Arhiduce *Rainer*, tot de influenţă, şi boala i-a curmat şi lui firul vieţii. Va fi înmormântat astăzi, Vineri, la orele 3 d. a.

*

Ciocnire de trenuri. Trenul accelerat, care a sosit Marţi noaptea la Mediaş, s'a ciocnit în gară cu un tren de marfă. A rămas mort frânarul dela tren şi o damă care călătorea cu trenul, iar răniţi sunt cinci călători. Au fost deteriorate mai multe vagoane. Cu trenul acesta călătorea şi principele Eitel Frideric al Germaniei, care venea din Bucureşti, unde a asistat la botezul micului principe Mircea, ca naş, — dar nu i-s'a întâmplat nimica, nici lui, nici personalului care-l însoţia. Trenul a plecat cu întârziere mai departe, iar morţii şi răniţii au fost duşi la spital.

*

Emigrare. Conform datelor acum apărute, în anul 1912 au emigrat din comitatul Bichişului 281 de persoane. Dintre acestea sunt bărbaţi 126, femei 155. S'au întors în patrie 136 de indivizi.

*

Serviciul sanitar în răsboiul balcanic. Profesorul Dr. Colmers, sosind de pe câmpul de răsboi, a ţinut în Viena o prelegere despre experienţele sale făcute în serviciul sanitar al Bulgariei. Pentru o armată de 350.000 de oameni bulgarii nu au decât 660 de medici, dintre cari o mare parte sunt aplicaţi în spitalele militare, — astfel, numărul doctorilor de pe câmpul de răsboi este şi mai mic de 660. Pregătirea lor, în ceea ce priveşte chirurgia, lasă mult de dorit. Bulgaria, neavând nici o universitate, îşi creşte medicii mai ales la facultăţile din Rusia şi Franţa, unde în general străinii nu sunt admişi la posturi de asistenţi. Afară de lipsa unui personal sanitar bine instruit, mai vine şi altă greutate; şi anume: piedecile enorme în transportul răniţilor. Căile de comunicaţie sunt atât de rele, încât nu se pot întrebuinţa decât carăle trase de boi. Mulţi răniţi, înainte de a ajunge la gara cea mai apropiată, mureau pe drum.

*

Procesul ministrului preşedinte. In 17 Februarie c. se va pertracta procesul de calomnie, pornit de ministrul preşedinte *Lukács* împotriva deputatului Zoltán *Désy*, care în Iunie a. tr. ridicase mai multe acuze în articole de ziare contra ministrului.

*

Prelegeri în Sibiiu. Direcţiunea gimnaziului de stat din oraşul nostru organisează, în luna aceasta şi în cea următoare, mai multe prelegeri în sala de gimnastică a gimnaziului. Intrarea la aceste prelegeri este gratuită pentru ori şi cine. In 13 şi 20 Februarie va vorbi medicul Dr. Stefan Hallos despre nervositate; în 27 c. profesorul Dr. Czirbesz despre figurile femeeşti în plastica Greciei (cu proiecţiuni); în 6 Martie prof. Iuliu Szilágyi despre munţii Făgăraşului (cu schiopticon); în 13 Martie prof. Al. Szibelth despre spectru (cu experimente). — Inceputul totdeauna la orele 6 şi un sfert seara.

*

† **Carol Scrob**, poetul, a decedat, după lung suferinţe în Bucureşti.

*

Funcţiunea de preşedinte al republicei. Din Washington se scrie, că senatul a adoptat o resoluţie, care hotăreşte, ca durata funcţiunii preşedintelui să ţină *şase* ani, ear realegerea preşedintelui să fie exclusă. In cursul desbaterilor a ieşit la iveală, că dispoziţia aceasta este îndreptată mai ales în contra fostului prezident Roosevelt. Proiectul de rezoluţie va fi înaintat spre deliberare camerei deputaţilor.

*

† **Nicolae Anca**, paroh gr.-or. rom. penzionat, în Almaş-Selişte, după un scurt morb, provăzut cu sfintele taine, a încetat din viaţă Vineri în 18 Ianuarie 1913 v. la 4 ore dimineaţa, în al 83-lea an al etăţii şi 62-lea an al preoţiei sale. A fost înmormântat Duminecă în 20 Ianuarie (2 Februarie) a. c. la 2 ore d. a. în cimiterul român gr.-or. din Almaş-Selişte. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Societatea Siesta. De curând s'a deschis în Berlin o întreprindere neobişnuită: în strada Unter den Linden nr. 56 s'au aranjat câteva odăi pentru somnul de după ameazi. Sunt cu totul 50 de odăiţe, provăzute cu câte un pat, masă, scaun şi spălător. In clasa primă costă o oră de odihnă 80 de bani, orele următoare câte 50 de bani; în clasa a doua ora întâi costă 60 bani, celelalte câte 40 bani. Mâncări nu se dau, afară de cafea şi băuturi lipsite de alcool. Societatea *Siesta* oferă serviciile sale pentru oamenii, cari au pe zi câteva ceasuri libere şi nu ştiu ce să facă: în deosebi pentru călători, pentru funcţionari cu locuinţa departe în suburbii ş. a.

*

† **Anicuţa E. Pop**, fiica domnului Dr. Laurenţiu Pop, advocat în Abrud, a încetat din viaţă în 6 Ianuarie c. la orele $2^1/_2$ dim. în etate de 16 ani. Inmormântarea i se va face Sâmbătă în 8 I. c. la orele 3 p. m. în cimiterul gr.-cat. din Abrud. Odihnească în pace!

*

Senzaţie. Un ziar francez dorea să afle, ce fel de progres au făcut cetitorii săi în chestiunea ştirilor senzaţionale. De aceea a publicat un concurs de premii pentru „cea mai senzaţională" ştire şi „cel mai senzaţional" titlu, care ar putea să desfacă mii de exemplare din ziar. Au concurs la premii câteva sute de mii de scrisori, cu titluri care de care mai ciudate. Eată câteva din aceste titluri: „Deputaţii camerei renunţă la diurne". — „Clerul romano-catolic a hotărât să se căsătorească". — „Impăratul Vilhelm nu mai ţine vorbiri". — „Statele unite au ales preşedinte pe un negru". — „Un balon s'a ciocnit cu luna", — şi aşa mai departe, cu duh mai mult, sau mai puţin pronunţat.

*

Reprezentaţii oprite. Dumineă seara s'a deschis un nou orfeu în Abazzia. Poliţia oraşului a oprit însă reprezentaţiile date în limba maghiară. Ungurii de acolo au protestat indignaţi de fapta poliţiei.

*

Avis. Am onoare a face cunoscut, că mi-am deschis cancelarie advocaţială în Agnita (Szentágota) în casele dlui Joh. K. Schuller. Agnita, Februarie 1913. Cu stimă: *Dr. Romul Curta*, advocat.

*

Hymen. *Anicuţa Trif* şi *Nicolae Baciu*, pictor, îşi anunţă serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va celebra Dumineă, în 9 Februarie n. c., la orele 2 şi jum. p. m., în biserica gr.-or. română din Agârbiciu.

*

Un muzeu. Cu ocazia ţinerii celui mai apropiat congres internaţional de medicină, se va deschide în Londra un muzeu unic în felul său. Este vorba de a expune peste 50 mii de vase şi sticle cu bacterii, germeni de boală şi alt material intuitiv al medicinei moderne. Muzeul va da o privire generală asupra tuturor descoperirilor făcute în timpul mai nou în ştiinţa medicinei.

*

Presa Belgiei. Am anunţat, că guvernul ungar a oprit ziarul *Independence Belge* de pe teritorul ţării. Cu acest prilej ziarele comunică câteva ştiri interesante despre presa Belgiei. Cel mai vechi ziar s'a tipărit în Bruxela la 1649, şi a apărut până la sfârşitul veacului al 18-lea. Foaia *Gazette de Gent* are o vârstă de 245 de ani. Cea mai respândită gazetă, în ţară şi în străinătate, este astăzi *Independence Belge* din Bruxela; are corespondenţi şi colaboratori în toate oraşele mari ale lumii; publică articole literare şi artistice ieşite din peana celor mai buni scriitori. — O situaţie particulară are ziarul *Soir*: nu se susţine din abonamente, şi numai din *inserţiuni*, şi se distribue gratuit, — apare zilnic în 168.000 de exemplare. Ziarul *Patriote* se tipăreşte zilnic în 280.000 exemplare. Numărul abonaţilor la alte ziare variază între 40—80.000. — Dintre oraşele provinciale, Anversul are zece foi cotidiane; *Gazette de Liége* apare de trei ori pe zi. In Belgia nu se pot susţinea decât ziare redactate de scriitori distinşi.

Teatru.

Astăzi Vineri, se dă în beneficiul artistului *Nelson* drama „*Die vom Wendhof*". Sâmbătă e teatrul închis. Dumineă d. a. comedia „*Die Zarin*", iar sara opereta „*Hoheit tanzt Walzer*".

Cărţi şi reviste.

A apărut: **Revista Economică**, Organ financiar economic, Organul oficial al „Solidarităţii" şi al băncilor române. Apare odată pe săptămână. Redactor: Constantin Popp. In Ianuarie a. c. au apărut Nr. 1—4 cu următorul sumar: Nr. 1. Anul economic 1912. Păşunea comună. Asigurările în judicatura ungară. Interesele economice ale Austro-Ungariei în Balcani. Dela „Solidaritatea". Revistă financiară. Situaţiunea. Cronică: Rugare către băncile noastre, Nou dirigent la filiala „Albinei" din Braşov. Chirie anuală de $2^1/_2$ milioane coroane. Erată. Aviz. — Nr. 2. Cauzele crizei financiare din Ungaria. Necesitatea unei statistici asupra meseriaşilor noştri. Jurisdicţiune: Deciziuni curiale: Dreptul de firmare al membrilor din direcţiune. Revistă financiară: Situaţiunea. Cronică: Rugare către băncile noastre Secr. la „Cassa de păstrare în Mercurea", Adresarea expediţiilor poştale, Creanţele monarhiei austro-ungare în Balcani, Numărul proprietarilor de pământ din Ungaria, Activitatea băncii altruiste, Navigabilitatea Murăşului. Firme falite şi firme insolvente. Bibliografie: Anuarul Băncilor române pe anul 1913, „Convorbiri ştiinţifice". — Nr. 3. Proiecte de reforme în organizaţia de credit. O chestiune de actualitate. Rugare către băncile româneşti. Revistă financiară: Situaţiunea. Cronică: Necrolog, Conferenţiar cooperativ al „Asociaţiunii". — Nr. 4. Organizarea băncilor noastre. Dela „Solidaritatea". Profitul anual al băncii Austro-Ungare. Apel către băncile noastre. Revistă financiară: Situaţiunea. Jurisdicţiune: Anunţarea poliţei de asiguraţiune asupra vieţii, Drepturile caventului. Cronică: Bancnotele à K 10 forma I., Vânzare de sământă cu preţ redus, Poporaţia României, Păşunile în România. Bibliografie: „Biblioteca pentru toţi", Nasterea şi Moartea materiei. — Preţul de prenumerare: K 12 pe un an. K 6 pe jum. de an. Abonamentele se fac la Administraţia „Revistei Economice", Sibiiu, Nagyszeben.

---

*) Un mai mare semn al iubirii şi stimei colegiale, un semn neperitor, s'ar da prin întemeerea cu astfel de prilejuri a câte unui *fond*, care să poarte numele decedatului coleg şi la care familia, fireşte, în loc de „*pomana*" de astăzi fără nici un rost, ar contribui cu o sumă mai mare, — care *fond* apoi administrat de biserică sub supravegherea Consistorului, ar putea da viaţă mai târziu aşa numitelor şi mult doritelor „*mese*" sau „*cantine şcolare*" pentru copiii de şcoală, prin cari într'adevăr s'ar săvârşi una dintre cele mai mari fapte creştineşti de binefacere. Ce bine ar fi, dacă aici şi acum s'ar face începutul!..

Aut.

Nr. 22/1913. (33) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Roşcani**, tractul Dobrei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 600 cor. dela popor, iar 400 cor. şi eventualele cuincuenale, ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/1910.

2. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei dela şcoală.

3. Lemne de încălzit 8 stângini, din cari 3 stànjini pentru încălzirea salei de învăţământ.

Invăţătorul ales va fi îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie, precum şi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Cererile de concurs se vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 20 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 420/1913 prot. (28) 1—3

Concurs.

Devenind postul de **vicenotar** comunal vacant prin abzicere în comuna Sălişte, pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs şi învit pe candidaţii de notar cvalificaţi conform cerinţelor legii, — de a-şi înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial **pănă în 16 Martie a. c.**

Sălişte, la 3 Februarie 1913.

Primpretorul cercual.

Incunoştiinţare.

Comisarul autorităţii industriale chiamă în senzul § 141 a L. XVII: 1884 pe toţi acei inaşi cari sunt angajaţi la membrii corporaţiunii industriale la alegerea ce se va ţinea *Sâmbătă în 22 Februarie în sala dela poliţie la oarele 7 seara.*

Senzul adunării e alegerea de 30 membrii ordinari şi 10 extraordinari pertru instituţiunea unui arbitriu în Sibiiu. Lista cu numele inaşilor este în localul oficial a corporaţiunii industriale în strada Brukenthal Nr. 18.

Acei cari nu sunt puşi în listă, pot să ceară permisia spre luare în listă, din 8—15 Februarie st. n. la corporaţiunea industrială.

Sibiiu, 4 Februarie 1913.

(30) 1—3 **Dr. Fogarascher** m. p.,
comisarul autorităţii industriale.

Nr. 5/1913 par. (25) 2—3

Concurs.

Parochia de clasa I. din Sibiiu suburbiul de jos (Poarta Turnului) devenind vacantă, pentru întregirea ei se publică concurs cu termin de **30 zile** dela publicarea primă a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. cu ocaziunea regulărei congruei.

Cererile de concurs sunt a se înainta la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Concurenţii sunt poftiţi a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta la utrenie şi la liturghie şi a predica.

Cererile înaintate după expirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 7 Ianuarie 1913.

Comitetul parohial:

Petru Joandrea
prezident.

Ioan Imbăruş
notar.

Văzut: **Nicolau Ivan**
protopresbiter.

Nr. 112/1912 par. (26) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bis. de cl. II-a **Lăpugiul-superior**, protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs nou, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Concurenţii îşi vor înainta cererile de concurs, — în terminul deschis, — Preaon. Oficiu protopopesc în Dobra, conformându-se dispositiilor din reg. pentru parohii.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-or. ţinută în Lăpugiul-sup. la 16 Septemvrie 1912.

Ioan Morariu
preot, preşedinte.

Dionisie Lupşa
notariul comit.

Vidi: **Iosif Morariu**
protopop.

Nr. 37/1913 prot. (22) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Cherges cu fil. Popeşti** — devenită vacantă prin strămutarea parohului Alecsandru Petrău în comuna Tâmpa, — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Reflectanţii sunt poftiţi a şi subşterne cererile lor concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricţiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra şi a face cunoştinţa poporului.

Deva, la 17 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 5/1913 par. (21) 3—3

Anunţ de licitaţiune.

Comitetul bisericei gr. ort. din comuna **Lomán,** protopresbiteratul Sebeş, dă în întreprindere zidirea unei nouă biserici prin licitaţiune publică minuendă.

Licitaţiunea se va ţinea în 9/22 Martie la 10 ore a. m. în sala de învăţământ a şcoalei din loc.

Preţul de strigare este 23.000 coroane, (douăzeci şi trei mii), dela care sumă 10% sunt a se depune ca vadiu în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile la epitropia parohială de aici, înainte de începerea licitaţiunei.

Planul de edificare, preliminarul de spese, precum şi alte informaţiuni referitoare la edificare şi la materialul ce-l dă parohia să pot afla la oficiul parohial din loc.

Doritorii de a licita au să dovedească că au cualificaţiunea recerută în branşa aceasta.

Licitanţii nu pot pretinde diurne sau spese de călătorie.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a încheia contractul cu întreprinzătorul în care va avea mai multă încredere.

Loman, la 12 Ianuarie st. v. 1913.

Comitetul parochial:

Daniil Petraşcu
înv. notar.

Petru Cucuian
pres. com.

Petru Nicula
epitrop.

Vidi: **Sergiu Medeanu**
protopresbiter.

Garduri colosal de ieftine.

Invenţiune sensaţională.

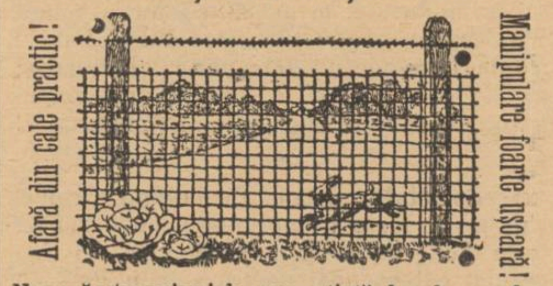
Afară din cale practic!
Manipulare foarte uşoară!

Nenumărate scrisori de recunoştinţă dovedesc perfecţiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Preţul per metru quadrat 32 bani şi mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, impletituri şi gard. de sârmă.

Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

☞ Serviciu ieftin, prompt şi conştienţios.
☞ Catalog ilustrat gratuit şi franco.

(27) 1—10

Nici acuma încă nu ţi-ai însemnat o, că eu numai tuburi de **Jacobi - Antinicotin** fumez!

(106 a) 13—13

„FRAŢIA“,

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Agnita.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Frăţia“ se învită la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea **Joi, în 27 Februarie 1913 st. n. la 10 ore a m.**, în localul hotelului „Zur Traube“ (Breckner).

Obiectele:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare.
3. Aprobarea bilanţului încheiat la 31 Decemvrie 1912 şi darea absolutorului.
4. Distribuirea profitului net şi fixarea marcelor de prezenţă pe anul 1913.

Domnii acţionari, cari voiesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune la cassa institutului acţiile, eventual documentele de plenipotenţă cel mult până în 26 Feburarie a. c. la 12 ore din zi.

Agnita, la 2 Februarie 1913.

(29) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1913.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon		K f
Cassa — Készpénz		1,029·62
Escont — Leszámitolt váltok	103,873·60	
Credite camb. hip. — Jelzálogilag biztositott váltok	18,221·—	122,094·60
Credite personale — Személy hitel	63,980·—	
Credite pers. hip. — Jelzálog. biztositott személy hitel	116,714 96	180,694·96
Cont curent — Folyó számla		128·—
Efecte — Erték papir		7,100·—
Mobiliar — Felszerelés		319·—
Interese restante — Hátralékos kamatok		1,661·74
		313,027 92

Pasive—Teher		K f
Capital — Részvénytőke		60,000·—
Fond de rez. — Tartalék alap	2,227·41	
Fond special de rezervă — Külön tartalék alap	906 76	
Fond cultural — Müvelődési alap	132 54	
Fond de penz. — Nyugdij alap	574 98	3,841 69
Depuneri — Betétek		144,003 40
Cont curent — Folyó számla		78,395 69
Cambii reescontate — Visszleszámitolt váltok		16,570·—
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék		72·—
Pro-Diverşi — Kölönféle hitelezők		533·53
Interese transitorii — Atmeneti kamatok		3,618·32
Profit net — Tiszta nyereség		5,993 38
		313,027·92

Contul profit şi perdere.

Debit—Tartozik. Veszteség és nyereség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik	K f
Interese — Kamatok:	
după depuneri — betétek után	7,414·60
după cambii reescontate — viszleszámitolt váltok után	2,090·13
după cont curent — folyó számla után	5,483 65
Salare — Fizetések	2,172 —
Spese curente — Irodai költségek	604·73
Marce de prezenţă — Jelenléti dijak	104·—
Mobiliar — Felszerelés	35·44
Dare directă — Egyenes adó	1,100 08
Dare de 10% după interese de depuneri — 10% betét kamat adó	741·46
Competinţă de timbru — Bélyeg illeték	91·44
Profit net — Tiszta nyereség	5,993·38
	25,830 91

Credit—Követel	K f
Interese — Kamatok:	
de escont — leszámitolási kamat	9,684 82
de cambii hipotecare — Jelzálogilag biztositott váltok után	843 21
de credite personale — kötvény kölcsönök után	5,981·46
de credite personale hipotecare — Jelzálogos kölcsönök után	9,033·56
Proviziuni — Jutalékok	287·86
	25,830 91

Agnita, 31 Decemvrie 1912. — Szentágota, 1912. deczember hó 31-én.

Ioachim Muntean m. p.,
prez. şi dir. exec. — elnök és vezérig.

Pavel Crişan m. p.,
contabil. — könyvelő

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Ioachim Părău m. p.
Alexandru Bârsan m. p.
Nicolae Gavrea m. p.
Ioan Crăciun m. p.
Georgiu Borzea m. p.
Ilie Stirbeţ m. p.

Examinând conturile prezente le-am aflat exacte. — A jelen számadásokat megvizsgálta és helyeseknek találta.

Agnita, la 2 Februarie 1913. — Szentágotán, 1913. február hó 2-án.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Dr. S. Cheţian m. p.
Dumitru Duca m. p.
Eugen Muntean m. p.
Militon Berghea m. p.
Ioan Oros m. p.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 4—

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atenţiune publicului românesc asupra depositului meu de

piane şi pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (**Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl** etc.) cu preţuri de 600—2000 cor. **Armoniuri de şcoală** dela 200 cor. în sus.

Cu distinsă stimă: **T. Popovici,**
profesor de muzică.
Sibiiu, strada Cisnădiei Nrul 7.
(Vis-à-vis de hotelul *Impăratul roman.*)

(411) 27—

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 29 Ianuarie (11 Februarie) 1913. Nr. 11.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Salarisarea învăţătorilor.

Sibiiu, 10 Februarie n.

Spunem adevărul numai, când constatăm si afirmăm, că nici într'un ministeriu, din câte avem în Budapesta, nu să munceşte cu atâta consecvenţă şi după un plan atât de bine chibzuit şi de multă vreme stabilit, ca în ministeriul de culte şi instrucţiune publică. Se pot schimba persoanele din fruntea acestui ministeriu, şi de fapt să şi schimbă mereu, dar sistemul, direcţia politică, programul de muncă remâne pentru fiecare titular acelaş, pentrucă fiecare urmăreşte acelaş scop: *maghiarisarea*, şi cu timpul *statificarea* instrucţiei publice pe întreaga linie, deci maghiarisarea şcoalelor, şi dacă se va putea, şi maghiarisarea bisericilor naţionale nemaghiare.

Dovadă episcopia gr. cat. maghiară din Hajdudorog, pentru a cărei înfiinţare au muncit în curs de şasezeci de ani toate guvernele maghiare, fără a se lăsa învinse de resistenţa energică pe care au întimpinat'o la Viena şi la Roma. Au muncit mereu, până au învins ele toate pedecile, şi nu li s'a mai opus, nici Viena, nici Roma. Un punct din programul de muncă al ministeriului maghiar de culte şi instrucţie publică e deci realisat, după multă trudă. Va fi realizat nu peste mult şi al doilea: statificarea instrucţiei publice, pentrucă lucrurile sunt pornite astfel, încât acolo trebue să ajungă.

E şi acesta un punct de program în politica maghiară, care nu e nou, pentrucă principiul statificării instrucţiei publice a fost scos la noi pe plan încă la anul 1848, când s'a adus prima lege despre obligativitatea instrucţiei poporale. Atunci se născuse deja un curent puternic pentru statificarea învăţământului, dar a fost înăbuşit în parlamentul ţării de vorbirile înţelepte ale marilor bărbaţi de stat din zilele acelea: contele Szécsenyi István, baronul Eötvös Iózsef (ministru de culte şi instrucţiune publică) şi Deák Ferencz, (ministru de justiţie), cari au luat în apărare confesiunile, lăudândule pentru jertfele aduse în trecut, când ele singure s'au îngrijit de lăţirea culturii în statul acesta, prin şcoale susţinute numai de ele.

S'a şi adus atunci, în 1848, o lege destul de bună despre instrucţia publică, decretânduse, că şcoalele au să se înfiinţeze *după confesiuni*, aşa, că dacă într'o comună sunt mai multe confesiuni, cu cel puţin câte 50 copii de şcoală, — pentru fiecare confesiune să se înfiinţeze câte una, iar limba de instrucţie se fie pretutindenea aceea a majorităţii elevilor de şcoală.

Cam după aceleaşi principii a fost compusă apoi şi legea dela 1868 (tot de baronul Eötvös Iozsef, ca cea dela 1848), pentrucă şi de astădată au fost lăsate confesiunile în drepturile lor de aşi avea şcoalele lor confesionale, cu limba lor naţională ca limbă de propunere.

După moartea baronului *Eötvös* a început însă să iasă de nou la suprafaţă principiul statificării instrucţiunei publice, în scopul, — care a fost mărturisit pe faţă şi la 1848, — contopirei elementelor nemaghiare din patrie în elementul maghiar; şi celce a croit planul, pentru a se putea ajunge la scopul acesta, a fost ministrul de culte şi instrucţiune publică *Trefort*, francez de origine. Iar dacă principiul statificării desăvârşite a învăţământului public nu a ajuns încă la biruinţă în statul nostru, este a se atribui numai înprejurării, că la culte şi instrucţiunea publică au urmat, după Trefort, cam tot persoane luate din înalta aristocraţime maghiară, oameni, cari sunt buni Maghiari, dar sunt şi buni catolici, şi astfel se poartă cu o anumită consideraţiune faţă de biserica lor, care în trecutul îndepărtat a făcut pentru lăţirea culturei în ţară mai mult decât putea să facă statul, dacă se supunea acestei sarcini. Dar n'avem decât să căpătăm un guvern mai democratic, din care să nu mai facă parte conţii şi baronii, şi statificarea învăţământului public e fapt împlinit la noi.

Dacă însă s'au ferit de decretarea statificării conţii noştri din trecut dela ministeriul de culte şi instrucţiune publică, — nu s'au ferit de loc de *ştirbirea* drepturilor confesiunilor, în ce priveşte conducerea şcoalelor susţinute de ele, ci mereu li s'a luat câte un drept din mână, dânduse ingerinţă tot mai mare organelor guvernului în afacerile şcolare, astfel, că după promulgarea legii din urmă, a contelui Apponyi, — articolul 27 dela 1907, — am remas mai numai cu dreptul de a creşte pe învăţătorii noştri şi de a le asigura salarele, căci celelalte drepturi au fost trecute aproape toate asupra inspectorilor regeşti de şcoale.

Atât de vătămătoare a fost şi este legea aceasta pentru confesiunile nemaghiare, şi în special pentru biserica noastră, încât omul cel mai cu greutate astăzi în viaţa publică maghiară, contele *Tisza István*, a fost silit să o condamne şi se constate necesitatea abrogării, ori cel puţin a modificării ei. Şi cum contele Tisza István este astăzi conducătorul adevărat al partidului dela putere, pe care se razimă guvernul actual, eram în drept a ne legăna în speranţa, că guvernul va afla ocasiunea potrivită pentru a face modificările necesare în aceasta lege, atât de jignitoare pentru noi. Credeam, că în legea despre regularea salarelor învăţătoreşti, pe care domnul ministru actual de culte şi instrucţiune publică de mult o promisese învăţătorimei din patrie, se vor şterge barem unele din gravaminele îndreptăţite, pe cari le avem în contra legii lui Apponyi, — dar ne-am înşelat!

Nici contele Zichy n'a putut remânea, cum se vede, îndărătul contelui Apponyi, pentru a nu fi timbrat cumva din partea conaţionalilor sei de rău Maghiar şi de rău patriot, cum din acelaş motiv n'a rămas contele Apponyi îndărătul lui Wlassics şi al contelui Csáky, iar acesta din urmă îndărătul lui Trefort, — ci a făcut şi contele Zichy aceea ce au făcut şi ceialalţi, un pas înainte spre scopul cel mare, al maghiarisării şi al statificării învăţământului public, un pas mic şi la aparenţă cam neînsemnat, dar *hotărâtor* pentru şcoalele noastre confesionale, pentrucă ni le perdem pe toate prin dispoşiţiile cuprinse în proiectul seu de lege.

E evident, că noi nu putem plăti învăţătorilor nostri salarele stabilite în legea contelui Zichy, iar ajutoriul de stat pe care ni'l pune legea în vedere ştim cu câtă greutate se poate esopera, şi ştim cât e de nesigur, pentrucă în fiecare moment poate fi sistat. E evident apoi, că prin punerea învăţătorilor nostri cu totul la discreţia inspectorilor regeşti de şcoale, ei devin organele, ca să nu zicem uneltele inspectorilor, căci dela aceştia depinde soartea lor, esistenţa şi înaintarea lor în salar. Graţia şi protecţia lor vor trebui deci să şi-o câştige în viitor, chiar şi în contra intereselor bisericii, în serviciul căreia se află.

Legăturile de subordonare, de disciplină, se vor rupe de tot, şi învăţătorii vor începe se emuleze în sporiul făcut în limba maghiară, singurul studiu, căruia inspectorii reg. de şcoale îi dau atenţiunea cuvenită, fără a'şi mai bate capul şi cu celelalte studii şi conoştinţe, atât de necesare pentru copiii de ţărani, meniţi se ţină şi ei coarnele plugului, ca părinţii lor!.

Ce e deci de făcut? Punem numai întrebarea, iar răspunsul îl vor

---

FOIŞOARĂ.

Un episod istoric.

De *Constanţia de Dunca-Schiau.*

(Fine).

Dulce şi pătrunzător grăind, în fine zice:

— „Eşti sublimă, Eleno! Nalţi şi drepţi sunt falnicii brazi sămănaţi de Dumnezeu în munţii noştri, dar mult mai înalte şi drepte inimile femeilor ce le avem. Unde bunătate, unde mărinimie asemănate celor ce aflu în tine? Ce este frumuseţa fisică cea mai minunată pe lângă astă mărime morală? Ce e chipul femeii, cel mai fermecător, pe lângă farmecul unui suflet ca al tău? Ce e trecătorul amor, pe lângă adoraţiunea inspirată de cereştile tale însuşiri? Cele materiale, Eleno, cu timpul în cenuşă se prefac; dar cele sufleteşti, ca şi sufletul, remân vecinice. Nu! nu mă voi mai plânge de cele perdute. Mi-ai remas tu, bună stea a zilelor mele, mi-a rămas dragostea ta, toată supraomeneasca ta dragoste pentru mine şi ai mei; nu mai regret de acum nimic. De ţară va purta grija *Cel de sus.* Românul nu piere, românul nu va peri. Cine ştie la ce poate fi bună chiar o nenorocire?!"

Mângăetor răspunde sublima Elenă:

— „In fine! s'a redeşteptat iarăş marele-ţi suflet de oţel. De aur şi oţel. Regrete, tânguiri nu sunt demne de tine, nu se potrivesc cu mândrul meu soţ. Tu, cu atâtea drepturi la recunoştinţă, nu fi şi tu ingrat. Mulţămeşte cerului pentru trecut, pentru marele tău trecut. Dumnezeu ţi-a dat puterea de a îndeplini atât de măreţ misiunea avută, încât dela viitor numai laude vei stoarce şi nu compătimiri. In şepte ani ai săvârşit pentru neamul tău fapte, ce alte naţiuni în şepte secoli n'au văzut îndeplinindu-se. Şi nu cu risipă de bani, nu cu vărsare de sânge. Fără de pildă stă în istorie o revoluţiune socială atât de desăvârşită şi atât de grabnic şi pacinic împlinită. Vor face alţii cele ce n'ai putut încă face tu. Să nu căutăm, că cine ne va realisa vise şi dorinţi, numai realisate să fie. Au oare când întregul monument va fi terminat, nu vei putea tu zice, în conştiinţă zice: Temelia *eu* am aşezat-o, zidurile *eu* le-am ridicat! Ce făloasă îţi va fi simţirea de a şti că cu drept o zici! Vezi, eu nu jălesc ce a fost şi nu mai este, nici îmi e frică de viitor. Nu am spre consolare drăguţii de prunculeţi. Nu te am pe tine. Pe biata Maria Obrenovici o plâng, ea nu mai are nimic, nimic. Eu sunt deplin fericită, că pot ţinea în braţe iubiţii nostri copilaşi! Atât de fericită, încât mă mir cum am putut trăi până acum fără de ei. Decât un tron fără copii, mai bine copii fără tron".*)

Zicând aceste cuvinte, mai dulce îşi strânge la sân fiii săi de suflet, mama adoptivă.

— Sfântă femeie! esclamă misteriosul călător cu lacrimi în voce.

Urma nu poate. Uşa despre antreu s'a deschis.

Este improvizatul chelner cu apa comandată.

Pe tavă una din bone a pus un borcan de cristal cu şerbet de cafea. Mâna renumită a bătrânei dne Colonel Steriade a fabricat anume pentru Vodă Cuza astă dulceaţă favorită. Linguriţi d'argint aurite încă a aşezat alăturea.

Abea a trecut pragul şi domnul cu tricolorul românesc la ornic se opreşte buimăcit.

Pare năuc, pare că aiurează atât îi sunt de rătăcite privirile ce aruncă în jurul său.

Dă cu ochii de străinul călător.

Ii este cunoscută, a mai văzut astă faţă impunătoare, aceşti ochi cu adâncă căutătură.

Dar unde? Când? Pus pe gânduri remâne înlemnit. Deodată tresare izbit de-o idee ce-i fulgeră mintea. Ore el să fie? se întreabă speriat. Da este *El.*

Mirat se întreabă cei din casa: este oare smintit acest om?

Finalmente el însuşi îşi dă seamă de caraghioasa-i poziţie, lucru totuşi şi lui îi vine prea curios. Să-i puie capăt ca o locomotivă derailată, se repede drept la drumeţul impunător şi-i presintă tava.

Acesta ia dulceaţa, dar apa nu şi-o bea. Ochii săi rămân pironiţi la straniul chelner cu antică monetă romană la cravată, iar la ornic cu tricolorul românesc.

Măsurând atent cu pătrunzătoare privire pe nenorocitul entusiast, jumătate surizând el întrebă:

— Domnule, eşti chelner de meserie? Nu-mi prea vine a o crede.

Zăpăceala bietului om e la culme, tot cumpătul şi l-a perdut. Spaima tae toate puterile vinovatului demascat: tavă, pahare cu apă, dulceaţă, linguriţă, tot scapă din tremurătoarele mâni, căzând pe picioarele majestosului pasager.

Fără a mai şti ce face, ca nebun o ia la fugă pe uşă.

Palid, înfrigurat, rizând, plângând ajunge jos.

In restauraţiune cade pe un scaun, îşi acopere cu ambele palme faţa şi rămâne nemişcat. Ca din somn, ca din greu vis îl deşteaptă o voce ce-i vorbeşte armonioasa limbă de peste Carpaţi:

— Maria Sa Alexandru Ioan I., fostul Domn al principatelor unite—române doreşte să vă afle numele. Sunt însărcinat de Inălţimea Sa a vă şi mulţumi pentru frumoasele simţiri dovedite domnitorului exilat. Totodată Maria Sa vă roagă a primi drept amintire a recunoştinţei sale propriul seu portoţigare. Ţigări mai multe nu are. Bagagiul Curţei va fi spediat mai târziu principelui detronat.

Simţirile mari sunt mute. Sguduit de diverse şi puternice emoţiuni îndrăsneţul

---

*) Aceste cuvinte textual mi-au fost spuse de Elena Doamna, în palatul princiar din Bucureşti.
CDS.

da sigur autorităţile noastre bisericeşti, cari vor chibzui bine lucrurile şi vor afla soluţia potrivită. Pentrucă situaţia ce ni se crează de nou e cu mult mai gravă, chestia cu mult mai însemnată, decât se poată fi lămurită şi resolvată din partea presei, pe calea publicităţii, ci Arhiereii nostri, împreună cu cei mai luminaţi fii aj bisericii noastre, vor trebui să o esamineze bine din toate punctele de vedere, pentru a afla calea de eşire din primejdia cu care e ameninţată de nou şcoala confesională română.

Scrisoarea Monarhului. Principele *Hohenlohe*, trimis cu o scrisoare a Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, la Petersburg, a fost primit în mod foarte afabil la curtea rusască. Sâmbătă s'a presentat de nou în audienţă la ţarul Nicolae, care i-a predat răspunsul la scrisoarea Impăratului şi Regelui nostru, iar după ameaz a plecat acasă la Viena, distins din partea ţarului cu o decoraţie mai mare. In cercurile diplomatice se afirmă, că scrisoarea Monarhului nostru către ţarul formează actul cel mai însemnat istoric al zilelor noastre, şi că scopul ei a fost asigurarea păcii europene.

O voce serioasă în ora supremă

de un Arhipresbiter.

(Urmare).

Am intonat acestea pe scurt, în interesul causei şi al învăţământului, care după opiniunea mea, precum am mai zis, a ajuns a fi chestiune de viaţă şi de fericire pentru noi şi pentru poporul nostru din această patrie.

Este bine să vorbim lămurit. Eu *aceasta* o fac, când îmi ridic vocea conştienţei şi a convingerii şi zic: *precum vom griji de cultura poporului nostru, aşa va esista şi va fi el fericit.* De'l vom şti scoate prin cultură bună şi repede din întunerecul neştiinţei, trândăviei şi nepăsării, el se va regenera, va reîntineri, va prospera şi va esista în bunăstare pe secole înainte. Iar de nu vom griji de cultura lui, ci-l vom lăsa în condiţiunile sale de astăzi, el va urma a merge tot mai repede spre decadenţă, până va peri de tot prin sărăcie şi lipsă, precum au perit şi s'au stâns toate popoarele necultivate, ori semicultivate, când au apucat se între printre ele şi să le cutropească prin concurenţa lor altele, mai culte. Şi răspunderea pentru un astfel de proces periculos şi nefavorabil, proces de mistuire şi perire, neapărat că va cădea mai întâiu asupra preoţimei române, de jos până sus, cu bisericile ei, cari se susţin din sudoarea poporului şi să mândresc cu directa misiune a lor de a fi şi de a se îngriji *pentru binele, pentru prosperarea sau fericirea vremelnică şi vecinică a poporului.*

Ciudat *bine*, ciudată *prosperare*, ciudată *fericire.*

Mie îmi vine a zice: să ferească Dumnezeu poporul nostru pe viitor de aşa bine. Nu, nu! Nu este bine acela, când vedem, că poporul nostru e în decadenţă, e în miserie, de unde nu poate urma decât perirea sigură a poporului nostru.

Poate câ multora dintre cetitori li se va obtrude întrebarea, că *ce fac Mitropoliţii şi Episcopii români?* Cum se socotesc şi cum îngrijesc ei de promovarea culturei poporului, al cărui suflet, al cărui cap moral şi spiritual e Episcopul, a cărui turmă cuvântătoare, este poporul după legile omeneşti şi dumnezeeşti?

După esperienţa pe care o am eu, răspund, că Mitropoliţilor şi Episcopilor astăzi abea le-a mai remas alta decât puterea cuvântului, adecă îndemnarea şi sfătuirea teoretică a turmei spre îmbrăţişarea culturii. Ba nici chiar sfătuirea nu o pot face la faţa locului, cu ocasiunea vizitaţiunilor canonice, cu iniţiativa esemplului viu, n'o pot face, parte pentrucă fiind mai toate diecesele prea mari şi peste măsură de estinse, Episcopii nu ajung a le vizita aşa cum ar pretinde împrejurările noastre şi prescriptele canoanelor, şi parte pentrucă sărăcia şi lipsa comună ce a cuprins pe credincioşi peste tot se estinde şi asupra celor mai mulţi Episcopi şi le împedecă ori mărgineşte o activitate salutară în aceasta privinţă. Astfel cu durere trebue să recunoaştem, că doară cea mai mare parte a poporului român nici nu-şi cunoaşte pe Arhipăstoriul seu. Trebue să recunoaştem, că au trecut sute de ani, decând într'o mare parte a comunelor noastre bisericeşti n'a umblat Episcop român. In fine trebue să recunoaştem noi înşine, că credincioşii noştri şi în privinţa aceasta sunt mai părăsiţi decât alţii.

Se va zice poate, că Episcopii, dacă înşişi nu-şi pot vizita diecezele, dece nu dispun se fie supliniţi în modul de lipsă?

Fac şi dispun şi Episcopii, cel puţin unii, tot ce pot, dar durere, de o parte nu este cine să-i asculte şi se esecute cum se cade dispoziţiunile lor, de altă parte, earăşi durere, sunt mulţi chiar între ai noştri, cari dintr'adins împedecă esecutarea.

Afirm aceasta numai în general, ca să nu ating susceptibilităţile. O afirm numai pentru clarificarea lucrului, observând, că sunt mulţi în inteligenţa noastră, cari în zelul lor constituţional dispută Episcopilor chiar şi dreptul de a dispune ceva fără consistor. Sunt apoi earăşi alţii, cari în consistor, cu drept ori fără drept, caută se facă oposiţiune Episcopului, iar afară pe stradă, printre public, fac critică aspră actelor episcopeşti şi consistoriale, pentruca să le devalveze vaza şi valoarea, ştiind bine, că atâta este prea destul, pentruca să se împedece esecutarea acelor măsuri.

De unele opoziţiuni şi greutăţi, de prin unele sinoade eparhiale, mai ales decând s'a întrodus usul de a se constitui şi membrii sinodali în cluburi, ca deputaţii dela dieta din Pesta, şi decând la constituirea acelor cluburi, mai ales pe la mese pline, să fac angajamente formale, dar nu prea morale: nu mai vorbesc nimica. Nu pot retăcea însă oposiţiunile şi greutăţile ce se ivesc prin sinoadele parohiale, în a căror frunte mai totdeauna să află inteligenţi de ai noştri. De multeori p'aci se pare, că luptele, şi anume cele electorale, de pe terenul politic, au început a se transplanta şi pe terenul bisericesc, fireşte pe cât constituţiunea noastră bisericească seamănă în această privinţă cu cea lumească.

Aşa de es. mai că într'o formă se alege judele comunal, ca şi preotul satului, măcar că judele se alege pe trei ani, iar preotul pe viaţă. Aşa la parohii mai bune aproape nu se întâmplă alegeri fără abus, care durere, prea adeseori degenerează în escese şi scandale. Şi dacă Episcopul şi consistoriul nu va trece cu vederea multe de toate, vine ameninţarea cu trecerea la altă religiune, o ameninţare, care se esecută cu foarte mare uşurinţă.

Trebue să recunoaştem, că în ambele noastre biserici române avem multe comune, cari au fost şi câte de douăori ortodoxe şi tot de atâteaori catolice. Cine ar mai putea vorbi în asemenea casuri de convingere internă? Este un reu acesta, şi după mine cel mai mare reu, în ambele noastre biserici române, un reu, care nu mai are păreche; un reu, care nu numai că împedecă orice măsuri şi dispoziţiuni salutare, luate în interesul nostru, dar care ne face şi de râsul şi de batjocura streinilor.

Acestea şi mai multe asemenea acestora sunt, cari împedecă foarte mult şi Episcopii în lucrările lor şi în esecutarea dispoziţiunilor lor. Peste tot în nefericita stare în care ne aflăm astăzi cu progresul şi instituţiunile noastre, nu este lucru mai greu şi mai fatal decât se dispună Episcopul, ştiindu-se că-i lipsesc mijloacele şi organele pentru împlinirea dispoziţiunilor sale, şi când mai fiecare dispoziţiune se preface în — compromitere.

(Va urma).

Proiectul ministrului Zichy.

(Fine.)

§. 15. Dreptul de avansare în clasă de salarizare, în casul, că salariul învăţătorului îl acopere, în înţelesul legii acesteia, esclusiv susţinătorul şcoalei, compete acestuia, respective autorităţii îndreptăţite de a aplica pe învăţător. In casul însă, dacă competenţele învăţătorului, de natura salarului, se întregesc, sub orice titlu, în orice sumă, din ajutor de stat, ori dacă plusul de salar, resultat din avansare, se acopere, la cererea susţinătorului de şcoală, din ajutor de stat, compete (avansarea) ministrului de culte şi instrucţiune publică. La avansarea învăţătorului confesional este a se cere în mod prealabil părerea respectivei autorităţi supreme bisericeşti.

§. 16. Locuinţa dată în natură trebue se fie compusă cel puţin din două camere regulat padimentate, din bucătărie, cămară şi cele mai necesare localuri laterale. Afară de aceasta, acolo unde susţinătorul de şcoală are realităţi corespunzătoare, învăţătoriul are dreptul la o grădină de un sfert de jugăr, iar în lipsa de grădină, la suma de 20 coroane, relut pentru grădină. In lipsa locuinţei în natură, învăţătoriul are dreptul, fără considerare la salar, la relutul de cuartir espus în §-ul 4 şi corespunzător localităţii în care se află. Invăţătoriul e dator să locuiască în comuna în care îi se află şcoala.

Dacă însă în comuna aceea nu s'ar putea căpăta locuinţă corespunzătoare, ori dacă aşa cer în mod nedelăturabil împrejurările familiare ale învăţătoriului, şi dacă aceasta se poate face fără a fi vătămat serviciul. — la cerere se poate permite învăţătoriului comunal din partea inspectorului regesc de şcoale, iar învăţătoriului confesional din partea respectivei autorităţi confesionale, ca să locuiască în altă comună, apropiată de localitatea şcoalei. Permisiunea aceasta, dacă cere interesul de serviciu, poate fi revocată ori şi când.

§. 17. Ajutorul de învăţător se împărtăşeşte de un onorar de cel puţin 800 coroane la an.

§ 18. Remuneraţia pentru instruarea ucenicilor industriali şi comerciali, cum şi pentru conducerea şcoalei agronomice de repetiţie, nu poate fi computată în competenţele stabilite prin legea aceasta.

§. 19. Invăţătoriul care face serviciu activ ca voluntar pe un an, este a se considera de concediat, şi sub durata anului acestuia are dreptul numai la restul care trece peste 800 de coroane din competenţele sale de natura salariului. Dacă învăţătoriul intrat în serviciul militar ca voluntar pe un an a primit ajutor de stat ca întregire de salar, ajutoriul de stat reţinut în cursul acestui an poate fi întrebuinţat pentru remunerarea suplentului aplicat.

§. 20. Indreptăţirea învăţătoriului asupra competenţelor stabilite în legea aceasta poate fi restrânsă numai prin sentinţă valabilă disciplinară. Amendele dictate ca pedepse disciplinare şi spesele de procedură (disciplinară), cum şi pretensiunile născute din raporturile de serviciu, apoi competenţele la fondul de pensiune regnicolar învăţătoresc şi la institutul orfanal, se pot detrage din salariul învăţătoresc.

§. 21. Susţinătorii de şcoale comunale şi confesionale sunt datori se întregească emolumentele învăţătorilor aplicaţi la şcoalele lor cel puţin până la suma stabilită în legea aceasta. Intrucât susţinătoriul de şcoală, din causa sărăciei stabilite conform dispoziţiunilor din art. de lege 27 dela 1907, nu e în stare să întregească salariul învăţătoresc până la sumele stabilite în legea aceasta, se poate adresa, pe calea stabilită în art. de lege 27 dela 1907, ministrului de culte şi instrucţiune publică pentru întregirea salariului învăţătoresc din ajutor de stat. Competenţele învăţătorilor aflători în aplicare cu ocasiunea intrării în vigoare a legii acesteia, sunt a se întregi, cu începere dela 1 Ianuarie 1913, cel mult până la 31 Decemvrie 1913. Intregirea cu ajutor de stat a salarelor astorfel de învăţători, susţinătoriul de şcoală are să o ceară cel mult până la finea lui Septemvrie 1913. Dacă nu o face aceasta, salarul învăţătoresc, stabilit în legea aceasta, se consideră de asigurat din partea susţinătoriului de şcoală.

§. 22. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, la cererea presentată din partea susţinătoriului de şcoală, întregeşte salariul învăţătoresc cu ajutor de stat, până la sumele stabilite în legea aceasta, cu stricta observare a dispoziţiunilor din art. de lege 27 dela 1907. Despre susţinătorii de şcoale, cari au obţinut pentru învăţătorii lor, pe temeiul §-lui 12 din art. de lege 27 dela 1907, deja până acuma întregire de salar fundamental din ajutor de stat, se ia ca justificat faptul, că din causa sărăciei nu pot asigura din al lor propriu salariul învăţătoresc stabilit în legea aceasta, prin urmare, salarul astorfel de învăţători, fără nici o cerere din partea susţinătorilor de

---

entusiast nu află acum nici cuvinte de a le esprima. Ca respuns îngâimează vorbe fără şir: Vodă... l-am văzut.. recunoştinţa... liberatorul poporului.. mântuitorul neamului... Măria Sa doamna . . . Eram uimit, beat de . . . iertare! iertare! Eram nebun de bucurie, iertare!...

Lacrimi îi înecară vocea. Peste câteva momente s'a trezit ca din vis. Lângă el nu mai era nimenea, în mâni ţinea port-ţigarul lui Cuza-Vodă, sărutându-l cu evlavie, ca sfânta evangelie.

După mulţi ani mi l-a arătat şi mie. Era încă nou; odor păstrat cu sfinţenie.

Sună nouă ore la bisericile din Deva; la cea catolică şi cele protestante: lutherană, calvină, unitară. Nouă ore dimineaţa. La cea românească încă n'a bătut ceasul. Nu. Nici acum, nici ziua întreagă nu va bate, căci biserica nu are orologiu. Nici orologiu, nici turn, nici uşi, nici ferestri, nici chiar catapiteasmă. Noaptea toată a nins în sfântul locaş, a nins şi pe sfintele icoane. Acum încă ninge.

Ninge des şi mărunt, de-ţi pare că cerul varsă lacrimi îngheţate, şi totuşi careta domnească, sosită în presară, stă cu caii prinşi la uşa hotelului. Acum oiştea e spre apus îndreptată.

Pe stradă aproape nimenea. In restauraţiune câteva persoane neînsemnate. Treptele însă ce duc sus la primul etaj gem de lume. Lume română. Şir lung de preoţi şi domni de ambele lături. Aci vicecomitele Ciaclanu, primarul Drăghiciu, fraţii Piso, fraţii Olariu şi mulţi alţi fruntaşi români din Deva. Şi domnul cu barbă lucitoare şi ochi scânteitori nu lipseşte.

In capul scării doi protoierei: unul tinăr, altul albit la plete şi barbă.

Toţi tac. Toţi aşteaptă.

O să iasă Alexandru Ioan I., domnitorul detronat. El pleacă. Va trece. Iată-l.

E în manta de drum, căciulă de samur pe cap. Elena Doamna îl urmează cu ambii copii de mână.

Românii toţi pleacă capetele adânc. Toţi îşi opresc suflarea.

Vodă zăreşte pe bătrânul protoiereu, grăbeşte pasul, se descopere şi-i sărută mâna zicând:

— Binecuvintează, părinte.

Cu smerenie e primită binecuvântarea, apoi Vodă întreabă:

— Numele Sfinţiei Tale?

— Protoiereul din Dobra, Crainic.

Ilustrul călător tresare, faţa i se întunecă, fruntea i se posomoreşte. Un moment stă fără graiu.

Elena Doamna încă simte fiori reci prin vine, paloarea şi roşaţa schimbându-i-se pe obraji. Ea predă copiii bonelor şi se reapropie mai tare de soţul său.

Domnitorul detronat s'a şi recules. Mândru, demn, măreţ vorbeşte aspru, apăsat:

— Ai un fiu militar în Bucureşti?

— Da, Măria Ta, căpitanul Crainic.

— Căpitanul de vânători Crainic; îl cunosc. Căpitanul Crainic fiind de gardă a tradat palatul, domnitorul, şeful armatei la 11 Februarie.

O pausă. O consternaţiune generală

Principele îşi simţise vocea devenită vibrătoare, tremurândă şi el o voia liniştită.

Pauza totuşi n'a fost lungă; Cuza-Vodă reîncepe:

— Spune acestui fiu, părinte, că neagră pată a aruncat pe iubita-mi armată, pată ce numai cu sânge poate fi spălată. S'o spele cu sânge la prima ocaziune, ca să uite lumea că între soldaţii ţării s'au putut afla şi trădători; să creadă, că militarul român numai erou poate fi.

Părechea princiară imediat coboară treptele, salutând în tăcere la dreapta şi stânga.

Jos la scară Vodă se opreşte şi tinde mâna unui domn cu barbă lucitoare şi ochi scânteitori.

— Mă bucur, domnule, de a vedea şi entusiaşti. Entusiasmul şi energia sunt semne de juneţă şi putere şi juneţa are viitor. S'auzim de bine!

„Să trăiască!“ răsună acum din toate pepturile româneşti de repeţiteori.

Infocatele strigăte petrec destăraţii la careta de drum.

Biciul surugiului pune caii în goană spre apus.

Zăpada tot cade, ca nişte lacrimi îngheţate.

(1908. Viena).

şcoale, poate fi din oficiu întregit cu ajutor de stat.

§ 23. Suma ajutoriului de stat se stabileşte cu considerare la conscrierea venitelor, făcută pe temeiul art. de lege 27 dela 1907. Venitele învăţătoreşti stabilite deja pe temeiul art. de lege 26 dela 1893, care stabilire a remas, în înţelesul §-lui 8 din art. de lege 27 dela 1907, neatinsă, — sunt a se clasifica de nou în cas că postul devine vacant, conform procedurii stabilite în art. de lege 27 dela 1907, şi ca basă la întregirea salarului este a se lua resultatul nouei clasificări.

§. 24. Dacă învăţătoriul confesional dela şcoala elementară poporală face în înţelesul începutului §-lui 141 din articolul de lege 38 dela 1868 şi servicii de cantor, iar salarul învăţătoresc stabilit pe seama lui din partea susţinătoriului de şcoală e mai mic decât 1000 coroane, — competenţele învăţătoreşti şi cantorale sunt a se considera împreună ca salar învăţătoresc, în suma de 1000 coroane.

§. 25. Comuna, care nu a repartisat darea şcoalei de 5%, permisă prin §-ul 35 al art. de lege 38 dela 1868, ori nu a eshauriat'o, mai departe confesiunea, ai cărei membri nu contribuesc la susţinerea şcoalei confesionale cel puţin cu 5% socotite după darea lor de stat, *nu pot cere ajutor de stat*. Dispoziţia aceasta nu se refere la comuna (politică), respective la comuna bisericească, care nu a repartisat darea şcolară, dar poate arăta, că cheltuelile cu susţinerea şcoalei, scoase dela locuitorii din comună, respective dela membrii comunităţii bisericeşti, corespund celor 5% ale dărilor directe de stat, repartisate pe comuna susţinătoare, respective pe membrii comunităţii bisericeşti.

§. 26. Regulamentele esistente, ori cari se vor crea în viitor din partea susţinătorilor de şcoale, cu privire la regularea competenţelor învăţătorilor aplicaţi la şcoalele elementare poporale susţinute de ei, remân în vigoare, dacă în ele se garantează pe seama învăţătorilor cel puţin competenţele stabilite în legea aceasta. Cu privire la aceşti învăţători dispoziţiile din legea aceasta referitoare la competenţe nu pot fi aplicate.

§. 27. Ministrul de culte şi instrucţiune publică poate acorda pe seama învăţătorilor, cari se împărtăşesc pe basa legii acesteia de întregire de salar din ajutor de stat, şi al căror timp de serviciu de înainte de 1 Octomvrie 1893 nu poate fi computat, în înţelesul §-lui 7 din legea aceasta, în cadrele sumei preliminate în scopul acesta în budgetul statului, — câte un adaos personal de 100—400 coroane, care va fi computat şi la pensie. Adaosul acesta personal poate fi sistat numai în casul, că salarul, cu adaosul personal, trece la învăţător peste 3200 coroane, la învăţătoare peste 3000 cor.

§. 28. Cu privire la chestiile ce se nasc din pretensiunile învăţătorilor referitoare la competenţele isvorite din legea presentă, precum şi cu privire la pretensiunile ridicate din partea lor în contra susţinătorilor de şcoale, e competentă, cu escluderea oricărei altei proceduri, se aducă hotărâre comisiunea administrativă municipală. Hotărârea ei poate fi apelată la ministrul de culte şi instrucţiune publică, în 15 zile dela înmânare.

§. 29. Cheltuielile cari îngreunează erarul în anul 1913 în urma legii acesteia, sunt a se conta la capitlul XXI., punct 19, din budgetul anului 1913.

§. 30. Legea aceasta intră în vigoare la 1 Ianuarie 1913, şi tot atunci îşi perd valoarea: cele patru alineate dela început ale §-lui 2 din art. de lege 27 dela 1907; paragrafii 3, 4, 9 şi 11; alineatul prim şi ultim din §-ul 12, şi alineatul al doilea din §-ul 34. In locul punctului 4 lit. *c*) din §-ul 22 al art. de lege 27 dela 1907 se dispun următoarele: „detragerea avansării ori a înaintării pe un timp anumit se poate face numai pe un timp determinat, care nu poate fi mai lung de doi ani, iar acest timp determinat nu poate fi computat numai în anii de serviciu ceruţi pentru cea mai apropiată avansare ori înaintare“. Dispoziţiile cari rămân în vigoare din art. de lege 27 dela 1907 sunt a se aplica în consonanţă cu dispoziţiile legii acesteia. De aceea, unde acestea vorbesc despre salar fundamental, sau despre adaos de etate, sau se face provocare la §§-ii 2 şi 3 din art. de lege 27 dela 1907, este a se înţelege „*salarul*“ stabilit în legea aceasta. Iar provocarea din §-ul 34 al art. de lege 27 dela 1907 la §-ul 9 din aceeaşi lege, se refere acum la §-ul 2 din legea aceasta.

§. 31. Cu esecutarea acestei legi se încredinţează ministrul de culte şi instrucţiune publică şi cel de finanţe.

Conte Zichy Iános.

Notă. Comisiunea instrucţiei publice a dietei a desbătut Vineri proiectul acesta de lege şi *l-a primit* în general şi în special, *cu unele modificări*, asupra cărora vom reveni în numărul viitor.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi în 30 Ianuarie s'a ţinut prima şedinţă literară festivă din anul acesta, la „Reuniunea sod. rom“.

Şedinţa o deschide prezidentul reuniunii dl V. Tordăşianu. Vorbeşte amănunţit despre ajutoarele de îmbrăcăminte şi altele date de reuniune, în preajma Crăciunului, copiilor săraci. Anunţă cu durere, moartea membrului reuniunii, a tinărului croitor, I. Duşa, care se bucura de o mare trecere, fiind un model de meseriaş, harnic şi silitor. Mai departe scoate la iveală faptul că răposatul, la sfatul conducătorilor reuniunii, înainte de asta cu 3 ani, s'a asigurat la o bancă de asigurare din Budapesta, în caz de moarte, pentru suma de 2000 cor., iar pe fiica sa pentru suma de 1000 cor., care să o primească când va ajunge în vârsta de 20 ani.

Neconsolata văduvă va primi acum 2000 cor. şi pe deasupra, pentru miia de coroane a fetiţii nu va mai plăti nimic, având să primească la timpul său suma de 1000 cor.

Am ţinut să scot la iveală acest lucru, — zice dl Tordăşianu, — care, durere e foarte negligat de meseriaşii nostri. Mă întreb acum, ce ar face văduva şi orfana minoră a lui Duşa, dacă el nu s'ar fi hotărât să se asigure?. Mai vorbeşte apoi despre moartea membrului fundator N. Cristea, care, pe vremuri, era protejat de marele Şaguna, iar acum în timpul din urmă şi-a perdut vederea şi a scăpătat aşa de rău, încât ruga cerul să se îndure a-l trece din lumea aceasta.

Vorbeşte apoi despre convenirea socială a reuniunii şi despre hotărârea comitetului de a aranja un concert la Sălişte, cu ocazia sfinţirii casei naţionale de acolo, iar la urmă declară şedinţa literară deschisă.

Inceputul îl fac domnii Pompiliu Verzariu şi Aurel Covrig, primul la pian, al doilea cu vioara. Au executat unele compoziţii cu farmec şi cu sentiment, dovedind temeinice cunoştinţe în ale muzicii. Dşoara Elena Bordea, cu poezia „Dormi în pace“, de Vlahuţă, a dat dovadă de un puternic talent declamatoric. De asemenea şi studentul Ilie Bufnea cu poezia „Sub patrafir“, de Coşbuc, a fost la înălţime.

Au urmat încă câteva declamări, apoi dşoara prof. Dr. *Eleonora Leményi* a ţinut o interesantă conferinţă despre „*Ce să cetim*“. Iată un subiect despre care s'a vorbit foarte puţin la noi. In linii largi arată ravagiile stricăcioase ce le face literatura de romane senzaţionale asupra copiilor, caracterelor neformate şi peste tot a minţilor tinere. Cu diferite citate ne arată cum copii de şcoală, studenţi sau învăţăcei de meserii, au părăsit şcoala sau meseria unde erau aplicaţi, sătui de viaţa monotonă de până aci şi dornici de o viaţă mai aventurioasă, asemănătoare eroilor din romanele cari le-au cetit. Şi astfel acestia neavând nici o concepţie despre viaţa reală, iau de bani buni toate prăpăstiile înşirate în romanele cutărui speculant şi cu timpul ajung în conflict cu justiţia, cu societatea întreagă sau populează închisorile şi temniţele. Şi e trist lucru, — observă conferenţiara, — că de această boală sunt molipsiţi chiar oamenii serioşi, şi mai ales doamnele noastre aşa zise — culte. Şi sunt multe cari îşi negligă treburile casnice, pentru că în creerul lor aprins de lectura senzaţională nu mai încape altceva decât dorinţa ferbinte de a afla ce sfârşit va avea cutare conte sau milord, erou al romanului din chestie. Şi aici e răul, căci editorii acestor fiţuici tocmai asta urmăresc, de a aţâţa curiozitatea cetitorilor şi sfârşesc fiecare fascicolă tocmai acolo unde peripeţiile sunt mai fioroase, unde acţiunea este mai încordată, lăsând cetitorii într'o nervoasă aşteptare până la apariţia fascicolei următoare. Conferenţiara spune cum în Germania s'au înfiinţat societăţi anume contra acestei lecturi pornografice, totodată şi biblioteci de schimb unde se dau cărţi bune şi folositoare în schimbul celor imorale. Recomandă publicului ca în locul acestor fiţuici stricăcioase să cetească cărţi din „Biblioteca Minervei“, „Biblioteca Asociaţiei“, „Biblioteca pentru toţi“ ş. a., cari cuprind bucăţi alese din scriitori de seamă, cele mai multe pe înţelesul mulţimii, de unde pe lângă altele ne putem însuşi o limbă românească aleasă, şi astfel n'am mai fi nevoiţi ca la fiecare vorbă să alergăm la străinismele maghiare şi germane, cari ne pocesc aşa de urât frumoasa noastră limbă.

Conferenţa dşoarei Dr. Lemenyi a fost ţinută într'o limbă aleasă, stil vioi, curgător, aşa că publicul a ascultat-o cu cea mai mare atenţie.

Dl I. Ignaton, absolv. de teologie, cu o parte din corul reuniunii a cântat unele cântări drăguţe. Dşoara V. Miclea a executat cu preciziune la pian „Hora Sinaei“, Dl Valer Hurdu, cleric, a cetit o schiţă din viaţa meseriaşilor, criticând apucăturile rele, fără să jignească însă personal pe nimeni. Şi erau dintre aceia care erau fericiţi că nu seamănă cu personajul schiţat. A urmat apoi dl I. Stanciu cu o romanţă frumoasă.

De încheere dl Tordăşianu mulţămeşte publicului asistent, că a ţinut să ia parte la această şedinţă în număr atât de mare, mulţumeşte în deosebi dşoarei Dr. Lemenyi pentru preţiosul concurs şi invită publicul la a doua şedinţă literară care se va ţinea în Februarie c.

Elin Gruia.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „Vasile, Grigorie şi Ioan“ *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Vineri la orele obicinuite*

*

Cursurile „Asociaţiunii“. Eri, Duminecă, la orele 5 d. a. s'au început conferenţele publice, ţinute în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“. A rostit întâi domnul *Andreiu Bârseanu*, prezidentul „Asociaţiunii“ o vorbire frumoasă de deschidere, apoi dl Dr. *Silviu Dragomir* şi-a desvoltat conferenţa despre *revoluţia religioasă a călugărului Sofronie* (1761). Duminecă, în 16 Februarie n. va vorbi tot dl Dr. *Silviu Dragomir*, profesor seminarial, despre *revoluţia iobagilor români* (1784) şi domnul profesor Dr. *Emil Precup* despre *literatura poporană.*

*

Protector substitut al „*Crucii-Roşii*“ austriace şi maghiare, în locul Arhiducelui *Frideric*, care s'a retras, Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru, a numit pe Arhiducele *Francisc Salvator*, ginerile Maiestăţii Sale. Protector e însuşi Maiestatea Sa.

*

Tren electric. Intre Viena şi Pojon se lucrează de câtva timp la costruirea căii ferate electrice. Pe teritorul austriac lucrările sunt aproape terminate; pe teritorul ungar, linia care este lungă de şase chilometri, s'a început a se clădi în Noemvrie a. tr.

*

Pentru şcoale. Ministrul de instrucţie din Rusia a cerut dela parlament (duma) votarea unei sume de o sută milioane ruble, pentru înfiinţarea de şcoale poporale.

*

Treceri religionare. In urma mişcării produse în mijlocul credincioşilor romano-catolici sibieni, au părăsit confesiunea aceasta trecând la biserica evangelică săsească, 81 familii, cu aproape 300 de suflete.

*

Nou vas de răsboi. Se anunţă din Fiume, că încrucişatorul nou, cu numele *Novara*, se va inaugura Sâmbătă în 15 Febuarie 1913. Naşă i va fi soţia admiralului Rudolf Montecuccoli.

*

Răscumpărare. Dl *Dr. Vasile Stan*, profesor seminarial, şi-a răscumpărat felicitările de ziua numelui dăruind pentru Muzeul şcolar al şcoalei de aplicaţie dela seminarul „Andreian“ 10 cor.

*

Serată literară în Budapesta. Societatea „Petru Maior“ din Budapesta va aranja o serată literară-muzicală cu concursul domnişoarelor Gaby şi Zoiţa Mezei în sala dela „Saskőr“ (IV, Irányi-utca 17), Mercuri în 12 Februarie n. (ziua sf. ierarhi: Vasilie, Grigorie şi Ioan), la orele 8 seara, întru pomenirea lui Petru Maior, îndrumătorul conştiinţei româneşti din Ungaria şi Transilvania.

*

† Ioan Moldovan, preot român gr. or. în Petringeni, a încetat din viaţă în 7 Februarie n. la orele 10 a. m. în etate de 45 ani, împărtăşit cu sf. taine. Inmormântarea i s'a făcut Duminecă, în 9 c. la ora 1 şi jum. p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Petringeni. Odihnească în pace!

*

Cea mai mare gară. Dumineca trecută s'a deschis în Newyork cea mai mare gară din lume. Noua gară centrală, care întrece şi pe cea din Lipsca, este clădită pe un teritor de 32 hectare şi a costat 700 de milioane coroane. In hala clădirii monumentale se pot adăposti 1043 de vagoane. Salele de aşteptare sunt asemenea construite în dimensiuni uriaşe. Iluminarea este feerică. Gara mai are şi o instalaţiune imposantă de băi şi alte localităţi, aranjate cu comfortul cel mai modern.

*

Circulaţiunea străinilor. Oraşul Braşov a fost vizitat în anul 1912 de 14 097 străini, şi anume 6836 din Ungaria, 4672 din România, 1725 din Austria, 503 din Germania, 61 din Turcia ş. a. m. d. O mare parte a străinilor a locuit în case particulare, în deosebi oaspeţii de vară sosiţi din ţara românească.

*

In urma concurenţei. Directorii teatrelor vieneze au cerut dela autorităţi permisiunea de a putea ţinea reprezentaţiuni chinematografice în fiecare zi în orele de după ameazi.

*

Ajutor zădărnicit. La începutul lui Noemvrie a plecat o expediţie de ajutor, trimisă de Crucea roşie a Germaniei pentru a da îngrijirile necesare bolnavilor şi răniţilor în Adrianopol. Expediţia, care stă sub conducerea profesorului Hildebrandt, n'a sosit nici până astăzi la locul destinaţiunii, deoarece guvernul bulgar nu i-a permis să părăsească Sofia. A intervenit împărăteasa Germaniei, cu scop ca medicii şi personalul lor să călătorească mai departe spre Adrianopol, însă până acum fără nici un resultat.

*

Fond de un milion. Societatea ziariştilor francezi din Paris are un fond de pensiune, care în zilele acestea a ajuns la suma de un milion de franci. Cu acest prilej s'a organizat un strălucit banchet în saloanele palatului Bourbon, pus la dispoziţia ziariştilor de prezidentul camerei Deschanel. Au participat la banchet 240 de persoane, care au şezut la 24 de mese. La masa cea dintâi se afla prezidentul societăţii, Aubry, având la dreapta sa pe doamna Poincaré, soţia noului prezident al republicei. La celelalte mese se găseau: ministrii, prezidenţii senatului şi camerei, dl Poincaré, Loubet, şi numeroşi reprezentanţi ai lumii artistice şi ai presei din străinătate. La concert a venit şi prezidentul Falliéres cu soţia sa; ziariştii i-au primit cu cele mai mari ovaţiuni.

*

Aeroplan invizibil. Locotenentul A. Taussig din regimentul de infanterie nr. 52, cum se scrie din Viena, a prezentat în şcoala de piloţi dela Wiener Neustadt un nou monoplan, ale cărui suprafeţe sunt alcătuite dintr'o massă transparentă. Construcţia aceasta permite pilotului să observe toate, ear aeroplanul chiar şi la o înălţime nu tocmai considerabilă rămâne neobservat pentru ochiul liber. — Aeroplanul invizibil este invenţia unui inginer chemic cu numele *Austerweil*, un aradan, care acum lucrează într'un laboratoriu lângă Paris. Inginerul pregăteşte aripile aeroplanului dintr'o materie cu totul nouă de celuloid, numită *emaillit*, care face ca aparatul la o înălţime de 300 de metri să nu fie zărit. Guvernele din Franţa şi Anglia au comandat mai multe aeroplane de felul acesta.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunii meseriaşilor sibieni, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Octavian Veştemean, sodal maşinist tipograf (Lipsca), 1 cor., Mihail Sinu, croitor, 2 cor, Dem. Pulca, paroh (Proştea) şi soţia sa Sofia n. Iliovici, 60 bani, Ioan Radu paroh (Măgărei), 50 bani, Ilie Beu, paroh (Apoldul inf.), şi soţia sa Paraschiva n. Comşa, 1 cor., Ioan Petrişor, (Alţina), 20 bani, Andreiu Maier, pantofar, Ioan Coman, ec. (Cornăţel), aplicând pe nepotul său Zaharie Lăpădatu la cismărie, 20 bani, Nicolae Socol, proprietar (Petroşeni). 1 cor., Elisaveta Florea, 20 bani, Pamfilie Crişan, lăcătuş, soţia sa Ana şi copiii: Cornelia, Ionel şi Leontina, 1 cor., Cornel Tăslăuanu cul. tipogr., 20 bani, Silviu Andrica. paroh (Sirbi) şi soţia Lucreţia n. Goţa (Brâsnic), în amintirea fiului lor Zeno, 1 cor. şi Eugenia Tordăşianu, profesoară, 20 bani.

Teatru.

Luni, 10 Februarie n. „*Das Märchen vom Wolf*“, şi Marţi, 11 Februarie n. „*Mein Freund Teddy*“, comedie în 3 acte.

Cărţi şi reviste.

Revista Teologică, nr. 1 din Ianuarie 1913, cuprinde: Să desgropăm comorile! de Redacţie. Anul nou, trad. de I. Beleuţă. Chestiuni vitale: Avem un suflet? după F. Thomas, de Dim. Cornilescu. Din comorile trecutului nostru (o singhelie din 1798) de Dr. G. Ciuhandu. Predică la Dumineca fiiului rătăcit, de Aurel Popovici. Congresul profesorilor de ştiinţe religioase, de preotul P. Moruşca. Mişcarea literară. Cronică bisericească-culturală: O statistică dureroasă, Conferenţele pastorale din judeţul Suceava, mitropolia Moldovei, — Societatea ortodoxă naţională, „Ocrotirea“. Schimbări de ierarhi. — Preotul — omul tuturora, de N. Albu şi N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. — Revista Teologică apare de două ori pe lună. Abonamentul 10 cor pe an. Adresa: *Dr. N. Bălan* prof. sem., Sibiu, Strada Reisenfels 11.

„LUMINA“,

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Sibiiu.

Convocare.

P. T. Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Lumina“, societate pe acţii în Sibiiu, se învită în sensul statutelor la

a IV-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în **26 Martie st. n. 1913** la 10 ore a. m., în sala şcoalei centrale din strada Şaguna Nr. 16, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea.
2. Numirea unui notar şi a 2 bărbaţi de încredere.
3. Prezentarea Bilanţului pe anul 1912 însoţit de raportul Direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare şi împărţirea prefitului curat.
4. Darea absolutorului.
5. Fixarea marcelor de prezenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare pe anul 1913.
6. Alegerea a 2 membrii în Direcţiune cu mandat pe 5 ani.
7. Alegerea întregului comitet de supraveghiare cu mandat pe 3 ani.
8. Propuneri independente predate prezidiului cu 10 zile înainte de adunare (§. 28 din statute).

Acţionarii cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi, trebuie să depuie acţiile şi documentele de plenipotenţă la cassa centrală a institutului ori la filialele noastre din Murăşoşorhei şi Turda sau la următoarele bănci: „Albina“ Braşov, „Vatra“ Cluj, „Cassa de păstrare“ Mercurea, „Mureşana“ Reghin, „Olteana“ Viştea de jos, până la 24 Martie st. n. 1913.

Sibiiu, din şedinţa plenară a Direcţiunii, ţinută la 5 Februarie 1913.

Nicolae Ivan m. p.,
prezident.

Pantaleon Lucuţa m. p.,
director-executiv.

(32) 1—1

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa.

		K f
Cassa		36,819·26
Bon la cassa de păstrare poştală	5,826·42	
Bon în Giro-Conto la Banca Aust.-Ung. şi la alte bănci	1,990·49	7,816·91
Cambii	1.329,819·13	
Cambii cu acoperire hipot.	454,567 —	1.784,386·13
Obligaţiuni hipotecare		621,144·—
Obligaţiuni cu cavenţi		60,957·50
Credite în cont curent		221,074·86
Efecte		332,887·50
Diverse conturi debitoare		226·20
Mobiliar	7,564·36	
după amortizare	845·26	6,719·10
Spese de fondare	2,497 15	
după amortizare	1,248·58	1,248 57
		3.073,280·03

Pasiva.

	K f
Capital societar	600,000·—
Fond de rezervă	23,389·58
Fond de penzie	3,542·80
Depozite spre fructificare	1.861,622·15
Reescont	269,918·—
Imprumut pe efecte	209,000·—
Dividendă neridicată	3,470 —
Diverse conturi creditoare	10,712·82
Interese transitoare	41,112·92
Profit net	50,511·76
	3.073,280·03

Contul profit şi perdere.

Debit.

		K f
Interese:		
pentru depozite spre fruct.	85,843·31	
pentru fondul de penzie	150 42	85,993·73
pentru reescont	24,797·25	
pentru imprumut pe efecte	8,179 47	32,976·73
Spese:		
salare	18,919·55	
chirie şi relut de cvartir	6,988·08	
tipărituri, registre şi alte spese de regie	7,040 32	
porto	572·55	
competinţă de timbru	528·50	
marce de prezenţă	1,462·—	
remuneraţiuni	840·—	36,351·—
Dare:		
erarială şi aruncuri	4,555·83	
10% după int. depunerilor	8,584·34	
10% după int. fond. de penz.	15 04	13,155 21
Amortizări:		
din mobiliar	845,26	
din spese de fondare	1,248·58	2,093·84
Profit net		50 511·76
		221,082·27

Credit.

		K f
Interese:		
dela cambii	113,386 97	
dela cambii cu acoperire hipotecare	30,916·41	
dela obligaţiuni hipotecare	41,011·14	
dela obligaţiuni cu cavenţi	4,067 09	
dela conturi curente	15,585 80	
dela efectele proprii	9,130·—	214,097 41
Proviziuni şi alte venite		6,984 86
		221,082·27

Sibiiu (Nagyszeben), la 31 Decemvrie 1912.

Octavian Fulea m. p.,
contatabil.

Direcţiunea:

N. Ivan mp., prez. **P. Lucuţa** m. p. **P. Muntean** m. p. **D. Vulcu** m. p. **G. Şagău** m. p.
N Borzea m. p **D. Comşa** m p. **S. Russu** m. p. **N Garoiu** m. p. **Dr. N. Ittu** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente şi le-am aflat în consonanţă cu registrele institutului purtate corect.

Ioan Teculescu m. p., preşedinte **Dr George Măcelariu** m. p.
Leontin Puşcariu m. p. **Ioan B. Boiu** m p. **Dr. Ioan Bucur** m. p.

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 3—

„DECEBAL“,

institut de credit şi economii societate pe acţii în Deva

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Decebal“ societate pe acţii în Deva, se învită în virtutea §-lui 17, din statute la a

II-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Deva Mercuri la **26 Februarie 1913 st. n. la 2 ore d. a** în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Constituirea şi designarea a doi notari şi doi scrutinători.

2. Raportul direcţiunei, presentarea conturilor: bilanţiu, profit şi perdere, pe anul 1912, raportul comisiunei de supraveghiere şi hotărârea asupra profitului curat, fixarea marcelor de prezenţă pe anul 1913.

3. Alegerea membrilor direcţiunii pe 3 ani, eventual întregirea comitetului de supraveghere.

4. Eventuale propuneri.

In lipsa membrilor receruţi adunarea se va ţinea în înţelesul §-lui 23 din statute la 4 Martie 1913 tot la timpul şi în localul indicat.

Domnii acţionari, cari doresc a lua parte la această adunare fie în persoană fie prin plenipotenţă, au să depună acţiile şi plenipotenţele la cassa institului sau la cassa altor institute membre ai „Solidarităţii“ conform §-lui 20 din statute.*)

Din şedinţa odinioară a direcţiunei ţinută la 5 Febr. 1913.

Dr. Virgil Olariu m. p. **Alex. Moldovan iun.** m. p.
preşedinte. notar.

---

*) §. 20. Numai acei acţionari au drept de vot, cari sunt trecuţi ca proprietari de acţii în registrul societăţii cu cel puţin 3 luni înainte de terminul adunării generale şi cari îşi depun cu 24 oare înainte de aceasta, pe lângă revers acţiile lor, eventual la locurile designate prin direcţiune.

Avizul despre depunerea acţiilor la locurile designate, are să sosească cu 24 oare înainte de ţinerea adunării, altcum se priveşte de întârziat.

(35) 1—1

Meghivás.

A „Decebal“ Takarék és Hitelintézet Részvénytársaság t. részvényeseit **1913 február hó 26-án** délután 2 órakor Déván, az intézet helyiségében tartandó

II. rendes évi közgyülésére

ezennel tisztelettel meghivjuk.

Tárgysorozat:

1. Megalakulás és két jegyző, valamint két szavazatszedő kijelölése.

2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentésének tárgyalása, az 1912 üzleti évre szerkesztett mérleg és nyereség-veszteségszámlák előterjesztése, valamint a jelenléti dijak megállapitása 1913 évre.

3. Az igazgatósági tagokk megválasztása 3 évi időtartamra, esetleg a felügyelő bizottság kiegészitése.

4. Inditványok.

Ha elegendő részvényesek nem jelennének meg, az alapszabályok 23. §-a értelmében a közgyülés 1913 márczius 4-én a fennt jelzett időben és helyiségben tartatik meg.

Azon tisztelt részvényesek, akik személyesen vagy maghatalmazás utján óhajtanak ezen közgyülésen részt venni, kötelesek az alapszabályok 20. §-a értelmében részvényeiket és meghatalmazásaikat intézetünk- vagy a „Solidaritatea“ bármely tagja pénztáránál letétbe helyezni.*)

Az igazgatóság 1913 február 5-én tartott üléséből.

Dr. Oiariu Virgil sk. **ifj. Moldovan Sándor** sk.
elnök. jegyző.

---

*) 20. §. Szavazattal csak azok a részvényesek birnak, kiknek ebbeli minősége a társaság könyveibe legalább 3 hónappal a közgyülés napja előtt be lett jegyezve, s akik részvényeiket, illetve meghatalmazási okmányaikat a közgyülés megtartása előtt legalább 24 órával elismervény ellenében letették az intézet pénztáránál, illetőleg az igazgatóság által megnevezett helyeken; utóbbiaknál eszközölt letétről szóló elismervénynek azonban a közgyülés előtt legalább 24 órával az intézethez meg kell érkeznie, különben elkésettnek tekintetik.

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével.

Active—Vagyon.

		K f
Cassa în numărar — Pénztárkészlet		9,786·05
Cambii de bancă escomptate — Váltótárca		169.175·—
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötelezvények		254,512·—
Cassa institutului — Intézeti ház		36,236 21
Realităţi — Ingatlanok		1,868·09
Mobiliar — Leltár	1,400·—	
Amortizare — Leirás	200·—	1,200·—
Efecte — Értékpapirok		2,720·—
Conturi debitori — Adósok		64.27
		475,561·62

Pasive—Teher.

	K f
Capital societar — Részvénytőke	60,000·—
Fondul de rezervă — Tartalékalap*)	30,000·—
Fondul de rezervă special — Külön tartalékalap	6,373·43
Fond de penziune — Nyugdijalap	737·62
Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek	322,913·56
Reescont — Visszleszámitolás	33,000·—
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	184·—
Conturi creditoare — Hitelezők	5,696 01
Interese transitoare pasive Átmentei kamatok	7,172·12
Profit curat — Tiszta nyereség	9,484·88
	475,561·62

*) Cu dotaţiunea anului curent — ezen évi dotacioval: 32,000·—

Contul profit şi perdere.

Veszteség és nyereség számla.

Debit—Tartozik.

		K f
Interese — Kamatok:		
de depuneri spre frunct — betétkamatok	18,412·63	
la reescompt — visszleszámitolás után	2,209·30	20,621·93
Spese — Költségek		
de birou — irodai	2,260 83	
salare — fizetések	8,200·—	10,460 83
Dare — Adók:		
directe şi aruncuri — egyenes és pótadó	4.473·36	
10% dela interese de dep. spre fruct. — tőkekamatadó	1.841 26	6,314·62
Marce de prezenţă — Jelenléti dijak		1,116·—
Amortizare din mob. — Leirás a leltárból		200 —
Profit curat — Tiszta nyereség		9,484·88
		48,198·26

Credit—Követel.

		K f
Interese — Kamotok:		
de escompt — váltók után	15,146.56	
de obligaţiuni — kötelezvények után	29,860·93	
dela depuneri proprii — saját betétek után	68 29	
de capital societar — részvénytőke után	108·88	45,184·65
Proviziuni — Iutalékok		1.363·61
Chirie — Házbér		1,650·—
		48,198 26

Deva, în 31 Decemvrie 1912.

Alexandru Moldovan, sen.,
director executiv. — igazgató.

Alexandru Moldovan, iun.,
contabil. — könyvelő.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Dr. Olariu, m. p., preşedinte — elnök. **Dr. Dobre**, m. p., **Georgiu Popoviciu** m. p.
Alexandru Petreu m. p. **George Gila** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat exacte — Alólirott felügyelő-bizottság jelen számlákat megvizsgálta és helyesnek találta.

Deva, 3 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Dominic Raţiu m. p. **Adam Leşnican** m. p. **Iosif Petrovits** m. p.
Nicodim Ardelean m p. **Nicolae Duma** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 2/15 Februarie 1913. *Nr. 12.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc“.[1]

— Cartea dlui Georg Müller. —

Dl Georg Müller, arhivarul universităţii săseşti, a tipărit nu de mult o lucrare extinsă despre „starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc“. Invăţatul Sas a răscolit arhivele, ca să pună în lumina ei adevărată una din cele mai grele probleme din câte le-a avut simţul de dreptate al guvernelor noastre în secolul trecut. A crezut, că aparatul ştiinţific îi poate da în mână argumente suficiente să dovedească cât de puţin întemeiată este părerea, că şi Românii, locuind pe fundul regiu de odinioară, ar fi avut drepturi egale cu Saşii. Cartea dlui Müller nu ni se prezintă prin urmare ca lipsită de orice tendinţă. Ea este o încercare de-a pune rezultatele istoriografiei mai nouă în serviciul tendinţei vădite a Saşilor, de a scoate cu desăvârşire pe Români dela universitatea săsească.

In introducerea lucrării sale ne dă mai întâi autorul literatura, ce tratează despre starea de drept de odinioară a Românilor. Intâlnim diferite studii publicate mai ales de istoricii unguri, unele mai vechi, altele mai nouă, unele cuprinzând date preţioase, altele (ca articolele lui Dr. Solyom-Fekete Ferencz) lipsite de orice valoare ştiinţifică. Scriind despre noi acest domn nu găseşte cu cale a se adresa şi la literatura noastră istorică, de unde ar fi putut lua informaţii mai bune, cari l-ar fi putut scuti de o seamă de greşeli, ce le-a comis. Lucrările istoricilor români le declară dl Müller de „foarte defectuoase şi necomplete“ (sehr lückenhaft und unvollkommen) punând între acestea în special Istoria poporului românesc tipărită în limba germană de dl Iorga. Pentru dânsul şi astăzi cea mai bună lucrare despre cnejii români este cea tipărită în 1846 de baronul Iosif Kemény, fără să ştie ceva despre excelentul studiu publicat în materia aceasta de dl I. Bogdan în Analele Academiei române XXVI (1904). Din ignorarea aceasta a literaturei istorice române, precum şi din faptul, că dl Müller găseşte preţioase date (wertvolle einschlägige Daten) într'o broşură polemica din anul 1869 a advocatului şi representantului universităţii săseşti [2], reiese scrupulozitatea „ştiinţifică“ a autorului nostru.

Nu ne vom mira deci, dacă tratând despre vechimea documentară şi despre natura „coloniilor“ române în Ardeal, autorul va aproba constatările făcute de dnul Szádeczky acum câţiva ani.[3] Dânsul distinge trei grupe de colonişti români. In cea dintâiu sunt a se înşira Românii menţionaţi în anul 1222[4] de regele Andreiu II, care vorbeşte de un teritoriu numit „terra Blacorum“, a cărei hotare şi jurisdicţie le determină acelaş rege în anul 1223,[1] iar în anul următor, 1224,[2] ia măsuri cu privire la dreptul de proprietate a pădurilor situate pe acest teritoriu. Românii menţionaţi aici pe teritoriul aparţinător districtului de mai târziu al Făgăraşului (auf dem Gebiete des nachmaligen Fogarascher Distriktes) nu ar fi a se considera de proprietari legali, ci numai ca usufructuari ai teritoriului numit după ei, afirmă dl Müller, fără să dovedească prin nimic ipoteza aceasta a sa. Ei au fost colonizaţi pe teritoriile respective în schimbul unor servicii, ce urmau să le presteze. Păşunile munţilor dela graniţa Ardealului resp. a Ungariei vor fi format pentru Românii nomazi în deajuns un punct de atracţiune, spre a se angaja la astfel de servicii. Iar organele statului ungar, încredinţate cu paza graniţelor, îi vor fi considerat pe Românii, cari vagabondau prin munţi, de potriviţi spre a fi puşi să păzească graniţele ţării. Impotriva continuităţii vorbesc şi numirile slave şi de caracter dac de munţi, râuri, locuri şi câmpuri, cari sunt dela Slavi şi Daci (aşadară nu româneşti, esclamă dl Müller). Mai departe şi împrejurarea, că Ungurii nu ar fi lăsat la graniţa atât de expusă năvălirilor duşmane pe Românii subjugaţi şi înclinaţi mai mult spre conspiraţii împotriva statului ungar cu duşmanii învecinaţi — ce insinuaţie! — ci i-ar fi alungat sau mutat aiurea, cum au făcut cu Slavii şi Dacii, în al căror loc au colonizat pe Români, — infirmează teoria despre continuitatea Românilor.

A doua grupă a coloniilor române, în ceeace priveşte terminul când se menţionează ei, o formează Românii de pe fundul regiu, amintiţi în anul 1288, iar grupa a treia Românii aşezaţi pe moşiile unor nobili, aparţinătoare comitatelor şi numiţi în anii 1292 şi 1293.

Impărţirea aceasta a dlui Müller nu este întemeiată pe interpretarea corectă a documentelor respective şi deci nu corespunde adevărului istoric. Despre aceasta s'ar fi putut convinge autorul şi prin descoperirea făcută de canonicul Karácsonyi János [3], dacă ar fi vrut să fie deplin obiectiv.

Va fi de ajuns să remarcăm faptul, că documentar Românii sunt menţionaţi mai întâiu pe aşanumitul „pământ săsesc“. Canonicul Karácsonyi interpretând corect un pasagiu dintr'o diplomă a regelui Bela IV (1250), constatează, că cea dintâiu menţiune se face despre Români în anul 1210, când regele Andreiu II trimite ţarului din Vidin în ajutor pe Ioachim, comitele din Sibiiu, care şi-a luat cu el Saşi, Români, Săcui şi Biseni.[4] Natural şi logic este a admite, că aceşti Români locuiau pe teritoriul comitatului Sibiiu — cum o face şi dnul Karácsonyi [1] şi nu în districtul Făgăraşului, unde ar vrea să-i caute dl Müller.

Dacă, prin urmare, în anul 1210 găsim alături de Saşi, Săcui şi Biseni, şi Români în comitatul Sibiiului, aceasta confirmă pe deplin părerea dlui Iorga, că „desertum“-ul dăruit Saşilor nu este a se considera de un „deşert, metafizic“,[2] de o terra „vacua et inhabitata“. Căci ce i-ar fi îndemnat pe Saşi a coloniza popoare străine pe pământul, care le-a fost dat câţiva ani mai nainte exclusiv lor. De altfel în anul 1288 se amintesc deadreptul Românii în comitatul Sibiiului şi în districtul Braşovului,[3] aşa încât nu încape îndoială, că ei au fost găsiţi aici de Saşi, ca şi de cavalerii teutoni, că ei îşi aveau pământul lor în Ardeal: „terra Blacorum“ (Zimmermann-Werner I, 20), din care se ia o parte, ca să se dea străinilor: terra „exempta de Blacis“ (Ub. I, p. 27), întocmai aşa cum se dă şi pădurea lor (sylva Blaccorum) Saşilor, spre a se folosi de ea împreună cu Românii.

Un studiu mai detailat ar putea să arate toate greşelile, pe cari dl Müller nu a voit să le încunjure, aşezând astfel pentru lucrarea sa o temelie falşă, pe care nimic nu poate sta tare şi neclintit.

Intr'un capitol special vrea dl Müller să ne arate raportul numeric dintre Saşi şi Români, de când ni s'au păstrat date despre aceasta şi până în timpul cel mai nou. In anul 1900 pe teritoriul fundului regiu de odinioară se aflau numai 153.174 Saşi pe lângă 171.502 de Români. Inţelegem foarte bine, că aceasta stare de lucruri nu-i convine unui patriot sas, care îşi dă toată silinţa să ne demonstreze, că în trecut niciodată nu a întrecut numărul locuitorilor români de pe fundul regiu pe al Saşilor. Datele, cari le avem din veacul al XVI-lea sunt de aşa natură, că pe temeiul lor nu putem conclude nimic cu siguranţă. Dnul Müller însuşi scoate la iveală defectele celei mai vechi conscrieri a Românilor şi Saşilor de pe fundul regiu, alcătuită între anii 1503–1510. E, de sigur, o mare îndrăsneală, să încerci a stabili raportul numeric între cele două popoare pe baza unei conscrieri făcute cu scop de a putea aronda mai bine dările. Pentru un cercetător obiectiv care, studiind cele mai vechi ştiri şi date statistice, şi-a putut formula o părere corectă, raportul numeric dintre Saşi şi Români, precum şi creşterea rapida a elementului românesc se prezintă cu totul altfel decum apare aceasta din expunerile dlui Müller. In Ardeal Românii au format, începând cu cele mai vechi timpuri, totdeauna majoritatea relativă a tuturor locuitorilor. Pe fundul regiu, deşi statisticele săseşti arată, că nu erau în majoritate faţă de Saşi, totuş de prin veacul al XVI-lea sunt în număr aşa de mare, încât bagă spaimă în ei. Singuri mărturisesc în limbagiul pe care l-au întrebuinţat totdeauna faţă de noi, de câteori îşi dădeau seama de neputinţa proprie, încă pe la anul 1600, că „in unterschiedlichen Örtern die arme Sachssen gantz ausgewurtzelt, dargegen aber diese gedachte barbarische Nation also eingewurtzelt, dass nun fast alle Winckel dieses Gesindes voll sind“.[1] Iar statisticele veacului al XVIII-lea şi al XIX-lea ne arată lămurit, că pe Români îi întâlnim deja în toate acelea locuri, unde se află ei şi până astăzi.

(Va urma).

---

[1] Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Siebenbürger Sachsenlande, von Georg Müller. Hermannstadt, 1912.

[2] Broşura lui Wilhelm Bruckner: Beleuchtung der Denkschrift etc. Hermannstadt 1869.

[3] Szádeczky Lajos, Az oláh telepités legelső emléke, Századok 1908 p. 577/81.

[4] Zimmermann-Werner, Urkundenbuch I, 20.

[1] Urkundenbuch I, 27—8.

[2] Urkundenbuch I, 35.

[3] Századok pe 1912 Nr. 4.

[4] „comitem Scibiniensem associatis sibi Saxonibus, Olacis, Siculis et Bissenis in subsidium transmisit“, Századok 1912, 4. füz.

[1] „A hadjárat vezére — mint az Oklevél mondja — Ioachim szebeni ispán volt, s mivel a sereg szászokból, oláhokból, székelyekből és besenyökből állott, világos, hogy ezek mind az akkori szebenmegyei lakosokból allottak ki“. Századok 1912, 4 füz. (Vezi pag. 294 despre Săcuii amintiţi aici).

[2] Iorga, I, p. 209. Cf. şi p. 212—215.

[3] Karácsonyi în „Századok“, 1910 p. 8, „Nobilibus Ungarorum, Saxonibus, Syculis et Volachis de Cybiniensi et de Burcia comitatibus“. Cu privire la aceştia observă d-l Müller: „Dass diese Rumänen des Jahres 1288 weder nach ihrer Stellung, noch nach ihrer Anzahl von Bedeutung gewesen sind, geht schon aus der Art ihrer Nennung an letzter Stelle hervor“ (p. 98). De ce sunt atunci amintiţi Românii la 1210 în locul al doilea? La tot cazul autorul tradează aici o judecată foarte superficială.

[1] N. Iorga: „Sate şi preoţi“, p. 106 Nr. 1.

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Urmare).

La cetirea acestora, am nu numai presupunerea, ci ştiu chiar, că mulţi vor arunca o parte mare din vina pentru remânerea îndărat a poporului nostru în cultură asupra statului, ţinând poate, că statul ar fi în contra şcoalelor confesionale, pentruca să se ridice mai ales şcoale comunale, cari depind mai nemijlocit dela dânsul. Nu voesc a mă face criticul statului din trecut, pentru a constata, că întru cât el şi-a făcut ori nu datorinţa întru înaintarea culturii poporului român, pecând aceasta atârna mai numai dela el. Dar tocmai aşa de puţin voesc a face pe apărătoriul statului de astăzi, când vin a susţinea, că vina ce i se atribue, nici pe departe nu o merită în măsura în care i se atribue. Deşi conced şi eu, că regimul astăzi poate ar vedea mai bucuros şcoale comunale pretutindenea decât şcoale confesionale, şi eu îmi ştiu prea bine esplica lucrul, totuşi am convingerea, că dacă şcoalele noastre confesionale ar fi corespunzătoare legii, bunăoară cum sunt ale Saşilor din Transilvania, ele n'ar fi, n'ar putea fi atacate de nime. Nu pot să nu observ aci şi aceea, că ori cât am învinui în această privinţă pe regim, totuşi trebue să recunoaştem, că avem ai mulţămi întroducerea a multe îmbunătăţiri în şcoalele noastre elementare. Aşa anume avem ai mulţămi întroducerea propunerilor din fisică, istoria naturală, istoria patriei şi din alte studii, din cari înainte de a fi apărut articolul de lege 38 dela 1868 numai icicolea era ceva urmă prin şcoalele săteşti.

Deci să nu mai tot aruncăm vina pe unii şi pe alţii, ci să ne îndestulim a recunoaşte reul în toată mărimea sa, şi apoi să ne apucăm a ne face noi înşine datorinţa, a face tot ce putem între împrejurările în cari ne aflăm, pentru scăparea de acest reu, pentru ridicarea poporului nostru şi prin el a bisericilor noastre, cari cu el împreună au pornit spre ruină. Astfel dispuşi să ne întoarcem toată atenţiunea şi să ne concentrăm toate puterile asupra chestiunii:

VI. Prin ce mijloace şi modalităţi să începem procesul de remediare?

După a mea pricepere nu ne rămâne decât ca: *din partea bisericilor se trecem ceva mai mult în cumpăna şcoalelor.* Adecă, esaminând eu din punctul de vedere al procesului cultural caracterul trecutului şi al presentului, aşa am aflat, că în zilele sau epocele, când factorul principal al desvoltării şi fericirii poporului era libertatea religiunii sale, toată îngrijirea spirituală şi materială se concentra asupra clerului şi clerul nostru s'a arătat demn de această îngrijire concentrală în el, căci ne-a salvat biserica şi cu ea şi naţionalitatea. Astăzi mântuirea poporului nostru nu mai este posibilă numai prin biserică, ci ea trebue căutată şi *în şcoală.* De aceea, o mare parte a îngrijirilor, concentrate până acuma mai numai asupra bisericii, pe viitor avem să o întoarcem spre şcoalele noastre, aşa, că nu numai cu consentimentul clerului, ci prin acesta chiar, o parte mare din favorurile de până acuma ale clerului, din cumpăna acestuia trec la şcoală, şi aceasta cât mai curând, în valori atât spirituale cât şi materiale.

Toţi din cler câţi au simţul, iubirea, stima cea adevărată către popor, ca temelie a bisericii, şi câţi se cred demni de adevăratul apostolat, să iee crucea şi se pornească pe calea cea spinoasă, dar unica mântuitoare a *instrucţiunii poporului.* Afară de aceasta şi în special să ocupăm mai mult, în măsură mai mare, pe părinţii canonici şi asesorii consistoriali bisericeşti cu afacerile instrucţiunii poporale. Să mai reducem, sau să mai împuţinăm numărul asesorilor şi al referenţilor consistoriali dela senatele bisericeşti, şi cu atât mai tare să înmulţim numărul asesorilor şi referenţilor dela senatele şcolare. Se facem mai mici biserici, dar *mai multe şi mai mari şcoale,* prin urmare mai puţini preoţi şi mai mulţi învăţători. Astfel, unde sunt astăzi 2-3 preoţi într'o comună şi numai un învăţător, se aplicăm unul ori doi dintre preoţi ca învăţători. Se facem mai multe fonduri şcolare şi învăţătoreşti şi de asemenea fie chiar prin reducerea internatelor pentru clerici, se înfiinţăm mai multe internate pentru pedagogi, astfel ţinând cont de necesităţile timpului şi ale împrejurărilor actuale. Cu un cuvânt, să ne escontăm mai bine puterile bisericeşti, toate, să ne decidem pentru orice sacrificii spre aflarea prin ele a mijloacelor şi spre punerea acestora în lucrare, întru ridicarea reală şi puternică a învăţământului, a şcoalelor noastre, căci de nou întonez, şi apăs cuvântul, acestea şi numai ele sunt astăzi salutea noastră. Iar când vom vedea, că pe lângă toate opintirile noastre, puterile noastre şi fondurile noastre disponibile dela eparhii nu ne ajung, atunci să alergăm la maicele noastre biserici, de pe la oraşe şi de pe la sate, şi arătândule pericolul, să cerem să ne vină ele întru ajutor, cu mijloacele economiilor lor, adunate de ani din denariul văduvei, în casul contrar chiar cu preţioasele lor, căci e vorba de esistenţa noastră şi a lor. Apoi dacă Mecca păgânilor sare acestora întru ajutor în casuri de mare pericol şi lipsă, cum să nu ne vină nouă întru ajutor în asemenea împrejurări casele Domnului, maicele dătătoare de viaţă ale creştinilor, ştiind bine, că dacă ne vom perde noi, ele remân orfane şi pustii, iar economiile lor, capitalul lor, preţioasele lor, remân pradă străinului, pe când dacă ne vom salva, atunci cu ajutoriul celui de sus iar vom deveni în stare a le înavuţi şi împodobi, încă mai bine şi mai frumos decât mai înainte?!

Să apelăm la sentimentele noastre frăţeşti, Românii gr.-ort. şi gr.-catolici, şi să fim una şi solidari în această chestiune vitală, întocmai precum au fost pururia în momentele grave ale istoriei înaintaşii noştri, ori de câteori s'a lucrat de croirea sorţii comune. Căci unul este scopul nostru, una şi nedespărţită este soartea noastră, şi dacă nu ne vom sprijini şi ajutora unii pe alţii, ca fraţi de un sânge, de nu ne vom sprijini în orele lipsei, ale pericolului, ci vom lăsa să decădem, astăzi unii, mâne alţii, căderea întregului va fi inevitabilă, şi încă din capul locului din nepăsarea noastră. Ceice n'ar lucra din toată inima la scopul acesta, sau ceice ar mai sămăna neînţelegere ori chiar ură: aceia să nu se mai considere de fii ai poporului şi ai bisericei noastre, măcar de ar avea nume oricât de româneşti, ci ei se fie neascultaţi şi nesocotiţi în sfaturile noastre. Astfel făcând, să nu remână nici un sătuleţ românesc, nici o comună românească, fără şcoală română, fie ori de una, ori de alta dintre cele două confesiuni române.

(Va urma).

De pe câmpul de răsboiu.

Ştirile de pe câmpul de răsboiu sunt de câteva zile favorabile Turcilor. Au avut mai multe învingeri însemnate asupra aliaţilor din Balcani. In diferendul dintre România şi Bulgaria nici o schimbare. Decurg pertractările în Sofia, între guvernul bulgar şi representantul Românici, domnul Ghica, *dar fără a fi ajuns la vre un resultat.*

Salarizarea învăţătorilor

Comisiunea instrucţiei publice a dietei s'a ocupat în şedinţa ţinută Vineri sara cu proiectul de lege al contelui *Zichy*, referitor la regularea salarelor învăţătoreşti la şcoalele elementare poporale, comunale şi *confesionale.* A presidat fostul secretar de stat în ministeriul de culte şi instrucţiune publică. *Zsilinszky Mihály*, iar raportor al comisiunii a fost domnul *Dr. Iosif Siegescu*, profesor universitar. Au fost de faţă ministrii: conte *Zichy*, dela culte şi instrucţiune publică, şi *Teleszky*, dela finanţe.

Raportorul aduce elogii titularului dela culte şi instrucţiune publică pentru acest proiect de lege, prin care învăţătoriul din cel mai ascuns sat de munte e pus în rând cu învăţătorii din Budapesta, pentrucă în viitor va primi atâta cât primesc aceştia ca salar. După legea lui Apponyi salarul începător era 1000 coroane, şi maximul de salar 2000 coroane, sumă la care ajungeau învăţătorii cu 31 ani de serviciu, iar după proiectul de faţă, salarul începător e 1200 cor şi maximul e 3200 coroane, la care ajung învăţători după un serviciu de 38 de ani, şi cu suma aceasta vin trecuţi şi la pensie.

Cu privire la clasificarea învăţătorilor din partea inspectorilor reg. de şcoale, va propune o modificare. Roagă comisiunea să primească acum în general proiectul de lege, ca basă pentru desbaterea specială.

Deputatul *Antal Géza* consimte cu raportorul în privinţa cuvintelor de recunoştinţă, aduse ministrului de culte şi instrucţiune publică. Ar dori însă, ca salarul învăţătorilor dela şcoalele comunale şi confesionale să fie egal cu al învăţătorilor dela şcoalele de stat. Asemenea şi relutul de cuartir. Mai doreşte apoi, ca salarul cantorului se fie deosebit de al învăţătorului. Incolo primeşte proiectul.

Deputatul *Dr. Meltzer Vilmos* (sas) primeşte asemenea proiectul, îşi reservă însă dreptul de a face propuneri de modificare în cursul discuţiei pe articole.

Deputatul *Mártonffy Márton* ar dori să ştie, că susţinătorii de şcoale *cu cât* mai contribuesc la salarizarea învăţătorilor lor, pe lângă aceea ce dă statul, iar deputatul *Pekár Gyula* doreşte, ca învăţătorii confesionali şi comunali se fie întru toate egali cu cei dela şcoalele de stat.

Ministrul *Zichy* răspunde celui dintâi, că statul contribue cu 11 milioane la salarisarea învăţătorilor comunali şi confesionali, iar susţinătorii şcoalelor cu 18 milioane coroane. Despărţirea competenţelor învăţătoreşti şi cantorale nu se poate face, pentrucă s'ar naşte greutăţi financiare. Se miră, că învăţătorii tot nu sunt mulţămiţi, cu toate că li'se dă prin acest proiect de lege tot ce ţara între împrejurările actuale poate să le dee.

Ministrul de finanţe *Teleszky* încă spune, că s'a mers în chestia aceasta până la limitele estreme, peste cari nu se mai poate merge, fără periclitarea situaţiei financiare a ţării.

Proiectul de lege se primeşte în general. La discuţia pe articole raportorul propune, iar comisiunea decide, ca § ul 11 să fie modificat astfel, că *clasificarea învăţătorilor are să fie publică şi învăţătoriul, care nu e mulţămit cu nota primită, fie dela inspectorul de şcoale, fie dela autoritatea sa bisericească, e în drept să ceară cercetare disciplinară în contra sa pentru stabilirea de nou a notei.*

După paragraful 15 a propus apoi domnul ministru *Zichy* un nou paragraf, de cuprinsul, că învăţătorii cari au acuma un salar mai mare decât cel stabilit în noua lege, îl primesc şi mai departe, dar în formă de adaos personal. Se primeşte.

Tot la propunerea ministrului *Zichy* se trece în proiectul de lege, că nime dintre învăţători nu poate avea salar mai mic decât cel stabilit în proiectul de faţă, şi că susţinătorii de şcoale pot ridica din venitele proprii relutul de cuartir la suma pe care o primesc învăţătorii de stat, fără ca prin aceasta să li se detragă ori reducă ajutoriul de stat.

La § ul 21 se primeşte propunerea de modificare a deputatului sas Dr. Meltzer, că competenţele şcoalelor cu regulamente proprii au se fie regulate până la 31 Decemvrie 1913.

La § ul 22 (acum 23) se primeşte modificarea raportorului, că cu privire la susţinătorii de şcoale, cari au primit ajutor de stat, fie sub orice titlu, este a se considera de justificată sărăcia.

La §-ul 26 (acum 27) se primeşte întregirea deputatului sas Dr. Meltzer, că asupra susţinătorilor de şcoale cu regulamente separate nu se pot aplica dispoziţiile din legea aceasta referitoare la competenţe şi la înaintare. Regulamentul despre competenţe este însă a se prezenta ministrului spre aprobare.

In urmă, la propunerea raportorului, să mai trece în lege (paragraf nou), că sub dispoziţiile legii acesteia cad şi şcoalele elementare cu învăţători *erariali.* Proiectul de lege se declară apoi primit şi în discuţia specială. Imediat după redeschiderea dietei, prin 20-22 Februarie n. proiectul va fi pus la ordinea zilei şi în dietă.

Impăratul Germaniei pentru credinţa religioasă.

(*b*) E un simptom at c semn al vremilor grele în cari trăim, când Domnitorul celei mai puternice Monarhii din Europa, Impăratul Germaniei, îşi ridică glasul pentru credinţa în Dumnezeu, advertisând tinera generaţie a Germaniei de azi, se revie la virtutea înaintaşilor, cari singur prin ajutorul lui Dumnezeu, în care aveau o nestrămutată credinţă, au putut crea imperiul Germaniei de azi.

Sună ca un cuvânt arhieresc, ca o pastorală dată în deplină convingere creştină, cuvântul acestui Impărat, când spune, că în armamentul unui popor, fie cât de modern echipat, nu trebuie să lipsească pavăza cea mai puternică: *credinţa în Dumnezeu!....*

Iată, ce a spus Wilhelm al II-lea, la festivalul dat din prilejul serbării centenare a renaşterii Germaniei, la Universitatea din Berlin:

„La Königsberg le-am spus Prusienilor de ost, că sâmburele marilor evenimente înălţătoare de acum o sută de ani este a se căuta în convingerile religioase, pe cari s'a bizuit atunci poporul prusian, sau cum aş zice, *succesul este a se căuta în redobândirea credinţei în Dumnezeu!*

Generaţia noastră de azi, care în prima linie este înclinată a crede numai aceea ce vede, şi aceea ce se poate documenta, sau aceea ce se poate prinde cu mâna, iar

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Continuare din numărul 8).

I. „*Pe lângă vatră, pilde şi glume ţărăneşti*", de Ioan Adam (Bucureşti, 1907). — Această carte, precum se vede din însuşi titlul ei, conţine 83 de anecdote, pilde şi glume ţărăneşti. Să resum cuprinsul tuturor, e inutil. Voiu înşira deci cuprinsul celor vre-o 10 bucăţi dela început, după care se poate conclude cu privire la valoarea întregului cuprins al cărţii. Anume:

1. „*Coada Dracului*" (pag 5): Diavolul e certat de mamă-sa, pentru ce nu-şi mai dă pace, să mai şadă pe acasă şi să nu-şi vâre coada în tot locul...

2. „*Fraţii*" (pag. 8): Doi fraţi se învrăjbiseră şi se urau de moarte, încât nici apă nu mai luau din aceeaşi fântână, şi toată lumea îi povestia. Odată în câmp, la coasă, un bălaur îngrozitor atacă pe unul din acesti doi fraţi, şi era pe aci să-l nimicească. Dar nu îndrăsnia nimeni să-i vină întru ajutor. Aude însă celalalt, că fratele său e în primejdie şi îndată i-a sărit în ajutor. După o luptă strajnică, când bălaurul era aproape să doboare pe fratele său, taie şerpele cu coasa şi îşi scapă fratele din gura morţii. Astfel se dovedeşte, că sângele apă nu se face.... şi frăţia la amar se dă pe faţă.

3. „*Oul de cal*" (pag. 14): Ţiganul crede Românului, că dovlecii sunt ouă de cal şi n'are decât să clocească unul şi la câteva luni e cu cal. Dar Ţiganul se păcăleşte şi rămâne de poveste.

4. „*Bucatele vinului*" (pag. 18): Un preot mânca nu mânca, pe la creştini, dar de beut, svânta... Un creştin la pomană îi dă lapte, ca să-i taie pofta de vin. Dar popa bea cu sete vinul şi după lapte. Ii dă apoi borş acru, după care popa, zicea, că bea vinul ca după peşte. In sfârşit îi aduce la masă lapte acru, socotind că măcar cu acesta să taie pofta popei de vin. Popa când vede farfuria cu lapte acru, îşi netezeşte barba cu mulţămire şi zice gazdei: „Aha!... uite şi bucatele vinului!"...

5. „*Om de cuvânt*" (pag. 22): Un flăcău bicisnic, se întâmplase că avea şi albeaţă pe un ochiu. Altfel era muncitor şi cu stăricică, dar fetele nu-l suferiau nici de departe. Odată a găsit el un creştin bun să meargă cu el la peţite în alt sat. Pe drum Românul şi-a mai luat un prietin, care să-i umfle laudele, doar-doar vor momi o fată. — Ajungând la socru, prietinul esagerează laudele şi scoate la iveală, că peţitorul e de-a binelea *chior* pentru un pic de albeaţă, încât le trece fetelor pofta de măritiş.

6. „*Induioşare*" (pag. 25) Ţiganul e păcălit de naşul său, la ale cărui prânzuri venia prea des şi nepoftit.

7. „*Rândaşul şi Logofătul*" (pag. 28): Boerul dă o lecţie rândaşului, care din invidie mereu îi pâreşte logofătul.

8. „*Luleaua popei*" (pag. 32): Mai de mult preoţii n'aveau voe să fumeze. Episcopul află că doi preoţi totuşi fumează în ascuns şi-i citează la sine. Preoţii să prezintă înaintea episcopului, dar nu se ştiu apăra, sunt naivi, se dau de gol că fumează şi se fac de haz.

9. „*Spovedania Ţiganului*" (pag. 34): Se spovedeşte odată şi Ţiganul ca creştinii. Dar Ţiganul minte, că numai cu o bucăţică mică de cârnaţ s'a înfruptat în post. Preotul îşi perde răbdarea, ascultând minciunile Ţiganului şi-l plesneşte odată cu ceaslovul în cap. Dar când să mai dea, Ţiganul o tulise spre uşa bisericii şi din uşă strigă preotului: — „Ce măi? — Crezi că numai o bucăţică de cârnaţ am mâncat? — ba am mâncat eu, ia atâta!"... şi-i arăta braţul stâng până 'ncot.

10. „*O lecţie*" (pag. 37): Unchiul binevoitor dă o lecţie bună nepotului uşuratic, că de unde iei şi nu mai pui la loc, se mântue odată!...

*

Astfel continuă până la numărul de 83 de anecdote, pilde etc. ba, o bucată şi cu Păcală despre: Ţigan, Jidan, Ungur, Neamţ, Popă, Preuteasă, Generali, Soldaţi, Călugări, Boeri ş. a.

Sunt scrise într'o frumoasă limbă românească, cu podoabe de stil şi de idiome miezoase româneşti. Cu toate acestea din cauza *cuprinsului* unor piese, necorăspunzător bunului simţ şi moralei publice, nu e admisibilă cartea, decât pentru adulţi şi oameni maturi.

Trei piese din cele 83, anume: „*Fraţii*" (pag. 8), „*O lecţie*" (pag. 37) şi „*Omul şi Leul*" (pag. 235) sunt de toată frumseţa şi instructive, din care motiv propun: să se retipărească în broşură separată pentru tineretul nostru.

Iar unele piese, d. p. „*Mă dreg*" (pag. 49), „*Vorbe de clacă*" (pag. 59), „*Arhangelul Gabriel*" (pag. 107), „*Impăcare*" (pag. 128), „*Canonul Călugărului*" (pag. 139), „*Inrudire*" (pag. 168), „*După păr*" (pag. 181), „*Nu mânânc*" (pag. 189), „*Mesiea*" (pag. 201), „*Cu trecere*" (pag. 208) şi „*Hotărâre nesocotită*" pag. 210) — ar fi de dorit să se omită la o nouă ediţie a cărţii, deoarece sunt, în adevăr, prea ţărăneşti, de cuprins vulgar, jignitor şi pentru cel mai elementar bun simţ.

(Va urma).

pentru chestii transcendentale are puţină aptitudine, şi căreia noţiunea religiunei îi face vădită greutate, aceasta generaţie are mare lipsă, ca se fie îndrumată pe o cale, care trebue să o apuce ca se ajungă la vechia credinţă a părinţilor ei.

Căci să vedeţi! Nu mult după ce ne-a părăsit Marele Rege,[1] poporul prusian perduse credinţa în Dumnezeu. Obiceiuri streine ne cuprinseră în vraje, şi când sosi anul de grea cercare, 1806, se întâmplă o catastrofă cum abia mai văzuse lumea vreodată. Ei, vă zic, fost-a aceasta o făptuire omenească? Nu, Doamne fereşte! *Această nenorocire a fost judecata lui Dumnezeu. — Şi pe urmă tot Voia Lui a fost mai târziu schimbarea ce să făcuse în istoria lumei.... renaşterea unei mari naţiuni!*

Atât de pătrunzător şi impunător este acest moment istoric, cât merită să'l păstrăm adânc săpat în inimile noastre, ca să nu peară niciodată. Evenimentul acesta încă n'a fost făptuire de oameni, ci a fost *mâna unui Dumnezeu care l-a făcut! Şi numai astfel s'a putut reculege şi ridica un popor subjugat şi sfăşiat, numai astfel, prin puterea credinţii în Dumnezeu!*

A fost o minune cum nu se mai întâmplase. Şi prin urmare din evenimentele trecutului avem cele mai evidente dovezi, că Dumnezeu a fost cu noi, şi este cu noi şi astăzi. *Iar din aceste învăţături ale vremilor trecute, Germanul trebue să şi făurească o pavăză a credinţei în Dumnezeu, care nu-i ertat se lipsească din armamentul nici unui German!*

Sub acest scut al unei nestrămutate credinţe în Dumnezeu, având sus inimile, şi ochii îndreptaţi spre cer, neprivind la dreapta sau în stânga noastră, drept înainte porunind, vom putea şi noi repeta celebrele cuvinte ale marelui prim cancelar al nostru: „*Noi Germanii nu ne temem de nimenea pe lume, decât de Dumnezeu!*“.[2]

Dela „Asociaţiune“.

Nr. 350—1913.

Aviz.

Domnul Vasile Stroescu a binevoit a dona Asociaţiunii spre distribuire un număr mai mare de exemplare din următoarele cărţi:

Dr. Ioan Lupaş: Mitropolitul Andreiu Baron de Şaguna. Iuliu Enescu: Cooperativele săteşti. Dr. Ioan Mateiu: Din carnetul unui dascăl.

Aceste cărţi se distribue gratuit bibliotecilor Asociaţiunii şi bibliotecilor parochiale şi şcolare.

Cei ce doresc să primească cărţile de mai sus sunt invitaţi să trimită biroului Asociaţiunii o cerere, însoţită de 80 bani cheltueli de poştă, cari se pot trimite în mărci poştale.

Biroul Asociaţiunii.
Sibiiu (Nagyszeben) Str. Şaguna Nr. 6.

Un glas din public.

Cum îşi împlinesc preoţii noştri datoria.

Ziarul „*Românul*“ din Arad publică sub titlul acesta în numărul de Duminecă următoarele:

In 30 Octomvrie st. v. anul trecut, arhiepiscopul şi mitropolitul *Ioan Meţianu* a publicat a 3-a circulară (întâia în 1908, 20 Noemvrie, a doua în 1911, 1 Noemvrie) către protopresbiteri, preoţi şi învăţători, în care circulară arătând întunerecul în care se află credincioşii săi neştiutori de carte, învită tot clerul şi corpul didactic, ca să lucreze cu toţii împreună pentru luminarea celor din întunerec. I. P. S. Sa îşi exprimă dorinţa, ca preoţii şi învăţătorii să se grăbească a începe în timpul cel mai scurt aşa numitele cursuri pentru analfabeţi. In aceste cursuri să-şi însuşească scrisul şi cetitul acei credincioşi, cari în copilăria lor n'au avut fericirea de a cunoaşte aceste două măestrii folositoare.

Dela publicarea circularei până acum ai trecut deja 2 luni şi mai bine, şi în timpul acesta harnicii şcolari vor fi ajuns cu scrisul şi cetitul la litera z. Cel puţin aşa credem noi, cari suntem departe de popor. Lucrurile stau însă cu totul altfel, după cum m'am convins în timpul vacanţelor de Crăciun. Trebue să ne întrebăm întâi în câte parohii s'au înjghebat astfel de cursuri? In foarte puţine, aşa, încât numărul parohiilor cu cursuri dispare pe lângă numărul parohiilor, unde nici pomeneală de cursuri. O stare tare tristă şi de condamnat. Ce să fie causa indolenţei acesteia a preoţilor şi învăţătorilor, cari sunt încredinţaţi cu conducerea turmei credincioase? Le lipseşte voinţa şi idealul naţional, căci timp har Domnului au destul pentru a răsfoi foile ungureşti, câtând după ştirile referitoare la ridicarea congruei şi a salarelor învăţătoreşti. Elevi desigur încă se vor fi aflat destui, caci noi Românii dăm numărul cel mai mare de analfabeţi dintre toate naţionalităţile din Ungaria. Timp, elevi, şcoală încălzită, totul le-au stat la dispoziţie, numai însufleţirea pentru un scop nobil, durere le-a lipsit.

Aşa stau lucrurile astăzi la noi, pretutindeni, nu numai în cel mai negru Bihor, ci chiar şi în parohiile din comitatul Sibiului, cari sunt tare aproape de scaunul mitropolitan.

Sărmane popor român, când vei avea şi tu oameni mai harnici, mai activi, pe cari cu adevărat să-i poţi numi *conducători ai tăi?*

Ar fi de dorit, ca protopresbiterii să cerceteze în timpul cel mai scurt toate parohiile din tracturile lor, ca să se convingă, cari sunt cauzele cari nu i-au lăsat pe preoţi şi pe învăţători a ţinea cursuri? Protopresbiterii se refereze I. P. S. S. mitropolitului despre cele aflate şi scaunul mitropolitan să remunereze pe cei zeloşi, iar pe cei „leneşi“ să-i pedepsească, pentrucă n'au împlinit sfaturile arhiereşti.

Budapesta, 8 Februarie 1913.

Cu stimă: *D. N.*

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „Intimpinarea Domnului“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

*

Cursurile „Asociaţiunii“. Duminecă în 16 Februarie n. va vorbi în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“ domnul *Dr. Silviu Dragomir*, profesor seminarial, despre *revoluţia iobagilor români* (1784) şi domnul *Dr. Emil Precup*, profesor la şcoala de fete, dispre *literatura poporană*. Inceputul la orele 5 d. a. Preţul de intrare 30 bani, pentru studenţi 10 bani. Se vor mai ţinea apoi la „Asociaţiune“ următoarele cursuri: In 23 Febr. n.: Dr. A. Crăciunescu: Trecerea dela păgânism la creştinism. Dr. Silviu Dragomir: Revoluţia luptătorilor pentru naţionalitate: Avram Iancu. In 2 Martie n.: Victor Stanciu: Zilele creaţiunii. Ioan Oţoiu: Latifundiile şi mica proprietate. In 9 Martie n.: Dr. Eleonora Lemény: Evoluţia teatrului francez dela drama liturgică până la cea clasică. Oct. C. Tăslăuanu: Grigorescu (cu proiecţiuni de schiopticon). In 16 Martie n.: Ascaniu Crişan: Fizica în desvoltarea ei de azi. Dr. Eleonora Lemény: Drama clasică şi romantică franceză. In 23 Martie n.: E. Todoran: Formarea reprezentaţiunilor şi a noţiunilor. Dr. Pavel Roşca: Stările sufleteşti anormale. In 30 Martie n.: Dr. Vasile Stan: Originea limbei române. Dr. Ioan Mateiu: Organizaţia învăţământului primar în Ungaria, legea din 1868. In 6 Aprilie n.: Dr. Nicolae Bălan: Creştinismul şi Răsboiul. Dr. Ioan Mateiu: Organizaţia învăţământului primar în Ungaria, legile din 1879 şi 1907. In 13 Aprile n.: Dr. Lucian Borcia: Psichologia martorului. Dr. Vasile Stan: Inchegarea limbii române. Dialectele ei. In 19 Aprilie n.: Dr. Nicolae Bălan: Natura, o minune a lui Dumnezeu. Gheorghe Stoica: Cooperativele la noi şi în străinătate. In 21 Aprilie 1913: Dr. Ioan Lupaş. Principele Acaţiu Barcsai şi mitropolitul Sava Brancovici şi Planurile ţarului Petru cel mare cu privire la Ungaria.

*

Noul patriarh. Patriarhatul ecumenic, în adunarea electorală ţinută în Fanarul din Constantinopol, a ales de patriarh pe episcopul Calcedoniei *Ghermanos*.

*

Manevre de earnă. Generalul Liboriu *Frank* a azistat la manevrele de earnă ale garnizioanelor din Arad şi Timişoara. Manevrele au ţinut trei zile. Generalul şi-a exprimat deplina mulţămire cu ţinuta soldaţilor.

*

Fidanţare. Din Berlin se anunţă, că principesa *Victoria Luisa*, unica fiică a împăratului Wilhelm, s'a fidanţat cu principele *Ernest August* de Cumberland. Prin aceasta se face o împăcare între familiile Hohenzollern şi Cumberland.

*

Cerc electoral vacant. Domnul *Emil Neugeboren*, deputat al oraşului Sibiiu la dieta ţării, şi-a depus Marţi mandatul încunoştiinţând despre aceasta prin o scurtă scrisoare pe presidentul dietei contele *Tisza István*.

*

Instalare de preot. Ni se scrie, că în 23 Ianuarie v. s'a făcut în comuna Lona maghiară instalarea noului preot *Gr. Băloiu*, un tiner care promite mult şi dela care şi poporul, blând şi ascultător, aşteaptă mult. La instalare a participat şi un grup de studenţi universitari din Cluj, ceea ce a făcut bună impresie asupra poporului. Sara a fost banchet, în casa dlui F. Ignat, învăţător pensionat.

*

Intâlnire de suverani. Se vesteşte din Roma, că regele Victor Emanuel va avea o întrevedere în Veneţia cu împăratul Wilhelm, care călătoreşte la insula Corfu.

*

Statute aprobate. Ni se scriu următoarele: Ven. Consistoriu archidiecezan a provăzut cu clauzula de aprobare statutele fondurilor bisericeşti din fruntaşa comună Rehău, elaborate de zelosul preot *Nicolae Cărpinişan*. Si anume: 1 Statutul „*Fondului cultural*“ cu capital de Cor. 5500. cu menitiunea de a salarisa învăţătorii; 2., al „*Fondului preoţesc*“ cu capital de Cor. 2400, pentru salarizarea preoţilor, 3. al „*Fondului Şaguna*“ (cu cap. de Cor. 400) pentru provederea elevilor cu cărţi şi cu haine 4, al „*Pomenirilor*“ (cu cap. de 1370 Cor.) pentru slujbe după răposaţi. Cel al fondului de bucate a obţinut aprobarea în 1902, ear al fondului de vin şi al „Cantorilor“ sunt în lucrare.

*

Pentru jubileul dinastiei. Ministrul de finanţe rusesc a înaintat dumei un proiect de lege pentru votarea unei sume de 490 mii ruble în scopul cheltuelilor necesare la organizarea jubileului de 300 de ani al dinastiei Romanov.

*

Cărţi nouă poştale se vor pune cât de curând în circulaţie. Se deosebesc de cele vechi prin aceea, că pe laturea adresei vor purta o linie verticală, ear partea din stânga liniei va putea fi întrebuinţată pentru corespondenţă.

*

Prutul şi România. Se ştie că râul Prut desparte Rusia de România. Această demarcaţiune naturală este recunoscută şi prin contractul internaţional stabilit între numitele două state. Prutul însă este unul dintre râurile cele mai capricioase. In zilele trecute, aproape de Ungheni, apa râului şi-a schimbat albia şi, intrând pe pământ rusesc, şi-a croit o nouă albie. Teritorul rusesc de vreo 48 hectare aparţine acum, conform contractului amintit, României. Inainte cu 20 de ani Prutul earăşi îşi schimbase matca, rupând cam 46 hectare din pământul românesc. Atunci Rusia, cu provocare la învoeala internaţională, a păstrat pentru sine acest teritor.

*

Catastrofa expediţiei lui Scott. Ziarul *Globe* din Londra publică ştirea, că Scott căpitanul a atins polul sudic în 18 Ianuarie 1912, şi că la întoarcere expediţia lui Scott s'a nenorocit: un viscol de zăpadă i-a îngropat de vii pe Scott împreună cu 5 persoane, cari l-au însoţit. — Căpitanul Scott plecase către pol în 1 Iunie 1910 cu 60 de oameni pe corabia *Terra Nova*.

*

Banca slavilor. In Petersburg se va înfiinţa o bancă a slavilor cu un capital de cinci milioane de ruble. Banca va avea sucursale în Moscova, Sofia, Belgrad şi Cetinie.

*

† Alexandru Roşu, fotograf în Bistriţa, după un morb scurt şi greu, a decedat Luni în 10 Februarie 1913 la 8 ore dimineaţa, în al 59-lea an al etăţii, şi a fost înmormântat Mercuri, în 12 Februarie 1913 la 2 ore p. m. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Rectificare. Inştiinţarea apărută în numărul 10 al „Telegrafului Român“ privitor la alegerea de membri ai corporaţiunii industriale, este a se înţelege aşa, că sunt invitaţi *calfele*, iar nu învăţăceii, şi tot aşa sunt a se înţelege şi afişele lipite prin oraş.

*

Aviz. Artistul în violină, *Ioan Proştean*, originar din Sibiiu şi absolvent al conservatorului de muzică din Budapesta, va da în timpul cel mai apropiat un concert şi în oraşul nostru. Numitul artist a mai concertat, după cât suntem informaţi, în New-York, Berlin, Dresda, Lipsca, Paris şi Londra. Ziua concertului şi programul se vor anunţa într'un număr viitor.

*

Duelurile preşedintelui camerei. Principele *Alfonso de Bourbon*, prezidentul ligei internaţionale contra duelului, a trimis o scrisoare către prezidentul ligei ungare, contele Aristid Dessewffy, exprimându-şi regretul cu privire la duelurile mai nouă ale contelui Stefan Tisza avute cu conţii Károlyi şi Széchenyi. Persoane, care figurează ca păzitori ai legilor, zice principele de Bourbon, n'ar trebui nici decât să facă concesiuni în afaceri de duel; şi de aceea este de părere, ca liga ungară să-şi urmeze activitatea cu îndoit zel. Contele Dessewffy a răspuns într'o scrisoare mai lungă, unde face un tablou al raporturilor politice din Ungaria arătând, că duelurile contelui Stefan Tisza nu se puteau înlătura. Liga ungară, de altfel, va asculta de îndemnurile principelui şi-l va sprijini cu stăruinţă în lucrarea pentru combaterea duelului.

*

Dare pe chibrite. Din Viena se scrie, că guvernul austriac a înaintat proiectul de lege despre darea pe chibrite. După fiecare cutioară de chibrite se plăteşte o dare de doi bani. Aceasta însemnează o scumpire de o sută de procente. Erarul austriac speră să incasseze un venit anual de 10—12 milioane din darea pe chibrite. Pilda din Austria va fi cât de curând urmată şi de Ungaria.

*

Disolvarea unei societăţi. In zilele apropiate va fi disolvată Societatea crucea de argint austriacă. Averea societăţii, în numărar de 80.000 coroane, va trece în proprietatea ministerului de răsboi, în scopul îngrijirii soldaţilor reservişti. Protector al societăţii era moştenitorul de tron, arhiducele Francisc Ferdinand, care însă nu de mult a refuzat să mai poarte titlul de protector.

*

Căsătoria femeilor în funcţiune publică. Institutele mari financiare din Viena luaseră hotărârea de a nu permite căsătoria femeilor aflătoare în serviciul băncilor. Hotărârea aceasta a produs o mare agitaţie în cercul femeilor interesate, care au şi pornit îndată o mişcare pentru revocarea opreliştei. S'au întrunit în numeroase adunări şi au trimis deputaţiuni la directorii băncilor. In sfârşit câteva institute au declarat, că nu mai opresc pe funcţionarele lor de a se căsători. Se crede, că exemplul dat va înrâuri şi hotărârea celorlalte institute.

Viaţă socială.

Bal în Sibiiu. Balul *Tinerimii române din Sibiiu* se va ţinea Sâmbătă, la 1 Martie st. n. 1913 în sala dela „Gesellschaftshaus“. Venitul curat e destinat pentru fondul ziariştilor. Costumul naţional e binevăzut. Inceputul la 8 şi jumătate seara. Preţul de intrare: De persoană 4 cor., loja rangul I. 25 cor., loja rangul II. 18 cor., loja sub balcon 12 coroane. Contribuirile benevole se primesc cu mulţămită la adresa D-lui Enea Hocman, funcţionar („Albina“) şi se vor chita prin jurnale. Biletele se vând din 15 Februarie până 1 Martie la „Librăria Arhidiecezană“ şi seara la cassă.

*

Teatru în Selişte. Reuniunea meseriaşilor români din Selişte dă o reprezentaţie teatrală, în 2/15 Februarie c. în sala festivă a şcoalei din Selişte. Inceputul la orele 7 şi jumătate sara. După representaţiune joc.

*

Petrecere în Sebeşul săsesc. Tinerimea română din Sebeşul-săsesc şi jur va aranja o petrecere cu joc costumată în Sebeşul-săsesc, Sâmbătă, în 2/15 Februarie 1913, în sala cea mare dela „Leul de aur“. Inceputul la orele $8^{1}/_{2}$ sara.

*

Petrecere în Tilişca. Corpul învăţătoresc dela şcoala gr. or. rom. din Tilişca aranjază o producţiune muzicală-teatrală împreunată cu joc, Sâmbătă, în 2/15 Febr. (cu ocazia hramului şcolar) în edificiul şcoalei. Inceputul la $7^{1}/_{2}$ ore seara.

*

Teatru în Hălchiu. Tinerimea română din Hălchiu va da o producţiune muzicală declamatorică-teatrală, urmată de dans, Sâmbătă 2/15 Februarie 1913 (Intimp. Dlui) în sala birtului comunal, cu concursul unui grup din societatea corală „Acordul“. Inceputul la 7 ore seara.

Impărţire de sămânţe.

Cu scop de a îndemna tot mai mult poporaţiunea noastră la îndeletnicirea cu cultura nutreţurilor măiestrite, subscrisul comitet va împărţi în primăvara anului de faţă în mod gratuit între membrii Reuniunii noastre *sămânţă de trifoiu de luţernă şi de napi de nutreţ.*

Cererile adresate comitetului să se trimită până cel mai târziu în 7 Martie n. c.

Membrii împărtăşiţi în trecut cu asemenea sămânţe sunt rugaţi a ne face raport cât mai amănunţit despre modul de purcedere la cultura acestor plante, cum şi despre rezultatul obţinut.

Sibiiu, 7 Faur n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa, prezident.
Vic. Tordăşianu, secretar.

Teatru.

Mâne, Sâmbătă se va da „*Die Räuber*“, tragedie de Schiller. Duminecă d. a. opereta „*Eva*“, iar sara „*Im Fegefeuer*“, comedie. Luni comedia „*Die fünf Frankfurter*“, iar Marţi, în beneficiul domnişoarei *Violin*, opereta „*Zigeunerliebe*“.

---

[1] Frederic cel mare, mort la 1786.

[2] Cuvinte rostite de Bismarck în parlamentul Germaniei, la 6 Febr. 1888.

Nr. 47/1913. (36) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Tăuţiu** (cl. III) se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, îndatorându-se concurenţii a se prezenta, — cu observarea dispoziţiunilor regulamentare — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 26 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei-Iuliei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 64/1913. (37) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din **Ighiu** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvite în rate lunare anticipative din lada bisericii; cuartir în edificiul şcoalei şi grădină (420 st. □) în parte plantată cu vie.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul susindicat, notându-se că vor fi preferiţi cei buni cântăreţi, întrucât alesul va fi dator a îndeplini toate funcţiunile de cantor în şi afară de biserică, pentruce va mai folosi, pe lângă salarul susnumit, şi un jugăr de pământ arător; iar pentru formarea de cor, care se va pretinde dela cel ales, va primi separată remuneraţiune, din fondul existent spre acel scop.

Drept la cuincuenale va avea învăţătorul, numai după anii de serviţiu neîntrerupt, la această şcoală.

Pentru a-şi arăta destoinicia în cântări şi a fi cunoscuţi poporului se cere necondiţionat dela concurenţi a se prezenta, înainte de alegere, în o Duminecă sau sărbătoare la biserică.

Alba-Iulia, 29 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei Iuliei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Luncoiul de jos**, tractul Zarand, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 500 cor. dela popor, 200 dela Prea Veneratul Consistor votat sub Nr. 6688 Şcol. 1912, 300 cor. din cassa bisericei solviţi în rate lunare.
2. Cuartir în edificiul şcoalei şi folosirea $^1/_4$ jugăr grădină dela şcoală.
3. Lemne de încălzit 2 stângini.

Cuincuenalele nu se computá numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această şcoală.

Invăţătorul ales va fi îndatorat a instrua elevii de repetiţie, precum şi a instrua toţi elevii în religiune, în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Luncoiu de jos, la 15 Ianuarie 1913.

Oficiul parohial rom gr. or.

Ioan Fugătă
preot rom gr.-or. preş. com.

Nr. 42/1912. (38) 1—3

Vidi: **Vasile Damian**
protopresbiter.

Nr. 98/1913. (39) 1—3

Concurs din oficiu.

Pe baza înaltei rezoluţiuni consistoriale Nr. 14.591 Bis. dela 7 Decemvrie 1912, prin aceasta se publică concurs nou pentru întregirea parohiei de clasa I (primă) **Hidiş**, cu termin de **30 zile** socotite dela prima înserare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. — pentru întregirea dotaţiei dela stat.

Concurenţii au a şi subşterne rugarea de concurs instruită cu documentele prescrise pentru palohi de clasa primă, în terminul susindicat la subscrisul oficiu protopresbiteral. Rugările întrate după termin nu se vor considera.

Concurenţii cu previa învoire a oficiului protopresbiteral se pot prezenta în parohie şi la biserică spre a-şi arăta destoinicia şi a face cunoştinţă cu poporul

Turda, la 22 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Jovian Murăşan
protopop.

Nr. 420/1913 pret. (28) 2—3

Concurs.

Devenind postul de **vicenotar** comunal vacant prin abzicere în comuna Sălişte, pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs şi învit pe candidaţii de notar cvalificaţi conform cerinţelor legii, — de a-şi înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial **până în 16 Martie a. c.**

Sălişte, la 3 Februarie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 22/1913. (33) 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Roşcani**, tractul Dobrei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 600 cor. dela popor, iar 400 cor. şi eventualele cuincuenale, ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/1910.
2. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei dela şcoală.
3. Lemne de încălzit 8 stângini, din cari 3 stànjini pentru încălzirea salei de învăţământ.

Invăţătorul ales va fi îndatorat a instrua şi elevii de repetiţie, precum şi a instrua toţi elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Cererile de concurs se vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 20 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 112/1912 par. (26) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bis. de cl. II-a **Lăpugiul superior**, protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs nou, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Concurenţii îşi vor înainta cererile de concurs, — în terminul deschis, — Preaon. Oficiu protopopesc în Dobra, conformându-se dispoziţiilor din reg. pentru parohii.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-or. ţinută în Lăpugiul-sup. la 16 Septemvrie 1912.

Ioan Morariu
preot, preşedinte.

Dionisie Lupşa
notariul comit.

Vidi: **Iosif Morariu**
protopop.

Nr. 1002/1912. prot. (18) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a II a **Feriház**, protopresbiteratul tractului Sighişoara pe baza rezoluţiunei Preaveneratului conzistoriu arhidiecezan din 15 Ianuarie 1913 Nr. 375 Bis, să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne în terminul susindicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Sighişoara, 15 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Aspirin-
BAYER
Preis Kr. 1.20
20 Tabletten
ASPIRIN
à 0,5 g
ASPIRIN
(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ivindu-se mai multe feluri de substituţiuni al aspirinului original, Vă rugăm că aspirin numai în forma noastră Tablete de Aspirin în pachetarea originală conform desemnului acesta 1 tub de sticlă cu 20 buc. tablete à 0,5 gr., preţul K 1·20 cu timbru Aspirin.

(2) (413) 3—6

„TURNU-ROSU“,
cassă de economii, societate pe acţiuni în Boiţa.

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de economii, societate pe acţiuni „Turnu-Roşu“ în Boiţa, se învită prin aceasta în virtutea § lui 18 al statutelor societăţii la

a IX-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Boiţa la **4 Martie st. n. 1913 la 3 ore p. m.** în localul societăţii.

Obiectele:

1. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare privitor la bilanţul societăţii cu finea anului 1912.
2. Propunerea direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare referitor la distribuirea profitului curat şi darea absolutorului.
3. Fixarea marcelor de prezenţă a membrilor direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare.
4. Alegerea a trei membrii în direcţiune pe 6 ani.

Boiţa, la 7 Februarie 1913.

(34) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon	K f
Cassa în numărar — Pénztári készlet	2,008·57
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	55,115 58
Imprumuturi hipotecare — Kötvény kölcsönök	36,390 —
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsönök	3,700·—
Acţii — Részvények	1,000 —
Interese transitoare restante — Hátralékos átmeneti kamatok	1,617 71
Mobiliar — Felszerelés	180·—
	100,011 86

Pasiva—Teher	K f
Capital de acţii — Részvénytőke	20,000·—
Depuneri spre fructificare — Gyümölcsőző betétek	69,934 24
Fond de rezervă — Tartalék alap	3,895 39
Fond de binefaceri — Jótékonyczélu alap	162·64
Cont-curent — Folyó számla	1,593 —
Diverşi — Különfélék	333·50
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék	30·—
Interese transitoare anticipate — Előlegezett átmeneti kamatok	2,007 23
Profit curat — Tiszta nyereség	2,055 86
	100,011 86

Contul profit şi perdere.

Spese—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. **Venite—Bevételek.**

Spese—Kiadás	K f
Interese de depuneri — Betéti kamatok	3,335·—
Contribuţie directă — Allami adó	1,063·44
Spese — Kiadás	850 46
Marce de prezenţă — Jelenleti jegyek	582 —
Profit curat — Tiszta nyereség	2,055·86
	7,886 76

Venite—Bevételek	K f
Interese de escont — Leszámitolt váltok utáni kamatok	4,0[illegible]3 91
Interese hipotecare — Jelzálogos kamatok	2,645·13
Interese de împrumuturi pe oblig. — Kötvény kölcsön kamatok	313·35
Interese după cont-curent — Folyó számla utáni kamatok	75·—
Proviziuni şi alte venite — Jutalékok és más jövedelmek	799·57
	7,886·76

Boiţa, la 31 Decemvrie 1912. — Bojcza, 1912 évi december hó 31-én.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Druhora m. p. **George Comşa** m. p., prez.-elnök. **Ioan Stoia Bobeşiu** m. p.
Vasilie Cloaje m. p. **Ioan Cândea** m. p. **Ioan Bratilescu** m. p.

Confrontând aceste conturi cu registrele principale şi auxiliare le-am aflat în regulă. — Jelen számlákat megvizsgálván, a fő- és segédkönyvekkel összhangzásban találtuk.

Boiţa, în 7 Februarie 1913. — Bojcza, 1913 évi február hó 7-én.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Nicolae Hânsea mp. **Frangu Constantinescu** mp., prezident — elnők. **Marcu Bratilescu** mp. **Ioan Moldor** mp.

Onorate Domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informaţii şi Agentură românească.

Dau orice informaţii în orice cauză ce se ţine de Budapesta. Dau informaţii relativ la petiţiile înaintate la diferitele ministerii şi la alte oficii publice. Dau informaţii în chestii de licenţe. Urgitez rezolvirea petiţiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei şi rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vadă frumseţele oraşului, ori au afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galiţe, ouă, miei, purcei, oi, viţei, vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne; păduri, moşii.

Dacă îmi trimiteţi adresa

bucuros Vă trimit în fieştecare săptămână un „Aviz săptămânal“ despre preţurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Exoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresaţi mie. Dacă veniţi la Budapesta, să veniţi la mine, căci eu Vă recomand advocaţi buni, medici vestiţi, Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeţi maşine, motoare, mori, ferestreie, pumpe, automobile etc. Grijesc ca să nu fiţi înşelaţi. Fiind de faţă, ca martore la facerea contractului, nu las ca contractul să conţină altceva, decât aceia, ce am hotarât şi cum am tocmit.

Zilnic primesc plângeri dela ţărani români, cari cumpărând maşini prin agenţi străini, au fost înşelaţi iscălind contracte a căror conţinut nu l au cunoscut neştiind ţăranii români ungureşte.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici şi nu la agenturi de maşine, drept din mâna primă să-şi cumpere cele trebuincioase, şi să-l scutesc de şarlataniile agenţilor şi să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit şi românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns alăturaţi o marcă postală.

(328) 10—10 Cu stimă:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.
în Buda, lângă podul „Margithid“.

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 7/20 Februarie 1913. Nr. 13

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc“.

— Cartea dlui Georg Müller. —

(Urmare.)

Nici ştirile statistice, cari ni s'au păstrat până astăzi, nu-i sunt toate pe plac d-lui Müller. Dânsul e deprins a le exploată numai pe acelea, cari arată superioritatea numerică a Saşilor faţă de Români, pe toate celelalte ori le ignorează cu desăvârşire ori se năzuieşte a le reduce importanţa, ce o au.

Aşa face cu excelentul studiu publicat de Acsády Ignácz, sub titlul de „Magyarország statisztikája a pragmatica sanctio korában“,[1] pe care dânsul îl trece cu vederea, sub pretextul, că „datele acestui studiu sunt întemeiate pe material aşa de diferit în ceeace priveşte timpul şi obiectul, încât ele nu pot să ne dea nici decum o icoană utilizabilă (brauchbares Bild) a raporturilor faptice“. Dacă deschizi însă opul numit, observi îndată, că de ce nu-l poate „utiliză“ d-l Müller. După Acsády în anul 1721 erau pe fundul regiu cam 12 629 contribuenţi români faţă de 12.298 saşi şi 6418 maghiari. Românii formau deci şi atunci majoritatea relativă a tuturor locuitorilor aflători pe fundul regiu.

Aşa, în sfârşit, face dânsul şi cu „extractul sumaric“ al familiilor aparţinătoare „naţiunei săseşti“, compus în 1749, din care se vede, că atunci, pe fundul regiu, alături de 15.497 locuitori liberi (freye insassen) sau libertini saşi şi 7470 români, inquilini erau 1912 saşi şi 6239 români, iar supuşi („Unterthanen“) maghiari şi români cu totul 5080. Aceşti din urmă ajunseră în starea de supuşi prin abuzul şi volnicia Saşilor, ceialalţi Români erau consideraţi însă de aparţinători la „corpus der sächsischen Nation“, un motiv — credem noi — pentru d-l Müller, de-a nu puteà „utiliză“ nici acest extract.

Autorul sas ar fi îndreptăţit să se supere pe noi, dacă creşterea populaţiei româneşti ar aveà a se mulţumi unei romanizări continue, ce s'ar face pe socoteala Saşilor. E un fapt constatat însă, că Saşii scad numeric în urma propriei slăbiciuni, neînmulţindu-se decât în proporţii foarte restrânse, faţă de celelalte neamuri din Ardeal. Rând pe rând se sting din satele unde locuiau împreună cu Românii, şi ce e mai natural, decât ca aceştia să le ocupe terenul părăsit.

Acest proces se poate arăta cu nenumărate exemple şi i s'a explicat, cum se ştie, şi împăratului Iosif II, când a făcut călătoria sa prin Ardeal.

D-l Müller face distincţie între comunele locuite pe de-a'ntregul de Români şi între comune mixte locuite de Saşi şi Români. O deosebire este şi între acele comune, cari dela înfiinţarea lor au fost împopulate cu Români şi între altele, în cari Românii s'au aşezat mai târziu, sau au ocupat locul Saşilor, ce dispăreau. Spre a face mai evidentă deosebirea aceasta, comunele locuite numai de Români le numeşte pertinenţe (Zubehörgemeinden), şi aceste pertinenţe le împarte in pertinenţe ale comunelor şi în pertinenţe cercuale. In ceeace priveşte comunele ocupate numai în parte de Români, face dânsul deosebire între Românii, cari locuiau in centru şi se foloseau de drepturile pertinenţelor cercuale, şi între aceia, cari locuind în suburbii şi în străzile laterale, uzau de drepturile asigurate lor în special. Fiindcă dreptul pertinenţilor cercuale din comunele mixte stă în legătură apropiată cu pertinenţiile locuite numai de Romani, de aceea autorul îşi imparte studiul în 3 părţi. In partea primă vorbeşte despre pertinenţiile comunelor, în a doua despre cele ale cercurilor, şi în partea a treia despre locuitorii din suburbii.

Dacă împărţirea aceasta ar fi întemeiată prin starea faptică, sau dacă ea ar fi fost urmată numai spre a face mai evidentă expunerea, noi nu am avea nimic de obiecţionat. Autorul însă urmăreşte anumite tendinţe cu împărţirea aceasta, voind să arete situaţia excepţională a Românilor, cari locuiau pe teritorul fundului regiu. De aceea în toate expunerile sale nu vom găsi nicăiri lămurite drepturile, cu cari erau de fapt înzestraţi Românii de pe fundul regiu, ci pe fiecare pagină putem urmări sforţările penibile ale d-lui Müller de a impune comunelor româneşti şi locuitorilor români anume sarcini şi a stabili astfel o deosebire între satele săseşti şi cele româneşti, şi între locuitorii saşi şi locuitorii români. Comune libere (freie Gemeinden) pe fundul regiu erau numai cele săseşti, pe când comunele locuite de Români le numeşte autorul nelibere (unfreie Gemeinden). Dar însaşi concepţia de drept a fundului regiu exclude o astfel de împărţire a comunelor şi a locuitorilor ei. Cunoscutele cuvinte ale lui Iosif II. 1786: „quum Fundi Regii ea sit natura ut incolae ejus neminem, praeter Principem, Dominum terrestrem agnoscant“, nu sunt arbitrare, ci sunt istoric pe deplin întemeiate.

Fără să căutăm alte mărturii, spre a dovedi adevărul acestor cuvinte ale împăratului Iosif II., aducem aici numai pe cancelariul Ardealului dela începutul veacului XVIII, pe cunoscutul comite Nicolae Bethlen, unul din cei mai buni cunoscători ai referinţelor de drept ale acelui timp: „Tudnivaló dolog — scrie el — hogy a szász nátióban vagy regius funduson dominus terrestris és nemes föld semmi nincsen, hanem a dominus terrestris a király és az egész határ regius fundus. Az incolák mind egyarányú privilegiata semi rustica, de nem jobbágyionális personák, mert mikor akarnak, elmehetnek. És igy a regius funduson nemes földnek, parasztföldnek distinctiója vagy keresése nincsen, mert abban egy sincs nemes föld“.[1]

Pământul pe care locuiau Saşii erà pura fiscalitas, un teritoriu regesc inalienabil, pe care Saşii, Maghiarii, Săcuii şi Românii locuiau numai ca hospites. De aceea în conscrierea făcută între anii 1500—1521 se vorbeste de hospites saxones alături de hospites valachi. Chiar şi în conscrierea anilor 1721/2, pe care a utilizat o d-l Müller aşa de mult, găsim alături de possessionati homines sàu hospites sax. nationis şi possessionati Valachi (la Kakasfalva: et si quidem tam Valachicae nationis hospites, quam Saxonicae sint ad regium fundum spetantes). Despre toate comunele, pe cari d-l Müller le declară, ori aparţinătoare comunelor săseşti, ori cutărui cerc, se spune în conscrierea aceasta, că nu sunt obligate a presta serviciu privat nimănui. (Poplaka p. 128, Gurarâu p. 131, Săcel p. 136, Kakasfalva p. 150, 154 şi 167, Olmaş p. 171 şi 183, etc. etc.). Ba în conscrierea aceasta se face expres deosebire între „possessionati Valachi“ şi între „inquilini“. (p. 180), precum şi între aceia, cari erau servitori sau păstori în vre-o comună. D-l Müller pe toţi Românii ar vrea să-i reducă în categoria celor din urmă. Cu drept observă Iakab Elek, că cetăţenii scaunelor săseşti erau consideraţi totdeauna: „mindig az illetö székek összes polgárai mint egy feloszthatlan politikai egység vannak értve... és ezt különösen két (I, p. 139) indokból látom igy. Egyik az, hogy az arany pecsétü oklevél egységes nép — unus populus — kifejezési alakja a szász municipalis jog s egy 1798-ban már-

---

[1] Magyar statisztikai közlemények, ser. n. vol. XII.

[1] II. Rákoczi Ferencz, irta Dr Márki S. I. k. p. 491.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

II. „*Basme şi Legende străine*“, traduceri din folclorul lumii, de Virgil Caraivan, Văleni de Munte, 1911. — In aceasta carte găsim 25 poveşti şi legende străine, din domeniul fantaziei diferitelor popoare. Schiţez cuprinsul celor 10 dela început. Anume:

1. „*Calul fermecat*“ (pag. 3), poveste arabică: Cuprinde peripeţiile prinţului *Firuz Şah*, fiul împăratului Persiei şi moştenitorul tronului, până ajunge să închee căsătorie fericită cu prinţesa de Bengalia, fiica împăratului Bengaliei. — Lectura admisibila pentru tinerimea şcolară.

2. „*Rinaldo vânătorul*“, legendă corsicană (pag. 39): Zugrăveşte mrejile unui june, cum seduce şi nenoroceşte mai multe fete, ale căror suflete în forma de stafii (strigoi) urmăresc şi chinuesc pe junele păcătos, până cade mort de pe picioare. — Lectura necorăspunzătoare şi neadmisibilă.

3. „*Ciobanul şi Balaurul*“, poveste slavonească (pag. 45): Cuprinde visul unui cioban dela oi. In vis, ciobanul îşi calcă cuvântul dat împăratului şerpilor. Acesta prefăcut în balaur îşi răzbună asupra ciobanului, îl ia în spinare şi pluteşte cu el prin văzduh până în naltul cerului, stând în fiecare clipă să-l arunce la pământ. Dar ciobanul se roagă lui Dzeu, care se îndură de el şi-l scapă de balaur, în care clipă se pomeneşte şi vede că n'a fost decât un vis. — Lectură admisibilă pentru tinerimea şcol. de toate gradele.

4. „*Dragostea de aproapele*“, două legende muzulmane (pag. 52):

a) *Ibu Eahem*, regele Mesopotamiei, după ce a vânat într'o zi, la prânz pe iarbă verde, observă că o albină ia o fărâmătură de pâne şi sboară cu ea. El mirat se uită după albină şi văzu că se aşeză pe un copac. Acolo era o vrabie *oarbă*, care auzind bâzâitul albinei se apropie şi albina îi puse în cioc fărâmătura de pâne.

„Vai, Doamne! zise Ibrahim, ce ruşine pentru om să nu aibă dragoste pentru semenii lui, când şi cele mai ticăloase gângănii îi dau astfel de pilde!“

b) Prorocul Moise e ispitit în sinceritatea sa de Arhangelul Mihail şi Gavriil, preschimbat unul în *porumbiţă*, altul în *vultur*. Convinşi despre bunătatea inimii lui, amândoi sburară la ceruri. — Lectură corăspunzătoare.

5. „*Fântâna de frumseţe*“, poveste italienească (pag. 55): O fată de împărat, Iolina, era foarte urâtă, şi împăratul o ţinea tot închisă. Odată a plecat fata în lume, să-şi găsească şi ea norocul. In drum întâmpină multe primejdii. O ţigancă isbuteşte să fie primită *copila* ei cea frumoasă în locul celei urâte în casa împăratului. In sfârşit se descopere *apucătura* şi cei vinovaţi se pedepsesc, iar Iolina, prefăcută într'o zină de frumseţe prin puterea farmecelor, s'a măritat după un fecior de împărat şi au trăit fericiţi. — Lectură admisibilă.

6. „*Crearea omului*“, legendă croată (pag. 65): Spune, că omul cel dintâi s'a născut din o picătură de sudoare, ce a căzut la pământ de pe fruntea lui Dumnezeu, semn al oboselii dzeeşti. Drept aceea omul nu e făcut pentru plăceri şi bucurii în viaţă, ci pentru munci grele şi chinuri neîncetate. — Admisibilă!

7. „*Sigurd şi Singorra*“, poveste suedeză (pag. 67): Sigurd, fiu de împărat, e răpit de zina mării şi e dus în palaturile ei de aur de sub adâncurile mării. Aici e expus multor încercări primejdioase.

In palaturile zinei era şi o fată de împărat, Singorra, răpită de 7 ani. Aceasta era roaba zinei mării, dar pe sub ascuns era învăţată şi îngrijită de o zină cu inimă bună. Sigurd se îndrăgeşte de Singorra şi cu sfatul iubitei sale scapă din multele ispite primejdioase ale zinei mării şi ajunge iar la părinţii săi, unde se cunună cu Singorra, făcând o nuntă strajnică cu veselie mare. — Lectură admisibilă pentru tinerimea şcol.

8. „*Inelul lui Solomon*“, legendă hebraică (pag. 83): *Solomon* prinde pe *Asmodeu*, regele duhurilor necurate, de a cărui putere avea trebuinţă când s'a făcut templul Ierusalimului, şi-l pune în lanţuri.

Asmodeu se laudă, că *înlănţuit* nici pe jumătate nu poate face, ce ar putea să facă fiind liber. Se roagă deci să-i dea drumul din lanţuri şi să-i încredinţeze o clipă inelul său, că va face cele mai mari minuni pentru dânsul. *Solomon* ca să se înalţe tot mai sus ascultă cererea, rupe lanţurile şi-i dă inelul. Asmodeu aruncă inelul în mare şi prin puterea lui fermecătoare poartă prin ţări străine pe nenorocitul Solomon şi rămâne el rege în Ierusalim.

Solomon pribegeşte multă vreme, căindu-se de fapta sa, şi numai după ce i-a succes să găsească iarăşi inelul fermecat în pântecele unui peşte, a putut să alunge pe Asmodeu şi să rămână din nou regele Ierusalimului, după ce şi-a ispăşit greşala, — Nu este lectură atrăgătoare.

9. „*Raiul pământesc*“, legendă hebraică (pag. 91): *Set*, fiul lui *Adam*, îi aduce acestuia, când era pe sfârşite, trei grăunţe dela îngerul Domnului din raiu. Acestea au fost darul milei pentru Adam, pe care luându-le în gură şi-a dat sufletul. — Lectură inocentă, dar de puţină însemnătate.

10. „*Sădirea viţei de vie*“, legendă evraică (pag. 95): Când săpa Noe pământul pentru sădirea viţei de vie, i s'a îmbiat şi diavolul să-i ajute. Noe l-a primit, şi Satana a tăiat o *oaie* şi cu sângele ei a stropit pământul hotărât viţei de vie. Din această pricină cuprinde o veselie dulce şi plăcută pe cei cari beau zama strugurelui. A stropit apoi pământul cu sângele unui *leu*, din care motiv cei cari beau roada strugurelui simţesc, că fierbe sângele în vinele lor şi se fac mândri şi îndrăsneţi. In sfârşit a tăiat Satana un *porc* şi cu sângele lui a stropit pământul viţei de vie. D acolo vine, că cei cari beau rodul viţei, s

czius 13 n. költ nevezetes királyi leirat szerint mindig ugy értelmeztetett, hogy a királyföldön oláh, magyar, székely, mind a szász politikai hatóság alá tartozik, tehát ez odatartozás jogi következményei elöl — ha azok terhek vagy kötelezettségek — egyik is el nem vonhatta magát s nem is vonta el; de ez esetben szintoly logikailag és alkotmányosan következik az is — és az elöl már ma szintén nem lehet kitérni — hogy ez odatartozásból folyó javalmakból sem lehet a kiváltságok ilyen vagy amolyan kifejezése jogi erejénél fogva kizárni egy nem szász ajku népiség fiait, községeit és polgári és vallási testületeit is". Iar Kiss Bálint în prețioasa sa lucrare despre Sașii din Ardeal, [1] reasumând argumentele științifice aduse în contra părerii greșite a Sașilor, este cu desăvârșire de acord cu părerea lui Iakab Elek, profesată și de istoricii români.

(Va urma).

Caracterul românesc și viitorul nostru.

(b) ..„Românul este din firea sa blând, bun și ospital, credincios și devotat până la moarte prietenului și superiorului său, în care are deplină încredere; dar nu e lesne încrezător, nu să încrede decât acelora, pe cari îi cunoaște din propria sa esperiență. El ține minte atât binele, cât și răul ce i-l faci. Și când are prilej, le răsplătește. Insă nu e răzbunător în acelaș grad, ca frații săi Italiani și Spanioli. Pe cât e de bun și drept, pe atât e de curagios și viteaz în luptă cu dușmanul. In armatele naționale sau străine Românul a fost totdeauna brav ostaș. Eroismul lui e renumit în istorie. In statistica armatei austro-ungare Românii sunt însemnați în toți anii ca cei dintâi, atât în privința bravurei, cât și a sobrietății sau cumpătului, a perseveranței și a sănătății corporale. Iar purtarea oștirii române pe câmpiile Bulgariei, în 1877—78, a fost pentru toți ca o revelațiune a caracterului românesc, moștenit dela strâbuni, și a stors admirațiunea lumii."

Aceasta scurtă, dar foarte nimerită caracterisare a firei adevărate românești, credem că e potrivit a o reîmprospăta în mintea fiecărui Român, azi, când spiritul timpului și ceața vremurilor grele ce parcurgem, parecă apasă întreg sufletul românesc, întunecându-i vederea clară spre calea viitorului. Căci ori cum s'ar schimba timpurile, — pe cari nu-i putere omenească să le țină în loc, — caracterul românesc va rămânea acelaș. Și ce i s'a dat omului la naștere, aceea numai moartea îi poate lua.

Și de aceea, până vom trăi, ori ce opintire a dușmanilor noștri pe față, și a uneltirilor lor ascunse, ca să ne presinte în fața lumii altcum de cum suntem, va remânea o neputincioasă răutate, o muncă de Sisifus. Dar pentru noi e bine, ca din vreme în vreme să ne ținem înaintea ochilor noștri oglinda clară a caracterului nostru bine definit, și din afirmarea lui atât de strălucită în vremuri trecute să culegem tărie pentru timpul prezent, și nădejde pentru vremile viitoare.

Să nu sperăm prea mult deodată, dar nici să n'avem nici o teamă de viitorul nostru.

Căci se pare, ca și când însași Providența a ținut să ne croiască o lungă cale pentru ajungerea locului de frunte ce odata ni l-a rezervat în lumea aceasta. Tocmai în vederea calităților noastre extraordinare, pare că suntem supuși unei aspre discipline a sorții, care vrea să ne pregătească pentru o situație, în care când vom ajunge vom avea lipsă de toată forța individualității noastre etnice, în care să ne menținem cu demnitate și pentru multe veacuri.

Deci frământările politice din jurul nostru să le considerăm ca o evoluție, din care se va desprinde o nouă constelație, care ne va deschide ochii, ca să vedem mai clar ca până aci: că adecă în care parte sunt cei în cari ne putem încrede, și unde se găsesc dușmanii neamului nostru. Ceea ce se petrece azi în Europa, ne va trezi mai mult ca ori când conștiința noastră de neam, și ne va arăta punctele mai clare de orientare pentru calea ce va trebui să o urmăm în viitor. Și ori cât de grele vor fi timpurile ce ne stau înainte, caracterul nostru românesc ne este singura chezășie, că vom ști înfrunta, ca și în trecut, ori ce obstacol ce se va pune în calea propășirei noastre, care uneori poate fi opacită, dar zădărnicită niciodata!

---

[1] Az erdélyi szászság multja vagyoni önkormányzatára vonatkozolag, p. 3—21.

---

necinstesc adeseori și se târesc prin noroiu ca porcii. — Lectură admisibilă.

*

Astfel continuă până 'n sfârșit cu povești, legende, balade etc. din literatura diferitelor popoare d. p. Englezi, Unguri, Sârbi, Irlandezi, Alsațieni, Indieni, Caucasieni, Norvegieni, Elvețieni, Dalmațieni ș. a.

In acestea zugrăvește sentimente: de milă, de binefacere, răsplata milosteniei ș. a. Pedeapsa îngâmfării (în „*Țăranul și Iisus Christos*" pag. 127), a invidiei și a sgârceniei (în „*Fratele sgârcit*", pag. 129), călcarea cuvântului (în „*Viteazul și înțeleptul Șatym*", pag. 135). Nenorocirea unei logodnice, murindu-i mirele în războiu (în „*Lelinau și Norica*", pag. 143). Alegoria iernii și a primăverii (în „*Pebun și Segwun*", pag. 150). Fă bine și așteaptă rău (în „*Hans și Balaurul*", pag. 151). Cei ce se iubesc, să nu-i despartă părinții (în „*Pe munte*", pag. 155). Fata îngâmfată, mândră și închipuită, care respinge pe toți pețitorii și rămâne nemăritată (în „*Fiica Dogelui din Veneția*", pag. 159). Isprăvile viteazului Sârbilor Marcu Cralievici, epopee poporală.

Toate acestea din urmă sunt accesibile pentru tinerimea școlară. Pentru retipărire însă în broșură separată, nu găsesc vrednică decât cel mult piesa: „*Ghiocelul*" (pag. 97), „*Fiica Dogelui din Veneția*" (pag. 159) și „*Dragostea de aproapele*" (pag. 52).

Sibiiu, 19 Iul. n. 1912.

Dr. V. Bologa
dir.

O voce serioasă în ora supremă

de un Arhipresbiter.

(Urmare).

In fine tot specializând zic, că pentruca cu mai mare efect să se poată aceasta mai nainte de toate ne trebuesc *organe corespunzătoare*, organe, cari să plănuiască bine și să pună lucrurile bine în lucrare. Va să zică, ne trebuește *o organizare școlară*, mult mai corespunzătoare decât cea de astăzi.

Noua organizare, după a mea părere, ar avea să se înceapă din centru, chiar de sus, dela mitropolie, se îmbrățișeze diecezele, să sprijinească și conducă organele lor centrale și să se estindă cu priveghierea până jos, în comune. Vreau să zic, că la ambele mitropolii să se înfințeze oficii sau senate școlare mitropolitane *permanente*, compunându-se acestea din cei mai probați oameni practici, în litere, în administrațiune și didactică, unii pentru compunerea sau cenzurarea și editarea cărților de școală, alții pentru administrarea învățământului în centru și pentru controlarea aceluia, până la școala dela sat.

Am atins anume aceste două calități și respective recerințe față de bărbații de școală, pentrucă numai cu una nu se poate ajunge scopul, de oarece alta este a face cărți de școală, și alta a conduce și a controla învățământul practic, a inventa modul și mijloacele necesare pentru ridicarea de edificii școlare, pentru crearea salarelor învățătorești și crearea de fonduri școlare, iar mai departe pentru informarea sau capacitarea părinților asupra folosului școalei și al învățământului, ca astfel pe deoparte se contribue de bună voe la susținerea școalei, iar pe de altă parte să-și trimită pruncii regulat la școală. Aceste două diferite recerințe nu se află decât numai esceptionalminte în prea puțini oameni deodată și laolaltă.

Senatele și respective oficiile școlare mitropolitane ar fi pentru întroducerea solidarității și respective a armoniei necesare între toate părțile, ar fi pentru susținerea uniformității în toate institutele școlare confesionale, atât în privința planului de învățământ, cât și a cărților de școală, cari întroducându-se, se înțelege totdeauna cele mai bune, după unii și aceiași autori, în toate școalele române, s'ar compune mai cu înlesnire și ar putea fi premiate mult mai avantagios, putânduse da și cu mult mai ieftin, căci unde acelea trebuesc astăzi în 5000 de esemplare, atunci vor trece 15-20·000 de esemplare.

Am atins, care ar fi chemarea organelor mitropolitane școlare. După aceeași chemare ele ar avea a controla și cursul învățământului prin eparhii, căci ce folos ar fi, dacă o parte ar progresa, cealaltă nu, ba ar regresa? S'ar naște din corpul național și bisericesc un monstru, de viață precară, scurtă. Membrul care nu progresează, mai curând ori mai târziu ar decădea, s'ar usca, și așa ar trage curând după sine slăbirea și decăderea întregului. Peste tot, un corp necompact, sau nesănătos în membrele sale, nu poate prospera, nu poate resista, nici luptelor celor multe ordinare, cu atât mai puțin celor estraordinare, ale vieții. Nu este iertat să negrijim și să perdem nici măcar un sătuleț, căci perzând azi ceva, mâne ceva, perderea ne devine regulă și decăderea, perirea, numai o chestiune de timp.

Deci precum în toate organismele mai perfecte, și anume în corpul omenesc, este unul superior, care are funcțiunea a îngriji de intregitatea corpului și de uniformitatea nutririi și a funcționării acestuia, astfel și în societatea noastră bisericească trebue se fie un organ superior, care se poarte de grije, ca celelalte organe inferioare să-și împlinească esact funcțiunile lor. Apoi un atare organ pentru școale nu poate fi altul decât un *senat școlar mitropolitan*, investit cu autoritatea și capacitatea necesară, precum și cu mijloacele de lipsă. Am putea adaoga, că atari senate școlare mitropolitane la ambele mitropolii ar mai avea și chemarea, ca între ambele mitropolii române se stabilească o contălegere frățască pentru casurile, când in cutare din comunele românești mici și cu două confesiuni, neputându-se ținea două școale confesionale, s'ar arăta necesitatea a se susținea, cu puteri unite, numai una, pentru ambele confesiuni române.

Organizându-se astfel de senate școlare lânga mitropolii, ar urma organisarea senatelor școlare eparhiale, unde tot la câte 150 de școale ar trebui să se aplice câte un referent, totodată și ca inspector districtual peste acele școale, fiecare responsabil pentru școalele din districtul seu. Oficiul ordinar al acestor funcționari ar fi, nu numai a refera în consistoriu afacerile școlare din districtele lor, dar și a vizita măcar odată în an, în timpul prelegerilor, toate școalele din districtele lor și a raporta consistoriului esact despre starea acelora.

In urma acestora ar veni a se organiza inspectoratele tractuale. Acestea ar trebui restrânse la un număr mic de comune, după opiniunea mea, până la 15, cel mult 20 de comune, într'un inspectorat, pentruca inspectorul tractual să le poată cerceta cel puțin de douăori în an în zile de Dumineci și de sărbători. Intonez aici anume zilele de Dumineci și sărbători, fiind știut, că poporul are multă lipsă de sfat și îndemn pentru sprijinirea școalei și ameliorarea lefei învățătorești, apoi și pentru trimiterea pruncilor la școală și pentru provederia lor cu cărțile necesare. Apoi atare sfat și îndemn numai în Dumineci și sărbători se poate adresa cu folos poporului, de oarece peste săptămână el de regulă lipsește de acasă, fiind ocupat cu economia și cu tot felul de trebi de ale sale.

Prevăd bine, că la noi inspectori tractuali fiind protopopii, dânșii vor face mari greutăți, când va fi vorba de reducerea cercurilor lor de până acuma; prevăd și aceea, că dânșii vor mai avea și pe mulți alții de partinitori în opozițiunea lor contra reducerii tractelor. Știu aceasta dela congresul bisericesc din 1870, când a fost vorba de arondarea protopopiatelor, și unde persoane însemnate din congres au propus, ca protopopiatele se fie cât de mari, pentruca protopopii să se împuțineze, și așa să se poată dota cu timpul mai bine. E drept, că dela acel congres până astăzi s'au schimbat mult împrejurările noastre. Atunci doream să avem puțini, ca să-i putem dota bine, astăzi însă trebue să dorim a avea cât de mulți, ca să lupte mai cu folos pentru cultura poporului, identică cu salvarea bisericii vie.

Cumcă protopopiatele cele mari de astăzi nu se pot administra în mod cuviincios, va fi destul a observa aici că ele sunt tot cele de mai nainte de statut, adecă de constituțiune. Se știe, că prin constituțiune s'au înzecit agendele oficiului protopresbiteral, că protopopii după statut sunt chemați a presida sinoadele parohiale și protopresbtierale, esamenele școlare și altele. Apoi asemenea să știe, că un protopop, oricât de diligent ar fi, tot nu poate lucra astăzi de zeceori mai mult decât mai nainte.

(Va urma).

Un jubileu semi-secular.

— Scrisoare deschisă, adresată representanților presei române. —

Domnilor redactori!

Luceafer între zilele noastre istorice e falnica zi, asupra căreia viu să vă atrag privirile, și care, pe cât cuget eu, nu are a dispărea în chaosul uitării.

Dintre domniile voastre parte mare aveați pe atunci sufletul, ce acum vă anima, încă în misterioasele regiuni cerești, făifăitoare în eternul infinit.

Se împlinesc 50 de ani dela timpul ce astăzi îl reasum sub ochii nouelor generațiuni.

E o pagină din cronica *renașterii române*, deamnă de a fi cetită, știută, serbata de poporul ce beneficiaza și va beneficia de evenimentul ce voiu să vă arat.

Intrați, vă rog, cu mine, în camera legislativă din București. E ziua de 7 Februarie 1863.

Orele a. m. 11 au sunat. Deputații, aproape toți, sunt în sala de desbateri. Partidele politice toate, fiecare cu capii săi, sunt representate in complet. Aci sunt albii, roșii, guvernamentalii-cuziști, liberalii-independenți, brancoveneștii, moldovenii-separatiștii, până și cei cinci heliadiști cari-s gata a pune, la ocaziune, *poezia* pe tronul țărei.

Nu însă pentru lupte de principii, nici pentru lupte de canapea sunt adunați ei astăzi, toți representanții națiunei, ci spre a așeza temelia podului ce se va ridica între întunerec și lumină, între ignoranță și cultură, între miserie și fericire. Pod, care trecându-l națiunea are să ajungă a și în deplini menirea pe pământ, spre a putea zice cu Alexandri, când Creatorul va cere socoteală Romanilor despre împlinirea misiunei lor: „In lume, Doamne, pe Tine te-am representat".

Pe pragul parlamentului se ivește ceva nou în țară: este o idee, care cere împământenire.

Greu a pătruns ea pe aiurea până la inima statului, până în fața representațiunii naționale, dar România este ospitală. Câte idei mari nu au fost cu râvnă primite în ultimii timpi! Nici acesteia, de sigur, nu i se va refusa intrarea. Ea și intră.

Noua sosită nu apare însă numai ca pură abstracțiune. Ea este încorporată. Are trup, suflet, viață, energie. Se înfățișează sub chip de tinără fată, abia eșită din copilărie.

Un foc intern o conduce, cu putere o împinge înainte, tot înainte . . .

Mai eri juna română trecea esamenele toate la Sorbonna, urma înaltele cursuri la *College de France*, își făcea cu peana-i repede cunoscută renumele trebuitor spre a deveni membra „Societății oamenilor de litere din Francia“, a „Atheneului“ și a „Societății de științe, arte și litere din Paris“, spre a primi „Medalia de aur“ pentru „Publicațiuni literare și pedagogice“. Mai eri tot în Paris i se tipărea de către „Societatea pentru cultura poporului“, pe spesele societății, opul „Organizarea învățământului fetelor în România“, ca să se răspândească zicea raportul celebrului pedagog D. Amyot, în Francia folositoarele idei ce acel op conține. Acum însă causa din care și-a făcut scopul vieții o readuce în patrie.

Entusiasmul causei sale îi dă curaj, îndrăsneală. Indrăsneală și o nespusă naivitate.

Pare a nu-și da seamă, că prin ideile adunate în occident aduce țării sale o comoară, un talisman, menit a-i schimba fața, atât de naiv și modest se presentă în camera legislativă română, în mână cu un voluminos manuscris și cu o scurtă petițiune.

Ajunsă în mijlocul sălii de desbateri, tinăra damă e încorjurată de deputați cunoscuți, cari o conduc la loja diplomatică deșeartă, unde petițiune și manuscris i se iau din mână.

Frunzărite câteva momente de către următorii deputați: frații N. și C. Crezzulescu, C. Negri, C. A. Rossetti, general Florescu, principii Gr. Brancovanu și Gr. Sturdza, hârtiile se remit lui C. Nicolescu, fost efor al școalelor și actual questor în parlament, care le depune pe biuroul presidial.

Sună 12 ore. In cameră se face apelul nominal. Deputații își iau locurile. Mitropolitul țării *Nifon* ocupă fotoliul de prezident. Ședința s'a deschis.

La ordinea zilei este pusă *petițiunea dșoarei Constanța Dunca*. I se dă cetire

Petiționara cere *țării pentru țară*:

I. Invățământ obligător și gratuit pentru întreaga națiune.

II. Reorganizarea fundamentală a învățământului de fete.

III. Pentru fete școale speciale de toate gradele.

IV. Admisiunea femeilor la catedrele școalelor de fete.

V. Introducerea pedagogiei ca *studiu obligator* în toate școalele de fete.

VI. Școale normale pentru formarea de institutoare și profesoare.

VII. Școale feminine de arte și de meserii.

VIII. Orfelinate pentru fete cu anecsate școale profesionale.

IX. Invățământul fetelor pus sub supravegherea femeilor.

Pe lângă petițiune este alăturat un proiect detailat de „Organizare a învățământului de fete“.

La finea lecturei se scoală deputatul *Ioan Brătianu*, cere și obține cuvântul.

Cu voce răsunătoare, cu pătrunzătoare cuvinte propune:

„Luarea chestiunii în desbatere de *urgență*“.

Și acum iată momentul ce face din ședința corpului legislativ din 7 Februarie 1863 un luceafer, o zi de fală, zi istorică, zi rară în analele națiunilor:

„*Urgența este votată de toți mandatorii țării în deplină unanimitate*“.

In discuțiunea ce urmează se hotărește a se numi o comisiune de trei membri a parlamentului, spre a studia și raporta asupra proiectului presentat.

Comisiunea se compune din: Iancu C. Cantacuzin, fost ministru, Zizin Cantacuzen, un erudit din Moldova și Costachi Nicolescu, fost efor al școalelor.

In sală se mai propune *raport de urgență*. Urgența e pusă la vot:

„*Unanim e votată și astă urgență*“.

Astfel cu entusiasm a fost primită „Ideea învățământului obligator“ de aleșii țerii, de boerimea română, mare și mică, de întreaga aristocrație de nume, de avere și de cultură. Astfel cu grăbire s'a chemat poporul întreg și viitoarele generațiuni la ospățul egalisator, la banchetul civilisațiunii.

Puține zile mai trecură și aprobătorul raport apare în cameră. E luat la cunoștință, desbătut, și iarăși *în unanimitate* primit și trimis de urgență guvernului spre studiare și aplicare.

In decurgerea aceluiaș an ministrul *Tell*, ascultând înaltul consiliu de instrucțiune, reorganiză în învățământul feminin tot ce legile timpului permiteau a se organiza.

Totodată consiliul de stat fu însărcinat cu alcătuirea unui *proiect de lege* reorganizator a *întregului învățământ public și privat*.

Domnului Bozianu, membru al acestui înalt consiliu i se încredințează organizarea *învățământului superior*, dlui George Costaforu a celui *secondar*, iar în sarcina dlui Petre Poenaru, ultimul efor școlar al vechiului regim, cade organizarea *învățământului primar și a învățământului de fete. Totul pe basa învățământului obligator și gratuit.*

Caută să mărturisesc, că în astă lucrare consilierul de stat a fost ajutat — oficios — de dșoara Constanța Dunca, și oficial inspirat de „proiectul său de organizare a învățământului de fete“, aprobat și de camera legislativă și de ministerul de instrucțiune publică.

Prin lovitura de stat Cuza-Cogălniceanu din 1864, noul proiect școlar elaborat de guvern devine *lege, și lege devine învățământul obligator pentru tot Românul.*

Astă capitală revoluțiune pacinică deci nu s'a efeptuit, ca în multe alte țeri, pe prețul luptelor sau a vărsării de sânge, ci din *inițiativa aleșilor țării, a camerei legislative.*

Cuvenit e deci, cred eu, domnilor redactori ai ziaristicei române, ca domniile voastre, cu ocasiunea împlinirii de 50 de ani dela acest *memorabil eveniment*, să binevoiți, sau prin publicarea *adevărurilor* sus citate, sau prin mijloace ce aflați mai potrivite să-l aduceți la cunoștința poporului, generațiunii presente, care din justă recunoștință s'ar alipi mai străns de conducătorii săi. Știți bine, că *unirea* face *puterea*, iar puterea luminată duce departe, departe.

Cu înaltă considerațiune și sincere sentimente de colegialitate:

(Viena, Februarie 1913).

Constanția de Dunca-Schiau.

Dela sate.

Prelegeri cu schiopticonul prin comunele de pe lânga Fagaraș

Comuna Luța din tractul protopopesc al Făgărașului, înainte cu vre-o cinci ani, a făcut o norocoasă alegere de preot. Și-a ales atunci un adevărat păstor sufletesc, în persoana părintelui Valeriu Literat. Nu voesc să mă estind asupra calităților personale ale acestui bun părinte, ci voiu enara vre-o câteva din faptele sale cu adevărat frumoase, pe cari în scurta sa activitate le-a săvârșit spre binele și folosul poporului. Fac lucrul acesta, ca să poată lua exemplu și alți păstori sufletești, cari având o mică turmă, ca cea din Luța, nu au curajul să înceapă nimic, ci nobilul imbold, ce trebue să esiste în fiecare preot, și-l înăbușesc cu credința, că fiind puțini, nu poți face nimic cu ei.

Comuna Luța abia are vre-o 60 familii, cari nici materialminte nu stau prea bine, totuși între aceste familii păr. V. Literat prin sirguința sa a putut afla 12 bărbați, cari s'au inscris membri ordinari la Asociațiune, formând astfel o agentură, în urma cărei fapte a dobândit o frumoasă bibliotecă, din care poporul în lungile sări de iarnă, — în loc să înghită beutura jidanului, sleindu-și punga și sdruncinându-și sănătatea, soarbe sămânța științei dătătoare de viață unui popor.

Prin zelul său s'a înființat o „Insoțire de credit“, care deși nu va putea arăta prea mari dobânzi materiale, va arăta cu atât mai multe rezultate morale. Insoțirea de credit s'a înființat cu scopul măreț, ca din profit să se ajutoreze școala confesională, a cărei existență numai părintelui Literat este a să mulțami. Școala din cauza edificiului necorăspunzător și din cauză, că salarul înv. nu era asigurat, a fost amenințată în diferite rânduri cu închidere; ba forurile administrative făcuseră pașii necesari pentru înființarea unei școale comunale.

Dar în urma zelului păr. Literat s'a renovat edificiul școlar și forurile administrative au trebuit să-l recunoască de corăspunzător. Apoi a făcut cu poporenii împreună tot ce le-a stat în putință și în privința salarului înv., și astfel după multe ciocniri avute cu forurile administrative, școala confesională a putut fi salvată.

In decursul activității sale, cu conlucrarea înv. Iosif Ludu, a aranjat mai multe producțiuni teatrale cu frumosul scop, ca din venitul acelor producțiuni să se pună bază unui fond, pentru procurarea unui schiopticon pe sama bisericii. Anul acesta zelosul preot și-a ajuns scopul, procurând un schiopticon, cu care după ce a ținut o frumoasă prelegere poporenilor săi, și-a întins cercul de activitate și asupra comunelor vecine. A ținut frumoase prelegeri în comunele Hurez, Beclean și Dridif, având luate în plan toate comunele mai apropiate și voind ca în modul acesta să împărtășească de bogatele sale cunoștințe cât mai mulți doritori de lumină. Prelegerea ținută în fiecare comună a cuprins aproape toate momentele mai însemnate din viața Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, dela zămislire și până la înălțarea la cer.

Influința binefăcătoare a astorfel de prelegeri asupra poporului este de mare valoare, mai ales acum, când ideile scălciate aduse de unii oameni, foști prin America, au început a roade la rădăcina marelui pom al credinței.

Dee bunul Dzeu neamului nostru mulți preoți ca părintele V. Literat! *G.*

Conferențele învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu prescrisele din Regulamentul referitor la conferințele învățătorești § 13, convoc și declar de convocați pe învățătorii și învățătoarele gr. or. române din protopresbiteratul tractului *Sighișoara* la conferința tractuală pe Joi 28 Februarie a. c. st. v. 9 ore a. m. ținândă în edificiul școalei noastre din Sighișoara, cu următoarea

Programă:

1. Deschiderea conferinței.
2. Designarea notarilor, a comisiunei permanente tractuale și a verificatorilor.
3. Tema: „Dumnezeu întreit în fețe, din catehism, temă practică pentru clasa IV. de învățătorul Nicolau Oltean din Boiul mare.
4. Tema: „Disciplina școlară“, temă teoretică, de învățătorul Aurel Popa din Sighișoara.
5. Tema: „Poziția, suprafața și apele comitatului Târnava mare“, temă practică pentru clasa a III-a din Geografie, lucrată și propusă de învățătorul Cornel Mircea din Criț.
6. Propuneri.
7. Incheierea conferenței.

Sighișoara, 26 Ianuarie 1913.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Cronică bisericească.

Istoricitatea persoanei lui Isus Hristos și importanța sa pentru prezent

Lupta pentru creștinism și însemnătatea ei cu privire la viața actuală a omenimei începe a lua iarăși o fază nouă. Cu deosebire în Germania cele două direcțiuni, cari sperează să stâmpere setea religioasă a poporului și fără ajutorul creștinismului, *monismul* și *noul budhism* — acesta în forma dată de *Hartmann* — s'au înțeles să răpună mai întâiu pe dușmanul lor comun, creștinismul, în forma practicată din partea teologiei protestante. Ele purced astfel, că voesc să tragă numai consecventele din aceea ce protestantismul a esprimat cu privire la creștinism și la tradiția bisericească. Lupta nu devine însă mai ușoară și mai puțin vehementă, fiindcă teologia protestantă nu e crutață de reproșul neonestității.

Dintre moniști a combătut istoricitatea dzeescului Mântuitor *Kalthoff* din Brema, continuând astfel mai departe metoda școalei din Tübingen. La evanghelici vedea el, pretutindenea numai tendințele și curenții unei comunități reformatorice iudaice — stoice.

El pleacă dela teoria istoriei ecumenice, eschide însă din istorie pe toți oamenii mari și toate mișcările le reduce la necesitățile massei, care apoi însași își creiază eroii săi.

Opoziția învățăceilor lui *Hartmann* contra teologiei moderne este acum și mai vehementă. Dupăce măiestrul însuși, — nu cu mult înaintea morții — edase pentru a douaoară critica sa asupra Evangheliei lui Isus sub titlul „*Creștinismul Testamentului nou*“ (*1906*), — îi urmară învățăceii săi, mai întâiu *W. Schnehen* cu un pamflet contra „cultului modern al lui Isus“ și apoi *Arthur Drews*, cu afirmațiunea, că Hristos ar fi numai un fel de mit. Drews abia a făcut cercetări temeinice, cartea lui — partea cea mai mare — este o compilație după doi scriitori americani, cari credeau a fi descoperit date despre un „Isus antecreștin“ și despre un „Creștinism păgânesc“, precum și după deosebite presupuneri ventilate mai înainte. La acestea adauge apoi propriile sale speculațiuni mitologice. Așa d. e. Asclepios e pus alăturea cu Chaleb din Test. Vechiu, Petru cu Proteus, Mielul lui Dzeu — Agnus Dei cu Agni, zeitatea focului la Perși, — schimbări de cuvinte, cari ne reamintesc cele mai *slabe categorii* de artă etimologică ale cercetărilor pe terenul istoriei religionare din timpurile diletantismului străvechiu.

Această carte abia ar fi produs oareșcare impresie, decumva autorul ei, sub egida societății moniste, n'ar fi cutreerat întreagă Germania ținând prelegeri, cari fiind apoi răspândite prin curentul ostil creștinismului și mai ales bisericii în păturile largi ale poporului, ajung la oareșicare importanță.

Direcțiunea ortodoxă a teologiei protestante, simțind pericolul ce o amenință din partea monismului și a noului budhism, a început o luptă aprigă contra lor, deși starea faptică a lucrului e atât de inofenzivă, încât literatura strict științifică abia se ocupă cu aceste cărți, doar atât de puțin, precum se adresează știința medicală prin combateri științifice contra metoadelor aventurioase de vindecări, cari vor mai fi încă aplaudate și vor afla crezământ.

Ce avem noi de a răspunde contrarilor? De ce ținem noi atât de mult, că Isus Hristos este nu numai o personalitate istorică, ci și *Dzeu adevărat* și ca atare ne înfățișează ființa creștinismului? De ce predicăm noi omului din veacul al XX, că în el își are sediul cel mai sublim ideal, care poate stâmpăra dorința lui cea mai ferbinte după Dzeu, pe care nici metafizica și nici științele naturale, nici speculațiunea și nici cugetarea n'o poate satisface și stâmpăra?!

Mai întâiu este dovedit în general, nu numai teza, că Cuvântul lui Dzeu, prin care s'a creat lumea, s'a făcut și Mântuitorul acestei lumi, luând trup omenesc și astfel a fost întemeietorul creștinismului, — ci în mod nepărtinitor se poate constata și *conținutul învățăturilor sale*. Putem urmări *tradiția creștină*, începând cu *timpul apostolic*, decând Test. Nou esistă în forma sa de acum.

Nu numai *esența cuvintelor Mântuitorului* sunt mărturisite în această tradiție, ci și *epistolele* sfântului *apostol Pavel* sunt amintite din partea ei. Din acestea, prima către Corinteni, și epistola către Romani, chiar și cea către Evrei, e amintită cel puțin în epistola lui Clement Romanul scrisă cam pe la a. 100 d. Chr.

Contra autenticității epistolelor lui Pavel se induc motive interne, dar fără putere distructivă, — deoarece *pentru ele* vorbește nu numai extraordinara lor originalitate și autenticitate neinventabilă, ci înainte de toate *conținutul teologic* și *bisericesc*, care nu poate fi transpus în secolul II. In epistolele lui Pavel este dovedit Iis. Hr. în general, nu numai ca Dzeu, ci și ca om, născut din sământa lui David și din Fecioara Maria, ca Judeu „supus legii ca pe cei de sub lege să-i mântuiască“, fiind răstignit și apoi înviind din morți, ci Pavel cunoaște și pe frații[*] lui Is. (I. Cor. 1,5.), cu deosebire pe fratele său Iacob.

Drews se opintește spre a prezenta pe acești frați ca „frați ai sectei“ lui Isus. Insă Iacob este numit „fratele Domnului“ (Gal 1,18) spre a putea fi deosebit de celalalt Iacob fratele lui Ioan. Atât de sigur este dovedit Isus Hr. la Pavel, încât până acum toți ceice neagă istoricitatea lui, au trebuit să declare de neautentice toate epistolele aceluia. Drews a întrelăsat aceasta, dar chiar de aceea poziția lui nu se putea susținea. Cuvintele lui Isus sună pretutindenea în epistole, deși nu este el citat în tot locul. Inainte de toate este important, că la Pavel chiar în locurile cele principale să află conținutul esențial al cuvintelor lui Isus: „Unul va purta sarcina celuialalt“ (Gal. 6,2); „Toată legea e împlinită prin iubire către Dzeu și către deaproapele“. Aceste cuvinte ale Domnului, le-a citat Pavel la locuri de frunte în epistola sa către Romani (13,8.), iar acolo unde dezvoaltă pretenziunile sale morale, aplică cuvintele lui Hristos despre iubirea dușmanilor. Deci acesteia-i corespunde pe deplin aceea ce cunoaște Pavel despre ființa și caracterul lui Isus: abnegațiunea și devotamentul său (Rom. 15.2), blândeța și bunătatea sa (2 Cor. 10,1), iubirea și umilința sa (Fil. 2,5)

Din locurile induse, cari conțin numai momentele principale se poate vedea evident că am ști destul despre Isus Hristos chiar la caz că n'am fi în posesiunea Evangheliilor. Dacă acestea ne înfățișează atât de evident icoana ce o are Pavel despre Hr., atunci aceasta este un argument pentru *bunătatea și autenticitatea tradițiunei noastre.*

Contra acestei tradițiuni se obicționează mai departe, că *scriitorii* necreștini din timpul acela nu *amintesc* despre Hristos și astfel nu-i dau nici o importanță. E drept, că nu toți scriitorii contimporani amintesc despre el, dar e fapt constatat că cei mai renumiți dintre ei o fac aceasta în cărțile lor de istorie, îndatăce istoriografia romană e necesitată de a se ocupa cu creștinismul. Așa de es. *Tacitus* la istorisirea despre arderea Romei amintește de creștini, cari ar fi periculoși statului și zeilor, fiindcă se fereau de a jertfi acestora.

Asemenea și *Iosif Flavu*, istoriograful iudeu de pela an. 90, amintește de „*Cres-*

---

[*] La Judei verii primari se numeau *frați*.

tus", adecă Hristos, ocupându-se de el şi de persoana lui. Dacă o face aceasta cu oarecare rezervă, la tot cazul ca-şi avea motivele sale. In general el retăcea creştinismul, deşi nimenea nu neagă, ca pe timpul acele creştinismul deja a jucat un rol important. Dar felul cum vorbeşte acest scriitor despre Ioan Botezătorul, numindu-l filosof grecesc, arată că acest apologet al persoanei sale şi al poporului său, numai pe lângă precauţiune este a se întrebuința.

Cei mai mulţi dintre scriitorii de atunci ce puteau ei oare şti despre Galileanul, care vestise învăţătura sa celor săraci şi umiliţi, care s'a umilit pe sine până la „moartea crucii"! Cum s'ar fi mai interesat ei deci de un astfel de „rabbi", care învăța cutrierând oraşele şi satele Palestinei în toată simplitatea, care însă avea toată puterea.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Zi de serbătoare în Arad. Mercuri, săptămâna trecută, s'au împlinit 10 ani, decând P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* a fost ales din partea sinodului eparhial electoral din Arad cap al diecezei pe care o conduce. Din acest prilej în catedrala din Arad a pontificat însuşi P. S. Sa, cu asistenţă aleasă, iar după sevârşirea serviciului divin, înaltul Prelat a primit urările de bine ale credincioşilor sei şi anume: ale consistoriului, ale corpului profesoral dela seminar, ale comitetului parohial, ale elevilor seminariali etc. Dorim şi noi, ca serbătoarea de Mercuri se formeze pentru P. S. Sa Episcopul Aradului izvor de nouă putere pentru împlinirea înaltei sale misiuni, cu zel şi înţelepciune, ca până acuma.

*

Cursurile „Asociaţiunii". In faţa unui public număros şi-a desvoltat domnul Dr. *Silviu Dragomir*, profesor seminarial, Duminecă la orele 5 d. a. în sala muzeului „Asociaţiunii", conferenţa despre *„revoluţia iobagilor români dela 1784*, prezentând pe conducătorii acestei mişcări agrare şi fapturile lor în lumină adevărată istorică. A vorbit apoi frumos domnul profesor *Dr. Emil Precup* despre diferitele soiuri ale *poeziei poporale*, product al geniului poporului român. Duminecă în 23 Februarie va vorbi domnul *Dr. A. Crăciunescu*, profesor seminarial, despre „trecerea dela păgânism la creştinism" şi domnul *Dr. S. Dragomir* despre „revoluţia luptătorilor pentru naţionalitate". Inceputul la orele 5 d. a. Preţul de întrare 30 bani. Pentru studenţi 10 bani.

*

Procesul lui Désy. Procesul intentat din partea ministrului-prezident *Lukács*, fostului secretar de stat şi acum deputat kossuthist *Désy Zoltán*, pentru calomnie (i-a spus că e *panamist!*), s'a pertractat Luni şi Marţi la tribunalul din Budapesta. Acusatul a fost declarat *vinovat* şi a fost pedepsit cu o lună închisoare şi 400 cor. amendă.

*

Şi-a retras demisia. In urma insistenţelor puse din partea mai multor colegi, cum şi în urma faptului, că comitetul său electoral i-a votat încredere, domnul *Emil Neugeboren*, deputatul Sibiiului, şi-a retras demisia şi remâne şi pe mai departe deputat al Sibiiului în dieta ţării.

*

Rescumpărare. Domnul *Parteniu Cosma* directorul „Albinei", îşi rescumpără felicitările de ziua onomastică, dăruind 20 cor. şcoalei de industrie a reuniunii femeilor române din Sibiiu.

*

De pe câmpul de răsboiu nu a sosit nici o ştire mai însemnată. Să pare că beligeranţii sunt obosiţi şi istoviţi şi nu cutează să se apuce de o luptă decizătoare. Intre România şi Bulgaria decurg pertractările pentru rectificarea graniţii şi se afirmă, că cu bune prospecte de succes.

*

Concertul Dnei Lucia Cosma. Anunţăm cetitorilor noştri, ca în 28 Februarie a. c. în presara balului aranjat de tinerimea română din Sibiiu, Dna Lucia Cosma va da un concert în favorul „Reuniunei femeilor române" din loc. Dna Lucia Cosma e îndeajuns cunoscută la noi ca artistă: Are glas sonor şi curat ca argintul; e stăpână deplină peste voce; nuanţează şi pune fineţă în interpretare: O artă din care se desface o notă de distincţie aristocratică. Cel mai frumos preludiu pentru balul tinerimii din Sibiiu. Indemnăm publicul să participe în număr cât se poate mai mare la aceste seri de sărbătoare.

*

Indreptare. In fruntea numărului de astăzi al ziarului nostru s'a tipărit cu greşeală „Marţi, 7/20 Februarie". *Să se cetească* „Joi, 7/20 Februarie".

*

Admoniare. Locuitorii de pe teritoriul oraşului Sibiiu, în restanţă cu dările publice de pe anul trecut, cum şi de pe primul quartal al anului curent, sunt provocaţi să-şi achite datoria în curs de 8 zile dela aceasta admoniere, căci în cas contrar, fără a li se mai trimite o altă admoniare specială, se vor încassa dările restante pe cale execuţională dela ei.

*

† Preoteasa Maria Purdean, n. Marchiş, a decedat Mercuri în 12 Februarie 1913, dimineaţa la 9 oare, şi a fost înmormântată în cimiterul bis. gr. orientale din Gârbou, Sâmbătă în 15 Februarie. Odihnească în pace!

*

Omor. In Viena a fost ucis Marţi, în gara de nordvest, deputatul *Franz Schuhmeier*, un fruntaş al partidului social-democrat, cu un glonţ de revolver, descărcat asupra sa de muncitorul creştin-social Kunschak, care a fost imediat arestat. La înmormântarea lui Schuhmeier au participat peste 500 mii de oameni. Motivul omorului ar fi fost ură personală şi răsbunare.

*

† Alexandru Djuvara, fost ministru, fruntaş distins al partidului naţional liberal din România, a decedat Vineri în Bucureşti şi a fost înmormântat eri, Marţi, cu solemnitate mare.

*

Gimnaziu slovăcesc. In oraşul Stara Pazova din Croaţia se va înfiinţa un gimnaziu slovăcesc. Este prima şcoală secundară în Croaţia, în care limba de propunere este cea slovăcească.

*

Tablou preţios. Din galeria de tablouri a lordului Border în Newyork s'a vândut o pânză de *Rembrandt*, reprezentând pe Lucreţia, pentru suma de 130 mii dolari.

*

Misiune rusească în România. Ziarul *Ruscoe Slovo* scrie, că ţarul va trimite earăşi o misiune specială la Bucureşti. Misiunea aceasta va aduce daruri bogate, destinate de suveranul ruşilor pentru ministrii români şi pentru toţi demnitarii curţii, cari au participat la festivităţile împreunate cu primirea marelui duce Nicolae şi cu predarea bastonului de mareşal pe seama regelui Carol.

*

Ofiţeri francmazoni. Ministrul de răsboi belgian a dat un ordin, în care ofiţerii sunt provocaţi să părăsească logele francmasone, căci la din contră vor fi destituiţi. Numeroşi ofiţeri au declarat, că nu se supun ordinului dat de guvern, deoarece zic oiţerii, însuşi regele Leopold fusese francmason şi mulţi alţi domnitori sunt şi astăzi membri ai logelor amintite.

*

O vorbire importantă. Rectorul universităţii vieneze, profesorul Weichselbaum, a ţinut Dumineca o prelegere pentru studenţi, vorbind despre obiceiul de a consuma băuturi alcoolice. Oratorul constată, că alcoolismul face mari stricăciuni în toate păturile sociale, alaturi de tuberculoză. Cu ajutorul proiecţiunilor de schiopticon şi a tabelelor arată înrăuririle molesitoare chiar şi în cazuri, când alcoolul se consumă cu moderaţiune. In institute de alienaţi, 70 procente dintre bolnavi aparţin alcoolicilor. Rectorul universitar pledează pentru abstinenţă totală, deoarece „cumpătarea" este e noţiune foarte elastică, şi în sfârşit toţi băutorii sunt la început — cumpătaţi. Apelând la tinerimea academică, învăţatul profesor spune că tocmai persoanele din clasa intelectuală trebue să servească drept datătoare de pilde bune, căci clasa cultă este responzabilă pentru viitorul fiecărui popor.

*

Bal în Alba-Iulia. Damele române din Alba-Iulia invită la Balul costumat, care se va aranja Duminecă în 2 Martie n. în sala redutei orăşeneşti din loc. Inceputul precis la orele 9 seara. Preţul de întrare de persoană 4 cor., de familie 10 cor. Pentru dame costumul naţional este obligator. Venitul curat se va da în părţi egale „Fondului ziariştilor români" şi Corului local.

*

Coroane eterne. In loc de cunună peritoare pe cosciugul mamei sale *Rafila Opriş n. Hadăr*, decedată în Armeni, fiul său dl *Moise Opriş*, presidentul Insoţirii Raiffeisen de acolo, a dăruit: 10 cor. la „Fondul ziariştilor români"; 5 cor. la fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace" şi tot 5 cor. la Fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriaşilor români sibieni. Odihnă vecinică răposatei şi mângâiere celor în viaţă!

*

Mulţămită. Dl Dr. Nicolae Popa din Brăila a colectat pentru biserica din Telechirecea, comit. Făgăraş, următoarele sume: Dr. N. Popa 10 lei, Mircea Popa 2 lei 50 bani, C. Pana 10 lei, C. Cavilio, C. Niculau, V. Niculau, N. Cojocariu, câte 4 lei, Nae St. Mihalca 5 lei, Radu Ionescu, G. Vasile, câte 2 lei, N. Popescu 1 leu, Costi Nicolau, Elena Nicolau, Elena Herescu, câte 2 lei, G. Eremie 20 lei, A. Pana 5 lei, Dr. Nic. Popa plus 50 bani, laolaltă 80 lei, sau 73 cor. 60 fil. In numele parohiei aducem mulţămiri. Telechirecea, în 10 Ianuarie 1913. Iosif *Marta* preot. Candid *Chiuşdea*, epitrop.

*

Pentru ziua numelui. La convenirea socială a Reun. meseriaşilor sibieni următorii au dăruit din prilejul onomasticei la Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, şi anume: Ioan Radu, măcelar, Ioan Ignaton, dir. cor. Ioan Buga, funcţ. la banca de asig., Ioan Mărgineanu, lăcătuş, Ioan Metea maturizant, înv. lăcătuş, Ioan Gheaja, înv. măsar, Ioan Şerban cismar, Ioan Topolog, zidar, Ioan Moldovan, zidar, Ioan Limpede pantofar, Ioan Borşa, căciular, Ioan Işan, paracliser, Ioan Solomon, Ioan Mailat şi Ioan Florescu, serg. majori, Ioan Pinciu, Ioan Marcu, Ioan Feldiorean Ioan Pleşa, culeg. tipografi, Ioan Coşa, calfă de prăv., Ioan Vasiu, calfă de libr. fie-care câte 20 bani; Ioan Baciu, pantofar, Ioan Balu propr., Ioan Precup, contabil, câte 30 bani, Ioan Sever Petraşcu, Ioan Moldovan, sodal cismar, câte 40 bani, Ioan Jurcoiu, notar (Răşinari), 50 bani, Ioan Petraşcu, croitor, Ioan Coman, lăcătuş, câte 1 cor., apoi George Săsărman, pantofar, soţia sa Maria şi copiii Victoria şi Traian, câte 25 ban =1 cor; George Miclea, soţia Paraschiva şi copiii lor Viţa, George şi Elena, câte 20 bani=1 cor.

Cărţi şi reviste.

Românul Târnăvean este titlul unui nou ziar românesc, care apare lunar în Diciosânmărtin. Cum vedem din numărul prim, primit la redacţie, e întocmit anume pentru trebuinţele poporului român din comitatul Târnavei mici. Abonamentul 1 cor. 50 fil. pe anul întreg. Ii dorim viaţă lungă.

*

Viitoriul. Am primit numerii 1-6 din „*Viitoriul*", revistă bisericească şi didactică. Are un cuprins bogat şi de interes pentru preoţime. Revista apare sub conducerea dlui *D. G. Boroianu*, ca director. Prim redactor e *V. Oiaga.* Abonamentul 6 lei pe an. Administraţia: Bucureşti, Str. Negustori 19.

*

Din Fluieraşul, escelenta revistă ilustrată pentru copii, am mai primit la redacţie numărul 8 şi numărul 9. Cuprinsul lor e plăcut la cetire şi instructiv. Micii cărturari le vor fi primit cu aceeaşi bucurie, ca pe celelalte. Revista apare în Bucureşti, de două ori pe lună. Abonamentul face 6 lei pe an. Redacţiunea şi Administraţia: Bucureşti, Strada Oţetari, numărul 6.

*

Revista Teologică, nr 2 din 15 Ianuarie 1913 cuprinde: Protopopiatul unit la Braşov, de I. Lazar. Există o vieaţă viitoare? după F. Thomas, de D. Cornilescu. Principiile ortodoxiei, trad. de I. Belcuţă. Să cetim sf. Sriptura, de A. Popovici. Predică la Dumineca Vameşului şi a Fariseului, de Dr. I. Felea. Mişcarea literară, de N. B. Cronică bisericească culturală. Tipicul cultului religios. — Abonamentul 10 coroane pe an. Adresa: *Dr. Nicolae Bălan*, redactor şi profesor seminarial, Sibiiu, Strada Reissenfel nr. 11.

*

Candela, foaie bisericească literară, nr. 2 din Februarie 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filosofic, de Dr. Ştefan Saghin. Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Predică la sf. Trei ierarhi, de V. Percec. Evoluţionismul şi depravaţianismul, de V. Simiganoschi. Tratatul s. Atanasie, de Dr. S. Puiul. Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. — Abonamentul 8 coroane pe an. Redacţia şi administraţia se află în reşedinţa arhiepiscopală din Cernăuţ.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*" Nr. 7 din 1913, cu următorul cuprins: Vasile Stoica: Ion Anestin, articol. Elena Farago: Schiţă, poezie. I. Dragoslav: Sacu lui Bumbac, poveste. C. Cosmin: Aduce vântul.., poezie. D. Tomescu: Săptămâna literară. N Crainic: In cimitir, poezie. G. B.: Quadratus şi a luat crucea sa, schiţă. Liviu Marian: Eternul joc, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: I. C.: Un jubileu rar. S. B.: Entuziasm târziu. R. M.: Restaurantul din Vestminster. Cărţi primite la redacţie. Scrisori dela redacţie; ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Les revendications de la Roumanie, par *I. G. Bibicescu.* Bucureşti 1913. — In legătură cu evenimentele recente din Balcani, scrierea dlui Bibicescu, excelent motivată, se ocupă cu revendicaţiunile României. Reasumând un studiu apărut în limba română, autorul broşurii franceze dovedeşte pe temeiul documentelor, că România nu cere decât dreptul său consacrat în mare parte prin tratatul dela Berlin şi prin interese ce nu sunt numai ale sale, ci ale Europei întregi.

*

Pocăiţii, cuvântări bisericeşti asupra aşa numiţilor pocăiţi (adventişti, nazarineni), de *Dr. Nicolae Brânzău*, paroh în Vulcan. Tipografia Teodor Muntean, instalaţie cu electricitate. Petroşeni, 1913. Un volum de 211 pp. Preţul 3 coroane.

*

Şezătoarea Săteanului nr. 1 din Ianuarie 1913 cuprinde: Pe drumul unui nou an. Spiru C. Haret, de Gh. Dumitrescu. Ultima operă şi cel din urmă discurs al lui Haret. Lucruri de nimic, de Ion Slavici. Deşteaptă-te române, de D. Teleor. Nu-l vom uita. Diverse. — Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 51. Abonamentul?

*

Vatra Şcolară, redactată de Dr. Vas. Stan şi Dr. P. Roşca, nr. 2 din Februarie 1913 cuprinde: Cătuşi aurite. Analogia între desvoltarea individului şi a speciei, de Dr. Pavel Roşca. Critica sistemului de educaţiune al lui Rousseau, de Dr. Petru Pipoş. Exerciţiu de compunere, lecţiune practică, de Izidor Dopp. Din viaţa şcolară: Monografia şcoalei elementare gr. or. române din Branişca-Bicău, de N. Bembea. Foloasele întrunirilor învăţătoreşti, de Ananie Boldor. Dare de seamă: Studii asupra educaţiei morale şi estetice de G. G. Antonescu, de Dr. P. Roşca. Salarisarea învăţătorilor. Premiul „Andrei Murăşan". Progresele şcoalei în Rusia. Şcoala primară în Olanda, în Japonia etc. — Abonamentul pe an 8 coroane. Adresa: Dr. V. *Stan*, prof. sem., Sibiiu, Piaţa Hermann nr. 4 a.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă comedia „Mein Freund Teddy", iar mâne, Joi în beneficiul cântăreţului *René Sieger* opereta „*Bettelstudent*".

Convocare.

Pe baza hotărârii luate în şedinţa direcţiunii şi în conformitate cu §-ul 44 din statute să convoacă prin aceasta

a XIII-a adunare generală ordinară

a „*Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu*" pe *Duminecă în 23 Februarie n. 1913* la orele 11 a m., în localităţile „*Reuniunii sodalilor români din Sibiiu*" (Strada Brukenthal Nr. 17, etaj), cu următoarea

Ordine de zi:

1. Prezentarea raportului general pro 1912.
2. Cenzurarea şi aprobarea ratiociniilor pro 1912.
3. *Incuviinţarea acvirării (cumpărării) obiectelor întreprinderii de înmormântări (pompe funebre)* şi *în legătură, aprobarea hotărârii direcţiunii referitoare la îndatorirea membrilor de a se folosi la cazuri de înmormântări de aceasta întreprindere a Reuniunii.*
4. Eventuale propuneri independente.
5. Verificarea sumarului adunării generale.

Invităm la aceasta adunare pe toţi membrii Reuniunii noastre.

Sibiiu, 13 Februarie 1913.

Direcţiunea „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu".

Pant. Lucuţa, prez. director. *Victor Tordăşianu*, secretar.

Ajutor unei coriste.

(*Concurs*)

In conformitate cu hotărârea subscrisului comitet se escrie prin aceasta concurs pentru conferirea din venitul curat al „*Convenirii noastre sociale*" din 26 Ianuare c., a unui ajutor de cor. 200, în care se cuprinde şi contribuirea de cor. 100 a marelui binefăcător *Vasile Stroescu*, pentru acea *coristă a Reuniunii* noastre care, *în scopul înmulţirii cunoştinţelor* sale, fie *în cusătorie*, fie *în modistărie*, sau *în tricotaj*, doreşte să *urmeze un curs superior în străinătate.*

Reflectantele la acest ajutor au să-şi înainteze cererile, adresate comitetului nostru *cel mai târziu până la 13 Martie n. c.*, la cari să se alăture câte o *adeverinţă* despre faptul că:

a) au fost sau sunt coriste de ale Reuniunii noastre,

b) că au făcut un curs de cusătorie sau de modistărie, respective de tricotaj

c) sunt primite la un curs de cel puţin 6 săptămâni în străinătate, *d)* în afară de ajutorul din acest concurs mai dispun şi de alte mijloace băneşti, recerute la susţinerea în străinătate.

Concurentele, cari vor dovedi, că în afară de cor, au conlucrat la şedinţele literare şi la celelalte producţiuni publice ale Reuniunii, vor avea întâiătate.

Suma de cor. 100, contribuită de marele Stroescu, beneficianta o va primi la plecare, ear ceealaltă sută după ce va dovedi cu atestat de frecventare că urmează cursul.

Sibiiu 15 Februarie n. 1913.

Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiiu.

Vic. Tordăşianu prezident. *Stefan Ducă* notar.

Economie.

O carte de viierit.

Nu de mult a eşit de sub tipar o carte nouă intitulată *„Cultivarea viei, manuarea vinului, morburile şi vindecarea lor“*, scrisă de *Daniil D. Graur*, învăţător, şi proprietar de vie. Din partea presei cartea s'a bucurat de o primire elogioasă. După-ce însă lucrarea sus-amintită nu prea întruneşte însuşirile, cari i se atribue, aflu cu cale a-mi spune şi eu părerea asupra ei.

Opul tractează un material foarte bogat şi de însemnătate pentru viieri, încât dacă nu ar suferi de anumite greşeli, ar putea aduce frumoase foloase.

Orice op literar trebue să întrunească două condiţii esenţiale: una, forma corăspunzătoare în care trebue să se presinte, ear alta esenţa respective conţinutul, care deasemenea trebue să fie adevărat şi să resiste criticei obiective ştiinţifice.

Opul dlui D. Graur nu întruneşte nici una din aceste două condiţiuni. Limba pe care o foloseşte, e cât se poate de slabă şi denotă un mod de gândire şi de composiţie stilară cu totului străin de cel românesc.

Lucrul se poate esplica în 2 feluri, sau că autorul a studiat în şcoli străine şi a negligat prea mult limba maternă, sau că la scrierea opului a consultat mai mult scriitori străini (maghiari) decât români.

Probabil să fie subversat însă amândouă aceste împrejurări. Vreo-câteva specimene din opul dlui D. Graur, cred că ne lămuresc pe deplin asupra valoarei lui literare.

Deja titlul opului nu sună bine româneşte *„manuarea vinului“*. Dacă ar fi folosit cuvântul *„îngrijirea* vinului“ ar fi fost mai românesc, mai poporal şi nu ar îndrepta gândirea cetitorului la cuvântul unguresc (bor-kezelesé). Şi cuvinte de acestea traduse verbal din ungureşte, cari schimonosesc cu totul limba română sunt multe în op. La pag. 6. polenul dela staminele florilor îl numeşte *colb bărbătesc-himpor* (ung); pag. 7 oltuită-oltott, în loc de altuită. Peste tot terminul literar românesc e „altoiu“ şi „a altoi“, ear nu oltoiu. La pag. 197 eată ce scrie „vinurile prin dospire deschisă, se coc mai iute...“ earăşi unguréscul (a bor érése); pag. 238 vorbeşte despre *„sdrobirea sură“ a vinului*; las' că *vin sur* e un nonsens, — şi espresia aceasta nici nu se foloseşte în literatură, dar şi cuvântul „sdrobirea“ vinului e o traducere fidelă din ungureşte (bor-törése), care abia se va folosi la numirea boalei, de care vorbeşte autorul. Cel puţin eu nu am auzit-o. Dealtfel autorul înţelege sub sdrobire, alterarea coloarei vinului, prin contactul prea mare al acestuia cu treverile resp. cu aerul, când coloarea bate în brun.

O mulţime de provincialisme foloseşte apoi autorul fără a indica şi terminul literar al noţiunilor, prin ceeace îngreunează foarte mult înţelegerea obiectului. Aşa e la pag. 10 ţărfă-ţărină, la pag. 37 mânănţătoare-măruntire, trasul la mamă-botăşire; pag. 180 învăluite-amestecate; pag. 182 putoane (putony, ung) boturi; pag. 188 buclan-butoiu; pag. 190 ocna din jos, în loc de gaura cepului dela bute; la pag. 173 scrie de „îngropare“ cu soluţie de peatră vânătă, în loc de *înpregnare* sau tratare cu soluţie de peatră vânătă.

Greşelile cele mai mari, de cari sufere opul, sunt fără îndoială cele stilare. Un limbaj forţat, nenatural, de multe ori şi din punct pe vedere al sintacsei de dificultat, se resimte în tot opul. Vreo câteva specimene. La pag. 2 alin. 2 autorul vrea să fie popular şi începe astfel „oamenii învăţaţi, după-ce au vězut, că viile cele frumoase de odinioară, cari *împărţiau* atâta dar şi fericire“.

Tot la pag. 2 al. 3-lea eată ce cetim „este însă o mare greşeală la poporul nostru, că lucrurile, cari să *poftesc* la vie, le fac după datina din bătrâni“.

Tot pe pag. 2. alineatul ultim începe „şi fiindcă aceste ţinuturi sunt locuite şi de români, mă îndeamnă a descrie lucrarea viei aşa precum poftesc aceste ţinuturi“.

Construcţii de aceştia bizare se află apoi mai pe toate paginele. Mai găsim şi numiri pocite şi contrazíceri.

La pag. 98 vorbeşte de tăiatul viiei şi'i zice „tunsul de primăvară“. Abia cred să se folosească undeva în locul tăiatului viei numirea aceasta.

La pag. 106 vorbeşte despre un metod usitat la tăiatul viţei şi-l numeşte „tunsul în rudă“. Numirea potrivită e metodul „nuia lungă“. „punte“ sau „cordon“. Puţini cetitori vor înţelege pe autor, având cuvântul, „rudă“ cu totul alt înţeles, decât „nuia lungă“. Tot pe pagina aceasta scrie mai în jos: „după *îndrumarul* dat de Ministru.“ Deasemenea se foloseşte şi „îndrumăciunea“. Astfel de cuvinte cred, că au trecut de mult în domeniul istoriei limbisticei române.

La pag 111 vorbeşte despre metodul de cultură al viţei numit „metodul de cercuire“ şi zice „mlădiţele de pe cercuri le creştem de roadă, iar cele de pe cepuri le creştem de ogor“.

Eu cunosc mlădiţe sau lemne de roadă, lemne de prăsilă şi lemne de reservă. Cele de prăsilă aduc pe anul viitor roadă. Autorul pe acestea le numeşte de „ogor“, fidela traducere a cuvântului unguresc „ugarhajtás“. In alineatul proxim confundă noţiunea „butuc“ cu „trunchiu“, când zice, că toamna se retează cercurile de pe butuci. Cercurile se fac pe trunchiu, nu pe butucul viţei, deci de pe trunchiu se vor şi tăia.

La pag. 112 alineatul al 2-lea descrie tăiatul viţei în anul al 4-lea şi după-ce ne arată, că în anul al 3-lea toamna sunt 3 lemne pe partea de sus a trunchiului, eată cum continuă: „în anul al 4-lea, tăiăm 2 viţe de deasupra de pe cepul din sus de cerc, iar pe cele două din jos le tăiăm în câte 2 ochi“.

Aici se iveşte o lacună în descriere, întrucât autorul nu spune cum e tăiatul în anul al 4-lea primăvara, ci numai toamna, căci altcum nu poate figura cercul în descrierea, ce o face mai sus. Peste tot, tăiatul viţei în toamna anului al 3-lea respective în primăvara anului al 4-lea rămâne la chibzuiala cetitorului, după-ce şi ilustraţiile de pe pagina 113 ne arată viţa numai cu anul al 3-lea şi al 5-lea, ear ilustraţia care ar avea să presinte figura viţei în anul al 4-lea lipseşte cu totul. Aici a făcut o mare greşeală autorul, mai cu seamă că figura respectivă se află în opul, de unde s'a luat ilustraţiile, din motivul că în Ardeal, deci cu deosebire la poporul român, viea să cultivă cu deosebire după metodul acesta. Dealtfel în introducere promite, că va insista mai mult asupra metodului pe care'l *„poftesc* acele ţinuturi“, dar nu se ţine de promisiune.

La pag. 179 alineatul I. vorbeşte despre pregătirea buţilor noue, spre a putea pune vin în ele, şi recomandă a le umplea mai întâiu cu apă rece vreo 2 săptămâni, apoi a le opări cu apă ferbinte şi sodă. Autori competenţi recomandă mai întâiu clătirea resp. opărirea cu apă ferbinte şi numai după aceasta clătirea cu apă rece. E şi natural, deoarece apa ferbinte disolvă mai uşor materiile stricăcioase din lemn. Numai după aceasta se pune apă rece şi se goleşte de mai multe ori spre a se curăţi cât se poate de bine.

La pag. 125 vorbeşte despre peronosporă şi despre modalitatea nimicirii acesteia prin mixtură bordoleză. Aici autorul e cât se poate de confus. Pe pag. 125 scrisă „mixtura se face de un procent, adecă mai slăbuţă, când într'o sută litre de apă punem *1 k'g. de peatră vânăta şi 1 klg. de var netopit (nestins)*“, la pag. 127 alineatul I scrie „la stropitul dintâi folosim mixtură de un procent (*1 klgr. de peatră vânătă şi 2 klgr. de var nestins* la 100 l. de apă). Cetitorul se va întreba, care e adevărul şi unde e sminteala. Eată două aserţiuni cu totului contrare despre acelaş lucru.

Dealtfel adevărul e, că 2 klgr. de var *stâns* se folosesc la 1 klgr. de peatră vânătă, ear nu var nestins. La pag. 126 earăşi afirmă autorul un nonsens, când constată, că dacă e prea multă peatră vânătă, în soluţie, hârtia roşie de lacmus se învineţeşte. Eu ştiu, că dacă e prea multă peatră vânătă, prin urmare e tare soluţia, are reacţie de acid şi atunci hârtia roşie rămâne tot roşie; şi numai dacă soluţia are reacţie de basă, adecă e bună, se învineţeşte hârtia roşie.

Abstragând dela alte multe greşeli mai mici, cu deosebire de formă, eu cred că singură greşeala aceasta îi reduce întru atâta valoarea cărţii dlui D. Graur, încât ea trebue revăzută şi întregită, căci altcum produce numai zăpăceala şi neorientare în cunoştinţele acelora, cari o vor ceti, eventual ar voi să culeagă foloase reale din ea.

Constat, că partea privitoare la îngrijirea vinului e mai bine lucrată şi cu mai multă temeinicie scrisă, aşa, că separat tipărită ar face bune servicii, bine înţeles îndreptând părţile defectuoase.

Dealtfel spre orientarea cultivătorilor de vii români din patria noastră constat, că în timpul din urmă s'a îmbogăţit şi literatura noastră economică din ramul viieritului cu lucrări folositoare. Inv. *N. Iosif* a scris o broşurică mică pentru popor din acest ram, sub titlul *„Vieriul român“* 1906, ear prof. *Nicolau Pop* a scris *„Sădirea şi cultivarea viei“*, 1908, cea dintâiu pentru popor, a 2-a pentru cărturari, ambele superioare opului dlui D. Graur, atât ca limba tehnică, cum şi ca claritate de idei.

Ioan Oţoiu
prof. seminarial.

„CASSA DE PĂSTRARE ÎN MERCUREA“, societate pe acţii.

130/1913.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului **„Cassa de păstrare din Mercurea“**, societate pe acţii, sunt convocaţi la

a XV-a adunare generală ordinară,

care se va ţineà **Duminecă, în 16 Martie st. n. 1913, la 2 ore p. m.**, în localul din Mercurea al institutului cu următoarea

Ordine de zi:

1. *Deschiderea adunării, numirea notarului, a doi scrutinători şi alegerea a 2 verificatori ai procesului verbal.*
2. *Raportul direcţiunii, bilanţul anual şi raportul comitetului de supraveghiare.*
3. *Aprobarea bilanţului pe 1912, distribuirea profitului curat şi votarea absolutorului.*
4. *Fixarea preţului marcelor de prezenţă pentru membrii direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare.*
5. *Alegerea a 2 membri în direcţiune pe 5 ani.*

Întrucât nu va fi de faţă, respective reprezentat numărul recerut de acţionari la adunarea generală din 16 Martie, în sensul §-ului 20 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţineà în 23 Martie st. n. 1913, cu aceeaş ordine de zi, la timpul şi locul indicat.

Domnii acţionari, cari voiesc să ia parte cu vot decisiv la adunarea generală sunt poftiţi, în sensul §-ului 17 din statute, să depună cu 48 ore înainte de adunare acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora pe cari îi reprezintă, precum şi documentele de plenipotenţă **la cassa soc**ietăţii noastre, eventual până în 11 Martie st. n. a. c., la cassa institutelor «Albina», Sibiiu, «Cassa de păstrare (reuniune)», Sălişte şi «Brădetul», Orlat.

Mercurea, la 16 Februarie 1913.

(44) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa.		K f
Cassa		31,520·40
Cambii		403,372·—
Cambii cu acoperire hipotecară		289,663·—
Imprumuturi hipotecare		208,996·—
Obligaţiuni cu cavenţi		299,419·—
Conturi-curente debitoare		255,123·82
Efecte		89,820·—
Depun. fondului general de rezervă		68,485·10
Depun. fondului de binefaceri	7,754·12	
Imprumut din fondul de binefaceri	4,000·—	11,754·12
Depunerile fondului de penziuni		7,874·28
Casa institutului, magazia cu pivniţa şi alte realităţi de vânzare		162,810·98
Mobiliar	3,826·11	
după amortizare de	426·11	3,400·—
Diverse conturi debitoare		2,994·51
Interese de reescont	1,161·58	
Interese dela efecte	3,421·21	
Interese restante	7,182·87	11,765 66
		1.846,998·87

Pasiva		K f
Capital societar		300,000·—
Fond general de rezervă	68,485·10	
Fond special de rezervă	29,817,48	98,302·58
Fond de binefaceri		11,754·12
Fond de penziuni		7,874·28
Depuneri spre fructificare		1.185,895-88
Reescont		73,156·—
Cont-curentul creditorilor		110,648·76
Dividende neridicate		336 —
Diverse conturi creditoare		14,211·32
Interese anticipate pro 1913		11,460·65
Profit curat		33,359·28
		1.846,998·87

Contul Profit şi Perdere.

Debit.		K f
Interese:		
pentru fondul general de rezervă		2,727·72
pentru fondul de binefaceri	323·67	
pentru fondul de pensiuni	336 37	
pentru depun. spre fructificare	53,317·58	53,977·62
pentru reescont		3,965·92
Spese:		
salare şi bani de cvartir	11,640·66	
marce de prezenţă	928·—	
chirie, imprim., registre, porto etc.	5,246·74	17,815·40
Contribuţiune:		
directă	4,828·09	
10% dare la interese de depuneri, fond. de binefaceri şi penziuni	5,397·78	10,225·87
Amortizaţiuni		426·11
Profit curat		33,359·28
		122,497·92

Credit.		K f
Interese:		
dela cambii	30,767·38	
dela cambii cu acoperire hipotec.	23,086·25	
dela împrumuturi hipotecare	18,962·61	
dela obligaţiuni cu cavenţi	25,249·13	
de cont-curent	12,933·93	
dela efecte	3,728·61	114,727·91
Chirii		5,526·35
Proviziuni şi alte venite		2,243·66
		122,497·92

Mercurea, la 31 Decemvrie 1912.

Dr. Octavian Sglimbea m. p., director-exec. **Elie Petruţiu** m. p., contabil.

DIRECŢIUNEA:

I. Droc m. p., prezident. **Avr. S. Pecurariu** m. p., vice-prezident. **D. Vulcu** m. p. **Dr. Schiau** m. p.
Dr. G. Măcelariu m. p. **Ilie Floaşiu** m. p. **Petru I. Comşa** m. p. **Ioan Popescu** m. p. **N. Henţiu** m. p.
D. Stroia m. p. **Ioan Vătăşan** m. p., revizor expert al «Solidarităţii».

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii ţinute în bună regulă.

Mercurea, la 16 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Ioan Banciu m. p., prezid. **Ioan Dăian** m. p., notar. **Moise Oprişiu** m. p. **Ioan Dragomir** m. p. **Vasile Dobrescu** m. p.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională română gr.-or. din comuna **Cetateadebaltă** să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., şi anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cuartir în edificiul şcoalei şi pentru grădină 10 cor.

Să recere ca alesul învăţător să fie bun cântăreţ şi să conducă corul cu elevii în biserică fără altă remuneraţie.

Cuincuenalele să vor computa numai după 5 ani de serviciu la această şcoală.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor din vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopresbiteral u. p. Küküllővár şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Cetateadebaltă, 2 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Târnava.

(42) 1—3 **Nicolae Todoran**
protopresbiter.

Nr. 64/1913. (37) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din **Ighiu** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvite în rate lunare anticipative din lada bisericii; cuartir în edificiul şcoalei şi grădină (420 st. □) în parte plantată cu vie.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul susindicat, notându-se că vor fi preferiţi cei buni cântăreţi, întrucât alesul va fi dator a îndeplini toate funcţiunile de cantor în şi afară de biserică, pentruce va mai folosi, pe lângă salarul susnumit, şi un jugăr de pământ arător; iar pentru formarea de cor, care se va pretinde dela cel ales, va primi separată remuneraţiune, din fondul existent spre acel scop.

Drept la cuincuenale va avea învăţătorul, numai după anii de serviţiu neîntrerupt, la această şcoală.

Pentru a-şi arăta destoinicia în cântări şi a fi cunoscuţi poporului se cere necondiţionat dela concurenţi a se prezenta, înainte de alegere, în o Duminecă sau sărbătoare la biserică.

Alba-Iulia, 29 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei Iuliei, în conţelegere cu comitetul parohial. **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

„LUCEAFĂRUL“,

cassă de economii, societate pe acţii în Poplaca. | takarékpénztár, részvénytársaság Poplákán.

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Luceafărul“, societate pe acţii în Poplaca (Popláka) se convoacă prin aceasta la

I-ma adunare generală ordinară

pe Duminecă în 2 Martie st. n. 1913 la oarele 2 p. m. în localul şcoalei cu următorul

Program:

1. Raportul direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare;
2. Aprobarea bilanţului pe 1912 şi darea absolutorului direcţiunii şi comitetului de supraveghiare;
3. Distribuirea profitului curat;
4. Fixarea marcelor de prezenţă;
5. Modificarea §-lui 30 din statute;
6. Alegerea comitetului de supraveghiare pe 3 ani.

Notă: Acei domni acţionari cari voiesc a participa cu vot la adunarea generală sunt poftiţi a şi depune înainte de adunare „Certificatele“ de acţi, scrise pe numele lor, respective pe numele acelora pe cari îi reprezintă, precum şi documentele de plenipotenţa la cassa institut. în Poplaca.

Poplaca, (Popláka) la 15 Febr. 1913.

Direcţiunea.

Meghivó.

A poplákai „Luceafărul“ takarékpénztár részvénytársaság tek. részvényesei ezennel egybehivatnak a **Vasárnapon f. évi március hó 2-án d. u. 2 orakor** az iskola épületében megtartandó

I-ső rendes közgyülésre.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése;
2. Az 1912 évi mérleg jováhagyása és az igazgatóság és felügyelő bizottság felmentvényének megadása;
3. A tiszta nyereség felosztása;
4. Jelenléti dijak megállapitása;
5. Az alapszabályok 30-ik § ának modositása;
6. A felügyelő bizottság választása 3 évre.

Jegyzet: Azon részvényesek a közgyülésen szavazati joggal részt venni ohajtanak, felkéretnek a nevükre illő az általuk képviseltek nevére átirt igazolványokat, valamint a meghatalmazásaikat a közgyülést megelőzöleg az intézet pénztáránál Poplákán letétbe helyezni.

Poplákán, 1913 évi február hó 15-én.

Az igazgatóság.

(46) 1—1

Bilanţ la 31 Decemvrie 1912. — Mérlegszámla 1912 évi december hó 31-én.

Activa—Vagyon.

		K f
Cassa în numărar — Pénztari készlet		526·54
Escont — Váltok		12,862·—
Cambii cu acoperire hipotecară — Jelzálogos váltó kölcsön		13,940 96
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsönök		10,480·—
Mobiliar — Felszerelés	464·54	
Amortizare din mobiliar — Leirás a felszerelésből	46 54	418·—
Capital societar nevărsat — Be nem folyt alaptőke		1,195·—
		39,422·50

Pasiva—Teher.

	K f
Capital societar — Részvénytőke	20,000 —
Depuneri spre fructificare — Takarék betétek	17,044 48
Interese anticipative — Előlegezett kamatok 1913 évre	407 78
Profit curat — Tiszta nyereség	1,970 24
	39,422 50

Contul Profit şi Perderi. — Nyereség és Veszteség számla.

Eşite—Kiadások.

	K f
Interese de depuneri — Betéti kamatok	256·30
Spese de fondare — Alapitási költségek	76·60
Spese curente — Költségek	68·05
Porto — Postadij	2 24
10% dare după interesele de depuneri — 10%-os betéti kamat adó	25·33
Amortizare din mobiliar — Leirás a felszerelésből	46·54
Profit curat — Tiszta nyereség	1,970 24
	2,445·33

Venite—Bevételek.

	K f
Interese de escont — Leszámitolási váltó kamat	889 94
Interese hipotecare — Jelzálogos váltó kamat	737·21
Interese după obligaţiuni — Kötvény kölcsönök utáni kamatok	288·52
Proviziune — Jutalékok	529·66
	2,445·33

Popláka, la 31 Decemvrie 1912.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

George Comşa m. p., preşedinte — elnök. **Coman Baca** m. p., cassar — pénztárnok. **Ioan Viţelariu** m. p., contabil — könyvelő. **Georgiu Modran** m. p, vice preş. — alelnők.
Dr. Ioan Bucur m. p. **Maniu Surdu** m. p. **Ioan Goţia** m. p.

S'a cenzurat şi aflat în consonanţă cu cărţile purtate în ordine. — Felvizsgáltatott és a rendben vezetett könyvekkel egybehangzónak találtatott.

Popláka, la 15 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Oprea Olariu m. p. **Petru Avram** m. p. **Toma Modran** m. p.
Ioan Surdu m. p. **Ioan Neagu** m. p.

„PLUGARIUL“,

institut de credit şi economii societate pe acţii în Olt-Săcădate. | takarékpénztár részvénytársaság Olt-Szakadaton.

Convocare.

Domnii acţionari ai instit. de credit şi econ. „Plugariul“, societate pe acţii în Olt-Săcădate, se învită pe baza statutelor la

a XV-a adunare generală ordinară

care se va ţinea în **5 Martie st. n. 1913 la 12 ore p. m** în Olt-Săcădate localul institutului cu următorul

Program:

1. Raportul direcţiunei şi al comit. de supraveghiere asupra bilanţului anului de gestiune 1912 şi darea absolutorului.
2. Propunerea dir. şi a comit. de supraveghiere referitoare la împărţirea profitului.
3. Eventual alte propuneri insinuate direcţiunei.

Olt-Săcădate, la 9 Februarie 1913.

Direcţiunea.

Meghivó.

Az oltszakadáti „Plugariul“ takarékpénztár részvénytárs. részvényes urai ezennel meghivatnak az alapszabály értelmében

a XV-ik rendes közgyülésre

mely **1913 márczius hó 5 én 12 órakor** oltszakadáton az intézet helységben fog megtartani a következő

Tárgysorozattal:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1912 évi mérlegre és a felmentés megadása.
2. Az igazgatóság és felügyelőbizottság ajánlata a tiszta nyereség felosztása iránt.
3. Esetleg más bejelentet inditványok az igazgatóságnál.

Olt-Szakadát 1913. február 9-án.

Az igazgatóság.

(47) 1—1

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével. **Pasiva—Teher**

	K f
Cassa în numărar — Készpénz	1,747·35
Cambii escompt. — Leszámitolt váltók	197,672·—
Imprumuturi pe oblig. — Kötvény kölcsön	56,210·—
Acţii dela bănci — Bank részvények	1,200·—
Debitori — Hitelezők	940 90
Inter. transitori restante — hátralékos átmeneti kamatok	1,108·—
	258,878·25

		K f
Capital social — Részvénytőke	20,000·—	
Capital social incurs în emisiunea nouă (de 30,000) cor. — Uj kibocsátásból befolyt részvénytőke (30,000) K.	26,316·—	46,316·—
Fond de rezervă — Tartalékalap		11,604·—
Fond de binefaceri — Jotékonyalap		1,200 —
Depuneri spre fruct. — Takarékbetétek		187,086·86
Reescompt — Visszleszamitolt váltok		4,400 —
Dividendă neridicată — Fel nem vet osztalék		107·—
Creditori — Hitelezők		110·—
Interese transit. — Atmeneti kamatok		3,578·—
Profit curat — Tiszta nyereség		4,476 39
		258,878 25

Contul profit şi perdere.

Spese—Kiadások. Nyereség és veszteség számla. **Venite—Bevételek**

		K f
Interese de depuneri — Takarék betét kamat		9,989 75
Salare, tantieme, marce de prezenţă — Fizetések, jutalékok, s ielenléti dijak		1,350·—
Contribuţiune: — Adó:		
Directă şi aruncuri — egyenes és potadó	1,057 07	
10% la interese de depuneri — 10% betét kamat	998·97	2,056 04
Spese: — Kötség:		
Chirie, luminat, încălzit, tipărituri etc. — Házbér, világitás, fűtés nyomtatványok		751 54
Profit curat — Tiszta nyereség		4,476 39
		18,623·72

		K f
Profit transpus — Athozott nyereség		52 45
Interese de escompt — Kamat a leszámitolt váltok után	16,391 54	
Interese după obligaţiuni — Kötvények után	1,943·10	18,334·64
Proviziuni — Jutalékok		236 63
		18,623·72

Olt-Săcădate-Olt-Szakadát, 31 Decemvrie 1912.

Bezáratott: — Incheiat de: **Sofroniu Roşca** m. p., funcţionar la „Albina“.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Candea m. p., prez. — elnök. **Dr. Ioan Bucur** m. p. **Dr. Ioan Fruma** m. p.
Ioan Stanciu m. p. **Toma Măhăra** m. p. **Ioan Georgescu** m. p. **Ioan Iordachie** m. p.

Revăzut şi aflat în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare. — Megvizsgáltatott és a fő és segéd könyvekkel összhangzásban talátott.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Toma Stanciu m. p., prez. — elnök **Ilie Stanciu** m. p. **Toma Podea** m. p.
Ioan Moisin m. p. **Cost. Stefan** m. p.

Vila Cosma Călimăneşti

situată aproape de sursa „Căciulata“, renumită pentru: afecţiuni artrice, reumatism, morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munţi, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală şi constantă; lipsită de curenţi, de praf şi de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet şi lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde şi duşuri.

Masa numai table d'hote. Se ţine în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

Locul de întâlnire al lumii bune de dincoace şi dincolo de Carpaţi.

Informaţii se pot primi până la 1 Maiu 1913: D-na Maria Cosma, Sibiiu, Schewisgasse 15, dela 1 Maiu: Administraţia Vila Cosma, Călimăneşti.

[43] 1—

„PORUMBACEANA“,

cassă de economii, societate pe acţiuni în Porumbacul-inferior. | takarék pénztár részvénytársaság Alsóporumbákon.

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Porumbăceana“ societate pe acţii, conform § ului 16 din statute să invită la

a XII-a adunare generală ordinară

care se va ţinea în Porumbacul inferior la **9 Martie st. n. 1913 la 11 ore înainte de amiazi** în edificiul şcoalei.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcţiunei, bilanţul anului 1912, raportul comitetului de supraveghiare şi votarea absolutorului pentru direcţiune şi comitet.
2. Deciziune asupra împărţirii profitului curat.
3. Alegerea alor 4 membrii în direcţiune conform §-ului 28 din statute.
4. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare pe timp de un an.

Domnii acţionari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi, în sensul § ului 17 din statute, sunt rugaţi a-şi depune acţiile, eventual dovezile de plenipotenţă, cel puţin cu o zi înainte de adunare, la cassa societăţii, pe lângă revers.

Acţiile se pot depune şi la institutele „Albina“ Sibiiu, „Furnica“ Făgăraş, „Olteana“ Viştea inferioară şi „Cassa de păstrare“ Săliştea până inclusive 6 Martie, iar reversele sunt a se înainta până în 8 Martie st. n.

Porumbacul inferior, 12 Februarie 1913.

Direcţiunea.

(45) 1—1

Meghivó.

A „Porumbăceana“ alsóporumbáki takarékpénztár részvénytársaság t. cz. részvényes urak alapszabályok 16 § a értelmében meghivatnak a

XII-dik rendes közgyülésre

mely alsóporumbákon **1913 év márczius hó 9-én d. e. 11 órakor** iskola épületben meg tartani

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság évijelentése, az 1912 év végével lezárt mérleg számla, a felügyelő bizottság jelentése és az igazgatóság és felügyelő bizottság felmentes megadása.
2. Inditváoy a tiszta jövedelem felosztásáról.
3. Az igazgatóság 4 tagnok a megválasztása a szabályzat 28 §-a értelmeben.
4. A felügyelő bizottságba 1 tagnok a megválasztása egy évi idötartamra.

Azon részvényesurak kik vagy személyesen vagy felhatalmazotjai által részt szándekoznak venni a közgyülésen figyelmeztetnek hogy az alapszabályok 17 § a értelmében a nevükre irt vagy felhatalmazási okmányokat a közgyülés megtartása előtt legalább egy nappal az intezet pénztáránál leteni sziveskedjék.

A részvények „Albina“ Nagyszebeni „Furnica“ Fogarasi, „Olteana“ Alsovisti pénzintézeteknel és „Szelistyei takarékpénztár szövetkezetbe 1913 márczius 6 dik is letétbe helyezhetök, azonban az elismervények folyó évi márczius hó 8-ig bemutandók

Alsóporumbákon 1913 évi február hó 12.

Az igazgatóság.

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912. dec. hó 31-én. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon		K f
Cassa în numărar — Keszpénz		4,182 28
Cambii de bancă — Leszámitolt váltok		507,881·—
Imprumuturi hipotecare — Jelzálog kölcsönök		86,266·—
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi — Kötelezv. kölcsönök		33,635·—
Efecte — Ertékpapirok		2,840 —
Diverse conturi debitoare — Különbözö adosók		500·—
Capital soc. ne incur din emisiunea a II-a — Benemfoly. részvénytőke		1,770 —
Mobiliar — Felszerelés	507·53	
După amortizare de 10% — 10% leirás után	50 75	456·78
		637,531 06

Pasive—Teher	K f
Capital social 1200 acţii á K 100 — Részvénytőke 1200 reszv. K 100	120,000·—
Depuneri spre fructificare — Takarék betétek	405 727·12
Fondul de rezervă — Tartalékalap	49,442 40
Fondul de pensiuni — Nyugdijalap	3,150·—
Interese trans. anticipate — Átmeneti kamatok	8,368 55
Scopuri de binefaceri — Iotékonyalap	1,223·49
Reescont — Visszleszám tolt váltok	20,831·—
Diverse conturi creditoare — Külömbözö hitelezök	1,577 —
Profit curat — Tiszta nyereség	17,211 50
	637,531·06

Contul Profit şi Perdere.

Eşite—Kiadások Nyereség és veszteség számla. **Venite-Bevételek.**

Eşite—Kiadások		K f
Interese — Kamatok:		
la depuneri spre fructificare — betétek után	21,581 86	
de reescont — visszleszámitolt váltok után	1,102 34	22,684·20
Spese — Költségek		
Spese de birou — Irodai költ-	1,609·30	
Salarii — Fizetések	3,050·—	
Chirii — Házbér	250 —	4,909 30
Contribuţiune — Adok		
directă — egyenes	2,984 87	
10% după interesele depunerilor — 10% betéti kamat után	2,158·49	5,143·36
Competinţe de timbru — Bélyegilleték		152·—
10% amortizare din mobiliar — 10% leirás a felszerelés számlán		50·75
Profit curat — Tiszta nyereség		17,211·50
		50,151·11

Venite-Bevételek		K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii escontate — leszámitolt váltok után	27,304 83	
dela împrumuturi hipotecare — jelzálogkölcsönök után	6,831·50	
dela împrumuturi pe oblig. cu cavenţi — kötelezvény után	2,007·07	
dela întârzieri — késedelmi kamatok	13,904·21	50,047 61
Proviziuni — Jutalékok		103 50
		50,151·11

Porumbacul-inferior, 31 Decemvrie 1912 — Alsóporumbákon 1912 deczember hó 31 én.

Membrii direcţiunii: — Az igazgatóság tagjai:

Ioan Marinescu m. p., prezident-elnök. **Dimitrie Mandeal** m. p, viceprezident şi cassar-elnök és pénztárnok. **Ioan Dejenariu** m. p.
Lazăr Stochiţia m. p. **Ioan Stochiţia** m. p. **S. Silca** m. p. **Ioan Grecu** m. p.

S'au revăzut şi sau aflat în consonanţă cu cărţile purtate în deplină ordine. — Felülvizsgáltatott és a teljes rendben vezetett könyvekkel összhanyzónok találtatott.

Porumbacul inferior, 12 Februarie 1913. — Alsóporumbák, 1913 február hó 12-én.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

George Comşia m. p. preşedinte-elnök. **Ioan Cândea** m. p. **Simion Grădinariu** m. p. **Ieronim Spornic** m. p.

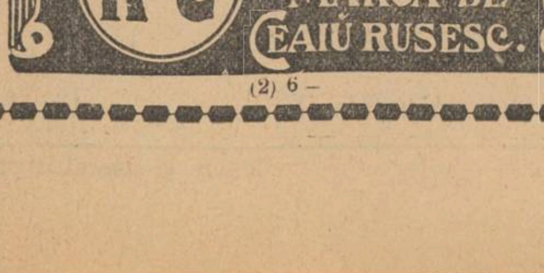

(2) 6 –

„MATCA“,

institut de credit şi economii, în Cebea.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Matca“, sunt învitaţi prin aceasta la

a III-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în biroul institutului în **4 Martie st. n. a. c. la 1 oră p. m.** cu următoarea

Ordine de zi:

1. Constatarea numărului acţionarilor şi al acţiunilor pe cari le reprezintă.
2. Denumirea alor 2 notari şi 2 scrutători.
3. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare pe anul espirat 1912 şi aprobarea bilanţului.
4. Decidere asupra propunerii Direcţiunii cu privire la împărţirea profitului curat.
5. Darea absolutorului direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare pe 1912.
6. Staverirea capitalului societar şi a §. 6 din statute.
7. Fixarea marcelor de prezenţă pe 1913, pentru membrii Direcţiunei şi a comitetului de supraveghiare.
8. Alegerea Direcţiunei pe un period de 3 ani, conf. §. 32 din statute.

Acţionarii au a şi prezenta acţiile conform §-lui 20 din statute. — Femeile se reprezintă prin plenipotenţă, minorii prin tutori, curanzi prin curatorii lor, societăţile prin reprezentanţii lor legali.

Cebea, la 4 Februarie 1913.

(41) 1—1

Direcţiunea.

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon		K f
Cassa — Pénztár		8,247·27
La instit. „Victoria“ — „Victoria“ intézetnél		1,800 —
Cambii — Váltók	89,007·—	
Cambii cu acoperire hipot. — Jelz. bizt. váltók	301,280·—	390,287·—
Obligaţiuni — Kötvény kölcsönök		2,975·—
Marfă la Consum — Aru az áruraktárnál		34,236·70
Maşini agricole şi Motor — Mezőgazdasági gépek és Motor		3,094 71
Casele institutului în H.-Kristyor — Intézeti házak H.-Kristyoron		15,691·46
Imobili — Ingatlanok		3,952·97
Mobiliar la Institut — Felszerelés az intézetnél	1,530·—	
Mobiliar la Consum — Felszerelés az áruraktárnál	1,400·—	2,930·—
Debitorii — Tartozó számlák		18,014 28
Interese restante — Hátralékos kamatok		835·—
Interese anticip. de reesc. — Atmeneti visszleszámit. kamat		3,685·27
		485,749·66

Pasive—Teher	K f
Capital societar — Részvénytőke	84,000·—
Fond de rezervă — Tartalékalap	10,309·—
Depuneri — Takarék betétek	90,166·96
Reescompt — Visszleszámitolás	273,221·—
Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	192·—
Creditori Diverse — Különféle követ. számlák	9,571·24
Interese anticipate — Előre vett kamatok	4,697·91
Profit curat — Tiszta nyereség	13,591·55
	485,749·66

Contul perdere şi profit.

Debit—Tartozik. Veszteség és nyereség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik		K f
Interese de depunere — Betét kamatok		4,417·64
Interese de reescompt — Visszleszámitolás váltó kamat		22,390 83
Salar la institut — Fizetés az intézetnél	3,260 —	
Salar la Consum — Fizetés az áruraktárnál	2,189 92	5,449·92
Spese de birou — Irodai költségek		464·10
Dare directă şi Com. — Egyenes és közs. adó	2,310·31	
10% dare după depun. — 10% betét kam. adó	441·69	2,752·—
Amortis. din Mobil. la inst. — Leirás felsz. az intézetnél	160·40	
Amortis. din Mob. la Consum — Leirás felsz. az áruraktárnál	126·11	286·51
Asigurare — Biztositás		128 64
Mărci de prezenţă — Jelenléti bárczák		547·—
Profit curat — Tiszta nyereség		13,591·55
		50,028·19

Credit—Követel	K f
Venit transport — Athozott nyereség	672·06
Interese de împrumut — Kölcsön kamatok	35,171·13
Provizie — Jutalékok	10,799 74
Venit dela Consum — Bevétel áruraktártól	3,385·26
	50,028·19

Cebea, la 31 Decemvrie 1912.

Pentru contabilitate: **Ioan Indreiu** m. p., dir. subst. — vezérig. helyett.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Iosif Tisu m. p, preş.—elnök. **Petru Cămpean** m. p. **Nicolae Mateiu** m. p.
Lazar Pârva m. p. **Petru Stanciu** m. p. **Marc Huţiu** m. p. **Alexandru Florea** m. p.

Revăzut şi aflat în ordine. — Látta és rendben találta.

Comitetul de supraveghiare: — A Felügyelő bizottság:

Ioan Mihuţiu m. p, preşedinte. — elnök **Pavel Lazar** m. p.
Athanasie Brana m. p. **Nicolae Bexa** m. p. **Emil Negruţiu** m. p.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1913

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

„VICTORIA“.

INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII, SOCIETATE PE ACŢII IN ARAD.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „VICTORIA“, prin aceasta se învită conform §-ului 17 din statute la

a XXV-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Arad, la **23 Februarie st. n. 1913 la 10 ore înainte de amiazi,** în localităţile institutului (Calea Arhiducelui Iosif Nr. 2).

OBIECTELE:

1. *Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare şi stabilirea bilanţului.*
2. *Deciderea asupra împărţirei venitului curat.*
3. *Fixarea preţului marcelor de prezenţă.*
4. *Alegerea alor 3 membrii în direcţiune.*
5. *Alegerea comitetului de supraveghiare.*

Domnii acţionari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugaţi a-şi anunţa la direcţiune dreptul lor de participare la adunarea generală şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel puţin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 10 Februarie 1913.

Direcţiunea institutului.

CONTUL BILANŢ LA 31 DECEMVRIE 1912.

ACTIVA.

		K	f
Cassa în numărar	440 044 01		
Bon în Giro-Conto la Banca Austro Ung.	229,376 34	669 420	35
Capitale elocate la alte bănci		475,984	80
Cambii		17.622 088	10
Imprumuturi hipotecare		3.033 460	—
Imprumuturi de cont-curent cu acop. hip. şi de efecte		1.905 769	89
Avansuri pe efecte		64,332	—
Efecte proprii:			
500,000 cor. nom. Oblig. com. „Pesti Hazai Első Takarékpénzt. egyes cu 4% à 85	425,000·—		
100,000 cor. nom Scris. funciare cu 4½% „Egyes. budapesti fővárosi takarékpénztár à 95	95,000·—		
24,500 cor. nom. Oblig. cu 4½% Hazai Bank részvénytársaság à 93	22,785·—		
20 acţii „Banca Austro-Ungară“ à 1600	32,000·—		
100 acţii „Ustredni banka ceskych sporitelen“ Praga à 400	40.000 —		
60 acţii „Hungaria“ aradi pamutárugyár à 500	30,000 —		
200 acţii „Banca generală de asigurare“ Sibiiu à 200	40,000·—		
50 acţii „Magyar pénzint. közp. hitelbankja à 1000 descrise	—·—		
Acţii dela diverse bănci şi întreprinderi	119,030·—	803,815	—
Casele inst. din Arad calea arhid. Iosif Nrul 1 şi 2, casa fil. din Chişineu şi Boroşineu şi alte realităţi		477,526	25
Diverse conturi debitoare		81,415	—
Mobiliar	17,066·84		
Amortizare	1,706 84	15 360	—
Interese transitoare restante		18,439	30
		25.167 610	69

PASIVA.

		K	f
Capital societar: 12500 acţii à 200 cor.		2.500,000	—
Fond general de rezervă	1 000 000 —		
Fond special de rezervă	821 103·83		
Fond de penziuni	223.000·—	2.044,103	83
Depuneri spre fructificare		13.580 255	03
Depozite de cassă		43,683	06
Cambii reescontate		6.265 016	84
Contribuţie restantă la depuneri		33,944	19
Dividendă neridicată		5 300	—
Diverse conturi creditoare		39 941	13
Interese transitoare anticipate		252,150	10
Profit transpus din anul 1911	35 568·28		
Profit net	367 648·23	403,216	51
		25.167 610	69

CONTUL PROFIT ŞI PIERDERE LA 31 DECEMVRIE 1912.

DEBIT.

		K	f
Interese pentru depuneri spre fructificare		694,971	41
Interese de reescont		372 808	37
Spese:			
Salare		74 104	43
Bani de cvartir		16 240	—
Imprimate, diverse plăţi, spese de birou		59,813	42
Porto		8 513	92
Chirie		6 687	50
Marce de prezenţă		3,840	—
Contribuţie	58 955·41		
10% dare la depuneri	69 497 11	128 452	52
Amortizare din mobiliar		1,706	84
Profit transpus din anul 1911	35 568·28		
Profit net	367 648 23	403,216	51
		1 770 354	92

CREDIT.

		K	f
Venit transpus din anul trecut		35,568	28
Interese:			
dela cambii	1,259 035 40		
dela împrumuturi hipotecare	230,825 93		
dela avansuri pe efecte	5,135·23		
dela împrumuturi de cont-curent	117 063 62		
dela capitale elocate la alte bănci	16 851 32		
dela efecte proprii	35 425 06	1 664 336	56
Chirii şi alte arânzi		25,102	27
Proviziuni şi alte venite		45,347	81
		1.770 354	92

Arad, la 31 Decemvrie 1912.

Sava Raicu m. p., director executiv. Ioan Moldovan m. p., contabil.

DIRECŢIUNEA:

Mihaiu Veliciu mp., preş. **Roman R. Ciorogariu** mp., v.-preş. **Dr. Nic. Ciaclan** mp. **Petru Truţia** mp. **Tr. Văţianu** mp. **Dr. A. Damian** mp. **Axente Secula** mp.

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă raporta, că în decursul anului de gestiune 1912 am ţinut mai multe şedinţe atât la centrală, cât şi la filialele din Chişineu, Şiria şi Boroşineu, am scontrat toate ramurile de operaţiuni şi pretutindeni am aflat ordine şi punctualitate.

Bilanţul, contul profit şi perdere prezentat nouă de directiune l-am revidiat, l-am confrontat cu cărţile principale şi auxiliare referitoare şi am aflat că consună întru toate cu starea dela finea anului 1912 cu cărţile principale şi auxiliare şi cu dispositiunile legii comerciale şi statutele institutului.

Pe baza aceasta primim noi şi Vă recomandăm şi D Voastră spre primire atât propunerea ce priveşte împărţirea venitului curat de 403,216 cor. şi 51 fil., precum şi celelalte propuneri ale directiunii, rugându-Vă totodată să binevoiţi a da atât directiunii, cât şi comitetului de supraveghiare absolutor pentru anul de gestiune 1912.

Arad, la 10 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Dr. Sever Ispravnic m. p., preş. Dr. Cornel Ardelean m. p. Dr. George Vessa m. p. Procopiu Givulescu m. p. Dr. Ioan Német m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 9/22 Februarie 1913. Nr. 14.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc“.

— Cartea dlui Georg Müller. —

(Urmare.)

Unica dovadă pentru justificarea teoriei sale despre pertinenţiile comunelor o găseşte dl Müller într'un act al celor şapte scaune, în care se vorbeşte de Românii cari sunt „sub protectione et in districtu harum septem sedium existentium“ şi cari „locis et temporibus opportunis famulari suosque redditus administrare et census ac a nobis protegi et gubernari debeant cum efficacia“. Enunciaţia celor şapte scaune însă nu poate răsturna caracterul de drept public al „fundului regiu“, pe care, afară de servitori şi zileri, nimenea nu era obligat a presta cuiva serviciu privat. Sunt clasice în privinţa aceasta cuvintele unui rescript preaînalt din 20 Aprilie 1820: „Natura fundi regii diversitatem jurium excludit“ [1] din cari apare lămurit greşeala capitală a dlui Müller de a nu fi ţinut seamă de aceasta. Doar chiar de universitatea săsească s'a luat în 1543 următorul concluz: „Ab universitate Saxonum conclusum est, quod a modo deinceps, cujuscumque conditionis aut nationis homines in septem sedibus saxonicalibus ubivis commorantes, legibus ipsorum saxonum subjacere debeant“,[2] vrând a se arăta prin aceasta, că între starea de drept a locuitorilor de pe fundul regiu nu există nici o deosebire, cu toate că ei aparţin la deosebite naţionalităţi.

Pentru a dovedi teoria sa despre pertinenţiile cercurilor, citează numai pe episcopul catolic din Transilvania, care în 1515 menţionează decima Românilor din Jibot preotului catolic de acolo „iuxta consuetudinem septem sedium Saxonicalium“. Obligaţiunea aceasta a Românilor însă nu ne dă, de sigur, dreptul, de a stabili un drept unitar a pertinenţiilor cercuale (Vorhandensein eines einheitlichen Kraiszubehörrechtes).

In privinţa dijmelor se observa pe terenul fundului regiu principiul „onus inhaeret fundo“ şi astfel erau îndatoraţi a le solvi nu numai Saşii preoţilor săseşti, ci aceştia impuneau sarcina aceasta şi în cârca Românilor. Aceasta era de sigur o anomalie, care a putut să-şi iee începutul abia în veacul al XVI-lea, când clasele conducătoare, în urma situaţiei triste în care se aflau atunci Românii, îşi manifestau tot mai mult tendinţa, de-a reduce puţinele drepturi, câte ne au mai rămas. Această tendinţă îşi află pe urmă expresie în P. III, tit. V, art. II a cunoscutelor Aprobate, care îi obligă pe toţi Românii a solvi decimă, motivând dispoziţia aceasta cu împrejurarea, că neplătirea decimei serveşte spre „despectul“ celoralalte naţiuni deoparte, iar de altă parte e lucru nepotrivit, să nu fie toţi în una şi aceeaş stare, (alkalmatlan dolog, egy bizonyos rendben nem lenni állapotoknak). Că îndatorirea aceasta a Românilor e de provenienţă mai nouă, o arată destul de clar şi împrejurarea, că Saşii li-o impun Românilor prin contracte, şi nu în temeiul legilor, cari erau în vigoare pe fundul regiu. Contractele acestea se făceau, când Românii aveau lipsă de pământ şi când în schimbul unui petec de loc erau în stare să iee asupra lor orice îndatoriri. Compatrioţii noştri s'au folosit îndeajuns de această slăbiciune a Românilor, ca mai pe urmă, prin abuz, să-şi formeze un drept uzual, pe care îl invoacă la orice prilej. Intr'un contract de felul acesta, încheiat între Saşii din Nocrich şi Românii din Bendorf, unde aceşti din urmă se obligă a solvi decima preotului săsesc, se lămureşte bine situaţia lor. Românii de aici sunt primiţi în sat numai sub condiţia „dass sie die deutschen Privilegia nicht wollten violiren, sondern dieselben vielmehr zu promoviren und zu befördern, wie sie bis dato erhalten sind worden, geflissen seyen“.[1] Ei sunt prin urmare în deplina posesie a tuturor drepturilor, de cari s'au bucurat şi Saşii şi nu se face nici o deosebire între starea lor de drept şi între aceea, în care se află Saşii.

Pentru a-şi justifica teoria sa, dl Müller presupune îndeobşte recunoscut faptul, că toate satele româneşti de pe fundul regiu s'au întemeiat după venirea Saşilor în Ardeal. Cu aceasta se amăgeşte numai pe sine autorul, fiindcă Românii se amintesc deja la 1210 în comitatul Sibiiului, deci locuiau acest teren şi la 1224, când prin diploma andreiană li se dau Saşilor libertăţile ştiute. Din celea mai vechi timpuri se menţionează Românii însă nu numai în comitatul Sibiiului, ci şi în alte părţi ale fundului regiu. Aşa o dovedesc aceasta mai multe diplome de pe vremea Anjoueştilor, unde (Zimmermann-Werner: „Urkundenbuch“ I, 441, 442, 445, 456, 460 etc.) se vorbeşte de „populi de Byztricia“, „universi hospites et populi hospites seu populi“, „universitas populorum“, „universitas hospitum nec non alii quilibet“, iar o diplomă a Voevodului Toma[2] dintre anii 1325—1329 e adresată direct „amicis suis reverendis universitati Saxonum et aliorum hominum de Besterche et ad eandem sedem pertinentibus“. Cu privire la ţinutul Mediaşului încă avem un document din 1318 care ne poate convinge, că acolo existau şi astfel de locuitori, cari nu erau Saşi: „iidem Saxones de Medyeszeek, de Seelk et de Sacheelk ac universi ad easdem sedes quoquomodo pertinentes“. (Vezi Kiss: *O. c. p.* 35 n. 5 şi p. 36).

Despre Românii împrăştiaţi pe fundul regiu din timpurile celea mai vechi nu ni s'au păstrat multe ştiri, prin cari să putem arătà, că ei luau parte activă şi la conducere. Ştirile acestea puţine însă d-l Müller le ignorează şi le aminteşte numai în treacăt, fără a le atribui o importanţă deosebită. Aşa nu ne lămureşte dânsul de ce aveau Românii din jurul Orăştiei deja la 1464 dreptul de a participà la alegerea judelui regesc. Magistrul Matei la aceasta dată e ales „voluntate cum totius sedis, signanter Saxonum, Hungarorum ac Walachorum“. (V. A. XV-lea, p. 193—194), ceeace nu s'ar fi făcut, dacă Românii din satele respective nu ar fi fost egal îndreptăţiţi cu Saşii. Dreptul acesta de alegere îl exercitează şi Românii din ţinutul Cohalmului, după cum o mărturiseşte aceasta I. C. Eder, un istoric agreat al Saşilor.[1]

Concepţia egalităţii drepturilor pe lângă suportarea comună a sarcinelor erà cunoscută şi pe fundul regiu. Ba ea a dat în cursul timpului naştere la unele anomalii, cum a fost aceea, că în unele sate (Apoldul-de jos şi Topârcea), — Românii luau parte şi la alegerea preotului săsesc. Dar şi aceasta dovedeşte în modul cel mai eclatant, că Românii de pe fundul regiu erau liberi şi în posesiunea aceloraşi drepturi, de cari se bucurau şi Saşii.

In toate trei lucrările sale d-l Müller cearcă să facă mai întâi istoricul fiecărei localităţi, care e locuită de Români, scoţând la iveală îndatoririle şi sarcinile ce le aveau aceştia. La urmă apoi reasumând îi scoate pe Români într'un raport de subordinare faţă de Saşi, iar comunele curat româneşti de pe fundul regiu le decretează nelibere. Se înţelege, aceasta nu o poate face, fără să vină în contrazicere cu sine însuşi. Să cetească oricine paragraful, în care se tratează despre Avrig,

---

[1] Dr. Ilarion Puşcariu: „Mitropolia Românilor ort. din Ung. şi Transilvania“, p. 20—21.

[2] Bruckner, p. 46.

[1] D. G. D. Teutsch: „Das Zehntrecht der evang. Landeskirche A. B.“, p. 219.

[2] Zimmermann — Werner I, 390.

[1] Iorga: O. c. p. 107.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Jucării şi jocuri de copii, adunate de P. Ispirescu, ediţia II. Sibiiu, 1891. Biblioteca poporală a „Tribunei“, 50 bani es.

Cuprinsul e următorul: Prefaţă, A. *Jucării*: Sfărăitoarea, Bâzâitoarea, Morişca, Praştia, Sfârleaza, *Puşcoaia*: *a*) Puşcoaie cu gloanţe, *b*) Puşcoiul cu apă. B. *Jocuri*: Jocul de-a porumbeii, jocul de-a feţele, ineluş învârtecuş, jocul de-a bisericuţa, bătaia în degete, jocul de-a leapşa, jocul de-a baba oarba, jocul de-a baba Gaia, jocul în trei armene, ora, ora morilor, jocul în cinci pietri, jocul de-a ţurca, *Mingea*: Jocul de-a cărămizoara, . . . de-a calda, . . . de-a craia 'ncălecată; jocul de-a puiul, jocul de-a poarca, jocul în nuci, jocul de-a ascunsele, smeul, *Arşicele*: jocul în beiu-bun, . . . în armean, ... într'a lui, . . . în sbenghiu, . . . în armaşie.

Nu-i material pentru lectură, ci după cum se vede şi din conţinut sunt descrise diferite jucării şi jocuri de copii. Prin urmare:

Nu-i potrivită pentru bibliotecile şcolare.

Cartea poate însă fi folosită de învăţători ca manual la instrucţia jocurilor şi la pregătirea jucăriilor. Copiii singuri nu o pot folosi nici pentru acest scop.

Ortografia e învechită.

Isprăvile şi viaţa lui Mihaiu-Viteazul, de P. Ispirescu, Biblioteca pentru toţi, nr. 388, editura librăriei Leon Alcalay, Bucureşti, preţul 30 bani. Cartea conţine faptele marelui nostru erou adunate într'un mănunchiu şi enarate uşor şi fluent pe înţelesul tuturor. E un capitol de preamărire a unei glorioase epoce din istoria neamului nostru, şi atât ca fond, cât şi ca formă e de o valoare educativă incontestabilă. Sunt însă unele espresiuni, cari au lipsă de esplicare, ceea ce se va putea face la o nouă ediţie, prin adnotări.

Cartea *e potrivită pentru cursul de repetiţie, pentru adulţi şi pentru gimnaziile inf. străine.*

Mai are însă şi o introducere: O cuvântare rostită de Al. Odobescu, în şedinţa Academiei din 11 Dec. 1887, prin care arată (Odobescu) importanţa activităţii literare a lui P. Ispirescu, face cunoscut unele dispoziţiuni testamentare ale acestuia şi cere sprijinul Academiei pentru văduva şi orfanii lui Ispirescu.

Cuvântarea fiind ţinută la un nivou prea înalt şi neavând legătură cu conţinutul cărţii, la o nouă ediţie, această introducere poate rămânea afară.

Poveştile unchiaşului sfătos, de P. Ispirescu ed. Minerva, Bucureşti preţ. 1.50 l., cu o precuvântare de Al. Odobescu.

Cartea constă din 5 părţi. *Partea I.* conţine următoarele mituri: Mărul Discordiei, Grădina Esperidelor, Ercul, Prometeu, Midas, Labirintul şi firul Ariadnei, Chimera. *Partea II.*: Despre pomul Crăciunului. *Partea III.*: Dela Bucureşti la Roşiorii-de-Vede şi înapoi. *Partea IV.*: Istoria lui Stefan-Vodă cel mare şi bun şi Isprăvile şi viaţa lui Mihaiu-Viteazul. *Partea V.* ar fi *Snoave*: Glasul al şeptea, Lupul Părcălab, Ştiţi voi ce zice în cartea aceasta? Eftin şi scump; Las să zică, numai eu să nu ţi dau; Scrie, logofete, scrie, Bobârnacul neamţului; Gard peste mort; Săracilor mâni multe; Vorbele bătrâneşti sunt pietre nestimate; Vulpea Firoscoasă; Crivătul şi petecul de cojoc; Minunea resteului; Bucatele afumate; Dă-o şi tu înainte; Paserea cu coada lungă; Astronomul, doctorul şi ţăranul; Descoperirea hoţiei cu paele; Gruia; Părechea nimerită; Bărbatul obrocit; Bărbatul cu iabagaua; Muerea ce ascultă de poveţele bărbatului său răposat; O vorbă, care desluşeşte tot; Planul sântului Petre; Alegerea ţiganului de domn; Moş Apeş; Sinceritatea jidovească; Varza roşie; Neajunsurile socotelei cu boii; Păcăliciul păcălit; Cine a scos pe Adam şi pe Eva din raiu.

Fiecare din aceste părţi e independentă una de alta, încât mă şi mir, că institutul Minerva le-a publicat toate aceste într'un singur volum. Se va face deci un mai bun serviciu scopului, care-l urmărim, dacă fiecare din aceste părţi le vom tipări în broşuri separate.

Să iuăm pe rând fiecare parte:

Partea I. Miturile greceşti: Acestea înfăţişate sub forma, care le-o dă Ispirescu, sunt o învăţătură folositoare şi uşurată, pe care cărturarii şi-o pot câştiga numai prin studii îndelungate, pe când cetindu-le la Ispirescu şi necărturarii le învaţă uşor, căci oferă una din cele mai plăcute lecturi, atât prin stilul vioiu simplu şi popular, cât şi prin viaţa, ce inspiră acestor figuri mitologice.

Ispirescu însuşi ne spune, că „basmele, ce ni le povesteşte, sunt numai pentru băeţi şi codane, pentru flăcăiandri şi fetişcane. Copiii se mai pot juca încă la arşice. Le va veni însă şi lor vremea să le asculte“. *Sunt potrivite deci pentru cursul de repetiţie, pentru gimnazii inf. străine şi pentru adulţi dela sat şi dela oraş deopotrivă.*

Şi aci sunt o mulţime de termini şi cuvinte, cari au lipsă de esplicări. Afară de aceea s'au strecurat şi o mulţime de greşeli de tipar.

La o eventuală scoatere în broşură

și ușor se va puteà convinge ce confuz e d-l Müller, când însuși vede, că sarcinile impuse Românilor erau purtate în aceeaș măsură și de Sași.

(Va urma.)

Din dietă. După informațiunile pe cari le-am primit din Budapesta, dieta țării va ținea Luni o ședință scurtă, formală, în care se va stabili ordinea de zi pentru ședința proximă, care se va ținea Joi, luânduse în ea în desbatere proiectele de lege despre regularea salarelor învățătorești dela școalele de stat, comunale și confesionale. Va urma apoi, după unele legi mai mărunte, proiectul de lege despre alegerea de deputați la dietă, cu a cărui censurare și stabilire definitivă comisiunea specială va fi gata în cursul săptămânii ce vine. Cu învoirea guvernului, în acest proiect de lege comisiunea a făcut următoarele modificări: dela cei ce au absolvat șase clase primare (elementare) încă se cere un cens de cel puțin două coroane, iar pentru ceilalți censul se stabilește numai în bani (nu și în jugăre de pământ), deci, pentru cei ce știu ceti și scrie în 20 coroane dare directă, iar pentru analfabeți în 40 coroane dare directă.

Autonomia Macedoniei. Comitetul format pentru apărarea intereselor aromâne, mohamedane și evreești ale locuitorilor din Turcia europeană a înaintat Luni un memorand adresat ambasadorilor marilor puteri. Memorandul, cum se anunță din Constantinopol, cere ca Macedonia să nu fie desmembrată între aliați, ci să se proclame *țară autonomă,* căci aceasta este unica garanță pentru libertatea religiunii și pentru siguranța averii și a vieții din amintita provincie.

O voce serioasă în ora supremă

de un **Arhipresbiter.**

(Fine).

Dar mai sunt și altele, o mulțime de motive, pentru înmulțirea protopopiatelor. Cine nu știe, câte realități și câte fonduri nu se periclitează din lipsa de controlă bună? Cine nu știe, cum se cheltuesc chiar bani bisericești cu ușurință, de multeori pe lucruri de prisos ori de lux, pecând școala se ruinează, iar învățătoriul o duce ca vai de el? Cine nu știe, cât de mult ar putea preveni protopopul toate aceste rele, dacă ar avea tract mai mic, ca să le poată mai ușor petrece cu atențiunea sa?

Cunosc în arhidieceză câteva puține protopopiate, cari numai protopopilor lor pot mulțămi, că astăzi au școale bune prin toate comunele, că au afară de acestea o mulțime de școale capitale, cu câte 3-4 învățători, că au fonduri preoțești și învățătorești, și că dotațiunile preoțești și învățătorești sunt pentru acuma și pentru viitor cât de bine asigurate. Și toate acestea nu sunt resultatele cutăror dispozițiuni speciale de sus, dela episcopie, sau dela consistoriu, ci numai ale străduințelor demnelor organe ale acestora și anume, ale unor demni protopopi, cu districte nu prea întinse. Sunt departe de a afirma, că din centru, dela episcopie, nu se vor fi dat spre atari îmbunătățiri impulsuri. Dar ele de bună seamă se vor fi dat la 40 de protopopi, pe când resultate aflăm numai în câteva puține protopopiate, și anume, nu la cele mai mari.

Am voit să demonstrez, că dacă un episcop și un consistoriu nu va avea organe demne și de ajuns la fața locului, poate se tot îndemne, să tot dispună dela masa verde, căci toate îndemnurile și toate dispunerile vor remânea literă moartă.

Doară aici va fi locul să amintesc, că avem și preoți, cari nu știu să conducă nici casele lor, decum să știe conduce pe alții. Și oare cine se deștepte pe asemenea preoți din letargie, dacă nu protopopii?! Precum în politică un comitat ori o țară nu se poate administra cuviincios fără organe de ajuns, tot asemenea nici o dieceză nu se poate administra fără un număr îndestulitor de organe, și anume, de organe bune esecutive.

Când este să se facă o organisare, fie politică, fie bisericească, așa cred, că nu poate fi rațional, dacă să croesc tracturile, ca bunăoară la preturile sau cercurile de administrație politică, peseama persoanelor, ci trebue căutat cum ar putea ele corespunde mai bine scopului, spre folosul poporului. Aceasta trebue să ne conducă și pe noi, când e vorba de tractele protopopești, cele de atât de mare estensiune. Avem să ținem adecă strâns înaintea ochilor interesul cel mare, și anume, cum credem că s'ar putea ele mai bine și mai cu folos administra, spre binele bisericii și spre salutea poporului? Iar întrucât pentru îndreptățitele interese particulare ale protopopilor actuali, acelea ușor se pot satisface, fie prin oarecari recompense, fie prin enunțarea că arondările au să se esecute numai succesiv, după trecerea unuia ori altuia din viață.

Ar mai remânea a se îngriji de inspecțiunea școlară prin comune. Cred însă, că aceasta nici decum n'ar putea să întimpine vre-o dificultate. Nici nu s'ar putea încredința altcuiva decât numai parohului local, îndată ce acela, cum zace în chemarea lui, cât de cât posede cualificațiunea necesară. Și dacă ar mai remânea ceva de normat, ar fi numai o răspundere bine definită și rigoroasă a aceluia. Iar unde sunt mai mulți preoți, acolo prin autoritatea superioară competentă, care este în pozițiunea de a-i cunoaște mai bine pe toți, ar fi a se numi cel mai demn și mai cvalificat dintre ei pentru asemenea oficiu, luându-se totodată de cinosură, că adevăratele merite ale preotului pe acest teren sunt acelea, cari au să cumpănească mai mult, când este vorba de vre-o distincțiune, înaintare, remunerare.

Astfel mi s'ar părea mie, că s'ar putea promova cu mai mult succes trebile școlare, și numai astfel țin eu, că bisericile și clerurile române și-ar împlini misiunea lor astăzi conform învățăturii Mântuitoriului.

Reasumând cele până aci arătate cred, că nu mai poate fi Român de inimă, care să nu recunoască cu mine împreună, că starea de astăzi a poporului nostru este întru adevăr regretabilă, pentrucă el pe văzute regresează tot mai mult, în toate privințele, provenind regresul acesta mai vârtos din împrejurarea, că el, din lipsa sa de cultură, slab de puteri și de pricepere, nu poate ținea cumpăna sau concurența cu streinii, veniți între el din țări mai civilizate, cu o cultură care trece departe peste a lui; că întărirea și ridicarea poporului nostru nu este altfel de cugetat, decât numai prin cultură făcută repede, prin o cultură care e potrivită firei sale, adecă făcută prin ai săi, în școalele noastre confesionale; că bisericile române de ambele confesiuni, după genuina și sacra lor chemare și întru cel mai vital interes al lor propriu, au datorința a se îngriji de atare cultură a poporului român, prin urmare de a lua inițiativa, de a pune toate la cale pentru înființarea, organizarea și conducerea unor asemenea școale; că la aceasta ambele mitropolii române trebue să-și întindă sprijinul, procedând în mod solidar; că pentru înființarea de astfel de școale bune să cer organisme și organe corespunzătoare, pe cari iarăși după împrejurările de astăzi numai bisericile pot și trebue să le înființeze; că pentru înființarea acestor organe sunt chemate și responzabile supremele autorități din fruntea bisericilor; și în fine, că spre acest scop mitropoliile române au a se întruni cât mai curând în congresele lor, ori barem în consistoarele lor mitropolitane, spre a se apuca cu seriositate de lucru.

Mult ași mai avea de zis aci, mai vârtos dacă mi-ar fi permis a întra în amănunte, și despre unele reforme necesare la institutele noastre teologice, despre necesitatea unor preparandii pentru sexul femeesc, despre adânc simțita lipsă a unor institute mai înalte de cultură, și despre altele. Dar sper, că ni se va da în curând ocasiunea a ne consulta asupra acestora la locurile competente. Deci, dacă amicii culturii și ai progresului poporului nostru consimțesc, după cum sper eu, cu cele espuse în acest tratat, îi rog din suflet să se pună în activitate, să intervină la capii noștri bisericești, oferindu-le tot sprijinul și stăruind la ei pentru primul început, măcar pentru ținerea unor conferențe, în cari să discutăm mai deaproape și din toate punctele de vedere această chestiune atât de importantă și ardentă pentru noi, în care se cuprinde sentința cea mare de moarte ori de viață pentru națiunea și biserica română. Iar dacă s'ar afla dintre cei chemați ai națiunei unii, cari n'ar consimți cu mine în cele expuse și propuse, eu m'ași ținea satisfăcut și numai prin aceea, dacă ași vedea, din acest îndemn, din această inițiativă, deșteptându-se o interesare publică mai viuă față de această chestiune gravă și vitală, punându-se ea la ordinea zilei și luându-se în o meritată și serioasă discuțiune. Căci astfel vor putea eși în curând la lumină idei și propuneri mai bune, mai practice, mai ușor și mai sigur realisabile, spre vindecarea reului, spre scăparea de pericol, și spre călcarea decisivă înainte pe calea progresului și a salutei, ceea ce din inimă sinceră doresc.

Scris'am în luna lui Decemvrie 1877.

Cronică bisericească.

Istoricitatea persoanei lui Isus Hristos și importanța sa pentru prezent

(Urmare).

Evangeliile, — precum și ceealaltă literatură religioasă întreagă, care cu mult mai des vorbește de Isus și cu mult mai multe știe despre El, decât cum se părea după Kalthoff și Drews — sunt astfel confirmate de Pavel nu numai în general, ci și după cuprinsul lor esențial cu privire la aceeace predau ele ca învățătură a lui Isus. Au și fost ele obiectul unei critici minuțioase. In întreagă literatura universală nu există scrieri, cari să fi fost supuse unei critici mai severe, ca și evangeliile. Foarte adeseori criticii nu se mulțămeau cu atât, că declarau de neautentic tot ceeace ar putea fi aplicat dintr'o stare mai târzie, decât timpul și tendințele primei comunități creștine, ci tot aceeace numai cât de puțin *putea* proveni dintr'un timp mai târziu, era declarat de neautentic. Purcezându-se în felul acesta, fiecare tradițiune istorică, — care timp mai îndelungat a fost numai orală, a preocupat așa dar' cugetarea oamenilor de mai târziu — trebue să dispară ca neautentică; astfel de es. și cea despre Budha și Socrate. Aici însă e lipsă de mai multă *precauțiune și răbdare.*

Analizând tradiția despre Isus Hristos — așa precum este ea într'adevăr — chiar dela început ne *câștigăm impresia cea mai favorabilă.* Deoarece din cele patru evangelii, trei arată evident că autorii lor s'au orientat și după tradiția esistentă. Conținutul lor fără îndoială se compune din astfel de elemente, cari caracterizează totdeauna tradiția orală, precum sunt parabolele și istorioarele. Chiar aceste elemente ale tradiției sunt mijloacele cele mai potrivite pentru de a întipări reamintirea unei persoane istorice marcante.

Parabolele și micile istorisiri reoglindesc mai bine ființa unei personalități. Dacă am cugeta puțin de es. asupra parabolelor și istorioarelor enarate de Carol Schurz despre Linkoln, sau la modul cum caracterisează Carlyle pe eroii săi prin trăsături fine și sentințe mărunte, dacă studiem anecdotele lui Wrangel sau parabolele lui Goethe, vom vedea cât de puțin se recere spre a ne putea forma icoana unui om înaintea ochilor noștri sufletești.

Să aplicăm noi acum aceste exemple la evangelii, să ne imaginăm bunăoară ființa Mântuitorului dintr'o parabolă oarecare a sa, d. e. din parabola despre crinii câmpului, sau din cea despre Mamon, sau din oricare altă asămănare; să simțim noi odată pe deplin iubirea și indulgența sa față cu păcătoasa, ori mânia lui contra fariseilor, și mi se va recunoaște când afirm, că grei la minte sunt toți aceia, cari nu recunosc în persoana Lui pe Dumnezeu omul. Din toate aceste istorioare și parabole îl vom cunoaște ca atare atât de perfect ca și când azi am privi în ochii Lui și i-am auzi vocea divină. Il vom cunoaște ca pe Acela care este plin de bunătate și mărire divină, iubitor de oameni și atot drept. Pe el îl aflăm și îl vedem noi pretutindenea în Test. Nou, ca o personalitate neajunsă.

Ce însemnătate are personalitatea aceasta în istoria creștinismului? Este consult oare, ca întrebându-ne despre ființa religiunei creștine, să uităm istoria celor XIX secoli, spre a da ascultare parabolelor lui Hristos, să lăsăm la o parte pe toți filosofii și preoții, papii și reformatorii, spre a asculta cuvintele Sale? Sau trecem prin aceasta peste faptul istoric și oare pe nedrept aducem noi în legătură pe Mântuitorul Isus Hristos cu teslarul din Nazaret? Da! Ceeace facem este de sine'nțeles un fapt istoric. Dacă voim noi să știm ce e platonismul, atunci nu vom întreba mai întâiu pe toți platonicii, lăsând la o parte pe măiestrul lor; asemenea dacă dorim să știm ce e budhismul, nu vom elimina pe Budha, spre a lua ca punct de mânecare desvoltarea religiunii numite după el, ci vom întreba mai întâiu: ce a învățat Plato și ce a voit Budha? Iar în caz, că am descoperi, cumcă învățăceii lor și urmașii acestora au schimonosit, schimbat și adaus păreri de ale lor și dacă ar fi diformat adausurile autentice cu altele străine, atunci orientându-ne după toate acestea, i-am împărți în platonici veritabili și neveritabili. Ori și cine va trebui să țină aceasta ca un lucru de sine'nțeles.

Mai departe dacă ar voi cineva să știe însemnătatea pe care a avut-o Budha sau Plato în istoria omenimii, atunci nimenea n'ar întreba despre ceeace aveau ei comun cu timpul în care vietuiau, ci din contră, ar încerca să facă evident la ei chiar originalul și numai atunci ar proba să stabilească marcanta lor poziție în istoria unor popoare ale lumii.

Prin aceste reflexiuni sunt resolvite toate obiecțiunile făcute din partea contrarilor lui **Isus Hristos.** Toate acestea por-

---

separată, Precuvântarea lui Al. Odobescu se va potrivi la aceste mituri.

Partea II. Despre pomul Crăciunului: Tratează în mod narativ fondul istoric al pomului de Crăciun și arată, cum acest obiceiu străin s'a strecurat în saloanele boerilor noștri restringând încetul cu încetul frumoasele noastre obiceiuri strămoșești dela Crăciun și Anul nou. Intreg capitolul pulzează de dragostea ferbinte ce o are autorul față de obiceiurile noastre și ne îndeamnă să le cultivăm și să le facem loc în saloanele somptuoase acomodându-le timpului de azi.

Poate forma singură o broșurică.

Va fi potrivită și pentru bibliotecile parohiale.

Partea III. Dela București la Roșiorii de Verde și înapoi: Descrie impresiile, ce și le-a câștigat în acest drum. Atrage atenția asupra unor monumente istorice. Deși drumul percurs nu ofere cine știe ce material bogat, cu toate acestea, prin modul plăcut de a istorisi, ne dă o lectură destul de interesantă, instructivă și educativă, atât ca fond, cât și ca formă. Spre pildă, relevă un caz când un profesor de nemțește, din Roșiori, întimpinând odată pe Rege cu o vorbire nemțească, acesta i-a reflectat: „Ești la școală națională, de ce nu vorbești românește!“

Poate forma singură o broșurică. E *potrivită pentru adulți.*

Partea IV.: Istoria lui Stefan cel mare și bun. Espune în mod narativ suirea pe tron a lui Stefan, luptele lui cu Leșii, cu Săcuii, cu Ungurii, cu Tătarii și cu Turcii și cu mare însuflețire descrie biruințele acestuia.

In legătură cu istoria lui Stefan ne dă și alte povestiri referitoare la dânsul, ca: *Povestea lui Stefan-Vodă și credinciosul său Nouraș; Povestea despre Talpa, țiganul și Stefan,* — toate interesante și hazlii.

Publicate toate într'o broșură: Istoria lui Stefan împreună cu aceste istorioare, vor fi o instructivă, educativă și distractivă lectură pentru: *cursul de repetiție, pentru adulți (dela orașe și sate) și gimnazii inf. străine.*

Tot în partea a IV-a ne dă și: *Isprăvile și viața lui Mihaiu-Vodă viteazul.* Aceasta o avem și în broșură separată; asupra ei m'am pronunțat deja la pag. 2 punct. II. a acestui raport.

Snoave. Acestea ar form apartea a V. Cu toatele sunt 32; sunt interesante, hazlii, unele chiar instructive. Tipărite în broșură separată, vor fi o plăcută lectură pentru *adulți.*

Brașov, în 21 Maiu 1912.

N. Bogdanu
prof.

nesc deacolo, că El ar fi împărtăşit ideile timpului său. Dacă însă evangeliştii, împreună cu apostolul Pavel, pe baza inspiraţiunei divine, precum şi în urma minunilor făcute în prezenţa lor, precum şi „prin mânile apostolilor“, caracterisează în colori impunătoare pe „Invăţătorul“ divin, — aceasta la tot cazul nu e o exagerare, deoarece Acela de al cărui cuvânt ascultă vânturile şi marea, „Dumnezeu fiind, născut mai nainte de veci din Tatăl“, în zilele cele mai de pe urmă s'a făcut om. In învăţăturile Sale este Isus cel mai mare artist, de o astfel de putere şi mărire, încât cuvintele sale aveau efect netrecător. Activitatea Mântuitorului trebue deci recunoscută aşa precum este espusă în Test. Nou, căci *El a dat omenimei* un nou ideal şi o nouă credinţă în Dumnezeu: *idealul cel mai curat şi cea mai sublimă credinţă în Dumnezeu.*

Se poate aceasta documenta? Da! se poate, pe cale curat istorică, dacă comparăm simplaminte opera Mântuitorului nostru cu desvoltarea religiunei anterioare. Să luăm dintr'un astfel de punct de vedere istoric parabolele şi asemănările lui Hristos ca un ce unitar, şi să le punem faţă în faţă cu iudaismul, aşa precum a fost aflat de El, şi vom observa că acesta a percurs până în capăt faza sa de desvoltare. *Evangelia sa este completarea religiunei morale.* El a pus capăt tuturor neclarităţilor religiunei legii prin aceea, că nu afla *bunătatea* numai în lege şi în împlinirea ei, ci mai ales *în conştiinţă*: Nu numai omorul şi adulteriul, ci mai întâiu ura şi conştiinţa necurată le opreşte Tatăl său cel din ceruri; nu numai jurământul strâmb, ci jurământul în general — şi neadeveritatea, cari dau anză la juruinţă şi jurământ strâmb, — acestea le condamnă Isus Hristos. Din această completare a moralităţii întru conştiinţă urmează apoi că *pretensiunea lui Dumnezeu este* ceva de tot simplu, anume *iubire şi curăţenie* (*castitate*) — curăţenia ca eliberare de poftă şi aplicare, — şi eliberarea de minciună, — o tărie de sine contra ispitelor şi puternica adeveritate internă care, în loc de a căuta răzbunarea şi pedepsirea ofenzatorului, cu surisul pe buze scutură orice calumnie.

O simplificare colosală în pretensiunile lui Dumnezeu, deoarece *conştiinţa curată şi plină de iubire e sfântă* şi „nimic din ceeace vine din afară nu-i poate spurca pe om“.

Astfel a adus Mântuitorul moralitatea la deplină înflorire, iar faza de desvoltare — introdusă la Izrailteni din partea profeţilor, şi la Greci de către filozofi, a dus-o la perfecţiune. Moralitateă lui Isus este cu totul internă şi unitară, ea este curat „morală“ şi liberă de orice alte motive.

(Va urma).

NOUTAŢI.

Parastas. Duminecă în 23 Februarie n. se va celebra parastas în catedrala din Sibiiu pentru fericitul în Domnul, marele mecenat *Emanuil Gozsdu*, şi totodată şi pentru mult regretatul *Dr. Liviu de Lemeny.*

•

Sfinţire de episcop. In biserica gr. or. din Viena s'a făcut Duminecă sfinţirea de episcop a egumenului Dimitrie *Brancovici*, fost deputat în camera ungară. Numitul egumen are să ocupe scaunul episcopal gr.-or. din Zara Dalmaţiei. Actul sfinţirii s'a săvârşit de arhiepiscopul Bucovinei, Vladimir *Repta*, asistat de episcopul din Cattaro şi de numeroşi preoţi. Liturgia s'a oficiat în trei limbi: românească, grecească şi veche slavă.

*

La Berlin. Ziarele din Roma scriu, că regele *Victor Emanuel* al Italiei va călători la jubileul de 25 ani de domnie a împăratului Wilhelm. Serbările jubilare în Berlin se vor începe la mijlocul lui Iunie 1913.

•

† Nicolau Papp de Borosjenö, consilier regesc şi ministerial, director de finanţe în Oradea-mare, a încetat din viaţă subit, Luni în 17 Februarie nou, 1913, la 7 ore seara, în etate de 64 ani. Rămăşiţele pământeşti ale regretatului defunct după serviciul funebral, celebrat la locuinţa sa din palatul de finanţe, Joi în 20 Februarie n. c. la 9 ore nainte de amiazi, au fost transportate la Vidra, unde vor fi aşezate spre veşnică odihnă în cripta familiară, după ritul bisericii gr. orientale rom., mâne, Sâmbătă, în 22 Febr. n. c. Odihnească în pace!

*

Raportul anual *al dispensarului pentru bolnavii de tuberculoză.* Reuniunea igienică a comitatului Sibiiu. Anul 1912. In cursul anului 1912 au fost examinaţi 173 bolnavi. Dintre aceştia au fos 109 bărbaţi, 44 femei şi 20 copii sub 12 ani. Tuberculoză s'a constatat la 107 persoane; în 41 cazuri tuberculoza a fost deschisă şi în 66 cazuri închisă, respective 57 bolnavi se găsiau în stadiul prim, 24 în stadiul al doilea şi 26 în stadiul al treilea al boalei. Sputul (flegma) s'a cercetat de 195 de ori, constatându-se în 77 cazuri bacili ai tuberculozei. In grija dispensarului au fost primite 32 persoane, împărţindu-li se K 156 ca ajutor pentru chiria locuinţei şi alimente în preţ de K 2768·99 (1964 porţiuni de carne à 500 gr., 19·5 chilograme de slănină, 159 chilograme de urez, 14·25 chilograme de miere, 43·5 chilograme de macaroni, 35 chilograme de faină de cucuruz, 861 bucăţi de unt à $^1/_8$ kgr., 1560 oauă şi 845 pâni). In trei cazuri s'a desinfectat locuinţa. Pentru tratarea şi delăturarea corăspunzătoare a sputului s'au distribuit scuipătoare potrivite. Suma cheltuelilor dispensarului a fost în 1912 de K 4357·52. Mijloace disponibile au fost: K 5000 dotaţiune dela stat şi K 995 donaţi de bănci şi particulari. Deosebită atenţiune s'a dat în anul trecut propagandei, la medici şi la public. Medicul conducător al dispensarului a ţinut la 1 Martie 1912 în „Secţiunea medicilor“ o conferinţă „Despre progresul cercetărilor privitoare la tuberculoză“. Tot în Martie a publicat o serie de articole, scrise pe înţelesul tuturor, despre combaterea tuberculozei pulmonare. Aceste articole s'au retipărit şi în broşură şi s'au distribuit în multe exemplare. Apoi s'au tipărit în limbile germană, maghiară şi română instrucţiuni privitoare la tuberculoză, cari s'au distribuit, în 4000 exemplare, în toate oraşele şi satele comitatului. E foarte de dorit, ca instituţiunea aceasta umanitară să fie promovată şi sprijinită şi în viitor prin donaţiuni, cari sunt a se trimite medicului Dr. Karl Ungar.

•

Dr. I. Lupaş pentru Dr. D. P. Barcianu. Implinindu se la 3/16 Febr. 1913, 10 ani dela moartea luminatului profesor Dr. D. P. *Barcianu*, Reuniunea meseriaşilor sibieni închină şedinţa literară a 2-a, ce se va ţinea Joi, la 27 Febr. n. c., memoriei binecuvântate a lui! La invitarea Reuniunii distinsul protopresbiter Dr. Ioan *Lupaş* din Sălişte va ţinea discursul comemorativ. Eventualele jertfe băneşti, ce s'ar aduce din acest aniversar, se vor adauge la „Fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără lucru“, al numitei Reuniuni.

•

Cărţile poştale sunt cel mai ieftin mijloc de corespondenţă. Poşta Germaniei expedează pe an peste un *miliard* de cărţi poştale, — o dovadă că poporul german ştie să cruţe paralele. Nu există ţară care să întrebuinţeze un număr atât de enorm de ilustrate şi cărţi poştale. Statele unite sunt reprezentate, în statistica aceasta, cu 760 milioane pe an, Anglia cu 487 milioane, Austria cu 165 milioane, Ungaria cu 90 milioane, Rusia cu 85, Italia cu 79, Franţa cu 68, Belgia cu 62, Elveţia cu 51 milioane cărţi poştale şi ilustrate.

•

Concertul doamnei Lucia Cosma. Programul concertului pe care-l va da doamna *Lucia Cosma* în 28 Februarie n. în Sibiiu este următorul: 1. Verdi: Caro nome; Mozart: Dans un bois şi Voi che sapete. 2. Schubert: Schlafued; Schumann: Röselein, Röselein; Hugo Wolf: Verschwiegene Liebe şi Du denkst mit einem Fädchen, Elfenlied, 3. Beethowen: Sonate op. 31 Nr. 3, Alegro Scherzo, Menuetto. Presto con fuoco. 4. Dima: Leagăn verde; Bredicean: Doine. 5. Alfred von Arbter: Im tiefen Traum versank das Land; Berta Bock: Abschied şi E tu, tu credi; Artur Stubbe: Pythia. 6. Dupare: Invitation au voyage; Debussy: Fantoches; Strauss-Laforge: Storielle del Bosco viennese.

•

Petrecerea din Fofeldea, aranjată Duminecă, în 16 Februarie a fost foarte succeasă, după cum ni se scrie. A participat lume multă, programul a fost executat cu multă precisiune din partea corului, semn că e condus de o mână dibace, iar piesele de teatru au fost jucate foarte bine. Dansul s'a început cu căluşerul. La momentul potrivit domnul N. P. Petrescu, directorul „Cordianei“, a lăudat într'o frumoasă vorbire zelul aranjatorului acestei petreceri, a învăţătoriului *Ioan Sava*, căruia publicul i-a făcut ovaţiuni.

*

Gazeta robilor. In Sydney apare o gazetă, care este destinată din partea direcţiunilor penitenciare pe seama robilor. Ţinta publicaţiunii este a face pe oameni să vină la căi mai mai bune, la viaţă cinstită şi la un viitor mai de dai Doamne. Articolul de fond al primului număr este scris de însuşi ministrul de justiţie, care începe în următorul mod: „Cele mai multe gazete pornesc în cadre modeste; cu vremea creşte apoi şi numărul cetitorilor, — acesta e scopul urmărit al publicaţiunilor. Gazeta aceasta urmăreşte alt scop. Ea se tipăreşte într'un număr de exemplare relativ neînsemnat, şi sperăm că cetitorii săi vor scădea din an în an. Fundatorii ziarului nostru nu doresc altceva, decât ca persoanele care cetesc astăzi foaia aceasta, pe viitor în urma situaţiilor schimbate să nu mai ajungă nici odată la starea de a o ceti iarăşi“.

•

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu e convocat la şedinţa de Sâmbătă, 1 Martie n. orele 10 dimineaţa, în sala mică de desbateri a casei comitatense. La ordinea zilei e luarea măsurilor pentru rectificarea listelor electorale pe anul 1914.

•

Din Turda. Reuniunea femeilor române din Turda văzând resultatul neaşteptat al ciclului de conferenţe ce le-a ţinut în earna aceasta şi, cedând şi dorinţei generale, a hotărât ca din prilejul ultimelor conferenţe anunţate pe *2 Martie* st. n. să aranjeze un mic *festival împreunat cu cu o convenire socială şi dans.* Aduce deci pe calea aceasta la cunoştinţă, că cele două conferenţe din 2 Martie întregite cu câteva puncte de declamaţie, cu un duet de violină etc. se vor ţinea în Sala cea mare dela hotelul Elisabeta. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de intrare de persoană 1 cor. Pentru ţărani 10 fileri.

De ale săracilor nostri.

Invăţăceii meseriaşi şi şcolarii sibieni îmbrăcaţi din darurile de Crăciun.

In şedinţa literară din 30 Ianuarie n. 1913 a Reuniunii meseriaşilor sibieni, prezidentul Reuniunii dl V. Tordăşianu, dând sama de cei miluiţi din darurile de Crăciun, adunate dela inimile generoase, a cetit următoarea consemnare a învăţăceilor meseriaşi şi a şcolarilor, dăruiţi cu câte un rând complet de îmbrăcăminte uniforme, al căror roculeţe poartă pe guler iniţialele „*R. S. R.*“ (Reuniunea sodalilor români) şi anume: 1. Ioan Bârlea (originar din Mogoş-Micleşti, fiu de muncitori, cu încă 7 copii), învăţăcel faur la C. Weindel; 2. Toma Cirebea (orig. din Poşaga-de-sus fiu de econom scăpătat), înv. la pantofarul Fuchs; 3. Victor Mărginean (orig. din Măgina, fiu de econom scăpătat), înv. lăcătuş la A. Török; 4. Dem. Dăncăneţ (orig. din Sadu, orfan de părinţi, fără avere). înv. la pantofarul Leschinger; 5. Marian Boncuţ (orig. din Câmpeni, orfan de mamă, tatăl măsar scăpătat, cu 4 copii), înv. tinichigiu la G. Stuhlich; 6. Izidor Săsărman (origin. din Măluţ, fiu de econom sărman cu 6 copii) înv. la pantofarul G. Săsărman; 7. Ioan Cioran (orig. din Răşinari, cu 9 fraţi), înv. faur la C. Weindel; 8. Romulus Morariu (orig. din Saschiz, orfan de tată, cu un frate croitor la I. Petraşcu, căruia i-a cedat hainele ce le primise în 1912), înv. lăcătuş la A. Török; 9. Ioan Potroca (orig. din Porceşti, din părinţi săraci), şcolar în a 2-a civ. 10. Petru Rusu (orig. din Cornăţel, orfan de tată cu încă 3 fraţi), înv. la măsarul Skrotzki; 11. Ioan Şerban (orig. din Sibiiu, părinţii zileri, cu 9 copii), înv. cul. tip. în atelierul N. Bratu; 12 Emanuil Sechel (origin. din Saschiz, din părinţi scăpătaţi, cu 4 copii), înv. lăcătuş la A. Török; 13. Ilie Martin (orig. din Sălişte, tatăl schilav, cu 9 copii), înv. la măsarul Skrotzki; Ioan Muntean (orig. din Turnişor, de părinţi sărmani), înv. la lăcătuşul Fronius; 15. Sabin Zaharie (orig. din Valea-Bulzului, părinţii economi scăpătaţi), înv. la faurul Krieger; 16. George Pătru (orig. din Călnic, fiu de econ.), înv. faur la C. Weindel; 17. Petru Modran (orig. din Bungard, părinţii economi scăpătaţi), înv. la lustruitorul Klein; 18. N. Savu (orig. din Cor. Sânmărtin, fiu cu părinţi năcăjiţi), înv. cismar la I. Baciu; 19. Iosif Ucenic (orig. din Sibiiu, din părinţi săraci), elev al şcoalei primare; 20. Ilie Gligor (originar din Cacova, cot. Alba-inf., tatăl ziler cu 7 copii, din cari 1 înv. barbier, 1 lăcătuş, iar ceialalţi şcolari), înv. pietrar la A. Schneider; 21. Coman Bloanca (orig. din Răşinari, fiu de oameni harnici, cu încă un fiu la lăcătuşerie), înv. lăcătuş la E. Purece; 22. Petru Doda (orig. din Şoroştin, orfan de mamă, tatăl sărac), înv. cismar la I. Baciu; 23. Ioan Văcariu (orig. din Lisa, fiu de oameni săraci, cu încă 6 fraţi, din cari 1 sodal cojocar, 1 înv. pantofar, 1 croitor şi 3 minori), înv. rotar la Iosif Pascu; 24. Constantin Stana şi 25. Partenie Stana (sunt fraţi, originari din Burjuc, fii de zileri, ei înşişi foşti servitori), primul învăţăcel la pantofarul Emil Vintilă, iar cestalalt învăţăcel la faurul G. Hientz. Cu câte un roc respective cu câte o părechie pantaloni noi au fost dăruiţi: Ioan Botaş (orig. din Poşaga-de-sus) înv. tinichigiu la G. Stuhlich; Ioan Savu, înv. pantofar la Dragoş, Ioan Muntean, învăţăcel pietrar, Ger. Muntean, învăţăcel franzelar. Cu stofe de haine femeieşti, cu bluze, jachete, paltoane, cu ghete nouă şi vechi, cu pălării, cu rocuri, ciorapi, cu batiste, şaluri, cu sute de cozonaci şi pânişoare etc. etc., au fost miluiţi nenumăraţi învăţăcei, şcolari, femei etc.

In cuvântarea ţinută cu prilejul împărţirii dl Tordăşianu a pus la inima celor ajutoraţi să păstreze şi să-şi ţină în curăţenie sufletul şi corpul, apoi să fie cu recunoştinţă faţă de binefăcătorii lor, să cerceteze biserica, să-şi iubească meseria şi să fie mândri de neamul căruia aparţin.

„*Dreptul Iov*“.

Cărţi şi reviste.

Jean Jacques Rousseau, ideile sale pedagogice şi critica acestora, conferenţă rostită în adunarea învăţătorilor, ţinută în Arad la 1 Octomvrie 1912, de Dr. *Petru Pipoş*, profesor. Arad, 1913, Tipografia diecesană, Editura Reuniunii învăţătorilor români dela şcolile primare din protopiatele aradane I.—VII. — O broşură de 64 pp., care cuprinde: Descrierea festivităţilor organizate în Franţa şi Elveţia cu ocazia bicentenarului naşterii lui Rousseau; caracterizarea epocei marelui pedagog. Urmează apoi biografia lui Rousseau, sistemul său pedagogic, critica şi efectele activităţii sale. Cartea se recomandă îndeosebi părinţilor şi educatorilor. De vânzare se găseşte la prezidentul reuniunii, la dl Iosif *Moldovan*, director şcolar în Arad. Preţul 1 cor. plus 10 bani porto.

*

Legende, balade şi poezii, de Sava N. Şoimescu, editura librăriei Ioan I. Ciurcu. Preţul 32 fileri.

*

Versuri alese, adunate de Ioan I. Ciurcu, editura librăriei Ioan I. Ciurcu din Braşov. Preţul 60 fileri.

•

In biblioteca pentru toţi din Bucureşti a apărut *Micul Lord*, de Fr. Burnett, traducere de Iosif Nădejde. Educatorii şi în general părinţii, cari au voit să facă educaţia copiilor lor prin cetit, s'au isbit totdeauna de lipsa unor cărţi atrăgătoare pentru copii, cu conţinut *moral şi educativ* şi, în acelaş timp, de o necontestată valoare literară. Şi nu numai literatura noastră, dar chiar şi alte literaturi sunt sărace în astfel de scrieri. Printre puţinele lucrări din literatura universală, cari răspund acestui scop, una din cele mai bune este fără îndoială *Micul Lord* Fauntleroy, de Fr. Burnett. Intr'o formă literară desăvârşită este redată o povestire estrem de interesantă a vieţii acestui nobil, — istorisire care are darul de a trezi în copii toate simţămintele generoase şi nobile. Este cartea ideală de educaţie şi nu există limbă cultă, în care să nu fi fost tradusă. Traducerea românească a dlui Iosif Nădejde este desăvârşită din toate punctele de vedere. Lucrarea — însoţită de numeroase şi reuşite ilustraţii — se găseşte în n-rele 747—748 din „Biblioteca pentru toţi“ şi costă 60 bani esemplarul.

•

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 3, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: G. Murnu, Aromânii în primejdie. Othmar, Cântec (poezie). Octavian Goga, Mi-am făcut un cântec (poezie). Liviu Marian, Bătaie de joc. * * * Decadenţa Turciei. Ecaterina Pitiş, Cântec (poezie). Maria Cunţan, Foi în vânt (poezii). I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). O. C. T. Graniţele Dobrogii. Cronici: D. N. C.: Sărbătorirea lui Grigore Alexandrescu. Bustul lui Ion Maiorescu. Adrian Corbul: Scrisoare din Franţa. Insemnări: Cursurile Asociaţiunii. Statele din Balcani. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Comuna aromânească Copeş (din Macedonia). Comuna aromânească Nevesca sau Neveasta (din Macedonia). Aromâni din Pind prinşi la horă. Grup de Aromâni din Comuna Livezi (din vilaetul Salonic) cu revizorul şcolar dl Dan, fotografiaţi cu ocazia obţinerii autorizării pentru deschiderea şcoalei româneşti. Popasul Aromânilor nomazi pe drumul lor spre iernatic. Păstor aromân din Pind. Femeie din tributul Fărşeroţilor (Aromâni din Albania). Celnicul Năsica dintr'o comună din Pind. Unul din păzitorii comunelor din Pind bântuite de Antarţi (în port de haiduc albanez). Clisura, orăşel românesc în Macedonia. Sultanul Mohamed al II-lea, care a cucerit Constantinopolul. 2 vederi din Constantinopol. Harta Dobrogei. Harta delimitărei fruntariei româno-bulgare la Silistria. Tache Ionescu, ministru de interne al României, care a tratat, la Londra, cu Dr. Daneff, delegatul Bulgariei. Dr. Daneff, preşedintele Sobraniei bulgare. Kiamil-Paşa, fostul Mare-Vizir al Turciei, pe care tinerii Turci l-au silit să prezinte demisia cabinetului turc. Nazim-Paşa, ministru de răsboiu, împuşcat în revoluţia din Ianuarie. Raymond Poincaré, noul preşedinte al republicei franceze.

Teatru.

Sâmbătă se dă în beneficiul artistului *Paziska* comedia „*So'n Windhund*“. Duminecă d. a. opereta „*Zigeunerliebe*“, iar sara „*Hoheit tanzt Walzer*“. Luni, în beneficiul dirigentului de cor şi musică *Laska* se va da opera „*Traviata*“.

Nr. 5/1913 par. (25) 3—3

Concurs.

Parochia de clasa I. din Sibiiu suburbiul de jos (Poarta Turnului) devenind vacantă, pentru întregirea ei se publică concurs cu termin de **30 zile** dela publicarea primă a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. cu ocaziunea regulărei congruei.

Cererile de concurs sunt a se înainta la oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu.

Concurenții sunt poftiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta la utrenie și la liturghie și a predica.

Cererile înaintate după expirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 7 Ianuarie 1913.

Comitetul parohial:

Petru Joandrea prezident.
Ioan Imbăruș notar.

Văzut: **Nicolau Ivan** protopresbiter.

Nr. 420/1913 prot. (28) 3—3

Concurs.

Devenind postul de **vicenotar** comunal vacant prin abzicere în comuna Săliște, pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs și învit pe candidații de notar cvalificați conform cerințelor legii, — de a-și înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial **pâná în 16 Martie a. c.**

Săliște, la 3 Februarie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 47/1913. (36) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Tăuțiu** (cl. III) se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, îndatorându-se concurenții a se prezenta, — cu observarea dispozițiunilor regulamentare — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta și predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 26 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei-Iuliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu protopresbiter.

Nr. 98/1913. (39) 2—3

Concurs din oficiu.

Pe baza înaltei rezoluțiuni consistoriale Nr. 14.591 Bis. dela 7 Decemvrie 1912, prin aceasta se publică concurs nou pentru întregirea parohiei de clasa I (primă) **Hidiș**, cu termin de **30 zile** socotite dela prima inserare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. — pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții au a și subșterne rugarea de concurs instruită cu documentele prescrise pentru parohii de clasa primă, în terminul susindicat la subscrisul oficiu protopresbiteral. Rugările intrate după termin nu se vor considera.

Concurenții cu previa învoire a oficiului protopresbiteral se pot prezenta în parohie și la biserică spre a-și arăta destoinicia și a face cunoștință cu poporul.

Turda, la 22 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Jovian Murășan protopop.

Nr. 37/1913 prot. (22) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Cherges cu fil. Popești**, — devenită vacantă prin strămutarea parohului Alecsandru Petrău în comuna Tâmpa, — se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea ajutorului de stat.

Reflectanții sunt poftiți a și subșterne cererile lor concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta, pe lângă restricțiunile regulamentare, la biserică spre a cânta, celebra și a face cunoștința poporului.

Deva, la 17 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă actualul preot și cu drept de succesiune în parohia de clasa I (primă) din **Vinerea**, (tractul Orăștiei,) se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ conform înaltului ordin consistorial dto. 2 Ianuarie 1913 Nr. 14.773 Bis. 1912.

Emolumentele postului de capelan sunt:

1. Din ajutorul de stat pentru capelani întregirea obvenentă.

2. Jumătate din venitele dela altar, întregi venitele stolare ce vor obveni dela parohieni locuitori sub numerii caselor 239—520, precum și din filia Cujir.

Reflectanții au a-și așterne cererile instruite în senzul legilor din vigoare la of. gr.-ort. al Orăștiei în terminul indicat și a se prezenta pe lângă restricțiunile regulamentare spre a face cunoștință cu poporul, cântând, predicând, ori servind în biserica de aici.

Vinerea, din ședința comitetului parohial ținută la 10/23 Ianuarie 1913.

Ioan Iosif președinte.
Dionisiu Giurgiu, notar al com. par.

Nr. 3/1913. (17) 3—3

Vidi: **Vasile Domșa** protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Luncoiul de jos**, tractul Zarand, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 500 cor. dela popor, 200 dela Prea Veneratul Consistor votat sub Nr. 6688 Școl. 1912, 300 cor. din cassa bisericei solviți în rate lunare.

2. Cuartir în edificiul școalei și folosirea $^1/_4$ jugăr grădină dela școală.

3. Lemne de încălzit 2 stângini.

Cuincuenalele nu se computá numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această școală.

Invățătorul ales va fi îndatorat a instrua elevii de repetiție, precum și a instrua toți elevii în religiune, în cântări e bisericești și a i conduce la biserică în Dumineci și sărbători.

Concurenții se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Luncoiu de jos, la 15 Ianuarie 1913.

Oficiul parohial rom gr. or.

Ioan Fugătă preot rom gr.-or. preș. com.

Nr. 42/1912. (38) 2—3

Vidi: **Vasile Damian** protopresbiter.

Nr. 22/1913. (33) 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Roșcani**, tractul Dobrei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 600 cor. dela popor, iar 400 cor. și eventualele cuincuenale, ajutor dela stat, votat sub Nr. 3480/1910.

2. Cuartir corespunzător în edificiul școalei și folosirea grădinei dela școală.

3. Lemne de încălzit 8 stângini, din cari 3 stânjini pentru încălzirea salei de învățământ.

Invățătorul ales va fi îndatorat a instrua și elevii de repetiție, precum și a instrua toți elevii în cântările bisericești și a-i conduce la biserică în Dumineci și sărbători.

Cererile de concurs se vor așterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenții se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Dobra, la 20 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu protopop.

Nr. 64/1913. (37) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională din **Ighiu** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvite în rate lunare anticipative din lada bisericii; cuartir în edificiul școalei și grădină (420 st. □) în parte plantată cu vie.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul susindicat, notându-se că vor fi preferiți cei buni cântăreți, întrucât alesul va fi dator a îndeplini toate funcțiunile de cantor în și afară de biserică, pentruce va mai folosi, pe lângă salarul susnumit, și un jugăr de pământ arător; iar pentru formarea de cor, care se va pretinde dela cel ales, va primi separată remunerațiune, din fondul existent spre acel scop.

Drept la cuincuenale va avea învățătorul, numai după anii de servițiu neîntrerupt la această școală.

Pentru a-și arăta destoinicia în cântări și a fi cunoscuți poporului se cere necondiționat dela concurenți a se prezenta, înainte de alegere, în o Duminecă sau sărbătoare la biserică.

Alba-Iulia, 29 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei Iuliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu protopresbiter.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională română gr.-or. din comuna **Cetateadebaltă** să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., și anume:

1. 500 cor. dela popor.

2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan.

3. 1 Stângin de lemne de foc.

4. Cuartir în edificiul școalei și pentru grădină 10 cor.

Să recere ca alesul învățător să fie bun cântăreț și să conducă corul cu elevii în biserică fără altă remunerație.

Cuincuenalele să vor computa numai după 5 ani de serviciu la această școală.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze cererile instruate conform normelor din vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopresbiteral u. p. Kükülővár și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Cetateadebaltă, 2 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or al tractului Târnava.

(42) 2—3 **Nicolae Todoran** protopresbiter.

Vezi așa... acestea sunt originalele tuburi de
Jacobi-Antinicotin.
Engros Adolf & Alexander Jacobi, Wien VIII.
(106 b) 13—13

Resturi cu tiparul aplicat,
late, în colori veritabile solide de spălat, — cari dacă s'ar cumpăra în bucăți întregi (cu toptanul) ar costa dublu, — se vând cu **36 fil** per metru.
Mostre se trimit gratuit.
Ce nu ar conveni să schimbă oricând în loc Dornbirn.
Gebr. REICHART, fabricanți,
Dornbirn, Vorarlberg.
(49) 1—3

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin
de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 1—40

Aspirin-
(cunoscutul mijloc alinător de dureri)
se substitue prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiți productul veritabil, cumpărați numai în forma Tablete de Aspirin în pachetarea originală conform desemnului acesta, (un tub conține 20 tablete à 0,5 gr. prețul K 1·20 cu timbru Aspirin.

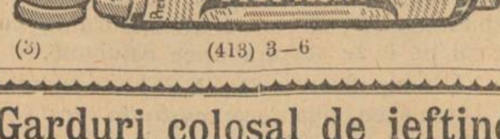

(3) (413) 3—6

Garduri colosal de ieftine.
Invențiune senzațională.

Afară din cale practic!
Manipulare foarte ușoară!
Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.
Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.
A se comanda la singurul fabricant:
Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, impletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllői-ut 48/92.
Serviciu ieftin, prompt și conștiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.
(27) 2—10

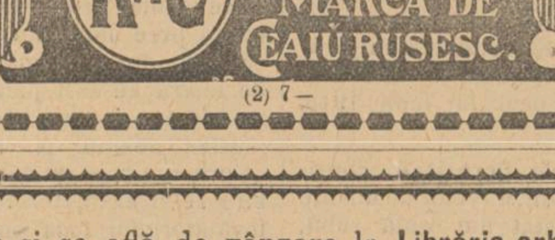

(2) 7—

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**
Călindarul arhidiecezan
pe anul 1913
cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.
Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 12/25 Februarie 1913. *Nr. 15.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc".

— Cartea dlui Georg Müller. —

(Fine).

D lui Müller i-au stat la dispoziție toate arhivele bogate ale Sașilor. Cu toate acestea ne surprinde numărul neînsemnat de documente și acte nouă, la cari se provoacă. Ne face impresia, că dânsul a făcut o selecțiune între ele și a utilizat numai pe acelea, cari i-au convenit și din cari și a putut face cu ușurință concluziile d-sale. A utilizat însă o seamă de documente, cari trebuià să le publice în întregime, pentruca să se sprijinească pe ele, fiindcă nu odată s'a ivit bănuiala, că ele sunt falsificate. Ne gândim spre pildă la documentul lui Gavril Báthori din 1611, privitor la Gurarâului, când se știe, ce sentimente aveà G. Báthori față de Sași (Bruckner O. c.), sau la imposibilul document al principelui Gheorghe Ràkoczi din 1646, care spune de locuitorii din Sadu, că sunt „iobagii" Sașilor din Cisnădie. Probabil arhiva Cisnădiei nu-i aranjată încă, de documentul acesta nu are număr, sau poate d-l Müller s'a temut, că cineva se va încumetà să cerceteze autenticitatea acestui document? Cât de puțin scrupulos e d-l Müller în alegerea documentelor, pe cari se sprijinește, o dovedește și prin aceea, că dreptul de posesiune al orașului Sibiiu asupra Rășinarilor îl întemeiază pe un document dovedit deja de falș. Diploma din 1467 a regelui Matia a fost declarată de falșă, deja în veacul XVIII. de forurile competente. Un rescript prea înalt la 22 Iulie 1777 spuneà, că „Donatio isthaec non est usu roborata, contraria donatione et contrario usu est cassata; et vel ideo falsa esse videtur, quia annus ejusdem emanationis, cum chronologia regiminis altefati piae recordationis Regis disaepat,... nec solita illius saeculi expeditionis formula vel stylus curialis illius epochae observatus sit".[1]

Cu toate acestea dl Müller de loc nu se îndoește de autenticitatea acestui document, fiindcă nu-i stă în interes s'o facă.

In adaus tratează d-l Müller și argumentele istorice, cari au îndemnat la vremea sa pe ministrul de interne să decreteze Tálmaciul și Săliștea și satele aparținătoare lor de îndreptățite a lua parte la universitatea săsească. Chestiunea aceasta a fost în repețite rânduri temeinic discutată. D-l Müller nu a luat în considerare nici argumentele aduse la 1868 de regret. caveler de Pușcariu în memoriul său înaintat parlamentului țării, și pare a nu cunoaște nici petiția scaunelor filiale ale Săliștii și Tălmaciului înaintată în 1871 ministrului de justiție. Adausul acesta nu e altceva, decât un resumat al diferitelor polemice scrise de Sași în chestiunea aceasta, pe care știința istorică o poate privi încheiată, dupăce și istoriografi distinși și imparțiali ai Ungurilor s'au declarat pentru punctul nostru de vedere. Așa putem aminti pe Iakab Elek, excelentul cunoscător al referințelor de pe fundul regiu, care în studiul său „A királyföldi viszonyok ismertetése" se ocupă în mai multe rânduri cu dreptul scaunelor amintite, de a cere să fie încorporate la fundul regiu și de a se împartăși de bunurile universității săsești. Pretutindenea aproabă punctul de vedere al Românilor, ilustrându-l cu însemnate argumente istorice. Aceeaș atitudine o observă și istoricul maghiar Balázs Ferenc în articolul său publicat 1872 în revista „Századok". Mai nou în 1901 d-l Kiss B. a întărit cu noue dovezi istorice, că adevărul e pe partea noastră. Pe acești istorici d-l Müller găsește cu cale a-i nimici cu o trăsătură de condeiu, fără a le examinà în mod științific argumentele destul de solide încă și după apariția cărții d-sale.

Din toate aceste observări, — fără de a întrà de astădată în amănunte — nu putem să ne formăm decât o judecată nefavorabilă asupra valorii științifice a cărții scrise de dl Müller. Nesocotind starea de drept a fundului regiu — pe care ca un bun patriot sas îl numește consecvent „pământul săsesc" — dânsul a ales din imensul număr al actelor, ce ni s'au păstrat în arhiva universității cu privire la Români, numai pe acelea, cari puteau să confirme teoriile d sale. In chipul acesta s'ar puteà dovedi ușor, după acelaș metod, luând ca bază abuzurile organelor săsești de prin veacul XVI—XVIII, despre foarte multe sate ale Sașilor, că nu erau libere ci supuse, ca și cele românești, și cu îndatoriri impuse numai iobagilor. Un astfel de cercetător unilateral însă nu poate aveà nici decum pretenția să-i primim cu bucurie studiul, care nu prezintă nici un progres simțit față de înaintașii săi Eder, Bruckner și Josef Bedeus, în ceeace privește obiectivitatea și scrupulozitatea științifică.

„Dass es sich um Vermögenswerte von vielen Hunderttausenden handelt, welche der Josephinismus auf Kosten der Sachsen den Rumänen hat zuteil werden lassen, dürfte aus den bei den einzelnen Gemeinden erörterten Daten zur genüge hervorgehen", — exclamă odată d-l Müller, adresându se către conaționalii săi și îndemnându-i a cere, pentru satele românești, despăgubire urbarială.

Mărturisim, că dela un „savant" sas nu ne-am așteptat să vorbească mai calm și fără de nici o injurie la adresa noastră. „Die wilden Horden des Woiwoden Michael" numește pe ostașii lui Mihaiu Viteazul, în vreme ce dânsul trece cu mult cinism peste tratamentul neuman de care erau împărtășiți Românii adeseori din partea Sașilor.

Incheiăm aceste șire cu maiestaticele cuvinte ale unui rescript preaînalt din 3 August 1770 rostite la adresa Sașilor noștri: „Cu neplăcere am înțeles, că națiunea săsească vrea să-și atribue sie-și proprietatea fundului regiu, în care locuiește, și dreptul lui. Deci pentru această aroganță să înfruntați pe acea națiune și să-i faceți cunoscută neplăcerea noastră". (Displicenter observavimus, nationem saxonicam proprietatem fundi regii, quem incolit, ejusque jus proprium sibi vindicare. Hoc itaque arrogatum cum peculiari displicentiae nostrae significatione eidem nationi exponetis).

De soartea aceasta ar trebui să se împătășească și cartea domnului Müller.

Dr. Ioan Lazar.

---

[1] Copia acestui act se găsește în Budapesta în arhiva statului, de unde i-a luat o copie d-l V. Păcală, care a avut amabilitatea să ne-o pună la dispoziție.

Va întra opoziția în dietă? Astăzi, Luni, la orele 11 dieta ține o scurtă ședință, pentru a stabili ordinea de zi pentru ședința ordinară pe care o va ținea Joi. In jurul palatului parlamentar nu va mai fi astăzi cordon de polițiști, jandarmi, ori soldați pentrucă dela ședințele dietei nu mai e esclus nime dintre deputații opoziționali maghiari. Toți pot să-și facă apariția în dietă. Vor întra însă în dietă, ori vor remânea și mai departe în resistență pasivă? Hotărâre finală nu s'a luat încă în privința aceasta; dar sunt mulți dintre deputații opoziționali maghiari, cari doresc, ca opoziția să între acum în dietă și să nu facă gălăgie, pentru a nu mai da ansă presidentului să o scoată din dietă, dar la desbateri să nu iee parte, ci să-și precizeze în fiecare ședință punctul seu de vedere prin câte un orator, apoi să părăsască sala de ședințe. Hotărâre definitivă, că ce va face în viitor, ia opoziția în conferența pe care o ține astăzi la orele 9 dimineața.

Legea electorală. Comisiunea specială de patruzeci a terminat Vineri discuția asupra proiectului de lege despre alegerea de deputați la dietă. A mai făcut unele modificări în proiectul guvernului, afară de cele amintite în numărul trecut al ziarului nostru, dar de mică însemnătate. Proiectul va putea fi pus deci în curând în desbatere în plenul dietei, care-l va vota în textuarea comisiunei, dacă opoziția unită maghiară nu se va resgândi cumva și nu va începe o campanie energică parlamentară în contra nouei legi electorale. Compa-

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Povestiri din cronicari*, publicate de Ovid Densușianu.

1. Cartea cuprinde părți alese din toți cronicarii noștri. Fragmentele, mai mult sau mai puțin rotunzite, ne descriu întâmplări singuratice, ne dau câteva portrete istorice, sau descrieri de obiceiuri din trecut.

2. Din cauza limbei greoaie și încărcate cu arhaisme — judecându se din punctul de vedere al limbei de azi, — nu se poate vorbi de o valoare formală a acestor fragmente; ba poate din contră. Din contră — fiind bătrânii noștri cronicari mai toți oameni de o adâncă religiozitate, cari judecau toate evenimentele din punctul de vedere al moralei creștine — valoarea etică educativă a escerptelor e indiscutabilă.

3. Fiind limba greoaie și cum cartea tractează lucruri, ce cad în afară de sfera de cunoștințe a elevilor noștri de ori ce categorie, (fragmente din istoria celor 2 principate românești) — e potrivită numai pentru adulți. Deci locul ei va fi în bibliotecile poporale (parohiale).

2. *Paserile noastre și legendele lor*, de S. Fl. Marian.

1. Cartea cuprinde o mică parte din „Ornitologia română" a regretatului folclorist S. Fl. Marian și anume descrierea, credințele și legendele poporului nostru, despre 5 din cele mai cunoscute pasări (ciocârlia, domnișorul, privighitoarea, vrabia și rândunica).

2. Limba, ca în toate scrierile lui Marian, e simplă și fluentă și astfel apropiată de graiul poporului. Cum în toate tradițiile, legendele și basmele poporului nostru se validitează pretutindenea principiul unei înalte morale, (pretutindenea triumfează la urmă dreptatea și adevărul) — cărticica aceasta, a cărei parte de forță sunt tocmai legendele, încă se poate recomanda, fără scrupul din punctul de vedere al efectului educativ, ce-l poate avea asupra cetitorului.

3. Cărticica poate fi cetită de elevii din cl. V.—VI., de elevii din școala de repetiție și de adulți, de băeți, ca și de fete, la sate, ca și la oraș.

3. *Tradițiuni poporale române*, adunate de S. Fl. Marian.

1. Cărticica cuprinde 5 tradiții poporale, dintre cari patru despre Stefan cel Mare.

2. Cărticica întrunește toate calitățile, atât formale, cât și educative, ce le au în genere scrierile lui Marian.

3. Cărticica e potrivită pentru elevii din școala de repetiție și pentru adulți.

Brașov, 12 Iunie 1912.

Nicolae Sulică
profesor.

*

Basme, adunate de I. C. Fundescu, Feți-Frumoși de odinioară, povești de T. Pamfilie, și Firișoare de aur, de T. Pamfilie.

1. Basmele adunate de I. C. Fundescu — *afară de Sorin* — toate au fond moral și deosebită valoare educativă. In basmul „Sorin" din punct de vedere educativ este de esceptionat și felul cum se naște Sorin și purtarea nefirească a mamei lui, care își jertfește propriul copil, ca să poată trăi neconturbată cu amantul. Limba simplă și curată a acestor povești e limba limpede a basmului, fără provincialisme, de aceea pot fi înțelese cu ușurință de Românii de pretutindenea. Sunt lectură plăcută și potrivită pentru copii de toate vârstele, dar mai ales pentru copiii până la 12 ani.

2. Feți frumoși de odinioară, de Tudor Pamfilie, sunt povești redate într'o limbă ușoară, plastică, ici-colea cu provincialisme necunoscute la noi. Din punct de vedere al cuprinsului, potrivite ca lectură pentru copii de 9—12 ani sunt numai: Găina de aur și cei trei frați, Făt-frumos dăruit necuratului, Vânătorul și urieșii și Busuioc și Siminoc. Pot fi cetite numai de adulți poveștile: Bujor-Bujorel, Feciorul de împărat și povestea măiastră și Povestea porcului năzdrăvan, iar: Fata de împărat fără minte, din cauza raporturilor erotice și nelegiuirilor cuprinse în ea, precum și: Povestea lui Cernat cel mare, care moarte nu mai are, atât pentru raportul de necredință dintre soți, cât și pentru felul cum sunt caracterisați fruntașii satelor, preotul și învățătorul, nu le socotesc potrivite nici pentru adulți.

3. Firișoare de aur, de Tudor Pamfilie, sunt de fapt așa cum le arată numele, material educativ prețios, alcătuit din istorioare și tradiții interesante, instructive și moralizatoare. Intrunesc simplicitatea fabulei în acțiune și farmecul limbii în espunere. Sunt lectură potrivită pentru copiii de 9—12 ani, dar mai ales pentru cei din cursul de repetiție și pentru adulți.

Sibiiu, 21 Iulie 1912.

Dr. V. Stan.

*

Cu nr. 1464 Școl. din 16 Martie a. c. am primit însărcinarea de a studia 8 broșuri, publicate de Silvestru Moldovan în „Biblioteca poporală a Tribunei", ținând în vedere, întrucât sunt potrivite pentru bibliotecile școlare sau nu. Părerea mea cu privire la aceste broșuri mi-o cuprind pe scurt în următoarele:

Toate 8 broșurile cuprind povești,

trioţii saşi sunt cam supăraţi, că propunerile lor nu au fost primite toate din partea comisiunii, anume: că nu s'a stabilit un cens mai urcat pentru Ardeal şi că analfabeţii nu au fost escluşi dela dreptul electoral, dar să mângăe cu speranţa, că interesele lor vor fi ţinute în vedere şi la arondarea nouă a cercurilor electorale. Vom vedea, întrucât li se va împlini şi această dorinţă.

Răsboiul. Firul telegrafic aduce de pe câmpul de răsboiu ştirea despre noue mici învingeri ale Turcilor asupra contrarilor lor, cu toate că în zilele din urmă a nins şi pe acolo şi zăpada mare a făcut cam anevoioasă răsboirea. Invingerile acestea nu vor schimba însă situaţiunea, şi Turcia a făcut demersuri, ca puterile mari europene să iniţieze de nou pertractările de pace între beligeranţi. Ştie şi înţelege acum Turcia, că ea nu are pe nime pe partea ei, şi astfel ori învinge, ori e învinsă, sfârşitul ei e — *moartea.*

Diferendul româno-bulgar. Chestia regulării graniţei între România şi Bulgaria a intrat în o fază nouă, care deocamdată esclude posibilitatea isbucnirii răsboiului între aceste două state. După ce adecă nu au putut ajunge la înţelegere guvernele din Bucureşti şi din Sofia, s'au învoit ambele, ca puterile mari europene se reguleze chestia graniţei româno-bulgară, dar cât se poate de grabnic, şi esact pe basa convenţiei internaţionale dela Haga. Asta e condiţia guvernului român.

Cum îşi împlinesc preoţii noştri datoria.

Cele publicate în ziarul *„Românul“* din Arad sub tilul de sus şi reproduse şi de noi, în numărul 12 al ziarului nostru, au dat îndemn domnului *I. Crăciun*, paroh în Şpring, se trimită o întimpinare ziarului aradan, în care se respinge acusa, că preoţii şi învăţătorii nu şi-ar face datorinţa ca conducători ai poporului nostru. Reproducem şi noi din întimpinare părţile următoare:

„Dar să nu i se ia în nume de rău, căci poate anonimul nostru va fi fost de bună credinţă, că dacă nu-şi ridica glasul, autorităţile noastre bisericeşti n'ar fi ştiut ce să facă.

Nu voiesc a întinde vorba, ci întreb pe stimabilul anonim: cu ce drept acuză două tagme de oameni, că n'ar lucra nimic pentru luminarea poporului? De unde şi-a luat aşa informaţiuni concrete? Sau poate a inspecţionat toate parohiile din metropolia noastră şi astfel s'a convins despre starea lucrurilor?

Şi mai întreb pe anonimul, că oare cine a deşteptat poporul din amorţeală şi l-a scos din întunerec la lumină, dacă nu preoţimea dimpreună cu dăscălimea, cari zilnic stau în contact cu poporul? Iar în ceeace priveşte cursurile de analfabeţi, deşi nu am aşa date pozitive, (ca anonimul) totuş pot susţinea, că acele cursuri s'au ţinut în trecut şi se ţin şi azi, nu în puţine, ci în foarte multe comune, cu deosebire însă se ţin în comunele din comitatul Sibiiului, unde e o adevărată emulare între preoţi şi învăţători. Prin urmare ceace susţine anonimul D. N. e o acuzaţie superficială neserioasă“.

Credem, că e o mică neînţelegere la mijloc. In corespondenţa sa, domnul D. N. nu a apostrofat pe *toţi* preoţii şi învăţătorii, şi nu pe *toţi* i-a învinovăţit, că nu ţin cursuri cu analfabeţii, ci numai pe aceia, cari de fapt nici nu ţin. Şi cumcă numărul acestora nu e tocmai mic, se ştie foarte bine aici, în Sibiiu. Intenţiunea a fost deci atât cu scrierea articolaşului, cât şi cu reproducerea lui în ziariul nostru: îndreptarea celor rămaşi îndărăt în privinţa aceasta, iar nicidecum ofensarea celor buni şi harnici, cărora laudă li se cuvine.

Cronică bisericească.

Istoricitatea persoanei lui Isus Hristos şi importanţa sa pentru prezent

(Urmare).

Pentru dovedirea ştienţifică a superiorităţii eticei Sale, să o comparăm noi pe aceasta cu etica stoică, care cu deosebire la Seneca pare — după unii — a-i sămăna mult. Invăţătorul din Stoa învăţa, că oamenii să ajute semenilor lor, însă numai cu fapta în mod mehanic, fără motivul îndurării şi al iubirii, pe cari el le opreşte. Stoicul — pentru liniştea sufletului său — trebue să se ferească de orice afect, fie el oricât de ideal. Cât de îngust şi egoistic ni se prezintă acest lucru!

La aceasta ni se reflectează din partea contrarilor: Etica Testamentului Nou nu este oare tot aşa de egoistă? Nu a vorbit Hristos despre răsplată şi pedeapsă, şi astfel nu a diformat El oarecumva conţinutul său intern prin această motivare a pretensiunilor Sale? Aici am ajuns la punctul cel mai delicat, pentrucă foarte uşor ne-am putea înşela prin o contemplare prea superficială. Mântuitorul a păşit — întocmai ca şi profeţii Testamentului Vechiu — ca predicator al pocăinţii şi se folosea, ca şi ei, de mijlocul vorbirei profetice. Inflăcărata Lui mânie morală L-a răpit la ameninţarea înfricoşată: „Vai ţie Bethsaidă, în ziua aceea îţi va fi mai rău ca Sodomei şi Gomorei“. Dar să ne aducem aminte pe de altă parte, cum a promis El tuturor celor nemernici şi asupriţi, cari doreau mântuirea, pacea împărăţiei lui Dumnezeu şi plenitudinea măririi Sale. Să ne aducem aminte că Mântuitorul lumii întruneşte în sine încă două deregătorii ca: arhiereu şi rege.

Permis e deci a căuta şi accentua că ce are El comun cu profeţii Test. Vechiu? Just este a-l contemplă pe el din punct de vedere al mâniei Sale divine şi al ameninţărilor Sale? Sigur că nu! Deoarece odată totuşi trebue să ne punem întrebarea, dacă întradevăr pot fi unite pe deplin aceste motive esterne cu însaşi culmea şi intenzitatea pretenziunilor; dacă o inimă doritoare după viaţa eternă, care e mânată totodată şi de frica iadului, poate oare ea da naştere unei moralităţi atât de intensive şi complete?

La această dovadă negativă adaugem şi una pozitivă. Dacă provedem noi temeinicia pretenziunilor lui Is. Hr. cu întrebarea: prin ce influinţează ele aşa de mult? atunci vom constata numai decât că nu ideea de răsplată şi pedeapsă *lucră* ca în Test. V., ci *aversiunea internă faţă de rău* şi *însaşi ademenirea binelui*, cărora Mântuitorul li-a dat o espresiune incomparabilă. Noi adecă să facem binele pentru el însuşi, fiindcă e bine, nu însă pentru oarecare răsplată.

Oare ce influinţează în parabolele şi învăţăturile Mântuitorului despre post rugăciune şi elemozină (Mat. 6)? Doar numai faptul că ele încheie cu cuvintele; „Tatăl vostru cel ceresc vă va da vouă întru arătare“? Oare nu mai ales admirabilele sale icoane despre ceice „vestesc în uliţi“ faptele lor cele bune, despre acei cari îşi cernesc feţele când postesc şi despre cei mândri, cari profanează rugăciunea în colţurile străzilor, — căci „amin zic vouă, aceia-şi vor lua plata lor“, spune Domnul.

Sau să luăm o asămănare oarecare, d. e. *pilda despre fiul cel pierdut.* Aici ne descrie Mântuitorul cu o artă admirabilă pe *părintele* şi nemărginita lui *iubire*, care după judecata comună a oamenilor apare ca o slăbiciune, dar care ne captivează total. Cu un contrast fin pune Mânt. în gura fratelui postulatul dreptăţii omeneşti, faţă de care Isus Fiul şi Tatăl Său Dzeu stau cu mult mai sus, şi prin acest contrast a ruşinat El virtutea şi dreptatea omenească într'atâta, că bunătatea şi iubirea — care toate le iartă — apar aproape ca ceva de sine înţeles. Pot oare acestea fi tipurile şi motivele unui egoist stăpânit de gândul răsplătirei, care face binele numai din frica de pedeapsă?

Nu! O judecată sănătoasă ne va spune şi aici, că *izvoarele postulatelor Mântuitorului nostru sunt* în fine şi ca ultimul motiv *ceva de tot nou*, anume *o credinţă adevărată în Dzeu, vrednică de cel mai înalt ideal omenesc.*

In momentul acela, când desvoltarea morală va fi ajuns la o astfel de curăţenie şi înălţime, încât ea va ridica postulatul *bunului simţ*, ca pe cel conducător la scop, atunci e evident că etica a ajuns la un punct decisiv important. Deoarece, pe lângă libertatea voinţii, e sigur că omul îşi poate impune o faptă bună, că faţă de idealul iubirei sau cel al castităţii, „tu să faci“ al Test. V. nu mai are rost. Eu nu'mi pot suprima sau impune un sentiment fără retăcerea unui afect. *Iubirea creştină* însă, cu toate contrazicerile eticilor influinţaţi de etică filosofiei istorice, are în sine ceva din afect. Această iubire, aşa precum a înţeles-o Mântuitorul, *este bucuria, stima şi încrederea în Dzeu şi în oameni.* Aceasta însă nu se poate forţa, ci trebue să urmeze din internul omului de sine.

Tot astfel stă lucrul şi cu castitatea şi adeveritatea aceea, care este tărie internă şi deplinătate. Aici ajunge postulatul moral la punctul acela când el devine atât de nobil şi sublim, încât nu mai poate fi „datorinţă“. Aceasta însă adeseori se trece cu vederea. Dacă postulatul moral devine atât de puternic, atunci există două posibilităţi. Omul sau desperează sau prin o întâmplare deosebită (minunată), el devine cu totul altul nou, căruia moralul i se pare ceva de sine înţeles, întocmai ca şi pomului florile şi productivitatea sa. Intâmplarea aceasta este tocmai aceea ce creştinismul numeşte *renaştere, adecă ceea ce înţelegea Isus prin cuvintele „Faceţi pocăinţă, căiţi-vă, să vă pară rău că trăiţi“ şi aceea ce a exerciat el prin predica sa.*

Cine nu simţeşte în sine această iubire şi curăţenie ca cea mai esenţială putere de viaţă întocmai ca Mântuitorul — pe acela bunătatea lui Dumnezeu, cea predicată de Hristos să-l ruşineze şi atragă, ameninţarea să-l înfricoşeze şi promisiunea să-l împinteneze, acela să înveţe dela însuşi Mântuitorul precum a învăţat Petru şi Zacheu, precum a învăţat păcătoasa: ce înseamnă a fi om şi cine este Dumnezeu. Hristos a predicat pe Dumnezeu Tatăl ca pe unul, care soarele său îl face să răsară preste cei buni şi preste cei răi, şi dă ploaie pentru pentru păcătoşi ca şi pentru cei drepţi. Chiar această bunătate paradoxă alui Dumnezeu, care stă mai presus de orice dreptate şi putere şi care constrânge la veneraţiunea cea mai profundă — noi toţi suntem numai slugitori netrebnici — influenţează asupra omului, încât el răpit de atâta mărire, bunătate şi sfinţenie devine cu totul altul nou întru durerea conştiinţei şi în bucuria sufletului său. Fiindcă el din acelaşi motiv devine sigur de iertare, din care mai înainte însuşi s'a condamnat: Dumnezeu este iubire, ea înfruntă, dar şi iartă.

Darul cel mai sublim, oferit lumii din partea Mântuitorului, este: *religiunea mântuirei morale.*

Omul e deci mântuit de preceptul „tu să faci“ al Test. Vechiu, ca de ceva străin şi urgisit; dar i s'a dăruit viaţa morală. Iată deci o schimbare a tuturor afectelor sale. Frica şi grija au dispărut, chiar şi la cel mai decăzut om se reîntoarce iubirea şi curajul pentru adevăr, deoarece el trăeşte acum numai pentru Dumnezeu, devenind liberul domn al tuturor acţiunilor sale.

Esemplu complet ne-a dat Mântuitorul în decursul vieţii sale pământeşti, care este îndreptarul şi normativul cel mai perfect, la îndeplinirea tuturor faptelor noastre. Din parabolele lui Isus şi din felul cum tratează El cu poporul în predicile Sale, chiar şi omul care nu este capabil de o definiţie ştienţifică, simţeşte această intimitate şi plenitudine divină, această siguranţă şi claritate, această curăţenie a unei vieţi în Dumnezeu.

Din ultimele cuvinte e evidentă cauza, din care nu se poate desface acset *ideal*, precum voesc unii, de persoana lui Hristos. Idealul acesta nu e numai o învăţătură, ci o *viaţă în Dumnezeu.* El poate fi transmis şi propagat mai bine tocmai prin parabole şi istorioare morale. Mai uşor se poate câştiga fiind văzut şi trăit de oameni şi cu atât mai mult de primul său purtător. Un învăţăcel mai bătrân al lui Isus s'a esprimat foarte potrivit, că faptul acesta să aseamănă vântului: „Suflarea lui o auzi, dar nu ştii de unde vine şi încotro merge?“

Mântuitorul nostru a fost şi îndeplinitorul religiunii morale a Judeilor, pe care a dus-o la culmea ei, ba chiar trecând culmea a întrodus-o în religiunea mântuirii. Insuşi Hristos zice: „N'am venit să stric legea, ci să o împlinesc“.

Din punct de vedere al istoriei religionare, Budha întemeetorul religiunii budhiste, se încearcă de a fi comparat cu Isus Hristos. Acela ar fi dat credincioşilor săi religiunea estetică a mântuirii, un mijloc de a se scăpa de durerile esistenţei. Politeismul ajunge la un asemenea punct, unde apoi se disoalvă întocmai ca şi Judaismul (religiunea legii). Dacă cunoaşterea lumii devine mai profundă, politeismul se preface pretutindenea în „panteism“ (în dumnezeirea naturii), şi totodată oamenii încep a cunoaşte nesuficienţa bunurilor promise din partea zeilor, precum: mâncare, beutură, femeie, copii, casă şi curte, noroc şi succes. Acestea nu-i putea mulţămi pe oameni pentru totdeauna, fiindcă toată plăcerea este trecătoare, ca şi lucrurile cari o produc. Astfel se afla lumea înainte de venirea Mântuitoriului într'un stadiu de iritaţiune şi de aşteptare după o soarte mai bună.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Parastas. Eri, Dumineca, după terminarea sfintei liturgii, s'a oficiat în catedrala din Sibiiu parastas pentru odihna sufletului marelui nostru mecenat *Emanuil Gozsdu* şi totodată şi pentru a fericitului *Dr. Liviu de Lemeny,* decedat înainte cu un an. A pontificat I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor: Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc şi Protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, de asesorul consistorial *Lazar Triteanu*, de preotul *Ioan Oţoiu*, prof. sem. şi de diaconii *Dr. V. Stan,* şi *I. Costea.* Escelenţa Sa a rostit apoi o frumoasă cuvântare, scoţând în ea la iveală însuşirile şi virtuţile mecenatului *Emanuil Gozsdu*, isvorâte toate din o bună şi corectă educaţie religioasă-morală, primită în casa părintească.

*

† Baronul Geza Duca de Cadar, deputat congresual, deputat al sinodului eparhial din Caransebeş, deputat la dieta ţării, ales în cercul Sasca-montană, etc. a decedat subit în Viena, Sâmbătă dimineaţa. Inregistrăm cu adâncă părere de reu această tristă veste şi deplângem moartea prea timpurie a omului, dela care atât biserica noastră, cât şi neamul românesc, era în drept a aştepta încă mult bine. Fie binecuvântată memoria sa!

*

Noul patriarh Săptămâna trecută s'a făcut întronizarea noului patriarh *Ghermanos*, care a fost primit în audienţă la palatul sultanului şi distins cu marele cordon al ordinului Medjidie. Patriarhul Ghermanos după aceasta s'a prezentat la marele vizir şi la miniştri, apoi s'a dus la biserica patriarhatului, unde s'a oficiat un serviciu divin. Numeroase depeşe de felicitare au salutat pe capul bisericii ortodoxe.

*

Cursurile „Asociaţiunii“. Publicul românesc, întrunit în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“, eri d. a. la oarele 5, a ascultat cu mult interes conferenţa dlui *Dr. A. Crăciunescu*, profesor seminarial, care a vorbit despre cultura Romanilor şi a Grecilor şi despre trecerea dela păgânism la creştinism. La fine conferenţiarul a fost aplaudat şi aclamat

*

Proces de presă. Pentru un articol publicat în *„Românul“* din Arad, în luna Maiu 1912, împotriva episcopiei gr.-cat. maghiare din Hajdúdorog, curtea cu juraţi din Oradea-mare a declarat Joi vinovat pe redactorul responsabil de atunci al Românului, *Atanasiu Hălmăgian*, iar tribunalul l'a osândit la o lună închisoare şi 100 coroane amendă. S'a dat recurs de nulitate,

*

Este îndeobşte recunoscută valoarea educativă a poveştilor, dacă întrunesc anumite condiţii. Urmează deci că cea mai potrivită lectură, ce o pot da bibliotecile şcolare copiilor, sunt poveştile. Ele — presentând raporturi primitive, în o formă simplă şi uşoară de înţeles, potrivite mentalităţii copilului, — le preocupă în grad foarte mare fantazia şi infiltrează în suflet, pe nesimţite, felul lor de a înţelege şi de a vedea lucrurile. Copilul naiv crede tot, ce se spune în poveste, de real; de aceea trebue ca lectura aceasta să aibă o înaltă valoare etică şi totodată şi estetică: cu mijloace estetice (poezie) să dee conţinut moral-educativ. Numai aşa va da mână de ajutor la ajungerea scopului moral, ce-l urmăreşte instrucţia, numai aşa va putea lectura desvolta gustul estetic şi o judecată sănătoasă. In poveştile ce le dăm în mâna copiilor, trebue deci să iasă biruitor totdeauna, ce e firesc, ce e bun şi ce e adevărat; prostia şi tot ce e rău şi imoral, trebue să rămână biruite. Forma trebue să fie simplă, dar totodată aleasă, lipsită de trivialităţi şi espresii ordinare, lipsită de înţelesuri dubii. Altfel copilul, nedeprins încă de a judeca, uşor se poate desvolta în direcţia greşită, făcând iluzorii străduinţele şcoalei.

Condus de aceste principii pedagogice, am constatat, că numai unele din poveştile cuprinse în cele 8 broşurele, întrunesc condiţiile înşirate mai sus, ceea ce se poate uşor esplica, dacă avem în vedere, că ele fac parte din o bibliotecă pentru popor şi nu s'au scris urmărind scopuri pedagogice. Inainte însă de a cerceta fondul lor, ţin să fac câteva reflexii generale cu privire la formă.

Forma nu este consecvent destul de îngrijită. Se vede, că autorul — în năzuinţa lui de a se apropia cât mai mult de graiul simplu al poporului şi de a reoglindi cât mai fidel mentalitatea lui, uită că nu trebue să se coboare prea jos, ci — pe cât numai se poate — să-şi ridice cetitorii la sine, obicinuindu-i cu maniere mai alese în modul de esprimare.

Astfel prea adeseori întrebuinţează cuvântul „dracul“, şi altfel prea des folosit de popor, încât să-l mai răspândim şi în scrieri literare; mai ales că se poate înlocui uşor cu alte espresii. Apoi fraze, ca: fire-ar de deochi, să fie . . . bală afurisită . . . etc. Stilul e cam lipsit de colorit, uneori banal, Cu toate acestea are şi părţi bune. Intrebuinţează limba vorbită de poporul nostru din Ardeal, simplă şi clară, lipsită de latinisme, neologisme şi provincialisme (până la două-trei: potori, bate ocrob etc.) După puţine modificări, cari se pot face uşor cu ocazia retipăririi broşurilor, nu s'ar mai ivi în această privinţă greutăţi serioase pentru introducerea lor în bibliotecile şcolare,

(Va urma).

Jubileul dinastiei Romanov. S'a stabilit, cum se vesteşte din Peterburg, programa festivităţilor plănuite pe zilele de 6—9 Martie, cu ocazia jubileului dinastiei Romanov. Serbările au să fie bisericeşti, militare şi civile. In 7 Martie ţarul şi ţarevna vor primi în palatul de earnă deputaţiunile omagiale, trimise din partea deosebitelor clase sociale din împărăţia rusească. In aceeaşi zi seara va avea loc ceremonia recepţiunii corpului diplomatic.

*

Hymen. Sâmbătă d. a. la orele 5 şi-a serbat cununia religioasă, în catedrala din Sibiiu, domnul *Dr. Caiu Brediceanu*, advocat în Lugoj, cu domnişoara *Marioara Comşa*, din Sălişte. Naşi au fost: doamna şi dnul *Dr. Alexandru Vaida Voevod*, cu doamna şi dl *Dr. Nicolae Comşa*, iar preoţi cununători: domnii *Lazar Tritean*, asesor consistorial şi *Ioan Oţoiu*, profesor seminarial.

*

Indreptare. In articolul „*Un jubileu semi-secular*“, publicat în numărul 13 al ziarului nostru, s'a strecurat o greşală însemnată. Pe pagina 51, coloana I, şirul 29, numărat de jos în sus, s'a tipărit cuvântul „*matadorii*“ în loc de „*mandatarii*“ Facem cuvenita îndreptare. Zicerea are deci se sune astfel: „*Urgenţa este votată de toţi mandatarii ţării, în deplină unanimitate*“.

*

In retragere. Se anunţă din Viena, că admiralul contele *Montecuccoli*, împlinind etatea de 70 ani, cere să fie trecut la starea de pensionar.

*

Hymen. Domnişoara *Cornelia Nicolae*, învăţătoare, şi domnul *Ilie Aleman*, învăţător, şi-au serbat cununia religioasă eri Dumineca, în biserica gr.-ort. română din Avrig.

*

Militarizare. Camera română a votat un proiect de lege, care hotăreşte ca în caz de răsboi să se poată militariza întreg personalul căilor ferate române.

*

Un episod din răsboi. Corespondentul german Dr. Francisc *Lipp* comunică un interesant episod de pe câmpul de răsboi din Tracia: La Bunar-Hissar turcii au înşelat pe bulgari şi au arborat un steag alb; când ofiţerii bulgari au eşit în front ca să trateze cu ofiţerii duşmani, turcii au deschis un foc ucigaş, care a nimicit două batalioane bulgare şi pe toţi conducătorii acestor ostaşi. In urma faptului perfid, zice corespondentul, comandantul bulgar a dat un ordin ca răniţii turci să fie împuşcaţi fără cruţare.

*

Strada Pierre Loti. Din Constantinopol se scrie: Comitetul pentru apărarea ţării a hotărât, ca una din străzile capitalei să poarte numele scriitorului şi academicianului francez *Pierre Loti*. Hotărârea aceasta este un răspuns la broşura publicată de Loti, care şi-a exprimat adânca indignare pentru cruzimile comise din partea aliaţilor balcanici în răsboiul purtat cu turcii.

*

Cetăţean ungar jăfuit. Bandiţi sârbi au atacat, pe drumul dintre Belgrad şi Lazarevaţ, un negustor *Ioanovici* din Panciova, şi i-au jăfuit banii în sumă de 86 mii coroane. Hoţii au dispărut fără urmă. Ioanovici de supărare a sărit într'o fântână şi s'a înecat.

*

Impotriva opiului. Se ştie că *vutca* (rachiul rusesc) face mari stricăciuni în averea şi sănătatea supuşilor împăratului tuturor ruşilor. In vremea din urmă, alăturea cu vutca, începe a se răspândi şi consumarea opiului. De aceea consiliul ministerial din Petersburg a oprit, ca în ţinutul Amurului să se mai samene macul, din care se extrage sucul narcotic. Obiceiul de a bea opiu s'a lăţit mai ales în China, de unde se vede că a trecut şi în Rusia.

*

Incendiu în Stambul. Câteva zile dearândul, în săptămâna trecută, a bântuit un mare foc în apropiere de Hagia Sofia şi de hipodrom. Incendiul de acum din Stambul a distrus 100 de case şi cam 40 de magazine: Multe familii de funcţionari remânând pe stradă, s'au adăpostit în moscheea Ahmed şi în Sf. Sofia. Marinarii vasului de răsboi austriac *Taurus*, şi alţi marinari străini, au dat ajutor la lucrările de stângere. Cauza incediului nu se cunoaşte.

*

D-l Victor Pop, farmacist în Sălişte, cu prilegiul logodirei dsale cu domnişoara *Mărioara Borcia*, dărueşte 10 cor. la „legatul Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor săraci din Sălişte, aplicaţi la meserii“ al „Fondului Episcopul N. Popea pentru masa învăţăceilor“, ear fratele miresei d-l *Dr. Demetriu Borcia*, paroh, dărueşte din acelaş prilej şi aceluiaş legat tot 10 cor. — Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Victor Tordăşianu, prezident.

*

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ. Ardeleana“ în Orăştie-Szászváros.

*

Mişcarea învăţătorilor noştri. Faţă de proiectul de lege despre regularea salarelor învăţătoreşti, care, cum am spus, va fi pus în discuţie parlamentară probabil în şedinţa de Joi a dietei ungare, învăţătorii noştri de ambele confesiuni, au avut mai multe nedumeriri, pe cari şi le-au precizat într'o conferenţă ţinută în 2/15 Februarie, în Cluj, sub presidenţia domnului Clement *Grivase*, director şcolar în Năsăud. Conferenţa la care au participat vre-o 50 de învăţători, la propunerea raportorului I. P. Lazar, a votat mai multe resoluţiuni, cari au fost trecute apoi într'un memorand, presentat prin deputaţiune Escelenţiilor Lor, Domnilor Mitropoliţi din Sibiiu şi Blaj, cari au luat cu multă bunăvoinţă memorandul în primire şi au promis că vor interveni la locurile competente.

*

Domnitori şi Presidenţi. Ziarul *Le Journal* a publicat o revistă asupra suveranilor şi presidenţilor de republici în ziua, când *Poincaré* şi-a ocupat noua demnitate. Noul preşedinte are în Europa numai doi colegi: unul în Elveţia, al doilea în Portugalia. Azia are deocamdată pe chinezul Iuanşicai; în Africa există, de o sută de ani, republica Liberia. America în sfârşit, cu 19 republici, este adevărata patrie a acestei forme de guvernament. — Numărul statelor monarhice este mai greu de statorit. După ziarul amintit, se află pe tot pământul treizeci de domnitori. Presidenţi de republică sunt douăzeci şi patru.

*

Expediţie în ţara Francisc Iosif. Guvernul francez a însărcinat pe Iuliu *Payer* să facă o expediţie ştiinţifică în regiunea polului nordic. Iuliu Payer este fiul renumitului explorator austriac, care în 1873 a descoperit ţara Francisc Iosif. Acum este vorba să se facă studii speciale de fizică, meteorologie şi geologie, pe pământul ţării amintite. Vor lua parte la călătorie mai mulţi zoologi, botanişti, geologi, medici şi un aviator cu două maşine de sburat. Expediţia va fi provăzută şi cu un aparat pentru telegrafia fără sârmă, pentru a fi în legătură permanentă cu staţiunea de pe turnul Eiffel al Parisului. Resultatele cercetărilor se vor publica într'o serie de monografii. Ziarele parisiene scriu, că tinărul Iuliu Payer şi-a câştigat întinse cunoştinţe la observatorul astronomic şi la institul central meteorologic din capitala franceză.

*

La reuniunea meseriaşilor sibieni, au fost primiţi următorii membri ordinari: George Vasiloiu (originar din Orăştie, fiu de comersant), sodal cârnăţar; Dem. Muraşan (orig. din Ocna Sibiiului, fiu de econom), sodal cizmar; Ioan Bozdog (orig. din Vingard fiu de econom), Dem. Hanciu (orig. din Sălişte, fiu de cârcimar) sodal pantofar, Ioan Lupean (orig din Alamor fiu de econ.) Nicolae Purcariu (orig. din Armeni, fiu de econ.), sodal faur; Pavel Vintilă (orig. din Sâncel, fiu de econ.), sodal măsar; Victor Stroescu (orig. din Bucureşti, Rom., fiu de pantofar, cu 2 gimn.) Vasile Rodeanu (orig. din Sălişte, fiu de cojocar), sodal pantofar; Nicolae Frâncu (orig. din Benic, fiu de econ., cu 5 clase gimn.), sodal lăcătuş; Simion Tincu (orig. din Sebeşul săs., fiu de econ., cu 1 cl. gimn.), calfă de prăvălie; ear între membrii ajutători a binevoit a să înscrie d-l Ioan Leucă, arhitect (Sibiiu — Braşov).

Act de recunoştinţă.

Cu prilejul „convenirii noastre sociale“ din 26 Ianuarie n. 1913, marele binefăcător al neamului *Vasile Stroescu* a binevoit a răspunde invitării noastre cu contribuirea de 100 cor., sumă ce să va plăti prin cassariatul „Albinei“ coristei, pe care o vom alege pentru a se perfecţiona în străinătate în cusătorie sau modistărie, eventual în tricotaj. Binefăcătorul nostru, dl I. G. Bibicescu, a răspuns cu 18·50 cor. (20 Lei), ear membrul onorar al nostru pantofarul Simion Simoneti, (Sălişte) cu 2 cor. In cele următoare dăm numele şi sumele dăruite de suprasolvenţii noştri generoşi: Nicolae Socol, proprietar (Petroşeni), 4 cor.; dna Constanţa Dr. Balint, Dr. Simion Filipoiu cand. de adv., şi Ioan Petraşcu, măestru croitor, câte 2 cor.; Candid Popa, inv. la şcoala de aplicaţie a semin. „Andreian«, Teodor Moldovan m. cismar, Anghel Bena, funcţ. la „Albina“, Traian Petrişor, paroh (Guşteriţă), Dr. Vasile Bologa, dir. la internatul „Asociaţiunii“, Dr. E. Precup, profesor, Dr. Z. Gheaja, cand. de adv., Timotei Popovici, Dr. Silviu Dragomir, Aurel Popovici, profesori seminariali, Ioan Stoica, măestru pantofar, (Avrig), Ioan Radu, măestru măcelar, V. Ban şi N. N., câte 1 cor.; Emil Petruţiu, măestru măsar şi Teofil Căliman, inv. (Răşinar), câte 60 bani Moise Frăţilă, dir. şcolar (Răşinar), Stan Severin, Em. Budalea, sergent, Ioan Precup, contabil, Zaharie Aron, măestru cismar şi N. N., câte 40 bani; Ilie Sirbeţiu, 30 bani şi Nicolae Romoşan, 20 bani. Cu pălăria „Dzeu vede!“ purtată prin subscrisul prezident dela om la om, s'a încassat 31·17 cor.

Din venitul curat am destinat 200 cor. (inclusiv contribuirea dlui Stroescu), drept ajutor unei coriste pentru a se perfecţiona în străinătate, fie în cusătorie, sau în modistărie, eventual în tricotaj, 50 cor. i-am dăruit măestrului pantofar *Ioan Găldeanu*, care în urma unui foc, care i-a mistuit aproape totul, a rămas cu 4 copii mititei pe stradă; 31·17 cor. fondului „Andrei baron de Şaguna“ pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor meseriaşilor; ear câte 18·33 cor. le-am adaus la următoarele legate ale Fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor, anume la legatul *T. L. Albini* pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicaţi la meserii, la legatul *Dr. Ion Borcia*, pentru cei din Sălişte, la legatul *M. Mocanu*, pentru cei din Cernatul-Săcelelor, la legatul *Victor Petrişor*, pentru cei din Veştem şi al legatul *Sabina Dr. Preda n. Andreica*, pentru cei din Câmpeni, sau în total 91·65 cor.

Aducem cele mai sincere şi adânc simţite mulţămite tuturor acelora, cari au contribuit şi pe această cale la întărirea noastră.

Sibiiu, 17 Faur 1913.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu
prezident.

Stefan Duca
notar.

Economie.

Adunarea generală a băncii „Zlagneana“.

Joi, în 20 Februarie nou, a. c. s'a ţinut în opidul montan Zlagna, în localul institutului, adunarea generală pe anul 1912 a băncii „*Zlăgneana*“.

Localul institului este un frumos edificiu cu etagiu, situat în piaţa oraşului, edificiu ajuns în mână românească prin cumpărare, pe preţul de vreo 30.000 coroane.

Institutul a făcut importante adaptări la acest edificiu, aranjându-l conform trebuinţelor şi coperindu-l cu eternit, aşa încât azi edificiul acesta se prezintă ca un mic palat domnesc.

Pe lângă acest palat, institutul mai dispune de o casă frumoasă situată tot în piaţa oraşului, care e dată de prezent în chirie, unui neguţător român aşezat în Zlagna.

Realităţile acestea ale institutului dau dovadă deplină, cumcă institutul „Zlăgneana“ este condus de oameni harnici, cari pe lângă ajutorarea poporului cu bani, pun baza solidă acestui institut, cucerind teren aici în inima oraşului, unde maghiarii demult au înălţat un palat frumos, pentru institutul de bani al lor, care datează de înainte de întemeierea „*Zlagnanei*“.

Adunarea generală însaşi, condusă de înţeleptul ei preşedinte, părintele *N. Cristea*, a decurs în cea mai bună ordine, şi pot afirma, că a fost o adunare generală de model, în care nu s'a auzit un singur glas disonant sau de om nemulţămit.

Deşi anul 1912 a fost atât de critic în cele finanţiare, tutuşi direcţiunea institutului *Zlagneana* cu activul şi zelosul seu director *N. Olariu*, a ştiut lucra atât de corect şi cuminte, încât institutul şi în anul acesta greu şi-a adus roadele sale, spre mulţamirea generală a acţionarilor.

In direcţiune au fost realeşi: vrednicul preşedinte *N. Cristea*, care dela întemeierea institutului a fost totdeauna membru marcant al direcţiunei, şi care poartă interes deosebit faţă de mersul normal al institutului, apoi apreţiatul şi stimatul domn *Dr. Ioan Pop* advocat în Alba-Iulia, care multe servicii preţioase a prestat în favorul institutului nostru, şi până a nu fi membru în direcţiunea acestui institut.

Terminate fiind cele oficioase, a urmat o masă comună, la hotelul *Moldovan*, unde în toaste şi cântări am petrecut câteva oare vesele şi plăcute. Cu cântări melodice au înveselit masa simpaticul şi veselul jurisconsult al institutului, domnul Dr. *Candin David* şi afabilul contabil *Virgil Crişan*.

N'au lipsit nici lăutarii, cari cu arcuşurile lor au electrizat tălpile celor voinici şi dornici de a face câte un pont sau figură de gingaşe mişcare din cele jocuri româneşti, spre complăcerea tuturor mesenilor.

Către seară apoi am început a ne împrăştia, ducând fiecare cu sine plăcute şi neuitate impresii dela această adunare generală.

La anul cu bine, vă zic *Eu.*

Poşta redacţiei.

„*Munca noastră*“.... Tema e destul de interesantă şi totdeauna de actualitate, dar nu e tratată cu îngrijirea recerută. Prea mult se repetează ideile. Mai trimite şi altele, şi dacă corespund să vor publica.

Teatru.

Astăzi, Luni, se dă în beneficiul dirigentului *Laska* opera „*Traviata*“. Marţi piesa „*Drei Erlebnisse eines englischen Detektivs*“. Mercuri opereta „*Wiener Blut*“. Joi piesa „*Der gute Ruf*“, şi Sâmbătă, în beneficiul artistului *Kurt Wonger*, piesa „*Büxl*“.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Petrecerea aranjată de corul bisericesc din Turnişor în 26 Ianuarie v. (2 Febr. n.) a. c. a avut un desăvârşit rezultat, atât moral, cât şi material. Venitul curat a fost 100 cor., din cari 50 cor. s'a dat bisericii, iar 50 cor. în fondul corului.

Cu acea ocaziune dl Ioan Iliu, notar în Orlat a binevoit a ne trimite 3 cor., ca răscumpărare a biletelor, iar ca suprasolviri au contribuit: Lazar Vulc, din Sibiiu 2 cor., C. Baca, paroh, Poplaca 50 fil. şi T. Benchea, inv., Roşia 50 fil.

Primească sus numiţii domni espresiunea sincerei noastre mulţămite, ce şi pe această cale le aducem.

Turnişor, la 2/15 Febr. 1913.

Pentru corul bisericesc:

Romul Platoş
paroh-prezident.

*

Subscrisul în numele parohienilor mei aduc şi pe această cale cele mai călduroase mulţămite consătenilor mei Ioan Tirt şi Ioan Marcu, cari fiind duşi în America, nu şi-au uitat de sfânta noastră biserică nici acolo, ci prin jertfe şi alergări au adunat dela următorii: Moise Popa 75 cenţi, Moise Vaja 50 cenţi, Mihail Cărmăzan 50 cenţi, din Băcia, Nechifor Caraşca, Binţinţ 50 cenţi, Petru Giurca, Poplaca, 50 cenţi, Lazar Trif, Binţinţ, 50 cenţi, Dionisiu Faur, Iosăşel, 50 cenţi, George Sovadă, Mărgineni, 50 cenţi Maria Fodor, Romoşel, 50 cenţi, Nicolae Contora, Porceşti, 50 cenţi, Dumitru Gavrilă, Lisa, 25 cenţi, Nicolae Gidav, Romoşel, 50 cenţi, George Crăciunescu Ticuşoara, 30 cenţi, Constantin I. Ciortea, Bălăeşti, România 1 dolar, Vasile N. Icide, Ţinţariu, România 1 dolar; Ilisie Beza, Dencumare, 50 cenţi, Pavel Itu, Săsciori 50 cenţi, Ieronim Bucur, Sâncraiu, 1 dolar Nicolae David, Galaţ, 50 cenţi, Constantin Cristean, Bertin, 25 cenţi, George Nestor, Balázsteke, 25 cenţi, Vasilie Pupăză, Feriház, 50 cenţi, Pavel Pupăză, Feriház, 50 cenţi, Ilie Muntean, Ferihaz, 25 cenţi, George Popa, Breaza, 25 cenţi, Vasile Şerban, Lisa, 1 dolar Frida N. 50 cenţi, Simion Oancea, Sibişel 25 cenţi, Iosif Pascu, Sibişel 50 cenţi, George Costrea, Pociovalestea România 50 cenţi, Constantin Teodorescu, Binţinţ 1 dolar, Ioan Drăghici, Vinţul-de-jos 25 cenţi, Cosma Cotoc Nagyfalu 50 cenţi, Nicolae Sirbu, Sebeş 25 cenţi, Mihăilă Pădurariu, Daia 15 cenţi, George Istrate Daia 15 cenţi, Lazar Todor, Loneasa 15 cenţi, Ioan Jula, Răhău 25 cenţi, Ioan German, Câlnic 25 cenţi, Panthie Caliman, Geoagiu-de-jos 30 cenţi, Danil Fulea 75 cenţi, Ilie Petric, Chitid 50 cenţi, Petru Stoicoiu, Chitid 1 dolar, Toma Bucşa Chitid, 50 cenţi, Rusalio Vişoiu, Chitid 1 dolar, Moise Dinulescu 1 Ioan, Chitid 50 cenţi, Gavriil Făiniş Chitid 1 dolar, Silvestru Dimulescu Chitid 1 dolar, Petru Petroiesc Chitid 50 cenţi, Ioan Steff, Chitid 50 cenţi, Petru Anghel Chitid 1·50 dolar, Simion Cazaşca, Dâncu-mic 25 cenţi, Vasile Şandrescu, Căstău 50 cenţi, Aron Benea Mihaleni 50 cenţi, George Neaga, Szombatság 50 cenţi, Petru Careşca şi soţia Szombatság 50 cenţi, Iohn Hermuton 15 cenţi, Mărie Coresca Szobatság 25 cenţi, Ilie Radu, Gârbova 50 cenţi, George Radu, Gârbova 25 cenţi Ioan Bordean, Cărpiniş 25 cenţi, Moise Stângu, Cincu-mare 50 cenţi, Centu Pieter Beresa 1 dolar, Moise Sinoi, Strei-Ohaba 1 dolar, Ioan Marcu, Boşorod 3·60 dolar şi Ioan Tirt, Boşorod 3·60 dolar. Suma totală 41 dolari 65 cenţi, care se va folosi pentru cumpărarea unui candelabru în biserică.

Tuturor marinimoşilor donatori li se esprimă şi pe această cale în numele comitetului parohial din partea subscrisului mulţămită călduroasă.

Boşorod, la 1/14 Februarie 1913.

Nicolau Popa
preot gr.-or.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„Cassa de păstrare (reuniune)“ în Sălişte.

Convocare.

P. T. Membrii „Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte“, sunt învitaţi la

a XXIX-a adunare generală ordinară,

conform §. 15 din statutele reuniunii, pe **Joi în 20 Martie st. n. a. c.** la 2 ore p. m. în sala festivă a şcoalei gr.-or. din Sălişte, pe lângă următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul direcţiunii.
3. Raportul consiliului de inspecţiune.
4. Staverirea bilanţului pro 1912, distribuirea profitului şi votarea absolutorului.
5. Alegerea a 2 membri în consiliul de inspecţie în senzul § 22 cu mandat de 3 ani.

Domnii membrii cu vot decisiv, — adecă aceia cari sunt trecuţi cu cel puţin 3 luni înainte de adunare în registrul membriior, — sunt, în sensul dispoziţiunilor §. 10 din statute, rugaţi a-şi depune părţile de fondare şi documentele de plenipotenţă la cassa institutului cel mult până în 17 Martie st. n., iar la institutele: „Albina“ Sibiiu, „Cassa de păstrare în Mercurea“, „Ardeleana“ Orăştie, „Mureşana“ Reghinul săsesc, până în 15 Martie st. n. 1913.

Sălişte, 20 Februarie 1913.

Direcţiunea.

(51) 1—1

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa.		K f
Cassa în numărar	65,149·55	
Monete	289·24	
Bon în Giro-Conto la banca A.-ungară	500·—	65,938·79
Cambii	813,939·88	
Imprumuturi hipotecare	914.795·71	
Credite de Cont-curent cu acoperire	910,647·23	
Credite personale	282,264·—	2.921,646·82
Efecte publice şi diverse acţii		344,770·10
Casele institutului		98,000·—
Imprumuturi din fondul de binefaceri		68,231·39
Depunerea înfiinţând. spital public în Sălişte		60,326·15
Depunerea fondului de penziune		25,905·19
Mobiliar	5,762·90	
după amortizare de	582·90	5,180·—
Diverşi debitori şi interese trans. restante		30,798·27
		3.620,796·71

Pasiva.		K f
Capital societar		250,000·—
Fondul de rezervă	100,000·—	
„ special de rezervă	88,011·68	
„ de binefaceri	68,231·39	
„ spital. public în Sălişte	60,326·15	
„ de penziune	25,905·19	342,474·41
Depuneri în cassete	15,938·51	
Depuneri spre fructificare	2.809,863·85	2.825,802·36
Imprumuturi în Cont-curent		106,190·—
Cambii reescontate		22,343·—
Diverşi creditori		6,357·15
Dividende neridicate		540·—
Interese anticipate pro 1913		21,871·23
Profit net		45,218·56
		3.620,796·71

Contul Profit şi Perdere

Spese.		K f
Interese:		
pt. depuneri spre fructificare	129,866·83	
pt. reescont	1,721·60	131,588·43
Spese:		
salare şi bani de cvartir	19,933·18	
marce de prezenţă	1,910·—	
imprimate, registre, porto, diverse	7,295·19	29,138·37
Contribuţiune:		
directă	5,644·39	
10% după interesele depunerilor	12,986·68	18,631·07
Amortizări:		
din casele institutului	500·—	
„ mobiliar	582·90	1,082·90
Profit net		45,218·56
		225,659·33

Venite.		K f
Interese:		
dela cambii	60,095·18	
„ împrumuturi hipotecare	65,585·73	
„ credite de Cont-curent	55,773·72	
„ „ personale	23,783·18	
„ efecte	15,750·46	220,988·27
Chirii		3,291·47
Profit la monete, proviziune şi alte venite		1,379·59
		225,659·33

La finea anului 1911 au fost 273 membrii, în anul 1912 au repăşit 5, de nou au întrat 12 membri, la finea anului 1912 au fost 280 membri cu 1250 părţi de fondare.

Sălişte, în 31 Decemvrie 1912.

DIRECŢIUNEA:

Dr. N. Calefariu m. p., prezident. **C. Herţia** m. p., dir.-exec. **Dr. N. Comşa** m. p. **Dr. Ioan Lupaş** m. p. **D. Roşca** m. p. **D. Lăpădat** m. p. **Petru I. Comşa** m. p. **N. Henţu** m. p. **Bucur Comşa** m. p. **I. Bârsan** m. p. **Ioan Răcuciu** m. p.

Subsemnatul Consiliu de inspecţiune am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele institutului.

Sălişte, în 20 Februarie 1913.

Ioan Banciu m. p., prezident. **Ioan Chirca** m. p. **C. Criştiu** m. p. **Iuliu Crişan** m. p. **Ilie Hociotă** m. p.

„CREDITUL“,

institut de credit şi econ., soc. pe acţiuni în Zerneşti — takarék- és hitelint. részvénytársaság Zernest.

Convocare

la

a IX-a adunare generală,

a institutului de credit şi economii, societate pe acţiuni „Creditul“ în Zerneşti ce se va ţinea **Duminecă în 9 Martie st. n. 1913** la 2 ore după ameazi în localul institutului, la care sunt învitaţi cu toată onoarea toţi domnii acţionari a se prezenta în sensul §-ului 20 din statutele societăţii.

Obiectele de pertractare sunt următoarele:

1. Alegerea a 2 notari şi 3 verificatori.
2. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare.
3. Statorirea bilanţului şi a împărţirei profitului.
4. Intregirea direcţiunei prin alegerea a 2 membri.
5. Alte propuneri eventuale.

Zerneşti, în 16 Februarie 1913.

Direcţiunea.

Meghivó.

a «Creditul“ zernesti takarék- és hitelintézet részvénytársaságnak **vasárnap 1913 évi márczius hó 9-én** délután 2 órakor az intézet helységében megtartandó

IX-ik rendes közgyülésre,

melyre a részvényes urak az alapszabályok 20 §-a értelmében tisztelettel meghivatnak.

A közgyülés tárgyai a következők:

1. Két jegyző és három hitelesitő megválasztása.
2. Az Igazgatóság- ésf elügyelő bizotságnak évi jelentése.
3. A mérleg megállapitása és a tiszta nyereség felosztása.
4. Az igazgatóság kiegészitése 2 tag választása által.
5. Egéb esetleges inditványok.

Zernest, 1913 évi február hó 16-án.

Az igazgatóság.

(50) 1—1

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével.

Activa—Vagyon.		K f
Cassa în numărar — Pénztári készlet	6,015·30	
Numărar depus la bănci — betétek különféle bankoknál	10,104 80	16,120 10
Cambii — Váltók	689,688 63	
Cambii hipotecare — Jelzálogos váltók	83 339·—	773,027·63
Obligaţiuni cu cavenţi — Kezességi kötvénykölcsöny		123,810·89
Efecte acţii dela bănci — Erték papirok bank rész	3,500·—	
Perdere de curs — Veszteség az értékpapiroknál	100·—	3,400·—
Mobiliar — Fölszerelés	656·36	
după amortiz. — Leirás után	56·36	600·—
Realităţi, casa institutului — Ingatlanok, bank háza	9,800·—	
după amortiz. — Leirás utàn	900·—	8,900·—
		925,858 62

Pasiva—Teher		K f
Capital social — Részvénytőke		160,000·—
Fondul general de rezervă — Altalános tartalék alap	30,477·85	
Fond de penziuni — Nyugdij alap	2,600·—	
Fond cultural — Müvelödési alap	3,868 40	36,946 25
Depuneri — Takarék betétek		395,262 89
Reescont — Visszleszámitolás		99,318·—
Diverse conturi creditoare — Különféle hitelezők		1,474 03
Interese anticipate — Atmeneti kamatok		6,992·10
Venit transp. din anul 1911 — 1911. dec. 31-iki áth. nyer.	2,026·57	
Profit curat — Tiszta nyereség	23,838·78	25,865 35
		925,858 62

Contul profit şi perdere.

Nyereseg és veszteség számla.

Debit—Tartozik.		K f
Interese de depun. — Kamat betétek után		28,324·24
Salare — Fizetések	1,800·—	
Spese — Költségek	1,567·19	
Tipărituri, porto etc. — Nyomtatványok, Postadij st.	71·73	3,438 92
Contribuţiuni — Adók:		
10% după interesele de dep. — 10% töke kamat adó	2,832 42	
dare directă, etc. — Egyenes adó stb.	5,018·57	7,850·99
Amortizare — Leirás:		
din mobiliar — A felszerelésből	56·36	
din realităţi — Az ingatlanokból	900·—	
Perdere de curs la efecte — Veszteség az értékpapiroknál	100·—	1,056·36
Profit transpus din anul 1911 — 1911. dec. 31-iki áth. nyereség	2,026·57	
Profit curat — Tiszta nyereség	23,838 78	25,865·35
		66,535 86

Credit—Követel.		K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii — Váltok után	42,560 16	
dela cambii hipotecare — Jelzálogos váltok után	5,196 46	
dela obligaţiuni cu cavenţi — Kötvény kölcsönök után	11,366 35	
dela efecte — Erték papirok után	125·20	59,248 17
Proviziuni — Jutalékok		5,136 12
Chirie — Házbér		125·—
Venit transpus din anul 1911 — Athozat nyereség		2,026·57
		66,535 86

Zerneşti, în 31 Decemvrie 1912. — Zernest, 1912 évi december hó 31-án.

Iancu Meţianu director executiv. **Nicolae Pană** contabil.
Nicolae Garoiu **Dr. Eugeniu Meţianu** **Ioan Dan** **Ioan Hamzea** **Nicolae Guguian**

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat contul present şi l-am aflat în deplină regulă şi consonanţă cu registrele principale şi auxiliare. — Alulirot felügyelö bizottság jelen számlákot megvizsgálvan teljes rendben s. a szabályszerüen vezetet könyvekkel megegyezönek és helyesenek találtuk.

Zerneşti, în 16 Februarie 1913. — Zernest, 1913 évi februar hó 16-án.

Ioan Strevoiu preşedinte. **Bucur Meţian** **Ioan Sperchez** **Ioan St. Coleşiu**
Iosif Oncioiu, revizor expert al „Solidarităţii“.

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 14/27 Februarie 1913. *Nr. 16.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:

Pentru odată 14 fil., -- de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Mediaţiunea puterilor mari.

Sibiiu, 26 Februarie n.

Spuneam pe scurt în numărul premergător, că diferendul dintre România şi Bulgaria, pentru rectificarea graniţei, a întrat într'o fază nouă, dupăce aplanarea conflictului a fost încredinţată înţelepciunii puterilor mari europene, cu învoire comună.

Vor fi poate între cetitorii noştri şi de aceia, cari vor înţelege astfel lucrurile, că acum puterile mari europene sunt în drept să *dicteze*, că Bulgaria ce are să dee României şi că România ce are să primească dela Bulgaria, considerându-se, cu aceea ce capătă, mulţămită, fără a mai zice nici un cuvânt. Dar nu aşa este de înţeles mediaţiunea puterilor mari europene în conflictele născute între două state. In înţelesul tratatului internaţional dela Haga, din anul 1907, astfel de intervenţiuni au caracterul unui sfat numai, unui îndemn amical, şi nicidecum caracterul unui ordin, cu putere obligătoare.

Oricare se fie deci hotărârea, pe care o vor aduce puterile mari europene în chestia regulării graniţei între România şi Bulgaria, ea primeşte putere de drept numai în cazul, dacă e acceptată ca bună, atât din partea României, cât şi a Bulgariei; iar în casul contrar, statele aflătoare în conflict pot se apeleze la arme, pentru delăturarea neînţelegerii, ori a conflictului dintre ele.

Faptul însă că Bulgaria *a reclamat* singură intervenţia puterilor mari europene în diferendul ei cu România, şi că România a *acceptat* intervenţia lor, formează o anumită garanţă, că la răsboiu nu vor mai ajunge lucrurile, ci aplanarea să va face pe cale pacinică. Sfatul celor mai tari şi mai cuminţi se cere doară totdeauna pentru evitarea primejdiei mai mari, a conflictelor mai grave, nu pentru accelerarea isbucnirei lor.

Suntem în drept a spera deci, că situaţia nu se va agrava în Balcani, şi că din diferendul românobulgar nu se va mai naşte atât de mult temutul conflict european, care ar fi aruncat în foc toate statele şi toate popoarele, reclamând dela ele jertfe enorme, în bani şi în sânge.

Inţelegerea între România şi Bulgaria, prin intermediarea puterilor mari europene, este astăzi cu atât mai uşoară, cu cât între ele nici nu mai există decât un singur punct de ceartă: *Silistra.* România cere să-i se dee în posesiune şi oraşul acum bulgar Silistra, iar Bulgaria zice, că orice e gata să dee României, numai oraşul Silistra nu'l dă odată cu capul. Puterile mari au acum să precumpănească bine lucrurile şi să decidă: are România lipsă neîncunjurată de Silistra, ori poate fi şi fară ea, de o parte, iar de altă parte, perderea Silistrei pricinueşte Bulgariei întru adevăr durere atât de mare, cum se spune, ori apoi Bulgaria se poate dispensa de acest oraş, despăgubită fiind cu altul, luat din teritoriul cucerit dela Turci?

După cum suntem informaţi, cercurile politice române sunt aproape sigure, că Silistra va fi cedată României din partea puterilor mari europene, ţinându-se cont de drepturile istorice ale Românilor asupra acestui oraş, de care pe Bulgari nu-i leagă nici o amintire, nici istorică, nici politică, din vremuri mai depărtate, pentrucă Silistra a fost a Romanilor, a fost a Românilor, a fost a Turcilor, iar a Bulgarilor e numai dela 1878, decând vitejia armatei române li-a dat-o în posesiune.

La tot cazul, puterile din tripla alianţă vor lupta pentru drepturile României, pe care o leagă de oraşul Silistra nu numai istoria neamului românesc, ci şi mari interese strategice; şi se crede, că de astădată puterile din tripla alianţă vor fi în stare să convingă şi puterile din tripla înţelegere despre faptul, că dreptatea e pe partea României.

Dacă vreau pacea, aşa cum spun că o vreau, atunci sigur, că toate puterile mari trebue să se pună pe partea României şi să-i dee ei dreptate. Pentrucă să ne închipuim numai ce s'ar întâmpla, dacă România ar fi înpinsă să facă pasul de estremă necesitate, să între cu armata în Bulgaria, pentru aşi cuceri cu armele aceea ce îi compete! Să ne închipuim, ce complicaţiuni s'ar naşte în momentul, în care ar păşi cel dintâi soldat pe pământ bulgăresc! Rusia ar sări imediat întru ajutorul Bulgarilor, Austro-Ungaria şi Germania în ajutorul României, Francia şi Anglia poate în contra Germaniei, etc.

De dorit e deci, ca cererile României să fie împlinite, aşa cum pledează pentru aceasta şi marele ziar german *„Leipziger Neueste Nachrichten“* într'un frumos articol, publicat într'un număr mai recent, şi terminat astfel:

„In definitiv nu se cere de cât o bucăţică de pământ, un triunghiu, care e însă de o indispensabilă necesitate pentru siguranţa Dobrogei, cucerită de Români cu grele jertfe. Insemnează oare o umilire, o rănire a sentimentului de demnitate al Bulgarilor, când se cere o aşa de modestă compensaţiune? Politica compensaţiunilor e absolut modernă; fiecare pagină a istoriei noui franceze şi engleze vorbeşte despre asta, şi chiar şi răsboiul pe care regele Milan l-a dus în potriva Battembergilor trebuia să procure o compensaţiune în profitul României. Dacă România, după statul triplei-înţelegeri, ar voi să aştepte până când se va sfârşi răsboiul cu Turcii, atunci ar fi de neînlăturat un răsboiu, fiindcă Bulgaria, scăpată de orice grije, şi întărită prin noua posesiune, ar refuza, fără să ţină seamă de nimic, orice concesiune. Lucrurile se află azi pe ascuţişul cuţitului. Cea mai bună politică de pace rămâne deci aceea, *de a sprijini România şi de a pregăti o compensare, care să dea garanţii şi contra conflictelor viitoare*“.

Se sperăm, că aşa se va şi întâmpla.

Crisă. Ziarele din capitală scriu, că contele *Zichy Iános*, ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică, a fost primit Luni în lungă audienţă din partea Maiestăţii Sale, în Viena, şi că cu ocasiunea aceasta domnul ministru şi a înaintat demisia. Intrebat din partea aderenţilor săi, dacă e adevărată ştirea aceasta, domnul prim-ministru *Lukács* a răspuns, că el nu are nici o cunoştinţă despre demisia ministrului de culte şi instrucţiune publică, pentrucă contele Zichy nu i-a spus, că ar avea intenţiunea se demisioneze. Cum însă contele *Zichy* nu a desminţit ştirea despre demisionarea sa, ea este a se considera de adevărată. Eri d. a. a plecat şi dl prim-ministru *Lukács* la Viena. Va fi primit astăzi în audienţă. Se face combinaţia, că va presenta Monarhului demisia întregului cabinet.

Dela dieta ţării.

— Corespondenţă din Budapesta. —

Oposiţia unită maghiară n'a luat parte la şedinţa de Luni a dietei ungare. In conferenţa ţinută în aceeaşi zi dimineaţa a luat hotărârea, să adreseze de nou un manifest naţiunii maghiare, comunicându-i acesteia, că rămâne şi pe mai departe în resistenţă pasivă, până nu i se ofer garanţii suficiente, că ordinea de drept, ofensată prin actele săvârşite de cei aflători acum la putere, va putea fi restabilită. Promite însă oposiţia unită maghiară, că atunci, când în dietă se va începe discuţia asupra proiectului de lege despre alegerea de deputaţi, va întra întreagă în dietă şi-şi va face datorinţa. Şi cum tot pentru ziua în care se va începe în dietă discuţia asupra nouei legi electorale, a pus în vedere şi partidul social-democrat din ţară *decretarea grevei*: prevedem, că *acest* proiect de lege al guvernului totuşi nu va trece prin dietă aşa de neted, ca cele votate până acum.

Şedinţa de Luni a dietei, care s'a ţinut fără asistenţa poliţiei, — căci nu mai era cine să fie împedecat să nu între în

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Revenind la fond, le voi analiza pe fiecare în special.

1. *Povestea lui Ignat* (nr. 10. Bibl. Trib. ed. III.) Ignat, om sărac, dar drept şi cu frica lui Dzeu, îşi vinde un porc de Crăciun, fără să ştie cui şi fără să ştie ce, copilul încă nenăscut — necuratului. Dzeu se abate pe la el şi îl scapă.

Nu mi se pare potrivită fraza: („...miezul nopţii), când ciasul duhurilor rele“, — credinţă deşartă, care uşor prinde rădăcini în sufletul copiilor, umplându-i de spaimă şi de groază faţă de întunerecul nopţii, care îi stăpâneşte apoi multă vreme.

Se poate lua o învăţătură morală: pe omul drept şi cu frica lui Dzeu, Dzeu nu-l părăseşte.

2. *An-Impărat şi fetele lui* (nr. 61. B. Tr.) O frumoasă poveste alegorică despre împăratul An (anul), care în nemărginita-i dragoste pentru oamenii din împărăţia sa, le trimite tot ce are mai scump la curtea sa împărătească, pentruca să-i înveselească: soarele, luna, stelele, vântul, căldura, gerul etc., în urmă pe fetele sale: anotimpurile.

Poate deştepta interes pentru lucrurile şi fenomenele din natură.

3. *Lumea proştilor* (nr. 30. B. Tr ed. II). Un fecior cuminte pleacă în lume, ca să întâlnească şi alţi oameni cuminţi, dar înzadar. Peripeţii asemenea celor din „Die Schildbürger“ sau „Grillenvertreiber“.

Poate deştepta interes pentru observarea lucrurilor mânilor omeneşti.

4. *Fiica a nouă mame* (nr. 9. B. Tr.) Un voinic pleacă să-şi aducă nevastă pe fata păzită de nouă mame vrăjitoare. Sfânta Miercure, S. Vinere şi S. Duminecă îl ajută. Pe drum vindecă diferite animale rănite, cari pe urmă îl scapă când e în strâmtoare. Scapă fata din mâna vrăjitoarelor, dar i-o fură un smeu. Işi câştigă dela baba de pe ostrovul mării un cal năzdrăvan, pe care apoi scapă fata şi din ghiarele smeului.

Interes faţă de viaţa animalelor. Ocrotirea animalelor.

5. *Poveşti* (nr. 63. B. Tr.) Conţine 4 istorioare mai mici: *a*) *Banul găurit* (poveste italiană). Un băiat sărac ajunge prin un vrăjitor şi cu ajutorul unui ban găurit, înzestrat cu putere magică, fecior de împărat. Copilul n'are nici un merit; mama îşi iubeşte foarte mult copilul, de aici suferinţe foarte mari, până ce îşi primeşte răsplata. — *b*) *Nănaşa dreaptă.* Un om bun şi cu frica lui Dzeu, şi milos din fire, dar nemulţămit cu împărţirea nedreaptă a poverilor vieţii între oameni, sărac şi cu copii mulţi, caută de nănaş pentru cel din urmă copil pe un om drept. Pe Dzeu nu-l vrea, că nu-i drept; „la unii oameni“ le dă prea multă avere, la alţii nimic, la unii prea mulţi băeţi, la alţii nici unul etc. Primeşte însă pe Moarte, care e dreaptă, nu alege între avut şi sărac, domn şi ţăran, bătrân şi tinăr. Partea despre Dzeu cel nedrept (cam o pagină) poate uşor fi scoasă. Altfel o poveste drăgălaşă. *c*) *Nănaşul şi finul păcăliţi.* Anecdote despre ţiganul, care merge la nănaşul său, român, la lucru şi după dejun cere şi prânzul şi cina, iar apoi se culcă, căci „unde ai mai văzut în lumea asta să sape oamenii şi după cină“. Românul îl chiamă pe finu-său la cină şi după ce-l satură cu zăr şi mămăligă, îi serveşte purcel fript şi plăcinte. *d*) *Povestea frigurilor.* Un cioban voinic şi zdravăn, alungă moartea, când vine după el. Dar vin Frigurile şi-i răsfiră oile; până ce şi le adună, Frigurile se furişează în „bonda“ ciobanului, care apoi le ia în spate. Atunci încep să-l scuture frigurile, până ce-l slăbesc astfel, de el doreşte moartea. „De atunci vin frigurile totdeauna în spate şi sunt mai rele şi mai pogane decât moartea“. Poate deştepta interes pentru observarea întâmplărilor din viaţa omenească.

6. *Anecdote şi poveţe* (62. B. Tr.) Dintre cele 5 bucăţi amintesc aici *„Ţiganul advocat“*. Un „cleric absolvat“, sărac lipit pământului, pleacă la hirotonie. Birtaşul la care trage, îl hrăneşte cu 10 ouă ferte, pe care le va plăti, când va avea bani. După câţiva ani birtaşul îl păreşte pentru preţul ouălor şi a găinilor şi puilor, ce s'ar fi prăsit din ele în acest timp. Un ţigan îl scapă pe cleric, dovedindu-le judecătorilor că din ouă fierte nu iasă pui. Interes faţă de viaţa paserilor.

Toate acestea poveşti şi anecdote — considerând fondul lor — cred că pot fi introduse fără nici o greutate în bibliotecile şcolare, şi anume pentru copii trecuţi de 10 ani.

Esceptionez din punct de vedere al fondului celelalte 4 bucăţi din *Anecdote şi poveşti* (nr. 62. B. Tr.). Anume: *Cămaşa sgârcitului*: Săracul păcăleşte cu o minciună bună pe bogatul sgârcit. *Preotul păscălitor*: Un preot sărac înşală prin viclenia sa pe groful bogat. *Blăstămul de mamă*: Un „diac“ (= deák!) prosteşte cu o minciună bine ticluită pe un ţăran şi-l înşală furându-i calul. *Marţolea*: O fată harnică, dar săracă, lucră şi Marţi sara; Marţolea vrea s'o pedepsească, dar o vecină bătrână o învaţă, cum să scape de ea.

De atunci fata *nu mai lucră* Marţi sara. Credinţă deşartă. Morala primelor trei anecdote: minciuna e bună, căci aduce foloase.

2. *Păcală şi Tândală* (nr. 5. B. Tr. ed. IV.) Păcală şi Tândală se întrec în a se minţi şi înşela reciproc şi pe alţii. La urmă tot minciuna triumfează.

3. *Indărătnicul* (nr. 12. B. Tr. ed. II). O variantă a poveştii de sub nr. 5 (Nănaşa dreaptă). Finul păcăleşte pe Dumnezeu, păcăleşte şi pe nănaşa-sa Moartea, şi în fine şi pe Sân-Petru, care vrea să-l scoată din rai, de pe locul lui Dzeu, dar el îi răs-

sala de şedinţe a camerei, după ce nime dintre deputaţii oposiţionali maghiari nu mai era esclus dela şedinţe, — a decurs de altcum astfel:

Presidentul camerei, contele *Tisza István*, a deschis şedinţa la orele 11 şi jumătate. Presenţi sunt vre-o sută de deputaţi. Se face comunicare presidială despre moartea Arhiducelui *Rainer* şi a deputaţilor dietali Székely, Jakabffy şi baronul *Geza Duca de Cadar*, apoi despre faptul, că esclus nu mai este acum nime dintre deputaţi dela şedinţele dietei, prin urmare toţi pot se iee parte la ele, şi în urmă despre faptul, că vicepresidentul dietei, Jankovics Béla, a fost numit secretar de stat în ministeriul de culte şi instrucţiune publică, deci şi-a dat demisia din vicepresidenţia dietei, renunţând totodată şi la mandatul de deputat. Se presentează mai multe rugări şi adrese, iar ministrul de finanţe depune pe biroul dietei proiectul de lege despre amânarea esecutării legilor de dare, şi proiectul de lege despre scutirea de dare extraordinară a zidirilor noi de pe teritoriul oraşelor: Pojon, Arad, Zagreb şi Timişoara. In urmă se anunţă o interpelare a deputatului Pekár Gyula, adresată ministrului president în chestia procesului cu Désy Zoltán.

Presidentul propune, ca şedinţa cea mai apropiată a dietei să se ţină Joi, la orele 10 dimineaţa, punându-se la ordinea zilei: alegerea unui vicepresident al dietei, apoi proiectul de lege despre judecătoriile instituite pe seama nevrâstnicilor, proiectul de lege despre *păşunea comună*, despre modificarea legii despre dreptul de apă, şi despre pariurile publice, legate cu ocasiunea alergărilor de cai. Casa decide în acest înţeles.

Urmează interpelarea deputatutui Pekár Gyula, care roagă pe domnul ministru-president se liniştească ţara şi opiniunea publică cu privire la acuzele ridicate în contra sa pe urma procesului avut cu Désy Zoltán.

Procesul acesta se născuse între următoarele împrejurări: Intr'o adunare studenţască deputatul şi fostul secretar de stat în guvernul coaliţiei, Désy Zoltán, a afirmat despre prim-ministrul Lukács, că este „cel mai mare panamist din Europa“. Primministrul Lukács l-a dat în judecată pentru calomnie. Şi cum vătămarea se făcuse în adunare publică, nu pe calea presei, competent a judeca s'a declarat tribunalul regesc din Budapesta, nu curtea cu juraţi.

Văzându-se dat în judecată, deputatul Désy a început să-şi precisese punctele de acuzare, învinuind pe ministrulpresident, că pe vremea când era ministru de finanţe, a făcut un târg bun cu o bancă maghiară, dela care a întrat un venit de 4 milioane 800 mii de coroane, dar banii aceştia nu au fost folosiţi pentru trebuinţele statului, ci pentru alegerile dietale, căci au fost trecuţi la cassa de partid a partidului muncii. Tot ca ministru de finanţe, spunea Désy, a legat domnul Lukács contract cu societatea loteriei de stat, în aşa fel, că aceasta îi ţine reservat postul de director pentru vremea când nu va mai fi ministru. A mai făcut apoi afacere bună şi cu căscioara sa din Zlagna, pe care a vândut'o statului cu 90,000 cor. deşi valoarea ei nu face decât 25,000 coroane. La pertractarea ţinută Luni şi Marţi, săptămâna trecută, tribunalul regesc a permis lui Désy dovedirea numai cu privire la acusa din urmă, fiindcă aceasta priveşte pe dl Lukács, ca om particular; dovedirea cu privire la celelalte acuze tribunalul însă nu a admis'o, fiindcă ele privesc pe ministru president al ţerii, pe omul politic, ale cărui fapte are să le judece numai parlamentul.

Acusatul Désy a renunţat atunci la dreptul de dovedire cu privire la casa din Zlatna, apărătorii săi au părăsit sala, şi tribunalul a condamnat pe Désy la o lună închisoare şi 400 coroane amendă. Din partea oposiţiei magiare, Désy a fost sărbătorit însă ca un erou mare, şi trei conţi, Apponyi, Andrássy şi Zichy, au publicat numai decât o declaraţie în foile oposiţionale, în care spun, că-şi însusesc *ei* acusele ridicate în contra lui Lukács din partea lui Désy, şi stau gata să dovedească, că acuzările sunt întemeiate. Credeau, că dl Lukács le va face proces de presă, dar dnul Lukács a dat o contradeclaraţie, că nu mai merge la judecată, mai ales nu merge la curtea cu juraţi, unde nu se face dreptate, ci politică. El consideră afacerea de încheiată.

De aici s'a tras apoi conclusia din partea presei oposiţionale dela noi, cum şi din partea presei din străinătate, ca dl Lukács se simte vinovat şi de aceea se fereşte de dovedirea faptelor incorecte cu cari e acusat.

Pe urma acestor păreri s'a născut apoi necesitatea interpelării din şedinţa de Luni a dietei, la care domnul ministru-prezident Lukács a răspuns numai decât, spunând, că cu acuzele ridicate în contra persoanei sale, ca om particular, nu se ocupă. La cele de natură *politică* însă răspunde, că *nu sunt adevărate*. N'a primit nici el, nici alt funcţionar din ministerul de finanţe, 4 milioane şi 800 mii coroane dela nici o bancă, şi n'a trecut nici odată bani de ai statului la cassa de partid. Sunt chitanţe? Să se arete, ca să le vadă lumea. Nu pot fi însă arătate, pentrucă nu sunt. Cumcă ce valoare morală are campania aceasta a lui Désy, şi a celorlalţi amici ai săi, se poate vedea din faptul, că însuşi Désy a spus în faţa judecătoriei, că de mult avea cunoştinţă de aceste lucruri, dar nu a eşit cu ele în publicitate, fiindcă se purtau pertractări de împăcare între guvern şi oposiţie. Deci până era speranţă, că oposiţia ajunge iarăşi la putere, Lukács era om de omenie; dar după ce s'au rupt pertractările şi speranţa s'a nimicit, nu mai e om de omenie! . . .

Casa a aplaudat cu frenezie, a luat răspunsul prim-ministrului la cunoştinţă şi şedinţa a fost închisă. *Corespondentul.*

Memorandul învăţătorilor.

Conferenţa învăţătorilor români de ambele confesiuni, ţinută în 2/15 în Cluj, despre care am făcut pomenire în numărul trecut al ziarului nostru, a înaintat, prin delegaţiuni, Escelenţiilor Lor, Domnilor Mitropoliţi din Sibiiu şi Blaj, memorandul următor:

Escelenţa Voastră,

Delegaţii reuniunilor învăţătorilor români de ambele confesiuni, întrunindu-se la 2 (15) Februarie a. c. în Cluj, într'o conferenţă, cu scopul să ia poziţie faţă de proiectul de lege despre regularea salarelor învăţătoreşti, ce frământă şi pune într'o îngrijorare de tot serioasă şi pe învăţători, dar şi pe susţinătorii de şcoale din ţara întreagă, cu deosebit respect şi din încredere fiiască în forurile înalte ale acestor biserici, au luat hotărârea, ca să vă presenteze în memorand doleanţele învăţătorilor confesionali ai acestor două biserici, cari lucrează la mântuirea aceluiaş popor românesc din iubita noastră patrie şi să vă roage respectuos să înaintaţi la timp plânsorile învăţătorilor, redactate în alăturare şi special pentru Escelenţa Sa domnul ministru al cultelor şi instrucţiunei publice.

Aceste gravamene ale noastre sunt:

1. Faţă de avansarea în salar, proiectată în paragrafii 5, 6 şi 10 care e contemplată a se face prin cvalificarea din partea inspectorilor de stat şi confesionali. Această cvalificare, în împrejurările noastre, poate uşor fi condusă şi dintr'o parte şi dintr'alta de motive financiare, sau personale, sau chiar politice, şi astfel considerantele pur şcolare pot fi sacrificate altor considerante străine de şcoală, ceea ce ar atrage demoralizarea noastră.

Forurile controlătoare au destule alte mijloace de a disciplina pe cei negligenţi ori pe cei cari nu au o ţinută şcolară şi socială conform chemării lor, nu de-adreptul a detrage dela gura familiei. E deci şi neumană această măsură grea pentru eventuale întrelăsări, ce pot deveni trecătoare. Prin urmare ne rugăm ca dispoziţiile paragrafilor acestora cu cvalificarea şi cu meritele să se şteargă, rămânând ca învăţătorul numai prin sentinţă disciplinară ridicată la valoare, să poată fi împedecat de a înainta din o clasă de salarisare într'alta, iar în lipsa acesteia, să înainteze automatice.

2. Cu privire la durata timpului de serviciu, recerut în proiect, pentru înaintarea în clase şi în gradaţii, ne plângem, că nici noi învăţătorii, nici învăţătoarele confesionale nu suntem tractaţi asemenea învăţătorilor de stat, deşi facem tot acelaş serviciu ţării şi depunem cel puţin aceeaşi activitate şi osteneală, atât noi, cât şi colegele noastre, în serviciul instrucţiei publice. Ne rugăm dară a interveni, ca să se schimbe dispoziţiile acestui paragraf astfel, ca şi învăţătoarele să între în clasa a III-a de salarizare deodată cu învăţătorii, iar în gradaţii să înaintăm şi noi, ca şi învăţătorii de stat, tot la 4 ani.

3. In §. 6 al acestui proiect se stabileşte relutul de cortel al învăţătorilor confesionali aşa, că noi şi la 40 de ani de serviciu primim relutul ce-l are învăţătorul de stat în anul al 2-lea de serviciu. Disparitatea aceasta ni-ar cauza durere sufletească cu deosebire unde suntem într'o comună cu colegii de stat. Cererea noastră ar fi dară, ca relutul de cortel să fie şi pentru învăţătorii confesionali asemenea ca pentru cei de stat, iar dacă confesiunea susţinătoare de şcoală din lipsă de mijloace, sau unde nu are cortel în natură cu dimensiunile recerute şi cu deosebire la oraşe n'ar putea servi acest relut, să-l dee statul.

4. §. 24 al noului proiect de lege dispune ca emolumentele pentru serviciul de cantor al învăţătorului confesional să se compute în salar, dacă salarul stabilit de susţinătorul de şcoală e mai puţin de 1000 cor. In §. 23 se zice însă, că în venitele învăţătorului de stat nu se pot computa şi competinţele, ce eventual le primeşte făcând servicii de cantor. Am dori ca nici nouă să nu ni se socotească în salar venitele cantorale.

5. Ajutorul familiar, ce l-au primit învăţătorii de stat, ne rugăm să ni se dee şi nouă în formă de ajutor de stat.

6. Timpul de serviciu înainte de 1893 nu se ia în considerare la avansarea în salar, în proiectul acesta de lege, nici pentru un învăţător, ceea ce constitue mare nedreptate faţă de toţi învăţătorii, cari au servit peste 20 ani. Fiindcă învăţătorii, cari au mai mult de 10 ani de serviciu sunt mulţi şi formează grupa celor cu familie grea, deci mai greu atinsă materialiceşte, dorim ca dispoziţiunile cuprinse în paragraf 27 al acestui proiect să se modifice astfel:

Invăţătorii, cari înainte de 1 Octomvrie 1893 au servit 5 ani să se împărtăşească de un adaus personal de 200 cor. anual, cei cu 10 ani de 400 cor., şi cei cu 15 ani de 600 cor. din partea susţinătorilor de şcoală, ori prin ajutor de stat, computabil la fondul de penzie.

7. Facându-se schimbare în salarizarea învăţătorilor, ne rugăm şi pentru învăţătorii penzionaţi înainte de 1 Iulie 1907 precum şi pentru văduvele şi orfanii de învăţători, să se compute diferinţa pentru timpul de serviciu conform noului proiect de lege şi diferinţa să se licvideze.

8. Una dintre plângerile cele mai greu simţite ale învăţătorilor confesiunilor noastre este încassarea şi licvidarea neregulată a salarului. Poporul de rând românesc îşi plăteşte toate dările de stat şi comunale resignat şi fără multă vorbă, numai când ajunge să plătească cultul, prea adese se revoltă şi îşi varsă amarul în proteste şi în amânări şi pentru celelalte sarcini. Atacurile ce le suferim şi noi şi şcoala, deci cultura, în asemenea împrejurări, credem că s'ar putea evita, dacă repartiţia cultului s'ar încassa riguros şi deodată cu darea directă, iar învăţătorul să-şi primească salarul regulat şi anticipative dela organele bisericeşti, — împrejurarea care l-ar face să-şi vadă de lucru în liniştea sufletească ce o reclamă natura oficiului nostru şi cu rezultatul dorit de toţi.

9. In fine inzistăm şi în calitate de membri ai organismelor noastre bisericeşti, ca §. 28 al acestui proiect, să se modifice aşa, că învăţătorii cu plânsorile ce le au faţă de susţinătorii de şcoale, în prima linie să se adreseze la forurile confesionale, şi dacă acelea în termin de 30 de zile nu i-ar delibera cauza, să se adreseze comisiunei administrative.

Espunând în cele premerse gravamenele mai principale şi cari ne ating mai simţitor şi pe noi şi şcoala confesională românească, cu care ne identificăm, repetăm cu umilinţă rugarea noastră, ca să interveniţi de grabă, încă înainte de a se începe desbaterea proiectului în dietă, la Escelenţa Sa domnul ministru, precum şi la toate locurile competente, pentru schimbarea şi îndreptarea măsurilor din proiect, luate în paguba noastră şi a şcoalelor româneşti ale amânduror confesiunilor şi semnăm:

Cluj, la 2/15 Februarie 1913.

Cu adânc respect fiesc:

Clemente Grivase, m. p., prezident. *Constantin Liuba*, m. p., notarul conferenţei. *Mihai G. Crăciun*, m. p. *Teodor Murăşan*, m. p., delegaţi.

Cronică bisericească.

Istoricitatea persoanei lui Isus Hristos şi importanţa sa pentru prezent.

(Fine).

Vechile religiuni misterioase, cari promiteau aderenţilor lor toate bunurile înşirate mai sus într'o viaţă dincolo de mormânt, au desfiinţat cultul statului în imperiul roman. Dar ele încă au dispărut dimpreună cu zeităţile cari le onorau: Mithras şi Attis, Isis si Osyris. O presupusă cale de „mântuire“ aflase mai nainte în *India* deja *Budha*, şi tot astfel *Plato* în *Occident*. *Principiul* conducător al *budhiştilor* este: dacă viaţă actuală e împreunată cu dureri, atunci unicul şi cel mai bun mijloc de scăpare este fuga dintr'însa. Singur repaosul fericit al omului, care ca un spirit mort planează peste toate poftele, peste toată ura şi iubirea, ar fi mântuirea lumii. Budha încă e numit din partea aderenţilor săi „mântuitor“.

O încercare nouă de mântuire a făcut nu de mult *Friedrich Nietzsche*. Una din erorile principale ale acestui scriitor este afirmaţiunea lui că numai omul inteligent este capabil de moralitate pănăcând gloatele sunt incapabile de aşa ceva, şi nici nu le este permisă o astfel de pretenziune. Idealul lui Nitzsche îşi are originea în epoca omenimii dinaintea lui Hristos şi Budha. Faţă cu aceştia pune el pe omul politeist, adecă pe omul culturii estetice greceşti din timpul renaissance.

Insă dacă ar mai voi şi i-ar fi posibil omenimii de a se întoarce în timpurile acelea şi de a trăi acest ideal, rezultatul ar fi acelaş: Budha sau Isus Hristos, adecă sau recunoaşterea că nimic nu face pe om mulţămit, precum a recunoscut Budha însuşi, sau *se naşte conştiinţa fericită că viaţa fără Dumnezeu este o înjosire un păcat, o crimă, chiar şi atunci ajunge omul la acea întoarcere de care a vorbit Mântuitorul zicând*: Intoarceţi-vă la mine toţi cei asupriţi şi năcăjiţi, şi eu vă voiu odihni pe voi“. Atunci îşi ia începutul din Dumnezeu o viaţă nouă, veselă şi solidă în serviciul iubirii.

Pecât e budhismul în India de viu, unde predică el mai ales şi unde are mai mulţi partizani, cu mult mai adevărat este că religiunea creştină poate fi predicată cu deplin drept în toată lumea şi fără îndoeală cu mai mare efect, dupăcum arată statistica istoriei.

Pe lângă toate figurile istorice ale Test. Vechiu importanţa Mântuitorului va rămânea eternă. Chiar şi legile cele mai frumoase de înainte de Hristos nu pot fi puse alăturea cu pretenziunile Lui; umilinţa care cu adevărat vorbeşte din fiinţa Sa, iubirea şi devotamentul său — care nu să caută pe sine — stau în strânsă legătură cu credinţa în Dumnezeu, din care să nasc şi cresc toate bunătăţile lui Isus Hristos. — Putem accepta ca ceva faptic şi aceea că în decursul istoriei omeneşti să vede şi să arată o dezvoltare spre înălţime, spre idealul aflat şi trăit de Hristos în toată amplitudinea. *Iubirea* să vede pretutindenea *desvoltându-să* şi crescând între oameni din familie la neam, apoi trece la popor, pănăcând în *fine „omul va fi omului sfinţenie“*. (*Seneca*). Ba şi înlăuntru va creşte ea: din dreptate şi binefacere să va dezvolta iubire până la simţământul iubirei complete în înţelesul lui Hristos. In fine ea va creşte din dreptate şi sentiment distins şi faţă de duşman, până la urmă, unde să zice *„iubiţi pe duşmanii voştri, binecuvântaţi pe ceice vă vorbesc de rău“*. Nu e necesar a nega această dezvoltare a omenimei până la Hristos, nu e necesar a nega nici creşterea şi continua scoatere la iveală a idealului de iubire în omenime înainte de El. *Insă totuşi trebue să fie recunoscut ca fapt istoric, cumcă în El a apărut idealul la înălţimea neajunsă* mai înainte, şi de atunci încoace acela n'a fost şi nu va mai fi ajuns. A face contra lui obiecţiunea — că lumea n'a învăţat pe deplin a trăi conform acestui ideal, că chiar şi în biserica sa erau învăţăcei răi şi despoţi şi că ar fi şi azi de aceştia între preoţi — aceasta nu este conzult, deoarece fiecare ideal iese numai pe încetul la iveală şi între zbuciumări grele. In fine, a aduce o teorie de dezvoltare arbitrară şi a voi de a compune istoria pe baza acestora, este ceva total imposibil. Dacă să afirmă că nici o grandeţă istorică nu poate avea importanţă absolută este de a să aduce contra acesteia faptul care ne învaţă istoria că, multe descoperiri fundamentale au fost făcute numai odată, având apoi lipsă de oareşcare completare. Atragem atenţiunea numai la invenţiile tehnicei sau la descoperirile ştiinţelor naturale. Idealurile şi mântuirea oamenilor încă este descoperire în sensul cel mai înalt al cuvântului, conform profeţiilor din Test V.

In fine, dacă să obiecţionează contra predicării noastre despre Is. Hr. ca Mântu-

---

punde, că nu şede pe locul nimănui, ci pe sumanul său adus de acasă.

Evident că aceste din urmă nu pot fi admise ca lectură pentru copii, a căror putere de a judeca e încă puţin desvoltată. Dar fiind aproape toate cunoscute la poporul nostru („Blăstămul de mamă“ cu „diacul“ = garabonciás diák(?) este probabil împrumutată de Unguri), pot fi eventual admise pentru bibliotecile parohiale, ca potrivite pentru a deştepta interes şi gust pentru cetit.

Mai observ, că pentru a mă convinge, dacă aceste poveşti deşteaptă vre-un interes, şi care în ce măsură, am făcut şi o încercare în clasa 3-a civilă a şcoalei de fete susţinută de Asociaţie (eleve dela 12—14 ani). Şi anume din 20 eleve le-a plăcut mai mult „Păcală şi Tândală“ la 14, „Povestea lui Ignat“ la 12, „In ţara proştilor“, „An împărat“, „Indărătnicul“ la 9, „Fiica a nouă mame“ la 7, „Anecdote şi poveşti“ (Martolea) la 5, şi „Poveşti“ (Povestea frigurilor) la 2 eleve. Nu-l pot considera însă de reuşit esperimentul şi nu pot trage concluzii din rezultatul obţinut, de oarece caracterul şcoalei difere mult de caracterul acelor şcoale, pentru cari se plănuesc bibliotecile şcolare, pe de altă parte elevele aveau încă oareşcare sfială faţă de mine, care le eram atunci cunoscut abia dela 3—4 lecţii ţinute.

Eugen Todoran
prof. sem.

itorul şi conducătorul nostru la Dzeu, noi îndrumăm pe laicii simpli la teologie. Este o părere cu totul greşită de a crede, că pentru neteologi ar fi cu totul imposibil de a esamina critica biblică şi de a face cercetări asupra evangeliilor, zicându-se, că prin aceasta i s'ar răpi religiozităţii importanţa şi naturalitatea ei.

Noi nu pretindem că omul simplu din popor ar avea necesitate de metodul cercetării ştientifice, dacă doreşte să cunoască pe Mântuitorul. Chiar aceea e sublim la Hr. şi caracteristic pentru învăţăturile Sale, că fiecare parabolă, fiecare învăţătură reoglindeşte fiinţa Sa divină, şi toate o reoglindesc atât de clar, încât şi omul simplu neînvăţat primeşte impresia lor puternică şi eternă.

Dacă noi pretindem dela fiecare creştin să cerceteze sfânta biserică, ascultând serviciul divin, şi să cetească sfta Scriptură, prin aceasta contribuim numai la pietatea lui. Reformaţiunea are un rol important la regenerarea sentimentului religios în Occident prin întroducerea cetirei sftei Scripturi în popor. In privinţa aceasta ea are întâietate faţă de biserica romană.

Pentru sprijinirea tezei noastre amintim încă următoarele: dacă cineva aude numai odată pilda despre samarineanul cel milostiv sau despre fiul cel rătăcit, oare nu să poate crede că prin o astfel de pildă va face cunoştinţa unui om de al lui Hr. şi va fi total atras de el? Sunt doar necesare altfel de întâmplări, decât cele despre bunătatea şi curăţenia, despre adevărul şi sinceritatea, care străluceşte din aceste pilde? Sigur că nu!

Obiecţiunea cea mai vehementă, care este adusă contra importanţei eterne a Mântuitorului, este indicarea restricţiunei eticei Sale prin împrejurările temporale şi locale. Insa multe din cuvintele Lui sunt greşit înţelese. Spre orientarea noastră are de a servi adevărul acesta: Hristos n'a lăsat o etică socială, direct aplicabilă la toate împrejurările noastre de azi. Unele din cuvintele Lui erau vorbite unei cete de oameni decişi, cari aveau să-şi pună viaţa lor pentru răspândirea învăţăturilor lui Hristos. O parte a parabolelor sunt a se privi mai ales din acest punct de vedere, şi deaceea numai atunci au de a fi direct aplicate, când ajungem în luptă cu o lume încăpăţinată, înaintea aceleiaşi decideri imediate şi înaintea aceleiaşi necesităţi de jertfă ca şi El.

Dacă ne întrebăm însă, *cari linii directive rezultă din idealul său despre iubire, adevăr şi castitate* pentru timpul nostru şi pentru cea mai bună aranjare a familiei, a statului, a ordinei sociale şi a ordinei economice, natural că atunci nu putem aplica toate cuvintele lui în mod direct; de es. ca luarea de interese ori desfacerea căsătoriei din punct de vedere al statului să fie oprită, ci trebue să aplicăm mintea noastră proprie, pentru de-a deduce din idealul sau datorinţele noastre. Numai aceea va trebui să pretindem dela ideal — întrucât nu s'ar părea prea îndepărtat: ca el să ne ofera pentru viaţa socială linii directive clare şi trainice. Cine ar putea dubita, că idealul iubirei nu face aceasta? Şi oare cine ar voi să ignoreze, că toate postulatele sociale ale timpului nostru n'ar izvora în oarecare măsură din idealul iubirei, deşi ici-colea sunt reduse simplu la sentimentul de umanitate.

Este imposibil de a desfăşura aci idealul în toate recerinţele lui singuratice. Numai una mai avem de adaus: vorbind Mântuitorul Cristos despre o *guvernare (domnie) a lui Dzeu*, a înţeles El *o lume nouă, în care avea să domineze idealul său.* Fără 'ndoială că El învăţa pe contemporanii timpului său, că lumea cea nouă îşi va lua începutul prin o minunată faptă a lui Dzeu; n'a întârziat însă de a pregăti omenimea pentru timpul, când celce ar voi să fie primul, acela să fie tuturor slugă, când nu numai toţi cei întristaţi să vor mângâia, iar cei flămânzi să vor satura, ci şi făcătorii de pace şi cei milostivi vor stăpâni pământul renoit, dar nu cei puternici şi orbi conducători ai celor orbi.

Aceasta era misiunea Lui şi în senzul acesta trebue să lucre urmaşii Lui şi azi, pentru *o lume renoită în spiritul creştinismului.* Deja de secoli se lucră pentru idealul unei lumi a iubirei.

Dacă lucrul acesta până azi nu este încheiat, aceasta să nu dee ansă contrarilor noştri la dispreţ ci să le arete că creştinismul e încă tinăr, că el — ca un adevărat ideal — zace totdeuna *înaintea* noastră, şi nici decum îndărăptul nostru, ca şi cum ar fi deja învins.

(După Weinel.) *Dr. Ioan Felea*
prof. sem.

NOUTĂŢI.

Ajutor pentru familiile rezerviştilor. Incepând din toamna trecută au fost chemaţi la serviciul de arme numeroşi rezervişti şi rezervişti suplinitori, cari au lăsat acasă familii ajunse în strâmtorare. Pentru a veni în ajutorul celor lipsiţi, în Austria s'a adus o lege specială. La noi în Ungaria s'au luat măsuri în consiliul ministerial şi s'a hotărât, ca în jumătatea a doua a lunei lui Martie să se distribue — odată pentru totdeauna — sumele destinate pentru ajutorul familiilor amintite.

*

Concertul Doamnei Lucia Gosma. Faţă de concertul Doamnei *Lucia Cosma*, care se va da Vineri sara în sala dela „Gesellschaftshaus", cu concursul domnişoarei *Anicuţa Voileanu*, pianistă, se manifestă un viu interes în cercurile inteligente sibiene. Avisăm pe cei ce doresc să participe la concert, că bilete se capătă în librăria lui Georg Mayer, iar sara la cassă. Preţul e următoriul: O lojă 10 cor. Fotel de orchestră 3 cor. Stal 2 cor. Loc de stat 1 cor. Bilet de studenţi 60 fil. Inceputul concertului la orele 8 sara.

*

Serbătorirea lui Verdi. Italia întreagă se pregăteşte pentru a serbători centenarul naşterii renumitului compozitor *Verdi.* In Busseto, oraşul natal al lui Verdi, se va ridica un monument construit din contribuire naţională. Deodată cu inaugurarea monumentului se va deschide o expoziţie, în care publicul va vedea operele, scenăriile şi instrumentele muzicale rămase după marele compozitor. Gimnaziul din Busseto va primi, cu acest prilej, numele „Gimnaziul Verdi".

*

Comorile sultanilor. Strâmtorat de soartea fatală, guvernul turcesc voeşte să-şi caute un refugiu în vânzarea comorilor coroanei. Intre alte averi lăsate de sultani, este vorba şi de celebrul tron împărătesc, pentru care un grup de financieri americani a oferit suma respectabilă de 19 milioane de coroane. Tronul acesta, cea mai glorioasă amintire în istoria otomanilor, este împodobit cu numeroase pietri scumpe, ear deasupra lui se întinde un mare baldachin de aur.

*

Pentru următorii exploratorilor. Guvernul englez, cum se anunţă din Londra, se va îngriji de toţi membrii familiilor rămase pe urma eroilor periţi în expediţia la polul sudic. Fiecare familie va primi venitul ce-l avea pe vremea, când trăea susţinătorul său. Văduva căpitanului Scott primeşte dela stat 20 mii coroane pe an.

*

Execuţie cu sfârşit mortal. La casa ţăranului Lazar *Sârbu*, într'un sat din părţile Caransebeşului, s'a prezentat executoriul ca să-i vândă averea. Stăpânul casei s'a opus. Atunci au fost aduşi jandarmi, asupra cărora ţăranul înfuriat a tras un foc. Un jandarm i-a răspuns tot cu arma şi a împuscat pe Sârbu, care a căzut mort pe loc. S'a pornit cercetare pentru stabilirea exactă a celor petrecute.

*

Universitate nouă. Conform măsurilor luate de curând, noua universitate din *Frankfurt* se va deschide în toamna anului 1914.

*

Foamete în Galiţia. Poporaţiunea mai săracă din Galiţia sufere în urma lipsei mijloacelor de nutremânt. Ministrul prezident austriac a dispus să se împartă pâne şi cartofi în oraşele Galiţiei.

*

Prima femee cavaler în legiunea de onoare. Dşoara Elena *Dutrieu*, o îndrăzneaţă aviatoară parisiană, a fost distinsă cu acordarea decoraţiunii în gradul de cavaler a legiunii de onoare. Numita aviatoară, care este cea mai însemnată între toate colegele sale, a obţinut multe premii şi a făcut până acum câteva încercări aviatice dintre cele mai primejdioase.

*

Păr scump. Din portul sicilian al oraşului Palermo rar pleacă o corabie, care să nu ducă cu sine păr femeesc în valoare de 10—20·000 coroane, cu destinaţie pentru America, unde apoi fireşte că se vinde cu un preţ întreit. Zilele trecute s'a oprit un străin într'un sătuleţ de lângă Palermo şi a zărit o tineră signorină cu un păr admirabil, lung, negru, moale şi undulos. A întrebat-o cam în glumă: nu-şi vinde pletele frumoase? — „Ba da, pentru o sută de mii de lire", a răspuns fata tot în glumă. In sfârşit lucrul s'a făcut serios, părinţii signorinei şi-au dat învoirea, străinul a numărat suta de mii, s'au adus foarfecile, ear părul bogat a trecut în proprietatea cumpărătorului. Fata se mângăe cu faptul, că s'a ales cu o frumuşică zestre.

*

Noul admiral. In locul contelui *Montecuccoli*, admiralul flotei austro-ungare, trecut la pensie în urma cererii proprii şi decorat din partea Maiestăţii Sale Monarhului nostru, cu marea cruce a ordinului Sfântul Stefan, a fost numit admiral al flotei austro-ungare domnul *Anton Haus*, până acum inspector al flotei austro-ungare.

*

Duelurile contelui Tisza. Presidentul camerei ungare, contele Tisza István, s'a duelat nu de mult cu contele Károlyi şi cu contele Szécsenyi, cari l'au ofensat. A fost dat apoi în judecată din partea procurorului, fiindcă duelul e oprit prin lege, dar Maiestatea Sa a ordonat, ca procesele intentate în contra contelui Tisza pentru duel să fie sistate. Astfel contele Tisza nu va ajunge să guste aerul temniţei de stat din Seghedin.

*

Târg In *Veneţia de jos*, comitatul Făgăraşului, târgul de vite se ţine în 2 Martie n. iar târgul slobod în 3 Martie nou.

*

Candidaţi la premiul literar Nobel. Ziarul *Börsencourier* află, că la premiul Nobel pentru, literatură vor fi candidaţi: scriitorul francez Anatol France şi poetul naţional portugez Guerra Junqueiro.

*

Cas de moarte. In Braşov a decedat şi a fost înmormântat eri, Marţi, poetul cu bun nume al compatrioţilor saşi, *Traugott Teutsch,* în etate de 83 de ani.

*

Sabie de onoare. Din Cairo se scrie, că fiicele chedivului vor să dea o sabie de onoare lui *Şucri* paşa, viteazului apărător al Adrianopolului. Principesele egiptene şi-au schimbat în bani mai toate juvaerele; ear o parte din pietrile scumpe vor fi folosite pentru decorarea sabiei menite eroului dela Adrianopol.

*

In memoria celui împuşcat. Conducătorii partidului social democrat din Viena au înfiinţat Fondul-Schuhmayer, a cărui venit se va întrebuinţa pentru perfecţionarea muncitorilor săraci şi talentaţi.

*

† Teodora Oprea n. Hodoş, în etate de 50 ani, după o fericită căsătorie de 30 ani, în 10/23 Februarie la 10 ore noaptea şi-a dat sufletul în mânile Creatorului. Osemintele ei pământeşti se vor aşeza în cimiterul de lângă biserica gr. ort. din Bandul de câmpie, astăzi, în 13/26 Februarie la 12 ore. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Expoziţie de obiecte artistice falsificate. Se organisează în Newyork o expoziţie de lucruri de artă falsificate. Scopul este a da putinţă amatorilor milionari să cunoască înşelăciunile comise cu reproducerile operelor străine. Nu există ţară, unde să se găsească atâtea falsificate, câte se află în America. Colecţiile particulare sunt pline de pretinşi pictori renumiţi, ca Rembrandt, Van Dyck şi Rubens, fără a mai aminti pe vechii artişti ai Italiei. Bogătanii americani au jertfit milioane pentru colecţii de artă, în care însă nu există poate nici un singur tablou original.

*

La Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit Ioan Rusu, paroh (Juncul inf.), 2 cor.; George Grancea, ec. (Avrig), aplicând pe fiul său Vasile la făurărie, 20 bani; Virgil S. Rusu, inv. librar, 30 bani, Stefan Rusu, prot. (M. Oşorheiu), 50 bani; cu prilejul încreştinării lui Aurel, fiul lui Vasile Banţa, conducător de tramvaie, la stăruinţa moaşei diplomate Maria Imbăruş, cor. 4.02; Moise Micu, paroh (Poiana mărului), 1 cor., Ioaneş Muntoiu, sodal pantofar (Răşinari), 20 bani, Petru Şeuleanu, paroh (Miheşul de câmp.) 1 cor.; nuntaşii mirelui G. Urian, zidar cu mireasa Paraschiva Avrigean, naşi fiind d-l şi d-na Reti, la stăruinţa vornicului Ioan Imbăruş, cor. 4.20.

*

Una mie coroane pentru legatul Dr. Ioan Borcia. In şedinţa din urmă a comitetului Reuniunii meseriaşilor sibieni, prezidentul ei, dl Tordăşianu, a comunicat scrisoarea redacţiunii ziarului „*Gazeta Transilvaniei*" din Braşov, conform căreia este vestit, că la numita *redacţiune, s'a depus o donaţiune de 1000 (una mie cor.) din partea unui binefăcător al meseriaşilor noştri, care doreşte să remână necunoscut, cu scopul de a fi sprijiniţi băieţii mai săraci aplicaţi la meserii din comuna Sălişte*". Cum donatorul *anonim n'a pus nici o condiţie* şi comitetul Reuniunii poate dispune după bună chibzuire asupra distribuirii ajutoarelor în scopul indicat, comitetul luând cu multă bucurie act de acest dar generos şi neaşteptat şi votând mulţămită tuturor factorilor cari au contribuit pe această cale la întărirea noastră, a decis că suma de o mie de coroane să fie adaogată *la „Legatul Dr. Ioan Borcia pentru ajutorarea copiilor din Sălişte, aplicaţi la meserii"* al „*Fondului episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi*". Acest legat, asemenea celorlalte fonduri şi legate ale numitei Reuniuni, nu se va activa până va ajunge la suma de cor. 5000, când 20% din venite se vor capitaliza, ear 80% se vor folosi la ajutorarea învăţăceilor din Sălişte aplicaţi la meserii, fie cu îmbrăcăminte, cu bani de şcoală, cu taxele pentru spital, pentru spălat, etc. fie cu susţinerea, când masa învăţăceilor se va alcătui, la acea masă. De altfel şi până va ajunge legatul la 5000 cor., Reuniunea ca şi în trecut va îmbrăca şi va ajuta după putinţă la Crăciun şi la alte ocaziuni binevenite şi învăţăcei originari din Sălişte. In legătură s'a luat nouă hotărâre, ca comitetul să apeleze la oficiile parohiale şi la alte aşezăminte din comunele din cari Reuniunea are legate, să adune din prilejul postului S. Paşti ajutoare băneşti în scopul sporirii legatelor.

Viaţă socială.

Petrecere în Măgoaja. Tinerimea şcolară română din Măgoaja (Hollomező), în 2 Martie c. va aranja o petrecere cu joc împreunată cu cântări şi declamări în sala şcoalei. Preţul de întrare de persoană 60 fil. Inceputul la orele 7 seara.

*

Teatru în Mercurea. O producţiune teatrală se va da Duminecă, în 2 Martie n. c. în sala şcoalei gr. or. române din Mercurea. Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Preţul de întrare: De persoană: loc I. cor. 2, loc II. cor. 1·50, loc de stat cor. 1, iar de familie cor. 3. Venitul curat e destinat parte pentru biblioteca şcolară, parte pentru înfiinţarea unei fanfare.

*

Petrecere în Budapesta. Corul bisericii ort. române din Budapesta aranjează la 2 Martie n. în sala festivă a palatului „Pester Lloyd" (V., Mária Valeria-utca 12) cu binevoitorul concurs al dşoarelor Iuliana Mihali de Apşa, Delia Plopu şi S. Iorga un concert urmat de dans. Preţul de întrare: Loc I. 10 cor. Loc II. 5 cor. Loc III. 3 cor. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cvita pe cale ziaristică. Ofertele benevole sunt a se trimite la adresa: Prea Cuv. Sale Dlui Ghenadie G. Bogoevici, protosincel, Budapesta VII, Holló utca 8, etajul I. 8.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă opereta „*Wiener Blut*", iar mâne, Joi, opereta „*Zigeunerliebe*".

Economie.

„Bihoreana", institut de credit şi de economii în Oradea-mare îşi ţine adunarea generală ordinară a XIV-a în *6 Martie* nou, orele 10 dimineaţa, în localul institutului. Din raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiere primit la redacţie vedem că capitalul social al institutului e de 1 200·000 coroane, iar venitul net al anului trecut face 155.275 cor. 29 fil. din care direcţiunea propune să se dee pentru masa studenţilor români dela academia de drepturi din Oradea mare 2·000 cor. iar pentru scopuri de binefacere 2,682 cor. 90 fil. Acţionarii primesc 7% ca dividendă.

*

„Lumina". Adunarea generală ordinară a IV-a a institutului de credit şi economii „*Lumina*" din Sibiiu e convocată pe *26 Martie n. c.* orele 10 dimineaţa. Se va ţinea în sala şcoalei centrale din strada Şaguna 16, cu următoarea ordine de zi: Deschiderea; numirea unui notar şi a doi bărbaţi de încredere; presentarea bilanţului pe anul 1912 şi a raportului direcţiunii şi al comitetului de supraveghiere; împărţirea profitului curat; darea absolutorului; fixarea marcelor de presenţă pentru anul 1913; alegerea a doi membri în direcţiune cu mandat pe 5 ani; alegerea comitetului de supraveghiere cu mandat pe 3 ani, şi propuneri, predate presidiului cu 10 zile înainte de adunare.

Capitalul social al institutului e de 600.000 coroane, iar venitul curat al anului trecut face 50.511 cor. 76 fileri. Direcţiunea propune adunării generale să fie împărţit venitul curat astfel:

Acţionarilor, ca dividende 30.000 cor., la fondul cultural arhidiecezan 45% din restul venitului curat, deci *9.230 cor. 29 fil.*, la fondul de rezervă 6.153 cor. 52 fil. tantieme 3.076.76, la fondul de pensiuni 1.640.94 şi la dispoziţia direcţiunii rămân 410 cor. 25 fileri.

Publicaţiune.

Subscrisul aduc la cunoştinţă, că în hotarul comunei Cetatea de baltă (Küküllővár) se exarendează 223 jugăre păşune de oi prima şi 30 jugăre ogor provăzut cu apă curat curgătoare, şipot şi troci pentru adăpat.

Ioan Moldovan
notar.

(53) 1—1

Nr. 94/1913. (54) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. II. **Mermezeu-Văleni** în tractul Geoagiului, prin aceasta se publică din nou concurs cu termin **de 30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în comună pentru a celebrà, resp. cânta şi predica.

In lipsa de candidaţi cu pregătire pentru parohii de clasa II, se vor admite şi concureţi cu cualificaţiune pentru parohii de clasa III.

Geoagiu-Algyogy, 8/21 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 158/1913 (56) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Burjuc**, tractul Iliei, se publică a doua oră concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiunei preoţeşti Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis, iar reflectanţii cu observarea dispoziţiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta eventual a celebra sf. liturgie.

Ilia, la 10/23 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Z Murăşan
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 2—40

„MIELUL“,
cassă de împrumut şi păstrare în Poiana.

Convocare.

Domnii acţionari ai Cassei de împrumut şi păstrare „Mielul“, societate pe acţii în Poiana, în virtutea §-lui 14 al statutelor societăţii se învită prin aceasta la

a XXI-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Poiana, la **9 Martie st. n. 1913**, la 3 ore d. a. în sala cea mare a hotelului „Şufană“.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcţiunii, bilanţul anului de gestiune 1912 şi raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat, conform bilanţului.
3. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.
4. Fixarea marcelor de prezenţă.
5. Propuneri din partea direcţiunei.

Se atrage atenţiunea domnilor acţionari la dispoziţiunea §. 16 din statute în sensul căruia la adunare pot participa numai acei acţionari, cari sunt trecuţi cu 6 luni mai nainte ca acţionari în registrul acţionarilor.

Acţiunile şi eventualele documente de plenipotenţă sunt a se depune la cassa societăţii cel mult până la 8 Martie st. n. 1913.

Poiana, la 14 Februarie 1913.

Direcţiunea.

(57) 1—1

Bilanţ la 31 Decemvrie 1912.

Activa.

		K f
Cassa		3,646·53
Cambii de bancă		261,118·10
Imprumuturi hipotecare		296,886·40
Imprumuturi pe obligaţii		103,414·82
Credite de cont-curent		147,663·87
Efecte		17,570·—
Mobiliar	250·—	
după amortizare de	50·—	200·—
Interese transitoare restante		6,268·04
Diverşi debitori		2,399·91
		839,167·67

Pasiva.

	K f
Capital societar	50,000·—
Fond de rezervă general	50,000·—
Fond de rezervă special	20,456 87
Fond cultural filantropic	982·15
Fond de penziuni	600 20
Depuneri spre fructificare	692,997·42
Interese transitoare anticipate	9,443·12
Dividendă neridicată	48·—
Diverşi creditori	20·70
Profit curat	14,619·21
	839,167 67

Profit şi Perdere.

Debit.

		K f
Interese:		
la depuneri spre fructificare		34,349 60
Salare		4,299·92
Marce de prezenţă		692·—
Chirie		400·—
Spese:		
imprimate, registre, porto, diverse		1,526·17
Contribuţiune:		
dare directă	2,096 95	
10% dare la interesele dep.	3,434·97	
diverse aruncuri	535·37	6,067·29
Amortizare din mobiliar		50·—
Profit curat		14,619·21
		62,004·19

Credit.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	18,148 23	
dela împrumuturi hipotecare	20,581 67	
dela imprum. pe obligaţii	8,336·13	
dela conturi curente	10,652 78	
dela efecte	701·30	58,420 14
Proviziuni şi competinţe		3,584·05
		62,004·19

Poiana, la 31 Decemvrie 1912.

Ilie Dobrotă m. p.,
director executiv.

Ilie Georgescu m. p.,
contabil.

Membrii direcţiunei:

Dumitru Şufană m. p. **Nicolae Ghişe** m. p. **Dumitru Oprean** m. p.
Ioan Prodan m. p. **Ioan Bozdog** m. p. **Constantin Bozdog** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat bilanţul şi l-am aflat în conformitate cu registrele societăţii purtate în bună regulă.

Poiana, la 17 Februarie 1913.

Iosif Lissai mp., prez. **Ioan Tanase** mp. **Ioan Bozdog** mp. **Nicolae Prodan** mp.

Revăzut şi aflat în ordine: **Dominic Raţiu** m. p, rev. expert al „Solidarităţii“.

„BRADETUL“,
institut de credit şi economii, societate pe acţii în Orlat. | pénz- és hitelintézet részvénytársulat Orláton.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Brădetul“ societate pe acţii, să învită conform § ului 19 din statutele societăţii la

a XIX-a adunare generală ordinară

care se va ţinea în Orlat la **20 Martie 1913** la $^1/_2$12 ore a. m. în localitatea institutului.

Program:

1. Raportul direcţiunii despre rezultatul anului de gestiune 1912 şi propunerile acesteia.
2. Raportul comitetului de supraveghiare şi propunerile acestuia.
3. Deciziune asupra conturilor anuale şi asupra împărţirii profitului curat.
4. Statorirea marcelor de prezenţă şi a salariilor pe 3 ani.
5. Alegerea a 4 membrii în direcţiune în senzul §-ului 30 din statute.
6. Alegerea comitetului de supraveghiare cu mandat de 3 ani în senzul §-ului 41 din statute.
7. Exmiterea alor doi acţionari pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări generale.
8. Eventuale propuneri în marginile statutelor.

Domnii acţionari, cari în senzul § lor 20 şi 21 din statutele societăţii, doresc a participa în persoană ori prin plenipotenţiaţi, sunt poftiţi a şi depune acţiile şi eventualele documente de plenipotenţă la cassa institutului, cel mult până în 20 n. a. c. înainte de deschiderea adunării.

Orlat, la 20 Februarie 1913.

Direcţiunea.

Meghivó.

A „Brădetul“, pénz és hitelintézet részvénytársulati részvényes urak alapszabályok 19 §-a értelmében ezennel meghivatnak

a XIX-ik rendes közgyülésre,

mely Orláton **1913 évi márczius hó 20 án** déli $^1/_2$12 orakor az intézet helyiségében fog megtartatni.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatoság jelentése az 1912 üzlet évről és ennek inditványai.
2. A felügyelő bizottság jelentése és ennek inditványai.
3. Az évi mérleg és a tiszta nyereség felosztására vonatkozó határozat hozatal.
4. A fizetések és jelenleti jegyek 3 évi idő tartamra való megállapitása.
5. 4 igazgatosági tagnak megválasztása az alapszabályok 30 § a értelmében.
6. Felügyelő bizottsági tagoknak és pottagoknak 3 évre való megválasztása 41 § a értelmében.
7. A közgyülési jegyzőkönyv hitelesitése végett 2 részvényesnek megválasztása.
8. Esetleges inditványok az alapszabályok kezetében.

Az alapszabályok 20 és 21 §-a értelmében azon részvényei urak, kik ezen közgyülésen személyesen vagy megbizottaik által részt venni ohajtanak felhivatnak, hogy részvényeiket esetleg felhatalmazásaikat az intézet pénztáránál legkésőbb a közgyülés megnyitása előtt márczius hó 20-ig letenni sziveskedjenek.

Orlát, 1913 évi február hó 20 án.

Az igazgatóság.

(58) 1—1

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1912 Dec. hó 31-ével. **Pasiva—Teher**

		K f
Cassa în numărar — Pénztári készlet		12,843 78
Escont — Váltó kölcsön		64,523·—
Imprum. pe oblig.—Kötvény kölcs.:		
a) pe hipotecă — Jelzálogra	102,933·—	
b) pe obligaţiuni cu cav.— Kezesség	202,274·—	305,207 —
Depuneri proprii — Saját betétek		46,824 60
Cont-Curent — Folyó számla		101,996 41
Efecte — Értékpapirok		4,200·—
Cassa institutului — Az intézet épülete		7,000 —
Mobiliar — Felszerelés		700 —
Anticipaţiuni — Előlegek		82 61
Diverşi debitori — Különféle adosok		3,122 60
		546,500·—

		K f
Capital de acţii 500 bucăţi — Részvénytőke à 50 K		25,000·—
Fondul de rezervă — Tartalékalap	50,000·—	
Fondul special de rezervă — Külön tartalékalap	13,147·92	
Fondul de binefaceri — Jótékonycélualap	7,470 87	
Fondul de penziuni — Nyugdijalap	5,229 66	75,848 45
Depuneri spre fructificare — Betétek		429,324·67
Diverşi creditori — Különfélek		1,117·69
Dividendă neridicată — Fel nem vett oszt.		120·—
Interese transitoare — Átmeneti kamatok		3,639·01
Venit curat — Tiszta nyereség		11,450·18
		546,500 —

Contul profit şi perdere.

Eşite—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. **Intrate—Bevétel.**

		K f
Interese la depuneri spre fructificare — Betéti kamatok		22,407·03
Spese administr. — Kezelési költs.:		
a) Spese de canc. — Irodai költs.	1,431 49	
b) Porto şi telefon — Postadij és telefon	538,56	
c) Contrib. dir. — Egyenes adó	2,862·23	
d) Dare comit. — Megyei potadó	239 01	
e) Arunc comunal şi cameră — Községi potadó és kamarai	1,891·12	
f) Dare după int. de depun. — Betéti kamatok után	2,240 70	9,206·11
Salare — Fizetések		2,400·—
Marce de prezenţă — Jelenléti jegyek		971·—
Profit curat — Tiszta nyereség		11,450 18
		46,434 32

		K f
Diverse int. — Különféle kam.:		
Inter. dela cambii—Váltok után	5,735 08	
„ „ hipot. — Jelzálogra	7,684·32	
„ „ obligaţiuni cu cav.— Kezesekre	14,108·95	
„ „ dep. proprii — Saját betétek	2,889·09	
„ „ conturi-curente—Folyó számla	11,328·75	41,746·19
Interese de întârziere — Késedelmi kam.		1,014·29
Proviziuni — Jutalékok		2,451·79
Competinţă — Illeték		892·05
Chirie — Házbér		330·—
		46,434 32

Orlat, la 31 Decemvrie 1912.

Dr George Prunaş mp, prezident. **Ioan Manta** mp, v.-prezident. **Dionisiu Aaron** mp., cassar. **Alexandru Dregan** mp., secretar.

Ludovic Pesamosca mp., contabil. **Valeriu Popovici** mp., membru în dir. **Ioan Hanzu** mp., membru în dir. **Ioan Iliu** mp, membru în dir.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat contul profitului şi al perderilor şi asemănându-l cu registrele principale şi auxiliare l am aflat corect şi în deplină consonanţă cu acestea. — Alulirott felügyelő bizottság a jelen nyereség és veszteség számlák a fő és segédkönyvekkel összehasonlitván azokkal megegyezőnek és helyesnek találta.

Orlat, la 20 Februarie 1913.

Ioan Rebega m. p., membru în comit. de suprav. **Ioan Stoia** m. p., membru în com. de suprav. **Aurel Decei** m. p., membru în comit. de suprav.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 16 Februarie (1 Martie) 1913. *Nr. 17.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Mărturisiri.

Sibiiu, 28 Februarie n.

Din procesul pe care l-a avut prim-ministrul *Lukács* cu deputatul Désy Zoltán, fost secretar de stat în guvernul coaliţiei, ţara s'a ales poate cu impresia, că totuşi nu sunt cei dela conducere atât de corecţi în făptuirile lor cum ar trebui să fie, majoritatea guvernamentală se va alege (iarăşi poate) cu o schimbare de guvern, opoziţia unită maghiară, în casul acesta, cu satisfacţia, că totuş i-a succes să răstoarne guvernul atât de urgisit din partea ei, iar noi, cei dela distanţă, ne-am ales cu unele mărturisiri, interesante şi preţioase, cari merită să fie bine fixate şi eternisate.

Aşa de es. mărturisirea domnului prim-ministru *Lukács*, că el nu va merge la curtea cu juraţi pentru a se judeca cu cei trei conţi: Apponyi, Andrássy şi Zichy, cari s'au identificat cu Désy şi susţin mai departe acuzele acestuia, pentrucă ştie el bine cum merge la curtea cu juraţi: nu se face dreptate, ci politică. Verdictul de vinovat ori nevinovat e dictat de sentimente *politice*, nu de sentimente de dreptate.

Ce adevăr mare! Noi decând îl ştim, dar nu l'am spus, pentru a nu da ansă celor dela putere să ne declare de calomniatori, fiindcă ponegrim şi vorbim de rău o instituţiune din cele mai moderne şi ideale ale statului. Dar acum îl mărturiseşte însuşi domnul prim-ministru, recunoscând, că la curţile cu juraţi omul cu adevărat nu-şi poate căuta niciodată dreptatea, pentrucă nu o primeşte. Nu s'a făcut la curţile cu juraţi niciodată dreptate nici în procesele de presă intentate nouă, ziariştilor români, pentrucă niciodată nu s'a căutat, dacă cu adevărat se cuprinde ceva ofensător în aceea ce s'a scris, ci s'a dat totdeauna ascultare procurorului, care nu se ocupa, de regulă, cu cuprinsul articolelor incriminate, ci cu persoana acusatului, presentându'l pe acesta juraţilor ca pe un om primejdios din cale afară, fiindcă vrea desmembrarea statului ungar şi crearea unei Daco-Românii!

Puteau apoi juraţii maghiari, de un gând şi de o convingere cu procurorul în cele politice, să aducă alt verdict decât de *vinovăţie?*

Da, da; are mare dreptate domnul prim-ministru *Lukács*, că la curţile noastre cu juraţi se face politică, nu se croeşte dreptatea; dar răul vine de acolo, că ele anume au fost întocmite astfel, ca să poată face mai mult politică decât dreptate.

Alte mărturisiri, tot atât de preţioase face apoi, tot în legătură cu procesul prim-ministrului Lukács în contra lui Désy, respective în legătură cu declaraţia conţilor: Apponyi, Andrássy şi Zichy, marele ziar *„Budapesti Hirlap"*, într'un articol de fond mai recent, în care analisează în mod amănunţit situaţia guvernului, creată în urma procesului, şi vorbind despre declaraţia acestor trei conţi, scrie următoarele:

„Ce i-a îndemnat oare pe aceşti trei distinşi, şi cu privire la caracterul, moralitatea, onorabilitatea, trecutul şi celelalte raporturi ale lor, integri bărbaţi, se dee o declaraţie atât de nemiloasă? Datorinţa faţă de dreptate, de onestitatea publică? Dar de când e legată de termin dreptatea şi onestitatea publică? Cei cu declaraţia numai acum au aflat, că esistă cassă de partid, şi că *este obiceiul a se umplea aceste casse de partid?* Decând nu se vântură chestia, că *distincţii preaînalte, titli de baroni, de consilieri aulici, se dau când cassa de partid a guvernului e goală?* Şi dacă *de decenii se face simonie în felul acesta cu graţia Maiestăţii Sale*, din partea guvernelor cari să succedează, e mai grav casul, dacă părţile vin puse la contribuţie în interesul scopurilor generoase?

De decenii a trecut din gură în gură acuza, referitoare la modalităţile şi mijloacele cu cari se umplu cassele de partid, şi de decenii, când se apropie alegerile, nu este în Ungaria instituţiune mai populară decât cassa de partid. Cine nu îşi aduce aminte de vestitele alegeri făcute sub Szapáry şi cine a uitat celebrele alegeri ale lui Bánffy? Atunci tocmai „Bud. Hirlap" a adunat într'un mănunchiu toate distincţiile acordate, împreună cu sumele plătite pentru ele, în cassa de partid, iar conducătorii partidelor de astăzi erau politiciani activi şi atunci, unii guvernamentali, alţii opoziţionali, dar nu s'au dus nici la judecătorie, şi nici în sânul partidului lor nu au discutat chestia provenienţei cheltuelilor de alegere. Acuma însă fac cas mare din ea. De ce? Sunt alţii oamenii? Nu. Sunt altele obiceiurile? Nu. Dar sunt altele raporturile de partid. Sunt altele armele parlamentare şi politice!.!"..

Dacă noi le spuneam ori le scriam acestea, sigur că ne sărea în cap întreaga presă maghiară şi cerea cu insistenţă se fim daţi în judecată, pentrucă am calumniat, am informat în mod tendenţios şi mincinos publicul din ţară şi din străinătate; dar fiindcă „Budapesti Hirlap" le scrie, ele adevărate sunt, şi adevărate trebue să fie.

Luăm deci act, că la noi toate distincţiile se dau pentru bani, cari ajung în cassa de partid, şi că pe calea aceasta se face curată simonie cu graţia Maiestăţii Sale. Luăm act şi dorim cu multă insistenţă venirea zilelor, în cari se nu mai fie aşa, nici la noi, cum nu e nici altundeva. Să vină zilele în cari distincţiile, rangurile, să nu mai fie date celor ce pot plăti mai mult, ci celor ce au prestat mai mult spre binele şi înaintarea patriei, celor ce cu adevărat le merită şi sunt vrednici de ele. Iar pentru a putea ajunge odată şi zile de acestea, să cere aceea ce cerem noi: un parlament eşit din voinţa poporului întreg, un parlament al votului universal, egal, direct şi secret. Până nu se va da ţării votul universal, vor tot esista casse de partid, cari vor trebui să fie mereu umplute, şi cari vor fi umplute aşa cum se va putea: luânduse banii de unde pot fi luaţi. Se vor schimba persoanele, dar obiceiurile vor remânea aceleaşi: nişte obiceiuri rele, demoralisătoare, cari nu fac nici o cinste acelora, cari ţin încă la ele.

† Baronul Geza Duca de Cadar.

Rămăşiţele pământeşti ale mult regretatului baron *Géza Duca de Cadar*, au fost aduse din Viena, unde murise, la Cadar, lângă Buziaş, unde au fost aşezate spre vecinica odihnă, în cripta familiară de sub frumoasa biserică gr.-ort. română, ridicată în această comună pe spesele decedatului.

Actul înmormântării l-a sevârşit în Cadar însuşi P. S. Sa Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului, cu asistenţă număroasă şi aleasă, iar respunsurile funebrale le-a dat vestitul cor al domnului *Ioan Vidu* din Lugoj. P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* a rostit cu acest trist prilej următoarea cuvântare covârşitoare:

Jalnici Ascultători!

> „Când dobândim lumea,
> Atuncia în groapă ne sălăşluim".

Rar întâlnim în viaţă un caz de moarte, care să ilustreze cu atâta putere tristul adevăr din citata cântare bisericească, ca şi în momentul acesta, când stăm înfrânţi de durere în faţa sicriului cu osemintele reci ale scumpului nostru credincios, cunoscut şi prietin *Baron Duca.*

Bărbat în floarea vieţii, având abia 46 ani.

Era născut din vestita familie Duca, care prin veacul XI a dat imperiului bizantin sub împăratul Isac Comnenul pe un primministru, mai târziu, el însuşi împărat ca *Constantin X*,[1] iar mai târziu pe împăratul bizantin *Ioan III.* şi mulţi alţi dignitari civili şi militari. După căderea imperiului bizantin familia macedo-română Duca nu s'a prăpădit

---

[1] A domnit dela 1050—1067.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

I. Slavici: Poveşti, şi *Sergiu Cujba:* Povestiri din copilărie.

Ce priveşte mai întâiu colecţia de şepte poveşti cuprinse în scrierea lui I. Slavici, aceste toate sunt culese din gura poporului nostru ardelean. Regăsim în ele aproape toate fiinţele, pe cari fantazia poporului le-a înzestrat cu atribuţiuni miraculoase, uneori d'adreptul bizare, şi în jurul cărora se grupează o serie foarte variată de întâmplări şi acţiuni, spre a scoate dintr'ânsele o învăţătură oarecare morală, sau şi numai spre a distrege prin crearea de situaţiuni, din cari se desprinde un umor sănătos.

In povestea primă întitulată „Zina Zorilor" se istoriseşte, cum Petru, cel mai mic din cei trei fii ai unui împărat, se hotăreşte a merge ca să aducă apă din fântâna Zinei Zorilor, pentru ca tatăl său să se spele cu ea pe ochi. Acesta adecă pururea râdea cu un ochiu, iar cu celalalt plângea, şi i-a spus fiului său Petru, că până atunci nu va înceta a plânge, până ce nu se va spăla cu apă din acea fântână. Se espun o mulţime de peripeţii, prin cari trecu Petru până ce a ajuns la ţânta dorită. Petru avea să se lupte cu bălauri, apoi cu Vâlva, pentrucă trecând printr'o pădure de aramă nu s'a putut stăpâni de a nu rupe o floare ce i se îmbia. Aceeaşi întâmplare se repeţeşte când Petru-Făt-frumos trece prin pădurea de argint şi apoi prin cea de aur. Petru prin vitejia sa le scoate din robie pe cele trei Vâlve, cari apoi îi stau într'ajutor în calea sa prin împărăţia sf. Miercure, a sf. Joe, a sf. Vineri etc. etc. până la cetatea Zinei Zorilor. Ajuns aici printr'o flueră miraculoasă — pe care o căpătase dela sf. Vinere, face ca toate fiinţele, atât bălaurii păzitori, cât şi însăşi Zina Zorilor, să adoarmă. Petru privind la preafrumoasa Zină, se amorizează de ea, o sărută de trei, îşi umple ulcioarele cu apă din fântână şi apoi la drum spre casă.

Pe drum se întâlneşte cu cei doi fraţi ai lui, cari prin vicleşug îi iau apa şi-l aruncă într'o fântână, apoi se prezentă inaintea tatălui lor şi i-o dau ca să se spele. Intr'aceea Zina se trezi şi s'a întristat foarte, când a observat, că cineva a luat din apă. A pus în mişcare totul ca să l afle pe făptuitor, însă fără succes.

Cei doi fraţi îşi primesc pedeapsa pentru vicleşug şi minciună, iar Zina Zorilor în supărarea ei împrăştie întunerec asupra pământului. In fine vânturile sfintei Vinere îl găsesc pe Petru ca cadavru în fântâna amintită.

Petru învie mai mândru şi mai frumos, şi se duce la Zina Zorilor, unde după ce aduce şi pe tatăl său, se făcu o nuntă de-i mersese vestea, iar fraţii lui Petru au reprimit lumina ochilor, ca să-i vadă fericirea lui, şi asupra lumii din nou s'a revărsat lumină.

Povestea aceasta pe lângă că e scrisă într'o limbă frumoasă o pot recomanda şi pentru conţinutul ei moralizător. Voinţă tare şi neşovăitoare învinge toate pedecile, realizează o fericire binemeritată şi durabilă; pe când vicleşugul şi minciuna, produc ce-i drept un succes efemer, dar mai curând sau mai târziu tot se răsbună.

Pentru conţinutul eroic şi în parte erotic, cred că povestea aceasta e potrivită pentru copii dela 10 ani în sus.

Autorul — voind probabil a reda cât se poate de fidel povestea, după cum a auzit-o din gura cutărui povestitor dela sate, a păstrat şi câteva espresiuni mai drastice şi unele provincialisme. Aşa pe pag. 7 grăeşte împăratul în următorul mod către fiul său: „Oarbă-ţi fie mumă-ta! ce treabă ai tu de aceea?" Pe pag. 12 zice iarăşi împăratul într'un moment de mânie: „Neagră-ţi fie lumina!" Conferă şi pag. 37 sus şi pag. 67.

Nu e mirare, că adeseori găsim în poveştile noastre înjurături uneori foarte urâte, căci Românul şi de altfel se foloseşte cu multă destoinicie de espedientul sudalmelor şi înjurăturilor în cele mai felurite situaţiuni ale vieţii. Cred, că în cărţile menite pentru tineretul şcolar, ele ar trebui să dispară, chiar şi atunci când ca în cazul de faţă (pag. 12), espunerea ar perde din vioiciunea şi plasticitatea ei.

Adeseori obvine în povestea aceasta forma gramaticală neuzitată: „Petrului" în loc de: a lui Petru. Aşa pag. 18, 23, 27, 29, 33.

Acest provincialism încă ar trebui înlăturat.

Povestea a doua e întitulată: *Floriţa din codru.* Floriţa era fata de suflet a crâşmăriţei din codru, şi-i mersese vestea că ar fi cea mai frumoasă fată din lume. Crâşmăriţa — şi ea frumoasă — deveni jeloasă pentru frumseţa fetei, pentru că ori cât se gătia şi pieptena, oglinda tot îi spunea, că Floriţa e pe de o mie de ori mai frumoasă. Crâşmăriţa începu să o tortureze pe Floriţa în fel şi formă — că doară şi-ar mai perde din frumseţă, însă ea deveni din ce în ce tot mai frumoasă.

In fine crâşmăriţa s'a hotărât să-i scoată ochii la fetiţă prin mijlocirea unei vrăjitoare. Aceasta legă pe Floriţa peste ochi şi o scoase într'o pădure, însă văzându-i frumseţa, n'a cutezat să săvârşească îngrozitoarea operaţiune, ci ajungând într'un mod miraculos în posesia alor doi ochi de căprioară, i-a dus pe acestia la crâşmăriţa, sub pretextul că ar fi ai Floriţei, iar aceasta a rămas singură în pădure. Rătăcind prin pădure ajunge la casa alor 12 hoţi peste măsură de cruzi. Inaintea casei un biet moşneag ghebos gătia de-ale mâncării, aşa cum putea. Floriţa îi ajută şi curăţă şi prin casă. Pe când veniră hoţii ea s'a ascuns sub pat, iar cei 12 stătură ca celelalte familii nobile ale imperiului, ci prin v. XVII aflăm urmaşi de-ai ei pe tronul Moldovei şi al Munteniei. Un timp apoi s'a întunecat originea princiară a Ducaeştilor; dar în jumătatea a II a veacului al XVIII reînvie vitejia veche în sângele tinerului cadet-inginer din Reg. româno-iliric Nr. 13, *Petru Duca* († 1822), care ca soldat al monarhiei noastre devine celebritate militară raportând în luptele ultime contra Turcilor din Banat (1788—1789) şi în luptele contra lui Napoleon, multe strălucite învingeri pentru cari a câştigat nu numai ordul Mariei Terezia, avansări repezi până la rangul de mareşal-campestru, titlul de baron, ci şi ca diplomat iscusit încrederea neţermurită a împăratului Francisc, care în 1814 l-a trimis la Lusigny, ca să încheie cu Napolen armistiţiul. Tot dela domnitor a obţinut ca dar moşiile Cadar şi Şipet, pe cari — nefiind însurat — le-a moştenit dimpreună cu titlul de Baron nepoţii dela fratele-său. Unul dintre urmaşi este scumpul nostru repausat. Dar această nobilitate ereditară primia în persoana repausatului un adevărat lustru în urma nobleţei sufletului său, plin de-o rară bunătate şi de înalte calităţi şi idealuri, cari îl călăuziau şi preocupau.

Crescut cu cea mai mare îngrijire pentru misiunea grea şi încâlcită de diplomat, ocupase importante oficii în cadrele diplomaţiei monarhiei noastre la Bucureşti, Atena, Lisabona, Belgrad, Stuttgart, Constantinopol, Haga etc. şi tocmai în lunile trecute primise un nou semn al graţiei împărăteşti din partea Maiestăţii Sale Regelui, care-i dădu titlul de *„ministru plenipotenţiar“*.

Condus de gândul de a face connaţionalilor săi Români serviţii nemijlocite se hotărî a-ş întrerupe pe un timp cariera-i diplomatică, spre a-şi oferi bisericei sale naţionale servıţiile pe diferitele ei terene de activitate, începând dela prezidenţia comitetului parohial din aceasta comună bisericească şi până la deputăţia în sinodul eparhial şi'n congresul naţional-bisericesc şi spre a întra în parlamentul ţării. De altcum era membru cu drept ereditar în casa magnaţilor.

Trăind ca bărbat sănătos în fericită căsătorie cu o aleasă fiică a bisericei noastre ortodoxe, cu Baroneasa Jeanne, fiică a baronului Fedor Nicolici şi verişoară a fostului Rege al Sârbiei din familia Obrenoviceştilor, cea cu mult sânge românesc, avea şi o înfloritoare stare materială, pe care mai ales în deceniul ultim prin muncă înteţită el însuş o înmulţise cu preste 6000 jugăre; iară în zilele viitoare tocmai avea să-şi înceapă sub conducerea lui activitatea o mare întreprindere pentru exploatarea ferului, înfiinţată de el cu capitalul unei societăţi franceze de 12 milioane cor.

Cu un cuvânt, avea din belşug toate condiţiunile pentru de-a putea esclama cu profundul nostru poet Vlăhuţă... *c'a trăi-i o fericire.*

*

Dară, Jalnici Ascultători, precum cu durere vedeţi, nu i-a fost dat a gusta până la sfârşit această fericire, şi-a folosi calităţile sale sufleteşti, ajutate de-o bună stare materială, pentru binele obştesc, căci tocmai acuma când *„dobândise lumea“* atâtor frumoase poziţii, distincţii, şi mijloace, iată-l sălăşluit în acest strâmt sicriu la marginea mormântului rece!

Vântul unei boale repentine şi mortale i-a stins flacăra vieţii, spre a se întări din nou adevărul cuvintelor ap. *Petru* (I 24—25) *„căci tot trupul este ca iarba şi toată mărirea omului ca floarea ierbei. Iarba se uscă si floarea cade“*. Vestea neaşteptată a morţii sale a îndurerat nu numai inima neconsolatei sale sorţii şi a rudeniilor, ci a zdrobit de jale şi sufletul nostru al cunoscuţilor şi prietinilor săi, nimicind frumoasele nădejdi, ce le croirăm din nobilele sale intenţiuni şi planuri pe cari le cunoşteam.

Rugatu-s'a în gândul său cu psalmistul (103—24): *„Dumnezeul meu, nu mă răpi la jumătatea zilelor mele“*, şi avea încredere în succesul rugămintelor sale, căci simţea ce puternic îi bate în inimă dorul de a fi — în lipsa de copii proprii — folositor bisericei, neamului şi ţării sale.

Trăind în atmosfera diplomaţiei europene, care mişcă ţiţinile lumii, el a simţit, că nu poate fi departe timpul, când şi popoarele mici trebue să-şi realizeze visurile încă neîmplinite, dară de multeori visate, şi când în şirul acelora va veni rândul, ca şi Românii din patrie să-şi primească resplată credinţei mai mult decât milenare faţă de acest scump pământ al patriei şi faţă de tron şi domnitor, şi mai ales binemeritata şi de mult aşteptată răsplată a vitejiei contra Turcilor şi Francezilor şi a strălucitelor învingeri ale strămoşului său Petru şi a bravelor Regimente grăniţăreşti şi româneşti, şi preste tot pentru toate jertfele fiilor lor, recunoscânduli-se nu numai îndreptăţirea lor de a trăi în iubita lor patrie ca români cu firea, cultura şi legea lor proprie ci şi fiind ajutoraţi de factorii competenţi în aceste nizuinţe ale lor.

De aceea — întrerumpându-şi cariera diplomatică — veni între ai săi; şi ca bun creştin îşi începu noaua sa activitate, rezidind după pilda vechilor boieri cu cheltueli de zeci de mii această frumoasă biserică, pe care tocmai ne pregăteam că în vara viitoare s'o sfinţesc eu însumi, în cadrul unor frumoase festivităţi nu numai familiare, ci şi ale parohiei acesteia şi ale întregului ţinut. Şi vai, Jalnici Ascultători, în locul acestei cu nerăbdare aşteptate bucurii, s'a împlinit cu noi vorba dureroasă a prorocului *Amos*, când ziçe (VIII 10): *„Voi preface sărbările voastre în jale şi toate cântările voastre în plângeri“*, căci iată-ne întruniţi aicea fără voe — în loc dea prăznui cu veselie ridicarea noului Sion — ca să slujim prohodul celui-ce l-a renoit, a ctitorului său, carele cu osămintele sale acum reci dară odineoară atât de încălzite de dragostea către biserica strămoşească, va întări temeliile ei, dornindu-şi în cripta de sub ele somnul cel de veci.

Dar încă pe când mai era în funcţie de diplomat, a primit a fi ales deputat în sinodul eparhial al eparhiei Caransebeşului, în care calitate mai ales în vârtejul luptelor vehemente, cari au dăinuit câţiva ani, a fost un element de mare valoare; şi s'a simţit atât de fericit, că a putut contribui în mod însemnat cu partea sa de muncă, pe care istoria o va constata la timpul său, la rezolvarea conflictelor din jurul alegerii de episcop spre mulţumirea sa.

Iară de atunci încoace până în preajma morţii cu atâta drag îşi oferea serviciile sale şi intrevenirea sa la locurile competente pentru resolvarea spre binele bisericii a diferitelor cauze curente şi pendente.

Şi mai presus de toate noi prietenii lui, cunoscătorii nobilelor lui gânduri cărora adeseori descoperea laudabilele lui intenţiuni şi planuri, putem cu inima plină de durere constata, că am pierdut în repausatul un mare binefăcător al bisericii şi culturii neamului nostru, pe care moartea subită, neaşteptată şi nebănuită l-a împedecat a-şi plini şi desăvârşi misiunea.

Condus de aceleaşi gânduri alese s'a hotărât a păşi şi pe terenul politic, întrând în camera ţării ca deputat guvernamental, ca pe baza legăturilor mai strânse cu cercurile hotărâtoare să poată mai nemijlocit contribui la clarificarea cauzei româneşti şi la pacinica ei resolvare. El însuşi ne spune aceasta în cuvântul său către alegătorii cercului Sasca, zicând între altele: „... profitând de toate conexiunile şi conjuncturile, pe cari le oferă legăturile de partid să cultive acele fire, cari duc la o *înţelegere cinstită între guvernament şi acei fruntaşi ai poporului român*, cari nu numai sunt *depositarii încrederei politice a poporului*, ci şi tind la o transacţie cinstită şi sinceră, *contopind armonic exigenţele iubirei de neam cu postulatele credinţei către patrie.*

Era la începutul activităţii sale în aceste direcţiuni. Munca cinstită şi absolut desinteresată şi-o oferise cu drag; dară coasa morţii nemiloase a curmat firul abia început al nădejdiilor noastre la porunca provedinţei dumnezeeşti, ale cărei planuri remân nepătrunse de mintea omenească, căci *„pe cât este de înalt ceriul de pământ, aşa sunt de înalte căile mele de căile voastre şi gândurile mele de gândurile voastre“*, zice despre Domnul prorocul Isaia (55 8—9).

Deci — oricât de mare ar fi durerea în faţa acestei pierderi şi a nădejdilor noastre zdrobite şi căzute în ţănduri şi bucăţi — cu creştinească resignaţiune trebue să ne consolăm şi mângăiem, cu cuvintele prorocului Ieremie (Plângeri III — 31): *„căci Domnul nu părăseşte pentru totdeauna, ci de întristează, iarăşi se milostiveşte după mulţimea bunătăţii sale“*. Astfel cu deplină încredere în atotînţelepciunea lui Dumnezeu *„celui drept în căile sale“* (psalm 145—17), carele *„scuteşte străinii şi orfanii şi susţine văduvele“* (ps. 146—9) — luându ne ultimul rămas bun dela scumpul nostru prietin adormit în Domnul, — să ne alegem din acest trist caz cu învăţătura de-a folosi fiecare ceas şi zi şi a trăi nu numai pentru noi, ci şi pentru binele obştesc, cautând a face fără întârziere cât mai multe fapte bune, căci „nu ştim ziua şi ceasul“, în care nu vom mai putea face nimic, fiind prea târziu. Apoi să rugăm pe milostivul Dumnezeu, ca răposatului să-i facă loc în ceata celor drepţi, şi pe cei remaşi să ne mângăie, înlocuind perderea mare cu alţi fii vrednici.

Iară voi, Iubiţi jalnici creştini, atât români cât şi cei de altă limbă şi credinţă, cari v'aţi adunat din apropiere şi din depărtări ca să-i daţi ultima cinste, păstraţi-'i amintirea în deplină convingere, că noi toţi am pierdut precum un bun creştin-ortodox şi român, aşa şi un distins cetăţean şi patriot.

In fine înainte de despărţire zice scumpei sale soţii cu cuvintele împăratului *David*: *„Eu merg pe calea lumii; iară tu mângăie te şi fi i bărbat(ă), aşteptând scutul Domnului“* (I. Imp. II. 2—3) acum şi în viitor. Amin.

*

Despre actul înmormântării vom da amănunte în numărul viitor.

Privilegiile Saşilor.

Organul oficios al politicei săseşti, ziarul *„S. D. Tageblatt“* din Sibiiu, ne dă într'un număr mai recent o lecţie din istorie, nouă, Românilor, imputându-ne, că n'am avea dreptul să vorbim despre *„privilegii“* când vorbim despre Saşi, căci privilegiile lor din trecut nu au fost alta decât o anumită *„contravaloare a serviciilor estrem de preţioase pe cari le-au făcut ei patriei“*, şi că peste tot nu am avea dreptul să-i vorbim de rău, pentrucă *Saşii „au fost măestrii şi premergătorii în munca culturală şi pentru Românii de pe fundul regiu“*.

Afirmarea din urmă e un adevăr, pe care noi nu l'am negat niciodată. Din contră, l'am recunoscut la toate ocasiunile, şi tocmai noi, cei dela ziariul acesta am fost aceia, cari am recomandat totdeauna şi în politică imitarea Saşilor: acceptarea politicei lor de oportunitate, de acomodare.

Am învăţat multe, şi poatecă mai avem încă multe de învăţat dela Saşi, noi, cei ce locuim împreună cu ei pe acest colţ de ţară, — dar şi Saşii ar trebui se recunoască, că nici ei nu ar mai fi astăzi aceea ce sunt, dacă la munca pe care au prestat'o în trecut nu le-ar fi dat ajutor braţele vânjoase româneşti, şi mai ales, dacă massele compacte româneşti nu ar fi format şi nu ar forma şi astăzi zid puternic de apărare în jurul lor.

N'avem deci să ne facem imputări unii altora pe tema aceasta, pentrucă Saşii ne-au dat aceea ce ei aveau şi ce puteau să ne dee, în schimb însă le-am dat şi noi lor aceea ce ei nu aveau: braţe de muncă.

Cumcă compatrioţii saşi îşi apără drepturile lor din trecut şi caută să şi le conserve şi pentru viitor, nu poate să ne supere de loc. Dar trebue să ne supere, şi ne cade greu, când vedem, că ei vreau să şi le conserve *prin scurtarea noastră*, a Românilor, în drepturile ce ne compet şi nouă, ca cetăţeni credincioşi ai statului acestuia. Şi trebue să ne prindă mirarea, când vedem, cum politicianii lor nu se sfiesc a mărturisi în vorbiri publice că Românii din Ardeal nu pot se primească acelaşi drept de alegere, ca Saşii şi Maghiarii, pentrucă ei constitue o primejdie pentru Saşi şi Maghiari, cu toate că Saşii vreau să trăiască şi mai departe cu ei în prietenie şi bună înţelegere, — cum spunea deputatul lor Dr. Schuller în comisiunea de 40 a dietei, încredinţată cu censurarea proiectului de lege despre alegerea de deputaţi la dietă.

Din două una: Ori trăeşti cu cineva în bună prietenie şi atunci nu'l consideri de primejdios şi nu cauţi să-l scurtezi în drepturile cari îi compet, ori apoi îl consideri de primejdios şi atunci nu poţi să trăeşti cu el în bună prietenie!

Cât pentru felul cum Saşii şi-au câştigat în trecut „privilegiile“, ar fi foarte mult de vorbit şi de scris. Iar despre serviciile *„estrem de preţioase“* pe cari le-au adus ei în trecut patriei, lăsăm de astădată pe altul să vorbească, pe unul dintre amicii compatrioţilor nostri Saşi, pe *Orbán Balázs*, fost deputat independist maghiar, care în şedinţa din 27 Ianuarie 1882 a dietei ungare a spus următoarele la adresa Saşilor:

...„Cel mai mic motiv de tânguire îl au vecinii nostri saşi din Ardeal, pentrucă

încremeniţi. Floriţa îi îmblânzi şi a rămas a ei.

Oglinda şi acum îi spunea crâşmăriţei, că Floriţa e mai frumoasă ca ea, deci nu se odihni până ce nu i-a succes să o omoare prin vraciurile babei Boanţă, care i-a pus un inel pe deget. Hoţii au privit pe Floriţa moartă, însă după ce i-au tras inelul din deget, ea iară a înviat. Floriţa mai moare şi învie încă de două ori. Când a murit ea a treia oară, hoţii nu au mai putut-o învia, şi au stat nemişcaţi lângă cadavrul ei, până ce au murit şi ei de foame şi de supărare.

Din întâmplare feciorul împăratului află cadavrul Floriţei, şi despletindu-i părul vrăjit de baba Boanţa, ea învie şi devine soţia feciorului de împărat. Crâşmăriţa încă a venit la nuntă, şi spre pedeapsă a fost închisă într'o casă cu păreţii de oglindă, unde se aflau cele mai frumoase neveste din împărăţie, ca să vadă ori încătrău ar privi, că nu e ea cea mai frumoasă.

Povestea aceasta după conţinut e absolut inesceptionabilă şi e scrisă într'o limbă întreţăsută cu multe locuri de o rară frumseţă stilistică.

Aflu că e potrivită mai ales pentru fetiţe dela 10 respective 12 ani în sus.

Povestea a treia: *Ileana cea şireată.* In această poveste se arată tipul fetelor, cari nu pot rezista ispitei, precum şi dreapta pedeapsă ce le ajunge; de altă parte se desfăşură soartea fetelor virtuoase şi şirete, cari ajung la bun sfârşit.

Povestea ar putea-o ceti fetiţe de 14 ani în sus; aflu însă că din cauza prea marelui pond ce se pune pe şiretenie, care degenerează până la cruzime, nu e menită a promova cultura unor sentimente mai nobile, şi de aceea cred că e mai consult a o elimina din şirul materiilor de lectură.

Povestea a patra: *Doi fraţi cu stea în frunte.*

Feciorul unui împărat avea mamă şi o soră vitregă. El se căsători cu fiica unui păcurar, dela care aştepta să i se nască doi feţi cu stea în frunte, după cum promisese soţia sa. Feţii s'au şi născut în absenţa feciorului de împărat, dară mama vitregă a acestuia i-a îngropat de vii şi în locul lor a pus doi căţei, ca feciorul de împărat să o respingă pe fata de păcurar, şi să ridice la rangul de împărăteasă pe fiica ei. Copiii trecând prin cele mai imposibile metamorfoze au continuat a esista, şi în fine se prezintă ca doi feţi cu stea în frunte înaintea tatălui lor. Mama vitregă e pedepsită cu moarte, iară mama feţilor devine din nou împărăteasă.

Povestea e inesceptionabilă, atât ca fond, cât şi ca formă. Poate fi cetită cu folos de copii dela 10 ani în sus.

Povestea a cincea: *Păcală în satul lui*: Sunt cunoscutele isprăvuri ale lui Păcală, prin cari se sbiciuesc anumite păcate precum: necredincioşia femeilor (pag. 160 ss.), lăcomia preoţilor (pag. 185) şi altele.

Sunt potrivite pentru adulţi.

Povestea a şasa: *Petrea Prostul*: cuprinde iarăşi cunoscuta plăsmuire despre împărţirea ciudată a averii, pe care o au moştenit trei fraţi.

După ce s'au împărţit toate după stricta observare a principiului: „una mie, una ţie“ etc. a mai rămas un taur frumos, care avea să fie a aceluia, în grajdul căruia va intra. Petrea Prostul a fost mai norocos, însă n'a ţinut taurul, ci după ce — nici idee neavând despre mersul târgului — l-a ciungărit mai nainte de un corn, apoi de celalalt, apoi de urechi şi coadă, l-a vândut unui copac, care după cum i s'a părut i-a promis banii pe „Marti“. Impărţirea banilor cu baniţa, omorirea popii, fuga tâlharilor etc. etc.

Povestea aceasta e bogată în situaţiuni comice şi are de scop a combate esagerata iubire de argint.

Se poate ceti de către copii dela 8 ani în sus.

In fine în povestea a şeptea: *„Simir împărat“* se scoate la iveală răsplata binefacerii.

Se poate ceti de copii dela 10 ani în sus.

Sergiu Cujba: Povestiri din copilărie.

Deşi aceste povestiri, provăzute cu o prefaţă de G. Coşbuc, au oarecum sancţiunea din partea acestui mare poet, iar conţinutul lor din punct de vedere moral nu se poate esceptiona, afară doar de ştrengăriile copiilor de mahala cuprinse în „Clipe senine“, totuşi nu le pot recomanda, chiar şi din cauza multelor espresiuni neînţelese de copiii nostri. Povestirile acestea sunt scrise pentru copii dela oraşe din România; pentru acestia sunt potrivite. E destul să citez numai câteva cuvinte de provenienţa turcească sau franceză, spre a dovedi părerea mea. Sunt şi câteva fraze româneşti, cari la noi nu sunt uzitate. Aşa: „a face la stânga“ (p. 9), atelier (10), palton (12), schelet (11), geamuri (12), netamnesam (12), a duce la secţie (19), a trage renghiul (21), entusiasm (23), piano (24), chestiune importantă (27), argument contra (27), astronomie (28), chilimuri (28), zambile, mixandre, lalele (29), bacşiş (29), ghiveciu (29), apoi cuvintele franceze: Ah! est-tu venu, mon cher limason?“ (29), Ah! je t'ai atrappé vaurier! (31), memorie (42), chartograf (42), dichisuri (43), monoton (44), tibişirul (43), fizionomia (45), problemă (45), coşgogea-mite carte de teme (50), procleta (57) şi contrasta (59), cişmea (60), ceaivărie (61), băcănie (62), uniforme, pamprané, chipiuri (70), zurbagiu (72), favorite (23), „enuyant“ (63), ipertrofie, perestezie, reconfortant (74), „marchia triomphale (75), fatal (76), frază (80), circ, clovni, carcera (88), imagini confuze (90), inerjecţia, complimentul (94), sufragerie (97), mon cher (109), apropos, mofturi, antene (129), „Sic est“ (127), veracitate (128), fanaragiu (129), „Recte, recte“ (133), muezin, moschee (159).

Asupra conţinutului singuraticelor poezii şi povestiri, cred că după toate acestea nu mai e de lipsă să mă mai estind.

Sibiiu, 16 Octomvrie 1912

Dr. Pavel Roşca
prof. semin.

niciodată veneticii nu au fost îmbrăţişaţi aşa, şi nu au fost desmerdaţi aşa, ca aceastǎ mână de oameni, care încă şi astăzi îşi închipueşte că e *naţiune.* cu toate că nu e compusă decât din 120,000 de resfiraţi prin toate părţile, şi icuiţi printre 500 000 Români şi 30·000 Maghiari, amestecaţi cu ei, cu cari însă *de secole tratează ca cu heloţii, despoindu-i de toate drepturile omeneşti.* Şi tocmai aceea îi doare şi acuma pe cei obicinuiţi cu domnia, că sunt siliţi se tolereze anumite restrângeri în domnia de rassă, eserciată din partea lor asupra acestora.

Acest popor de 120 000 suflete, care nu ar putea forma singur nici un comitat micuţ, a figurat sub principii Ardealului ca naţiune separată. A fost egală în drepturi naţiunea sasă cu cei 500·000 de Săcui şi 800 000 de Unguri din Ardeal. Egală în drepturi numai, cu privire la influinţarea ei asupra mersului lucrurilor, *nu însă egală şi la purtarea sarcinilor.* Pentrucă pecând Secuii dădeau în vreme de răsboiu 40 000 de ostaşi, iar Ungurii din comitate 30·000, — Saşii *au fost scutiţi de orice dare de sînge,* şi numai 500 de soldaţi erau datori se dee, *însă nici aceştia nu erau Saşi,* după ce Saşii, *în urma slabului lor curaj, s'au dovedit a fi incapabili de a purta răsboiu.* (Ilaritate.) E doară înarticulat în lege faptul, că *în contingent să nu între recruţi luaţi dintre Saşi, pentrucă mai nainte luptele au fost perdute numai pentrucă Saşii încă înainte de a vedea duşmanul, au tulit'o la fugă şi au spart ordinea de răsboiu.* (Ilaritate).

Şapte veacuri dearândul Maghiarul a apărat pe Saşi cu corpul său sângerat. Sub apărarea noastră s'au desvoltat ei şi au câştigat cultura şi bunăstarea ce o au. *In luptele de patru secole, purtate în contra tiraniei turceşti şi austriace, Saşii nu numai că nu au apărat patria, ci în cele mai multe casuri au dat mână cu duşmanul.* (Intru adevăr „*preţioase servicii*“ aduse patriei!), iar noi am trecut lucrul cu vederea, ba i-am acoperit cu corpurile noastre însângerate, şi le-am dat mai multe libertăţi de cum aveam noi înşine. In anul 1848 au dat mâna cu Austriacii, au chemat pe Ruşi în ţară şi şi-au ispăşit păcatul astfel, că au cerut şi noi le-am dat unsprezece milioane despăgubire urbarială, le-am cinstit aşa numita avere naţională săsească, *menită a se plăti din ea funcţionarii, deci proprietate a erariului, după ce acum funcţionarii statul îi plăteşte.* Recunoştinţa e acum aceea, că ne numesc barbari sălbatici din Asia, şi respândesc tot felul de calomnii în contra noastră .....

Ştiu, că naţionalitatea diligentă, harnică şi ideală săsască din Ardeal e cu bunăvoinţă cătră Maghiari, nu-i duşmăneşte, ci-i iubeşte. Dar este o clică oficioasă, care ne ureşte, care a pus mâna pe toate oficiile, clica, care a manipulat în plină libertate averea comună, fapt pentru care sub Iosif II *a fost pusă sub acusă şi mulţi dintre Saşi au ajuns în temniţă şi au fost condamnaţi să restitue banii.* Nu asuprirea, ci împedecarea acestei chiverniseli, luarea din mâna lor a domniei absolute, este aceea ce îi doare pe Saşi, pentrucă egalitatea de drept proclamată de noi nu mai permite, *ca ei să trateze cu cei de altă naţionalitate, de pe acelaş teritorin, ca cu nişte parii*“....

Ceice cunosc istoria Ardealului vor şti, întrucât corespund, ori nu corespund adevărului afirmările acestea ale reposatului Orbàn Balázs. Faptul însă e, că ele au fost aruncate în faţa Saşilor în plin parlament, pe vremea, când Saşii nu credeau, ca astăzi, în infalibila idee de stat maghiar, şi nu se încălziau atât de bine, ca astăzi, la sinul „naţiunii maghiare“. Le-am reprodus, pentruca să se vadă, că dacă e se cauţi greşeli în trecutul cuiva, le poţi găsi cu siguranţă la fiecare singuratic şi la fiecare popor. Se găsesc deci şi la Saşi din greu. Tocmai de aceea, ar trebui să fie compatrioţii noştri saşi mai rezervaţi, la vorbe şi la laude, pentrucă nimic nu e atât de necuviincios decât să-ţi atribui fapte pe cari nule-ai săvârşit, şi să te încununezi cu laurii, cari nu sunt ai tăi. Credem că e timpul să se ştie, că nu noi suntem aceia, cari nu am putea esista şi fără Saşi; ci din contră, să se gândească numai Saşii, ce s'ar alege din comercul şi din industria lor, dacă nu ar fi Românii, şi ce s'ar fi ales în trecut din ei, dacă nu aveau la îndemână totdeauna braţele tari şi sigure ale Românilor, şi peste tot, dacă nn cu Românii, ci cu Maghiarii trăiau împreună pe fundul regiu?!.

Industria de casă românească.

Cât de frumoase şi preţuite sunt lucrurile de mână româneşti, dar mai ales ţesăturile noastre, ne-am putut convinge de nou cu ocaziunea binereuşitei expoziţii a Doamnei Maria Cosma din Sibiiu, aranjată în Martie 1912. La locul de frunte al revistei ilustrate străine „Leipziger Illustrierte Zeitung“ a apărut la timpul său o recensiune despre această expoziţie, care asemenea recunoaşte marele merit ce şi l-a câştigat Doamna Maria Cosma, prin înfiinţarea şcoalei de industrie de casă, prin neobositul interes faţă de cusăturile, ţesăturile şi porturile româneşti din toate părţile locuite de Români, dar mai ales prin aranjarea bogatei expoziţii de industrie de casă românească. Reproducând unele fotografii de-ale expoziţiei, ne laudă pitoreştile noastre costume naţionale, cari sunt unele dintre cele mai frumoase din lume, şi accentuiază mai cu seamă bine desvoltatul gust al ţărancelor noastre pentru colorit şi ornamentică, pentru cusături atât de gingaşe şi pentru ţesăturile noastre tradiţionale. Indeosebi ca demne de admirat aminteşte aşa numitele conciuri, folosite de ţărancele noastre din Banat, cari sunt tesute din mătasă fină şi executate direct artistic.

Nu trece cu vederea nici frumosul album al Dşoarei Minerva Cosma, care conţine o colecţie din cele mai frumoase mustre şi modele româneşti pentru cusut şi ţesut, şi prin care din nou trezeşte iubire şi interes faţă de arta noastră naţională.

Expoziţia, care a constat din 4 odăi, a fost fotografată de dl Teodor R. Popescu şi reprodusă într'o serie de ilustrate, cari se află şi de vânzare à 20 fil. bucata în librăriile din Sibiiu, la şcoala de industrie şi la editoarea Doamna Maria Cosma. Seria constă din 9 bucăţi şi serveşte nu numai de un frumos şi preţios suvenir, ci şi de model, mai cu seamă pentru acele românce, cari au dorinţa de a studia stilul românesc şi eventual a-şi face colecţie.

NOUTĂŢI.

Cursurile „Asociaţiunii“. Duminecă în 2 Martie n. la orele 5 d. a. va vorbi în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“ domnul profesor *Victor Stanciu* despre *zilele creaţiunii,* iar domnul profesor *Ioan Oţoiu* despre *latifundii şi mica proprietate.*

*

Mandatul dela Sasca-montană. Din Lugoj se scrie, că în cercul electoral dela Sasca-montană, devenit vacant prin moartea deputatului şi baronului *Geza Duca,* partidul naţional român a candidat pe dl Dr. *Iuliu Maniu,* iar partidul muncii doreşte să aleagă deputat în cameră pe protopretorul *Petru Corcan.*

*

In memoria arhiducelui Rainer. Din Viena se scrie, că Duminecă după ameazi s'a făcut o comemorare a arhiducelui *Rainer* în Academia imperială de ştiinţe. Arhiducele fusese timp îndelungat curatorul acestei instituţiuni. La festivitate a participat mult şi distins public. Dr. Körber, fost ministru preşedinte, a deschis serbătoarea cu o vorbire, în care a expus meritele pentru ştiinţă şi artă, câştigate de răposatul arhiduce Rainer.

*

Botez în casa domnitoare. Se anunţă din Viena, că Luni s'a făcut botezul nou născutului fiu al arhiducesei *Maria Enrieta,* fiica arhiducelui Frideric, măritată după colonelul principe *Hohenlohe-Schillingfürst.* Nou născutul a primit numele: Frideric, Conrad, Gottfried şi Maria. După botez s'a dat un dejun în palatul arhiducelui Frideric.

*

Vizita împărătesei germane. Impărăteasa *Augusta Victoria,* însoţită de fiica sa *Luiza Victoria,* soseşte Sâmbătă în 1 Martie la Gmunden pentru a face o vizită familiei principelui de Cumberland.

*

Pentru fundaţiunea ziariştilor români a incurs ca rezultat al balului aranjat la 19 l. crt. de tinerimea română din Arad frumoasa sumă de *Cor. 411·40,* pentru care se aduce sincere mulţumiri. Sibiiu, la 27 Februarie 1913. *Epitropia fundaţională.*

*

Frontăriile Rusiei spre Austria şi Germania sunt păzite nu numai de posturi grăniţăreşti, ci şi de militari. Intrarea în Rusia este cât se poate de dificilă. Călătorii din străinătate sunt espuşi la numeroase şicanări, ba se ivesc prea adese şi arestări nedrepte. Un ziar din Germania scrie, că Rusia a chemat sub arme în cercul Varşoviei 700.000 de soldaţi. Din Franţa s'au comandat aeroplane şi alte aparate, care au să fie furnizate până la sfârşitul lui Martie. Rusia a cheltuit până acum pentru pregătirile sale răsboinice peste un miliard de ruble.

*

Donaţiune. La fondul *Dr. Liviu Bran de Lemény,* pentru ajutorarea elevelor mai lipsite de mijloace dela şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, a contribuit Dna *Eleonora Lemény:* 25 cor., iar la fondul *absolventelor şcoalei* Asociaţiunii a contribuit Dl *Dr. I. Beu,* medic, 100 coroane, prin Banca generală de asigurare. Direcţiunea exprimă mulţămită călduroasă.

*

Nenorocire. Un câne turbat a muşcat în comuna Pecica, de lângă Arad, 20 persoane. Doi oameni dintre cei muşcaţi se luptă cu moartea.

*

Ninsori. Ştiri sosite de pe câmpul de răsboiu spun, că în toate părţile din Tracia au căzut mari cantităţi de zăpadă, care vor impedeca operaţiile militare pe mai multe zile.

*

Morţi şi răniţi. De când s'au reînceput luptele în răsboiul balcanic, au căzut, conform datelor otomane, abea 1500 soldaţi morţi. Numărul răniţilor îngrijiţi în spitalele din Constantinopol este de vreo cinci sute; ceilalţi răniţi se găsesc la Gallipoli şi pe Dardanele, unde institutele de învăţământ au fost schimbate în spitale.

*

Stârpirea insectelor stricăcioase. Ordinul cu nrul 21·100 din 1913, dat de ministrul nostru de agricultură, dispune ca şi în anul acesta să se facă din bun timp stârpirea insectelor stricăcioase pomilor, nimicirea cărăbuşilor. a lăcustelor marocane, a păduchilor roşii de pe pomi ş. a. Neîmplinirea ordinului se pedepseşte cu toată rigoarea.

*

Explozie. Ziarele din capitală vestesc, că făptuitori necunoscuţi au comis un atentat cu dinamită împotriva clădirii cu un etaj a şcolii primare româneşti din Vinţul de jos. Dinamita a explodat în vreme de noapte şi a spart toate ferestrile casei, făcând stricăciune şi în ziduri. S'a pornit cercetare.

*

Medicale. Cunoscutul medic *Czerny,* conducătorul institutului din Heidelberg pentru bolnavii de cancer, a ţinut o prelegere despre starea actuală a cercetărilor cu privire la umflăturile canceroase. Institutul dela Heidelberg întrebuinţează pentru combaterea boalei: 187 miligrame de radiu şi preparate de chenotofor în valoare de 30.000 mărci; pe calea aceasta se pot înlătura cancere superficiale cu destulă siguranţă, luând în ajutor şi 40—50 de radiări Röntgen. Cel mai bun mijloc pentru o vindecare completă este diagnoza timpurie şi înlăturarea radicală a umflăturei de cancer. După numeroase încercări nereuşite, institutul numit a constatat, că cele mai bune rezultate se obţin prin aplicarea combinată a radioterapiei cu chenoterapia.

*

Bora în Triest. Uu vânt extraordinar de puternic, care a bătut Duminecă ziua întreagă în Triest, a produs numeroase accidente. Mulţi oameni de pe stradă au fost izbiţi la pământ, ţigle şi hornuri s'au răsturnat în străzi, rănind un mare număr de trecători. S'au prăbuşit şi câteva coperişuri de case. Vapoarele din portul oraşului au suferit stricăciuni considerabile.

*

Din Adrianopol. O persoană din străinătate, izbutind să scape din Adrianopol, povesteşte următoarele: Cu prilejul bombardării din 3 şi 4 Februarie au căzut în oraş 150 de bombe. Au ars cam şasezeci de clădiri, s'au deteriorat tot cam atâtea, între care şi casa direcţiunii căilor ferate germane din orient. Au fost omorâţi sau răniţi douăzeci de locuitori. Altfel poporaţiunea se simte relativ bine şi duce o viaţă aproape ca de obicei. Trupele turceşti sunt bine dispuse. *Şucri* paşa este neobosit şi îşi împarte poruncile liniştit şi hotărât.

*

Contra sufragetelor. Faptele mai nouă ale sufragetelor au produs nu puţină indignare în publicul englez. Din toate ţinuturile ţării se ridică proteste şi se osândeşte atitudinea lipsită de energie a guvernului în chestia mişcării feministe. Unii cer să se introducă pentru sufragetele escesive deportarea pe insulele mici ale oceanului şi munca silnică; alţii pretind introducerea bătăii corporale şi alte mijloace drastice.

*

Turburări în Mexico. Republica mexicană s'a făcut celebră prin revoluţiile sale. Vechiul prezident, Porfirio Diaz, se retrăsese în faţa trupelor învingătoare, comandate de generalul *Madero,* care s'a şi proclamat apoi de prezident al republicei din Mexico. In scurtă vreme a izbucnit o nouă revoluţie, pusă la cale de un frate al lui Porfirio Diaz. Resculaţii au învins şi arestat pe Madero şi pe vicepreşedintele *Juarez.* Duminecă noaptea, când tocmai erau transportaţi spre temniţă, atât Madero, cât şi Juarez au fost împuşcaţi în stradă de oamenii lui *Huerta,* şeful revoluţionarilor. Amândoi au căzut morţi. In Mexico, conform ştirilor primite în Bruxela, stăpâneşte o deplină anarhie. Toate prăvăliile şi localurile sunt închise. Revoluţionarii au tras o ploaie de gloanţe şi asupra consulatului belgian, iar consulul a fost necesitat să se refugieze la consulatul german.

*

Automobil nenorocit. O catastrofă sângeroasă s'a petrecut Duminecă aproape de Pojon. Fabricantul *Gelb* şi soţia sa, locuitori în acest oraş, s'au izbit cu automobilul de un stâlp al drumului, şi greu răniţi au fost transportaţi la spital. Şoferul automobilului, îndată după catastrofă, s'a împuşcat.

Viaţă socială.

Teatru în Ocna. Meseriaşii şi plugarii din Ocna-Sibiiului dau o producţiune teatrală împreunată cu concert şi dans Duminecă, în 2 Martie st. n. a. c. cu binevoitorul concurs al unui cor compus din elevi ai Seminariului „Andreian“ din Sibiiu, în sala cea mare dela „Hotel Central“. Inceputul la 7 oare seara.

*

Petrecere în Hendorf. Reuniunea femeilor române din Hendorf (Sighişoara) aranjează Duminecă în 17 Febr. (2 Martie), o producţiune teatrală-declamatorică în sala şcoalei, cu concursul tinerimei adulte şi sub conducerea preotului Andreiu Moldovan. Venitul curat e destinat fondului reuniunii femeilor. Inceputul la 7 ore seara.

*

Concert în Orăştie. Secţia industrială a reuniunii economice române din Orăştie va da în sala Hotelului „Central“ Sâmbătă, în 8 Martie st. n. 1913, la 8 ore seara un concert, executat de corul reuniunii, în scop filantropic, sub conducerea măestrului de muzică Albrecht Schmidt. După concert urmează dans. Preţul locurilor: Logea 10 cor.; Locul I. 2 cor.; Locul II. 1 cor.; Galeria 50 bani. Bilete se vând înainte în librăria Sebastian Bornemisa.

Cărţi şi reviste.

Revista teatrală, publicaţie teatrală culturală. Organul „Societăţii pentru fond de teatru român“. Apare bilunar (în Ianuarie Martie, Mai, Iulie, Septemvrie şi Noemvrie), sub conducerea secretarului literar al societăţii: *Dr Horia Petra-Petrescu.* Numărul prim, primit la redacţie are un cuprins bogat şi interesant. Redacţia şi administraţia: Dr. Horia Petra-Petrescu, Braşov (Brassó), Târgul grâului 4. Membrii ordinari, pe viaţă şi fondatori, cari şi-au plătit taxele, primesc „Revista teatrală“ gratuit. Altfel, în abonament costă 3 cor. pe an, 1·50 pe jum. de an. (4 lei România). Abonamentele se plătesc înainte. Numărul 50 bani.

Poşta ultimă.

Demisia contelui Zichy

Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, a primit demisia contelui *Zichy Iános,* ministru de culte şi instrucţiune publică, şi a încredinţat pe domnul prim-ministru Lukács, cu ocasiunea audienţei pe care a avut'o Mercuri după ameaz la palat, să facă Coroanei propunere pentru numirea unui nou titular la culte şi instrucţie publică. A fost propus şi numit domnul *Iankovich Béla,* secretariul de stat din ministeriul de culte şi instrucţiune publică.

Din parlament.

In şedinţa de eri, Joi, a dietei, a fost presentat raportul comisiunii speciale asupra proiectului de lege despre alegerea de deputaţi la dietă. Proiectul va fi pus la ordinea zilei pentru şedinţa de Luni a dietei, când va întra şi oposiţia în dietă şi vor începe şi socialiştii greva generală în ţara întreagă.

Răsboiul.

Situaţia începe a se îmbunătăţi în Balcani. Zăpada cea mare, care a căzut în zilele din urmă, împedecă pe beligeranţi să se răsboiască, iar diplomaţia lucră cu succes pentru încheierea păcii. Se dă ca sigură ştirea, că răsboiul nu va mai dura mult, şi că şi diferendul dintre România şi Bulgaria va fi aplanat pe cale pacinică, din partea puterilor mari, spre mulţumirea ambelor state interesate. In urma acestor ştiri începe a se ameliora şi situaţia financiară.

Nr. 36/1913. (59) 1—1

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională greco-or. română din **Ocolişul mare**, în conformitate cu rezoluţiunea consistorială din 17 Ianuarie a. c. Nr. 567 Şcol., se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Din repartiţie dela popor 600 cor.
2. Dela Prea Ven. Consistor arh. ajutor anual 400 cor.
3. Cuartir în edificiul şcoalei.
4. Lemne pentru încălzit

Concurenţii au să-şi înainteze cererile, instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Haţeg, la 8/21 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 98/1913. (39) 3—3

Concurs din oficiu.

Pe baza înaltei rezoluţiuni consistoriale Nr. 14.591 Bis. dela 7 Decemvrie 1912, prin aceasta se publică concurs nou pentru întregirea parohiei de clasa I (primă) **Hidiş**, cu termin de **30 zile** socotite dela prima inserare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. — pentru întregirea dotaţiei dela stat.

Concurenţii au a şi subşterne rugarea de concurs instruită cu documentele prescrise pentru parohi de clasa primă, în terminul susindicat la subscrisul oficiu protopresbiteral. Rugările intrate după termin nu se vor considera.

Concurenţii cu previa învoire a oficiului protopresbiteral se pot prezenta în parohie şi la biserică spre a-şi arăta destoinicia şi a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, la 22 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.

Jovian Murăşan
protopop.

„DACIA“,

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Orăştie.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Dacia“ prin aceasta se convoacă la

a XI-a adunare generală odinară,

care se va ţinea la **17 Martie st. n. 1913**, la 10 ore a. m., în localul institutului.

Program:

1. Numirea unui notar şi 2 scrutinători.
2. Raportul anual al direcţiunii, bilanţul anului 1912 şi raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decidere asupra rapoartelor, bilanţului şi distribuirii profitului curat.
4. Alegerea unui membru în direcţiune pe 1 an.
5. Alegerea comitetului de supraveghere în senzul §-lui 41 al statutului.
6. Eventuale propuneri întrate, conform statutelor.
7. Alegerea alor 2 acţionari, pentru verificarea procesului verbal.

Acţionarii cari doresc a lua parte la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi, au să depună acţiile şi plenipotenţele la cassa institutului, în înţelesul §-lui 20 din statute, cel puţin până în preziua adunării generale.

Orăştie, 22 Februarie 1913.

(55) 1—1

Direcţiunea.

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912 Dec. hó 31-ével. **Pasive—Teher**

		K f		K f
Cassa în numărar — Pénztári álladék		2,781·73	Capital social — Részvény tőke	100,000·—
Hârtii de valoare — Erték papirok		40,267·33	Fond de rezervă — Tartalék alap	48,500 —
Cambii de bancă — Bankszerü váltó tárca	448‘948·—		Fond cultural — Jótékony alap	1,479·29
Cambii cu acop. hip. — Jelzálogilag bizt. tárca	43,815·—	492,763·—	Interese transitoare — Atmenő kamatok	5,645 30
Izvorul mineral — Asvány forrás		30,367·78	Cambii reescontate — Visszleszámitolt váltók	163,363·—
Realităţi — Ingatlanok		12,470·14	Depuneri spre fructificare — Betétek	258,269 05
Mobiliar — Butorzat	1,555·90		Conturi curente — Folyó számla tartozások	56,067 50
după amort. — leirás után	155 50	1,400 40	Pro diverşi — Különféle	1,500 60
Timbre, proteste şi vadiu anticipat — Előlegezett bélyegovás és bánat pénz		4,300 08	Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék	476·—
Debitori — Adosok		52,137 40	Venit curat — Tiszta nyereség	14,110 37
Conturi curente — Folyó számla követel		12.923 25		
		649,411 11		649,411 11

Contul profit şi perdere.

Eşite—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. **Venite—Bevétel.**

		K f
Interese — Kamatok:		
pentru depun. — betétek után	15,005·96	
pentru cambii reescontate — visszleszámitolás után	12,364·70	
pentru conturi curente — folyószámlák után	3,974·96	31,345·62
Spese — Költségek:		
salarii — tiszti fizetések	6,266·—	
chirie — ház bér	800·—	
porto — posta bér	377·09	
diverse spese — különféle kiadás	2,249 01	9,792·10
Contribuţie — Adó:		
directă — egyenes adó	2,257·73	
de 10% după int. dep. — 10% tőke kamat adó	1,500·60	3,758·33
Amortizare — Leirás:		
din mobiliar — butorzatból		155·50
Profit curat — Tiszta nyereség		14,110·37
		59,161·92

	K f
Profit transportat — Nyereség áthozat	684 64
Interese — Kamatok	56,920 77
Diverse — Különfélék	1,556·51
	59,161·92

Orăştie, la 31 Decemvrie 1912. — Szászváros, 1912 deczember hó 31-én.

Dr. Muntean m. p.,
director exec. — vezér igazgató.

Buzdugan m. p.,
secretar. — titkár.

N. Opincar m. p., preş.-eln. **V. Sîntion** m. p. **Ioan Olariu** m. p. **Iosif Bogdan** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente şi le-am aflat în consonanţă cu registrele institutului. — Alolirott felügyelő bizottság jelen számlát megvizsgáltuk és azt az intézet könyveinek tartalmával összhangzásban levőnek találtuk.

Orăştie, la 24 Februarie 1913. — Szászváros, 1913 február 24-én.

Ioan Botean m. p., preş.-elnök. **Constantin Dăncilă** m. p. **Ioan Lăzăroiu** m. p.

„SECAŞANA“,

cassă de credit şi economii, societate pe acţii în Ludoşul-mare, Nagyludas (com. Sibiiu).

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de credit şi economii „Secaşana“ sunt învitaţi prin aceasta în virtutea §-lui 29 din statutele societăţii la

a V-a adunare generală ordinară,

ce se va ţinea în Ludoşul-mare, la **17 Martie st. n. 1913**, la oara 1 după amiazi în localul băncii cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul direcţiunii, bilanţul anului 1912 şi raportul comitetului de supraveghiare.
2. Aprobarea bilanţului pe 1912, distribuirea profitului curat şi votarea absolutorului direcţiunii şi comitetului de supraveghiare.
3. Fixarea preţului marcelor de prezenţă şi a taxei de cărăuşie pentru membrii direcţiunii şi ai comitetului de supraveghiare.

Domnii acţionari cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţ, în conformitate cu §. 32 din statute, sunt rugaţi a şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel puţin cu o oară înainte de începerea adunării la cassa societăţii în Ludoşul mare, sau cu 3 zile înainte la cassa institutelor „Albina“, „Porumbăceana“ din Porumbacul inferior, „Mărgineana“ în Poiana şi „Poporul“ în Sălişte.

Ludoşul-mare, în 21 Februarie 1913.

Direcţiunea.

(60) 1—1

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasive—Teher.**

		K f		K f
Cassa în numărar — Pénztár készlete		4,690·90	Capital social 600 bucăţi acţii à K 100 — Részvénytőke 600 darab à 100 K	60 000·—
Cambii de bancă — Bankszerü váltók		147,229·—	Fondul de rezervă — Tartalékalap	5,327·12
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogos kölcsönök		25,920·—	Fondul de penziuni — Nyugdijalap	420,94
Imprumuturi pe oblig. cu cavenţi — Kötelezvény kölcsönök kezesek mellet		34,045·50	Fondul de binefaceri şi cultural — Jótékony és művelődési alap	673 02
Acţii — Részvények		600·—	Depuneri spre fructificare — Takarék betétek	42,148 54
Capital social neincassat — Be nem folyt részvénytőke		15,752·—	Reescont — Visszleszámitolás	71,307·20
Mobiliar — Berendezés	200·—		Cont curent — Folyószámla	45,431·92
după amortiz. — leirás után	100·—	100·—	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	168 —
Interese restante — Hátralékos kamatok		4,387·26	Interese transitoare anticipate — Előlegezett átmeneti kamatok	2,099 72
			Profit curat — Tiszta nyeremény	5,148·20
		232,724 66		232,724·66

Contul profit şi perdere.

Debit—Tartozik. Nyereség és veszteség számla. **Credit—Követel.**

		K f
Interese — Kamatok:		
pentru depuneri spre fruct. — betétek után	2,523·22	
pentru reescont — visszleszámitolt váltók után	4,297·42	
pentru cont curent — folyószámla után	3,412 22	10,232 86
Spese — Költségek:		
Salare — Fizetések	1,500·—	
Chirie — Házbér	100·—	
Spese de birou — Irodai költség	581·69	
Porto postal — Postabér	53·79	
Marce de prezenţă — Jelenléti dijak	91·—	2,326·48
Dări — Adók:		
Directă, comitatensă şi comunală — Allami, megyei és községi	1,044·94	
10% după inter. de dep. — Tőkekamat adó	225 54	1,270·48
Amortizare — Leirás:		
din mobiliar — leirás a berendezésből		100 —
Profit curat — Tiszta nyereség		5,148·20
		19,078·02

		K f
Interese — Kamatok:		
dela escont — leszámitolt váltók után	11,980·72	
dela împrumut. hipotecare — jelzálogos kölcsönök után	1,914·58	
dela împrumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi — kötelezvény kölcsönök után	2,677·66	16,572·96
Proviziuni şi alte venituri — Jutalékok és más jövedelmek		2,505 06
		19,078 02

Ludoşul-mare, în 31 Decemvrie 1912.

Ieronim Spornic m. p.,
director executiv.

Alexiu Staicu m. p.,
cassar.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Nicolae Dobrotă m. p., prez.-elnök. **Ioan Mărginean** m. p., **A. Staicu** m. p.
I. Spornic m. p. **Teodor Sârbu** m. p. **Ilie Zidu** m. p. **Ioan Berghizan** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină ordine şi în consonanţă cu registrele institutului. — Alólirott felügyelő bizottság jelen számlákat felülvizsgáltuk és azokat rendben és az intézet könyveivel összhangzásba találtuk.

Ludoşul-mare — Nagyludas, în 21 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizottság:

Iacob Manuil m. p., prezident-elnök. **Ioan Staicu** m. p.
Nicolae Muţiu m. p. **George Comşa** m. p. **Ioan Neamţiu** m. p.

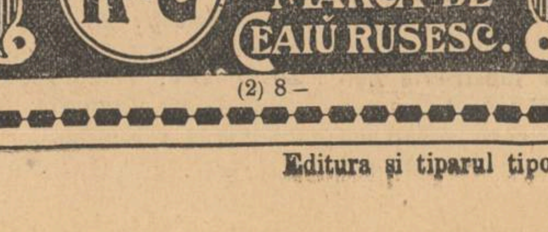

(2) 8—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 19 Februarie (4 Martie) 1913. Nr. 18.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei.

Cu însuşirile bune pe cari le are poporul nostru, cu dorul seu de învăţătură şi înaintare, cu iubirea şi alipirea sa faţă de biserica naţională, şi fiica ei, şcoala confesională, noi puteam să facem progrese uimitoare în ultimii cincizeci de ani pe terenul cultural. Dar nu le-am făcut. Şi nu noi purtăm vina, că nu le-am putut face. Arhivele consistoarelor noastre sunt pline de acte, cari studiate cândva cu răgaz şi cu pricepere, vor forma dovezile cele mai neîndoelnice despre pedecile cari s'au pus totdeauna în calea învăţământului poporal din satele noastre, şi despre luptele purtate cu condeiul pentru delăturarea acestor pedeci, puse de regulă din partea organelor hiperzeloase ale puterii esecutive de stat.

Despre unele din aceste pedeci mari vorbeşte în mod documentat broşura primită zilele trecute la redacţie şi întitulată *„Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei“*,*) broşură scrisă de *Dr. A. Micu*, un bun cunoscător al stării şcoalelor noastre poporale din comitatul numit, cum şi al goanei întreprinse în contra acestor şcoale din partea tocmai a acelora, cari chemaţi şi datori ar fi să le înlesnească funcţionarea rodnică şi binefăcătoare.

Aflăm din această interesantă broşură, că în cele două comitate mai româneşti ale Ardealului: *Făgăraş* şi *Hunedoara*, s'au făcut, după intrarea în vigoare a legii şcolare dela 1907, cele mai îndrăsneţe încercări pentru nimicirea şcoalelor confesionale române. In comitatul Făgăraşului s'au îndreptat însă lucrurile spre bine, decând inspectorul regesc de şcoale, care jurase perirea şcoalelor noastre, a fost permutat şi locul seu l-a ocupat altul, mai conciliant şi mai drept. O desvoltare a învăţământului poporal, cu ajutoriul şcoalelor confesionale române, e astăzi mai cu putinţă în acest comitat, şi credem, că se vor fi şi luat toate măsurile, ca această situaţie mai prielnică se fie esploatată în folosul şcoalei confesionale române.

In comitatul Hunedoarei însă n'a succes încă a se crea o altă atmosferă, mai sănătoasă, ci acolo grasează încă boala persecutării şcoalei confesionale române.

..„Acest comitat, — se spune în broşura cu al cărei cuprins ne ocupăm, — sub raportul vieţii şcolare, *e cea mai mare batjocură a civilizaţiei secolului al XX-lea.* Organele şcolare ale acestui comitat nu numai că n'au făcut nimic pentru consolidarea culturii adevărate a poporaţiunii comitatului, dar *au lucrat cu toate mijloacele ce le au stat la îndemână, ca se derime modestul edificiu cultural esistent.... să nimicească şcolile româneşti*, şi în locul lor să facă încetul cu încetul şcoli ungureşti, de stat sau comunale.. S'au închis dela 1907 până la 1910 *nu mai puţin de 135 de şcoale primare româneşti!*“.

Şi inspectorul regesc de şcoale, care a făcut această bravură, îşi consideră fapta de mare merit patriotic, şi nici prin gând nu-i trece, ca în locul şcoalelor închise se ridice el şcoale nouă (de fapt n'a ridicat nici una în locul celor nimicite), pentrucă după părerea sa e mai bine şi mai folositor pentru stat, dacă cetăţenii unui comitat atât de mare remân în întunerec şi nu primesc nici o hrană sufletească cu ajutoriul şcoalei.

Inchiderea şcoalelor s'a făcut din motivul, că comunele româneşti din comitat, fiind sărace, n'au putut asigura din al lor salariul învăţătoresc, cerut de legea nouă şcolară, ci au cerut ajutor de stat, pe care însă nu l'au primit, pentrucă inspectorul regesc de şcoale a dat informaţie ministrului, că edificiile şcolare nu sunt corespunzăteare.

Şi s'au închis şcolile confesionale române, şi altele nu s'au ridicat în locul lor, iar urmarea e, că la anul 1911, în comitatul Hunedoarei, cu 420 de sate, *în 218 comune nu se afla nici un fel de şcoală,* iar dintre cei 63·423 copii obligaţi a cerceta şcoala, *36.423 nu au cercetat'o*, pentrucă nu *era* şcoală în sat.

Dintre copiii obligaţi a cerceta şcoala, aparţinători confesiunii noastre sunt 32,108, şi dintre aceştia numai 14,443 au fost înmatriculaţi pe anul şcolar 1911/12, şi anume: 7488 la şcoli româneşti, ceialalţi la şcoli ungureşti, de stat ori comunale. Dintre copiii noştri deci numai 7488 putem spune că au cercetat şcoală potrivită cu trebuinţele lor trupeşti şi sufleteşti.

Şi se mai miră lumea, că avem atât de mulţi analfabeţi, când cei chemaţi să ne dee mână de ajutor la împuţinarea şi cu timpul la disparitia lor, lucră din tot adinsul la înmulţirea lor?!

Are toată dreptatea autorul broşurii, când scrie, că: „în comitatul Hunedoarei *asistăm la o operă de distrugere a culturii poporale,* şi nici decum la o operă de întărire şi inflorire a ei. Cei chemaţi, în loc se ajute şcolile, bune-rele, de până aci, le-au închis, lăsând poporul fără nici o putinţă de a se cultiva, sau punându-i în cârcă, pe căi imorale, şcoli ungureşti, cari în loc să-l deştepte, îl întunecă. Cum s'a putut aceasta? Aşa, că organele de inspecţie ale statului au fost conduse de o rea credinţă fără margini faţă de populaţiunea românească a comitatului, şi au făcut tot ce le-a stat în putere, să ne împedece sistematic în mersul nostru spre cultură“...

Sunt cam aspre cuvintele acestea, dar în ele e esprimată şi cuprinsă durerea unui întreg popor, dornic de cultură şi râvnitor să o primească, însă împedecat pe astfel de căi în înaintarea sa culturală, spre ruşinea veacului în care trăim, şi spre paguba statului, căruia nu i-ar zăcea în interes să aibă cetăţeni analfabeţi, ci din contră, cetăţeni luminaţi, pentrucă numai aceştia se pot însufleţi pentru a aduce pe altariul patriei jertfe, atunci, când jertfe li se cer!

---

*) Tipărită în Arad, tipografia „Concordia“, societate pe acţii, 1913. Preţul 50 bani.

Deputaţiune macedo-română în Budapesta.

Zilele acestea s'a presentat la ministrul preşedinte Lukács o deputaţiune macedo-română, condusă de profesorii din Bucureşti *Murnu*, *Valaori* şi *Papahagi*. Deputaţiunea a fost prezentată ministrului de dl Augustin Paul, secretarul consutatului român din Budapesta. Oratorul, profesorul *Murnu*, s'a rugat de sprijinul guvernului în apărarea intereselor naţionale ale Aromânilor, în legătură cu situaţiile ce se vor creea după răsboiul balcanic. Ministrul preşedinte a răspuns, că va face cu plăcere tot ce este cu putinţă; s'a întreţinut apoi mai mult timp cu membrii deputaţiunii. Apărătorii cauzei macedo-române au plecat din Budapesta la Viena, pentru ca să-şi arate şi acolo dorinţele în faţa factorilor competenţi.

Pasul acesta al profesorilor numiţi a format obiect de interpelaţie în camera română, în şedinţa de Marţi, când domnul *N. Iorga* a întrebat guvernul, dacă cu ştirea şi învoirea sa au plecat cei trei profesorii în Europa să cerşască drepturile, pentru cari guvernul trebue să insiste şi se lupte, şi dacă are de gând să-i recheme numai decât la posturile lor?

A luat cuvântul numai decât dl *Vintilă Bratianu*, fruntaşul partidului liberal, şi a declarat, că nu e de o părere cu dl *Iorga*. Pasul întreprins de cei trei profesori e patriotic şi naţional. El trebue lăudat şi încurajat, iar nu desaprobat.

In înţelesul acesta s'a pronunţat apoi şi dl *C. C. Dissescu*, ministrul de culte şi instrucţiune publică, lăudând iubirea de neam a profesorilor numiţi şi aprobându-le acţiunea. Iar liga culturală a aranjat eri, Duminecă, o mare adunare în Bucureşti, care s'a solidarisat cu cei trei profesori şi a aprobat întru toate intenţiunea şi acţiunea lor.

E întru adevăr de lăudat propaganda pe care o fac cei trei profesori, — originari din Macedonia, — pentru autonomia Macedoniei; şi tot ce ar fi de regretat este, că o fac *prea târziu*. Astăzi diploma-

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. Povestea în versuri *„A fost odată“ alui St. O. Iosif* tipărită în Biblioteca (enciclopedică) românească „Socec“, prin cuprinsul frumos şi prin forma aleasă mi se pare potrivită pentru toţi elevii şcoalelor noastre poporale. E o poveste uşoară şi simplă, care se va putea înţelege de copii de ori ce vârstă.

2. Acelaşi lucru l-aşi putea spune şi de legenda în versuri *„Floarea Soarelui“*, de *Ştefan Cacovean*, care a fost tipărită în biblioteca poporală a Asociaţiei noastre. Ea nu reprezintă o aşa mare valoare literară ca povestea în versuri alui Iosif, poate fi totuşi recomandată pentru bibliotecile noastre şcolare, şi anume pentru copii în vârstă de 9—12 ani.

3. Celelalte două cărţi, cu toate că şi ele cuprind poveşti poporale, nu le pot recomanda, decât pentru şcoala de adulţi sau pentru bliotecile parohiale. Intr'una se cuprinde un basm în versuri *„Baba la şezătoare“*, de G. *Nicoliţă* şi o poezie poporală „Mircea Ciobănaşul“.

4. Iar în ceealaltă, sub titlul *„Povestea Lăcrămioarei“*, de *Boureanul*, sunt cuprinse mai multe poveşti în versuri. Aşa: Povestea Lăcrămioarei, Mărgărit şi Frumoasa fără trup, Fecioara pădurei de cristal, Domnul de Rouă, Povestea Viorelei, Amurg şi Zorea, Trei pene de aur, care cântă, Povestea crinului, Fata crivăţului, Povestea Trandafirului, Povestea Bujorului.

Bine înţeles aceste sunt toate poveşti poporale potrivite pentru tinerimea de ambe sexe şi le pot ceti cu interes tinerii dela oraş, ca şi cei dela sate.

Sibiiu, 11 Octomvrie 1912.

Dr. Silviu Dragomir
prof. semin.

1. *Peatra Muerii.* Povestire din trecutul Bucovinei, de Em. *Grigorovitza.*

In povestirea despre Tudorache Vrabie, căpitan de plaiuri şi logodnica sa Mărioara, sunt întreţesute momente istorice din vremea descălecatului Moldovei. Ni se arată lupta desperată pentru limbă şi lege a Moldovenilor, uneltirile, când făţişe, când ascunse ale Ungurilor şi Leşilor împotriva voevodului Bogdan, precum şi răzbunarea uciderii lui Vrabie şi dreptatea ce şi-au făcut Moldovenii singuri pentru năvălirile duşmănoase ale Craiului unguresc şi ale oamenilor lui.

Povestirea curge uşor, limba e curată şi frumoasă, întâmplările descrise cu avânt şi căldură.

Cărticica aceasta se poate utiliza în legătură cu materialul din istorie, putând fi de cel mai mare folos, cu deosebire elevilor din clasele superioare, de ori ce gen şi dela ori ce categorie de şcoale.

2. *Domniţe şi Jupânese de altă dată.* Octav C. *Lecca.*

Autorul cearcă să prezinte ori să reconstruiască pe basă de documente sau tradiţii, portrete de vechi domniţe şi jupănese, dându-ne uneori foarte interesante amănunte din viaţa casnică, socială şi religioasă a acelora. Indeletnicirile şi obiceiurile, traiul, portul şi podoabele, faptele pioase şi alte urme preţioase din viaţa soţiilor de domnitori şi boeri de altă dată ne sunt comunicate în formă frumoasă şi într'o limbă uşor de înţeles, aşa că cărticica aceasta se poate da în mâna elevilor şi mai *ales a elevelor din toate şcoalele noastre.* Mai cu folos se poate ceti de către şcolarii mai mari şi de adulţi, la cari se poate presupune o oare care orientare în materie de istorie naţională.

3. *Din popor.* Cum grăeşte şi simte ţăranul român. I. A. *Candrea* şi Ov. *Densuşianu.*

E o culegere de tradiţii, balade, basme, snoave, credinţe şi alte genuri de texte populare, în proză şi în versuri. Aceste texte nu sunt peste tot destul de bine alese şi destul de bine îngrijite. Le recomand totuşi pentru a fi introduse în bibliotecile poporale ale adulţilor.

Victor Păcală
prof. semin.

I. *Nic. Ţinc*: *Versuri pentru copii*, în Biblioteca pentru toţi, Bucureşti, anul apariţiei neindicat.

Cartea cuprinde 71 poezii de conţinut foarte variat. Subiectele acestor poezii sunt numai în parte luate din viaţa copiilor; cele mai multe tratează despre lucruri, cari nu au legătură directă cu viaţa copiilor. In general poeziileo cari se adresează copiilor, privesc numai pe copiii dela oraşe. Pentru cei dela sate ele nu au înţeles. Limba e împestriţată cu espresii şi cuvinte, cari uneori nici nu fac parte din dicţionarul şcoalei primare. Forma e abstractă, versul greoi. Pe lângă poezii, cari pot fi cu folos cetite de copiii din clasele superioare ale şcoalei primare dela oraşe, şi mai ales de copii din cursul secundar, găsim şi de acelea, cari nu corăspund din punct de vedere educativ, cum sunt: *Viteazul*, în care Cristos e prezentat ca „un voinic“, care „s'a bătut cu întreaga omenire“, *„Recunoştinţa bucătăresii“*, de care ţi se face greaţă când o ceteşti, *Tatăl nostru* în care rugăciunea aceasta e folosită ca obiect de anecdotă grosolană, *Problema*, *Pantalonii* şi altele, cari ca poezii de un umor vulgar, lipsite de gust şi spirit, sunt mai curând potrivite a servi ca mijloace de corupere şi demoralizare a sufletului copiilor. Nu lipsesc nici poeziile cu espresii urâte (dulceţilor *gâde* în *Mâncăcioasa*) ca şi cele cu aluzii de acelaş fel (în: la, te uită).

Din acestea rezultă, că cărticica aceasta *nu este acomodată pentru bibliotecile şcolare.* Unele poezii frumoase şi bine reuşite pot fi totuş cu succes utilizate de înția europeană e gata deja cu planul, cum are de gând să aranjeze lucrurile în Balcani, și cu greu se va pune să facă modificări în planurile ei. Baterea lor pe la ușile guvernelor din Europa, e deci cam întârziată și credem că acesta va fi fost motivul, care a îndemnat și pe dl *Iorga* să-i desaprobe: convingerea, că acțiunea lor nu va da nici un resultat favorabil.

† Baronul Geza Duca de Cadar.

Despre moartea atât de timpurie și de neașteptată a mult regretatului baron *G. Duca de Cadar*, putem să dăm astăzi următoarele amănunte:

Decedatul se afla de vre-o trei săptămâni în Viena, împreună cu soția sa, o fiică a baronului *Fedor Nicolici*, între condițiuni sanitare destul de multămitoare. Deodată au început însă a-l neliniști dureri în abdomen. Medicii au constatat esistența unei apendicite, înaintată în așa măsură, încât era necesară operația. Bolnavul s'a supus operației, care a succes pe deplin. Pacientul a început a se simți bine și Vineri sara a cinat cu apetit (operația se făcuse Marți), a adormit, dar pe la miezul nopții l-a prins o sete chinuitoare și oboseli mari. In zorile zilei, la orele 4 dimineața Sâmbătă în 22 Februarie, și-a dat apoi sufletul său nobil, cu un oftat lung, între plânsetele sguduitoare ale soției sale iubitoare.

Incă Sâmbătă la orele 10 corpul neînsuflețit al decedatului a fost așezat în sicriu și pus pe catafalc în biserica grecească din Viena, iar Duminecă la orele 3 d. a. s'a cetit prohodul în biserică, apoi sicriul a fost dus la gară și espedat acasă, la Cadar, în Bânat. La gară ceremonialul religios l-a săvârșit părintele *Pavel Boldea*, protopresbiter militar în Viena.

In Cadar apoi înmormântarea s'a făcut Mercuri, în 26 Februarie n. la orele 2 d a. Dăm, după „*Drapelul*" din Lugoj, următoarele amănunte despre actul înmormântării:

Pentru a-i da ultimul onor, au alergat la Cadar în această primăvăratică zi, cu cer senin, soare cald și liniște solemnă în cuprinsul naturii, lume multă românească și străină: cei mai înalți reprezentanți ai bisericii noastre dreptcredincioase din dieceza Caransebeșului, numeroși preoți și învățători din tot jurul, cel mai vestit cor al Bănățenilor, corul lui *Vidu*, reprezentanți ai parlamentului ungar, reprezentanții autorităților politice din comitatul Timiș și Caraș-Severin, rudeniile, numeroși prietini și cunoscuți, întreagă populațiunea recunoscătoare și cernită de durere a Cadarului, dela copii până la moșnegi, și multă țărănime din jur.

Dela Caransebeș, peste Lugoj, unde s'au atașat mai mulți intelectuali români și streini, și corul lui Vidu, sub conducerea prezidentului lui, a d-lui Dr. Valeriu Branisce, a sosit cu tren special P. S. Sa Episcopul diecezei dreptcredincioase a Caransebeșului *Dr. Miron E. Cristea*, având în suita sa pe P. C. S. d-l *Filaret Musta*, arhimandrit și vicar episcopesc, pe P. C. Sa d-l *Dr. Iosif T. Badescu*, protosincel, pe profesorul G. Petrescu și diaconul ceremonial P. Magdescu.

Indată după sosirea înalților participanți, la ora 1 a avut loc în curte exprimarea condolențelor la adresa văduvei soții a celui reposat. Intre scene mișcătoare, lacrimi au însoțit condolențele aproape ale tuturora, cari nu se puteau împăca cu gândul, că stăpânul acestor case, care până scurt înaintea stingerei vieții sale era în plină activitate, acum nu mai este.

Intr'aceea la biserica, de pe a cărui turn se vedea din departe fâlfâind steag negru, pereții ei înseși fiind îmbrăcați până peste jumătate din înălțimea lor în negru, purtând la intrări emblema familiară cu inscripțiile respective, înconjurată jur împrejur de numeroase cununi, se adunaseră toți câți au simțit că au ce jeli în omul adormit. In biserică zăcea rece pe catafalc, într'un splendid sicriu, corpul celui ce o zidise, pentru a-și încălzi inima la altarul ei, nevisând, că își va începe prea curând somnul de veci în cripta sepată de desuptul aceluiași altar. La picioarele sicriului erau așezate pe o măsuță chivera de diplomat cu două spade așezate cruciș, iar pe o perinuță șasesprezece decorațiuni dela diferitele state, în cari a fost activ ca diplomat.

Nu bătuse încă ceasul două, când în sunetul clopotelor, întâmpinat de preoțime în ornate, și-a făcut intrarea în biserică P. S. Sa, Episcopul Dr. *Miron E. Cristea*, care la progrebania săvârșită a fost ajutat, afară de cei din suita sa, de P. O. d. *I. Pepa*, protopresbiterul Buziașului, și de preoții Flore Suru din Bucoșnița și Avram Ciocoi din Vucova. La progrebanie au cântat cântările de îngropare deosebit de frumos și mișcător: protopresbiterul Pepa, profesorul Petrescu, diaconul Magdescu și învățătorul Bugariu, iar responzoriile, storcând admirația tuturor participanților, corul lui Vidu, cu toată așezarea nefavorabilă din cor, care cum se vede și astăzi se zidește în bisericile noastre fără o înțelegere adevărată a menirei sale.

Către sfârșitul progrebaniei P. S. Sa d-l Episcop a rostit pătrunzătorul panegiric publicat în numărul trecut al ziarului nostru, pe care Românii l-au ascultat cu deosebită mândrie, iar streinii cu vădită surprindere. Noi cu mândrie, că biserica noastră, prin capul ei, se presintă într'un fel atât de ales, ca formă și conținut, streinii surprinși de înălțimea nivoului intelectual și reprezentativ, la care din mila lui Dumnezeu s'a ridicat insituțiunea ocrotitoare a zilelor noastre de restriște, pe care mulți vor fi presupus-o și azi în starea umilă din trecut.

Sfârșindu-se progrebania, sicriul a fost ridicat și așezat, urmat de un conduct funebral impozant, în cripta familiară sepată sub altar.

Inima întristată a Românilor și-a luat remas bun dela cel adormit în speranța nașterii de noui eroi, exprimată atât de fericit în compoziția „Eroi" a măestrului Vidu, care a făcut să se resimtă și în jurul mormântului dorul nostru de viață.

Dormi în pace, suflet nobil, care ai ajutorat pe sătenii tăi, cumpărând pământ anume pentru a le da pânea de toate zilele și a nu-i lăsa să ia în mână toiagul pribegiei, care ai îmbrăcat pe cei goi și săturat pe cei flămânzi, care cu drag ai stat de vorbă și cu cei mai săraci, ceice au copilărit cu tine. Fie ca intențiunile tale, ce nu ți le-ai putut realiza, să-și găsească noui purtători serioși și cu inimă caldă ca tine".

Concertul doamnei Lucia Cosma.

Pentru noi, Românii, e un moment de deosebită multămire internă, când între numeroșii artiști, cari strebat acest colț de avansată viață artistică, ne chiamă din când în când la templul artei și câte unul eșit din mijlocul nostru. Doamna *Lucia Cosma* a putut în scurt timp să-și asigure renumele de artistă și astfel toate concertele D-Sale trezesc în cei dornici de muzică un deosebit interes.

Concertul de Vineri seara, aranjat în favorul școalei de industrie, a întrunit în sala dela Gesellschaftshaus un neobicinuit de număros și ales public.

Vocea Doamnei *Lucia Cosma* e metalică, moale, de un lirism pronunțat, iar programul întocmit cu multă măestrie a știut scoate la iveală toate calitățile de cari dispune arta D-Sale. Compozițiile admirabile ale lui *Mozart* (Dans un bois, Voi che sapete) și ale lui *Hugo Wolf* (Verschwiegene Liebe, Elfen Lied), mai ales acestea din urmă, adevărate juvaere ale muzicei clasice, au fost interpretate cu o deosebită jingășia și pricepere. Simțiai parecă o atmosferă neobicinuită, care impresoară toate, o înălțare sufletească sublimă. care te face pe-o clipă să ți uiți de tine. Nu mai puțin măestrit au fost cântate și compozițiile franțozești (H. Dupare, Moret, Cl. Debussy) atât de bogate în notele individuale ale esprit-ului francez. Interpretarea firească, pe care-o primește în cântecul doamnei *L. Cosma* fiecare autor, nuanțele fine prin cari D-Sa știe relefa momentul de forță al fiecărui cântec: iată ce-i asigură doamnei *L. Cosma* sub ori ce împrejurări succesele. A cânta nu numai de dragul unei ambiții vage, ci de dragul artei, a simți cu toată ființa tot ce cânți, a pătrunde în sbuciumările sufletești ale compozitorului și a le reda astfel, ca în fiecare ascultător să trezească acelaș echou să miște aceleași pasiuni: iată taina în care se ascunde puterea de atracțiune a unui artist. Și doamna *L. Cosma* cunoaște această taină.

Acompaniamentul la pian a fost susținut de d-șoara *Anicuța Voileanu*, cu priceperea și technica cunoscută. Punctul 4 rezervat D-Sale (Beethoven Sonata op 31 Nr. 3) a fost o creațiune de măestru.

Ambele artiste au fost aplaudate cu multă însuflețire de publicul încântat de prestațiunile lor. Cadouri încă și flori n'au lipsit. *C.*

„Biblioteca poporală a Asociațiunii".

Către conducătorii poporului dela sate.

Ne aflăm la sfârșitul lui Februarie și dintre cele 8000 apeluri și liste, pe cari le-am distribuit între fruntașii conducători de prin comunele locuite de români, cu scopul de a se înscrie câți mai mulți membri ajutători la „Asociațiune", cu taxa de 2 cor. în schimbul căreia va primi fiecare membru câte 10 cărticele și un calendar, până de prezent, abia ni s'au înapoiat 300 de liste.

Știm și recunoaștem, că anul acesta, nu e unul dintre cei buni. Știm că poporul e lipsit și sărac. Suntem convinși însă, că în fiecare comună, se găsesc câțiva fruntași, cari la îndemnul luminat și binevoitor al conducătorilor lor, nu vor pregeta să se înscrie în șirul membrilor ajutători, de o parte ca și ei să sprijinească lucrările de deșteptare, pe cari „Asociațiunea" le înfăptuește pentru săteni, iară pe de altă parte să-și stâmpere setea de învățătură, luminându-se tot mai mult prin slova cărții.

Rutenii din Bucovina, un popor de abia trei sute de mii, numără la biblioteca poporală a lor peste 50·000 de membri. Noi românii cari trăim în țara aceasta, suntem un popor de peste trei milioane, și totuși nu ne-am putut învrednici să scriem în cartea cea mare a neamului nostru, ca membrii ajutători ai „Asociațiunii", pentru anul 1912, decât, neînsemnata sumă de 12.000 de membri.

Ni se strânge inima de durere, când vedem, că toate năsuințele și încercările noastre, ce le înfăptuim pentru binele obștesc și în deosebi pentru deșteptarea și luminarea țăranului român, nu sunt sprijinite după cum ar merita.

Apelăm de nou la bunăvoința și sprijinul tuturor conducătorilor și în deosebi, rugăm pe Dnii preoți și învățători, cari au primit apeluri și liste pentru înscrierea de membri, să binevoiască a înscrie cât mai mulți membri ajutători, și cu posibilă grăbire să ne înapoeze listele.

Din causa, că nu am primit listele cu membri n'am putut ști în câte exemplare să tipărim cărțile apărute până acum și tot odată n'am putut face nici expediția la adresa acelora, cari deja sunt înscriși, dar lista cu numele membriilor, nu ne-a fost trimisă.

Cărțile, apărute până acum, s'au tipărit în câte 15·000 exemplare. Nădăjduim, că pentru anul acesta numărul membrilor se va spori la acest număr, și așa destul de mic față de numărul total al poporului nostru. *„Biroul Asociațiunii".*

NOUTĂȚI.

Distincție. Maiestatea Sa, Regele *Carol* al României, a conferit medalia *„Meritul comercial și industrial cl. I"* domnului *Parteniu Cosma*, directorul băncii *„Albina"* din Sibiiu, presidentul consiliului de administrație al casei privilegiate de împrumuturi pe amanet din București, și domnului *Dr. Cornel Diaconovich*, directorul general al acestei case de împrumuturi.

•

Alegerea dela Sasca. In locul domnului *Dr Iuliu Maniu*, care n'a primit candidatura, a fost candidat de deputat în cercul vacant Sasca-montană din Banat domnul *Dr. Aurel Vlad*, advocat și mare proprietar, cu program național. Cu program guvernamental candidează apoi protopret. Petru Corcan din Iam și advocatul Dr. Liviu Lința din Budapesta.

•

Greva generală. Din partea conducătorilor partidului socialist din patrie s'au luat toate dispozițiile, ca greva generală se fie proclamată și începută pretutindenea în țară, în ziua în care să va începe în dietă discuția asupra proiectului de lege despre alegerea de deputați la dietă. O întrunire foarte număroasă a muncitorimei, ținută eri Duminecă în sala dela Unicum, a hotărât estinderea grevei și asupra orașului nostru; deci ea se va proclama și pe teritoriul Sibiiului. Durata ei nu se cunoaște; se crede însă, că nu va fi mai lungă decât de 2—3 zile. De altcum o informație par-

---

vățători, ca material de instrucție și de declamat. Acestea sunt: *Tata* p. cl. V.—VI.; *Nu e om*, p. copile dela oraș. Titlul acestei poezii ar trebui schimbat, d. e. Ghicitoare. *Fata și pisica* sunt bune primele 3 strofe. In locul celorlalte ar trebui o a 4-a strofă, în care să se spună urmarea naturală a jocului fetii cu pisica, care e că ambele au adormit, iar nu cea cuprinsă în poezia respectivă. *Un basm* p. copii din cl. V.—VI., deși e cam lung. *Lampa lui Dumnezeu*, *Spicul și polobocul* (p. copii mai mari) *Poveste* (cea mai bună dintre toate). *Cânele ciobanului* f. bună, dacă s'ar omite dorința cam ciudată a ciobanului cu care încheie poezia de a fi înmormântat alăturea cu cânele. *Patul păpușii* pentru copile dela oraș. *Inmormântarea păsărelii* asemenea. *Dumnezeu vede toate* (aici e greșala de scris: *Dzeu* în loc de Dumnezeu). *Doftoria* p. fetițe dela oraș. *Puiul și Vulpea*, *Rușinea nepotrivită*, *Lupul și mielul*, *Greerul și furnica*. *Mai mult* p. fetițe, *Pasărea moartă* p. fetițe etc.

II. *Declamări*, Blaj 1906; autorul nu e indicat. Cărticica cuprinde 39 poezii alese din diferiți autori români, cari cu puține escepții sunt foarte bune ca material de declamat și ca lectură privată pentru copii de ambele sexe. Alăturea de câteva din pastelurile mai simple, dar atât de frumoase ale lui Alexandri, găsim câteva poezii acomodate din poeții mai noi, Coșbuc, Iosif și Goga, precum și câteva din autori mai vechi, dintre cari unele foarte bune.

Mai puțin potrivite sunt poeziile culese din diferite abecedare și cărți de cetire, cum sunt cele cari se referă la treburi de ale școalei. Acestea sunt: Z. Boiu, *Către școlari* și *Școlarul și peana* de autor neindicat, cari atât ca producte poetice, cât și ca conținut nu au nici o valoare. Poezii de genul acesta ca și cele de conținut moralistic dulceag de regulă își greșesc ținta stârnind resenz și desgust sau cel puțin indiferență. Metodicele germane de cântări escepționează categoric cântecele cu text ca al celor indicate aici.

Pe lângă acestea ar fi de dorit, ca la o nouă ediție să se omită și: *Răsăritul soarelui*, de G. Sion, în care pe lângă vorbe adunate, ca să sune „din coadă", sunt și greșeli gramaticale, cari nu se pot tolera nici poeților mari, de ex.: „Se ivește în toate *părți*". Apoi poezia *„Limba românească"* de acelaș autor, care pe lângă scăderile amintite la ceealaltă mai cuprinde și espresii luate din jargonul evreilor din Bucovina și Moldova „Așa să trăesc", neuzitată și jignitoare. (Traducerea lui „so soll ich leben"). Din această poezie singure cele 12 versuri dela început sunt bune. De aceea și sunt de părere, că în viitor din această poezie să fie utilizată în școală numai partea primă, adecă primele 12 versuri, cum am făcut și eu în „Carte de cântece", partea I. Sibiiu 1911.

Cărticica este acomodată pentru bibliotecile școlare.

III. *Nicu Stejerel*: *Școlarul declamator*, Arad 1909. Autorul N. Ștef, fost înv. în Arad, acum pensionat, a publicat în cărticică o seamă de poezioare făcute de el pentru trebuințele școalei. Cuprinde 30 poezii pentru copii de toate vrâstele din școala primară. Deși ca producte poetice au o valoare de tot mică, totuș prin limbajul ușor, poporal, versul simplu, curgător, cât și prin scopul de a desvolta dragostea de carte și învățături în copii, ele pot aduce servicii bune mai ales școalelor dela sate.

La o nouă ediție ar trebui eliminate poeziile *Inainte*, greoaie și plicticoasă, apoi *Strofe la moartea unui copil*; astfel de poezii nu sunt pentru copii. La vrâsta lor fragedă ei nu înțeleg durerea causată prin perderea unui alt copil sau chiar frate al lor, așa cum o înțeleg oamenii mari, și nu cred că e pedagogic lucru a le încărca inima deja dela vârsta asta cu lucruri prin cari tindem să deșteptăm sentimentele durerii, tristeții etc.

Afară de poeziile proprii ale autorului cărții mai găsim și câteva poezii de alți autori și anume: G. Coșbuc (*Armingenii*, *Rugăciunea din urmă*, *Trei, Doamne și Mama*); C. Sandu: (*Călugărenii*), cari fiind f. bune pentru tineret ridică valoarea cărticelii. Foarte puțin reușită e publicarea în cărticică a poeziei: *Moș Martin*, de Iul. Grozescu, care e f. slabă din toate punctele de vedere și introducerea ei în școală nu ar fi împreunată cu nici un bine. Cărticica e bună pentru bibliotecile școlare.

IV. *Ion I. Onu*: *Versuri pentru copiii noștri*, București 1897, cuprinde 40 poezioare drăguțe, atât ca cuprins, cât și ca formă. Autorul lor, elev al școalei normale de institutori din București, fiu de țăran, a știut să prindă atâtea scene frumoase din viața copiilor mai ales dela sate, pe cari le-a știut îmbrăca într'o formă simplă, naivă, atrăgătoare.

Limba e frumoasă, poporală, fără a fi însă și locală, versul ușor, natural. Pe lângă aceste note bune, mai amintim și împrejurarea, că cele mai multe sunt scurte: 2—3 strofe, ceea ce e notă esențială la poeziile pentru copii. Cele mai multe din poezioarele acestea pot fi ușor și cântate. Eu încă am utilizat două: *In Cireșar și Vine Mai* în „Carte de cântece" partea I. și II, Sibiiu 1911.

Toate calitățile amintite ale cărticelii o fac să fie *prima* carte de poezii pentru copii în literatura românească.

Ea e prin urmare foarte bună pentru bibliotecile școlare, ca lectură în și afară de școală.

Ceea ce ar fi de dorit, e ca la o nouă ediție să se adopteze întru toate ortografia Academiei române.

Cărticica face onoare autorului, care acum e însuș un devotat dascăl românesc, și nu trebue să lipsească din nici o bibliotecă școlară dela noi.

T. Popovici
prof. semin.

ticulară, primită din Budapesta, ne spune, că guvernul a început Sâmbătă sara pertractările cu socialiștii, pentru a-i face se renunțe la grevă, în schimbul unor concesiuni pe cari e aplicat a le face, cu privire la legea nouă electorală. Discuția asupra acestei legi se va începe în d etă mane, Marți, ori apoi Mercuri, când se va începe și greva, dacă până atunci guvernul nu ajunge la înțălegere cu socialiștii.

*

Dela curtea română. Maiestatea Sa, Regina Elisabeta a României, a fost necesitată a se supune unei ușoare operațiuni, pe care a suferit-o la ochi. Atât Monarhul nostru, cât și Impăratul Germaniei, au adresat telegrame curții din București, interesânduse de starea sănătății Maiestăți Sale, Reginei, care e pe deplin mulțumitoare.

*

Balul tinerimii române din Sibiiu, aranjat Sâmbătă sara în sala dela Gesellschaftshaus, a avut un succes foarte frumos. Lume multă și aleasă, costume și toalete frumoase, animație și voe bună, până dimineața.

*

Pentru „Românul". Amănuntele privitoare la omorârea țăranului Lazar Sârbu, au apărut atât în ziarul nostru cât și în al dvoastră în *aceeaşi zi* (26 Febr.), — prin urmare ne era cu neputință a utiliza detaliurile dvoastră „demne de absolută credință". Vom reveni asupra cazului atunci, când se va termina cercetarea.

*

Dela corporațiunea industrială. Acțiunea pusă la cale în contra corporațiunii industriale din Sibiiu s'a terminat astfel, cum se prevedea, că are să se termine. Domnul ministru de comerciu a respins adecă, cu disposiția din 21 Februarie n. c. numărul 10739, recursul înaintat prin advocatul Dr. Boncz din Sibiiu, în contra înființării acestei corporațiuni.

*

Abstinenții în Suedia. In țara, unde regele cu familia sa și cu toată curtea nu bea nici un fel de alcool, se găsesc astăzi 500·000 abstinenți organisați, sau a noua parte a poporațiunii. In anul 1912 statul suedez a contribuit peste două sute de mii coroane pentru promovarea activității societăților de abstinență.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Aurel Millea*, făcând cu succes censura de advocat în 28 Februarie n., în Murăș-Oșorheiu, și-a deschis cancelaria advocațială în Sibiiu.

*

Serviciu militar de trei ani. Ministrul francez de răsboi, cum se anunță din Paris, va înainta cât de curând camerei un proiect de lege, prin care se introduce iarăș serviciul activ de trei ani în armata franceză, fără a se acorda vreun favor.

*

Avis. Am onoare a vă aduce la cunoștință, că în Ciachi-Gârbou am deschis cancelarie de advocat. Cu distinsă stimă: *Dr. Victor Muntean*, advocat.

*

Mulțămită. Comitetul parohial din Măgoaja aduce și pe această cale mulțămită bunului creștin din Măgoaja, *Gavriil Zob lui Nicolae*, comerciant, fiindcă a provăzut pe toți copiii mai lipsiți dela școala noastră confesională cu încălțăminte și cu năfrămi, așa că s'au împărțit 64 de bucăți între ei, făcându-se din ziua de 13/26 Februarie o zi de adevărată bucurie și sarbătoare pentru micii școlari. Dumnezeu să-i răsplătească! Măgoaja, 18/26 Februarie 1913. In numele comitetului parohial: Victor Cupșa, paroh.

*

Flotă aeriană. Republica cea mai tineră, China, voește să înainteze cu pași voinicești pe calea culturii și să suplinească pierderile suferite sub stăpânirea veche a „fiilor cerului". In timpul din urmă chinezii s'au hotărât să organiseze o flotă aeriană. Ofițeri francezi vor da instrucțiunea necesară. Aparatele trebuincioase se vor procura din Franța. Școala de piloți din Peking au să o cerceteze toți ofițerii statului major ai Chinei. In anul curent se va organiza, afară de aceasta, un mare concurs aviatic în capitala țării, unde au să fie invitați toți marii fabricanți de aeroplane din toate capitalele lumii.

*

Mulțămită. Epitropul nostru prim, George I. Tohoneanu a dăruit 100 coroane, Ion Ticușan și soția sa Maria Neagoe — 200 coroane, Alexe Cosma Borician — 100 coroane, Văd. Maria Ola 50 și George Popica Baciu — 100 coroane, — în amintirea reposatei sale soții Ana Cristea —, punând astfel basă fiecare la câte-un fond pe seama bisericii. Viu a le esprima în numele comunei bisericești sincere mulțumite. Intorsura Buzeului, Magyarborza, 1912, Febr. în 14. *George Neagoviciu Negoescu*, paroh gr.-or.

Filantropie. Băncile din Petersburg au hotărât să contribue pentru scopuri filantropice *un milion de ruble* cu ocaziunea jubileului dinastiei Romanov.

*

Mulțămită. Representant al cercului Râmeț Pleașă și Ripa Râmeț în sinodul protopresbiteral al Albei-Iulia pe periodul 1912-1914, a fost ales Dl *Dr. Petru Meteș*, bravul și eminentul advocat din Aiud (Nagyenyed). In semn de recunoștință și ca un prețios suvenir D-sa a dăruit pe sama sf. noastre bis. din Pleașa o cruce de argint cu email, pe sf. prestol, în preț de 34 cor. Primească deci și pe calea aceasta vii mulțumite. Râmeț-Pleașa, 15 Februarie st. v. 1913. *Vasile Buta*, preot.

*

O artistă pentru întemnițați Cunoscuta Sarah Bernhardt face de prezent un turneu artistic. Zilele trecute a dat o reprezentație în Newyork, și anume în sala unui mare penitenciar. Intreg publicul era compus din întemnițați în număr de aproape două mii. Marea artistă a jucat piesa *Noaptea de Crăciun*. In primul șir din sală ședeau ucigașii, urmau apoi spărgătorii, defraudanții, pungașii ș. a. La sfârșitul reprezentanției au rămas cu toții adânc înduioșați.

*

Tunel sub Montblanc. Pe lângă tunelul Simplon, care leagă Italia de Elveția și de Europa centrală, francezii se pregătesc să facă un alt tunel pe sub Alpi, ca prin aceasta să-și înlesnească comunicația cu Italia. Guvernul francez a și hotărât în principiu construirea noului tunel. Lucrarea aceasta, executată pe sub muntele cel mai înalt al Europei (înălțimea Montblancului e de 4810 metri), are să fie una dintre problemele tehnice cele mai grele; deoarece massa întreagă a muntelui este compusă din o peatră extra ordinar de vârtoasă. Dar ori și cât de grea va fi săpătura, cheltuelile se vor restitui din venitele obținute. Tunelul va împreuna două ținuturi bogate din Franța și Italia, și anume valea fluviilor Ron și Po. Peste câțiva ani trenurile „Expres du Midi" vor alerga cu o iuțeală de 100—110 chilometri spre Italia cu cerul albastru.

*

Mijloc împotriva tuberculozei. Medicul berlinez, Dr. Hans Friedmann, care a inventat un nou medicament contra tuberculozei, o plecat săptămâna trecută la America ca să câștige onorarul de un milion dolari dela un multimilionar american. Acest om bogat adecă i-a promis suma însemnată, amintită mai sus, dacă va ști să vindece pe fiul său bolnav de plumâni. Medicamentul doctorului Friedmann a fost aplicat cu succes deplin la o serie întreagă de tuberculoși, și numai în cazuri cu totul învechite n'a dat resultatul așteptat.

*

Expoziție internațională. Cu ocazia deschiderii canalului de Panama, în 1915, se va deschide o mare expoziție în California. Orașele San Francisco și San Diego s'au luptat pentru gloria de a câștiga locul unde să se organiseze expoziția. In Washington s'a hotărât în favorul lui *San Francisco*. Nici San Diego nu voește să rămâie cu mult îndărât și va organiza tot atunci o expoziție locală, care va fi importantă cu deosebire din punct de vedere al artei indiane și mexicane. Din San Francisco s'au trimis invitări în toate statele lumii.

*

La Fondul episcopul Nicolae Popea, pentru masa învățaceilor meseriași au mai dăruit: Ioan Crăciun, paroh (Șpring), soția sa Cornelia și fiul lor Ioan Sextil 1 cor.; Tribuniu Almășescu, inginer r. (Deva — Leutschau) cor. 2·50, ear din lădița învățăceilor, cor. 2·98. La legatul Victor Petrișor, al acestui fond, pentru ajutorarea copiilor din Veștem, aplicați la meserii, d-na Maria Petrișor, mama decedatului Victor Petrișor, a binevoit a plăti rata din urmă de 20 cor., ear Ioan Rusu, paroh (Juncul de jos), a dăruit 2 cor. și Victor Tordășianu, prezident, 10 bani.

*

Aur dispărut. Poate nu există nici o țară în Europa, care să aibe o cantitate mai mare de bani în aur, decât are republica franceză; cu atât mai surprinzător este faptul, că de câteva zile în orașele Franței abea se mai văd napoleonii și louis d'or-ii. Publicul credea, că în urma stărilor critice actuale, financierii din străinătate ar fi dus o mare parte din aurul Franței. Presupunerea însă nu se adeverește. Conform explicărilor date de ministrul de finanțe francez, prețiosul metal n'a trecut frontările țării, ci se găsește și acum pe pământul republicii, în mâna, adecă în cassele de fier ale locuitorilor, cari prevăzători cum sunt, nu au încredere în banii de hârtie, și de aceea adună și țin ascunși cât mai mulți bani de aur. Indată ce capitalul se va simți în deplină siguranță, aurul se va ivi de nou în piață.

*

Vijelii. Din toate ținuturile Spaniei se vestesc vijelii și ninsori. In Catalonia s'au înzăpezit cinci trenuri. S'a prăbușit un mare număr de case. Câteva persoane, surprinse pe mare, s'au răsturnat cu bărci cu tot și s'au înecat.

*

Biserica Ortodoxă-Română, nr. 10 din Ianuarie 1913 cuprinde: Cuvântările la instalarea P. Sfințitului arhiereu Vartolomei Bacaoanul ca administrator al casei bisericii. Scrisoarea I. P. S. Pimen al Moldovei către stareții de mănăstiri privitoare la serviciul Crucea roșie. — Scrisoarea I. P. S. Pimen al Moldovei către preoții din sate cu privire la adunarea de mijloace pentru sporirea flotei militare. — Ședințele consistorului sup. bisericesc. Abonamentul 12 lei pe an. Adresa: București, str. Principatele unite, nr. 60.

Teatru.

Escelenta societate teatrală a domnului director *Leo Bauer* nu mai dă decât patru representațiuni în Sibiiu: astăzi Luni, drama *„Der gute Ruf"*, Marți opera *„Traviata"*, Mercuri *„Hussarenfieber"*, în beneficiul artistului *Wonger*, iar Joi tragedia *„Magdalena"*.

Din public.+)

Mulțămită publică.

In primăvara și vara anului trecut 1912 comuna bis. Marcoș, protopresb. Treiscaunelor, deși nu dispunea pe atunci de mijloacele necesare, a fost forțată de stricăciunile tot mai mari ce se făcuseră de vremuri rele la coperișul bisericii și școalei noastre, a se apuca cât mai în grabă de repararea lor, spre a le scăpa de sigura ruinare spre care mergeau.

Generosul, fost architect, acum negutătoriu, domnul George Zaviciu din Brașov, încă de acum 7 ani, — pe când tot făceam la planuri, cum să scoatem la cale repararea sf. noastre biserici — înduioșat de soartea ei critică, a avut bunăvoința a ne promite, că dacă comuna bis. i va da materialul trebuincios, va presta gratuit toate lucrările de reparare. Căci zicea dsa, tot aveam de gând să săvârșesc o faptă de milostenie la vre-o biserică de pe sate mai săracă.

Și, Doamne, ce ușor s'ar fi putut efectui atunci lucrările de reparare, dacă nu era urgisita de sărăcie. Abia atunci terminasem cu edificarea școalei noastre mult costisitoare, și parohienii vor fi fost sătui de atâtea jertfe și alergături, că nu s'au putut îndupleca la noi jertfe. Și apoi biserica doară era încă în picioare, nu căzuse! Astfeliu s'au scurs 7 ani, în care restimp materialul s'a scumpit, ear la trupul și coperișul bisericii, ba acum și la coperișul școalei celei nouă, se arătau din ce în ce tot mai mari stricăciuni. In cele de pe urmă convingându-se și parohienii, că bine ar fi fost să se fie reparat mai de mult, fiindcă ar fi fost cu mult mai puțin de reparat, și materialul cu mult mai ieftin, la propunerea mea și mai cu seamă la încurajarea mărinimosului Domn George Zaviciu, care a promis din nou, acum în fața mai multor parohieni, că dela ceea ce a promis nici acum nu se dă înapoi, numai noi să dăm înainte cu Dzeu! De aceste vorbe insuflețitoare și de nobilă promisiune, s'au electrizat și parohienii de s'au înscris pe întrecute în lista de contribuiri benevole care cu cât a putut și cu cât l-a lăsat inima, deși anul trecut a fost cel mai neroditor an și aducătoriu de mari pagube în economia câmpului.

In via speranță că ajutoarele promise vor și incurge la timp, am făcut toți pașii necesari de s'au pus în lucrare și săvârșit în vara anului trecut toate lucrările de reparare la biserica și școala noastră.

Durere însă, că sumele incurse din aceste contribuiri și cu ce a mai putut da comuna bisericească, nu au fost suficiente și a trebuit ca comitetul parohial să-și procure banii ce mai trebuiau spre terminarea lucrurilor prin *împrumutare.* Dăm însă lauda lui Dumnezeu, că ne-a ajutat de am isprăvit în cel mai nefast an o foarte costisitoare lucrare cu cheltueli de peste 4000 coroane, lucrare săvârșită în cea mai mare parte din mila obștească.

Drept aceea subscrisul în numele bisericii celei vii, voesc să mă degajez de o sfântă datorință față de toți marinimoșii creștini, cari ne-au dat de bună voie, necerut, și cari au promis că ne vor da ajutoare benevole la repararea scumpelor noastre clenodii naționale.

Primească deci și pe calea aceasta sincera noastră mulțămită și încredințarea de a-i fi trecut în rândul ctitorilor ajutători ai bisericei noastre, și de a le eterniza numele în cronica parohiei.

In cele următoare îmi iau libe a însemna în grupul prim mai întâi tribuirile promise și solvite, apoi în g al II-lea pe cele promise și solvinde d încolo.

Grupul I. a) din parohia Marcoș: Nicolae Șerban, Ioan Prejmerean, George Tătariu *câte 2 coroane.* Iustina Comșa *3 coroane.* George Bunea sen. văd Ioan Neacșiu, George și Alexe și Nic. Drăghici, Pricop Maxin, Alexe Băilă, văduva Doroftei Stoica, Alexe St. Comșa, Ioan Răuț Șerban, George Comșa j., Chiprian Șerban, Alexe Z. Onea, Alexe Nechită, George Vulpoiu sen. și jun. Nicolae Sămoilă, Mihail Negruț, George Muntean, Nicolae R. Comșa, văduva George Z. Onea, Alexe P. Răducan, George Varza, Alexe Comșa, Ioan R. Șerban, Alexe Făcăjan, George Răuț, Ioan Roșca, George Teoc, George Dionisie și Arsene Șerban, Reveica Rățulea, Ioan N. Șerban, Ioan Stanciu, George Pavel Șerban, văd. Irodion Comșa, Grigore Văcăruș, Ioa și George Comșa sen. Xenofon Ardelean, E liseiu și Alexe Socaciu, Ioan Naz. Comșa Petru Onea, George N. Comșa, Frusina Comșa, George Comșa, Maria Ardelea, Andrei Răuț, Alexe B. Marin, Zah. Vrâncean, Rev. Roșca, Nicolae Călitu, Nic. Țupa, Susana Călitu, Susana Comșa, Alex. Călitu, Ars. Vrâncean, Marin Negrea, Alexe și Vasile Adam, Nicolae D. Neagu, văd. Ioan Pătrângel, Nicolae Stoica, Ștefan Riveica, și Nicol Marin, George Ologu, Ioan Popica, Spiridon Roșca și Costandin Marin toți *câte 5 coroane.* Mihail Ir. Comșa, Toma Comșa, Ioan Ch. Vrâncean, Ioan D. Marin, Ioan Stanciu și George Tăraș *câte 6 coroane.* Ilie Bărăcuț cu mamăsa, Ioan Ch. Vrâncean, Nicolae Ars. Vrâncean, *câte 8 coroane.* Ignat Șerban, Alexe și Ioan Maxin, George Șerban epitr., George și Ioan G. Șerban, George Nichită, Mihail Comșa înv. pens., Ioan Stoica, Gerasim Șerban, Nicoale și Ioan Muntean, Ioan D. Onea, Ioan M. Șerban, Ioan R. Comșa jun., George Rădnean, Alexe N. Comșa, George Naz. Comșa, Alexe Șerban, George Șerban, Nic. S. Vrăncean, Alexe T. Comșa, Nechită Roșca, George S. Vrâncean, Teodor P. Călitu, Nic. și George Neagu, Chiprian Vrâncean, Traian C Ioan Adam, Dim. Călitu, Ioan S. Vră Stefan Neagu; Alexe, Petru, Dim. și N Pătrânjel, Ioan Vrâncean j., Ioan M. N Spiridon Marin, Crăciun Pătrânjel *căt coroane.* Georgiu Dogariu par., Victor diu și George Purdu înv. Nicolae Vă Ioan R. Comșa sen., George Onea j., C Marin, Petru Comșa, Gerasim Neagu *câte 20 coroane.* Ioan Șerban jude, și Ioan M. Răuț *câte 40 coroane.*

b) din Brașov, următorii domni și doamne: Elena D. Macrea sen. și jun., Elena Stinghe, N. N. și B. B. *câte 1 coroană.* Maria B. Băncilă, G. Băditoiu Maria N. Navrea, B. Băditoiu, Maria Dr. Stinghe, Teodora V. Literat, *câte 2 coroane.* R. Bârsan, Ioan D. Avrigean, *câte 3 coroane.* Antal Mihály văpsitor, Sofia Inghiurli, M. Burduloiu, Tini Dr. Mănoiu, Nicolae Bogdan, Ioan N. Bidu și Costandin Cârstolovean pălărieri, *câte 5 coroane.* Nicolae Garoiu adv., Ars. Vlaicu dir. *câte 10 coroane.* Elena Voina, *20 cor.* Romulus Dogariu, *50 de coroane*, ear dl George Zaviciu cu soția sa Paras. Băditoiu, *700* (șapte sute) *coroane.*

c) din Zărnești următorii domni: Dr Ioan Dan, Donát Jozsef, *câte 1 coroană*; Ioa Străvoiu preot *2 coroane.* Ioan Străvoiu *3 cor.* George M. Moșoiu, *5 coroane.* Ioa Hamzea prot. *10 cor.* Dr. Iancu Mețianu și Stan Străvoiu neg. *câte 20 cor.* Haralambie Ungur din O.-Tohán *2 cor.* Un român și un creștin din Satulung *20 lei.* Ecaterina Balan, din București *20 lei.* Domnica R. Giuglea din Budila *6 coroane.* Reveica N. Rățulea din Teliu *20 coroane.* Ana Z. Iancu din Dobârlău, *25 coroane.* George Măgherean din Dobârlău *3 coroane.*

In grupul al II-lea din parohie: văduva Alexe Șerban, 2 coroane. Ioan Nechită, 4 coroane. Axente Stoica, Mihail Negruț, Nicolae P. Răducan, George Ar Șerban, Dum. D. Șerban, Ioan Ar. Șerban George Ad. Șerban, Dim. și Ioan Văcăruș Alexe R. Șerban, George Bunea j. Nicola Codrea, George Neagu din Dobârlău, neg. în Lissa câte 5 coroane. Ear dl M. E. G. din București, 500 de lei.

In fine bunul și unicul fiu al domnului George Zavici, Nicolae, ne-a surprins cu frumosul său dar, propria manufactură, două mese elegante lucrate, și un provaz pentru încadrarea pomelnicului ctitorilor fundători și ajutători dela această biserică. Celor din grupul I le esprimăm încă odată ferbintea noatră mulțămită; ear celor din grupul al II-lea anticipându-le aceeași fierbinte mulțămită, ne permitem a-i ruga să binevoiască a-și achita promisiunea.

Marcoș, în Februarie 1913.

In numele comunei bisericești:

Georgiu Dogariu
paroh. gr.-or.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

158/1913 (56) 2—3

Concurs repețit.

entru ocuparea postului de paroh în de clasa a II-a **Burjuc**, tractul Iliei, lică a doua oră concurs cu termin de **zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotațiunei preoțești. Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis, iar reflectanții cu observarea dispozițiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta eventual a celebra sf. liturgie.

Ilia, la 10/23 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Z. Murășan
protopresbiter.

Nr. 94/1913. (54) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. II. **mezeu-Văleni** în tractul Geoagiului, prin asta se publică din nou concurs cu termin **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful omân“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanții să se prezinte în comună pentru a celebrà resp. cânta și predica.

In lipsa de candidați cu pregătire pentru parohii de clasa II, se vor admite și concurenți cu cualificațiune pentru parohii de clasa III.

Geoagiu Algyogy, 8/21 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popovici
protopop.

Garduri colosal de ieftine.

Invențiune senzațională.

Afară din cale practic!

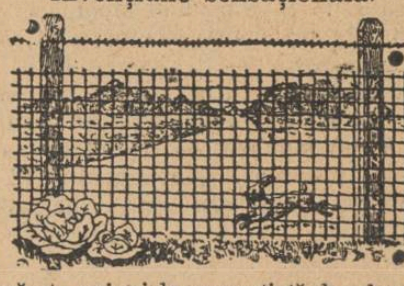

Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt și conștiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.

(27) 3—10

„Insoțirea de credit din Rîușor“. — „Reusori hitelszövetkezet“.

Contul bilanț la 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912 Dec. hó 31-ével. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon		K f
Cassa în numerar — Pénztári készlet		528 12
Escont — Leszámitolt váltok		30,775·—
Diverși debitori — Adósok		407·31
Mobiliar — Felszerelés	293·47	
amortizare — törlesztés	29·37	264·10
Spese de fond.—Alapitási költségek	299·61	
amortizare — törlesztés	39·81	259·20
		32,234·33

Pasive—Teher	K f
Capital de cvote incurs — Befolyt alaptőke	1,220·—
Fond de rezervă — Tartalék alap	419 64
Depuneri — Betétek	7,414·90
Cont curent — Folyó számla	22,164·—
Interese transitorii — Atmeneti kamatok	635·43
Profit curat — Tiszta nyereség	380 36
	32,234·33

(61) 1—1

Contul perderi și profit.

Eșite—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. **Venite—Bevétel.**

Eșite—Kiadás		K f
Interese:		
a) de depuneri — Betéti kamat	233 83	
b) la cont-crt — Folyó számla kam.	1,682·—	1,915·86
Spese:		
a) diverse — Költségek	83·68	
b) porto — Porto	4·52	88·20
Dări: directă, arunc. și 10% după int. dep.— Egyenes, pót adók és 10% betéti kam. adó		291·30
Amortizări — Törlesztések		69·18
Profit curat — Tiszta nyereség		380 36
		2,744·90

Venite—Bevétel		K f
Interese:		
a) de escont — Leszámitolási kamat	2,166·17	
b) de întârziere — Késedelmi kamat	115·28	2,281·45
Proviziuni — Jutalékok		463 45
		2,744·90

Rîușor, în 31 Decemvrie 1912. — Reușoron, 1912 december 31-én.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Vincențiu Grama m. p., președinte-elnök. **Samoilă Dîmboiu** m. p., cassar-pénztár.
Constantin Pică m. p. **Iuon I. Pică** m. p. **Iuon E. Comșulea** m. p. **Constantin G. Pică** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare examinând conturile prezente le-am aflat în consonanță cu registrele „Insoțirei“. — Allólirott felügyelő bizóttság a fentebbi számlákat a „Szövetkezet“ üzleti könyveivel mindenben megegyezöknek találta.

Iuon T. Pică m. p., preș.-eln. **Ilie Pică** m. p. **Vichente Marcu** m. p. **Gerasim Pică** m. p.
Necolae Toader Roșca m. p. **Valeriu Dîmboiu** m. p. **Ilarie Bărdașiu** m. p. **Aftanase Comșulea** m. p.

„ALBINA“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Sibiiu.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai Institutului de credit de economii „**ALBINA**“, sunt invitați prin easta în virtutea §-lui 20 din statutele sotății la

-a adunare generală ordinară,

va ținea în Sibiiu, *Sâmbătă în 22 Martie n., la orele 10 a. m.*, în sala festivă a ui «Asociațiunii» cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. *Bilanțul anului de gestiune pe anul 1912 și raportul comitetului de supraveghiare.*
2. *Distribuirea profitului net realizat conform bilanțului.*
3. *Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale și de binefacere.*
4. *Fixarea prețului marcelor de prezență pentru anul curent.*
5. *Alegerea a 3 membrii în conziliul de administrațiune.*
6. *Autorizarea direcțiunei pentru a face eventualele schimbări reclamate de tribunal.*

Domnii acționari, cari voiesc a participà la adua generală, în persoană, sau prin plenipotențiați, onformitate cu §§-ii 23, 24 și 25 din statutele soății, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual vezile de plenipotență cel mult până Mercuri 19 Martie a. c. st. n. la 6 ore p. m. la cassa ntralei noastre în Sibiiu, a filialelor din Bra-, Elisabetopole, Lugoj, Marosvásárhely și ediaș, sau a agenturilor din D.-Sânmărtin, șova, Sânmiclăușul-mare și Șeica-mare.

Depunerea acțiilor, respective a plenipotențelor re scopul indicat se poate face și la institutele: rdeleana» în Orăștie; «Auraria» în Abrud; Bihoreana» în Oradea-mare; «Bocșana» în ocșa-montană; «Doina» în Câmpeni; «Furnica» ăgăraș; «Lipovana» în Lipova; «Mureșana» Reghinul-săsesc; «Oraviciana» în Oravița; ria» în Blaj; «Sebeșana» în Sebeșul-săsesc; vania» în Șimleu; «Timișana» în Timișoara; etoria» în Arad și «Cassa de păstrare» în ercurea și în Săliște, în acest caz însă cel mult nă Sâmbătă în 15 Martie a. c. st. n.

Sibiiu, 24 Februarie 1913.

1—1 **Direcțiunea.**

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIVE. PASIVE.

ACTIVE.		K f
Cassa în numărar		149,126·92
Monete		1,743·59
Cambii de bancă	18.981,164·57	
Credite camb. cu acop. hip.	9.097,754·82	28.078,919·39
Impr. hip. în scrisuri fonciare	12,885,209·98	
Impr. hipotecare în numărar	489,929·42	13.375,139·40
Credite de cont-curent		7.152,139·23
Credite personale		1.371,323·90
Avansuri pe efecte publice		41,967·50
Casele institutului, realități dela gara Brașov și diverse realități de vânzare		676,599·56
Efecte publice		3.929,013·78
Acții dela diverse bănci		319,000·—
Efectele fondului de garanție al scrisurilor fonciare		564,390·—
Efectele fondului de pensiune al funcționarilor institutului		242,365·—
Interese după efecte		42,886·70
Capital din emisiunea V nevărsat		1.337,518·34
Mobiliar amortizat		—·—
Interese transitoare restante și debitori		47,145·47
		57.329,278·78

PASIVE.		K f
Capital societar: 30,000 acții à K 200		6.000,000·—
Fondul de rezervă al acționarilor	870,000·—	
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare	560,000·—	
Fondul special de rezervă	24,451·54	
Fondul de pens. al funcț.	815,480·—	2.269,931·54
Depozite spre fructificare		23.174,300·09
Fondul «Parteniu Cosma»		45,606·—
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulațiune	516,000·—	
Scrisuri fonciare cu 5% în coroane în circulațiune	8.368,000·—	
Scrisuri fonc. cu 4½% în circul.	2.352,000·—	11.236,000·—
Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulațiune		292,500·—
Cambii de bancă reescontate		7.178,840·83
Diverse conturi creditoare		6.161,673·16
Dividende neridicate		1,540·—
Interese anticipate pro 1913		311,454·07
Interese transitoare de scrisuri fonciare		156,886·25
Profit net		500,546·84
		57.329,278·78

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT. CREDIT.

DEBIT.		K f
Interese:		
pentru depoz. spre fructificare	1.150,715·22	
pentru scrisuri fonciare	483,760·64	
pentru împr. luate pe efecte	107,266·12	
pentru capital soc. emis. V.	33,131·23	1.774,873·21
Spese:		
Salare	285,123·91	
Bani de cvartir	56,140·—	
Imprim., registre, porto, div.	39,980·50	
Marce de prezență	9,210·—	390,454·41
Contribuțiune:		
directă	74,186·89	
10% dela interese de dep.	115,071·52	189,258·41
Profit net		500,546·84
		2.855,132·87

CREDIT.		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	950,995·94	
dela cred. camb. cu acop. hip.	546,832·88	
dela împrum. hipotecare	685,647·86	
dela efecte publice	173,051·25	
dela credite personale	149,837·22	
dela credite de cont-curent	303,443·69	
dela avansuri pe efecte	3,678·96	2.813,487·80
Proviziuni		23,590·02
Chirii		15,946·04
Profit la monete		2,109·01
		2.855,132·87

Sibiiu, la 31 Decemvrie 1912.

Cosma m. p., director executiv. **Iosif Lissai** m. p., șef-contabil.

DIRECȚIUNEA:

Dr. E. Roșca m. p. **St. Stroia** m. p. **A. Lebu** m. p. **Dr. Beu** m. p. **Oct. Goga** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiiu, la 27 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Mateiu Voileanu m. p. **Dr. V. Bologa** m. p. **Ioan Henteș** m. p. **Victor Fincu** m. p. **E. Verzar** m. p.
Constantin Herța m. p., revizor expert al «Solidarității».

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiare examinând conturile «Bilanț» și «Profit rderi» pro 1912 ale institutului de credit și de economii «Albina», am aflat singule poziții în consonanță numerică cu cărțile principale și extrasele din cărțile auxiliare.

La finea anului am scontrat cassa, efectele și alte valori și le-am aflat în conso- cu registrele institutului purtate exact.

Referitor la împărțirea profitului net de Cor. 500,546·84 ne alăturăm propunerii direcțiunii și o recomandăm spre primire.

Vă rugăm în fine, ca aprobând bilanțul pe 1912 să dați atât direcțiunii, cât și comitetului subscris absolutorul pentru gestiunea lor pe anul 1912.

Sibiiu, 27 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Mateiu Voileanu m. p., prezid. **Emil Verzariu** m. p. **Dr. Vasile Bologa** m. p.
V. Fincu m. p. **Ioan Henteș** m. p.

lactor responsabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei hidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 21 Februarie (6 Martie) 1913. *Nr. 19.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei.

II.

Ceice au pricinuit starea de lucruri de astăzi din comitatul românesc al Hunedoarei, cu privire la învăţământul public, starea zugrăvită atât de bine de *Dr. A. Micu* în broşura, cu care ne-am ocupat în numărul trecut al ziarului nostru, sunt domnii inspectori regeşti de şcoale *Dénes Károly* din Deva şi *Benkő András* din Brad. Pentrucă fiind mare comitatul Hunedoarei, guvernul a aflat de bine să-i dee *doi* inspectori de şcoale, ca se poată lucra cât mai bine şi mai cu succes la împedecarea învăţământului public şi la nimicirea şcoalelor româneşti din acest comitat.

Al doilea inspector de şcoale, cu sediul în Brad, e mai tinăr în rang, va avea deci mai puţine merite patriotice, izvorâte din persecutarea şcoalei româneşti; la cel dintâi însă, care-şi are locuinţa în Deva, şi e deja de *cinci* ani în funcţia aceasta, meritele s'au îngrămădit atât de mult, încât însuşi domnul inspector a simţit necesitatea de a se *lăuda* cu ele, într'o foaie din Deva, pe care el însuşi o redactează, arătând într'un articol chilometric cum a făcut el, ca *„dintr'o lovitură să dispară din comitatul Hunedoarei şcoalele coteţe şi învăţătorii ţarani“*...

La aceste laude proprii, autorul broşurii cu care ne ocupăm, răspunde următoarele:

....„Credem, că unele afirmaţiuni cuprinse în articol, nu pot rămânea fără răspuns special. Tonul în care scrie dl inspector dela Deva despre comitatul, care i-s'a dat spre îngrijire şi cultivare, e atât de insolent, încât în alte ţări un slujbaş care-şi bate în acest chip joc de cei daţi în grija lui, şi-ar fi luat de mult răsplata. A numi „barbarie“ o stare de lucruri pe care ai creat-o cu premeditare, sau pe care ai tolerat-o, deşi erai dator s'o *ajuţi*, aceasta e o procedură, care face foarte puţină cinste fostului slovac, care acum e inspectorul ungur al unui comitat românesc.

Dar să luăm pe rând momentele mai însemnate din articol.

1. *„Starea comitatului înapoiată“*. Această stare nu se poate îndrepta însă prin şcoli ungureşti, cum crede dl Dénes, ci printr'o altă măsură, pe care domnia lui, dacă ar fi pedagog, ar putea-o şti foarte uşor. A spus-o atât de frumos acel mare iubitor al ţărănimii, care a fost *I. H. Pestalozzi*, cel mai mare pedagog al tuturor timpurilor. *„Generaţiunea aceasta nu se va putea schimba şi nu se va putea îndrepta, decât dacă va fi ridicată înţelepţeşte, prin o cultură şi prin o conducere în* ***consonanţă cu natura ei****, la destinaţiunea sa cetăţenească, făcând din ea aceea ce trebuie în adevăr să fie în lumea aceasta“*. (Lienhard und Gertrud, pag. 452). Şi mai departe zice Pestalozzi: *„Dă-i poporului ceea ce e în el însuş; învie în el ceeace însuş posede, aprinde-i umanitatea, care e în el însuşi“*.

Dacă dl Dénes ar fi un ucenic al lui Pestalozzi, şi-ar fi dat seama, că Românii din comitatul Hunedoarei pot fi oameni de omenie şi cetăţeni credincioşi şi fără a fi *siliţi* să umble la şcoli ungureşti, şi că, pentru a putea ajunge la un anumit grad de cultură, trebuesc educaţi tocmai conform spiritului lor, în şcolile lor, cu elementele disponibile ale culturei lor, chiar dacă acestea n'ar fi deocamdată atât de înaintate. Ceea ce încearcă însă dl Dénes prin măsurile luate de dsa, nu mai e educaţie şi cultură, ci e barbarie. Pestalozzi a avut de a face cu împrejurări şi mai rele decât dl Dénes, dar nu vei găsi nici în scrisul lui, nici în faptele lui, acea barbarie violentă, pe care o întâlneşti la inspectorul dela Deva. Imbinarea în acest chip a şcoalei cu politica e ceva cu desăvârşire antinatural, şi nu poate duce decât la scârbirea tuturor oamenilor de bine. Un inspector ar trebui să trezească în oameni însufleţire pentru scopurile frumoase, iar nu să-i descurajeze, cum i-a descurajat dsa pe toţi preoţii şi învăţătorii noştri şi pe întreg poporul care, înhăitat, ca un cerb de către vânători, astăzi e în adevăr pe panta unei barbarii regretabile. Sau crede dl Dénes, că dsa o să poată face singur ceea ce ar putea să facă cei trei sute de preoţi şi cei peste o sută de învăţători, cari azi sunt în mare parte desolaţi în urma acţiunei dsale atât de antipedagogice şi anticreştine? *Rău* poate să facă ori şi cine, dsa însă e chemat să facă *bine*, iar binele nu se poate realiza cu ură şi cu răutate păgânească.

2. *„Poporul român nu se poate cultiva din forţele proprii“* — zice dl Dénes. Durere, în cele mai multe părţi al comitatului Hunedoarei, Românii, în urma vitregităţii timpurilor şi a relei administraţii de astăzi nu sunt în stare să-şi susţie singuri şcoalele lor confesionale. Dar de aici ce urmează? Ca să *strici* începuturile făcute de însuş poporul, în conformitate cu trebuinţele lui de până acum? Dl Dénes aşa a procedat. In loc să fi făcut ceea ce au făcut toţi inspectorii cu conştiinţă, aşadară în loc să fi exoperat dela stat ajutorul necesar pentru aceste şcoli, dsa le-a închis pe 135 din ele, şi a început apoi să clădească din nou, cu cheltuieli enorme, scoase tot de pe spatele bieţilor noştri oameni, şcoli cari sunt contrare sufletului poporului şi cari, deci, nu-l vor putea educa.

3. Dl Dénes recunoaşte, că trebue făcut tot posibilul, ca marele comitat al Hunedoarei să înceteze a mai da contingentul de 79% analfabeţi şi recunoaşte şi aceea, că statul nu e în stare să jertfească atâta, încât să facă pretutindenea şcoli de stat. De aici în mod logic urmează însă, ca statul să nu-şi puie ca problemă ridicarea *câtorva* şcoli de stat, sau comunale, căci prin aceasta ar „ajuta“ numai câteva sate, ci să caute *să ajute* cu anumite sume *toate* şcolile confesionale, cari sunt şi mai iubite de popor, şi cari vor contribui în măsură şi mai mare la reducerea marelui număr de analfabeţi.

4. Mai departe se sperie dl Dénes de grozav de multele absenţii şi crede, că acest rău se poate sana prin măsuri poliţiale. Dar cu ce drag să se ducă copilul la şcoala ungurească, unde nu învaţă nimic din ceeace i-ar face plăcere şi ceeace ar înţelege? Mai bine îi e lui pe câmp şi prin pădure, la păscut de vite. Acolo, „sus la munte, la isvor“ se simte cel puţin liber şi în apropierea naturei, care-i e atât de dragă Românului! Ian să ajute statul şcolile confesionale existente, ca să ajungă în ordine, şi ian să facă dl Dénes inspecţia şcolilor pe baze *pedagogice*, dând învăţătorilor îndrumări frumoase, nu cum să-i tâmpească pe copii cu limba maghiară, ci cum să purceadă taţă de copii, ca să le trezească dragostea de carte — şi atunci să vedem, dacă ar sta copiii mai bucuros cu vitele sau s'ar duce la şcoală, unde ar învăţa, jucându-se, toate lucrurile bune şi frumoase!

5. Zice dl Dénes, că şcolile româneşti pe cari le-a închis, au fost ca nişte „coteţe“. Protestăm împotriva unor astfel de calificative şi întrebăm pe dl Dénes, dacă între şcoalele de stat şi comunale din comitatul Hunedoarei, şi din alte comitate, nu sunt sumedenie de şcoli *mai rele* decum erau ale noastre? Pentru caracterizarea bunei credinţe de care e condus dl Dénes în acest punct, ajunge să amintim, că însuş d-sa lucrează de o vreme încoace într'acolo, ca „coteţele“ noastre dificultate *să li se dea cu chirie şcolilor comunale organizate în locul şcoalelor noastre.* Cazuri de acestea sunt o grămadă. Amintesc numai şcolile din Lăpugiul-inferior şi superior, Almaşul mic şi Mada, pe cari autorităţile administrative, dupăce le-au închis, ca

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Traista cu poveşti istorice a lui P. Broştean. Ed. librăriei Nicolae I. Ciurcu, Braşov, 1891, Preţul 25 cr. (50 fil.)

Conţine 6 povestiri. Prima e: *„Răsbunarea lui Traian Şoimul“*.

Anul 1843. Satul Văleni, din Banat. Bravul „codrean“ (gonaciu) Traian Şoimul are o nevastă frumoasă. Mulţi umblă, pentru frumseţa ei, după ea. Intre aceştia şi pândarul, Solomon Baltă, superiorul lui Şoimul. Neputând-o scoate la capăt cu buna, Baltă începe contra lui Şoimul cu denunţările mincinoase, cari prind. Iar Şoimul păţeşte ruşinea de a fi bătut în public, după obiceiurile vremurilor. Pentru astea îşi făureşte răsbunarea. Nu mai merge acasă. Urma Mărioarei, nevasta lui, încă se perde. La câţiva ani i se veşteşte lui Baltă, că un strein umblă la vânat prin munţi. Iese încă cu doi, să-l prindă. Şoimul, căci el era streinul, puşcă pe Baltă şi dispare iară.

Pe Şoimul îl mai aflăm abia în 1848 între „sereşanii“ (călăreţii) căpitanului de grăniţeri Docan Virgil, în tabăra dela Slatina veche, după începerea revoluţiei. Duşmanul e la Ruscani. Românii îl atacă. Şoimul, corporal, conduce pe Docan până lângă Ruscani, apoi, lăsându-şi calul, intră între „tirailori“. (trăgaci, „Plänkler“). Asaltul e vitejesc, Ruscanii sunt cuceriţi. Duşmanul se roagă de iertare, Şoimul prinde pe judecătorul, care-l pedepsise trupeşte, şi-i dă tot atâtea beţe, câte căpătase şi el. Apoi, răsbunat pe deplin, îşi ia adio dela tovarăşi şi din nou se perde.

Povestirea e plăcută şi destul de interesantă. Acţiunea duplă (pedepsirea lui Şoimul, epizodul din revoluţie) serveşte la *întărirea caracterului românesc* şi la *formarea conştiinţei naţionale.* Şi e mare lipsă de asta şi azi. Căci nedreptăţile suferite de Şoimul sunt nedreptăţi, pe cari le sufere Românul de azi în altă formă, mult mai îndrăcită, iar răbdarea lui e mărginaşă cu laşitatea. Toţi traşi-împinşii aduşi de vânturi ne despoie şi ne batjocuresc. Exemplul lui Şoimul numai întări ne poate. Răsbunarea duplă a lui Şoimul, pusă fiind în partea ei a doua în cadrele revoluţiei din 1848, face, ca povestirea aceasta să fie cetită bucuros de popor şi de cărturari.

Prea multele cuvinte nefolosite de popor o fac însă nepotrivită pentru copiii de 6—12 ani. La o nouă ediţie s'ar putea înlocui cu altele: „Valoarea locului din punct de vedere strategic era mai mult decât dubioasă“, „generală“, „duşman secular“, „consta“, „să se espună“, „pitoresc“, „nemijlocită“, „espuşi“, „Cu comanda corpului de espediţiune se însărcina . . .“, „situaţiunea locală a oraşului“, „dispoziţiune“, „necezare“, „a câştiga teren“, „postat“, „apelăm la simţul vostru de umanitate“, „respectarea averii“.

Tiparul e potrivit pentru cetitori de orice seamă. In şcoli streine, între împrejurările abnormale de azi, n'ar suferi-o.

A doua povestire: *„Căpitanul Jiumanca“*.

Familia Jiumancanilor a fost o familie veche bănăţeană, care s'a distins prin fapte alese româneşti.

In 2 Dec. 1805 căpitanul Ioan Jiumanca după lupta sângeroasă dela Austerlitz capătă porunca, să acopere — după înfrângerea oştirei austro-ruse — retragerea acestei oştiri. După o rezistenţă vitejească el cade dimpreună cu compania sa de grăniţeri din Banat în mânile Francezilor, a căror atenţiune a fost atrasă de limba prizonierilor. Jiumanca e dus înaintea lui Napoleon cel mare.

Reintors acasă, Jiumanca se pune în serviciul ideilor nouă de libertate, pe cari vrea să le răspândească la poporul român. Organizează o răscoală, dar e tradat şi judecat la moarte. Jiumanca moare de mâna gădelui, dar liniştit în conştiinţă, că şi-a făcut datorinţa de Român şi că moartea lui de martir îşi va avea, cu vremea, roadele sale.

Povestirea e de natură didactică. Ţinta ei e afirmarea continuităţii noastre în Dacia, dovedirea latinităţii noastre şi îndrumarea politicei noastre pe căi mai intransigente. Jiumanca zice: „Sunt mândru, ca Român, pentrucă astăzi Românaşii mei au dovedit ce pot face, dacă sunt conduşi de un căpitan din sângele lor, chiar şi într'o luptă pentru o cauză străină. Dacă ar avea să se lupte pentru cauza lor proprie, ce minuni ar mai putea ei să facă în eroismul lor!“

Vorbele şi espresiunile mai puţin înţelese de popor sunt, din nenorocire, şi aci prea multe: „scene“, „favorabilă“, „a se susţinea în poziţiunile ocupate“, „necultură semibarbară“, „scutul îndoielnic (?) al creştinităţii“, „profitând de ocaziune“, „fizionomia“, „conaţionali“, „idei“, „ideia unităţii latine“, „naţiunile cele mai culte şi nobile din apus au desfăşurat steagul tricolor al renaşterii popoarelor, cu deviza“, „simţăminte“, „voinţa generală“, „onorat“, „să organizăm lupta“, „necezităţi“, „a controla productele“, „direcţiunea lor (a carelor) dedeau o privelişte estraordinară“, „picheturile militare luau direcţiunea“, „eroina conspiraţiunii“, „conduct militar“, „seducerea poporului“, „profitând de dreptul său“, „succes“.

Povestirea ar sta bine într'o bibliotecă pentru adulţi, ori într'o bibliotecă de gimnaziu. Potrivită ar fi mai ales pentru *tine-*

necorăspunzătoare, le-au cerut, ca localuri pentru şcoalele comunale! In Cherges, Popeşti şi Birtin, dupăce confesiunea n'a vrut să le dea cu chirie comunelor, autorităţile administrative *le-au luat cu forţa!* Pentru *noi* aceste edificii nu mai erau corăspunzătoare, iar pentru şcoli comunale sunt corăspunzătoare!! Aşa se creşte poporul spre cinste şi moralitate!

6. Dl Dénes aduce preoţimei gr.-or. o acuză dintre cele mai murdare. „*O bună parte a preoţimei gr.-or. a ajuns la convingerea, că e imposibil a mai împiedeca întărirea culturală a poporului, în împrejurările noastre politice de azi*“. Cu alte cuvinte, preoţimea noastră în loc să caute să cultive poporul, ea îl ţine *intenţionat* în neştiinţă. Afle dl Dénes, că preoţimea noastră a fost totdeauna în fruntea mişcărilor culturale şi, dacă se vor fi găsind în comitatul Hunedoarei şi excepţii, ele trebue să fie creaţiuni de-ale dsale.

7. „*Tradiţiile glorioase ale trecutului unguresc*“... etc.“ Vă privesc. Noi ni-le avem pe ale noastre, pe cari le iubim. D-voastră vi le aveţi pe ale d-voastre, pe cari noi avem bunul simţ de a le respecta şi de a vorbi despre ele, când trebuie, în mod urban, iar nu în mod injurios, cum o faceţi d-voastră, când vorbiţi despre ale noastre. Dacă vrei să ne faci cu de-asila să le iubim, vei răuşi să produci numai tulburare în sufletele noastre, despre ceeace te-ai putut convinge şi până acum, stimate d-le inspector!

8. Românii privesc cu simpatie „ideea *imperiului maghiar*“. Oare acesta să fie cel mai suprem ideal al educaţiunei? Ce caraghioasă e concepţia pedagogică a acestui inspector şi ce ridicolă concepţia lui politică! „Ideea imperiului maghiar“! Ce sfinte vorbe în gura unui renegat, care a făcut carieră!

9. Un spin în ochii dlui Dénes e şi gimnaziul nostru din Brad, a cărui acţiune vrea să o contrabalanseze cu tot preţul. De aceea i-a pus în coastă o şcoală civilă, în care se predă şi limba latină, şi de aceea înfluinţează şi guvernul, ca să-l împiedece cât poate în tendinţele lui culturale. De 40 de ani se svârcoleşte această şcoală să se ridice la opt clase şi să-şi facă un local corăspunzător, dar guvernul o împiedecă sistematic, deşi ar fi dator după legile ţării să o ajute efectiv. E o adevărată tragedie culturală, că comitatul Hunedoarei, cu cei 330 000 locuitori Români ai lui, nici după frământări de aproape jumătate de secol, n'a ajuns să poată avea măcar un singur liceu complet, — graţie politicei anticulturale a conducătorilor acestui comitat.

10. Dl Dénes are un plan de acţiune mare, pe care însă nu-l descopere, din motiv că ar fi un comandant nebun acela, care şi-ar spune pe faţă planurile sale *duşmanului*. Iată mentalitatea unui om pus să ne îndrepte spre bine. Noi Românii, duşmani ai lui Dénes, sau ai Ungurilor? Asta e ca şi când s'ar plânge lupul în contra cârdului de miei, că aceştia i-ar fi duşmani şi el nu vrea să le comunice lor „planul de acţiune“ al lui. E regretabil, stimate dle inspector, că dta ai astfel de idei despre aceia, peste cari ai fost pus să le porţi de grije, să-i creşti şi să-i ajuţi. Nu cred să mai fi spus vr'un inspector din lumea asta astfel de vorbe nesocotite. Din ele noi ne convingem, că dela d-ta comitatul nu poate aştepta nici un bine. Noilor conaţionali ai dtale se vede că le-ai făcut bine, înfiinţând pe seama lor şcoli civile, — nouă însă de ce umbli să ne faci rău, dupăce *bine* nu *vreai* să ne faci? Dacă nu vreai să ne ajuţi, cel puţin lasă-ne în pace, nu ne strica şi ce avem. Adu-ţi aminte de sf. Apostol Pavel, care a zis: „Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi folosesc“. D-tale îţi e cu putinţă să ne faci rău; dar ce-ţi foloseşte sufletului d-tale aceasta?

Nu, dle inspector, nu-ţi suntem duşmani. Noi suntem duşmanii răului şi ai întunerecului, pe cari am voi să-i biruim. Dacă, din întâmplare d-ta ai fi aliat cu răul şi cu întunerecul, atunci, da, atunci îţi suntem duşmani, şi ţi-o spunem verde: nici n'o să scapi de urgia noastră! Dacă însă d-ta eşti un slujbaş al adevărului, al binelui şi al cinstei, în noi vei găsi destui tovarăşi cari să te ajute în opera d-tale bună, cinstită şi dreaptă. Zilele d-tale sunt numărate, ale poporului nostru sunt nenumărate. D-ta o să te duci în mormânt, urmat de blestemele alor sute de mii, iar poporul nostru din comitatul Hunedoarei, care e una cu poporul nostru românesc de pretutindeni, n'o să moară, pentrucă ascunde în el o energie cumulată de aproape două mii de ani. N'o să izbuteşti d-ta cu şcolile d-tale ungureşti să faci din noi unguri, sau mai patrioţi de cum suntem. Noi ne iubim ţara şi neamul, mai puternic decât ai dovedit că eşti în stare d-ta să faci, — d-ta care te-ai lăpădat de neamul dtale şi care, ca şi „vulpea bearcă“ din poveste, ai vrea, ca şi ai noştri să facă acelaş lucru“.

Ce cer Aromânii?

Cei trei profesori români, originari din Macedonia, cari au plecat în Europa pentru a face propagandă pentru autonomia Macedoniei, domnii Murnu, Papahagi şi Valaori, paralel cu acţiunea pe care o întreprind la guvernele statelor europene, — se adresează şi publicului celui mare, pe calea presei, scriind când unul când altul dintre ei, articole interesante informative în foile străine, despre felul cum ar trebui se procedeze diplomaţia europeană la regularea teritoriului care a aparţinut până acuma Turciei, pentru a sevârşi act de dreptate faţă de Aromâni. Astfel dl Papahagi a publicat mai zilele trecute un interesant articol în ziarul budapestan „*Pester Lloyd*“, în care se spuneau următoarele

„Cercetând cu băgare de seamă stările din Peninsula balcanică, trebue să constatăm, că toată lumea stă, poate prea mult supt înrâurirea izbânzilor războinice ale statelor aliate şi uită atât pricinile, cari au dat loc răsboiului, cât şi urmările, ce neapărat vor eşi din ele.

Pare a crede, că e gata deslegată chestia Macedoniei, care a dat atâta de lucru puterilor. Işi închipue lumea că s'a isprăvit cu Macedonia, fiind că statele balcanice au pus stăpânire pe ţeară. Uită mulţimea de naţionalităţi, cari locuesc în această provincie, şi luptele sângeroase cari au bântuit'o; trece cu vederea psihologia popoarelor balcanice şi crede că, din data când Turcii au fost înfrânţi în valea Vardarului şi a Mariţei, problema macedoneană, atât de complicată şi de grea, s'a deslegat de la sine.

Privind însă lucrurile mai de-aproape, te încredinţezi curând, că starea lucrurilor în Macedonia nu e de natură a asigura pacea şi ordinea.

E şi firesc să nu le asigure, de oare-ce starea nouă de lucruri nu corespunde cu dorinţele şi tendinţele elementelor locuitoare în acea provincie. Statele balcanice, punând stăpânire pe Macedonia, şi-au împlinit ambiţia, dar popoarele din Macedonia n'au primit această stăpânire cu entusiasm.

Locuitorii sunt de *şapte* naţionalităţi, deosebite prin rasă, religie şi tendinţi. Apoi unele din ele — Turcii, Albanezii, Românii şi Israeliţii, ba chiar o parte din Greci şi Bulgari — au motive serioase, de a-şi privi viitorul cu teamă. In deosebi Românii sau „*Cuţovlahii*“ se văd acum ameninţaţi în existenţa lor, din toate punctele de vedere, mai ales întru cât e vorbă de păstrarea naţionalităţii lor.

Locuitorii „cuţovlahi“ din Macedonia se pot socoti, fără exagerare, la 500 000 până la 600 mii. Sunt împrăştiaţi în cea mai mare parte a ţinuturilor, pe cari au pus acum stăpânire statele balcanice. In apropiere de Ianina, în ţinutul Caraferiei, lângă Salonic, sunt aşezaţi în masse compacte. Aceste ţinuturi le-au luat Grecii. In ţinutul Monastirului, de-asemenea: Sârbii au pus stăpânire aci. In număr foarte mare locuesc apoi Aromâni în Meglenia, pe care au ocupat-o Bulgarii.

Acest element era odinioară foarte numeros, căci stăpânea ţeri întinse, cari purtau numele de Valahia. Dar şi astăzi formează o parte însemnată din locuitori. Parte prin cultura lor, parte prin bogăţie, parte prin priceperea în negustorie industrie şi artă, au un loc cu totul deosebit.

Deşi au fost nevoiţi a se supune înrâurirei greceşti, Aromânii s'au păstrat limba şi conştiinţa naţională. In cei din urmă patruzeci de ani, cu sprijinul moral şi material al României, s'au silit a-şi întări conştiinţa naţională şi a-şi păstra însuşirile lor caracteristice. Au făcut numeroase şcoli de toate gradele, cum şi instituţii religioase — în ciuda piedecilor de tot felul ce le-a pus în cale propaganda grecească Aromânii au avut mereu de luptat cu clerul grecesc, care vrea să-i ţie supt epitropia elenismului, cum şi împotriva comitetelor şi bandelor teroriste, cari, până în timpul din urmă, agitau Macedonia în folosul ideei greceşti.

In cei din urmă trei ani, din nainte de introducerea constituţiei în Turcia, aceste bande au măcelărit cu cruzime peste patru sute de fruntaşi dintre Aromâni, numai fiindcă nu voeau să fie Greci.

Şi totu-şi în ciuda acestei terori, întrebuinţată de propaganda grecească împotriva lor, Aromânii au reuşit nu numai a păstra instituţiile culturale naţionale ci sprijiniţi de România şi de diplomaţia unor puteri, anume: de-a Germaniei, Austro-Ungariei şi Italiei, ei capătă dela Inalta Poartă iradeaua din 1905 Martie 21 prin care li s'a recunoscut oficial naţionalitatea lor deosebită“...

In restul articolului dl Papahagi arată care ar fi deslegarea potrivită şi dreaptă a problemei.

In loc de-a sfăşia Macedonia între Serbi, Bulgari şi Greci, ea trebue să se organiseze ca stat autonom, în care toate naţionalităţile să se bucure în totul de îndreptăţirea de-a se cultiva şi desvolta potrivit caracterului naţional şi religios.

Dsa arată, că împărţind Macedonia, în partea luată de un stat balcanic vor avea de suferit nu numai Românii, Turcii, Albanezii şi Ovreii, dar chiar conaţionalii celoralalte state aliate. Bulgarii şi Grecii ce-ar cădea supt Sârbi, fi-vor mulţămiţi? De bună seama că vor suferi, ca Aromânii şi Albanezii, văzându-se siliţi la desnaţionalisare. De asemenea Serbii şi Grecii cari ar cădea în partea Bulgarilor, putea-vor ei suferi să fie asupriţi şi desnaţionalizaţi? Dar Serbii şi Bulgarii cari vor ajunge supt stăpânirea Grecilor, fi-vor mulţumiţi?

E de crezut, că Grecii, Serbii şi Bulgarii, ajunşi supt o stăpânire străină mai apăsătoare decât a Turcilor, şi în ori ce caz cu tendinţă stăruitoare de-a asimila naţionalităţile cucerite, — e de crezut, zicem că vor răbda? Nu este sigur că ajutaţi de conaţionalii din statul în care naţionalitatea lor e domnitoare, vor începe din nou luptele crude şi sângeroase de nimicire?

Va să zică, nu numai Românii, dar înainte de toate acele naţionalităţi, cari vor avea nenorocul de-a cădea supt stăpânire străină, vor turbura pacea şi vor împiedeca desvoltarea liniştită a statelor balcanice.

Europa s'a amestecat şi a oprit sfăşierea Albaniei, pe care statele balcanice o hotărâseră, condusă tocmai de consideraţii de acest fel. De ce să nu o împingă aceleaşi consideraţii la întemeerea unei Macedonii autonome, sau chiar independente, în care toate naţionalităţile să se poată dezvolta nestânjenite şi să se bucure de egalitatea cea mai desăvârşită?..

*

Acesta e cuprinsul articolului domnului Papahagi, publicat în „Pester Lloyd“, şi cam acesta e şi cuprinsul unui articol al dlui Valaori, publicat în ziarul „*Zeit*“ dela Viena. In articolele acestea, şi în altele cari vor urma, e cuprinsă propunerea pe care o fac guvernelor din Europa cei trei domni profesori cu privire la Macedonia, pe seama căreia cer autonomie şi independenţă. Dee ceriul, ca acţiunea lor se fie încoronată de succes, dar repetăm, că era bine, dacă paşii cari se fac acum, se făceau cel puţin cu trei luni mai nainte.

NOUTĂŢI.

Conferenţele Asociaţiunii. Dumineca viitoare, între conferenţa dşoarei Dr. Eleonora Lemény şi a dlui Oct. C. Tăslăuanu, va cânta la pian dşoara Anicuţa Voileanu şi va ceti versuri dşoara Ecaterina Pitiş. Inceputul conferenţelor va fi fix la orele 5 p. m.

*

Dela „Fundaţiunea pentru ajutorarea ziariştilor români“. In decursul lunilor Ianuarie şi Februarie din a. c. fundaţiunea ni s'a sporit cu următoarele contribuiri: 1. din rescumpărările de felicitări cor. 1646·50, 2. din adaose la abonamentele „Gazetei Transilvaniei“ şi alte contribuiri cor. 601·90, 3. dela redacţia „Românului“ contribuiri diverse din Dec. 1912: cor. 430·10, 4. dela radacţia „Drapelului“ deasemenea contribuiri din Dec. 1912 60 — cor. 5. Contribuirile protopopiatului gr. cat. român al Sibiului. cor. 262·79, 6. Sume cvitate în „Solia Satelor“ şi „Telegraful Român“ 115·— cor. 7. Contribuiri diferite prin „Ardeleana“ 29·— cor. 8. dela Dl J. Vatăşan, dir. penz. Braşov 100. — cor. 9. Dela dl adv. Dr. G Gârda Făget 80. — cor. 10. Dela balul tinerimii din Arad cor. 411·40, 11. Dela petrecerea din Sebeşul săsesc 30. — Total cor. 3766.69. Cu 28 Februar a. c. starea fundaţiunii, care la finea anului 1912 a fost de cor. 40388.25, este deci coroane 44154.94. Sibiiu, la 2 Martie 1913. Epitropia fundaţională.

*

Broşură confişcată. In librăriile din Praga s'a confişcat o broşură apărută în Zürich sub titlul: *Der Tronerbe Oesterreichs und der Krieg.* (Moştenitorul de tron austriac şi răsboiul.) In titlul broşurii este indicat ca autor *Austriacus.*

*

Excursiunea francezilor în Germania. Ziarul francez *Journal d'Allemagne,* care apare în Berlin, organisează în fiecare an mai multe excursiuni din Berlin la Paris pentru germani, ear din Paris la Berlin pentru francezi. In luna curentă se vor face din Paris două călătorii. Cea dintâi dureză din 1—8 Martie vor participa la excursiune 350 de tineri industriaşi şi neguţători francezi, cari vor vizita Berlinul, vor merge la Potsdam, la Lipsca şi în alte locuri. Al doilea grup de francezi are să plece în 23 Martie şi va călători după aceeaş programă.

*

---

rimea noastră dela şcoli medii streine, ştiut fiind, cu câtă ură şi cu câtă pervertire a adevărului se vorbeşte despre originea noastră prin şcoli streine. Erori de tipar: „statului“, în loc de „*satului*“ (p. 24); târgul Timişorii e pus în Iulie, la „Sf. Andreiu“ (nu: „Sf. Ilie“?).

A treia povestire: „*Petru Vancea*“.

P. Vancea a fost un fel de căpitan de haiduci, care apăra pe Românii bănăţeni în 1783, pe deoparte în contra hordelor barbare turceşti, ce năvăliau adeseori în Banatul timişan, pe de altă parte în contra jafurilor „maroderilor“ armatei imperiale austriace, eşite să alunge pe Turci. Maroderii erau gunoiul armatei, ei se rupiau din oştirea regulată anume ca să prădeze.

Intr'o espediţiune a Austriacilor în contra Turcilor marii duci de Toscana şi cel de Lotaringia s'au rătăcit, cu ocaziunea unei vânătoare, şi au ajuns în tabăra lui Vancea, pe al cărui cap pusese preţ chiar comandantul armatei imperiale. Vancea a tractat bine pe marii duci, apoi i-a condus — chiar şi 'n braţe, fiind ei obosiţi — la tabăra imperială. Din recunoştinţă generalul comandant al oştirei imperiale organează trupa de plăieşi a lui Vancea, cu menirea specială de a urmări pe maroderi şi pe Turcii prădători. Iar în locul, unde au fost puşi jos marii duci, s'a făcut o capelă romano-catolică, în urma cărei împrejurări Românii din Slatina s'au făcut romano-catolici şi romano-catolici sunt ei până azi.

Povestirea are intenţia de a esplica romano-catolicismul Românilor din Slatina. In ea se ilustrează mai ales tradiţionalul dinasticism al poporului român şi simţul de omenie al ţăranului nostru.

Pagubă, că periodurile prea lungi şi prea multele cuvinte prea puţin poporale o fac cam greoaie („maroderi“, „refugiu“, „seculare“, „stelierele“, „blocare“, „ezistenţei“, „invasiuni inimice“, „asediu“, „a capitula“, „asediu formal“, „mersuri forţate“, „a aranja“, „suita“, „ocaziunea“, „rezultatul“, „iritaţi“, „labirintul“, „organizară“, „fanatici“, „respectăm“, „secs“, „insufla respect“, „vitregă“, „surprindeau“, „distingea“, „parte activă“, „escursiuni“, „promiţându-se“, „siguritate“, „curios“, „a dispune“, „pericol“, „activă“, „mă opun“, „interesul“, „promit“, „îndreptăţirea luptelor noastre pentru esistenţă“, „caracterul luptelor“, „just“, „proscripţiune decretată“, „combate“, „suspiţionau“, „cavalerie irregulară“, „indigeni“, „misiune“, „practica instituţiune“, „li succese“).

Eroare de tipar: (pag. 69) „rurceşti“ (pt. „turceşti“).

Povestirea e numai pentru gimnazişti şi adulţi. (Va urma).

† Arhimandritul Ghedeon Balmoş, un dignitar marcant al bisericii gr.-ort. române din Bucovina, a decedat în Suceava. Odihnească în pace!

*

Jubileul de trei sute de ani al logaritmilor. In anul viitor se împlinesc trei sute de ani, de când s'a publicat în Edinburg prima lucrare matematică despre logaritmi scrisă de renumitul matematician englez John *Napier*. Academia regală dela Edinburg, în şedinţa ţinută săptămâna trecută, a decis ca din acest prilej să se organizeze în capitala Scoţiei un congres internaţional de matematică, în care între altele se vor discuta cele mai nouă sisteme şi teorii matematice.

*

Pretensiunile păgubiţilor. Vineri a fost ultima zi, în care s'au mai putut înainta cereri de despăgubire pentru cei rămaşi în viaţă dintre nenorociţii vaporului *Titanic*, S'au prezentat, cum se depeşează din Newyork, 369 de persoane, care pretind cu totul opt milioane de dolari. Din Austria şi Ungaria sunt 38 de oameni, cari cer cam un milion de dolari despăgubire pe urma catastrofei.

*

Graţia ţarului. In programa lungă a serbărilor dinastiei Romanov, punctul care va reda libertatea celor întemniţaţi, va deştepta desigur cea mai mare şi cea mai sinceră bucurie în toată împărăţia rusească. La porunca ţarului, toate condamnările la moarte se schimbă în muncă silnică. Pedepsele mai mici se casează sau se reduc considerabil. Astfel câteva sute de nenorociţi, exilaţi în Siberia, sau înfundaţi în temniţele din Petersburg, au să fie puşi în libertate. — Privitor la festivităţi se mai vestesc următoarele: Capitala Rusiei a votat, pentru eternizarea jubileului, o sumă de trei milioane cu scop de a se înfiinţa spitale nouă. Nobilimea din Moscova va fi reprezentată la serbări prin o deputaţiune alcătuită din două mii de persoane. Din celelalte părţi ale imperiului ş'au anunţat peste 20 mii de oaspeţi.

*

Vizita agricultorilor din România. O întrunire a agricultorilor ţinută Vineri în Bucureşti a hotărât să trimită în Ungaria o deputaţiune pentru a cerceta instituţiile economice moderne ale ţării noastre. Venirea agricultorilor români se va face în April a. c. şi va fi totodată un răspuns la vizita făcută de membrii reuniunii economice din Cluj, cari au cercetat în anul trecut aşezămintele agricole ale României.

*

Obicei rău. In timpul mai nou un doctor englez s'a ocupat earăş cu obiceiul rău şi primejdios al oamenilor de a umezi cu limba mărcile de scrisori. Doctorul a găsit pe coalele de mărci miriade de bacterii, între care unele nevinovate, dar altele foarte periculoase, ca bunăoară bacilii tuberculosei, tifosului şcl. Umezirea mărcilor ar trebui să se facă prin mijlocirea unui fluid *antiseptic*, şi nici odată cu — limba.

*

Avis. Aşa numita „*Marţa mare*", când de regulă se aduc multe vite cornute în piaţa Sibiiului, cade anul acesta pe 11 Martie n. Cei interesaţi se avisează despre aceasta.

*

Târg de vite în Sibiiu. Târgul de vite cornute de prăsilă periodic, subvenţionat de stat şi de comitat, se va ţinea în Sibiiu în 31 Martie şi 1 Aprilie n c. şi va fi împreunat cu distribuire de premii şi de diplome de laudă.

*

Eliminaţi. Scriu ziarele din capitală, că din gimnaziul superior evangelic din Sopron au fost eliminaţi 9 elevi slovaci, din motivul că ceteau cărţi şi ziare slovăceşti, ba aveau şi o foaie proprie scrisă, şi umblau şi pe sate, ca să ţină prelegeri poporului slovac. Intr'adevăr mari crime, de cari să va îngrozi, când va auzi de ele şi — *Scotus Viator*.

*

Onorarul medicului. Multimilionarul *Morgan*, consultând pe profesorul *Bastianelli* din Roma, a dat acestui medic un onorar de o sută de mii de lire.

*

Dramele lui Ibsen la chinematograf. Compania nordică de filme a făcut o învoeală cu Dr. Sigurd Ibsen, fiul dramaturgului, cu scop ca în schimbul unei remuneraţiuni însemnate să i se permită prelucrarea dramelor ibseniane pe seama chinematografului.

*

Festivităţi în Grecia. Mari pregătiri se fac în Atena, pentru a serbători aniversarea de cincizeci de ani de domnie a regelui George. Festivităţile se vor începe în 31 Octomvrie 1913. In aceeaş zi din 1863 principele Danemarcei a primit, în etate de 18 ani, tronul ce i s'a oferit cu învoirea Angliei, Franţei şi Rusiei. In şirul serbărilor dela toamnă se va inaugura şi noul palat regal din Atena.

*

Din Cluj. Tinerimea română universitară din Cluj va ţinea o serată literară-muzicală Sâmbătă, în 8 Martie 1913, seara la 8 oare, în localul casinei române (Unió 12). După serată urmează dans. Preţul de intrare 1 cor. de persoană.

*

Petrecere în Talmăcel. Tinerimea română din Tălmăcel arangează Duminecă în 9 Martie c. n. (la prinderea postului) o petrecere împreunată cu cântări, declamări, teatru şi joc. Inceputul la orele 7 seara. Venitul curat este destinat pentru trebuinţele şcoalei gr.-ort. din loc. Invitări speciale nu se fac.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Maria Gal n. Roşca, întru vecinica odihnă a fiului său Daniil, fost stud. în a 4-a gim. (Deş) 2·50 cor.; Nicolae Frâncu, sodal lăcătuş, 20 bani, Simion Tincu, calfă de prăvălie, 1 cor.; nuntaşii tinerilor căsătoriţi Petru Marian, măestru pantofar, cu dşoara Elisaveta Badiu, naşi fiind dl şi dna Nic. Dubleş, notar penz., la stăruinţa vornicului Ioan Imbăruş, exped. „Tel. Rom." (nunta în ospătăria Simtion) 4 cor.; dna Maria Munteanu, protopopeasă (Agnita), în amintirea nepoţelei Viorica Debu, 1 cor. şi Treboniu Almăşescu, inginer reg. (Deva-Leutschau 2·50 cor.

*

Ţăranii să se ferească de sămânţe rele de nutreţ Ploile neîntrerupte din vara şi toamna anului trecut au avut de urmare, că sămânţele de nutreţ în mare parte a lor nu au putut fi înmagazinate în stare bună şi uscată, ci au încolţit încă pe holde. Din astfel de sămânţe apoi nu iese nimica, pentrucă peste tot nu încolţeşte seminţa şi puţinele cari încolţesc nu posed energia de a se desvolta. De multă vreme nu a fost un astfel de an, în care să se pună în vânzare atât de multe săminţe de nutreţ rele, mestecate, şi fără prospecte de a produce ceva, ca anul acesta. Economii noştri să ceară deci, la procurarea de astfel de seminţe, *garanţii* în scris dela vânzătorii lor, căci dacă nu fac aşa pot să dee de pagube catastrofale pentru vitele lor. După cum suntem informaţi, va luă poziţie şi ministrul ungar de agricultură în chestia aceasta.

Economie.

Stârpirea insectelor stricăcioase.

Amăsurat orânduelilor din art. de lege 12 din 1894 despre agricultură şi despre poliţia de câmp, aducem spre ştire tuturora şi spre în tocmai urmare, că fie-care proprietar de pământ este îndatorat:

1. Să cureţe înainte de a da pomii în muguri, *dar cel mai târziu până la sfârşitul lui Martie*, de omidele stricăcioase, adecă de cuibarele lor şi de oauele de fluturi, toţi pomii şi tufişele din intravilane, din vii, din grădinile de pomi şi de verdeţuri (zarzavaturi). Omidele, cuibarele şi oauele de fluturi, adunate au să se ardă şi să se nimicească în mod potrivit, tot astfel să va urma şi cu omidele stricăcioase, cari să vor ivi mai târziu şi cu gândacii de Mai, care să ivesc în masse.

2. Să bage de seamă mereu-mereu la merii şi altoii din grădini, din vii, din câmp şi livezi şi dacă află pe scoarţa trunchiului, sau pe ramuri, *scame albe lânoase*, mai mari, sau mai mici, va să zică astfel de semne, cari arată, că pe pom se găseşte aşa zisul *păduche de sânge*, despre acest lucru să înştiinţeze fără zăbavă magistratul, adecă pe mai marii poliţiei de câmp, ca acesta să poată lua îndată măsurile de stârpire.

3. Să stârpiască toate *cuibarele de vespi*, ce le va găsi pe teritoriul său.

4. Să facă îndată arătare, dacă pe teritoriul oraşului s'au ivit musca columbace, gândacul de răsaduri, lăcusta marocană sau italiană, vermele de grâu, muştele de Hessa, rocoina şi altele.

Ducerea la îndeplinire a acestor orânduelі se controlează cu cea mai mare rigoare (stricteţă) şi băgându-se de samă, că ele au fost nesocotite, stârpirea acestor insecte se va face din oficiu pe cheltuiala proprietarilor, cari vor mai fi şi pedepsiţi, în înţelesul §-lui 95 lit. k, al legii amintite, cu sume de bani până la 100 cor. sau cu închisoare corăspunzătoare.

In înţelesul orânduelilor vicecomitelui din 28 Dec. 1906 Nr. 11711/906, proprietarii de pământ se îndatorează să stârpească fără amânare, dar cel mai târziu până la mijlocul lui Martie, omidele, şi aceasta şi pentru cuvântul, că după părerea celor pricepuţi, omidele fac stricăciune încă de pe la sfarşitul lui Martie pomilor, şi aceasta stricăciune se răspândeşte atât de repede încât numai cu îndepărtarea cuibarelor rămase pe pom, nu se ajunge ţinta dorită.

Punem la inima tuturor proprietarilor noştri de pretutindenea acestea orânduelі.

Sibiiu, 27 Faur 1913.

Comitetul central al Reuniunii rom. agricole sibiene.

Pant. Lucuţa, prez. director. *Victor Tordăşianu*, secretar.

Nu va fi grevă.

O telegramă primită astăzi din Budapesta ne vesteşte, că cei dela conducerea partidului social-democrat au luat hotărârea, să nu proclame de astădată greva generală, fiindcă momentul nu e tocmai potrivit pentru punerea ei în practică, cu prospecte bune. Ea va fi proclamată însă negreşit, atunci, când să va ivi necesitatea ei.

Cărţi şi reviste.

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă Nr. 4, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Dr. M. Crăiniceanu, Noul asalt împotriva culturii româneşti. Ecaterina Pitiş, Drumuri (poezie). Z. Bârsan, Sonet (poezie). G. Bogdan-Duică, Grigore Alexandrescu. Din Gesundbrunnen, Cugetări. I. Agârbiceanu, Divorţul nenii Niculiţă. Maria Cunţan, Pe drum spre casă (poezie). Octav Minar, Eminescu, Maiorescu, Iacob Negruzi şi Creangă. * * * Noul palat comunal din Bucureşti. I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). Dări de seamă: E. G. Gerhart Hauptmann: Atlantis. D. N. C. Almanahul Societăţii Scriitorilor români. Cronici: D. N. C.: Literatura şi răsboiul. Insemnări: Ar fi bine... Michel. In faţa evenimentelor externe. „Lumina Literară". România şi statele balcanice. Spicuiri... literare. — Poşta redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Biserica „Sfânta Sofia" din Constantinopol, zidită de împăratul Iustinian în veacul al VI-lea. Vestitul „Turn alb" din Salonic. Odaia lui Creangă. (Interior). Noul palat comunal din Bucureşti.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*" Nr. 9 din 1913, cu următorul cuprins: Petronius: In clasa a treia... foileton. V. Stoica: Cântecul marinarului, poezie. M. Berger — R. Negură: Cânele dlui Bonichon, schiţă. Elena Farago: Schiţă, poezie. Vilu: Ocoluri în tehnică. articol. Adrian Corbul: Viaţa la Paris. T. Murăşanu: Neguri albe..., poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei roman. Flori de-o zi: „Lumina literară". T: O revistă a scriitorilor. F. N.: Sângele. Cărţi primite la redacţie. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Revista Teologică, nr. 3 din 1 Februarie 1913 cuprinde: Constatări dureroase, de Teodor Studitul. Chestiuni vitale: Ce va fi viaţa viitoare? după F. Thomas, de Dim. I. Cornilescu. Chemarea clerului, trad. de J. Beleuţă. Predică la Dumineca lăsatului de brânză, de Pr. R. Platoş. Mişcarea literară, de P. M. şi N. B. Cronică bisericească culturală, de N. Albu şi N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. — Abonamentul 10 coroane pe an. Adresa: *Dr. Nicolae Bălan*, redactor şi profesor seminarial, în Sibiiu, strada Reissenfel nr. 11.

*

Beutura şi urmările alcoolului, de Pavel *Dirlea*, înv. dir. Prelegere publică predată liber a doua zi de Crăciun 1912 în şcoala română, în prezenţa şcolarilor, poporului şi a inteligenţei, din comuna Boroşineu. Arad, Tip. „Concordia", 1913. Preţul 30 fileri.

*

Românismul, revistă pentru politică naţională, apare odată pe lună, sub redacţiunea dlor: Virgil *Arion*, Vasile *Pârvan* şi G. *Bogdan-Duică*. Cuprinsul numărului 1 din 1913: O interpelare, de V. Arion. Legea electorală în Ungaria, de G. Bogdan-Duică. Ştiri felurite din Ungaria şi Ardeal, de Cronicarul. Lupta bisericească în Bucovina, de I. Nufăr. Ştiri felurite din Bucovina. Chestiunea sârbească, de G. Bogdan-Duică. Austria, Slavismul sudic, Misiunea Hohenlohe. Anglia şi Germania, de Dr G Frunză. Finlanda. Dări de seamă: politica externă a Austriei de A. Sternberg, de G. Bogdan-Duică. Descripţia militară geografică a Rusiei de L. Schmidt, de E. Ionescu. — Abonamentul 10 lei pe an. Adresa: Bucureşti, strada Italiană, 31. — Revista *Românismul* se prezintă cu o bogată informaţie şi e vrednică să fie răspândită în cercuri cât mai largi.

Poşta ultimă.

Demobilizare.

Schimbul de scrisori între Monarhul nostru şi Ţarul Rusiei a avut de urmare îmbucurătorul fapt, că atât monarhia noastră, cât şi Rusia, demobilizează şi trimite acasă pe toţi reserviştii chemaţi sub arme pentru ridicarea la stare de răsboiu a trupelor dela graniţă. La noi s'a început deja demobilizarea, iar în Rusia se începe în 14 Martie n. c.

Dela dietă.

Vineri şi Sâmbătă s'a discutat în dietă legea despre islazurile neîmpărţite. A vorbit deputatul naţionalist român Dr. *St. C. Popp* în contra §-lui 74 din această lege, vătămător pentru interesele ţărănimei, cu argumente atât de puternice, încât guvernul s'a văzut silit să-l abandoneze. In lege s'au făcut unele modificări bune. Sâmbătă s'a mai votat legea despre amânarea esecutării legilor de dare, legea despre rămăşagurile dela cursele de cai şi legea despre modificarea legii de apă. Luni şi Marţi s'au discutat şi votat legile referitoare la regularea salarelor învăţătoreşti. A vorbit deputatul naţionalist român *Vasile Damian*, cerând, ca în şcoale limba de propunere să fie limba poporului, căci bună e numai instrucţia făcută în limba copiilor. Legile au fost votate.

Legea electorală.

Eri, Marţi, după încheerea discuţiei asupra legilor despre regularea salarelor învăţătoreşti s'a început discuţia în dietă asupra proiectului de lege despre alegerea de deputaţi la dietă. In momentul acesta au intrat şi deputaţii din oposiţia unită maghiară în dietă. Erau 110 la număr. Contele *Apponyi* s'a anunţat la cuvânt, care i s'a acordat imediat după vorbirea raportorului, care a recomandat dietei legea spre primire. Contele Apponyi a protestat în numele oposiţiei maghiare în contra proiectului de lege din desbatere şi în contra felului cum să face din el lege, apoi oposiţia maghiară a părăsit de nou sala de şedinţe a dietei. Dintre deputaţii naţionalişti români va vorbi la legea electorală dl *Dr. Teodor Mihali*.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă în beneficiul artistului *Kurt Wonger* comedia „*Hussaren-Fieber*", iar mâne, Joi ca ultima representaţie „*Maria Magdalena*", tragedie de Hebbel.

Dela „Asociaţiune".

Concurs.

Comitetul central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" publică din nou concurs, *cu terminul de 1 Iunie n. a. c.* pentru o lucrare *contra emigrării poporului nostru în America*, pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Lucrarea va avea să fie scrisă în stil poporal, arătându-se în ea toate primejdiile la cari sunt espuşi emigranţii, şi pagubele materiale şi morale ale celor rămaşi acasă.

2. Să se arete mai departe, cum cei siliţi de împrejurări a emigra, s'ar puteà feri de primejdiile, ce-i ameninţă, şi şi-ar păstra sănătatea trupească şi sufletească, folosindu-şi în acelaş timp munca lor în modul lor cel mai avantagios şi păstrându-şi legăturile cu cei de acasă.

3. Să se arete căile şi mijloacele de-a-şi înbunătăţi oamenii noştri starea lor materială şi a-şi desvoltà puterea morală aici, fără de a mai emigrà.

Cea mai bună lucrare, cuprinzând material pentru 4 coale de tipar (formatul Bibliotecii poporale a „Asociaţiunii"), va fi premiată *cu premiul de Cor. 100.* — pus la dispoziţie din partea dlui *Ioan Pop*, preot greco-cat. român în Aurora Ill. (Statele-Unite) şi se va publică în această bibliotecă.

Autorii să-şi dea numele într'un plic închis, provăzut cu motto, trimiţând, în chipul acesta, lucrările lor anonim.

Fiind lucrarea aceasta de o deosebită importanţă pentru viitorul poporului nostru, rugăm cu toată insistenţa pe domnii preoţi, reîntorşi din America, şi pe cei ce trăesc acum acolo, şă-şi ià sarcina de a da în mâna ţăranului nostru o lucrare în adevăr bună şi folositoare.

Sibiiu, în 28 Februarie 1913.

Prezidentul „Asociaţiunii":

Andreiu Bârseanu.

Nr. 47/1913. (36) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Tăuţiu** (cl. III) se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, îndatorându-se concurenţii a se prezenta, — cu observarea dispoziţiunilor regulamentare — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 26 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român-ortodox al tractului Albei-Iuliei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională română gr.-or. din comuna **Cetateadebaltă** să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., şi anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cuartir în edificiul şcoalei şi pentru grădină 10 cor.

Să recere ca alesul învăţător să fie bun cântăreţ şi să conducă corul cu elevii în biserică fără altă remuneraţie.

Cuincuenalele să vor computa numai după 5 ani de serviciu la această şcoală.

Doritorii de a ocupa acest post au săşi înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopresbiteral u. p. Küküllővár şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Cetateadebaltă, 2 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Târnava.

(42) 3—3 **Nicolae Todoran**
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Luncoiul de jos**, tractul Zarand, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din care 500 cor. dela popor, 200 dela Prea Veneratul Consistor votat sub Nr. 6688 Şcol. 1912, 300 cor. din cassa bisericei solviţi in rate lunare
2. Cuartir în edificiul şcoalei şi folosirea ¼ jugăr grădină dela şcoală.
3 Lemne de încălzit 2 stângini.

Cuincuenalele nu se computā numai după un serviciu neîntrerupt de 5 ani la această şcoală.

Invăţătorul ales va fi îndatorat a instrua elevii de repetiţie, precum şi a instrua toţi elevii în religiune, în cântări e biseriсeşti şi a i conduce la biserică în Dumineci şi sărbători.

Concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Luncoiu de jos, la 15 Ianuarie 1913.

Oficiul parohial rom gr. or.

Ioan Fugătă
preot rom gr.-or. preş. com.

Nr. 42/1912. (38) 3—3
Vidi: **Vasile Damian**
protopresbiter.

Nr. 158/1913 (56) 3—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Burjuc**, tractul Iliei, se publică a doua oră concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiunei preoţeşti Cererile instruite conform legilor în vigoare sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis, iar reflectanţii cu observarea dispoziţiunilor regulamentare, vor avea a se prezenta la biserică în comună, spre a cânta, cuvânta eventual a celebra sf. liturgie

Ilia, la 10/23 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Z Murăşan
protopresbiter.

Nr. 94/1913. (54) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. II. **Mermezeu-Văleni** în tractul Geoagiului, prin aceasta se publică din nou concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în comună pentru a celebra, resp. cânta şi predica.

In lipsa de candidaţi cu pregătire pentru parohii de clasa II, se vor admite şi concureţi cu cualificaţiune pentru parohii de clasa III.

Geoagiu-Algyogy, 8/21 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Geoagiului, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popovici
protopop.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
(46) 55— pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 3-40

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**

I. Enescu:

Cooperativele săteşti

Felul şi însemnătatea lor.

Preţul Cor. 1·50, porto 5 fil.

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Octoihul-mare

cu litere cirile.

Preţul cor. 25·—.

Resturi cu tiparul aplicat,

late, în colori veritabile, solide de spălat, — cari dacă s'ar cumpăra în bucăţi întregi (cu toptanul) ar costa dublu, — se vând cu **36 fil.** per metru.

Mostre se trimit gratuit.

Ce nu ar conveni să schimbă oricând în loc Dornbirn.

Gebr. REICHART, fabricanţi,
Dornbirn, Vorarlberg.

(49) 2—3

Aspirin-Tabletten

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ca să fiţi siguri şi să primiţi aspirin veritabil, trebue să o cereţi în forme de **Tablete de Aspirin.** Aceste se pot cumpăra în pachetare originală à 20 tablete à 0,5 gr. cu K 1·20 tubul. Fiecare tabletă poartă timbru Aspirin.

Fabrica de colori (mai nainte)
Fried. Bayer & Comp.
Elberfeld şi Leverkusen
la Mühlheim lângă Raina.

BAYER
ASPIRIN
Preis 1 K 20
ASPIRIN

(1) (413) 4—6

NICOLAE POPPA

croitor

Sibiiu (Nagyszeben) strada Poplăcii Nr. 11.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. Public din Sibiiu şi jur, cumcă am preluat lucrătoarea răposatului Ioan Duşe, croitor. Prin praxa mea specială voi servi tot aşa ca şi răposatul cu croiul cel mai nou cu care stau la dispoziţia On. public în tot timpul.

Rog a sprigini industria română.

Cu stimă: **Nicolae Poppa**
(52) 1—3 croitor.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1913

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atenţiune publicului românesc asupra depositului meu de

piane şi pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (**Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl** etc.) cu preţuri de 600 — 2000 cor. **Armoniuri de şcoală** dela 200 cor. în sus.

Cu distinsă stimă: **T. Popovici,**
profesor de muzică.
(411) 28— Sibiiu, strada Cisnădiei Nrul 7.
(Vis-à-vis de hotelul *Impăratul roman.*)

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evanghelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evanghelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangheliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 9

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 23 Februarie (8 Martie) 1913. Nr. 20

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

România și Bulgaria.

Decând s'a ivit pe orizontul politicei esterne diferendul româno-bulgar, adecă chestia recompensațiilor, pe cari le cere România dela Bulgaria, pentru atitudinea ei neutrală, dovedită în războiul statelor aliate din Balcani cu Turcia, presa mare europeană necontenit a ținut și ține și ea la suprafață acest mic conflict, care, dacă nu va fi delăturat și aplanat pe calea înțelegerii bune, poate se dee ansă la un mare conflict european.

Și părerile au fost și sunt deosebite. Ziarele din statele aparținătoare triplei alianțe au fost și sunt, cu mici escepțiuni, de părerea, că dreptatea e pe partea României, deci pretensiunile ei au să fie acceptate și satisfăcute, pecând presa din statele aparținătoare triplei înțelegeri, iarăși cu mici escepțiuni, s'au pus din capul locului pe partea Bulgariei, denegând României dreptul de a cere, cu prilejul acesta, compensațiuni, fiindcă ea nu a contribuit cu nimica la succesele pe cari le-au avut statele aliate balcanice pe câmpul de războiu.

Ne-a surprins foarte mult, că s'a aflat și un ziar german din Austria, care contrar intereselor pe cari le are monarhia noastră austro-ungară, ca diferendul din întrebare să se termine cu învingerea României, s'a pus pe punctul de vedere al Bulgarilor și a denegat României îndreptățirea de a cere compensații dela Bulgari, ba a mers chiar mai departe, și a stabilit, că Bulgarii ar avea drepturi istorice și asupra Dobrogei, deci România ar fi datoare să le dee lor compensații, iar nu viceversă!

Acest ziar a fost *„Salzburger Volksblatt“* din Salzburg, iar marele „istoric“, care a publicat un astfel de șuchiat articol în coloanele sale e un anumit *Hans Schischka.* A fost însă o bună idee dela domnul *Georg Fleșiariu*, major ces. și reg. în retragere, domiciliat în Aigen, lângă Salzburg, și o frumoasă faptă națională, că nu a lăsat fără răspuns scrintitele păreri ale lui *Schischka,* ci într'un articol scris cu multă căldură românească și cu multă cunoștință de causă, publicat la loc de frunte în același ziar, caută să lămurească opinia publică din Salzburg și jur, că dreptatea chiar din punct de vedere istoric nu poate se fie pe partea Bulgariei în diferendul româno-bulgar, ci numai pe a României.

Articolul domnului major *Georg Fleșiariu*, publicat în numărul din 23 Februarie c. al ziarului *„Salzburger Volksblatt“*, ni s'a trimis și nouă, și în românește sună astfel:

„Scriitorul articolului afirmă în introducere foarte corect, că în fata evenimentelor actuale de pe câmpul de războiu, noi avem să ne interesăm în măsură mai potențată de statele dela Dunăre, ocupându-ne mai din adins ca până acum cu raporturile de acolo. E corect și e necesar lucrul acesta, pentruca să ne putem acomoda și noi în atitudinea noastră, totdeauna fiind conduși însă de năzuința, de a sprijini aceea ce satisface interesele imperiului și ale popoarelor sale. De aceea, toate informațiunile și descrierile despre întâmplările din Balcani, cu aparițiile lor întregitoare, au se urmărească în prima linie acest scop patriotic, și n'au să fie puse în contrast cu direcția politică și cu scopurile politice ale statului propriu. Pentrucă un stat, mai ales în politica esternă, numai atunci poate conta la succese bune și durabile, când domnitoriul, dinastia, armata, diplomația, guvernul, parlamentul și poporul întreg sunt de o singură părere cu privire la atingerea scopului urmărit. Insă articolul domnului Schischka stă cu totul în contrast cu principiul acesta, și prin el nu s'a făcut bun serviciu, nici Germanilor, nici monarhiei, ci numai dușmanilor ei.

Pe când întreaga diplomație a puterilor din tripla alianță, cu presa lor întreagă, și în special cu presa germană, precum și cu o mare parte a opiniunii publice din celelalte state neutrale, află de tot justificate pretensiunile României în cearta ei de graniță cu Bulgaria, și sprijinește causa română: domnul Schischka ajunge în articolul său la curioasa conclusiune, care trebue să surprindă și pe Bulgari, anume, că România nu numai că nu are nici o îndreptățire să ceară cedare de teritoriu dela Bulgaria, ci din contră, România ar trebui să cedeze Bulgariei întregul teritor de pe malul drept al Dunării, adecă Dobrogea!

Intrarea în luptă pentru Bulgaria și-o motivează scriitorul articolului în prima linie cu drepturile istorice din trecut ale Bulgarilor, fără a aminti cu nici o literă, că tocmai acest motiv (istoric) esistă și pentru România, și încă în măsură cu mult mai potențată.

Chiar și numai aceasta arată unilateralitatea autorului în apreciarea raporturilor, pe cari spune, că le cunoaște foarte bine.

Cu atât mai mult trebue să ne mirăm de greșelile, cari se cuprind în articolul său. Inainte de toate, granița de acum între România și Bulgaria, în Dobrogea, el o ia dela lacul Milian, dealungul drumului lui Traian, până la marea neagră, pe când linia aceasta de graniță nici nu esistă, fiindcă lacul Milian și drumul lui Traian să află cu mulți chilometri mai înlăuntrul teritoriului românesc, departe de linia actuală de graniță, iar drumul lui Traian își are sfârșitul pe la orașul Constanța, lângă marea neagră.

In privința aceasta domnul Schischka spune, că Bulgarii au întemeiat încă pe la anul 679 d. C. un imperiu propriu în Moesia, imperiul bulgar dela Dunăre. Imperiul acesta devine mai târziu bizantin, apoi pe la 1186 iarăși independent. In anul 1393 imperiul bulgar ajunge să fie stăpânit de Turci, sub cari rămâne până la răsboiul ruso-româno-turc dela anul 1878. Din aceste date istorice deduce apoi, că malul drept al Dunării a fost din vremile cele mai vechi proprietate bulgară, și de aceea România nu ar avea dreptul să ceară cedare de teritor dela Bulgaria pe acest mal al Dunării, ci din contră, Bulgaria are dreptul se pretindă ca să i se dee *îndărăt* Dobrogea din partea României.

Cu istoria în mână voi arăta drepturile istorice din trecut ale Românilor asupra pretensiunilor lor de acum, dovedind prin aceasta a fi cu totul greșite conclusiunile finale ale scriitorului articolului. Cu toate că „deja“ pe la anul 679 d. C. era întemeiat imperiul Bulgarilor dela Dunăre, pe malul drept al râului acestuia, — Românii erau totuși cu 500, respective 300 de ani mai nainte pe aceste locuri, fiindcă Impăratul Romanilor Traian la anul 106 d. C. și Aurelian la 270 d. C. au prefăcut în provincii romane țările cucerite de pe ambele maluri ale Dunării de jos, așezând în ele coloniști romani, ai căror direcți urmași sunt Românii de astăzi, cari în limba lor să numesc Români, și chiar și în limba germană numirea lor e „Romänen“, iar nu „Rumänen“.

Ei s'au conservat foarte bine în provinciile romane de pe malul stâng al Dunării, în *Dacia traiană*, cum o numesc ei, adecă în România de astăzi, Basarabia, Transilvania, Banat și Bucovina, și s'au înmulțit astfel, că astăzi numără aproape 13 milioane și jumătate de suflete, cari cu toate că politicește sunt despărțite de granițele alor trei state, în cele naționale și culturale formează totuși o singură massă compactă, pe întregul teritor dintre Nistru, Marea-neagră, Dunăre și Tisa, pe care teritor, afară de ei, mai trăesc încă alte patru milioane de suflele de altă naționalitate, cunoscători însă în mare parte, pe lângă limba lor, și de limba românească, peste tot pe aici limba de înțelegere, în special pentru țărănime.

Trebue să accentuez deci cu apăsare, și lucrul acesta nu trebue scăpat din vedere, că la granițele monarhiei noastre, spre ost, *se află un teritoriu închiegat românesc, în privința limbei, cu 17 milioane de suflete* (socotiți fiind aci toți ceice *știu* românește) deci *un factor real foarte important pentru oricare politică înțeleaptă și binechibzuită, internă și esternă, făcută de statele interesate.* De-ar veni numai odată adevăratul bărbat de stat, diplomatul cu vederi largi, care *să înțeleagă această stare de lucruri foarte importantă, să înțeleagă însemnătatea acestui puternic zid românesc dintre germanism și slavism, folosindu-l în bineînțelesul interes al monarhiei noastre!* (Va urma.)

Dela dietă. Oposiția unită maghiară s'a mulțămit cu protestul ridicat în dietă din partea contelui Apponyi în contra proiectului de lege despre alegerea de deputați, altă pedecă nu pune votării lui, iar socialiștii s'au mulțămit numai cu amenințarea că se pun în grevă, de fapt însă nu au proclamat greva generală, și astfel partidul guvernamental poate se voteze în dragă voe legea electorală, neconturbat de nime. Eri, Joi, s'a continuat discuția generală. A vorbit și deputatul naționalist român Dr. *Stefan C. Pop* în contra proiectului și a vorbit contele *Tisza István*, espunându-și pe larg vederile asupra reformei electorale. Se crede că săptămâna viitoare dieta va termina cu legea electorală. Va urma apoi modificarea regulamentului de casă, și alte câteva legi mai mărunte, iar după vacanțele de Paști se întrunesc delegațiunile, pentru a vota enormele cheltueli avute cu mobilisarea (e vorba de 500 milioane) și apoi vor urma vacanțele de vară.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

A patra: *„Dimitrie Țepeneag“*.

Povestirea aceasta are o introducere, în care se arată importanța faptelor vitejești istorice ale unui popor. Se descrie în această introducere cu multă căldură, ce comoară are și poporul românesc ascunsă în nenumăratele povestiri încă neculese. „Noi însă și până atunci avem o datorie sacră, de a scoate din când în când câte o astfel de faptă glorioasă la lumină, spre a îmbărbăta acele suflete mici, cari trăind poate în niște timpuri mai desperate decât altădată, au perdut toată speranța într'un viitor mai fericit“.

Țepeneag e Bănățean. In 4 Iulie 1866 s'a luptat și el vitejește la Königgrätz, ca locotenent într'un batalion al regimentului 64 de infanterie din Orăștie.

Ca totdeauna și pretutindeni, Românii au fost și la Königgrätz buni soldați. Stăruința lor în luptă și eroismul, cu care se jertfiau, a stors chiar și admirația dușmanului. Puștile bune prusiace au înfrânt oastea austriacă. După căderea alor 3 stegari ai batalionului român, Țepeneag a sfârticat steagul, ca să nu ajungă în mâni dușmane. A căzut însă și el, covârșit de linia întărită de bătaie a Prusiacilor, și a fost înmormântat cu toată cinstea militară.

Povestirea trebue să fie de un deosebit interes mai ales pentru acei bărbați, cari au servit la miliție. Căci până ce în povestirile 1—3 aflăm mai mult lupte neregulate, în „D. Țepeneag“ avem bătăi duse după tipicul mai nou militar. Obșitarii români își vor aduce cu drag aminte de înaintarea în „Schwarmlinie“ dela deprinderi, când vor ceti despre bătălia, în care a perit Țepeneag.

Unele cuvinte sunt greu de înțeles pentru mulțime: „ocaziunile solemne spre imitare“. „preciziune“, „rolare“, „rezolut“, „Steagul e punctul de gravitațiune al respectivului corp“, „sublimă“, „concentrându-se“, „solemnitatea cuviincioasă“, „semnul ideal“.

Eroare la pag. 71 șirul 4 de sus: „comoara de mărire unui popor“ pt. „com. de m. *a* unui p.“

Povestirea e potrivită pentru băieți de gimnaziu și pentru adulții din satele noastre.

A cincia: *„Eroism românesc“*. Un epizod din revoluțiunea din 48, petrecut în Timișoara.

După ce insurgenții au respins oștirea imperială la Sibiiu, s'au tras încet spre Banat și au împresurat Timișoara. Trupa cea mai de încredere a comandantului cetății o forma un batalion de Români bănățeni. Compania căpitanului Babici din acest batalion a primit odată ordin, să facă un atac asupra dușmanului împrejmuitor cu scopul de a prinde prisonieri, dela cari s'ar mai putea afla una — alta despre cele de afară de cetate. La această năvală s'a distins locotenentul Iacobici, luând cu oamenii săi 2 tunuri periculoase și o mulțime de prisonieri dela dușman. Insurgenții s'au retras apoi, iar Românii au fost decorați.

Povestirea e în special potrivită să deștepte vitejie în soldați. Intr'o bibliotecă de companie a unui regiment ces. și reg. de inf. rom. ar sta foarte bine. Pagubă numai și aci, că ici-colo stilul nu-i destul de clar („... cu scop a împedeca deșertările (recte: dezertările) soldaților dela regimentele de linie, cari se înmulțiseră în timpurile din urmă ...“ (ce? regimentele ori dezertările?); cuvintele nepotrivite într'o carte de literatură poporală sunt prea dese: „neg“, „cu ezistința sa conservă suvenirea“, „remunerațiune“, „cauză motivată de... persețiune“, „epoce memorabile“, „continuarea operațiunilor“, „importante“, „chiămare critică“, „aprovizionau“, „raionul“, „periculoase“, „dezastroase“, „pericolul“, „proiectile“, „victima“, „lucsurioasă“, „sburătoare domestice“, „restrângerea mai perfectă a cercului de împresurare“, „informațiuni“, „se rezolviră (se hotărâră!) în fine la o espulziune“, „cu ezecutarea acestei operațiuni“, „atașați“, „Mandatul“, „glassiul cetății (?)“, „avantposturile inimice“, „a ezecuta retragerea“. „Mandatul s'a ezecutat cu promptitudine“, „se rezolvă fără multă combinare a comite un fapt“, „succes“, „a disloca“, „situațiunea ... critică“, „castrei“, „a-i tracta cu proiectile esplodătoare“, „se realia“, „se portară cu trofee“, „acompaniament de suită“, „ați satisfăcut mandatului“, „necontestabilă“, „inițiativă“, „entuziasmul“, „avansament și alte onoruri“, „tranșeele“, „angajați“, „a ridica blocarea“, „fatale“, „se și distribuiseră“, „prezente“, „în prima linie“, „martori oculari și competenți“, „trupei de acțiune la cucerirea trofeelor“, „forurile competente“, „se sulevă“, „cadou“, „cu unanimitate“, „urbe“.

Eroare de tipar: pag. 88 șirul 9 de jos: „Români“, pt. *Romani.*

A șasa: *„Bianca Delmonte“*. (Novelă istorică).

Novela aceasta e un frumos capitol din luptele Italiei tinere pentru unitatea italiană.

Contesa Bianca Delmonte e cunoscută pentru simpatia sa față de poporul italian obidit și esploatat de streini. Intreagă ființa ei e cuprinsă de patriotism.

Contele Mancini o înduplecă să între în societatea secretă „Italia jună“. Ea se

Starea învățământului în comitatul Hunedoarei.

III.

In restul broșurii sale dl *Dr. A. Micu* să ocupă cu raportul vicecomitelui din comitatul Hunedoarei de pe anul 1911, în care se atinge și starea învațământului din comitat. Răspunde la unele afirmări greșite ale domnului vicecomite, polemisează cu inspectorii regești de școale, cari i-au furnizat datele și răspunde la tânguirile inspectorului din Brad, că preoțimea pretutindenea arată prea puțina bunăvoinșă față de școalele comunale, că lucrul acesta e foarte natural, căci: „Ce preoțime ar fi aceea, care s'ar uita indiferentă la dărâmarea școlilor confesionale și s'ar angaja la ridicarea de școli străine, cu caracter străin? Atâta demnitate mai este în preoțimea noastră din Zarand, și atâta putere de resistență, ca se poată lupta în contra aparatului dlui Benkö“.

Autorul broșurii termină apoi astfel:

..„Intreaga activitate a dlui inspector (din Brad) e destructivă și imorală. Destructivă, fiindcă d-lui a închis mai multe zeci de școli românești și a vrut să închidă și mai multe, — și imorală, fiindcă nu vrea să cultive poporul după voia și spre mărirea lui Dumnezeu, ci vrea să-l strice cu o cultură străină, nepotrivită.

Răutatea dlui Benkö e și mai evidentă din împrejurarea, că *nici o singură școală confesională română din cercul dsale n'a dobândit dela stat ajutor, nici măcar de 1 filer, deși toate au cerut de cinci ani încoace în repețite rânduri ajutor, din lipsa căruia au stat pe loc și unele au încetat chiar să mai funcționeze.* In privința aceasta dl Benkö n'are tovarăș în țara întreagă. In adevăr, nu există nici un singur inspector, care să fi inzistat atât de consecvent la guvern în contra ajutorării școalelor noastre confesionale. Dl Benkö a ajuns recordul, — pentru care desigur va fi răsplătit după cuviință.

Câtă ilegalitate și imoralitate și la organizarea școlilor comunale! După lege, limba de propunere a acestora o stabilește susținătorul de școale, deci comuna politică. Cu toate acestea, *în nici o singură școală comunală din comitatul Hunedoarei nu e limba română limba de propunere;* în toate, organele administrative au întrodus în mod clandestin limba maghiară. Când organele administrative în acest chip respectă legea, nu e nici o mirare, că cultura poporului nu e în progres: cu o administrație volnică și imorală nu e nici o mirare, că scade moralitatea poporului, că alcoolismul seceră an de an tot mai multe victime, că crimele se sporesc pe zi ce merge, că cele mai multe și înfricoșate boale prind rădăcini, și că sărăcia cea mai cumplită bate la ușa tuturora. Și crezi d-ta, dle Benkö, că cea mai bună doftorie pentru sanarea acestor rele generale e politica dtale școlară? Nu mă mir de zelul dlui Benkö, pus în serviciul unei atât de păgubitoare tendințe, — ci mă mir de guvern, care îl tolerează și-i primește toate propunerile, deși, după cât știu, autoritățile bisericești l-au denunțat în mai multe rânduri. Dar se vede, că în țara asta păharul amărăciunilor și dacă nu e fără fund, e foarte mare, încât dl Benkö, spre rușinea civilizației creștine a veacului nostru, poate să-și mai facă încă multă vreme de cap.

Dacă statul are în comit. Hunedoarei în adevăr scopul de a ne face buni patrioți și oameni luminați, prin măsuri de acestea n'o să isbutească decât în direcție contrară. Cu astfel de planuri de acțiune statul o să cheltuiască sume enorme de bani, pentru ca să ne împiedece în cultura noastră firească și pentru ca să ne scârbească până în adâncul sufletului.

Ajungând la sfârșitul expunerii stărei învățământului din comitatul Hunedoarei, credem, că se desfac dela sine, ca concluzii finale, următoarele:

Dacă statul vrea în adevăr să-și facă datoria sa patriotică față de noi, el va trebui să reducă, atât pe dl Dénes cât și pe dl Benkö, cari vânează merite patriotice ieftine, la tăcere, și *să dea ajutor tuturor școalelor confesionale cari existau la 1907 și cari de atunci încoace s'au închis sau numai vegetează în lipsa ajutorului necesar,* și să dea ajutorul necesar pentru ridicarea și completarea liceului din Brad, cum a dat ajutoare liceelor săsești din Mediaș și Brașov.

Dacă poporul ar vedea, că statul îl ajută în mod loial, el s'ar îndemna la muncă serioasă pe teren cultural, și și sentimentele lui față de stat, în care azi vede un impilator, s'ar schimba, și țara aceasta ar ajunge să aibă în adevăr cetățeni patrioți, iar nu oameni scârbiți și revoltați împotriva unei stăpâniri răuvoitoare.

Nu învinuim guvernul, fiindcă el nu știe în de ajuns ce se petrece în comitatul Hunedoarei, căci dacă ar ști, însuș ar lua măsurile necesare. Față de alte comitate, *cu alți inspectori,* statul se poartă loial, dovadă că isvorul răului nu e la guvern, ci la organele lui, cari își interpretează datoria în mod pervers.

De aceea *cerem cu toată tăria și în comitatul Hunedoarei dreptate dela guvernul țării.* Dreptatea aceasta constă în: *înlăturarea actualilor inspectori și în ajutorarea cinstită a școalelor confesionale.*

Rugăm autoritățile noastre superioare bisericești să inziste cu toată energia la guvernul țării în aceste două direcțiuni și să nu se mulțumească, până nu ne va face dreptate.“

Serate de ale meseriașilor nostri.

— Conferența dlui Dr. I. Lupaș. —

Joi în 27 Februarie n., Reuniunea sod. români din Sibiiu și-a ținut a doua ședință literară din anul acesta. Publicul venise în număr mare, dornic să audă înțeleptele vorbe ale istoricului *Dr. I. Lupaș,* protopresbiter al tractului Săliște. Deasemenea e îmbucurător faptul, că mulți dintre intelectualii noștri, cam de regulă, iau parte la ședințele acestea, interesându-se mai deaproape de soartea meseriașilor. Printre asistenți am putut remarca de astădată pe dna prof. Eug. Tordășianu, dșoara Roma Șuluțiu, dna Constanța Barcianu, dșoara M. Bologa, dna Crișan, dșoarele Barcianu, dșoarele Șiandru, dnii Dr. I. Lupaș, Oct. Tăslăuanu, G. Stoica, prof. Asc. Crișan, prof. T. Popovici, ș. a. al căror nume îmi scapă din memorie.

Cuvântul de deschidere l-a ținut prezidentul reuniunii, dl V. Tordășianu, scoțând la iveală mai ales însemnătatea ședinței, care este închinată memoriei neuitatului profesor Dr. D. P. Barcianu, despre ale cărui fapte va vorbi dl Dr. I. Lupaș.

„In luna aceasta s'au împlinit 10 ani, — zice dl Tordășianu, — decând Barcian a închis ochii trupești, dar ochii lui sufletești vehgiază și astăzi asupra neamului românesc, care îi va păstra memoria binecuvântată“.

Mai vorbește apoi despre nobilul ajutor dat de un binefăcător al meseriașilor: despre suma de 1000 cor., care a donat-o acest binefăcător reuniunii pentru a fi atașată la „legatul Dr. Borcea“ pentru ajutorarea învățăceilor din Săliște, aplicați la meserii. In numele meseriașilor aduce vii mulțămiri acestui modest filantrop, iar la urmă declară ședința a II-a literară deschisă.

Punctul prim al ședinții a fost conferența dlui *Dr. I. Lupaș,* care a vorbit despre viața și activitatea regretatului profesor seminarial Dr. D. P. Barcianu.

Și a vorbit cu farmecul dsale caracteristic, atingând uneori coarde simțitoare, încât a stors lacrimi din ochii multora, cari au cunoscut pe regretatul profesor. In linii generale ne-a arătat pe Barcianu în toată splendoarea lui de dascăl rutinat, de om de știință și mai ales de mare român.

„Implinindu-se 10 ani dela moartea acestui bărbat, — zice dl Dr. Lupaș, — am primit cu plăcere invitarea dlui Tordășianu de a vorbi despre viața lui Barcianu, cu toate că nu am avut fericirea să-mi fie coleg, nici profesor măcar. Dar din mulțimea de preoți și învățători răslețiți prin satele noastre, cari l-au avut de profesor, nu arareori mi s'a dat ocasia să aud vorbindu-se cu adevărată evlavie de Barcianu, aducându-l ca model de înțelepciune și desinteresare“.

Din conferența dlui Dr. Lupaș aflăm, că Barcianu s'a născut în 1847, în comuna Rășinar, din o veche familie de preoți români. După terminarea studiilor a fost ales învățător la școala confesională din Rășinar, figurând totodată și în calitate de director al acelei școale. Marele *Șaguna* văzând în tinărul Barcian pe omul de muncă, omul înzestrat cu atâtea însușiri sufletești, l-a chemat la sine și i-a propus să primească bursa din partea ministerului de culte pentru studiarea organizației școalelor poporale din Germania. A primit tinărul Barcianu sfatul marelui arhiereu, iar dela 1870—74 a ascultat la universitățile din Lipsca, Bon, Viena etc. prelegeri de pedagogie și științe naturale. Reîntors, a fost numit profesor la seminar în 1876.

A fost apoi primul director al școalei Asociațiunii, lucrând mult pentru perfecționarea acesteia, după cerințele pedagogice moderne. Deasemenea a fost și secretar al II-lea al Asociațiunii, retribuit fiind cu modestul salar de 300 florini anual. Impreună cu mai mulți profesori și alți bărbați de știință a înființat „Foișoara“ „Telegrafului român“ unde scrieau articoli de adevărată valoare literară. Au întrodus scrierea fonetică pe acele vremuri, — când curentul blăjan al ortografiei etimologice cuprinsese tot Ardealul.

Mai departe dl Dr. Lupaș ni-l arată pe Barcianu ca pe un om cu totul desinteresat. Cu toate că starea lui materială era cu totul restrânsă, pe el nu l-a auzit nimenea plângându-se de situația lui materială, ci în totdeauna alte chestiuni de ordin mai înalt îi frământau mintea.

Rând pe rând conferențiarul ne arată toate fazele, prin care a trecut Barcianu în mănoasa lui viață. Aci îl vedem în dascălul pedant, pentru care nu există întăritură de slovă, și care preface manuale de învățământ, șterge și adaugă observări proprii întocmindu-le după cerințele găsite de el ca practice, mai încolo pe neobositul literat, pe omul de știință, care caută să se desfacă de cătușele trecutului. Il vedem apoi ca naționalist entusiasmat, membru în comitetul partidului național, părtaș al ispășirii în temnița din Vaț.

Astfel dl Dr. Lupaș ne-a făcut să retrăim zilele acestui neobosit muncitor, ne-a arătat momente și întâmplări din viața lui Barcianu cari pot servi multora de îndreptare în drumul vieții. In linii generale conferențiarul ne-a vorbit și despre scrierile mai principale ale regretatului profesor.

Am căutat să schițez în fuga condeiului unele fragmente din valoroasa conferență a dlui Dr. Lupaș. Publicul cetitor nu-și poate face decât o palidă icoană despre cele vorbite și numai aceia cari au fost de față și au auzit această conferență, i-au putut gusta farmecul și au putut aprecia adevărata ei valoare.

Conferența dlui Dr. Lupaș dela reuniune a constituit o adevărată sărbătoare și noi cu toții cari l-am auzit, nu-i putem fi decât mulțămitori.

După conferența dlui Dr. Lupaș a urmat corul seminarial cu bucățile „Cucule peană galbenă“ și „Pribeagul“, amândouă de T. Popovici. Corul a fost condus cu rară preciziune de clericul Socol. Coriștii au fost viu aplaudați. Dintre declamatori s'au distins dșoara El. Bordea și studentul Ilie Bufnea. Dnul Aurel Covrig a stors admirația publicului prin executarea corectă la

---

luptă, în haine de ofițer, pentru Italia în 3 Nov. 1867, când junii Italieni, în frunte cu Garibaldi, sunt respinși de puștile nouă franceze. In 20 Sept. 1870 însă Victor Emanuel intră triumfător în Roma. Mancini se logodește cu Delmonte.

Partea cea mai mare din povestire e cuprinsă de ceremonialurile primirii în societatea „Italia jună“, ale cărei localități suterane îți fac impresia sălii unui club de sinucigași.

Nimic nu-l îndreptățește pe autor să zică, că novela aceasta e „din literatura poporală“, dacă nu cumva numai luptele lui Garibaldi și a soților lui pentru desrobirea poporului. Căci novela e scrisă într'un stil greu pentru popor. Având-se în vedere tendința autorului de a îndemna la jertfe morale și materiale pentru ridicarea din starea amărâtă a poporului nostru românesc, novela se poate așeza în bibliotecile adulților nostri.

Vor pricepe-o mai puțini, dar totuși se vor găsi de cei cari vor pricepe-o. La o nouă ediție se pot încunjura espresiunile mai greoaie, și atunci novela li se poate da și băieților dela 12—15 ani.

Cuvinte și espresiuni puțin potrivite în literatura poporală: „corsele“ („doar corso-urile“?), „clasic“, „aria mandolinatei“, „conspirațiunea“, „suveranul“, „capitolul cetății eterne“ (nu: capitoliul?), „a se prepara“, „realizarea visului ei sublim“, „simboale“, „abizul infernal“, „inimicii tradiționali“, „precauțiune“, „sistemul întreg de spionagiu“, „conspirau“, „laică“, „dogmele pentru creațiunea“, „entuziasm“, „obscurantism“, „concentrase“, „caracter“, „trăsături caracteristice“, „în interesul esploatării“, „victima“ „incomodând“, „se revolta“, „decadența“, „absolută“, „insuflă“... „simpatie“, „melancolici“, „cuviincios“, „livrea de lacheu“, „destinată“, „delicată“, „a decis“, „a vă combate“, „realizarea sublimelor“, „se va rezolva“ (se va hotărâ!), „deciziv“, „afirmativ“, „grandiosul“, „ilustre“, „apariției“, „să revenim“, „privind la spectacolul“, „conversațiunea“, „portal“, „reprezenta legenda istorică“, „misterioasă“, „cu aventurile dignitarilor papali și cu pasiunile lor estravagante“, „parola“, „torent grandios“, „liman“, „suterană“, „preparativă“, „intreprins“, „insignele“, „magica“, „aspirațiuni“, „predomin“ „concentra atențiunea“, „acompaniate de acoardele (recte: acordurile) melodice ale unui armoniu“, „decadența“, „presupunem“, „precis și respicat“, „o salvă triplă de aplauze“, „espresive“, „se aprobează unanim“, „abnegare“, „lupta fizică și spirituală“, „edificarea“, „profitând ... de dreptul escepțional“, „aprobăm ... solemn“, „fidelitate“, „secrete“, „pericol“, „iritat“, „indulgență“, „curioși“, „instrucțiunile necesare“, „satisfacțiune“, „importante“, „francmazonice“, „preparative“, „trinitate divină, deviza“, „ideia formării statelor naționale“, „marcându-și începutul grandios“, „ambele emisfere“, „aplauzul și entuziasmul“, „independență“, „reacțiunea“, „instituțiuni“, „raporturile împrumutate“, „ceremonier“, „sentimentele“, „suveniri sublime“, „umană“ (omenească!), „va aplauda aspirațiunile“, „legitima“, „Completați opera“, „realizat“, „antica peninsulă iberică“, „pasagiile clasicilor“, „campestri“, „realizarea ideii noastre premergătoare“, „să vă concentrați“, „consum“, „labirintul catacombelor“, „echipagiul“, „mecanism“, „apartamente“, „opul său final“, „patrimoniul“, „patricii“, „sacru“, „elementele ... eterogene“, „succes la atacul“, „chassepot“ (a se traduce: de vânători!), „eroism antic“, „contingentului de ocupațiune“, „într'o operă scena finală își întipărește caracterul“, „eternă memoria“, „generațiunile“, „ovațiunea“, „simpatiilor“, „aplauze frenetice“.

Notez, că toate citatele din cărticica aceasta le-am scris cu ortografia mai nouă a Academiei, nu cum au fost scrise de autor. Erori în „B. Delm.“: pag. 99 șirul 9 de sus „revăzut“ pt. *nevăzut*; p. 105 șir 9 de jos „în dar“ pt. „în zadar“; p. 120 șirul 4 de sus semnele „!“ au lunecat prea jos; trebuesc suite la finea șirului 2.; p. 122 șir 5 de sus „căruia“ pt. „*căreia*“; p. 124 șir 2 de jos: „Românilor“ pt. *Romanilor*; p. 127 șir 4 de sus: „capitolul“ pt. *capitoliul*; dto pag. 130 șir 3 de sus,

In general:

„Traista cu povești istorice“ a lui Broșteanu e plină de frumoase și folositoare învățături morale. Dată în mâna cetitorilor români ea formează caractere și întărește conștiința națională românească. E potrivită mai ales pentru bărbați foști militari. Până la o nouă ediție poate avea loc în bibliotecile gimnaziale, în bibliotecile militare și în cele de adulți. Inlocuite fiind cuvintele culte, arătate în acest tractat, cartea poate fi dată și în mâna băeților dela școala poporală de repetiție. Vitejia Margaritei din „Petru Vancea“ și bărbăția contesei Delmonte fac potrivită cartea și pentru damele române și pentru femeile mai scuturate din popor.

La o nouă ediție, care ar fi foarte de dorit, să se îndrepteze erorile arătate, să se apropie stilul de graiul poporului, să se folosească ortografia Academiei române și să se mai scurteze propozițiunile prea lungi. Introducerea dela „Dimitrie Țepeneag“ să se pună ca prefață la cartea întreagă.

Brad, 25/V. n. 1912.

Dr. Ioan Suciu
prof. în Brad.

violină a „Serenadei“ lui Schubert La dl Covrig s'a putut observa un puternic talent muzical în desvoltare A urmat apoi Miorica Tordăşianu cu o poezioară, predată drăguţ şi cu farmec. Dşoara Ivan a executat unele compoziţii la pian, dovedind însuşiri de bună pianistă. A urmat clericul Ioan Hurdu cu o localizare, biciuind defectele principale ale omului: luxul, prostia şi lenea. Subiectul fiind luat din viaţa dela ţară, ne-a scos în evidenţă multe scăderi ale romăncuţelor şi ale tinerilor noştri de pe sate dând totodată şi soluţia pentru îndreptarea acestui rău. Din câte am dedus, acţiunea desvoltată în această schiţă e o oglindă vie a unei comune fruntaşe din jurul Sibiului. Multe rele se sanează prin astfel de „parabole“ şi lipsa lor se resimte în multe locuri, căci prin ele se îndreaptă răul fără a jigni pe cineva.

A urmat din nou corùl seminarial cu „Noaptea“ de Schubert şi „Vivandiera“ de G. Dima, amândouă bucăţile fiind frenetic aplaudate. Dşoarele Elisaveta Bordea şi Ana Milea au predat în duet „Rătăcesc pe căi străine“, dl I. Muţiu doina „Câte păsărele“, şi fetiţa M. Pinciu poezioara „Scolăriţa“.

Au mai urmat unele declamări, după cari dl Tordăşianu, în numele tuturor aduce calde mulţămite domnului Dr. Lupaş pentru preţioasa conferenţă, şi tot odată invită publicul la a III-a şedinţă literară, care se va ţinea în 27 Martie c. *Elin Gruia.*

NOUTĂŢI.

Conferenţele Asociaţiunii. Dumineca viitoare, între conferenţa dşoarei Dr. Eleonora Lemény şi a dlui Oct. C. Tăslăuanu, va cânta la pian dşoara Anicuţa Voileanu şi va ceti versuri dşoara Ecaterina Pitiş. Inceputul conferenţelor va fi fix la orele 5 p. m.

*

In memoria arhiducelui Albrecht. Din Innsbruck se anunţă următoarele: Dumineca a fost o mare serbătoare în Arco, şi anume s'a făcut în prezenţa arhiducelui Frideric desvelirea festivă a monumentului ridicat în amintirea arhiducelui *Albrecht.*

*

Caz de moarte. A răposat în Roma cunoscutul filoromân *Angelo de Gubernatis,* în etate de 73 de ani. Gubernatis a cercetat Ardealul, Ungaria şi România, a publicat numeroase scrieri despre noi, făcându-ne cunoscuţi străinătăţii. In camera română s'a hotărât să se trimită familiei Gubernatis o depesă de condolenţă, ear dl Iorga a făcut elogiul ilustrului răposat.

*

Luptă împotriva beuturilor spirtuoase. Reuniunea medicală din Wiesbaden, în legătură cu o societate pentru cultura poporului din acel oraş, a făcut o interesantă încercare de a întrebuinţa chinematograful ca mijloc de educaţie a ţăranilor. La o prelegere, ţinută de un doctor, s'au arătat mai întâi 40 de icoane, care înfăţişează cauzele beţiei; au urmat apoi tablourile chinematografice dela o firmă parisiană, în care se expun urmările consumării necumpătate ale bauturilor, seducerea la băutură, sărăcirea familiei şi sinuciderea ei. Alte tablouri explică întocmirile sociale, introduse în Germania, în formă de azile, locuri de recreare, reuniuni pentru salvarea alcoolicilor şi alte aşezăminte umanitare. Efectul unei astfel de prelegeri intuitive este întru toate cât se poate de salutar.

*

Atelierul lui Smigelschi. Corespondentul din Roma al ziarului *Budapesti Hirlap* scrie, că văduva de curând răposatului pictor Smigelschi se ocupă cu aranjarea tablourilor rămase pe urma regretatului artist. In atelierul său dela Roma, unde lucrase în timpul din urmă, se găsesc: două icoane înfăţişând pe maica Domnului, mai multe peisagii, acvarele, pasteluri, studii şi schiţe, care de care mai frumoase. — Cu acest prilej corespondentul numitului ziar spune, că arta *ungurească* a suferit în anul trecut o mare pierdere prin moartea pictorilor — „meghiari“ amândoi — *Coulin* şi *Smigelschi.* Cuprinşi de un sentiment exaltat de patriotism, domnii dela *Budapesti Hirlap* nu voesc să admită odată cu capul ceeace ştie toată lumea, că adecă: Coulin era *sas* de naţionalitate, ear Smigelschi *român* ardelean, şi nu ungur.

*

Cel mai sănătos oraş. Dacă n'ar dovedi cifrele, poate nici n'am crede, că Londra neguroasă este cel mai sănătos între oraşele mari ale Europei. Mortalitatea, la începutul anului 1913, în capitala engleză a scăzut la 13·6 pe o mie de suflete. Eată raporturile de mortalitate în alte oraşe europene: Pe o mie de locuitori mor în Berlin 15·6, în Roma 16·2, Paris 17.2, Budapesta 19, Petersburg 20·8, Veneţia 22·8, Triest 24, Bucureşti 26, Moscova 27. — O cauză principală a mortalităţii mari este lipsa de parcuri.

*

† Aurel Popovici de Beiuş, fost procuror regesc la tribunalul din Szabadka, a decedat şi a fost înmormântat Marţi în Arad. La înmormântare a participat şi P. S. Sa, Episcopul *Ioan I Papp,* înconjurat de membrii consistoriului din Arad, care a depus şi o cunună pe sicriul decedatului, cu inscripţia: „Fiului credincios al bisericii, — Consistoriul gr.-or. român din Arad“.

*

Adrianopolul. Călători sosiţi la Üsküb, cum vesteşte un ziar berlinez, povestesc că bulgarii decând au început de nou să bombardeze Adrianopolul, au pierdut zece mii de oameni. Ocuparea Adrianoplului este aproape o imposibilitate, pentrucă cetatea este provăzută cu alimente până la sfârşitul anului.

*

Un medic la negusul Menelic. De câţiva ani se vesteşte mereu, că negusul Menelic din Abisinia a murit, sau că mai trăeşte. Lordul Cranworth, care a călătorit în Africa, dorea să afle adevărul; de aceea s'a adresat către medicul negusului din Abisinia. Acest medic vizitează pe Menelic tot la trei luni; cu toate acestea nu ştie să spuie: mai trăeşte Menelic sau a murit. De câte ori se prezintă la bolnav, medicul este dus la o persoană, care este înfăşiată dela cap până la picioare ca o mumie egipteană. Faţa poartă o mască, prin care se zăresc ochii lucind ai unui om la părere viu. Este oare mumia aceasta însuşi regele Menelic, ori poate altcineva, doctorul n'a putut să afle nici de cum.

*

Muzică militară. In sala dela *Unicum* a dlui *Emil Kirscher* cântă Dumineca sara, în 9 Martie n. muzica militară, la mese întinse, esecutând un program bogat şi ales.

*

La legatul Dr. Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor din Sălişte, aplicaţi la meserii, al Reuniunii sodalilor sibieni, au mai dăruit: Nic. Mohan, cul.-tip. emer., 50 bani, Ioan Rusu, paroh (Juncul inf.), Const. Moldovan, paroh (Cristian), câte 1 cor., Ion Bratu, învăţător (Tilişca), 20 bani, Maria Gal n. Roşca, în amintirea fiului său Daniil, fost stud. în a 4-a cl. gim. (Deş), cor. 2·50, Ion Predovici, paroh (Amnaş), soţia sa Maria n. Ilea şi copiii lor Elena, Lucreţia şi Alexandru, stud. technic (Budapesta), 1 cor., Nicolae Cristea, paroh (Valeabulzului), aplicând pe fiul de ţăran Emilian Zaharie, la pantofărie, 20 bani, Ilie Steflea, blănar, din prilejul căsătoriei sale cu dşoara Stefania Tătulea (Bran), 5 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

*

Un japonez în capitală. Scriitorul din Japonia *Sucho Chiba* face o călătorie prin Europa centrală şi ţine prelegeri în oraşele mai mari. Despre Ungaria s'a exprimat astfel unui raportor al ziarului *Az Est:* „Am vizitat parlamentul de pe malul Dunării, şi aflu că Ungaria trebue să fie o ţară foarte bogată, dacă are o clădire aşa de minunată; dar m'am mirat, că în localităţile acelea frumoase şi largi se găsesc oameni atât de puţini. Şi mai mult m'am mirat, când la garderobă mi s'a oferit un *binoclu.* Cum se poate? Parlamentul ţării este un teatru, în care avem să asistăm la la o reprezentaţie? Ce se joacă: o comedie sau o tragedie? Durere, la aceasta nu pot da încă răspuns hotărât, căci nu cunosc de ajuns împrejurările. Ştiu însă, că ţara dvoastră trece astăzi prin o fază critică.“ Japonezul Chiba se va întoarce pe la sfârşitul lui Martie earăş la Budapesta.

*

Serbări jubilare. Se împlinesc o sută de ani, decând (în 1813) norocul marelui Napoleon a început să decadă. Iar Germania se pregăteşte să serbeze cu mare pompă aniversarea învingerilor câştigate asupra colosului corsican. Seria festivităţilor se începe în 10 Martie la Berlin şi durează până la sfârşitul lui Octomvrie. Ca un preludiu al serbărilor s'a deschis în Berlin o expoziţie, bogată în obiecte rămase din epoca lui Napoleon: arme vechi de tot soiul, trâmbiţe, dobe, dar şi numeroase amintiri scrise şi tipărite, aşa bunăoară: proclamaţia către popor a regelui Frideric Wilhelm, cântecele de răsboiu compuse de Körner şi Arndt, ordinele de zi date de Blücher, scrisori contimporane, rapoarte, articole de ziare, broşuri şi versuri satirice ilustrate, privitoare la Napoleon. Caricaturile şi scrierile batjocoritoare despre leul înfrânt, sunt de altfel respingătoare, şi arată o însemnată decadenţă a gustului de pe acele vremuri, ceea ce este cu atât mai surprinzător, cu cât în epoca amintită Germania avea scriitori şi artişti de seamă. Dacă, în zilele serbătoreşti din 1913, la Berlin se face încercarea de a despoia tragedia sguduitoare a marelui împărat de orice element al sublimului, prin faptul acesta se micşorează totodată şi gloria proprie a jubilanţilor, — zice cu drept cuvânt o gazetă din Franţa.

*

Sfârşitul cometei Halley. In anul 1910 fusese mare spaimă că pământul nostru se va izbi de cometa Halley. O revistă astronomică din Virginia scrie acum despre steaua pomenită, că începe a se descompune şi a dispărea. Astfel este probabil, că după şaptezeci de ani, când ar fi să ajungă earăşi în apropierea globului pământesc, se va ivi pe cer ca un mic corp, fără nici o însemnătate.

Zile jubilare în Rusia.

Eri, în 6 Martie n. s'au început în Rusia serbările mari, aranjate din prilejul împlinirei celor trei sute de ani dela suirea pe tronul rusesc a familiei domnitoare de astăzi, *Romanov.* Serbările s'au început în Petersburg, şi se vor continua în Moscova, unde va merge ţarul, ţarevna şi întreaga familie domnitoare, pentru a visita casa familiară a curţii ruseşti, în care s'a născut primul domnitor rusesc din familia Romanovilor şi în care casă sunt păstrate şi acum toate mobilele vechi de pe vremea aceea, cum şi leagănul ţarului Mihail şi toate jucăriile lui din copilărie. Acest Mihail a fost proclamat ţar al Rusiei la 1613, în locul detronatului ţar Vladislav, cu ajutoriul tatălui seu, boieriul Romanov, care despărţindu-se de soţie, s'a călugărit şi ajunsese patriarh al Moscovei. De atunci sunt 300 de ani.

Serbările din Petersburg, aranjate din acest prilej jubilar, s'au făcut cu cheltueli de peste un milion de ruble. Ţarul a mers eri la catedrală, unde s'a oficiat un solemn serviciu divin, apoi a primit felicitările diferitelor delegaţiuni. Casele toate sunt împodobite cu steaguri. Hotelurile sunt toate pline de lume, pentrucă şase sute de oraşe şi 80 de înalte corporaţiuni au trimis delegaţiuni la Petersburg, pentru a aduce felicitări ţarului şi familiei domnitoare. Serbările acestea jubilare nu s'ar ţinea însă în Rusia, dacă ele nu ar avea şi particularitatea lor rusască, amestecul poliţiei, care a ţinut Mercuri perchisiţii domiciliare nenumărate şi a arestat peste 200 de studenţi, sub pretext, că vreau să conturbe serbările.

Economie.

„Mielul“, *cassă de împrumut şi păstrare în Poiana,* îşi ţine adunarea generală ordinară în 9 Martie n. la orele 3 d. a. cu ordinea de zi obicinuită. Capitalul societar e de 50 000 coroane. Profitul net al anului trecut de 14·619 coroane.

*

„Banca generală de asigurare“, societate pe acţii în Sibiiu, îşi ţine prima adunare generală ordinară în 21 Martie n. la orele 5 d. a. în sala muzeului „Asociaţiunii“. Capitalul societar e de 1.200 000 coroane, iar profitul curat al anului trecut de 37 316 coroane. Adunarea va avea să aleagă un membru în direcţiune, şi întregul comitet de supraveghiere.

Pace ori răsboiu?

De pe câmpul de răsboiu nu e nimica nou de înregistrat. Toţi cei interesaţi sunt în aşteptarea momentului legării păcii. Statele aliate balcanice şi-au stabilit de nou pretensiunile, cari sunt destul de esagerate. Cer Adrianopolul, Scutari, Janina, Galipoli, oraşe pe cari nu le-au cucerit, şi cer şi despăgubire de răsboiu dela Turcia, lucru neobicinuit până acuma în războaie. Pentrucă celce învinge, ori primeşte părţi din teritoriul cucerit, ori despăgubire. Amândouă însă nu le poate avea.

In diferendul româno-bulgar noutatea e, că domnul prim-ministru *T. Maiorescu* al României a compus un memorand cu privire la pretensiunile României asupra Silistrei şi l'a predat tuturor puterilor mari europene. România îşi reduce în acest memorand la minimul posibil pretensiunile pe cari le are faţă de Bulgaria, şi dacă puterile mari nu i le acordă, ori dacă trăgănează prea mult resolvarea conflictului, *va ordona mobilizarea.* Dispoziţia e foarte răsboinică în România. Conferenţele pentru aplanarea conflictului româno-bulgar să vor ţinea în Petersburg.

Procurare favorabilă de articli economici.

Pecând vestim pe membrii Reuniunii noastre, că terminul pentru înaintarea cererilor pentru sămânţă de nutreţuri l'am prolungit până la 17 Martie n. 1913, totodată aducem la cunoştinţa economilor nostri de pretutindenea, că subscrisul comitet este gata a mijloci pentru ori şi cine i se va adresa, procurarea articlilor economici amintiţi mai jos, lângă cari însemnăm şi preţul:

1. Sămânţă de iarbă engleză, 1 kilogram 70 bani.
2. Sămânţă de iarbă franceză, 1 kgr. 1 cor. 20 bani,
3. Sămânţă de luţernă franceză, 1 kgr. 2 cor. 14 bani.
4. Sămânţă de trifoi, 1 kgr. 2 cor. 60 bani.
5. Sămânţă de napi „Mammuth“, roşii, mari, 1 kgr. 1 cor. 26 bani.
6. Sămânţă de napi „Obendorf“, galbini, rotunzi, 1 kgr. 1 cor. 50 bani.
7. Sămânţă de napi „Eckendorf“, roşii, 1 kgr. 1 cor. 50 bani.
8. Sămânţă de mohor, 1 kgr. 36 bani.
9. Sămânţă de ciapă „Zittau“, uriaşă, galbină, 20 grame 30 bani.
10. Sămânţă de ciapă „Braunschweig“, 20 grame 60 bani.
11. Sămânţă de ciapă „Tripoli Rocca“, 20 grame 30 bani.
12. Sămânţă de ciapă „Madeira“, 20 grame 30 bani.
13. Sămânţă de sălată „Matador“, foarte mare, gustoasă, timpurie, 20 grame 24 bani.
14. Sămânţă de sălată „Graf Zeppelin“ de iarnă, 20 grame 40 bani.
15. Sămânţă de sălată „Goldkönig“, (nouă) galbină aurie mare la căpăţină, uşor de transportat, 20 gr. 24 bani.
16. Sămânţă de pătrângel de toamnă, 20 grame 24 bani.
17. Sămânţă de pătrângel lung „Zneimer“, dulci, 20 grame 24 bani.
18. Sămânţă de morcovi de vară „Nantes“, 20 grame 24 bani.
19. Sămânţă de morcovi de toamnă, „Qadlinburg“, 20 grame 24 bani.
20. Sămânţă de ridichi de vară „Stuttgart“, albi timpurii 20 grame 10 bani.
21. Sămânţă de ridichi de Maiu, mari, albe 20 grame 10 bani.
22. Sămânţă de ridichi de iarnă negre, 20 grame 10 bani.
23. Sămânţă de ridichi de iarnă, albe, 20 grame 10 bani.
24. Sămânţă de castraveţi de „Paris“, 20 grame 30 bani.
25. Sămânţă de varză „Branschweig“, uriaşă, de iarnă, 20 grame 30 bani.
26. Sămânţă de călărabe (gulii) albe, timpurii. 20 gr. 40 bani.
27. Sămânţă de călărabe de iarnă, vinete, 20 grame 40 bani.
28. Sămânţă de mazăre „Victoria“ timpurie, 100 grame 60 bani.
29. Sămânţă de fasole de Iulie, 100 grame 24 bani.
30. Sămânţă de fasole „Mont d'or“, galbină, 100 grame 40 bani.
31. Sămânţă de patlagele, mari roşii, 20 grame 12 bani.
32. Sămânţă de patlagele „Excelsior“, (nouă) foarte gustoase 20 grame 1 cor.
33. Sămânţă de patlagele „Ficarazzi“, foarte timpurii, 20 grame 40 bani.
34. Sămânţă de paprică sârbească, 1 porţie 10 bani.
35. Sămânţă de spinat „Goliath“, 20 grame 10 bani.
36. Sămânţă de sfecle „Egyptene“, roşii închise, 20 grame 16 bani.
37. Flori: „Aster de Hohenzoller“, mestecate, 1 porţie 10 bani. Gheorghine „Dehile“, mestecate, 1 porţie 10 bani.
38. Legături de altoit „Raffia, 1 kgr. 1 cor. 20 bani, 10 kgr. 10 cor.
39. Funii de „Cocos“ (de legat altoi) 1 kgr. 1 cor. 20 bani şi 10 kgr. 10 cor.
40. Răşină de altoit fluidă, 1 cutie à 250 grame 1 cor., à 125 grame 50 bani, à 60 grame 30 bani, şi a 30 gr. 20 bani.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului secretar preţul cum şi 20 bani pentru buletinul de espediţie şi pentru pachetat, 4 bani taxa de inmanuare postală şi *20 bani pentru osteneală, drept dăruire pentru un scop de binefacere* — vor primi articli comandaţi cu posibilă grăbire.

Sibiiu, 27 Februarie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa, prezident.

Vic. Tordăşianu, secretar.

Aviz!

Să vinde din mână liberă **o moşie** în estensiune de 90 jug. catastrale, din cari sunt 38 jug. agru, 10 jug. fânaţ, 38 jug. păşune, 3 jug. vie şi 1 jug. pădure de acaţi. De moşie să ţine un intravilan cu casă bună şi edificiile economice de lipsă. La moşie e şi o şură mare. 8 klm. departe de oraş. Comunicaţie foarte bună. Preţul 70.000 coroane. A se adresa la **Georgiu Iacob,** preot, Szászbuzd u. p. Medgyes, Nagyküküllő m. (65) 1—3

A apărut şi se află de vânzare a Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole

de

Ion Mateiu.

Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 56—

Aviz!

Către comercianţii şi onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piaţa mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, şi în apropierea podului de fer, şi neputând încă obţinea alt local potrivit în piaţă, sunt ferm hotărât a vinde cu preţuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorinţa mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, aşa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:

Aurel Popescu.

(64) 1—6

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice	3·—
Nădejde I. H, Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp, Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele)	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C.	—·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele)	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele)	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele)	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele)	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A., Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed II	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, edit. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1 50

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 10—

„VIITORUL“,

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Ocna-Sibiului (Vizakna).

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economii „Viitorul“, societate pe acţii în Ocna-Sibiului, se convoacă şi sunt rugaţi a participa la

a V-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea **Duminecă în 23 Martie 1913 st. n.**, la 2 ore p. m. în localul institutului cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale, numirea notarului, alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal şi 2 membrii pentru facerea scrutiniului.
2. Raportul anual al direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare şi aprobarea bilanţului.
3. Propunerea direcţiunei şi decidere asupra împărţirei profitului curat.
4. Darea absolutorului pe anul expirat.
5. Alegerea alor 2 membrii în direcţiune în locul celor sortaţi conform §. 31 din statute.
6. Modificarea §§-lor 6 şi 33 din statute în sensul reclamat de tribunal.
7. Hotărâre asupra propunerii direcţiunei relativ la cumpărarea unui intravilan.
8. Fixarea marcelor de prezenţă pe anul 1913.
9. Eventuale propuneri prezentate conform statutelor.

Domnii acţionari, cari voiesc să participe la adunarea generală cu drept de vot decisiv, sunt rugaţi a şi depune acţiile la cassa institutului înainte de adunare cu 2 zile, sau la institutele: „Albina“ (Sibiiu), „Furnica“ (Făgăraş), „Andreiana“ (Răşinari) şi „Sebeşana“ (Caransebeş) — rugate spre acest scop — înainte de adunare cu 5 zile. Plenipotenţiaţii au a depune şi documentele de plenipotenţă.

Direcţiunea.

(66) 1—1

Bilanţ cu 31 Dec. 1912. — Mérleg számla 1912. dec. hó 31-én.

Activa–Vagyon.	K f	Pasiva–Teher.	K f
Cassa — Pénztár	5,870·13	Capital societar — Részvénytőke	100,000·—
Cambii — Váltók	337,070·40	Fond de rezervă — Tartalékalap	12,046·20
Imprum. hipotecare — Jelzálog. kölcsönök	217,729·—	„ „ penzii — Nyugdíjalap	600·—
„ pe obligaţiuni — Kötvény „	43,163·—	„ cultural — Müvelődési alap	300·—
Conturi curente — Folyó számlák	497·11	Depun. spre fructif. — Takarékbetétek	284,556·07
Acţionari — Részvényesek	16,710·—	Reescont — Visszleszámitolás	120,812·—
Mobiliar — Butorzat	300·—	Impr. hip. ced. — Engedm. jelz. kőlcs.	54,995·—
Int. transit. la reescont — Visszlesz. váltók kam.	1,745·—	Creditori — Hitelezők	3,846·96
		Cont-curent — Folyószámla	27,921·19
		Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	563·96
		Interese transit. — Átmeneti kamatok	7,678·—
		Profit curat — Tiszta nyereség	9,765·26
	623,084·64		623,084·64

Contul Profit şi Perdere. — Nyereség és veszteség számla.

Eşite–Kiadás.		K f	Intrate–Bevétel.		K f
Interese: — Kamatok:			Interese de escont — Kamat váltókra	25,516·52	
după depuneri — betétek után	15,805·79		„ „ împr. hipotecare — Jelz. kölcs. kam.	13,536·23	
„ reescont — viszlesz. váltók után	10,436·90		Interese de obligaţiuni — Kötv. kölcs. kamatok	3,315·70	42,368·45
„ hip. cedate — engedm. jelz. után	3,287·70	29,530·39	Proviziuni — Jutalékok		4,392·55
Spese: — Kiadások:					
salare — fizetések	2,200·—				
chirie — házbér	200·—				
bani de cvartir — lakbér	300·—				
porto poştal — postabér	200·70				
marce de prezenţă — jelenléti dijak	458·—				
spese de birou — irodai költségek	936·21	4,294·91			
Contribuţiune: — Adó:					
10% dare după int. dep. — 10% adó bet. kam. után	1,580 57				
dare directă — egyenes adó	1,589·87	3,170·44			
Profit curat — Tiszta nyereség		9,765·26			
		46,761·—			46,761·—

Ocna-Sibiiului (Vizakna), la 31 Decemvrie 1912.

Dr. Cristea m. p.,
dir.-subst. — vezérigazg. h.

Ioan Tr. Henteş m. p.,
contabil. — könyvelő.

DIRECŢIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG:

Moise Oprişiu m. p. **George Comşa** m. p. **Nicolae Vidrighin** m. p. **Savu Avram** m. p. **Isaia Popa** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat contul prezent şi l-am aflat în consonanţă cu registrele institutului. — Alólirott felügyelő bizóttság a jelen számlát megvizsgáltuk és az intézet könyveivel összhangzónak találtuk.

Dr. Vasile Stan m. p. **Ioan Rebega** m. p. **Iacob Manuil** m. p. **Savu Radu** m. p.

Revăzut şi aflat în ordine:

Ioan Vătăşan m. p., revizor expert al «Solidarităţii».

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 26 Februarie (11 Martie) 1913. *Nr. 21.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 202 Școl. 1913.

Notificare oficială.

La recercarea Domnului ministru de culte și instrucție publică prin aceasta atragem atențiunea organelor noastre școlare asupra Sanatorului de tuberculosă Iózsef Királyi Herczeg din Budapesta.

Considerând că în acest sanator și-au redobândit sănătatea mai mulți profesori, învățători, precum și soții de ale acestora, și considerând că acum de curând s'au început lucrările și pentru ridicarea unui al doilea sanator, sub protectoratul A. S. R. Auguste, întrucât s'ar putea colecta prin școalele noastre din mici donațiuni de câte 1—2 fileri, ori care sume de bani, acelea să se trimită pe adresa Iózsef Királyi Herczeg Szanatorium egyesülete Budapest.

Sibiu, din ședința consistorului arhidiecezan ca senat școlar ținută la 21 Februarie 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Legea electorală e votată.

Sibiiu, 10 Martie n.

Discuția asupra proiectului de lege despre alegerea de deputați la dietă a fost cu mult mai scurtă decum se credea. Erau adecă între deputații aparținători partidului guvernamental unii, cari ar fi dorit, să se introducă mai multe modificări în proiectul guvernului, și despre acestia se svonea, că cu propunerile de modificare, pe cari le vor face în dietă, vor trăgăna discuția până pe la finea săptămânii acesteia. Numărul lor s'a redus însă numai la 4-5, cari și-au esprimat pe scurt dorințele, fără a rosti vorbiri lungi, și astfel dieta, neacceptându-le, a putut termina încă Vineri cu legea nouă electorală, votându-o și pe articole, fără nici o modificare.

Stăm deci în fața unui fapt împlinit, și încă între astfel de împrejurări, că guvernul și partidul national al muncii are toată îndreptățirea de a se bucura și jubila, — fiindcă învingerea pe care au avut-o: guvernul și partidul seu, e una din cele mai frumoase. Ne aducem aminte, cu câtă siguritate ni se spunea din partea opoziției unite maghiare, că în momentul în care să va începe discuția asupra acestei legi, ea va intra întreagă în dietă și va căuta se împedece votarea legii, atât de mașteră și de păgubitoare pentru păturile largi ale poporațiunii țării. Și cu ce ne-am ales din aceste promisiuni? Cu o protestare, nici caldă nici rece, a contelui Apponyi, făcută în dietă în numele opoziției unite maghiare, care și-a făcut pe un moment apariția în dietă, și cu declarația făcută de acelaș conte, că și dacă va fi votată legea și va fi esecutată, ea nu resolvează chestia nici de cum, și nici nu o ia dela ordinea zilei, pentrucă țara, și opoziția unită maghiară, va cere și mai departe votul universal, egal și secret pentru alegerile la dietă, și în urmă cu ieșirea din dietă a întregei opozițiuni maghiare.

Această pășire teatrală a opoziției maghiare, față de o lege atât de însemnată, cum e legea electorală, ne întărește numai în convingerea, pe care am avut'o din capul locului, că opoziția dorea și dorește tot atât de puțin votul universal, egal, direct și secret, ca și guvernul și partidul dela putere, pentrucă dacă'l dorea cu sinceritate, dacă îi zăcea la inimă, ca cercuri cât de largi din poporațiunea țării se fie trecute între alegători, remânea în dietă, lua parte la discuția pe articole, și căuta ca barem unele din dispozițiile legii să fie modificate în favorul mulțimilor prea mașter tratate în proiectul guvernului.

Ne aducem apoi aminte, cum de multă vreme se fac din partea conducătorilor partidului socialist toate pregătirile pentru proclamarea grevei generale, în momentul în care să începe în dietă discuția asupra proiectului de lege din întrebare, pentru a sili pe calea aceasta guvernul se mai facă muncitorimei unele concesiuni cu privire la acordarea dreptului de alegere. Și cum s'au terminat aceste amenințări, cari au fost băgat în griji și în mare temere pe toți ceice aveau mult de perdut pe urma unei greve, fie și numai de 2—3 zile? Cu capitularea socialiștilor, cari ca și cei din opoziția unită maghiară, au depus armele atât de temute ale grevei generale, pe motivul, că timpul nu e tocmai prielnic pentru astfel de manifestațiuni, cu urmări grave!

N'a impiedecat deci votarea legii electorale, nici opoziția unită maghiară, pentrucă n'a voit s'o împedece, și nici socialiștii, pentrucă n'au putut s'o împedece. Guvernul a fost adecă destul de cuminte și a luat toate măsurile de precauțiune. Armata a stat pretutindenea gata, ca de răsboiu, pentru a da piept cu socialiștii, ai căror conducători au fost iarăși destul de înțelepți a-și feri aderenții de baionete și de gloanțe, renunțând deocamdată la proclamarea grevei.

Doi contrari puternici a învins deci guvernul, cu ajutoriul partidului național al muncii, opoziția unită și socialiștii, și i-a învins fără luptă, fără ciocniri, numai în urma unor împrejurări estrem de favorabile pentru el. Legea e acum votată din partea dietei și va fi votată cu siguranță și din partea casei magnaților, poate încă în cursul săptămânii acesteia, astfel, că ea în scurtă vreme are se devină lege sancționată și obligătoare pentru toți. Regretăm din toată inima, că ea nu e aceea ce a așteptat țara să i se dee, o lege democratică, care se estindă dreptul de alegere asupra tuturor celor ce contribuesc la susținerea statului cu sângele și cu averea lor, și că din acest motiv nu ne putem însufleți pentru ea. Mai ales pentru noi, Românii din patria aceasta, după număr al doilea popor în statul ungar, noua lege electorală nu înseamnă nici o îmbunătățire față de cea din trecut. Tot mașter suntem tratați și în ea, ca și în cea de mai nainte. E tristă constatarea aceasta, dar trebue să o facem, pentrucă știm, că nu am meritat desconsiderarea de care am fost împărtășiți la compunerea ei.

Din parlament. Legea electorală a fost votată și în a treia cetire în ședința de Sâmbătă a dietei, iar în casa magnaților va fi discutată în ședința convocată pe Joi, 13 Martie n. In discuția generală asupra legii a vorbit, cum am amintit, și deputatul naționalist român Dr. *Ștefan C. Pop*, precisând punctul de vedere al Românilor din statul ungar, și a vorbit contele *Tisza István*, care s'a ocupat în discursul său și cu chestia română. Atât vorbirea dlui deputat *Pop*, cât și partea din vorbirea contelui *Tisza*, referitoare la chestia română, o vom publica în coloanele ziarului nostru. Proxima ședință a dietei se va ținea Mercuri. Va fi pus la ordinea zilei noul regulament al casei, despre care ziarele din capitală spun, că pentru viitor face cu totul imposibilă obstrucția în dietă. După votarea lui, dieta intră în vacanțele de Paști.

România și Bulgaria.

(Fine.)

Pe malul drept al Dunării, în Moesia de odineoară, numită de Români Dacia aureliană, care ca colonie romană fusese mai slab colonisată, s'au susținut Românii corespunzător numărului lor, și după invasiunea Bulgarilor, ca în țara lor proprie, până în zilele noastre, și se află în masse compacte, nu numai în Dobrogea românească, ci în număr de peste jumătate de milion și în nordul Bulgariei și al Sârbiei, dealungul malului Dunării. Iar în celelalte părți de sud ale peninsulei balcanice s'au conservat din coloniile provinciilor romane de odineoară până astăzi încă alți peste un milion de Români, cari se numesc Aromâni și Macedo-Români (streinii cu greșală îi numesc Cuțo-Valahi) și locuesc în masse compacte în Macedonia, Tesalia, Epir, Pind și în Albania.

Statistica meșteșugită de stat a Bulgariei, Sârbiei și Greciei, precum și negligența statisticei turcești cu privire la popoare — cari toate reduc în mod însemnat numărul poporațiunii române (ca și în Un-

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

„Țara noastră“ și *„Ardealul I.* Ținuturile de pe Olt“, de *Silvestru Moldovan.*

I. „Țara noastră“ tractează la început teoria continuității Românilor în Dacia, arată însușirile Românilor, apoi descrie părțile ardelene dela Murăș, spre meazăzi și valea Murășului.

Descrierea e făcută în formă de călătorie dela Poarta de fer prin valea râului Bistra, Streiul, Cerna, Jiurile, Cibinul, Oltul, Târnavele, Secașul, Murășul. Autorul arată în cartea sa tot ce e interesant prin văile de mai sus, din punct de vedere românesc-național, etnografic, istoric, confesional și mai presus de toate geografic. Dl Moldovan e încălzit de frumseța ținuturilor descrise, captivează pe cetitor prin spontaneitatea descrierii și are pretutindeni în vedere desvoltarea conștiinței naționale.

Insuflețirea pentru trecutul istoric al ținuturilor descrise și admirațiunea prezentului geografic al acelora vrea să le deștepte în cetitori. Cu deosebită predilecție tractează porturile bărbătești și femeești de prin văile descrise, iar la tractarea materialului istoric pune legenda alăturea de pragmacitatea istorică. Nu trăește legendă mai cunoscută prin ținuturile amintite, pe care dl Moldovan n'ar aminti-o în opul său.

La sfârșitul cărții autorul a pus un indice rom. ung. nemțesc, unul nemțesc-rom. și unul ung.-rom. al localităților, ce obvin în văile descrise, prin ceea ce cartea se face un adevărat Baedecker românesc.

Pagubă numai, că întreagă cartea — 419 pagini — în partea cea mai mare cu tipar mic — nu-i împărțită în capitole, descrierea curge fără întreruperi. Varietatea lucrurilor descrise nu-i vizibilă decât prin împărțirea în alineate. Imprejurarea aceasta obosește pe cetitor, iar celui ce ar vrea să cetească numai o parte din carte, nu-i poate veni într'ajutor. Tiparul variază între tipar mărunt, tipar mai mărișor și tipar cursiv, fără însă să se observe o consecvență tare în folosirea acestor feluri de tiparuri.

II. „Ardealul, I. Ținuturile de pe Olt“, e tractarea specială a văii Oltului, o nouă ediție a unei părți din „Țara noastră“ cu luarea în considerare a schimbărilor făcute din 1894 până în 1911 și cu ocolirea greșelilor arătate mai sus la „Țara noastră“.

Principiile generale, de cari a fost condus autorul la scrierea acestei cărți, sunt acelea, ce l-au condus la scrierea de mai nainte. Aceeaș căldură națională, aceeaș putere de descriere, acelaș interes față de afacerile românești tradiționale, culturale și economice.

Formatul cărții e mai mare; deci mai puțin portativ decât „Țara noastră“. Cartea e împărțită în capitole, e tipărită aproape tot numai cu tipar mai mare (pentruce folosește autorul ici-colo și tipar mai mărunt?) și e provăzută cu ilustrații destul de bune, cari deșteaptă și mai mult interesul cetitorilor.

*

Referitor la amândouă cărțile: Importanța cărților din punct de vedere educativ e mare. Ambele lărgesc cercul de cunoștințe al cetitorilor și cetitoarelor, ambele contribue la formarea caracterelor firme românești.

Ambele sunt însă prea încărcate de termini prea puțini poporali, ceea ce face, ca cărțile să nu fie potrivite pentru lectură liberă în școala poporală de toate zilele și în cursul de repetiție.

Ii recomand dlui Moldovan, ca la o nouă ediție să se folosească, pe cât se poate, de termini mai adecvați limbagiului nostru poporal, dar unde asta nu s'ar putea, să dee esplicații în notițe. Cartea „Țara noastră“ o recomand pentru bibliotecile studenților de școale medii începând din cl. III., — pentru cl. III.—IV. a școalei civile de băieți și fete, iar „Ardealul I. Ținuturile de pe Olt“ pentru școlile mai sus amintite (cl. III.—) cât și pentru acele biblioteci de adulți, cari sunt în comune, unde preotul sau învățătorul le poate veni cetitorilor într'ajutor. *Dr. Tr. Suciu.*

*

Teatru, basme și poezii, de *St. C. Alexandru.*

Conține trei piese de teatru: Moș Crăciun și șase pitici, Trei crai și Craiu Burugă, Trei basme: Craiu împărat din soare, Crăiasa smeilor și Sgripțor împărat; Opt poezii și o fabulă.

1. Moș Crăciun e bine scrisă, și ca fond și ca formă potrivită pentru copii dela 8—12 ani, fie dela sat, fie dela oraș. Autorul pune etatea copiilor, ce au să represinte piticii, 6—8 ani; eu cred că mai potrivit ar fi 8—10 ani.

2. Trei crai, piesă teatrală în 2 acte și un tablou. Actul I. scena I. ne arată întâlnirea celor trei crai și mergerea lor la Vifleem. Intr'o limbă destul de frumoasă descrie subiectul prea cunoscut. Credința acestora în Dzeu e bine scoasă la iveală. Actul II. scena I. și II. se petrece între un bătrân Simeon, și trei copii ai lui. Partea mai interesantă sunt aceste două acte ce se petrec între tată și fii. Cei doi frați mai tineri apără pe fratele lor mai mare pentru întârzierea lui într'o călătorie. Scena III. are efect mai mult ca tablou. Scena

garia), — nu schimbă întru nimica realitatea, esistenţa unei poporaţiuni româneşti dincolo şi dincoace de Dunăre, care numără 15 milioane de suflete.

După invasia Bulgarilor în Moesia, provinţă română, şi întemeierea imperiului bulgar dela Dunăre, pe la anul 679 d. C. istoriceşte e numai atâta de constatat, că atunci Bulgarii, la anul 678, sub Asparuh, silind pe împăratul Constantin IV să le plătească tribut anual, au cucerit o parte a ţării, cea dintre Dunăre şi Hoemus, până la Varna.

Partea spre nord, Dobrogea, care formează o semiinsulă între Dunăre şi mare şi e ca o ridicătură mai mică foarte acomodată pentru scopuri de apărare, a remas în stăpânirea Românilor, dela cari cu greu putea fi cucerită, chiar şi în urma şanţurilor romane, lungi de patru mile, numite drumul lui Traian, care duce dela Constanţa la Răşava dea lungul Dunării. Părţile din sudvest ale Dobrogei române de astăzi cu oraşele Varna, Şumla, Rusciuc şi Silistra, au fost chiar şi după luarea lor dela Români, secole dearândul, proprietete bulgară, bizantină, rusască, românească, etc. până la anul 1878, când earăşi au ajuns să fie proprietate bulgară. Mai ales *Silistra*, ca cel mai însemnat oraş la Dunărea de jos, a schimbat necontenit posesorii, cărora le servea ca bună fortăreaţă de apărare, ca de ex. ţarului Simeon, prinţului rusesc Sviatoslav, marelui vizir Ali Paşa al sultanului Murad şi în urmă, cu începere din secolul XV, Turcilor, cari au făcut din ea o fortăreaţă atât de puternică, încât la anul 1854 numai 13·000 de Turci aşezaţi în ea s'au putut apăra mai bine decât două luni în contra atacurilor săvârşite de 80·000 soldaţi ruşi, cu 250 tunuri, puşi sub comanda generalului Paskievici. Ţara dela nord însă, Dobrogea, a remas a Românilor şi a format provincie românească sub principele Mircea cel mare, care locuia în Silistra (Dorostorum), pe malul drept al Dunării, la anul 1390, deci pe atunci când imperiul bulgar, care era, când independent, când bizantin, fusese supus domniei turceşti (1393-1878).

Deodată cu cucerirea imperiului bulgar dela Dunăre (1393) Turcii au luat în stăpânire şi provincia română Dobrogea, deadreptul dela Români, cari nu s'au putut împotrivi prepotenţei turceşti. Iar în anul 1878, după lupte sângeroase, în temeiul convenţiei dela Berlin din acelaş an, Românii au luat de nou Dobrogea în posesiune, după 485 de ani, deadreptul dela Turci. E deci istoriceşte dovedit faptul, că Dobrogea înainte de invadarea Bulgarilor cu 300 de ani a fost proprietate românească, şi ca atare a trecut la anul 1393 deadreptul la Turci, dela cari la 1878 a trecut îndărăt earăşi deadreptul la Români.

Din espunerile mele se vede clar ca lumina soarelui, că tocmai trecutul şi tocmai drepturile istorice, justifică pe deplin pretensiunile române cu privire la Dobrogea, şi că toate afirmările contrare, mai ales ale dlui Schischka, că şi provincia aceasta ar trebui să treacă îndărăt la Bulgari, sunt cu totul neîntemeiate şi de tot greşite.

Pretensiunile României sunt justificate prin ţinuta ei loială şi corectă, faţa de paşii întreprinşi din partea puterilor mari înainte de isbucnirea răsboiului, apoi prin evenimentele desvoltate pe câmpul de răsboiu şi prin contractul dela Berlin din 1878. România şi-a reclamat de mult drepturile asupra unei părţi din Balcani, când se va împărţi Turcia, după închiderea ochilor din partea acestui „om bolnav", pentru totdeauna. România are în Balcani cel puţin atâţa conaţionali ca şi Sârbia. Şi pentru desvoltarea culturală a acestora, pentru biserică şi şcoală (nu însă şi pentru organizarea de bande) a cheltuit în cursul deceniilor nenumerate milioane. A promovat deci civilisaţia. Pretensiunile Sârbiei se refer însă mai mult la părţi de ţară odineoară sârbeşti, cari astăzi sunt locuite mai mult de Bulgari şi de Albanezi.

Indreptăţirea României de a ridica pretensiuni asupra Românilor din Turcia în număr de peste un milion, e deci evidentă.

Când în anul trecut în Balcani a început a se arăta primejdia răsboiului, România încă a făcut pregătirile necesare. A urmat însă intervenţia marilor puteri în favorul menţinerii păcii. România, ca ţară civilizată şi de ordine, s'a conformat acestor admonieri, pecând statele mici balcanice au lucrat în contra lor şi au început răsboiul în contra Turciei. România voia să intrevină. Au venit însă iarăşi puterile cele mari cu accentuarea statului quo şi cu firma hotărâre, de a nu permite nici o schimbare de teritoriu, fie oricine învingătoriul ori învinsul. Toate aveau se rămână aşa cum au fost, cu esceptia introducerei de reforme pentru creştini (în Turcia). Şi fiindcă şi statele aliate balcanice au fost declarat sărbătoreşte, că luptă numai pentru autonomia conaţionalilor lor şi nici decum pentru cucerire de teritoriu dela Turcia, — România s'a supus de nou voinţei marilor puteri şi nu a mobilizat.

După succesele avute în cursul răsboiului au declarat apoi statele balcanice, că despre un status quo al marilor puteri nu mai vreau să ştie nimica, şi au început să împartă între ele teritoriul cucerit dela Turci, deci şi partea care competea României. Şi astfel România, care a respectat conclusele puterilor mari privitoare la menţinerea păcii în mod corect şi loial, şi s'a conformat lor cu stricteţă, a remas blamată ca mică putere europeană, alăturea de cele şase puteri mari europene asemenea blamate. *România e jertfa încrederii ei în puterile cele mari, dintre cari numai Germania şi Austro-Ungaria au înţeles în mod onest şi corect menţinerea păcii.*

România a perdut prin aceasta foarte mult, ori pentru totdeauna, ori pentru multă vreme. O simplă mobilizare din partea ei era de ajuns, pentru a i se garanta împlinirea dorinţelor ei cu privire la părţile din Turcia locuite de Români şi la regularea graniţei în Dobrogea. Fără neutralitatea României nu puteau ajunge la succese statele balcanice. Acum România e silită se renunţe la pretensiunile ei asupra Turciei, şi se reclame numai mici drepturi naţionale pentru Românii de acolo, dela statele balcanice, menţinându-şi pretensiunile faţă de Bulgaria cu privire la regularea graniţei în Dobrogea.

E trist şi foarte păgubitor pentru prestigiul marilor puteri, că nici aceste modeste pretensiuni ale României nu le sprijinesc toate şi din destul, cu toate că România a mers cu ele pe deaîntregul, până au ajuns toate în corn de capră.

Pretensiunile României, referitoare la regularea graniţei, sunt motivate în prima linie prin contractul dela Berlin din anul 1878. Contractul acesta a stabilit atunci, după noua formaţiune din Balcani, linia de graniţă între singuraticele state, deci şi graniţa dintre Bulgaria şi Dobrogea română. Linia aceasta de graniţă *avea încă atunci se fie stabilită din partea unei comisiuni, care nu s'a mai întrunit, precum nici punctul 11 din contractul dela Berlin, referitor la derimarea întăriturilor din jurul Silistrei, nu a fost împlinit din partea Bulgarilor.* Astăzi apoi, când contractul dela Berlin şi graniţele de ţări din trecut, fără considerare la voinţa puterilor mari, nu mai esistă, pentrucă le-au nimicit statele aliate balcanice, evident că *ele nu mai esistă nici pentru România!*

Astfel deci România ar avea dreptul a provoca în cas de necesitate şi cu desvoltarea forţelor sale militare îndreptarea corăspunzătoare a liniei de graniţă în Balcani. Aceasta ar avea se garanteze echilibrul între România şi între noua mare Bulgarie, fiind astfel stabilită, ca ea să formeze totodată şi garanţia cea mai perfectă pentru pacinica împreună vieţuire a celor două state, deci şi pentru menţinerea păcii europene.

Din cele espuse se vede apriat, că pretensiunile României sunt politiceşte şi pe baza dreptului cu totul justificate, iar din punctul de vedere militar şi strategic *ele formează o absolută necesitate.* Pe scurt, pe lângă o Bulgarie tare, trebue să aibă şi România o graniţă bine fortificată. Centrul acestor puncte fortificate îl formează Silistra, ceea ce am arătat şi din trecutul acestui oraş. Inţeleg foarte bine durerea Bulgariei pentru această perdere. Dar ea e totuşi foarte mică pe lângă marele câştig, căzut pe partea Bulgariei din răsboiul acesta, în urma atitudinei loiale a României, şi formează numai o mică recunoştinţă pentru vitejiile Românilor, cari la anul 1878, cu 70.000 de soldaţi au ajutat să fie scoasă de sub jugul turcesc provincia turcească locuită de Bulgari şi prefăcută în regatul de astăzi al Bulgarilor. Când ţi se face parte de câştiguri mari, nu trebue apoi să bagi în seamă perderile mici. Când s'a creat Italia unitară de astăzi, au avut gând nobil Italienii şi au făcut o socoteală înţeleaptă politică atunci, când pentru bunele sale servicii, au cedat Franciei, fără nici o intervenţie, de bună voie, aceea ce pentru un stat monarhic e mai preţios: oraşele cu osemintele membrilor dinastiei, *Nizza* şi *Savoyen.* Imiteze Bulgarii acest esemplu istoric. Perderea lor e atât de mică, încât nici nu poate fi asemănată cu a Italienilor.

Georg Fleşiariu
major ces. şi reg. în retragere.

Oameni şi oameni.

In camera română din Bucureşti a adresat Joi, săptămâna trecută, domnul deputat *Sebastian Teodorescu* o interpelaţie guvernului român. A spus, că în ziarele din Bulgaria apar articole injurioase la adresa României, şi că ziarele acestea intră în ţară şi pătrund în Dobrogea, până în satele cele mai îndepărtate, făcând printre Bulgarii din Dobrogea curent duşmănos împotriva României. Intreabă deci guvernul român, dacă nu crede cumva că e necesar să se iee măsuri de apărare, *oprinduse* ziarele bulgare de a mai intra în România?

A răspuns imediat ministrul *Alexandru Marghiloman*, spunând, că guvernul român nu polemizează cu nici un ziar. E pentru respectarea libertăţii şi a drepturilor presei. Faptul, că în Dobrogea elementul bulgar e necontenit alimentat cu articole din presa bulgară, ostilă României, nu poate fi păgubitor pentru ospitalitatea României şi pentru libertăţile acordate din partea ei locuitorilor din Dobrogea. Guvernul român *nu va lua măsuri represive în contra presei bulgare*, pentrucă România a dovedit totdeauna *prin fapte* ospitalitatea şi libertatea acordată locuitorilor din Dobrogea.

Răspunsul a fost primit cu aplause din partea întregei camere.

Şi la noi? Am ajuns acolo, că astăzi nici o foaie din România nu ne mai vine, pentrucă toate sunt oprite. Şi noi ne aflăm *în alianţă* cu România, pecând România e aproape pe picior de răsboiu cu Bulgaria! Ce deosebire mare între oameni şi oameni, chemaţi să conducă destinele statelor!

Oficialitatea şi combaterea alcoolismului.

Sunt în deobşte cunoscute ravagiile, ce le produce în sinul popoarelor consumarea alcoolului; în urmare statele culturale se silesc în fel şi chip să pună stavilă acestei plăgi sociale, convinse fiind, că sunt neînsemnate foloasele băneşti pe urma impositului de consum faţă de pierderile morale ce le îndură poporaţia alcoolistă a ţărilor.

Probabil interese de stat (?) au dictat şi în patria noastră votarea unor legi prohibitive, cari prin un impozit de consum urcat împiedecă pe micii economi de a fierbe periculosul rachiu, — ca productele lor să le folosească mai ales pentru hrană.

Dacă acesta a fost scopul legislatorului, — apoi cu durere constatăm, că el a rămas ilusoriu, ca să nu zicem, că am ajuns mai rău ca mai înainte.

Micii economi — în lipsa cunoştinţelor de a-şi întrebuinţa fructele pentru hrană, — sunt nevoiţi, chiar şi în urma multelor lipsuri, să le vândă pe un preţ bagatel celor cari cutrieră şi cel mai dosit sat, ear bietul ţăran cu preţul minimal primit abia poate face faţă multelor nevoi de tot feliul, fără ca să mai poată şi economisi ceva.

Şi mai rău e de muncitorul-ziler, care obicinuit cu otrava jidovească a marelui fabricant, abia aşteaptă ziua de Dumineca sau sărbătoare, când apoi întunecat de acest venin, toată mica lui agoniseală cu trudă adunată, se strecoară în punga crâşmariului.

Efectul destructiv al alcoolului (înţeleg mai ales rachiul) asupra organismului şi urmările lui asupra generaţiilor acestor alcoolici sunt constatate de bărbaţi specialişti. Relele isvorâte din consumarea alcoolului sunt: multele crime, furturi, bătăi, omoruri, ce se săvârşesc de regulă Dumineca şi în sărbători, cari toate reclamă susţinerea unui întins aparat poliţial şi mulţi funcţionari ai justiţiei, dela jandarmul dela sate, până la cel mai înalt demnitar al supremei judecătorii a ţării, plătiţi cu bani grei din vistieria statului.

Convinşi de dezastrul moral şi material al poporaţiei de pe urma esceselor în consumarea alcoolului, — membrii multor reprezentanţe comunale au decis închiderea birturilor în Dumineci şi sărbători, ca aceste zile să fie zile de recreaţie, după munca obositoare de peste săptămână, ceea ce ar fi de un netăgăduit folos, atât pentru indivizi, cât şi pentru stat.

Cele mai multe municipii au şi aprobat asemenea hotărâri ale comunelor, prin ceea ce — spre onoarea lor fie zis — au dovedit un simţ de înţelegere superior şi au dat probe de adevărată dragoste faţă de poporaţia comitatelor, arătând că se bucură de progresul ei moral, cultural şi material.

Cu durere trebue să spunem, că această părere nu o putem avea şi despre adunarea municipală a comitatului Sibiiu, din care fac parte o seamă de bărbaţi de înaltă cultură, căci municipiul acesta nu

---

IV. între tată şi fii, evrei cari merg să se închine lui Isus, şi astfel să primească o nouă credinţă, e bine descrisă şi se deosebeşte de alte piese de felul acesta. Scena V. are părţi bune, tabloul e frumos. Piesa îngrijit scrisă e potrivită mai cu samă pentru copii dela sat de 12—15 ani.

3. Craiu Buturugă, piesă teatrală în 3 acte, se petrece între opt pitici şi Craiul smeilor, Craiu soare, Mama smeului, Crăiasa zinelor cu opt zine, Raza de soare, Zefirul şi surorile lui Craiu soare. Piesa e scrisă ca şi celelalte în versuri, are pe alocurea şire din poezii poporale (smeul, scena I. pag. 5, „Jelui-m'aş etc.) Ţinta: combaterea tiraniei şi nimicirea asupritorilor. Scena I. şi II. se petrece între cei opt pitici şi e drăguţă. Poezia „Astăzi fraţilor Români" scena II. pag. 41 mi-ar plăcea să fie înlocuită cu o horă tot atât de fantastică ca întreagă fiinţa piticilor. Scena III. Piticii şi smeul.

Inainte de preschimbarea piticilor în stane de peatră ar fi trebuit să premeargă câteva vorbe aspre între pitici şi smeu. Actul II. scena I: Craiu soare cântă o cântare poporală şi adoarme, vin zinele şi-l ameţesc cu lucruri fermecate. La pag. 53 zice crăiasa zinelor: „aţi *păfugat* din flori" etc. Verbul păfugat nu-l cunosc, mai potrivit ar fi aţi *alungat* etc. Scena IV.: Dialog între craiu soare şi Buturugă: terminat cu cântarea zinelor „Hai să dăm mână cu mână" nu zic că ar fi nepotrivită, dar eu o aş înlocui cu o cântare potrivită zinelor uşoare.

Actul III. şi IV. între piticii redeşteptaţi şi Craiu soare e frumoasă, tot asemenea scena III., Zinele împodobesc locuinţa lui Craiu soare, raza şi zefirul apar. Pedeapsa smeului în scena din urmă în care apar toate persoanele, e un tablou frumos. Piesa e bine alcătuită, după părerea mea, şi ca conţinut şi ca formă e potrivită pentru copii dela 10—14 ani.

4. Craiu împărat din soare, un basm alegoric, cântă în versuri cele 4 anotimpuri fetele lui Craiu soare. Subiectul frumos are versuri şi bune, dar are şi unele mai puţin îngrijite. Espresii necorecte „ursătoare" în loc de ursâtoare.

5—6. Crăiasa zinelor şi Sgripţor împărat sunt poveşti în versuri şi ca fond şi ca formă mai puţin succese. Materialul e prea estins; mai rotunzit, mai concentrat ar fi câştigat amândouă basmele.

Dintre poezii sunt mai succese: Paştile, Sărbătoarea în crâng, Mărţişorii, Cocostârcul şi Cântec de leagăn.

Cartea e bună şi are şi valoare educativă, în biblioteca şcolară şi a tinerimei e recomandabilă.

Smara: Corbul cu pene de aur.

1. Povestea din titula cărţii e bună şi bine povestită.

2. Muşcata e prea scurtă, prea spune puţin în fuga mare. O copilă Păunica, care susţine cu acul pe mama sa moare, atâta tot. S'ar mai putea spune mult, foarte mult: oboseli, nopţi nedormite, iubire de copil etc.

3. Tot în fuga mare e scrisă „Viaţa", Chirilă al 12-lea copil al unei văduve creşte ca un brad şi imediat stă întins, nu ştii însă de ce, pe patul de durere. Nepotrivit e sfârşitul: „iar în stăpânirea neagră a morţii nici chiar Atotputernicul dreptul n'avea a pătrunde". Cum n'avea? Atunci nu mai era Atotputernic. Povestea ar putea lipsi sau ar putea fi schimbată.

4. Mama vitregă iţi face impresia unei notiţe de ziar.

5. Artanarisi e bine povestită.

6. Fata părintelui Ispravă. Un preot rămas văduv vrea să-şi ia ca a doua soţie pe fata lui. Subiectul e sub toată critica. Poveştile au să escite şi agerească fantasia copiilor; scopul e ajuns dacă sunt povestite într'o limbă frumoasă şi dacă au fond moral. Povestea păr. Ispravă nu poate fi pusă în mânile tinerimii, care în preot trebue să privească un apostol şi nu un monstru. La o eventuală retipărire povestea ar trebui să lipsească.

7. Pipăruş Făt-frumos. E o poveste cam cunoscută. Un copil cât o boabă de piper etc. botezat de Dzeu şi sf. Petru pleacă în lume etc. La pag. 44 se află descrisă naşterea lui în termini neadmisibili. Copilul inteligent întreabă, vrea să-i esplici ce nu pricepe. Cum să-i spui şi să-i esplici ce ne spune dna Smara la pag. 44? S'ar putea schimba partea aceea şi atunci e o poveste ca toate poveştile.

8—9. Ţugui al babei şi Prâslea al taichii sunt bine scrise.

10. Fata măturăresei e slabă şi are şi părţi nepotrivite, ar putea lipsi. Poeziile doamnei Smara au toate acelaş defect: lipsa de fond şi formă. Dintre poezii 7 la număr, sunt mai reuşite „Cântecul şcolarilor" şi „Rugăciunea şcolarilor". Ghicitorile sunt bune.

Cartea revăzută cu schimbările indicate ar fi potrivită pentru copii dela 7—11 ani. — In comparaţie cu poveştile acestea cât de superioare sunt şi ca conţinut şi ca limbă povestile de Andersen, traduse de Sanda Vlahuţă.

Poveşti pentru toţi copiii: de Th. D. *Speranţă.*

Cartea are conţinutul următor:

1. Goanga, un dialog între o bunică şi nepotul care dă cu lopata şi sparge călimara de pe masa, în care bunica îi spusese că e o goangă. Nu o aflu de loc potrivită.

2. Lupul şi Titirez, un basm slăbu ,

poate aproba asemenea concluse ale comunelor, sub cuvânt, că reprezentanțele comunale nu sunt competente a decide asupra închiderei birturilor în Dumineci și sărbători, dar și pentru motivul, că astfel de concluse nu se potrivesc cu vederile dlui ministru, care nu poate estinde repausul duminecal și asupra birturilor, în lipsa unei legi anume.

Cum se face, că aceste vederi ale dlui ministru sunt normative numai pentru comitatul Sibiiului, ear pentru multe alte comitate unde se aprobă asemenea concluze ale comunelor, — nu?

Noi știm, că dl ministru al cultelor a ordonat, ca în tot anul să se țină o zi liberă de școală, în care prin prelegeri potrivite ținute elevilor să se combată primejdia alcoolismului. Se va putea face aceasta cu succes la fiii unor părinți alcoolici, cari aproape în fiecare Dumineca și sărbătoare se întorc între sudalme acasă și într'o stare desonorantă pentru om, servind de pildă puțin edificătoare micilor lor copilași, pe cari, crede dl ministru, că prin prelegerile din o singură zi a anului îi va putea feri de acest păcat dezastruos?

Știm apoi, că dl ministru vede cu plăcere acțiunea societății și a instituțiilor culturale întru combaterea acestei plăgi sociale, și știm că multe municipii au aprobat cu bucurie concluzele comunelor cari urmăresc stavilirea alcoolismului, convinse fiind de bunul serviciu ce-l fac pentru stat și poporația țării.

Oare numai adunarea municipală a comitatului nostru să nu fie de această convingere?

Oare numai aici dl ministru respectiv de resort se desaprobe acțiunea salvatoare a colegului său dela culte? Nu ne vine a crede, nici pentru motivul, că dl ministru nu poate fi de vederea că e bine să crească în țară o poporație de proletari, de demoralizați, de criminali, de degenerați, o poporație pe un grad infim de cultură, ca urmări ale alcoolismului, și deci nu putem crede că ministrul ar fi îndrumat municipiile a urma în acest sens și a deschide largi ușile, ce duc la nimicirea și ruina poporației țarii, căci astfel de vederi nu ar mai reprezenta interese de ordin superior ale statului.

Ar fi de dorit, ca municipiul să facă cunoscut publicului vederile dlui ministru, căci altfel bănuiala de a împiedeca comunele în dorul lor de a regenera poporația rurală, — va plana asupra acestui corp.

V. M.

O conferență.

Joi d. a. a ținut domnul profesor P. *Gârboviceanu* o conferență publică în București, în localul societății clerului „Ajutoriul“. A vorbit despre viața și activitatea bisericească a Românilor din Ardeal. A fost de față I. P. S. Sa, Mitropolitul Pimen al Moldovei, P. S. Sa Episcopul Nifon al Dunării de jos, P. S. Sa Episcopul Calist al Argeșului, și alții. Conferențiarul a vorbit despre evoluția vieții noastre religioase, cu începere din secolul XV și despre prigonirile pe cari le-a indurat biserica noastră dreptmăritoare în trecut. A vorbit apoi despre împrejurările între cari s'a făcut unirea, despre mitropolitul Teofil și mitropolitul Atanasie, care a perfecționat unirea. A încheiat spunând, că datorința celor din regatul român este, să convingă pe Românii uniți, că au să abandoneze legaturile de unire cu biserica catolică și să se întoarcă îndărăpt la credința strămoșască, la biserica ortodoxă de răsărit. Conferențiarul a fost felicitat pentru interesanta sa conferență.

Din Poiana-Sibiiului.

> „Luptă bună m'am luptat, curgere am plinit, credința am păzit; în sfârșit îmi este păstrată a îndreptățirei cunună, pe care mi-o va da în ziua aceea Domnul, dreptul Judecător, dar nu numai mie, ci și tuturor, cari au iubit arătarea lui“.
>
> Epist. II a apost. Pavel către Timoteiu, cap. 4, st. 7 și 8.

Aceste cuvinte ale Apostolului Pavel le-a folosit Prea On. Domn Protopop *Avram Păcurariu* pentru caracterizarea fericitului moș *Ioan Vlad*, econom în Poiana-Sibiiului, răposat în 13 Februarie și înmormântat în 15 Februarie a. c. Rar s'a văzut în fruntașa comună Poiana o înmormântare atât de imposantă ca a moșului Ioan Vlad, precum rari sunt și acei economi, cari numai prin muncă și inteligință se ridică la o stimă generală ca bătrânul Ioan Vlad.

Spațioasa biserică din Poiana, care cuprinde până la 2000 de suflete, a fost tixită de stimătorii lui, cari și-au ținut de sfântă datorință a-i da și petrecerea cea mai de pe urmă.

Pătrunzătoarea vorbire a Prea On. D. Protopop a scos apoi lacrimi din ochii tuturor, și îndemnul P. O. D-Sale, ca fiecare să-și ia ca model viața și activitatea fericitului moș Vlad, sunt sigur, că în multe inimi a prins rădăcină.

Serviciul funebral a fost oficiat de către P. O. D. Protopop al Mercurei Avram Păcurariu, cei 4 preoți din Poiana și cu subscrisul.

Cât de departe poate înainta un om pe cariera vieții, dacă este condus de credință în Dumnezeu, înțelepciune și crutare, se poate vedea din schița biografică a răposatului, precum urmează:

Ioan Vlad s'a născut în anul 1835 în comuna Poiana. Nemoștenind dela părinți nici o avere, a servit ca cioban 12 ani, apoi în anul 1865 s'a căsătorit cu Rachila Ban din Poiana. Având o inteligență rară și un pronunțat spirit de întreprindere, el a început un negoț ambulant cu brânză și alte viptuale, a fost apoi arândaș de accis, de crâșme și în urmă proprietar de licență de beuturi. Din banii crutați rând pe rând a cumpărat dela Sașii din învecinata comună Dobârca, moșii, — având de prezent numai pe hotarul comunei Dobârca un complex de circa 30 jugăre, în cari a plantat și cultivat peste 400 de altoi, apoi vii și o grădină în comuna Dobârca, iar în Poiana mai multe curți.

Dar cea mai mare grije a moșului Vlad a fost ca să-și creasca copiii așa, încât să fie folositori, atât sie-și, cât și neamului nostru românesc. Astfel vedem că din 7 copii, cari sunt în viață, toți sunt fruntași ai comunei, dintre cari unii poartă negoț estins prin Ardeal. O fiică a dânsului servește ca învățătoare la școala confesională din loc și este soția vrednicului notar comunal George Bărbat. Cea mai mare bucurie a bătrânului Vlad au fost în timpul din urmă frumoasele progrese ale fiului seu celui mai tinăr, care de prezent e doctorand în medicină și e unul dintre cei mai distinși tineri ai acestei facultăți.

Pe cât de rodnică a fost activitatea lui Ioan Vlad, pentru fericirea numeroasei sale familii, tot așa de mănoasă a fost activitatea sa publică pentru prosperarea bisericei și a comunei. In timp de peste 30 de ani a fost fără întrerupere membru al comitetului comunal, al celui bisericesc, peste 16 ani epitrop (cassar) bisericesc, apoi cassar comunal și 10 ani a fost președintele comitetului parohial. Sub prezidenția sa la comitetul parohial s'a zidit frumoasa școală „din Deal“. Figurează între întemeietorii fondului pentru zidirea unei biserici nouă în Poiana, care fond astăzi numără peste 33,000 de coroane. A donat cărți și haine bisericești. A fost membru al Reuniunei agricole din comitatul Sibiiului și abonent și cetitor de foi românești, sprijinind după puteri orice mișcare culturală și de înaintare. La moartea sa a testat fondului zidirei bisericei celei nouă 50 cor., iar fondului Șaguna 20 cor.

A fost membru fundator al băncilor „Mielul“ și „Mărgineana“, precum și membru în direcțiunea acestora.

Această activitate binefăcătoare Dumnezeu a încununat-o cu părul alb al bătrânețelor, ajungând vârsta de 78 ani. In greul său morb de peste un an, pe moșul Vlad nu-l vedeai mâhnit, din contră, el mulțămea lui Dumnezeu că l-a învrednicit cu acest timp de pocăință, dându-i-se putința de a se ruga lui Dumnezeu, lucru pe care, cum zicea el, în viața sa plină de afaceri, l-a mai întrelăsat câte odată.

La înmormântare au luat parte în corpore: corpul învățătoresc, corpul notarial, membrii primăriei și stațiunea de finanți din loc, a fost apoi reprezentat: comitetul parohial, comitetul comunal, Reuniunea meseriașilor și a negutătorilor, Reuniunea de înmormântare, precum și cele 2 casse de păstrare din Poiana.

Luptă bună ai luptat, curgere ai plinit, credința ai păzit, primește acum a îndreptățirei cunună și

Odihnește în pace!

Jina, în 19 Februarie 1913.

Nicolau Vlad-Stezar
paroh.

NOUTĂȚI.

Cursurile „Asociațiunii“. Un public număros s'a întrunit eri sara în sala muzeului „Asociațiunii“ pentru a asculta interesantele conferențe ale dșoarei Dr. Eleonora Lemény și dlui O. C. Tăslăuanu. A fost aplaudată dșoara Ana Voileanu, care a cântat la pian mai multe piese românești. Duminecă va vorbi dl A. Crișanu, profes. sem. și dșoara Dr. Eleonora Lemeny.

*

Janina a căzut. Unul din orașele asediate ale Turciei, *Janina*, ne mai putând resista, a capitulat și s'a predat Grecilor. Moștenitorul de tron al Greciei și-a făcut intrarea triumfală în oraș în mijlocul aclamărilor sgomotoase ale soldaților de sub comanda sa, și evenimentul a fost sărbătorit cu alaiu și acasă, în Atena. Aceasta e singura noutate mai de seamă de pe câmpul de răsboiu.

*

Vizită împărătească. Wilhelm, împăratul german, va călători pe la începutul lui Mai la Londra, ca să fie de față la deschiderea expoziției anglo-germane.

*

Facultate pentru ziariști. Proprietarul unor ziare din Cleveland a dăruit o sumă de zece mii dolari pentru scopurile unei facultăți, ce se va înființa pe seama studenților, cari se dedica carierei de ziariști. Facultatea va avea deocamdată un singur profesor, care se va ocupa cu toate chestiunile privitoare la presă.

*

Ordinea succesiunii la tronul rusesc Se scrie din Petersburg, cum anunță ziarele din Londra, că țarul tuturor rușilor voește să schimbe ordinea succesiunii la tron, și anume așa ca să poată ocupa tronul și membrii *femenini* ai familiei țarului.

*

Congresul regisorilor. Reuniunea regisorilor dela teatrele germane va ținea în primăvara acestui an un congres, în care se vor desbate problemele aparținătoare chemării lor. Congresul se deschide în 2 Mai la Berlin.

*

Catastrofa dela Helgoland. O parte a flotei germane făcea Mercuri noaptea exerciții în apropierea insulei Helgoland. Un mare vas panțerat, care avea lampele stânse, s'a izbit cu toată puterea de un torpilor. In mai puțin de două minute torpilorul s'a cufundat. Din personalul vasului au fost salvați 17 soldați, ear ceilalți marinari *în număr de 67 s'au înecat.* Este cea mai mare catastrofă ce a lovit până acum flota germană. Ziarele berlineze au comunicat știrea în ediție separată. Monarhul nostru a trimis împăratului Wilhelm o telegramă de condolență pentru nenorocirea întâmplată la Helgoland.

*

Pentru aviatori. Ministrul de interne englez a dat ordin privitor la circulațiunea aeroplanelor și baloanelor. Ordinul oprește, ca în baloane sau aeroplane să se transpoarte în Anglia mărfuri supuse la vamă, arme de împușcat, materii explosive, porumbei de poștă și aparate de fotografat. Persoanele care vor călca dispozițiile acestea, se pedepsesc cu amendă și cu închisoare până la șase luni. Spionagiul, comis cu ajutorul mașinelor de sburat, se pedepsește cu temniță de *șapte ani.*

*

Omorât din greșală. Șeful unei fabrice lugojene, Ioan *Assel*, călătorea însoțit de cinci lucrători spre Făget. O trupă de honvezi făcea exerciții de trageri la țintă în apropierea drumului, pe unde trecea trăsura lui Assel și a tovarășilor săi. Nici unul dintr'înșii n'a obserbat vreun semn de oprire. Deodată au văzut însă, că Assel se răstoarnă pe spate în trăsură. Il nimerise un glonț. După câteva minute omul a încetat din viață. Se cercetează pentru a statori responzabilitatea.

*

Advocații împotriva notarilor. Reuniunea advocaților aradani a hotărât să înainteze o adresă către ministrul de interne cu privire la statificarea funcțiunii de notar comunal. Ministrul va fi rugat ca, în caz de statificare, notarii să fie opriți de a mai executa lucrări particulare, care se țin de sfera activității advocațiale. S'a mai hotărât, afară de aceasta, ca toate reuniunile de advocați din țară să fie învitate a lua aceeași poziție în afacerea amintită.

*

Explozie într'un vagon. La o stațiune aproape de Varșovia s'a întâmplat o mare nenorocire. Un călător de pe clasa treia a spart din negrijă un vas plin de benzină. Benzina s'a aprins și a produs o cumplită explozie. O lature a vagonului s'a sfărmat cu desăvârșire. Pasagerii, ale căror haine au luat foc, alergau în sus și în jos ca niște făclii aprinse. Un băeat a ars scrum, iar ceilalți călători s'au ales cu arsuri înfiorătoare.

*

Târg de țară. In Sighișoara se va ținea târgul de țară în zilele următoare: Joi în 13 Martie târg de vite de prăsilă; în 14 și 15 Martie târg de vite; iar în 16, 17 și 18 Martie târg de mărfuri.

*

Accident la deprinderile militare. In apropierea comunei Stammersdorf, lângă Viena, s'au ținut zilele acestea deprinderi militare între garnizoanele din Korneuburg și Viena. La deprinderi a asistat și arhiducesa *Zita.* Un soldat al regimentului de infanterie nr. 39 a fost grav rănit de o baionetă. Rănirea s'a făcut din nebăgare de seamă. Medicul regimentului a legat rana, iar arhiducesa Zita a dispus ca rănitul să fie dus în propriul ei automobil până la spital.

*

Apele Tisei amenință. Din Seghedin se vestește, că Tisa de câteva săptămâni crește neîntrerupt. Se crede, că apele râului în unele locuri vor fi cu mult mai primejdioase, decât în anul trecut. Ministrul de agricultură a dat ordin, ca orașele să iee de timpuriu măsurile trebuincioase.

*

Tun pentru un leu. Carol Schwimmer, consulul austro-ungar al Abisiniei, a plecat din Triest la Aden, având să ducă darul monarhului nostru pe seama moștenitorului de tron *Lids Iassu* din Abisinia. Exoticul principe a dăruit nu de mult suveranului austro-ungar un superb leu, pentru care monarhul îi trimite acum un tun de munte, complet echipat.

*

Ciudățeniile vieții. In cercurile medicale vieneze se vorbește despre un caz dintre cele mai curioase: *O femeie,* după 20 de ani, s'a *schimbat în bărbat.* Intr'unul din suburbiile Vienei locuește muzicantul Carol *Haskovitz*, cu soția sa și cu șase copii. Copilul cel mai mare s'a născut în 1888, a fost fată și a primit în botez numele *Hedviga.* Fetița Hedviga a învățat la școală și a terminat clasele civile. In etate de opt ani firea fetei a început să se schimbe radical. Cerea, bunăoară, să poarte cu orice preț haine bărbătești. Mai târziu un profesor dela facultatea de medicină a vizitat fata și a constatat, că în adevăr Hedviga este bărbat. In urma acestei constatări, autoritățiie s'au învoit ca în registrul botezaților să se facă îndreptarea necesară și în loc de Hedviga să se introducă numele *Francisc Carol.* Tinărul este acum de 24 de ani și are o înfățișare destul de bărbătească. Ca fată fusese cusătoreasă; acum ca bărbat a început să fumeze și voește să se facă șofer. Se bucură foarte mult, că nu mai este femeie, și a declarat unui raportor, că dacă va izbuti să-și creeze o existență sigură, are să se însoare imediat.

---

3. Țiganii la Doctor. Un țigan se întrece în lăudăroșie și minciuni, nepotrivită pentru copii.

4. Tot asemenea și „De-a maimuțele“.

5. „Ionel cel urât și Ionel cel cu minte“. Un copil „rage“ și nu voește să mănânce, fără nici un rost. Nepotrivită.

6. „Racul, Broasca, Știuca și Furnicile“, fabulă cunoscută, e bună.

7. „Trei iezi cucueți“, basm, e mult inferior povestei „Capra cu trei ezi“, cuprinsă și în planul de învățământ.

8. „Țăranul și Pescarul“, lecție de școală, vrea să fie ceva hazliu, dar nu prea succede.

9. „Să mă mai cheme odată“. Un copil care face nazuri la mâncare, și după ce n'a venit la masă chemat de toți, vine flămând în urmă și mănâncă ce găsește. O poveste pe care o poate spune o dădacă sau bunică unui băețel de 4 ani.

10. „Cățelușul“ e o schiță bunișoară: cineva arată milă față de un cățeluș lăsat în frig. Ingrijirea animalelor.

11. „In mina de cărbuni“: schiță instructivă pentru copii cari au învățat ceva despre mine.

12. „Dracu“. Un copil mănâncă fără să fie văzut în ajunul bobotezii, înainte de a bea aghiasmă, și „Mama Sultana“, cine o fi, zice că dacă cineva mănâncă înainte de a bea aghiasmă în ajun, îl duce „Antiharț, Scaraoțchi, tartarul, tatăi dracilor“ etc.; toată istoria bâjbăie de draci; în tot cazul neadmisibilă.

13. „Por și Alexandru“. Bătaia între 1 băiat și o fetiță, închipuiți Por și Alexandru, fără valoare instructivă și nici cu haz.

14. Tot asemenea „Călătoria lui Ioniță“.

15. „Cucul și Pitpalacul“ e descrierea unui cias care cântă „Cucu“.

16. „Greerul și Furnica“ o asemănare alegorică după o poezie foarte veche „Greurușul și furnica“.

Din tot ce conține cartea aceasta scrisă, după cum îmi pare, în fuga condeiului, nu aflu de potrivite decât fabula însemnată la nr. 6, schița nr. 10 și nr. 11, nr. 15 și 16, și aceste însă nu sunt de mare valoare educativă. In locul cărții acesteia ar fi de recomandat Poveștile lui Pop Reteganul și Dragoslav, Brătescu-Voinești și E. Sevastos.

Din cărțile trimise, după părerea mea, pot recomanda „Teatru, basme și poezii“, de St. C. Alexandru, celelalte două sunt slabe și cuprind părți neadmisibile.

Rășinari, 21 Iulie 1912.

Aurelia Goga
învățătoare.

Nr. 27/1913. (67) 1—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/911 Epitrop, prin aceasta să publică licitaţiune minuendă pentru a se dà în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Kelnek** (Câlnic). protopopiatul Sebeşului. Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitaţiunea se va ţinea în 17/30 Martie 1913 în edificiul şcoalei din Câlnic la 10 ore a. m.

Preţul strigării este de 41.000 Cor. (Patruzeci şi una mii de coroane) după care sumă licitanţii au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Intreg materialul este dator al da intreprenorul.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător şi cu declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi să supune lor, sunt a se depune până la începerea licitaţiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a da în înterprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenţi, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesaţi pot afla ori ce informaţiuni.

Licitanţii n'au drept a pretinde diurne şi spese de călătorie, nimic peste suma ce se va acorda.

Câlnic, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 16 Februarie (1 Martie) 1913.

Ioan Duşe
preot-prezident.

George Botoroagă
notar.

Epitropia parohială.

George Bona
epitrop I.

Jacob Ghişoiu
epitrop II.

Vidi:
Sergiu Medean
protopresbiter.

Pentru conformitate cu originalul.

Joan Duşe
preot.

Resturi cu tiparul aplicat,

late, în colori veritabile, solide de spălat, — cari dacă s'ar cumpăra în bucăţi întregi (cu toptanul) ar costa dublu, — se vând cu **36 fil.** per metru.

Mostre se trimit gratuit.

Ce nu ar conveni să schimbă oricând în loc Dornbirn.

Gebr. REICHART, fabricanţi,
Dornbirn, Vorarlberg.
(49) 3—3

Aviz!

Să vinde din mână liberă **o moşie** în estensiune de 90 jug. catastrale, din cari sunt 38 jug. agru, 10 jug. fânaţ, 38 jug. păşune, 3 jug. vie şi 1 jug. pădure de acaţi. De moşie să ţine un intravilan cu casă bună şi edificiile economice de lipsă. La moşie e şi o şură mare. 8 klm. departe de oraş. Comunicaţie foarte bună. Preţul 70,000 coroane. A se adresa la **Georgiu Iacob,** preot, Szászbuzd u. p. Medgyes, Nagyküküllő m. (65) 2—3

Aspirin- BAYER

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ivindu-se mai multe feluri de substituţiuni al aspirinului original, Vă rugăm că aspirin numai în forma noastră **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta 1 tub de sticlă cu 20 buc. tablete à 0,5 gr., preţul K 1·20 cu timbru **Aspirin.**

ASPIRIN
0,5 g

(2) (413) 4- 6

Garduri colosal de ieftine.

Invenţiune sensaţională.

Afară din cale practic!

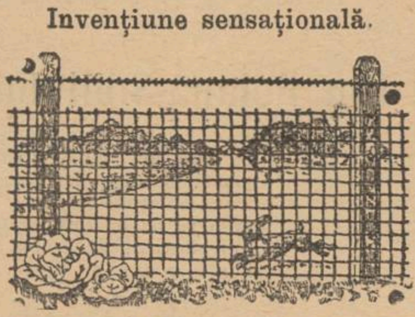

Manipulare foarte uşoară!

Nenumărate scrisori de recunoştinţă dovedesc perfecţiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Preţul per metru quadrat 32 bani şi mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri şi gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt şi conştienţios.
Catalog ilustrat gratuit şi franco.

(27) 4—10

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu **preţ foarte moderat.**

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)
(46) 57—

NICOLAE POPPA
croitor
Sibiiu (Nagyszeben) strada Poplăcii Nr. 11.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. Public din Sibiiu şi jur, cumcă am preluat lucrătoarea răposatului Ioan Duşe, croitor. Prin praxa mea specială voi servi tot aşa ca şi răposatul cu croiul cel mai nou cu care stau la dispoziţia On. public în tot timpul.

Rog a sprigini industria română.

Cu stimă: **Nicolae Poppa**
croitor.

(52) 2—3

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză,** în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

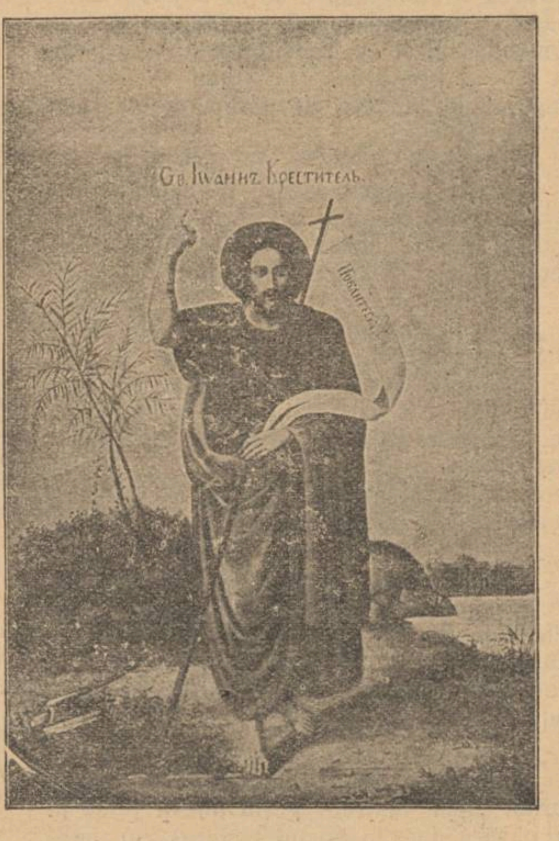

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

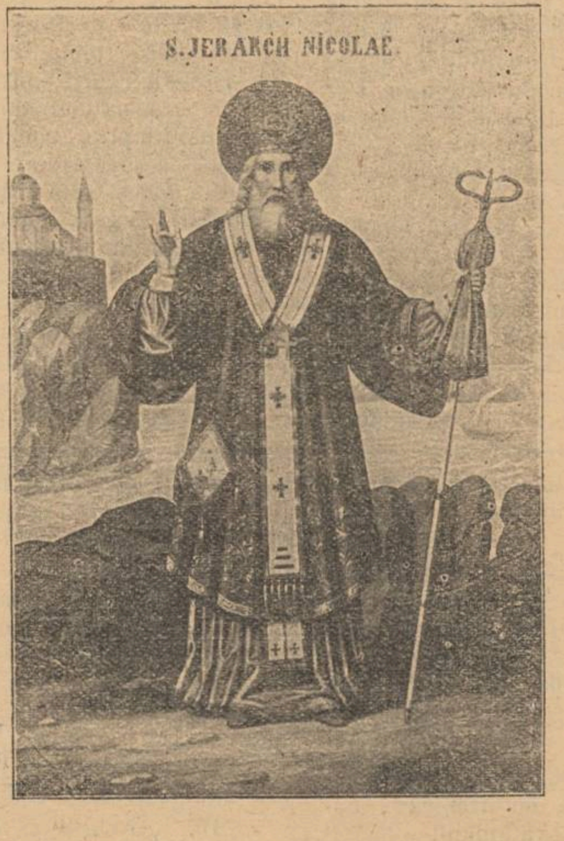

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se piclează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 28 Februarie (13 Martie) 1913. Nr. 22.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situaţia se agravează.

Sibiiu, 12 Martie n.

Ştirile date ca positive despre apropiata demobilizare a trupelor ruseşti, concentrate la graniţele monarhiei noastre, şi în consecvenţă şi despre demobilisarea trupelor austro-ungare, ridicate la stare de răsboiu şi dislocate de-alungul graniţei ruseşti, nu s'au confirmat.

Nu s'a început demobilizarea, nici la noi, şi nu se va face nici în Rusia, pentrucă ordinul de demobilizare al ţarului rusesc, care se pusese în vedere şi se aştepta cu toată siguranţa pe ziua începerii serbărilor jubilare ale casei domnitoare din Rusia, nu a fost publicat încă.

Şi nu se va face demobilizarea în Rusia mai ales acuma, când unul din oraşele turceşti, necucerite de statele balcanice, *Janina,* a căzut în mâna Grecilor, celalalt, *Adrianopolul*, e pe cale se capituleze şi să se predee Bulgarilor, iar al treilea, *Skutari,* care se apără până acuma numai în contra Muntenegrenilor, cari vreau să-l aibă cu orice preţ, va avea să se apere în viitor şi în contra Sârbilor, cari au trimis patruzeci de mii de soldaţi întru ajutoriul Muntenegrenilor, şi apoi şi în contra Grecilor, cari asemenea au plecat întru ajutoriul aliaţilor lor. Iar dacă cade oraşul *Skutari*, se schimbă întreaga situaţie.

Se ştie adecă, cumcă interesele monarhiei noastre nu permit, ca oraşul Skutari se fie, nici al Muntenegrenilor, nici al Sârbilor, ci cer să remână al Albaniei autonome şi independente. In privinţa aceasta s'au purtat lungi pertractări între Viena şi Petersburg, şi chiar şi scrisoarea Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, trimisă prin principele Hohenlohe ţarului rusesc, împreună cu răspunsul acestuia, se referia aproape numai la chestia aceasta: la decretarea oraşului Skutari de aparţinător Albaniei, poate chiar de capitală a ei.

Şi era tare credinţa, că s'a ajuns la o mulţămitoare înţelegere în privinţa aceasta între Viena şi Petersburg, şi pe această înţelegere era întemeiată vestea, că acuma va urma demobilizarea, şi la noi şi în Rusia. Se vede însă, că partidul răsboinic din Rusia e mai tare decât voinţa ţarului, şi că diplomaţia rusească, care deatâtea ori a turburat situaţiuni externe bine limpezite, vrea să prepare de nou o surprindere Europei, punându-o în faţa unei noue stări de lucruri.

Se poate, că-i va sucede, pentrucă Turcia a arătat, că nu mai poate desvolta nici o putere de resistenţă: e un corp slăbit, putrăd, condamnat prin neputinţa proprie la moarte. Când turcii tineri au răsturnat guvernul de mai nainte şi au pus ei mâna pe putere, se credea pe un moment, că Turcia se va reculege şi va putea aduce lucrurile barem acolo, ca pacea pe care o leagă cu statele balcanice aliate să nu fie desonorantă pentru ea; dar n'a putut face nici noul guvern turcesc alta, decât aceea ce făcuse şi guvernul de mai nainte: să roage puterile mari europene, ca să intervină în favorul legării păcii la aliaţii din Balcani. Iar puterile mari iarăş nu puteau să răspundă alta noului guvern turcesc, de cât aceea ce au fost spus şi celui de mai nainte: primiţi condiţiile puse de statele aliate balcanice şi pacea e legată! Deosebirea e numai, că pretensiunile acestora au mai crescut, astăzi sunt mai umflate de cât mai nainte, şi astfel schimbarea de guvern în Turcia s'a făcut mai curând în detrimentul, decât în favorul acestui imperiu, condamnat la moarte. Dacă rămânea vechiul guvern turcesc, pacea ar fi astăzi legată, de mult legată, şi probabil că între condiţiuni mai bune decum vor fi acelea sub cari va fi legată ea de actualul guvern turcesc.

Stând astfel lucrurile, nu e nici o mirare, că opiniunea publică din Turcia e agitată, nemulţămită şi că chiar şi în sânul trupelor turceşti sunt semne de o revoltă, care ca mâne poate se iee proporţii îngrijitoare. Nu e esclusă posibilitatea, ca turcii tineri se fie într'o bună dimineaţă măturaţi dela putere, în felul cum ei au răsturnat guvernul de mai nainte. Şi nu e nici o mirare, dacă în faţa acestei complete descurajări, aliaţii balcanici devin tot mai îndrăzneţi, mai lacomi, şi tot mai mult ar voi se aibă din corpul trecut în descompunere al Turciei, cu toate că şi puterile lor sunt istovite de tot. Şi earăşi nu e nici o mirare, că diplomaţia rusască, despre care se ştie, că stă la spatele statelor aliate balcanice, e atât de şireată şi de nesinceră, încât nu se mai poate încrede nime în ea!

Vorbirea deputatului Dr. St. C. Pop

rostită în dieta ţării, la discuţia generală asupra legii electorale, Joi în 6 Martie n.

„On. cameră! Proiectul elaborat de Kristóffy, adevărat că n'a cadrat în toate privinţele cu deziderátele democraţiei în accepţia ei cinstită, — a fost însă, ca concepţie, mult superior celui ce se desbate acuma. Proiectul lui Kristóffy n'a ajuns să fie desbătut în cameră, pentrucă partidele din opoziţie s'au constituit în coaliţie şi au primit frânele guvernării cu condiţia să întocmească ele o reformă electorală, cel puţin la înălţimea celei proiectate de Kristóffy. Constat însă, că coaliţia şi-a bătut joc de reformă într'un chip frivol: n'a realizat promisiunile cuprinse în mesajul regal, ci a declinat pur şi simplu îndatoririle ce luase asupră-şi. In astfel de împrejurări toţi aderenţii evoluţiei democratice a statului au simţit o mică uşurare, văzând că regimul coaliţionist a fost înlocuit prin cel actual.

Au făcut o liniştitoare impresie în deosebi declaraţiile contelui Khuen-Héderváry, declaraţii, pe cari le făcuse într'un timp când nu că n'avea o majoritate, dar n'avea nici partid încă. Şi deşi alegerile din cari a resultat majoritatea actuală s'au făcut cu ajutorul teroarei celei mai extreme, marea opinie publică — care dupăcum am zis — aştepta de mult realizarea reformei democratice, a trecut la ordinea zilei peste alegeri, şi mulţi s'au împăcat cu gândul, că în cabinet era un ministru: Francisc Székely, ministrul de justiţie...

T. Kállay: Bine ţi l-ai ales! (Ilaritate!)

Dr. Ştefan C. Pop: ...care în calitate de paznic al legilor ţării da prin personalitatea dsale tuturor celor ce sperau garanţia, că legea electorală va fi înfăptuită pe temeiul propovăduit de d-sa, pentrucă, în caz contrar, socoteam, că e imposibil ca actualul guvern să stea împreună cu el timp de trei ani de zile. Aveam deci credinţă legitimă, că ministrul de justiţie nu este isolat în ceeace priveşte convingerile dsale.

Mulţi v'au iertat, dlor, şi pentru năzdrăvănia ce aţi comis în Iunie anul trecut, pentrucă sperau, că dv. veţi linişti ţara cu o reformă electorală democratică cinstită, şi pentrucă aveau credinţa, că acum se va face cel dintâi pas remarcabil spre democraţie.

On. cameră! Am aşteptat, şi iată că s'a născut minunea. La 31 Decemvrie 1912 a fost publicat proiectul de reformă cel cu atâta grijă tăinuit de guvern. Dela această dată desilusia a început să cucerească pretutindeni spiritele. Ne-am desilusionat şi noi, naţionalităţile, cari am îndurat de multe ori invectivele, că am fi angajaţi la trena guvernului, şi că n'am juca în parlament decât rolul unei opoziţii artificiale. Şi repet, ne-am înşelat, pentrucă conform părerilor noastre — şi n'avem nevoie să justificăm prin sofisme lucrul acesta — însuşi conţinutul proiectului de lege desminte toate speranţele noastre.

Pot să afirm, on. cameră, că în comparaţie cu situaţia de până acuma, înregistrăm, în ce priveşte pe naţionalităţi, un însemnat regres. (Desaprobări). Cine se ocupă serios cu problemele de stat şi cine urmăreşte cu atenţiune evenimentele, a avut în mod lămurit convingerea, că covârşitoarea majoritate a partidului guvernamental, întotdeauna atentă la cuvântul contelui Ştefan Tisza, (Aşa e! Aşa e!) îşi va considera misiunea, deodată cu legiferarea proiectelor militare, de terminata, şi că din clipa în care se va pune problema legii electorale, partidul se va dismembra în două formaţiuni puternice, din cari una probabil va adopta o atitudine conservativă, având în frunte pe cel mai chemat reprezentant al ei, pe contele Tisza, iar cealaltă formaţiune îşi va fixa ca singură ţintă realizarea adevăratei legi electorale democratice, mărturisind şefia lui Francisc Székely.

On. cameră! Cred că fiecare din noi s'a putut convinge chiar din clipa în care a fost depusă legea pe birou, că paragrafii ei sunt toţi imprimaţi cu pecetea individualităţii contelui Ştefan Tisza. Nu găsim în proiect nici o urmă a mesajului regal şi nimic din declaraţiile singuraticilor miniştri. Se spune anume în mesaj, că „şi guvernul şi-a ales ca problemă sa depuie cât mai

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. „*Multe de toate*" (Edit. W. Krafft, Sibiiu). Cuprinde diferite obiecte de intuiţiune, pe lângă care e pusă câte o zicătoare rimată sau nerimată referitor la obiectul respectiv. D. e. este ilustrat un hornar cu următorul text: „Hornarul cu scara sa, urloiul ne-a mătura". Sub găleată: „la fântână merge fata, ca să-şi umple găleata". „Clopoţelul nu e mare, dar sună destul de tare" etc. Cartea cuprinde 65 bine reuşite chipuri de: vase, mobile, unelte, flori etc. Este menită pentru elevii din cl. I. sau grădini Froebeliane, atât dela oraşe, cât şi dela sate, întrucât cuprinde lucruri pe cari le cunosc şi le pot vedea în ambele locuri. E bine însă atunci, când dăm elevului cartea în mână sau i-o cetim noi, să-i dăm şi unele esplicaţii, acolo unde credem că e de lipsă, mai ales la obiecte pe care copilul încă nu le cunoaşte, — nu le-a mai văzut.

2. „*Cele 10 pisicuţe*" (Edit. W. Krafft). Prin istorioara aceasta se introduce copilul de a cunoaşte adiţiunea şi scăderea în cercul numerilor zece. „O pisicuţă sta pe fereastră şi se juca. Odată numai hop, sare alta de pe casă şi vine lângă fereastră". O pisică şi cu o pisică fac două pisici. Pentrucă 1 şi cu 1 fac 2 etc. Cartea este pentru elevii din cl. I. de ambele sexe. E foarte interesantă pentru micii copilaşi. Cuprinde 14 chipuri bine reuşite.

3. „*Moşia*" (Edit. W. Krafft) conţine 14 ilustraţiuni, mai ales animale domestice, sub care e pusă câte o mică descriere. *a*) Sub o cloşcă cu raţe „Vă prezint pe doamna cloşcă şi pe domnişorii puişori de raţă. Doamna îşi vede puişorii pe apă şi îi e frică să nu se inece". *b*) Vezi ce însemnează, să nu stai lângă mama? Uite puişorul. A plecat de lângă cloşcă şi abia a găsit o bucăţică de pâne şi vezi, s'a şi găsit cine să i-o ia. Şi poate au să-l şi bată cu ciocul. Uite-l cum fuge săracul, etc. Cartea e menită pentru elevii din cl. I. şi e foarte potrivită pentru dânşii, de oarece au un interes deosebit pentru animale; mai ales pentru copiii dela oraşe.

4. „*Pentru fete şi băieţi*". (Ed. Krafft). E un abcdar ilustrat. Literile sunt în mod alfabetic aranjate. Cu fiecare iniţială este un nume de băiat sau fetiţă, despre care e o poezioară sau un vers scurt scris, desemnat fiind totodată şi chipul respectiv d. e.

A. *Ana* merge în grădină
Se opreşte 'n loc şi 'ncet
Pune mâna pe-o tulpină,
Vrea să facă un buchet.

B. *Barbu* a intrat în lac,
Vrând să prindă peşte,
Insă nu-i merge pe plac
Geaba se trudeşte etc.

In modul acesta cartea intenţionează a introduce pe elev în cunoaşterea şi memorizarea literilor. Scăderea cea mai mare a acestei cărticele sunt numele străine. Fany, Quirina, Poly, Jenica, Karolina, de cari ne putem lipsi, cel puţin în cărţi destinate tinerimii române. La aceste se mai adauge şi lipsa originalităţii versurilor, precum şi multe greşeli ortografice. Aceste scăderi o fac nepotrivită pentru lectură în mâna copiilor nostri. — Ea însă devine folositoare, după ce se vor delătura scăderile indicate.

5. „*Cartea celor doi sbârliţi*" (Ed. Sfetea, Bucureşti). Cuprinde 30 istorioare morale ilustrate, aranjate în versuri:

De Petrache cel sbârlit.
Voi de mult aţi auzit...
Şi de Tinca nespălata
V'a vorbit mama şi tata,
Căci era vestită 'n ţară
De sbârlită şi murdară.

„Gică şi Lică cei somnoroşi". Mama îi ceartă pentru că nu se scoală; vine cu mătura, dar ei nu se mişcă. Atunci tata chiamă servitorii, prind de pat şi îi duc cu pat cu tot în mijlocul străzii şi îi lasă în ploaie. Ploaia însă nu încetă şi patul pluteşte cu ei până în piaţă. Acolo abia se trezesc răzbiţi de frig şi de ploaie. Istorioara aceasta mi se pare exagerată, copiii singuri se vor mira de conţinul ei. Istorioarele trebue să corespundă cât se poate adevărului. Dacă şi nu s'au întâmplat în realitate, trebue să fie totuş probabile.

In felul acesta sunt scrise cele 20 de istorioare. Unele dintre ele destul de bune şi moralizătoare, unele însă nu corespund, întru cât nu se apropie de adevăr. Aceasta însă este o condiţie neapărat de lipsă. Cartea e tradusă din limba germană (Der Strubl Peter u. Strubl Lizi), şi este menită pentru cl. I. II.

6. „*Bună dimineaţa la Moş ajun*". (Edit. Sfetea, Bucureşti). O colecţie de diferite ilustraţiuni, sub care e pusă câte o istorioară scurtă sau numai câte o frază esplicativă a chipului respectiv. D. e. Un băiat doarme pe paie, lângă el este un corn de suflat şi un băţ. „Obosit de drum şi de căldură prietinul Costică a adormit pe paie". O babă aleargă călare pe mătură. „Doamne ai milă de sufletul acestei babe bătrâne, care a înebunit. Ea crede că vede pânză de paiangeni printre stele şi a plecat călare pe o mătură, ca să curețe cerul".

N'are nici un senz şi la o nouă ediţie ar trebui omisă. Cartea cuprinde 21 de ilustraţiuni mai mult hazlii cu puţin fond moral sau aproape de loc. Are scopul a servi mai mult ca să deprindă ochiul cu chipuri şi colori şi să servească ca variaţie în consumarea timpului pentru copii mici.

Titlul broşurelii nu corespunde întru nimic conţinutului. Sub titlul dat ne-am aştepta să vedem reproduse chipuri de Crăcurând pe biroul camerii proiectul de lege referitor la reforma electorală şi crede să poată prezinta din parte-i corpurilor legiuitoare această reformă în acel senz, „ca *să fie realizată în temeiul principiilor sufrajului universal*“. Acest lucru se spune în mesajul de tron, iar contele Carol Khuen-Héderváry a garantat realizarea votului universal prin următoarea declaraţie (citeşte): „Din parte-mi doresc să declar cu ocazia asta numai atâta, că *am de gând să întemeiez reforma asta mare pe principiul votului universal, cu eliminarea sistemului pluralist*“.

Deci atât mesajul, cât şi declaraţia primului ministru vorbeşte de sufrajul universal, şi cine cunoaşte relaţiile, cine cunoaşte cauzele cari au determinat schimbările situaţiei şi împrejurările în cari a venit dl Ladislau Lukács, vedea în dl Lukács o expresie cu mult mai pregnantă, mai categorică a votului universal, decât în contele Khuen-Héderváry. Intreagă opinia publică şi noi cu toţii aveam credinţa, că acesta va merge şi mai departe în direcţia democratică, decât cum ne promisese contele Khuen-Héderváry. Şi a venit proiectul de lege, care nu atinge nici minimul universalităţii, şi a venit comisia electorală, care nu numai că n'avut în sânul ei nici umbră de opoziţie, ci a exclus până şi pe unii din cei mai respectabili membri ai partidului, cari în vârtutea distincţiunei şi valorii lor individuale aveau în faţa opiniei publice legitima pretenţiune de-a se rosti şi ei asupra unei probleme atât de cardinale.

N'am de gând să fixez valoarea personală ce pot să o reprezinte în partid singuraticii membri, cred însă că un ministru de talia lui Francisc Székely, un fost vicepreşedinte al camerii cum e Ludovic Návay, că un atât de distins şi de agil membru al partidului guvernamental, cum era Alexandru Pál, pe care l'am văzut însu-mi pe timpul coaliţiei jertfindu-se aici pentru principiile dv., — cred, zic, că personalităţi ca acestea, câtă vreme rămân credincioase punctului lor de vedere principiar şi câtă vreme — neputându-şi afirma convingerile în partid — îl părăsesc, nu trebue desconsiderate. N'au putut deci să ia parte în consfătuirile comisiei electorale nici acei membri ai partidului, cari erau cunoscuţi ca aderenţi ai dreptului electoral democratic, în vreme ce am văzut o comisie, în care în special deputaţii transilvăneni erau reprezentaţi într'un număr covârşitor.

Noi cei ce ne-am făcut aici datoria de control în calitate de deputaţi opoziţionali, — nu ştim cu ce rezultate, — n'am fost nici măcar întrebaţi, noi, cari reprezentăm circumscripţii naţionaliste şi cari în virtutea chemării ce avem şi în baza situaţiei noastre trebuie să ne interesăm mai intensiv de mizeria şi de năcazurile poporului nostru, n'am fost întrebaţi încă niciodată, dar fraţii saşi, cei ultraimpilaţi şi oropsiţi (Ilaritate.) au fost în adevăr în mare număr reprezentaţi în comisie. Nu voi să întind vorba, dar avertizăm cu tot dinadinsul camera, să nu creadă în chipul ce i-l zugrăvesc deputaţii transilvăneni, să nu creada că e atât de trist acel chip, cum zic ei, şi cum ne înfăţişează ei — „tabloul îngrozitor şi întunecat al viitorului ungurimei din Ardeal“ — tablou pictat de deputaţii de dincolo de Dealul Craiului, în special de dl deputat Desbordes, atât de impresionant, cu efecte atât de plastice, în vorbirea dsale saturată de un patriotism candescent, care a fost o adevărată carmen lugubre.

Cunosc şi eu referinţele din Ardeal, pentru că sunt ardelean, şi dacă deputaţii ardeleni au adresat poporului nostru atacuri, noi respingem aceste atacuri şi le reducem la valoarea lor adevărată. Alt lucru n'o să prea am, pentrucă sunt deplin pătruns de credinţa şi sunt adânc convins, că ori ce argumente sunt zadarnice, — eu şi aşa nu voi putea să schimb nimic în legea asta.

In Ardeal trăiesc şi fraţii noştri saşi, cari au căpătat pământurile cele mai fructifere, cele mai frumoase. Există şi popor săcuiesc, şi pătură intelectuală maghiară, mică la număr.

Saşii, cari sunt acum de şapte veacuri şi jumătate la noi — de cumva aţi binevoit să cetiţi istoria lui Mihail Horváth, — când au imigrat, au primit pământurile fraţilor lor români şi aceşti fraţi români au fost sclavii lor până la 1848. Vă mai puteţi mira dv., că poporul săsesc e mai inteligent, mai bogat, mai înstărit, cu deosebire în baza aşa zisului zwei Kinder-System, — pentrucă nu s'au sporit prea mult, — câtă vreme poporul românesc, har Domnului, e bogat în astă privinţă? Repet, vă mai puteţi mira, că Saşii sunt mai avuţi, mai culţi? Cum puteţi pretinde ca un popor, care a purtat jugul robiei timp de cinci veacuri şi jumătate, să aibă o cultură la fel?

Dar are poporul nostru o admirabilă însuşire, pe care voiesc s'o fixez, şi anume, că deşi a fost rob (Desaprobări), două regimente româneşti au apărat părţile ţării dela nordost şi dela răsărit şi le-au apărat cu atâta glorie. Fiecare filă din istoria regimentelor grăniţăreşti dela Orlat şi dela Năsăud e o mărturie strălucită a eroismului lor. Trebuiau să apere aceste meleaguri şi n'au avut vreme să se îmbogăţească. A evoca imagini de groază despre acest Ardeal şi a afirma, că acolo s'ar da pe faţă tendinţe disolvante: e tradare de patrie. Când ne aflăm într'o situaţie internaţională ca cea prezentă, când era aproape posibilitatea, ca dorobanţii români să lupte umăr la umăr cu honvezii maghiari, — a afirma, zic, neadevăruri atât de sfruntate şi a te înfiinţa cu astfel de proiecte de lege, să mi se ierte, e împotriva intereselor patriei.

Dnii Ernest Desbordes, R. Schuller şi ceilalţi domni, n'au dreptul să se ridice împotriva acestui popor, n'are dl Schuller să ceară până şi urcarea censului, şi dacă de dragul lui nu se pot totuş alcătui legi speciale pentru Ardeal, vă rog să binevoiţi a-i asigura dsale majoritatea, şi sfântă e pacea, pentrucă proiectul — zice dsa — nu foloseşte ungurimei. Intreb, sunt şcoalele lor atât de controlate ca ale noastre, încât să le atârne şi lor deasupra capetelor sabia lui Damocle, ca deasupra capetelor noastre? Ei pot să trăiască foarte fericiţi, dar ian daţi-ne şi nouă sute de mii şi milioane în scopurile instrucţiunii, cum le daţi lor, şi vă asigurăm că nu vom mai fi înapoiaţi nici noi.

On. cameră! Să nu judecaţi împrejurările prin ochelari falşi şi să nu credeţi, că în ţara asta ar fi atât de nenorocit ungurul, după cum vă îmbată cu poveşti deputaţii transilvăneni. Eu sunt ardelean, şi deşi m'am mutat de acolo în Ungaria cam de vre-o 23 de ani, contactul l-am menţinut mereu. Cea mai mare parte a oamenilor din Ardeal are ideia fixă, că sunt poroditе de principi cu toţii şi în consecinţă formulează exigenţe, pe cari bietul Ardeal nu le poate suporta. La fiecare distanţă de postă se înalţă câte un castel, care avea odinioară un domn de castel, iar pământul s'a dus şi democraţia şi progresul nu e în stare să le replătească risipa din anii lor cei buni. Evoluţia sănătoasă nu tolerează existenţele ce nu se pot menţinea la suprafaţă prin propria lor forţă.

Aşa sunt stările în Ardeal şi aşa trebuie judecate, şi atunci n'am mai asculta veşnicile poveşti de primăvară, despre pretinsele nizuinţi de separaţiune din Ardeal. Ori de câteori s'a făcut încercare de-a concretiza aceste poveşti prin desvelirea câte a unei conspiraţii, sfârşitul a fost totdeauna un deplin nesucces. Aşa s'a sfârşit şi farsa lui Kristóffy, când cu împănarea împrejurimilor Bradului cu soldăţime, şi tot cu fiasco s'a terminat şi manevra lui Bánffy, care voia să descopere cu ori ce preţ conjuraţiunea.

On. cameră! Am socotit, că e necesar să spun lucrurile astea, ca să apăr, faţă cu atacurile ce i s'au adresat în mult preocupata comisie electorală, pe poporul care dă patriei pe cei mai excelenţi ostaşi.

Dv. spuneţi, că proiectul nu este îndreptat împotriva naţiunilor nemaghiare.

Voi aminti un singur caz pregnant şi nici n'am să mai vorbesc despre altceva. Poftiţi şi consultaţi, atât referitor la dreptul electoral activ, cât şi la cel pasiv, alineatul al doilea al § lui 172 din legea V. 1878: „cine comite vina aceea anumită (Agitaţia împotriva vre-unei naţionalităţi etc.) este lipsit atât de dreptul electoral activ, cât şi de cel pasiv“.

Nimenea nu poate trage la îndoială, că suntem un stat poliglot. Tendenţa e să nu fim, dar deocamdată totuşi suntem. E tot atât de cert, că suntem oameni şi că suntem supuşi legilor evoluţiei. Intreb, ne putem oare închipui pentru cazul când noi Românii, Ungurii şi Saşii ne-am împăca şi am fi fraţi dulci unii altora, să nu mai fie la ordinea zilei crima de care se vorbeşte în paragraful din chestiune? Agitaţia împotriva unei naţionalităţi are doar o gradaţie atât de vastă, încât nici nu i se poate da o expresie adecvată în dispoziţiunile legale. De multe ori nici cea mai furioasă, cea mai sălbatică ieşire nu este calificată de agitaţie împotriva naţionalităţii, iar de alteori dacă juraţii cred de cuviinţa, este declarat agitator până şi copilul care duce articolul agitatoric la tipografie. Eu cunosc un caz similar, — juraţii din Cluj au declarat vinovat pe învăţăcelul de tipografie.

Când dv. instituiţi impedimentul faţă de ceice au fost osândiţi pentru câştiguri frauduloase la închisoare ori puşcărie de peste trei ani, când dv. voiţi să înfieraţi urâta crimă a votririi, tot atunci adoptaţi în proiect şi paragraful, cu ajutorul căruia dv. puteţi lipsi de dreptul electoral pasiv şi activ pe fiecare bărbat inteligent român. (Intreruperi: Dacă agitaţi!).

Vă rog să cumpăniţi acest paragraf, pentrucă dacă v'aţi pune mâna pe inimă, nu mi-aţi putea da alt răspuns la întrebare, decât că niciodată n'a fost osândit vre-un ungur pentru agitaţie împotriva românilor. (Contraziceri). Pe noi Românii, însă ne-au osândit cu atât mai des, cel puţin la 200 de ani temniţă, la câteva sute de mii pedeapsă în bani şi la confişcarea atâtor ziare ale noastre. Aceasta e chestiunea cea mai dificilă, pentrucă are o gradaţie atât de inepuisabilă. Dacă v'ar spune cineva: iubiţi-vă limba maternă şi însuşiţi-vă în ea cunoştinţele elementare, şi asta ar putea să fie calificată de agitaţie. (Desaprobări). Ceeace afirm pot să şi dovedesc. D-na Vlad a fost condamnată, pentrucă a îndemnat pe copii să înveţe limba românească.

L. Okolicsányi: Nu, ci pentrucă le-a zis să nu înveţe ungureşte!

Dr. Şt. C. Pop: Nu-i adevărat! A zis, că sunt datori să înveţe în limba românească. Aceasta a fost şi acuzaţia. (Sgomot).

Am constatat, on. cameră, că mesajul regal vi-a impus datoria să prezintaţi un proiect de reformă electorală întemeiat pe sufrajul universal. Am constatat apoi, că miniştrii au făcut promisiuni în acest sens. Am constatat în sfârşit, că sunt foarte puţini între dv. de cei cari să nu fi făcut promisiuni la fel, şi în ciuda tuturor promisiunilor văd proiectul acesta, pe care dv. îl primiţi cu multă plăcere şi cu aplauze. Lucrul ăsta, on. cameră, a decepţionat adânc şi pe cei ce credeau în dv. Şi dupăce sunt convins, că viaţa acestei legi e limitată de viaţa regimului dlui primministru Ladislau Lukács, şi după ce mai sunt convins că acţiunea pentru reforma electorală nu numai că nu a lâncezit, ci va izbucni încă şi cu mai multă intensitate, şi dupăce desvoltarea democratică a Ungariei nu este asigurată fără legiferarea sufrajului universal, eu nu primesc proiectul de lege, ci declar şi în numele partidului meu, — preşedintele fiind bolnav — că noi nu mai dorim să mai luăm parte în discuţie, ci vom continua acţiunea noastră, (Mai multe voci: Munca de şobolani!) activitatea noastră, ca să realizăm adevărata lege electorală, şi sper că pentru această ţintă se vor afla în Ungaria bărbaţi adevăraţi, cari să aibă şi curajul de a şi împlini ceeace promit. (Aprobări)“.

*

Imediat după deputatul naţionalist român Dr. *Stefan C. Pop* a luat cuvântul contele *Tisza István*, care a rostit o vorbire lungă în favorul proiectului de lege din desbatere, iar în chestia româna a spus următoarele:

„Onorată cameră! E o chestie cu mult mai însemnată acum la ordinea zilei şi mă tem, că aceea ce voiu spune în legătură cu chestia aceasta, va reclama în măsură cu mult mai mare binevoitoarea indulgenţă a casei, decât să mă pot estinde în mod mai amănunţit şi mai cu adâncime asupra acelor particularităţi ale chestiei de naţionalitate, pe cari stimatul domn deputat antevorbitor a aflat de bine a le ţese în vorbirea sa. Acum deci numai pe scurt vreau să accentuez şi să constat faţă de cele spuse de domnul deputat, că orice să spună domnii deputaţi, e fapt nediscutabil, că sub asuprirea maghiară românimea din Ardeal s'a desvoltat în proporţii urieşe în cele materiale şi spirituale. (Aşa e!). Adaug, că apariţia aceasta, în sine luată, e o apariţie îmbucurătoare, pentrucă Ungaria şi corect înţeleasa politică naţională maghiară trebue să îmbrăţişeze orice putere vie de pe teritorul ţării şi nu poate decât numai să se bucure de înmulţirea forţelor, ivească-se ele la orice punct şi în orice ram al societăţii (Aşa e!).

Cumcă apariţia aceasta, creşterea în măsură mare a forţelor materiale şi intelectuale ale românimei, provoacă sentimente îngrijitoare, mai ales în părţile ardelene ale ţării, este a se atribui numai faptului, că există sămănători de neghină, cari contrar armoniei mari de interese, şi cu neînţelegerea, că această armonie de interese leagă viaţa, esistenţa şi desvoltarea naţiunii maghiare şi române, avizându-le la olaltă, zic, neînţelegând aceasta, îşi află rolul de foarte dubioasă valoare, în sămănarea neghinei între naţiunea maghiară şi română, năzuindu-se a deştepta în

---

ciun: Cete de colindători, Crai, Irozi, ţurcă etc. urmate de mici esplicaţii potrivite,

7. „*Trei copii drăgălaşi*“ (Haimann libr. edit., Bucureşti). Cuprinde o istorioară mai lungă despre trei copii ai unor părinţi din România. Descrie cum îşi petrec ei peste vară la moşia lor, cum culeg flori, cum le istoriseşte mama poveşti frumoase. Fiindcă aveau inimă bună, se duceau şi dădeau pisicilor de mâncare. „Toţi copiii trebue să aibă inimă bună, căci numai pe cei buni îi iubeşte toată lumea“. Se duceau la câmp şi se uitau cum lucrau ţăranii, îi întrebau despre mai multe lucruri de ale câmpului. După ce se întorceau acasă, fiecare se apuca de lucru. Nini curăţia cartofi, Puiu stropia florile. „Ce bine fac copiii, când întreabă şi învaţă de toate! Numai astfel se fac demni de iubirea tuturor şi devin oameni folositori societăţii“.

In modul acesta este scrisă cărticica. Intr'un stil foarte uşor şi instructiv. Are 20 de aquarele şi gravuri foarte frumoase. Este menită pentru elevii din cl. II.—IV., mai ales pentru cei dela oraşe.

9. „*Fetiţa cu bonetul roşu*“. (Edit. Sfetea, Bucureşti). Povestea aceasta tradusă din limba germană e atât de răspândită aproape la toate popoarele culte. Textul este, aşa cred, cunoscut la toţi. Copiii o cetesc şi povestesc cu plăcere, mai ales cei micuţi. Chipurile încă sunt bine reuşite.

9. „*Basme alese pentru copii*“, (Edit. Sfetea, Bucureşti). Conţine patru istorioare; a. Fetiţa cu bonetul roşu. E tot de acelaş cuprins, ca în cartea precedentă, cu puţină schimbare. b. Princesa adormită. Un împărat avea o fată frumoasă. El a făcut un ospăţ mare şi a chemat şi pe două ursitori. Pe a treia ursitoare n'a chemat-o, pentru că urseşte tot lucruri rele. Pe când erau toţi veseli, a venit a treia ursitoare şi a zis: „fiindcă nu m'ai chemat şi pe mine la masă, fata împăratului când va fi de 15 ani se va înţepa într'un fus şi va muri“. Una dintre ursitoarele cele bune a zis: „să nu moară, ci să doarmă 100 de ani, şi atunci s'o trezească un fiu de împărat“. Cum au zis ursitoarele, aşa s'a şi întâmplat. Aici ese la iveală puterea ursitoarelor, cum credeau oamenii în ursitori în timpurile mai vechi. Cred, că din punct de vedere educativ nu are nici o importanţă şi pentru copii e de puţin interes. Cu esceptia acestei povestiri cartea e bună pentru copii din cl. III.—VI.

10. „*Cele şase lebede*“. (Edit. Krafft). Aici se istoriseşte despre un împărat, care avea o fată şi şase băieţi. Impăratul fiind văduv, mergând odată printr'o pădure foarte mare s'a rătăcit. A dat de o casă, în care locuia o vrăjitoare cu o fată. Vrăjitoarea i-a dat de soţie pe fată, care asemenea era vrăjitoare. Impărăteasa ca să scape de copii, a aruncat peste ei 6 cămăşi fermecate, prefăcându-i îndată în 6 lebede. Fata (sora lor) a plecat să-i caute. I-a şi găsit. Lebedele s'au rugat să le facă la fiecare câte o cămaşă din crini sălbatici, dar să nu vorbească, nici să nu râdă până va isprăvi. Fata, ca să nu vorbească cu nime, s'a suit într'un pom. A văzut-o un vânător, a luat-o de soţie, făcându-o regină. Dar se înţelegeau numai prin semne.

După un an a născut un copil. Mama vitregă a regelui a omorât copilul, punând vina pe regina cea tinără. A mai născut un copil şi cu acela tot aşa s'a întâmplat. Atunci au condamnat-o la moarte, dar ea nu zicea nimic, ci cosea, cosea să isprăvească cămăşuţele. In momentul când voiau s'o ardă, au apărut cele 6 lebede, fata le-a sărutat, le-a îmbrăcat cămăşuţele, prefăcându-se iară în 6 prinţi frumoşi. Cel mai mic rămăsese cu o aripă netiindu-i mâneca isprăvită.

Povestea, altfel destul de interesantă, devine nepotrivită ca lectură pentru copii, din cauza epizodului cu omorârea celor 2 copilaşi ai reginei. Eliminându-se partea aceasta, ea e acomodată pentru copii.

11. „*Povestea lui Robinson*“ (Edit. Sfetea, Bucureşti). Cartea cuprinde 12 pagini în care e descrisă pe scurt viaţa lui Robinson: Cum a scăpat la mal pe o inzulă, cum şi-a făcut o plută, ce şi-a luat cu el, cum a mântuit pe sălbaticul Vineri, cum au plecat mai departe amândoi, cum au ajuns iarăş acasă la părinţi aflându-i de tot bătrâni.

Cartea e tradusă din limba germană şi ar fi bine, dacă ar fi răspândită cât se poate de tare, pentru că deşi e o traducere, dar este poate una dintre cele mai instructive. Pe lângă ediţia aceasta prescurtată s'a tipărit în România şi o ediţie mai mare, împărţită în trei părţi (3 broşuri) tratand mai multe episoduri din viaţa lui Robinson. Este potrivită pentru elevii din cl. III.—VI.

De încheiere îmi permit a face următoarele constatări: 1. Toate cărţile aici indicate sunt menite în prima linie pentru copiii dela oraşe. Pentru cei dela sate ele pot avea înţeles numai în parte.

2. Având în vedere numai ilustraţiile, aceste cărţi pot fi cu succes folosite mai mult pentru copii de tot mici dela 3—6 ani, cari află multă distracţie în privirea şi discutarea singuraticelor chipuri şi scene cuprinse în aceste cărţi, mai ales când privirea în ele se face prin intervenţia părinţilor, cari cetind cuprinsul, le vor veni copiilor în ajutor la esplicarea singuraticelor ilustraţiuni.

3. Ca lectură pentru copiii, cari ştiu deja ceti, sunt bune toate, cu esceptia urmatoarelor: 1. „Pentru fete şi băieţi“. 2. „Basme alese pentru copii“. 3. „Cele 6 lebede“, cari numai atunci vor fi potrivite, dacă se vor schimba în modul indicat la fiecare în parte.

Sibiiu, 21 Aug. 1912.

Victoria Joandrea Popovici.

concetăţenii români, cari trăesc în Ungaria dispoziţie şi sentimente de nemulţămire, menite să slăbească politica maghiară. (Aşa e!)

Onorată cameră! Cu cât mai din adins sunt pătruns de adevărata armonie de interese dintre maghiarime şi românime, cu atât mai fatală, mai greşită îmi pare năzuinţa aceasta şi aceasta direcţie politică (aprobări) şi de aceea e şi foarte natural, că precum cu adevărată simpatie voiu sprijini orice interes îndreptăţit al rassei române, al naţionalităţii române, tot aşa mă vor afla domnii în faţa lor cu slabele mele puteri la toate ocasiunile, când dvoastră veţi desvolta vre-o muncă, de bună seamă de bună credinţă, dar după mine, păgubitoare pentru neamul dvoastre.

Şi ca de încheiere încă un lucru, onorată casă! Domnul deputat a atins luptele vitejeşti, pe cari concetăţenii de limbă română ai ţării acesteia le-au purtat în trecut. Nime nu le trage la îndoeală. In sufletul fiecărui Maghiar cu gândire corectă e vie conştienţa gloriei comune. Şi domnul deputat a vorbit şi despre aceea, că poate în viitoriul apropiat soldaţii maghiari şi români vor trebui să lupte umăr la umăr. Nici aceasta nu ne scapă din vedere. Dar atunci întreb: oare tonul întrebuinţat de stimatul domn deputat în vorbirea sa de astăzi se potriveşte între aceia, cari se provoacă la amintirile din trecut şi la misiunile din viitor şi ne fac nouă imputare că scăpăm din vedere această solidaritate?. (Aşa e!)".

Contele Tissa a vorbit apoi pe larg despre legea electorală, aflătoare în discuţie.

Din România.

Sărbătorirea domnului D. A. Sturdza.

Luni domnul *D. A. Sturdza*, fostul şef al partidului naţional-liberal din România şi secretar general al „Academiei Române" a împlinit anul 80-lea al etăţii sale laborioase. Din acest prilej amicii săi politici, membrii şi fruntaşii marcanţi ai partidului, s'au prezentat în număr mare la dânsul, sub conducerea actualului şef al partidului, a domnului Ionel I. Brătianu, pentru a-i exprima recunoştinţă pentru munca depusă în trecut în folosul patriei sale. Domnul Brătianu i-a rostit o frumoasă cuvântare şi i-a predat o statue mică de bronz, representând munca, simbol al însuşirii caracteristice, pe care o are acest înţelept bărbat de stat al României. La cuvintele elogioase ale dlui Brătianu şi la aclamările sgomotoase ale însoţitorilor sei, dl Sturdza a răspuns adânc emoţionat, mulţumind pentru acest act de recunoştinţă faţă de activitatea sa desvoltată în folosul ţării româneşti.

Tot atunci membrii „Academiei Române" cu locuinţa în Bucureşti s'au adunat la Academie şi au mers la domnul Sturdza pentru a-i presenta omagiile lor ca semn de admiraţie pentru munca depusă de dânsul întru servirea intereselor ţarii, în calitatea sa de bărbat de stat, de om politic şi de representant de frunte al culturei româneşti.

Toate comitetele din provincie ale partidului naţional-liberal au trimis apoi Luni telegrame omagiale domnului Sturdza. Dorim şi noi ca Dumnezeu să-i lungească firul vieţii până la cele mai adânci bătraneţe!

Două telegrame.

Joi, în presenţa ţarului rusesc, s'a pus peatra fundamentală a monumentului ce se va ridica în Petersburg în memoria marelui duce *Nicolae Nicolaevici*, care în 1878 fusese comandantul armatei ruseşti în răsboiul ruso-turco-român.

Preşedintele comitetului statuei, primul adjutant al ţarului, *D. Scalon*, a înştiinţat pe regele *Carol* al României, despre aceasta prin următoarea telegramă:

M. S. Regelui Carol,

Bucureşti.

Punerea pietrei fundamentale a monumentului pentru comemorarea defunctului feldmareşal şi Mare-Duce Nicolae Nicolaevici, a avut loc astăzi în prezenţa M. S. Impăratului.

Comitetul are onoarea de a saluta, în persoana Majestăţii Voastre, pe fratele de arme al defunctului Mare-Duce şi pe eroul glorioasei campanii din 1877-1878. Strălucitele fapte de arme ale Majestăţii Voastre, care a comandat în persoană trupele ruseşti şi româneşti în faţa Plevnei, *vor fi imortalizate pe monument prin relieful representând luarea redutei Griviţa.*

Dimitri de Scalon.

La această telegramă M. S. regele Carol a trimis răspunsul următor:

Excelenţei Sale General-Adjutant, Dimitri de Scalon,

Petersburg.

Mulţămesc sincer Excelenţei Voastre pentru amabila telegramă, prin care mă informaţi, că piatra fundamentală a monumentului ce se va ridica în onoarea Marelui-Duce Nicolae Nicolaevici, prea scumpul şi regretatul meu frate de arme, a fost pusă în prezenţa M. S. Impăratului. Viu mişcat de măgulitoarele cuvinte, cu cari însoţiţi această comunicare, Mă bucur la gândul, că oraşul de reşedinţă a Impăratului va vedea ridicându-se în curând acest frumos monument, destinat a eterniza amintirea marilor fapte de arme ale gloriosului răsboiu din 1877—1878 şi a aduce un cuvenit omagiu memoriei valorosului mare-duce şi a acelora, cari l-au secondat din toate sforţările lor şi din toată inima lor, în această luptă memorabilă.

Profit cu plăcere de această împrejurare spre a reînoi Excelenţei Voastre asigurarea sentimentelor mele de prietenie.

Carol.

Un aşezământ umanitar.

Duminecă, la 23 Faur 1913, n. şi-a ţinut „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu", a 13-a adunare generală ordinară, sub conducerea prezidentului-director *P. Lucuţa.* Infiinţat la 1900, în restimpul de 12½ ani, acest aşezământ, creiat cu scop „*de a da ajutorul recerut şi a îngriji de înmormântarea cuvenită a membrilor*", a sărit cu ajutorul său în 204 cazuri de moarte, întâmplate între membri. Despre binele, ce s'a revărsat, prin aceste ajutoare, asupra moştenitorilor membrilor răposaţi, ar putea aduce preţioase mărturisiri cele 123 familii de economi, mare parte zileri, cele 34 familii de meseriaşi şi cele 47 familii din clasa aşa zisă a inteligenţei, cărora au aparţinut cei 204 membri răposaţi. Totalul membrilor înscrişi la Reuniune e de 797 dintre cari 78 primiţi în 1912. Ajutoare a plătit în total cor. 30528·90, dintre cari cor. 3,899·92, drept 10% statutare detrase din ajutoare, s'au dat fondului „Azilului".

In anul 1912 direcţiunea Reuniunii, condusă de scopurile înalte umanitare, ce le are Reuniunea, şi în vederea chiemării de căpetenie a ei, de a da ajutorul recerut şi a îngriji de înmormântarea cuviincioasă a membrilor, pe care numai aşa o poate ajunge, cu mai multă uşurinţă, dacă ea însaşi va dispune de o *intreprindere proprie de înmormântări* (pompe funebre), a cumpărat toate obiectele, foste proprietatea intreprinderii de pompe funebre Fr. W Elges, pe care, pentru a putea corăspunde tuturor aşteptărilor publicului, a îmbogăţit-o cu cosciuge noauă, cu cruci, cu acoperitoare, cu cununi etc., de aşa, că întreprinderea poate face înmormântări, în Sibiiu şi afară de Sibiiu, pentru oameni avuţi şi pentru cei mai scăpătaţi. In afară de considerantul amintit, la cumpărare s'a mai avut în vedere, ca venitul curat să între la fondul „Azilului", chiemat să adăpostească pe bătrânii nostri neputincioşi şi pe orfanii nostri, mai departe, ca lucrările de măsărit, de lustruit etc., să se facă de oameni de ai nostri şi tot oameni de ai nostri să fie angajaţi în prăvălia întreprinderii şi la celelalte lucrări, cum sunt îngropătorii (cioclii) şi celelalte. Cu un cuvânt s'au avut în vedere scopuri naţionale, comerciale şi industriale româneşti. Prăvălia este plasată în casa fabricantului G. Moess din Strada Quer Nr. 3, iar cu conducerea afacerilor de înmormântări s'a încredinţat membrul din direcţiune, dl *Ioan Roman*, patronul salonului de barbierie, ce se găseşte peste drum de prăvălie.

Afacerile băneşti ale Reuniunii ne dau următoarele date: în 1912 s'au incassat în total cor. 4,260·41, dintre cari taxe à 60 bani cor. 3,102·08, iar interese după scrisuri fonciare etc., cor. 802·97. Intre cheltuelile ei se numără: ajutoare după 13 cazuri de moarte din 1912: cor. 2,464·50, remuneraţiuni cor. 325. Suma totală a averii Reuniunii e de cor. 18,259·87, cu un sporiu de cor. 1,552·51 faţă de 1911.

Fondul „Azilului" a primit coroane 246·45, sau 10% după ajutoare, iar cor. 112·17 interese după depuneri. Fondul propriu al „Azilului" a ajuns suma de cor. 3,908·21; *Fondul Pant. Lucuţa al „Azilului"*, cu interesele de cor. 45·76 şi cu cor. 52, onorarul prezidentului Lucuţa pro 1912, cedat fondului, a ajuns la cor. 975·72; *fondul Vic. Tordăşianu*, cu interesele de cor. 34·78, cu cor. 39 onorarul secretarului Tordăşianu pro 1912 cedat fondului şi cu cor. 5, dăruite de acesta, a ajuns la cor. 745·83; *fondul căpitanul Ion Toma*, cu interesele de cor. 115·39 pro 1912, a ajuns la cor. 2,411·71, iar *fondul Petru Ciora*, cu interesele pro 1912 de cor. 13·62, a ajuns la cor. 222·43, fiind suma totală a tuturor acestora cor. 8,263·90. Suma totală a averii Reuniunii şi a fondului „Azilului" e de cor. 26,523·77, cu un crescământ total de cor. 2,025·57, faţă de anul 1911.

Adunarea generală a luat raportul general pro 1912 la cunoştinţă; a aprobat cumpărarea întreprinderii de înmormântări, în legătură a obligat pe moştenitorii membrilor răposaţi să se folosească la cazurile de înmormântări de întreprinderea Reuniunii, îndrumând totodată direcţiunea să facă apel către preoţimea şi ceialalţi cărturari ai noştri, din toate părţile, să îndemne poporaţiunea să sprijinească această întreprindere umanitară şi folositoare; a aprobat socotelile în regulă purtate; a esprimat condolenţe pentru membrii răposaţi. La finea adunării, veteranul prezident-director, dl Pant. Lucuţa, cu considerare la vârsta înaintată şi la starea-i sanitară sdruncinată, mulţămind pentru încrederea, ce i s'a dat dela întemeierea Reuniunii a cerut, ca adunarea generală, să-l absoalve de onorifica misiune de prezident director al ei, promiţând că şi pe viitor va lucra după putinţă la promovarea afacerilor umanitare ale ei. După ce dl Lucuţa n'a cedat stăruitoarelor învitări de a revoca demisia, adunarea generală, la propunerea membrului I. B. Boiu, paroh, îl declară cu multă însufleţire prezident onorar al Reuniunii, cu dreptul de a prezida ori când şedinţele direcţiunii şi ale adunării generale. După retragerea dlui Lucuţa, adunarea generală, sub prezidenţia dlui Boiu, a hotărât, ca direcţiunea, în vârtutea §-lui 13 din statute, să convoace o nouă adunare generală cu unica chemare de a alege pe directorul prezident al Reuniunii. *„Dreptul Iov".*

NOUTĂŢI.

Damele dela crucea roşie austriacă. Profesorul universitar vienez *Clermont*, care a sosit de pe cânpul de răsboi, a ţinut la reuniunea medicală o prelegere despre cele experiate în Balcani şi a descris în culori nu tocmai de laudă activitatea damelor, ca infirmiere voluntare în răsboiul amintit. Profesorul a zis, între altele, că surorile de caritate au făcut servicii excelente la îngrijirea răniţilor; însă infirmierele voluntare s'au dovedit cu desăvârşire nefolositoare. Nu pentrucă n'ar fi avut cunoştinţe positive; ci pentrucă nu voeau să lucreze, şi se fereau cu greaţă de boalele mai grave, fără să cugete câte greutate pricinuesc medicului şi câtă supărare aduc nenorociţilor răniţi desconsideraţi. Infirmierele, până când medicii făceau operaţiuni, îşi arătau simpatiile conversând cu ofiţeri mai uşor răniţi.. In răsboi omul trebue să lucreze acolo, unde cere necesitatea, ear dorinţele şi inclinaţiunile noastre în astfel de cazuri trebue înlăturate. — Cuvintele energicului profesor erau spuse la adresa damelor infirmiere voluntare din Viena şi Sofia.

*

Pentru palatul păcii. Toate naţiunile trimit câte un dar pentru palatul păcii de a Haga. România a trimis mai multe covoare naţionale; Italia a dat marmoră de Carrara, Franţa gobelinuri, Austria obiecte de bronz; Ungaria va trimite patru vase decorative.

*

Şcolare. Nemţii din comuna de lângă Arad, Aradszentmárton, au adunat cu multă râvnă cam 20 de mii coroane, ca să facă o şcoală germană, în care copiii lor să înţeleagă limba de propunere. Acţiunea aceasta, firească şi pedagogică, este privită cu ochi duşmănoşi de „patrioţii" aradani, cari se tem, că pilda locuitorilor din comuna sus numită va fi urmată de poporaţiunea germană a comitatelor mărginaşe, — şi atunci earăşi se primejdueşte biata ţară.

*

Patriotism. Colecta italiană, pentru scopuri de aviatică militară, a dat până acum un resultat de *trei milioane* şi 300 de mii lire. Din suma colectată se vor cumpăra aeroplane şi baloane dirigeabile, construite în fabricele din Italia. Insufleţirea fraţilor noştri italieni să fie îndemn şi pentru alţii.

*

Impotriva serviciului militar de trei ani. Partidul social democrat din parlamentul francez a înaintat un proiect de lege în contra serviciului militar de trei ani, care pentru ţară însemnează o nouă sarcină aproape de o jumătate de miliard de franci. Proiectul de lege are şi două capitole foarte interesante: unul pretinde, ca toţi neînsuraţii trecuţi de 30 de ani să fie supuşi la dare; al doilea capitol cere, ca toate familiile fără copii să plătească dare dublă; — numai în felul acesta se vor putea uşora sarcinile milioanelor de muncitori.

*

Se ieftineşte zahărul. Comitetul fabricelor de zahăr din ţara noastră a hotărât să reducă preţurile pe zahăr, şi anume cu 2—4 coroane după 100 de chilograme.

*

† Mironel Ilarie Oprea, băeţelul de 3 ani al părintelui Ioan Oprea, administrator protopresbiteral în Timişoara, a decedat Duminecă şi a fost înmormântat eri, Marţi în cimiteriul gr.-ort român din Fabricul Timişorii. Odihnească în pace!

*

Un concert interesant. In sala dela Unicum va concerta mâne Joi seara, domnul *Ardelean*, care va cânta din *fluer ciobănesc* cele mai grele şi frumoase piese de Liszt, Bruch, Brahms, Bach, Dinicu, Popovici Chopin, şi alţii. Domuul Ardelean va fi acompaniat de un cuartet admirabil. Succesul dlui Ardelean, ca neîntrecut manuator al fluerului a fost pretutindenea mare pe unde a umblat. Şi a fost prin Germania, Francia, Anglia, etc. Sperăm că acelaş succes îl va avea şi la noi. Concertul se începe la orele 8 sara, Intrarea de persoană 1 cor.

*

Statue. Consiliul comunal din Pireu, cum se scrie din Atena, a decis să facă principelui moştenitor şi eroului dela Ianina, *Constantin*, o statue ecvestră pentru meritele obţinute în răsboi.

*

Muncitori fără lucru în vreme de iarnă. Numărul oamenilor, cari în iarna aceasta n'au găsit de lucru în Budapesta, se urcă la 30,000. Partea cea mai mare dintr'înşii este de 20—24 de ani; dar se găsesc şi sub 16 şi peste 70 de ani. Căsătoriţi sunt peste patru mii, cari au tot cam atâţia copii. Intre cei fără de lucru se află: cam 3000 de fierari, 2000 lemnari, 1300 croitori, 1200 zidari. Cu deosebire au rămas neocupaţi zugravii, şi anume timp de 84 de zile.

*

Nou ambasador. Dl Teodor *Dumba*, din ministeriul de externe, a fost numit ambasador în Washington, ca urmaş al baron Hengermüller, trecut la pensie.

*

Greva şcolarilor. In clasa a opta gimnazială a unui liceu din Sofia şcolarii au declarat grevă, deoarece profesorul de limba franceză li-a cerut să traducă o lucrare de-a academicianului Pierre *Loti*. Şcolarii au declarat, că nu citesc scrierile lui Pierre Loti, deoarece scriitorul francez grăeşte de rău pe bulgari în mai multe din cărţile sale. Tinerii au cerut să li se dee altă temă. Profesorul a refuzat; ear şcolarii s'au ridicat şi au părăsit sala de învăţământ.

*

Coroane eterne. Cu prilejul împlinirii anului al 10-lea dela moartea mult regretatului profesor Dr. D. P Barcianu, membrii familiei dăruesc întru vecinica odihnă a lui 10 cor. la Fondul Dr. D. P. Barcianu, pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru. La acelaş fond au mai dăruit: Alexandru Bârsan, înv. (Rusciori) 50 bani şi Ioan Radu, paroh (Măgărei), 30 bani. Pentru prinos aduce sincere mulţumite, în numele comitetului Reuniunii meseriaşilor sibieni: Victor Tordăşianu, president.

*

Gorki graţiat. Vestitul scriitor, Maxim *Gorki*, care trăeşte pe insula Capri, este graţiat cu ocazia jubileului Romanov, şi se poate întoarce în patrie. Gorki şi-a părăsit ţara în 1906. In 1905 fusese arestat pentru publicarea unui apel revoluţionar contra domniei ţarului. Guvernul voea să-l condamne la moarte; planul acesta însă a produs o nespusă indignare pretutindeni în străinătate, unde s'au ţinut numeroase adunări de protestare. Trepov, şeful poliţiei din Petersburg, a pus în libertate pe Gorki, dar l-a exilat pentru totdeauna din Rusia. Scriitorul a stat câtva timp în America, apoi s'a stabilit pe insula Capri.

*

Un congres. In Salonul de cură din Viena s'au întrunit reprezentanţii profesiunilor femeeşti moderne. Au fost de faţă: profesoare, învăţătoare, farmaciste, doctoriţe, gimnastice, şi altele, şi au încercat să dovedească cu argumente mai mult sau mai puţin tari, că toate carierele, ce şi-au ales, corespund deplin chemării femeeşti. In congres a domnit o perfectă armonie, având în vedere că de astădată motive politice nu erau la ordinea zilei.

*

Ghilotina. Patru bandiţi, condamnaţi la moarte şi închişi într'una din temniţele Parisului, aşteaptă momentul când vor fi decapitaţi cu ghilotina pentru mulţimea fărădelegilor comise. Ziua execuţiunii nu este încă fixată; totuşi în Franţa începe iarăş a se discuta, că oare se potriveşte sau nu cu demnitatea ţării *pedepsirea cu moarte*, având în vedere că naţiuni mai puţin culte din Europa de mult au desfiinţat pedeapsa aceasta. Cu deosebire savanţii poartă o luptă aspră contra ghilotinei, aducând motive puternice pentru combaterea unui obicei rămas din evul mediu. Intre motivele produse, cel mai interesant este faptul observat de un preot belgian, care avuse trista datorie să însoţească pe osândiţi la locul de execuţiune. Preotul acesta în curs de zece ani a întrebat pe fiecare condamnat la moarte: a mai văzut sau ba vreo execuţiune? Dintre 167 de criminali au răspuns 161, că au asistat în adevăr la asemenea acte înfiorătoare. Care va să zică, asistarea la o execuţie nu produce nici pe departe efectul aşteptat de legislatori, — căci omul pornit spre păcat nu se înfrică la vederea, cum osânditul se sfârşeşte sub ghilotină sau furci,

Nr. 141/1913. (70) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III. **Porcurea** prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în parohie, — cu prealabila ştire a protopopului, — pentru a face cunoştinţă cu poporul, a cântà şi cuvânta.

Geoagiu, 22 Februarie v. 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de **Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe**

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 4–40

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Octoihul-mare

cu litere cirile.

Preţul cor. 25·—.

Nr. 27/1913. (67) 2—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/911 Epitrop, prin aceasta să publică licitaţiune minuendă pentru a se dà în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Kelnek** (Câlnic), protopopiatul Sebeşului. Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitaţiunea se va ţinea în 17/30 Martie 1913 în edificiul şcoalei din Câlnic la 10 ore a. m.

Preţul strigării este de 41.000 Cor. (Patruzeci şi una mii de coroane) după care sumă licitanţii au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Intreg materialul este dator al da întreprenorul.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător şi cu declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi să supune lor, sunt a se depune până la începerea licitaţiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a da în înterprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus-oferenţi, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesaţi pot afla ori ce informaţiuni.

Licitanţii n'au drept a pretinde diurne şi spese de călătorie, nimic peste suma ce se va acorda.

Câlnic, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 16 Februarie (1 Martie) 1913.

Ioan Duşe preot-prezident. **George Botoroagă** notar.

Epitropia parohială.

George Bona epitrop I. **Jacob Ghişoiu** epitrop II.

Vidi: **Sergiu Medean** protopresbiter.

Pentru conformitate cu originalul.

Joan Duşe
preot.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.
(2) 11—

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice	3·—
Nădejde I. H., Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri	1·75
Mânăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N., Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele)	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C.	—·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele)	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele)	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K., Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D., Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele)	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele)	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A., Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

„MARGINEANA“,

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Poiana (comitatul Szeben).

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului „Mărgineana“, sunt învitaţi prin aceasta la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Poiana, **Duminecă la 30 Martie 1913** n. la orele 2 d. m. în localul institutului cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării generale şi constituirea.
2. Bilanţul anului de gestiune 1912, raportul Direcţiunii, raportul comitetului de supraveghiare şi darea absolutorului.
3. Distribuirea profitului curat realizat conform bilanţului.
4. Statorirea salarelor funcţionarilor.
5. Alegerea funcţionarilor.
6. Alegerea alor 2 membri în direcţiune pe timp de 3 ani.
7. Alegerea comitetului de supraveghiare pe timp de 3 ani.
8. Fixarea dividendelor şi a marcelor de prezenţă.
9. Eventuale propuneri conform, § 25 din statute.

N. B. Domnii acţionari cari în sensul § 10 din statutele societăţii, doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi, sunt poftiţi a-şi depune acţiile şi eventualele documente de plenipotenţă la cassa institutului cel puţin cu 1 oară înainte de deschiderea adunării.

La caz că nu să întruneşte numărul suficient de acţionari, adunarea generală se va ţinea la 8 zile, conform §-ului 21 din statute.

Poiana, la 6 Martie 1913.

Direcţiunea.

(69) 1—1

Bilanţ la 31 Decemvrie 1912.

Activa.		K f
Cassa		26,495 06
Cambii de bancă		408,282 79
Imprumuturi hipotecare		288,512·—
Imprumuturi pe obligaţiuni		82,476·—
Credite de cont-curent		319 393 57
Efecte		13,680·—
Mobiliar	890·—	
după amortizare	290·—	600·—
Debitori		365·—
		1.139,805 37

Pasiva.		K f
Capital societar		80,000·—
Fondul de reservă*)	26,473 60	
Fondul cultural filantropic	334·42	
Fondul biser. nouă din Poiana	233·21	27,041 23
Depuneri spre fructificare		995,987·40
Dividendă neridicată		58·—
Creditori		2,378 90
Interese transitoare anticipate		14,020·—
Profit curat		20,319 84
		1.139,805·37

*) Cu dotaţia din anul acesta va fi K 37,761·54.

Profit şi Perdere.

Debit.		K f
Interese:		
pentru depuneri spre fructificare		45,097 01
Spese:		
Salare	1,900·—	
Marce de prezenţă	605·—	
Chirie, imprimate, registre, porto şi diverse	1,456,54	3,961·54
Contribuţiune:		
dare directă şi aruncuri	2,410 82	
10% dare după inter. dep.	4,509 70	6,920·52
Amortizări:		
din mobiliar		290 —
Profit curat		20,319·84
		76,588 91

Credit.		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	25,205·23	
dela împrumuturi hipotecare	17,039 62	
dela împrumuturi pe obligaţii	6,149·21	
dela cont-curent	26,866 08	
dela efecte	250 34	75,510 48
Proviziuni		1,078 43
		76,588·91

Poiana, la 31 Decemvrie 1912.

Nicolae Dobrotă m. p., director executiv. **Constantin Radu** m. p., cassar. **Romul Vraciu** m. p., contabil.

Direcţiunea:

George Bărbat m. p., preş.-dir. **Ilie Moga** m. p. **Ilie Muntean** m. p.
Ilie Dăncilă m. p. **Dumitru Ghişe** m. p. **Ioan Muntean** m. p. **Aron Bozdog** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele institutului, purtate în bună regulă. Deci Vă propunem a da absolutorul direcţiunei şi subsemnatului comitet pentru anul de gestiune 1912. In privinţa împărţirei profitului curat ne alăturăm întru toate la propunerea direcţiunei.

Poiana, la 6 Martie 1913.

Comitetul de supraveghiare:

Ioan Vlad m. p., preş. com. de supr. **Nicolae Dobrotă** m. p. **Nicolae Fântână** m. p.

NICOLAE POPA

croitor

Sibiiu (Nagyszeben) strada Poplăcii Nr. 11.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. Public din Sibiiu şi jur, cumcă am preluat lucrătoarea răposatului Ioan Duşe, croitor. Prin praxa mea specială voi servi tot aşa ca şi răposatul cu croiul cel mai nou cu care stau la dispoziţia On. public în tot timpul.

Rog a sprigini industria română.

Cu stimă: **Nicolae Popa**
croitor.

(52) 3—3

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 2/15 Martie 1913. Nr. 23.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Demobilisarea.

Sibiiu, 14 Martie n.

In politica esternă, schimbăcioasă ca vremea, e iarăși alta situația astăzi, decât înainte cu două ori trei zile: mai liniștitoare și mai puțin îngrijitoare. Ba se poate spune, că în urma însemnatei întorsături făcute spre bine, o nouă înrăutățire a situației nu mai e posibilă. De mult și cu mult dor așteptata *demobilisare* s'a decretat adecă în mod oficios, atât la Viena, cât și la Petersburg. Prin faptul acesta apoi raporturile incordate dintre aceste două mari puteri, Austria Ungaria și Rusia, dispar cu desăvârșire, făcând loc încrederei reciproce, atât de necesară amândurora.

Ajungerea la acest frumos rezultat, pe urma lungilor pertractări purtate între factorii competenți dela Viena și Petersburg, a fost adusă la cunoștința publică pe calea unui comunicat oficios, apărut în numărul de Mercuri al ziarului „*Fremdenblatt*“ dela Viena, organul ministrului nostru de esterne. In acest comunicat se spun următoarele:

„Schimbul de scrisori, care a avut loc nu de mult între Maiestatea Sa Impăratul și Regele *Francisc Iosif*, și Maiestatea Sa Țarul *Nicolae*, a dat o nouă dovadă despre faptul, că evenimentele din peninsula balcanică n'au schimbat întru nimica sentimentele de prietenie ale acestor doi domnitori, și că scopul năzuințelor lor neîntrerupte remâne și pe mai departe *conservarea păcii*. Cele două guverne au ajuns deci la conclusiunea, că dispozițiunile anumite, luate curat în mod *defensiv*, prin ținuturile dela graniță ale ambelor monarhii, în urma împrejurărilor nu s'ar mai părea a fi trebuincioase. Prin urmare s'a hotărât, ca în Galiția *trupele austro-ungare se fie reduse la starea lor normală, și tot așa și în Rusia, rezerviștii, cari trebuiau încă în toamna anului trecut trimiși acasă, se fie concediați*“.

O telegramă din Petersburg spune apoi, că tot Mercuri a apărut și în foaia oficială rusască un comunicat de înțeles analog. Demobilisarea e deci astăzi fapt împlinit; dar pentru noi ea se refere numai la trupele ridicate la stare de răsboi din Galiția, nu și la cele din Bosnia și Herțegovina, dislocate dealungul graniței sârbești. Și tocmai aici este de căutat motivul, că demobilisarea nu a fost decretată, cum se aștepta, mai de mult, ci a fost trăgănată până acuma. Rusia cerea adecă, cumcă monarhia noastră să demobiliseze și la granițele de către Sârbia, lucru la care însă monarhia noastră nu s'a putut învoi cu nici un preț, pentrucă se temea de surprinderi neplăcute din partea Sârbiei. In urma împrejurărilor însă și a situației schimbate în Balcani, Rusia nu a mai insistat apoi ca monarhia noastră să-și retragă trupele și dela granița de către Sârbia, — mai ales după ce a primit asigurarea, că monarhia noastră nici nu urmărește scopuri agresive față de Sârbia, — ci s'a învoit să se decreteze demobilisarea în felul cum s'a decretat. Situația apoi în Balcani întru atâta e astăzi schimbată, că s'au învoit statele aliate balcanice se accepteze intervenția puterilor mari europene în scopul legării păcii cu Turcia, și astfel sunt prospecte, că răsboiul are totuși se fie în curând terminat în Balcani. Ar mai remânea deci de resolvat și aplanat conflictul româno-bulgar, care însă, după toate probabilitățile, se va resolva pe cale pacinică, fără vărsare de sânge. Puterile mari europene să vor ocupa în curând cu acest diferend, în conferența representanților lor, care se va ținea în Petersburg.

Intreaga presă europeană a primit cu multă bucurie știrea despre demobilisarea trupelor rusești și austro-ungare, și cu bucurie o vor primi toate popoarele Europei, pentrucă ea înseamnă reîntoarcerea la zilele scutite de agitații, de emoții, la zilele de liniște și de pace, la zilele de muncă, folositoare pentru popoare și pentru state!

Din parlament. In ședința ținută Mercuri dieta a votat mai multe legi mărunte, fără multă discuție și fără oposiție, iar pe ședința de eri, Joi, să pusese la ordinea zilei noul regulament de casă. La ședința aceasta s'au prezentat și 75 deputați din oposiția unită maghiară, sub conducerea lui Justh Gyula.

In momentul în care contele Tisza, presidentul camerei, a deschis ședința, s'a sculat unul dintre oposiționali, Lovászy Márton, și a început să vorbească, acompaniat de intreruperile altor consoți de principii, cari nu erau prea alegători în cuvinte, ci aruncau vorbe vătămătoare în toate părțile: spre scaunul presidial, spre banca ministerială și spre majoritatea dietei.

Presidentul îi îndrumă la ordine, când pe unul, când pe altul, iar Lovászy vorbește mereu. In sfârșit presidentul trimite pe toți gălăgioșii în fața comisiunii de imunitate, cu consentimentul camerei, și suspinde ședința.

Comisiunea se întrunește numai decât și esclude pe doi deputați oposiționali dela 15 ședințe, iar pe alți șepte dela 10 ședințe. Vine poliția ca să-i scoată din sala de ședințe, dar Justh Gyula protestează cu energie și părăsește de bună voe sala, împreună cu toți aderenții săi.

Ședința dietei s'a putut ținea apoi fără oposiție. S'a votat în general și pe articole noul regulament de casă, pe care l'a combătut numai deputatul naționalist român *Dr. Teodor Mihali*, care a cerut să fie luat dela ordinea zilei, fiindcă un lucru atât de însemnat nu se poate face fără oposiție. Propunerea sa însă nu a fost primită.

Presidentul a enunțat apoi, că Sâmbătă, mâne, dieta ține o scurtă ședință formală, pentru a lua în primire hotărârile casei magnaților, care a ținut Joi după amiazi ședință, începându-și după aceea vacanțele de Paști. E vorba, ca mâne oposiția să între de nou în dietă și să provoace scandal.

După ziarele din capitală, vacanțele de Paști vor fi de astădată de o durată foarte lungă. Dieta nu va mai ținea ședințe decât numai după Rusaliile catolice.

Legea despre salarele învățătorești.

— Spicuiri din ziarul dietei țării. —

Discuția asupra proiectului de lege despre regularea salarelor învățătorești s'a purtat în dieta țării în ședințele din 3 și 4 Martie n. c. A deschis'o raportorul comisiunei pentru instrucția publică, domnul *Dr. Iosif Șiegescu*, deputat dietal și profesor universitar, cu o vorbire mai lungă, în care a spus, că toți au primit cu mare însuflețire acest proiect de lege, pentrucă de acum înainte nu se mai poate spune, că învățătorii poporali flămânzesc. Face rând pe rând cunoscute dietei dispozițiile trecute în ambele proiecte de lege, al învățătorilor de stat și al celor dela școalele comunale și confesionale, analisează rând pe rând nemulțămirile învățătorilor cu unele din dispozițiile trecute în aceste proiecte de lege, arătând netemeinicia lor, și în urmă recomandă dietei spre primire ambele proiecte de lege, pentru a fi luate în discuție specială. Domnul raportor, încântat de aceste proiecte de lege, și-a terminat vorbirea astfel:

„Recunosc, că pot să mai fie dorințe, cari de astădată nu pot fi împlinite; recunosc, că poate se mai vină timpul, când națiunea cu plăcere va prinde earăși ocasiunea, pentru a se îngriji de credincioșii ei zileri. Dar orice să se întâmple, celce nu va căuta nod în papură, ci prin prisma istoriei va esamina actualul proiect de regulare de salar, și cu obiectivitate va precumpăni toate împrejurările, își va aduce aminte cu capul descoperit de contele Zichy Iános, adecă de numele, de care e legat acest proiect de lege. Pe mine chemarea mea socială și toate tradițiile trecutului meu mă leagă de cariera învățătorească, cu toate firele caldului sentiment al aparținerii la ea. Și eu, care nu numai cu ochii esaminători ai scrutătoriului, ci și cu sentimentele inimei mele am studiat legea, așa am aflat, că cu iubire înălțătoare de inimi și cu umanitate să poartă în ea de grijă de acei muncitori ai națiunii, pe mânile cărora e dată munca educării tinerimei, speranța din viitor a națiunii. Cu adevărată liniște rog deci onorata casă, să binevoiască a primi aceste două proiecte de lege în general și în special“. (Aprobări vii.)

Vorbește apoi ministrul de justiție, *Balogh Ienő*, care suplinește pe ministrul de culte și instrucție publică, demisionat, și scoate și el la iveală părțile bune ale proiectelor de lege din desbatere, arătând principiile pe basa cărora au fost compuse, și esprimându-și convingerea, că deși nu toți învățătorii, partea cea mai mare din ei vor fi totuși recunoscători guvernului pentru îm-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

A) Povești poporale culese de G. Teodorescu Kirileanul. Această broșură cuprinde 6 istorioare din gura poporului culese, cu *subiect* moral. Din istorioara primă pot elevii învăța, că mintea este mai de lipsă în viață decât norocul, de aceea părinții învață copilașii la rugăciune să zică: Doamne, dă-mi minte și apoi noroc.

Din a 2-a poveste învață copilul, că cine sapă groapa altuia, cade el în ea. Impărăteasa răutăcioasă trebue să sufere.

Multă plăcere și haz produce copilașilor cetirea buc. 3: „povestea racului“, unde animalele mici în conțelegere unul cu altul pot speria și un urs puternic. Tot așa și mai mulți oameni de posiție inferioară pot să alunge și pe regele.

Nr. 4. Fetele babei. Este de cuprins cam egal cu fata bărbată și fata leneșe din cărțile de școală.

Toate aceste povestiri sunt potrivite pentru elevii dela 6—9 ani, atât pentru cei dela oraș, cât și pentru cei dela sate. Deci broșura să primește în listă.

B) Cinci istorioare morale pentru băeți și fete, de un amic al pruncilor. Edit. Closius, Sibiiu, 1878.

Aceste istorioare sunt anume fabricate din viața copiilor, cu scop vădit, ca să abată pe copii dela anumite rele și să-i învețe a fi buni și ascultători. De oarece poveștile sunt prea măestrite, nu au efectul așteptat, fiindcă sunt sarbede și neinteresante.

Cu toate aceste cărticica poate figura în lista bibliotecei și să poate ceti de copiii dela 6—9 ani, căci nimic imoral nu cuprinde și limba e bună.

C, 100 de istorioare morale pentru tinerime. Editura Ciurcu, Brașov, 1892.

Cele zise mai sus sub *B)* să potrivesc întocmai și la această broșură, care este de puțină valoare.

D) A fost odată, șase povești pentru tinerime, de E. P. Brașov, 1905.

1. Imblăciul din cer. Cum omul s'a suit în cer, și s'a coborât pe o frânghie. — Desvoaltă fantasia elevului și gustul de cetit.

2. Prințul ariciu și princesa broască. Mama mașteră, care figurează în foarte multe povești poporane, e pedepsită să rămână șerpe, căci a fost rea.

3. Cenușotca. Poveste foarte răspândită la poporul român, ba și la nemți sub numirea de „Aschenbrödel“ și cetită cu multă plăcere și interes. Fiica buna ajunge femeea împăratului, cu toate uneltirile mamei maștere, care o pune la lucru greu.

Nr. 4. Rozioara din spini.

De oarece la botezul fiicei împăratului, Rozioara, o zînă a 13-a, nu a fost chemată, a blăstămat fiica să doarmă 100 de ani. Blăstămul să leagă de toți ai căsii până și de animale. Dar iarăși trece și Rozioara e fericită.

Nr. 5. Boneta roșie.

Fiindcă copilița nu a ascultat de părinți, o înghite lupul. Scapă iarăși vie și să face fată bună.

Nr. 6. Rozalba.

Mama mașteră întreabă oglinda să spună, cine este mai frumoasă din țară? Aceasta răspunde, că fiica vitregă a ei Rozalba. Mama să supără și o trimite în pădure, ca să o omoare. Fata scapă și ajunge la pitici, cari o găzduesc bine.

Toate poveștile din broșurica asta sunt de conținut moral, și sunt scrise în o limbă bună și interesantă, de aceea se pot folosi, ca material de lectură și în școală, până în cl. IV., atât la sate, cât și la orașe.

E) Culegere de istorioare morale, traduse de un amic al tinerimii. Sibiiu, 1873.

1. Adelaida păstorița de pe Alpi.

1. Un model de virtute și o inimă nobilă, care ține mult la legătura căsniciei și jelește mult pe soțul perdut, renunțând dela toate plăcerile lumei să face păstoriță harnică; până ce fiul craiului o îndrăgește și o ia de soție, dară ea tot nu-și uită de perderea dintâi.

Istorioara este foarte instructivă și acomodată mai ales pentru *fetițele din școala de repetiție. Limba greoae și plină de latinisme. Ortografia veche.*

2. Văduva bolnavă.

Intâmplare adevărată din viața lui Iosif II.

Impăratul Iosif cercetează incognito pe o văduvă săracă, îl cuprinde mila și-i trimite un ajutor. El lucrează binele, pentrucă iubește pe Dzeu. De aici învață copiii să ajute și ei pe săraci și bolnavi.

3. Giuvaerele furate.

Un cavaler, după ce și-a perdut toată averea în cărți, înșală pe un argintar și nu-i mai restitue bijutăriile.

Argintarul găsește dreptate la împăratul, care pedepsește pe cavaler.

4. Ugero Danezul.

Cea mai mare pedeapsă a făcătorului de rele este mustrarea cugetului său. A nu-și răsbuna este o virtute, și a face bine celui ce ne face rău, este un lucru divin.

5. Capela din pădure.

Din această istorioară învață elevul, că dacă voim să cinstim pe Dzeu, să urmăm poruncilor lui și să fim oameni buni.

După cum să vede, întreaga broșură cuprinde niște istorioare mult folositoare pentru copiii de școală din clasele superioare, mai ales dela oraș. Cea *mai mare scădere o are* cartea, că limba ei este plină bunătățirile ce le face întru uşurarea sorții lor. Doreşte, că în interesul țării, proiectele acestea de lege se aducă uşurarea, multămirea, munca liniştită, atât de necesară pe terenul învățătoresc, se aducă binecuvântare asupra țării, asupra națiunii! Recomandă dietei spre primire ambele proiecte de lege.

Ia cuvântul canonicul *Giesswein Sándor* şi într'o lungă vorbire scoate la iveală scăderile proiectelor de lege, făcând la urmă propunere, ca să fie redate ministrului de culte şi instrucțiune publică; iar după el vorbeşte deputatul *Evetovits Iános*, care e multămit cu proiectele de lege deşi nu aprobă faptul, că în ele se face deosebire între învățătorii de stat şi între cei comunali şi confesionali. Toți au doară aceeaşi muncă de împlinit, prin urmare aceeaşi salarisare li se cuvine. A vorbit şi despre felul cum au să fie conduse şcoalele, accentuând, că poporului trebue să i se dee posibilitatea *de a înțelege aceea ce învață*. „In şcoale să nu se învețe numai a declama şi a cânta, spunându-se apoi, că se declamează ungureşte, şi se cântă ungureşte, ci *să se dee instrucție, să se dee educație*... Lucrul principal e să se dee patriei acesteia patrioți conştiențioşi şi oneşti, fie de orice limbă, de orice lege, dar se fie cu inima şi cu sufletul legați de patrie“.

Se dă cuvântul deputatului naționalist român *Vasile Damian*, care rosteşte vorbirea următoare:

„Onorată casă! Când vorbesc la aceste proiecte de lege, declar înainte de toate, că şi eu doresc să mă găsesc în rândul acelora, cari văd în învățător pe factorul eficace al desvoltării instrucției poporale. Se şi spune, că învățătoriul e şcoala în cele din urmă, pentrucă el îi dă duh, viață. Consimțesc şi cu aceia, cari sunt de concepția, că sublima sa chemare învățătoriul numai aşa şi-o poate împlini, dacă griji materiale nu-l împedecă în resolvarea problemei instrucției poporale.

Dar, onorată casă, numai îmbunătățirea situației materiale a învățătoriului, ea singură încă nu asigură succesul instrucției poporale, ci e necesar şi al doilea factor, cu ajutoriul căruia apoi învățătoriul întru adevăr îşi poate împlini însemnata datorință, îşi poate împlini chemarea, şi acest factor e de căutat în împrejurarea, că instrucția este a se face în *limba maternă a elevilor*. Proiectul de lege îmbrățişează în parte interesele materiale ale învățătorimei, dar cerințele cu privire la limbă le scapă cu totul din vedere.

Cumcă chestia limbei ce importanță are la promovarea generală a instrucției poporale, am motivat în mai multe vorbiri, în special în cele rostite în 1911 şi 1912, în firul discuției asupra budgetului, şi încă destul de pe larg. Se vede, că nici actualul ministeriu de culte nu vrea să învețe din tristele esperiențe ale trecutului, propunând şi astfel de modificări referitoare la dispozițiunile cuprinse în art. de lege 26 dela 1907, cari ar îmbrățişa interesele culturale ale tuturor popoarelor din patria noastră. Căci numai aceşti doi factori împreună dau şcoalei puterea eficace de a putea reforma țara.

Guvernul însă nu vrea să facă schimbare de sistem şi nu vrea să pună stavilă politicei unilaterale de rassă. Ca şi cum statul nu l'ar forma toți cetățenii, fără deosebire de limbă şi naționalitate, ci numai o singură rassă, rassa maghiară, căci din şcoalele de stat limba celorlalte naționalități e exclusă de tot. Formăm un stat poliglot; sunt datoare deci cercurile cari conduc afacerile şi destinele țării, să poarte de grije în consonanță cu noțiunea aceasta şi cu principiul egalei îndreptățiri născut din ea, de luminarea naționalităților patriei noastre şi în institutele de învățământ ale statului, în limba maternă a copiilor!

In legile noastre fundamentale îşi află esprimare această îndreptățire a limbei. Legea fundamentală şcolară dela 1868 art. 38 dispune în §-ul 58, ca fiecare elev să-şi primească instrucția în limba sa maternă! Iar art. de lege 44 dela 1868 dispune în §-ul 17 următoarele: (ceteşte), „In şcoalele pe cari le-a ridicat statul, respective guvernul, ori amăsurat trebuinței le va ridica, e dator statul să se îngrijască, după putință, ca cetățenii de orice naționalitate ai patriei aflători în masse mai mari împreună, să se poată desvolta în apropierea ținutului locuit de ei până acolo, unde se începe instrucția mai înaltă academică“. Aceasta o cere progresul general, cultura, bunăstarea, fericirea popoarelor din țara noastră şi înflorirea patriei.

In consonanță cu această idee fundamentală, trebuia să iee deci dispoziții corespunzătoare ministrul de culte, ca instrucția poporală să fie pusă pe base sigure, şi ca multămirea şi înaintarea să fie asigurată şi pe seama diferitelor naționalități.

Dar proiectul acesta de lege nu numai pe terenul limbei nu aduce vindecare, ci e manc şi cu privire la competențele învățătorilor, fiindcă nu satisface justelor lor pretensiuni. Si aici, înainte de toate, vreau să reflectez la aceea, că regularea de acuma e legată ori nu e legată de timp mai lung? Eu aşi aştepta dela acest proiect de lege, ca pe lungă vreme să reguleze şi să satisfacă justele pretensiuni ale învățătorilor, asigurându-le situația materială.

Adevărat, că nivoul intelectual de astăzi al învățătorimei nu e încă destul de înalt; dar la aceasta să cere să ridicăm nivoul, se ridicăm pregătirea lor. Modalitatea cea mai bună pentru a ajunge aci e apoi aceea, ca nu o pregătire de patru, ci de şase, şi treptat şi de opt cursuri să le dăm, pentrucă numai aşa se poate spera că învățătorimea îşi va putea împlini chemarea, atât pe terenul instrucției, cât şi pe al educațiunii. O instrucție basată pe cunoştințe de om, corp şi suflet, numai aşa se poate face cu eficacitate!

Nu satisface acest proiect de lege pretensiunile învățătorilor nici pentru aceea, pentrucă salariul nu e unitar. Nu trebue făcută deosebire între învățător şi învățătoare, şi apoi ca să amintesc lucrul numai în treacăt, nici între învățătorii confesionali, cu atât mai vârtos, că fiecare din ei are aceeaşi cvalificație şi fiecare din ei săvârşeşte aceeaşi muncă.

Proiectul de lege stabileşte însă deosebiri între învățătoriul confesional şi cel de stat, cari deosebiri, în ce priveşte dotațiunea în general, nu sunt la loc.

Aceea ce după mine constitue gravamenul cel mai mare, e însă cualificarea, care atinge libertatea individuală. Eu în privința aceasta, tocmai din contră, mă pun pe alt punct de vedere, nu pe al stimatului domn ministru, mai ales fiindcă sunt aderent al înaintării automatice. Să lăsăm, ca învățătoriul să se valoreze el singur. Sunt la noi posturi de directori, are învățătoriul teren şi în afară de şcoală, poate munci, are deschis terenul literar, toate acestea sunt căi pentru învățător, pe cari el să poate manifesta, şi cari îl cualifică spre a înainta în funcția sa.

Libertatea individuală e cea mai prețioasă comoară a omului, şi eu la învățător pe aceasta pun pondul cel mai mare, pentrucă el e chemat să crească şi caractere; dar când el stă sub influențe esterne, fie personale, fie de partid, când el trebue să se umilească, sigur că nu se va naşte în el voința şi capacitatea, de a desvolta în elevii sei puterea resoluțiunii şi a caracterului.

Antevorbitorul meu, stimatul condeputat *Giesswein Sándor*, a înşirat motive amănunțite, şi din motivul acesta eu voiu caracteriza numai în general proiectul de lege. Nu pot vorbi la amândouă, pentrucă e mare deosebirea între ele. Ar fi fost la loc, dacă atunci, când s'a regulat în 1907 chestia instrucției poporale prin două legi, acestea se cuprindeau într'o singură lege, la fel cum e legea fundamentală şcolară dela 1868, fireşte, cu deplina respectare a autonomiei bisericilor naționaliste, făcându-se o lege unitară despre învățământul poporal.

Asupra şcoalelor confesionale şi comunale mă voiu pronunța deci numai atunci în general, când va fi la ordinea zilei acel proiect de lege. Scăderile acestui proiect de lege, constatate de mine, fiindcă ele sunt fundamentale, nu le aflu de potrivite pentru a fi trecute în cadrele acestui proiect de lege. De altă parte nu sunt prospecte, ca justele dorințe ale învățătorilor să fie satisfăcute în cursul discuției actuale, mai ales pentru aceea, pentrucă atențiunea e îndreptată spre reforma electorală, aflătoare în prag. Aflu deci, că ar fi şi în interesul lor, ca desbaterea proiectului de lege să se amâne. Căci dotațiunea contemplată în lege şi aşa intră în vigoare cu 1 Ianuarie anul curent, şi astfel ei nu perd îmbunătățirea nici dacă întârzie puțin votarea legii. Dacă ne apucăm, după şase ani, de modificarea unei legi atât de însemnate, se facem lucrul acesta barem cu temeinicie, şi să-l facem aşa, ca pe multă vreme să se facă sanarea în toate direcțiile, ca astfel se fie asigurată desvoltarea şi înaintarea instrucției poporale din patria noastră. De aceea, cred că ar fi la loc, dacă s'ar lua proiectul de lege dela ordinea zilei şi s'ar modifica, corespunzător bazei şi principiilor fundamentale înşirate de mine. Propun deci următoriul proiect de resoluțiune: „Proiectul de lege să ia dela ordinea zilei şi guvernul să îndrumă, ca în spiritul art. de lege 28 dela 1868, §-ul 5, şi al art. de lege 44 dela 1868 §-ul 17, să-l întregească cu astfel de dispoziții, după cari în şcoalele elementare de stat elevii au se primească instrucția în limba lor maternă. Mai departe să se facă astfel de modificări, ca să se asigure un salar unitar învățătorilor şi învățătoarelor, primindu-se toți în clasele de salar XI, X şi IX, iar cualificarea să fie abandonată de tot. Proiectul de lege astfel întregit se fie presentat casei după putință încă în prima jumătate a anului acestuia“.

Urmează deputatul *Zalán Gyula*, care lăudând proiectele de lege din desbatere, a cerut, ca la avansarea în salar înainte de împlinirea anilor stabiliți în lege ministrul să fie cu deosebită considerare la învățătorii dela şcoalele de stat din ținuturile locuite de naționalități, şi apoi deputatul *Antal Géza*, care a prezentat următorul proiect de resoluțiune: „Să îndrumă guvernul, ca să inițieze lucrările pregătitoare pentru revisuirea art. de lege 38 dela 1868 şi să iee apoi în lucrare pregătirea unui proiect de lege, care să se estindă asupra întregului teren al instrucției din şcoalele poporale“. (Aprobări).

Discuția se întrerupe. S'a continuat în şedința din 4 Martie n. c.

(Va urma).

---

de latinisme, cari elevii nu le vor înțelege, mai este încă şi tipărită cu ortografia veche, care îngreunează mult cetirea. Dacă s'ar retipări îndreptându-se limba şi ortografia, ar fi de mult folos.

F) Amoarea amicabilă,
de Alois Gruber, Dr. medicină, tradusă de Simtion 1878.

Cărticica cuprinde: despre datorințele şi sentimentul de pretenie; asemănătoare cu cartea lui Cicero „De amicitia“.

De oarece cuprinsul cărții este abstract, este foarte greu de înțeles de tinerimea şcolară, căci copiii nu pot avea cunoştințe psihologice, şi nici chiar cei din gimnaziu nu o pot înțelege, căci să recere o pregătire şi o cultură mai naltă pentru cetirea acestei broşuri. Afară de asta e scrisă cu multe barbarisme şi cu ortografie veche. Deci *nu* să recomandă pentru biblioteca şcoalei poporale.

Sibiiu, în 10/23 Septemvrie 1912.

Ilie Hociotă
catehet.

Vorbe înțelepte.

Omul bun nu va căuta să-şi răsbune asupra celui reu, pe când omul reu tocmai asupra celui bun îşi îndreaptă săgețile veninoase.

O carte de vierit.

— Răspuns la critica d-lui profesor I. Oțoiu. —

Cartea mea despre vierit a fost întimpinată de întreagă presa noastră cu căldură; domnul profesor Oțoiu însă, ocupându-se cu ea, în „Telegraful Român“, încearcă a-i reduce valoarea.

Ca să-şi ajungă scopul, a trebuit însă a să mărgini la stil şi limbă, judecându-o din punct de vedere literar.

Recunosc, că limba în care este scrisă cartea mea, poate să lase de dorit şi voiu, fi recunoscător oricui, care mi-ar îndrepta eventualele erori, ca la o eventuală a II-a edițiune să mă pot folosi de aceste îndreptări; chiar în prefață am amintit însumi, că studiind la străini, încă nu mi-am putut însuşi o limbă românească curat literară.

Nu m'am folosit apoi de o limbă curat literară nici din motivul, că am scris cartea mai cu seamă pentru popor, şi a scrie pentru popor nu este tocmai uşor lucru.

Greşeli de fond nu a putut descoperi domnul profesor. S'a oprit deci la trei erori de tipar, adecă la pag. 126 unde trebuia: „când e bună mixtura“ în loc de „e prea multă piatră“, (că aceasta este eroare de tipar, dovedeşte ceeace zic cu trei şire mai sus: „Când e bună apa, hârtia îşi schimbă fața“ etc.) apoi la pag. 127: „var stins“ în loc de „nestins“, eu am descoperit aceeaşi eroare la pag. 125 jos; în fine „impregnat“ în loc de „îngropat“. „Oltuit“ în loc de „altuit“ încă este eroare de tipar, căci cetind cartea, oricine să poate convinge, că în general este folosit cuvântul „altuit“ şi nu „oltuit“. Dacă într'o carte de 294 pagini, ca a mea, se găsesc numai atâtea greşeli, cred că nu e mult. Cele patru erori în exemplarele nedesfăcute încă le-am corectat.

Voiesc a reflecta la următoarele:

In buți nouă se pune prima oară numai must, (pag. 177 şi nu 179), şi nu „vin“, cum citează greşit domnul profesor.

Cât priveşte pregătirea buților nouă, tocmai şi eu recomand spălatul cu apă ferbinte şi apoi cu apă rece, numai cât am zis, că înainte de „spălatul“ acesta este bine a sta buțile două săptămâni umplute cu apă rece. Domnul profesor în citatul său trece cu vederea o propoziție întreagă, ce urmează la aceasta, dând astfel lucrului alt înțeles.

La pag. 112 alineatul 2 e descris retezatul în anul al 4-lea (se înțelege, că primăvara, fiind-că lucrurile de toamnă cu retezatul cercurilor e descris la pag. 80) — dar nu cum îl descriu alte opuri, pentru-că nu consimțesc de a se îngreuna butucul până în anul al 5-lea. Am lăsat de acolo intenționat, nu numai figura respectivă, ci mai multe, pentru-că la pag. 114 am zis: „cercuirea în acest mod însă e defectuoasă, pentru-că trunchiul la îngropat uşor se poate frânge“. La pag. 115 am zis: „e bine a trece în părțile Ardealului la „tunsul de Rin“, de oare-ce fiind strugurii mai aproape de pământ, se coc mai bine şi la îngropare nu obvin atâtea frângeri ca la butucii cultivați pe cercuri“. Recomand însă pentru aceste părți pag. 114 feliul de tuns „Minis“ şi pag. 110 al lui „Fekete Pál“, prin urmare cred, că m'am ținut de promisiune.

Conced, că şi la terminii tehnici şi numiri sunt unele erori, cari se vor îndrepta la o eventuală a II-a ediție, — cred însă, că numirea „tunsul viei“ este mai bună decât „tăiatul“, deoare-ce în multe părți sub „tăiatul viei“ se înțelege tăiatul viței dela pământ, bunăoară când se taie cuiva via din răsbunare.

Dl Tătar, inspector reg. de vierit, a afiat, că lucrarea mea este bună, căci cuprinde întreg materialul, ce se cere la cultura viței de vie. Cu ajutorul cărții mele chiar şi cu erori de limbă poate fi cineva cultivător de vie, fără să aibă o practică în materia aceasta, până când bunăoară cartea amintită de domnul Oțoiu, a d-lui profesor Nicolau Pop, cum zice şi un cultivător de vie dela care am o epistolă la mână, se poate folosi numai la predarea materialului în şcolile economice, şi scopul meu este: Să se ocupe cât mai mulți în mod rațional cu cultura viei, asigurându-şi isvoare de venit până acum mai puțin cunoscute.

De altfel iată ce zice o foaie agricolă competentă din România despre cartea mea:

„Cultivarea viei, prepararea vinului, morburile şi vindecarea lor“: Op scris pe înțelesul tuturor, celorce se ocupă cu cultivarea viei, de d-l Danil D. Graur, proprietar de vie şi învățător în Transilvania, 294 pagini şi 153 figuri în text, Şimleul-Silvaniei, 1812. Prețul 2 cor.: 2 lei 10 bani.

Lucrarea e foarte bună şi cuprinde cunoştințe prețioase şi depline despre viticultură. O călăuză, ca aceasta foarte instructivă în mâna cultivătorilor din sate, pentru sădirea şi cultivarea viței de vie, e absolut trebuitoare. O recomandăm tuturor proprietarilor cultivători de vii din România, mari şi mici, ca o lucrare bine scrisă, fiind rezultatul unei experiențe îndelungate. Astăzi toți, care se ocupă de vie, chiar țăranii, sunt nevoiți să cunoască vițele americane, să le altuiască şi să le trateze spre a le feri de maladiile criptogamice, cari le atacă, şi deci ca să nu îndure pagube, trebue să învețe, să cetească, să se ocupe.

Cultura viei, sădirea şi înmulțirea ei nu se mai poate face după datina bătrânească, ca via să ne dea roade îmbelşugate şi să fie ferită de primejdii.

In cartea domnului învățător Graur, cetitorii vor găsi şi instrucțiuni pentru prepararea şi conservarea vinurilor“.

„Jurnalul societății centrale agricole“, Bucureşti Nr. 1. anul 1913.

Danil D. Graur
învățător.

NOUTĂȚI.

Fundațiune frumoasă. Din prilejul împlinirei anului 80-lea dela naşterea sa, domnul *D. A. Sturdza* a donat „Academiei Române“ suma de 100 mii de lei, în scopul ca să fie administrată ca fundațiune ce va purta numele seu, iar venitele anuale se fie întrebuințate pentru acordarea de burse tinerilor, cari vor studia agricultura şi ştiințele agrare în Germania, cum şi pentru îmbogățirea colecțiilor de istorie națională, manuscripte, documente, etc. Dupăcum ni se scrie, întreaga presă română din regat, fără deosebire de colorit politic, a scris în mod foarte elogios cu ocasiunea aceasta despre domnul *D. A. Sturdza*, aşa cum se şi cuvenea, pentrucă oamenii cu adevărat mari, nu sunt oamenii unui partid, ci ai țării întregi, în casuri ca cel de față chiar ai neamului întreg.

*

Sfârşitul jubileului. Cu banchetul pentru o mie de persoane, aranjat în palatul de earnă din Petersburg, s'au terminat Dumineca festivitățile organizate la jubileul Romanovilor. Au luat parte la banchet: țarul, țarevna, marii duci şi marile ducese, țarevna văduvă, emirul din Bocara, hanul dela Sivas, prelații bisericii, miniştrii, consiliul imperial, prezidentul dumei şi delegațiunile.

*

Planul de călătorie a împăratului. Din cercurile curții dela Berlin se anunță, că împăratul Wilhelm a renunțat să călătorească în anul curent la insula Corfu, deoarece nu voeşte să petreacă pe teritorul unei țări, care se răsboeşte. De aceea s'a amânat şi întrevederea împăratului cu monarhul nostru. Se crede, că întrevederea suveranilor se va face în vara anului curent la Ischl.

*

Serbările jubilare în Germania. Atât în Berlin, cât şi în provincie s'au început serbările din prilejul împlinirii de o sută de ani, când în 1813 Prusia a scăpat de sub jugul lui Napoleon. Toate clădirile publice ale capitelei, statuele lui Frideric Wilhelm III, Wilhelm I. şi a reginei Luiza şi ale generalilor de pe vremuri, au fost împodobite cu multă pompă. Un ordin de zi al împăratului actual accentuează, că armata germană păstrând vechile însuşiri va fi irezistibilă şi în viitor.

*

Un raport. Principele Ludovic *Windischgrätz* a raportat monarhului, într'o audienţă mai lungă, despre experienţele militare câştigate în răsboiul din Balcani. Windischgrätz a participat la operaţiunile răsboinice ale armaţei bulgare şi a fost faţă în şapte lupte. O persoană, care stă aproape de principe, a comunicat unui ziarist, că după raportul făcut de Windischgrätz, întreagă tabera bulgară este un mare spital; îngrijirea dată soldaţilor răniţi este foarte slabă; floarea Bulgariei a perit în această mare campanie de cucerire. Insuşi principele a suferit mult de foame şi de frig. Raportul său, înaintat către monarh şi către conducătorii armatei noastre, formează un memoriu amănunţit despre toate cele observate în răsboi şi cuprinde aproape trei sute de ilustraţiuni originale.

*

Decorarea dlui Dr. C. Istrati. Maiestatea Sa Regele Carol al României a conferit medalia „Meritul comercial şi industrial cl. I“ domnului *Dr. C. Istrati*, primariul capitalei Bucureşti.

*

Hymen. Veturia Crăciun şi Ioan Hango, logodiţi, Caransebeş, 9 Martie n. 1913.

*

Ciclon. In Italia superioară a bântuit Luni un cumplit ciclon. In Milano şi Firenze vântul a pustiit mai îngrozitor. S'au răsturnat hornuri şi coperişuri de case. S'au întâmplat şi numeroase răniri.

*

Duel curios. Din Lipova se vesteşte un fapt cam greu de crezut: Un profesor al şcoilii superioare de comerţ s'a duelat cu un şcolar din clasa a opta gimnazială, pentru motive de ceartă. Duelul s'a terminat cu o gravă rănire a profesorului. Mai modern nici că s'ar putea.

*

Expoziţie. Implinindu-se în 1919 patruzeci de ani dela potopul Seghedinului, se va organiza aici o expoziţie locală. In acest scop magistratul din Seghedin a votat 150 mii de coroane.

*

Inoirile lui Wilson. Preşedintele Statelor unite, *Wilson*, care şi-a ocupat de curând postul, plănueşte să introducă mai multe înoiri. Intre altele, nu va oferi invitaţilor săi nici un fel de beutură alcoolică. Cei doi vicepreşedinţi şi secretarul de stat, Bryan, cari sunt abstinenţi, au aprobat hotărârea preşedintelui. Altă înoire, făcută de Wilson, priveşte pe ziarişti; a declarat anume, că nici un gazetar nu va eşi din casa preşedintelui fără a fi primit în audienţă, şi că însuşi Wilson sau primul său secretar va răspunde la toate întrebările ziariştilor. Bryan şi toţi miniştrii, cu excepţia ministrului de războiu, au dat declaraţiuni în acelaş fel.

*

Uniformă nouă pentru jandarmi. Ministerul pentru apărarea ţării a hotărât să introducă o nouă uniformă pentru întreaga jandarmerie din ţară. Hainele nouă vor avea aceeaş coloare sură, ca şi uniforma soldaţilor din armata comună. Uniforma de până acuma, verde închisă, a jandarmilor, se va purta numai în afară de serviciu.

*

Dascăl republican. Iosif Szabó, învăţător confesional în Hódmezővásárhely, s'a înscris în partidul republican. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, aflând despre aceasta, a cerut ca episcopul reformat Balthazar să pretindă dela învăţătorul Szabó, ca să părăsească partidul; ear dacă nu se va supune ordinului, să pornească cercetare disciplinară împotriva neascultătorului. Numitul învăţător a declarat, că ministrul nu are drept să-l mărginească în ideile politice, ce le profesează, şi că va rămânea şi mai departe în partidul republican.

*

Lupte între aliaţi. Aproape de oraşul Negrita, spre sud dela Serres, s'a iscat o luptă sângeroasă între bulgari şi greci. Oraşul a fost ocupat de greci, deşi locuitorii săi sunt cu toţii bulgari. La începutul săptămânii trecute a sosit o trupă bulgară, ca să ocupe Negrita; garnizoana grecească însă s'a opus. Bulgarii au cerut ajutor şi, primind două tunuri, precum şi un număr îndestulitor de infanterie şi cavalerie, au început să asedieze oraşul. Asediarea a ţinut trei zile şi luptele au fost împreunate cu mari pierderi de amândouă părţile.

*

Un artist neîndreptăţit. Pe Joi în 13 Martie s'a anunţat în sala dela „Unicum“ concertul din *fluer ciobonesc* al artistului *G. Kolker-Erdélyi*. Fiind o astfel de prestaţiune artistică unică în felul ei aici în Sibiiu, se credea că la concert va alerga multă lume. Cu adâncă părere de rău trebue să mărturisim însă, că publicul sibian care şi subliniază cu atâta mândrie cultura sa muzicală, a ignorat cu desăvârşire pe acest artist. Abia putea-i număra 15 oameni în sală. Şi cât de frumos ştie să cânte Erdélyi. C'o tehnică minunată cântă bucăţi din muzica clasică. Am rămas încântaţi de măestria artistului, care interpreta cu atâta căldură pe cel mai simplu fluer ciobănesc din lume, arii din Bruch, Rubinstein, Bach, Verdicte. Iar doina noastră şi cântecele româneşti au fost cântate cu atâta sentiment şi temperament, cu atâta artă, încât am stat să ne îndoim de originea străină a artistului. E aşa de trist, că publicul românesc a arătat un dispreţ atât de nejustificat pentru fluerul ciobănesc şi doina românească. Dl Erdélyi a fost rugat să cânte *Sâmbătă* seara în restaurantul Brote, pentru a da prilej nou publicului să guste arta dsale atât de specială şi de distinsă. Indemnăm inteligenţa română cu toată stăruinţa, ca cel puţin de astădată să-şi facă datoria. Căci arta dlui Erdélyi merită să fie nu numai ascultată, dar mai ales aplaudată şi apreciată.

*

Servitoare bărbat. Intr'o comună aproape de Ploeşti, în România, a fost descoperită o servitoare, care nu era femee, ci bărbat. Dusă la judecătorie servitoarea a declarat, că numele ei e Ion Ţiganu şi că decând era numai de 7 ani, a început a umbla în costum femeesc. Acuma e de 27 ani.

*

Primirea elevilor în institutul de surdomuţi. In institutul din *Vaţ* pentru surdomuţi devin vacante mai multe locuri gratuite pe anul şcolar 1913—1914. Conform ordinului ministerial, cereri de primire se pot înainta de pe întreg teritorul ţării. Petiţiile se adresează către direcţiunea institutului din Vaţ (A siketnémák váczi kir. orsz. intézetének), până la 1 Mai 1913. Sunt primiţi surdo-muţi de 7—10 ani, precum şi aceia cari au asurzit după etatea de 10 ani. La petiţie să se adnexeze: certificat de botez, atestat medical şi de revaccinare, şi certificat de paupertate. Blanchete de atestat medical se dau la cerere gratuit din partea direcţiunii. In institut se află şi un azil pentru surdo-muţi în etate de 5—6 ani. — Alte informaţiuni dă bucuros direcţiunea institutului amintit.

*

Mulţămită. Cu ocaziunea aranjerei producţiunei teatrale a tinerimei adulte din Ghijasa infer. la 2 Martie, oferte benevole au întrat dela următorii P. T. Domni: Ioan Bendorfean not. cerc. Ghijasa de sus 4 cor. Nicolau Mănit preot Vurpăr 1 cor. Tamas György 1 cor. 20 fil, Mátyás jandarm, 2 cor. 20 fil, Nicolau învăţ. Vurpăr 50 fil, Ioan Cetean învăţ. 50 fil, Nicolae Lomotă vice primar Ghijasa 40 fil, Todor Neagu birtaş Ghijasa 1 cor. Nicolae Suma învăţ. Ghijasa infer. 60 fil. Tuturor marinimoşilor P. T. Domni vin a le esprima şi pe această cale sincere mulţumite. In numele comitetului aranjator, Ghijasa infer. 25/10 Februarie 1913. *N. Pandrea*, paroh.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de moţi, aplicaţi la meserii, cu prilejul împlinirii anului al 2-lea dela moartea profesorului Dr. P. Şpan, colegii săi, profesorii: Dr. Nic. Bălan, Dr. V. Stan, Vic. Păcală, Aur. Popovici, Dr. Pav. Roşca, Ascaniu Crişanu, Tim. Popovici, Dr. Sil. Dragomir, Ion Oţoiu şi Dr. Aur. Crăciunescu, dăruesc câte 1 cor; Stefan Rusu, prot. (M.-Oşorheiu) 50 bani, Ion Giurca, paroh (Colun) 1 cor.; Octavian Veştemian, sodal maşinist tipograf, rentors din Lipsca, 50 bani; Pompiliu Predoviciu, paroh (Vingard) şi soţia sa Ana n. Banciu 1 cor.; P. Şeulean, paroh (Miheş) 1 cor.; apoi elevii din cursul IV. pedagogic din seminarul Andreian: Laurian Petruţescu (originar din Pricaz) 40 bani, Dion. Albu (orig. din Curciu), 20 bani, Gav. Bogdan (orig. din Măgur) şi Ilie Terhilă (orig. din Copşa-mică) câte 10 bani. Pentru prinos aduce calde mulţămite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Bioscopul Apollo. Sâmbătă şi Dumineca 15 şi 16 Martie n. 1913: *Tragedia omului* sau *Satana*. Dramă morală în 8 acte. Prelucrată după opurile renumite ale lui Klopstock şi Madach. Filmul artistic are 4000 m. lungime. Până acum cea mai perfectă prestaţie pe terenul chinematografic. Afară de aceasta se mai arată un tablou după natură colorat şi la urmă un tablou umoristic. Reprezentaţiile se vor ţinea de-acum înainte în sala anume construită din piaţa Hermann.

Economie.

Târg de vite de prăsilă în Sibiiu.

Vestim obştea noastră, că comisia economică a comitatului Sibiiu, ţine al 24-lea târg de vite cornute de prăsilă periodic, subvenţionat de stat şi de comitat, în zilele din 31 Martie şi 1 Aprilie n. 1913, aici în Sibiiu (în târgul de vite nou).

La târg se primesc numai vite cornute (bivoli nu se primesc): *a*) de rassa „Pinzgau“ originală; *b*) vite feminine de încrucişări cu rassa „Pinzgau“ şi rassa indigenă. Nu se primesc la târg încrucişări masculine sau atari corcituri, a căror descendenţă (reproducţie) din rassa „Pinzgau“ nu se poate cunoaşte sigur, şi nu se primesc vite îngrăşate sau de acelea, cari din alte pricini nu sunt potrivite pentru prăsilă.

Primirea vitelor se începe în 31 Martie la 6 ore dim. şi se gată la ora 10 a. m., iar închiderea târgului va fi în 1 Aprilie la 12 ore a. m. Premiile se împart tot în 1 Aprilie la orele 11 a. m. Inainte de împărţire se ţin prelegeri practice. Nime n'are voe a scoate vitele din târg înainte de împărţirea premiilor. Vitele trebuesc ţinute la locurile lor până la ora 6 d. a., ca comisia de premiare să-şi poată isprăvi lucrul. Cercetarea târgului se face pe lângă plătirea unei taxe de 10 bani, de plătirea căreia îngrijitorii vitelor sunt scutiţi. Vitele au să fie însoţite de pasaportul de vite şi de un certificat (adeverinţă) despre faptul, că vita se găseşte de 3/4 an în proprietatea exponentului.

Anunţarea înainte a vitelor se face la primăriile comunale (magistratele orăşeneşti), cari sunt obligate a compune despre ele un conspect şi a-l trimite până la 25 Martie a. c. la dl Iuliu Schuster, secretarul reuniunii agricole cercuale, Nagyszeben, Piaţa-mare nr. 19. Anunţarea îndeplinită încă nu îndreptăţeşte la admiterea vitei la târgul de prăsilă. La primire se cere ca vitele să fie potrivite pentru prăsilă, să nu aibă scăderi bătătătoare la ochi, să fie ţinute în curăţenie şi cu îngrijire.

Vitele vor fi expuse în despărţămintele următoare: 1. tauri de „Pinzgau“, 2. tăurenci de „Pinzgau“, 3. vaci de „Pinzgau“ (curată), 4. viţele de „Pinzgau“ (curată), 5. vaci din încrucişări cu „Pinzgau“, 6. viţele din încrucişări cu „Pinzgau“. Pentru vite, afară de taxele de târg obicinuite, alte taxe nu se plătesc.

Fiecare vită expusă trebue să fie de vânzare, preţul ei trebue spus în formă hotărâtă la primirea în târg. Cazurile de vânzare trebuesc aduse la cunoştinţa comitetului.

In afară de un număr mare de diplome de laudă, se vor împărţi şi următoarele premii în bani şi anume:

A) pentru bovine de rasă Pinzgau curată: I. Tauri de prăsilă de $1^{1}/_{2}$—4 an: 1 premiu à 100 C.; 1 premiu à 70 C.; 2 premii à 60 C.; 1 premiu à 50 C.; 2 premii à 40 C.; 5 premii à 20 C. II. Tăurenci dela 1—$1^{1}/_{2}$ ani: 1 premiu à 60 C.; 1 premiu à 50 C.; 1 premiu à 40 C.; 5 premii à 20 C. III. Vaci dela $2^{1}/_{2}$—8 ani cu viţel sau de fătat: 1 premiu à 80 C.; 1 premiu à 60 C.; 1 premiu à 50 C; 2 premii à 40 C.; 6 premii à 10 C. IV. Viţele dela 1—3 ani: 1 premiu à 60 C.; 2 premii à 50 C.; 2 à 40 C.; 3 premii à 10 C.

B) pentru încrucişări cu bovine Pinzgau: I. Vaci dela $2^{1}/_{2}$—8 ani cu viţel sau de fătat: 1 premiu à 60 C.; 1 premiu à 50 C.; 1 premiu à 40 C.; 1 premiu à 10 C. II. Viţele dela 1—3 ani: 1 premiu à 50 C.; 1 premiu à 40 C.; 1 premiu à 10 C.

Premii se pot oferi numai acelor posesori de vite, cari sunt domiciliaţi în comitatul Sibiiu. Tauri se vor premia numai atunci, dacă se va dovedi provenienţa. Pentru vitele, cari în aceeaşi categorie în anul trecut au fost premiate, nu se distribue premiu. Taurii, pentru cari s'a dat premiul prim, trebuesc oferiţi spre vânzare în prima linie statului.

Cum la acest târg se găsesc şi sunt de vânzare cele mai desăvârşite vite de prăsilă, atragem luarea aminte a economilor nostri de vite de pretutindenea asupra lui, şi în acelaş timp punem în vedere, că suntem gata a da proprietarilor mici, membri ai Reuniunii noastre, împrumuturi ieftine, replătibile în 4 rate de câte 6 luni, în scopul de a-şi cumpăra vite de prăsilă dela acest târg.

Sibiiu, 11 Martie n. 1913.

Comitetul central al Reuniunii române agricole sibiene.

Pant. Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu,
secretar.

Cărţi şi reviste.

Istoria bisericii române. întocmită pentru clasa a VII de seminar, de *N. Dobrescu*, profesor la facultatea de teologie, Editura ministerului cultelor şi al instrucţiunei publice din România. Tipărită în Vălenii de Munte, tipografia societăţii „Neamul Românesc“, 1912. Preţul 2 lei 50 bani.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată, săptămânală „Cosinzeana“ Nr. 10 din 1913, cu următorul cuprins: Ion Dragoslav: Cămătarul, nuvelă. Elena Farago: Schiţe, poezii. Octav Minar: Grigore Manolescu, articol. T. Murăşanu: Poezie, versuri. D. M.: Cronică documentară: Apendicita. Volbură Poiană: Domniţa, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi; A. C.: Geniul. Cărţi primite la redacţie, scrisori dela redacţie, ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii, cari îşi plătesc abonamentul pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Fluieraşul. Din bine redactata revistă pentru copii, „*Flueraşul*“, am primit numerii 10-11, cu cuprins bogat şi cu multe ilustraţiuni. Despre această revistă, care merită tot sprijinul părinţilor şi al învăţătorilor, scrie „*Deşteptarea*“ din Braşov următoarele: „In regatul României apare spre fala şi mândria noastră revista pentru copii „*Flueraşul*“. Revista stă sub patronagiul A. S. R. principelui *Nicolae.* Această revistă stă la nivelul literar al oricărei reviste literare streine de acest gen. In această revistă scriu şi copii, cari îşi arată talentul în poezie şi naraţiuni. Este de mare importanţă o revistă de natura aceasta, prin ce se dă posibilitatea copiilor a-şi desvolta aptitudinile şi a-şi manifesta aplicaţiunile lor. Este un tovarăş nedespărţit al lor în toate împrejurările. Prin faptul, că într'o familie românească se dă prilej copiilor a ceti o revistă, care întru toate corespunde gradului lor de pricepere, sădim în copii sentimente naţionale, îi aducem în posiţiunea de a-şi însuşi o limbă românească frumoasă, escităm în ei interesul şi atragerea faţă de lectură pe mai târziu, când vor deveni oameni maturi, şi punem tot odată temelia unei educaţiuni sănătoase. Dacă în fiecare familie românească, care ţine la prestigiul său, n'ar lipsi o revistă de natura aceasta, atunci intelectualii români nu s'ar mai plânge, că nu poate împretini pe ţăranul român cu cetitul de jurnale“. Revista apare în Bucureşti. Abonamentul 6 lei pe an. Redacţia şi administraţia: Strada Oţetari, 6.

Poşta redacţiei.

Dlui B. Z. în Ludişor. Adresaţi-vă firmei *Anton Novotny* în Timişoara (Temesvár).

Din public.+)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea petrecerei aranjate de comitetul parohial gr. ort. rom. din Bălan, în 23 Februarie a. c., au suprasolvit următorii:

Alexandru Nossa, preot gr. cat. în Trestia, Vasiliu Nossa, înv. Rachiş, câte 1 cor. Ioan Pop iurist 40 fil., Oct. Boheţel of. de bancă 1·40 fil.. Vasiliu Pop of. de bancă 2·60 fil. Samuil Urian contabil în Jibou, Andrei Dragoş jude com. în Finteuş, Demetriu Mureşan preot gr. cat. Chechis, câte 1 cor. dna Ioan Colceriu, Vaidahàza, 1·40 fil., Bedö Béla, protopretore în Jibou, 2·40 fil., Iuliu Képes notar cerc. Goroslău, N. Barbul Goroslău, Aug. Pop preot gr. cat. Ogruţă, câte 1 cor. Emil Rusu comerciant, Chechiş, 4 cor. R. Eckart 8·40 fil. Ioan Rusu, Cristolţ, 2 cor., Vasile Crăciunaş, Cristolţ, A. Marcu, Jibou, câte 40 fil.

Ş'au rescumpărat biletele: Dr. Ladislau Gyurko adv. Jibou, 10 cor., „Selăgiana“ inst. de credit, Jibou, 10 cor. V. Mica mare proprietar, Odorhei, 5 cor., Pavel Roşca prot., Fizes Sâmpetru, 4 cor., Remus Roşca paroh gr. ort, Tresnea, Vasiliu Sestraş preot gr. cat. Chendrea, Vasiliu Mureşan cassar de bancă, Jibou, câte 4 cor. Ioan D. Andrei paroh gr. ort. rom., Rachiş, Alexiu Costea preot gr. cat., Tiheu, T. Tüzes, Ciachigârbou câte 2 cor.

Sincere mulţămiri dăruitorilor!

Pentru comitetul parohial:

Victor Both
paroh preş.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 146/1913. (72) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna bisericească **Vârtop**, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 800 coroane solvite în rate lunare anticipative din cassa bisericei, iar pentru restul până la 1000 cor. i se dă în folosință pământul numit la „Sonești“.

Cvartir în natură și 1 stângin lemne de foc.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a-se prezenta în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta, și a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 25 Februarie 1913:

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 141/1913. (70) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III. **Porcurea** prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în parohie, — cu prealabila știre a protopopului, — pentru a face cunoștință cu poporul, a cântà și cuvânta.

Geoagiu, 22 Februarie v. 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Aviz!

Să vinde din mână liberă **o moșie** în estensiune de 90 jug. catastrale, din cari sunt 38 jug. agru, 10 jug. fânaț, 38 jug. pășune, 3 jug. vie și 1 jug. pădure de acați. De moșie să ține un intravilan cu casă bună și edificiile economice de lipsă. La moșie e și o șură mare. 8 klm. departe de oraș. Comunicație foarte bună. Prețul 70,000 coroane. A se adresa la **Georgiu Iacob,** preot, Szászbuzd u. p. Medgyes, Nagyküküllő m. (65) 3—3

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“

al

arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania

de

Dr. Eusebiu R. Roșca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu prețul: Broșată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poștal 30 fil.

Nr. 27/1913. (67) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/911 Epitrop, prin aceasta să publică licitațiune minuendă pentru a se dà în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Kelnek** (Câlnic), protopopiatul Sebeșului. Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitațiunea se va ținea în 17/30 Martie 1913 în edificiul școalei din Câlnic la 10 ore a. m.

Prețul strigării este de 41.000 Cor. (Patruzeci și una mii de coroane) după care sumă licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Intreg materialul este dator al da întreprenorul.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște condițiunile și să supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a da în înterprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus-oferenți, în care và avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesați pot afla ori-ce informațiuni.

Licitanții n'au drept a pretinde diurne și spese de călătorie, nimic peste suma ce se va acorda.

Câlnic, din ședința comitetului parohial ținută la 16 Februarie (1 Martie) 1913.

Ioan Dușe
preot-prezident.

George Botoroagă
notar.

Epitropia parohială.

George Bona
epitrop I.

Jacob Ghișoiu
epitrop II.

Vidi: **Sergiu Medean**
protopresbiter.

Pentru conformitate cu originalul.

Joan Dușe
preot.

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilà marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 1—

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 58—

Garduri colosal de ieftine.

Invențiune senzațională.

Afară din cale practic!

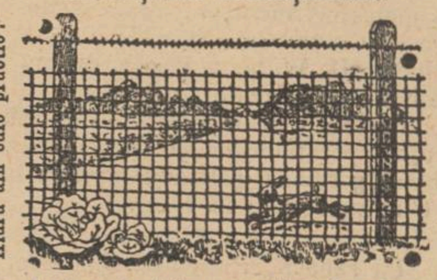

Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri și gard. de sârmă.

Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt și conștiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.

(27) 5—10

Aviz!

Către comercianții și onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piața mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, și în apropierea podului de fer, și neputând încă obținea alt local potrivit în piață, sunt ferm hotărât a vinde cu prețuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorința mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, așa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:

Aurel Popescu.

(64) 2—6

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 1—20

Siebenbürger Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 5/18 Martie 1913. *Nr. 24.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Intervenția puterilor mari.

Sibiiu, 17 Martie n.

In cursul săptămânei acesteia, poate chiar astăzi, se întrunesc în Petersburg representanții puterilor mari europene, pentru a se consulta asupra conflictului dintre România și Bulgaria. Și tot în cursul săptămânei acesteia se vor începe și în Londra consfătuirile representanților marilor puteri în chestia mijlocirii păcii între beligeranții din Balcani. Puterile mari europene sunt adecă ferm hotărâte să pună odată capăt răsboiului, pentrucă, după cum spunea acum de curând un înalt bărbat de stat al uneia dintre cele șase puteri mari, primejdia unei conflagrațiuni europene e acum delăturată, dar tot mai esistă neliniștea, agitația în Europa, și acestei stări de nesiguranță încă trebue să i se pună capăt cu grăbire.

Că ce vor hotărâ representanții marilor puteri europene din Londra cam puțin ne privește, poate că numai întru atâta, întru cât dispozițiile lor, hotărârile lor, pot să atingă și interesele fraților nostri din Macedonia, pentru cari ar fi mare păcat, dacă scăpând de un jug, ar întra în alt jug, în ce privește dreptul lor de conservare și desvoltare națională. Ne privește însă foarte mult aceea ce se va hotărâ în Petersburg, cu privire la diferendul româno-bulgar, și de aceea toată atențiunea noastră trebue să fie acum îndreptată spre Petersburg.

Din informațiile culese de prin ziarele mari streine știm, că atât România, cât și Bulgaria, au adresat câte un memorand amănunțit representanților puterilor mari europene din Petersburg, espunându-și fiecare din aceste două state împricinate punctul seu de vedere, și că România are în Petersburg ca trimis special pe domnul Ghica, ministru plenipotențiar român la Sofia, iar Bulgaria pe dl Daneff, presidentul camerei bulgare, cari neîntrerupt conferează cu representanții marilor puteri, căutând fiecare din ei să-i câștige pe partea sa, pe partea țării sale.

In memorandul Bulgarilor se spune, că Bulgaria e aplicată se acorde o rectificare de graniță României, se distrugă fortificațiile Silistrei, obligându-se a nu mai ridica nici când altele, și să dee României și o fașie de pământ, cam zece chilometri din litoralul mării negre, luând angajamente apoi și pentru respectarea autonomiei bisericești și școlare a Arămânilor din Macedonia, dar orașul Silistra *nu'l poate ceda României cu nici un preț.*

Guvernul român iarăși, în memorandul seu, pune greutatea tocmai pe orașul Silistra, și declară, *că-i este imposibil se renunțe la acest oraș,* considerând actualele schimbări mari din Balcani.

Situația e grea deci din cale afară pentru puterile mari europene, cari vor trebui să afle o astfel de soluție, care să nu fie vătămătoare pentru nici una din țările interesate, ci să le facă, ca amândouă să o primească de bună. Afacerea a luat-o în mână ministrul de esterne al Rusiei, dl Sassanov, care are un plan gata, comunicat deja cu representanții puterilor din tripla alianță, și se crede, că începute pe temeiul acestui plan de descurcare, pertractările representanților marilor putari vor duce la bun sfârșit.

Așteptăm cu interes mare desvoltarea lucrurilor, și ne-ar părea nespus de bine dacă în curând am putea anunța, că conflictul a fost aplanat cu învingerea punctului de vedere al statului român, întâi, pentrucă casul contrar ar fi o înfrângere, o umilire a regatului român, deci a neamului întreg românesc, al doilea, pentrucă înfrângerea s'ar estinde și asupra monarhiei noastre, care din capul locului, cu Germania împreună, s'a pus cu multă energie pe partea României.

Alegerea dela Sasca. In cercul electoral Sasca-montană alegerea de deputat pentru dietă se va face în 31 Martie n. Candidatul partidului național român *Dr. Aurel Vlad* se află de o săptămână în cerc, primit fiind pretutindenea cu multă însuflețire. Partidul național al muncii a candidat de deputat pe domnul *Petru Corcan,* primpretor pensionat.

Demobilisarea. Atât la noi, cât și în Rusia, demobilisarea s'a început și se continuă.

Dela dietă. Ședința de Sâmbătă a dietei s'a ținut fără nici un incident. Opoziționalii, mulțămiți, probabil, cu lecția primită dela contele Tisza în ședința de Joi, nu s'au presentat la ședință, sub pretext, că e sărbătoare națională, 15 Martie, și nu vreau să vateme sfințenia acestei zile mari. Ședința de altcum a fost scurtă de tot. Dieta a luat la cunoștință hotărârile casei magnaților, care ținuse ședințe Joi și Vineri, apoi s'a cetit rescriptul regesc, prin care sesiunea parlamentară e închisă, și sesiunea nouă e convocată pe 5 Maiu n. Până atunci deci dieta nu ține ședințe.

Din casa magnaților. Joi după ameaz la oarele 4 a ținut ședință casa magnaților, pentru a lua în desbatere legile votate în zilele din urmă din partea dietei. Le-a acceptat pe toate, fără modificare. Discuție a fost la legea despre regularea salarelor învățătorești, la care a vorbit P. S. Sa, Episcopul Vasile Hossu al Gherlei, primatele catolic Csernoch Iános, episcopul evangelic Gyurácz, apoi ministrii Iankovich (de culte) și Balogh (de justiție). Asupra discuției vom reveni. A urmat răspunsul prim-ministrului la interpelarea din rândul trecut, adresată în chestia procesului Désy. Domnul Lukàcs a espus starea lucrului. Mica oposiție din casa magnaților a atacat cu asprime pe domnul prim ministru, dar majoritatea a luat la cunoștință răspunsul dat. In ședința de Vineri d. a. casa magnaților a votat apoi în general și în special legea electorală, iar Sâmbătă a luat act despre închiderea sesiunii parlamentare prin rescript regesc și convocarea nouei sesiuni pe 5 Maiu n. c.

Legea despre salarele învățătorești.

— Spicuiri din ziarul dietei țării. —

(Urmare).

Fiind încheiată discuția generală, se dă cuvântul, în ședința din 4 Martie, raportorului *Dr. Iosif Siegescu,* care reflectează la cele spuse de ceice au vorbit la obiect în ședința premergătoare. Deputatului *Vasile Damian* îi răspunde următoarele:

„Stimatul condeputat *Vasile Damian* s'a declarat mai ales în contra cualificării, spunând, că cualificarea aceasta nu e deamnă de învățători, și că ține de mai bună înaintarea automatică. Dar înaintarea automatică omoare ambiția învățătoriului. E imposibil să nu existe cualificare la un stat compus din 32.000 de oameni, pentrucă, cum spuneam și eri, fără cualificare nu ar fi deosebire între învățătorul diligent și cel leneș. (Așa e). Tocmai pe dânsul vreau să'l conving, că chiar din punctul de vedere al învațătorilor confesionali e necesar lucrul acesta, pentrucă prin cualificare vom deștepta zelul în învățătorime, căci dacă știe învățătorul, că deasupra capului său nu atârnă nici un fel de cualificare, întru adevăr numai atâta va face și va munci, ca, — cum spunea și domnul ministru eri, — să nu fie alungat“.

A vorbit apoi și ministrul de justiție, *Balogh Jenö,* răspunzând deputatului *Vasile Damian* următoarele:

„Stimatul condeputat *Vasile Damian* cere în prima parte a proiectului seu de resoluțiune, deadreptul, ca proiectul de lege să fie luat dela ordinea zilei și guvernul să fie îndrumat să facă modificări corespunzătoare, să facă o nouă împărțire de clase, să facă noue întregiri. Aceasta, pot să spun cu conștiență liniștită, înseamnă atâta, cât amânarea cel puțin pe câteva luni, poate pe jumătate de an, a realisării speranțelor așteptate cu justă impaciență din partea învățătorilor, ca în fine suma, pe care legislațiunea a votat'o încă în anul trecut, cu ocasiunea votării budgetului, pe seama lor, se o primească, cu începere dela 1 Ianuarie c.“

Crede, că aceasta nu ar fi cu dreptate, de aceea roagă casa, să nu primească această parte a propunerei deputatului *Vasile Damian.*

Continuă apoi astfel:

„Stimatul condeputat *Vasile Damian* a propus și aceea în partea a doua a propunerii sale, ca guvernul să fie îndrumat, să inițieze astfel de disposițiuni legislatorice, în înțelesul cărora, în școalele elementare de stat, elevii să primească instrucția în limba lor maternă. Fiindcă acuma e la

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *„La Alma“*: Povești nouă pentru copii, de *Constanța de Dunca-Schiau.* Cuprinde șapte istorioare, alcătuite anume pentru copiii de școală cu scopul de a „adăpa imaginațiunea însetată de bun și frumos a copiilor, a întinde cercul lor de idei și cunoștințe, a le forma inima cu noțiuni de morală și a le deprinde urechia cu o limbă românească curată, elegantă și armonioasă“. Intrucât corespund aceste istorioare scopului indicat de autor, voiu încerca a espune în cele ce urmează.

Prima istorioară: *Șoarecele și Fiul său,* e o povestire plină de vioiciune despre un șoarece născut din un neam vechiu pe vârful lui Dawalaghiri, cel mai înalt munte din lume, fapt care-l îndreptățește de a se privi ca cel mai de seamă din neamul său și în îngâmfarea sa de a căuta soție pentru fiul său la cei mai puternici împărați ai lumii. Cearcă la măritul soare, care avea o fată de măritat, dar acesta de origine mai puțin veche ca nobilul șoarece, nu se poate măsura cu el, ci îl îndrumă la nor, care e mai puternic ca el, căci adeseori îi întunecă strălucirea. Nici azi nu-i umblă mai bine, norul îl mână la vântul care cu puterea lui îl împrăștie, vântul la stânca de care se frânge puterea sa; dar și aceasta e fără putere în fața unui neam de al său, șoarece din muntele Buceciul, care a început a găuri stânca, rămasă până acum nevătămată dela începutul lumii. Șoarecele chinez ajunge deci la convingerea, că numai în familia aceasta înrudită va afla soție vrednică de fiul său, călători deci la Buceciu și aici găsi după dorința inimii sale.

Nunta se sărbă cu multă ceremonie și veselie, tinerii și-au croit un cămin fericit, iar chinezul fericit și-a uitat de vechimea neamului și de palatul său de pe Dawalaghiri, aflându-se aici la poalele muntelui Buceciu, la rădăcina unui arbore găunos, în elementul său și între ai săi. Povestirea aceasta pe lângă valoarea ei educativă, care constă în combaterea în mod atât de fin a păcatului mândriei, are valoare și instructivă, întrucât autorul înșiră o mulțime de cunoștințe geografice despre diferite țări, pe cari, în șirul povestirii plăcute și interesante, și le pot însuși cu ușurință copiii.

De o valoare deosebită educativă sunt și celelalte povestiri următoare, ca: *Privighitoarea și împăratul,* lucrată după Andersen, în care se istorisește cum numai vocea naturală a unei privighitori a putut trezi simțămintele de dreptate și de milă a împăratului chinez față de supușii săi, cum i se deschide inima și ochii spre a vedea suferințele țării și a le lecui el însuși, căci curtenii săi îi tăinuiau totul. Chiar și moartea i-o alungă paserea măiastră cu cântecul ei fermecător. In *Scrofa și Lupul* e pilda femeii credule, care dând ascultare lingușirilor și vorbelor frumoase ale lupului, își dă cei opt copii ai săi spre creștere în mâna aceluia, neștiind cu cine are de lucru și numai mai târziu află în ce nenorocire i-a aruncat prin nesocotința ei, dar durere a fost prea târziu. *Boldul ascultător* o povestire prea fantastică, dar în care prevalează conversația vie și plină de spirit; mai ales din punctul de vedere al esercițiului limbii se recomandă spre cetire elevilor din școalele poporale.

In *Oglinda pocită* voește autorul se esplice originea răului și a nefericirii în lume; cum oamenii erau la început cu toții fericiți, cum se iubiau unii pe alții, cum nu vedeau unul în altul decât ce e frumos, iar urâtul și răul le era ascuns. Sufletele erau curate, ochii luminoși, soare, lumină, verdeață și căldură era pretutindenea. Dar născocitorul relelor n'a putut suferi această fericire, ci a căutat a turbura pacea și dragostea de pe pământ prin aceea că-și rădea de toată făptura desemnând și schimosind chipul fieștecăruia pe o oglindă mare. Oamenii văzând aceste figuri începură a râde unii de alții. Dar pe când unii râdeau, pe alții îi durea văzându-și fața lor atât de pocită și plângeau. Râsul batjocoritor și plânsul nu erau cunoscute până acum. Monstrul și-a ajuns scopul pe pământ, și cu acest tablou merse și în cer, ca se turbure și acolo liniștea și fericirea. Ingerii și sufletele drepților văzând chipurile părinților, fraților și surorilor lor atât de urâte și schilodite s'au întristat pentru soartea acelora și se întrebau că nu cumva din durere pentru perderea lor s'au făcut atât de urâți. Tristeța s'a făcut și în ceriuri, numai monstrul râdea de toți. Dzeu n'a mai putut suferi această batjocură a acestuia și a sfărâmat oglinda pocită de un vulcan arzător în mijlocul oceanului. Din țandre se desvoaltă mii și mii de alți monstri, cari se răsboiesc și se nimicesc între sine și cari înghit în urmă și pe urzitorul lor.

O icoană fantastică destul de interesantă ne zugrăvește această povestire, potrivită pentru a aprinde imaginea vie a copiilor și a le arăta în mod intuitiv, conform priceperii lor, cum s'a născut răul în lume și cum se nimicește prin sine însuși.

Poate fi cetită și copiilor în etate mai fragedă.

De conținut moral e și povestirea *Floarea din raiu,* care ajunge ca prin minune pe pământ între mărăcini, cari o invidiau și clevetiau și între astfel de oameni, cari nu i-au cunoscut valoarea ei. In urma răutății și ignoranții a fost tăiată și nimicită, astfel că n'a rămas decât o petală din ea păstrată în cartea de rugăciune a unei fecioare, care singură i-a cunoscut valoarea. Impăratul țării aceleia se îmbolnăvește greu și i se prorocește, că numai cu o frunză a floarei din raiu se poate vindeca, dar nu s'a mai ordinea zilei regularea şi sistemisarea competenţelor învăţătoreşti, peste tot nu aşi afla cu cale, să se confunde chestia regulării competenţelor, care e urgentă, cu o astfel de chestie, care atinge întregul sistem al instrucţiei poporale şi aparţine chestiilor principiare ale culturei publice.“ Şi dealtcum crede, că ministrul de culte va face propuneri dietei în privinţa aceasta, deci roagă dieta să nu primească nici aceasta parte din proiectul de resoluţiune al deputatului *Vasile Domian.*

Punându-se la vot, propunerile deputaţilor *Gisswein şi Damian* nu se primesc. Proiectele de lege se votează în general şi se primeşte propunerea deputatului *Antal Géza.*

Proiectul de lege despre regularea salarelor învăţătorilor dela şcoalele de stat se votează pe articole fără modificare. Se începe apoi discuţia pe articole asupra celuialalt proiect de lege, referitor la învăţătorii dela şcoalele comunale şi confesionale. Presidentul enunţă, că se poate vorbi şi acuma în general asupra acestui proiect de lege. Ia cuvântul deputatul naţionalist român *Vasile Damian* şi rosteşte vorbirea următoare:

„Onorată cameră! Proiectul de lege, aşa cum îl avem acum textuat înaintea noastră, nu satisface nici pe departe aşteptările pe cari le-a legat de el omul cunoscător de raporturile etnografice din ţară şi de chestia învăţământului poporal. Anume proiectul numai în § ul 2 conţine o dispoziţie care restrânge la un an activitatea învăţătorilor suplinitori, punând în vedere, ceea ce se vede clar şi din motivare, scoaterea din vigoare a instituţiunii învăţătorilor suplenţi, a căror esistenţă acuma e reclamată numai de lipsa de învăţători.

Eu, onorată casă, sunt tocmai pentru sistemisarea instituţiunii postului de învăţător suplent, pentrucă şi învăţătoriul are trebuinţă de ani de praxă, cu atât mai vârtos, că el are să funcţioneze în două direcţiuni: pe terenul instrucţiei şi pe al educaţiunii. Când iasă din băncile şcoalei, e numai de 19 ani, şi fără a mai face vreo praxă, deodată trebue să funcţioneze ca conducător independent al instrucţiei şi al educaţiunii. Se ştie însă şi e fapt, că la orice ocupaţiune e necesară praxa, cu atât mai vârtos la o ocupaţiune atât de grea. Prin aceasta am aduce servicii învăţământului deoparte, iar de altă parte s'ar putea face şi economisări, ceea ce tocmai pentru împrejurările de acuma e de însemnătate, căci cu economiile făcute am putea ajuta şcoalele.

Cumcă praxa e necessră pe orice carieră, că ea e necesară în orice ram al administraţiei, e lucru asupra căruia nu încape îndoeală. Vedem doară, că la toate institutele de învăţământ, până sus la academie, chiar şi acolo, unde cualificarea să face în mod secret, cum se ştie, — numai în casuri foarte rari se întâmplă, că cineva se fie atât de norocos, ca după un an se ajungă profesor ordinar.

Ceialalţi paragrafi ai proiectului de lege se ocupă esclusiv cu regularea competenţelor învăţătoreşti, dar nici regularea plănuită nu o realisează în mod unitar, fiindcă nu e la fel, ca a învăţătorilor de stat. Dar afară de aceasta nu ajung în acelaş timp, ca învăţătorii de stat, nici în clasa de salar, învăţătorii cari nu sunt de stat, condiţionându-se şi dela cualificare înaintarea în clasele singuratice, în terminul reglementar, şi având respectivul să treacă prin două probe de foc, în faţa bisericii şi în faţa judecătorului statului, pentru aşi câştiga meritele, cu ajutorul cărora poate înainta apoi în clasele singuratice.

Proiectul acesta mai are însă, on. casă, şi un alt mare desavantaj, întru cât el afară de libertatea învăţătorilor, restrânge în mare măsură şi dreptul autonom al bisericei, drept asigurat prin legi. Restricţia aceasta a libertăţii învăţătorilor şi a bisericei culminează mai cu seamă în paragrafii 7, 10, 11, 15, 26, şi 28.

E cunoscută importanţa mare ce o are învăţătorul poporal, atât asupra individului, cât şi asupra soartei întregei ţări. Şi fiind cunoscute şi piedecile pe cari le pune în această direcţie art. de lege XXVII din 1907, trebuiau luate în acest proiect astfel de modificări, cari să fi schimbat dispoziţiile fundamentale ale articolului de lege amintit. Experienţa de până acum ne dovedeşte prin exemple nenumărate, că în urma proiectului original n'a rezultat progres, ci numai regres. De cinci ani de când e în vigoare legea apponyiană, numărul şcolilor în loc să crească a scăzut. Deşi s'au înfiinţat de atunci încoace aproape 7000 de şcoli de stat, totuşi cu sfârşitul anului 1901—11 sunt cu 3—4 şcoli mai puţine decât în 1906—07. Faptul acesta se esplică din împrejurarea, că în proporţia în care a crescut numărul şcolilor de stat, în aceeaşi proporţie a scăzut numărul şcolilor confesionale. Dacă această lege şcolară va mai rămânea încă în vigoare, nu va mai rămânea nici o şcoală confesională.

De aceea, nu era nici o trebuinţă de îndemnul stimatului condeputat Antal Géza, ca guvernul să se silească a închide şcoalele slabe confesionale, şi acolo, unde statul contribue cu ajutor mai mare la salarisarea învăţătorilor confesionali, să statifice şcoalele. Căci cum se vede din date, se continuă din greu cu statificarea. E evident deci, că art. de lege 27 dela 1907 ne-a făcut să mergem îndărăt, şi că tocmai acuma, când între împrejurările actuale politice, pentru câştigarea celui mai înalt drept cetăţenesc legea cere ca condiţie cetitul şi scrisul, datorinţa guvernului şi a casei ar fi, ca să contribue la înmulţirea numărului şcoalelor, nu la împuţinarea lor. Căci aşa cred, că cam la 500 de mii se urcă numărul copiilor neumblători în şcoală, şi astfel încă de 4-5000 de şcoale ar fi trebuinţă, ca se poată fi pusă în practică obligativitatea de a cerceta copiii şcoala. Avem marea datorinţă de a griji, ca generaţiile, cari ies din cei 500,000 de copii neinstruaţi, să nu-şi piardă drepturile cele mai înalte politice. Statul, organele sale esecutive, cum ar putea eşi din situaţia aceasta tristă? Numai aşa, că înmulţesc numărul şcoalelor. Dar între împrejurările date, când raporturile materiale ale statului nu o permit aceasta, cum să poată înmulţi numărul şcoalelor? Aşa, că trebue rupt de tot cu aplicarea dispoziţiilor severe din legea şcolară, fără a se mai urmări tendinţa de a închide şcolile confesionale, şi ajutorând bisericile, cari contribue cu mijloace materiale şi intelectuale la susţinerea şcoalelor. Trebue se detragem organelor administrative şi de stat, posibilitatea volniciei şi a abusării de puterea lor, atunci, când pot să închidă şcoale după voia lor şi pot acorda ajutor de stat ori il pot denega, după voia lor. Trebue se punem capăt agitaţiei îndreptate în contra şcoalelor confesionale.

Am înşirat aici, în faţa casei, număroase casuri, fără a fi văzut vreun resultat. Organele statului agitează şi astăzi în şedinţele representanţelor comunale în interesul sistării şcoalelor confesionale. In comuna Luncoiul de sus, inspectorul de şcoale a propus în şedinţa representanţei comunale înfiinţarea unei şcoale comunale, cu toate că confesiunea avea edificiu corespunzător, dar ajutoriul cerut pentru întregirea salariului învăţătoresc i se denegase. Inspectorul de şcoale a spus representanţei comunale, că dacă face şcoală comunală numai cu 100 coroane va contribui comuna la salariul învăţătoresc, iar restul de 900 coroane va fi acoperit din ajutor de stat. In comuna aceasta sunt mulţi analfabeţi, şi în şedinţă un ţăran sărac a spus următoarele: „Domnilor, eu nu înţeleg lucrul acesta. Noi cerem numai 500 coroane întregire pentru şcoala confesională, şi acum ne îmbiaţi cu 900 coroane“. Şi a ajuns la conclusiunea, că acesta nu poate fi lucru curat, dacă ţi se ofere mai mult decât ceri!

Pe învăţătorii confesionali îi ademeneşte se treacă la şcoala comunală, unde e salar mai regulat, şi cu toate că nu sunt cualificaţi spre a propune limba maghiară, ba ce e mai mult, au fost dificultaţi până au funcţionat la şcoale confesionale, fiindcă nu pot arăta progres în limba maghiară, totuşi îi aşază, fără cualificaţie, în astfel de comune, unde limba de propunere e cea maghiară! Contrar hotărârii representanţei comunale, ca susţinătoare de şcoală, stabileşte limba maghiară ca limbă de propunere, chiar şi acolo, unde nu s'a cerut alta, de es. ca în Trestia, decât ca pe lângă limba maghiară să se predee şi cea română, barem în două ore pe săptămână. A împedecat şi aceasta, n'a permis lucrul acesta, deşi, cum se spune, concursul în acest înţeles a fost publicat. (Va urma).

Saşii de astăzi şi de altădată.

Domnii deputaţi saşi din camera ungară s'au simţit atinşi de cuvintele deputatului naţionalist român *Dr. Ştefan C. Pop*, referitoare la tratarea Saşilor cu Românii, aici pe fundul regiu, şi prin graiul dlui Dr. *R. Schuller* s'au apărat în şedinţa din 7 Martie n. în contra acestor *„atacuri“*. Domnul Schuller a spus, vorbind în chestie personală, după ce domnul deputat *Dr. S. C. Pop*, se provocase la dânsul, următoarele:

„...Stimatul domn deputat spusese (în vorbirea rostită în şedinţa din 6 Martie n. a dietei) între altele, că Saşii, la intrarea lor, ar fi luat pământ dela fraţii români şi că fraţii români au devenit sclavii lor, prin urmare nu e mirare dacă Saşii sunt mai avuţi, mai culţi.

Onorată cameră! Observ numai atâta, că noi n'am primit pământ românesc ci pământ regesc. (Aşa e!) şi acest pământ regesc era, după documentele de pe atunci, desertum, prin urmare nu erau Români pe acest pământ. (Aşa e!) Ce se atinge de sclăvie, peste tot numai atata e adevărat, că Românii nu aparţineau celor trei naţiuni, cari după dreptul public al Ardealului formau statul ardelenesc. Iar dacă cineva întrebuinţează astfel de raporturi istorice, cari corespundeau ordinei de drept de pe atunci, şi probabil că şi concepţiei de drept de pe atunci, pentru a răsfira ură în present, dovedeşte la tot casul, că nu e prea alegător în mijloacele de agitaţie. (Aşa e!)

Ce ne priveşte în special pe noi, Saşii, starea lucrului e aceea, că noi cu mâni cu picioare ne-am împotrivit, ca Românii să se aşeze peste tot pe pământul săsesc, aşa de mult doream să nu ni-i facem sclavi! Acestei împotriviri a pus însă capăt Iosif II, care tocmai în interesul Românilor a decretat concivitatea pe pământul săsesc. De altcum fac constatarea, că noi niciodată nu ne-am înavuţit din sudoarea altora, ci din contră, modesta avere pe care o avem, ne-am câştigat'o cu astfel de însuşiri, pe cari le au recunoscut până acuma totdeauna şi alţii: prin sârguinţă, cruţare şi tresvie. (Aşa e!) Şi dacă a mai tras cineva foloase din aceste însuşiri, în prima linie sunt Românii, a căror cultură şi desvoltare economică nici unde nu se află pe un nivou atât de înalt, ca acolo, unde au trăit cu noi împreună, pentrucă cultura noastră, basată pe temeiuri democratice, pare a fi fost peste tot acomodată pentru a educa şi societatea lor, organisată democraticeşte. Faptele contrazic deci în mod direct afirmărilor domnului deputat Stefan C. Pop.

Incă ceva îmi mai iau voe să observ, şi anume, că esistă contraste între noi şi între Români, precum în toate lucrurile omeneşti esistă contraste, dar până acuma totuşi am grijit, ca aceste raporturi să nu treacă în duşmănie. (Aprobări.) După cum ştiu eu, număroşi conducători români pun asemenea pond pe raporturile bune dintre noi. La tot casul declarăm, că pe calea, care produce ură, noi nu vom urma pe domnul deputat Stefan Pop Cicio, şi nici pe altcineva, (Ovaţiuni. Aplause) pentrucă aceasta stă în contrast cu obiceiurile noastre culurale“. (Aprobări. Aplause. Oratorul e felicitat.) —

Aşa dară nu noi avem motiv să ne plângem, ci Saşii. Nu ei ne-au făcut nouă nedreptăţi în trecut, ci noi lor, atunci când am năvălit asupra lor şi ei nu voiau să ne primească cu nici un preţ pe pământul săsesc. Dar a venit Iosif II şi a decretat concivitatea! Rămâne acum în sarcina dlui Schuller să lămurească chestia, cum s'a întâmplat, că cu toată împotrivirea lor, noi totuşi ne aflăm pe fundul regiu, cu ei împreună, şi ne aflam şi pe vremea lui Iosif II, în număr atât de însemnat, încât acest drept şi înţălept împărat s'a văzut îndemnat să iee măsuri, ca Saşii să nu ne mai trateze ca pe nişte sclavi. Iar aceea ce vrem să constatăm noi de astădată, este numai, că înainte cu 50 de ani, alţi Saşi, poate tot atât de cuminţi ca dl Schuller, erau de altă părere şi recunoşteau, că întru adevăr *nedreptate ni s'a făcut în trecut* din partea lor. Când s'a pertractat adecă în dieta Ardealului, ţinută în Sibiiu la anul 1863, proiectul de lege despre egala îndreptăţire a naţiunei române cu celelalte trei naţiuni ale Ardealului, în numele deputaţilor saşi din dieta aceea, deci în numele întregei naţiuni săseşti, deputatul *Trauschenfels* a făcut în şedinţa din 26 August a dietei următoarele declaraţiuni:

„Inaltă casă! Propăşirea genului omenesc pe calea desvoltării sale spirituale şi morale să manifestează de sigur şi prin necontestabilul fenomen, că îngustele diferinţe de caste, că separaţiunile scutite prin privilegii, aceste eredităţi din secole trecute, cari ţin despărţiţi pe oameni de oameni, pe naţiuni de naţiuni, dinaintea spiritului timpului modern tot mai mult să nimicesc şi pier.

Imi iau voie a semnifica acest fenomen, ca pe un caracter de propăşire generală, morală şi intelectuală a geniului omenesc, de oarece nu poate fi îndoeală, că acela e numai resultatul acelei conştienţe, ce să lăţeşte tot mai departe şi devine tot mai generală, a conştienţei adecă despre demnitatea ce locueşte în om ca om şi despre îndreptăţirea umană ce resultă de aci.

Conştienţa cea clară a acestei demnităţi şi a îndreptăţirii deduse de aici este însă peste tot cea dintâi şi cea mai de lipsă cerinţă pentru nobilisarea omului şi a naţiunilor şi popoarelor, ce constau din oameni.

Numai această conştiinţă poate scuti pe individul şi naţiunile întregi de o direcţiune, care această nobilitate dăruită de Dumnezeu gândului omenesc o degradă şi o întină. Numai această conştiinţă dă garanţă sigură pentru ascultarea eternelor legi ale moralei.

Inaltă casă! Problema cu care e să reîncepem noi activitatea legislatorică a Transilvaniei, deşteptă în mine, fără voe considerările premerse. Noi voim să dăm naţiunei române din Transilvania o patrie, în care ea până *acuma a fost numai suferită.* Voim să dăm patrie cu drept deplin de indigenat ambelor ei confesiuni, dintre cari una n'a fost recunoscută în autonomia sa, ceealaltă a fost numai suferită. Făcând aşa *sevârşim numai un act al dreptăţii.*

Au trecut deja 232 de ani, decând naţiunea ungară, săcuiască şi săsască din patria noastră conveniră, spre aşi garanta prin jurământ solemn cele mai sacre drepturi de oameni şi naţiuni, adecă libertatea credinţei, susţinerea constituţiunei şi siguritatea proprietăţii.

Sunt 232 de ani, decând se înfiinţă uniunea între Ungurii, Săcuii şi Saşii din Transilvania, la anul 1630!

Inaltă casă! Naţiunea Românilor astăzi încă mai e esclusă din această legătură fraţască, deşi fiii aceleia au purtat cu sinceritate, au împărţit cu sinceritate toate suferinţele acestei patrii cu noi, deşi *puţine jugăre de pământ cred că sunt în Transilvania, cari să nu le fi udat ei cu sudoarea, cu sângele cel mai bun al inimei lor.* După părerea mea, e numai un act al dreptăţii, ca acum, după ce sistema feudală care îi împedecă până la anul 1848, s'a şters în Transilvania, naţiunea română şi confesiunile ei să se primească în această legătură frăţască. După părerea mea e numai un act al dreptăţii, dacă naţiunei române, dacă religiunei gr. ort. îi vom deschide în patria noastră cea mai deplină îndreptăţire egală cu celelalte naţiuni şi religiuni ale Transilvaniei, încinse cu legătura uniunii. Cred, că vorbesc tocmai în sensul şi spiritul tuturor acelora cari se ţin de naţiunile şi religiunile foste până acum pe deplin îndreptăţite, dacă, dând fraţilor români mâna frăţască, îi vom încredinţa în numele acelora, că-i bineventăm din inimă în legătura noastră frăţască şi că *ne ţinem de cea mai sfântă datorinţă de a le face de aci încolo dreptate în toată privinţa, nu numai pentru de a şterge nedreptatea timpurilor trecute,* ci şi pentrucă numai prin aceasta vom putea întemeia pe calea cea mai sigură concordia cea atât de trebuincioasă patriei noastre, şi iubirea frăţască între naţiuni şi prin aceasta înflorirea şi fericirea iubitei noastre patrii!“ (Bravo, Vivat, Să trăiască).

Aşa vorbeau cu noi şi despre noi Saşii de altă dată. Confrunteze cetitorii vorbirea aceasta, rostită înainte cu 50 de ani în dieta Ardealului de deputatul sas Trauschenfels,

---

găsit nici o urmă a aceleia pe pământ, deci împăratul trebue se moară. Pe locul unde a căzut floarea, s'a zidit o mănăstire, unde se roagă oamenii pentru păcatele lor, zicând: „Eartă-ne Doamne, că nu am ştiut ce am făcut“.

De o deosebită valoare *instructivă e Degetarul de aur şi degetarul de fier.* E o frumoasă comparaţiune între valoarea degetarului de aur, care stă în galantarul unui giuvaergiu, admirat de toţi, dar fără a-l cumpăra cineva, şi între degetarele de fier, ce le vinde un biet băiat pentru a-şi agonisi din vânzarea lor pânea cea de toate zilele. O fetiţă, Elisa, cumpără degetarul de fier dela băiat şi face adevărata minune cu el. La şcoală lucrurile ei sunt cele mai lăudate şi premiate. Când eşi în viaţă, cusăturile şi brodăriile ei au fost cele mai de preţ, fala espoziţiilor de lucruri de mână, astfel că medalia de aur, cel dintâiu premiu pentru lucruri de mână, îl obţine fetiţa cea cu degetarul de fier.

Câtă vreme degetarul de aur a adus la nenorocire mai multe fiinţe, degetarul de fier a adus fericirea casnică a Elisei, atelierul întemeiat de ea, sub firma „La degetarul de fier“, pentru cusături româneşti e cel mai cercetat şi chiar în străinătate dantelele, brodăriile şi costumele româneşti, dela această firmă sunt cele mai căutate. Din conţinut se vede, că povestirea de faţă e foarte instructivă şi potrivită îndeosebi pentru fetiţele anului al 4-lea, 5-lea şi al 6-lea din şcoale poporale.

Limba în care e scrisă, e plăcută, stilul vioiu, conversaţia atrăgătoare.

Prin felul viu al descrierii se dă un deosebit impuls spre hărnicie şi muncă şi îndeosebi spre iubirea lucrurilor de mână româneşti. Virtutea modestiei de asemenea e bine scoasă la iveală, arătându-se nepreţuitele ei roade.

Din cuprinsul acestor istorioare ne putem convinge, că sunt potrivite pentru a fi cetite în şcoalele noastre poporale, dar îndeosebi în clasele mai superioare ale acestora.

După cuprins istorioarele: *Scroafa şi Lupul* şi *Floarea din raiu,* ar putea fi cetite cu succes şi elevilor sau elevelor sub 10 ani, dar fac greutăţi înţelesului privitor la limbă. Dar în general luat, limba e prea încărcată de neologisme şi cuvinte străine, cari numai prin esplicări din partea învăţătorului sau adnotări — la o eventuală nouă ediţiune — ar putea fi înţelese de copii. Stilul în genere e vioiu şi atrăgător, felul de conversaţie concis şi uşor, produce plăcere şi desvoaltă interes la cetit. Valoarea morală, educativă, e incontestabilă. Inlocuite cuvintele cele străine şi grele de înţeles prin altele poporale şi obicinuite în usul vorbirii de toate zilele, ar ridica valoarea educativă şi instructivă a acestei cărţi şi ar putea fi cetită cu mai mult folos în şcoalele poporale.

(Va urma).

cu vorbirea din 7 Martie c. a deputatului sas Dr. R. Schuller, şi facă-şi singuri comentariile.

Noi ne dispensăm de sarcina de a le face.

Condiţiunile de pace.

Statele aliate balcanice au înaintat puterilor mari europene condiţiunile sub cari sunt aplecate să lege pace cu Turcia. Ele sunt următoarele:

1. Ostilităţile să se continue până la încheierea păcii, deci să nu se lege nici un armistiţiu.

2. Ca basă a tratativelor de pace puterile mari să iee propunerea presentată mai nainte reuniunii ambasadorilor din Londra, adecă: stabilirea graniţei Midia-Rodosto, cedarea peninsulei Galipoli, cedarea celoralalte teritorii de vest, în posesiunea statelor aliate balcanice, cu esceptiunea Albaniei, ale cărei graniţe le va stabili, împreună cu modul de organisare, conferenţa reuniunii ambasadorilor.

Statele aliate balcanice cer cu toată hotărârea ca oraşele Adrianopol şi Scutari se fie predate lor, înainte de încheerea păcii, şi anume: Adrianopolul Bulgariei, Scutari Muntenegrului.

3. Insulele egeice, împreună cu insula Creta, se treacă în proprietatea Greciei.

4. Statele aliate balcanice cer despăgubire de răsboiu, a cărei sumă are să fie stabilită înainte de încheerea păcii.

5. Pe seama creştinilor cari rămân şi pentru mai departe supuşi ai Turciei, asigurarea drepturilor lor naţionale şi religioase.

Se scrie, că aproape toţi representanţii puterilor mari din Londra au declarat de *esagerate* aceste pretensiuni ale aliaţilor balcanici.

Act de donaţie.

Actul, prin care domnul *D. A. Sturdza*, marele bărbat de stat al României, a pus la dispoziţia „Academiei Române“ fundaţiunea de 100 mii de lei, despre care am făcut pomenire în numărul trecut, e de următoriul frumos cuprins:

„Din copilărie am învăţat în casa părintească credinţa creştinească, iubirea de muncă şi devotamentul cătră ţară. Aceste temelii ale vieţii mi-au fost aşezate de părinţii mei, a căror viaţă era pildă vie pentru noi, copiii lor.

Iubirea de muncă şi de ordine în viaţă a fost desvoltată în noi fără încetare.

Datoriile cătră ţară s'au sădit în noi prin tot ce auziam, ce vedeam şi ce învăţam.

Am terminat învăţăturile secundare la München, iar pe cele superioare la diferite universităţi germane, unde m'am folosit de cunoştinţele primite dela profesori învăţaţi, apostoli ai adevărului, ai binelui şi ai ştiinţei.

Astfel pregătit am putut ajuta pe fruntaşii ţării la lucrarea cea mare a Divanurilor ad-hoc, care a pus temeliile renaşterii şi a desvoltării patriei noastre.

Una din instituţiile patriei, în care mai îndelungat am lucrat şi de care mai strâns am fost legat, este Academia Română, menită a conduce şi a desvolta cultura neamului nostru. Sunt 42 de ani, de când am fost ales membru şi aproape 30 de ani, de când bunăvoinţa colegilor m'a onorat cu însărcinarea de secretar general.

Pentru a ajuta şi în viitor Academia Română în activitatea ei, fac acestei Instituţiuni în ziua împlinirei vârstei mele de optzeci de ani, la 25 Februarie 1913, donaţiunea unui fond de lei 100,000 (una sută mii) în efecte de rentă 4 la sută amortibilă din 1905 convertită, Emisiunea de 424.613,000 lei cu cuponul de 1 Aprilie 1914 şi anume:

Lei 70,000 (şaptezeci mii) în 14 bucăţi de câte 5000 lei,

Lei 30,000 (treizeci mii) în 60 bucăţi de câte 500 lei.

Această donaţiune va forma un fond inalienabil cu numele: „Fondul Dimitrie A. Sturdza“.

Venitul acestui fond va fi întrebuinţat de Academie precum urmează:

1. Conform regulamentelor Academiei pentru fondurile cu destinaţiune specială, se vor reţinea 1 la sută pentru fondul pensiilor funcţionarilor şi 15 la sută pentru cheltuielile generale ale Academiei.

2. Restul venitului va fi întrebuinţat în două perioade alternative de câte patru ani, în modul următor:

a) în patru ani consecutivi se va constitui o bursă pentru studiul agriculturii şi al ştiinţelor agrare la şcoalele speciale şi la universităţi în Germania, fiind adânc convins că întărirea materială şi culturală a unei ţări atârnă dela înălţarea vieţii ei agricole.

Bursa va fi dată şi bursierul va fi supraveghiat de comisiunea şi după regulamentul burselor date de Academie din fondul Adamachi.

Bursierul va fi român, fiu de părinţi români, care va fi absolvit învăţământul secundar în ţară şi ai cărui părinţi nu vor avea stare materială îndestulătoare pentru a susţinea cheltuielile studiilor lui superioare în străinătate.

b) In ceealaltă perioadă de patru ani venitul va fi întrebuinţat de Academie pentru îmbogăţirea colecţiunilor de istorie naţională: manuscripte, documente, monete, portrete, hărţi geografice şi altele de acest fel.

Rog Academia Română să primească această donaţiune, în dorinţa ce am de a continua să ajut perpetuu activitatea ei pentru întărirea şi înălţarea culturii neamului nostru românesc.

Făcut în Bucureşti în 25 Februarie 1913.

(ss) *D. Sturdza.*

NOUTĂŢI.

Cursurile „Asociaţiunii“. Eri, Dumінecă sara, la orele 5, a vorbit în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“, în faţa unui public număros, domnul *Asc. Crişanu*, prof. seminarial, despre „*fizica în desvoltarea ei de azi*“, iar dşoara Dr. *Eleonora Lemeny* şi-a continuat conferenţa despre „*drama clasică franceză*“. Dşoara *E. Pitiş* a cetit apoi mai multe poezii, fiind viu aplaudată.

*

De optzeci de ani. Sâmbătă a împlinit anul 80-lea al etăţii baronul *Fejérváry Géza*, fost ministru prezident, iar acum căpitan de gardă pe lângă Maiestatea Sa, Monarhul nostru. Cu prilejul acesta Maiestatea Sa i-a trimis, drept cadou, o statuetă de bronz, representând pe Maiestatea Sa. Bătrânul şi credinciosul ostaş a primit apoi felicitări din toate părţile.

*

Călătoria moştenitorului de tron. Arhiducele Francisc Ferdinand şi soţia sa au sosit Sâmbătă în 15 Martie la Miramare. Moştenitorul de tron va merge pe la începutul lui Iunie în Germania, pentru a reprezenta pe monarhul nostru la jubileul împăratului Wilhelm.

*

Impotriva serviciului militar de trei ani. Pe ziua de ieri, Duminecă, s'a convocat în Panteonul din Paris o adunare, în care profesorii şi studenţii Sorbonei aveau să protesteze contra serviciului militar de trei ani. Serviciul acesta este îngreunător în deosebi pentru tinerimea studioasă.

*

Neînţelegerile aliaţilor continuă. O ştire din Paris spune, că Sârbia şi Grecia s'au înţeles între sine, să nu cedeze Bulgariei nici o palmă de loc din teritorul turcesc cucerit de armele sârbeşti şi greceşti.

*

Dela „Asociaţiune“. In urma apelului adresat de comitetul central întregei obştie româneşti, în special institutelor noastre financiare, ca să se înscrie membri la „Asociaţiune“, aducem la cunoştinţă că până la data de faţă au răspuns acestui apel, înscriindu-se membri fundatori cu taxa de K. 400 —: 1. „*Crişana*“ în Brad, 2. „*Poporul*“ în Sălişte, cărora le exprimăm şi pe această cale mulţămita comitetului „Asociaţiunii“ şi rugăm si pe celelalte bănci şi pe toţi ceice pot aduce jertfe pe altarul culturei noastre naţionale să nu întărzie a se înscrie în şirul membrilor fundatori cu taxa de 400 K. — sau membri pe viaţă cu taxa de 200 K. — cari se pot achita, eventual, şi în rate de câte 100 K. Sibiiu, în 14 Martie 1913. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Amnestie refuzată. Intr'o telegramă trimisă la Petersburg, scriitorul Maxim *Gorki* declară, că nu primeşte amnestia, care i-ar face cu putinţă întoarcerea în patrie. Gorki scrie, că având în vedere împrejurările din Rusia, preferă să rămâie în străinătate.

*

Ştire aviatică. *Terreyon*, aviator parisian, s'a ridicat în Versailles pe un monoplan Blériot la o înălţime de *şase mii* de metri. Sborul a durat 1 oră şi 7 minute. Astfel aviatorul a bătut recordul de înălţime, stabilit de Garros, care se înălţase la 5620 metri.

*

In memoria ziaristului. Renumitul publicist englez *Stead* s'a nenorocit cum se ştie, în catastrofa Titanicului. Un comitet, sub protectoratul reginei Alexandra din Anglia, dorea să ridice o statue marelui apostol al păcii. Planul acesta a fost modificat în timpul din urmă, şi adecă: în amintirea lui Stead se va clădi în Londra un azil pentru femeile şi fetele muncitorilor.

*

Nenorocire mare. Se anunţă, că pe lacul Scutari s'a întâmplat o mare nenorocire. O barcă, în care se aflau 65 de femei, 3 copii şi 4 soldaţi, plecaţi din Albania spre Muntenegru, a fost surprinsă de o furtună grozavă şi s'a scufundat. Toate persoanele din barcă s'au înecat.

*

Indiferentism condamnabil. Ni se comunică, că la sinodul protopresbiteral ordinar al tractului Cluj, convocat pe 28 Februarie, dintre 36 membri nu s'au presentat decât 13, şi astfel sinodul nu s'a putut ţinea. Nu avem cuvinte destul de aspre pentru a condamna acest indiferentism şi uşurătatea, cu care la noi primesc oamenii se fie aleşi în corporaţiunile, la ale căror şedinţe apoi nu iau parte.

*

O îngropăciune. In comuna Kadarkut, din comitatul Somogy, a răposat băeatul unui cârciumar evreu. Rabinul, chemat din oraşul vecin, a scăpat trenul şi n'a venit. Părinţii răposatului voeau să îngroape băeatul fără ceremonie preoţească. Atunci preotul reformat din comună s'a prezentat în ornate bisericeşti şi, cu învoirea părinţilor, a făcut serviciul divin obişnuit la înmormântări, rostind şi o cuvântare funebrală. După înmormântare i s'a oferit preotului un onorar respectabil; preotul însă l-a refuzat.

*

Listă şi listă. Intr'un ziar, cunoscut de altfel ca cel mai şovinist între publicaţiunile periodice din Budapesta, aflăm următoarele: In restaurantul hotelurilor de pe malul Dunării se găsesc, pe lângă listele de bucate în limba maghiară, şi liste scrise în limba franceză. Aprobăm (zice şovinistul nostru) faptul acesta, din considerare la străinii cari viziteează Budapesta, şi aducem laude hotelierilor; însă de altă parte nu putem lăuda împrejurarea că *aceleaşi* bucate pe lista franţuzească *sunt mai scumpe*, decât pe lista ungurească, şi anume cu câte 60—80 de bani. In aşa fel, se înţelege, este cam greu a spori circulaţiunea străinilor în capitala ungară, termină acelaş ziar. — E de dorit, ca prevederea şi cuminţirea confratelui să nu fie de durată prea scurtă, ci să-şi facă drumul şi mai departe în ori ce chestiune de importanţă pentru viitorul ţării.

*

Regele între culegători. Alfonso, regele spaniol, s'a prezentat Mercurea trecută în tipografia unui ziar din Madrid, ca să vadă cum se tipăreşte o gazetă. S'a interesat de toate lucrurile din tipografie, şi mai, ales de maşina de cules. Cu fiecare dintre culegători s'a întreţinut câteva minute. Unul dintr'înşii a cules vorbele: „Trăiască regele democrat!“ Regele Alfonso, a mulţămit pentru atenţiune şi, drept amintire, a dus cu sine şirul cules.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: delegaţii conferenţei învăţătorilor români, ţinute în Cluş, domnii Clement Grivase, director şcolar (Năsăud), Mihail Crăciun învăţător în Hodoş (comit Caraş-Severin), Teodor Mureşanu, învăţător în Blaja (Sălaj) şi Constantin Liuba, învăţător (Lugoş), fiecare câte 1 cor.; Emil Pinciu, sodal pardositor (Răşinari-Orăştia), 70 bani, Maria Joandrea n. Lechinţanu, în amintirea soţului său Toma, econ., 1 cor.; Ioan Imbăruş, învăţător (Sibiiu), cu prilejul botezului fiului său Liviu, cor. 1·20 şi Teodor Muica, paroh (Erdö-Sângeorgiu), 1 cor.

*

Intrunirea foştilor colegi. Un plan interesant voesc să realiseze bărbaţii republicei franceze, cari în 1876 au trecut examenul de bacalaureat la liceul din *Bar-le-duc*. Au de gând să reînvie pe câteva momente clasa lor de odinioară astfel, că se vor întruni pe un ceas în sala de învăţământ, unde fiecare dintr'înşii are să-şi ocupe locul cel vechi din bancă. La catedră vor veni foştii profesori, unul după altul, şi vor ţinea, după putinţă, prelegeri ca şi în vremile dispărute. Unul dintre elevii acestei clase este însuşi *Poincaré*, care cum se ştie a făcut o carieră frumuşică şi este astăzi preşedinte al republicei. Poincaré a primit cu deosebită plăcere planul foştilor săi colegi şi a promis, că va veni la întâlnire şi îşi va ocupa locul avut în şcoală. Se mai comunică, pentru liniştirea bătrânilor şcolari, că domnii profesori nu le vor da întrebări prea grele; căci s'ar putea întâmpla, ca însuşi dl Poincaré să rămâie dator cu răspunsul şi să obţie o notă slabă.

*

Răsbunarea cerşitorului. In Praga a murit un cerşitor cunoscut în tot oraşul. In hainele sale sdremţoase s'a găsit un testament, în care cerşitorul face următoarele dispoziţiuni: Din averea mea să se dea 500 de cor. proprietarului de case X. la care câte odată am găsit adăpost într'o cămară friguroasă, 200 de cor. femeii N. care mi-a dat când şi când o cămaşă spălată; alte 200 cor, poliţistului care m'a arestat pentru cerşitorie; 25 de cor. las familiei Y, care de câteori i-am cerut milă, totdeauna m'a aruncat pe scară — şi aşa mai departe. Ceea ce pare cam curios, e faptul, că cerşitorul n'avea nici o avere; ear „testamentul“ şi l-a scris de aceea, ca să năcăjască persoanele, asupra cărora n'a putut să-şi răsbune în viaţa pământească.

*

Sufragetele sunt neobosite. Din Londra se vesteşte, că luptele sufragetelor nu dispar dela ordinea zilei, ci se poartă cu stăruinţă şi cu mult temperament. La o adunare, ţinută Marţi în Nottingham, discuţia a degenerat în bătae. Publicul nu voea să asculte pe dşoara *Kenny*, care era prezidenta întrunirii, ci a provocat un sgomot asurzitor, a aruncat rachete, ba s'au dat şi câteva puşcături de revolver. Domnişoara prezidentă, însoţită de statul său major, a scăpat cu multă greutate pe o uşă laterală.

*

Femeea marocană. Dşoara Alice *Lagey*, care a trecut doctoratul şi a petrecut mai multă vreme în Maroc, a publicat zilele acestea câteva ştiri de interes despre colonia sudică franceză. Chestiunea negoţului cu sclavi, scrie dama franceză, există şi astăzi în Maroc. In anumite pieţe din oraşele marocane se ţin de trei ori târguri pe săptămână. In corturi mici sunt aduşi spre vânzare copii, femei, bărbaţi şi babe. Vânzarea se face prin licitare. Cumpărătorii cerceteează dinţii, părul, pielea şi tăria sclavilor. Preţurile sunt foarte variate. Un bărbat de 24 de ani costă cam 70 de coroane. O fată între 10 şi 20 de ani este vândută uneori cu 500—700 coroane. Copiii mici nu au aproape nici o valoare. Femeea, care ştie fierbe, e vândută cu 300 coroane, câteodată şi mai scump. A patra parte din preţ să plăteşte ca dare în cassa sultanului de Maroc. Soartea sclavelor nu este fireşte de invidiat. Există haremuri, ale căror ziduri cuprind 400 de femei, ba chiar şi mai multe. Ori care negustor, fie cât de neînsemnat, are cel puţin 20 de femei. Monogamia se practică numai la omul, care n'are nici un ban. Sultanul ţine harem atât în Fez, cât şi în alte oraşe. In toate haremurile sultanului se găsesc permanent cam trei mii de femei, care costă o sumă uriaşă de bani. Sunt păzite de eunuci şi pedepsite mai ales cu bătae: dela 25 până la 100 lovituri cu bastonul. Bătaea dată de mâna sultanului este un deosebit favor. In asemenea împrejurări nu este mirare, că sinuciderile sclavelor sunt foarte dese.

Poşta ultimă.

Insultarea României.

In şedinţa de Joi a camerei bulgare, un deputat cu gură nespălată a adresat interpelaţie guvernului, dacă e adevărat, că a promis cedare de teritoriu României, la adresa căreia marele patriot bulgar a avut numai vorbe de insulte, drept recunoştinţă, că România i-a dat posibilitatea de a ajunge membru al unui parlament independent bulgar. Acest Spizarevsky, (aşa se numeşte dumnealui) a presentat şi o rugare a celor 19 comune, cari sunt destinate se treacă în proprietatea României, şi cari protestează în contra „aroganţei României“ şi „cu scârbă să gândesc la posibilitatea de a ajunge în sclăvie românească, obicinuite fiind până acum cu libertatea“.

Marele orator a declarat apoi cu voce puternică, care sigur s'a auzit şi la Bucureşti, că de bună voe Bulgarii nu dau nici o palmă de loc din teritorul bulgăresc. (Sigur, că doară nici Grecul nu se duce la temniţă de bună voe!)

A răspuns ministrul-president bulgar *Geşov*, protestând în contra tonului interpelantului şi în contra espresiilor neparlamentare întrebuinţate de el. In meritul chestiei spune, că pe seama Aromânilor din Macedonia a promis autonomie bisericească şi şcolară, a promis apoi derimarea fortificaţiilor dela Silistra şi cedare de un mic teritoriu, — alta n'a promis. Asupra diferendului se vor pronunţa acum marile puteri, în cari Bulgaria poate să aibă toată încrederea. Guvernul are speranţă, că puterile vor afla o formulă, care nu numai pentru acuma să reguleze chestia, ci se facă pentru totdeauna imposibilă înduşmănirea acestor două state, cari au trăit până acuma în raporturi de bună prietenie.

Răspunsul a fost luat la cunoştinţă.

Nr. 146/1913. (72) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna bisericească **Vârtop**, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 800 coroane solvite în rate lunare anticipative din cassa bisericei, iar pentru restul până la 1000 cor. i se dă în folosință pământul numit la „Sonești“.

Cvartir în natură și 1 stângin lemne de foc.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a-se prezenta în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta, și a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 25 Februarie 1913:

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 141/1913. (70) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III. **Porcurea** prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în parohie, — cu prealabila știre a protopopului, — pentru a face cunoștință cu poporul, a cântà și cuvânta.

Geoagiu, 22 Februarie v. 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguila marinata, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 2—

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 59—

Aspirin-

(cunoscutul mijloc alinător de dureri)

se substitue prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiți productul veritabil, cumpărați numai în forma **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta, (un tub conține 20 tablete à 0,5 gr. prețul K 1·20 cu timbru **Aspirin**.

BAYER

ASPIRIN
20 Tabletten
à 0,5 g.
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN

(3) (413) 4—6

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu**

Din carnetul unui dascăl.

Studii și articole
de
Ion Mateiu.

Prețul cor. 1·50 + porto 20 fil.

„BIBLIOTECA ȘAGUNA“

REDACTATĂ DE **Dr. I. LUPAȘ**, SĂLIȘTE

A apărut și se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană, în Sibiiu

Nr. 1.
Însemnătatea bisericii
Nr. 2.
Despre pocăință
Nr. 3.
La ziua sf. Andreiu
Nr. 4—5.
Temeliile traiului nostru
Nr. 6—7.
Sfânta Scriptură
în limba românească
de
Dr. I. Lupaș.

Prețul à 10 fil. + porto 5 fil.

„NOIANA“,

cassă de economii, soc. pe acțiuni în Noul-Român (Oláhujfalu).

Convocare.

Domnii acționari ai cassei de economii „Noiana“, societate pe acțiuni în Noul-Român (Oláhujfalu) prin aceasta se convoacă la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Noul-Român, la **31 Martie stil nou 1913**, la 9 ore a. m. în localitatea societății.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Constituirea adunărei generale.
2. Raportul direcțiunei și al comitetului de supraveghiare, și aprobarea bilanțulu pro 1912.
3. Distribuirea profitului curat, couform bilanțului.
4. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.

Acei domni acționari, cari voesc a participa la această adunare generală, în persoană, sau prin plenipotențiați sunt rugați a depune, — conform §-ului 17 din statute, — acțiile scrise pe numele lor, precum și actul de plenipotență, cel puțin cu o zi înainte de ținerea adunărei, la cassa societății, — pe lângă revers.

(74) 1—1

Direcțiunea.

Contul bilanț cu 31 Decemvrie 1912.

Active—Vagyon. Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon		K f
Cassa în numărar — Pénztár készlet .		1,416·73
Escont — Bank váltók		153,385·—
Credite hipotecare — Jelzálogos kölcsönök		7,640·—
Debitori — Folyó számla		2,554 61
Acții de bancă — Részvények		1,800·—
Mobiliar — Felszerelés	890 03	
10% amortiz. — 10% leirás .	90 03	800·—
		167,596·34

Pasive—Teher	K f
Capital societar — Részvénytőke . . .	42,000·—
Fondul de rezervă — Tártalék alap . .	9,094 60
Interese transitoare — Atmeneti kamatok	2,540·—
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	112·—
Creditorii — Hitelezők	385·33
Depuneri — Betétek	75,593·92
Reescompt — Visszleszámitolás . . .	32,483·—
Profit net — Tiszta nyereség	5 387 49
	167,596 34

Contul profit și perdere.

Eșite—Kiadás. Nyereség és veszteség számla. **Intrate—Bevételek.**

Eșite—Kiadás		K f
Interese la dep. — Betéti kam.	4,210·90	
Interese la reescont — Visszleszámitolási kamatok	2,557·20	6,768·10
Spese de birou — Irodai költségek . . .		578·69
Marce de prezență — Jelenléti dijak . .		223·60
Chirie — Házbér		100·—
Salare — Fizetések		1,200·—
Porto postal — Posta dij		97·98
Contribuțiune — Adó		1,384 63
Competințe de timbru — Illetékek . . .		421·10
Amortizare 10% din mobiliar — 10% felszerelési törlesztés		90·03
Profit net — Tiszta nyereség		5,387 49
		16,251·62

Intrate—Bevételek		K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii escontate — leszámitolási váltók után . .	13,356 24	
dela credite hipotecare — Jelzálogos kölcsönök után .	352·70	13,708 94
Proviziuni — Jutalékok		2,542·68
		16,251·62

Noul-Român, la 31 Decemvrie 1912. — Oláhujfalu, 1912. december hó 31-én.

Membrii direcțiunii: — Igazgatósági tagok:

Aurelian Negruțiu m. p., preș. **Alexandru Bugner** m. p. **Maximilian Budac** m. p.
Lazar Cocoș m. p. **Ioan Giurca** m. p. **Aurel Oprean** m. p. **Lesmann Arnold** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente și le am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului. — Alulirt felügyelő bizottság jelen mérleg-számlákat megvizsgálta és az intézet könyveivel teljes összhangzásba és rendben találta.

Membrii comitetului de supraveghiare: — Felügyelő bizottsági tagok:

Ioan Pop David m. p., preș. **Ioan Holerga** m. p. **Dr. George Moldovan** m. p.
Vasile Aron m. p. **Nicolae Balu** m. p. **Lesmann Mór** m. p.
Iosif Oncioiu m. p., revizor expert al „Solidarității“.

КиС
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 12—

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 2—20

Siebenbürger
Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 7/20 Martie 1913. Nr. 25.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

In situaţia schimbată.

Sibiiu, 19 Martie n.

Sesiunea parlamentară închisă Sâmbătă în Budapesta a fost plină de evenimente şi de fapte mari, astfel, că ei asemenea nu să mai află alta, nici în trecutul, destul de lung, al vieţii parlamentare din statul nostru, nici în trecutul altui stat constituţional.

S'a început şi ea, ca multe alte sesiuni premergătoare, în zodia obstrucţiei, care împedecă orice muncă serioasă parlamentară şi răpea timpul cel scump cu votări nominale nesfârşite şi cu alte abusuri, sevârşite la umbra unui regulament de casă foarte elastic, manuat cu prea mare precauţiune şi gingăşie din partea celor chemaţi să-l aplice în toate dispositiunile sale, nu numai în cele favorabile oposiţiei, care iarăşi credea, că săvârşeşte faptă mare patriotică, prin obstrucţia purtată în dietă din partea ei.

Luni dearândul nu se lucrase nimica în dietă şi prospectele erau de aşa, că se putea prevedea, că luni, ba ani dearândul nu se va putea lucra nimica nici în viitor în dieta ţării, pentrucă minoritatea nu admitea nici o muncă serioasă parlamentară. Ei îi plăcea nelucrarea, gălăgia, scandalul, tragerea în degete cu majoritatea.

Un guvern se dusese şi venise altul, ferm hotărât, de a pune capăt unei stări de lucruri atât de păgubitoare, nu numai pentru interesele mari ale monarhiei, ci şi pentru interesele poporaţiunii ţării. A pus deci în scaunul presidial al dietei pe cel mai chemat, pe omul cu mâna de fier, cu capul luminat şi cu voinţa nestrămutată de a schimba cu totul faţa parlamentului ungar, care ajunsese se fie de batjocura lumii: pe contele *Tisza István*. Şi contele Tisza a aplicat cu asprime din regulamentul de casă şi dispositiile mai puţin favorabile oposiţiei şi obstrucţiei, căci pe cei gălăgioşi i-a pedepsit, ba i-a scos cu poliţia din sala de şedinţe, iar legile militare le-a trecut prin dietă iute şi degrabă, chiar cu violarea regulamentului de casă, însă cu întreaga aprobare a majorităţii parlamentare, — scutind astfel monarhia de mari perplesităţi, dar şi ţara de mari surprinderi. Pentrucă era sigur, că dacă mai întârzie mult votarea legilor militare, Coroana va lua măsuri, pentru ajungerea scopurilor sale militare, contrare parlamentarismului, poate contrare chiar şi constituţionalismului ţării. Incurcările se aşteptau doară în fiecare moment în politica esternă, şi monarhia noastră le aştepta cu totul nepregătită, pentrucă domnii din dieta dela Budapesta îşi petreceau vremea cu votări nominale şi cu interpelări neserioase şi fără nici un rost.

S'au supărat foc cei din oposiţia maghiară pe guvern şi pe contele Tisza, pentrucă le-a tras o dungă atât de groasă peste socoteală, ţara însă a răsuflat cu mult mai liniştită, pentrucă i s'a luat o piatră grea de pe pept: frica, că poate să ajungă iarăş în conflict cu Coroana, din pricina oposiţiei.

A cerut mereu oposiţia maghiară, cum ştim, capul prim ministrului Lukàcs, şi mai ales capul contelui Tisza, dar nici unul nici altul nu şi-a părăsit locul, pentrucă munca lor nu era terminată întreagă. Au făcut deci şi legea electorală, nu aşa cum au promis'o *toţi* ţării, cei dela putere şi cei din oposiţie, ci aşa , cum în internul lor o doreau şi unii şi alţii: nu prea radicală şi nu prea liberală, şi chemată să conserveze drepturi pe seama anumitelor cercuri.

Şi au mai făcut şi noul regulament de casă, chemat se ridice parlamentul la nivel înalt, pentrucă va esclude pentru viitor orice scene nepotrivite cu demnitatea dietei, orice inscenare de scandal, dar esclude cu totul şi obstrucţia, pentrucă nu mai dă în mâna minorităţilor arme, cu cari ar putea să abuseze. Şi aceasta e opera cea mai însemnată a contelui Tisza, pentrucă noul regulament de casă schimbă cu totul situaţia politică dela noi.

Noul regulament de casă adecă nu mai permite, ca budgetul ţării să nu poată fi votat la timp, numai pentruca să nu fie votate sumele necesare pentru acoperirea trebuinţelor militare, şi nu mai permite, ca contingentul de recruţi să nu fie votat la timp, aşa, ca cei dela conducerea armatei să fie nevoiţi a chema la arme rezerviştii, pentru a nu remânea fără trupe, — ci în viitor orice cerere, orice dorinţă, de caracter militar, a Coroanei, va fi împlinită cu promptitudine din partea dietei din Budapesta.

In schimb însă, — şi aceasta e partea lucrului, care ne priveşte, — nu vor avea în viitor nici Maghiarii nici o cerere şi nici o dorinţă, pe care Coroana să nu le-o împlinească, în chestii interne, mai ales în chestii naţionale. Contele Tisza, ca bărbat de stat cu orisonturi largi şi cu largi vederi, a restabilit pe multe decenii înainte buna înţelegere şi raporturile de reciprocitate între Coroană şi naţiunea maghiară, în mod mai pregnant poate chiar decât Deák Ferencz, pentrucă acesta tot mai lăsase câte o uşiţă deschisă, bună pentru esploatarea situaţiunilor critice, — contele Tisza le-a închis însă pe toate. Ştia foarte bine contele Tisza, că numai stând bine cu Coroana, cu cea de azi şi cu cea de mâne, respectându-i şi asigurându-i toate drepturile, — domnia în jos, şi încă domnia nelimitată şi necontrolată, este a lor, a Maghiarilor.

Invăţătura care se desprinde pentru noi din această situaţie politică schimbată e apoi aceea, că speranţele legate de unii dintre noi de apropiatul viitor, trebue să şi le considere toţi de nimicite, şi toţi trebue să ne împăcăm cu gândul, că o schimbare a situaţiei politice, în favorul nostru, se poate face astăzi esclusiv numai pe calea înţelegerii cu cei dela putere, cu cei din Budapesta. Dela alţi factori să nu mai aşteptăm nici o schimbare de lucruri, favorabilă nouă, pentrucă nu are să urmeze, nici acum, nici în viitoriul apropiat. Spunem lucrul acesta cu sinceritatea cu care l-am spus de multeori şi în trecut, şi cu bunul gând, de a îndupleca pe cei dela conducerea politicei româneşti, ca acceptând întru toate politica representată de ziariul nostru şi croită de marele său întemeetor, Mitropolitul *Andreiu baron de Şaguna,* — să nu se lase descurajaţi de nesuccesele din trecutul apropiat, ci se caute modalitatea şi calea de a *continua,* dacă numai se poate, pertractările cu factorii competenţi în chestia înţelegerii maghiaro-române, atât de necesară şi pentru unii şi pentru alţii, şi atât de mult dorită şi de unii şi de alţii, asigurându-i, că nu pot sevârşi o faptă mai însemnată şi mai folositoare obştei româneşti, decum ar fi legarea unei înţelegeri cinstite cu guvernul ţării, înţelegere însă, din care nu persoanele, ci obştea românească se tragă folosul.

Răsboiul. Puterile mari europene nu au acceptat condiţiunile de pace stabilite din partea statelor aliate balcanice, ci au precizat ele basele, pe cari se vor putea începe pertractările pentru legarea păcii. Sunt următoarele: Chestia Albaniei şi a insulelor egeice, remâne reservată cu totul puterilor mari europene. Despăgubire de răsboiu Turcia n'are să plătească statelor aliate balcanice. Hotarele noi ale Turciei se stabilesc astfel: O linie dreaptă între Enos, Ergeni şi Midia. In conflictul româno-bulgar nimica nou.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine.)

2. *Suflete de copii*, Istorioare de *Ana Codrean.*

Câtă vreme istorioarele despre cari am vorbit, cu toate că sunt anume alcătuite pentru educaţiunea copiilor de şcoală, totuşi nu-ţi fac impresiunea de fabricaţiuni moralizătoare, ci sunt, aşi putea zice despre unele din ele, creaţiuni mai superioare, din cari ideea morală ese în mod spontan, nesilit, nu e anume căutată, — până atunci istorioarele din Suflete de copii, afară de unele imitaţiuni după D'Amicis, Stükl, Knid şi alţii, sunt istorisiri moralizătoare cu tendinţă, ceea ce le detrage din valoarea artistică.

Povestirea primă: *De demult*, dovedeşte cele spuse mai sus, în care se aduce ca model o familie în care domneşte pacea şi bunăînţelegerea între părinţi şi ca urmare creşterea aleasă ce o primesc copii în o astfel de familie.

Altă povestire originală: *Nenea Doctorul*, deşi e mai bine scrisă ca cea amintită, îi lipseşte spontaneitatea. Conversaţia micei Lizice, copiliţă de 4 ani, cu „nenea Doctolu" e căutată şi silită, nu se potriveşte în guriţa unei fetiţe de etatea ei.

Partea educativă constă în pedeapsa ce o sufere fetiţa pentru neascultarea ei faţă de mamă-sa. „*Ou roşu*", de asemenea povestire originală, e mai superioară, atât ca fond, cât şi ca formă decât cele amintite. Are ca idee fundamentală ajutorarea copiilor celor lipsiţi din partea celor bogaţi, îndeosebi la sărbători mari, ca la sărbătoarea Sf. Paşti, ca se simtă şi acesti copii maşteri ai sorţii bucurie de sfintele sărbători.

Instructivă şi totodată şi educativă e povestirea *Ionel şi Costică* (imitaţie), în care se pedepseşte aspru îngâmfarea copilului de boer, care-şi despreţueşte colegul de şcoală sărac, dar nobil la suflet. Bietul sărac, cu toate umilirile ce le-a suferit dela îngâmfatul fiu de boer, totuşi, când ajunge acesta în miserie în urma vieţii sale desmăţate, îl ocroteşte la sine şi în marinimia sa îi plăteşte datoriile, îl învaţă se lucreze luându-l tovarăş la meseria sa. O pildă frumoasă de răbdare şi marinimie, predată în o limbă îngrijită, ne prezintă această istorisire.

O minunată pildă de iubire de patrie găsim în „*Micul Toboşar*, care e o localizare foarte reuşită după Toboşarul de D'Amicis. Bucăţi alese sunt: *Copilul de pescar*, în care se îndeamnă copiii la iubirea şi respectul ce datoresc colegilor lor mai săraci, căci de multeori sub o haină ruptă şi neîngrijită se află o inimă mai simţitoare şi mai nobilă decât sub haina de catifea a fiilor de boer. *Numai o mamă* şi *Mama Dora* cuprind de asemenea învăţături folositoare şi se pot ceti cu frumoase resultate educative copiilor dela 9 ani începând.

Limba acestor istorioare e bine îngrijită, aleasă, stilul e poporal, uşor de înţeles din partea copiilor. Neologisme şi cuvinte străine lipsesc cu totului tot; modul de espunere nu e atât de artistic ca la Dunca-Schiau. Ana Codrean e mai norocoasă în traduceri şi imitaţiuni, a căror valoare e superioară bucăţilor originale, în care se prea simte tendinţa silită de a scoate la iveală ideea morală; de altcum instructive şi educative sunt toate istorisirile şi aduc folos real copiilor şi copilelor din clasele a III-a şi IV-a elementară.

3. *Povestiri morale pentru tinerime*, de *Dna de Genlis.*

Cartea de faţă e o podoabă pentru fiecare bibliotecă şcolară, judecată atât după conţinut, cât şi după formă, — fiind traducerea făcută în o românească ireproşabilă. Cuprinde 5 istorioare morale, traduse din limba franceză, în cari se scot la iveală nenumăratele pilde de marinimie, cinste, recunoştinţă, hărnicie, milă, religiozitate, milostenie, cari prin felul interesant şi atrăgător al predării formează adevărate bogăţii sufleteşti pentru inima copiilor şi copilelor din cei din urmă ani ai şcoalei poporale, dar îndeosebi ai şcoalei civile.

Recunoştinţă şi cinste e o povestire adevărată despre un bărbat model de hărnicie şi de recunoştinţă faţă de părintele său pe deoparte, şi faţă de binefăcătorul său pe de altă parte. Un băiat tinăr de abia 10 ani, fiul unui tată bătrân şi sărac, e silit se plece la oraş ca acolo să-şi caute ocupaţiune pentru traiu. Portarul unei case nobile, fiindu-i milă de el, îl primeşte la sine ca comisionar şi băiatul harnic şi deştept în curând îşi câştigă o sumă frumoasă de bani, din cari ajută şi pe bolnavul său părinte. După 3 ani moare tatăl său, pentru lungirea vieţii căruia şi-a cheltuit aproape toată agoniseala, iar după îndeplinirea celor de lipsă cu înmormântarea se întoarce iarăşi în capitală, la protectorul său. Prin hărnicie şi cruţare îşi agonisi în scurt timp suma cheltuită, ba împrăştia sume însemnate şi între cei lipsiţi şi săraci întru pomenirea tatălui său. Munca asiduă, care şi-o îndeplinea cu atâta conştienţiozitate, îl făcea tot mai iubit şi stimat de superiorii săi. N'a avut însă parte de o viaţă mai îndelungată, căci la vârsta abia 38 ani din cauza unei rane primite la cap şi căreia nu i-a dat atenţiunea cuvenită, a căzut la pat şi în scurt timp muri. Neavând neamuri apropiate îşi testă toată averea de câteva mii de franci pentru îngrijirea bolnavilor săraci şi neputincioşi, iar

Legea despre salarele învăţătoreşti.

— Spicuiri din ziarul dietei ţării. —

(Fine).

Ce se atinge de ajutorul de stat, în tractul meu, din 35 şcoale, dintre cari poate că afară numai de patru toate au cerut ajutor de stat, nu a recomandat nici una, şi astfel ajutorul nu s'a acordat nici pentru una. Din contră, a mai făcut şi pagubă comunei bisericeşti, pentrucă în două rânduri a asigurat-o, adecă i-a pus în vedere ajutorul de stat, dacă ridică edificiu şcolar corăspunzător. Comuna e numai filie a unei comune matre, Ribiţa, şi înainte de intrarea legii în vigoare ţineau împreună un învăţător, dar după intrarea în vigoare a legii comunitatea aceasta a sistat-o comisiunea administrativă, fireşte, la propunerea inspectorului de şcoale, căci el e domnul cel mare. (Mişcare). Aşa e în comitatul Hunedoarei! Când eu am cerut în comisiunea administrativă, ca relele acestea să fie sanate, mi s'a răspuns, că ele aparţin organului administraţiunii de stat. Se ştia, că la salarul învăţătoresc comuna nu poate contribui decât cu 200 coroane, fiind o comună săracă, cu 300 de suflete şi cu 35—40 copii obligaţi se umble la şcoală. Şi avea comuna bisericească câteva mii de coroane. A jertfit 10 mii de coroane cu şcoala, a cumpărat ce trebue în ea, şi atunci a spus inspectorul de şcoale, că trebue acum şi învăţător, altcum nu poate cere ajutor de stat. De trei ani e ales învăţătorul şi acum aşa spune inspectorul de şcoale, că ajutorul de stat numai atunci va fi acordat, dacă comuna bisericească contribue cu *600*, nu cu 200 coroane la salarul învăţătoresc!

Dar legea nu dă acest amestec inspectorului de şcoale, căci lucrul urmează din noţiunea ajutorării. Intre şcoale nu se poate face deosebire. In lege e pus, că dacă primeşte comuna bisericească ajutor până la 200 coroane, statul nu are nici un drept de ingerinţă. Legea nu stabileşte suma, care se dă ca ajutor de stat. Procedura aceasta corăspunde noţiunii ajutorării, pentrucă dacă e necesar ajutorul, el trebue dat amăsurat necesităţii. Legea numai atâta spune, că dacă ajutorul trece peste 200 coroane, atunci statul are drept de ingerinţă în anumite chestiuni. Aşa stăm noi deci cu capitalul de 10.000 coroane investit în şcoala, care nu funcţionează.

Intre astfel de împrejurări, sigur că stăm de tot îndărăt cu instrucţia poporală. Ca învăţământul se corespundă chemării sale, e necesară schimbarea cu totul a direcţiei observate până acum de organele de stat cu privire la ajutorul statului. Să se dee bisericii ajutorul, care va aduce interese cu interese, ca să fie în stare, între împrejurările date, să înmulţească numărul şcoalelor, şi să nu fie silită a şi le împuţina, promovând astfel învăţământul, împreună cu interesele cetăţenilor şi ale statului. E neîncunjurat de lipsă, ca între stat şi biserică să se restabilească încrederea, liniştea, pacea, pentru ca ţara să fie pusă în posiţia de a se putea întări, delăturând primejdiile interne şi esterne.

Politica de contopire trebue abandonată, pentrucă naşte amărăciune la naţionalităţi, iar a le nimici, ori contopi, nu poate, pentrucă astfel de atacuri să frâng de resistenţa naţionalităţilor. E ştiut doară, cât de vie e conştienţa naţională la naţionalităţi, şi mai ales la poporul român. Se spune doară şi a rămas vorba şi din trecut, că el a luptat mai mult pentru limbă decât pentru viaţă! Şi e cert, că linişte, pace, nu va fi, câtă vreme va fi atacată limba naţionalităţilor, drepturile lor, cultura lor naţională.

După acestea, fiind eu omul păcii, vreau să fac în privinţa aceasta un proiect de resoluţiune. Scurtez mersul desbaterii, pentrucă la discuţia specială nu voiu vorbi, fiindcă modificări fundamentale nu pot aştepta dela actuala discuţie, cerându-se pentru aceasta raporturi mai liniştite, şi astfel asupra paragrafilor amintiţi, în cari ar fi de intercalat modificările, nu mă voiu estinde, fiind şi de altcum clar înaintea tuturor celor interesaţi: învăţător, susţinător de şcoală, biserică, că libertatea şi dreptul autonom se restrânge în acei paragrafi. Ca la celalalt proiect de lege, cer şi aici, să se abandoneze de tot cualificarea, pentrucă, ea, cum am accentuat şi atunci, — împedecă libertatea personală, părerea şi convingerea liberă, şi se ştie, că multe sunt mijloacele, cu cari organele cualificătoare pot se abuseze de situaţia bieţilor învăţători. Mă provoc la ceea ce se cuprinde în memorandul alianţei regnicolare a reuniunilor învăţătoreşti, anume: „Cu tot dreptul ne putem teme, că oamenii vor fi conduşi la stabilirea cualificaţiunii de antipatii personale, interese mărunte individuale, preocupaţie confesională, iar prin ţinuturile naţionaliste şi de concepţii contrare ideei de stat maghiar“. Cred, că cu privire la cualificare mi-am precisat din destul punctul meu de vedere, şi îmi iau voe acum să-mi cetesc proiectul de resoluţiune:

„Proiectul de lege se ia dela ordinea zilei şi guvernul să fie îndrumat a se estinde şi la modificarea acelor dispoziţii ale art. de lege XXVI. din 1907, cari absolvă acordarea ajutorului de stat de condiţiile — între cari şi instrucţia bilingvă — cari sunt în contrazicere cu art. de lege XLIV. şi XXXVIII. din 1868, precum şi cu autonomia bisericei asigurată în celelalte legi şi cu dispoziţiile referitoare la drepturile de limbă ale naţionalităţilor, rămânând pentru stat pe terenul şcolar numai dreptul de controlă cuvenit. Cualificarea se abandonează de tot. Ajutorul de stat, unde se simte lipsa, să se acorde fără nici o restricţie, pentru ca salarizarea învăţătorilor să fie egală cu a învăţătorilor de stat. Proiectul de lege astfel elaborat să fie prezentat după posibilitate încă în prima jumătate a anului curent“.

Cu amânarea aceasta mică învăţătorii nu vor suferi scădere cu privire la pretensiunile lor materiale, pentrucă proiectul de lege din desbatere, conform modificării comisiunei, asemnează competenţele cu începere dela 1 Ianuarie a. c., iar bisericii, ca susţinătoare de şcoale, îi este dat terminul până la finea anului 1913, ca se reguleze salarul pe temeiul acestei legi, respective să se îngrijască de întregirea competenţelor“.

Răspunde ministrul de justiţie *Balogh Jenő*, că a ascultat cu mare atenţiune vorbirea antevorbitorului, şi a aflat în ea, ca şi în proiectul de resoluţiune, multe chestii îmbinate la olaltă, cari sunt de natură divergentă. Nu poate accepta proiectul de resoluţiune, chiar şi din motivul, că el se refere şi la celalalt proiect de lege, deja votat. Continuă apoi astfel:

„Ce se atinge de gravaminele naţionaliste, dacă am înţeles bine, aceasta era măduva vorbirii, pot asigura pe stimatul meu condeputat, şi întreaga onorata casă, că atât pe timpul servit în ministerul de culte şi instrucţiune publică, cât şi în funcţiunea mea de acum, am avut năzuinţa principală şi mi-am ţinut de datorinţă isvorâtă din chemarea mea, cum îmi voiu ţinea totdeauna şi în viitor, ca cu conducătorii chemaţi ai concetăţenilor mei de limbă nemaghiară să muncesc în pacinică bunăînţelegere, spre binele ţării, şi astfel declar cu hotărâre, că nici un fel de năzuinţe de ingerare, ca acelea, pe cari, dacă am înţeles bine, le-a amintit stimatul meu condeputat, eu nu am sprijinit, despre ele cunoştinţă directă nu am, şi nici nu le ţin de compatibile cu interesele Ungariei“.

Dieta votează legea. La discuţia pe articole canonicul Giesswein a făcut mai multe propuneri de modificare, cari însă nu s'au primit. Deputatul Zalán Gyula a propus un nou paragraf, referitor la competenţele învăţătorilor şi învăţătoarelor aparţinătoare statului monahal (călugări şi călugăriţe). Cu consentimentul guvernului noul paragraf s'a primit. Raportorul apoi, domnul Dr. Iosif Siegescu, a propus la paragraful 31 o textuare nouă, care asemenea s'a primit.

In şedinţa din 5 Martie n. c. dieta a votat legea şi în treia cetire.

In casa magnaţilor discuţia asupra acestei legi s'a purtat în şedinţa ţinută Joi, 13 Martie n. c. la orele 4 după ameazi. După vorbirea raportorului, care a recomandat legea spre primire, a luat cuvântul P. S. Sa, Episcopul *Vasile Hossu* al Gherlei, şi a rostit vorbirea următoare:

„Proiectul de faţă referitor la regularea salarelor învăţătorilor, comunali şi confesionali, îl primesc atât în general cât şi în special, deoarece refuzarea unui proiect de lege de către camera magnaţilor provoacă numai tratative trăgănătoare. Şi de altcum trebue să recunosc cu plăcere, că guvernul s'a străduit prin elaborarea acestui proiect, să satisfacă cerinţele învăţătorilor confesionali.

Cu toate aceste mă simt totuş dator a arăta, că în proiect se face o deosebire, deşi mică, între învăţătorii de stat şi cei confesionali, pentrucă deşi ajung în definitiv ambele categorii de învăţători la acelaş salar, învăţătorii confesionali ajung la avansare şi la salar mai târziu, decât învăţătorii de stat. Invăţătorii confesionali sunt mai nefavorizaţi deoparte în salarizare, iar de altă parte la stabilirea competinţelor lor de locuinţă. Aceasta îi jigneşte pe învăţătorii confesionali în sentimentele lor şi mă simt îndemnat a interpreta aci cererile lor. Sper — şi în credinţa aceasta, primesc proiectul — că guvernul nu şi-a spus încă cuvântul din urmă în chestia aceasta, ci îmbunătăţindu-se situaţia financiară a ţării, se va îngriji ca deosebirea existentă între învăţătorii de stat şi cei confesionali să dispară, şi ca aceşti din urmă să se bucure de aceleaşi beneficii de cari se bucură învăţătorii de stat.

Recunosc, că şi acest proiect înseamnă un progres, ajungând învăţătorii la un salar aproape egal, şi poate în multe privinţe chiar întrec salarizarea învăţătorilor din alte state ale Europei. Invăţătorii confesionali săvârşind însă aceeaşi muncă culturală, ca şi învăţătorii de stat, merită să fie în aceeaşi măsură trataţi şi răsplătiţi.

Nu doresc a mă estinde asupra amănuntelor proiectului declarând dl ministru de finanţe în şedinţa comisiei, că deocamdată nu s'a putut mai mult, din cauza situaţiei financiare nefavorabile, ceeace azi apreciem pe deplin. Recunosc cu plăcere şi mulţămită, că statul jertfeşte o sumă foarte frumoasă pentru salarizarea învăţătorilor confesionali, şi rog guvernul, ca răsplătind pe învăţătorii, cari împreună cu preoţii au o influinţă mai mare asupra vieţii spirituale a populaţiei din întreaga ţara, să-i liniştească, ca ei să se poată dedica cu tot dinadinsul chemării lor, muncei culturale ce au a îndeplini pentru binele public şi al patriei. Caci ţin să declar fără esitare, că noi nu ne păzim în nici o privinţă şi nu ne apărăm nici împotriva celui mai efectiv control, ce ni s'ar aplica din partea statului, ba şi dorinţa noastră este — şi vom influinţa prin organele noastre în direcţia, ca învăţătorimea, stând la culmea chemării, ei să-şi săvârşească munca patriotică întotdeauna cu cea mai mare acurateţă.

Când fac aceste declaraţii, rog pe dl ministru de culte, pe care'l salut cu stima cea mai mare din prilejul ocupării postului său, ca să caute, ca legea să se execute conform intenţiilor ei nobile, ca guvernul să nu fie puţin darnic nici faţă de învăţătorii confesionali, distribuirea ajutorului de stat să se facă în mod echitabil, împărtăşind pe învăţători de acel tratament bun şi părintesc, care le câştigă inima şi îi face să fie muncitori folositori ai binelui public şi patriei.

Primesc proiectul în general şi special“.

Vorbeşte apoi episcopul reformat Gyurátz Ferencz, care asemenea primeşte legea, dar constată, că învăţătorii confesionali sunt în defavor faţă de cei de stat, şi iarăşi sunt în favor învăţătorii faţă de învăţătoare. Ar trebui se fie toţi egali, pentrucă toţi săvârşesc aceeaş muncă.

Primatele catolic Csernoch Iános îşi esprimă părerea de rău, că guvernul a primit în dietă o propunere, care are de scop revisuirea legii şcolare dela 1868, pentrucă pe calea aceasta să statifice şcoalele comunale şi confesionale. Să nu se uite însă, că art. de lege 38 dela 1868 e o creaţiune din cele mai bune şi mai bine succese. Să nu se clatine deci la temeliile acestei legi, să nu fie atacate principiile pe cari a fost ea întemeiată. Legea din discuţie o primeşte.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică, Iankovich Béla, arată, că faţa de trecut, salarele învăţătorilor confesionali să urcă cu mult mai mult decât ale celor dela stat. Imbunătăţirea de acuma e deci mai favorabilă celor dintâi. Ce priveşte statificarea tuturor şcoalelor, declară că o sarcină atât de mare starea financiară de astăzi a ţării nu o poate suporta. Deci guvernul nu se gândeşte la aşa ceva.

Ministrul de justiţie Balogh Ienő spune, că el a înţeles propunerea din dietă a lui Antal Géza (la ea făcuse aluzie primatele Csernoch) aşa, ca să se adune materialul necesar, pentru începerea lucrărilor de revisuire a legii şcolare, dela 1868. De altcum e contrar al statificării şcoalelor pe întreaga linie.

Casa magnaţilor primeşte legea despre regularea salarelor învăţătoreşti, atât pentru învăţătorii de stat, cât şi pentru cei comunali şi confesionali, fără modificare.

Discursul deputatului Dr. T. Mihali

rostit în şedinţa din 13 Martie n. c. a dietei ungare, la discuţia asupra proiectului de modificare a regulamentului de casă.

„Onorată cameră! Imi iau permisia, ca pe scurt să precizez punctul de vedere al partidului de care mă ţin, privitor la intenţionata revizuire a regulamentului camerei.

Partidul naţionalist de repeţite ori a accentuat, că stă pe baza principiului libertăţii de cuvânt şi de acţiune a deputaţilor. In consecinţă este numai firesc când protestez cu toată hotărârea în contra ori-cărei încercări de a limita această libertate a cuvântului în parlament.

Astrăgând dela acest punct de vedere principiar, peste tot chestiunea înăspririi regulamentului de casă numai în acel caz ar fi discutabilă, dacă parlamentul ar fi compus pe baza unei astfel de legi electorale într'adevăr democratice, care ar face posibil, ca parlamentul să fie de fapt icoana fidelă a convingerii politice a întregei ţări, şi dacă majoritatea parlamentară înadevăr ar reprezenta voinţa şi convingerea politică a majorităţii cetăţenilor ţării. Durere însă legea actuală electorală, precum şi proiectul de lege trecut deja prin cameră al reformei electorale este reacţionar în aşa măsură, încât nici parlamentul şi cu siguranţă putem prevedea, că nici parlamentul viitor nu va reprezenta convingerea şi voinţa politică a majorităţii cetăţenilor ţării acesteia. Drept aceea ar fi foarte periculos, dacă unei majorităţi parlamentare, care nu reprezentă voinţa nefalsificată a ţării, i-am da o putere şi mai mare prin un regulament de cameră înăsprit. Este peste ori ce îndoială, că primirea unui regulament de casă înăsprit se va dovedi de o mare greşală politică.

Abstrăgând dela acestea, regulamentul conform principiilor parlamentare asigură de o parte ordinea de discuţie, iar de altă parte asigură drepturile minorităţii faţă de omnipotenţa majorităţii. Drept aceea regulamentele de cameră, în toate parlamentele, s'au creat între împrejurări normale parlamentare pe baza unui compromis făcut între toate partidele. Având în vedere deci, că suntem într'o criză parlamentară extraordinar de gravă, şi considerând, că privitor la proiectul acesta pentru revizuirea regulamentului de casă nu numai că nu s'a făcut un compromis între partide, ci nici măcar n'au fost întrebate partidele din minoritate privitor la revizuirea acestui regulament — este firesc să propun, ca acest proiect să fie luat dela ordinea zilei.

Propun să nu se supună acum dezbaterii revizuirea regulamentului nu numai din motivele acestea, ci şi din consideraţiuni de utilitate publică şi oportunitate. Desigur simţim cu toţii, că ţara este sătulă de criza parlamentară, care influinţează în mod netavorabil şi situaţia financiară şi economică a ţării. Sunt sigur, că în cazul chiar dacă s'ar vota acest proiect de revizuire a regulamentului de casă, situaţiunea parlamentară nu va ajunge la un punct de linişte, ci şi în scopul înfăptuirii adevăratului vot universal se va reîncepe o nouă luptă exasperată cu înoite forţe.

E datorinţa guvernului, să facă tot posibilul, ca atât în parlament, cât şi în ţară să se înfăptuiască liniştea mult dorită.

In privinţa aceasta depinde foarte mult dela ţinuta guvernului, care în acest scop trebue să aducă chiar şi sacrificii

---

suma de 1000 de taleri, binefăcătorului său, portarului Chassin. Mişcat până la lacrămi de atâta recunoştinţă, portarul nu primi acesti bani, ci aflând o rudă foarte îndepărtată a protejatului său, care era în mizerie, — având 7 copiii, îi oferi aceluia. Fapta aceasta n'a putut rămânea ascunsă, ci ajungând la urechile mai multor bărbaţi însemnaţi ai capitalei, acestia hotărără ca premiul destinat de Academia franceză pentru recompenzarea celei mai virtuoase fapte, săvârşite în cursul anului să se confere portarului Chassin. S'a şi îndeplinit această hotărâre, dându-i-se medalia de aur ca un omagiu datorit virtuţilor sale, iar portretul lui s'a aşezat într'una din sălile Academiei, ca să fie pentru posteritate ca o pildă frumoasă de cinste şi recunoştinţă.

Căldărariul, a doua povestire, e un model de jertfire a unui servitor pentru stăpâna sa, ajunsă din o poziţie însemnată în mare stramtoare materială,* şi cum acest recunoscător servitor n'o părăseşte, ci se angajează calfă la un căldărar, pentru ca din agoniseala sa — de un franc pe zi — să-i poată asigura stăpânei sale traiul. Vedem cum sub esteriorul dur a acestui servitor se ascunde sufletul cel mai simţitor şi înălţător. Jertfa nobilă a acestuia, adusă în un mod atât de generos faţa de stăpână sa, e o pildă de alipire şi credinţa din cele mai strălucite şi mai mişcătoare.

Ia *Viaţa în lux şi viaţa în simplicitate, Indreptarea unei fete leneşe şi Pamela sau o adoptare fericită* găsim tipuri de mame vrednice, cari jertfesc totul pentru buna educaţie a fiicelor lor, găsim fiice, cari prin răbdare şi abnegaţiune se desbară de unele însuşiri nepotrivite ca nepăsarea, lenea, luxul sau mândria şi ajung cel mai înalt grad de perfecţiune morală; iar în Pamela găsim cea mai strălucită dovadă, că unica fericire constă: *în a face bine semenilor tăi.* Bogăţia exemplelor din aceste trei istorisiri din urmă pot trezi şi întări cele mai frumoase virtuţi în inimele fetiţelor de şcoală dela anul al 12-lea în sus.

Până când povestirile din cele două cărţi amintite mai sus se potrivesc atât pentru copii dela sate, precum şi pentru cei dela oraş, cele din *Povestiri morale*, de Dna Genlis sunt mai acomodate pentru copiii dela oraş, unde viaţa e mai completă şi prin urmare mai asemănătoare tipurilor descrise în aceste istorisiri. In ce priveşte etatea, în care să se dee spre cetire cărţile despre ce am vorbit, sunt de părere, că La Alma şi suflete de copii se pot ceti cu folos cu copiii dela 8—12 ani, iar Povestiri morale dela acest an în sus; din esperienţa proprie mărturisesc, că cele din urmă le-am cetit cu elevele din şcoala civilă de fete din Făgăraş, dobândind frumoase resultate.

Dr. Dumitru Borcia
paroh-catihet.

personale, pentruca în cazul isbucnirii unui războiu să ne găsim în pace internă, în bună înţelegere, având în caz contrar toată răspunderea guvernul ţării.

Bărbaţii politici maghiari în această privinţă ar putea lua exemplu dela partidele politice din România vecină, între cari asemenea au fost mari diferinţe şi mari frecări; dar cari îndată-ce s'a arătat primejdia unui războiu, s'au întrunit în un adevărat sentiment patriotic şi nu numai că au restituit pacea parlamentară, ci conlucră din toate puterile pentru rezolvarea norocoasă a tuturor chestiunilor de importanţă. Acelaş pericol ne ameninţă şi pe noi, de care e ameninţată şi România, şi nefiind exclusă posibilitatea ca armata noastră să trebuiască să conlucre cu armata României, este de dorit ca pentru acest caz şi la noi să fie înfăptuită liniştea internă. Toate aceste motive de importanţă superioară mă îndeamnă să declar în numele partidului, căruia am onoarea să aparţin, că nu primesc proiectul prezentat, ci prezint următoarea propunere:

„Propun ca proiectul privitor la revizuirea regulamentului de cameră să fie luat dela ordinea zilei".

Declar, că întrucât propunerea mea nu s'ar primi, partidul nostru nu va lua parte la desbaterea meritorică".

Din protopopiatul Bistriţa.

Puţin s'a scris despre activitatea acestui protopopiat, sau aproape de loc, şi tocmai aceasta mă îndeamnă să dau publicităţii aceea ce merită a fi arătat, ca o recunoştinţă a muncei tăcute conştiinţioase; căci e adevăr faptul, că de câţiva ani, de când Rev. domn protopresbiter Gregoriu Pletosu conduce destinele acestui protopresbiterat, s'a inaugurat era unei munci sănătoase, zeloase, statornice, sistematice şi binefăcătoare la noi, munca, de ale cărei roade ne bucurăm deja.

Mă voi restrânge la fapte.

In săptămâna trecută, sub prezidiul domnului protopresbiter Gregoriu Pletosu, s'a ţinut şedinţa ordinară a sinodului protopopesc al tractului Bistriţa, la care au participat toţi membrii, dovedind caldă interesare şi adâncă înţelegere.

Şedinţa s'a deschis prin domnul protopresbiter Gregoriu Pletosu. In cuvinte avântate părinteşti ne-a vorbit: *„Despre chiemarea corporaţiunilor administrative în organismul nostru bisericesc cu deosebire în aceste vremuri critice"*. Vorbirea a fost cu viu interes ascultată. S'au cetit apoi socotelile pe 1912 si budgetul pe 1913, ear ca ultim punct, domnul protopresbiter ceteşte raportul seu general: *„Despre starea şi mersul afacerilor în protopresbiterat în 1912"*. Ca cetitorul să-şi poată face o icoană a muncei de un an, fac un scurt rezumat al numitului raport.

In acest raport se constată cu multă plăcere, că şedinţele, aceste întruniri constituţionale şi-au lăpădat de mult haina riguroasă de oficialitate formalistă şi ele au devenit adevărate serbători culturale bisericeşti cu mult dor aşteptate.

Aceste şedinţe sunt bine cercetate, se arată mult interes pentru mersul sănătos şi în bună alvie a afacerilor bisericeşti, obşteşti scolare, economice, culturale, sociale; ceea ce e o bună garanţă pentru viitor. Stărueşte ca şi în viitor să muncim cu toţii sistematic cu un program bine definit, pentru promovarea bunei stări a neamului.

Ne raportează mai departe:

1. Dându-ni-se un prilej foarte favorabil, de-a câştiga pe seama bisericii şi casei parohiale un teren mai preţios şi rentabil, mai mare şi acomodat, situat într'o stradă cu viitor, s'au făcut paşii necesari pentru câştigarea lui şi vinderea celuilalt teren, care începe să-şi peardă valoarea pentru biserică prin clădirile mari ce se plănuesc acolo.

2. Prin desele vizitaţiuni canonice s'a convins protopresbiterul, că starea religioasă morală în tract, e zi de zi mai mulţămitoare. Poporul ţine la credinţa sa strămoşească la tradiţiile bisericeşti şi naţionale, şi cercetează biserica.

3. Mişcarea poporaţiunii e în creştere continuă. Se lucră cu zel pentru stârpirea moravurilor rele în popor.

4. Şcolile sunt cercetate de mai mulţi copii ca în trecut. Se pune multă muncă pe micşorarea analfabeţilor. Rezultatul este îmbucurător. Numărul cunoscătorilor de carte a crescut însemnat. Şcolile fiind mai cercetate, a adus cu sine că în 6 comune trebue instituite posturi nouă de învăţători. E un semn plin de frumoase speranţe pentru viitor.

5. Conveţiuirile şi naşterile nelegiuite sunt în decreştere. Stăruie ca preoţii să fie sentinele neadormite, ca nimic daunător să nu se încuibeze în sinul credincioşilor noştri. Să lupte cu tărie evanghelică împotriva sectelor moderne, să înfiinţeze reuniuni de temperanţă, cetire, fonduri bisericeşti, şcolare, lucrând cu zel, îndrumând în cuvinte părinteşti la o împlinire şi mai conştientă a îndatoririlor naţionale bisericeşti.

Incheie apoi sfătuind pe preoţi să ţie pas cu cultura şi spiritul timpului, prin lectura cărţilor bisericeşti şi de ştiinţă, a foilor de specialitate, cari azi sunt aşa de ieftine. Să ţină predici şi conferenţe.

Toţi să muncim cu zel, căci viaţa noastră e plină de probleme şi îndatoriri. Să avem pururi înaintea ochilor idealul bisericii şi neamului, pentru a cărui ajungere să muncim solidari şi neobosiţi.

Sinodul protopresbiteral a resolvit apoi toate agendele, cari în înţelesul statutului organic cad în competenţa sa.

Cronicar.

NOUTĂŢI.

Circulaţiunea străinilor în Sibiu. Cu toate că vara anului trecut n'a fost favorabilă excursiunilor, totuşi, cum arată raportul biroului nostru de informaţiuni, Sibiiul a fost vizitat de un număr mai mare de străini, decât în anul precedent. In Iunie, Iulie, August şi Septemvrie 1912 au sosit în hotelurile sibiene 8824 de oaspeţi (în 1911 au fost 7157). Dintre aceştia: din România 2296, din Ungaria 5513, din Austria 666, din Germania 147; din alte ţări 202 persoane.

*

Intrunire de protestare. Partidul social democrat din Budapesta a organizat Duminecă o mare adunare sub conducerea oposiţiei unite. Au ţinut cuvântări: Justh, Vázsonyi, Aladàr Zichy, socialistul Buchinşi alţii. S'a primit o resoluţiune, în care se aprobă lupta contra legii nouă electorale şi se cere revizuirea ei. Participanţii au plecat apoi la monumentul lui Petőfi, unde au sărbătorit festivitatea libertăţii. Ordinea publică n'a fost turburată.

*

Tablouri de Rafael. In Perugia s'au descoperit trei lucrări admirabile, necunoscute până acum, ale marelui pictor Sanzio *Rafael* (1483—1520). Unul din tablouri este un fresc, adevărat cap d'operă al artei italiene.

*

Hymen. Duminecă în 2 Martie st. n. s'a serbat în casele parohului I. Broşu din Dârstele-Braşovului cununia dşoarei *Constanţa Broşu* cu dl *Costi A. Popovici*, locotenent în r. şi mare proprietar. Naşi au fost dna şi dl *Dr. Alexandru de Vaida-Voevod.*

*

Dela „Crucea Roşie". Filiala din Sibiiu (Nagyszeben) a Reuniunii „Crucea Roşie" imparte *6 locuri gratuite* la colonia de copii din Ocna (Vizakna). Petiţiile sunt a să subşterne până la 5 Maiu anul curent secretarului filialei, Gustav Andrae, pretor, (Strada Şaguna nr. 10). Tipăriturile necesare pentru petiţii şi acluze se pot procura în librăria Krafft din loc.

*

† Simeon Dorca, preot gr.-or. român, în Loamnăş, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşit fiind cu Sfintele Taine, a decedat Duminecă, în 3/16 Martie, la orele 11 noaptea, în anul al 72-lea al etăţii şi al 51-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele sale pământeşti s'au aşezat spre vecinică odihnă Marţi în 5/18 Martie, la orele 2 p. m., în cimiterul din Loamnăş. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Scăpaţi din temniţă. Pe temeiul amnestiei date de ţarul tuturor ruşilor, cu ocazia jubileului dinastiei sale, au fost liberaţi 9958 de întemniţaţi. Intre aceştia se găsesc 840 de condamnaţi pentru crime politice.

*

Nenorocire. In Sebeşul-săsesc s'a nenorocit băeatul de trei ani Ioan Iuga. Vineri, când părinţii săi erau duşi deacasă, s'a apropiat de sobă, hainele sale au luat foc şi copilul a fost găsit mort.

*

Ingheţaţi. Ziarele din Constantinopol anunţă, că avânposturile turceşti dela Ceatalgea au aflat patru sute de soldaţi bulgari ingheţaţi. Intre cei nenorociţi erau şi patru ofiţeri, morţi asemenea de frig.

*

† Zaharie Oprea, paroh gr. or. în Bandul de câmpie, după un morb scurt, împărtăşit cu sf. taine ale muritorilor, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Duminecă, în 3/16 Martie s. c. la orele 12 noaptea, în anul 56 al etaţii, 30 ai preoţiei şi 3 săptămâni ai văduviei. Osămintele pământeşti după celebrarea rituală gr. or. se vor aşeza în cimiterul de lângă biserică astăzi, Mercuri, în 6/19 Martie s. c. la 2 ore p. m. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Colecta pentru flota aeriană. Resultatul de până acum al colectei, pentru înfiinţarea unei flote aeriane în Austria, este de un milion de coroane. In fruntea contribuitorilor se află membrul din casa seniorilor Dreher, casele Guttmann, Rothschild şi Schöller, cu câte 100.000 coroane. Cavalerul Carol Skoda şi alţii au contribuit câte 50.000 de coroane.

*

Teatru sub cerul liber. Din Lipsca se vesteşte, că în parcul dela Neudorf se vor ţinea în lunile Mai, August şi Octomvrie câteva mari reprezentaţiuni teatrale, date sub cerul liber. S'au şi început lucrările pentru clădirea arenei în parcul numit. In arenă vor avea loc cinci mii de privitori şi câteva mii de actori şi statişti. Se vor reprezenta piese cu subiecte istorice.

*

Arhiva inchiziţiei. Un ziar berlinez comunicase ştirea, că în Vatican s'a făcut zilele acestea inventarul scrierilor inchiziţiei, şi că din acest prilej au fost arse câteva acte importante, în deosebi actele privitoare la celebrul proces al lui *Galileu*, ilustrul astronom persecutat de inchiziţiune (1564—1642). Din Roma se scrie, că ştirea nu este adevărată. Este însă adevărat, că scriitori călugări au cerut să li se deschidă arhiva pomenită, dar au fost refuzaţi.

*

Milionarul însănătoşat. Pe bordul vaporului *Adriatic* a sosit milionarul Pierpont *Morgan* la Neapol. Morgan, însoţit de soţia sa, de două fiice şi de profesorul Bastianelli, care fusese chemat la Cairo anume pentru a fi consultat de bolnavul Cresu american, a ocupat 18 cabine din vapor şi a plătit 120.000 lire pentru călătoria dela Alexandria până la Neapol. Cu un tren special a plecat apoi din Neapol la Roma, unde va sta mai mult timp. Se spune, că împăratul Wilhelm s'a interesat prin o depeşă despre sănătatea lui Morgan, când milionarul se găsea încă în Cairo.

*

Din şcoală. Invăţătorul întreabă pe un şcolar: „Ai iertat tu, Ionică, răul ce ţi l-a făcut un duşman?" — „Da, l-am iertat". — „Foarte frumos; şi ce te-a îndemnat să ierţi pe duşman?" — „Fiindcă, mă rog, era mai tare, decât mine!"

*

Impăratul Wilhelm şi şcolarii. Se anunţă din Berlin, că împăratul Wilhelm a dat voie tinerimii şcolare, ca la jubileul domniei sale de 25 de ani să fie salutat prin cântece patriotice, executate în curtea castelului regal dela Berlin. Au să fie de faţă şapte mii de copii, cari vor cânta trei cântece.

*

Cu balonul peste Oceanul atlantic. Sâmbătă a plecat din München peste Triest la Las Palmas (una din insulele Canare) o expediţie ştiinţifică, cu scop de a studia vânturile passate pe un balon construit în insula amintită. Expediţia speră să ajungă în America cu ajutorul acestui curent de aer. Gondola balonului este făcută aşa, ca să se folosească şi ca luntre. Membrii expediţiei, care a luat cu sine nutremânt pe trei săptămâni, sunt doi aeronauţi germani şi *Bruckner*, aviatorul american.

Voci din public.

Din observaţiile unui vizitator credincios asupra bisericii gr.-or. din Cetatea Braşovului.

Sunt ani la mijloc, de când, ca un fel de obligaţie, vizitez oraşul Braşov, iar vara mă stabilesc chiar câte o lună pentru recreaţie. Şi ca orice bun creştin, îmi place a vizita şi sfânta biserică spre a mă ruga Domnului, căci aşa ne-am deprins din moşi strămoşi, a crede în Dumnezeu şi a merge la biserică, spre a asculta rugăciunile şi mai cu seamă cântările ce se aduc pentru slava Domnului.

Din predilecţie, şi ca partea cea mai însemnată a vizitatorilor din România, m'am obicinuit a cerceta aşa zisa: „Biserica Negustorilor" din Cetate.

Ca să mai fac o descriere a sus zisei biserici, cred că e de prisos, întrucât toţi acei ce au vizitat-o nu pot zice altceva, de cât că e frumoasă, că biserica, ca construcţie, îndeplineşte toate condiţiunile cerute ca estetică, etc. şi ceea ce este mai principal este că are şi o acustică bună, care face foarte mult.

De asemenea biserica este înzestrată cu un preot parcă dinadins ales pentru un asemenea locaş.

Am avut ocazia să-l văd de mai multe ori. Este un preot, care numai privindu-l îţi inspiră evlavie; apoi mai este înzestrat cu o voce frumoasă şi sonoră. In fine îndeplineşte toate calităţile cerute pentru un bun preot.

Am spus mai sus, că biserica e frumoasă, că are acustică bună, un preot model, lucru ce nu cred să-l conteste nici unul din vizitatorii Cetăţii Braşovului, cari au intrat în acest locaş, dar cu toate aceste multe calităţi bune ce are, totuşi când întri înăuntru cu plăcerea de a te înălţa ascultând cântările cantorilor, nu şti ce te face parcă a eşi cât mai repede din biserică.

Iată ceea ce trebue îndreptat la această biserică, pentru atracţia credincioşilor; iar pentru ca biserica să nu aibă nici un defect, veţi vedea cele ce urmează.

Aşa odată am avut ocazia să văd pe cantorul cel bătrân într'o stare prea puţin demnă pentru un asemenea locaş, şi începând să cânte a arătat o voce răguşită şi lipsă mare de cunoştinţe în ale muzicei ce se cere unei asemenea slujbe.

Mai am de observat ceva, căci ori cât de puţină muzică aşi cunoaşte, acestea se văd.

Tot la acea biserică este şi un cantor mai tinăr, şi după cum am spus mai sus, că ori cât de puţin m'aş pricepe în ale muzicei, pot spune că acest cantor nu are idee de muzica bisericească, absolut de loc.

Am mai observat, că în tot timpul serviciului nu a făcut altceva de cât a imitat pe cantorul cel bătrân, ca să poată cânta la fel.

Toate acestea le spun fiind revoltat în mine, cum la un asemenea locaş frumos, cu un preot de asemenea bun, să lipsească tocmai ceea ce e mai frumos la o slujbă, cântările frumos executate.

Acestea le-am observat la sus zisa biserică şi am ţinut să le dau publicităţii, pentru a se pune stavilă acestei stări de lucruri, şi nu-mi vine a crede că orăşenii şi negustorii din Cetatea Braşovului nu vor fi în stare a îndrepta acest rău, tocmai într'un asemenea locaş.

Eu, care ca un vizitator al Cetăţii, m'am isbit de acest rău, îmi exprim dorinţa şi desigur că şi alţii vor fi de aceeaşi părere, ca pentru vara viitoare să ni se păstreze deosebita surpriză de a avea fericirea să ascultăm în acest sfânt locaş pe un cantor, care să ne atragă prin cântările bisericeşti evlavios executate, cu pricepere muzicală, cu o purtare frumoasă şi demnă pentru un asemenea locaş, şi atunci desigur că numărul credincioşilor va fi cu mult mai mare.

Sper, că pentru binele şi renumele acestei sfinte biserici, cei în drept vor lua măsurile necesare.

Un credincios vizitator.

Poşta ultimă.

Asasinarea regelui din Grecia.

Din Salonic vine ştirea telegrafică, că regele Georg al Greciei, care se afla în acest oraş cucerit dela Turci, a eşit eri d. a. la primblare, cu aghiutantul seu, iar o mână ucigaşă a descărcat revolverul asupra sa şi l'a omorât. La orele 5 şi jumătate a fost împuşcat, iar la 6 şi jumătate a murit.

Cărţi şi reviste.

Monografia „Ardelenei". O carte bine întocmită, bine scrisă, prin urmare de mare valoare, a fost scoasă din tipar zilele trecute: *„Monografia institutului de credit şi de economii „Ardeleana", societate pe acţii în Orăştie"*. Autorul cărţii e domnul *Ioan I. Lăpedatu*, directorul băncii generale de asigurare din Sibiiu, al cărui bun nume, ca scriitor şi ca economist, e o garanţă suficientă, că cetitoriul va remânea pe deplin mulţămit şi pe deplin orientat, după cetirea opului, cu privire la serviciile mari, pe cari le-a făcut obştei româneşti banca „Ardeleana" din Orăştie, în curs de 25 de ani. Pentrucă opul a fost scris din prilejul împlinirei primului sfert de veac dela înfiinţarea „Ardelenei", întâmplată la anul 1885. In carte sunt intercalate mai multe ilustraţiuni, iar despre întemeietorul „Ardelenei", distinsul fruntaş al neamului nostru, *Dr. Ioan Mihu*, se vorbeşte în ea cu multă căldură şi recunoştinţă. Vom reproduce acest interesant capitol al cărţii, al cărei cuprins de altcum e următoriul: Cuvânt înainte. Românii orăştieni înainte de înfiinţarea „Ardelenei". Infiinţarea „Ardelenei". Activitatea „Ardelenei". Operaţiunile „Ardelenei". Resultatele activităţii „Ardelenei". După douăzeci şi cinci de ani. Organele executive. Organele administrative. Organele de control. Funcţionarii. Adnexe. Felicităm pe dl I. I. Lăpedatu pentru frumoasa şi temeinica sa lucrare.

Nr. 142/1913. (79) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Petrăngeni** (cl. III), se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a se prezenta, — cu observarea dispozițiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta și predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Februar.e 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 495/1912 of. prot. (78) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător ordinar la școala poporală confesională gr.-or. română din parohia **Curtuiuș** prin aceasta se publică concurs cu termin de **15 zile** dela publicarea lui primă în „Telegraful Român“.

Dotațiunea împreunată cu acest post este salarul de o 1000 cor., din care 280 cor. dela comuna bisericească și 720 cor. din ajutor de stat votat deja, locuința în natură și 20 cor. relut de grădină.

Alesul învățător este dator a propune și religia, a conduce în dumineci și sărbători elevii la biserică și a cânta acolo cu ei. Mai departe e dator a instrua elevii și în pomărit și grădinărit fără nici o remunerațiune.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Concurenții au a-și aşterne petițiunile concursuale, instruite în înțelesul normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis indicat mai sus, și cu prealabila incunoștiințare a protopresbiterului, a se prezenta în vre-o dumnecă ori sărbătoare la biserica de acolo pentru a și arăta desteritatea în cântările bisericești și a se face cunoscut poporului.

Deș, 25 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Pentru domni:

Cămeși, englezești și franceze.
Cravate, desinuri speciale.
Ciorapi moderni cu și fără brodărie.
Batiste, noutăți aparte.
Gulere și mangete, fasonul cel mai nou.
Purtători pentru pantaloni, patentate.

Pentru dame:

Jabouts. Ciorapi de modă, noutăți elegante de primăvară.
Gulere de dantelă, **Mănuși**, **costumuri** fason englez și francez.
Negligeuri, stofe pentru bluză de mătasă, toate articolele de cuptușală și pentru decor în sortiment bogat, prețuri solide.

Recomandă:

Wilh. Gruninger
Sibiiu, Piața mare 3/5.

Nr. 146/1913. (72) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna bisericească **Vârtop** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 800 coroane solvite în rate lunare anticipative din cassa bisericei, iar pentru restul până la 1000 cor. i se dă în folosință pământul numit la „Sonești“.

Cvartir în natură și 1 stângin lemne de foc.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a-se prezenta în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta, și a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 25 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Pe Fonn-Wiese

(câmpul Fonn)

se exarândează un câmp de 701 ☐ stângini. Detailuri la

Dr. Medgyesi
(77) 1—3 jude cercual, Sibiiu.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 5-40

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilă marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 3—

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Cărți mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoșeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1 20
Antonescu G., Studii asupra educației morale și estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educația în Anglia	— 50
Popescu Sp, Contribuții la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Barițiu Gh., Studii și Articole cu prefață de Dr. I. Lupaș . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiția R., Munții nostrii, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schițe și Povestiri	2·—
Brătescu Voinești, Intunerec și Lumină (Novele)	2·—
Chirițescu M I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetițe, Localizată de Mușlea C. . .	— ·30
Mehedinți, Către noua generație	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele)	2 —
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1 50
Bănescu N., Gheorghe Barițiu .	—·60
„ „ Corespondența Familiei Hurmuzachi cu Gh. Barițiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	— 60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi și chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaești, Ia și cetește	—·60
Matei I.. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invățătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră națională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Sătești	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societății Scriitorilor Români	1·25
Pătrășcanu D., Schițe și amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele)	2·—
Scriban I. Arhim., Invățăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învățământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuță, Din Trecutul nostru, ed II	3·50
Guy de Maupassant, O viață, trad. de Gârleanu, ediț. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poștal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 3—20

Siebenbürger Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 9/22 Martie 1913. Nr. 26.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Asasinarea Regelui din Grecia.

Sibiiu, 21 Martie n.

Se va fi îngrozit întreaga lume cultă, când a primit ştirea, că Regele Georg al Greciei a fost ucis, Marţi după ameaz, pe stradele oraşului Salonic, — cucerit nu de mult dela Turci, prin vitejia trupelor greceşti. Şi primul gând al fiecăruia va fi fost la început acela, că Regele Georg al Greciei a fost omorât de mâna ucigaşĕ, ori a unui Turc, care nu se putea împăca cu gândul, că frumosul oraş Salonic să nu mai fie acum turcesc, ci grecesc, ori a unui Bulgar, supărat, că oraşul Salonic e grecesc, şi nu bulgăresc. Pentrucă e grozav de mare lăcomia Bulgarilor după teritoriu!

Amănuntele sosite prin fir telegrafic despre tragicul sfârşit al Regelui Georg din Grecia ne spun însă, că celce a descărcat revolverul asupra acestui domnitor şi l-a ucis, nu e Turc şi nu e Bulgar, ci este Grec, dar un Grec depravat, poatecă nu în toată firea, un om deci, care nu e în stare să-şi dee seamă despre gravitatea faptei sale mişeleşti.

Nu o mână streină a tăiat firul vieţii Regelui Georg al Greciei, ci mâna unuia dintre aceia, cari înainte cu cincizeci de ani cu mare însufleţire l-au ridicat pe Georg I. pe tronul din Atena, pentru a le fi domn şi stăpân, cari însă în curs de cincizeci de ani numai griji, supărări, şi ofense au ştiut se aducă domnitoriului lor, adus din ţară depărtată!

Regele Georg al Greciei n'a fost un domnitor fericit, pentrucă nu era popular, nici el, nici casa sa domnitoare. Credea însă, că acum are se devină foarte popular, după ce i-a succes, pe urma răsboiului cu Turcii, să mărească în mod însemnat teritoriul ţărişoarei sale, căzind în stăpânirea sa şi cele două oraşe frumoase şi însemnate turceşti: Salonicul şi Ianina; dar eată, că tocmai când îşi vedea visul realisat, o mână păgână îi pune capăt vieţii şi'l răpeşte de fericirea de a se putea bucura acum în ticnă de roadele înţeleptei sale conduceri de stat şi ale domniei purtate în mijlocul multelor şi marilor greutăţi interne, pe cari a avut totdeauna să le învingă, timp de jumătate de veac!..

Regele Georg al Greciei s'a născut la anul 1845 în Copenhaga, capitala Danemarcei, şi a fost al doilea fiu al regelui Cristian IX din Danemarca, e deci frate cu actualul rege danez. Numele seu din botez a fost Wilhelm, dar când a fost chemat din voinţa poporului grecesc pe tronul din Atena, şi a fost încoronat ca rege al Grecilor, în Octomvrie 1863, a primit numele Georg I. La anul 1868 s'a căsătorit cu principesa Olga, fiica marelui duce Constantin Nicolaevici, unchiul actualului ţar rusesc, şi din căsătoria sa cu ea a avut cinci ficiori şi o fată: pe Constantin, acum urmaş al tatălui seu, pe Georg, Nicolae, Andreiu şi Cristian, apoi pe Maria, măritată după Georg Nicolaevici, mare duce rusesc.

*

Amănuntele despre tragicul sfârşit al Regelui Georg al Greciei sunt următoarele:

Decând se afla în Salonic, Regele Georg al Greciei făcea în fiecare zi primblări pe stradele acestui oraş cucerit dela Turci. Regina Olga l'a făcut atent înainte de a pleca pe câteva zile la Ianina, că în oraş necunoscut şi de nou cucerit e lucru periculos să se primble Domnitoriul nepăzit de nime; dar Regele Georg a liniştit-o cu asigurarea, că poporaţiunea oraşului s'a imprietinit cu noua situaţie, îl primeşte şi îl salută cu însufleţire totdeauna când iasă la primblare. Regina cu toate acestea a luat măsuri, ca în apropierea regelui să se afle totdeauna şi câţiva jandarmi.

Regelui Georg nu i-a convenit lucrul şi a ordonat, ca afară de adjutantul seu, nime să nu-l însoţască, când iasă la primblare. Aşa a eşit el şi Marţi d. a. la orele 5, din locuinţa fiului seu Nicolae, care e comandantul trupelor greceşti din acest oraş, însoţit numai de adjutantul seu, pentru aşi face primblarea obicinuită. Vorbea cu adjutantul seu despre cucerirea Ianinei, despre vitejiile trupelor greceşti, lucruri foarte binevenite pentru jubileul seu de cincizeci de ani de domnie, şi pe urmă despre vizita pe care avea de gând să o facă în ziua următoare unui mare vas de răsboiu al Germaniei, care se afla pe malul Salonicului, — când deodată apare înaintea lui figura unui om depravat, care scoate din buzunar revolverul, şi dela o distanţă de doi paşi descarcă arma asupra regelui, care rănit de moarte, — pentrucă glonţul îi nimerise inima, — cade în braţele adjutantului seu. In momentul acesta au sosit şi câţiva soldaţi, cari au pus pe Regele Georg în trăsură şi l-au dus la spital, iar adjutantul a prins pe ucigaş de grumaz şi se lupta cu el, ca să-i scoată revolverul din mână, iar apoi l-a dat pe mâna jandarmilor.

Inainte de a ajunge la spital, Regele Georg al Greciei şi-a dat sufletul în trăsură, cu un lung oftat. Avisat despre cele întâmplate, a sosit în fugă mare şi principele Nicolae la spital, unde a aflat dela medic, că tatăl seu a adormit în Domnul, înainte cu un sfert de ceas. Principele Nicolae a eşit apoi afară din sala în care se afla corpul neînsufleţit al tatălui seu şi chemând pe toţi ofiţerii în jurul seu, le-a comunicat tragicul sfârşit al Regelui Georg şi i-a provocat pe toţi se jure credinţă şi supunere noului rege al Greciei: Constantin I. Toţi au erupt în strigăte de: „trăiască regele Constantin“.

Asasinul a fost dus de jandarmi la poliţie, unde i s'a luat numai decât interogatoriul. A spus că-l chiamă Alexandru Schinas, şi că de aceea a ucis pe Regele, fiindcă nu i-a dat bani destui, când i-a cerut. Altădată a spus, că el e socialist. Peste tot asasinul face impresia unui om, care nu e normal.

Despre tragica întâmplare a fost încunoştiinţată numai decât Regina Olga şi principele Constantin, actualul Rege, la Ianina, unde se aflau de câteva zile. La Atena apoi, capitala Greciei, ştirea despre omorârea regelui Georg a sosit Marţi sara, pe la orele 9. Intreaga poporaţiune a plecat înspăimântată spre palatul ministrului-president, ca se audă adevărul, unde a aflat apoi trista ştire confirmată de însuşi ministrul-president, care a eşit pe balcon şi cu lacrimi în ochi a comunicat mulţimii următoarele: „Maiestatea Sa a căzut jertfă unui atentat în oraşul Salonic. *A murit*“. Imediat au fost arborate pretutindenea steaguri negre.

Toţi domnitorii şi toate guvernele şi-au esprimat condolenţele prin telegrame.

Banca generală de asigurare.

Astăzi se va ţinea prima adunare generală ordinară a nouei noastre societăţi de asigurare, care cu 31 Decemvrie 1912 şi-a încheiat primul an de activitate.

Anul trecut a fost pentru banca noastră de asigurare, un an în toate privinţele greu. Cu toate acestea l-a trecut cu destul succes, — şi ceice au înţelegere mai bună pentru afacerile unei bănci de asigurare, mărturisesc, că rezultatele ajunse sunt mulţămitoare.

Am primit şi noi raportul anual al băncii de asigurare şi din acest raport am constatat în primul rând stăruinţa conducătorilor de a face din noua intreprindere o *instituţiune solidă şi de folos* pentru popor. E o stăruinţă frumoasă aceasta, care trebue răsplătită prin aceea, că şi publicul nostru să o îmbrăţişeze cu interes.

Avem cunoştinţă, că şi până acum noua noastră bancă a făcut servicii reale şi mulţumitoare clientelei ei, despăgubind cu dreptate pe cei păgubiţi. Chiar şi consistorul

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Coşuleţul cu flori.* Coşuleţul cu flori este o istorisire cu conţinut moral, — plină de cele mai frumoase şi mai folositoare învăţături. Cartea aceasta este o traducere din limba germană după vestitul povestitor al tinerimii *Christof von Schmidt.* Istorioara se petrece în ţara nemţească, se potriveşte însă şi cu imprejurările din ţara noastră.

a) Cuprinsul e următorul: Iacob Rode, un băeat sărac, dar cuminte şi onest, venise să înveţe horticultura în grădina contelui de Eichburg. In scurt timp darurile alese ale sufletului său, îi câştigară bunăvoinţa stăpânilor săi. Contele îi încredinţează diferite ocupaţiuni în castel şi îl ia cu sine în călătoriile ce le întreprinde în capitala ţării şi prin alte părţi. La reîntoarcere contele se gândeşte să-i răsplătească serviciile credincioase. Iacob ar fi putut uşor ajunge intendent al palatului din capitală, dar — după cum se esprimă el într'alt loc (p. 71) — „toate plăcerile lumei îi lăsau inima deşartă!“ De aceea bunul om se mulţămeşte a duce o viaţă liniştită la ţară, trăind lângă Eichburg pe o mică moşioară a contelui. Iacob se căsători la Eichburg, şi trăi cu soţia sa mai mulţi ani în căsătorie fericită. Moartea soţiei sale îi cauză o durere nespus de mare. Rămas fără de ajutor, şi fiind el şi cam bătrân, singura lui mângăiere îi era unica sa fiică Maria. De acum înainte altă grije nu avea, decât ca să-i dea tinerei sale fiice o educaţiune corăspunzătoare principiilor morale. Maria în scurt timp se făcu o gospodină de model. Ea ajuta tatălui său şi la cultivarea grădinei; oarele ce le petrecea în grădină erau cele mai plăcute, căci înţeleptul tată făcea munca uşoară şi plăcută prin convorbiri instructive. Bucuria fiicei sale pentru flori o îndreaptă către un scop mai înalt. Primele ore ale dimineţii le petreceau amândoi în grădină — în contemplaţiuni religioase. Acolo o învăţă el să cunoască pe Dzeu, o învăţa cum trebue să se facă adevărata rugăciune. Florile i le prezinta ca tot atâtea simboale ale virtuţilor fecioreşti, anume: Zambila-icoana smereniei, crinul-icoana nevinovăţiei, trandafirul-simbolul ruşinării etc., pretinzând dela ea să urmeze acestor virtuţi, pentrucă numai atunci va putea fi fericită, atât în viaţa aceasta, cât mai ales în viaţa ceealaltă. Sub ochii priveghitori ai unui părinte atât de înţelept şi plin de iubire, Maria creştea şi se desvolta între florile grădinei, — înflorind ca un trandafir, nevinovată ca un crin, modestă ca o zambilă şi plină de speranţă ca un pom în toiul înflorirei (Cap I.). Iacob şi Maria trăiau mulţămiţi pe moşioara contelui, fiind plini de veneraţiune, iubire şi recunoştinţă către nobilii lor binefăcători. Maria prin purtarea ei în curând se distinge între toate fetele din castel; ea se duce zilnic la castel, ducând tinerei contese Amalia câte un buchet de flori. De ziua naşterii Amaliei, Maria îi oferi ca dar un frumos „Coşuleţ cu flori“. Pentru acest frumos prezent Amalia îi dărui Mariei o rochie frumoasă, şi dorea s'o aibă întotdeauna pe lângă sine. Această distincţie îi atrase numai ura camerierei. Cameriera Enrieta, din cauza rochiei — mai ales însă de teamă să nu-şi piarză serviciul — nutria o ură neîmpăcată faţă de Maria (II.) Dar în lumea aceasta toate sunt deşertăciune, nestatornicie domneşte pretutindenea; — soartea bunilor oameni se schimbă în spre rău. Peste Iacob şi Maria vin o mulţime de nenorociri şi suferinţe. In toate aceste întâmplări nenorocite ei nu văd decât voinţa şi bunătatea lui Dzeu. Ei se încred în provedinţa divină, fiindcă îşi ziceau: „Dzeu conduce pe oameni prin suferinţe la bucurii curate şi durabile“. Maria e acuzată, că a furat inelul contesei. Din cauza aceasta Iacob şi Maria trebue să sufere lanţurile grele ale închisorii. Maria este dusă înaintea judecăţei. Aici, Enrieta, vrăjmaşul ei de moarte, pune mărturie mincinoasă în contra ei.

Toate ameninţările şi toate promisiunile judecătorului nu folosesc nimica.

Maria rămâne credincioasă adevărului, mărturisind că ea nu a luat nici n'a văzut inelul. Judecătorul pronunţă sentinţa: Maria avea să fie închisă pe viaţă, iar bătrânul Iacob alungat din serviciul contelui. Contele amelioră pedeapsa prin aceea, — ca Maria şi tatăl ei să fie goniţi peste hotarele ţinutului său. Aprodul îi conduce, până es din ţinutul contelui. Ei pleacă în lumea largă să-şi caute un adăpost. Altă avere nu aveau decât coşuleţul cu flori, pe care răutăcioasa Enrietă i l-a fost dat înapoi Mariei, când ea părăsi castelul. Inainte de a părăsi aceste locuri iubite — mulţămesc lui Dzeu pentru toate binefacerile primite, şi se încredinţează proniei lui, fiind convinşi că Dzeu îi va ajuta. Ajutorul lui Dzeu nu întârzie, căci chiar în acel moment trece pe acolo un vechiu amic al lui Iacob. Acesta îi dă un baston de călătorie şi câţiva bani pe cari îi avea la el, apoi îi mângăie şi întăreşte cu cuvintele: „Onoarea durează foarte mult, şi cine se încrede în Dzeu, pe acela El nu-l părăseşte“. In lunga lor pribegie ei se luptă cu tot felul de mizerii. Iacob pe drum se îmbolnăveşte; e luat şi dus la o casă ţărănească de munte. Bunii ţărani îl îngrijesc până se face sănătos, iar după însănătoşare nu-l mai lasă să plece dela ei (III.—IX.) Iacob şi Maria duc o viaţă plăcută şi liniştită în locuinţa dela brazi. Aici petrec 3 ani de zile, — cultivând grădina din apropierea casei. (X.) Iacob începea să slăbească, el simţia că n'o să mai trăiască mult. Ultimele zile ale vieţii sale le întrebuinţă piosul tată spre a mângăia pe fiica sa, şi a o sfătui ca să se păzească de amăgirile lumei. „Sileşte-te să rămâi pioasă, gândeşte-te nostru arhidiecezan, care îşi are asigurate edificiile mai mari (pe care nu le poate ţinea la fondul seu de asigurare) la aceasta bancă, a avut prilej să se convingă de promtitudinea şi culanţa băncii noastre de asigurare. Anume, ivindu-se la începutul lui Februarie a. c foc la unul din edificiile fondului seminarial, care a cauzat o pagubă destul de considerabilă, banca de asigurare a restituit imediat şi cu bunăvoinţă întreaga sumă de pagubă constatată.

Prin astfel de proceduri, banca se face vrednică de sprijinul ori cui. O recomandăm în atenţiunea cetitorilor şi conducătorilor poporului nostru.

Dr. Ioan Mihu şi „Ardeleana“.

Despre serviciile mari, pe cari le-a adus „Ardelenei“, institutului de credit şi economii din Orăştie, distinsul fruntaş al neamului nostru, domnul *Dr. Ioan Mihu*, scrie domnul *Ioan I. Lăpedatu* următoarele în monografia *„Ardelenei“*, despre care am făcut pomenire în numărul trecut:

„A preciza rolul ce l-a avut şi serviciile mari ce acest bărbat a adus institutului „Ardeleana“ în lunga sa activitate, mărturisim e un lucru pe cât de plăcut, pe atât de greu. — Căci chiar şi acela, care a avut prilej să urmărească din cea mai nemijlocită apropiere şi din cele mai autentice izvoare activitatea, ce acest bărbat a depus în serviciul „Ardelenei“, chiar şi acela numai cu greu va putea reda icoana fidelă a acestei fericite activităţi omeneşti, atât este ea de bogată în fapte, idei şi credinţe tari. Petrucă trebue să se ştie, că Dr. Ioan Mihu nu a fost numai director de bancă, ci a fost şi bărbatul cu vederi largi, cu răbdare mare şi stăruinţă de fier, care ani de zile, încet, sigur şi fără zăbavă — a pus cărămidă lângă cărămidă, pentruca să ridice acea operă reală care a crescut, s'a desvoltat în şi prin „Ardeleana“. Celce va studia lucrările sale, rezultatele şi succesele ce le-a avut, se va convinge că instituţiunea ce a servit, „Ardeleana“ noastră de astăzi, a prins vieaţă, putere şi mărire din însuş fiinţa primului director. — A preciza deci activitatea lui Dr. Ioan Mihu, înseamnează — fără exagerare — a scrie trecutul „Ardelenei“ în cei dintâi şasesprezece ani ai existenţei sale. Şi aci e greutatea problemei noastre, cari voim să scoatem din aceasta îndelungată şi rodnică activitate numai ideile şi mijloacele, prin cari a ajuns la frumoasele sale succese. Simţim că e greu şi dacă cu toate acestea ne incumetăm a o face, este credinţă, că aceea ce nu vom izbuti să redăm noi în acest capitol restrâns, o vor întregi paginile acestei publicaţiuni, din cari — o mână mai dibace şi un ochiu mai ager — va putea construi şi mai bine opera săvârşită de primul director al „Ardelenei“.

Opera săvârşită de Dr. Ioan Mihu la „Ardeleana“ se arată singură: un institut financiar mare şi puternic, prin care şi în jurul căruia a crescut şi a înflorit o vieaţă economică, culturală şi socială dintre cele mai prielnice pentru poporul român din Orăştie şi ţinutul el. In faţa acestei opere pozitive, se va întreba ori şi cine, cari au fost ideile, calităţile şi mijloacele prin cari a putut ajunge primul director al „Ardelenei“ la asemenea rezultate? După noi baza acestor mari succese a fost ideea lămurită ce a avut-o din capul locului asupra misiunii unui institut de credit şi special a unui institut de credit românesc, credinţa sa tare în reuşita scopurilor ce le urmăria şi munca sa devotată, devotată în cel mai nobil înţeles al cuvântului, pentru sine pururea desinteresată.

Ideea fundamentală a credinţei sale a depus-o în apelul său privitor la înfiinţarea institutului, când zicea cu toată dreptatea: „Nu vom putea face nici un pas serios spre civilizaţiune, dacă nu ne vom pune înainte de toate un fundament solid la progresul economic“. Iar pentru a înlesni acest progres pentru românii din Orăştie şi ţinutul ei, tot dânsul dă de ştire şi chiamă pe toţi cei de seamă să facă un institut de credit, căruia să-i asigure caracterul românesc prin aceea, ca acţionarii săi să fie numai români. „Ardeleana“ deci era — după dânsul — mijlocul cel mai potrivit pentru progresul economic, pe temeiul căruia voia să clădească şi progresul nostru cultural şi social, civilizaţiunea noastră. Şi credinţa aceasta nu şi-a schimbat-o niciodată. Pentru Dr. Ioan Mihu „Ardeleana“ a fost totdeauna mijlocul pentru ajungerea unui scop bine determinat: progresul economic şi cultural al poporului său. La acest mijloc şi în serviciul acestui scop s'a angajat cu toată mintea şi cu tot sufletul său. S'a angajat însă desbrăcat de orice interes personal. S'a angajat nu pentru a-şi face situaţii şi beneficii, de cari totdeauna a avut groază, şi pe cari le-a respins, chiar şi atunci când cu drept i s'au oferit — ci pentruca prin „Ardeleana“ să realizeze scopul suprem al activităţit sale, progresul nostru economic şi cultural.

Dar Dr. Ioan Mihu înţelese, că pentruca „Ardeleana“ să poată fi un mijloc eficace întru înlesnirea progresului economic şi cultural al poporului nostru, ea însaş trebue să fie un institut financiar consolidat şi cu putere. Drept aceea ţinta lui supremă era, ca pe de-oparte să ridice „Ardeleana“ ca putere financiară, pe de altă parte cu ajutorul ei să realizeze problemele economice şi culturale pentru înaintarea poporului său. Din aceste două puncte de vedere — credem noi — trebue dar să se urmărească activitatea lui Dr. Ioan Mihu în serviciul „Ardelenei“.

Ca institut financiar, „Ardeleana“ găseşte în Dr. Ioan Mihă nu numai un om de muncă, un om absolut desinteresat pentru sine, ci şi un om cu o adevărată cultură, temeinică şi sistematică, în afacerile de bancă. Deja curând după anul 1885, când oamenii de specialitate ne lipseau cu totul, Dr. Ioan Mihu se dovedeşte ca un stăpân desăvârşit al teoriei şi practicei de bancă, un om în clar cu toate principiile moderne după cari se conduce un institut financiar. El ne-o spune deja atunci — şi actele ce se află în arhiva institutului sunt o dovadă eclatantă despre aceasta, — că principiul mobilităţii trebue să determine toate afacerile unei bănci, care administrează depozite; că escontul passiv nu trebue privit ca un izvor permanent şi exploatabil de credit, ci mai mult ca o rezervă de credit; că un institut solid trebue să se îngrijască de rezervă de efecte, chiar şi cu rizicul de a-şi reduce prin aceasta câştigul; că augmentarea rezervelor este politica cea mai cuminte ce o poate face un institut de bani şi că menţinerea capitalurilor proprii în proporţie corespunzătoare cu capitalurile străine ce administrează un institut, este cea mai de frunte datorinţă a conducătorilor conştienţi ai unei bănci. Ne spune mai departe, că arta de a conduce un institut constă şi în priceperea de a plasa în mod proporţional şi raţionabil averea institutului, căci modul cum se plasează această avere înrâureşte asupra reputaţiei şi solidităţii lui şi că nu câştigul cu orice preţ trebue să fie consideraţia determinantă pentru un conducător serios de bancă, ci consolidarea întreprinderii sale.

Pătruns de asemenea principii şi în vecinică preocupare de o administraţie internă din ce în ce mai bună, a condus Dr. Ioan Mihu „Ardeleana“ timp de 16 ani. Rezultatele ce le-a obţinut se arată în progrese normale şi constante. Cifrele adeseori le-a jertfit progresului încet şi sigur, şi anii cât a stat în fruntea institutului vor rămânea pe veci o clasică dovadă a tăriei cu care Dr. Ioan Mihu ştiu să-şi îndeplinească chemarea sa de adevărat conducător de bancă. Raportul său din 25 Decemvrie 1893 ne arată, că institutul prin tendinţa puţin îndreptăţită a unora de a urca afacerile cu credite străine, ajunsese în situaţiune, care — pentru un om de vederile severe ale lui Dr. Ioan Mihu — se părea îngrijitoare. Atunci directorul institutului pune la cale o samă de reforme, menite a restabili echilibrul financiar şi după o muncă strădalnică de doi ani de zile face rânduială. Şi noi ceice apreţiem astăzi acest pas hotărât al unui director de bancă, care dacă nu din alt motiv, cel puţin pentru creditul de care însuş se bucure, ar fi putut renunţa la măsurile lui severe, ne întrebăm: câţi dintre noi ar fi capabili — în zilele noastre de întrecere nebună — de-o asemenea jertfă a ambiţiei propri? Desigur foarte puţini.

In chipul acesta lucrează Dr. Ioan Mihu la desvoltarea financiară a „Ardelenei“, lucrează încet şi sigur. Nu se pripeşte în nimic. Lucrurile mari le făcea totdeauna cu lungi pregătiri şi când şi-a adunat însuş ce are de lipsă. Şi ca rezultat al acestor străduinţe, la despărţirea sa dela conducerea „Ardelenei“ lasă un institut cu un capital social de o jumătate de milion de coroane, cu fonduri proprii de 350 de mii şi cu active de trei milioane şi jumătate, un institut care ocupă locul al treilea între băncile româneşti.

Dar pe cât de meşter s'a arătat Dr. Ioan Mihu în conducerea financiară a „Ardelenei“, pe atât de mare s'a dovedit în folosirea mijloacelor ce i le dedea ea în scopul progresului economic, cultural şi social al poporului nostru.

Nu ne e ertat a pierde din vedere — zicea dânsul în unul din rapoartele sale către adunarea generală — că institutul nostru nu este înfiinţat exclusiv în interesul acţionarilor, ci şi în interesul poporului. De acest popor a purtat totdeauna cea mai părintească îngrijire. Preocupaţiunea sa cea mai de frunte a fost să procure prin mijlocirea „Ardelenei“ poporului nostru credite din ce în ce mai ieftine. In scopul acesta stărueşte neîncetat — o stăruinţă aproape neîntreruptă — să se reducă cametele la împrumuturi peste tot. Cere aceasta chiar şi cu rizicul de a se reduce profitul. In stăruinţa sa însă se întâlneşte cu multe greutăţi: oameni şi împrejurări dificile, pe cari, însă — prin o întocmire bună a afacerilor „Ardelenei“ — le învinge şi ajunge deja la cinci ani dela înfiinţarea institutului să procure poporului credite în condiţiuni absolut favorabile şi să contribue în chipul acesta la propăşirea sa economică. Sub conducerea lui Dr. Ioan Mihu „Ardeleana“ ajunge un izvor de credit ieftin şi căutat în ţinutul Orăştiei.

In tendinţa sa de a veni în ajutorul poporului în scopul propăşirii sale economice, Dr. Ioan Mihu nu se mulţămeşte numai cu mijlocirea creditelor eftine, ci caută şi alte mijloace prin cari să se uşureze şi mai mult această propăşire. Astfel din prilejul împlinirii de zece ani dela înfiinţarea „Ardelenei“ făureşte şi mai târziu şi realizează ideea unei „Reuniuni economice“ în Orăştie, pe care — la insistenta sa — institutul o şi donează cu un fond de cor. 10.000. Această Reuniune economică, care prin o acţiune culturală şi morală avea să secundeze pe „Ardeleana“ în misiunea sa economică, — e opera lui Dr. Ioan Mihu. Dânsul i-a pregătit lucrările pentru înfiinţare, i-a redactat statutele, i-a mijlocit aprobarea la forurile competente şi a lucrat în fruntea ei ca preşedinte timp de câţiva ani, timpul cel mai bogat în activitate, când Reuniunea susţinea cea mai întinsă propagandă prin foaia sa „Bunul econom“. In cadrele acestei Reuniuni şi prin alte multe ajutoare: stipendii pentru economi şi industriaşi etc. a săvârşit Dr. Ioan Mihu, ajutat de puterile materiale ale „Ardelenei“, o frumoasă şi succeasă acţiune pentru propăşirea economică a poporului nostru, acţiune care va rămânea pentru totdeauna un titlu de onoare pentru trecutul său.

Şi mai mult decât pentru acţiunea de propăşire economică, a folosit Dr. Ioan Mihu forţele şi mijloacele „Ardelenei“ pentru înaintarea culturală şi socială a poporului nostru. Pe acest teren apare ca un mare om de bine. Deja din primul an al existenţei „Ardelenei“, din 1886 îşi îndreaptă privirile spre instituţiunile noastre culturale: bisericile şi şcoala din Orăştie, căreia îi cedează chiar şi cea dintâi — modestă de tot — sumă de ajutor, ce stetea la dispoziţie, punând bază fondului pentru ajutorarea copiilor săraci de şcoală. De aci încolo aproape toate sumele de cari dispunea „Ardeleana, se distribuiră pentru scopuri culturale şi sociale. La insistenţa directorului Dr. Ioan Mihu se pune bază la două fonduri — pentru cele două protopopiate române din Orăştie, — fiecare de câte cor. 2000, cari au fost predate întregi destinaţiunii lor deja în 1897. Tot asemenea pune bază şi adună un fond de cor. 4000 pentru casina română, pentru cor şi altele. Dar între toate acestea momentul cel mai însemnat în acţiune şi sprijinul de interes cultural, dat prin mijlocirea „Ardelenei“ a fost şi va rămânea „fondul Ardeleana“ închinat bisericii gr.-or. române din Orăştie, pentru scopuri şcolare şi culturale. Ideea acestui fond este paternitatea exclusivă a directorului Dr. Ioan Mihu, care deja în 1888 propune să se modifice statutele în sensul, ca jumătate din interesele fondului de rezervă (2%) să se transpună în fiecare an bisericei gr. or. române din Orăştie cu îndatorirea ca $^3/_4$ părţi a acestora să le poată folosi pentru scopuri şcolare, iar $^1/_4$ parte să le adauge la capital. In urma acestui act — care a asigurat pentru totdeauna existenţa şcoalei române din Orăştie a transpus bisericei susţinătoare a şcoalei cu totul considerabila sumă de aproape cor. 70.000. Se înţelege însă, că spriginul dat prin „Ardeleana“ pe terenul cultural nu se mărgineşte aci. Nu este şcoală în tot ţinutul Orăştiei şi aproape nu este instituţiune mai mare culturală, socială sau filantropică pe tot cuprinsul locuit de Români, la care directorul „Ardelenei“ să nu se fi cugetat la distribuirea sumelor de ajutor.

Iată, în chipul acesta a folosit Dr. Ioan Mihu ajutorul şi puterea „Ardelenei“ pentru propăşirea economică şi culturală a po-

---

mai ales la Dzeu, umblă în căile lui, poartă-l mereu în inima ta etc., — căci Dzeu care îndreptează toate spre binele nostru, cred că va face să iasă la iveală nevinovăţia ta“. Inainte de moarte îi mulţămeşte Mariei pentru dragostea ce i-a arătat-o în decursul boalei, iar ca moştenire îi lasă ce avea mai scump: „Testamentul Nou“. Mai bogată moştenire decât această carte nu pot să-ţi las, zicea piosul Iacob — căci „ea cuprinde cuvântul lui Dzeu şi acesta are în sine o putere sfântă de a face fericiţi pe toţi aceia cari cred într'ânsul“. (XI—XII). Mormântul tatălui său Maria îl împodobi cu trandafir şi cu drăgălaşul coşuleţ cu flori.

După moartea bunului ei tată, Maria trebue să îndure noi suferinţe. Ţăranii însoară pe fecior în casă. Nora lor era o femeie vanitoasă şi sgârcită — ea era o mare nenorocire pentru casă. Maria fu isgonită din locuinţa dela brazi. Inainte de a părăsi aceste locuri, ea voia să vadă încă odată mormântul tatălui său; aici pe mormântul tatălui său ea imploară ajutorul lui Dzeu.

Ajutorul nu întârzie mult. Contesa Amalia află pe Maria plângând lângă mormântul tatălui său, îi spune că nevinovăţia ei s'a adeverit, cere ertare pentru nedreptatea ce i-a făcut-o, şi o asigură că părinţii ei doresc din inimă să repareze nedreptatea pricinuită. (XIII.—XV.) In cap. XVI. Amalia povesteşte Mariei cum a venit ea la această oră în cimitir. Ea îi spune cum a fost acela care i-a descoperit locuinţa ei. Maria numai cu mare greutate se desparte de mormântul tatălui său. La plecare ia cu sine şi Coşuleţul cu flori, ca să aibă cel puţin un suvenir dela repausatul ei tată. Luându-se la braţ, pleacă amândouă spre castel — unde se afla contele şi contesa. Pe drum Amalia îi povesteşte întâmplarea: cum inelul a fost regăsit (XVII). Contele care aflase ceea ce se petrece dela preotul din Erlenbrun, aştepta cu nerăbdare sosirea Amaliei şi a Mariei. Contele şi contesa cer ertare dela Maria şi o despăgubesc pentru nedreptatea ce i-au făcut-o; de astăzi înainte Maria e considerată ca fiică a lor. (XVIII.) La cină nu fu vorba de altceva decât de istoria Mariei. Preotul din Erlenbrun ţinu o cuvântare plină de învăţături folositoare. El arată că istoria Mariei nu este decât o operă a provedinţei divine. A doua zi — înainte de a pleca la Eichburg — nobilii oameni fac o vizită la casa de brazi. Contele face bătrânilor ţărani propunerea, ca să vină şi să locuiască pe moşioara de lângă Eichburg. Ei primesc cu bucurie propunerea contelui, şi în curând se mută la Eichburg. La casa ţărănească dela brazi treburile merg tot mai în spre rău. Răutăcioasa noră trebue să sufere pedeapsa lui Dzeu pentru păcatele sale. Ea îşi angajează tot capitalul la un negustor, care dă faliment. Această întâmplare o nelinişti atât de mult, încât ea căzu la pat şi în cele din urmă muri în cea mai frumoasă vârstă, ca o victimă tristă a sgârceniei sale şi ca un esemplu învederat, că bogăţiile vremelnice nu pot face pe oameni fericiţi, ci mai mult nefericiţi (XIX.—XXI.) Cap. XXII. ne arată în exemplul Enrietei — la ce sfârşit tragic duc pe om desfrânările ruşinoase. Maria ajunge mare onoare; ea se căsătoreşte cu fiul judecătorului (XXIII.) In capit. ultim se spune cum nobilii oameni îşi împlinesc datoria şi faţă de repausatul Iacob, ridicându-i pe mormânt un frumos monument.

b) Declar dela început, că în această carte am aflat materialul potrivit, cu ajutorul căruia educaţiunea tinerimii noastre s'ar putea duce la bun sfârşit. Această carte este plină de un adânc spirit religios. Ea are darul de a trezi în suflete încrederea în răsplata binelui, şi în părinteasca purtare de grije alui Dzeu faţă de noi oamenii. Cel ce ceteşte această carte, nu poate să nu fie pătruns de frumoasele pilde şi învăţături ce se găsesc în ea; ea deşteaptă în sufletul cetitorului sentimente pioase şi hotărâri nobile. Caracterele morale din această istorisire vor lăsa în sufletul nevinovat al tinerimii urme neperitoare. Tinerimea va învăţa: ce face din om mânia, pizma, minciuna şi pofta, cum îi încovoaie voinţe, cum îi nimiceşte sănătatea sufletească şi apoi pe cea trupească. Şi dimpotrivă va învăţa: la ce sfârşit bun duc pe om faptele sale cele bune şi încrederea nesovăită în provedinţa lui Dzeu. In sfârşit din cartea aceasta cetitorul va vedea, că virtutea nu rămâne nici odată nerăsplătită — fie în viaţa aceasta, fie în ceealaltă, — şi că păcatul nu scapă nepedepsit. Atâta cu privire la valoarea cărţii din punct de vedere al fondului şi din punct de vedere educativ.

Forma cărţii este neesceptionabilă, căci ea întruneşte toate condiţiunile unei bune istorisiri. Limba e clară, stilul simplu şi vioi, naraţiunile sunt scurte. Am găsit şi mici erori stilare, unele neologisme şi puţine germanisme; sperez însă că aceste erori vor dispărea cu totul în ed. a 2 a.

Atrag atenţiunea Veneratului Consistor şi asupra unei greşeli, care ocură la pag. 81 rând. 18-lea. Acolo în loc de *„porunca a patra“* să se scrie *„porunca a cincea“*, căci — conform învăţăturii bisericii noastre — datorinţele fiilor faţă de părinţi se cuprind în porunca a 5-a şi nu în porunca a 4 a — cum învaţă biserica romano-catolică.

c şi *d*) Această carte este potrivită pentru adulţi, pentru elevii dela licee — şi mai ales pentru elevele dea şcolile medii de fete. Ea poate fi cetită şi cu copiii din cursul de repetiţie (12—15 ani).

Propun deci ca această carte să fie primită în întregime în lista cărţilor pentru elevii dela şcolile medii.

(Va urma.)

porului său. Fiu de țăran fiind — zice în o scrisoare a sa adresată directorului institutului la 2 August 1910, în primul rând interesele țărănimii noastre am voit să le servesc prin întemeierea și modul cum am condus afacerile „Ardelenei“. Gândului acesta, care — cum s'a văzut — i-a inspirat întreaga sa activitate, avem să-i mulțămim în fine și ideea frumoasă a fondului jubilar economic, de care am vorbit în cele precedente. Prin această ideie a sa Dr. Ioan Mihu și-a desvălit și mai bine sentimentele de cari a fost pătruns ca conducător al „Ardelenei“. In ideile și scopurile puse în dispozițiunile fondului jubilar economic se desăvârșește opera, pe care Dr. Ioan Mihu a închinat-o întru mărirea „Ardelenei“. Și așa credem, că cu nimica n'ar fi mai potrivit răsplătită această desinteresată și binecuvântată activitate a sa, decât îndeplinindu-i-se dorința cu care își încheie scrisoarea de care am amintit mai sus. „Aș fi fost foarte fericit — zice — dacă urmașii mei, chiar în interesul bine priceput al institutului, nu ar pierde nici când din vedere gândul, care a dat directiva activității mele dela „Ardeleana“, pentrucă să nu uităm, că în cele din urmă viitorul neamului nu se țese în alt loc decât în casele umile ale satelor noastre românești. Datori suntem deci cu toții a ajuta poporul în silințele sale potrivite, a-l ridica prin bunăstare și cultură“.

NOUTĂȚI.

Dela curte. Maiestatea Sa Monarhul nostru de câteva zile face preumblări regulate în grădina dela Schönbrunn. Arhiducele Francisc Salvator cu soția sa Maria Valeria vor petrece sărbătorile de sf. Paști în castelul dela Schönbrunn.

*

Literatura să fie națională. Societatea literară ungurească „*Arany Iános*“ și-a serbat Dumineca în Timișoara jubileul de zece ani de existență. Adunarea jubilară a fost prezidată de cunoscutul scriitor Mihai *Szabolcska*, care în cuvântul său de deschidere s'a ocupat cu declarațiunile poetului Octavian *Goga*, publicate de curând în *Românul* și privitoare la cultura și literatura națională maghiară. Dl Goga scrisese, că literatura mai nouă ungurească și-a pierdut caracterul național în urma înrâuririi prea mari *semitice*. Szabolcska, în vorbirea aceasta, afirmă despre sine, că este departe de a fi antisemit și că respectează talentul multor scriitori evrei moderni; cu toate acestea, recunoaște nu fără părere de rău, că O. Goga *are toată dreptatea* în părerile sale ce privesc direct a lipsită de naționalism și morală a literaturii de astăzi unguresți; — cu cât este mai genială o asemenea literatură internațională, cu atât e mai primejdioasă pentru coruperea moravurilor. Oratorul constată, că numai literatura aceea are valoare, care este și rămâne națională.

*

Baloanele militare germane. Ziarul berlinez *Lokalanzeiger* scrie că, având în vedere resultatele bune de până acum făcute cu balonul *Zeppelin IV.*, aparatele de sburat, ce se vor construi pe viitor pentru armată și pentru marină, au să fie provăzute cu mașine de împușcat.

*

Urcarea listei civile. Guvernul sârbesc, cum se anunță din Belgrad, va înainta scupștinei un proiect de lege, în care lista civilă a regelui va fi urcată la *două milioane* de franci. Proiectul se crede că va fi primit cu unanimitate.

*

Greva din Belgia. Consiliul național al partidului social democrat din Bruxela a hotărât să propună proclamarea grevei generale pe ziua de 14 Aprilie. Adunarea partidului se va ținea poimâne, Dumineca, în 23 Martie la Bruxela. Ziarul *Petit Bleu* declară, că în tot timpul grevei va pune la dispoziția comitetului grevei o sumă de *o sută de mii* de franci pe fiecare săptămână.

*

La mănăstire. Doamna Toselli, care mai nainte a fost principesă moștenitoare de Saxonia, a scris curții regale saxone, că se retrage la o mănăstire, dacă i se permite să-și vadă din când în când copiii.

*

Tifos în Belgrad. In capitala Sârbiei a produs mare panică știrea, că soldații sârbi întorși dela Adrianopol au adus tifosul cu pete. S'au bolnăvit de epidemia aceasta trei sute de persoane din Belgrad.

*

Emulare de football. In 16 Martie n. c. s'a ținut în Cluj o emulare de football, între clubul de gimnastică din Cluj și societatea de sport din Sibiiu. Au învins Clujenii, în proporția 3:0, dar și asupra Sibienilor juriul s'a pronunțat cu multă recunoștință.

*

Alegere de preot. Dumineca în 3/16 Martie a. c. s'a făcut alegerea de preot în vacanța parohie Sibiiu (suburbiul inferior) ales fiind cu maioritate de zece voturi clericul *Romul Bucșa.*

*

Congres în Budapesta. In 15—20 Iunie se va ținea în Budapesta congresul alianței universale pentru dreptul electoral al femeilor. Congresul este al șaptelea, ear alianța cuprinde membre din 24 de țări. Orașele unde s'au ținut congresele de mai nainte, sunt următoarele: Washington, Berlin, Copenhaga, Amsterdam, Londra, și în 1911 Stockholm. Și-au anunțat sosirea, între altele, Selma Lagerlöff, Dr. Ana Shaw, cel mai mare orator femenin, numeroase reprezentante din Norvegia, Anglia, America, și chiar din India, China și Australia. In acelaș timp și loc își va ținea congresul și *liga de bărbați* internațională pentru dreptul electoral femenin; astfel capitala țării va avea în zilele din Iunie o înfățișare cu totul internațională.

*

Cartea lui Toselli. Sub titlul „Il mio matrimonio con Luisa di Sassonia“ (Căsătoria mea cu Luiza de Saxonia) a apărut în Milano cartea lui maestro Toselli, care promite să descopere adevărul asupra aventurilor sale, în timpul cât a cunoscut pe fosta principesă Luiza. Presa italiană face o critică puțin favorabilă lucrării lui Toselli, și zice că în toată cartea nu se cuprinde nimic nou, iar autorul se prezentă într'o lumină foarte puțin avantagioasă.

*

O femee de 104 de ani. In satul Virișmort din Maramurăș a fost înmormântată Luni cu mare pompă femeea lui Ioan Nevez, repausată în etate de 104 ani. Era cea mai bătrână femee în tot Maramurășul, dar chiar și în vremea din urmă știea să-și conducă singură economia casei. In jurul sicriului său s'au adunat 65 de nepoți și strănepoți.

*

Omor ritual. Mare agitație domnește în Boemia, din cauza dispariției unei servitoare, despre care se crede că a căzut jertfă unui omor ritual. In 7 Martie a dispărut adecă din orășelul Kolin o fată cu numele Maria *Pavlik*, servitoare la negustorul *Weissberger*. Martorii de până acum spun, că ar fi văzut în ziua numită pe podul Elbei, cum Maria Pavlik s'a aruncat în apă. Un capelan însă, cu numele Dr. *Hrachovsky* catehetul școalei din Kolin, a dat o declarație în ziarul creștin socialist *Cech*, în care acuză în public pe familia Weissberger, că a comis omorul ritual.

*

D'ale emigrării. Noua linie Canada a societății Austro-americane s'a deschis Sâmbătă în Triest. Aglomerarea emigranților, cari doreau să plece la Canada, a fost atât de mare, încât patru sute de pasageri au trebuit să rămâie în Triest.

*

Perpetuum mobile? Fizicianul englez Strutt, a construit un aparat numit *radiumotor*, care este în stare să ție în activitate continuă o mașină mai mică. Astfel cel ce are bani destui, va putea să-și cumpere un ceasornic, al cărui mecanism este pus în mișcare cu ajutorul radiului. Ceasornicul nu trebue tras nici odată și poate fi întrebuințat atât de proprietar, cât și de urmașii urmașilor săi, fără nici o înrâurire externă asupra rotițelor sale. Experimentările nu sunt încă deplin terminate, dar se fac cu rezultate promițătoare.

*

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți, aplicați la meserii, cu prilejul împlinirii anului al 2-lea dela moartea profesorului Dr. P. Șpan, tinerimea română sibiană, din venitul curat al balului, aranjat la 1 Martie n. 1913, a dăruit cor. 33·40; Sebestian Ciocan, paroh (Valea sângeorgiu), soția sa Cornelia n. Suciu și copiii lor Tiberia și Viorel, 2 cor.; Dr. Cornel Popescu, protopresbiter (Hațeg), 1 cor., apoi elevii din cursul III pedagogic: Alex. Câmpianu (originar din Chendremal), 20 bani, Ion Costeiu (orig. din Porcești), Ioan Bâjia (orig. din Poiana), Rom. Bena (orig. din Pianul inf.), Ion Coldea (orig. din Curciu), Dion. Mihu (orig. din Cornățăl), Nic. P. Băncilă (orig. din Șimon), Eman. Brândușă (orig. din Daneș) și Nic. Lupu (orig. din Răhău), câte 10 bani, și din curs. I. ped.: Ion Pitic (orig. din Muncel), Lazar Ceteraș (orig. din B.-Poeni), câte 20 bani, Ion Costin (orig. din Hodac), 14 bani, Ioachim Muntean (orig. din Vorumloc), Stef. Mețianu (orig. din Zernești), Vas. Dobre (orig. din Căpâlna), Ion Chiușdea (orig. din Recea Tel.), Vincențiu Dan (orig. din Rucăr), Zosim Oana (orig. din Părău) și Voicu Hamzea (originar din Apața), câte 10 bani. Starea fondului cor. 1,491·46. Pentru prinos aduce calde mulțumite în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vic. Tordășianu, prezident.

Dela Reuniunea agricolă Sibiană.

(Împărțirea sămânțelor)

Luând în considerare toate cererile intrate, subscrisul comitet a împărțit în total 71½ chlgr. sămânță de trifoiu, 44½ chlgr. sămânță de luțernă și 75½ chlgr. sămânță de napi de nutreț, în preț total de aproape 400 cor., precum urmează:

A. Sămânță de trifoiu:

Nicolae Manit, paroh Vurpăr; Candid Popa, învățător, Sibiiu, Cornel Munteanu, v. notar, Cărpeniș, Popovici Mondoc, inv., Sebeșul sup. *La fie-care câte 3 chlgr.* Petru Cucuian, par., Loman, Nicolae Bembea, înv., Sibiel. *La fie-care câte 2 ½ chlgr.* Toma Doican, par., Sebeșul inf., Ioan Mateiu, par., Sebeșul sup., Petru Iuga, sen., par., Tilișca, Alexandru Bârsanu, înv., Rusciori, Toma Modran, par., Burgard, Vasile Dobre, par., Căpâlna, Ioan Dobrotă, înv., Sibiel, Vasile Moșoiu, notar, Apoldul inf., Vasile Maxim, par., Avrig, Ioan Demian, par., Nucet, Zah. Tătar, notar, Pianul sup., Romul Platoș, par., Ioan Munteanu, ec. Nr. 186, ambii din Turnișor. *La fie-care câte 2 chlgr.* Cumuna bisericească Loman, Comuna bis. Sebeșul sup., Irimie Răduț, notar, Avrig, Ioan Stoia, înv., Orlat, Ioan Marin, par., Râusadului, Dumitru Orăștianu, Ioan Preda, ambii înv. în Apoldul inf., Ioan Bena, par., Pianul inf., George și Iosif Stoica, înv., Adam Roman, propr., toți din Sebeșul inf., Ioan Petrișor, par., Alțina, Victor Slăvescu, par., Mohu, Simion Moldovan, v. prot., Noul-săs, Ioan Banciu, ec. Nr. 132, Turnișor. *La fie-care câte 1 ½ chlgr.* Valer Popovici par., Sibiel, Romul Pop, par., Gârbova, Ioan Bunea, preot, Tilișca, Ioan Floca, par., Răhău, Comuna bis. Cristian și Constantin Moldovan, par., Cristian. *La fie-care câte 1 chlgr.*

B. Sămânță de luțernă.

Ioan Predovici, par., Amnaș, Ignatie Filip, par., Reciu, Traian Petrișor, par., Gușterița. *La fie care câte 2 ½ chlgr.* Insoțirea Raiffeisen, Cornățăl, Valeriu Bonea, par., Fofeldea, Romul Pop, par., Gârbova, Nicolae Gavrea, par., Bendorf, I. B. Boiu, par., Sibiiu, Florian Bologa, par., Marpod, Vasile Suciu, par., Topârcea. Victor Slăvescu, par., Mihu, Simeon Moldovan, v. prot., Noul săs., Ioan Păcală, înv.. Nicolae Vlad-Stezar, par. ambii din Jina. *La fie-care câte 2 chlgr.* Nicolae Joandrea, econ, Sibiiu, Irimie Răduț, not., Avrig, Zaharie Tătar, not., Pianul sup. Insoțirea „Raiffeisen“ din Gușterița. *La fie-care câte 1 ½chlgr.* Ioan Marin, par., Râusadului, Ioan Floca, par., Răhău, Vasile Dobre, par., Căpâlna, Ioan Bena, par., Pianul inf., Cornel Schiau, Ioan Stirban, ambii înv., în Ludoșul mare. *La fie-care câte 1 chlgr.* George Perian, par., Șugag, *3 chlgr.*

C. Sămânță de napi de nutreț:

Aureliu Millea, notar, Fofeldea, *5 chlgr.* George Simplăceanu, par. Cornățăl, Cornel Muntean, v. notar, Cărpeniș, Aron Mihuleț, par. Șura mică. *La fie-care câte 2 chlgr.* Nicolae Modran, par., Bungard, Nicolae Cărpenișan, par., Răhău, Nicolae Opriș, par., Șura mare, Ioan Roman, par., Tălmăcel, Demetriu Băilă, înv., Șura mare. *La fiecare câte 1 ½ chlgr.* Valer Popovici. par., Sibiel, Comuna bis. Burgard Ioan Dobrotă. înv., Sibiel, Ioan Isacu, înv., Topârcia, Ioan Petrișor, par., Alțina, Comuna bis. Șura mare, Vasile Moșoiu not., Apoldul inf., Ioan Demian, par. Nucet, Ioan Chirca, prim notar, Săliște. *La fie care câte 1 chlgr.* Romul Pop, par., Gârbova, Ioan Bunea, Petru Iuga sen., ambii preoți, Tilișca, Ioan Floca, par., Răhău Ioan Preda și Dumitru Orăștianu, ambii înv., Apoldul inf., Ioan Bena, par., Pianul inf., Cornel Șchiau, și Ioan Știrban, ambii înv. Topârcia, Zaharie Tătar, not., Pianul sup. Ioan Banciu, Nr. 132 ec. Romul Platoș, par., Ioan Muntean ec. Nr. 186, toți din Turnișor, Nicolae Iosif înv., penz. Sibiiu. *La fie-care câte ½ chlgr.* Următoarelor Insoțiri Raiffeisen: din Alțina, Cornățel, Ilimbav, Loman, Nucet, Roșia săs. și Rusciori. *La fie-care câte 5 chlgr*, cu rugămintea de a le împărți între economii mai scăpătați din amintitele comune, ear nou înființatului „*Comițiu agricol*“ din Sebeșul săsesc, cu acelaș scop, 6 chlgr.

Sămânțele, împachetate și purtând numele membrilor împărtășiți, se pot lua în primire pe lângă o simplă adeverință de primire, de'a Hala de vânzare a „Reuniunii economice săsești“ (Strada Sporer, 2).

Membrii împărtășiți sunt rugați a separa, după putință, la sămânat sămânța primită de eventuala sămânță cumpărată din altă parte și în fine a ne face la timpul său raport detailat despre modul de purcedere la cultura acestor plante și despre rezultatul recoltei.

Din ședința comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, ținută la 17 Martie n. 1913.

Pant. Lucuța,	**Vic. Tordășianu,**
prezident.	secretar.

Cărți și reviste.

Vatra Școlară, revistă pedagogică, redactată de *Dr. V. Stan* și *Dr. P. Roșca.* A apărut nrul 3 din Martie 1913 cu următorul cuprins: Chestiunea școlilor de repetiție, de Dr. M. Crăciuneanu. Critica sistemului de educațiune al lui Rousseau, de Dr. P. Pipoș. Dromedarul, lecție practică de Radu Prișcu. Un chestionar privitor la examene, de Craiovan. Foloasele întrunirilor învățătorești, de A. Boldor. Intimpinare, de Patrichie Rămneanțu. Conferența învățătorilor din Cluj, și alte informațiuni. Bibliografie. — Abonamentul: 8 coroane pe an, 4 cor. pe jumătate de an. Adresa: Dr. V. Stan, profesor seminarial, Sibiiu, Piața Hermann, 4 a.

*

Luceafărul, Nr. 5, 1913, revistă pentru literatură, artă și știință, a apărut cu următorul cuprins bogat și variat: Ion Borgovan: Dimitrie Dinicu. Maria Cunțan: Cântec (poezie). Veniamin Negru: Carmen vulgare. Z. Bârsan: Tristia (poezie). Victor Stanciu: Legenda funigeilor. I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). A. C.: Pagini streine. Ed. Harancourt: Cântecul funebru. Maria Cunțan: Pro memoria (poezie). T. Codru: Concertul Lucia Cosma. V. Stanciu: Spre al șaselea continent: Expedițiunea căpitanului Scott. Expedițiunea căpitanului Roald Amundsen. Cronici: N. I: Teatrul modern: „Ziua din urmă“. Adrian Corbul: Scrisoare din Franța. Insemnări: O aniversare. Daniil P. Barcianu. Dr. Ion Borcia. Concertele de iarnă din București. La frontiera româno-bulgară. Poșta redacției. Șahul. Ilustrațiuni: Dimitrie Dinicu, violinist și conducătorul „Orchestrei Ministerului instrucției“ din București. 2 vederi la frontiera româno-bulgară. Domnișoara Ana Voileanu. Doamna Lucia Cosma.

Din public.+)

Mulțămite publice.

Comitetul aranjator al balului tinerimii române din Sibiiu adresează mulțămită publică tuturor acelora, cari au binevoit să ne sprijinească, fie prin concursul lor, fie prin ajutorul material ce ni l-au acordat. In special se aduce mulțămită următorilor Domni și Dame, cari au contribuit cu suprasolviri și răscumpărări de bilete: Câte 25 cor.: Excelența Sa Mitropolitul Ioan Mețianu și dl Dr. Teodor Mihali, prezidentul clubului dietal român; câte 20 cor. domnii Dr. Nicolae Șerban, deputat dietal și Anton Burka, colonel; 16 cor. dl Emil Fischer, fotograf; 15 cor. dl Dr. Teodor Popescu, advocat Făgăraș; câte 10 cor. Alteța Sa Prințul de Hohenlohe, Il. Sa dl Dr. Ilarion Pușcariu, vicariu arhimandrit, Dr. I. A. de Preda, advocat, doamna Ioana Moldovan, văd. de consilier aulic, Familia Streoulea, dl Constantin Cotișel, preot, Certege, Frideric Binder, comerciant (urmașul lui Trentina); 8 cor. dșoarele Nina și Luiza Dunca de Sajó; 6 cor. Dr. Nicolae Ittu, medic; câte 5 cor. domnii Vilhelm Graffius, farmacist, Dr. Pompiliu Isacu, advocat, Octavian Tăslăuanu, secretarul Asociațiunii, dșoarele Ida și Tereza Pipoș; 4 cor. Dr. Lucian Borcia, advocat; câte 2 cor. domnii Bucur Boleta, căpitan, Dr. Ioan Popp, medic-colonel, Aurel Lazar, căpitan, Dr. Gheorghe Proca, secretar consistorial, Dr. Stefan Láday, advocat, Dr. Valer Negrilă, medic, Bran; câte 1 cor. dl Nicolae Negruțiu, prof., Blaj, N. N. și N. N. Cu totul 244 cor.

Sibiiu, 1/14 Martie 1913.

Din încredințarea comitetului aranjator:

Enea Hocman	*Ascaniu Crișan*
funcț. de bancă.	profesor.

*

In 8 l. c. am aranjat o petrecere poporală în comuna noastră în scopul înființării unei biblioteci școlare.

Venim a exprima mulțămita noastră următorilor marinimoși suprasolvitori: Petru Cadar paroh, 2 cor. Rus Leon, cancelist 1 cor., Kádár Adolf, 2 cor., Iasso Zvetco, 1 cor., Mazere George, 1 cor., Kaiser Iozsef, 2 cor., Alexandru Maior, 4 cor. Croitor Filip, 1 cor. László Mozes 1 cor., Koltscharsch Emil, 4 cor, Eitel Gustav, 4 cor., Engli Vilmos, 1 cor., Róna N. 1 cor., Matei Emil, 1 cor., Elciu Simion, 2 cor., Cadar Andrei, 8 cor., Fleischer Albin, 3 cor., Dóbos István, 3 cor., Ichim Vasile, 1 cor., Luirics György, 1 cor., Simaneck N. 1 cor., Maister Károly, 1 cor, Csuda Tamás 1 cor., Niesl Ernő, 3 cor., Grünbaum Herman, 3 cor. Au contribuit fără a participa: Dr. Enea Nicola, 5 cor. Schweizer Ferencz, 20 cor. Hârșcă Toader 1 cor. Tuturor acestora le exprimăm cea mai călduroasă mulțămită.

Palotailva, în 12 Martie 1913.

Pentru comitetul parohial:

Petru Cadar
paroh.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 142/1913. (79) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Petrăngeni** (cl. II), se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a se prezenta, — cu observarea dispozițiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta și predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Februar.e 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 495/1912 of. prot. (78) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător ordinar la școala poporală confesională gr.-or. română din parohia **Curtuiuș** prin aceasta se publică concurs cu termin de **15 zile** dela publicarea lui primă în „Telegraful Român“.

Dotațiunea împreunată cu acest post este salarul de o 1000 cor., din care 280 cor. dela comuna bisericească și 720 cor. din ajutor de stat votat deja, locuința în natură și 20 cor. relut de grădină.

Alesul învățător este dator a propune și religia, a conduce în dumineci și sărbători elevii la biserică și a cânta acolo cu ei. Mai departe e dator a instrua elevii și în pomărit și grădinărit fără nici o remunerațiune.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Concurenții au a-și așterne petițiunile concursuale, instruite în înțelesul normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis indicat mai sus, și cu prealabila incunoștiințare a protopresbiterului, a se prezenta în vre-o dumnecă ori sărbătoare la biserica de acolo pentru a-și arăta desteritatea în cântările bisericești și a se face cunoscut poporului.

Deș, 25 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Pentru domni:

Cămeși, englezești și franceze.
Cravate, desinuri speciale.
Ciorapi moderni cu și fără brodărie.
Batiste, noutăți aparte.
Gulere și mangete, fasonul cel mai nou.
Purtători pentru pantaloni, patentate.

Pentru dame:

Jabouts. Ciorapi de modă, noutăți elegante de primăvară.
Gulere de dantelă, Mănuși, costumuri fason englez și francez.
Negligeuri, stofe pentru bluză de mătasă, toate articolele de cuptușală și pentru decor în sortiment bogat, prețuri solide.

Recomandă:

Wilh. Gruninger
Sibiiu, Piața mare 3/5.

(76) 2—2

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 60—

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguila marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 4—

Garduri colosal de ieftine.

Invențiune senzațională.

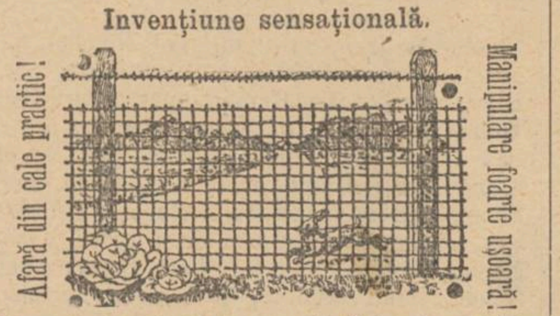
Afară din cale practic!
Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt și conștiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.

(27) 6—10

Aviz!

Cătră comercianții și onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piața mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, și în apropierea podului de fer, și neputând încă obținea alt local potrivit în piață, sunt ferm hotărât a vinde cu prețuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorința mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, așa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:

Aurel Popescu.

(64) 3—6

Cărți mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoșeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educației morale și estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educația în Anglia	—·50
Popescu Sp, Contribuții la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Barițiu Gh., Studii și Articole cu prefață de Dr. I. Lupaș . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiția R., Munții nostrii, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schițe și Povestiri	2·—
Brătescu Voinești, Intunerec și Lumină (Novele).	2·—
Chirițescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetițe, Localizată de Mușlea C. . .	—·30
Mehedinți, Cătră noua generație	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Barițiu .	—·60
„ „ Corespondența Familiei Hurmuzachi cu Gh. Barițiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi și chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaești, Ia și cetește	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invățătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră națională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Sătești	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societății Scriitorilor Români	1·25
Fătrăscanu D., Schițe și amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invățăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învățământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuță, Din Trecutul nostru, ed II.	3·50
Guy de Maupassant, O viață, trad. de Gârleanu, ediț. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poștal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

KиC
Popoff
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIU RUSESC.

(2) 13 –

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

Siebenbürger Urbräu

Siebenbürger Urbräu

(71) 4—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 12/25 Martie 1913. *Nr. 27.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Conflict cu Muntenegru.

Sibiiu, 24 Martie n.

Monarhia noastră austro-ungară a ajuns într'un conflict grav cu micul stat balcanic Muntenegru. S'a întâmplat adecă faptul, că un vas al monarhiei noastre, *Scodra*, care sosise la San Giovani di Medua, pentru a descărca mărfuri, a fost oprit din partea autorităţilor muntenegrene se facă descărcarea mărfurilor aduse, iar căpitanul vasului şi personalul întreg a fost constrâns, cu ameninţări cu revolverul, se facă servicii Sârbilor şi Muntenegrenilor, ajutândule la debarcarea trupelor sârbeşti şi a materialului de răsboiu, care se afla pe şapte vase greceşti.

Mai departe, a ajuns la cunoştinţa celor dela conducerea politicei esterne a monarhiei noastre, că asupra catolicilor din Albania, puşi, cum se ştie, sub protectoratul monarhiei noastre, se fac mari presiuni, cu ameninţări de moarte, ca se treacă la legea greco-orientală, iar ceice se împotrivesc, vin omorâţi fără cruţare, cum s'a întâmplat şi cu preotul catolic din Djacovo, *Falici*, care s'a împotrivit se treacă la ortodoxie şi a îndemnat şi pe alţii să se împotrivească, iar pentru aceasta a fost chinuit în mod groaznic, apoi ucis.

In urmă s'a mai aflat, că în vremea din urmă nu au fost cruţate de gloanţele tunurilor muntenegrene, îndreptate în contra întăriturilor dela Scutari, nici casele particulare, consulatele, spitalele, bisericile din acest oraş, pe care Muntenegrenii vreau cu orice preţ să pună mâna, pentru a rămânea al lor.

In toate aceste trei casuri de grea violare a drepturilor altora, monarhia noastră a cerut esplicări şi satisfacţie dela guvernul şi Regele din Muntenegru, cari însă au dat un răspuns atât de îngânfat, încât ministrul nostru de esterne s'a văzut necesitat să facă alte demersuri, mai energice, pentru a obţinea satisfacţia cuvenită. Intâmplându se, ca noul răspuns al Muntenegrenilor se fie tot aşa de nemulţămitor pentru monarhia noastră, ca primul lor răspuns, — atunci se va da un *ultimat* din partea monarhiei noastre şi satisfacţia va fi luată pe calea armelor. Se crede însă, că cei din Muntenegru nu vor lăsa să ajungă lucrurile până aci, decât poate numai în casul, dacă micul stat balcanic are pe Rusia la spatele sale. Şi mai ştii, dacă nu joacă Rusia şi în chestia aceasta un rol de duplicitate?!

Aroganţa Bulgarilor.

Incăpăţinarea şi aroganţa Bulgarilor, manifestată mai ales faţă de România în conflictul pentru regularea graniţei, începe se fie supărăcioasă pentru toţi oamenii cu bun simţ. Ei se pun pe punctul de vedere, că chestia e resolvată prin promisiunile făcute de representantul lor *Daneff* în Londra, cu ocasiunea pertractărilor, cari au avut loc acolo între el şi representantul României, domnul *Mişu*.

Acest domn *Daneff* a declarat adecă în faţa unor ziarişti, cari i-au cerut părerea, că este curată *„obrăznicie“*, că România cere acum mai mult decum era aceea cu ce s'a mulţumit în Londra, iar domnul *Geşov*, prim-ministrul bulgar, a declarat în camera din Sofia, că Bulgaria nu este aplecată se dee României cu nimic mai mult decât se cuprinde în protocolul luat în Londra. Şefii partidelor representate în camera bulgară au cerut apoi, ca nici atâta se nu-i dee; peste tot să nu dee nimica de bună voe României, ci dacă aceasta are poftă, să vină şi se iee aceea ce crede că *poate* lua!..

Aşa vorbesc Bulgarii, a căror vitejie e îngropată în şanţurile dela Ceatalgea de patru luni, căci înainte nu au mai putut face nici un pas, acei Bulgari, cari dacă mai au astăzi o armată de cel mult 120,000 de ostaşi, toţi istoviţi şi de puteri şi de însufleţire, în faţa cărora România însă poate se pună în fiecare moment 500,000 de soldaţi, bine îmbrăcaţi, bine hrăniţi, bine înarmaţi, dornici de glorii câştigate pe câmpul de răsboiu!

Această atitudine a Bulgarilor, prea puţin loială faţă de România, care le-a dat independenţa, a îndemnat pe cei dela *„Pester Lloyd“* să le adreseze într'un număr mai recent bune sfaturi, cuprinse într'un judiţios articol, pe care-l dăm şi noi în întregime, în traducere românească, dupăcum urmează:

> „A fost foarte ciudat tonul în care şi-a rostit presidentul de consiliu din Bulgaria, Ivan Evstatiev Geşov, vorbirea sa cea mare, în faţa sobraniei. In răsboiul cu Turcia au acceptat toţi aliaţii, iar în conflictul cu România a acceptat în special Bulgaria mediaţiunea puterilor mari. Şi fiindcă puterile sunt stăpânite de sincera dorinţă, de a restabili în ambele casuri buna înţelegere, nu a fost lucru cu tact, a pune greutatea, în ambele casuri de mediaţiune, pe articolul 6. din convenţia dela Haga, legată la 18 Octomvrie 1907. Articolul acesta comentează caracterul mediaţiunii şi al serviciilor bune cu totul în sensul dreptului internaţional esistent, astfel, că bunele servicii şi mijlocirea, — facă-se ea la cererea părţilor aflătoare în litigiu, ori din îndemnul puterilor cari nu iau parte la răsboiu, — are esclusiv însemnătatea unui *sfat*, şi niciodată putere obligătoare. Şi e foarte natural, că e aşa. Dar felul cum se provoacă ministrul-president bulgar, în răspunsul dat la interpelările domnilor Spisarevski şi Sakizev, cari au întrebuinţat un ton ofensător, în contra căruia s'a văzut necesitat să protesteze, la articolul 6 din convenţia dela Haga: seamănă mai mult a ameninţare, că Bulgaria şi statele aliate vor recunoaşte numai întru atâta hotărârile puterilor şi se vor conforma lor, întrucât în ele să va ţinea cont întru toate de dorinţele şi pretensiunile lor actuale evident, că prea esagerate.
>
> Mai ales se refere aceasta la diferendul Bulgariei cu România, pe care presidentul Sobraniei, domnul Stoian Daneff, se năzueşte în momentul de faţă să'l presinte în capitala Rusiei într'o lumină curioasă. Din gura celui ce a subscris protocolul dela Londra sună la tot casul curios, când numeşte aceea ce ambele părţi au promis în protocol, că au se reguleze pe cale pacinică şi pretenească, — *„obrăznicie“* din partea României!
>
> Asemenea şi ministrul president Geşov pare a scăpa din vedere, că protocolul dela Londra nu înseamnă nici o regulare definitivă, ci în acela cele două părţi stabilesc numai basele, pe cari se poate clădi edificiul păcii. Bulgaria s'a declarat gata în acest protocol se iee garanţii, că afacerile bisericeşti şi şcolare macedo române remân neconturbate şi că se va înfiinţa o episcopie română în Macedonia. A promis apoi, se derime întăriturile dela Silistra şi se tragă linia de graniţă astfel, ca primejdiile strategice pentru România se fie delăturate. Acesta a fost *minimul* pe care l-a oferit Bulgaria, în faţa cărui minim din partea României a fost trecut *maximul* de pretensiuni în acelaş protocol. In privinţa mărimei teritoriului ce e de cedat, nu s'a ajuns deci la înţelegere în acel protocol! Românii cereau înainte de toate cedarea oraşului Silistra. Atunci Daneff a făcut ofert pentru o nouă linie de graniţă, cu cinci-şase chilometri mai la vale decât cea de mai nainte, pecând România cerea regularea graniţei dela Turtucaia, în linie dreaptă până la Balcic, la marea neagră.
>
> Protocolul dela Londra nu poate fi citat, la nici un caz, ca înţelegere definitivă, cum a încercat Geşov să facă. Şi nu e esact, că Bulgaria „numai după învingerile armatei bulgare“ a aflat, că România cere regulare de graniţă. Această regulare de graniţă formează o chestie deschisă încă de pe vremea legării contractului dela Berlin, şi ea astăzi *a devenit chestie de interes vital pentru România.*
>
> România are trebuinţă de această regulare, pentru a putea apăra Dobrogea, care e considerată din partea şovinştilor din Sofia încă şi acuma ca teritor bulgar, şi e reclamată pentru ei. Dar România a adus jertfe însemnate pentru Dobrogea în deceniile din urmă. Dobrogea a ajuns se fie în cele economice un element de viaţă pentru ţară. Portul cel mai însemnat, *Constanţa*, înseamnă în momentul de faţă pentru România aceea ce înseamnă Triestul pentru

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

2. *Crucea de lemn.* Autorul în conformitate cu cuvintele apostol. Pavel (Galateni 614) îşi ia ca subiect al întregei istorisiri o Cruce de lemn, (icoana) simbolul suferinţei creştine. Cuprinsul: Doamna de Linden, o văduvă bogată şi nobilă, ducea o viaţă liniştită la castelul său dela ţară, fiind onorată de toţi pentru dărnicia ei. Odată petrecu mai multe săptămâni în capitala ţării. In preseara zilei de reîntoarcere îi veni în gând să viziteze încă odată catedrala oraşului, dorind să petreacă — neîmpedecată de nimeni — câteva ore în contemplaţiune. Măreţia şi sfinţenia templului, icoanele de pe părete, cari închipuiau istoria lui Isus şi a Apostolilor, deşteptară în inima ei cele mai pioase sentimente şi cele mai nobile hotărâri. Aici sub boltele înalte, încunjurate de o profundă tăcere, groaza pentru deşertăciunea lumei acesteia îi umple sufletul de durere. Adevărul religiunei creştine depărtează însă dela sine ori ce tristeţe, şi sufletul său deodată se umple cu vesela speranţă a nemuririi. Doamna de Linden îşi pune în gând, ca atâta timp cât va mai trăi pe pământ să supoarte cu răbdare mizeriile vieţei, şi cât îi va sta în putinţă să facă numai bine. Nu trecu mult timp şi gândul său curat, hotărârea sa nobilă — o şi duce în îndeplinire. Doamna de Linden găseşte — într'o capelă laterală de a templului, — o copilă ca de 8 ani, care cu lacrimi ferbinţi implora ajutorul lui Dzeu. Aflând dela ea că este orfană şi de tată şi de mamă, miloasa doamnă se hotăreşte să-i vină în ajutor; ea se gândea să ia copila la sine, să-i fie în loc de mamă — şi să o crească. Dar înainte de a face aceasta voia să ceară sfatul preotului dela catedrală (care cunoştea bine pe copilă şi pe foştii ei părinţi). Cuviosul preot laudă intenţia cea bună a nobilei doamne, şi mişcat de atâta bunăvoinţă zise: „Această întâmplare fără îndoială este opera lui Dzeu. Sfânta sa provedinţă să fie binecuvântată în veci“. Iar către Sofia zise: „Dzeu ţi-a ascultat rugăciunea, când vei fi în năcazuri roagă-te lui Dzeu tot cu aceeaş încredere fiască, după cum te-ai rugat astăzi în biserica noastră, şi El va fi totdeauna ajutorul tău credincios“. (Cap I.—III.) Capitolul IV. tractează despre petrecerea Sofiei în castelul dela Linden, şi despre educaţiunea cea bună ce a primit-o ea sub îngrijirea nobilei mame adoptive. Doamna de Linden în cele din urmă se betejeşte. In decursul boalei ea este căutată cu cea mai mare îngrijire de buna sa fiică adoptivă. In faţa morţii singura ei mângăiere era o mică cruce de lemn — cu chipul celui răstignit. Privirea acestei cruci o întăria în suferinţă, căci îşi reamintia de patimile Mântuitorului — pe care l-a iubit până la moarte.

După ce dete Sofiei ultimele sfaturi, nobila doamnă repausa în Domnul. La moartea pioasei doamne, Sofia moşteneşte 2 mii de taleri — destinaţi ca zestre. Pe lângă aceştia — în puterea testamentului — ea avea dreptul să-şi aleagă unul din giuvaericalele repausatei. Din iubire pentru pace, pioasa copilă îşi alege mica cruce de lemn, cu care nobila doamnă a murit în mână. Crucea aceasta, zicea ea, este pentru mine şi cea mai scumpă amintire, căci ea îmi aduce aminte de ultimele sfaturi pe cari mi le-a dat fericita repausată. (Rudeniile doamnei însă se luară la ceartă — pentru împărţirea giuvaericalelor V.—VI.) După moartea fericitei doamne, Sofia se căsătoreşte cu Wilhelm, grădinarul castelului. Ei duc o viaţă fericită. In curând viaţa lor este atinsă de un lung şir de suferinţe: Le moare bătrânul lor tată, Wilhem îşi rupe o mână şi din cauza aceasta îşi perde serviciul dela castel, şi astfel rămân fără de locuinţă. Bunii oameni îşi pun toată nădejdea în Dzeu. In cele din urmă le succede să-şi cumpere în sat o casă cu prăvălie. In noua locuinţă se simţeau foarte fericiţi. Dar acum vin peste ei noui suferinţi. Cei 2 mii de taleri, — pe cari Sofia îi depuse la un negustor din oraş — erau perduţi, căci negustorul dete faliment. Ţăranul, dela care împrumutaseră o mie de taleri pentru casă, îi ameninţa că le va vinde casa, dacă nu-i vor plăti întreaga sumă — până la o zi hotărâtă.

Ziua de plată se apropia şi ei nu aveau de unde să găsiască atâţia bani.

Cu toate acestea ei nu desperează, ci mai vârtos se rugau lui Dzeu pentru ajutor. Dzeu ascultă rugăciunea celor drepţi, căci Sofia găseşte în crucea de lemn — o cruciuliţă de diamante legate în aur. Ce bucurie pentru pioşii părinţi, că pot să-şi plătească datoria, şi că nu mai sunt nevoiţi să cerşească pe la uşile oamenilor. Sofia — înainte de a vinde crucea cu diamante — voia să ceară sfatul preotului dela catedrală; ea voia să ştie, dacă poate socoti preţioasa cruce ca proprietate a sa ori nu. Venerabilul preot zise către Sofia: Consideră preţioasa cruce ca un dar dela Dzeu pentru marea ta credinţă, vinde-o şi-ţi plăteşte datoria. Sofia vinde crucea cu 3 mii de taleri. Inainte de a se întoarce acasă cu banii, Sofia se duce în capela catedralei, şi mulţămeşte încă odată milostivului Dzeu, care nu părăseşte pe cei ce se încred în El cu tărie (VII.—X).

In cartea aceasta, autorul voeşte să arete pe de o parte, că chiar oamenii bogaţi — pătrunşi de sublimitatea preceptelor religiunii creştine — despreţuesc bogăţiile lumei acesteia şi se pregătesc pentru vecinica fericire; iar pe de alta, că cei ce se încred cu tărie în Dzeu, nu rămân neajutaţi atunci, când sunt strâmtoraţi de nevoi (vezi prefaţa de Petrescu).

Referitor la valoarea educativă a acestei cărţi, — cele ce le-am zis despre Coşuleţul cu flori, se potrivesc şi aici.

Afară de unele erori stilare am găsit şi prea multe cuvinte necunoscute mai ales pentru elevii dela liceele străine. (Erorile le-am subliniat cu creionul). Propun să fie primită în lista cărţilor din chestiune.

(Va urma.)

Austria. Punctul însemnat în chestia de graniță tocmai de aceea îl formează pentru România orașul Silistra, pentrucă granițele ei dela sudost sunt espuse tunurilor dela Silistra. Simpla promisiune a Bulgarilor, că vor rade întăriturile dela Silistra, pare a nu mulțumi pe cei din București pentru faptul că Bulgaria n'a satisfăcut până acuma nici dispozițiilor trecute în privința aceasta în contractul dela Berlin. Nici fortăreața Rusciucului nu e demolată, pe lângă toate promisiunile date în mai multe rânduri. Guvernul bulgar va trebui deci să manifeste o loialitate mai mare în chestia regulării graniței spre România, mai ales, că și politiciani cu vederi clare din Sofia pun mare pond pe raporturile de o prietenie durabilă din viitor cu statul vecin dela nord.

Acelaș lucru e de spus și cu privire le atitudinea Bulgariei în chestia legării păcii cu Turcia. Poate să aibă dreptate domnul Geșov, când afirmă că ultima sforțare a Turcilor și-a greșit scopul, și că Turcia nu e îndreptățită să pună condițiuni de pace mai favorabile decum erau cele de înaintea anunțării armistițiului. In schimb însă e curată rabulistică din partea presidentului bulgar de consiliu, când presintă învingerea dela Bulair și împiedecarea descărcării la mal a trupelor turcești ca niște vitejii decizătoare. Faptul este și remâne acela, că întocmai precum Turcii nu cutează se iase afară din întăriturile lor dela Bulair și dela Ceatalgea, tot așa nu cutează Bulgarii *să între* în ele. Iar până nu fac pasul acesta, nu au dreptul să considere pe Turci de cu desăvârșire învinși și trântiți la pământ. Condițiuni ca acelea, pe cari le-au formulat aliații din Balcani în ultima lor notă, poate să dicteze un învingător numai în Constantinopol. Rușii se aflau la 1878 în San-Stefano și totuși nu folosau un ton atât de arogant.

Dacă domnul Geșov așteaptă serios o sentință, care „prin înțelepciunea și dreptatea sa se fie obligătoare pentru ambele părți", atunci atât el, cât și colegii sei din Belgrad, Atena și Cetinie, vor avea să-și toarne încă multă apă peste vinul spumos. In felul cum pășesc ei astăzi în fața puterilor mari, cerândule mijlocirea, se espun primejdiei, ca cei agrăiți să-și pună întâi de toate întrebarea, dacă e compatibil cu demnitatea lor se împartă sfaturi acelora, cari din capul locului nu ofer prospecte, că le vor accepta? Conducătorii destinelor popoarelor interesate din Balcani n'ar trebui să uite, că sunt anumite limite între cari se învârte indulgența popoarelor mari și culte ale Europei, și că indulgența lor nu trebue pusă la prea mare probă.

Răsboiul din Balcani a atras în apele sale întreaga viață economică a continentului nostru, și fiecare zi în care el se continuă, înseamnă o perdere enormă de capital, câștig și venit. O societate mare de popoare cu moravuri bune nu poate să permită aceasta pentru o durată mai lungă. Dacă guvernele din Balcani nu vor veni în curând cu propuneri înțelepte și acceptabile, nu vor mai afla în Europa mijlocitori binevoitori, ci *judecători severi*, cărora nu le lipsesc nici mijloacele de a-și executa voința și de a duce la valoare hotărârile lor. Destrăbălarea din Balcani nu mai poate fi multă vreme tolerată"..

Adunarea băncii de asigurare.

„Banca generală de asigurare", societate pe acții în Sibiiu, și-a ținut prima adunare generală ordinară Vineri la 21 crt. sub prezidiul dlui *Parteniu Cosma*, prezidentul direcțiunii. Ca notar și referent a funcționat dl *Ioan I. Lăpădatu*, iar ca verificatori ai procesului verbal au fost numiți dnii *Dr. Eusebiu R. Roșca și Dr. Ilie Beu*.

Numărul acționarilor prezenți la adunarea generală a fost de 42, cari au reprezentat 2000 de acții, cu 200 de voturi.

Adunarea generală a luat la cunoștință raportul anual prezentat de direcțiune și după ascultarea raportului comitetului de supraveghiare a aprobat bilanțul încheiat la 31 Decemvrie 1912 cu active de Kor. 1·360,705·95 și profit net de Kor. 37,316·55. După aprobarea raportului din partea adunării generale, dir. general dl Lăpădatu a făcut o temeinică și amănunțită dare de seamă verbală asupra principiilor de care a fost condus în activitatea sa și la încheierea primului bilanț. In această vorbire a înfierat după cuviință pe bârfitorii străini și Români, cari cu mijloace și pe căi murdare caută să discrediteze banca noastră de asigurare și să înstrăineze lumea românească de ea. Expunerile dlui Lăpădat au fost ascultate cu viu interes și cu vii aprobări de adunarea generală. Conform propunerii direcțiunii s'a hotărât a se împărți din profitul de K 37,316·55 realizat, o dobândă de 3% asupra capitalului social vărsat succesiv.

Dupăce adunarea generală a luat act și a aprobat hotărârea direcțiunii de a se abandona § 35 din statutele societății, s'a procedat la întregirea vacanțelor din direcțiune și la alegerea întreg comitetului de supraveghiare.

Au fost ales în direcțiune *Dl Romul Cărăbaș* și realeși în comitetul de supraveghiare dnii *Dr. Nic. Comșa, Nicolae Ivan, Matei C. Jiga, Constantin Popp, Dr. Nic. Schiau și Petru Stoica.*

După acestea adunarea generală s'a încheiat.

Adunarea generală a „Albinei".

Sâmbătă, în 22 Martie n. s'a ținut în Sibiiu, în sala festivă a muzeului „Asociațiunei" a patruzecea adunare generală ordinară a institutului de credit și economii „*Albina*". Adunarea a fost deschisă de către domnul *Alesandru Lebu*, presidentul consiliului de administrație al institutului, la orele 10 și un sfert. Presenți au fost 84 acționari, cu 775 voturi, representând 6952 acții de ale „*Albinei*".

Presidentul numește notar al adunării generale pe domnul *Ioan Vătășan*, iar verificatori și scrutinători pe domnii: *Dr. G. Proca*, și *I. I. Lăpedatu*, apoi domnul *P. Cosma*, directorul esecutiv al institutului de bani „*Albina*" cetește în fața adunării generale următorul raport al consiliului de administrațiune, adresat adunării generale:

„*Onorată adunare generală!*

In următoarele ne luăm voie a Vă prezenta raportul general relativ la anul expirat de gestiune al institutului nostru.

Nici unul din lungul șir de ani patruzeci ai activității noastre nu a fost atât de agitat ca anul expirat.

Incă în toamna anului precedent începuse o deteriorare a raporturilor financiare, lucru care s'a mai ivit și de altădată, dar cam regulat înceta în prima jumătate a anului următor.

De astădată însă criza financiară a crescut mereu, iar către finea anului spaima de resbel o a potențat în mod ne mai pomenit nu numai în patria noastră, ci în întreagă Europa, manifestându-se atât în scumpirea numărarului, cât și în ridicarea depozitelor dela institutele financiare, de care a suferit și institutul nostru în măsură extraordinară, pânăcând au început a se mai liniști spiritele agitate.

Pe lângă această calamitate generală, anul expirat a fost anormal și dezastruos cu privire la agricultori — elementul principal al clientelei noastre.

Repețite tempestăți și exundări, mai vârtos în regiunile transilvănene, au nimicit total recolta și livezile, lipsind pe proprietari și cu deosebire pe țăran de unicul izvor, din care își acoperea toate nevoile de peste an, și în lipsă totală de nutreț silindu-l să-și vândă vitele cu orice preț, zădărnicindu-i pe mai mulți ani și cultivarea acestui ram economic, dovedit de cel mai rentabil în timpuri normale.

Aceste calamități, și împrejurarea că s'au găsit și de acele bănci, cari în timpuri normale cu abundență de numărar, vânează după băncile mici din provincie, copleșindu-le cu credit de reescont — în culmea crizei financiare le-au denunțat creditul, provocându-le ca la scadență să achite cu numărar — ni-a impus datoria, ca în mod extraordinar să venim noi în ajutorul unor bănci periclitate din provincie, ca vechei noastre clientele de bănci la cerere să-i dăm voie să prolungească reescontul numai cu interesele, iar țăranilor cu împrumuturi hipotecate să le acordăm respirii mai lungi.

Emisiunea nouă de trei milioane a capitalului societar, votată în adunarea generală a anului expirat, a succes pe deplin.

Până la 31 Decemvrie, în loc de K 600,000 cât făceau ratele per 1 Iulie și 1 Octomvrie, au intrat K 1 600,000, a căror interese până la 31 Decemvrie în sumă de K 33,131 le am scăzut din venitul brut înainte de încheierea bilanțului reducând prin aceasta profitul anului expirat cu aceeaș sumă; iar în anul curent, până la data acestui raport au mai intrat K 372,929.

Scrisuri fonciare aveam emise cu finea anului de K 11.236,000.

Din acestea cu K 2.023,000 în cursul anului am venit în ajutorul băncilor, cari în situațiunea critică, asaltate de deponenți și de creditorii străini, erau periclitate în existența lor.

La filiale am sistat în cursul anului votarea de împrumuturi noue, din care motiv numai filiala din Lugoș a produs un profit net mai considerabil, și anume de K 52,003 cu K 7,500 mai mult decât în anul precedent.

In total filialele și agenturile noastre au contribuit la profitul anului 1912 cu suma de K 148,853·84.

Din fondul special de rezervă, augmentat în cursul anului cu taxele emisiunei acțiilor noue, am dat fondului de garanție al scrisurilor fonciare K 60,000 și am amortizat diferința de curs la efecte în sumă de K 171,192·05 și dubioasele.

Tot din acel fond am amortizat și spesele avute cu cei doi funcționari încredințați cu înființarea unei filiale eventual unei agenturi în New-York, pe cari în cursul anului i-am revocat, din motivul că într'aceea s'au schimbat raporturile, cari existau în statul New-York când am luat noi concluzul de înființare, atât cu privire la mărimea cauțiunei, cât și cu privire la calitatea de cetățean a conducătorilor astorfel de instituțiuni.

Fondul general de rezervă în cursul anului s'a urcat dela K 770,000 la K 870,000.

Fondul de pensiuni al funcționarilor a crescut cu K 57,000 și astfel astăzi e de K 815,000.

După ordinea vechimei ies din consiliul de administrațiune domnii Alexandru Lebu și Iosif Pușcariu, iar dintre cei trei aleși în adunarea precedentă pe 3 ani, prin tragere la sorți a ieșit d-nul Dr. George Popoviciu.

Locurile devenite astfel vacante veți binevoi a le îndeplini prin alegere cu mandat pe câte 5 ani.

In sensul §-lui 37 din statute membrii ieșiți pot fi realeși". —

In raport să prezentă tabloul comparativ al operațiunilor principale ale institutului, apoi se face următoarea propunere, cu privire la distribuirea profitului net:

Relativ la distribuirea profitului net de K 500 546·84 ne luăm voie a Vă face următoarea propunere:

I. Să se dea acționarilor dividenda de 5% prevăzută în § 63 din statute după capitalul societar de K 3.000,000 K 150,000.

II. Restul de *K* 350,546·84 să se împartă cum urmează:

1. 26% tantiemă statutară (§ 63 b, c, d, e) membrilor direcțiunei, comitetului de supraveghiare și funcționarilor institutului K 91,142 22.

2. Remunerațiune funcționarilor fără drept la tantiemă și servitorilor K 5,200.

3. Pentru scopuri culturale și de binefacere K 26 000.

4. Supradividendă acționarilor K 150,000.

5. Fondului de rezervă K 60,000.

6. Fondului de pensiuni al funcționarilor K 10 000.

7. Fondului special de rezervă, restul de K 8,204·62.

Primind această propunere, dividenda anului 1912 va fi de K 20 de acție și se poate ridica imediat după adunarea generală.

Fondul general de rezervă va fi de K 930,000.

Fondul special de rezervă de K 32,656·16.

Fondul de pensiuni al funcționarilor de K 825,480.

*

Terminând, ne luăm voie a Vă prezenta rațiociniul cu toate conturile sale, rugându-Vă, ca dupăce veți fi ascultat și raportul comitetului de supraveghiare, să binevoiți:

1. a aproba bilanțul încheiat cu 31 Decemvrie 1912 și a da descărcare direcțiunei și comitetului de supraveghiare de gestiunea lor pe anul expirat;

2. a primi propunerea noastră cu privire la distribuirea profitului net;

3. a distribui suma destinată pentru scopuri culturale și de binefacere;

4. a fixa prețul marcelor de prezență pe anul curent;

5. a alege 3 membri în consiliul de administrațiune;

6. a autoriza direcțiunea pentru a face eventualele schimbări reclamate de tribunal.

Din ședința direcțiunii, ținută la 24 Februarie 1913.

A. Lebu m. p., *Cosma* m. p.,
prezident. director executiv.

Notariul *Ioan Vătășan* cetește raportul comitetului de supraveghiare adresat adunării generale.

In urmă adunarea decide:

1. Bilanțul încheiat cu finea anului 1912 se aprobă și se dă descărcare direcțiunii și comitetului de supraveghere de gestiunea lor pe anul espirat.

2. Se primește propunerea direcțiunii cu privire la distribuirea profitului net.

3. Suma destinată pentru scopuri culturale și de binefacere se împarte conform propunerei direcțiunii.

4. Prețul marcelor de presență se stabilește pentru anul curent în 10 coroane, ca mai nainte.

5. Urmând a se face alegerea celor trei membri în consiliul de administrație, între cari e și dl *Ales. Lebu*, acesta predă conducerea adunării generale dlui Dr. *Ioan Mihu*, care suspinde ședința pe 5 minute, pentru a se face obicinuitele consultări și combinări.

După redeschidere se dau voturile, al căror resultat e: realegerea în consiliul de administrațiune a domnilor *Ales. Lebu, Iosif Pușcariu* și *Dr. G. Popoviciu.*

6. Adunarea generală autorisează direcțiunea să facă unele schimbări, cerute de tribunalul regesc.

Dividenda anului 1912 s'a fixat în coroane 20 de fiecare acție. Se poate ridica imediat după adunarea generală.

Adunarea generală a „*Albinei*" a luat sfârșit la orele 11 și jumătate.

NOUTĂȚI.

Contribuiri pentru zidirea unui nou edificiu seminarial. Membrii corpului profesoral al seminariului arhidiecesan „Andreian" pentru zidirea edificiului nou seminarial s'au angajat a contribui cu următoarele sume: *a)* dir. Dr. E. Roșca 2000 cor.; *b)* prof. Dr. N. Bălan 1000 cor. *c)* profesorii Dr. V. Stan, Dr. A. Crăciunescu, V. Păcală, E. Todoran, Dr. P. Roșca, Dr. S. Dragomir, A. Crișan, I. Oțoiu și T. Popovici câte 600 cor. *d)* prof. Dr. I. Felea 400 cor; *e)* spiritualul seminarial A. Popoviciu 300 cor. *f)* medicul semin. Dr. N. Ittu 700 cor. și *g)* învățătorul dela școala de aplicație C. Popa 200 cor. în total 10000 cor.

*

Cursurile „Asociațiunii". Eri, Duminecă d. a. la orele 5 s'a ținut ultima conferență publică în sala festivă a muzeului „Asociațiunii". Altele nu se vor mai ținea în anul acesta. A vorbit frumos și cu multă temeinicie domnul profesor seminarial *Dr. Pavel Roșca*, despre „*stările sufletești anormale*". Numărosul public ascultător l'a aclamat cu căldură.

*

Executarea legilor de dare. Din cercurii apropiate de guvern s'a răspândit știrea, că guvernul nu are intențiunea să pună în aplicare nouele legi de dare, decât numai la anul 1916, și anume, din motivul, că în anul 1915 se fac alegerile pentru dietă, și guvernul n'ar vrea se ajungă tocmai atunci în conflict cu opinia publică a — capitaliștilor.

*

Rectorul universității din Iași. Domnul *Constantin Stere*, a fost ales și confirmat rector al universității române din Iași.

*

† Constantin Erbiceanu, membru ordinar al „Academiei Române", fost profesor la facultatea teologică din București, a decedat Vineri în București. Fie-i memoria binecuvântată!

*

Nou primar în București. Domnul *Dr. C. I. Istrati* și-a înaintat demisia din postul de primar al capitalei București, iar consiliul comunal a ales în locul său primar al capitalei României pe domnul *Gr. G. Cantacuzino.*

*

Arhiducesă de 90 de ani. Cea mai bătrână persoană a familiei domnitoare, arhiducesa *Adelgunda*, princesă de Modena și soră a reposatului regent Luitpold al Bavariei, și-a serbat Mercuri în München aniversarea de 90 de ani dela naștere. Atât monarhul, cât și arhiducii din Viena au felicitat cu acest prilej pe arhiducesa jubilară, care se bucură de perfectă sănătate și la această vârstă înaintată.

*

Alegere de episcop. In cursul săptămânii acesteia se întrunește marele colegiu al României pentru a face alegerea de episcop la Râmnic, în locul decedatului și mult regretatului episcop Ghenadie Georgescu.

*

Cas de moarte. In Arad a decedat Vineri seara mica copiliță, *Simina*, a domnului *Dr. G. Ciuhandu*, protopresbiter, asesor consistorial, în etate de un an și jumătate. Trimitem sincere condolențe întristaților părinți.

*

Ziare confișcate. Procurorul din Viena a confișcat Joi dimineața patru ziare și adecă: Reichspost, N. W. Tagblatt, Deutsches Volksblatt și Oesterreichischer Rundschau. Ziarele acestea comunicaseră o știre privitoare la exercițiile militare ale flotei austro-ungare. Aceeași știre apăruse cu o zi mai nainte și într'o gazetă din Praga; procurorul de aici însă n'a luat nici o măsură împotriva acestei gazete.

*

Colonia de copii din Ocna Sibiului (Vizakna), susținută de parohia evangelică din Sibiiu, continuă a funcționa și în anul acesta. Facem cunoscut oamenilor noștri, că Reuniunea igienică comitatenză și Reuniunea Crucii-roșii distribue mai multe ajutoare (locuri gratuite) pentru copii săraci, cari au lipsă de băi sărate. In colonia de copii se primesc numai băeți de 6—12 și fetițe de 6—14 ani; la ajutoarele (locuri gratuite) amintite pot competa numai locuitori din comitatul Sibiiului. Cererile sunt a se trimite pe adresa uneia dintre cele 2 reuniuni până la sfârșitul lui Aprilie. Aviz și medicilor români!

*

Sanatoriul din Avrig încă își va deschide porțile cât mai curând pentru ceice au lipsă de recreație. Această instituție e susținută în mare parte din banii comitatului, la cari contribue și oamenii noștri. Se cuvine deci, ca de locurile gratuite să profităm și noi. Aceia, cari au lipsă de recreație și doresc a fi primiți în sanatoriu, să se adreseze cu cererile lor către Reuniunea igienică comitatensă. Cassa pentru ajutorarea muncitorilor (Krankenkassa, Betegsegélyző egylet) încă trimite în sanatoriu membri reconvalescenți. Să profite de acest favor și meseriașii și muncitorii noștri înscriși la Krankenkassa.

*

Pregătirea piloților militari. Până de curând erau admiși, la școala de piloți militari, numai ofițerii. Acum se anunță din Viena, că la școala aceasta au să fie primiți și subofițeri. Concursul de primire se va publica în timpul cel mai apropiat.

*

La un veterinar. O femee vine la medicul veterinar cu un băeat și-l roagă să-i vindece copilul bolnav. — „Ai greșit casa; doar știi dumneata, că eu tratez numai boale de animale“... Femeea răspunde: „Ba, n'am greșit; pentrucă băeatul meu sufere de tusă *măgărească*“.

*

Scrisori explodate. La un oficiu poștal din Calcuta s'a întâmplat Marți dimineața un lucru cu totul neașteptat: mai multe epistole au explodat cu o mare putere. Erau adresate către redacțiunea unui ziar și conțineau materii explosive. Un funcționar al poștei a fost omorât și mai multe persoane rănite.

*

Decorațiune înapoiată. Ziarul *Bulgaria* din Sofia comunică o scrisoare a prefectului *Radcev* din județul Vilna, adresată către consulul român Ghica din capitala bulgară. Prefectul Radcev înapoiază adecă decorațiunea „Coroana de fier clasa a doua“, primită înainte cu câțiva ani dela Regele Carol al României. Motivul înapoierii este, cum zice însuși dl Radcev, împrejurarea că nu voiește să poarte o distincțiune ce i-o dă *„dușmanul“* Bulgariei. — Regele Carol dușman al țării dlui Radcev? Deștept prefect!

*

La ședința literară a 3-a, ce se va ținea Joi, în 27 Martie n. 1913, la ora 8 sara, în localitățile Reuniunii meseriașilor români sibieni, dat fiind, că ne găsim în postul mare al sf. Paști, va ținea o conferență, împreunată cu arătări schiopticonale despre trecerea din păgânism la creștinism, profesorul seminarial, dl Dr. *Aurel Crăciunescu.*

*

Dela corporațiunea industrială. Adunarea ordin. plenară a corporațiunei industriale din Sibiiu va avea loc Luni, 31 Martie 1913, orele 6 seară, în sala de ședințe a casei comitatense din Sibiiu. Ordinea de zi e următoarea: Deschiderea adunării prin președinte. Designarea alor 5 membri pentru verificarea procesului verbal. Raport anual despre anul 1912. Raportul casierului pe 1912. Proiect de buget pentru anul 1913. Alegerea alor 10 membri noi în comitet, în locul alor 10 sortați; alegerea unui al treilea contabil. Eventuale propuneri.

*

Vărsare de sânge. Din Constantinopol se scrie, că Joi după ameazi s'au încăerat studenții greci și bulgari dela un colegiu aflător pe malul Bosforului. Se răspândise adecă știrea între studenții greci, că ucigașul regelui George ar fi fost un *bulgar*, plătit anume să omoare pe suveran. Incăerarea tinerilor a degenerat în vărsare de sânge. Intervenind poliția a pus capăt bătăii.

*

Flota aeriană în Anglia. Câteva persoane ilustre engleze au adresat ministrului prezident o petiție, în care cer să se adaugă fără amânare 25 milioane funți sterling la cheltuelile militare pentru procurarea de baloane; cu atât mai vârtos, că armata engleză, întru cât privește flota aeriană, a rămas cu totul îndărătul Franței și Germaniei. Anglia, afirmă sus numitele persoane, n'are astăzi nici un singur balon militar de valoare.

*

Renunțarea unui episcop sârbesc. Episcopul gr. or. sârbesc dela Vârșeț, Gavriil *Zmeianovici*, și-a înaintat renunțarea dela scaunul arhieresc, cerând să fie pensionat. Se crede, că patriarhul Lucian Bogdanovici va împlini cererea episcopului.

*

Li s'a urât răsboiul. In tabera dela Ceorlu s'a ivit o revoltă între soldații bulgari. Aceiași soldați, cari la Cârclise și la Lüleburgas au învins pe turci, astăzi nu mai sunt în stare să facă bravuri nouă. A sosit adecă primăvara, și pofta de luptă a feciorilor a scăzut simțitor. Dorul de sat și de casă, unde îi așteaptă pământul nelucrat, i-a îndemnat să ceară cu toată energia întoarcerea în patrie. Disciplina militară însă nu cunoaște dor de casă și de sat... Răsboiul, cu toate acestea, este pe sfârșite.

*

Și-a schimbat numele. Un document interesant s'a găsit în arhiva din Oradea-mare. Documentul constată, că pe la mijlocul veacului trecut a trăit în Oradea un ofițer, și anume *„Kossuth von Udward, k. k. Hauptmann“*, care se simțea din cale afară jenat că îl cheamă Kossuth. Nu se știe: a fost sau nu înrudit cu căpetenia revoluțiunii maghiare; se știe însă, că acest căpitan a dat o rugare ministerului de interne c. r., și a cerut să i se permită schimbarea numelui, motivându-și rugarea cu aceea, că fiind soldat fidel al Maiestății Sale, se rușinează a purta numele omului, care s'a resculat împotriva domnitorului său. Ministrul a permis, cu data de 18 Martie 1853, ca ofițerul să-și schimbe numele de Kossuth în *Udvardy.*

*

La fondul Andreiu baron de Șaguna, pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor meseriașilor, al Reuniunii meseriașilor sibieni, din prilejul morții regretatului croitor Ioan Dușa, mai mulți membri au dăruit 33·62 cor., din cari cheltuindu-se pentru cunună pe cosciug etc., cor. 18·70, diferința de cor. 14·92, s'a adaus la fond; Nicolae Vlad-Stezar și Demetriu Panfiloiu, parohi în Jina, au dăruit câte 1 cor. și Victor Tordășianu, prezident, 10 bani. Din lădițele săracilor s'au ridicat cor. 1·97 + cor. 11·05, sau în total cor. 13·02.

Spre lămurire.

In nrul 23 a. c. al „Telegrafului Român“ sub titlul „O carte de vierit“ dl Danil D. Graur face unele reflexiuni la critica, ce am scris o în acelaș ziar Nrul 13 a. c. despre opul d-sale. Spune că am insistat mai mult asupra formei, decât asupra fondului.

Cartea aceasta a fost îndeosebi pentru popor scrisă. Eu cred că în scrierile poporale tocmai stilul unui scriitor, trebue să fie îngrijit, clar și românesc. Cartea dlui Graur e lipsită de această însușire, ceeace dealtfel și dânsul recunoaște; în consecvență cartea nu poate conta la primirea călduroasă pe care o nădăjduia dl Graur.

Spune, că greșeli de fond nu am putut descoperi în cartea d-sale. Prin reflexiile, cari le face dl Graur, tinde anume la prezentarea unor greșeli de fond, ca greșeli de tipar, și prin aceasta la mistificarea adevărurilor sulevate de nime. Cele spuse în critica mea despre greșelile referitoare la pregătirea și probarea mixturei bordoleze, nu le-a putut combate dl Graur, ci le-a pus în cârca tipariului. Eu am căutat la sfârșitul cărții la „greșeli de tipar“, dar nu am găsit nici o alusie la acele greșeli de tipar. Desigur aici sunt greșeli de cunoștințe, sau confusie de idei. Dealtfel eu cred, că aceasta nu se mai poate cvalifica ca greșală de formă, ci ca o foarte mare greșală de fond.

Adresându-mă la o foaie de specialitate cu privire la pregătirea și probarea mixturei bordoleze, eată ce-mi scrie: (Köztelek nrul 17 a. c. pag. 580) „la pregătirea mixturei bordoleze de 1%, la 100 litri apă trebue 1 kgr. peatră vânătă și 1 kgr. var ars. Soluția când e bună, hârtia roșie de lacmus se învinețește“.

E clar și la înțeles că din varul ars (nestâns) se pune atâta, cât se pune din piatra vânătă. Inzadar voiește să arete dl Graur că cuvântul „nestâns“ dela pag. 125 jos ar fi eroare de tipar în locul cuvântului „stâns“, căci însuși se desavuează pe pagina proximă, când zice „dacă varul e nestâns, punem de 2 ori mai mult, decât din peatra vânătă“.

Mai amintesc o greșală. La pag. 84 vorbește despre gunoirea viei cu gunoi de grajd, și eată ce zice: „Intr'un jugar de pământ lutos trebue la 4 ani câte 50 cară de gunoi (tot carul de 4 măji adecă de tot 200 măji) pănăce în pământ năsipos trebuesc 25 cară de gunoi tot la 2 ani“. Imediat pe pag. 87 zice „pământul uscat pietros năsipos, cretos și văros desface îngrabă gunoiul în el, se topesc iute sărurile, de aceea se gunoiește mai des, adecă tot la 2 ani punând pe un jugăr 400 măji“.

Intr'alt loc recomandă la acelaș pământ năsipos la 2 ani 25 cară (100 măji) de gunoi de grajd, într'alt loc tot la 2 ani 400 măji. Care e adevărul?

La toată întâmplarea că cetitoriul resp. viierul urmând sfatul al doilea ar putea umbla foarte prost, întrucât punând prea mult gunoi de grajd la pământul năsipos, vița nu ar da recolta așteptată, ar putea avea chiar pagubă. Mulțumirile cu cari ar cinsti pe sfătuitor, nu le-aș dori nimănuia.

Că opul acesta nu va putea pătrunde în cercurile largi ale vierilor, se esplică prin defectele lui prea multe. Oameni competenți și cu pregătiri speciale (dl Coșciuc, conferențiarul agronomic al Asociațiunii) încă i-au scris dlui Graur, ce valoare literară științifică represintă opul d-sale.

Adevărul remâne deci adevăr, care nu să poate răsturna nici prin mistificări și nici prin explicări lipsite de temeriu.

I. Oțoiu
profesor sem.

Economie.

Programul de lucru

al „Reuniunii rom. agricole sibiene“ pro 1913.

In ședința sa din urmă, comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, a stabilit pentru anul 1913 următorul program de lucru:

1. In scopul cunoașterii stărilor din comune, să vor ținea întruniri agricole în comunele Amnaș, Galeș, Glâmboaca, Ludoșul mare, Rîusadului și Șugag.
2. Expoziția de copii (a 8-a) se va ținea în comuna Pianul superior.
3. Sărbarea pomilor (a 4-a) se va ținea în comuna Sadu, eventual în Nucet.
4. Dacă cererea înaintată la ministru se va resolvi favorabil, să vor distribui pomi pădureți în mod gratuit și să vor vinde altoi de măr, păr etc. cu preț redus.
5. Un curs de pomărit și viierit să va ținea în comuna Cărpeniș, în acelaș timp să va da un ajutor anual de 240 cor. pentru un tinăr care va face cursul de 3 ani de viierit din Aiud.
6. In toamnă să pune în lucrare cuptorul de uscat poame, zarzavaturi etc. sistem „Cazenille“, zidit în Săliște.
7. Expoziția de poame (a 6-a) să va organiza în Răhău.
8. Expoziția de vite (a 22-a) să va ținea în Rodu.
9. Dacă se va obținea subvenția dela stat, cerută, să vor face premiări de vițele și junince în cercul pretorial al Nocrihului, Mercurei și Săliștei.
10. O vițea rassa „Pinzgau“ curată să va sorta între membrii cu locuința în Sebeșul inferior.
11. Membrilor, cu scop de a-și cumpăra animale de prăsilă, li se dau împrumuturi ieftine, replătibile în 4 rate semestrale.
12. Intre membri să vor împărți în mod gratuit sămânțe de trifoiu, de luțernă și de napi de nutreț și în acelaș timp să mijlocește pentru obștea noastră de pretutindenea procurarea de tot soiul de sămânțe bune și mai ieftine.
13. Să vor împărți galițe, purcei de soiu ales, stupi, albine, coșnițe etc.
14. Să împart premii pentru monografiile comunelor, pentru lucrări din pomărit și din alți rami de agricultură.
15. Se vor organiza comiții agricole în diferite centre ale comitatului cu scop de a studia cauzele scăderii poporațiunii și cauzele decadenței economiei de vite; de a lucra la crearea și îmbunătățirea pășunilor comune; de a lucra în scopul înființării de pometuri, de societăți de valorizarea poamelor, a plantelor medicinale etc.
16. Se va lucra la desăvârșirea școalei practice economice din Săliște.
17. Se va lucra la augmentarea colecțiilor de păpuși costumate după porturile din diferite ținuturi și se va scoate o eventuală a 2-a ediție a albumurilor de brodării și cusături.
18. Adunarea generală să va ținea în comuna Apoldul mare.
19. Să vor da spre folosire și eventuală cumpărare cu preț redus: grapa de fânațe, mașina de sămănat, plugul de săpat, mașina „Tornado“ etc. etc.
20. Dacă stările economice și financiare să vor îmbunătăți, Reuniunea va sărba aniversarul de un pătrar de veac dela activare, prin aranjarea unei expoziții generale, cu produse din domeniul tuturor ramilor de agricultură, din domeniul industriei agricole și din cel al industriei de casă. Expoziția se va organiza eventual cu concursul Reuniunii meseriașilor sibieni. Să va face istoricul Reuniunii, cuprinzând date despre lucrările dăinuitoare, puse la cale de ea în aproape toate comunele noastre din comitat. Se vor organiza sărbări poporale, cu jocuri țărănești, representațiuni teatrale, concerte cu corurile țărănești și cu cele ale Reuniunilor de meseriași etc.
21. Insoțirilor sătești sistem „Raiffeisen“ li se vor cere rapoarte despre activitate și să va lucra la întemeierea de asemenea însoțiri în comunele lipsite de asemenea așezăminte folositoare.

Pentru conformitate:

Vic. Tordășianu
secretar.

Poșta redacției.

Dlui N. A. în G. Se va publica în numărul viitor.

Cărți și reviste.

Chestiunea școlilor de repetiție, de Dr. A. *Crăiniceanu.* Extras din „Vatra Școlară“. Sibiiu, tipografia arhidiecezană, 1913. — O broșură interesantă și de actualitate cu privire la școlile de repetiție sub aspectul drepturilor și datorințelor bisericii noastre în raport cu ele.

*

Candela, foaie bisericească literară, nr. 3 din Martie 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filozofic, de Dr. Stefan Saghin. Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Tratatul sf. Atanasie. de Dr. I. Puiul. Evoluționismul și depravațianismul. de V. Simiganoschi. Text rusesc. Comunicări. Cronică. Bibliografie. — Abonamentul 8 coroane pe an. Biroul redacției și al administrației se află în reședința arhiepiscopală din Cernăuț.

*

O carte de actualitate. Din *„Biblioteca bunului păstor“*, redactată de domnul profesor seminarial *Dr. N. Bălan*, a apărut numărul 5, cu șase predici pentru Duminecile postului mare și cu un cuvânt pentru ziua Invierii Domnului. E deci o broșură de cea mai mare actualitate pentru preoțimea noastră. Predicile din broșură sunt compuse de următorii: Predică la Dumineca 1 din Paresimi, de *Vasile Gan.* La Dumineca a doua din Paresimi, de *Vasile Gan.* La Dumineca a treia din Paresimi, de *Vasile Debu.* La Dumineca a patra din Paresimi, de *Pompeiu Morușca.* La Dumineca a cincia din Paresimi, de *Ioan Teculescu.* La Dumineca Floriilor, de *Dr. Nicolae Bălan* și la Invierea Domnului de *Ioan Teculescu.* Broșura are următoarea *prefață:*

Inalt Preasfințitul nostru arhiepiscop și mitropolit *Ioan*, cu datul de 4 Februarie a. c. a dat tuturor preoților din arhidieceză o circulară, în care-i îndeamnă, din nou, să întrebuințeze timpul marelui post al paresimilor ca să vestească poporului credincios cuvântul evangheliei. Totodată le recomandă celor ce vor avea trebuință, ca să iee într'ajutor și unele idei și momente din pastorala pentru post, pe care Inalt Preasfinția Sa a trimis-o în 6 Februarie 1910 Nr. 1385 tuturor oficiilor parohiale.

Se va fi gândit Inalt Preasânția Sa, de sigur, că în anul acesta, din cauza multelor greutăți și năcazuri de cari este apăsat poporul, preoții noștri au o mai mare datorință de a-l întări în perceptele vieții creștinești.

Pentru ca să sprijinim pe preoții noștri întru împlinirea acestei sfinte datorințe a chemării lor, pe lângă ajutorul ce li-l dă Inalt Preasfinția Sa, scoatem în volum aceste predici potrivite pentru Duminecile din postul mare și pentru ziua Invierii Domnului. Deși nu reprezintă un întreg destul de închiegat, totuș se complectează una pe alta și credem că vor fi de folos preoțimei.

Și acest mic volum, ca și celelalte apărute până acum în *„Biblioteca bunului păstor“*, îl distribuim gratuit tuturor cetitorilor, cari și-au achitat întreg abonamentul pe anul curent până la terminul de 15 Martie st. v.

Să dee Dumnezeu, ca sămânța sămănată și prin aceste predici, să aducă cât mai multe roade bune! *N. B.*

Recomandăm broșura cu căldură, tuturor preoților bisericei noastre.

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjată de reuniunea meseriașilor și a plugarilor români din Ocna-Sibiului în 2 Martie st. n. a. c. au suprasolvit următorii:

1. Dr. Nicolae Cristea adv. 2 cor., 2. Dr. Ioan Dordea adv. 1·80 fil., 3. Szabo Mózes 40 fil., 4. Székely Ármin 40 fil, Ioan Tr. Henteș 1 cor., Jacob Manuil notar 3 cor., Augustin Henteș 1 cor., Nicole Prozan Sibiiu, Savu Radu înv., Volny Jozsef, câte 40 fil., Takács Jenö comerciant 1 cor., Siszszel Albert 40 fil., Alex. Vidrighinescu 1·40 fil., Lövi Arnold 80 fil., Györkováts J. Dr. Hajdu Manó medic, Miron Bibu înv. câte 40 fil., Dr. Török Pál adv. 8 40 fil., Deézsi Árpád 1 cor., Navratil Gy. 20 fi., Nic. Vidrighin 1 cor., Emil Popescu 40 fileri.

Primească și pe aceasta cale cele mai călduroase mulțumiri.

Ocna, la 17 Martie 1913 st. n. Patriciu Curea prezident. Emil Hentes secretar.

Nr. 495/1912 of. prot. (78) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător ordinar la şcoala poporală confesională gr.-or. română din parohia **Curtuiuş** prin aceasta se publică concurs cu termin de **15 zile** dela publicarea lui primă în „Telegraful Român“.

Dotațiunea împreunată cu acest post este salarul de o 1000 cor., din care 280 cor. dela comuna bisericească şi 720 cor. din ajutor de stat votat deja, locuința în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Alesul învățător este dator a propune şi religia, a conduce în dumineci şi sărbători elevii la biserică şi a cânta acolo cu ei. Mai departe e dator a instrua elevii şi în pomărit şi grădinărit fără nici o remunerațiune.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Concurenții au a-şi aşterne petițiunile concursuale, instruite în înțelesul normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis indicat mai sus, şi cu prealabila incunoştiințare a protopresbiterului, a se prezenta în vre-o dumnecă ori sărbătoare la biserica de acolo pentru a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi a se face cunoscut poporului.

Deş, 25 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deş în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 142/1913. (79) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Petrăngeni** (cl. II), se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat îndatorându-se concurenții a se prezenta, — cu observarea dispozițiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Februar.e 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Pe Fonn-Wiese

(câmpul Fonn)

se exarândează un câmp de 701 □ stângini. Detailuri la

Dr. Medgyesi
jude cercual, Sibiiu.

(77) 2—3

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilă marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „**Apa de Căciulata**“, precum și apa „**Hebe**“ de Sângeorgiul-**român** toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 5—

Aspirin-Tabletten

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ca să fiți siguri și să primiți aspirin veritabil, trebue să o cereți în forme de **Tablete de Aspirin.** Aceste se pot cumpăra în pachetare originală à 20 tablete à 0,5 gr. cu K 1·20 tubul. Fiecare tabletă poartă timbru Aspirin.

Fabrica de colori (mai nainte)
Fried. Bayer. & Comp.
Elberfeld și Leverkusen
la Mühlheim lângă Raina.

ASPIRIN
Preis Kr. 1·20

(1) (413) 5—6

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană

I. Enescu:

Cooperativele sătești

Felul și însemnătatea lor.

Prețul Cor. 1·50, porto 5 fil.

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 5—20

Siebenbürger
Urbräu

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orișicare mărime, pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la față
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălțarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

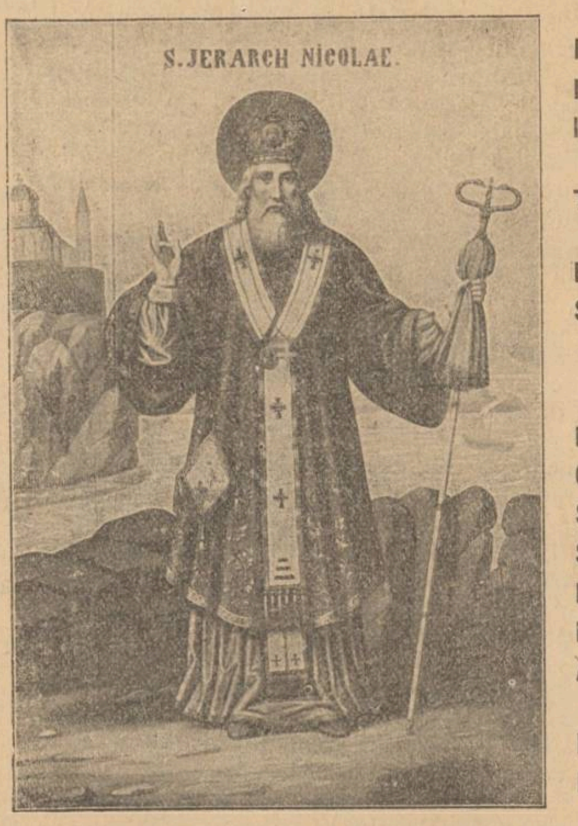
S. JERARCH NICOLAE.

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălțarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

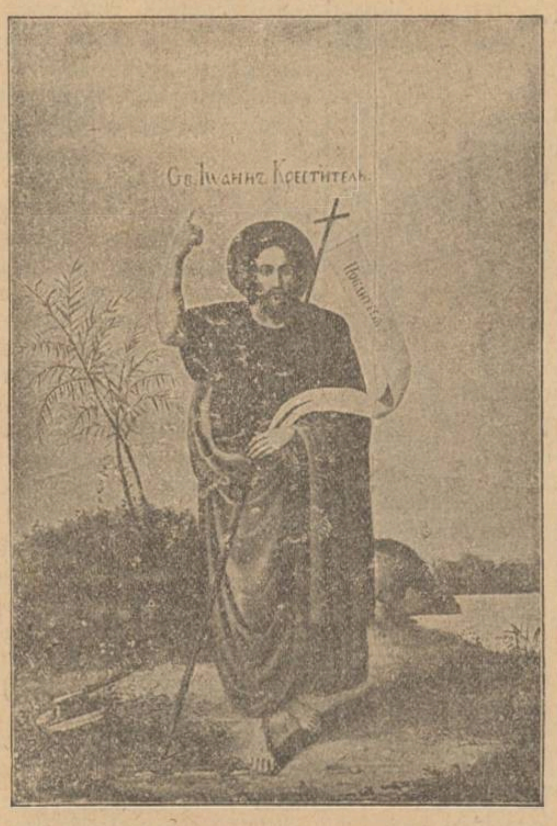
Св. Іωаннъ Крестител.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					și Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tinichea și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din orișice fel de materii și de orișice colóare pe lângă condițiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 14/27 Martie 1913. Nr. 28.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Răspunsul Muntenegrenilor.

Sibiiu, 26 Martie n.

Pe astăzi ori pe mâne să aşteaptă la Viena răspunsul guvernului din Cetinie, la nota nouă, foarte energică, a ministrului de esterne al monarhiei noastre, în care se cer în modul cel mai categoric lămuriri şi promisiuni cu privire la repararea greşelilor săvârşite în timpul din urmă din partea Muntenegrenilor.

Cum va suna acest răspuns, nu se poate şti înainte; se crede însă, că el de astădată va fi mulţumitor pentru cei dela Viena, pentrucă în cele din urmă va înţelege şi guvernul din Cetinie, şi Regele Nichita al Muntenegrului, că şoarecele nu se poate pune la luptă, nici cu pisica, cu atât mai puţin cu leul. Iar raporturile de putere dintre monarhia noastră şi Muntenegru, sunt cam aceleaşi, ca între şoarece şi leu.

In cele trei casuri concrete, amintite şi în numărul trecut, pretensiunile monarhiei austro-ungare sunt următoarele:

Cu privire la *Scutari*, oraşul bombardat din partea trupelor muntenegrene şi sârbeşti, ministrul nostru de esterne cere, ca pe seama poporaţiunii aflătoare în oraş să se permită eşirea liberă din oraş, spre a se putea adăposti altundeva, şi *încetarea imediată a bombardării oraşului*. Monarhia noastră nu poate adecă să permită, ca oraşul acesta să cadă în mâna Muntenegrenilor, pentrucă interesele ei cer se remână al Albaniei independente.

In chestia cu vasul „*Scodra*“ monarhia noastră cere cercetarea cea mai severă şi pedepsirea aspră a celor vinovaţi, totodată însă şi luarea de măsuri, ca astfel de casuri să nu se mai întâmple.

In fine, în chestia asasinării călugărului franciscan *Palici*, ministrul de esterne al monarhiei noastre cere, ca pentru stabilirea adevărului, Arhiepiscopul romano-catolic din Prizrend, împreună cu consulul austro-ungar de acolo, se meargă la faţa locului şi se constate, pe calea cercetării, cum s'au întâmplat lucrurile şi cine poartă vina pentru omorul săvârşit asupra preotului catolic Palici, pedepsiţi fiind apoi în mod esemplar cei vinovaţi.

Mai cere apoi monarhia noastră, ca protectoară a poporaţiunei catolice din Albania, ca proselitismul se încete în ţinuturile ocupate de Sârbi şi Muntenegreni, iar trecerile la ortodoxism, făcute cu forţa, prin ameninţări, să fie declarate de nelegale şi neesistente.

Acestea sunt cererile monarhiei noastre faţă de micul stat balcanic Muntenegru, şi organul oficios al ministeriului de esterne dela Viena, ziariul „Fremdenblatt“, ne asigură, că de astădată îşi va şti impune monarhia noastră voinţa sa şi va şti câştiga în mod necondiţionat valoare punctului ei de vedere.

E îmbucurător faptul, că străinătatea încă s'a pus acum pe punctul de vedere al monarhiei noastre şi condamnă atitudinea provocătoare şi îngâmfată a Muntenegrenilor, cărora li se dă sfatul din toate părţile, să se modereze, să nu provoace conflicte, căci pot să o păţască reu. Monarhia austro-ungară nu are numai diplomaţie, care ştie să-i apere interesele, ci are şi armată puternică, cu care Muntenegrul nu va putea lua lupta!.

Se sperăm, că Muntenegrenii vor înţelege situaţia şi se vor pleca! Ceeace e cu atât mai mult de aşteptat, cu cât chiar şi unele din ziarele ruseşti, de regulă foarte încântate de ispràvile stateler aliate balcanice, au început să sfătuiască pe protejaţii lor să se mai astâmpere şi să-şi mai calmeze pofta de cucerire, în deosebi avertisând pe Sârbi şi pe Muntenegreni, să nu se espună la nouă primejdie, pentrucă au să rămână isolaţi. La sprijinul Rusiei nu pot să mai conteze, fiindcă Rusia se află în perfectă înţălegere cu monarhia noastră privitor la regularea graniţelor Albaniei.

Un succes al diplomaţiei române.

Din Bucureşti primim ştirea, că pe la finea săptămânei trecute diplomaţia României a avut de înregistrat un frumos şi însemnat succes. Regatul român a fost adecă admis să iee parte, prin delegatul seu oficios, la desbaterile conferenţei ambasadorilor marilor puteri europene, cari discută şi hotăresc în Londra asupra viitoarei situaţiuni din peninsula balcanică.

Despre acest fapt, de altcum cam întârziat, pentrucă să putea face din capul locului, a fost încunoştiinţat domnul *Titu Maiorescu,* ministrul-president al României şi totodată ministru de esterne, de către *Sir Grey*, ministrul de esterne al Angliei şi presidentul conferenţei dela Londra, pe cale telegrafică, comunicându-i-se, că prima şedinţă la care va putea participa şi representantul României, care, cum se ştie, e domnul *Mişu,* a fost fixată pentru eri, Marţi, 25 Martie n. In şedinţa aceasta era adecă să se pună în discuţie stabilirea graniţei viitoarei Albanie, ca stat independent şi autonom.

De sine înţeles, că chestia interesează foarte de aproape pe cei din România, fiindcă din viitoriul nou stat din peninsula balcanică vor face parte şi număroşi Români macedoneni, a căror soarte din viitor nu poate să fie irelevantă pentru România. Domnul *Mişu*, ca representant al României în conferenţa dela Londra, va avea deci se susţină în conferenţă punctul de vedere al României în privinţa apărării intereselor şi drepturilor naţionale şi religionare ale Arămânilor.

Domnul *Titu Maioreseu.* primministrul României, a adus imediat la cunoştinţa consiliului de ministri această îmbucurătoare ştire, primită dela Londra, care dovedeşte, că e recunoscut din partea puterilor mari europene rolul însemnat, pe care-l are România în Balcani, întru restabilirea echilibrului politic, şi că e mare atenţiunea de care se bucură statul român din partea puterilor mari europene, pentru atitudinea sa înţeleaptă şi corectă, în răsboiul din Balcani.

Să sperăm toţi, că cuvântul representantului României va afla ascultare în conferenţa dela Londra, şi va avea o influenţă puternică asupra hotărârilor ce se vor lua din partea ei, astfel, ca Românii din Macedonia să nu poată regreta nici odată, că au eşit de sub domnia turcească, care le-a fost recunoscut legea şi naţionalitatea, precum şi îndreptăţirea de a şi le conserva şi desvolta, ci în viitor se fie puşi în posiţia de a beneficia de o situaţie şi mai favorabilă, avându-şi asigurată în toată privinţa autonomia lor naţională şi bisericească.

Să sperăm însă mai departe, că nu acesta are se fie singurul succes al diplomaţiei române, în frământările ei grele de astăzi, ci că pe lângă acest succes de netăgăduit, va urma şi altul, al doilea, mai mare şi mai însemnat: acceptarea punctului de vedere al României din partea conferenţei representanţilor puterilor mari din Petersburg, în diferendul româno-bulgar, — ceeace ar ridica foarte mult vaza şi prestigiul României în faţa lumii întregi. In diferendul româno bulgar nu s'a făcut de altcum nimica până acuma. Ambasadorii schimbă mereu păreri între olaltă, pentru a afla basele generale ale unui compromis acceptabil din ambele părţi.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

3. *Iosafat* (*traducere după Chr. r. Schmid*). Motivul acestei lucrări l-a luat autorul din vechea scriere a sf. Ioan Damaschenul „Viaţa cuvioşilor părinţi Varlaam şi Iosafat“.

Această scriere a sf. Ioan Damaschenul a fost tradusă în româneşte la anul 1648 de logofătul Udrişte Năsturel. Acţiunea se petrece prin secolul al 4 lea al erei creştine în India, unde prima sămânţă a creştinismului a fost sămânată de către apostolul Toma.

Cuprinsul e următorul: Avenir, împăratul Indiei, voeşte să-i dea unicului său fiu o creştere cât mai aleasă. La sfatul înţelepţilor săi, regele dispune ca prinţul să fie izolat de restul lumei şi să fie crescut într'un castel departe de reşedinţa sa. Ii dete prinţului ca învăţători numai bărbaţi sănătoşi, frumoşi şi fără defecte, şi le porunci ca să nu-i vorbească nimic despre mizeria omenească, despre slăbiciunile oamenilor şi despre moarte; căci el deşi se simţea fericit, totuşi îşi zicea adeseori: Ce sunt toate acestea pe cari eu le am? Nimic nu durează pe pământ, nimic nu rămâne după moarte, de aceea: „Voesc a cruţa pe fiul meu cel puţin în floarea vieţii, de această mâhnire care mă apasă şi care-mi risipeşte bucuriile“. Prinţul era vesel şi fericit. In neştiinţa lui credea că totul rămâne pe pământ aşa cum se află; el se credea nemuritor. Intenţiunea regelui, de a cruţa pe prinţ de vederea mizeriei omeneşti şi de a-l lăsa să trăiască într'o amăgire plăcută, în curând a fost zădărnicită. Vederea neaşteptată a unui bătrân gârbovit — care părea mai mult o umbră de om, precum şi ştirea pe care el i-a dat-o despre moarte, despre mormânt şi putrezire, l-au turburat şi întristat pe tinărul prinţ peste măsură. De acum înainte prinţul nu mai putea fi ţinut în castel. El făcea preumblări prin pădurile din apropiere, se ducea din când în când la vânătoare, nu atât spre a vâna, cât mai mult spre a se convinge despre neputinţa firei omeneşti, şi a cunoaşte mai de aproape pe oamenii peste cari odată avea să domnească. In aceste călătorii a văzut el toată mizeria şi toate nenorocirile, la cari este espusă fiinţa omenească; a văzut orbi, surzi, ologi şi tot felul de boale molipsitoare. Acestea deşteptară în el compătimirea faţă de oameni. Dar în aceste călătorii prinţul a putut observa mai de aproape şi răutatea şi apucăturile oamenilor. El a observat că copiii de cele mai multe ori sunt nerecunoscători faţă de părinţii lor, că beţiile, crimele etc. sunt lucruri obicinuite. La învăţătorii săi observa numai linguşire, prefăcătorie şi alte defecte; ba ce e mai mult el descoperi hoţii chiar la intendentul castelului. Toate aceste defecte îi produc aversiune şi neîncredere faţă de oameni. Din cauza aceasta prinţul Iosafat îşi perdu toată vioiciunea, şi sufletul lui fu cuprins de o mare tristeţe.

Tinărul prinţ considera aceste mizerii şi neputinţe omeneşti ca un contrast al înţelepciunii, bunătăţii şi atotputerniciei lui Dzeu; lui i se părea neesplicabil cum a putut face Dzeu o lume aşa de rea. Inzadar încercară toţi învăţătorii lui să-i dea lămurire asupra acestor întrebări, — înzadar voiau să-i delăture melancolia din suflet, căci ei nu puteau face aceasta. Un pustnic creştin, cu numele Varlaam, auzind despre melancolia prinţului se hotără să călătorească până la prinţ, în speranţa de a îndepărta tristeţea acestuia şi de a aduce pe fiul de rege la credinţa în Isus Cristos. (Varlaam ocupase odinioară o diregătorie înaltă la curtea regească, dar fiindcă el trecuse la creştinism, fu isgonit din reşedinţă).

Spre acest scop Varlaam se prezintă la palat îmbrăcat în haine de negustor, lăudându-se a fi în posesiunea unei pietri minunate, care tămădueşte ori ce neputinţă sufletească şi trupească. Acest mărgăritar, zicea Varlaam, este o comoară mai pe sus de toate comorile lumei. El esplică prinţului ce este acel mărgăritar, despre care îi vorbeşte. Prinţul Iosafat cuprins fiind de o mare încredere către Varlaam, începe a-i istorisi care este cauza melancoliei şi a nemulţămirii sale .... Varlaam instruiază pe Iosafat în toate adevărurile doctrinei creştine. Espunerea descoperirilor dzeeşti, dar mai ales „Istoria lui Isus“ influinţează aşa de mult asupra minţii şi inimei lui Iosafat, încât el devine creştin. Regele Avenir află despre cele ce s'au petrecut în timpul ultim — la castelul prinţului, pleacă cu ostaşi să prinză pe învăţătorul cel travestit şi apoi să-l omoare. Iosafat află cu mâhnire despre planul tatălui său, şi sfătueşte pe Varlaam să scape cu fuga. Incă în aceeaş noapte primeşte botezul dela Varlaam, îl însoţeşte o distanţă oare care, şi apoi cu lacrimi în ochi se desparte de iubitul său părinte sufletesc. Avenir porunci ostaşilor şi guvernatorilor săi, să cerceteze cu deamănuntul şi aflând pe negustor să-l aducă la reşedinţă. Toate cercetările au rămas zadarnice, căci Dzeu a pus pe Varlaam la adăpost de ori ce primejdie. Pe Iosafat, — pentru că s'a făcut creştin, — regele îl pedepseşte să petreacă ca prinsonier în castel, până ce va ajunge la alte idei mai bune.

Iosafat făcea progrese uimitoare în ştiinţele necesare unui viitor rege. Tatăl său n'avea nimic a-i imputa, decât că era creştin. Avenir mai face o încercare spre a înstrăina pe Iosafat dela creştinism, dar nereuşind nici aceasta, se duce la prinţ şi-i zice: „Tu mi-ai spus adeseori, că religiunea ta este singura religiune adevărată; din fructele ei se va cunoaşte. De aceea eu vreau să te fac rege peste o mică parte a împărăţiei mele. Voi vedea ce

Puterile mari şi răsboiul.

In sfârşit, după multe şi lungi consfătuiri, au ajuns representanţii din Londra ai marilor puteri europene se stabilească basele, pe cari puterile cred că vor putea lua cu succes firul pertractărilor pentru legarea păcii între Turcia şi statele aliate balcanice. Dacă pentru aflarea *baselor*, pe cari se pot începe pertractările, au fost necesare câteva săptămâni, ne putem închipui că pertractările de pace cât vor ţinea!

Deocamdată faptul e, că basele au fost aflate şi că ele au fost aduse la cunoştinţa celor interesaţi. Sâmbătă, representanţii puterilor mari din Sofia, Belgrad, Atena şi Cetinie, s'au presentat adecă la ministrii presidenţi respectivi, şi comunicându-le, că puterile mari europene au luat cu plăcere act despre dorinţa beligeranţilor de a începe mijlocirea pentru legarea păcii, le-au predat nota puterilor mari, referitoare la basele pe cari se vor începe pertractările de pace. După părerea puterilor mari, pertractările s'ar putea începe pe basele următoare:

1. Graniţele europene ale imperiului turcesc să stabilesc astfel: dela Enos, în linie dreaptă, pe lângă râurile Mariţa, şi Ergeni, până la Midia.

Dela linia aceasta încoace spre Europa întregul teritor turcesc trece în proprietatea statelor aliate balcanice, cu esceptia Albaniei, *ale cărei raporturi de drept public şi graniţe le va stabili conferenţa puterilor mari europene.*

2. Chestia regulării proprietăţii *asupra insulelor egeice rămâne reservată asemenea puterilor mari europene.*

3. Turcia renunţă cu totul la ori ce pretensiune cu privire la insula Creta.

4. Puterile mari europene *nu pot accepta cererea statelor aliate balcanice de a li se da despăgubire de răsboiu*; dar representanţii statelor aliate pot lua parte la pertractările conferenţei internaţionale din Paris, unde va fi vorba despre datoriile de stat ale Turciei şi împărţirea lor asupra teritoriilor cedate. La aceste pertractări va participa şi Turcia.

Puterile mari europene îşi esprimă părerea, că în cas că se acceptează aceste patru puncte ca basă la inceperea pertractărilor de pace, *ostilităţile au se înceteze numai decât pe întreaga linie.*

Ministrii presidenţi ai statelor aliate au promis, că vor studia chestia, se vor consulta între olaltă şi apoi vor da răspuns puterilor mari.

Noul rege al Greciei.

Joi, în 7/20, *Constantin*, noul rege al Greciei, a pus jurământul pe constituţia ţării sale, ca nou domnitor al ei.

In scopul acesta a plecat dela palat, cu cortegiul obicinuit regal, la orele 10, în bubuitul tunurilor, cari anunţau poporaţiunei din Atena însemnătatea zilei. S'au dat 101 lovituri de tun. Mulţimea de pe stradă aclama pe regele şi regina, iar muzicele militare intonau imnul naţional.

La orele 10 şi jumătate regele şi regina, cu moştenitorul de tron, au întrat în cameră. Toţi deputaţii s'au sculat în picioare. Regele purta uniforma de generalisim, iar regina haină de doliu. Mitropolitul ţării a cetit o rugăciune, apoi a cetit jurământul pe care regele l-a repetat cu glas tare, sămnând în urmă textul jurământului, împreună cu ministrii şi cu mitropolitul.

Deputaţii au aclamat pe regele Constantin şi pe regina Sofia, cărora mulţimea de pe strade li-a făcut mari ovaţiuni, până la palat.

Despre individualitatea regelui *Constantin* al Greciei se scriu următoarele: Noul suveran se poate caracteriza mai bine prin cuvintele: *rege ostăşesc.* Numirea aceasta se potriveşte şi de aceea, de oarece moştenitorul de tron Constantin şi-a petrecut timpul liber aproape numai cu cetirea operelor de istorie militară. In deosebi îi plăceau descrierile expediţiilor lui Napoleon cel mare, răsboiul din 1866 între Prusia şi Austro-Ungaria, precum şi luptele din răsboiul franco-german dela 1871. Ofiţerii străini, cari au avut ocazie să-l cunoască, vorbesc cu deplină laudă despre însuşirile ostăşeşti ate noului domnitor. In raporturile sale cu oamenii este foarte prevenitor, darnic şi distins.

Ca date biografice însemnăm, că este născut în 2 August 1868 în Atena. A făcut studii în patrie şi străinătate, cu deosebire în Berlin şi Lipsca. Dela 1890 a ţinut de obicei regenţa în absenţa părintelui său din Grecia. In nenorocitul răsboi cu Turcia, principele moştenitor Constantin şi-a adunat preţioase experienţe, care le-a folosit mai târziu pentru reorganizarea completă a armatei greceşti.

Principele este totodată şi autorul unei serii de monografii şi articole despre chestiuni militare. In răsboiul actual din Balcani a condus armata ţării sale în calitate de comandant suprem, şi a obţinut resultate satisfăcătoare în operaţiunile din Epir. Este căsătorit din 1889 cu o fiică a împăratului Frideric III., cu principesa *Sofia* de Prusia. Din căsătoria aceasta s'au născut 5 copii: actualul principe moştenitor George (născut în 1890), principii Alexandru şi Paul, şi principesele Elena şi Irina.

Din isprăvile Muntenegrenilor.

Despre felul cum a fost omorât călugărul franciscan *Palici* din partea soldaţilor muntenegreni, se dau următoarele amănunte autentice:

La 7 Martie soldaţii muntenegreni din Djacovo, îndârjiţi de preoţii ortodoxi muntenegreni, au adunat la un loc vreo 300 de albanezi catolici, şi i-au ameninţat cu moartea dacă nu iscalesc o declaraţie, prin care se obligă să treacă la ortodoxism. Printre aceşti albanezi se afla şi călugărul franciscan Palici, om de 43 de ani.

Albanezii au semnat declaraţia, afară de călugărul Palici, care nu numai că nu a subscris-o, dar a şi înfruntat pe cei ce au subscris-o.

El a fost invitat de 3 ori să semneze, a refuzat însă cu sânge rece.

Atunci preoţii au dat un ordin soldaţilor, să se năpustească asupra călugărului. Soldaţii i-au sfăşiat hainele, apoi l'au lovit cu paturile puştii, până când i-au rupt oasele.

Călugărul a fost invitat atunci din nou să treacă la ortodoxism, el a răspuns însă, că va rămânea credincios catolicismului. Atunci unul dintre soldaţi l-a străpuns cu baioneta, omorându-l.

Iar incidentul cu vasul „*Scodra*“ s'a întâmplat între următoarele împrejurări:

Vasul „Scodra“ a sosit la San Giovani di Medua spre a descărca. Căpitanul portului şi comundantul pieţei au interzis însă descărcarea mărfurilor aduse, cerând ca vasul să desbarce trupele sârbeşti şi materialul de răsboiu de pe şapte transporturi greceşti, ancorate în faţa portului.

Comandantul vasului a refuzat să facă acest lucru. Căpitanul portului l-a ameninţat atunci, şi voia să-l silească a asculta de ordinul dat, când crucişetorul „Hamidie“ al Turcilor s'a apropiat şi a început bombardarea portului. Patru transporturi greceşti au fost scufundate şi trei grav avariate.

Vasul „Scodra“ n'a fost avariat. Vasul turcesc apoi a dispărut.

Căpitanul portului a ordonat atunci căpitanului vasului „Scodra“ să salveze cu echipagiul său pe soldaţii sârbi căzuţi în mare. El a refuzat, spunând că salvarea ar fi prea periculoasă. Comandantul pieţei a ameninţat să împuşte pe căpitan şi întreg echipagiul „Scodrei“, dacă nu se supun.

Puţin în urmă un jandarm muntenegrean s'a dus pe bordul vasului „Scodra“ şi a silit pe mecanic, ameninţându-l cu revolverul, să pună vasul sub presiune. In acest răstimp căpitanul vasului „Scodra“ s'a dus la căpitanul portului cerând autorizarea să plece la Fiume. Permisiunea s'a dat, dar căpitanul vasului „Scodra“ a fost silit să semneze o declaraţiune, cum că nu are a se plânge de nici o molestare la Giovani di Medua. Când actul a fost semnat, căpitanul pieţei a venit şi a luat acel act. Vasul „Scodra“ a plecat apoi cu toată iuţeala din port şi de oarece nu se afla nici un vas de răsboiu în faţa portului, „Scodra“ nu a putut fi urmărit din partea muntenegrenilor. Pe temeiul actului subscris de căpitanul vasului spun acum muntenegrenii, că ei nu au făcut nici un rău vasului „Scodra“.

„Ardeleana“ şi biserica şi şcoala noastră din Orăştie.

Redăm din valoroasa scriere festivă a dnului Lăpedatu „Monografia institutului de credit şi economii „Ardeleana“, pasagiul referitor la sprijinul, pe care l-a dat „Ardeleana“ şcoalei noastre din Orăştie, fapt care ridică acest aşezământ financiar la rangul de bancă cu adevărat culturală. Iată cum se pronunţă monografia referitor la această activitate a „Ardelenei“:

„Activitatea economică a ori-cărei instituţiuni are influinţă şi asupra desvoltării culturale a poporului. Se vede şi dovedeşte aceasta la ori ce ocazie, dar îndeosebi la băncile conştii de adevărul, că nu numai desvoltarea economică a poporului, ci şi cea culturală este strâns legată de misiunea lor. Acest adevăr l-au înţeles poate mai bine ca ori-şi-cine conducătorii de pe vremuri ai „Ardelenei“, cari au privit acţiunea de desvoltare culturală ca o necesitate, ca o parte întregitoare din misiunea institutului ce conduceau.

Activitatea lor culturală a fost întreprinsă cu plan bine chibzuit şi de aceea a şi avut resultate deosebit de frumoase. Conştii, că şcoala şi instituţiunile culturale sunt baza ori cărui progres, asupra acestora şi-au îndreptat privirea şi şi-au întors ajutorul lor. In prima linie conducătorii „Ardelenei“ au căutat să asigure viitorul şcoalei şi bisericilor din Orăştie. In scopul acesta deja după anul prim de activitate, întreaga lor cvotă de binefacere o pun la disposiţia bisericei pentru şcoala sa, înfiinţând fondul copiilor săraci şi cel al corului. Doi ani în urmă însă, în 1888 — „Ardeleana“ face aceeace nu a mai făcut în aşa măsură nici o altă bancă românească, anume, leagă prin statute interesele fondului ei de rezervă pentru trebuinţele şcoalei din Orăştie, punând bază „*fondului Ardeleana*“.

Prin acest act fundaţional viitorul şcoalei române din Orăştie a fost asigurat şi biserica a putut să-şi agonisească o avere destul de considerabilă. Din 1888 încoace biserica din Orăştie a primit până la finea anului 1910 total cor. 66.076·31, o sumă care e a doua cvotă de binefacere pentru „Ardeleana“. Şcoala din Orăştie s'a susţinut şi se susţine în cea mai mare parte din venitele ce le primeşte şi le va primi dela „Ardeleana“. In bugetul bisericei noastre din Orăştie suma cea mai însemnată vine dela „Ardeleana“, care dă azi, în sensul actului fundaţional de acum 22 de ani, cor. 6000.

Susţinând şcoala „Ardeleana“ a susţinut cel mai însemnat factor de cultură pe seama poporului român din Orăştie!“...

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţească în tractul Ilia.

Preaonoratul domn Zevedeiu Mureşan, protopresbiter, a întrunit preoţimea din acest tract din nou în conferenţă preoţească, ţinută Luni, în 4/18 Martie c. în Ilia. Despre decursul acestei conferenţe vin a face următorul raport:

S'a ţinut întâi serviciu divin, oficiat de P. O. D. protopop la orele 10 a. m. După aceea P. O. Dsa prin o cuvântare acomodată deschide conferenţa punând la ordinea zilei mărturisirea preoţilor, care se îndeplineşte prin cei trei preoţi mai bătrâni: Gerasim Olariu, Serafim Olariu şi Toma Tămaş. Au fost presenţi toţi preoţii din tract, afară de doi, scusaţi cu motive grave.

După îndeplinirea mărturisirei se continuă conferenţa. Presidiul comunică mai multe ordine şi dă mai multe îndrumări necesare.

Comunică apoi ordinul Prea Ven. Consistor Nr. 12.256 Bis. din 1912, prin care P. Ven. Consistor a luat act cu aprobare despre ţinerea conferenţei preoţeşti din 26 Sept. 1912.

In legătură cu acest ordin, conferenţa în unanimitate decide: A se ruga Prea Venerabilul Consistor, ca din nou şi de urgenţa sa întrevină la înaltul guvern în chestiunea regulărei dotaţiunei preoţeşti, dela stat, precum fac şi alte confesiuni. In care scop crede, că ar fi mai bine a se întreveni prin o deputaţiune mai mare, în care să fie, pe lânga capii bisericii şi alţi onoraţiori, încă şi din preoţime barem câte doi preoţi din fiecare tract.

Alt obiect de însemnătate a fost, că de mai mulţi ani, cam de 7—8 ani — unii inteligenţi din Ilia, ori poatecă singur unul, în continuu a agitat şi agită poporul în contra preoţimei şi mai cu seamă contra acelora, cari nu i s'au supus.

Şi fructele acestor idei au început binişor a-şi da roadele. In mai multe parohii s'au făcut arătări contra preoţilor cu totul nemotivate şi fără causă.

La acest obiect de mare însemnătate iau parte preoţii: Octavian Albani, Solomon Jurcone, Traian Motora, Romul Iacob,

---

roade va aduce religiunea ta pentru supuşii tăi; de nu va isbuti această încercare, atunci să şti că tu nu vei putea fi succesorul tronului meu“. Iosafat ajungând rege, decretează exerciţiul liber al religiunii creştine.

Mulţi oameni trecură şi se declarară pe faţă, că sunt creştini. In capitala ţării zideşte o biserică frumoasă, dar n'avea preot pentru noua biserică; adeseori se ruga lui Dzeu, să-i dăruiască pe Varlaam ca preot al acestei biserici. Exemplul său, binefacerile, şi legile pe cari le dete Iosafat, — au introdus în ţara sa o viaţă morală nouă. Dorinţa lui cea mai arzătoare era ca să dea poporului său învăţători creştini, cari să-l instrueze în religiunea creştină. Spre scopul acesta invită pe toţi învăţătorii creştini cari s'ar afla în ţară, să vină la palat, dar nici unul nu veni. Speranţa de a mai regăsi pe Varlaam era perdută. In cele din urmă Iosafat regăseşte pe Varlaam, îl face preot al bisericii zidite de el şi învăţător al creştinilor din împărăţia sa.

Credinţa în Cristos aduse roade bogate la creştinii acestei ţări. Creştinii din ţara sa erau un popor silitor, mulţămit, liniştit şi pacinic. Ei erau plini de iubire unii faţă de alţii, cuviincioşi, modeşti şi fără falsitate, — cu un cuvânt religiunea creştină făcu pe oameni buni şi fericiţi. De aceea religiunea creştină se răspândi printre poporul indian din ce în ce mai mult. Insuşi regele Avenir — recunoscând roadele cele bogate ale creştinismului — se hotăreşte a se face creştin. El voeşte să audă cuvântul lui Dzeu chiar din gura învăţătorului lui Iosafat. Iosafat descopere tatălui său Avenir, că învăţătorul său a fost odată primul lui ministru şi că el se cheamă Varlaam. De prezent el este primul preot al bisericii din capitala sa. Avenir cercetează pe Varlaam, cere ertare dela el şi îl roagă să fie şi pentru el un înger, — un apostol al Domnului. Varlaam instruiază şi pe Avenir în adevărurile religiunii creştine. Regele Avenir se face creştin, şi declară religiunea creştină ca religiunea împărăţiei sale. El zideşte o biserică măreaţă în capitala sa şi hotăreşte o zi pentru sfinţirea ei. Ziua sfinţirii bisericei a fost o sărbătoare de bucurie sfântă pentru toţi supuşii săi, căci în acea zi s'a săvârşit botezul regelui şi al tuturor principilor. La dorinţa regelui Varlaam săvârşeşte sf. botez, fiindu-i naş însuşi fiul său Iosafat. — Iosafat domneşte cu tatăl său 3 ani. Avenir slăbit de bătrâneţe îl lasă pe Iosafat singur rege. In scurt timp tatăl său moare fericit în Domnul. Varlaam, după ce petrecu încă câtva timp împreună cu Iosafat şi după ce îi dete ultimele sfaturi, — moare, încredinţând sufletul său în mânile lui Dzeu. Iosafat făcu încă multe binefaceri pentru poporul său. El era cel mai bun rege, şi supuşii săi cel mai fericit popor de sub soare. Deviza lui Iosafat, — de care el s'a ţinut în toată viaţa — a fost cuvântul lui Isus: „Rămâi credincios până la moarte, şi eu îţi voiu da ţie coroana vieţii“. — La sfârşitul cărţii sunt adause 3 parabole ale lui Varlaam.

Această traducere a dlui Petrescu, — atât în privinţa fondului, cât şi a formei — nu lasă nimic de dorit; conţinutul atrăgător şi edificător al acestei cărţi ne arată valoarea ei educativă. Apostolul Neamurilor zice la Rom. 1,16: Evangelia e o putere spre a face fericiţi pe toţi cari cred în ea. Şi într'adevăr din cartea aceasta cetitorul va vedea ce influinţă binefăcătoare are doctrina creştină asupra inimilor celor mai vârtoase şi minţilor celor mai rătăcite. Ea ne arată puterea de renaştere a vieţii oamenilor şi a popoarelor — prin adevărul evangeliei.

Espunerea revelaţiunei dzeeşti este de o frumseţe neîntrecută. Partea privitoare la adevărul, care se află la baza credinţei în Dzeu cuprinde desluşiri, cari nu pot decât să convingă şi să placă celui care le ceteşte. Sfinţenia şi perfecţiunea religiunii creştine autorul o dovedeşte din fructele ei mărete. Insuşi puternicul rege Avenir se convinge despre aceasta. Şi intr'adevăr religiunea creştină a introdus o viaţă morală nouă în statul decăzut al Indiei. Ea a adus legi noui, idei noui, principii noui, cari toate aveau în vedere numai şi numai îmbunătăţirea sorţii cetăţenilor. A ridicat robia grea a trecutului care apăsa pe oameni, şi a introdus spirit nou, viaţă nouă. Se ivesc modele de virtute creştină, oamenii încep a-i imita, păşind astfel cu toţii pe calea cea bună şi adevărată. Exemplele de iubire sinceră, de virtute, onestitate, de moralitate, jertfire de sine, abnegaţiune au influinţat şi pe păgâni, şi astfel întreaga societate s'a schimbat. Cu un cuvânt poporul Indian devine un popor fericit, — ca şi regele său.

Cartea aceasta e potrivită pentru adulţi şi pentru elevii dela şcolile medii. Pentru conţinutul ei instructiv, merită să fie cetită şi de elevii seminarului nostru. Cât pentru elevii dela liceele străine, acestia vor trebui să cetească partiile mai însemnate şi mai greu de înţeles în anumite ore de religiune — sub controlul catihetului.

Istorioarele: 1. Coşuleţul cu flori. 2. Crucea de lemn şi 3 Iosafat, sunt opere ale renumitului povestitor german Christoph von Schmid. Ele contribue mult la deşteptarea şi desvoltarea sentimentului religios al tinerimii. Părintele Al. Petrescu — prin traducerea lor în româneşte — a făcut un serviciu nepreţuit nu numai tinerimii, ci şi preoţilor şi tuturor intelectualilor nostri, pentru ce îi suntem mulţămitori. Elevii dela liceele străine — cetind aceste traduceri ale păr. Petrescu, vor deprinde şi o limbă romanească cum se cade. Pentru valoarea lor morală, aceste povestiri n'ar trebui să lipsească din casa nici unui cărturar român, fiind ele o podoabă pentru orice bibliotecă. Propun deci, ca aceste traduceri să fie admise — în întregime — în lista cărţilor potrivite pentru biblioteca pedagogică centrală.

(Va urma.)

Miron Oprean, Serafim Olariu ş. a. şi în unanimitate şi cu însufleţire se aduce următoriul conclus:

Conferenţa îşi esprimă cea mai adâncă mâhnire faţă de astfel de porniri, pe cari le cunoaşte şi le ştie şi isvorul. Se declară solidară până la estrem şi aşteaptă îndreptare şi întoarcerea la calea binelui a persoanelor vizate; ear întrucât nu se vor îndrepta, să se ştie, că preoţimea din tract în frunte cu şeful său P. O. D. Z. Mureşan, va sta ca o stâncă contra loviturilor, ce li se vor îndrepta, ear consecinţele vor fi o rupere totală a preoţimei faţă de astfel de persoane, fie ele ori şi cari.

Ear în ce priveşte pe P. O. D. protopresbiter, preoţimea cunoscându-i prea bine bunăvoinţa şi dragostea cătră preoţime, interesul cel viu desvoltat totdeauna faţă de toate causele bisericeşti şi şcolare, cum şi faţă de ori ce causă de interes general românesc, îi este recunoscătoare, îl asigură de deosebită stimă şi încredere, dorindu-i mulţi ani fericiţi, spre a putea conduce tot cu acel tact şi zel tractul nostru, cu care l-a adus să fie întră cele dintâi în Arhidiecesă.

Cu acestea, ne mai fiind alte obiecte la ordinea zilei, presidiul mulţămind preoţimei pentru purtarea sa aşa de obiectivă şi de însufleţită la obiectele pertractate, declară conferenţa de închisă, ear preoţimea îi răspunde prin ovaţiuni îndelungate de „Să trăiască!“.

Raportor.

Convocare.

Pe baza hotărârii adunării generale din 23 Februarie n. 1913 şi în virtutea dispositiunilor §-ului 13 din statute, se convoacă prin aceasta

Adunarea generală extra-ordinară

a „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“, pe *Duminecă 17/30 Martie 1913*, la ora 11 a. m. în localităţile „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, (Strada Brukenthal Nr. 17, etaj) cu *chiemarea de a alege pe prezidentul-director al Reuniunii pe restul periodului statutar 1913—1915.*

Invităm la această adunare pe toţi membrii Reuniunii noastre.

Sibiiu, 23 Martie n. 1913.

Direcţiunea „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“:

Pentru prezident:
I. B. Boiu
membru în direcţiune.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Din cele trecute vremi.

Fragment din „Monografia bisericilor, şcoalelor şi reuniunilor române“ din Făgăraş, aflătoare în lucrare.

Reuniunea (societatea) timarilor români din Făgăraş, pentru desvoltarea afacerilor ei la anul 1643, şi-a căştigat dela principele Transilvaniei *Gheorghe Rákoczi* următorul statut (lege):

Articolul I. Măiestrii argăsitori (timari), să se adune în tot anul, într'o anumită şi potrivită zi, într'un loc obicinuit, şi să aleagă un măiestru suprem preste ţeih (societate), şi un vicemăiestru, cari sunt însărcinaţi, ca un an de zile să poarte grije a aduna pre măiestrii umblând cu „Tabla“. (Tabla poartă inscripţia *1464* cu două figuri ale vechilor meşteri şi se găseşte de prezent în arhiva statului vecin România, căruia i s'a cinstit în 1906 cu ocaziunea expoziţiei naţionale din Bucureşti, din partea ţeih-meşterului Iosiv Ciora prin dascălul român gr. or. Ion Berescu).

Articolul II. Măiestrul suprem al ţeihului (societăţei-reuniunei), aduce judecată în cauzele reuniunei, şi despre lucrările de artă cuvenite reuniunei, şi pentru certe şi bătăi poate dicta pedepse până la doi fiorini (patru coroane), şi recurând, să nu să ierte dacă acela, cei doi fiorini, nu-i plăteşte.

Articolul III. In opidul Făgăraşului, nu are drept să lucre nici un măiestru argăsitor, sub nici o titulă, care nu este în reuniune, ear dacă-l află pre cineva, cu asistenţa capitanului, a judelui de curte să-l pedepsască măiestrul cu trei fiorini; şi de-l află la o casă de nobil, că lucră, tot cu puterea căpitanului să-l pedepsască cu şase fiorini, din cari pedepse a treia parte să fie a căpitanului, ear două părţi a măiestrilor. In oraş, alţi argăsitori cari nu sunt în reuniune, nu au drept să vândă pieile lor gata, dar în zi de târg şi lor le ieste iertat să aducă în oraş şi să vândă tot felul de piei bine argăsite, de măcar unde de pe plaiurile române, şi de ori şi unde.

Articolul IV. Toţi măiestrii argăsitori, cari au învăţat în reuniune, să fie primiţi în reuniune, dând întâi doisprezece fiorini; ear dacă toată suma nu o pot plăti deodată, cu jumătate să fie aşteptaţi o jumătate de an, şi de nu o va da, atunci să-i oprească artefactum (dela lucru), până când nu-i depune; şi de sunt neînsuraţi, să se însoare în timp de un an, altfel să-i oprească artefactum (de la lucru).

Articolul V. Dacă aduce într'ascuns ierburi (scumpie) sau piei pentru văpsit, nimenea dintre meşteri să nu le cumpere, ci să le împărţască frăţeşte între sineşi, şi care va face contrarul, să se pedepsască cu şase fiorini.

Articolul VI. La intrare ucenicul (învăţăcelul) plăteşte un fiorin, ear nimeni să nu primească învăţăcel pe timp mai scurt de trei ani, nici pentru bani, nici pentru alte celea, căci va fi pedepsit, dacă se află.

Articolul VII. Care nu va merge când umblă cu „Tabla“, să-l pedepsască Măiestrul preşedinte, cu opt bani, pe fieşte care, care negligă a merge.

Articolul VIII. Dacă moare vreun măiestru din societate (reuniune, ţeih), până când poartă femeia numele bărbatului mort, poate lucra artefactum, ear pre văduva reuniunea (ţeihul), să nu o însărcineze cu lucrul, ci cei din societate să îl poarte pentru ea, împărţindu-l între toţi cei din reuniune, după obiceiu. Ear dacă pre văduva ar lua-o de soţie o calfă din societate (ţeih), femeii, ca soţie de măiestru, să i se ierte jumătate masa (adecă şase fiorini), şi calfa să se primească în reuniune (ca măiestru) dând jumătate masa.

Articolul IX. Fiii măiestrilor din reuniune (ţeih), din loc, dând jumătate masa (taxa) la societate, să primesc de măiestrii, dacă au învăţat după regulele ţeihului.

Articolul X. Când moare vreun măiestru din reuniune (societate ţeih), sau vreunul dintre căsenii lui, măiestrii reuniunei să-i sape groapa după obiceiu, cărora întristaţi să le dea mâncare şi beutură; ear dacă nu le poate da, să se dea din banii reuniunei pe mâncări douăzecişicinci de bani, şi pentru înmormântare să se umble cu „Tabla“ şi tot măiestrul sau reprezentantul său să fie de faţă.

Articolul XI. Meşterii reuniunei să poarte grije de sărmanii meşteri şi de calfele bolnave, şi şi de ucenici, şi din banii reuniunei să trimită la ei vizitatori şi mâncare în toată ziua, şi să poarte grije şi să le dea şi alte lucruri cuvenite.

Articolul XII. Când măiestrii sunt adunaţi cu „Tabla“ undeva, şi nu sunt de faţă, ei sau înlocuitorii (reprezentanţii) lor, să fie pedepsiţi cu câte opt bani; ear dacă „Tabla“ se va pune jos şi se va reţinea la casa vreunui măiestru şi dacă preste noapte remâne acolo, şi nu poate să ajungă după rânduială pre la toţi măiestrii, pentru tot măiestrul separat să se pedepsască cu câte opt bani.

Articolul XIII. Dacă, locuind undeva, pe careva îl prinde cu furt, furând mâncare sau ori şi ce alte, să fie pedepsit cu jumătate „ţeih“ (şase fiorini), ear dacă tot pre acel măiestru, sau calfă adoaoră sau a treiaoară îl prind în acest viţiu, aceea îi va fi pedeapsa, şi dacă şi mai de multeori se va găsi în acest viţiu, atunci să fie pedepsit după meritul său, de către diregători după lege.

Articolul XIV. Văpsălile, ce se ţin de argăsire, adecă „Scumpia“, văpseaua galbenă roşie, negreala „Carabolia“, văpseaua turcească şi germenul de arine, şi alte recvizite, să nu fie iertat, să le cumpere, afară de măiestrii argăsitori, alţi orăşeni sau oameni simpli. Eară dacă se vor găsi, la altcineva, care nu este în reuniune (ţeih), ori piei, ori văpseli ori alte recvizite de acestea, le este ertat la măiestrii argăsitori, prin diregătorii făgărăşeni mintenaş să le ia şi toate cele luate să le folosească pentru ei după obiceiul de mai nainte. Cu toate acestea măiestrilor cismaşi le este iertat să cumpere instrumentele de tot feliul, cu cari văpsesc, căci în primul loc acesta este privilegiul lor, şi şi altfel nu pot fi opriţi dela meşteşugul lor.

Articolul XV. Măiestrii argăsitori au slobozenie, a aduce la casa lor, orice fel de piei nelucrate, de măcar cine aduse a se cumpăra, şi pentru cumpărarea peilor din ţări streine, atât la fieşari, cât şi altora, a le da bani, şi pieile acestea cumpărate în ţări streine a le aduce la casa lor; ba încă dacă acasă cumpără pe furiş piei de acestea şi poate fugi până acasă cu ele, nimenea să nu aibă îndrăsneala să meargă la casa lui, pentru a lua acestea.

Articolul XVI. Dacă cineva dintre măiestri ar bea şi mânca (ar prânzi) la un loc cu ţiganii, dovedindu-se, se va pedepsi cu jumătate ţeih (adecă şase fiorini).

Articolul XVII. Servituţile la cetate în toate va fi aşa, ca la argăsitorii din Alba-Iulia, adecă: întrun an sunt îndatoraţi, să lucreze 600 de piei mici cu văpselile lor, dar a zecea parte (decima) dintre acestea va fi a lor pentru văpseli, afară de aceasta 70 de piei mari făcute, şi acestea cu recvizitele lor, dar dintre acestea nu iau a zecea parte (decima). Afară de acestea nu sunt însărcinaţi a face nici un servit.

Articolul XVIII. Măiestrii argăsitori trebue să ducă pieile frumos preparate în piaţa oraşului, şi dacă acolo nu s'au vândut, au slobozenia a aduce şi trimite pieile altundeva, ori şi unde: pe sate oraşe şi târguri de ţară, şi măcar unde a le vinde şi a le da.

*

Aceste statute (regule) dela 1643, fiind de o valoare istorică le public în foaia bisericii noastre „*Telegraful Român*“, ştiut fiind că meseriaşii români numai de un timp încoace, cam de vreo 30 de ani, au început a se constitui în reuniuni precum e: reuniunea meseriaşilor români din Braşov, cea din Sibiiu etc. Dar eată că şi înainte vreme, cu 270 ani înaintea noastră, găsim o reuniune de meseriaşi în Făgăraş, ai cărei membrii trăiau ca într'o familie.

Galaţi, lângă Făgăraş, la 18 Martie 1913 n.

Nicolau Aron
paroh gr. or.

NOUTĂŢI.

Soldaţi nenorociţi. O înfiorătoare nenorocire s'a întâmplat Joi în Dalmaţia. In apropierea comunei Dviznic sunt clădite mai multe barace militare, fiindcă satul e prea mic şi nu poate cuprinde numărul mare de soldaţi trimişi pentru apărarea frontierei. In urma ploilor lungi s'a desfăcut o stâncă uriaşă şi s'a prăbuşit noaptea peste baracele, unde dormeau soldaţii: au fost omorâţi patru feciori, cinci inşi grav răniţi, ear şase mai uşor. Nenorociţii fac parte din regimentul de infanterie nr. 33 dela Arad, va să zică sunt români. Subcolonelul Dionisie *Florianu* a depeşat colonelului Alexandru Barbini la Arad despre nenorocirea întâmplată. Catastrofa a produs multă compătimire în cercurile româneşti.

*

Earăşi şovinişti. Cetim în gazete ungureşti, că 13 teologi români dela seminarul din Ungvar n'au voit să cânte imnul maghiar la sărbarea din 15 Martie; din cauza aceasta corpul profesoral, dela această şcoală romano-catolică, a hotărât, ca cei 13 teologi să cânte imnul amintit în prezenţa tuturor celorlalţi colegi străini ai seminarului, şi ca fiecare elev român să facă o lucrare în scris despre îndatorirea ori cărui cetăţan de a cinsti imnul unguresc ... Se aşteaptă acum, ca sentenţa aceasta (cel puţin foarte *nepedagogică*) să fie aprobată de episcopul din Ungvar, şi apoi să li se comunice teologilor români spre urmare, căci altfe vine — fireşte, eliminarea. Ziarelor româneşti nu li s'a comunicat nimic, până acum, despre cele petrecute în seminarul amintit.

*

Congresul profesorilor de muzică. Astăzi în 26 Martie se deschide în Berlin primul congres internaţional al profesorilor de muzică. Vor fi reprezentate aproape toate statele din lume. Congresul se va ocupa cu următoarele probleme: Noua organizare a şcolilor muzicale; instrucţiunea în muzică; răspândirea muzicei în popor; pretensiunile sociale cu privire la şcoala de cântări; greşelile instrucţiunii particulare; calificaţia şi formarea criticilor muzicali. — Pe toată durata congresului vor fi deschise colecţiile şi bibliotecile artistice din Berlin; iar într'una din salele camerei deputaţilor este organizată o expoziţie a mijloacelor de învăţământ cu privire la muzică.

*

† George Joandrea. Inregistrăm cu multă părere de rău trista veste primită din Lugoj, că *George Joandrea*, ierodiacon gr.-ort. şi învăţător la şcoala confesională română gr. ort. din Lugoj, fiiul regretatului învăţător Toma Joandrea din Sibiiu, a decedat, după lungi şi grele suferinţe, Luni dimineaţa în Lugoj, unde a fost înmormântat eri, Marţi, cu onorurile cuvenite. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Pentru ziarişti. Ca rescumpărare pentru anunţul funebral cu prilejul morţii fiicei sale Simina, dl *Dr. G. Ciuhandu* a dăruit 15 coroane fondului ziariştilor români.

*

Femeile şi poliţia. In oraşul Newyork este vorba să fie numite 20 de femei în serviciul poliţiei, cu scop de a supraveghea parcurile, localurile publice, chinematografele şi a apăra femeile în cazuri necesare.

*

Un solgăbirău în America de sud. Stefan *Karás*, solgăbirău în Detta, lângă Timişoara, şi-a luat la începutul lui Martie un concediu de o zi, dar nu s'a mai întors la slujbă. Vicecomiteie din comitatul Timişului a pornit cercetare disciplinară împotriva celui absent şi l-a suspendat. Zilele acestea în sfârşit s'a aflat, că Stefan Karás a emigrat în America, de unde scrie părinţilor săi la Vârşeţ să nu fie îngrijaţi de soartea lui, deoarece i s'a urât de administraţia din Ungaria şi a plecat la Buenos Aires, în capitala Argentinei; aici oamenii cu carte sunt mai bine plătiţi, el îndată a şi căpătat un post de corespondent la o fabrică, cu leafă anuală de cinci mii dolari. — Comitatul Timişului anunţă acum concurs pentru ocuparea unui post vacant de solgăbirău.

*

Prima jertfă în aviatica Sârbiei. Din Belgrad se vesteşte, că un aviator sârb, care a făcut un sbor de recunoaştere deasupra oraşului Scutari, în urma unui defect de motor a căzut dela o înălţime de două sute de metri şi a murit imediat.

*

Oaspeţi americani. O sută de membri ai senatului din Statele unite vor sosi în luna lui Mai la Budapesta, pentru a studia instituţiile noastre cooperative, în deosebi cele agricole. Din capitală vor face excursiuni mai mari în diferite părţi ale ţării.

*

Premii pentru aviatori. Fabrica de săpun *Schicht* a dat aeroclubului austriac din Viena 100 000 de coroane pentru organisarea unui concurs aviatic austro-ungar. Concursul se va ţinea în Septemvrie a. c.

*

Progresul chinematografic. Cercul cucerit de *reprezentaţiile chinematografice* creşte pe zi ce merge. In timpul mai nou chiar şi pedagogia le-a primit între mijloacele sale de învăţământ. O instrucţie sistematică, cu ajutorul chinematografului, nu s'a făcut până acum, dar se fac încercări şi în punctul acesta. Oraşul Londra a hotărât, ca în şase din şcolile sale să se organiseze reprezentaţii zilnice de câte un ceas, la care să asiste 24 de mii copii. Inoirea, dacă va izbuti, are să se introducă în toate şcolile capitalei. Este interesant, că cu cât chinematograful progresează, cu atât scade consumarea alcoolului. De altă parte însă e adevărat şi aceea, că tinerimea vizitează acum mai puţin bibliotecile; ba chiar şi teatrul se plânge că chinematograful îi face mare concurenţă.

*

Răsboiul din Balcani, de *N. Jugănar*, se află de vânzare în librăria arhidiecezană din Sibiiu. Preţul 50 bani esemplarul.

*

Cosinzeana, frumoasa revistă literară pentru familii, care apare săptămânal, — se capătă dela 1 April până la sfârşitul anului (9 luni) cu 9 cor., pe 6 luni cu 6 cor, pe 3 luni 3 cor. — Cereţi numeri de probă dela administraţia ei în Orăştie-Szászváros. E singura revistă literară la noi, ce iese în fiecare săptămână, cu conlucrarea celor mai de seamă scriitori şi aducând frumoase şi număroase ilustraţiuni, ca vederi din lumea românească şi din lumea mare. Mai ales ilustraţii de ale întâmplărilor mari ale zilelor noastre.

*

Peşte sărat. Dela firma *M. G. Palici*, comerciant de peşte în Panciova (Pancsova), se pot comanda, pentru postul mare, următoarele soiuri de peşte bun sărat: *morun nisetru*, cor. 220, *som (tracanac) nisetru*, cor. 160—170, *şăran mare* cor. 110—125, *som mare*, cor. 110—130, *ştiucă mare* cor. 96—110, *păstrav* cor. 120. Preţurile sunt socotite pentru 100 chilograme. Se poate comanda însă şi mai puţin. Peştele e bun, gustos, şi se trimite cu ramburs, ori trimiţându-se banii înainte. Adresa: *M. G. Palici*, Pancsova, Királyutcza 53—55.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunii meseriaşilor sibieni, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: George Ghişoiu, înv. (Câlnic), 20 bani, Ioan Bercan, adm. prot. (Cohalm) şi Ioan Marin, paroh (Râu-sadului), câte 50 bani, Ioan Oţoiu, prof. sem., 80 bani, Ioan Coşa, calfă de prăvălie de pielărie. 20 bani, Petru Feldioreanu, 40 bani, Florea Cruciţa, 10 bani, George Măglaş, 20 bani, ear următorii, procurând prin secretariatul Reuniunii agricole sămânţe şi alţi articli economici au dăruit: Nic. Fràncu, contabil (Mociu), cor. 1·02, Victor Vulcan, paroh (Oprea-Cârţişoara), 36 bani, Ilie Moga, comerc. (Cicio-Kerestur) Ioan Oancea, înv. (Rovina), Ioan Coman, preot (Sitabuzău), Aug. Folea, preot (Borzás), Nic. Candrea, paroh (Neagra inf.), Vas. Şuteu, preot (Gilău), Iosim Munteanu, faur (Verendin), Ierofteiu Viscreanu, paroh (Criş), Traian Tomuş, par. (Roşia mont.) şi Ioan Blaga, paroh (Jibert), fie care câte 20 bani şi Vic. Tordăşian, secr. Reun. agricole 10 bani.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*“ Nr. 12 din 1913, cu următorul cuprins: Corneliu Moldovanu: Trandafirul albastru, nuvelă. Vasile Stoica: Când frunzele-or cădeà..., poezie, trad. M. Săulescu: Otravă, poezie. T. Murăşanu: Părintele Viron, schiţă. Elena Farago: Schiţă, poezie. Lăzăr-Ciura: Floarea Betuuei, roman. Flori de-o zi: Radu Mărgean: In bătaia soarelui .. **. Un act de donaţiune. Scrisori delă redacţie, ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cări îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Nr. 71/1913. (80) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a **Măceu**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat, îndatorându-se concurenții a se prezenta — cu prealabila încunoştiinţare a subsemnatului — la sf. biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta şi predica, respective celebra.

Haţeg, la 3/16 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Pe Fonn-Wiese

(câmpul Fonn)

se exarândează un câmp de 701 ☐ stângini. Detailuri la

Dr. Medgyesi
(77) 3—3 jude cercual, Sibiiu.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 6-40

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 61— **(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)**

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „**Apa de Căciulata**“, precum şi apa „**Hebe**“ de Sângeorgiul-**român** toate în calitate excelentă şi proaspete cu **preţuri moderate.**

(73) 6—

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Octoihul-mare

cu litere cirile.

Preţul cor. 25·—.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu:**

Un congres biblic românesc

de

Dr. Nicolae Bălan,
profesor de teologie.

Retipărire din „Revista Teologică“.

Preţul 50 fil. + porto 5 fil.

Se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Ioan cav. de Puşcariu:

Fragmente istorice despre boierii din ţara Făgăraşului.

La partea I 40 fileri, la partea II 60 fileri, la partea III 80 fileri, la partea IV cor. 5·20.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evanghelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evanghelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evanghelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii noştrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	— ·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman).	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	— 60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I.. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II., (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIU RUSESC.

(2) 14 –

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 6—20

Siebenbürger
Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 16/29 Martie 1913. Nr. 29.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Oposiția și guvernul.

Sibiiu, 28 Martie n.

Sunt vre-o câteva săptămâni, decând ziarele mari din capitală au adus știrea sensațională, că unul dintre fruntașii oposiției unite maghiare, *Désy Zoltán*, — care a avut proces cu ministrul president *Lukács* și a fost condamnat pentru vătămare de onoare, — a făcut vizită contelui *Khuen Hédervâry*, presidentului partidului național al muncii, cu care s'a întreținut aproape o oră întreagă.

Conclusia, la care a ajuns lumea politică atunci, era, că s'a făcut începutul, pentru a se ajunge la o înțelegere între majoritatea parlamentară și oposiția unită maghiară.

Domnul Désy a desmințit numai decât aceste combinațiuni, spunând, că numai întâmplător a ajuns în locuința contelui Khuen-Hédervâry, pentrucă el voea se facă visită altui conte, dar a greșit ușa. Firește, aceea nu s'a spus din partea dlui Désy, că dacă a fost greșală la mijloc, el de ce a stat aproape o oră la contele Khuen-Hédervâry, iar dupăce a eșit dela acesta, de ce s'a dus acasă, și nu a vizitat și pe celalalt, căruia îi destina-se vizita?

Lumea a crezut și n'a crezut, că așa s'au întâmplat lucrurile, cum le-a espus dl Désy în declarația sa, și a trecut la ordinea zilei. Acum însă se scoate de nou pe plan chestia, în formă mai concretă. Ziarul vienez „*N. W. Tagblatt*“ primește adecă dela un bărbat de frunte din Budapesta, vrednic de toată încrederea, amănunte autentice despre cele ce s'au petrecut în locuința contelui Khuen-Hédervâry, atunci, când dl Désy l'a onorat cu visita. De întrat va fi întrat dl Désy numai întâmplător la contele Khuen, dar de vorbit a vorbit de fapt cu el despre împăcarea oposiției cu partidul guvernamental și despre modalitățile acestei împăcari. Numitul ziar scrie astfel:

„Contrar tuturor espunerilor de până acum, cu privire la întrevederea dintre deputatul Désy și presidentul partidului național al muncii, contele Khuen-Hédervâry, trebue să fie bine stabilit, că cu ocasiunea aceea Désy *a comunicat în linii generale condițiile, sub cari oposiția ar fi gata să lege pace cu partidul național al muncii.* Désy a accentuat, că pentru legarea păcii momentul nu e tocmai potrivit acuma, dar în un viitor mai apropiat, poate la toamnă, va sosi momentul, când înțelegerea se va putea realisa. Condițiunile oposiției, Désy le-a stabilit astfel, în cinci puncte:

1. Legea e lege, iar regulamentul casei e regulament de casă. Ceea ce înseamnă, că legile votate până acuma oposiția le recunoaște de bune, regulamentul de casă însă trebue modificat.

2. Oposiția acceptează și noul regulament de casă, dar cu unele modificări, nu de mare însemnătate, cari sunt însă necesare în mod necondiționat. Inăspririle referitoare la votarea budgetului, oposiția le primește, și să învoește să fie estinse și asupra legilor militare.

3. *Legea electorală trebue modificată astfel, ca etatea alegătorilor să fie stabilită în 24 ani.*

4 Declarații solemne să se facă cu privire la cele întâmplate în 4 Iunie anul trecut, ca ele să nu formeze cas de precedență. Și în fine:

5. Retragerea ministrului-president Lukács din fruntea guvernului și a contelui Tisza din presidenția camerei“...

Din ziarul numit vienez aflăm apoi și aceea, că contele Khuen a luat la cunoștință condițiunile oposiției, sub cari aceasta dorește să se împace cu partidul național al muncii, spre a se putea restabili ordinea în dieta țării, și că va începe la timp potrivit acțiunea în direcția aceasta.

Cetind bine condițiunile de pace ale oposiției unite maghiare, vedem din ele, că domnii oposiționali și-au redus foarte mult pretensiunile. Aceeace cer acum e foarte puțin, aproape nimica. Mai ales în chestia reformei electorale, în jurul căreia au făcut atât de multă gălăgie și au făcut promisiuni solemne, că nu se vor liniști, până nu se va revizui legea și nu se va întroduce în ea votul universal, egal, direct și secret: să mulțumesc acuma cu schimbarea unei singure dispoșițiuni, cu reducerea etății alegătorilor la 24 ani. Atâta se cere oare numai, pentru a avea și noi votul universal la alegerile pentru dietă? Dovadă deci, că nu sunt vrednici de încredere domnii din oposiția maghiară, și că aveam dreptate când spuneam, că cei din oposiția maghiară combat, ce e drept, legea electorală, dar le *convine*, și le pare bine, că alții au făcut-o așa cum e, nu ei!

Inmormântarea Regelui Greciei. Conform dispozițiilor luate, inmormântarea regelui Georg al Greciei, asasinat de un individ, pe care medicii l'au declarat de anormal, deci de iresponsabil, să va face Dumineca în 30 Martie n. în Atena. Regele Constantin a sosit Dumineca trecută la Salonic, pentru a dispune cele necesare, și a fost primit cu mare însuflețire, din partea armatei și a poporațiunei. Mercuri sicriul cu corpul neînsuflețit al Regelui Georg a fost pus pe un vas de răsboiu, și transportat la Atena, unde a fost așezat în catedrală, până Dumineca, când se va face inmormântarea. La actul inmormântării vor participa aproape toți domnitorii Europei, prin representanții lor. Cei din alianța balcanică vor participa toți în persoană la inmormântare.

Conflictul cu Muntenegru. Guvernul din Cetinie a consimțit, ca în chestia omorârii călugărului Palici se iee parte la cercetare și ambasadorul austro-ungar, și ca poporațiunei din orașul Scutari să i se permită să părăsască orașul. In scopul acesta bombardarea orașului a fost întreruptă. In chestia incidentului cu vasul „*Scodra*“ apoi a promis cercetare și pedepsirea celor vinovați. Implinite fiind deci toate condițiunile ministrului nostru de esterne, conflictul monarhiei austro-ungare cu Muntenegru e aplanat.

Adrianopolul a căzut. Atacul îndreptat în zilele din urmă din partea trupelor bulgare asupra orașului Adrianopol s'a terminat cu bun succes pentru Bulgari. Trupele lor au întrat Mercuri d. a. la orele 2 în acest oraș, care apoi a fost predat din partea comandantului trupelor turcești în stăpânirea Bulgarilor.

Naționalitățile și legea electorală.

Domnul *Emil Neugeboren*, deputat al orașului Sibiiu în dieta țării, a fost întrebat de un redactor al ziarului „*Politisches Volksblatt*“ din Budapesta, că ce crede, care are să fie atitudinea naționalităților nemaghiare față de noua lege electorală? Iar domnul *Neugeboren* și-a precisat părerile astfel:

„..Eu cred, că în cercurile naționalităților, — dacă e să vorbesc mai întâi despre Români, Sârbi și Slovaci, se va arăta față de noua lege electorală, o oarecare mulțumire, deși nu tocmai desăvârșită. Noua reformă electorală înseamnă, mai ales *pentru Români*, o înmulțire destul de însemnată a alegătorilor. In Ardeal de esemplu, se urcă numărul alegătorilor dela 23.000 la 68.000, deci e aproape de trei ori mai mare decât în trecut. Chiar și dacă vin socotiți după procente, numărul alegătorilor se urcă în favorul Românilor dela 28% la 34%. Același efect îl are legea electorală și asupra Slovacilor, unde de es. numărul alegătorilor în ținuturile din stânga Dunării se urcă dela 64.000 la 125.000, iar în procente, dela 50.2 la 52. Ceva mai puțin favorabilă e noua lege pentru Sârbi, la cari numărul alegătorilor în ținuturile dintre Murăș și Tisa, s'a urcat numai la 25.000 dela 17.000, iar dacă îi socotim în precente, arată o scădere cu 0 9 procente. Pe lângă toată sporirea relativ mare a alegătorilor lor, Românii însă și Slovacii vor continua a se însufleți pentru idealul unei astfel de reforme electorale, care se dee masselor lor perfectă valorisare. Dacă de esemplu s'ar introduce un drept electoral, nelegat de nici un cens intelectual ori de dare, atunci numărul alegătorilor români s'ar înzeci în comitatele din Ardeal, chiar și pe lângă etatea de 30 de ani. Iar pe lângă o etate de 24 ani, numărul lor ar fi de 16 ori mai mare decât al alegătorilor de astăzi

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

4. *Frații Brădescu.*

Cartea aceasta este o povestire de Christof Schmid, — localizată de Silvestru Danilescu. Acțiunea se petrece în Bucovina (corect ar fi nordul Moldovei) — pe timpul invaziunilor turcești.

Cuprinsul e următorul: I. In satul Gropeni, din Bucovina, trăia un țăran cinstit și cucernic cu numele George Brădescu. Soția sa se chema Ioana. Ei aveau 2 copii: Ioan și Iacob. Bunii părinți se îngrijesc să-și dea copiii la școală, deși ei numai cu mare greutate puteau plăti pe învățător. De aceea ei lucrau pe la alți oameni, cruțau, ba își trăgeau chiar pânea dela gură, numai ca să poată plăti banii învățătorului. Când s'a îmbolnăvit tatăl lor, mama Ioana voia să-și ia copiii dela școală, căci nu avea bani să plătească învățătorului. Tatăl nu se învoește nici decum la aceasta, ci trimite pe Ioana la învățător să-l roage ca să-i aștepte de banii școlii. Invățătorul îi spune, că el va învăța copiii lor de geaba, fiindcă ei sunt cei mai buni și cei mai sârguincioși școlari, — ei sunt exemplu bun și pentru ceialalți. Brădescu se bucură de purtarea învățătorului, și își propune să-i răsplătească bunătatea aceasta. Ocaziune binevenită era ziua numelui învățătorului. Brădescu se gândea să facă învățătorului un prezent frumos, dar nu avea paralele necesare. II. Pe hotarul comunei Gropeni se afla o sticlărie, al cărei proprietar se chema Pușcariu. Ioan și Iacob îi duceau regulat fragi și smeură. Intr'o zi, băiatul cel mai mare Ioan, duce iarăși fragi dlui Pușcariu. Dl Pușcariu era foarte supărat din cauza unui lord englez, care procurase un pahar de cristal cu inițialele ABC, și acum îi scria că a plecat în Anglia și că nu mai are trebuință de pahar. Supărat că nu va avea cui să-l vânză, Pușcariu voia să sfarme paharul în bucăți. Dar Ioan cere să-i dea lui paharul, ca să-l dăruiască dlui învățător de ziua numelui. Ințelegând Pușcariu, că literile ABC sunt chiar inițialele numelui învățătorului, dăruește paharul lui Ioan cu condiția ca să-l facă prezent dlui învățător de ziua numelui. — Ioan povestește părinților săi, cum a căpătat paharul. Tatăl mulțămește lui Dzeu pentru sfânta sa provedință. La ziua numelui Ioan și Iacob duc paharul dlui învățător, care se bucură din inimă mai ales când află, că pe ei paharul nu-i costă nici un ban. Paharul cel limpede de cristal, devine pentru învățător: „Simbolul minții limpezi și al inimei curate“. III. Dl Pușcariu îmbogățindu-se din venitul fabricei de sticlă, cumpără moșia boerească din Gropeni. Avuția sa o întrebuința el spre scopuri de binefacere. Mai ales se interesa el mult de școala din sat. Intr'o zi de iarnă s'a dus în școală, și prin întrebări s'a convins de sârguința și progresul școlarilor — între cari s'au distins frații Brădescu. La examen dl Pușcariu împarte școlarilor sârguincioși cărți, iar celor săraci vestminte; tot odată promite că va ajuta cu bani pe acei școlari, cari vor voi să învețe vre-o meserie. IV. Frații Brădescu — cu sprijinul lui Pușcariu — se duc la oraș să învețe meseria: Ioan ca măsar (stoler), iar Iacob ca strugar. In scurt timp ei devin calfe. Prin protecția lui Pușcariu și cu cheltuiala lui, Ioan și Iacob merg la Cernăuți ca calfe — cu scopul să se perfecționeze în meseria lor. — V. După doi ani isbucni răsboiu în țară. Iacob este luat la miliție, dar în locul lui se însinuă ca soldat fratele său mai mare Ioan. După ce Ioan se deprinse în purtarea armelor — înainte de a pleca pe câmpul de luptă, — se duse până acasă să-și ia rămas bun dela părinți. Maica sa îi dă o monetă de aur cu chipul Sf. Ioan dela Suceava, care să-i servească ca ajutor în nevoi. VI. Părinții lui Ioan erau foarte îngrijați, fiindcă nu primiseră de mult nici o scrisoare dela el. La ziua numelui mamei sale Iacob vine acasă la Gropeni, și aduce părinților vești bune despre fratele său Ioan. Pe când ei se veseliau, intră în casă un soldat rănit, camarad al lui Ioan cu numele Andrei, aduce vestea tristă că Ioan e mort, și predă mamei moneta de aur. VII. Corporalul Ioan însă nu era mort, el numai leșinase când l-a părăsit Andrei. Un țăran milostiv aflându-l rănit îl dusese acasă la el, unde prin îngrijirea lui cea bună și cu ajutorul grabnic al medicului, — Ioan se făcuse sănătos. Ioan intră iarăși în oaste, și în scurt timp avansează până la gradul de căpitan. VIII. Răsboiul ținu încă mulți ani și se purta cu noroc schimbător. Regimentul lui Ioan fu iarăși respins până la hotarele țării. Aici Ioan cercetează pe binefăcătorii săi de odinioară, pe cari îi află într'o stare deplorabilă. Bătrânul Tinicescu nu mai putea lucra, fiul său nu căpătă de lucru din cauza răsboiului, iar soția sa era bolnavă. Din cauza săráciei, el se bagă în datorii — așa că era în pericol să i se vânză casa la licitație. Ioan îi mângăie, îi ajută cu paralele câte le avea, și le promite că-i va mai cerceta. Ioan se cugeta în continu, cum ar putea să scape din năcaz pe binefăcătorii săi. Cu ajutorul lui Dzeu — Ioan ajunge la bani într'un mod deosebit. Cu banii aceștia scapă din năcaz pe binefăcătorul său Tinicescu, și plătește și medicului care-l căutase când era bolnav. IX. Pe când Ioan se lupta cu oardele păgâne, Iacob lucra pe sama sa în casa strugarului. Stăpânul său, fiind foarte mulțămit cu purtarea lui, îi dete de soție pe fiica sa

Cum spuneam, aspirațiunile Românilor nu vor putea fi satisfăcute toate prin actualul drept electoral. Se poate considera ca sigur faptul, că la alegerile viitoare le va succede se trimită la dietă 15—20 de deputați din Ardeal și comitatele mărginașe. Numărul acesta e suficient pentru a face, ca Românii, împreună cu Sârbii și Slovacii, cari vor intra în dietă, se devină un factor însemnat. Eu cred, că esistența unui număr atât de considerabil de deputați nemaghiari va avea de urmare, că dorințele îndreptățite ale cetățenilor nemaghiari, întrucât ele nu sunt de natură de drept public, vor afla mai bună apreciare decât până acuma. Dacă Românii, Sârbii și Slovaci, nu doresc alta, decât aceea, ca să nu fie împedecați în cultivarea limbei lor materne, și că multele șicane, încă obicinuite și astăzi în administrație, să înceteze, — manifestând o atitudine mai moderată, pot să-și ajungă scopul".

La o nouă întrebare, dacă crede, că și Românii, Sârbii și Slovacii, judecă astfel, — domnul *Neugeboren* a răspuns următoarele:

„Se înțelege, că nu cred așa ceva. Românii vor continua, fără îndoială, să întrebuințeze imperfectitatea reformei electorale, luată din punctul lor de vedere, pentru a agita mai departe cu energie în favorul votului universal la alegeri. Imprejurările sunt pentru ei cu atât mai favorabile, cu cât astăzi Românii nu mai sunt singurii în Ungaria, cari doresc un drept electoral democratic. Succesele agitațiunii lor depind deci în mare parte dela aceea, că partidele maghiare cât de departe vor merge pe calea, pe care promit acuma, că vor apuca."..

Domnul *Neugeboren* a spus apoi, că pentru Șvabii din Banat noua lege electorală e favorabilă și că pe baza ei vor putea intra câțiva deputați germani în dietă, ceeace ar fi și de dorit, pentru a se convinge lumea politică maghiară, că nici Șvabii din Banat nu doresc alta, decât aceea ce au Sașii din Ardeal: desvoltare liberă culturală, în limba lor. Iar despre Sași s'a pronunțat în urmă astfel:

„Noi, Sașii, privim la punerea în vigoare a nouei legi electorale, tocmai din motivele înșirate, cu un optimism nu prea mare. Dintre propunerile noastre de modificare numai una a fost primită în dietă. *Intreaga noastră speranță e legată acum de împărțirea cercurilor electorale.* Noi nu vrem nici o nedreptate față de concetățenii români, dar credem, că va corespunde dreptății istorice, dacă noi, Sașii, primim garanții, că și mai departe putem să spunem câte un cuvânt modest cu privire la politica țării noastre. Iar aceasta să poate întâmpla numai atunci, dacă cercurile noastre electorale sunt alcătuite astfel, ca să ne facă posibilă trimiterea la dietă cam a numărului de deputați, pe care'l avem astăzi în dieta ungară".

Adunarea generală a „Luminii".

Mercuri în 26 Martie nou la orele 10 s'a ținut adunarea a patra generală ordinară a institutului de credit și economii „*Lumina*" din Sibiiu, în sala școalei centrale gr.-ort. române din strada Șaguna.

Adunarea a fost deschisă și condusă de către domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan*, presidentul consiliului de administrațiune al institutului, care a numit notar al adunării pe domnul *Dr. Lucian Borcia*, iar verificători și scrutinători pe domnii: *Dr. Iancu Mețianu* și protopresbiterul *Zevedeiu Murășian.*

S'a constatat presența a 33 de acționari, cu 161 voturi și peste 700 de acții. Adunarea se declară deci capabilă de a aduce hotărâri valide.

Se cetește următoriul raport al direcțiunii către adunarea generală:

Onorată adunare generală!

In mersul de desvoltare al institutului nostru, anul expirat a fost mai puțin priincios, — având să luptăm cu greutăți în urma crizei generale ce s'a declarat în permanență.

Cu toate acestea — mulțămită rezervelor ce ne-am impus prin sistarea de împrumuturi noi — am râmas la adăpost de orice neplăceri, am redus reescontul dela cor. 489,231·50 la cor. 269,918 — și am realizat după împrejurări un profit curat destul de acceptabil, mai ales că bilanțul nostru este alcătuit ca oferind cea mai desăvârșită garanță de soliditate.

La centrală, la filiale și la agenturile principale am făcut în decursul anului controlul cuvenit prin exmișii direcțiunii, și am luat toate măsurile, ca plasările făcute să fie asigurate.

Pentruca să preîntimpinăm bănuelile, că voim să ne subtragem de sub controlul reviziunei obligatorice, am cerut și institutul nostru a fost primit în rândul membrilor „Solidarității", rămânând ca numai în anul viitor să cerem pentru censurarea bilanțului și revidarea cărților un revizor-expert.

In statul personal — s'au făcut schimbările evidente pe pagina primă din acest raport, rămânând la finea anului în serviciul institutului 7 funcționari definitivi și provizori și 2 practicanți.

In temeiul statutelor de data aceasta se sortează 2 membrii, din direcțiune, cari locuri ve-ți binevoi a le întregi prin realegere, eventual prin alegerea altor membri ai societății.

Tot acum expiră și mandatul membrilor din comitetul de revizuire aleși acum trei ani, spre care scop veți binevoi a realege respective a alege 5 membri în comitetul de revizuire.

Din profitul curat de cor. 50,511·76 în sensul statutelor propunem să se dee:

5°/₀ acționarilor cor. 30,000 — iară din restul de cor. 20,511·76:

45°/₀ fondului cultural cor. 9,230·29.

30°/₀ fondului de rezervă cor. 6,153·52.

15°/₀ tantieme la membrii direcțiunii, comitetului de supraveghiare și funcționarilor cor. 3,076·76.

8°/₀ fondului de pensiuni cor. 1,640·94.

2°/₀ la dispoziția direcțiunii cor. 410·25.

In total cor. 50,511·67.

Rugăm mai departe, că dupăce ve-ți fi ascultat și raportul comitetului de revizuire, să ne dați absolutorul și să procedeți la pertractarea obiectelor puse în programul de azi la ordinea zilei.

Sibiiu, din ședința direcțiunii, ținută la 5 Februarie 1913.

Nicolae Ivan
prezident.

Pantaleon Lucuța
director executiv.

Se cetește în urmă raportul comitetului de supraveghiare, și adunarea generală:

Acceptează bilanțul institutului pe anul espirat 1912 și decide a se împărți profitul curat în sensul propunerii direcțiunei, căreia îi votează absolutoriul obicinuit. *Dividenda se stabilește în 10 coroane de acție.*

Stabilește marcele de presență pe anul curent în 5 cor. ca în anul tecut.

Realege în direcțiune, cu mandat pe 5 ani, pe domnii: Demetriu Comșa și Stefan Rusu, esiți din direcțiune prin sortare.

Realege în comitetul de supraveghere, cu mandat pe 3 ani, pe domnii: I. Teculescu, protopresbiter, Dr. Ioan Bucur, medic, Dr. George Măcelariu, advocat, Leontin Pușcariu, șefcontabil și Ioan B. Boiu, preot.

La propunerea frumos motivată a dlui protopresbiter *I. Teculescu*, adunarea generală votează apoi mulțămită direcțiunii, și în special domnului *Pantaleon Lucuța*, care conduce institutul, cu mult zel și vădită desinteresare, în calitate de director esecutiv, în mod gratuit.

Adunarea a fost încheiată la orele 11.

Din România.

Asociația presei române. In București s'a înființat o nouă societate, numită „*asociația generală a presei*". Membrii acestei noue asociații s'au întrunit Duminecă în sala de marmoră a hotelului Bulevard din București, pentru a sărbători prin un banchet înființarea asociației. A fost de față la banchet și ministrul N. Xenopol, precum și alți fruntași politici și literari din România. Mulți și-au scuzat apoi absența prin telegrame de felicitare. Șirul toastelor l-a început dl Al. Ciurcu, presidentul asociației, care a toastat pentru M. Sa, Regina Elisabeta, și pentru dl C. Mille, directorul „Adevărului", adevăratul întemeetor al asociației. Domnul Costaforu a închinat apoi pentru dl *Parcy*, redactorul ziarului francez „Echo de Paris", care era de față, și care imediat a răspuns într'o cuvântare entusiastă, închinând pentru ziariștii români și pentru poporul român, *frate cu poporul francez*, pentru acel popor, care atunci când va săpa mai adânc în pământul Dobrogei, va scoate la iveală rămășițele Romanilor, ale vestiților Latini, străbunii poporului francez, ca și al celui român! Toastul a provocat mare însuflețire. I-a mulțumit domnului Parcy presidentul asociației, Al. Ciurcu, iar după toastele domnilor C. Mille, N. Fleva, Vintilă Roseti și Al. Davila, a vorbit ministrul N. Xenopol, spunând următoarele: „Pentru astăzi am uitat că sunt ministru, și ca un gazetar conștient am venit la apelul D-voastre. Și sunt bucuros să închin azi pentru acela, care conduce cu grije aspirațiile poporului nostru, pentru Maiestatea Sa, Regele". Acla mări furtunoase. S'au mai rostit și alte toaste, iar la orele 2 d. a. banchetul a luat sfârșit.

Puterile mari și Silistra.

In diferendul româno-bulgar, presa din Austria și cea din Germania s'a pus întreagă din capul locului pe partea României, căutând să-i apere interesele și îndreptățirea de a cere dela Bulgaria rectificarea graniței și cedarea orașului Silistra. Presa italiană s'a însuflețit însă ceva mai puțin de pretensiunile juste ale României, și tot așa și presa maghiară. Presa franceză apoi a manifestat în acest diferend o atitudine curat ostilă față de România, o atitudine, pe care nime nu și-o putea esplica altcum, decât că Bulgarii au căutat din vreme se câștige pe căi diferite grația și bunăvoința gazetarilor francezi. Acum însă încep și Francezii se vadă și se înțeleagă, că dreptatea totuși e pe partea României, și că puterilor mari europene nu le este permis să decidă în acest diferend altcum, decât numai după principiile dreptății.

Ziarul „*Le Temps*" de es. care a scris și publicat multe articole favorabile Bulgarilor, primește acum și publică dela corespondentul său din Petersburg o corespondență, în care se spun și următoarele:

„După cum vă spuneam, adevăratul motiv al întârzierei întrunirilor ambasadorilor nu e atât schimbarea ce s'a produs la ambasada Franței (a fost numit un nou ambasador francez la Petersburg, dl *Delcassé*), cât dorința — și știu aceasta din sursă sigură — de a găsi cel puțin bazele generale ale unui compromis, care să întrunească totalitatea voturilor, mai înainte de a sta în jurul mesei verzi. Se pricepe, în adevăr, că atâta timp, cât reprezentanții triplei alianțe vor cere cedarea Silistrei în proprietatea României, iar tripla înțelegere va rămânea de părerea, că această cesiune e imposibilă, e zadarnică ori ce întrunire.

In aceste condițiuni, nu poți cu nici un chip să prejudeci asupra concluziilor viitoarei conferențe. Mi se pare însă, după păreri autorizate, că se va căuta a se despăgubi România în alte puncte ale frontierei, decât Silistra, acordându-i-se bunăoară *o mai mare întindere de teritoriu pe coasta mărei negre.*

Dar cum reprezentanții guvernului român asigură, că o asemenea soluție n'ar putea cu nici un chip să satisfacă opinia publică a țărei lor și că România s'ar vedea poate în imposibilitate de a admite condițiunile puterilor: se poate, ca perspectiva unor noui complicațiuni în Balcani *să cântărească și ea în hotărârea membrilor conferenței.* Se poate, ca înșiși amicii Bulgariei să voiască atunci *s'o determine să cedeze*, sub o pseudo-injoncțiune a Europei, ceea ce ea s'ar putea vedea forțată să acorde față de amenințările directe ale vecinei sale, sau după un răsboiu cu aceasta"..

Ceea ce este de înțeles așa, că dacă România stărue să i se predee Silistra, puterile mari *vor sili* pe Bulgari să i-o predee. Și sigur, că România va — *stărui!*

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe toți preoții și capelanii din protopopiatul Săliștii la I-a conferență preoțească, ce se va ținea în Săliște, Marți în 26 Martie v. c. pe lângă următorul

Program:

1. la 8 ore a. m. serviciu divin, săvârșit de parohul Ioan Popa din Săliște.
2. predică (Pavel către Timotei I. c, VI v. 18—19) rostită de Gheorghe Ittu, paroh, Vale.
3. Mărturisirea preoților la duhovnicul tractual.
4. la 10 ore a. m. prelegerea parohului Aron Flucuș din Săcel despre „Greutățile de ordin duhovnicesc, social și administrativ, pe cari le întimpină preotul în activitatea sa pastorală și despre mijloacele, prin cari s'ar putea ele înlătura".
5. Fragmente din monografia parohiei Cacova, de Ioan Hanzu paroh în Cacova.
6. Eventuale propuneri.

Săliște, în 12 Martie 1913.

Dr. I. Lupaș
protopop.

NOUTĂȚI.

Din Sebeș. Conspectul prelegerilor poporale ce se vor ținea în desp. Sebeș al „Asociațiunei" în anul 1913 a fost stabilit astfel: Sebeș 23 Martie: Enea Medean: Cambia la noi. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon I. Sebeș 30 Martie: Ioan Pavel: Chestii culturale. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon II. Sebeș 6 April: Iosif Goia: Cărțile funduare. Dr. Ios. Boilă: Din drept. Sebeș 13 April: Ion Pavel (Lancrăm): Vieritul. Cornel Cărpinișan: Chestii iuridice. Sebeș 7 April: Const. Boilă: Chestii economice. Dr. Seb. Stanca: Din istoria Sebeșului. Laz 6 Maiu: Gheorghe Albu: Despre reuniuni. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Săsciori 11 Maiu: Ion Albon: Chestii financiare. Enea Medean: Organisarea econ. Răhău 18 Maiu: Cornel Cărpinișan: Chestii iuridice. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Cut 25 Maiu: Ios. Goia: Cartea funduară. Ion Pavel: Chestii culturale. Câlnic 1 Iunie: Dr. Ios. Boilă: Din drept. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Pianul de jos 3 Iunie: Enea Medean: Cambia la noi. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Loman 8 Iunie: Gheorghe Albu: Reuniuni de înm. Alex. Duvlea: Cauzele sărăciei. Vinț 22 Iunie: Ambr. Tatar: Din economie. Dr. Ios. Boilă: Din drept. Petrifălău 29 Iunie: Ios. Goia: Asigurări. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Strugar 6 Iulie: Gheorghe Albu: Reuniuni de înmor. Const. Boilă: Chestii economice. Sebeșel 13 Iulie: Enea Medean: Băncile poporale. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon. Pianul de sus 20 Iulie: Dr. Ios. Boilă: Din drept. Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

*

Din Bucovina. Gazete din Cernăuți aduc știrea, că la pertractarea unui proces ce era să se judece săptămâna trecută la tribunalul comercial din orașul amintit, s'a ivit un conflict în chestiunea limbii românești. Judecătorul n'a permis advocatului *Scalat* să-și țină vorbirea în limba românească; atunci advocatul a părăsit sala în mod demonstrativ. In fața purtării arbitrare, dovedite de autoritățile judiciare, frații noștri din Bucovina promit să răspundă cu o campanie de luptă în adunări poporale, în sfatul țării și în parlament. E vorba ca în districtele românești să se întrebuințeze limba poporațiunii la toate autoritățile existente, care prea își fac de cap cu atacurile îndreptate contra poporului român din Bucovina.

*

Impotriva titlurilor. Judecătorul *Lengyel* din Dobrițin a făcut propunerea către autoritățile comitatense, să înainteze o rugare parlamentului și să-l roage, să desființeze titlurile, rangurile, decorațiunile și alte distincțiuni de felul acesta. Propunerea se va desbate în cea mai apropiată congregație a comitatului Hajdu.

*

După moartea socrului său, Iacob a adus și pe părinții săi la Cernăuți. După încheierea păcii, — fiind orașul eliberat din mânile păgânilor — poporul a ținut o serbare de mulțămire lui Dzeu. Toți locuitorii orașului erau veseli și-și petreceau, numai în familia Brădescu era supărare din cauza lui Ioan — pe care-l credeau mort. X. A doua zi se răspândi vestea, că un regiment de ostași bravi va găzdui peste noapte în oraș. Toți eșiră întru întimpinarea ostașilor, numai Iacob și cu ai săi rămaseră acasă. In fruntea regimentului era maiorul Ioan. El se duce fără de veste la casa lui Iacob, unde își revede părinții și celelalte neamuri. XI. Primarul orașului invită pe maiorul Brădescu, pe părinții și pe fratele său — la cină comună, dată în onoarea soldaților. La cină iau parte și binefăcătorii săi din Gropeni: dl Pușcariu, preotul și învățătorul. In decursul mesei maiorul Brădescu și părinții săi sunt obiectul celei mai sincere manifestațiuni. Pușcariu ține o frumoasă vorbire despre învățământ și creștere — despre școală și familie. Cina se sfârșește cu strigătul: „Să trăiască Maiestatea Sa Impăratul și regele nostru".

Cartea aceasta — ca și celelalte cărți ale lui Christof v. Schmid — cuprinde cele mai frumoase și mai folositoare învățăminte pentru tinerime. Ea ne arată ce poate face școala pentru om, dacă — în scopul ei educativ — este sprijinită și de familie (părinți). Poziția, cinstea și vaza la care au ajuns frații Brădescu, va fi pentru tinerime exemplu de imitat. Pildele din această carte vor ținea încordată atențiunea cetitorului — și e cu neputință, ca faptele morale istorisite în ea, să nu influințeze asupra sufletului școlarilor, căutând a le admira și a le imita.

Pe lângă acestea, — povestirea „Frații Brădescu" va contribui mult și la desvoltarea sentimentului patriotic.

Ceea ce detrage mult din valoarea acestei cărți este, că ea e scrisă într'o limbă românească cam slabă. Ortografia e cea veche, stilul necorect, greoiu și nenatural. Se vede că s'a ținut prea strict de textul original. Din cauza aceasta mersul vioiu al povestirii în multe locuri este întunecat.

Cartea aceasta e potrivită pentru elevii din cursurile superioare ale școlii primare și pentru cei de repetiție, — dela etatea 10—15 ani.

Ea e potrivită mai mult pentru copiii dela sate.

Propun ca și această carte să fie admisă în lista din chestiune.

Dr. Ion Mardan
capelan-catihet.

Restanţe. Ziarele budapestane scriu, că în conformitate cu rapoartele făcute de direcţiunile financiare, în anul acesta s'au înmulţit peste măsură restanţele de dare. Se găsesc oraşe în Ungaria cu o restanţă de peste cinci sute de mii coroane. Toate restanţele de dare din ţara noastră formează astăzi suma considerabilă de o sută de milioane coroane, poate ceva chiar peste suma aceasta.

*

Comună mare. S'a întâmplat nu odată că oraşelele cu magistrat s'au schimbat în comune mari. In timpul din urmă *Şimleul* Silvaniei a hotărât să se lapede de organisaţia scumpă orăşănească şi să se prefacă în comună cu un budget anual mai uşor de suportat.

*

Anunţ. Ministrul de finanţe, prin ordinaţiunea cu nr. 145483 din 1912 a permis ca direcţiunea financiară din Sibiiu să poată pune la dispoziţie procurarea de *sare industrială*, pentru scopuri de gunoire. Proprietarii de pământ şi alţi interesaţi pot să primească informaţiuni mai deaproape la direcţiunea financiară pomenită.

*

Milioane fără stăpân. Intr'un compartiment al vagonului din trenul expres de nord, cum se vesteşte din Paris, s'a găsit un geamantan cu efecte, cu un paşaport pe numele Rossi O. Harry şi cu un un chec despre 15 milioane de mărci. Cu toate că a trecut o săptămână, decând s'a publicat că s'au găsit lucrurile acestea, totuşi proprietarul lor n'a dat nici un semn de viaţă. S'a constatat, că efectele şi checul sunt veritabile.

*

Congres geografic în Roma. Ieri Joi în 27 Martie s'a deschis în Roma al zecelea congres geografic internaţional, care va dura până Joi în 3 Aprilie. Preşedinte de onoare al congresului este *Luigi Amadeo,* ducele d' Abruzzo şi celebrul explorator al polului nordic. Congresiştii vor face excursiuni din Roma la Neapole, pe Vezuviu, apoi la Sicilia, în ţinutul Etnei şi în Calabaria.

*

Tremurătorii. In mai multe comune din părţile Bichişului, cu deosebire în satele slovăceşti, a răsărit o nouă sectă religioasă. Femei şi bărbaţi se întrumesc la una sau două case şi fac rugăciuni sgomotoase. Rugăciunile lor sunt însoţite de diferite mişcări: dansează, îşi încovoaie corpul şi chiotesc. Secta s'a răspândit binişor în mijlocul ţărănimii lipsite de cultură. Autorităţile, în sfârşit, au luat măsuri pentru a opri adunările acestor aşa numiţi *tremurători.*

*

Concurs de gimnastică în Deva se va ţinea în 8 Iunie. Vor participa şcolarii dela gimnaziile din Orăştie şi Petroşeni, precum şi tinerimea dela institutul pedagogic şi dela şcoala reală superioară din Deva.

*

Tren electric. Ministeriul r. u. de comerţ, în urma unui ofert făcut de un întreprinzător, se ocupă cu ideea, ca linia ferată Piski — Petroşeni să fie transformată pentru circulaţia de tren electric.

*

Fără dare suplimentară. In tot Ardealul nu se găseşte decât o singură comună, în care cetăţenii nu cunosc darea suplimentară. Comuna aceasta este Giurgeu-sânmiclăuş, din comit. Ciuc. In proprietatea sa se află păduri întinse şi mai multe fundaţiuni, al căror venit scuteşte locuitorii de sarcina dării amintite.

*

Curs pregătitor pentru şoferi se va ţinea în Budapesta din 7 Aprilie până în 28 Mai. Lămuriri dă dl Dr. Jauernig, subcăpitan al oraşului Sibiiu.

*

Expoziţie sanitară în Cluj. In edificiul bibliotecii universitare din Cluj se va inaugura în 20 April o exposiţie sanitară, care va sta deschisă până în 20 Mai. Exposiţia va cuprinde chestiuni de igienă: privitoare la constituţia corpului omenesc, afaceri sanitare industriale, boalele lăcrătorilor de mine, apărarea contra incidentelor, asigurarea muncitorimei, supravegherea industrială, instituţiile străine privitoare la bunăstarea lucrătorilor, curăţenie, nutrire, igiena copiilor, tuberculoză şi alcoolism.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor, al Reuniunii sodalilor sibieni, au mai dăruit: Dr. Nicolae Cristea, advocat (Ocna), soţia sa Victoria şi fiul lor Liviu, 5 cor., Ioan Bratu, înv., (Tilişca), Toma Modran, par. (Bungard), Valer Bonea, par. (Fofeldea), câte 20 bani, Simeon Florea, măsar (Săcel), 30 bani, Ioan Roman şi Ilie Piso, parohi în Tălmăcel. Ilie Beu, par. (Apoldul inf.), câte 60 bani, Eustatie Cibu, par. (Daia rom.) şi Ioan Ignaton, cand. de preot, câte 40 bani, preotul Pompiliu Moruşca (Şeica mare), 50 bani, şi Vic. Tordăşianu prezident 10 bani.

*

Grevă. Congresul de Duminecă al partidului muncitoresc belgian, cum se vesteşte din Bruxela, a hotărât proclamarea grevei generale. Se aşteaptă, ca în 14 April să se pună în grevă cel puţin un pătrar de milion de lucrători. Greva are să dureze şase săptămâni, în considerare că socialiştii dispun de însemnate mijloace băneşti.

*

Gaz subpământean. In hotarul comunei Copşa mică s'au făcut zilele acestea sondări, care au fost încoronate de succes. S'au găsit nu numai izvoare de gaz subpământean, ci şi urme de benzină, de unde ar urma că în partea locului se ascund izvoare de petrol.

*

Vagon pentru transportul aurului. Pe liniile din Transvaal ale căilor ferate, susţinute de societatea sud-africană, circulează de câtva timp un vagon, care de sigur este unic în felul său. E construit într'un atelier din Pretoria şi serveşte pentru transportul aurului brut. Din minele dela Iohannesburg se exportează în fiecare lună 18.000 chilograme de aur, în valoare de 60 milioane coroane. Clădirea vagonului special s'a făcut din cauză că vagoanele vechi de transport erau prea adese jăfuite. Noul vagon are o lungime de 12 metri, iar în interiorul său se află o cassă panţerată. Mecanismul vagonului nu permite să fie deschis, decât numai la staţiunea din Iohannesburg, de unde pleacă, şi la staţiunea din Cap, unde soseşte.

*

Oaspeţi exotici. Poliţia din Győr a deţinut cateva persoane exotice. La un hotel al acestui oraş a sosit o caravană compusă din patru bărbaţi, patru femei şi opt copii. Faţa unei femei era tetovată; alte două purtau câte un inel de aur prins în nas. Vorbeau numai turceşte şi puţin englezeşte şi ziceau, că sunt din Industan. In odaia hotelului unde s'au adăpostit, au început îndată să pregătească bucatele, aşa că au grămădit pae şi cărbuni pe podele şi le-au aprins. Hotelierul a făcut arătare la poliţie. Aici membrii caravanei susţineau, că nu-s din Industan, ci sunt supuşi perşi din Teheran, şi că au de gând să treacă prin Rusia către casă; de altfel se ocupă cu negoţul de mătăsărie. Poliţia, neaflând la dânşii nici un fel de marfă, a transportat pe suspecţii aziatici la închisoarea judecătoriei cercuale.

*

Peşte sărat. Dela firma *M. G. Palici*, comerciant de peşte în Panciova (Pancsova), se pot comanda, pentru postul mare, următoarele soiuri de peşte bun sărat: *morun nisetru,* cor. 220, *som (tracanac) nisetru,* cor. 160—170, *şăran mare* cor. 110—125, *som mare,* cor. 110—130, *ştiucă mare* cor. 96—110, *păstrav* cor. 120. Preţurile sunt socotite pentru 100 chilograme. Se poate comanda însă şi mai puţin. Peştele e bun, gustos, şi se trimite cu ramburs, ori trimiţându-se banii înainte. Adresa: *M. G. Palici*, Pancsova, Királyutcza 53—55.

Sărbarea pomilor şi a paserilor în Sadu şi Nucet.

In conformitate cu programul său de lucru, comitetul central al Reuniunii agricole sibiene, a stabilit, ca în 1913 sărbarea pomilor şi a paserilor să se ţină în comunele *Sadu* şi *Nucet.* Eată apelul comitetului către primăriile acestor comune:

Onorabilă Primărie comunală!

Sărbarea pomilor, organizată de noi la 1910 în comuna *Mag,* la 1911 în *Tălmăcel* şi la 1912 în *Cacova-Sălişter,* şi însufleţirea, ce s'a produs în poporaţiunea noastră din partea locului pentru îmbrăţişarea culturii pomilor, ne îndeamnă, să nu stăm locului, ci să continuăm cu asemenea sărbări, cari s'au dovedit a fi cel mai potrivit mijloc de îndrăgire pentru tineri şi bătrâni cu îndeletnicirea pe scară cât mai întinsă cu pomăritul.

O asemenea sărbare a pomilor, de care am legat şi sărbarea paserilor, pentru anul de faţă, dorinţă avem să ţinem şi în harnica D-Voastră comună, carea nici când nu s'a dat îndărăt, când vorba a fost de lucrările Reuniunii noastre, închinate binelui românesc-obştesc.

Cu prilejul sărbării vom dărui elevilor mai mari de şcoală un număr oarecare de altoi de soiu ales, cari elevi, sub conducerea celor în drept, să pregătească, de pe acum, la loc potrivit, gropile de lipsă, iar în ziua, care se va stabili pentru sărbare, plantarea s'o săvârşească, sub conducerea şi după îndrumările trimişilor Reuniunii noastre, tot elevii, cari devin stăpânii şi îngrijitorii pomilor plantaţi. Pentru plantare e potrivit cimiterul, curţile, grădinile, şcoala de pomi cum şi vreun drum din comună.

Pentru ca lucrul acesta să fie cât mai atrăgător, bravul corp didactic de acolo să instrueze copii de şcoală în cântări, în declamaţiuni, în esercitii gimnastice etc., cu cari să se producă în ziua plantării şi în faţa publicului adunat.

Acestea premerse, îndrăsnim a vă ruga cu frăţască dragoste ca, în conţelegere cu Onorabilul oficiu parohial să binevoiţi a convoca de urgenţă o conferenţă a fruntaşilor de acolo, în care, desbătând asupra acestei afaceri, să designaţi elevii de şcoală, cari vor fi dăruiţi cu pomi, să alegeţi ziua, în care să se ţină sărbarea şi să stabiliţi programul definitiv al sărbării pomilor. Tot această conferenţă ar putea să apeleze la aşăzămintele noastre de acolo cu scop de a face contribuiri în bani, cu cari să se procure un număr mai mărişor de altoi, cari să se dăruiască economilor mai scăpătaţi din localitate.

Despre cele statorite să ne încunoştiinţaţi şi pe noi spre a putea face de cu vreme publicaţiunile şi celelalte, ce se ţin de sărbare.

Gropile pentru pomi să se facă de 100—120 cm. largi şi de 50 cm. adânci. Pământul mai de deasupra, ca mai bun, să se pună de o lature, iar cel scos din fundul groapei, ca mai sărăcăcios, de ceialaltă lature a gropii.

Mulţămindu-vă înainte pentru ostenelele, ce le puneţi în serviciul acestei cause bune, vă rugăm să primiţi espresia dragostei noastre frăţeşti.

Sibiiu, 23 Martie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu":

Pant. Lucuţa, prezident.
Vic. Tordăşianu, secretar.

Cărţi şi reviste.

Biserica ortodoxă română, revistă eclesiastică, Nr. 11 din Februarie 1913 cuprinde: Desbaterile Sfântului Sinod din sesiunea de toamnă, anul 1912. — Abonamentul: pe an 12 lei. Adresa: Bucureşti, str. Principatele Unite Nr. 60.

*

Biblioteca pentru toţi. Printre cei cari se îndeletnicesc la noi cu tălmăcirea operilor marelui Leon Tolstoj, şi-a câştigat un loc de cinste dl Ioan Constantinescu Delabaia. După Plăceri vinovate, Două Patimi, Răsboiul, d-sa dă acum în editura răspânditei „Biblioteci pentru toţi" (nr. 802) încă una din scrierile lui Tolstoi: *Pamfil şi Iuliu.* Această din urmă, este o descriere duioasă şi plină de adevăr a vieţii şi chinurilor celor dintâi creştini în luptă cu păgânismul roman; una din scrierile în care apostolul dela Iasnaia-Poliana îşi desvoltă în forma minunată a unui roman dialogat ideile sale despre creştinism. Cetitorii de toate vârstele vor ceti cu plăcere şi cu folos acest nr. interesant din „Biblioteca pentru toţi". Preţul 30 bani. A se cere gratis catalogul acestei Biblioteci pentru toţi, care cuprinde peste 850 volume din literat. română şi străină.

Poşta ultimă.

Noul secretar de stat.

Primim informaţia din Budapesta, că secretar de stat în ministeriul de culte şi instrucţiune publică, în locul domnului *Iankovich Béla,* numit ministru, a fost numit din partea Maiestăţii Sale, la propunerea consiliului de ministri, domnul *Benedek Sándor,* judecător la judecătoria administrativă din Budapesta.

Legi nouă.

Pentru sesiunea parlamentară care să va începe în 5 Maiu n. c. se pregătesc mai multe proiecte de lege de mare însemnătate. Intre ele se află şi proiectul de lege *despre noua împărţire a cercurilor electorale,* şi proiectul de lege despre *statificarea notarilor comunali şi cercuali.* Cu proiectul din urmă se face începutul statificării administraţiei.

In audienţă.

Domnul prim-ministru *Lukács* care se afla în Lovrana, a plecat de acolo la Viena, unde va fi primit astăzi în audienţă din partea Maiestăţii Sale, Regelui nostru. Domnul Lukács va face rapot Maiestăţii Sale despre situaţia politică din ţară şi despre programul de muncă al guvernului pentru viitoriul apropiat.

Mulţămită publică.

Parohienii gr.-or. din Biertan, pătrunşi de însemnătatea aşezămintelor noastre culturale, biserica şi şcoala, cari singure neau apărat şi ne vor apăra şi în viitor limba şi legea noastră străbună, s'au îngrijit cât numai au putut, ca aceste aşezăminte sfte să le ţină în stare bună şi corespunzătoare recerinţelor timpului de azi, ceeace se poate vedea din cele următoare: La anul 1909 fiindu-ne şcoala ameninţată, dacă nu se vor face unele îndreptări, dl paroh în frunte cu comitetul paroh. iau numai decât măsurile de lipsă pentru adaptarea şcoalei, raportând despre aceasta şi Prea. Ven. Consistoriu Arh., care votându-ne un ajutor de 600 cor, ne dă totodată şi unele îndrumări, şi în decursul anului 1910, pe lângă spese de preste 3000 cor. şcoala se adaptează şi cu 1 Sept. se dă meniţiunei sale spre marea mulţămire a tuturor.

Fie puterile şi mai mici, dacă e bunăvoinţă şi înţelegere, toate se pot învinge şi face; astfel şi conducătorii şi credincioşii noştri văzându-şi şcoala gata şi corespunzătoare întru toate, n'au vrut să lase ca casa de rugăciune şi închinare, biserica, să rămână mai pe jos de şcoală. Biserica, de altcum reparată numai de vr'o câţiva ani în două rânduri, mai avea acum lipsă de un fruntar nou, fiindcă cel vechiu dela 1799 era aproape ruinat, şi de strane, atât pentru cântăreţi, cât şi pentru bărbaţi. Vrednicul paroh V. Isailă în conţelegere cu învăţătorul pensionat Dem. Stuchirean şi cu com. paroh., fiindcă ne lipseau mijloacele pentru facerea noului fruntar, se adresează în biserică către popor, îndemnându-l să contribue fie-care, după puterile sale, ca aşa cu ajutorul lui D-zeu să ne facem un fruntar nou şi frumos în sfta biserică, şi aducându-i totodată la cunoştinţă, că spre scopul acesta, marele binefăcător al neamului nostru *dl Vasile de Stroescu,* a dăruit 200 cor. Poporul a primit cu mulţămită acest dar şi numai decât se înscriu cu daruri benevole următorii: dl Demetriu Stuchirean învăţ. pens. în memoria răpausatei sale fice Anica 50 cor., Ioan Popoviciu cantor 50 cor., Ioan Andrei Avram în memoria fiiului lor Ioan Avram fost paroh în Şeica mare 40 cor., Natanail Stuchirean în memoria fiicei lor Maria 30 cor., Gavrilă Filip 20 cor., Ioan Solomon în memoria soţiei sale Ana 15 cor., Ioan Lazar 10 cor., Nicolae Stuchirean sen. 10 cor., Ioan Andrei 10 cor., Achim Stuchirean 10 cor., Dionise Cândea 10 cor., Nechifor Andrei 10 cor., Nicolae Stuchirean jun. 10 cor., Ana Vedislav 10 cor., Dumitru Comşa 10 cor., Ioan Barb 20 cor., Gligor Bologa 5 cor., Samoilă Sâvul 5 cor., Nicolae Cândea 5 cor., Simeon Florea 5 cor., Leonte Dan 5 cor., Patriche Borzoş 5 cor., Dionise Moldovan 5 cor., Gavrilă Şirean sen. 4 cor., Ioan Andrei 4 cor., Ioan Filip jun. 4 cor., George Ghiaja 2 cor., Saveta Bârză 2 cor., Nicolae Popoviciu 2 cor., Măriuţa Vedislav 2 cor., Maria Molfa 1 cor., 20 fil. Nicolae Hoza 1 cor., Victor Hoza 1 cor. şi Fira Suciu 20 fil. suma: 373 cor. 40 fil.

Pentru facerea stranelor, la propunerea membrului Natanail Stuchirean, s'a făcut un apel către credincioşii noştri aflători în America, prin preotul nostru, în conţelegere cu comit. par., în urma căruia s'a primit prin coletanţii Nicolae Moldovan şi Chirion Şirean suma de 53 dolari 50 cenţi, şi anume dela următorii contribuenţi: dl Nicolae Moldovan 5 dolari; Zaharie Andrei 5 dolari; Chirion Şirean 5 dolari; Ştefan Cândea 5 dolari; Traian Stuchirean 3 dolari; Ioan Stanciu 4 dolari; Ioan Cândea, Nicolae Cândea, Simeon Cândea şi Elisaveta Cândea fraţi 2 dolari; George Cândea cu fiul său George Cândea 2 dolari; Virgil Andrei 2 dolari; Nicolae Stanciu 3 dolari; Gavrilă Florea 2 dolari 50 cenţi, Dumitru Comşa 2 dolari 50 cenţi, Ioan Lazar 50 cenţi; N. Bozoşan 50 cenţi; Ioan Moldovan 1 dolar; toţi din Biertan. Mihailă Zăblău 1 dolar; Mihailă Almăşan 1 dolar, ambii din Sighişoara; Ioan Preda din Valdhid 1 dolar; Lazar Velcelean din Ciclova Montană 50 cenţi; Ucenic Lăpăduş din Hăpria 25 cenţi; Gligor Andreica 1 dolar; Ioan Popa 50 cenţi; Ioan Moldovan 1 dolar; Dumitru Balea 50 cenţi, toţi din Sălcud; Laureţiu Grecu din Ruja 50 cenţi; Ioan Suciu din Chirchiş 1 dolar; Vasile Marta din Veseud 50 cenţi; Vas. Şandru din Viştea 2 d.; Codrea Şerban 1 d.; şi George Greavu 50 c.; ambii din Lisa.

Cu plăcere mai amintim, că vrednicul şi evlaviosul nostru fost cantor George Filip a donat următoarele cărţi: Octoihul mare, Triodul, Psaltirea şi Mineiele pe lunile Aprilie, Iunie şi Ianuarie, cu litere latine, în preţ de 100 cor. 70 fil; ear Ioan Cândea un rând de vestminte preoţeşti în preţ de 120 cor. Tuturor acestor donatori şi sprijinitori li se esprimă cele mai ferbinte mulţămite, în numele comit. par.

Biertan, în Martie 1913.

Vasile Isaila paroh
Demetriu Stuchirean not. comit.

Nr. 347/1913. (85) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Căpâlna de sus** cu filia Abus, (Mica și Hidrifaia), în protopresbiteratul Târnava, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoțești.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul indicat, iar concurenții pe lângă prealabila încunoștiințare a subsemnatului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Cetatea de baltă, (Küküllövár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 362/1913. (84) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan pelângă actualul paroh Iosif Crișan și cu drept de succesiune în parohia de cl. I (primă) **Boian,** în protopresbiteratul Târnavei, în urma Ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 5 Martie a. c. Nr. 2639 Bis., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele postului de capelan sunt: Jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B.: stolă, birul preoțesc și porțiunea canonică (afară de intravilan, folosul cimiterului și congrua, cari rămân parohului actual întregi), îndatorat fiind alesul capelan a conduce toate agendele administrative parohiale.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile instruite în senzul legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, având a se presenta pelângă prealabila încunoștiințare a subsemnatului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a face cunoștință cu poporul, a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Cetateadebaltă, (Kükü'llővár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 71/1913. (80) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a **Măceu,** se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat, îndatorându-se concurenții a se prezenta — cu prealabila încunoștiințare a subsemnatului — la sf. biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta și predica, respective celebra.

Hațeg, la 3/16 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

A apărut și se află de vânzare
la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii și articole
de
Ion Mateiu.
Prețul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 62—

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilă marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-**român** toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**

(73) 7—

Garduri colosal de ieftine.

Invențiune senzațională.

Afară din cale practic!
Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, impletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt și conștiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.

(27) 7—10

Salon pentru pălării de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratelor dame, că sosind din voiagiul de procurare, — am adus cu mine cele mai frumoase și delicate

pălării de dame, fetițe și băieți,

și invit pe această cale stim. dame la vizitarea atelierului meu, asigurându-le de serviciul cel mai culant și prompt.

Reparaturile se efectuiesc în decurs de 24 ore de tot ieftine și repede.

Cu toată stima:
Hanna Adleff
Honterusgasse Nr. 8.

(82) 1—

Mare deposit în fasoane pentru pălării de dame, fetițe și băieți nedecorate.

Material de prima calitate.

Primul atelier
de

Pictură bisericească

Bendorfean și **Hajdu**
pictori
Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

(83) 1—

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

КиС
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 15 -

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 7—20

Siebenbürger
Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 19 Martie (1 Aprilie) 1913. Nr. 30.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Căderea Adrianopolului.

Sibiiu, 31 Martie n.

Evenimentul însemnat: căderea oraşului turcesc Adrianopol în mânile Bulgarilor, e viu comentat de întreaga presă europeană.

Ne aducem bine aminte, cum tinerii turci au făcut solemne promisiuni, atunci, când prin o mică revoluţiune au alungat dela putere guvernul de mai nainte turcesc şi au pus ei mâna pe conducere, că Adrianopolul nu'l dau odată cu capul. Mai bine mor toţi, decât să sufere o astfel de ruşine. N'au murit toţi, şi Adrianopolul totuş a căzut în mânile Bulgarilor.

Şi ne aducem bine aminte, cum Sukri Paşa, comandantul trupelor din acest oraş spunea, că înainte de a cădea oraşul Adrianopol în mâni profane, îl face una cu pământul, aşa, ca numai urmele oraşului să se mai cunoască! Nici el nu s'a ţinut de cuvânt, ci Mercuri d. a. la orele 2 s'a predat, împreună cu întreaga garnisoană, comandantului trupelor bulgare.

S'a adeverit deci şi de astădată vorba înţeleaptă, că omul propune, Dumnezeu dispune, şi că nu oamenii decid asupra evenimentelor, ci din contră, evenimentele silesc oamenii să se supună lor.

S'au supus tinerii turci evenimentelor, şi s'a supus şi viteazul Sukri Paşa, pentrucă nu aveau încotro. Puterile mari europene decretaseră doară, că Adrianopolul are să cadă în teritoriul destinat să fie predat statelor aliate balcanice, şi ce putea să facă Turcia în contra acestei hotărâri a puterilor mari europene, ea, care nu a fost în stare să se lupte cu succes nici în contra micilor state balcanice?. Oricât de mult ar mai fi apărat deci Turcii oraşul Adrianopol — şi poate că de fapt îl mai puteau apăra încă multă vreme, — sfârşitul era totuşi acela la care s'a ajuns Mercuri: predarea lui în stăpânirea Bulgarilor. Apărarea oraşului acestuia şi mai departe nu era deci alta, decât perdere de timp, perdere de bani şi perdere de vieţi omeneşti.

De altă parte earăşi trebue se ne întrebăm, că ce rost a mai avut asaltarea dată asupra Adrianopolului din partea trupelor bulgare şi a celor sârbeşti, după ce să ştia, că puterile mari europene au hotărât asupra sorţii acestui oraş şi l-au destinat Bulgariei? Ce lipsă a mai fost de înverşunata şi groaznica luptă, dată pentru cucerirea acestui oraş, o luptă, care în cele din urmă a fost purtată piept la piept, când ea a fost dată pentru un lucru, care era câştigat?

Răspunsul nu poate se fie altul, decât că Bulgarii, ajutaţi de astădată de Sârbi, au ţinut se arete, că ei nu primesc *cinste* dela Europa, ci că aceea ce vreau să aibă, sunt în stare să iee ei singuri, din însufleţirea proprie, cu eroismul propriu! Şi când ne gândim la puternicile întărituri trase în jurul Adrianopolului şi la vitejia trupelor aşezate în el, dar mai ales la comandantul lor, Sukri Paşa, care cu drept cuvânt e asemănat cu Osman Paşa, comandantul Plevnei dela anul 1877, trebue să recunoaştem, că învingerea Bulgarilor asupra acestei fortăreţe puternice este una din cele mai strălucite, căreia asemenea numai învingerea Românilor asupra Plevnei mai este.

Pentru onoarea armelor bulgare au luptat deci mai departe trupele bulgare la Adrianopol, şi încă cu cel mai splendid succes.

Şi tot pentru onoarea armelor au luptat şi Turcii mai departe la Adrianopol, apărând oraşul, care deja nu mai era al lor. Şi s'au purtat şi ei ca eroi, dovadă faptul, că Joi, când comandantul lor, Sukri Paşa, s'a prezentat în faţa regelui Ferdinand al Bulgariei pentru a-i preda sabia, acesta, cu o vorbire elogioasă, i-a dat sabia îndărăt, recunoscându-i prin aceasta eroismul şi virtuţile înalte militare.

Adrianopolul a căzut. Iar căderea Adrianopolului înseamnă apropierea legării păcii între beligeranţi, — pentrucă Bulgarii nu au nici voe, dar nici permisiune dela Europa să meargă nici măcar un pas mai departe, dupăce puterile mari europene au stabilit definitiv graniţele între Bulgaria şi Turcia, iar Turcia acum nu mai poate spune, că Adrianopolul nu'l dă de voe bună, ci dacă vreau Bulgarii să'l aibă, să şi'l iee! Şi bine ar fi, ca acum cu o zi mai curând să se lege mult dorita pace, pentruca atât statele implicate în răsboiu, cât şi celelalte, asupra cărora încă s'au estins urmările rele ale răsboiului, în forma unei apăsătoare crise financiare, să înceapă a răsufla iarăşi mai liber, văzânduse scăpate de griji şi primejdii.

Personal. Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a plecat eri, Duminecă dimineaţa, la Budapesta, pentru a presida şedinţele representanţei fundaţiunii Gozsdu, care se întruneşte în sesiune ordinară de primăvară astăzi în Budapesta. Tot eri a plecat la Budapesta şi domnul *Parteniu Cosma,* directorul „Albinei“, pentru a participa la şedinţele representanţei fundaţiunei Gozsdu, ca membru al acestei corporaţiuni.

Diferendul româno-bulgar. Representanţii puterilor mari din Petersburg încă nu s'au întrunit, ca să se consulte asupra aplanării conflictului dintre România şi Bulgaria pentru rectificarea graniţei. După ştirile din urmă, puterile din tripla alianţă vor insista prin representanţii lor, ca să se dee României oraşul Silistra şi teritoriul cerut, pecând *Sassanov*, ministrul de esterne al Rusiei, care va presida şedinţele ambasadorilor din Petersburg, face propagandă în schimbul de vederi cu ambasadorii pentru acceptarea următoarei soluţii: Oraşul Silistra se rămână al Bulgarilor, cu esceptia întăriturilor, cari au se treacă în proprietatea României. Afară de aceasta, România are se primească o porţiune de teritor la marea neagră mai mare decum e cea oferită de Bulgari, însă totuşi nu atâta cât cere România.

O astfel de aplanare a conflictului nu va conveni însă României la nici un cas, ci ea va căuta să-şi rectifice singură graniţa spre Bulgaria, cu ajutoriul armelor. Dispoziţia e foarte răsboinică în România, şi cei dela conducerea statului încep se regrete, că nu au pus mâna pe arme mai de mult. Ultimele telegrame din Bucureşti vorbesc despre o apropiată criză ministerială şi despre formarea unui nou guvern, care să nu-şi mai pună nădejdea în puterile mari, ci în puterile proprii ale ţării.

Inmormântarea Regelui Georg al Greciei s'a făcut eri, Duminecă, în Atena, cu mare solemnitate. Pe M. Sa, Monarhul nostru, l'a representat la actul înmormântării baronul *Burian*, fostul ministru comun de finanţe.

Cedarea Basarabiei. Din Petersburg soseşte o ştire foarte însemnată, care însă deocamdată trebue primită cu multe reserve. Prin cercurile diplomatice de acolo s'a lăţit vestea, că Rusia se ocupă serios cu gândul de a spăla nedreptatea pe care a făcut'o României la 1878, astfel, că *îi dă îndărăt o parte din Basarabia,* dar cu condiţia, se renunţe la Silistra. Pe calea aceasta Rusia vrea să mulţămească şi pe Români şi pe Bulgari, dar vrea să şi-i oblige şi pe unii şi pe alţii. Mai ales însă vrea Rusia să induplece prin acest act de marinimie pe Români se iasă din tripla alianţă şi să se alăture la tripla înţelegere.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Cinci săptămâni în balon, de Jules Verne, traducere de Constantin Pestreanu. (Bucureşti „Bibl. pentru toţi“ nr. 494—498).

Cuprinsul. (Cap 1) Doctorul Fergusson din Londra ia hotărârea îndrăzneaţă de a cutreera ţinuturile necunoscute ale Africei în balon. Societatea geografică din Londra îi votează 2500 lire. (Cap 2) Anglia întreagă e agitată de această cutezanţă. Ziarele discută pe larg posibilitatea întreprinderii. Se fac mulţime de rămăşaguri. (Cap 3) Pretinul Dick Kennedy caută să desmânte pe doctorul Fergusson. (Cap 4) Doctorul studiază espediţiile anterioare şi face planuri. (Cap 5) Dick e desperat, (Cap 6) cu cât vede mai mult încăpăţinarea lui Ferg. Servitorul lui Ferg., Joe, un om escelent, unic în felul lui stărue să plece. (Cap 7) Vine materialul balonului comandat la fabricile din America. Ferg. calculează capacitatea balonului. (8) Un prânz de adio şi Ferg. pleacă cu Dick şi Joe pe vaporul „Le Resolute“ spre Africa. (9) Ferg. îşi esplică planul marinarilor. (10) Esplică invenţia de a dispune de balon după plac la suiş şi coborâş fără a perde gaz printr'un aparat, care estrage din un reservoar cu apă hidrogenul şi îl transmite în balon. (11) Sosesc la Zanzibar, îşi alcătuesc balonul şi pleacă toţi trei spre vest. (12) Trec peste ţinutul Uzaramo, Duthumi. (13) Imangé, muntele Rubeho, Dick capătă friguri. (14) Balonul „Victoria“ merge escelent, cu iuţeală uriaşă. O noapte în pădure. Maimuţele atacă balonul, le împuşcă. (15) In 2 zile fac 500 mile. Ajung la Kazeh, târg, poporul se închină balonulni crezând că e luna. Alaiu mare. Ferg. e dus la împăratul bolnav. Joe face gimnastică minunată poporului. Primejdie. Răsare luna. Ei fug. Un negru atârnă de funie. Il scapă coborându-se. (16) Hipopotamii răsar, pădurile sălbatice. O furtună uriaşă îi surprinde. Printre fulgere şi primejdie grozavă se ridică deasupra norilor. (17) Munţii lunei, un ocean de verdeaţă. Coboară balonul, ancora prinde un elefant. E periculos, îl puşcă. Urmează un prânz luculic, vânătoare şi o noapte pe pământ. (18) Trec Karagwah, lacul Ukereve, Ecuatorul, isvoarele Nilului, popas în insula Benga, unde afla pavilonul cu marca Angliei. (19) Negrii ameninţă. Fug. Vântul abate direcţia, triburi canibale, gazuri periculoase. (20) Aruncă o sticlă într'un sat, satele de canibali, dau de răsboiul a două seminţii, Dick împuşcă de sus pe un uriaş şi răsboinicii fug. (21) O noapte grea. Balonul ancorat într'un copac. Negrii îl atacă. Ei puşcă. Un strigăt: „ajutor“ în franţuzeşte. Toţi 3 emoţionaţi. Plănuesc mântuirea celui primejduit. Ferg. face o mare lumină electrică, un misionar chinuit de negrii, (22) balonul coboară, ia pe misionar, negrii fug, unul prinde funia şi din înălţime cade la pământ sdrobindu-se. Francezul e slab, leşinat. Misionar lazarist, om tinăr, pradă negrilor. Balonul trece peste un vulcan uriaş. (23) Misionarul moare, balonul coboară, îl îngroapă într'o livadă. Aceasta e plină de blocuri de cvarţ pline de aur. Joe umple balonul de aur, dar trebue să-l arunce pe rând ca să se poată urca. (24) Se apropie pustia ecuatorului, se gată apa şi alta nu găsesc, nopţile năbuşitoare, (25) un nor vine dar trece fără apă, urmele unei fântâni în oază, dar secată (26) 113—120 grade, caută desperaţi apă, pretutindenea pustietate. (27) Balonul cade, o căldură îngrozitoare, toţi trei aproape de nebunie; aiurează. Dick vrea să se împuşte, Joe îl opreşte, vine Simunul, vântul uriaş al deşertulni, aruncă toată povara din balon şi acesta se ridică, vântul îl duce în 3 ceasuri 240 mile într'o oază mântuitoare. Aici este apă, pe care o câştigă omorând 2 lei. (28) Odihnă, vânătoare, hrană tihnită, vânt. Balonul urcă. Uraganul îl duce (29) din pustie la pământul productiv. Regatul Adamova, Atlantica, râul Benne, insula Jola şi muntele Mendif. (30) Balonul trece Mosfeia, Denham, Toole, Kernak. Mulţimea se gată a ataca balonul, o puşcătură îi alungă. Peste noapte aprind foc, porumbei cu foc pe coadă ameninţă balonul. Dar se ridică repede şi scapă. (31). Râul Şari şi lacul Ciad. (32) Insulele Biddiomah, balonul atacat de paserile gipaeţi, cari sparg învelişul, balonul cade repede, aruncă tot, sare în urmă şi Joe. Balonul uşurat e dus de vânt departe. Desperaţi (33) Ferg. repară balonul. Rămâne mai mic cu învelişul al doilea. Caută pe Joe. (34) Uraganul îi duce mai departe. Târziu se pot iar întoarce. (35) Joe căzuse în lac. Inoată, cade în mâna negrilor. Inchis. Se trezeşte cuprins de apă. Sparge coliba inundată de apă, scapă cu o luntre. dă de şerpi, insecte veninoase, cade în nămol şi în urmă în mânile Arabilor. (36) Vede balonul, fuge. Arabii după el. Balonul coboară, aruncă funia, Joe o prinde, balonul urcă şi Joe e mântuit. (37) Vântul tot spre vest. Agade. (38) Ploi mari, râul Niger. (39) Munţii Hombori, Rabra, Tombuctu, balonul slăbeşte. (40) Ingrijaţi, un nor de lăcuste. (41) Coboară din ce în ce, un munte, primejdie, aruncă tot din balon, Joe sare a doua oră, dar nu se lasă, balonul înălţat puţin trece vârful. Joe urcă şi încep să coboare repede. (42) O pădure aprinsă de negrii, balonul în primejdie, fuge, arabii urmăresc. (43) Balonul cade, aruncă şi cortul, fac foc cu iarbă, umflă, tae coşul, se ridică acăţaţi de funii. Trec râul Senegal. Balonul cade în râu. Armata franceză de acolo îi primeşte, (44) Cu un vapor francez se întorc la Londra,

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

I.

Dragă prietene! Te-ai obicinuit, din când în când, din coloanele vechiului nostru ziar, să mai afli, să mai ceteşti unele şi altele din stăruinţele culturale, pe cari o seamă de cărturari, afară şi în cadrele „Asociaţiunii", în conştienţiozitatea chemării de conducători şi povăţuitori ai poporului, — de mult fără nici o şovăire şi întrerupere, le depun în înfrângerea pânei sufleteşti, — în deşteptarea, întregirea şi îmbogăţirea minţii ţăranului, cu tot felul de învăţături, singure azi, — în cari e întrupată toată tăria şi puterea de vieaţă, cari pot să uşureze greul zilelor, să desăvârşească orice îndeletnicire, să înarmeze şi întărească sufletul cu toate calităţile şi virtuţile conservătoare şi susţinătoare de tot ce e românesc, de: credinţă, limbă, lege, datini, pământ şi obiceiuri strămoşeşti!

Şi în buna credinţă, că aceste împărtăşiri, dări de seamă, cari pe lângă îndrumările şi folosul ce-l pot întinde şi altor stăruitori, dintr'alte părţi şi despărţăminte, mai justifică munca, hărnicia despărţământului, a agenturii ca atare, a conducătorilor învestiţi cu conducerea pe un period sau altul de ani, precum şi a altor intelectuali zeloşi, vor fi bine primite de toţi cetitorii, doritori de-o luminare şi înaintare, nu m'am adresat numai ţie, prietenul culturii româneşti, ci *tuturora*.

Că de astădată, schimb forma şi adresa, o fac, nu că aş fi devenit mai mic de suflet, preocupat, părtinitor al celor deaproape, ba poate chiar invidios al propăşirii generale, — nu, ci tocmai dimpotrivă, spre a nu tulbura nimănui liniştea sufletească, a împăca şi pe aceia cari purtaţi de-o rea credinţă, de presupuneri greşite şi copilăreşti, nu văd cu ochi buni astfel de dări de seamă.

•

Deşi în treacăt, de-ţi mai aduci aminte, chiar la început am atins, mi-am exprimat un cuvânt şi în această privinţă, totuş nu-mi vei lua în nume de rău, dacă în această scrisoare voiu stărui ceva mai bine, mai pe larg, asupra împărtăşirilor culturale naţionale.

— „Este firesc omului, — zice un înţelept al anticităţii, (Seneca) — a dori de a-şi comunica cunoştinţele, precum şi de a-le dobândi"..

„Doresc, — continuă într'o scrisoare către prietinul său Lucilie, — a-ţi comunica leacurile, a cărora ageră lucrare am cercat, pentru tămăduirea boalelor sufleteşti. Imi place a învăţa, ca să împărtăşesc altuia ceea-ce ştiu. Cele mai frumoase şi mai mântuitoare lucruri mi-ar fi neplăcute a le şti numai pe seama mea; nu este de loc bună averea care linguşeste pe om, dacă n'o împarte cu nimenea; îţi voiu trimite dar cărţile din cari am tras aceste folositoare macsime, şi ca să-ţi cruţ ostăneala"....

Citez aceste rânduri, cari cu toată vechimea anilor nu şi-au perdut nimic din actualitate şi înţelepciune, — ţinându-le destul de tari, spre a alunga orice îndoială şi nedumerire şi din inimile cele mai neîmpăcate cu publicarea muncii culturale.

Dacă cei vechi au simţit lipsa unei împărtăşiri reciproce, dacă înţeleptul Seneca nu putea să simtă în destul dulceaţa celor mai frumoase şi mai mântuitoare învăţături, păn' nu le împărtăşa şi altora; ce să zicem noi cei de astăzi, cari avem încă un gol, de tot felul de cerinţe de îndeplinit, a căror întrupare şi perfecţionare îndatorează, recere fiecărui cărturar român, o muncă conştie, purtată de un sprijin împrumutat?!

Ne-am obicinuit, cu tot prilejul, de mai multă sau mai puţină sărbătoare, a face amintire, că suntem un neam sărac de oameni. Intrebaţi asupra pricinii, nu am putea între alte răspunsuri, a nu da şi pe acela, că suntem săraci în învăţătură, care singură numai, poate da o întorsătură corespunzătoare tuturor alcătuirilor şi îndeletnicirilor omeneşti şi româneşti. Şi nu s'ar putea spune, că milostivirea vremurilor mai de apoi nu ne-ar fi adus cu sine, nu ne-ar fi dat şi nouă, oameni mari şi învăţaţi, oameni darnici în sfat şi îndrumare! Avem şi azi bărbaţi, cari pot fi nu numai fala şi mândria neamului românesc, ci şi a altor neamuri mai înaintate. Aceştia nu lasă să treacă vre-o vreme potrivită din cursul anului, în care unii pe-o cărare, alţii pe alta, să nu împartă anumite învăţături cuprinzătoare de sfaturi şi îndrumări probate. Ce se aleg însă mai de multeori de ele? O ştim toţi. Puţine se prind, din puţini muguri ţâşneşte floarea plină de vieaţă, aducătoare de rodul dorit. Ştim şi pricina, care nu este a se căuta în vre-o altă parte, sau în altcineva, decât în noi înşine, cari nu dăm îndemnurilor de propăşire şi înaintare îngrijirea şi atenţiunea cuvenită!

Mulţi din cei chemaţi din intelectualii noştri, dela oraşe şi centre româneşti, ajunşi în diferite slujbe, rar, sau poate de loc nu-şi mai aduc aminte de părăsiţii fraţi de sânge, de locuitorii satelor, ca unul sau altul, în cercul propiu, cel puţin de 2-3 ori la an să se pogoare în mijlocul lor, să stee de vorbă cu ei, să le spună din cărţi. Din cei de pe la sate, deasemeni lăsându-se unii decepţionaţi de desinteresul celor mai mari, alţii înfrânţi de povara greutăţilor, fie oficioase, fie familiare sau sociale, — şi earăşi unii răpiţi de comoditatea patriarhală a locului, alţii de vederi şi sinamăgiri greşite că nu e bine ca poporul „să ştie prea multe", — năzuesc puţin sau de loc întru propoveduirea învăţăturilor.

E mic numărul acelora, cari nelăsându-se influinţaţi de nici o încercare sau ispită a vieţii, pătrunşi şi întotdeuna trezi asupra chemării frumoase de apostoli ai satelor, muncesc cu tot prilejul potrivit, fără nici o descurajare, fără preget, chiar şi atunci, când încă nu au ajuns să guste din roduri, întru împlinirea datorinţelor şi ajungerea scopului. Şi păn' acest număr de neobosiţi pioneri ai deşteptării româneşti nu se va înmulţii, nici nu va putea fi vorba de o mişcare mai vie, mai firească, care să întrunească toate aşteptările, să se poată pune cu tot dreptul pe aceeaş treaptă cu a celor mai culte popoare din această patrie.

Din partea Consistoriilor, prin biserică şi şcoală, din a „Asociaţiunii", prin despărţăminte, prin stipendiile ce le au împărţit şi împart azi ambele instituţiuni, cât şi prin alte aşezăminte, întocmiri şi orândueli, s'a dat şi se dă aproape toată posibilitatea unei astfel de propăşiri şi întăriri culturale. Şi nu se poate spune, străbătând trecutul, cu toate atacurile, asupririle şi vitregiile vrăjmaşe, deslănţuite din destul asupra poporului nostru, că nu ne mulţămeşte schimbarea l'a care s'a ajuns; — întorşi însă la prezent, putem spune, că nu se face cât pretinde acesta, şi cât prin oamenii ce avem astăzi *s'ar putea* lucra!

Iată pentruce am fost întotdeuna, şi voiu fi pentru publicarea oricărei mişcări culturale, care pentru noi are o mare însemnătate, mai ales când publicările vor fi drepte şi lucrate cu conştienţiozitate. Nu trebue să uităm nici odată, că suntem încă numai la început, în cele mai multe din satele noastre, încă şi azi cu toate instrucţiile şi apelurile mai marilor noştri, căci se lucră puţin, în unele sate nimic. Prin publicarea năzuinţelor dintr'o parte sau alta, pe lângă justificare, fiind publicitatea cel mai bun controlor, se împart cunoştinţe, se înfăţoşează anumite planuri şi purcederi, se dau îndrumări, noi îndemnuri şi impulsuri spre muncă, — de cari noi încă avem multă lipsă!

Te asigur, că purcezându-se astfel, să amintesc şi-o pildă, nu s'ar fi putut găsi nimenea să tragă la îndoială munca conducătorilor săteşti, depusă întru luminare, dupăcum ai văzut într'un număr din „Românul", într'o corespondenţă, reprodusă şi de ziarul nostru. S'a dat şi un răspuns de apărare comentat de tot potrivit din partea redacţiei acestui ziar, în Nr. 15-1913, spunându-se că intenţiunea a fost: *„îndreptarea celor rămaşi îndărăt în privinţa aceasta"*.

In cele următoare îţi voiu arăta, prietene, munca desvoltată în vremea din urmă, în agentura şi despărţământul V. Sălişte. De bine voitor:

Sălişte, în 7 Martie 1913.

Ioan Popa
secretar.

Analele fundaţiunii ziariştilor.

Am primit la redacţie „Analele fundaţiunii pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria, pe anul prim, 1912". Se cuprind în anale *„literile fundaţionale"* ale acestei fundaţiuni făcute de domnul Dr. *Ioan Mihu*, mare proprietar în Vinerea, *„regulamentul pentru procedura de ajutorare"*, *contul-bilanţ* cu finea anului 1912, şi *darea de seamă generală* a epitropiei administrative a acestei fundaţiuni asupra anului 1912. Darea de seamă e următoarea:

Ajunşi la sfârşitul primului an de când ni s'a încredinţat spre administrare „Fundaţiunea pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria", venim să prezentăm pentru toţi ceice se interesează de lucrările noastre, o dare de seamă generală asupra străduinţelor ce s'au depus şi rezultatelor ce s'au ajuns cu privire la augmentarea averii fundaţiunii, precum şi asupra momentelor mai însemnate ivite în cursul activităţii din anul încheiat.

Dându-ne seamă de însemnătatea cea mare, ce o are între împrejurările noastre chestiunea asigurării viitorului ziariştilor români şi de respunderea cu care ne-am îndatorat atunci când am primit şi ne-am obligat la administrarea fundaţiunii, create anume spre acest scop, am căutat să facem tot ce ni-a fost cu putinţă pentruca, pe deoparte fundaţiunea să fie cât mai bine cunoscută publicului nostru, pe de altă parte să animăm şi să interesăm lumea noastră românească, ca să o învrednicească cât mai mult de sprijinul pozitiv al ei. Astfel prin apeluri publice şi private, prin îndemnuri şi informaţiuni date în toate părţile, cum şi prin propaganda entuziastă şi stăruitoare a presei noastre, am ajuns să obţinem în anul trecut pe sama fundaţiunii noastre un spor de avere de cor 14,983·15, după cum reese aceasta clar şi din conturile de încheere ce publicăm.

Izvoarele din cari s'a putut obţinea acest spor în averea fundaţiunii noastre se grupează în modul următor:

1. din dividende de acţii şi interese de capital cor. 1,567·20,

2. dela erezii fericitului Dr. Aurel Mureşianu cor. 3,587·28,

3. din contribuirile bancilor româneşti cor. 3,879·44,

4. din conferenţe publice şi publicaţiuni vândute în favorul fundaţiunii cor. 2,039·86,

5. din contribuiri diverse la diferite ocaziuni cor. 3,909·37, total cor. 14,983·15.

Pentru noi, cari ne dăm sama de greutăţile de tot felul prin cari s'a scurs anul 1912 şi cari înţelegem că tot începutul e greu, rezultatele obţinute în scopul augmentării fundaţiunii noastre, trebue să fie mulţumitoare şi un sentiment de recunoştinţă ne stăpâneşte faţă de toţi aceia, cari au contribuit — material şi moral — pentru ajungerea acestor rezultate. In prima linie recunoştinţa noastră se îndreaptă către erezii fericitului Dr. Aurel Mureşianu cari — fiind fundaţiunea noastră legal încuviinţată — n'au hezitat să ne transpună suma care la 31 Dec. 1912 a fost cor. 3,587·28 şi care se adunase din prilejul jubileului de 70 de ani al „Gazetei Transilvaniei", cu gândul să se pună bază la un fond al ziariştilor. Tot asemenea trebue să fim mulţămitori băncilor noastre, cari în total încă ni-au donat o sumă frumoasă, precum şi acelora, cari prin conferenţele lor publice ţinute cu diferite ocaziuni încă au contribuit la sporirea capitalului fundaţiunii.[1] Special faţă de aceşti din urmă recunoştinţa noastră trebue să fie cu atât mai mare, cu cât prin conferenţele lor nu numai au contribuit la sporirea capitalului, dar au arătat totodată calea cea mai nimerită, prin care intelectuali noştri vor putea să-şi achite îndatoririle faţă de fundaţiunea noastră; căci dacă exemplul lor va fi urmat şi în celelalte centre româneşti ca Beiuşul, Blajul, Bistriţa, Clujul, Haţegul, Abrudul, Orăştia, Oradea, Timişoara etc. — avem cele mai bune speranţe că fundaţiunea va câştiga — moral şi material — foarte mult. In sfârşit să mulţămim acelor mulţi înţelegători ai scopului, pentru care stăruim şi cari cu contribuirile lor de tot felul au dat suma cea mai mare din câte am avut de înregistrat în sporul averii noastre. In special dintre aceştia ne ţinem de datorinţă să relevăm pe dl D. M. Bragadiru, mare fabricant, care singur ni-a donat suma de cor. 950 şi pe fericita Nina de Cergedi, care prin testament ni-a lăsat şase acţii dela banca „Arieşana" din Turda în valoare nominală de cor. 600.

Acesta este rezultatul material, pe care l-am putut ajunge între împrejurările anului trecut în scopul augmentării fundaţiunii. Presupunem însă că în măsura în care ne vom convinge de necesitatea urgentă de a face din fundaţiunea noastră modestă de azi o fundaţiune, care sub toate împrejurările să poată fi un razim sigur pentru ziariştii avizaţi la binefacerile ei, publicul şi instituţiunile noastre vor contribui tot mai mult la augmentarea ei, şi astfel avem speranţă că în viitor să putem da seamă de rezultate cu adevărat frumoase.

Trecând după acestea la partea specială a raportului nostru, ne permitem a aminti momentele mai însemnate din cronica anului trecut, cari, credem, că e bine să fie cunoscute de toţi ceice au interes faţă de lucrările şi preocupările noastre.

Prin actul fundaţional de dato 30 Dec. 1910 al d-lui Dr. Ioan Mihu, în Epitropia fundaţiunii au fost numiţi d-nii: Vasile Goldiş, Dr. Valeriu Branişce, Dr. Ioan Lupaş, Octavian Goga şi Ioan Agârbiceanu. Incă înainte de a se constitui şi a-şi începe Epitropia lucrările sale, d-l Vasile Goldiş, din motive de natură privată, a renunţat la mandatul său şi astfel membrii remaşi — întruniţi la şedinţa de constituire dela 6 Februarie 1912 la Vinerea, în care s'a ales preşedinte d-l Dr. Valeriu Branişce şi vicepreşedinte d-l Dr. Ioan Lupaş — au cooptat pe Ioan I. Lăpădatu, căruia i-au concrezut agendele de secretar.

Epitropia astfel constituită a ţinut în decursul anului trecut patru şedinţe, în cari a rezolvit diverse chestiuni administrative şi a luat mai multe hotărâri în scopul augmentării fundaţiunii şi în vederea apropiatei ei activări. Astfel:

1. a stabilit un regulament cu privire la îngrijirea valorilor şi purtarea contabilităţii pe sama averii fundaţionale;

2. a decis ca suma transpusă de erezii fericitului Dr. Aurel Mureşianu să se administreze şi augmenteze în cont separat, şi tot în cont separat — sub numele donatorilor — să se administreze orice donaţiune ce s'ar face în suma de cel puţin 5000 coroane.;

3. a intervenit la administraţiile foilor şi revistelor noastre ca — după cum se obicinueşte aceasta şi la alte popoare — să cerce a introduce la preţul abonamentelor aplicarea unei mici taxe în favorul fundaţiunii şi

4. a stabilit pe baza unui proiect lucrat — în urma rugării epitropiei — de d-l Dr. Ioan Mihu textul regulamentului prevăzut în §-ul 14 al literilor fundaţionale, prin care se normează procedura de urmat la distribuirea ajutoarelor; acest regulament îndată ce averea fundaţiunii va ajunge suma de cor. 50000 va fi prezentat guvernului ţării spre aprobare.

Dintre lucrările Epitropiei, înşirate în cele precedente, acea care ar fi chemată să contribue mai mult la augmentarea averii administrate de noi şi asupra căreia ţinem de bine să insistăm şi la acest loc, este intervenţia făcută la administraţiile ziarelor noastre de a introduce la preţul de abonament o mică taxă în favorul fundaţiunii. De astădată intervenţia noastră a avut rezultat numai în parte. Singurul ziar care a urmat rugării făcute, a fost „Gazeta Transilvaniei", care a făcut apel la abonaţii ei ca din prilejul reînoirii abonomentelor să contribue cu câte o mică sumă şi pentru augmentarea fundaţiunii. Apelul ei n'a rămas fără resunet. Sub acest titlu a încassat şi ni-a trimes în cursul anului curent o sumă destul de frumoasă. Incercarea

---

[1] Conferenţe publice s'au ţinut la Sibiiu prin Dr. I. Lupaş (Cor. 332) şi O. Goga (Cor. 188·80); la Arad prin I. Lăpădatu (Cor. 237), la Braşov prin S. Moldovan (festivalul Bariţiu Cor. 313) şi la Caransebeş prin Dr. Vasile Branişce (Cor. 470). Dl Dr. I. Lupaş a tipărit conferenţa ţinută la Sibiiu (Misiunea Episcopilor Bob şi Adamovici la curtea din Viena în 1792) şi a donat-o fundaţiunii. Din răscumpărarea acestei broşuri au incurs Cor. 499·06.

Fondul. Pornind dela constatarea, că academia franceză a premiat această carte, suntem în drept să admitem că fondul ei este neescepţionabil. Şi aceasta o întăreşte însuşi numele lui Jules Verne. Nime n'a ştiut până la el şi nici de atunci încoaci să descrie atât de strălucit acea „minune nouă", cum numeşte academia franceză subiectele scrierilor lui. Şi scrierile acestea pe lângă valoarea lor literară desăvârşită au acelaş preţ moral, atât pentru adulţi, cât şi pentru copii.

J. Verne a voit să scrie anume pentru copii. Şi i-a succes mai mult ca la ori care altul. Nimic nu este în scrierile lui ceea ce nu ar putea ceti copiii.

Cea dintâi în seria de vre-o 90 de volume este cartea ce ne preocupă aci, apărută în franţuzeşte la 1863. Cu ajutorul imaginaţiei îmbrăcate în haina literară a posibilităţii el caută să deslege multe probleme ştiinţifice, iar pe cele deslegate să le popularizeze, să le facă accesibile poporului prin spiritul copiilor.

In cartea amintită mai sus îl preocupă problema balonului, problema ascenziunii şi a coborârii după plac fără ca să peardă gaz. Şi J. Verne o desleagă printr'un aparat care din apă simplă să estragă gazul necesar; cu acesta poartă pe doctorul Fergusson şi tovarăşii săi în cinci săptămâni peste întreagă Africa. Ideea culminează însă în sfârşit totuşi în faptul, că ori cât ar fi mintea omului de înaintată, nu poate resista elementelor naturii. Balonul scapă de toţi duşmanii, dar sucumbă în neputinţa sa care dela o vreme îl birue.

Prin urmare pe un fond moral bine definit e clădită lucrarea. Şi acest fond moral e ajutat de respectul ce dovedesc călătorii balonului pururea faţă de providinţă, faţă de puterea nemărginită a lui Dzeu, cerându-i la vreme de primejdie ajutorul şi mulţămindu-i pentru el. Morala deci e înaltă.

Din această constatare se vădeşte deci că şi *valoarea educativă* a cărţii acesteia e desăvârşită. Tăria de fier în propusul doct. Fergusson, curajul probat de nenumărate ori al lui Joe, prezenţa de spirit în toate împrejurările, dorul de a şti, jertfirea de sine a misionarului pentru mântuirea sălbaticilor, caritatea cu care îl găzduesc după scăpare, jalea la înmormântare, spiritul pururea viu şi eroic în primejdii, lipsa desăvârşită a desnădejdii, caracterele curate şi bine definite ale celor trei persoane principale sunt tot momente cari nu pot decât să trezească şi în sufletul copilului atât de flexibil tot numai sentimente similare, îndemnuri bune, dând firei sale un lustru curat şi sădindu-i în suflet sămânţa unui caracter cinstit.

Pe lângă aceasta multele amănunte geografice, fizice, geometrice, matematice şi chemice descrise precis, sunt un mijloc preţios la uşurarea intuiţiei teoretice a materialului corăspunzător în şcoală.

(Va urma.)

făcută de „Gazeta Transilvaniei“, care de altfel împreună cu celelalte ziare ale noastre s'a distins şi prin stăruinţele ce le-a depus întru sprijinirea acţiunii noastre, e o dovadă că publicul nostru va aduce fără greutate contribuţiile ce i se cer pe sama fundaţiunii noastre. Tocmai de aceea apelăm acum din nou la ziarele noastre să urmeze cu toatele exemplul „Gazetei Transilvaniei“, căci prin aceasta vor da fundaţiunii noastre un ajutor constant şi — desigur — din an în an tot mai considerabil. Apelăm în fine la toate instituţiunile noastre şi la toţi oamenii noştri de bine să urmeze a ne sprijini. Să luăm în privinţa aceasta exemplu dela alte popoare cari fac mari sacrificii pentru ziariştii lor. Să luăm exemplu nu mai departe decât dela compatrioţii noştri maghiari, cari au donat în câteva luni ale anului 1911 pentru institutul de penziune al ziariştilor ungari nu mai puţin decât aproape 200000 cor. Să dăm şi noi pentru ai noştri, căci între ziariştii neamurilor din această ţară sunt cei mai avizaţi la sprijinul public. In sensul regulamentului publicat în anexe, ajungând fundaţiunea la cor. 50000, va fi dată posibilitatea unui modest început de ajutorare. Pentru a respunde cu adevărat şi cu folos chemării sale, fundaţiunea are lipsă de un capital cu mult mai mare, un capital de cel puţin 250,000. Suma aceasta e mare. Avem însă credinţa, că aflând interes şi sprijin la toţi cei cu inimă şi pricepere pentru înălţarea presei dela noi, adunarea acestei sume nu e un lucru imposibil.

Sibiiu, din şedinţa Epitropiei administrative a „Fundaţiunii pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria“ ţinută la 3 Martie 1913.

Dr. Valeriu Branisce prezident. *Ioan I. Lăpedatu* secretar.

NOUTAŢI.

Manevrele mari. Sub comanda supremă a arhiducelui moştenitor de tron Francisc Ferdinand se vor ţinea în Boemia manevrele mari din anul acesta. Vor lua parte corpurile de armată nr. 8 şi 9 întregi, precum şi trupe singuratice din corpurile de armată nr. 1, 2 şi 14.

*

Adrianopolul şi mormintele sultanilor. Se ştie, că turcii doreau să păstreze Adrianopolul şi din motiv că în mecetul Selim al acestui oraş ar fi înmormântaţi mai mulţi sultani. In realitate însă Adrianopolul nu are nici un mormânt de-al sultanilor. Este fapt istoric cunoscut, că împăraţii turceşti erau îngropaţi în capitala veche, în Brusa din Azia mică. Aici se găseşte şi mormântul lui Murad I, care în 1361 a cucerit Adrianopolul; tot acolo se află şi sultanii: Baiazid, Mohamed I şi Murad II. Următorul acestuia, Mohamed II, a ocupat Constantinopolul în 1453. De atunci toţi sultanii, fără excepţie, au fost îngropaţi în Constantinopol. Astfel mecetul Selim din Adrianopol nu cuprinde nici un mormânt de suveran turcesc.

*

† Petru Opriş, director suprem de finanţe în Cincibiserici, a decedat în mod subit Joi sara, în oraşul numit. O fost originar din Braşov şi de 26 de ani să afla în fruntea direcţiei de finanţe din Cincibiserici, ca conducător al ei. A fost distins cu mai multe decoraţiuni din partea Maiestăţii Sale. Odihnească în pace!

*

Şcolile militare reale. Din Viena se anunţa, că şcolile reale inferioare pentru militari se vor desfiinţa, deoarece s'au dovedit că nu corespund scopurilor. Pe viitor se vor păstra numai şcolile reale superioare şi academiile militare.

*

Slovacii pentru limba naţională. Comunitatea bisericească evangelică din Csömör a ţinut zilele acestea o adunare, pentru revizuirea socotelilor. La adunarea ţinută în şcoala primară, au participat vre-o 30 de credincioşi în frunte cu preotul, cu prezbiterii şi cu secretarul ministerial Dr. Sonntag. Acest din urmă a deschis şedinţa cu o vorbire ţinută în limba maghiară; unul din membrii prezenţi l-a întrerupt şi a cerut în numele credincioşilor, ca şedinţa să fie condusă în limba slovăcească. Când prezidentul Sonntag a refuzat să împlinească cererea, toţi slovacii s'au ridicat şi au părăsit demonstrativ sala de şedinţă.

*

† Clemente Aiudeanu. In Câmpeni a decedat Sâmbătă dimineaţa bătrânul *Clemente Aiudeanu,* fost tribun la anul 1848 în legiunea lui Iancu, în etate de 93 ani. Odihnească în pace!

*

La pensiune bine meritată. Ziarele clujene vestesc, că cunoscutul *Moldován* Gergely, profesor universitar etc., şi-a înaintat ministrului de culte cererea de pensionare.

*

Dar naţional. Scriitorul italian D'Annunzio împlineşte în anul acesta vârsta de 50 de ani. Oraşul său natal, *Pescara,* voeşte să se folosească de ocazie şi să pornească o colectă naţională pentru a întemeea un nou cămin pe seama scriitorului, care, supărat pe creditorii săi şi pe ţara sa, a părăsit cerul albastru italian şi s'a mutat în Franţa. Planul consiliului comunal din Pescara este să clădească o casă în pădurea, unde poetul s'a simţit atât de bine în tinereţe. Casa va sta aproape de ţărmurul mării şi va exprima admirarea şi recunoştinţa poporului italian. — Unul din rivalii lui D'Annunzio face observarea răutăcioasă, că ridicându-se noua clădire, se vor bucura în deosebi — creditorii scriitorului, cari vor avea earăşi ce să secvestreze...

*

Vijelie în Bosnia. O mare vijelie a bântuit săptămâna trecută în Bosnia şi Herţegovina şi a produs pagube colosale mai cu seamă în Ilidze şi în păduri. S'au ivit şi câteva incendii, care ajutate de vânt au pustiit un mare teritor. Cam o sută de familii au rămas fără adăpost.

*

Târg în Sebeş. Târgul de oi în Sebeşul săsesc se va ţinea în 6, 7 şi 8 Aprilie n. c.

*

Pe jos din Constantinopol la Budapesta. Marţi noaptea s'au prezentat doi tineri la poliţia din Budapesta şi au arătat cu documente că au făcut pe jos drumul din Constantinopol până la Budapesta. Unul dintre tineri este de 18 ani, Adam Kurt, al doilea de 17 ani, Otto Kretschmer, elevi la academia de minerit din Zbrze. Terminând studiile academice la începutul anului, s'au hotărât să facă o călătorie în ţările balcanice. Când li s'au cam sfârşit paralele, au fost necesitaţi să plece acasă pe jos. Din Constantinopol au pornit în 20 Februarie, şi venind mereu dealungul şinelor au sosit în 25 Martie la Budapesta, fără nici un ban în buzunar şi rupţi de haine şi de foame. Poliţia a depeşat la părinţii tinerilor în Zbrze, de unde li s'au trimis apoi cheltueală de drum, ca să poată pleca mai departe spre casă.

*

Mare catastrofă în America de nord. Un uragan cumplit, cum nu s'a mai pomenit de ani de zile, s'a deslănţuit săptămâna trecută asupra Americei. Străzi întregi din oraşele Statelor unite s'au prefăcut în ruine, apele râurilor au ieşit din matcă şi au pricinuit pustiiri enorme. O mie şi trei sute de oameni şi-au perdut viaţa, peste trei mii de persoane sunt rănite. Un milion de muncitori au rămas pe drumuri. Paguba materială se cifrează cu 50 milioane de dolari. — Prezidentul Wilson a dat un apel către naţiune pentru a veni în ajutorul celor păgubiţi prin inundări.

*

Progresul telegrafiei fără fir. Mercuri noaptea a obţinut o mare învingere invenţia epocală a lui Marconi: a izbutit adecă să statorească o comunicare *directă* prin telegrafia fără sârmă între Europa şi America. De pe turnul Eiffel din Paris s'a dat o Marconigramă la Abington, lângă Washington, şi de acolo a sosit imediat răspuns în Paris. Distanţa între cele două puncte este de şapte mii de chilometri.

*

Greva medicilor? Lunia trecută s'a ţinut în Budapesta o mare adunare a medicilor cercuali şi comunali din Ungaria. La ordinea zilei era desbaterea asupra legii de pensiuni dela 1908, care a fost sancţionată în 1 Noemvrie 1909, însă până acum n'a intrat în vigoare. Preşedintele a declarat, în mijlocul aprobărilor sgomotoase ale celor adunaţi, că răbdarea medicilor cercuali şi comunali nu este iertat să se puie şi mai departe la probă. In rezoluţiunea votată unanim se spune, că doctorii vor proclama grevă, dacă legea de pensiuni nu va intra în vigoare până la sfârşitul anului curent.

*

Dl Ilie Steflea, blănar, a binevoit a se înscrie între membrii pe viaţă ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, cu taxa de cor. 50, din care a plătit rata primă de cor. 25. Precum se ştie dl Steflea este cel dintâiu blănar român cu cea mai căutată prăvălie în piaţa Sibiiului.

*

Peşte sărat. Dela firma *M. G. Palici,* comerciant de peşte în Panciova (Pancsova), se pot comanda, pentru postul mare, următoarele soiuri de peşte bun sărat: *morun nisetru,* cor. 220, *som* (*tracanac*) *nisetru,* cor. 160—170, *şăran mare* cor. 110—125, *som mare,* cor. 110—130, *ştiucă mare* cor. 96—110, *păstrav* cor. 120. Preţurile sunt socotite pentru 100 chilograme. Se poate comanda însă şi mai puţin. Peştele e bun, gustos, şi se trimite cu ramburs, ori trimiţându-se banii înainte. Adresa: *M. G. Palici,* Pancsova, Királyutcza 53—55.

*

Parlament în care se fumează. Lordul Farrer, membru al camerei engleze, şi-a surprins colegii cu o propunere curioasă. A înaintat o adresă către biroul camerei, şi a cerut să se permită fumatul în salele de întrunire ale corpurilor legiuitoare din Anglia. Lordul îşi motivează cererea zicând, că dacă fumatul va fi permis în parlament, deputaţii au să vină mai bucuros la şedinţe, se vor ţinea cuvântări mai scurte, şi se va lucra mai mult şi mai bine; pe lângă aceste bunătăţi, părinţii patriei vor trăi unii cu alţii în raporturi cu mult mai preţineşti, deoarece tutunul linişteşte şi împacă pe oameni. Propunerea lordului Farrer a fost cu toate acestea respinsă. Biroul camerei este adecă de părere, că fumatul nu va produce stările salutare, de care visează lordul Farrer, după cum o dovedeşte parlamentul din — Mexico, unicul parlament din lume unde se fumează.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Nicolae Bărbat, sodal compactor (Blaj), 1 cor., Sebastian Ciocan, paroh (Valea Sângeorgiu), soţia sa Cornelia n. Suciu şi copii lor Tiberia şi Viorel, 2 cor., Iosif Stoichiţa, medicinist (Porumbacul-inf.—Gratz) aplicând pe vărul său Ieronim Bratu la măsărit, 1 cor., Aurel Simtion, şef-contab. filialei „Albina“ (Bozovici), soţia sa Ana n. Băncilă şi copiii lor Cornel şi Eugenia, 2 cor., Ioan Pinciu, sodal strunar de fer, călătorind spre înmulţirea cunoştinţelor la Viena, 1 cor., Ion Micu, econ., Adam Micu, notar şi soţia sa Aurelia n. Ciugudean, (Sebeşul inferior), fiecare câte 20 bani şi Ana Baciu, în amintirea soţului său Ioan, fost ziler, 1 cor.

Din Gherla.

Adaus la „Monografia capelei gr.-ort. rom. dela penitenţiarul reg. ung. regn. din Gherla“,

de *Gavriil Hango,* presbiter.

In anii din urmă înmulţându-se mereu delicuenţii tineri la institutele de corecţiune şi scăzând numărul delicuenţilor mai în vârstă (peste 21 ani de etate) la penitenţiare, guvernul a luat dispoziţiunile necesare, ca unele penitenţiare să se transformeze în institute de corecţiune-educative şi începutul l-a făcut cu transformarea penitenţiarului din Gherla. Astfel pela mijlocul anului 1911 a sistat transportarea de arestanţi la acest institut şi în anul 1912 l-a declarat institut de corecţiune educativ pentru delicuenţii tineri de sexul bărbătesc.

Deci pentru completarea monografiei capelei noastre, dela acest institut, publicată în foaia aceasta în anul 1903, dau aci publicităţii încă următoarele notiţe istorice, cu indicarea capetelor din acea monografie la cari se refer.

Ad I. Referitor la *adjustarea capelei* între altele am fost amintit, că am delăturat icoanele eterodoxe şi că astfel Iconostasul trebue provăzut cu icoane corespunzătoare doctrinei şi ritului bisericei noastre. — In scopul acesta în anul 1910 am făcut cu învoirea directorului Albin Uhlyarik un plan de Iconostas nou prin arestantul Alexandru Amadeu Finta, ref. mag., absolvent al şcoalei superioare de industrie din Caşovia, dar şi pictor şi mai cu samă sculptor bun, dându-i eu instrucţiunile necesare rituale. Planul acesta de Iconostas, desemnat cu cerusă, în miniatură, a fost supus spre censurare şi aprobare Exc. Sale I. P. S. Domn arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, carele l-a şi aprobat, iar pentru executarea lui, Exc. Sa Dl ministru de justiţie Francisc Székely a asignat o sumă de 1600 cor., din cari 800 cor. remuneraţiune pictorului, 200 cor. remuneraţiune măestrului, care va efectui lucrarea din lemn şi 600 cor. spese pentru procurarea materialului. — In anii 1910 şi 1911 pictorul amintit a şi făcut icoanele necesare — 70 la număr, în opt feliuri de mărimi, pe pânză, — iar vigilul de arestanţi Alexandru Szabó s'a apucat de esecutarea lucrului în lemn, — dar în anul 1912 prefăcându-se penitenţiarul în corector, parte prin transportarea unei mare părţi de arestanţi la alte penitenţiare (Aiud şi Illava), parte prin eliberarea altora, cari şi-au împlinit pedeapsa întreagă, ori au fost eliberaţi în mod condiţionat, nerămânând lucrători pricepuţi de ajuns, iar vigilul amintit fiind ocupat cu alte lucruri mai grabnice, lucrarea nu s'a terminat încă.

In anul 1912 s'au făcut însă la capelă următoarele reparaturi şi adaptări noue: S'a făcut Prestol nou din cărămizi şi s'a acoperit cu o tablă de scânduri de brad, pentruca pânzăturile de pe el să nu putrezască aşa curând. — Gropiţa fără scurgere dela Proscomidier s'a astupat, căci ţinea umezală la părete şi în locul ei s'a întrodus un lavoraş portativ. — In păretele de către meazănoapte în partea deasupra s'au tăiat două feresti, prin ce capela a devenit mai luminoasă. — S'a întrodus şi aici lumina electrică (afară de Proscomidier şi Prestol) şi încălzirea centrală. — Apoi s'a delăturat corul (ceeace însă era mai bine să nu se fi făcut, cum am zis eu) şi în fine s'a văpsit tot interiorul capelei.

Mai restează: să se scutească de umezală păretele de către mează noapte; să se prelungească cele doue trepte dinaintea Iconostasului până la păretele de către meazăzi, pentruca Strana să fie mai ridicată decât aria capelei (în faţă, lângă celalalt părete este amvonul); apoi padimentul să se obducă cu pătură de asbest ca în celelalte sale ale institutului; să se termineze partea din lemn a Iconostasului; să se văpsască tot mobiliarul din nou, pentruca să armoniseze cu coloritul păreţilor, şi în fine să se procure acopereminte noue pe mese şi doue rânduri de ornate bisericeşti — unul funebral şi altul pentru sărbătorile mai mari, căci cele vechi abia se mai pot folosi, — şi atunci toate vor fi în ordine deplină.

Punându-se în lucrare aceste reparaturi şi adaptări, începând dela Inălţarea Domnului anul trecut (1912) serviciul divin se ţine într'altă sală din institut.

Ad IV. Cu referinţă la *datele statistice* observ, că începând din anul 1903 până în anul 1911 au fost aduşi la acest institut următorul numer de arestanţi gr.-ort. români, între cari însă şi câţiva sârbi şi ţigani: în anul 1903—15, 1904—16 1905—18, 1906—67, 1907—16, 1908—20, 1909—26, 1910—22 şi 1911—13. De atunci încoace, cum am zis mai sus, n'a fost adus nici unul. Aci mai observ, că la institutul acesta contingentul cel mai mare totdeauna l-au dat bănăţenii şi bihorenii, căci pe ardeleni i-au concentrat mai cu samă la penitenţiarul din Aiud.

Ad V. *Salarul preoţilor* dela institutele penitenţiare şi corectorii s'a regulat din nou prin Art. de lege I. din anul 1904 întroducându-se preoţii dela aceste institute în cl. X şi IX de salarizare, ca oficianţi de stat. Conform acestei regulări salarul începe în cl. X cu 2000 de cor. şi se termină în cl. IX cu 3600 coroane, iar banii de cuartir în cl. X s'au stabilit cu 480 cor., şi în cl. IX cu 600 cor. De însemnat, ca lucru natural, că bani de cuartir se dau numai oficianţilor, cărora nu li se dă cuartir în natură, şi aceia variază după clasificarea scumpetei cuartirelor în diferitele oraşe. — *Pensiunea* a remas ca mai nainte: după serviciu până la 5 ani se dă ca *escontentare* odată pentru totdeauna salarul întreg de pe un an, iar până la 10 ani de pe doi ani; după serviciu peste 10 ani se dă pensiune 40% din salarul actual şi 2% din acelaş salar pentru fiecare an de serviţiu ulterior. — Ca *taxă la fondul de pensiune* se detrag din salarul începător cam 20%, în decursul anului prim de serviciu în 12 rate lunare egale, apoi din fiecare urcare de salar $^1/_3$, iarăşi în decursul unui an în rate lunare egale. In anii când se fac aceste detrageri, dare de venit nu se plăteşte.

Mai târziu, în urma unei deciziuni luate în consiliul de ministri preoţii mai vechi după ansienitate se transpun în cl. VIII. de salarizare, trecând şi cu banii de cuartir în clasa aceasta, prin ce salarizarea li se ameliorează şi mai mult.

Mai pe urmă s'a regulat salarizarea şi mai cu samă pensionarea oficialilor de stat, prin urmare şi salarizarea şi penzionarea preoţilor şi învăţătorilor dela institutele de deţinere, prin Art. de lege LXV. din anul 1912, reducându se timpul de serviciu dela 40 la 35 ani şi făcându-se o îmbunătăţire considerabilă mai cu seamă văduvelor şi orfanilor rămaşi după oficianţii de stat. Conform acestei regulări pelângă reducerea timpului de serviciu, pensioniştilor li se dau după anumită cheie şi bani de cuartir şi spese de înmormântare; dar li s'a impus până când sunt în serviciu activ, şi o taxă nouă la fondul de penziune, şi anume $1^1/_2$% din salariul curent. Incolo au remas în vigoare dispoziţiunile legale de mai nainte.

Cu acestea monografia capelei noastre dela penitenţiarul din Gherla poate fi considerată ca terminată; iar cum se va desvolta în viitor, dupăce institutul se va aranja ca corector-educativ, voiu cerca să arăt la timpul său.

Cărţi şi reviste.

Biblioteca societăţii Steaua. A apărut în editura librăriei C. Sfetea, ca făcând parte din „Biblioteca societăţii „Steaua“, următoarele broşurele: Nr. 29. Povestea cerului, de Victor Anestin. Nr. 30. Povestiri, de I. Agârbiceanu. Nr. 31. Boalele mai de seamă ale vitelor şi lecuirea lor, de N. Filip. Nr. 32. Ostaşii nostri, poezii de V. Alexandri. Nr. 33. Poveţe asupra alegerii, îngrijirii şi mulgerii vacilor de lapte, de N. Filip. Nr. 34. Istoria literaturei române moderne, de prof. N. L. Apostolescu. Se află de vânzare la principalele librării din Capitală şi provincie, şi la libraria arhidiecezană din Sibiiu. Preţul câte 20 bani expl.

Nr. 347/1913. (85) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Căpâlna de sus** cu filia Abus, (Mica şi Hidrifaia), în protopresbiteratul Târnava, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul indicat, iar concurenţii pe lângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Cetatea de baltă, (Küküllövár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 362/1913. (84) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan pelângă actualul paroh Iosif Crişan şi cu drept de succesiune în parohia de cl. I (primă) **Boian**, în protopresbiteratul Târnavei, în urma Ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 5 Martie a. c. Nr. 2639 Bis., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele postului de capelan sunt: Jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B.: stolă, birul preoţesc şi porţiunea canonică (afară de intravilan, folosul cimiterului şi congrua, cari rămân parohului actual întregi), îndatorat fiind alesul capelan a conduce toate agendele administrative parohiale.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite în senzul legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, având a se presenta pelângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul, a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Cetateadebaltă, (Küküllővár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata", precum şi apa „Hebe" de Sângeorgiul-**român** toate în calitate excelentă şi proaspete cu **preţuri moderate.**

(73) 8—

Nr. 71/1913. (80) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. a III-a **Măceu**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat, îndatorându-se concurenţii a se prezenta — cu prealabila încunoştiinţare a subsemnatului — la sf. biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta şi predica, respective celebra.

Haţeg, la 3/16 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 63—

„BIBLIOTECA ŞAGUNA"

REDACTATĂ DE **Dr. I. LUPAŞ**, SĂLIŞTE

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană, în Sibiiu

Nr. 1.
Însemnătatea bisericii
Nr. 2.
Despre pocăinţă
Nr. 3.
La ziua sf. Andreiu
Nr. 4—5.
Temeliile traiului nostru
Nr. 6—7.
Sfânta Scriptură
în limba românească
Preţul à 10 fil. + porto 5 fil.
Nr. 8—9—10.
Spice
din istoria noastră bisericească
Nr. 13—15.
Vieaţa
unei mame credincioase
de
Dr. I. Lupaş.
Preţul à 20 fil. + porto 5 fil.

Salon pentru pălării de dame.

Am onoare a aduce la cunoştinţa onoratelor dame, că sosind din voiagiul de procurare, — am adus cu mine cele mai frumoase şi delicate

pălării de dame, fetiţe şi băieţi,

şi învit pe această cale stim. dame la vizitarea atelierului meu, asigurându-le de serviciul cel mai culant şi prompt.

Reparaturile se efectuiesc în decurs de 24 ore de tot ieftine şi repede.

Cu toată stima:

Hanna Adleff
Honterusgasse Nr. 8.

(82) 2—

Mare deposit în fasoane pentru pălării de dame, fetiţe şi băieţi nedecorate.

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H., Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	— ·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman).	3·—
Michaelis K., Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D., Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 16 -

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu"

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu".**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 8—20

Siebenbürger
Urbräu

Siebenbürger
Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 21 Martie (3 Aprilie) 1913. Nr. 31.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 631 Şcol. 1913.

Circulară,

cătră oficiile protopresbiterale, cătră toate oficiile parohiale şi cătră toţi cateheţii dela şcoalele cercetate de ucenici dela meserii.

Educaţia religioasă a credincioşilor noştri a format totdeauna una din preocupările noastre cele mai scumpe. De aceea am ridicat şi susţinut cu cele mai mari jertfe tot felul de şcoli cu caracter confesional şi de aceea ne-am interesat, ca în acele şcoli să se lucreze în cel mai adevărat spirit creştinesc şi ortodox.

Prin planul de învăţământ edat de Preaven. consistor mitropolitan sub Nr. 178/1911 şi comunicat de noi sub Nr. 10,343/1911 am luat măsuri privitoare la educaţia şi instrucţia religioasă a elevilor, cari cercetează şcoalele noastre confesionale poporale precum şi şcoalele poporale de alte categorii, iar prin ordinul nostru Nr. 10,491/1912 am luat măsuri pentruca în şcoalele străine educaţia religioasă să se facă în modul cel mai corăspunzător.

Acum, prin aceasta ne îndreptăm atenţiunea şi asupra altora, de cari până acum, nu ne-am putut interesa destul de mult şi anume: asupra *ucenicilor dela meserii şi dela comerţ.*

Până bine de curând poporul nostru nu dispunea de o clasă de mijloc. Acum de o vreme încoace, mulţămită lui Dumnezeu, clasa de mijloc românească începe a se închega din ce în ce. Avem sute de meseriaşi români, cari îşi fac o ambiţie din aceea să fie buni meseriaşi şi, an de an, observăm o tot mai mare afluenţă a tinerilor spre diferitele meserii. Şi noi, din parte-ne am îndemnat cu diferite prilejuri pe credincioşii noştri să-şi dee copiii la meserii, şi mai pe urmă am făcut-o aceasta prin circulara noastră Nr. 9591 din 16 Sept. 1911.

Cu bucurie constatăm, că astăzi numărul ucenicilor gr.-or. din arhidieceza noastră se apropie de 2500 de inşi.

Datoria noastră duhovnicească însă nu se restrânge la îndemnarea credincioşilor să îmbrăţişeze meseriile, ci se extinde şi asupra îngrijirei sufleteşti a meseriaşilor, dimpreună cu ucenicii lor. Datoria noastră în această privinţă e cu atât mai mare, cu cât cu durere am constatat, că şi la noi, mulţi meseriaşi, în lipsa unei educaţii religioase temeinice, ajung să fie ademeniţi de învăţăturile veninoase ale socialismului şi ale anabaptismului.

Pentruca clasa noastră de mijloc să fie ferită de aici încolo de a cădea dela biserica şi dela legea noastră strămoşească, ne-am simţit datori a lua măsurile cele mai largi, pentruca de aici încolo ucenicilor dela meserii şi comerţ să li-se poarte de grijă bine sub raportul vieţii religioase. In consecinţă am luat măsurile de mai jos, pentru ducerea în îndeplinire a cărora facem răspunzători pe toţi parohii din arhidieceza noastră, respective pe protopresbiterii concernenţi.

Incepând cu anul şcolar 1913/14 în toate acele localităţi unde sunt ucenici de meserii sau comerţ, — mulţi sau puţini, e indiferent — de educaţia religioasă a lor trebue să se îngrijască comitetele parohiale, în conformitate cu dispoziţiile de mai jos. Orice negligenţă se va pedepsi cu asprime, întrucât ea poate aduce o demoralizare întinsă şi foarte păgubitoare. Nimeni să nu aştepte denumiri speciale de catehet al ucenicilor. *Prin aceasta i-se impune fiecărui paroh să fie catehetul ucenicilor din comuna sa,* întrucât în acea comună nu s'au luat până acum alte dispoziţii speciale. In comunele unde sunt mai mulţi parohi, comitetul parohial va avea să numească pentru aceasta pe cel mai potrivit dintre parohi de catehet.

In ce priveşte *împărţirea pe clase sau cursuri a ucenicilor* dela meserii şi împărţirea materiei de învăţământ religios pentru singuraticele clase, aceasta nu se poate face în mod unitar, ci ea atârnă de împrejurările date. Unde numărul ucenicilor e mai mare (peste 50) acolo se pot împărţi în trei cursuri; unde numărul lor e între 20—50, în două cursuri, iar unde numărul lor e sub 20 pot forma şi un singur curs. Unde numărul ucenicilor e sub 10, acolo ei trebue să urmeze lecţiile de religie dimpreună cu elevii şcoalei de repetiţie (vezi art. de lege XVII din 1884, §. 60), având parohul răspunderea pentru educaţia lor religioasă.

Considerând că un număr destul de mărişor de ucenici sunt analfabeţi când întră la meserii, aceştia bineînţeles vor trebui între orice împrejurări să formeze un curs pregătitor, în care să li-se împărtăşească scris-cetitul în româneşte şi noţiunile religioase elementare. Cursul acesta are să dureze un an de zile.

In ce priveşte *materialul de învăţământ* în celelalte trei cursuri, acesta e următorul:

C. I. Rugăciunea. Felurile rugăciunei. Cum trebue să ne rugăm. Rugăciunile de dimineaţa şi de seara; rugăciunile înainte şi după masă. Născătoare de Dumnezeu. Impărate ceresc. Preasfântă Treime. Cred într'unul Dumnezeu.

Istoria biblică a Testamentului vechiu şi nou în fazele ei de căpetenie.

C. II. Rugăciuni. Istoria bisericii creştine, în legătură cu sărbătorile de peste an. Istoria bisericii ortodoxe române din Ungaria (Inceputul credinţei creştine la Români. Soartea bisericei române pană la 1700. Unirea şi urmările ei. Andreiu Şaguna). Biserica creştină actuală. Confesiunile existente.

Pentru a putea face cu bun rezultat educaţia religioasă a ucenicilor, nu e de ajuns să li-se împărtăşească elevilor acest material, ci, mai nainte de toate se cere, ca *catehetul să fie însuş pătruns de sublimitatea ideilor pe cari le propagă;* să fie însuş religios. Aceasta s'o adeverească cu orice prilej. In special el trebue să puie mare preţ pe rugăciuni, având să spuie însuş cu toată evlavia cât mai des rugăciunile prescrise şi stăruind, ca ucenicii să se străbată cât mai adânc de înţelesul lor. Aceasta trebue să meargă însă mână în mână cu *întrebuinţarea cărţii de rugăciuni,* care va trebui să se găsească de aici încolo în mâna fiecărui ucenic.

In afară de asta catehetul să întrebuinţeze cât mai des timpul pentru *exortaţii,* explicându-le ucenicilor evangheliile şi Apostolele din Dumineci şi sărbători şi învăţându-i *să spue înşişi Apostolul în biserică.* De mare însemnătate sunt şi *cântările bisericeşti,* pe cari ucenicii le ştiu din şcoala poporală şi din biserica satului lor şi pe cari e necesar, nu numai să le repete, ci să le sporească. E bine ca *în fiecare oră de religie să se cânte anumite cântări bisericeşti,* ca glasuri, tropare, antifoane, irmoase etc.

Pentruca învăţământul să fie cât se poate de atrăgător, e bine ca în legătură cu materia predată, cu sărbătorile sau cu alte momente *să se cetească* anumite lucruri de prin cărţile de *literatură educativă,* cari sunt prescrise pentru elevii dela 12—15 ani (ordin cons. 10,654/1912).

In afară de acestea în fiecare lună, cel puţin odată, *elevii trebue duşi la biserică,* unde să asculte slujba dumnezeească, iar odată în an, în postul Paştilor, *să se spovedească şi să se cuminece.*

In ce priveşte *manualele de religie,* până la alte dispoziţii, respective până la compunerea unei cărţi de cetire religioase speciale pentru elevii dela meserii, să se întrebuin-

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Ce priveşte *forma* în original, stilul este simplu, natural, limpede, apoi cu spirit, distractiv, lipsit de bombasticism, fraseologie şi superlativele exagerării, scurt şi concis. Dialogul curge repede şi natural, însuşiri pe cari le mărturiseşte însaşi traducerea românească.

Nu tot aceleaşi constatări favorabile se pot esmite pentru *traducere.* Pe cât de bună e însaşi cartea, care a făcut epocă în literatura franceză, pe atât de slabă e traducerea. Autorul traducător întrebuinţează o limbă cu totul greşită. N'a înţeles scopul originalului, n'a înţeles rostul traducerii, şi de aceea abusează de un hiperzel ridicol în schimonosirea cuvintelor, frazelor şi a construcţiilor. Cartea e îmbâcsită de aceste anormalităţi ale limbii româneşti, cari îngreunează înţelegerea textului, ba în unele locuri o fac chiar imposibilă.

Cum va înţelege un copil din şcoala poporală ori chiar gimnaziul inferior (10—14 ani) cuvinte ca acestea: exploraţiuni (p. 38), pahidenu (p. 171) remorcher, (p. 171), fâneaţă (p. 402), crevetele aerului (410), termite (378), jungle (391), „se scoborau aproape de pirogile lungi“ (347), „balonul trecu ca o stea filantă (353), minereuri (247), „şist ardeziat“ (247), „pepite însemnate (247), „blocuri eratice“. . . ponor, stânci plutonice (245), „un cordial din farmacie“ (234), „Asia e prima nutrice a lumei (159), cazangii mari (160), pemnicariul (183), „suflă în baisnul acesta“ (189, plocat (120), steamere (109), „un vis într'un hamac“ (109), „nasul unui brak“ (130), moşmoane (139), „excavaţiuni întinse (141), incisiuni negre (148), stârf“ (119), etc. etc. Intrebuinţează permanent: nacela, fluviu, vexaţiuni, sandwich, ceainic (33) merindele (p. 2) lest, cala vaporului (71), cadru (73) gin (?) (81), tensiune, supapa (?) balonului (92), mandibule (124) etc.

Fraze banale: „Vru să însinueze că poate fi o mistificare“ (pag. 30) în loc de „să-i atragă atenţia“;

„fundă un aşezământ (p. 44) — întemeiă să aibă un sorţ (soarte) de isbândă (48);

„seria subterfugiilor“ (48) (?)

Se aruncă (se puse se studieze) asupra utilităţii expediţiunii şi asupra oportunităţii ei (p. 48);

„Se lasă cu totul pe el“ (în nădejdea lui) (p. 54);

capacitate de 340 mii picioare cubice (63);

„bătrân comodor = (comod apoplectic“ (p. 13)

„gustă (cearcă) din acest fel de locomoţiune (p. 80)

„s'a aventurat (încumetat) singur (115)

„n'ar fi încurcată (= sta la îndoială) să treacă (126);

„antilopă masculă (130) „delestat (uşurat) de greutate“ (p. 139) „sinuosităţile povârnişului“ (140)

„murdărie foarte doctorală“ (144) „melpopee trăgănată“ (152) „era să ne joace renghiul (156) „curăţă prin asolamente şi drenagii (160)

„reverberaţiunea (?) unei raze (165)

„să facem un atelagiu (?) de vulturi (213)

„golani mişei! strigă Joe“ (243)

„roce (?) porfiritoase (246) „efect de miragiu (270)

„greutate ce se numeşte reul pustiului (279)

„puternica lui organizare (organism) (284)

„mărturii nerecuzabile (nemincinoase) 447 etc.

Construcţii naive şi ridicole: „Oraşul era părăsit (lăsat în pradă) unei mari nepăsări (404)

„n'au înfăţişare împăciuitoare (pacinică) tâlharii (434)

„vedeau cum Dumnezeii ştiu să mănânce în ocaziunile cele mari (361)

„mestecă (rumegă) frunze“ (366) „e ceva ce mă intrighează (supără) (371)

„devotament cum vă place să numiţi tumba (?) mea“ (380)

„pădurile lăsau locul junglelor (după păstori urmau etc. (391)

„ţară martoră la nobile devotamente“ (398)

„terenuri acoperite de dracilă (?), păsări de umoare acuatică (399)

„fu readus în neplăcere la sentimentul situaţiei“ (407); „moscheele măureşti, nesfârşitul dute-vino al bacurilor (?) (411)“

„piraţi sanguinari foarte temuţi“ (333)

„balonul cuba (avea) 67 mii picioare (cubice) (343)

„amfibiile lacului au o deosebită reputaţiune destul de meritată de saurieni (?) nevătămători (360); „Luare aminte! De viaţa unuia ţine (atârnă) viaţa tuturor“ (290);

„Sultanul îşi joacă regatul în mijlocul cazangiilor (?) celor mai atroce“ (308),

„au un fel de a înţelege ce nu-i de loc prostesc“ (191) „tovarăşii supra îl priveau cu emoţiune, erau supra aţâţaţi (226)

„iată ce înfundă (=are efect) sulfatul“ (123),

„priveliştea lor convulzionată dovedea oare care lucrare neptuniană“ (127) „sorţ (soarte) 48) „el nu era încurcat (sta la îndoială) să trântească un glonţ“. . . (72) „avea un pretin, nu un alt el însuşi, un alter ego“ (27).

Propoziţii fără înţeles: „Vântul răsucea norii incandescenţi, s'ar fi zis suflarea unor foale nemărginite, cari activau întreg acest incendiu“ (168).

„In locul tuturor punctelor de esclamaţiune puneţi lovituri de pumn aplicate sdravăn în capul lui şi veţi avea o idee de ţeze manualele pentru şcolile poporale.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută la 21 Februarie n. 1913.

Dr. Ilarion Fuşcariu
arhimandrit, vicar arhiep.

Dr. George Proca
secretar consistorial.

Alegerea dela Sasca. *Luni în 31 Martie n. s'a făcut alegerea de deputat dietal în cercul electoral Sasca-montană, în locul decedatului baron* Geza de Duca. *Resultatul final al votării a fost următoriul:* Dr. Aurel Vlad, *candidatul partidului naţional român a primit 538 voturi, iar* Petru Corcan, *candidatul partidului guvernamental 652 voturi. Acest din urmă a fost proclamat ales.*

Muntenegru nu se supune. Cu toate că i-a fost comunicat în mod oficios hotărârea puterilor mari europene, că oraşul Scutari are se remână al Albaniei, — Regele Nichita al Muntenegrului nu renunţă dela cucerirea acestui oraş, ci de două zile a început de nou să-l bombardeze, pentru a-l sili să capituleze. In urma acestui act de nesupunere, se vor presenta la guvernul din Cetinie, astăzi ori mâne, representantul monarhiei noastre austro-ungare şi al Angliei, şi-l vor provoca, ca în curs de 48 de ore se sisteze atacurile îndreptate în contra oraşului Scutari şi să-şi retragă trupele de pe teritoriul Albaniei, pentrucă în cas contrar puterile vor proceda în contra Muntenegrului în modul stabilit din partea lor.

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

II.

Dragă prietene! Intemeetorii „Asociaţiunii“, prin rostul marelui *Şaguna*, în primul cuvânt de deschidere, au dat şi un program: „A înainta literatura, cultura, industria şi agricultura naţiunei noastre, adecă a înainta starea spirituală şi materială a poporului nostru; vrem a deştepta prin mijloace naţionale facultăţile, va să zică cugetările cele senine şi serioase în poporul nostru, ca să cunoască fiinţa şi destinaţia sa şi să o ştie întrebuinţa spre tot binele, precum şi alte naţii fac astăzi aceasta şi precum cere spiritul cel civilizator al secolului nostru..“ (Dr. I. Lupaş, Mitrop. Andreiu p. 295)

Deşi cunoscute, amintesc aceste minunate probleme, ce şi le-a luat această societate asupra sa, probleme, cari an de an ar trebui re'nprospătate publicului românesc, căci numai astfel ne vom putea da seamă, despre ce s'a îndeplinit şi vom şti, — în ce direcţie să stăruim mai mult, spre ajungerea realizării, a tuturor ramurilor de cultură, industrie şi agricultură.... indicate în măreţul program.

Mijloacele de întruchipare au rămas multă vreme la placul şi chibzuiala puţinilor stăruitori, de cari se bucura în început tinăra instituţiune. Din trecutul ei s'ar părea a crede că, ca cele mai bune şi mai potrivite cărări s'ar fi decretat prelegerile. Prin ele s'a şi sămânat o parte bună din seminţa învăţăturilor. In lipsă de prelegători, această activitate s'a mărginit mai mult la centrele româneşti. Pe la sate era o adevărată raritate, când să ajungă să se ţină din partea vre-unui zelos luminător, vre-o prelegere.

In vremurile mai nouă s'a mai schimbat situaţia, totuş nefiind lămurite mijloacele de propăşire, nu dupăcum s'ar fi aşteptat. Şi azi, sunt mulţi de credinţă, că dacă din anumite pricini, cineva nu şi poate isprăvi o prelegere cât de cât originală, e mai bine să nu spue nimic poporului, ca şi când cetirea a câtor şi mai câtor bucăţi frumoase din scriitori şi îndrumători buni, de cari ne bucurăm, ar fi o ruşine. Iată o pricină, care mai de multeori lipseşte pe săteni de hrana sufletească, săptămâni dearândul, sub cuvânt că nu m'am putut pregăti.

Cunosc greutăţile vieţii, cari de multeori nu îngădue nici celui mai zelos muncitor, să-şi poată pregăti o lucrare sau alta proprie, cu care să se prezinte înaintea credincioşilor. Ce ar împiedeca în astfel de cazuri, pe preot şi învăţător, precum şi pe alţi intelectuali, să pună mâna pe-o carte, şi să le cetească oamenilor din ea câte şi mai câte învăţături.

Instrucţia Preaveneratului Consistor şi circularele din urmă ale „Asociaţiunii“, au dat bune îndrumări, punând temeiu unei propăşiri fireşti. Intâiu cunoaşterea slovelor, cetirea împreună de bucăţi frumoase şi înţelegibile şi numai mai pe urmă să li se ţină prelegeri.

O încercare destul de bine succeasă s'a făcut şi la noi, în Sălişte, unde publicul fiind pregătit s'ar fi putut ţinea şi numai prelegeri. Totuşi comitetul cercual găseşte de bine, spre alungarea principiului greşit amintit mai sus, a pune de pildă aceasta comună. Astfel în duminecile din postul Crăciunului, se ţin pe lângă unele prelegeri mai multe şezători-culturale, întreţesute cu cântări şi declamări frumoase. Spre orientare, cunoscându-ţi interesul, mai pe scurt îţi voiu înşira şi programul acestor şezători.

S'au ţinut de toate cinci, fiecare de un preot şi învăţător. Pe lângă abateri şi tălmăcirile de lipsă s'au cetit unii capitoli din cărticica, „Temeliile traiului nostru“ de Dr. I. Lupaş, Bibliot. Şaguna; deasemeni mai mulţi capitoli din „Povestea unei coroane de oţel“ de G. Coşbuc. „Invăţăturile sociale ale Evangheliei“ după Petrov şi Gnette, precum din Bibl. bunului creştin, bucăţile: „Dzeu dă fiecărui cruce după putere“, „Un grădinar“ şi Trei ramuri verzi“. Tot în aceste şezători s'a vorbit: „despre răsboiul balcanic“ şi despre „Insemnătatea bibliotecilor poporale“. Toate aceste şezători, cum am amintit, s'au întreţesut cu discuţii libere asupra celor cetite şi cu cântări şi poesii, ca: *a*) Cântec ostăşesc, de Coşbuc *b*) Drum bun, *c*) Adio mamei, de Neniţescu, *d*) Latina gintă, *e*) O scrisoare dela Muselin Selo, *f*) Anastasia Şaguna, declam. *g*) Fetele casnice, cânt. de T. Popovici etc. etc.

Pe lângă şezători, s'au mai ţinut două „Producţiuni şcolare“, la Sf. Andreiu şi cu prilejul împărţirii de haine copiilor săraci, cu programe bine întocmite, din poesii şi cântări alese. La prima, dl director şcolar D. Lăpădat ţine o instructivă prelegere, despre „Indrumări practice pentru creşterea şi aplicarea copiilor în carierile vieţii“. Arată părinţilor, că nu e bine să ţină copiii, după ce au isprăvit şcoala poporală, fără de lucru pe acasă, că numai se strică, ci să-i aplice, cari pot şi sunt copii deştepţi la şcoale mai înalte; cari nu, să-i dee la diferitele meserii. In deosebi insistă asupra acestora arătând însemnătatea lor.

O interesantă prelegere a ţinut dl protopop Dr. I. Lupaş, despre „Acaţiu Barcsai şi Sava Brancovici“. Voiu încerca, iubite prietene, păn' să ajungi să ceteşti în întregime această frumoasă prelegere, care e totodată şi un studiu, prin această scrisoare să-ţi dau o schiţă asupra ei, ca astfel şi tu barem în parte să te împărtăşeşti de unele cunoştinţe puţin cunoscute la noi.

Intr'un graiu limpede şi curgător, care nu oboseşte, oricât l-ai asculta de mult, ici-colo înfierbântat şi agitat, din pricina anumitor împrejurări, neprecauţiuni şi nedreptăţi, cari nu împacă pe istoricul nostru, arată împrejurările viforoase, în cari a ajuns la stăpânire pe tronul Ardealului, un Român de origine, principele Acaţiu Barcsai, care trecuse la confesiunea calvină şi a fost în tinereţele sale protejat de familia Rakoţeştilor. Dar mai târziu Gheorghe Rákoczi II ajungând în conflict cu Turcii din cauza expediţiei sale aventurioase în Polonia, Turcii îl alungă de pe tron şi pun pe scurtă vreme pe Francisc Rédei, iar în toamna anului 1658 forţează alegerea lui Acaţiu Barcsai, care primeşte tronul numai cu scopul de a scăpa Ardealul de o ruină totală. In luptele şi duşmăniile dintre G. Rákoczi II. şi Acaţiu Barcsai mitropolitul Sava Brancovici a sprijinit mai mult pe cel dintâi, deşi a fost destul de diplomat ca să stoarcă şi dela Barcsai la începutul anului 1659 însemnate scutinţe pentru preoţimea română. Spune însă că înăsprindu-se rău duşmăniile între cei doi principi şi Barcsai fiind strâmtorat în Sibiiu şi asediat de ştirile lui G. Rákoczi II. în Ianuarie 1660, Barcsai destitue din scaunul mitropolitan pe Sava Brancovici şi aşază în locul lui pe un anumit Gheorghe Moscovitul din Putiolia (un orăşel la marginea Rusiei).

Despre acest nou vlădică, spune conferenţiarul, că se face amintire într'o cronică sibiiană din 1660, în care se spune anume că el a fost ales în Sibiiu, şi se arată cum a luat parte la înmormântarea unui nobil român care fiind rănit în cursul luptelor cu Rakoţeştii, a fost înmormântat în Sibiiu, după ritul şi obiceiul românesc. Neţinând stăpânirea lui Barcsai decât până la sfârşitul anului 1666, e probabil, că deodată cu căderea lui dispare şi stăpânirea bisericească a protejatului său, Gheorghe din Putiolia şi din nou ajunge Sava Brancovici la cârma bisericii noastre. Această împrejurare dovedeşte, zice de încheere prelegătorul, că Mitropolitul Sava Brancovici a fost un om prevăzător şi un diplomat iscusit, care şi în anii cei mai viforoşi s'a ştiut strecura printre primejdiile, pe cari principele Barcsai nu le-a putut evita şi cari pe acesta din urmă l-au costat viaţă.

O altă prelegere s'a mai ţinut cu schiopticonul, arătându-se de subsemnatul pe lângă explicaţiunile recerute preste 30 de diapozitive, din „Vieaţa naţională, culturală şi economică a României“. De bine voitor:

Sălişte, în 12/III 1913

Ioan Popa
secretar.

Din Bucureşti.

O sărbătoare româno-italiană.

Distinsul scriitor şi ziarist italian *Vicco Mantegazza*, a petrecut câteva zile în Bucureşti, unde venise pentru a studia oamenii şi situaţia politică, culturală, socială şi economică a ţării. Ştiindu-se, că domnul *Mantegazza* a apărat mai bine şi mai cu căldură în presa italiană interesele României în conflictul ei cu Bulgaria, — sindicatul ziariştilor din Bucureşti şi-a ţinut de datorinţă să dee un banchet în onoarea scumpului oaspe, care a onorat ţara românească cu visita sa. Banchetul s'a ţinut Sâmbătă sara, în saloanele restaurantului *Capşa*, participând la el, afară de oaspele sărbătorit, domnul *Fasciotti*, ministru plenipotenţiar al Italiei la Bucureşti, domnul *C. C. Disescu*, ministru român de culte şi instrucţiune publică, domnul *I. Procopiu*, presidentul sindicatului ziariştilor români, şi un număr foarte mare de ziarişti români din Bucureşti.

Şirul toastelor l'a început dl *I. Procopiu*, care a vorbit astfel:

„Domnilor Miniştri, Domnilor!

Sindicatul ziariştilor din Bucureşti se întruneşte astădată, ca să sărbătorească pe eminentul publicist italian, dl *Vico de Mantegazza*, care din nefericire nu va fi oaspetele nostru de cât câteva zile.

Salutăm într'ânsul pe reprezentantul unei mari naţiuni, de care ne leagă o afinitate de sentimente şi o comunitate de rasă, de care suntem cu drept cuvânt mândri.

Noi nu putem uita, că suntem descendenţii coloniştilor, cari au fost trimişi de glorioasa Romă, ca sentinele neadormite, pentru a servi de mărturia puterei marelui imperiu.

Şi dacă am putut resista valurilor năvălitoare barbare, cari n'au putut să ne sfărâme, aceasta se datoreşte faptului, că noi eram o părticică ruptă din marele bloc roman, care prin geniul său şi prin organizaţia sa, a stăpânit atâta timp întreaga lume antică.

Marea noastră soră latină a avut şi ea clipele ei de restrişte; dar mulţămită vitalităţii şi calităţilor rasei sale, vremurile de grea cumpănă au trecut repede şi astăzi suntem fericiţi să constatăm, că rolul său politic este preponderant, că puterea sa economică a luat o mare desvoltare, şi că populaţia sa, care în 1870 nu număra de cât 20.000,000 de oameni, astăzi se ridică la 36 de milioane.

Acest avânt măreţ, nu poate de cât să bucure pe ori ce bun Român.

Pentru aceea găsim astăzi prilejul şi bucuria de a mulţumi d-lui Mantegazza, care rămânând cel mai imparţial şi mai bine informat dintre publiciştii moderni, *a ştiut să vorbească cu dreptate şi simpatie de ţara noastră.*

Mulţumesc de asemenea Ex. Sale dlui *Fasciotti*, ministrul Italiei, şi Ex. Sale d lui *Disescu*, cari au binevoit să primească invitaţiunea sindicatului ziariştilor şi să se unească cu noi la sărbătorirea d-lui Mantegazza. Beau pentru prosperitatea Italiei, leagănul artei şi al civilizaţiei“.

După potolirea aclamărilor şi a aplauselor cu cari a fost primit acest toast, s'a ridicat dl *C. C. Disescu*, ministru de culte şi instrucţie publică, şi a rostit, *în limba italiană*, următoarea vorbire:

„In sublima lui pornire, Dante ne spune ajungând în al V-lea cer, că a găsit acolo suflete, cari s'au luptat pentru adevărata credinţă.

In extasul lui a auzit cuvintele: *Deşteaptă-te şi învinge.*

In cercul, care ne întruneşte astă sară aci, noi sărbătorim pe acela, care şi-a închinat întreaga viaţă, adevăratei credinţe pentru triumful drepturilor omului, şi care a spus împreună cu noi, celor apăsaţi: *Deşteptaţi-vă şi învingeţi!*

Azi, nouă, prin prezenţa d-tale ne reaminteşti legăturile cu Roma, locul şi timpurile în cari s'au desvoltat toate energiile omeneşti...

Şi fiindcă suntem conştienţi de viaţa şi de idealul nostru, ne aducem cu bucurie aminte, că părinţii noştri au aruncat pe pământul azi românesc germenul latinităţei.

Multe elemente străine au trecut peste câmpul, în care a fost aruncată sămânţa germenului latin. Ele însă s'au contopit, cum s'au contopit sub puterea săbiei romane popoarele străine supuse.

Goethe a zis, că Roma e patria inimei. Dacă marele poet n'ar fi zis acest cuvânt, l'am zice noi, astă sară, îndreptându-ne privirile către trecutul glorios din care a eşit ţara noastră.

Moştenind acea mare virtute romană, care impunea omului nu numai datoria de a cugeta şi vorbi frumos şi bine, dar mai presus de toate *de a făptui*, nu te-ai mărginit de a ne da proba de iubire prin scris şi vorbă, dar ai trecut la fapt, ai venit din nou la noi, pentru a strânge mâna prietenească pe care ţi-o întindem cu o simpatie admirativă.

Scumpe d-le! .

Cu aceste simţăminte, ridic păharul meu pentru a vă saluta şi a vă face toate urările pentru realizarea idealului ce urmăriţi“.

A toastat apoi ministrul plenipotenţiar al Italiei la Bucureşti, domnul *Fasciotti*, spunând, că e viu mişcat de manifestaţia ce se face unui representant al Italiei şi amintind de legăturile de rasă cari leagă România de Italia. A ridicat paharul pentru Maiestatea Sa Regele Carol, Suveranul, care a condus cu multă înţelepciune statul român timp de o jumătate de veac, precum şi pentru prosperarea şi întărirea României.

A luat apoi cuvântul dl *Mantegazza*, şi a rostit vorbirea următoare:

„Un meşteşug — vai, un meşteşug... care e niţel ca şi o boală, e acela al scrisului...

Eu nu sunt orator. Dar sunt împrejurări, când trebue să iei cuvântul, fie şi numai pentru câteva clipe. Şi chiar pentru cei cari nu sunt oratori, lucrul e relativ uşor când e vorba, ca în astă seară, să rosteşti

---

exerciţiul la care se dedea Dick vorbind astfel“ (30).

„Acele umbrele nemăsurate erau în raport cu arşiţa razelor soarelui şi trase concluziuni foarte amabile pentru Providenţă“ (332).

„Fiind dat numărul milelor străbătute de doctor în jurul lumii, cât a făcut mai mult capul decât picioarele în urma diferinţei razelor? Sau fiind cunoscut acest număr de mile străbătute de picioarele şi capul doctorului, să-i calculeze talia exactă aproape la linie“ (19).

Caleidoscopul acesta de greşeli gramaticale, sintactice, limbistice, de falsificate banale se sporeşte prin faptul, că toate numirile le păstrează în ortografia lor originală, fără ca măcar să le spună la notă cum au să se cetească, un lucru care îngreunează înţelegerea şi gustul cetitului copilului, cu atât mai vârtos că toate numirile acestea sunt cu totul străine firii limbii noastre de es.: Church, Misionary, Intelligence, (25) J bue la Mkoa“, „Rewiew“, Mfute, James Bruce, Baker, Mbeuhul etc.

Exemplele citate dovedesc îndeajuns în ce limbă imposibilă românească e închegată traducerea. Şi aceasta trece peste toate cele 500 pagini, încât ochiul obicinuit cu limba clară şi naturală reclamă o răbdare estraordinară şi la tot pasul năbuşirea revoltei sufleteşti pentru de a putea ajunge la pagina ultimă. Şi aceasta e o mare greşală, de oarece copilul numai atunci poate câştiga folos din cetit, dacă înţelege tot, iar stilul unei cărţi are şi menirea de a cultiva limba frumoasă şi naturală, nu de a o strica. Traducerea de mai sus nu se poate lăuda cu această însuşire, dimpotrivă.

Prin urmare pe baza celor de mai sus ajungem la *concluzia*, că cartea de mai sus, atât ca fond, cât şi ca formă corăspunde întru toate exigenţelor de educaţie ale şcolii noastre. Traducerea însă e foarte slabă şi ar fi o mare binefacere pentru generaţiile ce se perândă în şcoala noastră, dacă autorul, eventual „Biblioteca pentru toţi“ ar scoate-o într'o ediţie nouă, a cărei limbă românească însă să fie corectată din toate punctele de vedere. Ar ajunge în mâna copiilor o carte de adevarată valoare, de oarece de altă greşală nu sufere, decât de durerile unei limbi româneşti imposibile.

Având în vedere multele şi feluritele momente de natură ştienţifică atinse în această carte, ea este potrivită numai pentru copiii mai mari dela *zece ani în sus*, în special cam în 2—4 gimnazială. Pentru şcoalele poporale nu-i accesibilă copiilor, cel mult unora din clasa ultimă ori din şcoala de repetiţie, şi şi aceasta numai la şcolile noastre mai mari şi în special cele dela *oraşe.*

Ce priveşte *sexul* e potrivită pentru ambele sexe, de oarece nu cuprinde nimic ceea ce ar atenta cât de puţin la decenţa copiilor.

Sebeşul-săsesc, 5 Iunie 1912.

Dr. Sebastian Stanca
paroh gr. or.

simplu sentimente de recunoştinţă pentru fermecătoarea primire al căruia obiect am fost în timpul aflării mele la Bucureşti, în oraşul acesta aşa de captivant, unde nu mă simt de loc înstrăinat şi unde plimbându-mă pe calea Victoriei, mi se pare câte odată că mă plimbu pe „corso" vre-unuia din oraşele noastre italieneşti.

Imi deschid inima deci pentru d-voastră şi-o las să zică . . .

Şi ce zice ea, sunt sigur că simţiţi d-voastră toţi. Simţiţi toţi, că sentimentele acestea de simpatie şi de fraternitate, la cari aţi făcut aluziune, sunt împărtăşite de toţi compatrioţii mei. Inţelegeţi cu toţii emoţiunea mea, de oarece manifestarea aceasta trece cu mult de modesta mea persoană şi se adresează ţării mele, acelei Italii, de care vorbiţi totdeauna cu atâta entuziasm, ca nişte fii depărtaţi, cari evoacă amintirile casei părinteşti.

Amintirea primirei acesteia aşa de fermecătoare va rămânea săpată în inima mea, căci vă datorez, d-lor, una din cele mai mari mulţămiri la care poate râvni un scriitor: aceea, de a contribui în măsura puterilor sale a strânge şi mai mult legăturile de prietenie între două ţări.

Nouă, scriitorilor şi ziariştilor, ni s'a spus câte odată, nu fără oare care dispreţ, că suntem nerăspunzători. Dar nu oare acesti nerăspunzători merg câte odată înaintea timpului lor şi mai curând sau mai târziu, când reprezintă curente de opiniune, sfârşesc impunându-se şi diriguind acţiunea celor răspunzători?

Ei bine, fiindcă mă aflu aici, între atâţi colegi, ale căror simţăminte îmi sunt bine cunoscute, daţi-mi voe să vă cer să lucrăm împreună în scopul de a face mai dese şi mai întreţinute raporturile între amândouă ţările noastre.

Cu toate legăturile de rudenie ce ne unesc, avem niţel păcatul, — şi dintr'o parte şi din alta, — de a nu ne cunoaşte îndestul: am cam uitat, că a fost o vreme când, fără mijloacele de comunicaţie ce stau azi la dispoziţia noastră, raporturile noastre erau mai dese.

Deşi zice proverbul că „toate drumurile duc la Roma", aţi găsit mijlocul să cam părăsiţi drumurile acestea, ştiind bine primirea frăţească ce vă e rezervată totdeauna în ţara de unde au pornit strămoşii dv. spre a întemeia o patrie nouă, fără a se lăsa nici odată să fie confundată sau înecată de năvălitoarele valuri ale celorlalte neamuri.

Mustrarea aceasta o merităm şi noi la rândul nostru. Uitasem şi noi, că a fost un timp, când, în Forul roman, acela care trăgea la sorţi numele noilor legionari şi le spunea în ce ţări avea să se ducă, se striga: legiunea Traciei, legiunea Macedoniei, legiunea Daciei — cum se zice de pildă astăzi recruţilor nostri chemaţi sub arme: veţi merge la Turin, la Bolonia, sau la Florenţa.

Mustrarea trebue să fie şi mai vie pentru noi. Căci am uitat amintiri mai noui, am uitat, că Italia s'a făurit în Orient, că mulţămită expediţiei în Crimeea, marele nostru ministru Cavour a putut vorbi la congresul din Paris în numele Italiei, care nu exista încă.

Acum câteva zile, în cursul unei audienţe ce a binevoit să-mi facă onoarea a mi-o acorda Augustul d-voastră Suveran, evocând amintirile sale din tinereţă, — îmi vorbea de prima sa călătorie în Italia. Foarte tinăr M. S. Regele Carol a văzut defilând la Turin, trupele piemonteze, ce se întorceau din Crimeea, pe când la Paris se discuta asupra soartei Italiei şi a altei ţări, al cărei Suveran mult iubit avea să ajungă şi care, cel puţin oficial, nu exista încă nici ea în vremea aceea. In limbajul cancelariilor şi în notele diplomatice i se zicea ţării acesteia: *Principatele Dunărene.*

Chestiunea Italiei şi chestiunea României s'au pus în faţa Europei aproape în acelaşi timp. Impreună am început luptele noastre cele din urmă pentru neatârnare şi, precum dv. aţi urmărit cu cel mai viu interes evenimentele, cari ne-au dus dela Novara la Roma, şi noi am făcut totdeauna urările cele mai ferbinţi pentru viitorul nobilei d-voastre patrii.

La câteva săptămâni după sosirea Alteţei Sale Principelui Carol în România, marele nostru Rege Victor Emanuel a ţinut să-i dee o dovadă de simpatie, — a cărei însemnătate Europa a priceput-o numai decât, — trimiţându-i o decoraţie foarte înaltă, cea dintâi, cred, pe care a primit-o ca Principe augustul vostru suveran, care personifică în chip atât de nobil o jumătate veac de istorie şi glorie a României noui.

Toate astea sunt istorie. Era să zic istorie veche, dar care se reînoeşte totuşi, de oarece, după ce împreună am început mersul nostru de înălţare, ne întâlnim iarăşi, după mai bine de o jumătate de secol, privind şi unii şi alţii marea operă în deplinită şi ne strângem şi mai drăgăstos mâna în nişte momente istorice.

Nu vreau să fac politică, dar în întrunirea aceasta, unde după toate câte le-am spus, am niţel dreptul să mă socotesc în familie, putem să ne bucurăm în familie, că amândouă surorile au crescut şi că, deşi depărtate una de alta, ele urmează a merge mână în mână, amintindu-şi în totdeauna, că originele lor sunt comune şi că în vinele noastre curge gentilul sânge latin.

Domnilor, ridic paharul pentru mărirea şi prosperitatea României şi pentru amiciţia frăţească a ambelor noastre ţări. Trăiască România!"

Dl Victor Ionescu a ridicat apoi paharul pentru M. S. Regele Italiei. Dl Ciurcu a toastat pentru presa italiană. Dl Mantegazza a răspuns toastând pentru presa română. Dl Stefan Ioan a toastat pentru prosperarea Italiei. Dl H. Durand, amintind de Angello de Gubernatis, a arătat cum acest mare filo-român a luptat pentru formarea unei trainice legături între popoarele de rasă latină, şi a toastat pentru memoria acestui mare dispărut, — şi cu aceasta sărbătoarea s'a terminat, în mijlocul celei mai vii însufleţiri, fiecare ducând cele mai frumoase amintiri.

NOUTĂŢI.

Arta în şcoală. In timpul mai nou s'au făcut însemnate progrese în educaţia artistică a şcolilor primare şi secundare din Franţa. Meritul este al unei organizări cu numele *Société nationale de l'art à l'école* şi al entuziastului estetician Roger *Marx*. Scopul societăţii este să introducă copiii în lumea frumoasă a formelor prin educaţia gustului cu ajutorul decorurilor exterioare. Reuniunea are în toate oraşele mai mari din provincie câte o sucursală, care are datoria să îngrijească toate chestiunile cu raport la estetica interioară şi exterioară ale clădirilor şcolare. Guvernul francez sprijineşte cu mână largă toate năzuinţele de felul acesta. De câteori se zideşte o şcoală nouă, se angajează pictori ca să împodobească salele de învăţământ; uneori înşişi elevii au să execute decorurile de flori sau alte figuri necesare pentru coridoare şi săli. Instrucţiunea în desemn asemenea a înaintat mult în anii din urmă. Elevii nu numai desemnează lucruri de pe natură, ci sunt duşi în parcurile, grădinile sau dumbrăvile din apropiere, unde se ţine lecţia sub conducerea învăţătorului de desemn. Astfel tinerimea câştigă cunoştinţe repezi şi sigure întru a face schiţa unui arbore, a unei statue, a unui om sau animal în mişcare sau în stare de odihnă, precum şi a reprezenta obiectele după diversele aspecte ce produce depărtarea. Lucrările şcolarilor se păstrează în colecţia de desemnuri ale şcolii.

*

Călătoria părechii regale engleze. Ziarul *Standard* din Londra scrie, că părechea domnitoare engleză va face în Mai a. c. mai multe vizite la curţile străine. Regele şi regina vor veni la Paris, Viena şi Berlin. Acestea vor fi primele călatorii în străinătate, făcute de părechea regală engleză, de când s'a încoronat.

*

Impăratul Wilhelm pe un vas uriaş. Se anunţă din Hamburg, că împăratul german Wilhelm se va îmbarca în 28 Aprilie pe noul vapor uriaş *Imperator* al societăţii Hamburg-America Line, şi va călători din Cuxhaven la Gibraltar. Este prima călătorie a noului vapor. Drumul va ţinea cinci zile.

*

Institutul de corecţiune dela Gherla, care a luat locul penitenciarului de acolo, s'a deschis în 26 Martie. Transformarea a costat 150.000 coroane. Institutul este organizat pentru 600 de tineri criminali, împărţiţi în 20 de familii.

*

Impotriva talarului. Comitetul camerei advocaţiale din Arad a ţinut Joi o şedinţă, în care a reprobat introducerea plănuită de ministrul de justiţie cu privire la talarul pentru judecători. Comitetul este de părere, că demnitatea unui tribunal se poate impune numai prin conţinutul său intern, şi nu prin nişte forme exterioare, potrivite cel mult pentru operete.

*

Totuşi se întoarce în patrie. Scriitorul Maxim Gorki a publicat în ziarele din Petersburg o scrisoare, în care declară, că are să se folosească de amnestia ţarului şi se va întoarce în Rusia. Apărat de un popor întreg, a cărui tinerime ceteşte cu însufleţire povestirile şi descrierile lui, Gorki nu se teme că va fi trimis la Siberia. Cât va ţinea pacea între autor şi între cei dela stăpânire, o va arăta viitorul apropiat.

*

Cel mai mare monument In Lipsca se va înălţa un monument consacrat libertăţii germane. Monumentul va eterniza alianţa popoarelor contra puterii lui Napoleon cel Mare, şi are să fie construit în dimensiuni uriaşe. Va avea o înălţime de 91 metri, astfel va fi cu 11 metri mai mare decât statuia libertăţii din Newyork. Cheltuelile monumentului se urcă la cifra de şase milioane de mărci. Clădirea în formă de piramidă va avea la mijloc o hală în formă de cupolă de 68 metri de înaltă, ear în părţile ei de sus se vor vedea 324 de figuri călăreţe, aşezate în 11 şiruri. In partea de sus a monumentului vor sta luptători construiţi în dimensiuni enorme şi reprezentând păzitorii libertăţii.

*

Vin falsificat. Din Viena se vesteşte, că falsificarea vinului în *Dalmaţia* a luat în anul acesta dimensiuni colosale. Afacerea aceasta priveşte nu numai pe producătorii şi negustorii de vin din Austria, ci şi pe cei din Ungaria.

*

Câştig neaşteptat. Invăţătorul pensionat, Anton Cornett, a cumpărat în piaţa de peşti din Cincibiserici un barbun greu de 6 chilograme şi l-a plătit cu 24 coroane 80 bani. Ducând barbunul acasă, l-a desfăcut şi spre marea surprindere a persoanelor din bucătărie s'a găsit în stomacul peştelui un portmoneu cu următoarele piese: şase galbini de câte 20 de coroane, alţi 3 de câte 10 cor., 11 coroane în argint şi 14 bucăţi de monede de nickel. Se crede, că portmoneul cu banii aceştia a căzut în Dunăre; iar barbunul, a cărui lăcomie fără margini e cunoscută, l-a înghiţit. Părţile de piele ale portmoneului erau atacate binişor de sucul gastric, dar părţile de metal au rămas întregi. Cazul a produs senzaţie pretutindenea în oraş.

*

Cadavru în Someş. Un fecior de morar, Ioan *Cristea* din Dej, a observat un cadavru plutind în apropierea unei mori de pe Someş. Cristea s'a urcat într'o luntre şi a scos cadavrul la ţărm. Poliţia a constatat, că mortul este Iuliu *Rebreanu*, judecător comunal într'un sat din apropiere. Rebreanu întorcându-se în 31 Ianuarie seara dela Dej, a voit să treacă peste gheaţa Someşului, dar gheaţa s'a rupt şi valurile apei l-au dus la o distanţă cam de trei chilometri.

*

Prinşi în răsboiu. La ocuparea Adrianopolului au căzut în captivitate 51.800 soldaţi, între cari se află 54 ofiţeri germani, 18 ofiţeri români şi 17 belgieni. Aceşti din urmă sunt cu deosebire aviatori. Bulgarii au mai cuprins 600 de tunuri, o sută de mii de puşti Manlicher şi o mare cantitate de muniţiune. Cetatea mai avea alimente pe două luni, mai ales multe conserve, făină şi brânză. Oraşul a suferit mult în urma bombardamentului. Meceturile sunt aproape toate distruse

*

La ucigaşul regelui. Un raportor italian a vizitat în temniţa dela Salonic pe Alexandru *Schinas*, ucigaşul regelui Greciei. Despre vizita aceasta scrie următoarele: Schinas şade toată ziua întins pe pământ în celula sa, acoperit cu un covor rupt. Imbrăcat rău, galben la faţă, tuşeşte mereu şi se vede că e tuberculos. Mai bătătoare la ochi sunt urechile sale mari, groase. Nu înţelege greutatea crimei comise şi nu-l interesează pedeapsa ce o va primi. Zice, că nu a căutat anume să împuşte pe suveran; ci, suferind de boală de nervi şi de plumâni, a fost cuprins de friguri şi avea ideea fixă, că este persecutat. In starea aeasta s'a întâlnit din întâmplare cu regele, asupra căruia a tras cu revolverul la o distanţă de un metru. A mai declarat, că nu este anarhist dar a aprobat ideile socialiste chiar şi atunci, când era student universitar în Atena, unde a îndurat multă mizerie. „Am fost om bun", a terminat criminalul; „societatea omenească însă m'a prigonit şi m'a stricat".

*

La legatul Sabina Dr. Preda n. Andreica pentru ajutorarea copiilor din *Câmpeni*, aplicaţi la meserii, al fondului Episcopul N. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, au mai dăruit: Nicolae Cristea, paroh (Valeabulzului) aplicând pe băiatul Emilian Zaharie la pantofarul Emil Vintilă, 20 bani, Popovici Mondoc, înv. (Sebeşul-superior), 40 bani, Vasile Suciu, paroh (Topârcia), 20 bani, Octavian Vestemian, sodal maşinist tipograf, rentors din Lipsca, 50 bani, şi George Lupşa, paroh (Noul-săs.) 20 bani, iar la *legatul T. L. Albini* pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicaţi la meserii, au dăruit: Ilie Ţimpea, sodal lăcătuş 20 bani, Ioan Rusu, paroh (Juncul-inf.) 1 cor., Victor Preda, măsar (Avrig) 20 bani, Simion Tincu, caifă de prăvălie 1 cor., Paraschiva Maxim, văduvă de reg. 40 bani şi Nicolae Gavrea, paroh (Bendorf) 20 bani. Pentru prinos aduce calde mulţămite, în numele comitetului Reuniunii sodalilor sibieni: Vic. Tordăşianu, prezid.

*

Dinamită. Intreprinzătorul Gerber din Deva a adus acasă dinamită, pentru ca încălzindu-o să o poată aprinde la trebuinţă. A încălzit-o însă prea mult, astfel că dinamita a explodat şi a omorât pe întreprinzător, iar pe fiică sa a rănit-o de moarte.

Poşta ultimă.

Diferendul româno-bulgar.

Representanţii din Petersburg ai puterilor mari europene au ţinut Luni d. a. şedinţă, sub presidenţia ministrului de esterne rusesc *Sasanov*. Despre cele hotărâte nu se ştie încă nimica. E aproape sigur însă, că oraşul Silistra nu va fi predat României, iar şi dacă va fi predat, Bulgarii nu'l dau de voe bună, cu nici un preţ, — ci statul român va trebui să şi'l iee cu armele. In vederea acestei eventualităţi, o ştire necontrolată şi neconfirmată încă, spune că Bulgaria a trimis spre graniţele Dobrogei 100,000 de soldaţi. Situaţia e deci gravă din cale afară pentru România. Trei ministri români, domnii Filipescu, Marghiloman şi Cantacuzino cer, ca statul român să iee imediat măsuri militare ordonând mobilisarea, căci în cas contrar se retrag din guvern. Opinia publică din România încă cere, după cum suntem informaţi, imediata mobilisare şi concentrare a armatei române la graniţa Bulgariei.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară, ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*" Nr. 13 din 1913, cu următorul cuprins: Al. Ciura: Fantoma, foileton. T. Murăşanu: Cântec, poezie. Ven. Negru: O lacrimă târzie, schiţă. I. U. Soricu: Singurătate, poezie. A. Corbul: Inelul de fier, schiţă, trad. N Crainic: Durere-ascunsă, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: G Hârsu: Cronică dramatică. Leontina Ciura: Primăvară. Ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Carte aprobată. Dl ministru de culte şi instrucţiune publică a aprobat sub Nrul 31380 din 4 Martie 1913 *Cartea de cetire română*, pentru cl. V—VI a şcoalelor primare, întocmită după noul plan de învăţământ de dl prof. *Nicolae Sulică*, cu concursul mai multor învăţători. Cartea a apărut acum de curând în editura Librăriei Ioan I. Ciurcu, Brassó, şi se vinde exemplarul legat cu K 1·70. In acelaş timp se atrage atenţia domnilor învăţători, că cărţile de cetire ale dlui prof. Nicolae Sulică pentru cl. III şi IV (à 90 fil. exemplarul) asemenea sunt aprobate, şi că cartea de cetire pentru cl. II şi Abecedarul încă vor apărea în curând, aşa, că începând cu anul şcolar proxim domnii învăţători vor avea la îndemână seria completă a acestor cărţi de cetire.

*

Revista Teologică, Nr. 4 din 15 Februarie 1913, cuprinde: Cvincvenalele, de Nichita Albu. Există Dumnezeu, după F. Thomas, de Dr. I. Cornilescu. Relaţiile bisericii române cu Rusia în veacul XVII, de Un cleric ortodox. Predică la înmormântarea unui copil, de Aurel D. Papp. Mişcarea literară, de N. B. Cronică bisericească-culturală. Tipicul cultului religios, de Cantor. — Abonamentul: 10 cor. pe an. Revista apare de două ori pe lună. Adresa: Dr. N. Bălan, redactor şi prof. sem. Sibiiu str. Reissenfel 11.

*

Revista asociaţiei generale a învăţătorilor din România, nr. 8 şi 9 din 1913, cuprinde: Spiru C. Haret, de L. Paul. Ioan Maiorescu şi şcoala primară şi normală de învăţători, de V. Gr. Borgovanu. Rolul activităţii practice, şi alte articole de interes pentru învăţători. — Abonamentul 5 lei pe an. Red. şi adm.: I. Gh. Dumitraşcu, Zărneşti Buzău.

*

Glume. A apărut în editura librăriei C. Sfetea Bucureşti, din „*Biblioteca casei şcoalelor*", broşura cu numărul Nr. 13. *Glume* (Vorbe de clacă) de *Ioan Adam*. Se află de vânzare la principalele librării din Capitală şi provincie, şi se poate comanda şi prin librăria arhidiecezană. Preţul 35 bani exempl.

Nr. 362/1913. (84) 3 - 3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan pelângă actualul paroh Iosif Crişan şi cu drept de succesiune în parohia de cl. I (primă) **Boian**, în protopresbiteratul Târnavei, în urma Ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 5 Martie a. c. Nr. 2639 Bis., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele postului de capelan sunt: Jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B.: stolă, birul preoţesc şi porţiunea canonică (afară de intravilan, folosul cimiterului şi congrua, cari rămân parohului actual întregi), îndatorat fiind alesul capelan a conduce toate agendele administrative parohiale.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite în senzul legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, având a se presenta pelângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a face cunoştinţă cu poporul, a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Cetatea de baltă, (Küküllővár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 347/1913. (85) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Căpâlna de sus** cu filia Abuş, (Mica şi Hidrifaia), în protopresbiteratul Târnava, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul indicat, iar concurenţii pe lângă prealabila încunoştiinţare a subsemnatului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Cetatea de baltă, (Küküllővár), 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Aspirin- BAYER

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ivindu-se mai multe feluri de substituţiuni al aspirinului original, Vă rugăm că aspirin numai în forma noastră **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta 1 tub de sticlă cu 20 buc. tablete à 0,5 gr., preţul K 1·20 cu timbru **Aspirin**.

Preis Kr. 1·20
20 Tabletten
ASPIRIN
à 0,5 g
Schutz Marke
ASPIRIN
ASPIRIN

(2) (413) 5- 6

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de **Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe** rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 7—40

KиC

POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 17 -

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 9—20

Siebenbürger
Urbräu

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.
- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

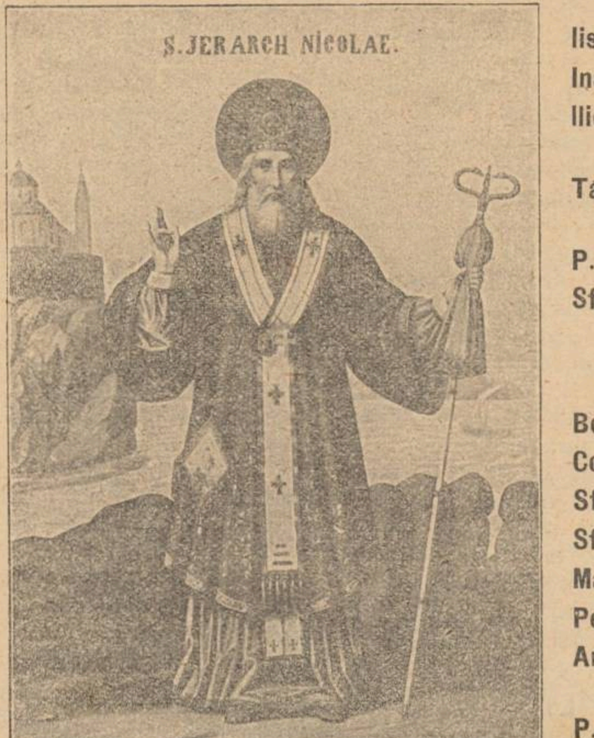
S. JERARCH NICOLAE.

II.
- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Táierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.
- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

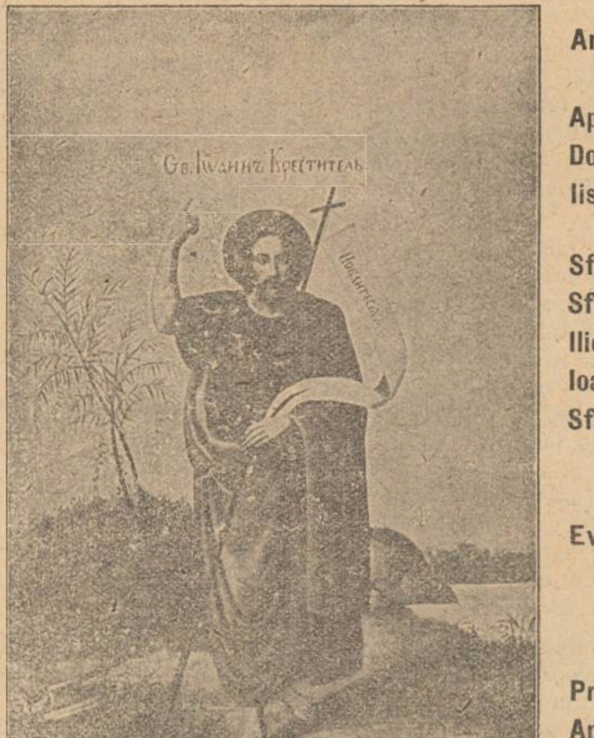

IV.
- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34 60	42 —	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 23 Martie (5 Aprilie) 1913. Nr. 32.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Importanța României pentru Austro-Ungaria.

Domnul *Georg Fleșiariu,* major ces. și reg. în retragere, cu domiciliul în Aigen, lângă Salzburg, continuă a apăra cu căldură și temeinicie interesele României în conflictul ei cu Bulgaria, căutând să scoată la iveală importanța elementului românesc pentru monarhia noastră austro-ungară. Publică un nou articol, în ziarul dela Viena *„Gross Österreich“*, ca continuare a articolului din numerii 20 și 21 ai ziarului nostru, articol care în românește sună astfel:

Implinirea pretensiunilor române formează pentru Bulgaria o specială datorință de recunoștință chiar și pentru alte servicii mari, pe cari le-au făcut Românii Bulgarilor în vremile de mai nainte. Astfel în anul 1186 tot Românii au făcut, ca Bulgarii, după o subjugare bisantină de 170 de ani, să-și poată primi earăși independența. Sub conducerea fruntașilor români *Petru* și *Asan* s'au sculat Românii și Bulgarii împotriva domniei bisantine, și au restabilit imperiul independent, care de aici încolo nu s'a mai numit „imperiul Bulgarilor“, ci *„imperiul bulgaro-român“*, iar principele *Ioan Ioanițiu* s'a încoronat ca *„Impărat al Bulgarilor și al Românilor“*.

Intărirea Bulgariei, pe urma unirei ei cu Rumelia de ost, aproape așa de mare ca și ea, la anul 1885, este a se atribui earăși atitudinei corecte a României. Jalusia Sârbiei pentru năzuințele acestea ale Bulgarilor era atât de mare atunci, încât Sârbia a pus toate pietrile în mișcare pentru a lega o alianță cu România, spre a împedeca astfel pe Bulgari întru ajungerea scopului. România a refuzat însă în mod categoric ofertul, și Regele Carol nici n'a primit în audiență pe ambasadorul sârbesc, nepotul regelui Milan, pe generalul Catargiu. Bulgaria a putut deci să-și iee dela granița română și ultima companie, pentru a-și duce întreaga putere armată în contra Sârbiei, și pentru a termina cu succes răsboiul forțat, sub conducerea unor eroi, ca Battenberg, Panița și alții.

Meritul principal al României pentru Bulgaria rămâne însă eliberarea acesteia, la *1878* din jugul turcesc, pe care l-a purtat 485 de ani. Fără intervenția de atunci cu armele a României ar fi Bulgaria poate și astăzi provincie turcească. Rușii fuseseră respinși din partea Turcilor, cu perderi enorme, și eroul Turcilor, Osman Pașa, avea de gând să plece spre Nicopol, când Românii au fost conjurați „în numele sfintei cruci, să vină numai decât în ajutor în contra păgânilor“.

Talentele de beliduce ale principelui român (acum Regele Carol), care a luat comanda supremă și asupra armatei rusești, au făcut prin bravuroasa purtare a armatei sale eroice, ca Osman Pașa se fie împedecat în înaintarea sa, să fie închis în Plevna, și prin capitulare să fie constrâns să se predee, iar prin aceasta să se creeze Bulgaria independentă. Un monument, ca semn vădit al recunoștinței Bulgarilor față de Regele român și viteaza sa armată, ar trebui se ocupe nu numai în capitala Bulgariei un loc de frunte, ci și în toate orașele din provință ale țării.

Bulgarii ar mai trebui să-și aducă aminte, cu câtă recunoștință a fost remunerată aceasta jertfă a României din partea puterilor mari, în contractul dela Berlin. Frumoasa, marea și de Români impopulata Basarabie a fost luată dela Români și donată Rusiei, iar în schimb li s'a dat Românilor Dobrogea, pe atunci cu totul necultivată, teritor mlăstinos, ca se formeze măr de ceartă între cele două state dunărene. A fost aceasta o nedreptate strigătoare la ceriu, astfel, că însuși Waddington, reprezentantul Franciei, — care încă a subscris contractul, — mai târziu, cuprins de mustrări de conștiență, a declarat, că reprezentanții puterilor mari, cari au pricinuit această mare nedreptate României, ar trebui să o repare oarecumva, pentru a-și ușura conștiința. Pentrucă România *„a fost atunci jertfită“* ! Astăzi am putea spune, că *și atunci* a fost jertfită!

Grecia, care la 1878 nu a descărcat nici un tun, a primit Tesalia, locuită de Români și o parte din Epir. Iar Sârbia, care încă foarte puțin a prestat, a primit o estindere de teritor de peste zece mii chilometri pătrați. Nu e deci mirare, dacă statele cele mici, cum arată evenimentele actuale balcanice, admoniate de asemene esemple ale „judecătoriei europene“, nu se mai supun acesteia, și afacerile lor nu le mai duc la clinica europeană, spre a fi aci supuse operației, ci ele singure își fac tratamentul, sprijinindu-se reciproc.

România, care formează limba cântarului între tripla alianță și tripla înțelegere, a contribuit foarte mult la menținerea păcii europene, si în special la anexarea Bosniei și Herțegovinei din partea monarhiei noastre, la anul 1908. Dacă Rusia era sigură fie și numai de neutralitatea României, n'ar fi lăsat să se facă anecsarea, care astfel este a se mulțumi numai credincioasei noastre aliate, României, gata se între în foc pentru Austro-Ungaria cu întreaga ei putere. Austro-Uugaria singură, numai cu Germania, și cu al treilea aliat, și atunci, ca de multeori altădată, nu tocmai sigur, nu putea se facă nimica în contra Rusiei, sprijinită din toate puterile de cele mai mari rivale ale Germaniei: de Francia și de Anglia. Francia e stăpânită de idea răsbunării, iar Anglia e invidioasă pentru rapida desvoltare, ca putere maritimă, a Germaniei, și astfel vor fi totdeauna și pretudindenea de întâlnit unde li-se ofere posibilitatea unei slăbiri a influenței germane, fie chiar și în favorul slavismului, de care ele se tem numai în linia ultimă, ori nu se tem de loc.

Acesta e faptul, care fapt are să remână încă pentru vremi necalculate; și toate svonurile cari se ivesc mereu despre așa numita „apropiere“ între puterea mare cutare și cutare, nu sunt alta decât svonuri, sau apucături diplomatice. Dovadă multele stăruințe cari se pun, când cu amenințări, când cu promisiuni grase, ca regatul României, ca limbă la cântar, să se desfacă de tripla alianță și se între în tripla întălegere. Ținuta dușmănoasă a triplei întălegeri față de România în evenimentele balcanice e doară în de obște cunoscută. Durere, s'au săvârșit și din partea puterilor din tripla alianță acțiuni și întrelăsări, cari n'au putut esercia nici o influență atrăgătoare asupra României, credincioasa noastră aliată. Inainte de toate amintesc aci stările triste de lucruri în politica noastră internă, cari influențează în mod nefavorabil asupra raporturilor dintre Austro-Ungaria și România. Aceste raporturi interne, — cari stau în contrast isbitor cu politica esternă a monarhiei, — cu scopurile și năzuințele lor, îngreunează înainte de toate pășirea energică a ministrului nostru de esterne, ba de multeori îi pricinuesc perplexități penibile. Cunoaștem doară răspunsul batjocoritor al contrarilor, la propunerea, ca să se introducă reforme în Turcia. El suna cam așa: „Mătură întâi înaintea ușii tale“. „Te uită la grinda din ochiul tău, nu la paiul din ochiul altuia“. „Eliberează întâi pe Croații, Sârbii, Românii, Germanii și Slovacii din Ungaria“, etc. Tris-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

I. Hanul Tătarilor și fiul său, de M. *Gorki,* trad. de I. C. Panțu. *a) Cuprinsul cărții.* E o poveste despre hanul tătăresc Mosolaima, care încântat de vitejiile răsboinice ale fiului său Algalià îi promite ca răsplată tot ce dorește din cuprinsul împărăției. Fiul său vrea pe cea mai iubită femee din haremul tatălui său, o cazacă, care era mângăerea bătrânețelor hanului. Acesta surprins dureros de cererea hotărâtă a fiului său, zdrobit cu totul sufletește i-o dă, dar simte că nu poate trăi fără ea. Se hotăresc ambii ca decât să o cedeze celuilalt, mai bine să o arunce în mare, ceea ce se și întâmplă. Hanul însă nu poate îndura lipsa cazacei și se aruncă și el în mare.

b) Valoarea cărții e mare, atât ca formă, cât și ca fond, din punct de vedere literar; dar din punct de vedere educativ *nu are valoare.*

c) E potrivită în biblioteci parohiale și la gimnazii.

d) Pentru copii nu e potrivită de loc.

II. Crâșma trează, prelucrare de Arh. *Nicodem Băcăoanul.*

a) Cuprinsul. Lupta unui preot din un orășel al Svediei contra alcoolului. Preotul din frageda copilărie e mistuit de dorul de ajuta înaintarea poporului svedez, scăpându-l întâiu de toate din ghiarele beției! Ii și succede, după frământări grele și luptă intensivă apostolică, să înființeze o societate, care să pună mâna pe toate crâșmele din orășel, luându-le în arândă și după aceea restringând vânzarea alcoolului în ele, căutând a desface și a vinde mai mult beuturi nestricăcioase și mâncări hrănitoare, punând la dispoziția cercetătorilor gazete și cărți folositoare! Astfel se împedecă beutura prea multă de alcool tocmai prin crâșme, prefăcându-le în crâșme treze.

b) Valoarea cărții e numai educativă și e nespus de mare.

c) E potrivită și pentru elevii școalei elementare, de repetiție, gimnazii, și și pentru adulți.

d) Pentru copii de 9 ani în sus, de ambele sexe, atât dela sat, cât și dela oraș.

III. Vecinii, de Gogol.

a) Cuprinsul. Doi vecini Ivan Ivanovici și Ivan Nichiforovici, dintr'un oraș mic rusesc trăesc în cea mai esemplară prietinie, cu toate ciudățeniile caracterului lor! Văzând odată I. Ivanovici la vecinul său o pușcă veche arde de dorința de a o poseda, oferind în schimb o scroafă neagră și doi saci de ovăs. Vecinul său atins de ofertul pentru schimb — văzând ce puțin e prețuită pușca lui — îl face gânsac pe I. Ivanovici, ceea ce atât îl supără pe acesta, încât, cu toate că e un om de o răbdare esemplară, își ese din sărite și se la ceartă. Cearta iscată din lucru de nimic, se preface în o luptă pe viață și moarte între cei doi foști prietini, cari apoi se acuză reciproc la judecătorie cu niște acuze inventate de fantazia lor bolnavă de ură și iritație! Incercările clasei inteligente din oraș de a-i împăca, rămân zadarnice; ambii îmbătrânesc în nădejdea, că azi mâne se va pronunța judecătoria, pedepsind pe contrar, „după cum i-a spus la ureche cutare servitor“... Acuzele la judecătorie, împrotocolate în regulă, așteaptă rezolvarea, care nu mai vine!

b) Valoarea. In fond nu are valoare; dar ca formă, din punct de vedere literar, o limbă curgătoare, — și sunt prețioase ironizările fine, asupra persoanelor, feliului lor de trai, modul lor de a gândi, asupra administrației din Rusia! Toată cartea nu e altceva decât un șir neîntrerupt de batjocură, luare peste picior etc. Valoare educativă cartea *nu are.*

c) Nu e potrivită cartea decât cel mult pentru studenții din gimnaziul superior!

d) Pentru copii nu e de loc potrivită și nici pentru adulți.

IV. Argatul lui Moș Procopie după *Petrov,* de Nicodem Băcăoanul.

a) Cuprinsul. O istorioară morală foarte instructivă, în care se povestește, cum un tinăr creștin — nu numai cu numele, ci și cu faptele — îndeplinește însărcinarea primită în America de către un alt tinăr propoveduitor al legii lui Isus, care însă după părinți era născut evreu! Acest — fost evreu — înainte de moarte însărcinează pe Metodiu — pretinul său — ca să aducă la legea lui Isus și pe unchiul bătrân evreu, pe care nu-l cunoaște și nu știe unde se află! Metodiu după cercetări îndelungate aflând locuința bătrânului David, se îmbracă în haine de rând și vine în Ardeal în satul, unde locuia David și se bagă argat la un sătean, Procopiu! Incepe a îndrepta spre bine gospodăria stăpânului său, aduce prin viață curat creștinească spirit creștinesc în casa stăpânului său, a vecinilor, în întreagă comună. In serile de iarnă cetește și esplică biblia, o face iubită de săteni, îi face să se apropie de Dzeu cu rugăciuni, cu fapte bune, îndreaptă pe căzuți la beție. La urmă după ce întreaga comună e schimbată de reformatorul-argat, se apropie cu dragoste către evreul bătrân David, care fusese oropsit de locuitorii creștini ai satului. Evreul la început e bănuitor la semnele de dragoste ale argatului; după ce se convinge de curățenia sufletească a lui, îl îndrăgește și îi destăinuește viața lui, amărâtă în trecut, pe încetul se lasă convins de ferventul propagator al legii lui Isus și se face și el ucenic al legii creștinești! La urmă se descopere cine a fost argatul, tocmit cu simbrie la Procopiu, care a fericit cu sfatul lui satul întreg.

b) Valoarea educativă a cărții e nespus de mare.

c) Potrivită la copiii din școalele elementare, de repetiție, la gimnaziști și la adulți.

d) E bună pentru copiii de ambele sexe, atât dela oraș, cât și dela sat, dela etatea de 9 ani în sus, precum și la adulți.

Arpătac, 14 Iuliu 1912.

Anrel Nistor
paroh.

tele raporturi interne politice din monarhie sunt, durere, prea cunoscute. Contrarii noştri le esploatează din destul şi la Petersburg, Paris şi Londra ele formează factorul preponderant în socotelile politice.

Ar trebui să se înţeleagă odată la noi lucrul acesta şi fără amânare să încetăm a mai mâna apa la moara contrarilor, cum s'a întâmplat şi cu crearea episcopiei de desnaţionalisare a Românilor şi Rutenilor, cari într'o bună dimineaţă află, că cu femei şi cu copii cu tot sunt scoşi din biserica lor naţională gr.-catolică şi incorporaţi la un episcopat de altă limbă. Cumcă oamenii sunt revoltaţi de tot şi spun „Remas bun“ Romei, pentru a trece la ortodoxie, la biserica cu limbă naţională, e uşor de înţeles; dar e şi semnificativ, cum se întreprinde tot ce se poate, pentruca popoare întregi, vătămate în cele mai sfinte sentimente ale credinţei, *se fie înstreinate de tot de monarhia noastră.* Repet deci, şi cel mai curat patriotism mă îndeamnă să repet, că situaţia trebue iute şi bine înţeleasă, până nu e prea târziu. (Va urma.)

Arondarea cercurilor. Unele ziare din capitală au adus ştirea, că proiectul de lege despre noua arondare a cercurilor electorale ar fi gata în ministeriul de interne şi că după redeschiderea dietei va fi depus pe biroul camerei. Din parte oficioasă să spune acum, că ce e drept, să lucră cu zor la compunerea acestui proiect de lege, care însă, având se fie compus pe temeiul datelor statistice, cari au se fie esaminate cu mult regaz, va reclama încă multă vreme până va putea fi terminat, şi astfel numai la toamnă va putea fi presentat dietei spre censurare şi votare.

Diferendul româno-bulgar.

In conferenţa representanţilor puterilor mari din Petersburg, ţinută Luni, nu s'a întrat în meritul conflictului dintre România şi Bulgaria pentru rectificarea graniţei, ci s'au schimbat părerile numai în general. Ministrul rusesc de esterne, Sasanov, ar fi declarat în vorbirea sa de deschidere în faţa conferenţei, că are mare speranţă cumcă conflictul va fi aplanat în curând pe calea păcii, pentrucă are gata un proiect, cu care România va fi negreşit mulţămită. Cumcă acest plan de descurcare şi de evitare a răsboiului româno-bulgar care poate să fie, ne spune o telegramă din Sofia, în care se cuprind următoarele: „Pertractările de pace bulgaro-române au luat o întorsătură îmbucurătoare. In chestia Silistrei Bulgaria a făcut propunerea următoare: Bulgaria cedează României oraşul Silistra, astfel însă, ca România să rescumpere casele şi grădinile din oraş, despăgubind pe Bulgari pentru perderile acestea. Guvernul bulgar va face apoi alt oraş, în hotarul Silistrei“.

O altă telegramă trimisă din Petersburg ne spune apoi, că representantul Franciei, dl Delcassé, îşi dă toate silinţele, ca să fie aplanat conflictul bulgaro-român spre mulţumirea ambelor state dunărene, pe cari apoi ar vrea să le incorporeze la tripla înţălegere.

Ştirea despre ameninţarea domnilor miniştri români: Filipescu, Marghiloman şi Cantacuzino cu retragerea din guvern, dacă nu se ordonează mobilisarea armatei române, nu se confirmă. Guvernul român e solidar întru toate cu privire la politica esternă a României. Tot asemenea nu se confirmă nici ştirea despre trimiterea soldaţilor bulgari spre graniţele Dobrogei.

Cu un cuvânt, pentru astăzi situaţia e mai bună în diferendul româno-bulgar şi speranţele mai mari, că România totuşi nu va eşi cu mâna goală din acest conflict.

Şedinţa a doua a representanţilor puterilor mari din Petersburg se ţine astăzi, Vineri d. a.

Din România.

Finanţele ţării. La o interpelare ce i s'a adresat Marţi în şedinţa senatului, domnul Al. Marghiloman, ministru român de finanţe, a declarat, între ovaţiile sgomotoase ale senatorilor, că finanţele României sunt atât de înfloritoare, încât în ceasul în care să va ivi necesitatea, de a-şi spune regatul român cuvântul hotărâtor, banii nu vor lipsi. Şi ştiut este că răsboaele nu se fac, decât cu bani, cu bani şi iarăşi cu bani. Despre starea înfloritoare a finanţelor României dă dovadă de altcum faptul, că deşi toate piaţele din străinătate au simţit o anumită jenă, în România preţul banului nu s'a urcat. Budgetul ţării de câţiva ani încoace dă escedente însemnate, astfel, că toate creditele cerute în timpul din urmă din partea ministrului de răsboiu, au fost acoperite din escedentele anilor premergători, fără a se face împrumuturi noue.

Demonstraţie navală.

Muntenegrenilor şi Sârbilor nu le pasă mult de protestele puterilor mari europene, ci continuă cu bombardarea asupra oraşului *Scutari*, pe care *Nichita*, regele Muntenegrului, vrea să pună mâna cu orice preţ. Ar fi declarat odată, că ori se duce acasă ca stăpân peste oraşul acesta, ori nu se mai duce de loc viu acasă.

O dorinţă, poatecă justă, e dorinţa aceasta a regelui Nichita, în faţa căreia e pusă însă dorinţa puterilor mari europene, de a rămânea oraşul *Scutari* proprietate a Albaniei. Care dorinţă va fi acum împlinită: a regelui Nichita, ori a Europei, atât de întârziată totdeauna cu privire la dorinţele ei?..

Deocamdată nu putem răspunde la întrebare, pentrucă nime nu ştie cum se pot desvolta lucrurile. Faptul e, că în urma bombardării din ultimele patru zile, oraşul Scutari pare a nu să mai putea apăra mult, ci în curând se va preda Muntenegrenilor. Ce va urma atunci? Va începe Europa răsboiu în contra Muntenegrenilor? Şi pentru ce? Pentru oraşul Scutari?..

E de admirat de altcum statornicia Muntenegrenilor, manifestată întru cucerirea acestui oraş, şi cutezanţa cu care se împotrivesc Europei. La nota puterilor mari europene, că să sisteze bombardarea oraşului Scutari şi să-şi retragă trupele de acolo, guvernul muntenegrean a răspuns următoarele:

„Cu privire la sistarea ostilităţilor în jurul oraşului Scutari şi pe teritoriul ocupat, pe care puterile declară a-l fi destinat Albaniei, provocându-ne să-l deşertăm: *guvernul*, (muntenegrean) *spre marea sa părere de rău, nu poate ţinea cont de dorinţa puterilor mari, din motivul, că răsboiul e în continuare între Turcia şi statele aliate, iar puterile mari au declarat în mod solemn la începutul răsboiului, că ele nu vor împedeca nici într'un fel operaţiunile militare ale aliaţilor, ci vor păstra neutralitatea*“.

In urma acestui răspuns ofensător, puterile mari au luat hotărârea *se aranjeze o demonstraţie navală în faţa oraşului Scutari*, la care se participe toate puterile. Când a fost însă să se esecute hotărârea, a venit ştirea, că Rusia nu ar prea vrea să participe la demonstraţie. Francia asemenea. Era să participe deci numai puterile din tripla alianţă: Germania, Austro-Ungaria şi Italia, iar din tripla înţelegere Anglia. In momentul din urmă s'a resgândit însă, atât Francia, cât şi Rusia, şi şi-au anunţat amândouă participarea la demonstraţie. Francia în mod direct, iar Rusia va fi representată prin Italia.

Câteva vase de răsboiu ale statelor mari au primit imediat ordin, să plece spre Scutari.

Turcia primeşte condiţiile de pace.

La nota puterilor mari, guvernul turcesc a răspuns următoarele: „Sultanul luând cunoştinţă de nota colectivă, pe care ambasadorii Austro-Ungariei, Angliei, Franţei, Rusiei Germaniei şi Italiei i-au remis o la 31 Martie st. n. 1913, — subsemnatul ministru de externe, am onoare a vă informa, că guvernul imperial, apreciind binefacerile păcii, nu a stat la îndoială a primi mediaţiunea amicală a guvernelor lor în vedere de a pune capăt războiului ce există intrn împărăţia otomană şi statele balcanice. Călăuzit de aceleaşi dispoziţiuni pacifice, guvernul imperial *primeşte în totalul lor bazele preliminare propuse în suszisa comunicaţiune şi lasă în seama puterilor ceea ce este de trebuinţă pentru restabilirea păcii. Said Halim*“.

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

III.

Dragă prietine! Deşi e vreme de iarnă, dulcele crăciunului, „Carnevalul“, cum se mai numeşte, la noi, din pricina horei, a jocului, la care unii aleargă spre a-şi petrece, alţii spre a privi mai mult şi a face câte şi mai câte combinaţiuni, de potrivire sau nepotrivire conjugală, precum şi din a ospeţelor, cari cele mai multe în acest timp se pun la cale şi se sărbătoresc, nu e potrivit pentru a se putea continua munca culturală.

C'o mică întrerupere, mai scurtă sau mai lungă de vacanţă, cursurile noastre se întrerup pentru a se continua cu prima duminecă din postul mare. De astădată programul se mai lărgeşte. In una şi aceeaşi zi conducătorii agenturii Sălişte hotăresc a se ţinea dela orele 2—3 d. a. şezători culturale numai pentru tinerimea adultă, mai ales pentru calfele de pela diferitele meserii, şi dela 4—5 prelegeri pentru popor.

Se statoreşte, ca şezătorile se fie ţinute regulat de un preot şi un învăţător. Iar ca lectură, să li se cetească pe lângă toate estinderile şi tălmăcirile de lipsă din cărticelele „Calea bisericii“ şi „Spice din istoria noastră bisericească“ din Biblioteca Şaguna.

Prin cuvinte frumoase şi înduioşătoare arătând atât tineretului cât şi poporului însemnătatea cea mare a şezătorilor şi prelegerilor, Preaon. domn protopop Dr. I. Lupaş deschide cursurile. Intre altele spune că în vremurile acestea, de năzuinţi vrăjmaşe şi asupritoare prin cari tot cu mai multă sforţare şi îndârjire se sapă la temelia şcoalei poporale pentru a o dărâma azi ori mâne, — şcoala cu oamenii mari va fi acea redută, care va fi chemată să înlocuiască lacunele şcoalei poporale care va fi îndatorată chiar să dee tineretului adult şi oamenilor în vârstă o creştere creştinească şi românească, să-i împărtăşească cu toate învăţăturile de lipsă în vieaţă.

Tineretului i se ceteşte, din partea subsemnatului „Insemnătatea slujbelor dumnezeeşti“, „Când se mergem la biserică şi ce să facem acolo“? — iar din partea domnului Antonie Gherman „Inceputnl credinţei creştine la poporul român“.

Pentru popor prelege părintele protopop Dr. Lupaş, despre „Luptele mărginenilor cu Saşii“. Arată luptele românilor din cele 7 judeţe de pe teritorul „fundului regiu“ cu Saşii. Deşi acest cuprins s'ar părea mai mult teritorial, mărginaş, totuş fiind atât de bogat în lupte purtate pentru susţinerea şi câştigarea de drepturi culturale şi naţionale, pe cari le-a purtat cu multă îndârgire, pecetluindu-le chiar cu vărsare de sânge, strămoşii noştri, bogat în pilde frumoase şi mareţe şi deci pentru toţi românii, încă şi azi, în secolul luminilor, de actualitate, voiu încerca în cele următoare să-ţi schitez acest cuprins, ca astfel şi tu, căruia nu ţi s'a dat fericitul prilej să te împărtăşeşti de unele învăţături şi fapte cu cari asemănându-le pe ale noastre, să ne vedem micimea de suflete, prin cari noi cei de astăzi de multeori lăsăm să ni se smulgă şi răpească cele mai esenţiale drepturi şi bunuri culturale şi naţionale fără să ne căutăm toată apărarea, fără să facem toate posibilităţile, să mergem până la împăratul, cum o făceau cei vechi, cu toate că pe atunci nu aveau înlesnirile pe cari le avem noi cei de astăzi.

Cea mai veche amintire istorică despre locuitorii satelor Sălişte, Galeş, Tilişca, Vale, Sibiel şi Cacova, zice prelegătorul, o avem de pe la jumătatea veacului al XIII-lea. Locuitorii aceştia dela Margine au fost din cele mai vechi timpuri plăieşi, adecă apărători ai plaiurilor şi graniţelor acestei ţări. După venirea Saşilor au avut multe lupte pentru hotar, păduri şi păşuni. Căci pe la 1383 satele acestea au fost cedate Saşilor. Dar pe timpul lui Mircea cel bătrân (1386—1418) ele erau sub stăpânirea Ţării Româneşti; după părerea istoricului român D. Onciul ar fi stat sub stăpânire română de pe 1300 până cătră 1450—60. Arată, că regele Matei Corvinul dă ducatul Făgăraşului şi al Amnaşului Saşilor. Astfel ajung Mărginenii în legătură mai strânsă cu Saşii. La 1585 se stabileşte un contract de mai multe puncte, în cari se regulează raporturile dintre Români şi Saşi, dânduli se Românilor dreptul de a trăi întru toate după obiceiurile lor. Dar mai târziu, prin secolul XVIII, Saşilor le-a venit pofta să-i facă iobagi ai lor. Ei însă s'au împotrivit cu toată puterea. Spune că la 1771 a fost şi vărsare de sânge în Sălişte, din pricina că Mărginenii n'au voit să recunoască pe Saşi ca domni şi stăpâni ai lor şi să le plătească câte 2 fl. de casă şi diferite dijme, cum cereau ei. Că după răscoală şi-au ales deputaţi ai lor, oameni din popor pe cari i-au trimis pe la locurile mai înalte cu rugări şi cereri, chiar până la împăratul. Sunt foarte frumoase 2 rugări, pe cari le-au scris locuitorii acestor sate deadreptul cătră împăratul. Conferenţiarul le ceteşte pe amândouă dintr'un protocol de acte vechi, scris la 1846 de înv. Alexandru Grecu la îndemnul şi cu cheltuiala unui vrednic şi cuminte fruntaş Dumitru Herţa, care a adunat toate actele despre judecăţile Săliştenilor cu Saşii. Alţi vrednici fruntaşi, Oprea Milea, Petru Zeic şi Petru Oancea, au umblat mai târziu în mai multe rânduri pe la Cluj şi Viena. O descendentă a lui Oprea Milea, zice mai departe prelegătorul, povesteşte că acesta umbla totdeauna cu biblia la el — şi într'un rând în Viena, când se simţea foarte strâmtorat, neştiind unde să meargă să se roage, s'a dus pe malul Dunării şi acolo a întrat într'o corabie de pe mal, şi-a deschis cartea şi a început să se roage lui D-zeu. D-zeu le-a şi ajutat, de-au putut scoate la 1840 dela Împăratul drept pentru vama târgului. Conferenţiarul arată diploma aceasta însemnată şi spune, că deşi ea este dată de însuşi împăratul, totuş au protestat contra ei Saşii din Sibiiu. Protestul lor n'a avut rezultat. Aminteşte, că mai târziu *Cav. Ioan de Puşcariu* a făcut în numele Mărginenilor un memoriu cătră parlamentul din Pesta, la 1868 şi 1871. Iar la 1877, prin ordinaţiune ministerială, Românilor li s'a dat drept de alegători la universitatea săsească şi brin aceasta li s'a recunoscut şi dreptul de proprietate asupra averilor ei. — Saşii încearcă acum să-i scoată iarăş pe Români din aceste drepturi şi beneficii. Inchee spunând, că luptele se continuă şi azi, dar nu cu puterea braţului, nici cu puşti ori cu săbii, ci cu puterea condeiului şi cu documente istorice, pe cari le adună cu sârguinţă oamenii cei învaţaţi. Mai adaugă, că luptele înaintaşilor şi-a strămoşilor să fie tuturora spre pildă, mai ales însă nouă Mărginenilor, şi'n vremuri grele şi de încercare să urmăm faptelor şi credinţei lor, nelăsând să se peardă ceva din drepturile şi bunurile câştigate de ei şi hărăzite nouă.

In Dumineca a doua, în 10/23 Martie, tinerimei prelege părintele Iacob Steflea, despre „Sf. Liturghie“, învăţ. Ioan Iacob despre „Soartea bisericii române în timpul migraţiunii popoarelor“.

Poporului vorbeşte învăţ. Iuliu Crişan, despre „Alcătuirea unei tovărăşii, pentru asigurarea vitelor“. In nădejdea de a înfiinţa între proprietarii de vite o astfel de societate, le vorbeşte în general despre diferitele societăţi de asigurare, prin cari omul îşi poate asigura dimpreună cu vieaţa toată averea împotriva tururor încercărilor, ceea-ce oamenii cuminţi o şi fac, ca astfel pagubele pricinuite de câte şi mai câte întâmplări, cari pot ajunge pe fiecare, barem în parte să le micşoreze, să le delăture. Mai cu dinadinsul inzistă şi se opreşte asupra societăţii de asigurare mutuală adecă împrumutată, care nu are în vedere câştiguri proprii, nici recere în marginile legei comerciale o anumită sumă de garanţie, — ci care purcede mai mult dintr'un simţământ umanitar şi de dragoste, ca atunci când unul sau altul e încercat prin peirea vitei, membrii tovărăş ei să-i sară într'ajutor prin o contribuţiune ce se statoreşte pentru completarea sumei statorite d. p. de 200 cor. Spre pildă, prezintă şi un Contract alcătuit pentru întărirea legăturii împrumutate dintre membrii tovărăşiei, pe care-l ceteşte. Iată, dragă prietine, o adevărată tovărăşie fără câştiguri proprii, care nu recere cheltueli, ci numai un obligament împrumutat, pe care dealtcum ar trebui să-l dee orice inimă creştină, când deaproapele, care este totodată şi fratele nostru, ajunge să dee de o pagubă sau alta. Nu-i aşa, că n'ar trebui să lipsească din nici o comună românească? Ascultătorii hotărăsc înfiinţarea ei în timpul cel mai apropiat. De binevoitor:

Sălişte, în 12/III. 1913.

Ioan Popa
secretar.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători, „Bunavestire“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

*

Inmormântarea Regelui Georg al Greciei nu s'a putut face Dumineca, cum s'a fost anunţat şi în ziarul nostru, din causă, că nu toţi representanţii domnitorilor, cari s'au anunţat că vor participa la actul înmormântării, au putut sosi la timp în Atena. A fost deci amânată pe Mercuri.

*

Fond cultural. Preoţii nostri din America au lansat un manifest către poporul român din America, provocându-l şi îndemnându-l să contribue la fondul cultural, înfiinţat acolo în scopul de a se ajutora bisericile şi şcoalele de acasă. Să fie într'un ceas bun!

*

Fabrică de tunuri. In Györ se va construi o fabrică de tunuri. Oraşul a cedat pentru acest scop un loc gratuit, se va îngriji apoi de luminat precum şi de conductul pentru apă. In fabrică vor fi ocupaţi 5 mii de lucrători.

*

Serbări în Roma. In 30 Martie s'au început în Roma festivităţile în amintirea împăratului *Constantin cel Mare* care, cum se ştie, a dat în 13 Iunie 313 celebrul edict de libertate religionară tuturor creştinilor de sub sceptrul său. Şi-au anunţat sosirea la Roma numeroşi oaspeţi din Franţa, Germania, Spania, Ungaria şi chiar din America.

*

Un comitat contra statificării. Comitatul Pesta va ţinea adunarea sa generală ordinară de primăvară în ziua de 14 April, când, după cum se scrie *Kel. Ertesitő,* se va lua poziţie împotriva planului de statificare al guvernului cu privire la administraţie.

*

Dela Adrianopol. Pierderile bulgarilor în luptele din 24—26 Martie dela Adrianopol se cifrează cu 11 mii morţi şi răniţi. Dintre sârbi au căzut cam 1100 răniţi şi morţi. — Cei doi aliaţi nu se pot înţelege nici de cum asupra prăzii de împărţit. Comandantul bulgar, considerând că operaţiile dela Adrianopol sunt terminate, a dat ordin ca trupele sârbeşti să plece deacolo; conducătorii sârbi însă nu voiesc să-şi depărteze soldaţii, până când nu vor primi partea ce li se cuvine din prada cucerită la Adrianopol. Bulgarii, deocamdată, nu voesc să asculte dorinţa fraţilor de arme sârbi.

*

Oficiu nou postal. Primim informaţia, că cu începere dela 16 Aprilie n. c. se deschide un nou oficiu postal pe teritoriul Sibiiului, care va purta numirea „*Nagyszeben 3*“, şi anume, în strada Guşteriţii, numărul 10.

*

Nu se duce. Profesorul universitar din Cluj, Moldován Gergely, desminte ştirea apăruta în mai multe ziare, că s'ar retrage la pensie.

*

O ciudată lesă-maiestate. In Samara din Rusia răsăriteană s'a pus în vânzare o mare cantitate de batiste purtând icoanele domnitorilor din casa Romanov. Guvernatorul cercului a confiscat toate batistele acestea pentru motivul că întrebuinţarea localnică obişnuită a basmalelor pomenite formează o vătămare a familiei ţarilor.

*

In memoria exploratorului. Colectele întreprinse pentru a veni în ajutorul familiei nenorocitului explorator *Scott*, au dat până acum resultatul de un milion de coroane.

*

Congres zoologic. Dumineca după ameazi şi-a terminat lucrările al nouălea congres zoologic internaţional ţinut în Monaco. Şedinţele au avut loc în sala festivă a muzeului oceanografic şi au fost conduse de Albert, principele acestei ţări. Viitorul congres zoologic se va ţinea la Budapesta.

*

Ziar oprit. De astă dată este vorba de Germania, nu de Ungaria. Se vesteşte adecă din Strassburg, că ziarul parisian *Matin* este oprit de a mai întra în Alsaţia-Lorena. Motivul opririi este agitarea ziarului francez în scop de a se recâştiga provincia pierdută.

*

Munţii de gheaţă ameninţă. Biroul central meteorologic din Londra anunţă, că vapoarele care umblă pe oceanul Atlantic, semnalează iarăşi ivirea munţilor de gheaţă pe locul, unde s'a cufundat în anul trecut Titanicul. Colosurile primejdioase sosesc dela polul sudic.

*

† Eugenia Barbu de Ileni, elevă în cl. IV civilă la şcoala „Asociaţiunei“, fiica domnului protopresbiter *Dr. Demetriu Barbu* din Chişineu, dieceza Aradului, a decedat în etate de 14 ani. Corpul neînsufleţit al defunctei va fi transportat astăzi la Pecica română, pentru a fi aşezat spre odihnă vecinică în cimiterul bisericei gr.-ort. române de acolo. Odihnească în pace!

*

Revistă militară. Din Triest se anunţă, că arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand a ţinut Dumineca o revistă militară asupra flotei noastre de acolo.

*

Societatea pentru ajutorarea alienaţilor, sucursala din Ardeal, ţine şedinţa în 12 Aprilie n. c. la orele 5 d. a. în localităţile casinei maghiare. Membrii din comitet sunt rugaţi să iee parte. Se va ceti raportul direcţiunii, se vor censura socotelile anului trecut şi se va stabili budgetul anului curent.

*

Profesor plagiator. In cercurile ştiinţifice ale capitalei ungare face deosebită senzaţie acuzarea de plagiat ridicată de profesorul Birkás împotriva profesorului universitar din Cluj, Ludovic Karl. Acest din urmă este învinovăţit, că scrierea „Pietrile Parisului“ a decopiat-o din o lucrare de George Kain şi a prezentat-o ca originală.

*

Impotriva slavilor. Studenţii parisieni au organizat Dumineca o nouă întrunire de protestare. Mişcarea aceasta nu era îndreptată împotriva serviciului militar de trei ani, ci avea de scop să protesteze în contra invaziunii studenţilor străini la universităţile franceze. In deosebi tinerimea de origine slavă, care se pare a avea anumite favoruri la şcolile franceze, este rău văzută de tinerii studenţi parisieni.

*

Sinucidere cu ajutorul aeroplanului. Aviatorul *Perlovski* a executat Sâmbătă un sbor în Varşovia. La o înălţime de 200 metri a oprit motorul, ear aparatul a căzut la pământ şi s'a sdrobit cu aviator cu tot. Perlovschi a rămas mort imediat. Intr'o scrisoare arată, că din cauza şicanărilor suferite, s'a hotărât să se sinucidă cu ajutorul aparatului său de sburat.

*

Mulţămită. Direcţiunea institului Ardeleana din Orăştie, a binevoit a acorda un ajutor de cor. 100 pentru biserica noastră din Boiu, pentru care faptă în numele credincioşilor mei aduc mulţămită. Boiu la 1 April 1913. *Eftimie Costescu* preot.

*

Incendiu. Un mare incendiu a izbucnit zilele acestea în magazinul de lemne al societăţii industriale ungaro-italiene din Tălmaci, şi a pricinuit o daună de aproape 400 de mii coroane. Magazinul era asigurat.

*

Flota aeriană italiană. Guvernul Italiei plănueşte o desvoltare cât mai întinsă a chestiunii sborului. De prezent se găsesc în pregătire 70 de maşine, la care s'au mai comandat alte 28. Flota aeriană va fi împărţită în grupe de câte şase maşine. Centrul flotei are să fie Turinul.

*

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ Ardeleana“ în Orăştie-Szászváros.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sarace, al Reuniunii meseriaşilor români, au mai dăruit: George Maglaş, George Fleşaru, Benniamin Ardeleanu, câte 20 bani, Alfred Conerth, 40 bani, Romul Ardeleanu, Ioan Surdu, şi Iosif Stoica, câte 20 bani, Ionel Baicu, 50 bani, Ilie Măgianu şi Valer Hurdu, câte 10 bani şi Ioan Blaga, paroh (Jibert), procurând prin secretarul Reun. agricole sibiene, sămânţe bune şi mai ieftine, cor. 1·40.

*

Moartea lui Morgan. Unul dintre cei mai mari bogătani americani, Pierpont *Morgan*, a răposat la Roma în etate de 76 de ani. Cam de zece ani Morgan se retrăsese cu totul dela afaceri. Firma sa este condusă de un fiu al său şi de doi gineri; el însuşi în vremea din urmă n'a trait decât pentru artă şi filantropie. Şi-a format o colecţie de anticităţi şi tablouri dintre cele mai preţioase. Moştenitor general este fiul său cu acelaş nume, I. Pierpont Morgan, în vârstă de 48 ani. Bătrânul milionar, înainte de a trece pentru ultima oară oceanul, dăruise cinci milioane pentru un spital de copii; clădirea aceasta este şi începută, fiind vorbă că are să fie inaugurată la toamnă, când marele filantrop avea să se întoarcă din Europa la Newyork. Firma Morgan are astăzi 63 de bănci, cu un capital de câteva miliarde. In viaţa economică a Americei, numele lui Morgan însemnează o epocă.

*

Numărul celor periţi în naufragiile engleze. Conform raportului publicat de biroul comercial britic, în ultimul an de gestiune încheiat cu 30 Iunie 1912 au perit 2890 de oameni în catastrofele vapoarelor, cu 1919 mai mulţi decât în anul precedent. Creşterea aceasta neobicinuită se explică prin nenorocirea Titanicului.

Impărţire de pomi pădureţi.

Sosindu-ne astăzi încunoştiinţarea administraţiunei şcoalei de pomi din Turda, că la dispoziţiunea ministerială ne va trimite zilele acestea 10·000 pădureţi meri, 1000 doucin, 5000 peri, 1000 gutui şi 1000 caişi, vestim obştea noastră din comitatul Sibiiu, că aceşti pomi pădureţi îi împărţim doritorilor de a-i planta, în mod gratuit cu începere de Vineri, 29 Aprilie n. c. Ei se pot lua în primire dela custosul Reuniunii, dl *Andreiu Teodor*, grădinar din strada Teresien Nr. 12. La împărţire vor avea întâietate membrii Reuniunii.

Sibiiu, 2 Aprilie n. 1913.

Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu.

Pant. Lucuţa prezident. **Vic. Tordăşianu,** secretar.

Intrunirea agricolă din Turnişor.

Fraţii economi din Turnişor, ţinând samă de bunăvoinţa, cu care îmbrăţişază cârmuitorii Reuniunii noastre agricole sibiene, ori ce dorinţă a ţăranului român, prin mijlocirea harnicului lor preot R. *Platoş*, a invitat Reuniunea, ca prin trimişii săi, acum, la începutul primăverii, să le dea povete folositoare cu deosebire în îndeletnicirea în stupărit, care turnerului român abia-i este cunoscută.

După sf. liturgie de Dumineca, 17/30 Martie 1913, preotul nostru ni-a vestit, că în aceiaşi zi, la ora 2 d. a., vom avea fericirea să primim în sala mare a şcoalei pe cei, cari neobosiţi sunt când vorba este de luminarea poporului nostru. Scurt după ora 2 d. a. a sosit în mijlocul nostru dl *Aurel Cosciuc*, membru în comitetul Reuniunii şi dl *Vic. Tordăşianu,* secretarul ei, cari, bineventaţi de preotul Platoş, prin rostul secretarului Tordăşianu, ne asigură, că Reuniunea agricolă, împinsă de dragoste către cei pentru cari s'a alcătuit, către economul român, cu dragă inimă aduce orice jertfe pe altarul trebilor acestuia! De data aceasta, Reuniunea, având în vedere cele descoperite în raportul parohului Platoş, despre starea de tot înapoiată a stupăritului din Turnişor, hotărâre a luat să dăruiască pe sama membrilor nostri din Turnişor o cojniţă sistem „*Gerstung*“ şi uneltele neapărate, cum e obrăzarul, cleştele, dârgul, cârlige, faguri măiestriţi etc., ear cojniţa s'o ia în primire parohul, cu obligământul de a dărui, la timpul său, roiul al 2-lea dela acest stup, altui membru, şi acesta, primindul în aceleaşi condiţiuni, va dărui roiul al 2-lea ce'l va avea, pentru alt membru ş. a. m. d. Pe această cale crede Reuniunea, că e cu putinţă să îndrăgească poporaţiunea în îndeletnicirea cu stupăritul.

Acestea premerse, ia cuvântul dl Cosciuc, care, înzestrat cu cunoştinţe temeinice, timp de aproape 2 ore ni-a vorbit despre cum lucrează alte neamuri de timp îndelungat pentru răspândirea stupăritului; ni-a vorbit despre foloasele ce ni le aduc albinele ca articol de hrană şi de comerciu şi ca leac.

A tractat despre cum să îngrijim stupii, unde să aşezăm stupina, despre matcă, despre albinele lucrătoare, despre trântori, despre cojniţele cunoscute şi cele mai nouă, despre tractarea albinelor în toate anotimpurile, despre cum să cercetăm stupii, despre nutrirea albinelor, despre adăpat, despre roire, despre prinderea roilor, despărţirea şi mutarea lor în cojniţe mobile, despre roii măiestriţi, despre ce să facă înţeleptul stupar în lunile de vară şi de toamnă, despre maşina de scos miere, despre vinul şi oţetul de miere, despre faguri etc. etc. Prelegerea dlui Cosciuc, ascultată cu deosebită luare aminte, va avea darul să înmulţască pentru poporaţiunea din Turnişor isvoarele de venit.

Isprăvind dl Cosciuc vorbirea, a luat cuvântul secretarul Tordăşianu, care, provocându-se la frumoasa adunare generală, ţinută în Decemvrie 1911 în Turnişor, când cu multă însufleţire să pusese temeiu la o Insoţire de credit Raiffeisen, dar care, din pricina unor neînţelegeri a fruntaşilor, n'a ajuns la înregistrarea firmei, face apel la sentimentele obştei s'o rupă cu neînţelegerile, să pună umăr la umăr şi, luând pildă dela conlocuitorii lor de altă limbă, bogaţi în aşezăminte folositoare, să stea pe lângă Insoţirea proiectată, cu ajutorul căreia foarte uşor îşi pot spori grădinile pentru zarzavatul, ce'l desfac în piaţa Sibiului, îşi pot spori vitele de cărăuşie şi de lapte, îşi pot agonisi în timpuri rele, ca cele de acum, cereale pentru sămănat, hrană pentru vite, case, pământuri şi totul de ce au trebuinţă.

După vorbirea părintelui Platoş, care făgădueşte, că va stărui şi pe mai departe pentru închegarea şirurilor şi pentru înfăptuirea Insoţirii, dl Tordăşianu mulţumeşte tuturora pentru conlucrare şi dorind, ca sămânţa aruncată astăzi să fie spre folosul obştei noastre, declară întrunirea încheiată.

„*Invingătorul*“.

Poşta ultimă.

Silistra e a României.

Ultima ştire telegrafică venită din Petersburg ne spune, că representanţii puterilor mari ar fi hotărât în principiu, ca *Silistra să fie a României,* împreună cu un teritoriu de trei kilometri, care la marea neagră va avea o estindere de 14 kilometri. România va avea însă se rescumpere dela Bulgari edificiile publice, şi realităţile acelora, cari vreau să se mute din Silistra.

Poşta redacţiei.

„*Funia spânzuratului*“. Pentru foaia noastră e nepotrivită. Trimete-o la altă foaie.

„*Scumpa mea soră*“ şi „*un măr şi o călătorie de plăcere*“ nu să pot publica.

Cărţi şi reviste.

Fluieraşul. Din escelenta revistă pentru copii „*Fluieraşul*“ a apărut numărul 12 cu cuprins foarte potrivit pentru micii cetitori. Revista apare în Bucureşti, strada Oţetari, numărul 6. Abonamentul 6 lei pe an.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă N. 6, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Octavian Goga, Două suflete: două literaturi. Maria Cunţan, Viaţa (poezie). I. Agârbiceanu, In Paresemi... Maria Cunţan, Strofe neisprăvite (poezie). Victor Stanciu, Omul altor vremuri. Ecaterina Pitiş, Bolnav (poezie). I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). Cronici: T. Codru: Muzica românească. ***: Băncile poporale. Planul de operaţiune al conferenţiarului cooperativ. Insemnări: Coarde simţitoare. Revoltatul dela „Românul“. Frideric Hebbel. Portretul lui G. Dima. Pruseşte... „Revista Teatrală“. Populaţia României la 1 Ianuarie 1913. Spicuiri.. — Poşta redacţiei. — Bibliografie. — Şahul. Ilustraţiuni: Gheorghe Dima (adaos artistic) şi 16 desenuri.

*

Colecţiune de predici, 4 tomuri, pentru toate Duminecile anului bisericesc, edate cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei de Dr. Teodor Tarnavschi şi Dr. Emilian Voiutschi, profesori la facultatea de teologie din Cernăuţi. Ediţia II. îngrijită de Dr. Dimitrie Cioloca, profesor. Caransebeş 1909—1911. Tipografia Diecezană. Tomul I. cuprinde 64 predici pentru ciclul de Dumineci, care începe cu Dumineca vameşului şi a fariseului şi sfârşeşte cu Dumineca I. după Rusalii. Tomul II. are 62 predici, începând cu Dumineca II. până la XVI. după Rusalii. Tomul III. cuprinde 73 predici şi tractează materia omiletică pentru Duminecile XVII.—XXXII. după Rusalii, apoi pentru Duminecile înainte şi după Naşterea şi înainte şi după Botezul Domnului. In total aşadară acest op conţine nu mai puţin de 199 predici. Spre uşurarea celor ce vor conzulta acest op amintim, că la finea tomului III. se află tabela de materii din toate 3 tomurile, cu indicarea temei, ce se tractează în fiecare predică. Imprejurarea, care ridică acest op la nivelul opurilor similare din apus este, că pentru fiecare Dumineca se află câte 4 predici, dintre cari prima consecvent tractează materia în legătură cu însemnătatea zilei din punct de vedere liturgic, a doua din punctul de vedere al moralei, iar celalalte două sunt adese omilii. Nu insistăm asupra valorii necontestabile a acestui op, indispensabil pentru fiecare preot şi bibliotecă parohială, căci în această privinţă s'a pronunţat deja foarte favorabil critica competentă. Execuţiunea tehnică întrece toate aşteptările. După cum reese din Precuvântare la ediţia I., dela primirea favorabilă a opului „se face pendentă tipărirea tomurilor IV. şi V., cari vor cuprinde predici pentru toate sărbătorile domneşti şi ale sânţilor mai aleşi, respective predici pentru ocaziuni extraordinare, pentru cari tomuri materialul stă gata de tipar“. Preţul fiecărui tom e 6 cor. (pentru România 7 lei); pentru legătura câte 1 cor. mai mult.

Convocare.

Membrii **„reuniunei a 2-a de înmormântare din Deva“ filiala Alba-Iulia** sunt convocați la a

VII-a adunare generală,

care se va ținea Dumineca în **13 Aprilie 1913**, d. a. la 3 ore, în școala gr.-or. din Alba-Iulia cetate.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport general despre mersul afacerilor în decursul anului 1912, prezentat de directorul filiei.
3. Raportul cassarului pe anul 1912.
4. Prelegerea directorului reuniunii despre scopurile mai îndepărtate ale reuniunii și băncii „Industria“ din Deva: întâi susținerea unui *învățător economic călător*, pentru a lăți deosebiți rami de economie rațională și industrie de casă în sânul tuturor 12 filii ale reuniunii. Mai târziu întemeierea unei *școale economice* pe seama orfanilor săraci.

Notă. In aceeași zi se va ținea în amândouă bisericile surori din Alba-Iulia cetate și Maiere, după sfânta liturgie, câte un parastas pentru toți membrii morți din filie.

Deva și Alba-Iulia, 1 Aprilie 1913. (87) 1—1

Directorul reuniunei:
August A. Nicoară m. p.,
dir. la banca „Industria“ în Deva.

Directorul filiei:
Ioan Teculescu m. p.,
protopresbiter.

Cassarul filiei:
Ilariu Cacovean m. p.,
cassar la „Iulia“.

Aviz!

Către comercianții și onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piața mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, și în apropierea podului de fer, și neputând încă obținea alt local potrivit în piață, sunt ferm hotărât a vinde cu prețuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorința mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, așa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:
Aurel Popescu.

(64) 4—6

Material de prima calitate.

Primul atelier
de
Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu

(83) 2—

pictori

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

KиC POPOFF cea mai fină MARCĂ DE CEAIŬ RUSESC.

(2) 18 –

GHETELE TURUL

sunt și rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu șirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu șirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu șirete din Chevreaux	11·—

Fabrica de ghete TURUL societate pe acții

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Se vând în **SIBIIU**

Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 1—10

20,000 păr. producțiune săptămânală. **Cataloguri gratis și franco.** **130 locuri de vânzare în țară și străinătate.**

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 10—20

Siebenbürger Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 28 Martie (10 Aprilie) 1913. *Nr. 33.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Importanţa României pentru Austro-Ungaria.

De **Georg Fleşiariu**,
major ces. şi reg. în retragere.

(Urmare.)

Aş vrea să spun acum ceva despre „opiniunea publică“, întrucât adecă aceasta, pe urma informaţiunilor mance şi greşite ale presei, e preparată astfel, ca se fie nu pentru, ci *în contra* aliatului monarhiei noastre, a regatului român, păgubind astfel deadreptul interesele şi ale imperiului nostru. Inainte de toate să cere deci o corectă şi adevărată informaţie a presei, iar la aceasta să cere o esactă cunoaştere a raporturilor.

In articolul domnului Schischka România e presentată din partea sa ca o „terra incognita“, pe care el, întocmai ca şi Bulgaria, a învăţat să o cunoască în drumurile făcute pedestru prin ea, în scopul studierii ei, şi despre care să pot spune publicului curios multe lucruri.

Vreau să combat informaţiunile sale greşite şi se dau o icoană fidelă despre raporturile atinse de el, referitoare la România şi poporaţiunea acesteia, pentruca importanţa României pentru Austro-Ungaria se afle pretutindenea aprecierea cuvenită, şi pentruca noi, prin alte rătăciri şi greşeli, să nu ne perdem pe cel mai statornic, pe cel mai loial şi pe cel mai preţios aliat: regatul român.

Domnul Schischka întreabă: „De ce mai cere peste tot România teritoriu? Se află doară în România estinse părţi de ţară cu totul necultivate!“ Dar apoi Austria, care a luat Bosnia, Bulgaria şi Sârbia, cari iau acum atât de mult, nu mai au nici unde în statele lor părţi de ţară necultivate? E o motivare curioasă aceasta. Mai departe vorbeşte despre o colosală deosebire între aceste două naţiuni, pentrucă: „pecât de muncitor şi de diligent e Bulgarul, din cale afară nepretensiv, pe atât de leneş şi pretensiv e Românul“. Mai departe cetim, că în întreaga Bulgarie, deci şi pe malul drept al Dunării, pe unde adecă sunt Bulgari: „călătoriul află pretutindenea semne de ale diligenţei şi ale muncii, pecând malul stâng românesc uşor poate fi recunoscut de proprietate românească“. Se mai spune, că „Bulgarii au acceptat obiceiuri, învăţături, industrie, cultură, dela Germani, pentru cari lucruri Românii nu sunt accesibili. Oraşul Turtucaia e cam murdar, fiindcă „e locuit în mare parte de Români, cari nu pun mare pond pe curăţenie“. Şi în fine spune domnul Schischka, că „dacă ar fi să aleagă între Bulgaria şi România, el numai în cea dintâi şi-ar pune domiciliul“.

Fiindcă domnul Schischka a afirmat categoric, că cunoaşte România, tot aşa de bine ca şi Bulgaria, şi totuşi a făcut aceste declaraţiuni neadevărate, eu, care am petrecut patru ani din viaţa mea în peninsula balcanică, şi cunosc bine România, Bulgaria, Sârbia şi Turcia, am visitat cu deamănuntul tocmai malurile Dunării de jos: mă aflu pus în posiţia, de a declara, că *sunt cu totul greşite şi neasemănat de nedrepte* cuvintele acestea, adresate poporului român şi statului seu. Trebue deci să le resping în interesul adevărului şi al credinţei de aliat al statului nostru, protestând cu toată energia în contra lor. Astfel de declaraţiuni nu au putut să isvorască niciodată din o obiectivă apreciare a raporturilor, ci cu totul din alte sentimente şi motive, cari sunt destul de evidente şi pe urma bagatelizătoarei numiri a Românilor cu cuvântul „*Valahi*“.

Intâmplarea a voit aşa, că tocmai în ziua în care şi-a publicat domnul Schischka articolul în contra Românillor, principele Eitel Frideric, fiiul Impăratului german, după ce a văzut şi cunoscut ţara şi oamenii, a spus într'o vorbire verdictul potrivit, că: „desvoltarea culturală şi economică a României, sub înţeleapta conducere a gloriosului Rege Carol, a pus în admiraţie Europa întreagă“.

Resultate de acestea strălucite se pot câştiga într'o vreme scurtă de numai vre-o 40 de ani numai cu ajutoriul unui popor estrem de diligent şi muncitor. Iar ce se atinge de asemănarea dintre cele două maluri ale Dunării, unul al Bulgariei, altul al României, — mă provoc întâi de toate la cele două oraşe româneşti dela Dunăre: Galaţi şi Braila, pieţe comerciale de rangul prim, cu întocmiri moderne de tot, cari au costat sume enorme. Unde are Bulgaria astfel de oraşe, astfel de opere ale civilizaţiunii, ca România? Iar noul pod românesc pe Dunăre, lung de 2-3 kilometri, care deschide pentru ţările din Balcani drumul spre cultura europeană, e o minune europeană şi o operă de artă arhitectonică, datorită civilizaţiunei şi artei româneşti. Sirguinţa cea mare, dorul de muncă şi lipsa de pretensiuni mari, toate însuşiri de ale poporului român, aduc statului român venite anuale de un miliard şi jumătate, pe când Ungaria, cu o poporaţiune cam de trei ori atât de mare ca a României, are venite anuale de numai două miliarde şi un sfert.

Ce priveşte neacceptarea educaţiei şi a culturei germane din partea Românilor, respective acceptarea lor din partea Bulgarilor, adevărul e tocmai contrariul. Tocmai România îşi vede asigurată esistenţa şi desvoltarea în apropierea Europei de vest, şi în influenţa culturii şi educaţiei germane şi romane, pecând Bulgarii, ca Slavi, caută în mod firesc legături, nu numai politice, ci şi culturale, cu Rusia. Dovadă despre influenţa germană, despre cultura germană şi romană, o formează toate instituţiunile culturale ale României. Chiar şi armata României, care în urma talentului organisatoric al regelui Carol în curs de 30-40 de ani s'a ridicat la un nivou vrednic de admirare, — e organisată, instruată şi adjustată după armata noastră şi a Germaniei. In armata austriacă şi germană sunt mulţi ofiţeri români, trimişi, parte pentru a se perfecţiona în limba germană, parte pentru aşi completa cunoştinţele din cultura germană şi din întocmirile armatei germane. In România nu esistă regiment, în care să nu se afle câţiva ofiţeri, cari ştiu nemţeşte. Ofiţerul român e apoi în toată privinţa egal cu cameradul seu din Germania sau Austro-Ungaria.

Şi totuşi, dl Schischka află, că în Bulgaria e mai bine, că Bulgaria e mai — civilisată!. Eu afară de popoarele din Balcani, cunosc toate popoarele monarhiei noastre, cum şi popoarele altor state, şi pot să spun, că popor mai diligent, mai nepretensiv, învăţat cu greul vieţii, cum e poporul românesc, nu cunosc, n'am văzut. Chiar şi admirabilul port românesc, atât de frumos şi întrebuinţat şi de femei şi de bărbaţi, făcut de mâna lor proprie, formează dovadă evidentă despre desteritatea, diligenţa, iubirea de ordine şi curăţenie a poporului român. Numai pe urma sârguinţei şi a nepretensivităţii poporului român a ajuns România în rândul ţărilor avute, fiind în cele financiare un stat foarte bine situat. Românul, în urma virtuţilor sale de mare preţ, e cetăţean şi soldat de încredere şi de mare valoare al statului său. Il caracterisează: bunătatea inimei, sentimentul nobleţei, prevenirea şi marea sa iubire de dreptate. Iar devotamentul său dinastic şi alipirea sa de domnitor şi ţară, sunt lucruri proverbiale.

In serviciul meu activ de patrusprezece ani, făcut în regimentele

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Fata stolerului*, de *Matilda Cugler-Poni.*

Autoarea acestei broşuri ne descrie viaţa neliniştită şi plină de zbucium a familiei unui măsar, care — după ce este bolnăvicios — mai închiriază şi un atelier, prin a cărui păreţi de scânduri suflă vântul. Urmarea este, că boala se agravează din ce în ce, mai adăogându-se şi faptul, că din pricina boalei lui soţia îl părăseşte lăsându-l cu cei doi copii: o copilă, pe pe care soţii ei de joc o numiră: „fata stolerului“, şi un copil, care deprinde meseria tatălui său. Boala progresează mereu, până în sfârşit moare stolerul. Fiul continuă măsăritul şi sora îl grijeşte ca şi pe tatăl său. Ambii merg regulat la mormântul tătălui lor. Intr'o zi vine un subcomisar cu doi soldaţi ca să ducă la recrutare pe fratele ei. Nu ştia ce să facă sora, ca să nu recruteze pe fratele ei, căci acum rămânea singură, fără nici un ajutor. Singura avere, ce avea — o găină — o duce doctorului, ca să nu înroleze pe fratele ei, pe care totuşi îl înrolează, şi fata se vede acum singură. Fuga mamei, moartea tatălui şi acum înrolarea fratelui său atâta a deprimat-o, încât fata nu mai era în toate minţile ei. Vede în fiecare noapte pe tatăl ei, care o chiamă la sine. In toată ziua merge la mormântul lui, unde stă oare întregi, până când în o seară un subcomisar spune, că fata stolerului a fost găsită moartă pe mormântul tatălui său.

Autoarea ne ilustrează dragostea nemărginită a copilei faţă de tatăl ei, căruia ea îi dă toate îngrijirile de lipsă până în ceasul morţii. Dragostea faţă de el nu piere deodată cu moartea lui, ci şi după moarte merge regulat la mormântul lui, împodobindu-l cu flori, unde îşi şi găseşte sfârşitul. De asemenea este bine redată dragostea faţă de fratele său, fiind în stare să jertfească totul, pentru a-l elibera de miliţie, ceea ce nu-i succede. Fata este prezentată ca un model de copilă harnică, cinstită şi lucrătoare, îngrijind de toţi ai casei deopotrivă, până în momentul, când este atinsă de alienaţie. Referitor la celelalte persoane ale descrierii nu este nimic de observat, fiind prezentate ca persoane lucrătoare, oneste, respectând avutul altuia, aşa că această descriere poate fi cetită cu mult folos.

Intreagă descrierea formează un întreg bine rotunzit, fiecare parte fiind o urmare naturală a celei precedente.

Stilul nu lasă nimic de dorit, fiind scrisă broşura într'o limbă fluentă, uşoară şi lipsită de cuvinte ce n'ar putea fi înţelese de copii, de asemenea lipsită şi de cuvinte străine, ceea ce face ca descrierea să fie cetită cu uşurinţă şi plăcere. Potrivită este mai mult pentru elevele şcoalei de repetiţie (12—15 ani), de oarece persoana principală, în jurul căreia se desfăşură întreaga acţiune, este o copilă de 10—12 ani. Mai potrivită este această descriere pentru elevele şcoalei dela oraş, decât pentra cele dela sate.

2. *Nuştiu-Impărat.* Poveste din popor de: „*Mărgineanul*“.

Un fecior se bagă slugă la un zmeu, fără să ştie. Zmeul îi arată ce are de lucru şi-i mai spune, ca în toate odăile să între, numai în cea din fund nu, şi după aceasta merge de acasă. Mergând feciorul prin curte aude dintr'un zid o voce. Ia un ciocan, strică zidul şi din zid ese un cal frumos, care-i zice să meargă imediat de acolo, căci de va veni zmeul, pe amândoi îi va prăpădi. Inainte de plecare merg în casa din fund, care era plină cu aur şi amândoi se înăuresc. Pe drum se întâlnesc cu un moşneag, cu care schimbă calul. Calul năzdrăvan însă îi spusese feciorului, că dacă va avea lipsă de el, să scuture batista, ce i-a dat-o şi calul îndată va veni. Feciorul merge în oraş unde se bagă slugă la grădinarul împăratului, dar ori ce-l întreba, el răspundea „nu ştiu“, de unde i-a rămas şi numele.

Regele avea 3 fete, dintre cari cea mai mică se îndrăgosteşte de „Nuştiu“, căci pe lângă că era chipeş, mai era şi deştept. Ajungând Nuştiu ginerele cel mai mic al împăratului — fără consimţământul lui (al regelui) — cu ajutorul calului năzdrăvan păcăleşte — cu ocazia unei vânători — pe ceialalţi 2 cumnaţi ai lui aşa, că le scrie pe spinare, că ei sunt iobagi ai lui (Nuştiu). Cu prilejul unei mese date de regele, un mesean dorea să vază şi pe ginerele cel mai mic al regelui. Regele se învoeşte să i cheme şi mergând meseanul la ei în grajd — căci într'un grajd locuiau — vede tot ce era acolo că era de aur, iar mâncări la ei pe masă cum nici împăratul n'avea. Meseanul le spune, că împăratul i-a poftit şi pe ei la masa, la ce „Nu ştiu“ zice, că cu iobagii lui nu stă la aceeaşi masă. In sfârşit se înduplecă să meargă. Scoate batista şi calul năzdrăvan îi duce cu masă cu tot la masa regelui. Toţi s'au mirat văzând pe ginerele mai mic al împăratului aşa de frumos, şi când a văzut regele pecetea pusă de Nuştiu pe spinarea ginerilor săi, s'a bucurat că are un ginere aşa de puternic, iar pe ceilalţi 2 gineri nu i-a mai recunoscut şi i-a dat afară din curtea sa. Impăratul abzice de tron şi lasă în locul său pe Nuştiu, care cu ajutorul calului năzdrăvan întinde în fiecare sat şi oraş din împărăţie câte o masă, ca să se veselească toţi supuşii şi să se bucure de suirea lui pe tron.

Povestea aceasta face parte din bogata noastră literatură poporală, care ca toate productele poporale se distinge printr'un stil vioi, lin, curgător, limbagiu fluent şi curat, lipsit de ori ce înrâurire străină, cum numai în productele noastre poporale putem găsi. Privite sub raportul stilului şi al limbei neaoşe româneşti, nu se pot îndestul recomanda poveştile poporale pentru tinerimea şcolară, căci — pe lângă cărţile de şcoală, cari de cele mai multe ori nu prea au limbă poporală — şi din aceromânești ale monarhiei, am avut ocasiune să văd confirmate aceste bune însușiri și note caracteristice ale soldatului român. Dar Românii sunt și un popor temător de Dumnezeu, cu moralitate și religiositate. Secole dearândul au luptat și Românii în contra Turcilor și și'au vărsat sângele în valuri pentru eliberarea popoarelor creștine. Dar niciodată nu s'a auzit, că Românii ar fi masacrat, ar fi săvârșit acte de grozăvenie, asupra copiilor nevinovați, a femeilor și a moșnegilor, cum au fost ele la ordinea zilei în actualul răsboiu balcanic, umplând de groază și de dispreț inimile omenești, — fapte, cari au întunecat mult eroismul de altcum de admirat al Bulgarilor. Pentru Români astfel de ucideri formează *păcat de moarte*, și ei nu pot să le săvârșească, nici pentru remunerație cât de mare. De aceea, nici Românii din Macedonia nu au avut nici odată bande organizate, ca Bulgarii, Grecii și Sârbii.

La Români e înăscută bunătatea inimei și nobleța sufletului. In urma adâncii sale religiosități, pentru Român monarhul e în sensul cel mai strict al cuvântului capul suprem și sfinţit al monarhiei. Cât de prețios și de sfânt e pentru soldatul român jurământul prestat domnitorului seu, cu câtă tărie și statornicie ține el la jurământul seu în mijlocul tuturor atacurilor, și că steagul regimentului ce lucru sfânt e pentru el, ne arată istoria. Să ne aducem aminte de fapta eroică a unui regiment român din Ardeal (numărul 50), care la anul 1848 a luat parte la evenimentele răsboinice de atunci. Ajungând în mijlocul Ungariei, s'a văzut deodată încunjurat de trupele revoluționarilor, și părăsit și de comandantul și ofițerii proprii, cari s'au fost hotărât se treacă la revoluționari. In mijlocul acestei situațiuni primejdioase Românii au remas credincioși împăratului și s'au împotrivit să pună jurământ nou și se schimbe steagul împărătesc cu steagul revoluționarilor. Nu s'a aflat un singur om în regiment, care să-și calce jurământul! Toate îndemnurile, promisiunile, admonierile și amenințările au fost zadarnice. Și când comandantul, postat în fața soldaților, a voit ca cu forța să-și esecute planul, toți soldații au pus mâna pe puște, gata să le descarce, dacă comandantul și ofițerii nu o tuliau la fugă.

Pentru aceasta dovadă de credință regimentul a primit dela Impăratul medalia mare de aur, cu inscripția: „pentru statornicia în fidelitate, dovedită la anul 1848“. Medalia aceasta, acățată de steagul regimentului, e cea mai frumoasă și sigur că singura distincție de felul acesta, în armata noastră!

In Rusia, cum se știe, aproape toate popoarele de altă naționalitate sunt escluse dela serviciul militar în acest puternic imperiu, fiindcă nu sunt de nici o încredere. Dar Românii și aici formează escepția, și în ultimul răsboiu ruso-japonez, regimentele rusești, recrutate din poporațiunea română a Basarabiei, ca cele mai de nădejde, au luptat în linia primă și 14 mii de Români morți au sigilat cu sângele lor eroismul și credința pentru împărat și imperiu, pe lângă toată asuprirea politică națională a Românilor din imperiul Țarilor.

Și apoi și în actualul răsboiu din Balcani, Românii din Macedonia au remas credincioși Sultanului și s'au pus cu loialitate în rândurile regimentelor turcești, pe când ceialalți creștini în mare parte au desertat din armata turcească. Iar regimentele românești din Sârbia de nord și din Bulgaria de nord, au făcut minuni cu vitejia lor la Comanov, Kirkilisse și Luleburgas, sigilând cu sânge și cu viața credința și încrederea, pe lângă toată politica de asuprire din Sârbia și Bulgaria față de Români. Am cetit în gazete, cum un comandant bulgar de regiment a lăudat în limba maternă a soldaților români eroismul acestora și superioritatea lor militară. Iar vitejiile armatei române dela anul 1878, pe câmpul de răsboiu din Bulgaria, au pus în uimire Europa întreagă.

(Va urma.)

---

stea își pot însuși o limbă curată românească, lipsită de ori ce influință străină, ceea ce *întrunește pe deplin această poveste, putând sta — din acest punct de vedere — în fruntea ori cărei biblioteci școlare.* Din punct de vedere moral-educativ încă înrâurește mult asupra cetitorului faptul, că minciuna ori mai curând, ori mai târziu trebue să iasă la iveală și se pedepsește, adeverindu-se zicala, că „cu minciuna prânzești, dar de cinat nu mai cinezi“, după cum pățiră cei doi gineri ai împăratului, cari mințiră, că ei au prins cele două ciurzi de animale sălbatice, pe când le prinsese Nuștiu și le vânduse lor în prețul peceții, ce le-o pusese fiecăruia pe spinare. Adevărul însă totdeauna triumfează, fie chiar și mai târziu, trebue să iasă învingător. Pedepsirea minciunei și triumfarea adevărului sunt bine scoase 'n relief, ceea ce împrumută acestei povești o valoare morală-educativă *incontestabilă*. De asemenea nota umoristică îi împrumută un *farmec deosebit*, făcând să fie cetită cu atragere și plăcere. Supranaturalul joacă un rol de căpetenie în această poveste, ca în toate poveștile noastre poporale, dându-se frâu liber fantaziei să creeze fel de fel de tipuri și închipuiri cari de cari mai imposibile, ceea ce contribue în mod vădit la dezvoltarea fantaziei. Mai potrivită este această poveste pentru elevii școalei poporale de repetiție (12—15 ani) de ambe sexe atât dela orașe, cât și dela sate.

(Va urma(.

Declarațiile Escelenței Sale Mitropolitului Ioan Mețianu.

In una din zilele petrecute în Budapesta, unde a condus ședințele representanței fundațiunii Gozsdu, Escelența Sa, Mitropolitul nostru *Ioan*, a acordat o audiență unui colaborator al ziarului budapestan „*Világ*“, în fața căruia a făcut declarații asupra mai multor chestiuni politice dela ordinea zilei. Redactorul dela ziarul numit, constatând, că I. P. S. Sa, se bucură de o escelentă sănătate, că vechea energie nu l-a părăsit pe octogenarul nostru Arhiepiscop și Mitropolit, și că în toate răspunsurile date palpită vioiciunea unei cugetări limpezi, — publică declarațiile făcute după cum urmează:

— „Cu politica — a spus I. P. S. Sa — azi nu mă mai ocup. O las tinerilor. De altfel în anii mei mai tineri am dat dovadă, că precum în toate chestiunile, așa și în cele politice, mă cuget independent și tot așa și fac. Am avut în vedere totdeauna numai interesele poporului meu. Au trecut 35 de ani, de când fac parte din camera magnaților, și când n'aveam încă o vârstă atât de înaintată, am luat parte de mai multe ori în desbaterile din camera magnaților. Față de proiectele de legi în discuție am luat mai de multe ori o atitudine fățișe, dar nu pentrucă aș fi voit să fiu opozitionist cu ori ce preț, ci fiindcă proiectele din chestiune găseam că sunt în contradicție cu interesele poporului meu. Azi, însă, din pricina vârstei mele înaintate, mă abțin dela ori ce rol activ“.

Ce părere are Escelența Voastră despre tratativele dintre membrii comitetului național român și contele Stefan Tisza?

— „N'am luat parte la desbateri, nici direct și nici indirect. Sigur știu numai atâta despre ele, cât pot să aflu din ziare. Nu pot să cunosc deci meritul lor și, în genere, sunt de părere, că toate tratativele menite să înfăptuiască pacea în chestiunea de naționalitate, sunt neapărat binecuvântate, pentrucă duc spre țintă“.

Crede Escelența Voastră, că actualele tratative pot să aibă vre-un rezultat?

— „Asta, după cum apare și din cele ce zisei înainte, nu pot s'o știu. *Un lucru e sigur, și anume, că stările actuale sunt insuportabile, nu numai din punctul pe vedere al intereselor românești, ci și din cel al intereselor întregei țări*“.

Ce părere are Escelența Voastră despre proiectul electoral, care acum așteaptă să fie sanctionat?

— „N'am luat parte la desbaterea proiectului în casa magnaților. De altfel și valoarea acestei legi, precum a ori cărei alteia, se va ivi numai dupăce se va aplica legea. Oricât de crasă ar fi rătăcirea, greșala legiuitorului, aplicatorul legii are un rol foarte important, pentrucă la urma urmelor și cea mai mizerabilă lege, aplicată cu bunăcredință și istețime, poate să dee rezultate binecuvântate, la fel cu rezultatele unei legi bune *rău aplicate*“.

Dacă noua lege electorală nu cadrează cu interesele naționaliste, crede oare Escelența Voastră, că partidul național ar face bine cooperând cu cei ce luptă pentru sufragiul universal?

— „Repet, că în prezent nu mă mai ocup cu politica militantă. Dar întru cât ții mult să-mi afli părerea în această privință, eu cred că trebue înainte de toate să se știe cine sunt aceia, cu cari Românii ar putea să lupte împreună. Pentrucă, în ce mă privește, eu un singur Oscar Jászi cunosc în Ungaria. Se poate, că cu timpul numărul lor se va spori, eu sunt însă bătrân, și mai că n'am s'ajung timpul acela. De altfel dl Jászi a publicat o importantă scrisoare în organul arhidiecezei mele, în „Telegraful Român“, și eu mă identific cu răspunsul ce s'a dat la această scrisoare, și în genere, cu direcția reprezentată de „Telegraful Român“. Pe mine mă călăuzește vecinic interesul poporului meu, — iar din cercurile poporului meu, care are conștiința deplină a inviolabilității drepturilor sale, sunt informat, că *Românii în general sunt foarte nemulțumiți cu legea electorală a guvernului*“...

Fundațiunea Emanuel Ungurianu.

O nouă fundațiune mare românească s'a dat consistorului din Arad spre administrare: fundațiunea *Emanuil Ungurianu*, advocat în Timișoara, despre care „*Românul*“ scrie în numărul de Duminecă următoarele:

„Cine nu cunoaște numele din fruntea acestor rânduri? E un nume, pe care'l rostim cu cel mai sincer respect dela o margine a românismului la alta. Figura dlui *Emanuil Ungurianu* a primit de mult un relief de autoritate în toate forurile morale, unde se desbat an de an problemele de viață ale neamului nostru din Ungaria. O personalitate de sobrietate clasică, cuvântul d-sale răsună în areopagurile noastre de multe ori ca o îndrumare severă, în fața căreia ne plecăm cu toții, — un regulator iresistibil, superior. Toate atitudinile d-sale sunt determinate de o nobilă și purificată concepțiune a viitorului nostru și l'am văzut inițiând singur și prezidând acțiuni de cel mai înalt rost, — cum a fost de pildă inițiativa pentru fortificarea situației morale și materiale a presei românești de aicea.

Acum putem să vestim cetitorilor noștri o faptă da o nobletă cu adevărat surprinzătoare a dlui *Emanuil Ungurianu.* Prevedeam de mult, că o individualitate de înălțimea d-sale, un bărbat care n'a trăit decât pentru binele neamului său, va jertfi și agoniseala unei vieți întregi trăite între norme etice de o seninătate exemplară, tot pentru binele neamului său. Dar dl *Emanuil Ungurianu* știe să aducă și jertfa asta sfântă într'un mod, care tradează iarăș o deosebită înțelegere pentru nevoile noastre obștești.

Aflăm, anume, că dl Emanuil Ungurianu a depozitat în ziua de 18 (31) Martie la casa consistorială din Arad *frumoasa sumă de 372.000 coroane*, căreia i-a fixat următoarea menițiune armonică și atât de superioară:

„*Consistorul din Arad să înființeze și să susțină școale poporale românești; să provadă gratuit pe școlarii săraci de ambele sexuri cu cărți de școală românești și cu reviste pentru copii.*

Să sprijinească sau să înființeze biblioteci școlare și poporale românești; să îngrijească de instruirea în cetire și scriere în limba românească a adulților și a analfabeților; să-i provadă cu cărți și cu reviste românești.

Să grijească de stârpirea datinelor rele și a defectelor morale și igienice; de instruirea religioasă.

Să sprijinească sau sa înființeze și să susțină școale speciale agronomice, industriale și comerciale; școale pentru industria de casă și pentru economia de casă, precum și internate, — iar pentru instrucția practică ateliere de lucru“.

Fundațiunea se va inactiva după moartea fondatorului, iar până atunci va crește din venitele ei, precum și din eventuale nouă donațiuni din partea fondatorului.

Este deci una din cele mai mari fundațiuni românești până astăzi. Este un început de un rost mai înaintat, de-o înțelegere mai adâncă și mai reală a necesităților vieții noastre. Nu se vor mai da stipendii — în multe cazuri infructuoase, — ci se va răspândi cu ajutoare efective *cultura și dragostea de muncă.* In adevăr, avem tot mai arzătoare nevoie, nu de stipendii, ci de *ucenici*, de *calfe*, de *meseriași* și de *negustori* harnici și pricepuți — și nu mai puțină nevoie de *ziare, cărți*, de *lumină multă, multă!*

Urăm cu însuflețire: Trăiască generosul părinte al unui viitor de-o nouă și mai multiplă muncă românească!“

Mișcări culturale.

Câteva scrisori prietenești.

IV.

Dragă prietene! In scrisoarea primă, ca pricină a unei propășiri culturale mai vii și mai bogate în roduri — deci mai firească, — între altele, am amintit și împăcarea de vieață a celor mai mulți dintre intelectualii noștri, dela orașe și centre românești, cu oficiile lor, fár' să mai poarte vre-o grije, să mai simtă vre-o îndatorire fața de massa mare și înapoiată a poporului nostru. Ziua de 17 Martie a. c. prin darurile ei, mi-a întărit această credință, încât mă văd îndatorat să insist puțin asupra ei.

Doi fruntași ai cărții românești, însoțiți și de unii din colegii lor, se despart pentru câteva ore de grijile ocupațiilor proprii, și vin în mijlocul mărginenilor noștri, să înalțe sufletele, să nobileze inimi și să întărească conștiințe, prin câte și mai câte învățături alese și frumoase. Rar mi s'a dat prilejul, să văd atâta zimbet de mângâere și multămire pe fețele tuturora, țerani și intelectuali, — atâta renaștere, re'nprospătare de simțeminte curate, atâta chemare la o vieață harnică și cuminte!

Trebuința unei munci împrumutate a tuturor intelectualilor români din fiecare despărțământ, spre ajungerea scopului mare: luminarea și înzestrarea poporului cu învățăturile de lipsă, s'a vădit, a admoniat pe toți ce-i ce au voit să vadă și să înțeleagă.

Căci fie conducătorii sătești cât de zeloși și destoinici în stăruințele lor, dela o vreme ascultătorii se deprind cu ei, și învățăturile nu mai apar în atâta duh și putere, în care de fapt pot fi îmbrăcate. Prin schimbul unei propoveduiri împrumutate, încordarea și interesul se susține și întărește în popor, — se desvoaltă chiar; conducătorii satelor, pe lângă anumite re'nprospătări și înmulțiri de cunoștințe se re'nsuflețesc și îndeamnă la muncă tot mai stăruitoare și mai conștiențioasă. E mare deci paguba și greșala că astfel de muncă nu se practică mai mult și mai regulat în vieața noastră culturală. Câtă influență binefăcătoare ar putea avea asupra propășirii satelor noastre!

Neobositul profesor seminarial, *Dr. Nicolae Bălan*, care până acum, prin râvna și hărnicia constiențioasă, desfășurată la și afară de catedră, a știut să subjuge și câștige încrederea celor mai de frunte bărbați ai neamului nostru, — și tinărul și zelosul coleg al dniei sale, Dr. Silviu Dragomir, au fost sămănătorii zilei, aruncând cel dintâi prin amvonul bisericii sămânța învățăturilor creștinești, — iar al doilea prin al școalei, scoțând pagini istorice la iveală din luptele purtate de mărgineni și sălișteni pentru păstrarea vechei și strămoșeștei credințe.

Despre cuvântul celui dintâi, nedându-mi-se prilejul de-a-l asculta, nu pot să-ți spui nimic. Poate o scurtă apreciere a unor ascultători țerani, cu cari stând de vorbă, am fost întâmpinat, spunându-mi: „La biserica cea mare a fost de tot frumos astăzi. Ne-a vorbit un domn străin, spun unii că ar fi profesor la seminar, așa de bine și de frumos, încât să-l fi tot ascultat“.

„Deși era biserica plină de oameni, era o liniște de credeai că nu-i nimenea. Dar ne-a și spus învățături frumoase, dzeu să-l ție“.

Să nădăjduim însă că dl profesor va da prilejul și celor ce nu l-au putut asculta să o cetească măcar.

Dnul Dragomir cu multă căldură și vioiciune vorbește o oră întreagă într'un graiu frumos, limpede și popular, asupra subiectului indicat.

Voi încerca, iubite prietine, în cele următoare să-ți schițez cuprinsul, care și în împrejurările de astăzi nu poate decât să intereseze și să folosească oricărui bun român.

Cu o descriere frumoasă a primăverei, în care toată firea se mișcă, înveselește și dă prilej de nădejdi nouă, face asemănare cu primăvara anului 1744, care de asemenea a făcut să învie nădejdile de mai bine în sufletul Mărginenilor, porniți a-și apăra chiar cu prețul vieții comoara credinței strămoșești.

Arată că partea cea mai mare nu cunoștea deosebirea între noua și vechea învățătură, că jezuiții, călugării catolici, țineau decretul dela Alba Iulia, dela anul 1700, de obligător pentru toți românii din patrie, cum aceștia alergând din sat în sat pe cei ce îndrăzneau a se opune, îi băteau și aruncau în temnițe, cum în primăvara anulu

1744 ajung şi nizuesc cu toate mijloacele iertate şi neiertate a cuceri şi mărginimea, unde rezistenţa şi lupta e una dintre cele mai îndârjite. Că cu toată asupreala, tot se mai găseşte şi din partea vechilor credincioşi câte un om, precum a fost călugărul Visarion, care deasemeni străbătând din sat în sat se nizuia prin cuvinte de îmbărbătare să susţină vechea credinţă, arătând totodată greşala cea mare ce s'a făcut şi se face prin trecerea la unire.

Trecând la luptele şi suferinţele speciale ale scaunului Sălişte, prelegătorul scoate la iveală toate frământările şi sbuciumările acestora. Spune, că venind episcopul Ioan Inocenţiu Clain la Sălişte, oamenii nici cu sila n'au putut fi duşi în biserică, să asculte slujba, ci au strigat că ce caută teologul papistaş în biserica lor? Intre mărgineni s'au găsit preoţi şi fruntaşi, cari mai bine au preferit chinuri şi moarte, decât să-şi părăsească legea. Cum aceştia s'au nizuit s'o apere pe toate căile legale prin deputaţiuni trimise la curtea împărătească, prin câte şi mai câte rugări către Mitropoliţii sârbeşti. Cum Ioan Oancea din Făgăraş şi Oprea Miclăuş din Sălişte, în lipsă de mijloace băneşti, fiind călătoria scumpă, merg pe jos la Viena, la împărăteasa Maria Terezia, spre a spune suferinţele lor şi a cere dreptate. Dela curte sunt mânaţi însă la Schőnbrunn, sub cuvânt că acolo soţul ei Francisc de Lotaringia îi va asculta şi le va îndeplini cererea. Din Viena veneau întotdeauna cu promisiuni bune, ajunşi însă acasă starea lucrurilor era tot cea veche. Că locul de întrunire şi de sfat al săliştenilor era pădurea, unde se împărtăşiau anumite veşti şi se luau diferite hotărâri. Astfel la anul 1748 trimisul la Viena, Oprea Miclăuş împărtăşind veştile aduse, hotăresc cu toţii a merge spre a le spune şi guvernatorului Ardealului, contelui Haller, căruia i-au înaintat şi-o petiţie, scrisă de preoţii din Sălişte. Acesta le spune se vină după 10 zile.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Personal. Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, a sosit Sâmbătă dimineaţa la reşedinţă, venind din Budapesta, unde a presidat şedinţele representanţei fundaţiunei Gozsdu. In şedinţele representanţei, la cari, pe lângă membrii mireni, au participat şi Preasfinţiile Lor, Episcopii *Ioan* al Aradului şi *Miron* al Caransebeşului, au fost resolvate chestiunile curente administrative şi a fost ales membru nou al representanţei, în locul decedatului *Dr. Iosif Gall*, Ilustritatea Sa domnul *Anton Mocsonyi de Foeni*. In zilele petrecute în Budapesta, Escelenţa Sa Mitropolitul nostru *Ioan* a făcut vizită noului domn ministru de culte şi instrucţiune publică, *Iankovich Béla*, însoţit de P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea*. A fost primit în mod afabil, şi domnul ministru a ascultat cu mult interes espunerile I. P. S. Sale, în chestii bisericeşti şi şcolare, promiţând studiarea lor. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului nu a făcut parte din suita Escelenţei Sale, a Mitropolitului *Ioan*, pentrucă P. S. Sa făcuse mai nainte vizită noului ministru de culte. Escelenţa Sa, Mitropolitul *Ioan Meţianu*, a făcut apoi vizită şi domnului ministru-president *Lukács*, însoţit de ambii domni Episcopi sufragani *Ioan* şi *Miron*. Vizita a durat mai mult de o oră şi Escelenţa Sa, Mitropolitul nostru *Ioan*, a atins şi în faţa domnului ministru-president chestiile mai însemnate bisericeşti şi şcolare ale bisericii noastre ortodoxe, presentând cu acest prilej domnului prim-ministru şi un memoriu, în care bărbaţii conducători ai bisericei ortodoxe române fac cunoscută situaţia poporului român în general, dar în deosebi gravaminele acelea, *cari fac imposibil progresul cultural al poporului român.* Astfel se relevează dispoziţiile păgubitoare ale legii pentru învăţământul poporal, referitoare la *instrucţia religiunii şi la limba de propunere*, cum şi alte măsuri de-ale autorităţilor, *cari nu folosesc cauzei maghiare, dar cu atât mai stricăcioase sunt pentru învăţământul poporal.* Prelaţii nostri au ilustrat cu exemple expunerile lor. Dl Lukács a ascultat cu mare atenţie pe prelaţi şi a declarat, că guvernul, care nu face deosebire între maghiari şi nemaghiari, va căuta *să satisfacă cererilor din memorand.*

*

† Gh. Gr. Cantacuzino. Inregistrăm cu regrete adânci dureroasa ştire, că marele român şi distinsul fruntaş al partidului conservator din România, *Gh. Gr. Cantacuzino*, fost president de consiliu şi acum president al senatului român, a decedat Sâmbătă d. a. la ora unu, după scurte suferinţe. Inmormântarea marelui bărbat de stat s'a făcut Luni d. a. la orele 2, cu solemnitate mare, în Bucureşti. Fie-i ţărina uşoară şi memoria eternă!

*

Procesul Lukács Désy. In procesul intentat deputatului Désy Zoltán din partea ministrului president Lukács Lászlo, pentru calomnie şi vătămare de onoare, tabla regească din Budapesta a anulat sentinţa tribunalului regesc prin care Désy fusese condamnat la 4 luni temniţă, şi a ordonat dovedirea pe care se angajase Désy să o facă, pentru a arăta, că a vorbit numai adevărul, atunci când a numit „*panamist*“ pe domnul ministrupresident. Tribunalul va avea deci să ţină pertractare nouă şi să permită acusatului Désy înşirarea dovezilor pe care le are, — daca le are!

*

Reconstituirea biroului la „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“. Dupăce în adunarea generală din a. c. a acestei Reuniuni dl *Pantaleon Lucuţa*, merituosul prezident al ei, dela înfiinţare şi până acum, s'a retras dela conducerea reuniunii, — a fost convocată o adunare generală extraordinară pentru alegerea unui nou prezident pe ziua de 30 Martie n. a. c. Această adunare s'a ţinut în localul „Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu“, sub presidenţia dlui membru al comitetului *Baptist Boiu*, preot în Sibiiu. In considerarea meritelor câştigate pentru această reuniune, una dintre cele mai vechi reuniuni de acest fel, adunarea a ales unanim şi cu multă însufleţire de prezident, pe dl *Victor Tordăşianu*, întemeietorul şi sufletul acestei reuniuni, pentru al cărei progres lucrează cu devotamentul, ce-l caracterisează în toate lucrările de interes obştesc, cărora s'a dedicat, cum sunt „Reuniunea de agricultură din comitatul Sibiiului“ şi „Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu“. De secretar a fost ales dl *Baptist Boiu*, iar nou membru în comitet dl *R. Simu*. Fie ca reuniunea aceasta, care a fost pildă şi îndemn pentru înfiinţarea unui număr frumos de reuniuni de înmormântare la poporul nostru, să fie sprijinită şi în viitor, aşa precum merită de întreg publicul nostru, în toate întreprinderile sale nobile. Incât pentru membrii biroului, aleşi în 30 Martie a. c., avem firma speranţă, că-şi vor împlini cu conştienţiozitate angajamentul ce au luat pentru înaintarea reuniunii şi ajutarea deaproapelui.

*

Dela direcţiunea poştelor. In comunele *Alţina* şi *Bendorf* din comitatul Sibiiului s'au înfiinţat agenturi poştale, care îşi vor începe activitatea cu ziua de 16 Aprilie 1913.

*

In amintirea eroilor. Se scrie din Belgrad, că scupştina a votat propunerea lui Paşici de a se clădi pe Câmpul Mierlei o biserică monumentală întru pomenirea eroilor căzuţi în răsboi. Guvernul va cere un credit extraordinar de 60 de milioane.

*

Noul vas de răsboiu. In fabrica de vapoare dela Fiume se construeşte acum al şaptelea dreadnought. Noul vas va purta numele de *Huniade.*

*

Noul rege al Greciei. Guvernul din Atena a hotărât convocarea camerei, pentru a vota câteva proiecte urgente, între care se află şi proiectul despre lista civilă a regelui *Constantin* şi apanagiul reginei văduve. Incoronarea noului rege are să se facă abea peste un an.

*

Chinematografe militare. Cercurile militare vieneze plănuesc să folosească chinematograful pentru scopurile armatei. Au să se organiseze reprezentaţiuni menite exclusiv pe seama soldaţilor. Ţinta reprezentaţiilor este, ca feciorii să înveţe unele lucruri militare cu ajutorul icoanelor intuitive. Se vor arăta diferitele mişcări pe câmpul de răsboi, felul de a întrebuinţa armele, trupele aparţinătoare la deosebitele soiuri de armă, apoi militarii statelor străine. Soldaţii vor mai învăţa să cunoscă figura domnitorului, a generalilor şi a altor persoane distinse. E vorba, ca tot regimentul să primească cel puţin un aparat chinematografic, care se va instala în localităţile şcolilor militare.

*

Circ schimbat în teatru. Vestitul Max Reinhardt din Berlin a cumpărat clădirea circului Schumann, cu scop de-a o transforma în teatru pentru cinci mii de privitori. Noul teatru se va deschide la toamnă.

*

Proces terminat. Principesele belgiane Clementina, Stefania şi Luiza intentaseră statului belgian un proces pentru 60 milioane de franci. Procesul s'a sfârşit săptămâna trecută în favorul statului. Tribunalul a îndatorat principesele amintite să plătească cheltuelile de proces în sumă de un milion de franci. Din Bruxela se mai anunţă, că guvernul Belgiei are să întrebuinţeze pentru scopuri filantropice averea considerabilă câştigată în procesul amintit.

*

Apărare în contra străinilor. Stăpânirea din Germania se ocupă de mai mulţi ani cu ideea de a reduce numărul studenţilor străini, la universităţile germane. Acum se vesteşte din Berlin, că în viitor se vor primi la şcolile acestea numai astfel de străini, cari vorbesc perfect nemţeşte. E întrebare: oare mijlocul acesta va avea sau nu resultatul dorit?

*

Jubileul dela Berlin. In 15 Iunie, la jubileul de 25 ani de domnie a împăratului Wilhelm, conform dorinţei suveranului, nu se vor face festivităţi publice. In considerare că ziua de 15 Iunie cade într'o Duminecă, jubileul va fi pomenit numai în biserici în cursul serviciului divin. Luni, în 16 Iunie se vor ţinea serbări şcolare, ear clădirile publice vor fi ornate cu drapele. Iluminarea plănuită s'a revocat.

*

Distras. Profesorul către soţia sa: „Ei, vezi, astăzi nu mai poţi zice, că sunt prea distras; uite, am adus acasă umbrela!“ Soţia îi răspunde: „Pentru Dumnezeu! ce-ai făcut? doar astăzi n'ai luat cu tine nici o umbrelă“...

*

Avis. Am onoare a încunoştiinţa, că mi am deschis cancelaria advocaţială în Sălişte strada Podului. Cu stimă: Dr. *Onisifor Soră*, advocat.

*

La legatul Dr. Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor din Sălişte, aplicaţi la meserii, al Fondului episcopul Nic. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, au mai dăruit: Valeriu Bonea paroh (Fofeldea), 20 bani, Ilie Steflea blănar, cu prilejul căsătoriei sale cu dşoara Stefania Tătulea (Predeal-Bran), 5 cor., cul. tip. George Pascu şi soţia sa Victoria, cu prilejul morţii tatălui resp. socrului său Ion Pascu (Braşov), 50 bani; Isidor Marcovici, Josif Ungur, Nic. Stoica, Ion Marcu, Horia Dop, Ioan Pleşa, Valer D. Poponea, cul. tip. şi Octavian Vestemean, maşinist tipograf, fiecare câte 20 bani, Stefan Duca cul. tip. 21 bani. Dşoarele Mariţi Hast, Finica Comanescu, Elena Imbăruş, Mărioara Pinciu, câte 30 bani şi Miorica Tordăşianu 10 bani. Starea legatului cor. 1.357·17. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului Reuniunii sodalilor sibieni: Victor Tordăşianu, prezident.

*

Bătaea în [illegible] Cercurile pedagogice germane se ocupă cu o interesantă sentinţă judecătorească. Tribunalul imperial german a rostit adecă o hotărâre prin care învăţătorul este îndreptăţit a se folosi în şcoală de bătaea corporală. Tabera învăţătorească germană s'a împărţit, în urma acestei hotărâri, în două partide. Partidul liberalilor declară că n'are să se folosască de dreptul de a bate, de oarece bastonul nu poate figura între mijloacele educative ale pedagogiei moderne; se ştie că numai după o luptă grea şi lungă au izbutit pedagogii să înlăture din şcoală pedeapsa corporală, pe care acum judecătorii germani, fără a ţinea samă de cerinţele pedagogiei, o reîntroduc în institutele de învăţământ. In faţa acestor păreri se iveşte din partidul contrar un dascăl provincial, care scrie cele mai exagerate laude asupra înţelepciunii judecătorilor amintiţi. Dascălul arată, că tinerimea de astăzi este uşuratică, iubitoare de plăceri şi desmăţată. Nu respectează superiorii şi îşi bate joc de tot ce e consacrat prin tradiţiuni. Felul său de gândire este nedisciplinat, ear vechea „Gründlichkeit“ (temeinicie) germană începe să dispară, deşi tinerimea de astăzi n'a fost crescută cu bastonul ci cu netezire şi blândeţe, conform principiilor pedagogice moderne. Urmează de aici, că din viaţa publică germană au dispărut figurile interesante şi marcante, ear superficialitatea se întinde pretutindeni. Mai nainte de răsboiul dela 1870—71 înflorea bătaea în şcoală, se întrebuinţa şi carcerul, ear din şcolile de atunci au ieşit oameni deplini şi disciplinaţi, cari au ştiut să dobândească glorie deplină în răsboiul memorabil cu francezii...

*

Ciocnire de trenuri. Duminecă dimineaţa, în zorile zilei, s'a ciocnit în apropierea oraşului Fiume, cu un tren de povară, trenul accelerat care mergea dela Budapesta la Fiume. Au fost omorâte patru persoane, iar cinci persoane au fost grav rănite. Toţi au fost slujitori dela tren. Dintre călători numai trei persoane au primit răni mai uşoare. Nefericirea s'a întâmplat astfel, că şeful dela o gară mică a dat drumul trenului de povară înainte de a sosi trenul accelerat. Şeful de gară a fost arestat.

*

Două femei în balon. Doamnele Renée Rumpelmayer şi Goldschmidt, care au sburat cu balonul din Franţa până în Rusia, s'au întors zilele acestea la Paris. Aeroclubul francez parisian a organizat în onoarea lor un banchet strălucit. Dna Rumpelmayer povesteşte următoarele amănunte interesante: „Am plecat cu balonul Mercuri noaptea în 19 Martie la orele 11 şi 15 minute, în speranţă că vântul are să fie favorabil şi ne va ajuta în drumul către Rusia. Afară de lucrurile necesare pentru trai, am luat cu noi 80 saci de nisip. Vântul într'adevăr ne-a ajutat şi pe la orele 4 şi jumătate dimineaţa am zărit sub noi fluviul Rinului. Trecând peste Austria, seara am ajuns deasupra Cracoviei. Aici am fost primite cu o adevărată ploaie de gloanţe, căci lumea credea că balonul face servicii de spionaj. Din norocire aparatul n'a fost atins de nici un glonţ. Cea mai mare înălţime ce am atins, este de 5500 metri, cu o temperatură de minus 20 grade. Sburând d'asupra Dniprului, am sosit Vineri noaptea la *Volciki-sar*, cam la o distanţă de 50 chilometri de Carcov. Acolo ne-am coborât fără nici un incident. S'au adunat cam 200 de ţărani, cari ne-au primit cu multă mirare şi evlavie; credeau că am căzut din cer. Fiul preotului, un student universitar, ne-a condus la casa parohială, unde am stat peste noapte. In ziua următoare a venit o delegaţiune a comunei şi, după obiceiul strămoşesc, ne-a onorat cu pâne şi sare. Aceasta este călătoria mea a treia cu balonul până în Rusia. Am făcut un nou record în sborul cu acest fel de aparat“.

Cărţi şi reviste.

Critica unei lecţii, îndrumări practice, de Dr. Valeriu *Seni.* Retipărire din „Foaia Şcolastică“. Se vinde în favorul fondului unei excursiuni şcolare. Blaj, 1913. Tipografia seminarului teologic. — O broşură de 56 pp. Preţul 60 fileri.

Poşta redacţiei.

Domnului D. D. G. Regretăm, dar nu putem publica cele trimise. In foaia noastră discuţia e încheiată pe chestia atinsă.

„*Activitatea oficioasă a preoţimei noastre*“. Conţine multe lucruri bine prinse, bine precisate şi bine judecate, — dar are şi păreri greşite. Regretăm, că nu o putem publica.

Aviz.

Pentru a putea încheea socotelile despre cuincueniile, respective ajutoarele asemnate pe sama clerului nostru din Arhidieceză pe Sem. I. 1913, — parohii, cari nu şi-au ridicat încă această dotaţie, sunt recercaţi a trimite cuitele fără amânare, „Oficiului cassei arhidiecezane“.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Vrednicii şi marinimoşii credincioşi din Almaşul-mare-joseni, Ioan Trif cu soţia sa Olivia, Ioan Nicula (Gabor) cu soţia sa Ana, Andreiu Glodeanu cu soţia sa Ana din Arden, şi Petru Demian cu soţia sa Floarea din Almaşul de mijloc, toţi împreună la apelul comunei bisericeşti de aici au cumpărat, dela librăria arhidiecezană toate recvizitele Sftei proscomidii, ca discos, potir, steauă, copie, linguriţă şi clopoţel pe sftul prestol, suflate toate în aur, în preţ de 80 cor. (opt zeci coroane), pentru care dar frumos aduc în numele bisericii de aici cele mai adânci mulţămite.

Almaşul mare joseni, la 19 Martie (1 April) 1913

Ioan Stângu
paroh.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 1068/1913 pret. (92) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **medic** în cercul sanitar **Polyán**, cercul Szerdahely, com. Szeben, prin aceasta public concurs.

In cercul sanitar cu sediul Polyán se ţin următoarele comune: Polyán, Rod şi Zsinna.

Concurenţii, cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în Art. de lege XXXVIII din 1908, cu petiţiile instruate cu documentele prescrise în § ul 7 din Art. de lege XXXVIII din 1908, documentând cvalificaţia şi serviciul de până acum, să l înainteze la subscrisul până în ziua de **8 Maiu a. c.** la 12 ore.

Cu provocarea la pt. 2 din §. 7 al Art. de lege XXXVIII din 1908 se fac atenţi concurenţii, că în cercul sanitar al Polyánei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbeşte limba română.

Szerdahely, în 2 Aprilie 1913.

Dr. Bruckner
primpretor cercual.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.
Studii şi articole
de
Ion Mateiu.
Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Mâncări de post!!!
La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum şi apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă şi proaspete cu **preţuri moderate.**

(73) 9—

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin
de **Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe**
rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 8—40

Aspirin-
(cunoscutul mijloc alinător de dureri)
se substitue prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiţi productul veritabil, cumpăraţi numai în forma **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta, (un tub conţine 20 tablete à 0,5 gr. preţul K 1·20 cu timbru **Aspirin.**
BAYER

ASPIRIN
Preis Kr. 120
20 Tabletten
à 0,5 g.
ASPIRIN

(8) (413) 5—6

Mare ocaziune de Sfintele Paşti
la
Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“
strada Ocnei Nr. 7 SIBIIU strada Ocnei Nr. 7
cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5-7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
cisme pentru copii şi bărbaţi.
Gamaşe
dela **4, 5, 6, 7, 8** şi **9 coroane.**
Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!
In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 1—

Salon pentru pălării de dame.

Am onoare a aduce la cunoştinţa onoratelor dame, că sosind din voiagiul de procurare, — am adus cu mine cele mai frumoase şi delicate

pălării de dame, fetiţe şi băieţi,

şi invit pe această cale stim. dame la vizitarea atelierului meu, asigurându-le de serviciul cel mai culant şi prompt.

Reparaturile se efectuiesc în decurs de 24 ore de tot ieftine şi repede.

Cu toată stima:
Hanna Adleff
Honterusgasse Nr. 8.
(82) 3—

Mare deposit în fasoane pentru pălării de dame, fetiţe şi băieţi nedecorate.

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“
(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.
(71) 11—20

Siebenbürger Urbräu

REVERENZI!

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911
ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută
Reverenzi pentru on. preoţi
în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 1—
Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Anul LXI. Sibiin, Sâmbătă 30 Martie (12 Aprilie) 1913. *Nr. 34.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Pocăiții.

De **Dr. Seb. Stanca**

Secta pocăiților nu mai este astăzi o sectă exotică, cum era privită în trecutul nu tocmai depărtat. Ea trăește în mijlocul nostru. Pe frații noștri rătăciți îi găsim aproape în toate comunele. Cangrena sectară a aflat cuib cald și la poporul nostru, și a ajuns să fie azi o primejdie reală pentru temelia existenții noastre ca Români. Disprețul și zimbetele nepăsării cari întimpinau până acum svonurile răspândirii pocăiților între Români, astăzi nu mai au nici un rost, deoarece lățirea acestei secte în întreg cuprinsul bisericilor noastre dă o desmințire crudă convingerii unora, că neputința acestei secte nu ar fi în stare să infecteze trupul inviolabil al neamului nostru.

Faptul însuși, că ea există, ne este mărturia cea mai limpede grăitoare despre contrarul.

In peste o sută cincizeci de comune românești și-au făcut pocăiții vatră statornică, iar numărul lor se apropie de șapte mii.

Orice resultat își are causele sale. Cum a putut prinde astfel de rădăcini secta aceasta în sânul poporului nostru? Unii învinue preoții, că nu'și împlinesc chemarea în spiritul evangheliei, iar poporul dornic de hrană sufletească își caută alte căi pentru satisfacerea trebuințelor sale sufletești; alții o atribue elementelor moralicește degenerate, cari caută cu orice preț să se emancipeze de sarcinile bisericii și ale școlii românești.

Adevărul în această privință îl vădesc tocmai elementele cari constitue secta. Pocăiții cei mai mulți sunt de fapt oameni, cari caută să scape de impositele bisericești și școlare. Elemente cu caractere hibride, ridicate de împrejurări la oarecare importanță în comuna lor, în tendința de a vâna după popularitate în paguba conducătorilor firești, — a preoților și învățătorilor, — au aflat cale ușor ducătoare la scop în secta aceasta, care le face posibilă ruperea de biserică și școală. La curentul acesta de destrămare a contribuit mult și „lumina“ adusă din America, precum și indiferentismul, ba chiar aversiunea față de biserică, a celor mai mulți intelectuali români.

Sunt apoi oameni, cari poartă dușmănii principiare față de tot ce este „domn“, și în special față de preoți, trăind în convingerea, că toți aceștia sunt o plagă pe popor și un element superfluu în societate. Aceștia sunt de regulă cei infectați de socialism, cari însă nu se pot familiariza și cu principiile ateiste ale celor mai mulți socialiști. Secta pocăiților oferă acestora deslegarea dorită în dogma absolutei egalități.

Alt soi îl constitue oamenii îndușmăniți cu munca cinstită. Slujbași mărunți, scriitorași, meseriași și țărani leneși, nemulțămiți cu câștigul lor, se înrolează ca propoveduitori ai legii celei noi, căci aceasta le dă putința de a trăi fără trudă, ușor și bine, din dărnicia „fraților“ și din retribuția comitetului de propagandă.

Un număr considerabil de pocăiți se recrutează apoi din elementele certate cu morala: bețivi, făcători de rele, femei stricate etc., cari după o viață de ani de zile cheltuită în risipa demoralisării, espuși fiind acum disprețului public, nu pot afla reparare ușoară decât între pocăiți, căci aceștia nu cer ispășirea corăspunzătoare, ci dau reparare oricui, întronând pe fiecare tovarăș în scaunul egalității.

Un alt contingent îl dau oamenii înclinați spre desfrâu. Ceice se simt prea strâmtorați în cătușile căsătoriei legiuite, se fac pocăiți, pentrucă aci li se deschide larg hotarul pentru de a-și sătura lăcomia nesațiului în cultul amorului liber, admis de dogmele legiuirii pocăite.

Grupa cea mai mică o alcătue în sfârșit elementele căzute în cursa pescuitorilor pocăiți din vina slăbiciunilor conducătorilor poporului. Există, durere, deși puțini, și astfel de conducători, cari prin aceste slăbiciuni își compromit rostul chemării lor. Oamenii dornici de hrana evlaviei neavând un păstor destoinic cad ușor în ispita rătăcirii pocăiților, căci aceștia își aruncă mrejile cu predilecție în tulbureala ăstorfel de comune. Și nu-i mirare, că boala prinde, doar se știe că un pământ cu cât e mai neglijat, cu atât îl năpădește mai amarnic neghina și buruiana. Dar și în aceste casuri sucumbă de regulă numai sufletele îndoelnice.

Elementul bun și sănătos al bisericii noastre a rămas până acum destul de intact.

Este însă incontestabil, că orice cangrenă atacă și organele cele mai resistente. Astfel și pocăiții ajungând să-și cristaliseze principiile în margini hotărâte și pornindu-și propaganda într'un cadru mai sistematic, vor putea ataca cu mult succes și elementele cele mai statornice în credința strămoșască. Și luând în seamă și șovăiala firei noastre în porniri mai definite, paguba bisericii nu va fi chiar ieftină.

Tocmai din aceste motive armele de până aci, desconsiderarea și nepăsarea, sunt prea neputincioase față de o sectă, care desvoaltă pentru propaganda principiilor sale drastice fanatismul cel mai orb. Pocăiții *luptă* împotriva bisericii și a neamului nostru mai aprig decât împotriva celui mai înverșunat dușman.

Pe noi, paznicii credinței străbune, ne chiamă deci glasul vremii să purtăm luptă militantă cu acești fachiri ai bisericii românești, ca să readucem oile rătăcite în staulul adevărului. Pentru acest neam de rătăciți, cari întreg tâlcul Sf. Scripturi și-l revindică pe sama dogmelor lor imposibile, nu mai ajunge singur cuvântul chemării la adevăr dela distanță, ci răsboirea *cu* ei și *în mijlocul* lor, tot cu armele Scripturii, ca să înțeleagă, că temelia bisericii *noastre*, nu a lor, este zidită pe adevărul Sf. Scripturi, și că nu fiecare muritor e în drept și are putința să tâlcuiască cuvântul lui Dumnezeu după arbitriul chibzuinței sale înguste.

Scriptura e asemenea unei farmacii, care îți îmbie cele mai feliurite mijloace de tămăduire; fiecare om are dreptul a le *cere;* dar numai ceice le cunosc rostul, pe temeiul pregătirii potrivite, le pot *da.* Pocăiții scot din Sf. Scriptură otravă în loc de leac tămăduitor.

Noi, cei duhovnicești, prin urmare suntem chemați să luăm asupra noastră și în această împrejurare rolul militant de propoveduire împotriva lor. Luând în seamă, că primejdia e încă șubredă, o acțiune puternică, conștie și sistematică din partea celor ce cârmuesc destinele neamului nostru, va fi în stare să sdruncine, fără multă greutate, clădirea sectară și să întoarcă pe cei perduți la vatra cea adevărată.

Desmințire. Respândindu-se tot mai mult faima greșită, că Escelența Sa, Inaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit al nostru *Ioan Mețianu*, ar fi dat o circulară, în care îndrumă preoțimea din arhidieceză să nu primească în sânul bisericii gr.-ort. române pe credincioșii altor confesiuni, cari, din convingere, ar voi să treacă la biserica noastră: suntem autorisați să desmințim svonul acesta, care nu corespunde adevărului.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

3. *Zina-Impărăteasă și peana ei aleasă.* Poveste din popor, de *„Mărgineanul“.*

Un armean bogat se căsătorește cu o fată săracă, dar frumoasă și deosebit de cinstită. Armeanul — din poftă de câștig — întreprinde cu un jidan o călătorie pentru a aduce mărfuri, ca să facă gheșeft. După 2 ani se întorc acasă cu marfa, dar sosind sara, porțile orașului erau închise și așa trebuiau să stea afară de oraș până dimineața. Stând ei și povestind vine vorba de soțiile lor, pe cari nu le-au văzut de 2 ani, și din vorbă 'n vorbă jidanul zice armeanului, că soția lui nu i-a rămas credincioasă și că ar fi în stare să între la soția lui în casă și să-i aducă semn. Se rămășesc, ca armeanul să dea jidanului toată marfa lui, dacă va putea străbate la soția lui și-i va aduce semn. Jidanul sare zidul și intrând în oraș merge la nevasta lui cu al cărei ajutor și prin mijlocirea unei babe bătrâne, care dormea cu soția armeanului, fură inelul de logodnă și o batistă de pe masa soției armeanului, pe cari văzându-le armeanul stă ca încremenit, dă marfa jidanului, conform rămășagului, și mergând spre casă comandă un butoi, în care bagă pe soția sa, și-i dă drumul butoiului pe râu, fără a-i spune soției lui nici o vorbă sau a-și justifica procedura. Armeanca însă rămase credincioasă bărbatului său, fiind și o femee onestă și numai jidanul în mod mișelesc a înșelat pe armean. După doi ani de mers pe apă în butoi o prinde un pescar, în locuința căreia vine o pasăre, care-i dă o peană zicându-i, că de orice ar avea lipsă, să pue numai mâna pe peană și îndată va primi. Aceasta este „peana măeastră“, cu ajutorul căruia vindecă pe împărat, care era orb și astfel ajunge ea împărăteasă. Merge apoi la fostul ei bărbat, care recunoscându-o o roagă de ertare; iar pe jidan, jidancă și baba care mijlocise furarea inelului și a batistei, îi omoară. Averea lor (a armeanului) o vând și banii îi dau săracilor, iar ei se întorc înapoi, unde domniră spre mulțămirea tuturor.

Asupra formei acestei povești nu este nimic de observat, fiind aranjată de autorul poveștii precedente (Mărgineanul), care are darul de a fi un povestaș foarte bun. De observat ar fi la toate 4 cărticelele numai referitor la ortografie, care însă la o nouă ediție de sigur se va corege.

Dzeu nu părăsește pe omul drept, cinstit și care se încrede lui, și-l scapă din cele mai mari năcazuri, formează fondul moral al acestei povești. Armeanca, rămânând credincioasă soțului său, fiind și o femee cinstită și cu încredere în Dzeu, nu se îneacă în butoi, căci Dzeu o ocrotește cu puterea sa, ba a și răsplătit-o pentru credința și bunătatea ei cu peana măeastră, cu ajutorul căreia a ajuns împărăteasă. Aspru se pedepsește însă nedreptatea și înșelătoria (hoția). Jidanul răutăcios, invidios și lacom după câștig, n'a știut prin ce mijloace se pue mâna pe marfa armeanului, recurgând în sfârșit la înșelătorie, căci pe altă cale nu putea ajunge în posesia mărfii celei scumpe. Nu s'a îmbogățit însă cu marfa și n'a folosit-o vreme îndelungată, căci pedeapsa pentru fărădelegea lui n'a întârziat, plătind cu viața prețul mărfii. Aceeași pedeapsă o capătă și jidanca și baba, cari ambele au mijlocit furarea inelului și a batistei, fiind amândouă părtașe directe la fărădelegea jidanului, care a fost autorul moral al înșelăciunii.

Averea câștigată pe căi imorale nu este statornică, și omul care o câștigă prin muncă necinstită, își va lua mai curând sau mai târziu pedeapsa meritată, întocmai ca jidanul din această poveste, ceea ce nu rar ne este dat să vedem în viața de toate zilele.

Și numai aceste scurte spicuiri ne dau o idee despre fondul moral al acestei povești, la care mai adăogând stilul clar și fluent, limba curată românească în care este scrisă, merită să fie introdusă în catalogul cărților pentru bibliotecile școlare.

Mai potrivită este pentru elevii și elevele școalei poporale de repetiție (12—15 ani), atât dela orașe, cât și dela sate. Tot așa de potrivită și cu folos cetită poate fi însă și de adulți (bibliotecile poporale).

4. *Două turturele de aur.* Poveste poporală, de *Laurențiu Ciorbea.*

A fost odată un împărat, căruia un ochiu îi râdea, iar celalalt îi plângea. Impăratul Verde — căci așa-l chema — avea 3 feciori. Intr'o zi feciorii îl întrebară de ce-i sunt ochii așa. El le-a răspuns, că dacă-i vor aduce cele 2 turturele de aur, atunci și ochiul celalalt va râde. Pleacă feciorul cel mai mare, dar fără nici un rezultat; asemenea și al doilea, și ambii nu se mai întorc, fiind prefăcuți în stane de peatră de un bătrân, pe care nu voiră să-l miluiască cu nimic. Feciorul cel mai mic se duce și el, și întâlnindu-se cu acelaș bătrân, îi dă din tot ce avea el — căci era bun la inimă, nu ca ceilalți doi frați ai lui — și merg amândoi, călăuzind bătrânul pe fecior. Cu ajutorul bătrânului feciorul străbate noaptea în palatul Impăratului Roșu, unde erau turturelele de aur, pune mâna pe turturele, dar văzând, că și colivia era tot de aur pune mâna și pe ea, dar atunci așa a țiuit de tare, încât toți străjerii s'au pomenit și l-au prins pe fecior. Impăratul, ca pedeapsă, îi zice să-i aducă paloșul de aur cu teaca de aur, cari erau la Impăratul Vânăt, și atunci îi va da turturelele. Bătrânul și aici adoarme străjerii, dar când să pue mâna pe paloș, vede că și teaca este tot de aur și pune mâna și pe ea, dar atunci să trezesc străjerii și-l prind. Impăratul Vânăt îi dă să-și aleagă: sau îi aduce pe Ileana Consinzeana, care era cea mai frumoasă femee, sau va muri. Feciorul își alege pe cea dintâi. Cu ajutorul bătrânului, — care era Dzeu — ajung înaintea palatelor Ilenii Consânzenii și acolo fac o șatră cu fel de fel de lucruri toate aurite. Prin mijlocul acesta seduc pe Ileana în șa-

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

IV.

(Fine).

Arată mai departe, că un număr de petiţii, plânsori au trimis Săliştenii la Carloviţ, la mitropolitul sârbesc, din a cărui arhivă le-a scos şi dnia-sa. Ceteşte una, din care citez: „Cu fierbinţi lacrămi cădem la picioarele prea Sfinţiei Tale şi plângem şi ne rugăm din adâncul sufletului, să te milostiveşti să ne cuprinzi supt aripile prea Sfinţiei Tale, fiind prea Sf. Ta mai marele păstorilor, să te milostiveşti, că perim şi trupeşte şi sufleteşte, şi n'avem unde să ne răzimăm fără numai la Cristos şi la P. Sf. Ta. Că ne-au scornit vină şi ne silesc şi zic, că am fost uniţi, şi n'am fost nice suntem.“ „Şi au venit ţărcalaşi prin sate, şi au zis popii care vor fi uniţi să nu dea porţie împărătească, atuncea popii au zis, unii că sunt uniţi; iară care au fost cu frica lui D-zeu, au zis că ei nu sunt uniaţi, mai bine or da porţiă şi nu s'or uni, şi până atuncea am întrebat pre cei-ce zic că sunt uniţi şi de o sută de ori, şi au zis: roguvă să nu care cumva să fiţi uniţi. Ei au luat vin şi pită atunci, şi s'au pus în genunchi şi s'au jurat că ei nu sunt uniţi şi au şi afurisit cumcă ei nu sunt uniţi, nici lor unirea nu le trebue. Apoi noi am crezut. Iară viind vălătaşul au zis că au fost şi or fi uniţi. Iară noi am zis, fiţi cu D-zeu, că nouă nu ne trebuiţi, că nouă popi afurisiţi nu ne trebue, jurânduvă voi că nu sunteţi uniţi, şi acum mai ziceţi, că sunteţi şi aţi fost. Noi vom ţinea popii noştri cei după lege care n'au fost nici vor fi uniţi. După aceea s'au sculat popii cei uniţi şi s'au dus la domni. Şi ne-au pârât sau minţit, că noi am fost împreună cu dânşii, şi n'am fost nice vom fi. Şi neau pus supt birşag şi neau prins pre noi mai mult decât trei sute de oameni tot fruntea şi noi am feleluit că nu ne vom uni; suntem gata să ne aduceţi muerile şi copii să le tăeţi capetele, apoi nouă, că ştiţi măria voastră bine, că omul nu-i slobod cu trupul, dară încă cu sufletul. Apoi neau slobozit şi ne-au pus supt birşag mare cumplit, şi încă supt bătae“....

Arată cum în intervalul de 10 zile, guvernatorul Sibiiului cheamă pe episcopul din Blaj şi pe paterul, cu cari se înţeleg, că încă din piaţă să-i prindă pe mărgineni şi să-i arunce în temniţă. Astfel şi fac, aruncând în închisoare pe I. Oancea, 8 sălişteni şi pe preoţi.

In astfel de împrejurări Oprea Miclăuş, popa Ion din Aciliu şi călugărul Nicodim pleacă din nou la Viena, înaintând totodată 3 petiţii, una la groful Kolovrat şi 2 la conzulul rusesc, Pretlach din Viena, despre cari credeau ca ortodocşi, să intervină la împărăteasa Rusiei Elisaveta Petrovna, şi la împărăteasa ţării noastre.

Românii bănuiau, zice vorbitorul, că este un împărat, care poate pune vorbă bună pentru ei, spre a-i lăsa să trăiască şi să moară în legea în care s'au născut.

In acest răstâmp guvernatorul Ardealului, spre a-i muia şi abate pe sălişteni, trimite „jucuţia“, 2 companii de cătane şi-i încuartirează, în fiecare casă câte-o cătană şi un cal, cărora trebuia să le dee toată întreţinerea, şi cari se făceau stăpâni pe ce era mai de seamă în casa omului. Bieţii oameni, fiindu-le conducătorii închişi, cătanele pe cap, din nou se hotărăsc a merge la Sibiiu spre a cere slobozirea celor întemniţaţi şi ridicarea cătanelor. Scriu totodată lui Oprea Miclăuş, care rămăsese în Viena să meargă din nou la împărăteasa, să spună despre cele ce sunt pe-acasă.

Dimpreună cu popa Ion din Aciliu şi călugărul Nicodim se şi prezintă la împărăteasa, care însă pentru a scăpa de ei, dă poruncă să-i prindă. Cei doi răuşesc să scape, cu sprijinul conzulatului rusesc — pecând pe Oprea Miclăuş îl trimit în temniţa cea mai mare din monarhie, în Kufstein.

La anul 1751, popa Vasile cu vătavul Steflea strâng pe oameni în pădure, unde hotăresc din nou a merge la domnii din Sibiiu după libertatea credinţei şi a celor întemniţaţi. Pe drumul Sibiului însă popa Vasile e prins şi dus la Blaj, ceialalţi însoţitori unii au fugit, alţii s'au întors înapoi.

Trăind cu răbdarea, în nădejdea unui viitor mai drept şi mai îngăduitor, spune, că la anul 1775 un popă din deal, popa Cozma, a fost la Carloviţ, de unde a venit cu poruncă să meargă din sat în sat să întrebe pe creştini, care voeşte să fie oriental sau catolic. Conferenţiarul ceteşte cele 2 petiţii, trimise metrop. din Carloviţ prin popa Cozma, în cari săliştenii îşi spun toată credinţa şi toate greutăţile şi suferinţele întâmpinate pentru păstrarea ei. Despre a doua spune că este un mărgăritar de rugare. Deşi dl Dragomir, azi-mâne le va publica pe toate în întregime, prin ceea-ce va aduce un bun serviciu bisericii noastre, citez şi din aceasta spre întregirea şi întărirea scrisorii: „Jeluim şi plângem la mila preasfinţiei tale cu lacrămi fierbinţi dintru tot sufletul nostru, noi scaunul Săliştei, care mai jos ne vom iscăli, că după milostivul şi atotputernicul Dzeu şi după cum au lăsat sfinţii apostoli avem noi nădejde, cum că nu vei lăsa sufletele noastre să fie perite. Că fiind acest păcat ascuns de multă vreme şi necunoscându-l noi, dar ceia ce l-au cunoscut n'au vrut să-l arate. Ci noi cădem la mila Preasfinţ. tale ca să te milostiveşti spre noi ticăloşii, ca să curăţi acel păcat despre noi, precum zice David prorocul, că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor spre moartea drepţilor, ca să nu-şi tinză drepţii întru fărădelegi mânile lor, precum noi avem acum silă mare, a pune mânile noastre să jurăm pe unaţie, ci noi urmăm după cuvântul sfintei Evanghelii noastre, precum zice: bateţi şi vi se va deschide, cereţi şi se va da, aşa şi noi cerem şi ne rugăm ca să nu ne laşi într'acest păcat a mai vieţui......“ „Că descoperinduse acest păcat dela 1744 plânge sufletul nostru cu lacrimi fierbinţi şi acum cădem şi ne rugăm la mila Preasf. tale că ştim, că ai putere dela Preasfinţii Patriarhi ai răsăritului şi dela prealuminata şi înălţata Crăiasă a ne da vlădică neunit pre legea cea pravoslavnică, care noi îl cerem şi poftim împreună cu Braşovul, şi ne rugăm şi iară ne rugăm dintru adâncul inimii şi cu tot sufletul cădem la mila Preasfinţ. tale să nu ne laşi să mai rămânem într'acest păcat..“ .... „iar nefăcând sfinţia ta răscumpărare cu acest păcat ca să-l iei de asupra noastră şi având putere, noi să nu avem a da seamă înaintea înfricoşatului judeţ....“

Urmează în şir cronologic toate suferinţele sălişteniilor, dintre cari ţin a aminti, că la anul 1749 „au prins anume pe popa Oprea şi cu doi ficiori ai lui, unul fiind preot şi unul diacon şi i-au legat unul de altul ca pe dobitoace ducându-i la prinsoare. Şi au bătut pe diacon până la moarte de au zăcut trei ani în pat şi nu va fi sănătos până va avea zile, pentrucă n'a primit unaţia. Şi au ţinut pe popa în temniţă 11 luni şi o săptămână, pentrucă nu s'a plecat unaţii.“

....„Şi scăpând dintr'acea prinsoare şi din pedeapsă, s'au sculat protopopul locului nu ştim cu a cui poruncă şi cu oamenii bisericii ca nişte armaşi cumpliţi şi ne-au ucis căsile cu pietri de le-au spart şi ce au găsit au prădat tot..“

....„Ci aşa ne rugăm la mila Preasfinţ. tale şi la al nostru stăpân şi patron şi vraci sufletelor noastre, ca să sârgueşti de grabă până nu ne apucă în mreja unaţiei. Precum au sârguit sfântul Nicolae cu cele trei fete de nu le-au lăsat în mâna diabolului, şi pentru mai mare credinţă ne-am iscălit...“ Urmează o grămadă de subscrieri.

Din Sibiiu e trimis baronul Löringer spre a îndemna pe sălişteni să se roage de iertare de popii popistaşilor şi să le spună să treacă cu toţii la unire. Vlădica dela Blaj cu paterul strângând pe domnii din Sibiiu la stat spun, că ei nu cred în cuvintele săliştenilor, pentru aceea să le ceară un revers. Sărmanii oameni, neavând ce mai face, în dorinţa de a-şi vedea conducătorii, dau revers, că de aci încolo vor fi cu toţii uniţi, cu condiţia că se vor libera cei întemniţaţi, şi că le va lua jucuţia de pe cap. Inşelaţi, după 6 luni bar. Löringer vine din nou la Sălişte, cu poruncă dela împărăteasa M. Terezia, cerând dela oameni să joare, căci numai astfel vor putea îndeplini promisiunile.

Din silă şi năcaz au dat şi acest jurământ, în inimele lor însă au rămas şi pe mai departe credincioşi vechei credinţe, ceea ce se vede şi dintr'o petiţie din 1775 către patriarhul sârbesc, în care îl roagă din nou pentru milă şi ajutor.

Vlădica din Carloviţ în urma necurmatelor cereri şi plângeri adresează o rugare la curte în favorul lor.

In primăvara anului 1761 se sfârşeşte şi cu răbdarea, zice conferenţiarul. Un călugăr din Cioara suindu-se în munţii Abrudului ridică din nou steagul ortodoxismului. A fost norocos întorcându-i pe cea mai mare parte. Ajunge şi la Sălişte, unde îl primesc şi ascultă cu încredere. Impărăteasa având resboi cu pruşii se îndură în cele din urmă şi le dă un episcop de lege orientală în persoana lui Dionisie Nichitici. Totodată a edat şi un decret în care spunea, că nu mai este iertat nimănuia să turbure credinţa ortodoxă.

Acest drept, adaugă prelegătorul, mulţămi pe de-oparte, pe de alta însă săliştenii nu erau pe deplin împăcaţi, ei cereau şi doreau pe omul lor, pe Oprea Miclăuş şi pe popa Mucenic din Sibiel. De 10 ani era înaintată o petiţie la generalul Bucov cu rugarea să-i sloboadă. Acesta promite; n'a ajuns însă să mai vadă lumina zilei, căci la anul 1781, după 30 de ani preabunul împărat Iosif II-lea între alte epistole află pe masă şi o jalbă dela soţia lui O. Miclăuş, Stana, în care spunea că de 30 de ani tot aşteaptă să vină din prinsoare iubitul ei soţ, că în vremea aceasta un copil i-a murit, că doreşte mult să-l mai vadă, roagă deci să i-l sloboadă. Impăratul dă poruncă straşnică de l-au căutat în toate temniţele, se vede însă că s'a prăpădit în cea dela Kufstein.

De încheere lasă în judecata fiecăruia lupta sufletească şi trupească a soţiei credincioase, care 30 de ani dearândul nu şi-a perdut nădejdea în ivirea soţului, precum şi suferinţele multe ale strămoşilor întru păstrarea neştirbită a vechei credinţe, cari tuturor românilor şi în viitorul tainic numai de pilde întăritoare pot slugi, şi în încercările cele mai aprige şi mai vehemente ce vor îndrăzni să ne întâmpine în vieaţa noastră religioasă şi naţională. Cu cuvintele, că cine ştie dacă poporul nostru ar mai fi în stare să aducă asemenea jerfe, încheie interesanta şi instructiva prelegere. —

Din încredinţarea directorului despărţ. Dr. Nicolae Calefariu, Preaon. domn protopop Dr. Ioan Lupaş în cuvinte calde şi frumoase mulţămeşte în numele poporului şi al despărţământului atât dlui Dragomir cât şi dlui Bălan, precum şi colegilor ce i-au însoţit, pentru preţioasele învăţături ce au binevoit a le împărtăşi dela amvonul bisericii şi al şcoalei. Aduce în legătură prima prelegere cu aceasta, atrăgând atenţiunea ascultătorilor că în prima s'a tratat despre luptele naţionale, în aceasta despre cele religioase ale strămoşilor noştri, şi cari întregindu-se reciproc, ne dau o icoană destul de vie despre ţăria naţională şi religioasă a strămoşilor noştri. Prin o minunată asemănare arată că din luptele şi suferinţele din trecut ale poporului nostru se vede clar, că în temelia vieţii noastre publice sunt îngropate multe jertfe de vieţi bărbăteşti şi de credinţă, întocmai cum spune legenda despre mănăsirea Argeşului că Meşterul Manole a trebuit să zidească în temelia ei trupul gingaş al soţiei sale. Spre a înlătura îndoiala, cu care dl Dragomir şi-a terminat conferenţa, că cine ştie dacă poporul nostru ar mai fi azi în stare să aducă asemenea jertfe, doreşte să poată asigura atât pe dl conferenţiar cât şi numerosul public ascultător, că toţi vor şti să-şi apere cea mai sfântă comoară a lor: „libertatea duhului religios şi naţional, şi că în şirul femeilor noastre să vor găsi şi vedea multe soţii credincioase ca Stana lui Oprea Miclăuş“. De bine voitor:

Sălişte, în 21 Martie.

Ioan Popa
secretar.

Scrisoare deschisă

în cauza aplicării copiilor la meserii.

Ocupat din greu cu slujba grea dela măritul Consistor, care-mi asigură pânea de toate zilele, şi ocupat şi cu daraverile câtorva aşezăminte, puse în slujba obştei noastre, dar şi altfel, trecând preste puterile mele modeste putinţa de a răspunde în particular nenumeratelor scrisori, ce mă inundează zilnic, mai ales dela ziua epocală a aplicării, prin deşteptul dascăl L. *Chirilă*, a celor 6 copii de Moţi la meserii, ţin să pun, pe această cale, la inima tuturor acelora, cari îndeamnă poporaţiunea dela ţară să-şi dea copiii la meserii, următoarele 7 regule — învăţăminte, scoase din păţăniile de până aci şi pe cari e bine şi trebue să le împlinim:

1. Dacă nu se găsesc copii cu cât mai multă învăţătură, apoi se cere ca fiitorul învăţăcel meseriaş să ştie cel puţin scrie şi ceti.

2. Să aibă vârstă de cel puţin 13 ani împliniţi, căci sub această vârstă, nici din punct de vedere al desvoltării trupeşti, nu este consult, dar de altfel nici legea nu îngădue aplicarea la meserii, resp. încheierea contractului.

3. Copiii să fie deplin desvoltaţi şi sănătoşi în toate privinţele, să fie iubitori de curăţenie şi de rânduială, să fie vioi, iubitori de muncă şi ascultători.

4. Pentru încunjurarea tuturor neplăcerilor şi cheltuelilor de timp şi de bani, de cari până acum n'am prea fost cruţaţi, atât copiii, cât şi mai ales părinţii să fie firm hotărâţi şi să facă, înainte de plecare, mărturisire sărbătorească, că copiii vor sta, ear părinţii i vor lăsa la meseria dorită de ei, sau în lipsa de loc, la meseria cinstită, la care vor fi aplicaţi; căci ştiut este, că cea mai bună meserie, dată în mâna unui om slab, slabă are să fie, pe când meseria, închipuită de noi de cea mai slabă, dată în mâna unui om vrednic, înălţată are să fie.

5. Copiii la plecare să fie curaţi şi să aducă cu ei extrasul matricular (cartea de botez) şi cel din urmă atestat şcolar, apoi cel mai puţin câte 2 rânduri de încălţăminte, 2 de îmbrăcăminte şi de albituri, de-oarece cel mai puţin de atâtea au lipsă chiar şi numai pe cele 10—14 zile cât stau de probă, dar să aducă cu ei şi suma de bani de drum pentru cazul, că n'ar sta, fie înainte, fie după zilele de probă, la meserie.

6. Cum la o samă de meserii nu se primesc, decât învăţăcei pe 3 ani, dar cu şcoală mai multă, ai căror părinţi însă au să supoarte afară de învăţătură, toate cheltuelile, cum sunt 7 cor. la încheierea contractului şi 14 la eliberare, apoi îmbrăcămintea, întreagă întreţinerea (locuinţa, mâncarea), banii de spital şi de şcoală (cam 20 cor. anual) etc.; cum mai departe la o altă samă se primesc tot pe 3 şi pe 4 ani şi cu toate ale măiestrului, afară de banii contractului şi ai şcoalei şi afară de îmbrăcăminte, — e bine ca părinţii să-şi facă samă dela înce-

---

tră, unde e prinsă şi merg cu ea s'o ducă împăratului. Ea nu se învoeşte şi zice, că rămâne a feciorului. Intorcându-se pe la împărat, bătrânul se preface într'o fată frumoasă şi se dă ca Il. Cos., iar împăratul îi dă paloşul şi Il. rămâne feciorului. Mergând şi pe la Imp. Roşu bătrânul face un paloş falz şi-l dă în locul celui veritabil, iar Imp. Roşu îi dă turturelele, cu cari apoi merg spre casă. Ajunşi la locul, unde împetrise bătrânul pe fraţii lui, îl roagă să-i învie, ceea ce şi face, iar bătrânul se face nevăzut. Fraţii însă invidiindu-l îl aruncă în o fântână, iar el eşind de acolo pribegeşte prin ţara uriaşilor, unde împuşcând păunul de pe turnul regelui lor, omoară 12 uriaşi, apoi vine acasă. Fraţii săi credeau, că a murit, şi în credinţa aceasta au spus tatălui lor, că ei au adus turturelele şi pe Il. Cos. Feciorul mai mic întorcându-se acasă ca cerşitor şi după ce să adevereşte, că el a adus turturelele şi pe Il. şi că fraţii au vrut să-l omoare pe el; tatăl pedepseşte cu moarte pe ceilalţi 2 fii, cel mai mic însă ia de soţie pe Ileana Cons. şi să sue pe tron în locul tatălui său.

Stilul, în care este scrisă această poveste, în general este destul de clar şi fluent, limba însă nu este destul de îngrijită, având pe alocurea cuvinte, cari la o altă ediţie necondiţionat trebue corese, pe lângă multele greşeli de tipar. Astfel la pag. 7: „să ne punem să plecăm“, „să ne punem“ poate rămânea afară, fiind numai un cuvânt de prisos. Pag. 8: regementuri; pag. 11: regemente = pe când corect este: regimente. Pag. 13: ieseţi = iasă-ţi; n'o în loc de „nu va“ (pag. 15) şi „c'o“ în loc de „că-va“. Cuvântul „noa“ dela pag. 20, de asemenea poate fi lăsat afară, fiind prea vulgar.

De asemenea greşelile de tipar încă trebuesc corectate, căci dela o carte, menită să ajungă în mâna copiilor, pe lângă fondul moral, cea mai de căpetenie condiţie este ca şi forma ei esternă să fie ireproşabilă, cuvintele să fie scrise cu îngrijire şi corect, interpuncţia să fie observată cu cea mai mare rigoare, provincializmele să fie pe cât se poate delăturate, folosindu-se autorul de limba curat poporală lipsită însă de cuvinte, cari n'ar putea fi înţelese cu uşurinţă.

Şi în această poveste ca şi în cea precedentă minciuna şi reutatea inimei se pedepsesc aspru. Cei 2 fraţi în loc să mulţămească şi să fie recunoscători fratelui mai mic, căci prin el ajunseră iarăşi la viaţă, ei îi răsplătesc binefacerea lui cu moarte. Dzeu însă nu părăseşte pe omul drept care se încrede lui. Astfel şi pe feciorul mai mic îl scapă de moarte. Minciuna fraţilor, că ei au adus turturelele, este descoperită şi adevărul ese la iveală. In zadar au cercat ei să se fălească cu munca altuia, căci Dzeu n'a răbdat mişelia lor, pedepsindu-i cu aceeaşi pedeapsă, cu care voiră ei să pedepsească pe fratele lor, adecă cu moarte.

Impetrirea inimei şi nemiluirea săracilor are urmări reie asupra celor 2 fii ai împăratului, căci din pricină, că nu voiră să miluiască pe omul cel bătrân nici măcar cu o fărâmitură de pe masa lor, Dzeu i-a împetrit; pe când fiiului celui mai mic, care îl milueşte pe bătrân şi-i dă din tot ce avea el şi mâncare şi beutură, şi Dzeu îi ajută, călăuzindu-l şi avându-l în paza sa, până ce-şi ajunge scopul propus.

Iubirea de părinţi încă este foarte bine scoasă în relief, fiind puse în gura fiului mai mic al împăratului următoarele cuvinte: „Dragii mei fraţi, voi ştiţi, că pentru tatăl nostru trebue să ne dăm chiar şi viaţa“. Fiul mai mic este prezentat ca un model de fiu ascultător şi iubitor de părinţi, care este în stare să facă totul pentru binele părinţilor săi.

Povestea aceasta e potrivită pentru elevii şi elevele şcoalei poporale de repetiţie (12—15 ani), eventual pentru bibliotecile parohiale (adulţi), atât dela oraşe, cât şi dela sate. Evangelia ţigănească, adausă la finea broşurei mai potrivit ar fi, ca la altă ediţie să fie lăsată afară, nestând în nici o legătură cu povestea. Mai cu succes ar putea fi folosită în o colecţie de anecdote poporale, decât la finea acestei broşuri. Cele 2 „sfaturi bune“ dela urmă sunt foarte instructive; locul în care sunt publicate însă, nu-l ţin de corect, căci fiind chiar la sfârşitul broşurei, cetitorul obosit de lectura poveştii, nu le dă atenţia cuvenită, ci cei mai mulţi le trec cu vederea.

Vama-Buzăului.

Ioan Modroiu
capelan-învăţător.

put, dacă pot acoperi aceste cheltueli. E de observat, că în vederea marelui număr al băieţilor aplicaţi la meserii, consistoriile nu prea împart şi nu pot împărţi ajutoare, decât cel mult pe cei din urmă 2 ani de ucenicie, ear Reuniunile de meseriaşi, în lipsa de mijloace, nu se pot angaja la acordarea de ajutoare sistematice permanente.

7. La o samă de meserii se primesc învăţăcei pe 4, sau pe 4½ respective pe 5 ani şi cu toată cheltuiala măestrului, şi dela asemenea copii se aşteaptă să fie îmbrăcaţi cuviincios, când sunt aduşi la meserie.

Sibiiu, 7 Aprilie n. 1913.

Presidentul Reuniunii meseriaşilor români:
Victor Tordăşianu
referent consistorial.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe on. d. preoţi din protopresbiteratul gr. or. român „Cetatea-de-peatră" la *conferenţa publică semestrală*, ce se va ţinea la 23 Aprilie v. a. c. (Muc. Gheorghe) în *Curtuiuşul mic.*

Ordinea de zi:

1. La ora 9 a. m. serviciu divin şi invocarea duhului sf. oficiat de preoţii: Gheorghe Paşca, Gheorghe Purdean, şi capelanul Alexandru Ciocaş.

2. Deschiderea conferenţei, apelul nominal şi constituirea biroului.

Şedinţă festivă — publică.
Se va ţinea în şcoală la ora 11 a. m.

1. Discurs de ocazie, rostit de protopresbiterul Andrei Ludu.

2. „Reprivire asupra vieţii şi activităţii pastorale a sărbătoritului paroh Gheorghe Paşca din Curtuiuşul mic, ca preot de 50 ani", relevată de Gheorghe Gheţie.

3. Felicitări sărbătoritului, la casa D-Sale.

Şedinţa II:

1. Comunicarea resoluţiunii consistoriale din 20 Noemvrie 1912 Nr. 13191 Bis. relativă la ultima conferenţă preoţească.

2. „Regulament pentru organizarea şi manipularea bibliotecii parohiale", prezentat de Alexiu Latiş.

3. „Plan cronologic pentru agendele ordinare din decursul anului ale oficiului parohial" (resp. ale parohului) prezentat de Stefan Miclea.

4. „Cauzele necercetării regulate a bisericii (mai ales în sărbătorile mai mici) de popor şi mijloacele de sanare a răului", elaborat de Ioan Filip.

5. „Cunoştinţe elementare indispenzabile la clădirea de biserici şi şcoli", tractat de Nicolae Gherman.

6. Inactivarea bibliotecii preoţeşti tractuale şi alegerea comisiei bibliografice.

7. Propuneri şi închiderea conferenţei.

Lăpuşul-ung., la 20 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral:
Andrei Ludu
protopop.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe on. d. preoţi ca directori şcolari, şi pe d. învăţători din protopresbiteratul gr. or. român „Cetatea-de-piatră" la *conferenţa învăţătorească tractuală-trilunară*, ce se va ţinea la 16 Aprilie v. a. c. (a III zi de Sf. Paşti) în *Lăschia.*

Ordinea de zi:

La ora 8 a. m. serviciul divin şi invocarea duhului sf., la care d. învăţători vor executa cântările liturghiei în cor.

Şedinţa I
se va ţinea în şcoală, la ora 10 a. m.

1. Deschiderea conferenţei, apelul nominal şi constituirea biroului.

2. Comunicarea rezoluţiunii conzistoriale din 21 Februarie a. c. Nr. 804 şc. relativă la conferenţa învăţătorească tractuală trilunară ultimă.

3. Biblioteca pedagogică-tractuală: raportul bibliotecarului şi cassierului.

4. Rapoartele în scris ale dlor învăţători în chestiunile:

a) cantine şcolare,

b) patronaj şcolar,

c) tovărăşii de elevi.

5. Propuneri.

Şedinţa II — publică
după vecernie, la ora 3, în şcoală.

1. „Corul bisericesc de elevi": însemnătatea şi organizarea lui, de d. învăţător Ioan Danciu.

2. „Producţiunile şcolare şi cu adulţii", însemnătatea şi felul aranjării lor, — de d. inv. Gavriil Nichita.

3. „Sărbarea arborilor şi a paserilor" însemnătatea şi felul aranjerii ei, — de d. inv. Grigorie Roman.

4. „Alcoolismul", argumentele de combatere (pentru elevi) şi modalităţile cele mai efective de combatere (pentru popor), — de d. inv. Gavriil Hereş.

5. Discuţiune asupra acestor 4 puncte în cerc restrâns, fără public.

6. Închiderea conferenţei.

Lăpuşul-ung., la 20 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral:
Andrei Ludu
protopop.

NOUTĂŢI.

Silistra e a României. Se confirmă ştirea, că representanţii puterilor mari, întruniţi în conferenţă în Petersburg, au decis, ca oraşul Silistra să fie predat României. In schimb Bulgaria primeşte un teritoriu mai mare din pământul Turciei.

*

Bătăuşii din dietă. Ceice înainte cu trei ani au aruncat cu călimare, cărţi groase, foarfeci, etc. asupra prim-ministrului de atunci, conte Khuen-Hédervấry, au stat săptămâna trecută în faţa judecătoriei, care Luni a publicat sentinţa următoare: fostul deputat Zahariás János (din Braşov) a primit o lună închisoare şi 500 coroane amendă, iar deputaţii Hofmann Otto şi Beck Lajos câte 15 zile închisoare şi 300 cor. amendă. In lipsă de dovezi au fost achitaţi: Markos Gyula, Madarász József junior şi Mérey Lajos.

*

† P. Cerna. Poetul *P. Cerna* a murit Marţi dimineaţa în mod subit în Lipsca, unde nu de mult luase doctoratul în filosofie. Fie-i somnul uşor şi memoria în etern binecuvântată!

*

Adunări de protestare. Duminecă s'au ţinut 61 de adunări de protestare, aranjate de social-democraţii din Berlin. In toate aceste adunări bine cercetate s'a votat o rezoluţiune, unde se condamnă cheltuelile uriaşe militare ale Germaniei.

*

Episcopul sârbesc dela Buda. Dr. George *Zubcovici*, noul episcop sârbesc al Budei, îşi va începe funcţiunea cu ziua primă a Sf. Paşti, în 14 Aprilie st. v.

*

Imprumutul comitatului Murăş-Turda. Din cauza potopului din anul trecut, în comitatul Murăş-Turda s'au ivit epidemii primejdioase între vitele oamenilor. Până acum au perit aproape patruzeci de mii de oi şi vre-o 500 de vite cornute. Vicecomitele a cerut dela ministrul de interne să permită contractarea unui împrumut de 400 mii coroane. Ministrul de interne a încuviinţat cererea.

*

Serbare în şcolile din Austria. In amintirea promulgaţiunii din 19 April 1713 a Sancţiunii pragmatice, ministrul de culte austriac a luat măsuri ca în 19 Aprilie 1913, când se împlinesc 200 de ani dela publicarea acestui act însemnat, să se organiseze serbări şcolare în institutele de învăţământ primare şi secundare din Austria.

*

Dl Ilie Trăilă, advocat în Oraviţa, a binevoit a dona K 100, — pentru scopurile Reuniunii femeilor române din Sibiiu. Pentru marinimoasa donaţiune mulţumeşte: *Comitetul Reuniunii femeilor române din Sibiiu.*

*

Şedinţă publică. Societăţile de lectură ale studenţilor dela gimnaziu şi şcoala comercială superioară greco-orientală română din Braşov vor ţinea o *şedinţă publică* Duminecă în 31 Martie st. v 1913 în sala festivă a edificiului gimnazial. Inceputul precis la 3 ore p. m. Oferte benevole se primesc cu mulţămită şi se vor chita în public. Venitul curat este destinat: jumătate pentru fondurile Societăţilor de lectură, iar jumătate pentru masa studenţilor români din Braşov.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: măestrul croitor Nicolae Popa, preluând atelierul regretatului croitor Ioan Duşa, 50 bani, Victoria Alexandru, elevă în a 2-a civilă luth. din Agnita 20 bani, Constantin Prie, paroh (Săcădate) 1 cor., Nic. Huiu, paroh (Găinar) 50 bani, Cornel Muntean, notar (Cărpiniş), soţia sa Elisaveta şi copiii lor Enea, Virgil, Minodora, Eugenia şi Otilia, câte 20 bani, sau cor. 1.40.

*

Cum se samănă în Bulgaria? Când a izbucnit răsboiul în Balcani, lumea s'a mirat, cum se face de aliaţii pornesc în expediţie tocmai când se apropie earna. Mai târziu s'a dat apoi lămurirea, că popoarele agricole nu au nici un anotimp liber, afară de earnă. Acum când a sosit primăvara, este o chestiune de mare importanţă pentru aliaţi, să sfârşească răsboiul cât mai în grabă, pentru ca locuitorii să nu fie expuşi pe viitor unei lipse totale de provisiuni. Guvernul bulgar a luat măsuri, ca pământurile să nu rămâie nelucrate, şi a dispus ca bărbaţii rămaşi acasă, îndată ce şi-au arat pământurile proprii, să are pe cât e cu putinţă şi locurile sătenilor duşi în răsboiu.

*

Boale epidemice în peninsula balcanică. Se constată oficial ivirea unui nou caz de holeră aziatică în Constantinopol. In Sârbia bântue tifosul, ear în Bulgaria bubatul negru. In oraşul sârbesc Negotin au murit în timpul urmă de tifos aproape 500 de prisonieri turci.

*

Inapoi în Spania. In luna aceasta au sosit în Spania numeroşi evrei refugiaţi din Salonic şi din alte oraşe ale Turciei. Până acum s'au adresat guvernului spaniol 8000 de evrei, cerând să fie primiţi între cetăţenii statului.

*

Vulcan în activitate. Se veşteşte din Roma, că vulcanii Italiei: Vezuviul, Etna şi Stromboli sunt din zi în zi mai ameninţători. Locuitorii nu ţin minte ca aceşti trei munţi să fi intrat cândva în activitate în acelaş timp. Fenomenul neaşteptat produce multă îngrijare.

*

Bombă. Un lucrător dela căile ferate încărca Luni cărbuni pe maşina acceleratului, care avea să plece din Oradea-mare cătră Budapesta. Intre cărbuni a observat o cutioară de tinichea, a ridicat-o şi a început să o cureţe. Deodată a urmat o straşnică explosiune, care a sfărmat braţele amândouă ale nenorocitului lucrător. Cercetarea a constatat, că cutioara era o bombă plină de ecrasit. E întrebarea, nu cumva s'a plănuit un atentat împotriva trenului accelerat; căci, dacă ecrasitul ajungea cu cărbunii în locomotivă, trenul ar fi fost aruncat în aer.

*

Papagalul în serviciul reclamei. Ziarul italian *Italia* din Chicago povesteşte, că un fabricant de ciocoladă din acest oraş a cumpărat o sută de papagali şi i-a dresat să rostească următoarea zicere: „Ciocolada X... este cea mai bună şi cea mai nutritoare ciocoladă din lume!" Când toţi papagalii şi-au învăţat bine lecţia, fabricantul s'a grăbit să dăruiască caselor mari de comerţ o astfel de pasere vorbitoare. Acum de câte ori vrednicii cetăţeni din Chicago se abat pe la prăvăliile cu papagali, trebue să asculte vrând nevrând, că ciocolada X... e aşa de bună, de n'are păreche în lume! Productele fabricei se vând fireşte în mari cantităţi.

*

Programa congresului internaţional. Al şaptelea congres, organizat de alianţa generală pentru dreptul electoral femenin, îşi va ţinea şedinţele în 15—21 Iunie în salele redutei din Budapesta, cu următoarea programă: In 15 Iunie nainte de ameazi reverendul Shaw va ţinea o predică într'una din bisericile protestante; după ameazi urmează deschiderea congresului, ear seara festivitate dată în onoarea oaspeţilor. — In 16 Iunie n. de a. şedinţa congresului, d. a. preumblare în capitală, seara soaree. — In 17 Iunie: şedinţă; vizitarea instituţiilor culturale. — In 18 Iunie, şedinţă publică, în care au să vorbească reprezentanţii statelor, unde s'a întrodus dreptul electoral pentru femei; după şedinţă preumblare pe Dunăre. — In 19 şi 20 Iunie: continuarea desbaterilor congresuale; şedinţa ligei de bărbaţi pentru dreptul electoral femenin; seara festivitate de încheere. — In 21 Iunie: ultima şedinţă. După congres se vor face excursiuni la ţară.

*

Expoziţie în Sibiiu. In localităţile dela Casa societăţii din strada Schewis s'a deschis o expoziţie foarte interesantă şi vrednică de a fi cercetată. Este vorba de aşa numita pictură *Hautelisse*, o invenţie nouă, care în urma calităţilor sale minunate se răspândeşte tot mai mult atât în Germania, cât şi în oraşele ţării noastre. Pictura Hautelisse se poate executa pe mătasă, catifea, atlas, postav, piele, precum şi pe sticlă, lut, porţelan ş. a., şi formează în ori ce figuri un adevărat ornament al odăilor elegante. In considerare că tehnica artei este foarte simplă, fiecare damă, chiar fără cunoştinţe în ale picturei, o poate învăţa în timpul cel mai scurt. In legătură cu lucrurile expuse se dau şi lecţii doritoarelor de a învăţa pictura Hautelisse. Anunţările se fac tot acolo. Expoziţia este deschisă dela orele 9 nainte de ameazi până la 6 seara. Intrarea: de persoană 20 de bani.

*

La spitalul civil Francisc Iosif în Sibiiu au rămas cu sfârşitul lui Februarie 397 bolnavi. In Martie au fost primiţi 621, cu totul 1018 bolnavi. Din aceştia s'au însănătoşat 606, au murit 15. Au rămas la sfârşitul lui Martie 397 de bolnavi.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraş şi jur, în urma înaltului decis ministerial din 29 Ianuarie 1913. Nr. 202422/1913, la hotărârea comitetului său, din 7 Aprilie 1913, pe baza § ului 10 din statute, îşi va ţinea *o adunare generală extraordinară* Joi, în 17 Aprilie 1913 st. nou, la 3 ore după ameazi, în sala de şedinţe a institutului „*Furnica*", la care adunare prin aceasta se convoacă toate membrele fondatoare şi ordinare cu vot decisiv, şi cele ajutătoare, dimpreună cu bărbaţii de consiliu, cu votul consultativ.

Obiectele de pertractat vor fi:

1. Presentarea înaltului decis al ministrului de interne din 29 Ianuarie 1913. Nr. 202422/1913 primit la 26 Martie n.

2. Demisiunea vicepreşedintei reuniunii: Ana Poparadu, luată la cunoştinţă şi primită de către comitet în 7 Aprilie 1913 n.

3. Raportul despre activitatea reuniunii dela adunarea ordinară din 16 Februarie 1908 şi starea averei până în present.

4. Constituirea reuniunii pe un nou period de 3 ani.

5. Propuneri.

Din şedinţa comitetului reuniunii dela 7 Aprilie 1913 n.

Ana Dr. Maton
preşedintă ad hoc.

Nicolau Aron
secretar ad hoc.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală Cosinzeana Nr. 14 din 1913, cu următorul cuprins: Despina Radu: Memoriile unei prinţese, articol. I. U. Soricu: Cântec de leagăn, poezie. Veniamin Negru: Epistolarul amorului, schiţă. † E. Dinulescu: Floarea nopţii, poezie. I. Costa: Steteam şi eu..., poezie. Adrian Corbul: Viaţa la Paris, artic. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: Petronius: Când primăvara vine... *** Literatura românească modernă. I. Brumă: „Pandurul" Bucurei Dumbravă. Cărţi primite la redacţie; scrisori dela redacţie; ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Colecţiune de predici, 3 tomuri, pentru toate Duminecile anului bisericesc, edate cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei de Dr. Teodor Tarnavschi şi Dr. Emilian Voiutschi, profesori la facultatea de teologie din Cernăuţi. Ediţia II. îngrijită de Dr. Dimitrie Cioloca, profesor. Caransebeş 1909—1911. Tipografia Diecezană. Tomul I. cuprinde 64 predici pentru ciclul de Dumineci, care începe cu Dumineca vameşului şi a fariseului şi sfârşeşte cu Dumineca I. după Rusalii. Tomul II. are 62 predici, începând cu Dumineca II. până la XVI. după Rusalii. Tomul III. cuprinde 73 predici şi tractează materia omiletică pentru Duminecile XVII—XXXII. după Rusalii, apoi pentru Duminecile înainte şi după Naşterea şi înainte şi după Botezul Domnului. In total aşadară acest op conţine nu mai puţin de 199 predici. Spre uşurarea celor ce vor conzulta acest op amintim, că la finea tomului III. se află tabela de materii din toate 3 tomurile, cu indicarea temei, ce se tractează în fiecare predică. Imprejurarea, care ridică acest op la nivelul opurilor similare din apus este, că pentru fiecare Duminecă se află câte 4 predici, dintre cari prima consecvent tractează materia în legătură cu însemnătatea zilei din punct de vedere liturgic, a doua din punctul de vedere al moralei, iar celelalte două sunt adese omilii. Nu insistăm asupra valorii necontestabile a acestui op, indispensabil pentru fiecare preot şi bibliotecă parohială, căci în această privinţă s'a pronunţat deja foarte favorabil critica competentă. Execuţiunea tehnică întrece toate aşteptările. După cum reese din Precuvântare la ediţia I., dela primirea favorabilă a opului „se face pendentă tipărirea tomurilor IV. şi V., cari vor cuprinde predici pentru toate sărbătorile domneşti şi ale sânţilor mai aleşi, respective predici pentru ocaziuni extraordinare, pentru cari tomuri materialul stă gata de tipar". Preţul fiecărui tom e 6 cor. (pentru România 7 lei); pentru legătură câte 1 cor. mai mult.

Nr. 310/1913. (81) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh de clasa I din **Poiana Sărată** (Sosmező) devenit vacant prin moartea parohului Ioan G. Oltean, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk comitatul Háromszék în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghii.

Se observă că cel ales va avea a da jumătate din venitele prarohiei, văduvei rămase până aproape de Naşterea Dlui anul acesta.

Bretcu, 11 Martie 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial, Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. Treiscaune.

Constantin Dimian
protopop.

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Penticostariu

cu litere cirile.

Prețul: nelegat 12 cor., legat 16 cor.

Aceea prin **Coloman de Földes**, farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT“

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumsețează și întinerește obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintițelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, crețelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, bubuițelor, mânilor roșii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 1-8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind uusă pe obraz, are imediat efectul dorit, și în restimp de 2—3 zile curăță obrazii de lintițe și de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă și fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, și deci se poate folosi și ziua. Prețul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripția:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriți!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighișoara: A. W. Lingner. In Mediaș: Obert József farmacist.

Nr. 290/1913. (88) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasă **II a Ațintiș**, în senzul înaltei rezoluțiuni conzistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat, și anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanții își vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, şi sunt poftiți a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispozițiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta şi face cunoştință cu poporul.

Turda, 18 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murășianu.
protopop.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 64—

Garduri colosal de ieftine.

Invențiune senzațională.

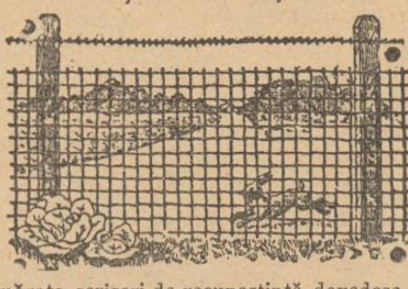
Afară din cale practic!
Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoştință dovedesc perfecțiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt și conştiențios.
Catalog ilustrat gratuit și franco.

(27) 8—10

Aviz!

Către comercianții și onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piața mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, și în apropierea podului de fer, și neputând încă obținea alt local potrivit în piață, sunt ferm hotărât a vinde cu prețuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorința mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, așa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:

Aurel Popescu.

(64) 5—6

Material de prima calitate.

Primul atelier
de

Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu

pictori

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

(83) 3—

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

GHETELE TURUL

sunt și rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu șirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu șirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu șirete din Chevreaux	11·—

Fabrica de ghete TURUL societate pe acții

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Se vând în **SIBIIU**

Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 2—10

20,000 păr. producțiune săptămânală. **Cataloguri gratis și franco.** **130 locuri de vânzare în țară și străinătate.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 2/15 Aprilie 1913. Nr. 35.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Importanța României pentru Austro-Ungaria.

De **Georg Fleșiariu**
major ces. și reg. în retragere.

(Fine.)

Vreau să vorbesc acum despre puterea armată a României. România, ca țară în cele financiare foarte bine situată, și-a ridicat înainte de toate armata la o înălțime uimitoare. Are de present cinci corpuri de armată, cu zece diviziuni: la olaltă 40 de regimente de infanterie, 9 batalioane de vânători, 21 regimente de cavalerie, 20 regimente din artileria de câmp, 2 regimente de artilerie pentru fortificațiuni, și 7 batalioane de trupe speciale.

Pentru casul de răsboiu România are, după cum arată pregătirile sale de răsboiu, atâtea trupe instruate de rezervă și atâta material de răsboiu pus la o parte, încât poate să între în răsboiu cu o armată foarte mare. România are întregul material de răsboiu și soldații necesari, bine instruați, pentru formarea a zece regimente de artilerie de reservă. Apoi afară de soldații activi și cei din reservă, mai are România patru contingente de miliție, pentru apărarea internă a țării, cam 150,000 de combatanți. La olaltă fac deci trupele active și cele din reservă ale României cel puțin 600.000 de soldați, cari în cas de răsboiu pot să fie trimiși pe câmpul de luptă.

România, cu o armată de 600,000 de soldați, foarte bine instruați și disciplinați, înarmați și adjustați în modul cel mai modern, stăpâniți de o însuflețire isvorâtă din unitatea națională, din unitatea statului național, în care poporul, armata, dinastia, parlamentul și guvernul e de acelaș gând, din unitatea statului, care în cas de necesitate, prin manifestarea puterilor sale și prin graiul armelor sale poate se provoace un vifor de însuflețire și de reînviere și la frații din statele vecine, ceea ce ridică și mai mult valoarea aliatului, — România deci, aceasta avangardă a civilisației europene în ost, poate se dee, și *va da,* în mod decisător direcție evenimentelor, cari pot să fie de o importanță istorică.

De exemplu, dacă în casul unui răsboiu dintre Rusia și Austro-Ungaria, România e pe partea noastră cu armata ei, atunci conducerea armatei noastre ar putea să formeze din cele patru milioane de Români din Ungaria, deci din cercurile de recrutare ale celor 10 regimente românești de infanterie, un corp de armată cu cel puțin 200.000 soldați români. (Bulgaria, cu 4·3 milioane locuitori a pus acum sub arme 300.000 de soldați). Și atunci am avea impunătoarea putere armată de 600.000 Români din regat, plus 200.000 Români austro-ungari, la olaltă 800.000 soldați *de aceeași națiune,* cari toți ar lupta pe partea noastră, ceeace ar avea o influență magică și asupra Românilor din Basarabia rusască.

In cas contrar, dacă România ar merge cu Rusia, ar avea aceasta, cu Românii din Basarabia împreună, 700.000 soldați români.

Lucrul este atât de însemnat, de o importanță atât de mare, și totodată atât de clar, încât nu mai încape nici o îndoeală, că pe lângă rivalitatea dintre Austro-Ungaria și Rusia, România și românimea are rolul cel mai însemnat, rolul prim în lupta decizătoare. Spunea doară nu de mult poetul român *Octavian Goga,* într'un însuflețit articol de ziar, scris în favorul monarhiei și al poporului, că siguranța cea mai mare a Austro-Ungariei spre ost se află astăzi *în tornistrele soldaților români.*

De aceea, *facă factorii competenți ai monarhiei noastre tot ce se poate pentru asigurarea și pe mai departe a cameraderiei aliatului prețios român.* Esistența și pe mai departe a alianței și conservarea puternicului zid dintre germanism și slavism, adecă a românismului, — care numără 14 milioane, — formează totodată garanția prețioasă și pentru conservarea păcii europene. Și tocmai puterile cele mari, cari își dau totdeauna silința să conserveze pacea, iar pe micii turburători ai ei îi citează mereu la raport, când la Berlin, când la Londra, pentru a sta aci în fața areopagului european: ar trebui se dee o deosebită atențiune acestui zid românesc al păcii, pentrucă el are o estindere de cam 250.000 kilometri pătrați, deci e cam așa de mare ca Italia, care are 286.000 kilometri pătrați. Zidul acesta nu ar trebui să fie lăsat, ca să fie săpat, slăbit și nimicit, nici la ost, de valurile rusești, și nici la vest, de valurile germane, ori maghiare. Căci zidul maghiar de până acuma, numit și icul dintre Slavii de nord și cei de sud, și-a perdut valoarea politică și importanța avută. Tendința ivită deodată cu nașterea dualismului, de a se germanisa întreaga Austrie și de a se maghiariza întreaga Ungarie, chiar și cu jertfirea de bună voe a Germanilor din Ungaria, a dat faliment, și astfel icul acesta maghiar dintre Slavii de nord și cei de sud se reduce azi numai la teritoriul curat maghiar după limbă, care e cam de 50,000 kilometri pătrați, cam ca Sârbia, deci de cinci ori mai mic decât zidul românesc.

Tendința aceasta dualistică constitue de altcum cea mai mare primejdie în prima linie pentru adevărata națiune maghiară. Căci politica de maghiarisare nu e politica adevăraților maghiari, ci politica aceasta o poartă oligarhii tuturor națiunilor, ca mijloc de amăgire, pentru a scoate pentru ei foloase din ea, și are să se termine cu o catastrofă națională pentru maghiarime. Poporațiunea țării nu va fi, *nu poate fi* niciodată maghiarisată! Dintre orașele maghiarisate, cele mai multe se află pe teritorii naționaliste și au să cadă iarăși în poala naționalităților, atunci când se va face democratisarea țării și se va introduce egala îndreptățire a popoarelor.

Adevărații Maghiari, folosiți pentru maghiarisarea orașelor și pentru colonisări, se vor perde pentru maghiarime, iar icul maghiar dintre slavism și germanism va deveni tot mai slab. El nu poate să numere decât patru milioane, pentrucă ceialalți Maghiari trăesc resfirați, ca minorități, printre poporațiunea slavă, germană, ori română a țării. *Adevăratul părete puternic de despărțire între Germani și Slavi îl formează astfel numai zidul românesc, — românimea cea puternică și plină de viață!*

Românii sunt iubitori de pace, toleranți și drepți, iar o politică de desnaționalisare Românii nu au avut niciodată. Românii din Austro-Ungaria au trecută în programul lor politic *egala îndreptățire a tuturor națiunilor.* Și când toate popoarele monarhiei noastre vor avea în politica lor un asemenea punct de program, atunci, dar numai atunci, vor înceta certele naționale de acuma, iar monarhia va ajunge se fie aceea ce ar trebui să fie, dacă vrea să existe, anume: *un imperiu mare, puternic, plin de viață, cu drepturi egale și cu datorințe egale pentru toate popoarele sale,* cari apoi simțindu-se aici acasă, vor trăi în pace și mulțumite între olaltă și lângă olaltă, neconturbate unele de altele în desvoltarea lor națională și culturală. Un astfel de imperiu, cu națiuni libere, mulțămite cu soartea, va avea apoi influență atrăgătoare și asupra statelor vecine, cari au conaționali la noi, și ele vor deveni aliatele noastre naturale, fără a se mai înstrăina de noi, ca până acuma.

Dar pentru a putea fi ajunse zilele acestea frumoase, au se fie delăturate toate stările de lucruri imposibile de până acuma, făcându-se

---

FOIȘOARĂ.

Dela societatea „Petru Maior“.

Un semestru de muncă.

De dragul unei legături sufletești mai intime și al cristalizării unui program de muncă unitară, conform necesităților neamului și puterilor noastre, societatea *„Petru Maior“* în plină ședință a hotărât, să trimită tuturor societăților academice studentești românești din monarhie și străinătate un raport, care să reasumeze principiile conducătoare și munca desvoltată în societatea noastră. Voim astfel să supunem unei critici toată munca, ce-am desfășurat-o în semestrul prim, ca să aflăm întrucât aceasta e corespunzătoare menirii societăților studentești.

In cele următoare vom da:

I. puține deslușiri despre starea societății, și

II. ne vom năzui, să arătăm spiritul ce predomnește între membrii ei, așa după cum reiese:

a) din diferitele cuvântări ocasionale,

b) din activitatea membrilor,

c) din hotărârile mai importante.

I. Societatea are un local cu 3 odăi, pentru care plătește o chirie 1200 cor. Averea societății e de 31.700 cor. 30 fil. Cheltuelile semestrului prim se urcă la suma de 1700 cor. Are o bibliotecă constătătoare din 2320 volume. Numărul membrilor ordinari e de 146 (cel mai frumos număr ce s'a putut însemna până acum), dintre cari 77 stud. în medicină, 24 în drepturi, 23 în tehnică, 13 în litere, 7 la academia comercială, 2 la pedagogia superioară și 5 membri extraordinari.

La ședințele ordinare-mixte iau parte de obiceiu câte 50—60 de membri (după cum ne îngădue încăperile modeste ale localului).

II. Societatea s'a constituit în 13 Oct. n. 1912 și în semestrul I s'au ținut: 1 ședință generală extraordinară, 2 ședințe publice, 6 ședințe ordinare mixte și 2 ședințe administrative.

a) Cuvântările de deschidere a ședințelor sunt o sinteză a gândurilor și dorințelor membrilor societății. Un reasumat al acestora e necesar, fiindcă formulează programul activității societății noastre:

Scopul societății noastre e însușirea unei limbi neaoșe românești, susținerea trează a dragostii de neam și în legătură cu acestea înfăptuirea unității sufletești cu Românii de pretutindeni. Pentru ajungerea acestor scopuri se cere o muncă stăruitoare, sinceră, făcută din dragoste și bunăvoință, ca astfel să se introducă comunicativitatea, și încrederea în sinul membrilor. Desbrăcați de ambiții personale, fiecare să se considere un transplantator al ideilor priincioase ale marilor cugetători, idei cari pot da o directivă sănătoasă. Să luăm pildă dela studenții ruși, cari printr'o propagandă sistematică și stăruitoare au produs acel curent de regenerare menit să înlocuiască domnia cnutului cu legi umane. Dar nu numai noilor îndrumări ale timpului să ne aplecăm urechea, ci să culegem mai ales îndemnurile premergătorilor nostri. Le aflăm acestea în faptele, ca și în scrisele lor. Lectura jurnalelor politice și a literaturii nu e de ajuns, ca să ne facem o icoană limpede a sufletului românesc. E necesar să ne coborâm în mijlocul poporului, să mergem la el acasă, să trăim în apropierea lui. Iar cunoștințele câștigate să le împărtășim tuturor colegilor, ca fiecare să-și cunoască partea lui de muncă pentru lecuirea relelor de cari e bântuit poporul nostru astăzi. Tot pentru o lămurire a situației, în care se află Românismul, vom invita pe representanții culturii românești să ne țină câte-o conferență. In cadrul acestor cuvântări ni s'a adus aminte și de jertfa ce trebue să o aducem pentru ridicarea „Căminului studențesc“.

După ce am schițat acest program, să vedem întrucât a fost urmat.

b) In prima ședință a societății a pășit dl *Gheorghe Comșa* cu conferența: „Teoria evoluționistă despre formarea omului“. Motivul lucrăriii dlui Comșa este necredința, ce se'ncuibă în sinul studențimei noastre în urma teoriilor științifice despre formarea omului. Combate punctele principale ale teoriei evoluționiste. Ne spune, că nu i-a reușit nici lui Huxley prin cercetări anatomice să pună baze acestei teorii. A căzut și ideea lui Dubois. Nici Strauss n'a putut argumenta, că maimuța ar avea intelect. Haeckl a „îndreptat“ și adaus teoriile lui Darwin, ca și ale lui să fie înlăturate de doctrina lui Ostwald. Trece în revistă pe cei cari au argumentat, că teoria evoluționistă nu se poate susținea. Singure dogmele bibliei se susțin temeinic, ele ne arată creațiunea Dzeească a omului, singura, care se poate admite. Dar Biblia nu numai că ne dă soluția cea mai sigură acestei probleme, ci prin învățătura sa contribue nespus de mult la întărirea încrederii, a demnității, a dragostii de oameni, de muncă.. Să ne întoarcem înapoi la Biblie și plini de umilință, ca și strămoșii noștri, să ne închinăm lui Dzeu, care cu atât de nobile calități a dotat sufletul omului.

Această conferență a stârnit o discuție vie și vastă, în decursul căreia mulți au aprobat, alții au combătut părerile dlui Comșa, iar alții s'au mărginit a releva, că într'adevăr teoria evoluționistă nu ne lămurește pe deplin originea omului.

Imediat după această ședință a urmat una publică, arangeată întru sărbătorirea iubileului de 100 de ani, ce s'au împlinit dela nașterea lui Grigorie M. Alexandrescu. Această ședință publică ținută în 3 Nov. n. 1912 a fost cea mai frumoasă dintre toate, o nouă clădire pe seama organisării de stat, *pusă pe basele egalei îndreptăţiri.* Şi la aceasta nouă clădire Germanii din monarhia noastră (cei din Austria) ar trebui se iee iniţiativa, punând ei la lucru pe primii măestri, ca întemeetori ai imperiului nostru, şi ca cea mai importantă naţiune răspânditoare de cultură a monarhiei. Din influenţa pe care au perdut-o la anul 1867, din propria lor greşală, Germanii ar putea atunci se recâştige ceva, în urma importanţei celei mari pe care o are limba germană ca limbă de serviciu în armată, şi ca limbă mijlocitoare în monarhia întreagă. Şi pentru noua clădire a organisaţiei noastre de stat, făcută pe temeiurile egalei îndreptăţiri, vor fi sigur de câştigat toate naţiunile cu putere de viaţă ale monarhiei. Numai acelea popoare se vor împotrivi, cari au fost obicinuite să trăiască şi să se desvoalte din privilegii şi de pe spatele altora, nu din propriile lor puteri; iar astfel de popoare nu au putere de viaţă, nu numără, nu mai au îndreptăţire de a esista.

Conferenţele învăţătoreşti.

Conferenţa învăţătorească trilunară din Sighişoara.

Discuţiuni, — impresii.

La Sighişoara, în urma dispoziţiunilor din 26 Ianuarie *a.* c. nr. 88/1913 prot., luate de protopresbiterul tractual în chestia ţinerii conferenţei învăţătoreşti trilunare, membrii corpului didactic din acest tract s'au întrunit în localul şcoalei confesionale române din loc, în conferenţă, în ziua de 13 Martie a. c.

Chestiunile, cari au format obiectele discuţiunilor acestei conferenţe, au fost:

a) „Dumnezeu întreit în feţe", lecţie practică din „Catehism", predată de înv. Nicolae Oltean din Boiul-mare.

b) „Poziţia, suprafaţa şi apele com. Târnava-mare", predată de înv. Dumitru Branea din Sighişoară.

c) „Disciplina şcolară", temă teoretică lucrată de înv. abs. în teologie Aurel Popa din Sighişoară.

După ce prezidentul Dimitrie *Moldovan,* protopresb. tractual, salută conferenţa prin cuvinte rostite cu cunoscuta-i vervă, şi arată, în timp relativ scurt, roadele şi însemnătatea conferenţelor învăţătoreşti, stăruind şi asupra rolului binefăcător al „Reuniunilor învăţătoreşti" — cari acum s'au abandonat — făcând totodată istoricul lor din a. 1874 când se face prima amintire de ele în actele sinodului arhidiecezan, — apoi declară conferenţa la orele 9 şi jum. a. m. de deschisă.

Cetindu-se consemnarea învăţătorilor din tract se constată, că sunt absenţi de tot 7 înv. (din 32), dintre cari doi nu şi-au scuzat absenţa. Prezidiul constată, că numărul învăţătorilor prezenţi trece mult peste jumătate, şi aşa conferenţa se declară capabilă de a lua decisiuni în merit.

Iar după ce se constitue biroul în mod definitiv, se intră în ordinea de zi, cu lecţia practică „Dumnezeu întreit în feţe".

Terminându-se lecţia şi părăsind elevii sala de învăţământ, se deschide discuţie asupra acestei teme.

La discuţie iau parte învăţătorii: M. Ranga din Boiul-mare, V. Marcu din Andraşfalăul-român, Gavril Hudea din Hendorf şi Aurel Popa din Sighişoara.

In rezumat s'a spus, că lecţia predată este dogma principală a creştinismului, care este pe de altă parte şi dogma cea mai necuprinsă de raţiunea omenească, ea este misterul cel mai mare.

Şi conform învăţăturei bisericei noastre, care respinge rătăcirile Panteismului antic şi ale dualismului gnostic, recunoaştem, după cum zice s. Grigorie dela Nazians, că „Dumnezeu nu este nici perfect înţelegibil (cunoscibil) nici perfect neînţelegibil". Mintea noastră omenească este mărginită, iar fiinţa lui Dzeu nemărginită, ea este nefinit mai presus decât toate creaturile şi „nu este nici o comparare între creatoriu şi creatură".

De aceea cu nici o asămănare nu este posibil a esplica perfect tripersonalitatea lui Dzeu, pentrucă noi cunoaştem pe Dzeu într'un mod nedeplin, necorăspunzător, cum zice ap. Pavel: „ca prin oglindă în gâcitură"... Deci nici să cercăm a esplica tripersonalitatea lui Dzeu, cu cărămidă sau cu chibrit etc.

Tema a fost predată binişor; elevii au luat parte destul de activă la desfăşurarea lecţiei, şi prelegătorul a îndreptat greşelile de fond şi de formă ale elevilor.

La ordinea zilei urmează tema: Poziţia, suprafaţa şi apele comitatului Târnava-mare.

Deschizându-se discuţia, iau cuvântul: P. Postoiu din Şard, V. Muntean din Haşfalău, A. Popa şi M. Ranga, cari constată, că tema a fost destul de bine lucrată şi predată, însă numirile geografice să nu se iee în două limbi: româneşte şi ungureşte, ci numai într'una, şi deocamdată ungureşte, — până când această stare anormală, impusă de legea statului nostru, va fi reaşezată pe principiile sănătoase ale pedagogiei moderne, care ar satisface apoi şi necesităţilor de ordin vital ale poporului nostru.

Prelegătorul şi-a dat silinţa să ocupe pe toţi elevii deopotrivă, răuşindu-i a face lecţia destul de vie, şi domnind în clasă o atmosferă de pretenie.

După o pauză de 5 minute se pune la ordinea zilei tema teoretică: „Disciplina şcolară".

La dorinţa mai multora de a cunoaşte barem în parte, în liniamente generale cuprinsul acestor teme, estrag din ea următoarele, deşi dela început trebue să constat, că s'a scris atâta despre acest subiect, încât cu greu voiu putea adăuga ceva nou la cunoştinţele generale ale acelora, cari m'au rugat să fac acest lucru.

Şi dacă totuşi îl fac, m'a determinat la acest pas convingerea, că împrospătarea unui lucru bun este totdeauna folositoare.

Disciplina este aceea parte a educaţiunii, care are de ţântă a păstra ordinea, a înlătura sau pedepsi abaterile conduitei, a forma voinţe drepte, caractere firme şi energice, şi în urmă a învăţa pe elevi să se cârmuiască singuri, când vor scăpa de sub mâna învăţătorului.

Aşa stând lucrul, învăţătorul trebue să fie pătruns cât se poate de bine de neajunsurile şi lipsurile elevilor, ca să le poată înlocui cu deprinderi bune, examinându-se şi căutând şi în sine însuşi motivul greşelilor şi viciilor şcolarilor săi.

Mijloacele prin cari se obţine ordinea şi disciplina sunt: Autoritatea învăţătorului, bazată pe caracter; ea se poate câştiga prin iubirea şcolarilor. Nervozitatea să se înlăture, căci produce ilaritate; emulaţiunea, care n'are să degenereze în invidie, laudele şi aşezarea elevilor în bănci după silinţa la învăţătură şi buna purtare.

Tot ca recompenze, cari pot servi şi ca mijloc de instrucţiune, sunt escursiunile şcolare, cetirea de istorioare şi novele morale, selecţionate după etatea şi capacitatea elevilor, — căci ei nu pot mistui orice lectură — precum şi spunerea unor gâcituri.

In ce priveşte pedepsele, ele încă au în menţinerea disciplinei o mare importanţă. Insă totdeauna să fim consecvenţi în pedepse, căci neconsecvenţa duce la nepăsarea elevilor; aplicarea lor să se facă cu multă chibzuinţă şi cu consimţământul părinţilor.

Să se obicinuiască elevii cu ordinea; întrarea şi eşirea din clasă să fie absolut regulată.

Disciplina severă să se aplice pentru purtare, nu pentru studii.

Cred, că nu greşesc când afirm, că cea mai bună armă pentru menţinerea disciplinei este pregătirea învăţătorului, care trebue să susţină şi atenţia şcolarilor prin interesul lecţiilor, având a arăta şi el interes şi însufleţire pentru conţinutul lecţiilor. Pentru că la din contră, chiar şi materiile cele mai interesante prin natura lor, predându-se în mod lânced şi fără interes din partea învăţătorului, lasă pe elev rece şi nu exercită asupra lui nici o atracţiune.

Cea mai bună formă de disciplină ne-o oferă soarele, care dă plantelor: 1, lumină şi căldură, 2, adesea ploi şi vânt, 3, rar fulgere şi trăsnete.

In urmă încheiu cu dorinţa, ca să ne folosim cu dibăcie şi noi învăţătorii de azi de toate mijloacele disciplinare, spre a ni-se putea aplica şi nouă frumoasele cuvinte zise de Ioan Maiorescu într'o cuvântare ţinută în primul an al profesurei sale la Craiova: „Petri nepreţuite pune pe altarul neamului acela, care-i dă prunci bine crescuţi".

La discuţia acestei teme vorbesc: G. Hudea, N. Oltean şi dir. şcol. Ambrosiu Stoicoviciu din Sighişoara.

Se ajunge la următoarele concluzii: Copiii se pot aşeza în bănci după silinţa la învăţătură şi buna purtare.

Ingenuncherea să nu se eschidă din pedepse, — cum zicea disertantul, — căci nu e vătămătoare veneraţiunei religioase.

Cu aceasta terminate fiind chestiunile puse la ordinea zilei, prezidiul declară activitatea conferenţei la $12^3/_4$ ore d. a. de încheiată, mulţămind învăţătorilor pentru interesul viu ce l-au arătat faţă de obiectele pertractate în conferenţă, şi îndemnându-i totodată ca pe lângă metod să mai aibă şi dragoste de muncă şi de popor.

Aşi fi terminat cu acestea bilanţul chestiunilor din programa conferenţei.

Şi acum, câteva ... *reflexii.*

Nu tăgăduesc folosul conferenţelor, dar nici că mă sfiesc a spune, că organizarea acestor întruniri lasă mult de dorit.

O organizare mai solidă se impune, o organizare, care de o parte să garanteze pe deplin un temeinic folos didactic, ce astăzi este împedecat de multe neajunsuri, iar de altă parte să-i asigure învăţătorimii o consideraţie meritată şi cinstită în societate — de care astăzi, durere, nu se bucură — şi să-i dea posibilitatea de a se impune ca o forţă socială trainică.

Dar fiindcă această chestiune se va desbate din toate punctele de vedere în proxima conferenţă trilunară a acestui tract, cred, că ar fi de prisos a mai stărui acum asupra ei.

Ar fi de dorit apoi, în interesul binelui obştesc al învăţătorilor, ca cu lucrări practice şi teoretice să fie însărcinaţi şi de acei învăţători, cari n'au lucrat până acum teme pentru conferenţe.

Acum, ca să fiu sincer, — căci cred, că răul numai aşa se poate îndrepta, — trebue să arăt două lucruri, nu tocmai îmbucurătoare pentru noi.

Intâiu se constată, că doi învăţători dintr'un sat nu s'au prezentat la conferenţă din motivul, că n'au ştiut nimica despre ţinerea conferenţei, din cauza, că parohul lor nu le-a predat convocarea în chestia ţinerii conferenţei, — deşi i s'a trimis aceasta parohului de către protopresbiterul tractual cu patru săptămâni înainte de conferenţă. Imi pun întrebarea: Ce folos are respectivul paroh din aceasta?

Al doilea adevăr, care poate ustură puţin e, că nu pot înregistra prezenţa intelectualilor din loc sau jur, cari la întrunirea noastră ne-ar fi onorat cu prezenţa dlor, — n'o pot face, fiindcă nici barem unul nu s'a rătăcit pentru noi. —

Trecând la decurgerea discuţiilor trebue să remarc cu multă satisfacţie sufletească, că fiecare critic a vorbit strict în chestie, cu o deplină cunoştinţă a cauzei, strângându-şi bine argumentele în chingi.

Prezidiul a atins coardele cele mai simţitoare, când ne-a îndemnat prin cuvintele de încheere, rostite cu multă căldură „ca pe lângă metod să mai avem şi *dragoste de muncă şi de popor*".

Căci care alta — mă întreb şi eu — ar fi chemarea vieţii noastre, decât dragostea de muncă şi de popor, şi încă una, ca în toată lucrarea noastră să fim conduşi de un ideal, de idealul care singur ne poate conserva în vâltoarea vieţii.

Acest ideal este *cultura românească,* pentrucă el singur ne garantează existenţa. Acest ideal să ne fie dar farul strălucitor, care să ne lumineze calea şi să ne ducă la limanul dorit.

El să fie sfânt înaintea tuturor, întocmai cum e sfânt numele lui Dzeu.

Să fie însă mai ales pentru noi învăţătorii!

Dacă vom fi stăpâniţi de acest ideal, şi cu noi, toţi conducătorii poporului, atunci dragostea de popor va fi adânc sădită în inima noastră, îndemnându-ne a desvolta puterile poporului nostru în toate direcţiunile şi a-i şterge lacrimile de suferinţă.

Trebue să fim, cum zice entuziastul profesor şi cugetător Alexandru C. Cuza prin cuvintele: „Conducătorii sunt floarea inteligenţei unui popor, şi întocmai ca floarea unui pom, ei trebue pentru dânsul să înflorească şi lui să-i aducă roadă".

Cuvintele acestea ale lui A. Cuza să ni se întipărească adânc în inimă, fraţilor învăţători, şi bine să le rumege şi aceia, cari până acum în loc de a merge mână în mână cu învăţătorul, întrecându-se unul

---

câte le-am aranjat în acest semestru. Am avut bucuria de a fi chiar cei dintâi cari am prăsnuit plinirea a 100 de ani dela naşterea poetului. Pe lângă zelul depus de studenţime, amintim şi binevoitorul concurs, ce ni l-au dat dşoarele Delia Plopu şi Georgina Roşu. Programul a fost variat: conferenţa dlui Vasile Stoica: „Gr. M. Alexandrescu;" arii alese din compoziţii româneşti şi streine, cântate cu deosebită măestrie de dra Delia Plopu; doine, cântate cu mult simţ de dl Cornel Olariu, acompaniat la pian de dra Georgina Roşu; cântece de cor, executate de corul societăţii condus de dl Vasile Petraşcu; câteva execuţii de vioară ale dlui Sever Păscuţiu; „Ucigaşul fără voe" declamat de dl Gheorghe Comşa şi câteva fabule recitate de dl Victor Vlad.

Ce trebue să ne intereseze mai mult în acest raport este conferenţa dlui *Vasile Stoica,* pe care o schiţăm:

Trăim în era comemorărilor — reîmprospătăm doar epoca renaşterii naţionale. Sărbătorile cu acest caracter au un rost adânc, întrucât prin ele ne punem în legătură sufletească cu trecutul, cu ideile şi sentimentele, cari au frământat pe înaintaşii noştri. Cu atât mai vârtos cercetând opera unui poet, cum este Alexandrescu, în a cărui operă sunt eternizate în întregul lor gândurile şi îndemnurile unei epoci.

Locul naşterii sale, Târgoviştea, precum şi prietinii din copilărie, i-au strecurat mai întâiu în suflet mândria de a se fi născut român, care sentiment se'nrădăcinează temeinic prin influenţa mediului bucureştian. După „Adio la Târgovişte" urmă „Umbra lui Mircea la Cozia", două poezii, în cari poetul, cu o căldură şi energie de sentiment rară ne reînvie plastic trecutul plin de fapte mari, deşi mici în mijloace în raport cu prezentul. Bogăţia imaginilor, sentimentul puternic, adâncimea gândirilor, toate ne arată influenţa lui Lamartine asupra poetului nostru. Mediul românesc agitat, în care a trăit în Bucureşti întâiu în familia Ghica şi apoi a lui Eliade Rădulescu, precum şi contactul viu cu talentele de seamă ale vremii, ca Iancu Văcărescu spre pildă, suflul de redeşteptare, dorinţa de desrobire, ce se urzia din suflet în suflet, apăsările brutale ale Ruşilor, iată isvorul bogat de adăpare al sufletului lui Gr. Alexandrescu. Acestea precum şi călătoria făcută pe la diferitele mănăstiri, mândre moaşte ale bravilor Voevozi şi boeri, au aprins în sufletul său dragostea de neam şi ura în contra streinilor, dorinţe de eliberare, cari au isbucnit cu atâta vehemenţă, încât Ruşii înspăimântaţi de urmările lăţirii unor astfel de sentimente îl puseră sub zăvor, despărţindu-l de tovarăşii, pe cari îi încălzia el, prototipul generaţiei din 48. Nu poezia „Lebăda şi Puii corbului", ci întreaga activitate publică i-a îndemnat pe Ruşi, să-l întemniţeze. Naţionalismul acesta, vigoarea cugetărilor, reînvierea trecutului, critica aspră a presentului nu au avut influenţă numai asupra epocii sale, ci vedem poeţi mari, cari cu mult mai târziu, ca bunăoară Eminescu, ne pun faţă 'n faţă trecutul cu prezentul. E de remarcat însă, că Eminescu n'a avut încrederea lui Alexandrescu în vitalitatea neamului nostru.

Noi pomenim astăzi pe Alexandrescu mai ales pentru naţionalismul său. Pentrucă noi, cari ne facem educaţia în şcoli străine, nu avem alte mijloace de a ne întări credinţele în viitorul neamului, de a ne alipi cu dragoste şi înţelegători pe lângă năzuinţele de redeşteptare, decât lectura scrierilor personalităţilor mari române.

Tot aceste tendenţe le-a urmărit şi dl *Vasile Caba* în conferenţă: „Principiile conducătoare în Istorie", pe care a cetit-o în a II şedinţă literară publică (8 Dec. n. 1912).

Istoria îşi are rostul sau mai ales pentru desvoltarea diferitelor curente de idei, cari au frământat omenirea. In deosebi ideea naţională a fost susţinută energic sub influinţa studiului Istoriei.

Istoria nu este în înţelesul strict al cuvântului o ştiinţă. Ea se apropie mult de o operă de artă, în care diferitele personalităţi puternice îşi încheagă concepţiile. Deci ea e pururi mişcătoare dela o personalitate la alta. In anticitate, pe vremea lui Herodot şi Plutarch, avea un caracter practic, fie că servia cu diferite informaţiuni necesare, fie că urmăria scopuri morale. La Romani era pătrunsă de vădite tendinţe patriotice. In evul mediu e strict legată de concepţia creştină. In veacul *XVIII* e stăpânită de scepticismul lui Voltaire. In secolul XIX Lamprecht îi dă caracterul de astăzi. Istoria trebue să fie naţională, arătând rostul neamurilor şi felul evoluţiunei lor, devenind astfel o oglindă reală a sufletului omenesc. La noi s'a desvoltat din pomelnicele mănăstirilor, devenind cronici în mânile boerilor moldoveni şi munteni, dintre cari mai ales Miron Costin îi imprimă un timbru personal. Pe vremea lui Micu, Şincai şi Maior devine o adevărată ştiinţă, culegere de date vaste supuse unei critici minuţioase. Decade însă în urma exagerărilor latiniştilor Treboniu Laurian şi Maxim, cari contopiau istoria noastră naţională cu evenimentul dărâmării Troii. Curentului acestuia i se opune Cogălniceanu şi Bălcescu. Cogălniceanu prin „Discursul" său şi prin editarea „Cronicilor" îi pune o bază nouă, sănătoasă. El însă n'a fost un polemist ca tovarăşii săi de principii, cari abătură lupta pe terenul linguistic. Dela tendinţa realistă a lui Cogălniceanu se abate romantismul critic al lui Hajdău. Tocilescu n'a fost o personalitate puternică. Dl Xenopol a studiat temeinic istoria noastră naţională, neavând însă darul de a atinge totdeauna chestiile principale. Dl Onciul a început a agita unele probleme, cărora dl Iorga le-a dat o totală soluţie. El stabileşte originea noastră tracică; el scoate în relief mai ales calităţile sufletului nostru, frământările sufleteşti din trecut, desvoltarea socială, nu numai a clasei boereşti, ci mai ales a poporului. Şi astăzi această concepţie stăpâneşte la noi în literatură. Şi sub influenţa ei se desfăşură munca zeloasă a săvârşirii unităţii culturale, sufleteşti, care e premergătoare celei politice.

(Va urma.)

pe altul în muncă şi jertfe, — s'au pus luntre-punte învăţătorilor stăpâniţi de simţăminte curate şi dornici de muncă, sbierându-le ca să-i asurzească: „Dascăle, vrei să te ridici pe ruinele mele!“

Ridicarea ţărănimii s'o dorească toţi, cari s'au ridicat din popor şi ar trebui să trăiască pentru popor, dar prin evoluţie, nu prin revoluţie; prin spiritul de unire, ordine şi disciplină, iar nu prin lupte, vrăşmăşie şi desbinare.

Dar în sfârşit să trec la altele. Fie-mi îngăduit a pune întrebarea: cum stăm cu lucrul manual în şcoala noastră poporală?

Pentrucă deşi lucrul manual se numără între obiectele de învăţământ, trebue să fac trista constatare, că până astăzi nu s'a introdus în şcoalele tractului nostru, dar pare-mi-se că nici în celelalte tracte arhidiecezane.

Dar este absurd a ne mulţămi în şcoala poporală cu memorizarea maximei: „Meşteşugul e brăţară de aur“.

Aceasta este o greşală, care nu trebue să mai dăinuiască, cu atât mai vârtos, că astăzi nimeni nu se mai îndoeşte despre importanţa educativă şi practică a lucrului manual. Deci să dăm şi noi lucrului manual importanţa ce merită.

Pentru aceea ar fi bine, ca dela 1 Septemvrie viitor să se decreteze lucrul manual de obligător în toate şcoalele, punându-se în vedere o remuneraţie potrivită ca stimulent, pe seama învăţătorilor cari conduc lucrul manual.

Sighişoara, în ziua Bunăvestirei.

Aurel Popa
învăţător, abs. în teologie.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi în 27 Martie, la Reuniunea sod. români din loc s'a ţinut a 3-a şedinţă literară din anul acesta.

Domnul Victor Tordăşianu, prezidentul reuniunii, în cuvântul de deschidere vorbeşte despre unele evenimente mai importante petrecute în sinul clasei de mijloc. Intre altele vorbeşte despre avântul, cu care se lucră la „secţia industrială“ a „Reuniunii economice“ din Orăştie, pusă sub prezidenţia harnicului bărbat Adrian Cristea şi sub conducerea altor bărbaţi idealişti şi dornici de înaintarea clasei noastre de mijloc. Se referă la scrisoarea dlui A. Cristea, în care mulţămeşte pentru „Pălăria Dumnezeu vede Nr. 4“ donată de Reuniunea din Sibiiu (Nr. 1 e al celei din Sibiiu, Nr. 2 la reuniunea din Blaj, şi 3 la cea din Cluj) şi colectând în trei rânduri cu „Pălăria Dzeu vede Nr. 4“ a putut pune bază „Fondului văduvelor şi orfanilor meseriaşilor români din Orăştie“.

Aminteşte apoi despre proiectele unei expoziţii industria e, pe care secţia industrială din Orăştie voeşte să o inaugureze la toamnă cu ocazia adunării generale a Asociaţiei. Spre acest scop banca „Ardeleana“, a votat suma de 1000 (una mie) coroane din profitul net al anului trecut.

Laudă stăruinţele nobile ale conducătorilor acestei reuniuni de a ridica clasa meseriaşilor români la nivelul cuvenit şi o dă de exemplu şi altora, cari ar avea teren de muncă din destul, dar n'au energia de lipsă: le lipseşte însufleţirea, fără de care se dărâmă chiar şi cele mai trainice temelii.

Vorbeşte apoi despre concursul publicat de reuniune pentru ajutorarea unei modiste, sau cusătorese, spre a cerceta un curs superior de specialitate din vre-un oraş mai mare. Aminteşte că din profitul curat al concertului dat în 13/26 Ianuarie a. c. s'a rezervat pentru scopul acesta suma de 200 coroane.

Dşoara Eug. Roman, împlinind întru toate condiţiile puse în concursul publicat, mai departe având în vedere munca desinteresată ce a depus-o respectiva la toate manifestările reuniunii de un şir de ani încoace, comitetul reuniunii acordă dşoarei Eug. Roman ajutorul de 200 cor. pentru cercetarea unui curs de modistărie în Budapesta, ca după câştigarea cunoştinţelor de lipsă la reîntoarcere, să-şi poată deschide un atelier propriu în Sibiiu.

Anunţă, cu durere, moartea tânărului membru al reuniunii Ioan Dumitru, sodal strungar, care de multă vreme purta în el germenii unei boale nevindecabile. Mai departe stărue ca membrii cari sunt corişti, deasemenea şi coristele, să vie regulat la probele de cantări, ca astfel reuniunea să poată aranja concertul proiectat pentru dumineca Tomii. Vorbeşte apoi despre unele lucruri referitoare la învăţăceii meseriaşi, iar după aceasta declară şedinţa deschisă.

Punctul prim al şedinţii a fost interesanta conferenţă a dlui prof. Dr. Aurel Crăciunescu, însoţită de proiecţiuni cu schiopticonul. Subiectul conferenţei a fost Testamentul vechiu. Conferenţa dlui profesor Crăciunescu a fost venită la timp potrivit, deoarece mulţi dintre oamenii noştri dela oraşe s'au desfăcut cu totul de frumoasele tradiţii ale strămoşilor noştri, uitându şi de datorinţele morale ce trebue să le aibă fiecare adevărat creştin. Dl profesor Crăciunescu ni a arătat vieţile prorocilor şi sfinţilor din Testamentul vechiu şi multe lucruri scoase din Biblie, chinurile ce le-au suferit ceice au răspândit creştinismul, şi începutul trecerii dela păgânism la creştinism.

Urmează corul seminarial sub conducerea clericului Popovici cu: „Doinitorii români“ de A. Popovici. Au cântat solo în această compoziţie dl Coman (tenor) şi dl Miron Neagu, (bariton). Atât corul cât şi soliştii au plăcut foarte mult publicului aplaudându-i cu frenezie. Dl N. Topolog, cleric, a delectat publicul cu unele doine cântate din flaut. Miorica Tordăşianu a fost foarte drăguţă cu declamarea unei poezioare. Clericul Aurel Stefan a fost la înălţime cu predarea bucăţii „Cel mai tare om din lume“, scrisă în dialect bănăţănesc de Victor Vlad Delamarina şi cu o anecdotă de Speranţă. Dşoara Marioara Muntean a declamat „Drumul Rahovei“. A urmat din nou corul seminarial cu mai multe bucăţi executate cu preciziune.

De încheiere dl Tordăşianu mulţămeşte dlui prof. Dr. Aurel Crăciunescu pentru preţioasa conferenţă, şi invită publicul la a IV şedinţă literară care se va ţinea în 17 Aprilie n. (înainte de săptămâna patimilor) când dl prof. Crăciunescu ne va arăta cu ajutorul schiopticonului chipuri şi icoane din Testamentul Nou, adecă dela Naşterea Mântuitorului încoace.

La sfârşit se sortează, ca de regulă, mai multe cărţi şi broşuri între participanţi.

Elin Gruia.

NOUTĂŢI.

Congres de istorie. In cursul lunii acesteia se va deschide în capitala Angliei congresul de istorie, la care vor participa savanţi din toată lumea. Guvernul României a trimis ca delegat la acest congres pe domnul *N. Iorga*, profesor universitar în Bucureşti, care a plecat săptămâna trecută la Londra.

*

Noul president al senatului român. In locul decedatului *G. Gr. Cantacuzino*, president al senatului român a fost ales domnul *T. Rosetti*, fost president de consiliu.

*

Tesaurul dela Spandau. In cetatea dela *Spandau* se păstrează 120 milioane de piese în aur à 20 mărci: suma aceasta este o parte din miliardele franceze câştigate în urma răsboiului dela 1870—71. Tesaurul dela Spandau, ori şi cât este de considerabil, în caz de mobilizare generală abea ar ajunge pe câteva zile. De aceea guvernul actual german, în legătură cu proiectele militare, voeşte să mărească cele 120 de milioane cu alte 240 de milioane mărci, parte în aur, parte în argint. Suma astfel întregită ar fi de ajuns pentru acoperirea cheltuelilor din primele trei săptămâni în cazul unui răsboi european.

*

Cea mai mare casă din Viena. Vestita clădire vieneză *Freihaus*, cea mai mare casă din capitala austriacă, a cumpărat-o oraşul cu 5 milioane de coroane şi o va demola. Casa aceasta, în care compozitorul *Mozart* (1756—1791) şi-a scris *Flautul fermecat*, are şase curţi cu 325 de locuinţe, 4 hoteluri, 1 capelă, un teatru de varietăţi, şcoală de dans, teren sportiv ş. a.

*

Familiile Hohenzollern şi Cumberland. Din Berlin se vesteşte, că împăcarea familiilor Cumberland şi Hohenzollern se va întări în curând prin un nou act. Şi anume: principele Prusiei *Adalbert*, al treilea fiiu al împăratului Wilhelm, se va căsători cu principesa de Cumberland *Olga*, al cărui frate, cum se ştie, este mirele unicei fiice a numitului suveran.

*

Medic român în Graz. Ni se scrie din Graz, că Cand. med. *Liviu Câmpeanu*, preşedintele societăţii Române academice „Carmen Sylva“, a fost numit cu datul 10 Aprilie a. c. medic auxiliar la clinica de chirurgie din Graz.

*

Fundaţiuni. Cu prilejul jubileului de 25 ani de domnie a împăratului Wilhelm, mai multe oraşe germane au decis să înfiinţeze diferite aşezăminte filantropice şi culturale. Astfel oraşul Duisburg a făcut o fundaţiune de 250.000 de mărci pentru ajutorarea muncitorilor. — Oraşul Wilmersdorf a întemeiat o fundaţiune de 100.000 mărci în scop de a veni în ajutorul veteranilor lipsiţi. — Magdeburgul a votat 10 000 mărci pentru o fundaţiune, din care să se clădească o casă de recreare pentru meseriaşii săraci.

*

Advocat român în Viena. Domnul *Florian Lupu* anunţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Viena, I. Singerstrase 6.

*

Promoţie. Ni se scrie că Sâmbătă în 12 Aprilie n. a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în ştiinţele juridice dl *Ambrosie Tătar*, fiul harnicului preot Ambrosie Tătar, din Hetiur (comitatul Târnava mică).

*

Vase nouă ruseşti. După răsboiul nenorocit cu japonezii, Rusia şi-a îndreptat toată puterea pentru întărirea şi completarea flotei sale. O lege nouă a împărăţiei ruseşti cere, ca reformele necesare să se execute în timp de 10—12 ani. Pe atunci se speră, că Rusia va avea o flotă atât de imposantă, încât n'are să fie întrecută decât de marina Angliei. Duma a hotărât în timpul din urmă să se clădească 11 vase mari de răsboiu.

*

Expoziţie de copii tari. Expoziţiile de cai, de câni şi de alte animale sunt destul de obişnuite; cele de copii însă mai puţin. Abea în zilele acestea s'au hotărât câteva persoane din Newyork să aranjeze nu o expoziţie de copii frumoşi, ci de copii tari şi sănătoşi. Cei expuşi au fost cercetaţi cu deamăruntul privitor la: greutatea corpului, lăţimea pieptului, tăria muşchilor, formaţiunea capului şi a fruntii, sistemul oaselor şi puterea de resistenţă a pielei. Juriul expoziţiei era compus exclusiv din medici, nici o mamă n'a fost admisă.

*

Congresul notarilor. Un număr însemnat de notari s'a întrunit la Budapesta şi a hotărât convocarea pe zilele de 4 şi 5 Mai a unui congres al notarilor comunali şi cercuali. Congresul se va ocupa cu regularea salariilor notariale.

*

Soldaţii şi ideile socialiste. Din Budapesta se scrie, că comandantul de corp Terstyanski a dat săptămâna trecută un ordin de zi, în care îşi exprimă mulţumirea şi lauda pentru disciplina dovedită cu prilejul grevei generale de către regimentele de infanterie nr. 32, 33 şi 34 cu garnizoana în Budapesta. In acelaş timp comandantul de corp cere, ca ofiţerii să ţină o vorbire instructivă ostaşilor, arătându-le că militarul este dator cu supunere necondiţionată superiorilor; ear soldaţii sunt făcuţi băgători de seamă să se reţină dela ori ce mişcare civilă, şi în deosebi să se ferească de ideile partidelor socialiste.

*

Advocat nou. Dr. Valeriu Hango, fratele părintelui Gavriil Hango dela institutul de corecţiune educativ reg. ung. din Gherla, a făcut censura de advocat înaintea comisiunei esaminătoare advocaţiale din Mureş-Oşorheiu la 10 Aprilie n. a. c.

*

Cas de moarte. Dl Nicolae Tămaş, notar comunal în Cacova şi familia sa, face cunoscută adormirea în Domnul a iubitului lor fiu *Florin*, mort în etate de 6 ani, în 12 şi înmormântat în 14 Aprilie st. n. 1913. Odihnească în pace!

*

O rugare. Onoraţii fraţi *preoţi*, cari au primit „Apeluri“ dela parohia *Coronca* din tractul M.-Oşorheiului, sunt rugaţi cu toată căldura să binevoiască a ne retrimite listele cât mai curând, *chiar şi fără rezultat*, — ca să nu fim nevoiţi a le cere deosebit, — căci terminul pentru darea de seamă a trecut încă în 15 Februarie a. c. şi dela administraţie *ni se cer în seamă listele. Un ajutor cât de neînsemnat l-am primi cu cea mai mare mulţămită.* Cu colegială stimă: *Partenie Matei*, par. gr.-or.

*

Corespondenţa lui George Basta. In ediţia Academiei maghiare a apărut zilele acestea volumul al doilea din corespondenţa şi scrierile lui George Basta. Volumul de peste 800 de pagine cuprinde scrisorile dintre anii 1602 şi 1607 ale fostului guvernator ardelean şi omorâtor al lui Mihai. Cele mai multe sunt scrise în limba latină şi italiană. Intreg materialul acestei cărţi este adunat de dl *A. Veress*, care îşi însoţeşte publicaţiunea cu o întroducere lămuritoare.

*

Descoperire. In apropierea oraşului Szabadka s'au făcut săpături, şi la o adâncime abea de 80 centimetri s'au aflat numeroase cranii omeneşti şi alte rămăşiţe de oase. Intre oasele găsite erau risipite şi câteva monete vechi din vremea regelui Bela II. şi a altor regi ai primei dinastii. Poporul din partea locului crede, că pecenegii sau poate tatarii au omorât locuitorii şi i-au îngropat acolo (în secolul al 12 sau al 13-lea). Săpăturile urmează.

*

Mulţămită. Domnul *Ioan Pitariu* cu soţia sa *Sofia*, au binevoit a dărui pe seama sfintei noastre biserici din Almaşul-mare-joseni două candele frumoase, în preţ de 20 coroane, pentru care faptă marinimoasă le esprim, în numele credincioşilor mei, adânc simţită mulţămită. Almaşul-mare-joseni, 27 Martie 1913. *Ioan Stângu*, paroh.

*

Bulgarii şi pierderile dela Adrianopol. După căderea Adrianopolului în mânile aliaţilor, sârbii, cum se ştie, au reclamat pentru sine partea cea mai mare a succesului obţinut; ear ministrul sârbesc de răsboi declarase, că la ocuparea oraşului armata Sârbiei a avut nu numai rol hotărâtor, ci sârbii au perdut aproape mai mulţi ofiţeri şi soldaţi, decât bulgarii. Ziarul semioficios *Utro* din Sofia publică acum o comunicare oficială despre pierderile dela asediul Adrianopolului. Conform comunicării din Sofia, *bulgarii au pierdut 11 mii, ear sârbii numai 1447 soldaţi.* Din aceşti 1447 sunt: 1166 răniţi, 268 morţi, toţi soldaţi de rând; 7 răniţi şi 5 morţi ofiţeri. Ziarul Utro mai observă, că armata sârbească n'a atacat decât fortificaţiunile mai uşoare; pe cele grele au trebuit să le cuprindă bulgarii, deoarece aşa erau distribuite trupele împrejurul Adrianopolului.

*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriaşilor, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: văduva Dobra P. Băncilă (Răşinari), fiii săi Iosif, bucătar, Petru, sodal pantofar, Maniu, sodal croitor şi Vasile, învăţăcel croitor, câte 20 bani = 1 cor.; dşoarele Mărioara Chidu şi Mărioara Tăban, câte 30 bani.; George Şoneanu, sodal cismar, 50 bani.; Sextil şi Septimiu Frăţilă (Răşinari), 20 bani.; Ionel Işan, înv. cul. tip., 20 bani, şi Iustin Istrate, înv. maş. tip., 10 bani.; ear următorii, procurând prin secretarul Reun. agricole, sămânţe bune şi mai ieftine, au dăruit: Ioan Boş, învăţător (Gothatea), Lazar Stoichiţa, cassar (Porumbacul inf.) „Societatea de consum“ din Porumbacul inf., Petru Iacob, propr. (Crasnarece), Florian Bologa, paroh (Marpod), câte 20 bani; Vasile Ursu, econ, (Borgo jos.) 30 bani; Nicolae Praţa înv, (Bucium-Poeni), 26 bani şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

Chemare.*)

Implinindu-se în Iunie a. c. 10 ani dela trecerea bacalaureatului în liceul de stat din *Sibiiu*, subsemnaţii — urmând unui obiceiu tradiţional — ne-am hotărât să invităm pe toţi iubiţii noştri colegi de-atunci la *aniversarea* acestui însemnat moment al vieţii noastre.

Astfel am fixat ziua convenirii *pe 2 Iulie st. n. 1913.* Rugăm deci pe toţi colegii să-şi anunţe participarea lor (pe adresa: Dr. I. Mateiu, Consistor, Sibiiu) cel mult până în 15 Iunie st. n. pentruca să putem lua măsurile de lipsă în vederea acestei serbători.

Sibiiu, în 10 Aprilie st. n. 1913.

Dr. Ion Mateiu m p. *Dr. Pavel Roşca* m. p.
Dr. Iuliu Tiszovszky m. p.

Cărţi şi reviste.

„Misterul poetului“, de Antonio Fogazzaro, cel mai splendid roman al marelui scriitor italian, cu renume mondial, în care se zugrăveşte într'un mod fermecător iubirea platonică şi curată a două suflete, pe cari însuşi Dumnezeirea îi predestinează, ca să fie unul al celuialt, a apărut în româneşte, în traducere făcută de domnul D. *Tomescu*, redactorul „Luminii literare“, într'o limbă plină de poezie şi neaoşă românească. „Misterul poetului“ a apărut în editura „Librăriei naţionale“ S. Bornemisa din Orăştie şi se poate comanda pentru suma de cor. 2 franco.

*

„Volintirii“, de Ion Dragoslav. Sub titlul acesta a apărut un splendid volum de peste 200 pagini, cuprinzând povestirile alese, pline de farmec, ale unuia dintre cei mai de seamă povestitori ai noştri de azi, *Ion Dragoslav*, pe care şi publicul ardelean îl cunoaşte îndeajuns. In noua sa carte nu afli mari conflicte sufleteşti, ci asculţi par'că un cântec fermecător, pe care nu l-ai auzit de ani de zile, care te mângăe ca o mână scumpă şi-ţi stoarce din ochi lacrimile pe cari le-ai vărsat în copilărie aşa de fără rost. Cartea „*Volintirii*“ a apărut în editura „*Librăriei naţionale*“ S. Bornemisa din *Orăştie* şi se poate comanda pentru suma de cor. 1.90 franco.

---

*) Ziarele româneşti sunt rugate să reproducă această chemare.

Nr. 1068/1913 pret. (92) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **medic** în cercul sanitar **Polyán**, cercul Szerdahely, com. Szeben, prin aceasta public concurs.

In cercul sanitar cu sediul Polyán se țin următoarele comune: Polyán, Rod și Zsinna.

Concurenții, cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în Art. de lege XXXVIII din 1908, cu petițiile instruate cu documentele prescrise în § ul 7 din Art. de lege XXXVIII din 1908, documentând cvalificația și serviciul de până acum, să-l înainteze la subscrisul până în ziua de **8 Maiu a. c.** la 12 ore.

Cu provocarea la pt. 2 din §. 7 al Art. de lege XXXVIII din 1908 se fac atenți concurenții, că în cercul sanitar al Polyánei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbește limba română.

Szerdahely, în 2 Aprilie 1913.

Dr. Bruckner
primpretor cercual.

Nr. 290/1913. (88) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa **II a Ațintiș**, în senzul înaltei rezoluțiuni conzistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat, și anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanții își vor așterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, și sunt poftiți a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispozițiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta și face cunoștință cu poporul.

Turda, 18 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murășianu
protopop.

Nr. 310/1913. (81) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh de clasa I din **Poiana Sărată** (Sosmező) devenit vacant prin moartea parohului Ioan G. Oltean, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk comitatul Háromszék în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghii.

Se observă că cel ales va avea a da jumătate din venitele prarohiei, văduvei rămase până aproape de Nașterea Dlui anul acesta.

Bretcu, 11 Martie 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial, Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. Trei scaune.

Constantin Dimian
protopop.

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atențiune publicului românesc asupra depositului meu de

piane și pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (**Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl** etc.) cu prețuri de 600—2000 cor. **Armoniuri de școală** dela 200 cor. în sus.

Cu distinsă stimă: **T. Popovici,**
profesor de muzică.
Sibiu, strada Cisnădiei Nrul 7.
(Vis-à-vis de hotelul *Impăratul roman.*)

(411) 29—

Biblioteca Bunului Păstor,
redactată de Dr. N. Bălan.

Nr. 1.
Taina pocăinții
Studiu pastoral
de
Ioan Hanzu,
preot ort. rom.
Prețul 50 fil. + 5 fil.

Nr. 2.
Clerul și chestia alcoolismului
de
Dr. Augustin Egger,
fost episcop de St. Gallen.
Traducere din limba germană
de
Vasile Oana,
absolvent în teologie.
Prețul 80 fil. + 5 fil.

Nr. 3.
La Centenarul Seminarului Andreian
disertație ținută de profesorul
Dr. Aurel Crăciunescu.
Prețul 50 fil. + 5 fil.

Nr. 4.
Chemarea preoțimii noastre.
Considerații de actualitate
de mai mulți.
Prețul 70 fil. + 5 fil.

Nr. 5.
Șase predici
pentru Duminecile Postului mare
și
Un cuvânt
pentru ziua Invierii Domnului
de mai mulți.
Prețul 1 cor. + 5 fil.

Se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană, Sibiu.**

Aviz.

☞ **Să sprijinim arta română.** ☜

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 65—

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilă marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu prețuri moderate.

(73) 10—

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 12—20

Siebenbürger
Urbräu

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAȘCU**
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 2—

Spriginiți industria română.

Premiat:

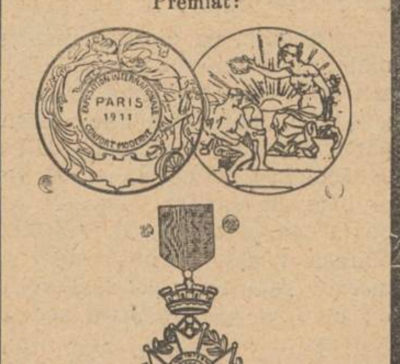

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 4/17 Aprilie 1913. Nr. 36.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Politica de pace a Rusiei.

Sibiiu, 16 Aprilie n.

In cercurile politice europene a făcut mare sensaţie şi a provocat mare satisfacţie un comunicat oficios al guvernului rusesc, din care se poate constata în mod neîndoios, că în răsboiul din Balcani, care acum e pe sfârşite, şi Rusia a avut, ca celelalte puteri mari europene, o atitudine, care avea de scop localisarea răsboiului, deci evitarea conflictului european.

In deosebi are însă de scop comunicatul acesta oficios al guvernului rusesc admoniarea celor din Muntenegru, că înzadar mai încearcă se cucerească oraşul albanez Scutari, pentrucă nu are se fie al lor, chiar dacă prin cupitulare ar cădea în proprietatea lor. Puterile mari europene au căzut de acord, că Scutari are se facă parte din Albania independentă, şi această hotărâre a puterilor mari europene nu se mai poate schimba.

E rândul acum la regele Nichita al Muntenegrului şi la sfetnicii sei se tragă cuvenitele consecvenţe din acest comunicat destul de lămurit şi se încete a mai dori se aibă aceea, ce nu poate se fie a lor. Comunicatul rusesc, comentat foarte favorabil de întreaga presă europeană, e de cuprinsul următor:

„Scopul principal al guvernului rusesc a fost acela, ca pe urma succeselor militare ale aliaţilor balcanici, se asigure, întru cât se poate, pe seama învingătorilor, succesele învingerilor lor. Pertractări încurcate şi obositoare au realisat acest scop, pentrucă aliaţii au putut să ajungă la succese numai astfel, *că a fost abandonată intervenţia puterilor*. Pentru a putea fi înţeleasă adevărata valoare a serviciului făcut din partea Rusiei statelor balcanice, şi importanţa acestui serviciu, sunt a se ţinea în vedere raporturile grele ale situaţiei internaţionale, precum şi coliziunea intereselor contrare. Localisarea răsboiului a fost posibilă numai sub două condiţiuni: 1. Dacă puterile mari renunţă la favoruri teritoriale şi de altă natură, şi 2. dacă din partea lor nu se întreprinde nici o acţiune individuală.

Aceste condiţiuni negative cuprindeau în ele a treia condiţie positivă: revisuirea situaţiei create pe urma răsboiului şi aducerea ei în consonanţă cu interesele puterilor mari, dela cari acestea nu puteau să renunţe. Implinirea acestor condiţiuni putea se depindă numai dela concertul european, care aduce hotărâri în numele Europei întregi. Şi tot aşa au putut fi împedecate acţiunile individuale ale puterilor numai *prin recunoaşterea solidară a puterii obligătoare a hotărârilor Europei.*

Intre astfel de împrejurări a fost convocată la Londra reuniunea ambasadorilor, care tocmai acuma şi-a terminat greaua misiune, — stabilirea graniţelor pe seama Albaniei. Misiunea aceasta stătea în contrast cu interesele Sârbiei şi ale Muntenegrului, şi cu întreaga lor tendinţă de naturală estindere. De altă parte interesele albane erau apărate de Austro-Ungaria şi Italia, cari considerau de un interes atât de vital conservarea statului quo la malul Adriei, încât cu privire la acest fapt nu era nici o îndoeală. Conservarea statului quo însemna totodată esistenţa provinciei albane însăşi, de unde s'a născut apoi năzuinţa, ca hotarele Albaniei, cu poporaţiune omogenă de origine albană, să fie cât se poate de lărgite. După lungi şi neîntrerupte pertractări s'a legat un compromis, pe basa concesiunilor reciproce. Dupăce Rusia a reservat pe seama Slavilor oraşele Prizrend, Ipec, Diacova şi Dibra, a aflat de necesar, ca *să conceadă încorporarea oraşului Scutari la Albania.*

Concesiunea aceasta s'a făcut în interesul conservării păcii, întrucât periclitarea păcii din motivul amintit era o absurditate evidentă, căci oraşul Scutari e curat albanez, şi e chiar reşedinţa unui episcop catolic. Lucrul acesta îl confirmă pe deplin rapoartele viceconsulului rusesc din Scutari, care cu înşirarea de fapte arată esenţa activităţii militare a Muntenegrenilor, pe lângă care statul muntenegrean nu ar fi în stare să asimileze mai multe mii de catolici şi musulmani, cari trăiesc între hotarele Muntenegrului, stabilite înainte cu 35 ani. Prin urmare, prin anectarea unei părţi din sangeacul Scutari, Muntenegru *ar slăbi* în mod însemnat, fiindcă ar fi alăturaţi la ţară o sută de mii de oameni, cu cari ţara nu are comunitate, nici de lege, nici de origine, nici de limbă. Alăturarea a o sută de mii de astfel de oameni, la numărul mic al Muntenegrenilor, ar provoca primejdia de a deveni Muntenegrul o Albanie muntenegreană. După părerea reprezentanţilor noştri diplomatici, încorporarea unui număr mai însemnat de catolici la Muntenegru ar da prilej acestora să între în legături şi mai strânse cu străinătatea, deschizând drum larg pe seama influenţelor esterne.

Regele Nichita a lucrat în contra datorinţei primite asupra sa de a avisa, în cas de răsboi, imperiul rusesc şi de a-i cere consentimentul. Cu toate acestea Ţarul l'a împărtăşit de ajutoare marinimoase, dând sprijin poporaţiunei muntenegrene.

Când a fost resolvată chestia oraşului Scutari, regele Nichita a fost încunoştiinţat despre aceasta în mod prietenesc, punându-i-se în vedere greaua răspundere care'l va apăsa în cas dacă continuă cu împotrivirea. A primit apoi sfatul, se desmintă imputarea ce i se face, că urmăreşte scopuri personale, cu cari reclamă dela muntenegreni vărsări superflue de sânge. Paşii aceştia, făcuţi la Regele Nichita, au remas fără resultat. Era evident, că el se rezima în socotelile sale pe intervenţia Rusiei şi a puterilor mari, pe răsboiul european. Guvernul rusesc din acest motiv nu a putut să se opună luării de dispoziţiuni, cari s'au aflat de necesare atunci, când regele Nichita s'a împotrivit să se supună hotărârilor puterilor mari.

Guvernul rusesc nu perde speranţa, că Muntenegru se va opri în drumul volniciilor sale încăpăţinate şi-şi va afla satisfăcută conştienţa în supunerea sa în faţa voinţei Europei, sprijinită de desvoltarea impunătoarea a puterii navale. In casul acesta va afla mijloacele, de a uşura situaţia poporului muntenegrean, creată pe urma jertfelor enorme avute cu asediarea oraşului Scutari. Guvernul rusesc nu poate se scape din vedere răspunderea cea mare ce o are faţă de poporul rusesc, care răspundere îi face de datorinţă *să nu fie vărsat nici un strop de sânge rusesc, dacă interesele patriei nu cer lucrul acesta.*

Rusia, această putere mare ortodoxă slavă, nu va fi sgârcită niciodată întru întinderea de ajutor pe seama fraţilor ei, aducând jertfe pentru ei, dar aceştia au iarăşi datorinţa, asupra căreia presa noastră (rusască) nu le prea atrage atenţiunea: *de a ţinea înainte de toate în cinste sfaturile de cari Rusia nu face abus*, şi de a ţinea imprimat în conştienţa lor faptul, că de şi noi *suntem mândri de succesele lor*, ei nu puteau ajunge la ele fără Rusia, care *le-a dat viaţa, şi de care au trebuinţă şi în viitor, mai ales pentru o reciprocă înţelegere*, fără de care popoarele acestea nu pot avea, nici putere, nici domnie.

Raporturile de această natură ale Rusiei cu popoarele slave esclud orice induşmănire cu celelalte state şi naţiuni. Diversitatea rasselor

---

FOIŞOARĂ.

Dela societatea „Petru Maior".

Un semestru de muncă.

(Fine).

Tot în cadrul lucrărilor literare istorice trebue să înşirăm şi conferenţa dlui *Vasile Stoica* despre „Ioan Creangă", cetită într'o şedinţă ordinară mixtă.

Ioan Creangă, copil de ţăran din Humuleşti, la stăruinţa mamei sale fu trimes la studii la oraş. A studiat teologia. Dar popă nu s'a făcut, fiind un spirit liberal, care nu se împacă cu multe forme de ale bisericii. Din acest motiv nu a fost suferit nici ca institutor. Nici viaţa casnică nu i-a tihnit. Cunoscându-se cu Eminescu, se închee o pretinie strânsă între aceste suflete sincere, streine de societatea în care erau constrânşi să se învârtească. Eminescu îl introduce în societatea „Junimea". Aici însă se simte stânjenit faţă de aristocraţii membri educaţi în apus. Intreagă opera lui ne desvălue spiritul uriaş românesc al poporului. E ironist, dar fin şi totdeauna ironia i se transformă în veselie. Un umor sănătos al ţăranului nostru. A păstrat şi spiritul patriarhal naiv al ţăranului. Fără mare invenţie poveştile şi celelalte scrieri ale sale rămân totuş opere artistice, pentrucă în ele palpită viaţă îmbelşugată şi reală. A fost un noroc, că el n'a cunoscut literatura universală, desvoltându-se în mod de tot firesc. De aceea opera lui e atât de românească. A fost un pătrunzător adânc al sufletului. Amintirile sale pline de vervă în deosebi ne arată cât de adânc pătrunde în tainele sufletului. Sinceritatea, umorul, naţionalismul său şi felul său de a fi cu inima deschisă nepăsătoare faţă de toată lumea, au cimentat prietenia lui cu Eminescu. Stilul de asemeni e colorat, abundant, vioi şi curat românesc. Iar scrierile lui au darul de a fermeca atât sufletele simple ţărăneşti, cât şi pe orăşanul rafinat. El e o vie oglindă a sufletului românesc şi are darul de a fi atât de distractiv, încât cetirea scrierilor lui nu este numai folositoare, ci şi plăcută.

Cum vedem, aceste conferenţe n'au un interes pur literar, ci sunt mai mult discursuri de propagandă. Tot în cadrul acestora încap şi conferenţele dlui *Victor Vlad*, despre sport. In ele dl Vlad ne-a făcut o icoană a mişcării sportive în diferitele state înaintate în cultură, cari jertfesc sume fabuloase pentru sprijinirea ei. Ne expune motivele cari stau la baza pornirii acestei mişcări. In prima linie e orgoliul naţional, de a-şi arăta fiecare neam superioritatea pe toate terenele. E goana după glorie. Al doilea motiv mai puternic e instinctul de conservare, care a întrezărit efectele minunate ale sportului întru educarea voinţii, disciplinarea şi înviorarea nervilor, întărirea colegialităţii şi întru cultivarea simţului naţional. Faptele sportsmanilor finlandezi, boemi, croaţi, poloni, a acestor popoare subjugate, ca şi ale celor englezi, germâni, scandniavi faţă de ale demoralizaţilor Ruşi, sunt o dovadă strălucită a folosului sportului. Necesitatea înfiinţării sportului românesc ni-o impun mai ales aptitudinile noastre, cari pe atâţi tineri români îi silesc impulsiv, să se înscrie membri ai cluburilor ungureşti, unde nu numai că sunt cel mai bun element aducând glorie pentru streini, dar sunt ameninţaţi chiar a se desnaţionaliza. Şi făcând sport vom avea în totdeauna în clipele de repaus o ocupaţiune aleasă priincioasă sufletului.

Prin această propagandă dl Vlad pune la îndemâna societăţii noi mijloace de activitate, conform spiritului timpului pe lângă vechile tendinţe de a ne cultiva numai spiritul, ni se impune astfel o desvoltare armonioasă a tuturor facultăţilor omului.

Pe lângă aceste lucrări de propagandă au mai fost 2 de interes pur ştiinţific.

Dl *Teodor Neş* ni-a ţinut o prelegere liberă asupra legilor, pe cari se bazează ascenziunea smeului şi aplicarea acestora la construirea aeroplanului.

Dl *George Lazar*, ni-a cetit o conferenţă despre: „Ipnotism şi Sugestiune".

Scopul acestor lucrări a fost de a ne pune în curent cu diferitele chestii ştiinţifice actuale şi interesante.

O prelegere liberă ni-a mai ţinut dl *Vasile Caba* despre cursurile de vară dela Vălenii de Munte. Ni-a povestit deschiderea sărbătorească, animaţia, interesul profesorilor şi al ascultătorilor şi însemnătatea acestor cursuri, cari sunt o adevărată şcoală a neamului. Această prelegere e introducerea la o serie de conferenţe, în cari dl Caba ne va reasuma prelegerile mai însemnate ţinute la Vălenii de Munte.

In anul acesta am introdus şi obiceiul de a ţinea prelegeri libere pentru popularisarea literaturii mai nouă româneşti. Până acum dl Vasile Stoica a ţinut trei astfel de comentări: despre „Strigoii" lui Eminescu, „Puiul" lui Brătescu Voineşti şi despre „Carmen Saeculare", al poeţilor D. Anghel şi St. O. Iosif. Aceste explicaţii au fost însoţite şi de recitări din operele respective.

Pe terenul literaturii frumoase s'a produs puţin. Singur dl Vasile Stoica ni-a citit o traducere din A. Ady.

Declamatori de asemeni am avut puţini, numai pe dl George Comşa, care ni-a declamat o poezie de Vasile Alexandri şi una de Grigore Alexandrescu

Ne-am îndreptat însă privirile spre lucruri mai practice şi mai folositoare.

Astfel pe lângă năzuinţa de a înfiripa o mişcare sportivă, am reînfiinţat corul şi am înfiinţat orhestra societăţii, a căror necesitate o simţeam pentru educarea noastră.

Infiinţând orhestra am dus la îndeplinire şi ultima dorinţă a întemeetorilor societăţii.

Dintre hotărârile mai importante cari sunt de interes general, amintim următoarele:

a) compunerea unei statistice a studenţilor români din Budapesta, care să ne nu trebue să ducă în mod neîncunjurat la contraste între rasse, şi cu greu poate fi recunoscut, că chestia păcii câştigă prin aceea, dacă o rassă se pune în faţa altei rasse".

Aceste declaraţiuni clare şi categorice ale guvernului rusesc au avut de urmare, că trupele sârbeşti, cari merseseră la Scutari, ca să dee ajutor Muntenegrenilor, *au fost revocate*, şi astfel Muntenegrenii au remas iarăşi singuri în jurul oraşului Scutari, până se vor convinge, că singuri nu pot să facă nimica, şi se vor pleca în faţa voinţei Europei. Şi atunci răsboiul e terminat şi pacea e legată!

Contribuire

la fondul de zidire al noului seminar arhidiecezan.

Dela un distins membru al consistorului nostru arhidiecezan primim informaţiile următoare:

In şedinţa plenară a consistorului arhidiecezan, care a avut loc Luni în 1/14 a lunei curente, s'a raportat, că în urma exundărilor şi grindinei ce au bântuit în anul trecut unele părţi ale arhidiecezei, *colecta* pusă la cale prin Circularul consistorului Nr. 5559 din 7/20 Maiu 1912 s'a amânat pe anul curent şi astfel resultatul colectei până acuma în general nu corespunde aşteptărilor; dar în special s'a luat act cu plăcere, că membrii direcţiunei şi funcţionarii institutului de credit şi de economii „*Albina*" au contribuit cu 50,000 coroane; în total deci cu cele 50,000 cor. votate de adunarea generală, „*Albina*" contribue, ca marele mecenate *Stroescu*, cu *100,000* coroane la măreţul scop.

Dacă băncile româneşti şi peste tot *intelectualii* nostri vor fi pătrunşi de datorinţa lor, precum cu plăcere constatăm, că este „*Albina*" şi funcţionarii ei, credem, că în timp relativ scurt se va edifica noul seminar.

Să nu ne răzimăm tot în popor la realizarea scopurilor noastre bisericeşti şi naţionale din *centre*. Are poporul sarcinile sale locale cu susţinerea şcoalei confesionale şi a bisericei sale.

Intelectualii, cari au şi priceperea şi mijloacele materiale, să aibă zelul şi conştiinţa de *datorie*, cum o are poporul, şi atunci *prosperarea noastră este asigurată.* (?)

---

dea lămuriri suficiente atât despre situaţia materială, cât şi despre drumul urmat în anii lor de studiu;

b) introducerea eşarpei albastru-auriu-albastru, ca semn al societăţii noastre;

c) introducerea şi cultivarea sportului, precum şi propagarea lui în pături cât mai largi.

Ţinem să accentuăm mai ales partea referitoare la introducerea sportului, pentrucă suntem convinşi, că urmând şi propagând cu stăruinţă direcţia aceasta, vom ajunge în curând la o adevărată renaştere a energiilor, cari astăzi dormitează încă atât în tinerimea noastră de dincoace, cât şi de dincolo de Carpaţi.

•

Am ţinut să spunem lucrurile acestea şi nădăjduim, că societăţile studenţeşti surori vor face şi ele asemenea — ca astfel supunând unei critici publice faptele noastre, să primim nu numai îndemnuri, ci şi îndrumări mai sănătoase de cum le-am avut până acuma.

Vom primi cu dragoste observaţiile juste, ce ni se vor face şi învăţămintele ce le vom culege din alte rapoarte similare.

Noi aşa am văzut şi aşa am lucrat. Ne-am năzuit însă în totdeauna spre mai bine.

Budapesta, la 10 Martie n. 1913.

Vasile Stoica
preşedinte.

Andrei Crăciun
notar.

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

V.

Dragă prietine! Cunoscându-ţi interesul, faţă de orice mişcare culturală românească, nu pot în şirul acestor scrisori, să nu te mai împărtăşesc de unele lucruri, create şi întrupate în peatră măiastră, în o falnică şi frumosă zidire, cu scopul înalt: De a strânge şi închega toate societăţile unei localităţi, de-a apropia şi întări legăturile prieteneşti şi frăţeşti dintre ele, de-a le da membrilor putinţa de-a se desvolta sufleteşte, şi — cari înregistrări în vieaţa unei comune se cade să fie însemnate cu litere mari, din partea cronicarilor.

Îţi scriu, prietine, mainainte de a-ţi schiţa prelegerea zilei, despre un „matineu", aranjat cu prilejul sfinţirii „Căminului cultural" clădit de „Cassa de păstrare" şi pus la dispoziţia tuturor reuniunilor din Sălişte, ca loc de adăpostire şi întrunire. Prin felul şi programul său modest, această serbare s'a impus, a infiltrat mai multă sfinţenie în sufletele celor de faţă, decât dacă ar fi fost împreunată cu cine ştie ce fel de ceremonii.

S'a ţinut în liber, pe terasa casei, între oarele 11-12 şi $^1/_2$ în prezenţa tuturor reuniunilor şi a unui număros public, precum şi a reprezentanţilor tuturor autorităţilor locale, în frunte cu dnul primpretor P. Drăgits.

Ca primul punct, se săvârşeşte din partea preoţilor locali „Sfinţirea apei". Răspunsurile la ecteniile obicinuite le-a dat corul „Reuniunii de cântări". Acest cor, la finea slujbei şi rugăciunei prescrise, cântă cu multă evlavie, fineţă şi armonie, câteva versuri din psalmul 41: „In ce chip doreşte cerbul spre isvoarele apelor, aşa sufletu-mi doreşte, pe cel viu, pe Dumnezeu"....

După cântare, Preaon. Domn protopop *Dr. Ioan Lupaş* rosteşte un avântat şi potrivit cuvânt, prin care arată rostul clădirii amintite în vieaţa Săliştenilor. Pornind din cuvintele Scripturii „Doamne, bine este nouă a fi împreună", (Matei XVII 4), arată, că prin aceste cuvinte esclamate de Apostolul Petru, cu prilejul schimbării la faţă a Mântuitorului, când în razele de strălucire dumnezeească se înfăţoşază Moise şi Ilie, s'a pecetluit legătura dintre legea vechea şi cea nouă. Spune: că prin cuvintele scripturii s'a pus temelie casei acesteia şi tot prin puterea acestor rugăciuni se dă ea şi destinaţiunii, — că numai Duhul ei e în stare să împace, mângăie şi aline toate greutăţile vieţii, — că numai în şi prin învăţătura creştină poate trăi o societate.

— „Cu prilejul punerii petrii fundamentale am spus şi-oi spune în totdeauna, — zice vorbitorul, — că poporul nostru nu-şi poate permite o separare, în temeiul căreia fiecare tagmă să se ferească de alta şi să se conducă de capul ei în cărările şi scopurile ce urmăreşte. Ci din potrivă, se cade întotdeauna, ca delăturându-se orice zid de despărţire şi deschilinire, să fie o legătură firească între ele, căci numai astfel vom putea merge înainte, se va îmbogăţi şi întări vieaţa noastră religioasă, culturală şi naţională. Că întotdeauna trebue să ţinem seamă de trecut — prezent şi viitor, cari reciproc trebue să se pecetluiască şi întregească, căci în tot ce avem până acum trăeşte şi pluteşte duhul trecutului"...

De tot frumos caracterizează aceste timpuri, spunând, că ele s'au reprezentat prin diferite tagme. Că la noi, trecutul îl reprezentă poporul, prin tăria plină de vieaţă şi vigoare, prin care tagma poporului nostru, prin cele mai mari jertfe ne-a susţinut tot ce avem mai scump. Prezentul îl reprezintă tagma neguţătorilor şi-a meseriaşilor, cari prin iscodirea a câtor şi mai câtor mijloace de lucru au uşurat şi desăvârşit diferitul soiu al îndeletnicirilor de meserie şi negoţ. Viitorul va fi reprezentat de clasa intelectualilor, care la noi va fi îndatorată, ziua şi noaptea să deştepte şi cultive vieaţa culturală şi materială a poporului nostru. Spune mai departe, că la noi aceste clase să nu se despartă niciodată, ci să se întemeeze pe temeliile străbune, căci numai astfel vom putea ţinea pas cu popoarele culte, ne vom întări, ca biserică şi ca neam. Adaugă că la noi, organizaţia nu e deplină. E adevărat, zice vorbitorul, că în comuna aceasta, intelectualii s'au organizat prin „Casina-Română", meseriaşii prin „Reuniune", economii prin „Casina lor, etc. etc.; pe aiurea însă lipsăsc cu desăvârşire. Arată, că în întruparea în peatră a acestei case este totodată întrupat un gând frumos, — care să unească toate tagmele noastre, să le dee putinţa a se întruni şi înfrăţi mai cu înlesnire unii cu alţii. Că această casă să fie pentru noi, pentru toţi, un simbol, care întotdeauna să ne reamintească şi împrospăteze, că dupăcum sub un coperiş se sălăşluesc atâtea tagme, aşa şi legătura sufletească în toată bună-vremea să fie numai una, să formeze o punte de trecere şi de apropiere pentru unul de altul, şi să nu lase să se deschidă niciodată prăpastia deschilinirii şi a despărţirii. Cei cari vor avea în suflete diferite îndoeli şi ne'ncrederi, aici să le alunge, ca astfel să se întărească şi închege într'o putere mai mare şi vieaţă mai fericită, iar cei ce ar fi cu gândul porniţi spre vre-o trufie, să li-se tocească toată trufia la pragurile acestui „*Cămin cultural*".

De încheere reaminteşte, că în literile fundaţionale, s'a spus scopul. Că acela însă, atunci se va putea realiza, când această zidire măreaţă nu va fi casă de desfătare trupească, ci de întrămare a minţii şi de întărire a sufletului. Că isvorul nostru nesecat, este *credinţa, dragostea creştinească*, care, dupăcum ne învaţă apostolul Pavel „îndelung rabdă, nu pizmueşte, nu se trufeşte, nu caută ale sale, nu se mânie, nu gândeşte răul"....., că din acestea se înalţă idealul nostru religios naţional, care nu-i permis să se întunece nici odată, ci trebue să lumineze totdeauna cărările vieţii noastre.

Urmează cuvântul preşedintelui „Cassei de păstrare", Dr. Nicolae Calefariu. Face un istoric al casei naţionale, re'nprospătând hotărârea adusă încă în anul 1909, cu prilejul jubileului de 25 de ani, de-a se zidi o casă cu menirea, ca să concentreze toate societăţile din localitate, ca astfel să se întărească legătura dintre ele. Astăzi, zice bătrânul preşedinte, când hotărârea o vedem întrupată în această frumoasă şi falnică clădire, nu putem decât să ne bucurăm cu toţii şi să ne nizuim a duce în îndeplinire măreţul program, căci numai prin o astfel de purcedere vom putea ajunge la concentrarea puterilor, la solidaritate şi bună înţelegere, — puteri, cari singure pot promova toate lucrurile bune. De pildă şi aduce „jocurile olimpice" ale vechilor Greci, despre cari spune, că aceştia adunându-se tot din 4 — în 4 ani, făceau jocurile mai mult spre esercitarea şi întărirea puterilor trupeşti; dar aici, strângându-se fruntaşii şi conducătorii poporului din toate părţile se sfătuiesc şi iau şi hotărârile cele mai salutare spre conducerea poporului şi promovarea lucrurilor publice. Aşa deci şi noi, întruniţi în această casă, pe lângă cultivarea sufletelor, fiind împreună toate societăţile din localitate, în chestiile de lipsă mai cu uşurinţă ne vom putea înfrăţi în gânduri şi simţiri, şi mai uşor ne putem înţelege, cum mai bine să punem la cale lucrurile noastre private, sociale şi publice.

Aminteşte partea igienică cu care e întocmită, fiind zidită după toate recerinţele moderne, — totodată şi jertfele materiale ce s'au adus din partea „Cassei de păstrare". De'ncheiere mulţămind tuturor stăruitorilor îndeosebi dlui *Nicolae Henţiu*, not. penz., pentru ostănelile nepregetate ce le-a depus zi de zi, dela început până'n sfârşit, întru îngrijirea şi supravegherea clădirei, apoi predă destinaţiunii publice măreţul locaş, dorind o îndeplinire a tuturor ţintelor ce urmăreşte.

In numele reuniunilor mai vorbeşte dl *Dr. Nicolae Comşa.* Mulţămeşte preoţilor pentru darul dumnezeesc cerut prin rugăciunile aduse atât cu punerea pietrii fundamentale, cât şi cu sfinţirea ce s'a săvârşit în aceste clipe pline de sfinţenie şi de sărbătoare. In deosebi mulţămeşte dlui protopop *Dr. Ioan Lupaş*, care pe lângă rugăciunile aduse a aflat de bine cu ambele prilejuri prin cuvinte atât de înălţătoare şi de potrivite să ridice nimbul sărbărilor. Duhul darurilor cereşti, cari s'au cerut prin rugăciunile aduse, doreşte ca să domnească în atmosfera acestei clădiri, căci singur el este care dă putere şi susţine totul! Deasemeni mulţămeşte preşedintelui, *Dr. Nicolae Calefariu*, pentru conducerea înţeleaptă a tuturor chestiilor reclamate de-o astfel de zidire.

Ideea asociaţiunii, — continuă mai departe vorbitorul, — există deodată cu omenimea şi după vremi şi popoare în diferite chipuri. Ca cea mai mare aminteşte societatea bisericii şi a statului, care se subîmparte în comitat, pretură şi comună. Spune, că oamenii deasemeni după ocupaţiuni s'au strâns în diferite societăţi, fiind siguri, că numai astfel se vor putea sprijini reciproc, şi vor putea să dee avânt îndeletnicirilor lor.

Arată, că poporul nostru din pricina multelor furtuni ce s'au deslănţuit în decursul vremilor asupra lui, a câtor şi mai câtor duşmani, cari căutau să-l subjuge şi nimicească, nu s'a putut forma în societăţi, ca alte popoare mai favorizate de soarte şi întâmplări, — deci nici prospera şi înainta ca ele nu a putut. Că abia dela anul 1848 încoace a început a răsufla mai cu înlesnire; cu toate aceste a fost întotdeauna atât de conştiu şi de tare sufleteşte, în cât şi-a păstrat cu cea mai mare îndârgire datinile şi obiceiurile strămoşeşti. In prezent şi'n viitor numai astfel ne vom putea susţinea, dacă nu vom căuta noi înşine prin a „pizmei răutate" să ne săpăm temeliile păcii şi-ale bunei înţelegeri, ci numai dacă duhul acestora îl vom păstra cu sfinţenie între noi, dacă ne vom sprijini în toate lucrurile bune şi de înaintare. Doreşte, ca clădirea care s'a ridicat şi sfinţit astăzi să susţină şi sălăşluiască buna armonie în sânul societăţilor săliştene, fiind sigur, că atunci nu numai vom putea susţinea ce avem, ci vom înmulţi şi desăvârşi lucrările noastre.

C'un cântec de chemare, de înălţare sufletească să închee programul sfinţirii, stropindu-se de'ncheere numărosul public cu apă sfiinţită.

Din parte-mi, dorind dragă prietine, multe astfel de căminuri culturale, rămân, de bine voitor:

Sălişte, în 27 Martie 1913.

Ioan Popa
secretar.

Un dispărut.

Iosif Panţa, învăţător gr.-or. din Runc, (tr. Lupşei) nu mai este. După grele suferinţe s'a mutat la cele veşnice Marţi în 19 Martie v. c. în etate de 29 ani. Prin dispariţia sa regretată de toţi se iveşte fatala lipsă de bărbaţi destoinici pentru şcoala primară românească. Sunt aşa de rari indivizii desinteresaţi, cari între grele împrejurări săvârşesc munca depusă la trezirea noastră. Unul dintre aceştia era şi fericitul *I. Panţa.* Dispărutul şi-a început cărarea vieţii de educator în preajma reformelor şcolare din 1907. Şi printre dibuitorii metodişti ai şcolii primare era învăţătorul raţionat de o pătrundere severă a principiilor pedagogice. A dat examene model şi cu un bogat efectiv de experienţe pentru cei ce se interesează de arta educaţiei. Copiii disciplinaţi şi cu privirea fixată de atenţie te întâmpinau totdeauna, când intrai în clasă. In conferenţele învăţătoreşti colora discuţiile cu observaţii originale din experienţa sa. In arta muzicală era cel mai dibaciu. Coruri poporale, declamaţii şi teatre de adulţi, — cine n'a gustat dintre trecătorii prin Munţii apuseni? Vioiciunea şi spiritul tineresc al cântăreţilor fragezi, pe la sfinţiri de biserici pe Valea-Arieşului, cine n'a gustat-o cu toată gingăşia sufletească?

Toate aceste prestaţii vărsate cu largă bunătate de inimă au stârnit aprecierea generală a publicului din jurul său. Fire veselă şi însufleţită, — aşa se presenta pretutindenea. Intre rarile calităţi de azi reprezenta un caracter deschis, sincer şi energic. Pierderea sa a înduioşat o lume, care l-a cunoscut. Ca ultim adio şi tribut veşnic, l-a petrecut la eternitate preoţimea, învăţătorimea tractuală în număr demn, în frunte cu dl protopresbiter *V. Gan*, rudenii, părinţi şi prietini, manifestându-şi o sinceră durere prin lacrimi unanime. Osămintele pământeşti s'au aşezat la odihnă în cimiterul bis. gr.-or. din Sălciua de sus, unde îşi mângăia clipele de suferinţă.

Pe neuitatul dascăl şi prietin al tuturora îl deplânge neconsolata sa soţie Ana n. Vasinca şi frageda copilă Octavia, generaţia de şcolari, iubiţii săi colegi şi prietini ai culturii româneşti, pe care a servit-o cu fiorul sfânt de apostol.

Fie-i ţărâna uşoară şi memoria neuitată. *Colegul.*

Din protopresbiterate.

Convocare.

Pe Joi, după sfintele Paşti, *în 18 Aprilie v. a. c.*, convoc, atât pe preoţii, cat şi pe capelanii din protopopiatul Făgăraş, la conferenţa preoţească, ce se va ţinea în edificiul cel nou de şcoală în Sâmbăta super. apuseană cu următoarea

Programă:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin, în biserica renovată, săvârşit de protopopul Nicolae Borzea, cu preoţii: Vincenţiu Grama, Nicolae Clonţa, Nicolae Aron, Spiridon Mardan, V. Muşat şi Iosif Caţaveiu. Predica o va rosti Mateiu Nicoară, despre stricăciunile beţiei şi păcatele ei.
2. Tema „activitatea socială, culturală a preotului", de Alexandru Popa, paroh, Lisa.
3. Preotul în contact cu streinii, de Vasile Debu, şi statutele despre organisaţia tinerimei adulte.
4. O pagină din trecutul Sâmbetelor, după condica parohiilor, de parohul Vincenţie Pop.

Seara: tablouri cu schiopticonul, viaţa pământească a Mântuitorului, cu esplicare, de Valer Literat, *pentru popor.*

Vineri dimineaţa la 5 ore procesiune la mănăstirea Brancoveanu, la poalele Carpaţilor.

Preoţimea română ortodoxă din jur şi de peste Olt să facă cunoscut poporului în biserică, — spre a putea participa în *Vinerea Isvorului, 19 Aprilie v. a. c.*, la mănăstire, la *8 ore dimineaţa* la sfiinţirea apei, la parastas pentru ctitorii mănăstirei Brancoveanu şi la sf. maslu pentru poporul adunat.

Făgăraş, la 26 Martie 1913.

Nicolae Borzea
protopop.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe toţi preoţii din tractul Devei la I-a conferenţă preoţească, ce se va ţinea în Deva, Sâmbătă în 6/19 Aprile a. c. în şcoala română, pe lângă următorarea

Programă:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin, săvârşit de parohii Alexandru Stoica jun. şi Serafim Berar, capelan.
2. Predica o va rosti par. L. Curea.
3. Deschiderea conferenţei şi constatarea celor presenţi.
4. Comunicarea resoluţiunei cons. Nr. 107 Bis. a. c. referitoare la conferenţa preoţească trecută.
5. Insemnătatea mărturisirii, calităţile duhovnicului şi indigitări metodice, disertaţie de protopresb. tractual.
6. Inactivarea bibliotecii preoţeşti-tractuale.
7. Propuneri.
8. *Mărturisirea preoţilor* la duhovnicul tractual.

Deva, la 26 Martie 1913.

Dr. Ioan Dobre
protopresb.

N. B. Cei restanţieri să aducă negreşit taxa de 4 cor. pentru bibliotecă.

NOUTĂŢI.

Atentat asupra regelui Alfonso. Asupra regelui Alfonso din Spania a descărcat un anarhist revolverul de două ori, când regele venea călare dela revista militară, ţinută cu recruţii. Regele a rămas neatins. Al treilea glonţ de revolver a fost destinat poliţistului, care a pus mâna pe anarhist. Poliţistul a fost uşor rănit, iar anarhistul arestat, împreună cu doi complici.

*

Iarnă pretutindenea. Din toate părţile Europei vin ştiri despre zăpezi mari, vânturi şi frig mare. Şi la noi, în Sibiu, a căzut zăpadă Luni şi Marţi, iar temperatura a scăzut la 2 grade.

*

Muzeele şi publicul. Un cetitor al ziarului local S. D. T. îi scrie următoarele: „Tocmai a ieşit de sub tipar anuarul al 59-lea, publicat de muzeul naţional din Nürnberg. Nu fără surprindere se poate constata munificenţa, cu care germanii din toate ţările sprijinesc şi susţin acest însemnat institut de cultură. Capete încoronate, între care aflăm şi pe monarhul nostru şi pe împăratul german, aristocraţi distinşi, mari industriaşi, societăţi şi particulari se întrec în contribuiri de bani şi de obiecte preţioase pentru muzeu. Contribuiri *anuale* dela 1000 până la 10.000 mărci se fac atât de reuniuni comerciale şi de bănci, cât şi de persoane singuratice" ş. a. — Modestele colecţiuni dela muzeul Asociaţiunii noastre s'ar putea spori repede chiar şi cu contribuiri mai puţin însemnate ca cele înşirate mai sus.

*

Excursiune şcolară. Mai mulţi elevi dela gimnaziul nostru din Braşov, pleacă mâne Joi, sub conducerea dlui profesor Dr. Iosif Blaga, în excursiune interesantă întreprinsă în străinătate. Se vor vizita oraşele: Bucureşti, Constanţa, Constantinopol, Atena, apoi oraşele Italiei. Călătoria va dura trei săptămâni.

*

Demonstraţiuni în noua episcopie. Vicarul episcopesc al eparhiei Hajdudorog, Mihail *Jaczkovits*, a făcut săptămâna trecută o călătorie în comunele din părţile Sătmarului. Credincioşii gr.-cat. l-au primit în mai multe locuri cu mari demonstraţiuni. Intervenind autorităţile, au arestat 12 demonstranţi, între cari şi un preot, George Murăşanu, şi i-au transportat în închisoarea parchetului din Sătmar.

*

Renovarea Bisericii negre din Braşov. Zilele acestea se va începe restaurarea Bisericii negre de sub poalele Tâmpei. Biserica s'a zidit mai întâi în 1385. Când sultanul Murad II. a cuprins şi ars Braşovul, flăcările au distrus şi biserica. Clădită a doua oară în stil gotic, a fost vizitată şi de Ioan Huniade şi de fiul său, regele Matei. — Pentru renovarea acestei clădiri, care are un trecut de 500 de ani, guvernul contribue o sumă de 300 de mii coroane.

*

O nouă expediţie polară. Din Cristiania se vesteşte, că societatea geografică naţională americană a dăruit lui Roald *Amundsen* douăzeci mii de dolari pentru o nouă expediţie polară. Guvernul statelor unite a dat voe ca vasul *Fram* să treacă prin canalul Panama ca cea dintâi corabie, care se împărtăşeşte de onoarea aceasta.

*

Testamentul politic al regelui George. Din Atena se scrie, că regele răposat al Greciei a lăsat un testament politic, care este scris în limba daneză. Regele Constantin îl va traduce în limba grecească, şi apoi se va publica în monitorul oficial.

*

Icoană făcătoare de minuni. In oraşul Poţaiev dela frontiera galiţiană rusească se află o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Conform unui decret al ţarului Nicolae I., icoana în timpuri ameninţătoare de războiu este adusă în interiorul ţării. La începutul crizei actuale icoana a fost transportată la Petersburg. Acum, când svonurile de războiu european au mai încetat, era vorbă ca icoana pomenită să fie trimisă îndărăt la Poţaiev; însă metropolitul din Petersburg a dat ordin, ca să rămâie şi mai departe în capitala ţării.

*

Târg în Sebeş. Târgul de vite în Sebeşul săsesc va fi în 21—23 Aprilie, iar târgul de mărfuri în 24 Aprilie n.

*

Un nou Rubens. O întâmplare hazlie cetim în gazete nemţeşti. Hermann *Grimm*, estetician german şi distins critic, a făcut nu de mult o călătorie în Germania sudică. Sosind într'un sat bavarez, a intrat în vila unui bogat fabricant de bere. Odăile fabricantului gemeau sub greutatea aşa numitelor „obiecte de artă", care însă n'aveau nici o valoare decât în ochii proprietarului. Domnul casei, în sfârşit, arată criticului comoara cea mai preţioasă a colecţiunii: un tablou de Rubens. — „Ei, ce crezi? e admirabil! Aşa-i?" — Grimm tăcea; dar în urma rugării stăruitoare a declarat: — „Să iertaţi, nu este lucrarea lui Rubens!" — Fabricantul l-a privit cu un fel de milă, zicând: „Te înşeli, dle critic, te înşeli cu desăvârşire; deoarece în vara trecută însuşi Rubens a fost aici în vila mea, şi a zugrăvit cu mâna lui tabloul ce-l vezi!"

*

Impotriva pedepsei cu moarte. Prezidentul republicei franceze, Poincaré, când era advocat, s'a pronunţat adeseori contra pedepsei cu moarte. Decând se găseşte în fruntea statului, se şi foloseşte de dreptul graţierii, şi a scăpat dela moarte până acum pe doi criminali trimişi la ghilotină de curţile cu juraţi. Advocaţii bandiţilor automobilişti au apelat asemenea la Poincaré în interesul clienţilor osândiţi la moarte; bandiţii însă n'au voit să subscrie rugarea de graţiere.

*

Avis. Pentru liniştirea acţionarilor dela proiectatul institut de credit şi economii „*Goronul*" din Aiud, ne ţinem de datorinţă a aduce la cunoştinţă publică, că direcţiunea în şedinţa din 3 l. c., a decis grabnica înregistrare a firmei. Motivul pentru care nu s'a înregistrat firma mai curând, a fost criza financiară şi încurcăturile internaţionale. *Direcţiunea.*

*

Concurs aviatic. Din 15 până în 22 Iunie se va ţinea în Viena un mare concurs aviatic, la care se vor distribui premii în sumă totală de 120.000 coroane. Un premiu de 100·000 coroane se va da pentru scopurile unui sbor în circuit, care va atinge şi Budapesta.

*

Târg de oi în Sibiiu. Ministrul de comerţ a dat permisiunea ca târgul de oi ce se ţinea de obicei în 26—28 Aprilie în oraşul nostru, să se poată ţinea în anul curent la *18—21 Aprilie n.*

*

Nu vă jucaţi cu benzina. Un servitor dintr'un sat aproape de Alba regală a aruncat un chibrit aprins într'un butoi gol de benzină, ce se afla în mijlocul curţii. Se vede că a mai rămas ceva benzină pe fundul butoiului, căci în clipa următoare s'a produs o detunătură uriaşă. Boii înjugaţi la un car din apropiere au fost izbiţi la pământ; ear servitorul, trântit la părete, s'a ales cu braţele rupte şi cu un picior frânt. Rănit de moarte l-au dus la spital.

*

Recordul unui subcolonel. Din aerodromul dela Fischamend, de lângă Viena, s'a ridicat Joi dimineaţa pe un biplan subcolonelul *Ujelatz* cu şoferul său Novac. Timpul nu era tocmai favorabil, de aceea aeroplanul s'a ridicat la o înălţime de 1300 de metri. Aci, într'un strat de aer mai liniştit, şi-a luat sborul spre Ungaria, către Neusatz. La orele 9 şi 2 minute s'a coborât fără nici un incident pe câmpul aviatic din oraşul acesta. Intreg drumul, făcut în trei ceasuri, este de 410 chilometri. A sburat va să zică cu o repejune de 133 chilometri pe oră. Inainte de a pleca dela Fischamend, subcolonelul Ujelatz înştiinţase prin o telegramă pe comandantul dela Neusatz despre sborul ce avea să întreprindă: aviatorul însă a sosit mai de grabă în oraşul amintit, decât telegrama ce o dase. Aparatul, cu ajutorul căruia s'a făcut călătoria, este un biplan sistemul Lohner-Etrich.

AMVONUL.

Predică despre pocăinţă,

rostită cu ocazia mărturisirii elevilor seminariali

de preotul Aurel Popoviciu.

> Pocăiţi-vă, că s'a apropiat împărăţia ceriurilor.
> Mat. cap. 3 v. 2.

Iubiţi elevi! Cu cuvintele celui mai mare dintre proroci, cu cuvintele aceluia, care din pântecele maicii sale a fost ursit a fi mare înaintea lui Dumnezeu, cu cuvintele pe cari le-a rostit „*îngerul în trup*", Inaintemergătorul şi Botezătorul Ioan mulţimei, care însetată după lumină şi adevăr s'a adunat din toate cele patru vânturi ale Palestinei în pustia de pe malurile Iordanului cu apele sfinţite, cu cuvintele: „*pocăiţi-vă, că s'a apropiat împărăţia ceriurilor*", voiu să mă adresez şi eu vouă acum, când în aceste zile de curăţire trupească şi sufletească, conform obiceiului bun apucat dela strămoşi, veniţi la mine, ca să vă mărturisiţi păcatele voastre şi prin mine — organul slab — să luaţi deslegare pentru ele dela prea milostivul Dumnezeu. Marele praznic al Invierii Domnului ne bate la uşe, iubiţi elevi, şi pentru ca să-l puteţi prăznui şi voi cu cuviinţă şi cu vrednicie creştinească, după cum o făceau aceasta creştinii vremilor apuse şi şi părinţii nostri, e neapărat de lipsă, ca prin botezul pocăinţei să vă spălaţi sufletele de toată necurăţia, de tot păcatul, pe care l-aţi săvârşit, fie din nepriceperea minţii, fie din îndemnul celui mai mare duşman al mântuirii noastre, care este diavolul.

In cursul acestor zile de curăţire şi înfrânare pentru oameni, nici firea necuvântătoare n'a rămas nepăsătoare, ci şi ea cuprinsă parecă de fiorul bucuriei mari pe care ne-o păstrează nouă sfintele sărbători ale sculării din morţi a Mântuitorului nostru Isus, s'a trezit la o nouă viaţă, s'a înoit pe deantregul.

Pământul s'a desbrăcat de cojocul său alb de zăpadă, şi asemenea unui copil răsfăţat şi-a deschis sinul razelor dătătoare de viaţă şi de lumină a soarelui primăvăratec. Pe faţa pământului desgheţat s'a întins acum un covor de verdeaţă ţesut din cele mai variate plante şi flori, cari îşi împrăştie în văzduhul limpede mireazma mirosului lor îmbătător. Arborii şi pomii grădinilor şi-au împodobit din nou ramurile bătute de viscolile iernii cu mugari şi ici-colea cu frunze proaspete, în desişul cărora se vor ascunde ciripind imne de preamărire lui Dumnezeu, stoluri de păsărele dela cele mai simple până la cele din cel mai ales neam. Cu un cuvânt firea întreagă s'a trezit la o nouă viaţă şi s'a înoit.

Asemenea făpturii necuvântătoare şi noi oamenii trebue să ne desbrăcăm de haina cea veche a păcatului şi să ne îmbrăcăm în cea nouă a virtuţii şi a curăţeniei, şi aceasta mai ales acum când stăm în pragul acelui praznic mare al creştinătăţii, care a adus mântuire întregei lumi. Spre acest scop avem cel mai bun mijloc în sfânta taină a mărturisirii păcatelor şi a pocăinţei, în a cărei apă curăţitoare dacă ne spălăm, ne vindecăm de toată rana trupească şi sufletească cauzată prin păcat, ne curăţim de toată întinăciunea, care ne pătează însuşirile bune.

Altă dată v'am arătat ce este taina pocăinţei şi a sfintei împărtăşiri şi v'am arătat şi însemnătatea lor pentru oameni din punct de vedere dogmatic şi moral. De data asta îmi voi da silinţă cu nepretenţioasele-mi puteri să vă arăt, că pocăinţa numai atunci e desăvârşită, dacă e *sinceră şi severă*, şi că cu cât e mai severă pocăinţa ce ni-o impunem după mărturisirea păcatelor, cu atât e *mai mare bucuria*, care ni se sălăşlueşte în suflete după pocăinţă. Vă rog să mă ascultaţi cu luare aminte!

Iubiţi tineri! Intr'una din omiliile sale, Sfântul Augustin zice, că prin mărturisirea păcatelor, prin sfânta taină a pocăinţei, omul nu face altceva, decât însuşi se acuză pe sine în faţa tribunalului sufletului său (om. 30). In acest proces omul e acuzatorul, acuzatul şi judecătorul într'o persoană. Cu iscusinţa celor versaţi în litera şi spiritul legii, îşi descopere toate tainele sufletului său, toate faptele prin cari a călcat legea lui Dzeu, scrisă şi nescrisă, aduce dovezi nerăsturnabile pentru ele, ca apoi cumpănindu-le bine greutatea tot el să-şi rostească sentinţa de care prin faptele sale s'a făcut vrednic. E incontestabil, că prin aceasta procedură omul îşi revendică sieşi un drept al lui Dumnezeu, dar nu-i mai puţin adevărat, că acest drept Dumnezeu în parte l-a şi dat omului de fapt atunci când a zis: „Mărturisiţi-vă unul altuia păcatele . . . ca să vă vindecaţi". (Ep. Sf. Iacob, cap. 5 v. 16).

Zic în parte, căci cu aceea, că omul înaintea tribunalului sufletului său îşi descopere păcatele, le cântăreşte greutatea, le judecă şi pentru ele îşi aplică pedeapsa pe care o socoteşte mai nimerită, procesul de încriminare pe care şi-l face omul încă nu s'a terminat, ci în el la judecata cea din urmă şi Dumnezeu îşi va spune cuvântul său hotărât, drept şi nepărtinitor. Şi fiindcă acest cuvânt al lui Dumnezeu va fi de o dreptate şi asprime absolută, e de lipsă ca şi noi prin cea mai severă şi neîndurată penitenţă să ne pedepsim pentru păcatele săvârşite în această lume, ca sentinţa pe care ne-o aplicăm să nu fie nimicită, ci ridicată oareşi cum la valoare de drept, sau aprobată de Dumnezeu atunci când va veni să judece lumea. „De ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit" — zice sfântul apostol Pavel în epistola sa către Corintheni (cap. 11 v. 31), iar părinţii bisericei din toate timpurile laudă penitenţa severă nu numai ca pe un mijloc, care ne dă posibilitatea a ne înfăţişa înaintea lui Dzeu ca unii cari suntem, şi prin urmare nu mai avem lipsă să fim judecaţi, ci şi ca pe un mijloc, prin care deadreptul ne putem substrage de sub dreptul de a ne judeca al lui Dzeu. (Va urma).

Viaţă socială.

Teatru în Crăciunelul de sus. Tinerimea română, cu concursul binevoitor al inteligenţei din Crăciunelul de sus şi jur, va aranja o producţiune declamatorică-teatrală urmată de joc, în şcoala gr. ort., sau în pavilonul „Morii" din Crăciunelul-de-sus, la 28 Aprilie st. n. 1913 (a doua zi de Paşti). Inceputul la 7½ ore seara.

*

Concert în Alba-Iulia. Concert împreunat cu producţiune teatrală va aranja corul mănăstirii române din Alba-Iulia (Gyulafehérvár), *Luni, în 28 Aprilie st. n. 1913*, (a doua zi de Paşti), în sala cea mare a redutei orăşeneşti, sub conducerea d-lui învăţător Mihail Hurducaciu. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Petrecere în Mediaş. Corul bis. gr.-or. rom. din Mediaş va da o producţiune corală teatrală urmată de joc Luni, în 28 Aprilie st. n. 1913 (a 2-a zi de Paşti) în sala cea mare a hotelului „Traube" din Madiaş. Inceputul precis la 8 ore seara.

Poşta redacţiei.

Dlui B. Zacharia, paroh Ludişor. Cele mai bune informaţiuni ţi le poate da părintele Vlad din Mag. Adreseazăte lui, în Mág, poşta: Szelistye.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*" Nr. 15 din 1913, cu următorul cuprins: Adrian Corbul: Educaţia fizică, artic. I. U. Soricu: Sonet, poezie. Lenau — T. Murăşan: Negură, poezie. Marcel Prevost — Gh. Brăescu: Celalalt, nuvelă, trad. Nichifor Crainic: Sfat, poezie, D. N.: Cronică documentară: Primejdia chiţcanului. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: L. C.: Moda. R. M.: „Aripa Morţii". ⁂ Câte femei trăesc pe pământ? ⁂ 60.000 dolari... Cărţi primite la redacţie, srisori dela redacţie, ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari îşi plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, N. 7, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: G. Pădure: Contra legii Apponyi. Octavian Goga: Agonie (poezie). I. Agârbiceanu: Chin. Al. Emil Lăzărescu: Transilvania (poezie). Ioan Iosif Schiopul: Românii din America. Maria Cunţan: Foi în vânt (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Dări de seamă: Dr. I. Mateiu: Dr. Silviu Dragomir: Contribuţii privitoare la relaţiile bisericii româneşti cu Rusia în veacul al XVII-lea. Cronici: Ioan Brad: Un jubileu: Dobra-Sasce. ⁂: Telegrafonul. Ioan Georgescu: Centenarul eliberării germane. — Jubileul poetului Teodor Körner. Insemnări: Zece ani de activitate politică. Politica externă a României. Invăţăminte din războiul balcanic. Ofensiva naţională. Cultura maghiară. „Românismul". † Cerna. † Gheorghe Gr. Cantacuzino. Spicuiri... Ilustraţiuni: Biserica română gr.-ort. din Youngstown. Biserica română gr.-cat. din Aurora. Casa parohială gr.-cat română din Cleveland. Doi preoţi români la Niagara. Brutar român (Cleveland). Redacţia ziarului „America" (Cleveland), casa proprie. Redacţia ziarului „Românul" (Cleveland) casa proprie. O stradă locuită de Români în Youngstown. O farmacie în Youngstown. Primul emigrant român: Louis Hugo (Şt. Proca din Râşnov).

Nr. 310/1913. (81) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh de clasa I din **Poiana Sărată** (Sosmező) devenit vacant prin moartea parohului Ioan G. Oltean, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-şi înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk comitatul Háromszék în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghii.

Se observă că cel ales va avea a da jumătate din venitele prarohiei, văduvei rămase până aproape de Naşterea Dlui anul acesta.

Breţcu, 11 Martie 1913.

In conţelegere cu comitetul parohial, Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. Treiscaune.

Constantin Dimian
protopop.

Nr. 290/1913. (88) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa **II a Aţintiş**, în senzul înaltei rezoluţiuni conzistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913, sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat, şi anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, şi sunt poftiţi a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispoziţiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 18 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Jovian Murăşianu
protopop.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 9—40

Aspirin-Tabletten

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ca să fiţi siguri şi să primiţi aspirin veritabil, trebue să o cereţi în forme de **Tablete de Aspirin.**

Aceste se pot cumpăra în pachetare originală à 20 tablete à 0,5 gr. cu K 1·20 tubul. Fiecare tabletă poartă timbru Aspirin.

Fabrica de colori (mai nainte)
Fried. Bayer & Comp.

Elberfeld şi Leverkusen
la Mühlheim lângă Raina.

BAYER
ASPIRIN

(1) (413) 6—6

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum şi apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă şi proaspete cu **preţuri moderate.**

(73) 11—

Mare ocaziune de Sfintele Paşti

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

strada Ocnei Nr. 7 SIBIIU strada Ocnei Nr. 7

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

cisme pentru copii şi bărbaţi.

Gamaşe

dela **4, 5, 6, 7, 8** şi **9 coroane.**

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 2—

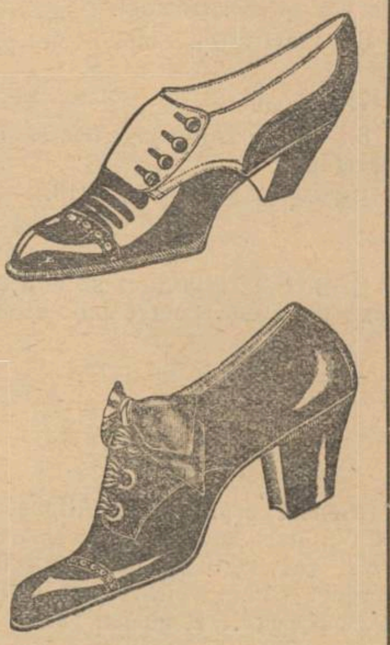

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIŬ RUSESC.

(2) 19—

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 13—20

Siebenbürger Urbräu

TURUL

GHETELE TURUL

sunt şi rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Fabrica de ghete TURUL societate pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu şirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu şirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu şirete din Chevreaux	11·—

Se vând în **SIBIIU**

Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 3—10

20,000 păr. producţiune săptămânală. Cataloguri gratis şi franco. 130 locuri de vânzare în ţară şi străinătate.

Redacter responsabil Teodor V. Păcătian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Aprilie 1913.** *Nr. 37.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un semicentenar.

Sibiiu, 18 Aprilie n.

Peste două zile să împlinesc cincizeci de ani decând s'a ţinut, aici, în Sibiiu, congresul politic naţional al Românilor din Ardeal, întrunirea cea mai frumoasă şi cea mai însemnată dintre toate câte le-au avut Românii ardeleni. Congresul acesta a format pentru „naţiunea română a Ardealului“ proba de foc, prin care a trecut pentru aşi arăta destoinicia şi maturitatea politică, necesară popoarelor, cari vreau să fie investite cu rol conducător şi decizător în afacerile de stat. Şi proba de foc a fost prestată spre mulţămirea celor ce voiau să cunoască aptitudinele şi înclinările Românilor ardeleni.

A fost frumos şi impunător congresul acesta al Românilor din Ardeal, pentru că a fost convocat şi condus de arhiereii bisericilor române: Episcopul *Andreiu baron de Şaguna* şi Mitropolitul *Alexandru Şt. Şuluţiu*, şi pentrucă din el a făcut parte floarea inteligenţei române, cei mai luminaţi şi mai devotaţi fii ai „naţiunei române ardelene“. Şi a fost de o mare însemnătate acest congres, pentrucă el era un mic parlament, nu al marelui principat al Ardealului, ci numai al „naţiunei române ardelene“, căreia i s'a comunicat o prea înaltă şi prea graţioasă rezoluţiune împărătească, la care congresul a respuns, ca oricare parlament, cu o adresă omagială, înmânată monarhului deadreptul, prin o delegaţiune.

Antecedenţele acestui congres sunt următoarele:

La petiţiunile Românilor înaintate Monarhului în 7 Noemvrie şi 10 Decemvrie 1860, precum şi la alte două rugări, presentate coroanei în anul 1861, în urma hotărârilor luate în marea adunare naţională ţinută la Sibiiu în acelaşi an, a urmat o resoluţiune preaînaltă, estrem de măgulitoare pentru Români, datată din 18 Oct. 1862.

Resoluţiunea a fost comunicată episcopului *Şaguna* în 2 Nov. 1862 din partea guvernului din Ardeal, cu următoarea notă oficială:

— „Maiestatea sa ces. reg. apostolică s'a îndurat a emite preagraţios din Schönbrunn, cu datul din 18 Octomvrie a. c, drept răspuns la manifestaţiunile şi rugămintele aşternute *în numele naţiunii române ardelene* la locul preaînalt la 7 Noemvrie şi 10 Decemvrie 1860, şi în urma conclusului adunării naţionale, ţinută cu concesiune mai înaltă în Sibiiu în 1/13—4/16 Ianuarie 1861, următoarea preaînaltă resoluţiune:

Când ordonez să se descopere ***naţiunii române a Ardealului îndestulirea mea pentru documentarea loialităţii, credinţei şi alipirei ei către casa mea domnitoare*** *şi către legile fundamentale de stat, sancţionate de mine, cancelaria mea aulică transilvană are la aşternerea grabnică a proposiţiunilor sale despre compunerea şi convocarea dietei ardelene a supune unei precumpăniri noue propunerile şi cererile desvoltate în privinţa aceasta în representaţiunile acelea, şi după ascultarea regescului guvern ardelean a'mi le aşterne mie, pe lângă opiniunea sa. Regularea legală a referinţelor juridice de stat* ***ale naţiunii române şi ale confesiunilor ei are să formeze una dintre primele probleme ale celei mai de-aproape diete transilvane.*** *Părerile şi dorinţele* ***naţiunii române*** *în privinţa întrebuinţării oficioase a diferitelor limbi ale ţării sunt luate deja în consideraţiune prin măsurile aduse de către cancelaria mea aulică transilvană, cu privire la esecutarea autografului meu din 21 Decemvrie 1861, pe lângă care are să rămână deocamdată până la definitiva decisiune pe calea legislaţiunii.*

Această preaînaltă şi graţioasă resoluţiune să aduce la cunoştinţa Escelenţei Voastre, ca unul dintre presidenţii adunării naţionale române, ţinută cu preaînaltă concesiune în anul 1861, zilele 1/13—4/16 Ianuarie“.

Episcopul Şaguna şi-a ţinut de datorinţă să aducă fără amânare la cunoştinţă publică aceasta preaînaltă şi pentru poporul român prea înveselitoare resoluţiune, făcându-i următorul comentar:

— „Când grăbesc a vă publica aceasta preagraţioasă resoluţiune împărătească, care mi-a umplut inima de bucurie şi mângăere, cred tare, că înţelegând voi, iubiţilor, acest mare cuvânt împărătesc, inimile voastre încă se vor umplea de bucurie şi de mângăere. Veniţi deci cu toţii să mulţumim împăratului nostru Francisc Iosif I. pentru aceasta preagraţioasă resoluţiune, şi să-i rămânem pentru totdeauna credincioşi şi ascultători, rugând şi pe Dumnezeu să-i dee sănătate statornică, pace împărăţiei şi biruinţă asupra contrarilor, şi aşa bucuria şi mângăierea noastră de astăzi să o eternisăm cu cântarea de mulţumită, cântând lui Dumnezeu: „Mărire celui ce ne-ai arătat nouă lumină, mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace între oameni bună voire!“

In fine, ca unul dintre cei doi presidenţi ai adunărilor noastre naţionale doresc, ca *spre publicarea solemnă a acestei preagraţioase resoluţiuni împărăteşti să se ţină congres naţional cât mai curând*, despre care vă voiu face încunoştiinţare la timpul seu. Fiind cu binecuvântarea arhierească, al vostru, Sibiiu, 2/14 Nov. 1862, de tot binele voitor: Andreiu m. p., episcop“.

Ideea de a se convoca un congres naţional român, pentru a se face în el publicarea solemnă a preaînaltei resoluţiuni, a aflat bună primire în toate cercurile româneşti, ceeace a îndemnat pe episcopul *Şaguna*, ca împreună cu Mitropolitul Blajului, *Alex. St. Şuluţiu*, să ceară în 2 Decemvrie 1862 învoirea preaînaltă pentru întrunirea congresului.

Guvernul ţării a înaintat colectiva petiţiune în 30 Decemvrie 1862 la preaînaltul loc, de unde a urmat în 17 Februarie 1863 o resoluţiune favorabilă, adusă la cunoştinţa episcopului *Şaguna* prin următoarea notă oficială a guvernului din Cluj, datată din 20 Febr. anul 1863:

— „In urmarea solicitării colective a Escelenţei Tale şi a Arhiepiscopului gr--cat. din Blaj, aşternută presidiului guvernial în 2 Decemvrie, şi în urmarea comitivei guvernului regesc către locul cel mai înalt din 30 Decemvrie nrul 31.172, Maiestatea Sa ces. reg. s'a îndurat a concede prin preaînalta resoluţiune din 17 a lunei curente, ca Escelenţa Ta şi Escelenţa Sa Arhiepiscopul gr.-cat. din Blaj, ca presidenţii conferenţei naţionale române, ţinută la anul 1861 în luna Ianuarie, *să puteţi conchema cât mai curând în acelaşi oraş (Sibiiu) 120—150 dintre indivizii mai însemnaţi ai naţiunii române din acest mare principat la o conferenţă continuativă, unde acea resoluţiune preaînaltă a Maiestăţii Sale ces. reg. din 18 Octomvrie anul trecut, prin care să esprimă plăcerea preaîndurată urmată la descoperirile omagiale aşternute din conferenţa de mai nainte a acestei naţiuni, sărbătoreşte să se publice şi să se trateze despre o adresă de mulţămire, ce va cuprinde credinţa neclătită a naţiunii române din acest mare principat şi sentimentele ei armonice cu intenţiunile preaîndurate ale Maiestăţii Sale ces. reg.*

Alegerea persoanelor ce sunt chemate şi prefigerea timpului de adunare, precum şi o astfel de conducere a consultărilor, ca acelea să decurgă cu seriositatea şi demnitatea corăspunzătoare problemei conferenţei, să concrede Escel. Tale şi Escel. Sale, Arhiepiscopului gr.-cat. din Blaj, Alexandru Şterca Şuluţiu, ca celor doi arhipăstori şi respective presidenţi. Ceeace în urma descoperirei apriate din preaîndurata resoluţiune să aduce la cunoştinţa Escelenţei Tale, cu însemnarea, că este prea de dorit, ca conferenţa, încât numai va fi cu putinţă, să dureze cât mai

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Insărcinat prin hârtia de dto 16 Martie 1912 Nr. 1464 Şc. de a supune unei cenzurări amănunţite cărticelele: 1. Iubiţi şi pe duşmanii voştri, de Fr. Hoffmann, 2. Istorisire despre naşterea lui Isus Cristos, de L. Wallace şi 3. Insula morţilor, de R. Voss, întru cât acestea corespund sau nu de a fi incorporate la bibliotecile menite pentru elevii din şcoalele poporale, gimnazii străine sau adulţi, îmi iau voe a aşterne următorul raport:

I. In genere. Cu toate că tustrele aceste istorisiri sunt traduceri, totuşi n'am ţinut de necesar a le confronta cu textul original spre a afla eventualele abateri sau erori, de oarece am crezut, că în cazul de faţă nu e de nici o însemnătate întrebarea, că e fidelă traducerea sa be, ci mai mult trebue să ne intereseze, ce influinţă exercită naraţiunea asupra cetitorului, atât ca fond, cât şi ca formă. De aceea voiu considera aceste istorioare ca şi când ele ar fi originale şi voiu schiţa cu deamăruntul calităţile lor bune şi rele, întru cât eu le-am putut observa şi le-am aflat vrednice de remarcat.

II. In special.

1. Iubiţi şi pe duşmanii voştri, povestire de *Fr. Hoffmann*, tradusă din limba germană şi localizată de Silvestru Danilescu, tipărită şi edată de librăria Ciurcu, Braşov 1903.

a) Conţinutul. Un moşneag povesteşte nepoţilor săi istoricul venirii şi aşezării lor în America: Strămoşul lor, aflând nişte documente de danie rămase pe urma unchieşului său, prin cari se asigura aceluia şi urmaşilor săi pentru bunele sale servicii prestate ca militar un teritor vast în America, se duce şi ia în posesiune acel teritor, după multe năcazuri şi hărţueli îndurate din partea indienilor. Prin inima sa blândă, condus de principiul: „Iubiţi şi pe duşmanii voştri“, şi prin serviciul, ce-l face indienilor în vremea unei epidemii, îi câştigă însă pe partea sa într'atâta, încât aceştia îl ajută la lăzuirea pădurii, aratul şi sămănatul teritorului productiv şi la edificarea casei şi a edificiilor necesare economice. In urmă-şi aduce şi pe mamă-sa şi pe surorile sale aşezându-se pentru totdeauna acolo.

b) Valoarea educativă. Chiar şi din această schiţă de conţinut încă ese la iveală, că din punctul de vedere al cuprinsului — ca la toate istorioarele lui Hoffmann — nu se poate escepţiona nimic nici la această istorioară, cu atât mai vârtos, că principiul, de care este condus eroul acestei naraţiuni, e temeiul vieţii creştineşti şi o întrupare frumoasă a poruncii evangelice: „Iubeşte pe deaproapele tău ca însuţi pe tine!“ De aceea cu toată încrederea se poate da această cărticică în mâna tineretu'ni, cu deosebire feciorilor dela 12—15 ani şi mai cu samă celor dela oraşe.

c) Forma externă. Ce priveşte forma externă şi limbagiul, în care e turnată această naraţiune, se pot constata următoarele greşeli:

1. De oarece abia după a doua sau a treia cetire poţi cunoaşte structura internă a naraţiunii, legăturile de neam dintre moşneagul povestitor şi celelalte persoane ale povestirii, şi mai ales abia poţi lua samă, că întreaga istorisire — afară de introducere — e o singură „oratio directa“ a moşneagului, de aceea cred, că ar fi bine — pentru ca şi în alcătuirea sa lăuntrică să fie câte se poate de clară, — ca pasagiile dela început (pg. 3—6) să formeze „Introducerea“, iar capitolul „Documentele“ să se înceapă cu însaşi povestirea moşneagului (pg. 7).

2. Limbagiul povestirii nu e tocmai popular, întru cât sunt folosite multe cuvinte necunoscute de popor, ca d. e. purpur, a forma, zefir, edificiu, productiv, virtute, speranţa, miraculos, exclamă, referinţă, taverna, curiozitate, contrast etc., cari în cea mai mare parte s'ar putea înlocui prin sinonimele lor poporale. Unele cuvinte iară sunt greşite sau greşit întrebuinţate, ca d. *livezi* cu păpuşoiu, a ridica *vânerele* (ancorele? sau vântrelele?), *ósele*, (osemintele), apă strălucitoare şi *cristală*, din culmea *ovală* a dealurilor cari se ridicau în linii *unghiulare* dela malul lacului, ei *opriră* puştile lor de tulpina stejarului etc.

3. Cel mai mare defect este însă ortografia. Eşită la anul 1903 de sub tipar, deci înainte de stabilirea nouei ortografii a Academiei (1904), cărticica e tipărită cu ortografia învechită etimologică. La o reeditare de sine înţeles, că ar trebui prefăcută în spiritul ortografiei actuale fonetice. — Mai sunt şi unele erori de tipar.

2. *Istorisire despre naşterea lui Isus Cristos*, traducere şi prelucrare după *Lew. Wallace* de preotul-econom *Al. Petrescu*, tipărită şi edată la librăria Sache Pavlovici, Croiova, 1910.

a) Conţinutul.

In formă novelistică, luând ca bază textul sf. Scripturi, autorul enarează naşterea lui Isus Hristos, începând cu călătoria lui Iosif şi a Mariei la Vifleem şi terminând cu uciderea pruncilor.

b) Valoarea educativă.

Cu fantazia-i bogată şi cu studiul său profund al antichităţilor biblice, autorul lui „Ben-Hur“ îmbracă naraţiunea scurtă şi concisă a evangeliştilor despre naşterea lui Isus Hristos în haina vie şi expresivă a istorisirei. In colori vii şi în toate amănunscurt, ca nu cumva prin mai îndelunga absentare a funcţionarilor, cari vor fi convocaţi, serviciul public să sufere vre-o întârziere". —

In urma preaînaltei concesiuni, cei doi Arhierei români, consfătuindu-se şi cu alţi fruntaşi ai neamului nostru, au căzut de acord, ca congresul naţional român să fie convocat pe Dumineca Tomii, adecă *pe 19/7 Aprilie 1863 la Sibiiu,* ear' din el se facă parte, afară de Arhierei, de vice-presidentul guvernului transilvan, de comiţii supremi, căpitanii districtuali şi administratorii comitatensi, de consilierii de curte, de consilierii de guvern, de instrucţiune şi de finanţe, precum şi afară de secretarii, protonotarii tablei regeşti şi asesorii tribunalului penal, apoi afară de juzii regeşti şi scaunali şi de directorii ambelor gimnasii române, din Blaj şi Braşov, — încă 25 membri din cler şi 60 membri mireni din fiecare confesiune română.

Cei aleşi şi chemaţi s'au întrunit în Dumineca Tomii, 7 Aprilie v. în Sibiiu, unde s'a celebrat chemarea Duhului sfânt în ambele biserici române, din partea Arhiereilor, cu asistenţă numeroasă şi aleasă, în presenţa tuturor membrilor adunaţi la congres, iar şedinţele congresului s'au început în ziua următoare, Luni, în 8/20 Aprilie 1863.

Acţiune salvatoare.

Faţă cu noua lege şcolară referitoare la urcarea lefurilor învăţătoreşti, organul autorizat al partidului naţional iarăşi a început — după metoda sa — acţiunea de mântuire a şcoalelor confesionale. Acţiunea celor-ce dau directiva acestui organ de mântuire naţională ne este prea bine cunoscută. Directiva lor culminează în lipsa totală de orice orientare. In anul de pacoste 1907 organul autorizat — pe atunci să chiema altcum, — şi în special directorul spiritual al aceluia pleda pentru *abandonarea totală a şcoalelor confesionale.* Aceasta era calea cea mai netedă spre mântuire! Norocul nostru, că cei în drept au remas pe calea cea spinoasă şi au luptat pentru conservarea şcoalelor confesionale. Organul autorizat a luptat şi el de câteori s'a milostivit cineva a-i scrie câte ceva. In chestii şcolare e greu să baţi câmpii. In Nrul 75 din 3/16 Aprilie a. c. iarăşi luptă. Intr'un articol prim intitulat: „*Cum să ne mântuim şcoalele*" reproduce — nici că se putea altfel — un articol din „Luceafărul", scris de un publicist cu bun nume.

Articolul din „Luceafărul" e scris cu multă căldură, dar nu tot cu atâta pricepere. Articolul e inspirat de unele volnicii administrative regionale. Cu teza acestui articol ne vom ocupa de altă dată. „Românul" dela Arad drept întroducere i-a pus acestui articol o chiveră pe cap şi crede, că din nou a aflat drumul mântuitor. Fiind chestiunea foarte complicată, ori-ce propunere făcută cu bunăvoinţă, oricât de naivă ar fi, trebue considerată şi discutată. Dacă organul din Arad e lipsit de orice originalitate, în schimb e perfid şi nedrept. In ceea-ce dă dela sine afirmă, că în faţa legii lui Apponyi: „forurile noastre competente au fost robite de o moleşeală ruşinoasă". — Pentru numele lui Dzeu, vă rugăm domnilor salvatori, încetaţi cu acţiunea D-Voastre de mântuire cât mai îngrabă!!

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Cetatea de peatră.

Sezonul sinoadelor protopresbiterale a trecut. Cel ce are şi îi zace la inimă interesul şi binele bisericii noastre doreşte, ca să fie în curent cu toate cele ce se petrec în sânul acestei biserici; deci sinoadele protopresbiterale, fiind unele din corporaţiunile cele mai însemnate în administrarea şi preste tot în conducerea trebilor bisericeşti, pe tot omul de bine trebue să-l intereseze, cum au decurs şi cum decurg? Aşa dar ar fi de dorit, ca dacă nu din toate tractele, cel puţin din acelea unde cei chemaţi sunt conştii de chemarea unei atare corporaţiuni, şi în râvna de a-şi vedea biserica vie în stare înfloritoare, aduc concluze vrednice de a fi urmate şi de alte tracte, să-le publice în acest preţuit organ al arhidiecesei, prin ceeace s'ar aduce un mare serviciu scopului ce cu toţii urmărim. Ba, prin lucrul acesta se naşte în oameni şi sentimentul de emulare, căruia avem să-i mulţămim multe din reuşitele bune pe cari le mai avem şi noi.

In această credinţă îmi iau şi eu voe a raporta pe scurt despre decurgerea sinodului protopresbiteral ordinar al tractului Cetatea de peatră, care s'a ţinut la 28 Februarie st. v. 1913 în Lăpuşul-unguresc.

După invocarea duhului sfânt protopresbiterul prezident dl Andreiu Ludu prin o vorbire bine-întocmită, în care desfăşură totodată şi un program de muncă, fiind acesta primul sinod condus de d-sa, pentru înaintarea şi prosperarea protopresbiteratului sub toate raporturile, — declară sinodul deschis.

După-ce se constată, că membrii sinodului sunt prezenţi în majoritate, se constitue biroul în modul următor: bărbaţi de încredere Teodor Şovrea, paroh în Fânaţă şi Dr. Gavriil Buzura adv. în Lăpuşul-unguresc, ear notar Nicolae German, paroh în Rohia. Se aleg apoi 2 comisiuni, una organisătoare şi alta financiară.

Protopresbiterul Andreiu Ludu presintă şi ceteşte raportul general despre starea tractului în anul 1912, compus într'un mod sistematic şi tractând amănunţit toate mişcările, progresul respective regresul din tract. Primindu-se în general, se predă comisiunei organisătoare, care după cuvenita studiare îl prezintă sinodului pentru pertractare în mod special, ceeace se şi îndeplineşte.

Dintre conclusele luate în acest sinod, acelea cari sunt de interes mai general, ar fi următoarele:

1. Sinodul îndrumă preoţimea din comunele, unde nu sunt reuniuni pentru înfrumseţarea bisericilor, reuniuni de temperanţă, condici parohiale, ca în timpul cel mai scurt posibil să le înfiinţeze.

2. Sinodul apelează cu insistinţă la simţământul de dragoste naţională a preoţilor şi învăţătorilor, îndrumându-i a instrua analfabeţii întru toate conform instrucţiei consistoriale în vigoare.

3. Acei preoţi şi învăţători, cari nici în anul acesta nu vor satisface conclusului luat în anul trecut, ca cu toţii să se înscrie de membri la „Asociaţiune" dacă nu pe viaţă sau ordinari, barem ajutători, să se treacă cu numele la protocol şi să fie daţi publicităţii.

4. Preoţii şi învăţătorii sunt poftiţi, ca în toate parohiile unde sunt şcoale, să nizuiască ca să se înfiinţeze tovărăşii de copii şi coruri bisericeşti (Conclusul 9, t.).

5. Sinodul votează unanim şi cu mare însufleţire statutele fondului filantropic cultural, apelând la preoţi şi învăţători de a acuira cât mai mulţi membri la acest fond, ear preoţii se îndrumă a raporta protopopului despre membrii anunţaţi până la 1 Octomvrie a. c, ca în 1 Ianuarie 1914 necondiţionat să-şi poată începe activitatea mult promiţătoare.

La propunerea dlui protopresbiter Andreiu Ludu se mai aduc conclusele:

6. Să se înfiinţeze cursuri pentru instruarea cantorilor şi a celor ce doresc a deveni cantori. Cantorii actuali sunt obligaţi a cerceta aceste cursuri pe timpul cât se vor ţinea. Pentru înlesnirea cercetătorilor cursurile se vor ţinea în 3 comune de pe teritorul tractului, şi anume: în Lăpuşul unguresc, instructori fiind protopresbiterul Andreiu Ludu şi Dr. Ioan Petruţ advocat; în Fânaţă, cu instructorii Alexiu Latiş paroh şi Ioan Danciu învăţător; în Surduc-Copalnic cu instructorii Stefan Micle paroh şi Ioan Dragomir inv. Cantorii sunt scutiţi de ori ce taxe, ear instructorii s'au angajat la muncă în mod gratuit.

Dispoziţiile de organisare specială se concred protopresbiterului.

7. Pentru ca copiii din comunele unde nu este încă şcoală, să nu rămână fără carte, fără învăţătură, să se înfiinţeze aşa numitele cantine şcolare, ear pentru studiarea şi înfăptuirea acestei idei se alege o comisiune, care constă din următorii: Andreiu Ludu protopop, Nicolae German paroh, Ioan Perhaiţa paroh şi Ioan Dragomir învăţător, cărei comisiuni preoţii din comunele interesate mai deaproape au să-i stee la îndemână cu concursul lor.

Dee ceriul, ca aceste concluse să se poată pune în praxă cu deplin succes, spre prosperarea şi înflorirea bisericii şi neamului nostru din acest tract.

Un membru sinodal.

Sărbarea pomilor şi a paserilor în Veştem.

(*Invitare*).

In frăţască înţelegere cu factorii competenţi, amânând serbarea pomilor, proiectată pentru comuna *Sadu* şi *Nucet,* pe anul 1914, invităm prin aceasta pe toţi membrii Reuniunii şi pe toţi binevoitorii poporului nostru la *serbarea pomilor şi a paserilor* a 4-a, ce să va ţinea în *Dumineca floriilor, la* 7/20 Aprilie c., în fruntaşa comună *Veştem.*

Serbarea să începe la orele 2 d. a. în localităţile şcoalei, unde să va vorbi despre însămnătatea culturii pomilor şi despre foloasele ce le aduc paserile, apoi să va cânta, declama etc. Din şcoală serbarea să va continua la locurile unde să vor planta 50 altoi meri, dăruiţi de Reuniune. Aici să vor da învăţături despre tractarea pomilor.

Sibiiu, 13 Aprilie n. 1913.

Comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuţa, prezident.
Vic. Tordăşianu, secretar.

Starea învăţământului în com. Hunedoarei.

— Răspuns la un răspuns. —

De *Manase Jar,* preot.

Un anumit Barna Endre vrând a spăla de pe inspectorii regeşti de şcoale, Dénes Károly din Deva şi Benkő András din Brad, gravele dar temeinicele invinuiri cuprinse în valoroasa scriere a domnului *Dr. A. Micu* intitulată „Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei", şi publicată în estras şi în preţuita noastră foaie „Telegraful Român", apără pe numiţii inspectori în numărul 12/1913 al foii „Déva és Vidéke" într'un articol pe care-l publicase şi în „Budapesti Hirlap". E ciudată apărarea făcută de Barna Endre şi de aceea aflu cu cale a o aduce la cunoştinţa onoratului public românesc, şi totodată a şi răspunde la acea apărare.

Barna Endre, dupăce reproduce din „Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei" faptul, că inspectorul Dénes Károly în restimp abea de trei ani a închis 135 de şcoli româneşti, fără ca apoi să le fi înlocuit cu altele, zice, cu provocare la conscripţia generală din anul 1910, că în comitatul Hunedoarei în restimpul dela anul 1900 până la anul 1910, respective în restimpul în care Dénes Károly a funcţionat ca inspector şcolar în numitul comitat, numărul celor ce ştiu ceti şi scrie cum şi a celor ce ştiu vorbi ungureşte, a crescut. Da, va fi crescut; însă, zic eu, dacă a crescut, meritul pentru creştere în prima linie nu e al inspectorului Dénes Károly, ci a acelor fie ertate 135 de şcoale poporale confesionale româneşti, pe cari inspectorul Dénes Károly le-a închis în restimpul dela 1907 până la 1910. Spună-ne însă dl Barna, că în acele 135 de comune româneşti pe ale căror şcoli le-a închis Dénes Károly, crescut-a sau nu a crescut în restimpul dela 1907 până la 1910 numărul celorce ştiu ceti şi scrie respective a celor ce ştiu vorbi ungureşte?

Şi spună-ne că în acele comune româneşti, cari nu au căpătat alte şcoli în locul şcolilor închise de Dénes Károly, după care metod s'ar putea învăţa mulţimea copiilor a ceti şi scrie şi a vorbi ungureşte fără şcoli?

Zice Barna Endre, că clienţii săi, Dénes Károly şi Benkő András, au închis astfel de localuri de şcoli poporale româneşti din comitatul Hunedoarei, cari se foloseau de şcoli numai fiindcă nici de grajduri nu se puteau folosi. Eu zic, că Barna Endre esagerează. Eu însă nu esagerez, ci esprim purul adevăr, când comunic faptul că în Şoimuş, comună aflătoare în nemijlocita apropiere a inspectorului Dénes Károly, comună vecinaşă cu opidul Deva, edificiul în care se află şcoala elementară de stat maghiară e din grădele, în cea mai mare parte deja putrede de vechi, şi pe unele locuri e astupată cu spini, ca în absenţa învăţătoriului să nu între în şcoală cânii şi porcii satului.

Un alt fapt, pe care asemenea îl comunic spre a combate pe Barna Endre, e acela, că parohienii noştri gr. or. din Simeria, dimpreună cu cei din Toltia mare şi Toltia mică, în anul 1896 au cumpărat de şcoală un edificiu din Simeria, care mai nainte vreme se zidise de casarmă pe seama jandarmeriei, sub controla autorităţii statului, şi în care apoi s'a şi ţinut şcoală până la anul 1909, când inspectorul Dénes Károly, pe lângă altele multe, a închis şi şcoala aceasta gr. or. română din Simeria, sub cuvânt că zidirea şcolară, care cum am spus era odată casarmă de jandarmi, e prea mică. Dară şcoala din Bobâlna cu limba de propunere maghiară nu a închis-o deşi edificiul în care se află acea şcoală, ar putea fi din toate părţile acoperit cu edificiul şcoalei confesionale gr. or. române din Simeria, închis de inspectorul Dénes Károly.

Aceste două casuri, din nefericire prea adevărate, îmi revoacă în memorie pilda evangelistului Matei despre aşchie şi bârnă. Inspectorul regesc de şcoale Dénes Károly, şi apărătorul seu Barna Endre, văd aşchia în ochiul vecinului, dar bârnele din ai lor ochi se fac a nu le vedea.

Nu întreb, că inspectorul Dénes Károly de ce n'a închis şi şcolile cu limba de propunere maghiară din Şoimuş şi Bobâlna, dară zic şi susţin, că lucru cu dreptate ar fi fost ca numitul inspector să se fi uitat printre degete şi cu privire la şcolile confesionale româneşti, nu numai cu privire la cele cu limba de propunere maghiară din Şoimuş şi Bobâlna.

Zice Barna Endre, că între învăţătorii dela şcoalele confesionale române au fost şi de aceia cari au ştiut face numai semnul crucei şi bosconi, dară a ceti şi scrie nu au ştiut. Mai zice Barna Endre, că autorităţile noastre bisericeşti-şcolare, tind la delăturarea inspectorilor regeşti de şcoale Dénes Károly şi Benkő András cu scopul de a restabili starea noastră şcolară de mai nainte, cu învăţători analfabeţi şi bosconitori şi cu edificii şcolare nepotrivite nici de grajduri.

Răspunsul, care îl dau eu la o astfel pe argumentaţie e acela, că Barna Endre intenţionat şi cu tendinţa de a batjocori scrie neadevăruri; deoarece noi Românii din Ungaria, deşi am fost săraci şi neajutoraţi materialiceşte din partea statului, totuş nici când şi nicăiri nu am avut nici măcar un singur învăţător analfabet, ear autorităţile noastre bisericeşti-şcolare, representate prin bărbaţi luminaţi culţi cu duh şi cu dor de progres, nici când nu au urmărit şi nu urmăresc scopul atribuit lor în mod nedemn şi neserios de Barna Endre.

Termină Barna Endre apărarea, pe care o face inspectorilor regeşti de şcoale Dénes Károly şi Benkő András, cu apelul adresat guvernului ungar, ca şcolile româneşti, şi prin ele cultura română *care emulează cu cea maghiară,* (cu toate că Românii au între învăţători şi analfabeţi, iar între zidirile şcolare zidiri mai rele şi decât grajdurile??), — să nu fie sprijinite cu ajutor din vistieria statului. Argumentaţia cu care Barna Endre îşi sprijineşte apelul, e aceea că în România copii născuţi din părinţi maghiari sânt siliţi a învăţa româneşte. Eu zic, că chiar aşa să fie, aceeace zice Barna Endre nu e argumentaţie bine meritată, deoarece starea de drept a Maghiarilor, din România nu se potriveşte cu cea a Românilor din Ungaria, fiindcă Maghiarii aflători în România sânt acolo imigraţi, pecând noi Românii din Ungaria după veritabilă istorie am fost aici la venirea Maghiarilor, ear părinţii, moşii şi strămoşii noştri în timpurile cele pline de viscole au apărat alăturea cu maghiarii plaiurile acestei scumpe ţări, cum la cas de trebuinţă le vom apăra şi în viitor. Deci se cuvine ca statul nostru ungar să sprijinească cu ajutor din vistieria sa şi şcolile româneşti, şi în genere înaintarea Românilor în cultură cu atât mai vârtos, că vistieria statului se alimentează şi cu bani de dare scoşi din sudoare românească.

---

tele — încât ni se pare, că am fi martori oculari — ne descrie călătoria lui Iosif la Vifleem, petrecerea de acolo, venirea magilor şi fuga la Egipet, născocind persoane şi întâmplări nouă şi înlănţuindu-le prin o strictă şi reală motivare psihologică cu persoane şi întâmplări cunoscute. Cu toate acestea istorisirea stă în cea mai perfectă conglăsuire cu textul evangelic, şi de aceea în privinţa valorii morale-educative la această naraţiune nu se poate nimic excepţiona.

Având însă această istorisire o formă literară mai înaltă (novelă), un limbagiu mai avântat şi mai ales cerându-se la înţelegerea pe deantregul a acestei istorisiri multe cunoştinţe etno- şi geografice, biblice şi istorice, ea se poate ceti cu folos abia de studenţii dela gimnaziile străine sau şi de ţăranii adulţi, cari prin cetit şi-au mai îmbogăţit cunoştinţele câştigate în şcoala poporală.

c) *Forma externă.*

Novelă împărţită în 5 capitole; limba: aleasă; ortografia: corectă.

3. *Insula morţilor,* nuvelă de *R. Voss,* tradusă din limba germană, de *Andreiu Bârseanu,* editura librăriei Ciurcu, Braşov 1900.

a) *Conţinutul.*

Acţiunea se petrece sub domnia lui Nero.

(Va urma.)

Chiar şi istoria maghiară vorbeşte despre Românii din Ungaria ca despre luptători pentru apărarea Ungariei; pecând despre aceea, că poporul maghiar din România ar fi luptat şi el d. e. sub conducerea lui Mihai viteazul, a lui Mircea, Vlad Ţepeş, Stefan cel mare etc. etc. pentru apărarea ţării româneşti, sau în timpul mai nou sub prinţul Carol, acum rege, pentru eluptarea independenţei ţării româneşti, nu vorbeşte şi în veci nu va putea vorbi.

NOUTĂŢI.

Greva belgiană. Greva generală, organizată de muncitorii belgieni, pentru obţinerea dreptului electoral universal şi egal, s'a început cu ziua de Luni 14 Aprilie, pe când a fost anunţată. In primele zile au încetat lucrul 50–70 procente din numărul muncitorilor. Greva se întinde şi asupra Franţei de nord, unde lucrează numeroşi muncitori din Belgia; astfel au trebuit să se închidă multe fabrice franceze. In Bruxela şi în alte oraşe s'au luat măsuri militare pentru a întâmpina turburările. Incidente mai însemnate până acum nu s'au petrecut.

*

Ţarul la Berlin. Gazeta berlineză *Deutscher Telegraf* anunţă, că ţarul va fi de faţă la căsătoria fiicei împăratului Wilhelm. La curtea germană se crede, că ţarul va fi însoţit de ţarevnă, poate şi de principele moştenitor Alexe.

*

Regele Ferdinand în mijlocul trupelor. Regele bulgar, însoţit de prinţul de coroană Boris, a sosit la trupele dela Bulair, unde urcându-se pe o culme a admirat priveliştea splendidă a mării de Marmara, ţărmurii aziatici, strâmtoarea Dardanelelor şi golful de Saros. Regele a ţinut apoi o cuvântare către trupe, lăudându-le vitejia şi jertfele aduse în răsboi.

*

Noul şef al partidului conservator. In locul decedatului *G. Gr. Cantacuzino* a fost proclamat şef al partidului conservator din România domnul *P. P. Carp*, fost preşedinte de consiliu în mai multe rânduri.

*

Reuniune de gimnastică, sport şi escursiuni. In o consfătuire ţinută zilele trecute, cu multă însufleţire s'a luat hotărârea de a se înfiinţa în Sibiiu o reuniune română de gimnastică, sport şi escursiuni. S'a ales o comisiune, care să facă cele de lipsă pentru aprobarea statutelor din partea guvernului. Dorim grabnică întrupare acestei idei bune şi sănătoase.

*

Poincaré la Londra. In cercurile politice parisiene face deosebită senzaţie ştirea, că prezidentul republicei are să plece cât mai curând la Londra. Unele ziare din Paris spun, că Poincaré va face drumul acesta din motiv că raporturile anglo-franceze, în vremea din urmă, s'au răcit considerabil; astfel s'a ivit trebuinţa, ca însuşi prezidentul republicei să călătorească la Londra pentru a restabili vechea prietenie.

*

Expoziţie de covoare ardelene. Muzeul industrial din capitala ţarii noastre, la propunerea contelui Dominic Teleki, va organiza o expoziţie de covoare vechi adunate din Ardeal atât dela particulari, cât şi dela diferitele parohii. Materialul strâns până acum este unul dintre cele mai bogate. Expoziţia se va deschide în Septemvrie.

*

Colecţie de mărci poştale. Arhitectul Robert Hontscher din Budapesta a făcut în curs de mai mulţi ani o mare colecţie de mărci vechi poştale din Spania. Colecţia, care cuprinde rarităţi speciale, a fost cumpărată de o firmă din capitala pentru un preţ de 500 mii coroane. Nainte cu doi ani acelaş arhitect a vândut o altă colecţiune pentru suma de 650 mii coroane unui negustor de mărci.

*

Un testament politic. Testamentul regelui George al Greciei, despre care am amintit în numărul trecut, cuprinde la început dispoziţiuni privitoare la averea regală. După aceasta se adresează către moştenitorul de tron şi scrie: „Iubeşte-ţi scumpa ţărişoară, având încredere într'însa. Tot aşa să facă şi fraţii tăi. Fii curagios, dar fii şi cu răbdare; căci stăpâneşti asupra unui popor sudic, a cărui mânie şi întărâtare uşor se poate aprinde, şi care apoi zice şi face lucruri, ce în ziua următoare le uită de sigur. Mai bine să sufere însuşi regele, decât ţara şi poporul". Regele mai statueşte pe următorul său să-şi crească copiii în spirit sănătos grecesc, pentrucă înainte de toate ei trebue să fie eleni. Testamentul se termină cu vorbele: „Dumnezeu să scutească mica şi iubita noastră Grecie!"

*

Pământ ţăranilor. In sfârşit, Dumineca trecută, s'a realizat ultima dorinţă a contelui Leo Tolstoi. Contesa Alexandra Tolstoi a dat ţăranilor moşia dela Iasnaia Poliana a răposatului său părinte. S'au petrecut cu acest prilej scene mişcătoare, care dovedeau că duhul lui Tolstoi tot mai stăpâneşte asupra oamenilor. Moşia dăruită are un areal de 700 desiatine. S'a oficiat un serviciu divin pentru odihna răposatului; ear ţărănimea a mulţumit contesei Alexandra pentru ducerea la îndeplinire a voinţii marelui om. Ţăranii, cari vor începe să-şi lucre pământul încă din primăvara acestui an, au hotărât să înfiinţeze o şcoală cu numele „Leo Tolstoi", pentru a eterniza memoria compatriotului lor.

*

Capitalul şi darea. Kölnische Zeitung scrie, că de când in Germania oamenii se ocupă cu ideea *dării de venit*, în înţelesul căreia guvernul va lua anumite procente după ori ce avere mai mare de 50 mii de mărci, de atunci sume considerabile de bani au început să treacă din Germania *în băncile din Elveţia*. Astfel capitalul mobil scapă, în mare parte, de darea de venit ce se plănueşte.

*

Copil ars. Fetiţa Ana, de patru ani, a ţăranului Grigore Peştean din Cozla (comit. Soloc-Dăbâca) în absenţa mamei sale de acasă, a adunat în grădină frunze uscate şi paie, şi li-a dat foc. I s'au aprins însă şi hainele; ear fetiţa, în urma arsurilor, a încetat din viaţă. Impotriva părinţilor s'a pornit cercetare pentru lipsa de îngrijire.

*

Institut antirabic în Cluj. In primăvara anului curent s'a început clădirea unui institut Pasteur în Cluj şi se speră că va fi terminat până în vară. Institutul este întocmit deocamdată pentru 50 de bolnavi interni. Bolnavii externi se primesc în număr nelimitat; astfel de pacienţi vor locui în case particulare, de unde vor putea veni la institut pentru a li se face inoculaţiunile antirabice.

*

Impărţirea pădureţilor sosiţi zilele acestea la Reuniunea română agricolă sibiană, s'a început şi se pot lua în primire de pe acum, pe lângă o simplă adeverinţă, dela custosul Reuniunii, dl *Andreiu Teodor*, grădinar în Therezienig. 12.

*

Militari japonezi în Viena. O misiune militara a împăratului din Tokio face călătorie de studiu în Europa. Membrii acestei misiuni au sosit zilele acestea la Viena, unde suveranul nostru i-a primit în audienţă particulară în castelul dela Schönbrunn.

*

Festivitate aviatică. La Rusaliile apusenilor se va ţinea o mare festivitate aviatică la Neusatz. Comitetul pregătitor a izbutit să obţie protectoratul unor persoane distinse, ca bunăoară: patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici, ministrul Hazai, episcopul Sevici ş. a. A promis şi arhiducele Iosif, că va lua parte la sarbare; ear arhiducesa Augusta va primi patronajul unui comitet de dame. Se face cea mai întinsă propagandă în scopul reuşitei concursului aviatic dela Neusatz.

*

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu ţine şedinţă Mercuri, în 30 Aprilie n. dimineaţa la orele 9, în sala mică a casei comitatense. La ordinea zilei e pusă esmiterea comisiunilor pentru rectificarea listelor electorale pe anul 1914. Membrii sunt rugaţi a se presenta punctual la şedinţă.

*

Petrecere în Vulcan. Comitetul parohial al bisericii gr.-ort. române din Vulcan va aranja o petrecere în 15/28 Aprilie, în sala hotelului „Conca" din Vulcan. Inceputul la orele 8 seara. Venitul curat e destinat fondului pentru edificarea bisericii gr.-ort. române din Vulcan.

*

Petrecere în Cluj. Tinerimea română universitară din Cluj va da o serată literară-muzicală Sâmbătă, la 19 Aprilie st. n. din prilejul desvălirii tabloului marelui *Vasile Stroescu* în „Casina Română" (Unió 12).

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii, au dăruit: Petru Săbău, funcţionar la „Asociaţiune", 40 bani, Dr. Tiberiu Brediceanu, dirigentul filialei „Albina" din Braşov, 3 cor., Ion Şerban, măestru cismar şi soţia sa Maria n. Moldovan, 40 bani, Aurelia Paşca n. Pitic, soţie de primar (Scărişoara), 20 bani, Ioan Sava şi George Bănda, învăţători în Fofeldea, câte 40 bani, Letiţia Stoica n. Şuluţu (Abrud), 15 bani, Iuliana Liuba n. Iovescu (Lugoş), 30 bani. Starea fondului cor. 1.496 71. Pentru prinos aduce calde mulţămite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Peste ocean. Doi aeronauţi, Brucker şi Dr. Alt, fac pregătiri în Las Palmas pentru a trece în sbor cu balonul peste oceanul Atlantic. Călătoria aceasta, lungă de 1550 mile marine, o vor începe Dumineca în 20 Aprilie.

*

Cât costă răsboiul balcanic? Ziarul *Economist* din Londra face socoteală despre răsboiul din Balcani. Fiecare soldat, zice numitul ziar, a costat 12 coroane pe zi. Considerând că răsboiul a ţinut 25 de săptămâni, avem următorul tablou aproximativ: Bulgaria (cu 300.000 soldaţi), a cheltuit cam 600 milioane coroane, Sârbia (cu 200.000 soldaţi) cam 400 milioane, Grecia (cu 150.000) cam 300 milioane, Muntenegru (40.000 soldaţi) cam 80 milioane, şi Turcia (cu 400.000 soldaţi) cam 800 milioane; cu totul 2180 milioane pentru 1,090.000 de soldaţi. Pierderea totală a beligeranţilor este de 110.000 morţi şi tot atâţi răniţi. Bulgarii au mai pierdut, afară de aceasta, peste 200.000 de cai, boi şi alte animale. La toate acestea ar fi să se mai pună pagubele suferite în urma pustiirilor şi în urma paralisării totale a vieţii economice.

AMVONUL.

Predică despre pocăinţă,

rostită cu ocazia mărturisirii elevilor seminariali

de preotul Aurel Popoviciu.

(Fine).

Judecata, pe care atotputernicul Dumnezeu va rosti-o asupra noastră, va fi aspră, nepărtinitoare şi nealterabilă, căci ea nu va fi întunecată de egoism sau alte patimi, cari firii noastre omeneşti îi sunt inherente. Ca dintr'o carte deschisă ni se vor ceti toate faptele bune şi rele, şi toate se vor vădi şi arăta în toată golătatea lor.

Drept aceea când ne mărturisim păcatele înaintea duhovnicului şi înaintea conştiinţei noastre, se cade să fim sinceri, adecă nimic din ceea ce ştim, că am făcut, să nu tăinuim sau să ascundem, ci din contră cu multă sârguinţă să cercetăm şi cele mai ascunse colţuri ale sufletului şi inimei noastre, şi toate faptele noastre bune şi rele bine să le judecăm la lumina conştiinţei şi credinţei noastre strămoşeşti.

Să nu ne provocăm la spiritul lumii sau la răutatea ei, ca să ne scuzăm sau micşorăm păcatele. Dacă şi în vremea mărturisirii ne lăsăm stăpâniţi de egoism şi de patimă, dacă şi atunci cercăm căi şi mijloace de a ne ascunde faptele rele, atunci pocăinţa ce ni-o impunem sau ni se impune, va rămânea stearpă şi nici pe departe nu va avea acel rezultat şi folos, pe care l-a contemplat Mântuitorul Isus, când a aşezat în biserica sa această taină. „Să nu abaţi inima mea spre cuvinte de vicleşug, ca să tăgăduesc răspunsurile cele din păcate", a esclamat oare când psalmistul, (psalm. 140 v. 4). Aşa să ne rugăm şi noi, când ne îndreptăm paşii spre duhovnicul nostru, ca să ne mărturisim păcatele. Prin nimic să nu cercăm a ne scuza păcatele, căci Sfântul Ioan gură de aur zice, că la spovedanie să nu ne scuzăm, ci să ne acuzăm.

Spiritul lumii şi răutatea din lume, pe care atât de mulţi o invoacă ca un motiv de micşorare a păcatelor lor, nici când n'a avut atâta putere asupra noastră, ca să ne înduplece a ne face nouă înşine rău. O Doamne! dacă am iubi şi dreptatea şi adevărul Tău, dacă te-am iubi şi pe Tine în măsura în care ne iubim pe noi înşine, în măsura, în care iubim bunurile deşarte ale acestei lumi, atunci toată răutatea lumii, toate împrejurările din lume cari după socotinţa noastră în mod fatal ne împing spre păcat, adunate la un loc de ar fi, totuşi n'ar fi în stare să ne înduplece la călcarea legilor şi poruncilor Tale!

In primele veacuri ale creştinizmului pentru păcate mai mici credincioşii se supuneau unei pocăinţe severe şi îndelungate. Cu atât mai mult trebue să ne impunem pocăinţă severă noi, oamenii zilelor de azi, cari în raport cu credincioşii acelor vremi fără îndoeală greşim neasemănat mai mult şi mai greu împotriva lui Dzeu şi a legilor lui sfinte. Păcătuim atât de mult, şi prin fapte rele vătămăm atât de greu sfinţenia lui Dzeu, încât, ca să ne espiem desăvârşit păcatele noastre, sara când ne culcăm şi dimineaţa când ne sculăm, cu lacrămi de pocăinţă ar trebui să udăm aşternutul nostru şi din straja dimineţii până în noapte necontenit ar trebui să ne rugăm, cum ne învaţă biserica în aceste zile ale postului: „Dela Domnul cel ce s'a smerit pe sine până la moartea crucii pentru tine, învăţându-te suflete al meu, din înălţare smerenie şi din smerenie înălţare, nu te înălţa pentru bunătăţile tale, nici socotindu-te pe tine drept nu osândi pe cel deaproape al tău, ca fariseul cel lăudăros, ci cu gând plecat aducându-ţi aminte numai de păcatele tale ca vameşul strigă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine, păcătosul şi mă miluеşte", (cânt. triod.)

Fie pocăinţa cât de severă, fie jertfele pe cari ea ni le cere cât de mari, noi tot trebue să ne împărtăşim de ea, căci ea nu e întemeiată sau reclamată de oameni, ci de Dumnezeu. Dară sarcina pocăinţei, dat fiind că ea purcede dela Dzeu, nu e prea grea pentru umerii noştri, căci „sarcina mea uşoară este", zice Domnul. Pocăinţa îndelungată şi severă pentru omul păcătos e bucurie, iar pentru cel drept e plăcere. Cu toate că pocăinţa ne cere înfrânarea poftelor, ne impune să luăm „crucea noastră" şi s'o purtăm cu abnegaţie, ea totuşi e bucurie şi plăcere pentru noi, câtă vreme ne pune la adăpost în faţa judecăţii lui Dumnezeu şi ne umple întreaga fiinţă de o pace supranaturală, pe care dela lume nici când nu o putem dobândi.

Să ne gândim numai de ce pace divină au trebuit să fie pătrunşi mucenicii fără de număr ai creştinizmului în vremile străvechi, când cu toată urgia şi furia păgânismului oficial, rămâneau tari şi neclintiţi în faţa chinurilor şi suferinţelor ce le îndurau.

Să ne gândim ce pace divină s'a sălăşluit în sufletul Mariei Magdalene şi Mariei Egiptence, după ce au rupt cu viaţa păcătoasă a tinereţelor şi au venit la cunoştinţa adevărului! Această pace nu se poate spune, ci numai simţi!

Că pocăinţa severă e şi bucurie şi fericire pentru om, ni-o dovedeşte sfântul Augustin, când zice: „O, cât de bine a fost pentru mine, că m'am lăpădat de toate, de a căror perdere mai înainte mă îngrozeam. Cât de fericit sunt acum, după ce am abzis de toate plăcerile deşarte ale lumii! Tu Doamne, Dumnezeul meu, care eşti cea mai mare şi singura bunătate, mi-ai răsplătit îmbelşugat".

Iubiţi elevi! M'am silit să vă arăt foloasele pocăinţei adevărate. Nu dubitez, că voi după ce şi de altcum sunteţi pătrunşi de însemnătatea acestei taine curăţitoare, şi după ce şi din prelegeri şi din esperienţă proprie cunoaşteţi foloasele ei, veţi face acum când sunteţi chemaţi roduri adevărate de pocăinţă. Stând în pragul praznicului mare al răscumpărării noastre din robia grea a păcatului şi din tirănia diavolului, nu numai că vă zic din nou: „pocăiţi-vă, că s'a apropiat împărăţia ceriurilor", ci vă invit ca înainte de a începe a vă mărturisi păcatele, în faţa acestui altar sfânt să vă rugaţi împreună cu mine zicând: „Ne rugăm Ţie, înviază Doamne, sufletele noastre cele omorâte de păcate, dă-ne umilinţă şi izbăvire de răutate în sfintele zile ale postului Tău. Dărueşte, Mântuitorule, tuturor bucuria mântuirii Tale prin pocăinţă, dându-ne nouă să vedem şi cinstitele patimi şi şi mărita Ta înviere", (cânt. triod.)

Amin!

Cărţi şi reviste.

Colecţiune de predici, 3 tomuri, pentru toate Duminecile anului bisericesc, edate cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei de Dr. Teodor Tarnavschi şi Dr. Emilian Voiutschi, profesori la facultatea de teologie din Cernăuţi. Ediţia II. îngrijită de Dr. Dimitrie Cioloca, profesor. Caransebeş 1909—1911. Tipografia Diecezană. Tomul I. cuprinde 64 predici pentru ciclul de Dumineci, care începe cu Dumineca vameşului şi a fariseului şi sfârşeşte cu Dumineca I. după Rusalii. Tomul II. are 62 predici, începând cu Dumineca II. până la XVI. după Rusalii. Tomul III. cuprinde 73 predici şi tractează materia omiletică pentru Duminecile XVII—XXXII. după Rusalii, apoi pentru Duminecile înainte şi după Naşterea şi înainte şi după Botezul Domnului. In total aşadară acest op conţine nu mai puţin de 199 predici. Spre uşurarea celor ce vor conzulta acest op amintim, că la finea tomului III. se află tabela de materii din toate 3 tomurile, cu indicarea temei, ce se tractează în fiecare predică. Imprejurarea, care ridică acest op la nivelul opurilor similare din apus este, că pentru fiecare Dumineca se află câte 4 predici, dintre cari prima consecvent tractează materia în legătură cu însemnătatea zilei din punct de vedere liturgic, a doua din punctul de vedere al moralei, iar celelalte două sunt adese omilii. Nu insistăm asupra valorii necontestabile a acestui op, indispensabil pentru fiecare preot şi bibliotecă parohială, căci în această privinţă s'a pronunţat deja foarte favorabil critica competentă. Execuţiunea tehnică întrece toate aşteptările. După cum reese din Precuvântare la ediţia II., dela primirea favorabilă a opului „se face pendentă tipărirea tomurilor IV. şi V., cari vor cuprinde predici pentru toate sărbătorile domneşti şi ale sânţilor mai aleşi, respective predici pentru ocaziuni extraordinare, pentru cari tomuri materialul stă gata de tipar". Preţul fiecărui tom e 6 cor. (pentru România 7 lei); pentru legătură câte 1 cor. mai mult.

Nr. 363/1913. (94) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Sâmbenedic**, — devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor — se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetateadebaltă, 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Concurs de licitaţiune.

Subsemnatul comitet parohial publică licitaţiune minuendă pentru edificarea şcoalei în comuna bis. gr.-or. rom. **Mihăeşti** (Mihalesd), tractul Dobra.

Licitaţiunea se va ţinea **Duminecă în 21 Aprilie (4 Maiu) a. c.** la 2 ore p. m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Preţul strigării este 9100 cor. după care sumă e a se depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la cancelaria oficiului parohial.

Licitaţiunea va fi verbală, însă oferte închise, provăzute cu vadiul necesar şi cu declaraţiunea că cunoaşte condiţiunile şi să supune lor, se primesc până la începerea licitaţiunei, i sunt a se da în mâna prezidentului comitetului parohial.

Să notează că reflectanţii nu au dreptul a pretinde spese sau diurne pentru câştigarea informaţiunilor sau participarea la licitaţie.

Mihăeşti, la 25 Martie (7 Aprilie) 1913.

Aurelian Oprean
paroh, preş. com. par.

Filip Trif
notar.

Nr. 169/1913. (93) 1—3

Vidi: **Iosif Morariu**
protopop.

Cercaţi „**La Isvor**“

Cement de Portland

din Beocin şi Braşov. Prima calitate. Mai ieftin decât ori unde în Sibiiu, Piaţa gării (Bahnhofplatz) Nrul 1.

(96) 1—4

Ferar şi diplomat de locomobile

caută loc ca mecanic sau ferar la vre-o moară sau la vre-un joagăr.

Doritorii au a se adresa la Dl **Vasilie Puşcaş, Dank,** u. p. **Egeres** (Kolozsmegye). (95) 1—3

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Penticostariu

cu litere cirile.

Preţul: nelegat 12 cor., legat 16 cor.

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum şi apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă şi proaspete cu **preţuri moderate.**

(73) 12—

Garduri colosal de ieftine.

Invenţiune senzaţională.

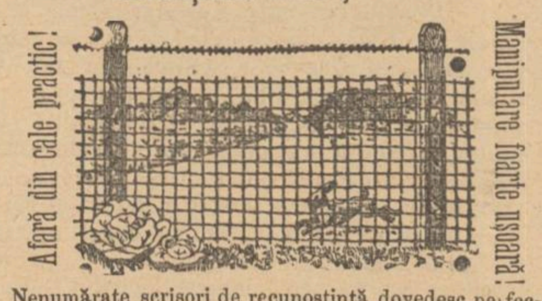
Afară din cale practic!
Manipulare foarte uşoară!

Nenumărate scrisori de recunoştinţă dovedesc perfecţiunea neîntrecută a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Preţul per metru quadrat 32 bani şi mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri şi gard. de sârmă.

Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.

Serviciu ieftin, prompt şi conştienţios.
Catalog ilustrat gratuit şi franco.

(27) 9—10

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“

al

arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania

de

Dr. Eusebiu R. Roşca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu preţul: Broşată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poştal 30 fil.

Aviz!

Către comercianţii şi onoratul public român!

Deoarece am fost silit a muta Prăvălia mea de Manufactură din Piaţa mică Nr. 11 în urma vânzărei edificiului, în un local pentru mine necorăspunzător în **Strada Ocnei (Burgergasse Nr. 3)** vis-a-vis de Farmacia la Coroana, şi în apropierea podului de fer, şi neputând încă obţinea alt local potrivit în piaţă, sunt ferm hotărât a vinde cu preţuri de tot reduse, toate mărfurile ce le am în depozit. Dorinţa mea este ca cât mai grabnic să desfac totul, aşa ca cel mai târziu cu 1 Maiu anul curent să fiu gata.

Rog deci a grăbi cu cumpărările, în interesul propriu.

Cu stimă:

(64) 6—6

Aurel Popescu.

Material de prima calitate.

Decoraţiuni în stil românesc şi bizantin.

Ecsecutare artistică.

Primul atelier
de

Pictură bisericească

Bendorfean şi Hajdu

(83) 4—

pictori

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 şi 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum şi icoane sfinte; marmoră artistică şi auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt şi cu preţurile cele mai moderate.

La dorinţă servim cu schiţe şi preliminare.

Plătirile se primesc şi în rate.

KиC
POPOFF
cea mai fină
MARCĂ DE
CEAIU RUSESC.

(2) 20 –

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 14—20

Siebenbürger
Urbräu

Redacter responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Marţi 9/22 Aprilie 1913.** *Nr. 38.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 4348 Prez.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi mitropolit al Românilor greco orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor al arhidiecezei noastre transilvane; iubiţilor şi onoraţilor deputaţi la sinodul arhidiecezan: dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

Având în vedere §§. 89 şi 90 din statutul organic, convocăm şi prin aceasta declarăm de convocat sinodul ordinar anual al arhidiecezei noastre transilvane, în biserica catedrală din Sibiiu, **pe Dumineca Tomei, adecă 21 Aprilie (4 Mai) a. c.,** la 9 oare antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericeşti, iar după acestea va urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiiu, la 5 Aprilie 1913.

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

Un semicentenar.

Sibiiu, 21 Aprilie n.

Congresul politic naţional al Românilor ardeleni, convocat pe 7/19 Aprilie 1863 la Sibiiu, a tinut patru şedinţe: Luni, Marţi, Mercuri şi Joi după Dumineca Tomii, toate presidate de Mitropolitul *Şuluţiu* şi de Episcopul Andreiu baron de *Şaguna*. In şedinţa primă au rostit ambii arhierei câte o frumoasă vorbire de deschidere, apoi s'a pus la ordinea zilei cetirea preaînaltei resoluţiuni din 18 Octomvrie 1862.

Mitropolitul *Şuluţiu* a atras atenţiunea congresului asupra împrejurării, că de multă bunătate de vreme nu s'a îndurat nime să vorbească atât de prietineşte cu naţiunea română ca Maiestatea Sa, de aceea e de dorit, ca cuprinsul resoluţiunei preaînalte să fie ascultat cu pietate şi atenţiune. Membrii congresului *să scoală în picioare şi astfel ascultă cuprinsul resoluţiunii*, cetită în originalul german, apoi în traducerea românească. E primită cu aplauze şi cu aclamări.

Vorbeşte apoi Episcopul *Şaguna* şi constată, că congresul are datorinţa de a răspunde la această resoluţiune prin o *adresă de mulţămire*, care trebue compusă astfel, ca în ea să se cuprindă sentimentele naţiunei române din Ardeal faţă de tron, în care scop e necesară o consultare, o pregătire, pentru „a ne putea descrie şi formula convingerile noastre“.

In şedinţa a doua Episcopul *Şaguna* îşi espune pe larg părerile asupra felului cum are să fie compusă *adresa*, pentruca ea să fie espresiunea fidelă a sufletului românesc, iar după el vorbesc şi alţii la chestia adresei şi în urmă se alege o comisiune, care să compună adresa, pe basa principiilor esprimate în congres. *Şaguna* e rugat să iee asupra sa sarcina de a conduce desbaterile în comisiune şi *Şaguna* primeşte invitarea.

In şedinţa a treia, raportorul comisiunei, *Ioan Aldulean*, prezentează apoi proiectul de adresă, stabilit astfel din partea comisiunii:

„*Ces. reg. şi apostolică Maiestate! Preaîndurate Doamne!*

Congresul naţional român din marele principat al Transilvaniei, convocat pe temeiul concesiunei preaînalte din 17 Februarie 1863, sub numărul aulic 883, întimpină astăzi un eveniment care i-a umplut inima de bucurie, văzând că pentru preacredincioasa naţiune română din marele principat al Transilvaniei, după o speranţă îndelungată, nutrită în pieptul ei de un şir de ani, acum într'adevăr se iveşte aurora unui viitor mai fericit, mai demn de ea şi de sacrificiile documentate cu toată ocasiunea pentru credinţa şi alipirea ei către preaînaltul seu împărat şi mare principe şi către patria sa.

Evenimentul acesta de mare însemnătate pentru naţiunea română ni-l aduse preagraţioasa resoluţiune împărătească din 18 Oct. 1862, care publicându-se solemnel în şedinţa congresului naţional român, ne dete prea plăcuta ocasiune de a o saluta cu sentimente pline de bucurie, esprimate în urări unanime, repeţite adese-ori cu entusiasm însoţit de cea mai profundă reverenţă omagială pentru preaînalta persoană a M. Voastre ces. reg. apostolice.

Această preagraţioasă resoluţiune împărătească se va păstra din partea naţiunii noastre ca un document, cu care are să se înceapă epoca nouă în vieaţa politică a Românilor din Transilvania, ca cheia cea de mult dorită care are să deschidă porţile edificiului sistemei de stat al marelui principat al Transilvaniei, prin cari să între şi ei, ca naţiune politică, în concertul acelor naţiuni, cari locuesc încă singure acel edificiu, cu eschiderea naţiunei române. Pentru-că, preaîndurate doamne! prin acea resoluţiune preagraţioasă te-ai îndurat părinteşte a descoperi preaînalta complăcere pentru loialitatea, credinţa şi alipirea naţiunei române către preaînalta casă domnitoare, şi către legile fundamentale de stat, sancţionate de Maiestatea Voastră. V'aţi îndurat preagraţios a ne împărtăşi, că regularea referinţelor juridice de stat ale naţiunei române şi ale confesiunilor ei va avea să fie una dintre primele datorinţe ale celei mai deaproape diete a Transilvaniei, ordonând totodată cancelariei aulice transilvane a lua de nou în consideraţiune preaumilitele noastre representaţiuni şi petiţiuni, privitoare la compunerea pomenitei diete, şi a grăbi cu preaumilita-şi subşternere a propoziţiunilor respective. V'aţi îndurat prin urmare a ne da împărătescul şi regescul cuvânt, care e adorat din partea noastră, ca amanet asigurător despre aceea, că naţiunea noastră cea atât de cercată îşi va vedea nisuinţele sale cele loiale, însoţite de atâtea sacrificii, acum în scurt timp încoronate cu resultatul dorit.

Maiestate! Preaumilit subscrisul congres naţional, însufleţit de părinteştile cuvinte şi de afidarea preagraţioasă cuprinsă în aceeaşi preaînaltă resoluţiune, pătruns de mulţumire către preabunul şi cavalerescul nostru împărat şi mare-principe şi către preaînalta casă domnitoare a Maiestăţii Voastre, îmbrăţişează cu mare bucurie şi plăcere ocasiunea zilei acesteia solemnele spre a aduce M. Voastre ces. reg. apostolice descoperirea preaumilită a sentimentelor de reverinţă omagială, de credinţă neclintită şi de alipire către M. Voastră ces. reg. apostolică, către prea strălucita casă domnitoare habsburgică-lotaringică, precum şi de alipire către legile fundamentale de stat, depuse în diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860 şi în constituţiunea din 26 Februarie 1861, cu acea promisiune omagială, că naţiunea română din Transilvania simte adânc preaplăcuta datorinţă de-a sădi în generaţiunile sale credinţă şi alipire neclătită către aceeaşi preaînaltă casă domnitoare, şi de-a le lăsa acestea ereditate fiilor sei, pentrucă acestea sunt însuşiri tradiţionale ale Românilor, cari doresc ferbinte sosirea ocasiunei constituţionale a dietei Transilvaniei, unde ridicaţi la starea de mult meritată de naţiune politică, conlucrând cu puteri unite la realisarea principiului constituţional al unităţii imperiului, pe care preacredincioasa naţiune română încă în anii 1848—1849, în adunanţele sale naţionale, din îndemn propriu l-a îmbrăţişat, spre întărirea tronului M. Voastre ces. reg. apostolice, spre consolidarea imperiului, spre stabilirea trancvilităţii publice, spre mulţumirea diferitelor popoare de sub preablândul şi părintescul sceptru al M. Voastre, să poată da dovezi nouă despre alipirea către preaînaltele instituţiuni con-

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Un ostrov mic, situat faţă 'n faţă cu Antium, neputând fi locuit pentru stâncăriile sale, era folosit de orăşeni ca cimiter îngropându-şi acolo morţii: Insula morţilor. Singurii locuitori erau un preot (Atinas) şi un servitor (Daunus) împreună cu familiile lor. Ani dearândul Daunus aduce pe luntre cele de lipsă pentru traiu din oraşul Antium, fără ca ceilalţi să părăsească insula. Totdeauna le aduce Daunus şi veştile şi noutăţile, cari circulă prin oraş, şi zile întregi are ce povesti. Intr'o bună zi vine însă Daunus dela oraş cu o veste tristă: se află în oraş, dar mai ales în Roma, oameni, cari tăgăduesc pe zeii cei nemuritori, şi cred într'un om nazarinean, care a fost răstignit de jidovi. Vestea aceasta îi umple pe toţi de ură faţă de aceşti usurpători ai zeilor — dar îi pune totodată şi pe gânduri. Preotul Atinas vrea însuşi să cunoască pe aceşti desvlăguiţi şi să sprijinească goana pornită împotriva lor. Se duce la Roma şi zăboveşte acolo mai multă vreme.

Intr'aceea fiul preotului Tullus se urăşte de lâncezeala de pe insulă, se hotăreşte şi el să plece la Roma, şi la inzistenţa fetei lui Daunus, Acca, cu care simpatizează, o ia şi pe dânsa. După o călătorie anevoioasă sosesc sara târziu la Roma şi se adăpostesc într'o peşteră. De oboseală adorm. Către miezul nopţii peştera se iluminează şi sute de oameni forfotesc printr'ânsa. Tullus se trezeşte şi uitându-se 'n jur o zăreşte pe Acca între două creştine ascultând predica unui episcop venerabil. Se apropie de ea cu teamă, dar ea îl linişteşte, că-s oameni buni şi n'are de ce purta frică. Bătrânul preot pregăteşte apoi jertfa: pânea şi vinul, din care gustă fiecare pe rând. In treacăt îl agrăeşte şi pe Tullus. De odată se aude strigătul unui tinăr: „Stângeţi făcliile şi vă ascundeţi, căci vine Atinas cu oastea Cesarului!“ Atunci bătrânul zice către Tullus: „Du-te feciorul lui Atinas şi ia şi pe această fecioară cu tine, să nu vă găsească Atinas aici să gândească, că faceţi parte din ceata noastră, căci vremea voastră încă aproape este“.

Luminile se stâng. Tullus şi cu Acca ies. Tullus lasă pe Acca într'o dumbravă, iar el se duce înaintea tatălui său. Tradează peştera, în care se află creştinii, şi-i conduce la ea. Intră 'n fruntea soldaţilor din peşteră şi spre mirarea şi desnădejdea lui o vede pe Acca în mijlocul creştinilor. O chiamă, ea însă nu-i dă ascultare. S'a făcut creştină. Toţi creştinii sunt duşi apoi şi închişi în temniţa de lângă Circus maximus. Tullus e desnădăjduit.

Sara se face vestita iluminaţie a parcului împărătesc cu creştinii legaţi de stâlpi şi înfăşuraţi cu câlţi muiaţi în răşină. Tullus, mustrat de conştiinţă, o caută pe Acca, dar n'o găseşte; ea a rămas în temniţă spre a fi aruncată bestiilor.

Atunci Tullus ia o hotărâre eroică. Spre a-şi îndrepta cât de cât greşala săvârşită faţă de aceea, pe care o adora, faţă de creştinii, cari nu i-au făcut nici un rău, se aruncă înaintea gardei împărăteşti, declarându-se creştin, iar aceasta fireşte îl aruncă în temniţă.

A doua zi sunt mari festivităţi; în circul cel mare au să fie privelişti până atunci nevăzute: au să fie sfăşiaţi creştinii de fiarăle sălbatice; împăratul însuşi vrea să ia parte.

Inainte de a fi conduşi creştinii la circ, Atinas, ca preot jertfitor, chiamă pe Tullus şi pe Acca într'o odaie de alăturea. Pe masă e un păhar de vin. „Bea“ îi zice lui Tullus şi după ce bea „dă-i Accei“. Atinas îşi ascunde faţa în cutele togei, până ce la picioarele sale s'a făcut linişte; i-a otrăvit. De ce? Din milă sau din ruşine? In ceealaltă zi i-a transportat la insula morţilor aşezându-i la locaşul de vecinică odihnă.

b) Valoarea educativă.

Din acest resumat iese la iveală, că subiectul acestei nuvele este antagonismul între politeizmul greco-roman şi creştinizm, din care acesta prin purtarea sa înaltă morală iese biruitor. Preotul Atinas, un credincios şi constant adept al instituţiunilor religioase romane, nu şovăeşte nici în clipa, când îi vede pe cei mai dragi ai săi, Tullus şi Acca, trecuţi la legea nouă urgisită, şi nu esitează a-i jertfi zeilor nemuritori mai bine, decât să-şi arunce autoritatea în cumpănă şi să-i scape dela peire. Un caracter frumos e Acca. Ca toate femeile e câştigată repede pentru noua lege, e convinsă în scurt timp despre dumnezeirea nouălor învăţături şi nici dragostea faţă de Tullus, nici chiar frica de moarte nu o mai pot abate. Ba prin constanţa ei îl cucereşte şi pe Tullus pentru creştinizm. Eroizmul ei e vrednic de toată admiraţiunea. Celelalte persoane: Daunus, cărăuşul, episcopul, Nero, sunt mai pe scurt descrise, sunt zugrăvite însă cu atâta plasticitate, încât nici după lungi caracterizări n'ai putea avea o icoană mai clară şi mai fidelă.

Un caracter mai dubiu e Tullus. La început aprig duşman al creştinilor el nu se lasă convins de frumoasele lor învăţături, ci îi tradează cu toată buna primire, ce a avut-o din parte-le. Se căieşte pentru această faptă a sa, nu însă pentru că a tradat nişte oameni de omenie, cari lui nu i-au făcut nici un rău, ci pentru că 'n mijlocul lor se află Acca. Acca e mustrarea conştiinţei lui, Acca e motivul increşstituţionale, sancţionate de M. Voastră ces. reg. apostolică.

Pe lângă care rămânem cu cea mai profundă reverinţă omagială.

Din şedinţa adunării naţionale ţinută în Sibiiu în 20—23 Aprilie n. 1863.

Ai Maiestăţii Voastre ces. reg. apostolice, pururea credincioşi şi preaumiliţi servi şi sudiţi". —

Raportorul recomandă adresa spre primire. Mitropolitul Şuluţiu propune să se voteze încredere cancelarului *Nádasdi*, iar Episcopul *Şaguna* propune să se voteze încredere şi mulţămită preşedintelui guvernului, contelui de *Crenneville*. Congresul primeşte. Cu privire la adresă Episcopul *Şaguna* spune, că deşi nu e trecut în adresă tot ce putea să fie trecut, o primeşte şi o votează. „Toţi putem fi mulţumiţi, — a spus Şaguna, — căci am făcut un lucru mare pentru naţiunea noastră, am pus o peatră nouă pentru documentarea credinţei noastre nepătate şi nepătânde pentru totdeauna către înalta casă domnitoare, şi în sfârşit iarăşi am pus o peatră nouă de capul unghiului în casa naţiunii, pentru Maiestatea Sa, pentru înalta casă domnitoare şi pentru legile fundamentale de stat".

G. Bariţiu face un amandament la adresă, însă congresul votează adresa în textuarea ei originală şi decide, ca o deputaţiune, condusă de Episcopul *Şaguna*, — se o ducă la Viena şi se o predee Maiestăţii Sale.

In şedinţa a patra, la propunerea raportorului *Ioan Puşcariu*, administrator comitatens, se stabilesc apoi gravaminele naţiunei române din Ardeal astfel:

„1. Egalitatea de drepturi, — asigurată prin diploma din 20 Oct. 1860, prin patenta din 26 Februarie 1861, prin autograful împărătesc tot din 20 Octomvrie 1860, dat către contele Rechberg, — nu s'a realisat în Ardeal, ci din contră, s'a restaurat un organism administrativ folosit de fostele naţiuni privilegiate pentru a se întări în posiţiunea lor privilegiată.

2. Se cere (earăşi) inarticularea naţiunii şi a confesiunilor româneşti, precum şi ştergerea tuturor legilor şi instituţiunilor, cari stau în contrazicere cu egalitatea de drepturi.

3. Introducerea limbii româneşti în toate afacerile publice, cum şi în institutele de învăţământ, în măsura în care sunt întroduse şi ale celorlalte naţiuni ardelene.

4. Independenţa Ardealului dela ori-care provinţă a statului austriac şi reîncorporarea părţilor (partium) luate fără învoirea Ardealului.

5. Impărţirea nouă a Ardealului pe temeiu topografic naţional şi în interesul administraţiunii politice şi judecătoreşti.

6. Representarea naţiunei române în dietă şi pe la municipalităţi în proporţiunea concurgerii la purtarea greutăţilor publice.

7. Infiinţarea unui singur tribunal suprem apelativ pentru ţara întreagă, şi publicarea sentinţelor de judecată în numele M. Sale ces. reg. apostolice, din partea tuturor tribunalelor ţării.

8. Respectarea mai dreaptă a Românilor la înlocuirea diregătoriilor cardinale.

9. Impărtăşirea Românilor din venitele averilor numite *ale celor şapte judeţe* şi ale altor case alodiale, pe unde Românii locuesc amestecaţi cu Saşii.

10. Dotaţiunea bisericilor şi şcoalelor româneşti din moşii comunale, din casse alodiale şi la cas de trebuinţă din mijloacele statului, în măsura în care se împărtăşesc şi celelalte biserici şi şcoale.

11. Infiinţarea unei universităţi paritetice din mijloacele statului pentru ţara întreagă.

12. O bancă hipotecară de credit pentru poporul ţăran, fără diferenţă de naţionalitate".

In urmă să ia la cunoştinţă raportul comitetului permanent despre activitatea desvoltată cu începere din 16 Ianuarie 1861 până la 19 Aprilie 1863, iar Mitropolitul *Ales. St. Şuluţiu* închide congresul cu o scurtă dar pătrunzătoare cuvântare, la care respunde *V. L. Pop*, mulţumind presidenţilor pentru buna conducere a congresului, apoi protopresbiterul *I. Hania*, aducând mulţumiri gloriosului Impărat Francisc Iosif I, dela care naţiunea română a primit aceea ce are, — şi între aclamări sgomotoase membrii congresului părăsesc sala.

Deputaţiunea română, condusă de Episcopul *Şaguna*, a fost primită la palat, în Viena, în 4 Maiu n. 1863.

---

nării lui. Ori cât de real şi natural ar fi caracterul lui Tullus, el are numai o valoare artistică, nu însă şi una educativă. Mai ales din această pricină — şi pentru că nuvela mai conţine şi alte subtilităţi (ca d. e. giugulirile de dragoste între Tullus şi Acca), cari parte ar fi rău înţelese, parte rău tălmăcite — eu sunt de părerea, că această cărticică de elevii şcoalelor poporale şi gimnaziale inferioare, precum şi de ţărani nu poate fi înţeleasă, ci potrivită ar putea fi numai pentru elevii din clasele superioare (gimnaziale, reale etc.)

c) *Forma externă.* Nuvelă; limba: de toată frumseţea; ortografia: greşită (tip. la 1900).

Borgo-Prund, în 21 Iunie 1912.

Nicolae Şoneriu
paroh.

Cugetări.

Podoaba minţii, face pe om iubit şi cinstit, înălţindu'i vrednicia; iar boala minţii toate le ruinează.

*

Cel nebun să simte mândru, când i-să da cinstea pe care nu o vredniceşte.

*

Omul înălţat în deregătorie, fără vrednicie, e cel mai scârbos şi desprețuit, înaintea oamenilor de bine. *I. Bota.*

„Universalism şi naţionalism".

Conferenţa domnului *Dr. Lucian Borcia*, ţinută în Sălişte, în 24 Martie n. c.

In faţa unui număr însemnat de intelectuali, şi de ţărani fruntaşi, cu mai multă învăţătură şi mai bună pregătire, domnul advocat din Sibiiu, *Dr. Lucian Borcia*, a ţinut în 24 Martie o interesantă conferenţă publică în fruntaşa comună Sălişte. Voiu încerca să-i redau cuprinsul şi înţelesul.

Vorbeşte despre „*Universalism şi naţionalism*". Arată ce l-a îndemnat să se ocupe c'o astfel de lucrare, să ţină această prelegere, spunând, că: problema universalismului şi-a naţionalismului e pentru noi Românii din mai multe puncte de vedere importantă şi de actualitate arzătoare.

De o parte sunt năzuinţele noastre politice-culturale, cari toate se basează pe ideia naţionalismului, pe instinctul şi tendinţa de a ne conserva fiinţa noastră etnică neştirbită, de a ne creia astfel de condiţii de vieaţă, cari ne garantează o existenţă naţională proprie şi ne dau posibilitatea unei desvoltări corespunzătoare mentalităţii sufletului şi însuşirilor noastre specifice româneşti.

De altă parte, zice vorbitorul, e cercul de fier ce ne înconjură şi strânge din toate părţile, primejdiile multe şi mari, cari ne ameninţă existenţa proprie, deosebită de fiinţa oricărui alt popor. Spre întărire aminteşte imperialismul rusesc cu imensele sale forţe reale ale panslavismului; atacurile, cărora naţionalismul nostru al Românilor din monarhia austro-ungară e zi de zi expus, în urma politicei imperialiste interne; slăbirea noastră prin universalismul bisericei catolice, care numai acum ni-a fericit cu episcopia gr.-cat. de Hajdudorog, şi în fine inficiarea sufletului nostru prin sentiment şi cugetare, influenţată pe nesimţite de universalism, de tendenţe spre nemărginire externă, care o putem observa pe alocurea şi la noi, adormindu-ne dorinţa fierbinte şi paralizându-ne voinţa îndărătnică, factorii sufleteşti, cari susţin viu naţionalismul nostru.

Prin asemănare frumoasă şi potrivită, arată, că în universalism şi naţionalism avem două idei, cari secoli dearândul influenţează sufletul omenesc, ba a căror influenţă e cu atât mai puternică, fiindcă se întemeează pe dorul născut de a trece marginile strâmte ale vieţii de toate zilele, şi de a-i da vieţii un cuprins mai adânc, mai larg, a o înălţa dela o simplă vegetare animalică la o adevărată vieaţă omenească.

Spune, că expunerile ce urmează sunt luate din srierea englezului H. Stewart Chamberlain: „Temeliile secolului al XIX-lea", şi că în cea mai mare parte sunt traduceri textuale.

Spre desvoltarea temei, arată că autorul cărţii, Chamberlain, e aderent al teoriei rasselor; cum s'a născut anumite popoare; că unde compoziţia a fost norocoasă, unde amestecul s'a făcut între popoare înrudite ca fire şi însuşiri, acolo s'au născut popoare mari. Incrucişări între rasse cu totul diferite au produs popoare bastarde, lipsite de caracter hotărât. Că imperiul roman a fost prin efectul său de nivelare un teren prielnic pentru producerea unui chaos de popoare; că adevăratul popor roman, un popor nemaipomenit de tare, e şi pentru timpurile de astăzi cea mai mare forţă civilizatorică, fiindcă dela el am moştenit dreptul, statul şi temelia lui, familia; locul lor l-au ocupat neoromanii, cari numai la aparenţă mai erau romani, de fapt însă erau un chaos din toate seminţiile europene, africane şi aziatice, cari ajunseseră în sfera de influenţă a Romei.

Astel se prezentă situaţia etnică a imperiului roman, adaugă prelegătorul, când au început să năvălească asupra lui popoarele curate din nordul Europei: celţi, slavi şi germani, cari parte prin forţele proprii, parte din moştenirea dela popoarele din anticitate, au dat naştere unei culturi noi.

Asupra situaţiei politice spune: că întreaga activitate publică se făcea prin persoane singuratice, prin funcţioari publici, instituiţi de popor, cari lucrau în numele statului cu deplină putere, dar şi cu deplină răspundere. Aşa erau consulii, cei mai înalţi funcţionari politici, aşa proconsulii, guvernatorii provinciilor, aşa pretorii, conducătorii justiţiei etc. etc, că cetăţenia romană era cât se poate de restrânsă.

Sub împăraţi se schimbă situaţia. Cel dintâiu, *Augustus*, întruneşte în mâna sa toate oficiile statului. Dar ca adevărat roman ţinea cu sfinţenie la ideile şi instituţiile străvechi. Cu *Nero* se stâng împăraţii de sânge roman şi urmaşii lor sunt aleşii legiunilor, străini de neamul roman, de origine germană, ilirică, spaniolă etc. etc. Arată cum tot mai mult se perde cetăţenia romană, până-ce împăratul *Caracalla*, îi declară pe toţi, de cetăţeni romani, prin ceea-ce Roma încetează definitiv de-a fi ce a fost mai înainte.... instituindu-se pe bază legală, pentru conducerea poporului mare, absolutismul despotic.

Pe pământul Romei s'a sădit organizaţia bisericii creştine, era deci natural, zice vorbitorul, să se împărtăşească şi ea de ideile, pe cari se sprijinea imperiul roman. Dar pe când ideia de stat a imperiului era o ideie curat politică, deci din fire cu tendenţa de limitare, biserica romană o înlocui cu idealul religios, care din fire e neţărmurit. In felul acesta s'a născut adevăratul universalism.

Dealtcum, continuă vorbitorul, creatorii concepţiei bisericii romane au fost împăraţii romani, îndeosebi *Teodosiu*. Statul însă da numai organismul, pe când ideia universalismului izvora din biserică. Infăţişează într'o estindere destul de amănunţită lupta ce s'a desprins şi desvoltat în cele 12 secole dela naşterea lui Cristos între universalism şi naţionalism, cari ambele îşi aveau armele dela Roma veche. Cum aceste se întregiră cu o mulţime de momente nouă, şi tocmai aceea-ce era nou, era plin de vieaţă, era sucul care producea foi şi flori, era mâna, care purta arma!

Deasemeni descrie lupta între împărat şi papă, despre care spune, că e o luptă internă a universalismului, o luptă de competenţă între cei doi şefi, cari amândoi îşi pretindeau pentru sine dreptul suprem de conducere. Ca o concluzie, din întrecerile de luptă ce s'au dat între universalism şi naţionalism, afirmă că cele două direcţii există şi astăzi în biserica catolică şi în contrastele naţionale, cari tocmai în prezent se înăspresc tot mai mult....

Spre deslegarea acestor două concepţii asupra lumii, concepţii atât de opuse, aminteşte cuvintele marelui poet german, Goethe, care vorbind în „Sprüche in Prosa" despre individualitatea vie, ne spune, că aceasta ajunge la conştienţa de sine însăşi, ca la aceea a unei fiinţe: „în lăuntru nemărginite, în afară mărginite". Că aceste cuvinte esprimă o lege fundamentală a vieţii intelectuale. Pentru om, ca individ, mărginirea externă e personalitatea sa, nemărginirea internă, libertatea; şi asemenea şi pentru popor. Le caracterizează mai deaproape, desfăşurând diferite scene din răsboiul purtat în decursul vremilor,

Că niciodată şi nicăiri adevărul cuvintelor „mărginit în afară, şi nemărginit în intern" nu a răsunat atât de limpede şi insistent ca din cuvintele Mântuitorului Cristos: „împărăţia cerurilor nu e în afară în lumea externă, ci în internul nostru, în inima noastră, în lumea celor fără de margini".

Străbătând istoria ca o ştiinţă de observări, zice mai departe prelegătorul, ea ne învaţă, că numai acele popoare au săvârşit fapte mari, cari s'au îngrădit cu hotare şi şi-au câştigat o fiinţă proprie naţională. Roma, cea mai puternică naţiune din lume, a dispărut şi cu ea s'au pierdut şi virtuţile ei, în momentul când a devenit „universală". Şi aşa e pretutindeni. Aduce de pildă: domnia lui Alexandru Macedon, pe Perşi şi chiar pe Turci... etc.

Conclude, că restrângerea e o lege generală a naturei, tot aşa de generală ca şi tendenţa spre nemărginire. Spre nemărginire trebue să năzuiască omul, i-o porunceşte firea; ca să o poată face, trebue să se restrângă. Dar aici se iveşte conflictul între cele două principii: îngrădindu-ne cât se poate mai sever şi resolut cu graniţe în afară, — în rasă, în patrie, în personalitate, — ni se deschide împărăţia internă a nemărginirei, aşa cum s'a deschis elinilor şi bramanilor din India; dimpotrivă: năzuind spre o nemărginire externă, spre ceva absolut, vecinic, — trebue să ridicăm clădirea pe fundamentul unui intern îngrădit cu hotare strâmte, altcum e esclus succesul, dovadă e oricare imperiu mare, ori-care sistem filosofic ori religios cu pretenţia de a fi absolut şi singur bun; dovadă e îndeosebi încercarea grandioasă de a da lumii o explicare universală şi de a guverna în mod universal: biserica romano-catolică.

Prin diferite tablouri din răstimpul celor 12 secole dela Cristos ilustrează lupta între cele două principii: Universalism şi naţionalism.... scoţând la lumină biruinţa papismului pe-o vreme, şi că tocmai această biruinţă a pricinuit falimentul definitiv al planului roman. Adaugă, că lupta aceasta nu s'a terminat nici astăzi, că deşi a învins principiul naţional, totuşi nici puterea ce reprezentă principiul contrar, nu a desarmat, ba că în anumite privinţe e mai puternic, ca mai nainte.

Se ocupă mai pe larg cu unele principii de cucerire şi supremaţie ale bisericii catolice asupra puterii lumeşti; sub cuvânt că biserica cuprinde totul, trup şi suflet, cer şi pământ, puterea ei e nemărginită, prin urmare reprezentantul ei e domnitor absolut, fie el oricine. Incepând cu Grigorie al II-lea, arată năzuinţa papilor, de a ajunge stăpânitori şi poruncitori asupra statului. Cum în anul 1535 deslegă papa Pavel al II-lea pe toţi supuşii englezi de îndatorirea lor de-a asculta de rege; iar Piu al V-lea înăspreşte în anul 1585 această dispoziţie, detronând pe regina Elisaveta, ameninţând cu excomunicare pe fiecare englez, care ar îndrăzni să fie reginei ascultător.

Astfel, prin diferite pilde din istoria universală descrie întreg absolutismul şi succesul bisericii romano-catolice. Spune, că ar fi o greşală primejdioasă, dacă am crede, că lupta a încetat deodată cu prăbuşirea vechiului ideal politic. Nu-i vorbă, zice conferenţiarul, astăzi adversarii universalismului nu se mai îngroapă de vii; nici nu se mai arde pe rug celce afirmă cu Huss, că Petru nu e şi nu a fost capul bisericii; că principele Bismarck a făcut şi revocat legi fără a fi silit să plece la Canossa şi să aştepte îmbrăcat în cămaşa păcătosului 3 zile, ca să i se deschiză porţile. Formele vechi nu mai reînvie, dar ideile absolutismului neţărmurit se manifestă între noi şi aztăzi atât în cadrele sfinţite din vechime ale bisericii romane, cât şi afară de ele. Şi ori unde le vedem la muncă, fie ca iezuitism, fie ca socialism, fie ca sistem filosofic, ori ca monopol industrial, trebue bine să ne dăm seama că nemărginirea externă pretinde jertfă îndoită a personalităţii şi-a libertăţii. Aceste afirmaţiuni le întăreşte prin frumoase documentări ştiinţifice.

In partea ultimă a lucrărei caracterizează şi combate unele principii socialiste. Stărue asupra credinţei reformate, care prin cugetarea şi cuprinderea filosofică a întemeetorului ei, Martin Luther, a ştiut să triumfeze, să rupă o parte însemnată din trupul bisericii catolice.

Inchee prin cuvintele pline de cuprins şi de povaţă: Bărbatul plin de putere şi energie ştie să resiste, să se întărească şi să-şi caute nemărginirea în sufletul propriu, în familia sa, în poporul său, o nemărginire pe care nu o ar da în schimb nici pentru lumea întreagă cu nenumeratele-i stele".

In numele directorului despărţ. părintele protopop I. Lupaş, şi deastădată pe lângă unele lămuriri şi informaţiuni, atât în numele desp. cât şi al ascultătorilor aduce conferenţiarului cele mai călduroase mulţumiri.

Sălişte, în 30 Martie 1913.

Ioan Popa
secretar.

Pace în Balcani. Știrile ultime ne spun, că peste câteva zile, încă în cursul săptămânii acesteia, pacea va fi legată între Turci și statele aliate balcanice. Deocamdată s'a legat un scurt armistițiu, care cerând trebuința va fi prelungit. Muntenegrenii se supun voinței Europei și vor sista bombardarea asupra orașului Scutari, după ce li s'a pus în vedere acordarea unui împrumut de 30 milioane. Diferendul româno-bulgar încă să spune că ar fi aplanat de tot, și astfel apropiatele sfinte sărbători vor aduce pace și bucurie pretutindenea.

Plângerile Slovacilor. Scriu ziarele din capitală, că fruntașii poporului slovac dela noi, în urma hotărârii luate pe la finea anului trecut, au solicitat o audiență la Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I, pentru a se plânge, că cererile juste ale Slovacilor, cu privire la folosirea și cultivarea limbei lor, sunt cu totul desconsiderate din partea guvernelor ungare, și pentru a cere anularea dispozițiilor maghiarisătoare din legea lui Apponyi, înființarea unui liceu slovac, reînființarea societății culturale „Matica“, etc. In una din zilele trecute au primit apoi încunoștințare dela domnul ministru president, că *cererea lor a fost răspinsă, Maiestatea Sa nu se află în posiția de a primi deputațiunea slovacă.*

Din cercuri învățătorești.

*Apel către toți învățătorii din Ungaria, pensionați înainte de anul 1907.**)

Domnilor colegi! Greutățile luptei pentru esistență, sub cari geme omenimea veacului al XX-lea, ne-au facut martorii mai multor congrese și memorande.

Mișcarea învățătorilor activi s'a întâlnit cu aprobarea și simpatia tuturor acelora, cari înțeleg, că în viața unui stat ce înseamnă cuvântul „Școală“ — „Invățător“. — Contele Ioan Zichy de aceste noțiuni și-a legat portofoliul ministerial. Viața patriei noastre, în graiul veacului al XX-lea a explicat clar, că învățătorul nu mai poate fi robul mizeriei. Inteleperciunea contelui Ioan Zichy, prevederea parlamentului prin pașul lor vrednic de stima și recunoștința patriei — a pus baza speranței infailibile, că învățătorul conștiu și întărit de patria sa, va creia o patrie conștie și tare.

Marii patriei noastre în organul oficios al învățătorimei, rând de rând aduc tributul recunoștinței memoriei foștilor lor învățători. Și oare pentru ce? Pentru că din sferele înalte, în cari — în urma chemării lor — plutesc ei, se desface chipul, modest dar palid, al învățătorilor! Marea lor operă, răsare din sudoarea învățătorului. Stâlpii societății de azi, cari cunoscându-și chemarea întăresc viitorul națiunei și al patriei — recunosc că în fundamentul operei lor e clădită ultima schintee a ultimei noastre puteri. Altarul sfânt al patriei a pretins-o aceasta și noi atâta am dat, cât am avut, atâta am lucrat, până când statul însuși a recunoscut, că nu mai putem. Suntem dară brațe slabe, moșnegi slăbănogiți. Și în loc de a ne paște privirile în rodul muncei noastre, de ce ne împărtășim? De chinurile mizeriei negre! Este oare vre-o familie, a cutărui învățător pensionat, care să nu simtească neîndurările mizeriei? Situația învățătorilor activi a fost mai bună, decât a noastră și totuși viitorul patriei noastre a propus ștergerea acestei stări insuportabile, iar înțelepciunea contelui Ioan Zichy și a parlamentului a dispus creiarea unei astfel de situații învățătorești, care să fie demnă de numele patriei sale. Situația noastră cum e? Funestă! In starea noastră imposibilă de acum nu mai avem noi nici un fel de datorință? Oare membrii familiilor noastre încă necrescuți, nu au chemarea de a deveni stâlpi tari și conștii spre a întări viața și viitoriul patriei? Mai avem deci sfinte datorințe, dar de aceste își bate joc mizeria — și în contra acesteia protestează interesul patriei. Viața, natura, pe toți îi face să-i simtească greutatea pumnului, și cine are putere — răspinge neînduratele-i loviri; — iar noi, dela cari interesul obștei a luat și ultima putere — sub lovirile ei cădem sdrobiți. In contra acesteia protestează umanizmul!

Domnilor colegi! Suntem în pragul înaintării unui memorand — pentru ameliorarea mizerei noastre pensiuni. Invățătorii pensionați — adunați în Timișoara, au hotărât aceasta. Comitetul executiv, ales cu această ocasiune, ne-a încredințat pe noi subscrișii cu lansarea acestui apel, deci:

Rugăm cu stimă pe toți acei stimați colegi, — fără privire la confesiune și naționalitate, — cari au fost penzionați înainte de anul 1907, să binevoiască a-și anunța aderența la înaintarea memorandului în termin de cel mult 30 de zile dela apariția acestui apel. Anunțarea se va face pe un mandat postal, cu care se va timite suma de 1 (una) coroană pe adresa: Samson Tomescu, înv. în penz. proprietar de casă. Temesvár, Gyárváros, Selyemgyár utca Nr. 41. Chemarea sumei adunate astfel e, ca din ea să se poată acoperi spesele deputațiunei, care va imanua memorandul dlui ministru.

Având speranța în înțelepciunea și aprețierea marilor patriei noastre și crezând în sanctitatea cauzei noastre, — în numele comitetului esecutiv, semnăm:

Timișoara, la 31 Martie 1913.

Cu stimă patriotică:

Emeric Andreescu, prezid. *Vasile Drăgan*, notar.

NOUTĂȚI.

Călătoriile arhiducelui Francisc Ferdinand. Principele moștenitor Francisc Ferdinand va merge la Berlin pentru a fi de față la căsătoria din 24 Mai a principesei Victoria Luisa, fiica împăratului Wilhelm. La curtea germană se va întâlni cu regele Angliei și cu țarul tuturor rușilor. — La începutul lui Iunie arhiducele are să călătorească de nou la Berlin, pentru a reprezenta pe Monarhul nostru la jubileul de 25 ani de domnie a împăratului german. — In Octomvrie numitul arhiduce va pleca apoi la Lipsca, unde va avea o nouă întrevedere cu țarul.

*

In amintirea catastrofei. Se anunță din Newyork, că pe țărmurii oceanului Atlantic s'a clădit un far în amintirea victimelor catastrofei Titanicului. Farul, care aruncă o lumină la o depărtare de 12 mile marine engleze, a fost inaugurat zilele acestea cu mari festivități. — Din acelaș oraș se mai scrie, că cei păgubiți pe urma catastrofei pretind până acum o desdaunare aproape de 12 milioane de dolari.

*

Crisă parțială în România. Domnul *Nicu Filipescu*, ministru de domenii, a demisionat și în locul său a fost numit titular la domenii domnul *C. C. Arion*.

*

Operă în Sibiiu. Domnul *Leo Bauer*, director de teatru, și-a compus și în anul acesta o societate foarte bună de operă, cu care va da mai multe representațiuni în teatrul orășenesc. Deocamdată sunt proiectate 12 reprezentațiuni, cari să încep mâne, Marți, în 22 Aprilie.

*

Un muzeu jalnic. Intr'una din salele castelului regal din Madrid se află o curioasă colecție de obiecte, care stau în legătură cu atentatele făcute asupra regelui Alfonso. Eată câteva din aceste obiecte: O sticlă, din care a beut Alfonso în etate de opt luni, și în care se pusese venin cu gând de omor. Un baston de promenadă îi amintește atentatul comis de un funcționar nemulțumit, care s'a aruncat asupra regelui să-l lovească. Rămășițele unei bombe, aruncate pe vremea când trecea prin Barcelona. Scheletul unui cal dela trăsura, în care împreună cu Loubet făcuse o preumblare în Paris, unde s'a comis atentatul. O bucată din mașina infernală, ascunsă în buchetul aruncat de pe un balcon tocmai în ziua când își serbase căsătoria. Felurite pumnale, patroane, arme, care toate amintesc faptele criminale comise împotriva regelui Alfonso.

*

Impotriva bogaților. Vicepreședintele Statelor Unite, *Marshall*, a rostit o mare cuvântare împotriva oamenilor bogați și sgârciți. Marshall a constatat, că tocmai oamenii cei mai înstăriți nu-și împlinesc datoriile morale față de stat și față de societate. Se găsesc unii, cari fac fundațiuni cu adevărat princiare pentru scopuri culturale și umanitare; însă după părerea sa nu numai unii, ci *toți* oamenii bogați ar avea datoria morală să aducă jertfe în interesul binelui comun. Adevărul este, că cei mai mulți dintre cei bine situați nu se gândesc la împlinirea acestei datorii. Vorbitorul a desvoltat apoi ideea, că dreptul de moștenire și de testare nu este un drept natural, ci numai un privilej care-l dă cetățenilor statul, dar care îl și poate lua. „Fac băgători de seamă pe toți oamenii cu averi, că legile de moștenire ar putea fi desființate; ca să nu urmeze eventualitatea aceasta, cei direct interesați n'au decât — să-și deschidă pungal“, a terminat vicepreședintele Marshall.

*

Din Paris la Berlin în sbor. Aviatorul francez *Daucourt* s'a înălțat cu aeroplanul Mercuri dimineața la orele 5 și 30 minute în Paris, ca să sboare la Berlin. La 7 ore 40 minute s'a coborât în Liége, și la 9 ore 30 minute și-a continuat călătoria. După amiazi la 1 și 5 s'a coborât în Hanovra, ear la 3 și 30 a plecat mai departe spre Berlin. Seara la orele 6 și 30 minute a sosit pe aerodromul dela Iohannisthal, lângă Berlin.

*

Monoclu la modă. In cercul damelor parisiene se observă de câteva zile o nouă modă. O scriitoare celebră s'a prezentat la teatru cu un monoclu. De atunci s'a răspândit obiceiul la multe case boierești, și dame elegante ies pe stradă cu monoclu...

*

Artă budistă. Săptămâna trecută s'a deschis în muzeul Cernuschi din Paris o expoziție organizată din monumentele artei buddhiste. Expoziția înfățișează o icoană completă a artei pomenite, începând cu veacul prim până la al șasesprezecelea. Este caracteristic, că vechile monumente buddhiste arată o mare înrâurire grecească.

*

Modificarea constituției sârbești. Ziarul *Mali Journal* din Belgrad scrie, că în curând se va convoca o mare adunare națională a scupștinei, pentru a schimba constituția și a introduce dreptul electoral universal.

*

Republicani condamnați. Poliția din Macău a osândit pe advocatul Makai și pe Iacob Löwy, comis-voyageur aradan, la arest de 15 zile, pe advocații Papp și Pessl la arest de 14 zile și amendă de 200 coroane, pentrucă au luat parte la o adunare oprită a partidului republican din Ungaria. S'a pornit cercetare și împotriva celorlalți participanți la întrunirea aceasta.

*

Tunel sub Caucaz. Din Petersburg se scrie, că orașele Tiflis și Vladicaucaz vor fi împreunate prin săparea unui tunel lung de 25 chilometri. S'a constatat prin cercetări geologice, că lucrările nu vor întâmpina greutăți de neinvins. Tunelul uriaș va fi terminat în opt ani de zile.

*

Premiera lui Parsifal. Dumineca trecută s'a ținut prima reprezentație în teatru a operei *Parsifal* de Wagner. Representația s'a dat în Zürich și, cum scriu ziarele elvețiene, opera a făcut asupra publicului, compus în mare parte din străini, o înrâurire covârșitoare. La sfârșitul fiecărui act n'au urmat obișnuitele aplause, ci mai mult un fel de respect și teamă de ori ce manifestație sgomotoasă. Opera a durat dela orele 4 după ameazi până la orele 9 seara.

*

Infrânarea sufragetelor. Știri din Londra spun, că sufragetele, prea răsboinice în vremea din urmă, au perdut mult din simpatia publicului, și că acum sunt susținute numai de partidul muncitoresc. Ministrul de interne englez are de scop să ia măsuri efective pentru înfrânarea exceselor comise de sufragete. Reuniunile femeiești „Political Union“ și „Womans Social“ primesc în fiecare an aproape două milioane coroane dela oameni însuflețiți pentru votul femenin. Suma aceasta uriașă se întrebuințează pentru mișcările sufragetelor. Multe dintr'însele sunt foarte bine retribuite. Ministrul de interne voește acum să pună mâna pe cassa sufragetelor, și să oprească contribuirile mecenaților, sub cuvânt că publicul nu are drept să contribue pentru un scop care însemnează răsturnarea ordinei sociale.

*

La Reuniunea meseriașilor români sibieni, au fost primiți următorii membri ordinari: Ilie Stănilă (originar din Apoldul de jos, fiu de econom), Amos Pavel (orig. din Gâiboviţa, fiu de econom), Ioan Boariu (orig. din Agârbici, fiu de econom), și George Popa (orig. din Glimboaca, fiu de econom), sodali cismari; Andreiu Luca (orig. din Ocna-Sibiiului, fiu de econ.), sodal măsar; Emil Pinciu (orig. din Rășinari, fiu de oier), sodal pardositor; Aurel Gavrilă (orig. din Mohu, fiu de pantofar), sodal lăcătuș și Ioan Găldeanu, (orig. din Alba-Iulia, fiu de econom, autodidact, măestru pantofar, ear între membri ajutători au binevoit a se înscrie: Robert Stattin, cofetar și Ladislau Ban, comerciant de ghete și Aurel Grün, comersant.

*

Să contribuim la fondul ziariștilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit și econ. Ardeleana“ în Orăștie-Szászváros.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Ioan Comaniciu, sodal croitor, 1 cor., George Ittu, paroh (Vale), 50 bani, Visarion Iacob, măestru franzelar, soția sa Maria și copiii lor Visarion și Teodora, 1 cor., Maria Bratu n. Iosof, aplicând pe fiul său Alexandru la croitorie, 30 bani, Frideric Kövári, tinichigiu, încheiand contract cu învățăcelul Teodosie Baicu din Țelna, 60 bani, Robert Stattin, cofetar, încheiând contract cu învățăcelul Augustin Vulpea, calfă de cojocar, dna Miți Stattin n. Boier și copiii săi Hermine, Robert și Miți, 2 cor. și Ana Taflan, ucenică de croitorie națională, 1 cor.

O carte de viierit.

Răspuns la lămuririle domnului Oțoiu.

Cerându-ni-se cu multă insistență publicarea acestui răspuns, îi facem loc după cum urmează:

Eu am scris cartea mea de viierit anume așa, ca să o înțeleagă și inteligența și poporul. Mai ales poporul din părțile noastre. N'am putut folosi deci o limbă literară. Ce privește unica greșală de fond, pe care crede a o fi aflat domnul prof. Oțoiu, declar de nou, că e greșală de tipar la mijloc, și pentru a se convinge despre aceasta, îi pun la disposiție dlui Oțoiu manuscrisul orginal. Iar referitor la gunoire răspund următoarele:

La pag. 84 vorbesc despre gunoiul de grajd. Din acela am recomandat în sol legat 200 măji pe jugăr, tot la 4 ani, iar în pământ ușor sau năsipos 100 măji pe jugăr, tot la 2 ani, fiindcă gunoiul de grajd, care e bine conservat, are mai mare putere nutritoare de cum are d. e. gunoiul de viță de vie, comină și compost, descris pe pag. 85 și 86. Din acest gunoiu nu strică nici 400 măji pe un jugăr, — dar nici 800 sau 1000 de măji. Gunoiul de grajd care nu-i bine conservat abia valorează pe jumătate. De aceea am recomandat, după cum e de bun gunoiul, dela 1—4 kile pe butuc din cel natural, iar din cel artificial sau maiestrit numai dela 14—50 grame. Pentrucă sunt mulțime de soiuri de gunoiu atinse în cartea mea. Așadară ori care sfat l-ar urma vierii, numai bine ar umbla, de oarece, dacă gunoim mai tare viea — putem lăsa și roadă mai multă, iar de nu ne ajunge a pune mult gunoiu în vie, — o lăsăm mai pe puțină roadă. Fiind într'o vie sădiți pe distanță de 120 cm.—4000 butuci, la tot cazul, că dacă luăm pe butuc 1 kgr. de gunoiu, trebue 4000 kile, sau 40 măji, iar maximul ar fi după 4 kile—160 măji din gunoiul natural.

Nu trebue să uităm, dle prof., că rădăcinile viei sunt la 50—60 cm. de afunde în pământ și gunoirea în loc năsipos la aceea afunzime nu strică rădăcinilor după cum s'ar întâmpla de es. la plantele spicoasă etc. deja la 5—10 cm. afunzime.

De încheere mai amintesc, că dl Tătar, inspector reg. de vierit și specialist, în critica dsale îndreptată către dl Ministru r. u. zice: „Opul acesta, revidiat de mine, are conținut foarte bogat, întrucât îmbrățișează și boalele vegetale și animalice ale viei și modurile de apărare în contra lor, precum și cultura vinului“. Mai departe zice: „Ca fapt îmbucurător este a-se releva împrejurarea, că și în straturile poporului *român* să află astfel de cărturari, cari muncesc și stăruiesc să îndemne poporul să cultive mai rațional viea“.

Daniil D. Graur
învățător.

Cărți și reviste.

Revista Teologică, nr. 5 din 1 Martie 1913 cuprinde: Despre modul cum trebue apărată biserica trad. de I. Beleuța. Ce e Dumnezeu? de D. I. Cornilescu. Ce a făcut Hristos pentru om? de Tr. Scorobeț. Predică despre bunăînțelegere, de A Popovici. Sf. Scriptură pentru publicul român, de Arhim. Scriban. Din cărțile bune. Mișcarea literară. Cronică. Tipicul cultului religios. — Abonamentul 10 cor. pe an. Adresa: *Dr. Nicolae Bălan*, redactor și prof. sem. în Sibiiu, str. Reissenfels 11.

*

Vatra Școlară, revistă pedagogică, redactată de *Dr. V. Stan* și *Dr. P. Roșca*. A apărut nr. 4 din Aprilie 1913 cu următorul cuprins: Jean Paul, de Dr. P. Roșca. Presa, literatura și educația tineretului, de A. Sica. Cunoștințe despre sunet, de A. Crișanu. Monografia școalei din Branișca-Bicău, de N. Bembea. Organizația noastră, de I. Stratei. Clarificare. Informațiuni. Bibliografie. — Abonamentul: 8 coroane pe an, 4 coroane pe jumătate de an. Adresa: Dr. V. Stan, profesor seminarial, Sibiiu, Piața Hermann nr. 4 a.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală *Cosinzeana* nr. 16 din 1913, cu următorul cuprins: Al. Ciura: Psicologia eroului, schiță A. Pop: Cântec de primăvară, poezie. Alfred Capus — Adrian Corbul: Toți bolnavi, schiță, trad. T. L. Blaga: Coloarea, articol. N. Crainic: Carmen veris, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. I. Brumă: Poetul Cerna... R. M.: Iluzii sfărâmate... N. Botez: Sinuciderea scorpionului. Cărți primite la redacție. Scrisori dela redacție. Ilustrații. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonații, cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

---

*) Intreagă presa română din patrie e rugată a reproduce acest apel.

Nr. 363/1913. (94) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Sâmbenedic,** — devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor — se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetateadebaltă, 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Concurs de licitaţiune.

Subsemnatul comitet parohial publică licitaţiune minuendă pentru edificarea şcoalei în comuna bis. gr.-or. rom. **Mihăeşti** (Mihalesd), tractul Dobra.

Licitaţiunea se va ţinea **Duminecă în 21 Aprilie (4 Maiu) a. c.** la 2 ore p. m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Preţul strigării este 9100 cor. după care sumă e a se depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la cancelaria oficiului parohial.

Licitaţiunea va fi verbală, însă oferte închise, provăzute cu vadiul necesar şi cu declaraţiunea că cunoaşte condiţiunile şi să supune lor, se primesc până la începerea licitaţiunei, i sunt a se da în mâna prezidentului comitetului parohial.

Să notează că reflectanţii nu au dreptul a pretinde spese sau diurne pentru câştigarea informaţiunilor sau participarea la licitaţie.

Mihăeşti, la 25 Martie (7 Aprilie) 1913.

Aurelian Oprean paroh, preş. com. par. — **Filip Trif** notar.

Nr. 169/1913. (93) 2—3

Vidi: **Iosif Morariu**
protopop.

Pentru şcoala primară (elementară) a Societăţii Lotru, din comuna Brezoiu, România, se caută un (97) 1—2

Institutor

care să predea copiilor cursurile în limbile germană şi ungară. Ofertanţii trebuie să posedă bine şi limba română şi să aibe cualificaţia pedagogică cuvenită spre a putea obţine autorizaţiunea ministerului regal român. Salarul lunar este de Lei 200·— plus locuinţă, lemne şi lumină gratuite. Se preferă un domn necăsătorit. Oferte însoţite de cópii simple ale certificatelor să se adreseze la: **Societatea Lotru, Brezoiu-Vâlcea România.**

Cercaţi „**La Isvor**“

Cement de Portland

din Beocin şi Braşov. Prima calitate. Mai ieftin decât ori unde în Sibiiu, Piaţa gării (Bahnhofplatz) Nrul 1.

(96) 2—4

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 67—

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIŢIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc şi jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paşti:

Peşti marinaţi în diferite gusturi, heringi baltici şi marinaţi, ruşi (muscani) şi anguilă marinată, icre roşii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte şi mari, halva şi rahat de Constantinopol, unt de lemn francez şi oleu de in curat, ţuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calităţi, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calităţi, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum şi alţi articoli de branşa colonialelor şi de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum şi apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă şi proaspete cu preţuri moderate.

(73) 13—

Aspirin-BAYER

(cunoscutul mijloc alinător de dureri).

Ivindu-se mai multe feluri de substituţiuni al aspirinului original, Vă rugăm că aspirin numai în forma noastră Tablete de Aspirin în pachetarea originală conform desemnului acesta 1 tub de sticlă cu 20 buc. tablete à 0,5 gr., preţul K 1·20 cu timbru Aspirin.

Preis Kr. 1.20
20 Tabletten
ASPIRIN
à 0,5 g.
Schutz Marke
ASPIRIN

(2) (413) 6—6

Salon pentru pălării de dame.

Am onoare a aduce la cunoştinţa onoratelor dame, că sosind din voiagiul de procurare, — am adus cu mine cele mai frumoase şi delicate

pălării de dame, fetiţe şi băieţi,

şi invit pe această cale stim. dame la vizitarea atelierului meu, asigurându-le de serviciul cel mai culant şi prompt.

Reparaturile se efectuiesc în decurs de 24 ore de tot ieftine şi repede.

Cu toată stima:

Hanna Adleff
Honterusgasse Nr. 8.

(82) 4—

Mare deposit în fasoane pentru pălării de dame, fetiţe şi băieţi nedecorate.

Mare ocaziune de Sfintele Paşti

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

strada Ocnei Nr. 7 SIBIIU strada Ocnei Nr. 7

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

cisme pentru copii şi bărbaţi.

Gamaşe

dela **4, 5, 6, 7, 8** şi **9 coroane.**

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 3—

KиC POPOFF cea mai fină MARCĂ DE CEAIU RUSESC.

(2) 21—

GHETELE TURUL

sunt şi rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Fabrica de ghete TURUL societate pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Se vând în **SIBIIU**

Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 4—10

TURUL TURUL

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu şirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu şirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu şirete din Chevreaux	11·—

20,000 păr. producţiune săptămânală. Cataloguri gratis şi franco. 130 locuri de vânzare în ţară şi străinătate.

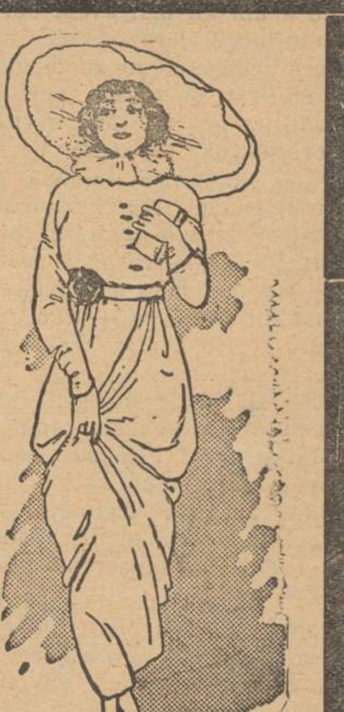

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Aprilie 1913. Nr. 39—40.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 3860 Prez.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania, şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din arhidieceza noastră Transilvană, dar şi îndurare dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos.

> „Christos a înviat din morţi, cu moartea pre moarte călcând şi celor din mormânturi vieaţă dăruindu-le“.

Dacă ne-am întrunit şi astăzi în număr aşa mare, în sfintele noastre biserici, iubiţilor mei fii sufleteşti, am făcut aceasta pentru a serbà şi noi împreună cu ceilalţi creştini dreptcredincioşi, de pe faţa pământului, minunea cea mare şi necuprinsă de mintea omenească, a învierii Domnului nostru Iisus Cristos din morţi. Iar dacă serbăm şi noi cu atâta bucurie şi evlavie acea mare minune, o facem nu numai pentru însaşi învierea Domnului, dar şi pentrucă Domnul prin moartea sa, ne-a mântuit şi pe noi de osânda morţii celei vecinice, iar prin învierea sa ne-a dăruit şi nouă vieaţă vecinică şi după moarte, precum ne spune aceasta şi tropariul acestor sfinte sărbători prin cuvintele: «*Cristos a înviat din morţi, cu moartea pre moarte călcând şi celor din mormânturi vieaţă dăruindu-le!*»

Pentru a înţelege cât mai bine cauza nemărginitei bucurii, ce ne-a adus-o preamărita înviere a Domnului, ajunge să ne reamintim iubiţilor numai, ce întristare şi durere, ce frică şi groază cuprinde sufletul nostru, când ne gândim că suntem muritori, şi că mai curând ori mai târziu vom părăsì lumea aceasta, vom părăsì pe aceia pe cari i-am iubit, soţii pe soţiì, părinţii pe fii, fiii pe părinţi, pe fraţi şi surori; că ne vom despărţì pe vecie de ei şi vom trece într'un mormânt întunecos, prefăcându-ne în putrejune, praf şi cenuşe, învierea Domnului însă ne-a mântuit de acea mare întristare şi durere, de acea mare frică şi groază, încredinţându-ne şi bucurându-ne, că moartea noastră nu este vecinică, căci vieaţa noastră cea scurtă şi trecătoare, nu se curmă la marginea groapei, ci trece cu noi şi dincolo de mormânt, unde iarăş vom revedeà pe iubiţii noştri mai înainte răposaţi, soţii pe soţii, părinţii pe fii, fiii pe părinţi, fraţii pe fraţi şi surori, şi vom vieţuì cei cu fapte bune în fericire vecinică, iar cei cu fapte rele în osândă, precum ne spune şi însuş Domnul zicând: «*şi vor învià cei ce au făcut bine întru învierea vieţii, iar cei ce au făcut rele întru a judecăţii*».

Despre vieaţa cea după moarte ne mai încredinţează şi sfânta Scriptură, atât cea veche cât şi cea nouă, într'o mulţime de locuri, dintre cari din cea veche voiu amintì numai cuvintele înţeleptului Solomon carele zice: «*sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu şi nu se va atinge de ele munca*», iar din sfânta Scriptură cea nouă voiu amintì numai cuvintele Domnului nostru Iisus Christos: «*eu sunt învierea şi vieaţa, cel ce crede întru mine de va şi murì, viu va fi*». Şi iarăşi: «*adevăr zic vouă, că va venì ceasul, când toţi cei din mormânturi vor auzì glasul Fiului lui Dumnezeu şi vor învià, cei ce au făcut bine întru învierea vieţii, iar cei ce au făcut rele întru a judecăţii*».

Tot atât de mult ne încredinţăm despre vieaţa cea după moarte şi din expunerea Domnului nostru Iisus Cristos, despre bogatul cel nemilostiv din sfânta Evanghelie, carele murind şi ajungând în munci, zise cătră părintele Avraam: «*rogu-te părinte Avraame trimite pe Lazar în casa tatălui meu, că mai am cinci fraţi, să le spună lor să se pocăiască, ca să nu ajungă şi ei la acest loc de muncă*».

Pe lângă acestea, ne mai putem încredinţà despre vieaţa cea după moarte şi din istoria lumii, care ne spune că de când există lumea şi omenimea, nici între păgâni n'a fost şi nici astăzi nu este nici un popor fără de religiune şi fără de credinţă în Dumnezeu, precum şi-l închipuesc acele popoare. Şi tot asemenea nu este nici un popor fără credinţă şi într'o vieaţă şi după moarte. Deci dacă din felurimea popoarelor câte s'au premenit pe faţa pământului până astăzi, n'a fost şi nu este nici unul fără religie şi fără credinţă în vieaţă şi după moarte, se naşte întrebarea: cine a putut insuflà şi acelor popoară, mai ales păgâne, religiunea şi credinţa într'un Dumnezeu şi în vieaţa cea după moarte? Iar adevăratul răspuns este, că nimeni altul decât numai şoapta sufletului, dată şi lor de Dumnezeu, şoaptă care ne spune şi nouă, că există vieaţă şi după moarte.

Credinţa oamenilor în vieaţa cea după moarte, mai rezultă şi din preaînţeleapta alcătuire a noastră a oamenilor din trup materialnic şi murifor şi din suflet nematerialnic şi nemuritor. Căci precând trupul materialnic fiind, este supus morţii şi reîntoarcerii în pământ din care s'a luat, pe atunci sufletul nematerialnic fiind, nu poate fi supus morţii având a se întoarce şi el la Dumnezeu, de unde s'a luat, şi a vieţuì vecinic în ceriu.

Despre existenţa vieţii noastre după moarte, ne mai convinge chiar şi mintea noastră, pentrucă atunci când vedem în această vieaţă pe unii oameni buni în felurite năcazuri şi suferinţe, iar pe alţi oameni păcătoşi, în bine şi îndestulare, şi când ştim că dreptatea dumnezeiască răsplăteşte fiecăruia după faptele sale: şi însaşi mintea noastră ne spune, că trebue să fie vieaţă şi după moarte, în care cei buni să-şi ia răsplata suferinţelor lor, iar cei răi osânda faptelor lor.

Dacă însă, pe lângă toate acestea ar mai fi şi unii cari s'ar mai îndoì de aceasta, pe aceia nu-i vor convinge nici un fel de dovezi, pentrucă mustrându-i conştiinţa de faptele lor rele şi temându-se de osânda ce-i aşteaptă după moarte, ar dorì să nu mai fie şi acea vieaţă vecinică, ca să scape de osânda ce-i aşteaptă. De aceea le vine mai uşor a se înşelà pe sine, prin a nu crede şi în vieaţa după moarte.

Şi fiindcă în timpul de astăzi sunt mulţi şi dintre cei slabi în credinţa în Dumnezeu, cari cearcă a trage şi ademenì şi pe alţii în tovărăşia lor, pentruca apoi să-i exploateze în folosul lor, voi, iubiţilor, să vă feriţi, ca de cel mai mare rău de asemenea oameni, şi să nu vă lăsaţi ademeniţi de vorbele lor; ci să vă întăriţi tot mai mult în sfânta credinţă, în Dumnezeu, în credinţa moştenită dela moşii şi strămoşii noştri şi să însuflaţi acea sfântă credinţă şi în fiii şi urmaşii voştri.

Pentru a ne întărì tot mai mult în sfânta credinţă în Dumnezeu, să nu uităm nici când iubiţilor, că prea bunul Dumnezeu nu s'a îndestulat a face ceriul şi pământul, lumea aceasta frumoasă, cu toate bunurile ei, numai pentru noi oamenii, iar pe noi de cele mai alese dintre toate fiinţele pământului, ca să stăpânim toate, precum însuş zice la facere: «*creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul*», ci după ce noi prin păcat ne-am fost atras asupră-ne osânda morţii celei vecinice, acelaşi prea bun Dumnezeu a trimis în lume chiar şi pe unul născut fiul său, Domnul nostru Iisus Cristos, ca prin moarte să ne mântuie de păcat şi de moartea cea vecinică, iar prin învierea sa din morţi să ne dăruiască şi nouă vieaţă vecinică şi după moarte.

Deci chiar şi numai din acestea văzând noi nemărginita dragoste şi bunătate a lui Dumnezeu spre noi, veniţi să i ne închinăm şi să-i mulţumim pentru toate câte a făcut nouă, zicând cu psalmistul: «*binecuvintează suflete al meu pe Domnul şi nu uità toate binefacerile lui*». Dar totdeauna să ne şi propunem, iubiţilor, a şi ţineà cu toată tăria la sfânta legătură a credinţii cu Dumnezeu, ştiind că pe lângă mântuirea noastră numai Lui avem a-i mulţămì şi vieaţa şi sănătatea noastră, numai Lui avem a-i mulţămì pânea noastră cea de toate zilele, căci numai El poate ajutà rodirea pământului, numai Lui avem a-i mulţămì ferirea de boale năpraznice, de cutremur, de potop, de foc, de răsboaie şi alte asemenea nefericiri, cari au atins foarte greu pe alţii, ceva mai depărtaţi de noi.

Intr'aceea însă să nu uităm nici când în vieaţa noastră, iubiţilor, că şi credinţa noastră numai atunci va fi însoţită de darul şi binecuvântarea lui Dumnezeu, dacă o vom arătà şi prin fapte bune şi mai ales prin regulata cercetare a bisericei, prin împărtăşirea cu sfintele taine, prin bunăcreşterea tineretului nostru, nu numai în sfânta credinţă strămoşească, ci şi întru învăţăturile cerute de timpul şi împrejurările în cari trăim. Apoi şi prin ajutorarea bisericilor şi şcoalelor noastre, prin miluirea săracilor, cercetarea bolnavilor şi prin alte asemenea fapte bune, prin cari dobândim şi binele posibil din această lume şi fericirea cea vecinică din cealaltă lume.

La cari toate mai implorând eu şi ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu, şi dorindu-vă tuturor ca şi aceste sfinte sărbători ale învierii Domnului să le petreceţi în pace, sănătate şi mulţămire şi să le ajungeţi întru mulţi ani fericiţi, cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, la sărbătorile Paştilor din 1913

Al vostru tuturor
de tot binele voitoriu:
Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

De sfintele Paşti.

Meditaţii.

Ca buni creştini ce suntem, cu bună seamă am luat cu toţii parte la toate peripeţiile supraomeneştei tragedii de pe muntele Golgota, vestită de sfânta biserică în cântări melodioase, pline de dureros fond, în eserciţiile religioase din săptămâna patimilor. Adânc ne-a zguduit toată fiinţa ne mai pomenita tragedie. Ne sună par'că şi acum în urechi troscotul palmelor şi oftatul prelungit al Martirului, vedem par'că sudorile de moarte ale Celui ce încărcat de hule, cu cununa de spini pe frunte, abia îşi târăe spre locul de perzare crucea, şi auzim cum ciocanele bat în carne vie cuiele, cum îşi înfundă durerea Mielul, ce pentru chinuitorii sei nici nu are altă vorbă, decât: „Iartă-le Doamne, că nu ştiu ce fac!“..

Şi toate acestea pâclă trecătoare, zăduf de scurtă durată au fost. In faţa atotputerniciei divine furiile iadului, oricât de turbate să fi fost, sunt numai vifor de o minută, pe care cea dintâi rază a soarelui îl risipeşte. Ba cum viforul curăţă aerul de miazmele ce produc boale molipsitoare, venitu-ne-a şi nouă creştinilor „*Invierea*“, — acest soare binefăcător, şi mai deplină este bucuria noastră după patimi, decât dacă Invierei nu i-ar fi precedat nici o suferinţă. Durerile crucii, prin cari şi noi am trecut zilele acestea, ne fac săltăreţi, voioşi şi plini de speranţe. Da! Adevăratul creştin dela Golgota călătoreşte la Ierusalimul de sus.

*

Te întrebi, iubite cetitor, la sigur te întrebi: De ce a trebuit să moară divinul Isus? — Nu-ţi pune această întrebare, pe care numai necredincioşii şi-o pun. Numai ceice cu orice preţ caută a ne despărţi de Cristos, numai blamatorii, chiţibuşarii ce vreau a ne depărta de biserică, de datinele strămoşeşti, ca să cădem în apele murdare ale neconfesionalismului, numai răuvoitorii neamului şi ai bisericei pun astfel de întrebări. Tu să nu te întrebi: De ce a fost bună moartea Domnului? Căci lucrul provedinţei a fost acesta, şi provedinţa divină ştie mai bine decât noi, ce ne prieşte şi ce nu.

Ai pus însă, cum pricep, întrebarea. Dacă ai pus-o, dă-i şi răspuns. E mai folositor sufletului tău a fi dumerit, decât a trăi în dubietate.

De ce a pătimit Cristos? Ca Dumnezeu ce este, nu putea esopera mântuirea pe cale mai netedă, mai potrivită demnităţii dumnezeeşti? Nu putea oare zice: *să fie,* şi mântuit ar fi fost omul?..

Negreşit, că ar fi putut, căci „nimic nu este cu neputinţă la Dumnezeu“. Precum ceriul şi pământul opera cuvântului sunt, şi ridicarea omenimei din păcat se putea cu cuvântul esopera. Dumnezeu negreşit a dispus şi de alte mijloace, ca să pună capăt *senzualismului* şi *desfrâului moral* al oamenilor. Procedând însă aşa cum a procedat, trimiţând în lume pe Fiul seu, ca să sufere pentru lume, la pasul acesta s'a hotărât Dumnezeu din rezoane mai înalte, cari tot nouă ne folosesc. Sevârșită cu alte mijloace mântuirea, nu ni se atingea oare *libertatea,* pe care la zidire am primit-o ca cea mai mare zestre ce se poate da creaturei? Se atingea, și încă în mare măsură, libertatea omului de a fi deplin stăpân preste sine! Ridicați de-a dreptul din noroiu, fără nici o cooperare din partea noastră, deveneam păpușe, unelte în mâna lui Dumnezeu, și prin urmare nici la respundere nu puteam fi trași pentru fapte. Și voit-a Dumnezeu a avea și de aci încolo *oameni*, cari se pot decide liber, nu mașini ce lucră la comandă. De aceea a preferit a umili pe unicul seu Fiu, a-l pune sub lege și a'l da morții, numai ca să nu prejudece voinței libere, să nu se atingă de demnitatea omenească, atât de scumpă Lui. Câtă iubire și devotament pentru om! Câtă jertfă dela Celce a primi, nu a da jertfe se cuvine!

La zidire s'a zis: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul!“ Acelaș împărat pământesc a remas omul și după rescumpărarea prin Isus Cristos. Nici în o direcțiune privilegiile omenești nu au fost prescurtate.

Eată momentul important, în care culminează mântuirea noastră prin cruce — pe muntele Golgota!

Ințelegând aceasta, trebue să pricepem de altă parte, că mântuirea prin cruce nu ne poate veni decât numai dacă și noi restignim pe cruce aplecările, poftele urâte, dacă îmbrățișăm și noi *idealul* pentru care Cristos a pătimit.

Care e acel ideal? Se redă atât de frumos în cuvintele Apostolului ce zice: *Datori suntem noi cești tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și nu nouă să plăcem, ci fieștecarele din noi să facă spre plăcerea vecinului, că și Isus Cristos nu sieși și-a făcut spre plăcere, ci precum este scris: ocările celor ce te ocăresc pre tine au căzut asupra mea* (Romani, 15, 1--3). A râvni la binele și fericirea deaproapelui, a osteni ca „nu sieși să-și facă cineva spre plăcere“ ci vecinului, a avea înaintea ochilor pururea binele obștesc, nu cel personal și egoist, — aci zace deci cheia mântuirei. In așa societate *frecările dintre oameni,* ca deplin afurisite, se fac nevăzute, pier fără urmă, luând locul lor *apropierea, întovărășirea oamenilor*, cu alt cuvânt *solidaritatea,* care singură poate ridica, înălța la zenituri amețitoare un neam, chiar de ar fi și mai puțin numeros.

Și înainte și după Isus Cristos au esistat și esistă filosofi, cari au pus și pun idei nouă în circulație. Și înainte și după aceea s'au aflat martiri, cari bucuros și-au pecetluit cu sângele învățăturile, — nicăiri însă iubirea deaproapelui, *umanismul,* nu s'a erigat în dogmă a vieții, ca la Cristos, care pentru a asigura dragostea evangelică și pacea între oameni, s'a jertfit pe cruce. Atâta desinteres personal a manifestat față de sine, încât nime altul dintre învățătorii omenimei n'a putut zice despre sine, cum a zis Isus: „Paserile cerului au cuiburi, vulpile vizunii, numai Fiul omului nu are unde-și pleca capul“.

Fericit creștinul, care se poate desbrăca de egoismul stăpânitor în lumea materialistă de azi, care prin urmare curățindu-și internul, în stare este a îmbrățișa idealul creștin. Cu buze nevinovate se va putea apropia unul ca acela de sfântul munte, de cruce! Sărutând acela sfintele icoane — nu le va profana, ci cu sfințenia sa — sfinți-le-va. Pe seama aceluia s'a pregătit mântuirea, nu pe seama acelora, ce remân pe mai departe în fărădelegi...

*

Și a început (Isus) a învăța în sinagogele lor, fiind *slăvit* de toți (Luca 4, 15). Astfel cuvintează Evangelistul. A învățat Isus, da, și a vindecat și boalele dintre oameni, și morții lor i-a înviat. Câtă vreme ca învățător și vindecător a figurat, lumea cunoștea pe Isus ca simplu doftor, iscusit cu adevărat, însă pentru aceea tot numai doftor. Lumea nu și-a prea bătut capul cu întrebările: cine e? de unde vine? unde merge? Cei de aproape, din anturagiul nemijlocit, L-au cunoscut și ei și nici prea. Celor vii de regulă se poartă puțin interes. A trebuit să urmeze espiarea pe cruce, ca lumea să vorbească de „Mielul lui Dumnezeu“. Vestea morții a strecurat numele lui Isus în cele patru părți ale lumei. Tragicul fără păreche atât a impresionat oamenii, că șoptind se întrebau unii pe alții: Cum a pătimit? Cine l-a judecat și pentruce? Inzadar nizuiau cărturarii și ceialalți mai mari ai poporului să împedece *fama* — aceea își făcea mersul triumfător înainte, și „ceice pun pe alții poveri, iar ei nu le pot și nici vreau a le ridica“, și „strecură țânțariul și înghit cămila“ (Mat. 23, 4, 24) stau în fața curentului, mai puternic ca ei, neputincioși, neștiind cum să-l stavilească.

Care va să zică, biruința creștinismului, tragicul de pe cruce a asigurat-o. Oricât am dori și au dorit adepții contimporani să se evite moartea, ba în un moment de estremă surecție chiar și Isus a voit a o încunjura, esclamând: „Părinte, de voești, fă să treacă păharul acesta dela mine“ (Luca 22, 42) — aceea (moartea) fatal a trebuit să urmeze, ca să urmeze și vestirea Evangeliei — în toată lumea.

Acesta e înțelesul tragediei!

Ce lipsă a fost de Inviere? Invierea a poftit-o legea generală ce stăpânește lumea. Semânței ce putrezește în pământ, se știe, trebuie să-i urmeze paiul și fructul. Creștinul, după zisa apostolului Pavel „semânță“ este. Morții pământești deci negreșit are să-i urmeze *viața în altă lume.* Invierea a poftit-o învățătura propagată de Cristos, relativă la învierea morților. Cu învierea Lui adecă stă sau cade credința creștină despre învierea morților. S. Pavel zice: „*De nu este înviere morților, nici Cristos nu a înviat, iară de nu a înviat Cristos, zadarnică este propoveduirea noastră și zadarnică este și credința noastră, și ne aflăm și noi mărturii mincinoase, că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu, că a înviat pe Cristos, carele nu a înviat dacă nu învie morții, că de nu învie morții nici Cristos nu a înviat* (I. Corint. 15, 13—16).

E ușor a pricepe acum, de ce până în ziua de azi evenimentul principal în opera mântuirei este „*învierea*“. „Praznic al praznicelor“, îi zice biserica. Și este sărbătoarea de căpetenie a creștinismului învierea prin faptul, că dă țintă fixă aspirațiilor creștine, procură creștinismului centru sau cap nevăzut, care să-l cârmue prin toate secolele.

Tragica moarte a stârnit pretutindenea interes, a contribuit și contribue până azi la lățirea învățăturei creștine. Durabilitatea creștinismului nici cum nu ar fi fost asigurată fără înviere. Stau aceste două în așa legătură strânsă, ca cauza cu efectul. Moartea condiționează învierea, cum e de lipsă aburul la mânarea locomotivei. Admirăm locomotiva, din gură însă lipsindu-i aburul, nu se poate pune în mișcare, nici poate fi de ceva treabă.

Se pricepe după acestea, de ce cele mai multe atacuri se îndreaptă contra „*învierei*“. Adversarii calculează, și nu neîntemeiat, că cu căderea „învierei“ de odată cade și biserica lui Cristos. Sfântul Pavel, cum transpiră din citatul de mai sus, cel dintâi restrânge atacurile. Lui a urmat toată pleiada mai marilor bisericei, din început și până în zilele noastre. Durere, s'a adeverit și aci vorba psalmistului: „ochi au și nu vor vedea, gură au și nu vor grăi, urechi au și nu vor auzi“. Combatanții n'au amuțit. Atacurile în loc să obosească, se intețesc mereu. Biserica se află în plină luptă, care mult o stânginește în mersul triumfător. (Ales scepticii ne strică mult).

Au poziții tari contrarii? Vor putea resturna vre-odată adevărul învierii lui Cristos?... Nici decât! De cele mai de multe ori arma se descarcă chiar contra celor ce o îndreaptă asupra bisericei. Zice-se, că toată treaba învierei este poveste inventată de apostoli, ca să ademenească mulțimea. Neteimenicia afirmației o confirmă faptele. Cum vine atunci, că apostolii și toate persoanele ce au avut cunoștință, ba au stat în legătură cu Isus, s'au lăsat a fi uciși pentru Isus? Nime nu-și dă capul în *schimbul himerelor.* Se mai zice, că cursul firei vecinic este și că legile naturale nu pot să admită reîntrarea vieții în corpul pornit spre putrezire. Adepții acestei școale se basează pe esperiența contimporană (netăgăduită de biserică, căci și biserica susține că cu Cristos au încetat minunile biblice). Dacă ar fi trăit combatanții în timpul și locul unde a avut loc minunea „învierei“, sigur că altcum ar vorbi. Doar și pe acel timp au esistat dubioși, pildă clasică apostolul e *Toma*, care nici el n'a dat crezământ, până nu a pipăit. Despre Toma stă scris: „a văzut și a crezut“.

Dar la ce să cărăm cu ciurul apa și să ne perdem în teorii. Știința toată, în tezele cele mai importante, se basează pe teorii, cari de azi pe mâne sunt altele și altele. Ce ieri se ținea de adevăr absolut în știință, astăzi este hipotesă, și hipotesa de azi, mâne se dovedește de minciună, ș. a. m. d. Manuând credința după progresele ori regresele științei, am perde baza sigură pe care stă creștinătatea și am ajunge în fluctuații spirituale, de cari să ne ferească bunul Dumnezeu. Salturile sunt cele ce causează nesiguranța, ba sunt izvorul *abundent al imoralității.* Cine dă contingentul dinamitarzilor, anarhiștilor și al tuturor elementelor catilinare? Certații cu legea și datinele părinților, cei ce nu mai au nici Dumnezeu, nici suflet. Aceștia comit crimele. Adevărații credincioși nici când nu se lasă răpiți la fapte nesocotite, rele.

Scumpă comoară este nouă legea strămoșilor. Credința în perpetuarea sufletului după moarte, credința în altă viață, mai ideală decât cea actuală plină de mizerii.. Aceste moșteniri dau tărie și împintenă la înfruntarea obstacolelor ce ni-se pun în cale. Acestei credințe moștenite dăm obolul, ținând cu îndârgire la „*Paștile*“ ce — după cântarea bisericească — „*viață ni-au dăruit*“....

*

S'au strecurat 1913 ani în noianul vecinciei, decând s'a desfă-

FOIȘOARĂ.

Nobilitarea popii Ion din Vinț.

(20 Maiu 1664).

Numele popii Ion din Vinț este cunoscut din istoria literaturii române, unde se amintește printre scriitorii bisericești ai secolului al XVII-lea. El era „un popă ceva mai cărturar decât ceilalți“; un „preot care n'a fost niciodată Vlădică, dar este amestecat în pârile și judecățile Vlădicilor“.[1]

Dupăcum se știe acest popă Ion din Vinț, ajuns mai târziu protopop în acelaș loc, a avut rol însemnat pe timpul mitropolitului Sava Brancovici, și mai ales după moartea acestuia. La 1680 „*protopop Ion din Vinț*“ e amintit ca „*fiind notarăș soborului mare*[2] (vlădicesc). In această calitate a participat și la făurirea sentinței din 2 Iulie 1682, aduse contra lui Sava Brancovici. Că era cu porniri ostile contra acestuia, rezultă din împrejurarea, că Apafi tocmai pe el îl află potrivit pentru comisia judiciară menită să judece și osândească pe Sava. Și astfel în sentința de osândire a lui Sava alături de protopopul calvin Ion Vereșmarti e amintit ca membru al acelei comisii și Ion Zoba („Ioannes Zoba, Ecclesiae Valachicae Alvinciensis Pastor et synodi generalis Ecclesiarum pariter Valachicarum notarius“).

La 1682 Ion Zoba din Vințul de jos se găsește în fruntea opoziției, pe care o întâmpină arhiereul grec Ioasaf voind să ajungă mitropolit în Ardeal. Acestuia i-ar fi spus următoarele cuvinte: „*nouă nu ne trebuești nici tu, nici darul tău, dacă nu știi românește*“.[3]

Dupăce grecul Ioasaf a văzut, că situația sa în Ardeal este imposibilă și s'a retras (14 Iulie 1682) de unde venise, *popa Ion din Vinț* a rămas timp de 2 ani conducător al preoțimii și bisericii ardelene. Acest „popa Ion din Vinț cu toți protopopii și cu tot soborul Românilor din Ardeal“ e amintit și în prefața cărții „*Sicriul de aur*“ apărută la Sas-Șebeș în 1683 și închinată principelui Apafi, ca „pârga dintâi“ a acestei tipografii. Tot el este autorul sau traducătorul cărții: „*Cărare pe scurt spre fapte bune îndreptătoare*“ (1685). In vara anului 1684 la porunca lui Apafi preoțimea română se întocmi în sinod sub conducerea popii Ion din Vinț.[4] Probabil în acest sinod a fost ales ca mitropolit, Sava Vestemeanul, care în toamna anului 1684 era în funcțiune: în *16 Octomvrie 1684* sfințea biserica din Tilișca, dăruindu-i o frumoasă evanghelie legată în argint și adusă dela Șerban Vodă Cantacuzino, „când a fost în țara Muntenească pentru Vlădicie“. Această evanghelie se păstrează și astăzi în altarul bisericii române ortodoxe din Tilișca. Din o însemnare fragmentară scrisă pe tabla evangheliei se vede, că biserica din Tilișca o „au făcut Vlădica Sava“. De aceea hramul aceste biserici e „Sfântul Sava“.

Mitropolitul Sava Vestemeanul însă n'a păstorit mai mult decât un an de zile. Și astfel e probabil, că în a doua jumătate a anului 1685 și până în 10 Aprilie 1686, când a fost confirmat succesorul său, *Vasilie Varlaam*, biserica ardeleană a fost iarăși sub conducerea popii *Ion din Vinț*.

Se pare, că popa Ion din Vinț a ajuns la conducere pe deoparte în urma meritelor sale de cărturar traducător și scriitor bisericesc, pe de altă parte și fiindcă se afla în bune relații cu principele *Mihail Apafi*, care încă din *20 Mai 1664* îl ridicase la rangul de nemeș împreună cu fratele său Oprea și toți urmașii lor. In decretul de nobilitare spune Apafi, că s'a simțit îndemnat a face acest lucru la stăruința deosebită a unor sfetnici ai săi și ținând samă de fidelitatea și serviciile credincioase ale harnicului *Ion Zoba* alias *Popa* din Vințul de jos (fidelitate fidelibusque serviciis strenui *Ioannis Zoba alias Popa* de Oláh Alvincz). Ca dovadă a acestei adevărate și depline nobilități (în signum huiusmodi verae ac perfectae nobilitatis) le dă dreptul de a purta și insignii atât ei cât și toți urmașii lor de orice sex ar fi. Aceste insignii sunt: un scut militar în formă pătrată și de coloarea ceriului (*coelestini coloris),* în partea din jos se vede un câmp verde în care stă un vultur sprijinit în piciorul stâng și având înaintea sa o carte deschisă, iar în piciorul drept ținând o peană ca un scriitor și în cioc având o cruce dublă. (Aquila quaedem pedum sinistro stare coram se librum apertum habere, dextro vero calamum scribenti similem ac rostro crucem duplicem tenere conspicitur).[5]

Dr. I. Lupaș.

Vorbe înțelepte.

Amicul cel adevărat este acela, care-ți arată defectele, iar nu acela, care ți-le laudă totdeauna.

*

Față de alții fi îndurător și iertător totdeauna, față de tine însă niciodată.

---

[1] N. Iorga: „Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688“, pag. 200—201.

[2] Cipariu: Acte și fragmente, pag. 257.

[3] N. Dobrescu: „Fragmente privitoare la istoria bisericii române“ 49 și 55.

[4] Mihail Teleki scrie în 19 Iunie 1684 lui Apafi: „Nagyságod méltóztatnék, *Iános papnak* parancsolni, holnaphoz egy hétre gyüjtene össze az olák papokat“. (*Monumenta comitialia Transsylvaniae* XVIII pag. 237).

[5] Liber Regnis XXVII, pag. 894 (arhivele statului în Buda).

şurat tragedia cea mare pe Golgota. In 1913 ani multe vânturi au bătut... Neamul şi biserica noastră ortodoxă în acest lung period de ani au avut parte mai mult de tragedii, decât de întâmplări înveselitoare. Şi-au tângit numai, cum am zice, vieaţa. Orice jug a venit, în orice cursă am întrat, tenacitatea însă nici când n'am perdut-o! Dimpotrivă: totdeauna am eşit, ca fenicele din cenuşă, tot mai vioi, tot mai dornici de vieaţă, tot mai plini de tenacitate. N'am putut fi sterşi de pe faţa pământului de avarii, hunii, ghepizii şi mai ştie ceriul câte horde barbare, nu ni-au putut nimici o biserică, deşi creştină, dar nouă pururea dujmană, ce ferro ignique a tentat asupra fiinţei noastre. Ceeace ne-a susţinut este ortodoxia noastră: *biserica ortodoxă naţională română.* Ne-a susţinut biserica, căci şi noi ne-am alipit cu trup şi suflet de ea. Trebue oare să fim alţii astăzi, când serbăm pentru a 1913 oară marele eveniment al „Invierei lui Cristos?“

Nu! De sute şi mii de ori... nu! Evenimentele recente, constelaţiile politice şi speciala noastră organizaţie bisericească, militează pe lângă gruparea în jurul maicei biserici şi a purtătorilor de mitre, *şi nu de modă numai, ci cu tot devotamentul,* închegându-ne bisericeşte în şiruri deplin legate unul de altul, ca nu cumva vre-un dujman să ne spargă falanga şi să producă haos în mijlocul nostru, cauzându-ne peirea.

Suntem neam mic şi sărac, biserică şi mai mică şi săracă; din toate părţile ne îmbulzesc cărturarii şi fariseii. Scotu-ne hule în lume, acuză-ne de tendinţe rele ce nu le avem, împroaşcă-ne cu petrii, ba nu lipsesc nici trădătorii de felul lui Iuda, cari vinde-ne-ar pentru un blid de linte, (nu pentru 30 arginţi), şi ne-a certat ceriul şi prin trimiterea plagelor: cataclizme economice, sociale, politice în toate părţile... Să nu ne altereze însă nimic. Având credinţă, — dacă se cere, — cu paşi înteţiţi vom înainta spre Golgota; nici moartea, nici chinurile, nimic nu ne va opri ori intimida. Şi cum din Golgota a eşit învingerea creştinismului, eşi-va biruitor din lupta ce o purtăm *idealul!*

Să nu uităm, că „Cristoşii“ neamurilor în iesle să nasc şi cu Golgota sfârşesc. Eldoradele (dovadă raiul lui Adam) sunt bune aproape numai pentru a stârni păcatele, pentru a aduce viţii, ba şi moarte printre oameni....

Cristos a înviat!

Vasile Gan
protopop.

In ziua luminată a Invierii.

Z'ua învierii să ne luminăm, popoarelor.

Strălucind în premeneala podoabelor celor mai alese, cu glasul mlădiat în cântările cele mai dulci, îşi cheamă azi biserica mamă pe fiii săi la sinu-i. Veniţi, veniţi le zice ea, ca să beţi beutură nouă, nu din piatră stearpă făcătoare de minuni, ci din mormântul lui Cristos, carele a izvorât izvorul nestricăciunii! Veniţi să vă bucuraţi, căci aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul, ca să vă bucuraţi şi să vă veseliţi într'ânsa! Veniţi, ca să vă luminaţi azi toţi cu prăznuirea! Căci azi mirele meu iubit Cristos din morţi a înviat şi celor din mormânturi vieaţă li-a dăruit! Veniţi!...

Iar fiii buni, ascultând chemarea mamei, vin, iată-i mulţi, ca niciodată de mulţi astăzi, încă de noapte mânecând ei, ca nici o clipă să nu se păgubească din ziua sfântă a prăznuirii. Vin toţi, cu faţa înseninată de evlavie şi cu sufletul cuprins de bucurie. Şi oricât de mulţi şi de deosebiţi sunt ei, după vârstă şi după stare, aci la sinul mamei iubitoare, iată-i pe toţi numai de un singur gând şi de o sigură simţire cuprinşi, gândul: că azi e ziua cea mare a învierii lui Cristos, şi simţirea: că azi e ziua bucuriei şi a veseliei, deopotrivă dată şi cu o măsură împărţită la tineri şi la bătrâni, la bogaţi şi la săraci, la toţi şi la toate.

O, zi sfântă şi frumoasă a învierii, care cu atâta voie bună ne aduni azi pe toţi la un loc, rămâi cu noi, nu mai apune niciodată, rămâi aşa! E aşa de bine, iată cum stăm azi aci, ca fraţii cei buni, unul lângă altul. Nici unul întristat, nici unul amărât, nici unul pismuind, nici unul clevetind, ci toţi plini de bucurie, toţi veseli de serbare, toţi grăitori de bine, toţi buni unul spre altul! Suntem atât de risipiţi altădată, ne mână şi ne învălue atâtea valuri de griji şi de necazuri, ne ispitesc şi ne pornesc la rele atâtea gânduri de ceartă şi de duşmănie în alte zile, dar în cuprinsul luminei tale, o zi frumoasă şi bună, iată că se opresc ca prin minune toate valurile de griji şi de dureri, şi stau departe de noi toate vânturile de gânduri şi ispite vrăjmaşe. Rămâi dară cu noi, rămâi în veci aşa, o zi plină de iubire, de pace şi bucurie. Rămâi...

Dar ce zic, şi ce cer? Ca să steie în loc ziua, care ca toate cele dela facerea lumii şi până astăzi şi ca cele ce vor urma de azi înainte, rânduită e a apune, a se stânge şi ea în noianul veciniciei cel necuprins de mintea noastră slabă, aceea cer?!

O, nu, nu aceea cer, nu, căci ştim, că aşa ceva nu se poate. Ceeace cer eu, când zic ca să rămână cu noi ziua de azi, e numai darul ei cel mult şi sfânt, fiorul ei dulce, ce ne încălzeşte azi pe toţi, de ne face, iată, buni şi blânzi, pacinici şi iubitori, porniţi numai de a face bine şi a nu gândi nimic de rău. Aceasta cer!

Şi aceea se poate ca să se facă, va întreba poate unul şi altul?

Cum nu, cum nu, le răspund eu. Prea uşor şi pe deplin aceea se poate. Pentrucă, bine să înţelegem, că: dacă ni-se pare, ce e drept, că azi şi cerul şi pământul şi aerul şi lumina şi toate împreună cu noi serbează şi se veselesc de bucuria învierii lui Cristos, adevăratul izvor al multei bucurii nu din acelea porneşte, ci din noi înşine, din inima noastră. Da, inima noastră e altfel astăzi, decât în alte zile. Caldă şi curăţită de orice simţire de ură şi vrăjmăşie, de îngâmfare şi răsbunare, şi pornită numai la pace şi la iubire, la milă şi la îndestulare. Inima, care e în noi şi azi şi mâne şi deapururi, până la sfârşitul vieţii noastre, şi care de o vom ţinea tot bună şi curată, precum este astăzi, iată că cu noi va rămânea întotdeauna ziua cea dulce de astăzi, ziua sfântă a învierii, şi tot bune şi frumoase le vom vedea şi face toate, precum astăzi le facem şi le vedem. Luminaţi-vă şi înţelegeţi deci, voi toţi, care e pricina şi rostul bucuriei celei mari, ce ne cuprinde azi pe toţi. Inţelegeţi, că ziua învierii lui Cristos, e zi din aceea împărăţie a păcii şi a iubirii, pe care noi zi de zi o cerem când zicem: „Tatăl nostru cel din ceriuri, — să vină împărăţia ta şi să fie voea ta, precum în cer aşa şi pe pământ“. Astăzi e venită acea împărăţie, iată Cristos ne-a adus-o din cer pe pământ, arătându-ne aevea şi cum o putem ţinea, ca să rămână deapururi cu noi, dupăce adecă vom birui şi noi pe diavolul cu toate ispitele lui rele, cum el l-a biruit. Pricepeţi dar şi înţelegeţi, unde este împărăţia Tatălui ceresc, dela care o cerem şi din care iată, că azi o zi ne-a şi sosit. Căci „nu va veni împărăţia lui Dumnezeu — cum bunul Isus ne-a spus — văzând cu ochii. Nici vor zice: iată-o aicea, sau iată-o acolo. Căci împărăţia lui Dumnezu înlăuntrul vostru, este“, (Luca c. XVII. v. 21). Da, înlăuntrul nostru, în inima noastră, cum azi o simţim, cum azi o avem, şi precum deapururi o putem avea, dacă vom fi tot buni şi îngăduitori, cum suntem astăzi, şi atunci apoi vieaţa ne va fi tot dulce şi plăcută, tot veselă şi uşoară precum azi ne este.

Şi că este acea împărăţie astăzi aevea aci pe pământ, e vreunul dintre noi carele nu o vede? E vreunul dintre noi, carele să se îndoiască, cât de cât, că astăzi în adevăr Cristos între noi se află, între noi petrece, între noi lucrează? Este?

Pe unul ca acela, stăpânit de îndoiala Tomii şi neluminat pe deplin de darul zilei sfinte de astăzi, numai pe un moment îl chem astăzi şi i zic: Vino cu mine, omule nenorocit, vino cu mine, ca să-ţi arăt eu, dacă tu nu vezi pe Cristos înviat. Vino! Iată aci un prunc mic şi nevinovat. Il vezi cum aleargă cu faţa îmbujorată şi îngrijată şi cu graiul lui, abia începător rosteşte apăsat: „mamă, mamă, — la poarta noastră este un om sărac, care nu are ouă roşii, mă duc să-i dau şi lui din ale mele, că eu am multe!...“ — Ce zici omule?! Nu vezi aci pe Cristos, — *bunătatea,* grăind din inima copilului?...

Dar vino mai departe!

Iată aci, în casa aceasta, cum stau la masa încărcată doi soţi buni, pe cari Dumnezeu nu i-a dăruit cu prunci şi cum ospătându-se din multele bunătăţi, deodată soţia grăieşte: „oare, bărbate, sărmana văduvă din capătul uliţii de delături, va fi având ea astăzi cu ce să-şi sature copilaşii ei mulţi? Să-i trimitem şi ei ceva, căci iată, Dumnezeu nouă ne-a dat din destul!“

„Să-i trimitem, da, răspunde bărbatul, să se bucure şi ea de ziua aceasta sfântă!“

Auzi, omule! nu înţelegi că Cristos — *mila* — îndeamnă pe cei doi soţi a zice şi a face aşa!?

— Să mergem mai încolo!

Iată colea, cei doi fraţi. Erau învrăjbiţi de mult unul cu altul, pentru oareşcare rămas dela părinţii lor. Se ocoliau unul pe altul, dar azi de dimineaţă, pornind dela casele lor, se întâlnesc în mijlocul drumului, ca şi cum nici nu şi ar fi luat sama, deodată rostesc amândoi: Adevărat că a 'nviat, frate, şi acum iată-i cum merg alăturea şi-şi vorbesc cu drag de hărnicia părinţilor lor!

Ce zici, omule puţin credincios? Nu vezi între aceştia pe Cristos — *pacea* — care a apropiat pe cei doi fraţi.

Dar vino, că mai avem!

Iată fiica aceasta, o vezi? Era supărată pe mama ei, pe care o şi lăsase singură acum la bătrâneţe.

Lacrimile.

De *M. Sadoveanu.*

Iosif din Arimateia şi alţi oameni buni coborâseră pe Iisus de pe cruce în hrubă de piatră. Acolo, în sânul pământului, eră la adăpost trupul izbăvitorului de hienele şi vulturii deşertului. Prietinii şi Maria Magdalena îl plânseră mult, apoi făcură un priveghiu de tăcere închinându-şi inimile şi gândurile aceluia care fusese propoveduitorul milei. Iar fecioara Maria era izbită de o durere, care nu mai avea alinare. Ea nu plângea lacrimi, din pieptul ei nu izvorau suspine, dar în întunerecul fiinţei ei bântuia parcă simunul pustiului. Toată era vălmăşag de furtună, întunerec de disperare. Nu mai putea găsi mângăerea, căci pierduse pe cel pe care-l iubise ca pe un fiu, deci ca pe Dumnezeul ei.

Parcă din inima ei se revărsase asupra lumii întunerecul din ceasul morţii răstignitului, parcă din inima ei pornise cutremurul care zguduise pământul. După noaptea aceea a nelegiuirii, însă, soarele lumină pământul ca şi'n alte dăţi, ca'n totdeauna; Golgota se înălţa deşartă cu crucile-i triste, lângă cetate; muntele Moriah lucea cu resfrângerile-i de argint şi aur; parcă nimic nu se petrecuse pe pământul nostru; şi fecioara Maria simţi, că nu mai putea fi loc pentru dânsa în lumea aceasta aşa de nepăsătoare, în care drepţii cad şi nelegiuirile se uită.

„Voiu lăsa aici ca un blăstem crucea de pe munte! îşi zise, înălţând spre cer ochii. Voiu lua în suflet duhul copilului meu, şi huma o voiu lăsa pământului; Dumnezeu va îngriji de ea. Eu voiu porni în pribegia morţii, prin lume, voiu merge până ce voiu cădea şi voiu pieri; nu mă va opri nimic, nu mă va mângăia nimic, căci nimic din lumea aceasta nu-mi va putea aminti de frumseţea şi de bunătatea fiiului meu... Oamenii sunt ticăloşi şi răi“...

Invăluită în straele-i negre, porni; ochii mari îi luceau prin hobotul fumuriu. Picioarele-i desculţe începeau a simţi căldura pulberii şi spinii din marginea cărării. Trecu pe lângă poarta de miază-noapte a cetăţii Ierusalimului; din cele câteva colibe risipite ici colo la margine, oamenii în strae de sărbătoare eşiseră la lumina primăverii; copiii şi femeile fărâmau în dinţi pască uscată. Toţii priveau nepăsători spre străina care trecea.

Era în vremea primăverii şi dumbrăvile înfloriseră la poalele munţilor. Ca printr'o pânză argintie de painjen se prevedeau depărtările. Ici colo buchete de palmieri îşi desfăşurau frunzişurile asupra unei fântâni, la răspântie singuratică de drumuri. Fecioara Maria trecea pe lângă şipotul, care curgea pe ţeavă de aramă în cupă de piatră, fără să audă dulcele murmur al apei; nu auzea nici râsul de dragoste al porumbeilor sălbatici sus, în buchetul verde al palmierilor. Trecea prin arşiţa tot mai mare a zilei; drumul ei trebuia să fie fără oprire, până unde va cădea şi unde-i va fi şi mormântul, undeva supt nemărginitul cer azuriu.

Aşa a mers multă vreme; nici ea n'a ştiut cât a mers, nici câtă cale a bătut. A străbătut ca o fantomă jalnică şi Nazaretul, a trecut pe lângă Betleem şi şi-a adus aminte de trecut; atâtea lucruri dulci şi fericite din trecut i se întoarseră în minte, încât abia aici lacrimi nesfârşite începură a-i curge. Lacrimile-i curgeau, dar amărăciunea nu i se mai putea potoli.

In drumu-i lung, întâlnea multă nepăsare omenească; cu aceasta se obişnuise. Dar iată că într'un amurg, la o margine de poiană, zări două umbre în cea din urmă lucire a zilei. Fecioara cunoscu îndată că erau doi îndrăgostiţi. Fără să-şi contenească drumul, îi privea; la urechea ei ajungeau dulcile lor şoapte de dragoste. Vorbeau de fericirea lor, de cuibul lor ce şi-l vor face departe de răutatatea oamenilor; vorbeau cu iubire şi de părinţii lor săraci şi bătrâni. Şi fecioara Maria îi privi multă vreme, îi văzu trecând îmbrăţişaţi prin umbra viorie, îi pierdu din vedere; şi urmându-şi drumul morţii, ceva cald îi picură în inimă: era o şoaptă de dragoste. „Intr'adevăr, se gândea sfânta, e frumos lucru dragostea în lumea aceasta de dureri... Dar mâne şi aceştia vor fi ca ceilalţi; anii aspresc pe om!“

Intâmplarea aceasta mică n'o putea împăca cu lumea, nu se opri; cu picioarele sângerate trecu înainte şi noaptea îi învălui truda şi disperarea. Şi iată că'n zori de zi, undeva, la o margine de pustie, — auzi strigări mari de războiu, vuet adânc de cară şi zăngăniri de arme. Fecioara înţelese, că a dat peste un colţ de pământ, pe care oameni răi şi tari voiau să-l încalce. Se opri o clipă în vălurile-i negre, şi privea cum oşteni puţini îşi apărau căminurile, pământul şi mormintele părinţilor lor. Curgea sânge, se ridicau până la ea răcnete de mânie ori de durere. Şi un oştean tînăr între toţi se lupta mai cu aprindere. Dar săbiile îl înconjurau, îi muşcară cărnurile; se acoperi cu pavăza, ridică braţul şi spada la ochi, şi căzu. Cu el căzuse cel din urmă apărător; învingătorii se depărtară ca să dea foc căminurilor, să dărâme templele, să ucidă femei şi copii. Fecioara păşi tăcută printre morţi, se apropie de tânărul cel frumos şi viteaz; îl ştia cu logodnică, cu mamă, ş'acum îl vedea murind pentru pământul străbunilor lui. Se aplecă, închise ochii osteanului şi-i dori linişte în mormântu-i vitejesc. Şi-şi simţi inima iarăşi înmuiată: parcă picurase în ea un strop din sângele învinsului. Porni grăbită pe drumu-i lung, „Frumoasă-i jertfa şi dragostea aceasta, gândea ea cu întristare, —

Azi însă, când masa de ospătare era pusă, deodată se scoală fiica şi fără de a spune un cuvânt, aleargă deadreptul la bătrâna ei mamă, şi rostindu-i: Cristos a înviat, şi sărutându-i mâna, o ia de subsuori şi o duce la ea acasă, ca să prânzească împreună. Cum înţelegi aceasta, omule? Nu că Cristos — *iubirea* — a mişcat inima fetii de a îmbucura astăzi pe bătrâna ei mamă?

Dar apoi vecinii învrăjbiţi de mult, cari azi cu drag îşi rostesc unul altuia: Cristos a înviat, răspunzând unul altuia tot cu aşa drag: adevărat a înviat? Şi cei de aci, iată-i mulţi şi de toată vârsta, cari azi cu atâta drag îşi poftesc din inimă tot binele şi fericirea, în ziua sfântă de azi, — ce crezi, ce şi cine îi îndeamnă la atâta pace şi iubire, — dacă nu bunul Iisus, cel ce azi a înviat din morţi?

O, zi sfântă şi frumoasă a învierii, care bunătatea, mila, pacea şi iubirea o întinzi azi peste faţa a tot pământul, rămâi cu noi, rămâi aşa, nu mai apune nici odată, nici odată, zi frumoasă, rămâi deapururea cu noi! *I. Teculescu.*

protopresbit.

Ziua învierii.

De *Dr. Seb. Stanca.*

Aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm şi să ne veselim într'ânsa.

Ziua învierii! Bucuraţi-vă popoare şi vă veseliţi, căci fiul Mariei a frânt vecinicele încuetori ale păcatului, a biruit puterea satanei şi ne-a deschis larg porţile mântuirii.

Iată chemarea zilei de astăzi. Buciumul sfânt al evangeliei îşi trimite astăzi svonul de pace şi iubire peste tot cuprinsul pământului şi chiamă tot sufletul creştin la praznicul sfânt al păcii şi al iubirii neprihănite.

Căci praznic de pace şi iubire este ziua învierii, sărbătoarea sărbătorilor, al praznicelor praznic. Luminată este faţa zilei acesteia, mai mult ca oricare alta, iar cuvântul ei este strălucit şi fără de prihană. Neasămănată este măreţia graiului ce se desprinde din învăţămintele zilei acesteia, căci nici unul dintre praznicele creştineşti nu toarnă în sufletele noastre atâta belşug de linişte şi pace, ca ziua sfântă a învierii Domnului.

Şi oare ce prilej minunat îmbie zilei acesteia atâta strălucire? Pentru ce împrumută rostul atotînţelepciunii dumnezeieşti atâta lumină zilei acesteia? Ce mărire neînţeleasă s'a sălăşluit într'ânsa, să fie ziua cea aleasă încununată cu flori de bucurie şi stâlpări de veselie?

Să ne dăm seama de rostul praznicului acestuia, şi el ne va dumiri, că pentru noi drumeţii neputincioşi ai lumii acesteia nu este prilej mai sfânt de a ne lumina asupra rostului nostru pe pământ, decât ziua învierii, în care Isus Dzeu-omul a pecetluit mântuirea neamului omenesc prin învierea sa.

Minune a fost învierea Domnului, o minune fără seamăn, ca şi care n'a mai văzut ochiul pământului nici înainte de zilele lui Pilat din Pont, nici dela noaptea străjuită de paznicii jidovilor încoaci.

Iată înălţate crucile înfricoşate pe culmea Golgotei. Iată-l pe El, fiul lui Dzeu, ţintuit cu piroane pe braţele lemnului mut şi rece, străjuit de doi tâlhari, părtaşii aceleiaş osânde tirane. Şi sbuciumul chinului grozav îi cutremură trupul jertfit de bună voie şi frigul morţii ce se apropie îl istoveşte, Isus îşi ridică ochii înc'odată cătră ceriu, îşi pleacă apoi capul şi iată: —

Săvârşitu-s'a. Maica fecioară sdrobită de durere îşi frânge mânile la picioarele fiului care nu mai este. Apostolii, sfetnicii şi tovarăşii propovedaniei şi ai suferinţelor lui Isus, îl coboară de pe cruce, şi „fiul omului“ care cutremurase temeliile sinagogelor jidoveşti, care cutezase să sdruncine minciunile cărturarilor şi fariseilor, de al cărui cuvânt se înfiorase întreg cuprinsul împărăţiei romane, se sălăşlueşte în încăperea celor patru păreţi reci şi fioroşi ai mormântului de piatră.

Soarele îşi întunecă lumina feţii sale. Şi pe urmă o noapte grea şi neagră îşi coboară povara mohorâtă din largul văzduhului asupra locului de osândă. Firea întreagă a încremenit de durerea celor întâmplate.

Iar prin noaptea împietrită în întunerec tremură în răstimpuri fâlfâiri de aripi nevăzute ca unde pustii de jale, cari plâng în jurul crucei stropite cu sângele celui sfânt. E suspinul amar al vântului de seara, martorul nemângăiat al urgiei săvârşite în locul căpăţinii.

Jidovii săltau de bucuria biruinţii: isbutiseră să omoare pe răsvrătitorul credinţei lor năruite de minciună.

Iar durerea apostolilor era fără seamăn. Ispita desnădejdii începu să le fure sufletele, când şi-au văzut sdrobite toate nădejdile viitorului fericit, pe care li-l propoveduise învăţătoriul. Işi vedeau spulberată toată munca de înoire sufletească, împărăţia vecinicei fericiri pe care le-o făgăduise Mântuitorul o vedeau acum îngropată sub lespedea de peatră, care închide orice viaţă. Şi sufletele li se clătinau, amăgite de îndoială în adevărul celor propoveduite de Isus. Aceasta să fie oare răsplata făgăduită de dânsul în cuvintele: „Fericiţi sunt cei prigoniţi pentru dreptate, că aceia fiii lui Dzeu se vor chema“?

Dar soarele, care îşi coboară bogăţia de lumină în negura apusului, nu se întunecă pe veci. Intunerecul nopţii se destramă, stelele şi luna se topesc în apele trandafirii ale zorilor şi soarele renaşte din nou în belşugul şi mai minunat al strălucirii sale.

Aşa a fost şi moartea Domnului. Lespedea de piatră s'a ridicat ca o frunză de uşoară, întunerecul mormântului şi-a sfârticat încuetoarea veciniciei, şi iată soarele dreptăţii, Mântuitorul, răsare a treia zi din groapă, mai strălucit în podoaba măririi sale dumnezeeşti. Triumful adevărat e al Lui, căci El este biruitorul, preamărit de Tatăl în chipul acesta mai mult ca ori care dintre prorocii aleşi mai nainte.

Şi în zorile acelei zile, cea dintâi a săptămânei, o clipă de înfiorare a trecut ca un fulger în largul hotarelor Ierusalimului.

Cutremuratu-s'au străjenii mormântului şi înfioraţi de măreţia învierii au vestit cu grabă oraşului, că Cristos a înviat. Cutremuratu-s'au mai marii sinagogei, ocrotitorii fărădelegilor. Ingrozitu-s'au mironosiţele şi s'au spăimântat şi un fior de bucurie neînţeleasă a cuprins sufletele apostolilor auzind şi văzând aevea minunea minunilor, că Cristos a înviat.

Negura îndoelii ce le cuprinsese sufletul, s'a destrămat într'o clipă, o putere dumnezeiască li-a cuprins fiinţa, groaza şi teama li s'a spulberat şi înarmaţi cu pavăza unei credinţe neclintite au eşit la răspântii vestind cu grai mare tuturora, că Cristos a înviat.

Rolul Mântuitorului este acum desăvârşit, făgăduinţele lui sunt pecetluite pe seama omenimei cu pecetea adevărului, şi de acum nu mai este putere pământească să le poată spulbera credinţa, că Isus este într'adevăr Dzeul Mântuitor al lumii.

O, voi necredincioşilor, robiţi de deşertăciunea patimaşă a celor pământeşti, vă mai îndoiţi în adevărul celor propoveduite de sf. evangelie?

Intrebaţi pe străjerii mormântului, întrebaţi mironosiţele. Intrebaţi mărturia celor doisprezece, a celor şeptezeci şi a celor cinci sute de ucenici, cari abia cu câteva ceasuri înainte se frământau în îndoială şi nemulţămire faţă de Isus, — cine i-a pornit ca într'o clipă să iese la larg şi cu glas de adevăraţi proroci să vestească dumnezeirea lui Isus. Şi acestia toţi vor răspunde într'un glas: învierea Domnului. Ei l-au văzut răstignit, ei i-au acoperit mormântul cu povara lespedei de piatră, ei au plâns lacrimi amare în preajma locului pecetluit de jidovi şi străjuit de ostaşii acestora, şi tot ei l-au văzut întrând la dânşii fiind uşile încuiate, i-au pipăit ranele, s'au ospătat împreună cu dânsul şi s'au încredinţat, că este Isus însuşi cu trupul său neprihănit.

Intrebaţi pe miile de mucenici, cine i-a îndemnat să-şi lapede viaţa în muncile grozăviilor tirane şi toţi vor răspunde într'un glas: învierea Domnului.

Priviţi, suflete îndoelnice, la suferinţele uriaşe ale apostolilor şi ucenicilor, priviţi la împetrirea credinţei lor în Dzeu şi fiul Isus, priviţi la înfiorătorul lor sfârşit în gurile leilor, în cuptoare de foc, în flăcările păcurei, în cuţitele ostaşilor şi în foamea temniţelor, priviţi la milioanele de vieţi jertfite de bună voe pentru credinţa în Isus, staţi apoi o clipă şi vă dumeriţi şi spulberaţi ispita îndoelii din sufletele voastre şi vă închinaţi din adâncul sufletului vostru învierii cei de a treia zi.

Cristos a înviat din morţi! Cine poate cuprinde măreţia fiorului de bucurie, ce învioră sufletele celor alipiţi de Isus, cine poate pricepe tresărirea divină, care a cuprins năvalnică palatele şi colibile celor ce mărturiseau pre Cristos; cine poate înţelege minunea săvârşită în zorile acelei zile de primăvară?

Cristos a înviat din morţi! Graiul cuvintelor acestora a fost de aci înainte mărturisirea credinţei în dumnezeirea lui Isus, cuvintele acestea au fost de aci înainte deviza scrisă pe flamura popovedaniei apostolilor; împinşi de rostul acestui cuvânt au săvârşit ucenicii lui Isus minunile tăriei de credinţă jertfindu-se cu drag pentru dânsul.

Cristos a înviat din morţi! Aceasta este peatra cea din capul unghiului, aceasta este temelia bisericei lui Cristos, aceasta este isvorul împărăţiei lui Dzeu pe pământ.

Invierea cea de a treia zi este chizăşia, că cuvântul evangeliei lui Isus este adevărul vecinic rupt din înţelepciunea şi îndurarea cea nehotărâtă a Tatălui din ceriuri. Invierea cea de a treia zi este mărturia dumnezeirii lui Isus şi pecetea mântuirii neamului omenesc.

Iar trăinicia şi statornicia bisericii noastre prin atâtea veacuri de răstrişte este dovada cea mai strălucită a adevărului acestuia.

Cade-ni-se deci şi nouă să ne încălzim sufletele la văpaia luminei vestite de ziua învierii. In făgăduinţele învierii Domnului se razimă şi neputinţa firii noastre, mângăerea în suferinţe şi nădejdile fericirii dorite.

Ziua aceasta ne garantează şi nouă răsplata cea dreaptă pentru faptele cele bune, iar din convingerea credinţei acesteia ni se înfiripă îndemnurile cele nobile.

Iată deci ce prilej minunat de înnoire sufletească îmbie ziua învierii celor înseteţi de renaştere duhovnicească, iar vestmântul zilei acesteia e cu drept mai strălucit decât al oricărei alteia.

Dar cade se să ne scuturăm ţărâna patimilor de pe sufletele noastre în ziua învierii şi pentru acea împrejurare, că pe cât de luminată e însaşi faţa zilei acesteia, pe atât de mărețe sunt *învăţămintele* ce ni le îmbie. Căci ce ne învaţă învierea Domnului?

Omul pământului este călător, căci ceasurile, zilele şi anii în graba lor fugară te poartă tot mai departe spre o ţintă bine ştiută de toţi: mormântul. Şi deşi sfârşitul tuturor vieţilor pământeşti se îneacă în gliile acelui mormânt, aluatul vieţii acesteia totuşi se frământă şi se dospeşte în patimile uriaşe. Călătoria vieţii se ortăceşte azi cu pretinia veseliei, mâne cu duşmănia răutăţii, asupra anilor fugari se cerne azi risipă de lumină şi seninătate, iar mâne negură şi întunerec; potecul grabit îţi poartă astăzi pasul prin luncile înecate în miresmele de flori ale bucuriei, iar mâne ţi-l sângerează în spinii şi petrişul ascuţit al suişului durerilor; la urmă tot sbuciumul înfrigurat al lumii acesteia se topeşte în fărâmele de lut ale cimiteriului. Şi oare în faţa acestui adevăr care nu cruţă nici risipa îmbuibării împărăteşti, nici mizeria flămândă a cerşitoriului, stăm nedumeriţi întrebându-ne: oare acesta este tot rostul frământărilor pătimaşe ale vieţii pământeşti?

Şi iată că învierea Domnului ne răspunde: Nu, omule, rostul tău nu este din lumea aceasta. Tu eşti menit pentru vecinicie. Căci fiul lui Dzeu ş'a îmbrăcat dumnezeirea în haina trupului omenesc şi a îndurat cu răbdare suferinţele omeneşti ale acestui trup, iar la a treia zi a înviat, ca ţie să-ţi mărturisească în acest chip, că şi tu eşti al veciniciei, şi tu eşti chemat la înviere, la viaţa cea adevărată după moarte. Impărăţia şi dreptatea lui Dzeu nu este în lumea aceasta, ne spune sf. evangelie. Şi viaţa însaşi este mărturia cea mai aleasă, care dovedeşte acest adevăr.

Da, dreptatea lui Dzeu nu poate fi din lumea aceasta. Căci iată pe unii îi îmbuibă mâna norocului cu cel mai ales prisos de bunuri, îi desfată în belşugul plăcerilor şi al bucuriilor; pe alţii îi lasă în ţărâna mizeriei, îi copleşeşte cu povara neputinţelor desnădăjduite. Ce-a greşit orbul, care îşi jalue întunerecul la marginea de drum, ce-a greşit slăbănogul schilod, ce-şi tângue neputinţa în capul podului; ce-au greşit aceştia, ca să sufere vieaţa întreagă osânda unei pedepse atât de grozave; pe când alţii, oameni ca şi dânşii, îşi deapănă în tihnă firul zilelor împletindu'l cu nesfârşite raze de bucurie, îşi desfată fiinţa în leagănul unor desmierdări netulburate de nimic? Poate fi aceasta dreptatea celor ce nu vor să treacă peste hotarele vieţii vremelnice? Poate fi aceasta dreptatea Tatălui din ceriuri? Oare rostul tiraniei acesteia să nu fie decât bezna mormântului?

Iată că învierea Domnului îţi mărturiseşte, muritorule, că numai haina lutului ţi se destramă, iar văpaia îndemnărilor curate, limpezite în flacările suferinţelor şi a faptelor bune, nu se topeşte în umezeala mormântului, ci trece în tărâmul copleşit de lumina şi seninătatea unei fericiri fără de sfârşit. Acolo se măsură fiecăruia dreptatea cu cumpăna adevărului. Acolo este dreptatea.

Şi ziua învierii ne învaţă, că rostul călătoriei noastre pe pământ nu este altul, decât stăruinţa de a ajunge la acea dreptate. Şi cumpăna chibzuelii acesteia ne convinge că, de, în marginile acestui adevăr are rost frământarea patimilor, are rost truda sbuciumului zilnic, are rost povara suferinţelor.

Iar călăuza dreptăţii şi-a fericirii adevărate este virtutea, care se desprinde ca o scântee luminoasă din clocotul tulbure al valurilor vieţii. Virtutea care se naşte în leagănul pornirilor nobile, care răsare în meleagul curăţeniei sufleteşti, care se dospeşte în aluatul iubirii celei adevărate, este tovarăşul neînfricat, care îţi ţine ortăcie bună în călătoria vieţii, îţi ocroteşte sufletul de ispita Satanei şi la urmă pecetluindu-ţi mormântul cu pilda faptelor tale bune îţi deschide porţile dreptăţii răsplătitoare a lui Dumnezeu.

Virtutea aceasta a pecetluit-o Isus cu sângele său pe cruce. Cu măsura acestei

---

dar eri şi acest oştean poate a ucis, a dat foc şi a zdrobit pe alţii“..

Şi slăbită de drumuri pustii, slăbită de foame şi de sete, slăbită de durerile-i fără nume, sfânta a umblat multă vreme până ce s'au stâns în zări munţii, până ce s'au isprăvit dumbrăvile de sicomori, portocali şi măslini. Şi într'o după amiază, pe un drum cotit la o margine de sat, ajunse din urmă pe un drumeţ gârbov cu obrazul aspru şi cu ochii neliniştiţi. Fecioara Maria dintr'o dată văzu în trecut toată vieaţa omului acestuia. Fusese tânăr, iubise şi el şi umblase cu tovarăşa inimii lui în amurg prin marginea unui crâng; se luptase şi el, izbise şi fusese izbit, vărsase sânge şi fusese rănit; apoi în tulburările şi răutaţile vieţii, ucisese, şi legile lumii îl osândiseră la muncă silnică. Şi din întunericul ocnelor se înturna acuma nenorocit şi zdrobit, printre oameni. Umblând în preajma lui, fecioara îl privea cu luare-aminte. Nimic din trecutul bun nu lucea în ochii nenorocitului, iar ticăloşiile vieţii îi puseseră nenumărate peceţi şi pe obraz şi pe întregu-i trup. Şi'n ochii neliniştiţi şi tulburi era amestec de suferinţă, de răutate, de îndârjire. Umbla şchiopătând puţin şi din când în când îşi strecura în lături privirile ca de lup flămând.

Aşa ajunse la cea dintâi căsuţă a satului. Era o colibă curată în mijlocul unei livezi. Câteva găini ciuguleau în bătătură, un purcel muşluia prin jurul lor. O capră, vaca săracului, sta legată în pripon. Când se apropiară străinii, se opri din păscut şi-şi ridică ochii dungaţi cu aur şi barba-i aspră; parcă întreba: ce doriţi? Purcelul şi găinile îşi părăsiră locul şi trecură după colibă. O fetiţă bălae, cu obrajii rumeni, cu ochii plini de lumină, eşi în prag. Văzu pe ocnaş şi îl privi cu teamă, dar pe fecioara Maria n'o văzu, căci aşa voia Dumnezeu.

„Omule, nu-i acasă mama, nici tata“, zise ea încet.

Ocnaşul era om învechit în rele şi-i era foame. Ridică spre copil fulgerul ochilor lui.

„Ţi-i foame, zise fetiţa cu milă. Stăi pe prispă; ţi-oiu da o pânişoară de grâu şi o ulcică de lapte“...

Şi repede intră în casă, şi eşi cu pânea de grâu şi cu ulcica de lapte. Ochii ei albastri erau blânzi şi limpezi. Şi nenorocitul întinse mânile spre milostenie; şi privind pe copil, deodată lucirea stranie din ochii lui se stânse. Fecioara sta în hainele-i mohorâte lângă un cireş înflorit al livezii, se uita la om şi-i cetea în cuget şi'n suflet ca într'o carte. Il vedea cum îşi aduce aminte de fericiri puţine şi de multe năcazuri, îl vedea aducându-şi aminte de multele-i asupriri şi ticăloşii. Toate şi le amintea ocnaşul şi privea la copiliţa, care sta înaintea lui, cu capul puţin plecat pe un umăr. O simţire necunoscută îl străpunse deodată ca un junghiu; lacrimi începură să-i picure din ochi. Ah! fusese şi el ca copilul acesta, curat şi bun, dar lumea îl ticăloşise, îl zdrobise şi acuma a ajuns în amurgul vieţii copleşit de durere şi căinţă...

Fecioara Maria privi spre cer. Sus era linişte, nouraşi se mistuiau în adâncimile cerului, mici şi albi, ca nişte aripi de îngeri. Făcu un pas în umbra cireşului înflorit şi se lăsă pe o bancă de piatră. „Sufletul omenesc nu-i pierdut“! murmură ea şi se gândi la fiiul ei răstignit. In inimă parcă-i picurară grăbit fiori calzi: erau lacrimile ocnaşului. Şi-şi simţi pribegia sfârşită; un somn mângăetor o cuprinse. Şi cum dormea pe banca de piatră, îi căzu hobotul de pe faţa trudită, de pe ochii dureroşi, o boare lină începu să adie în căldura după-amezii. Cireşul înflorit îşi scutură foiţele florilor, şi prin minunea lui Dumnezeu, foiţele se prefaceau în fluturi albi şi băteau din aripioare, răcorind şi mângâind obrazul celei mai nefericite mame.

Vorbe înţelepte.

Omul cel rău e ca cărbunele, dacă nu te arde te înegreşte.

*

Omului nefericit, ori mai puţin fericit decât tine, nu se cuvine să-i vorbeşti nici-odată despre fericirea ta.

virtuţi să ne cumpănim azi faptele şi noi, cei ce ne mândrim cu numele lui Cristos. Suntem noi creştini vrednici de numele lui? Povaţa învierii îţi spune, creştinule, că eşti departe de chipul celui mort pe cruce; că nevrednic eşti de numele celui ce a înviat a treia zi din mormânt.

Isus cere să cinstim pe Dzeu, noi îl batjocorim; căci „de va zice cineva, că pe Dzeu iubeşte, iar pe fratele său urăşte, mincinos este; căci cel ce nu iubeşte pe fratele său pe care îl vede, cum poate iubi pe Dzeu pe care nu îl vede“ (Ion 4.20), Isus cere să iubim şi pe vrăjmaşii noştri, — noi urâm şi pe pretinii şi rudeniile noastre, Isus cere să dăm pâne celui ce ne loveşte cu peatră, — noi lovim cu petri în cei ce ne întind pâne; Isus cere să iertăm celor ce ne greşesc, — noi greşim cu voia semenilor noştri şi pretindem ca să ne ierte; Isus cere să ajuţi pe cel lipsit şi să faci bine deaproapelui tău, să faci jertfe pentru binele altora, — noi lipsim pe alţii de ajutor, jertfim pe deaproapele, jertfim binele obştesc pentru binele nostru. Isus cere pace, dragoste şi frăţietate, cere mai presus de toate virtutea iubirii, cununa tuturor faptelor bune, mărturisită de el însuşi prin jertfa sa pe cruce, — noi ţintuim virtutea iubirii pe crucea patimilor şi ne închinăm idolilor lăcomiei, duşmăniei, răutăţii, vicleniei şi ai tuturor fărădelegilor.

Şi noi, cari puţin timp avem pentru Isus, avem îndrăsneala să cerem mult dela dânsul. Şi Tatăl nu ne pedepseşte după vrednicie; dimpotrivă, în îndurarea sa fără de hotare ne trimite belşugul darurilor sale, an de an şi zi de zi, dându-ne răgaz şi prilej de îndreptare.

Iată cât de mult grăitoare e povaţa zilei de astăzi. Iar tu creştine necredincios, dumireşte-te, căci cel ce nu avea să înţeleagă glasul chemării zilei acesteia, cel ce nici astăzi nu simte că rostul omului pe acest pământ trece dincolo de marginea mormântului, acela este împetrit în robia deşertăciunilor şi a patimilor pământului.

Moştenitori suntem ai lui Isus Cristos şi numai prin împlinirea poveţelor lui vom putea moşteni împlinirea făgăduinţelor lui.

Să ne curăţim deci simţirile, să scuturăm ţărâna patimilor de pe sufletele noastre, să deschidem larg porţile noastre, ca să între împăratul măririi în cuibul cugetelor noastre şi să ne lumineze cărările îndemnurilor celor bune. Să poposim cu inimi curate la învăţămintele măritei zile a învierii, să ni le scriem cu litere de foc în cartea sufletului nostru şi să stăruim întru sporirea tezaurului nostru duhovnicesc.

Ce e ţărână, rămâne ţărână, deşertăciunea aşterne pat cald păcatului, iar păcatul este moartea sufletului. Ziua învierii ne învaţă să frângem cătuşile ţărânei, să spulberăm ispita deşertăciunilor şi să ardem lanţurile păcatului.

Să prăznuim în imnuri de iubire măreţia zilei acesteia. Soarele păcii senine să-şi sălăşluiască razele luminoase în colibile celor lipsiţi, în belşugul celor binecuvântaţi de dărnicia lui Dzeu. Ziua învierii să toarne mângâere caldă în sufletele istovite de suferinţe, să şteargă lacrimile din ochii celor obidiţi de povara vieţii şi să-şi verse belşugul binecuvântării sale în tot cuprinsul pământului. Biruinţa lui Isus este chizăşia biruinţii nădejdilor noastre.

In temeiul acestei convingeri să prăznuim şi noi în curăţenie şi frăţietate mărita zi a învierii Domnului, ca şi noi să ne facem părtaşi vrednici ai făgăduinţelor lui Isus Cristos.

Convocare.

Am onoare a convoca pe on. domni preoţi din protopresbiteratul gr. or. al Haţegului la *conferenţa de primăvară* pe Joi în 25 Aprilie v. a. c. în biserica gr. or. din Haţeg.

Ordinea de zi:

1. La 9 ore a. m. serviciu divin şi predică rostită de par. Seb. Rusan.
2. Deschiderea şedinţei şi constituirea biroului.
3. Comunicarea rezoluţiunilor consistoriale.
4. Raportul par. Ier. Uieţ despre lucrarea grupurilor religioase.
5. Planul cronologic al agendelor parohiale, de protopresbiterul.
6. Tema: Importanţa studiilor istorice bisericeşti şi o datorinţă ce se impune preoţimei noastre, de capelanul I. Duma.
7. Propuneri.
8. Incheierea şedinţei.

Haţeg, la 2/15 Aprilie 1913.

Dr. C. Popescu
protopresb.

O vorbă către băncile noastre.

Sub titlul acesta a publicat dl *Emanuil Comşa*, directorul institutului de bani *Crişana* din Brad, în *„Revista Economică“*, din Sibiu, un important articol, scris cu multă căldură şi pricepere, şi însoţit de date statistice, reci, dar foarte mult grăitoare, din cari a scos conclusia, că băncile noastre nu jertfesc pentru scopuri culturale şi de binefacere atâta, cât ar trebui să jertfească, cât ar putea să jertfească, atâta cât jertfesc băncile săseşti.

Arată domnul *Comşa* în articolul său, cum esistenţa şcoalelor noastre confesionale e ameninţată, şi e numai chestie de timp ca să ni le vedem odată pe toate închise şi părăsite, ori apoi se vedem sălăşluiţi în ele dascăli streini de limba şi legea scolarilor, şi spune cum toţi s'au cutremurat şi s'au mişcat pentru a salva barem în parte şcoala şi prin ea cultura românească, *numai băncile noastre au remas indiferente*, ca şi cum pe ele nu ie-ar privi şi nu le-ar durea de loc situaţia creată în şcoalele noastre. Ele nu duc, ori nu toate duc, barem câte o vadră de apă spre a împedeca lăţirea focului care distruge, nimiceşte!.:

„Intervenind pe lângă cutare acţionar, — scrie dl Comşa, — a cărui institut contribue anual pentru scopuri obşteşti, la un profit de zeci de mii de coroane, numai cu puţine sutişoare, dumnealui îţi va replica cu linişte şi fără ca sângele ruşinei să i se sue la obraz, că atâta, cât se dă, de multe ori ridicol de puţin, e destul; de oarece băncile nu sunt a se privi ca fiind societăţi de caritate publică, ele nu sunt susţinători de şcoale, etc., ci întreprinderi speculative, cari urmăresc numai realizarea de câştig; iar cutare bărbat de specialitate, om de bancă consumat, întrebat şi el, va susţinea sus şi tare, că distribuirea unei cuote mai de dai doamne pentru scopuri culturale şi de binefacere, periclitează consolidarea institutelor, fiindcă aceea merge pe contul dotării fondurilor de rezervă, etc.. Despre mărimea nu arareori exagerată a dividendelor şi a tantiemelor, despre creşterea, de multeori, impozantă a „fondurilor proprii“ tace de obiceiu şi unul şi altul...

Cu un cuvânt, atât proprietarii de acţii cât şi cârmacii băncilor — onoare excepţiunilor — sunt sub diferite pretexte, în contra împărţirei de sume mai însemnate pe sama scopurilor publice. Sunt apoi, după cum vom avea prilej a ne convinge mai jos, dovedit prin cifre, şi destui de aceia, cari peste tot nu află de necesar a dona ceva sub acest titlu, unii din ei se pot scuza, fiind încă la începutul activităţii, sau fiind că au lucrat cu perdere, ceialalţi nu pot invoca această scuză.

Şi până ce lipsele noastre culturale şi de altă categorie se potenţează mereu, până ce împuţinarea numărului şcoalelor îşi continuă cursul înfricoşat, — cugetaţi-vă numai la starea dezolată a învăţământului din comitatul Hunedoarei, afacere, care s'a pertractat în cunoscuta broşură, precum şi în toate ziarele noastre! — institutele de bani se desvoaltă şi se îmbogăţesc în continuu, chiar în butul unei crize financiare nemai pomenite în analele vieţei moderne, cum a fost criza, prin care am trecut şi mai trecem în prezent.

Un indiciu de actualitate, cumcă societăţile româneşti n'au putut fi clătinate din poziţia onorabilă, ce ocupă în organismul economic al ţărei, este împrejurarea, că foarte multe din ele au avut a suferi, în anul, şi aşa critic, 1912, pagube simţitoare, de mii şi zeci de mii de coroane, pagube provocate prin necesitatea abscrierei parţiale sau totale a acţiilor unei bănci regnicolare din Budapesta, la ceea ce au mai venit a se adăuga şi diferinţe de curs, neobicinuit de mari în minus, la alte efecte, cu deosebire la hârtiile de stat, aşa că numai la aceste poziţii s'a perdut, într'un singur an, o sumă, care se poate evalua la peste 300.000 coroane. Abscrierile s'au făcut fără greutăţi mari. Cunoaştem de ex. cazul, că un institut aşa zicând numai s'a jucat cu dauna, remarcabilă de altfel, de oarece cu toată abscrierea de mai multe zeci de mii de coroane, a scos, şi notăm, că bilanţul e din cele mai reale, un plus la venitul curat de douăori şi jumătate aşa de mare cât face perderea la acţiile din chestiune.

Continuând, facem constatarea, că în butul pagubelor şi a anului greu de criză, venitele au sporit, cu ceva, la aproape toate băncile noastre, dovadă, că prin fondurile de rezervă şi rezervele latente, de cari dispun, ele şi-au ştiut creia în timpuri normale o bază sigură, de care, cerând trebuinţa, să se poată folosi, întimpinând mai uşor neajunsurile; dovadă, că mult amintita soliditate a băncilor româneşti nu a fost o vorbă iac'aşa, ci un adevăr, care s'a dovedit pe deplin de atare. Sau, cum s'ar zice, societăţile şi-au ştiut strânge din vreme bani albi pentru zile negre.

Dacă ar fi solicitat însă cineva, ca mai multe din institutele, cari au trebuit să amortizeze o parte din stocul de efecte, — chiar dacă nu ar fi avut să îndure nici o pagubă — dacă ar fi solicitat cineva, ca ele să-şi mărească cuota culturală neînsemnată, d. ex. în interesul unor şcoale locale ameninţate cu închiderea, duplificând donaţiunile uzitate, apoi de bună seamă respectivul ar fi primit răspunsul, devenit aproape stereotip la noi, că nu se poate mai mult, după ce atâta, cât s'a jertfit, e maximul îngăduit de împrejurări şi de prudenţa de afaceri. Va să zică, nu se poate, nu este de unde; dacă însă sunt strânşi cu uşa, iese la iveală, că tot este şi une ori este chiar berechet.

Urmând tot aşa, vom avea peste vre-o 10 ani, sau şi mai îngrabă, o mulţime de societăţi pe acţii şi de însoţiri, bine situate şi puternice şi un număr de tot redus, faţă de trecut, de modeste şcoale poporale. Aşadară un neam întreg de bancheri, însă aproape fără de ştiinţă de carte în limba maternă. Iată tabloul posomorât şi caracteristic, iată viitorul de contraste dureroase, ce ne aşteaptă!“

Constată apoi scriitoriul articolului, că conducătorii băncilor noastre nu sunt stăpâniţi de altruism faţă de neam, şi că băncile noastre sunt mai mult tovărăşii de interese cu caracter mercantil, pecând ele ar trebui se fie mijloace pentru propăşirea poporului nostru. Esclamă apoi astfel:

„In lături cu tendinţele egoiste şi în loc ca opinia noastră publică, atât de neorientată, să mai menajeze pe cei, cari se fac vinovaţi de atâta indiferenţă, va fi consult, ca să-i arete în viitor cu degetul, timbrându-i aşa, după cum merită să fie timbraţi! Lăcomia multor bănci ar mai fi întru câtva scuzabilă, dacă neamul nostru ar trăi în abundanţă şi ar sta pe o treaptă mai înaltă de cultură; dar aşa cum suntem, bătuţi de nevoi şi de soarte, zău nu se cade, e chiar un păcat, ca domnii, fruntaşii, să domineze prin puterea nemiloasă a capitalului şi pe mai departe situaţia în mod absolut şi să bage aproape tot la buzunar, lăsând pentru massa mare a ţăranilor, care indirect tot ea susţine, alimentează institutele financiare şi le aduce la înflorire, abia câteva fărmituri. Să fim aşadară mai pătrunşi de simţul răspunderei morale faţă de mizeriile multe şi variate ale neamului.

Nu e oare just, ca din camăta, ce o solveşte poporul, şi să fim sinceri, destul de scumpă şi agonisită câte odată cu sudori de sânge, să i se întoarcă, o părticică, sub altă formă, înapoi? Tot luând dela client şi dându-i puţin, sau nimica în schimb, nu ne vom pomeni odată acolo, unde ajunge un pământ prin sistemul de exploatare, numit în economia politică „Raubwirtschaft“? Şi aici am dori să nu fim rău înţeleşi. Nu e nevoe să ne supărăm sau să ne speriăm de cuvânt mai aspru, atunci, când e vorba, ca să constatăm un adevăr, care ne face puţină cinste, şi să căutăm vindecarea răului. Nu strică să fixăm şi unele din scăderile organizaţiunii noastre de bancă, dupăce părţile bune au fost îndeajuns recunoscute şi accentuate, în scris şi prin graiu viu, atât de noi, cât şi de străinii nu tocmai binevoitori. Apoi discutăm între noi şi e bine, ca să spălăm rufele murdare acasă“.

Domnul Comşa arată apoi cu date statistice, că fiecare bancă cât dă pentru scopuri culturale şi de binefacere şi scoate resultatul, că toate băncile noastre, la olaltă, cu un capital societar de 29.782,071 coroane şi cu un profit curat de 4.007,884 coroane, au dat pentru scopuri publice *190.504 coroane*, deci 4.75% din venitul curat. Sunt şi 31 de bănci, cari n'au dat nimica pentru scopuri culturale şi de binefacere.

Mai mare e cuota culturală şi de binefacere la „Cassa de păstrare din Sălişte“, care votează în scopul acesta 32.2% din venitul curat, apoi urmează „Crişana“ cu 18.8%, „Auraria“ cu 16.9%, „Lumina“ cu 15.9% „Economul“ cu 12.4% etc. Cele mai multe dau numai 4, 3, 2, sau 1%. Arată apoi cât dau pentru scopuri culturale băncile săseşti, ai căror acţionari să mulţămesc cu dividende mici, şi spune că atâta cât dau băncile noastre, e prea puţin. Nu cere să dee atâta cât dau băncile săseşti, dar ceva mai mult de cât acuma ar putea se dee. Inchiee astfel:

„Ne-am declara deocamdată mulţumiţi şi cu mai puţin, rămânând ca baza de cel puţin 10% să fie atinsă pe rând, resp. peste câţiva ani numai, de singuraticele bănci, căci ştim că multe nu sunt încă în situaţia plăcută de a putea lua angajamente mai mari asupra lor, fie pentrucă funcţionează de scurtă vreme, fie pentru că împrejurările locale şi norocul nu le-au favorizat îndeajuns.

Cuota culturală s'ar putea însă ridica în timpul cel mai scurt dela 190,000 cor. la 300,000—320,000 cor., mărindu-se deocamdată cu vre-o 120,000 cor. sau cu 2/3 din cât face azi. Un plus de dare naţonală, care cu un pic de bunăvoinţă şi însufleţirea cuvenită s'ar putea repartiza fără mare greutate.

Cu 120,000 cor. s'ar ajutora an de an vre-o 200 şcoale împărtăşindu-le una cu alta de câte un ajutor de 600 cor., care s'ar da ori direct epitropiilor bisericeşti respective, ori apoi s'ar administra consistoarelor, tot spre acest scop. Şi suntem siguri, că acţiunea mare şi vrednică a băncilor n'ar rămânea izolată, prin ea s'ar mai vedea şi alţi binefăcători îndemnaţi să facă la fel.

Jertfa mărită, ce ne-am luat voia a o propune, va fi azi cu atât mai uşor de suportat, cu cât majoritatea institutelor au trecut deja peste greutăţile începutului şi nu se mai află în anii copilăriei, ele pot privi înapoi la o activitate de 10-15-20 de ani, avem deja din cele cari şi-au serbat jubileul de 25 de ani dela înactivare şi câteva au chiar un trecut şi mai vechiu; a fost deci timp şi ocaziune, ca să pună prisosuri bune la o parte şi să-şi asigure consolidarea, trecând teafere prin proba de foc, pentru ca acuma în ceasul al 12-lea al existenţei şcoalelor confesionale, să se poată apela cu toată căldura şi nădejdea la ele.

Hotărâţi odată la gestul nobil, cu câtă mândrie legitimă am exclama pe urmă: *Iată, 200 de şcoale româneşti, cari îşi datoresc funcţionarea pe mai departe exclusiv meritului societăţilor noastre financiare!*

Ni se va obiecţiona poate, că cu mântuirea alor 200 de şcoale săteşti n'am isprăvit mare lucru, deoarece pe cele multe tot nu vom fi în stare să le susţinem, şi că alte piedeci se vor iscodi şi se vor pune în drumul desvoltărei noastre etnice spre a cauza în fine doborârea şi subjugarea noastră completă.

Răspundem scepticilor: Unui neam cu încredere în steaua viitorului său nu-i este îngăduit să plece capul niciodată, şi din ce i se aşează mai multe piedeci în drum, îi încumbă mai mult şi datorinţa de a căuta căi şi mijloace, fie şi numai parţiale, spre a opune rezistenţă atacurilor străine. Probe despre adevărata noastră vitalitate vom da numai atunci dacă ne vom afirma întotdeauna şi cu toată energia, sacrificând maximul posibil şi apărându-ne patrimoniul cu ultima îndârjire.

De încheiere ne exprimăm speranţa, că rândurile noastre, scrise cu gând sincer şi curat, vor trezi răsunetul de lipsă în inimile şi pungile celor vizaţi, şi că ţinând cont şi de murmurul tot mai accentuat de nemulţămire al opiniei publice, cei mari şi puternici vor şti premerge cu exemplul cel frumos“.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Mercurea.

In cele următoare voiu schiţa decursul şi activitatea sinodului protopopesc al tractului Mercurea, întrunit în şedinţă ordinară în 7/20 Martie a. c. sub presidiul domnului protopresbiter *Avram S. Păcurariu.*

In cuvântul de deschidere presidiul suleveazā faptul, că zece ani s'au împlinit de când se află în fruntea tractului Mercurea. In urma acestei împrejurări îmbucurătoare şeful tractului prezintă raportul general despre starea protopopiatului la finea a. 1912 şi despre progresul realizat în decursul celor 10 ani din urmă, de când ocupă acest post.

Din raportul general reese, că viaţa religioasă morală a populaţiunii în cei 10 ani din urmă a progresat îmbucurător. Un punct negru însă în viaţa morală îl formează moravurile importate din America.

Comunele au emulat între sine zidind biserici şi şcoale nouă, creiând posturi nouă învăţătoreşti, regulând şi augmentând fondurile bisericeşti şi înfiinţând reuniuni de ale tinerimii, de femei, pentru înfiinţarea bisericilor, de cântări şi de înmormântări.

Trecându-se la detailuri se arată, că în fiecare parohie s'a lucrat câte ceva spre folosul şi înaintarea poporului. Se arată apoi starea protopopiatului la finea anului 1912, — din care reese la partea bisericească, că 15 preoţi sunt cu pregătire completă, cu 8 clase gimnaziale sau reale, 13 cu 6 clase gimnaziale, şi cursul teologic, iar restul de 4 preoţi fiind oameni mai înaintaţi în vârstă, sunt cu mai puţină pregătire, dar cu zel apostolic.

Trecând la partea şcolară găsim, că cu totul avem 36 puteri didactice, cari îşi împlinesc conştienţios chemarea de dascăli, afară de vre-o câţiva învăţători uitaţi de sine, cari numai joc îşi bat de şcoală şi de susţinătorii şcoalei. Se observă, că comunele din comitatul Albei-inf., afară de una, nu primesc ajutor de stat pentru şcoală, iar din mijloacele proprii încă nu se pot susţinea, şi astfel e temere că se periclitează existenţa şcoalelor în acest comitat, Mişcarea poporaţiunii e în creştere continuă, şi se lucră cu zel pentru stârpirea moravurilor rele în popor. Convieţuirile şi naşterile nelegiuite sunt în descreştere faţă de trecut.

La partea epitropească se arată, că în tractul nostru sunt 26 de biserici în valoare de 332.183 cor., iar case parohiale numai 6, în valoare de 6700 cor.

Averea imobilă constă din 399 jug. 250 st. în valoare de 77,719.56, iar averea mişcătoare a bisericilor constă din 257,893.66 cor. Numărul edificiilor şcolare proprii e 20, în valoare de 173.810 cor.

Raţiociniile s'au promovat toate spre suprarevizuire, afară de unul.

Acestea sunt datele mai însemnate din raportul general.

După ce sinodul a luat la cunoştinţă raportul general al protopresbiterului — se iau în desbatere propunerile comitetului protopopesc, şi anume:

Comitetul cere dela preoţi să poarte regulat protocolul parohial despre familiile din parohie, iar sinodul alege o comisiune pentru a compune un formular potrivit spre a-l trimite parohilor.

La propunerea membrului Dr. Schiau comitetul decide a înfiinţa în fiecare parohie un fond al „iubiţilor răposaţi“, la care vor contribui după înmormântări cu câte 2 cor., iar odată în an să se facă parastas pentru cei răposaţi. Sinodul primeşte propunerea, cu adausul, să se introducă o cassetă la îngropăciuni, în care să incurgă filerii dela iertăciuni tot pentru acel fond.

La propunerea comitetului se decide, ca toţi membrii sinodului protopopesc să se înscrie membri ordinari la „Asociaţiune“.

Membrul Dr. Schiau propune, ca sinodul să decreteze înfiinţarea unui fond protopopesc de 500 cor., ca semn de recunoştinţă faţă de P. O. Domn protopresbiter, care de 10 ani e şef tractual. Fondul se poarte numirea *„Fondul Avr. S. Păcurariu“*, Sinodul unanim primeşte propunerea, la ceea ce presidiul emoţionat mulţămeşte sinodului pentru atenţiunea ce i se dă şi declară, că ceea ce a făcut pentru prosperarea şi înaintarea tractului, e numai împlinirea datorinţei ca şef al tractului Mercurea.

Promite, că donează 300 cor. la acel fond, a cărui menire se va hotără ulterior.

Trecându-se la cetirea raţiociniului pe 1912 se aprobă hotărârile comitetului, asemenea şi budgetul să primeşte cum a fost statorit de comitet.

Propunerea comitetului pentru a se lua la cunoştinţă înfiinţarea „Reuniunii de înmormântare a tractului Mercurea“ se ia la cunoştinţă.

Urmează alegerea unui membru în scaunul protopopesc şi alor 2 suplenţi cu drept de succesiune.

Se alege prin votare secretă parohul Stefan Morariu, ca asesor ordinar, iar par. Dr. I. Stanciu şi Nicolae Dobrotă, ca asesori suplenţi în scaunul protopopesc.

Trecându-se la propuneri, parohul Ioan Crăciun propune ca să fie rugat P. V. Consistor a face paşii de lipsă, ca şi preoţii să primească un relut de cvartir mai corăspunzător — eventual să se iniţieze zidirea de case parohiale în toate parohiile. Arătând cu date pozitive starea tristă, în care se află cei mai mulţi preoţi, cari n'au case parohiale şi sunt nevoiţi a locui în case cari nici celor mai elementare condiţiuni igienice nu corăspund, propune, ca în acelea comune unde nu se pot zidi case parohiale, să se reguleze cel puţin relutul de cvartir conform exigenţelor timpului, luându-se ca bază relutul de cuartir, care s'a statorit pentru învăţători în legea nouă.

Tot parohul I. Crăciun propune a se înainta o rugare către P. V. Consistor pentru ca şi preoţii să primească pauşal de cancelarie dela comunele bisericeşti, — şi astfel preoţii să-şi poată îndeplini cu acurateţă agendele oficioase.

In fine parohul Patricie Marcu (Pauca) propune, ca stola preoţilor de bucate şi zile de lucru să fie plătită la epitropie tot în cucuruz, şi anume 1 şi jum. ferdela de cucuruz, socotit fiind şi ferdela în ziua de lucru.

Acestea să fie încassate de epitropie, de unde apoi îşi primeşte preotul ca răscumpărare de fiecare familie preţul celor 1 şi jum. ferdelă de cucuruz, d. e. 2 cor. 40 fil. în total.

In felul acesta preoţimea ar fi ferită de multe neplăceri, cari le întimpină la încassarea pretensiunilor sale.

Se observă, că urcându-se preţul cucuruzului, plusul ce ar resulta să între în cassa bisericii, şi preotul are să se mulţămească numai cu 2 cor. 40 fil. pentru ferdelă şi ziua de lucru.

După prezentarea acestor 3 propuneri membrul Dr. Măcelariu propune, ca să se dee propunerile spre studiare comitetului, care va veni în anul viitor cu propunere concretă.

Se naşte o discuţie vie, la care iau parte mai mulţi membri, iar în urmă se declară propunerile de urgente şi sinodul decide la propunerea păr. St. Morariu, ca comitetul protopopesc să fie convocat în termin de 30 zile spre a lua în desbatere propunerile sus amintite, iar după aceea să se convoace şi sinod extraordinar, pentru a putea aduce concluze în cauză şi a le înainta la forurile competente cât mai în grabă.

Cu acestea fiind terminate agendele sinodului protopopesc, presidiul prin o vorbire acomodată închide sinodul, la ceea ce par. R. Pop mulţămeşte în numele sinodului şefului tractual pentru conducerea cu tact a tuturor agendelor puse la ordinea zilei.

C.

NOUTĂŢI.

Cristos a înviat! *Trimitem acest creştinesc salut tuturor colaboratorilor, cetitorilor şi binevoitorilor ziarului nostru, dorindu-le să petreacă în pace şi deplină mulţumire sufletească sfintele sărbători ale Invierii Domnului.*

*

Din causa *sfintelor sărbători ale Invierii Domnului, numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri, după sfintele sărbători, la orele obicinuite.*

*

Greva belgiană. Ziua de Dumineca a trecut earăşi fără incidente. In Lüttich s'a ţinut o adunare, la care au participat 15 mii de grevişti. Oratorii — între cari se găsea şi deputatul Vandervelde — au sfătuit greviştii să se ferească de orice turburare a ordinei publice. La grevă iau parte astăzi o jumătate de milion de muncitori.

*

Vegetaţiunea şi frigul. Conform rapoartelor sosite din părţi diferite ale ţării, frigul şi zăpada din săptămâna trecută n'au pricinuit pagubele uriaşe de care se vorbea în primele zile. Sămănăturile, în deosebi grâul, se desvoaltă şi mai bine în urma umezelii primite. Din comitatul Bichişului se vesteşte că frigul n'a prea stricat nici pomilor: cel mult a treia parte din poame a fost nimicită; viile au suferit şi mai puţin.

*

Excluşi din armată. Duma a ţinut în 16 Aprilie o şedinţă secretă, în care s'a desbătut asupra unui proiect privitor la excluderea evreilor din armata rusească. Amănuntele despre şedinţa aceasta lipsesc.

*

Schimbare în mersul trenului. Cu ziua de 1 Mai n. trenul de persoane sibian care pleacă spre Copşa dimineaţa la orele 7 şi 46 minute, va pleca la 7 şi 27 minute. Trenul dela 9 ore dimineaţa, care circula între Sibiu şi Ocna numai în Dumineci şi sărbători, cu 1 Mai va circula zilnic. Trenul de seară ce vine dela Ocna la 6 şi 11 minute, va sosi pe viitor la orele 8 şi 19 minute seara.

*

Chibritele de fosfor oprite. La 1 Iunie a. c. intră în vigoare legea din 1911 despre fabricarea chibritelor. Conform acestei legi fabricarea şi vânzarea chibritelor de fosfor (pucioasă) este oprită.

*

Cartea lui Scotus Viator. A apărut zilele acestea, în traducere slovăcească, publicaţiunea lui Scotus Viator din 1908 sub titlul *Chestiunea de naţionalităţi în Ungaria.* Ziarul *Narodny Hlasnik* din T.-s.-Martin arată de nou valoarea cărţii, care făcuse la apariţie multă senzaţie în patria noastră.

*

Inoire poştală. In circulaţiunea poştelor se introduce o reformă însemnată. Cu 1 Mai vor fi puse la dispoziţia publicului plicuri cu marginile roşii şi cu mărci de 35 fileri. Scrisorile recomandate, puse în asemenea plicuri, vor putea fi aruncate în ori ce cutie poştală, fără a mai umbla pe la ghişe-uri. Pe nouăle plicuri se va însemna şi numele şi locuinţa expeditorului, ca în caz de trebuinţă să i se poată da recepisa.

*

Târgul din Orlat. Ministrul ungar de comerţ a permis, ca târgul din Orlat ce se ţinea până acum în 24 Martie şi 24 Iulie să se schimbe pe zilele de 7 şi 8 April şi pe 28 şi 29 August.

*

Oraş sub mare. Un marinar cu numele Bacopulos a dat de ruinele unui vechi oraş în partea răsăriteană a mării de lângă insula Lemnos. Apa are aici o adâncime cam de 25 metri; ruinele, care au o întindere de trei mile marine, se pot vedea lămurit. Ministrul grecesc de marină, fiind înştiinţat despre importanta descoperire din punct de vedere ştiinţific, a luat măsuri ca ruinele să fie cercetate de un specialist.

*

Post de inginer. La oraşul Orăştie e de a se întregi postul de inginer. Salar deocamdată 400 cor. lunar. Tot în acel oraş e vacant un post de electrotehnic. Emolumentele acestuia nu sunt fixate. Competenţii au să-şi comunice pretenţiile. Concursul pentru ambele posturi espiră în 1 Maiu n. c. Cererile sunt a se înainta primarului în Orăştie — Szászváros — până la acel termin. Reflectanţii români să ia informaţii şi dela intelectualii noştri de acolo.

*

Congres internaţional de stenografi. Din 6 până în 15 August se va ţinea în Budapesta un congres internaţional al stenografilor. Monarhul nostru a primit protectoratul acestui congres şi al festivităţilor împreunate cu organizarea sa. Pentru serbări se manifestă un viu interes în Franţa, Germania, Elveţia, Italia şi în alte ţări.

*

Un învăţăcel se caută pentru Librăria diecezană dela Caransebeş, din casă bună şi cu cel puţin 2 clase medii şi purtare bună. Părinţii să se adreseze consistoriului dela Caransebeş sau direct Librăriei.

*

Bombă în pachet poştal. Profesorul de muzică Sully din Paris a primit dela poştă un pachet, care l-a desfăcut în prezenţa soţiei şi a fiilor săi. Pachetul a explodat şi a rănit greu pe toţi cei de faţă. S'a dovedit, că pachetul conţinea o bombă. Se crede, că e vorba de opera unei răsbunări.

*

Avis. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Huedin (Bánffy-Hunyad) strada Kossuth Lajos Nr. 480 (vis-a-vis de „Vlădeasa“). Cu deosebită stimă: *Dr. Sabin Varna,* advocat.

*

Cook—nebun. *Frankfurter Zeitung* scrie, că prea cunoscutul *Cook,* în urma prigonirilor suferite, când toată lumea a tras la îndoeală călătoria sa la polul nordic, a înebunit. Cook se găseşte acum într'o casă de sănătate în capitala Panamei.

*

Petrecere în Caransebeş. Societatea română de cântări şi muzică din Caransebeş aranjază Dumineca în 4 Maiu (21 Aprilie) 1913 în sala Hotelului „Pomul Verde“ (Lichtneckert) o serată artistică împreunată cu dans. Inceputul la $8^1/_2$ ore seara.

*

Veştemul şi meseriaşii. Sărbarea pomilor şi a paserilor (a 4-a), ţinută în Veştem, a înmulţit între altele şi avutul *„Legatului Victor Petrişor“*, pentru ajutorarea copiilor săraci din *Veştem,* aplicaţi la meserii“, al „Fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“ cu suma de cor. 29.10, dăruită precum urmează: directorul şcolar Teodor Stoia şi soţia Rozalia, învăţătoare 5 cor., familia notarului Aurel Moga 3 cor., Dr. Traian Petraşcu, medic (Tălmaci) 6 cor., Iorgu Milea, primar şi cei 7 copii ai săi 2 cor., Ion Toderici, student septiman (Blaj) 40 bani, Teodor Stoia jun., învăţător şi Ion A. Mărginean, prezid. Insoţirii „Raiffeisen“, câte 1 cor., Anisi Veltan (Sibiiu) 15 bani, Nicolae Iosif, înv. penz. 20 bani, Romul Simu, înv. penz. şi doamna 50 bani, prof. Tim. Popovici şi doamna Victoria, învăţătoare şi fiicele lor Lia şi Bujorica 2 cor.; Dr. Emil Precup, prof. la şcoala civ. de fete 60 bani; Melania Ciattu şi fica sa Virginica, 20 bani, Dr. Lucian Borcia, adv. 1 cor. 80 bani (L. 2), Roma Şuluţu, funcţ. de poştă 25 bani, Aurel Cosciuc, conferenţiar 50 bani, Dr. Vic. Raicu, adv. 2 cor. şi Victor, Eugenia şi Miorica Tordăşianu 2 cor. 50 bani.

*

O scăpare miraculoasă. In pădurea din apropierea Astrahanului, cum scrie ziarul *Viedomosti,* s'a petrecut zilele acestea o întâmplare dintre cele mai dramatice. Ţăranul rus Grusneiov, cu nevastă-sa şi cu un băeţel de 4 ani, trecea în sanie către oraşul Volciuni. Nu departe de oraş, în mijlocul pădurii, au fost atacaţi de o haită de lupi. Ţăranca, în spaimă cumplită, voea să arunce băeatul în gura fiarelor flămânde. Bărbatul s'a împotrivit şi a început să mâie caii tot mai aspru. Lupii însă alergau grozav şi erau pe aci să se arunce în sanie. Atunci tatăl desnădăjduit a prins băeatul şi l-a zvârlit în drum. Fiarele, în loc să atace copilul, au urmărit mai departe sania; în sfârşit ţăranul a fost sfăşiat de lupi. Soţia sa a căzut ameţită în trăsură, şi caii în galop sălbatic au dus-o până în oraş. Acolo femeea s'a deşteptat, a spus cele pătite şi îndată s'a pornit o expediţie de salvare, care a şi găsit rămăşiţele ţăranului rupt în bucăţi. Când oamenii şi-au continuat calea spre pădure, au aflat şi pe băeatul învăluit în haine şi durmind, fără a fi rănit câtuşi de puţin. — Scăparea miraculoasă a băeatului ne aduce aminte o întâmplare identică din cunoscuta legendă *Ana Doamna,* a poetului nostru dela Mirceşti.

*

Rugăciune lungă. O gazetă turcească din Constantinopol comunică o rugăciune, distribuită şcolilor de către şeik-ul-Islam cu îndrumarea, ca fiecare şcolar să o rostească de 4444 de ori pentru binele patriei strâmtorate. Redacţia ziarului scrie cu respectul cuvenit despre ordinul dat de capul religiunii musulmane. Cu toate acestea, face observarea ironică, zicând că rugăciunea bulgarilor se pare a fi cu efect neasămănat mai mare, decât rugăciunea turcilor.

„Biblioteca poporală a Asociaţiunii“.

Ne aflăm în preajma sărbătorilor învierii Domnului Cristos şi e dureros, că nici până acum nu ni s'au retrimis toate listele pentru înscrierea de membri ajutători la „Asociaţiune“.

Zilnic auzim p'ângeri, că poporul nostru e înapoiat în cultură, că nu e organizat economiceşte etc. „Asociaţiunea“ a făcut tot ce i-a stat în putinţă, ca să împrăştie întunerecul şi să reverse lumină. Pentru ajungerea scopului, a apelat la bunăvoinţa şi sprijinul fruntaşilor, cari trăesc în nemijlocita apropiere a sătenilor noştri şi dela cari, în cea mai mare parte atârnă deşteptarea şi luminarea săteanului român.

Cu bucurie vedem, că unii şi-au împlinit datorinţa preste aşteptare. Din comune mici cu câte 400—600 locuitori, ni s'au trimis liste cu câte 40—80 de membri ajutători. Dovadă, că nu sărăcia şi nepriceperea e pricina, că nu se înscriu membri la „Asociaţiune“, ci mai mult lipsa de interes, de care în mare parte suntem stăpâniţi noi Românii.

Ne cade greu, când vedem, că din comune fruntaşe, abia dacă ni se trimit câte 3—4 membri, şi din cele mai multe nu ne-a sosit încă nici un răspuns.

De aici, din centru, nu se poate face totul. Pentru ajungerea scopului pe care îl urmărim, se cere binevoitorul sprijin al fruntaşilor conducători dela sate. In interesul poporului nostru apelăm deci de nou la bunăvoinţa şi sprijinul domnilor preoţi şi învăţători, precum şi la al celorlalţi fruntaşi, şi îi rugăm, ca acum, cu ocasiunea sfintelor sărbători ale învierii Dlui Cristos, să caute a lumina poporul despre însemnătatea bibliotecei poporale a „Asociaţiunii“ şi să grăbească cu înscrierea de membri ajutători, trimiţându-ne apoi, cu posibila grăbire, listele cu membrii înscrişi, ca astfel să nu mai întârziem cu expedarea cărţilor.

Este în interesul nostru al tuturor ca să ne facem fiecare datorinţa, sprijinind frumoasele şi măreţele năzuinţe ale „Asociaţiunii“, prin cari conlucrăm la deşteptarea şi înaintarea poporului din care facem parte şi pentru care datorinţă avem să muncim.

Administraţia bibliotecii poporale
a „Asociaţiunii“.

Teatru.

Societatea de operă a domnului director *Leo Bauer* şi-a început eri, Mercuri, representaţiunile în teatrul orăşenesc din loc. S'a cântat opera *„Der fliegende Holländer“.* Puterile sunt bune, corurile bine instruate, conducerea esactă. Astăzi, Joi, se cântă opera *„Fidelio“*, iar Sâmbătă opera *„Carmen“*. Inceputul representaţiunilor la orele 7 şi jumătate sara.

Poşta ultimă.

Scutari a căzut.

In zilele din urmă Muntenegrenii au îndreptat atacuri vehemente în contra oraşului Scutari, cu succes strălucit, pentrucă Marţi d. a. la orele 2 au întrat ca biruitori şi cuceritori în acest oraş. Protestele puterilor mari europene n'au folosit deci nimica, şi nici demonstraţiunea navală, căci regele Nichita şi-a ajuns scopul: a pus mâna pe oraşul Scutari. Ce va face acum Europa? Il va scoate din oraş, ori va închide ochii şi va tăcea, ca de altădată? A făcut mare sensaţie, că regele Nichita a fost însoţit de ataşatul militar al Rusiei, atunci, când şi-a făcut întrarea triumfală în Scutari, de unde se deduce, că pe ascuns Rusia a fost totuşi de un gând cu Muntenegrenii.

Convocare.

In înțelesul §§-lor 12 și 13 din statute membrii „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“ se convoacă în

Adunare generală ordinară

pe *Dumінecă, în 11 Maiu 1913 la 11 ore a. m*, în localul Reuniunii (Berggasse nr. 9).

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1912/13.
3. Revizuirea rațiociniului pe anul 1912 și statorirea budgetului pe anul 1914.
4. Alegerea unui membru în comitet cu mandat pe un an.
5. Propunerea pentru adresarea unui apel către publicul românesc.
6. Propuneri eventuale.
7. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
8. Incheierea adunării generale.

Din ședința comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, ținută în 21 Aprilie 1913.

Maria Cosma m. p., prezidentă. *Dr. Beu* m. p., secretar.

Conferențele învățătorești.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe toți domnii învățători din tractul protopresbiteral al Cohalmului la conferența tractuală treilunară, care se va ținea în sala școalei noastre confesionale din Cohalm, Dumінecă în 21 Aprilie (4 Maiu) la 2 ore p. m. cu următorul

Program:

1. Lecție practică din Geografie, de înv. George Andron.
2. Lecție practică din Fisică despre: abori, ceață, negură, rouă, brumă, ploaie, grindină și zăpadă, de înv. Ioan Fráncu.
3. Justiția școlară, temă teoretică, de înv. George Maican.

La această conferență sunt invitați a lua parte On. Domni preoți ca directori școlari, precum și toți amicii și binevoitorii școalei.

Cohalm, în 4 Aprilie 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Convocare.

Am onoare a convoca pe domnii învățători și învățătoare dela școalele gr.-or. din tractul Hațegului la *conferența tractualătreilunară* pe Marți în 16/29 Aprilie, a treia zi de Paști, a. c. în cancelaria protopresbiterală.

Ordinea de zi:

1. La 9 ore a. m. invocarea Duhului sf. în biserică.
2. Deschiderea ședinței și constituirea biroului.
3. Comunicarea rezoluțiunilor consistoriale.
4. Raport despre biblioteca ped. tractuală, de înv. N. Haneș.
5. Raport despre aranjarea producțiunilor școlare, de înv. I. Arad.
6. „Sărbarea pomilor și a paserilor“, de înv. Ioachim Cerbicean jun.
7. Alegerea comisiunei permanente.
8. Propuneri.
9. Inchiderea ședinței.

La această conferența sunt datori a lua parte toți învățătorii din tract, precùm și directorii școlari.

Hațeg, la 2/15 Aprilie 1913.

Dr. C. Popescu
protopresbiter.

Convocare.

Invățătorii aplicați la școalele noastre confesionale poporale din protopresbiteratul gr.-or. Deș sunt prin aceasta îndatorați a participa la *conferența învățătorească tractuală*, ce se va ținea *în Deș la 23 Aprilie a. c. st. v. 9½ ore* a. m. în școală.

Programă:

1. Serviciu divin și invocarea Duhului sfânt la 8 ore dimineața.
2. Deschiderea conferenței.
3. Constituirea conferenței și constatarea celor prezenți.
4. *Cele 4 operațiuni* în cercul numerilor 1—16, lecțiune practică pentru clasa I având a o preda George Prigoană și Nicolae Cristea.
5. Tractarea piesei de cetire „*Az idő járás*“, lecțiune practică din limba maghiară pentru clasa a III-a, ce au a o ținea Ioan Percea și Mihail Oros.
6 „*Descompunerea aerului*“ în oxigen și nitrogen, cu sparate fizice și chemice. lecțiune practică din fizică pentru clasa a VI-a, ce au a o preda George Biliboacă și Augustin Micle.
7. Raport despre *mișcarea pedagogicăliterară* și mai ales din anul 1912, de Ioan Ciupe.
8. Inchiderea conferenței.

Deș, 28 Martie 1913.

Teodor Herman
prot. gr. or

Cărți și reviste.

Producțiunea, generală a grâului și a altor cereale principale în anul 1912. Lucrare publicată — în limba maghiară — de ministrul r. u. de agricultură. Budapesta, tip. Pallas, 1913. Un volum de 284 pagine.

•

Cuvinte de îmbărbătare pentru Serbarea pomilor și a paserilor. Nr. 16 din Biblioteca reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului. Cuprinde: *Precuvântare*, de Victor Em. Tordășianu; *Dare de seamă* despre serbarea pomilor și a paserilor în Tălmăcel, „De sub Zăpozile“ (Dr. V. Stan); *Un prietin sincer* al poporului nostru (scrisoarea profesorului universitar Dr. Ioan Urban Iarnik din Praga) de I. Piso, preot în Tălmăcel. Editura Reuniunii. Sibiiu, 1913. Tipografia Poporului. Prețul 20 bani.

•

Candela, foaie bisericească literară, nr. 4 din Aprilie 1913 cuprinde: Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Tratatul sf. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Discurs la conferența pastorală din Sirete, de C. Ursachi. Evoluționismul și depravațianismul, de V. Smiganoschi. Comunicări. Cronică. — Abonamentul 8 cor. Adresa: Cernăuț, reședința arhiepiscopală.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea sfințirii bis. gr.-or. din Rusciori (16 Sept. 1912), presentându-se vrednicul și evlaviosul creștin Gregorie Dancu din Săcel, tractul Săliște, a daruit 200 cor. bisericii noastre, — pătruns de însemnătatea acelei sărbări. Asemenea și Nicolae G. Bungărzan din Rusciori, aflător în America, în urma apelului trimis a colectat de la frații nostri aflători în America 200 cor., care sumă primindu-o, s'a închis curtea pe care e zidită biserica. In urmă Ioan Rădulescu din Săcel, domiciliat în București, ni-a trimis în aceasta lună 50 cor. pentru procurarea Iconostasului, ceea ce s'a și efectuit.

Tuturor donatorilor de mai sus li se esprimă în numele parohienilor cele mai ferbinte mulțămite.

Rusciori, 25 Martie 1913.

N. Platoș
par. ort. român.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Favoritul mijloc de înfrumsețare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o folosește în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor științifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, și după afirmarea renumiților chemici e cel mai bun și nestricăcios mijloc pentru înfrumsețarea și rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid și sigur efect.

In restimp de vre-o câteva zile dispar toate crețele, lintițele, petele de ficat și toate spuzele. b) (91) 1—7

Crema Margit a lui Földes
înfrumsețează nu numai obrazii, ci îi îngrijește și scutește de toate influențele anotimpului, a soarelui și a vântului.

Contra imitațiunilor se Vă feriți! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 și 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1·20.

Expedițiuni poștale prin producentul:
Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog, Müller Károly drog, Pischl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighișoara: A. W. Lingner. In Mediaș: Ubert József.

Aviz.
Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
(46) 68— pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

Mâncări de post!!!
La băcănia N. ONIȚIU, Sibiiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfintelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguilă marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardele, păstravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de branșa colonialelor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata“, precum și apa „Hebe“ de Sângeorgiul-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate.**
(73) 14—

Pentru școala primară (elementară) a Societății Lotru, din comuna Brezoiu, România, se caută un (97) 2—2

Institutor

care să predea copiilor cursurile în limbile germană și ungară. Ofertanții trebuie să poseadă bine și limba română și să aibe cualificația pedagogică cuvenită spre a putea obținea autorizațiunea ministerului regal român. Salarul lunar este de Lei 200·— plus locuință, lemne și lumină gratuite. Se preferă un domn necăsătorit. Oferte însoțite de cópii simple ale certificatelor să se adreseze la: **Societatea Lotru, Brezoiu-Vâlcea, România.**

Ferar și diplomat de locomobile

caută loc ca mecanic sau ferar la vre-o moară sau la vre-un joagăr.

Doritorii au a se adresa la Dl **Vasilie Pușcaș, Dank,** u. p. **Egeres** (Kolozsmegy.). (95) 2—3

Garduri colosal de ieftine.
Invențiune sensațională.

Afară din cale practic!

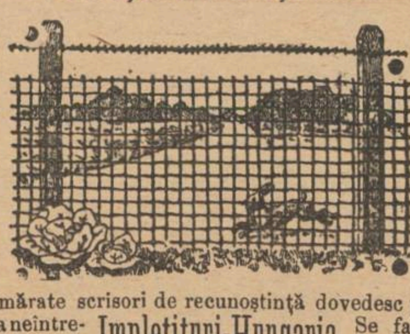

Manipulare foarte ușoară!

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntreruptă a patent. **Impletituri-Hungaria.** Se face numai din sârmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 32 bani și mai mult.
A se comanda la singurul fabricant:
Alexandru Haidekker, Fabrică de gratii, împletituri și gard. de sârmă.
Budapest VIII., Üllöi-ut 48/92.
Serviciu ieftin, prompt și conștiențios. Catalog ilustrat gratuit și franco.
(27) 10—10

Cărți mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoșeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educației morale și estetice . .	3·—
Nădejde I. H., Educația în Anglia	— 50
Popescu Sp., Contribuții la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Barițiu Gh., Studii și Articole cu prefață de Dr. I. Lupaș . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiția R., Munții nostrii, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schițe și Povestiri	2·—
Brătescu Voinești, Intunerec și Lumină (Novele).	2·—
Chirițescu M. I., Grănicerul (Novele)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetițe, Localizată de Mușlea C. . .	— ·30
Mehedinți, Către noua generație	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K., Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Barițiu .	—·60
„ „ Corespondența Familiei Hurmuzachi cu Gh. Barițiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi și chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaești, Ia și cetește	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D., Invățătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră națională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Sătești	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societății Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schițe și amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invățăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învățământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuță, Din Trecutul nostru, ed II	3 50
Guy de Maupassant, O viață, trad. de Gârleanu, ediț. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poștal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Cercați „**La Isvor**“

Cement de Portland

din Beocin și Brașov. Prima calitate. Mai ieftin decât ori unde în Sibiiu, Piața gării (Bahnhofplatz) Nrul 1.

(96) 3—4

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 10—40

Mare ocaziune de Sfintele Paști

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

strada Ocnei Nr. 7 SIBIIU strada Ocnei Nr. 7

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr. 20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7·—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

cisme pentru copii și bărbați.

Gamașe

dela **4, 5, 6, 7, 8** și **9 coroane**.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 4—

Material de prima calitate.

Primul atelier

de

Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu

(83) 5—

pictori

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

КиС POPOFF cea mai fină MARCĂ DE CEAIU RUSESC.

(2) 22

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 15—20

Siebenbürger Urbräu

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAȘCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 3—

Spriginiți industria română.

Premiat:

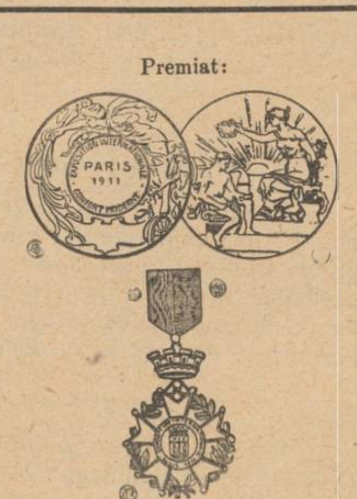

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Joi 18 Aprilie (1 Maiu) 1913.** *Nr. 41.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Un semicentenar.

Sibiiu, 30 Aprilie n.

Delegaţiunea congresului politic naţional al Românilor din Ardeal, întrunit în Sibiiu în 20—23 Aprilie n. 1863, a fost primită în audienţă din partea Monarhului în 4 Maiu n. 1863.

Din delegaţiunea condusă de Episcopul *Andreiu baron de Şaguna* făceau parte următorii: Demetriu Moldovan, George Anghel, Augustin Ladai, Paul Dunca, Ioan Bran, Dr. Maior, Macedon Pop, Ioan Popasu, Ioan Puşcariu şi Butean.

In faţa Maiestăţii Sale, conducătoriul delegaţiunei, Episcopul *Şaguna,* a rostit alocuţiunea următoare:

„Maiestatea Voastră cesaro-regească apostolică! Preaîndurate Impărate şi Mareprincipe!

Preaînalta resoluţiune împărătească din 18 Octomvrie 1862, prin care Maiestatea Voastră V'aţi îndurat preagraţios a ordona, ca „*naţiunei române din Transilvania, pentru dovedita-i loialitate, credinţă şi alipire de preaînalta casă domnitoare şi de legile fundamentale de stat*“, sancţionate de Maiestatea Voastră „*să i se facă cunoscută mulţămirea împărătească*“, — a împreunat naţiunea română, prin 150 de fii mai aleşi ai ei, dupăce primise spre aceasta aplacidarea împărătească din 17 Februarie anul curent, în adunarea unei conferenţe naţionale, pentruca să proclame în mod solemn acea preaînaltă resoluţiune şi să se consulte asupra unei adrese de mulţămire, care se documenteze de nou şi întru adevăr neclătita credinţă a naţiunei române din Transilvania şi simţămintele ei, cari armoniează pe deplin cu preaînaltele intenţiuni ale Maiestăţii Voastre.

Maiestate! Naţiunea română din Transilvania se simte azi ferice, văzând cu bucurie, că credinţa şi alipirea ei cea însufleţită şi totdeauna probată faţă de tron şi patrie, sunt nu numai cunoscute, ci şi încoronate cu cuvântul mulţămirii împărăteşti, care îi deschide porţile unui viitor mai bun şi mai demn de sacrificiile şi virtuţile ei, un viitor, care ca o naţiune creştină, pătrunsă de frica lui Dumnezeu, prin urmare, păstrând cu tărie neclătită şi credinţa către legitimul ei Monarh, — crede că *l-a meritat.*

Pentru toate timpurile naţiunea română a Transilvaniei va şti onora nepreţuita valoare a preaînaltei îndestuliri, cu care fu distinsă probata ei credinţă şi sacrificare pentru Impărat şi patrie. Mulţămirea de care avu parte ea, o va păstra ca un paladiu scump şi preţios în toată mărimea graţiei împărăteşti, şi binefacerile ce au să mai curgă pentru naţiune din acest tesaur, îi vor da îndemn şi tărie pentru a desvolta din ce în ce puterile spirituale şi materiale ale poporului, în interesul tronului şi al patriei.

Şi acele asigurări le va şti preţui naţiunea română din Transilvania, pe cari Maiestatea Voastră, ca preagraţios răspuns la preaumilita petiţiune naţională din 1/13 – 3/15 Ianuarie 1861, cu aceeaşi amintită preaînaltă resoluţiune V'aţi îndurat a o esprima într'acolo, că: „*regularea legală a referinţelor de drept în stat ale naţiunei române şi confesiunilor ei are să fie una din primele probleme ale proximei diete transilvane*“, şi că părerile şi dorinţele naţiunei, cu privire la întrebuinţarea oficioasă a diferitelor limbi provinciale, prin instituţiunile cancelariei transilvane, aduse pentru efectuirea autografului împărătesc din 21 Decemvrie 1860, — sunt considerate deja.

Pe aceste asigurări ale Maiestăţii Voastre preaînalte şi pe împlinirea lor cea îndestulitoare sunt fundate speranţele noastre, şi plini de confidenţă aşteptăm tot binele. Astfel pătrunşi şi însufleţiţi de nobila marinimie a voinţei împărăteşti, precum aceea ni se manifestă în tot cuprinsul preaînaltei resoluţiuni din 18 Octomvrie 1862, suntem trimişi din partea conferenţei naţionale române pentru a depune la picioarele Maiestăţii Voastre preaînalte ces. reg. apostolice cea mai intimă şi mai sinceră mulţămită, împreună cu solemna asigurare, că naţiunea română îşi ţine de sfântă datorinţă a străplanta înăscuta şi neclătita ei credinţă, alipire şi sacrificare pentru sacratul tron al Maiestăţii Voastre şi al preaînaltei case domnitoare şi asupra generaţiunilor viitoare, şi a lăsa aceasta neînfrângibilă credinţă, ca testament neperitor, celor mai depărtaţi următori ai ei, precum am erezit-o şi noi dela strămoşii noştri.

Această credinţă şi alipire a noastră sinceră şi purcezătoare din adâncul inimei, ne îndeamnă a ne declara şi în privinţa legilor fundamentale de stat, ce se cuprind în diploma din 20 Octomvrie 1860 şi în constituţiunea imperială din 26 Februarie, cari legi fundamentale de stat Maiestatea Voastră din plenitudinea potestăţii împărăteşti V'aţi îndurat a le da preagraţios pentru toate popoarele de sub sublimul sceptru al Maiestăţii Voastre, pentru salutea lor şi a tronului, precum şi pentru complanarea diferenţelor şi referinţelor dintre ţările deosebite, prin participarea corăspunzătoare şi regulată a tuturor cetăţenilor de stat la legislaţiune şi administraţiune, pe temeiul sancţiunei pragmatice.

Aceste convicţiuni sublime din legile fundamentale de stat, ce reflectă în sine icoana îngrijirei părinteşti a Maiestăţii Voastre pentru fericirea popoarelor şi consolidarea tronului, au fost şi sunt ţinta finală, după a cărei ajungere naţiunea română din anul 1848 până în ziua de astăzi a îndreptat toate petiţiunile şi dorinţele sale, precum se vede din petiţiunea deputaţiunei naţionale din 10 Decemvrie 1860 şi dintr'acelei din 1/13—4/16 Ianuarie 1861. Naţiunea română voeşte şi doreşte, ca realisarea acestor principii de stat să se efectuiască în modul statorit de Maiestatea Voastră cât mai curând, umplând acelea naţiunea română cu bucuria celei mai calde mulţămiri, cu atât mai vârtos, cu cât vocea resolută a Monarhului ei rosteşte adevăruri, cari cu succes moral nu se pot combate. Pentrucă adevăruri sunt:

Că toate ţările statului austriac au a se bucura în viitor de un regim constituţional şi au a fi guvernate numai după formele constituţionale;

că dupăce toate aceste ţări, pe basa sancţiunii pragmatice au un cap politic din preaînalta casă domnitoare habsburgică-lotaringică, fapt, din care s'a născut între ele o legătură politică, care nu poate rămânea necunoscută şi nu poate fi combătută, şi totodată s'au născut şi interesele împrumutate, atât ale esistenţei ţărilor, cât şi ale comerciului, industriei, ale afacerilor de toată natura, — este o necesitate imperativă a timpului present şi o binefacere de cel mai mare preţ, dacă popoarele tuturor acestor ţări vor pertracta de comun prin deputaţii lor obiectele, cari sunt semnalate în art. II al diplomei împărăteşti din 20 Octomvrie 1860 şi ating toate ţările acestea deopotrivă, căci toate trebue să recunoască, cumcă asigurarea monarhiei, salutea popoarelor şi viaţa regulată şi constituţională prin tăria cea impunătoare a puterilor faţă de împrejurările din afară depind şi se condiţionează de respectarea acestei necesităţi imperative a presentului şi de desvoltarea internă a tuturor ţărilor şi popoarelor de sub sceptrul Maiestăţii Voastre;

că obiectele legislaţiunei, cari se ţin special de cercul autonomiei ţărilor singuratice, să se trateze numai şi numai în dieta fiecăreia din aceste ţări, şi prin urmare şi ma-

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

I. *Ce n'a fost şi nu va fi.* Poveste de *I. T. Mera.* Biblioteca poporală a „Tribunei“ nr. 3. Ediţia IV. Sibiiu. Editura şi tiparul lui W. Krafft 1910. O cărticică de 9 pagini 8° mic.

Cuprinsul: Un moşneag lasă celor trei fii drept moştenire singura sa avere, unuia amnarul, celuilalt cremenea, la al treilea iasca. Feciorii pleacă în lume, se însoară şi trăesc nedespărţiţi unul de altul, căci numai aşa îşi pot aprinde focul. Aceasta nu le convine femeilor, de aceea se înţeleg între sine, să ia cele trei scule de foc dela bărbaţii lor şi să le ascundă, ca astfel să-i poată despărţi unul de altul. Mergând a doua zi bărbaţii în pădure, voesc a face foc peste noapte, dar nu pot, neavând sculele la ei. Zărind în depărtare un foc arzând, pleacă unul după altul acolo, să aducă un tăciune. Dar bălaurul, ce stă încolăcit în jurul focului, pune mână pe cei 2 fraţi mai mari, îi leagă, ca să-i mănânce a doua zi, şi era să-l lege şi pe al treilea. Acesta însă îl păcăleşte, începând să-i spună povestea: „*Ce n'a fost şi nu va fi*“, până ce la un moment potrivit îl loveşte pe bălaur cu toporul, îl omoară şi se scapă pe sine şi pe fraţii săi dela moarte. — In urma acestei păţănii, nevestele le dau înapoi bărbaţilor celei trei scule de foc şi de atunci nu s'au mai gândit să schimbe rânduiala şi împărţeala înţeleaptă a moşneagului.

Valoarea educativă: Dumnezeu pedepseşte cu grele încercări pe cei ce voesc a schimba rânduiala înţeleaptă a bătrânilor şi pe cei ce voesc să conturbe înţelegerea şi unirea dintre fraţi.

Limbajul nu este cel obicinuit în poveştile noastre poporale, ci pare a fi mai mult o traducere din altă limbă. Greşeli de stil mai însemnate: la pag. 3 rând 14 şi 15 în loc de „că ceasul său cel de pe urmă se apropie“ să se zică „că i se apropie ceasul cel de pe urmă“; la pag. 4 rând 5 în loc de „cerce norocul“ să se zică „caute norocul“; la pag. rând 17 în loc de „cu tovărăşie“ să se zică: „în tovărăşie“; pag. 4 rând 18 în loc de „în locurile lor“ să se zică „la locurile lor“.

Cărticica *este potrivită* pentru elevii din cursul de toate zilele şi de repetiţie al şcoalei poporale, apoi pentru cei din gimnaziile străine, pentru băeţi şi fete dela 9—15 ani, atât la sate, cât şi la oraşe.

II. *Cenuşotcă.* Poveste de I. T. *Mera.* Biblioteca pop. a „Tribunei“ nr. 19. Ediţia II. Sibiiu 1887. Edit. şi tip. Institutului tipografic, soc. pe acţii. O cărticică de 20 pag. 8° mic.

Cuprinsul: Nişte oameni aveau trei feciori, dintre cari cei doi mai mari erau frumoşi şi lăudăroşi, iar al treilea era mai urât şi modest, retras şi nebăgat în samă, ca vai de el, şi îi ziceau „Cenuşotcă“, deoarece toată bună vremea şedea băgat în cenuşă. Oamenii aceia aveau o holdă sămănată cu ovăs, pe care o păştea peste noapte o nevăzută herghelie de cai. In zadar se puseră la pândă cei 2 feciori mai mari, căci pe la miezul nopţii îi fura somnul şi adormiau. La urmă părinţii îi deteră şi lui Cenuşotcă voe să stea într'o noapte la pândă. Cenuşotcă stete în picioare şi nu se lăsă furat de somn. Venind herghelia el încălecă pe armăsarul ei şi astfel scăpă holda de nimicire. In partea a doua a povestii, Cenuşotcă pregăteşte cu cele trei fire din coama armăsarului, înălţarea şi mărirea sa, precum şi fericirea familiei sale. Prin răbdare şi stăruinţă el dobândeşte mâna fetei celei mândre a Impăratului Verde. La ospăţ Cenuşotcă cel bun şi înţelept cheamă şi pe părinţii şi pe fraţii săi, iertându-le batjocurile ce i le făcuseră.

Valoarea: Cenuşotcă este prototipul modestiei, chibzuinţei, stăruinţei, răbdării şi abnegaţiunei. Pe când fraţii săi mai mari se laudă în gura mare şi se jură pe Dzeu, că vor face prav şi pulbere pe răutăciosul ce le strică holda, Cenuşotcă se ruga frumos de tatăl său să-i dea şi lui voe să stea la pândă, îşi pune nădejdea în Dzeu, că-i va ajuta să fie mai norocos ca fraţii săi, şi adaugă că de cumva şi el s'o potigni ca fraţii săi, — atâta pagubă. El izbuteşte să salveze averea părinţilor, dar întorcându-se acasă, nu spune nimănui nimic de isprăvurile sale, nevoind a jigni ambiţia fraţilor mai mari. Faţă de dispreţul acestora, el dovedeşte cea mai nobilă inimă de frate, şi ajungând la culmea mărirei sale, el caută să împărtăşească şi pe fraţii săi şi întreagă familia de bunăstare şi fericire. Ca împărat, deşi ridicat din cea mai de jos treaptă socială, din cenuşă, a stăpânit fără mândrie, cu bunătate şi înţelepciune asupra popoarelor supuse sceptrului său; iar cu soţia sa, împărăteasă, a dus cel mai fericit traiu familiar. Această poveste este cea mai potrivită aplicare a celor 9 fericiri, pe cari le-a promis Isus Cristos celor ce urmează lui: Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul.

Este potrivită pentru toate categoriile de şcolari dela vârsta de 9 ani în sus, cât şi pentru adulţi.

La o eventuală nouă ediţie *ortografia* trebue schimbată.

III. *Cenuşotcă* (poveste) de I. T. *Mera.* Snoave. Ghicitori. Biblioteca şcolarilor, îngrijită de V. Stan, profesor, nr. 2. Sibiiu. 1911. Tiparul tipogr. arhidiecezane. Broşura de 30 pagine 8 mic cuprinde povestea „Cenuşotcă“, redată aproape în aceeaşi formă ca şi aceea, despre care am vorbit în punctul II. Câteva modificări de expresiuni şi cuvinte sunt făcute cu scopul, ca povestea să fie cu atât mai *potrivită* pentru biblioteca copiilor de ambe secse dela 9—15 ani. Broşura mai conţine şi 2 snoave de asemenea foarte potrivite: „*Toader şi mazărea*“ şi „*Dă-mi-l mie pe Sftu Gheorghe*“, precum şi 9 *ghicitori.* In anul şcol. 1911/12 releprincipat al Ardealului, în mod independent de celelalte diete provinciale, va pertracta afacerile sale interne, ca ţară autonomă, în înţelesul constituţiei de mainainte, dar cu neîncunjurată privire la necesitatea de schimbări afund tăetoare în privinţa egalei îndreptăţiri de drept în stat a tuturor religiunilor creştine şi a feliuritelor naţiuni, va se zică, cu delăturarea drepturilor esclusive ale religiunilor şi naţiunilor pănă aci singure îndreptăţite şi a teritoriilor lor;

că legile fundamentale de stat, cari se cuprind în diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860 şi în patenta împărătească din 26 Februarie 1861, formează constituţiunea imperiului şi regulează imprumutatele referinţe de stat ale ţărilor, şi participarea popoarelor la legislaţiunea generală şi specială, au o basă solidă, ce stă pe necesitatea istorică, care a produs evenimentele deceniului din urmă.

De aceste adevăruri, Maiestate, e pătrunsă şi naţiunea română, căci ştie, că nici o familie singură, care trăeşte în comunitate cu alte familii, fără pericolul ei propriu nu se poate eschide din comunitate; ştie, că nici o naţiune, care trăeşte în asemenea referinţe, cu alte naţiuni, cum sunt popoarele de sub sceptrul Maiestăţii Voastre, nu poate să ignoreze coherenţa cu acelea, nici nu se poate deosebi cu privire la afacerile de cari depinde securitatea şi salutea, nu numai a statului întreg, ci şi a ţărilor singuratice.

Şi recunoaşte şi aceea naţiunea română, că întocmai ca diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860, aşa şi constituţiunea imperială din 26 Februarie 1861, susţine neclintită individualitatea istorică politică a singuraticelor regate şi ţări, dar totodată reduce necesitatea politică la măsura cuvenită şi pe temeiul acesta clădeşte un stat, care întinereşte, după recerinţele timpului nou, un stat, sub al cărui scut individualităţile politice ale ţărilor singuratice sunt bine asigurate. Şi tocmai pentru aceea, preacredincioasa Maiestăţii Voastre naţiune română din Transilvania nimic nu doreşte mai fierbinte, decât ca sub binecuvântarea atotpotintelui, Maiestatea Voastră să gustaţi fructele vârtuţilor împărăteşti, cari lucesc cu deplină splendoare din susmenţionatele două legi fundamentale, până la cele mai adânci bătrâneţe, spre fericirea şi salutea tuturor popoarelor Maiestăţii Voastre, cu bucurie neturburată, şi să le lăsaţi şi preaînalţilor următori.

Induraţi-Vă Maiestatea Voastră a-mi concede preagraţios, ca să predau Maiestăţii Voastre cu toată umilitatea preadevotata adresă de mulţămită a naţiunei române din Transilvania, la care a dat fericitoarea ansă preagraţioasa resoluţiune împărătească din 18 Octomvrie 1862, şi să mă recomand pe mine, împreună cu ceialalţi membri ai acestei deputaţiuni naţionale, şi întreaga credincioasă naţiune română a Transilvaniei, cu cea mai profundă plecăciune, preaînaltei graţii şi îndurări împărăteşti".

Monarhul a luat în primire, cu multă afabilitate, adresa presentată şi la alocuţiunea episcopului *Şaguna* a răspuns următoarele:

— „*Cu plăcere vă primesc pe D-voastră, ca pe reprezentanţii* ***bravilor Români*** *ai marelui meu principat Transilvania,* ***cari mi-au dat repeţite dovezi despre neclătita lor credinţă şi alipire către mine şi casa mea****. In adresa mie predată şi în cuvântarea cea plină de miez a demnului*[1] *preşedinte al D-voastre, pe cât aţi întărit de nou sentimentele acestea, pe atât aţi recunoscut mulţumitori şi cu sinceră încredere fiască acelea principii de stat pe cari prin diploma mea din 20 Octomvrie 1860 şi patenta din 26 Februarie 1861 le-am publicat, şi cari vor duce lucrul la mântuitoarea străformare a întregei monarchii. Pe când primesc încredinţările D-voastre cari corespund foarte bine împrejurărilor grele de faţă, — vă împuternicesc totodată a le împărtăşi acestea comitenţilor D-voastre, cărora remân şi de aci încolo în graţie şi favoare binevoitor*". —

Monarhul s'a întreţinut apoi timp mai îndelungat cu conducătorul deputaţiunei, cu episcopul *Şaguna*, precum şi cu fiecare membru din deputaţiune.

In ziua următoare, la orele 5, ministrul *Schmerling* a dat serată splendidă în onoarea deputaţiunei române, la care au luat parte toţi miniştrii, mai mulţi dignitari înalţi, deputaţi, senatori etc. Ear în 6 Mai s'a dat banchet din partea Vienei oficiale în onoarea aceleiaşi deputaţiuni în hotelul „La calul alb". Au participat şi aici ministrii şi dignitarii statului, peste tot cam la o sută de persoane.

Principele *Coloredo* a rostit primul toast, de cuprinsul următor:

— „*Salut pe preaonoraţii oaspeţi, patrioţi dela marginele cele mai îndepărtate ale patriei, pe cari ca şi pe noi toţi, cu toate că sunt de naţionalitate deosebită, îi însufleţeşte sentimentul de a fi înainte de toate,* ***austriaci*** *(Bravo!). Acest sentiment culminează într'o persoană care ne întruneşte pe toţi într'un întreg puternic. E persoana Maiestăţii Sale. Ridic pocalul pentru îndelunga vieţuire a Maiestăţii Sale (Vivate întreite la adresa monarhului)*". —

După el primarul Vienei, *Zelinka*, salută oaspeţii în numele capitalei zicând între altele că: „acuma a sosit timpul de a muta în faptă unirea pe alt teren, adecă pe al constituţiunei imperiale, pentru care a bătut ora... pentrucă văd aici o deputaţiune a unui soi de oameni, condus de cel mai nobil ductor, care va conserva principiile concordiei creştine frăţeşti şi în senatul imperial. Aduc deci deputaţiunei, conducătorului ei, şi *poporului român*, un vivat întreit. (Vivate şi aplause)".

Se ridică acum episcopul *Şaguna* şi mulţumeşte astfel:

— „Ori din care parte aşi considera festivitatea aceasta şi caracterul ei, întâmpin tot una şi aceeaşi convingere, că festinul acesta dă omagiu adevărului, primei virtuţi cetăţeneşti, patriotismului. Imi iau voe a observa, că şi până acuma a esistat un patriotism, însă foarte local, foarte provincial (Foarte adevărat!). Numai în armată să vede un astfel de caracter, care era pătruns de unitatea imperiului şi de binefacerile ei. Noi caută se o rupem cu patriotismul cel vechiu (Bravo!). Noi trebue să ne familiarisăm cu un patriotism mai înalt, la care ne conduce pe toţi simbolul M. Sale „viribus unitis", diploma din Octomvrie şi constituţiunea din Februarie! Aşa salut eu pe părtaşii festinului de astăzi, şi nimic nu doresc mai tare, decât ca Dumnezeu să binecuvinte acest patriotism nou şi pe purtătorii acestui patriotism mulţi ani spre binele public. (Bravo)".

Au mai urmat şi alte toaste măgulitoare pentru Români, şi banchetul abea la orele 9 seara a fost terminat. In ziua următoare deputaţiunea română a plecat acasă.

---

[1] In „*Cartea de aur*" vol. II pag. 780 s'a tipărit cu greşala „*domnului*" în loc de „*demnului*".

Ortodoxia şi apusul.

Vremurile de azi nu se pot caracteriza cu totul prielnice credinţelor religioase tradiţionale, dar luptă fatişe împotriva religiei şi a bisericii creştine în puţine locuri se poartă. Dar e drept că nici până în ziua de azi nu se recunoaşte şi nu se apreţiază cu sinceritate şi după vrednicie misiunea religiei şi a bisericii creştine.

De o mie de ani biserica cea văzută, trupul lui Cristos, e sfărâmată şi sfâşiată în chip dureros. Odată confesiunile creştine purtau între ele aprige şi păgâne lupte înverşunate. Iar în timpul din urmă o răceală le-a cuprins şi sunt într'o atitudine de nepăsare una faţă de cealaltă. Necredinţa a trecut staulul, în interiorul fiecăreia şi şi-a desvoltat opera sa destructivă nefastă. La trebuinţa unei apărări reciproce şi la o cooperare puţini s'au cugetat, căci Fariseii pe cari atât de mult i-a condamnat Cristos, au năpădit bisericile sale, şi urmaşii Samarineanului celui milostiv nu se arată la lucru. Istoria de 1000 de ani a bisericii lui Cristos cu sfâşierile interconfesionale, cu perderea multului sânge din trupul sfâşiat al Domnului trebuie să înfioreze tot sufletul creştinesc şi să stârnească dorinţa fierbinte de a repara păcatele trecutului îndemnând toate bisericile creştine la o conveţuire frăţească cuvioasă, la o apărare reciprocă, la o cooperare, din care să se înfăptuiască unirea turmei după postulatul Supremului cap al bisericii.

Aceste tendinţe nu ar fi fost posibile înainte de aceasta, şi nu ar fi vrednice de toată lauda şi atenţiunea, când s'ar fi ivit într'o biserică a unui popor înapoiat. La astfel de popoare atari gânduri şi idealuri prea lesne le poate compromite falza cultură şi duhul vremii otrăvitor. Un popor şi mai înapoiat poate avea aşezăminte moderne, felurite mişcări intelectuale şi întocmiri ale vieţii de tot felul, cari să-i dea aparenţa, că e în întrecere cu neamurile culte; dar ca să te convingi de sănătatea lui sufletească, cercetează-i felul cum interpretează şi aplică principiile evangelice şi observă-i atitudinea faţă de biserică, pentru ca să vezi, are capabilitate de viaţă în deplină vigoare, ori este paralizată?

Biserica noastră naţională are un trecut de sfinţenie şi de mărire, şi trecutul ei ne poate servi ca o anticipaţie pentru felul cum trebue să o apreţiem în viitor. Am trăit atâtea secole împrăştiaţi sub diferite stăpâniri. Dar legăturile bisericeşti erau mai închegate ca în zilele de azi. Graniţele politice ne despart de biserica din ţară, din Austria, Basarabia şi Macedonia. Nici un contact frăţesc în numele Evangeliei, al Sângelui slobozitorului lumii. Aşa cum trăim, fie-care cu grijile gospodăriei sale proprii, e o stare anormală şi umilitoare.

Individualismul pe ori-ce teren al vieţii nu mai e un principiu corăspunzător cerinţelor timpului nostru. Şi ori cât de ilusorie ni s'ar părea cooperarea cu bisericile ortodoxe surori, viitorul ne va aduce să reluăm legăturile vechi cu ortodocşii, în ciuda tuturor mizeriilor de cari ne aduce aminte istoria, şi pentru multele binefaceri cari le-am dobândit dela dânşii. Reluarea legăturilor spirituale cu toţi fraţii nostri ortodocşi, dacă n'ar da alte rezultate practice, dar cel puţin ar înălţa prestigiul bisericii ortodoxe în conştiinţa noastră şi în faţa altor confesiuni.

Fie ca schimbările recente în situaţia popoarelor ortodoxe din Balcani să pregătească o nouă fază de glorie pe sama bisericii ortodoxe, ca o răsplată pentru decădenţa şi umilirea ei, care o a urmărit necontenit, decând prima cetate imperială creştină a sfântului Constantin a căzut în mâna păgânilor, şi scaunul patriarhal al sfântului Ioan Gură de aur să-şi redobândească iară importanţa sa antică pentru biserica orientală şi ecumenică. Căderea Constantinopolului creştin şi imperial constitue pagini de urâtă rivalitate şi ură confesională, şi urmările acestei perderi s'au simţit în cuprinsul întregei biserici creştine.

---

am făcut experinţa, că atât această broşură, cât şi celelalte apărute până acum în „Biblioteca copiilor" a profes. V. Stan, sunt din toate punctele de vedere de o valoare necontestabilă, şi că copiii (băeţi şi fete) şcoalei primare şi de repetiţie le cetesc cu plăcere şi cu folos.

IV. *Cenuşotcă*, poveste poporală de S. Botezan. Editura librăriei Ciurcu, Braşov, 1904. O cărticică de 22 pag. 8° mic.

Cuprinde: o variantă a povestei, despre care am tractat la punctul II. Autorul s'a silit să îmbrace povestea într'o formă mai poporală şi să o întregiască prin întreţeserea de noi amănunte.

Ca fond este de o netăgăduită valoare educativă. Forma însă e neglijată. Din cauza aceasta o aflu de *nepotrivită* pentru ori ce fel de bibliotecă.

Este neapărat, ca la o nouă ediţie să se dea îngrijirea recerută stilului, şi atunci va fi potrivită pentru biblioteca adulţilor dela 15 ani în sus.

V. *Din lumea basmelor*, I. T. Mera. Cu 87 ilustraţiuni originale. Bucureşti. Institutul de arte grafice şi editură „Minerva". Strada Regală 6, 1906. Preţul lei 3.50.

Cuprinde pe 284 pagini octav mare 10 basme, scrise de I. T. Mera. Despre 2 basme („Ce n'a fost şi nu va fi" şi „Cenuşotca"), apărute în broşuri separate sub nrii 3 şi 19 din biblioteca poporală a „Tribunei", am vorbit la p. I. şi II. al acestui raport.

Referitor la celelalte 8 basme raportez următoarele:

1. *Crăişorul şerpilor.*

Cuprinsul: Nişte oameni săraci şi fără copii găsesc în pulbere un puiu de şarpe, pe care-l cresc ca pe fiul lor. Puiul de şarpe prin minunile săvârşite şi prin frumseţea ce o avea, când lua chip de om, ajunge ginerile Impăratului Verde. Dar soacră-sa, bătrâna împărăteasă, îl făcu să părăsească curtea împărătească şi să meargă la ostrovul şerpilor. Soţia sa, frumoasă fată a Impăratului Verde, ne mai putând de dorul lui, porni după el să-l caute. In calea sa ea scăpă de moarte mai multe pasări şi alte animale, cari la rândul lor îi ajutară să treacă prin cele mai mari primejdii, până ce cu ajutorul Sfintei Dumineci ajunse la ostrovul şerpilor, unde se întâlni cu iubitul său bărbat. Prin înţelepciunea lui se mântuiră şi de urgia soacrei sale şi a cumnatelor sale şerpoaice şi se întoarseră amândoi acasă, unde duseră o viaţă fericită.

Valoarea. Atât în întregime, cât şi în părţile sale singuratice, povestea aceasta este apoteoza celor trei virtuţi creştine: credinţă, iubire, speranţă. Ea ne prezintă o bogăţie aleasă de fapte şi exemple, pline de putere educativă, iar forma sa poporală şi bogată în espresiuni tipice româneşti ne desfătează pas de pas gustul estetic.

Este deci *potrivită* pentru bibliotecile şcolare de ori ce categorie.

2. *Impărăteasa furată.*

Cuprinsul: Impăratul smeilor, biruind în războiu pe Impăratul Roşu, îi răpeşte împărăteasa şi o duce în ţara sa. Cei trei feciori ai Impăratului Roşu se înţeleg să răzbune răpirea mamei lor. După multă stăruinţă a ficiorului celui mai mic, împăratul îi dă acestuia voe să plece după mamă-sa, dându-i într'ajutor inelile de credinţă. Prin mijlocirea unor slujbaşi ai smeului, ficiorul străbate în împărăţia acestuia, apoi cu ajutorul celor 2 inele răuşeşte să treziască în inima mamei sale vechia credinţă şi să ştiricească, unde se află ascunsă puterea împăratului smeilor. In fine cu ajutorul ulioaicei, pe ai cărei fii îi scapă dela moarte şi pe lângă jertfe mari, răzbeşte la ostrovul, unde se afla ascunsă puterea smeului şi punând mâna pe ea, nimiceşte pe împăratul smeilor şi scăpând pe mamă sa din robie, o duce acasă, alinând astfel durerea bătrânului său tată.

Valoarea educativă: Dumnezeu pedepseşte pe cei îngâmfaţi şi prea încrezuţi în puterile lor, cum l-a pedepsit pe Impăratul Roşu. Avem un exemplu strălucit de iubire şi devotament al fiilor faţă de părinţi. Dumnezeu prin fiinţe supranaturale, prin aleşii săi mântueşte pe cei săraci şi liberează omenimea de duhurile şi de fiinţele cele rele.

Povestea *este potrivită* ca lectură pentru tinerimea de ambele sexe dela vârsta de 9—15 ani şi pentru adulţi, atât pentru cea dela sate, cât şi pentru cea dela oraşe.

3. *Piperuş Petru.*

Cuprinsul: Smeul fură fata unei văduve. Fraţii fetei pleacă să o scoată din robie, dar şi pe ei îi prinde şi-i bagă în pământ până 'n genunchi, Piperuş Petru, fiul văduvei născut dintr'un fir de piper, botezat de însuşi Dzeu cu sfântul Petru, auzind, că mamă-sa a mai avut o fată şi 2 ficiori, pe cari i-a răpit smeul, se duse şi el în urma lor să-i mântuiască.

La întoarcere spre casă, cei 2 fraţi încep să bănuească de rău pe Piperuş şi-l aruncă într'o prăpastie pe ceealaltă lume. Ajungând acolo Piperuş îşi ia de tovarăşi 2 câni, scapă de moarte pe fata împăratului, omorând pe bălaurul cu 12 capete, având să primească drept răsplată dela împăratul pe fata lui de soţie şi împărăţia de moştenire. Intr'aceea un ţigan îi tae lui Piperuş capul şi spune împăratului, că el este acela, care a omorât bălaurul. Dar cei 2 câni îl fac pe Piperuş să învieze cu iarba adusă de o şerpoaică. Piperuş dovedeşte minciunile ţiganului, care este condamnat la moarte şi astfel ajunge ginerile împăratului.

Valoarea educativă: Piperuş Petru e trimis de Dumnezeu, ca să scape pe fraţii săi din robia smeului. Dar fă bine, ca să te aştepţi la rău; în loc de mulţămire fraţii caută să-l pedepsească. Răsplata şi-o află binefăcătorul pe lumea cealaltă, unde în urma virtuţilor şi faptelor sale bune ajunge la fericire.

Povestea *este potrivită*, atât pentru şcolari de ambele sexe în vârstă de 9—15 ani, cât şi pentru adulţi. (Va urma.)

Diplomaţia internaţională e stăpânită de alte interese decât cele pentru întărirea bisericii lui Cristos şi readucerea ei la unitatea păstrată o mie de ani, dar să nu prejudecăm lucrarea provedinţei divine, care a deşteptat tendinţe cucernice şi sfinte în apusul puternic pentru restabilirea legăturilor bisericeşti cu ortodoxia, moştenitoarea comorilor izbăvitoare ale lui Cristos.

Printr'o coincidenţă favorizătoare neamul englezesc trăeşte în simpatii şi interese comune cu puternica Rusia, protectoara popoarelor din Balcani.

Englezii până în veacul al XVI au trăit ca fii în sânul bisericii latine. Atunci au eşit de sub jurisdicţia romană şi s'au constituit în biserică natională independentă. Romanismul, care în Europa continentală a determinat pe mulţi fii ai săi să zgudue temeliile bisericii lui Cristos, şi în Anglia introdusese în biserica Angliei păcate ale sistemului său profan.

Grădina bisericii anglicane era năpădită de multe burueni şi bălării. Reformaţia engleză a curăţit grădina şi i-a redat aspectul nobil al originalităţii. S'a desvoltat în apus şi la Englezii stăruitori şi cu înalte aptitudini sufleteşti, de aceea se vor deosebi în unele privinţe de creştinii din biserica noastră ortodoxă, la care au venit declarând că au conştiinţa că sunt fraţii nostri şi invitându-ne să restabilim legăturile frăţeşti întrerupte de veacuri, despărţiţi de marea distanţă dintre Anglia şi patria ortodocşilor, după atâtea veacuri de umilinţă pentru biserica lui Cristos. In Anglia biserica oficială a instituit un comitet impozant de 54 episcopi pentru relaţiile interconfesionale cu bisericile creştine, şi sunt mai multe societăţi clericale şi mireneşti, între cari e şi uniunea bisericilor anglo-ortodoxe cu anul al 7-lea de esistenţă cu sediul în Londra şi cu un număr considerabil de membri resfiraţi peste întreg rotogolul pământului. In această societate sunt doi prezidenţi: unul anglican şi al doilea Arhiepiscopul Agathangel de Vilna din Rusia. Secţia rusească are president pe Arhiepiscopul Euologiu de Helm şi printre membri număra patru Arhiepiscopi ruseşti, pe renumiţii profesori de teologie Sokoloff, Rojdestvensky, Brilliantoff, Sabler procurorul de stat al sfântului sinod şi un mare număr de dignitari de stat şi bisericeşti. Şi biserica grecească îşi are membrii in această societate: Crisostom, metropolitul Smirnei, Damaschin episcopul Elaei, în Creta, profesorii universitari Laurpakis, Jeroyannis din Atena şi mulţi arhimandriţi greceşti şi bărbaţi de stat.

In această societate până acum numai subscrisul sunt membru, dar să nădăjduim că şi biserica noastră se va înscrie în rândul ortodocşilor, sprijinind şi cooperând în lucrarea providenţială pentru isbândirea idealului evangelic al încopcierii mădularelor risipite din sfânta maică biserică. Preacuvioşia Sa Păr. Arhimandrit Iuliu Scriban a publicat un elogios articol pentru această societate în revista Viitorul din Iaşi Nr. 7—10, — iar strădalnicii şi entusiaştii nostri domni profesori de teologie ai seminarului Andreian revizuesc acum traducţia mea a unor conferenţe ţinute în Rusia anul trecut de un savant călugăr al bisericii anglicane, pe care l-a învitat Arhiepiscopul rusesc Euologiu să demonstreze continuitatea istorică a bisericii anglicane, lucrare pe care societatea anglo-ortodoxă doreşte să o pună în mâna noastră, invitându-ne să nu abstăm dela postul de onoare şi de cooperare întru realizarea unui contact frăţesc al bisericii ortodoxe cu biserica anglicană.

Lucrarea aceasta, care va apărea în scurtă vreme, va justifica admiraţia, ce de multe ori o am esprimat faţă de biserica anglicană, asupra căreia am scris adeseori în acest ziar al bisericii noastre.

S'ar întreba mulţi cetitori: Ce ne împoartă pe noi nişte preocupaţii atât de îndepărtate şi iluzorice? Avem noi alte de făcut, decât să mai batem şi câmpii aceia. Sunt în clar însă, că un curent mare nu-şi va avea dela început sprijinitori şi entuziaşti. Dar elementele progresive din biserică vor desluşi în idealurile şi în munca acestei societăţi o chemare nouă spre culmi înalte şi orizonturi bogate. Lărgirea legăturilor bisericeşti şi estinderea interesului religios are ceva din noţiunea universalităţii sentimentului religios şi a Dumnezeirii pretutindenea de faţă. Biserica anglicană e resfirată peste toate continentele, cea ortodoxă e sora ei, e mama ei, adevărul nostru a străbătut lumea!

Şi nu mă îndoiesc, că n'ar arăta interes faţă de idealurile şi activitatea acestei societăţi cultivătorii de studii teologice la noi, profesorii de teologie şi atâţia preoţi, cari simţesc necesitatea sufletească şi au ambiţia ca această tagmă, cu atâtea atribuţii de recunoştinţă pentru trecutul nostru, să nu fie lipsită în viitor de binefacerile culturei teologice şi religioase, corăspunzătoare prestigiului bisericii şi cerinţelor vremii.

Şi iarăşi nu mă îndoiesc că autorităţile oficiale ale bisericilor ortodoxe naţionale, urmând esemplul autorităţilor ruseşti şi al scaunelor patriarhale ortodoxe, vor institui comisii de teologi esperţi, cari să investigeze problemele unirei şi să sprijinească societatea de reciprocitate bisericească.

Nici mirenii nu pot fi indiferenţi faţă de un astfel de curent pornit dela Englezii cu atâtea calităţi sufleteşti pilduitoare. Această mişcare mai are o lature practică vrednică de considerat. Avem în America câteva zeci de mii de emigraţi şi preoţi fără nici un sprijin, iar întrarea în legături frăţeşti cu Anglicanii ar avea o influenţă binefăcătoare pentru organizarea lor acolo şi pentru prestigiul bisericii noastre, lipsite de legături şi de simpatii.

Munca stăruitoare în direcţia progresului ne aduce în faţa a nouă probleme, cari nu se pot ocoli şi la cari trebue să ne angajăm cu toată conştiinţiozitatea, entuziasmul şi destoinicia.

Roşia, la sfintele Paşti 1913.

Tr. Scorobeţ.

NOUTĂŢI.

Joi, 1 Maiu n. e zi de răpaus pentru întreaga muncitorime, prin urmare nu se lucră nici în tipografia noastră. Numărul proxim al ziarului nostru apare deci Luni *la orele obicinuite.*

*

Invierea Domnului în Sibiiu. Cu mare solemnitate s'a serbat şi deastădată Invierea Domnului în catedrala din Sibiiu. Atât la Inviere, cât şi la sfânta liturgie, a pontificat Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Inaltpreacuvioşia Sa părintele arhimandrit, vicar arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, de Dnii: Ioan Droc, Dr. Ioan Stroia, Lazar Triteanu, Dr. Vasile Bologa, Ioan Oţoiu, Aurel Popoviciu şi de diaconii: Dr. Vasile Stan şi Octavian Costea. A cântat corul mixt, condus de profesorul T. Popoviciu. La finea liturgiei Excelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan* a rostit o cuvântare plină de învăţături frumoase.

*

Pentru gazetari. Domnul şi doamna *Dr. Teodor Mihali* au donat pe seama fondului gazetarilor români suma de 4000 coroane. Trăiască!

*

Biblioteci poporale. Marele mecenat, domnul *Vasile Stroescu*, a pus la dispoziţia „Asociaţiunei“ suma de 15.000 coroane pentru înfiinţarea de biblioteci poporale pe sate.

*

Pregătirea moştenitorului de tron prezumtiv. Se anunţă din Viena, că arhiducele *Carol Francise Iosif* începând dela toamnă va primi rapoartele despre afaceri curente ale miniştrilor, împlinind prin aceasta o dorinţă a monarhului. Arhiducele va cunoaşte astfel lucrările oficiilor de stat şi se va pregăti pentru chemarea ce-l aşteaptă.

*

Şedinţă festivă. Societatea de lectură „*Andrei Şaguna*“ a studenţilor în teologie, din Seminarul „Andreian“, va ţinea în 21 Aprilie v. a. c. (Dumineca Tomii) 5 ore p. m. în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“ o şedinţă publică cu următorul Program: 1. G. Dima: „Cu trupul lui Cristos“, pentru solo de bariton şi cor de bărbaţi. 2. I. Sandu: „Rostul bisericii noastre ortodoxe în trecut“ conferenţa. 3. Mazas: „Terţet“, pentru 2 violini şi violă (elevii: D. Socol, A. Romanul şi M. Negrea.) 4. Costescu: „Cântecul oşteanului român“ pentru cor de bărbaţi.

*

Contribuire pentru noul edificiu seminarial. Parohul Teodor Simoc din Abramul superior, protopresbiteratul Orăzii-mari, pentru zidirea noului edificiu seminarial a contribuit cu suma de 20 cor.

*

Turneul Mărcuş-Crişan-Băila. Astiştii nostri Mărcuş-Crişan şi Băila vor începe în 4 Maiu (Dumineca) să dee câte un concert, cu cântări şi declamaţiuni, prin oraşele mai de frunte ale ţării noastre, începând cu Budapesta şi terminând cu Sibiiul, unde vor concerta în 30 Maiu n. c.

*

Patriarhat pentru Rusia. Se plănueşte o întrunire a patriarhilor ortodocşi în Moscova. Cu această ocazie se va desbate şi chestiunea înfiinţării unui patriarhat pentru Rusia.

*

Cancelaria advocaţială a domnului advocat *Dr. Emil Babeş* se află cu începere dela 3 Maiu st. n. în cercul VIII., Föherceg Sándor-utca 9, în Budapesta.

*

Locuitorii Berlinului. Conform statisticei acum apărute, Berlinul are 2 milioane şi 100 mii de locuitori. Socotind şi cele 86 părţi de oraş din jurul capitalei, întreg Berlinul are peste patru milioane de locuitori.

*

Sfârşitul grevei belgiene. Adunarea socialdemocraţilor, compusă din o mie de delegaţi, a decis cu majoritate de voturi instituirea unui comitet naţional pentru dreptul de vot electoral. In urma acestei hotărâri, greva generală, care a durat o săptămână şi jumătate, este terminată şi muncitorii au reluat lucrul.

*

Combaterea difteriei. Faptul cel mai important al congresului german de medicină internă, ţinut zilele acestea, a fost prelegerea profesorului *Behring* despre un nou preparat, care se va putea întrebuinţa cu mai mare efect în combaterea difteriei, decât cunoscutul serum antidifteric. Părerea învăţatului profesor este, că noua materie va imuniza ani de zile pe cei inoculaţi cu dânsa.

*

La seminariul „Andreian“ se află de vânzare mai multe ferestri şi uşi scoase din folosinţă, dar bune. Cei-ce vor să cumpere, să se adreseze economatului seminarial.

*

Pentru răsboinicii dela 1870. Impăratul Wilhelm a dat ordin, ca din prilejul jubileului său de 25 ani de domnie să se distribue daruri băneşti din casseta să particulară la 600 de veterani din anul 1870. Intre cei dăruiţi se găsesc şi soldaţi din Alsacia şi Lorena, cari pe atunci se luptaseră în contra Germaniei.

*

Alegere de preot. Dumineca în 31 Martie v. s'a făcut alegerea de preot în comuna *Ocmar*, tractul *Alba Iulia*. A primit candidatul *Pantelimon Bratu*, învăţător în Selişte 155 voturi, iar candidatul *George Voina* din Sibişeni 16 voturi. Actul alegerii l-a condus părintele protopop *Ioan Teculescu*.

*

Sporul advocaţilor. Camera advocaţială din Budapesta are astăzi 2100 membri, cum n'a avut nici odată până acum. Cu zece ani mai nainte, în 1903, avea cu totul 1325, dintre cari 1225 locuiau în capitală, ear 100 în provincie.

*

Producţiune corală-teatrală în Avrig. Corpul învăţătorilor din tractul protopresbiteral al Avrigului invită la producţiunea corală-teatrală, urmată de joc, ce o va aranja Marţi în 23 Aprilie st. v. (Sf. George) 1913, în sala cea mare a hotelului comunal din Avrig. Se va reprezenta piesa: *Trei doctori*. Inceputul seara la 8 ore.

*

Concert în Turda. Despărţământul XXIII din Turda al „Asociaţiunii“ va aranja un concert, cu concursul universitarilor români din Cluj, Joi, în 15 Maiu st. n., în sala cea mare a hotelului „Elisabeta“ din Turda. Inceputul precis la orele $7^1/_2$ seara.

*

Opiul. Ziarul parisian *Matin* urmează cu descoperirile privitoare la consumarea de opiu în Franţa şi la pustiirile produse. Obiceiul primejdios este răspândit cu deosebire în cercurile ofiţerilor marinari. In Toulon, Brest, Cherbourg şi în alte oraşe cu porturi mari, decând s'a împământenit consumarea de opiu, a decăzut cu totul viaţa socială şi bunăstarea oamenilor. Legile franceze deocamdată nu conţin nici o măsură împotriva importului şi consumării amintitului venin. De aceea în statul francez se fabrică astăzi cantitatea cea mai mare de opiu; monopolul de opiu aduce statului pe fiecare an venit de zece milioane de franci... Chinezii, în acest punct, sunt mai cuminţi decât europenii; îndată ce s'a recunoscut primejdia grozavă, China a făcut lege, care pedepseşte cu moarte pe cei ce consumă opiu.

*

La fondul de 20 bani, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriaşilor, cu prilejul onomasticei cassarului Reuniunii sodalilor *rom. sibieni, Florea Cruciţă*, au dăruit şi anume: Victor Tordăşianu prezident, Ioan Moldovan, sodal zidar, Nicolae Işan sodal pilar, Mihail Sinu şi Florea Cruciţă măestri croitori, George Săsărman, măestru pantofar, Pavel Jurca, sodal croitor, George Poponea, cond. tip. arhidiecezane, George Trifan şi George Lazar cul. de litere, fiecare câte 20 bani; Stefan Duca, cul. tipograf, 23 bani. In total 2.23 cor. La acelaş fond au mai dăruit: Petru Debu, paroh, (Toderiţa) 1 cor. Ana Taflan, ucenică de croitorie naţională 50 bani; Aurel Gavrilă, sodal lăcătuş, 35 bani şi George Tătucu, paroh (Jablaniţa), 20 bani.

*

Scutari. Despre oraşul Scutari, numit pe vremuri *Scodra*, dăm următoarele amănunte: Este situat nu departe de lacul cu acelaş nume, lângă râurile Kiri şi Boiana, într'un ţinut roditor, dar mlăştinos. Scutari se alcătueşte din două părţi: din oraşul vechi şi oraşul nou, în acest din urmă se găsesc clădirile mai însemnate oficiale şi particulare. Intreg oraşul are aproape 30 de mii de locuitori, mai cu seamă albanezi. Romano-catolicii sunt în număr de vreo 12 mii. — Asediul din urmă a durat cinci luni, după care muntenegrenii, ajutaţi de sârbi, au ocupat oraşul. Garnizoana turcească se compunea din 25 mii soldaţi, sub conducerea lui *Essad Paşa*. Turcii au capitulat, se zice, în urma lipsei de proviziuni; li s'a permis să se retragă cu arme din cetate. — In secolul al 15-lea Scutari se afla sub scutul Veneţiei până în 1479, când veneţienii l-au cedat turcilor.

Cărţi şi reviste.

Protocolul congresului naţional bisericesc ordinar al mitropoliei Românilor gr.-orientali din Ungaria şi Transilvania, întrunit în Sibiiu la 1/14 Octomvrie 1912. Sibiiu, Editura Mitropoliei, 1913. Preţul Cor. 1·20.

*

Românismul, revistă pentru politica naţională, apare odată pe lună. Numărul 3 din 1913 cuprinde articole de: V. Pârvan, Al. Demetrescu. Dr. O. Lazar, G. Bogdan Duică, Dr. A. Popovici ş. a. — Abonamentul: 10 lei. Adresa: Bucureşti, strada Italiană, 31.

*

Catehism sobornicesc, de *W. Guetée*, cuprinzând învăţătura creştină aşa cum a fost mărturisită în cursul celor dintâi veacuri ale Bisericii. Trad. din din limba franceză de *I. I. Beleuţă*, catihet ortodox. Făgăraş, 1913. Tip. Jeronim Preda. — Un vol. de 106 p, scris cu scopul de a contribui la marea operă a reuniunii bisericilor creştine. Pretul 1 coroană.

*

Revista Teologică, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, apare de două ori pe lună, sub redacţia dlui *Dr. Nicolae Bălan*, Sibiiu, Strada Reissenfel, 11. A apărut nrul dublu 6—7 din 15 Martie şi 1 Aprilie 1913. Cuprinde: Adevărat că a înviat! de N. Bălan. Paştile, de I. Beleuţă. Chestiuni vitale, după F. Thomas, de D. Cornilescu. Primele experienţe, de V. Gan. Ce ţi se pare de Cristos? de N. Ţandreu. Raportul oficiului protopopesc despre afacerile şi starea culturală a protopopiatului gr. or. român din Sălişte pe 1912, de Dr. I. Lupaş. Predici, de I Beleuţă, şi E. S. Mişcarea literară. Cronică. — Abonamentul 10 coroane pe an.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală *Cosinzeana* Nr. 17 şi 18 din 1913, cu următorul cuprins; Henric Stahl: N. Iorga ca orator, articol. Al. Ciura: Umbra crucii, articol. Aurelia Pop: Inviere, poezie. Viora din Bihor: Povestea unui picioruş, schiţă. I. U. Soricu: Plopii, poezie. Octav Minar: Creangă despre Eminescu, articol. Corneliu Moldovan: Fluturii, poezie. T. L. Blaga: Telegrafia fără fir, articol. D. M.: Cronica documentară: Parfumurile. Livia Rebreanu: Aş vrea, poezie. Biedenkapp—N. N. Botez: Povestea focului şi a chibriturilor... V. C. De pe drumuri, articol. Lázár—Ciura: Floarea Betuliei, roman. T. Miron: Dări de seamă. G. B.: Unei fecioare... Pretor: „Scrisoarea de recomandaţie“. ⁂ Turnee artistice. Cărţi primite la redacţie. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii, cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci a 10 cor.

*

Luceafărul. A apărut revista pentru literatură, artă şi ştiinţă *Luceafărul* Nr. 8 1913 cu următorul cuprins bogat şi variat: Octavian Goga: Voi veniţi cu mine, (poezie) Woodrow Wilson: Preocupările scriitorului trad. de I. T. Lais. I. N. Pârvulescu: Svon de primăvară (poezie). Ecaterina Pitiş: Cântec (poezie). Cincinat Pavelescu: Noaptea de Paşte (poezie). Gheorghe Stoica: Lex Apponyi. St. O. Iosif: Cântec (poezie). Ion Iosif Schiopul: Românii din America. Ecaterina Pitiş: Inviere (poezie). Maria Cunţan: Ouă roşii (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Cronici: D. Tomescu: Vieaţa literară. Adrian Corbul: Scrisoare din Franţa. Ioan Georgescu: Socrates şi Glaucon. Insemnări: O vorbă către băncile noastre. Albrecht Dürer. Monument poetului Cerna. Spicuiri. Ilustraţiuni: A. Dürer: Isus Cristos pe muntele Golgota. Isus Cristos bătut şi batjocorit. Isus Cristos cade sub povara crucii. Isus Cristos e aşezat în groapă. — Membrii societăţii „Invierea“. Defilarea societăţii „Invierea“. Cassierul societăţii din Youngstown, cu eşarpa de cassier.

Nr. 363/1913. (94) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Sâmbenedic**, — devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor — se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-și aștearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta pe lângă restricțiunile regulamentare în vre o Dumineca sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica și oficia.

Cetateadebaltă, 10 Martie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Concurs de licitațiune.

Subsemnatul comitet parohial publică licitațiune minuendă pentru edificarea școalei în comuna bis. gr.-or. rom. **Mihăești** (Mihalesd), tractul Dobra.

Licitațiunea se va ținea **Dumineca în 21 Aprilie (4 Maiu) a. c.** la 2 ore p. m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Prețul strigării este 9100 cor. după care sumă e a se depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune se pot vedea la cancelaria oficiului parohial.

Licitațiunea va fi verbală, însă oferte închise, provăzute cu vadiul necesar și cu declarațiunea că cunoaște condițiunile și să supune lor, se primesc până la începerea licitațiunei, i sunt a se da în mâna prezidentului comitetului parohial.

Să notează că reflectanții nu au dreptul a pretinde spese sau diurne pentru câștigarea informațiunilor sau participarea la licitație.

Mihăești, la 25 Martie (7 Aprilie) 1913.

Aurelian Oprean
paroh, preș. com. par.

Filip Trif
notar.

Nr. 169/1913. (93) 3—3

Vidi: **Iosif Morariu**
protopop.

Ferar și diplomat de locomobile

caută loc ca mecanic sau ferar la vre-o moară sau la vre-un joagăr.

Doritorii au a se adresa la Dl **Vasilie Pușcaș, Dank,** u. p. **Egeres** (Kolozsmegye). (95) 3—3

Cercați „**La Isvor**“

Cement de Portland

din Beocin și Brașov. Prima calitate. Mai ieftin decât ori unde în Sibiiu, Piața gării (Bahnhofplatz) Nrul 1.

(96) 4—4

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de **Bergmann** și **Comp. Tetschen a/Elbe** rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 11—40

Aspirin-

(cunoscutul mijloc alinător de dureri)

se substitue prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiți productul veritabil, cumpărați numai în forma **Tablete de Aspirin** în pachetarea originală conform desemnului acesta, (un tub conține 20 tablete à 0,5 gr. prețul K 1·20 cu timbru **Aspirin**.

BAYER

ASPIRIN
20 Tabletten à 0,5 g.
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN

(3) (413) 6—6

Biblioteca Bunului Păstor,

redactată de Dr. N. Bălan.

Nr. 1.

Taina pocăinții
Studiu pastoral
de
Ioan Hanzu,
preot ort. rom.
Prețul 50 fil. + 5 fil.

Nr. 2.

Clerul și chestia alcoolismului
de
Dr. Augustin Egger,
fost episcop de St. Gallen.
Traducere din limba germană
de
Vasile Oana,
absolvent în teologie.
Prețul 80 fil. + 5 fil.

Nr. 3.

La Centenarul Seminarului Andreian
disertație ținută de profesorul
Dr. Aurel Crăciunescu.
Prețul 50 fil. + 5 fil.

Nr. 4.

Chemarea preoțimii noastre.
Considerații de actualitate
de mai mulți.
Prețul 70 fil. + 5 fil.

Nr. 5.

Șase predici
pentru Duminecile Postului mare
și
Un cuvânt
pentru ziua Invierii Domnului
de mai mulți.
Prețul 1 cor. + 5 fil.

Se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană, Sibiiu.**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Material de prima calitate.

Primul atelier
de
Pictură bisericească

Bendorfean și Hajdu

(83) 6—

pictori
Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și aurităr veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 16—20

Siebenbürger Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 23 Aprilie (6 Maiu) 1913. Nr. 42.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecesan.

Vorbirea de deschidere

a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit ***Ioan Meţianu.***

Cristos a înviat!
Domnilor deputaţi!

In virtutea statutului nostru organic, învrednicindu-ne bunul Dumnezeu a ne întruni iarăşi în acest sinod arhidiecezan, Vă salut cordial, Domnilor deputaţi, dorindu-Vă, şi la aceasta ocaziune, încă mulţi ani de conlucrare mănoasă în via Domnului.

Când fericiţii noştri înaintaşi ne-au organizat pe toţi cei de o credinţă şi de o limbă într'o biserică sinodală, au voit a ne oferi dorita ocaziune de a lucra toţi şi împreună la binele şi fericirea noastră.

Ştiind însă acei fericiţi înaintaşi ai noştri, că binele şi fericirea să pot ajunge numai prin cât mai multă lumină şi cultură religioasă-morală: ni-au lăsat nouă şi urmaşilor noştri, scumpă moştenire, biserica noastră naţională, cu sfânta credinţă strămoşască, de cel mai bogat izvor de lumină şi cultură.

Ne-au binecuvântat acei fericiţi înaintaşi cu acea sfântă biserică, care, în tot trecutul nostru, a fost îngerul nostru păzitor, izvorul nostru de lumină şi cultură, şi singura noastră putere de conservare, aşa, că numai acelei sfinte biserici avem a-i mulţămi existenţa noastră şi modestele progrese de înaintare, ce le am putut realiza. Căci de nu aveam acea biserică, nu ştiu ce s'ar fi ales de noi, în grelele timpuri, câte au trecut şi peste noi.

Dacă însă biserica noastră străbună, şi în grelele împrejurări câte au trecut peste neamul nostru, când şi însaşi era aservită, a avut darul şi puterea de a ne lumina, cultiva şi conserva, să nu uităm, Domnilor, că ea şi-a împrumutat acea putere magică şi din însufleţirea şi alipirea alor noştri de ea, cu toată tăria credinţii în Dumnezeu, cu tăria acelei credinţe, care după zisa Domnului, poate muta şi munţii; iar dacă aceeaşi biserică astăzi, când e liberă şi autonomă, nu şi-ar putea împlini în măsură şi mai mare acea sublimă misiune, aceasta ar putea proveni numai din slăbirea alipirii noastre de ea, din slăbirea credinţii noastre în Dumnezeu.

Pentru a cunoaşte cât mai bine puterea cea mare a credinţii în Dumnezeu, va fi deajuns a privi cum înaintează şi cum să ridică, nu numai indivizii, dar şi naţiuni şi popoare mari, ca Germanii, Englezii, Ruşii şi altele, cari ţin cu tărie la credinţa în Dumnezeu, şi cum decad, nu numai indivizii, dar şi naţiunile şi popoarele, la cari a slăbit simţul religios şi credinţa în Dumnezeu.

De unde invederează, Domnilor, că dacă voim a reda bisericii noastre vechea putere magică de care are mare lipsă, mai ales în timpul de acum, atunci noi toţi trebue să ne întărim tot mai mult în acea sfântă credinţă în Dumnezeu, pentruca inspiraţi de acea sfântă credinţă să lucrăm, ca şi Apostolii de odinioară, cu cuvântul şi cu fapta, la întărirea alor noştri în acea sfântă credinţă; căci slăbind credinţa, slăbeşte şi biserica, temelia binelui, a fericirii şi a existinţii noastre.

Dar apoi, precum când cineva voeşte a-şi regenera turma sa necuvântătoare, începe aceasta dela mieluşei: tot asemenea şi noi, voind a regenera poporul nostru, biserica cea vie a Domnului: trebue să începem aceasta dela mieluşeii poporului, dela tinerimea noastră, dând bisericii noastre într'ajutor şi pe fiica sa, şcoala noastră confesională, chemată a iniţia tineretul nostru în lumină şi cultură religioasă şi patriotică, din cea mai fragedă vârstă, pentru ca aşa ambele să lucre împreună la acea cultură religioasă-morală, a poporului, şi anume, şcoala la cultura tinerimei, iar biserica la cultura adulţilor.

Pentru a înţelege cât mai bine marea însemnătate a şcoalei confesionale Dlor, să avem pururea în vedere, că pe când la această şcoală să pot aplica numai învăţători de limba şi credinţa noastră, pe atunci la şcoalele neconfesionale să pot aplica şi învăţători de altă limbă şi credinţă, despre cari ne putem închipui, ce interes ar desvolta la creşterea tinerimii noastre în sfânta noastră credinţă strămoşească. De unde urmează, nu numai cea mai mare datorinţă, dar şi cel mai mare interes al nostru, de a asigura şi a întări tot mai mult existenţa celor două aşezăminte sfinte, a bisericii noastre naţionale şi a şcoalei noastre confesionale.

Deşi legile mai nouă şcolare încă recer multe şi mari jertfe la susţinerea şcoalelor noastre confesionale: totuşi, din considerare la importanţa lor şi la interesele cele mari şi vitale, nu ne rămâne decât să aducem toate jertfele posibile la susţinerea lor. Căci altfel întru atâta ar slăbi biserica noastră cea vie, încât eu mă înfiorez a şi cugeta la desastroasele urmări. De aceea, dacă dorim existenţa şi întărirea acelei biserici vie, şi cine n'ar dori aceasta, atunci trebue atât noi, intelectualii, cât şi preoţii, cari trăim dela acea biserică vie, să ne încordăm toate puterile la aducerea jertfelor ce se recer şi la susţinerea şcoalelor noastre confesionale, de cari depinde viitoriul nostru.

Pentru a ne însufleţi şi pe noi înşine şi pe ai noştri la asemenea jertfe, este neapărat de lipsă, să avem pururea în vedere Dlor, că şcoala confesională este şi pentru noi chestiune de viaţă, şi că jertfele aduse ei să aduc unei chestiuni de viaţă pentru noi. Să avem în vedere Dlor, că banii ce-i vom spesa pentru şcoale îi mai putem câştiga, pe când şcoala odată perdută, cu greu s'ar mai recâştiga. Şi aşa să ne facem toţi Apostoli luminători ai clerului şi poporului nostru, arătând tuturor folosul cel mare al şcoalei confesionale, precum şi necalculabila daună pentru noi a şcolei neconfesionale, şi apoi să ne însufleţim şi noi, şi să însufleţim şi pe ai noştri, la jertfele recerute pentru susţinerea şcoalelor noastre confesionale.

Spre a ne înlesni şi noi şi ai noştri la acele jertfe, să ne propunem şi noi, şi să recomandăm şi alor noştri, ca ori cari alte lipse mai puţin simţite să le amâne pe mai târziu; iar de altă parte să ne reţinem cu toţii dela unele cheltueli zadarnice, pentru ca şi din cruţarea ce am realisa-o, se putem jertfi pentru şcoale.

Pe lângă acestea se mai recomandăm alor noştri şi înfiinţarea de reuniuni de bărbaţi şi de femei în toate parohiile, precum au şi alte confesiuni, în scopul de a colecta ajutoare de bani şi naturale pentru ajutorarea bisericilor şi şcoalelor noastre, prin ceeace vom înlesni şi alor noştri ridicarea lor la starea şi posiţiunea celorlalţi compatrioţi ai noştri.

La cari toate mai implorând şi din acest loc darul şi ajutorul prea bunului Dumnezeu, dechiar sesiunea sinodului nostru arhidiecezan ordinar pentru anul 1913 deschisă.

Şedinţa de deschidere.

Sibiiu, 4 Maiu n.

Astăzi, Duminecă, în 21 Aprilie v. (4 Maiu n.) s'a deschis în Sibiiu sesiunea ordinară a sinodului arhidiecezan. S'a celebrat întâiu sfânta liturgie, la orele 9 dimineaţa, în catedrală, prin Escelenţa Sa, Inaltpresfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor, Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc şi Protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, de protopresterii Demetriu Moldovan, Dr. Ioan Stroia, Lazar Triteanu şi Dr. Vasile Saftu, şi de diaconii Dr. Vasile Stan, profesor seminarial, şi Octavian Costea. A cântat sub decursul sfintei liturgii corul mixt din Sibiiu, condus de dl T. Popovici, profesor seminarial.

După terminarea sfintei liturgii s'a oficiat chemarea Duhului sfânt şi s'a făcut stropirea cu apă sfinţită. Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a fost condus apoi la reşedinţă, iar deputaţii sinodali s'au întrunit în catedrală şi au trimis o deputaţiune, care se invite pe Escelenţa Sa la deschiderea sesiunei sinodale. Din deputaţiune au făcut parte următorii domni: Demetriu Moldovan, protopresbiter în Sighişoara, Dr. Vasile Preda, advocat în Sibiiu şi Iosif Popescu, director de bancă în Reghinul-săsesc.

Urmând invitării, Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* vine de nou în catedrală şi ocupând loc la masa presidială, aşezată în faţa sfântului altar, deschide sesiunea anului acestuia a sinodului arhidiecezan cu vorbirea pe care o publicăm la loc de frunte, în numărul de faţă al ziarului nostru. Vorbirea a fost ascultată cu mare atenţiune de deputaţii sinodali şi de celalalt public, care a asistat la deschiderea sinodului, iar după încheere a fost acoperită cu sgomotoase „Să trăiască“.

Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* numeşte notari interimali ai sinodului pe următorii domni: Protopresbiterii şi asesorii consistoriali Mateiu Voileanu şi Lazar Triteanu din cler, iar dintre mireni: Dr. George Proca, Dr. Onisifor Ghibu, Dr. Pavel Roşca şi Eugeniu Todoran. Cu conducerea protocolului şedinţei acesteia e încredinţat dl Mateiu Voileanu.

Notarul Mateiu Voileanu ceteşte lista deputaţilor sinodali şi la apelul nominal respund 44 de deputaţi. Se constată deci din partea prezidiului, că sinodul e capabil de muncă, deci se poate constitui.

Pentru a se putea face constituirea, şedinţa se suspinde pe cinci minute, iar după redeschidere, la propunerea deputatului Dr. George Proca, se aleg:

La birou: Lazar Triteanu, Mateiu Voileanu, Dr. Onisifor Ghibu, Dr. George Proca, Dr. Pavel Roşca, Eugen Todoran.

In comisiunea verificătoare: Vasile Duma, Romul Furduiu, Iovian Murăşan, Dr. Gavriil Buzura, Dr. Ioan Pop, Dr. Valer Moldovan, Dr. Enea Papiu, Dr. Ioan Şenchea, Dr. Oct. Vasu.

In comisiunea organizătoare: Dr. Ilarion Puşcariu, Dr. Eusebiu R. Roşca, Nicolau Ivan, Vasile Almăşan, Parteniu Cosma, Nicolau Garoiu, Ioan de Preda, Dr. Nicolae Comşa, Dr. Aurel Vlad.

In comisiunea bisericească: Sergiu Medean, Dr. Vas. Saftu, Galacteon Şagău, Dr. Nicolae Bălan, Dr. Augustin Bodea, Dr. G. Măcelariu, Dr. Eugen Meţianu, Iosif Popescu, Iosif Puşcariu.

In comisiunea şcolară: Dr. Ioan Lupaş, Zevedeiu Murăşan, Dr Ioan Stroia, Nicolae Bogdan, Dr. Zosim Chirtop, Dr. Ioan Popp, Dr. O. Ghibu, Virgil Oniţiu, Victor Păcală.

In comisiunea financiară: Nicolau Borzea, Vasile Damian, Demetriu Moldovan, Ioachim Fulea, Dr. Iancu Meţianu, Dr. Vasile Preda, Dr. Ioan Popescu, Victor Tordăşianu, Arseniu Vlaicu.

In comisiunea petiţionară: Const. Dimian, Vasile Domşa, Ioan Hamsea, Dr. Ştefan Chiriloviciu, Dr. I. Groza, Nic. Macrea, Dr. Ioan Marghitta, Dr. Nerva Oncu, Dr. Ioan Pap.

Terminată fiind constituirea sinodului, se prezentează actele menite să fie censurate din partea acestui înalt for bisericesc, şi se împart diferitelor comisiuni.

Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* declară apoi şedinţa de deschidere a sinodului arhidiecezan de închisă, la orele 12 din zi, anunţând şedinţa proximă pe Mercuri, la orele 9 dimineaţa. Se va ţinea în sala mare a casei comitatense.

•

Ca totdeauna, aşa şi de astădată, după şedinţă domnii deputaţi sinodali s'au presentat in corpore la Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, pentru a-i face vizită de curtoasie. Conducătoriul şi oratorul a fost şi acuma P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, care în cuvinte calde a tălmăcit Escelenţiei Sale sentimentele de veneraţiune şi de recunoştinţă ale membrilor sinodului arhidiecezan, cari vin să-i mulţămească pentru îngrijirea părintească pe care o dă bisericii şi aşezămintelor ei. Ii doreşte încă mulţi ani de viaţă, pentru a putea conduce cu înţelepciunea probată naia bisericii, care tocmai acum are să lupte cu mari furtuni.

Escelenţa Sa a mulţumit pentru semnele noue de încredere şi a rugat pe domnii deputaţi să-i dee tot sprijinul necesar, pentruca să-şi poată duce la bun resultat intenţiunile, cari culminează într'aceea, de a se salva cât mai multe şcoale confesionale, pentrucă numai aşa „ne facem datorinţa de buni ortodoxi şi de buni Români“. Deputaţii sinodali au făcut apoi vizită şi P. C. Sale, Domnului Arhimandrit *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, precum şi P. C. Sale, Domnului Protosincel *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial. La cel dintâi sentimentele de recunoşcinţă pentru serviciile aduse bisericei şi neamului au fost tălmăcite prin graiul domnului protopop Demetriu Moldovan, iar la cel din urmă prin rostul domnului protopop Vasile Damian. Ambii dignitari bisericeşti au mulţumit cu cuvinte alese pentru semnele de iubire ce li se arată şi de astădată din partea deputaţilor sinodali.

Conflict cu Muntenegru.

Domnitorul celui mai mic regat european, regele Nichita al Muntenegrului, se trage în degete cu diplomaţia europeană. Nu vrea odată cu capul se asculte de ea. N'a ascultat atunci, când îi spunea, să nu mai bombardeze oraşul Scutari pentrucă şi dacă'l cucereşte, nu are să fie al seu, ci remâne al Albaniei independente, şi nu ascultă nici acuma, când mereu îl somează, să iasă din oraşul Scutari, în care a întrat ca învingător şi cuceritor, pentrucă se află pe teritor, care nu e al seu. Nichita nu ascultă de Europa şi nu iase cu trupele sale din Scutari. Ultima conferenţă a ambasadorilor, ţinută Joi în Londra, a hotărât deci să-i dee un nou termin de 48 ore, pentru a se supune voinţei Europei, iar dacă şi acest ultim pas remâne fără resultat, se vor lua alte măsuri, mai energice în şedinţa de astăzi, Luni, a ambasadorilor din Londra.

Pe Nichita nu'l prea doare însă capul de cele ce se hotăresc în Londra, şi prin o proclamaţie adresată poporaţiunei muntenegrene decretează oraşul Scutari de anexat la Muntenegru, şi după unele informaţiuni chiar şi de capitală nouă a regatului muntenegrean.

Pe lângă încăpăţinarea regelui Nichita, de a nu se supune voinţei Europei, mai vin apoi ştiri alarmante şi despre grave turburări şi neorândueli în Albania, în urma cărora, cu consimţământul tuturor puterilor mari europene, monarhia noastră austro-ungară şi Italia *vor întra în cursul săptămânii acesteia cu câte 40.000 de ostaşi în Albania, pentru a restabili ordinea şi pacea.* Atârnă apoi dela regele Nichita al Muntenegrului, ca trupele monarhiei austro-ungare, aflătoare pe teritor albanez, deci în nemijlocita sa apropiere, să păşească ori nu agresiv în contra sa? Rusia se zice că i-ar fi dat sfatul să se plece şi se plece din Scutari!

„Cultivarea raţională a pometului“.

Afară de aceia, despre cari a fost vorba în coloanele acestui ziar, a mai ţinut în Sălişte şi domnul profesor seminarial din Sibiiu, *Ioan Oţoiu*, o conferenţă publică.

Prelegerea dlui profesor Ioan Oţoiu e de cuprins economic, şi era întitulată „Cultivarea raţională a pometului şi duşmanii lui“.

— „Cunoscând referinţele economice ale acestui ţinut şi comune, precum şi râvna săliştenilor de-a primi povaţa învăţăturilor, cu drag am primit invitarea comitetului acestui despărţământ, cu drag am venit în mijlocul d-stre, să vă vorbesc despre un ram destul de însemnat în vieaţa noastră economică“, zice coferenţiarul în cuvântul introducător.

Printr'un tablou destul de viu şi de răuşit, într'un graiu frumos şi priceput de toţi, înfăţoşează ascultătorilor pasul de înaintare al vremii şi în cele economice Cum anumite popoare, mai ales americanii au ajuns în vremea din urmă, prin iscodirea a câtor şi mai câtor maşini, să cunoască şi să folosească aproape toată puterea lăsată de Dzeu în purtarea mai cu uşurinţă a economiei. Cum în Canada, un stat în America, se ară pământul nu mai mult cu puterea de braţe şi de vite, ci cu o maşină, care punându-se în capul locului, poartă un plug, care de-odată toarnă şapte brazde la o adâncime de 60—70 de cm., cum sămânatul, seceratul, legatul de snopi.... cum şi cânepa se lucrează numai prin maşini.

Trecând asupra temei, arată cât de bine şi de raţional ştiu americanii să cultive şi pometul. Că la ei se pot vedea hotare întregi plantate cu pomi, nu unul într'o parte şi altul într'alta, ci toţi puşi la rând, şi printre rânduri lăsate drumuri. În zilele din urmă a putut să cetească dintr'o revistă şi venitul ce-l poate da un jugăr de pământ, plantat cu pomi bine cultivaţi şi bine îngrijiţi. Că se ridică la suma însemnată de 500 dolari, în bani noştri 2000 cor., pe când un jugăr de loc semănat cu grâu, cucuruz, nu poate aduce un venit curat mai mare decât 240—300 cor. Conclude, cât de multe şi frumoase câştiguri nu s'ar putea face, dacă am cunoaşte şi ţinea seamă de toate împrejurările şi regulele recerute.

Rând pe rând se opreşte şi descrie toate lucrurile asupra cărora se cade a se ţinea seamă, la o cultivare raţională. Spune, că mai întâiu se cere să cunoaştem pământul, căci numai astfel vom puutea face o plantare potrivită. În pământul mai gras, mai apătos, să aşezăm merii, cari sunt mai rentabili, la cei de iarnă conservându-se fructele păn'iarna târziu, când şi preţul ajunge să fie mai mare; la loc mai svântat perii; în cel mai umed prunii, iar în cele mai ridicate şi costişe cireşi şi vişini. Recomandă pentru fiecare climă soiuri potrivite. Din pricina brumei şi-a răcelei, piersecii şi caisii îi ţine de nepotriviţi pentru părţile mărginene. Cireşii sfătueşte a se planta în massă mai mare, nerentându-se din pricina paserilor, păzirea la un număr mai mic.

Cunoscând solul pământului un factor căruia trebue să se dee multă îngrijire, e locul de unde se aduce altoiul pentru a-l transplanta. E întrebarea, că se potriveşte acesta cu al nostru, căci în caz contrar prinderea nu e sigură. Aminteşte, că locuitorii acestei margini şi în privinţa aceasta sunt norocoşi, dânduli-se prilej, prin grădina comitatensă de-a putea cumpăra tot felul de altoi din localitate. Şi din alte pricini, zice prelegătorul, mai ales a diferitelor boale, de cari sunt inficiate atâtea şi atâtea grădini precum a soiurilor, e bine a se cumpăra altoi din locuri apropiate şi bine cunoscute. — Având locul şi altoiul, spune cum trebue să se facă plantarea. Să nu fie prea apropiat un pom de altul, cerându-şi fiecare pom locul său, ca atât rădăcinile cât şi coroana la vremea sa să se poată estinde; că pomii cari nu ajung să vadă faţa soarelui decât 2—3 oare la zi, nu pot să se desvoalte şi să producă roade frumoase; că pentru o producere normală şi mulţămitoare se recer 3 lucruri: 1. căldură, 2. umezeală şi 3. soare. Dacă unul lipseşte din aceşti factori însemnaţi, sufere atât desvoltarea cât şi rodul. Îndeamnă a se planta mai rari la o distanţă de 9 metri, — câştigându-se mai mult prin o aşezare potrivită, care la vremea sa să deie pomului lumina şi căldura de lipsă. Neajungând prin o astfel de împărţire să avem în unul şi acelaş pom 3—4 soiuri de fructe, ci — numai unul de-o mărime potrivtă, — nici pomi plini de muşchi şi de umezeală.

Altoii nu trebuesc lăsaţi în mâna sorţii, să crească de capul lor, cum o fac cei mai mulţi, ci şi după plantare se cade a li se da o anumită îngrijire. An de an să li se formeze coroana, să se cureţe de coaje, muşchi, uscături, şi de multe soiuri de viermuleţi, cari în coaja muschiului şi în frunzele pomilor îşi găsesc pat cald, şi cari împiedecă, ba de multeori chiar stângenesc, nimicesc o desvoltare şi o rodire normală.

Arată mijloacele prin cari se pot scuti şi apăra pomii de diferiţi duşmani. Ca cel mai periculos între ei aminteşte „insectul de sange“ despre care spune că e atât de periculos, precum e filoxera pentru viţa de vie; că multe grădini de altoi sunt bântuite de acest insect, care se poate stârpi prin spălarea pomilor cu'n fel de materie veninoasă, numită Carbolineu. Anumite pete, muşchiul şi coaja, cari prea adeseori împodobesc pomii noştri, sânt atâtea sălaşe în cari se ocrotesc mii de insecte stricăcioase şi păgubitoare prosperării pometului. Spre a-i mântui de astfel de boale unii văruesc pomii. E mai mult decât nimica, zice conferenţiarul. Mai bine îi ajutorăm curăţindu-i cu o anumită răzătoare şi spălându-i bine cu apă. Face amintire între duşmani şi de unele animale de pe câmp, de iepuri, cari în timpul iernei când e zăpada mare rod coajă. Sub coajă sunt vinele pomului, aşa că dacă se mănâncă jur împrejur e ca şi când ai tăia vinele din om, ceeace pricinueşte peirea. Ca mijloc de apărare să se lege pomii jur împrejur cu pae sau trestie. Legătura e bună şi împotriva „petelor de degerătură“, cari spune că se formează prin faptul că în decursul zilei partea de către miazăzi se încălzeşte, mustul începe a se mişca, a circula, de cu seară şi peste noapte fiind frig răcindu-se prea degrabă, sucul îngheaţă producând astfel amintitele pete cari sânt dăunoase.

Alţi duşmani, sânt gândacii de Mai, cari tot la 3 ani se năpustesc în număr mare asupra pomilor, mănâncă frunzele, iar ca viermi rădăcinile, producând astfel stricăciuni însemnate. Se pot nimici prin o pornire generală asupra lor. Ca pildă arată cum în Dania în anul 1888 s'au adunat 7 milioane de funţi reducându-se numărul lor după 15 ani la $^1/_2$ milion. Deasemeni într'un comitat de al nostru s'au strâns în anul 1911 un milion de chilograme obţinându-se în schimb o curăţire princioasă. Mai aminteşte „viermii cari înviermănoşează fructele“, despre cari spune că se formează din neşte fluturaşi micuţi, cari îşi pun oauăle în frunze de unde trec în fructe. Hrănindu-se îndestul se împăpuşesc, se fac iaraşi fluturaşi ş. a. m. d. Se pot nimici printr'un brâu de paie în jurul pomului, în care căzând spre împăpuşare să se ardă din lună în lună.

Oaspeţii neplăcuţi mai ales ai fructelor ar mai fi, zice prelegătorul, unele paseri: vrăbiile şi cioarele, pentru struguri sunt mai periculoase mierlele şi graurii. Aminteşte şi pentru acestea unele mijloace de apărare, parte cunoscute.

O altă boală ce se iveşte mai ales la poame, la cele pătule, e pătarea. Spune că se formează din neşte bureţi roşii ce se arată pe frunze, fructe şi crenguţe tinere. Recomandă ca astfel de frunze să se strângă şi ardă spre a se scuti poamele de putrezire.

De încheiere adaugă, că toate aceste cerinţe îndeplinindu-le totuşi nu vom putea să avem un pomet frumos şi bogat în rod, dacă o anumită grije nu-i vom purta şi pământului remprospăţându-i şi acestuia din când în când puterea de hrană. Îndeamnă ca toamna să se risipe cât ţine coroana jur împrejur gunoi şi astfel să se sape adânc, sau în jurul coroanei să săpăm şanţ şi să-l umplem cu gunoi de unde sucul retrăgându-se în pământ devine mai hrănitor pentru pomi.

O purtare raţională a acestui ram de economie, aducând frumoase câştiguri băneşti, stărue a se cultiva cât mai mult; căci numai astfel se vor mai putea suporta greutăţile şi cerinţele cele multe ale zilelor noastre, cari par a deveni tot mai pretenţioase.

Prelegătorului din încredinţarea directorului despărt. prin rostul subsemnatului atât în numele despărţământului, cât şi al publicului ascultător, pentru frumoasa şi instructiva prelegere i se aduc călduroase mulţumiri.

Sălişte, în 2 Aprile 1913.

Ioan Popa
secretar.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Invăţătorii din protopresbiteratul Agnitei se invită la conferenţa treilnnară tractuală, care se va ţinea în sala şcoalei din Agnita, Joi în 2/15 Maiu a. c. la 1 oră d. a. cu următorul

Program:

1. Invocarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea şedinţei.
3. Constatarea celor prezenţi şi constituirea conferenţei.
4. Andreiu baron de Şaguna ca organizător al învăţământului în şcolile confesionale din Arhidieceza Transilvaniei. Temă teoretică, lucrată de înv. Ioan Pica din Cincul mare.
5. Măsurarea suprafeţei a 3 feluri diferite de parţele de pământ. Temă practică lucrată cu elevii, de înv. Aurel Varga din Şulumberg.
6. Puncte de orientare pentru a constata starea învăţământului şi trebuinţele generale în şcolile din tract cu ocaziunea esamenelor în an. 1913, de înv. Iancu Dragota din Chirpăr.
7. Statorirea programului de lucrare pentru proxima conferenţă.
8. Eventuale propuneri.
9. Încheierea conferenţei.

Agnita, 16 Aprilie 1913.

I. Muntean
protopop.

Serbarea pomilor şi a paserilor din Veştem.

Cum lucrurile bune numai atunci aduc roadele dorite, dacă ele sunt cunoscute în cercuri cât mai largi, cred a fi de folos să dau aci o icoană, deşi cam palidă, a frumoasei serbări a pomilor şi paserilor, ce s'a organizat în Dumineca Floriilor, la 7/20 Aprilie 1913, în fruntaşa comună *Veştem.* E a 4-a serbare de acest fel la noi, pusă la cale, ca multe alte serbări, închinate poporului muncitor, de harnica Reuniune agricolă sibiană, în scopul îndrăgirii pomăritului. Stăruinţa, ce o depune această Reuniune în cauzele obşteşti, îi asigură în totdeauna isbânda. Stăruinţelor ei sunt de a se atribui organizarea în răstimpul celor 25 ani, de când ea munceşte, a celor 21 expoziţii de vite (bovine), 2 expoziţii de oi, 5 expoziţii de poame, 1 expoziţie din industria de casă, şi 7 expoziţii de copii, sau în total 36 expoziţii. Sunt tot atâtea serbări acestea, la cari parte ia ţăranul nostru, în frunte cu preoţimea, dăscălimea şi ceialalţi fruntaşi ai satelor. Cele 24 însoţiri Raiffeisen, cu statute înregistrate, sunt tot atâtea cetăţui ale satelor noastre, sub steagul cărora, pe lângă că se păstrează avutul alor noştri, dar ele contribue în măsură mare la desvoltarea şi cultivarea simţului de ajutorare reciprocă, de asociare, de adunarea şi conservarea forţelor, fără de cari muncă dăinuitoare şi cu rezultate mulţumitoare, mai că nu se poate închipui.

Serbarea pomilor şi a paserilor din Veştem, se numără între serbările bine reuşite. Meritul pentru aceasta revine, pe dea întregul, bravului corp didactic, în frunte cu zelosul director şcolar *Teodor Stoia,* apoi neobosiţilor *Aurel Moga,* notar *Iorgu Milea,* primar, şi inimosului preot veteran, *Ioan Papiu,* de acolo, cari în scurtul internat de zece zile au făcut totul, ca şi această serbare să aibă roade dăinuitoare pentru obştea din Veştem şi vrednică pildă de urmat să fie şi pentru alţii, când vorba este să se muncească, şi cum să se muncească pentru binele şi înaintarea poporaţiunii.

La această serbare în afară de membrii comitetului Reuniunii d-nii Dr. Lucian Borcia, advocat, Aurel Cosciuc, conferenţiarul „Asociaţiunii“, Nicolau Iosif, învăţător î. p., Dr. Traian Petraşcu, medic, Timotei Popoviciu, profesor seminarial, Romul Simu, învăţător î. p. şi Victor Tordăşianu, secretarul Reuniunii, au mai participat din Sibiiu dl Dr. *Victor Raicu,* adv., d-nele Simu, Melania Ciattu, Victoria Popovici, Eugenia Tordăşianu şi d-şoara Romi Şuluţu.

La gară aştepta corpul învăţătoresc cu întreagă tinerimea şcolară a comunei. Directorul Teodor Stoia a întimpinat pe membrii comitetului şi pe oaspeţi cu calde cuvinte de binevenire. I-a răspuns din partea comitetului dl R. Simu. Gara fiind chiar în marginea comunei şi fiind favorizaţi şi de un timp frumos, mergerea spre şcoală s'a făcut, dealungul comunei, pe strada principală bineîngrijită, între cântăriie frumoase ale şcolarilor şi a şcolăriţelor, cari mergeau în cea mai bună ordine, şcolarii pe o parte a stradei şi şcolăriţele pe alta, dând la tot pasul de grupuri de bărbaţi şi de femei, gata de serbătoare. Înaintea primăriei comunale se afla primarul dl Iorgu Milea, împreună cu notarul Aurel Moga, primăria şi reprezentanţa comunală, întreagă poporaţiunea comunei şi trupa pompierilor voluntari, mobilizată în această ocaziune.

Dl notar a bineventat, în cuvinte avântate, pe cei sosiţi, ear dânsului i-a răspuns dl Tordăşianu.

La şcoală se adunase întreg satul şi aici comitetul a fost întimpinat, prin cuvinte alese, de venerabilul preot dl Ioan Papiu, căruia i-a răspuns iarăşi dl Tordăşianu.

Serbarea a deschis-o dl R. *Simu,* care, arătând însemnătatea Reuniunii agricole pentru poporaţiunea românească din comitatul Sibiiului şi unele din cele mai de seamă lucrări ale acesteia pentru înaintarea ţărănimii, scoate la iveală între altele, însemnătatea Însoţirei de credit, înfiinţate în comună cu concursul moral al Reuniunii. Arată vrednicia părinţilor, moşilor şi strămoşilor poporaţiunii de astăzi, cari, ca foşti grăniţeri în Regimentul rom. I. de odinioară, au făcut servicii de mare preţ patriei şi tronului şi multă cinste neamului nostru. Arată, în liniamente generale, scopul venirii în comună a căpeteniilor Reuniunii şi roagă întreagă obştea, tineri şi bătrâni, să asculte şi pună în practică bunele poveţe, ce li se vor da.

După cuvântul de deschidere a urmat o cântare, în trei voci, executată de corul şcolarilor, sub conducerea dlui dir. T. Stoia.

A urmat apoi conferenţa dlui N. Iosif despre folosul pomilor şi al paserilor, ţinută într'un limbaj, care a fost înţeles de întreg publicul asistent, de tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei.

Un băiat a declamat bine poezia „Nunta'n codru“ de G. Coşbuc.

Dl Tordăşianu adresează cuvinte calde publicului, aducându-i la cunoştinţă darul de 50 de altoi, ce-i pune la dispoziţie Reuniunea de agricultură şi ceteşte lista acelor persoane cărora li se distribue aceşti pomi. S'a dat altoi, în primul loc, vechilor membri ai Reuniunii de agricultură şi elevilor din şcoala de repetiţie. Îndeamnă apoi pe popor să procure altoi şi să-şi planteze grădinile cu ei. E de notat că Însoţirea de credit din Veştem a procurat şi pân'acum altoi pe sama poporaţiunii din comună, şi credem că în viitor va lucra tot mai cu spor şi în aceasta direcţiune; pentrucă nu e iertat să ne oprim, până-ce nu vor fi pline de pomi nobili toate grădinile, toate stradele şi drumurile comunei, toate dealurile sterpe şi râpile primejdioase.

A urmat iarăş o cântare din partea şcolarilor.

După acestea s'a continuat programa în grădina economului I. Muntean, plantată aproape întreagă, cu altoi, ca şi strada principală din comună.

În grădina din vorbă dl Aurel Cosciuc a ţinut o prelegere practică despre plantarea şi îngrijirea pomilor, făcându-se în faţa publicului o groapă model, arătându-se până în cele mai mici amănunte modul de plantare şi curăţind, în fine, coroana unui altoiu, lucru necunoscut ţăranului nostru. Totodată s'au arătat scăderile observate în pomăria dlui Muntean, îndeosebi desimea pomilor şi necorăspunzătoare îngrijire a coroanei şi modului de gunoire.

După împărţirea altoilor, dând binişor spre sară, oaspeţii şi fruntaşii comunei au fost chemaţi la cina comună, dată în sala mare a şcoalei şi sub înţeleapta îngrijire a doamnelor *Stoia,* învăţătoare şi *Moga,* notăráşiţă. La masă, ca în totdauna, s'au continuat discuţiunile din domeniul economiei. Dl secretar Tordăşianu, care conlucrase personal, înainte cu 14 ani, la alcătuirea Însoţirii Raiffeisen din Veştem, arată roadele binecuvântate, ce le-a adus această însoţire, care astăzi dispune de un fond de rezervă de aproape 7000 cor., are la activul său introducerea culturii pot zice în massă a poamelor, desvoltarea simţului de cruţare şi a plăcerii de cetit în mulţime, înscriind, din venitele băncii, membri ajutători la biblioteca poporală a „Asociaţiunii“ etc.

De încheiere nu pot decât să recomand cu toată căldura organizarea de serbări a paserilor şi a pomilor pe scară cât mai întinsă, căci ele s'au dovedit şi până acuma a servi drept cel mai potrivit mijloc pentru cultura în mare a pomăritului. Ca fapt îmbucurător şi laudabil amintesc, că încât îmi este cunoscut, fruntaşii din Mag, Tălmăcel şi Cacova, unde se făcuseră serbări de acestea anii trecuţi, aranjază an de an serbarea pomilor şi a paserilor.

Dintre clase.

NOUTĂŢI.

Parastas. Marţi, săptămâna trecută, s'a celebrat în biserica gr. cat. română din Sibiiu parastas pentru odihna sufletului regretatului *Dr. Ioan Raţiu*, fost president al partidului naţional român dela noi. Parastasul avea să se ţină în 2 Decemvrie anul trecut, când s'au împlinit zece ani dela moartea marelui bărbat, dar din cauza timpului nefavorabil a fost amânat până acuma. Parastasul a fost celebrat de domnul canonic *Dr. Vasile Suciu* din Blaj, asistat de protopopii *Togan*, *Bunea* şi *Florian*, în presenţa membrilor familiei.

*

Şedinţa publică a societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“ a studenţilor în teologie dela seminarul „Andreian“ din Sibiiu, ţinută eri, Dumineca, la orele 5 d. a. în sala festivă a muzeului „Asociaţiunei“, a avut un succes foarte frumos. Sala a fost îndesată de public ales, care a urmărit cu viu interes esecutarea programului următor: „*Cuvânt de deschidere*“, rostit de dl *Dr. N. Bălan*, profesor seminarial. „*Cu trupul lui Cristos*“, cor de bărbaţi cu solo de bariton, de *G. Dima*. „*Rostul bisericii noastre ortodoxe în trecut*“, conferenţă de I. Sandu. „*Terţet*“ pentru două violini şi violă, de Mazas, executat de elevii D. Socol, A. Romanul şi M. Negrea. „*Cântecul oşteanului român*“, cor de bărbaţi, de Costescu. Toate punctele din program au plăcut foarte mult publicului, mai ales conferenţa elevului I. Sandu, care a fost compusă cu multă îngrijire şi rostită cu avânt. Corurile au fost conduse de elevul D. Socol.

*

Pentru noul seminar. Pentru ridicarea noului seminar în Sibiiu s'au mai subscris sumele următoare: dl D. N. Cabadaieff, 100 cor.; dl Octavian C. Tăslăuanu, 500 cor. şi dl Dr. Lucian Borcia, 1000 cor.

*

Expoziţia pictorului Cabadaieff. Eri Dumineca, s'a deschis în Muzeul Asociaţiunii expoziţia pictorului Cabadaieff, care a espus mai multe vederi şi tipuri din Sălişte. Îndemnăm publicul să viziteze expoziţia talentatului pictor. E deschisă în fiecare zi dela 8—12 a. m. şi dela 3—5 p. m.

*

Răscumpărare de felicitări. Domnul Dr. George Proca a donat 15 cor. pentru masa studenţilor dela gimnaziul gr. ort. român din Braşov, răscumpărând felicitările din prilejul zilei onomastice.

*

Dela comitat. Listele provisorii electorale de pe anul 1914 sunt espuse spre privire publică din 5—25 Mai n. c. în biroul de espediţie al comitatului Sibiiu, apoi la magistratul din Săbeşul săsesc şi în cancelăriile notariale din comitat. Reclamaţiuni se pot înainta în timpul din 5—15 Maiu, ear escepţii din 16—25 Maiu n. c.

*

Himen. Domnişoara *Eugenia Turcu* şi dl *Dr. Augustin Raţiu*, îşi vor celebra cununia religioasă Marţi, în 6 Maiu n. c. la orele 11 dimineaţa în catedrala gr. ort. română din Sibiiu.

*

Răscumpărare. Dl George Poponea, conducătorul tehnic al Tipografiei arhidiecezane, răscumpărându-şi felicitările de ziua onomastică, dărueşte „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ 5 cor. şi „Reuniunei femeilor române pentru înfrumseţarea bisericei din Sibiiu, sub. Iosefin“ 5 coroane.

*

Excursiuni. Sub conducerea dlui Teodor Romul Popescu, funcţionar la „Albina“, binecunoscutul nostru turist, se vor aranja în anul acesta următoarele excursiuni: În 11 Maiu st. n. la „Cheia Cibinului“; în 1—3 Iunie n. la lacul Bâlei ori Negoi; în 6 Iulie n. la urlătoarea Tătarului; în 3 August n. la mănăstrea Turnu, masa lui Traian, mănăstirea Stănişoara, mănăstirea Cozia, Călimăneşti; în 7 Septemvrie n. la Păltiniş şi Şanta şi în 5 Octomvrie n. la urlătoarea Surului. Cei ce doresc să ia parte sunt învitaţi să se anunţe cu trei zile înainte de excursiune la cassa Librăriei arhidiecesane. Programa amănunţită a fiecărei excursiuni şi eventualele schimbări se vor publica din vreme.

*

În institutul regnicolar pentru orbi din Budapesta se primesc şi copii orbi, în etate de 5—7 ani, şi anume, în mod gratuit, pe basa unui atestat de paupertate a primăriei locale. Îngrijirea copiilor o fac surorile de caritate. Cei interesaţi să se adreseze direcţiunii institutului, Budapest, VII István út 95.

*

Excursiune de studii. La sfârşitul anului şcolar curent, şcolarii liceului de stat al Sibiului întreprind o excursiune pentru a cunoaşte câteva centre mai însemnate ale patriei noastre. La excursiune participă 30 de elevi, conduşi de 2 profesori. Se va vizita Budapesta, Balatonul, Fiume, Abbazia şi Seghedinul. Plecarea se face Marţi în 24 Iunie. Călătoria durează 8—10 zile. Taxa de participare 90—100 coroane.

*

Şcoală reală superioară. Din Arad se anunţă, că guvernul va înfiinţa în acest oraş o şcoală reală superioară pentru fete. Şcoala, cu opt clase, va fi înzestrată cu dreptul de a ţinea examene de maturitate.

*

Trageri la ţintă. Trupele garnizoanei sibiene vor face trageri la ţintă pe şesul dela Poplaca în următoarele zile din Mai: 5, 7, 8, 10, 15, 17, 24, 26, 28 şi 31, precum şi în 4 şi 7 Iunie. În timpul deprinderilor trecerea prin locul primejduit este oprită.

*

Dela magistratul orăşenesc. Comitetul central electoral al oraşului Sibiiu aduce la cunoştinţă publică, cumcă listele electorale ale oraşului Sibiiu pe anul 1914 sunt expuse spre privire publică în biroul de espediţie al magistratului orăşenesc din 5 până la 25 Mai a. c. în toate zilele dela 8—12 şi dela 2—6. În orele de d. a. se pot lua şi cópii de pe liste. Reclamaţiile se pot înainta în zilele 5—15 Mai c., iar escepţiile în contra reclamaţiunilor sunt a se înainta în zilele 16—25 Mai n. primarului oraşului Sibiiu.

*

Nenorocire. Din comuna Blăjeni-Ceriş, tractul Zarandului, ni se scrie, că soldatul Nicolae Leahu dela Reg. de inf. 64 aflându-se acasă pe sfintele sărbători a voit să puşte, după obiceiul din localitate, dar a folosit în scopul acesta o puşcă ruginită care de mulţi ani nu fusese întrebuinţată. Urmarea a fost că ţava puştei s'a spart şi trei degete dela mâna dreaptă a soldatului au fost rupte. Tot în comuna numită a isbucnit foc în Vinerea mare noaptea, la casa unui parohian, căruia i-a ars şura şi trei vite aflătoare în ea. Nici şura, nici vitele nu erau asigurate.

*

Un jubileu. În primele zile din Mai se vor ţinea mai multe festivităţi în Monte-Carlo, pentru a serbători existenţa de cincizeci de ani a celebrei case de joc. Jubileul era să se serbeze în 2 Aprilie 1913, considerând că documentul, prin care Francisc Blanc primise concesiunea dela principele de Monaco să înfiinţeze banca, poartă data de 2 Aprilie 1863. Festivităţile s'au amânat pentru Mai; deoarece pe vremea aceasta sezonul jocului este pe sfârşite; ear bravii locuitori ai Monacului, în număr de 19.121, vor putea neturburaţi de străini să-şi petreacă în bună voie. Cu atât mai vârtos, că sunt cu desăvârşire scutiţi de ori ce sarcine publice, care le supoartă cu uşurinţă venitele considerabile realizate în casa de joc.

*

În memoria celui bogat. Fiul miliardarului Morgan, ţinând parastas pentru odihna sufletului răposatului său părinte, a comandat la o fabrică din Harlem să toarne o luminare uriaşă, care astăzi e cea mai mare din toată lumea. Luminarea aceasta e înaltă de 5 metri, cu un diametru de o jumătate de metru. Va fi aprinsă în biserica Sfântului Petru din Roma în amintirea lui Morgan. Un matematician a socotit, că luminarea enormă, dacă va fi aprinsă numai în zile de post ale anului, ar putea să ardă în curs de trei mii de ani, vestind că a fost odată un om grozav de bogat, care şi-a păstrat credinţa neclintită până la moarte.

*

Amănunte despre chinematograf. De prezent se găsesc în Germania 2900 de teatre chinematografice. Fiecare teatru este cercetat zilnic în termin mediu de 480 persoane, cu totul peste un milion de vizitatori pe zi. Patruzeci de fabrici internaţionale pregătesc în fiecare zi filme de 6000 metri. Un film se întrebuinţează cam trei săptămâni. Icoanele reprezentate sunt: 22 procente umoristice, 4 proc. scene din natură, 2 proc. subiecte istorice, 5 actualităţi, 2 cu subiecte ştienţifice, 3 lucruri industriale ş. a.; dar cele mai multe, şi adecă 58 proc., sunt *drame fioroase*. E dureros, că aceste din urmă în loc să scadă, se înmulţesc pe zi ce merge.

*

† Toma Bârsan, paroh greco-oriental în Meşindorf după un morb scurt dar greu, a reposat în Domnul în 21 April (4 Maiu st. n.) în al 53 an al vieţei sale. Remăşiţele pământeşti ale decedatului se vor aşeza spre odihnă vecinică mâne, Marţi, în 23 Aprilie v. în cimiterul gr.-or. din Meşindorf. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Fără confesiune. Conform unui raport, apărut de curând, în Berlin trăesc astăzi *o sută de mii* de oameni fără confesiune religioasă. În timp de trei ani, va să zică din 1910 până astăzi, numărul acestor indivizi s'a sporit cu 33 de mii.

*

Capital englez în Ungaria. O societate financiară din Londra a înaintat un ofert amănunţit ministrului nostru de finanţe în afacerea exploatării gazului subpământean de la Şărmăşel. Dacă se va putea pune la cale înţelegerea între ministru şi societate, s'ar concentra un puternic capital în Ardeal.

*

Biroul de informaţiuni din Sibiiu, Piaţa mare, cu ziua de 1 Mai e deschis în zile de lucru dela orele 7—12 nainte de ameazi şi dela 2—5 după ameazi. Dumineca şi în sărbători dela 7—10 nainte de ameazi.

*

Pictura Hautelisse. Ni se trimite spre publicare un anunţ, din care vedem că în Casa Societăţii din strada Schewis, în Sibiiu, se ţin de câteva zile cursuri pentru învăţarea aşa numitei picturi Hautelisse. Damele sibiene, care participă la aceste cursuri, se pronunţă foarte elogios despre noul soiu de pictură, zicând că de o parte este uşor de învăţat, de altă parte contribue la decorarea odăilor cu lucrări dintre cele mai frumoase. Un nou curs, care se recomandă atenţiunii celor doritoare, se începe *Luni în 5 Maiu* 1913. Anunţul amintit este subscris de damele: Elena Isacu, soţie de advocat; Magdalena Ivanovici, soţie de colonel; Hortensia Mihai, Rafira Iancu şi altele multe.

*

Pe jos la Peking. O dăscăliţă, Ana Nicolovna, din Rusia, şi-a terminat tocmai acum drumul făcut pe jos din ţara sa până în capitala Peking. A plecat în 1909 şi a călătorit parte singură, parte în societatea celor întâlniţi pe drum. A trecut prin numeroase primejdii, dar n'a renunţat la scopul său de a sosi pe jos la Peking. Calea şi-a făcut-o fără nici un ban; a cutreerat Europa întreagă şi Azia de vest şi de nord; ear acum va umbla în China şi în Tibet. În cartea ce o poartă la sine, oamenii din partea locului îşi subscriu numele şi data subscrierii. Din descrierile publicate se vede, că dăscăliţa a fost bine primită în toate ţările civilisate, numai în puţine locuri i s'a refusat ajutorul. Englezii însă, atât în Anglia, cât şi în colonii au tratat-o cu multă răceală.

*

Nou material explosiv. Renumitul chimist parisian, profesorul D'Arsonval, într'o prelegere despre gazurile fluide, a comunicat auditorului că a reuşit să producă un nou explosiv din funingine saturată cu gaz fluid. Puterea de explosiune a materiei, cum se dovedeşte prin experienţele făcute, este de 10 ori mai mare decât a dinamitei.

*

China creştină. Învăţăturile creştineşti înaintează biruitoare în vechea împărăţie a Chinei. Idolii, în chipurile cioplite ale zeităţilor cu ochii piezişi, dispar tot mai mult din credinţele chineze. Cum se vesteşte din Şanghai, a adoptat religiunea creştină şi mama prezidentului republican Iuanşicai, primind botezul în biserica misionarilor din acest oraş. Femeea aceasta conduce de câteva decenii mişcarea feminină în China, şi prin fapta sa din urmă va contribui negreşit în mare măsură la progresele încreştinării.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Alexandru Vlad, paroh (Mag), soţia sa Eufemia n. Pipoş şi fiul lor Camil, sodal fotograf (Seraievo), 50 bani, Ioan Botaş învăţăcel tinichigiu 25 bani, Nicolae Cojocariu înv. cumpănar 50 bani, Avr. Păcurariu protopresbiter (Mercurea) 1 cor., Aurel Gavrilă sodal lăcătuş 75 bani, Alexandru Fărcaş croitor, soţia sa Maria n. Turlea şi copiii lor Cornel, Victor şi Elvira, 3 cor., Ioan Văcariu înv. rotar 50 bani, Lazar Ilca înv. lăcătuş 55 bani, dela convenirea socială organizată la 20 Aprilie c. de măestrul de dans Nicolae Stoica, cu pălăria „Dumnezeu vede!“ cor. 5·07.

*

Teatru în Laslául român. Societatea tinerimei adulte din Laslául-român va aranja o Producţie teatrală, urmată de joc Marţi, în 23 Aprilie st. v. a. c. (în ziua de Sf. George) în sala şcoalei confesionale ortodoxe române din loc. Începutul la $7^{1}/_{2}$ ore seara.

*

Concert în Huedin. Tinerimea universitară română din Cluj aranjază un concert Dumineca în 11 Maiu st. n. din prilejul adunării „Despărţământului Hida-Huedin al „Asociaţiunii pentru lit. română şi cultura poporului român“ în sala hotelului „Tigrul“ din Huedin. Începutul precis la orele 8 seara.

Din Făgăraş.

Adunarea generală a reuniunii femeilor române.

De cinci ani, dela adunarea generală din 16 Februarie 1908 „Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraş şi jur“ nu şi-a mai putut desvolta activitate în mod natural.

Acum în *adunarea generală extraordinară* din 17 Aprilie 1913 n. reuniunea şi-a venit în ogaşie. Doamnele membre fundatoare şi ordinare în înţelesul rezoluţiunei ministeriale dela 29 Ianuarie 1913 Nr. 202422/1912 au fost convocate de un birou provizor, şi s'au şi prezentat în număr frumos. Adunarea a decurs întrun mod esemplar, şi lucrările ei au fost desvoltate impunător şi cu cea mai mare seriositate.

Adunărei generale i-a premers ţinerea unei şedinţe de comitet, care a pregătit programul constătător din cinci puncte, între cari: Raportul despre activitatea reuniunei şi despre starea averei în prezent, apoi constituirea reuniunei pe un nou period de trei ani.

Despre o activitate a reuniunii, în timpul celor 5 ani espiraţi, nu s'a putut raporta deosebit, — căci elementele corporaţiunei au părăsit conlucrarea armonică întru ajungerea scopului acestei nobile instituţiuni şi aşa numai fondul (averea în bani) a fost fructificat singur de sine prin depunere.

Averea reuniunii la finea anului 1912 a fost de 17.489 cor. 29 fileri.

Reuniunea s'a constituit astfel: prezidentă: dna Maria Dr. Popescu, viceprezidentă: dna Zoe Dr. Vas, cassieră: dna Ana Dr. Motoc, secretar: dnul Matei C. Jiga. Membre ordinare în comitet: Maria Dr. Şerban, Mariora Dr. Perţia, Elena Mateiu C. Jiga, Lucreţia Bârsan, Constanţa Măndrean, Victoria Aron, Sofia Ciora, Hareta Clonţia, Aneta Stoica de Vist, Elena Damaschin Poparad, Auca Costi Toma, Ana Nicolae Borzea. Membre suplente în comitet: Eugenia Păcală, Zinca Pop Căldărariu, Maria Petru Roşca, Ana Ciocănelea, Aneta Pompi Turcu, Rosalia Furcă. Membrii în consiliul de bărbaţi: Dr. Teodor Popescu, Dr. Nicolea Şerban, Nicolae Borzea, Dr. Octavian Vas, Nicolae Aron, Dr. Titu Perţia.

Noua preşedintă dna Maria Dr. Popescu a ţinut o scurtă şi frumoasă vorbire mulţămind adunărei pentru încrederea pusă în persoana dânsei şi accentuând lipsa unei şcoale române de fetiţe în Făgăraş, acest centru al unui comitat curat românesc, care şcoală să fie un isvor nesecat de cultură românească, mai ales în timpul prezent, când legea şcolară strâmtoreşte şcoalele române. Iar bărbatul de consiliu preotul Nicolae Aron, în numele reuniunei doreşte acestei nouă presidente, descendentă din familia capului bisericei române gr. ort. din Ungaria, ani mulţi şi sănătate pentru înaintarea scopului reuniunei.

Am făcut acest mic raport în cugetul curat, că reuniunea aceasta de femei pe viitor se va şti feri de animozitaţi şi va face progres pentru cultura neamului nostru românesc.

Niculae Aron
secretar ad hoc.

Cărţi şi reviste.

Legea despre izlazurile comune neîmpărţite, de *Teodor V. Păcăţian*. Editura „Revistei Economice“, Sibiiu, Tipografia Arhidiecezană, 1913. — O broşură de 45 pagine, apărută ca nr. 13 din „Biblioteca Băncilor Române“. Legea despre izlazurile amintite fiind de mare interes, noua broşură se recomandă în deosebi micilor proprietari dela sate. Preţul 50 fileri.

*

Biserica Ortodoxă Română nr. 12 din 1913 cuprinde: Din învăţătura despre biserică şi stat, de Boroianu. Despre ap. Pavel. Religia şi revelaţiunea, de C. Erbiceanu. Constantinopolul, de B. Mangâru. Congresul profesorilor de ştiinţe religioase, de C. Nazarie. Oficiale. Noul mitropolit al Petersburgului. Bibliografie etc. — Abonamentul: 12 lei. Adresa: Bucureşti, str. Principatele Unite, 60.

Loc deschis.

Cătră damele din Sibiiu.

Prin cursurile ce se ţin de prezent în sala dela Gesellschaftshaus asupra aşanumitei picturi „Hautelisse“, li se dă ocasie damelor noastre a învăţa în scurt timp ceva artistic şi nou. Aceste lucrări plăcute întrec pe toate cele de până acum, de aceea se atrage atenţiunea damelor sibiene, ca să cerceteze espoziţia dela Gesellschaftshaus, unde se află şi lucrările esecutate de noi, iar după putinţă să iee parte la curs. Noi încă suntem eleve, şi suntem încântate de noua invenţie, ba din esperienţă proprie putem spune, că aceste lucrări se pot esecuta şi învăţa uşor fără alte cunoştinţe deosebite. Spunem drept, că la început şi noi ne îndoiam, dar azi nu putem din destul recomanda ori cui această ocupaţie artistică, prin care multe ciasuri sunt cu plăcere folosite, îndeosebi, fiindcă prin învăţarea acestei tehnice frumoase, îşi poate cineva aranja cu gust şi artistic locuinţa proprie. De-aceea nu trecem cu vederea a ne esprima şi publice mulţumita noastră, invitând totodată la **noul curs**, care să începe **Luni în 5 Mai** n. c.

D-na Elena Isacu, soţie de advocat
D-na Magdalena Ivanovic, soţie de colonel
D-na Betty Dobren, soţie de colonel
D-na Eugenia Otto de Ottenfeld, soţ. de maior
D-na Amalia Huszár, soţie de maior
D na Kati Buchalla, soţie de preot
D-na Ottillia Gitschner
D-na Hortensia Mihaiu
D-na Vitàllyos-Munka Ilona
Ernestine Kroner
Maria Wolff
Erna de Fegyverneky, fiică de colonel
Elsa Theil
Gizella de Asboth
Jenny Spilka
Elena Connerth
Hilda Schib
Friedl Schebesch
Maria Schmidt
Elsa Schmidt
Ilona Benedek
Adele Fülöp
Margareta Papist
Rafira Iancu
Frieda Hager
H Binder
A. Hönig
V. Wagner.

(103) 1—1

Nr. 3503/1913. (104) 1—3

Concurs.

Pentru trebuinţele Consistorului arhi diecezan, în cursul anului 1913/14 se recere liferarea de **150 stângini** lemne de fag, eventual carpin, neplutite de **prima calitate**, care să fie aşezate parte în seminar, parte în curtea str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie şi August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 1 Iunie 1913.

Sibiiu, 20 Aprilie (3 Maiu) 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Căutăm în fiecare oraş

representanţi

pentru a vinde şi a plasa apa minerală **„HEBE“**.

Numai persoane capabile şi care dispune de o garanţie, sunt rugaţi a se adresa la *„Hebe“ soc. pe acţ. Sângeorgiul-Român (Oláhszentgyörgy).*

(99) 1—2

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase**, **orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 69—

Cura de băi
Előpatak (Vălcele)

să întrebuinţează cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră şi reumatism, stagnaţiuni abdomenale, precum şi toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde şi reci, aplicaţiuni de cură de apă, masage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár şi Sepsi-Szent-György, cu circulaţiune ieftină şi permanentă de trăsuri. Intreţinerea ieftină şi cuartire (Logis) variate. In timpul începerei şi pe sfârşitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie şi 20 Aug. până 15 Sept.) să solveşte numai jumătate din taxa de cură şi muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, întreţinerea şi mai ieftină.

Apa minerală de Előpatak (Vălcele) e prima între apele minerale cu conţinut de acid carbonic şi alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă şi e preferită atât curată, cât şi cu vin amestecată ca o beutură plăcută şi recreatoare. Atât în ţară, cât şi în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Előpatak, se află însă de vânzare în toate oraşele şi prăvăliile mari.

Cu prospect serveşte gratuit Direcţiunea.

(102) 1—6

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procura următoarele:

Propise pentru scriere română, o sută bucăţi	. . . .	cor. 1.20
Peniţe aluminium, 144 bucăţi cor. 2·40 şi	. . . .	„ 1·50
„ „ ordinare 144 bucăţi	. . . .	„ —·80

Cerneală „Anthracen“	1 litru	2·20	**Condeie** ordinare	12 bucăţi	—·12
„ „	½ „	1·10	„ „	12 „	—·20
„ „	¼ „	—·70	„ solide	12 „	—·42
			„ „	12 „	—·64

Cărţi potrivite ca premii pentru şcolari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis şi franco.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv,	Nr. 20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 26–28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 29–34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	„ 35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „	„ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „	„ „	„ 14—
Ghete Oslaria „ „ „ „	„ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „	„ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi	.	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării

de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 5—

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N, Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2·50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele)	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	—·30
Mehedinţi, Cătră noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele)	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K., Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele)	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 17—20

Siebenbürger
Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. **Sibiiu, Joi 25 Aprilie (8 Maiu) 1913.** *Nr. 43.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In chestia salvării şcoalelor noastre.

De **Vasile Stroescu.**

Marele Român, domnul *Vasile de Stroescu*, publică în „Românul" din Arad, numărul de Sâmbătă, un articol interesant, pe care-l reproducem şi noi, chiar la locul acesta, cu eliminarea părţilor, cari privesc biserica gr.-cat. română. Domnul *Stroescu* scrie următoarele:

Bâle, 25 Aprilie.

> Nu spre judecată sau spre osândă sunt înşirate rândurile dela vale, dar spre uşurarea sufletului şi întărirea trupului.

In numărul 80 al „Românului", care l-am primit ieri, articolul de frunte tractează despre situaţia şcoalelor din Ungaria. Ca întotdeauna, nu merg drept la ţintă, ca să rezolve chestia, se mărginesc s'o pune, dar încolo ce o da Dumnezeu! Deşi văd că propun măsuri paliative, care nu pot să schimbe situaţia, totuşi nu pot să nu recurgă la cuvinte sforăitoare: „Acum e momentul suprem, ca să se facă tot ceeace suntem în stare ca popor, care vrea să-şi apere cel mai sfânt patrimoniu — cultura naţională".

Ca să salveze cultura naţională, în momentul suprem, propun ca băncile să deie din venitul lor curat — 10%!? şi mai adaugă Dlor că băncile săseşti dau peste 20%, din senin, fără momente supreme.

Aşa i. Dar aceia-s Saşi şi despre Honţ se spun multe anecdote hazlie. Acuma se vede că şi Honţ pentru Români îi un ideal inaccesibil. La momentul suprem ei găsesc că ar fi foarte bine, dacă băncile s'ar prinde să deie câte 10%. Oare să fie Românii atâta de laşi şi de blestemaţi? Nu, nu se poate; asta-i o calomnie! Cine nu ştie din noi, că Românul îi din fire mândru, generos; că-i verde ca stejarul; că se naşte poet; şi-i de viţă nobilă, cu simţeminte şi mai nobile; că ţine la limba lui, — după mărturisirea veche a unui străin — mai mult decât la viaţă. Aşadară asta pot s'o spuie sau s'o gândească numai nişte pesimişti, defaimatori incorigibili.

Continuez.

Să se deie numai 10%, s'ar aduna 200 mii cor., s'ar scăpa 200 şcoale (şi ele au fost 3000). Incă şi pentru asta, zic Dlor, să se adreseze către dl Cosma, ca să influinţeze Solidaritatea a se uni la o asemenea jertfă. Dumnealor sunt gata să recunoască acest gest ca o jertfă adusă pe altarul neamului.

Curioasă noţiune au de cuvântul *jertfă*, în momentul suprem! In momentul suprem turcoaicele au depus pe altarul patriei tot ce au avut, până şi toate bijuteriile, care se păstrau în familie din neam în neam, ca cele mai scumpe relicvii. Şi ele nu-s creştine (unele ziare numiau pe turci — păgâni). Astfel de fapte, în momente supreme, omenirea le numeşte *jertfe aduse pe altarul neamului.*

Pentru asemenea bagatel să se adreseze către dl Cosma? Mi-ar fi ruşine să mă adresez dlui Cosma cu aşa propunere. Eu m'aş adresa altmintrelea. I-aş zice: d-le Cosma, d-ta ştii mai bine decât oricine nevoile care au dat peste neamul nostru. Ţăranii au făcut tot ce le a stat în putere, ba şi peste puterea lor, ca să-şi salveze şcoalele. Fiind istoviţi, nu pot să se ajute şi, cu sutele, şcoalele pier. Ce-i de făcut? Cum să le scăpăm de peire?

Eu sânt încredinţat că dl Cosma ar răspunde: apoi da, lucru nu-i aşa greu, dacă om fi oameni, şi cred că suntem; ar trebui ca acţionarii băncilor să se mulţumească cu dividende legiuite de 5% şi celelalte 5% şi mai multe să se deie la fondurile culturale ale diecezelor.

Iacă răspunsul omului drept şi înţălept. Dacă nu l-a spus, trebuie să-l spuie. Intr'adevăr, astă rezoluţiune ar fi cea mai dreaptă şi mai potrivită.

Ce-s băncile? Băncile reprezintă capitalurile acţionarilor, cari nefăcând nimica, fără muncă şi rizic, primesc enorme dividende. Unde s'a auzit în lume de dividende de 10, 15% şi mai mult? Cu bună samă, dacă acţionarii sunt oameni, cum crede şi dl Cosma, apoi fără nici o greutate, şi fără deosebită jertfă, ar putea, surplusul venitului, în momente supreme, să-l puie pe altarul culturei naţionale. Ar fi vremea, la aşa timpuri, băncile să devie instituţiuni naţionale, cum ele pretind că sânt, ca să-şi câştige stima şi mulţămita poporului românesc, care din greu munceşte pentru prosperarea lor.

Dar iar mă adresez către dl Cosma.

Funcţionarii „Albinei" au jertfit pentru clădirea seminarului din Sibiiu 50 mii cor. Luaţi sama că nu unul sau doi (ar fi proastă mângăiere), dar *toţi* funcţionarii au dat, din puţinul lor obolul în folosul neamului. Să sperăm că d-lor nu fac esceptiune şi s'ar găsi mulţi intelectuali cu aceleaşi simţiri şi acelaş devotament cauzei naţionale. *Cincizeci mii* au dat nişte funcţionari, din măduva lor, din hoştină. *Cât trebue să deie „Albina" din mierea ei?*

Chestia asta, *fiind vorbă de şcoalele confesionale*, a trebuit să fie pornită şi dusă până la capăt de capii bisericii noastre şi de toată preoţimea. Dar preoţimea are grija congruei, pentru care mereu agită, de şcoli nu-şi prea strică capu.

Cei mulţi găsesc, că n'ai ce le face; trebuie să ne rezignăm, cum au făcut acei din comitatul Hunedoarei. Găsesc că poporul e sărac, sleit de puteri, n'ai ce să-i mai iei. Dar cele mai multe sate s'au sărăcit, pentrucă preoţii, nemulţumiţi cu bisericile lor vechi, de lemn, — deşi mai puteau să servească, până la vremi mai prielnice, — care de care, pe întrecute, au vrut să-şi facă un sion mai măreţ, ca la alte neamuri. Au ademenit pe oameni să deie tot dela sufletul lor şi i-au încurcat în datorii pe la bănci, de care poate nici copiii copiilor lor n'ar fi în stare să se desbăreze. Comune sărace au cheltuit sume enorme.

Aceşti păstori se socot ca păstori vrednici, harnici şi cu credinţă! Acuma, când se cer cheltuieli neapărate, ia dacă ai de unde. Oricum, fiindcă şcoalele sunt confesionale, biserica trebuie să-şi desvăluie toată autoritatea sa şi să meargă, dacă nu înainte, măcar în urmă, dar să nu steie locului cu mânile încrucişate. . . . .

Revin iar la vorba despre Honţ. N'ar fi rău, dacă românii observările lor perspicace le-ar îndrepta în jurul lor, ce li sub mână, mai aproape. Ni-ar spune de vrednicia preoţilor lor, cum sunt de desinteresaţi, cum ţin ei la limbă, la obiceiuri, la tradiţiile neamului şi la vaca Domnului — ţăranul român. De dărnicia şi patriotismul intelectualilor; de credulitarea ţăranului care se extaziază la orice vorbe goale şi se lasă purtat de nas şi exploatat de toată lumea. Cei uniţi pentru întărirea tradiţiilor, îşi dau clericii pe la seminariile streine. Deşi nu-i dau cu scop nobil naţional, dar prin aceasta, inconştient, le întăresc simţul naţional. Cei înstrăinaţi sufer de o boală, de nostalgie de neam, şi au simţăminte mai adânci, decât aceia, cari trăiesc între ai săi. Asta au dovedit-o clericii dela Orade şi dela Ungvár, se poate vedea din toate scrisorile ce ne vin dela românii din America.

Un eveniment de acest fel şi mai vădit s'a întâmplat anul trecut la Chişinău, în ziua memorabilă a centenarului răpirei Basarabiei. In catedrala oraşului s'a servit cu mare pompă liturgie, pe urmă rugăciune de mulţămită lui Dumnezeu pentru anexarea Basarabiei. Cum s'a întâmplat, cum nu, li-a venit în cap aranjatorilor serbărilor solemne ca să facă o surpriză, să aducă o plăcere asistenţilor (biserica era archiplină) au pus la cale să se cetească evanghelia în limba moldovenească. Despre cele petrecute am cetit în

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

4. *Pădureţul.*

Conţinutul: Pădureţul este unicul fiu al împăratului, crescut în desmierdări. El nu-şi află însă rostul la curtea împărătească ci-i place să trăească mai mult pe la casele şi cu băeţii ţăranilor. Astfel certat de părinţi, el pleacă în lume. Ajunge la palatul de aur al zinei minunat de frumoase. Zina îi dă stăpânire peste tot cuprinsul palatului, oprindu-l însă de a intra în odaia cu uşa de aramă. Câtă vreme a păzit această oprelişte, a fost fericire. Dar dela o vreme curiozitatea îl covârşi.

El deschide odaia cu uşa de aramă, ascultă de momelile Mamonului ce era ferecat acolo şi-l sloboade. Mamonul răpeşte zina şi-o duce în robia sa, iar palatul cu toate bogăţiile dispare. Pădureţul, mustrat de conştiinţă, pleacă în urmărirea Mamonului. In calea sa obositoare el scapă dela moarte o rândunică, o şopârlă şi o ştiucă, pentru ca mai apoi cu ajutorul acestora şi cu îndrumarea primită dela Sfânta Duminecă să îndeplinească slujba cea grea la Mama Pădurii, dela care primeşte drept răsplată calul cel cu nouă inimi. Calul îl duce la Mamonul smeilor, îl ajută să-l pună sub picioare şi eliberând pe zina cea frumoasă, se reîntoarce cu ea acasă, trăind fericiţi până la sfârşitul vieţii.

Valoarea educativă: Fericirea nu trebue căutată în desmierdări, ci în săvârşirea de fapte bune, ajutând pe cei săraci şi nenorociţi, pe oameni ca şi pe animale deopotrivă. Dumnezeu răsplăteşte credinţa omului. Dar, întocmai cum a păţit Adam, care călcând porunca lui Dumnezeu a fost scos din raiul fericirilor, asemenea şi Pădureţul, călcând porunca zinei, îşi pierde fericirea avută în palatul ei. Prin îndelungate lupte şi suferinţe el trebue să-şi ispăşească păcatul neascultării. In sfârşit năzuinţele lui pline de jertfe sunt încoronate cu succes; el îşi redobândeşte fericirea pierdută.

Povestea *este potrivită* ca lectură pentru şcolarii de ambele sexe în vârstă de 9—15 ani, precum şi pentru adulţi.

5. *Fata de împărat cu stea în frunte.*

Conţinutul: Impăratul Roşu, rămânând văduv, în urma sfatului ce i-l dase împărăteasa, ca să ia în căsătorie numai o femeie cu stea în frunte, voia să se căsătorească a doua oară cu unica sa fată, care avea stea în frunte. Ca să scape de acest păcat ruşinos, fata cere sfatul unei vrăjitoare, şi fuge în ţara Impăratului Verde, unde după multă suferinţă ajunge împărăteasă.

Valoarea educativă a acestei poveşti se arată în triumful virtuţii asupra păcatului şi răsplata ce trebue să urmeze după o viaţă plină de virtuţi şi de suferinţe. Pagubă însă, că la acel triumf îşi dă concursul şi o vrăjitoare, câtă vreme rolul vrăjitoarei l-ar putea tot atât de bine îndeplini o altă fiinţă curată şi sfântă, cum vedem în alte poveşti.

Povestea aceasta o aflu *potrivită numai pentru adulţi.*

6. *Ducipal şi Răitărică.*

Conţinutul: Smeul răpeşte frumoasa şi tinera soţie a unui om. Sfătuit de o vrăjitoare el îşi câştigă pe Ducipal, un cal năzdrăvan, care-l duce la casele smeului, îşi eliberează soţia şi o duce acasă. Smeul încalecă pe Răitărică, fratele lui Ducipal şi alergă să-i ajungă. Pe drum însă Răitărică de dragul lui Ducipal îşi omoară stăpânul şi astfel scapă pe oameni de smeul păgân.

Valoarea educativă: Dragostea şi credinţa nedeslipită între bărbat şi soţie. Pentru a ajunge la rezultat fericit, omul trebue să lupte, îndurând multe năcazuri, suferinţe, lipsuri. — Rolul vrăjitoarei ar putea fi îndeplinit de altă femeie înţeleaptă.

Povestea *se potriveşte* pentru tinerimea de ambele sexe dela 9—15 ani şi pentru adulţi.

7. *Ginerile dracului.*

Conţinutul: Constrâns de năcazuri un om făgădueşte dracului, — că de-l va scăpa dela năcaz — îi va da aceea, despre ce nu ştie, că se află la casa sa. Lucrul făgăduit a fost unicul său fiu, pe care nevastă-sa îl născuse în lipsa lui de acasă şi despre care el nu avea cunoştinţă. Constantin — aşa se chema băiatul — ajungând mare, voia să ştie, pentru ce părinţii săi sunt tot amărâţi şi supăraţi. Mamă-sa nu voi să-i descopere adevărul. El atunci îşi lua refugiul la o apucătură vicleană, simulând o sinucidere. Atunci mamă-sa îl dete din nou dracului. Auzind Constantin aceste cuvinte, plecă la necuratul şi i se făcu ginere. Dar nu avu multă stare la socru-său, care-l punea la munci grele. Plecă dela el cu nevastă-sa, ca să se închine lui Dumnezeu. Dumnezeu îl dărui cu 2 rânduri de haine, unul de aur, iar celalalt de piele de ariciu. Coborându-se din cer, îşi părăsi nevasta, şi se aşeză ca porcar în satul său natal. In timpul acesta se întâlni pe rând cu Impăratul Roşu, Impăratul Verde şi cu Impăratul Galbin, cărora le arătă calea, ce o perduseră. Pentru această binefacere toţi trei împăraţii îi făgăduiră fata de soţie. Constantin se cununa cu fata Impăratului Galbin, cu care duse o viaţă fericită până ce soţia sa şi mamă-sa nu-i arseră haina de ariciu. Supărat pleacă Constantin în lume blăstămângazeta rusească „Bassarabscaia jizni“ (Viața Basarabiei), care n'a putut înflori ştirea. Ei bine, domnilor, poporul acela, care, la oraşe, n'a auzit de zecimi de ani limba moldovenească în biserică, poporul care nu ştie că e român, ei se ştiu moldoveni, nu ştie carte moldovenească, şi-a păstrat numai limba, nu ştie nimica despre vieața şi soartea altor frați ai lui, nici chiar de existența lor, afară de-o parte din regat, — la auzul evangheliei, cetite în limba lor, toți ca unul au izbucnit în suspine şi în lacrimi! Toți străinii au încremenit, nimeni nu se aştepta la aşa ceva. De unde au izbucnit lacrimile acelea? Simțul dragostei de neam mocneşte sub spuză şi la întâia scântee izbucneşte în flacări, cu atât mai învăpăiate, cu cât mai mult au mocnit sub spuză.

Socot, că întâmplarea aceasta a dat de gândit guvernului. Să nu socotiți că toți moldovenii de față au început a plânge de amintirea înstrăinării. Nu, acel simț nu-l au ei; ei sânt ca viermele din hrean, — mai mare dulceață el nu ştie pe lume. Au izbucnit în plâns — la auzul evangheliei cetite în limba lor. Străinul, care a scris în vechime despre români, a observat simțămintele românilor foarte just. De când e lumea: ce avem, nu prețuim; când le pierdem, ne tânguim.

Pe lângă bănci, — păstorii trupeşti ai noştri, pe lângă preoțime, — păstorii sufleteşti ai noştri, şi toată inteligența ar trebui să dovedească că-i floarea şi elita neamului şi să contribuie la greutate din toată inima după înțelegere şi putință. Invățătorilor dați-le pace, nu vă pară rău că primesc o remunerație mai umană. De ar fi ei vrednici de misiunea lor şi de şi-ar face datoriile cu sfințenie (eram să zic abnegațiune, mi-am luat sama însă că „abnegațiune“ e cuvânt străin în limba noastră), s'ar uita de greutățile care le duce poporul pentru susținerea lor. Numai ar trebui aleasă şi înlăturată neghina dintre dânşii, ca să nu se facă cheltuieli zadarnice.

Am ajuns la răspântie critică, de nu-i încătro cârmi. Spre scăparea culturei noastre adune-se toată elita clerului, băncilor, intelectualilor, ca sfătuindu-se să hotărască, până nu-i târziu, măsurile, care le vor socoti juste, necesare, pentru radicala salvare a instituțiunilor noastre naționale, primejduite în esistența lor. In felul, cum propun eu, fără deosebite jertfe, s'ar aduna banii trebuincioşi şi s'ar înlătura toate neajunsurile, care ne stau în cale, s'ar aduna chiar mai mulți bani, cu cari s'ar preîntâmpina nevoile, s'ar mări lefurile profesorilor dela gimnazii şi seminarii de bunăvoie, să nu fim siliți de guvern a le ridica salariile. Procedând într'aşa mod, am dovedi că suntem un neam de oameni conştienți şi solidari în susținerea drepturilor noastre. Cu alți ochi s'ar uita lumea la neamul nostru; i-ar insufla stimă şi l'ar trata după demnitatea care ar dovedi-o.

Cristos a înviat!

De sub spuza nepăsărei, la alarma înaltului cler al dvoastră, al Solidarității şi inteligenței româneşti să isbucnească flacăra dragostei curate şi iubirei de neam, limbă şi lege.

Legea electorală. Noua lege electorală a fost sancționată din partea Maiestății Sale în 30 Aprilie n. şi e publicată în colecția legilor țării ca *„articolul de lege XIV din anul 1913“*.

Alegerea dela Sasca. In şedința de eri, Marți, a dietei, domnul deputat naționalist român *Dr. Stefan C. Pop* a adresat interpelație guvernului în chestia volniciilor şi a ilegalităților sevârşite din partea organelor publice cu ocasia alegerii de deputat din cercul Sasca-montană. Interpelația a fost predată ministrului de interne, care va răspunde la ea, la timpul său.

Ocuparea Albaniei. In urma hotărârii luate din partea monarhiei noastre de a ocupa cu Italia împreună, Albania, deci şi oraşul Scutari, care aparține Albaniei, regele Muntenegrului s'a declarat gata a se retrage de bunavoie cu trupele sale din acest oraş, după unele ştiri, în mod necondiționat, după altele, pe lângă rebonificări financiare şi teritoriale. Imprejurarea aceasta însă nu schimbă întru nimica situația, şi trupele noastre şi ale Italiei vor intra necondiționat în Albania, pentru a restabili aci ordinea şi pacea. Cât pentru Muntenegru, diplomația rusască a pus în vedere Regelui Nichita o recompensație corăspunzătoare teritorială şi financiară, în cas că renunță la Scutari, şi lasă în grija Rusiei aplanarea conflictului, care în înțelegere cu celelalte puteri va regula afacerea astfel, ca şi Muntenegru şi Austro-Ungaria să fie mulțămită. Pe Vineri se aşteaptă eşirea trupelor muntenegrene din Scutari.

Din parlament. Luni în 5 Maiu s'a deschis sesiunea nouă parlamentară în Budapesta. Cei din oposiția unită maghiară, conform hotărârii luate mai dinainte, nu au participat la şedință, din motivul, că situația nu s'a schimbat, deci nici ei nu au motiv să-şi schimbe atitudinea. In şedința aceasta şi-a început activitatea garda nouă parlamentară. Şedința a fost deschisă şi condusă de presidentul camerei, contele Tisza István. S'a cetit rescriptul regal de deschidere şi s'au făcut comunicările obicinuite, apoi a luat cuvântul prim-ministrul Lukács, pentru a face comunicarea, că după o încunoştințare oficioasă, primită tocmai în momentul acela, regele Nichita al Muntenegrului a făcut promisiuni ambasadorului monarhiei noastre din Cetinie, că *va ieşi cu trupele sale din Scutari în mod necondiționat.* Ştirea a fost primită cu mare bucurie şi cu sgomotoase aclamări la adresa Monarhului nostru. In şedința de Marți s'au ales diferitele comisiuni ale dietei.

Chemarea preotului ca director şcolar.

(Conferență ținută la întrunirea preoțească din tractul Sălişte, de *I. Oțoiu*, prof. seminarial.)

Problema educațiunei a fost în toate timpurile şi la toate popoarele una dintre acele preocupări, cari mai mult au stârnit interesul acelora, cari chemați au fost a le ocârmui şi cari căutau şi pentru viitor a-şi asigura conducerea lor. Obiectul educațiunei fiind formarea şi desvoltarea facultăților sufleteşti şi trupeşti ale individului, — formarea caracterului, — şi în urmare arma cea mai puternică de a putea determina voința şi acțiunile omului, era şi foarte naturală şi justificată preocuparea aceasta.

Când înțelepții şi reformatorii popoarelor au stabilit ținte nouă, spre cari aveau să năzuiască, aceştia totdeauna au folosit, ca mijloace sigure de reuşită, educațiunea. In vieața statelor moderne vedem, că peatra fundamentală la întemeiarea lor nu o constitue atât puterea armelor, ci spiritul şi virtuțile, pe cari le au ştiut cultiva marii bărbați educatori în sinul cetățenilor. Cu deosebire dela proclamarea spiritului național, ca țintă supremă a statelor, să lucră cu o îndârgire ne mai pomenită şi cu mijloace de multeori nepedagogice, ba chiar neumane, la realisarea aşa numitului „stat național“, tot cu ajutoriul educațiunei.

Se aduc jertfele cele mai mari din partea statelor şi din partea societății, se înjgebează o pleiadă întreagă de pretinşi luminători ai sufletelor, numai ca ideile sugerate de un politicianism adeseori fals, să se poate realiza. In statele poliglote jertfa cea mai inocentă a acestei utopii o formează sufletele mlădițelor plăpânde ale cetățenilor de naționalitate străină.

In sufletul fraged al acestora se aruncă adeseori sămânța unor învățături cari n'au nici o legătură cu vieața lor sufletească şi nu vor putea nici când să le sporească avutul intelectual. De multe ori şi puținele cunoştințe de cari dispun, nu sunt destul de clare, nu sunt pe deplin lămurite, deci şi desvoltarea facultăților lor sufleteşti va fi de tot mancă.

Roadele unei astfel de educații fără îndoială, că sunt sub toată critica, ear societatea ce o vor alcătui indivizi astfel educați, va fi în mare parte lipsită de atributele unei societăți conştie de chemarea ei. Un popor ale cărui bunuri naționale, credința religioasă, tradițiile şi conştiința națională, sunt mereu atacate şi mereu se caută, ca locul acestora să-l ocupe diferitele boale ale societății moderne, cu toate nuanțele lor, are lipsă de o deosebită putere de resistență şi trebue să desvoalte o activitate intensivă pe toate terenele, pentru-ca mai curând sau mai târziu să nu sucumbe cu desăvârşire.

Conturile tabloului mai sus schițat se potrivesc în mare parte la situația, ce tinde a se crea poporului nostru, a cărui soarte azi e la un mare declin, şi pentru a cărui îndreptare dator e fiecare fiiu a da concursul său. Cu deosebire nouă, preoțimei ne incumbă această datorință, căci noi am fost totdeauna sentinela credincioasă a apărării şi întărirei virtuților naționale, creştineşti şi cetățeneşti ale poporului român.

Din câmpul cel larg de muncă în agrul Domnului voiu insista mai dinadins asupra unei părți, — poate până acum în multe locuri prea negligată, dar pentru cultura religioasă, morală şi națională a poporului nostru, cu deosebire în zilele de azi, de o importanță cardinală. E vorba despre datorințele preotului față de şcoala noastră confesională.

Desvoltarea culturală a poporului nostru a fost strâns legată de altarul credinței; şi atunci, când biserica a avut cârmaci destoinici şi deşptepți, culturei româneşti încă i s'a adus jertfă cu prisosință. Marele arhiereu al bisericii, nemuritorul *Şaguna*, încă dela începutul păstorirei sale a căutat, ca să pună în strânsă legătură biserica cu şcoala, cunoscând folosul cel mare ce-l poate aduce şcoala confesională bisericii. Era pe deplin convins, că între împrejurările în cari se află poporul român de aici, ființa sa etnică şi caracterul său național numai aşa şi le va putea păstra, dacă arsenalul vieții sale culturale îl va forma biserica sa națională şi şcoala sa confesională. A căutat deci a dura legătura strânsă între aceste două aşezăminte, punând şcoala sub scutul şi supravegherea bisericii.

Deja la sinodul din 1850 institue preoții de directori şcolari, ear ca această datorință să şi-o poată îndeplini cu conştiențiositatea şi priceperea recerută, se îngrijeşte pe deoparte, ca aceştia încă în cursul studiilor seminariale să se inițieze în chestiunile pedagogice, pe de altă parte dispune ca viitorii directori şcolari să funcționeze şi ca învățători înainte de a se preoți.

Praxa aceasta s'a şi urmat şi se urmează şi astăzi, spre binele şi spre înaintarea culturii noastre naționale şi religioase.

De altfel e şi natural, ca în şcoalele noastre confesionale dreptul de supremă inspecție să fie încredințat preotului, care pe deoparte are şi pregătirea necesară de a putea îndeplini această chemare, dar de altă parte, ca membru al comitetului parohial, — în multe locuri ca preşedinte al comitetului, — trebue să cerceteze, dacă şcoala confesională întradevăr corespunde aşteptărilor şi jertfelor aduse de biserică.

Ca director şcolar, preotul are o mulțime de datorințe de împlinit, dacă voieşte cu adevărat să corăspundă chemării sale. Un lucru însă trebue bine distins. Preotul nu va avea să se mărginească numai la inspecționarea învățământului, ci datorința lui e a urmări cu atențiune tot ce atinge starea şcoalei sub ori-ce raport. Nu se va restrânge numai la înaintarea de rapoarte oficiilor superioare, ci va fi mereu cu atențiunea cuvenită, ca la cas de lipsă să dea ajutorul necesar.

Ocasiunile, cari reclamă serviciile lui sunt foarte multe. Inainte de toate va căuta, — ca întrucât la învățător se observă prea puțin talent pentru chemarea, ce o îndeplineşte, sau acesta e un tânăr fără multă esperiență, dar el e în stare a completa defectele aceluia, — să-i stea într'ajutor.

Prin aceasta întăreşte autoritatea învățătoriului înaintea tuturora, de ce acesta are lipsă în munca grea ce o îndeplineşte. Deasemenea va insista, ca învățătorul să-şi poată primi competințele regulat şi întrucât se poate să stărue spre a i se asigura locuință cinstită (relut de cvartir), ba chiar şi o grădiniță modestă, unde împreună cu familia sa să se recreieze după muncă şi oboseală.

Va căuta, ca edificiul şcoalei şi aranjamentul lui să corespundă postulatelor învățământului, spre a nu fi mereu dificultat din partea organelor de inspecție.

Şcoala să fie spațioasă, luminoasă, curățită şi provăzută cu toate recvizitele de lipsă, ca învățământul să nu sufere nici o alterare.

Aceste îndatoriri le va putea îndeplini preotul cu mai mare uşurință atunci, dacă e totodată şi preşedinte al comitetului parohial. Dar chiar şi numai, ca membru al comitetului parohial poate influența foarte mult în afacerile şcoalei.

Nu mai încape îndoială, că conferențele corpului didactic, la cari directorul şcolar are să ia parte activă, — şi cari ar fi bine să fie cât mai dese, dar barem odată pe lună, — precum şi desele convorbiri cu învățătorul asupra problemelor mai nouă pedagogice, încă sunt de mare însemnătate. Ele aduc de regulă mai mult folos, decât chiar vizitațiunile şcolare. Sfaturile date cu ocasiunea vizitațiunilor involvă în sine ghimpele corecturilor şi îndreptărilor făcute la prestațiunile constatate în şcoală; atunci însă, când diferite probleme se discută, nu sub titlul oficialității, ci în mod mai confidențial, directorul şcolar se presintă mai mult ca un prietin şi binevoitor al învățătoriului, ear nu ca persoana adeseori urgisită a directorului şcolar.

Atitudinea unui astfel de director şcolar însuflă respect şi multă încredere, şi învățătorul conştiențios va căuta, ca întrucât numai se poate să evite ori-ce împrejurare, ce ar putea ştirbi încrederea de care s'a învrednicit din partea directorului şcolar. Işi va îndeplini chemarea cu cea mai mare dragoste şi va afla în directorul şcolar totdeauna pe cel mai bun sfetnic.

Că vor fi şi învățători de aceia, cari nu vor învrednici această încredere, nu mai încape îndoială. In astfel de casuri posiția directorului şcolar e foarte grea, cu deosebire între împrejurările actuale.

Datorința lui însă şi de astă-dată e, să caute cu precauțiunea şi polițeța ce îi impune situația lui gingaşe, să îndrepte şi să încunjiure ori-ce eventualitate, ce i'ar putea aduce daune, iar şcoalei de multe-ori pericole neaşteptate. Interesele şcoalei confesionale să le apere cu cea mai mare conştiențiositate. Conflictele mai grave dintre el şi învățător să le aplaneze pe cale pacinică, să nu reclame ajutorul şi intervenirea instanțelor mai înalte streine, — şi pentru noi nu prea părtinitoare, — căci adeseori satisfacția primită pe astfel de căi ne poate aduce surprinderi desamăgitoare.

Lucrul cel mai urât şi mai demoralizător dintr'o comună este continua ceartă şi pâră dintre învățător şi preot. Preotul, ca director şcolar, şi aici să fie pătruns de cuvintele scripturii: „iară voi răul să-l răsplătiți cu bine“.

Atențiunea directorului şcolar trebue să se îndrepte cu deosebire asupra învățământului, în special însă asupra metodului, ce urmează învățătorul la predarea materialului. Să caute până la ce estensiune se ajunge la predarea singuraticelor obiecte de învățământ,

---

du-şi nevasta îngreunată. El ajunge la palatul unei babe, care-l face stăpân pe avutul său.

Nevastă-sa pleacă după el, chinuită de dor. In cale intră ca servitoare la Sfânta Mercuri, apoi la Sfânta Vineri şi în fine la Sfânta Duminecă, pe care le slujeşte cu credință şi cari o daruesc cu lucruri prețioase. Ajunge la palatul, unde era bărbatu-său, şi capătă intrare în palatul acela în schimbul darurilor. După multă împotriveală din partea babei, Constantin o recunoaşte şi o iartă. Baba e spintecată. Nevasta dă naştere unui Făt-frumos. Vine şi mamă-sa în palat şi trăesc împreună fericiți până la adânci bătrânețe.

Valoarea educutivă: Vorbe nesocotite, educație greşită adeseori sunt cauza nenorocirii copiilor. Aşa şi Constantin devine ginerile dracului. Dumnezeu este milostiv față de oamenii rătăciți şi-i ajută să se întoarcă la calea adevărului. Binele este în luptă continuă cu răul. Prin stăruință, răbdare şi fapte bune deasupra năcazurilor triumfează binele.

Povestea o aflu *potrivită numai pentru adulți.*

8. *Făt-frumos şi Mândra Lumii.*

Conținutul: Făt-frumos, ficiorul lui Verde Impărat, pleacă să scoată din robia smeilor pe cele trei surori ale sale. In calea sa i se arată chipul Mândrei Lumii. Astfel înainte de a scoate din robie pe surorile sale, el se leagă cu jurământ, că nu se va opri până nu va găsi idealul său, pe Mândra Lumii. După ce o găseşte, îşi ia 2 câni tovarăşi, precum şi pe Voinic mândru 'nflorit, pe care-l amuțise Mama Pădurii, răpindu-i inima. Ii dă inima înapoi, iar Voinicul îl răsplăteşte cu un sac de mere de aur. Cu ajutorul merelor omoară pe cei 3 smei, eliberează pe surorile sale, ia pe Mândra Lumii în căsătorie şi duc o viață fericită.

Valoarea educativă: Făt-frumos este tipul fiului ascultător, care respectează dorința părintelui său, este model de frate, care-şi pune viața pentru frații şi surorile sale. Făt-frumos ştie să împreune idealul său cu interesele surorilor sale. El trece neatins prin viforul atâtor ispite şi prin înțelepciunea minții şi bunătatea inimei sale îşi ajunge ținta şi idealul vieții.

Povestea o aflu *potrivită numai pentru adulți.*

Zerneşti, în 15 Iulie 1912.

Pompiliu Dan
inv.

Vorbe înțelepte.

Mai de folos este a fugi de şireți, decât a fugi de un leu.

Referitor la aceasta s'ar putea răspunde foarte scurt şi cuprinzător: aci e planul de învăţământ! Adevărat, acesta prescrie-o mulţime de cunoştinţe, de cari au să se împărtăşască elevii; scopul educaţiunii însă este a creşte oameni pentru vieată, creştini cu frica lui D-zeu, cetăţeni oneşti şi virtuoşi, precum şi fii devotaţi neamului din care fac parte. E o problemă grea şi complicată aceasta pentru învăţător, la resolvarea căreia îi fac bune serviciii sfaturile directorului şcolar. Acesta îl va îndruma, ca să nu fie sclavul planului de învăţământ, ci să se năzuiască a face din ocupaţiunea lui o adevărată artă. Să nu tindă a face progrese extraordinare, ci să aibă mai mult ambiţie de a desvolta în singuraticii elevi toate acele aptitudini şi puteri, cu cari sunt înzestraţi acestia.

Pe lângă înzestrarea elevilor cu cunoştinţe să le studieze şi să le examineze şi sufletul.

Preocupările vieţii lor sufleteşti trebue să se reoglindeze şi în vieaţa lor şcolară. Atunci se sălăşluieşte în şcoală adevăratul spirit educativ, al cărui apostol desinteresat — pe lângă învăţător, trebue să fie şi directorul şcolar.

In vieaţa şcolară obvin mulţime de cazuri şi întâmplări, cari poate lipsesc din planul de învăţământ, sau nu le vine rândul de a se pertracta, când se pot intui cu elevii; deci a trece la ordinea zilei peste astfel de posiţii, numai spre a îndeplini litera planului de învăţământ, ar fi o procedură foarte greşită. Directorul şcolar are datorinţa, ca aici să atragă atenţiunea învăţătorului asupra procedurei corecte. Să luăm un exemplu de toate zilele. Astăzi se scrie şi se vorbeşte până şi în straturile largi ale poporului despre măreaţa invenţie omenească, despre *aeronautică*. In lupta martirilor, cari ş'au dat concursul lor la perfecţionarea aparatelor de sburat şi au ostenit pentru triumful acestei idei, poporul nostru încă îşi are reprezentanţi săi. Se anunţă că în comuna vecină se face în cutare zi o ascenziune, — să zicem — cu aeroplanul Vlaicu. Oare nu e datorinţa fiecărui învăţător din comunele vecine să alerge cu elevii la o astfel de privelişte măreaţă chiar cu rizicul de a negliga deastădată dispoziţiile planului de învăţământ?

(Va urma).

Diferendul româno-bulgar.

Ziarul „*Seara*“ din Bucureşti publică protocolul dela Petersburg, luat pentru aplanarea diferendului româno-bulgar, aşa cum a fost luat în şedinţa representanţilor puterilor mari de acolo şi cum a fost comunicat guvernului român. Textul e următorul:

S'a hotărât în de comun acord, ca:

1. Oraşul Silistra, cu toate întăriturile lui să fie cedat României, împreună cu o fâşie de teren de 3 kilometri dela întărituri, adecă cu o rază aproximativă de 13 km. din marginea oraşului propriu zis. Frontiera viitoare a României va porni de pe Dunăre dela punctul numit Popina, care va face parte din teritorul român.

2. Având în vedere, că graniţele cele mai sigure cari pot despărţi două ţări, sunt graniţele naturale geografice; având în vedere de asemenea, că în ceeace priveşte punctul acesta, prin tratatul din 1878 încheiat la Berlin s'a acordat României o porţiune din ţinutul Dobrogei, fără garanţa posibilităţii de apărare, se cuvine ca astăzi *să se repare nedreptatea din 1878 faţă de România*, prin asigurarea unei frontiere naturale, care va urma culmile dealurilor: Babuc, Aflatar şi Bezbunar, până la punctul numit Cocargea.

3. Pe de altă parte ţinând seamă şi de opunerile guvernului bulgar, care din motive de apărare a portului Varna, nu poate să cedeze întregul cuprins al golfului ce se prelungeşte până la promontoriul Caliacra, frontiera Dobrogei spre Marea Neagră dela punctul numit Cocargea, va trebui să urmeze creasta colinelor Carales şi Gârbalâc, până la promontoriul Şabla, localitatea cu acelaş nume remânând însă pe teritor bulgar.

NOUTĂŢI.

Festivitate aviatică militară. Luni în 12 Mai, cum am anunţat, se va ţinea sub protectoratul arhiducelui *Iosif*, o mare festivitate aviatică în Neoplanta pe aerodromul militar, la care vor participa cei mai buni piloţi ai armatei noastre. Vor sbura cu monoplane şi biplane la o înălţime de 500—1700 metri. Un comitet face întinse pregătiri, pentruca serbarea să reuşească deplin.

*

Deschiderea expoziţiei Adria. Se anunţă din Viena, că arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand a deschis Sâmbătă expoziţia Adria în prezenţa notabilităţilor civile şi militare. Arhiducele a sosit la orele 10 înaintea porţii expoziţiei, unde muzica marinarilor l-a primit cu imnul împărătesc. Prezidentul comitetului, Dr. Dersatta, a salutat pe înaltul oaspe, arătând în câteva cuvinte scopul întreprinderii. Expoziţia cuprinde numeroase obiecte interesante din viaţa economică şi etnografică a ţinutului austriac de pe ţărmurii Adriaticei. Asupra lucrurilor expuse, arhiducele s'a pronunţat cu o deosebită laudă şi recunoştinţă.

*

Congresul medicilor. Congresul internaţional al medicilor îşi va începe şedinţele în 5 August în Londra. La acest congres vor lua parte şi numeroşi medici şi alţi specialişt din ţara noastră.

*

Cursuri de vară în Madrid. Consiliul universităţii din Madrid trimite un apel către tinerimea şcolilor superioare din Ungaria, să participe la cursurile de vară ce se vor organiza în capitala spaniolă pentru studenţii universităţilor străine. La cursuri, care vor dura din 2 Iunie până în 5 August, vor ţinea prelegeri cei mai de seamă savanţi, vorbind despre artiştii şi scriitorii clasici ai Spaniei; ear la sfârşitul prelegerilor se vor întreprinde excursiuni la locurile de însemnătate istorică. Conducătorul cursurilor de vară este profesorul universitar *Santjago Ramony Cojal;* dsa dă cu plăcere lămuriri ori cărui student, care i se adresează prin scrisoare.

*

Distincţiuni pentru aliaţi. Din Petersburg se scrie, că ţarul Nicolae a conferit mai multe decoraţiuni şi anume: regele bulgar şi sârbesc au fost distinşi cu ordinul sfântului George clasa II., regele grec cu clase III. şi mai mulţi generali cu clasa IV. Afară de aceştia au mai primit distincţiuni peste o mie de soldaţi.

*

La reuniunea femeilor române din Sibiiu s'au înscris: doamna Veturia Ghibu, soţie de profesor, membră pe vieaţă, şi doamna Veturia Lăpedatu, soţie de director de bancă, membră ordinară.

*

Ploi de primăvară. Aproape din toate ţinuturile ţării noastre se vestesc ploi primăvăratice, care după seceta din săptămâna trecută au avut o bună înrâurire asupra sămănăturilor şi livezilor.

*

Universitatea din Dobriţin. Deschideuniversităţii din Dobriţin, conform unei hotărâri ministeriale, se va face în *Septemvrie 1914*. Işi vor începe activitatea facultăţile de teologie, de drepturi şi filozofie; facultatea de medicină va avea studenţi de anul al treilea, al patrulea şi al cincilea, — ear primii doi ani la această facultate se vor deschide abia mai târziu.

*

Decorat. Consulul rusesc *Hartvig* din Belgrad a primit dela ţarul Rusiei ordinul Vulturul alb, una dintre decoraţiunile cele mai însemnate ale împărăţiei ruseşti. Hartvig, cunoscut pentru sentimentele sale panslave, este de origine germană din ţinuturile mării baltice.

*

Marea adunare a Bunilor Templieri. Duminecă, în ziua Rusaliilor apusene, se va ţinea la Cluj marea adunare a Bunilor Templieri. In acelaş timp se va deschide şi expoziţia igienică organizată de Muzeul social din Cluj. In onoarea antialcooliştilor se va reprezenta în sala teatrului drama *L'Assomoir*, scrisă după celebrul roman al lui Zola.

*

Voluntar în vârstă de 10 ani. Un poliţist dela gara Seghedinului a văzut Vineri un băeat, bine îmbrăcat, umblând neliniştit pe peronul gării. Intrebat de unde e, a răspuns că vine dela Reşiţa, şi că se numeşte Ludovic *Muntean*, e de 10 ani şi a fugit de acasă, fără ştirea părinţilor, cu gândul să plece pe câmpul de răsboi balcanic; banii însă nu i-au ajuns, decât până la Seghedin. Micul fugar a fost transportat la Reşiţa.

*

Operă în Sibiiu. Astăzi, Mercuri, se cântă în teatrul orăşenesc din Sibiiu opera „*Figaro's Hochzeit*“.

*

Cancelaria advocaţială a domnului advocat *Dr. Emil Babeş* din Budapesta se află cu începere dela 3 Maiu n. c. în cercul VII Főherceg Sándor utca nrul 9.

*

Zăpadă Munţii Făgăraşului sunt acoperiţi cu un strat gros de zăpadă proaspătă, care a căzut Luni asupra lor. Temperatura a scăzut în mod simţitor şi în Sibiiu.

*

Holera. Multe cazuri de holeră s'au constatat în Bulgaria şi Sârbia. Autorităţile din ţara noastră s'au văzut îndemnate, ca în ţinuturile mărginaşe cu Sârbia să se introducă măsurile necesare de apărare împotriva epidemiei ameninţătoare.

*

Examenul unei fete oarbe La şcoala reală din Barmen, în Germania, a trecut cu succes eminent examenul de maturitate fiica de 18 ani a unui consilier comercial. Fata este oarbă din naştere; studiile claselor secundare le-a făcut în particular. Acum are să se înscrie la universitatea din Göttinga, unde va asculta economia naţională. Un frate al acestei fete, asemenea orb din naştere, este student în matematice la aceeaşi universitate.

*

O domnişoară la meserie. Domnişoara Anny *Berntsen*, fiica unui ministru danez, a învăţat meseria tâmplăritului. Zilele acestea şi-a presentat lucrarea de căpetenie, un dulap de mahagoni, reuniunii industriale a tâmplarilor din Copenhaga. Reuniunea a aflat că lucrarea este perfectă, şi a declarat pe dşoara Anny Berntsen măeastră în ale tâmplăriei. Numita domnişoară şi-a câştigat cunoştinţele într'o fabrică de mobile în Copenhaga. De altfel nu este unica femee, care născută din părinţi distinşi şi-a ales o meserie; în Danemarca mai sunt două contese, din familiile Torp şi Schackenborg, care îşi au atelierele lor de tâmplărie. In toate obiectele eşite din mânile lor se poate observa gustul artistic, fineţa şi inteligenţa cu care sunt construite. Se şi bucură de o mare clientelă.

*

Pe insula sf. Elena. In camera deputaţilor din Londra s'a făcut zilele acestea propunerea, ca sufragetele, — amazoanele moderne iubitoare de distrugere — să fie deportate pe insula oceanului Atlantic, vestită prin captivitatea lui Napoleon cel mare. Propunerea însă n'a fost luată în serios din partea camerei. Locuitorii de pe insula sf. Elena află cu toate acestea, că ideea deportaţiunii sufragetelor este cât se poate de excelentă; căci, zic ei, insula Atlanticului are loc de ajuns pentru a da ocupaţiune femeilor în cultivarea bumbacului şi în alte îndeletniciri economice şi casnice interesante. Va să zică: există un loc pe pământ, unde sufragetele ar fi mai bine văzute, decât în ţara lor de naştere...

*

Teatru în Abrud. Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur, aranjază în favorul şcoalei de fetiţe, Sâmbătă în 10 Mai a. c. în sala hotelului „Detunata“, icoana din popor: „La şezătoare“, de T. Brediceanu. Inceputul sara la 8 ore precis. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se cvitează pe cale ziaristică. După producţiune urmează dans.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Ana Mondoc n. Totan, soţie de învăţător (Sebeşul-sup.) 30 bani; învăţăceii: Ion Botaş, tinichigiu, Ion Bârlea, faur, Ion Pienaru, faur, Lazar Ilca, lăcătuş, câte 25 bani; Nicolae Cojocariu, înv. cumpănar, 50 bani; Aurel Gavrilă sodal lăcătuş, 25 bani; Ion Dordea, paroh, (Haşag), Romul Morariu, înv. lăcătuş şi Petru Sabău, funcţ. la „Asociaţiune“ câte 20 bani; Alexandru Fărcaş, croitor, soţia sa Maria şi copiii lor Cornel, Victor şi Elvira, 1 cor; Ion Văcariu, înv. rotar şi Dumitru Barbu, înv. măsar, câte 30 bani; George Tomuş, sodal lăcătuş 35 bani; Iosef Goldstein, comers. soţia sa Sali şi copiii lor: Bela, Frida, Adolf, Fani, Heinrich, Moricz, Berczi, Zili şi Ienő, câte 20 bani, sau în total cor. 2·20. La legatul T. L. *Albini*, pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicaţi la meserii, al acestui fond, au dăruit: Ioan Chidu învăţăcel rotar, Ion Roman, par. (Tălmăcel), Popovici Mondoc, învăţător (Sebeşul sup.), câte 20 bani; Ioan Bârlea şi Ion Pienaru, învăţăcei fauri, câte 25 bani; George Ittu, par. (Vale) şi Nic. Mohan, cul. tip. emeritat, câte 50 bani. Pentru prisos aduce calde mulţămite în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: V. Tordăşianu, prezident.

Convocare.

In înţelesul §§-lor 12 şi 13 din statute membrii „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“ se convoacă în

Adunare generală ordinară

pe *Duminecă, în 11 Maiu 1913 la 11 ore a. m.*, în localul Reuniunii (Berggasse nr. 9).

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1912/13.
3. Revizuirea raţiociniului pe anul 1912 şi statorirea budgetului pe anul 1914.
4. Alegerea unui membru în comitet cu mandat pe un an.
5. Propunerea pentru adresarea unui apel către publicul românesc.
6. Propuneri eventuale.
7. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
8. Incheierea adunării generale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, ţinută în 21 Aprilie 1913.

Maria Cosma m. p., prezidentă.
Dr. Beu m. p., secretar.

Poşta ultimă.

Dela sinod.

Astăzi, Mercuri, sinodul arhidiecezan a ţinut a doua şedinţă în actuala sesiune ordinară. S'a autenticat procesul verbal al şedinţei prime, s'au acordat concediile cerute, petiţiunile intrate la birou s'au predat comisiunei petiţionare, apoi Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a făcut o importantă şi motivată propunere în chestia stabilirei locului pe care este să se clădească noul seminar arhidiecesan. A fost predată comisiunei organizătoare. Sau luat apoi la cunoştinţă rapoartele consistorului arhidiecezan către sinod, ca senat plenar, bisericesc, şcolar şi epitropesc, şi s'au resolvat şi alte afaceri. Raport amănunţit aducem în numărui viitor.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Aduc şi pe această cale, în numele credincioşilor mei, sincere mulţămite pentru marinimoasele daruri, aduse sfintei noastre biserici, în decursul acestui an critic, din partea următorilor drept credincioşi creştini: 1. Vrednicul primar comunal Nicolae Hudiţan cu stimabila sa soţie, Susana n. Schiau, a cumpărat toate recuizitele necesare pentru proscomidie: potir, disc, stea, copie şi linguriţă, în valoare de 80 cor., 2. Văduva Susana Mărginean, un rând de odăjdii cu 140 cor., 3. Văduva Susana Banciu, un rând de odăjdii cu 100 cor, 4. Văduva Ana Vecerdea, un rând de odăjdii cu 170 cor., 5. Vasile Vecerdea cu soţia Maria n. Isacu, un prapor cu 40 cor., 6. Niculae Ivan cu stimata sa soţie Maria a cumpărat o evangelie cu litere latine cu 50 cor. 7. Vasile Tipuriţă cu soţia Maria, o cădelniţă cu 20 cor. 8. Domnul Ioan Pinciu, culeg. la tipografia arhidiecezană cu stimabila sa soţie Ana n. Macrea din Topârcea icoana Maicii Domnului cu 20 cor. 9. La înmormântarea fie iertatului fruntaş, fost primar comunal şi epitrop al sfintei noastre biserici, Niculae Hudiţan, fiii şi fiicele lui 8 la număr au dăruit la „Fondul zidirii unei nouă biserici“ 50 cor. 10. Tot la acest fond a contribuit Dr. Niculae Schiau, adv. cu 50 cor. în urma trecerii din viaţă a iubitei sale mame Ana Schiau; 11, precum şi fiicele fostului învăţător, primar comunal şi epitrop Iacob Greavu, Maria Orăştian, preoteasă văduvă în Apoldul-mic şi Ana soţia învăţătorului dir. Ioan Stirban, cu 50 cor. în memoria iubitului lor tată.

Primeşte, Doamne, jertfa depusă pe sfântul Tău altar, iar marinimoşilor dăruitori le răsplăteşte cu belşug şi îndestulare.

Topârcea, 18 Aprilie 1913.

Vasilie Suciu
preot ort. rom.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 52/1912. (106) 1—3

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobate de Ven. Consistor se publică licitaţiune minuendă pentru darea în lucrare acoperirea cu plev a turnului şi a feţei (fundoia) a acoperişului bisericei gr.-or. din **Neagra de jos** (Feketevölgy) şi care se va ţinea în **26 Maiu v.** (**8 Iunie n.**) **1913** în şcoala acestei comune bisericeşti, având licitanţii a depune un vadiu de 400 cor. în bani sau în hârtii de valoare.

Comuna bisericească dă numai plevul şi preţul de 80 fil. după metrul cuadrat.

Planul şi preliminariul de spese şi condiţiile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parohial.

Lucrarea se va da acelui oferent, care va da garanţie de lucrare bună şi va fi aprobat şi de Ven. Consistor.

Neagra de jos, la 10 Sept. 1912.

Ioan Carja-Bolog, epitrop. **Nicolau Candrea**, par., preş. com. par.

Nr. 3503/1913. (104) 2—3

Concurs.

Pentru trebuinţele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1913/14 se recere liferarea de **150 stângini** lemne de fag, eventual carpin, neplutite de **prima calitate**, care să fie aşezate parte în seminar, parte în curtea str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie şi August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 1 Iunie 1913.

Sibiiu, 20 Aprilie (3 Maiu) 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Căutăm în fiecare oraş

representanţi

pentru a vinde şi a plasa apa minerală „**HEBE**“.

Numai persoane capabile şi care dispune de o garanţie, sunt rugaţi a se adresa la *„Hebe“ soc. pe acţ. Sângeorgiul-Român (Oláhszentgyörgy).*

(99) 2—2

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Octoihul-mare

cu litere cirile.

Preţul cor. 25·—.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 12—40

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“

al

arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania

de

Dr. Eusebiu R. Roşca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu preţul: Broşată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poştal 30 fil.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 70 -

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26–28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29–34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 6—

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Subscrisa berărie a „Fraţilor Hager“ cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că fabricatul său propriu de **bere deschisă şi întunecată** sub numele de:

„Hagerbräu“

afară de restaurantul Stadtpark a domnului Michail Hager şi de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumaţie.

Cu profundă stimă

Berăria: **Fraţii Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulţumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său „**Stadtpark**“ pe lângă berea „**Pilsner-Urquell**“ încă şi „**Hagerbräu**“ deschisă şi întunecată din berăria fraţilor Hager este pusă în circulaţie.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

(105) 1—10

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAŞCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 4—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă 27 Aprilie (10 Maiu) 1913.** *Nr. 44.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Propunere.

In şedinţa a doua a sinodului ordinar arhidiecezan, ţinută Mercuri în 7 Maiu nou, Escelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, a făcut, înainte de a se întra în ordinea de zi, propunerea următoare:

Venerabil sinod arhidiecezan!

In legătură cu raportul presentat din partea consistoriului nostru arhidiecezan, despre colecta întreprinsă în scopul zidirii unui nou seminar teologic-pedagogic, subsemnatul Arhiepiscop şi Mitropolit, conştiu de chemarea şi datorinţa mea, şi îngrijorat de viitorul bisericei noastre dreptmăritoare, mă văd îndemnat a propune: *revizuirea conclusului luat de veneratul sinod arhidiecezan, în această afacere, la 6/19 Aprilie 1912 Nr. 72, şi pelângă ridicarea din valoare a părţii ultime în privinţa designării locului, primirea propunerii consistorului arhidiecezan din 31 Martie 1912 Nr. 3605 plen. presentată sinodului din anul trecut şi susţinută şi de majoritatea comisiunii sinodale.*

Motive.

1. Institutul teologic-pedagogic, având ca menițiune specială educaţiunea religioasă morală a preoţilor şi învăţătorilor nostri confesionali, inspecţiunea supremă şi supraveghierea asupra lui, ca şi la alte confesiuni, aşa şi în biserica noastră, o exerciază Arhiereul în persoană şi prin consilierii săi; iar acea inspecţiune şi supraveghere să extinde nu numai la viaţa internă şi externă a elevilor, ci şi la aceea a corpului profesoral. De aceea zidirea şi organisarea institutului are să fie astfel întocmită, ca inspecţiunea şi supraveghierea să se poată exercia în mod cât mai uşor şi mai intensiv.

Intre condiţiunile de înfiinţare şi de organisare, prima şi cea mai de căpetenie are să fie *locul* pe care să instalează un astfel de institut, cu specială meniţiune bisericească; iar un atare loc potrivit pentru institutul nostru poate fi numai al seminarului actual, în nemijlocită apropiere de biserica catedrală, de reşedinţa episcopească şi de localurile consistoriale, precum este aceasta la toate confesiunile din lume şi precum este şi la noi, decând fericitul nostru marele *Andreiu* a aflat de bine a înfiinţa actualul şi primul seminar la noi, legat de memoria lui în veci binecuvântată şi prin inscripţia imprimată pe frontispiciu.

Locul din strada Schewis, designat prin conclusul sinodal din anul trecut pentru zidirea unui seminar nou, este de tot nepotrivit pentru creşterea morală-religioasă a elevilor, pentrucă fiind în depărtare de un chilometru de biserica catedrală, elevii nu pot cerceta regulat biserica, nici în Dumineci şi sărbători, şi cu atât mai puţin în toate zilele de rând, apoi în timpul posturilor şi al deniilor, cum să face şi acum, şi cum prescrie şi regulamentul seminarial; iar aceasta atât din cauza depărtării seminarului de biserică, cât şi pentrucă regulele oraşului nu permit grupurilor de sute de persoane mergerea pe trotoar, şi aşa şi cei vreo 200 elevi ai seminarului nostru vor trebui să meargă, cum merg soldaţii, pe drumul de trăsuri şi de tramvaiu, foarte greu mai ales în timp de ploaie şi de iarnă. Astfel deci depărtarea seminarului de biserica catedrală ar împedeca nu numai inspecţiunea şi supravegherea Arhiereului şi a consistoriului, factorii chemaţi a îngriji de educaţiunea religioasă morală a elevilor seminariali, dar încă ar mai avea de urmare şi slăbirea simţului religios, chiar la fiitorii Apostoli ai poporului.

Din asemenea motive dispun şi sfintele canoane bisericeşti, ca nici mănăstirea, nici biserica să nu se zidească fără voia Episcopului, iar dacă nici mănăstirea nici biserica nu se poate face fără voia Episcopului, atunci nici şcoala, care este parte întregitoare şi aşa zicând tinda mănăstirii şi a bisericei, nu se poate face fără voia şi binecuvântarea Episcopului. De aceea şi statutul nostru organic în § 174 a reservat chiar sinodului episcopesc consultarea asupra institutelor teologice şi pedagogice. Din acestea urmează, că precum inspecţiunea şi supravegherea aparţin la competinţa Arhiereului şi a consistoriului, tot aşa este de sine înţeles, că şi designarea locului aparţine la competinţa acestor factori.

Din aceste motive etice, pedagogice şi moral-religioase în marea mea respundere înaintea lui D-zeu şi a oamenilor, pentru îngrijirea educaţiunii elevilor seminariali, *declar solemn, că nu voiu putea da învoirea şi binecuvântarea mea arhierească, şi cred că nu o vor da nici următorii mei în scaun, la zidirea unui seminar depărtat de biserica catedrală şi de toate celelalte institute ale noastre. Căci nu voesc a depărta şcoala de biserică, cari sunt aşa de strâns legate întru sine, ca crucea cu evangelia.*

Nu stă nici acel unicul şi singurul motiv intonat dintr'o parte, că locul din strada Schewis ar fi mai igienic, pentrucă înainte cu 5—6 ani fiind în acest oraş epidemie de tifus, precând dintre cei preste 200 elevi ai seminarului nostru actual s'au bolnăvit numai 2—3, pe atunci dintre cei vre-o 70-80 elevi ai seminarului pedagogic luteran, din imediata vecinătate cu locul nostru din strada Schewis, s'au bolnăvit vre-o 15—16 elevi.

2. Seminarul contemplat în strada Schewis nici nu se poate zidi mai curând, din lipsa mijloacelor, pentrucă la acea zidire să cere cel puţin un milion şi jumătate coroane, pe cari nu le avem; iar cum se vede din rezultatul colectei intreprinse, nici în zeci de ani nu se vor putea aduna, până atunci însă nu se poate aştepta, fiind noi deja somaţi de guvern a delătura defectele din actualul seminar.

Dar după părerea mea nici nu avem lipsă de o zidire atât de costisitoare, a cărei conservare încă ar recere în tot anul spese considerabile, pecând actualul nostru seminar cu două etage este una din cele mai solide şi mai frumoase clădiri din acest oraş, neavând alt defect, decât că nu poate cuprinde în sine numărul înmulţit al elevilor; ceea ce prevăzând şi fericitul marele mitropolit *Andreiu*, a mai cumpărat şi casa vecină, transcriindu-o pe numele seminarului, iar următorul său în scaun, fericitul mitropolit *Miron*, a mai cumpărat şi a doua casă vecină, transcriindu-o tot pe seminar. Pelângă acestea, fericitul Miron, numai înainte cu vre-o 20 de ani, a mai zidit o clădire nouă şi mare, cu două etage, în fundul curţii actualului seminar, instalându-o de dormitoare şi de refectoriu pentru aproape 200 de elevi.

Ambii acei fericiţi mitropoliţi au făcut acestea, desigur, cu intenţiunea, că rezidind şi împreunând şi cele două case aproape ruinate cu actualul seminar, acesta să devie deplin corespunzătoriu. Căci dacă acei fericiţi mitropoliţi nu aveau acea intenţiune, nu cumpărau nici cele două case ruinate, şi nu le transcriau pe seminar. Şi tot aşa nu să zidia nici clădirea din fundul curţii seminariale. Acea salutară intenţiune fiind obligătoare şi pentru mine, voesc a o respecta din tot sufletul meu.

Şi toate acestea nu ar costa decât vre-o 250,000 coroane, din cari avem deja vre-o 200,000 coroane. Aceasta a fost şi părerea şi propunerea consistorului nostru către sinodul din anul trecut.

In chipul acesta am avea un seminar deplin corespunzătoriu, provăzut şi cu o sală festivă pentru sinoade şi congrese, ca să nu mai fim avizaţi la localuri streine, zic am avea toate acestea în nemijlocita apropiere de biserica catedrală şi de reşedinţa arhiepiscopească şi de localele consistorului, şi nu s'ar desconsidera nici memoria în veci binecuvântată a întemeietorului actualului seminar, a fericitului marelui *Andreiu*.

3. Chiar de am şi avea bani, cât de mulţi, precum nu avem, am greşi tare, dacă i-am investi într'o zidire costisitoare şi de prisos, în aceste timpuri grele pentru noi, când nu putem ajutà completarea gimnaziului nostru din Brad, de zeci de ani reclamată de publicul nostru; când nu putem măcar reduce taxa întreţinerii elevilor noştri în seminar, din care cauză ducem mare lipsă de învăţători, şi mai ales când şcoalele noastre sunt ca nici când greu ameninţate, pentru mai multe scăderi, pe cari numai din lipsă de bani nu le putem delătura. De aceea ar fi consult, că chiar şi zidirea unor biserici să o mai amânăm, pentruca să putem ajuta şcoalele, iar colecta întreprinsă pentru seminar să o continuăm pentru susţinerea şi ajutorarea şcoalelor noastre foarte greu ameninţate şi prin cea mai nouă lege şcolară. Căci dacă în urma legii şcolare dela 1907, din cele vre-o 700 şcoale câte aveam atunci, până acuma ni s'au închis deja 111, iar altele 124 sunt în pragul închiderii, din lipsa de salarii, de edificii şcolare şi de învăţători, precum învederează acestea şi din raportul consistorial către sinod, atunci putem prevedea dezastrul ce va urma după întrarea legii nouă în viaţă.

4. Dacă vom considerà, că chestiunea şcoalelor noastre confesionale, pentru noi mai mult ca pentru alţii, este chestiune de viaţă, de care depinde existenţa şi viitorul nostru, atunci nu cred să fie cineva între noi, care n'ar vedea, că zidirea unui seminar costisitor de prezent nici pe departe nu este atât de arzătoare, ca şi procurarea mijloacelor la susţinerea şcoalelor noastre confesionale. Căci dacă n'am putea susţinea şcoalele, nu numai ni-am periclita viitorul, dar apoi atunci şi zidirea unui seminar mare şi costisitor ar devenì de prisos, pentrucă în acel caz nu am mai avea lipsă de învăţători şi aşa nici de elevi la pedagogie.

De aceea, până să vedem, dacă şi câte şcoli vom mai putea susţinea şi ce va fi şi cu statificarea institutelor pedagogice, este mult mai conzult a rezidì cele două case, şi aşa ruinate, de lângă seminarul actual, ceea ce nici n'ar costa aşa mult, şi în cel mai scurt timp de vre-un an s'ar putea face, şi aşa s'ar satisface şi somării guvernului.

Aceasta şi din cauză, că după declaraţiunea ministrului de culte şi instrucţiune publică, făcută în toamna trecută în dieta ţării la pertractarea budgetului, stăm în faţa statificării institutelor pedagogice; iar dacă s'ar realiza acel plan, şi dacă seminarul s'ar zidi în strada Schewis, atunci partea de jumătate a aceluia destinată pentru secţiunea pedagogică ar rămânea goală şi nu s'ar putea folosi nici pentru alte trebuinţe diecezane, şi cu atât mai puţin pentru locale de închiriere la privaţi pe câtă vreme să vor ţinea prelegeri şi vor locui acolo elevii din secţiunea teologică; pe când dacă cele două case s'ar străforma într'o aripă a actualului seminar, şi dacă după timp nu ar mai fi lipsă de ele, acelea s'ar putea folosi şi de cancelarii consistoriale.

5. Din cele de până aici espuse învederează, că concluzul sinodal, luat în anul trecut în contra propunerii consistoriului şi a majorităţii comisiunii sinodale, să întemeiază pe presupuneri greşite, neţinându-se cont nici de cele mai esenţiale motive şi de condiţiunile etice pedagogice ale educaţiunei morale şi religioase, adevăratul scop al unui asemenea institut.

Din acestea şi alte asemenea motive şi consideraţiuni, ţinând cont şi de dorinţa clerului şi a poporului, fac aceasta propunere, pe care o recomand spre binevoitoare primire.

Sibiiu, 23 Aprilie 1913.

Ioan Meţianu m. p.,
Arhiepiscop şi Mitropolit.

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a doua.

S'a ţinut Mercuri, în 7 Maiu n. în sala mare a casei comitatense. Prezident I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Dr. Pavel Roşca.*

Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* deschide şedinţa la orele 9 dimineaţa.

Notariul *Eugen Todoran* ceteşte procesul verbal al şedinţei prime. Se autentică.

Cer concediu următorii deputaţi sinodali: Vasile Almăşanu, Octavian Goga, Virgil Oniţiu, Dr. Ioan Popescu, Dr. Nicolae Vecerdea şi Dr. Oct. Vasu.

Concediul cerut pentru întreaga sesiune sinodală se acordă.

Mai multe petiţiuni intrate la birou se predau comisiunei petiţionare spre censurare şi raportare.

O telegramă trimisă sinodului din Iliamureşană, în înţelesul regulamentului nu poate fi luată în considerare.

Inalpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* face propunere sinodului arhidiecezan în chestia locului pe care e să se ridice noul seminar. Propunerea o dăm în întregime la loc de frunte în numărul de astăzi al ziarului nostru.

Notăm la locul acesta, că importanta propunere a fost ascultată cu încordată atenţiune şi s'a predat spre studiare comisiunei organizătoare.

Se întră în ordinea de zi.

In numele comisiunei organizătoare, constituită sub prezidenţia P. C. Sale, Arhimandritului *Dr. Ilarion Puşcariu*, raportează raportorul *I. A. de Preda* asupra raportului consistoriului arhidiecezan, *ca senat plenar.* Raportul fiind tipărit şi împărţit între deputaţi, se consideră de cetit şi se ia de basă la discuţia specială.

La propunerea raportorului sinodul ia la cunoştinţă din raportul consistoriului arhidiecezan, ca senat plenar, punctul prim, referitor la statul personal, punctul III, referitor la şedinţele consistoriale, punctul IV, referitor la protopresbiteratele vacante, şi punctul VI, referitor la executarea concluzelor sinodului premergător.

La punctul V, referitor la sinoadele protopresbiterale, se naşte discuţie. Deputatul Victor Tordăşianu face o propunere, care combătută de deputaţii Furduiu, I. A. de Preda, şi sprijinită de deputatul Dr. Ioan Lupaş, nu e acceptată din partea sinodului. Punctul V din raport să ia spre ştire.

La punctul II al raportului consistorului arhidiecezan ca senat plenar comisiunea organizătoare face prin raportorul I. A. de Preda o propunere corespunzătoare, pe care sinodul o primeşte.

Urmează raportul comisiunei bisericeşti. S'a constituit astfel: president *Galacteon Şagău,* raportor *Dr. Vasile Saftu.*

Raportorul propune, ca raportul consistoriului arhidiecezan, *ca senat bisericesc*, să fie considerat de cetit şi să fie luat de basă pentru discuţia specială. Se primeşte.

Intrându-se în discuţie specială, raportorul propune, iar sinodul ia la cunoştinţă punct de punct raportul consistorului, cu propunerile potrivite făcute din partea comisiunei.

Urmează raportul comisiunei şcolare. President Dr. Ioan Stroia, raportor Victor Păcală. Raportul consistorului arhidiecezan, *ca senat şcolar*, fiind tipărit şi împărţit între deputaţi, se consideră de cetit şi se ia de basă la discuţia specială.

Raportul se ia apoi la cunoştinţă punct de punct, la propunerea raportorului, acceptându-se întru toate propunerile comisiunei, făcute la singuraticele puncte din raport.

Discuţie s'a născut la punctul II din raportul consistorului, referitor la *catehizare.* La discuţie au participat deputaţii: O. Ghibu, V. Domşa, N. Borzea, Dr. N. Bălan, Dr. Ioan Lupaş şi raportorul. S'a primit propunerea comisiunei şcolare.

Urmează raportul comisiunei financiare, constituită astfel: president Demetriu Moldovan, raportor Arseniu Vlaicu.

Raportorul propune, ca raportul consistorului arhidiecesan, *ca senat epitropesc*, fiind tipărit şi împărţit între deputaţi, se fie considerat de cetit şi să se ia de basă la discuţia specială. Se primeşte.

Intrându-se în discuţie specială, raportul consistoriului arhidiecesan, ca senat epitropesc, adresat sinodului, să ia la cunoştinţă punct de punct, primindu-se propunerile comisiunei, făcute la singuraticele puncte din raport.

Comisiunea organisătoare, prin raportorul *I. A. de Preda,* raportează acum în chestia modificării unor dispoziţiuni din regulamentul pentru afacerile interne ale consistoriului. Propunerea consistoriului sună astfel, ca modificarea să rămână în suspens, până la compunerea pragmaticei de serviciu, care e în lucrare. Comisiunea propune şi ea a se ţinea chestia în suspens până la terminarea compunerei pragmaticei de serviciu. Se primeşte.

In numele aceleiaşi comisiuni raportează P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca,* asupra propunerii referitoare la înfiinţarea unui orfelinat în Sibiiu. Apreciind importanţa unui astfel de institut umanitar, comisiunea propune acceptarea propunerii şi înfiinţarea unui fond spre acest scop. Modalităţile augmentării fondului să lasă în grija consistorului. Se primeşte propunerea comisiunei.

Acelaşi raportor raportează în chestia petiţiunei sinodului protopresbiteral al tractului Lupşa, de a se regula salariul protopresbiterului, urcându-i-se dotaţiunea dela consistor, dela 400 la 600 coroane. Comisiunea propune încuviinţarea rugării, deci urcarea dotaţiei din fondurile consistorului.

Deputatul *Dr. G. Procu* primeşte propunerea comisiunei, dar face propunerea, ca şi dotaţia protopresbiterului din Hunedoara se fie urcată dela 400 la 600 coroane.

Vorbeşte deputatul V. Dămian, apoi I. A. de Preda, care cere ţinerea în suspens a hotărârii, până va fi pusă la ordinea zilei pragmatica salarisării funcţionarilor consistoriali, în care e vorba şi de protopresbiteri. Raportorul consimte, ca actele să se alăture la actele referitoare la pragmatică. Dr. N. Bălan cere încuviinţarea rugării; susţine deci propunerea comisiunii, şi cere ca *acuma* să se resolveze afacerea. Prin votare se decide, ca rugarea se fie resolvată acuma.

Deputatul Z. Mureşan, crede că nu e corectă procedura aceasta, ci corect era, să se aducă rugarea în legătură cu pragmatica.

Deputatul *N. Macrea* să alătură la propunerea deputatului *Dr. G. Proca,* deputatul *Dr. Vasile Preda* e pentru respingerea cererii, precum şi a amandamentului. Vorbeşte raportorul, care susţine propunerea comisiunei.

Se primeşte în urmă propunerea comisiunei. Asemenea se primeşte şi amandamentul, de a se urca dotaţia şi pe seama protopresbiterului din Hunedoara.

Tot în numele comisiunei organisătoare raportează *Nicolau Garoiu* în chestia propunerii făcute în anul trecut de Dr. Aurel Vlad, cu privire la modificarea regulamentului despre afacerile interne ale sinodului arhidiecezan.

Consistorul propune acceptarea propunerii, deci modificarea § ilor 15 şi 16 din regulament. Comisiunea propune însă o altă textuare a §-ilor 15 şi 16 din regulament.

Vorbeşte la obiect I. A. de Preda şi cere acceptarea propunerii consistoriului, care consună cu propunerea făcută în anul trecut în sinod.

P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu,* sprijineşte propunerea comisiunei, pe care o recomandă spre primire.

Deputatul *Dr. Aurel Vlad* dă lămuriri cum e de înţeles propunerea, pe care a făcut'o în anul trecut în chestia aceasta.

Mai vorbeşte raportorul N. Garoiu, apoi punându-se la vot se primeşte propunerea comisiunei.

Şedinţa se închee la orele 12 şi jumătate, anunţându-se şedinţa proximă pe Joi, 8 Maiu nou, la orele 9 dimineaţa.

Şedinţa a treia.

S'a ţinut Joi, în 8 Maiu n, Prezident I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* notar de şedinţă *Dr. G. Proca.*

Şedinţa se deschide la orele 9 dimineaţa. Notariul Dr. Pavel Roşca ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se autentică, după ascultarea observărilor făcute de deputaţii I. A. de Preda, Dr. Saftu, P. Cosma, P. C. Sa Dr. Ilarion Puşcariu, Mateiu Voilean, Victor Păcală şi Dr. Vasile Preda.

Notarul Mateiu Voilean prezentează două acte consistoriale, cari se predau comisiunei organizătoare.

Concediu cer deputaţii Dr. Ioan Şenchea, pentru durata întreagă şi Dr. Valer Moldovan, pentru restul sesiunei.

Concediul cerut se acordă.

Deputatul Nicolae Borzea face propunere în chestia creşterei religioase morale a tinerimei adulte, aparţinătoare bisericii noastre.

Propunerea se predă comisiunei şcolare.

Deputatul Nicolae Macrea adresează Inaltului Presidiu interpelaţie în chestia unor fapte incorecte ale preotului Atanasiu Daju din tractul Haţegului, săvârşite în jurul unei cumpărări de pământ pe seama bisericii.

Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, răspunde imediat, că cunoaşte afacerea. Consistorul a aprobat un contract de cumpărare, presentat de preotul Al. Daju, pentrucă i s'a părut avantagios pentru biserică. Cumcă preotul Daju ar fi săvârşit incorectităţi, şi că s'ar fi făcut abus, a auzit mai târziu, şi imediat a trimis un om de încredere la faţa locului, în faţa căruia poporul a declarat, că cu voia şi ştirea sa s'a făcut cumpărarea. A trimis încă pe unul la faţa locului, şi oamenii de nou au declarat, că au lipsă de pământul cumpărat, fără de el nu pot trăi. Preţul pământului au declarat că-l plătesc din preţul pădurii. Cu toate acestea consistoriul a nimicit contractul pe care'l aprobase, deci a revocat clausula de aprobare, şi pământul a remas al preotului.

Interpelantul ia răspunsul Escelenţe Sale la cunoştinţă.

Se întră în ordinea de zi.

In numele comisiunei organizătoare raportează raportorul *Nicolae Ivan* în chestia impositului stabilit înainte cu patru ani din partea sinodului ca contribuire la fondul cultural. Spune, că conclusul luat atunci din partea sinodului nu a putut fi executat. Nu s'a putut incassa din această dare bisericească decât numai o sumă minimală, iar restanţele neincassate fac 150.000 coroane. Avem deci a face cu un conclus, care nu se poate executa, şi astfel consistoriul propune o nouă modalitate de contribuire la fondul cultural, anume, o dare progresivă, care să se încasseze împreună cu aşa numita sidoxie. Credincioşii să fie împărţiţi în cinci clase, şi amăsurat clasei căreia aparţine, se plătească fiecare credincios al bisericii noastre câte 30 fileri, 1 coroană, 2 coroane, 5 coroane, ori 10 cor. la an.

Comisiunea organizătoare acceptând propunerile consistoriului cu privire la impositul general cultural, propune sinodului votarea lor. Raportorul ceteşte un proiect de conclus al comisiunei compus în această chestie.

Se deschide discuţie asupra acestui proiect de conclus.

Vorbeşte deputatul *Dr. Aurel Vlad,* care crede, că împărţirea credincioşilor în cinci clase, cum propune comisiunea, nu e tocmai norocoasă. Mai bine ar fi dacă s'ar decreta, că darea culturală se pune după darea directă de stat, fie 5%, ori 3%. Dacă conclusul adus înainte cu 4 ani nu a fost esecutat, vina este de căutat în faptul, că nu s'a făcut esecutarea conclusului aşa cum trebuia să se facă. Oricare va fi conclusul ce se va aduce acum, lucrul principal este, ca conclusul se fie esecutat cu rigoare.

Deputatul *I. A. de Preda* constată, că cu privire la esecutarea conclusului din trecut, consistoriul a făcut tot ce a putut face. Crede, că punerea impositului cultural după darea de stat e legată de mari greutăţi. E pentru primirea propunerii comisiunii.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* e de credinţă, că basa cea mai bună pentru impositul cultural este darea de stat. Acest principiu trebue acceptat şi din partea sinodului, dacă este să nu se neîndreptăţască nimenea.

Vorbeşte *Dr. Onisifor Ghibu* şi declară, că primeşte principiul progresivităţii cu privire la darea culturală, dar află de prea mici sumele propuse din partea comisiunii şi cere urcarea lor la dublu.

Dep. *Iovian Mureşianu* crede, că darea culturala propusă de comisiune se poate aduce în legatură cu repartiţia făcută pentru salarisarea învăţătorilor şi susţinerea şcoalelor.

Deputatul *Vasile Damian* e pentru menţinerea în vigoare a conclusului de mai nainte, care însă se fie esecutat cu rigoare.

Deputatul *Dr. Ioan Lupaş* cere amânarea discuţiei asupra acestui obiect, până se cunoaşte raportul comisiunei şcolare, tot în chestia aceasta.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* dă lămuririle necesare cu privire la înfiinţarea şi augmentarea fondului cultural. Primeşte propunerea comisiunei, dar crede, că nu va putea fi esecutată în felul cum propune comisiunea. Recomandă introducerea unei dări culturale, care să se repartiseze pe credincioşi împreună cu celelalte sarcini ce au să le poarte pentru biserică şi şcoală.

Mai vorbesc la obiect: *Victor Tordăşianu,* pentru acceptarea propunerei comisiunei organizătoare, şi *Sergiu Medeanu,* care cere punerea unei dări culturale pe toţi credincioşii bisericii, în sumă de 5% după darea de stat.

Discuţia se declara încheiată. Mai vorbeşte raportorul *Nicolau Ivan,* care răspunde pe rând tuturor vorbitorilor de mai nainte şi recomandă de nou sinodului spre primire propunerea comisiunii organizătoare.

Sinodul primeşte în general proiectul de conclus al comisiunii organizătoare.

Se întră în discuţia pe articole. In loc de 5 clase, se stabilesc 6 clase. Pentru cei din clasa I se stabileşte o taxă anuală de 20 coroane, deci îndoit cât a propus comisiunea, şi anume, la propunerea deputatului Dr. Onis. Ghibu. Pentru clasa a doua, la propunerea deputatului Sergiu Medeanu, se stabileşte o taxă anuală de 10 coroane. Pentru clasa a treia, taxa se stabileşte în 5 coroane. Pentru clasa a patra taxa se stabileşte în 2 coroane, pentru cei din clasa a cincea în 1 coroană, iar ceialalţi credincioşi plătesc la an câte 30 fileri de cap.

Deputatul *P. Cosma* propune, ca taxele se poată fi rescumpărate, plătindu-se odată pentru totdeauna un capital corăspunzător taxelor anuale. Capitatul are să fie stabilit astfel, că taxele se socotesc de 20 de ori.

Propunerea să primeşte.

Celelalte puncte ale proiectului de conclus se votează cu mici modificări.

Fiind timpul înaintat şedinţa se ridică la orele 12 şi un sfert, anunţându-se cea proximă pe Vineri, la orele 9 dimineaţa.

Chemarea preotului ca director şcolar.

(Conferenţă ţinută la întrunirea preoţească din tractul Sălişte, de *I. Ofoiu,* prof. seminarial.)

(Fine).

Sunt incalculabile foloasele, ce pot resulta pe urma astorfel de privelişti şi cine ştie ce idei mărete să pot naşte pe urma celor văzute în sufletul cel candid al elevilor? Multe sunt prilejurile, cari escită interesul şi cuprind în sine o mulţime de învăţături, faţă de cari şcoala nu poate sta cu ochii închişi şi mută. Tot ce poate stârni idei şi sentimente în vieaţa elevilor, trebue esploatat.

Prin aceasta spiritul de observaţie al elevilor să desvoaltă în mare măsură, ei vor înţelege uşor orice lucru din natură şi în vieaţă vor păşi aşa-zicând cu ochi deschişi, capabili de a înţelege tot. Să adevereşte atunci aevea maxima „non scholae, sed vitae discimus".

Intrucât un învăţător n'ar ţinea cont de chestiunile sus atinse, cel mai chemat a'l îndruma, a'l sfătui, nu e oare directorul şcolar?

Deşi s'ar părea, că chestiile mai pe urmă amintite n'ar aparţinea strict sferei de competinţă a preotului, ca director şcolar, eu cred că trecând barierele oficialităţii acesta numai atunci a satisfăcut chemării sale, dacă caută să pătrundă în însuşi spiritul instrucţiunii şi numai satisfacând şi acestor postulate să poate el numi „părinte sufletesc" al tinerimei şcolare.

Prin legea nouă şcolară s'a îngreunat foarte mult realizarea ţintei stabilite de învăţământul primar. Preotului român, ca director şcolar, încă i-s'a îngreunat mult poziţia şi atitudinea faţă de şcoală. Prin alterarea principiilor adevărat pedagogice, precum şi prin sporirea orelor de limba maghiară s'a împedecat foarte mult ajungerea scopului educaţiunei, desvoltarea caracterului religios-moral. Cu deosebire acel obiect de învăţământ e strâmtorat — aşa zicând indirecte, înmulţindu-se orele celorlalte obiecte — care mai mult contribue la zidirea acestui ideal: *religiunea.*

Aici va trebui, ca preotul în calitate de director şcolar să lucre din toate puterile — cu vreme şi fără vreme — ca cele prescrise de planul de învăţământ să se îndeplinească întru toate aşa, ca barem vieaţa religioasă morală a tinerimei să nu rămână negligată.

Organele statului puse pentru controlarea învăţământului primar nu-şi vor da prea mare osteneală, ca obiectul acesta să fie eshauriat întru toate. Dacă şi preotul va arăta un indiferentism şi o uşurătate condamnabilă faţă de acest obiect, apoi să nu ne mirăm, că generaţia de mâne poimâne va rămânea rece şi indiferentă faţă de orice problemă religioasă. Să va înstrăina faţă de biserică tocmai fiindcă aceia, cari aveau mai mare datorinţă de a lucra la desvoltarea sentimentelor religioase, au întrelăsat a-şi îndeplini această sfântă datorinţă.

Adeseori auzi ţărani făcând fel şi fel de acuze şcoalei, cu deosebire celei de astăzi, în ce priveşte educaţia religioasă-morală a tinerimei şcolare. Lipsa simţului de bunăcuviinţă faţă de oamenii mai în etate, negligarea rugăciunilor ş. a. sunt apariţii nu prea rare. Că vor fi mulţi factori, cari cooperează la ivirea acestor împrejurări, nu mai încape îndoială; preotul însă, ca director şcolar, poate mult contribui la sanarea relelor.

Motive de ordin naţional, impun aceeaşi controlă severă din partea preotului şi faţă de predarea studiului *limbii române.*

Modul de învăţare al elevilor încă nu trebue trecut cu vederea. Mulţi învăţători au obiceiul de a pretinde ca elevii să înveţe tot materialul de rost, cuvânt de cuvânt, şi după aceasta îi clasifică. E foarte greşită procedura aceasta. Elevul devine un automat, care îşi esercează bine memoria, nu însă şi judecata.

Un astfel de elev nu va putea lucra liber şi de sine stătător, nu-şi va putea forma judecăţi proprii.

Pentru desvoltarea judecăţii sunt foarte folositoare bibliotecile şcolare, cari ar fi de dorit să fie cât mai bogate şi cărţile să fie cetite de elevi.

Cele ce să cetesc, să se aplice la ocupaţiunile, ce le vor scrie, ca astfel încopciate de cunoştinţele deja câştigate, să formeze un ce întreg. Multe neplăceri cauzează tuturor organelor de disciplină şi ordine, prin urmare şi directorului şcolar, chestia *dispensărilor şi absenţiilor şcolare.*

Părinţii copiilor mereu îi cer cu diferite cause, îndeosebi pentru lucrări dela câmp, învăţătorii earăşi mereu aprehendează, că nu pot face spor în învăţământ cu ei, deoarece lipsesc prea mulţi şi prea adeseori. Directorul şcolar e deci puntea de concordare a acestor pretensiuni heterogene.

Dealtfel legea şcolară spune apriat, că dispensări pe timp mai îndelungat, sp. e. pe un an, numai scaunul şcolar, resp. comitetul parohial poate face în cazuri extraordinare pe bază de atestat medical (idioţi etc.).

Intrebarea e, că ce e de făcut cu dispenzările acelea, cari obvin din caz în caz, şi cari sunt reclamate de necesităţi neprevăzute? Eu cred, că cu cauze binecuvântate preotul, ca director şcolar, ascultând şi apreciând dorinţa părinţilor, poate dispenza pe timp mai scurt, încunoştiinţând despre aceasta pe învăţător. Cu dispenzările pe timp mai îndelungat, 1—2 luni, la toată întâmplarea să se ocupe scaunul şcolar, unde directorul şcolar ear va avea să apere cauza şcoalei, stăruind, ca dispenzarea să dureze numai cât timp este lipsă de ea. Să nu arete prea mare uşurătate, dar nici prea mare rigoare în chestia dispensărilor, şi dacă se poate să se încunjure pedeapsa. Aceasta pe deoparte stârneşte aversiune şi ură faţă de învăţător şi şcoală, de altă parte ţăranul pedepsit odată priveşte toată afacerea din punctul de vedere al rentabilităţii, şi dacă are mai mulţi copii, iasă destul de convenabil cu socoteala absenţiilor, învăţământul însă sufere.

Deci să se ţină cont şi de năcazurile părinţilor, cari în cele din urmă au şi dreptul să reclame ajutorul copiilor lor la lucruri mai însemnate din economie, cu deosebire al celor mai mari.

Când directorul şcolar e absent ori când se cer dispenzările pe ore mai puţine, dispenzările le face învăţătorul. Pentru susţinerea ordinei şi a disciplinei din şcoală, învăţătorul adeseori e adus în situaţie de a aplica faţă de elevii renitenţi anumite mijloace de îndreptare, fie cu cuvântul sau pe altă cale.

Bătaia ce e drept e oprită, cu toate acestea într'un moment de iritaţiune învăţătorul poate greşi şi poate aplica unui elev o pedeapsă mai aspră şi mai simţitoare. Intrebarea e, ce datorinţă are preotul, ca director şcolar într'un caz, ca acesta? A se pune de apărător înfocat al părintelui cu copilul, evental a sfătui pe părinte, ca să alerge la medic spre a cere „visum repert“, ar fi pasul cel mai condamnabil al preotului. Corect lucră, dacă să informează dela învăţător despre caz, şi dacă pedeapsa a fost prea aspră şi dată fără causă, să'l sfătue pe acesta, ca pe viitor să încunjure astfel de inconveniente, ear pe părintele copilului îl va capacita, să abstee dela eventuale măsuri de răsbunare, cari tind numai la ştirbirea autorităţii învăţătorului.

In fine preotul, ca director şcolar trebue să-şi reprezinte şcoala faţă de diferite autorităţi, iar dispoziţiile acestora faţă de şcoală şi învăţător să le îndeplinească. E foarte critică situaţia lui atunci, când aceste dispoziţii nu află aprobare în popor. In astfel de cazuri trebue să capaciteze şi convingă, ca întrucât să poate să concordeze aceste dispoziţii cu dorinţele poporului. De multeori trebue să fie apărătorul amenduror partide. Adeseori să întâmplă jignirea intereselor unei partide, cari de aci încolo nu-l vor mai învrednici cu încrederea, de care s'a bucurat mai înainte. De aceea are lipsă de multă paciinţă pentru recâştigarea încrederii perdute.

In şcoalele noastre confesionale, cu deosebire la acelea cari sunt ajutate de stat, în timpul mai nou sunt tot mai dese inspecţiile făcute de organele statului. Datorinţa directorului şcolar este, ca şi la astfel de ocasiuni să reprezinte cu demnitate autoritatea susţinătorului de şcoală şi a corpului didactic. Să fie totdeauna de faţă şi să ia parte la toate consfătuirile împreunate cu aceste vizitaţiuni. Să apere cu tact şi politeţă cauza şcolară şi să nu cedeze a să ştirbi drepturile câştigate şi garantate prin legi positive. Cu deosebire acolo e de lipsă o păşire mai energică a directorului şcolar, unde e suspiţioasă purtarea învăţătorului din punct de vedere naţional, sau unde acesta stăpânit fiind de anumite înclinări condamnabile, caută să satisfacă mai mult organelor statului, ear încolo manifestă o negligenţă detestabilă, eventual chiar o atitudine incompatibilă cu misiunea naţională a şcoalei confesionale.

E foarte la loc a arăta negligenţa lui la forurile competente confesionale, cari vor căuta să saneze răul încă de timpuriu. La cas de neîndreptare trebue tras şi înaintea tribunalului opiniei publice şi ţintuit la stâlpul dispreţului pe toate terenele.

O chestiune mai aflu cu cale a o atinge în firul celor desfăşurate, şi adecă încordarea ce în timpul mai din urmă e tot mai pronunţată între preot, ca director şcolar, şi între învăţător. Un simptom foarte trist, care e alimentat sistematic din partea duşmanilor noştri cu scopul de a slăbi şi a împedeca lucrarea salutară comună a acestor doi factori, spre paguba bisericii şi a poporului nostru. Cauzele dealtfel în cele mai multe cazuri sunt de natură particulară. Ele nu isvoresc din principii mai înalte referitoare la chestii culturale ş. a, ci adeseori preotul îşi simte periclitată popularitatea prin învăţător şi din cauza aceasta apoi caută a-i face acestuia neajunsuri.

Dealtădată, şi durere acesta este cazul cel mai des, — învăţătorul nu prea respectă autoritatea preotului, ba chiar şi faţă de popor e de tot indiferent; căci îşi zice — nesocotitul — sunt plătit dela stat, deci cu organele acestuia am să mă aflu în relaţiuni prieteneşti. Dacă un învăţător astfel rezonează, acela într'adevăr, că nu merită titlul de învăţător român, căci îşi profanează cea mai scumpă avuţie, ce o poate avea un învăţător, conştiinţa demnităţii sale de luminător al poporului din care face parte.

Credinţa mea este, că unde, atât preotul cât şi învăţătorul, îşi înţeleg chemarea lor, unul ca luminător al tinerimei şcolare, ear altul ca sfătuitorul şi binevoitorul acestuia, cu un cuvânt, sunt ambii oameni culţi, acolo încordările acestea, dacă chiar ar exista, sunt localizate şi nici când nu să ridică la suprafaţă, ca să împedece o lucrare armonică în chestii de interes obştesc.

Dealtfel preotul, în calitate de director şcolar, să nu împedece o activitate binevoitoare a învăţătorului, din contră, să-l sprijinească totdeauna; şi dacă e vorba de o emulaţie între preot şi învăţător, aceasta muncă pe terenul de muncă culturală e admisibilă.

Din cele desfăşurate cred, că reiese destul de clar şi de desluşit, că preotul, ca director şcolar nu e numai o persoană cu titlu, ci e un factor principal în organismul învăţământului nostru primar şi are o mulţime de datorinţe, atât faţă de învăţământ resp. educaţiunea tinerimei şcolare, cât şi faţă de şcoală peste tot.

Mulţi vor socoti unele îndatoriri, de cari am făcut amintire, ca neşte chestii pur didactice, deci ca unele, cari cad afară de sfera de competinţă a preotului, ca director şcolar. Să nu uităm însă un lucru, preotul e totodată şi învăţător, şi partea aceasta a activităţii sale va trebui atât în prezent, cu deosebire însă în viitor să şi-o validiteze în măsură tot mai mare, din motivele sus-atinse. Trebue îndreptat încă de cu bună vreme, ce s'a negligat în trecut, căci vremurile sunt grele şi ispita e tot mai mare.

Scuze pentru justificarea negligenţii sau necompetenţii în faţa motivelor sus-atinse nu încap. Atât în trecut, cum şi de prezent, la pregătirea în seminar a preoţilor s'a dat deosebită atenţiune şi studiilor pedagogice. Sinodul arhidiecezan în sesiunea sa ordinară din 1912 a înăsprit şi mai mult dispoziţiile acestea şi a decis, ca fiecare absolvent de teologie să fie obligat a face şi esamenul de cualificaţiune învăţătorească şi a funcţiona ca învăţător, până când va ocupa un post de paroh.

Dealtfel partea din urmă a acestei dispoziţii s'a practizat şi până acum, aşa, că puţini preoţi sunt, cari să nu fie funcţionat şi ca învăţători.

Preotul să se intereseze apoi şi de conferenţele învăţătorilor nostrii confesionali, cari sunt foarte bune şi folositoare ocasiuni spre a-şi lămuri şi amplifica cunoştinţele, de cari are şi el lipsă, ca director şcolar. Să nu fie numai poftiţi preoţii, îndeosebi cei cari funcţionează şi ca directori şcolari, ci să ia şi ei parte *activă* la aceste conferenţe, ca astfel să fie în curent cu tot ce să lucră pe terenul învăţământului nostru primar.

Cetirea de foi şi reviste pedagogice deasemenea ni să impune, dacă voim să ţinem pas cu desvoltarea lucrurilor din domeniul pedagogiei. O studiare a noului plan de învăţământ să impune în mod imperativ, căci numai aşa ne vom şti orienta în complexul cel vast al materialului de învăţământ.

Peste tot să căutăm şi să folosim ori ce prilej, care într'o măsură oareşcare poate contribui la îmbogăţirea de cunoştinţe, cu ajutorul cărora ne putem uşura conştienţioasa îndeplinire a chemării de directori şcolari, şi atunci vom avea satisfacţia sufletească, că ne-am îndeplinit una dintre frumoasele datorinţe, cu cari datorim bisericii şi neamului, din care facem parte.

NOUTĂŢI.

La Berlin. Deutsche Tageszeitung din Berlin anunţă, că ţarul, însoţit de ministrul de externe Sasanov şi de mareşalul curţii, va sosi în 21 Mai în capitala Germaniei, pentru a fi de faţă la căsătoria principesei Victoria Luiza. Ţarul va sta două zile la Potsdam, unde împăratul Wilhelm va da un dineu în onoarea înaltului oaspe rusesc.

*

Invenţie. Se vesteşte din Viena, că Alfons *Henriquez*, un căpitan detaşat la fabrica de muniţiuni din Wöllersdorf, după experimentări mai lungi, a izbutit să construească o maşină, care va face epocă pe terenul producţiunii de patroane. Maşina este un automat, care, pus în activitate de doi muncitori simpli, este în stare să pregătească 110.000 patroane în zece ceasuri. Până acum se cereau 24 lucrători instruiţi, pentru a putea termina munca aceasta.

*

Conjuraţiune împotriva regelui spaniol. Se vesteşte din Paris, că în Montpellier s'a dat de urma unei nouă conjuraţiuni împotriva regelui Alfonso al Spaniei. Cercetarea a dovedit, că anarhişti francezi purtau o vie corespondenţă cu colegii lor de principii spanioli. Au fost arestaţi patru anarhişti. Autorităţile franceze s'au simţit îndemnate să însceneze un deosebit serviciu de siguranţă cu prilejul vizitei regale dela Paris. S'a hotărât, ca pe drumul din Paris la Fontainebleau să formeze spalier şase regimente de soldaţi, patru de infanterie şi două de cavalerie, afară de 200 de poliţişti călări.

*

Băile dela Ocna. Dela inspectoratul reg. ung. al băilor din Ocna Sibiiului primim informaţia, că cu începere din 15 Maiu n. c. toate băile din Ocna stau la dispoziţia publicului, după împărţirea timpului şi cu taxele din anul trecut.

*

Orele de cassă la *institutul de credit şi economii „Albina“*, Sibiiu, se ţin cu începere din 12 crt. dela 7 a. m. până la $12^1/_2$ ameaz. *Direcţiunea.*

*

Rugare. Inspectoratul reg. ung. al băilor din Ocna Sibiiului roagă pe domnii medici să-şi iee în primire biletele de baie pentru anul acesta, în cancelaria reuniunii medicilor (Sibiiu).

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a hotărât să ţină vara aceasta un curs de văpsit lâna în colori vegetale (din plante). Cursul acesta va începe la 1 Iulie n. a. c. şi va dura 30 de zile; el se va putea ţinea numai atunci, dacă până la 10 Iunie n. a. c. se vor anunţa cel puţin 15 participante. Elevele pot locui în internatul şcoalei de industrie, dar pot fi şi externe. Cele interne au să plătească 55 cor. taxă de intreţinere şi 35 cor. taxa pentru curs, iar cele externe vor plăti numai taxa pentru curs. Inceperea acestui curs se va anunţa prin ziare. Ar fi de dorit ca la acest curs să participe cât mai multe soţii de preoţi şi de învăţători, cari apoi să instrueze în vopsitul cu colori vegetale şi pe ţărancele din comuna lor. Cursul de vopsit îl vor conduce dşoarele Virginia Podoabă şi Bojena Bărdaş, care şi-au câştigat cunoştinţele speciale în Svedia. Anunţările se fac la: Direcţiunea şcoalei pentru economia şi industria de casă, Sibiiu (Nagyszeben) Berggase Nr. 9. Participantele pot aduce cu sine 2—3 Kg. de lână pentru a o vopsi aici.

*

Din Bucovina. Societatea Şcoala Română din Suceava a primit din Bucureşti pentru mai multe reprezentaţiuni filmul grandios *Răsboiul româno-ruso-turc 1877—1878*, executat cu concursul armatei române şi al artiştilor dela teatrul naţional bucureştean, Reprezentaţiile s'au început în Suceava şi se urmează în oraşele Cernăut, Strojineţ, Sirete, Rădăuţ, Câmpulung şi Dorna.

*

Demonstraţie pentru monarhia noastră. In restaurantul marei fabrici de bere din München s'a întâmplat Dumineca o interesantă manifestaţie. In localităţile amintite intrând un sergent în uniformă austro-ungară, publicul, în număr de câteva mii de persoane, a acclamat sgomotos monarhia noastră şi pe suveranul ei. Sergentul a fost obiectul unei vii simpatii, un student i-a rostit o vorbire, după care a urmat earăşi strigăte de „să trăiască Austro-Ungaria“ şi „jos Muntenegru“.

*

Fidanţare. Exregele Manuel, care nu şi-a pierdut nădejdea de a reocupa cât mai curând tronul Portugaliei, s'a fidanţat cu principesa Augusta Victoria din casa Hohenzollern-Sigmaringen.

*

Juvaere preţioase. Valoarea uriaşă a juvaerelor, purtate de damele milionarilor americani, este arătată într'o dare de seamă făcută de ziarul *Daily Mail.* Şi anume: 16 din aceste dame posed juvaere în preţ de 25 milioane de coroane. Cel mai scump dintre aceste juvaere este un colier de mărgăritare, în valoare de 500,000 dolari, în proprietatea doamnei Elbert. H. Gary, soţia prezidentului reuniunii pentru oţel a Statelor unite.

*

Turburări pe muntele Atos. Ziarul *Temps* scrie, că într'una din mănăstirile sfântului munte au izbucnit turburări între călugării din Rusia mică şi cei din Rusia mare. Ambasadorul rus din Constantinopol a cerut voe dela patriarh să trimită un vas de răsboi la muntele Atos, pentru a restabili ordinea. Patriarhul însă nu şi-a dat învoirea, în considerare că legile mănăstireşti nu permit debarcarea trupelor străine pe muntele Atos.

*

Ziua de I Maiu în Rusia. Socialdemocraţii se pregătesc cu mult zel pentru serbarea de 1 Mai stil vechi. Organele poliţiale au făcut mai multe arestări nunumai în capitala imperiului, ci şi în oraşele din provincie. In Lodz sunt arestate 80 de persoane, între care multe din clasa cultă. In Riga au fost osândiţi 50 de oameni la arest pe mai multe săptămâni. Câteva întreprinderi mari industriale din împrejurimea Petersburgului se ocupă cu ideea de a sista lucrul pe ziua de 1 Mai st. v.

*

Moartea ucigaşului. Alesandru *Şinas*, ucigaşul regelui Greciei, s'a aruncat Marţi dimineaţa din fereastra clădirii tribunalului din Salonic şi a rămas mort numai decât.

*

Earăşi bombă. In oficiul poştal al unui suburbiu din Londra s'a găsit un plic neadresat, care conţinea o bombă de nitroglicerină. Dacă bomba ar fi explodat, întreaga clădire, în care lucrează câteva sute de oameni, ar fi fost aruncată în aer. Poliţia afirmă, că este vorba de un nou atentat al sufragetelor.

*

Fenomen geologic. In localitatea Hofstein din Germania s'a scufundat săptămâna trecută o suprafaţă de pământ plantată cu pădure pe o întindere de 15 pogoane. In locul ei s'a ivit un lac. Peste câteva mii de ani se va descoperi poate în adâncimile din partea locului o pădure pietrificată.

*

Teatru în Erdösângeorgiu. Tinerimea română din Erdősângeorgiu va da o producţiune teatrală împreunată cu joc, Dumineca la 28 Aprilie st. v. a. c. (11 Maiu st. n) în şcoala română gr.-ort. din loc. După producţiune urmează joc. Inceputul la $7^1/_2$ ore seara.

*

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ. Ardeleana“ în Orăştie Szászváros.

*

Venitele teatrelor şi muzeelor parisiene. In anul trecut 1912, deşi împrejurările în urma evenimentelor răsboinice nu erau de loc priincioase pentru atracţiunea străinilor, teatrele şi muzeele din capitala Franţei au făcut încassări dintre cele mai respectabile. Parisul are patru teatre subvenţionate: Teatrul francez, Opera mare, Opera comică şi Teatrul Odeon, cari toate au încassat în 1912 peste zece milioane de franci. In Paris sunt, afară de cele subvenţionate, alte 40 de teatre, care au încassat în acelaş an 24 de milioane. Teatrele de chinematograf au realizat un venit de 7 milioane de franci, ear muzeele şi expoziţiile cam un milion şi jumătate. Circurile şi alte spectacole poporale au avut venit de aproape 5 milioane de franci.

*

La fondul Victor şi Engenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Virgil Muntean, dentist, 2 cor.; Ion Măzgărean, sodal tapesier, 1 cor.; Romul Morariu, înv. lăcătuş, 60 bani; Maria Kremer, în amintirea mamei sale Susana Hähner, 1 cor.; George Tomuş, sodal lăcătuş 35 bani; Dumitru Barbu, învăţăcel măsar, 50 bani; maturizantul Ion Metea, eliberându-se calfă lăcătuş, 1 cor.; Dumitru Ţărmonea, sodal cojocar, 50 bani; Mihail Sinu, croitor, în amintirea fratelui său Ion, fost tutor orfanal (Lisa) 1 cor., şi 52 şcolari din Cuciulata, cercetând cu învăţătorul lor Emil Roşală Reuniunea au dăruit la pălăria „Dzeu vede“, 3·02 cor.

Nr. 52/1913. (107) 1—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese, aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/1911 Epitr. prin aceasta se publică licitaţiune minuendă pentru a se da în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Ke'nek (Câlnic)**, protopopiatul Sebeşului, Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitaţiuuea se va ţinea în **5/18 Maiu 1913** în edificiul şcoalei din Câlnic la 3 ore p. m.

Preţul strigării este de 41.000 coroane (Patruzeci şi una mii de coroane), după care sumă licitanţii au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

In cazul când vor fi licitanţii pentru fiecare lucrare în special şi anume: Pentru lucrarea de zidire cu var şi ciment, peatră, năsip etc. a cărui preţ de strigare este de 26.243 cor. 84 fil. după care sumă trebue se depună vadiu de 10%; Pentru lucrări de dulghere, a căror preţ de strigare e de 2549 cor. 75 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10%; Pentru lucrări de tâmplărie s'au măsărit a căror preţ de strigare e de 1959 cor. 76 fil. după care sumă trebue a se depune vadiu de 10%; Pentru lucrări de ferărie, sticlărie şi acoperitul cu plăci de eternit a căror preţ de strigare e 5743 cor. 09 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10% — licitaţiunea se poate efeptui şi în modul acesta, întreg materialul este dator al da interprenorul.

Oferte închise provăzute cu vadiul corespunzător şi cu declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitaţiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a da în întreprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenţi în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesaţi pot afla ori ce informaţiuni.

Licitanţii n'au drept a pretinde diurne şi spese de călătorie, nimic preste suma ce se va acorda.

Câlnic, din şedinţa comitetului ţinută la 25 Martie st. v. 1913.

Ioan Duşe preot prezident. **George Botoroagă** notar.

Vidi: **Sergiu Medean** protopresbiter.

Cura de băi

Előpatak (Vălcele)

să intrebuinţesză cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră și reumatism, stagnațiuni abdomenale, precum şi toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Elöpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde și reci, aplicaţiuni de cură de apă, masage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár şi Sepsi-Szent-György, cu circulaţiune ieftină şi permanentă de trăsuri. Intreţinerea ieftină şi cuartire (Logis) variate. In timpul inceperei şi pe sfârşitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie şi 20 Aug. până 15 Sept.) să solveşte numai jumătate din taxa de cură şi muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, întreţinerea şi mai ieftină.

Apa minerală de Elöpatak (Vâlcele) e prima între apele minerale cu conţinut de acid carbonic şi alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă şi e preferită atât curată, cât şi cu vin amestecată ca o beutură plăcută şi recreatoare. Atât în ţară, cât şi în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Elöpatak, se află însă de vânzare în toate oraşele şi prăvăliile mari.

Cu prospect serveşte gratuit Direcţiunea.

(102) 2—6

Nr. 52/1912. (106) 2—3

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobate de Ven. Consistor se publică licitaţiune minuendă pentru darea în lucrare acoperirea cu plev a turnului şi a feţei (fundoia) a acoperişului bisericei gr.-or. din **Neagra de jos** (Feketevölgy) şi care se va ţinea în **26 Maiu v. (8 Iunie n.) 1913** în şcoala acestei comune bisericeşti, având licitanţii a depune un vadiu de 400 cor. în bani sau în hârtii de valoare.

Comuna bisericească dă numai plevul şi preţul de 80 fil. după metrul cuadrat.

Planul şi preliminariul de spese şi condiţiile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parohial.

Lucrarea se va da acelui oferent, care va da garanţie de lucrare bună şi va fi aprobat şi de Ven. Consistor.

Neagra de jos, la 10 Sept. 1912.

Ioan Carja-Bolog epitrop. **Nicolau Candrea** par., preş. com. par.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu, pictor bisericesc.

(46) 71—

(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aceea prin **Coloman de Földes**, farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT“

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumseţează şi întinereşte obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintiţelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, creţelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburiţelor, mânilor roşii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 2 8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, şi în restimp de 2—3 zile curăţă obrazii de lintiţe şi de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă şi fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, şi deci se poate folosi şi ziua. Preţul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripţia:

Gutori Földes Kelemen, farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriţi!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Obert József farmacist.

Nr. 3503/1913. (104) 3—3

Concurs.

Pentru trebuinţele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1913/14 se recere liferarea de **150 stângini** lemne de fag, eventual carpin, neplutite de **prima calitate**, care să fie aşezate parte în seminar, parte în curtea str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie şi August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 1 Iunie 1913.

Sibiiu, 20 Aprilie (3 Maiu) 1913.

Consistorul arhidiecezan.

La

Libräria arhidiecezană

se află de vânzare

Penticostariu

cu litere cirile.

Preţul: nelegat 12 cor., legat 16 cor.

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Tot soiul de articoli tehnici.

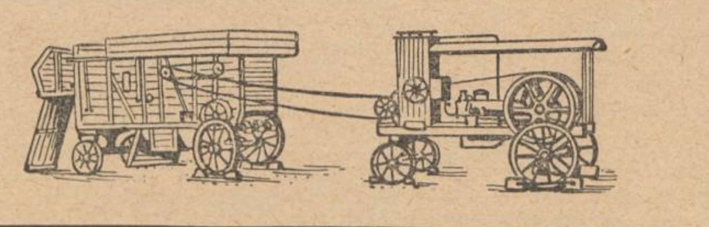

Ce e bun e şi ieftin!
Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(100) 1—12

Corespondenţă românească.

Material de prima calitate.

Primul atelier

de

Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu

pictori

(83) 7—

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Siebenbürger Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: „Siebenbürger Urbräu“.

Cu stimă: **Rudolf Habermann**

proprietarul fabricei de bere,

Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 18—20

Siebenbürger Urbräu

Redacter responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 30 Aprilie (13 Maiu) 1913. Nr. 45.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Inchiderea sinodului.

Sibiiu, 12 Maiu n.

In şase şedinţe, ţinute sub presidenţia Escelenţiei Sale, Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, sinodul arhidiecezan, întrunit în sesiune ordinară, şi-a terminat lucrările şi Sâmbătă după ameaz la orele cinci şi jumătate a fost închis cu următoarea vorbire presidială:

„Cu ajutoriul lui Dumnezeu terminându-se agendele avisate la această sesiune sinodală, între cari unele, ca seminariul, pragmatica şi fondul cultural, au fost de o deosebită importanţă, înainte de toate mulţumesc bunului Dumnezeu, că ni-a ajutat şi ni-a inspirat Duhul dragostei şi al înţelepciunei, care ne-a luminat şi condus în toate lucrările noastre.

După Dumnezeu vă mulţumesc şi D-voastre, domnilor deputaţi, pentru zelul şi stăruinţa cu care aţi concurs la acele lucrări, poftinduvă încă mulţi ani de conlucrare mănoasă, în folosul bisericei noastre străbune.

Iar în fine rog pe toţi demnitarii noştri consistoriali, pe toţi protopresbiterii noştri şi întreg corpul profesoral al seminariului nostru, ca şi din considerare, că prin pragmatica votată astăzi li s'a asigurat o dotaţiune pe deplin satisfăcătoare, să-şi îndoească puterile întru împlinirea oficiului lor, pentru a justifica aşteptările bisericii puse într'ânşii.

Rugând pe bunul Dumnezeu să binecuvinte lucrările noastre şi pe D voastră, Domnilor, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru arhidiecezan pe anul 1913 de închisă“.

După potolirea aclamărilor cu cari a fost acoperită vorbirea aceasta a Escelenţiei Sale, ia cuvânt P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu,* vicar arhiepiscopesc, şi rosteşte vorbirea următoare:

„Escelenţa Voastră!
Domnilor deputaţi sinodali!

In importanţa lucrărilor noastre sinodale, ce tocmai le-am terminat, şi cu deosebire în seriositatea şi buna cumpănire a acţiunilor şi vorbirilor noastre aici, se oglindează greutatea vremilor in cari trăim, în ceea ce priveşte biserica noastră.

Cele mai multe din concluzele aduse tind a da poporului nostru ceea ce este de neapărată trebuinţă, ca şi pânea de toate zilele, adecă *a l lumina prin învăţătură şi prin şcoală,* şi a-i asigura existenţa, ca popor român-ortodocs.

Rezultatele ostenelelor noastre cu drept cuvânt le putem numi şi de astădată de cele mai mănoase şi alese, nu numai în ce priveşte fondul, dară şi forma deamnă şi pacinică.

Când spre mulţumirea şi liniştea noastră constatăm aceasta, la depărtarea noastră dela acest loc ne simţim datori a constata, că aceste frumoase rezultate se atribue *conducerii celei bune şi înţelepte* a sinodului nostru, prin Escelenţa Sa, Părintele nostru Arhiepiscop şi Mitropolit, care şi de astădată cu o neîntrecută răbdare, tact şi înţelepciune a condus sinodul nostru arhidiecazan.

Datori suntem Escelenţiei Sale cu cea mai adâncă recunoştinţă şi mulţămită, cu atât mai mult, cu cât ştim cu toţii, că contribuţiunea noastră, ca deputaţi, la lucrările sinodului este ocazională şi trecătoare, eară Escelenţiei Sale îi incumbe datorinţa permanentă de a executa concluzele aduse şi a priveghea neîncetat pentru dreapta ocârmuire a bisericii noastre şi pentru mersul normal al trebilor bisericeşti.

Să rugăm dară pe Dzeu, să ţină în viaţă şi în puteri trupeşti şi sufleteşti pe Escelenţa Sa întru mulţi ani, spre binele bisericii noastre şi al credincioşilor ei“.

Escelenţiei Sale îi se fac frumoase ovaţiuni, şi între sgomotoase aclamări părăseşte Escelenţa Sa sala de şedinţe.

Dare culturală.

Inainte cu patru ani sinodul nostru arhidiecezan a votat un conclus, de înţălesul, ca în scopul augmentării fondului cultural arhidiecezan, înfiinţat pentru a se putea veni întru ajutoriul şcoalelor ameninţate gr. ort. române din arhidieceză, să se pună o dare culturală pe toţi credincioşii inteligenţi ai bisericei, obligându-se a plăti fiecare din ei o taxă anuală, stabilită în 2% a salariului pe care'l primeşte. S'a acceptat atunci principiul, că poporul, care are destule sarcini de purtat, să fie cruţat de astădată, şi darea culturală să fie încassată numai dela intelectualii sei.

Forma dării culturale stabilite atunci, şi modalităţile repartisării şi ale încassării, nu au fost însă tocmai norocoase şi scopul avut în vedere nu s'a ajuns, pentrucă foarte puţin a întrat la fondul cultural arhidiecesan din aceea, ce pe basa conclusului sinodal, — adus înainte cu patru ani, — putea să între şi ar fi trebuit să între. Dintre cei supuşi acestei dări culturale prea puţini şi-au plătit regulat taxele, iar cei mai mulţi sunt în restanţă cu ele şi astăzi.

Sinodul nostru arhidiecesan, la propunerea motivată a consistoriului, s'a aflat deci îndemnat a pune darea culturală pe alte base: pe basele progresivităţii, şi astfel, ca toţi credincioşii bisericii, inteligenţă şi popor, să fie datori a o plăti, fireşte, fiecare amăsurat puterilor sale.

Credem că e bine, ca şi până la luarea măsurilor oficioase din partea consistoriului în chestia aceasta, publicul să cunoasă în mod amănunţit modalităţile după cari să va repartisa în viitor darea culturală în arhidiecesa noastră, şi de aceea publicăm în întregime conclusul pe care l'a votat în chestia aceasta sinodul arhidiecesan, în şedinţa a treia a sesiunei actuale, ţinută Joi în 8 Maiu nou. Conclusul sună astfel:

Pentru trebuinţele generale ale Arhidiecezei se decretează un imposit general asupra tuturor capilor de familie, şi respective a tuturor membrilor cu vot în sinoadele parohiale, împărţiţi în 6 clase:

a) La clasa I aparţin: dignitarii bisericeşti, asesorii consistoriali, protopopii, profesorii seminariali şi gimnaziali, advocaţii, medicii, inginerii, proprietarii mari, directorii de bănci şi comerciantii angrosişti, pensioniştii cu pensie de 3000 cor. în sus, şi au să contribue în fiecare an cu câte 20 cor.

b) La clasa II-a aparţin: preoţii cu cualificaţie completă, preoţii situaţi materialiceşte bine, neguţătorii cu firme improtocolate, proprietarii de mijloc şi funcţionarii dela diferitele oficii publice şi dela institutele de credit, notarii, — şi au să contribue cu câte 10 cor. la an.

c) La clasa a III-a aparţin: preoţii cu cualificaţiune inferioară şi mai slab situaţi şi învăţătorii, având a solvi suma de 5 cor.

d) La clasa a IV-a aparţin: meseriaşii, pensioniştii şi membrii parohiei cu avere de 5000 cor. în sus, având a solvi suma de 2 cor. la an.

e) La clasa a V-a aparţin toţi ţăranii de frunte cu moşie şi cu avere de 3000—5000 cor., meseriaşii fără calfe, învăţătorii pensionaţi şi alţi credincioşi, cari se consideră în comuna lor de fruntaşi, având să contribue cu 1 cor. la an.

f) La clasa a VI-a aparţin: toţi credincioşii luaţi în lista membrilor sinodului parohial, cari sunt de sine stătători, având să contribue cu câte 30 fileri la an.

Văduvele au să fie clasificate din partea comitetului parohial şi induse conform stărilor materiale în clasa corespunzătoare.

Acei membri ai bisericei, cari doresc să-şi răscumpere odată pentru totdeauna această dare bisericească, au a solvi taxa anuală din clasa în care sunt înşiraţi înmulţită cu 20.

Consemnările pentru prescrierea acestui imposit se fac de comitetul parohial, după instrucţia specială ce o vor primi dela consistoriu arhidiecezan prin organele sale autonome, şi la caz de nevoie cu intervenţia organelor administrative, în conformitate cu rezoluţia ministrului de culte şi instrucţie publică din 1899 Nr. 59,368/1899.

Din suma încassată într'un an 40,000 cor. se contează la fondul general pentru trebuinţele administrative, iar întreg restul trece la fondul cultural pentru trebuinţele religioase şi culturale.

Noul imposit se decretează cu începere din 1 Ianuarie 1913, având a se crea o secţie nouă în sânul senatului epitropesc, cu cel puţin un funcţionar angajat anume spre acest scop.

Prin aducerea acestui concluz să scoate din valoare concluzul de sub Nr. 77/1909 şi 76/1899.

Sinodul arhidiecezan.

Şedinţa a patra.

Ţinută Vineri, în 9 Maiu nou. Presisident I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* notar de şedinţă *Dr. Onisifor Ghibu.* Şedinţa se deschide la orele 9 dimineaţa.

Notariul *Dr. G Proca* ceteşte procesul verbal al şedinţei din urmă. Se autentică.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, deputatul *Dr. Ioan Lupaş* face propunere, ca chestia stabilirei locului, pe care este a se zidi noul seminar, se fie lăsată în suspens, se remână de astădată neresolvată, iar consistoriul arhidiecezan se fie îndrumat a studia chestia, dacă secţiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan nu ar putea fi mutată la Sălişte?

Deputatul *Lazar Triteanu* propune, să fie considerată propunerea de urgentă; şi fiindcă propunătoriul nu cere alta, decât ca consistoriul se facă obiect de studiu din propunerea sa, ea se fie trecută fără discuţie deadreptul la consistoriu, în scopul acesta.

Sinodul consimte, şi astfel propunerea deputatului *Dr. Ioan Lupaş* se trece la consistoriu spre studiare şi raportare.

Se întră în ordinea de zi.

In numele comisiunei şcolare raportează *Dr. Ioan Lupaş,* asupra raportului special al consistoriului arhidiecezan, cu privire la demersurile făcute pentru apărarea şi salvarea şcoalelor confesionale gr. ort. române din arhidieceză.

Face o espunere amănunţită şi temeinică a faselor prin cari a trecut chestia şcoalelor noastre, a greutăţilor cu cari au avut să lupte şi a opintirilor făcute pentru salvarea lor. Accentuează necesitatea de a le apăra şi susţinea şi pe mai departe. Espune situaţia gravă în care se află şcoalele noastre în unele comitate şi înşiră demersurile făcute din partea consistoriului pentru îndreptarea lucrurilor, iar în urmă ceteşte raportul consistoriului.

In numele comisiunei şcolare raportorul propune apoi, ca sinodul să iee cu aprobare la cunoştinţă raportul consistoriului, şi să-şi esprime părerea de rău, că demersurile făcute din partea consistoriului nu au avut totdeauna resultatul aşteptat. Se primeşte.

Comisiunea face apoi propuneri speciale cu privire la chestiile singuratice mai însemnate, atinse în raportul consistoriului arhidiecezan, pe cari propuneri sinodul le acceptează şi le votează fără discuţie, cu unanimitate.

Acelaşi raportor raportează în chestia propunerei deputatului Nicolae Borzea, cu privire la educarea tinerimei adulte, aparţinătoare bisericei noastre. Comisiunea propune predarea propunerei în competenţa consistoriului, spre resolvare, respective spre înplinirea celor ce se cuprind în ea. Se primeşte.

In numele comisiunei organisătoare raportează acum *Ioan A. de Preda* în chestia pragmaticei de serviciu pentru funcţionarii dela consistoriu şi seminar şi pentru protopresbiterii, parohii, catiheţii, capelanii şi diaconii din arhidieceza gr.-ort. română din Transilvania.

Ceteşte raportul consistoriului către sinod în chestia aceasta, apoi propune, ca proiectul pragmaticei, fiind tipărit şi împărţit între deputaţi, să fie considerat de cetit şi se fie luat de bază la desbaterea specială. Se primeşte. Se întră în discuţia specială.

Raportorul ceteşte punct de punct cuprinsul pragmaticei, şi propunerile comisiunei.

La §-ul 1 (personalul consistorial) comisiunea propune, ca în loc de *coreferent* să se zică *„revisor şcolar“*. Vorbesc la obiect: Dr. Onis. Ghibu, I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* Dr. Ioan Lupaş, Lazar Triteanu, Nicolau Bogdan, şi raportorul I. A. de Preda, iar sinodul primeşte, față de alte două propuneri, propunerea comisiunii, înlocuind titlul coreferentului cu numirea *„revisor școlar"*.

Tot la §-ul 1 vorbește deputatul Victor Tordășianu, arătând care a fost și care este cercul de activitate al exactorului consistorial, și cerând schimbarea ori amplificarea titlului exactorului, dându-se titlul de *„conducător al oficiului de esactorat"*. Dă lămuriri deputatul Nicolae Ivan. Vorbește apoi P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, și în urmă P. C. Sa, Protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca, care la esactorat propune sistemisarea posturilor următoare: un contabil, un esactor, și un oficial la esactorat.

Sinodul primește propunerea aceasta.

Tot P. C. Sa Protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca propune, ca postul de predicator se fie despărțit de postul de diacon.

Deputatul P. Cosma însă propune ștergerea postului de predicator. Sinodul primește propunerea din urmă.

La §-ul 2 vorbesc următorii deputați: Lazar Triteanu, Dr. Nicolae Bălan, P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Onisifor Ghibu, și raportorul I. A. de Preda. Se primește §-ul 2 neschimbat, conform propunerii comisiunei.

Paragrafii 3, 4 și 5 să contrag într'un singur paragraf. Așa propune comisiunea și sinodul primește.

Paragraful 6 se votează fără discuție, cu modificarea comisiunei. La §-ul 7 să naște discuție, la care ia parte: P. C. Sa, Protosincelul Dr. E. R. Roșca, care propune o altă textuare, de cuprinsul următor:

Recerințele de cualificare, instituire și de serviciu sunt normate pentru fiecare categorie de funcționari prin regulamente speciale și anumit ale funcționarilor dela:

a) Consistoriu, prin regulamentul afacerilor interne ale consistoriului;

b) Seminar, prin regulamentul seminarial;

c) al protopresbiterilor și cateheților, prin regulamente speciale de serviciu;

d) al parohilor, capelanilor și diaconilor prin regulamentul parohial.

Vorbește apoi Nicolae Ivan, Victor Tordășianu, și raportorul I. A. de Preda. Sinodul votează neschimbat punctul *a*) din paragraf. Punctele *b*) *c*) *d*) *e*) *f*) din paragraf asemenea se votează în textuarea propusă de comisiune.

La §-ul 8 propune P. C. Sa Protosincelul Dr. E. R. Roșca acceptarea altei textuări, care sună astfel:

Pentru ocuparea funcțiunilor, cari conform normelor în vigoare se îndeplinesc prin alegere, se publică concurs, iar pentru funcțiunile, cari se îndeplinesc prin numire, modalitatea instituirei rămâne în competința celui în drept.

Dă lămuriri I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, și vorbește deputatul Nicolae Ivan, apoi Lazar Triteanu, iar sinodul votează paragraful neschimbat, în textuarea propusă de comisiune, dupăce P. C. Sa Protosincelul *Dr. E. R. Roșca* și-a retras propunerea.

Paragrafii 9, 10, 11, 12, 13 se votează fără discuție. Asemenea și paragrafii 14, 15, 16, 17 și 18.

Discuția se întrerupe, și fiind timpul înaintat ședința se ridică la orele 12 și jumătate, anunțându-se ședința proxima pe Sâmbătă la orele 9 dimineața.

Ședința a cincea.

S'a ținut Sâmbătă, în 10 Maiu n. President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Lazar Triteanu*.

Ședința se deschide la orele 9 dimineața.

Notarul Dr. Onisifor Ghibu cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Să autentică, după ascultarea părerilor deputaților Lazar Triteanu, P. C. S. Protosincelul Dr. E. R. Roșca, Dr. Vasile Preda și Dr. Ioan Stroia.

Să intră în ordinea de zi. Se continuă discuția specială asupra pragmaticei de serviciu. Raportorul *I. A. de Preda* comunică sinodului, că cu privire la cele cuprinse în §-ul 19 și 20 al pragmaticei, comisiunea organizătoare s'a împărțit în două cu părerile: minoritatea reprezentând punctul de vedere al consistoriului, deci paragraful referitor la salarisarea funcționarilor consistoriali îl susține în textuarea consistoriului, pecând majoritatea din comisiune are altă textuare, pune salarisarea pe alte base. Părerile majorității le va reprezenta în sinod dl *Nicolae Garoiu*.

Deputatul *Nicolae Garoiu* după o scurtă introducere cetește proiectul majorității din comisiunea organisătoare, cu privire la salarele funcționarilor consistoriali. In proiect se stabilesc trei clase de funcționari și profesori, cu trei gradații în ce privește salarisarea lor. Pledează pentru acceptarea acestui sistem de salarisare și din partea bisericii noastre, dupăce el din alte părți,, de alți factori, a fost de mult acceptat. Recomandă sinodului primirea propunerei majorității din comisiunea organisătoare, după ce-i face o motivare amănunțită.

Deputatul *I. A. de Preda* combate propunerea majorității din comisiunea organizătoare și pledează pentru acceptarea punctului de vedere al minorității din comisiune, deci pentru primirea paragrafului 19 și 20 din pragmatica de serviciu în textuarea presentată din partea consistoriului.

Vorbește la obiect P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu* și comunică sinodului, că în comisiunea organizătoare a fost în contra împărțirei funcționarilor și a profesorilor în clase. Nu o poate accepta nici acuma, pentrucă clasificarea e dejositoare pentru cei ce eventual vin puși în clase inferioare și provoacă nemulțămiri. Ideea e nenorocoasă. E deci pentru primirea propunerei minorității din comisiunea organizătoare.

Vorbește P. C. Sa Dr. *Eusebiu R. Roșca*, care dă unele lămuriri cu privire la cele discutate în comisiune.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, dorește, ca conclusele ce se vor lua, să fie luate cu considerare la starea materială a bisericei. Să nu se facă îngreunări prea mari, cari nu se vor putea realiza decât numai cu atacarea fondurilor esistente.

Vorbește deputatul *Nicolae Bogdan*, care combate ideea clasificării funcționarilor și a profesorilor. Cere respingerea propunerei majorității și acceptarea propunerei minorității comisiunei organizătoare.

Deputatul *Nicolae Ivan* apără principiul clasificării, pentrucă nu e cu dreptate, ca începătorii să primească salariul pe care-l au cei cu 20—30 de ani de serviciu. Pledează deci pentru primirea propunerii majorității din comisiune. In casul însă, că nu s'ar primi propunerea aceasta, propune luarea chestiei dela ordinea zilei și predarea ei spre studiare unei comisiuni sinodale, care să vină apoi în sesiunea sinodală din anul viitor cu un nou proiect de salarizare.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* e aderent al principiului împărțirii funcționarilor și profesorilor în clase; face însă propunere pentru primirea tuturor paragrafilor restanți din pragmatica de serviciu, presentată din partea consistoriului, și punerea pragmaticei în aplicare, în mod provisoriu, pe timp de trei ani, când apoi chestia se fie adusă iarăși de nou înaintea sinodului.

Deputatul *Dr. Nicolae Bălan* e pentru acceptarea propunerii minorității din comisiunea organizătoare.

Se declară discuția de încheeată.

Se pune la vot propunerea deputatului *Nicolae Ivan*, ca chestia să se iee dela ordinea zilei și să se predee unei comisiuni sinodale.

Propunerea nu se primește.

Se pune la vot propunerea majorității comisiunei organizătoare.

Propunerea nu se primește.

Sinodul primește propunerea minorității din comisiunea organizătoare.

Propunerea deputatului Arseniu Vlaicu sinodul nu o primește.

Paragraful 19 din pragmatică se votează apoi și în special, punct de punct, cu unele modificări făcute de sinod.

La propunerea raportorului *I. A. de Preda* se votează paragraful 20 pe articole.

Paragraful 21 se votează cu întregirea făcută din partea comisiunei.

Deputatul *Nicolae Ivan* anunță vot separat în contra paragrafilor 19, 20 și 21 votați din partea sinodului. Motivarea o va presenta în scris. Se ia act.

Paragraful 22 se votează, cu întregirea făcută de deputatul Lazar Triteanu. P. C. Sa, Protosincelul *Dr. E. R. Roșca*, propune și întregirea §-ilor 25 și 28, astfel, ca în ei încă să fie luați și catehetii. Se primește.

La §-ul 23 vorbește deputatul Dr. Ioan Lupaș și face propunere cu privire la regularea venitelor stolare ale preoțimei. Sprijinită de P. C. Sa, Protosincelul *Dr. E. R. Roșca*, se primește ca propunere separată. Paragraful 23 se votează în textuarea originală.

La obiect vorbise și deputatul *Ioan Hamsea*, pledând cu căldură pentru regularea dotațiunii preoților și esprimânduși părerea, că regularea competențelor stolare s'ar putea face din partea sinoadelor protopresbiterale.

Paragraful 24 se votează. Asemenea și §-ul 25, la care deputatul *P. Cosma* face propunerea, ca pe seama P. C. Sale, Domnului *Dr. Ilarion Pușcariu*, actualul vicariu arhiepiscopesc, să se voteze un adaos personal de 2500 coroane la an, prin conclus sinodal. Se primește.

Se votează paragrafii 26, 27, 28 și 29. Se șterg paragrafii 30 și 31 și se votează §-ii 32 și 33.

Pragmatica de serviciu se declară de votată și pe articole.

In numele comisiunei organisătoare raportează *Nicolae Ivan* în chestia gimnaziului din Brad. Cetește raportul consistoriului către sinod. Comisiunea propune, ca sinodul să iee la cunoștință cu aprobare raportul consistoriului și să roage pe Escelența Sa Mitropolitul, ca se intrevină la locurile competente pentru aprobarea planurilor aflătoare de multă vreme la guvern.

Vorbește la obiect P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, dă lămuriri I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, și vorbește și deputatul *Lazar Triteanu*, iar sinodul primește propunerea comisiunei organizătoare.

Acelaș raportor raportează în chestia raportului consistoriului, referitor la revisuirea statutelor fondului de pensiune. Comisiunea propune, ca consistoriul să fie poftit, să iee statutul de nou în revisiune și se vină la proxima sesiune cu propunere, aducând statutele în consonanță cu pragmatica de serviciu, votată din partea sinodului în sesiunea actuală.

Ședința se ridică la orele 12 și un sfert și cea proximă se anunță pe după ameaz la orele patru.

Ședința a șasa.

Ultima ședință sinodală în sesiunea actuală. S'a ținut Sâmbătă, în 10 Maiu n la orele 4 d. amiaz.

President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Dr. G. Proca*.

Se intră în ordine de zi.

Urmează comisiunea organizătoare, care prin raportorul ei *Parteniu Cosma* referează asupra raportului consistoriului arhidiecezan în chestiunea colectei pentru crearea fondului de zidire a noului seminar, în nex cu propunerea I. P. S Sale pentru reasumarea concluzului sinodal Nr. 72 dela 6/19 Aprilie 1912.

In senzul raportului cons. colecta nu s'a putut pune în lucrare în anul espirat, din motivul extraordinarii crize financiare, care mai durează încă și astăzi, lăsându-se colectarea pentru alte timpuri mai prielnice.

Din acest motiv suma contribuirilor întrate la consistoriu este numai de 2149 cor. 56 fil. Au mai subscris directorul și profesorii semin. „Andreian" 10,000 cor.

La colecta pusă la cale de *P. Cosma* au subscris: *Vasile Stroescu* 100,000 cor. Diferiți oaspeți dela Călimănești 1050 cor. institutul „Albina" 50,000 cor. membrii direcțiunei, directorul esecutiv și comitetul de supraveghere al institutului „Albina" 50,000 cor. funcționarii „Albinei" 16050 cor. Ar fi deci colectați 229,249·56 cor.

P. Cosma are știri pozitive că în cursul anului curent va mai primi cel puțin 100,000 cor.

Afară de acestea s'au mai făcut subscrieri și aici, în decursul sinodului, de câteva mii de cor.

Fondul vechiu seminarial dela consistoriu face azi cor: 190,697·77.

Deci dacă n'ar fi întrevenit propunerea I. P. S. Sale, deja în sesiunea aceasta s'ar fi putut dispune facerea planului de zidire, a preliminarului de spese și prezentarea acelora la sesiunea din anul viitor, ca apoi să putem interveni la guvern, ca să ne asemneze și nouă o sumă mai considerabilă, cum în asemenea scopuri asemnează și la alte biserici.

Comisiunea organizătoare însă a întreprins toți pașii necesari, ca să delăture și îngrijorările I. P. S. Sale, și să procedeze mai departe în armonie și bunăînțelegere toți factorii constituționali ai arhidiecezei, ceeace cu bucurie raportează raportorul, că i-a și succes comisiunei.

Deci în bunăînțelegere cu I. P. S. Sa D-l nostru Arhiepiscop și Mitropolit, în numele comisiunei organizătoare raportorul P. Cosma face următoare propunere:

„Raportul consistoriului se ia spre știre. Propunerea Inaltpreasfinției Sale, prin care cere reasumarea conclusului sinodal numărul 72 dela 6/19 Aprilie 1912, se ia dela ordinea zilei și se dispune continuarea cu colecta pentru crearea fondului de zidire al unui seminar nou, contemplat prin acel conclus.

Dar și până când se va aduna fondul necesar la zidirea acelui edificiu seminarial, se autorisează consistoriul arhidiecezan, ca în locul caselor numărul 26 și 28 din strada Măcelarilor, vecine cu seminariul actual, se dispună zidirea unei case, care se poată provedea necesitățile actuale ale seminariului.

Noul edificiu are se fie astfel construit, ca la timpul seu, când seminariul se va instala în edificiul din strada Schewis numărul 20, să se poată lua în folosință de consistoriul arhidiecezan pentru birourile sale.

Drept spese de clădire se asemnează fondul vechiu de zidire, care astăzi este aproape de 200.000 coroane".

Inaltpreasfinția Sa, Domnul Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* face o altă propunere, de cuprinsul următor:

„Văzând eu, că propunerea mea făcută în ședința din 24 Aprilie v. nu întimpină plăcerea tuturor membrilor sinodali, iar de altă parte dorind a susținea pacea, dragostea, și bunăînțelegerea între noi toți, mă învoesc a se lua acea propunere dela ordinea zilei, dacă veneratul sinod autorisează consistoriul, ca în legătură cu actualul seminar, pe teritoriul celor două case vecine, din fondul seminarial și din colecta ce se va mai întreprinde, să mai clădească încă o aripă cu un nou edificiu seminarial cu două etage, corespunzătoare recerințelor, astfel, ca în caș de lipsă să se poată folosi și de cancelarii consistoriale, sau pentru alte trebuințe diecezane".

Raportorul *P. Cosma* primește propunerea Escelenției Sale, iar sinodul o votează cu unanimitate.

Deputatul *Romul Furduiu* dă esprimare bucuriei membrilor sinodali pentru momentul frumos procurat sinodului prin bunăînțelegerea în care a fost resolvată chestia grea a seminariului, spre mulțumirea generală. Mulțămește tuturor celor ce au contribuit la aplanarea divergențelor de păreri. Sinodul face ovațiuni sgomotoase I. P. S. Sale, și domnului *P. Cosma*.

Urmează raportul comisiunei bisericești în chestia conferențelor preoțești. Raportor *Dr. Vasile Saftu*. Cetește raportul consistoriului către sinod în materia aceasta.

Comisiunea propune luarea raportului la cunoștință, cu aprobare.

Vorbește la obiect deputatul *Dr. Nicolau Bălan*. Dorește pe seama conferențelor preoțești o organisare mai bună, în felul, că aceea ce se hotărește în ele, se poată fi și esecutat. Propune, ca consistoriul să plănuiască o nouă organisare a conferențelor preoțești și la proxima sesiune să vină cu un proiect în privința aceasta.

P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, constată, că noi avem o constituție bisericească, ca nici o altă confesiune. In cadrele ei multe se pot face. Și conferențele preoțești se țin în cadrele statutului organic. O organisare mai largă a preoțimei, cu comitete, cu avere proprie, ar eși din cadrele statutului organic.

Se primește propunerea comisiunei bisericești, iar propunerea deputatului Dr. Nicolau Bălan se predă consistoriului spre studiare.

Comisiunea financiară raportează prin raportorul *Nicolae Borzea* asupra raportului consistoriat, referitor la fundațiunea *Șaguna*.

Cetește raportul consistoriului către sinod și propune luarea raportului la cunoștință, cum și votarea budgetului pe anul viitor. Se primește.

Acelaș raportor raportează asupra raportului consistorial despre împărțirea ajutoarelor din fundațiunea *Andronic*. Cetește raportul consistoriului și propune luarea raportului la cunoștință, cu aprobare. Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia edificării hotelului din piața Hermann, în Sibiiu. Raportul consistoriului în chestia aceasta se ia la cunoștință cu aprobare.

In numele comisiunei financiare raportează acum raportorul *Arseniu Vlaicu* în chestia vilelor ridicate pe locul consistoriului din strada Iosif. Raportul consistoriului în chestia aceasta se ia cu aprobare la cunoștință, și consistoriului ii se dă absolutoriul cerut.

Acelaș raportor raportează asupra raportului consistorial în chestia socotelilor librăriei și tipografiei arhidiecezane pe anul trecut, 1912.

Comisiunea financiară a aflat socotelile în regulă. Propune deci aprobarea lor și votarea absolutorului pe seama comisiunei administrative.

Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia socotelilor despre administrarea fondurilor și fundațiunilor pe anul trecut.

Propune aprobarea lor și votarea îndemnisării pentru sumele erogate peste sumele din budget. Se primește.

Budgetul anului viitor, la propunerea aceluiași raportor, se votează.

Urmează raportul comisiunei petiționare. S'a constituit astfel: prezident *Vasile Domșa*, raportor *Nicolae Macrea*. Raportorul propune, ca petițiunile întrate la sinod (5 la număr) se fie predate consistoriului spre competentă resolvare.

Cheltuelile sesiunei sinodale ale anului acestuia se stabilesc în sumă de 4450 cor. 23 fileri.

Cu autenticarea proceselor verbale ale celor două ședințe din urmă se încredințează deputații sinodali cu locuința în Sibiiu.

Escelența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, închide apoi sesiunea sinodală cu vorbirea publicată în fruntea numărului de astăzi al ziarului nostru, la orele 5 şi jumătate. In numele sinodului mulţămeşte Escelenţiei Sale pentru buna conducere a desbaterilor P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, rostind vorbirea pe care asemenea o dăm la loc de frunte.

Diferendul româno-bulgar.

Telegrame din Petersburg anunţă, că conferenţa ambasadorilor s'a închis Vineri sara, şi protocolul luat în chestia aplanării diferendului româno-bulgar a fost subscris. Conform hotărârei conferenţei, oraşul Silistra va fi cedat României, împreună cu un teritoriu de trei chilometri în jurul acestui oraş. Ambele părţi sunt mulţămite cu soluţia aceasta Se înţelege, că e vorba de guverne; pentrucă lumea neoficială nu e mulţămită, nici în Bulgaria, nici în România. Şi în regatul român e aproape sigură şi o schimbare de guvern, în urma faptului, că nu s'a putut esopera mai mult. decât numai atâta.

Se spune de altcum, că România a mai esoperat dela puterile mari europene drepturi pe seama Românilor din Macedonia, întru atâta, că statul român va putea înfiinţa şcoli şi biserici în Macedonia şi va putea numi un mitropolit pe seama Arămânilor. De altcum textul autentic al protocolului din Petersburg se va publica numai în ziua în care se va publica şi legarea păcii între beligeranţii din Balcani. Se poate, ca el să fie mai avantagios pentru România.

Nr. 4853 Şcol. 1913.

Oficială.

In vacanţele mari ale anului acestuia se vor ţinea, ca de obiceiu, cursuri de vară pentru învăţătorii şi învăţătoarele şcoalelor poporale. Şi anume: se vor ţinea pentru învăţători în Budapesta, Csurgó, Léva, Sàrospatak şi Kiskunfélegyháza, iar pentru învăţătoare în Szepsiszentgyörgy şi Szabadka.

Programul acestora e acelaş în toate cele şease oraşe şi cuprinde următoarele cursuri:

1. Priviri asupra celor mai nouă idei şi instituţii pedagogice-sociale în străinătate şi în patria noastră, 10 ore.
2. Desemnul şi dexterităţile manuale în serviciul instrucţiunii, 4 ore.
3. Instrucţia limbii maghiare în şcoalele nemaghiare (cu explicarea noului plan de învăţământ şi a instrucţiei metodice) în 10 ore.
4. Propunerea cântărilor, a desemnului şi a lucrului manual în şcoalele primare (cu explicarea planului de învăţământ şi a instrucţiei) 8 ore.
5. Importanţa practică a raporturilor sociale în legătură cu propunerea aritmeticei şi a ştiinţelor naturale, 5 ore.
6. Lecţiuni de model în legătură cu cursurile de sub p. 2—5, 12 ore.
7. Tovărăşiile economice şi învăţătorul poporal, 6 ore.
8. Modurile cele mai simple de contabilitate economică, 2 ore.
9. Ocupaţiuni practice din desemn şi din lucru manual, 30 de ore.
10. Excursii şi vizitări de instituţiuni publice în după-amezile libere, după împrejurările locale.

In fiecare curs se primesc câte 50 de ascultători, dintre cari 30 primesc gratuit din partea statului locuinţă şi mâncare în diferite internate, şi pe lângă aceasta şi câte 15 coroane bani de drum, iar ceilalţi primesc numai locuinţă gratuită. In ce priveşte mâncarea, aceasta o pot avea pe preţuri moderate în institut.

La aceste cursuri poate fi primit ori care învăţător şi învăţătoare cu diplomă din ţara întreagă. Petiţiile în acest scop trebue înaintate inspectorului regesc concernent până cel mult în 15 Maiu n. a. c.

Oficiile parohiale sunt poftite prin aceasta a comunica imediat învăţătorilor nostri cuprinsul acestei notificări.

Consistoriul arhidiecezan.

NOUTĂŢI.

Curator al academiei vieneze de ştiinţe. Monarhul nostru a numit pe arhiducele moştenitor *Francisc Ferdinand* curator al academiei imperiale de ştiinţe, în locul devenit vacant prin moartea arhiducelui Rainer. Până acum au funcţionat în calitatea de curatori ai academiei doi membri din familia domnitore, şi anume: Arhiducele Ioan dela 1846 până la 1849, şi arhiducele Rainer din 1861 până la moartea sa în 1912. Noul curator, principele moştenitor de tron Francisc Ferdinand, este şi membru onorar al academiei imperiale, precum şi protector al academiilor de ştiinţe din Praga şi din Cracovia.

*

Comisar ministerial. Ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică a numit pe directorul liceului din Lugoj, Nicolae *Putnoky*, comisar ministerial la examenul de maturitate dela şcoala noastră comercială superioară din Braşov.

*

Sfinţire de biserică. Biserica nouă gr. ort. rom. din Tărtăria (Alsótartalaka) tractul Sebeşului, va fi sfinţită în Dumineca a IV-a a Slăbănogului, 5/18 Mai a. c. Actul sfinţirei îl va oficia Preacuvioşia Sa Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, ca esmis al Ex. Sale Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat şi de şeful tractual, dl *Sergiu Medeanu*, protopresbiter.

*

Fundaţiune de un milion. Biroul de corespondenţă Rudolf Mosse a serbat Joi ziua naşterii şefului său, care a împlinit vârsta de 70 de ani. Jubilarul, cu această ocazie, a înştiinţat magistratul din Berlin, că-i pune la dispoziţie un milion de mărci, cu scop ca din interesele capitalului să se distribue ajutoare de câte 500—1000 mărci cetăţenilor, cari nu din vina lor au devenit incapabili de lucru şi săraci.

*

Medalii comemorative. Ziarul *Zeit* scrie, că soldaţii noştri, cari în timpul din urmă au făcut serviciul la frontieră, vor primi câte o medalie comemorativă, şi adecă o cruciuliţă simplă cu inscripţia 1912/13. — Afară de aceasta, timpul de serviciu la persoanele militare active se va socoti dublu, când va fi vorbă de stabilirea pensiunei.

*

Earăşi luptă pierdută. Intr'o şedinţă din săptămâna trecută a parlamentului din Londra, s'a votat asupra proiectului de lege pentru dreptul electoral femenin. Au votat în favorul proiectului 219, ear contra 266 deputaţi. Astfel proiectul a fost respins cu o majoritate de 47 voturi. Sufragetele au pierdut lupta; se mângăe însă cu numărul considerabil al deputaţilor, ale căror simpatii au izbutit să le câştige.

*

Vijelii şi inundări. In Germania de nord şi de mijloc au bântuit săptămâna trecută cumplite vijelii. In urma ploilor şi a ninsorilor s'au revărsat râurile, făcând uriaşe pagube.

*

Cortorari arestaţi. Făptuitori necunoscuţi au spart prăvălia societăţii de consum din Sâmbăta de jos, în ţinutul Făgăraşului, şi au furat o mare cantitate de marfă şi numerar de câteva sute de coroane. Jandarmii dela Făgăraş au prins o caravană compusă din 12 ţigani. S'a constatat, că ţiganii au comis spargerea. In trăsurile lor s'au găsit multe lucruri furate. Cortorarii au fost desarmaţi şi duşi în arestul parchetului dela Braşov.

*

Expoziţie de decoruri teatrale. In 12 Mai s'a deschis în Paris o expoziţie internaţională a decorurilor, întrebuinţate pentru scenă. Este cea dintâi expoziţie în felul său. Cuprinde tot ce s'a produs pe terenul decorurilor teatrale moderne. Obiectele sunt împărţite în trei grupe. In primele două sunt expuse obiectele şi picturile ce decorează scenele teatrelor parisiene şi provinciale a'e Franţei. In grupa a treia se găsesc teatrele din străinătate, cu deosebire din Germania. Sunt reprezentate la expoziţie, afară de Germania, ţările: Rusia, Spania, România, Ungaria, Portugalia, Japonia ş. a.

*

Dela cassa arhidiecesană. Dl Dr. *Zosim Chirtop*, advocat în Câmpeni, — renunţând la diurnele ce-i compet ca deputat sinodal, — donează fondului cultural arhidiecezan suma de 75 cor. 39 fileri.

*

Fondul preoţesc al diecezei Aradului, întemeiat de I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, pe vremea când era Episcop al Aradului, face, cu finea anului 1912, *un milion 522 653 coroane şi 36 fileri.*

*

Eroul dela Doboi. In una din zilele trecute regimentul de infanterie 61, recrutat din comitatul Timişului, în Banat, şi-a serbat în Timişoara aniversarea învingerilor din Bosnia şi Herţegovina, dela anul 1878. Intregul regiment a defilat în faţa generalului, şi în faţa unui ţăran, rezimat pe o cârje, pentrucă îi lipseşte un picior, dar cu pieptul plin de decoraţii. Era *Petru Iosivescu*, om de 56 ani, care la anul 1878 a scos steagul regimentului din mânile Turcilor, cari l-au remunerat pentru aceasta bravură cu cinci gloanţe, trei în şolduri, două în spate. A căzut bravul soldat la pământ, dar Turcii n'au mai putut scoate steagul din mânile lui. Generalul, după defilare, i-a strâns mâna, şi l-a presentat tuturor ca pildă vrednică de imitat.

*

Chemare. Iubiţii colegi cari au absolvat cursul teologic în 1902/903 sunt rugaţi a lua parte la întâlnirea de 10 ani în Sibiu în 18 Iunie v. a. c. (1 Iulie n.) şi a anunţa participarea cu cel puţin 8 zile înainte la subscrisul. Lancrăm (Lámkerék) la 25 Aprilie 1913 (u. p. Szàszsebes). Celelalte ziare sunt rugate a reproduce acest anunţ. *Vasile Mateiu*, paroh.

*

Se caută un bun *scriitor* pentru cancelaria unui advocat român din Sibiiu. Oferte să se facă în scris la redacţia acestui ziar.

*

Anunţ. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Făgăraş, strada Becleanului Nr. 6. *Dr. Victor Pralea*, advocat.

*

Holeră în comitatul Caraş-Severin. Din Lugoj ne vine încunoştiinţarea, că în mod oficios au fost anunţate conducerei comitatului două casuri de holeră în comunele Berzasca şi Snellerhöhe, pretura Moldovanouă.

*

Elena Keller. Din Paris vine ştirea, că scriitoarea americană Elena Keller, care, cum se ştie, este surdo-mută şi oarbă, a fost angajată în postul de instructoară lângă al doilea fiu al regelui Alfonso. Părechea regală spaniolă a ales pe femeea aceasta celebră prin lucrările sale filozofice şi poetice, din motiv că şi Don Jaime, elevul regal, este surdo-mut. E sigur, că Elena Keller îşi va îndeplini cu succes chemarea de educatoare şi va întroduce în tainele vieţii pe copilul care, având vederea normală, este cu un grad mai fericit decât instructoara sa distinsă.

*

Şcoli în Turcia. Cercurile guvernamentale turceşti se ocupă cu idei reformatorice în viaţa publică şi de stat a porţii otomane. Cea mai importantă reformă este chestiunea şcolară, dela care se aşteaptă regenerarea ţării. Există şi în Turcia lege, care obligă copiii să cerceteze şcoala primară şi să inveţe scrisul, cetitul, religia şi gramatica. Legea însă e mai mult pe hârtie; căci în realitate nu sunt şcoli, decât foarte puţine, şi chiar şi acestea funcţionează defectuos. Guvernul din Constantinopol a trimis un bărbat de şcoală, să studieze afacerile şcolare din străinătate. Se crede, că stăpânirea turcească va invita la Constantinopol mai mulţi specialişti, cu deosebire germani, în scop de a întroduce reformele şcolare trebuincioase.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii, au mai dăruit: Dr. Zosim Chirtop, advocat în Câmpeni, întru vecinica odihnă a părintelui său Vasile Chirtop, 5 cor., Vasile Gan, protopresbiter (Ofenbaia), 2 cor.; Vasile Şpan, paroh (Lupşa) întru vecinica odihnă a fratelui său Dr. P. Şpan, 5 cor.; Iosif Herdea, învăţător (Ponor). 1 cor.; Vasile Hentea, paroh (Sărăcsău), 40 bani; Ioan Botaş, învăţăcel tinichigiu, 25 bani şi Calina Dimitrievici n. Iovescu (Buzeu), 20 bani. Starea fondului cor. 1.510.56. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“; Victor Tordăşianu, prezident.

*

Rentă anuală lui Amundsen. Din Cristiania se anunţă, că stortingul a votat unanim un proiect, în puterea căruia Roald Amundsen, descoperitorul polului sudic, primeşte o rentă anuală de 6000 coroane, ca recunoştinţă pentru meritele sale ştiinţifice.

*

Darurile bogaţilor. Nu este fără interes să aflăm: ce fel de sumă au contribuit bogaţii americani în 1912 pentru scopuri publice. Suma aceasta, dăruită într'un an, face un miliard şi 209 milioane de coroane. Banii s'au dat pentru instituţiuni caritative, pentru şcoli, muzee, biserici, biblioteci şi expoziţii de artă. In fruntea dăruitorilor sunt: Carnegie, Rockefeller, de curând răposatul Morgan şi alţi mulţi filantropi, cari au împrăştiat cu mână largă aurul menit binelui comun.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală Cosinzeana Nr. 19 din 1913, cu următorul cuprins: Adrian Corbul: April, articol. I. U. Soricu: Cântecul sămănătoarelor, poezie. G Vlădescu-Albeşti: Răsplata muncei, schiţă. Vasile Stoica: Carmen, poezie. T. Murăşanu: Cântare, poezie. Fr. Coppée — Gh. Brănescu: Numărul regimentului, nuv., trad. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: I. Brumă: Dări de seamă. F. N.: Mama lui Cerna. *** Conferenţele lui Shuho Chiba... Cărţi primite la redacţie. Ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonaţii cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Poşta redacţiei.

Corespondenţii cari ne-au trimis lucrări în zilele din urmă, sunt rugaţi se fie cu răbdare, căci în curând le vom censura şi vom căuta să le facem loc, rând pe rând.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Cu elevii mai mari ai şcoalei noastre confesionale din Câmpuri-Surduc s'a făcut excursiune şcolară în feriile Paştilor a. c. Lipsindu-ne banii necesari pentru acoperirea speselor pentru un drum aşa de lung, — Sibiiu şi împrejurime, — s'au arangiat cu „orhestra“ şcolară producţiuni şi gratulări, dela cari s'au adunat banii necesari şi s'a mai pus bază şi unui fond şcolar al escursiunilor pentru viitor.

Pentru bună primirea acestei orchestre şi ajutorarea cu bani în scopul descris, aducem cele mai călduroase mulţumiri Escelenţiei Sale, Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, care a încurajat părinteşte elevii şi a dăruit şi o sumă de 20 cor. — Dlui P. Cosma dir. care a dat 10 cor. mai contribuind Dr. Gh. Proca cu 2 cor. — Dr. N. Bălan cu 3 cor. — Ştudenţii seminariali cu 15 cor.

La producţinnea din Răşinari au contribuit cu sume mai însemnate Dnii: Maniu Lungu par. 8 cor. Emil Dancăş par. 5 cor. Emilian Cioran par. 3 cor. N. Vidrighin înv., Ioan Vidrighin înv., Ioan Giurcoiu notar, T. Căliman înv. P. Mişingăr com., şi E. Dancăş com. toţi câte 2 cor. Un număr foarte însemnat de marinimoşi au contribuit cu sume sub 2 cor.

In Sălişte la „Căminul cultural“ s'au colectat 12 cor.

Inainte de escursiune în ziua de Paşti la gratulările din Ilia-Murăşiană au contribuit următorii dni: Dr. Stefan Rozvány 20 cor. Z. Murăşian 5 cor. O. Sârb 3 cor. Nedeseifrabil 2 cor. N. Oprean 4 cor. L Dobra 6 cor. I. Orbonaş 3 cor. I. András 5 cor. Haber 4 cor. V. Sălăgian 4 cor. Ardelean. 2 cor.

A doua zi de Paşti în Dobra au contribuit: I. Morariu 5 cor. Dreschmidt 5 cor. Leşnican 5 cor. Dr. Şt. Chiriloviciu 5 cor. Dr. Petric 5 cor. Herbai 6 cor. T. Roşu 3 cor. I. Hereş 2 cor.

Pentru toate aceste marinimoase contribuiri ne esprimăm sincerile noastre mulţumiri.

Subtragându-se spesele de drum şi intreţinerea, a resultat un plus curat de 31 cor. 28 fil., care s'a depus la „Insoţirea“ din loc, ca bază la o eventuală escursiune şcolară în viitor.

Câmpuri-Surduc, la 8 Maiu 1913.

Ioan Budoiu, dir. şcolar. *Nic. Creţu*, învăţător.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 52/1912. (106) 3—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobate de Ven. Consistor se publică licitațiune minuendă pentru darea în lucrare acoperirea cu plev a turnului și a feței (fundoia) a acoperișului bisericei gr.-or. din **Neagra de jos** (Feketevölgy) și care se va ținea în **26 Maiu v. (8 Iunie n.) 1913** în școala acestei comune bisericești, având licitanții a depune un vadiu de 400 cor. în bani sau în hârtii de valoare.

Comuna bisericească dă numai plevul și prețul de 80 fil. după metrul cuadrat.

Planul și preliminariul de spese și condițiile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial.

Lucrarea se va da acelui oferent, care va da garanție de lucrare bună și va fi aprobat și de Ven. Consistor.

Neagra de jos, la 10 Sept. 1912.

Ioan Carja-Bolog
epitrop.

Nicolau Candrea
par., preș. com. par.

Nr. 52/1913. (107) 2—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese, aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/1911 Epitr. prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Kelnek (Câlnic)**, protopopiatul Sebeșului, Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitațiuuea se va ținea în **5/18 Maiu 1913** în edificiul școalei din Câlnic la 3 ore p. m.

Prețul strigării este de 41.000 coroane (Patruzeci și una mii de coroane), după care sumă licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

In cazul când vor fi licitanții pentru fiecare lucrare în special și anume: Pentru lucrarea de zidire cu var și ciment, peatră, năsip etc. a cărui preț de strigare este de 26.243 cor. 84 fil. după care sumă trebue se depună vadiu de 10%; Pentru lucrări de dulghere, a căror preț de strigare e de 2549 cor. 75 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10%; Pentru lucrări de tâmplărie s'au măsărit a căror preț de strigare e de 1959 cor. 76 fil. după care sumă trebue a se depune vadiu de 10%; Pentru lucrări de ferărie, sticlărie și acoperitul cu plăci de eternit a căror preț de strigare e 5743 cor. 09 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10% — licitațiunea se poate efeptui și în modul acesta, întreg materialul este dator al da interprenorul.

Oferte închise provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște condițiunile și se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a da în întreprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenți în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesați pot afla ori ce informațiuni.

Licitanții n'au drept a pretinde diurne și spese de călătorie, nimic preste suma ce se va acorda.

Câlnic, din ședința comitetului ținută la 25 Martie st. v. 1913.

Ioan Dușe
preot prezident.

George Botoroagă
notar.

Vidi:
Sergiu Medean
protopresbiter.

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare
Octoihul-mare
cu litere cirile.
Prețul cor. 25·—.

La
Librăria arhidiecezană
se află de vânzare
Penticostariu
cu litere cirile.
Prețul: nelegat 12 cor., legat 16 cor.

Monografia
institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“
al
arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania
de
Dr. Eusebiu R. Roșca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu prețul: Broșată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poștal 30 fil.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr. 20 - 25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5-7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „ 35 - 39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4-14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 7—

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Subscrisa berărie a „Fraților Hager“ cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă și întunecată sub numele de:

„Hagerbräu“

afară de restaurantul Stadtpark a domnului **Michail Hager** și de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele restaurante din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumație.

Cu profundă stimă

Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său **„Stadtpark“** pe lângă berea „Pilsner-Urquell“ încă și „Hagerbräu“ deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

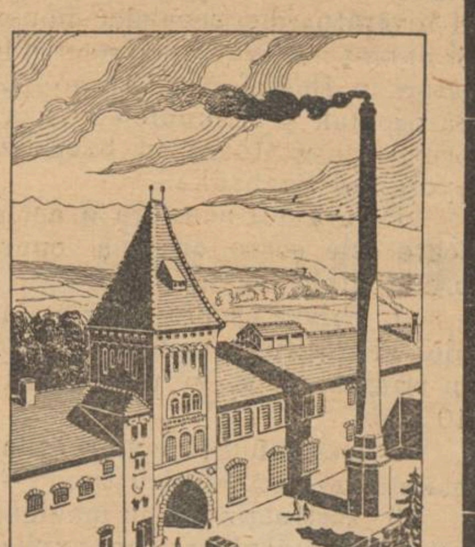

(105) 2—10

REVERENZI!

Premiat:

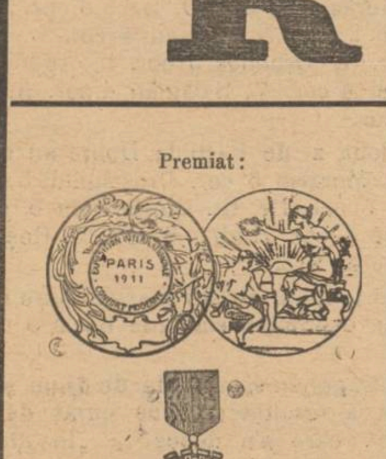

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAȘCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 5—

Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redacter responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Joi 2/15 Maiu 1913.** **Nr. 46.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ințelegerea română-magiară.

Sibiiu, 14 Maiu n.

Totdeauna s'au aflat politiciani, și în sânul naționalității noastre, și în șirele națiunei maghiare, cari înțelegând comunitatea de interese ce leagă de olaltă pe Români și pe Maghiari, au pledat cu multă căldură și pricepere pentru o înțelegere, pentru o prietenie română-maghiară. Și totdeauna realisarea acestei sănătoase idei a fost împedecată de — presa maghiară, care nu s'a putut ridica, și nu se poate ridica nici astăzi, la înălțimea unei judecăți calme și drepte în chestia de naționalitate dela noi. Presa maghiară nu e aceea ce ar trebui se fie: espresia opiniei publice maghiare, ci e diriguitoarea opiniei publice maghiare, pentrucă-și obtrude părerile sale cercurilor largi maghiare, iar în chestia de naționalitate a avut totdeauna și are și acuma păreri cu totul greșite.

Ca se convingem pe cetitorii nostri despre adeveritatea acestor afirmări, va ajunge să ne provocăm la un articol apărut într'un număr mai recent al marelui ziar „Budapesti Hırlap“, în care e vorba tocmai despre necesitatea înțelegerei între Români și Maghiari. Vom arăta pe scurt, cum își închipuesc domnii dela acest ziar înțelegerea română-maghiară, și cum instruiază ei opiniunea publică maghiară, că are să o înțeleagă. Ei zic așa, că cei din România, pentru a-și apăra interesele lor proprii, au să facă tot posibilul, ca prin întrarea în raporturi prietenești cu Maghiarii să ne înduplece pe noi, Românii din acest stat, să ne închinăm ideii de stat, pentrucă atunci se întărește statul ungar, și numai o Ungarie tare poate se apere România în contra slavismului.

Va se zică, nu cu noi, cetățenii din statul acesta, vreau domnii dela ziarul numit o înțelegere, pentrucă cu noi poate nici nu stau de vorbă, ci cu frații din regat, — egal cu egal, — în scopul. ca și frații să ne întoarcă spatele. Față de noi, ceice susținem și apărăm statul, cu Maghiarii și cu celelalte naționalități împreună, iată care e punctul de vedere al gazetarilor dela foaia citată:

„..Statul maghiar, nu cu forța, ci pe cale netedă, pe calea desvoltării naturale, încet dar sigur, trebue să năzuiască într'acolo, ca *în țara aceasta încet cu încetul să încete ori ce deosebire de naționalitate, și ca deosebitele semințíi, cari trăesc aici, să se contopească în seminția maghiară, prefăcându-se sub influența culturei naționale maghiare și pe lângă instituțiunile maghiare de stat într'o națiune unitară maghiară, în limbă și în sentimente.* Iar cel ce dorește pe seama valahimei poziție separată de limbă și de rassă, trebue să știe, că poziția separată de limbă și rassă a Românilor e posibilă numai atunci, când o Ungarie tare poate se apere România independentă în contra asupririi slave“.

Cetitoriul va fi observat fina și geniala deosebire pe care o face scriitoriul articolului între noi și frații din regat: noi suntem valahime, cei de dincolo Români, cari însă numai așa își vor putea păstra independența, dacă sunt apărați de o Ungarie tare, în care toate semințiile au să fie maghiarizate. Și asta înseamnă, pentru gazetarii maghiari, a vorbi în chestia împăcării, în chestia înțelegerii române-maghiare!

Se pare, că însuși autorul articolului a observat, că a spus una prea boacănă, pentrucă imediat întoarce vorba și spune că:

„Ungaria nici în trecut nu a voit, și nici acuma nu vrea să despoaie valahimea de aici de limba sa, de obiceiurile sale, de legea sa, nu a voit și nu vrea să o asuprească, să o împedece în desvoltarea sa economică și culturală. Și dacă valahimea *nu ar nutri năzuințe iredentiste,* nu ar fi silită Ungaria *să slăbească valahimea,* precum nici la slăbirea Rutenilor nu s'a gândit nime până acuma“.

Cetitoriul va fi înțăles bine și vorbele acestea. „Nu asuprim, doamne ferește, pe Valahi, pe cari de altcum vrem să-i maghiarisăm, dar trebue să-i slăbim, pentrucă nutresc sentimente iredentiste!. Nu-i asuprim, dar îi slăbim!.. (Prețioase mărturisiri!) Și-i slăbim, pentrucă sunt *iredentisti*“.

Vorba e grea; și dacă ar fi să i-se ceară socoteală pentru ea, scriitoriul articolului nu ar avea ce se răspundă. Decând adecă suntem noi iredentisti? Unde sunt dovezile? Statul ungar are doară un aparat atât de estins și de puternic polițial, cum nu are alt stat. Ce face acest aparat? De ce nu pune mâna pe iredentistii valahi spre ai preda judecătoriilor?

De ce? Pentrucă nu sunt. Pentrucă domnii dela ziarul din vorbă scriu cuvântul fără să-și dee seamă despre gravitatea lui. Dar cuvântul e otrăvitor; inficiează sentimentele opiniunei publice maghiare, care crede în slova tipărită, și pe acest temeiu ne consideră pe noi, Românii din patria aceasta, de dușmani ai Maghiarilor, de dușmani ai patriei, de aceea ce nu am fost și nu suntem.

Iată deci, cine împiedecă înțelegerea română-maghiară, și acuma, ca și în trecut, totdeauna, — presa maghiară!.

Nu noi, Românii din patria aceasta avem se mai dăm probe despre patriotismul nostru, așa cum ne somează scriitoriul articolului, pentrucă probele cerute le-au dat strămoșii nostri, în curs de o mie de ani și mai bine, decând împreună cu Maghiarii formăm statul ungar; ci probe suntem în drept să cerem noi dela Maghiari, că nu ne asupresc, că nu ne împiedecă în desvoltarea culturală și economică; și mai ales în drept suntem să cerem probe dela gazetarii maghiari, că *cunosc* în deajuns chestia de naționalitate și *înțeleg* importanța înțelegerii române-maghiare, pentrucă dacă nu o înțeleg, e păcat să se ocupe cu ea, înveninându-o numai, ca domnii dela „Budapesti Hırlap“.

Sinodul dela Arad.

Deschiderea sinodului eparhial din Arad s'a făcut Duminecă, cu următoriul discurs de deschidere, rostit din partea P. S. Sale, Domnului Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului:

Cristos a inviat!
Domnilor deputați!

Se bucură sufletul meu întru Domnul, că după intervalul unui an de zile Vă pot saluta iarăș la sediul reședinței noastre ca pe toți atâția fii devotați ai bisericii, aleși și chemați, ca în conțelegere frățească, în dragoste și iubire creștinească să luăm cunoștință despre stările din eparhie, și deodată cu aceasta și măsurile ce ni le indică timpul prin care trecem, ca astfel să luăm îndemn a ne împlini întru toate datorința impusă de poziția și chemarea noastră întru desvoltarea, apărarea și întărirea sft. noastre biserici naționale și a instituțiunilor ei religioase-morale și culturale-economice, create în grele timpuri și susținute cu multe și mari sacrificii.

Și bucuria de acum a sufletului meu o Veți înțelege pe deplin, dacă veți binevoi a Vă da seama de faptul, că precum în natură există aceea lege generală nestrămutată de după care corpurile prin căldură se extind și prin răceală se contrag, deci devin mai mici; tot astfel are și sufletul omenesc însușirea lui specifică proprie că, pe când bucuria de care i se face parte crește și devine tot mai deplină în măsura în care aceea o comunică și o poate împărtăși mai multora dintre aceia, cari se bucură de bucuria lui, pe atunci durerea și năcazul ce-l întimpină în viață, scade și se micșorează tot în măsură, în care aceea o împărtășește și o poate împărtăși mai multora dintre cei de o soarte cu el și mai multora dintre cei chemați a-i veni întru ajutor cu sfatul și sprijinul lor binevoitor la suportarea acelei dureri și îngrijiri.

Și ceea ce este propriu la tot sufletul creștinesc, nu poate fi străin nici de sufletul unui arhiereu și astfel nici de sufletul meu, din contră, această însușire proprie ființei omenești se manifestă de tot viu în sufletul meu acum, când împlinindu-se un deceniu de când cu voia lui Dumnezeu ocup acest scaun prezidial ca episcop ales și întărit, dată-mi este ocaziunea să reprivesc ca și drumarul asupra drumului percurs, și să mă cuget cu îngrijire și la viitorul, în care ochiul minții omenești nu poate străbate, și astfel dată mi fiind posibilitatea de a Vă arăta stările din eparhie din acest period, folosesc prilejul de a Vă arăta nu numai rezultatele obținute, ci și scăderile și lipsurile constatate, a căror delăturare are să fie obiectul preocupațiunilor noastre în această sesiune.

Venerabil Sinod!

Intre problemele de viață și activitate ce mi-am impus de loc după prealnalta întărire a alegerii mele de episcop al acestei eparhii, cea mai principală mi-a fost precum și trebuia să-mi fie întărirea eparhioților mei — cler și popor deopotrivă — în credința în Dumnezeu și apoi stăruirea la ridicarea stării lor religioase-morale și culturale-economice la cel mai înalt nivel posibil.

1. Până însă să-mi pot extinde atențiunea asupra tuturor acestor afaceri, privirea sufletului meu s'a îndreptat asupra sfintelor lăcașuri ale Domnului și în prima linie asupra catedralei noastre din Arad, care pentru starea ei neîngrijită din trecut, devenise obiect de aspră critică în ziaristica locală străină, pentrucă faptice nu numai exteriorul, ci și interiorul ei reclama renovări radicale și cu atât mai vârtos, cu cât în păretele dela întrarea despre miazăzi se ivise mai de mulți ani o pocnitură care, luându-și pornirea dela fundament se extinsese până peste zenitul boltiturei, trecând în direcțiunea intrării spre meazănoapte. Și atențiunea asupra acestei împrejurări mi se impunea nu numai din motivul de a delătura asemenea periclu și astfel pentru a asigura trăinicia acestei catedrale, dar îngrijirea de renovarea ei mi se indica acum și spre semnul vădit al mulțumitei și umilinței mele înaintea preaînduratului Dumnezeu, care în sfaturile sale necuprinse de mintea omenească, m'a învrednicit de înalta treaptă a arhiereii și astfel de dreptul de a servi și ca episcop la această catedrală, la altarul căreia servisem ca diacon și preot, și din strănile căreia am înălțat la tronul ceresc cântări de laudă și mărire în curs de 34 ani.

In vedere însă, că renovarea ei radicală reclama spese considerabile, de cari nu dispunea nici parohia centrală din Arad și nici eparhia ca atare, pentru acoperirea acelor spese nu mi se indica altă modalitate, decât reflectarea și apelarea la sentimentul de jertfă a clerului și a poporului din loc și din provință, întocmai cum a purces și fericitul întru pomenire Procopiu Ivacicoviciu, fostul episcop al acestei eparhii atunci când s'a ocupat cu edificarea catedralei de astăzi în locul celei vechi din fața fortăreței de peste Murăș, demolată la timpul său din considerațiuni strategice.

Constatându-se însă faptul, că toate clopotele existente erau așezate tocmai în turnul despre meazăzi, deci în partea unde s'a ivit pocnitura — pe când celalalt turn era gol de tot — și astfel ivindu-se temerea, că fără ecvilibrarea greutății turnurilor pocnitura zidului s'ar putea repeți și după renovarea atât de necesară și costisitoare, mi-am luat îndemn de a aduce însumi jertfa ecvilibrării recerute și ca o anticipație a dorinței mele ferbinte, de a lucra pentru readucerea în dieceză a păcii, care este chezășia a tot binele. Cu voia preaînduratului Dumnezeu am fi realizat această ecvilibrare prin procurarea unui clopot de greutatea corespunzătoare tuturor celora din turnul despre miazăzi, care s'a și sfințit și ridicat în turnul despre miazănoape a catedralei în ziua de 23 Aprilie 1903, deci tocmai în ziua și poate ceasul, când eu la Sibiiu făceam mărturisire de credință înaintea sfântului nostru Sinod episcopesc, spre a primi precum am și primit preasfântul dar al arhiereii, și care clopot a dat primul său glas atunci, când cu reîntoarcerea dela Sibiiu am intrat pentru prima dată pe teritorul sediului meu ca episcop sfințit (vezi „Biserica și Școala“ nr. 17—1903).

2. După instalarea mea în scaunul episcopesc n'am întrelăsat a intra în pertractări cu fruntașii parohiei centrale și în urma înțelegerii avute, am și pus la cale adunarea mijloacelor recerute spre scopul renovării.

Colecta, în fruntea căreia m'am pus eu cu 5000 cor., a avut de rezultat o sumă de 56.114 adecă cincizeci și șase mii una sută patrusprezece cor. 03 fil. între cari sunt socotite și interesele până la începerea și terminarea lucrărilor, și la ziua de 24 Decemvrie 1906 o am și sfințit.

Spesele renovării însă au fost de 60.159 cor. 39 fil., deci mai mari cu 4045 cor. 36 fil., care deficit s'a redus acum la 2792 cor. 36 fil. și a cărui acoperire o aștept dela acei fruntași ai noștri, la cuvântul cărora m'am determinat a intra în cheltuieli peste putințele noastre, pentrucă ei au făcut publice făgăduința de a acoperi eventualul deficit. Ating la acest loc și aceea, că după socoteala dată de fericitul episcop pomenit, edificarea acestei catedrale a costat 58.991 fl. 93 cr. sau 117,983 cor. 86 fil.

3. Precum se învederează din analele Ven. Sinod, eu am primit conducerea eparhiei în timpul, când Consistorul nostru aradan opera la buget cu un deficit de 50 000. Constatat acest deficit și convingându-mă și despre aceea că spre acoperirea activelor fondului general diecezan serveau pretenziunile restante și anume:

din sidoxie	20,106 cor. 48 fil.
din contribuirea de fileri	59,975 cor. 73 fil.
și din taxele de întreținere la seminar și alumneu	10,839 cor. 24 fil.
de tot	90,921 cor. 44 fil.

și condus de dorul propriu, congruent și cu interesele diecezei, de a lucra ca factori pozitivi, n'am întrelăsat a pune la cale și a continua an de an cu măsurile de încassare a acestor şi altor pretenziuni, şi rezultatul stăruinţelor mele mi-a dat posibilitatea nu numai la acoperirea deficitului, ci şi la faptul invederat din socoţi,că din întreaga restanţă de mai sus şi din întreg aruncul curent al acelor zece ani din urmă, sub titlul sidoxiei şi al filerilor, la finea anului 1912 mai sustă o pretenziune numai de 30.149 cor. şi anume din sidoxie 886 cor. 29 fil. din contribuire de fil. 29.262 cor., iar restanţe de taxe de întreţinere de pe acest period nu sunt.

4. Incă din anii de mai nainte se sulevase chestia ameliorării salarelor funcţionarilor dela Consistor şi ale profesorilor dela institutul nostru pedagogic-teologic, şi având convingerea, că instituţiunile existente nu se pot susţinea, şi cu atât mai puţin s'ar putea desvolta, iar de crearea instituţiunilor nouă nici vorbă nu poate fi fără mijloacele recerute, în vederea şi a axiomei mens sana in corpore sano, am dat deosebită atenţiune administrării corecte a fondurilor şi fundaţiunilor diecezane, de o parte prin încassarea mai cu stăruinţă deci şi mai regulată a venitelor, de altă parte prin curăţirea uscăturilor subversante adecă a pretenziunilor neincasabile, ca astfel să ştim şi aceea până unde ne putem extinde cu ameliorările reclamate şi cu provederea altor trebuinţe ce se ivesc încontinuu, şi pe cari toate doream să le provăd şi acoper în mod corespunzător posibilităţii şi ecuităţii.

Şi demersurile luate în acest scop mi-au făcut posibilă sporirea trebuincioasă a catedrelor dela institut, ameliorarea lefilor profesorilor şi a funcţionarilor, renovarea şi aducerea alumneelor şi a seminarelor în starea corespunzătoare, pardosindu-i şi încălzindu-i coridorul am înlocuit aparatul de încălzit, — care nu funcţiona bine, cu alt aparat nou, — fără să recurg la alte cvote din fonduri, decât la cvota normală din fondul bisericesc şi cel şcolar şi la contribuirile diecezane prevăzute în buget.

5. Pentuca Ven. Sinod să fie orientat asupra naturei şi măsurei de ameliorare a lefilor profesorilor şi a funcţionarilor, ţin să subliniez, că ameliorările faţă cu trecutul s'au început cu acordarea relutului de cortel, care nu fusese introdus, după timp cu votarea unor anumite procente dela leafa fundamentală titulo bani de scumpete şi în urmă prin urcarea relutului de cortel şi prin regularea lefilor astfel, că în timpul de când stau în fruntea diecezei lefile profesorilor şi ale funcţionarilor Consistoriului din Arad s'au urcat dela 48.300 cor. la 91.520 adecă cu 43.200 cor, ceeace corespunde la o urcare de 90 procente faţă cu trecutul.

Şi am promovat şi sprijinit această ameliorare nu numai pentruca să fac acestor fii ai diecezei posibilă existenţă cuvenită, dar şi pentruca să le potenţez voinţa de a-şi împlini tot cu mai mare zel chemarea şi datorinţa la care s'au şi angajat. Ating la acest loc, că afară de una, toate catedrele dela institut sunt deplinite în mod definitiv, iar cea unică nu s'a îndeplinit în lipsa de reflectanţi cvalificaţi.

6. Intre afacerile a căror regulare s'a pus în curgere în periodul pomenit, a fost regularea dărilor de după sesiile parohiale licuidarea pretenziunilor culturale şi bisericeşti ale parohiilor şi ştergerea celor neincassabile, ca să nu se plătească dare de interese după capitale neexistente. Tot asemenea a fost obiect de preocupaţiune şi aducerea în ordine a preliminarelor şi a socoţilor bisericeşti şi culturale şi, precum se învederează din rapoartele speciale, numărul acelora, s'a redus în mod însemnat faţă cu trecutul.

7. In acest period s'au elaborat şi votat nouăle statute ale fondului diecezan pentru ajutorarea preoţimei diecezane, acum în vigoare.

8. Conştiu de chemarea şi datorinţa mea de a promova cultura religioasă morală şi bunăstarea intelectuală şi materială a eparhioţilor mei, le am dat în tot anul la sfintele sărbători ale Naşterii şi Invierii Domnului pastorale, am făcut după putinţă şi vizitaţiuni canonice, îndeosebi când eram chemat la sfinţiri de biserici, şi toate acestea cu scopul şi dorinţa de a întări poporul în credinţa în Dumnezeu şi în dragoste şi alipire către sfânta noastră biserică şi către instituţiunile ei deoparte, iar de alta pentru a răsplăti duhovniceşte jertfa acelora, cari şi-au ridicat zidiri nouă pentru şcoli şi biserici, cari şcolile vechi le-au renovat şi adjustat conform legii, iar bisericile le-au şi împodobit corespunzător ritului bisericei noastre şi sentimentului lor creştinesc. Dar n'am întrelăsat a îndemna la asemenea jertfe şi pe aceia, a căror şcoli şi biserici nu le aflasem în starea recerută; n'am întrelăsat de a combate şi scăderile aflate şi a-i îndemna pe toţi la împlinirea legii, la viaţă creştinească, luminându-i că este în interesul lor binepriceput de a pune tot mai mare preţ pe cultivarea şi învăţătura lor şi a copiilor lor, arătându-le şi convingându-i peste tot, că religiositatea şi moralitatea este baza de existenţa a bisericei, iar mijlocul de întărire, desvoltare şi afirmare a fiecărui neam este cultura şi bunăstarea lui, cari se sprijinesc şi apără reciproc.

9. Pentru a constata sentimentul de jertfă a eparhioţilor mei în periodul dela 1903 până la finea anului 1912 va fi destul să amintesc că în acest period s'au ridicat:

I. Biserici nouă:

pe teritorul Consistorului din Arad . .	23
pe teritorul Consistorului din Orade .	27
de tot	50

II. S'au renovat biserici:

pe teritorul Consistorului din Arad . .	90
pe teritorul Consistorului din Orade .	47
de tot	137

III. S'au ridicat scoli nouă:

pe teritorul Consistorului din Arad . .	67
pe teritorul Consistorului din Orade .	54
de tot	121

IV. S'au renovat şcolile vechi:

pe teritorul Consistorului din Arad . .	24
pe teritorul Consistorului din Orade .	29
de tot	53

Când acum ne cugetăm, că atâta jertfă pe altarul credinţei şi al culturei sale, poporul nostru n'a mai adus în nici unul dintre deceniile de mai nainte, nu se poate contesta dragostea şi alipirea lui către biserica lui naţională şi către şcoala lui confesională întru cât îl ajută şi starea lui materială.

10. Fondurile şi fundaţiunile diecezane aflătoare cu finea anului 1902 la Consistorul din Arad au crescut în cursul timpului cu 1.186,954 cor. 25 fil.. către cari mai adăugăm valoarea de 452,312 cor. 13 fil. a alor 9 fonduri şi fundaţiuni create în cursul timpului şi întrate în administrarea acestui Consistor, putem constata cu bucurie, că averea acestei dieceze s'a sporit cu cor. 1.639,266·38.

Şi dacă fondurile de mai nainte n'au crescut şi mai bine, este a se atribui împrejurării, că o parte a capitalelor erau plasate ca împrumuturi hipotecare cu 8%, dar în urma unor ani binecuvântaţi cu roduri mănoase, datoraşii achitându-se de sarcina împrumutului, banii s'au depus la institutele de bani cu procente de 4, 4½ şi 5%, iar altă împrejurare, că n'au sporit mai bine este cea cunoscută de Ven. Sinod, pentru care a şi dispus an de an a se şterge din active pretensiunile dubioase de cari mai sunt încă şi acum tot din cele vechi, cari stau sub licvidare.

11. Fondurile şi fundaţiunile din parohii încă au crescut şi în deosebi s'au sporit în mod îmbucurător fondurile de bucate cari şi de altcum s'au dovedit nu numai de rodnice ci şi de cele mai rodnice şi umanitare, pentrucă deşi ele încă îşi reclamă procentul, dar aproape cu ½ mai mic decât procentul reclamat de negus ori.

(Va urma).

Sinodul din Caransebeş.

Sesiunea ordinară din anul acesta a sinodului eparhial din Caransebeş a fost deschisă Duminecă, prin Preasfinţia Sa, Domnul episcop *Dr. Miron E. Cristea*, cu următoarea vorbire de deschidere:

„Domnilor Deputaţi!
Cristos a înviat!

Anul trecut a fost un rău an economic. Calamitaţile, provocate de slaba recoltă, le-au mai mărit nemai pomenita criză financiară, care s'a instăpânit peste întreaga ţară de atâta timp.

Această situaţie a influenţat mult şi asupra stării sufleteşti a poporului — precum din toate părţile — aşa şi asupra credincioşilor din eparhia noastră, punându-ne o puternică stavilă în calea spre progres; ba în multe părţi mai ales susţinerea şcoalelor confesionale a intimpinat mari greutăţi, neputându-se încassa regulat contribuţiunile, ce comunele bisericeşti au fost luat asupra-le. Iară — dacă mai luăm în considerare, că noua lege şcolară, care ridică în măsură însemnată salarii e învăţătorilor, stă la pragul sancţionării preaînalte — trebue să fim cuprinşi de cea mai mare îngrijorare faţă de soartea şi viitorul şcoalelor noastre.

Credincioşii eparhiei Caransebeşului — însufleţiţi de dorinţa de a-şi susţinea şcoalele lor proprii şi cu limba de propunere românească — au adus din 1907 până acum mari jertfe, impunându-şi o dare de cult de 30-40-60 80-100, ba şi mult peste 100% esclusiv pentru acoperirea trebuinţelor şcoalei. Astfel visteria ţării a fost cruţată, şi abia avem vr'o 28 parohii, cari beneficiază de întregire dela stat la salariul învăţătoresc, şi şi acelea cu sume mai mult mici şi neînsemnate. Acestor frumoase jertfe este a se atribui îmbucurătorul fapt, că eparhia noastră n'a perdut dela 1907 decât câteva din şcoalele sale, pe lângă că unele au stat închise din lipsa de puteri didactice. Acum însă pentru multe din parohiile, cari susţin şcoale, sărcinile nouă — fără ajutor din visteria ţării — ni se par insuportabile.

Drept aceea atrag atenţiunea ven. sinod asupra acestui îngrijitor fapt, rugând pe domnii deputaţi — ca temeinici cunoscători ai referinţelor din parohiile noastre, — ca să ne indice căile şi mijloacele de lipsă pentru salvarea şcoalelor, spre a preintimpina grava lovitură, — ce ar simţi o biserica întreagă, dacă am perde aşezămintele noastre şcolare atât de scumpe nouă tuturor.

Pe lângă toată starea financiară precară, cu care am avut de luptat, ni-a succes a obţinea şi'n anul expirat câteva rezultate frumoase. Aşa de e. fondul pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor de preoţi a capitalizat 51,615 cor., din colecta pentru zidirea seminarului am încassat 33,837 cor., iar fondul bisericesc clerical a crescut cu aproape 30,000 cor., (în 1911 cu 7741 cor.) Asemenea rezultate am putut ajunge, mulţumită zelului şi conştienţiozităţii organelor noastre centrale, a membrilor şi oficialilor conzistoriali, precum şi a energiei cu care s'au regulat unele izvoare de venit.

De altă parte ni-a succes a aduce şi institutul seminarului, care a cauzat în trecut bisericei atâtea greutăţi, în stare normală, instituind şi un corp profesoral tinăr şi deplin cualificat, care — sub controlul statornic ce-l exercităm, este îndreptat spre o îndeplinire tot mai succeasă a chemării sale.

Dară — spre a susţinea atât la conzistoriu, cât la seminariu o îmbunătăţire continuă în mersul afacerilor, — biserica este dătoare a se îngriji acum fără amânare, nu numai de asigurarea existenţei tuturor muncitorilor ei din centru, ameninţate prin deficitul, ce de un şir de ani se menţine la fondul general administrativ, ba chiar creşte, ci şi de-o posibilă ameliorare şi regulare a plăţilor lor.

Aceasta prin colecte ocazionale şi incidentale nu se poate ajunge, ci trebuesc căutate şi aflate izvoare sigure şi permanente, a căror munificenţă să îngădue acoperirea anuală a trebuinţelor curente şi următoare, mai ales că instituirea de câteva nouă puteri de muncă (referent la epitropie, exactor şi cassari speciali ect.) încă este reclamată de mari şi simţite interese ale bisericei.

Onoraţii membri ai Ven. sinod sunt deci poftiţi a supune unui amănunţit studiu propunerea pentru o regulare nouă a competinţelor diecezane, conform referinţelor şi trebuinţelor de azi, ce am înaintat în această privinţă, cumpănind bine şi temeinic tot ce poate fi în interesul realizării acestei regulări, căci izvorul şi calea indicată în acea propunere ne pare cea mai favorabilă pentru viitorul bisericei noastre.

Asemenea să daţi specială atenţie proiectului de „statute pentru fondul de penziune şi ajutoare“, despre care sperăm că va deveni un aşezământ, nu numai de umanitate, ci şi de mare folos pentru creşterea fiilor preoţimei noastre pastorale, precum şi elaboratului conzistorial privitor la introducerea unei contabilităţi moderne — duple — la conzistorul eparhial.

In sfârşit nu-i permis să ne scape din vedere — ca corporaţiune bisericească — mai ales nici îngrijirea de a întări sufleteşte poporul din eparhie, care în unele părţi continuă a slăbi în dragostea către credinţa strămoşească, către biserică şi aşezămintele ei. Intru stavilirea acestui rău şi întărirea credinţei strămoşeşti, apelăm la sprijinul şi conlucrarea tuturor, cerându-vă în deosebi, ca prin toate mijloacele posibile să ne uşuraţi astfel sarcinile, încât să ne fie cu putinţă a face nu numai cât mai dese vizitaţiuni arhiereşti, ci ca şi ceialalţi dignitari bisericeşti să se poată cobori cu cât mai multe ocaziuni la poporul din parohii; iară protopopii şi preoţii, dimpreună cu toţi — cărora ne zace la inimă viitorul bisericei şi poporului, precum şi binele patriei, — trebue să desvoalte mai mult zel şi mai înteţită activitate pastorală întru apărarea celor mai scumpe comori ale sufletului nostru şi întru readucerea celor porniţi pe căi greşite iarăş la staulul bisericei strămoşeşti şi a tradiţiilor ei.

In acelaşi scop este de mare trebuinţă, să ne permiteţi şi până când vom dispune de mijloace mai însemnate, ca barem din unele cruţări bugetare să folosim ceva sume de bani pentru procurarea şi lăţirea în popor şi mai ales în tinerime a unor broşuri de cuprins bisericesc, moral şi patriotic, căci şi pe această cale s'ar putea încâtva suplini lipsa de până acum a unei catehizări sistematice a tinerimei, ceea ce e o principală cauză a slăbirii sentimentului religios şi bisericesc în multe comune din eparhie.

Intrucât ne va succede a resolvi în mod favorabil aceste chestiuni importante, vizate în cuvântul nostru prezidial, precum şi celelalte cauze transpuse în competenţa măritului sinod, vom avea mulţumirea a fi făcut un deosebit bine scumpei noastre biserici, credincioşilor ei şi patriei.

In această nădejde deschid sinodul“.

Sinoadele.

Mitropolitul Meţianu prezidând sinodul arhidiecezan.

Sub titlul acesta publică „*Românul*“ din Arad, în numărul primit astăzi, următoarele:

Dr. Eraclie Sterian în celebra lui carte: „Cum putem mări cantitatea de viaţă?“ care actualmente face senzaţie în lumea cultă, susţine, că bătrâneţa nu e decât o autosugestie Adecă, este o idee falşă, că numărul anilor determină bătrâneţa. Omul e atât de bătrân, cât se simte şi nu anii produc acest sentiment, ci starea sufletească, care nu e legată de timp.

Involuntar mi-am adus aminte de această hipoteză a savantului medic şi erudit psiholog român, asistând la şedinţele sinodului arhidiecezan din acest an, presidat de Excelenţa Sa mitropolitul Ioan Meţianu.

Extraordinara vivacitate a acestui patriarh mi-a revocat în memorie şi cuvintele lui Scotus Viator, care a avut ocazia acum vr'o doi ani să vorbească cu Excelenţa Sa, şi după convorbire îmi spunea impresionat:

„Fericit popor sunteţi dvoastră, cari aveţi în fruntea bisericii un octogenar tot aşa de tânăr la suflet, ca şi întreg poporul românesc ce-l păstoreşte!... Afară de Gladstone nu găsesc la noi englezii o figură cu care l-aş putea asemăna încâtva pe extraordinarul d.-voastră mitropolit“ — termină Scotianul cu un „*How original*“.

Eu din norocire nu sunt străin, ci sunt un simplu român, care din nefericire am trăit mult între străini, însă fără să mă înstrăinez de neamul meu, ci dimpotrivă să-l apreciez şi să-l iubesc cu atât mai mult.

Când am auzit glasul puternic şi sonor al mitropolitului Meţianu în sinodul arhidiecezan, tăria de convingere, cu care a pronunţat memorabilele cuvinte referitoare la zidirea seminariului: „*In marea mea răspundere pentru îngrijirea educaţiunii elevilor seminariali declar solemn, că nu voi putea da învoirea şi binecuvântarea mea arhierească la zidirea unui seminar depărtat de biserica catedrală şi de toate celelalte institute ale noastre. Căci nu voiesc a depărta şcoala de biserică, cari sunt aşa de strâns legate întru sine, ca crucea cu evanghelia*“... — am rămas înmărmuriţi o clipă cu toţii.

O convingere nestrămutată răsună din aceste cuvinte resolute, pe care nu poate să o înduplece spre modificarea vederilor clare şi sănătoase nimic, nici cea mai elocventă oratorie juvenilă modernistă.

Nu cred să existe vre-un organism constituţional azi, care să fie condus atât de energic şi eficace, ca biserica noastră de Ioan Meţianu, care nu se lasă condus de nimenea în acţiunile sale, decât de conştiinţa răspunderii pentru viitorul bisericii sale, şi de duhul creştinesc pentru binele neamului său.

Aceasta este impresiunea ce am câştigat-o asistând la desbaterile ultimei sesiuni sinodale arhidiecezane.

Ioan Meţianu este o personalitate de o vivacitate extraordinară şi o putere de muncă neobişnuită la noi. Pe lângă darul arhieresc a erezit dela Dumnezeu şi un dar de trăinicie corporală şi mentală, cum foarte rar se mai poate constata în cronologia oamenilor mari.

Şi dacă Ioan Meţianu în cei abia 15 ani de păstorire a dovedit o putere de muncă extraordinară, ne putem închipui ce mai poate aştepta neamul dela acest mare arhiereu, dacă bunul Dumnezeu ni-l va ţinea încă întru mulţi ani pe acest stăpân pe voinţa lui şi peste biserica ce-o păstoreşte cu atâta dragoste creştină şi iubire de neam. . .

Un mirean.

Dela sate.

O prelegere cu schiopticonul în comuna Mag.

In 21 Aprilie v d-l Ioan Popa paroh în Sălişte, în calitate de secretar al despărţământului V. (Sălişte) al „Asociaţiunii“ a ţinut o frumoasă prelegere cu ajutorul schiopticonului, reprezentând prin o serie de 40 bucăţi diapozitive cele mai frumoase tablouri din viaţa Mântuitorului. Vorbind o oră şi jumătate fără preget şi însoţind ficare icoană cu explicaţiunile cele mai amănunţite, scotea în relief citate din Sf. Scriptură aducându-le în legătură cu viaţa poporului nostru.

Fiind aceasta o noutate pentru poporul din loc, şi fiind tablourile dela cei mai de frunte pictori universali, iar representarea lor reuşind de minune, întreg publicul i-a dat o atenţiune deosebită. La aceasta a mai contribuit şi faptul, că toate icoanele erau religioase. Părintele Popa prin aceasta a contribuit la întărirea simţului religios în cei vârstnici, dar cu deosebire în şcolari şi adulţi cari învăţând aceste lucruri în şcoală, acum le-au văzut ca aevea.

Publicul asculta, mirându-se de frumseţa tablourilor şi de explicaţiunile dataiate ale prelegătorului până în sfârşit, răsplătindu-i osteneala cu un lung „Să trăiască“! Părintele local Alexandru Vlad prin o vorbire scurtă îi mulţămeşte d-lui prelegător, iar publicul încheie făcând ovaţii prelegătorului.

Aceste prelegeri cu ajutorul schiopticonului sunt de mare importanţă pentru poporul nostru, în ce priveşte ridicarea la cultură. Laudă se cuvine deci conducătorilor despărţământului Sălişte în general, iar în special neobositului prelegător, care nu se cruţă pe sine obosind de-arândul prin diferitele sate ale despărţământului şi îndeplinind prin aceasta o apostolie.

Invăţătorii.

Din tractul Mercurei.

Serbarea paserilor şi a arborilor în Apoldul inferior.

In 17/30 Aprilie a. c. corpul învăţătoresc din Apoldul inf. a aranjat „*Serbarea paserilor şi a arborilor*“ în legătură cu o excursiune în pădurea comunei. La această serbare, afară de elevii şcoalei, a luat parte întreagă învăţătorimea din tractul Mercurei, care sub conducerea P. O. D. protopresbiter *Avram S. Pecurariu*, în aceeaşi zi, şi-a ţinut conferenţa treilunară.

După invocarea Duhului Sfânt am eşit în pădure, unde terminându-se serbarea amintită, s'a pertractat ordinea de zi, compusă anume în consonanţă cu serbarea ce s'a aranjat (au fost lecţii din istoria naturală, disertaţie despre excursiunile şcolare, etc.) — în liber, la umbra stejarilor înverziţi.

Nici când nu am văzut o conferenţă învăţătorească atât de bine cercetată şi o disposiţie aşa de bună, ca cu această ocaziune. Cred, că a fost prima conferenţă învăţătorească ţinută în liber.

In ce priveşte reuşita „Serbării paserilor şi a arborilor“ aranjată cu această ocaziune, îmi ţin de datorinţă să amintesc, că toţi cei de faţă au rămas pe deplin mulţămiţi, aducând laudă corpului învăţătoresc din Apoldul-inferior, care în timpul din urmă a început a manifesta o activitate extraşcolară destul de frumoasă.

De încheiere mai amintesc, că la serbarea şi conferenţa înv., au mai participat ca oaspeţi învăţători din tractul Săliştei şi Sibiiului, apoi foarte mulţi inteligenţi, între cari: preoţi, notari, studenţi, doamne şi domnişoare, cari cu toţii au luat parte şi la prânzul comun, atât de gustos în liber. Toaste s'au ridicat: din partea dlui protopop pentru I. P. S. D. Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, apoi pentru Dr. Onisifor Ghibu, iar din partea altora pentru Domnul protopop etc.

Intr'o însufleţire de nedescris am rămas apoi împreună până către seară. *I. P.*

NOUTĂŢI.

La Borsec. Principele moştenitor român Ferdinand este aşteptat împreună cu familia sa la băile dela Borsec pe zilele prime din Iulie. Familia princiară va rămânea 4 săptămâni la băile acestea.

*

Preoţimea împotriva înarmării. Mai mulţi teologi evangelici, cum se anunţă din Berlin, au adresat o circulară preoţilor evangelici din Germania. Circulara protestează împotriva înarmării neîntrerupte şi invită preoţimea să desvolte o propagandă cât mai stăruitoare pentru ideea păcii generale. Până acum au aderat la mişcare 150 de preoţi.

*

Serviciul militar de trei ani. Secţiunea pentru afaceri militare a camerei franceze a terminat desbaterea asupra proiectului de lege privitor la serviciul de trei ani. Proiectul, care a fost primit cu 17 voturi contra 4, dispune ca legea intră imediat în vigoare şi se întinde asupra tuturor ostaşilor aflători în serviciu activ.

*

In interesul orfanilor. Statul Ohio, cum am scris şi noi, a votat o lege, care asigură o pensiune anuală văduvelor cu copii. Prima femee, care se bucură de favorul legii americane, este din întâmplare văduva lui Ion Raţ, emigrat din Ungaria. Bărbatul ei a murit în spitalul din Cleveland şi a lăsat după sine o soţie şi cinci copii în mare mizerie. Văduva cu copii primeşte acum un ajutor de 215 coroane pe lună, în conformitate cu legea umană a statului Ohio.

*

Telegrafia fără fir. Se scrie din Berlin, că în zilele acestea se vor termina lucrările necesare pentru a stabili legătura de telegrafie fără sârmă între localitatea *Nau*, de lângă Berlin, şi între *Newyork*. Aceasta va fi linia cea mai lungă; căci distanţa între cele două puncte este de 6500 chilometri. Linia Irlanda-Canada are o lungime numai de 3200 chilometri.

*

Legea aerului. Ministrul lucrărilor publice din Franţa a comunicat unui ziarist parisian, că în proiectul de lege privitor la aviaţiune se va îngriji atât de siguranţa publicului şi a piloţilor, cât şi de apărarea averilor private. Legea are să fie foarte liberală şi nu va opri sborul deasupra oraşelor şi satelor; va pretinde însă o înălţime minimală pentru fiecare pilot şi aeronaut.

*

Erupţiunea Vezuvului. Din Neapole vine ştirea, că Vezuvul a erupt Sâmbătă noaptea tot prin craterul, unde erupsese în Ianuarie anul trecut. Imprejurimea muntelui este acoperită cu o pătură de cenuşă în grosime de mai mulţi milimetri. Fenomenul a fost însoţit de cutremur şi tunet subpământean.

*

Apropierea franco-germană. Politicianii francezi şi germani au avut o întrunire la Bern, cu scop de a se organiza un comitet permanent, compus din membrii parlamentelor celor două state. Chemarea comitetului va fi să continue activitatea împăciuitoare între Franţa şi Germania. — La conferenţa aceasta din Bern şi au anunţat participarea 119 deputaţi francezi şi 34 deputaţi germani. Majoritatea lor face parte din partidele socialiste.

*

Intrevederea domnitorilor. Regele bulgar Ferdinand se va întâlni în curând cu regele grec Constantin, pentru a netezi cu acest prilej toate diferenţele ivite în cursul răsboiului din Balcani. Ideea intrevederii este dată de regele Ferdinand.

*

Expoziţie jubilară norvegiană. In anul viitor se va serba jubileul de 100 de ani, decând *Norvegia* s'a desfăcut de Danemarca şi s'a proclamat stat naţional independent. Din acest prilej se organizează o expoziţie în Cristiania. In cadrul expoziţiei are să se arate progresul Norvegiei realizat într'un secol. Se vor expune şi obiecte de pictură norvegiană, precum şi de sculptură, arhitectură şi artă aplicată. Pe o insulă din apropierea capitalei se găseşte un muzeu etnografic permanent, cu case mărunte ţărăneşti şi cu toate comorile de artă poporală. Expoziţia din Cristiania se deschide în 15 Mai 1914 şi va sta deschisă cinci luni, adecă până în 15 Octomvrie 1914.

*

Dela farmacie. Şeful unei farmacii explică noului practicant conţinutul unei sticle, zicând: „Fluidul acesta a scăpat viaţa multor oameni!“ — Practicantul întreabă: „La ce fel de boale se potriveşte?“ — Răspunde şeful: „Totdeauna, când nu putem descifra reţetele domnilor medici.“

*

Ca rescumpărare pentru ziua onomastică dl T. Popovici a contribuit pentru înzestrarea copiilor dela şcoala de aplicaţie a seminariului Andreian şi pentru cei dela şcoala centrală cu câte 5 cor.

*

Orele de oficiu la institutul de credit şi economii „Lumina“, Sibiiu, se ţin cu începere din 15 Maiu crt. dela 7 a. m. până la 1 p. m. — *Direcţiunea.*

*

Anunţ. Incunoştiinţez onoratul public român, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Braşov, Târgul inului Nr. 26, în casa firmei „Ascher“ vis-á-vis de staţiunea finală a tramvaiului din piaţa centrală. Braşov, 1 Maiu 1913. *Dr. Ioachim Ciurea*, adv.

*

† Ioan Marin, preot gr.-or. român în Boroşneul mic, după lungi şi grele suferinţe. împărtăşit cu sfintele taine, şi-a dat sufletul în mânile Creiatorului, Sâmbătă la orele 10 seara, în al 40-lea an al etăţii şi al 18-lea al preoţiei şi al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au depus spre vecinică odihnă în cimiterul gr.-or. din comuna numită, Luni în 29 Aprilie (12 Maiu) la ora unu d. a. Fie-i ţerina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Turneul Mărcuş-Crişian-Báila. Artiştii nostri Márcuş, Crişianu şi Băila vor da un concert în 25 Maiu n. în Alba Iulia, în sala redutei de acolo. Programul e bogat şi variat. Inceputul la orele 8 sara. La pian va face acompaniarea domnul Hermann Heinrich. Indemnăm şi noi publicul din Alba-Iulia şi jur să participe la concert în număr cât de mare.

*

Căsătorii neizbutite. O interesantă statistică apărut zilele acestea cu raport la numărul căsătoriilor desfăcute în singuraticele state. Cele mai multe divorţuri se fac în Iaponia, unde pe zece mii de locuitori se fac 12 divorţuri. Urmează apoi Statele unite americane, cu $7^1/_2$ divorţuri pe acelaş număr de locuitori. Cifrele, tot pe zece mii de locuitori, în celelalte state, sunt: în Elveţia 3.2 divorţuri, Franţa 2.3, România 2, Germania 1.5, Sârbia 1.3, Ungaria, Olanda şi Australia 1, Italia 3, Austria şi Irlanda numai 0.1. Se vede, din statistica aceasta, că Ungaria îşi păstrează relativ cu succes moravurile din bătrâni, — România însă cevaşi mai puţin.

*

Ofiţer rus străpuns. Intr'una din nopţile trecute trei ofiţeri ruşi, ameţiţi de beutură, se preumblau pe hotar rusesc în părţile dela Cracovia. Unul dintr'ânşii s'a rămăşit cu ceilalţi doi, că va trece pe teritor austriac, va scoate arma din mâna soldatului dela frontieră şi cu soldat cu tot are să se întoarcă pe teritor rusesc. Ofiţerul în adevăr a trecut podul despărţitor şi s'a apropiat de sentinelă pentru a-i lua puşca. Soldatul s'a apărat cu baioneta şi a străpuns de moarte pe ofiţer. Cazul se cercetează.

*

Arsenic în loc de parmezan. Intr'un sat aproape de Milano s'a bolnăvit o familie întreagă stătătoare din opt membri. Bucătăreasa, din greşală, a pus în risotto arsenic în loc de parmezan. Doi membri ai familiei au murit, ceilalţi se luptă cu moartea.

*

Pierderile în răsboiu. Un scriitor englez, bun cunoscător al raporturilor din Turcia, urmărind cu atenţiune peripeţiile răsboiului balcanic, publică acum câteva date înfiorătoare despre numărul soldaţilor turci căzuţi în lupte. Conform socotelilor sale, Turcia a pierdut peste *două sute de mii* ostaşi, dacă se socotesc în numărul acesta şi cei ce au căzut de epidemie, de foame şi de frig. Lista pierderilor creşte nu numai prin numărul enorm al răniţilor, ci şi prin alte *150 mii* de oameni, făcuţi prisonieri de armatele aliate. Dacă se mai pun şi jertfele suferite prin pierderea miilor de moşnegi, copii şi femei, se poate zice, că Turcia a pierdut în răsboiul actual mai mult, decât în toate răsboaiele sale din veacul al 19-lea.

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu va aranja o Convenire socială împreunată cu cântări, declamaţiune, poştă umoristică şi joc, Sâmbătă, la 4/17 Maiu 1913 în „Unicum“. Dirigent Ioan Ignaton, absolvent în teologie. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru acoperirea cheltuelilor cu procurarea instrumentelor fanfarei (orhestrei) Reuniunii. In pauză se vor juca „Căluşerul“ şi „Bătuta“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de intrare: De persoană 1 cor. — Insignii de dans pentru dansatori 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică. Programe se împart seara la cassa.

*

Se caută un bun *scriitor* pentru cancelaria unui advocat român din Sibiiu. Oferte să se facă în scris la redacţia acestui ziar.

*

Nuntaşi pentru meseriaşi. Duminecă, în 11 Maiu n. 1913, sărbându-şi d-şoara *Emilia Roman*, fiica cinstitului măestru pantofar Nicolae Roman, cununia religioasă cu dl *Stefan Tomescu*, din Râmnic-Vâlcea, cu prilejul mesei date de socrul mic, şi în considerarea faptului, că corul mixt al Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, al cărui activ membru a fost şi mireasa, a esecutat cântările la actul cununiei, nuntaşii au făcut următoarele daruri la fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, contribuind: mirii cor. 10; naşii Gligor Dengel şi familia cor. 4; dşoarele Ios. Reisenbüchler şi Fr. Schneider, cor. 1; comersanţii Aurel Grün şi fratele cor. 2; sergent maj. Ieronim Hăprian şi dşoara Zenovia Achim câte 1 cor; Bögözi. 50 bani; Elie Măgian, N. Németh, câte 40 bani; părinţii miresei. cor. 2; Elena Văcariu şi copiii ei Paraschiva şi Ion, cor. 1; Mărioara Mărginean, 10 bani; Mitică Comşa, cor 1; George Şoima şi soţia, cor. 2; surorile miresei Eugenia şi Elena cor. 1 şi vornicul Ioan Stanciu, zugrav şi familia cor. 2·60; sau în total cor 30.

Poşta ultimă.

Predarea oraşului Scutari.

După ştirile ultime, predarea oraşului Scutari se va face astăzi, Mercuri, la orele două d. a. Atunci vor eşi trupele muntenegrene din acest oraş, şi vor întra în el trupele internaţionale, cu comandanţii flotei internaţionale, pentru a-l lua în stăpânire. Cam o mie de soldaţi muntenegreni remân însă şi pe mai departe în Scutari, pentru a păzi tunurile din împrejurime, cari formează proprietatea Muntenegrului. In oraşul Scutari a bântuit zilele trecute un foc mare, care a făcut mari stricăciuni. Focul a fost pus, probabil, din partea soldaţilor muntenegreni.

Regele Italiei despre România.

Principele Carol al României face o călătorie de studii prin Italia. In Roma fiind oaspele Regelui Victor Emanuil, acesta la prânzul de gală dat Luni seara în onoarea oaspelui seu, a rostit toastul următor:

„Alteţă Regală! Cu bucurie salut pe Alteţa Voastră Regală ca pe oaspele Italiei şi al meu, în Roma, pe pământul, *de unde-şi derivă nobila naţiune română originea glorioasă, individualitatea şi misiunea înaltă, împlinită în serviciul civilisaţiunei.*

Maiestatea Sa, Regele Carol, care cu atât de înaltă înţelepciune conduce destinele României, mi-a pricinuit o bucurie estraordinar de plăcută prin trimiterea Alteţei Voastre aicea. Visita aceasta corespunde legăturii interne dintre cele două popoare şi conştienţei comunităţii de interese, de care este condusă politica celor două guverne. Cu aceste sentimente ridic păharul pentru sănătatea M. Sale Regelui Carol, a Reginei Elisabeta, a întregei familii regale, şi pentru înflorirea României.“

Principele Carol al României respunzând a mulţămit pentru graţioasa primire şi a promis, că va face comunicare acasă despre atenţiunea ce i s'a dat şi despre sentimentele manifestate faţă de România. A spus, că duce cu sine impresii „*din acestă ţară a minunilor cari au se formeze cele mai plăcute amintiri ale tinereţei*“ sale. A ridicat păharul întru sănătatea Regelui, Reginei şi a casei regale, şi a asigurat pe Regele Italiei despre amiciţia sinceră a Regelui Carol. A încheiat cu „trăiască Italia“.

Nr. 412/1913 prot. (108) 1—3

Concurs.

Devenind vacantă prin abzicerea parohului Ilie Popp parohia de clasa a doua (II) **Ludoşul-mare**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B) pentru întregirea dela stat.

Concurenţii la această parohie au a-şi înainta cererile lor instruite conform legilor în vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral al Mercurei şi cu prealabila încunoştiinţare a protopopului a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, predica, eventual a şi celebra.

Ludoşul-mare, 21 Aprilie 1913.

Comitetul parohial:

Ilie Muţiu
prezident.

Nicolae Fara
notar.

Am văzut: **Avr. S. Pecurariu**
protopresbiter.

Nr. 545/1913. (101) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa III **Râuşor**, în protopresbiteratul Făgăraşului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele stolare fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective a celebra.

Făgăraş, în 17 Aprilie st. v. 1913.

In conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 251/1913 (109) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa II-a **Chergeş şi filia Popeşti**, — se publică nou concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei, în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la 24 Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Devei, în conţelegere cu comitetul parohial. —

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 250/1913. (110) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almaşul mic** cu filia **Archia**, se publică al treilea concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările concursuale subsemnatului oficiu în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană** în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole
de
Ion Mateiu.

Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 12–40

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H., Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2·50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	—·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35–39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 8—

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procura următoarele:

Propise pentru scriere română, o sută bucăţi . . . . cor. 1·20
Peniţe aluminium, 144 bucăţi cor. 2·40 şi . . . . „ 1·50
„ „ ordinare 144 bucăţi . . . . „ —·80

Cerneală „Anthracen“ 1 litru 2·20
„ „ ½ „ 1·10
„ „ ¼ „ —·70

Condeie ordinare 12 bucăţi —·12
„ „ 12 „ —·20
„ solide 12 „ —·42
„ „ 12 „ —·64

Cărţi potrivite ca premii pentru şcolari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis şi franco.

Am onoare a înştiinţa onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulaţiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă şi corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile şi prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripţia: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 19—20

Siebenbürger Urbräu

Siebenbürger Urbräu

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Maiu 1913. Nr. 47.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

După sinoade.

Sibiiu, 16 Maiu n.

Negreșit, că ceice au compus statutul organic, legea noastră fundamentală bisericească, și în prima linie marele *Andreiu baron de Șaguna,* așa și-au închipuit lucrurile, ca în comitetele parohiale să între, din încrederea obștei, cei mai de frunte bărbați din comune, sinoadele protopresbiterale să le formeze cei mai cu vază, preoți și mireni, din singuraticele tracte, iar sinoadele eparhiale se fie întrunirile celor mai luminați și mai devotați fii ai bisericii și ai neamului.

In realitate însă, durere, nu e tocmai așa, pentrucă nu totdeauna și nu pretutindenea sunt compuse comitetele parohiale din cei mai de frunte oameni din comună, și nici în sinoadele eparhiale nu pot se între totdeauna cei mai buni, mai deștepți, și mai devotați fii ai bisericii noastre. Fac parte din sinoade și de aceia, cari nu *simțesc* greutatea sarcinei luate asupra lor și a datorințelor pe cari le au față de biserică.

Cu tema aceasta se ocupă ziariul „Românul“ din Arad în numărul de Dumineca, făcând unele *reflexiuni,* foarte corecte și foarte adevărate, puse pe hârtie sub impresia celor petrecute în sinoadele bisericii noastre, întrunite în sesiuni ordinare în săptămână trecută, reflexiuni, pe cari le reproducem și noi, dupăcum urmează:

„..Nu e de ajuns, ca odată pe an să ne batem piepturile pentru „biserică și școală, cetățuile neamului nostru“. E mare nevoe, ca zi de zi să vedem aceste fortărețe, *la noi acasă,* să le simțim importanța, să le sprijinim, să le cinstim în orașe și pe sate, ori unde ne-ar fi aruncat viața, iar nu odată pe an în palatul episcopiilor. Cine e condus de-un astfel de interes *simțit* pentru biserică și școală, sigur, că nu face discuții zadarnice în sinoade, paradând cu oratoria, ci va munci din toate puterile pentru limpezirea unei chestiuni, pentru luarea unei hotărâri aducătoare de bine.

In adevăr, de multe ori rămâi surprins de însuflețirea cutărui deputat sinodal, preot ori mirean, când știi ce-i la ei acasă. S'au putut auzi multe discursuri însuflețite din gura unor mireni, cari la ei acasă poate la Pași dacă trec pragul bisericilor, din gura unor preoți, cari și-au prăpădit școala, ori, cel puțin, au ajuns la cuțite cu învățătorul. S'au auzit discursuri pline de vorbe mari pentru însemnătatea tagmei preoțești din gura celor, cari în viața publică, în satul ori orașul lor, n'au decât cuvinte de desconsiderare pentru popi, ori în cazul cel mai bun se țin la distanță cuvenită de lumea bărboșilor. Ba s'au auzit și vorbiri, în cari se ridică la al treilea cer credința creștinească, despre care aceiași oameni la anumite ocazii nu știu decât să râdă.

Iar în plin sinod, văzându-i și auzindu-i pe toți aceștia, cutare străin, necunoscător de stările dela noi, ar putea ușor să ofteze: „Fericit popor, fericită biserică și școală, cari au astfel de apărători“!.. Deși interesul arătat nu era simțit, ci forțat ori meșteșugit.

Interes simțit, interes adevărat pentru biserică și școală, pot avea numai cei *convinși* de însemnătatea acestor așezăminte, de uriașa forță de viață ce residă în ele. Dar câți intelectuali sunt convinși la noi despre însemnătatea bisericii, deci a credinței creștine a noastre? Durere, la noi pentru mulți intelectuali, eșiți chiar din familii preoțești, convingerea superioară în adevărul pe care e zidită biserica noastră e o cauză pierdută, e „bună pentru poporul incult“, e o „rămășiță a evului mediu“. Ba ce e și mai dureros, convingerea aceasta începe a se clătina și în inimile unor preoți dintre cei cari se țin mai luminați. Dar e lucru știut de toată lumea, că nu poți munci cu stăruință, nu poți aduce roade, decât dacă adevărul pentru care lupți e concrescut cu tine, e înrădăcinat adânc în inima ta. Altfel floarea ce va crește din simburele acelui adevăr va putea avea multe culori, va putea fi strălucitoare, însă cercetată de aproape se va vedea, că n'are nici un miros, fiindcă e floare artificială, floare din prăvălii.

Ce folos, că 'n sinod mă voiu arăta cel mai înflăcărat sprijinitor al bisericii, dacă în schimb acasă nu voiu lua asupra mea nici sarcina onorifică de-a voi să figurez printre epitropii bisericii locale? Ce folos, dacă voiu figura numai cu numele printre credincioșii unei parohii, și în cazul cel mai bun voi plăti o taxă anuală la fondul cultural, ori spre alt scop? Ce membru viu al bisericii voiu fi, dacă pe cea din orașul ori satul meu n'o sprijinesc cu mintea mea luminată, cu sfatul meu, care uneori ar cruța spese zadarnice din cassa bisericii, cu pilda mea, care ar putea fi puternică? Cu ce drept îmi voiu ridica cuvântul în sfatul obștesc al unei eparhii, dacă în sfatul credincioșilor dela mine deacasă nu mi-am ridicat o singură dată cuvântul, ori poate nici piciorul nu mi l-am pus?

Ar trebui să fie o datorie de conștiință pentru fiecare, să nu intre între cei chemați, dacă se simte nechemat. Va fi greu să cunoască dacă are sau nu această calitate? Nu va fi greu de loc. Intâi, pentrucă adâncurile ființei noastre ne spun fără greș unuia fieștecăruia ce plătim. Apoi va trebui să-și dee fiecare seama, că de fapt ce face la el acasă pentru biserică și școală, și dacă va vedea că nu face nimic, va ști cu siguranță, că e între cei nechemați. Și atunci să nu se îmbulzească.

Cine nu poate cunoaște dorința noastră? Vezi bine, noi am vrea să fie toți intelectualii noștri printre cei chemați. Suntem așa de puțini, încât ne vine greu să fim părăsiți și de unul și de altul. Am dori, ca să se coboare în sufletele generațiilor de azi toată credința neclintită a strămoșilor. Dumnezeu, credință, biserică, lege, să nu fie vorbe sterpe, ci tot atâtea convingeri adânci, cari să trăiască și să se manifeste mai întâi în viața intimă, privată a fieștecăruia, în cercul cel mai aproape de activitate ce-i stă înainte. Am ști atunci, că avem luptători nebiruiți, pentrucă sunt convinși. Ceeace facem din convingere, dacă nu-și arată roadele acum, și le va arăta în viitor. Ceeace facem din convingere, e nemuritor în generațiile cari vin. Iar ce facem numai pentru gloria noastră, ori pentru ochii lumei, s'a născut cu simburele putreziciunei în sine.

Pătura noastră cultă se ferește în cea mai mare măsură de a-și câștiga o adâncă convingere religioasă. Multora li se pare, că așa ceva ar fi umilitor pentru ei. Uită însă și uităm cu toții, că popoarele nu trăiesc din bogății materiale, ci din bogății sufletești. Uităm, că mașter tratați de veacuri n'am fi acolo unde suntem astăzi, dacă moșii și strămoșii noștri n'ar fi fost însuflețiți de credința creștină, a cărei slujitoare e biserica noastră. Uităm, că viitorul nostru e primejduit dacă devenim sceptici, dacă nu vrem să vedem, că ceeace facem numai din datorie, ori pentru ochii lumii, poartă pecetea nesuccesului și a morții“.

Sinodul dela Arad.

(Fine).

12. In timpul arhieriei mele am sfințit 45 de biserici, am vizitat și alte 86 de comune din diferite părți ale eparhiei și aș fi vizitat și mai multe, dar pe lângă anumite greutăți mai întimpin și aceea, că n'am nici secretar personal, nici diacon ceremonial, cari să-mi stea totdeauna la dispoziție spre însoțire, fără ca oficiul lor să sufere scădere, cum ar suferi administrația centrală și instrucțiunea, dacă aș lua dintre funcționari ori dintre profesori pe mai multe zile.

Ce influință au avut și vor avea asupra vieții religioase morale a eparhioților mei sfaturile din Pastoralele trimise și ocazional întărite și cu cuvântul, ce urmă a lăsat în inima clerului și a poporului ceremonialul săvârșit și învățăturile date la ocaziunea sfințirilor de biserici și preste tot la vizitațiunile atinse mai sus, ce direcțiune au luat preste tot mersul lucrurilor în dieceză sub conducerea mea, și câtă parte îmi revine și mie din rezultatele obținute, veți ști mai bine Domniile Voastre, Dlor deputați, cari trăiți în mijlocul poporului, stați cu el în continuă și nemijlocită atingere și astfel aveți și prilejul de a vedea prin prizmă curată și scăderile, cari reclamă îndreptare; eu însă am bucuria mângăerii și a liniștei sufletești, de a-mi fi plinit chemarea și datorința pe toată linia.

13. Prevăd că așteptați cu nerăbdare să ating și chestia cu școalele și cu învățământul nostru poporal confesional, care cu cât preocupă mai mult opinia publică, cu atât mai mult trebue să ne preocupe pe noi, cei ce cunoaștem rostul școalei și avem în mână și conducerea. Tocmai de aceea ca să mă conving însumi despre starea lucrului, am cerut dela oficiile protopopești răspuns la următoarele întrebări:

a) Câte școli am avut la finea anului 1902 și câte la finea 1912?

b) Câte au funcționat la finea anului 1902 și câte la finea 1912?

c) Câte școli nu funcționează din lipsa de edificiu și adjustare corespunzătoare, câte din lipsa de salariu și câte din lipsă de învățători?

Și starea, ce se reoglindează în acestea rapoarte — cari stau și la dispoziția Ven. Sinod, este destul de îngrijorătoare, dar are să ne determine și pe noi în dejudecarea motivării alarmului cu închiderea școlilor, atât de mult accentuat în lipsa cunoștinței de cauză.

Școli admoniate au fost de când există școli și lege de instrucțiune, și nu putem nesocoti adevărul, că poporul nostru are multă trebuință de îndemn, iar admonițiile ori cum le-a primnit, i-au servit faptice de stimul puternic pentru a-și face datorința față de sine, de biserică și neamul său.

Numărul școlilor admoniate astăzi este cu mult mai mare ca și ori când mai nainte, și aceasta: parte că edificul și adjustarea, parte că progresul din anumite obiecte de învățământ este cvalificat de necorespunzător prescriselor legii.

Când însă ne cugetăm la svonul cu închiderea școlilor, trebue să ne punem întrebarea: câte școli au funcționat mai înainte conform legii, și câte au fost numai și numai cu numele fără să fi fost provăzute cândva cu învățători cvalificați și fără ca parohiile să le fi asigurat salarul legal dela sine ori cu ajutor de stat.

Un fapt trebuie să subliniem și anume acela, că dacă astăzi funcționează mai puține școli ca altădată, cauza este a se căuta în linia primă în lipsa de învățători, care lipsă n'a fost niciodată atât de simțită ca în zilele noastre.

14. Numărul poporațiunii în general a crescut și în periodul dela 1903 până la 1912, dar nu în măsură corespunzătoare naturei ființei omenești, iar în special luat nu pot tăinui nici împrejurarea, pe cât de adevărată pe atât de dureroasă, că în anumite părți ale diecezei, avem și comune, în cari poporațiunea scade an de an fără să fie bântuite de sectari, fără ca poporul să fie emigrat ori să fie trecut la alte confesiuni.

Din datele culese despre mișcarea poporațiunei de pe teritorul consistoriului din Arad, invederează, că în periodul celor zece ani din urmă, numărul total al nașterilor a fost: 134543, deci 33°/₀, iar al cazurilor de moarte a fost 109405, deci 27°/₀ prin urmare crescământul ar fi 25138 suflete, ceeace corespunde la 6½°/₀.

Considerând însă, că numărul celor emigrați și al celor trecuți dela noi la alte confesiuni a fost mai mare cu 4770 suflete decât al celor imigrați și trecuți la noi dela alte confesiuni, crescământul se reduce la 20389 și percentul la 5°/₀, ceeace corespunde și realității, pentrucă la finea anului 1912 avem 404034, pe când la finea 1902 aveam 383645.

Dar ori am lua percentul crescământului cu 5 ori cu 6, nici unul nu se pare a corespunde nici legii naturale a ființei omenești și nici intereselor binepricepute ale neamului și bisericii noastre, din contră mai vine de considerat și faptul, că din totalul născuților arătat mai sus, numărul celor născuți din convețuire nelegiuită se urcă la cifra însemnată de 28697, adecă 21⅓°/₀.

Asemenea împrejurări stăpânesc și pe teritorul nostru din Orade.

Asemenea simptom fiind foarte caracteristic pentru viata oricărui popor, deci și pentru poporul nostru, nu-l putem nesocoti, ci ni se impune datorința, să dăm afacerii importanța cuvenită, pentrucă deși nu se poate combate adevărul, că traiul vieții s'a îngreunat și trebuințele s'au sporit, dar acestea nu îndreptățesc și nu pot îndreptăți pe nici un creștin cu frica lui D-zeu, nici la convietuire nelegiuită, nici la nesocotirea poruncii ziditorului, date strămoșilor noștri Adam și Eva cu cuvintele: „Creșteți și vă înmulțiți și moșteniți pământul“ (Moise I. 28).

Și îngrijirea pentru înlăturarea acestui rău, indomesticit și la o parte a poporului nostru, trebuie să ne impună îngrijiri serioase și să ne preocupe cu atât mai vârtos, cu cât și Dniile Voastre, Dlor deputați știți, dar veți putea deduce și din espunerile ce urmează, că această stare de lucruri nu poate proveni tot numai și numai din greutățile timpului, din neajunsurile vieții și astfel din sărăcia atât de mult accentuată de unii și alții, ci isvorul răului trebuie cercat la locul lui şi deosebi se pune şi întrebarea: nu cumva însuşi omul provoacă neajunsurile şi sărăcia sa proprie? Eu în vizitaţiunile canonice mi-am luat de problemă a lăuda ce este de lăudat şi a combate ce este de combătut, îndemnând pe toţi la dragoste şi la alipire către sfânta noastră biserică şi către instituţiunile ei, nu altcum şi la viaţă creştinească întru frica lui Dumnezeu.

Pentruca să pot face aceasta cu succes, n'am întrelăsat a mă provedea cu datele despre viaţa religioasă morală a eparhioţilor din toate comunele, prin cari avea să mă ducă calea apostoliei, şi între acestea date aveam la mine şi statistica cazurilor de naştere şi de moarte din ultimul deceniu, la aranjarea căreia am ţinut cont şi de aceea, nu cumva în cursul periodului vor fi grasat ici-colea morburi contagioase, cari promovează mortalitatea deosebi la copii, şi de aceasta aveam să ţin cont chiar şi pentru a nu atinge vre-o coardă dureroasă pentru acelea maice, cari din ori ce motiv n'ar fi dat îngrijirea trebuincioasă fiilor lor, în cazuri de boală.

Provăzut cu acestea şi alte date trebuincioase la facerea diagnozei vieţii religioase morale şi culturale-economice a eparhioţilor mei, am ajuns în cursul vizitaţiunilor în mai multe comune şi de acelea, în cari scăzuse poporaţiunea în măsură mai mare ori mai mică. Dintre atari constatări fac menţiune de o anumită comună a cărei poporaţiune scădea şi mai nainte şi care şi în cursul ultimului deceniu scăzuse dela 1340 la 1130 deci cu 210 suflete, şi dela masa verde deci din centru această scădere era de tot neînţeleasă, pentrucă era şi şi este de notorietate publică, că poporul acelei comune se numără în clasa ţăranilor celor mai inteligenţi, mai trezi şi mai deştepţi, popor robust şi plin de sănătate şi de viaţă.

In faţa locului însă dat mi-a fost să mă conving, că este molipsit de boala contagioasă a luxului în îmbrăcăminte, care la partea femeiască şi-a ajuns culmea întru atâta, în cât un popor cu pământ foarte puţin şi fără meserii, cum este poporul din comuna cu pricina, nici la un caz nu poate suporta din venitul propriu şi cheltuelile luxului şi şi celea ale creşterii copiilor.

Constatând aceasta, ce putea fi mai potrivit decât aceea, să-i fac să înţeleagă, că scăderea poporaţiunei este numai şi numai urmarea scăderii progresive a numărului naşterilor, şi astfel să-i fac băgători de seamă şi la aceea, că asemenea scădere nu poate fi naturală, şi nu poate fi dela Dumnezeu, pentrucă natura omenească se conduce şi acum tot după acelea legi, după cari se conducea şi pe timpul moşilor şi a strămoşilor noştri. Şi tocmai de aceea n'am putut întrelăsa, fără să dau espresiune părerii motivate, că dacă nu vor delătura răul, care produce asemenea scăzământ înspăimântător, de provenienţa căruia ei sunt şi trebue să fie conştii, — urmarea va fi, că după anumite decenii, nu va mai rămânea nici pomenire de ei şi de familiile lor, ceeace lor nu le poate servi spre bucurie, iar neamului şi bisericii noastre îi serveşte spre perdere şi astfel spre slăbire.

Precât însă mai mare mi-a fost durerea de celea înţelese despre motivul scăderii naşterilor, nespus de mare mi-a fost răsplata ostenelii când bărbaţii, sub impresiunea adevărului cuvintelor mele convingătoare, au dat expresiune spontană cu graiu viu şi cu glas plin de îndoioşare: „Aşa este, Măria Ta, învaţă-ne, că vedem şi noi cu ochii şi simţim cu inima, că ne stângem şi ne împuţinăm pe zi ce merge“. Şi i-am şi învăţat.

Cu alt prilej am ajuns în altă comună, ai cărei locuitori erau demni de toată compătimirea creştinească, pentrucă starea lor abia se poate descrie în adevărata ei coloare. Subliniez faptul că mersesem la sfinţirea bisericii, şi când am urcat amvonul, abia am văzut om peste etatea de 50 de ani, iar între tineretul dintre 15—30 de ani n'am văzut o singură figură cu faţă rumenă, ci toţi erau cu ochii retraşi în cap şi cu faţa palidă, încât în mâhnirea ce mă cuprinsese, n'am putut să nu le adresez întrebarea: ce-aţi făcut, *unde este puterea vieţii din ochii voştri, unde este focul tinereţii din faţa voastră?*

Şi aceasta trebuia să o accentuez cu atât mai vârtos, cu cât starea tristă şi desperată în care mi-am aflat aceşti eparhioţi, nu era şi nu putea fi urmarea neajunsurilor traiului vieţii, pentrucă cei cari câştigă de ani de zile iarna vara dela 3—8 coroane pe zi la esploatarea de păduri, cum dat le-a fost să câştige acei eparhioţi, acei oameni, cari n'au fost supuşi la nici o contribuire spre scopul edificării, pentrucă spesele s'au acoperit din preţul pădurei urbarialiştilor, acei oameni nu se pot plânge de neajunsuri, şi astfel ar fi fost nenatural, ca starea decăzută cu sănătatea să fie putut fi numai şi numai urmarea neajunsurilor vieţii lor, ci aceea a fost şi a putut fi numai şi numai urmarea naturală a alunecării lor de pe calea vieţii creştineşti, ceeace n'am întrelăsat a le pune în vedere şi a-i face să înţeleagă şi consecvenţele şi pentru ei de tot triste, atât pentru prezent, cât şi pentru viitor.

Cu cât însă mi-a fost şi aci mai mare durerea şi mâhnirea la vederea decadenţei pomenite, cu atât m'a surprins mai plăcut şi de tot plăcut faptul, când abia reîntors dela sf. biserică la locul descălecării, m'am pomenit cu grupa acelui tineret, care prin rostul grăitorului lor recunoscând fără şovăire, că sunt vinovaţi de păcatele, acăror urmare era întipărită în feţele lor, mi-au mulţămit că i-am trezit şi mi-au promis că se vor îndrepta şi vor duce viaţă creştinească întru frica lui Dumnezeu.

Pentru caracterizarea mai lămurită a pretinsei sărăcii, de care se plâng mulţi dintre ai noştri, mai ating şi cazul că, cu prilejul vizitărei altei comune din alt protopopiat, am descins deadreptul la şcoală, unde m'au aşteptat elevii şi comitetul, conform înştiinţărei premerse. Observ, că şcoala era ameninţată cu închidere din cauza, că un părete de frunte înclina spre surpare, şi deşi din partea consistoriului se luaseră măsurile cuvenite pentru renovarea recerută, reprezentanţa bisericească a acelei comune tot trăgăna lucrul, sub pretextul sărăciei.

Informat din actele oficioase despre aceasta trăgănare, mi-a fost mare surprinderea, când intrând în şcoală am aflat băieţii cu călciuni de lac decoraţi cu flori, iar fetiţele cu mărame de mătasă pe cap, la grumazi cu salbe de argint şi aur greu, cu păpuci ca şi la cocoanele de oraş şi pe mâni cu mănuşi până la cot, un lucru acesta nu numai prea costisitor, dar şi nepotrivit pentru copii de şcoală şi deosebi nepotrivit pentru copiii ţăranului român chiar şi atunci, dacă el ar cumpăra asemenea podoabe din prisosul averii şi a câştigului său.

Că ar fi fost din prisos, nu m'a putut încredinţa nici protopopul, nici preotul şi nici învăţătorul locului, dar că asemenea podoabe n'au fost deloc în proporţie cu câştigul şi averea acelora, m'am încredinţat din cuvintele unei fetiţe îmbrăcate în asemenea ţoale scumpe, pe care după examinare din câteva obiecte de învăţământ, o am întrebat şi despre aceea: că, ce avere au părinţii ei, câte marve (vite) şi cât pământ au? şi fetiţa mi-a răspuns imediat fără şovăire şi încă destul de respicat astfel: „Noi avem un cal şi o holdă de pământ“.

Când acum mă cuget chiar şi numai la cazurile atinse mai sus, cari nu sunt cazuri izolate, ci durere sunt mai multe; când mă cuget, că între multe alte rele observate în cursul vizitaţiunilor făcute, a trebuit să constat şi aceea, că în multe părţi portul naţional s'a părăsit şi înlocuit cu port străin, mult mai scump dar şi de durată mai scurtă; când îmi dau dau seamă deosebi de aceea, că luxul în îmbrăcăminte s'a furişat din polata bogatului până în coliba săracului, trebuie să accentuez deosebi faptul, că între îmbrăcămintea bărbatului şi a femeii am aflat în multe locuri atât de mare disproporţie, încât nu o pot caracteriza mai nimerit decât prin aplicarea proverbului cunoscut: „femeia cu ţoale de mătasă, iar bărbatul cu şuba arsă“, un lucru acesta, pe cât de adevărat pe atât de nepotrivit cu câştigul şi starea socială a ţărancei române; un rău social acesta, care se poate lua de motiv nu numai la scăderea naşterilor, ci şi de motivul, pentru care tineretul de astăzi nu se îndeamnă la contragerea vieţii conjugale.

Am atins acest rău social nu cu scopul de a spune ceva nou, pentrucă nu este nou, ci durere, este lucru de notorietate publică, pe care D-niile Voastre, D-niilor deputaţi, îl cunoaşteţi şi trebuie să-l ştiţi mai bine decât mine, căci trăind în mijlocul poporului, aveţi prilej de a vedea zilnic cele ce se petrec în viaţa lui; ci eu le-am atins deosebi pentru aceea, că, fiind şi D-niile Voastre convinşi despre adevărul că, bisericile nu se cercetează ca şi mai nainte în Dumineci şi sărbători, că poporul nu urmează în măsura recerută învăţătura sfintei noastre biserici şi nu respectează sfintele ei aşezăminte, iar prin asemenea nerespectare şi neobservare a legii, se clatină şi slăbeşte temelia vieţii creştineşti, baza dreptului de existenţă, de desvoltare şi înaintare, prin urmare constitue pericol pentru biserica noastră naţională şi instituţiile ei, — să luăm de aici îndemn de a lucra cu toţii, pe toate terenele şi cu toate mijloacele la delăturarea acestora şi a altor asemenea rele, şi astfel pentru a readuce pe toţi la viaţa creştinească, la adevărata cultură morală-religioasă şi la posibilă perfecţiune, iar prin perfecţiune la fericirea vremelnică şi vecinică, scopul suprem al vieţii omeneşti.

După toate aceste salutându-vă cu căldura dragostei mele arhiereşti de norocoasă revedere, Vă întâmpin cu salutarea Sfintei noastre biserici: „Cristos a înviat“, şi declar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparhial pentru anul 1913 de deschisă.

Din tractul Făgăraşului.

Conferenţa preoţească din tractul Făgăraş, împreunată cu procesiune religioasă la mănăstirea dela Sâmbăta de-sus.

Joi în săptămâna luminată din a. c. preoţimea gr. or. din tractaul Făgăraş şi-a ţinut conferenţa în comuna Sâmbăta super. ap.

O comună cu vre-o 800 locuitori cari în anul trecut pe lângă toate calamităţile produse de criza economică şi financiară, şi-au reparat biserica şi au zidit un pompos edificiu pe seama şcoalei confesionale, a cărei existenţă a fost salvată prin o straşnică opintire morală şi materială tocmai din ghiara morţii, în care o aruncase împrejurările nefaste produse de legea şcolară din 1907, şi uneltirile unor oameni răi şi nepricepuţi, cari timp de 3 ani au umblat cu focul în mână spre a-şi aprinde casa proprie.

Prezenţa atâtor preoţi în această comună a fost o încurajare şi o răsplată pentru jertfe aduse de locuitori la susţinerea şi îngrijirea celor 2 instituţiuni: *biserica* şi *şcoala*.

Pe la orele 7 dimineaţa noi preoţii ne îndreptăm paşii spre biserică, pe străzile curate, scăldate în razele calde ale soarelui plăcut de primăvară. Nu ştiam ce să admirăm mai mult portul frumos al femeilor îmbrăcate în haine de sărbătoare, cari cu reverinţă ne salutau frumos cu „Cristos a înviat“, ori mirosul aromat al pomilor înfloriţi, ori ciripitul vesel al drăgălaşelor păsărele. Natura întregă părea, că se pregătise a ne turna în suflete vioiciune şi bună dispoziţie pentru lucrările, ce aveam să le isprăvim în conferenţă.

Serviciul divin a fost săvârşit frumos şi demn de protopresbiterul tractual Nicolae Borzea asistat de preoţii Vincenţiu Grama, Nic. Clonţea, Nic. Aron, Ios. Caţaveiu, V. Muşat şi preotul locului Sp. Mardan.

La priceasnă pr. Mateiu Nicoară rosteşte o frumoasă predică, aleasă anume: „Despre stricăciunile beţiei“.

Terminat serviciul divin, preoţimea se întruneşte la 9 $^1/_2$ ore în noul edificiu şcolar, unde P. O. D. protop. tractual N. Borzea în calitate de preşedinte, renunţând — din cauza prezenţei câtorva ţărani fruntaşi — la cuvântul de deschidere menit exclusiv pentru preoţime, declară simplu şedinţa de deschisă, recerând conferenţa a se constitui.

Se alege de notar Vincenţiu Pop, iar bărbaţi de încredere N. Clonţea şi N. Aron.

Se ceteşte apelul nominal şi se constată prezenţa a 30 de preoţi şi absenţa a 13, dintre cari unii se scuză, alţii se pedepsesc.

După o scurtă discuţie asupra serviciului divin şi a predicii şi după cetirea rezoluţiei conzistoriale referitoare la conferenţa din anul trecut, care se ia la cunoştinţă, urmează 2 lucrări cu acelaş important subiect: „Activitatea socială şi culturală a preotului“, cetite de preoţii Alexandru Popa şi Vincenţiu Pop.

Aceste lucrări, a căror cetire a ţinut aproape o oră, au fost ascultate cu o încordată atenţiune şi prin multele chestiuni şi probleme sulevate de ambii conferenţiari au stârnit o vie şi îndelungată discuţie, la care au luat parte Ios. Caţaveiu, V. Literat, N. Aron, V. Debu, M. Răduleţ şi G. Vasu. Din această discuţie s'a putut constata dorul ferbinte al fiecăruia de a-şi împlini cât mai bine chemarea grea de preot, şi de a pregăti cât mai iute calea, care duce la binele moral, cultural şi material al parohienilor.

Conferenţa a fost de acord cu părerea păr. Ios. Caţaveiu, hotărând ca chestiunile, sulevate de ambii conferenţiari să mai fie încă ţinute la suprafaţă şi în conferenţa viitoare, dându-se lucrările spre recenzare p. V. Literat, care să vie pe baza acelora cu propuneri concrete, ajungându-se astfel la o unitate de muncă pe teren social şi cultural.

Timpul fiind înaintat şedinţa se întrerupe şi se anunţă continuarea ei la 3 ore p. m.

In timpul acesta preoţimea face o vizită la castelul brancovenesc din sat, unde p. Vinc. Pop, dă deslusirile istorice necesare, arătând între altele unele podoabe de artă, ce se mai păstrează ici colo la „curte“, cari odinioară făceau parte din o mândră casă clădită de Constantin Brancoveanu, voevod al Ţării româneşti, spre a-i servi de adăpost lui şi copiilor săi în caz, că mazilia l'ar ajunge înainte de moarte. Ne-am preumblat apoi prin spaţioasele sale goale ale castelului actual, clădit de Grigore Ghica Brâncoveanu la 1800.

Dela castel ne am retras în o grădină cu umbra plăcută, unde ni s'a pregătit prânzul.

La o. 3 p. m. preoţimea se întruneşte din nou în şedinţă.

Vasile Debu îşi ceteşte elaboratul său de statute pentru organizarea tinerimii adulte. După constatările făcute tinerimea noastră de un timp încoaci, mai ales de când datează emigrarea în America, a decăzut mult în ce priveşte moralitatea.

Era dar necesar, ca să ne gândim la organizarea acesteia în societăţi puse sub controlul bisericii, în sinul cărora tinerimea se poate validita, îşi poate şi petrece, însă între marginile buneicuviinţe, impuse prin statute, a căror călcare aduce după sine mici pedepse, ori chiar escludere din sinul tinerimii.

Statutele prezentate de V. Debu, după terminarea discuţiei la care iau parte N. Clonţea, N. Aron, V. Literat, P. Debu, Ios. Caţaveiu şi preşed. N. Borzea, se primesc de conferenţă şi se roagă P. O. D. protop. N. Borzea a le înainta spre aprobare V. Consistoriu. P. O. D. protopresbiter mai este rugat să intervină la forurile administrative, ca acestea să dea tot sprijinul la munca preoţilor pentru organizarea tinerimii, dându-le putinţa de a executa dispoziţiile din statute.

Punctul ultim din program a fost lucrarea de conţinut istoric: „O pagină din trecutul comunelor Sâmbăta-super. răs. şi apuseană“, de par. Vincenţiu Pop.

In această lucrare autorul stăruie mai ales asupra legăturilor acestor comune cu principele Constantin Brancoveanu şi urmaşii acestuia, legături, cari există până în ziua de azi. Dela C. Brâncoveanu provine şi mănăstirea, care azi este cea mai scumpă podoabă din hotarul Sâmbetei de-sus.

Lucrarea se ia la cunoştinţă cu plăcere, iar N. Clonţea roagă pe autor să şi-o publice într'un jurnal, amintind ceva şi despre izvorul tămăduitor de lângă mănăstire, care isvoreşte în săptămâna luminată şi seacă la Rusalii, atrăgând prin aceasta multă lume năcăjită, care din mari depărtări aleargă aci Vineri după Paşti spre a lua apă din el.

Cu aceasta programul conferenţei fiind terminat P. O. D. protopresbiter N. Borzea mulţămeşte preoţilor pentru zelul arătat şi declară conferenţa închisă.

Preoţimea s'a fotografat înaintea şcolii, apoi în corpore a vizitat biserica din comuna vecină Sâmbăta-super. răs., despărţită de cea apuseană prin o vale. Aici preotul locului Vinc. Pop, face istoricul bisericii şi arată câteva obiecte de artă aduse aci dela mănăstire de primul egumen al acesteia, Visarion, ctitorul bisericii, în care ne aflăm. Ni se arată apoi mai multe cărţi vechi în l. română şi slavonă, aduse tot dela mănăstire. Intr'o pravilă ochii noştri văd iscălitura proprie a lui Constantin Brancoveanu, care „dă pomeană cartea besearicii de pistevale“.

De aci am făcut o vizită parohului local Vinc. Pop, de unde pe înserate ne-am întors iarăşi în Sâmbăta-sup. apus., unde am asistat la prelegerea cu sciopticonul a părintelui Literat, care ne-a arătat scene din viaţa Mântuitorului şi mai multe biserici din orient şi apus, precum şi câteva din bisericile mai însemnate din România.

Prelegerea fiind terminată, preoţii obosiţi de munca de peste zi, s'au dus fiecare pe la cuartire, pentru a se recreia şi a se pregăti pentru lucrarea, care-i aştepta a 2-a zi.

Procesiunea la mănăstire.

Pe a 2-a zi Vineri era proiectată o procesiune la mănăstirea brancovenească, care se află în pădurea, azi proprietatea, — în urma unui testament dela 1823 — bisericii greceşti din Braşov.

De luni de zile P. O. D. protopop N. Borzea a bătut mereu la uşa stăpânilor din Brasov, pânăce aceştia au conces procesiunea.

Un mai romantic şi mai poetic loc pentru un altar, doar nu putea găsi domnescul ctitor.

In mijlocul unei frumoase poene scăldate în soare, încadrată de falnici copaci puternici cu frunza tânără şi deasă, la picioarele munţilor cu vârfurile pierdute în nori, stropită de apa râului ce curge furios printre stânci, stă liniştită cu fruntea în sus această mândră clădire, mănăstirea Brâncoveanului, azi lipsită de rugi sfinte şi lăsată uitării de indolenţa şi răutatea omenească.

Doar natura a fost mai milostivă, acoperindu-i trupul gol şi sfiicios cu cei câţiva brazi şi mesteacăni ce cresc codreţi pe înălţimea zidurilor descoperite.

Ziua procesiunii e o zi cu soare.

Bravii preoţi N. Clonţea, V. Muşat, P. Debu, Il. Cocan, I. Căpăţă şi V. Debu, fac lungul drum de 12 km. pe jos, în fruntea poporului, care poartă praporul. Aici se întâlnesc cu ceilalţi colegi, cari vin pe căruţe şi postându-se în jurul celor patru mese aşezate lângă mănăstire de un agil şi simpatic neamţ, Faidel, păzitorul acestor locuri, încep în prezenţa celor vre o 4000 de oameni. sf apei, maslul, şi parastasul pentru ctitori. Servesc frumos şi înălţător în strălucitoare odăjdii următorii preoţi în frunte cu protopopii N. Borzea şi I. Cândea: I. Banciu, V. Muşat, N. Clonţea, V. Debu, P. Debu, A. Popa, I. Conora, I. Capătă, P. Borzea, S. Făgărăşanu, Sp. Mardan, G. Bărăscu, Ios. Caţaveiu, D. Purece, Ios. Martin, Mat. Răduleţ, V. Răduleţ B. Zaharie, M. Nicoară, Il. Cocan, Gr. Chialda, N. Aron, Vinc. Grama, I. Pop, V. Literat şi Vinc. Pop.

La sfârşitul serviciului P. O. D. protopop N. Borzea adânc emoţionat văzând miile de oameni, din ochii cărora picurau lacrimi de bucurie, improvizează o scurtă dar pătrunzătoare cuvântare, prin care ruinelor moarte ale mânăstirii le dă glas vorbindu-ne de credinţa tare a strămoşilor noştri, pe care trebue să o păstrăm tot aşa de tare şi curată noi cei de azi.

Răspunde avântat înv. Ch. Adămoiu spunând cuvintele: „Noi *credem*, şi credinţa pe care voi preoţii ne-o propagaţi, o vom păstra în vecii vecilor“. Apoi tot acesta spune, că spre amintirea acestor momente poporul la propunerea sa a hotărât ca izvorul tămăduitor de lângă mânăstire de aci încolo să se numească „Izvorul N. Borzea“. Vestea a fost primită cu puternice strigăte de „Să trăiască“.

A urmat stropirea cu apă sfinţită şi ungerea cu unt de lemn a poporului întreg adunat.

Intre public am remarcat o mulţime de învăţători, notari, cu soţiile lor, studenţi, apoi doamne venite chiar din Severinul României.

O mare bucurie a produs prezenţa P. O. D. Mateiu Voileanu, asesor consistorial, cu D-na şi întreaga familie, care a sosit numai la sfârşitul slujbei, şi a dlui catihet gr. or. din Făgăraş Ilie Beleuţă.

Convinşi, că ne-am făcut o sfântă datorintă faţă de pioşii ctitori şi o şi mai sfântă datorinţă faţă de credinţa ortodoxă, pe care am voit să o preamărim şi întărim aci, către seară ne-am reîntors pe la vetrele noastre cu o mare mângăere în suflete.

Sâmbăta de-sus, la Dumineca Tomii, 1913. *V. Pop.*

Conferenţele învăţătoreşti.

Conferenţa învăţătorilor din tractul Alba-Iulia.

Cea mai grea problemă, care preocupă astăzi mintea fiecărui Român de bine, este susţinerea cu ori ce preţ a şcoalelor noastre româneşti confesionale, — fortăreţele chemate a susţinea limba şi legea noastră mult cercate. Noi, cei dela sate, simţim mai bine sarcina grea ce ni se impune, atât nouă ca conducători, cât şi celor conduşi de noi, lovindu-ne de multe obstacole şi intenţii rele, cari cearcă a paralisa munca noastră cinstită, adusă pentru sufletul neamului. De multeori în toiul luptei noastre ajungem la răspântie, sufletul parecă ni se întunecă, şi involuntar se naşte în noi o deprimare, o îndoială pentru viitoriul nostru.

Consistoriul nostru din Sibiiu, în neadormita sa îngrijire pentru poporul nostru, ne dă nou prilej de a ne întări instituind conferenţele învăţătoreşti trilunare, chemate a promova cauza noastră şcolară, şi a aduce balsam dătător de viaţă sufletelor noastre, cuprinse de îndoiala viitoriului.

Conştii de marea şi sfânta datorinţă, pe care o au pentru viitoriul neamului, învăţătorii din tractul Alba-Iulia, s'au întrunit în 8 Maiu st. n. în conferenţă trilunară, sub prezidiul iubitului şi neobositului şef tractual, *Ioan Teculescu.*

Vioiciune în discuţii şi interes cald au arătat apostolii neamului, învăţătorii, în tot decursul conferenţei, dovedind că-şi pricep chemarea, şi stau la nivoul cultural pretins de veacul acesta.

Cu multă pricepere a fost lucrată darea de seamă despre „învăţământul tractual“ de învăţătorul *Lazar*, arătându-se într'un stil frumos relele cari ar trebui sanate la multe şcoale din tract.

Nu mă estind asupra tuturor punctelor din program, voi aminti un lucru de mare însemnătate, discutat de învăţătorii noştri, în urma disertaţiei învăţătorului Colda *despre tovărăşii'e şcolare.* Ni s'a arătat însemnătatea acestor tovărăşii din toate punctele de vedere, aducându-se de exemplu cea înfiinţată de harnicii învăţători din Cetea, — iară după o discuţie amănunţită, conferenţa decretează de obligătoare înfiinţarea acestor tovărăşii pentru toate şcoalele din tract, dedând pe copii de mici la ordine şi cruţare.

Ascultând cu atenţiune toate discuţiile până la fine, satisfăcut în suflet de zelul arătat de învăţătorii noştri, nu pot decât să le aduc laudă şi mulţămită şi pe calea aceasta pentru activitatea ce o desvoaltă în folosul învăţământului poporal.

Preoţii ca directori şcolari s'ar fi putut prezenta în număr mai mare, ca să ridice nimbul acestei întruniri, căci abia s'au prezentat 4 din întreg tractul. S'a ţinut la urmă masă comună, de unde nu au lipsit nici toastele. Plecându-se vremea spre seară, după cuvântul înţelept al domnului protopop, ne-am depărtat întăriţi în dragostea de muncă fiecare la viia sa.

Ţelna, la 10 Maiu 1913.

Preotul *Ioan Ganea.*

NOUTĂŢI.

Ziua istorică. Astăzi e ziua, pe care între alte împrejurări ar trebui să o serbăm cu solemnitate mare, ca pe un praznic naţional, căci e ziua în care s'a zămislit, pe câmpul libertăţii din Blaj, redeşteptarea noastră naţională. Zilele sunt însă grele, şi astfel nu ne rămâne decât să o serbăm în internul nostru, aducându-ne cu pietate şi cu recunoştinţă aminte de cei mari din trecut, cari au creat pe *3/16 Maiu*, pagina cea mai frumoasă a istoriei noastre mai nouă. Fie-le memoria în veci binecuvântată.

*

Diferendul româno-bulgar. Fiindcă spiritele sunt foarte agitate în România pentru slabul succes pe care l-ar fi avut diplomaţia română în conflictul României cu Bulgaria, domnul ministru-președent al României. *Titu Maiorescu*, a cerut permisiune dela Petersburg, să poată comunica, în şedinţă secretă, corpurilor legiuitoare române conţinutul protocolului luat în chestia aplanării conflictului româno-bulgar în Petersburg. De aici s'ar putea deduce, că România a primit *mai mult* dela Bulgari, decât se spunea zilele trecute că a primit. A primit, credem noi, aceea ce spuneam în numărul 43 al ziarului nostru că are se primească, deci *şi la mare* o făşie potrivită de teritoriu.

*

Insula Adacaleh. Am câştigat şi noi ceva pe urma răsboiului din Balcani, mica insulă Adacaleh de lângă Orşova a fost Luni anectată la Ungaria şi luată în stăpânire din partea autorităţilor noastre publice. Va aparţinea comitatului Caraş-Severin.

*

Recunoştinţă. Cetim în „Gazeta“ din Braşov, că ministrul de interne a esprimat domnului *Dr. Eugen Meţianu*, protifisc comitatens în Braşov, recunoştinţa sa pentru zelul desvoltat în funcţie. Rescriptul a sosit zilele acestea la vicecomitele comitatului Braşov.

*

Turneul Mărcuş-Crişian-Băilă. Artiştii noştri Marcuş, Crişian şi Băilă vor concerta în 20 Maiu în Cluj, în sala dela hotelul central al lui Nagy Gábor. Venitul curat e destinat fondului universitarilor. După concert urmează dans.

*

Din raportul unei societăţi culturale. Societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina, conform raportului făcut pe anii 1911 şi 1912, are de prezent 216 membri ordinari, 18 fundatori şi 5 membri onorari. Suma venitelor sale se urcă la 114 mii coroane, ear a cheltuelilor la 94 mii coroane în cifre rotunde. Cu toate că acest aşezământ de cultură nu este sprijinit după cum ar merita, totuşi a înfiinţat 14 şcoli, cari au 25 de clase, cu tot atâţia învăţători şi cu 1400 şcolari. Jertfele materiale cheltuite pentru susţinerea acestor şcoli, fac în 1912 peste 18 mii coroane. Societatea culturală bucovineană a mai sprijinit şi şcolile publice din comunele mixte cu bani şi cărţi. Tot cu sprijinul său s'au dat reprezentaţii teatrale şi s'au ţinut conferenţe în centrele Bucovinei.

*

Combaterea duelului. Un duel între doi ofiţeri ai armatei noastre, întâmplat săptămâna trecută în Viena, s'a terminat cu moartea unuia dintre combatanţi. In urma nenorocitului duel, liga academică austriacă a hotărât convocarea unei adunări, care va lua poziţie în afacerea aceasta.

*

Nu vă jucaţi cu arma. In ziarele din Cluj cetim, că pe drumul către Hida mergeau Dumineca după ameazi doi ţărani români, ducând întins într'un cearşaf un băeat rănit şi plin de sânge. Băeatul, ca de 10 ani, cu numele Ioan *Podoban*, a fost împuşcat în obraz de un alt copil, care se jucase cu un pistol încărcat. Automobilul baronului Bornemissza, care din întâmplare trecea pe lângă ţărani, s'a oprit îndată, călătorii din automobil s'au dat jos în ajutorul celui greu rănit, l-au luat cu sine şi l-au transportat la clinica de chirurgie din Cluj pentru a fi operat.

*

Târg de ţară în Sălişte. Târgul de ţară în comuna Sălişte se va ţinea precum urmează: în 11 Iunie târg de oi şi porci, în 12 şi 13 Iunie târg de cai şi vite cornute, şi în 14 Iunie târg de mărfuri.

*

Fiasco. Din Arad se scrie, că partidul republican din Ungaria a cerut dela camera advocaţială convocarea unei adunări generale pentru a discuta procedura poliţiei dela Macău, care oprise pe mai mulţi advocaţi dela întrunirea republicanilor. Biroul camerei advocaţiale din Arad a *respins* cererea. Poliţia dela Macău a cerut apoi o copie de pe scrisoarea adresată camerei, cu scop de a improcesua eventualele expresiuni vătămătoare. — Pe Dumineca trecută partidul amintit avea de scop să ţină o mare adunare în Budapesta. Poliţia din capitală însă a refuzat concesiunea, pentru motiv că respândirea ideilor republicane este un atac la forma actuală de stat.

*

A jucat prea mult. La nunta unei fete din Polonia, aflătoare acum în America, s'au adunat toţi Polonii emigranţi în America, şi conform obiceiului lor naţional, fiecare din ei a jucat cu mireasa, dându-i apoi o piesă de un dolar. Astfel au învârtit pe biata mireasă 293 de inşi, dela cari a primit 293 de dolari; dar după ce a jucat cu cel din urmă, a căzut la pământ, şi acum se luptă cu moartea.

*

Arderea gunoiului. In oraşe mari autorităţile administrative se ocupă de mult timp cu ideea, cum s'ar putea aduna şi nimici sistematic gunoiul din case şi de pe străzi. In localităţi, cu stări igienice moderne, nu se mai obişnueşte aruncarea gunoiului pe la marginea oraşului, ci, în locul sistemului patriarhal, s'a introdus arderea gunoaielor. Primul exemplu, în această privinţă, l-a dat Anglia în 1876. Numeroase cuptoare de ars gunoiul se găsesc astăzi şi în oraşele Germaniei. In Ungaria avem până acum numai în două oraşe: în Mişcolţ şi Fiume. Deşi în primii ani de activitate, cuptoarele amintite lucrează cu pierderi materiale, mai târziu totuşi aduc profit bănesc, uneori remarcabil.

*

Se caută un bun *scriitor* pentru cancelaria unui advocat român din Sibiiu. Oferte să se facă în scris la redacţia acestui ziar.

*

Imbunătăţiri în chinematografie. Este cunoscut că reprezentaţiile chinematografice nu sunt tocmai scutite de primejdiile incendiului. Celebrul Edison, care a inventat aşa numitul *Kinetoscop Edison*, de zece ori mai ieftin decât vechiul chinematograf, a perfecţionat filmele astfel încât nu mai pot fi distruse de foc. In toate statele europene s'au făcut încercări cu filmele Kinetoscopului Edison şi s'a constatat că rezistă perfect contra explodării şi a incendiului.

*

Petrecere în Diciosânmărtin. Tinerimea română din Diciosânmărtin şi jur va da o petrecere de vară, a doua zi de Rusale la 16 Iunie st. n. în sala „Hotelului Naţional“. Venitul curat este destinat pentru fondul „Reuniunii femeilor române din comitatul Târnavei mici“. Inceputul la 8 ore seara.

*

O vrăjitoare în veacul al douăzecilea. Unul din cei mai bogaţi ţărani din părţile Albei regale a năvălit asupra unei babe de 75 ani, a bătut-o şi a lăsat-o mai moartă în drum. Intrebat pentru motivul faptei barbare, a declarat că avea drept să o bată, deoarece femeea este — vrăjitoare. Bătrâna nu va scăpa cu viaţă.

*

Prezident otrăvit. Din Newyork se anunţă, că prezidentul insulei *Haiti*, în considerare că poporul s'a plictisit de stăpânirea lui, după obiceiul locului a fost trimis pe lumea ceealaltă. I-au mestecat otravă în bucate, din care gustând negrul prezident, în câteva ore a încetat din viaţă. Girondiştii haitiani nu s'au mulţumit cu atâta, ci au aruncat şi o bombă în locuinţa mortului fruntaş. Bomba a explodat cu o mare detunătură şi a sfărmat 17 persoane din casă. Făptuitorii au rămas neurmăriţi.

*

Indatorirea unui fidanţat. Tribunalul din Berlin a rostit o sentenţă interesantă privitoare la fidanţare. Un tinăr se fidanţase cu o domnişoară; a declarat însă că numai aşa are să o iee de soţie, dacă va consimţi şi părintele lui. Domnişoara cu toate acestea a făcut mai multe cumpărături în vederea căsătoriei apropiate. Mirele după câtva timp a desfăcut fidanţarea, în considerare că tatăl său i-a refuzat învoirea. Fata a îm procesuat pe tinăr pentru despăgubire materială. Judecătoria a hotărât, că fidanţarea chiar şi dacă nu e definitivă, totuşi conţine o promisiune obligătoare, care nu atârnă dela învoirea părintelui; şi a dat câştig de cauză domnişoarei.

*

Impotriva caselor de joc. In şedinţa de Sâmbătă a camerei franceze s'a desbătut asupra propunerii de a se închide toate casele de joc din Franţa şi de a se refusa pe viitor orce concesiune cu privire la deschiderea acestor fel de stabilimente. — Impotriva acestei propuneri a vorbit însă ministrul de finanţe, susţinut de câţiva deputaţi din cercurile de pe litoral. S'a afirmat, că dacă se sistează casele de joc franceze, trebue să se sisteze şi casa de joc dela *Monte Carlo*, despre care se ştie că în 1912 a realizat un profit de 47 milioane de franci. Indată ce se închid stabilimentele dela *Mentone, Nizza* şi *Cannes*, casa dela Monte Carlo va câştiga nu 47, ci 300 de milioane de franci, ear diferenţa aceasta o va lua din Franţa. Camera în sfârşit a hotărât cu 275 voturi contra 264 ca propunerea, care de altfel va trece şi prin secţiunea budgetară, să fie pusă de nou la ordinea zilei.

Serate de ale meseriaşilor noştri.

Ultima şedinţă literară a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ a avut loc în 27 luna trecută. Şedinţa a deschis-o dl Victor Tordăşianu prin o cuvântare în care a tratat din punct de vedere general mai multe chestii actuale de ale meseriaşilor români. A vorbit în chestia învăţăceilor meseriaşi şi anume cum s'ar putea da fiitorilor meseriaşi români o educaţie şi o îngrijire mai bună şi mai serioasă. A amintit despre scopurile nobile ale reuniunii de a-i strânge cel puţin odată pe săptămână la un loc, pentruca sub conducerea unui bărbat destoinic să-i înveţe multe lucruri, de cari au absolută trebuinţă în drumul vieţii. Avem în Sibiiu o sumă însemnată de învăţăcei meseriaşi, cari în naivitatea lor sunt luaţi de diferite curente şi astfel, inconştient, se înstrăinează de datinele şi obiceiurile moştenite din moşi strămoşi. Deci o stăruinţă mai intensivă în chestia educaţiunii învăţăceilor meseriaşi se impune dela sine.

Vorbeşte despre reorganizarea măestrilor şi industriaşilor români din Sibiiu sub scutul Reuniunii; despre întrunirile lor săptămânale, despre hotărârea luată în una din aceste întruniri de a publica în „Foaia Poporului“ numele tuturor firmelor româneşti din Sibiiu, cu apelul către publicul românesc de a sprijini clasa de meseriaşi şi comercianţi români şi despre înfiinţarea unei prăvălii cu diferite articole de pielărie, ca astfel măestri eismari şi pantofari să nu fie siliţi a lua materialul tot din a doua mână, cu preţuri îndoite.

Nu ne pot decât bucura tendinţele de consolidare ale măeştrilor români din Sibiiu; şi dacă frăţeasca armonie şi buna înţelegere va domni între ei, atunci cu siguranţă îşi vor ajunge scopul.

Se referă apoi la noua generaţie de tineri meseriaşi. Constată cu durere, că există printre tinerii sodali români vre'o câţiva, cari prin purtările lor necuviincioase aruncă o pată neagră peste toţi meseriaşii români.

Şi e interesant, — observă dl Tordăşianu, — că gazetele străine din loc abia aşteaptă să înregistreze vr'un caz de acesta, ca astfel, — cu fina lor ironie, — să înfiereze întreaga clasă de meseriaşi români. Şi cam de regulă tot aceia sunt autorii isprăvurilor, cari batjocoresc casa Domnului şi despreţuiesc sfintele aşezăminte creştineşti. Salută apoi pe dl prof. sem. *Dr. A. Crăciunescu*, care ţine să introducă şi între meseriaşii români simţămintele religioase morale, de cari, mai mult ca ori când avem trebuinţă. Vorbeşte despre stipendiile „fondului Andronic“ împărţite între învăţăcei, calfe şi măestri, trece în revistă mai multe obiecte dela ordinea zilei, iar la urmă declară şedinţă literară deschisă.

Inceputul îl face dl prof. Dr. A. Crăciunescu cu instructiva conferenţă din Testamentul Nou, însoţită de proiecţiuni cu schiopticonul. Dela naşterea Mântuitorului şi până la cei din urmă sfinţi părinţi, toate fazele prin cari au trecut creştinismul le-am putut vedea şi auzi din preţioasa conferenţă a dlui profesor Crăciunescu.

Urmează orhestra compusă din un grup de tineri, executând cu preciziune mai multe bucăţi clasice. Atât conducătorul, cât şi debutanţii au fost viu aplaudaţi. Acompaniamentul la pian l-a ţinut dşoara Z. Ivan, dovedind calităţi de excelentă pianistă. Dintre numeroşii declamatori s'a distins cu deosebire dşoara Elena Bordea cu „Pribeagul“ de Andreiu Bârseanu.

Ca punct de încheiere, după alte câteva declamări, a fost o conferenţă a unui tinăr care nu voeşte să fie numit, despre obiceiurile din India. A fost interesantă, deoare-ce conferenţiarul a vorbit mai ales despre obiceiurile *casnice* din părţile acelea, cari sunt aşa de opuse cu obiceiurile şi datinile noastre.

La sfârşit s'au sortat între participanţi mai multe cărţi şi broşuri. *Elin Gruia.*

Nr. 52/1913. (107) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese, aprobate de Preaveneratul Consistor arhidiecezan Nr. 11835/1911 Epitr. prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere edificarea bisericei gr. or. rom. din **Kelnek (Câlnic)**, protopopiatul Sebeșului, Comitatul Szeben (Sibiiu).

Licitațiuuea se va ținea în **5/18 Maiu 1913** în edificiul școalei din Câlnic la 3 ore p. m.

Prețul strigării este de 41.000 coroane (Patruzeci și una mii de coroane), după care sumă licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori în hârtii de valoare.

In cazul când vor fi licitanții pentru fiecare lucrare în special și anume: Pentru lucrarea de zidire cu var și ciment, peatră, năsip etc. a cărui preț de strigare este de 26.243 cor. 84 fil. după care sumă trebue se depună vadiu de 10%; Pentru lucrări de dulghere, a căror preț de strigare e de 2549 cor. 75 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10%; Pentru lucrări de tâmplărie s'au măsărit a căror preț de strigare e de 1959 cor. 76 fil. după care sumă trebue a se depune vadiu de 10%; Pentru lucrări de ferărie sticlărie și acoperitul cu plăci de eternit a căror preț de strigare e 5743 cor. 09 fil. după care sumă trebue a se depune un vadiu de 10% — licitațiunea se poate efeptui și în modul acesta, întreg materialul este dator al da interprenorul.

Oferte închise provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște condițiunile și se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a da în întreprindere edificarea bisericei aceluia dintre minus oferenți în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial din loc, de unde cei interesați pot afla ori ce informațiuni.

Licitanții n'au drept a pretinde diurne și spese de călătorie, nimic preste suma ce se va acorda.

Câlnic, din ședința comitetului ținută la 25 Martie st. v. 1913.

Ioan Dușe
preot prezident.

George Botoroagă
notar.

Vidi:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Tot felul de uleiuri și curele.

„AGRICOLA", întreprindere de mașini agricole și motoare
BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Ce e bun e și ieftin!

Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut *originale șvediene* și *originale Diesel* pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(100) 2—12

Corespondență românească.

Tot soiul de articoli tehnici.

Material de prima calitate.

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Primul atelier
de
Pictură bisericească

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu
pictori

(83) 8—

Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii **36** și **31**, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii
la
Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie"
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr. 20—25 = K	3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ 26—28 = „	4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ 29—34 = „	5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ 35—39 = „	7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „ . . . . . „	4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „ . . . . . . „	8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs „	7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box „	9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „ „	10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „ „	14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „ „	12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „ „	13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi . „	16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile „	20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu pețurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 9—

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Cura de băi
Előpatak (Vălcele)

să întrebuințează cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră și reumatism, stagnațiuni abdomenale, precum și toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde și reci, aplicațiuni de cură de apă, massage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár și Sepsi-Szent-György, cu circulațiune ieftină și permanentă de trăsuri. Intreținerea ieftină și cuartire (Logis) variate. In timpul începerei și pe sfârșitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie și 20 Aug. până 15 Sept.) să solvește numai jumătate din taxa de cură și muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, întreținerea și mai ieftină.

Apa minerală de Előpatak (Vălcele) e prima între apele minerale cu conținut de acid carbonic și alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă și e preferită atât curată, cât și cu vin amestecată ca o beutură plăcută și recreatoare. Atât în țară, cât și în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Előpatak, se află însă de vânzare în toate orașele și prăvăliile mari.

Cu prospect servește gratuit Direcțiunea.

(102) 3—6

Subscrisa berărie a „Fraților Hager" cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă și întunecată sub numele de:

„Hagerbräu"

afară de restaurantul Stadtpark a domnului Michail Hager și de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele restaurante din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumație.

Cu profundă stimă
Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).
Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său „Stadtpark" pe lângă berea „Pilsner-Urquell" încă și „Hagerbräu" deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă
Michail Hager, restaurateur.

(105) 3—10

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Marţi 7/20 Maiu 1913.** *Nr. 48.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism şi naţionalism

de **Dr. Lucian Borcia.**

Problema universalismului şi a naţionalismului e pentru noi Românii din mai multe puncte de vedere importantă şi de actualitate arzătoare.

De o parte sunt năzuinţele noastre politice-culturale, cari toate se basează pe ideea naţionalismului, pe instinctul şi tendenţa de a ne conserva fiinţa noastră etnică neştirbită, de a ne creia astfel de condiţii de viaţă, cari ne garantează o existenţă naţională proprie şi ne dă posibilitatea unei desvoltări corăspunzătoare mentalităţii, sufletului şi însuşirilor noastre specifice româneşti.

De altă parte e cercul de fier, ce ne înconjoară şi strânge din toate părţile, primejdiile multe şi mari, cari ne ameninţă existenţa proprie, deosebită de fiinţa ori cărui alt popor; imperialismul rusesc cu imensele sale forţe reale; nutrită de acesta, politica sentimentală, dar sub anumite împrejurări tocmai de aceea îndoit de primejdioasă a panslavismului, în calea căreia ne-a aşezat soartea; atacurile, cărora naţionalismul nostru, a Românilor din monarhia austro-ungară, e zi de zi expus în urma politicei imperialiste interne; slăbirea noastră prin universalismul bisericei catolice, care numai acum ne-a fericit cu episcopia gr.-cat. de Hajdudorogh, şi în fine, dar nu în urmă — căci însemnează poate cel mai mare pericol — inficiarea sufletului nostru prin sentiment şi cugetare influinţată pe nesimţite de universalism, de tendenţe spre nemărginire externă, care o putem observa pe alocurea şi la noi, adormindu-ne dorinţa ferbinte şi paralizându-ne voinţa îndărătnică, factorii sufleteşti, cari susţin viu naţionalismul nostru.

Fiind deci tema aceasta de un interes atât de actual pentru noi, am aflat de potrivit a o face subiectul unui studiu, crezând că în felul acesta ne vom alege şi cu un folos practic.

Un medic renumit francez zice, că precum nisipul fin aruncat în apă, pluteşte întâiu la suprafaţă, apoi începe să se cufunde încet tot mai în jos, până se aşează şi formează un strat care se închiagă, asemenea plutesc şi ideile, întâi la suprafaţa sufletului omenesc, se adâncesc însă tot mai mult în el, cu cât le prindem şi le înţelegem mai bine, şi formează pe urmă, *ca convingeri*, un strat sufletesc, care ne determină gândirea şi activitatea, fără a ne da seamă de ele.

In universalism şi naţionalism avem două idei, cari de secoli influinţează sufletul omenesc, ba a căror influenţă e cu atât mai puternică, fiindcă se întemeiază pe firea omenească, pe dorul înăscut de a trece peste marginile strâmte ale vieţii de toate zilele şi de a-i da vieţii un cuprins mai larg; a o înălţa dela o simplă vegetare animalică la o adevărată viaţă economică.

Dându-ne deci seamă de geneza şi cuprinsul acestor idei, vom avea un rezultat îndoit: deoparte vom desgropa din latenţă nişte factori determinanţi ai gândirii şi activităţii noastre, cari astăzi sunt mai mult instincte, de altă parte aducându-ni-i la conştienţă, vom fi puşi în situaţia, ca gândirea noastră să fie îndrumată de convingeri.

*

Expunerile ce urmează sunt luate din scrierea englezului Houston Stewart Chamberlain *Temeliile secolului al XIX-lea.* In cea mai mare parte sunt traduceri textuale, fiindcă nicăiri nu am găsit tratată tema ce ne preocupă cu atâta plasticitate, ca în opul acesta. Nu-i vorbă, farmecul originalului, — rezultatul unui stil desăvârşit şi artistic, — o să lipsească din traducere, dar argumentarea vie şi subiectivă se va putea resimţi şi din aceasta, cu atât mai mult, fiindcă Chamberlain tratează chestia în mod absolut concret, înfăţişându-ne lupta politică între cele două idei, cum s'a deslănţuit ea între representanţii lor: biserica catolică şi naţiunile, cari s'au format pe ruinele imperiului roman.

Momentele istorice, la cari se provoacă Chamberlain, sunt luate din viaţa altor popoare, dar ideile ce le desvoltă şi o mulţime de observaţii, pe cari le face, se potrivesc atât de mult, încât ai crede că sunt făcute pentru noi, Românii.

Inainte de a intra în meritul chestiei trebue să mai premit, că Chamberlain e adict al teoriei rasselor, dar sub rassă nu înţelege hipoteticele rasse curate, din cari apoi s'au format prin amestec popoarele de acum, ci înţelege înseşi popoarele concrete, pe cari le cunoaştem în istorie, ori le vedem trăind înaintea ochilor noştri.

Constată faptul, că toate popoarele, a căror origine ne e cunoscută, s'au născut din un amestec de diferite seminţii, urmat apoi de o desvoltare intensivă în marginile indivizilor înrudiţi (Inzucht). Fiecare popor îşi are mentalitatea proprie şi însuşirile proprii de rassă, determinate de însuşirile acelor seminţii, din cari s'a născut, fiindcă popoarele sunt supuse aceloraşi legi ale moştenirei, ca şi indivizii din cari se compun. Unde compoziţia a fost norocoasă, unde amestecul s'a făcut între popoare înrudite, ca fire şi însuşiri, acolo s'au născut popoare mari. Incrucişări între rasse cu totul diferite, au produs popoare bastarde lipsite de caracter hotărât, care li-ar fi putut da o orientare sigură în desfăşurarea evenimentelor prin cari a trecut lumea şi o forţă de a creia ceva de valoare statornică.

Imperiul roman a fost prin efectul seu de nivelare un teren prielnic pentru producerea unui chaos de popoare. Adevăratul popor roman, un popor nemai pomenit de tare, şi pentru timpurile de astăzi încă cea mai mare forţă civilizatorică, fiindcă dela el am moştenit *dreptul,* de la el am moştenit *statul* şi temelia lui, *familia*, s'a stâns încă mult înainte de ce s'ar fi prăbuşit statul roman, şi locul lui l-au ocupat neoromanii, cari primind civilizaţia romană şi transformând ideile şi instituţiile romane după mentalitatea lor au pătruns din toate părţile ale lui „orbis romanus“ în inima ţării, în Italia şi Elada, în diferitele centre ale imperiului roman, şi au format aci un amestec de nedescris, care numai după aparenţă era roman, de fapt însă era un chaos din toate seminţiile europene, africane şi aziatice, cari ajunseseră în sfera de influenţă a Romei.

Aceasta era situaţia etnică a imperiului roman, când au început să năvălească asupra lui popoarele curate din nordul Europei, Celţi, Slavi şi Germani, pe cari Chamberlain îi numeşte în înţeles mai larg al cuvântului *Germani*, fiindcă din popoarele germanice în înţeles taciteic s'au format acele naţiuni, cari parte prin forţele proprii, parte din moştenirea după popoarele din antichitate, au dat naştere unei culturi noi.

Situaţia politică era următoarea:

Statul roman se întemeia pe un desăvârşit sistem de drept. La baza ideii de stat sta ficţiunea juridică a voinţei colective, produsă prin transmiterea facultăţii singuraticului de a făptui asupra totalităţii cetăţenilor, asupra lui populus romanus. Voinţa singuraticului individ era cu totul supusă acestei voinţe colective.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Copii la ţară. Poveste veselă. Editura C. Sfetea, Bucureşti.

Ne înfăţişază un voiaj al unei familii din oraş, la ţară, însoţit de tablouri de situaţie şi descriere în poezie.

Copiii Fănică şi Florica — având rol de familişti — spun, că s'au urât de monotonia de acasă şi fac plan de a porni în voiaj în liber, unde viaţa-i mai frumoasă. Cu toate că un văr al lor, Tandu — copil şi el — le pune în vedere, că asemenea voiajuri sunt costisitoare şi împreunate cu primejdii, Fănică (tata) şi Florica (mama) se pregătesc şi pornesc la drum cu Cocă (copilul lor mai mărişor) şi cu Fidel (căţăluş), lăsând acasă, în grija servitoarei Ileana, pe ceilalţi doi copilaşi ai lor mai mici, Ionel şi Bubi.

Voiajul îl fac la munte, pe care îl urcă cu mare greutate, fiind siliţi când tata când mama a purta pe Cocă în spate. La coborirea de pe munte, îi prinde o furtună teribilă cu vânt şi ploae. Fănică deschide cortul, dar vântul îl întoarnă pe dos şi-i duce pălăria, de nu şi-o mai află. Dupăce ploaia i-a udat bine, s'au acoperit cu nişte coşuri, ale unor fetiţe, cari veneau dela târg. Se îndreaptă apoi spre un birt, unde se ospătează bine. De aici plecând, fac o plimbare cu o barcă pe apă. Cocă se întinde din barcă după nişte flori şi cade cu capul în jos în apă, de unde e salvat de Fidel, care îl aduce ca pe o păpuşică în gură, iarăşi în luntre la părinţi. De aici pleacă pe drumul mare, trecând pe lângă ei un automobil şi pe urmă nişte biciclişti, cari dând peste Fidel, îi rup un picior. După această catastrofă, voiajerii sunt siliţi să ducă şi căţelul schilav, în braţe.

Se întorc apoi acasă obosiţi, spunându-şi unul altuia şi vărului lor Tandu, păţăniile din voiaj. In fine promit, că altădată vor chibzui mai bine urmările unor astfel de întreprinderi riscate şi costisitoare.

Conţinutul acestei cărţi, cu diferitele scene din călătoria lor, înfăţişată în 30 tablouri, e foarte hazliu şi amuzant. Descrierea voiajului e făcută în poezie uşoară, pe care o pot înţelege şi copiii din clasele inferioare ale şcolii (6—9 ani). Paralel cu scenele descrise, se văd ilustraţiile foarte frumos executate în culori vii.

Cartea aceasta e mai potrivită pentru elevii dela oraş, fiindcă prezintă scene din viaţa orăşenească.

Numai o scădere poate avea — preţul nu e indicat — că va fi prea scumpă, din cauza executării ei artistice.

Sibiiu, 1 Maiu 1912.

Candid Popa.

*

Nestor V. A. Urechia, Zânele din Valea Cerbului, poveşti pentru copii. Este o serie dedicată fetiţei sale Memé, cu care petrecuse în zilele ei de copilărie în „Poiana la Anini“ din Valea Cerbului de la Butuşeni.

Poiana la Anini este locul de întâlnire al zânelor, unde se plâng una alteia, că oamenii le calcă aceste plaiuri. In fine se înţeleg ca să-şi dea întâlnire în fiecare noapte aici în „Poiana la Anini“. Cea dintâi întâlnire este:

Seara I. Luni. Se adună toate zinele şi se hotărăsc să petreacă nopţile spunând poveşti. Se dă cuvântul mai întâi „Zânei zânelor“, care povesteşte întâmplările unui băiat „Prichiduţă“, care prin isteţimea şi vitejia lui, din copil de sătean s'a făcut ginere de împărat.

Urmează la rând „Zâna ninsorilor“ care sub titlul: Floarea reginei, povesteşte întâmplările unei biete fete cuminte, dar, care ispitită de lăcomie şi neascultare, era să plătească cu viaţa nesocotinţa sa.

Seara II. Marţi. „Zâna gâzelor“ sub titlul „Mărioara Domniţa din valea Peleşului“ a povestit visul unei fete frumoase şi drăguţe, care a ajuns împărăteasa gâzelor. Ia apoi cuvântul „Zâna pădurilor“ istorisind sub titlul: „Cele trei daruri“ despre doi însuraţi nemulţămiţi cu soartea, din care rezultă învăţătura, că fericirea în lumea aceasta nu e nici a bogatului, nici a împăratului, ci a celui mulţumit, cu ce i-a dat D-zeu.

Seara III. Mercuri. Sub titlul: Cele două fete de morar, Zorica şi Viorica, istoriseşte „Zâna paserilor“ întâmplările a două fete frumoase şi vrednice, cari s'au pus luntre şi punte de au scăpat pe tatăl lor dela moarte.

Seara IV, Joi. Istoriseşte „Zâna vânturilor“ isprăvile a trei ficiori de împărat. Apoi despre „Voinea“.

Seara V. Vineri. Continuă „Zâna vânturilor“ despre Statupalmă şi Bărzăilă.

Seara VI. Sâmbătă. Istoriseşte „Zâna stelelor“ despre „Pisicuţa albă“.

Seara VII. Duminecă. Zânele, prefăcute în gâze, fac bal. In această stare le prind razele soarelui dimineaţa. Zânele rămân gâze pe vecie şi se împrăştie în toate părţile. De atunci nu mai sunt zâne în „Valea Cerbului“. Numai Zâna din valea Peleşului a rămas să domnească, blând şi duios asupra vietăţilor, florilor şi apelor din preajma falnicilor Bucegi.

Broşura aceasta cu dedicaţii A. L. R. principelui Carol şi principeselor Elisaveta şi Maria, cuprinde poveşti minunate, din lumea fantastică a copiilor, însoţite de ilustraţiuni numeroase şi bine executate.

Pe copertă se vede un şir de munţi acoperit cu păduri frumoase de brad şi fag. In faţa pădurilor se vede grupul de zâne în frunte cu „Zâna zânelor“, care şade şi istoriseşte, iar zânele ascultă privindu-o în faţă. Deasupra munţilor se ridică soarele, ca un disc de aur.

Cuprinsul ei e foarte bogat, variat şi atrăgător atât prin modul clar şi nemăestrit al espunerilor, cât şi prin multele ilustraţii, cari împodobesc aproape toate istorioarele. Stilul folosit de autor e uşor şi limpede, încât o pot ceti cu înţelegere şi copiii din primii ani de şcoală.

Tendenţa urmărită de autor este a duce prin aceste istorioare pe copii cu gân-

Fiind însă voința și faptul indivizibil, — o acțiune publică prin hotărâri de majorități ar fi fost pentru Romani *o contradictio in adjecto.* Deși aveau deci Romanii adunări de ale poporului, cărora li se supuneau legile spre aprobare și un senat, de a cărui părere se ținea seamă, totuși întreaga activitate publică se făcea prin persoane singuratice, prin funcționari publici, instituiți anume de popor și de regulă pe vreme scurtă, cari lucrau în numele statului cu deplină putere dar și cu deplină răspundere. Persoanele singuratice representau și exprimau voința colectivă — *poporul roman*.

Așa erau consulii, cei mai înalți funcționari politici, așa proconsulii, guvernatorii provinciilor, așa pretorii, conducătorii justiției etc. etc.

Cetățenia romană însă, care era condiția primordială a tuturor drepturilor publice și private în statul roman, era cât se poate de restrânsă, și în timpurile republicei romane se conferea cu multă greutate. In schimb însă lăsau Romanii provinciilor toate obiceiurile și drepturile, administrându-le însă prin funcționari proprii, legându le de Roma și de celelalte provincii prin un sistem de drept special, prin jus gentium, și în genere, introducând acolo civilizația lor mult superioară ori cărei alte civilisații de atuncea, exercitau asupra lor o influință de nivelare.

Sub împărați se schimbă situația. Cel dintâi principe, Augustus, întrunește în mâna sa toate oficiile statului. Dar ca adevărat Roman ținea cu sfințenie la ideile și instituțiile străvechi. Cu Nero însă se stâng împărații de sânge roman și urmașii lor sunt aleșii legiunilor, străini de neamul roman, de origine germană, ilirică, spaniolă, siriacă etc. etc. Adevărați soldați, pentru cari imperiul roman era o taberă mare, ear orașele lui niște cazarme. Pentru iei formula senatus populusque romanus nu mai avea putere magică. In centrele imperiului se aduna tot mai multă lume străină, civitas romana se conferia la tot mai mulți, până ce împăratul Caracalla, un pseudo pun din Siria, îi declară pe toți locuitoii imperiului de cetățeni romani, prin ceea-ce Roma încetează definitiv de a mai fi aceea ce a fost mai înainte. Acum era pretutindenea, prin urmare nicăiri.

Un popor atât de mare nu-și mai putea manifesta voința așa, după cum o cerea dreptul roman. Destul pretext, ca împărații și sfetnicii lor, iuriștii, să se folosească de formula romană, pentru ca să institue pe bază legală absolutismul despotic.

Cetim în corpus iuris: „Inmulțindu-se poporul roman în așa măsură, încât ar fi greu de a-l convoca într'un loc ca să aproabe legile, s'a aflat de bine ca în locul lui să fie consultat senatul.“

Dar în posesiunea unui principiu abstract atât de frumos e greu să te oprești la jumătate de cale, de aceea cetim în „corpus iuris“ mai departe: „Dar și aceea, ce-i place principelui să decreteze, are putere de lege, fiindcă poporul a *transmis* asupra lui întregul seu imperiu și întreaga sa potestate“.

Astfel trebue ca *aceeași teorie* juridică a transmisiunei să justifice absolutismul împăraților, pe care s'a întemeiat admirabila republică a țăranilor romani.

In pământul acesta s'a sădit organizația bisericii creștine; era deci natural să se împărtășască și ea de ideile, pe cari se sprijinea imperiul roman. Dar pe când ideea de stat a imperiului era o idee curat politică, deci din fire cu tendența de limitare, biserica romană o înlocui cu idealul religios, care din fire e nețărmurit. In felul acesta s'a născut adevăratul universalism.

Dealtcum creatorii concepției bisericii romane au fost împărații romani, îndeosebi Teodosiu. Poate i-a condus gândul la „orbis romanus“, gândul de a introduce disciplina lui și în biserică; de fapt însă au înlocuit ideea politică cu principiul religios. A fi creștin era acum o datorință morală, dela a cărei îndeplinire atârna eterna fericire a oamenilor; dar totodată era o datorință față de stat, ca fiecare să aparțină bisericii romane, fiindcă astfel poruncise împăratul. Statul însă da numai organizmul, pe când ideea universalismului izvorea din biserică; era deci fatal, ca imperiul să se prefacă încetul cu încetul într'o teocrație și ca în fine să se incoroneze noul „pontifex maximus“ cu „diadema imperii“. (Va urma).

Concediarea reserviștilor. S'a dat ordin, ca toți reserviștii dela regimentele din interiorul țării se fie concediați. Vor fi concediați apoi și soldații, cari au intrat în serviciu activ în toamna anului 1909 și trebuiau se fie concediați în Octomvrie, anul trecut. Vor fi trimiși deci acasă cam 50,000 de soldați dela corpurile de armată I XIV ale monarhiei noastre. Cei din corpurile de armată XV și XVI, aflători în Bosnia, Herțegovina și Dalmația, nu vor fi concediați.

---

dul în creștetul munților — la castelul Peleș, — a trezi în ei iubire față de natură și vietățile din ea; a deștepta în ei simțeminte nobile de vitejie, de iubire de părinți, de ascultare, de înfruntarea ispitelor și a lăcomiei și de a fi mulțămiți cu soartea.

Merită deci să ocupe loc în bibliotecile școlare.

Broșura aceasta e potrivită și pentru copii din vârsta mai fragedă dela 6—9 ani, de ambele sexe, atât de la orașe, cât și dela sate.

A fost odată…! Povești alese și frumoase, de *I. Bănățeanul,* este titlul unei broșuri, care cuprinde următoarele povești:

1. *Scufița roșie.*

Se numește o copiliță, care a fost trimisă de mamă-sa cu mâncare la bunică-sa în pădure. Dar fiindcă s'a abătut prin pădure din potec, după flori, a fost mâncată de lup. Apoi liberată de un vânător.

2. *Ionel și Mărioara.*

Au fost doi copii rămași orfani de mamă. Vitrega lor înduplecă pe bărbat — tatăl copiilor — ca să-i ducă pe copii în pădure, să-i răpună. Copiii însă, prin istețime, în două rânduri au venit iar acasă.

3. *Albă-ca-zăpada și Irandafiria.*

Sunt două fete frumoase, cari de câte ori li s'a dat ocaziune, făceau bine și ajutau pe cei nenorociți.

Ca răsplată pentru faptele lor ajung din fete sărmane de se mărită după 2 prinți.

4. *Floare-de-măceș.*

E o istorioară în care o fată de împărat a fost ursită de vrăjitoare, ca la vârsta de 15 ani să se înțepe într'un fus și să cadă într'un somn adânc în timp de 100 de ani. Așa s'a și întâmplat. Din acest somn lung, în care căzuse și curtea împărătească întreagă, a fost mântuită de un voinic viteaz, cu care se căsători.

5. *Prichindel.*

Era băiatul unui împletitor de coșuri foarte sărac și cu familie numeroasă. Copiii, din cauza sărăciei au fost alungați de părinți. Dar Prichindel, prin istețimea sa i-a scăpat de toate relele și i-a condus înapoi acasă.

6. *Cotoiul încălțat.*

Un morar avea trei feciori. Inainte de moarte, la cel mai mare îi dădu moara, la al doilea măgarul ce avea, iar la al treilea un cotoi. Cotoiul însă era năzdrăvan și învăța pe stăpân să facă ispràvuri mari, cu cari atrase atenția asupra sa chiar și a fetei împăratului, care luă pe fiul de morar de bărbat.

Istorioarele aceste sunt garnisite cu desemnuri vii dintre cele mai frumoase. Forma e cât se poate de atrăgătoare. Tot asemenea și cuprinsul istorioarelor e destul de potrivit cu spiritul copiilor din clasele inferioare, pentru cari cred a fi destul de corespunzătoare, mai ales pentru copiii din orașe.

Sibiiu, 12 Maiu 1912.

Candid Popa,
învățător.

Conferențele învățătorești.

Conferență învățătorească în Lăschia.

A treia zi de Paști învățătorii gr.-ort. români ai tractului Cetatea de-peatră au fost întruniți în conferența trilunară în comuna Lăschia. A fost o zi de senină primăvară pentru noi. Veselitu-ni-s'au inimile în înfrățire sinceră colegială. Picuri de multă elevație pentru popor a oferit slujba divină și cântările Invierii Domnului ce răsunau alternativ din sfântul altar prin glasul șefului nostru, protopresbiterului Andrei Ludu, asistat de preoții Aurel Greblea și Gheorghe Gheție și din corul învățătorilor, instruat de harnicul nostru protopop.

Parastasul oficiat întru odihna sufletului răposatului învățător din Lăschia, Bartolomeiu Sava, ne-a stors mărturisirea solemnă de a fi urmași conștienți ai harnicului antepropovăduitor al luminei de pe catedră, iar poporului s'a dat chezășie despre intențiile noastre bune.

Predica protopopului, invederându-i ce comoară ne sunt copiii, ce rol are familia în creșterea aleasă a copiilor spre înălțarea lor și a neamului, a săpat urmele intenționate în inimile sătenilor, iar în ale noastre au potențat entusiasmul chemării, mai ales la cuvintele că: „va dispărea întunerecul poporului, căci iată luceferii luminii solii primăverii neamului, prevestitorii de zile mai bune, dascălii români! Imbrățișați-i deci cu căldură, căci voi i-ați dat, voi i-ați înălțat, ca să vă înalțe!“

Voiu remarca câteva momente din preocupările ce ne-au frământat și ne frământă îndeosebi dela conferența trilunară dela Crăciunul din urmă.

Pentru delăturarea întunerecului și a neștiinței totale de carte din comunele lipsite de școale, am decis în conferență și ne vom trudi să și dăm ființă câtorva *cantine școlare*, barem în forma primitivă de gazde, în comunele: Berința, Făurești, Borcut și Ciocotiș.

Tovărășii de elevi, deși anul economic ne e de tot mașter, totuși înregistrăm dela Crăciun încoace 2: una în Peteritea, organizată de învățătoriul Gavriil Nichita cu 31 elevi, cari săptămânal contribue cu câte 2 fileri în tot decursul celor 9 ani de școală, și alta în Lăschia, căreia i-au pus bază 4 cor. slugitorii parastasului amintit și învățătoriul Grigorie Roman. Nădăjduim că cu bănuții ce-i vor primi elevii la examenele de încheiere ale anului școlar, cu cei dela colindatul din ajunul Crăciunului ce va veni și cu cei rămași din comandarea deodată a tuturor cărților de școală la începutul anului viitor pentru toți elevii deodată, să alimentăm aceste modeste începuturi și să organizăm la toate școalele atari tovărășii, ca pregătitoare celor în stil mai mare pentru viață de după școală.

Din cadrul discuțiilor la disertațiile despre „Corul bisericesc de elevi“, producțiile școlare și cu adulții, serbarea paserilor și a pomilor și alcoolismul, cetite în ședința a II-a publică plină de popor, s'au luat și concluse, de cari iarăși legăm mari nădejdi. Fiecare învățător are să facă cor bisericesc cu elevii săi, să aranjeze anual afară de serbarea hramului școlar, o producțiune corală teatrală cu adulții, pentru al cărei succes șeful nostru tractual cu însuflețire și bunăvoință s'a angajat a ne instrua temeinic în probe cât mai dese posibile.

Se remarcă dela sine însuflețirea, cu care am primit și decis organisarea de *reuniuni de pompieri* atât de necesare satelor noastre, în cari case și supraedificate neacoperite cu pae sunt corbi albi, iar pe de altă parte prin exercițiile și deprinderile continue în cadrele acestei reuniuni, din după amiezile sărbătorilor avem să răpim speluncelor de păcate, *crâșmelor*, cel puțin ființele mai tinere.

Tot pentru stârpirea flagelului alcoolismului, care prin aceste părți face ravagii neînchipuite, am decis să stoarcem promisiunea elevilor noștri, ca până la etatea de 18 ani limba lor nu va gusta nici un fel de beutură.

Ba noi înșine am încrestat la protocol promisiunea solemnă, că dela ospețe botezuri, înmormântări ș. a. unde se va servi faimoasa „horincă“ ne vom depărta cu grabă și dispreț; ca nu prin vorbe, cari așa de des sufer de inconsecvență, ci *prin fapte* să vădim poporului groaza față de acel venin, doar îl vom putea grupa în reuniuni, și dacă nu de abstinență, cel puțin de temperanță.

Pentru memorabilitatea zilei învățătoriul Gregore Roman, pe lângă dragostea de frate în faptă ce ne-a arătat în casa-i și la masa-i ospitală, unde ne împrejmuea o atmosferă de intimitate, ne-a oferit prin truda-i laudabilă și o seară plăcută. Adulții luminați din cetirea cărticelelor bibliotecii școlare au pășit pe scenă cu multă îndrăsneală și ne-au cântat spre multămire „Tu leliță din cel sat“, „Hațegana“ „Pasere nevinovată“, „M'ași mărita“. De dascăl adevărat s'a remarcat ființa învățătoriului Grigore Roman în complexul acelui cor. Declamarea „Dușmancelor“ lui Coșbuc prin d-șoara Valeria Roman a sămănat dorințe atractive către poezia și literatura noastră în fetele satului, cari îi sorbiau cu ochii și cu întreaga lor ființă versurile rostite cu farmec.

Omogenă programului conferenței noastre și edificătoare poporului a fost „O Sâmbătă norocoasă“, piesă în 4 acte de I. V., jucată de diletanți.

A extaziat poporul din Lăschia, care de 18 ani nu mai gustase nici un prilej de producție, de învățăminte alese și de petrecere.

Ne-au prins zorile zilei următoare în toiul jocurilor noastre fascinante, pe cari pare că abia le începusem. Obosiți fisicește, dar întăriți în nădejdi sufletești ne-am despărțit ducând cu noi impresii neuitate.

Pun la răvașul cronicei aceste momente, ca la reîntrunirea în proxima conferență trilunară, mai ușor să ne putem da seamă, ce am înfăptuit din problemele propuse, câți imitatori îi vor face concurență pilduitoriului nostru coleg Roman? Și toate pentru tine, iubit neam romăsesc!

Peteritea, la 21 Aprilie 1913.

Gavriil Nichita
învățător.

„Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria“.

— Comunicatul Epitropiei administrative. —

I. In decursul lunilor Martie și Aprilie au intrat următoarele contribuiri și donațiuni:

a) donațiunea dnei și dlui Dr. Teodor Mihali, Dej . . .	K	4000·—
b) prin „Ardeleana“:		
Enea Medean și soții . .	„	20·—
banca „Lăpușana“	„	20·—
I. Ivan	„	10·—
banca „Arieșana“	„	20·—
	K	70·—
c) prin „Banca de asigurare“:		
tinerimea din Sibiiu, din prilejul balului dela 1 Martie	K	200·—
Dr. Laurențiu Popp, adv., Abrud în amintirea ficei sale Anicuța	„	100·—
banca „Creditul“	„	100·—
banca „Mureșanul“	„	20.—
ziarul „Unirea“ Blaj . . .	„	21·—
I. Man și soții	„	1.—
N. Macrea	„	10 —
banca „Auraria“	„	100.—
	K	552·—
d) prin „Solidaritatea“:		
banca „Maramurășana“ . .	K	25·—
Cassa de păstr., Săliște . .	„	100 —
Cassa de păstr., Mercurea .	„	20.—
banca „Crișana“	„	100.—
banca „Bistrițana“	„	50·—
„Rev. Economică“, supra-taxe de anunțuri	„	87·—
	K	382·—
e) prin „Victoria“, Arad: suma de K 443·— depusă în 2 Dec. 1909 prin Dr. N. Oncu pentu un fond al ziariștilor, care cu interese s'a transpus fundațiunii noastre	K	512 50

Total K 5516·50.

Dela 1 Ianuarie a. c. până la sfârșitul lunii Aprilie au incurs în favorul fundațiunii K 9263·19. Starea fundațiunii la 30 Aprilie 1913 este de K 49,651·44. Dacă însă vom considera contribuirile făcute prin mijlocirea ziarelor noastre, care nu ni-s'au transpus încă, tot asemenea dacă vom considera dividendele acțiilor fundațiunii, scăzute în anul curent, cum și prețul celor 120 exemplare din „Monografia Ardelenei“, donate fundațiunii și trimise băncilor noastre spre rescumpărare, reese că starea finală a averii fundaționale a trecut binișor peste K 50,000.

II. In scopul augmentării ulterioare a fundațiunii, Epitropia administrativă a rugat pe dnii Mărcuș și Crișan ca una din reprezentațiile dânșilor să o aranjeze în beneficiul ei; tot asemenea a rugat pe dl Aurel P. Bănuțiu; a intervenit la comitetul aranjator al festivităților ce se vor aranja la Orăștie din prilejul adunării „Asociațiunii“, ca vreuna din reprezentații să se țină în favorul fundațiunii; aceeaș rugare a făcut-o și către dl protopop Traian Oprea din Vârșeț din prilejul serbărilor poporale ce se vor aranja la sfințirea bisericii de acolo, și în fine a rugat pe anumiți intelectuali fruntași din cele peste 30 de centre românești să aranjeze conferențe publice, reprezentațiuni sau petreceri în favorul fundațiunii.

Sibiiu, la 15 Maiu 1913.

Epitropia administrativă.

Vicecolonelul Spiess despre Români.

Comandantul şcoalei de cadeţi din Sibiiu, domnul vicecolonel *August Spiess de Bracioforte*, un pasionat şi iscusit vânător, îşi descrie într'o revistă de specialitate („Waidmansheil“ din Klagenfurt) amintirile legate de o interesantă vânătoare de *cocoşi de munte*, vorbind în ele şi despre comuna *Reşinari*, pe care o caracterisează astfel:

„..Am ajuns la comuna de munte Reşinari, aşezată la poalele munţilor, unde se împreună două râuri de munte; o comună cu 6000 suflete, aproape exclusiv Români. Bate la ochiu fiecărui străin frumoasa şi inteligenta specie de oameni de aici. Cele mai multe sunt figuri mari, robuste, oameni binedesvoltaţi, cu feţe de multeori antice, bine marcate, cari tradează energie şi putere productivă, apoi femei şi fete, cu feţe rumene, de multeori chiar frumoase, cari stârnesc simpatie. Şi dacă locuitorii acestui sat de munte, pe cari îi întâlnim, prin corpul lor bine desvoltat şi prin fisionomia lor interesantă ne provoacă complăcerea, apoi ne surprinde în mod special portul drăguţ al femeilor, stătător din o cămaşă albă cu mâneci umflate, din două şurţuri negre cu ciucuri, din un laibărel negru de catifea ori de postav, podoabe, cari ne atrag în mod special atenţiunea şi ne leagă interesul. Românii aceştia *sunt un soiu de oameni bravi, muncitori şi râvnitori, şi aici* (în Reşinari) *trăesc în mare parte din oierit, din pădurărit şi din economia de munte, în mică parte din agronomie. Oţeliţi în munca grea a pădurăritului şi dotaţi dela natură cu un escelent simţ de orientare, formează aceşti locuitori ai munţilor, de o nepretensivitate spartană, un material de tot escelent şi de prima clasă milităresc, probat în focul multor răsboaie.* Muerile şi copiii cari şedeau înaintea porţilor mari, împodobite cu crestături, ne salutau cu afabilitate, iar noi trecând prin sat, am ajuns la o vale plăcută, în care cireşii se aflau în plină floare“...

Suntem mulţămitori domnului vicecolonel pentru părerile bune pe cari le are despre Români, şi nu ne îndoim, ba suntem siguri, că la ocasiuni binevenite le va exprima şi în faţa altor factori, cari n'ar strica, să afle cât de des, ce însuşiri bune şi frumoase are poporul nostru!

NOUTĂŢI.

Academia Română. Sesiunea ordinară a Academiei Române din Bucureşti s'a deschis Mercuri la orele 2 d. a. Presidentul, *I. Negruzzi*, a rostit un frumos discurs de deschidere, în care a amintit despre moartea membrilor decedaţi, Spiru Haret şi C. Erbiceanu, şi a felicitat pe dl D. A. Sturdza din prilejul împlinirei anului 80-lea al etăţii. Domnul secretar D. A. Sturdza a cetit apoi raportul despre lucrările de peste an. Vineri s'a ţinut a doua şedinţă.

*

Monumentul împărătesei-regine Elisabeta. Cu concursul statului ungar s'au adunat, îndată după moartea neaşteptată a regretatei noastre suverane, două milioane de coroane, cu scop de a i se înălţa un monument în capitala ţării. Mai mulţi sculptori şi-au prezentat proiectele pentru acest monument la premiile de 3000—15·000 coroane, care se vor distribui zilele acestea.

*

Regina României bolnavă. Cu multă părere de rău înregistrăm şi noi ştirea, că Maiestatea Sa, Regina Elisabeta a României, e bolnavă de ochi, a căpătat albeaţă pe amândoi, şi la toamnă va trebui să se supună unei operaţii.

*

Consistoriul superior bisericesc al bisericii gr. ort. din România s'a întrunit Joi în sesiune ordinară în Bucureşti.

*

Secretar de stat în ministeriul de justiţie a fost numit deputatul dietal *Vadász* (*Weinberger*) *Lipót*, care şi-a luat deja postul în primire.

*

Dieta ţării. Presidentul camerei a convocat pe 26 Maiu nou pe domnii deputaţi dietali la şedinţă. Se spune, că în 5—6 şedinţe dieta îşi va putea termina lucrările, desbătând şi votând proiectele de lege presentate din partea guvernului, apoi va lua vacanţe până la toamnă.

*

Conferenţă internaţională. In 9 Iunie şi zilele următoare se va ţinea în Budapesta conferenţa internaţională pentru mersul trenurilor. Va fi vorbă despre stabilirea mersului de earnă al trenurilor, şi despre o legătură mai bună atât pe liniile principale, cât şi pe cele secundare ale diferitelor căi ferate din toate statele auropene.

*

Jubileu. Corpul profesoral dela gimnaziul din Năsăud face pregătiri pentru a serba în Septemvrie jubileul de 50 de ani, decând s'a deschis acest institut.

*

† Dr. Izidor Pop, advocat în Lugoj, venind acasă dela Wőrishofen, a încetat din viaţa în mod subit, în tren, înainte de a intra trenul în gara din Budapesta. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Congresul corespondenţilor români. In Piteşti (România) se ţine în zilele de 21, 22 şi 23 Maiu v. congresul corespondenţilor de ziare. Ii dorim succes.

*

Hymen. Florica Secoşianu, Lighet, şi Dr. Ioan Roşiu, Budapesta, logodiţi, 11 Maiu n. 1913.

*

Distins cu brâu roşu. Domnul *Eliseu I. Dan*, parohul comunei Susenii Bârgăului, a fost distins din partea Escelenţiei Sale, a Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan* cu îndreptăţirea de a purta *brâu roşu*, drept recunoştinţă pentru meritele câştigate pe teren bisericesc şi şcolar în curs de 30 de ani.

*

Foc mare în Pojon. Sâmbătă d. a. la orele 5 s'a născut un foc năprasnic în marele oraş Pojon. Au ars peste 50 de case mari şi au remas fără locuinţe 10.000 de oameni. A ars şi un copilaş mic, un pompier şi un om bătrân. Pagubele sunt enorme.

*

Morţi. In Bucureşti au încetat din vieaţă: generalul *I. Vasiliu Năsturel*, trecut nu de mult la penzie, şi *Horia Rosetti*, fost deputat, unul din fiii marelui *C. A. Rosetti*. Au fost ambii înmormântaţi Mercuri. Odihnească în pace!

*

Jocuri olimpice. Comitetul pentru jocurile olimpice, în înţelegere cu guvernul Greciei, a hotărât ca jocurile acestea internaţionale să se organizeze în primăvara anului 1914 la Atena.

*

Memoriile căpitanului Scott. Lady Scott, văduva reposatului explorator, pregăteşte publicarea însemnărilor rămase după moartea soţului său. Insemnările nenorocitului căpitan se compun din zece tomuri, scrise cu creionul şi păstrate în stare excelentă, cu toate că au stat nouă luni, după moartea exploratorului, în cortul bântuit de vijeliile polare. Ultimele trei tomuri cuprind descrierea apropierii de polul sudic. Memoriile amintite, însoţite de 60 de fotografii, vor apărea mai întâi într'o revistă americană.

*

In sbor peste Alpi. Aviatorul elveţian *Bider* a sburat peste Alpii dela Bern. S'a înălţat cu aeroplanul dimineaţa la orele 4 şi 35 minute în Bern, şi la orele 6 şi 19 minute s'a coborât norocos la Sitten în Wallis. Inălţimea atinsă este de 3200 metri. In cercurile aviatorilor domneşte părerea, că sborul lui Bider este până acum evenimentul cel mai însemnat pe terenul aviaţiunii. Guvernul din Wallis a trimis o depeşă de felicitare curagiosului aviator.

*

Expoziţie în Sibiiu. Ieri Dumineca, la orele 10 dimineaţa, s'a deschis în sala magistratului nostru o expoziţie de industrie casnică. Expoziţia, care stă sub protectoratul comitelui suprem Walbaum, a vicecomitelui Fabritius şi a primarului Dörr, cuprinde toate obiectele aparţinătoare industriei de casă din Ungaria. Sunt reprezentate toate naţiunile patriei noastre. Se pot vedea, între altele, mobile artistic lucrate dela Kalotaszeg, din comitatul Cojocnei, covoare din Torontal, brodării dela Presburg, dantele dela Schemnitz, brodării româneşti şi săseşti din părţile Sibiiului şi ale Târnavei mari, şi alte multe lucruri interesante. Expoziţia este deschisă dela 10—12 ore înainte de ameazi şi dela 3—7 după ameazi. Durează până Joi în 22 Mai. Intrarea este liberă.

*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriaşilor al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: Ioan Văcariu, învăţăcel rotar, 20 bani, Alexandru Fărcaş, croitor, soţia sa Maria n. Turlea şi copiii lor Cornel, Victor şi Elvira, 1 cor.; Lazar Ilca, Nicolae Barbu şi Romul Morariu, învăţăcei lăcătuşi, câte 20 bani; George Tomuş, sodal lăcătuş, 30 bani, Dumitru Barbu, învăţăcel măsar, 20 bani, Mihail Sinu, croitor, în amintirea fratelui său Ioan, fost tutor orfanal în Lisa, 1 cor., Dumitru Ţărmonea, sodal cojocar, 25 bani; Iacob Marian, măestru cismar, soţia sa Paraschiva, fiiul lor Octavian, 50 bani, George Poponea, viceprezident, cu prilejul onomasticei cor. 5 şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ. Ardeleana“ în Orăştie Szászváros.

*

Femei la marină. O nouă carieră s'a deschis femeilor. Se anunţă adecă din Boston, că vaporul *Fram*, care a părăsit Luni portul de acolo, are un personal de serviciu compus întreg din femei. Intre ofiţeri se găseşte un singur bărbat, soţul femeii care conduce vaporul. Va să zică şi *căpitanul* vaporului este femee, ca şi toţi ceilalţi marinari ai acestui vas. Un public enorm a fost prezent la plecarea lui Fram, admirând punctualitatea, cu care ştiau să manevreze marinarii femenini.

*

Constantin I. s'au XII? Grecii se ocupă de câtva timp cu problema, că oare *al câtelea* suveran să fie noul rege Constantin, urcat pe tronul elenic, întâiul sau al doisprezecelea? Chestiunea nu este tocmai simplă. Grecia, de sub jugul turcesc, n'a avut nici un domnitor cu numele Constantin, prin urmare actualul rege ar avea să deschidă seria cu numărul I. Elenii însă declară cu mândrie, că sunt urmaşii Bizanţului, unde istoria cunoaşte nu mai puţin de *unsprezece* Constantini. Astfel, dacă tinerul rege al Greciei ar vrea să restabilească continuitatea, ar trebui să se insemne cu numărul XII. Un arheolog grec, într'o scriere mai nouă, zice că regele ar fi să primească numele de Constantin I. In acelaş timp s'a confiscat în Constantinopol un ziar, care salută pe noul domnitor grecesc sub numele de Constantin XII. Problema, cum se vede, este destul de importantă; din norocire însă regele are timp de ajuns până la încoronare — care se va face abea în anul viitor — să se hotărască într'un fel sau altul.

*

Zile grele în Scutari. Ziarele vieneze publică mai multe amănunte primite dela soţia consulului general austro-ungar din Scutari, privitor la asediul acestui oraş. Eată câteva părţi caracteristice din însemnările acestei doamne: In 12 Martie s'a început bombardamentul, care a durat fără întrerupere 64 de ore: trei mii de bombe s'au tras mai ales asupra clădirilor locuite de *creştini;* casele sburau în aer, de nu rămânea peatră pe peatră. Familia consulului cu doi copii şi o guvernantă, precum şi viceconsulul s'au adăpostit într'o pivniţă lungă de 4 şi lată de 2 metri, şi atât de înaltă încât dacă stăteai în picioare, o atingeai cu capul; în strâmtoarea aceasta au trăit două luni şi jumătate. Poporaţiunea a suferit imens, până când oraşul, în urma lipsei de proviziuni a capitulat, în condiţiile cunoscute.

*

Daruri pentru şcoală. Comitetul parohial gr. ort. român din Mogoş-Mămăligani (tractul Lupşa) se află plăcut îndemnat a aduce şi pe această cale cele mai sincere mulţumiri binefăcătorilor, cari au dat ajutor pentru zidirea şcoalei din Mogoş-Mămăligani, şi anume: I. P. S. Mitropolit primat al României 177 cor. 50 bani, Prea Sfinţitul Domn Calist, Episcopul Argeşului (România) 20 lei, Mult Stim. Domn şef în gara Peris (România) cu lista Nr. 139 45 cor. Banca Agricolă, Bucureşti 40 cor. Banca Economul în Cluj 25 cor. Biserica sf. arhangeli din Craiova, (România) 7 cor. 54 fil., dl Iosif Cutean sergent Saraievo (Herţegovina) cu lista Nr. 148: 4 cor. 80 fil. *Cei ce au primit apeluri, sunt rugaţi a le înapoia!* Mogoş-Mămăligani (p. u. Bucsony) în 15/V 1913. In numele comitetului parohial: Vasile David, paroh ort. român.

*

O bancă de copii. Intr'un orăşel italian s'a înfiinţat un aşezământ, care va interesa în deosebi cercurile dăscăleşti de pretutindeni. S'au întrunit 250 de băeţi, în etate de 15 până la 4 ani şi au întemeeat o societate sub titlul *Banca dei Centesimi* (Banca filerilor). Membrii plătesc pe săptămână 5—25 centezime (cam tot atâţia fileri) şi se obligă a nu se atinge un timp hotărât nici de capital, nici de interese. Banca înfiinţată de scurtă vreme, numără 1700 de membri şi zilnic se anunţă copii pentru a fi primiţi. Membrii, cari sunt fundatori şi ordinari, pe lângă taxele mici plătite, fac următoarele angajamente: „Mă oblig să respectez părinţii şi să-mi sprijinesc fraţi şi surorile, şi să nu fac rău cu voea nimănui. Promit să nu chinuesc animalele, să nu stric pomii şi cuiburile, şi nici casele unde locuesc oamenii. Voi purta grije de sănătatea mea şi a altora; am să fiu om de omenie şi să nu risipesc banul“. — Obligamentul şi promisiunile acestea li se cetesc copiilor mai nainte de a se înscrie ca membri; ei au să le reproducă din memorie. După ce băeatul îşi cunoaşte datorinţele faţă de societate, i se spun drepturile ce i se cuvin. Capitalul se fructifică până la vârsta de 20 ani a copilului.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*“ Nr. 20 din 1913 cu următorul cuprins: Octav Minar: Filozoful Conta, artic. Radu Mărgean: Cântece, poezie. D. M.: Cronică documentară: Solii primăverii. Nichifor Crainic: Povestea unei rândunele, poezie. Volbură Poiană: Cântec de toamnă, poezie. Adrian Corbul: Viaţa la Paris, artic. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: Radu S. Dragnea: Teatrul lui B. P. Haşdeu. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 9, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Dr. Ion Mateiu: Soartea şcoalelor noastre. Corneliu Moldovan, Poezii: Cântec. Cântec din Bavaria. Târziu. Tăcere. Toast. Plânsul unui rege. — Mihail Lungianu, La arie. I. N. Pârvulescu, Cântec (poezie). Ecaterina Pitiş, Cântec (poezie). Gheorghe Duma, Pictorul G. Petraşcu. Maria Cunţan, Adieri (poezie). Victor Stanciu, Cu casa în spate. St. O. Iosif, Adio (poezie). T. Atelierul de ţesături şi cusături din Orăştie. Ion Iosif Schiopul, Românii din America. G Vlădescu-Albeşti, Cântec (poezie), I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). Cronici: D. N. Ciotori: Creatori de curente literare? I. Borgovanu: Al 3-lea concert „Carmen“, cu orchestra ministerului instrucţiunei. Insemnări: Document nou despre Tudor Vladimirescu. Expoziţia lui Cabadaieff. Articolul d-lui Stroescu. „Ilustraţiunea Română“. Notiţe. Spicuiri. — Pentru fondul ziariştilor. — Poşta redacţiei. Ilusraţiuni: G. Petraşcu: Autoportret. Interiorul meu la ţară. Văs alb şi mere. Leliţă din Nicoreşti. Femeie cu flori. — Lucrătoare în atelierul de industrie casnică din Orăştie.

Din public.+)

Mulţămită publică.

La fondul de zidire al bisericii din Mateiaş a colectat George Z. Leancu dela prietinii şi cunoscuţii din America, şi anume: Dela Zaharie Sârbu, Mateiaş 10 dol. Dumitru Surdilă, Mateiaş 5 dol. George Z. Leancu 5 dol. Z. E. Leancu, Mateiaş 2 dol. Ioan Matei Fântâna 2 dol, Climent Boer, Cuciulata 2 dol. Nicolae I. Cornea, Caţa, George Danciu cu soţia, Paul Bănuţ, Ioan Popa, Ioan Borcoman Ioan şi Elena Spornic din Cohalm, George Ticuşan, Agostin, George Opriţa, Sassebeş, Samoilă şi Maria Matei Homorod, Simeon Stan, Hoghir, Dumitru Pleşa, Hoghir, Ioan Noaghiu, Homorod, Ioan Leucă, Bogata, câte 1 dol. Dumitru şi Rafira Surlea, Galaţi, Zaharie Danciu, Nicolae Cosma, Ioan Căzac, Grigorie Dancea din Bogata, Nicolae Homorozean, Ioan Aldea din Stena, Ioan Bucuran, Pianu de sus, George Mircea, George Cornea, George Teodor, George Lungu din Caţa, George Drăghici, Nicolae Anghel, Ioan Coman din Fântâna, Teodor Pică, Mândra, George Roşală, Zaharie Roşală din Comana de jos, Niculae Haizea, Dumitru Vraciu, George Măgdun, Sim I. Filip, Ioan Măgdun, George Homorozean din Cohalm, Part. Stănuţ, Paloş, Moise şi Frosina Schiopu din Homorod, Ioan Puşcaş, Jacul rom. Ilie Costea, Vidacul rom. Ioan Aldea, Ioan Săbău, Ioan Străjan din Stena, Ioan Boranciu, Hoghir, Ferkö János, Dopca câte 50 cenţi, Ioan Cornea Caţa 40 cenţi, Nicolae Bănuţ, Nicolae Bălică, George Danciu, George Borcoman, Ioan Măgdun, Valer M., M. Nicolae David, Cohalm, Nicolae Dura, Pianu de sus, Nicolae Grapă, Gheorghe Bucur, Nic. Stănescu, Tr. Bucur, Caţa, Ioan Coanta, Grigorie Costea, George Popa, Comana de jos, Constantin Stanciu, Paloş, Ioan Almăşan, Sighişoara, Pavel Catrin Stena, Ioan Leucă, Ludoş, Simeon Trif Uidacul rom. Ioan Bendorfean, Seleuşul mare, Teodor Roşca, Hetiur, Vasile Hohoi, Ioan Codoi, Gerge Codoi, Fişer, Iosif Lup Stena, George Dan, Axente Dan, Petru Păcală, Galaţi, Machidon Drăghici, Bucur Drăghici, Ana Drăghici, Marta Drăghici, Grind câte 25 cenţi, Vasile Colcer, Hetiur, Pavel Hohoi, Cohalm câte 20 cenţi, Nicolae Dobrota, Cornăţel 50 cenţi. La olaltă 71 dolari 80 cenţi, sau 335 cor. lângă cari a mai adaugat George. M. Popa din Mateiaş 50 cor.

Pentru acest dar frumos comitetul parohial prin subscrisul aduce cea mai ferbinte mulţămită acestor donatori şi respective colectantului Zaharie Leancu.

Mateiaş, în 27 Aprilie 1913.

Ioan Brotea
paroh gr. or.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 79/1913. (111) 1—1

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese abrobat de Măritul Consistor arhidiecezan, se publică licitațiune minuendă pentru darea în lucrare a adaptărilor de lipsă la școala conf. gr.-or. română din **Purcăreni** (Pürkerecz).

Ceice vor să ia această lucrare în întreprindere au a depune un vadiu de 500 cor. în bani sau hârtii de valoare. Acest vadiu trebue acludat la ofertele lor închise, ce au a fi trimise oficiului parohial gr.-or. din Purcăreni p. u. Zajzon până în **26 Maiu a. c. v.**, amintind și aceea reflectanții că cunosc condițiile de licitare și să supun lor.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da această lucrare în întreprindere aceluia, în care va avea mai mare încredere.

Planul, preliminariul de spese, și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial gr.-or.

Să observă, că reflectanții nu au drept să pretindă spese sau diurne pentru câștigarea informațiuilor, dela comuna bisericească.

Purcăreni, în 28 Aprilie 1913.

Gheorghe Țigoie
epitrop I.

T. Giurgiu
par., preș. com. par.

Nr. 250/1913. (110) 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almașul mic** cu filia **Archia**, se publică al treilea concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Reflectanții își vor așterne rugările concursuale subsemnatului oficiu în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 545/1913. (101) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa III **Râușor**, în protopresbiteratul Făgărașului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele stolare fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective a celebra.

Făgăraș, în 17 Aprilie st. v. 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 251/1913 (109) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Chergeș și filia Popești**, — se publică nou concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei, în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la 24 Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial. —

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 72—

Nr. 412/1913 prot. (108) 2—3

Concurs.

Devenind vacantă prin abzicerea parohului Ilie Popp parohia de clasa a doua (II) **Ludoșul-mare**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B) pentru întregirea dela stat.

Concurenții la această parohie au a-și înainta cererile lor instruite conform legilor în vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral al Mercurei și cu prealabila încunoștiințare a protopopului a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, predica, eventual a și celebra.

Ludoșul-mare, 21 Aprilie 1913.

Comitetul parohial:

Ilie Muțiu
prezident.

Nicolae Fara
notar.

Am văzut: **Avr. S. Pecurariu**
protopresbiter.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

și

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5 7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 10—

Siebenbürger
Urbräu

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voiu pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu“

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: **„Siebenbürger Urbräu“.**

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricei de bere,
Sibiiu — Nagyszeben.

(71) 20—20

Siebenbürger
Urbräu

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAȘCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 6—

Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. **Sibiiu, Joi 9/22 Maiu 1913.** *Nr. 49.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism și naționalism

de **Dr. Lucian Borcia.**

(Urmare.)

In considerația acestor împrejurări declară Chamberlain, că lupta între universalism și naționalism, care se desfășură în cei dintâi 12 secoli dela nașterea lui Cristos, stă atât sub raport formal, cât și ca idee, în cea mai strânsă legătură cu imperiul dispărut.

Precum cresc umbrele, în măsură cum apune soarele, așa își aruncă Roma, cel dintâiu stat întru adevăr mare, umbra sa departe, peste secolii ce-o urmară. Căci privind mai de aproape lupta ce se deslănțui în stat, nu e altceva decât o luptă a popoarelor, dată pentru dreptul la o existență proprie, împotriva unei monarhii universale de mulți visată, și pe care mulți au încercat să o înfăptuiască; iar în urma Romei nu a rămas numai faptul unui stat polițienesc, lipsit de naționalitate, al cărui ideal era ordinea și uniformitatea, ci și amintirea unei națiuni mari. Ne-a mai rămas drept moștenire dela Roma o schiță geografică pentru împărțirea Europei în națiuni noi, împărțire posibilă, și dupăcum se dovedi mai tarziu, în mare parte trainică. Tot Roma a lăsat în urma ei principii fundamentale de legiuire și administrație, cu al căror sprijin a putut să crească și să se întărească existența proprie a acestor formațiuni noi, întocmai pe cum vița fragedă de vie crește și se întărește sprijinindu-se de un lemn uscat. Astfel își aveau amândouă ideile: atât universalismul, cât și nationalismul, — armele dela Roma veche. Dar acestea se întregiră cu o mulțime de momente noi, și tocmai aceea ce era nou, era plin de viață, era sucul care producea foi și flori, era mâna, care purta arma. Nou era idealul religios al monarhiei și nou era soiul de oameni, care a format națiunile. Până când imperiul vechiu roman representa o politică lumească și monarhul său era un Cezar schimbător, reprezenta noul imperiu roman o religie, al cărei scop era pregătirea omului pentru ceealaltă lume, iar monarhul său era un Dumnezeu, mântuitorul răstignit. Nou era în fine, că în locul popoarelor dispărute din trecut să se ivească o nouă rassă de oameni, până atuncea necunóscută: *Germanii.*

Aci află autorul nostru cauza neschimbată a evenimentelor atât de teliurite din mia de ani dela împăratul Constatin încoace, și împărații romani de mai târziu sunt pentru el tot așa reprezentanți ai universalismului, ca și papii. Teoria despre „duplex potestas“ și „de duobus universae monarhiae gladius“ în care se sintetisează lupta între împărat și papă, e o luptă internă a universalismului, o luptă de competență între cei doi șefi, cari amândoi își pretindeau pentru sine dreptul suprem de conducere.

E natural, că atuncea când representanții acestor idei erau personalități marcante, să fie și înfățișarea pe care o luau în mod necesar evenimentele istorice mai pronunțată, și că conturile să se observe mai ușor. Dar nu era de trebuință, ca fiecare representant al ideii romane ori al pricipiului național să aibă o concepție clară a felului și cuprinsului acestor idei. Ideea romană avea în sine destulă putere, era un *fapt*, pe care nimenea nu-l putea schimba, așa, încât împărații și papii erau *siliți* să i se acomodeze, ori-care le-ar fi fost cugetul și ori-care intenția.

Și mai puțin poate fi vorbă, ca formațiunile noi de popoare să fi fost conștiente și intenționate. *Din potrivă, fiecare popor nou e o formațiune organică, cu totul nouă,* efectul natural al individualismului viu, al însușirei firești, ca un popor să ajungă la conștiența ființei sale proprii în deosebire de ființa ori cărui alt popor.

Darul acesta e, care-l vedem în istorie la lucru; nu conștient, nu ca teorie, nu dovedit prin filosofie, nu așezat pe instituții de drept, ori pe revelații dzeești, — dar biruind cu forța elementară, inerentă tuturor legilor naturei, ori-ce piedecă; unde altcum nu se poate, nimicind ce-i stă în cale, dar totodată ridicând pe nesimțite și cu sârguință clădiri noi, așa, încât noile națiuni au existat cu mult înainte de ce s'ar fi gândit principii să le însemneze pe hartă. Pe când împăratul Friedrich Barbarossa de pe la sfârșitul secolului al XII-lea era cu totul cuprins și amețit de ideea deșartă a imperiului roman, — cânta poetul Walter von der Vogelweide: „deutsche Zucht geht vor in Allem“, — iar când cel mai puternic dintre toți papii câți au existat lăsă în anul *1232*, ca să-l prindă cu ajutorul regelui pe cel mai mare dușman al influinței romane din Anglia, pe judecătorul suprem Hubert de Burgh, nu se află în întreaga țară faur, care i-ar fi făurit lanțurile; în zadar amenințară cu tortura pe o calfă, care îndărătnic le răspunde: „Mai bine moartea cea mai cumplită, decât să bat în fiare pe acel bărbat, care a apărat Anglia împotriva *streinului*“.

Cântărețul știa, că există poporul nemțesc, faurul știa, că există popor englez, amândoi într'o vreme, când mulți domni mari, cari se îndeletniciau cu politica, habar n'aveau de existența lor.

Aș dori însă, continuă Chamberlain, să dau acestor două momente fundamentale ale istoriei o expresiune mai generală, mai intimă. In felul acesta ne coborâm în adâncurile sufletului și ne câștigăm o pătrundere, care tocmai pentru judecata noastră despre zilele de azi ne va fi de folos; căci cele două direcții există și astăzi, și anume, nu numai în figura vizibilă alui „pontifex maximus“, care în anul domnului 1864 a ținut să-și afirme încă odată în renumitul Syllabus atotputernicia sa vremelnică, decretând de pildă în § 15 că: „Cine afirmă, că omul e în drept să primească și să creadă aceea religie, pe care-o ține el după cea mai bună a sa convingere de adevărată: acela anatemizat să fie“; — există mai departe nu numai în contrastele naționale, cari tocmai în prezent se înăspresc tot mai mult, — ci în foarte multe păreri și judecăți ale noastre, culese de noi în calea vieții, fără a avea ideie de unde au răsărit. Doar în ultima analiză avem a face cu două concepții asupra lumii, concepții atât de opuse, încât se eschid reciproc. Tocmai de aceea nici nu ar putea să existe lângă olaltă, și ar trebui ca între ele să se dea o luptă pe moarte și viață, — dacă oamenii nu ar pluti pe marea vieții fără a se gândi, mânați care încătrău de vânt, ca corabia cu pânzele umflate, dar fără de cârmă.

Un cuvânt al marelui german Goethe va deslega problema psihologică. Vorbind în „Sprüche in Prosa“ despre individualitatea vie ne spune, că aceasta ajunge la conștiența de sine însași ca la aceea a unei ființe „înlăuntru nemărginite, în afară mărginite“. Cuvintele acestea sunt extrem de importante. Ele exprimă o lege fundamentală a vieții intelectuale. *Pentru om, ca individ, mărginirea externă e personalitatea sa, nemărginirea interna: libertatea;* și asemenea și pentru popor. Urmărind mai departe această idee, vom afla că cele două representații se condiționează reciproc. Fără mărginire externă, nu există nemărginire internă; iar tinzând spre nemărginire externă, *trebue* să tragi *în intern* granițele. Aceasta din urmă e și formula imperiului neoroman bisericesc: mărginire internă, nemărginire externă. Jertfește-mi personalitatea ta de om, și te fac părtaș

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

„Reguli și Sfaturi Bune“ pentru pruncii școlari români, de *Aron Boca Velchereanul.* Gherla 1905, tip. „Aurora“.

Broșura cu titlul de sus e tipărită pe 20 pagini, între cari și prefața.

Cuprinsul:

1. O alocuțiune către copil: se dă sfat, ce să facă dimineața.

2. Rugăciunea I.: școlariul se roagă la Dumnezeu ca să-l facă din micuț mare.

3. Rugăciunea II.: școlariul se roagă pentru părinți, ca să-l lase la învățare.

4. Rugăciunea III.: școlariul se roagă pentru învățătoriu în două strofe de câte 4 rânduri.

5. Dela pagina 7—12 se dau tot feliul de sfaturi, cum să meargă elevul la școală pe drum, cum să salute, cum să stee în școală, cum să se poarte în școală, și să fie om cinstit.

6. Dela pagina 12—20 se dau iarăși îndrumări și pilde — relative la mersul pe drum — „săniare“, datul pe ghiață, „sbrujirea“ cu neauă — fumat, furat — beutul de vinars, „suduit“, blăstămul de părinți — silința la învățare, cartea și folosul ei. —

Broșurica e scrisă în o proză rimată, care ne reamintește broșurica răposatului Moise Bota.

Numai intențiunea autorului a fost bună — încolo atât cuprinsul cărții, — fondul și forma sunt sub toată critica.

Valoarea educativă e nulă. Limba în care e scrisă cartea, e o pocitură; — ortografia — cum a dat D-zeu.

„Tu mergând nu sta pe cale
„Făcând îndărăpt uitare,
După cari să duc și vin
Fie din sat ori străin“ (pag. 9).

„Ca la orice întâmplare,
„Tu să ai îndemânare
„Și punânduți întrebare
„Nu răspunde încet tare, (pag. 10).

„Nu merge la săniare,
„Nici pe ghiață pentru dare,
„Ascultă ce a pățit
„Un copil neliniștit: (pag. 12).

„El merse pe un deal mare
„Să-i fugă sania tare,
„Sa pus pe ea, a pornit
„Sania tare a fugit“ (pag. 13).

„Fu silit a cerșui
Ca să se poată nutri, etc.

Altul pe ghiață se dară,
Și odată așa picară
De capul și-a despicat
Și de loc a răposat“.

„Sbrujirea cu neauă eară
„Poate face vieață amară“ (pag. 13).

„Copii răi fără măsură
„Sunt unii de ouă fură,
„Apoi la bolte le dau
„Și tutun, dulcețuri iau (pag. 14).

„Sunt prunci răi peste măsură
„Cari sudue și înjură
„Toate lucrurile sfinte,
„Voi pruncilor fiți cuminte“ (pag. 16).

„Cei astuți înșelători
„Cugetă adeseori
„Care-i omul de înșelat?
„Care-i prost și neînvățat“?

„Apoi venind cel cialău,
„Nu mai spui lui gândul tău (pag. 18).

„Așa altul nu mai merge,
„Trebe toți a ne direge! (pag. 19).

„Deci cu toți la învățare
„Fie mic ori fie mare,
„La măestrie, la carte
„Și la tot ce ne împarte

„Ințelepciune (!?) și minte,
„Nutremânt, îmbrăcăminte.
„Dar credință și națiune
„Fie-vă celea mai bune. (pag. 20).

Din cele citate se vede limba, în care e scrisă, versificarea ș. c. l.

Cartea nu e potrivită nici pentru copii dela sate, nici pentru biblioteci, și e păcat pentru hârtia, ce se strică cu astfel de tipărituri.

Brad, la 27 Iunie n. 1912.

Ioan German,
preot-înv.

*

„Universul și Minunile lui“. Biblioteca pentru toți. Nr. 67. Editura librăriei: Leon Alcalay, București. Autorul? Original ori traducere?

Broșura e tipărită pe 77 pagini. Tipariu frumos — formatul potrivit — prețul 30 bani. (Tip. Eminescu).

Cuprinsul:

1. Sistemul lumii pag. 1—30. In partea aceasta se tractează:

a) Stelele — fixe, schimbătoare, duple, triple, nebuloase, — calea laptelui.

b) Planetele: Mercur, Venus, Pământul, Marte, Iupiter, Saturn, Uranus, Neptun.

c) Cometele.

d) Soarele, eclipsa.

e) Luna, fazele ei.

f) Pământul: osia — polii, meridianele, latitudine, longitudine, tropice, cercuri polare, ecliptica, — zodiile, zonele, anotimpuri.

g) Impărțirea timpului: lunile și numirile lor.

h) Sărbătorile anului.

al dzeirei, — jertfeşte-mi libertatea şi voi crea un imperiu, ce va cuprinde întreg pământul şi în care vecinic va domni ordinea şi pacea; jertfeşte-mi judecata ta şi-ţi voi destăinui adevărul absolut; jertfeşte-mi timpul şi-ţi voi dărui vecinicia!

De fapt: ideea monarhiei universale romane şi a bisericii universale romane năzueşte spre o nemărginire externă; capului acestui imperiu sunt supuse „omnes humanae creaturae", adecă toate fiinţele omeneşti, fără osebire. Iar puterea bisericii nu se extinde numai asupra celor vii, ci şi asupra celor morţi, pe cari încă-i poate pedepsi cu anatemă şi cu chinurile iadului, ori îi avansează din purgator la fericirea cerurilor.

Că ideea aceasta e plină de măreţie, nu se poate contesta; dar nu de aceasta e vorba; scopul e să arăt, că orice năzuire spre nemărginire externă, presupune şi condiţionează în mod fatal mărginirea în internul individului.

Incepând cu împăratul Constantin, care ca cel dintâi i-a dat ideii imperialiste consecvent înţălesul neoroman şi până la împăratul Friedrich al II-lea din casa Hohenstaufen, cel din urmă domnitor pe care-l însufleţia adevărata idee a universalităţii, nu a suferit nici un împărat nici un atom de libertate personală ori regională, excepţionând cazul, când îl silea slăbiciunea proprie să facă cuiva concesiunea pentru a ţinea în şac pe altul. „Quod principii placuit, legis habet vigorem", aşa lăsă Barbarossa să-l înveţe iuriştii din şcoala bizantină; porni cu oaste asupra oraşelor lombardeze înfloritoare în libertate îndărătnică şi prin hărnicia locuitorilor sei, le distruse şi aruncă sare pe ruinele fumegânde ale oraşului Milano. Cu mai puţină atrocitate, dar condus de acelaş gând zdrobi Friedrich II-lea libertăţile burghezimei nemţeşti, cari sub domnia principilor regionali începură să încolţească. Cât de strâmte sunt graniţele interne aşezate de pontifice, nici nu mai trebue arătat. Cuvântul „dogma" însemna la Grecii vechi o părere, o învăţătură filozofică; acelaş cuvânt înseamnă în imperiul roman un ordin al împăratului, iar acum în biserica romană e o lege dzeiească a credinţei, căreia fiinţele omeneşti trebue necondiţionat să se supună, fiind altcum ameninţate cu pedeapsă eternă.

Nu-şi facă nimenea iluzii, nici nu se lase amăgit prin silogisme falşe: acest sistem nu-i *poate* lăsa individului nici un dram de autonomie, din simplul motiv, pe care nu-l poate birui nici cazuistica, nici cea mai bună intenţie, fiindcă cel ce zice „nemărginire externă" *trebue* să adaugă — ori vrea ori nu vrea, — „mărginire internă". In afară se pretinde jertfirea personalităţii, înlăuntru jertfirea libertăţii.

Tot aşa puţin poate acest sistem să recunoască individualităţi etnice, şi nu le poate recunoaşte ca temelii ale evenimentelor istorice. Le consideră cel mult de un malum necessarium; căci în momentul când admiţi o hotărâtă delimitare externă, se iveşte tendinţa spre nemărginirea internă; *o adevărată naţiune nu se va supune nici când imperiului.*

(Va urma).

Mişcări culturale.

Câteva scrisori prieteneşti.

VI.

Dragă prietene! In Dumineca ultimă din post, cea mai apropiată de săptămâna patimilor, având despărţământul nostru schiopticon, şi printre alte serii de diapozitive şi una religioasă, s'a luat în program o astfel de prelegere. S'a găsit cu cale a se reîmprospăta învăţăturile pline de putere şi înţelepciune ale evangeliei, a se înfăţisa viaţa plină de patimi şi moartea Mântuitorului, ca astfel mai luminată să fie prăznuirea Invierii, mai înţeleasă jertfirea pentru împăcarea omului cu Dzeu. precum şi îndreptarea şi întinderea noastră spre desăvârşire.

Ingrijirea neadormită, dragostea largă de împărtăşire a diferitelor cunoştinţe şi de înaintare a părintelui protopop *Dr. Ioan Lupaş*, având a se ţinea prelegerea amintită numai seară, îmbogăţeşte programul zilei prin o frumoasă şi interesantă prelegere: *„Despre poeziile de curând decedatului şi regretatului poet, P. Cerna"*.

In graiu-i limpede şi curat, ce se desprinde cu uşurinţă, re'nprospătează şi împrieteneşte, într'o oră şi mai bine, dela 4 la 5 şi ¹/₄ d. a. pe ascultători cu împrejurările de viaţă şi cu darul de poet al tinărului *Cerna*, îmbiind totodată prilej, celor ce nu au apucat să-l cunoască, a gusta prin cetirea unor poezii din farmecul şi dulceaţa lor.

Aceia dintre D-stră, zice în introducere conferenţiarul, cari cetiţi gazete, aţi putut vedea, că printre veştile zilelor trecute a fost înregistrat şi un glas de durere, moartea tinărului poet, P. Cerna, din România. Spune în continuare, că pentru noi Românii, învăţăturile vărsate în poezii frumoase, opera ce ni-a lăsat Cerna moştenire, este de-o mare însemnătate, îndreptăţindu-l a ocupa un loc de frunte în istoria literaturii noastre.

Arată că tânărul poet e fiu de bulgar, s'a născut într'un sat din Dobrogea, judeţul Tulcea, din o familie mixtă. Tatăl său a fost învăţător, l-a chemat Stancioff, mamăsa e română.

E o mare taină, care mai adânc se ascunde în inima femeii, adaugă vorbitorul. Numai o astfel de taină a putut să stărue şi să îndemne pe soţia învăţătorului bulgar Stancioff, ca ea să-şi crească copilul româneşte. Afirmă, că viaţa sufletească a unui neam este determinată de mame. Viaţa lui Cerna a fost influinţată de mama română, care a înţeles cum din fiul ei să facă o putere vie, o putere, care azi să fie sărbătorită şi jelită de un neam întreg.

Prin cuvinte înduioşetoare, cari din ochii multora au stors lacrămi, prelegătorul chiamă pe ascultători la cugetare şi închipuire, că ce va fi fost în inima acelei mame, care înfruntând toate piedecile şi greutăţile, întreg sufletul şi l-a depus spre a da o creştere aleasă fiului ei; care în pieptul său a păstrat o inimă românească, şi ale cărei nădejdi, după D-zeu, în el le avea, când va fi primit telegrama dela universitatea din Lipsca, despre moartea lui!

Datorinţa noastră de Români şi de creştini, care nu se cuvine a se întinde numai asupra celor de mai aproape, ci către toţi aceia, cari prin daruri, muncă şi trudă au ajuns să contribue la îmbogăţirea comorii de cugetare şi simţire românească, e că în aceste clipe şi în această sală, unde de ani dearândul atâtea momente frumoase s'au sărbătorit să ni-o îndeplinim şi de astădată, petrecând unele clipe în amintirea poetului Cerna. Cari însă cu nimic nu le vom putea petrece mai salutar, ca dacă vom căuta prin cetirea şi caracterizarea unora din poeziile lui să străbatem în sufletul mare, în sufletul de poet al neuitatului Cerna.

Din cauza scurţimii timpului citeşte numai 6 poezii, din cari iese la iveală sentimentul naţional, patriotic, al iubirii de mamă şi cel religios.

A cetit poezia „Poporul", a cetit şi caracterizat poeziile: „Cântec de noapte", „Zece Maiu", „Celei aşteptate", şi „Isus", în care a stăruit asupra unor strofe frumoase despre patimile şi legea lui Isus, legea iubirii biruitoare.

Inchee spunând, că toţi avem datorie să stăruim, cum spune poetul, a stârpi toate patimile şi slăbiciunile noastre, căci numai astfel vom putea contribui fiecare în măsura puterilor la întărirea simţământului religios, cultural şi naţional. Din coperta revistei „Flacăra" arată ascultătorilor şi portretul poetului.

*

In legătură cu prelegerea aceasta neobositul părinte protopop, fiind publicul intelectual, cât şi poporul reprezentat într'un număr ca nici odată de mare, în temeiul unor hotărâri precedente, luate în sfat cu ceilalţi conducători, foloseşte acest prilej binevenit şi face apel mai ales către femei pentru a se strânge şi ele într'o „Reuniune de femei."

Arată necesitatea acesteia. Intre altele zice: In satul nostru, împânat cu atâtea societăţi, s'a simţit de mult lipsa unui interes mai viu şi mai sistematic, pentru îngrijirea „Casei Domnului." Am auzit din multe părţi, că ar fi unele podoabe, cari nu corespund bisericilor noastre. Datoresc multă recunoştinţă creştinelor, cari din vreme în vreme, din râvnă proprie, s'au năzuit a împodobi: masa, iconostasul şi alte locuri de închinare cu podoabe în gustul ales al cusăturilor noastre naţionale; dar totuşi acestea nefiind lucrate după un plan oareşcare, adeseori lipseşte armonia dintre ele, pierzând mult din frumseţa recerută. Nu de puţineori am rămas mahnit şi nemulţămit, vazând că multe din obiectele bisericii, cari trebuiau să fie în strălucire, sunt în uitare şi neîngrijire. Nu o mai puţină îngrijire recere şi locul din afară, din jurul bisericii ş. a.

Afară de acestea mai sunt atâtea şi atâtea scopuri, cari recer înfiinţarea unei „Reuniuni de femei." Ştiţi cu toţii, zice vorbitorul, că „Casa de păstrare" dimpreună cu biserica noastră a înfiinţat o şcoală de industrie, faţă de care se arată un interes destul de favorabil, fiind în lucru deja 10 răsboaie. Cine poate fi mai chemat să deie acestei şcoli desvoltarea firească, ce se aşteaptă, decât femeia română. La finea fiecărui an şcolar se arangează la noi expoziţie a lucrului de mână. Referitor la această expoziţie nu s'a discutat nimic până acum în comitetul parohial, nici nu s'a putut, căci bărbaţii nu se pricep, s'a simţit lipsa unui raport din partea femeilor. Unde mai rămâne sprijinul mare ce l poate întinde o astfel de reuniune şi celorlalte surori cu anumite prilejuri de sărbătoare?

Viaţa noastră numai atunci e corectă, dacă nu se desvoaltă în mod unilateral, ci va avea şi o parte a frumosului. De a cultiva frumosul sunt chemate femeile în orice instituţiuni. Iată pentruce am aflat de bine să Vă strângeţi într'o reuniune, care să fie o podoabă pentru celelalte. Am greşi, adaugă dl protopop, dacă am zice despre creştinele noastre, că nu şi-au îndeplinit datoria faţă cu anumite cerinţe de ordin religios, social şi cultural! Cu atât mai bine însă şi l vor putea îndeplini, fiind împreună, lucrând după un plan oarecare. Milostenia, care în sânul acestei comune se practică în mod multămitor, îşi poate lua sub o astfel de conducere o formă nouă, după care mai bine să se folosească un sărac sau altul. Se vor putea ajutora prin concursul femeilor anumite instituţiuni, copii orfani, văduve etc. Un apel venit dela o astfel de reuniune va avea un rezultat cu mult mai îmbucurător. Cuvintele cari influinţează mai mult sunt acelea, cari vin din partea femeilor.

Din aceste şi alte considerante face apel către damele şi femeile prezente să se ocupe cu acest gând şi în timpul cel mai scurt să se organizeze într'o „Reuniune de femei", care să fie o cetate de apărare a tuturor datinilor româneşti şi creştineşti şi a tuturor pornirilor bune, un adevărat sanctuar, în apropierea căruia să înflorească cultura morală, religioasă şi naţională. Un focar, care să impună tuturor respect, şi să nu îngădue nimănuia să se apropie cu cuvinte de ironie la adresa femeii române.

Ca pildă aduce reuniunea femeilor dintr'un ţinut cu mult mai nepriincios, din comit. Hunedoara, a cărei avere se urcă azi la suma de 25,000 cor.

Roagă să se aleagă o comisie, care să alcătuiască un proiect de statute, în marginile cărora să se întemeeze şi conducă.

Ia cuvântul dl primpretor Petru Drăghits. Mulţămeşte călduros dlui protopop pentru frumoasa prelegere, prin care a dat bun prilej publicului ascultător de a cunoaşte şi pătrunde în felul de gândire al regretatului poet P. Cerna, — precum şi pentru îndemnurile salutare de a se înfiinţa o „Reuniune de femei". Constată şi dnia sa lipsa unei astfel de reuniuni. Consimţând întru toate cu cele spuse de dl protopop, stărue ca aceasta să se întrupeze cât mai curând. Azi, zice dl Drăghits, voind oare cine să cumpere vre-o podoabă pe seama bisericii, nu are cui să se adreseze, spre a-i arăta lipsa şi trebuinţa anumitor lucruri, să primească anumite desluşiri. Având o astfel de reuniune îndată se schimbă situaţia. Şi nu numai în afaceri bisericeşti, ci în toate rânduelile dupăcum cu potriveala s'a amintit. Ideea e frumoasă, rezultatul nu poate fi decât mulţămitor, dacă se va arăta râvnă şi voie de lucrare.

Vorbeşte în numele tuturora, când ideea o declară de primită, fiind vorba numai de forma în care să se închege. O organizare mai potrivită, adaugă dl Drăghits, nu se va putea face decât în legătură cu

---

2. Despre atmosferă şi despre fenomenele atmosferice.

In capitolul acesta dela pag. 41—59 se tractează materialul următor:

a) Atmosfera, meteorii, aeroliţii, trăznetul, fulgerul, meteorii luminoşi, — aurorele boreale, meteorii apoşi: Chiciura, ceaţa, norii, ploaia, zăpada.

b) Fenomene aeriane:

Tunetul, — vântul, uraganele, trombele;

3. Lumea antediluviană, dela pag. 55—65.

In acest capitol se tractează:

a) Terenele: primitiv, sedimentar, plutonic, — fosilele, mamutul, mastodontul, etc.

4. Pământul.

In capitolul acesta dela pag. 65—77 se tractează materialul următor:

a) Formaţiunea pământului, vulcanii, cutremurul de pământ, surpări de stânci, isvoarele, marea.

Punctul 1—4 formează primul volum.

In volumul acesta pe lângă cunoştinţele — aparţinătoare fisicei — şi astronomiei pe cari le-am câştigat în şcoala populară, ni se dau o mulţime de cunoştinţe cu totul noue. Ori din ce punct de vedere am studia cuprinsul cărţii, el e de o valoare necontestabilă. Limbagiul cărţi este neexcepţionabil, — nu afli nici provincialisme, — dar nici neologisme — afară de termini tehnici — absolut necesari. Ortografia e observată cu îngrijire.

Cartea aceasta e acomodată pentru: cursul de repetiţie — gimnnazi străine — şi române — pentru adulţi, se poate ceti cu plăcere şi cu folos ori de ce cărturariu. Reslăţită această carte, prin bibliotecile parohiale — şi pe cale privată, o mulţime de superstiţii s'ar combate şi delătura dela poporul nostru. Avem înainte o carte bună, şi de recomandat.

*

D-na Alina G, *Buna Cuviinţă.* Ediţia II. Editura Librăriei Leon Alcalay. „Biblioteca pentru toţi" Nr. 385—387. Preţul 90 bani.

Cartea are o prefaţă I—II. Materialul cuprinde în carte titlii VII—XIV. Materialul în special e tractat începând dela pagina 15—304. Tiparul, hârtia şi formatul broşurei e atrăgător.

Capitolul I.

Noţiuni generale. Primele regule de politeţă sunt tractate dela pagina 15—40 şi cuprind materialul:

Buna cuviinţă, salutul, salutul cu pălăria, cu capul, când trebue să saluţi? Reverinţa, Strângerea mânei. Oferirea braţului. Când oferi braţul? Zâmbetul. Căscatul. Strănutatul. Batista. Fumatul. Reazumat.

Capitolul II.

Părinţii şi Copiii, pag. 40—50, cuprinde materialul: Generalităţi. Cum îşi vorbesc? Părinţii faţă de copii. Copiii faţă de părinţi, faţă de străini, faţă de slugi.

Capitolul III.

Intre rude. Materialul tractat dela pag. 51—56 cuprinde:

Cu bunicii. Raporturile cu socrii. Intre fraţi şi surori. Intre membrii familiei.

Capitolul IV.

Cu profesorii, pag. 57—62 cuprinde: Copiii şi profesorii. Părinţii şi profesorii. Onorariul profesorului. Obligaţiile profesorului.

Capitolul V.

Stăpânii şi servitorii, pag. 63—80, cuprinde: Fii blând şi drept cu servitorii. Sănătatea, hrana şi locuinţa servitorilor. Salariul, responzabilitatea servitorilor, ieşirea lor în oraş. Daruri. Alegerea servitorilor şi concediarea lor. Ţinuta slugilor. Munca lor. Faţă de servitorii altora.

Capitolul VI.

Serbări în familie, pag. 81—85, cuprinde:

Onomastice şi aniversare. Nunta de argint, de aur, sărbătorirea bătrânilor.

Dela pagina 86—256 sunt secţiile: Naşterea. Botezul. Căsătoria. Cazuri de moarte. In voia întâmplării. Vizitele. In jurul vizitelor. Mese. Dejunuri. Recepţii. Baluri. Serate. In gazdă la străini.

Dela pag. 256—305 se tractează: Corespondenţa şi Cadourile. Adausuri finale.

Capitolul I. Naşterea cuprinde:

Declaraţia naşterii. Vestirea naşterii Bilete de încunoştinţare. Vizite în *ietacul* mamei.

Capitolul II. Botezul. Rolul naşilor.

Capitolul III. § 1. Primii paşi. Căsătoria. Amici din copilărie. Peţitoarele. Intervenţia părinţilor. Aluzii la zeste. Prima întâlnire.

§ II. Actul final. Cererea în căsătorie. Logodna. Anunţarea logodnei. Tusoul — daruri — cheltuieli. Invitarile. Cununa religioasă. — După biserică. — Vizite după nuntă. Adausuri finale.

Capitolul IV. Cazuri de moarte cuprinde: Primele măsuri. Bilete de învitare. Inmormântarea. Doliul. Regule în timpul doliului.

In societate.

Capitolul I. In voia întâmplării cuprinde: Un prim cuvânt. Sub ceriul liber. In magazin. Pe scări. In trăsură. In biserică. La teatru. Tualeta la teatru. Pălăria la teatru. In tren. In oteluri; vilegiatură.

Capitolul II-lea. Vizitele, cuprinde: Trebue să faci vizite? Cum să te îmbraci la vizite? Tualeta bărbaţilor, şi a femeilor. Tualetele simple de gală. Regule de observat la vizite. Regule de observat de cei, cari primesc? Politeţe şi incidente. La eşire. Când aştept într'un salon. O ultimă ochire. Vizite oficiale, de ceremonie, când soseşti într'o localitate, când părăseşti o localitate, vizite după nuntă, de condolenţă, de felibiserica şi şcoala, normele să se statorească în legătură cu ale acestora. Propune: să se îndatoreze dnii preoţi, biroul comitetului parohial, epitropii şi directorul şcoalei să statorească formele de lipsă. Se primeşte.

Dl protopop mulţămeşte dlui primpretor Drăghits pentru zelul şi interesul, cu care a conlucrat la propăşirea tuturor reuniunilor noastre, şi-l roagă să primească a face parte din comisia propusă. Primeşte.

Astfel se sfârşeşte şi sfatul comun, menit prin clădirea cetăţuei ce se pregăteşte să deie un sprijin şi ajutor propăşirei noastre.

*

Subsemnatul prelege seara dela 7—8 ore cu ajutorul schiopticonului. Vorbeşte despre vre-o 40 de tablouri din „Viaţa şi patimile lui Isus". De bine voitor:

Sălişte, în 10/IV 1913.

Ioan Popa
secretar.

NOUTAŢI.

Examene de maturitate. La gimnaziul de stat al Sibiiului s'au terminat examenele scripturistice de maturitate în 17 Maiu. S'au prezentat la acest examen 16 şcolari, cari au sfârşit cu succes clasa a VIII. gimnazială. Examenele orale de maturitate se vor ţinea în 19, 20 şi 21 Iunie n.

*

Intrunirea primarilor în Sibiiu. Primarii oraşelor săseşti au să se întrunească zilele acestea în Sibiiu cu scop de a discuta afacerile de interes public ale oraşelor în fruntea cărora stau.

*

Coroana împăratului Nicefor II. Cea mai mare mănăstire de pe muntele Atos a întemeiat-o Atanasie cu ajutorul împăratului bizantin *Nicefor* în 963 d. Cr. In mănăstire se păstrează un preţios obiect al muntelui Atos: coroana împăratului amintit. Acum se vorbeşte, că această comoară va fi dusă la Atena pentru a fi întrebuinţată la încoronarea noului rege Constantin.

*

Impotriva titlurilor. Comitatul Hajdu a hotărât să adreseze camerei deputaţilor o rugare cu privire la desfiinţarea titlurilor, rangurilor şi a distincţiilor în Ungaria; căci — zice rugarea aceasta — nu există nici o ţară, unde titlurile şi rangurile să aibe atatea graduri şi nuanţe, ca în Ungaria; ceea ce are o înrâurire nefavorabilă asupra moravurilor politice şi culturale.

*

† **Perczel Dezsö**, fost ministru de interne, fost prezident al camerei ungare, a decedat Duminecă, în etate de 65 ani.

*

Indreptare. In articolul de fond numărul trecut („Universalism şi naţionalism, de Dr. Lucian Borcia), coloana a doua şirul 31 socotit de sus în jos, este a se ceti „o adevărată viaţă *omenească*", în loc de viaţă „*economică*", cum cu greşala s'a tipărit.

*

Anunţ. Oficiul de poştă şi telegraf din Sibiiu publică un anunţ privitor la scrisorile recomandate. Incepând din Mai s'au pus în circulaţie plicuri de 16 şi 35 fileri, având marginile roşii, pentru trimiteri recomandate care se pot pune în orice cutie poştală. Astfel de plicuri se vând cu 17 şi 36 fileri la toate oficiile poştale şi în tutungerii.

*

Expoziţie în Ardeal. Camera de comerţ şi industrie din Cluj plănueşte organizarea unei expoziţii ardelene pentru anul 1917.

*

Turburări la universitate. In cercurile studenţimii universitare vieneze s'au ivit earăşi neînţelegeri. De astădată nu este vorba de afaceri naţionalistice, ci studenţii germani au atacat pe universitarii evrei. In ciocnirile întâmplate s'au spart câteva ferestri. Mai mulţi studenţi au fost răniţi.

*

† **Baronul Korányi Frigyes**, membru în casa magnaţilor, fost profesor şi rector la universitatea din Budapesta, a decedat Luni, în etate de 85 de ani.

*

Hymen. Dşoara *Olivia Jujan* şi dl *Ioan Iar*, absolvent de teologie, îşi vor celebra cununia Duminecă, în 25 Maiu n. a. c., la 5 şi jumătate ore p. m., în biserica gr.-or. din Vica.

*

Escursiune. Duminecă în 12/25 Maiu la Turnu-roşu şi Lauterburg, (30 minute dela haltă). Plecarea din Sibiiu la ora 12 şi 56, sosirea înapoi seara la ora 10. Biletul de tren încolo şi înapoi 1·60 cor. Locul de întâlnire la gară.

*

Focul din Pojon. Groaznicul foc de Sâmbătă din Pojon a nimicit 84 de case, cele mai multe locuite de Evrei. Maiestatea Sa, Monarhul, a trimis imediat 20.000 coroane pentru ajutorarea celor nefericiţi, iar guvernul nostru 10.000 coroane, şi s'a început şi o colectă, care va da frumoase resultate. Casele arse au fost aproape toate asigurate, prin urmare perderea nu e a proprietarilor, ci a locătarilor cari şi-au perdut tot ce aveau, în flăcările focului.

*

Examene. Ni se scrie, că în 5/18 Maiu c. s'a ţinut examenul de finea anului cu elevii dela şcoala gr.-ort. română din Amnaş, protopresbiteratul Săliştei, în presenţa domnului delegat protopopesc *Ioan Popa*, paroh în Selişte, a domnilor învăţători C. Tipuriţă din Vale şi A. Gherman din Sălişte, şi a părintelui Nicolae Răchiţan din Galeş. La examen a participat aproape întreg satul, din motivul, că domnul I. Popa trimisese vorbă, că după examen va ţinea poporului prelegere cu schiopticonul, ceea ce s'a şi întâmplat. Poporul a remas pe deplin mulţămit de cele văzute şi auzite din viaţa Mântuitorului. Prelegătoriului i s'au făcut ovaţiuni frumoase.

*

Redactor englez în Ungaria. *Mr. Evans*, redactorul revistei *Womens World*, va sosi în vara acestui an în patria noastră, ca să studieze afacerile şcolare la faţa locului şi să le facă cunoscute cetitorilor revistei engleze.

*

„**Agentura**" tin. univ. române din Cluj ne-a însărcinat a aduce sincerile mulţumite următorilor domni cari au grăbit a veni în ajutorul nostru dăruind o sumă frumoasă de cărţi pentru biblioteca noastră: dl Dr. George Maior, prof. în România a dăruit 9 volume prin dl Dr. Amos Frâncu adv. şi direct. de bancă. P. S. Episcopul Dr. D. Radu 1 volum, Dr. Onisifor Ghibu 9 volume, Tache Andreian 8 volume, Ioan Grămadă 1 volum, Alexandru Lupeanu 1 volum, Lazar Isaic stud. la med. 14 volume. — Nicodim Cristea, preşedinte. Domi Stanca, bibliotecar.

*

Episcop nou. Pentru eparhia văduvită a Râmnicului şi a Noului Severin a fost ales Dumineca episcop din partea marelui colegiu din Bucureşti, P. S. Sa, Arhiereul *Sofronie Craioveanu*, a cărui învestire s'a făcut Marţi, cu solemnitatea obicinuită.

*

Adacaleh. Mica insulă, care acum face parte din Caraş-Severin, e situată la o distanţă de un sfert de oră de Orşova. Lungă aproape de 2 km, lată de 400—500 metri, nu cuprinde decât un sat simplu oriental, înconjurat de fortificaţii şi ziduri în ruină. Locuitorii, vre-o 400, sunt mohamedani, cari trăesc ca mici negustori, nu plătesc dare şi nu fac serviciu militar.

*

Concurs. La marina militară i. şi r. se vor primi în 1913 cam 60 candidaţi de marină. Petiţiile se înaintează până cel mult la *1 August* către ministeriul de răsboi secţia marinară, însoţite cu documentele necesare (act de botez, de revaccinare, de moralitate, de învoirea părintelui sau tutorului ş. a.) Planul examenului de primire se poate procura dela libraria L. W. Seidl în Viena şi Grill în Budapesta. După trecerea examenului de primire, ce se va ţinea la 1 Septemvrie în Pola, va urma numirea de candidaţi marinari, cu salar anual de 1440 cor. şi bani de cuartir.

*

Pentru înfrumseţarea oraşului. Cu toate că Sibiiul are 30 de mii locuitori, reuniunea pentru înfrumseţarea acestui oraş abea numără *patru sute* de membri. Astfel mijloacele, de care dispune pentru a ţinea în bună stare promenada de sub arini şi alte locuri de recreare, sunt destul de modeste. Ar fi de dorit, ca sibienii, fără deosebire de naţionalitate, să sprijinească mai mult decât până acum reuniunea amintită. Taxa de membru este 4 coroane pe an. Doritorii se pot anunţa la florăria din strada Cisnădiei Nr. 6.

*

Agenturi poştale. In comunele *Ciucea de jos* şi *Scorei*, din comitatul Făgăraşului, s'au înfiinţat agenturi poştale, care şi-au început activitatea cu ziua de 16 Maiu.

*

Numărul învăţătorilor. Conform datelor statistice, făcute cu ocazia regulării salariilor învăţătoreşti, în Ungaria se găsesc 32,024 învăţători şi învăţătoare. Din aceştia: 23, 500 sunt la şcoli confesionale şi comunale, ear 8,524 la şcoli de stat.

*

Grădinarii bulgari rămân acasă. Din Seghedin se anunţă, că grădinarii bulgari, în număr de 30—40, cari înainte de răsboiu au lucrat în oraşul acesta, nu se mai întorc în Ungaria; ci se vor stabili pe teritorul cucerit, unde guvernul bulgar le acordă favoruri însemnate.

*

Pedepsiţi. După demonstraţiile dela 1 Maiu stil vechiu, în oraşele Rusiei poliţia a arestat 62 persoane, între care 5 femei întemniţate pe câte 3 luni de zile. Mulţi muncitori, cari au participat la serbare, au fost scoşi din serviciu.

*

La şcolile superioare franceze se găseşte un mare număr de studenţi străini. Cei mai mulţi la facultatea de drepturi sunt din România, şi adecă în anul 1912 au cercetat 257 studenţi români facultatea aceasta; ruşi au fost 243, bulgari 83, sârbi 27, austrieci 25, unguri 12. Facultatea de medicină este cercetată mai ales de ruşi, şi anume în 1912 de 861; români 59, bulgari 67, greci 36. După ţari s'au înscris la universităţile franceze: aproape 3 mii din Rusia, 408 din România, 323 din Turcia, 289 din Germania, 223 din Bulgaria, 214 din Austria, 130 din Italia, 224 din America, 106 din Grecia, 52 din Sârbia, 52 din Africa, 40 din Spania, 36 din Alsacia-Lorena, 28 din Ungaria, 25 din Persia, 19 din Portugalia, 16 din Suedia şi 15 din Norvegia.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Iacob Mircean, învăţăcel lăcătuş, 50 bani, Vasile Sasu, înv. pantofar, 25 bani, Nicolae Platoş, paroh, (Rusciori) 50 bani, George Lazar, paroh (Valea Geoagiului), soţia sa Maria şi copiii lor Nicolae, paroh (Muncel) şi Victoria Jena, preoteasă (Subpeatră), 1 cor., Nicolae Barbu, înv. lăcătuş, 50 bani, 73 şcolari din Apoldul rom. cercetând cu învăţătorii lor Nicolae Fărcaş, Alex. Iosof, Ion Preda şi Eva Negrilă Reuniunea, la pălăria „Dzeu vede" 3 cor. 02 fil. Iacob Marian cismar, soţia sa Paraschiva şi fiul lor Octavian 50 bani, Dr. Demetriu N. Micescu, advocat (Bucureşti), 1 cor. şi Vasile Şerban, învăţăcel pantofar 50 bani.

Reprezentaţii de operă românească în Sibiiu.

Reuniunea de muzică din Sibiiu va reprezenta în zilele de 2, 3 (Constantin şi Elena) şi 5 Iunie st. n. (Inălţarea D-lui) în teatrul orăşenesc operile Cinstea ţărănească, (Cavaleria rusticana) de Pietro Mascagni şi Taina Susanei (Il segreto di Susanna) de Ermanno Wolf Ferrari.

Aceste opere au fost încununate de succes pe toate scenele mari din lume, şi deci reprezentarea lor din partea reuniunii de muzică din Sibiiu înseamnă fără îndoeală un rar eveniment în mijlocul sforţărilor noastre artistice.

Rolurile principale vor fi susţinute de doamna *Veturia Triteanu*, şi de domnii *St. Mărcuş* şi *Ionel Crişianu*, cântăreţi de operă. Publicului nostru iubitor de artă îi se dă astfel prilejul de-a putea gusta farmecul acestor creaţiuni monumentale şi a-şi face o idee despre muzica, care însufleţeşte azi lumea din apus.

Preţul locurilor şi Programul detailat se va publica în curând. Fiind interesul pentru aceste reprezentaţii foarte mare, publicul afară de Sibiiu, care doreşte să profite de această ocazie atât de rară, să se adreseze încă din bun timp secretarului Reuniunii, dlui *Ascaniu Crişianu* prof. la seminar, pentru rezervarea de locuri.

Cărţi şi reviste.

„**Fluieraşul**". Din escelenta revistă ilustrată pentru copii „*Fluieraşul*" a apărut numărul 15, cu un cuprins bogat şi interesant pentru micii cetitori. Revista apare în Bucureşti (Strada Oţetari 6) de două ori pe lună şi abonamentul e 6 lei pe an. Recomandăm folositoarea revistă părinţilor cu copii şi învăţătorilor.

*

Premiu pentru examene. Cel mai potrivit premiu pentru copilaşii noştri cu ocaziunea examenelor este: *Biblioteca Şcolarilor*, din care a apărut până acum o serie de 10 numere, cu un cuprins ales, variat, instructiv şi moralizător. Nimic nu vorbeşte mai convingător despre importanţa acestei biblioteci, ca împrejurarea, că într'un an şi jumătate dela înfiinţare s'a răspândit între şcolari în peste 60,000 de exemplare, şi aşa pentru micuţii noştri a ajuns un factor cultural de forţă. Seria întreagă (cam 11 coale de tipar) costă 66 fil.; învăţătorilor, cari nu sunt fundatori, li se dă un rabat de 15%, iar fundatorilor cari au plătit taxa de fundare de de 5 cor. un rabat considerabil de 30%. Taxele de fondare şi comandele să se adreseze: *Dr. V. Stan*, prof. semin. Nagyszeben, Hermannsplatz 4/a. Cuprinsul: Nr. 1. Legende de S. Fl. Marian. Preţul 6 fil. Nr. 2. I. T. Mera: Cenuşotca, poveste. Preţul 12 fil. Nr. 3. V. Alecsandri: Balade populare. Preţul 6 fil. Nr. 4. Din lumea paserilor. Preţul 6 fil. Nr. 5. V. Alecsandri: Sentinela română. Preţul 6 fil. Nr. 6. Prihorul. Preţul 6 fil. Nr. 7. Impăratul Rogojină. Preţul 6 fil. Nr. 8. In noaptea sfântă. Peţul 6 fil. Nr. 9. Ţara pomilor. Pr. 6 fil. Nr. 10. Luptele lui Traian cu Dacii. După A. Vlahuţă. Pr. 6 fil.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în serbători.
2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
3. Spre *Vinţul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.
6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.
7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna*: 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.
2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

---

citare, la anul nou, de recunoştinţă, vizite de digestiune, vizite după un bal, de convenienţă, de prietinie, vizite la ţară, vizite de interes.

Capitolul III. In jurul vizitelor, cuprinde: Prezentarile. Cărţile de vizită.

Capitolul IV-lea. Mese. Dejunuri. Aranjarea mesii. Distribuirea locurilor. Invitaţiile. Costumul învitaţilor. Primirea oaspeţilor. In timpul mesei. Cum trebue să stai la masă? Rolul doamnei de gazdă. Sculându-te dela masă.

Capitolul V. Recepţiuni, Baluri, serate. Serate. Balurile. Invitări şi răspunsuri. Cum să te îmbraci? Sosirea la bal. Invitaţie la danţ. Datoriile danţătorilor. Cotilionul. Plecarea din bal.

Capitolul VI.

„In gazdă la străini" cuprinde: Datoriile gazdei. Datoriile mosafirului.

Corespondenţa şi cadourile.

Capitolul I. cuprinde: Rolul scrisorilor, forma unei scrisori. Scrierea. Adresa. Precauţii formale. Cum sfârşeşti scrisorile? Tonul scrisorii. Cum iscăleşti? Carta de co respondenţa — carta postală. Telegramele. Ilustratele. Răspunde la scrisori. Marcele. Secretul scrisorilor.

Capitolul II. Cadourile. Noţiuni generali. Când faci cadouri? Nu abuza cu cadourile. Cum mulţumeşti pentru cadouri?

Adausuri finale.

Audienţe la Palat.

Cum te adresezi reprezentanţilor bisericii? —

Brosura a cărei cuprins l-am schiţat, deşi aproape totul ţi e cunoscut, o ceteşti cu plăcere, şi nu-ţi vine să o arunci din mână până ce ai finit. Limba e limpede, fluentă. Nu afli fraze greoaie ori superflue. Ici colea câte un cuvânt franţozesc ori cuvinte, cari aú devenit termini tehnici, ţi le insuşeşti, findcă ţi se explică In toată cartea nu afli nimic de prisos. Capitolele sunt greşite ici colo, de exemplu IV în loc de VI.

Capitolul I. e lăsat afară, şi se pune capitolul I. în loc de II. Capit. V. e pus de două ori. — Valoarea cărţii — în ce priveşte educaţia — este foarte însemnată, şi nu se poate în destul recomanda.

Cartea o putem folosi:

a) A se ceti unele capitole în anul V. şi VI-lea de şcoală.

b) In bibliotecile de clasă ale gimnaziilor.

c) La cursurile de repetiţie.

d) In bibliotecile parohiale.

e) In orice bibliotecă privată, precum şi în bibliotecile institutelor de fete.

f) In bibliotecile seminariilor pedagogice şi teologice.

Brad, la 3 Iulie st. n. 1912.

Ioan German
preot-învăţător.

Nr. 228/1913. (113) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Beriu,** lângă Orăştie, se publică concurs cu termin de **30 ziie** dela prima publicare în „Telegraful Roman".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii pe lângă observarea prescriselor regulamentare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, pentru a se face cunoscuţi înaintea poporenilor.

Orăştie, 6 Maiu 1913.

In conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 53/1913 par h. (112) 1—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobate de Prea Venerabilul Consistor arhidiecezan sub Nr. 3447/1913 Epitr. prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru a da în întreprindere renovarea bisericei noastre gr. or. rom. din **Szunyogszék (Ţînţari),** protopopiatul Brassó (Braşov), comitatul Fogaras (Făgăraş).

Licitaţiunea se va ţinea în **4 Iunie st. n. 1913** la 8 ore a. m. în edificiul cancelariei comunale de aici.

Preţul strigărei e statorit la 15.864 coroane, iar licitanţii vor depune ca vadiu 1600 cor. în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare (singur obligătoare) se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Dat în Ţînţari, la 7/20 Aprilie 1913.

Ioan Gavrilescu
paroh şi preşedinte.

Ilie Oana
secretar.

Văzut: **Dr. Vasile Saftu**
protopop.

Vila Cosma Călimăneşti

situată aproape de sursa „Căciulata", renumită pentru: afecţiuni artrice, reumatism, morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munţi, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală şi constantă; lipsită de curenţi, de praf şi de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet şi lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde şi duşuri.

Camere pentru turişti.

Masa numai table d'hote. Se ţine în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

[43] 2—6

Informaţii se pot primi dela:

Administraţia Vila Cosma, Călimăneşti.

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procura următoarele:

Propise pentru scriere română, o sută bucăţi . . . . cor. 1.20
Peniţe aluminium, 144 bucăţi cor. 2·40 şi . . . . „ 1·50
„ „ ordinare 144 bucăţi . . . . „ —·80

Cerneală „Anthracen" 1 litru	2·20	**Condeie** ordinare 12 bucăţi	—·12
„ „ ½ „	1·10	„ „ 12 „	—·20
„ „ ¼ „	—·70	„ solide 12 „	—·42
		„ „ 12 „	—·64

Cărţi potrivite ca premii pentru şcolari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis şi franco.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evanghelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evanghelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evanghelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20 – 25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5 7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35 - 39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4 – 14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 11—

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare

Penticostariu

cu litere cirile.

Preţul: nelegat 12 cor., legat 16 cor.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera" pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 13—40

Subscrisa berărie a „Fraţilor Hager" cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă şi întunecată sub numele de:

„Hagerbräu"

afară de restaurantul Stadtpark a domnului Michail Hager şi de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele restaurante din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătà spre consumaţie.

Cu profundă stimă

Berăria: **Fraţii Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulţumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că din 1 Maiu începând în restaurantul său „Stadtpark" pe lângă berea „Pilsner-Urquell" încă şi „Hagerbräu" deschisă şi întunecată din berăria fraţilor Hager este pusă în circulaţie.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

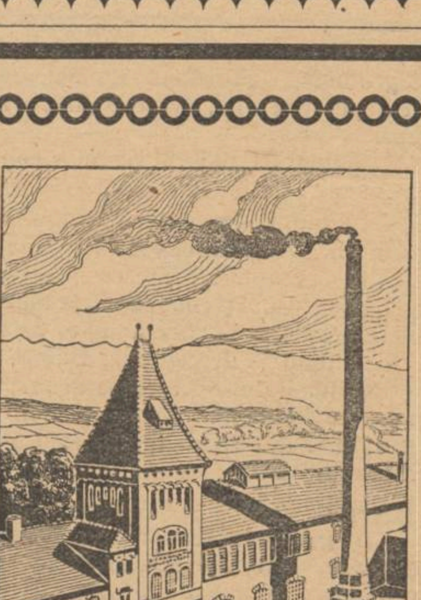

(105) 4—10

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Maiu 1913.** *Nr. 50.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Mitropolitul Ioan Meţianu.

Sub titlul de sus publică ziarul *„Românul“* din Arad, în numărul de Mercuri, articolul următor:

Incă plin de vigoare şi păstrându-şi întregi rarile daruri sufleteşti cu cari l-a înzestrat Dumnezeu, mitropolitul Ioan Meţianu împlineşte mâne, în 21 Mai n., vârsta de 85 de ani. Rugăciunile ce s'au înălţat acum cinci ani în toate bisericile mitropoliei române greco-orientale — când venerabilul ei cap împlinise 80 de ani — au fost ascultate şi provedinţa i-a hărăsit încă multe energii, ca să îmbogăţească şi mai mult capitolul de fapte ce a dăruit bisericii sale neobositul prelat.

Contemplând acest capitol de fapte, simţim că Ioan Meţianu a fost predestinat pentru înaltul loc ce ocupă de un sfert de veac aproape. Din tinereţă el urcă cu paşi siguri toate scările hierarhice şi nu se opreşte decât acolo, unde numai puţini dintre noi, numai cei obişnuiţi să cuprindă şi să stăpânească orizonturi largi, pot să ajungă. Firile slabe, conştiinţele mărunte, acolo ar ameţi — şi nu s'ar putea menţine în vecinătatea fulgerilor ce mijesc veşnic şi se descarcă atât de des acolo.

Cel dintâi care a recunoscut calităţile deosebite ale lui Ioan Meţianu a fost marele mitropolit Şaguna, care i-a cerut de multe ori sfatul în lupta ce-a purtat pentru constituţia bisericească şi pentru reînfiinţarea mitropoliei. Tovarăş de arme al conducătorilor noştri din anii 60 şi 70, Meţianu s'a ilustrat întotdeauna ca un element de valoare, atât în acţiunile politice româneşti, cât şi în corporaţiunile bisericeşti superioare. S'a văzut de atunci, că personalitatea lui e predestinată cadrelor mari ale conducerii, dar s'a văzut mai ales începând din 1875, dupăce şi-a găsit terenul propriu în păstorirea diecezei Aradului.

Singură activitatea lui de episcop în această dieceză, dela 1875 şi până la 1898, constitue o pagină de merite neşterse în istoria bisericii româneşti greco-orientale. Reînflorirea diecezei e opera lui întreagă. Stările ce a găsit aici reoglindeau un hal aproape complet, şi se resimţea viu în toate resorturile diecezei trecutul de tristă pomenire. Toate aşezămintele cu cari se mândreşte azi Aradul sunt întemeiate de Ioan Meţianu, prin proverbialul său talent de organizare şi chivernisire. A înfiinţat în acest ţinut mărginaş vre o 160 de şcoale, tot atâtea sentinele ale noastre. A creiat cele mai de frunte fonduri, cari azi dau razimul economic al diecezei. El a reorganizat şi sistemisat institutul pedagogic, teologia; el a zidit clădirea de model şi fală a seminarului; prin stăruinţa lui s'a înfiinţat şcoala superioară de fete, s'a întemeiat tipografia diecezană, şi tot el a pus bază unui fond pentru înfiinţarea unui gimnaziu românesc în Arad, tradând prin această frumoasă preocupaţiune a sa o concepţie superioară a datoriei sale de arhiereu român. S'a luptat pentru despărţirea ierarhică a comunelor româneşti de Sârbi, — dar ar trebui să scriem pagini întregi înşirându-i meritele pentru această mare şi puternică dieceză românească.

Acelaş zel neadormit, aceeaş capacitate multilaterală caracteriză şi activitatea ce-a desfăşurat şi desfăşoară ca mitropolit dela 1898 încoace. Din hărnicia lui arhidieceza s'a ales cu fonduri însemnate, clerul cu o situaţie materială mai fericită, iar aşezămintele cu un scut energic.

Mitropolitul Meţianu s'a bucurat în viaţa de multe momente frumoase. Ca să ne oprim numai asupra câtorva din cele mai recente, amintim marile serbări ocazionate de aniversara centenară a naşterii lui Şaguna şi memorabila adunare semicentenară a Asociaţiunei la Blaj, când prin prezenţa lui alăturea cu mitropolitul bisericii gr.-cat. româneşti Dr. Victor Mihali şi înconjurat de toate căpeteniile vieţii noastre bisericeşti, culturale şi politice, s'a înălţat mai mult ca ori şi când moralul nostru public, a sporit încrederea în noi înşine, căci ni s'a dat cea mai grandioasă imagine vizuală, — sinteza deplină — a forţei noastre etice în acest stat.

Dar, forţe neatârnătoare de voinţa noastră, forţe de o impetuositate fatală, au împins clipă de clipă spre vârtejurile nesiguranţei corabia cea păzită cu atâta neodihnă de Ioan Meţianu. Locul de unde un Şaguna mai putea să ceară un ajutor, — sânul de mare în care cei ameninţaţi mai puteau să găsească un refugiu, a fost surpat de valuri şi noi am rămas tot mai adânc în largul singurătăţii noastre. Strigătele vâslaşului n'au mai fost auzite dela o vreme. Zadarnic şi-a ridicat Meţianu, în repeţite rânduri, glasul de protestare în camera magnaţilor, zadarnic a încercat să găsească un refugiu la acela din factorii constituţiei, care avea urechi deschise pentru un Şaguna şi Şuluţiu... Asupra bisericilor, dar mai ales asupra şcoalelor noastre s'au abătut tot mai dese isbiturile. Viclenia oligarhiei maghiare a înstrăinat treptat simpatiile Coroanei faţă de noi; păinginişul intrigilor maghiare imperialiste a întunecat vederea celui ce putea să vadă odată mai clar... şi oricât de mare zelul apostolic al conducătorilor bisericilor noastre, el a trebuit să se resemneze în solitudinea unei părăsiri complete.

Istoria e singură chemată să rostească judecată asupra chipului în care şi-au înţeles şi în care şi-au făcut datoria de apărători constituţionali ai bisericilor şi şcoalelor româneşti arhiereii de azi. Se poate, că n'au fost la înălţimea misiunei lor; se poate, că aşteptările obştei să fi fost şi înşelate în parte; se poate, că atitudinea lor în faţa hotărâtoarelor momente (cum a fost, de pildă, — ca să amintim numai câteva — legiferarea proiectului şcolar al contelui Apponyi, reformele militare, congrua, chestiunea aleşilor dela Caransebeş, reforma electorală, legea colonizărilor etc.) să nu fi fost aceea, pe care putea s'o dea neamului său un Inocenţiu Micu, un Petru Maior, un Şaguna...; se poate, că prea puţina intransigenţă ce transpiră din atitudinea continuă a prelaţilor noştri faţă de guvern să fie un semn al vinovăţiei, — nu trebuie însă să nesocotim hotărîtoarea schimbare ce s'a petrecut în spiritul conducerii mari a monarhiei şi în special în conducerea Ungariei, reducându-ni-se mijloacele de apărare la unul singur: acela al forţelor noastre proprii... Şi poate trăim chiar clipele mari de adâncă fermentare psihică ale unei schimbări de front din partea celor ce mai stăruie pe un drum, la al cărui capăt nu mai este adăpost, ci o stavilă de nebiruit, — gigantice porţi de fier, zăvorite pe veci pe seama iluzioniştilor incurabili...

Din discursurile ce-a rostit mitropolitul Meţianu în forul suprem politic, pare că desprindem cele dintâi accente clare ale unei viitoare atitudini, deplin răspicate, din partea arhiereilor români — şi dacă soartea îi mai păstrează câteva file albe pentru capitolul ce scrie în istoria bisericilor româneşti, aceste file ar putea să încoroneze atât de stră-

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Ioan Moţa. Doi copii, Baba iadului şi *Croitorul şi cei trei feciori.*

Ţinând samă de dorinţa Veneratului Consistoriu exprimată în apelul cu Nr. 1464 şcol., precum şi de întrebările fixate în el, am socotit a raporta Veneratului Consistoriu despre aceste cărţi, următoarele:

Inainte de a expune pe scurt cuprinsul poveştilor acestora şi de a vorbi despre valoarea lor, las să premeargă următoarele:

Constat dela început faptul, că autorul pentru desvoltarea subiectelor de faţă nu s'a inspirat din isvor propriu românesc, ci din isvor strein şi anume din literatura bogată şi frumoasă a poporului german. Aceasta de altfel o indică şi dl Moţa la două din poveştile de faţă, pe când la a treia nu, deşi şi subiectul acesteia, ca şi al celorlalte două, este scos din acelaş isvor.

Isvorul, care cuprinde toate trei poveştile dlui Moţa, este: colecţia de *„Basme“* a fraţilor Grimm.

Cetind în această colecţie, mă conving, că povestea dlui Moţa: *„Doi copii“* corăspunde basmului fraţilor Grimm *„Hänsel şi Gretel“*, povestea *„Baba iadului“* corăspunde basmului fraţilor Grimm: *„Jupâneasa Holle“* şi *„Croitorul şi cei trei feciori“* corăspunde basmului fraţilor Grimm: *„Masă pune-te etc.“*

La partea introductivă a colecţiei acestor basme, tradusă în româneşte, 1901, cetesc următoarele: „Basmele şi legendele fraţilor Grimm sunt monumentul cel mai neperitor în literatura germană, prin caracterul lor naţional atât în gândire, cât şi în exprimare“. Aceste basme sunt povestite în proză, într'o limbă frumoasă şi uşor de înţeles, deci cu multă dibăcie alcătuite pentru gradul de pricepere al copiilor. Ele sunt înfăţişate cu atâta farmec şi atât de nesilit şi de natural, atât de naiv şi atât de glumeţ, încât imaginaţia copilului uşor se poate transpune în acea lume fericită, care-l farmecă şi-l face să uite, că trăeşte în realitate.

Cu totul altcum stă lucrul în poveştile dlui Moţa. D-sa proza aceasta plină de atât farmec şi poezie, vrea cu orice preţ să o transforme în versuri. N'aş avea decât cuvinte de admiraţiune şi laudă pentru autorul unei poveşti versificate în cazul, când talentul său poetic ar fi în stare să producă ceva superior operei create în proză. Altfel însemnează a te trudi zadarnic cu fabricarea unor versuri ca de poruncească, de dragul cărora pierzi din vedere lucrul cel mai de căpetenie al unei poveşti: verosimilitatea, desfăşuri povestea premiţând lucruri neadmisibile şi omiţi lucruri, cari sunt de lipsă pentru claritatea unei poveşti.

Să mă opresc acum d. e. la povestea celor „Doi copii“.

Vorbind de *conţinut*, iată cum îl găsesc la dl Moţa: D-sa face dintr'un biet *ziler*, dintr'un *tăetor de lemne* năcăjit şi prăpădit, un *meseriaş lemnar*, dela care nici decum nu ne putem aştepta, decât doar în caz de grea suferinţă, să fie muritor de foame cu întreaga sa familie. Mi-aş permite să-l întreb pe dl Moţa, cum stă atunci lucrul cu poveţele şi sfaturile noastre, prin cari le recomandăm copiilor să îmbrăţişeze meseriile? Aşadar povestea dela început ni se prezentă ca neverosimilă prin premiterea acestui lucru neadmisibil, care face conţinutul nelogic, neexact.

Deci, dacă isvorul original este atât de limpede şi drăgălaş, de ce e de lipsă oare, ca cineva să încerce a-i tulbura claritatea şi farmecul lui natural? Când vezi repetându-se în continu cele două nume streine: *Hansel* (şi acesta în loc de Hänsel) şi Gretel, îţi vine să te întrebi, că oare pe autor l-ar fi costat multă bătaie de cap, dacă ar fi cercat să le localizeze?

Conţinutul simplu, uşor de înţeles din proza fraţilor Grimm, aici este expus într'o sumedenie de versuri cu topica sucită şi răsucită, din cari copilul numai fraze uşoare şi neaoşe româneşti şi deci acomodate pentru îmbogăţirea cunoştinţelor lui de limbă nu poate ceti şi nu-şi poate câştiga. Cuvinte fabricate adhoc şi diminutivizate după plac se găsesc cu nemiluita.

Mă miră deci faptul, că povestea celor „Doi copii“ a apărut nu cu mult mai nainte decât în anul 1910 în a 2-a ediţie. Şi ce e mai mult la această a două ediţie nu s'a găsit cel puţin un singur om, care să atragă atenţiunea celuice a voit să o scoată a doua oară de sub tipar, pentru a libera biata poveste de nesfârşitele pleonasme şi tautologii, pe cari autorul le-a aruncat ca cu lopata, pentru a-i schimba înţelesul şi a-i reduce tot farmecul povestei ce-o afli scrisă în proză în colecţia de basme a fraţilor Grimm.

O astfel de versificaţie chinuită nu o pot recomanda Veneratului Consistoriu pentru a fi înşirată în lista cărţilor potrivite pentru elevii şcoalei poporale, deoarece această poveste are lipsă de o prelucrare radicală. Tot asemenea nu pot recomanda nici celelalte două poveşti, având şi despre ele cam tot aceleaşi lucruri de zis şi de observat, ca şi la aceasta.

Ce să mai vorbesc despre valoarea ei educativă morală?! — Ceeace bate mai mult la ochi, este împrejurarea, că dl Moţa prezentă în povestea sa pe mama, ca pe o mamă prea barbară, fără inimă, fără nici un pic de milă faţă de proprii ei copilaşi. Căci o vedem, că stărue fără nici o mustrare de conştiinţă, ca ei să fie duşi departe în afunzimea pădurii la pierzare. In cel mai rău caz această dorinţă ar putea porni numai din inima unei mame vitrege, fără durere faţă de copiii altuia, ceeace în povestea dlui Moţa nu iese absolut de loc la iveală. Cu totul altfel ni se prezentă aceasta în povestea germană.

Mă gândesc acum, ce învăţătură pot scoate copiii cetitori din purtarea unei astfel de mame şi a unui tată, care se supune fără multă împotrivire dorinţei ei, fiindcă tata în urma urmii cedează şi-şi duce *singurii* copii la pierzare. Să se întărească oare din această poveste a dlui Moţa mai mult în copiii cetitori iubirea faţă de părinţi...?

Braşov, Iunie 1912.

Radu Prişcu.

lucit o carieră de „mare“ prelat, dacă ar fi scrise tot cu fapte în semnul unei astfel de — singur mântuitoare — atitudini.

Intru mulţi ani!

Soartea şcoalelor româneşti din Ungaria.

Primejdia ce le ameninţă. Propuneri pentru salvarea lor.

De *Dr. Ion Mateiu.*

In zilele din urmă, ziaristica noastră a început să agite din nou chestiunea şcolară. Obiectul principal al acestei propagande îl formează lozinca: abrogarea legii Apponyi. Incontestabil, că această lege constitue un adevărat dezastru pentru cultura noastră naţională, şi probabil nu cel din urmă. Acesta este un adevăr, asupra căruia suntem de acord cu toţii. E firesc deci, ca în acest punct îngrijorările noastre să fie tot mai avansate, pentrucă paragina provocată de această lege în câmpul educaţiei şi culturei neamului nostru, e nu numai înspăimântătoare, ci ea poate deveni deadreptul fatală pentru progresul normal al culturii româneşti din Ungaria. Dar putem spune şi mai mult: Ea săvârşeşte o operă negativă, destructivă chiar, prin împrejurarea că forţând învăţarea limbii maghiare într'un număr de ore extrem de mare, nu mai rămâne timp aproape deloc pentru adevăratul scop al şcolii primare, care trebuie să corăspundă trebuinţelor poporului. Educaţia şi instrucţia populară - în înţeles pedagogic, este aproape imposibilă în urma legii menţionate. Prin urmare e pe deplin justificat atât concluzul congresului naţional din toamna trecută, cât şi atitudinea de nemulţumire a neamului românesc de pretutindeni, care cere cu toată hotărârea modificarea legii Apponyi. Şi e necesar, ca acest gravamen să fie ţinut mereu la suprafaţă, cerându-se necontenit şi cu o stăruinţă permanentă satisfacerea lui.

Credem însă, că de astădată preocupările noastre trebuie să se îndrepte în altă direcţie. Problema imediată, care cere în mod imperios să fie rezolvită, este legea despre noua salarizare a învăţătorilor. Se ştie, că ea a fost votată de corpurile legiuitoare, şi-şi aşteaptă în fiecare moment sancţiunea prealnaltă.

Această lege, care se leagă de numele fostului ministru Ioan Zichy, pune şcoalele noastre în faţa unei noui primejdii. Sub raport material ea e chiar mai mare decât situaţia execrabilă creată de lex Apponyi. Dar şi din alte puncte de vedere, noua lege este mai rea decât cea din 1907. Aşa d. p. prin împrejurarea, că toţi învăţătorii noştri — fără considerare că sunt sau nu subvenţionaţi din partea statului — numai cu învoirea ministrului pot fi înaintaţi în clasele de salar. Iar aceasta o face ministrul pe baza raportului înaintat de către revizorii şcolari regeşti. Biserica n'are în această privinţă nici un drept. Astfel învăţătorii ajung într'o desăvârşită dependenţă faţă de revizori. Ne dăm cu toţii seamă ce importanţă are această nouă situaţie, şi-i înţelegem efectele mai ales cei cari stăm în imediata apropiere a corpului didactic. Pentru aceea, întrebarea capitală, care cere răspuns în aceste zile este: Cum să salvăm şcoalele din noua primejdie în care le-a adus legea şcolară din 1913?

In jurul acestei întrebări mari şi grave trebuie să se concentreze atât propaganda presei precum şi toate frământările oamenilor gânditori, căutând soluţii realizabile şi mântuitoare. Un adevăr e mai presus de orice discuţie: şcoalele nu pot fi abandonate. Când vârtejul luptei este mai aprins, şi luptătorii învârt spada sclipitoare cu un eroism înălţător, comanda de retragere ce s'ar desprinde din gura căpitanului, ar însemna o biruinţă scăpată sau o moarte sigură. Dacă noi pentru mântuirea şcoalelor am adus dela 1907 încoace jertfe atât de uriaşe, încât ele nu stau deloc în proporţie cu sărăcia ţărănimii noastre, dacă în cei 5 ani din urmă am jertfit câteva milioane (se notăm bine: câteva milioane) pentru cultura românească propagată prin şcoale primare, avem suprema datorie să mergem înainte pe acest drum, căci el este drumul biruitorilor. Biruinţe fără jertfe însă, n'a înregistrat istoria omenimei. Ele deci, se impun şi acuma, chiar în puterea acelui mare adevăr, că cultura este libertate, iar jertfele aduse pentru libertate, oricât de istovitoare ar fi, niciodată n'au fost şi nu vor fi prea mari ori fără folos. Ele totdeauna au rodit pentru ceice se închinau unui ideal, care plutea sus peste vultoarea oamenilor şi a vremilor schimbătoare.

Incă la 1907 s'a ivit în ziaristica noastră întrebarea principiară: mai are rost susţinerea şcoalei primare sau nu? Se spunea atunci, că dupăce lex Apponyi urmăreşte în mod direct maghiarizarea complectă a acestor şcoale, banii cheltuiţi pentru mântuirea lor, ar fi numai o jertfă zadarnică, ci s'ar săvârşi chiar un atentat împotriva culturii noastre naţionale, prin aceea că noi sprijinim cu banii noştri nişte instituţii prefăcute în pepiniere de maghiarizare. Toţi bărbaţii noştri cu greutatea la cuvânt şi cu înţelegere deplină în această mare chestiune au declarat atunci în mod apodictic, că da ele trebuesc susţinute cu preţul oricăror jertfe. Astăzi convingerea lor încă nu poate fi alta, decât tot aceasta. Şi e firesc şi just acest punct de vedere. O cetate părăsită înseamnă o capitulare ruşinoasă şi o întărire neaşteptată a duşmanului cuceritor. Ea este cel dintâi semn al înfrângerii desăvârşite ce are să urmeze. Biruitorul — cu deosebire când este incomparabil mai puternic decât tine — n'are s'o mai scape din mâni, ci o va preface într'un fort din cele mai primejdioase. Eroii, adevăraţii eroi nu se predau, ei mor. Şi dacă noi afirmăm că şcoalele primare sunt nişte cetăţi ale culturii româneşti, atunci trebuie să recunoaştem că părăsirea lor înseamnă renunţarea la cultură şi aceasta, renunţare la libertate. Iar un popor fără libertate, este un popor mort pentru omenire şi civilizaţia universală.

In consecinţă urmează, că noi nu putem renunţa la aceste şcoale în nici o împrejurare, cu atât mai vârtos nu putem s'o facem aceasta atunci, când ştim sigur, că nu s'au găsit niciodată adversari atât de generoşi, cari să ne îmbie din nou — şi fără condiţii — drepturi la cari am renunţat nesiliţi de nimenea. Şi dacă vremile de azi ne sunt atât de dujmănoase, să nădăjduim tare că ele nu vor fi permanente. Dacă astăzi sunt oameni răi, mâne pot să vie alţii cu mai mult simţ de adevăr şi dreptate. Marele adevăr exprimat de înţeleptul cronicar Miron Costin, că nu vremile stau sub om, ci bietul om stă sub vremi, rămâne de-o valoare eternă. Vremea schimbă oamenii, şi stricăciunea ce au făcut-o unii, o va drege prin alţii. Noi avem tot dreptul să aşteptăm aceste vremi mari cu credinţă şi tărie, luptând şi jertfind...

•

Inainte de a fixa soluţiile relative la această chestiune însemnată, e necesar să cunoaştem mai exact situaţia actuală a şcoalelor noastre. Pornim prin a rectifica o greşală, şi încă una regretabilă, care a intrat în conştiinţa publică mai ales în urma propagandei — de altfel de bună credinţă — a ziaristicei noastre. Ne aducem aminte, cum prin anii trecuţi presa românească tipăria lungi ieremiade, în cari bocia pierdederea alor 5—600 de şcoale primare. Pentru a spori efectul, articolele eşiau chiar încadrate în negru. Ei bine, toate tânguirile acestea înduioşetoare, se răzimau mai mult pe fantezie şi sentiment, decât pe-o cunoaştere temeinică a realităţii. Astăzi suntem în măsură să dăm date exacte sau aproape exacte în această privinţă şi anume pe baza statisticelor bisericeşti oficioase.

In anul şcolar 1906/7 (când s'a votat lex Apponyi) mitropolia noastră avea 1697 şcoale primare cu 1786 învăţători (cf. Protocolul congresual din 1909). La sfârşitul anului 1911/12 erau 1546 şcoale primare cu 1611 învăţători (cf. Protocolul congresual din 1912). In curs de 5 ani s'au închis deci (şi nu exclusiv prin organele statului) în mitropolia noastră 151 şcoale primare.

Cu privire la mitropolia gr.-catolică avem următoarele date: în arhidieceza Blajului s'au închis 37 şcoale, la Oradea-mare 51, la Gherla 50, iar la Lugoj 11 (probabil). Laolaltă 149. In total deci, numărul şcoalelor româneşti primare, fără deosebire de confesiune, închise în curs de 5 ani (1906/7 —1911/12) este 300.

Deci nu 500 ori 600, cum susţineau ziarele noastre întemeiate pe combinaţii ori informaţii neverosimile, ci 300 şcoale au căzut jertfă paragrafilor neînduraţi ai legii din 1907. Un număr şi acesta la toată întâmplarea trist, dar adevărat.

La sfârşitul anului 1911/12 aveam în mitropolia ortodoxă 1546 şcoale cu 1611 învăţători, iar în cea gr.-catolică 1129 şcoale cu 1156 învăţători. Deci în total Românii din Ungaria avem 2665 şcoale primare cu 2767 învăţători.

•

Să vedem care e soartea acestor şcoale în viitor. Dintre şcoalele ortodoxe 502 sunt subvenţionate din partea statului, iar dintre cele gr.-catolice aproximativ 583 (în dieceza Orăzii toate au subvenţii dela stat, cu excepţia alor două) Laolaltă deci 1085. Viitorul acestora sub raport material nu ne preocupă deastădată, fiindcă creşterile de salar prevăzute de lex Zichy le dă statul. Rămâne să vedem, cum se prezintă restul şcoalelor?

In mitropolia noastră 222 şcoalele se susţin cu subvenţii acordate de către consistoare, iar 474 exclusiv din mijloace proprii. Ţinând seama de noua urcare a lefurilor, consistoarele nu vor mai putea ajuta toate şcoalele, cari s'au bucurat până acum de acest ajutor. Pentru aceasta li lipsesc cu desăvârşire fondurile. Astfel numărul şcoalelor subvenţionate din centre se va reduce probabil la 100. Iar în cele 474 de şcoale, cari s'au susţinut până acum exclusiv din puterile proprii, 200 probabil vor sucomba sub povara nouei legi. Deci 322 şcoale n'au existenţă asigurată. La acestea se mai adaugă încă 348 şcoale, cari nici salarul fixat de lex Apponyi nu l-au putut asigura, funcţionarea însă nu şi-au sistat-o. In mitropolia noastră deci, ar fi cam 670 şcoale, al căror viitor stă sub semnul întrebării.

Pentru mitropolia greco-catolică n'avem în această privinţă date exacte. Astfel aici suntem siliţi să operăm numai cu probabilităţi. Admiţând că 583 şcoale au subvenţii dela stat (ceeace e foarte probabil, cunoscută fiind simpatia mai pronunţată a guvernelor ţării, faţă de confesiunea greco-catolică bazată pe identitatea credinţii), ar rămânea să combinăm, că 200 de şcoale se susţin cu ajutor dela consistor, 200 din mijloace proprii, iar restul de 146 n'au nici acum salarele regulate conform legii Apponyi. Şi aici credem — din aceleaşi motive — că în viitor consistoarele nu vor mai putea subvenţiona decât jumătate (100) din aceste şcoale, iar numărul celor susţinute din puteriile proprii încă va scădea cu 100. Ar fi deci şi aici 346 şcoale, a căror existenţă nu este asigurată. Am avea astfel în total 1016 şcoale primare româneşti, cari nu pot satisface din mijloacele lor sarcinilor impuse de noua lege şcolară. Să admitem că din acestea, 200 şcoale vor primi dela stat subvenţia necesară. In acest caz tot mai rămân 816 şcoale, al căror viitor spânzură în aier. Se impune întrebarea, cum să le mântuim, căci pierderea lor ar însemna un dezastru din cele mai fatale. Pentru calculările noastre să luăm suma rotundă de 800 şcoale. Să admitem, că la aceste şcoale funcţionează 1000 învăţători. Ca medie a urcării de leafă pentru fiecare învăţător vom lua pe cea din clasa a III-a gradaţia a II-a din noua lege şcolară, adecă suma de 600 cor. Aceasta ar fi diferenţa între vechea şi noua leafă. Deci să socotim: pentru 1000 de învăţători e nevoe de 600,000 cor. Prin urmare mântuirea celor 800 de şcoale, reclamă anual un capital care la tot cazul trebuie să treacă peste ½ de milion. Intrebarea e, de unde să luăm această sumă? Dela popor e peste putinţă să mai cerem. In ultimii cinci ani el a făcut astfel de storţări sub raportul jertfelor băneşti, încât e aproape istovit. Numai în arhidieceza Sibiiului, s'a dat în acest răstimp exclusiv pentru zidiri de şcoale (fără urcările de lefuri) aproape 2 milioane de coroane. De astădată deci, privirile noastre trebuie să se îndrepteze spre alţi factori. In prima linie vin băncile româneşti.

In această privinţă d-l Emanuil Comşa a lămurit bine chestiunea prin cunoscutul articol temeinic publicat în „Revista Economică“. După socoteala d-lui Comşa, dacă cele 160 institute ar urca cvota culturală la 10% s'ar obţinea anual o sumă de aproape 400,000 cor. din care 210,000 cor. ar fi creştere. Cu aceşti bani ar putea fi ajutate respective salvate cam 300 de şcoale. Cu atâta însă, nu e rezolvită problema. Mai rămân încă 500 de şcoale în gura morţii. Prin urmare această soluţie nu este satisfăcătoare. Ea poate cel mult să ajute în nevoia mare care ne bate la uşă, n'o poate însă înlătura cu totul. In ultima analiză, dacă altă scăpare n'ar fi posibilă, s'ar putea accepta şi această modalitate, care ar trebui de sigur întregită prin alte măsuri efective.

(Va urma).

Dela sate.

Petreceri în Bonţida.

A doua zi de sf. Paşti s'a dat o petrecere poporală cu producţiune teatrală şi muzicală în comuna Bonţida, în favorul edificândei biserici, la care au participat aproape toţi parohienii, cu mici cu mari, cari prin sprijinul lor material să dovedească şi de astădată entuziasmul şi dragostea faţă de cele mai sfinte instituţiuni: *biserică* şi *şcoală*, pentru cari — deşi materialiceşte nu sunt situaţi prea bine — jertfesc cu drag.

De remarcat este purtarea corectă a tuturor celor prezenţi, prin ce se disting nu numai cu ocaziunea astor fel de convenири, de consătenii lor străini, ci între toate împrejurările sunt de model; pentru-ce sunt lăudaţi chiar şi de inteligenţa străină din loc. Dovadă, că sunt ascultători de sfaturile împărtăşite lor de harnicul preot dl Augustin Cupşa, care ştie da păstoriţilor săi directivele necesare între toate împrejurările.

Simţindu-se necesitatea grabnică a augmentării fondului edificândei biserici, în 11 Maiu st. n. s'a aranjat a doua petrecere pentru inteligenţi cu programul petrecerei poporale (Nunta ţiganului. Ţiganul cătană, comedii, Herşcu, monolog şi următoarele cântări cântate în trei voci, de corul tinerimei din loc condus de înv. Isidor Săvan abs. în t.: „Imn ocazional“ „Pe al nostru steag“, „Cucule“ şi „Latina gintă“), contându-se la sprijinul material al inteligenţei române din jur. Dar s'a ajuns la regretabila constatare, că afară de câţiva binevoitori, cari de-o parte prin prezenţa lor, de altă parte prin rescumpărarea biletelor şi-au dat concursul, nu şi-au prea arătat bunăvoinţa ceice ar fi trebuit să şi-o arete.

Mulţumindu-le onoraţilor contribuenţi şi pe această cale pentru jerfele puse pe jertfelnicul sfânt, las să urmeze lista lor: Tuliu Roşescu, protopresbiter 10 cor. Gavriil Hango, protopresbiter 5 cor. Vasile Sava, abs. în t., iurist 5 cor. Vasile Oniosi 10 cor. Ioachim Pop, preot 5 cor. Augustin Cupşa, preot 10 cor. Nicolae Dascaloviciu 5 cor. Lazar Rusu 3·50 cor. Vasile Chintăoan 3 cor. Iulian Berţa 5 cor. Szabo Ferencz, preot rom. cath. 2 cor. Meszáros Sándor 2 cor. Farkas Sándor 2 cor. Kovács Károly 5 cor. Kovács György 1 cor. Szebeni Péter 1·20 cor. Sárosi Daniel 1·20 cor. Szabó György 2· cor. Bauch Béla 4 cor. Gócs Sándor 5 cor. Vajna István 5 cor. Gulkovszky Adel 2 cor. Neufeld 2 cor. Grünvald 2 cor. şi următori ofiţeri: Seidel F. vicecolonel 5 cor. Br. Schell E. căpitan 3 cor. Zobel Henrich locotenent 2 cor. Dankó Iozsef 2 cor. Klee Mihael 2 cor. Kresinger Antal 2 cor. Lies Mihael 2 cor. Venitul curat dela petrecerea poporală este de 72 cor.

Asistent.

Salvarea intereselor româneşti în Albania.

(Corespondenţă particulară a „Telegrafului Român„).

Viena, 19 Maiu n. 1913.

In cercurile bineinformate din Viena se ştie, că la limitarea frontierei între Albania şi Grecia se va ţinea seamă de dorinţele româneşti, în înţelesul că teritoriile mărginaşe locuite de Români („Cuţovlachi“) *nu vor fi cedate Greciei, ci se vor incorpora, în cea mai mare parte, la Albania nouă.*

Problema aceasta a limitărei de sud, ce de prezent preocupă conferenţa ambasadorilor la Londra, are deosebit interes pentru noi. Deslegarea ei în conformitate cu dorinţele şi aspiraţiile româneşti n'are decât să satisfacă pe toţi Românii de bine, cari erau îngrijaţi de soartea ce va aştepta pe fraţii noştri din Balcani în noua situaţie politică ivită după răsboiu. Intr'adevăr cine ar fi putut rămânea nepăsător faţă de viitorul celor optsute de mii de Români din Turcia europeană după prăbuşirea acestei puteri?

Idealul ar fi fost ca, de acord cu principiul în numele căruia s'a proclamat şi s'a purtat acest războiu, anume principiul desrobirii naţionale şi emancipării religioase, Românii din Balcani să fie cuprinşi, împreună cu minorităţile etnice asupra cărora n'au nici un drept cuceritorii (Turci, Albanezi, Evrei) în o formaţiune de stat independent, în o *Macedonie autonomă* alăturea de *Albania autonomă* creată pe baza aceluiaş principiu; iar pentru Românii din Bulgaria, Serbia, Grecia să se asigure încă odată şi precis la ocaziunea acestei noui orânduiri politice în Balcani, desvoltare în deplină libertate naţională.

Macedonia autonomă nu s'a putut realiza până acuma. Ideea însă n'a fost abandonată şi nu de mult chiar din partea Bulgariei s'a exprimat părerea,[1] că dacă nu s'ar ajunge la un înţeles cu Serbia şi cu Grecia pentru anumite teritorii reciproc contestate, soluţia cea mai bună ar fi neutralizarea lor, cuprinzându-le în un stat independent şi autonom. Ori cum se va decide, fapt este că într'aceea România la aplanarea diferendului cu Bulgaria a primit garanţii cari asigură viitorul Românilor din Macedonia, obţinând pe seama lor libertatea cultului divin şi învăţământului în limba română. Astfel partea aceasta a Românilor din Balcani este salvată, rămânând fireşte, să fie întrebuinţată cuminte şi harnic libertatea aceasta preţioasă.

Sârbia ar putea fi câştigată şi ea pentru această concesiune minimală faţă de cetăţenii săi de limbă română, atât pentru cei vechi, cei dela Dunăre şi de pe Valea Timocului, cari au făcut gloria armelor sârbeşti la Adrianopol, evocând chiar ei cuvinte de admiraţie pentru bravura românească din gura viteazului Şucripaşa, şi cei din Sârbia veche (Niş, Pirot) cari s'au distins în luptele sângeroase dela Kumanova, cât şi pentru cei noui supuşi români ce va primi cu teritoriile cucerite din Macedonia şi Albania.

Alt grup românesc compact, cel de *Muzechea*, în Albania, cuprinde o întindere mare pe fostul sangiac de Berat, dela râul Deboli până la Adriatică, cu foarte multe comune aromâne (Scrofotina, Novoselia, Feareca, Stalaşi, Ciplaca, Colonia, Cărbunari, Bumbulina, Pescaia, Rotul, Şiagaseni, ş. a., până peste Durazzo, spre nord). Teritorul acesta cade întreg în Albania nouă. Ori judecând după faptul că acest stat a fost creat şi va fi organizat prin acţiunea şi sub controlul puterilor mari, este incontestabil că constituţia ce i se va da, va fi zidită pe principiul de autonomie şi de libertate desăvârşită, după cantoane, după naţionalitate, după religiune, cu respectarea tradiţiilor şi tendinţelor locale în vederea scopului de a evita ori ce conflct de ori ce ordin şi de a asigura o pace durabilă.

---

[1] Iată, şi tocmai astăzi, încă odată se anunţă oficios din Sofia, că în convenţia de alianţă între Bulgaria şi Sârbia e pusă în vedere eventualitatea că *Macedonia să devină stat autonom*; lansarea acestui comunicat dovedeşte că Bulgaria tot mai mult voeşte a scoate în evidenţă deslegarea aceasta, care până acum abea a fost amintită de alţii decât de Români. C. N.

Românii, cari şi ca număr constitue o parte considerabilă a poporaţiei în Albania, iar ca element de cultură sunt chemaţi a conduce, îşi vor avea asigurate şi respectate toate libertăţile naţionale în Albania nouă. De aceea este de dorit ca teritoriile lor mărginaşe să fie încorporate întru cât este posibil toate în acest nou stat de model elveţian. Şi de aceea cu bucurie am vestit ştirea, că puterile cari hotăresc marginile Albaniei, recunosc legitimitatea acestei dorinţe a Românilor şi ţin seamă de ea.

Faptul, că astfel s'a asigurat pentru sute de mii de Români o cinstită existenţă naţională, este aproape tot atât de preţios, ca şi oarecare cucerire teritorială.

C. Nedelcu.

Sfinţirea bisericii din Vârşeţ.

Avis.

Find terminată zidirea bisericii Românilor ortodoxi din Vârşeţ, iar sfinţirea bisericii prin însuşi Prea S. S. Dl Episcop *Dr. E. M. Cristea* fiind stabilită pe ziua „Inălţărei Domnului“, 23 Maiu (5 Iunie) a. c. pentru orientarea On. P. care doreşte a lua parte la serbările dela sfinţire, dăm următoarele în ştire:

1. In preziua sfinţirii bisericii la orele 4 şi 38 după amiazi, se face întimpinarea cu convoiu festiv la gara centrală din Vârşeţ.

2. Toţi aceia, cari doresc a reflecta la cortele, au a se adresa dlui Valeriu Cârje, şef-contabil la „Luceafărul“.

3. Cari doresc a lua parte la banchet, trimiţând taxa de 8 cor. pentru tacâm, — se vor anunţa tot până la 1 Iunie st. n. dlui Lazar Ciuta, cassar la „Luceafărul“.

4. Taxele de întrare la petrecerea poporală şi la concertul de seară, se vor plăti la cassă, în ziua serbării.

Prevăzând ca la aceste sărbări vor lua parte mii de oameni, nu putem lua asupra noastră responzabilitatea faţă de acei participanţi, cari în terminul sus indicat nu se vor înştiinţa pentru câştigarea de locuinţă şi participare la banchet.

NOUTĂŢI.

Personal. Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a sosit Marţi sara în Sibiiu, însoţit de P. C. Sa, Arhimandritul *Augustin Hamzea*, iar Joi dimineaţa a plecat la reşedinţa sa din Arad. Scopul venirei P. S. Sale la Sibiiu a fost între altele acela, de a aduce în persoană felicitări Escelenţei Sale, Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, care Mercuri a împlinit, în deplină vigoare, anul 85-lea al vieţii sale laborioase. Escelenţa Sa a primit din acest prilej felicitări şi din alte părţi, cu toate că dorea, ca ziua însemnată să rămână necunoscută şi nesărbătorită, din care motiv n'am luat nici noi nici o notiţă despre ea; iar ziarul „*Românul*“ din Arad publică, tot din acest prilej, un articol frumos şi elogios despre activitatea Escelenţei Sale. Reproducem la alt loc în întregime acest articol, dorind şi din partea noastră Escelenţei Sale sănătatea şi vioiciunea, de care se bucură astăzi, în întreg restul vieţii de care-l va mai învrednici bunul Dumnezeu.

*

Un Român medic la spitalul comunal din Viena. Sâmbătă a avut loc inaugurarea noului spital comunal al oraşului Viena, întemeiat la iniţiativa marelui primar Dr. Carol Lueger cu suma de 11 milioane cor. Spitalul ocupă cu 7 paviloane un teren mare în partea cea mai sănătoasă a oraşului, într'unul din districtele exterioare, dincolo de Schönbrunn, are 1000 paturi şi e instalat după cele mai nouă cerinţe. Medicii primari au fost designaţi înainte, ei au dat toate indicaţiile de specialitate arhitecţilor şi astfel s'a realizat o instituţie de model. Inaugurarea s'a făcut cu mare solemnitate. Maiestatea Sa, care pusese peatra fundamentală la 20 Octomvrie 1908, a dorit să asiste, dar a renunţat la insistarea medicului său; a fost reprezentat de arhiducele Karl Franz Josef. A fost o splendidă serbare civilă. Episcopul P. Pfluger a cetit rugăciunile, primarul o rostit un discurs, s'a încheiat documentul de terminare şi arhiducele urmat de oaspeţii festivi a făcut o rundă în edificiu. In curte elevii dela orfelinate au format spalir, toţi în uniforme militare. Intre medicii noului spital aleşi cu multă atenţiune este şi dl *Dr. Petric*, un nepot al reposatului protopresbiter Petric, medic distins în Viena, foarte apreciat şi pentru lucrările de organizare ce a sevârşit la acest spital, unde a fost chemat dela 1 Ianuarie 1913 pentru lucrările administrative de pregătire cari le-a săvârşit spre deplina mulţămire a direcţiunei. (*C. N.*)

*

Autonomia fondurilor năsăudene. Ziarele din capitală au adus zilele trecute ştirea, că Maiestatea Sa Monarhul a dat ministrului ungar de culte şi instrucţiune publică îndreptăţirea, de a hotări singur şi în mod nelimitat felul, cum sunt a se întrebuinţa venitele fondurilor grănităreşti din Năsăud. Până acuma guvernul avea numai dreptul de a controla, de a supraveghia întrebuinţarea venitelor, făcută prin comitetul fundaţiunei.

*

Militare. Intre cei 101 ofiţeri admişi la examenul principal de primire în şcoala de răsboi sunt doi Români, anume: dl locotenent *Leonida Pop* dela regimentul 1 de husari, şi dl sublocotenent *Ioan Băleanu* dela regiment 43 de infanterie. Dorim succes bravilor ofiţeri şi îi felicităm cu atât mai mult, că în timpul mai nou s'a redus numărul ofiţerilor noştri la posturile superioare ale armatei şi în statul major.

*

Dela adunarea generală. Societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina s'a întrunit Duminecă după ameazi în adunare generală, condusă de venerabilul părinte Dionisie cav. de Bejan, consilier consistorial, care în vorbirea sa a descris mişcarea şcolară ce preocupă opinia publică din ţară. La propunerea dlui T. Stefanelli, adunarea alege membru onorar pe domnul *Xenopol*, cunoscutul istoric; ear la propunerea profesorului universitar Dr. S. Puşcariu s'a proclamat membru onorar poetul *A. Vlahuţă*. In comitetul societăţii s'au ales: părintele cav. de Bejan preşedinte, Stefanelli vicepreşedinte, Dr. S. Puşcariu membru în comitet. Dorim activitate rodnică!

*

Voluntarii slavi. O gazetă din Praga scrie, că în răsboiul din Balcani au parcipat 2836 slavi, între cari 40 de boemi. S'au întors sănătoşi acasă 600; au căzut 1400, ear ceilalţi zac în spitale. Dintre 40 de boemi s'au întors numai 6 în patrie.

*

Repausul duminecal. *Jagov*, şeful poliţiei berlineze, a dat un nou ordin privitor la repausul duminecal, oprind chiar şi în locuinţe particulare ori ce muncă sgomotoasă pe timpul cât durează serviciul divin. Ordinul opreşte sub grea pedeapsă jocul în popice, biliard şi cărţi în toate restaurantele şi cafenelele. Tot asemenea este oprită şi muzica în aceste localuri pe vremea cât ţine liturgia.

*

Somn lung. In oraşul francez Cherbourg doarme un om vreme de două luni, fara să se trezească. Nu mănâncă nimic. De aceea este hrănit pe cale măestrită, pe o ţeavă adecă i se introduce în stomac lapte şi ouă. Doctorii nu pot lămuri cauza somnului atât de lung.

*

In concediu. *Militaerische Rundschau* anunţă, că trupele din Bosnia, Herţegovina şi Dalmaţia vor putea primi concedii de câte 14 zile în anumite grupe.

*

† Văd. Maria de Herbay născută Şocander, a decedat Marţi la orele 3 din noapte, în etate de 78 de ani, în Arad. Inmormântarea i s'a făcut în 9/22 Maiu a. c. la orele 10 a. m. Odihnească în pace!

*

Neînţelegeri. In satele Ossecovo şi Potoc din Croaţia locuitorii croaţi şi unguri trăeau în bună înţelegere. Răsboiul din Balcani însă a schimbat situaţia. Croaţii din satele numite, cum scriu ziarele din Budapesta, au tras focuri de revolver asupra învăţătorului maghiar, ameninţând cu moarte şi pe ceilalalţi locuitori unguri de acolo.

*

Biblioteca Asociaţiunii. Conform unui nou regulament, biblioteca Asociaţiunii, stătătoare din peste şase mii de volume, este deschisă pentru publicul cetitor în fiecare zi de lucru între *orele 5 şi 7 după ameazi*, afară de luna lui August. Langă bibliotecă, în clădirea muzeului, se află sala de lectură, în care se pot ceti cărţile împrumutate din bibliotecă, precum şi ziarele şi revistele primite de Asociaţiune.

*

Numărul limbilor. Pe întreg rotogolul pământului, cum arată cea mai nouă statistică, se vorbesc 2754 de limbi.

*

Cârciumar din judecător. Se scrie din Sighişoara, că judecătorul cercual Iosif Esstel, trecând la pensie, şi-a deschis o cârciumă într'o comună din apropiere. Cârciumarul diplomat, cum spune, învârte un negoţ destul de bănos.

*

Ciocniri în Tripolitania. Italienii, deşi au anectat de mult Tripolitania, totuşi mai au uneori de furcă cu seminţiile africane. Astfel Vinerea trecută generalul italian Mambretti cu trupele sale a înaintat spre Ettangi, unde se găsea o tabără duşmană. S'a produs o ciocnire sângeroasă, cu pierderi simţitoare din amândouă părţile, după care duşmanul a fost alungat, iar italienii s'au întors în ordine la Derna.

*

Alegerile pentru camera din Prusia au dat urmatorul resultat: deputaţi aleşi 393, balotagii 50. Intre deputaţi sunt: 141 conservatori, 48 liberali conservatori, 57 liberali naţionali, 25 poporali, 101 din centru, 25 poloni, 2 danezi şi 7 social democraţi.

*

Dela Abbazia. Direcţiunea băilor dela Abbazia arată, că în anul trecut au vizitat localităţile acestea 54 mii de străini. Dintre aceştia 30 de mii erau din Ungaria.

*

Petrecere în Petea de câmpie. Tinerimea română din Petea de câmpie aranjează o producţiune teatrală, urmată de joc Luni, a doua zi de sfintele Rusalii în 3/16 Iunie 1913, în şcoala conf. gr. ort. din loc.

*

Teatru în Turda. Sodalii români din Turda vor da o producţiune teatrală urmată de dans Duminecă în 1 Iunie st. n. în sala cea mare a hotelului „Elisabeta“ din Turda. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea ucenicilor săraci. Se va da „*Nepotul răsfăţat*“, farsă în 5 acte.

*

Apusul şi răsăritul. Raporturile între Japonia şi Statele unite se înăspresc pe zi ce merge. Cercurile din Washington se tem de mobilizare, pe lângă toate declaraţiile liniştitoare ale prezidentului Wilson. In Tokio a produs multă amărăciune legea californiană, care despoaie pe japonezi de dreptul proprietăţii de pământ. Ambasadorul japonez a protestat de repeţite ori împotriva apăsării compatrioţilor săi din California, cari ajunşi la ruină sunt siliţi să plece în ţara lor depărtată.

*

Flori scumpe. Săptămâna trecută s'a închis expoziţia internaţională de flori din Gent. Timp de zece zile, cât a stat deschisă a fost vizitată de un milion de oameni. După părerea specialiştilor, nu s'a mai văzut nicăiri o colecţie de flori atât de perfectă ca în expoziţia dela Gent. Valoarea sa se vede şi din împrejurarea că 450 de florari belgieni, olandezi şi englezi şi-au asigurat productele pe suma uriaşă de 7 milioane de franci. O mică grupă de orchidee era asigurată pe 600 mii de franci. Flori singuratice s'au vândut cu preţ fabulos: 30—50 de mii franci bucata. Preţul de 1000—2000 franci pentru o singură floare nu era nici de cât bătător la ochi.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor (sodalilor) fără de lucru, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Ana Taflan, ucenică de croitorie naţională, 20 bani, Popovici Mondoc, învăţător (Sebeşul superior), 30 bani, Ioanichie Olariu, cassar de bancă (Ilia), 20 bani, Georghe Ittu, paroh, (Vale), 50 bani, Ioan Chidu, învăţăcel rotar, 20 bani, Petru Şeulean, paroh (Miniş) şi fiul său Petru, învăţăcel lăcătuş, 2 cor. şi Eugen şi Miorica Tordăşianu, câte 10 bani.

*

Institut biblic românesc. In zilele acestea şi-a ţinut prima adunare generală societatea *Institutul biblic românesc* din Suceava. Preşedintele, părintele M. Sârbu, deschizând adunarea a arătat însemnătatea societăţii, care are de scop tipărirea Noului Testament în ediţie poporală, precum şi publicarea de broşuri religioase şi morale, ieftine şi scrise pe înţelesul tuturora. Societatea Institutului biblic românesc, în urma munificenţii unei persoane care nu doreşte să fie numită, dispune astăzi de capitalul trebuincios pentru o ediţie stereotipă a Noului Testament. Tipărirea se va începe îndată după aprobarea autorităţii bisericeşti. Taxa de membru fundator la acest institut e 100 cor., cea de membru ordinar 10 cor. pe an. Membrii sprijinitori plătesc cel puţin 50 de bani.

Răchităria din Săcel.

Cu scop de a da oarecare avânt culturii *răchitei*, atât de potrivită la împletitul de coşuri de căruţe, de poame, de lemne, de albituri etc., apoi la confecţionarea de scaune şi altele şi prin aceasta de a câştiga pentru poporaţiunea dela sate şi o ocupaţiune plăcută şi uşoară pentru timpul de iarnă, şi mai ales de a o îndruma şi la un nou isvor de câştig: comitetul central al Reuniunii arigcole sibiene a primit, la cerere, încă în primăvara anului 1909, dela In. minister 20.000 răchită, pentru a fi plantată.

La recomandarea membrului din comitet, a domnului *Petru Drăghits*, totodată protopretor în Sălişte, cele 20.000 răchite comitetul le-a dăruit, în scopul plantării, comunei *Săcel*, care a destinat un teritor de $1/2$ jugăr din imediata apropiere a haltei dela calea ferată anume pentru cultura răchitei, care la 1910 s'a plantat cu sade. Produsul din 1911 şi 1912 comuna l-a valorizat în calea licitaţiunii publice. Dat fiind, că în 1907 în comuna Săcel s'a organizat, cu un modest ajutor, primit dela stat, un curs de împletit corfe, la care au participat 28 elevi, produsul răchităriei a fost cumpărat şi folosit de foştii elevi ai cursului amintit.

Odată pătrunşi de importanţa şi foloasele împreunate de această îndeletnicire, ar fi potrivit, ca să se mai ţină cursuri de împletit în Săcel, şi aceasta şi pentru motivul, că materialul de lipsă stă la dispoziţie.

In legătură cred a fi vrednic de amintit şi aci, că la stăruinţa dlui protopretor *Drăghits*, în comunele Aciliu, Gurarâului, Orlat, din cercul pretorial al Săliştei, se ţin de câţiva ani încoaci cursuri de împletit nuele, apoi cursuri industriale de rotărit etc., la care iau parte un număr însemnat de economi, cu deosebire tineretul din comune, şi încă cu rezultat de tot îmbucurător.

Pentru înfiinţarea răchităriei să se folosească terenuri umede, cari nu se pot întrebuinţa în alt scop. Terenul se împarte în table de câte 2—3 metri late, despărţite prin şanţuri de 70 cm. largi şi de 50—70 cm. adânci.

Pământul se prepară din toamnă sau în cursul iernei, dându-i-se mai multe arături, din cari una adâncă de aproximativ 50. cm. Dacă timpul permite, plantatul se face în Februarie. Butaşii trebuie să fie de 40—50 cm. lungime şi să aibă grosimea degetului. Ingropatul se face cu plantatorul, la adâncime egală cu $2/3$ din lungimea butaşilor. Distanţa cea mai potrivită este de 1 m. atât între rânduri cât şi între plante, când dorim să obţinem nuele groase, şi de 50—60 cm. când avem interes să producem nuele subţiri. Nuele bune pentru coşuri nu se produc decât după al doilea an, din acest moment însă, tăerea se face regulat în fiecare an. In anul care urmează după plantare se taie crăcile aproape de trunchiu, spre a obţinea în anul următor lăstari drepţi, netezi şi viguroşi, buni pentru vânzare. Lucrări de întreţinere: prăşitul şi curăţitul de buruieni. O răchitărie bine întreţinută durează în termin mijlociu 15—25 ani.

Reuniunea noastră agricolă, cu dorinţa ferbinte de a fi folositoare şi în această direcţiune, nu se subtrage dela nici un fel de jertfe, ce i s'ar cere pentru a contribui la desvoltarea şi răspândirea acestei îndeletniciri în mijlocul poporaţiunii noastre şi altfel destul de lipsite.

Sibiiu, 17 Maiu 1913.

Vic. Tordăşianu
secretarul Reun. agricole

Concurse.

Pentru conferirea unui stipendiu de K. 3000. — Reuniunea femeilor române din Sibiiu publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Stipendiul se conferă pentru cercetarea unui curs de ţesut la o şcoală specială în străinătate. Pot concura numai fete şi dame văduve. Vor fi preferite reflectantele, cari au absolvat şi pedagogia, şi cele cari au cunoştinţă de limbi.

Informaţiuni se pot primi dela comitetul Reuniunii femeilor române din Sibiiu.

Sibiiu, în 19 Maiu 1913.

Maria Cosma m. p.
prezidentă.

Dr. I. Beu m. p.
secretar.

*

Pentru ocuparea posturilor de:

a) conducătoare a secţiunii de menaj,

b) conducătoare a secţiunii industriale la şcoala pentru economia şi industria de casă a „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“ se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Pot reflecta la aceste posturi dame văduve şi fete, cari au pregătirea specială necesară. Fiecare conducătoare beneficiază de-o remuneraţie anuală de K. 800, — şi întreagă întreţinerea în internatul şcoalei.

Sibiiu, în 19 Maiu 1913.

Maria Cosma m. p.
prezidentă.

Dr. I. Beu m. p.
secretar.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturî până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 73—
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

Favoritul mijloc de înfrumseţare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o foloseşte în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor ştienţifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, şi după afirmarea renumiţilor chemici e cel mai bun şi nestricăcios mijloc pentru înfrumseţarea şi rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid şi sigur efect.

In restimp de vre-o câteva zile dispar toate creţele, lintiţele, petele de ficat şi toate spuzele. b) (91) 2—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumseţează nu numai obrazii, ci îi îngrijeşte şi scuteşte de toate influenţele anotimpului, a soarelui şi a vântului.

Contra imitaţiunilor se Vă feriţi! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 şi 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1 20.

Expediţiuni poştale prin producentul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pischl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Ubert József.

Vila Cosma Călimănești

situată aproape de sursa „Căciulata", renumită pentru: afecţiuni artrice, reumatism morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munţi, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală şi constantă; lipsită de curenţi, de praf şi de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet şi lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde şi duşuri.

Camere pentru turişti.

Masa numai table d'hote. Se ţine în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

[43] 3—6

Informaţii se pot primi dela:

Administrația Vila Cosma, Călimănești.

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST, V. Kórâll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

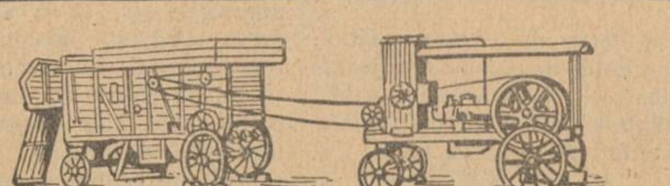

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.
(100) 3—12

Corespondență românească.

Material de prima calitate.

Primul atelier
de
Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu
pictori
(83) 9—
Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

In preajma examenelor!

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procura următoarele:

Propise pentru scriere română, o sută bucăţi	cor. 1 20
Peniţe aluminium, 144 bucăţi cor. 2·40 şi	„ 1·50
„ „ ordinare 144 bucăţi	„ —·80

Cerneală „Authracen"	1 litru	2·20	**Condeie** ordinare	12	bucăţi	—·12
„ „	½ „	1·10	„ „	12	„	—·20
„ „	¼ „	—·70	„ solide	12	„	—·42
			„ „	12	„	—·64

Cărţi potrivite ca premii pentru şcolari la examene.

Cataloage la cerere se trimit gratis şi franco.

Cura de băi
Elöpatak (Vălcele)

să întrebuinţează cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră şi reumatism, stagnaţiuni abdomenale, precum şi toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Elöpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde şi reci, aplicaţiuni de cură de apă, masage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár şi Sepsi-Szent-György, cu circulaţiune ieftină şi permanentă de trăsuri. Intreţinerea ieftină şi cuartire (Logis) variate. In timpul începerei şi pe sfârşitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie şi 20 Aug. până 15 Sept.) să solveşte numai jumătate din taxa de cură şi muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, intreţinerea şi mai ieftină.

Apa minerală de Elöpatak (Vălcele) e prima între apele minerale cu conţinut de acid carbonic şi alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă şi e preferită atât curată, cât şi cu vin amestecată ca o beutură plăcută şi recreatoare. Atât în ţară, cât şi în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Elöpatak, se află însă de vânzare în toate oraşele şi prăvăliile mari.

Cu prospect servește gratuit Direcţiunea.
(102) 4—6

Subscrisa berărie a „Fraţilor Hager" cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă şi întunecată sub numele de:

„Hagerbräu"

afară de **restaurantul Stadtpark** a domnului Michail Hager şi de **restaurantul berăriei** aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumaţie.

Cu profundă stimă

Berăria: **Fraţii Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulţumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoştinţa P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său **„Stadtpark"** pe lângă berea „Pilsner-Urquell" încă şi „Hagerbräu" deschisă şi întunecată din berăria fraţilor Hager este pusă în circulaţie.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

(105) 5—10

Anul LXI. Sibiiu, Marți 14/27 Maiu 1913. Nr. 51.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism și naționalism

de **Dr. Lucian Borcia.**

(Urmare.)

Idealul de stat al ierocrației romane e „civitas dei“ pe pământ, un singur stat indivizibil al lui Dumnezeu; orice împărțire, care nu se poate face decât numai trăgând granițe externe, periclitează întregul fără de margini, fiindcă creiază personalitate. De aceea se pierd sub influința romană libertățile popoarelor germanice: dreptul de a-și alege regele, drepturile particulare și așa mai departe; de aceea arangează călugării predicatori o adevărată goană împotriva iubirii față de locul de naștere, amor solis natalis, când prin secolul al 12-lea începea să se resimtă mișcarea naționalitătăților; de aceea vedem, că împărații necontenit se cugetă cum să slăbească puterea principilor, și că papii nu cunosc oboseală când secoli de-arândul lucrează împotriva formării statelor, iar când observă, că ostenelile lor sunt zadarnice, își dau silință ca să împiedece desvoltarea lor spre libertate; din acelaș motiv se îngrigesc constituțiile iezuitice înainte de toate, ca să desnaționaliseze cu desăvârșire pe membrii ordului, pentruca să aparțină exclusiv bisericii universale; de aceea cetim în cele mai nouă și strict științifice manuale de drept canonic al bisericii catolice (de e. Phillips ed. 3. 1881 pag. 804), că „infiltrarea principiului național în biserica lui Dumnezeu, care una e și universală, e unul din cele mai regretabile evenimente ale istoriei europene“.

Că marea majoritate a romano-catolicilor totuși sunt patrioți și naționaliști buni, e o lipsă de consecvență, care le servește spre laudă; chiar și Carol cel mare, care se numia „a deo coronatus imperator, Romanum gubernans imperium“, a contribuit prin activitatea sa culturală și sentimentul seu german mai mult ca oricare altul la eliberarea naționalităților și la încătușarea ideii romane consecvente. Dar inconsecvențe de acestea nu ating ființa doctrinei corecte a bisericii romane, iar aceasta nu se poate altcum manifesta, decât în direcție antinațională, fiindcă — o repet — nu e vorba de un anumit ideal bisericesc și imperial, ci de o lege generală a firei și făptuirei omenești.

Ca să cunoaștem legea aceasta cât mai bine, trebue să aruncăm o privire și asupra celeilalte concepții despre lume: „în afară mărginire, în lăuntru nemărginire“.

Personalitatea pronunțată ne apare numai în făptura înafară bine demarcată și de a altora deosebită a acelui om, care își poartă pe față pecetea individualității sale. Numai ca o apariție individuală bine hotărâtă ne destăinuește geniul lumea nemărginită a internului seu; dovadă e geniul poporului elin, altă dovadă poporul roman, din care cea mai severă delimitare externă a creat o națiune ne mai pomenit de puternică.

Și întreb, putem noi exclama cu mai multă îndreptățire „mărginit în afară și nemărginit în intern“, decât la privirea Mântuitorului? Nici odată și de nicăiri nu ni-a răsunat acest adevăr atât de limpede și insistent ca din cuvintele Lui: „împărăția cerurilor nu e în afară, în lumea externă, ci în *internul* vostru, în inima voastră, în lumea celor fără de margini“. Această învățătură e tocmai contrarul antipodic al doctrinei bisericești.

Privind istoria ca o știință de observare, ea ne învață, că numai acele popoare au săvârșit fapte mari, cari s'au îngrădit cu hotare și și-au caștigat o ființă proprie națională. Roma, cea mai puternică națiune din lume, a dispărut și cu ea au dispărut și virtuțile iei în momentul când a devenit „universală“. Și așa e pretutindeni. Atmosfera, necesară faptelor mari și neperitoare ale elenismului, a fost cea mai vie conștiență de rassă și organizația politică restrânsă în orașe. Stăpânirea unei lumi prin Alexandru cel mare nu are altă însemnătate decât aceea a răspândirei mecanice a elementelor de cultură elină. Perșii originari au fost un popor plin de energie și de viață, înzestrat cu mult talent poetic și religios; ajunși stăpânitorii unei lumi întregi, și-au perdut personalitatea și cu aceasta și însușirile lor. Chiar și turcii și-au perdut modesta lor comoară de însușiri, după ce s'au prefăcut într'o mare putere internațională, pe când verii lor — hunii — sunt gata să devie o națiune mare, accentuând fără considerație momentul național și forțând contopirea elementului slav și german, în care e atât de bogat.[1]

Urmarea acestei considerații îndoite e: că restrângerea e o lege generală a naturei tot așa de generală ca și tendința spre nemărginire.

Spre nemărginire trebue să năzuiască omul; i-o poruncește firea; ca să o poată face, trebue să se restrângă. Dar aci se ivește conflictul între cele două principii: îngrădindu-ne cât se poate mai sever și resolut cu granițe în afară — în rassă, în patrie, în personalitate, — ni se va deschide împărăția *internă* a nemărginirei, așa cum s'a deschis elinilor și bramanilor din India. Dimpotrivă: năzuind spre o nemărginire externă, spre ceva absolut, vecinic, — trebue să ridicăm clădirea pe fundamentul unui intern îngrădit cu hotare strâmte, altcum e eschis succesul. Dovadă e oricare imperiu mare, oricare sistem filozofic ori religios cu pretenția de a fi absolut și singur bun; dovadă e îndeosebi încercarea grandioasă de a da lumii o explicare universală și de a o guverna în mod universal: biserica romano-catolică.

Lupta în stat în răstimpul celor 12 veacuri dela nașterea lui Cristos a fost de fapt o luptă între cele două principii ale mărginirei, cari se dușmăneau pe toate terenele, iar în politică au dat naștere luptei între universalism și naționalism. In joc era dreptul de existență al naționalităților independente. Pela anul 1200 nu mai putea fi îndoială, că biruința e a principiului mărginirei naționale.

Nu-i vorbă, papismul ajunsese la zenitul puterii sale — cel puțin așa afirmă istoricii; — uită însă, că această putere însemnează numai învingerea asupra concurentului intern în cadrele aceleiași monarhii universale, deci asupra împăraților, și că tocmai emulația aceasta internă și biruința papismului a pricinuit falimentul definitiv al planului roman. Căci tocmai în vremea aceasta s'au întărit principii și popoarele: lăpădarea cătușelor interne făurite de biserică luase dimensiunile cele mai mari, iar abandonarea externă a presupusului „princeps mundi“ o săvârșiau cu o inconsecvență vrednică de invidiat tocmai regii cei mai cucernici și evlavioși. Așa de pildă, Ludovic cel sfânt din Franța a luat pe față apărarea împăratului excomunicat Friedrich împotriva papei, iar un urmaș al lui, Filip cel frumos, a pus mâna fără nici o genă pe un pontifex recalcitrant, l-a prins, iar pe succesorii lui i-a silit să resideze sub ochii lui în Franța și să aprobe drepturile particulare gallicane, așa cum le cerea el.

Asta e altă luptă decât cea între împărat și papă, fiindcă principii contestă dreptul de existență al universalismului roman; în afacerile lumești pretind independență absolută, în afacerile bisericești voesc să fie iei stăpâni în țeara lor. Representantul ierocrației romane era acum silit să laveze cu multă trudă, chiar și în zilele celei mai mari străluciri, și trebui — cel puțin pentru deocamdată — să renunțe rând pe rând la pretențiile sale politice pentru a-și

---

[1] Chamberlain a trăit multă vreme în Viena și cunoaște stările din Ungaria — pe cum se vede — numai din presa vieneză. Mai potrivit ar fi semnalat primejdia semitizării spiritului maghiar, produsă prin maghiarisarea forțată.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Dumbrava Roșie, poem istoric, **Ostașii noștri** și **Legende** de *V. Alecsandri.*

Ținând seamă de chestionarul, după care e a se face acest raport, iată ce am de zis asupra cărților amintite:

I. Dumbrava Roșie.

In acest poem istoric bardul dela Mircești ne povestește o luptă a lui Ștefan cel Mare cu Albert, mândrul crai al țării leșești. Acesta, în doru-i de mărire și gelos de bravul vodă, Ștefan, însoțit de fruntea boerilor poloni, năvălește cu o oaste mercenară, câtă frunză și iarbă, în mica Moldovă, ca s'o cutropească cu domn cu tot. Ștefan cu o oaste mică dă piept cu colosul leșesc, pentruca să-și apere neamul și moșia. Oastea lui luptă vitejește și cu toată încrederea în ajutorul celui ce „ajută pe sărmani și e tată la orfani“.

Polonii sunt zdrobiți și mai multe mii prinși de vii. Cu aceștia Ștefan, în justa-i răsbunare, ară o întindere vastă de pământ, pe care seamănă ghindă. Pădurea uriașe, crescută pe acest loc, e un memento al dreptății cerești și poartă numele de Dumbrava Roșie.

Poemul e împărțit în 8 capitole:

I. Visul lui Albert.

Albert visează mărire. Orbit de învingerile câștigate, se hotărăște să cucerească lumea. In planul său hotărăște să isbească mai întâi Moldova, „țara acea mică, nencetat lovită de dușmani fără număr, în care toți bărbații sunt smei, și unde un domn viteaz, un Ștefan, adună de mulți ani o glorie, ce-i deamnă de-ai lumei suverani“. Își adună oastea, o „urdie numeroasă de feară“, dornice de pradă, și în fruntea ei și a magnaților săi, trufași, îmbrăcați în haine scumpe și în aur, pe cai voinici și sprinteni, grăbește spre Moldova. „Dar când trecu hotarul, al regelui cal tare, se poticni, o buhnă țipă în ziua mare și moartea-și găti coasa în acea zi fatală“!

II. Țara în picioare.

E o noapte furtunoasă. Se aude „vuet lung de cară“ și „tropot surd de vite, freamăt și suspinuri de glasuri nădușite“. La lumina fulgerelor se zăresc bătrâni cu plete albe, femei și copii, cari cu vitele lor și cu tot avutul, ce l-au putut lua în grabă, se îndreaptă spre codri, ca să-și caute adăpost în peșteri și în mănăstiri. Bărbatii nu's cu dânșii ca să-i apere. La glasul crainicilor lui Vodă: „cine-i mișel să fugă, cine-i Român să vie“! toți au răspuns: „trăiască Moldova și s'au dus“! „Și-au sărutat odorii“ și înarmați cu topoare, „cu arce, barde, coase și ghioage țântuite“, „călări pe șele goale, cu scările de lemn“ au plecat țăranii și au plecat boierii, toți cu „Doamne ajută“! să dea piept cu liftele barbare și să-și scape scumpă țara de urgie. „Și ajungând cu toții la Racova de vale, o cruce luminoasă li se arată 'n cale“.

Unii merg „spre codrii Bucovinei, pândind mișcările jivinei, alții la Suceava, să facă pe Albert a pierde multă oaste și mult timp în deșert“. Ear Ștefan-Vodă și fiul său Bogdan, cu oastea, au făcut tabără la Cotnari.

III. Tabăra leșească.

E așezată pe o coastă prelungită. Ard nenumărate focuri, cari împreună cu lumina, ce-o dau satele și pădurile aprinse de liftele fără milă — sub norii negri și grei — fac să ți se pară, că cerul s'a prăbușit pe pământ, lăsând în urmă-i un haos infinit.

Soldații, așezați cete-cete în jurul focurilor, benchetuiesc și fac cele mai desgustătoare orgii. Tot astfel și magnații în corturi. Ba tot așa și regele Albert în splendidu-i cort; în fruntea unei mese, încărcate cu tot soiul de bunătăți, încunjurat de cei mai aleși ai țării, el deșartă, una după alta, cupe pline cu vin amețitor, care-i potențează pofta de mărire, îl face să se creadă deja stăpânul Moldovei și să vadă pe Ștefan zdrobit. Sărmanul Albert! El nu mai e în stare să cumpănească, nici vorbele profetice ale nebunului Sropski, care-i zice: „Deșartă-ți cupa jos, Albert, de soarte rele ți-e cupa otrăvită“! și nu mai e în stare să înțeleagă nici semnele cerești, cari prin șoaptele vântului turbat, îi prezic lui și întregei sale oștiri, că în astă noapte „la masa morții“ ei își mănâncă comândul.

IV. Tabăra română.

Câtă deosebire între aceasta și tabăra leșească! Românii stau într'o pădure tânără de ulmi și de stejari. Ei nu benchetuiesc și nu fac orgii, ci „în frunziș, topoarele își descântă și caii lor desmeardă, și în urmă vesel cântă:

Sunt Român cu patru mâni
Și am leacuri de păgâni:
De Tătari am o săgeată,
De Turci palma mea cea lată,
De Lifteni un buzdugan
Și de Unguri un arcan“.

Amintirea zilelor glorioase din trecutul apropiat le potențează curajul, le mărește încrederea în ajutorul celui atotputernic „și tot Românu 'n suflet pe sufletu-i se jură, cu al dușmanilor sânge să stâng' al țării chin“!

V. Ștefan cel Mare.

Intr'o poeană lungă, o colibă din frunzari formează adăpostul celui „bărbat între bărbați“. Aici Ștefan-vodă „stă pe genunchi, se închină în fața cu 'n altar“.

După-ce își gată rugăciunea, Ștefan, cu maiestatea „aceea, care-o dau anii la conștiinți curate“, ese în fața oștii, adunate în poiană și într'o vorbire pătrunzătoare, arată vitejilor săi, „că țara e în nevoie, că păstra cel puţin stăpânirea în chestiile de credinţă.

Şi mai rău a păţit-o aşa numitul „împărat roman de naţiune germană“. Titulatura lui a ajuns de batjocură şi totuşi a trebuit să o plătească atât de scump, încât astăzi la începutul secolului al XX-lea urmaşul lui e singurul monarh în Europa, care nu stă în fruntea unei naţiuni, ci în fruntea unei grămezi incoherente de oameni. Dimpotrivă, s'a format acolo cel mai puternic stat modern, unde tendenţa antiromană a fost mai puternică. Se schimbase lozinca: nu mai era nici împărat, nici papă, ci naţiune.

*

Dar lupta aceasta nu s'a terminat nici astăzi, că deşi a învins principiul naţional, nici puterea ce reprezintă principiul contrar nu a desarmat, ba în anumite privinţe e mai puternică ca mai înainte, dispune de o întreagă armată bine disciplinată de oficianţi, cari i se supun necondiţionat şi aşteaptă numai ceasul când iară o să iese pe teren.

N'am înţeles nici odată pentru ce catolicii culţi se silesc să conteste faptul, că biserica romană nu e numai o religie, ci şi un sistem de guvernare lumească, şi că fiind ea representanta lui Dumnezeu pe pământ, e eo ipso în drept să pretindă stăpânirea fără nici o restricţie şi că a şi pretins-o totdeauna. Adevărul e, că ea todeauna a pretins stăpânirea absolută şi necondiţionată asupra afacerilor lumeşti şi anume dela început, de când a înfiinţat-o împăratul Teodosiu. Zic „biserica“, nu „papa“, fiindcă în ce priveşte chestia, că cine e chemat să deţină suprema putere lumească şi religioasă, au existat în diferitele timpuri păreri *diferite* şi multă ceartă; dar totdeauna s'a învăţat că puterea aceasta e inerentă *bisericii*, ca unei instituţiuni dzeieşti, şi tocmai învăţătura aseasta e o axiomă atât de fundamentală a religiei romane, încât întreaga clădire s'ar prăbuşi, dacă s'ar abandona serios acest postulat.

Şi tocmai aceasta e ideea cea mai vrednică de admiraţie şi — reoglindită într'o mentalitate frumoasă — cea mai sfântă a bisericii romane: că religia iei voieşte să se îngrijască şi de prezent, nu numai de viitor, şi anume nu numai fiindcă în înţelesul doctrinei sale viaţa individului pe pământ nu e altceva decât o şcoală pregătitoare pentru viaţa de veci, ci şi din acel motiv, fiindcă doreşte ca întru mărirea lui Dumnezeu şi în calitatea sa de reprezentantă a lui Dzeu să prefacă lumea vremelnică într'o splendidă anticameră a celei cereşti; cum se exprimă catehismul tridentin: „Christi regnum in terris inchoatur, in coelo perficitur“, — împărăţia lui Cristos se începe pe pământ, în cer se desăvârşeşte.

Ce stearsă trebue să fie mentalitatea care nu simte frumseţa şi puterea extraordinară cuprinsă în o asemenea idee. Nici să nu creadă cineva, că e un vis al meu, căci pentru un vis ca acesta mi-ar lipsi fantazia. Dar deschid cartea lui Augustin: „De civitate Dei“ şi cetesc: (cartea XX. cap. 9) „Ecclesia et nunc est regnum, regnumque coelorum“. Augustin repetă în câteva şire de două ori, că biserica e *de acum* împărăţia lui Cristos Tot el vede (în legătură cu apocalipsa) bărbaţi şezând pe tronuri; şi cine sunt? Ceice guvernează acum biserica. Concepţia aceasta presupune un guvern politic şi chiar când *împăratul* ţine frânele guvernului şi chiar şi când îşi foloseşte puterea împotriva papei — e totuşi membru al bisericii „a Deo incoronatus“, iar puterea lui se întemeiază pe premise bisericeşti, aşa încât de o adevărată despărţire a bisericii şi a statului nu poate fi vorba, ci cel mult de un proces de competenţă în internul bisericei.

Fundamentul religios al concepţiei acesteia se află şi la Cristos, căci viaţa şi învăţăturile lui ne îndrumă fără îndoială spre o situaţie, care numai prin comuniune se poate înfăptui. Tocmai aci e punctul, în care imperiul roman îmbătrânit şi creştinismul tinăr au descoperit ori au crezut că descoper o înrudire. E neîndoios, că motivele determinante ale contrahenţilor au fost diferite; unul s'a lăsat condus de motive politice, celalalt de motive religioase; probabil s'au înşelat amândoi; puterea imperială nu se va fi gândit că pentru totdeauna îşi jertfeşte puterea lumească, creştinismul curat din timpurile vechi nu se va fi cugetat, că se aruncă în braţele păgânismului şi că acesta-l va copleşi. Dar oricum va fi fost — din unirea lor, din contopirea şi penetrarea lor reciprocă, se născu *biserica romană.*

(Va urma).

Desminţire repeţită. Din primarticolul publicat de un canonist în „Românul“ Nr. 101 dela 9/22 Maiu a. c., văzându-se, că încă tot se mai susţine svonul desminţit odată, că adecă părintele Mitropolit Ioan Meţianu nu ar primi în biserica ortodoxă pe cei-ce din convingere ar voi a trece şi a întra în sânul ei: suntem din nou autorizaţi a desminţi acel svon şi a dechiara de neadevărate toate cele publicate până acuma în această materie.

Soartea şcoalelor româneşti din Ungaria.

Primejdia ce le ameninţă. Fropuneri pentru salvarea lor.

De *Dr. Ion Mateiu.*

(Fine.)

La acest loc ţinem să pomenim articolul judiţios şi neobişnuit de categoric însă foarte adevărat, al d-lui Vasile Stroescu apărut în „Românul“ din Dumineca Tomii. D-l Stroescu este tot atât de hotărât în scris, ca şi în faptele sale generoase. D-sa nu crede, ba e chiar contrar soluţiei schiţate mai sus, şi găseşte că ar fi alta mai bună. Anume: „ar trebui ca acţionarii băncilor să se mulţămească cu dividende legiuite de 5% şi celelalte 5% şi mai multe să se deie la fondurile culturale ale diecezelor. Cu bună samă — urmează dl Stroescu — dacă acţionarii ar fi oameni, apoi fără nici o greutate şi fără deosebită jertfă, ar putea surplusul venitului, în momente supreme, să-l puie pe altarul culturii naţionale“. E foarte drept ce spune dl Stroescu, decât că însufleţirea acţionarilor noştri pentru cultura românească n'a stat niciodată în raport direct cu zelul lor expansiv pentru dividende. Acum însă neamul nostru a ajuns în unul din cele mai grele momente ale vieţii sale naţionale, care poate deveni fatal şi pentru micii noştri Rotschilzi. Sperăm şi avem tot dreptul la aceasta, că cel puţin acum, când vremuri mari cer fapte mari simţul de jertfă şi iubirea de neam vor înfiora sufletele amorţite, înmuind inimile şi deschizând pungile. Aici cere apărare sufletul românesc colectiv, în care trăesc şi miile de acţionari ai noştri. Moartea acestui suflet, înseamnă deci în mod iminent şi moartea lor. Iar înfruntarea morţii, cere jertfă şi eroism. De astădată noi cerem numai pe cea dintâi. Căci să vedem, ce rezultate dă ea? Iată o socoteală, care vorbeşte foarte limpede şi foarte elocvent.

D-l Stroescu propune, ca acţionarii băncilor noastre să se mulţămească cu o dividendă de 5%, căci — zice dsa — ei nu lucră nimica, ci fără muncă şi risic, primesc dividende enorme. Dsa se îngrozeşte de dividendele mari ce le acordă băncile noastre. Şi cu tot dreptul, căci aceleaşi capitaluri plasate în depuneri aduc numai 5 şi cel mult 6%, pecând în acţii venitul e de 10, 15 şi chiar mai multe procente. Ne temem însă că această cerere ar fi prea avansată în raport cu idealismul acţionarilor români; pe de altă parte sunt o seamă de oameni cari şi-au învestit toată averea în acţii, şi deci singurul lor venit sunt dividendele.

Pentru aceştia reducerea dividendelor ar însemna o desechilibrare primejdioasă. Dar această categorie de oameni este destul de redusă, încât să nu influenţeze aducerea hotărârii cerute de dl Stroescu. S'ar dovedi în adevăr, că în clipe grele mai licăreşte în sufletul nostru măcar o schinteie din vechea dărnicie şi largul simţ de jertfă al înaintaşilor, pe cari îi glorificăm la toate ocaziile şi ţinem să nu-i urmăm niciodată.

Dar noi ne-am mulţumi şi cu mai puţin. Noi cerem ca băncile noastre să reducă dividenda la 7%. O astfel de modalitate ar putea fi realizată fără multă greutate, căci ea nu rupe acţionarilor orice posibilitate de câştig. Li se dă atâta, cât se poate da în împrejurări financiare prielnice şi poate prea mult în situaţia economică a ţărănimii, care susţine aceste bănci. Socotind aici numai acele bănci (numărul era în 1911 de 47) cari astăzi acordă dividende peste 7%, dacă ele ar reduce-o la 7 procente, ar rămânea o sumă de 176,060 cor. Iar reducând şi celelalte bănci dividenda măcar cu 1% am avea cel puţin 200,000 cor. anual, cari s'ar putea folosi pentru mântuirea şcoalelor.

Reducerea dividendei atârnă de direcţiunile bancilor. De obiceiu membrii direcţiunilor au cel mai mare număr de acţii, aşa încât hotărârile adunărilor generale sunt determinate de atitudinea lor. Iar acolo unde nu e acesta cazul, autoritatea şi legăturile lor sunt atât de tari, încât să poată influenţa voinţa acţionarilor în direcţia indicată de ei. Prin urmare, dlor membri ai direcţiunilor, hotărâţi-vă la această faptă mare şi mântuiţi 300 de şcoale româneşti.

Fireşte ar fi şi mai frumos dacă toţi acţionarii noştri ar renunţa la dividendă pe un an. Asta ar însemna asigurarea pe zeci de ani a tuturor şcoalelor primare astăzi primejduite. Căci dividenda pe un an dă 1,839,286 cor. Aşa ceva ar fi o adevărată minune. Astfel de minuni însă ar trebui căutate cel mult în epoca dnei Despina, căci Românii veacului al XX-lea nu mai cred în ele.

N'ar fi însă cu putinţă ca acţionarii să jertfească numai jumătate din dividenda lor pe 1913? Lucrul acesta n'ar fi tocmai greu, şi cu un dram de simţire el ar putea să fie dus în îndeplinire. Am câştiga atunci suma de 919.643 coroane, care ar fi cea mai mare binefacere pentru cultura românească. Atunci cele 800 de şcoale primare, ar înfrunta cu bărbăţie noua primejdie ce le-o pregăteşte lex Zichy. Aceasta ar fi cea mai potrivită şi cea mai durabilă rezolvire a chestiunii. Noi insistăm cu toată stăruinţa asupra acestei modalităţi, rugând acţionarii şi presa noastră să mediteze asupra ei, făcând pentru ea cea mai întinsă propagandă.

Fie că acceptăm soluţia cu urcarea cvotei culturale la 10% ori reducerea dividendei la 7%, rezultă tot numai o sumă de 200.000 cor. Cu aceasta s'ar scăpa 300 şcoale. Ar mai rămânea încă 500, pentru a căror salvare avem nevoie de cel puţin 400.000 cor. De unde să scoatem aceşti bani în cazul, că propunerea noastră cu renunţarea acţionarilor la jumătate din dividenda pe 1913 nu poate fi realizată? Aici va trebui să intervină o a doua instituţie, şi anume biserica naţională.

*

E firesc, ca biserica, care susţine şcoalele, să nu rămână impasibilă în faţa marei acţiuni de salvare, care necondiţionat trebuie pornită. Biserica încă va trebui să caute după putinţă mijloacele, cari să contribuie, fie chiar şi în măsură mai mică la păstrarea altarelor culturii româneşti. Am spus la alt loc, că ţărănimea nu mai poate fi pusă la contribuţie. Ea a dat nu numai întreg prisosul inimei şi avutului său, ci a trecut chiar peste putinţele jertfei. E timpul să vorbească, să făptuiască acum intelectualii, cărturarii români de toate nuanţele. Modalităţile ar fi următoarele: Să se introducă darea culturală obligată pe toţi intelectualii români din cuprinsul bisericilor româneşti.

Iată cum vrea să înfăptuiască această propunere tocmai acum sinodul arhidiecezei ortodoxe întrunit în Sibiiu.

Credincioşii de rând plătesc deja de mult o taxă anuală de 30 bani (sidoxia). Pentru intelectuali se fac 4 clase de contribuţii, şi anume cu 1, 2, 5, şi 10 cor. anual.[1] Darea culturală de 2% a salarului impusă până acum se va sista. Oficiile protopopeşti şi parohiale vor avea datoria să facă lista tuturor intelectualilor aflători pe teritorul jurisdicţiei lor, cu indicarea ocupaţiei. Pe baza aceasta ei vor fi împărţiţi în clase fixându-se la fiecare contribuţia anuală pe care este dator s'o dea. Zicem dator, căci orice intelectual, ori unde s'ar găsi, este membru al bisericii. In calitate de membru el are anumite îndatoriri faţă de această biserică; în primul rând să contribue la susţinerea şi acoperirea trebuinţelor ei de tot felul. Insăşi legile statului recunosc dreptul bisericii de a angaja pe credincioşi la susţinerea şi desvoltarea ei. Din acest motiv statul însuşi vine în ajutorul bisericii, încassând prin organele sale administrative dările culturale fixate pe credincioşi cu observarea normelor legale. Astfel încassarea contribuţiei de cult, ar fi la toată întâmplarea asigurată. Dar noi sperăm, că nu va fi nevoie să apelăm la ajutorul statului. Impărţirea pe 4 clase e astfel întocmită, încât ea nu poate deveni pentru nici un inteelectual nedreaptă sau prea apăsătoare. Dimpotrivă, suntem convinşi că este cât se poate de potrivită şi cât se poate de uşoară, aşa că nici un intelectual n'ar avea motive să se plângă contra ei, ori să aştepte execuţia forurilor administrative. Şi acum să facem iar puţină socoteală. In temeiul acestei noui aranjări, s'ar încassa anual în arhidieceza Sibiiului cam 70.000 cor., iar în dieceza Aradului şi a Caransebeşului câte 30 000, laolaltă deci 130.000 cor.

După aceleaşi principii ar fi să se sistemizeze darea culturală şi în mitropolia grecocatolică. Am avea atunci în arhidieceza Blajului cam 40. cor., în a Gherlei 30.000 cor., a Orăzii-mari 20.000 cor. şi în a Lugojului 15.000 cor. In total ar rezulta anual o contribuţie culturală repartizată exclusiv pe intelectuali în sumă de 235.000 cor. Şi cât de uşor poate fi câştigată. E nevoie de-o parte de puţinel interes, iar de ceealaltă de un mic, foarte mic simţ de jertfă. E de dorit şi stăruim cu toată hotărârea să se dea fondului cultural această organizaţie în toate cele 7 eparhii româneşti din Ungaria. Am avea astfel în permanenţă un escelent mijloc de susţinere şi propagare a culturii naţionale. Ar rămânea să mai câştigăm lângă aceste sume încă 165.000 cor. anual, ca astfel să putem asigura existenţa tuturor celor 800 de şcoale ameninţate. Aici ar urma să facem apel la o seamă din fericiţii noştri fruntaşi bogaţi. Ne gândim în primul rând la Preasfinţitul episcop dela Oradea-mare. Să vorbeşte că venitele Sfinţiei Sale ar fi cam de 3—400.000 cor. Noi ştim, că sfinţia Sa, ca un călugăr cucernic, se mulţumeşte cu puţin, mai ştim că seminar teologic nu susţine, şi în fine — lucru vrednic de reţinut — ştim că viitorul celor 145 de şcoale primare de sub înţeleapta păstorire a Sfinţiei Sale nu trebuie să-i facă grijă, fiindcă existenţa lor este asigurată. Anume 143 din ele suut subvenţionate din partea statului. Astfel îndrăznim să ne gândim, cât de bine ar

---

[1] Sinodul arhidiecezan a fixat 6 clase cu 30 bani 1, 2, 5, 10 şi 20 cor., punând şi pe ţărani la contribuţie. Astfel rezultă o sumă mult mai mare decât cea prezentată de noi.

---

mor Români sub chinuri, că fete mor sub silă, că pruncii mor în sânuri“. Ii îndeamnă apoi să apere ţara ca şi în trecut, nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu, căci „decât Moldova în lanţuri, mai bine ştearsă fie! decât o viaţă moartă, mai bine-o moarte vie“!

La aceste vorbe, ce electrizează, oştirea întreagă jură moartea lui „Albert, de cap uşor“, care şi-a făcut „un vis mare de rege învingător“.

VI. Asaltul.

Furtuna din noapte s'a potolit cu desăvârşire. Un soare splendid a răsărit, parcă dornic „să admire pe acel ce se fălise, că lumea îngrozită, privind spre răsărit, vedea-va în loc de soare, al său chip strălucit“!

Oştirile duşmane sunt în picioare. Tabăra leşească, superbă, stă între întăriturile, ce şi le-a făcut cu şanţuri şi cară, legate unul de altul cu lanţuri, în aria cărora au aşezat tunurile. Albert e călare în mijlocul ei, privindu-o cu îngâmfare.

Românii au ieşit la marginea pădurii, împărţiţi în cete, fiecare cu menirea sa. Ştefan stă călare pe-o culme, în mijlocul unei cete, având lângă sine pe fiul său Bogdan şi pe comandantul Boldur.

Duşmanii se privesc ca doi balauri cu ochi fulgerători şi fiecare aşteaptă cu nerăbdare semnul de războiu. Deodată Ştefan dă semnul, ridicând steagul. „Trei pâlcuri dese de cei mai buni arcaşi“ o pornesc în fugă spre lagărul leşesc şi mii de săgeţi sboară din arcurile lor, ducând moarte între Leşi. Aceştia răspund cu focuri de tun, rărind grozav pe ai noştri. Voinicii în viaţă se întrunesc şi se prefac c'o iau la fugă, ca să ademenească duşmanul din bârlog. Acesta însă nu se mişcă.

La porunca lui Ştefan, Coste şi Boldur, „capi de oaste“, pornesc să intre cu voinicii în lagărul leşesc. Ei înaintează printr'o ploaie de gloanţe, ce-i omoară cu nemiluita. Cei rămaşi „păşesc tot înainte sub viscolul de foc“. Intră în şanţuri, se ridică unii peste alţii, se prind de lanţurile carălor şi de buzele tunurilor şi iată-i în tabăra duşmană!

„Dau isbire c'o aprigă turbare“, împing cară şi tunuri în şanţuri peste trupurile sângerânde şi asfel îşi clădesc pod de trecere.

Albert îi zăreşte şi îl cuprinde un fior. Herbor Lucasiewits se pune 'n fruntea oştii şi o porneşte, ca să respingă pe Români. Aceştia îşi fac caii paravan, şi din arcele lor o ploaie de săgeţi duc moarte în duşman. Leşii însă înaintează pânăce ajung piept la piept cu ai noştri. O grozavă încăerare! Mor şi dintr'o parte şi din alta.

Herbor cade sub buzduganul lui Boldur. Leşii îngroziţi îşi pierd cumpătul şi dau dosul.

Albert e grozav de mâhnit. Singura lui nădejde şi-o mai leagă de Toporski.

(Va urma).

putea fi mântuite sute de şcoale din cuprinsul mitropoliei greco-catolice, cu numai a 4-a parte din venitele croesiene ale Sfinţiei Sale. Noi sperăm, că urmaşul milostivului episcop Pavel, este acelaş înţelegător adânc al durerilor neamului şi inima Sa se va deschide largă, când fiica bisericii — al cărei părinte este din mila lui Dumnezeu şi vointa oamenilor — cuprinsă de viforul primejdiei îi va cere adăpost şi scăpare.

In acelaş chip credem că se va mişca şi sufletul altor mici milionari de-ai noştri, cari în clipe mari trebuie să dovedească că au şi pungi mari.

Restul de câteva zeci de mii s'ar putea face cu uşurinţă de către consistoarele ambelor biserici cu ajutorul diferitelor fonduri administrate de ele, eventual şi prin alte mijloace.

*

Dar pe lângă cărările indicate în cele anterioare, s'ar mai putea găsi şi altele. Neamul românesc nu este format numai din cele 4 milioane, cari trăesc in Ungaria. E cu mult mai mare numărul acelor Români, cari trăesc în afară de graniţele politice ale acestei ţări. Oare nu-i priveşte pe ei deloc, starea şi viitorul nostru? E doar atât de clar, că doi fraţi cari trăesc alăturea, nu se pot izola ermetic unul de altul. Când focul izbucneşte în casa unuia din ei, celalalt îi sare în ajutor, nu numai împins de un elementar simţ uman, ci determinat de îndemnuri cu mult mai adânci, răsărite din conştiinţa aceluiaş suflet. Cultura românească este una, ca şi sufletul exprimat în formele superioare ale aceleia. O slăbire a acestei culturi în una din părţile pământului românesc, se va resimţi si în ceealaltă lature cu aceeaş putere. Fraţii noştri de dincolo, îşi vor da seama de aceste adevăruri, şi vor înţelege că idealul românesc unic, a ajuns astăzi în faţa unei noui primejdii. In Ardeal 800 de şcoale primare se găsesc acum în gura morţii. 800 de şcoale înseamnă 800 de cetăţi ale culturii româneşti, cari cucerite de duşman, provoacă o moarte parţială a sufletului românesc colectiv.

Pot ei oare rămânea nepăsători în faţa unui astfel de dezastru? Noi credem, că şi de astădată fiorul iubirii de frate îi va mişca din indiferenţă, determinându-i la fapte mari şi nobile. Culmile Carpaţilor nu sunt atât de înalte, încât să nu poată fi străbătute de strigătele noastre de durere…

*

Am fixat în rândurile anterioare o serie de propuneri, menite să contribue la rezolvirea marei probleme care ne preocupă astăzi: mântuirea şcoalelor româneşti primare. Ele n'au pretenţia de-a fi cele mai bune, ci urmăresc un singur scop: să trezească în cele mai largi cercuri interes cald pentru scăparea celor 800 de şcoale, a căror viaţă trebuie să ne fie deopotrivă de scumpă tuturora.

Totul atârnă de două lucruri: înţelegere şi voinţa de-a făptui. Un popor de conştiinţă, un popor care trăeşte de veacuri în urmărirea unui ideal mare şi înălţător, în clipe mari se găseşte totdeauna într'un gând şi o simţire. Atunci el săvârşeşte fapte izvorâte din îndemnurile unei înţelegeri şi voinţe unitare. Fapte cari înalţă şi mântuie. E o datorie, o necesitate imperioasă chiar, să dovedim că le-avem şi noi în aceste „zile rele“.

Concertul „reuniunii sodalilor români“.

Sâmbăta trecută, — 17 Maiu n., — s'a dat concertul „reuniunii sodalilor români“ în sala cea mare dela „Unicum“. Dirigent de cor a fost dl Ignaton, absolvent de teologie. A luat parte la acest concert lume românească din toate părţile. In program au figurat mai ales unele bucăţi, cari prin compoziţia lor complicată erau foarte grele pentru modestele puteri ale reuniunii. Şi cu toate acestea a reuşit peste aşteptări. Deci aceasta poate fi o mulţămire sufletească a dlui Ignaton, dirigentul corului, care seară de seară s'a străduit la instruarea coriştilor, dintre cari unii nici cele mai elementare noţiuni de muzică nu aveau.

A mai contribuit mult la reuşita concertului clericii şi pedagogii din seminarul „Andreian“, fără de cari era problematică reuşită acestui concert. Dintre cele mai bune puteri la tenor am putut remarca pe dnii: Coman, teolog, Jantea şi Curea pedagogi, la bariton: Miron Neagu şi Irimie Constantin, iar la sopran pe dşoara Eugenia Roman.

Corul mixt a cântat: „Jalea orfanului“ de G. Kiriac, „Doina“ de T. Popovici, „Răsunetul Văilor“ de A. Popovici, „Răsunetul Ardealului“ de I. Vidu, „Câte flori“ de A. Mateiu, „Badea meu“, „Foaie verde tamâiţă“ şi „Pentru mândra“, compoziţii poporale de A. Bena.

Corul seminarial a cântat: „Doinitorii români“ (soli da bariton şi tenor: M. Neagu şi Coman) de A. Popovici, „Vivandiera“ de G. Dima şi „Dorul înstrăinatului“ de T. Popovici. Dintre solişti s'au distins: dşoara Eugenia Roman (sopran) dnii. Coman (tenor) I. Constantin şi Miron Neagu (bariton).

Dşoara Elena Bordea a dat dovezi de un puternic talent declamatoric prin predarea eroicei poezii „Glasul unui Român“ de A. Mureşianu. Accentul corect şi puterea de evocaţie cu care a predat această poezie a emoţionat întreg publicul din sală. La sfârşit a fost răsplătită cu un frumos buchet de flori şi cu furtunoase aplauze.

Scopul concertului a fost, ca din venitul curat să se procure instrumentele necesare pentru viitoarea fanfară a reuniunii.

După concert a urmat dans. Şi de astădată, atât coristele cât şi o parte din celelalte dşoare, au fost îmbrăcate în frumosul nostru port naţional. *El. M.*

NOUTĂŢI.

Lege sancţionată. Noua lege, privitoare la regularea salarelor învăţătorilor dela şcolile primare comunale şi confesionale, a fost sancţionată de Maiestatea Sa Monarhul. Sancţionarea e publicată în numărul de Joi al foii oficiale şi are titlul: Art. de lege XV. şi XVI. din 1913.

*

Congres în Braşov. La sărbătorile Rusaliilor (2/15 Iunie) se va ţinea la Braşov un congres al *reuniunilor femeilor* române din patrie. Programa acestui congres cuprinde următoarele puncte: 1. Problema educaţiunei fetiţelor noastre. 2. Cultivarea sentimentului religios şi îngrijirea locaşurilor sfinte. 3. Cultivarea industriei naţionale femeeşti, păstrarea şi perfecţionarea motivelor naţionale. 4 Educaţiunea sistematică a gospodăriei şi a industriei de casă. 5. Instituţiile filantropice: *a)* îngrijirea bolnavilor, *b)* a celor lipsiţi, *c)* a săracilor.

*

Serbarea dela zece Mai. La serviciul divin, oficiat în biserica Mitropoliei în Bucureşti, cu prilejul zilei de 10 Mai, au participat: familia regală şi princiară, miniştrii, ataşaţii militari străini şi alt public distins. Parada militară însă, din cauza timpului nefavorabil, s'a contramandat.

*

Pentru fondul ziariştilor. Ilustrul domn Anton Mocsonyi de Foen, scrie „Drapelul“, a dăruit fondului de ajutorare al ziariştilor români o sută de acţii dela institutul „Sălăgeana“ din Jibou, în valoare nominala de zece mii coroane. Darul generos, pentru care ziariştii români îi vor fi recunoscători, se va administra ca fond separat.

*

Căsătoria fiicei împăratului german. Intreg Berlinul a luat zilele acestea un aspect de serbătoare, cu ocazia cununiei principelui de Cumberland, Ernest August, cu principesa Victoria Luiza. Căsătoria s'a serbat Sâmbătă după ameazi în fiinţa de faţă a ţarului Nicolae, a părechei regale engleze şi a numeroşilor principi germani, oaspeţii împăratului Wilhelm. — In ziua precedentă, Vineri, cei trei împăraţi au ţinut o consfătuire de un ceas despre situaţia politică internaţională. Depeşile ziarelor scot la iveală importanţa acestei consfătuiri.

*

La şedinţa literară a 5-a a Reuniunii meseriaşilor sibieni, ce se va ţinea Joi, în 29 Mai n. a. c., la ora 8 seara, va prelege profesorul seminarial dl Dr. *Nicolae Balan.*

*

„Reuniunea română de muzică din Sibiiu“ va reprezenta în zilele de 5 (Inălţarea Domnului) 8 şi 9 Iunie, st. n. în teatrul orăşenesc din Sibiiu operile: *„Taina Susanei“* (La segreto di Susanna) de *Ermanno Wolf Ferrari* şi *„Cinstea ţărănească“* (Cavalleria rusticana) de *P. Mascagni.* Rolurile principale sunt susţinute de dna Veturia Triteanu şi dnii St. Mărcuş şi Ionel Crişianu. Preţul locurilor e: Cercle şi Stal á 3 cor. Parter numerizat á 1·50 cor. Loc de stat parter à 80 fil. pentru studenţi 60 fil. Balcon: primele doua rânduri á 4 cor. rândul al treilea à 3 cor. rândul al patrulea şi al cincilea á 2 cor. Galerie num.: rândul prim á 1 cor., celelalte á 80 bani. Loge parter: (mare) á 14 cor., mică á 8 cor. celelalte á 10 cor. Loge rangul I. (de onoare) à 18 cor. mică à 12 cor. celelalte à 14 cor. Loge rangul II. (mare) à 10 cor. mică à 6 cor. celelalte à 8 cor. Loc de stat pe galerie à 60 fil. Biletele de întrare se vand la librăria arhidiecezană începând de Luni în 2 Iunie st. n. iar pentru membrii reuniunii începând de Sâmbătă 31 Maiu st. n. şi tot acolo se poate căpăta şi textul tradus în româneşte al acestor opere, pe lângă preţul de 50 fileri exemplarul. Membrii fundatori, onorari şi ajutători ai reuniunii vor primi pentru representaţia a treia un bilet (Cercle sau stal) gratuit. Inceputul la orele 8 seara.

*

Ajutorarea rezerviştilor. Ministeriul pentru apărarea ţării a stabilit conscripţia privitoare la ajutorarea rezerviştilor, precum şi sumele ce au să se distribue. Cu privire la mărimea sumei, s'a luat în considerare cât timp a servit rezervistul şi câţi membri are familia sa. Sumele statorite sunt următoarele: în capitala Budapesta 60—100 coroane, în oraşe cu municipiu 40—80 coroane, în oraşe cu magistrat regulat 30—70 cor. Ajutoarele se dau odată pentru totdeauna. Se crede, că până în primele zile din Iunie se va putea termina lichidarea. Vor fi ajutate cam 50 mii de familii. Suma tuturor ajutoarelor trece peste *trei milioane* de coroane, care se va lichida prin mijlocirea oficiilor de dare.

*

Revolte militare. In mai multe oraşe franceze, un Toul, Paris, Boulogne, Macon şi în alte garnizoane s'au făcut demonstraţiuni militare împotriva serviciului de trei ani. Camera franceză se ocupă tocmai acum cu chestiunea reţinerii pe al treilea an a soldaţilor, cari îşi termină serviciul militar de doi ani. Demonstraţiile militare dovedesc o slăbire a disciplinii în armata franceză. De altfel tribunalul militar a dictat aspre pedepse demonstranţilor: arest, degradare şi transferare la batalioanele din Africa.

*

Monument lui Wagner. In prezenţa regentului, a miniştrilor şi a corpului diplomatic s'a desvelit în München statua compozitorului Ricard *Wagner*, ridicată în faţa teatrului din acel oraş.

*

La Adrianopol. Cu învoirea guvernului bulgar s'au dus săptămâna trecută la Adrianopol şase ofiţeri din armata austro-ungară pentru a studia locul luptelor. Ofiţerii noştri vor sta două săptămâni la Adrianopol.

*

Serbătorirea eroului. In zilele proxime are să sosească *Şucri* paşa la Constantinopol, unde se fac mari pregătiri pentru serbătorirea sa. Il va primi însuşi sultanul şi-l va numi inspector general de artilerie.

*

Descoperire. Aproape de Eberswalde lângă Berlin lucrătorii de pământ au descoperit o mulţime de obiecte de aur rămase din vechime. Obiectele au o greutate de trei chilograme şi jumătate şi datează din veacul al optulea înainte de Cristos.

*

Mulţămită. Aduc şi pe această cale în numele credincioşilor mei sincere mulţămite pentru marinimoasele daruri aduse sfintei noastre biserici din partea următorilor donatori: Văduva Rozalia Drăgan din Suligete un rând de odăjdii în valoare de 80 cor. Nicodim Mane şi Teodor Mane cu soţiile lor un rând de odăjdii cu 90 cor. Ioan Mane şi soţia un prapor în preţ de 36 cor. Ioan Lazar a Săvuţii cu soţia un prapor cu 24 cor. Nicolae Podelean un octoic mic cu 3 cor. Ioan Lazar morar cu soţia Veronica un sfeşnic cu 5 cor. Rozalia Vasii un măsar pe prestol cu 6 cor., — toţi din Căinelul de jos. Căinelul de jos, la 7 Maiu 1913. *Emilian Şinca*, paroh ort. rom.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al Reuniunii sodalilor români din Sibiiu au mai dăruit: Petru Stângu, funcţionar de bancă (Orăştie), soţia sa Ana n. Bordea şi fiul lor Aurel, 60 bani, Demetriu Ţarmonea, sodal cojocar, 25 bani, Dr. Valer Moldovan advocat (Turda), 2 cor şi Vasile Sasu, învăţăcel pantofar, 25 bani; ear din lădiţa învăţăceilor, 2·30 cor. La legatul Victor Petrişor, pentru ajutorarea copiilor din Veştem aplicaţi la meserii, au mai dăruit: Nicolae Mohan, cul. tipograf emerit., George Ittu, paroh, (Vale), George Şoneanu, sodal cismar, câte 50 bani; Ion Dordea, paroh (Haşag) şi Popovici Mondoc, învăţător (Sebeşul sup.), câte 20 bani; Aurel Gavrilă, sodal lăcătuş, 35 bani; Ana Popovici Mondoc şi Ana Taflan, ucenică de croitorie naţională, 30 bani şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Presa rusească. Sfârşindu-se criza în Balcani, cercurile politice ruseşti îşi îndreaptă atenţiunea asupra stărilor interne şi a introducerii reformelor necesare. Tema cea mai actuală este un proiect cu raport la legea de presă. Redactorii ziarelor ruseşti doresc de mult timp să scape de lanţurile cenzurei şi să se împărtăşească cât de cât de o libertate oarecare. Mare li-a fost însă surprinderea, când au aflat, că noul proiect nu este altceva, decât reacţiunea cea mai neagră pe terenul cuvântului scris. Proiectul păstrează toate absurdităţile vremilor de mult apuse. In deosebi produce multă amărăciune cenzura preventivă şi responsabilitatea *proprietarilor* de ziare. *Novoe Vremea* zice, că proiectul acesta e o prigonire intenţionată a presei ruseşti, şi ca ori ce capital se va feri de a se investi în întreprinderi ziaristice în Rusia.

*

Graţie spionilor. Impăratul Wilhelm a avut ideea nobilă şi cavalerească să ierte restul pedepsei de temniţă la trei spioni englezi, între cari doi sunt ofiţeri şi unul advocat. Toată opinia publică din Anglia, cum spun ziarele engleze, a rămas adânc impresionată de fapta suveranului german, despre care *Daily Graphic* scrie: Vorba este de argint, dar fapta este de aur.

Cărţi şi reviste.

Transilvania, revista Asociaţiunii, Nr. 1 şi 2 din 1913 are următorul cuprins: Dr: I. Lupaş: Viaţa şi activitatea lui Gheorghe Bariţiu. George Navrea: Colinde din Bihor. Ioan Bratu: Monografia şcoalei greco-orientale române din Tilişca. Dr. Virgil Cioban şi Dr. Silviu Dragomir: Acte şi documente. Insemnări: Notiţe floristice din România. — Partea oficială: Şedinţele comitetului central. Circulară către membrii secţiilor ştiinţifice literare. Regulamentul Bibliotecii.

*

Monilia, o nouă boală a pomilor, de *Hermann Kerrn.* Nr. 17 din Biblioteca Reuniunii române agricole sibiene. Editura reuniunii. Sibiiu, 1913, Tip. Poporului. — O broşură de 16 pagini, în care se arată felul unei boale din cele mai primejdioase pentru pomi, precum şi modurile de apărare împotriva ei. Broşura e menită pentru toţi cei ce se ocupă cu pomăritul. Preţul 10 bani.

*

Candela, foaie bisericească literară din Cernăuţ, nr. 5 din Mai 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filosofic, de Dr. St. Saghin. Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Tratatul sf. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Evoluţionismul, de V. Simiganoschi. Text rusesc. Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică.

*

Vatra Şcolară, revistă pedagogică, red. de *Dr. V. Stan,* şi *Dr. P. Roşca,* a apărut nr. 5 din 1913 cu următorul cuprins: Un factor cultural nebăgat în seamă. Efectele activităţii lui Rousseau, de Dr. P. Pipoş. Sentimentele simpatetice, de Dr. P. Roşca. Urechea omenească, lecţie practică de S. Danilescu. Indigitări privitoare la ocuparea elevilor în şcoala nedivizată, de Candid Popa. Monografia şcolii din Branişca-Bicău, de N. Bembea. Din viaţa dăscălească. Informaţiuni. Bibliografie. — Abonamentul: pe an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor. Adresa: Dr. Vasile Stan, profesor seminarial în Sibiiu, Piaţa Hermann nr. 4-a.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „Cosinzeana“ Nr. 21 şi 22 din 1913, cu următorul cuprins Al. Ciura: Instrucţia viitorului, articol. Nichifor Crainic: Nocturnă, poezie. T. Murăşanu: Nicuşor, schiţă. Petronius: Ada-Caleh, articol. Liviu Marian: Câutec sălbatec, poezie. A. Daudet — C. Sachelarie: Impresurarea Berlinului, nuvelă. Vasile Conta: Cugetări postume. Radu Mărgean: în tren, poezie. I. H. Rosny—A. Corbul: Fereastra, schiţă. H. Dăscalescu: Cântece, poezie. D. M.: Cronică documentară: Creşterea şi căderea părului. Lázár—Ciura: Floarea Betuliei, roman. Leotina Ciura: Pentru copii… G. Todica: Din vocabularul meteorologic. G. B.: Infinitul. ⁂ Dantelele şi femeea siciliană. Cărţi primite la redacţie. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii, cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 coroane.

*

Premiu pentru examene. Cel mai potrivit premiu pentru copilaşii noştri cu ocaziunea examenelor este: *Biblioteca Şcolarilor,* din care a apărut până acum o serie de 10 numere, cu un cuprins ales, variat, instructiv şi moralizător. Nimic nu vorbeşte mai convingător despre importanţa acestei biblioteci, ca împrejurarea, că într'un an şi jumătate dela înfiinţare s'a răspândit între şcolari în peste 60,000 de exemplare, şi aşa pentru micuţii noştri a ajuns un factor cultural de forţă. Seria întreagă (cam 11 coale de tipar) costă 66 fil.; învăţătorilor, cari nu sunt fundatori, li se dă un rabat de 15%, iar fundatorilor cari au plătit taxa de fundare de de 5 cor. un rabat considerabil de 30%. Taxele de fondare şi comandele să se adreseze: *Dr. V. Stan,* prof. semin. Nagyszeben, Hermannsplatz 4/a. Cuprinsul: Nr. 1. Legende de S. Fl. Marian. Preţul 6 fil. Nr. 2. I. T. Mera: Cenuşotca, poveste. Preţul 12 fil. Nr. 3. V. Alecsandri: Balade populare. Preţul 6 fil. Nr. 4. Din lumea paserilor. Preţul 6 fil. Nr. 5. V. Alecsandri: Sentinela română. Preţul 6 fil. Nr. 6. Prihorul. Preţul 6 fil. Nr. 7. Impăratul Rogojină. Preţul 6 fil. Nr. 8. In noaptea sfântă. Peţul 6 fil. Nr. 9. Ţara pomilor. Pr. 6 fil. Nr. 10. Luptele lui Traian cu Dacii. După A. Vlahuţă. Pr. 6 fil.

Nr. 228/1913. (113) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Beriu**, lângă Orăștie, se publică concurs cu termin de **30 ziie** dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții pe lângă observarea prescriselor regulamentare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, pentru a se face cunoscuți înaintea poporenilor.

Orăștie, 6 Maiu 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 545/1913. (101) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa III **Râușor**, în protopresbiteratul Făgărașului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele stolare fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective a celebra.

Făgăraș, în 17 Aprilie st. v. 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 251/1913 (109) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Cherges și filia Popești**, — se publică nou concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și înainta rugarea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei, în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la 24 Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Devei, în conțelegere cu comitetul parohial. —

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 53/1913 paroh. (112) 2—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Prea Venerabilul Consistor arhidiecezan sub Nr. 3447/1913 Epitr. prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru a da în întreprindere renovarea bisericei noastre gr. or. rom. din **Szunyogszék (Țînțari)**, protopopiatul Brassó (Brașov), comitatul Fogaras (Făgăraș).

Licitațiunea se va ținea în **4 Iunie st. n. 1913** la 8 ore a. m. în edificiul cancelariei comunale de aici.

Prețul strigărei e statorit la 15.864 coroane, iar licitanții vor depune ca vadiu 1600 cor. în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare (singur obligătoare) se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Dat în Țînțari, la 7/20 Aprilie 1913.

Ioan Gavrilescu
paroh și președinte.

Ilie Oana
secretar.

Văzut: **Dr. Vasile Saftu**
protopop.

Nr. 412/1913 prot. (108) 3—3

Concurs.

Devenind vacantă prin abzicerea parohului Ilie Popp parohia de clasa a doua (II) **Ludoșul-mare**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B) pentru întregirea dela stat.

Concurenții la această parohie au a-și înainta cererile lor instruite conform legilor în vigoare în terminul deschis la oficiul protopresbiteral al Mercurei și cu prealabila încunoștiințare a protopopului a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, predica, eventual a și celebra.

Ludoșul-mare, 21 Aprilie 1913.

Comitetul parohial:

Ilie Muțiu
prezident.

Nicolae Fara
notar.

Am văzut: **Avr. S. Pecurariu**
protopresbiter.

Nr. 250/1913. (110) 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almașul mic** cu filia **Archia**, se publică al treilea concurs cu termin de **30 de zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B.

Reflectanții își vor așterne rugările concursuale subsemnatului oficiu în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Deva, la Aprilie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.
Studii și articole
de
Ion Mateiu.
Prețul cor. 150 + porto 20 fil.

Monografia
institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“
al
arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania
de
Dr. Eusebiu R. Roșca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu prețul: Broșată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poștal 30 fil.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii
la
Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu prețuri ieftine.
Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20 – 25 =	K	3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„	4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„	5–7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35–39 =	„	7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„	4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„	8–14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„	7 —
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„	9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„	10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„	14—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„	12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„	13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„	16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„	20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu pețurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.
Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!
In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 12—

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Subscrisa berărie a **„Fraților Hager“** cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de **bere deschisă și întunecată** sub numele de:

„Hagerbräu“

afară de **restaurantul** Stadtpark a domnului Michail Hager și de **restaurantul berăriei** aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumație.

Cu profundă stimă
Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).
Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său **„Stadtpark“** pe lângă berea **„Pilsner-Urquell“** încă și **„Hagerbräu“** deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă
Michail Hager, restaurateur.

(105) 6—10

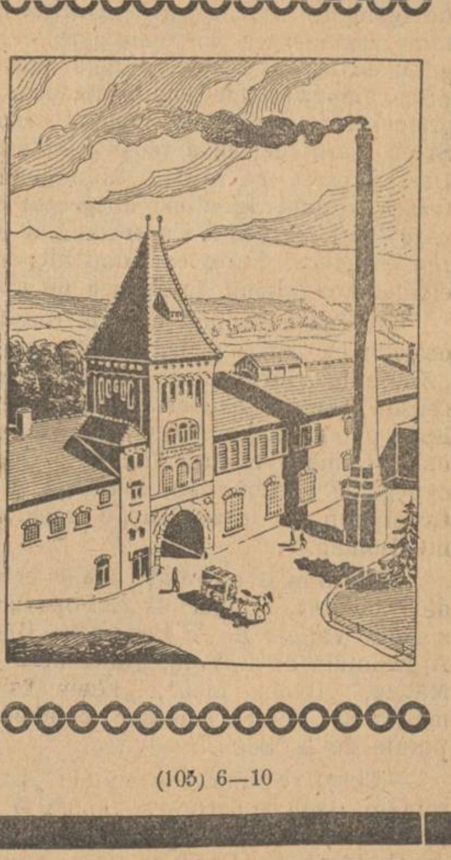

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 16/29 Maiu 1913. *Nr. 52.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism şi naţionalism

de **Dr. Lucian Borcia.**

(Urmare.)

In înţelesul definiţiei lui Augustin, recunoscute ca ortodoxe, biserica cuprinde toate creaturile lui Dzeu, iar fiecare om — fie el principe ori slugă, negustor ori învăţător, apostol ori doctor, — e dator să-şi considere activitatea sa drept o slujbă impusă lui de biserică, „in hac ecclesia suum munus“. Prin ce uşiţă ar putea să scape aci un stat ori chiar o naţiune, ca apoi să se ridice împotriva bisericii, ca o fiinţă de sine stătătoare, şi să-i strige: „vezi-ţi de treburile tale, afacerile din lumea aceasta o să mi le întocmesc eu după bunul meu plac!“ — e greu de ghicit; a admite aceasta ar fi nelogic şi fără înţeles şi ar distruge însaşi ideea bisericii romane. Evident, că ideea aceasta nu îngădue restricţiuni, nici intelectuale, nici materiale, şi dacă papa ca reprezentant al bisericii şi ca „pater ac moderator“ al ei îşi pretinde dreptul ca în afaceri lumeşti să-şi rostească cuvântul său hotărâtor, procedează tot aşa de logic şi îndreptăţit, ca şi când afirmă împăratul Teodosiu în numitul său decret în contra ereticilor că e condus de „înţelepciune cerească“, ori când împăratul Carol cel mare decide din plenitudinea puterii sale în chestiuni dogmatice. Căci biserica cuprinde totul, trup şi suflet, cer şi pământ; puterea ei e nemărginită, prin urmare reprezentantul ei e domnitor absolut, fie el oricine. Incă Grigorie II, un prelat serios şi sobru, aseamănă pe papa cu un „Dzeu de pământ“. Grigorie VII. decretează, că puterea lumească e datoare să asculte de cea clericală; tot el scrie lui Vilhelm cuceritorul, că puterea apostolică trebue să-şi dea seama despre toţi regii înaintea scaunului lui Dzeu; Grigorie IX. accentuând în deosebi că drepturile împăratului emanează dela biserică, zice în epistola sa din 23 Oct. 1236: „Precum locţiitorul lui Petru domneşte peste suflete, aşa deţine în lumea întreagă principatul asupra tot ce e vremelnic, asupra trupurilor şi cu frâul dreptăţii stăpâneşte tot ce e vremelnic.“ Inocenţiu al IV. afirmă, că dreptul bisericii de a judeca spiritualiter de temporalibus nu se poate contesta. Dar fiindcă cuvintele acestea deşi nu îngăduiau nici o îndoială totuşi nu excludeau o cazuistică trasă de păr, veni cinstitul şi capabilul Bonifaciu VIII şi făcu deplină lumină prin bula „Ausculta fili“ din 5 Dec. 1301, în care adresându-se regelui Franţei scrie: „deşi neînsemnate sunt meritele noastre, totuşi Dzeu ne-a aşezat pe noi peste ţări şi regi şi ne-a impus jugul sclăviei apostolice, ca în numele Lui şi după îndrumarea Lui să smulgem, să rupem, să distrugem, să risipim, să clădim şi să plantăm..... Prin urmare, fiul nostru iubit, nu te lăsa de nimenea amăgit, că tu nu ai avea pe cineva mai mare peste tine, şi că tu nu ai fi supus ierarhiei bisericeşti. Acel ce cugetă aşa e un nebun; acel ce afirmă aceasta cu îndărădnicie e un necredincios şi nu face parte din turma bunului păstor“.

Mai departe porunceşte Bonifaciu, ca mai mulţi episcopi francezi să plece la Roma, ca papa să decidă împreună cu ei „ce ar fi de folos pentru îmbunătăţirea stărilor rele şi pentru buna administrare şi prosperarea regatului francez“, la ceea-ce episcopul rom. catolic Hetele observă foarte just: „Dar cine are dreptul să facă ordine, să rupă, să clădească şi să se îngrijască de o bună administraţie într'o ţară, acela e adevăratul ei stăpân“.

Fiind toţi oamenii de pe acest pământ supuşi şi încorporaţi bisericii, e o urmare firească, că tot biserica să aibe dreptul de a dispune în ultima instanţă asupra ţărilor. Peste anumite state, precum e Spania, Ungaria, Anglia şi altele îşi pretindea biserica dreptul de a conferi monarhului ţara şi puterea regală. In celelalte state îşi susţinea dreptul de întărire şi încoronare a regelui, de a-l detrona şi înlocui cu altul; căci pe cum arată Toma de Aquin în opul seu „De regimine principum“: După cum trupul îşi primeşte viaţa şi puterea dela suflet astfel izvoreşte autoritatea vremelnică a principilor din autoritatea clericală a lui Petru şi a urmaşilor lui. Oficiul regelui e un munus in civitas dei, nici mai mult, nici mai puţin. Deaceea ereticul nu e rege legitim. In anul 1535 desleagă papa Pavel III-lea pe toţi supuşii englezi de îndatorirea lor de a asculta de rege; iar Piu V. înăspreşte în anul 1595 această dispoziţie detronând pe regina Elisaveta şi despoindu-o de orice proprietate şi tot cu o cale ameninţând cu excomunicare pe fiecare englez, care ar îndrăzni să-i fie reginei ascultător.

In consecinţă pentru biserică nu există de jure desvoltarea politică a Europei dela reformaţiune încoace. Se acomodează situaţiei neputându-o schimba, dar nu o recunoaşte. Păcii religionare dela Augsburg s'a împotrivit; în contra păcii westphalice a protestat solemn, declarându-o pentru totdeauna de nulă şi neavenită; actele congresului din Viena nu le-a aprobat. Biserica a pretins cu o consecvenţă vrednică de admiraţia noastră dreptul de dispunere exclusivă şi asupra ţărilor în afară de Europa, şi prin cele două bule din 3 şi 4 Mai 1493 a dăruit „în numele Domnului“, pentru vecie Spaniei toate ţările în apus de gradul 25 longitudinal, fie că erau descoperite ori că se vor descoperi mai târziu; portughezilor le-a dăruit Africa, şi aşa mai departe.

Intenţionat mă restrâng la vre-o câteva indicaţii şi date, culese din cărţile micei mele biblioteci, căci nu am de gând să fac o probă ştiinţifică, ci doresc să conving pe cetitor, că e cu totul indiferent ce a zis cutare împărat şi cutare papă, cutare conciliu bisericesc ori cutare autoritate juridică, ci că însaşi ideea, năzuinţa spre nemărginire şi spre absolut are o forţă siluitoare. Convingerea aceasta ne luminează foarte mult judecata; ne face mai drepţi faţă de biserica romană şi mai drepţi faţă de adversarii ei; ne învaţă să căutăm adevărata evoluţie istorică şi în genere evoluţie sub raport moral hotărâtoare acolo, unde în nenumărate prilejuri s'a ivit naţionalism şi în genere individualism şi s'a afirmat în contrarietate cu universalism şi absolutism. —

Aceasta a fost adevărata luptă în stat şi, cine a înţeles-o, trebue să conceadă, că Roma a fost pe întreaga linie bătută. Incetul cu încetul s'au emancipat şi statele catolice în aceeaşi măsură ca şi celelalte state. Nu-i vorbă, au abandonat prerogative importante, ca d. p. cele privitoare la învestitura episcopilor şi altele, dar nu toate; iar în schimb cele mai multe au ajuns la atâta toleranţă, încât nu se sfiesc a recunoaşte drept religii ale statului mai multe confesiuni, şi să salarizeze preoţii. Un contrast mai flagrant al idealului roman nici nu se poate. Astfel o statistică a „catolicilor“ şi „protestanţilor“ aproape nu mai are importanţă pentru stat. Astăzi se reduce însemnătatea acestor numiri aşa zicând la credinţa în anumite misterii necuprinse de mintea omenească şi se poate afirma că majoritatea covârşitoare a catolicilor nici nu cunoaşte ideea practică şi politică a Romei, ideea unui imperiu înălţat prin religie şi

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

VII. Lupta.

Toporski în fruntea unei cete alese pleacă la răsboiu. In cale-i iese Cârje şi-i propune să se lupte numai amândoi. Abstă însă la rugarea cu mult temei a lui Toporski. Şi ambii „veterani şoimi învechiţi“ se aşază la o parte şi privesc, cum se luptă şoimanii. O încăerare groaznică. Cad voinicii se dintr'o parte şi dintr'alta, cad ca spicele sub tăişul coasei.

Se prăpădesc în această încăerare mai toţi, cei mai aleşi, ai lui Albert. — Oastea polonă fuge zdrobită.

Te electrizează curajul şi te uimeşte isteţimea, cu care luptă Românii, înarmaţi — cei mai mulţi — numai cu arme primitive. Şi bunătatea inimei lor faţă de cei învinşi, bunătate ce-o dovedesc şi în zorul luptei, când omul e ca fearа, îţi aduce lacrămi de bucurie.

Un Negrea spre ex., nu şi omoară duşmanul, care a căzut şi şi-a rupt pala, ci-i zice:

> Pe un om căzut, nu'mi place să cadă al meu paloş,
> Te scoală, mergi în pace cu zile dela mine!
> Ar fi păcat să piară un bun viteaz ca tine!

Ear când Toporski se predă cu vorbele: „O, Cârje! deacum sunt robul tău“! acesta-i răspunde:

„Rob, tu? nu mi-ar ierta-o prea sfântul Dumnezeu! Când un popor de oameni se închină ţie, mie, un tu şi un eu, Toporski, nu cade în robie“!

Când Cârje raportează lui Ştefan despre învingerea câştigată, acesta-i mulţumeşte în cuvinte alese şi-i zice: „Ca tine fie-ţi neamul, viteaz şi priceput“! Apoi singur să pune în fruntea oştii şi ia în goană pe duşman. Acesta fuge, „iar tabăra leşească un lung pustiu rămâne sub apriga furtună a cetelor române“.

VIII. Aratul.

Albert fuge desperat şi ajunge pe dealul Catilinei. Trufia l-a părăsit; se vede slab şi mic; îl îngrozeşte viitorul şi îl cutremură spectacolul, ce i se arată 'n urmă-i:

Opt mii de Leşi, prinşi în jug, ară un şes întins pe care Ştefan pune de seamănă ghindă.

E grozavă răsbunarea asupra acelora, cari au pregătit jugul Moldovei, dar e justă, pentrucă „cine sapă groapă altuia, cade singur în ea“.

Din ghinda sămânată a răsărit şi crescut o pădure uriaşe, numită „Dumbrava Roşie“, un memento puternic al vitejiei Românului, care nu supără pe nimeni, dar pedepseşte amarnic pe celce cutează să-i calce moşia şi neamul.

In espunerea conţinutului acestui poem istoric, scris într'o limbă dulce şi armonioasă, cu espresii puternice, ori duioase — după cum pretind faptele şi întâmplările din naraţiune — şi în versuri ireproşabile, am căutat prin citate să-i scot la iveală, fără multă zăbavă la vorbă, valoarea morală educativă.

Am cetit acest poem, pentru prima dată, ca student în liceu. Il recetesc azi nu ştiu pentru a câta oară şi, cum îl cetesc, mă transpun involuntar în anii, când sufletul omului, încă netrecut prin multele mizerii ale acestei lumi amăgitoare, e *mai* aplicat a se face sălaşul sentimentelor nobile, din cari răsare o voinţă nestrămutată şi neşovăitoare pentru tot ce-i bun, cinstit şi folositor patriei şi neamului.

După mine n'ar fi permis să lipsească cărticica „Dumbrava Roşie“, poem istoric de V. Alecsandri, din nici o bibliotecă a claselor liceale şi s'ar putea ceti cu mult folos şi de adulţi, dacă ar fi însoţită de note esplicative, referitoare la cuvinte, espresii şi fapte istorice, mai puţin cunoscute, sau chiar necunoscute, şi dacă s'ar tipări cu un tipar, bunăoară ca al cărţilor din biblioteca poporală a Asociaţiei.

2. Ostaşii noştri.

Un buchet de 16 poezii eroice şi o scenă în versuri: „Turnu Măgurele“, scrise între anii 1876—1881.

Un monument istoric, ridicat de Alecsandri vitejiei oştirei române, care în răsboiul din 1877 „înfruntând pe Osman Gaziul, prin fapt de bărbăţie — a ridicat — o ţară mică peste-o mare împărăţie“.

In mare parte au fost cetite şi cântate chiar în timpul răsboiului şi au însufleţit întreaga românime, dornică de neatârnare. Scrise, într'o românească frumoasă şi curată, de un poet sentimental în neţărmurita-i dragoste de neam şi ţară, — când le ceteşti, sufletul ţi se înalţă în lumi ideale: Te afli într'un tărâm al feţilor frumoşi, toţi eroi şi eroine, cari merg „la luptă cruntă“, având „în piept inima rece“; eroi, cari nu simt nici ploaea, nici vântul, nici frigul; ear de gloanţele duşmane, cari cad asupra lor râd, pentrucă un ideal sfânt îi călăuzeşte: dorul ferbinte de a-şi vedea ţara şi neamul în libertate.

In aceasta rezidă valoarea morală-educativă a poeziilor: Ostaşii noştri.

Distribuite în chipul următor, aceste poezii ar forma, nu numai o lectură plăcută şi distractivă, ci totodată şi foarte de folos:

Peneş Curcanu', Sergentul, Păstorii şi plugarii, Fraţii Jderi, Marşul călăraşilor şi Româncuţa dela Griviţa pot forma lectura elevilor şi elevelor din cl. VI a şcoalei primare; se pot ceti în şcoală de repetiţie şi în cele patru clase, civile, reale şi gimnaziale.

Fără escluderea acestora, celelalte toate, împreună cu „Turnu Măgurele“, să fie trecute în bibliotecile pentru licee, şcoale comerciale şi bibliotecile parohiale.

3. Legende.

Atrag atenţia asupra celor scrise despre aceste poezii la pag. IV. al. 2 etc. din prefaţa cărticelei şi trec direct la aprecierea valorii educative a acestor „adevărate comori de frumseţi poetice“.

absolutist până în măduvă; iar dacă ar cunoaşte-o, ar admite o tot aşa puţin ca şi necatolicii.

O urmare firească a acestei împrejurări — dar bine înţeles, numai a acesteia, — e dispariţia conflictelor religioase (excepţie face activitatea iezuiţilor şi urmările ei).

Căci în momentul când idealul Romei e un credeu, stă şi ea pe aceeaşi treaptă ca şi celelalte secte creştineşti; fiecare crede, că ea e în stăpânirea singurului şi întregului adevăr; de catolicitate în înţelesul acesta al cuvântului, nu s'a lipsit nici una după cât ştiu. Diferitele doctrine protestante nu au nimic ce ar fi fundamental nou, ci însemnează numai o întoarcere la credinţele originare creştineşti, o eliminare a infiltrărilor păgâne. (Puţine secte sunt, cari nu recunosc simbolul apostolic al credinţei, care de altcum nici nu-şi are originea în Roma ci în Galia, prin urmare trebue să-i mulţămească împăratului, iar nu papei că a fost introdus).

Astfel, privind biserica romană numai ca o confesiune religioasă, ea e în cazul cel mai bun o prima inter pares, deşi credincioşii ei nu mai sunt astăzi nici jumătate dintre creştini, şi într'o sută de ani vor scădea la o treime, dacă nu se va produce o mare schimbare. Şi Luther a învăţat intoleranţa principială, copiind fidel felul roman de a vedea, iar Calvin a publicat o scriere pentru a dovedi „jure gladii coercendos esse haereticos“. Dar laicul care trăeşte într'un stat lumesc, nu va admite aceasta niciodată, ori cărei confesiuni ar aparţinea.

Iaintaşii noştri nu au fost intoleranţi, nu suntem nici noi, — din fire nu. Intoleranţa e urmarea universalismului; cine năzueşte spre nemărginire externă, trebue să îngrădească internul cu hotare cât mai strâmte. Jidanul s'ar putea numi libercugetător din naştere, — dar i s'a sugerat ideia, că el singur deţine întregul adevăr şi că astfel e chemat să stăpânească pământul; drept urmare a trebuit să-şi jertfească libertatea personalităţii sale, să sufere încătuşarea însuşirilor sale sufleteşti şi să sădească ură în inima sa în loc de iubire. Poate cel mai puţin ortodox împărat dintre toţi câţi au existat, Friedrich II, sedus de visul unui imperiu roman universal, a fost silit să decreteze: că toţi ereticii sunt loviţi de infamie, trebue excomunicaţi, averile lor secuestrate, ei înşişi arşi pe rug, ori în caz de revocare aruncaţi pentru totdeauna în temniţă; totodată a dat porunca ca acei principi, cari au greşit împotriva închipuitelor sale prerogative împărăteşti, să fie orbiţi şi îngropaţi de vii.

Dacă am căutat o expresiune mai largă, mai generală pentru lupta între universalism şi naţionalism, pentru lupta împotriva moştenirii remase nouă dela imperiul neoroman, luptă care a ţinut o mie de ani, ca de abia atuncia să facă loc luptei pentru formarea internă a statului, am făcut-o îndeosebi în vederea secolului XIX. Deşi nu acesta e locul, ca să mă ocup cu acest secol, totuşi voesc să indic conexul. Căci ar fi o greşală primejdioasă, dacă am crede, că lupta a încetat de odată cu prăbuşirea vechiului ideal politic. Nu-i vorbă, astăzi adversarii universalismului nu se mai îngroapă de vii, nici nu se mai arde pe rug cel ce afirmă cu Hus, că Petru nu e şi nu a fost capul bisericii; principele Bismarck a făcut şi revocat legi fără a fi silit să plece la Canossa şi să aştepte îmbrăcat în cămaşa păcătosului trei zile, ca să i se deschidă porţile. Formele vechi nu mai reînvie. Dar ideile absolutismului neţărmurit se manifestă între noi şi astăzi, atât în cadrele sfinţite din vechime ale bisericii romane, cât şi afară de ele. Şi ori unde le vedem la muncă, — fie ca iezuitism, fie ca socialism, fie ca sistematică filosofică ori ca monopol industrial, — trebue bine să ne dăm seama, că nemărginirea externă pretinde jertfa îndoită a personalităţii şi a libertăţii.

In ce priveşte biserica, am da dovadă unei priceperi foarte reduse, dacă sub ori-ci raport am dispreţui un organism ca ierarhia romană. Nimenea nu e în stare să proorocească, până unde poate progresa, dacă o favorizează împrejurările. Când s'a decretat în anul 1871 împotriva profesorului Döllinger „excommunicatio maior“ cu toate urmările ei, a fost poliţia din München silită să ia anume dispoziţii pentru siguranţa vieţii celui excomunicat. Un singur fapt ca acesta luminează adânc prăpastiile universalismului fanatic şi e posibil, ca prăpastiile acestea să se deschidă vre-odată în dimensiuni mult mai mari sub picioarele noastre. Dar nu am de cuget să dau prea mare importanţă astorfel de împrejurări, nici conjuraţiei provocate de aşa numiţii „Hetz Kaplani“ şi de creaturile lor. Puterea izvoreşte din ce e bun, nu din ce e rău. In ideea catolicităţii, a continuităţii, a infabilităţii, a instituirei prin Dzeu, a revelaţiunii continue şi atotcuprinzătoare, a împărăţiei lui Dzeu pe pământ, a locţiitorului lui Dzeu pe pământ, ca judecător suprem, în cugetul că fiecare carieră e îndeplinirea unui oficiu bisericesc, în toate acestea se cuprinde atâta bun şi frumos, încât credinţa în ele *trebue* să dea tărie!

(Va urma).

Legendele, luate din lumea basmelor, ca Răsbunarea lui Statu-Palmă, legenda dela Dorna, „Legenda rândunicăi“, Legenda ciocârliei vor înfluinţa mai ales desvoltarea puterii de imaginaţie a cetitorului. Celelalte te fac, nu numai să cunoşti obiceiuri, întâmplări şi fapte din vremi trecute ale neamului tău şi ale altore neamuri, lărgindu-ţi astfel cercul de cunoştinţe, ci în felul cum sunt scrise, te duc cu sufletul în lumi, unde afli, la tot pasul, dragoste ideală de neam şi de patrie, din cari rezultă un eroizm supraomenesc şi unde nu se poate încunjura răsplata meritată a faptelor nedrepte şi ruşinoase.

O viaţă de fer pe drumul cinstei şi omeniei şi groaza în faţa gândurilor călăuze ale faptelor rele, sunt merindea, ce ţi-o dă, pe drumul vieţii, lectura legendelor lui Alecsandri.

Din cărticica, la care sa refere acest raport, următoarele bucăţi se pot ceti de elevii şi elevele şcoalei primare din cl. V. şi VI. şi din cursul de repetiţie: Toamna ţesetoare, Pohod na Sybir, Grui-Sânger, Legenda lăcrămioarei, Cântecul gintei latine, Noaptea albă, Vântul dela miazăzi, Dorul de brazi, şi Soare de iarnă.

Se pot însă ceti şi în cele patru clase dintâi ale şcoalelor secundare, pentru cari aş mai adaoga (pe seama cl. III. IV şi V.): Odă statuei lui Mihai Viteazul, Dan Căpitan de plaiu, Vlad Ţepeş şi stejarul, Hodja Murad Paşa şi Garda Saraiului.

Toate câte sunt în cărticică, se pot ceti de elevii din liceu, începând cu cl. VI, ear omiţând Palatul Loredano şi Răpirea Bucovinei, cărticica ar forma o lectură plăcută şi folositoare şi pentru adulţi. (bibl. par.).

Cu acestea cred, că am satisfăcut îndatoririi, ce mi s'a dat din partea Prea Ven. Consistor.

Dacă am tractat mai pe scurt şi mai mult în general, îndeosebi „Ustaşii noştri“ şi „Legende“, am făcut-o pentrucă scrierile lui Alecsandri sunt aşa de răspândite, că ori ce cărturar român *trebuie* să le cunoască şi nu se poate presupune un organizator de biblioteci româneşti, care să nu cunoască, valoarea acestor scrieri din toate punctele de vedere.

De încheere repet ceace ziceam la „Dumbrava Roşie“:

Pentruca o carte să fie cu drag cetită şi să lase în sufletul omului impresii cât mai puternice şi mai durabile, pe lângă valoarea reală, ce trebuie s'o aibă conţinutul, se impune, ca să fie tipărită cu astfel de caractere, cari nu supără ochiul şi apoi să nu conţină vorbe, fraze şi idei, despre cari s'ar putea presupune, că sunt necunoscute cetitorului. Toate aceste e neapărat de lipsă să fie lămurite prin note explicative, la începutul, ori finea cărţii, sau în cursul textului.

Braşov, 16 Iunie v. 1912.

Romul Frateş,
dir. şcol.

Salvarea intereselor româneşti în Albania de sud.

Viena, 21 Maiu n. 1913.

Cum la stabilirea frontierei dela nord şi nordvest a noului stat albanez, *Austro-Ungaria* a avut să poarte luptă grea cu *Sârbia* şi cu *Muntenegru*, şi indirect cu *Rusia*, astfel acum la demarcarea marginei dela sud a Albaniei *Italia* are să ţină piept cu *Grecia* sprijinită de *Franţa*.

Monarhia austro-ungară şi aliata sa Italia au program bine stabilit cu privire la Albania. E indiferent la acest loc, dacă acordul lor este de aceeaş natură, ca acordul împăratului Carol cu regele Francisc I asupra Lombardiei, (anume, amândoi erau pe deplin de aceeaş părere, în înţelesul că fiecare socotea să o cucerească pe seama sa). Fapt este, că în preajma hărţuelii cu regele Nichita pentru posesiunea Scutarilor, ministerul de externe din Viena nu cruţa elocvenţa în organele sale de publicitate, pentru a sugera Italienilor (cea ce ei ştiau foarte bine) că şi ei au mari interese în Albania, şi e cunoscut că Italia a fost deadreptul şi cu inzistenţă invitată a se alătura la acţiunea armata ce se pregătea să iniţieze contele Berchtold din partea monarhiei în Albania, punând în vedere celor din Roma chiar şi portul Vallona considerat până acuma de Austria a fi, faţă în faţă cu Brindisi, chea Adriaticei, care nicidecum nu e permis să ajungă în mâna Italiei.[1] Insfârşit cu preţul multor concesiuni pe socoteala unor triburi albaneze, Austro-Ungaria a reuşit a exopera recunoaşterea şi împlinirea cererilor sale, fără expediţie militară contra regelui Nichita şi contra lui Essad paşa. Exact aceeaş problemă se impune acum Italiei, şi după acelaş metod ce a aplicat Austria, cei din Roma accentuiază că nu singură Italia e interesată la fixarea barierei între Albania şi Grecia, ci şi Austro-Ungaria, iar deputatul Torre arată, în un articol remarcabil că monarhia habsburgică are chiar mai mare interes decât Italia să nu poată fi închisă întrarea şi eşirea în Adriatică de nimeni.

Miezul discuţiei este acum *Canalul Corfu*. Italia voeşte să împedece cu ori ce mijloace, chiar şi cu arma, ca acest canal să ajungă întreg proprietatea Greciei. Insaş insula Corfu este dela anul 1863 în stăpânire grecească, dar coasta albană din faţă era a Turciei. Stăpână peste amândouă coastele şi amândouă capetele canalului, Grecia va avea aci pe seama flotei sale de răsboi un scoc neîntrecut de bun, şi, după ce va fi instalat, cu mult superior portului dela Vallona ori chiar şi celui dela Cattaro ori Pola: lucrul acesta e demult cunoscut, Veneţienii au ţinut socoteală de el, şi însuş Napoleon a zis că de aci se domineazä toate mările învecinate.

De aceea Italia nu se poate învoi, ca Grecia să se încuibeze aci. Flota elină astăzi desigur nu constitue nici un pericol pentru o putere, dar ea se poate desvolta cu timpul; şi mai ales, ajuns odată în stăpânire grecească, canalul Corfu va fi chemat să adăpostească şi altă flotă, mai periculoasă, a Franţei, poate chiar a Rusiei mai târziu. Insaş Franţa nu neagă interesul ce-l are să susţină interesele greceşti, atât la conferenţa din Londra, cât şi în presa sa oficială şi particulară, până şi în cărţi de specialitate: ofiţerul din marina de răsboiu a Franţei, *Touchard* în o scriere („*Stăpânirea Adriaticei*“) ce a publicat nu demult împreună cu publicistul Gh. Loiseau (autorul lucrării: Echilibrul adriatic) recunoaşte fără încunjur interesul ce-l are Franţa (şi Rusia) de a se putea sprijini pe un port în Marea Adriatică, care s'ar întregi reciproc cu cel de Bizerta şi ar aduce, deodată cu stăpânirea Adriaticei, şi hegemonia în Marea Mediterană.

Natural, acest interes prea evident şi prea puţin idealist al Franţei pentru pretenţiile şi de altcum exagerate şi neîntemeiate ale Greciei în Albania, nu este considerat în Italia ca semn al prieteniei ce altădată atât de bucuros arăta Franţa pentru Italieni. Intr'un articol publicat în excelentul ziar „Corriere della Sera“ deputatul italian Torre denunţă acest lucru şi constată pe faţă că: „prietenia Fancezilor e platonică; însuş Clemenceau e pe partea Greciei. E falş a susţinea, că Italia ar avea scopuri ascunse în jurul canalului Otranto, dar Franţa evident le are. Flota franceză ancorată la Bizerta, dăcă s'ar putea sprijini şi pe canalul Corfu, ar avea avantaj incontestabil asupra oricărei puteri, care în asemenea împrejurări ar trebui să opereze între Marea Adriatică şi Tirenă. Deci, Italia refuzând Greciei canalul Corfu, îşi apără libertatea circulaţiei pe apele cari o spală“. Deputatul Torre acuză Franţa, că discreditează opera europeană de solidaritate şi de pace, prin faptul că voeşte să forţeze realizarea pretenţiilor greceşti contra Italiei şi contra Austro Ungariei. „Chestia limitei dela sud a Albaniei nu este chestie grecească, ci chestie europeană, care priveşte în locul prim interesele apărării Italiei“.

Dealtcum Italia invocă încă un argument, de ordin mai obiectiv, pentru a dovedi că cererile Greciei să i se incorporeze teritorii mari din Albania de sud, nu sunt legitime, nici juste: acest argument îl constitue *Aromânii*, cari trăesc în număr considerabil chiar în părţile reclamate de Grecia, şi cari preferă a face parte din noul stat albanez. Iată un frumos început de conlucrare frăţească între Italieni şi Români în Balcani.

Detalii vor urma în alt articol.

C. Nedelcu.

---

[1] Ca să nu pară ciudată această schimbare radicală a convingerii despre însemnătatea ori neînsemnătatea portului Vallona, s'a emis acum repede teoria, că pentru vasele de răsboiu moderne (Dreadnought) ale Austriei nu constitue pericol eventual încercarea Italiei de a le închide calea la canalul de Otranto, cu ajutorul celor două porturi ce ar avea faţă în faţă, la Brindisi şi la Vallona. C. N.

Parastas festiv.

(*Invitare*).

Subscrisul comitet îşi împlineşte creştineasca datorinţă, invitând prin aceasta pe toţi membrii Reuniunii române agricole sibiene, la *parastasul festiv*, ce se va oficia *Dumineca, la 1 Iunie n. c. în biserica din suburbiul josefin*, întru vecinica pomenire a răposaţilor muncitori ai Reuniunii, de pie memorie *Eugen Brote*, fost prezident şi membru onorar, *Dr. D. P. Barcianu*, fost vice-prezident, *Dr. Aurel Brote* şi *Dr. Petru Şpan*, foşti membri în comitet şi *Petru Ciora*, fost cassar şi membru onorar al ei.

Inceputul la ora 10 a. m.

Sibiiu, 25 Maiu n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa, prezident. **Vic. Tordăşianu,** secretar.

Ştiri economice.

Comitetul central al „*Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu,* în şedinţele sale din urmă, s'a ocupat cu următoarele afaceri: Luându-se act de împărtăşirea făcută de dl *Ion Băilă*, tutor orfanal, că un număr mare de economi din *Sebeşul săs.* au hotărât să înfiinţeze, în cadrele dispoziţiunilor din statutele Reuniunii, un *comiţiu agricol* acolo, dl Băilă a fost rugat să aducă la cunoştinţă felul cum s'a constituit comiţiul, programul de lucru ce şi l-a croit şi, înscriind pe părtaşi între membrii Reuniunii, fiind aceasta recerinţa de căpetenie, impusă de statute, să arete în ce direcţiune ar fi necesară şi binevenită conlucrarea comitetului central, ca comiţiul să-şi poată ajunge scopurile indicate în statute. — S'a luat la cunoştinţă raportul primăriei din *Jina*, conform căruia intelectualii comunei, la întrevenirea comitetului Reuniunii, au luat hotărârea laudabilă să ţină prelegri pentru îmbărbătarea economilor în afacerile lor şi în acelaş timp primăria a fost rugată să arete numele conferenţiarilor, numărul aproximativ al participanţilor şi subiectele tractate. — La comunicatul primăriei din *Răşinari*, că corpul didactic de acolo, în scopul organizării cursurilor de împletit nuele, va trimite din sinul său un membru, care studiând această îndeletnicire, să poată ţinea cursuri, primăria a fost încunoştinţată, că comitetul Reuniunii va contribui şi din a sa parte la spesele ce să recer în această afacere de interes, mai ales pentru poporaţiunea dela sate, lipsită de hotar, cum e Răşinarul şi celelalte comune mărginaşe. — Concluzele ultimei adunări generale, ţinute în *Galeş*, despre aprobarea socotelilor pro 1911, despre prelegerea membrului A. Cosciuc din domeniul pomăritului despre realegerea comitetului central pe un nou period statutar de 6 ani în persoana dlor: P. Lucuţa, prezident; Ion Chirca (Sălişte) v.-prezident; Dr. Lucian Borcia, A. Cosciuc, Dr. Ilie Iancu, Nic. Iosif, T. Popovici, R. Simu, Dr. V. Stan, Dr. I. Stroia, toţi din Sibiiu; N. Cărpenşan (Răhău); P. Drăghits (Sălişte) şi Ion Popescu (Sibiel), membri în comitet; despre îndrumarea dată de a se publica *Monografia Reuniunii*, din prilejul împlinirei anului al 25-lea dela activarea ei etc., luându-se la cunoştinţă, comitetul a reales, în senzul statutelor, pe foştii funcţionari ai Reuniunii, anume secretar: Victor Tordăşianu, cassar: Romul Perian, custos: Andrei Teodor, bibliotecar şi controlor: Oprea Steflea. — S'a luat la cunoştinţă, că biroul, la întrevenirea dlui inspector economic r. Tiborcz Elemér, a înaintat la minister rugarea să dea Reuniunii o subvenție de câte 300 cor. pentru 3 premiări de vitele, ce s'ar ținea în cercul pretorial al Săliștei, al Nocrihului și al Mercurei și cor. 300 pentru premiile unei expoziții de vite de prăsilă. — S'a luat la cunoștință rescriptul ministerial despre noua arondare a inspectoratelor pentru albinărit, din care reiasă, că pentru comitatul Sibiiu, Târnava-mare și mică, Făgăraș și Brașov, este numit în postul de inspector dl Hrankay Béla, cu locuința în Sibiiu și cu îndrumarea de a ținea alegeri prin comune și de a sta cu sfatul la dispoziția celor cari doresc să înființeze stupine. Comitetul, luând act despre succeasa sărbare a pomilor și a paserilor din Veștem, a votat mulțumită protocolară tuturor acelora, cari au conlucrat în deosebi notarului A. Moga și directorului școlar Teodor Stoia, cari au contribuit la buna reușită. Sărbarea pomilor și paserilor, proiectată pentru Sadu și Nucet, să ține în 1914. — In scopul alcătuirii tabloului statistic despre starea albinăritului la economii noștri din comitatul Sibiiu, neîntrând decât rapoartele alor 30 comune, restul comunelor sunt rugate a raporta fără zăbavă în cauză. — In vederea stărilor economice și financiare nepriincioase, sărbările jubilare (25 ani de muncă ai Reuniunii), se amână pe 1914, pe când se va termina și monografia Reuniunii.

Secretarul.

Aviz.

Obicinuita consfătuire a membrilor români ai adunării municipale din comitatul Sibiiului se va ținea *Luni în 2 Iunie* st. n., orele 8 a. m. în casina română din Sibiiu.

Obiectul consfătuirii e ordinea de zi a adunării generale comitatense.

Biroul.

NOUTĂȚI.

Grindină în comune românești. Cum suntem informați, în mai multe comune din comitatul Alba-de-jos a bătut ghiața, cu deosebire în Cherghedul-Mare, unde a stricat holdele și viile. Când aducem această știre la cunoștința publicului, nu putem să nu îndemnăm din nou pe economii noștri să-și asigure productele contra grindinei. Prin aceasta își fac un mare bine, căci nenorocirea poate veni în tot momentul, și omul dacă rămâne neasigurat a perdut uneori tot. In comuna sus amintită numai doi inși au fost asigurați. Aceștia vor căpăta despăgubirea. Ceilalți nu. Azi, când avem *„Banca Generală de Asigurare“ din Sibiiu*, care stă bucuros la îndemâna ori cui, nici un om cuminte să nu întârzie a se asigura. Până la seceriș mai avem cel puțin șase săptămâni; acesta e timp lung, și dacă omul se asigură, poate fi liniștit. Adresați-vă la banca numită, care are reprezentanți în toate ținuturile și la ori-și care bancă românească. Informațiuni se dau gratuit.

*

Inundații. Din Saraievo se scrie, că pe linia Bosnabrod—Saraievo a încetat circulația trenurilor. Gara dela Doboi e acoperită de apă la o înălțime de patruzeci centimetri. Râul Bosna acopere șinele căii ferate între Maglai și Doboi.

*

Copiii și fumatul. Comitetul de supraveghere al celor nevârstnici, cum se anunță din Seghedin, într'una din ședințele sale s'a ocupat cu fumatul copiilor, și a primit propunerea unui judecător al tribunalului, care a cerut, ca în tutungerii să nu se dee copiilor mai tineri de 15 ani nici un fel de țigări sau tutun; ear în birturi, cafenele și restaurante copiii să fie opriți de a intra chiar și dacă se află în societatea părinților. Hotărârea aceasta se va trimite tuturor municipiilor din țară, pentru a fi sprijinită după cuviință.

*

Direcțiunea Cordianei din Fofeldea roagă pe toți cei interesați a lua la cunoștință, că dela 1 Iunie a. c. se strămută cu poșta dela Hosman la Nocrich. Dela data aceasta orice trimiteri sunt a i se adresa: *Hóföld*, Ujegyház, P. R.

*

† Maria Popa-Grama născ. Radeș, soția preotului Vincențiu Popa-Grama din Râușor, după scurte, dar grele suferințe, împărtășită fiind cu Sf. Taine și a dat nobilul suflet în mânile Creatorului, Marți în 14/27 Maiu a. c. la 3 ore a. m., în al 56-lea an al etății și al 35-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale decedatei se vor depune spre vecinică odihnă astăzi Mercuri în 15/28 Maiu a. c. la 4 ore p. m. în cimiterul bisericii ort. rom. din Râușor. Odihnească în pace!

*

Congres. Liga culturală și-a fixat congresul pentru anul acesta pe zilele de 19, 20 și 21 Mai. Congresul se va ținea în P. Neamțu.

*

Pierderile în răsboi. Bulgaria a mobilizat 620 de mii de oameni. In răsboi a pierdut 30 000 soldați și 330 ofițeri; răniți 52.000 soldați și 950 ofițeri. Pierderile uriașe ale bulgarilor nu se pot socoti nici în seama perfecționării armelor, nici în energia cu care s'a purtat răsboiul, ci mai ales în lipsa de îngrijire pentru răniți. Toți corespondenții și doctorii, cari au fost în slujbă sanitară în Balcani, spun că transportul rănițilot a fost dintre cele mai defectuoase. Urmarea este, că ori ce stat va trebui să-și organiseze din vreme serviciul sanitar al armatei, să-și pregătească surori de caritate, doctori de ajuns, precum și materialul și instalațiile necesare.

*

In urma agitărilor. Cu prilejul împlinirii de o sută de ani dela nașterea compozitorului Ricard Wagner s'au organizat serbări comemorative în multe orașe germane și negermane. O asemenea serbare era să se țină și pe scena marei opere din Paris. O parte din parisieni însă a pornit o îndârjită agitare împotriva serbării lui Wagner în Franța, și astfel opera parisiană a renunțat să comemoreze pe compozitorul german.

*

Școlar distins. In sala festivă a liceului timișorean s'a ținut zilele acestea o frumoasă serbare. Directorul institutului, în fața tinerimii școlare, a dat elevului Andrei *Brass* din clasa a patra gimnazială *crucea de argint pentru merite*. Distincția s'a conferit din partea Monarhului țării pentru motivul, că numitul școlar a salvat viața unui băeat din valuri.

*

Concurs pentru primire în internat. In alumneul Dmke, din Makó, se vor primi pe anul școlar 1913—14: 160 elevi gimnaziști, eventual normaliști. Taxa de întreținere lunar 40 cor. Taxa de înscriere, medic și mobiliar 40 cor. Rugările pentru primire netimbrate, provăzute cu atestat școlastic, extras de botez, iar la elevii de cl. I. și cu atestat de vacinare, sunt a se înainta comisiunii de supraveghere a alumneului Dmke, din Makó până în 10 Iulie 1913. La dorință direcțiunea alumneului din Makó servește și cu prospect mai amănunțit.

*

Sfințirea bisericii din Vârșeț. Subsemnatul comitet parohial ort. român din Vârșeț invită la festivitățile sfințirii bisericii nou zidite, cari se vor ținea în zilele de 22—23 Maiu v. (4—5 Iunie) 1913. Programul festivităților e următorul: *Mercuri* în 22 Maiu v. (4 Iunie n) 1913: La orele 4 și 38 p. m. primirea la gara centrală din Vârșeț a P. S. Domnului Episcop diecezan Dr. E. Miron Cristea cu suita; conducerea în convoiu festiv până la locuința P. O. Domn protopresbiter Traian Oprea, unde va descăleca P. S. Dl Episcop. La descălecare va avea loc salutul elevilor români din Vârșeț. Dupădescălecare banderiul defilează în fața locuinței P. S. Sale. Seara la orele 8 se începe obicinuita „Priveghiere“. Intrunire în hotelul „Baross“. — *Joi* în 23 Maiu v. (5 Iunie) 1913. Ziua Inălțării Domnului urmează: Sfințirea nou zidítei biserici cu hramul Inălțarea Domnului. La $7^3/_4$ ore dimineața: întrunirea la biserică a preoților cari participă la litie. La ora 8 și jumătate pornește litia dela biserică pentru aducerea P. S. Sale. Cântările la litie și la sfințirea bisericii le execută Reuniunea română de cântări din Lugoj, sub conducerea măestrului Ioan Vidu. După sfânta liturgie conducerea P. S. Sale cu litia la locuință. La orele 12 și jumătate recepțiunile la locuința P. Sfinției Sale. La orele 1 și jumătate banchet festiv în hotelul „Hungaria“. Taxa tacâmului 8 coroane de persoană. Sub durata banchetului va concerta taraful lui G. Dima. — In aceeași zi după ameazi la orele $3^1/_2$ se va da *Petrecere poporală* în Grădina publică a orașului, cu concursul corurilor române din împrejurime. Seara la $7^1/_2$ serenada celor zece coruri în massă în onoarea P. S. Domn Episcop. Venitul curat atât dela petrecerea poporală, cât și dela concert, este destinat pentru fondul bisericei ort. rom. nou zidite din Vârșeț. Contribuiri se primesc cu mulțămită și se vor cvita pe cale publică. — Joi seara la orele 8 și jumătate se ține concertul care-l va da Reuniunea română de cântări din Lugoj cu cooperarea muzicei militare dela reg. ces. și reg. nr. 43 din Biserica-albă. Program variat și bogat. — După concert dans. — Rugăm respectuos onoratul public, care dorește a lua parte la aceste serbări, ca atât pentru plasarea în cvartire cât și pentru participarea la banchet să binevoiasca a se anunța respective a trimite neîntârziat taxa tacâmului de 8 coroane la adresa institutului de economii și credit „Luceafărul“ din Vârșeț, altcum nu putem lua responzabilitatea față de cei neanunțați. — Vârșeț, la 5/18 Maiu 1913. *Comitetul parohial.*

*

Telefon între Paris și Londra. Săptămâna trecută s'au făcut de nou încercări de a împreuna prin telefon Londra cu Parisul. Opera Covent Garden a fost legată cu capitala franceză și parisienii s'au putut bucura ascultând la telefon cântarea primadonelor din Londra.

*

Mare festivitate în Atena. In anul viitor se va organiza în Atena o mare festivitate olimpică, care va dura 14 zile, și nu va fi concurs sportiv, ci un conduct istoric. Grecii actuali voesc să reînvie vechile amintiri din timpurile de mărire ale anticității. Se vor aprinde focurile sacre ale Pallas Atenei, se vor juca misterele eleusine; se vor reprezenta luptele lui Alexandru cel mare, scene din răsboiul troian, lupta navală dela Salamina ș. a. Cinci mii de ostași își vor da concursul la reprezentații. Actori din țară și străinătate au să cânte piese clasice. Festivitatea se va termina cu apoteoza păcii.

*

Vindecarea cancerului. In ședința din urmă a societății medicilor din Berlin s'a vorbit despre metoadele nouă de a combate racul. Profesorul Pinkus a aplicat în 22 de cazuri așa numitele raze *mezatorium.* Prin acest metod a izbutit să vindece cancerul la două femei, una de 63 de ani, alta de 70. Aceasta din urmă era inoperabilă. Pe lângă mezatoriu numitul profesor mai dă pacienților injecțiuni de atoxyl și alte medicamente interne. Mai mulți doctori s'au pronunțat favorabil despre înrâurirea mezatoriului asupra boalei.

*

Reuninnea femeilor române din Brașov convoacă *primul congres* al reuniunilor femeilor române din Ungaria, cu scopul de a înființa *uniunea femeilor române din Ungaria*, pe zilele de 3/16 și 4/17 Iunie 1913, la serbatorile Rosaliilor, în orașul Brașov. Programul congresului e următorul: Luni în 3/16 Iunie: La 9 ore dim. Serviciu divin în biserica Sftului Nicolae cu chemarea Duhului Sfânt. La 11 ore: Deschiderea congresului în sala festivă a gimnaziului român. La 2 ore: Masă comună în sala Redutei orășenești. La 4 ore p. m.: Vizitarea Internatului-Orfelinat. Seara: Festivalul Reuniunii de cântări din Brașov cu reprezentarea operei „Cavaleria rusticana“ de Mascagni și a „Șezătoarei“ de Dr. T. Brediceanu. Marți în 4/17 Iunie: La 10 ore dim: A doua ședință a Congresului. La ora 1: Intrunire la casa de tir. Mercuri 5/18 Iunie: Eventuale escursiuni.

*

Distrugerea sămănăturilor de mac. Poporațiunea săracă a Chinei își găsește mângăere și alinare în beția de opiu. Guvernul chinez a luat acum măsuri pentru împedecarea fabricării de opiu prin faptul, că a dat ordin să se distrugă sămănăturile de mac. S'au trimis trupe în unele ținuturi, să pustiească locurile sămănate; locuitorii însă au desvoltat o resistență atât de violentă, încât soldații s'au simțit îndemnați să întrebuințeze arma. Oamenii dintr'un sat au fugit în biserică, pentru a scăpa de împușcături; soldații au împresurat biserica și i-au dat foc. Fumul și flacările au omorât șasezeci și șepte de oameni.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu, cu prilejul serbării pomilor și a paserilor din Veștem, s'au înscris următorii membri ordinari cu taxa de 4 cor. anuali și anume: Dr. Victor Raicu, advocat în Sibiiu, Ioan Baciu vicenotar, Alex. Bozdoc, George Dănilă Bozdoc, econ., Emilian Ciora, vice primar, Nicolae Cărăuș, oficial la firma italiană, Ion Coman, econ., George Dorobanț, pădurar, Moise Dorobanț, cantonier, Ion Andrei Dorobanț, comersant, Ion Grecu, mare comersant (Ocnele mari), Nicolae Hurubean, ospătar, Iorgu Milea, primar, George Milea jun., magaziner la firma italiană, George I. Morariu, ec, George Muntean, jurat com., Ana Petrișor, văduvă de înv., Nicolae Savu și Constantin Velțan, economi, toți din Veștem.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Dr. Ioan Șenchea, advocat, (Făgăraș) în amintirea părintelui său Ioan (Zernești), cor. 1·50; Parfir Nicoară, învățăcel cismar, 50 bani; Dr. Petru Groza, advocat (Deva), 1 cor.; George Baciu, măsar, în amintirea socrului său Nicolae Mihaiu, econom, 1 cor.; Georghe Ghișa, sodal rotar (Poiana) 50 bani; Antoniu Pop, proprietar (Bucerdea vinoasă), soția sa Lucreția și copiii lor Ana, absolventă a școalei civ., Emil, stud. în a 6-a gimn. (Brașov) și Antoniu, stud. în I-ma gimn. (Alba-Iulia), 1 cor.; Ilie Roșca, anteprenor de zidiri (Alba-Iulia), soția sa Elvira și fiiul lor Lucian, 1 cor., Dr. Ioan Lupaș, protopresb, Dr. Onisifor Soră, adv. (Săliște), Liviu Munthiu, învățăcel lăcătuș, câte 1 cor.

*

Renunțare. Poarta otomană, cum se vestește din Londra, a renunțat definitiv la insula *Cipru* în favorul Angliei. Insula de altfel se afla și până acum sub administrație engleză.

Premii pentru muncitori.

Camera comercială și industrială din Brașov ne vestește, că în urma dispozițiunei ministrului de comerciu, se vor împărți, și în anul 1913, 100 diplome de stat și 100 premii de câte 100 cor., între acei muncitori cari prin serviciu îndelungat și credincios s'au dovedit vrednici de premiat. Din acestea premii 5 se împart între muncitorii de pe teritorul camerii din Brașov. Se provoacă deci dătătorii de lucru (patronii), atât fabricanți, cât și ceialalți măestri meseriași, cu locuința în comitatele Brașov, Făgăraș, Târnava-mare și Sibiiu, să aducă cel mai târziu *până la 15 Iunie* n. c., la cunoștința camerii, numele acelor muncitori, cari sunt vrednici de premiat.

Cel care dorește să fie premiat are să dovedească: 1. că e cetățan ungar; 2. că a fost aplicat (a stat în lucru) stabil în serviciu (muncă) industrial (de meseriaș); portarii, vizitii, servitorii dela cancelariile fabricelor cum și alții, cari îndeplinesc asemenea lucruri, nu se premiază; 3. că a fost aplicat cel puțin 15 ani, întruna și fără întrerupere, la muncă industrială, — aci să socotesc și anii de ucenic; la meseriile legate de anotimpuri (anumite părți ale anului), munca din câte un anotimp complet (întreg), se privește drept câte un an; 4. că plata muncitorului nu ajunge suma de 2000 cor.

Toate acestea sunt a se dovedi cu acte vrednice de crezământ (autentice), eventual cu cărțile de lucru, sau cu copiile legalizate ale lor. Unul și acelaș meseriaș nu se premiază decât o singură dată.

Cererile întrate la cameră să vor înainta cu propunerile camerii la minister, care va aduce hotărâre în cauză.

Cum și între ai nostri se găsesc muncitori cari întrunesc condițiile de sus, atragem atențiunea patronilor asupra acestor premii.

Sibiiu, 27 Maiu 1913

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordășianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Din public*).

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea ședinței publice a societății de lectură „Andrei Șaguna“, a elevilor seminarului arhidiecezan „Andreian“ din secțiunea teologică ținută în 21 Aprilie v. a. c. (Dumineca Tomii) au binevoit a contribui în favorul societății: Cu 20 cor. Dr. I. Popp, dep. sin. — Cu 10 cor.: Dr. Ioan Mihu, adv., Dr. Vasile Saftu, protp., Dr. E. Papiu. — Cu 6 cor.: Jovian Mureșan, prot. — Cu 5 cor.: Dr. Ilarion Pușcariu, arhm. și vicar arhiepiscopesc, Galacteon Șagău, ass. cons., Nicolae Macrea, Arseniu Vlaicu, Dr. I. Popp, Miorica, Eugenia și Victor Tordășan, esact. cons., Ioan Lăpădat, dir. de bancă, Dr. I. Voina. — Cu 4 cor.: I. A. de Preda, fisc. cons., Andrei Bârsan, preș. Asoc., Dr. Vasile Bologa, dir., Dr. Vasile Stan, prof., Ioan Oțoiu, prof., Victor Păcală, prof., Dr. M. Iancu, med., Dr. A. Pop, adv. — Cu 3 cor: Dșoara T. Bogdan, Ioan Mateiu, paroh, Oct. Costea, diacon. — Cu 2 cor.: Ioan Droc, protp., Nicolae Garoiu, Lazar Triteanu, ass. cons, Valer Moldovan, Dr. Lucian Borcia, adv., I. Precup, prof., Victor Braniște, Aurel Popoviciu, spir. sem., Eugen Todoran, prof., Dr. Pavel Roșca, prof. Ascaniu Crișan, prof., Dr. Ioan Mateiu, Candid Popa, înv., Nicolae Solomon, dna Ioana Rebega, dna N. Iancu. — Cu 1·90 cor.: Zedeveiu Mureșan, protp. — Cu 1 cor. Partenie Cosma, dir., dna Fulea, dna Csath, dna Gusa, dna Francu, dșoara Aurelia Țeposu, dșoara Roma Șuluțiu, dșoara V. Greavu, dșoara V. Petric, Ioan Simtion, Romul Bucșa, Remus Moga, Nicolae de Leményi, Dionisie Socol, I. Tincu, N N, N N, N N. — Cu mai puțin: dna Ana Vulc, dna Susana Hurdu, dșoara Silvia Spornic, dșoara O. Tăslăuanu, dșoara Victoria Deac, Dimitrie Vulc, Aurel Morușca, Ioan Popa, Ioanichie Zichil, George Popa, Alex. Fărcaș, Ioan Frințu, George Frințu, George Măgdaș, Aurel Pop, N. Imbăruș, N N, N N, N N. — Mai mulți necunoscuți cu suma totală de 7 cor.

Pentru aceste oferte societatea se simte plăcut îndemnată a-și esprima cele mai vii mulțămite.

Ioan Sandu v. preș. *Ioan Goron* cassar.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 254/1914. (117) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Băcâia**, prin aceasta se publică din oficiu concurs repețit, cu termin **de 30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții să se presinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Geoagiu-Algyógy, 3/16 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 312/1913. (115) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul de câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viață a parohului Zacharie Oprea, pe baza ordinului consistorial din 26 Martie a. c. Nr. 3309 Bis, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat și specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul de câmpie este comună mare, are oficiu pretorial și medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, școală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului se vor prezinta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective a celebra.

Murăș-Oșorheiu, la 11/21 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Nr. 432/1913. (116 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh devenit vacant prin moartea parohului Ioan Marin întâmplată la 27 Aprilie 1913 a **Boroșneului mic**, cu filiile **Boroșneul mare** și **Saramaș**, parohia de clasa III-a se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat având a da jumătate din venite văduvei până la împlinirea anului, și folosirea cuartirului.

Concurenții vor avea a se prezenta cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în **Boroșneul mic** (gara Nagyborosnyó) spre a cânta, celebra s'au cuvânta, înaintându-și documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Brețcu, 3 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera" pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 14–40

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 74— (Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii
la
Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie"
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu prețuri ieftine.
Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și invârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 13—

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Subscrisa berărie a „Fraților Hager" cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de bere deschisă și întunecată sub numele de:

„Hagerbräu"

afară de restaurantul Stadtpark a domnului Michail Hager și de restaurantul berăriei aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele restaurante din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumație.

Cu profundă stimă

Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său **„Stadtpark"** pe lângă berea „Pilsner-Urquell" încă și „Hagerbräu" deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

(105) 7–10

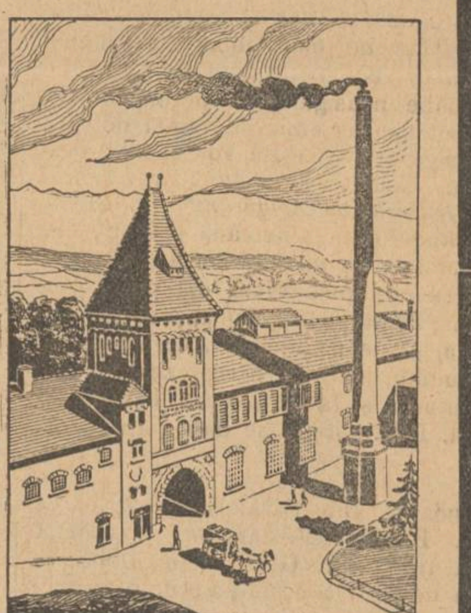

REVERENZI!

Premiat:

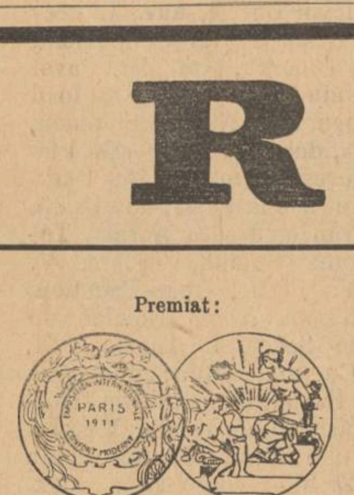

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală" I. PETRAȘCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. – Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 7—

Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală d'n Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redacter responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 18/31 Maiu 1913. Nr. 53.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism și naționalism

de **Dr. Lucian Borcia**.

(Urmare).

Dar credința aceasta nu permite să deosebim între vremelnic și vecinic, între lumesc și ceresc; de această direcție a voinței nu se poate despărți nemărginirea, ea formează temelia întregii ei construcții; ori-ce țărmurire însemnează o stânjenire, o împiedecare, în rău, care trebue cât mai grabnic înlăturat, căci recunoscând de îndreptățită existența unei atari mărginiri, ai abandonat însași ideia.

Katolikós e universal, însemnează unitate atotcuprinzătoare. De aceea fiecare catolic e universalist, și universalist e egal cu dușman al națiunilor și al libertății individuale. Cei mai mulți nu o știu, mulți vor contesta-o indignați și totuși e fapt; fiindcă ideile mari și generale, concluziste ce și le trage gândirea din ele cu o necesitate matematică, transformarea lor în fapte sunt neasămănat mai puternice, decât singuraticul cu buna sa voință și intențiile sale bune; *aci stăpânesc legile naturii*. Precum trebue din schizmă să urmeze cu absolută necesitate fracționarea în schizme noi, stând libertatea individuală la temelia ei, tocmai așa izvorește din catolicism o forță neînfrântă de integrare; singuraticul nu e în stare să-i resiste, precum fărămitura de fier nu poate resista puterii de atracțiune a magnetului.

Dacă îndepărtarea între Roma și Constantinopol nu ar fi fost, pentru mijloacele de comunicație din vremea aceea, atât de mare, nu am fi avut schizma orientală; fără personalitatea supra-omenească a lui Martin Luther cu greu i-ar fi succes Europei dela miază-noapte să se rupă de Roma. Cervantes, un bărbat plin de credință, citează cu multă predilecție proverbul: „In dosul crucii se ascunde dracul“. Probabil vrea să indice, că îndată ce mintea alunecă pe povârnișul religiei absolute, a credinței oarbe în autoritate, nu mai cunoaște margini și nu se mai poate opri. Dealtcum de atuncea tocmai dracul acesta a nimicit gintea nobilă a lui Don Quijotte. Și reamintindu-ne mai departe, că ideile universaliste absolutiste, din cari a răsărit biserica romană, sunt un product al decadenței generale, o ultimă rază de nădejde și o adevărattă ancoră de scăpare pentru babilonia haotică, lipsită de rassă a oamenilor corciți, cari locuiau țările de sub stăpânirea romană, — cu greu ne vom putea feri de gândul, că asemenea cauze pot avea și astăzi asemenea efecte și că prin urmare și în situația de azi a lumei există o mulțime de împrejurări, în stare să întărească aspirațiile și planurile bisericii universale. Pentru acei-ce împreună cu Goethe năzuesc spre o „nemărginire internă“ ar fi mai potrivit ca în fața acestora să accentueze cât se poate mai hotărât marginile externe, adecă: *personalitatea liberă, rassa curată, naționalitatea neatârnătoare*. Și pe când papa Leo XIII îndrumă — din punctul său de vedere cu tot dreptul — pe contimporanii săi spre Gregoriu VII și Toma de Aquin, vor îndrepta ceilalți cu tot atâta dreptate privirile lor și ale celorlalți spre Wilhelm Cuceritorul, Walter von der Vogelweide și acel faur, care nu voia să asculte de papa cel străin, mai departe spre mișcarea mare, fără zgomot a breslelor meseriașilor, a alianței orașelor, spre universitățile lumești, cari la sfârșitul epocei de care vorbesc, începură pretutindeni în Europa să dea semne de viață, ca semnalele formațiunilor noi, naționale și antiuniversale ale societății, semnale ale unei culturi noi cu desăvârșire antiromane.

Dar conflictul acesta nu există numai între statul național și cel universal-clerical, ci ori unde aflăm universalism, correlatul său necesar e antinaționalismul și antiindividualismul. Nici nu e de trebuință, ca universalismul să fie conștient, e destul dacă vre-o ideie tinde spre absolut, spre o nemărginire externă. Așa de pildă duce ori-ce socialism consecvent la statul absolutist. A numi socialiștii scurt „partid primejdios statului“ însemnează a produce una din confuziile, de cari s'a îndrăgit așa de mult timpul de azi. E adevărat, că socialismul e o primejdie pentru statele naționale și în genere pentru principiul individualismului, dar nu pentru *ideia* statului. Iși recunoaște fără încunjur internaționalismul său, dar ființa nu și-o manifestă în destrămare, ci într'o organizare atât de extraordinară, încât ai crede că a copiat-o după construcția mașinelor. Sub amândouă raporturile își tradează înrudirea sa cu Roma. De fapt represintă aceeași ideie catolică ca și Roma, numai o prinde de celalalt capăt. De aceea nu e loc în sistemul lui pentru libertate și varietate individuală, pentru originalitatea persoanei. — „Ceea-ce-i leagă pe toți socialiștii de olaltă, e ura împotriva libertății“, zice Flaubert. Cine dărâmă granițele externe, le ridică în intern. Socialismul e imperialism mascat. Fără ierarhie și primat cu greu se va putea realiza; un exemplu al organizației socialiste, antiindividualiste găsește în biserica catolică.

O asemenea mișcare spre nemărginire cu aceeași urmare inevitabilă a suprimării singuraticului o întâlnim în comerciul și industria mare. Cetind numai publicațiunile lui R. E. May (în „Virtschafts-und handelspolitische Rundschau“ din 1897) despre lățirea sindicalismului și despre centralizarea internațională a producțiunei și a capitalului, putem vedea care le e resultatul. Evoluția aceasta spre anonimitate și producție în massă prin sindicate însemnează o luptă până la cuțit împotriva personalității, care și la negustori și fabricanți se poate numai în anumite hotare înguste manifesta. Iar mișcarea aceasta se extinde, pe cum se vede, dela singuraticele persoane și asupra națiunilor. O comedie recentă ne înfățișează pe un negustor care întâmpină fălos pe fiecare persoană care apare pe scenă, cu cuvintele: „Ai auzit? M'am transformat într'o societate anonimă pe acții“. Tare mi-e teamă, că neivindu-se o contrabalansare a acestei tendințe economice, în curând vor putea și popoarele să dea de știre: „Ne-am transformat într'o societate anonimă internațională“.

Și dacă mi se îngădue să fac un saltomortale la un teren cât se poate de îndepărtat de economie, ca să caut o nouă pildă pentru sforțările universalismului între noi, aș dori să atrag atenția asupra mișcării liniștite, provocate prin bula papală „Aeternis Patris“ din anul 1879, care astăzi a luat dimensiuni atât de mari, încât și cărți științifice (proveniența lor trebue căutată într'o anumită tabără) îndrăsnesc să proclame pe Toma de Aquin de cel mai mare filozof din toate timpurile, surpând tot ce au cugetat de atuncea marii cugetători (germanici) spre vecinică glorie a omenirei, readucând în felul acesta pe oameni la veacul 13, și ferecându-i din nou în lanțurile morale și intelectuale, pe cari le-au zdrobit și aruncat cu încetul, în necontenită luptă pentru libertate. Și ce se laudă la Toma? Universalitatea sa, faptul că a construit un sistem atotcuprinzător, în care toate contrastele își află împăcarea, toate antinomiile deslegarea și toate semnele întrebării ale rațiunii omenești răspunsul. Il numesc al doilea Aristotel: „Ceea-ce Aristotel abia gângăvea bănuind, își află la Toma o expresiune cu desăvârșire clară și consecventă“. Ca și stagiritul, așa știe și el să explice totul: începând

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

„*Biblioteca copiilor*“. Editura librăriei Ciurcu. Brașov.

Nr. 1. *Peneș Curcanul*. Poezie de *V. Alecsandri.*

Dorebanțul Peneș Curcanul povestește cum a plecat din Vaslui, dela coarnele plugului, cu cei 9 tovarăși ai lui, ca să lupte în resboiul pentru neatârnare, contra Turcilor. Așa erau de veseli în drumul la luptă, încât oricine îi întâlnea pe drum credea, că se duc la vreo nuntă, și nu la răsboiu. Voia bună nu și-o perdură nici la luptă, căci soțul seu Cobuz cade lovit de glonț, tocmai când le cânta la horă din fluer. După aceasta trec Dunărea, ajung la Plevna, și luptă vitejește, perzând partea cea mai mare dintre tovarăși. Peneș cu sergentul suie reduta și pun pe ea steagul României. Cad însă loviți de Turci, dar steagul fâlfâie mai departe; și pe când se trezește Peneș cu mâna ruptă, roagă pe bunul Dumnezee să-i vindece mâna, ca să poată iar merge la luptă.

Această poezie, avându-și súbiectul din lupta pentru independență a fraților noștri din regat, cu conținutul ei patriotic, cu esemplul fără păreche al vitejiei lui Peneș întru apărarea patriei, poate ocupa loc în biblioteca școlară, căci copiii din clasa V. VI. cu drag o vor ceti. Cetirea ei va putea și întregi materialul din Planul de învățământ prescris pentru cl. V. VI, unde și așa se cere cunoașterea celui mai de căpetenie poet, a lui V. Alecsandri. Observ aici la început, atât pentru această poezie, cât și pentru întreaga „Bibliotecă a copiilor“ că ortografia ei nu corespunde regulelor ortografice stabilite de Academia Română.

Nr. 2. *Tolpa și Ștefan Vodă*, tradițiune poporală, de *S. Fl. Marian. Țăranul și Pescarul.* Fabulă de *C. Bălăcescu.*

Țiganul Tolpa era la curtea lui Ștefan cel mare și era șiret minune mare. Venind la Vodă nește supuși de ai lui, ca să se plângă contra pârcălabului, care îi cam asuprea, Tolpa le ține calea și le promite a le veni el într'ajutor, ceace îi și succede prin o hârtie cu iscălitura lui Vodă. In puterea acestei iscălituri pedepsește pe pârcălab în fața poporului. Dar fără știrea lui Vodă. La o ocazie binevenită pârcălabul spune Măriei Sale întâmplarea cu Tolpa. Ștefan observă șiretlicul lui Tolpa, pe care dă ordin să-l spânzure. Tolpa însă cu istețimea lui se scapă de această grea osândă.

Această tradiție poporală, care descrie atât de bine istețimea țiganului Tolpa dela curtea lui Ștefan cel mare, cetită de copiii școalei poprale, ar lăsa în memoria lor, cel puțin numele acelui domnitor, care și-a câștigat prin vitejia lui numele de „mare“, căci puțini vor fi acei învățători, cari să-l ia pe Ștefan cel mare în legătură cu Matei Corvinul.

Fabula „Țăranul și pescarul“, care asemenea arată istețimea și cumințenia unui țăran, care la cumpărarea unui pește îl cercetează la coadă, încă ar fi destul de potrivită pentru biblioteca școlarilor.

Nr. 3. *Toma alui Moș*, legendă populară. *Fragile*, istorioară morală.

Toma alui Moș ședea odată pe vremea subjugării Turcilor, pe șesul de lângă Nistru. Aci își întinde masa, mănâncă, dar când să închine un pahar de beutură, n'are cu cine. Deodată zărește apropiindu-se Manea, care înfruntă pe Toma pentru încălcarea pământului. Toma îi întinde plosca cu vin, Manea însă îl lovește hoțește cu sabia, și o ia la fugă. Toma alui Moș reculegându și puterile, urmărește pe Manea și ajungându-l îl taie în două cu sabia. Insă și lovitura primită dela Manea, atât îl slăbește, încât vede, că nu mai este de traiu. Deci roagă pe murgul său, să-l îngroape la locul, unde și-a întins masa, la groapa cea cu 5 ulmi, de lângă Nistru.

Legenda Toma alui Moș, caracterisează tipul Românului viteaz, care luptându se cu moartea, își urmărește inimicul laș, care-l lovește cu sabia hoțește. Ea este foarte potrivită pentru întărirea caracterului.

Istorioara „Fragile“ ne arată, cum este îngrijit un soldat bolnav, de o copilă mică, care câștiga cele 4 parale, cu cari susținea pe bietul soldat. Colonelul, care aude de lucrul acesta, resplătește pe copilă cu 12 galbini și cu cuvintele: „O facere de bine, chiar de s'ar face în vânt, află resplătire în cer sau pe pământ“.

Această istorioară de conținut moral, deși planul nostru de învățământ le-a abandonat, pe motivul că sunt anume fabricate, și rezultatul educativ al lor ar fi efemer, după părerea mea, ar putea totuși lua loc în biblioteca școlară.

Nr. 4. *Stan Bolovan*, Poveste de *I. P. Reteganul.*

Un om, care n'are copii, se roagă în continuu la Dumnezeu, ca să-l dăruiască cu copii. Dăruindu-l Dumnezeu cu nu mai puțin decât 100 copii, întră griji mari în capul lui, cum să-i susțină. Cu ajutorul lui Dumnezeu și prin istețimea lui, ajunge la a treia parte din oile dela munte și păcălește și un smeu puternic, de îi dă 3 părechi de desagi cu galbeni, căci l-a slujit cu dreptate un an constătător din 3 zile. Așa esistența copiilor fu asigurată.

Poveștile, cari plac atât de mult copiilor, sunt în stare a desvolta fantazia. Asemenea și această poveste a unui bun cunoscător al poporului. Cetirea ei ar fi de preferat mai bine la școlarii din școala de repetiție.

Nr. 5. *Fulgerul*. Istorioară morală. *Sfaturi bune*, de *A. Pann.*

Doi copii merg în pădure, și dupăce se satură bine de mure, adorm la umbra unui arbor. Din somn îi deșteaptă tunetul, care vestește apropierea unei furtuni mari;

cu natura dzeiască până la natura corpurilor pământene şi până la însuşirile trupului reînviat. Dar ca creştin ştie şi mai mult, fiindcă clădeşte pe temelia revelaţiunei. Prin gând nu-mi trece să micşorez meritele lui Toma de Aquin.

Dar pentru noi oameni practici e următorul lucru hotărâtor. Sistemul lui Toma, mai universal de cât ori care altul, se bazează pe două supoziţii: Intâiu că filozofia trebue să se supună şi să se prefacă necondiţionat în „ancilla ecclesiae“, al doilea trebue să se înjosească făcându se „ancilla Aristotelis“. După cum se vede, se repetă pretutindeni acelaş principiu: „lasă să-ţi leg mânile şi picioarele şi o să vezi minuni“. Leagă-ţi ochii cu anumite dogme, presupune că dibuirile şi primele încercări ale unui sistematician elin genial, dar pe cum s'a dovedit foarte unilateral, exprimă adevărul absolut vecinic şi complet, şi îţi dăruesc un sistem universal! Aceasta însă e atentat, un atentat primejdios împotriva celei mai interne libertăţi a omului. In loc ca internul să fie fără margini, cum voia Goethe, îi făureşte o mână străină două cercuri de fier şi într'unul îi strânge sufletul, în celalalt creerul; acesta e preţul pe care oamenii trebue să-l plătească în schimbul cunoştinţei universale.

De altcum mult înnaintea enciclicei papei Leo XIII. s'a născut din sânul bisericii protestante un sistem universal aşezat pe asemenea principii: Sistemul lui Georg Friedrich Wilhelm Hegel. Un Toma de Aquin protestant, aceasta exprimă totul. Şi aceasta s'a întâmplat cu toate că trăise Kant, un Luther al filozofiei, dărâmătorul pseudoştiinţei şi zdrobitorul tuturor sistemelor, care ne-a atras atenţia asupra „hotarelor putinţei noastre de a gândi“, şi care ne-a învăţat ca „niciodată să nu trecem cu raţiunea speculativă peste marginile experienţei“. Iar după ce ni-a fixat în chipul acesta în afară atât de limpede şi hotărât graniţele, ni-a deschis, cum nu a făcut înaintea lui alt filozof din Europa, larg porţile lumii interne fără de margini arătându-ne, că aici în lumea sufletească e împărăţia adevăratului om liber. (Va urma).

Din parlament. După o vacanţă destul de lungă dieta ţării a ţinut şedinţă Luni, în 26 Mai n. Presidentul camerei, contele Tisza, a parentat într'o vorbire frumoasă pe decedatul *Perczel Dezsö*, fost ministru, fost president de cameră şi mai în urmă president al partidului naţional al muncii, apoi s'au făcut comunicările obicinuite, s'au presentat mai multe proiecte de lege şi mai multe rapoarte de ale comisiunilor, iar proxima şedinţă a fost anunţată pe Luni, 2 Iunie nou.

Conflictul bulgaro-român. In şedinţă secretă a comunicat domnul *Titu Maiorescu*, prim-ministrul României, senatului român, Sâmbătă şi Luni, toate fazele prin cari a trecut diferendul româno-bulgar, dela început până la sfârşit, precum şi cuprinsul protocolului luat în Petersburg pentru aplanarea acestui diferend. In acest protocol se spune, că României ii se acordă Silistra din partea puterilor mari, împreună cu un teritoriu de trei kilometri în jurul Silistrei, ii se acordă dreptul de a fortifica graniţa şi dreptul de a avea şcoli şi biserici în Macedonia şi Albania. România e datoare însă să plătească despăgubiri Bulgarilor, cari nu ar voi se remână sub stăpânirea ei. Senatul român a luat cuprinsul protocolului cu aprobare la cunoştinţă.

Procesul Lukács-Déssy. In procesul pe care l-a fost intentat domnul ministru-president *Lukács László* fostului secretar de stat, acum deputat dietal, *Déssy Zoltán*, pentru calomnie şi vătămare de onoare, fiindcă afirmase despre Escelenţa Sa, că e cel mai mare *panamist* din Europa, — Marţi s'a început la tribunalul regesc din Budapesta procedura de dovedire, ordonată din partea tablei regeşti. Au fost ascultaţi mulţi martori şi din fasiunile lor reiese, că întru adevăr s'au întâmplat lucruri incorecte: au fost acordate favoruri unei bănci mari din Budapesta în schimbul unei sume mari, de milioane, plătită în cassa partidului naţional al muncii. Ascultarea martorilor continuă.

Incheierea păcii. Se trăgănează subscrierea preliminarelor de pace din partea representanţilor statelor mici balcanice din motivul, că s'au născut mari neînţelegeri între ele cu privire la împărţirea teritoriului cucerit dela Turci; ba între Greci şi Bulgari s'au întâmplat şi ciocniri pe tema aceasta, iar răsboiul între Bulgari şi Sârbi încă pare a fi înaintea uşii. Puterile mari au intervenit însă cu toate energia şi le-au dat termin până astăzi Vineri, ca să-şi reguleze între olaltă neînţelegerile, iar preliminarele de pace să le subscrie astăzi, căci în caz contrar Bulgaria leagă singură pacea cu Turcia. Se crede, că representanţii Greciei şi Sârbiei se vor conforma, şi preliminarele de pace vor putea fi subscrise astăzi.

Bogomilismul.

Adevărata lege ortodoxă a avut să lupte cu număroase secte religioase, cu număroase erezii. Aceste erezii s'au răspândit în multe părţi prin multe ţări şi cu greu au putut fi combătute şi sufocate. Ele s'au răspândit cu deosebire în acele locuri, unde cunoştinţele credinţii adevărate erau mai puţin cunoscute şi unde şi spiritul celor cari li se propoveduiau era mai aplicat a primi aceste erezii. Ele prindeau rădăcini în o măsură mai mare sau mai mică, după cum şi împrejurările şi referinţele externe erau mai mult sau mai puţin favorabile pentru lăţirea ereziilor. Ba încă cu cât în unele locuri împrejurările externe contribuiau mai puţin la lăţirea ereziilor, cu atât ele se lăţiau mai mult. Ereziile au fost combătute de deosebite sinoade ecumenice şi locale, iar aderenţii lor au fost expulzaţi. Cu toate acestea ei duceau cu sine învăţăturile lor în alte ţeri şi locuri, unde fiind aceste învăţături mai adecuate spiritului poporului, erau mai uşor primite şi se lăţiau între adevăraţii credincioşi. O astfel de sectă religioasă şi erezie a fost şi *bogomilismul.*

Bogomilismul îşi are originea în Pavelicianism, iar acesta în Manicheism.

Manicheismul, numit astfel dela întemeietorul sectei *Mani*, sau *Manicheus*, se ivi prin veacul III. d. Cr. în Persia. Această sectă voia să reformeze creştinismul, combinându-l cu învăţăturile dualiste ale Perşilor şi în parte cu Budhismul. — Manicheismul învăţa, că din etern există 2 împărăţii: una a binelui, cealaltă a răului, una a luminii, cealaltă a întunerecului. In prima stăpâneşte Dzeu, în a 2 a Satana. Din lupta răului împotriva binelui şi din amestecarea lor se născu omul. Spiritul omului e sediul binelui, iar corpul — materia, — sediul răului. Isus a fost trimis în lume, ca să elibereze din împărăţia Satanii: binele şi lumina. Isus, ca *lumina* şi *binele* lumii, nu a putut să aibă corp adevărat, ci numai corp aparent, deci şi patimi şi moarte aparentă. Creştinii n'au înţeles şi au modificat învăţăturile lui Isus, iar Mângăitorul promis, care avea să curăţiască învăţăturile creştine de rătăcire, — e *Mani.*

Din Persia Manicheismul se lăţi în Azia-mică, în Africa nordică, chiar şi în Europa, dar cu deosebire în Armenia.

Invăţăturile manicheiste în Azia-mică şi în Armenia prinseră cu timpul rădăcini mari şi fură modificate în unele privinţe în senz mai creştinesc, cam prin veacul VII. Invăţătura nouă se numi *Pavelicianism*, iar aderenţii ei Paveliciani, deoarece aveau în mare cinste pe apostolul Pavel. Intemeietorul Pavelicianismului a fost un manicheu, cu numele Constantin, care aprofunzindu se în cărţile apostolului Pavel, combină învăţăturile *apostolului neamurilor* cu Manicheismul.

Invăţătura principală consta în cele 2 principii: al binelui-Dzeu, şi al răului-Satana, şi în lupta continuă a lor.

Prin secolul al VIII-lea şi mai cu seamă al IX-lea, învăţăturile paveliciane trecură în imperiul bizantin. Aici şi cu deosebire în Tracia îşi câştigară mulţi aderenţi. Ei se întăriră aşa de mult, încât, deşi o parte dintre ei fură ucişi, altă parte alungaţi, nu putură fi exterminaţi cu totul, ci se lăţiră în diferite ţeri sub diferite *forme* şi *numiri*. Aşa în Tracia — strămutaţi încă la a. 970 de împăratul Ioan Tzimiskes, ca apărători contra Bulgarilor, — se numiră prin v. XI *Euhiţi*, rugători; în Francia *Catari*, curaţi sau *Patereni*, fiind-că recitau adesea Tatăl nostru (Pater noster) In Spania se lăţiră sub numele de *Prisciliani*, dela Priscilian, întemeietorul şi conducătorul lor. Tot în apus erau sectele înrudite, sau cari au isvorât din Pavelicianism: *Albigenzii* şi *Valdenzii.* La Bulgari în Tracia se lăţiră sub numele de *Bogomili.*

Bogomilismul prinse rădăcini mari şi dăinui multă vreme, de prin v. XI până prin v. XVII ba şi mai târziu. Născut din Pavelicianism primi o altă formă în senz şi mai creştinesc prin întemeietorul sectei, prin *preotul Bogomil.* După el aderenţii lui se numiră *bogomili*, ceea ce înseamnă *iubitori de Dzeu.* Acesta lăţi cu mare zel bogomilismul între Bulgari. Prin Bulgari se lăţi şi între Români, apoi se lăţi printre Sârbi şi alte popoare din Balcani, ba chiar şi în Rusia şi în apus. Urmele bogolismului se văd până în zilele noastre.

Bogomilii credeau, că Dzeu a avut 2 fii: Cel întâiu născut al lui a fost Satanail. Acesta s'a resculat împotriva atotputerniciei lui Dzeu, voind a deveni asemenea lui. Prin aceasta el, Satanail, a devenit elementul cel rău. Al 2-lea fiu a lui Dzeu a fost Mihail, pe care îl identificară cu Cristos. Acesta e elementul cel bun. Resculându-se Satanail împotriva lui Dzeu, a zidit lumea cu toate cele ce sunt în ea şi pe oameni. El a corupt şi pe îngeri şi şi-a făcut din ei organele sale. A sedus pe Eva, care a născut pe Cain. Satanail a domnit în lume până la întruparea lui Mihail în Cristos. Cea mai mare parte a V. T. e opera şi preamărirea lui. Moisi şi alte persoane însemnate din V. T. au fost organele prin cari Satanail şi-a manifestat voinţa sa, pe când prorocii au fost organele lui Dzeu. Prin întruparea lui Mihail în Cristos, puterea lui Satanail a încetat, însă nu de tot. Cristos a avut numai trup aparent, deci şi patimi şi moarte aparentă. Patima şi moartea lui a fost uneltirile lui Satanail, dar Isus, ca fiul lui Dzeu, a învins pe Satanail, despoindu-l de finalul *il*, (ce înseamnă pe româneşte Dzeu), şi a întemeiat biserica cea adevărată, *bogomilă.* Puterea lui Satana prin aceasta n'a încetat, ci a uneltit mai departe asupra bisericii şi creştinilor *adevăraţi*, aşa că creştinii s'au abătut dela învăţătura originală a lui Cristos. Aşa au stat lucrurile până la restabilirea adevăratelor învăţături, prin popa Bogomil.

Asta e pe scurt învăţătura bogomililor. Ei respingeau principiile dogmatice şi morale ale ortodoxilor, înlocuindu-le cu de ale lor. De asemenea respingeau ierarhia cu toate instituţiile şi multele ceremonii ale creştinilor, ca cultul, liturgia etc. Primeau însă posturile şi le ţineau cu mare stricteţă. Posteau cu deosebire ziua de Luni. Duceau un traiu rigoros, se abţineau mulţi dela vin şi carne, iar unii nu se căsătoreau. Puneau mare pond pe rugăciuni, cu deosebire era în mare cinste rugăciunea domnească „Tatăl nostru“. Preot era fiecare dintre ei, cu toate acestea în fruntea bisericii lor era un preot, ce închipuia pe Cristos dimpreună cu 12 preoţi, pe cari îi numeau apostoli. Tainele nu le primeau toate, nu se botezau cu apă, ci învăţau, că Isus a instituit un botez spiritual, tot aşa şi o euharistie spirituală. — Dintre apostolii şi sciitorii N T. era în mare cinste şi adorau mai mult pe apostolul Pavel şi Ioan, precum şi scrierile lor.

Credinţele bogomilice prin Bulgari se lăţiră şi la Români, cari trăiau în vecinătate, sau cu Bulgarii. Ba Românii, din sudul Dunării, formară cu Bulgarii un puternic imperiu, de frica căruia tremura de multe ori şi Ţarigradul. Mulţi Bulgari bogomili, mânaţi de zelul lor de a propovedui învăţăturile lor treceau Dunărea mai târziu prin ţările româneşti. Şi aceste învăţături se lăţiră între Români cu uşurinţă, de oare ce şi limba bisericii, apoi şi cea de stat în o vreme era limba slavonă. Cauza, care a mai contribuit la lăţirea bogomilismului între Români, este a se căuta şi în firea poporului românesc, care dela natură era aplicat a primi aceste sau unele din aceste învăţături potrivite cu spiritul lui. De altă parte şi necunoştinţa adevăratelor învăţături creştine favoriza lăţirea bogomilismului. Preoţii nu ştiau şi nu puteau deosebi aceste învăţături de cele ortodoxe, ba chiar le propovedueau în popor. Astfel că pe încetul bogomilismul prinse adânci rădăcini în neamul românesc.

Invăţăturile bogomilice între Români nu erau primite în întregimea lor, sau cu timpul nu s'au păstrat, ori nu s'au putut păstra, în întregime. Bogomlismul a fost întărit apoi şi prin huzitism prin v. XIV şi XV, mai ales la Românii de prin nordul ţinuturilor locuite de ei, cu deosebire în Maramurăş. Huzitismul aduse după sine scrierea celor dintâi producte literare româneşti: cod cele voroneţian şi psaltirea scheiană.

După încetarea huzitismului, bogomilismul se întăreşte din nou, aşa că prin veacul al XVI-lea în parte şi al XVII-lea ajunse culmea desvoltării sale. In veacul al XVI-lea s'au scris *textele măhăcene* cuprinzând învăţături bogomile şi scrise în spirit bogomilic prin popa *Grigore* din satul Măhaci din Ardeal. Textele măhăcene între altele cuprind: *Apocalipsul apostolului Pavel*, cartea apocrifă, *cugetări în oara morţii, rugăciuni de scoaterea dracilor, călătoria Maicii Domnului la iad* etc. Afară de textele măhăcene s'au mai scris în deosebite locuri prin mănăstiri şi sate prin vremurile mai vechi şi mai târzii multe manuscripte şi cazanii, cuprinzând învăţături bogomile. In multe sate mai retrase şi scutite de influinţe moderne, unde poporul a remas mai genuin în ale credinţii, având şi un trecut carecare în cele bisericeşti mai însemnat, în aceste locuri urmele bogomilismului, credinţe bogomile, se văd până în zilele noastre. O cauză, afară de cele înşirate mai sus, care a contribuit la păstrarea anumitor urme de bogomilism până în zilele noastre, este şi conservatismul ce caracterisează neamul nostru, ţinând mult la ceea ce a moştenit, fie bine ori fie rău. Apostolul Pavel era în trecut în mare cinste şi la Români. Până în ziua de azi în multe locuri poporul posteşte ziua de Luni numindu-o „postul sfinţilor“, dupăce şi *sfinţi* erau numiţi bogomilii printre Români (sfinţi-catari-curaţi).

Mulţi bătrâni ştiu povesti şi povestesc învăţături în senz bogmilic, remase prin tradiţie până la ei. Incepând cu crearea lumii, cu Adam şi Eva, continuând cu viaţa lui Isus, până la judecata înfricoşată dela sfârşitul lumii, urme de bogomilism în povestirile acestor bătrâni se întreţes ca un fir roşu. Din toate aceste învăţături se vede lupta continuă a răului împotriva binelui, atât în viaţa omului, cât şi după moarte, moştenite prin bogomilism în decursul veacurilor până în zilele noastre. Bine înţeles, că în popor aceste învăţături nu se păstrează în modul lor originar, precum le-a învăţat popa Bogomil, ori popa Grigore din Mahaci. Ele se păstrează în o formă schimbată, combinate cu legea ortodoxă.

Ca o urmare a bogomilismului e faptul, că prin el s'a desvoltat o parte din literatura bisericească şi poporană. Deasemenea şi simţul religios moral a fost mai întărit prin bogomilism. Invăţăturile bogomile şi în ziua de azi prin unele părţi se întăresc şi susţin şi prin anumite cărticele răspândite prin popor (mai cu seamă de pe la Nicula) ca: Visul Maicii Domnului, Călătoria Maicii Domnului la iad, Epistolia Domnului etc.

Cu vremea însă se vor perde şi aceste urme de bogomilism, precum preste tot se vor perde credinţele deşarte din popor. A-

---

deci pornesc grăbiţi spre casă. Furtuna însă îi ajunge şi Ioan se ascunde de ploaie sub un stejar mare, George însă se ascunde într'o groapă. Un tunet grozav şi Ioan e lovit la pământ dimpreună cu stejarul. Fratele şi tatăl lui îl plâng amar.

Această descriere frumoasă din natură, cu producerea şi tăria fulgerului, amestecată în fine cu iubirea de frate încă e potrivită pentru biblioteca şcolarilor. Asemenea şi sfaturile lui A. Pann, cari ar prinde bine şi pentru adulţi.

Nr. 6. *Fata bărbată şi fata leneşe.* Poveste de *I. C. Fundescu.*

Un unchiaş şi o mătuşe are fiecare câte o fată; a unchiaşului e frumoasă şi bărbată, a mătuşei urâtă şi leneşă. Mătuşa nu iubeşte fata unchiaşului şi o alungă dela casa părintească. Fata se duce şi se bagă servitoare la sf. Vineri, unde purtându-se bine, primeşte multe lucruri frumoase. Când soseşte acasă, vede mătuşa aceste lucruri frumoase şi voeşte cu tot preţul, ca să aibă şi fata ei asemenea lucruri. Sileşte deci fata să meargă la sf. Vineri, să slujască. Fata însă fiind foarte leneşă, face multă stricăciune la sf. Vineri. Când se împlineşte timpul, ca plată îşi alege o cutie foarte frumoasă, însă cu conţinutul urât. Pe drum, curioasă deschide cutia, în care în loc de lucruri frumoase găseşte o sumedenie de insecte urâte, care o înspăimântează foarte rău. Aşa rămâne fata cea bărbată cu lucruri frumoase, ca o fată de împărat, iar cea leneşă nu se alege cu nimic.

Despre valoarea acestei poveşti, cu un adânc fond moral, cred de prisos a vorbi mai pe larg, făcând ea partea din acele poveşti, cari se propun în clasa I, la materialul de religiune. Cetirea ei se recomandă cu cea mai mare căldură.

Nr. 7. *Povestea unei păsărice*, de *V. Alecsandri.*

A fost odată o femeie, care a avut 2 copii gemeni şi foarte frumoşi, pe cari îi iubea foarte mult. Fericirea mamei însă ţine scurt, căci copii mor şi mama lor îmbracă haina tristeţii. Din copii, cari au fost îngropaţi în grădină, cresc doi brazi frumoşi, cari îşi întind crăngile până la fereastra casei, în care era mama lor. Ei mângăie pe mama lor cu soartea, cu care ei se simt fericiţi. Un trăznet însă îi culcă la pământ şi din flăcări se ridică 2 schinteі în sus prefăcându-se în stele. Ea de bucurie iese pe câmp, urmărind mereu cele 2 stele pe cer. Către ziuă aceste stele cad lângă un isvor şi se prefac în două mărgăritare, pe cari mama le ridică şi le înşiră mereu, aducându-şi aminte de copiii ei.

Poezia aceasta de Alecsandri, pe lângă frumseţa literară şi versurile-i curgătoare ca mierea, conţine dragostea — aşa zicând nebună — a unei mame, faţă de copiii ei, care emoţionează atât pe un om mare, cât şi pe un copil de şcoală.

(Va urma).

ceste ne grăesc limpede despre credința și în parte despre modul de viață al neamului nostru în trecut. Perzându-se aceste învățături, cari au avut și o parte bună în sufletul neamului, se vor perde tot odată nunumai omidele de pe pomul sufletului seu ci și unele flori.

(*Stoiceni.*) *M. Georgiu*
preot.

Problema reunirii creștinilor.

— Odinioară și acum. —

De *Tr. Scorobeț.*

Controversiile teologice și fanatismul confesional au fost în trecut cumplite nenorociri pentru biserica creștină. Au înstreinat de biserică pătura intelectuală, care s'a aruncat în valurile liber cugetătoare și ale dușmanilor credinței creștine.

Cultivătorii științei teologice și adoratorii confesionalismului, chiar și cei sinceri și onești, sunt priviți cu oare-care bănuială, neîncredere și răceală păgubitoare. Cultivând știința teologică și propagându-o în massele largi ale credincioșilor, pentru cei onești și prudenți nu însamnă a instala iarăș terenul luptelor bisericești păgâne din trecut. Și iubindu-ți confesiunea ta, în care te-ai născut și în care a trăit neamul tău, nu însamnă a demonstra împotrivă și a desprețui confesiunea vecinului tău de alt neam.

Știința teologiei atât de vastă în trecut, și căreia sunt dedicați în vremurile de acum atâția bărbați de înaltă distincție din toate neamurile, nu poate fi abandonată nici pentru cele mai mari greșeli ale trecutului, iar cultul confesionalismului nobil nu-l putem părăsi de dragul francmasonilor și al bârfitorilor lui Cristos.

N'ar fi ridicol apărătorul ignoranței într'un curent de cultură, n'ar fi primejdios apostolul internaționalismului într'o mișcare de înviere națională?

Datoria vremii impune cultivarea științelor teologice și a tuturor problemelor religioase, învestigându-le cu competență, în spirit de charitate înlocuind odiul tradițional și nepăsarea obștească cu dorul de a limpezi toate chestiunile de credință și de viață religioasă superioară. Și încălziți cu iubirea de Cristos, care trebue să lege la olaltă pe toți creștinii, să ne silim a micșora deosebirile dintre noi, și nici de cum să nu le exagerăm. Să ne aducem aminte, că toți câți suntem botezați, suntem membrii lui Cristos, și astfel facem parte din biserica lui. Și cum Duhul Sfânt, care s'a dat tuturora la Rusalii, s'a sălășluit în organismul întreg, noi avem datorința să învățăm unul dela altul.

„Nolli me tangere" — însă răspundeau o samă de glasuri ale fraților în ziua cea rea a primejdiei lor; ceea-ce însemnează, că la noi e încă departe timpul unei înțelegeri creștinești superioare, — „cu lapte să ne nutrim, iar nu încă cu bucate".

Răul de acasă nu este o apariție nouă.

In primul pătrar al veacului dela îngroparea lui Isus întimpinăm ființa diviziunilor în biserică. Și sectarismul din vremea apostolească s'a păstrat ca o neghină blăstămată, dându-și și roadele sale în desvoltarea bisericii.

Partidele sectare au apărut atunci, ca și mai târziu, în aceeaș formă. Spiritul de partidă a venit totdeauna în urma vreunei individualități marcante din biserică, care avea viziunea vr'unui adevăr mare, de care lumea avea trebuință, și căruia îi dedea espresiune. Și oameni de temperament înrudit, atrași de noua solie, o primeau, o repetau în forme nouă, și așa se formau școli, partide, cari prin desbateri ulterioare, prin apologii și atacuri împotriva școalelor rivale sau antagoniste s'au cristalizat în confesiuni deosebite, cu credeuri proprii, cu forme proprii de închinare, cu guvernament special.

Așa s'au format bisericile sectare lutherană, calvină etc.

Probabil că nici un sectar, precum nici Paul, nici Apollos, nici Petru din vremea apostolească n'au intenționat să formeze noue biserici, ori să le fi dat sancțiunea a se organiza deosebit.

In biserica din Corinth erau mai multe partide. Una s'a desvoltat din elementul jidovesc al bisericii creștine. Creștinismul s'a desvoltat din judaism și acesta era partida dominantă cu sediul în Ierusalim, care susținea, că creștinismul e fază a judaismului.

Acești creștini pretindeau, că păgânii, cari vreau să se creștineze trebue să devină întâiu judei, și legea lui Moise e obligătoare, căreia trebuie să se supună și creștinismul. Această partidă pretindea, ca păgânii iubitori de legea lui Cristos trebuiau să fie tăiați împrejur, să nu să atingă de jertfele idolești, să întrerupă ori-ce contact cu păgânii, să observe prescrierile mosaice, Sâmbăta, posturile etc. Enunțiațiune lui Cristos din vorbirea de pe Munte: „N'am venit să stric legea și prorocii, și nici o iotă nu va rămânea din lege până nu se va împlini", — o luau drept armă de apărare pentru pretenziunile lor. Această partidă considera pe Petru de șef al lor, pentrucă acest apostol a fost apostolul prin escelență al jidovilor și al bisericii judeilor încreștinați, deși nu aveau nici un motiv de a crede, că apostolul Petru personal să fi sancționat când-va și în vr'o formă anumită principiile, conduita sau spiritul acestei partide.

Principiile, conduita și spiritul acestei partide s'a încuibat și sa sălășluit în biserica latină, care totdeauna s'a manifestat așa.

A doua partidă o alcătuia elementul neamurilor streine din biserica creștină. Neamurile nu cunoșteau judaismul, datinele, sistemul ierarchic, tăierea împrejur etc. Greci și Romani, cari identificau moralitatea cu religia, formau acest element, pentru cari solia cea nouă se reducea la nădejdea apropiatei mântuiri de ori-ce legături bisericești și civile și la așteptarea venirii a doua a lui Cristos, pentru a așeza noua sa împărăție.

Aceștia respingeau canoanele levitice, ba chiar și legea morală. Aceștia pretindeau, că Pavel e șetul lor, deși apostolul neamurilor în prima sa scrisoare către Corinteni e vădit în contra acelora, cari desconsideră legislația levitică, legea morală și despărțirea moralității de religie. Analogii găsim în istoria bisericilor liberale de azi, în cercurile dirigente ale bisericii catolice din veacul de mijloc, la anabaptiștii din Germania pe timpul lui Luther.

Era și a treia partidă. Aceasta căuta să facă un compromis între filosofia elină și religia indică. Direcția aceasta era reprezentată de școala Alexandriana, care căuta prin alegorizări să prezente sfânta Scriptură în consonanță cu filozofia grecească.

Apollos veni cu aceste principii din Alexandria și le introduse în biserica din Corinth, făcându-și o partidă bisericească raționalistă după vederile și principiile lui.

Și în urmă a patra partidă, care desconsidera și pe Petru și pe Apollos și pe Pavel; Testamentul vechiu îl puneau pe planul al doilea și susțineau că ei au legătură directă și imediată cu Cristos, primindu-și dela el inspirația și autoritatea. Aceasta e partida antică de misticism creștinesc.

Loialitatea față de lege, și atunci ca și până în ziua de azi, a putut decădea în literalism orb, libertatea în destrăbălare, activitatea intelectuală să degenereze confundând dogma cu adevărul, credeul cu viața, spiritul de credință și de nădejde prefăcându-l într'o religie desorganizată, nefructferă pentru viață.

Toate aceste partide numite de Pavel în capitlul 1—3. către Corinteni I, se poate zice, că aveau virtuțile și greșalele lor, întocmai ca formele moderne dea zi: conservatismul, liberalismul, intelectualismul și misticismul.

Pavel le condamnă astfel (Cor. 10—17): „Vă îndemn însă, fraților, în numele Domnului nostru Isus Cristos, ca toți să ziceți aceeaș, și să nu fie între voi desbinări, dar să fiți desăvârșit uniți în acelaș gând și în aceeași părere. Pentrucă am fost încunoștiințat de către cei ai Chloei, că între voi sunt pricini. Și zic aceasta, că fie-care din voi zice: Eu sunt al lui Pavel, și eu al lui Apolline, și eu al lui Chifa și eu al lui Caristo. Împărțit este Cristos. Nu cumva Paul s'a restigit pentru voi? sau au fost botezați în numele lui Pavel? Mulțămesc lui Dumnezeu, că pe nici unul dintre voi n'am botezat, decât numai pe Crispus și pe Gaius, ca să nu să zică, că ați fost botezați în numele meu. Am mai botezat și casa lui Stefana, afară de aceștia nu știu dacă am mai botezat pe cineva".

Și la III 4—9: „Dacă cineva dintre voi zice: Eu sunt al lui Pavel, și eu al lui Apollo, nu faceți voi după minte omenească? Au ce este Apollo? Și ce este Pavel? Slujitori prin cari ați ajuns credincioși. Și fiecare a slujit după cum l-a învrednicit Dumnezeu. Eu am plantat, Apollo a udat, dar Dumnezeu a trimis creșterea. Astfel că nici care sădește este ceva, nici cel ce udă, ci care face să crească: Dumnezeu. Cel care sădește și cel care udă una sunt, ear fiecare plata-și va lua după munca sa. Căci ai lui Dumnezeu suntem împreună lucrători, al lui Dumnezeu pământ de arat, a lui Dumnezeu clădire sunteți voi".

Apoi la III 21—23: „De aceea nimenea între oameni să nu se laude, căci toate sunt ale voastre, ori Pavel, ori Apollo, ori Chefa, ori lume ori viață, ori moarte ori cele de față, ori cele viitoare, toate sunt ale voastre, iar voi *sunteți* ai lui Cristos, și Cristos al lui Dumnezeu".

Substituind numele lui Pavel, Apollo, Chefa, cu numele sectarilor și a confesiunilor de azi și admițând metodul de lecuire al lui Pavel, problema reunirii creștinilor ar dobândi o soluție foarte simplă și ideală: loialitatea față de Cristos și respectul reciproc manifestate în cooperație religioasă. Pavel apostolul nu putea propune biblia ca temeiu al unității bisericești, pentrucă biblia nu exista atunci. Vechiul testament exista ce e drept, dar apostolul de repetite ori declara că legile testamentului vechiu nu sunt obligătoare pentru ei, ei sunt slobozi de lege. Și aceasta e o parte însemnată a testamentului vechiu. Testamentul vechiu deci nu putea fi autoritatea absolută și ultimă.

Cu atât mai puțin testamentul nou, care încă nu exista. Cărțile testamentului nou abia prin secolul al doilea și al treilea au fost recunoscute și autorizate de biserică. Sfânta scriptură e creațiunea bisericii, iar biserica abia la Rusalii a întrat în ființă. Unitatea bisericii nu o poate face pendentă de primirea ori cărei forme de organizare bisericească. Nicăiri nu apelează la autoritatea lui Petru, sau a celor doisprezece. Iar în desbinările corintenilor nu îndrumă la nici un for pământesc.

Nici tainele comune nu le socotea metodul delăturării desbinărilor.

Cu atât mai puțin un credeu oare-care nu putea fi recomandat ca bază a unității bisericii. Abia în secolul al III—IV se ivește simbolul credinței. Iar toate sinoadele credinței au fost de caracter exclusiv și nu inclusiv.

Simbolul nicean s'a alcătuit pentru eliminarea Arienilor, Catehismul de Haidelberg pentru escluderea latinilor, Credeul Papii Pius IV pentru escluderea protestanților. Pavel n'a afirmat ceea-ce în mod paliativ s'a zis adeseori și între noi, că existența confesiunilor ar fi o binecuvântare. Că între Români fiind ortodoxi și uniți e dată ansa la emulație nobilă.

Apostolul condamnă cu asprime atari desbinări. Ele sunt rezultatul intereselor omenești, cari produc vrajbă și mizerie.

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Jubileul împăratului Wilhelm. O delegație compusă din patru ofițeri austro-ungari ai regimentului de infanterie nr. 34 s'a prezentat sub conducerea colonelului comandant în audiență la împăratul german Wilhelm, pentru a-l felicita la jubileul de 25 ani de domnie. Colonelul a predat suveranului și un album artistic.

*

Pentru fondul ziariștilor. Dl Constantin Popp, funcționar super. la „Albina" a donat pentru fondul ziariștilor, ca rescumpărare a felicitărilor de ziua sa onomastică suma de 10 cor.

*

Daruri de nuntă. Principesa Victoria Luiza și principele de Cumberland, cu prilejul căsătoriei lor, au primit prețioase și numeroase daruri. Intre dăruitori se află: Monarhul nostru, țarul, regele Angliei, Italiei, al Saxoniei, sultanul și alte multe personalități, precum și orașe și corporațiuni. Darurile primite reprezentă o valoare de zece milioane de mărci.

*

Regularea autonomiei bisericii sârbești. Se anunță din Carloveț, că prelații bisericii sârbești au compus un regulament provizor pentru alegerile congresuale. Indată ce acest regulament va primi aprobarea prea înaltă, se vor face alegerile pentru noul congres, care va fi chemat să statorească textul noului statut al autonomiei bisericii sârbești.

*

Milioane în fum. Regia monopolului tutunurilor din țara noastră a publicat datele statistice despre tutunurile vândute în anul 1912. Din pungile fumătorilor au ieșit în anul trecut peste *155 milioane* coroane pe tutun, față de 141 milioane din anul 1911.

*

Colecta pentru aeroplan. Colecta pentru „Aeroplanul Ardealului" s'a încheiat cu suma de *18.448 cor. 72 bani.* Numele contribuenților, introduse într'o carte care va purta chipul lui Aurel Vlaicu și a aeroplanului său, precum și istoricul colectei, se vor păstra la Asociațiune.

*

Deportarea prisonierilor politici. Sistarea monarhiei n'a adus liniștea dorită în Portugalia. Republicanii se prigonesc unii pe alții tot cu aceeași furie, cu care erau urmăriți din partea monarhiștilor. Au fost arestați în zilele din urmă câteva sute de oameni pentru motiv de conjurație. O parte din arestații politici au fost deportați în Africa.

*

Mari călduri. Până Dumінecă a plouat mai fără întrerupere și a fost frig nu numai în părțile noastre, ci și în alte locuri; de atunci timpul s'a îndreptat și avem căldură suportabilă. In Paris însă și în orașele Angliei frigul a trecut în ferbințeală, de care nu s'a pomenit de zeci de ani. Câteva persoane au murit de insolațiune.

*

Pentru orfani. Un italian bogat, Iuliu Caninazzo, dintr'o comună lângă Veneția, a lăsat trei milioane de lire pentru clădirea unui azil pe seama orfanilor.

*

Earăși limbă universală. Filologul Bendel, profesor în Newyork, scrie că a inventat o nouă limbă universală, care ar fi mai armonioasă și mai ușoară decât volapük și esperanto. Temeiul limbii nouă, pe care Bendel o numește *veltlang*, este limba engleză și n'are decât douăzeci de litere.

*

Aeroplanele armatei. Erarul militar are astăzi 40 de aeroplane. Numărul acesta este neînsemnat, dacă luăm în considerare că armata germană bunăoară are două sute de aeroplane. Din cele 40 de aparate de sburat ale armatei noastre, în urma întrebuințării neîntrerupte, s'au deteriorat 20; de aceea în timpul din urmă s'au mai comandat alte 20 de aeroplane, și anume biplane, care s'au dovedit mai potrivite pentru scopuri militare.

*

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți, aplicați la meserii, au mai dăruit: Vasile Șerban, învățăcel pantofar, 50 bani, Dr. Ion Șenchea, advocat (Făgăraș), întru vecinica odihnă a părintelui său Ioan (Zernești), 1·50, Parfir Nicoară, învățăcel cismar, 50 bani, Oprea Giurgiu, sodal lăcătuș (Săliște), 20 bani, George Ghișa, sodal rotar (Poiana), 50 bani, Alexandru Vlad, paroh (Mag), transpune ½ din contribuirile făcute în amintirea prof. Dr. Șpan, dela sărbarea pomilor a 4-a din Mag, cu 3·64 cor.; Ion Martin, învățăcel măsar, 50 bani și Ion Georgescu, funcț. la navigațiunea fluvială (Giurgiu—România), 20 bani. Starea fondului 1,521.10 cor. Pentru prinos aduce calde mulțămite, în numele comitetului Reuniunii sodalilor români din Sibiiu: Vic. Tordășianu, prezident.

*

Popoarele de pigmei. Căpitanul Rawling, care a sosit nu de mult din călătoria sa africană, a ținut o interesantă prelegere în societatea geografică din Londra despre semințiile piticilor. Originea acestei rase omenești nu este încă lămurită. Unii savanți germani, cari numesc *negrillo* popoarele de pitici ale Africei, sunt de părere că ar fi rămășițele rasei străvechi africane. Alții susțin, că n'ar fi altceva decât oameni degenerați trupește ai semințiilor actuale. Numele pigmeu l-a folosit mai întâi Homer, care vorbește despre un popor pitic de pe țărmurii oceanului; — acești pitici, zice autorul Odiseii, erau mereu în luptă cu cocorii. Semințiile de pigmei trăesc astăzi în Camerun și în unele ținuturi din Congo. Rar cresc peste 130 centimetri. Pielea piticilor este gălbinie și sbârcită, ce le dă o înfățișare bătrânească chiar și când sunt foarte tineri. Ochi mici, umerii obrajilor ieșiți. Poartă arcuri și săgeți; sunt foarte fricoși și ușor se îmbolnăvesc. De mai multe ori s'a făcut încercare să se aducă în Europa astfel de pitici, dar au perit cu toții pe drum. Limba lor conține puține cuvinte, se înțeleg mai ales prin semne. Puțini dintr'înșii ajung vârsta de 40 de ani. N'au altă religie, decât adorarea unor fenomene ale naturii. Viețuesc în colibe, bărbați, femei, fără deosebire. Se feresc atât de negrii normali, cât și de hotentoți.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore și 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca și în serbători.

2. Spre *Copșa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.

3. Spre *Vințul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.

4. Spre *Făgăraș:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.

5. Spre *Turnu-roșu:* 4·6 noaptea, 12 56 d. a., 4·42 d. a.

6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.

7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca și în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna:* 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca și în sărbători mai sosește seara la 10·48.

2. Dela *Copșa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.

3. Dela *Vințul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.

4. Dela *Făgăraș:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.

5. Dela *Turnu-roșu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10 27 seara.

6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.

7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca și în sărbători mai sosește la 8·3 seara.

Concurs repețit.

In sensul ordinului Venerabilului Consistoriu arhidiecesan dtto 26 Martie 1913 Nr. 3759 Bis, se publică concurs repețit pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III-a **Bogata-Olteană** cu filia **Dopca** din tractul protopresbiteral al Cohalmului cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective celebra.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cohalm.

Ioan Bercan
adm. prot.

(114) 1—3

◆ ◆ ◆

Cura de băi
Előpatak (Vălcele)

să întrebuințează cu mare succes contra boalelor de stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră și reumatism, stagnațiuni abdomenale, precum și toate acelea maladii, cari devin din nervositate.

Cura de beut cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde și reci, aplicațiuni de cură de apă, masage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár și Sepsi-Szent-György, cu circulațiune ieftină și permanentă de trăsuri. Intreținerea ieftină și cuartire (Logis) variate. In timpul începerei și la sfârșitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie și 20 Aug. până 15 Sept.) să solvește numai jumătate din taxa de cură și muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, întreținerea și mai ieftină.

Apa minerală de Előpatak (Vălcele) e prima între apele minerale cu conținut de acid carbonic și alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă și e preferită atât curată, cât și cu vin amestecată ca o beutură plăcută și recreatoare. Atât în țară, cât și în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Előpatak, se află însă de vânzare în toate orașele și prăvăliile mari.

Cu prospect servește gratuit Direcțiunea.

(102) 5—6

Aceea prin Coloman de Földes, farmacist în Arad fabricata

„CREMA-MARGIT“

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumsețează și întinerește obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintițelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, crețelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburițelor, mânilor roșii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 3 - 8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, și în restimp de 2—3 zile curăță obrazii de lintițe și de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă și fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, și deci se poate folosi și ziua. Prețul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripția:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriți!

Se află în Sibiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighișoara: A. W. Lingner. In Mediaș: Obert József farmacist.

Vila Cosma Călimănești

situată aproape de sursa „Căciulata“, renumită pentru: afecțiuni artrice, reumatism morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munți, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală și constantă; lipsită de curenți, de praf și de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet și lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde și dușuri.

Camere pentru turiști.

Masa numai table d'hote. Se ține în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

[43] 4—6

Informații se pot primi dela:
Administrația Vila Cosma, Călimănești.

„AGRICOLA“, întreprindere de mașini agricole și motoare
BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

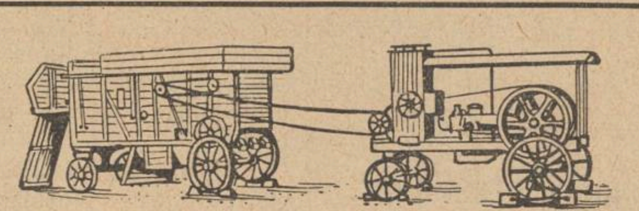

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale svediene* și *originale Diesel* pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Locomobile de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(100) 4—12

Corespondență românească.

Material de prima calitate.

Primul atelier
de
Pictură bisericească

Decorațiuni în stil românesc și bizantin.

Ecsecutare artistică.

Bendorfean și Hajdu
pictori
Sibiiu, Strada Cisnădiei, Nrii 36 și 31, Nagyszeben.

(83) 10—

Pictură bisericească conform stilului, precum și icoane sfinte; marmoră artistică și auritură veritabilă se ecsecută solid, prompt și cu prețurile cele mai moderate.

La dorință servim cu schițe și preliminare.

Plătirile se primesc și în rate.

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

GHETELE TURUL

sunt și rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Fabrica de ghete TURUL societate pe acții
e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Se vând în SIBIIU
Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 5—10

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu șirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu șirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu șirete din Chevreaux	11·—

20,000 păr. producțiune săptămânală. Cataloguri gratis și franco. 130 locuri de vânzare în țară și străinătate.

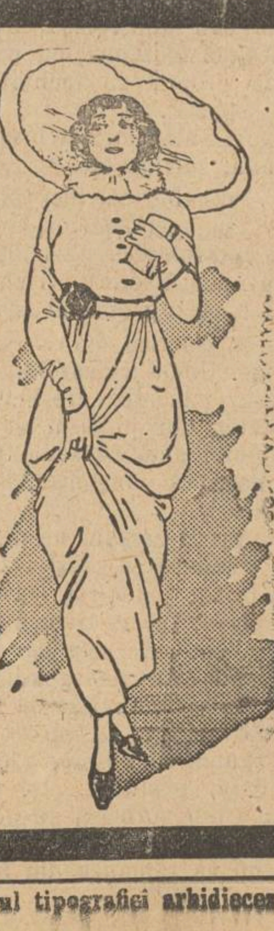

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Marți 21 Maiu (3 Iunie) 1913.** ***Nr. 54.***

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Salvarea școalelor noastre.

Sibiiu, 2 Iunie n.

Negreșit, că chestia cea mai însemnată și mai arzătoare, care preocupă, care *trebue* să preocupe mintea și inima fiecărui Român cu sentimente curate, este astăzi chestia salvării școalelor românești. Intelegem deci foarte bine îngrijorarea cea mare și interesul cel viu, manifestat în cercuri particulare, în corporațiuni bisericești și în presă față de această chestiune. Mai ales în presă. S'au scris adecă multe articole în timpul din urmă în ziarele noastre, cu deosebire în „Românul“ din Arad, în chestia școalelor, și s'au făcut multe propuneri cu privire la modalitatea, prin care s'ar putea delătura primejdia care ne amenință școalele, fapt care ne îndeamnă să ne spunem și noi cuvântul și să ne precizăm și noi modestele păreri, pe cari le avem în această chestie.

Faptul e, că prin noua lege școlară, sancționată deja din partea Maiestății Sale, ni se impun noue sarcini legate de susținerea școalelor noastre confesionale, ni se cere o nouă completare a salarelor învățătorești, ni se cer sume considerabile bănești, pe cari nu știm și nu avem de unde să le luăm. Intrebarea care ni se impune este deci, că pe ce cale am putea procura sumele trebuincioase, pentru a putea satisface dispozițiunilor nouei legi școlare, care nu ne a prea lăsat mult timp de gândit?

Propunerile făcute în ziarele noastre sunt diferite. Unii sunt de părerea, că băncile românești ar trebui se vină întru ajutor. Acționarii lor adecă ar trebui să se mulțămească în viitor cu dividende numai de câte 5%, iar restul, prisosul, să se dee pentru școale. Alții au arătat însă și au susținut, că lucrul acesta nu se poate face, din mai multe motive.

Cea mai nouă propunere în chestia salvării școalelor este apoi a domnului *R. Cioflec*, făcută în numărul 106 dela 15/28 Maiu c. al ziarului „Românul“. Domnia-sa recomandă înființarea de bănci, sau cooperative sătești, în toate comunele noastre, recomandate de altcum de repețite ori și de domnul *V. Stroescu.* Se facem deci, ca comunele înseși să-și salveze școalele, din propriile lor puteri!

Și după părerea noastră aceasta e soluția cea mai norocoasă, aceasta e propunerea cea mai bună, care cu puțină bunăvoință ușor poate fi realisată pretutindenea. E calea cea mai sigură, care poate se ducă la scopul pe care toți îl avem în vedere. Pentrucă dacă comunele germane și maghiare aproape toate au putut să înființeze asemenea instituțiuni: bănci, cooperative, reuniuni de înmormântare, de asigurare de vite, etc., de ce nu le-ar putea înființa și comunele noastre, cu scopul, ca o parte din venitele lor se fie jertfite pentru școala confesională, așa cum fac și alte confesiuni?

Și lucrul acesta nici nu e așa de greu cum s'ar crede. Avem doară comune, mici și sărace, în cari ideea a fost de mult realisată; de esemplu comuna Câmpuri-Surduc, cu abia 120 de familii, care are deja astfel de instituțiuni, cu ajutoriul cărora și-a zidit biserica și școala, și contribue și la acoperirea salariului învățătoresc cu o cuotă însemnată. Preoții nostri n'au deci decât să imiteze pe colegul lor din comuna numită, lucru de altcum la care preoții nostri din Arhidieceză au fost indatorați și prin înțeleapta pastorală a Escelenței Sale, Inaltpreasfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, dată sub numărul 7983 Prez. din anul 1909, pastorală pe care preoții nostri ar trebui să o cetească și recetească de nenumărateori.

Dar s'a dat și alt esemplu de imitat din partea preoților și a celoralalți cărturari de ai nostri dela sate, prin înființarea institutului de credit și economii *„Lumina“* din Sibiiu, adusă la viață înainte cu patru ani tocmai din considerațiuni mai înalte culturale-naționale românești, cu angajamentul luat din partea acționarilor de a se mulțămi cu dividende de câte 5% după acțiile lor și cu obligamentul, de a da din profitul curat în fiecare an 47% la fondul cultural arhidiecezan, intemeiat pentru ajutorarea școalelor noastre confesionale. Se stărue deci cei chemați, ca băncile cari se înființează de nou prin ținuturile românești să fie puse tot pe asemenea baze.

Afară de aceasta s'ar mai putea apoi spori, cu ceva mai mult zel și mai mare interesare, și fondurile bisericești pretutindenea, mai ales dacă s'ar administra ele mai cu multă conștiențiositate și dacă preoții ar lucra la sporirea lor tot după îndrumările cuprinse în suscitata pastorală arhierească, din care ținem să le revocăm în memorie și cu ocasiunea aceasta punctele următoare:

„4. Recomandăm, ca preotul să încerce a întreprinde și alte binefaceri folositoare în parohie, cari să-i eternizeze numele până în cele mai depărtate timpuri, anume:

a) fiecare preot să facă în parohia sa fond de bucate, iar pe unde se află vii, fonduri de vin, pentru multele trebuințe ale bisericei;

b) fiecare paroh să înființeze reuniuni de înmormântare, în fruntea cărora să fie preotul cu ajutorul învățătorului, al epitropului, sau altor bărbați de încredere;

c) în fiecare parohie să se înființeze și reuniuni de femei pentru înfrumsețarea bisericei, pentru conservarea crucilor de câmp, pentru închiderea și înfrumsețarea cimiterului, pentru ajutorarea școlarilor săraci, pentru ajutorarea săracilor din parohie și alte asemenea.

In fruntea reuniunilor femeești să fie de regulă soția preotului, și numai dacă aceasta ar fi prea tinără și încă neexpertă, să se caute în parohie altă femeie, mai cu autoritate, rugându-se aceasta a se pune în fruntea reuniunei.

Reuniunile de femei se pot face și dacă se vor angaja la început măcar numai 5—6—7 femei mai fruntașe, cari apoi cu încetul vor atrage lângă ele și pe altele, cât mai multe.

Fiind cunoscut câte lipse și trebuințe au și bisericile noastre, pentru a veni și în ajutorul acelor lipse, fiecare din aceste reuniuni să inducă în statute, că va închina și fondului bisericesc din parohie câte 5—10% din acele venite, pentru multele lipse ce le are biserica.

5. Când în vre-o comună s'ar vinde careva pământuri prin licitație, ori și din mână liberă, dacă n'ar fi prea scumpe să le cumpere biserica, dela care după timp să le poată răscumpăra proprietarii de mai nainte. Dacă biserica n'ar dispune de bani, să împrumute dela vre-o bancă, ori dela Consistor, ca să nu scape ocazia din mâni.

6. Dacă în comună s'ar înființa vre-o bancă nouă, preotul să stărue a se compune statutele acelei bănci după ale băncii „Lumina“, ca din venitul acelei bănci să se dee și bisericei parohiale măcar 10—20% spre scopuri de binefacere.

7. La ocaziuni binevenite preotul să îndemne pe poporenii săi cei mai cu stare și fără de copii să doneze câte ceva la biserică, măcar după moartea lor, pentru pomenirea lor la sfântul jertfelnic, pentru eternizarea memoriei lor. Pentru a îndemna și cu fapta pe poporeni la aceasta, începutul să-l facă însuși preotul, donând și el ceva din agonisita sa, arătându-și și prin aceasta dragostea sa către biserică și popor, dela cari are onoarea și dotațiunea de care se bucură. Astfel fac și preoții altor confesiuni.

Pentruca oamenii să se și îndemne la aceasta, preotul să-și țină

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare.)

Nr. 8. *Patru frați.* Dialog întocmit pentru copii de *I. Dariu.*

In acest dialog se ilustrează cele 4 anotimpuri, ca nește frați călători. Tinăra primăvară, ca un pictor și cântăreț, vara ca un grădinar vestit, toamna ca un vânător și iarna ca un meșter de poduri. El ar completa cunoștințele școlarilor despre cele 4 anotimpuri.

Nr. 9. *Oprișanul.* Legendă poporală de *Alecsandri.*

La masa lui Mihnea Vodă sunt poftiți mulți boeri, între cari unul cam supărat, spune Măriei Sale, că Oprișanul cel bogat din Stoenești ar aspira la domnie. Mihnea îndată trimite după Oprișanul și dă poruncă să-l omoare. Dar când să i se taie capul, sosește dela sultan actul, prin care se destitue Mihnea și se pune în domnie Oprișanul.

Legenda aceasta fiind de conținut istoric, se poate ceti cu succes de școlari, înmulțindu-și cunoștințele istorice.

Nr. 10. *Isteață și pace.* Poveste de *I. Reteganul.*

Un împărat bogat ară cu un plug de aur. Un moșneag îl salută cu cuvintele „bun lucru“. Impăratul crezând, că zice „bun lucru“ de plugul lui de aur, îl întreabă pe moșneag, că ce părere are de plugul lui de aur. Moșneagul își dă părerea prin cuvintele următoare: „De nu va ploua în luna lui Maiu, nu-i vrednic o coajă de mălaiu“. Impăratul după multă cugetare, vinde plugul de aur și-și cumpără unul de fer, iar cu banii remași cumpără o moară, care-i aduce mare folos. Fiind în etate, cearcă să se însoare. Moșneagul, dela care cere sfat, îi spune să-și ia mai bine una săracă, dar să fie isteață. Așa și face. Nevestei sale însă îi interzice, să judece vreo faptă de-a supușilor săi. Ea însă nu se ține de cuvânt, căci ducându-se el la luptă, face o judecată, însă dreaptă, între un Sas și un Român. Impăratul sosind dela luptă, se supără nevoie mare pe ea și se hotărește să-o alunge dela el. O petrece însă cu alaiu mare și când să se despartă, ea îl îmbrățișază și așa se împacă.

Această poveste ar fi potrivită pentru adulți, sau cel mult pentru elevii școalei de repetiție. Poezia „Moara“ care e în acest număr, e foarte potrivită pentru copii de 9—6 ani.

Nr. 11. *Ariciul și vulpea.* Fabulă de *P. Ispirescu. Judecata dreaptă* de *I. Dariu. Pasărea moartă. Copilul și luminarea.*

I. Un vânător pușcă un epure, care moare tupilat într'un tufiș. Aci îl vede un arici și cercând să-l mănânce, nu-l poate. Intâlnindu-se cu o vulpe, o roagă să-l facă ea în bucăți și să-i dea și lui ceva. Vulpea vicleană mâncă singură epurile. Dealtădată păcălește ariciul pe vulpe, învățându-o să-și bage piciorul în cursa pusă de vânător.

II. Intr'un oraș un tinăr, care locuia în rândul de jos al casei, voind să se însoare, roagă pe tatăl său, care locuia în rândul cel de sus al casei, să-l lase pe el pentru câtva timp în locuința din etaj, căci mai târziu se va muta iar în cel de jos. Bătrânul se învoește, dar să vezi, tinărul nu vrea să mai știe de înțeles. In cele din urmă singur împăratul intervine și le face pace.

I. Fabula lui Ispirescu e în stare și să educe, dar și să facă cunoscută limba lui la înțelesul copiilor dela școala poporală.

II. „Judecata dreaptă“ e mai potrivită pentru elevii de repetiție.

III. Fragmentul „Pasărea moartă“, o mică poveste, trezește în inima micilor școlari mila față de animale, dar mai cu seamă față de paserile cântătoare, cari în timpul nostru par a se rări.

IV. Poezia „Copilul și luminarea“ încă e bunicică.

Nr. 12. *Copilul cerșitor.* Istorioară morală, de *D. Lăpădat. Mai bine ceva decât nimic.* Fabulă de *A. Pann. Leul la vânat.* Fabulă de *Donici.*

I. Un copil rămâne orfan în etate de 4 ani. Merge în piață, doar se va milostivi cineva cu el. Bogații nu se uită la el, ci îl îngrijește câteva zile o văduvă săracă. Când aceasta nu-l mai poate îngriji, se duce la biserică, căci era tocmai ziua de Crăciun. Aici își uită de toate cele lumești și roagă pe Mântuitorul, să-l scape de neajuns. Isus, ascultând rugăciunea lui, îl cheamă la el, scăpându-l de năcaz.

II. Doi țărani se iau în sfatul muerilor. Pe unul îl învață muerea să ceară plată multă la lucru, iar pe celalalt să lucre și să nu trândăvească. Cel dintâi fiind cam scump nu capătă lucru, al doilea însă da.

III. Leul, lupul, vulpea și cânele pleacă la vânat în tovărășie. Găsind un cerb, leul de împărțit îl împărțește în 4 părți, dar nu dă la tovarăși nimic.

Nr. 12 e potrivit în întregime pentru biblioteca școlarilor, istorioara morală pentru conținutul ei moral, fabulele pentru conținutul instructiv.

Nr. 13. *Trifon țiganul și popa.* Poveste de *N. Clonța. Țăranul și vulpea.* Fabulă *D. V. Carp. Copilași cu inimioară. C. Popescu.*

I. In postul paștilor țiganul Trifon, umblând la cerșit, se întâlnește cu popa, cu care bucuros ar fi voit să nu se întâlnească. Popa îl îndeamnă, să vină și el la spovedanie, ca toți creștinii adevărați. Țiganul ascultă de preot, se duce la biserică, se spovedește, dar când zice Tatăl nostru, uită să-și facă cruce. Popa îi promite un de cea mai sfântă datorință a îndeplini cu punctualitate și pietate pomenirile celor ce vor fi făcut și mai nainte, ori cari vor face în viitor, asemenea daruri sfintei noastre biserici"..

Augmentarea fondurilor bisericești s'ar putea face apoi și pe altă cale. Dela anul 1860 încoace, deci de 53 de ani, Arhidieceza noastră a distribuit și distribue anual câte șase stipendii de câte *o mie* coroane. In 53 de ani a dat deci peste 200,000 coroane. Fundațiunea Gozsdu iarăși, de patruzeci de ani de când esistă, a dat stipendii în sumă de peste două milioane coroane. Asemenea și consistoriile gr.-ort. române, și cele gr.-catolice, vor fi dat, în ultimii 40 de ani, dacă nu mai mult, cel puțin 700,000 coroane, ca stipendii. S'au dat deci peste tot vre-o trei milioane de coroane, ca stipendii. Dacă acum preoții, în ale căror parohii s'ar afla unii ori alții dintre foștii stipendiști, astăzi oameni în stare bună, pe urma stipendiilor avute, le-ar cere ajutoriul întru sporirea fondurilor bisericești, nu credem să li se poată denega cererea.

Din toate acestea resultă, că dacă preoții și învățătorii nostri, acum destul de bine salarisați, s'ar pune mai cu deadinsul pe muncă, școalele ar putea fi salvate fără multă greutate. Să aibă preoții și învățătorii nostri pururea în vedere faptul, că perzând noi școala, perdem poporul, și atunci remân și ei păstori fară turmă, dar și fără plată, și păcătuesc greu în contra bisericii, în contra neamului și în contra lor înșiși. Să-și încoarde deci, acum, în ora a unsprezecea, toți toate puterile, pentruca să se poată face salvarea școalelor noastre confesionale, pe căile indicate mai sus, ori și pe altele, cari se vor mai indica.

Procesul Lukács Déssy. In procesul domnului prim-ministru Lukács intentat deputatului Déssy pentru calomnie, procedura de dovedire a fost terminată Vineri, iar Sâmbătă a rostit procurorul rechisitoriul și deputatul Dr Vázsonyi vorbirea de apărare. Sentința va fi pubicată mâne, Marți, la orele 12. Oricare va fi cuprinsul sentinței, posiția guvernului pare a fi sdruncinată, din motivul, că domnul prim-ministru a negat categoric în dietă, că vre'o bancă mare budapestană ar fi plătit *ceva* în cassa partidului muncii, iar în cursul procedurei de dovedire în procesul seu contra lui Déssy a ieșit la iveală, că da, a plătit o bancă mare budapestană patru milioane și 800.000 coroane în cassa partidului muncii. Domnul ministru-president Lukács a plecat eri la Viena, și a fost primit în audiență din partea Maiestății Sale. Audiența e adusă în legătură cu procesul.

Pacea e legată. Vineri la orele 12 din zi reprezentanții Turciei și reprezentanții statelor aliate balcanice au subscris preliminarele de pace în Londra, în palatul în care au fost purtate până acuma petractările de pace. Amănuntele au remas se fie stabilite într'o conferență, care se va ținea la Paris. Răsboiul statelor mici balcanice cu Turcia e deci terminat. Turcii sunt scoși din Europa, remânând în posesiunea lor numai Constantinopolul cu o mică fâșie de pământ european, și Dardanelele, probabil numai până când puterile mari europene vor putea să cădă de acord, că dintre ele care să pună mâna și pe acestea, iar învingătorii Turcilor au se facă acuma între ei împărțirea teritorului cucerit dela Turci. Prin bună înțelegere, ori prin răsboiu, — cum vor vrea și cum li se va putea.

Cvincvenalele preoților.

Intre proiectele de lege, cari au fost presentate dietei ungare în ședința din 26 Maiu nou, se află și proiectul de lege al domnului ministru de culte și instrucțiune publică *Iankovich Béla*, referitor la acordarea de *cvincvenale* pe seama preoților aparținători confesiunilor recunoscute de lege. Durere, nici acest proiect de lege nu a fost contemplat și alcătuit astfel, ca el să provoace vre-o mulțămire generală, ci are dispositiuni jignitoare pentru o parte a preoțimei noastre și peste tot pentru biserica noastră. E disposiția, că cvincvenale se stabilesc numai pe seama preoților cu cvalificație deplină, opt clase și maturitatea, nu și pentru preoții cu pregătitri mai modeste, cu toate că și ei fac bisericii și statului aceleași servicii, pe cari le fac ceialalți, și disposiția, că guvernul e îndreptățit în viitor a sista orice întregire de salar pentru parohiile cu mai puțin decât 300 de suflete. Ne reținem deocamdată dela o mai amănunțită esaminare a proiectului de lege, ci'l publicăm în întregime, spre orientarea celor interesați. E următoriul:

Proiect de lege despre urcarea competențelor preoțești prin cvincvenale.

§ 1. Pentru completarea hotărârilor referitoare la întregirea venitelor preoțești cuprinse în art. de lege XIV din 1898 și VIII din 1909, legea stabilește *cvincvenale* preoților aparținători confesiunilor recunoscute de lege, în marginile și condițiunile înșirate mai jos.

§ 2. Se împărtășește de cvincvenale fiecare preot, care păstorește într'o atare comună, al cărei venit îndreptățește după legile în vigoare la întregirea congruală mai înaltă până la suma de 1600 coroane. In cazul din urmă însă numai întru atâta e îndreptățit preotul la cvincvenale, întrucât venitele ce le are din parohie nu trec peste suma de 3000 coroane.

§ 3. Timpul de când se începe îndreptățirea la cvincvenale pentru preoții cu cvalificație deplină, este ziua ocupării oficiului în calitate de paroh. Preoților cu cvalificație deplină, aplicați ca suplenți, sau ca cateheți, li se computa la cvincvenale numai jumătate din timp, dar și acela numai după trecerea primilor cinci ani de serviciu.

§ 4. Cvincvenalele, avându-se bineînțeles în vedere timpul de serviciu statorit în paragrafii precedenți, se statoresc în modul următor: după 5 ani de serviciu 400 cor.; după 10 ani 800 cor.; după 15 ani 1000 cor.; după 20 ani 1200 cor.; și după 25 ani de serviciu 1400 cor. anual. Se subînțelege însă, că preotul ale cărui venite anuale trec peste suma de 1600 cor., din cvincvenale va fi îndreptățit numai la suma aceea, care computată cu venitele anuale la olaltă, dă suma maximală până la care legea prezentă vrea să întregească salarele preoților.

§ 5. Cvincvenalul statorit în legea prezentă, computat cu suma decretată pentru întregirea venitelor preoțești prin art. de lege XIV. din 1898 și XIII din 1909, nu poate fi mai mare decât venitul curat luat de trei ori, fasionat de preoți la timpul său, conform articlilor de lege înșirați mai sus.

§ 6. Ministrul instrucțiunii publice este îndreptățit și împuternicit, ca cu ocaziunea statorirei singuraticelor cvincvenale să cerceteze venitele preoțești cuprinse în conscrierile anterioare și eventual să le îndrepte, să le coreagă, conform rezultatului cercetărilor; referitor la preoții catolici va fi dator ministrul să ceară sfatul prealabil al comisiei de congruă, înființată prin § 7 din articlul de lege XIII din 1909.

In contra deciziunilor de soiul acesta ale ministrului, atât superioritatea bisericească competentă, cât și preotul interesat, poate înainta recurs la judecătoria administrativă.

§ 7. Orice sporire, sau creștere ce ar obveni de aici înainte în venitele preoțești, — întrucât la sporire sau creștere se referește restricțiunea cuprinsă în § 11 al art. de lege XIV din 1898, — trebuie socotită între venitele preoțești și în conformitate trebuie scărițat în proporție și cvincvenalul.

Referitor la dispozițiile făcute cu privire la cvincvenale de fundațiunile bisericești, cari se vor înființa în viitor, orice dispoziții din literele lor fundaționale, contrare dispozițiilor legii prezente, vor avea valoare numai în cazul, când și ministrul de culte și instrucțiune publică le va lua la cunoștință și le va accepta.

§ 8. In ce privește deciziunile articlilor de lege XIV din 1898 și XIII din 1909, referitoare la statorirea venitelor preoțești și la măsurile de pedeapsă față de preoți, precum și ori ce dispoziții ale legilor de mai sus, cari nu sunt în contrazicere cu deciziunile legii prezente, — ele au valoare și acuma.

§ 9. Dacă într'o comună oarecare numărul credincioșilor nu ajunge suma de 300, ministrul de culte și instrucțiune publică poate provoca superioritatea bisericească, căreia îi aparține comuna respectivă, ca să sisteze independența respectivei comune bisericești. E îndreptățit ministrul, în cazul când nu s'ar face din destul provocării sale, să detragă cvincvenalul dela comuna bisericească.

§ 10. Ministrul de culte și instrucțiune publică poate să dea ajutor în sarcina creditului luat anume în budgetul statului spre scopul acesta chiar și preoților cu cvalificație necompletă, precum și acelor preoți, cari pe baza serviciului sunt îndreptățiți la cvincvenale, dar din oarecare motiv statorit în legea prezentă nu le poate fi ridicat venitul primcvincvenal până la valoarea statorită în lege, precum și preoților ajutători și catihețilór cu cvalificație superioara, cu serviciu de mai mult de cinci ani, — de cumva vor obveni împrejurări, cari merită să fie luate în considerare.

§ 11. In ce privește cvincvenalele preoților, cari atunci când întră legea prezentă în vigoare sunt deja în funcțiune, ele să vor computa în modul următor:

Preoți, a căror timp de serviciu, care trebue luat în considerare conform legii prezente ca bază a cvincvenalului, în 1 Ianuarie 1913 a trecut peste 5 ani, dar nu a ajuns la 10 ani, sunt îndreptățiți la cvincvenalul prim după 5 ani, începând din 1 Ianuarie 1913.

Preoții, a căror timp de serviciu computabil ca bază a cvincvenalului, conform legii prezente, în 1 Ianuarie 1913 a trecut peste 10 ani, vor fi îndreptățiți numai la cvincvenalul al II-lea, după 10 ani, începând din 1 Ianuarie 1913. In ce privește celelalte cvincvenale ale preoților de mai sus, să ia de bază timpul de serviciu începând din 1 Ianuarie 1913, neputându-și ei formula drept pentru cvincvenalele ulterioare pe timpul de serviciu mai lung de 10 ani de dinaintea terminului fixat mai sus.

Preoții, cari împlinesc 5 respective 10 ani de serviciu, cari după legea prezentă trebue luați în considerare la computarea cvincvenalului, după prima Ianuarie 1913 vor fi îndreptățiți la cvincvenalul prim după 5 ani, respective la al doilea după 10 ani, începând din 1 Ianuarie, respective 1 Iulie, dupăce au împlinit cei 5, resp. 10 ani de serviciu fixați în lege, care termin va fi dătător de ton și la statorirea timpului de serviciu pentru cvincvenalele ulterioare.

Ministrul de culte și instrucțiune publică, când află de îndreptățită înființarea vre-unei noi parohii, poate pune condiția, ca biserica să supoarte o oarecare parte a cvincvenalelor, și ca serviciul preotului de dinaintea acestei constatări să nu fie luat în considerare.

§ 12. Legea prezentă întră în vigoare în ziua promulgării, și cu executarea ei se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

Problema reunirii creștinilor.

— Odinioară și acum. —

De *Tr. Scorobeț.*

(Urmare).

Drept metod pentru păstrarea unității s'a folosit în trecut o anumită limbă liturgică. Intâiu a fost limba elină în biserica întreagă, apoi se introduce limba latină, și mai târziu se alătură și limba slavonă.

Escluderea ori cărei limbi dela preamărirea lui Dumnezeu n'a putut fi îndreptățită, iar azi constitue un titlu de glorie pentru creștinism tipărirea Sfintei Sripturi în zeci de limbi și în sute de dialecte.

Cât a dăinuit epoca sinoadelor ecumenice, unitatea bisericii a fost sprijinită de hotărârile acestui suprem for prin conlucrarea sfântului Duh.

In a doua miie de ani biserica latină a căutat pe toate căile să păstreze unitatea bisericii pe temeiul autorității papale.

Protestanții au încercat acelaș lucru, condiționând unitatea dela acceptarea bibliei ca ultimă autoritate.

Dar nici un metod nu s'a dovedit efectiv.

De aceea idealul unității aproape cu desăvârșire și-a perdut cultivătorii. Cei mai mulți cred, că e curată imposibilitate restabilirea unității bisericii, când aproape fiecare confesiune și-a format zid întărit de deosebire, pe care se sprijină mai mult decât pe *peatra*, care e Cristos întemeietorul bisericii.

Cei ce totuși se înșirue între sprijinitorii idealului unității, așteaptă vremea unei reforme generale bisericești și întrevăd în viitor o regenerare religoasă, pe care Intemeietorul adevărat al bisericii o urzește și o sădește în sufletele credincioșilor. Și nu se îndoiesc, că Dumnezeu și-ar fi părăsit mireasa sa: biserica pământească, lăsându o pradă intereselor omenești și arbitriului.

Indreptarea aceasta se va manifesta pe toate terenele vieții și activității religioase și bisericești.

Accentuez întâiu viața religioasă în fruntea ori căror strădanii de reforme bisericești sau de știință teologică.

O însemnată parte de teologi sunt azi conduși de o atracție caracteristică față de viața lui Isus, mai mult decât de sistemizarea învățăturii lui.

Interesul religios e mai pronunțat decât cel dogmatic, intelectual.

Metodul lui Pavel pentru lecuirea desbinărilor după vreme îndelungată, cu încercări neisbutite, pare a fi din ce în ce mai apretiat, adecă: Loialitatea față de Cristos, deci o basă spirituală de unitate, iar nu în primul rând acord bisericesc, liturgic ori teologic, și în urmare respect reciproc pentru concepțiile eclesiastice, liturgice și teologice ale confesiunilor înainte de unirea organică sau de cooperația izbutită.

Desbrăcați de ori-ce prejudiții și de intoleranță să esaminăm deosebirile dintre Isus Cristos și Botezătorul său Ioan, scoțând lecția necesară tesei: *unirea bisericilor.*

Intre aceste personalități esistă asemănări și deosebiri.

---

purcel, dacă va veni la el acasă și-și va putea face cruce, cu cuvintele: „Mărire Tatălui și ......". Țiganul se duce la popa acasă, dar la sfârșitul rugăciunei uită pe Fiul afară. La aceasta preotul râde și-i dă purcelul.

II. Un țăran găsește în câmp un puiu de vulpe, a cărui mamă nu de mult a fost împușcată de vânător. I se face milă de puiu, îl duce acasă și-l crește. Cu timpul deveni vulpea mare și îi mâncă toate găinile din curte. Țăranul o pedepsește aspru, și-i dete drumul cu cuvintele: „Lipsești dela mine, vespe veninoasă! In loc să-mi fac bine, mi-ai făcut un rău".

Povestea Trifon țiganul și popa, întrucât în ea se amestecă lucrurile sfinte cu glume, nu e nici decât potrivită a se da în mâna copiilor.

Fabula și poezia însă e foarte potrivită.

Nr. 14. *Bătrânii săraci, dar onești.* Poveste. *Mircea cel mare și solii.* Legendă de *D. Bolintineanu.*

Trăia odată aproape de Galați, cojocariul Mircea, cu soția sa. Ei erau oameni săraci, dar de omenie, încât erau de pildă în acel ținut. Biata căsuță, carea o aveau, fu arsă în vremea răsboiului cu Turcii, și ajungând la sapă de lemn, s'au mutat în satul vecin, unde duceau o viață foarte sărăcăcioasă, cu toată sârguința lor. Trecând odată pe lângă coliba lor un tinăr dela oraș, își perde întâmplător punga cu bani. Bătrânul găsindu-o își ia toiagul și pleacă la drum, să ajungă pe bietul călător, căci nu voia a ținea el banii aceștia de găsit. Ajungându-l îi dă pungulița și în cele din urmă se cunosc ca părinți și fiu, căci tinărul călător era copilul lor, care înainte de aceasta cu 14 ani se dusese la meșteșug în oraș. Bucurie mare îi cuprinde.

II. La Mircea cel bătrân, care ședea pe tron, încunjurat de căpitanii săi, vin solii dela sultan, și-i prezintă firmanul prin care se încheie pacea între ei, dar în condițiuni umilitoare pentru Români. Mircea cetindu-l le spune solilor, că așa nu se poate împăca, ci mai bine luptă mai departe. Deci se îndreaptă mai pe urmă către curte cu cuvintele:

„Fericirea țării dela noi s'așteaptă.
. . . .
Viitor de aur țara noastră are,
Și prevăd prin secoli a ei înălțare".

Povestea e de conținut moral și scena prin care bătrânul dă punga tinărului, precum și recunoașterea de tată și fiu, e admirabilă. Asemenea și poezia, în care Mircea își prețuește țara, mai presus decât viața. Ambe sunt potrivite pentru biblioteca școlarilor.

Nr. 15. *Costea ciobanul și mama lui.* Poveste de *D. Lăpădat. Preda Buzescu*, legendă de *D. Bolintineanu.*

I. Ana lui Bucur, o femee văduvă, are 2 copii, pe Nicolae și pe Costea. Pe acesta din urmă îl trimite în lumea mare, iar Nicolae rămâne acasă, să îngrijească de mama-sa. Costea nu se duce departe, ci se bagă slugă la oi, la arendașul din satul vecin, tocmindu se cu mâncare slabă, rachiu și tutun, iar la sf. Dumitru, plată, câți berbeci va putea arunca peste pălan. Costea bând mult rachiu și tutun, atât a slăbit, încât toamna n'a mai avut putere să ridice barem un berbece. Ducându-se la mamă-sa, îi dă sfatul să se mai bage pe un an, dar să se lase de rachiu și de tutun. Costea face așa, și în anul acesta aruncă atâția berbeci, încât puțini mai lipseau din o sută.

II. Preda Buzescu, care de 3 zile e martorul luptei dintre Români și Tătari, iese înaintea nepotului hanului tătar și-l provoacă la luptă. Descalecă amândoi și se iau la luptă. Preda învinge pe contrariul său, asemenea și oastea română învinge horda tătărească.

Povestea Costea ciobanul ne prezintă urmările alcoolului la un om de altcum sănătos. Preda Buzescu conține un fragment din luptele Românilor cu Tătarii. Se recomandă amândouă pentru biblioteca școlarilor; cea dintâi pentru combaterea alcoolului, iar a doua pentru completarea cunoștințelor istorice. (Va urma).

Ambii predicau, că împărăţia lui Dumnezeu este aproape. Pregătirea pentru aceasta o indicau în pocăinţă şi în viaţă nouă.

Dar Ioan era ascet, fugise de lume, locuia în pustie şi se nutrea cu rădăcini şi cu miere, se îmbrăca în ţoale de păr de cămilă şi este prototipul eremiţilor.

Isus trăia şi se amesteca printre oameni, după obiceiurile lor, ţinea sărbătorile lor, lua parte la petrecerile lor.

Era între ei o deosebire radicală de metod, slujirea lor era însă identică. Scopul acelaş, mijloacele diferite.

Isus a fost cel dintâi în Judeia, care a proclamat, că regenerarea vieţii e prima condiţie a religiei adevărate.

Unificarea metoadelor, având acelaş credeu, acelaş ritual, aceeaş organizaţie bisericească, nu e esenţialul; ci recunoaşterea aceluiaş scop în deosebitele organizaţii şi credeuri şi ritualii e condiţia esenţială. Este voinţa de a lucra împreună cu omul de care te deosebeşti.

N'ar fi cu putinţă aceasta în vremea în care nu ne cunoaştem, şi ne lipseşte puterea şi libertatea de a judeca înşine, înlăturând prejudiţiile moştenite în trecut.

Conlucrarea lui Isus cu Ioan Botezătorul a fost posibilă numai admiţând că un scop măreţ pe multe căi poate fi slugit. Să facem un compromis? Aceasta depinde dela scopul, pe care l avem înaintea noastră.

Când biserica se folosea de escomunicare, încerca să susţie uniformitatea în biserică. Acest mijloc nu se mai practică azi, când sectele mereu se înmulţesc.

Fie-care vrea să fie independent, să-şi trăiască viaţa sa proprie, să lupte cu propriile sale greutăţi de viaţă, să-şi rezolve singur problema vieţii sale, şi aceasta constituie fericirea fiecăruia.

Fiecărei biserici ii e îngăduită îndreptăţirea şi tendinţa să devină universală, realizând principiile evangelice şi idealul perfecţiunei de viaţă reprezentat de Isus Cristos. Acest ideal şi această îndreptăţire, dacă mai este sprijinită şi de „unitatea credinţei" şi a conveţuirei frăţeşti, poate determina sute şi mii de persoane, cari să formeze societăţi de cooperare creştinească, de studiare reciprocă, de atingere vindecătoare.

Biserica noastră ortodoxă de multe veacuri n'a întreprins nici un pas în senzul reunirii creştinilor. Şi această împrejurare se esplică pri vitregitatea vremurilor de umilire, în care au trăit popoarele ortodoxe. Timpuri de îngenuncheri naţionale şi frecări între rassele diferite cu aceeaş credinţă. De curentele apusene cele mari de cultură şi de viaţă naţională popoarele ortodoxe au stat departe, şi abia e un secol de când ideile apusene au străbătut şi la ele trezindu-le. Pentru altele abia acum sună glasul deşteptării. Apusul se resimte în toate alcătuirile vieţii schimbate, numai biserica a remas cu uşile şi ferestrile închise şi încuiate. Din ce s'a schimbat în apus în privinţa vieţii şi formelor religioase şi bisericeşti, n'a fost tot bun, dimpotrivă. Şi Răsăritul a găsit că e mai bine să păstreze atitudinea de strictă precauţiune.

Exemplul catolicismului nu l-a acceptat, de a osândi pe cei ce nu sunt în staulul său, şi libertatea acţiunei comune ii stă la dispoziţie, chiar şi la o acţiune cu biserica latină.

La apelul vechilor catolici ortodocşii au răspuns trimiţând representanţi în scopul reactivării unităţii bisericii. Şi cum chestia reunirii preocupă azi intensiv biserica oficială anglicană şi atâtea societăţi clericale şi creştine iniţiate de englezi, din biserica ortodoxă nu se pun pedeci, ci bunăvoinţă şi încurajare serioasă. Ca să cunoaştem o samă de glasuri din bis. ortodoxă în chestia reunirii bisericilor, public aici în traducţie articolul nesemnalat până acum la noi, al Arhiepiscopului şi Mitropolitului *Gerassimos Messarra* din Beirut (Siria) apărut în *Journal de Génève* în 20 Ian. 1911. Sună astfel:

Reunirea creştinismului.

— Bisericile orientale şi apusene. —

„Biserica lui Dumnezeu trebuie să fie unită în aceeaşi credinţă şi charitate, în conglăsuire cu ruga din urmă a Domnului nostru Isus Cristos, care în sara Patimilor Sale şi imediat după instituirea sacramentului mare al iubirii sale şi al unităţii, s'a rugat Tatălui său să facă ca toţi cei ce cred în numele lui să fie una, precum El şi Tatăl său unul sunt, şi care a murit, cum scrie Ioan evangelistul ca să dobândească unirea fiilor lui Dumnezeu (Ioan XVII). Bisericile de răsărit şi de apus au trăit în această unitate mai multe veacuri. Cele mai autentice şi mai strălucite monumente ale uniunei tuturor bisericilor lui Dzeu sunt venerabilele soboare ecumenice, unde toţi episcopii în calitate de urmaşi ai apostolilor se adunau în jurul alor 4 patriarhi ai celor 4 scaune apostolice, de răsărit, sub presidenţia Papei dela Roma care e cel dintâiu între cei cinci patriarhi.

Noi vestim lumii creştine, că dorinţa noastră cea mai ferbinte este restaurarea acelei vechi unităţi, pe temeiul învăţăturii apostolice şi a tradiţiei, cum s'au păstrat în scrierile sfinţilor părinţi şi în hotărârile autentice ale soboarelor ecumenice.

(Va urma).

Examene.

Se aduce la cunoştinţa celor interesaţi că diferitele examene ce sunt a se ţinea în anul şcolar curent 1912/13 la institutul seminarial teologic-pedagogic „Andreian", se vor ţinea în ordinea următoare:

1. In 25 Mai examen de clasă cu elevii din cursul IV pedagogic.
2. In 27 şi 28 Mai examen de cvalificaţiune de curs scripturistic din: Matematică, Limba germână, Desemn şi Caligrafie cu candidaţii admişi la depunerea examenului de cvalificaţiune învăţătorească.
3. In 29 şi 30 Mai examen de cvalificaţiune de curs, verbal, din obiectele de învăţământ din cursul IV ped.
4. In 31 Mai examen de cvalificaţiune de curs din: Istoria şi Geografia universală.
5. In 1 Iunie examen de cvalificaţiune de curs din: Botanică, Zoologie şi Chemie.
6 In 5 şi 6 Iunie examen de cvalificaţiune scripturistic din L. română, L. maghiară şi Pedagogie, cu candidaţii admişi la examenul de cvalificaţiune învăţătorească final.
7. Din 7 până la 16 Iunie examenele dela încheierea anului şcol. cu elevii din cursurile I, II şi III teologice şi pedagogice.
8. Din 17 Iunie începând examenele de cvalificaţiune învăţătorească verbale finale.

In fine se observă că candidaţii admişi la depunerea examenelor în cale privată de pe singuraticele cursuri, conform dispoziţiunei cuprinse în § 7 din regulamentul pentru examenul de cvalificaţiune învăţătorească la institutele pedagogice confesionale ale metropoliei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania, votat de congresul naţional-bisericesc din 1912 sub Nr. 74, au să le facă în rând cu elevii ordinari.

Sibiiu, 20 Maiu, 1913.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI.

Consistoriu plenar. Consistoriul arhidiecezan a ţinut Sâmbătă şedinţă plenară, în care au fost comunicate conclusele sinodului arhidiecezan din anul acesta şi s'au luat măsuri cu privire la executarea lor. Tot în şedinţa aceasta a fost definitivat domnul Dr. *Onisifor Ghibu* în postul de revisor şcolar.

*

Emigrare nouă. In ministeriul de interne, secţia paşapoartelor, de câteva zile este o vie mişcare. Pe lângă cei ce doresc să plece în America, se prezintă un număr însemnat de negustori, cari se pregătesc să se ducă la Constantinopol şi în Balcani, unde nădăjduesc să facă afaceri mai rentabile decât acasă. Oamenii sunt adecă de părere, că răsboiul a decimat binişor negustorimea din orient, şi astfel în ţările balcanice va fi mare trebuinţă de comersanţi.

*

Contele Zeppelin la Viena. Reuniunea aviatică vieneză a primit ştirea dela contele Zeppelin, că între 9 şi 15 Iunie va sosi cu balonul *Sachsen* la Viena. Balonul, condus de însuşi contele Zeppelin, va pleca la miezul nopţii din Baden-Baden şi are să se coboare ziua următoare la Aspern. In caz de timp nefavorabil sborul se amână pe zilele dintre 15 şi 22 Iunie.

*

Urcare pe tron. Tinerul duce Ernest August de Braunschweig şi Lüneburg, ginerele împăratului Wilhelm, cum scriu ziarele din Germania, îşi va ocupa tronul cât de curând. Regenţa purtată de ducele de Mecklenburg expiră în 31 Octomvrie a. c., în ziua următoare se va face intrarea festivă a tinerei părechi în cetatea Dankwarderode în Braunschweig.

*

† Ioan Moruşca, paroh ortod. român în Craiva, după un morb greu, împărtăşit cu sf. Taine, a repausat în Domnul în 17/30 Mai a. c. la 5 ore, în vârstă de 56 ani, 31 al binecuvântatei sale căsătorii şi 26 ani de preoţie. Rămăşiţele pământeşti i se vor aşeza spre vecinică odihnă astăzi Luni, în 20 Mai (2 Iunie) a. c. la 12 ore, în cimiterul de lângă biserica ort. rom. din Craiva. Odihnească în pace!

*

Indreptare. In prim-articolul din numărul trecut, coloana a patra, şirul 25, socotit de sus în jos, este a se ceti „mişcării *tomiste*", în loc de mişcării liniştite", — cum cu greşală a fost cules şi tipărit.

*

† Ana Dobrotă. A adormit în Domnul văduva preoteasă *Ana Dobrotă* din Poiana Sibiiului, în etate de 84 ani şi s'a înmormântat Luni, în 13 Maiu v. Răposata a fost mama preoţilor Nicolae şi Ilie Dobrotă de acolo. Odihnească în pace!

*

Situaţie tristă pentru funcţionari. Aproape 12 mii funcţionari turci au sosit din provincie la Constantinopol. Mulţimea existenţelor dubii pricinueşte guvernului nu puţină bătae de cap. Din Februarie şi până astăzi toţi aceşti funcţionari de stat nu şi-au primit salariile.

*

Turcii dela Adacaleh. Mai mulţi cetăţeni din Orşova voeau să cumpere proprietăţi pe insula Adacaleh. Au fost făcuţi însă băgători de seamă, că autorităţile ungare nu vor recunoaşte vânzările eventuale. Guvernorul turc se găseşte tot la Adacaleh. Insula de altfel este liniştită. Turci plănuesc să trimită o deputaţiune la Viena, pentru a ruga monarhul să fie lăsaţi şi mai departe în privilegiile de până acum.

*

† Toma Bârsan. Vineri înainte de Dumineca Tomii a decedat preotul Toma Bârsan din Criţ, tractul Sighişoarei, în mod subit, în urma unei apoplexii de inimă. Marţi, în 23 Aprilie v. ziua sfântului George, i s'a făcut înmormântarea prin 7 preoţi, în presenţa unui public foarte număros. Decedatul era de 53 ani. Odihnească în pace!

*

Mulţămită. Institutul de credit şi economii „Albina" din Sibiiu a dat 100 coroane pentru edificarea clasei a II-a la şcoala confesională română din Bedeleu. In numele comitetului parohial îi exprimă mulţămită: *Ioan Sava*, paroh.

*

† Agaftia Perian n. Poppa, preoteasă gr. or. în Trestia, protopopiatul Zarand, după un scurt morb, împărtăşită cu Sf. Taine, în 5/18 Maiu şi-a dat sufletul în mânile Creatoriului, în etate de 69 ani, în al 51-lea an al fericitei sale căsătorii. O deplânge soţul ei Petru Perian paroh gr. or. în Trestia, fiica Victoria măr. Gabor, Lazar Gabor, ginere, nepoţi, nepoate şi alte rudenii. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Congres internaţional. In August anul viitor se va ţinea la Londra al zecelea congres internaţional de veterinari. Programa congresului, pentru care veterinarii englezi au contribuit 4000 funţi şterling, cuprinde chestiuni importante ştiinţifice şi practice.

*

† Maria Vincenţiu Popa Grama, născută Radeş, decedată în etate de 55 ani, după 35 ani de fericită căsătorie, în 28 Maiu 1913 n. la 4 ore după ameazi a fost înmormântată în cripta familiară de lângă biserica gr.-ort. din Riuşor. Un public ales, din toate părţile comitatului Făgăraş, a luat parte la această înmormântare, arătându-şi stima şi veneraţiunea faţă de cel dintâiu şi mai bătrân preot român gr.-ort. din protopresbiteratul Făgăraşului *Vicenţiu Grama*, care acum a devenit văduv. Şi mai ales număroşii membri aleşi ai acestei familii şi-au îndeplinit datorinţa către vrednica soţie, mamă, soacră şi bunică. Mult on. Domn Vincenţiu Grama a eternizat memoria cinstitei şi mult iubitei şi onoratei sale preotese Maria şi prin donarea unei sume de *200 cor.* pe seama bisericii române gr.-ort. din Riuşor, — întemeind „o *fundaţiune a preotesei Maria*", pe care promite a o augmenta cu timpul din al său, şi din alte isvoare, cât Dzeu îl va mai ţinea în vieaţă, pentru *înfrumseţarea bisericii*. — Din publicul asistent amintesc pe amploiaţii institutului „Furnica" în frunte cu directorul *Matei C. Jiga*, şi mulţi alţi onoraţiori din Făgăraş, fără deosebire de neam. Apoi întreg poporul din Riuşor fără considerare la confesiune. Actul înmormântării l-au săvârşit în absenţa protopopului român gr.-al tractului Făgăraş preoţii *Nicolau Aron*, *Nicolau Clonţa*, *Iosif Coţaveiu*, *Alexandru Popa* şi *Ilariu Cocan*, iar Nicolau Aron a şi predicat. In veci pomenirea ei. — *Nicolae Aron.*

*

Intrevederea domnitorilor. Principele regent Ludovic din Bavaria şi soţia sa vor sosi mâne Marţi în 3 Iunie la gara de vest a Vienei. Inalţii oaspeţi vor fi primiţi de Maiestatea Sa Monarhul şi de toţi arhiducii aflători în Viena. Principele regent cu soţia vor fi găzduiţi la Burg.

*

Aviz. Am onoare a încunoştinţa, că mi-am deschis cancelaria a advocaţială în Ilia, casele dnei Bauer. *Dr. Alexandru Dragomir*, advocat.

*

Cum se vorbeşte cu un spărgător. Stăpâna unei case din Londra a surprins pe la orele 2 din noapte pe un spărgător în plină „activitate". In loc ca doamna să ţipe după ajutor, a început să ţină o vorbire de morală individului şi să-i dovedească nedreptatea comisă. Spărgătorul s'a scuzat, că a fost grozav de flămând. După aceasta stăpâna l-a dus în bucătărie, i-a dat o friptură rece şi alte lucruri bune. Când omul s'a săturat, a trebuit să îngenunchieze şi să rostească o rugăciune. In sfârşit i s'a cerut promisiunea să mai vie şi în ziua următoare. — Doamna casei nu era altcineva, decât *Mary Booth*, fiica generalului din armata mântuirii, Bramwell Booth.

*

Vaporul Amazoanelor. Am vestit într'unul din numerele trecute ale ziarului nostru, că din Boston a plecat un vapor, al cărui personal de serviciu se alcătueşte exclusiv din femei. Căpitanul vasului, dna Georgina *Orne*, o femee înaintată în etate, a primit zilele acestea un raportor al unui ziar, şi i-a zis: „Convingerea mea veche este că femeea se portriveşte excelent pentru serviciul maritim; ba afirm, că femeile sunt mai potrivite pentru munca aceasta decât bărbaţii. Mai nainte aveam la cârma vaporului bărbaţi, cari însă erau iubitori de băuturi alcoolice şi, îmbătându-se, nu odată ne-au expus la mari primejdii. Decând i-am înlocuit prin femei, nu mai am nici un năcaz cu vaporul".

*

Noţiune elastică. „De câţi ani eşti tu"? întrebă o damă pe un băeat. — „După împrejurări: când călătorim pe tren, nu am încă zece ani; când mă duc cu tata la restaurant, am trecut de cincisprezece".

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Ion Martin, învăţăcel măsar, 1 cor; Ion Tatu şi Nicolae Lazar, economi (Caşolţ), câte 20 bani, Ştefan Medeşan, paroh (Guzu), 2 cor., Ion Popa, paroh (Apoldul-rom.), soţia sa Elisaveta n. Iosof şi fiul lor Virgil, 1 cor., Pompiliu Pătru, învăţăcel cismar, 50 bani şi Ion Georgescu, funcţionar la navigaţiunea fluvială română (Giurgiu-România), aplicând pe fiul său Aurel la lăcătuşerie, 4 cor.

*

Femee judecător. Cancelarul lord, care este nu numai prezidentul camerei lorzilor, ci tot odată şi capul judecătoriei supreme engleze, a numit pe Miss *Duncan* judecător de pace. Instituţia judecătoriei de pace este una din cele mai vechi aşezăminte în marea Britanie. Aparţin cercului său de activitate afaceri mai mici de drept privat. Membrii săi, ca şi membrii curţilor cu juraţi, nu sunt legişti de specialitate. Cu toate acestea cei mai distinşi fii ai Angliei se mândresc, dacă fac parte din judecătoria de pace. Imprejurarea că acum a ajuns şi o femee în oficiul acesta, dovedeşte progresul neîntrerupt în mişcarea femeilor pentru obţinerea drepturilor egale în Anglia.

*

Şcoală prabuşită. Comuna Cermei, din părţile Aradului, avea o clădire deplorabilă, în care se instalase şcoala primară, nu confesională fireşte, ci de stat. Comuna a raportat revizorului şcolar, revisorul şcolar a raportat ministrului, ministrul a mai cerut informaţiuni dela revizor, — privitor la reparaturile necesare. Actele se plimbau în sus şi în jos; clădirea şcolară însă n'a mai putut aştepta, şi Mercurea trecută s'a prăbuşit. Din norocire şcolarii, partea cea mai mare români, plecaseră dela „şcoală" cu o jumătate de oră mai nainte, — aşa s'a evitat o catastrofă. In considerare că în comună nu se găseşte local potrivit pentru sală de învăţământ, copiii vor mai sta şi pe-acasă.

Poşta redacţiei.

Preotul Nistor. Pe calea publicităţii nu se pot îndrepta lucrurile. Faceţi arătare veneratului Consistoriu despre cele întâmplate şi lăsaţi în pace „*opinia publică*", care în astfel de casuri nu poate să vă dee nici un „*sfat urgent*".

Nr. 254/1914. (117) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Băcâia**, prin aceasta se publică din oficiu concurs repețit, cu termin **de 30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții să se presinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Geoagiu-Algyógy, 3/16 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 53/1913 paroh. (112) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Prea Venerabilul Consistor arhidiecezan sub Nr. 3447/1913 Epitr. prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru a da în întreprindere renovarea bisericei noastre gr. or. rom. din **Szunyogszék (Țînțari)**, protopopiatul Brassó (Brașov), comitatul Fogaras (Făgăraș).

Licitațiunea se va ținea în **4 Iunie st. n. 1913** la 8 ore a. m. în edificiul cancelariei comunale de aici.

Prețul strigărei e statorit la 15.864 coroane, iar licitanții vor depune ca vadiu 1600 cor. în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare (singur obligătoare) se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Dat în Țînțari, la 7/20 Aprilie 1913.

Ioan Gavrilescu paroh și președinte.
Ilie Oana secretar.

Văzut: **Dr. Vasile Saftu**
protopop.

Nr. 432/1913. (116 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh devenit vacant prin moartea parohului Ioan Marin întâmplată la 27 Aprilie 1913 a **Boroșneului mic**, cu filiile **Boroșneul mare** și **Sărămaș**, parohia de clasa III-a se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat având a da jumătate din venite văduvei până la împlinirea anului, și folosirea cuartirului.

Concurenții vor avea a se prezenta cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în **Boroșneul mic** (gara Nagyborosnyó) spre a cânta, celebra s'au cuvânta, înaintându-și documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Brețcu, 3 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 312/1913. (115) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul de câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viață a parohului Zacharie Oprea, pe baza ordinului consistorial din 26 Martie a. c. Nr. 3309 Bis, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat și specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul de câmpie este comună mare, are oficiu pretorial și medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, școală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului se vor prezinta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective a celebra.

Murăș-Oșorheiu, la 11/21 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Concurs repețit.

In sensul ordinului Venerabilului Consistoriu arhidiecesan dtto 26 Martie 1913 Nr. 3759 Bis, se publică concurs repețit pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III-a **Bogata-Olteană** cu filia **Dopca** din tractul protopresbiteral al Cohalmului cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective celebra.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cohalm

Ioan Bercan
adm. prot.

(114) 2—3

Nr. 228/1913. (113) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Beriu**, lângă Orăștie, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții pe lângă observarea prescriselor regulamentare, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, pentru a se face cunoscuți înaintea poporenilor.

Orăștie, 6 Maiu 1913.

In conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 75—

Circul Coloseum Picardi.

Pe piața gării, lângă
Panopticum în grădină.

Intreprindere de prima clasă. Arangeament modern cu loge.

Atracțiuni mondiale.

Zilnic mare reprezentațiune.

Dumineca și în sărbători, câte 2 reprezentațiuni.

(118) 1—2

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 14—

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Subscrisa berărie a „Fraților Hager“ cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de **bere deschisă și întunecată** sub numele de:

„Hagerbräu“

afară de restaurantul Stadtpark a domnului **Michail Hager** și de **restaurantul berăriei** aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătà spre consumație.

Cu profundă stimă

Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său **„Stadtpark“** pe lângă berea **„Pilsner-Urquell“** încă și **„Hagerbräu“** deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

(105) 8—10

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 23 Maiu (5 Iunie) 1913. *Nr. 55.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Universalism şi naţionalism

de **Dr. Lucian Borcia.**

(Fine.)

Expunerile acestea fugitive nu au pretenţia de a fi altceva decât indicaţii, că pe câte tărâmuri se dă şi astăzi, şi poate se va da totdeauna, lupta între individualism şi antiindividualism, între naţionalism şi antinaţionalism, (internaţionalism e numai o altă numire pentru acelaş lucru), între libertate şi sclăvie. Nu e aci locul să mă ocup mai pe larg de ele.

Dar nu voesc să creadă cineva, că sânt un pesimist, care toate le vede în culori întunecate. Rar s'a mişcat atât de puternic ca în zilele noastre conştienţa de rasă, sentimentul naţional şi apărarea îndărătnică a personalităţii. Prin popoare trece o dispoziţie sufletească, care aminteşte strigătul înăbuşit al vânatului luat la goană, când nobilul animal deodată se opreşte în fugă şi se întoarce hotărât să lupte pentru viaţa sa. Şi aci hotărârea însemnează biruinţă. Căci marea putere de atracţiune a tot ce e universal, zace în slăbiciunea omenească.

Bărbatul plin de putere şi energie ştie să resiste, să se întoarcă şi să-şi caute nemărginirea în sufletul propriu, în familia sa şi în poporul seu, — o nemărginire, pe care nu o ar da în schimb nici pentru lumea întreagă cu nenumăratele-i stele. Goethe, dela care am împrumutat firul conducător al acestui capitol, a exprimat alt undeva frumos cum nemărginirea şi absolutul în înţeles catolic corespunde unui suflet greoiu:

> Im Grenzenlosen sich zu finden,
> Wird gern der Einzelne verschwinden;
> Da löst sich aller Überdruss,
> Statt heissem Wünschen, wilden Wollen,
> Statt lästgem Fordern, strengem Sollen,
> Sich aufzugeben ist Genuss.

Ceea-ce putem noi învăţa dela germanii din veacurile trecute, alcătuitorii atâtor naţiuni, e că există o plăcere mult mai mare decât abandonarea proprie: plăcerea de a se afirma! Politică naţională conştientă, mişcare economică, ştiinţă, altă ori nu exista atunci de loc, ori de abia da semne de viaţă. Dar cele dintâiu raze de soare pe cari le zărim prin secolul XIII., pulzaţia vie pe toate terenele, puterea creatoare şi cerinţele îndărătnice după libertate individuală, toate acestea nu erau căzute din cer, ci răsărite din sămânţa semănată cu mult înainte în veacuri fără de lumină. Voinţa selbatică a arat pământul, dorul fierbinte a îngrijit mugurii. Cultura noastră de azi e rodul muncii, al durerii şi al credinţei, nu al credinţei clericale, dar al credinţei religioase. Când deschidem pătrunşi de pietate cronicele înaintaşilor noştri, cari ne dau aşa puţine ştiri şi totuşi ne spun atât de mult, nimic nu ne surprinde în aşa măsură ca simţul de datorie necrezut de desvoltat. Pentru cea mai rea cauză, ca şi pentru cea mai bună îşi jertfesc viaţa fără întrebare. Incepând cu Carol cel mare, care după munca grea de zi îşi petrecea nopţile încercând să înveţe meşteşugul greu al scrisului, şi până la acel admirabil faur, care se împotrivea să bată în fiare pe duşmanul Romei, pretutindeni simţul sever de datorinţă „das strenge Sollen“ al lui Goethe. Au ştiut oare oamenii aceştia ce voesc? Nu cred. Dar au ştiut ce nu voesc, şi aceasta e începutul oricărei înţelepciuni practice. Aşa de pildă s'a pierdut Carol cel mare, în ceea ce voia, adeseori în iluzii şi a făcut multe greşeli ireparabile; de câteori însă era vorba de ceeace nu voia, nimerea totdeauna adevărul: să nu permită influinţa papei, să nu dea nobilimei privilegii etc. etc. In ceea-ce voia, era de obiceiu universalist şi absolutist, în ceeace nu voia s'a dovedit de adevărat german.

Astfel vedem că şi în stat, ca în toate lucrurile omeneşti, sunt înainte de toate hotărâtoare însuşirile fundamentale ale felului de gândire, ale caracterului (Gesinnung), iar nu acele ale cunoaşterii, ale intelectului. Caracterul dă directiva, el ne îndrumă spre ţintă, chiar şi dacă aceasta rămâne vreme îndelungată nevăzută.

Lupta în stat a fost mai presus de toate o luptă între două directive, între doi cârmaci. Când unul dintre iei a pus bine şi pentru totdeauna mâna sa pe cârmă, a devenit firesc şi inevitabil ca evoluţia să ia direcţia spre libertate tot mai mare, spre naţionalism şi individualism tot mai pronunţat; tot aşa inevitabilă ca evoluţia inversă spre libertate tot mai mică a cesarismului şi papismului.

Nimic nu e absolut pe pământ; şi libertatea precum şi negaţiunea ei au numai însemnătatea alor două direcţii, şi nici individului nici poporului nu e dat să stea singur pentru sine şi să fie în ori-ce privinţă independent; doar aparţin unui întreg, în care fiecare parte constitutivă sprijineşte pe celelalte şi e însaşi sprijinită prin ele. Dar în preseara acelui 15 Iunie 1215, când magna charta a văzut lumina zilei — din voinţa selbatică a bărbaţilor de atunci într'o singură zi compusă, desbătută şi iscălită — atunci s'a decis pentru întreagă Europa *direcţia*. Nu-i vorbă, representantul universalismului s'a grăbit să declare legea de nulă şi neavenită şi să excomunice pe toţi autorii ei fără deosebire; dar mâna lor ţinea strânsă cârma; imperiul roman a trebuit să se scufunde, pe când popoarele libere se pregătiau să ia lumea în stăpânire.

Incă un proiect de lege. Afară de proiectul de lege despre regularea dotaţiunii preoţilor prin acordarea de cvincvenale, domnul ministrul de culte şi instrucţiune publică, *Iankovich Béla*, a mai înaintat dietei, în şedinţa din 26 Maiu n. şi un proiect de lege despre modificarea legii dela 1909, referitoare la învăţământul poporal gratuit. In înţelesul acestei legi, elevii cari termină clasa a VI-a elementară, primesc un certificat, care după noua lege electorală le dă drept de vot la alegerile pentru dieta ţării, dacă plătesc o dare anuală de cel puţin două coroane. In noul proiect de lege se cuprinde acum dispoziţia, că acest certificat nu'l poate da învăţătoriul, ori directorul şcolar, ci un comisar, care va fi numit din partea guvernului, ca organ al său, şi care are să fie de faţă la examen. Ce rost mai poate avea şi o astfel de dispoziţie?

Sârbii şi Bulgarii. Lumea politică aşteaptă cu mare interes resultatul convorbirilor pe cari le-au avut Luni ministrii presidenţi ai Sârbiei şi Bulgariei, *Pasici* şi *Geşov*, în oraşul Zaribrod, unde şi-au dat întâlnire. Se crede, că în urma presiunii pe care o fac asupra amândurora puterile mari europene, vor fi căutat se ajungă la înţălegere şi se evite răsboiul, păgubitor în urmările sale şi pentru Sârbi şi pentru Bulgari.

Un spion. Colonelul din armata austro-ungară *Alfred Redl*, şef al statului major la corpul VIII de armată din Praga, a sevârşit crima cea mai mare pe care o poate săvârşi un militar: a făcut Rusiei servicii de spion, şi în momentele de cea mai primejdioasă încordare între monarhia noastră şi Rusia, în pragul răsboiului, pe care numai înţelepciunea monarhului nostru l'a împiedecat, *a tradat Rusiei toate secretele militare ale monarhiei noastre: planurile de mobilisare şi în modul cel mai amănunţit starea puterii armate a monarhiei.* Dacă nu ne ferea bunul Dumnezeu de răsboiu şi trebuea să-l purtăm cu Rusia, mergeam la un desastru sigur. Chemat de urgenţă la Viena, i s'a arătat colonelului Redl dovezile despre mişeleştile sale făptuiri, i s'a comunicat faptul, că nu mai e colonel, pentru că e degradat din partea supremului cap al armatei şi i s'a pus un revolver pe masă, cu care apoi Redl s'a împuşcat. Maiestatea Sa, când a auzit despre mişeliile lui Redl, a remas consternat. Baronul Bolfrass, adjutantul Maiestăţii Sale, care i-a făcut raport despre cele descoperite în sarcina lui Redl, a leşinat şi a căzut jos când a ieşit din cabinetul Maiestăţii Sale. Iar dupăce şi-a venit în fire a spus următoarele: *„Nici odată până acuma n'am văzut pe Maiestatea Sa într'astfel de stare“*. S'a pornit o anchetă foarte severă, pentru a scoate la iveală toate faptele urîte ale lui Redl şi pentru a da de urma complicilor, cari îşi vor primi pedeapsa meritată.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Nr. 16. *Peşcuţă.* Poveste populară de *D. Dogariu.*

A fost odată un împărat bogat foarte, care pe unicul fiu l-a crescut până la 16 ani, fără carte şi învăţătură. La 16 ani vine la el un smeu, care se angajază a învăţa pe băiat carte în scurt timp. Smeul îl răpeşte dela părinţi, îl duce la palatul lui, unde în câteva zile prin uitatul în oglindă, îl face pe băiat să ştie toate. Smeul însă nu-i mai dete drumul acasă şi băiatul e silit să fugă, dar aceasta o putea face numai cu ajutorul unui cal. Pe drum se bagă găinar la un împărat, pe care îl ajută şi în bătălie, iar în cele din urmă ia în căsătorie fata acestui împărat, şi urmează el în tronul împărătesc.

Povestea aceasta e potrivită pentru elevii şcoalei de repetiţie, precum şi pentru adulţi.

Nr. 17. lipsind, nu pot face dare de seamă.

Nr. 18. *Armeanul neguţător.* Poveste de *V. Rebreanu. Bunica evlavioasă.* Traducere de *I. Popescu.*

Un neguţător predă bolta sa fiului său. Intr'o zi acesta pleacă la oraş, să-şi cumpere cele de lipsă. In pădure găsind un cadavru de om, îl înmormântează şi aşa cheltueşte banii. Asemenea cheltueşte şi de altădată banii, cu cari scapă din mânile tâlharilor fata împăratului şi pe care o ia în căsătorie. La oraş se cunoaşte cu socrul său, care resplăteşte osteneala lui.

Pe vremea unui răsboiu apropiindu-se pe câmp de o casă singuratică, bagă în frică pe locuitorii ei. Bunica nu desperase, ci mereu le cetea nepoţilor rugăciune cu cuvintele: „Zid de apărare va ridica Domnul şi va depărta pe vrăjmaşi dela acest loc“. Copiii au înţeles rugăciunea numai dimineaţa, când casa lor era încunjurată de zăpada, încât inimicul n'a putut străbate prin ea.

Numărul acesta în întregime e bun pentru şcolari, căci desvoaltă simţământul religios-moral.

Nr. 19. *Norocul şi mintea.* Poveste de *I. P. Reteganul.*

Pe un drum se întâlneşte norocul cu mintea şi se întreabă, care face mai mult bine în lume. Işi cearcă fiecare puterea şi în cele din urmă ajunge mintea învingătoare.

Nr. 20. *Bărnuşca.* Istorie populară de *S. Marian.*

Un om îşi trimite baiatul la moară cu un sac de grâu. Il face însă atent, ca să se păzească de morar cu barba roşie, căci aşa zise el, aceştia sunt răi la inimă şi foarte primejdioşi. Băiatul negăsind alt morar decât cu barbă roşie, se hotăreşte a măcina la moara lui. Morariul dându-i rând la măcinat îi spune: „La moara mea e obiceiul, ca fiecare, care macină, trebuie să se întreacă cu mine la poveşti, şi care spune o minciună mai mare, aceluia îi rămâne toată făina“. Băiatul se învoieşte şi morariul spune o poveste despre simburii de piper. Băiatul însă spune o poveste cu mult mai „gogonată“ despre „Bărnuşca“, albina din stupii tatălui său. Morariul trebuie să recunoasă, că povestea băiatului e cu mult mai bună, decât a lui; rămâne deci cu buzele umflate şi băiatul capătă făina toată.

Poveştile din Nr. 19 şi 20 sunt potrivite numai pentru elevii de repetiţie şi adulţi.

Nr. 21. *Doi fraţi şi două surori.* Convorbire de *I. Dariu.*

Această convorbire descrie corpul omenesc, are însă şi conţinut moral, asemănând ajutorul acestor fraţi cu ajutorul membrelor corpului omenesc. Este deci folositoare şcolarilor.

Nr. 22. *Picătură de apă.* Istorioară instructivă după *„Organul pedagogic“.*

Se descrie cum apa mărei se ridică în sus prin aburi. Se descrie formarea de rouă şi brumă. Aburii se prefac în nori, din care iarna cade neaua pe pământ, acoperindu-l cu un vestmânt alb, primăvara cade ploaie, care dă putere plantelor; din apă se formează isvoarele şi văile, din acestea mările, pe cari umblă corabiile.

Materialul acestei istorioare e din domeniul ştiinţelor naturale, cari se propun cam rar în şcoala noastră poporale. Cetirea ei e folositoare.

Nr. 23. *Movila lui Burcel.* Legendă de *Alecsandri. Urmările limbuţiei,* de *A. Pann.*

Legenda conţine o întâmplare din viaţa lui Ştefan cel mare, iar povestirea morală a lui A. Pann, arată cum un servitor e isgonit dela stăpân pentrucă se lega cu gura de toate lucrurile. Amândouă se pot tipări în biblioteca şcolarilor.

Nr. 24. *Ioniţă.* Istorioară morală de *P. Vancu. Fluturii.* Poezie de *N. Beldiceanu.*

In comuna Negreni era un om avut cu numele Petre Crăciun. De averea sa nu prea avea aşa mare bucurie, cât de cei 2 copilaşi ai săi, Ioniţă şi Florica, pe cari prin iubirea prea mare i-a şi nefericit, făcându-le prea mult în voia lor. Copiii, când ajung vârsta de şcoală, nu voesc să înveţe şi rămân amândoi proşti şi fără carte. Ioniţă rămâne singurel moştenitor al întregei averi, dar prin patima beţiei o perde toată.

Această istorioară e anume scrisă pentru a arăta urmările rele ale neştiinţei de carte, precum şi urmările patimei beţiei

Crisă ministerială.

Știri primite prin telefon.

Eri, Marți, la orele 12 din zi, a fost publicată sentința în procesul pe care l-a fost intentat domnul ministru-president Lukács László deputatului dietal Désy Zoltán, pentru calomnie.

Tribunalul regesc unguresc din Budapesta *a achitat* pe acusatul Désy și a condamnat erariul la purtarea cheltuelilor de proces.

Procurorul a anunțat recurs de nulitate.

Lui Désy și apărătoriului seu, deputatului Dr. Vázsonyi li s'au făcut ovațiuni.

In urma acestei sentințe neașteptate, eri, la orele 6 d. a. s'a ținut consiliu de ministri în Budapesta, iar la orele 7 a ținut conferență partidul național al muncii, pentru a i se face comunicarea, că guvernul — a *demisionat.*

Din România.

Inchiderea sesiunei parlamentare. Protocolul dela Petersburg.

Sâmbătă d. a. s'a terminat și în camera română discuția, purtată în ședințe secrete, asupra protocolului semnat la Petersburg în 25 Aprilie c. cu privire la aplanarea diferendului româno-bulgar. Moțiunea de cuprinsul următor: „Adunarea deputaților luând cunoștință de protocolul semnat la Petersburg în 26 Aprilie 1913, autorisează guvernul să pună protocolul în lucrare", — a fost votată între aplause, cu 127 voturi, contra 17, cari nu au primit-o. Au fost și două abțineri.

Tot Sâmbătă, la orele 10 noaptea, a ținut apoi atât camera, cât și senatul, ședință publică de noapte, în care au fost resolvate unele chestii mai importante, apoi sesiunea parlamentară a fost închisă, cu următoriul mesaj de tron, pe care la cameră l-a cetit domnul *Tache Ionescu*, ministru de interne, iar la senat domnul *Ales. Marghiloman,* ministru de finanțe:

„Inchizând azi sesiunea corpurilor legiuitoare, sânt fericit să pot exprima toată mulțumirea mea pentru înțelepciunea și zelul cu care ați primit greaua misiune ce va încredințat-o țara.

Aleși după ce se terminase prima fază a crizei balcanice, ați fost în măsură de a cunoaște mai de aproape cugetul țărei; și încrederea cu care ați însoțit actele guvernului meu este o prețioasă dovadă, că politica urmată de guvern a fost conform cu adevăratele interese ale Regatului.

Păstrând neutralitatea, România a contribuit în mod hotărâtor, ca răsboiul din Balcani să rămâe localizat, și ca restul Europei, împreună cu noi, să se bucure de binefacerile păcei. Ocrotind în acelaș timp interesele bine înțelese ale țării, am putut fi în deplin acord cu străduințele marilor puteri.

Relațiile noastre cu Bulgaria, cari în urma modificărei radicale a tratatului dela Berlin au să primească o nouă bază și cari am fi dorit să se poată stabili prin directa înțelegere între cele două state, ne-au adus să primim o mediațiune, al cărei rezultat a fost protocolul semnat la St. Petersburg în ziua de 26 Aprilie a. c.

Domniile Voastre, autorizând guvernul meu a primi și a executa dispozițiunile acelui protocol, ați dovedit maturitatea politică la care a ajuns țara, și sânt cu atât mai mândru de a constata, că într'un parlament, în care opoziția este așa de numeroasă, aproape unanimitatea reprezentanților națiunei a contribuit, într'un înalt patriotism, la acest însemnat rezultat.

Creditele excepțional de mari ce le-ați votat pentru armată au pus acest scut puternic al siguranței patriei pentru prezent și al legitimelor ei aspirări pentru viitor în stare de a răspunde și mai bine desăvârșitei încrederi ce a avut-o totdeauna țara în ostașii ei, dovedind totodată situația înfloritoare a finanțelor statului.

Cu aceeași sârguință v'ați ocupat și de celelalte legi supuse deliberării Domniilor-Voastre, și nu pot decât să vă exprim încă odată, în numele meu și al țării, cele mai adânci mulțumiri. Eu declar închisă sesiunea corpurilor legiuitoare. *Carol*".

•

Ședința camerei a fost închisă la orele 11 și jumătate noaptea, iar a senatului la ora unu după miezul nopții.

•

Textul autentic al protocolului semnat la Petersburg din partea reprezentanților marilor puteri europene e, după introducerea obicinuită, următoriul:

„1. Românii macedoneni să se bucure de autonomia școlară și eclestiastică. România să aibă dreptul de a numi episcopi, preoți și profesori pe seama acelor Români, să subvenționeze și controleze școalele și bisericile Aromânilor.

2. Orașul Silistra trebue să fie dat României, rezolvându-se astfel principiul istoric, că România are dreptul asupra acelui oraș și astfel se repară nedreptatea săvârșită de Europa la 1878 prin tratatul dela Berlin. Noua frontieră va pleca dela Dunăre, cam la 3 klm., de la periferia orașului Silistra, păstrând această rază jur împrejurul orașului până la unirea cu vechea graniță. O comisiune româno-bulgară va fixa pe teren granița cea nouă în timp de trei luni, începând dela data semnărei protocolului, 26 Aprilie st. v. Dacă membrii acelor comisiuni nu vor cădea de acord, vor fi luați supra-arbitri, câte unul de fie-care mare putere.

3. Bulgaria e obligată să nu facă nici un fel de fortificații într'o zonă neutră ce va porni în jos dela noua linie de frontieră, *zona aceasta întinzându-se dela Dunăre la Mare.* Bulgaria mai e obligată să dărâme toate fortificațiile ridicate în aceea zonă neutrală, ce va fi fixată tot de o comisiune româno-bulgară. Aceeași comisiune va avea și rolul să supravegheze îndeplinirea obligației, ca fortificațiile din zona neutrală să fie dărâmate. Se subînțelege, că România are dreptul să-și fortifice granița.

4. România are să despăgubească pe Bulgarii cari în timp de șase luni, dela ocuparea Silistrei de către Români, vor declara că părăsesc orașul. Prețul terenurilor și imobilelor ce vor fi părăsite de acei Bulgari, va fi hotărât de o comisiune mixtă româno bulgară".

Protocolul se'ncheie cu o mulțumire a puterilor. dat ă Bulgariei, pentru că a cedat spre a nu turbura pacea Europei.

Protocolul, votat din partea corpurilor legiuitoare române, e acceptat și din partea guvernului bulgar, care a comunicat deja guvernului român, că e decis se esecute cu grăbire cele cuprinse în acest protocol și prin urmare cere, ca guvernul român să numească fără amânare membrii comisiunei, cari împreună cu delegații Bulgariei vor avea să procedeze la delimitarea nouei frontiere în jurul orașului Silistra. Guvernul român va satisface acestei cereri, iar în sesiunea parlamentară estraordinară, care va fi convocată în luna Iunie, va presenta corpurilor legiuitoare române proiectul de lege prin care Silistra și împrejurimile ei vin anexate la România și primesc organisație administrativă românească.

Dela comitat.

Ședința ordinară din 2 Iunie.

In congregația de Luni a comitatului Sibiiu s'au hotărât următoarele:

1. S'a ales pretore practicantul *A. Zay* — cu aclamațiune.

Prezidentul clubului român a cerut, în numele clubului, că cu considerare la populațiunea română din cercul *Cisnădiei,* alesul pretore, care nu știe românește, — să fie împărțit în alt cerc.

2. S'au luat disposiții pentru construirea liniei ferate *Sibiiu—Rășinari.*

3. Se subvenționează drumurile vicinale Sadu—Rîusadului și Marpod—Ilimbav.

4. S'a urcat paușalul pretorilor dela 600 la 1000 cor.

5. S'a întabulat o pădure din Șugag pe numele bisericei gr.-ort.

6. S'a anulat concluzul reprezentanței din Bendorf referitor la cimiteriul folosit de biserica gr.-ort.

7. Nu s'a primit cererea comunelor Cristian—Gurariului ca să se aranjeze un drum vicinal în rețeaua drumurilor comitatense.

8. Nu s'a dat bisericei din Apoldul-inferior lemne pentru școală cât s'a cerut.

9. S'a dat comunei Strugar să pertracteze din nou chestia contragerei unui împrumut — și chestia ajutorului de 4000 cor. pe seama școalei.

10. S'a respins recursul contra alegerii de notar în Rășinari.

11. S'a urcat taxa de sătean în Tălmaciu dela 300 la 1000 coroane și în Orlat dela 200 la 500 coroane.

12. S'a dat orașului Sibiiu concesiune să facă un chinematograf stabil în târgul lemnelor.

13. S'a votat statutul pentru taxele medicilor.

14. S'au înființat mai multe posturi de notari și adjuncți notariali în Reșinari, Șura mare etc.

15. S'a dat funcționarilor, cari n'au avansat, adause de scumpete.

16. S'a dat vicecomitelui voie, ca să anticipeze pentru familiile rezerviștilor cari stau sub arme în Bosnia, ajutoarele puse în vedere de ministrul de răsboiu.

17. Comuna Turnișor face școală de meserii separată de cea din Sibiiu.

18. Pentru școala ev. și cea gr.-catolică din Hozman s'au dat subvenții din alodiul comunei.

19. Comuna Dolmány a vândut o realitate la biserica evangelică.

Celelalte chestii au fost de interes mai secundar. *Raportorul.*

Parastas.

Parastasul festiv de Duminecă, închinat de cârmacii Reuniunii române agricole sibiene, amintirii vrednicilor muncitori ai ei de pie memorie: Eugen Brote, fost prezident și membru onorar, Dr. D. P. Barcianu, fost vice-prezident, Dr. Aurel Brote și Dr. Petru Șpan, foști membri în comitet și Petru Ciora, fost casar și membru onorar, a întrunit în biserica patronată din suburbiul Iosefin, care, de când cu ridicarea măreței catedrale este tot mai puțin căutată de credincioși, un număr însemnat din aceia, cari au ținut să-și împlinească datorința creștinească față de memoria binecuvântată a lor. Sfânta liturgie a fost oficiată cu multă pietate de preotul local *I. B. Boiu,* asistat de preotul militar *Dr. V. Cioban,* ear la actul festiv al parastasului a servit P. C. Sa, *Dr. E. R. Roșca,* Protosincel, director seminarial cu asistența preoților *Dr. V. Cioban, I. B. Boiu,* și a diaconului *Dr. V. Stan,* profesor seminarial.

Intre asistenți am remarcat pe dna Constanța P. Barcianu, sora profesorului Dr. D. P. Barcianu, în societatea alor doi fii și a două fice ale răposatui. Surorile și fratele decedaților Eugen și Dr. Aurel Brote: dnele Dr. Marienescu, Dr. Săndeanu, dșoara Sabina Brote și Liviu Brote cu dna, ear pe membrii familiei lui Eugen Brote i-a representat fiul mai mare al lui, Ionel, student în Brașov.

Reuniunea agricolă a fost representată prin dnii Pant. Lucuța, presid., Ion Chirca vice prez., Petru Drăghiciu, protopretor, ambii din Săliște, Dr. V. Stan, T. Popovici, R. Simu, Nicolae Iosif, Andreiu Teodor, membri în comitet, Vic. Tordășianu, secretar, prin membrii Reuniunii Ion Droc, protopresbiter emer., Paul Muntean, c. și r. colonel penz., Dr. Ion Mateiu, coreferent școlar, Nic. Bratu, propr., „Foaiei Poporului" și alții. Corpul profesoral al seminariului „Andreian", în afară din cei amintiți, a mai fost representat prin Dr. Silviu Dragomir și Dr. Pavel Roșca, profesori.

Atât la sf. liturgie, cât și la parastas cântările le-a executat cu multă preciziune bravul cor bisericesc al Reuniunii meseriașilor sibieni, condus de dirigentul său *Candid Popa,* învățător la școala de aplicație de pe lângă seminarul „Andreian". *Neconsolatul.*

Problema reunirii creștinilor.

— Odinioară și acum. —

De *Tr. Scorobeț.*

(Urmare).

In privința acelor puncte, cari constitue diferințele dogmatice între bisericile apostolice de răsărit și biserica apostolică a Romei, noi serbătorește declarăm, că deși unele din aceste puncte constitue o deosebire esențială între aceste biserici, totuși unele puncte fără îndoială se razimă mai mult pe o interpretare greșită de cele două. Nici una nu va denega posibilitatea delăturării neînțelegerii în privința aceasta și a restaurării unității față de altele, pe baza sfintei scripturi și a doctrinei sfinte soborincești. E incontestabil, că pe o astfel de bază mult dorita unire a bisericilor se va înfăptui cu siguranță.

Noi credem și propoveduim, că Isus Cristos însuși a instituit în biserica sa un colegiu apostolic, pentru păzirea poporului creștinesc, și că sf. Petru a fost unul dintre șefii acestui colegiu. Noi recunoaștem împreună cu Gregoriu cel Mare, Papa dela

---

Bună ar fi de cetit în școalele poporale. Poezia „Fluturii" descrie prietinii copiilor în timpul primăverii.

Nr. 25. *Bătălia dela Călugăreni.* Fragment istoric de *C. Aricescu. Clopotul.* Traducere de *I. Popovici.*

După descrierea celor mai de frunte viteji ai oștirei române, conduse de Mihaiu Viteazul, el spune soldaților, cu cine vor avea să lupte și-i asigură de isbândă, pe care o va trimite bunul Dumnezeu. La acest a cuvinte oastea întreagă resună: „Să mur m ca bravii, cu arma în mână"! Mihaiu înc epe lupta și învinge pe Turci.

II. O văduvă are 5 copii, pe cari îi susține cu bucatele de pe o singură holdă și cu laptele singurei vaci, care o avea. Într'un an pământul n'a rodit și singura-i vacă s'a prăpădit. Ea la aceasta nu desperează, ci mereu se roagă la Dumnezeu, în care avea mare încredere. Un om bogat o ajută și o scapă de mizerie.

Fragmentul istoric e mai potrivit pentru elevii dela școalele medii, istorioara morală însă cu încrederea în Dumnezeu și facerea de bine, pentru școala poporală.

Nr. 26. *Sandra.* Legendă poporală de *I. Dologa. Stejarul și cornul.* Poezie de *V. Alecsandri.*

In legendă se descrie vitejia lui Codreanu în lupta Românilor cu Tătarii și dragostea lui cu Sandra, floarea satului. Pentru școlari nu e potrivită. Poezia de conținut patriotic însă da, căci reiese din ea iubirea de patrie.

Nr. 27. *Angheluș fecior de împărat.* Poveste de *D. Dogariu.*

Trăia în vremile de demult un împărat foarte bogat, care avea în curtea sa și o fântână, din care isvora lapte, și din carea orișicine avea voe a lua. Moare acest împărat și fiul său Angheluș ajunge pe mâna unui tată mașter, care nu mai dă voe la nimeni a lua lapte din fântână. Un om care îndrăsnește a lua, e prins și legat, dar Angheluș îl sloboade fiindu-i milă de el. Din cauza aceasta fiind alungat dela casa părintească, ia lumea în cap și se bagă slugă la alt împărat. După moartea tatălui mașter însă ajunge el domnitor.

Ea e bună chiar și pentru elevii de toate zilele, nu numai pentru cei de repetiție.

Nr. 28. *Indreptarea școlarului stricat.* Istorioară morală de *N. Boiu.*

Un tinăr, dăruit de Dumnezau cu toate darurile cari fericesc pe om, — neascultând de tatăl său — și-a petrecut tot timpul tinereței în lenevie și desfătare așa, încât averea erezită dela părinți a prădat-o și pe lângă aceasta și sănătatea și-a ruinat. Intr'o noapte are un vis, în care vede pe tatăl său și mamă-sa supărați, pentru ticăloșiile lui, vede amicii săi, ca oamenii cei mai fericiți, iar pe sine cerșind dela aceștia. La spatele lui i se pare a fi niște copii jucându-se în țărină și dorește să mai fie și el odată copil. Intr'aceasta se deșteaptă și vede, că toate acestea le-a visat numai. Se căește de cele făcute și făgăduește Părintelui ceresc, că se va îndrepta.

Istorioara aceasta, în care se văd urmările neascultărei de părinți, asemenea și întoarcerea celui păcătos la bine, deasemenea e potrivită pentru școlari.

Nr. 29. *Copila de omenie. Roata norocului. Marcu și Turcu.* Legendă de *M. Pompiliu.*

I. Un domn bătrân, care se preumbla pe stradele Brașovului, vede o fetiță, care plângând își caută banii perduți prin pietri. La bătrân i se face milă de ea, și mângăindu-o îi dă el banii perduți. Nu trece mult dela despărțire și fata găsind banii perduți, fuge iute după bătrân și-i dă banii îndărăt. Bătrânul pătruns acum până la inimă de bunătatea fetiței, o cinstește cu un galben. La început fetița refuză a primi galbenul, la stăruința bătrânului însă îl primește cu cuvintele: „Ce bucurie îi voiu face mamei mele"! La aceasta bătrânul adaugă: „De sigur nu mai mare decât aceea, pe care mi-ai făcut-o mie"!

II. Sesostre, regele Egipetului, un domnitor puternic, avea obiceiul, ca pe regii învinși să-i pună să tragă la car, în loc de boi și de cai. Intr'un rând cucerind câteva țări, puse 4 regi să tragă la carul de triumf. Unul din regi, om bătrân, vrednic de toată cinstea, se uita mereu la roata carului, lângă care era legat. Sesostre văzând aceasta, dă ordin să oprească cu carul, și întreba pe bătrânul rege, ce e cauza, de se uită mereu la roata de lângă el. Acesta răspunde: „Așa se întoarce și soartea omului, ca această roată"! Cuvintele acestea pătrund adânc în inima lui Sesostre și cugetând, că și lui i se va întoarce cândva soartea spre rău, dă poruncă, să deslege pe regi dela car, și de aci înainte nu mai puse oameni la car.

III. Voinicul Marcu își petrece lângă Nistru cu un Turc. Marcu adoarme și Turcul șiret cearcă să-i taie capul. Sluga lui Marcu îl deșteaptă, iar Marcu previne pe Turc cu o lovitură de paloș.

Nr. 29 încă e destul de potrivit pentru școlari, întrucât e de conținut moral, iar legenda de conținut istoric.

Nr. 30. *Sentinela română.* Poezie de *Alecsandri.*

Poezie aceasta, în care năvălirea popoarelor și apărarea pământului moștenit dela Romani, din partea Românilor, se descrie într'un chip de tot frumos, e patriotică și poate foarte mult desvolta iubirea față de neamul nostru, care cu toată vitregia timpului se mai susține și astăzi, conform proverbului: „Apa trece, pietrile rămân".

Porcești, în 26 Iulie 1912.

Andrei Gâlea
înv.-diacon.

Roma, că sf. Petru a întemeiat trei scaune principale în biserică, cari mai târziu s'au numit scaune apostolice anume: Antiochia, Alexandria şi Roma, şi că aceste scaune sunt în demnitate unul şi acelaş. Biserica de Ierusalim şi primi onoarea şi rangul dintâiu prin faptul, că ea e cetatea sfântă, în care Domnul a trăit şi a murit, în care Duhul sfânt s'a pogorât peste apostoli, şi în care s'a inaugurat biserica creştină.

Noi credem şi întocmai propoveduim că Domnul nostru, când a vorbit despre autoritatea apostolească instituită în mod divin în biserica sa, a zis: „Stăpânitorii neamurilor iubesc a stăpâni şi a le conduce pe ele dar între voi să nu fie aşa, voi, toţi sunteţi fraţi, şi cel, ce e întâiu între voi să fie tuturor slugă". Cu aceste cuvinte Domnul a arătat felul, cum să-şi esercieze puterea lor cei ce stau în fruntea bisericii şi cum să-i împlinească poruncile lui.

Cu privire la adausul *Filioque* din credeu, ar fi fost mai bine dacă apusenii n'ar fi făcut nici o schimbare în simbolul credinţei, care e comună apusului şi răsăritului, fără de a consulta şi bisericile orientale şi cu autoritatea unui sinod ecumenic care ar fi representat ambele biserici. Unii papi precum a fost Ioan VIII şi Leo III s'au exprimat în contra adausului care s'a făcut fără autoritatea unui sinod ecumenic. Această clauzulă au fost cauza desbinării în biserică şi a dat ansă controverselor dogmatice despre purcederea duhului sfânt, care dispută în nici un caz n'a fost întru priinţa bisericii. Biserica apuseană susţine doctrina despre purgatoriu, care o respinge biserica orientală. Această contradicţie izvoreşte din deosebirea în noţiunea ispăşeniei canonice care se impune credinciosului care şi-a mărturisit păcatele. Occidentalii o consideră ca o satisfacţie espiătoare care trebue complect săvârşită înainte sau după moarte. Orientalii o consideră numai ca un mijloc pentru a nu mai cădea de nou în păcat. Dacă ambele biserici ar conveni în spirit de pace şi ar intra într'o examinare nepărtinitoare a acestei chestiuni cu iubire de Dumnezeu şi cu dorinţa sinceră de reunire, de sigur ar ajunge la o înţelegere şi s'ar deslega spre deplina mulţămire a ambelor părţi, expunându-se adevărul astfel precum ni s'a descoperit prin cuvântul divin şi învăţătura părinţilor vechi.

Acelaş lucru se poate spune despre chestia fericirii celor binecuvântaţi şi osânda celor osândiţi. Aceste controverse s'ar putea bine delătura; sfânta noastră biserică crede întocmai în învăţătura părinţilor vechi, şi adecă sufletele celor binecuvântaţi gustă fericirea de care sunt vrednici. Aceasta însamnă că condiţia sufletelor dela despărtare şi până la judeţul din urmă este individuală, reservată hotărârii judeţului ultim. Cei nevinovaţi sunt fericiţi în conştiinţa nevinovaţiei lor, cei osândiţi în aceea a păcatelor lor. Biserica precum se ştie nu admite că ea poate determina pe Dumnezeu să schimbe hotărârea odată dată, sau să micşoreze pedeapsa odată determinată de acea sentinţă. După aceste explicări noi trebue să recunoaştem, că credinţa orientalilor şi a apusenilor a fost odată una şi schimbările s'au făcut după aceea, dar noi dorim fierbinte ca toate contradicţiile eventuale şi mai importante să fie delăturate şi orientul şi occidentul să se împreune la unitatea veche în aceeaş credinţă şi iubire, şi unul altuia să-şi erte greşelile, aducându-ne aminte de cuvântul Domnului: „In aceasta vor cunoaşte oamenii că sunteţi învăţăceii mei, dacă vă veţi iubi unul pe altul".

Trebuie să fie clar tuturora că renoirea unităţii dintre biserici trebue să aibă de bază păstrarea completă a tuturor drepturilor şi privilegiilor lor respective. Fiecare biserică să-şi pastreze toate drepturile şi autonomia, care i-a aparţinut în anticitate precum acestea au fost decretate de sinoadele ecumenice, în special de cel dela Nicea în anul 325.

Aceste îndemnuri le adresăm întregei biserici creştine, în nădejdea că vor întimpina în inimile tuturor credincioşilor un ecou de sinceră simpatie. Făcând aceasta ne-am împlinit datoria frăţească şi am delăturat toate respunderile pentru desbinările dintre creştini.

Dumnezeu e dătătorul păcii.

Gerassimos Messara
Arhiepiscop şi Mitropolit de Beirut, Siria.

Sanctitatea Sa Patriarhul de Constantinopol, *Ioachim*, prezentându-ne acest apel şi cetindu-l a zis:

„In scopul de a realiza reunirea bisericilor, cel dintâiu lucru necesar e stârpirea fanatismului din amândouă părţile din ost şi din vest. Al doilea, examinarea drepturilor şi privilegiilor respective, şi fiecare să recunoască punctele de vedere particulare şi poziţia fiecăruia. Al treilea, — dupăce acestea s'au aranjat, iar nu înainte, să se ia în considerare deosebirile dogmatice; însă dogmele nu sunt pricina principală a desbinărilor, pentru-că ele nu sunt pedeci de nedelăturat în acţiunea reunirii. Interesele politice şi politica sunt primele cauze ale desbinărilor, noastre religioase. — (După o revistă engleză din 15 Aprilie 1912)

Se ştie că apelul acesta creştinesc a trezit glasuri inimoase din biserica apuseană, dar consideraţiile leale ale prinţului Max au fost înăbuşite.

Cu mult mai norocoase sunt legăturile bisericii ortodoxe cu anglicanii.

Patriarhul Constantin V instituise un comitet, care să trateze problema reuniunii cu Anglicanii şi prin secretarul patriarhal, actualul Mitropolit *Crisostom* de Smirna; din 1908 a fost preşedintele acelui comitet.

Profesorul de teologie Lampakis din Atena face propagandă întinsă în favorul acestei reuniri.

Iar ca să se cunoască în liniamente generale intenţiile şi activitatea uniunei anglo-ortodoxe, încheiem cu publicarea unui extras din Raportul ultim al acestei societăţi, întocmit de secretarul general Rev. Fynes—Clinton din care ocasional voiu scoate şi alte detailuri de interes.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători, „Inălţarea Domnului", *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni la orele obicinuite.*

*

Inaugurare. Duminecă s'a inaugurat la Peatra Neamţu statuea marelui român Mihai *Cogălniceanu,* care şi-a consacrat viaţa pentru progresul neamului şi al ţării.

*

Jubileul împăratului. Festivităţile din Berlin, cu prilejul jubileului de 25 ani de domnie a împăratului Wilhelm, se încep în 15 Iunie. Serbarea de căpetenie este în 16 Iunie, când împăratul va primi felicitările principilor din confederaţiunea germană. Seara se dă o masă festivă la palat şi o reprezentaţie de gală la operă.

*

Primire de elevi în şcoala ces. şi reg. de cadeţi. Pe anul prim la şcoala ces. şi reg. de cadeţi (infanterie) din Sibiiu se primesc cu începerea anului şcolar 1913/1914 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 50 tineri, fisiceşte apţi, cari cu 1 Septemvrie anul curent au împlinit 14 ani, dar nu au trecut peste etatea 17 ani, simţesc în dânşii aplicare pentru chemarea militară, şi au absolvat cu succes cel puţin suficient patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire, cari totodată cuprind şi forma rugării, se pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă a sumei de 60 fil. la şcoala de cadeţi. Petiţiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la *comanda şcoalei,* imediat după primirea testimoniului de finea anului şcolar curent, dar cel mult *până în 8 Iulie st. n.* Dacă petentul are să mai facă vreun examen de emendare, atunci trebue să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, cari să înaintează tocmai la terminul ultim, adecă 10 Iulie st. n., nu mai pot fi luate în consideraţiune. E de observat, că cereri, cari intenţionează obţinerea *unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului,* sunt a se înainta necondiţionat *ministeriului reg. ungar* de honvezi pentru apărarea ţării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti közlöny".

*

Grijiţi de muzee. Făptuitori necunoscuţi au pătruns în muzeul comitatului dela Alba regală şi au furat monete vechi în valoare de o mie de coroane. Se pare că este fapta unei bande organizate, care operează de mult timp în diferite locuri.

*

Ziar german în Paris. Un ziar cotidian german, sub titlul *Pariser Presse,* a apărut săptămâna trecută în capitala franceză. Până acum Parisul n'avea decât un singur ziar nemţesc, cu toate că în oraşul acesta locuesc statornic douăzeci de mii de cetăţeni din imperiul german.

*

Divorţ. Din Bruxela se anunţă, că arhiducesa *Maria Dorothea,* fiica răposatului arhiduce Iosif, se desparte de soţul său principele *Filip* de Orleans, pretendent al tronului francez. Soţii princiari au trăit împreună 17 ani.

*

Expediţie austriacă la polul sudic. Sub presidenţia contelui Wilczek s'a constituit un comitet austriac pentru explorarea ţinuturilor polare dela sud. Scopul expediţiei este a statori: oare America sudică stă sau nu în legătura cu polul de sud? Conducătorul expediţiei, care va costa 600 mii de coroane, este geologul Felix *König.* Călătoria se va face pe vaporul polar *Deutschland,* care a mai făcut un asemenea drum.

*

Şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii" din Sibiiu sărbează Duminecă în 8 Iunie n. a. c. la 11 ore a. m. în sala festivă a şcoalei jubileul de 25 de activitate şcolară a directorului *Dr. Vasile Bologa.*

*

Congresul librarilor editori. Duminecă s'a deschis în Budapesta, sub patronatul arhiducelui Iosif, congresul internaţional al librarilor editori. Primul congres s'a întrunit nainte cu 17 ani, în 1896, la Paris. Ultimul s'a ţinut în Amsterdam în 1910. — Pentru congresul dela Budapesta a apărut în limba *germană* un studiu istoric despre desvoltarea librăriilor în Ungaria. — Amintim, ca împrejurare interesantă, că ziarul şovinist *Budapesti Hirlap,* în numărul de Duminecă, salută în fruntea foii congresul editorilor, publicând un articol în nu mai puţin de *cinci* limbi: ungureşte, franţuzeşte, nemţeşte, italieneşte şi englezeşte. Să fie într'un ceas bun această europenizare!

*

Din Turin la Roma şi îndărăt. Aviatorul francez *Perreyon* a sburat Vineri din Turin la Roma şi de acolo îndărăt la Turin. A plecat dimineaţa la orele 5 pe un monoplan Blériot; la orele 6 s'a coborât în Piza pentru a lua benzină. La 10 şi-a urmat călătoria dealungul ţărmului mării, şi la $11\frac{1}{2}$ a sosit în Roma. După amiazi, la orele 3 s'a înălţat din nou cu aparatul, şi seara la 9 a ajuns în Turin, unde a fost primit în triumf. Drumul făcut de Perreyon este cam de o mie de chilometri.

*

Ziua florilor. In folosul aşezămintelor culturale şi filantropice săseşti din Sibiiu se va organiza în anul acesta, ca şi în anii precedenţi, aşa numita *zivă a florilor.* Serbarea se va ţinea, în caz de timp favorabil, acum Duminecă în 8 Iunie n.

*

Circul Picardi. De câteva zile şi-a început reprezentaţiile în Sibiiu cunoscutul circ de varietăţi *Picardi.* Societatea consistă din artişti şi artiste de prima clasă: acrobaţi, jucătoare pe funie, pe globuri, ventriloci şi clovni muzicali. Dumineca se dau două mari reprezentaţii, ear în zile de lucru o reprezentaţie la 8 şi un sfert seara. Circul este instalat în *Piaţa gărei,* lângă panoptic. Alte amănunte se pot ceti pe placate.

*

Averea familiei Welf. Familia *Welf,* din care îşi trage originea tinărul ginere al împăratului german Wilhelm, este una din familiile cele mai avute. Averea sa este preţuită la câteva sute de milioane. Pământuri uriaşe, acoperite de lanuri şi păduri, formează proprietatea ei. Mai are o mulţime de castele, vile şi alte clădiri, în numeroase oraşe. Regele *George* al V-lea din Hannovera, cum se ştie, a fost despoiat de tron, averile i s'au confişcat. Regele exilat însă a izbutit să-şi păstreze 30 de milioane de mărci în numărar şi efecte engleze. Familia a chivernisit cât se poate de bine milioanele. Mai târziu şi-a recăpătat proprietăţile perdute şi a devenit o bogată familie princiară a Europei.

*

Mire de 106 ani. Un bătrân musulman din Constantinopol, aga *Iussuf,* s'a prezentat la un imam, ca să-l căsătorească. Mirele are o vârstă de 106 ani, e înalt, osos, puţin cam adus de spate şi foarte sănătos. N'a fumat şi n'a consumat alcool niciodată. A mai avut patru soţii, dar au murit. Mireasa actuală a lui Iussuf este o văduvă de 42 de ani, frumuşică şi bine conservată.

*

Teatru român în Sibiiu. La Reuniunea meseriaşilor români sibieni, se urmează cu mult zel probele pentru o representaţiune teatrală, ce se va da Duminecă 9/22 Iunie c. în teatrul orăşenesc. Se vor juca piesele „*Ovidiu Şicană*", farsă localizată de I. Basarabescu şi „*O şezătoare la ţară*" de C. Luncan şi G. Mugur. Venitul curat e destinat la acoperirea cheltuelilor cu procurarea muzicaliilor orhestrei Reuniunii.

*

La legatul Dr. Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor din Sălişte, aplicaţi la meserii, al Fondului episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, au mai dăruit: Alexandru Vlad paroh (Mag), soţia sa Eufemia n. Pipoş şi fiul lor Camil sodal fotograf, 50 bani, dşoarele Dorica Stefan şi Marioara Negrila, câte 20 bani, Lucreţia Moga, 40 bani, Eugenia M. Imbăruş, 30 bani, Delia Olariu, profesoară de muzică 1 cor., Romul Perian, funcţionar esactoral, 60 bani, Ioan Bercan, adm. prot. (Cohalm) şi copiii săi Melania în a IV civ., Fabiu în 1 gimn. (Braşov) şi Dragoş în a IV elementară, 1 cor., Petru Simtion, conducătorul libr. arhid. 30 bani, şi Avram Păcurariu protopresbiter (Mercurea) 1 cor. Starea legatului coroane 1·362.67. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu": Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Concert în Cernatu. Inteligenţa română din Săcele va da Joi în 23 Maiu st. v. (5 Iunie n. Sărb. Inălţării Domnului) un concert urmat de dans în sala „Hotelului Internaţional" din Cernatu. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Orele de oficiu la direcţiunea de finanţe din Sibiiu sunt, cu începere din 4 Iuuie n. c. în zilele de lucru dela 7 până la 1, iar în Dumineci şi sărbători dela 9 până la 12.

*

Răsboiul dela Plevna-Griviţa. Direcţiunea Bioscopului Apollo din loc va reprezenta în timpul cel mai apropiat interesantul film al răsboiului turco-ruso-român dela Plevna-Griviţa, un op măiestru şi grandios al chinematografului. Prelucrarea filmului a fost posibilă prin împrejurarea, că guvernul român a pus la dispoziţie obiectele de răsboiu, armele, reliquiile originale istorice şi o diviziune escelentă a armatei româneşti, împreună cu artiştii teatrului naţional. Reprezentarea cere timp de 2 ore. Acest film s'a prezentat aproape în toate oraşele ţării noastre cu ţinuturi româneşti. Fiind vorba de vitejii români, cari prin luptă eroică au câştigat României independenţa, îndemnăm publicul român să nu scape această ocaziune rară şi înălţătoare. Reprezentaţiunile, dupăcum suntem informaţi, se vor da în 9, 10, 11 şi 12 Iunie st. n. a. c.

*

Mulţămită. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Izvorul Miron" au mai întrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole şi anume: Dela comuna bisericească Galşa colectat prin preotul Aurel Pârvu 2 cor. 80 fileri, dela comuna bis: Căpruţa colectat prin preotul Dimitrie Maci 15 cor. 44 fil., dela comuna bis: Loman colectat de Petru Cucuian 23 cor., dela comuna bis: Groş colectat prin preotul Ioanichie Bucur 10 cor., dela comuna bis: Româneşti colectat prin preotul Teodor Baianţ, 13 cor. 90 fil., dela un evlavios preot 420 cor., dela Vasile Olariu din Cliciova 5 cor. 30 fil., Solomon şi Valeriu Balintoniu din Gladna-română 10 cor., comuna bis: Foeni colectat prin preotul Nicolae Popa 20 cor. 10 fil. Primească marinimoşii donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulţămiri pentru acest binevoitor sprijin. In considerarea că zidirea (deocamdată a bisericii) în curând va fi terminată şi că la ziua sf. Proroc Ilie a. c. se va săvârşi sfinţirea acestui lăcaş Dumnezeesc, rog pe toţi Prea on. Domni şi în Cristos fraţi protopresbiteri şi preoţi, cari au primit liste de colectare, să binevoiască a încheia colecta, şi banii incurşi a-i trimite la subsemnatul. Făget, în 15 Maiu 1913. *Sebastian Olariu,* protopresbiter.

Cărţi şi reviste.

Biserica Ortoxă Română, revistă eclesiastică, nr. 1 din Aprilie 1913 cuprinde: Devotament şi abnegaţie, de Boroianu. Câteva cuvinte asupra Apostolului Pavel. Cultul mozaic, de B. Mangâru. Competenţa consistorului spiritual. Congresul profesorilor de ştiinţe religioase, de C. Nazarie. Mijloacele de cultivare a sentimentului moral în popor, de C. I. Pavel. Erbiceanu. Spiru Haret. Donaţiuni. Supliment.

*

Pedagogia şcoalei de copii mici. A apărut: de *Sevasta Dimitriu,* conducătoarea grădinei de copii Nr. 1 (Ghencea), Bucureşti — cartea utilă: *Pedagogia şcoalei de copii mici. Teorie şi practică.* E întâia carte românească care se ocupă cu pedagogia grădinii de copii. Preţul 2 lei. Se procură dela autorul.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 10, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: A. Esca, Mântuirea şcoalelor şi băncile. I. U. Soricu, Şi nu mai vii (poezie). Em. Gârleanu, Aşa o poveste! Victor Eftimiu, Când noi vom dormi în morminte (poezie). Vasile Conta, Cugetări şi poezii postume. Maria Cunţan, Gânduri străine (poezie). Al. Cazaban, Amintire neplăcută. T. Murăşanu, Strofe (poezie) Ion Iosif Schiopul, Românii din America. I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). Dr. I. B. Turneul Mărcuş-Crişan-Băilă. Dări de seamă: Oct C. Tăslăuanu, Bucura Dumbravă: Pandurul. E. Lovinescu: Aripa Morţii. R. Dr. O. Ghibu: I. Anuar pedagogic. Cronici: ⁂: Sinoadele eparhiale. I. Borvanu: Concertele bucureştene: concertul Castaldi. Senin: Starea şcoalelor confesionale din Bihor. Insemnări: Conflictul româno-bulgar. Congresul femeilor. Eneida. „Viitorul social". Copiilor. Concert în Sibiiu. Spicuiri. — Pentru fondul ziariştilor. — Bibliografie. Ilustraţiuni: N. Mantu: Un câine. Rodica Gr. Maniu: La secerat. I. Al. Steriadi: Geamie din Cerna-Vodă. Vasile Conta. Ştefan Mărcuş. Ionel Crişan. Actorul Băilă.

Nr. 2213/1913. (119) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului sistemisat de notar al treilea şi vacantul post de vicenotar în comuna **Polyán**, cercul Szerdahely, comitatul Szeben, prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la aceste posturi, dotate cu 1600 coroane, respective cu 1000 coroane, salar anual, să-şi înainteze recursurile instruite conform § 6 art. I. din 1883, respective §-3 art XX din 1900, cu atestatele despre serviciile de până acuma, subsemnatului oficiu pretorial, până **la 21 Iunie 1913.**

Cnnoaşterea în vorbire şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat. — Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 28 Maiu 1913.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

◆ ◆ ◆

De închiriat un

local de prăvălie

cu două odăi de locuit, culină şi magazin, pivniţă etc. în strada sării — Salzgasse Nr. 23. (121) 1—3

◆ ◆ ◆

Nr. 312/1913. (115) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul de câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viaţă a parohului Zacharie Oprea, pe baza ordinului consistorial din 26 Martie a. c. Nr. 3309 Bis, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat şi specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul de câmpie este comună mare, are oficiu pretorial şi medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, şcoală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului se vor prezinta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective a celebra.

Murăş-Oşorheiu, la 11/21 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Vila Cosma Călimăneşti

situată aproape de sursa „Căciulata“, renumită pentru: afecţiuni artrice, reumatism, morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munţi, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală şi constantă; lipsită de curenţi, de praf şi de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet şi lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde şi duşuri.

Camere pentru turişti.

Masa numai table d'hote. Se ţine în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

[43] 5—6

Informaţii se pot primi dela:

Administraţia Vila Cosma, Călimăneşti.

Circul Coloseum Picardi.

Pe piaţa gării, lângă Panopticum în grădină.

Intreprindere de prima clasă. Arangeament modern cu loge.

Atracţiuni mondiale.

Zilnic mare reprezentaţiune.

Dumineca şi în sărbători, câte 2 reprezentaţiuni.

(118) 2—2

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20 – 25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26–28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29–34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4–14
Ghete înalte p. dame . . „ „ „ „	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 15—

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Cee bune şi ieftin!

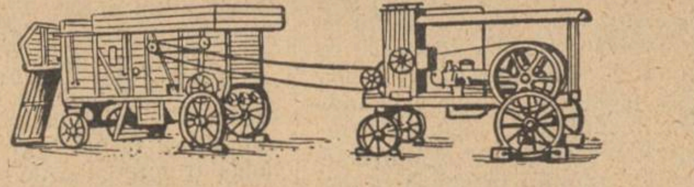

Cee bune şi ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(100) 5—12

Corespondenţă românească.

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

GHETELE TURUL

sunt şi rămân prin permanentă progresare la cel mai înalt nivou.

Vă recomandăm special:

Ghete pentru Dame din Chevreaux	7·80
Ghete pentru Dame cu şirete din Chevreaux	9·50
Ghete pentru Domni cu şirete din Box	10·—
Ghete pentru Domni cu şirete din Chevreaux	11·—

Fabrica de ghete TURUL societate pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Se vând în **SIBIIU**

Strada Cisnădiei Nr. 20.

(86) 6—10

20,000 păr. producţiune săptămânală. Cataloguri gratis şi franco. 130 locuri de vânzare în ţară şi străinătate.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 28 Maiu (10 Iunie) 1913. Nr. 56.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Contele Tisza ministru-prezident.

Sibiiu, 9 Iunie n.

Sentinţa tribunalului reg. ung. din Budapesta, adusă în procesul domnului prim-ministru *Lukács*, intentat deputatului *Desy* pentru calomnie şi vătămare de onoare, sentinţă prin care acusatul e achitat: a făcut imposibilă remânerea domnului *Lukács* şi pe mai departe în fruntea guvernului ungar. Şi cum ceialalţi membri ai guvernului s'au solidarizat cu şeful lor, — în consiliul de ministri ţinut Marţi sara s'a hotărât *demisionarea întregului cabinet.*

Partidul naţional al muncii, din care a eşit şi pe care s'a rezimat guvernul demisionat, a luat act despre aceasta hotărâre a guvernului tot Marţi, la orele 7 seara, într'o conferenţă bine cercetată, în care s'au adus elogii şi mulţumiri domnului Lukács pentru serviciile politice aduse patriei şi Domnitorului.

Mercuri apoi s'a făcut comunicare dietei despre retragerea guvernului, luându-se hotărârea, ca până la resolvarea crizei dieta să nu ţină şedinţa, iar Joi faptul a fost împărtăşit şi casei magnaţilor, şi domnul Lukács tot Joi s'a aflat în faţa Monarhului, căruia i-a expus pe larg situaţia şi i-a înaintat demisia întregului guvern ungar.

Maiestatea Sa a luat cu preaînaltă graţie act despre demisia guvernului ungar, apreciind motivele cari au provocat'o, şi a luat la cunoştinţă şi propunerea domnului Lukács de a fi încredinţat contele Tisza, prezidentul camerei ungare, cu formarea noului cabinet ungar, fără a se pronunţa însă în chestia aceasta, ci rezervându-şi pentru mai târziu dreptul de dispunere. Iar până la numirea noului ministeriu, domnul Lukács şi colegii sei au fost încredinţaţi cu conducerea afacerilor, în mod provisoriu, din partea Maiestăţii Sale.

Conform obiceiului, Maiestatea Sa a cerut apoi sfatul presidentului casei magnaţilor, a baronului Iosika Samu, şi a prezidentului camerei ungare, a contelui Tisza István, pe cari Maiestatea Sa i-a primit Sâmbătă în audienţă, întâi pe baronul Iosika, apoi pe contele Tisza.

Audienţa celui dintâi a fost foarte scurtă; dar contele Tisza a stat o oră şi mai bine în cabinetul de lucru al Maiestăţii Sale. A comunicat Monarhului planurile sale, programul său de muncă şi de conducere a ţării, care convenind întru toate Coroanei, a fost acceptat şi din partea ei, iar contele Tisza a ieşit din cabinetul Maiestăţii Sale *ca ministru-prezident al Ungariei.* Maiestatea Sa *l'a încredinţat cu formarea noului cabinet.*

Contele Tisza a plecat Sâmbătă sara acasă, la Budapesta, unde a avut consfătuire cu ministrii de resort demisionaţi, pe cari i-a înduplecat să facă parte şi din guvernul presidat de dânsul, mai luându-şi şi două puteri nouă: pe *Sándor János*, ca ministru de interne şi pe baronul *Burian* ca ministru pe lângă Maiestatea Sa, iar astăzi va merge de nou la Viena, pentru a raporta Maiestăţii Sale, că noul guvern ungar e format şi pentru a stabili terminul pentru prestarea jurământului. Joi apoi, în 12 Iunie, noul guvern se va presenta dietei şi casei magnaţilor.

Acestea sunt evenimentele din zilele din urmă, ivite în politica internă, evenimente pe cari le-am înşirat în ordine cronologică, remânând ca de altădată să ne ocupăm cu comentarea lor.

Din parlament. Mercuri, când şi-a anunţat guvernul demisia, au întrat în dietă şi deputaţii aparţinători oposiţiei unite maghiare şi au inscenat de nou tumult şi gălăgie în dietă. Injurăturile şi cuvintele de ocară curgeau într'una din gurile nespălate, iar sgomotul era asurzitor, astfel, că contele Tisza, presidentul camerei, a fost necesitat se dee ordin gardei parlamentare, ca ea să restabilească pacea şi ordinea. Gălăgioşii s'au împotrivit însă şi gardei, iar urmarea a fost, că unul dintre ei, care insultase pe căpitanul gardei, deputatul Héderváry Lehel, a primit trei lovituri bune de sabie peste cap dela căpitan, iar ceialalţi iute şi degrabă au eşit din sală, fără a mai face pe grozavii şi a se lăuda, că ei cedează numai *puterii brahiale.* Face deci servicii bune garda parlamentară! Restul şedinţei dietei a decurs în ordine.

Revisuirea bulei Cristifideles. Cetim în „Unirea“ din Blaj, numărul ultim, următoarele: „Din isvor sigur şi astfel din loc competent primim ştirea deplin întemeiată, cumcă sfântul scaun apostolic, adecă S. Sa Papa dela Roma, şi-a dat în principiu învoirea la revizuirea parţială a bulei Cristifideles, în sens favorabil Românilor, adecă în senzul, ca unele din parohiile dismembrate, rupte dela noi, şi anexate diecezei de Hajdudorog, să fie reîncopciate bisericii noastre unite româneşti. Suntem în măsură de a putea garanta cu toată tăria cuvântului autenticitatea şi temeinicia acestei ştiri, menite a înălţa inimile tuturor şi cu deosebire ale fraţilor, cari cu atâta dor aşteaptă răsăritul zilei de mâne“.. E vorba, după informaţiunile pe cari noi le avem, ca comunele, cari declară singure că *nu vreau* să treacă la noua dieceză, să nu poată fi *silite* să treacă, ci să fie lăsate şi pe mai departe în diecezele româneşti gr.-catolice. Un câştig, negreşit, destul de mare.

Noua dare culturală şi misiunea preoţimei.

Cu câtă strângere de inimă, stăpâniţi chiar de un sentiment de frică şi cutremur, cetim noi negrele atentate îndreptate la viaţa *sufletului* neamului nostru, la actele înşirate în mod cronologic pe filele istoriei!.

Cetind istoria trecului, ne cutremurăm până la măduvă, văzând cu câtă cutezanţă se perândau asupra noastră săgeţile zdrobitoare. Ba cetind acest roman duios al suferinţelor unui întreg neam, şi văzând că une-ori aceste atentate pas cu pas înaintează spre ţinta propusă, — un fior rece ne strătaie întreagă fiinţa. Şi când în vălmăşala atacurilor, crezute decizătoare, ne mai putând zări lupta desluşit, — şi cu sufletul îndurerat, începem să deplângem soartea unui neam crezut stâns pe vecie, — eată, că după curăţirea atmosferei auzim desluşit nişte acorduri ce ni se par ca venite din alte lumi: „Cine e Dumnezeu mare, ca Dumnezeul nostru? Tu eşti Dumnezeu, carele faci minuni“...

Victima, în lupta sa desnădăjduită cu inimicul, după zvârcoliri îndârjite văzându-se primejduită în existinţa sa, — se refugiază în fortăreaţa veche, cu ziduri pe cari nu le poate învinge nici puterea infernului — *în biserica sa străbună..*, iar atacul inimicului se răsfrânge în neputinţă...

Cât timp atacurile gheţoase, îndreptate cu scop de a nimici cu desăvârşire vitalitatea etnică a acestui popor, suflau în chipul uraganelor turbate: mama lui bună, — *biserica,* — îşi întinde aripile călduroase asupra lui, spre paralisarea efectului acelor gheţare, eşind totdeauna biruitoare...

Aşa a fost totdeauna trecutul nostru, o luptă continuă de conservare a etnicităţii noastre, a *sufletului nostru naţional.*

Şi această „roată“ a destinului cu dinţi făuriţi din diferite atacuri îndreptate la tulpina neamului nostru, şi astăzi... „se învârte mereu“..

Dar dacă în tot trecutul nostru sbuciumat au fost strămoşii nostri în continuă luptă de apărare faţă de des repetatele uneltiri, şi dacă noi avem dela ei şi planul probat de sigură apărare şi învingere, testificat de veacuri, însufla-ne-vor oare desnădejde şi sentimente de *decepţie* atacurile şi loviturile presentului?., La nici un caz!.. „Ce e val ca valul trece“.. în cazul, că nu vom dormita, ca să ne cufunde şi ducă cu sine.

Noi, cei de astăzi, nici nu trebue se inventăm aproape nici un mijloc de apărare şi conservare. Ştim

---

FOIŞOARĂ.

Dela reprezentaţiile de operă.

Sibiiu, 9 Iunie 1913.

Inregistrăm cu îndreptăţită mândrie succesele obţinute de Reuniunea română muzicală din Sibiiu cu prilejul reprezentaţiilor de operă, date Joi în 5 Iunie întâia oară şi ieri, Duminecă, a doua oară.

Piesele reprezentate sunt: *Secretul Susanei*, cu muzică de Ferrari, şi *Cinstea ţărănească* (Cavalleria rusticană) a măestrului Mascagni.

Au trecut 27 de ani, de când în 15 şi 17 Aprilie 1886 aceeaş Reuniune a pus pe scenă, întâiaşdată la noi, opera în două acte *O noapte în Granada*, în rolul principal al vânătorului cu regretatul Nicolae Popovici dela Caransebeş, cântăreţul tinăr cu dulce glas, care de mult îşi doarme somnul într'unul din cimiteriile sibiene.

D'atunci şi până astăzi oraşul nostru n'a mai auzit opere cântate în limba românească. Faptul constatat nu însemnează, că Reuniunea noastră de muzică ar fi cântat la concertele sale numai piese *uşoare* din repertoriul bogat al apusului sau câte-o „Frunză verde“ din repertoriul sărac al muzicei noastre naţionale. Dimpotrivă, s'au executat nu odată piese clasice, la a căror instruire se pretindea aceeaş grije şi stăruinţă, ca şi la cântarea de opere.

Negreşit, modestele împrejurări, în care ne găsim, şi de care nu ne putem uşor desbăra, — e de ajuns să pomenim necesitatea unei *şcoale corale*, ce n'o avem — au stânjenit şi vor stânjeni şi pe viitor paşii reuniunii de muzică în calea lor spre culmile artei.

Ne bucurăm cu atât mai vârtos că, în faţa greutăţilor întimpinate, munca de câteva luni desfăşurată de membrii reuniunii s'a terminat în serile acestea într'un mod cu adevărat strălucit.

*

Eată o scurtă dare de seamă.

Prima piesă, *Secretul Susanei*, ne înfăţişează într'un singur act o mică furtună casnică, provocată de un soţ gelos şi de o soţie care fumează pe ascuns. In jurul acestui subiect banal, Ferrari a brodat o muzică gingaşe şi din cele mai expresive: bănuiala şi accesele de furie ale tinărului soţ, frica, iubirea şi isteţimea femeii, care îmblânzeşte purtarea celui orbit de patimă, — toate sunt tălmăcite inteligent în muzica numitului compozitor. Opera, nouă pentru sibieni, este executată splendid de dna *Veturia Triteanu* şi dl *Ionel Crişanu*, susţinuţi în câteva scene de mimica bătrânului servitor, jucat de dl *Lorenz*, iscusitul regisor al stagiunii de operă germană.

A doua piesă, *Cavaleria rusticană*, deşi cunoscută dela reprezentaţiile străine, a format punctul de căpetenie al programei.

Am ascultat cu deliciu preludiul melodios, intermezzo simfonic cu accentul său dolcissimo, ca şi celelalte părţi ale actului unic din celebra lucrare italiană: Siciliana lui Turiddu, corul de introducere, scena între Santuzza şi Lucia, mama ţăranului, cântecul cărăuşului Alfio însoţit de cor, admirabila rugăciune „Lăudaţi pe Cristos neamuri toate“, romanţa între Lucia şi Santuzza, cântecul cochet al Lolei, duetele între Santuzza şi Turiddu, şi între Alfio şi Santuzza, şi la sfârşit cântecul vinului.

Rolul *Santuzzei*, ţinut de dna Triteanu, a fost o creaţie desăvârşită. Nu i-a lipsit nici talentul de a caracteriza firea explosivă a ţărancei din Sicilia, nici puterea de a frazà melodiile din cea mai perfectă operă a lui Mascagni.

Domnii *Ştefan Mărcuş* ca Turiddu şi *Ionel Crişanu* ca Alfio au dovedit de nou, pe lângă voci bune, şi calităţi valoroase dramatice. Persoanele, întrupate de tinerii nostri actori de talent, au primit relieful ce li se cuvenea.

Amândoi artiştii, şi de sigur şi dna Triteanu, sunt meniţi să facă o frumoasă carieră, care dorim să-şi ajungă culmea pe scena viitoarei opere româneşti.

Corectă în scenă, ca totdeauna, fost în rolul Luciei dna *Maria Crişanu*, Gabriela cu voce de argint din „O noapte în Granada“...

Cântecul Lolei, zis de dşoara *Valeria Greavu*, trebue asemenea să-l remarcăm cu laudă. Debutanta, dela prima apariţie, a cucerit simpatia spectatorilor.

Am avut, în resumat, reprezentaţiuni peste aşteptările noastre. Operele jucate ar merita să facă o lungă serie, fie la Sibiiu, fie în alt oraş. Şi lumea se va încălzi atunci şi pentru artiştii noştri, ear indiferenţa pentru reuniune va mai scădea.

In sfârşit, cuvinte lăudătoare aducem la adresa corului de dame şi domni, care împreună cu conducerea magistrală a regisorului şi a dirigentului Henrich, şi cu instrucţiunea temeinică a dlui *A. Stubbe*, au contribuit la reuşita completă a întreprinderii.

E aproape de sine înţeles, că sala teatrului nostru comunal era tixită de public, care a resplătit cu lungi aplause, cu bogate flori, şi cu alte daruri atât prestaţiile artistice ale profesioniştilor, cât şi încercările promiţătoare ale diletanţilor.

*

P. S. Astăzi, Luni, se dă a treia reprezentaţie. A patra va urma într'una din zilele proxime.

cum şi *prin ce* putem fi salvaţi cu *siguranţă.* Luptele părinţilor noştri, purtate cu bărbăţie şi cu *izbândă* prin sutele de ani, ne arată şi ne strigă, că corabia invulnerabilă, în care să pot păstra cu siguritate comorile neamului nostru: *limba şi legea străbună,* — este biserica noastră naţională.

Să fim deci toţi pururea trezi si înţelepţi! Pe aceasta să o îngrădim cu toată căldura dragostei noastre, să o spriginim din toate puterile noastre, când ne cere ajutor, ca pe adevărata şi unica depositară a unor bunuri de cea mai înaltă valoare vremelnică şi vecinică.

Multele atentate desastruoase din zilele ce le trăim, se par însă mult mai înfricoşate şi aproape fără păreche, în raport cu cele trecute. Ele dovedesc, că inimicul a aflat care e artera capitală a vitalităţii noastre ca neam — *limba şi legea* — şi de aceea şi-a îndreptat toate săgeţile şi lăncile cu două ascuţişuri spre *aceea,* cu scop de a o vulnera, bine ştiind, că în caz de izbândă se va prăbuşi întreg trunchiul naţionalităţii noastre.

Dar dacă sunt grele şi veninoase aceste atacuri, să nu uităm, că în raport cu trecutul s'a întărit mult, prin lumină şi dragoste de neam, şi obştea noastră primejduită. Conducătorii nostri de astăzi ne arată, ţinându-l sus şi tare, steagul purtat de înaintaşi întru apărarea bisericii şi a aşezămintelor ei, cu deosebire a *şcoalei* noastre, şi ne strigă cu glas răspicat: „in hoc signo vinces".!. „...Numai aşa vom eşi biruitori şi din această luptă — ne strigă supremul nostru for bisericesc (sinodul arhid.) — dacă ne vom apăra şi susţinea cu tot preţul şcoala noastră ameninţată, căci aceasta e pregătitoarea stâlpilor bisericei noastre naţionale".. Astăzi mai mult ca ori şi când, aceasta ne cere sprijinul nostru, să i-l dăm cu drag, şi în schimb ea ne apără de perire — sufletul..." Mare şi nepreţuită răsplată, căci.... „ce va folosi omul de ar dobândi lumea toată, şi îşi va pierde *sufletul* său"...

Capul suprem al bisericei noastre, înţăleptul şi neobositul conducător al naei bisericeşti, I. P. Sfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu,* în conţălegere cu lamura fiilor bisericii noastre, întruniţi în sinodul arhidiecezan ce trecu, dupăcum ştim, spre întimpinarea pericolului ce ameninţă şcoala noastră naţională-confesională, a chemat întreaga turmă în ajutorul cauzei de mare importanţă. Şi-a dat toată silinţa această înaltă corporaţie de a pune pe fiecare fiu al bisericii la munca de apărare, în proporţia puterilor sale. Impărţindu-se în cele VI clase credincioşii bisericii noastre şi îndeplinindu-şi fiecare datoria impusă gradului puterii sale, — izbânda ne va fi asigurată şi de astădată.

Hotărârea adusă în mod legal, cu privire la darea culturală, are putere de drept; sfântă trebue să fie ea deci pentru fiecare bun fiu al bisericei noastre. Superioritatea bisericii a dat *porunca..* a arătat direcţiunea mergerii înainte.. Acum vine la rând *îndeplinirea* acelei porunci. Şi aici rolul de căpetenie revine organelor inferioare bisericeşti — *statului preoţesc.*

Cine cunoaşte, fie şi numai în parte, greutăţile cu cari trebue să lupte *preotul dela sat,* cu deosebire în chestii de încassări de bani, va înţelege şi va afla de justificat fiorul de care e stăpânită preoţimea în pragul punerii în viaţă a acestui conclus sinodal... Inţăleg marea majoritate a preoţilor, cu parohieni săraci materialiceşte, dar şi mai săraci cu duhul. Mai înţeleg apoi fiorul justificat al preoţilor, cari *doresc* cu orice preţ a-şi împlini datorinţa, ca astfel din *a lor cauză* să nu sufere bunul mers al marelui scop. — Şi tocmai aici văd eu greutatea lucrului.

(Va urma).

Din senatul imperial austriac.

Vorbirea deputatului Dr. Isopescul-Grecul.

In senatul imperial dela Viena s'a născut discuţie lungă asupra provizoriului budgetar, cerut din partea guvernului austriac. In discuţie a fost trasă şi politică esternă a monarhiei noastre, politica contelui Berchtold, pe care guvernul a apărat-o, iar unii dintre oratori au atacat-o cu asprime. La discuţie a luat parte şi deputatul român bucovinean, *Dr. Isopescul-Grecul,* rostind o vorbire mai lungă în care a stabilit bine şi corect situaţia în care se află poporul românesc din Austria şi din Ungaria şi loialitatea cu care s'a purtat în decursul crisei prin care a trecut monarhia noastră. A polemizat întâi cu oratorii celoralalte partide parlamentare, mai ales cu ceice au atacat politica ministrului de externe, fără a putea dovedi cu nimica critica lor aspră, apoi a continuat cam astfel:

„Chestia prestigiului monarhiei n'a suferit prin hotărârea finală asupra soartei Scutarilor o rezolvare nefavorabilă. Pregătirile de răsboi şi aptitudinea armatei monarhiei, cari au fost trase întru câtva la îndoială în Europa, s'au dovedit de reale, tot aşa precum a ieşit la iveală în cele din urmă şi însufleţirea dinastică a poporaţiunei care există şi care, cu toate încercările ce se fac de-a o nega, va exista întotdeauna în momentele de grea încercare. Rezolvirea crisei Scutari este considerată chiar de întreaga streinătate ca un succes diplomatic al Austriei şi, precum cred, cu drept cuvânt. Dar şi recunoaşterea în principiu a unei Albanii independente constitue un succes al monarhiei. Ori cât de mult i-ar durea pe Sârbi şi pe Muntenegreni, că li s'a denegat teritoriul la Adria, formarea unei Albanii independente a fost o chestiune de existenţă pentru monarhie, ceea ce nu trage nimenea la îndoeală şi ceea-ce s'a constatat acum de curând în mod convingător de unul dintre cei mai remarcabili bărbaţi politici ai Austriei, de guvernorul Dr. Sieghard în ziarul „Frankfurter Zeitung". La formarea acestui stat s'a dat expresiune de fapt numai principiului „Balcanul al popoarelor balcanice", şi popoarele sudslave, cari stau pe punctul de vedere contrar, se pun numai în opoziţie cu principiul de naţionalitate pe care în trecut l-au afirmat atât de des şi l-au menţinut cu sfinţenie. Ele nu pot imputa nimic monarhiei, fiindcă nu li s'a luat nimic din ceea-ce după părerea lor au avut sau ar fi trebuit să aibă. In privinţa aceasta s'a făcut încă poate mai puţin decât prea mult din partea factorilor hotărâtori. Oricum ar fi însă, cel puţin interesele noastre maritime în Adria nu sunt periclitate, şi acesta este un succes, care ne asigură cel puţin status-quo-ul în Adria.

Cum stăm însă acum cu celelalte perderi pe cari le-am suferit prin criză? Nu vorbesc de relaţiunile externe ale monarhiei, pe cari le voi aminti mai târziu, ci despre depresiunea economică în interiorul imperiului. Două lucruri s'au manifestat cu deosebire în decursul crizei. Mai întâi perderile economice, cari au rezultat din chemarea sub arme a rezerviştilor şi care a sustras multor familii pe susţinătorul lor sau multora din cei chemaţi sub arme le-a distrus bazele unei existenţe economice atât de greu câştigate.

Cel ce susţine, că la aceste chemări sub arme s'a trecut peste măsură necesară şi corespunzătoare scopului, abea va fi crezut cu sinceritate, deoarece în faţa mărimei pericolului ce ameninţă din toate părţile, trebuia să se facă pregătirile necesare cu tot aplombul cuvenit, iar acum avem speranţa îndreptăţită, că pregătirile făcute vor deveni în curând superflue şi că soldaţii noştri se vor întoarce în curând la căminele lor.

Depresiunea economică mai însemnată a crizei a devenit însă mai simţitoare şi prin depresiunea generală economică, care a cuprins întreaga monarhie, şi care a devenit chiar catastrofală pentru ţările din nordostul monarhiei: Galiţia şi Bucovina. Deabea îşi va putea face cineva, care n'a studiat însuşi la faţa locului situaţia, o închipuire despre efectele distrugătoare pe cari le-au avut evenimentele ultimelor luni asupra vieţii economice a tuturor păturilor şi claselor sociale a patriei mele mai înguste, Bucovina. Regret că astăzi nu pot spune amănunte, căci ar trebui să vorbesc ceasuri întregi. Voi avea însă de altădată prilej să vorbesc despre aceasta. Un lucru însă pot să constat deja acum, că criza a pricinuit ţinutului nord-ostic al ţării o rană care nu poate fi lăsată să se lecuiască ca de obiceiu, de sine, dacă nu voim să asistăm în curând la totala nimicire economică a poporaţiunei şi dealtfel atât de apăsată, a acestor ţări. Aceleaşi apariţii, deşi nu în aceeaşi măsură sunt de remarcat însă în toate celelalte ţări ale monarhiei. Şi acum se impune întrebarea: Fost-au toate acestea absolut necesare?

(Va urma).

Români şi Bulgari.

Viena, 31 Mai n. 1913.

„*L'Indépendence Belge*" publică ca titlu de document şi cu observarea că bucuros va face loc „sub acelaş titlu documentar şi argumentelor româneşti în favorul reclamaţiilor cabinetului din Bucureşti", o „Scrisoare din Bulgaria" datată în Sofia şi semnată de Petcu Theodoroff care, dacă nu mă înşel, poate fi însuş ministrul Theodoroff, cunoscut după multe scrisori năbădăioase ce a pus chemat şi nechemat la dispoziţia presei franceze.

Iată cum înfăţişează dl Theodoroff — şi ca el desigur mulţi alţii în Bulgaria — raporturile recente dintre România şi Bulgaria. Felul său de a vedea, de a judeca şi de a se exprima este şi pentru noi de extraordinar interes documentar chiar la acest moment, când se licvidează chestia Silistrei şi când e vorba ca de aci înainte cele două ţări să se impretinească intim.

Dl Theodoroff începe adânc şi cu patos: „Când, nu demult, în numele libertăţii şi al umanităţii (!!) Orientul aric se ridică într'un avânt colectiv şi decizător pentru a lupta contra opresorului secular, statele civilizate din cele două lumi palpitară la acest spectacol eroic şi sângeros. Dar era unul între ele, care dela început având un aer supărat, stătu un timp imobil; el *nu îndrăznea* să contrarieze mişcarea sabiei liberătoare şi să ţină pe faţă partea tiranului barbar, pentru care erau simpatiile sale. El chiar făcu încercări, în secret, pentru a-l sprijini, şi îi puse la dispoziţie căile sale de transport, contrar cu cele mai elementare datorii ale neutralităţii. Dacă n'a făcut mai mult, este pentrucă la acel moment el credea sigură înfrângerea micilor naţiuni beligerante. Iar când văzu că li suride norocul, la care nu se aşteptase, el avu un moment de esitare. Apoi, *încurajat* prin certitudinea că aliaţii şi-au epuizat puterile, el se reculege. Şi cum statul vecin era departe angajat cu Turcul, el se pune la pândă, şi îi cere o considerabilă porţiune de teritoriu ca recompensă pentru neutralitatea sa!

Acest stat este *România.*

Politica aceasta nu datează de astăzi. România a practicat-o la toate prilejurile favorabile, în trecut. Astfel şi când cu răsboiul serbo-bulgar. Decum a plecat garnizoana din Silistra şi n'au mai fost trupe bulgare la frontieră, imediat România şi a început opera de usurpaţie. Anumit ea pune mâna pe cel mai bun fort, *Arab-Tabia,* şi pe satul de acelaş nume, vecin cu Silistra. Ceea ce remâne caracteristic din acest act, este că s'a procedat la el în momentul precis, când armata bulgară era angajată în altă parte, în luptă.

Tocmai ca în cazul prezent, când România a pretins să-şi aproprieze teritorii bulgare în momentul când toate forţele Bulgariei erau legate în lupte grele, departe.

De o parte, imposibilitatea unei apărări bulgare, de altă parte voinţa unanimă la puteri de a salva pacea cu orice preţ: acestea sunt elementele, cu care a manevrat România în politica sa.

Revendicările ei se explică ele oare prin consideraţii strategice, etnice ori de altă natură? Au ele, în ori ce înţeles ar fi, un fundament juridic ori istoric?

La început, România, modestă, n'a cerut decât o nouă rectificare a frontierei. Oare cu drept?

Tractatul dela Berlin, protocolul congresului, protocolul comisiei europene şi toate aranjamentele intervenite ulterior între partidele din cauză, sunt aci pentru a respunde *negativ.* (?)

Articolul 46 al acestui tractat stabileşte că linia graniţei se va fixa la faţa locului de comisia europeană instituită pentru delimitarea Bulgariei. Protocolul dispune că traseul va trece printre oraşul Silistra şi satul Adakö, fără a preciza distanţa respectivă dela aceste localităţi. S'au iscat discuţii grave pe tema aceasta între părţi de. Comisiunea, caracterizată prin o extraordinară parţialitate, înclină încă odată a satisface România şi hotără definitiv litigiul în favorul ei, *dar lăsând afară din teritoriul ce îi atribuì, satul şi fortul Arab-Tabia.*

Starea de lucruri stabilită astfel dură până la răsboiul serbo bulgar, în 1885. Atunci, cum s'a spus mai sus, România pune mâna pe o porţiune de teritoriu bulgar, şi acaparează satul şi fortul Arab-Tabia.

Guvernul bulgar (cabinetul Karaveloff) se văzu în necesitatea amară de a îndura acest fapt, până după răsboiu. După terminarea campaniei pentru a evita un al doilea conflict, şi pentru a face posibile pentru viitor relaţiuni amicale între cele două ţări, guvernul bulgar se învoi la un aranjament, care oferi deplină satisfacţie României, cedându-i fortul Arab-Tabia.

Dar, atât de puţin ca cel precedent, compromisul acesta n'avu norocul de a dura mult. Găsindu-se Bulgaria în scurt timp în noui crize şi expusă la noui cercări, atât în afară cât şi intern, vecina sa iarăş apăru pe scenă, sulevând din nou problema rectificării frontierei. Stambuloff, care în aceste timpuri extrem de critice era şeful cabinetului, trebue să accepteze un aranjament nou şi să se învoiască la noui concesii.

De atunci, ani au trecut, destul de mulţi. Se credea că România s'a potolit, în sfârşit. Dar ea n'a încetat a sta la pândă. Ea se iveşte, *totdeauna cu noui pretenţii ilegitime,* în momentul când poporul pe care voia să-l atingă, îşi vărsa sângele în unde în o luptă gigantică cu un duşman redutabil. Iar ca petext totdeauna aducea înainte rectificarea frontierei.

Mai târziu *prinzând curaj,* ea începe a vorbi de compensaţii ce i-ar compete ca preţ al neutralităţii sale.

România grăbi a-şi schimba pretextul şi în momentul ultim ea propuse unul, care pedeasupra, nu era nici mai puţin ciudat, nici mai admisibil, decât cele precedente. Acesta era pretextul punctului de vedere strategic". —

In termini tot atât de odioşi, şi cu aceeaşi argumentare de rabulistică ca până aci, autorul îşi exprimă acum supărarea sa şi împotriva diplomaţiei europene care „deslegând dificultăţile ivite între cele două ţări, aşa că atribue României teritoriile dorite, pare a fi scris cea mai neagră pagină în istoria sa în Europa", şi continuă:

„Conferenţa dela Petersburg a invocat, în mod ipocrit, ca motiv juridic al deciziunei sale faptul că *congresul dela Berlin a făcut nedreptate României omiţând a-i asigura mijloacele pentru a-şi apăra Dobrogea, şi că era just să se şteargă nedreptatea aceasta.* Motivul acesta este sub ori ce critică (?). El e în contrazicere cu apreciările general emise prin persoane de competenţă militară ale Europei, chiar şi ale României (!!). Nu se văzu oare că chiar deslegarea aceasta (?) a provocat o mişcare de ostilitate şi o agitaţie aprinsă în sânul partidului conservator din România?

Ori cum ar fi, *nu pacea a fost întemeiată astfel, ci s'a preparat răsboiul. Intr'un viitor apropiat, va fi o nouă problemă de deslegat, aceea a Dobrogei întregi şi un nou răsboi de desrobire se impune. Să se ştie, că la momentul venit poporul bulgar se va lăsa în el cu hotărâre firmă.*

De altă parte, trebue să se constate cu regret obstinaţia bărbaţilor de stat români (?) de a nu observa interesul ce au anumite puteri mari de a ţinea cele două popoare în constantă neînţelegere. Ei (da, Bulgarii! N. R.), uită acel trecut când Români şi Bulgari erau părtaşi la aceeaşi existenţă subjugată şi miserabilă. Asemenea ei uită, că nu e bine a se încrede totdeauna în statele mari, cari au interese adeseori contrare cu cele ale statelor mici, cum suntem noi, ei şi noi Bulgarii. Istoria învaţă că popoarele mici sunt destinate a trăi şi muri împreună. In trecut, ele n'au avut existenţă autonomă decât excepţional, când popoarele mari erau în desacord între olaltă, independenţa lor a fost totdeauna condiţionată şi precară.

In sfârşit, de ce n'am crede *că România e geloasă de cuceririle voastre,* realizate dealtcum nu aşa cum a fost adeseori cazul *alocurea,* utilizându-se şiretenie, procedeuri de pândire şi exploatându-se nenorocirea celuilalt, ci prin puterea idealului, sentimentul prestigiului naţional şi jertifirea noblă a vieţii individuale. Cât timp Bulgarii vor dispune de asemenea comori, cum socotesc bărbaţii politici ai României a-i putea opri *în drumul destinelor lor istorice?* Ei ar face mai bine, dacă i-ar lua ca exemplu şi ar înceta cu practica unei politice de diversiune care strică mai mult decât profită poporului român.

Totuş, încă nu e perdută ori ce nădejde a unei înţelegeri cordiale. Aceasta depinde dela regele Carol şi dela cabinetul din Bucureşti. Un simplu gest, un singur pas, şi toate s'ar aranja!

Guvernul român să declare că preferă solidaritatea cu poporul vecin, (solidaritate fondată pe o lungă tradiţie de aspiraţiuni comune şi capabilă de a-i procura în viitor un ajutor de care poate avea lipsă) *mai mult decât profitul ce-i promite decisiunea interesată din Petersburg.* Această conduită ar face ca coroana regelui Carol să scânteieze cu splendoare nouă, vrednică de regii cei mai mari şi de cele mai nobile naţiuni.

Iar dacă nu, România să nu-şi facă iluzii. Cât va exista, poporul bulgar nu o va erta! El va aştepta cu paciinţă ora potrivită. Se va întemeia o Silistră nouă lângă cea răpită, şi aci se va adăposti poporaţia celei vechi. Intr'aceea se va pregăti pentru ziua, *când va recuceri cele două oraşe ce i s'au răpit şi — Dobrogea întreagă“. —*

*

Bizare acorduri.

O mică observare, din cele multe ce s'ar putea face: dl Theodoroff uită, că mai mult decât la indivizi, între popoare prietenia nu e altceva decât o cârdăşie de interese, o josnică comparserie, dacă n'are ca bază de toate părţile aceste postulate: iubirea adevărului pentru trecut, francheţă în judecarea prezentului, sinceritate în înfăţişarea viitorului. Dl Theodoroff şi cei de o seamă cu dânsul, — şi, cum îi cunoaştem, ei sunt mulţi cari resonează la fel — par a neglija aceste calităţi. Dacă le-ar avea dl Petcu Theodoroff n'ar atribui României, chiar României extraordinar de pacinice şi extrem de corectă în raporturile ei cu toţi vecinii, acele ignobile atitudini de exploatare a celor strimtoraţi, din care e urzit articolul său prezentat străinătăţii civilizate. Nici n'ar nega el că alianţa balcanică a avut şi scopul de a cuceri, cât mai mult şi ori ce, cum prea evident apare aceasta din atitudinea aliaţilor faţă de popoarele străine de neamul lor, desrobite pentru a fi puse sub jug nou, şi din încăierarea lor, Bulgari, Sârbi, Greci, întreolaltă. Nici n'ar vorbi în aceeaş frază despre „soartea popoarelor mici de a trăi şi a muri împreună“ şi despre destinele istorice ale poporului bulgar cari nu vor fi oprite în cale de, — vezi Doamne, — România.

Mai puţin ca între singuratici, între state preteniile nu se leagă prin ameninţări şi brutalităţi. Las că ameninţarea aceasta cu ora potrivită, cu destinele istorice, e un gest deplasat, absurd, ridicol. Acum şi la ora potrivită România şi neamul românesc nu se va da în lături, ci va ţinea piept cu cei ce vor să realizeze pe socoteala sa anumite destine istorice ce înşişi îşi sugerează în pofta sălbatecă de a cuceri.

In acelaş timp România, poporul român, va fi pentru cel ce i se apropie cu sinceritate, cel mai credincios, cel mai devotat prieten, aş putea zice: un frate. Aceasta să o ştie vecinii noştri. *C. Nedelcu.*

Inştiinţare.

Din monumentala operă „*Dacia preistorică*“ (un volum în 8⁰ mare, cu 1152 pagini şi număroase ilustraţiuni) de regretatul *Nicolae Densuşianu*, cu o prefaţă de 114 pagini, scrisă de d l *Dr. C. I. Istrati*, se află spre vânzare un număr de exemplare în depozitul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“. *Preţul unui exemplar* trimis franco, este de *30 (treizeci) coroane.* Cei-ce doresc să şi procure această lucrare monumentală, al cărei venit, după acoperirea cheltuielilor de tipar, va cădea în beneficiul „Asociaţiunii“, să binevoiască a se adresa Oficiului de cassă al „Asociaţiunii“ (Sibiiu, Str. Şaguna, Nr. 6).

Sibiiu, 7 Iunie n. 1913.

Biroul „Asociaţiunii“.

Operă română în Sibiiu.

In mod deosebit de măgulitor scrie ziarul din loc „S. D. Tageblatt“ despre prima representaţiune a operelor „Cavaleria rusticana“ şi „Secretul Susanei“, cântate româneşte Joi sara în sala teatrului nostru orăşenesc. Recensentul îşi precisează părerile astfel despre artiştii noştri:

„... Ambele roluri principale de femeie le-a deţinut *d na Veturia Triteanu.* Cu toate, că atât de rar avem prilej să vedem pe această cântăreaţă interesantă debutând pe scenă, totuşi ea se simte pe scenă ca acasă. In privinţa muzicală ea dispune — precum s'a esprimat unul din cei mai severi specialişti de ai noştri — de un „*talent fenomenal*“, iar sopranul ei strălucitor ca cristalul şi minunat cultivat stă în zenitul splendoarei sale... In accentele dureroase, pătimaşe şi rustice ale fetei din popor, ea s'a dovedit deplin stăpână. Românilor le place să se provoace la strămoşii lor Romani. Cine a văzut, a auzit şi a admirat eri pe d-na *Triteanu* în „Cavaleria rusticana“ crede, cu tot ochii ei albaştri, că strămoşii ei de fapt au emigrat dintr'o regiune oarecare a Santuzzei. Artista a fost acoperită de aplauze si flori, cari formau o adevărată grădină, bună de a fi ipotecată. ...O foarte îmbucurătoare cunoştinţă ne a oferit reuniunea prin d-l *Ştefan Mărcuş* (dela teatrul oraşului Troppau) în rolul lui Turridu şi prin d-l *Ionel Crişan* (dela teatrul din Gablonz) în rolul lui Alfio. Primul un cântăreţ puternic cu un tenor de o mare bogăţie în cea mai frumoasă floare de Mai, al doilea un baritonist cu voce sonoră, accentuată şi de un timbru nobil, ambii în acelaşi timp bărbaţi tineri, svelţi, de o apariţie impunătoare, captivantă şi cu un joc escelent“...

In mod elogios scrie apoi despre aceasta representaţiune şi ceealaltă foaie germană din loc „*Bürger Zeitung*“, scoţând la iveală talentul frumos al doamnei *Triteanu* şi al celorlalţi cântăreţi.

NOUTĂŢI.

Personal. Domnul *Dr. Petru Ionescu*, secretar ministerial în ministeriul de culte şi instrucţiune publică, a sosit astăzi dimineaţa la Sibiiu, pentru a participa la examenele de finea anului la secţia pedagogică a seminarului „Andreian“ în calitate de comisar ministerial.

*

Visitaţiune canonică. Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului, *Ioan I. Papp*, a fost Dumineca trecută în visitaţiune canonică în comunele Ususeu, Belotinţ şi Chelmac, tractul Lipovei. In Ususeu a făcut sfinţirea nouei şi frumoasei biserici de acolo. Pretutindenea P. S. Sa a rostit vorbiri frumoase şi pline de învăţături.

*

Sfinţirea bisericii din Vârşeţ. Joi s'a făcut sfinţirea bisericii gr.-ort. române din oraşul Vârşeţ, în Banat. Actul sfinţirii l-a sevârşit P. S Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului, cu asistenţă număroasă. P. S. Sale i s'a făcut primire impunătoare în Vârşeţ. Raport aducem în numărul viitor.

*

Incoronarea Regelui. Eri, Duminecă, s'a serbat pretutindenea în ţară aniversarea încoronării Maiestăţii Sale ca Rege al Ungariei, eveniment întâmplat în 8 Iunie n. 1867.

*

Jubileul domnului Bologa. Eri, Duminecă, la orele 11, s'a serbat în sala şcoalei civile de fete a „Asociaţiunii“ jubileul de 25 de ani de profesură al domnului Dr. *Vasile Bologa*, directorul acestei şcoale. Au fost de faţă elevele, corpul profesoral şi alt public ales. Festivitatea s'a început şi s'a încheiat cu câte o cântare, intonată de corul elevelor, iar între cântări au fost rostite vorbirile de felicitare, din partea doamnei profesoare *Eugenia Tordăşianu*, a unei eleve, şi a domnului *Andreiu Bârseanu*, presidentul „Asociaţiunii“, urmând după ele respunsul jubilantului, care a fost viu felicitat din toate părţile. Ne alăturăm şi noi la aceia, cari au adus doriri de bine domnului director cu acest prilej.

*

Advocat nou. Ni se scrie, că în 6 Iunie a făcut cu succes strălucit cenzura de advocat la M. Oşorheiu dl Dr. *Ioan Dorca*, fiul preotului gr. oriental din Ibişdorful Săsesc, Ioan Dorca, — şi şi-a deschis cancelaria advocaţială în Mediaş.

*

Examene. Examenele publice dela gimnaziul român gr.-or. din Brad se vor începe Marţi 4/17 Iunie şi vor dura până Mercuri 12/25 Iunie. Examinarea se va face din toate obiectele în fiecare clasă. Incheierea va fi Vineri, 14/27 Iunie, cu solemnitatea obicinuită. *Direcţiunea.*

*

Hymen. D-şoara *Melania Leşnican* din Dobra şi dl *Dr. Simeon Dragomir*, advocat în Ilia-murăşană, anunţă celebrarea religioasă a cununiei lor, care se va ţinea Duminecă, în 15 Iunie n. 1913, în biserica ortodoxă română din Dobra, la orele 6 p. m.

*

Congres. Din Viena se scrie, că din 2 până în 8 Septemvrie se va ţinea în acel oraş congresul sionist al 11-lea. E interesant, că mişcarea sionistă al cărei întemeetor este Teodor Herzl din Viena, organisează acum pentru întâia oară congresul său în capitala austriacă. Celelalte zece s'au ţinut în Basel, Londra, Haga şi Hamburg.

*

Spionaj în Rusia. S'au arestat în zilele din urmă numeroase persoane aflătoare în serviciul statului rusesc, între care şi mulţi militari, învinovăţiţi că au vândut unei puteri străine mai multe documente importante. Intr'un hotel din Viborg s'a împuşcat un ofiţer rus, a cărui identitate se ţine secret.

*

Lapte nu bere. Un număr mare de studenţi ai universităţii germane din Bonn a făcut o cerere către rectorul universităţii, pentru instalarea unei lăptării, care să fie la îndemâna studenţilor. S'a dus „ergo bibamus“ dela Bonn?

*

Deschiderea şcolii de înotat. Şcoala de înotat din Sibiiu a regimentului de infanterie nr. 31 s'a deschis cu ziua de ieri, Duminecă, în 8 Iunie. S'au luat măsuri pentru a se putea folosi şi băi de soare, aer şi năsip. Se vor da în fiecare săptămână concerte executate de muzica regimentului.

*

Mizeria ofiţerilor francezi. In legătură cu turburările militare din Franţa, ziarele se ocupă cu salarele ofiţerilor republicei. Cu greu se va găsi corp ofiţeresc mai rău plătit decât cel francez, zice o revistă militară parisiană. Salarul anual al unui căpitan bunăoară este 4100 franci, pe lună va să zică 348 franci; dar ca să poată trăi, îi trebue cel puţin *de trei ori* pe atâta.

*

Concertul şcolarilor. Profesoara de pian dşoara E. Doczkalik a dat cu şcolarii săi un concert, care s'a ţinut Vineri în sala dela casinoul ofiţerilor din Sibiiu. Programă bogată şi bine executată. Elevii instruiţi cu îngrijire.

*

Arestare pentru vivisecţie. Face deosebită senzaţie arestarea unor distinşi medici, cari se ocupau cu vivisecţiunea. Medicii se zice că au aruncat 25 de câni vii de pe coperişul clădirii universitare din Filadelfia, cu scop de a studia nervii motori şi senzibili la un animal, care şi-a rupt şira spinării.

*

Bancnotele de 100 coroane. Se scot din circulaţie bancnotele de 100 coroane care poartă data *2 Ianuarie 1910*. Banii aceştia se mai primesc pentru plătire sau schimb până în 31 Mai 1915. De aici încolo se primesc numai ca *schimb* la oficiile băncii austro ungare, până în 31 Mai 1921. După terminul din urmă banca refuză primirea bancnotelor amintite.

*

Atropin împotriva boalei de mare. Doctorul Przibram, medicul unui vapor, făcând studii asupra boalei de mare, se pare că a găsit un excelent mijloc pentru combaterea boalei. Leacul este injecţia unui miligram de *atropin sulfuric.*

*

Circul Picardi. Astăzi Luni şi în fiecare zi mare producţie artistică în Circul de varietăţi Picardi în *Piaţa gării*, lângă panoptic. Amănunte se citesc pe afişe. Inceputul reprezentaţiilor la orele 8 şi un sfert seara.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meşeriaşilor sibieni, cu prilejul parastasului festiv al Reuniunii române agricole sibiene, surorile mult regretaţilor: *Dr. Aurel şi Eugen Brote*, dnele Iustina Dr. Sândean şi Ana Dr. Marienescu, dăruesc întru vecinica lor odihnă câte 10 cor., ear dşoara Sabina Brote, 5 cor., sau în total 25 cor.

*

Paradisul liniştei. Oraşul Chicago este considerat ca o localitate dintre cele mai lărmuitoare în Statele unite. Autorităţile susţinute de câţiva patrioţi voesc acum să schimbe acest iad al sgomotului într'un paradis al liniştei. S'a dat ordin, ca ori-ce car de povară să circuleze pe roate de gumă. Vânzătorii, mesagerii, laptagii ş. a. au să poarte numai călcâie de gumă. Vapoarele şi tramvaiele vor da signalele cele mai discrete. Presa din Chicago salută cu însufleţire înoirile, prin care oraşul american are să întreacă cu organizaţia sa perfectă toate celelalte localităţi din lumea nouă şi veche.

*

Răsboiul independenţei. Dupăcum am anunţat în numărul trecut al foii noastre astăzi Luni, în 9 Iunie se va începe în Bioscopul Apollo din Sibiiu seria de reprezentaţii a celui mai perfect tablou chinematografic: *Răsboiul turco-ruso-român* din 1877 dela Plevna-Griviţa, în 5 acte şi 17 scene principale. Tabloul reprezintă următoarele scene: 1. In timp de pace. 2. Patria în pericol: Mobilizarea. 3. La Calafat: Moartea lui Cobuz. Muzica aceasta îmi place. Dincolo de Dunăre. 4. Tabăra pe câmpul Poianei: Baterea cuielor în steagurile nouă. Telegrama archiducelui Nicolae. Sfinţirea şi împărţirea steagurilor nouă. 5. Traversarea Dunării (la 19 şi 20 Iulie 1877): Zidirea podului. Serviciu bisericesc. Imbarcare, debarcare. 6. Ciocnirea armatelor. 7. Paşa Osman la Plevna. 8. Cuartirul principal dela Poradim. 9. Prima şi a doua apărare dela Griviţa. 10. Griviţa. 11. Valea desastrelor. 12. Acasă. 13. In împrejurimea Plevnei. 14. Predarea Plevnei. 15. Opanez (la 29 Noemvrie 1877). 16. Scena finală. 17. După 35 de ani. Pentru înlesnirea cercetării şi din partea publicului din împrejurime direcţiunea va da trei reprezentaţii la zi, prima începând la orele 4, a doua la 6½ iar a treia la 8½. Reprezentaţiile se vor da în patru zile: Luni, Marţi, Miercuri şi Joi. In decursul reprezentării va cânta muzica militară. Atragem din nou atenţiunea publicului românesc asupra acestor reprezentaţii interesante.

*

La Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu, au fost primiţi următorii membri ordinari: Macedon Corfariu (originar din Agnita fiu de econom), Alexandru Muntean (originar din Sibiiu, fiu de cojocar, cu 1 cl. gimn,), culegători tipografi; Alexă Coman (orig. din Şura mare, fiu de econ.), sodal pantofar; George Făgărăşanu (orig. din Cor. Sânmărtin, fiu de econ.), Vasile Florea (orig. din Ţapu, fiu de econ.), George Şoneanu (orig. din Ruşi, fiu de econ.), sodali cismari; Zaharie Baracu (orig. din Alămor, fiu de econ), sodal faur; Ioan Metea (orig. din Ileni, cu 8 gimn. şi maturitate, fiu de econ.), Ioan Pătru (orig. din Telechi-Recea, fiu de econ.), sodali lăcătuşi; Ion Şamanţu (orig. din Seleuş, com. Torontal, fiu de econ.), sodal vopsitor de haine; George Silea (originar din Ucea sup. fiu de econ), sodal croitor; Ion Cloţan (orig. din Cichindeal, fiu de econ), măestru pantofar şi Vasile Popoviciu (orig. din Sadu, fiu de notar, cu 2 cl. civile), mehanic.

Act de recunoştinţă.

La convenirea noastră socială, din 4/17 Mai c. au binevoit a suprasolvi: Dr. Zenovie Gheaja candidat de advocat, Nicolae Vidrighin, înv. Răşinari, Aurel Cosciuc, conferenţiarul „Asociaţiunii“, Nicolae Dubleş, notar penz., Aurel Popovici, prof. semin., Aurel Grün, comersant, Ascaniu Crişan, Dr. Silviu Dragomir, prof. seminariali, Nicolae Poppa, măestru croitor, câte 1 cor.; Petru Bota, croitor, Timotei Popovici, prof. sem., Andrei Teodor, grădinar, Alexandru Fărcaş, măestru croitor şi Nicolae Iosif. înv. penz., câte 2 cor.; Petru Moga, franzelar, 60 bani, Petru Simtion, librar şi Ion Pavel înv. în Lancrăm, câte 50 bani. La pălăria „Dzeu vede“, purtată de subscrisul prezident dela om la om, s'a adunat cor. 21·03.

Din venitul curat s'a adaus la fondul Andreiu baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor meseriaşilor cor. 21 03, ear cu cor. 137·22 s'a pus temeiu fondului pentru cumpărarea instrumentelor muzicale ale orhestrei (fanfare), ce să va înfiinţa.

Ne exprimăm cele mai călduroase mulţumite tuturor acelora, cari şi de data aceasta au sprijinit întreprinderea noastră, ce tinde la întărirea clasei noastre de mijloc.

Sibiiu, 27 Mai 7913.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Din public+).

Mulţămite publice.

Subscrisul în numele poporului din parohia Mociu (tractul Clujului) aduc cea mai adânc simţită mulţămită: 1. Institutului de credit şi economii „Vatra“ din Cluj. *a*) pentru ajutorul de cor. 50 primit în 1912 *b*) pentru ajutorul de cor. 100 votat în 1913, spre scopul procurărei de recuizite pentru şcoală — 2. Domnului Ioan Fuia din Mociu. pentru procurarea pe seama bisericii, a unui candelabru în preţ de Cor. 300. 3. Conzumului din Mociu (mocsi fogyasztási szövetkezet) pentru suma de Cor. 33·33 votată bisericii noastre din venitul anului 1912.

Mociu, la 10 Maiu 1913.

Simeon Ciucea paroh.

*

Pentru acoperirea multelor trebuinţe ce avem cu biserica noastră de aici, am cerut sprijinul bănesc al fraţilor din România. Astfel credincioasa aflătoare în Bucureşti, Reveca Kerestes n. Sigiartău cu ajutorul dnei Florica G. Costescu a colectat următoarele sume: dela dl Costache Scarlat Chiriacescu, din Buzeu 5 lei, dna Alexandrina Porfiriad, dl Gheorghe Costescu, dna Florica G. Costescu, dl Nicolae G. Costescu, dl Ioan Cămărăşescu, dnaIoana I. Cămărăşescu şi Rebi Benczedi, toţi din Bucureşti — câte 5 lei, Automobil — Club Român — Bucureşti 20 lei. dl Zlatescu Paraschiv — Bucureşti 1 leu. şi dna şi dl. Gh. Simion, — Bucureşti 10 lei. Banii colectaţi au fost trimişi oficiului parohial în sumă de 71 coroane.

In numele comitetului parohial exprim şi pe această cale călduroase mulţumite marinimoşilor donatori, şi dnei Florica G. Costescu, care ne-a sprijinit în mod neaşteptat.

Galomfalăul-mare, la 10/23 Maiu 1913.

Nicolae Peicu preot.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 296/1913. (124) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 5568 Bis. dela 7 Maiu a. c., se publică concurs din oficiu cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenții — cu știrea subscrisului — să se prezinte în comună pentru a face cunoștință.

Geoagiu-Algyógy, 17/30 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental român.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 65/1913 par. (123) 1—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Prea Veneratul Consistor arhidiecesan sub nr. 6087/1913 școl prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru edificarea școalei gr. or. român din **Loamnăș** (Ladámos), tractul Sibiiu.

Licitațiunea se va ținea în **2/15 Iunie 1913** la 2 oare p. m. în școala gr. or. română din Loamnăș.

Comuna bisericească va da zilele de lucru năsipul, prundișul necesar, apa, precum și toate transporturile dela gara din Loamnăș până la locul de zidire.

Prețul strigării e statorit la 9250 cor., iar licitanții vor depune ca vadiu 930 cor. în bani gata.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial ca „senat școlar" își rezervă dreptul de a alege pe acela dintre minus oferenți, pe care-l va afla mai bun.

Loamnăș, la 21 Maiu v. 1913.

Nicolae Dorca — par. prez. comit. par.
Vasilie Crețu — notar comit. par.

Concurs repețit.

In sensul ordinului Venerabilului Consistoriu arhidiecesan dtto 26 Martie 1913 Nr. 3759 Bis, se publică concurs repețit pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III-a **Bogata-Olteană** cu filia **Dopca** din tractul protopresbiteral al Cohalmului cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții, pe lângă observarea prescriselor reglementare, se vor presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective celebra.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cohalm

Ioan Bercan
(114) 3—3 adm. prot.

Nr. 432/1913. (116 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh de venit vacant prin moartea parohului Ioan Marin întâmplată la 27 Aprilie 1913 a **Boroșneului mic**, cu filiile **Boroșneul mare** și **Sáramaș**, parohia de clasa III-a se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat având a da jumătate din venite văduvei până la împlinirea anului, și folosirea cuartirului.

Concurenții vor avea a se prezenta cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în **Boroșneul mic** (gara Nagyborosnyó) spre a cânta, celebra s'au cuvânta, înaintându-și documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Brețcu, 3 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Treiscaunelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 2213/1913 (119) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului sistemisat de notar al treilea și vacantul post de vicenotar în comuna **Polyán**, cercul Szerdahely, comitatul Szeben, prin aceasta public concurs și provoc pe reflectanții la aceste posturi, dotate cu 1600 coroane, respective cu 1000 coroane, salar anual, să-și înainteze recursurile instruite conform § 6 art. I. din 1883, respective §-3 art XX din 1900, cu atestatele despre serviciile de până acuma, subsemnatului oficiu pretorial, până **la 21 Iunie 1913**.

Cunoașterea în vorbire și scris a limbei românești se recere necondiționat. — Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 28 Maiu 1913.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

Nr. 254/1914. (117) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Băcâia**, prin aceasta se publică din oficiu concurs repețit, cu termin **de 30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții să se presinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Geoagiu-Algyógy, 3/16 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu.

Ioan Popovici
protopop.

O păreche vaci

de **pinzgau,** dresate și pentru jug, sunt de vânzare la

Johann Daniel
Sibiiu, Wolffgasse Nrul 36.
(122) 1—1

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului"**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **35 coroane**. La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

De închiriat un

local de prăvălie

cu două odăi de locuit, culină și magazin, pivniță etc. în strada sării — Salzgasse Nr. 23. (121) 2—3

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

și

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv,	Nr. 20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „	„ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu pețurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 16—

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Subscrisa berărie a „**Fraților Hager**" cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de **bere deschisă și întunecată** sub numele de:

„Hagerbräu"

afară de **restaurantul Stadtpark** a domnului **Michail Hager** și de **restaurantul berăriei** aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătă spre consumație.

Cu profundă stimă

Berăria: Frații Hager.

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său „**Stadtpark**" pe lângă berea „**Pilsner-Urquell**" încă și „**Hagerbräu**" deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă

Michail Hager, restaurateur.

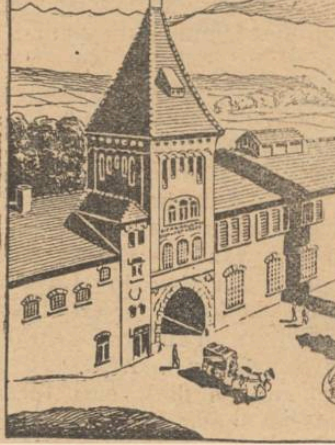

(105) 9—10

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 30 Maiu (12 Iunie) 1913. *Nr. 57.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Noul guvern.

Sibiiu, 11 Iunie n.

Işi au şi evenimentele logica lor, după care trebue să se desvoalte şi dela care nu se poate face nici o abatere forţată. Această logică a evenimentelor a făcut, ca domnul Lukács Lászlo să se retragă dela conducerea destinelor ţării şi se predee altuia demnitatea de primministru al statului ungar, cu toate că domnul Lukács nu e vinovat de nimica. Insaşi sentinţa tribunalului reg. ung. din Budapesta, prin care deputatul Désy a fost achitat, constată, că din procesul purtat cu Désy onoarea personală a dlui Lukács a ieşit intactă, nu a fost atinsă întru nimica.

Căci ce anume a putut fi constatat în cursul pertractării finale ţinute în procesul Lukács-Désy? Aceea, că o bancă mare budapestană a plătit câteva milioane de coroane în cassa partidului muncii naţionale, pentru a i-se prelungi unele contracte favorabile pe cari le avea legate cu guvernul, şi că cel ce a plătit banii, în numele băncii, a mai dat separat jumătate de milion de coroane din averea sa, pentruca se fie ridicat la rangul de baron. Cum însă baronatul nu i s'a putut da, din motive cari au remas nedescoperite, şi-a primit banii îndărăt.

Lucruri, nu-i vorbă, destul de incorecte şi imorale, dar lucruri, cari s'au întâmplat înainte cu trei ani, pecând nu domnul Lukács era ministrul-president al ţării, ci altul, contele Khuen-Héderváry! Si totuşi Lukács a trebuit se cadă. De ce? Pentrucă în cursul pertractării finale purtate în procesul Lukács-Désy a fost dat de gol un sistem, sistemul păcătos, după care s'au compus la noi totdeauna majorităţile parlamentare, prin corupţie, prin cumpărare de suflete, iar reprezentantul văzut şi responsabil al acestui sistem era acum Lukács. Deci capul lui a trebuit se cadă.

Cassă de partid a esistat şi sub alte guverne, sub cari tot asemenea ea a fost umplută pe căi incorecte şi imorale, dar soartea a voit, ca lucrul să se descopere tocmai acuma, când ministru-president era Lukács, poate cel mai nevinovat în privinţa înfiinţării şi a augmentării cassei de partid, şi a lui cap a trebuit să fie jertfit.

Suntem convinşi, că Coroana nu s'a despărţit bucuros de domnul Lukács, care în vremuri estrem de grele şi de turbure i-a adus însemnate servicii; dar a trebuit să se plece şi Coroana în faţa evenimentelor, în faţa logicei lor de fier, şi *se primească* demisia dlui Lukács.

Şi tot de aceasta logică neînduplecată a evenimentelor a ţinut cont Coroana şi atunci, când pe contele Tisza, presidentul camerei ungare, l-a încredinţat cu formarea noului cabinet. Pentrucă resolvarea crisei se putea face de astădată numai pe două căi: ori se numeşte un guvern de transiţie, cu misiunea de a se înţelege cu oposiţia din dietă şi a reîntroduce stări normale în parlament, ori se ţine cont de dorinţa majorităţii parlamentare şi se numeşte un guvern din sânul ei, cu misiunea de a continua cu politica *„mânei tari"* şi de a nu face concesiuni oposiţiei. In casul prim uşor se putea întâmpla, ca pe urma unei înţelegeri să se strice tot ce s'a făcut în curs de un an în interesul funcţionarii regulate a dietei, şi să ne aflăm de nou transpuşi în zilele, în cari obstrucţia era în floare în dieta ţării noastre.

De aceasta eventualitate s'a ferit Coroana, credem noi, şi în urmare s'a decis pentru modalitatea a doua, pentru luarea noului guvern tot din sânul majorităţii parlamentare, ca acesta se continue politica „mânei tari" de până acuma. Şi cine putea se fie mai chemat pentru continuarea acestei politici decât acela, care a creat-o, contele *Tisza István?*

Astfel deci şi pe contele Tisza tot logica evenimentelor l-au împins spre fotoliul vişiniu al ministrului-president, poate că în contra voinţei sale, dar cu o forţă constringentă.

Contele Tisza a mai fost odată ministru-president, dar cu puţin noroc, pentrucă ţara, când a apelat la sprijinul ei, ordonând alegeri noue, i-a *denegat* acest sprijin, şi partidul seu a remas în minoritate. Motivele se cunosc. Contele Tisza n'a lucrat cu bani, a voit se facă şi a făcut alegeri libere, iar alegerile fără bani nu sunt pe gustul alegătorilor din cele mai multe cercuri electorale, mai ales maghiare.

Poate că va fi de astădată mai norocos şi-i va succede să resolveze toate chestiile mari, cari îşi aşteaptă dela el resolvarea, şi între cari la primul loc trebue se punem *împăcarea cu naţionalităţile*, mai ales cu Românii din statul ungar, chestie care şi până acuma a preocupat mult gândirea contelui Tisza. La tot casul noul prim-ministru să va pronunţa pe larg în chestia aceasta în programul de muncă pe care-l va desfăşura în faţa dietei, mâne, Joi, când se va presenta noul guvern, atât dietei, cât şi casei magnaţilor. Vom vedea deci ce va promite. Căci despre aceea suntem siguri, că ce promite, va şi *da!*

Ministeriul Tisza. Noul ministeriu, presidat de contele *Tisza István,* a fost compus astfel: president de consiliu, fără portofoliu: contele *Tisza István;* ministru de interne: *Sándor Iános;* ministru de finanţe: *Teleszky Iános;* ministru de culte şi instrucţiune publică: *Iankovich Béla;* ministru de agricultură: baronul *Ghilányi Imre;* (contele *Serényi Béla* n'a mai voit se remână ministru, din motive sanitare); ministru de comerciu şi comunicaţiune: *Beöthy László;* ministru de honvezi: baronul *Hazai Samu;* ministru de justiţie: *Balogh Ienő;* ministru pe lângă persoana Maiestăţii Sale, cu locuinţa în Viena: baronul *Burian István,* fost ministru comun de finanţe; ministru pentru Croaţia (încă nime). Noii ministri vor pune astăzi, Mercuri, jurământul în faţa Maiestăţii Sale, în Viena.

Macedonia autonomă. Ideea de a forma din Macedonia un stat autonom independent, sub controlul puterilor, a găsit mulţi aderenţi între bărbaţii politici ai Europei, şi chiar între membrii conferenţei din Londra. Numai din două părţi s'au ridicat voci contrare: în *Rusia* şi în *Franţa.* Că politicianii ruşi nu se prea ştiu încânta de autonomii şi de independenţă, e firesc la ei. Dar Franţa, republica franceză democrată, ar putea într'adevăr împlini altă misiune, decât aceea de a împedeca aspiraţiile de libertate, independenţă şi autonomie a popoarelor. In general, Franţa a avut cea mai ciudată atitudine în întreg timpul crizei balcanice, negându-şi trecutul glorios şi uitând ce este datoare reputaţiei de ţară a libertăţii şi echităţii!

Din Austria. Deputaţii români în parlamentul Austriei, dnii Simionovici, Hurmuzachi, Isopescul-Grecul, Grigorovici, Onciul, Sârbu şi deputaţii ruteni au adresat ministrului de justiţie o interpelare în cauza admiterii limbei române şi rutene în judicatură, mai ales la pertractări, în Bucovina, cerând să fie aplicată şi faţă de aceste două limbi legea fundamentală de stat a Austriei, prin al cărei §. 19 toate ordinaţiunile anterioare ale ministerului de justiţie şi mai ales cea dela 17 August 1864 cu privire la limbă au fost *ipso jure* abrogate şi primind astfel limba română şi cea ruteană îndreptăţire egală cu celelalte înaintea tuturor autorităţilor. Motivarea interpelaţiei arată contrazicerea între principiile legilor fundamentale şi între practica judecătorească, care mai ales în timpul mai nou impune Românilor şi Rutenilor din Bucovina, cari cunosc limba germană, mai ales advocaţilor, a se folosi de aceasta şi nu de limba lor maternă în afaceri de judicătură, violând astfel principiul despre îndreptăţirea egală, exprimat în legile fundamentale. Cu interpelaţia Românilor şi Rutenilor s'au solidarizat mai mulţi deputaţi italieni, sloveni, croaţi şi cehi: în total ea e subscrisă de 88 deputaţi. E probabil, că ministrul de justiţie va împlini această cerere dreaptă.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Icoane din istoria grecilor vechi, Biblioteca poporală a Asociaţiunii, tipografia Arhidiecesană, Sibiiu, 1900, de Victor Lazar.

Cuprinsul cărţii. Cuprinsul acestei cărţi istoric fiind, este împărţit în mai multe capitole, precum văriată şi împărţită este istoria oricărui popor. In partea I ca de întroducere aflăm:

Geografia Greciei vechi. Aici ni se descriu amănunţit ţările locuite de greci precum şi firea acestui popor; urmează apoi: Despre începutul grecilor, unde ni se spune că urme sigure despre începutul poporului grec nu există; atâta se ştie mai verosimil, că poporul grec s'ar fi format din amestecul grecilor cu Pelasgii, — cam pe la 1000 înainte de Cristos; încolo toată istoria grecilor, ce priveşte începutul lor, se bazează numai pe poveşti şi mituri, ba chiar şi întemeiarea unor oraşe încă se bazează pe poveşti.

Timpul eroic. După amestecul grecilor cu Pelasgii a urmat timpul eroic, de când încă nu avem istorie adevărată, ci numai legende, în cari se povesteşte despre isprăvurile unor bărbaţi numiţi eroi, precum despre isprăvile lui Perseu, care a prefăcut bălaurul în stan de peatră, cu ajutoriul Meduzei, apoi despre vitejiile lui Heracle, care sugrumă şerpii încă în leagăn, sugrumă leul nemeic, din pielea căruia a făcut un cojoc, a ucis pe şerpele uriaş Hidra, a prins cerboaica cu coarne de aur, a omorât mascurul, care omorâse o mulţime de oameni, etc. Apoi despre Teseu, fiul regelui Egeu, care a omorât pe Minotaurul, căruia Atenienii erau siliţi a-i da tot la 9 ani 7 feciori şi 7 fete spre a-i mânca. Intre oamenii legendari s'au numărat şi Minos, apoi Castor, Orfeu şi Oedipus, despre cari se povestesc legende frumoase, iar despre acest din urmă se spune, că a scăpat oraşul Teba de Sfincsul, care arunca într'o prăpastie pe toţi aceia, cari nu-i ştia deslega gâcitura că: ce merge dimineaţa în 4, la ameazăzi în 2 şi seara în 3 picioare?

Espediţiunea argonautică. In acest capitol încă se povesteşte despre legende născute în urma călătoriilor pe mare, făcute de poporul Minilor din Tesalia. Legenda se învârte în jurul lui Iason, pe care unchiul său Pelias, principele Minilor, îl trimisese să meargă la Colchis să fure lâna de aur. Iason împreună cu tovarăşii săi de vitejie Heracle, Teseu ş. a. urcându-se în corabia Argo, după o călătorie plină de primejdii, aduse lâna de aur acasă.

Răsboiul troian. Sâmburile răsboiului acestuia e o istorie împodobită cu frumoase poveşti. Cauza răsboiului se spune că a fost mărul de ceartă al zeiţei Eris, în urma căruia Spartanii s'au încurcat în luptă cu Troienii, care luptă a durat 10 ani. Inainte de a se începe luptele, s'au luptat mai întâi Menelaus regele Spartanilor cu Paris fiul regelui Troiei. Paris era să fie învins când zeiţa Afrodita învălindu-l într'un nor îl duse de pe câmpul de luptă; atunci Hector fratele lui Paris, ca să şteargă ruşinea ce o făcuse Paris — Troienilor, s'a hotărât să cheme el la luptă pe cei mai viteji greci, dar lupta fu făr de noroc şi pentru el, căci Achil îl străpunse şi muri. După moartea lui Hector a urmat şi sfârşitul Troiei. Spartanii şi-au făcut un cal mare de lemn, în care s'a ascuns o ceată de luptători. Troienii crezând că grecii s'au dus, au dus calul în oraş, iar apoi la un timp oarecare grecii ascunşi în cal au eşit afară, au deschis porţile oraşului şi intreaga armată grecească, care era ascunsă, lângă o insulă, a năvălit în lăuntru nimicind şi prăpădind oraşul.

Reîntoarcerea grecilor. Luptătorii greci la reîntoarcere au îndurat multe năcazuri, aşa încât jumătate din ei s'au prăpădit. Mai rău i-a umblat lui Agamemnon, căci nevasta acestuia se măritase după alt bărbat, şi ajungând Agamemnon acasă soţia făţarnică l-a omorât ajutată fiind de noul ei bărbat, însă nici ei n'au scăpat, căci fiul lui Agamemnon i-a omorât şi pe ei.

Rătăcirile lui Odiseu. In drumul său către casă Odiseu a ajuns în un ţinut locuit de uriaşi. In ţinutul aceasta împreună cu ortacii săi au ajuns la o peşteră a uriaşului Polifem, care le făgăduia, că i va mânca pe toţi. Odiseu orbi însă pe Polifem şi eşi din peştere împreună cu ostaşii săi, cari mai rămaseră în viaţă. Din ţara uriaşilor, Odiseu a ajuns la insulele eolice, unde a primit dela Eolos zeul vânturilor un burduf, în care erau încuiate vânturile. Odiseu credea că sunt comori şi a desfăcut burduful; — atunci vânturile au eşit şi viforul a mânat corăbiile departe spre ţări străine, unde vrăjitoarea Circe i-a prefăcut pe toţi în porci, numai Odiseu a scăpat. Odiseu earăş i-a prefăcut pe toţi în oameni, apoi a plecat în cealaltă lume, ca să întrebe pe prorocul Tiresias că oare ajunge-or oarecând acasă? In cealaltă lume Odiseu a văzut multele năcazuri, ce le îndurau oamenii. Reîntors din ceealaltă lume a trecut prin lumea Sirenelor, apoi corabia lui a fost lovită de un fulger, de care numai el a scăpat. Odiseu a ajuns pe insula Oghighia, unde zina Calipso l-a ţinut 7 ani, de aici apoi numai prin mari peripeţii a putut a se întoarce acasă. Cătă vreme Odiseu fu dus de acasă, femeii lui îi veneau în continuu peţitori; ea însă fu credincioasă şi nu s'a învoit a se mărita după nime. Ajungând Odiseu acasă, a curăţit casa de peţitori şi s'a arătat femeii sale, care plângând de bucurie a căzut în braţele bărbatului său, căruia i-a fost atât de credincioasă.

România limba cumpănei. „*Kölnische Zeitung*“, unul din cele mai mari şi mai însemnate ziare germane, publică sub titlul acesta într'un număr mai recent un primarticol, în care schiţând atitudinea de până acuma a regatului român faţă de evenimentele din Balcani, scrie despre politica ce va avea să urmeze în viitor următoarele: „Guvernele României şi Bulgariei au arătat la aplanarea diferendului pentru rectificarea frontierei dobrogene cumpăt şi multă înţelepciune şi prudenţă politică. Cu deslegarea cazului Silistra încă nu este însă pe deplin terminată problema. Orizontul politic e mai înnourat decât demult înainte. Pentru Bulgaria şi prevăzătorul ei domnitor e de extraordinară importanţă atitudinea ce o va lua România în un eventual nou războiu balcanic. Prietenia României e astăzi foarte căutată. Serbia, Grecia, Bulgaria bat la uşa ei. Iubirea de pace a regelui Carol nu eschide probabilitatea, că la împărţirea definitivă a Turciei europene România va lua poziţie hotărâtă, o poziţie, care corespunde intereselor ei politice de acum şi din viitor. Când se va decide, România va ţinea seamă de faptul, că *o susţinere a Serbiei* numai anevoios poate fi executată, din consideraţii politice internaţionale şi că de altă parte mai mult se poate aştepta dela o Bulgarie prietină decât dela una duşmană. Ministrul president Maiorescu a condus pacient şi isteţ, cu o logică de profesor neresturnabilă şi cu admirabilă francheţă şi iubire de adevăr, politica României peste toate piedecile, de acord cu regele. România stă astăzi viguroasă şi impunând respect, gata a păşi energic pentru interesele sale“.

Noua dare culturală şi misiunea preoţimei.

(Fine).

Ordinul este dat, instrucţia amănunţită va urma, şi din partea noastră necondiţionat va *trebui* să fie executată. Se naşte deci întrebarea, că ce cale să bătucim noi pentru învingerea greutăţilor cu privire la renitenţa, care se va manifesta cu siguranţă din partea unei părţi a poporului?. Ce şi cum să facem, ca chestia de capitală importanţă să poată trece totuşi *fără zguduiri* prin ciurul activităţii noastre? Iată ce m'a determinat la scrierea acestor rânduri.

Precum se ştie, timpul este scurt, având a se pune în lucrare conclusul sinodului încă în cursul anului de faţă. Vreme de perdut nu este deci. Să ne punem cu zor pe lucru! Dar ce ar fi de făcut? Iată părerile mele în meritul afacerii:

Noua dare culturală este *pusă* asupra tuturor credincioşilor noştri. Dela împlinirea acesteia nu se poate subtrage nime. E lucru învederat deci, că în cazuri de resistenţă din partea cuiva se va solicita intervenţia *organelor statului*. Ţinând noi însă cont de *scopul* urmărit prin această nouă contribuţie, şi nu mai puţin de *dispoziţiunile sufleteşti* ale acelor organe faţă de ţinta ce o urmărim, uşor ne este a conchide, că acel ajutor *aici* negreşit va trebui să fie încunjurat. Iar pentru a ajunge la acest stadiu dorit de noi toţi, ca adecă fără intervenţie străină să ne putem împlini misiunea, — necondiţionat şi fără amânare *trebue terenul pregătit.*

Până a nu veni de-a dreptul cu cererea de parale, de cu bună vreme în chip înţelept şi sistematic trebue făcut poporul accesibil pentru primirea şi purtarea *de bună voe* a acestei prea modeste sarcini.

Lucrul e foarte greu, cu deosebire în unele regiuni, ca cele de prin com. Hunedoarei, unde numai biserica mai hrăneşte poporul, căci şcolile ni le-am perdut în mare măsură. Cu toate acestea, pe lângă o muncă bine chibzuită avem nădejdea unui rezultat mulţămitor şi aici.

Un puternic ajutător în această chestie văd eu în fericita instituţie a grupurilor preoţeşti, sau a conferenţelor religioase aduse la viaţă prin tractul prot. al Hunedoarei şi îmbrăţişate astăzi de întreaga arhidieceză. Dacă aceste slugiri în sobor după părerea unora nu-şi vor fi avut până acuma rostul, apoi în marea cauză ce ne preocupă *trebue* să şi-l aibă de aci înainte.

Grupurile preoţeşti, sau conferenţele religioase, pot face foarte mult în chestia ce ne preocupă. De aceea ar fi consult, ca ele la tot cazul să se întrunească şi să se ţină în fiecare localitate cu credincioşi de ai noştri.

Acum e timpul, ca fie-care preot să se facă aevea apostol al sfintei sale misiuni. Insă şi conferenţele religioase să fie apoi la înălţime, nu numai nişte conveniri săci. Fiind acum o mare cauză la ordinea zilei, e de lipsă ca în acele conveniri religioase, pe lângă predicatorul oficios, să ia parte la luminarea şi deşteptarea credincioşilor fie-care dintre preoţii prezenţi. Nu e lipsă aici de vreo artă înaltă a oratoriei. Când e vorba de a-ţi apăra sărăcia şi nevoile şi neamul, ai să vorbeşti poporului *din suflet către suflet.* In cuvinte simple dar bine simţite să-i arăţi situaţia, grija isvorâtă din frica zilei de mâne, aşa, că ce te stăpâneşte, ce transpiră din spusele tale, din privirea ta, să hipnotizeze poporul de acelaş sentiment şi atunci cuvintele tale sunt ascultate cu plăcere şi duioşie, şi tu preotule fără a călători prin câmpii regulelor omiletice ţi-ai ajuns scopul dorit.

La aceste conveniri religioase să ne folosim necondiţionat şi de ajutoriul preţios al intelectualilor noştri mireni, cari de sigur nu ne vor refusa cererea, ţinând şi ei cont de gravitatea problemei dela ordinea zilei.

Nu e totdeauna adevărat ce se spune despre starea sufletească a poporului, că adecă poporul ar fi nepăsător faţă de chestiunile lui vitale. Iată cum pilda nenorociţilor noştri fraţi gr. cat., încorporaţi la noua episcopie de Hajdudorog desminte categoric acele informaţiuni. Unii dintre ei sufer chiar şi martiriu pentru credinţa erezită dela părinţi. Oare ce ar zice acei credincioşi dacă li s'ar spune că rămân în vechile lor aşezăminte şi pe mai departe, dacă vor contribui anual la fondul cultural cu câte 1 cor. sau cu câte 30 fil.? Sigur că toţi ar striga în cor, că plătesc bucuros zăciuiala, numai să fie lăsaţi în pace la ei „acasă“.

E sensibil poporul, când e conturbat în comorile sale sufleteşti şi nu se deslipeşte de acelea uşor, numai cât trebue deşteptat cu pricepere, până nu e târziu, — ca însuşi să vadă primejdia.

Accentuez deci încă odată, că problema ce ni se impune, nouă preoţilor dela sate, este foarte grea. De aceea se cere multă osteneală, multă înţelepciune, mult tact, dacă vrem şi dorim, ca organele administrative să nu întrevină a incassa ele filerii pe cari avem a-i folosi la susţinerea şcoalelor noastre, a şcoalelor pe cari tot acele organe ni le-au închis şi ni le închid mereu.

Ni se cere muncă încordată spre a îndupleca poporul a-şi plăti cuotisaţia nouă de *bună voe*, o muncă însă, pe care o putem sevârşi şi pe care *trebue* să o sevârşim noi preoţii, pentru a evita amestecul acelora, cari numai binevoitori nu ne sunt în chestia care ne preocupă.

George Rain
preot.

Din senatul imperial austriac.

Vorbirea deputatului Dr. Isopescul-Grecul.

(Fine.)

In continuare oratorul declară că nu vrea să discute chestiunea, dacă o politică financiară mai corespunzătoare n'ar fi putut cumva delătura, sau cel puţin ameliora o lovitură economică, ci constată, că politica ignorantă şi atitudinea presei ministeriului de externe, prin care s'au exagerat ştirile despre criză, alarmându-se opinia publică, a contribuit în măsură mare la criza economică. Ori cum ar fi însă, criza acută a trecut şi acum ne aflăm pe drumul reconvalescenţei şi ne vom însănătoşa, dacă vom folosi experienţele ultimelor zile pentru a evita pe viitor tot ce ar mai putea produce o nouă criză, care ar deveni eventual cronică.

„Şi astfel, dlor, continuă oratorul am ajuns la întrebarea, cu ce favoruri ne putem alege din experimentele ultimelor luni? Cu prilejul ultimei întruniri a delegaţiunilor am făcut deja încercarea de a descoperi toate elementele, cari prezintă turburările din Balcani pentru monarhia noastră într'o lumină deosebit de periculoasă. Cele ce s'au întâmplat ulterior, mi-au dat dreptate şi prin urmare n'am să rectific sau modific nimic din cele constatate de mine în trecut.

Am căutat să fixez faptul că tratamentul absolut iraţional a chestiunii naţionalităţilor în monarhie, şi cu deosebire în Ungaria, este cauza adevărată pentru care statele cari ne încunjoară nu pot manifesta o prietinie adevărată faţă de monarhie. (Foarte adevărat!)..

Criza balcanică şi-a luat începutul, când prin introducerea sistemului Cuvaj în Croaţia-Slavonia a fost cu drept cuvânt agitată lumea sud-slavă din monarhie. Ungaria aplicând sistemul său absolutistic de guvernare, a făcut din nou într'o situaţie grea totul pentru a compromite în afară situaţia întregei monarhii. Căci pentru lumea externă care nu cunoaşte amănunţit împrejurările, nu putea exista îndoială că supărarea slavilor de sud în momentul crizei corespunde unei negaţiuni a ideii de stat. Deşi sunt convins, că lucrurile — făcând abstracţie dela unele excese puerile — nu stau astfel, nu pot retăcea faptul, că optimismul nutrit în Croaţia-Slavonia prin o atare interpretare a străinătăţii a avut de urmare o încordare şi mai potenţată a puterilor monarhiei pentru învingerea crizei, care mai bine dacă n'ar fi obvenit.

Astăzi lucrurile stau astfel, încât numai o considerare mai largă a postulatelor naţionalităţilor după o autonomie naţională în Ungaria mai poate împedeca o repeţire sau perpetuare a stărilor grave în interiorul monarhiei. Se impune deci, ca Germanii în Austria şi Maghiarii în Ungaria să-şi revizuiască din fundament programele lor învechite şi să nu mai producă cumva impresia cum s'a întâmplat aceasta în zilele lunei Noemvrie în Budapesta, că aceste două popoare ar încheia o legătură vecinică în contra celorlalte naţionalităţi. Astfel de evenimente au numai darul de-a provoca, şi nu pot ajuta pretinşilor aliaţi, deoarece astăzi monarhia mai mult ca oricând se prezentă ca un conglomerat al popoarelor care nu poate fi guvernat nici nemţeşte, nici ungureşte, şi a cărui existenţă este asigurată numai prin satisfacerea tuturor acestor naţiuni (Aprobări).

Nu vreau să vorbesc despre situaţia Slavilor de sud, deoarece dorinţele acestora au fost relevate în diferite rânduri din locurile interesate. Ceea-ce însă spre regretele mele văd că lipseşte în enunţiaţiunile acestor naţiuni, este recunoaşterea consecventă a principiului genuin de naţionalitate, căruia s'a dat expresiune prin formarea unei Albanii independente. Albania trebue creată, pentru a împedeca pe viitor turburări în Balcani, ba mai mult Albania trebuia creată cu graniţe şi mai largi — până unde se extinde limba albaneză, — deoarece sunt temeri, că în teritoriile albaneze pretinse de Sârbia şi Grecia nu se va instăpâni pacea durabilă, până ce forţa nu va fi restabilit graniţele naturale. Tot aşa stăm şi cu teritoriile Macedoniei locuite de Macedo-români, în cari până acum sub dominaţiunea Turcilor, cu toată propaganda grecească, au dominat raporturi cât de cât suportabile. Puterile mari au neglijat înfiinţarea unui stat macedonean autonom, ele au cedat poftelor cuceritorilor balcanici din jurul Macedoniei, vor ajunge însă în curând la convingerea că puterile stau încă departe dela rezolvirea chestiunei macedonene şi că aceasta va arde mai departe înfundată ca un foc părăsit în pădure, din care se va naşte mai târziu un puternic incendiu.

Situaţia provocată s'ar putea întru câtva ameliora prin încorporarea teritoriilor macedo-române la Albania sudică, deoarece Albanezii şi Macedo-românii s'ar putea bine înţelege, dar aceasta ar însemna o opunere faţă de poftele greceşti şi cu deosebire ignorarea povestei propagate prin pressă în toată lumea, ca şi când Grecia ar avea de fapt din cauze naţionale, ceva de căutat în aceste teritorii. De sine înţeles, când am alătura pe toţi ortodocşii la Greci, cum îi place să facă aceasta ambasadorului Greciei la Viena, Dr. Streit, atunci de fapt ar exista acolo Greci, atât numai, că aceşti ortodocşi nu sunt Greci, ci Macedo-români, cari au numai nenorocirea să fie supuşi patriarhatului grecesc. Cel mai mic lucru care s'ar putea face ar fi, dacă puterile mari ar esopera măcar atâta, cât a conces Bulgaria regatului român pentru Românii macedoneni locuitori în ţinuturile bulgare în privinţa bisericei şi şcoalei lor naţionale. Dacă monarhia ar putea să obţină aceleaşi avantagii pentru Macedoromâni şi dela Sârbia şi Grecia, în cazul acesta ea îşi va câştiga un titlu de mulţumită din partea tuturor Românilor.

In ce priveşte chestiunea românească trebue să facem o deosebire între chestiunea românească din Ungaria şi cea din Austria. Chestiunea Românilor din Ungaria am atins-o deja în delegaţiunile trecute, atrăgând din punctul de vedere al politicei externe atenţiunea asupra ei. Am avut atunci prilej să vorbesc de situaţia politică insuportabilă a Românilor din Ungaria, arătând că propaganda ostilă Austriei din regatul României agită în mod plausibil în contra unei împreună mergeri cu monarhia dublă pe motiv, că guvernele monarhiei persecută în mod neomenesc pe Români. Ţin şi de astădata să subliniez, că alipirea noastră către dinastia şi patria noastră s'a prefăcut în carne şi sânge într'un astfel de mod, încât prin nici un fel de apăsări şi şicane nu ne vom lăsa abătuţi dela patria noastră, şi că acum ca şi în trecut, cu toate provocaţiunile adeseori insuportabile, suntem supuşi credincioşi ai monarhiei, precum am dovedit-o aceasta nu numai în anul 1848, ci de atunci încoace pe numeroase câmpii de lupte, şi precum am fost gata s'o dovedim şi acum de curând cu cel mai mare entusiasm. Trece însă peste puterile noastre să influinţăm hotărârile regatului învecinat. Dacă acolo ar ajunge la suprafaţă partidul ostil Austriei, atunci nu vom putea fi făcuţi noi responzabili, ci acei bărbaţi de stat, cari au întrelăsat să combată aceste curente. Astăzi nu mai poate să existe îndoială, că prietinia României este foarte preţioasă pentru monarhie şi că e legată de-o împreună mergere cu România. Prin urmare monarhia noastră are cu atât mai mare motiv, să cultive legăturile intime cu

---

Cultura în timpul eroic. Organisaţia socială la greci era foarte şoadă, aşa încât nici când nu se ştia cine e tatăl unui copil, pentru-că o femeie avea mai mulţi bărbaţi. Mama era capul familiei. Cu timpul bărbaţii au răpit tot mai mult din drepturile femeilor, aşa încât în locul dreptului mamei s'a întemeiat dreptul tatei. Drepturile şi datorinţele unei ginte sau a unei familii sânt stabilite în 11 puncte. Câte 30 ginte erau contopite într'o societate mai mare, numită fraţie. Din mai multe frăţii se compunea tribul. In fruntea tribului era regele. O altă diregătorie era consiliul căpeteniilor, şi în fine adunarea poporului.

Starea economică. Ocupaţia principală din timpul acela era agricultura şi creşterea vitelor. Izvoare de câştig erau şi meseriile, cari încă erau în desvoltare.

Muzica şi poezia. Grecii iubeau foarte tare muzica şi poezia, iar cântecile eroice la greci erau foarte răspândite. Astfel s'au născut epopeele Ilias şi Odisea lui Homer.

Religia. Grecii erau păgâni, iubeau foarte mult muzica, se închinau la un număr mare de zei. Căpetenia zeilor era Zeus, soţia lui Zeus era Hera.

Hefaistos era zeul focului. Grecii mai aveau zei: pe Appollo, Artemis, zeiţa morţii, Poseidon, Ares; Venus, Vesta, Demeter, Hermes, Dionisios etc. Pe zei îi cinsteau aducându-le jertfe din productele pământului.

Facerea lumei. Grecii credeau că lumea s'a născut din Chaos, o massă fără formă în care se luptă toate elementele unul contra celuialalt, şi că pe lume erau numai două vietăţi, zeul pământului şi al ceriului, cari căsătorindu-se au născut pe monstrii Hecatonchierii, Ciclopii, Titanii şi Giganţii, din cari apoi s'au înmulţit oamenii.

Migraţiunea dorică. După terminarea răsboiului Troiei s'au început în Grecia un şir de schimbări şi răsturnări. Mişcarea aceasta e cunoscută sub numele de migraţiunea dorică. Cauzele acestei migraţiuni s'au făcut din poftă de jaf. Această schimbare a dat cu totului altă faţă organisării seminţiilor greceşti, s'au format adecă oraşe nouă, state nouă şi colonii.

Coloniile. La întemeierea de colonii au contribuit mult pe lângă migraţiunea dorică şi certele de partid. Inceputul colonisărilor l-au făcut Eolii, cari au format Misia şi Troia. Intre colonii mai însemnate au fost Miletul, Efesul, Focea şi alte zeci de colonii. Urmările acestor colonisări au fost însămnate, căci prin colonisări au început a se cultiva venind în atingere cu popoare culte. Dela acestea au împrumutat măsurile şi banii, s'au desvoltat comerciul, artele, ştiinţele şi meseriile. Astfel grecii în curând deveniră stăpânii comerciului din lume, făcând concurenţă popoarelor culte.

(Va urma).

regatul învecinat, cu cât începuturile unei prietinii între România și Bulgaria devin vizibile și pe lângă aceasta înfrățirea României cu Italia poate să devină un cheag puternic pentru întreaga alianță triplă. Și dacă nu ne înșală toate presemnele, se pot întrezări ce-i drept deocamdată încă în mare depărtare, puncte luminoase, cari ne pun în vedere o alianță a tuturor popoarelor latine ale monarhiei. Oare monarhia, care numără între locuitorii ei cinci milioane Români, să n'aibă nici un interes față de evenimentele ce se pregătesc?

Cu prilejul vorbirei mele în delegațiunea trecută am atins suferințele Românilor din Ungaria și am avut motive să cred, că în fine se va face totuși odată începutul de a pacifica pe Români. Ce s'a întâmplat însă într'aceea?

Mai întâi s'a lansat prin pressă afirmațiunea, ca și când guvernul ar fi aplicat să facă un început de reformare a împrejurărilor existente, ca în fruntea comitatelor românești să fie numiți perfecți de naționalitate românească. De sine înțeles nimeni n'a dat crezământ acestei știri, care a urmărit numai scopul de-a produce oarecari speranțe în decursul crizei. Mai serioasă părea afirmațiunea, că partidul maghiar a inițiat cu partidul național român tratative pentru obținerea unei înțelegeri maghiaro-române. Dar nici această știre nu s'a dovedit de reală, căci nu s'a schimbat întru nimic situația.

Din contră! Relațiunile din Ungaria s'au mai înrăutățit de atunci. Persecutările presei române continuă. Speranțele, pe cari le-au pus Românii în noua reformă electorală, s'au nimicit prin cruda realitate (Foarte adevărat!) Și la toate aceste se mai adaug persecutările neomenoase ale Românilor gr. cat., cari au fost încorporați cu forța diecezei maghiare de Hajdudorog, și ultima alegere în cercul electoral românesc Sasca, cu care prilej guvernul ungar s'a folosit de întregul inventar al practicelor maghiare electorale, pentru a combate pe candidatul naționalist. (Auziți! Auziți).

Intreb acum: Sunt astfel de împrejurări potrivite, să inspire Românilor, cari locuiesc afară de Ungaria, simpatii pentru acest stat și necesitățile sale? Multe ar mai fi de zis în privința aceasta, dar din diverse cauze trebue să renunț la aceasta pentru astăzi“.

In restul vorbirii domnul deputat s'a ocupat cu situația Românilor din Bucovina și a încheiat cu esprimarea dorinței, ca monarhia *se acorde drepturi naționale tuturor popoarelor sale*, pentrucă numai atunci va fi tare și temută. Oratorul a fost felicitat din toate părțile.

Problema reunirii creștinilor.

— Odinioară și acum. —

De *Tr. Scorobeț.*

(Fine).

Raportul Uniunei anglo-ortoxe.

(1911 — Iunie 1912).

Prezentând acest raport membrilor Uniunei recunoaștem cu o profundă conștiință, că scopurile noastre sunt adumbrite de milostiva provedință și de binecuvântarea sfântului duh al lui Dumnezeu, cari au contribuit ca activitatea și organisația societății noastre să se bucure de un progres continu. E în adevăr un lucru uimitor, cum cele două organisme creștine cari se deosebesc în formele exterioare și în temperamentul membrilor, din cari se alcătuesc, zi de zi se apropie într'o măsură cu mult mai întinsă de cum se poate constata pe alte terene ale curentului pentru reunirea creștinilor.

Aspectul acesta de bune nădejdi se explică numai prin faptul, că acțiunea noastră devenind din ce în ce mai evidentă trezește conștiința în cele două comunități că există o unitate de credință și ierarhie sobornicească și o viață sufletească în amândouă părțile trupului rănit al lui Cristos, Domnul nostru.

Cronica acestui an o începem cu adunarea generală ținută în Oct. 1911, în care I. P. S. Episcop George Popham Blyt a fost ales cu unamitate prezident în locul răposatului Dr. Vil. Collins, episcop de Gybraltar. Despre acest din urmă s'a scris în Nr. 6 al revistei Eirene.

Aici trebue să adaugăm că ceice au urmărit cu atențiune curentul de reunire, în special din răsărit, își dau bine samă cât au contribuit înțelepciunea, cultura și simpatia, nu mai puțin excelentele lui calități personale cuceritoare la apropierea noastră, iar cei ce au avut fericirea să trăiască în apropierea răposatului nu vor perde nicicodată inspirația bunătății, a entuziasmului și a forței lui sufletești.

Cât pentru episcopul Blyt noi ne simțim fericiți a-l fi câștigat în fruntea societății noastre, căci în Ierusalim trăind de multă vreme, cunoaște ca foarte puțini dintre noi viața internă a bisericii orientale și în urmare condițiile adevărate și metoadele ce trebue luate în vedere în activitatea noastră. Sfânta Cetate va deveni un centru al acestei activități și e de dorit ca la biserica St. George din Ierusalim să se atașeze un preot având speciala misiune de a studia biserica ortodoxă representând Uniunea și răspândind viața și literatura noastră între orientali. Mijloacele noastre pentru timpul de față sunt necorăspunzătoare pentru scopul acesta și pentru alte lucruri și mai mari, ce ar trebui să se facă.

Obiectul nostru s'ar putea exprima mai corect prin frasa: „Restaurarea legăturii între biserica anglicană și cele ortodoxe“ decât prin numirea de „reuniune“, pentru că acest cuvânt se susținea că implică o asimilare forțată sau chiar subordinarea unei comunități celeilalte: — Restaurarea legăturii, care a esistat și de fapt n'a fost totdeauna întreruptă în atâtea secole în mijlocul unei diversități de datine, cari dacă n'au fost în număr atât de mare ca astăzi, totuși au provocat mai mari animozități decât aceleași în ziua de azi.

Azi postirea în ziua de Joi, celibatul clerical și clauzula Filioque nu le-ar mai clasifica Patriarhii printre causele învrăjbirei reciproce, dar de altă parte intervine cercetarea istorică și bunăvoința cucernică se desvoaltă, cari din ce în ce mai clar și just pledează pentru aprețiarea adevărului că din vâltoarea deosebirilor formelor de închinare, a modurilor de propoveduire a *unei credințe* în cuprinsul *bisericii sobornicești* ese la iveală și se reveleaază *deplinătatea unuia și aceluiaș spirit*, care operează și-și împarte darurile sale fiecărei biserici precum află de bine în voința Sa.

Metoadele activității noastre se adaptează și se schimbă conform desvoltării problemei legăturilor noastre cu frații orientali, problemă care cucerește interes și simpatii din an în an. Intenția noastră e să îmbrățișăm tot ce ne stă la dispoziție pentru menținerea și desvoltarea legăturii pretinești și a cooperării, cari sunt nesesare la întemeierea unei acțiuni oficiale în materie de recunoaștere împrumutată a posesiunii credinței sobornice și a ierarhiei.

Cetindu-se acest raport se va dovedi că nu este teren de lucru îndreptat spre idealele noastre, în care să nu fi încercat *ceva*, deși într'un teren atât de mare aceste încercări trebue să fie neadecvate, până nu vom avea mai mulți sprijinitori și fonduri mai mari. Afară de cele înșirate în raport secretarul general a întreținut continuă corespondență cu indivizi, cari au cerut informațiuni, și cu alții din afară despre legăturile cu ortodocșii din parohiile lor sau despre credincioși de ai noștri, cari trăesc printre orientali. S'a ventilat adeseori chestiunea, în ce mod pot primi tainele mărturisirii și ale cuminecăturii credincioșii noștri dela preoții ortodocși, ceeace e o mărturie constantă față de realitatea și senzul necesității intercomuniunei noastre.

In urma stăruințelor noastre se poate întâmpla ca încercările de fraternizare ale clericilor englezi și rusești, greci și americani să constitue opera pioneră care să deschiză calea Răsăritului spre Apus, întâlnindu-se într'un cuget și într'o simțire religioasă aducând de amândouă părțile nebănuita îmbogățire sufletească.

Influința și esemplul bisericilor de Răsărit, cu măreața autoritate a tradiției și forța credinței și vieții sobornice, nu poate avea decât un efect salutar asupra bisericii engleze, care de bunăseama ar fi fost cruțată de unele confusiuni în trecut, dacă ar fi înțeles mai bine creștinismul oriental, și a suferit nespus de mult din cauza ignorării tacite a acestei forme antice a Catolicismului, și în unele privințe se clatină în ceea-ce Răsăritul e neclătit. De altă parte bărbați de înaltă valoare și distincție din biserica rusească și grecească au recunoscut ajutorul, ce-l poate oferi Răsăritului anglicanismul cu virtuțile lui speciale în situația esceptională și modernă de azi, când trebuie justificată credința creștină credincioșilor de azi, într'o epocă de sbucium și schimbări intelectuale.

Un curent, care tinde spre împăciuire trebuie să întimpine critice din partea acelora cari preferă să se înarmeze de luptă, ca și din partea acelora, pentru cari ideea acțiunei în această cauză e nesimpatică. Sunt unii, cari privesc problema reunirii din alte părți: unii cari pot obiecta că bisericile răsăritene sunt catolice, dar nu protestante, alți cari ne pot acuza că ignorăm bisericile cari stau sub scaunul roman. Noi nu facem astfel de critici. Pentru noi sunt dătătoare de măsură enciclica și resoluțiile ultimei conferențe de Lambeth cu vederile emise acolo privitoare la problema reunirei.

Uniunea noastră s'a întemeiat cu scopul hotărât de a desvolta curentul de reunire în acele direcțiuni, cari se par mai accesibile și mai posibile pentru vremea de azi, dar cu luarea în serioasă considerare a admonițiunii episcopilor noștri din conferența de Lambeth, că să nu facem nimic în acea direcție, care ar produce resenz și ar promova mai mult desbinările existente. Cu aceste aspirații ne înfățișăm înaintea marelui public creștinesc, iar membrii noștri nu sunt împedecați să se alăture și la alte curente de reunire, cari au o bază catolică. O altă critică ne vine din partea acelora, cari deși au reală simpatie față de acțiunea noastră o consideră prea zorită. Noi apretiem pericolul: răbdarea și judecata înțeleaptă sunt de cea mai mare trebuință. Dar știm că a lucra încet și a merge cu răgaz e ca și când nu ai face nimic. Lecția de una mie de ani ne arată într'adevăr, că cea mai mare pacoste în creștinism a fost că din secolul al XI-lea cu puține escepții — nu s'a făcut nimic în favorul reunirii, ci foarte mult pentru desbinare. E posibil să fi precipitat și zorit în direcții rele, dar răspândirea cunoșterii și a bunăvoinții reciproce, desvoltarea cooperării legitime, nu poate înainta prea repede.

După cum s'a esprimat Arhiepiscopul de Canterbury în adunarea din Iulie, venind vorba despre curentul din Rusia, despre care voiu raporta mai la vale:

„Amândouă părțile au lipsă să se cunoască mai bine și după ce se vor fi cunoscut mai bine, va fi cu mult mai posibil să formuleze ceva, ce să le aducă în legături mai strânse decum au fost mai înainte“. Acestea sunt chiar deviza Uniunei noastre dela întemeierea ei.

Curentul inițiat la 1906 avea în vedere că fără o energie practică și fără organizare, înțelegerea reciprocă dorită va progresa foarte încet și nu va putea ținea în cumpănă obstacolele prielnice divizării. Răspândirea rapidă a bisericii ortodoxe în țări nouă, prin emigrare, a adus cu sine în mod inevitabil pericolul colisiunei și al rivalității, prilejind astfel frecări și incălcări de drepturi din amândouă părțile. In raportul nostru penultim am tratat mai pe larg aceste chestiuni și am demonstrat care e conduita Uniunei noastre. In ce privește noul factor și reactivarea legăturii dintre Răsărit și Apus, precum și contenirea informațiilor false, e evident că curtuazia și interesul pur academic între amândouă părțile nu sunt în stare să deștepte și să creieze în sufletele membrilor acestor biserici acea dorință de apropiere, care e primul pas necesar pentru înjghebarea reunirei.

Noi putem fi acum încredințați că succesele activității în Rusia au fost public aprobate și progresul îmbucurător din America și din Anglia au justificat conduita noastră și au putut să împrăștie admonițiile pentru precauțiune.

Simțim, că e necesar să accentuăm că pe când ni se impune răbdare pentru a lămuri pe deplin bărbații bisericii răsăritene în chestia istoriei și poziției noastre, în intinsele noastre colonii și în Statele unite problema noastră față de ortodocșii de acolo zi de zi se apropie de resolvirea faptică. Și e foarte urgentă trebuință ca autoritățile competente să vie la o înțelegere în această privință. Nu ar fi posibil să se stabilească oarecare *modus vivendi*, în ceace privește recunoșterea provizorică a iurisdicției și a disciplinei, și evitarea pe viitor a scandalurilor iscate din nerecunoașterea acestora; și împreună cu aceasta luarea unor dispoziții de aranjament mutual sancționat în privința riturilor dela botez și înmormântare.

Intr'un curent, ca acesta susținut de noi nu poate fi eschis fluxul și refluxul. In periodul cuprins în acest raport a fost să ne ajungă și o desamăgire și decepția eșirii din sânul Uniunei a Prea Sfinției Sale Ep. Rafael al Sirienilor ortodocsi din America. Ca un pretin și sprijinitor însuflețit de cauză, a esoperat un lucru folositor pe sama credincioșilor săi permițând episcopii anglicani în conferența de Lambeth ca lor să li se poată administra sfintele taine, unde nu ar avea preoți proprii. (Vezi cap. III.) De câteva luni, el a abzis de prezidenția secției americane și a arătat că și-a schimbat vederile despre biserica anglicană. Deși cu adânci regrete i-am primit abzicerea, și pentrucă ne aflam și în intime legături personale de pretenie noi recunoaștem, că într'un lucru, care atât de mult e în armonie cu voința divină, nici o persoană nu e esențială și perderea e mai mult ca ecuivalată prin pretenia mai mult închegată cu Rușii ori Grecii din America, cu aprobarea de curând a episcopului de New-York și mai presus de toate prin progresul isbândit în Rusia în acest period. Avem toată încrederea că înălțând și ferbinți rugăciuni la Dumnezeu, lucrul nostru va spori. Deși calitatea de membru nu obligă la rugăciuni zilnice, totuși vom fi mulțămitori acelora, cari iau în considerare și această formă supremă de ajutor, și ar fi de dorit ca toți membrii să facă, încât e cu putință, rugăciuni și să slujească sfânta Liturgie la aniversarea noastră în ziua sfântului Atanasie, la 2 Maiu, la Inălțarea Sfintei Cruci, 14 Sept. și la Sărbătoarea Intrării în biserică a Domnului nostru, stăpânul păcii.

Sfințirea bisericii din Vârșeț.

— Raport special —

Pornim Mercuri dimineața, 22 Maiu v. a. c. la 9 ore. Presfințitul e bine dispus. Vremea e admirabilă, Dzeu e cu noi. La gară așteaptă întreaga suită a Preasfințitului și anume Preacuvioșia Sa dl arhimandrit Musta, Preacuvioșiile lor dnii protosinceli Dr. Badescu și Dr. Olariu, secretarul consistorial Dr. Cornel Cornean, referentul școlar Ștefan Jian, diaconul Magdescu; iar din Ardeal: Dr. Lupaș protopopul Săliștii Dr. Popescu protopopul Hațegului și subscrisul. Preacuvioșia Sa dl arhimandrit Musta, deși bătrân trupește, sufletește însă totdeauna tinăr și vesel, vine între noi cei mai tineri să facă ispecția: rași, tunși etc. Suntem în rând, răspund cu toții. De astădată ne-a cruțat de epitetul „ignorantia piramidalis“.

Când să urcăm trenul apare între noi de toți iubitul și stimatul profesor Paulian din Turnu-Severin, care încă merge cu noi.

Trenul pleacă, veseli cu toții discutăm. La gara din Lugoj vine între noi dl Dr. Florescu, primar pensionat în Lugoj. La orele 4 și 38 sosim în Vârșeț. Gara e plină de lume. Pe Preasfințitul îl întâmpină în numele tractului și a parohiei nou înființate P. O. D. protopresbiter Traian Oprea, în numele episcopului sârbesc și a bisericii sârbești un protosincel sârb. — vorbește și ungurește, — și primarul orașului — vorbește ungurește. — Le răspunde la fiecare pe rând cu minte și foarte frumos P. S. Sa dl episcop *Dr. Miron E. Cristea.*

In trăsură cu 4 cai urcă Preasfințitul Episcop, înainte merge un banderiu de călăreți, cam 250—300, toți frumos îmbrăcați în port bănățenesc cu cai minunați, — după trăsura Preasfinției Sale un șir nenumărat de alte trăsuri. La catedrala sârbească și la toate bisericile trag clopotele. Pe drum sunt presărate foi de flori de trandafiri.

Intreg orașul e împodobit cu steaguri, unde și unde se văd la ferestri covoare cu motive românești. Convoiul se oprește înaintea catedralei sârbești. Preasfințitul — conform obiceiului vechiu de pe acolo — intră în catedrală, unde servesc 3 preoți și un diacon.

Se face un mic serviciu și zic ectenii și pentru episcopul nostru *Miron*, corul mixt cântă. După terminarea serviciului, un protosincel sârb îl bineventează pe Preasfințitul, accentuând iubirea ce trebue să existe între biserica sârbească și română. Răspunde cu cunoscuta-i destoinicie oratorică P. S. Sa, dl episcop Dr. Cristea, cam următoarele: „Am intrat la voi în biserică, fraților sârbi, ca să vă aducem mulțămita noastră, că ne-ați găzduit sub scutul bisericii voastre pe noi Românii ortodocși tocmai atunci, când nu aveam arhipăstori și eram amenințați să fim înghițiți de alte neamuri. Am venit acum, ca pe lângă mulțămită să ne luăm adio dela voi, fiindcă și Românii noștri ortodocși de aici și-au zidit biserica națională, în care să se roage în limba lor. Dacă s'a înființat parohia română și s'a zidit biserică românească în Vârșeț, sediul episcopiei voastre din această dieceză, nu s'a făcut în mod agresiv, ci pentruca Românii de aici să se poată ruga lui Dzeu în limba lor românească și nu s'a zidit aceea biserică în contra celei sârbești, ci ca să fie ambele sentinele pentru apărarea și întărirea ortodoxismului comun“. Dă binecuvântarea. Corul cântă sârbește: „Intru mulți ani, stăpâne“.

Convoiul merge până la locuința P. O. D. protopresbiter Traian Oprea, în piață unde descalecă P. S. Sa dl episcop. Piața e plină de oameni, elevii români salută la descălecare pe Preasfințitul, fiica P. O. D. protopop Oprea îi predă un buchet de flori. Preasfințitul mulțămește și-i atârnă de grumazi un lănțișor de aur cu emblema lui Is. Cr. După descălecare banderiul de călăreți, condus de dl Dr. Iuga, împărțit în grupe, după satele din cari s'a recrutat, defilează, la marșul cântat de o orchestră țărănească, în strigăte de „să trăiască“ la adresa Prea Sfinției Sale.

La orele 8 seara s'a făcut privegherea, după care a urmat întrunirea Românilor la hotelul „Baross“.

Urmează Joi „Ziua Inălțării Domnului“.

Ceriul e limpede, ca cristalul. La 8 ore vine P. S. S. dl episcop sârbesc, *Gavriil Smejanovici*, la locuința episcopului nostru, P. S. Sa *Dr. Miron E. Cristea*, pentru a merge ambii episcopi cu litia la biserică. La orele $8^1/_2$ vine litia dela biserică. Așa ceva mai rar să vezi. Ambii episcopi sunt sub baldachin. In fruntea litiei sunt praporii, urmează băieții de școală în 2 rânduri, apoi fetițele, îmbrăcate în alb cu coșulețele de foi de flori de trandafiri, din cari stropiau pe tot parcursul, mulți preoți în reverenzi, corul măestrului Vidu din Lugoj, 34 preoți îmbrăcați în ornate, Preasfinţiţii dni episcopi şi nenumărat popor — cam la 10,000 de oameni. —

Iţi venea să plângi de bucurie, văzând un convoi aşa de impunător şi atâta suflare românească. Intre mulţime era şi tata Preasfinţitului, un ţăran bătrân.

La stropirea bisericii cu apă sfinţită şi la ungerea cu sf. mir a cântat pe lângă corul din Lugoj al măestrului Vidu şi vestitul cântăreţ dela biserica sf. Nicolae din Braşov, dl Toma Brenciu şi profesorul de tipic şi cant din Caransebeş, dl Petrescu. Răspunsurile liturgice le-a executat foarte frumos corul din Lugoj.

La liturgie au luat parte P. S. Sa dl episcop sârbesc Gavriil Smejanovici cu suita, Ilustritatea Sa dl comite suprem, îmbrăcat în haine de gală, baronul Daniel Tibor, primarul oraşului, ofiţerimea mai înaltă din loc şi alte notabilităţi.

Serviciul divin a fost la culme. După terminarea acestuia a ţinut Preasfinţia Sa dl episcop Dr. Miron Elie Cristea înaintea bisericii, ca să audă tot poporul, o foarte frumoasă cuvântare, pe care o trimit aci alăturată. (O dăm în numărul viitor. Redacţiunea).

P. S. Sa e condus cu litia tot aşa frumos până la locuinţă. La recepţiuni s'a prezentat corpul preoţesc şi corpul învăţătoresc din tract.

Era căldură de nesuferit, când preabunul Dzeu răcoreşte vremea cu o ploaie torenţială, din care cauză banchetul s'a început cu o oră mai târziu. Dintre toastele rostite la banchet înşir următoarele: P. S. Sa dl episcop Dr. Cristea toastează pentru Maiestatea Sa, P. O. D. Traian Oprea protopresbiter pentru P. S. Sa dl episcop, dl Dr. Avramescu notar public regesc în Alibunar, pentru comitele suprem baronul Daniel Tibor, comitele suprem pentru episcopul nostru şi pentru biserica ortodoxă română.

Arhimandritul sârbesc Vladimir Dimitrievici în numele poporului şi al clerului sârbesc toastează pentru episcopul nostru şi pentru parohia română din loc. P. O. D. protopresbiter al Buziaşului, Ioan Pepa, pentru toate confesiunile oraşului. Dl advocat Dr. Nicolae Imbroane româneşte şi sârbeşte pentru P. S. Sa dl episcop Smejanovici.

Dl Dr. Mihai Gropşan pentru autorităţile civile, dl Dr. Caius Brediceanu pentru poporul şi clerul din tract, primarul oraşului pentru conducătorii bisericii noi şi pentru oaspeţi. Germanul Hegel în numele Nemţilor din oraş salută pe P. S. Sa dl episcop Dr. Cristea şi pe *fraţii* Români. Dr. Lupaş protopop al Săliştii toastează pentru unitatea culturală a tuturor Românilor: „graniţele sunt pentru vameşi, — zice înţeleptul protopop, — viaţa sufletească a unui neam însă nu se poate ţărmuri; dacă au fost totuşi cândva despărţiţi Ardelenii de Bănăţenii, azi să nu se mai facă deosebire“. —

După banchet, conform programului, s'a ţinut petrecerea poporală în grădina publică a oraşului cu concursul corurilor din Ciacova, Vlaicovăţ, Mercina, Iladia, Marcovăţ, Satu nou, Biserica albă, Coştei, Vrani şi Vărădia. Aceste trei din urmă cu acompaniamentul orchestrelor ţărăneşti din localitatea lor. S'au produs admirabil cu toţii; au escelat Vărădia şi Vrani, pe aceasta din urmă doar nici muzica militară nu o întrece, deşi e condusă de un ţăran simplu. La petrecerea poporală au luat parte şi P. S. Lor dnii episcopi Dr. Cristea şi Smejanovici. Au rămas încântaţi. S'a jucat Bătuta, Căluşerul şi hora voinicească.

Seara la 8 ore cele 10 coruri în massă au venit cu conduct de lampioane în frunte cu orchestra din Vărădia şi au făcut serenadă sub conducerea măestrului Vidu Preasfinţitului. Vorbeşte tinărul advocat Dr. Nicolae Imbroane din Vârşeţ cam următoarele: „Am venit să te vedem Preasfinţite şi să-ţi arătăm devotamentul nostru. Moşii şi strămoşii nostri cântau din fluer, noi cântăm din organele apusului. Am venit să-ţi spunem Preasfinţite, că noi pentru legea, limba şi datinele strămoşeşti nici de glonţ nu ne ferim“.

P. S. Sa dl episcop îşi esprimă deosebita bucurie sufletească pentru aceste manifestări de dragoste şi alipire. Laudă cu deosebire frumoasele prestaţiuni ale petrecerii poporale, cari pot servi de învăţătură şi credincioşilor din alte părţi ale metropoliei noastre, şi cari dovedesc, că noi Românii suntem un popor dotat cu astfel de însuşiri, pe cari dacă le cultivăm, nu numai că suntem vrednici de o soarte mai bună, ci cum zice poetul Alecsandri, putem sta în fruntea altor neamuri. Le pune la suflet să ţină la legea, limba şi datinile româneşti şi apoi dă binecuvântarea. Corul cântă: „Pe-al nostru steag e scris unire“.

Concertul dat seara de Reuniunea română de cântări din Lugoj, cu cooperarea muzicei militare dela reg. ces. şi reg. Nr. 43 din Biserica albă, a succes splendid. Dna Maria V. Branişte, dna Dr. Heraru şi **doamna Jurca au fost răsplătite cu câte un** frumos buchet de flori. — După concert a urmat dans până în zorile zilei. —

Acest eveniment a fost un moment de înălţare sufletească pentru toată suflarea românească din Vârşeţ şi jur. Partea leului din acest eveniment este a vrednicului, neobositului şi de toţi iubitul şi stimatul protopop al tractului Vârşeţ, P. O. D. Traian Oprea. De şapte ani de zile s'a sbătut, a alergat, cerşit etc. până ce cu ajutorul lui Dzeu i-a succes de a zidit un nou Sion românesc tocmai în oraşul Vârşeţ şi prin aceasta i-a adus un prinos de recunoştinţă fericitului arhiereu Andreiu Baron de Şaguna, care studiind teologia în seminarul sârbesc din Vârşeţ, de massa Românilor din jur, pe cari zilnic îi întâlnea pe stradele Vârşeţului, s'a însufleţit punându-şi de ţântă a vieţii sale cultivarea şi ridicarea la locul ce i se cuvine a acestui popor cinstit, cuminte şi isteţ.

Producţiunile celor 10 coruri ţărăneşti, înşirate mai sus, cu orchestrele lor, ne dau dovadă nerăsturnabilă, că poporul nostru românesc e un popor dotat cu astfel de înşiri sufleteşti, încât cu astfel de conducători harnici în scurt timp nu mai suntem coada, ci fruntea altor neamuri. — Dă-ne Doamne astfel de conducători pe toate terenele. Preotul *Ioan Leuca.*

Moartea unui preot vrednic.

— Raport special. —

Am simţit multă durere, când s'a răspândit prin liniştitele noastre văi vestea morţii unui slujitor cinstit al bisericii şi neamului, a preotului *Ioan Moruşca,* din neînsemnata comună Craiva, tractul Alba-Iulia. Toţi am rămas deprimaţi la trista veste despre pierderea colegului nostru vrednic.

Parecă şi acum îl văd pe preotul Ioan, cum umbla grăbit, deşi bolnav demult, totdeuna vioiu şi neobosit, gata la orice serviciu, fie bisericesc sau altul, spre folosul neamului, fără considerare la depărtare sau la alte impedimente.

La moartea oricui ne punem parecă involuntar întrebarea, cine a fost, ce a muncit, cum şi-a împlinit rostul vieţii? Ce-i priveşte caracterul, a fost de o firmitate neobicinuită, care îi asigura cinstea în faţa tuturor. Aşezat într'o comună neînsemnată, numai de 400 suflete, a găsit la începutul preoţiei sale stările cele mai deplorabile, — biserică scundă şi dărăpănată, şcoală şi mai slabă; se cerea deci zel şi abnegaţiune. S'a pus pe lucru, alergând neobosit, până când şi-a împlinit visul apostolului adevărat, având o biserică nouă şi spaţioasă, care face cinste oricărei comune fruntaşe, şcoală nouă şi încăpătoare, ambele din depărtare vestind vrednicia poporului, dar în deosebi a păstoriului. Din starea decăzută în care şi-a găsit turma, a ridicat-o la o viaţă, adevărat creştinească. Iată-l deci ca preot!

Ca tată de familie a putut sluji de model tuturor. Provedinţa l-a dăruit cu 5 fii şi o fiică, cărora le-a dat o creştere esemplară, crescând din ei preoţi şi bărbaţi deştepţi ai bisericii şi neamului. Toţi ne punem întrebarea: cum a putut el da o creştere atât de bună fiilor săi cu o parohie cu venite aşa modeste? Aici zace vrednicia lui ca tată. Nu s'a ţinut de ceata multor gălăgioşi, de regulă mici în fapte, ci în tăcere şi-a cheltuit trudita-i viaţă, închizând ochii ca mucenic al bisericii şi familiei sale.

Ca membru al societăţii a fost de toţi iubit; lua parte la toate întrunirile bisericeşti şi culturale, nu era poate carte românească mai de valoare, care se nu să fi a flat pe masa vrednicului Ioan Moruşca, care totdeuna comenta colegilor tineri cele cetite.

Precum în viaţă a fost iubit de toţi, aşa şi la înmormântarea ce s'a făcut în 19 Maiu v., au luat parte 10 preoţi în frunte cu domnul protopresbiter *Ioan Teculescu,* precum şi un mare public, din jur şi din depărtare.

Predica a rostit-o dl protopresbiter Ioan Teculescu, cu dibăcia cunoscută, storcând lacrămi din ochii tuturor. Mi-am remarcat cu deosebire cuvintele potrivite unui astfel de preot şi tată cinstit: „Aş dori, ca glasul meu să răsune în toate colţurile locuite de Români, şi să strig tuturor, veniţi aici de vedeţi un preot cinstit, un tată de omenie, şi luaţi toţi exemplu dela el de viaţă curată, închinată bisericii, neamului şi familiei.

Săvârşindu-se cele prescrise, ni s'a servit pomana, unde am ascultat cu plăcere cântările duioase dela psaltichistul tractului nostru, părintele Oţoiu din Mesentea.

Dormi în pace suflet cinstit, ţi-ai împlinit misiunea în această vale a plângerilor, ai murit, dar vei trăi vecinic în amintirea noastră, ai murit, dar ai lăsat următori vrednici în fii tăi.

Ţelna, la 22 Maiu 1913.

Ioan Ganea
preot.

Adunarea băncii „Ardeleana“.

In legătură cu adunarea generală extraordinară din 6 l. c., toată lumea dela noi, dar mai ales bărbaţii noştri, cari se ocupă mai intensiv de afacerile noastre financiare economice, ş'au îndreptat privirile spre „Ardeleana“, — această puternică redută financiară a comitatului Hunedoara.

Justificarea ţinerii acestei adunări generale, s'a confirmat prin votul acţionarilor, aşa că asupra legalităţii ei nu mai încape discuţie.

Adunarea a fost condusă de dl *Dr. Ioan Mihu,* bărbatul cel mai chemat a sta în fruntea acestei instituţii, acela, care în anul 1885 i-a pus temelia trainică, pe care stă falnica zidire de astăzi.

Cursul adunării a promis să fie animat pentru faptul, că fraţii se credeau duşmani, dar în cinstea tuturor fie zis, n'a fost aşa.

In nex cu convocarea acestei adunări, dl Ioan Vulcu, un preţuit stâlp al „Ardelenei“, a propus ca întreaga direcţiune să-şi depună mandatul ca supunându-se la o nouă alegere să-şi justifice procedura de până acuma.

Propunerea s'a primit şi astfel întreaga direcţie ş-a depus mandatul.

Adunarea generală cu vot aproape unanim a ales în direcţiune pe următorii acţionari: Dr. Ioan Mihu, Dr. Aurel Vlad, Nicolae Vlad, Dr. Silviu Moldovan, Ioan Vulcu, Dr. Sever Orbonaş, Dr. Cornel David, Ioan N. Branga şi Dr. Romul Dobo.

Din lista aceasta se vede că „Ardeleana“ e norocoasă de a avea în fruntea ei bărbaţi cu greutate in toate ramurile vieţii noastre publice.

Ne-am bucurat, dar bucuria noastră a fost de-o clipă, căci dl Dr. Ioan Mihu, Dr. Silviu Moldovan şi Ioan Vulcu, au abzis îndată după enunţarea alegerii.

Cauza? N'o ştim!

Sperăm însă, că acela care a fost în toate împrejurările cârmuitorul acestui puternic institut financiar, va reveni asupra abzicerii, primind la dreapta sa pentru o conlucrare frăţească pe nou alesul membru, de Dr. Aurel Vlad.

Să dea Dzeu ca aşa să fie!

Acţionar.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Conform instrucţiei pentru conferenţe şi deciselor în vigoare — conferenţa preoţilor din protopresbiteratul Lupşa pe anul 1913 o declar de convocată în parohia Mogoş Mămăligani pe Dumineca din 9/22 Iunie a. c. cu începere dela 7½ dimineaţa, pe lângă următoarea ordine de zi:

I. *a)* Serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt, celebrat de preoţii Vasile Şpan, Eugen Muntean şi Andreiu Straja. *b)* Predici de Andreiu Straja (subjectul predicei: curăţenia moravurilor creştine şi datorinţa de a ţinea la ele). *c)* Parastas pentru binefăcătorii bisericei din localitate cu azistenţa şi cooperarea tuturor preoţilor prezenţi. *d)* Cuvinte de învăţătură pentru popor, scoţând la iveală părţile bune şi rele morale, — de subscrisul.

II. *a)* Deschiderea şi constituirea conferenţei. Curenţii. *b)* Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă-morală a credincioşilor noştri, şi mai ales a elevilor de şcoală din acele comune bisericeşti în cari nu avem şcoală confesională? — Dizertaţie de Ioan Dandea. *c)* Cum se pot contrabalanza moravurile rele ce le importa în comunele noastre lucrătorii ce umblă în streini? şi cum se face inofenzivă secta „pocăiţilor“ al cărei apostoli încep a inunda comunele tractuale? — Aceste întrebări se discută liber. *d)* Raportul biroului în afacerea fondului de ajutoare tractual, înfiinţat de conferenţa preoţilor. *e)* Raportul asupra activităţii preoţimei din tract în grupări religioase — pe timpul din 31 Martie 1912 — 31 Martie 1913. *f)* Critica predicii şi serviciului divin din biserica *g)* Avizul protopresbiterului privitor la purtarea feţelor bisericeşti (a preoţimei din tract). *h)* Conferenţa dă sfaturi pastorale şi îndrumări în cazuri speciale, anume invocate, tuturor acelor preoţi, cari se întorc către conferenţă şi cer dela ea să i ajute cu sfatul, ori să i sprijinească moraliceşte. *i)* Se vizitează în corpore cancelaria parohială din loc şi se dau orientările necesare în acest punct. *l)* Decis în privinţa mărturisirei preoţilor şi aşternerea reverselor la oficiul protopesc. *m)* Alegerea comisiunei pentru pregătirea programului conferenţei din anul viitor şi fixarea locului unde să se ţină aceea conferenţa. *n)* Inchiderea conferenţei.

La această conferenţă se învită a participa întreagă preoţimea din tractul Lupşa, sub urmările pct. 15 a Instrucţiunii

Fiind timp favorabil, şi şi însufleţire suficientă, se va aranja după conferenţă *escursiune,* la poetica „Detunata“, spre a da prilej preoţimei a contempla una din cele mai mari minuni a Atotputernicului Creator.

Ofenbaia, 24 Maiu v. 1013.

Vasile Gan
protopresb. preş.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa mixtă a preoţilor şi învăţătorilor din tractul protopresbiteral al *Branului* pe ziua de 10 Iunie 1913 la orele 8 a. m. în comuna Zerneşti cu următorul

Program:

1. Serviciul divin împreunat cu chemarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Comunicarea rezoluţiei consistoriale referitoare la conferenţa precedentă.
4. Tema „Chemarea directorului local al şcoalelor noastre poporale“ — de preoţii Virgil Pop (Cristian), Iosif Comanescu jun. (Ghimbav) şi înv. dir Vasile Muntean (Poiana Mărului).
5. Tema „Conflictele dintre preoţi şi învăţători, înlăturarea lor, şi conlucrarea armonică pentru promovarea stării morale şi materiale a poporului din tract“, de înv. dir. Pompiliu Dan (Zerneşti) şi preotul Aron Gogonea (Poiana Mărului).
6. Eventuale propuneri, cari se vor prezenta prezidiului în terminul prescris.
7. După ameazi vizitarea fabricilor din localitate.
8. La 6 ore seara membrii conferenţei vor pleca cu trenul în escursiune de studii şi pelerinagiu la mănăstirea Hodoşbodrog, dieceza Aradului.

Zerneşti, în 24 Maiu 1913.

Ioan Hamsea
protopop.

Expoziţie de copii în Pianul de sus.

Conformându-se programului său de lucru, comitetul central al Reuniunii române agricole sibiene, în scopul aranjării expoziţiei de copii a 8 a, s'a adresat către primăria comunală din Pianul de sus cu următoarea rugăminte:

Onorabilă Primărie comunală!

Stăruitor în cele bune şi folositoare obştei noastre, subscrisul comitet central a luat hotărârea de a organiza, încât pentru anul de faţă, obicinuita expoziţie de copii anuală, care este a 8-a, în mult lăudata D-Voastră comună.

Scopul urmărit de noi şi mărturisit, când cu aranjarea expoziţiilor de până aci, din comuna Apoldul român, Ilimbav, Poiana, Orlat, Sadu, Lancrăm şi Răşinari, precum se ştie, este de a căuta căi şi mijloace întru a da putere de viaţă fiinţei omeneşti şi prin aceasta a-i asigura fiitorului muncitor român bunăstarea şi înflorirea. Preţiosul concurs, ce ni-l dau cei buni ai noştri şi îndeosebi cei mai competenţi în asemenea materie, bravii noştri medici, ne dă putinţa de a ne apropia tot mai mult de ţinta dorită.

Acestea premerse, ne adresăm către Onorabila Primărie cu respectuoasa rugăminte, ca, în vederea acestei afaceri umanitare, în conţelegere cu Onoratul oficiu parohial, cu bravul corp învăţătoresc, cu conducătorii diferitelor aşezăminte şi cu ceialalţi intelectuali de acolo, să binevoiţi a convoca o conferenţă a fruntaşilor din localitate, în care să se hotărască ţinerea expoziţiei de copii în Pianul de sus, să se destineze luna, ziua şi localul, în care să se ţină; vârsta copiilor de admis şi gruparea lor; maximul şi minimul premiilor de împărţit; să se numească persoanele, cari ar fi să între în juriu etc. etc.

Cu considerare la scopul urmărit şi în vederea modestelor noastre mijloace băneşti, comitetul aranjator local, care s'ar constitui de pe acum, în scopul organizării expoziţiei şi în al aranjării de conveniri şi festivităţi împreunate cu expoziţia, să apeleze la generozitatea aşezămintelor D-Voastră, cum este comuna politică, comuna bisericească, banca, Insoţirea de credit şi alte eventuale instituţiuni, ca să concurgă şi ele, cu cât de puţin, la crearea premiilor de împărţit, la înfiinţarea de eventuale fonduri cu menire specială, adecvată scopului urmărit etc. Suma noastră bugetară, în acest scop, este de cor. 50.

Pentru a putea face şi noi şi de cu vreme preparativele şi publicaţiunile necesare, să binevoiţi a ne comunica cu posibilă grăbire hotărârile ce se vor lua în cauză.

Un exemplar al programului expoziţiei din Răşinari îi acludem spre orientare, care corectat şi adaptat veţi binevoi a ni-l remite.

Mulţumind Onorabilei Primării pentru ostenelele aduse în serviciul acestei cauze de interes obştesc-românesc, o rugăm să primească asigurarea despre dragostea frăţască ce i o păstrăm.

Sibiiu, 5 Iunie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa,
prezident.

Vic. Tordăşianu,
secretar.

NOUTĂŢI.

Din Balcani. Raporturile între Sârbia şi Bulgaria sunt atât de încordate, încât răsboiul între ele pare a fi inevitabil. Motivul e acela, că Sârbii au ocupat şi ţin în posesiune o parte de teritoriu cucerit dela Turci, care conform înţelegerii de mai nainte era se fie al Bulgariei. Acelaşi lucru l-a făcut apoi şi Grecia. A luat şi ea în stăpânire aceea ce competea Bulgariei, care acum cu ajutoriul armelor vrea se iee îndărăt dela aliaţii ei aceea ce nu e al lor.

*

Operă română în Sibiiu. A treia reprezentaţiune de operă a reuniunei române de muzică din Sibiiu, dată Luni sara, a fost tot atât de succeasă, ca celelalte două premergătoare. S'a cântat frumos şi cu precisiune, şi artiştii noştri, doamna *V. Triteanu* şi domnii *Mărcuş* şi *Crişan*, au fost aplaudaţi cu căldură. Remarcăm cu bucurie faptul, că de astădată publicul ascultător l'au format în parte considerabilă conpatrioţii noştri saşi. Ultima representaţiune se dă astăzi, Mercuri. Inceputul la orele şapte sara. Preţuri reduse.

*

Doamna Triteanu în „Coriolan". Sâmbătă sara a dat corul bărbătesc săsesc din Sibiiu un concert în sala dela „Gesellschaftshaus". S'a cântat opera „*Coriolan*" de Hermann Hutter, cu binevoitorul concurs al doamnei *Veturia Triteanu*, d stinsa noastră cântăreaţă, despre care recensentul, de altcum foarte sever, al ziarului din loc „S. D. Tageblatt" scrie următoarele: „Doamna Veturia Triteanu (ca Veturia) a prestat în cântare ceva curat fenomenal. Dacă mai adaogăm la un organ atât de splendid, deopotrivă dulce şi mirositor ca floarea de Maiu, şcoala îngrijită, nobil ciselată a cântăreţei şi înăscuta ei inteligenţă muzicală, nu ne remâne alta, decât să o socotim între primele cântăreţe de stil mare din anii din urmă: alăturea cu Lula Gmeiner, Larcher, Schabbel-Zoder...." Felicităm pe doamna *Triteanu* pentru noul ei triumf.

*

Poeta laureatus. Din necrologul poetului englez Alfred Austin, decedat deunăzi, şi-a adus lumea aminte că până în zilele noastre s'a păstrat în Anglia tradiţia de poet laureat al curţii, „poeta laureatus". Austin a urmat, în dignitatea aceasta, marelui Tennyson. Se va vedea cine îi va fi urmaşul. In Franţa, moda aceasta a încetat cu sfârşitul secolului XVII. In Germania, ea s'a sfârşit ca un fel de farsă prin serbarea ce a înscenat Gottsched pentru un poet din şcoala sa. — Obiceiul e vechiu, şi avea mare însemnătate odinioară. Sună frumos când se spune că un *Petrarca* a fost încoronat, cu mare solemnitate, cu coroana de lauri, în 1341. Dintre ceilalţi poeţi laureaţi, amintim pe humoristul Conrad *Celtis*, distins astfel la 18 April 1487 în Nürnberg de împăratul Friedrich III. cu titlul de „poeta laureatus" şi doctor; apoi pe humanistul *Ulrich von Hutten*, încoronat în 1517 la Augsburg de împăratul Maximilian; coroana a fost împletită de frumoasa Constanţa Peutinger, fiica celui mai fruntaş patriciu din Augsburg. E caracteristic că foarte puţini dintre poeţii cei mari au ajuns la acest titlu onorific.

*

Congresul femeilor în Braşov. Ordinea de zi a şedinţelor Congresului reuniunilor de femei române din Ungaria e următoarea: *Luni* 3/16 Iunie: Prima şedinţă. Inceputul la 11 ore a. m.: 1. Cuvântul de deschidere de pres. Maria B. Baiulescu. 2. Constituirea adunării. 3. Constatarea Reuniunilor şi a persoanelor presente. 4. Pertractarea obiectelor: *a*) Problema educaţiunii fiicelor noastre. *b*) Cultivarea sentimentului religios şi îngrijirea lăcaşurilor sfinte. *c*) Cultivarea industriei naţionale femeieşti şi păstrarea şi perfecţionarea motivelor naţionale. *d*) Educaţiunea sistematică în gospodărie şi industrie casnică. *e*) Instituţiunile filantropice anume: îngrijirea bolnavilor, a celor săraci. *f*) Cestiunea înfiinţării unui mare Orfelinat. 5. Pronunţarea în principiu pentru constituirea „*Uniunii*". 6. Alegerea comisiunilor necesare pentru obiectele de sub a—f. *Marţi* în 4/17 Iunie. A doua şedinţă. Inceputul la 10 ore a. m.: 1. Rapoartele comisiunilor. 2. Proiectul de statute. 3. Fixarea locului congresului viitor. 4. Constituirea provizorie a Uniunii.

*

Universitatea iezuiţilor în Japonia. Sunt 300 de ani, decând iezuiţii fac încercări să înfiinţeze o universitate în Japonia. Acum în sfârşit guvernul japonez s'a învoit ca iezuiţii să deschidă în Tokio o şcoală înaltă cu o facultate de litere şi una de comerţ: la cea dintâi s'au înscris 20 de studenţi, la aceasta din urmă 60 de studenţi. Afară de un japonez si un francez, toţi profesorii sunt călugări germani, între ei şi vestitul Dahlmann, cercetătorul distins al budismului.

*

Moştenitorul de tron la Berlin. Din Viena se anunţă, că arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand va călători săptămâna aceasta în capitala germană, pentru a participa la jubileul împăratului Wilhelm.

*

Capitala Turciei. Generalul german Goltz, reorganizatorul armatei osmane, a rostit ideea, că turcii chiar şi dacă au să rămâie stăpâni în Constantinopol, totuş să-şi aleagă drept capitală un oraş din Azia mică, şi anume Damascul sau Brussa. Ideea lui Goltz a produs o lungă discuţie în presa turcească. Unele ziare erau pentru, altele contra, cele mai multe desaprobând părerea generalului amintit. Discuţia s'a sfârşit zilele acestea, în considerare că ziarele au fost ameninţate de guvern cu aspre pedepse, dacă vor îndrăzni să mai scrie despre mutarea capitalei. Astfel tema a dispărut deocamdată dela ordinea zilei.

*

Progresul vegetarianismului. Scriitorii şi artiştii din Franţa şi Anglia încep a se alătura tot mai mult vegetarianismului. Bernhard *Shaw*, scriitorul englez, este un vechi vegetarian, care păstrează o adevărată greaţă pentru consumarea de carne şi nu poate înţelege, pentru ce oamenii mănâncă carnea animalelor omorâte. Shaw se nutreşte numai cu fructe şi totuşi se simte deplin sănătos. Artistele şi artiştii francezi sunt vegetariani, deoarece cred că sistemul acesta de nutrire le păstrează tinereţa. Vestitul sculptor Rodin, de câţiva ani fiind vegetarian, zice că felul său actual de trai contribue la desvoltarea fantasiei sale şi îl face mai rezistent la muncă. Tot aşa vorbesc şi actorii altor teatre.

*

Sinucideri. In Milano grasează o adevărată epidemie de sinucidere. Intr'o singură zi şi-au luat viaţa douăsprezece persoane, între care un băeat de 12 ani şi un moşneag de 90 de ani.

*

Statue în provincie. Pentru monumentul impunător din Budapesta al răposatei împărătese şi regine Elisabeta s'au adunat trei milioane de coroane. Din suma aceasta considerabilă mai rămâne o parte însemnată, care se va întrebuinţa în scopul de a ridica în oraşele provinciale câteva statue, în dimensiuni mai mici, tot în amintirea fericitei suverane. Câteva oraşe au şi pornit o mişcare în acest înţeles.

*

Preţuri reduse pentru transportul de sare. Direcţiunea căilor ferate ung. de stat a introdus o reducere în tarifa pentru transportul de sare, începând cu 1 Iunie până în 15 August, şi adecă la 10,000 chilograme o reducere de zece procente a tarifei V. b, şi alte trei procente la un transport de 15 mii chilograme.

*

Catedre universitare. Foaia oficială, în numărul mai nou, publică un concurs pentru catedrele de *chirurgie* şi *medicină internă* la universitatea Elisabeta, ce se va deschide în Pressburg. Terminul concursului este 1 Iulie 1913. Profesorii dela noua universitate vor primi acelaş salar ca şi la universitatea din capitală.

*

Lumină solară artificială. Firma Siemens şi Halske din Berlin va pune cât de curând în circulaţie un nou fel de lampă electrică, a cărei lumină va fi întocmai ca lumina soarelui. Noua lampă, numită *Verico*, nu va consuma un curent cu mult mai mare, decât lampele electrice obişnuite. Lampa va avea şi însuşirea bună că lipsesc dintr'însa razele ultra-violete, care sunt atât de stricăcioase pentru ochi.

*

Păziţi-vă de agenţi necunoscuţi. Un binevoitor al cauzelor noastre de obşte ne comunică, că unii agenţi dela băncile de asigurare streine se dau şi se recomandă că agenţi ai băncii noastre româneşti, amăgind şi cauzând prin faptul acesta neplăceri publicului interesat. Iar alţii cari totuş nu au această cutezanţă mare, afirmă, că băncile lor stau în astfel de legături de afaceri cu banca românească, încât este tot una că asigurarea se face la banca noastră sau la a lor. Faţă cu aceste apucături, ţinem să informăm publicul nostru că agenţii şi bărbaţii de încredere ai băncii noastre româneşti (*Banca generală de asigurare din Sibiiu*) sunt provăzuţi cu scrisori şi plenipotenţe, subscrise de directorul băncii sau de direcţiune, şi că cei ce nu pot prezenta asemenea dovezi, trebuesc desconsideraţi. Totasemenea e bine să se ştie, că banca noastră de asigurare lucrează absolut independent şi pentru sine. Cei ce vor să o sprijinească, să facă asigurările exclusiv prin banca noastră şi să se ferească a da crezământ seducătorilor. Special acum — când se începe sezonul asigurărilor de producte etc. — rugăm şi noi pe oamenii noştri să fie cu băgare de seamă şi să-şi asigure avutul lor numai la „Banca generală de asigurare" din Sibiiu, singura bancă care trebue să aibă consideraţia noastră.

*

In loc de anunţuri de logodnă, alesul capelan în parohia Boian, dl Ioan *Scumpu*, logodit cu d-şoara *Anuţa Popa* din Boian, dărueşte cor. 10 la fondul Dr P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii. Starea fondului cor. 1.531·30. Pentru prinos, dorind multă fericire logodiţilor, aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu": Victor Tordăşianu, president.

*

Petrecere în Stoiceni. Convenire socială împreunată cu producţiune teatralămuzicală se va ţinea în 3/16 Iunie 1913 (a doua zi de Rusalii) la băile din Stoiceni (Sztojkafalva). Aranjatori: Preoţii şi învăţătorii ort. români din tractul „Cetatea de peatră". Inceputul la ora 7 seara. Preţul de intrare: 2 coroane, iar pentru popor 50 fileri de persoană. Venitul: pentru scop filantropic. Contribuirile se cvitează în foile publice.

Convocare.

Reuniunea femeilor gr. or. române din Zlatna şi jur îşi va ţinea prima adunare generală Mercuri la 5/18 Iunie 1913 orele 2 (două) după ameaz în una din odăile şcoalei gr. or. române din Zlatna. Toţi membrii, amicii şi binevoitorii acestei instituţii se consideră prin aceasta de învitaţi.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării şi arătarea măreţului scop a acestei reuniuni.
2. Apelul nominal al membrilor înscrişi, Pertractarea obiectelor subşternute din partea comitetului precum şi a propunerilor făcute din partea membrilor.
3. Alegerea unei comisii pentru stabilirea unui prospect regulament al afacerilor interne ale reuniunii.
4. Alegerea unei comisii pentru înscrierea de membri noi.
5. Alegerea funcţionarilor, a comitetului, a bărbaţilor de încredere şi a membrilor onorari.
6. Referada comisiunei pentru înscrierea de membri, alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Zalatna, (Zlatna) la 23 Maiu, 5 Iunie 1913.

Aurelia Beşa
presidentă.

E. Beşa
secretar.

Cărţi şi reviste.

Biserica ortoxă română din Bihor în luptă cu unirea, 1700—1750. Schiţă istorică, de *Nicolae Firu*, învăţător. Caransebes 1913. Tip. diecezană. — O broşură de 74 pp. Preţul 1 cor. Se poate căpăta la Librăria Diecezană în Caransebeş.

*

Viitorul, revistă bisericească şi didactică, numerii 11—16, pe lunile Februarie, Martie, Aprilie c. Cuprinsul e bogat şi de interes pentru preoţime. Revista apare în Bucureşti (Strada Negustori 19). Abonamentul 6 lei pe an. Director *D. G. Boroianu*, prim-redactor *V. Oiaga*.

*

Flueraşul, revistă ilustrată pentru copii, numerii 16 şi 17. Are un cuprins care va fi cetit cu plăcere şi cu folos de micii cărturari. Revista apare în Bucureşti, Strada Oţetari 6. Abonamentul face 6 lei pe an. Fiecare părinte să o aboneze pe seama copiilor sei, cărora le este de mare folos şi le va face mare bucurie.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*" Nr. 23 din 1913, cu următorul cuprins: Horia Petra-Petrescu: Panait Cerna, disertaţie. Nichifor Crainic: Madrigal, poezie. † Elena Dinulescu: La gară. „, poez. Oreste: Fantazii de iarnă, schiţă. H. Dăscălescu: Cunosc un popă..., poezie. I. Bura: Cântece, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Vasile Conta: Cugetări postume. Flori de-o zi: Zaharie Bârsan. Riportajul în gazetele noastre. Congresul editorilor. Haşişul. Ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci a 10 cor.

*

D'ale Pomăritului, sfaturi întocmite de *Astra Hodoş*, Tip. Poporului, Sibiiu, 1913. — Broşura de 29 pagine, apărută ca nr. 18 în Biblioteca Reuniunii române agricole sibiene, conţine îndrumări necesare pentru respândirea pomăritului în pături cât mai mari, şi anume: despre altoire, îngrijirea pomilor, soiurile de poame, însuşirile şi duşmanii pomilor, culesul şi valorizarea poamelor ş. a. Preţul 25 bani. — In aceeaş bibliotecă a mai apărut: Legea veterinară, de Muntean; Cultura viilor, de N. Iosif; Nutrirea animalelor de casă, de A. Cosciuc; Cuvinte de îmbărbătare pentru serbarea pomilor şi a paserilor, şi alte broşuri folositoare.

*

Iacob Mureşianu, 1812—1887. Album comemorativ, de A. A. M, Braşov, 1913, Tip. A. Murăşianu: Branisce et Comp. — Un volum în cvart de 84 pp., cuprinzând articole privitoare la viaţa şi activitatea lui Iacob Murăşianu şi la diferite instituţii publice naţionale. Albumul, însoţit de numeroase ilustraţiuni, costă 3·50 coroane, pentru România 4 lei.

*

Românismul, revistă politică redactată de Virgil Arion, V. Pârvan şi G. Bogdan-Duică. A apărut nr. 4 şi cuprinde: Biserica ortodoxă. Sinoadele şi chestiunea şcolară. Un comitat unguresc de model. Ştiri din Ardeal. Scrisori din Bucovina. Românii din Sârbia ş. a. — Redacţia şi administraţia Bucureşti, strada Italiană nr. 31.

*

Premiu pentru examene. Cel mai potrivit premiu pentru copilaşii noştri cu ocaziunea examenelor este: *Biblioteca Şcolarilor*, din care a apărut până acum o serie de 10 numere, cu un cuprins ales, variat, instructiv şi moralizător. Nimic nu vorbeşte mai convingător despre importanţa acestei biblioteci, ca împrejurarea, că într'un an şi jumătate dela înfiinţare s'a răspândit între şcolari în peste 60,000 de exemplare, şi aşa pentru micuţii noştri a ajuns un factor cultural de forţă. Seria întreagă (cam 11 coale de tipar) costă 66 fil.; învăţătorilor, cari nu sunt fundatori, li se dă un rabat de 15%, iar fundatorilor cari au plătit taxa de fundare de 5 cor. un rabat considerabil de 30%. Taxele de fondare şi comandele să se adreseze: *Dr. V. Stan*, prof. semin. Nagyszeben, Hermannsplatz 4/a. Cuprinsul: Nr. 1. Legende de S. Fl. Marian. Preţul 6 fil. Nr. 2. I. T. Mera: Cenuşotca, poveste. Preţul 12 fil. Nr. 3. V. Alecsandri: Balade populare. Preţul 6 fil. Nr. 4. Din lumea paserilor. Preţul 6 fil. Nr. 5. V. Alecsandri: Sentinela română. Preţul 6 fil. Nr. 6. Prihorul. Preţul 6 fil. Nr. 7. Impăratul Rogojină. Preţul 6 fil. Nr. 8. In noaptea sfântă. Preţul 6 fil. Nr. 9. Ţara pomilor. Preţul 6 fil. Nr. 10 Luptele lui Traian cu Dacii. După A. Vlăhuţă. Preţul 6 fil.

Din public*).

Mulţămită publică.

Primind cu poşta dela un bun creştin a sfintei noastre biserici, — *Vasile Stirban*, care de vro trei ani petrece în America, suma prea însamnată de 1000 cor. adecă una mie coroane, în scopul renovării bisericii, îmi ţin de sfântă datorinţă a aduce şi pe această cale, în numele credincioşilor bisericii noastre de aici, sus numitului marinimos dăruitor, cele mai sincere şi călduroase mulţumite. Dumnezeu să-i dea sănătate şi putere, ca în cel mai scurt timp, să poată agonisi iarăşi suma donată; şi apoi să se re'ntoarcă în mijlocul fraţilor, rudeniilor şi al nostru, întreg, cinstit, sănătos şi să trăiască în cea mai perfectă mulţumire şi fericire multe zile îndelungate.

Topârcea, 12 Maiu 1913.

Vasile Suciu
paroh.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători.
2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
3. Spre *Vinţul de jos*: 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.
6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.
7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna*: 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.
2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 296/1913. (124) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 5568 Bis. dela 7 Maiu a. c., se publică concurs din oficiu cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — cu ştirea subscrisului — să se prezinte în comună pentru a face cunoştinţă.

Geoagiu-Algyógy, 17/30 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental român.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 65/1913 par. (123) 2—3

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobate de Prea Veneratul Consistor arhidiecesan sub nr. 6087/1913 şcol prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru edificarea şcoalei gr. or. român din **Loamnăş** (Ladámos), tractul Sibiiu.

Licitaţiunea se va ţinea în **2/15 Iunie 1913** la 2 oare p. m. în şcoala gr. or. română din Loamnăş.

Comuna bisericească va da zilele de lucru năsipul, prundişul necesar, apa, precum şi toate transporturile dela gara din Loamnăş până la locul de zidire.

Preţul strigării e statorit la 9250 cor., iar licitanţii vor depune ca vadiu 930 cor. în bani gata.

Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial ca „senat şcolar" îşi rezervă dreptul de a alege pe acela dintre minus oferenţi, pe care-l va afla mai bun.

Loamnăş, la 21 Maiu v. 1913.

Nicolae Dorca
par. prez. comit. par.

Vasilie Creţu
notar comit. par.

Nr. 2213/1913 (119) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului sistemisat de notar al treilea şi vacantul post de vicenotar în comuna **Polyán**, cercul Szerdahely, comitatul Szeben, prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la aceste posturi, dotate cu 1600 coroane, respective cu 1000 coroane, salar anual, să-şi înainteze recursurile instruite conform § 6 art. I. din 1883, respective §-3 art. XX din 1900, cu atestatele despre serviciile de până acuma, subsemnatului oficiu pretorial, până **la 21 Iunie 1913**.

Cunoaşterea în vorbire şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat. — Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 28 Maiu 1913.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 76—

De vânzare.

La administraţia acestei foi sunt depuşe spre vânzare **trei colecţii ale „Luceafărului"**, nelegate, de pe anii **1910, 1911** şi **1912**, ediţie simplă, cu preţul de **35 coroane**. La cerere să vinde şi de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

Avis.

Direcţiunea băilor „Hebe" Săngeorgiul-român (Oláhszentgyörgy, Ungaria) aduce prin presenta On. oaspeţilor la cunoştinţă, că saisonul se va deschide în **15 Iunie st. n.**

Băile sunt cu totul reconstruite aşa, ca On. oaspeţi vor avea linişte şi tot confortul. Medicul băilor va fi **Dr. Teofil Tanco.**

(126) 1—1

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „ .		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 17—

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

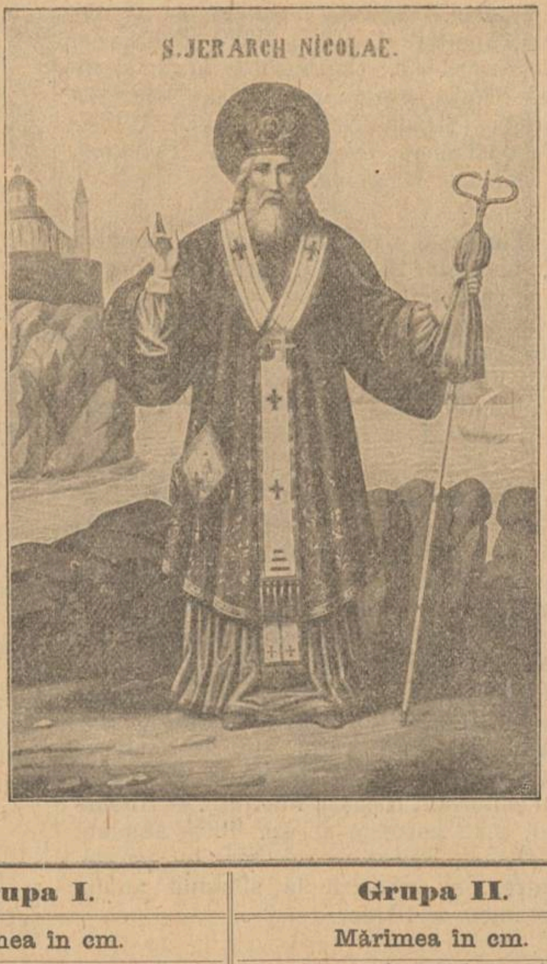
S.JERARCH NICOLAE.

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

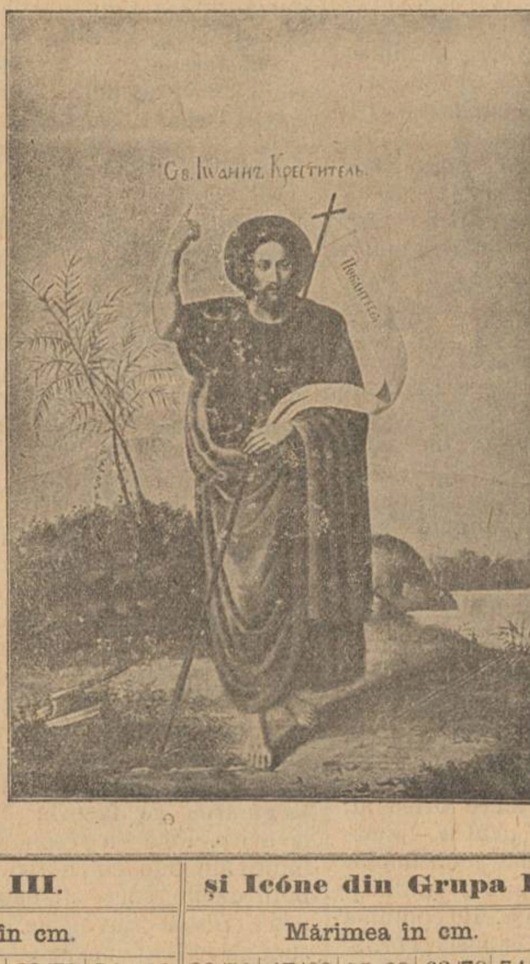

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Iunie 1913.** ***Nr. 58.***

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un nou războiu.

Sibiiu, 13 Iunie n.

Din Londra vine ştirea telegrafică, cumcă conferenţa de pace şi a terminat lucrările şi că toţi delegaţii au plecat acasă; iar din Sofia şi Belgrad vin ştiri, că războiul e inevitabil între Sârbia şi Bulgaria. Un războiu e terminat deci, iar altul e în isbucnire. Şi acest nou războiu nu se va mai purta între creştini şi păgâni, pentru eliberarea celor dintâi, ci între fraţi, între aliaţii de eri, pe tema, că oare unii din creştinii eliberaţi din jugul turcesc în care jug nou se fie băgaţi: în cel sârbesc, ori în cel bulgăresc?

E vorba de împărţirea teritoriului cucerit dela Turci. Atât Sârbia, cât şi Grecia, a intrat pe vremea când trupele bulgare erau toate concentrate la Adrianopol şi la Ceatalgea şi ţineau piept trupelor turceşti, mai adânc în Macedonia decum le fusese înţălegerea, şi au ocupat şi teritoriu, care în înţelesul contractului legat între guvernele statelor aliate balcanice, înainte de începerea războiului cu Turcii, era destinat se fie al Bulgariei, iar acum nu vreau să-l cedeze Bulgariei.

Cei din Sârbia şi cei din Grecia zic aşa: *Noi* am cucerit teritoriul, al nostru este. Iar cei din Bulgaria răspund aşa: Adevărat, că l-aţi cucerit, dar numai pentrucă *noi* am ţinut în loc trupele turceşti la Ceatalgea şi pe alte locuri.

Dreptate pot să aibă şi unii şi alţii. Cum însă dreptatea numai una poate se fie, nu două, alţii vor trebui se o caute, diplomaţii, ori apoi ea va trebui se fie căutată cu ajutoriul armelor.

Lucrurile au ajuns atât de departe, încât astăzi stăm mai aproape de eventualitatea din urmă, decât de cea dintâi. Sârbia a trimis notă Bulgariei, cerând în ea revisuirea contractului legat înainte de începerea războiului cu privire la împărţirea Turciei europene, iar Bulgaria *a refuzat* cererea aceasta. Guvernul sârbesc a compus apoi un *ultimat,* pe care-l va trimite poate astăzi Bulgariei, iar Bulgarii vor răspunde la ultimat cu puştile şi cu tunurile, — dacă cumva nu vor reveni la sentimente mai bune şi unii şi alţii, în urma telegramei pe care a trimis-o ţarul Rusiei, atât la Sofia cât şi la Belgrad, îndemnându-i şi pe unii şi pe alţii să se înţăleagă pe cale pacinică şi se evite cu orice preţ războiul dintre fraţi.

*

Privirile Europei însă, ale diplomaţilor ei, nu sunt îndreptate atât de mult spre aceste două state balcanice, până eri aliate, iar astăzi înduşmănite, cât mai ales spre România, care a săvârşit acum un act de cea mai înaltă prudenţă politică. A trimis adecă notă tuturor puterilor mari, comunicându-le, că în casul unui nou războiu în Balcani *ea nu-şi va mai putea păstra neutralitatea, ci va întra şi ea în acţiune*, amăsurat intereselor sale proprii. Prin aceasta România se emancipează de sub tutela puterilor mari, şi mai ales de sub a triplei alianţe. Îşi decretează independenţa desăvârşită, declarând categoric, că nu va mai sta cu mânile încrucişate în casul unor complicaţiuni noue în Balcani.

Acesta e răspunsul cel mai potrivit care se putea da puterilor mari pentru atitudinea lor faţă de România. Prin neamestecarea statului român în războiul contra Turciei s'a împedecat războiul cel mare european, care ar fi pricinuit perderi enorme tuturor statelor din Europa. Şi pentru acest serviciu imens de mare, făcut Europei, cu ce a fost recompensată România din partea diplomaţiei europene? Cu un petec de pământ din jurul Silistrei! Şi cu ce le-au remunerat Românilor Bulgarii atitudinea lor neutrală, care le-au făcut posibile învingerile frumoase în luptele cu Turcii? Cu vorbe de ocară şi cu ameninţarea, că nu numai că nu le dau Silistra, dar le iau şi Dobrogea!

Când deci se vor afla faţă în faţă trupele bulgăreşti cu cele sârbeşti, şi România cu armata ei bine disciplinată şi bine echipată se va pune eventual pe partea Sârbiei, cum se spune că ar avea de gând să facă: va înţelege, atât domnul Dr. Daneff, cât şi ceialalţi Bulgari nerecunoscători, că zeu, nu au lucrat înţelepţesce atunci când au bruscat pe Români şi nu le-au împlinit dorinţele, acordându-le de bună voe aceea ce au cerut, pe acei Români, cari acuma le-ar putea fi de mare folos. Pentrucă atâta va înţelege ori şi care zarzavagiu din Bulgaria, că dacă România se pune pe partea Sârbiei, Bulgaria e perdută!

Inţelepţeşte a lucrat deci guvernul român, când şi-a rezervat în faţa unui nou războiu libertatea de acţiune, pe care sigur că o va folosi aşa cum cer interesele României, fără a mai ţinea cont de interesele Europei, de pacea europeană, de interesele *altora*, cari nici ei nu au ţinut cont de interesele României, atunci când *datori* erau să facă acest lucru.

Din parlament. Dieta a ţinut şedinţă Mercuri şi eri, Joi. Deputaţii din opoziţia unită maghiară n'au participat la ele. In şedinţa de eri s'a presentat dietei noul guvern, presidat de contele *Tisza*. A fost primit cu aclamări şi aplause. Contele *Tisza* şi-a desfăşurat programul de muncă, care culminează în următoarele: statificarea administraţiei, înţelegerea cu Croaţii şi cu naţionalităţile din patrie, revisuirea legii despre libertatea de presă şi desvoltarea treptată a instrucţiei poporale. A vorbit apoi deputatul naţionalist român *Dr. Teodor Mihali,* declarând că nu'l mulţumeşte programul guvernului, fiindcă nu se cuprinde în el nici o promisiune concretă, care ar putea să mulţumească naţionalităţile. Asupra ambelor vorbiri vom reveni. In şedinţa de astăzi a dietei se va alege presidentul camerei.

Sfinţirea bisericii din Vârşeţ.

Cuvântarea pe care a rostit-o Preasfinţia Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului, cu ocasiunea sfinţirii bisericii gr.-ort. române din Vârşeţ, Joi, în 23 Maiu vechiu, a fost de următoriul cuprins:

> „Când eşi din Egipet Israil.....,
> din mijlocul unui popor străin,
> Iudeii făcutu-şi-au altarul lor
> Israil stăpânirea sa.....
> Şi atunci de bucurie:
> Munţii saltară ca berbecii,
> Colinele ca mieii“.
> (Ps. CXIII. 1—4.)

Un moment de însemnătate istorică nu numai pentru Românii din acest oraş şi din acest mănos şi binecuvântat ţinut, nu numai pentru toţi credincioşii din eparhia Caransebeşului, ci peste tot pentru întreaga mitropolie ortodoxă română din patrie, prăznuim astăzi aici, în oraşul Vârşăţ, când sfinţim şi predăm întreitei sale misiuni — creştineşti, patriotice şi româneşti — această sfântă biserică, unde mai nainte n'am avut nici parohie, nici biserică românească, ci credincioşii şi cu ei mari interese vitale ale neamului ni s'au pierdut în marea străinizmului.

Accentuez *moment istoric,* pentrucă în urma împrejurărilor — între cari au răsărit aceste nouă scumpe ziduri pe acest teritor de frunte din centrul oraşului — această biserică este menită să fie nu numai un loc de închinare şi de rugăciune pentru credincioşii parohiei române înfiinţate la 1912, ci şi o strajă, o sentinelă neadormită a legii noastre strămoşeşti cu toate tradiţiunile trecutului ei, plin de lupte şi de suferinţe şi un sfânt simbol, care cu tărie să mărturisească tuturor, *cumcă şi'n membrele cele mai răsleţe şi mai estreme dela marginea mitropoliei noastre naţionale s'a deşteptat cu elementară putere conştiinţa ortodoxizmului român, creându-şi acest aşezământ de manifestare a propriei sale vieţi sufleteşti şi dovedind lumii şi prin acest caz, că iubirea poporului nostru pentru legea sa creştinească îmbrăcată în haina limbei sale naţionale poate fi înăbuşită pe un timp mai scurt sau mai lung, dară de stins nu se stinge, căci focul ei sacru arde latent sub spuza nădejdii de-a se aprinde spre o nouă viaţă.*

Grandioasele manifestaţiuni din jurul acestei sfinţiri, afluenţa atâtor mii de credincioşi, nu numai din loc şi jur, ci şi din cele mai mari depărtări, cum n'am mai văzut niciodată — deşi am sfinţit multe biserici, atât ca călugăr simplu, cât şi ca dignitar bisericesc şi arhiereu — cu un cuvânt, toate câte le-aţi văzut şi cari nu se pot descrie, ci trebue văzute ca să înţelegi deplin impulzul şi rostul lor: toate acestea sunt cele mai grăitoare şi mai convin-

FOIŞOARĂ.

O carte nouă de valoare.

„Notiţe despre întâmplările contemporane“ de *Ioan cavaler de Puşcariu.* Sibiiu 1913. Tiparul tipografiei arhidiecezane. Preţul 3 coroane exemplarul broşat.

Fericitul în Domnul, *Ioan cavaler de Puşcariu,* care în viaţă a desvoltat o activitate extraordinară, pe toate terenele vieţii noastre publice, s'a îngrijit, ca lumea literară să guste şi după moartea sa câteva producte ale minţii sale luminate şi ale inimei sale calde româneşti. A lăsat adecă în urma sa mai multe manuscripte interesante şi de preţ, a căror aranjare şi scoatere din tipar a luat'o asupra sa fratele regretatului defunct, Preacuvioşia Sa *Dr. Ilarion Puşcariu,* Arhimandrit şi vicariu arhiepiscopesc în Sibiiu.

Prima carte a cavalerului *Ioan de Puşcariu,* tipărită după moartea sa, şi eşită zilele trecute din tipar, este aceea care poartă titlul de sus: *„Notiţe despre întâmplările contimporane“*. Se află în cartea aceasta de 220 pagini însemnări interesante, făcute de omul, care a luat parte la toate evenimentele mai însemnate din viaţa noastră publică, perândate dela anul 1848 încoace, însemnările omului, care trecând prin lume a studiat lumea şi oamenii din ea, şi şi-a format judecata sa, dreaptă şi înţeleaptă, asupra celor văzute şi experiate.

Cartea se începe cu o autobiografie, cu *însemnările biografice* ale autorului, apoi conţine capitlii următori: *Episode politice contimporane.* Adunarea naţională din 3/15 Maiu 1848. Mişcările politice în România. Kossuth contra Habsburg. Refugiarea în România. Reocuparea Ardealului. Absolutismul nemţesc. Organisarea absolutismului. Birocratismul lui Bach. Devalvarea absolutismului. Diploma din 20 Octomvrie 1860 si patenta din 26 Februarie 1861. Cancelarul ard. Br. Kemény. Desvoltarea ulterioară până la căderea cancelarului, Br. Kemény. Cancelarul Nádasdy. Dieta din Sibiiu 1863-1864. Căderea provisoriului Smerling-ian. Dieta din Cluj în anul 1865. Pregătirea pentru dieta de încoronare din Pesta. Dieta de încoronare. Epilogul dietei de încoronare. Bisericile greco-române şi Fundaţiunea Gozsdu.

Se vorbeşte deci în cartea aceasta despre atâtea evenimente mari şi însemnate, asupra cărora nime nu e atât de competent aşi spune cuvântul cumpătat, ca tocmai autorul cărţii, care a luat parte activă la toate, le-a văzut aievea cu ochii proprii, şi şi le-a întipărit în mintea sa ageră aşa cum ele au decurs.

Urmează apoi un adaos al editorului cărţii, cu o amănunţită descriere a anilor din urmă din viaţa lui *Ioan cavaler de Puşcariu,* cu descrierea boalei, morţii şi a înmormântării acestuia. Cartea e împodobită şi cu două chipuri, cari înfăţişează pe *Ioan cavaler de Puşcariu* când era mai tinăr şi pe la apusul vieţii sale.

Prefaţa cărţii a scris'o P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu,* spunând în ea următoarele:

„Intre manuscrisele rămase după răposatul Ioan cavaler de Puşcariu s'a aflat unul intitulat: „Notiţe despre întâmplările contemporane“, ce era pregătit a se da în tipar; acest manuscris, care s'ar putea numi şi *Memoriu* despre fapte şi întâmplări la Românii din Ardeal şi Ungaria, în viaţa politică, bisericească, culturală şi socială, dela 1848 încoace, — scoate la iveală întâmplări şi episode necunoscute, iar la alte cunoscute, dară rămase până astăzi nu deplin înţelese, dă explicări preţioase. Intâmplările prezentate în acest manuscris sunt pentru generaţiunile mai nouă cu atât mai interesante şi instructive, cu cât ele sunt scrise şi apreciate de un bărbat competent, care a fost martor al timpului, factor şi împreună lucrător la cele mai multe din ele.

La început premerge în manuscris o scurtă autobiografie a autorului, care nu poate fi fără orice interes, ştiut fiind, că Ioan cavaler de Puşcariu, prin activitatea sa mănoasă pe toate terenele vieţii publice, prin zelul şi căldura inimei sale pentru promovarea cauzelor naţionale, bisericeşti şi culturale, s'a ridicat între personagiile cele mai marcante ale timpului său. La această parte am aflat de bine a face la finea cărţii un adaus despre anii din urmă ai vieţii sale petrecute în retragere la moşioara sa în Bran, precum şi despre moartea sa şi celelalte ce au urmat.

Considerând însemnătatea istorică a acestei scrieri, m'am temut a nu lipsi dela o datorinţă a mea, ca frate al autorului şi executor testamentar pentru rămasul dânsului, dacă nu aş da în tipar acest op; de aceea încredinţat, că prin scoaterea lui la lumină voiu face un serviciu bun istoriografiei române, m'am decis a lua asupra-mi sarcina tipărirei lui.

In speranţă, că cartea aceasta îşi va atinge scopul, o recomand spre binevoitoare primire cărturarilor români de toate stările, rugându-i a fi iertători faţă de autor, dacă cetindu-o vor afla în ea şi unele scăderi sau erori“.

*

Recomandăm şi noi cartea cu căldură, tuturor celor ce poartă interes faţă de trecutul nostru mai apropiat. Are să le fie de folos şi să le oferă o lectură plăcută şi interesantă. Cartea se poate comanda dela libraria arhidiecezană din Sibiiu.

gătoare dovezi despre dragostea neţărmurită ce o are poporul nostru către credinţa-i răsăriteană atunci, când adevărurile ei să îmbracă în graiul dulce şi plin de farmec al limbei sale româneşti. Această iubire de lege şi limbă — esprimată atât de elocvent de apostolul ginţilor Pavel — când zice, *„că mai bine 5 cuvinte în limba proprie, ca să înţeleagă toţi, decât 10.000 de cuvinte în limbi străine“*, i-a îndemnat pe toţi să iee parte cu atâta sete şi dor la întâia slujbă românească, oficiată de însuş arhipăstorul lor, azistat de cei mai înalţi sfetnici ai săi, precum şi cu concursul cântăreţilor vestiţi în întreg cuprinsul lucuit de credincioşii bisericii noastre.

Insufleţirea, ce s'a deslănţuit cu o elementară forţă în sufletul tuturor, ne face să ni se pară şi nouă — privind prin apa cristalină a lacrimilor de bucurie, ce ni-au podidit ochii — că acum — când ni-am ridicat acest Sion propriu — şi însăş natura ia parte la praznicul nostru de bucurie, precum li s'au părut şi vechilor Ovrei, eşiţi din mijlocul unui popor străin din Egipet, că — atunci — când li-a ajutat Dumnezeu a-şi face altar de închinare — după cuvântul figurat al psalmistului — *„munţii săltară ca berbecii, iară colinele ca mieii“*.

Astfel când toate fibrele internului nostru sânt pătrunse de fiorul multămirii sufleteşti, că ne-a învrednicit bunul Dumnezeu a ridica această preafrumoasă biserică într'un timp atât de scurt, cum abia am fi aşteptat, şi-a o înzestra şi împodobi cu strălucirea, pe care — cunoscând greutăţile începutului şi modestia mijloacelor — abia am fi îndrăznit să visăm: — nu e mirare, că vedem cu ochii noştri sufleteşti în fiecare cărămidă, ce încheagă zidurile acestei sf. clădiri un simbol al închegării tuturor credincioşilor noştri din eparhie într'un gând şi-o făptuire, pentrucă din toate părţile au contribuit la zidirea ei; că vedem în ornamentica originală, ce-o decorează, un îndemn de-a ţinea cu sfinţenie la toate câte formează cuintesenţa fiinţei noastre. Iar sfinţii ale căror învăţături ni-le reîmprospetează pictura ei, ne sfătuesc, ca *buna înţelegere* ce a domnit în sinul puţinilor fruntaşi din această parohie nouă atât în decursul pregătirilor cât şi a lucrărilor, ca zelul de care au fost animaţi, ca *intereşul* ce l-au ştiut deştepta în toate cercurile pentru cauza lor cu adevărat importantă şi ca mai ales frumosul *spirit de jertfă şi de ajutorare*, care ne-a îndemnat pe toţi din toate părţile să le sărim în ajutor cu sume mari şi mici, ca astfel fără multă zăbavă să isprăvim acest aşăzământ, de care avem atât de arzătoare lipsă: — să le ţinem pururea în vedere ca nobile exemple de urmat de câteori o trebuinţă bisericească, culturală şi de folos obştesc ne cere sprijinul. Şi atunci putem fi siguri, că instituţiunile, ce le vom proiecta şi plănui, vor eşi ca din pământ mai iute de cum vom gândi, ca şi această frumoasă biserică, care ne sugerează aceste nobile îndemnuri.

Deci adânc mişcat de iubirea fiească, ce Ni-au arătat-o miile de credincioşi din acest prilej, şi de toate cele văzute aici, mulţumesc înainte bunului Dumnezeu, care ne-a ajutat a ridica această biserică, întărind din nou adevărul din cuvintele psalmistului, când zice „Domnul este scutul celor săraci“ (Ps. IX. 10). Să-i mulţumim, că ne-a învrednicit de această zi de rară însufleţire şi nemărginită bucurie, în care nu numai am deschis larg plămânile credincioşilor noştri români din oraş, dându-le putinţa a răsufla de aci înainte liberi şi a înviora astfel cu ozonul atmosferei din propria lor biserică întreg organizmul parohiei, ci am pus cu toţii prin această biserică şi o temelie puternică pentru dezvoltarea în viitor a ortodoxizmului român din aceste părţi estreme, şi pentru formarea unui centru, de unde sperăm, că va porni acel vânt favorabil, care va sufla spuza de pe conştiinţa tuturor fiilor încă înstrăinaţi, reaprinzându-le focul dragostei către biserica românească şi aşezămintele ei.

Asemenea mă simţesc îndatorat a scoate la iveală cu satisfacţia conducătorului, care are muncitori bravi şi isteţi, zelul şi hărnicia organelor noastre parohiale din acest loc, a membrilor din comitet şi-a epitropiei şi mai ales vrednicia fruntaşilor, dintre cari cei mai aleşi sânt protopopul tractului şi acum şi paroh al nou sfinţitei biserici, *Traian Oprea* şi directorul dela „Luceafărul“ *Dr. Ţepeneagu.* Acestora le revine partea leului din munca prestată şi ostenelele făcute în jurul acestei clădiri.

Sânt abia câţiva ani, când n'aveam nici un ban pentru realizarea ideii de-a ne zidi o biserică proprie în acest oraş.

Dară, iubiţi ascultători, care inteligent român n'a întâlnit în cei din urmă 3 ani de atâteaori şi pretutindenea figura simpatică a protopopului *Oprea.* De călătoreai la sinod ori congres, de te întorceai dela adunarea generală a unei societăţi culturale, de plecai la băi sau de veneai din străinătate, îl aflai într'un cupeu de-al trenului. După cuvenitele cuvinte de introducere, îl vedeai scoţind din geantă sau buzunare un arhiv întreg de scrisori: petiţii, documente, planuri şi devize, dară mai presus de toate scotea din inima-i plină de însufleţire pentru o cauză nobilă o serie respectabilă de nerestumabile argumente despre importanţa şi absoluta necesitate a acestei sf. zidiri. Graiul său convingător a avut, ca şi *iarba fierălor*, puterea magică de-a deschide larg punga tuturor. Nimeni n'a putut rezista. Toţi au dat şi am dat; iară rezultatul neaşteptat ni-l prezintă această biserică, care ca stil, ca ornamentaţie românească şi înzestrare ocupă loc între cele mai frumoase şi succese din bisericile mitropoliei întregi.

Iată ce poate o voinţă tare, o stăruinţă neobosită şi zelul apostolic, izvorât din dorinţa de-a nu trăi înzădar!

Laudă lui şi conlucrătorului Dr. Ţepeneag, dela cari biserica mai aşteaptă însămnate servicii, precum şi tuturor, cari s'au ostenit în scopul acesta; iară dăruitorilor de faţă şi de pretudindenea mulţumitele Noastre, însoţite de rugăciunea către Dumnezeu, ca să le dee sănătate şi mult bine şi să le umple jitniţele de tot belşugul, ca şi pe viitor să-şi deschidă inima şi punga la glasul de cerere al celor dornici de progres, dară lipsiţi de mijloacele de-a ne crea fără întârzieri prea mari toate instituţiunile, a căror lipsă o simţim. Răsplata afle-o în convingerea, că întărindu-ne pe noi, s'au întărit pe ei înşişi.

*

Iubiţilor Credincioşi!

Este ştiut, că nici o despărţire nu se poate fără oarecare supărări. Formarea parohiei speciale române a produs la în Cristos fraţii noştri Sârbi oarecare susceptibilităţi, cari — durere — au devenit acute cu ocazia unor înmormântări de credincioşi de-ai noştri.

Ceice însă din ambele părţi judecă cu creştinească şi frăţască dragoste acest fapt, trebue să regrete orice ciocniri, căci — dupăce canonul 34 apostolesc cere, ca biserica fiecărei naţiuni să fie condusă de un mitropolit propriu de acelaş neam, şi dupăce înaintaşi preavrednici ni-au exoperat dela legislaţia ţării şi Maiestatea Sa Regele reînfiinţarea vechei mitropolii naţionale ortodoxe române, — era lucrul cel mai firesc, ca toţi Românii răsăriteni să se alipească de biserica acestei mitropolii proprii, mai ales, că precum la Sârbii din patrie, aşa şi la noi Românii, cari trăim în şi prin biserică, interesele naţionale sânt strâns unite de cele bisericeşti, şi deci conştiinţa lor naţională trezită numai în sânul bisericii lor proprii găsia deplină linişte şi mângăiere sufletească.

Această dorinţă şi tendinţă, fie şi a Românilor celor mai răzleţi de pe teritorul patriei, nu poate fi supărătoare pentru nimenea, deci nici pentru fraţii Sârbi, ierarhiei cărora ne-au supus trista intoleranţă din trecut, vitregă mai ales pentru ortodoxismul român.

Când deci — în măsura, în care conştiinţa naţională a Românilor, încă nedespărţiţi reclamă trecerea lor în jurisdicţiunea episcopului român — ne întemeiem câte-o vatră proprie, îi asigurăm pe în Cristos fraţii Sârbi, că n'avem nici o tendinţă agresivă şi deci nu dăm anză la nici o nemulţămire întemeiată.

Noi nu râvnim nici la sufletele altora, nici la avere străină, ci — după vorba lui Eminescu — noi ne apărăm „sărăcia şi nevoile şi neamul“.

Deci — de câteori fiii neamului întâmpină greutăţi în asemenea năzuinţe nobile, ca episcop român trebue să esclam cu poetul german Schiller:

„Raum für alle hat die Erde,
„Verfolgt nicht mehr meine Heerde!“

*

Relaţiunea dintre noi şi Sârbi ne reaminteşte incidentul dintre vechii Israilteni şi seminţia lui Ruben şi Gad şi jumătate din seminţia lui Manase. Cei dintâi s'au aşezat în Canaan; iară celelalte 3 seminţii au plecat către Iordan, spre pământul Galaad, pe care aveau să-l stăpânească, „după cuvântul lui Iehova prin Moisi“ (Isus Navi XX. 9). Şi când au ajuns la ţărmurile Iordanului, — gândindu-se la Iehova — şi-au zidit lângă râu un altar mare, propriu. Auzind aceasta Israiltenii s'au aprins şi era să-i atace; dară — sfătuindu-se asupra lucrului — au esmis 10 solii în frunte cu preotul Fineas. Aceştia — sosind în pământul Galaad şi trăgând la răspundere pe fiii lui Ruben şi Gad — asupra afirmativului „păcat făcut împotriva lui Iehova“ (v. 16) de-a-şi ridica altar propriu — au primit ca răspuns, că e „departe de ei gândul ... să se abată dela Iehova prin zidirea unui altar“ (v. 29) propriu; dară de aceea şi-au făcut loc de închinare — afară de cel al Israiltenilor, ca nu cumva fiilor şi urmaşilor lor să le facă fiii Israiltenilor imputare, că vin a se închina la altarul lor şi astfel — nemergând bucuros acolo, unde primesc imputări — „să înceteze a se teme de Iehova“ (v. 25), adecă să slăbească în credinţa părinţilor lor.

Preotul Fineas şi solii fruntaşi au rămas mulţumiţi şi — spuind acasă starea lucrului — Israiltenii „nu mai insistau să meargă cu război în contra lor“ (v. 33)

Prezenţa între noi a marelui preot al coreligionarilor Sârbi, a Preasfinţitului Episcop *Gavril Zmeianovici* al Vârşeţului, carele — pătruns de curată dragoste creştinească şi frăţască întru Cristos, a asistat la serbările noastre — este cea mai grăitoare dovadă, că arhipăstorul eparhiei sârbeşti este călăuzit de duhul tolerant al dreptei judecăţi.

Din dragostea şi tăria, cu care ne alipim noi şi fiii seminţiei noastre de altarul propriu, se va fi convins, că năzuinţele noastre n'au o nuanţă agresivă, ci urmăresc esclusiv scopul măreţ şi creştinesc de-a da fiilor neamului nostru putinţa a se închina şi ruga pentru mântuirea sufletului în biserica lor în liniştea şi mulţumirea, ce i le ofere altarul propriu, întărind astfel legătură dintre biserică şi credincioşi şi păstrând în aceeaş curăţenie credinţa răsăriteană comună.

*

Mulţumind în Cristos fratelui *Gavril* pentru cinstea, ce ne-o face prin prezenţa sa, folosesc totodată această ocazie, — când pentru întâiaşdată slujesc în acest şi pentru noi istoric centru — ca în calitate de ierarh român să exprim mulţumita şi recunoştinţa bisericii noastre pentru binele, ce ni l-au făcut nouă şi bisericii mulţi înalţi arhipăstori ai Sârbilor în timpul celei mai triste epoce din viaţa bisericii ortodoxe române, mai ales în veacul XVIII, când am fost lăsaţi pe largul mării înviforate ca o corabie fără cârmaci, fără păstori şi episcopi. „Bătuţi“, luaţi ni-au fost păstorii şi — dacă turma părăsită nu ni s'a risipit — pelângă conservatismul ce caracterizează poporul român şi alipirea lui de legea sa — meritul revine în mare măsură acelor arhierei sârbi, cari mai ales în părţile ardelene, unde am fost mai atăcaţi, au desvoltat întru salvarea ortodoxismului o neobosită misiune apostolică.

1. Atât călugărul Visarion cât şi popa Şofronie dela Cioara, cari în veacul XVIII, cu atâta succes au mângăiat şi întărit turma răzlăţită, au fost ajutoraţi efectiv, cel dintâi de mitropolitul sârbesc *Ioanovici Şacabent*, al doilea de vestitul *Pavel Nenadovici.*

2. Administratorii sârbeşti ai eparhiei ardelene *Dionisie Novacovici Ioan Gheorghevici* şi *Şofronie Chirilovici* şi-au dat toată silinţa a restaura încâtva starea desolată şi deplorabilă a erparhiei.

3. Iară episcopii *Ghedeon Nichitici* şi *Gherasim Adamovici* au îmbunătăţit soartea acestei biserici şi situaţiunea socială şi chiar politică a credincioşilor ei. Îndeosebi amintirea episcopului Adamovici ni se înfăţişază în colori foarte simpatice atât pentru zelul său apostolesc, cât şi pentru lupta purtată împreună cu episcopul *Bob* în favorul poporului român. Urmele acestor stăruinţe ni se păstrează nu numai în cunoscutul „Supplex libellus Valachorum“ dela 1791, ci şi în alte 2 memorande[1] ale lui dela 1792, de curând publicate. In unul din acestea spune Adamovici că — *deşi nu e Român, ci de alt neam* (ex altera gente natus) — *totuş s'a simţit îndemnat să intre în luptă pentru această naţiune, fiind convins că nu e intenţiunea Maj. Sale, ca soartea cea tristă a acestei naţiuni să se perpetueze* („non est intentio Majestatis Vestrae Sacratissimae, ut huius nationis tristia fata perpetuentur“).

Corespondenţa sa, publicată în anii din urmă din arhivul dela Carloviţ[2], ne descopere şi stăruinţa mitropolitului sârbesc *Stefan Stratimirovici* (1790—1837) către Adamovici de-a lucra pentru biserică şi poporul român. Astfel îi scrie (Viena la 13 Martie 1791): *„Precum mă bucur, că P. S. V. Vă îngrijiţi pentru bunăstarea clerului şi a poporului de acolo. . rog ca şi mai departe să stăruiţi pentru lucrurile acestea mai ales în vremea de acum, când putem aştepta un bine ...“*; iar altădată (Carloviţ 21 Iunie 1791): *„Dă Doamne, ca sfârşitul dorit să răspundă dorinţelor şi rugămintelor îndreptăţite ale sărmanului popor şi cler de acolo, ceeace fără îndoială se poate spera, având în vedere inima cea mai iubitoare de dreptate a noului monarh şi înclinarea locurilor prea înalte“.*

4. Acest mitropolit, precum şi următorul său *Stefan Stancovici* (1837—1842), merită o evlavioasă pomenire şi din partea noastră, căci în şcoala lor s'a format eliberatorul nostru *Şaguna*, carele a studiat şi trăit ca tinăr în acest oraş şi al cărui suflet nemuritor desigur tresaltă de bucurie în această zi a Inălţării Domnului, când în acest centru începe a fâlfâi biruitor steagul, pe care însuş l-a desfăşurat.

5. Deasemenea se cuvine oarecare recunoştinţă şi mitropolitului *Iosif Raiacici* (1842—1861), care a făcut bisericii române, poate fără voea lui, cel mai mare bine posibil. Era vorba, ca Şaguna să ajungă episcop la *Neoplanta*, dară Raiacici s'a împotrivit zicând: *„Pe Şaguna vreau să-l păstrez pentru dieceza Ardealului, căci episcopul Vasile Moga de acolo e bătrân şi dieceza aceea va deveni curând vacantă“.* De mergea Şaguna la Neoplanta, poate rămânea acolo şi de noi ce s'ar fi ales? Ne înfiorează şi gândul de-a nu fi avut pe Marele Andrei.

Cunoscute sânt şi vredniciile multor episcopi dela Arad pentru biserica română din acele părţi.

In schimb şi noi Românii am contribuit mult la întărirea bisericii sârbeşti. Le-am dat episcopi luminaţi, cari au muncit pentru binele bisericii sârbeşti; le-am crescut chiar pe un fel de George Lazar, pe călugărul dascăl, mai târziu ministru, *Dosoftei Obradovici* († 1811), care[1] a fost „creatorul literaturii sârbeşti noi şi organizatorul culturii sârbeşti“. Acesta însuşi ne spune, că — născut în Banat — şi-a făcut întâia cultură din cărţi bisericeşti scrise *în limba românească*[2], iar episcopul Leon Giuca al Romanului (mai târziu mitropolit al Moldovei) i-a fost *„cel mai mare binefăcător“*.

Aşa trebue să se ajutoreze fraţii în Cristos. Ar fi de dorit, că acest simţ de sprijin reciproc întru apărarea credinţii comune să reînvie; căci creştini sântem şi astfel noi înşine mărturisim învăţăturile lui Cristos de a ne iubi nu numai fraţii, coreligionarii, ci şi pe duşmani.

*

In fine Vouă, iubiţilor poporeni din acest oraş, vă încredinţez această nouă şi strălucitoare biserică, cu îndatorirea ca voi — biserica cea adevărată a lui Cristos, biserica cea vie — să o întreceţi în strălucire prin curăţenia credinţei şi a vieţii voastre individuale, familiare şi obşteşti şi prin cultivarea tuturor virtuţilor propoveduite de religia noastră răsăriteană, alipindu vă de ea cu dragostea şi încrederea, cu care copilul se alipeşte de sânul maicii sale şi iubind nu numai strălucirea şi podoabele ei, ci şi stricteţa poruncilor ce ni-le dă spre binele nostru vremelnic şi mai ales spre mântuirea vecinică a sufletelor noastre.

Fiţi mulţumitori Domnitorului Rege şi marilor bărbaţi de stat, cari ni-au împlinit cererea de-a avea mitropolie şi organizaţie bisericească proprie, prin susţinerea şi întărirea tradiţionalei noastre loialităţi către tron şi prin credinţă către iubita patrie, ale carei sentinele probate au fost aici, la marginile ţării, şi strămoşii voştri.

Cultivaţi bunul început, aduceţi la sânul bisericii toate oile cele perdute şi răzleţe şi mai ales voi — cei puţini de azi — „creşteţi şi vă înmulţiţi“, că — dacă noi — generaţia de azi — V'am dat această frumoasă biserică şi am pus această puternică temelie, fiii şi nepoţii voştri — înmulţiţi la număr şi întăriţi la putere — să poată spori moştenirea, înfiinţând multe aşezăminte pentru înaintarea noastră şi prin noi şi pentru întărirea patriei.

Iar — ca bunele noastre gânduri să se poată întrupa, implor ajutorul celui de sus şi — binecuvântându-vă — Il rog să trimită asupra voastră şi a urmaşilor voştri toate darurile sale cele bogate, căci prin această biserică şi prin toate aşezămintele noastre Lui voim să-i slugim, acum şi pururea şi'n vecii vecilor. Amin.

*

Notă. Părţile referitoare la biserica sârbească din cuvântarea P. S. Sale, Episcopului *Miron* au fost rostite în biserica catedrală sârbească din Vârşeţ, unde P. S. Sa a fost condus de clerul bisericii sârbeşti şi bineventat cu un Arhiereu al bisericii pravoslavnice.

Ştiri triste şi dureroase.

Dintr'o comună fruntaşă, mare românească, ne vine un glas de durere şi tânguire, glas, care ne place a crede, că e cam esagerat, pentrucă dacă ar sta lucrurile cu adevărat şi întru toate aşa cum le aflăm descrise într'o scrisoare particulară, ar trebui se desperăm şi se deplângem soartea poporului nostru, părăsit şi de aceia, cari datorinţă au să-i dee învăţături şi să-l îndrume pe calea, care duce la bunăstare şi cultură.

Numele comunei îl lăsăm de astădată neatins, crezând că'i vor şti aceia, pe cari îi priveşte, şi ne mărginim numai la reasumarea în următoarele a tânguirii bunului Român din acel sat, care le-a pus pe hârtie aşa cum s'a putut din partea lui.

Preoţii din acea comună în loc să predice şi să dee învăţături poporului, în toamna şi în earna trecută i-au dat de ştire de mai multeori în biserică, că pădurile comune sunt în primejdie, deci să caute fiecare proprietar de pădure să-şi vândă din vreme dreptul de proprietate, pentrucă dacă

---

[1] Vezi Dr. Ioan Lupaş (protopopul Săliştei): „Misiunea episcopilor G. Adamovici şi Ioan Bob la curtea din Viena în 1792“. Sibiiu 1912 pg. 36 şi 38.

[2] Vezi „Revista teologică“ din Sibiiu Nr. 14—18 din 1911, pag. 400—423, de Dr. S. Dragomir.

---

[1] Vezi „Srpski Kujizevni Glasnik“. Martie 1911.

[2] „Cazania“, „Vieţile Sfinţilor“ „Carte sau lumina ca drepte dovediri din dogmele bis. Răsăritului asupra desghinării papistaşilor“, de Maxim Peloponesianul (Znagov, 1699).

nu fac aşa, pădurea să vinde la licitaţie. Oamenii au ascultat, şi-au vândut drepturile, cumpărătorii le-au trecut în cartea funduară pe numele lor, au luat apoi pe pădure bani dela bancă, iar acuma au provocat pe vânzători, să le dee îndărăt preţul de cumpărare, cu interese şi cu spese, şi să-şi primească iarăşi îndărăpt drepturile asupra pădurii, acuma, când pădurea e împovărată greu din partea lor!

Dacă ar fi, ca cu adevărat aşa să stee lucrurile, atunci intervenţia judecătoriei penale se impune cu necesitate arzătoare, pentrucă aceasta ar fi înşălătorie, săvârşită în contul poporului nepriceput şi sedus. Şi la astfel de făptuiri să dee mână de ajutor preoţii? Parecă totuşi nu ne vine să credem.

A doua tânguire a bunului Român e aceea, că în şcoala confesională din comuna sa nu se vede nici un sporiu, pentrucă învăţătoriul nu-şi bate capul cu instruarea tuturor elevilor, ci-şi alege câte 4—5 dintre ei, pe cei mai buni, pe aceştia îi instruiază şi pe aceştia îi ascultă la examene. Ceialalţi ies din şcoală fără învăţătură.

Cu toate că şi tânguirea aceasta ni-se pare a fi cam esagerată, am luat notiţă şi despre ea, pentru a atrage şi pe calea aceasta atenţiunea celor în drept asupra faptului, că cum se vede nu pretutindenea merg lucrurile aşa cum ar trebui să meargă, şi că prin urmare se impune luarea de măsuri grabnice de îndreptare.

Programa

examenelor publice la finea anului şcolar 1912/13 în seminarul pedagogic teologic „Andreian' al arhidiecezei ortodoxe române transilvane.

Secţiunea teologică:

7 Iunie v.: a. m.: Dreptul canonic, Noţiuni de drept şi Contabilitatea (curs. III.) prof. Dr. E. Roşca; d. a.: Encicl. şi Metod. ştiinţ. teol. (curs. I) prof. Dr. S. Dragomir, Didactica (curs. II) profesorul Dr. P. Roşca.

8 Iunie: a. m.: Pastorala şi Liturgica (curs. III.) prof. Dr. A. Crăciunescu; d. a.: Isagogia (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu, Limba şi literatura română (curs. II.) prof. Dr. S. Dragomir.

10 Iunie: a. m.: Dogmatica (curs. II.) prof. Dr. N. Bălan; d. a.: Exegeza şi Arheologia biblică (curs. I) prof. Dr. A. Crăciunescu.

11 Iunie: a. m.: Istoria bisericească (curs. I.) prof. Dr. S Dragomir, Pedagogia (curs. III.) prof. Dr. P. Roşca; d. a.: Catihetica (curs. III) prof. Dr. N. Bălan, Limba şi liter. rom (curs. I.) prof. Dr. V. Stan.

12 Iunie: a. m.: Morala (cursul II.) prof. Dr. N. Bălan, Istoria pedagogiei (curs. II.) prof. E. Todoran; d. a. Exegeza (curs. II.) prof. Dr. A. Crăciunescu, Economia (curs. III.) prof. I. Oţoiu.

13 Iunie: a. m.: Istoria bisericească ort. rom. (curs. II) prof. Dr. S. Dragomir, Psihologia (cursul I.) prof. E. Todoran; d. a.: Omiletica (curs. II. şi III.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

14 Iunie: a. m.: Apologetica (c. I.) prof. Dr. N. Bălan, Limba şi literatura română (curs. III) prof. Dr. V. Stan; d. a.: Cântări bisericeşti (curs. III) prof. I Felea, Muzica vocală şi instrumentală (curs. I., II. şi III.) prof. T. Popovici.

15 Iunie: Conferenţă.

Examenele cu elevii din cursul I., II. şi III. pedagogic se vor ţinea în 10/23, 11/24 şi 12/25 Iunie c. într'una cu examenele de *cualificaţiune de curs.*

Candidaţii admişi la depunerea examenelor de pe acestea cursuri în cale *privată*, se vor examina în *rând cu elevii ordinari.*

In *16 Iunie a. c.* serviciu divin şi încheerea festivă a anului şcolar 1912/13.

Sibiiu, 29 Maiu v. 1913.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători,* „Pogorârea Duhului Sfânt“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

*

Pentru fundaţiunea ziariştilor. Epitropia administrativă a fundaţiunii pentru ajutorarea ziariştilor români esprimă sinceră mulţumire dnei şi dlui *Dr. Nicolae Ittu* pentru darul de *50 cor.* făcut ca rescumpărare a anunţurilor de logodnă respective de căsătorie.

*

In escursiune. Elevele şcoalei civile de fete a „Asociaţiunei“ au fost zilele trecute în escursiune de studii la Viena. Un raport amănunţit despre aceasta escursiune ne-a sosit la încheerea foii. Il vom aduce deci în numărul viitor.

*

Artiştii noştri la Braşov. Eri după ameazi a plecat distinsa noastră cântăreaţă, doamna *Veturia Triteanu*, cu artiştii *Mărcuş* şi *Crişian*, la Braşov, unde vor cânta în *„Cavaleria rusticană“* şi în *„Şezătoarea“* dlui *Brediceanu*, date acolo de corul dlui *Dima.*

*

Dela poştă. Oficiul poştal din loc, în urma unei dispoziţiuni laudabile luată din partea direcţiunii din Cluj, va împărţi, cu începere dela 16 Iunie n. c. ziarele de zi budapestane în fiecare zi în orele de dimineaţă prin factori poştali speciali.

*

Zeppelin la Viena. Contele Zeppelin şi-a realizat în sfârşit ideea de a sbura la Viena. A plecat din din Baden-Oos Luni la orele 5 şi 30 minute dimineaţa şi după o călătorie neîntreruptă de opt ore a sosit la Viena. Drumul percurs de balon este de 835 chilometri. Pe aerodromul dela Aspern, unde balonul *Sachsen* s'a coborât la orele 2 şi jumătate, se adunase o massă uriaşă de oameni, care a primit cu ovaţiuni nesfârşite pe aeronauţii din Germania. In ziua următoare contele Zeppelin, care a stat în hotelul Imperial ca oaspe al domnitorului, a fost primit în audienţă la Schönbrunn. In castelul acesta s'a dat la ora 1 un dejun în onoarea contelui Zeppelin. Suveranul nostru şi-a exprimat admirarea pentru calităţile excelente ale balonului Sachsen.

*

Mariu pe ruinele Cartaginei. După două mii de ani s'a întâmplat ca pe ruinele Cartaginei să şadă earăş un Mariu. Ruinele erau veritabile, adecă rămăşiţele vechiului oraş african întemeeat de fenicieni. Mariu însă era de astădată un actor francez, cu numele *Fichet.* O societate teatrală franceză a reprezentat adecă în teatrul antic dela Cartagina tragedia istorică scrisă de Mortier sub titlul *Mariu învins.* Intr'una din scenele piesei, persoana care înfăţişează pe Mariu, a şezut pe adevăratele ruine cartagineze, având în apropiere grădinile, colinele şi marea fără sfârşit. Trei mii de spectatori au asistat la reprezentaţia, care a produs un efect dintre cele mai sguduitoare.

*

Răsboiul neatârnării României. Ni se scrie din Orăştie, că la Rusalii, Duminecă în 15 Iunie n. şi Luni în 16 Iunie n., se va representa acolo, în sala cea mare a hotelului „Central“ renumitul film chinematografic „Răsboiul neatârnării României“ purtat în anul 1877/78 contra Turcilor. In decursul desfăşurării icoanelor vii va cânta muzica militară a regimentului de infanterie numărul 64.

*

Originea lui Columb. Toate lexicoanele spun, că ilustrul navigator şi descoperitor al Americei, Cristofor Columb, este italian de naştere. Acum a apărut pe neaşteptate o carte spaniolă scrisă de *Arribas*, care voeşte să dovedească pe temeiul unor documente nouă, că genovezul Columb este *evreu spaniol* de origine.

*

Fumatul şi femeile. In oraşele europene mai mari femeile se obişnuesc tot mai mult cu fumatul. Astăzi o femeie „chic“ îşi scoate tabachiera, chibritele şi îşi aprinde ţigara într'un restaurant ca şi acasă. Senzaţia cea mai mare o produce acum o actriţă tineră, care în loc de ţigară trage din ciubuc. Ţigancele noastre cunosc de mult această nobilă pasiune.

*

Expoziţie pe vapor. Compania generală transatlantică a instalat o expoziţie pe unul din vapoarele sale, care face drumul dela Havre la Newyork. Cei mai distinşi sculptori şi pictori şi-au trimis lucrările, şi astfel s'a format o colecţie de obiecte artistice dintre cele mai minunate. Pasagerii, cari fac călătoria lungă peste ocean, având la îndemână expoziţia, nu vor avea timp să se plictisească.

*

Expediţie ştiinţifică. Din Roma se anunţă, că Dr. *Filippi* pregăteşte o mare expediţie ştiinţifică în Himalaia de ost, mai ales pentru explorarea Turchestanului chinezesc. La expediţie participă 11 persoane, care vor pleca la mijlocul lui Iulie din portul dela Genua. Scopul este a se ocupa cu studii meteorologice, topografice şi de geografie. Atât guvernul italian cât şi guvernul indic sprijinesc cu ajutoare însemnate expediţia dela Roma.

*

Radiu In ţinutul Fergana din Turchestan s'au descoperit izvoare bogate în radiu. Şase grame de radiu s'au trimis la Petersburg. Este vorba de valori în preţ de milioane. Dacă ştirea se adevereşte, Rusia va deveni ţara cea mai bogată în producerea de radiu.

*

Presa în Persia. Un cunoscător al raporturilor persiene, profesorul englez *Browne*, a ţinut o prelegere despre ziaristica din Persia, care în anii din urmă a luat un avânt de necrezut. In 1907 numai în oraşul Teheran se tipăreau 150 de gazete; pe când la mijlocul veacului trecut acelaş oraş n'avea decât un singur ziar. Respândirea lui se făcea pe o cale cu adevărat orientală: la porunca şahului ziarul se trimitea fiecărui funcţionar, ear abonamentul se reţinea din salar. Numele ziarelor apărute de atunci promiteau foarte mult, ca bună oară: *Cultura, Legea, Viaţa* şi altele; dar unul singur, *Gândirea*, a izbutit să se susţie cu ajutor rusesc. Profesorul Browne a arătat şi câteva foi umoristice persiene, şi publicul a constatat cu surprindere că ilustraţiile sunt excelente.

*

Spălarea bancnotelor. Directorul tipografiei, unde se tipăresc bancnotele americane, dl I. *Ralph*, a venit la ideea să spele din când în când bancnotele aflătoare în circulaţie, şi astfel să le desinfecteze. O maşină de spălat construită în acest scop, s'a şi instalat în Washington. In cercuri medicale se aşteaptă mult bine, din punct de vedere igienic, dela înoirea lui Ralph, având în vedere că bancnotele trec prin sute şi sute de mâni, ear prin aceasta fireşte se fac murdare şi pline de microbi. Procedura de curăţire a banilor de hârtie este extraordinar de însemnată pentru sănătatea publică, şi negreşit merită să fie introdusă şi în alte ţări.

*

Sfinţire de biserică. Comitetul parohiei ortodoxe române din comuna Săsciori, protopresbiteratul Sebeşului-săsesc, invită publicul la actul *sfinţirii bisericii* parohiale reînoite şi la festivităţile împreunate cu acest act, cari vor avea loc Luni, a 2-a zi de Rusalii (3/16 Iunie 1913), după următorul program: I. La 9 ore dimineaţa: Sfinţirea bisericii. La liturgie va cânta un cor din seminariul „Andreian“ din Sibiiu, sub conducerea profesorului T. Popovici. II. La 1 oră d. a.: Prânz comun în pavilonul domnului N. Răchiţan. Taxa e 3 cor. de persoană. III. Seara la 8 ore: Concert, dat de corul seminarului şi Teatru, jucat de tinerimea din Săsciori. IV. Petrecere cu joc. Taxa de intrare la concert şi teatru e cor. 1·50 de persoană, şi cor. 3 de familie.

*

Clubul român din Viena va aranja o serbare împreunată cu concert şi teatru întru comemorerea aniversării X. dela înfiinţarea sa Sâmbătă în 14 Iunie n. 1913 în sala restaurantului V. Schlossgasse 5. Inceputul la ora $8^{1}/_{2}$ seara.

*

Petrecere în Blaj. Tinerii industriaşi români din Blaj vor da o Petrecere de vară Luni în 16 Iunie n a doua zi de Rusale la orele 4 p. m. în „Grădina Veza“. In pauză vor avea loc focuri de artificii. Venitul petrecerii este pentru sporirea fondului „Soc. meseriaşilor din Blaj“. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se chitează prin ziare.

*

Teatru român în Sibiiu. După cele 4 celebre reprezentaţiuni de operă, ale *„Reuniunii române de muzică din Sibiiu“*, din zilele trecute, cari cinste au făcut clasei inteligenţei noastre, vestim şi acum cu plăcere, că *clasa meserieşilor noştri sibieni* se pregăteşte şi ea cu o reprezentaţie teatrală ce să va da *Duminecă după S. Rosalii, la 9/22 Iunie c.* în teatrul orăşenesc. Comedia, ce să va juca, e proprie a stârni voie bună până şi în cei mai puţini veseli dela fire, ear şezătoarea va fi o copie fidelă a şezătorilor săteneşti cu toate plăcerile şi farmecile lor. Atât la comedie, cât şi la şezătoare, sunt angajate, în număr mare, dame şi bărbaţi, cele mai probate puteri ale Reuniunii meseriaşilor. Cum reuniunea meseriaşilor, din venitele ei, a ajutat şi ajută aci pe cei năpustiţi prin foc sau prin potopuri, aci pe săracii noştri la diferite prilejuri, nu ne îndoim, că va fi sprijinită şi acum de cei buni ai noştri din Sibiiu şi din împrejurime. Detailii prin placate.

*

Mulţămită.

In durerea inimei, în care mă găsesc din cauza trecerii din viaţă la cele eterne a scumpei şi neuitatei mele soţii, preoteasa *M. Popa-Grama*, aduc cele mai vii mulţămiri număroşilor prietini şi cunoscuţi, cari ne-au adresat mângâeri şi condolenţe în momentele de grea încercare. — Mulţămesc totodată şi stimaţilor domni şi doamne, cari din dragoste creştinească au petrecut la cele eterne pe scumpa noastră defunctă. *Jalnica familie.*

Dela şcoala civilă de fete.

Programă

pentru examenele publice dela şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ la finea anului 1912/1919.

Sâmbătă în 21 Iunie st. n., dela 8—11 ore a. m. Religie, toate clasele.

Dela 11—12 ore a. m. Limba franceză, toate elevele.

Luni în 23 Iunie, dela 9—11 ore a. m. Clasa III-a din studiile: Limba română şi Limba maghiară.

Dela 3—5 ore d. a. Clasa I din studiile: Geografie şi Aritmetică—Geometrie.

Marţi în 24 Iunie, dela 9—11 ore a. m. Clasa IV-a din studiile: Limba maghiară şi Fizică.

Dela 3—5 ore d. a. Clasa II-a din studiile: Limba maghiară şi Limba germană.

Mercuri în 25 Iunie, dela 9—11 ore a. m. muzica vocală şi instrumentală (pian, violină), toate elevele.

Sâmbătă în 28 Iunie, dela 11—12 ore a. m. Incheierea solemnă a anului şcolar şi distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie şi desemn, sunt expuse în decursul examenelor într'una din salele institutului.

Direcţiunea.

Şcoalele medii gr. or. rom. din Braşov (Brassó).

Programa examenelor

la finea anului şcolar 1912—13.

A) Examenul oral de maturitate la gimnaziu se va ţinea în zilelele de 4/17—8/21 Iunie în sala festivă a şcoalei.

B) Examenele private (particulare) se vor ţinea în zilele de 10/23 până 15/28 Iunie, — având şcolarii privatişti să se prezinte în cancelaria direcţiunii gimnaziale Luni în 10/23 Iunie la 8 ore dimin.

C) Examenul public de gimnastică se va ţinea în curtea de gimnastică (intrarea din strada băilor de aburi) Duminecă în 9/22 Iunie la 5 ore p. m., în caz de timp nefavorabil, în ziua următoare.

D) Examenele publice de încheiere se vor ţinea Joi şi Vineri în 27 şi 28 Iunie v. (10 şi 11 Iulie n.) după următorul program:

I. La gimnaziu.

Joi în 27 Iunie v.

Oara:	Clasa:	Obiectul:	Profesorul:
$7^{1}/_{2}$—8	VII.	Elina	V. Neguţ
8—$8^{1}/_{2}$	„	Fizica	T. L. Blaga
$8^{1}/_{2}$—9	VI.	Latina	I. Petrovici
9—$9^{1}/_{2}$	„	Româna	Ax. Banciu
$9^{1}/_{2}$—10	V.	Maghiara	Dr. I. Bunea
10—$10^{1}/_{2}$	„	Istoria natur.	D. Lupan
$10^{1}/_{2}$—11	IV.	Germana	Dr. Al. Bogdan
11—$11^{1}/_{2}$	„	Matematica	T. L. Blaga
$11^{1}/_{2}$—12		Declamaţiune Coruri vocale	
$2^{1}/_{2}$—3	III.	Latina	V. Neguţ
3—$3^{1}/_{2}$	„	Istoria	Dr. Iosif Blaga
$3^{1}/_{2}$—4	II.	Maghiara	Ax. Banciu
4—$4^{1}/_{2}$	„	Geografia	D. Lupan
$4^{1}/_{2}$—5	I.	Religia	Dr. Nic. Stinghe
5—$5^{1}/_{2}$	„	Ist. natur.	D Lupan

II. La şcoala reală.

Vineri în 28 Innie v.

$7^{1}/_{2}$—8	IV.	Religia	Dr. St. Stinghe
8—$8^{1}/_{2}$	„	Româna	Dr. C. Lacea
$8^{1}/_{2}$—9	III.	Istoria	G. Vătăşan
9—$9^{1}/_{2}$	„	Fizica	V. Micula
$9^{1}/_{2}$—10	II.	Maghiara	N. Bogdan
10—$10^{1}/_{2}$	„	Geometria	P. Percea
$10^{1}/_{2}$—11	I.	Geografia	S. Oprean
11—$11^{1}/_{2}$	„	Aritmetica	V. Micula

E) Incheierea solemnă a anului şcolar se va face Sâmbătă în 29 Iunie v. (ziua Sfinţilor apostoli Petru şi Pavel) în sala festivă la orele 11, după ce şcoalele vor fi asistat în corpore la serviciul divin în biserica Sf. Nicolae din Scheiu.

După încheierea festivă a anului şcolar se vor distribui între şcolari (prin D-nii profesori de clasă în localele de clasă) testimoniile şi anuarul şcoalei.

Participarea la examene şi la încheierea anului este obligătoare pentru toţi şcolarii. Absenţii nu vor primi testimoniu şi anuar şi vor fi deosebit pedepsiţi.

Braşov (Brassó), în 25 Maiu v. 1913.

Direcţiunea
şcoalelor medii gr. or. române.

Nr. 296/1913. (124) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 5568 Bis. dela 7 Maiu a. c., se publică concurs din oficiu cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenții — cu știrea subscrisului — să se prezinte în comună pentru a face cunoștință.

Geoagiu-Algyógy, 17/30 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental român.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 65/1913 par. (123) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Prea Veneratul Consistor arhidiecesan sub nr. 6087/1913 școl prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru edificarea școalei gr. or. român din **Loamnăș** (Ladámos), tractul Sibiiu.

Licitațiunea se va ținea în **2/15 Iunie 1913** la 2 oare p. m. în școala gr. or. română din Loamnăș.

Comuna bisericească va da zilele de lucru năsipul, prundișul necesar, apa, precum și toate transporturile dela gara din Loamnăș până la locul de zidire.

Prețul strigării e statorit la 9250 cor., iar licitanții vor depune ca vadiu 930 cor. în bani gata

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial ca „senat școlar“ își rezervă dreptul de a alege pe acela dintre minus oferenți, pe care-l va afla mai bun.

Loamnăș, la 21 Maiu v. 1913.

Nicolae Dorca
par. prez. comit. par.

Vasilie Crețu
notar comit. par.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 15–40

Favoritul mijloc de înfrumsețare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT

a lui Földes.

Această pomadă de obraz o folosește în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor științifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, și după afirmarea renumiților chemici e cel mai bun și nestricăcios mijloc pentru înfrumsețarea și rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid și sigur efect.

In restimp de vre-o câteva zile dispar toate crețele, lintițele, petele de ficat și toate spuzele. b) (91) 3—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumsețează nu numai obrazii, ci îi îngrijește și scutește de toate influențele anotimpului, a soarelui și a vântului.

Contra imitațiunilor se Vă feriți! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 și 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1 20.

Expedițiuni poștale prin producentul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pischl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighișoara: A. W. Lingner. In Mediaș: Ubert József.

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului“**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **35 coroane**. La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

De închiriat un

local de prăvălie

cu două odăi de locuit, culină și magazin, pivniță etc. în strada sării — Salzgasse Nr. 23. (121) 3–3

„AGRICOLA“, întreprindere de mașini agricole și motoare

BUDAPEST, V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

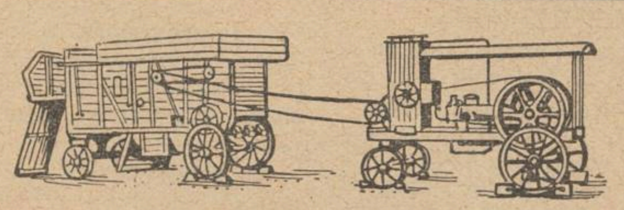

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale șvediene* și *originale Diesel* pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor

Se află pururea în depozit.

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (100) 6—12

Corespondență românească.

Mare ocaziune de Sfintele Rusalii

la

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

și

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20 – 25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5 7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35 - 39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4 - 14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8 - 14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9 50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14 —
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

În zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 18—

Vila Cosma Călimănești

situată aproape de sursa „Căciulata“, renumită pentru: afecțiuni artrice, reumatism morburi de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munți, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală și constantă; lipsită de curenți, de praf și de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet și lumină electrică. Conduct de apă în fiecare cameră; băi calde și dușuri.

Camere pentru turiști.

Masa numai table d'hote. Se ține în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

[43] 6—6

Informații se pot primi dela:

Administrația Vila Cosma, Călimănești.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAȘCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 8—

Sprijiniți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 6/19 Iunie 1913. Nr. 59.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Programul contelui Tisza.

Sibiiu, 18 Iunie n.

In programul pe care și l-a desfășurat noul prim-ministru al țării, contele *Tisza István*, în ședința de Joi a camerei ungare, a fost atinsă pe scurt și chestia de naționalitate. Dupăce contele Tisza a vorbit întâi despre necesitatea de a se ținea cu tărie la transacția dela 1867, deci la dualismul cu Austria, apoi despre raporturile politicei esterne și despre situația din Croația și Slavonia, promițând că va face tot posibilul, ca în regatele acestea se fie restabilite stările normale constituționale, — s'a pronunțat și în chestia de naționalitate astfel:

.. „Asemenea puncte de vedere (ca cu privire la Croația) vor îndruma acțiunea guvernului și în chestia de naționalitate. Onorată casă! Din poporațiunea nemaghiară a țării acesteia, slavă Domnului, o mare parte s'a pus fără nici o reservă, fără gânduri ascunse, în mod onest și cu sinceritate, pe bazele de drept ale statului național maghiar, recunoscând situația legală de astăzi. Durere însă, — și în privința aceasta nu e permisă acceptarea politicei de struț, — mai sunt încă în număr însemnat cetățeni de ai patriei acesteia de buze nemaghiare, la cari se pot observa anumite tendințe politice îndreptate *în contra actualei stări de drept* și în contra *unității statului național maghiar.*

Onorată casă! Așa cred, că direcția aceasta a politicei naționaliste nu numai că slăbește statul maghiar, ci e contrară chiar și intereselor binepricepute ale respectivelor naționalități nemaghiare. Eu așa cred, că nu se cere alta, decât să privim cu onestitate în fața greutăților, să delăturăm neînțălegerile, să facem tot posibilul pentru restabilirea armoniei, a concordiei. Și eu nu am abzis de speranța, că va succede înduplecarea și a acelei părți din poporațiunea nemaghiară a țării, care astăzi stă încă în serviciul direcțiunei naționaliste, ca să elimineze din programul ei toate năzuințele politice, cari stau în contrast cu unitatea statului maghiar, și atunci, pe aceste baze, vom afla bazele acelei politici adevărate, oneste maghiare, care face posibilă cooperarea onestă și sinceră, care respectează interesele, dorințele, sentimentele altora, bazele, pe cari stând, vor putea și aceștia se facă cu cea mai mare eficacitate servicii intereselor patriei noastre comune și totodată și intereselor poporului lor“. (Aprobări și aplause).

In restul vorbirei sale contele Tisza a atins celelalte chestiuni de interes public, cari vor preocupa gândirea și vor reclama activitatea noului guvern, — pentru a li se putea da resolvarea potrivită, — chestiuni de interes mai mic pentru noi.

Cu toate, că în declarațiunile pe cari le-a făcut contele Tisza în chestia de naționalitate nu se cuprinde vre-un program amănunțit, după care noul guvern ar avea de gând se resolveze chestia de naționalitate, totuși aflăm în ele lucruri, cari pot să ne facă să sperăm, că cont. Tisza va continua pertractările cu representanții popoarelor nemaghiare din patrie, pentru a ajunge la înțelegere cu ei. Intâi e declarația, că în chestia de naționalitate nu e permisă acceptarea politicei de struț. E un mare progres acesta față de trecut, când guvernele nu recunoșteau existența chestiei de naționalitate la noi, ci o atribuiau numai unor agitatori, cu cari vor isprăvi procurorii și judecătoriile. Contele Tisza știe și recunoaște, că există o chestie de naționalitate, și are speranță, că cu bunăvoință manifestată din toate părțile o va putea resolva spre mulțămirea generală. Cere însă, ca primă condiție, renunțarea dela puncte de program, cari stau în contrast cu unitatea statului nostru.

Credem că nu greșim când afirmăm, că contele Tisza nu s'a putut gândi decât numai la programul *nostru* politic și la cele două puncte din ei, combătute totdeauna de ziarul nostru: la punctul referitor la autonomia Transilvaniei și la cel ce privește dualismul. Noi am cerut de mult eliminarea acestor puncte din programul național român, știind bine, că nu dela noi depinde, nici acordarea autonomiei Transilvaniei, și nici ștergerea dualismului, și știind și mai bine, că aceste puncte de program nu pot să provoace decât numai bănuială și neîncredere, împedecând realisarea chiar și a celorlalte puncte de program, ușor realisabile din partea unui guvern cu bunăvoință față de noi. Asigurăm însă pe contele Tisza, că și cei ce mai țin la aceste puncte de program, nu le consideră decât de puncte ideale, reservate unor vremi mai depărtate, de puncte, cari nu pot să stee în calea unei înțelegerii între guvern și conducătorii poporului nostru, — lucru despre care credem că s'a putut convinge contele Tisza din pertractările pe cari le-a avut și până acuma cu fruntașii noștri.

Am dori deci, ca neînfluințat și neîmpedecat de puncte de program, cari s'ar împotrivi unității statului nostru, noul guvern se caute și se îndrepte greșelile guvernelor din trecut, dând naționalităților nemaghiare aceea ce li se compete și de ce au trebuință pentru conservarea și înaintarea lor în cultură și bunăstare, și atunci sunt aflate bazele unei împreune cooperări, bazele înțelegerii. Pentrucă naționalitățile nemaghiare nu cer mai mult, decât asigurarea esistenței și a înaintării lor. Iară atâta sunt în drept a cere.

Iubileul Impăratului Wilhelm. Serbări mari au avut loc în Berlin, și pretutindenea în Germania, Dumineca, când împăratul Wilhelm a împlinit anul al 25-lea de domnie.

Sârbii și Bulgarii. Telegrama Țarului, trimisă la Sofia și Belgrad, și-a avut efectul așteptat. Atât la Sârbi, cât și la Bulgari, a scăzut în mod însemnat entusiasmul și voia de a se răsboi unii cu alții, iar guvernele lor au căzut de acord, că din trupele aflătoare sub arme fiecare stat să trimită acasă trei pătrimi, reducându-și armata la a patra parte din efectivul de mai nainte. Astfel temerea de un nou răsboi în Balcani e ca și trecută. Căci e mare și puternic Țarul Rusiei, și cei mici ascultă de el!

Fuzionarea independiștilor. Sâmbătă sara s'a făcut în Budapesta fuzionarea celor trei fracțiuni de independiști din dietă, formând acum toți iarăși numai un singur partid, întitulat „partidul unit independist și 48-ist“. Presidenți au fost aleși domnii Kossuth și Justh, consilieri pe lângă presidenți: Apponyi și alți cinci, iar president executiv contele Károlyi Mihály. In programul noului partid punctul prim îl formează votul universal, egal, direct și secret.

Din parlament. In ședința de Vineri dieta a ales president în locul contelui Tisza pe Beöthy Pál, până aci vicepreşident al camerei ungare. S'au votat apoi mai multe legi mărunte. Sensația zilei a fost proiectul de lege pe care l'a presentat domnul ministru de justiție Balogh Jenö în chestia vătămării regelui și a atacurilor îndreptate în contra regatului. Ascuțișul proiectului de lege e îndreptat în contra celor ce au gânduri republicane. Sâmbătă dieta a votat două legi referitoare la regularea salarelor îngrijitoarelor dela asilele de copii și ale învățătorilor dela școalele agronomice, precum și legea despre inarticularea episcopiei din Hajdudorog. In contra celor dintâi au vorbit deputații Meltzer și *Dr. St. C. Pop*, primul din punct de vedere săsesc, al doilea din punct de vedere românesc. La episcopia Hajdudorogului a vorbit pe larg *Dr. St. C. Pop*, înșirând gravaminele Românilor gr. cat. Luni dieta a votat legea despre cvincvenalele preoților. A vorbit deputatul *Dr. St. C. Pop* cerând întregire și pe seama preoților cu cualificație mai modestă. A vorbit și deputatul *Dr. Șiegescu* tot în acest înțeles. Marți a fost ales vicepreşident al dietei contele *Lázár István* și s'au votat câteva legi mărunte.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare.)

Partea II. Formarea statelor. In urma migrațiunei dorice s'au format state nouă precum și societăți cu organizație nouă, s'au format clase nouă. Astfel s'a format orașul Sparta, unde cuceritorii au sugrumat libertatea poporului și au ucis pe regele Eunomos. Intre astfel de împrejurări s'a ivit apoi în Sparta un bărbat, Licurg fiul regelui ucis, care a făcut legi însemnate pentru Sparta.

Licurg. Acuzat fiind înaintea poporului că ar fi avut intențiunea să-și omoară nepotul pentru a ajunge el în domnie, — a plecat în țări străine mai întâiu în Creta, unde a învățat legile lui Minos, apoi în Azia mică, de unde a adus cântecile lui Homer. In timp cât a stat între străini, în Sparta a ajuns partidul lui la putere și astfel a fost chemat acasă și însărcinat cu croirea unor legi nouă. El a și făcut legile, apoi a pus pe cetățenii lui să joare, că le vor respecta și nu le vor schimba până la reîntoarcerea lui din străinătate. El a plecat apoi, dar ca să nu ajungă din el nimic acasă îndărăpt, a lăsat cu limbă de moarte ca cenușa din arderea cadavrului lui să fie aruncată în mare

Constituția. Constituția politică la Spartani a lăsat-o Licurg după cum s'a desvoltat. Cea mai mare putere politică o avea adunarea poporului, care aducea toate legile și se ținea sub ceriul liber, sub conducerea regilor. Era apoi Gerusia, adecă sfatul bătrânilor, care judeca asupra crimelor și supraveghea purtarea morală. In Sparta domneau totdeauna doi regi. Mai era în Sparta și instituțiunea eforii, care cu timpul ajunse cu puterea peste regi.

Creșterea tinerimei. Tot Licurg a făcut și legile despre creșterea tinerimei. Ele urmăresc scopul de a face din Spartani oameni făr de milă. Creșterea tinerimei era dreptul statului, iar copiii erau socotiți proprietatea lui. Statul dela anul al 7-lea încolo lua copiii sub îngrijirea sa, îi creștea foarte strict, trebuiau să facă marșuri gimnastice. Nutremântul era rău și neîndestulitor. In fiecare an copiii erau bătuți și adeseori mureau sub loviturile primite. A fura era permis, însă de îi prindea, era vai de ei. Fetele spartane încă primeau o creștere bărbătească cu multe deprinderi gimnastice. Creșterea aceasta a femeilor a avut apoi de urmare destrăbălarea morală, așa încât la nici una din semințiile grecești nu erau femeile așa destrăbălate ca la Spartani.

Viața privată. Viața privată la Spartani încă să bazează pe legile lui Licurg. Mâncau în comun, de regulă 15 la o masă; mâncarea, care nu putea să lipsească nici odată dela masă era supa neagră. O trăsătură frumoasă în viața Spartalor era cinstea deosebită ce o aveau față de bătrâni. In străini mergeau numai când aveau răsboiu, iar răsboiul le era ocupațiunea cea mai plăcută. Pe cel ce murea luptând vitejește, îl înmormântau încununat cu lauri. Tinerimea învăța să scrie și să cetească cântecile răsboinice, iar în vorbire erau dedați a vorbi scurt, laconic. Din timpurile acelea a rămas vorba mamei spartane cătră fiul său, care pleacă la răsboiu: Sau cu, sau pe scut.

Poporațiunea supusă. Bărbații și femeile spartane nu lucrau nimic, nici nu știau, ce e economia casei. Le-a fost ușor să ducă viata aceasta, pentrucă le lucra poporațiunea supusă. Perieceii le lucrau meseriile, comerciul și agricultura, iar Heloții gemeau în cea mai grea sclăvie, tractau cu ei foarte crud, îi sileau să se îmbete și apoi în starea aceasta îi arătau tinerimei, ca aceștia să vadă cât e de scârboasă beția.

Răsboaele mesenice. Nu departe de Sparta se afla o țerișoară cu numele Mesenia. Spartanii dornici de răsboiu au năvălit fără veste asupra Meseniei și au cuprins-o. Mesenia în tot chipul a încercat să-și recapete libertatea; însă la urma urmelor Spartanii au ocupat definitiv Mesenia, iar Mesenienii s'au refugiat pe insula Sicilia, unde au cuprins orașul Zancle, pe care l-au numit apoi Mesina.

Atena. Tot în în urma migrațiunei dorice s'a format apoi și Atena. Mersul desvoltării poporațiunei e mai vrednic și mai plin de învățăminte, decât al Spartei. Aici organizația socială nu era după înrudire de sânge. Agricultura, creșterea vitelor, comerciul fiind în înflorire a dat naștere unei clase sociale, nouă, așa încât se ivise trebuința de a regula organisația publică. Primul care a încercat aceasta, a fost Teseu. El a împărțit poporul după clase, a șters instituția de rege și în locul acestuia a pus în fruntea statului arhonții, cu un cuvânt a făcut organisație cu totului nouă. Pe terenul comerciului însă s'au înrăutățit afacerile, căci se ivi împrumutul cu zălogire, în urmarea căruia țăranii își zălogiră aproape toate pământurile la nobili, ba și copiii și-i da de sclavi în străinătate. O lecuire a acestor stări a încercat-e Draco prin aducerea de legi aspre. Un succes și mai mare au avut legile lui Solon, care au pus temelie adevărată statului Atena.

Solon. Când a pășit Solon ca legislator, poporațiunea era împărțită în 3 partide, cari se certau neîncetat. Solon a împăcat aceste partide, așa că a bătut bani noi scazând valoarea banilor cu 27 de percente. El organisă adunarea poporală pe bază nouă, unde aveau și proletarii drept, astfel apoi s'au adus legi în spirit republican. După ce a jurat cetățenii, că vor respecta legile și timp de 10 ani nu le vor schimba, a plecat în străinătate. (Va urma).

Dela „Academia Română“.

— Discursul de recepţiune al dlui Delavrancea. —

In una din şedinţele festive pe cari le-a ţinut „Academia Română“ din Bucureşti în sesiunea ei actuală, şi-a rostit discursul de recepţiune domnul *Barbu Ştefănescu Delavrancea.* Şedinţa era presidată de A. S. Regală, principele *Ferdinand* şi de faţă era un public foarte numeros şi ales. Domnul *Delavrancea* a vorbit mai întâi despre antecesorul seu, despre regretatul *Ioan cavaler de Puşcariu,* al cărui loc îl ocupă în „Academia Română“ şi apoi despre estetica poeziei române. I-a răspuns frumos domnul *Iacob Negruzzi,* presidentul „Academiei“, iar publicul i-a făcut ovaţiuni. Dăm şi noi după „*Conservatorul*“ din Bucureşti, ambele vorbiri.

Domnul *Delavrancea* a spus cam următoarele:

Domnule prezident, Domnilor membri.

Potrivit obiceiului „Academiei Române“ va să-mi fac discursul de primire în şirul restrâns al dv. Şi dela început, trebue să mărturisesc, că nici odată nu mi-a trecut prin minte că voi avea cândva cinstea, ca să fiu copărtaş al celei mai înalte instituţiuni de cultură pe care neamnul nostru şi-o creiă când ajunse la conştiinţa, că a fost, că este şi că vrea să fie unul din elementele de progres şi de armonie ale lumei civilizate. In ziua în care bunul meu prieten dl Ion Bianu veni la mine, tocmai se închee anul, să-mi comunice hotărârea Academiei, am tresărit. Cum, eu academician? Dar sunt alţii cu merite literare mai de seamă decât ale mele. *Carageale* — cine ar fi crezut, că ne va lăsa aşa de curând! — care a zugrăvit neperitor tipurile lui, mai populare ca ale oricărui altuia; *Vlahuţă* care a turnat în bronz inspiraţiunile lui, de adevărat poet; *Coşbuc* care a desprins dintr'un vers al poporului român strigăte şi poeme de cari suntem mândri, şi alţii mai tineri, cărora li s'ar potrivi aşa de bine celebrul vers al bătrânului Corneille: „La valeur n'attend pas le nombre des années?“. D. I. Bianu surizând îmi zise: „Le va veni rândul şi lor. Dar tu, ne judeci?“. Fireşte, i-am răspuns: „Nu vă judec, ci mă judec“.

Eu n'am făcut parte din nici o şcoală literară, n'am întemeiat nici o revistă. La „Revista Nouă“ m'a târât covârşitoarea personalitate a ilustrului Haşdeu.

Una din misiunile „Academiei“ este să înlesnească eflorescenţa naturală a însuşirilor creatoare şi să apere sufletul neamului de curentele bolnăvicioase, pentru ca necontenit să se topească şi să toarne întruchiparea lui din trecut în fiinţa lui viitoare. Şi ca să vă dau o mână de ajutor în îndeplinirea acestei misiuni, aşi fi avut nevoie de o cultură mai aşezată şi de o viaţă mai puţin răscolită. Tribunalul, întrunirile publice, parlamentul mi-au absorbit anii cei mai producători din viaţa mea.

Daţi-mi voe să-mi îndeplinesc acum cea dintâi datorie faţă de „Academia Română“. Discursul meu de recepţiune are două obiecte: elogiul nobilului meu predecesor, *Ion cavaler de Puşcariu,* şi oarecari învăţăminte ce ar trebui să tragem din studiul poeziei noastre populare, din estetica ce se ridică de sub creaţiunile anonime ale unui neam războinic şi inspirat, ale cărui instincte au fost pururea mai rafinate de cât viaţa urgisită pe care a avut-o.

Ion cavaler de Puşcariu era unul din aleşii fraţilor noştri de peste Carpaţi. Născut le 1824 în Sohodolul Branului, de mic copil a fost ce fu să fie toată viaţa, un copil cu o voinţă sârguitore şi cu veselia unei făpturi robuste şi sănătoase. La 19 ani începu teologia în Sibiiu, disciplină care nu i se potrivea, şi după un an plecă la Cluj, unde urmă cursurile filozofice şi fizice, apoi reveni în Sibiiu, şi se înscrise la studiile juridice potrivite cu firea lui gata de discuţie, de controversă şi de luptă. Ia parte la mişcarea din 1848, ca stegar pe câmpia Blajului, numită de atunci Câmpia Libertăţii, se refugiază apoi în Muntenia, iar după câteva luni se înapoiază în pământul patriei sale. De aici începe cariera sa administrativă, şi judecătorească, urcând treptele magistraturei până la demnitatea de consilier la înalta Curte de Casaţie. In tot timpul acesta până la vârsta de 88 de ani s'a străduit necontenit cu literatura şi cultura neamului românesc de dincolo şi dincoace de Carpaţi, ilustrându-se cu numeroase broşuri de netăgăduit interes pentru preoţimea de peste Carpaţi şi istoria neamului.

Ales membru onorar al Academiei în 1877 şi membru activ dela 1900, cu toate ocupaţiunile sale, scrise în timp de 57 ani numeroase lucrări. Opera sa de căpetenie este: „Date istorice privitoare la familiile nobile române“. Timp de 40 de ani adună documentele şi diplomele, cercetează, discută şi alege numele, datele şi rangurile de nobleţi în biblioteci, cancelarii şi arhive, căutând să dovedească prin această lucrare rolul Românilor pentru patria comună, mai ales cu acea „familie de valahi a Huniazilor“ şi cu acel „valah“ Matias Corvin, care străluceşte pe tronul Ungariei. Ca la 5000 de nume nobilizate se găsesc în lucrarea lui Puşcariu.

In asemenea clipe de revărsare sufletească vine în atingere cu versificaţia.

La vârsta de 74 ani publică „Strugurii“, o mică poemă hazlie, o glumă drăguţă, nişte versuri curgătoare şi în deosebire de ce scrisese până atunci, o limbă îngrijită:

Să cânt de struguri mai cu foc
Ca'n lume să răsune,
N'am lipsă ca să mai invoc
A muzii 'nţelepciune:
Destul e să beau un pahar
Din vinul cel dela Cotnar
Şi-atunci cânt de minune“.

*

Trecând apoi la învăţămintele ce se pot trage din estetica poeziei populare, poezie care de veacuri a străbătut sufletul fără noroc, dar sănătos al neamului românesc din vadurile Tisei până în smârcurile mărei Negre, arată creaţiunile anonime, coborând şi suind neamurile, ca fluxul şi refluxul oceanului, răscolite de puterea uriaşă a instinctului nostru, pururea năzuind să ne simţim o singură fiinţă, cu acelaş dor aceleaşi dureri, aceeaşi limbă. Din poezia populară ar putea tresări sufletul nostru, evoluând în şirul vremurilor acelaş în totdeauna şi pretutindeni, ca şi sufletul unui om, acelaş de când se naşte şi până când apune.

Mă voi opri, spune oratorul, la câteva probleme estetice şi sper să dovedesc, că estetica noastră populară este la fel, în legile ei fundamentale, cu estetica operilor de cea mai înaltă cultură.

Din rapsodiile omerice, Grecii şi azi toate popoarele, traseră materialul trainic cu care întemeiară întreaga lor clădire estetică.

Poezia, ca şi muzica, se desfăşură în timp, în deosebire de artele plastice, cari se înfăţişează în spaţiu. Poezia este exprimarea artistică a unei acţiuni, fie acţiune obiectivă, fie acţiune subiectivă. Şi este ştiut, că cel care a fost martor la un eveniment, poate uita detaliile, poate chiar să schimbe rolurile îndeplinite, dar îi rămâne întipărită *acţiunea* petrecută, care constitue evenimentul. Cel mai însemnat mijloc mnemotehnic al poeziei populare stă în reducerea ei la esenţialul acţiunei, la verb. (Citează lupta dintre Miul şi Ianuş).

Limba, după o frământare seculară, ajunse la un depozit comun de rime — ca şi astăzi în poezia cultă, — construcţiuni consacrate: „Bate mi-se bate“, etc.

Un alt mijloc mnemotehnic de alcătuire şi de transmitere: se ia firul întâmplărilor, care contribue la evenimentul capital — subiectul poemei — şi pe fiecare în parte îl prepară, revenind asupra versurilor cari cuprind în ele clipele cele mai însemnate ale fiecăruia în aşa fel, ca să ajute ţinerea de minte a creatorului şi a acelor, cari vor voi să cânte după el. Este o repeţire mnemotehnică, în afară de cea estetică. Repeţirea slujeşte, ca să împuternicească memoria mecanică a faptelor cu deosebire de repetarea estetică care are rolul emotiv ca un fel de leit-motiv adeseori de o îndurerare covârşitoare“. (Aci d. Delavrancea face o admirabilă şi amănunţită analiză a poeziei populare „Meşterul Manole“).

Arată în ce proporţii se iveşte şi ce rol joacă natura în poezia populară. Intre natură şi Român este o străveche şi legendară dragoste. Natură, haiduc, cavalerism şi cântec fioros din frunze de fag, sunt noţiuni, cari în trecutul nostru se leagă între ele, ca belciugele unui lanţ.

Opera noastră universală va fi aceea, care se va reprezenta în concertul lumei cu aspectul, cu sentimentalitatea, cu ideaţiunea şi cu năzuinţele noastre. Ştiinţa n'are patrie. Globul pământesc, patria adevărată, arta, dar arta adevărată, este ţărmurită de graniţele etnice ale unui popor, şi este unica graniţă a sufletului unui popor.

S'a ridicat întrebarea: cine să fie autorul „Mioriţei“? Şi după ce se afirmă, că autorul Mioriţei „este evident un om care a trăit cu oile“, patru rânduri mai jos te isbeşti de o altă afirmaţie: „Mioriţa ar putea fi opera unui lăutar. Şi e probabil aşa“. Te cruceşti! Ori autorul Mioriţei a trăit cu oile şi n'a cântat din dibla, ori a cântat din diblă şi n'a trăit cu oile.

„Sunt ani de când am căutat de n'aşi afla vre-o lumină în trecutul nostru asupra acestei probleme. Poeţi ca Văcărescu, Alexandri, Eminescu, Coşbuc şi Goga, s'au folosit de arta populară, şi ea care a fost cea dintâi a noastră ne va apăra şi astăzi de boleşniţa decadenţei. Azi popoarele nu mai creează. Visele copilăriei s'au dus.

Nu mai stăm cu privirea aţintită în noi, ci mai mult afară din noi. Românii nu se mai nasc poeţi, ci nasc poeţi. Destul au cântat ei pentru alţii: să cânte şi alţii pentru ei. Poeţii de mâne vor găsi terenul pregătit. Din instinctele creatoare de altă dată va isvorâ facultatea conştientă de a înţelege şi de a admira frumosul, binele şi adevărul“.

*

O furtună de aplauze care a durat mai multe minute, a acoperit ultimele cuvinte ale admirabilei vorbiri a noului Academician.

A. S. R. Principele Ferdinand, membrii Academiei şi d-nii ministri au felicitat călduros pe dl Delavrancea.

Felicitându-l, dl Duiliu Zamfirescu a promis un răspuns noului său coleg, pentrucă părerile sale le-a combătut domnul *Delavrancea.* Răspunsul d-lui *Iacob Negruzzi* a fost următoriul:

„*Alteţă Regală, Doamnelor şi stimaţi colegi, Iubite confrate şi amic!*

Regretatul nostru coleg *Ion Puşcariu,* al cărui scaun îl ocupi în „Academia Română“, a scris în şirul unei vieţi lungi şi fericite numeroase studii de valoare, mai mult fragmente, precum singur le-a numit, de cât opere de o întindere mare. El a scris şi fragmente istorice, cele din urmă referindu-se mai ales la istoria Românilor de dincolo de Carpaţi.

In opunere cu *Puşcariu,* d-ta ai făcut totdeauna numai literatura, voiu să zic numai opere de imaginaţie curată, ai scris mult, ai scris multe şi ai fi înmulţit încă şi mai tare şirul volumelor publicate, dacă te-ai fi născut în rândul acelora, cari nu sunt siliţi să intre de la început în lupte pentru existenţă. Dar de această situaţie fericită s'au bucurat în zilele noastre, ca şi la alte popoare, aşa şi la noi, numai prea puţini autori. Negreşit, bărbaţii, cari în epoca renaşterei noastre naţionale au făcut începutul literaturei române, au avut o situaţie independentă, fiindcă toţi eşise din clasa superioară, din clasa boerească, care singură pe atunci căpăta o învăţătură mai aleasă“.

Descriind apoi suferinţele neamului cari au dat naştere poeziei populare, dl Negruzzi spune: „Familiile din clasa superioară tot puteau prin situaţia lor, prin influenţa de care dispuneau după împrejurări, la nevoe prin fugă şi pribegire să-şi scape existenţa şi câte odată chiar averea, dar cei mici nu aveau nici un protector, care să-i păzească şi nici o armă cu care să se apere. Ei erau victimele tuturor violenţelor şi tuturor cruzimilor. Trebue să citim acele descrieri ce ne faci cu mână de măestru, ca să binecuvântăm zilele în care trăim şi să urăm, ca patria noastră să fie în veci ferită pe viitor de calamitatea cea mare ce este o invazie streină.

După ce ai compus un lung şir de romane şi novele, te-ai îndreptat în anii din urmă spre literatura dramatică.

Aceasta ţi-a adus mari succese şi câteva insuccese răsunătoare.

Ce efect adânc au produs dramele istorice ce ai pus pe scenă!

Figura lui Ştefan Vodă, nu în tinereţa sa, nu în vârsta sa matură, când întreaga creştinătate îşi îndreptase privirile asupra acestui Domn, care singur dintre monarhii creştini ţinuse în loc impetuosul şi până la dânsul neînfrântul şuvoi al otomanilor, ci la sfârşitul lungii sale vieţi, ne o înfăţişezi măreaţă înaintea ochilor. Moartea unui erou — un frumos *apus de soare!*

Tot aşa de plastic ai ştiut să zugrăveşti pe luminatul Petru Rareş-*Luceafărul,* şi pe viforosul Ştefăniţă-Vodă. Părerea mea de rău este, că nu ai urmat pe calea dramelor istorice. Alexandri scrisese pe Despot-Vodă, Haşdeu pe Răsvan, Simion Bodnărescu pe Lăpuşneanu, Alexandru Davila pe Vlaicu-Vodă, alţi autori mai puţin răspândiţi au cercat cu mai puţine isbânzi să pue pe scenă deosebite alte figuri din istoria Românilor.

D-ta singur ni-ai creat o *trilogie,* care va rămânea în literatura noastră. Am încredinţarea, că nu ai fost din cale afară rău impresionat de împrejurarea, că publicul nostru a primit cu critică aspră câteva alte piese compuse în urmă cu subiecte luate din romane mai vechi ce ai scris. Ştiu, că aceste opere erau copii prea iubiţi ai d tale şi că nereuşita lor te-a mâhnit, dar aşa se întâmplă în viaţă. Adesea fii cei mai răsfăţaţi sunt cei cari au purtarea cea mai rea şi în schimbul dragostei şi îngrijirilor primite aduc părinţilor lor numai supărări în loc de bucurii.

Ş'apoi dacă critica a fost aspră, ce dovedeşte aceasta? Aceasta dovedeşte cu ce autor publicul avea a face. Lessing, marele critic, pe care îl citezi în discursul d-tale de astăzi, scrie în una din epistolele sale:

„Pe un poet rău nimeni nu îl dojeneşte, pe un poet mediocru îl judecăm cu indulgenţă, dar faţă cu un autor însemnat suntem fără de milă. El nu se măsoară cu măsura comună ci cu alta, apropiată taliei lor“.

Ne spui, că alţi autori ar fi trebuit să fi fost primiţi în Academie şi ne citezi chiar nume: pe Carageale, pe Vlahuţă, pe Coşbuc. Fără îndoială, toţi aceşti bărbaţi sunt autori de mare valoare. Dar dacă dl Vlahuţă nu face parte din Academia Română, vina e oare a noastră?

Noi toţi, ţinând seamă de talentul său, am voit să-l numărăm printre membrii noştri. Dar el însuşi, pentru motive ce n'am putut aprecia, a refuzat invitaţia ce i-am făcut. Dl Coşbuc a fost distins de Academie cu cel mai mare premiu de care dispune, iar în ce priveşte pe regretatul Carageale, nu mă îndoiesc, că el ar fi ocupat locul ce i se cuvenea, dacă moartea nu l ar fi ridicat înainte de vreme din mijlocul numeroşilor săi admiratori.

Alegerea d-tale e dreaptă şi meritată“.

Vorbind de cuvântarea d-lui Delavrancea, despre poezia populară, dl Negruzzi spunea:

„Eu am citit acest studiu cu o plăcere extremă şi tot astfel l-am ascultat astăzi.

Vezi că mie poezia populară mi-a insuflat totdeauna cel mai mare entuziasm. De când eram copil, cu dânsa m'am hrănit. Şi adeseori aceste admirabile produceri ale imaginaţiei poporului nostru formau seara obiectul cetirei comune în familia mea, cititorul fiind însuşi tatăl meu, Constantin Negruzzi.

Mai târziu când, copil încă, am fost trimis în ţări streine la învăţătură şi mă gândeam la patria depărtată, aducerea aminte a doinelor noastre mă înduioşa şi aceea a cântecelor bătrâneşti mă însufleţia. Păunaşul Codrilor, Mihu Copilul, Sârb Sărac, Toma Alimoş, Român Grue Grozovanu, toate aceste figuri de şoimi, cari nu cunoşteau nici frică, nici sfială, eu le vedeam vii înaintea ochilor şi le comparam cu cavalerii rătăcitori, despre ale căror fapte viteješti ceteam în cărţile de legende ale evului mediu ce ni se îngăduia să le luăm în mână.

De sigur că şi pe d-ta te-a impresionat literatura populară tot aşa de mult, devreme ce ni-ai făcut despre dânsa un studiu aşa de complect şi o analiză aşa de desăvârşită“.

Aducând din nou frumoase elogii noului „nemuritor“ dl Negruzzi încheie:

„Iubit coleg, eşti în plenitudinea puterii de muncă, păstreaz-o până la urmă. Predecesorul al cărui scaun îl ocupi în institutia aceasta, a ajuns la vârsta de 88 ani. Intrece-l în această privinţă.

Cu aceasta, fii iubite confrate, binevenit în „Academia Română“.

Dela şcoala comercială din Braşov.

Ordinea examenelor publice de maturitate şi de clasă de încheiere, cari se vor ţinea cu elevii şcoalei comerciale superioare gr. or. române la finea anului şcolar 1912—1913, e următoarea:

Examenul de maturitate se va ţinea în zilele de Joi în 13, Vineri în 14 şi Sâmbătă în 15 Iunie v. a. c. în localul şcoalei. La acest examen, deschis pentru publicul mare, nu pot lua parte şcolarii.

Examenele de clasă se vor ţinea în sala clasei a doua în zilele următoare dela 7—12 ore a. m.:

Mercuri, în 19 Iunie v. Cl. I. comercială: 1. Religiunea, prof Dr. St. Stinghe. 2. Româna, prof. I. Pricu. 3. Principii comerciale, prof, I. Socaciu., 4. Maghiara, prof. Dr. I. Baciu., 5. Matematica, prof. V. Micula., 6. Germâna, prof. Dr. I. Baciu.

Joi, în 20 Iunie v. Cl. II. comercială: 1. Religiunea, prof. Dr. St. Stinghe., 2. Româna, prof. A Bârseanu., 3. Cunoştinţe de drept, prof. I. Socaciu. 4. Aritmetica comercială, prof. I. C. Panţu. 5. Franceza, prof. I Pricu., 6. Chemia şi Merceologia, prof. A. Vlaicu., 7. Istoria, prof. A. Bârseanu.

Vineri, în 21 Iunie v. Cl. I. comercială: 1. Fizica, prof. V. Micula., 2. Franceza, prof. I, Pricu., 3. Geografia, prof. A. Bârseanu., 4. Istoria, prof. A. Bârseanu. 5. Aritmetica comercială, prof. I. C. Panţu.

Sâmbătă, în 22 Iunie v. Cl. II. comercială: 1. Maghiara, prof. Dr. I. Baciu. 2. Matematica, prof. V. Micula. 3. Geografia, 4. Contabilitatea, prof. I. Pricu. 5 Economia naţională, prof. I. Socaciu. 6. Germâna, prof. Dr. I. Baciu.

Luni, în 17 Iunie v. a. c. la 7 ore dimineaţa va fi examenul verbal cu privatiştii clasei I. şi II. comerciale.

Sâmbătă, în 29 Iunie., după serviciul divin, la care vor participa toţi elevii şi profesorii, se va încheia în mod solemn anul şcolar 1912—1913 în edificiul şcoalei.

La încheierea anului şcolar în 29 Iunie v. fiecare elev va primi certificat şcolar, şi un exemplar din anuarul şcoalei. Elevii absenţi, precum şi restanţierii de didactru etc., nu vor primi nici certificatul, nici anuarul şcoalei.

La examenele acestea, precum şi la festivitatea de încheiere a anului şcolar, sunt invitaţi cu toată stima părinţii, amicii şi binevoitorii acestei şcoale.

Braşov (Brassó), în 31 Maiu 1913.

Direcţiunea.

Excursiunea şcoalei de fete din Sibiiu la Viena.

— Raport special. —

De Sâmbătă până Joi, Viena splendid insolată în aceste zile de vară, a fost şi sub raport românesc mai luminoasă, mai veselă, mai animată decât de obiceiu, având ca oaspe şcoala noastră de fete din Sibiiu, anume treizeci de eleve conduse de directorul şi de profesorii lor, şi cari au inundat cu spirit românesc cercurile unde s'au învârtit în cursul acestor zile frumoase.

Această modestă călătorie de studiu a fost foarte înţelept pusă la cale. Copilele au profitat mult în cele câteva zile şi au fost încântate de lucrurile ce li s'au arătat. In schimb, şi ele au lăsat pretutindeni cea mai bună impresie, prin prezentarea lor bine îngrijită şi distinsă, prin purtarea cuminte şi ţinuta aleasă ce au dovedit în toate împrejurările.

In Viena, dl protoprezbiter militar *Pavel Boldea* a făcut toate pregătirile necesare, a intervenit la autorităţi, şi tot timpul a stat la dispoziţia şcoalei, asigurând astfel succesul excursiunei. Asemenea se cade a aminti zelul cu care a făcut dl Aurel Medrea, elev la conservator, pe conducătorul.

Sâmbătă după amiazi a sosit grupul în Viena, 30 eleve din clasele superioare şi din cursurile speciale ale şcoalei, conduse de dl director *Dr. V. Bologa* cu doamna, şi din corpul didactic de dşoarele *Dr. Nora Leményi*, dşoara *Manu*, *Ecaterina Piliş* şi de profesorul *Dr. Precup*. Incă în aceeaş zi s'a început vizitarea locurilor însemnate şi până în sfârşit s'a exploatat cu măsură, fără exagerări obositoare, întreg timpul disponibil. Prin faptul acesta, şi prin întâmplarea norocoasă că tocmai în aceleaşi zile s'au nimerit câteva spectacole extraordinare, cum a fost sosirea prinţului regent din Bavaria, festivalul de flori, serbările din expoziţia Adriatică, tinerele excursioniste au văzut în Viena în câteva zile mai mult, decât între alte împrejurări în luni dearândul dupăolaltă.

Ele au avut prilej a cunoaşte punctele mai frumoase ale capitalei, străzile principale, Ringul fermecător în podoaba sa de verdeaţă fragedă, pieţele din centrul oraşului (Schwarzenberg, piaţa dela primărie, cea dela biserica votivă), grădinile de aci de care e celebră Viena, Volksgarten cu monumentul grandios ridicat întru memoria poetului *Grillparzer*, un fiu al oraşului, şi cu monumentul neuitatei împărătese şi regine *Elisabeta* în colţişorul pitoresc ce-l impresoară; parcul primăriei cu monumentul nemuritorilor muziciani şi măestri ai valsului *Strauss* şi *Lanner*, ca să nu amintesc altele (bisericile cele mai renumite: sf. Stefan, sf. Carol, sf. Petru, biserica votivă), şi alte edificii monumentale, de mare valoare arhitectonică (parlamentul primăriei, Universitatea, teatrele şi muzeele imperiale, Burgul). Duminecă, ele au asistat la serviciul divin în capela română. Seara la o reprezentaţie la Operă, au fost fascinate de perfecţia orchestrei, de prestaţiunile artiştilor, de fastul scenei. Cum şi dânsele toate fac şi vor face muzică, impresia aceasta va fi din cele ce le vor fi atins mai mult sensibilitatea lor de diletante talentate.

Nu puteau fi neglijate beleartele, fireşte, în raport cu timpul şi cu pregătirea tinerelor spectatoare. Galeria de tablouri a fost arătată aşa cum este ea, tipică şi cunoscută: ca una din cele mai bogate colecţii de pictură italiană şi olandeză, celebră prin 35 tablouri originale din cele mai frumoase de *Tizian*, 41 de *Rubens*, 15 de *Pieter Brueghel*, 27 de *Van Dyck*, 7 de *Rembrandt* Din pictura modernă ele au admirat, deodată cu minunatul palat *Belvedere* în care residă archiducele moştenitor Francisc Ferdinand, şi cu frumoasa grădină franceză de aci, mai ales cele două tablouri originale de *Segantini*, de nespusă frumseţă, ce se păstrează aci. Colecţiile Burgului au fost şi ele admirate.

O jumătate de zi a fost destinată grădinei dela Schönbrunn, alta veseliei din Prater, în ziua când a fost şi festivalul de flori, foarte succes în acest an; s'a combinat cu plimbarea aceasta în Prater o vizită la expoziţia Adriatică.

După ce s'au achitat foarte respectuos de datoriile ce se impun unui călător cult în acest oraş, ziua din urmă a fost menită pentru a cunoaşte cel mai frumos loc din vecinătatea apropiată a metropolei.

Eu am insistat în direcţiunea aceasta şi excursiunea de o zi la *Laxenburg* ar fi apăsat conştiinţa mea, dacă n'ar fi satisfăcut, aşa cum părea la început. Totuş, de ziua aceasta se vor lega unele dintre impresiile cele mai duioase ale acestei excursiuni, pentru toţi cari au participat la ea. Parcul acela fără păreche, vechiu şi vast, va rămânea neuitat, şi abea mai târziu va fi pe deplin admirat de cele ce au poposit la umbra lui la amiază. A fost de interes vizitarea castelului medieval, comoară de artă decorativă veche. Plimbarea în luntre pe lac a încheiat frumos ziua, şi a satisfăcut, în sfârşit, toată lumea.

Momentul cel mai duios a fost însă acela, când în liniştea profundă a amiazei, în mijlocul parcului împărătesc, sub copacii seculari, tinerele Româncuţe gentile şi-au adus cu drag aminte de ţara lor, cântând foarte frumos, un cântec de „dor, după câmpul înverzit, după satul părăsit“, şi gândind la cei de acasă în Ungaria, în România, în Bucovina şi de fraţii de dincolo de Dunăre şi Prut au intonat spontan *imnul unirii*...

Am petrecut încă împreună seara. Pe terasa restaurantului unde am luat această masă de adio, publicul străin a făcut bucuros loc societăţii noastre, considerată la început de toţi a fi din Italia. A doua zi, oaspeţii noştri au plecat, pe Dunăre, acasă.

Pentru noi cei din Viena, vizita aceasta a fost ca o serbătoare rară şi aleasă.

C. Nedelcu.

NOUTÂŢI.

Rusaliile. Duminecă, în ziua Pogorârii Duhului Sfânt, a celebrat sfânta liturgie în catedrala din Sibiiu Excelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, de dnii: Ioan Droc, Dr. Ioan Stroia, Lazar Triteanu, Dr. Vasile Bologa, Dr. V. Cioban şi de diaconii Dr. Vasile Stan şi A. Costea. In cursul sfintei liturgii Escelenţa Sa a sfinţit pe Dr. Vasile Stan întru presbiter şi pe profesorul seminarial Dr. Ioan Felea întru diacon. A cântat la liturgie corul mixt, condus de dl prof. T. Popoviciu.

*

Monarhul la Ischl. Maiestatea Sa are să plece către sfârşitul acestei luni la Ischl, unde va rămânea până în 8 Septemvrie. Impăratul Wilhelm va sosi în August la Gmunden, pentru a vizita familia ducelui de Cumberland, şi cu acest prilej va merge şi la Ischl.

*

Dela universitate. S'au terminat prelegerile la toate facultăţile universităţii din Budapesta. Alaltăeri, s'a făcut încheerea festivă a anului şcolar 1912/13. Ultimele promoţiuni ale acestui an şcolar se vor ţinea Sâmbătă în 28 Iunie.

*

† Ioan Oncescu. Am pierdut un om bun şi de valoare, un om, nu al vorbelor, ci al faptelor, pe *Ioan Oncescu.* Moartea sa, întâmplată Sâmbătă sara, o aduce familia întristată la cunoştinţă publică prin următoriul anunţ funebral: Cu inima frântă de durere aducem la cunoştinţa tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că iubitul nostru frate, *Ioan Oncescu*, notar penzionat, membru şi prezident al direcţiunei institutului de credit şi economii „Sebeşana“ din Sebeşul săsesc, membru fundator al „Asociaţiunii“ şi al „Societăţii pentru fondul de teatru român“, etc. şi-a dat nobilul suflet Sâmbătă la 6 ore sara, după scurte suferinţe, în mânile Creatorului, în etate de 73 de ani. Rămăşiţele pământeşti ale scumpului defunct s'au aşezat în 16 Iunie a. c. la 3 ore d. a. în cripta familiară din cimiterul bisericii gr.-or. din Sebeşul-săsesc. Odihnească în pace!

*

Hymen. Dşoara Aurelia *Popovici* şi domnul Pompei *Popovici* îşi anunţă celebrarea cununiei lor, care se va ţinea în 22 Iunie st. n. a. c. la orele 5 p. m. în biserica gr.-or. rom. din Leşnic.

*

Câţi soldaţi a pierdut Napoleon. Se împlinesc o sută de ani, de când Europa a început să scape de sub domnia lui Napoleon. Astfel nu va fi fără interes să amintim câţi soldaţi de-ai marelui corsican au căzut pe câmpiile de luptă. Sub domnia sa aproape de zece ani (18 Mai 1804—3 April 1814) Napoleon a avut o armată cam de trei milioane de soldaţi. In 1814, la sfârşitul răsboaielor, au mai rămas în viaţă ceva peste 800.000 de oameni, parte în seviciu activ, parte ca prinşi în răsboi. Prin urmare domnia lui Napoleon a costat ţara mai mult de două milioane de francezi.

*

Teatru românesc în Sibiiu. Duminecă şi Luni sara, a dat doamna şi domnul *Z. Bârseanu*, artişti dela teatrul naţional din Bucureşti, câte o representaţiune teatrală foarte succeasă în sala Muzeului „Asociaţiunii“. Cu toate că nu a fost avizat din vreme, publicul românesc sibiian s'a presentat în număr frumos la ambele repretaţiuni şi a aplaudat cu căldură pe iubiţii artişti.

*

Ziar nou. Sub titlul *Gazeta Română* a apărut în Budapesta, Duminecă în 2/15 Iunie 1913, un ziar social economic, având proprietar şi redactor responsabil pe dl Dr. *Liviu Linţa.* Noul ziar apare în fiecare Duminecă şi costă 8 coroane pe an.

*

Fără pălărie. Inainte cu câţiva ani se făcuse propunerea, ca în zilele călduroase de vară bărbaţii să umble în capul gol; deoarece este ştiut, că pleşuvia la bărbaţi e produsă mai ales de purtarea pălăriilor prea calde. In America s'a introdus de mult obiceiul; în timpul mai nou s'a alăturat şi Germania la moda umblării fără pălărie. In Dresda, Bonn şi alte oraşe s'au întemeeat reuniuni pentru a răspândi moda amintită. Azi mâne vom vedea-o şi prin oraşele noastre.

*

Biserica spiritiştilor. Aproape de Central Park West, în cel mai poetic ţinut din Newyork, spiritiştii ridică o biserică cu o cheltueală de peste cinci milioane de coroane. Comunitatea religioasă spiritistică din Newyork are 12 000 de credincioşi, în frunte cu milionarul Dr. Ricard *Schleusner*, căruia spiritiştii îi zic „părinte“. Toate şedinţele de până acum au fost prezidate de părintele Schleusner, care a spus unor raportori, că noua biserică ce se clădeşte, va avea un fel de laborator psihologic, unde se va comunica cu spiritele morţilor. Păreţii acestei odăi vor fi îmbrăcaţi cu postav negru, ear o maşină electrică va produce efecte de lumină colorată dintre cele mai minunate. Un aparat fotografic are să funcţioneze la fixarea imaginei spiritelor....

*

Responsabili. Fiecare proprietar de câni — bărbat sau femee — poate să fie făcut responsabil pentru nenorocirea produsă de cânele său, cum se vede din cazurile următoare: Un câne s'a aruncat asupra unui biciclist şi l-a trântit la pământ. Biciclistul a primit o rană la cap, pentru care proprietarul cânelui a trebuit să dea 2397 coroane. Alt câne, bănuit de turbare, a muşcat mai multe persoane. Proprietarul cânelui a fost condamnat să plătească câte 270 coroane pentru tratamentul medical al celor muşcaţi.

*

Consumarea de rachiu. In anul acesta s'a consumat în Rusia o cantitate cu mult mai considerabilă de băuturi spirtuoase, decât în anii precedenţi. In primele trei luni ale anului 1913 ruşii au băut 144 milioane litri de rachiu. Statul a incassat din 1 Ianuarie până în 1 Aprilie cam 450 milioane coroane pe această băutură naţională. Alcoolul consumat ar putea să umple, după socoteala unui ziar rusesc, un lac adânc de 60 metri, cu o suprafaţă pătrată ale cărei laturi au o lungime de 200 de metri.

*

Ninge în Italia. Din Roma se vesteşte, că în unele ţinuturi ale Italiei s'a răcorit vremea în mod cu totul neobişnuit. In Cagliari, pe insula Sardinia, a bântuit săptămâna trecută o vijelie mestecată cu zăpadă. A nins de altcum şi pe la noi, dela Topliţa până la Borsec, şi pe munţii Făgăraşului, cari sunt acoperiţi cu zăpadă groasă.

*

La fondul expoziţiei jubilare al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Vasile Popovici, mehanic, Dr. Alexandru Dragomir, advocat (Ilia), Dr. Silviu Dragomir, profes. de teologie, d şoara Roma Şuluţu, funcţionar de postă, Liviu Creţu, stud. comerc., dşoara Mărioara Creţu, d-na Letiţia Dr. Chirilovici n. Leşnican (Ilia), câte 20 bani; Octavian Fulea şef contab. la „Lumina“ şi d-na Reghina Dragomir, văd. de notar (Gurasada), câte 40 bani; Toma Bobange, învăţător (Porceşti), 25 bani; Dr. Ştefan Chirilovici, advocat (Ilia) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Academia franceză a votat premiul său cel mare pentru literatură (10 000 franci) destinat a recompensa un roman sau ori ce operă de imaginaţie în proză, de inspiraţie înaltă, dintre publicaţiile celor doi ani precedenţi, scriitorului *Romain Rolland*, autorul romanului „Jean Christophe“, o lucrare ciclică, terminată anul trecut, cu volumul al zecelea. Romain Rolland este dintre scriitorii cei mai considerabili ai Franţei. Născut în 1868, a studiat la Paris litere, filozofie şi estetică, mai ales estetica muzicei. S'a încercat cu piese de teatru filozofice şi istorice (Lupii, Triumpul intelectului, Danton etc.), în 1903 publică, ca profesor de estetică muzicală la Sorbona, o monografie despre Beethoven, în 1904 o lucrare dramatică (Montespan), în 1905 începe romanul „Jean Christophe“ distins acum după terminare, de Academia franceză cu premiul cel mare, menit nu de a încuraja pe începător, ci de a consacra pe un artist de valoare sigură. Membrii comisiei cari l-au recomandat unanim spre premiare, au fost: contele de Haussonville, Pierre Loti, E. Lavisse, Jules Claretie, Paul Bourget, Paul Hervieu, R. Bazin, M. Barrés, M. Prévost. (*C. N.*)

*

Din şcoala de fete. Profesoara: „Cine dintre voi ştie să-mi spue: care este cel mai mare cuceritor al lumii?“ — Mărioara: „*Don Juan*“.

*

Impotriva cinematografului. Proprietarii cinematografelor din Paris au primit dela poliţie un ordin, care opreşte representarea pieselor criminale. Se opresc totodată şi scenele de execuţiune ale celor osândiţi la moarte.

*

Bani falşi. Facem atent publicul, că în oraşul nostru circulează monete falşe de 1 coroană. Falşificatele sunt cevaşi mai mici şi mai lucitoare decât cele veritabile. Afară de aceasta, le lipseşte inscripţia marginală.

*

Obiceiuri parlamentare italiene. Parlamentul italian de câţiva ani nu mai este teatrul scenelor lărmuitoare, cum era nainte vreme. Starea idilică actuală nu se prea poate explica. Unii cred, că bufetul gratuit al camerei ar fi îmblânzit cu totul pe reprezentanţii poporului italian. Zahăr, cafea, ape minerale şi alte răcoritoare se servesc oratorilor. Zilnic se consumă cam 50 de litri de cafea, ape minerale în preţ cam de 10 mii lire pe an, — licheruri însă într'o cantitate cu totul neînsemnată.

Teatru român în Sibiiu.

„Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu“ va da *Duminecă, la 9/22 Iunie 1913*

O reprezentaţie teatrală

în favorul darurilor de Crăciun pentru săracii noştri, în teatrul orăşenesc din loc, cu următoriul program:

I.

Ovidiu Şicană

farsă în 3 tablouri, localizată de I. A. Basarabescu.

Persoanele:

Ovidiu Şicană, avocat	Dl D. Axente
Uţa, soţia sa	D-na A. Axente
Niţă Pavelescu, negustor	Dl A. Stefan
Lache, băiat în prăvălie	„ I. Vasiu
Ion, cioban	„ I. Marcoviciu
Laura Fileanu, soţia prefectului	D-na M. Duca
Judecătorul	Dl A. Meţiu
Grefierul	„ H. I. Dopp
Un aprod	„ I. Pleşa
Un ţăran	„ V. Petraşcu
Un domn bătrân	„ G. Secaşiu
Un servitor	„ N. Brezae
Un băiat	P. Drăgoiu

Public spectator la judecătorie.

II.

O şezătoare la ţară

piesă poporală cu cântări, jocuri şi doine din fluer, într'un act de I. C. Luncan şi G. D. Mugur.

Persoanele:

Badea Ion	Dl D. Axente
Moş Buturugă	„ I. Jinga
Miu-Ciobanul	„ I. Marcoviciu
Brad-Vânătorul	„ H. I Dopp
Ionişor	P. Drăgoiu
Bunica	D-ra C. Hurdu
Mama	D-na M. Duca
Copila	D-ra M. Joandrea
Mărioara	„ El. Imbăruş
Ileana	„ P. Popovici
Porumbiţa	„ M. Chidu
Luna	⁂
Floarea	„ E. Imbăruş
Chiralina	„ E. Chirea
Vrăbiuţa	⁂
Zâna	D-na A. Axente

Ţărani şi ţărance.

Inceputul la 8 ore seara precis.

Preţul locurilor:

Loge parterre 3 persoane	K	4·50
Loge parterre, 4 persoane	„	6·—
Loge parterre, 5 persoane	„	7·50
Loge rangul I, 4 persoane	„	8·—
Loge rangul I, 3 persoane	„	6·—
Loge pentru onoraţiori	„	12·—
Loge rangul II, 3 persoane	„	4 —
Loge rangul II, 4 persoane	„	5·—
Loge rangul II, 5 persoane	„	6 20
Un loc în balcon rândul I.	„	2·—
Loc în balcon r. II. şi III.	„	1·50
Loc în balcon r. IV. şi V.	„	1·—
Cercle, 4 r. dela început	„	2·—
Stal, dela rândul a 5-lea	„	1·50
Parterre numerizat	„	1·—
Loc de stat, în parterre	„	—·80
Loc de stat, în parterre militari şi studenţi	„	—·60
Galerie numerizat, r. I.	„	—·80
Galerie numerizat, r. II. până la cel din urmă	„	— 60
Galerie, loc de stat	„	—·40

Bilete de intrare se pot procura dela Librăria arhidiecezană, începând de Marţi 4/17 Iunie, iar în ziua representaţiei dela 6—8 oare seara la cassa teatrului orăşenesc. Intre acte cântă muzica orăşenească diferite arii naţionale.

Concurs.

Pentru ocuparea postului **de conducătoare** la azilul comunal din **Resinár (Rășinari)**, prin aceasta se escrie concurs care espiră la **15 Iulie n. 1913.**

Emolumentele impreunate cu acest post sunt:

1. Salar fndamental 600 cor.
2. Pentru o bonă 240 cor.
3. Relut de cuartir 80 cor. eventual cuartir în natură.
4. Două cuincuenalii de câte 100 cor., după 5 respective după 10 ani de serviciu aici în comună.

Rugările sunt a se înainta subsemnatului comitet de supraveghere până la 15 Iulie n. c. umătoarele documente: 1. Diploma 2. atestat de botez 3. Atestat de serviciu 4. Atestat de moralitate.

Resinár, (Rășinari) la 15 Iunie 1913.

Comitetul de supraveghere,
(130) 1—2 *al azilului, Resinár-Szeben m.*

Szeben vármegye alispánjától.

Szám: 5765/1913. (129) 1—1

Arlejtési hirdetmény.

A szeben vármegyei székház hivatalos helységeinek fütéséhez 1913/14 évre szükséges kettöszáznyolcvan (280) m³ nem usztatott kemény, száraz tüzifa szálitásának biztositása céljábol, 1913 évi julius hó 10 én csütörtökön d. e. 11 órakor iràsbeli ajánlattal egybekö ött versenytárgyalás fog tartatni.

Közellebbi adatok szebenvármegye hivatalos lapjának 23 számàban közzétett hirdetményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1913 évi Iurius hó 1-napján.

Alispán helyett:
Stroia s. k
vármegyei föjegyzö.

Nr 73/1913. (127) 1—2

Anunț de licitațiune.

Pe basa preliminariului de spese aprobate de Prea V. C. sub Nr. 4671 Școl. din 1912 prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru adaptarea școalei gr. or. române din **Boian** (Alsóbajon) tractul Târnava.

Licitația se va ținea la 9/22 Iunie 1913 la 11 oare în școala gr. or. din loc.

Comuna bisericească va da cărămida, năsipul, petrișul precum și cărăușiile dela gara Mediaș sau Cetatea de baltă până la locul destinat.

Prețul strigării este de 11,800 coroane, ear licitanții au să depuie înainte de licitare un vadiu de 10%

Condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

— Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minus oferenți, pe care îl va afla mai apt.

Boian, la 26 Maiu 1913.

Iosif Crișian **Pompiliu Popa**
preș. com. paroh. notar.

Nr. 279/1913. (128) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupșa se scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Orești**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 300 coroane dela comuna bisericească și 700 coroane ajut. de stat relut de grădină 20 coroane și cvartir corespunzător în natură. In caz de a forma cor bisericesc, viitorul învățător va primi remunerația ce i-o va statori comitetul ulterior.

2. **Runc**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. și 400 coroane ajut. de stat, relut de grădină 20 coroane și locuință liberă corăspunzătoare în edificiul școalei.

Cvincvenalele în ambele comune se acoper din ajut. de stat. Ajutul de stat și cvincvenalele sunt asigurate beneficind de ele și învățătorii de până aci. După intrarea în valoare și resp. punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarizarea învățătorilor se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solvește în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât și cea din ajut. de stat, în rate lunare anticipate observându-se că ajutul de stat devine licvid numai dupăce dl ministru pe basa documentelor alesului îl pune în curgere.

Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, aleșilor și resp. instituiților învățători la aceste posturi li-se impune ca datorință: a conduce elevii la servițiile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele i zestrate cu documentele recerute să se aștearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții se pot prezenta în comuna pentru care au petiționat, spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Ofenbaia, (Aranyosbánya) 30 Maiu, 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupșei în conțelegere cu comitetele parohielor concernente:

Vasile Gan
protopresbiter

La **Librăria arhidiecezană** se află de vânzare:

Monografia
școalei gr.-orient. române
din Tilișca

de
Ioan Bratu,
director școlar.

Prețul **1 cor.**+porto **10 fil.**

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului"**, nelegate, de pe anii **1910, 1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **35 coroane** La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane.**

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera" pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 16–40

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 77— **(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben cu copcii **25 cor.**

Cărți mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoșeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educației morale și estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educația în Anglia	— 50
Popescu Sp, Contribuții la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Barițiu Gh., Studii și Articole cu prefață de Dr. I. Lupaș . .	1·50
Iorga N, Scrisori de Boeri . .	1·75
Mânăstirea Hurezului	—·75
Patiția R., Munții nostrii, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schițe și Povestiri	2·—
Brătescu Voinești, Intunerec și Lumină (Novele).	2·—
Chirițescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetițe, Localizată de Mușlea C. . .	— ·30
Mehedinți, Către noua generație	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Barițiu .	—·60
„ „ Corespondența Familiei Hurmuzachi cu Gh. Barițiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	— 60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi și chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaești, Ia și citește	—·60
Matei I. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invățătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră națională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Sătești	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2 —
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societății Scriitorilor Români	1·25
Pătrășcanu D, Schițe și amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I Arhim., Invățăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învățământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuță, Din Trecutul nostru, ed. II	3 50
Guy de Maupassant, O viață, trad. de Gârleanu, ediț. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poștal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Subscrisa berărie a „**Fraților Hager**" cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că fabricatul său propriu de **bere deschisă și întunecată** sub numele de:

„Hagerbräu"

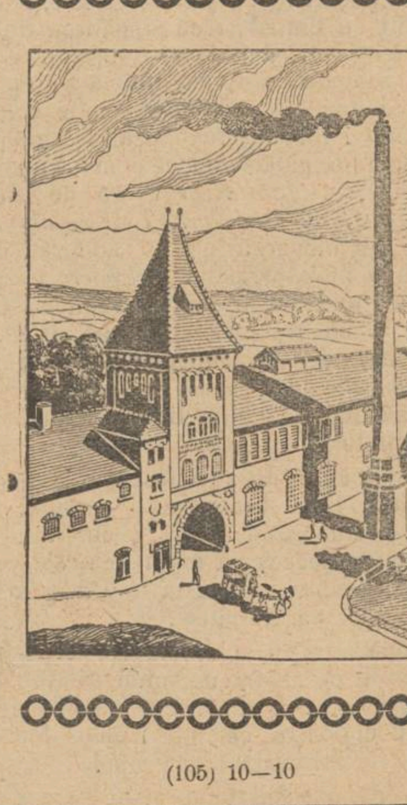

afară de **restaurantul Stadtpark** a domnului **Michail Hager** și de **restaurantul berăriei** aflător în Dreieichenstrasse Nr. 5, încă în multe altele **restaurante** din Sibiiu (Nagyszeben) se poate căpătà spre consumație.

Cu profundă stimă
Berăria: **Frații Hager.**

Comande pentru provincie se primesc cu mulțumită în Berăria (Dreieichenstrasse Nr. 5).

Telephon Nr. 243.

Subscrisul cu toată stima aduce la cunoștința P. T. publicului, că din **1 Maiu** începând în restaurantul său „**Stadtpark**" pe lângă berea „**Pilsner-Urquell**" încă și „**Hagerbräu**" deschisă și întunecată din berăria fraților Hager este pusă în circulație.

Cu profundă stimă
Michail Hager, restaurateur.

(105) 10—10

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 8/21 Iunie 1913. Nr. 60.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Apărarea Regelui și a Regatului.

Sibiiu, 20 Iunie n.

Când a murit baronul Bánffy Dezső, fost ministru-president al țării, unul dintre intimii sei a făcut destăinuirea în coloanele unui ziar mare budapestan, că Coroana i-a legat mânile în chestia de naționalitate, impunându-i o tratare mai omenească cu naționalitățile nemaghiare din patrie. Și cum baronul Bánffy era prea odios în fața naționalităților, mai ales a Românilor și a Sașilor din Ardeal, Coroană nu s'a învoit, ca Bánffy se fie totodată și ministru de interne, cum dorea el, ci la ministerul de interne a fost numit alt titular. Acelaș intim al lui Bánffy spunea apoi, că Coroana a pus tuturor guvernelor maghiare, și mai nainte de Bánffy, condiția împăcării naționalităților nemaghiare.

O condiție, pe care însă nici unul dintre guvernele din trecut ale țării noastre nu a împlinit-o, pentrucă n'a voit să o implinească. Din contră, fiecare guvern a căutat să înăsprească și mai tare raporturile, se agraveze și mai mult situația pentru popoarele nemaghiare din statul ungar.

Ceice cunosc activitatea parlamentului nostru dela legarea dualismului încoace vor ști, că afară de legea de naționalități, legea despre inarticularea mitropoliei noastre, și legea despre instrucția publică, făcută de marele bărbat de stat baronul Eötvös, — nu este lege adusă de legislațiunea țării, care se fie favorabilă naționalităților nemaghiare din patrie, ci toate sunt îndreptate în contra lor, luându-le rând pe rând și puținele drepturi pe cari le-au fost câștigat pe urma înțelepciunii lui Deák și a baronului Eötvös.

Maghiarii aveau totdeauna o oposiție însemnată în dietă; dar afară de unul singur dintre ei, de *Mocsáry Lajos*, nime nu și-a deschis gura în favorul naționalităților și nime nu a combătut, ba din contră, toți au aprobat și aplaudat măsurile escepționale ce se luau în contra popoarelor nemaghiare, răsunând în pustie și glasul puținilor deputați pe cari îi aveam noi în dietă și cari le spuneau Maghiarilor: „băgați de seamă, că stabiliți precedente periculoase cu măsurile escepționale, pentrucă astăzi le luați în contra naționalităților nemaghiare, iar ca mâne ele vor fi luate în contra voastră“.

Am ajuns acum se vedem împlinită prorocia aceasta. Ministrul de justiție, domnul Balogh Ienö, a presentat dietei un proiect de lege, în care se cuprind disposiții luate deadreptul în contra Maghiarilor, adecă în contra unora dintre ei. E legea despre *„vătămarea Regelui și despre atacurile îndreptate în contra instituțiunei regatului“*, legea pe care dieta a votat-o în ședința de eri, Joi, după o temeinică motivare a ministrului de justiție.

Scopul legii este împedecarea lățirii ideilor republicane și revoluționare, — idei, cari la naționalitățile nemaghiare nu au aflat pat cald niciodată, pentrucă pentru ele *Rege* și *Regat* sunt noțiuni sfinte, — și disposițiile aspre cuprinse în lege sunt pe scurt următoarele:

„Celce vatămă persoana Regelui, ori îi critică faptele în mod ofensător, se pedepsește cu închisoare până la doi ani, cu perderea oficiului și cu suspendarea esercierii drepturilor politice. Celce comite delictul acesta prin presă, ori în publicitate cu graiul, se pedepsește cu închisoare până la trei ani, amendă până la patru mii coroane, perderea oficiului și a drepturilor politice. Iar cel ce inițiază vre-o mișcare pentru sistarea instituțiunii regatului, o organizează sau conduce, precum și celce ia parte la astfel de mișcări, și celce pe calea presei atacă regatul în scopuri politice, ori ațâță în contra regatului, se pedepsește cu temniță până la cinci ani, amendă până la patru mii coroane, perderea oficiului și a drepturilor politice. *In toate aceste casuri de delict e competent să judece tribunalul regesc din orașul în care se află tablă regească*“.

Dispoziția aceasta din urmă e cea mai însemnată. Guvernul nu are adecă încredere în curțile cu jurați, cari de regulă achită pe cei ce se ating de persoana Maiestății Sale, ia deci dela ele dreptul de a se mai pronunța în astfel de procese, pe cari le trece în competența judecătoriilor ordinare. N'are deci acum nici guvernul încredere în aceleași curți cu jurați, în cari nu am avut nici noi încredere nici odată, pentrucă ele făceau politică, nu dreptate, osândindune pe noi fără nici o cruțare, și achitând pe Maghiari fără nici un scrupul. Si n'au fost și nu sunt de încredere curțile cu jurați pentrucă au fost rău alcătuite din capul locului, făcându-se cu neputință și altora să facă parte din ele, decât numai Maghiarilor.

Iată deci cum se resbună lucrurile, când nu sunt făcute după dreptate și cu gând bun. Trebue să fie luate acum măsuri escepționale, trebue să se facă lege specială pentru îndreptarea lor barem în parte. Pe noi nu ne privește lucrul și nu ne supără. Ba credem că nu esagerăm când spunem, că opiniunea publică nemaghiară din patrie ar fi primit cu o satisfacție și mai mare legea din întrebare, dacă se luau disposițiuni în ea, că peste tot activitatea curților cu jurați *să sistează în procese de presă*, cari se trec în competența judecătoriilor ordinare, — pentrucă în casul acesta am fi scăpat barem pentru viitor de multe sentințe nedrepte, aduse pe baza verdictelor dictate de sentimente politice, nu de dreptate, ale curților maghiare cu jurați.

Vorbirea deputatului Dr. T. Mihali.

La declarațiunile contelui *Tisza István*, făcute Joi în dietă în chestia de naționalitate, a răspuns imediat domnul *Dr. Teodor Mihali*, presidentul clubului parlamentar naționalist, spunând următoarele:

„Dl ministru-președinte în vorbirea sa acum rostită a declarat categoric și a desfășurat în mod clar, că guvernul actual este continuarea celui demisionat și că nici vorbă nu poate fi de vre-o schimbare de sistem, fiindcă s'au schimbat numai persoanele. In urma acestei declarații a dlui prim ministru găsesc de prisos să arăt mai pe larg motivele pentru cari am fost cu neîncredere față de guvernul trecut și suntem cu neîncredere față de ministeriul actual.

Una din cauzele principale pentru cari am fost cu neîncredere, a fost că nu a înfăptuit reforma electorală în acel înțeles cum a promis alegătorilor săi și n'a satisfăcut acelei dorințe esprimate în diferite declarațiuni regale, ca păturile largi ale poporației să între în cadrele politice ale țării. Convingerea noastră este, că legea nouă electorală e reacționară și că ea nu se va putea introduce în viața publică, din cauză că este peste măsură complicată.

Afară de aceasta am fost cu neîncredere față de guvernul demisionat și din cauză, că n'a știut conduce treburile țării și ale parlamentului așa ca în parlament să se poată susținea o viață normală și în adevăr parlamentară. Eu nu caut acum că ce e cauza acestei stări parlamentare, țin să constat numai, că noi nu putem urma și susținea o politică de felul celei care a putut da naștere unei astfel de stări anormale. E fapt netăgăduit, știe țara întreagă și toată lumea, că atât în țară cât și aici în parlament e o criză gravă, ale cărei efecte rele se resimt nu numai în viața publică politică, ci și în cea economică. Avem criză nu numai politică, ci și economică și financiară.

E datoria guvernului, câtă vreme stă pe bază constituțională, să facă tot posibilul ca aici să se restabilească viața normală parlamentară.

Aceste sunt considerațiunile generale, pentru cari am fost cu neîncredere față de guvernul precedent, și d. prim-ministru în vorbirea sa de program nu ne dă nici cea mai mică lămurire, cum crede d-sa că va remedia această criză și cum va repara greșala guvernului precedent.

Ce privește chestia naționalităților nemaghiare, d. prim-ministru a ținut să facă unele declarații; regret însă, că în expunerile d-sale nici până acolo nu s'a extins, ca

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare.)

Urmașii lui Solon. După depărtarea lui Solon partidele iarăși s'au resvrătit, mai ales nobilimea a încercat a ajunge iarăși la putere. Urmașii lui Solon, Pisistrate o sili să țină legile, însă fii lui Hipias și Hiparch au ajutat năzuințele nobililor și apoi au fugit în Azia mică. Pe când nobilimea ajunse la putere, Cleistenes surpă pentru totdeauna aristocrația și dete poporului o organisație nouă constituțională.

Statele mai mici. Afară de Sparta și de Atena, mai erau în Grecia o mulțime de state, cari unele se luau după Sparta, unele după Atena în ale organizării; toate însă aveau o constituție democratică. Statele grecești n'aveau legătură între ele, fiește care își temea neatârnarea sa; cu toate acestea își aveau unitatea lor de spirit, de dragoste către libertate, își aveau întocmirile lor comune, jocurile naționale, amfictioniile și oracolele.

Jocurile naționale. Cele mai vestite erau jocurile olimpice, cari se sărbau totdeauna la 4 ani în Iunie, pe șesul dela Olimpia, unde se adunau toți aceia cari voiau să se întreacă în fugă, în salturi, trântă, luptă. Se adunau oratori, poeți, filozofi, cari își ceteau scrierile lor. Cei învingători erau premiați cu cunună de maslin și petrecuți în mod sărbătoresc la locul nașterei lor. Mai erau apoi jocurile pitice, nemeice și istmice.

Amfictioniile. Aceste erau nește întovărășiri pentru scutirea templelor, cărora mai târziu li s'a dat și drept internațional.

Oracolul. Grecii credeau că zeii descoper unor oameni tainele viitorului. Din credința aceasta au izvorât întocmirea oracolelor. Cel mai însemnat oracol era oracolul dela Delfi, unde la o gaură de pământ din care eșeau abori înecători prorociile le făcea o femeie, iar preoții scriau ce vorbește ea și din vorbele lor borborosite ticluiau profeția. Mai târziu însă și-au perdut însemnătatea aceste oracole, căci poporul s'a deșteptat și a aflat, că preoții prorocesc după placul celui ce plătea mai bine.

Răsboaiele cu Persii. Tiranii, cari stăpâneau coloniile grecești, erau supuși regelui din Persia. Orașul Milet însă alungându-și tiranul a venit în ceartă cu Persii, în urmarea căruia Grecia s'a încurcat în luptă cu Persia. La început a învins Grecia, dar mai târziu armata persiană și mai ales neunirea i-a zdrobit, și multe orașe ionice au fost cuprinse de Persi. Urmarea cea mai însemnată a acestor lupte a fost hotărârea regelui Dariu de a cuceri întreaga Grecie.

Expediția lui Dariu. Prima expediție a grecilor a fost condusă de Mardoniu, ginerele lui Dariu, dar fără resultat, căci un vifor puternic a nimicit flota persiană, iar armata de pe uscat a fost zdrobită. Dariu a pregătit a doua expedițiune. Cu o armată de 110 mii sub conducerna lui Datis și Artafernes trecu marea, supuse toate insulele, iar orașul Eretria îl dărâmă. Atenienii neprimind ajutor dela alte state grecești cu o armată de 10 mii îi așteaptă sub conducerea lui Miltiade la Maraton, unde prin istețime zdrobiră pe persi și i alungară luându-le 7 corăbii. Astfel o mână de oameni înflăcărați de dorul libertății au bătut o oaste mare, și așa s'a adeverit, că nu mulțimea trage în cumpănă, ci înflăcărarea pentru bunurile naționale.

Aristide și Temistocle. Miltiade nu s'a îndestulit cu reușita, ci iarăși a pornit luptă contra Persilor, dar acum fără resultat, căci a fost bătut și condamnat a plăti despăgubire. Lui i-au urmat Aristide și Temistocle. Ambii au fost caractere și ambii au știut să scape patria de primejdie, dar trăiau în neînțelegere din pofta de mărire.

A treia expedițiune. Această expedițiune a fost condusă de fiiul lui Dariu, de Xerxe, care a atăcat Grecia cu aproape 2 milioane de ostași. Grecii i-au așteptat sub conducerea lui Leonida la pasul Termopile, unde grecii era să învingă, de nu-i trada un grec cu numele Efialte. După lupta dela Termopile s'a dat lupta pe mare, care s'a sfârșit cu învingerea grecilor. S'au mai luptat grecii cu Persii la Plateea, cu Cartagenii la Sicilia. Acum grecii învinseră pretutindenea.

Atena după Salamis. Temistocle nu s'a mulțumit cu învingerile câștigate asupra Persilor, el a continuat lupta contra acelora, dar venind în neînțeleegere cu Aristide — el fu exilat în Persia, unde și muri. Nu mult după aceea moare și Aristide, iar copiii lui rămân săraci. După moartea lui Aristide reluă firul luptelor cu persii Cimon, care alungă și cele de pe urmă rămășițe de Persi. Lui Cimon i-a urmat Pericle. Sub conducerea acestuia Atena ajunge la culmea puterii politice.

Răsboiul Peloponeziac. Atenienii nu s'au mulțumit cu cele dobândite în epoca pericleiană, ci văzând că cu străinii n'au a se mai lupta, au început neînțelegere între ei pentru hegemonie. Lupta s'a dat mai cu seamă între Sparta și Atena, în care luptă Alcibiade a jucat rol de conducător, când la Sparta, când la Atena. Când însă Spartanii au ales pe Lisandru în fruntea armatei, acesta bătu pe Atenieni, Atena fu cuprinsă, zidurile ei dărâmate constituția ei ștearsă.

Hegemonia spartană. După căderea Atenei, Spartanii ajunseră stăpânii Greciei, ei delăturară constituția și o înlocuiră prin o oligarhie, în urma căreia ei însiși s'au ruinat. De slăbiciunea aceasta a Spartanilor s'au folosit statele grecești subjugate, pensă declare măcar atâta, că va respecta legea despre egala îndreptățire a naționalităților, art. XLIV 1868, care e sancționată de Majestatea Sa, și că dispozițiile favorabile pentru naționalități ale acestei legi le va aplica; cu atât mai puțin a declarat că va recunoaște, va asigura pentru naționalitățile nemaghiare toate acele drepturi, cari sunt necesare pentru susținerea individualității lor naționale și pentru desvoltarea lor culturală și economică. De altfel pot afirma că din 1868 fiecare guvern și fiecare ministru președinte a promis cu ocaziunea prezentării sale în parlament, că va resolvi chestiunea naționalităților și că vor purcede față de naționalități în mod legal, drept și echitabil. Durere însă, nici un guvern nu și-a împlinit promisiunea, și nu numai că nu au remediat doleanțele naționalităților, ci din zi în zi s'a înrăutățit situația, astfel încât naționalitățile sunt puse azi cu desăvârșire la discreția judecătorilor și a administrației. (Baronul Podmaniczky Endre: Fraze)! Nu am obiceiul să usez de fraze, nu sunt omul care să facă declarații neobicinuite. Tot ce am zis, durere, pot să repet și să susțin din experiență și din adâncă convingere.

E adevărat, că guvernul precedent a promis, că deși noi suntem în opoziție și deși e cu aversiune față de partidul nostru, totuși va sana toate doleanțele, cari în baza legilor, a dreptății și a echității se pot sana. Dar cu durere a trebuit să constatăm că aceste nu numai nu le-a sanat, ci din contră ele s'au înmulțit în așa măsură, încât azi nici măcar la altarele sfinte nu putem fi în liniște (vii desaprobări), pentru că și acolo intră jandarmii și administrația. Și vedem, că, acum și vetrele familiare ni se inficiază. (Vii desaprobări). Pot să citez fapte concrete, căci e bine cunoscut, că jandarmii urmăresc acum din casă în casă numele acelor, cari acum anul, în 29 Mai au luat parte la congresul din Alba-Iulia. Au fost peste 12 mii de oameni de față la acel congres, ținut cu concesia guvernului; hotărârile congresului au fost publicate în toate ziarele, și cu toate aceste acum sunt urmăriți și întrebați aceia, cari au luat parte că „cine a fost raportor“ și cine a făcut acolo propuneri.

Nu vreau să aduc, drept răspuns întreruperilor, mai multe cazuri concrete, pentrucă am voit numai să reflectez pe scurt la vorbirea dlui ministru-președinte. Noi din din parte ne dorim o stare pacinică, căci după o lungă răsboire ori cine, și după multe suferințe, fiecine dorește o stare mai liniștită (aprobări), dar aceasta nu depinde dela noi, ci depinde dela guvern și dela organele subalterne, ca să aibă față de popoarele nemaghiare o ținută politică legală, dreaptă și echitabilă.

După cele experiate, cu greu putem crede că în această privință venirea dlui prim-ministru înseamnă un alt sistem și că se apropie o schimbare în această privință.

Astfel, atât din punct de vedere general politic, cât și din punctul de vedere al chestiunei naționalităților, nu putem avea și nu avem încredere în acest guvern.

•

A răspuns contele Tisza, că ia cu bucurie la cunoștință declarația, că oratorul dorește pacea. Dar nu despre pace e vorba, căci pacea esistă, ci despre crearea unei armonii, care se asigure cooperarea tuturor la resolvarea politicei de stat. Aci se cere muncă grea dela toți, pentru a se putea delătura neînțelegerile.

---

tru a se scăpa de sub stăpânirea lor. Astfel în Atena o făcură aceasta Trasibulus, în Teba Epaminonda scuturându-se de sub jugul Spartanilor. Statele grecești rămaseră în urma răsboaielor acestora slăbite. Filip II, regele Macedoniei, s'a folosit de slăbirea și-i supuse, iar Filip fu ales de conducător al grecilor pregătindu-se a porni răsboiu contra Persilor, însă aceasta nu o putu îndeplini, căci fu ucis de muierea lui, de Olimpia.

Alexandru cel mare. Lui Filip i-a urmat fiul său Alexandru, care se plângea până tatăl său era în viață că nu-i rămâne nimic de cucerit. După moartea lui Filip, Alexandru potolind răscoala îndreptată contra sa, a fost ales comandant al oștirilor contra Persilor. Alexandru cu o armată de 35 mii a pornit contra lor și în prima luptă a și învins. A doua luptă o dădu la Isus, unde armata Persilor era condusă chiar de Dariu; dar Alexandru învinse și aici și astfel ocupă nunumai Persia, ci înaintă până la India. După aceasta Alexandru în etate de 33 de ani muri. După moartea lui Alexandru imperiul grecesc s'a împărțit în mai mai multe state, cari mai târziu au ajuns sub stăpânirea Romei.

Starea economică. Agricultura la greci era foarte neglijată, meseriile în desvoltare, iar comerciul înfloritor. (Va urma).

Congresul reuniunilor femeilor române.

La inițiativa luată din partea reuniunii femeilor române din Brașov, și mai ales a vrednicei ei presidente, a doamnei *Maria Baiulescu*, s'a ținut Luni și Marți congresul reuniunilor femeilor române, în Brașov. Au participat la congres representante dela 23 de reuniuni de femei române din țară, și alte opt reuniuni au trimis adrese de aderență la concluseie ce se vor lua.

Ședințele congresului s'au ținut în sala festivă a liceului nostru din Brașov. Publicul a participat întâi la serviciul divin, celebrat în biserica Sfântului Nicolae din Scheiu, prin protopresbiterul *Dr. Vasile Saftu*, apoi la orele 11 dimineața, Luni după ziua Pogorârii Duhului Sfânt, a umplut sala frumos decorată a liceului.

Deschiderea congresului a făcut-o la orele 11 din zi doamna *Maria Baiulescu*, presedinta reuniunii femeilor române din Brașov, prin o vorbire remarcabilă, în care a schițat scopul și agendele congresului.

A mulțămit pentru convocarea congresului, în numele representantelor celoralalte reuniuni, doamna *Elena Hossu-Longin*, apoi a urmat constituirea congresului. Cu agendele de secretar al doilea a fost încredințat dl Dr. Horia Petra-Petrescu.

Se face constatarea representantelor diferitelor reuniuni femeești române din patrie. Reuniunea gr.-ort din Sibiiu a fost representată prin doamnele *Catinca A. Bârseanu* și *Eugenia Tordășianu*, iar cea gr.-cat. prin doamna *Elena Isacu*.

Presidenta congresului enunță apoi decretarea în principiu a *constituirii femeilor române din Ungaria într'o corporațiune comună.* Presintă în privința aceasta un proiect de statute, cari vor fi desbătute în congres. In urmă se aleg două comisiuni, una pentru studiarea statutelor și alta pentru studiarea celoralalte chestiuni puse la ordinea zilei, cari erau următoarele:

a) Problema educațiunei fiicelor noastre. *b)* Cultivarea sentimentului religios și îngrijirea lăcașurilor sfinte. *c)* Cultivarea industriei naționale femeești și păstrarea și perfecționarea motivelor naționale. *d)* Educațiunea sistematică în gospodărie și în industria casnică. *e)* Instituțiunile filantropice, anume, îngrijirea bolnavilor, a celor lipsiți, a celor săraci. *f)* Chestiunea înființării unui mare orfelinat.

Doamna presidentă, *Maria Baiulescu*, a cetit un amănunțit studiu asupra tuturor acestor chestiuni, dând inviațiuni prețioase cu privire la fiecare din ele.

Inainte de a se încheea ședința se cetesc telegramele de felicitare și aderență, între cari se afla și a Escelenției Sale Inaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al nostru *Ioan Mețianu*, de cuprinsul următor:

„*La întrunirea primului congres al reuniunilor femeilor române și la mărețele probleme ce și-a ales imploară binecuvântarea cerului și Mitropolitul Ioan Mețianu*“.

Ședința s'a încheiat la orele 12 și un sfert.

La ora unu și jumătate s'a ținut banchetul, în sala redutei orășenești. Toaste au rostit: doamna M. Baiulescu, doamna Elena Pop din Blaj, domnul Ioan Lengheru, dl Dr. Vasile Saftu, apoi doamnele: Constanța Hodoș (București) Maria Popescu (Brașov) și Sevastia Davidescu, născ. Murășianu.

Banchetul s'a terminat la orele 4. d. a.

Publicul a visitat apoi internatul orfelinat din Brașov, iar sara a participat la representația teatrală dată de reuniunea de cântări din Brașov. S'a representat „*Șezătoarea*“ dlui *Dr. I. Brediceanu* și opera „*Cavalleria rusticana*“ cu doamna *Veturia Triteanu* și cu domnii *Mărcuș* și *Folescu.*

Representația a fost foarte succeasă și tuturor debutanților li s'au făcut ovațiuni și cadouri în flori.

Ședința a doua a congresului s'a ținut Marți, la orele 11. S'au cetit mai multe scrisori și telegrame, apoi s'a intrat în ordinea de zi.

In numele comisiunei esmise pentru censurarea statutelor propune doamna *Elena Hossu Longin* primirea proiectului de statute, cu unele modificări.

Se primește, împuternicindu-se comitetul provisoriu, ca eventuale modificări cerute de ministru se le esecute singur, fără a mai convoca congresul.

In numele celeialalte comisiuni raportează pe larg doamna *Eugenia Tordășianu* și propune, ca programul de muncă, elaborat de doamna *Maria Baiulescu* și completat de comisiune, se fie tipărit și trimis tuturor reuniunilor spre studiare. Fiecare reuniune are însă în jumătate de an să-l retrimită la Brașov, cu eventualele observări și întregiri.

Se primește. Viitoriul congres se decide a se ținea în *Sibiiu.*

Comitetul provisoriu se alege astfel: Presidentă doamna Maria Baiulescu, vicepresidente: doamnele Maria Cosma (Sibiiu) și Elena Hossu Longin (Deva). Cassieră: doamna Virginia Vlaicu. Secretară: doamna Sidonia Petrovici. Membre în comitet: doamnele Catinca Bârseanu, Elena Săbădeanu, Ana Filip, Paulina Rădulescu, Sofia Beles, Elena Pop născ. Maniu și Elena Mețianu. Suplente: doamnele Maria Moldovan, Ana Pop de Lemeni și Lucreția Murășanu.

Presidenta declară congresul de încheiat, iar doamna *Elena Mețianu* mulțămește presidentei pentru activitatea desvoltată și pentru buna conducere a congresului.

Membrele congresului s'au fotografiat apoi, și s'au întrunit la o masă comună în localitățile „*casei de tir*“, unde au sărbătorit în bună animație succesul congresului.

Cronică pedagogică.

Importanța aranjării producțiunilor școlare.

Lucrare cetită în conferența trilunară învățătorească din tractul Târnava-mică.

In cadrul activității extrașcolare ocupă un loc de frunte producțiunile școlare. De o netăgăduită valoare sunt aceste producțiuni din mai multe puncte de vedere. Căci după o muncă de mai multe luni, făcută pe băncile școalei, o serbătoare școlară la timp binevenit și potrivit e un fel de recreație sufletească și pentru elevi și pentru învățător.

Pentru elev, căci îi se dă posibilitatea de a-și arăta aptitudinile lui sufletești înaintea mai marilor sei, căpătând totodată încredere și curaj în munca pe care o prestează, când vede bună-oară cum bătrâni și tineri la olaltă îl aplaudează sau îl laudă în urma succesului obținut pe urma unei declamări sau în urma rolului din o piesă de teatru școlară.

In urma acestora încrederea în puterile lui proprii crește mereu, ear devenind el om mare, va deveni folositor societății din care face parte. Insu-mi am avut ocaziune de a vedea bărbați cu familie, cari s'au angajat ca diletanți având o deosebită plăcere spre a juca teatru. Imi aminteam apoi de anii de școală, când învățătorul punea pe elev să recitezе o poezie la examen, sau să ție câte o mică alocuție la adresa protopopului. Dar să nu merg departe. Eram în clasa a 4 primară când declamam poesia Toma Alimoș, Movila lui Burcel și altele și ce mândru eram înaintea colegilor mei, căci poate eram unul dintre cei mai buni declamatori ai clasei, având o deosebită atragere spre acest lucru.

Prin aranjarea producțiilor școlare elevii cu roluri impun înaintea colegilor lor și astfel se naște și între ei emulație, ba și cei mai slăbuți se silesc a-și da concursul și a satisface așteptărilor. Acest lucru l-am observat la copiii mei în școală, la declamarea poesiilor. Era deajuns să provoc pe 2—3, ca apoi ei de ei să se anunțe la declamări. Prin aranjarea acestor producțiuni li se mărește și dorul de carte, încep să o îndrăgească, fac cunoștință cu lucruri nouă, li se agerește mintea, li se nobilitează inima atrăgându-i spre ce e frumos, plăcut și nobil.

Dar și învățătorul în urma producțiilor școlare ce le face cu copiii își câștigă stima și vaza între săteni, văzând poporul în el pe omul, care e chemat a delătura întunerecul neștiinței din naintea celor, cari li s'au dat lui spre îngrijire.

De vreo 3 ani încoace de când s'a pus pe tapet în conferențele învățătorești chestia activității extrașcolare, se simte în sinul învățătorimei noastre o vie mișcare pe terenul producțiunilor școlare. Mai ales că în acest timp a intervenit și Consistoriul prin cercularele sale. Anume în cerculariul din 25 Noemvrie 1910 Consistoriul obligă fiecare școală confesională să își aibă hramul ei. In o zi anumită din an să se serbeze hramul școalei, cu care ocasiune să se dee și producțiune școlară cu elevii.

In urma acestui ordin ni se dă posibilitatea a aranja cu elevi producțiune, care să constea din cântări, teatru de școală, declamări, dialoguri; ear preotul sau învățătorul are să ție înaintea poporului câte o cuvântare sau disertație, fiecare din sfera lui de activitate.

Eată dar cea mai binevenită ocasie de a se produce elevii înaintea publicului și de a auzi sătenii din gura conducătorilor lor sfaturi bune și folositoare!

Har Domnului, că am găsi din ce să alcătuim programul producțiunilor școlare. Ne producem cu cântări în cor, dacă nu în mai multe voci, cel puțin în o voce, căci avem cântări bisericești și lumești destule spre a le cânta cu elevii. Apoi cu piese teatrale ușoare, făcute anume pentru ei, de cari însă durere avem prea puține, ear cari sunt, sunt traduse și localisate din alte limbi și nu tocmai potrivite gradului de pricepere a elevilor și a mediului în care trăim noi, cum sunt câteva numere din Biblioteca românească ce apare în București.

O piesă teatrală bună este: „In sat la Tânguești“, scrisă de Virgil Oniț, directorul gimnaziului din Brașov și apărută în Biblioteca Asociațiunii, apoi „Nunta lui Pârjol“ de Iosif Vulcan. „Asociațiunea“ ar fi chemată în primul loc să ne dea în biblioteca ei câteva numere cu piese teatrale școlare.

Dialogari și trilogari avem mai multe. Poesii pentru copii avem, deși și în genul acesta suntem destul de săraci. O carte potrivită este „Pentru copii“ de dna Elena Farago, apărută anul trecut în tipografia „Ramuri“ în Craiova. — Scriitoarea în versuri drăguțe arată gingășia și naivitatea micilor copilași.

Cu această ocasiune preotul și învățătorul vor ținea înaintea celor adunați câte o conferență din domeniul vieții religioase, sau din domeniul pedagogiei, din literatura poporală, din istorie, economie, higienă; vor vorbi despre lux, alcoolism, grădinărit, despre legile țării. Se pot ceti bucăți de cetire din autorii noștri clasici și poesii din poeții nostri de samă, insistându-se asupra limbii frumoase poetice. Aici ne mai putem ajuta cu „Biblioteca Asociațiunii“ sau cu conferențele poporale ale lui Gheorghe Coșbuc scrise anume spre acest scop, din însărcinarea ministrului român. O carte de valoare mare este: „Contribuții la munca pentru ridicarea poporului“, de Sp. Popescu. E o carte plină de sfaturi și îndemnuri întelepte la adresa învățătorilor și preoților noștri. N'ar trebui să lipsească de pe mesa nici unui cărturar de la satele noastre.

Cu durere am constatat, că în protopopiatul nostru numai într'o singură școală s'a prăznuit hramul școalei, în celelalte nu.

E timpul, ca să se ia dispoziții din partea celor chemați și să se desemneze o zi de prăznuire pentru hramul școalei la fiecare școală din tract, căci această serbătoare e de importanță cu mult mai mare de cum s'ar crede. Trebue să i se dea timbrul unei adevărate serbări naționale, cătă vreme puținele noastre serbători naționale nu le putem prăznui după cum ar trebui, căci amintirea lor stă încă închisă în cutele ascunse ale sufletului nostru năcăjit...

O altă producțiune școlară se poate face cu ocasiunea serbătoarei paserilor și a pomilor. Consistoriul a edat în 14 Aprilie 1911 un cercular, prin care însărcinează învățătorii nostri a ținea în fiecare primăvară o sărbătoare a paserilor și a pomilor. Fiind-că în școalele noastre confesionale de vre-o câțiva ani încoace științele naturale sunt de tot neglijate, consistoriul a aflat de bine, ca fiecare școală să jertfească o zi pentru serbătoarea paserilor și a pomilor, unde copiilor în mijlocul naturei li se dă ocasiune a vedea și a învăța multe lucruri frumoase și interesante pentru ei.

Orizontul îngust al sufletului lor se lărgește în mijlocul naturei splendide și bogate. Cu ocasiunea escursiunilor școlare eu cred că fiecare a făcut esperiență, că ce impresionat e sufletul copilului în mijlocul naturei, care cu dărnicie își imparte darurile sale bogate. Și serbătoarea paserilor și a pomilor e o producțiune școlară făcută nu între 4 păreți înguști ai școalei, ci afară în liber. Și în cadrul acestei serbători se pot aranja coruri cu elevii, dialoguri, declamări, jocuri, gimnastică și apoi prelegeri despre folosul paserilor și al pomilor, se pot ceti legende despre ele etc. Ba se poate face și mai mult. Măreția naturei și fenomenele ei ridică sufletul copilului în sfere mai înalte divine, făcându și elevii o ideie mai clară despre cel ce „astrii îndreaptă“ și lumile le cârmuește (vorba poetului Vlahuță), despre Dumnezeire. Tot aici putem trata lecții de istorie, geografie, științele naturale, căci natura este o carte deschisă; deci dela învățător depinde ca să o știe da în mâna elevilor spre a se putea folosi de ea.

Din această carte mare a lui Dzeu, copilul își poate câștiga o mulțime de cunoștințe. Observând tot ce se petrece în natură, va avea intuiții clare și multe despre lumea esterioară. Căci „copilul e peste tot ochi, el are o putere de privire fără samăn“, zice un învățat francez.

Ca serbarea paserilor și a pomilor să fie mai impunătoare, e bine să fie în zi de serbătoare, ca să poată lua parte și popor cât de mult. Sătenilor li se va vorbi despre pomi: plantarea, îngrijirea și foloasele ce le aduc ei. Se vor planta la un loc potrivit pomișori aduși de elevi. Aici în liber se va vorbi mai bine țăranilor din domeniul economiei: despre grădinărit, vița de vie, cereale, despre foloasele cari le aduc mașinile în economia câmpului etc.

E bine și potrivit dacă la această serbare se aliază 2 școale la olaltă, după cum am aflat că s'a făcut lucrul acesta în anul acesta și în tractul nostru. Prin asta i se dă o însemnătate mai mare serbării.

Am arătat, că și în cadrul acestei producțiuni școlare se poate face mult și aranjarea acestei serbări făcută în liber e de un folos esențial pentru școala noastră primară. La popoarele mai culte această serbare se practică de mult, deci și noi să apucăm pe calea cea bună, căci alții de mult au percurs aceea ce noi abia acum începem.

O carte foarte folositoare în care se află material bogat din științele naturale este: Invățământul despre natură de Apostol Culea, institutor în Galați, România. E o carte prețioasă, care n'ar trebui să lipsească din biblioteca nici unui învățător de ai noștri. In ea se găsește foarte mult material pentru aranjarea de programe pentru serbarea paserilor și a pomilor. Nu o pot din destul recomanda fieștecăruia.

Am tratat în liniamente generale despre aranjarea și însemnătatea producțiunilor școlare, și acum încheiu făcând următoarea propunere:

Pe anul școlar viitor la conferența trilunară din Septemvrie fiecare învățător din tract să vie cu un raport, în care să arate ce s'a tratat în programul „serbării hramului școalei“ și în programul „serbării paserilor și a pomilor“, cum au decurs și ce impresie au făcut aceste serbări asupra publicului care a luat parte la ele. Lucrările de interes general ale învățătorilor să se cetească apoi și în conferența tri-lunară respectivă.

Boian, la 18 Maiu v. 1913.

Pompiliu Popa
învățător.

† Ioan Oncescu.

Luni a II-a zi de Rusalii, în 3/16 a curentei, a fost petrecut la cele eterne notarul pensionat *Ioan Oncescu* din Sebeș.

Demult nu va fi fost în Sebeș, dar nici aiurea, o îngropăciune atât de frumoasă și imposantă ca aceasta. Ioan Oncescu a fost însoțit în calea veciniciei de iubirea întregului popor român. O astfel de înmormântare poate avea numai acela, care a binemeritat pentru biserică și neam, cum a binemeritat Ioan Oncescu.

Răposatul dela 1863—1891 a funcționat ca notar în comuna sa natală Răhău. După pensionare s'a strămutat cu locuința în casele proprii din Sebeș și a trăit aici până la moartea sa întâmplată la 14 a curentei, în etate de 73 ani.

Decedatul era membru în direcțiune și prezident al institutului de bani „Sebeșana“ din Sebeș. Cât a fost în viață s'a distins prin zel și muncă conștiențioasă, ducând o viață foarte cumpătată, bucurându-se de încrederea, stima și iubirea tuturor câți l-au cunoscut.

Cum Dzeu nu i-a dăruit copii, dar înzestrându-l cu o inimă caldă pentru scopurile bune, și cât a fost în viață a făcut mult bine dăruind sume însemnate pentru instituțiile noastre bisericești și naționale.

Să amintesc numai pe cele mai însămnate: Facerea tâmplei pe spesele sale și înzestrarea cu odăjdii a bisericii din Răhău. Cumpărarea unui intravilan cu cor. 8000 pentru a se zidi a III a biserică gr. or. în Sebeș. Inscrierea de membru fundator al „Asociațiunii“, al societății pentru fond de teatru și al muzeului etnografic din Sibiiu. A dăruit pentru zidirea catedralei din Sibiiu 500 cor. și pentru zidirea bisericii din Viena 500 cor. Daruri multe pentru mesele de studenți, și diferite societăți de binefacere nu le mai amintesc.

Aceasta încă ar fi de ajuns să i asigure iubire și amintire vecinică din partea bisericii și a poporului nostru. Insă el nu s'a mulțămit numai cu atâta, ci prin dispozițiile sale ultime ș'a ridicat un monument și mai puternic.

Ieri s'a publicat testamentul lui Ioan Oncescu, în care decedatul a făcut următoarele dispozițiuni, cari privesc obștea românească:

A testat pentru zidirea bisericii a III-a din Sebeș 12 000 cor. — Intravilanul, unde să se zidească biserica, tot el l-a fost cumpărat cu 8000 cor.

A testat casele în valoare de 50 000 cor. pentru o fundațiune de a se da stipendii elevilor de gimnaziu născuți în Răhău și Sebeș. Casele le-a dat bisericii din Sebeș, dar fundațiunea să o administreze comitetul protopresbiteral al tractului Sebeș.

A testat 50 acții de ale „Sebeșanei“, în valoare de 10·000 cor. fondului cultural arhidiecezan și 50 acții în valoare de 10·000 cor. „Asociațiunii“ pentru a se da stipendii tinerilor dela studii din comitatul Sibiiu, fără deosebire de confesiune.

A testat 5 jugăre de pământ în valoare de 8000 cor. bisericii noastre din Răhău și 2 acții de'a „Societatea băilor“ din Sebeș în valoare de 200 cor. fondului iubiților răposați ai bisericii din Sebeș.

A rescumpărat luminile și batistele, ce este obiceiu de a se împărți la îngropăciune, cu 50 cor. pentru fondul „Șaguna“ din Sebeș și 50 cor. pentru fondul „Șaguna“ din Răhău. Iar pomana a rescumpărat-o cu 100 coroane pentru masa studenților din Brașov.

Toate legatele și donațiunile acestea se urcă la considerabila sumă de *100 000 coroane*.

Acesta a fost *Ioan Oncescu*!

Dăruiască-ne Părintele ceresc mulți bărbați cu iubire și inimă către biserică și neam, precum a fost el.

In veci amintirea lui!

Sebeș, 3/18 Iunie 1913.

S. M.

NOUTĂȚI.

Visitațiune canonică. Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, a făcut vizitațiune canonică în zilele sărbătorii Pogorârii Duhului Sfânt, în comunele Checea, Bobda, Beregseu și Mehala, acum suburbiu al orașului Timișoara. Pretutindenea i s'a făcut primire frumoasă înaltului prelat și pretutindenea P. S. Sa a rostit poporului cuvântări pline de învățături și de sfaturi părintești.

*

Mihail Polit de 80 de ani. Distinsul fruntaș al poporului sârbesc din patria noastră, domnul *Dr. Mihail Polit*, fost deputat dietal în mai multe rânduri, a împlinit în 16 Iunie n. frumoasa etate de 80 de ani, primind cu această ocasiune felicitări din toate părțile, dela ai sei, și dela stimătorii și admiratorii sei de alte neamuri și limbi. Ii dorim și noi încă mulți ani de viață liniștită și fericită.

*

† Vasile Cora. Mercuri a închis ochii pe vecie și astăzi, Vineri, a fost înmormântat cu onorurile cuvenite, aici în Sibiiu, *Vasile Cora Solimar de Vist*, un bătrân venerabil, crescut din copilărie în frica lui Dumnezeu și în iubire față de biserică și neam, arătată și prin faptul, că mica sa agoniseală, adunată din banii puși la o parte din mica sa pensiune, — căci fusese în tinerețe funcționar la poștă, — a lăsat o cu litere fundaționale încă în viață consistoriului nostru, ca fundațiune, iar pentru catedrala din Sibiiu a dat la timpul seu frumoasa sumă de 3000 coroane. Reposatul a trăit în modestă retragere în Sibiiu, și avea și decorații, primite ca soldat, la diferite ocazii. Consistoriul arhidiecezan a dispus să i se facă o înmormântare cu toată cinstea care se cuvine unui fiu bun al bisericii. Dorim venerabilului bătrân, care ajunsese etatea de 85 de ani, odihnă lină în sânul pământului, unde își doarme acum somnul de veci, iar memoria sa binecuvântată se fie din neam în neam.

*

Decorat. Domnul *Ioan Vidu*, conducătoriul corului din Lugoj și distinsul compositor român, a fost decorat din partea Maiestății Sale, Regelui Carol, cu medalia „Bene merenti cl. I“.

*

Sanator pentru școlari. După modelul sanatoriilor școlare din Elveția s'a construit și în străinătate o serie de asemenea așezăminte, în care băeții bolnavi de plumâni primesc tratament medical fără a fi nevoiți să-și întrerupă studiile. Adeseori părinții nu-și internează copiii bolnavi în sanator numai din motivul că prin aceasta ar pierde un an școlar. Sanatoriile nouă, făcute anume pentru elevi, fac posibilă o terapie a tuberculosei în legătură cu o continuare și terminare a studiilor din școlile secundare. Sanatorii școlare se găsesc în Elveția 20, în Germania 33, în Anglia 41. In timpul din urmă s'a făcut un început de organizare a acestei instituții moderne și în Austria. In țara noastră se va deschide la toamnă un sanator școlar în Tátrabáza, unde profesorii vor fi numiți de ministrul de culte.

*

O felicitare. Intre deputațiunile primite de împăratul Wilhelm, cu prilejul jubileului său, au venit și 45 membri ai societății pacifice din America conduși de Carnegie. Americanii au predat jubilantului o adresă, în care se zice: Rugăm Maiestatea Voastră să ne permită a-i aduce felicitări la cei 25 ani de pace! — Impăratul a mulțumit și a adaus: Sper să urmeze alți 25 ani de pace!

*

Crematorille în Rusia. Ministrul de interne rusesc a pregătit un proiect de lege despre arderea cadavrelor. Conform proiectului orașele au dreptul să-și clădească crematorii și să ardă cadavrele după o tarifă stabilită. Pentru ardere este a se cere permisiune ministerială. Dacă răposatul a dispus prin testament să i se ardă cadavrul, cererea permisiunii ministeriale este de prisos.

*

Tablouri scumpe. Colecția de tablouri Steengracht din Paris se licitează zilele acestea. O pânză de Rembrandt s'a vândut cu un milion de coroane. Pânza reprezintă pe *Bethsabeea*, soția lui David și mama înțeleptului Solomon. Tabloul a costat în anul 1781 numai 1200 coroane, Steengracht l-a cumpărat în 1841 cu 7800 coroane — suma aceasta a adus prin urmare frumoase interese. — Două portrete de Rubens și icoana Mântuitorului de acelaș pictor s'au dat cu 81.300 franci. Alte icoane s'au vândut cu peste 300 de mii și 400 de mii franci. Intr'o singură zi s'au incassat patru milioane de franci.

*

Concurs aviatic. Duminecă s'a început pe aerodromul dela Aspern concursul aviatic internațional, plănuit pe cinci zile. Au asistat în ziua primă cam 30 mii de persoane. La premiile în valoare de 150.000 coroane concurg numeroși piloți austriaci cu mașine din fabricele Austriei. Afară de aceștia s'au prezentat 5 piloți din Germania și mai mulți distinși aviatori francezi. Intre concurenți se află și două femei: Madame Paillers din Franța și Lilly Steinschneider din Ungaria. Aviatorul *Illner*, cu doi pasageri pe aeroplan, s'a ridicat la o înălțime de 4730 metri. Francezul *Perreyon*, asemenea cu doi călători, a atins o înălțime de 4690 metri, cu 40 metri mai puțin decât Illner.

*

Serviciul militar de trei ani. Ministrul francez de războl, *Etienne*, într'o adunare ținută Luni la Rennes, a vorbit despre necesitatea serviciului militar de trei ani. Franța are în vreme de pace 470.000 de soldați; Germania însă are 880.000 de oameni. Jertfele ce se cer dela țară, nu se pot înconjura, dacă Franța nu voește să ajungă un stat vazal al Germaniei. Armata franceză, care dispune de un corp ofițeresc invidiat de toată străinătatea, precum și de excelenți subofițeri, într'un viitor răsboi va ieși biruitoare. Vorbirea ministrului a fost primită cu sgomotoase aprobări.

*

Nenorocirea unui profesor universitar. Dr. Parenski, cel mai vestit profesor al facultății de medicină din Cracovia, a fost chemat la un bolnav în Polonia rusească. Profesorul a plecat Marți dimineața la gară, dar a greșit trenul în care s'a urcat. Când a observat greșala, trenul pornise. Doctorul a sărit jos, dar a căzut între roatele vagoanelor, care l-au sfărmat total.

*

Mai bine mort. Un proprietar avut din Alba-regală, cu numele Kertész, s'a sinucis spânzurându-se, deoarece medicul l-a oprit de a mai bea vin. Proprietarul a lăsat după sine o scrisoare, în care zice: „Mai bine să mor de o mie de ori, decât să mă las de vin în lumea jalnică de astăzi“!

*

Templul Noghi. E știut, că distinsul general japonez Noghi și-a luat viața în momentul când împăratul său era petrecut la mormânt. Acum se vestește din Tokio, că preoții japonezi au sfințit casa lui Noghi și au schimbat-o în templu, în care se vor înălța rugăciuni pentru binele patriei. Clădirea și-a păstrat întru toate exteriorul avut pe vremea când trăia Noghi. Fiecare ușă poartă câte o inscripție, care arată destinația la care a servit. Mulțime nenumărată de evlavioși vizitează locașul sfințit.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor români sibieni, au mai dăruit: Emanuil Irimie, învățător în Iara, încercând să aplice pe cumnatul său Emil Lucaciu la compactorie, 1 cor.; d-șoara Lucreția Millea, 20 bani; Popovici Mondoc, învățător, (Sebeșul-superior), 40 bani; Ion Ghișa, paroh (Răchita), 50 bani; Toma Bobangă, înv. (Porcești), 25 bani, 62 școlari din Tilișca, cercetând cu dascălii lor Reuniunea, la pălăria „Dumnezeu vede“, cor. 1·26 și Candid Suciu, paroh (Măgina), 50 bani.

Intrunire agricolă

Invitare.

In frățească înțelegere cu fruntașii din *Ludoșul-mare*, vom ținea în această comună Duminecă, la 29 Iunie n. c. o *întrunire agricolă*, la care se va trata despre cultura viilor, a pomăritului și a stupăritului, cum și despre însămnătatea însoțirilor sătești de tot soiul.

Inceputul la ora 11 din zi.

Invităm la această lucrare de interes obștesc pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii noastre.

Sibiiu, 17 Iunie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța, prezident. **Vic. Tordășianu,** secretar.

Anunț.

La cursul de vopsit lânuri în colori vegetale — care se ține dela 1 Iulie până la 1 August la școala de menaj și industrie din Sibiiu, — domnul V. de Stroescu dă 20 burse pentru femei și 8 burse pentru bărbați (învățători).

Se preferă învățătoare, preotese sau țărance inteligente, care se ocupă cu țesutul și care își iau angajamentul de a instrui pe viitor în această artă, pe țărancele din comuna lor.

Bursa constă: 1. pentru învățători în *dispensa de didactru* — care ar fi de 35 cor., — 2. iar pentru învățătoarele sau celelalte concurente lipsite de mijloace, în *întreținerea gratuită* în *internatul școalei și în dispensa didactrului.*

Persoanele interesate vor adresa o cerere împreună cu un certificat de paupertate la *Direcțiunea școalei de menaj și industrie, Sibiiu, Berggasse 9,* până la data de *26 Iunie a. c.*

Cei admiși vor aduce cu sine 2—3 kgr. de lână pentru a o vopsi aici.

Pentru pantofari și cismari.

Ne adresăm către Reuniunile noastre de meseriași cum și către cărturarii noștri (preoți, învățători, notari etc.) de pretutindenea cu rugarea, să aducă la cunoștința calfelor (sodalilor) și măestrilor pantofari și cismari, că la școala de specialitate de pantofărie din Sibiiu, subvenționată de stat, se ține în zilele din 14 Iulie până la 2 August n. c., un curs de specialitate pentru calfele și măestrii pantofari și cismari cu locuința afară de Sibiiu (din provincie). Instrucția se ține zilnic dela ora 7—12 a. m. și dela 2—6 d. a. Frecventanții primesc instrucția (învățarea), cărțile, recvizitele (uneltele) și locuința gratuit (pe nimica), iar cei de religia (legea) gr.-or. mai capătă și câte un ajutor de 20 cor., pus la dispoziția școalei de către consistorul nostru arhidiecezan. Frecventanții la finea cursului primesc certificat de absolvire a cursului.

Doritorii de a lua parte la curs să se adreseze (pe o simplă cartă postală) în acest scop fără zăbavă sau către dnul director Martin Schuster în Sibiiu (Nagyszeben, Saggasse 29) sau către subscrisul prezident.

Cererile întrate după 6 Iulie n. c. nu se iau în socotință.

Sibiiu, la 13 Iunie n. 1913.

Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiiu.

Vic. Tordășianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Cărți și reviste.

Vatra Școlară, revistă pedagogică, redactată de *Dr. V. Stan* și *Dr. P. Roșca.* Nr. 6 din Iunie 1913 cuprinde: Autonomia morală a omului, de Dr. P. Roșca. Pătrunderea etică a obiectelor de învățământ, de A. Sica. Cerbul, tarandul și elanul, lecție metodică de R. Prișcu. Experiențe pedagogice, de G. Cătană. Congresul învățătorilor, de I. Stratei. Informațiuni. Bibliografie. — Abonamentul: pe an 8 cor.; pe jumătate de an 4 cor. Adresa: Dr. V. Stan, prof. sem. în Sibiiu, Piața Hermann nr. 4 a.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală *Cosinzeana*, Nr. 24 din 1913, cu următorul cuprins: Eugen Vancu: Dela New-York la Niagara, impresii. H. Dăscălescu: Cântec, poezie. I. Chiru-Nanov: Cărare nouă, proză. M. Săulescu: Fragment din poema „Capitala“, poezie. Adr. Corbul: Viața la Paris, proză. I. N. Pârvulescu: Cântec, poezie. Lazar-Ciura: Floarea Betuliei, roman. C.: S'a încheiat pacea. S. B.: Colonelul Redl. F. M.: Imigrările americane. R. M.: Gh. Voina: „Păcate“. Ilustrații. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonații cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă și știință, Nr. 11, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat și variat: Oct. C. Tăslăuanu: Silistra. Dr. Gh. Murnu: Expoziția a 12 a Tinerimii artistice. S. O. Iosif: Cântec (poezie). I. Agârbiceanu: Inspecție. Gheorghe Duma: Aeternum vale (poezie). Ion Iosif Schiopul: Românii din America. Maria Cunțan: Cuvinte sufletești (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). *** Așteptare (poezie). Dări de seamă: D. Tomescu: Al. Cazaban: Intre femeie și pisică. Cronici: Ion Grecu: Semne de descompunere. D. N. Ciotori: Câteva chestiuni literare. Adrian Corbul: Scrisoare din Franța. E.: Operă românească în Sibiiu. Victor Stanciu: Chestiuni de Fiziologie. Insemnări: Protocolul dela Petersburg. Ady Endre. Școli călătoare. Liga Culturală. Spicuiri. — Pentru fondul ziariștilor. Poșta Redacției. — Bibliografie.

Szám. 1811/1913 pret. (131) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold** (cercul Szerdahely comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii, la acest post, a-şi înainta cererile lor, instruite conform §-6 art. I. din 1883 respective §-3 art. XX din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **9 Iulie 1913.**

Cunoaşterea în vorbirea şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 16 Iunie 1913.

Primpretorul cercual.

Dr. Bruckner

Concurs.

Pentru întregirea postului de **cantor** în parohia **Braşov-Cetate**, în protopresbiteratul Braşovului, se publică concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 1000 salar, plătit în rate lunare anticipative, plus venitele cantorale în sumă de aproape 200 cor.

Cererile de concurs se vor înainta oficiului parohial în terminul deschis, iar concurenţii se vor presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta şi arăta desteritatea în tipic.

Nou alesul va fi obligat a ţinea în fiecare zi utrenie şi vecernie, iar Dumineca sărbătoare şi Vinerea eventual şi în alte zile şi liturghie.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută .a 15/28 Maiu 1913.

Dr. Emil Dan
secretar.

Dr. N. Vecerdea
preşedinte.

Dr. Vasile Saftu
protopop.

(132) 1—3

Nr. 462/1913. (125) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a II-a **Aţintiş**, în senzul înaltei rezoluţiuni consistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913., sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat, şi anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, şi sunt poftiţi a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispoziţiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta, si a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 20 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent

Jovian Murăşanu
protopop.

Nr. 279/1913. (128) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Oreşti**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 300 coroane dela comuna bisericească şi 700 coroane ajut. de stat relut de grădină 20 coroane şi cvartir corespunzător în natură. In caz de a forma cor bisericesc, viitorul învăţător va primi remuneraţia ce i-o va statori comitetul ulterior.

2. **Runc**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. şi 400 coroane ajut. de stat, relut de grădină 20 coroane şi locuinţă liberă corăspunzătoare în edificiul şcoalei.

Cvincvenalele în ambele comune se acoper din ajut. de stat. Ajutul de stat şi cvincvenalele sunt asigurate beneficind de ele şi învăţătorii de până aci. După întrarea în valoare şi resp. punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarizarea învăţătorilor se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solveşte în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât şi cea din ajut. de stat, în rate lunare anticipate observându-se că ajutul de stat devine licvid numai dupăce dl ministru pe basa documentelor alesului îl pune în curgere.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, aleşilor şi resp. instituiţilor învăţători la aceste posturi li-se impune ca datorinţă: a conduce elevii la serviţiile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii se pot prezenta în comuna pentru care au petiţionat, spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Ofenbaia, (Aranyosbánya) 30 Maiu, 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupşei în conţelegere cu comitetele parohielor concernente:

Vasile Gan
protopresbiter

Concurs.

Pentru ocuparea postului **de conducătoare** la azilul comunal din **Resinár (Răşinari)**, prin aceasta se escrie concurs care espiră la **15 Iulie n. 1913.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fndamental 600 cor.
2. Pentru o bonă 240 cor.
3. Relut de cuartir 80 cor. eventual cuartir în natură.
4. Două cuincuenalii de câte 100 cor., după 5 respective după 10 ani de serviciu aici în comună.

Rugările sunt a se înainta subsemnatului comitet de supraveghere până la 15 Iulie n. c. umătoarele documente: 1. Diploma 2. atestat de botez 3. Atestat de serviciu 4. Atestat de moralitate.

Resinár, (Răşinari) la 15 Iunie 1913.

Comitetul de supraveghere,
al azilului, Resinár-Szeben m.

(130) 2—2

Nr 73/1913. (127) 2—2

Anunţ de licitaţiune.

Pe basa preliminariului de spese aprobate de Prea V. C. sub Nr. 4671 Şcol. din 1912 prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru adaptarea şcoalei gr. or. române din **Boian** (Alsóbajon) tractul Târnava.

Licitaţia se va ţinea la 9/22 Iunie 1913 la 11 oare în şcoala gr. or. din loc.

Comuna bisericească va da cărămida, năsipul, petrişul precum şi cărăuşiile dela gara Mediaş sau Cetatea de baltă până la locul destinat.

Preţul strigării este de 11,800 coroane, ear licitanţii au să depuie înainte de licitare un vadiu de 10%

Condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minus oferenţi, pe care îl va afla mai apt.

Boian, la 26 Maiu 1913.

Iosif Crişian
preş. com. paroh.

Pompiliu Popa
notar.

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian"
al
arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania
de
Dr. Eusebiu R. Roşca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu preţul: Broşată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poştal 30 fil.

◆ ◆ ◆

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 78—

◆ ◆ ◆

A apărut şi se află de vânzare
la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole
de
Ion Mateiu.
Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

◆ ◆ ◆

La Librăria arhidiecezană se află de vânzare:

Monografia

şcoalei gr.-orient. române
din Tilişca
de
Ioan Bratu,
director şcolar.
Preţul **1 cor.**+porto **10 fil.**

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Ce e bun e şi ieftin!

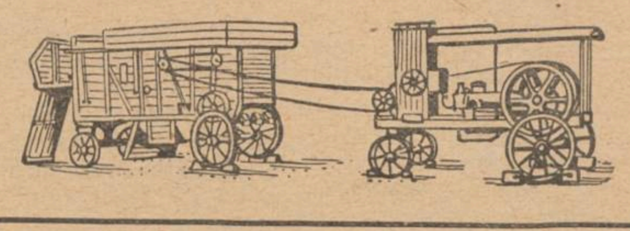

Ce e bun e şi ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(100) 7—12

Corespondenţă românească.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5 7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis.

(89) 19—

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţ ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(133) 1—52

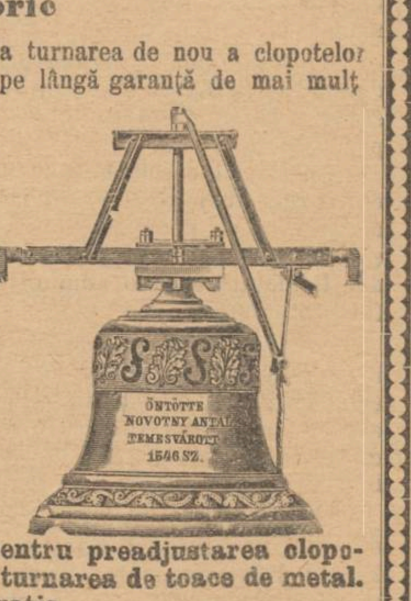

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.** **Preţcuranturi ilustrate gratis.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 11/24 Iunie 1913. Nr. 61.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 451/1913 F. G.

CONCURS.

Pentru conferirea de stipendii din „Fundațiunea Gozsdu“ pe anul școlar 1913/14 la școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți la armata comună și honvezi — se publică următorul concurs:

1. Concurentul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetățean ungar și aparține bisericii ortodoxe orientale române, — spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului competent, că și de present aparține bisericii greco-orientale române;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, — spre care scop studenții dela școalele medii să prezinte atestatul despre anul școlar 1912/13, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) că averea proprie și a părinților nu e de ajuns să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, — spre care scop să producă atestat dela diregătoria politică competentă. Atestatul să cuprindă date pozitive despre aceasta avere și să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot, ori este înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopresbiterului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, să producă atestat oficios despre ocupațiunea și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurentul să arete în petițiune specialitatea la care și locul unde voește a continua studiile și dacă folosește și alt stipendiu.

4. Celce voește să studieze în străinătate să arete necesitatea de a continua studiile în străinătate, ca să se poată exopera concesiunea ministerială.

5. Petițiunea instruată cu documentele susamintite este a se adresa *Reprezentanței Fundațiunii lui Gozsdu (Nagyszeben, Fleischer g. 45).* până la 23 Iulie (5 August) a. c.

6. Toți stipendiștii actuali se provoacă, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1912/13, căci altcum se va sista stipendiul, respective ajutorul avut.

7. Petițiunile defectuos instruate sau sosite după termin nu vor fi considerate.

8. Concurentul să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i se trimite rezoluțiunea representanței.

Sibiiu, 5/18 Iunie 1913.

Presidiul Representanței.

Soartea școalelor noastre.

— Păreri din cercuri preoțești. —

I.

Guvernul ungar, cu legea lui Apponyi, și acum în urmă cu legea lui Zichy arată, că are intențiunea vădită de a statifica școalele, de a le pune direct sub controla sa, eliminând zi de zi orice amestec și jurisdicțiune din partea organelor confesionale. Numai cât deodată a le cuprinde pe toate la sânul său cald nu-i permite budgetul. Guvernul dorește o totală statificare a învățământului, dorește a face din învățătorii confesionali niște elemente folositoare din punct de vedere al ideii de stat unitar maghiar, slăbind prin aceasta confesiunea și împedecând învățământul public.

Că de fapt guvernul prin această procedură a sa nu promovează, ci împedecă învățământul, dovadă ne este instrucțiunea și rezultatul moral de astăzi al învățământului, care e de-a dreptul înspăimântător. Elevii nu să aleg nici cu cele mai elementare cunoștințe pentru viață, iară învățătorii, — onoare puținelor excepțiuni, — încep frumușel a-și întoarce spatele în toate privințele față de autoritățile confesionale, față de susținătorul de școală. Notez, că vorbesc de școalele și învățătorii, cari până astăzi n'au nici un ajutor dela stat.

Sancționată fiind acum și legea lui Zichy, cu privire la salarizarea învățătorilor, în curând comitetele noastre parohiale vor avea să caute noue mijloace pentru asigurarea acelora. Deabia s'au putut asigura salariile conform legii lui Apponyi, ba și acuma mai sunt multe locuri, unde învățătorul e tot cu salarul cel vechiu, și iată o nouă lovitură și o nouă grea încercare, la care sunt expuși susținătorii de școale.

Lovitura dată de guvern confesiunilor cu noua urcare a urmat repede, ca să nu ne putem reculege; și apucându-ne în mreje cu partea cea mai mare a salariilor, pe care ne-am obligat a o da, statului îi este ușor a mai da ce lipsește, fiind aceasta mai puțin; dar puținul acesta, susținătorul vechiu de școală e întrebare de-l mai poate da? Aceasta a fost cursa pusă la cale, care trebue să recunoaștem, că a reușit.

Pe lângă intențiunea de a slăbi și slei puterile materiale ale confesiunilor, guvernul cu noile legi și ordinațiuni școlare vrea să imiteze statele vecine, cari nu au școli confesionale, uitând în acelaș timp, că statul nostru e poliglot, iar celelalte sunt state naționale, și că în statul nostru confesiunile au promovat până acuma cultura.

Dela legea lui Apponyi încoace, atât în corporațiunile noastre bisericești, cât și în ziaristică, s'a discutat mult soartea școalelor noastre. S'au ivit fel și fel de idei. Unii încă în anul 1907 au propus, ca să le cedăm statului („Gaz. Trans.“), alții, ca să le susținem din mijloacele proprii. De bună voie nu le-a cedat nimenea, și nici nu a cerut nime ajutor dela stat, afară de cazurile unde nu a fost cu putință acoperirea trebuințelor din propriile puteri, și nu știm ce să credem deocamdată, cari au fost mai norocoși: ceice au cerut ajutor încă în 1907, sau ceice s'au forțat să susțină școalele din mijloacele proprii?

In zilele din urmă, în legătură cu noua salarizare, s'au ivit iarăș fel și fel de idei mântuitoare, bune, foarte bune în teorie. Dl E. Comșa, Dl Stroescu, și în legătură cu părerile D-lor, coreferentul școlar Dl Dr. Ioan Mateiu („Românul“, „Tel. Rom.“, „Luceafărul“) fac propuneri concrete, a căror înfáptuire e strâns legată de dividendele ce primesc acționarii băncilor și de procentele statorite de bănci pentru scopuri culturale. La aceste soluții au ajuns Dnii susamintiți, determinați de faptul, că poporul nu mai e în stare a jertfi din nou pentru susținerea școalelor, și dacă voim să le mai avem, atunci scopul numai pe calea aceasta s'ar putea ajunge.

Dl Mateiu ne dă și o statistică destul de lămuritoare a situației școalelor noastre, făcând și o calculațiune aproximativă a sumei necesare pentru mântuirea lor, care ar rezulta din procentele băncilor și din darea culturală progresivă votată de sinodul arhidiecezan ca repartiție pe tot sufletul creștinesc.

Peste tot îndemnul oamenilor nostri de bine de a susținea și pe mai departe școalele, cari încă nu au ajutor dela stat, să basează nu pe faptul, că în cazul acesta am fi *noi* stăpâni peste ele, ci jertfa aceasta o cer pentru cazul, că cu timpul vom avea iarăș un titlu de drept — schimbându-se împrejurările și oamenii — ca vreodată să le putem tot noi conduce și să dispunem iarăși noi asupra lor, cum a fost în trecut. In temeiul acestei nădejdi cred, că propun Dlor sforțarea și pe mai departe cu privire la mântuirea și susținerea școalelor noastre. Insă că jertfa ce să cere, ar aduce astăzi vre-o dobândă, voiu arăta mai în jos.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Viața privată. Grecii erau foarte cumpătați în mâncare, făceau petreceri, dar rareori se îmbătau. Imbrăcămintea le era simplă și largă. Locuințele încă le erau simple, dar împărțite în multe odăițe. Morții îi îngropau sau îi ardeau.

Filosofia. Grecii iubeau foarte mult filosofia. Ei au dat lumei primii filosofi, precum pe Tales, care s'a ocupat cu astronomia socotind anul cu 365 de zile; Pitagora, care a stabilit regule geometrice; Socrate învățând virtutea, împreună cu elevii lui, Aristotel și Plato.

Științele. N'au lipsit dintre Greci nici istoriografi, cari se ocupau cu trecutul poporului grec. Astfel Tucidide a descris răsboiul peloponeziac, Xenofon a descris răsboaiele Grecilor contra persilor, Herodot a scris cărți din geografie, iar alții din matematică și știință. Oratoria: Grecii aveau școli pentru oratorie, din cari au eșit cei mai vestiți oratori. Cel mai renumit orator grec a fost Demostenes Renume și-a câștigat și Aeschines, Licurgos și Hiperides.

Artele încă erau în înflorire la Greci. Invățații greci au scris poezii frumoase, drame și tragedii. Muzica se bucura de cea mai mare trecere, iar jocul și teatrul era lucrul cel mai plăcut grecilor, și în fine nici pictura, arhitectura și sculptura încă nu erau neglijate, cu un cuvânt cultura Grecilor era în cea mai frumoasă înflorire.

Acesta e conținutul cărții cu titlul de mai sus. Să vedem acum

b) valoarea ei din punct de vedere al formei și fondului, precum și valoarea ei educativă.

Cetind cartea aceasta observăm dela început că ea e scrisă într'un stil vioiu și într'un limbaj limpede și atrăgătoriu, așa încât cetitoriului îi procură o adevărată plăcere cetindu-o. Ea este întru adevăr atât din punct de vedere al formei cât și al fondului un caleidoscop, ce conține o mulțime de icoane, cari icoane înfiltră în inima și mintea cetitoriului curaj, virtute, iubire de patrie, admirație și insuflețire. Ni se arată în acest caleidoscop pe lângă minunata istorie a Grecilor și desvoltarea culturală și morală a poporului grec, din cele mai depărtate vremuri succesiv până la ajungerea imperiului grecesc sub stăpânirea Romei, întâmplată imediat după moartea lui Alexandru cel mare; în consecință autorul în espunerea materialului acestuia — foarte corect — s'a ferit, de întrebuințarea seacă a numerilor și a inzistat mai ales asupra momentelor culturale, patriotice și însuflețitoare, iar aprecierile juste cu cari autorul își împodobește ici colo firul istoriei sunt cu adevărat niște cuvinte de aur. Iată de exemplu ce zice la pag. 32 fiind vorba de învingerea lui Miltiade asupra persilor: „Mare și meritată a fost mărirea câștigată de Atenieni prin această învingere. O mână de oameni înflăcărați de dorul libertății și dragostea nemărginită pentru limbă și obiceiuri naționale au bătut o oaste mare, compusă însă din oameni fără nici un avânt sufletesc. S'a dovedit că totdeauna, nu mulțimea trage în cumpănă, când e vorba de primejdie, ci înflăcărarea pentru bunurile naționale“. Și oare nu desvoaltă în inima cetitoriului această aprețiare (și altele asemenea acestora) sentimentele cele mai nobile? Ba da! Acestea știindu-le fără a mai desbate conținutul și forma acestei cărți, e destul pentru a ne convinge, că valoarea acestei cărți e foarte însemnată atât din punct de vedere al formei, cât și al fondului. E drept că în scrutarea conținutului aflăm și unele disparente contraziceri, cum e la pag. 25 din partea II. unde să zice: „O primejdie mare ca năvălirea persilor a fost în stare *să unească* pe Greci în contra dujmanului comun“, iar cu ceva mai îndărăpt la pagina 28 zice: „înzădar au luptat Grecii, pentrucă vechiul păcat grecesc *neunirea* i-a zdrobit“. Colo că au fost uniți, iar aici, că n'au fost uniți. Dar aceste neînsemnate contraziceri nu detrag din valoarea acestei cărți.

Mai mare e valoarea educativă a cărții din chestie. In ea ni se descrie creșterea tinerimei la Greci, în mod amănunțit, iar rădăcina culturei moderne în cultura antică grecească trebue căutată și mai ales în creșterea tinerimei; căci Grecii au fost poporul cel dintâiu, care a pus mare pond pe educațiune și cum o făceau. O vedem aceasta în icoană pronunțată cetind mai ales creșterea tinerimei din Atena și Sparta. Ce ni se spune aici? Ni se spune, că Spartanii prin educațiune urmăreau scopul de a face din Spartani oameni fără de milă și cruzi, în urmare ei în educațiune puneau cel mai mare pond pe deprinderile corporale. Educațiunea o făcea statul. In fiecare zi trebuiau să facă deprinderi gimnastice și marșuri lungi. Tinerimea se mai deprindea și la răbdarea durerilor trupești. In fiecare an copiii erau bătuți și nu era rar ca unii dintre ei să moară sub lovituri fără să fi oftat o singură dată. Dar și fetele spartane primeau o creștere bărbătească. Și ele făceau deprinderi gimnastice. Această creștere nefirească a avut apoi de urmare o destrăbălare morală, așa încât femeile spartane erau cele mai destrăbălate. De cultura spiritului nu prea era vorba la Spartani, abea să învăța ceva a scrie și a ceti, dar nu altceva, ci numai cântecile răsboinice pe cari apoi le cântau cu toți, ceeace a avut de urmare că sentimentul iubirei de patrie se ridică la culme, dar și în familie încă se desvolta acest sentiment. Mamele spartane deja din leagăn creșteau pe copil în spiritul

In cele până aci zise am reasumat cele mai noi păreri cu privire la mântuirea școalelor noastre. Și că de fapt „Albinele“ și „Furnicile“ noastre și împreună cu ele ceialalți „Luceferi“ și mai știu eu ce nume poartă băncile românești, putea-vor sau voi-vor de fapt a îndeplini propunerile în sensul făcut, aceasta e o chestiune, care viitorul apropiat ne va arăta, dacă se poate resolva astfel, și dacă băncile noastre pot face aceea ce fac ale Sașilor, cari și în privința băncilor au urmat alt principiu deja la înființarea lor.

Să cercetăm însă puțin, în cele ce urmează, că ce deosebire este astăzi între o școală *fără*, și între una *cu* ajutor dela stat, în ceeace privește învățământul, și cum răsplătesc învățătorii sacrificiul adus de confesiune?

Informațiuni greșite. Cu mirare, dar și cu surprindere neplăcută am văzut, că „Gazeta Transilvaniei“ publică, nu știm cum și de unde, în numărul 122 dela 19 Iunie nou sensaționala știre, că unii preoți din Arhidieceza Sibiiului ar fi umblat pe la unii domni din cercurile înalte, cerând și pentru o parte a Românilor gr.-orientali episcopie cu limba liturgică maghiară. Nu știm de unde a putut lua „Gazeta“ asemenea informațiune, mai ales când avem firma convingere, că între preoții noștri nu poate fi nici unul atât de decăzut, încât, nu se ceară, dar nici măcar să se cugete la o episcopie gr.-ort. maghiară. Știm însă și noi aceea ce s'a scris în ziariul „Az Ujság“ din Budapesta, numărul din 19 Iunie, anume, că mai ales în comitatul Pestei și al Ciongradului sunt câteva parohii gr.-ort. grecești, cu limba grecească în biserică, ai căror credincioși, dupăcum scria și ziariul numit, ar dori se aibă limba maghiară ca limbă liturgică în bisericile lor, fiindcă nu mai știu grecește, și pentru cari cercurile înalte de mult se gândesc se înființeze o episcopie grecească, cu limba maghiară ca limbă bisericească, chiar și din motivul, ca acele parohii să nu-și mai aducă preoți din Grecia, cari nu cunosc limba statului, — dar toate aceste parohii nu aparțin mitropoliei noastre, ci mitropoliei sârbești din Carloveț.

Din parlament. Vineri dieta a ținut o ședință scurtă. S'au votat în a treia cetire legile votate în zilele premergătoare, și s'a decis trimiterea lor, spre cooptare, casei magnaților. Ar fi urmat la rând vre-o 150 de interpelări de ale deputaților din oposiția unită maghiară, cari însă au fost luate toate dela ordinea zilei, parte pentrucă și-au perdut actualitatea, parte pentrucă cei ce le-au făcut nu erau de față în dietă pentru a primi răspunsul dorit. Proxima ședință a dietei se ține Joi. Se vor publica hotărârile casei magnaților, apoi dieta va lua vacanțe până la toamnă. In ședința premergătoare, ținută Joi, când s'a votat legea despre apărarea Regelui și a Regatului, s'au votat și cheltuelile pe cari le-a avut monarhia austro-ungară cu armata, în vederea evenimentelor din Balcani. Cu ocasiunea aceasta contele Tisza, primministrul țării, a rostit o vorbire mai lungă în chestia politicei esterne a monarhiei.

Protest. Preoțimea gr.-catolică română din protopopiatul Clujului a ținut sinod extraordinar protopopesc în 19 Iunie n. în Cluj, și a *protestat* în contra legii despre cvincvenalele preoților, cari nu se împart, așa cum cere dreptatea și echitatea, cu considerare numai la anii de serviciu, ci cu considerare la pregătirea anterioară a preotului. A decis totodată să fie rugat Mitropolitul din Blaj, ca împreună că ceialalți Episcopi ai bisericii gr.cat. române și în bunăînțălegere cu Arhiereii bisericii noastre, se facă pașii necesari pentru delăturarea umilirii și nedreptății ce se face preoțimei române prin aceasta lege.

Din casa magnaților. Vineri a ținut ședință casa magnaților și a votat mai multe legi votate din partea dietei. Intre ele se află și legea despre inarticularea episcopiei gr.-cat. maghiare din Hajdudorog. A vorbit la obiect Szabó Ienö, apoi episcopul rom. catolic Várady Árpád, iar după ei P. S. Sa episcopul *Dr. Vasile Hossu* din Gherla. A spus, că nu înființarea episcopiei gr.-cat. maghiare nemulțămește pe Români, ci faptul, că au fost incorporate la ea și parohii cu credincioși români, fără ascultarea și învoirea episcopatului gr.-cat. român. In direcția aceasta cere măsuri de îndreptare, spre liniștirea opiniei publice române. Răspunde Primatele Csernoch, că vre-o vătămare esențială nu au suferit Românii prin înființarea nouei episcopii. Recunoaște însă, că organisarea episcopiei nu s'a făcut cu destul tact. Ministrul de culte Iankovich promite, că dacă s'au întâmplat greșeli, va căuta să le îndrepte, iar ministrul-president Tisza a spus, că ține foarte mult la *armonia bună ce trebue să domnească între Maghiari și Români*, dela noi și din regat, și va lucra, ca neînțelegerile se fie delăturate. Legea a fost votată, fără modificare.

Legea cvincvenalelor.

Luni, săptămâna trecută, a fost votată din partea dietei legea despre cvincvenalele preoțești, la care a vorbit deputatul naționalist român *Dr. St. C. Pop* următoarele:

Onorată cameră! Mărturisesc sincer, că a făcut o adâncă impresie asupra mea ținuta — dealtcum foarte explicabilă din punct de vedere psihologic — a domnului raportor atunci, când voind să argumenteze acea parte a proiectului, conform căreia preoții cu pregătiri mai inferioare sunt excluși dela beneficiarea de cvincvenale, și-a făcut referada foarte în silă și s'a putut observa bine că nu e compatabil cu temperamentul de poet al d-sale un astfel de principiu, în urma căruia tocmai aceia sunt lipsiți de binefacerile legii, cari sunt restrânși mai mult la aceste binefaceri.

După această premisă dați-mi voe să arăt câtă nedreptate zace în acest proiect, ținând cont de aceleași principii fundamentale, pe cari le-a profesat acest ministeriu față de diferitele biserici, precum și acelea, cari sunt exprimate în articolul al XIV-lea al legii din 1898 și să arăt, că din toate aceste articole a luat ceea ce e agravant pentru acele confesiuni și a abandonat acele principii, cari sunt bune și cari erau deja formulate în lege. In paragraful al 8-lea se iau acele dispoziții grele, prin cari preotul e substras autorității disciplinare bisericești și aruncat pe vecie în situația penibilă de a fi ori când la dispoziția guvernelor, și se abandonează cu totul principiile exprimate în articolii XIV și XIII al legilor din 1898 și 1909, cari dispun ca îndată ce starea financiară a statului va ajunge în stadii mai favorabile, aceste venite se vor ridica. In aceste legi nici într'un loc nu se spune că *numai venitele unor preoți vor fi urcate, iar ale altora nu.*

On. cameră! Dispozițiile luate în paragraful al 8-lea cu privire la întregirea dotației preoțești stau pe o bază așa de dilematică, încât aș putea-o spune cu siguranță, că nu depinde decât dela bunăvoința ministeriului, pentruca un preot să-și capete întregirea sau nu.

E de minune, cât de mult s'au adeverit bănuelile autorităților bisericești față de puterea de stat, care caută în tot chipul să se validiteze în dauna autonomiei și a autorităților episcopilor și a bisericii. Articolul al XIV-lea al legii din 1898 semnalează numai, că puterea de stat se va amesteca în afacerile disciplinare în anumite împrejurări, și anume dacă autoritățile bisericești nu vor porni cercetarea disciplinară în timpul recerut sau dacă au și pornit-o dar au achitat pe cel inculpat; cu toate aceste statul are drept să-i detragă ajutorul, așa dară din stadiul acesta germinal statul își revendică o anumită supremație de control asupra autorităților bisericești, atunci, când zice, că ori au găsit aceste de vinovat pe respectivul preot inculpat, ori nu l-au găsit, el poate să-i detragă ajutorul dacă o găsește aceasta de bine. (Aprobări).

Foarte bine, dar atuncea nu profesați alte principii de guvernare, și spuneți sincer ce voiți, deoarece, vedeți d-voastră, noi oameni naivi mai avem încă obiceiul să mai luăm din când în când programul guvernului în mână și noi zău cu totul altceva cetim în el.

Contele Ștefan Tisza a zis în vorbirea sa de program, că pacea religionară o consideră de un foarte mare interes național, și că această pace rezidă în simpatia reală și în identitatea de scopuri dintre deosebitele confesiuni, precum și într'un sentiment de înfrățire confesională, cari deși întru câtva cu alte mijloace, dar servesc aceluiaș scop măreț. Mai amintește el în acest discurs și aceea, că stă pe punctul de vedere al egalității, dar nu al celei de formă, ci *al adevăratei egalități,* și îmi susține oarecum punctul meu de vedere, când afirmă, — mai cu seamă relativ la on. confesiune protestantă — că se ocupă cu vechiul desiderat al acesteia, ca dotația de stat ce i s'a venit ei, luându-o de pe bazele dilematice de până acum să devie o dotație, cu caracterul de stat, ce i drept, dar care să aibă anumite baze sigure.

Noi ne conducem de principiul: Quod uni justum, alteri aequum. Dacă el ca un per eminentiam mare protestant, zice că astfel voește să asigure biserica protestantă, atunci așa cred, că și noi avem dreptul ca să pretindem pe sama tuturor confesiunilor aplicarea tot a acestui procedeu.

Gândiți-vă numai asupra acestei situații cu totul nedrepte și vedeți, că astfel prin trecerea dreptului de disciplină într'un mod indirect în mânile guvernului nu vom perde noi încetul cu încetul acea legătură, care îi leagă mai cu seamă pe episcopii noștri de preoții lor, iar această legătură trebue să fie tare și nerăsturnabilă. Dispozițiile legii sunt astfel, că ele provoacă oarecum pe preoți, ca dacă e de lipsă să se apropie cât mai mult de guvern, chiar și dacă nu pe drumuri fățișe...

Mai cu seamă acest procedeu trebuie luat în considerare în împărțirea puterii oficiale, deoarece dacă noi zicem, că Mântuitorul a dat porunca: „Dați Cesarului ceeace e a Cesarului, iar lui Dumnezeu ceeace e a lui Dumnezeu“, atunci în toate acțiunile și faptele noastre trebuie să fim consecvenți și să aplicăm și noi acest principiu.

Mai cu seamă autoritățile bisericești sunt chemate a judeca, dacă respectivul preot, atât din punct de vedere al moralei, cât și din alte puncte de vedere corăspunde chemării sale sau nu. Mulțămească se statul cu atâta; pentrucă dacă el încredințează pe mâna diferitelor autorități și factori necontrolabili stabilirea chestiei, că preotul respectiv e moral, sau nu, sau că corespunde el chemării sale, ori ba, atunci întreg sistemul acesta de congruă îl zidim pe niște baze de nisip atât de șubrede, încât nimeni n'ar fi în stare nici chiar să-i prevadă efectul și rezultatele. Am zis, că statul se furișează progresiv în autonomia bisericii, când îngăduie acest fel de întregire a venitelor preoțești. Am amintit articolul de lege XIV dela 1898, apoi XIII dela 1909, și am crezut că guvernul cu atât mai puțin va lua această dispoziție, cu cât însuși contele Tisza a fost acela, care adeseori a combătut-o în esențialul său. Vătămător e §-ul 5 al art. de lege XIII din 1909, care zice: (cetește) „Dacă ministru de culte și instrucție publică primește informații oficiale despre aceea, că unele fapte sau negligențe ale unui preot se basează pe vre-un ordin dat de autoritățile lui bisericești pe întreg teritorul de sub ocârmuirea acelor autorități și dacă respectivul for bisericesc nu-și modifică în decurs de trei luni acest ordin în sensul adresei ministeriale, atunci ministrul de culte și instrucțiune publică în caz de vătămare gravă a intereselor statului, conform punctului citat mai sus: c) din paragraful 22 al articolului de lege XXVII din a. 1907, în înțelegere cu consiliul de miniștri, va putea detrage congrua preoților de pe întreg teritorul respectivului for superior bisericesc, pe tot timpul până când ordinul din chestie al respectivului for bisericesc se va menținea în vigoare“.

On. cameră! D-voastră, majoritatea de azi și guvernul, ați afirmat cu orice ocazie, că această dispoziție e de un colorit foarte reacționar. Căci cu ce ocaziune a fost luată această dispoziție? Pe când cu ordinul nenorocit al contelui Apponyi, conform căruia în școalele de stat trebuie să se predea religia în ungurește.

Aceasta dispoziție a întâlnit resensul d-v. al tuturor. Mai cu seamă contele Tisza a zis că aceasta e politică de învrăjbire și o nedreptate, — a recunoscut-o de nedreaptă. Cu toate acestea d-v. mențineți în întregime această dispoziție umilitoare pentru biserică, pentru autoritatea bisericească și pentru episcopii noștri, dar nu păstrați acele dispozițiuni, cari în ce privește îndreptățirea lor rezidă ca principii fundamentale în legea precedentă. Nu numai spiritul legii, ci chiar și enunciațiunea ei formală declară, că dacă starea budgetară va permite, atunci se vor mai mări aceste venite. Nicăiri, în nici o discuție nu a fost vorba despre aceea, că atunci numai cei cu calificație superioară se vor împărtăși de acestea, iar de cei cu calificație inferioară nu se va îngriji nimeni.

Cât de nejust e punctul de vedere din care pleacă d. ministru în acest proiect, precum și în comisie, și ce contrast uriaș e între dispozițiunile și argumentarea d-sale, dați-mi voie să v'o arăt printr'o singură împrejurare. Comisia declară, că pentru aceea se dă mai mare leafă preoților cu calificație superioară, pentru ca aceasta să servească oare cum de impuls celorlalte autorități bisericești, pentru ca să se silească și ele și să dea o astfel de calificație alumnilor lor. Ea zice astfel: (cetește) „Prin această restricțiune proectul dorește să servească scopuri generale omenești, și în special scopurile naționale, de vreme ce pe de o parte pe cei cu calificație superioară îi face să ajungă la venite mai mari, iar pe de altă parte va exercita o influință imbolditoare asupra confesiunilor, ca pe cariera de preot, care e însemnată și din punctul de vedere al statului, să lase cât mai mare teren pentru elementele cu o cultură mai înaltă“.

On. cameră însă nu bănuiește, că pe lângă această nobilă declarație, pe care ce

---

iubirei de patrie. Tot asemenea era educațiunea la Atenieni, cu aceea deosebire, că acestia puneau mai mare preț pe educațiunea științifică.

Un mijloc educativ era la Greci și jocurile naționale și mai ales jocurile olimpice, căci erau pentru ei o adevărată școală, unde pe lângă jocuri se învățau și cetitul, scrisul, musica și filosofia etc. Grecii erau dedați a cinsti pe cei bătrâni, iar bătrânii supravegheau purtarea morală a ginților.

Făcând o privire asupra acestei cărți cu privire la valoarea ei educatică aflăm, că întreg firul roșu al acestei cărți este educațiune, care trezește curagiu și virtutea spre fapte mari, eroice, trezește iubirea de patrie și bunurile naționale, admirație, însuflețire și conștiință de sine, virtuți, cari n'ar trebui să lipsească din nici un fiu al poporului român.

Bazat pe cele premerse din parte mi nu pot decât să recomand din inimă cartea aceasta pentru bibliotecile școlare ca fiind din toate punctele de vedere foarte potrivită, ba îndrăznesc a afirma, că ea ca fond e una dintre cele mai potrivite pentru acel scop, căci pe de-o parte istorie fiind ne aduce înaintea noastră pilde vii, icoane pronunțate din istoria unui popor vechiu, iar pe de altă parte ea ne arată succesiv istoria culturei acelui popor, ne arată cum își făceau ei educațiunea și ce a urmat din educațiunea lor.

Rămâne acum să ne dăm seama, că oare pentru ce seamă de elevi e potrivită această carte?

Desigur că pentru elevii din cursul de toate zilele nu e potrivită, căci aceștia în urma legii lui Apponyi nici în istoria noastră a poporului român nu pot răsfoi, decât să poată ajunge și la îndepărtata istorie a poporului grec, și până când cineva nu-și cunoaște casa sa cum se cade și jurul său, după ce va alerga în depărtări în excursiune? Nu! Pentru acestia nu e potrivită; tot asemenea nu e potrivită nici pentru cei din cursul de repetiție.

Dar e foarte și de tot potrivită pentru copii dela gimnaziile atât ale noastre, cât și pentru cei dela cele străine, apoi pentru elevii dela școalele civile și comerciale; precum și pentru elevii din institutele pedagogice. Pentru ce?

Pentrucă aceștia deja au cunoștințele necesare din istoria Grecilor, iar cu cele cetite aici cât de frumos și-ar îmbogăți capitalul de cunoștințe; afară de aceea aici, în cartea aceasta se descriu frumos jocurile olimpice ale Grecilor, iar interesul pentru gimnastică și jocurile olimpice chear în etatea aceasta a elevilor e de actualitate.

E potrivită această carte încâtva și pentru adulți, căci cu toate că acestia n'au cunoștințe din istoria Grecilor — dar fiind aceasta istorie împodobită cu multe povești și legende, și fiindcă poveștile sânt dorite de adulți, — o vor precepe și ei, și prin urmare o recomand și acestora, ce e drept numai în locul al doilea. Atât în cazul dintâiu cât și în al doilea însă se recomandă numai celor din sexul bărbătesc și nici decum pentru cei din sexul femeesc.

Prea Veneratul Consistoriu, când contemplează a organisa bibliotecile școlare, când dorește a pune în mânile elevilor numai cărți strecurate și alese, urmărește un scop sublim, căci prin aceasta poate se vor feri mai ales studenții dela gimnazii și pedagogii dela cetirea atâtor romane, cari numai demoralisează spiritele.

Cartea „Icoane din istoria Grecilor“ va fi deci chear bine dacă se va da în mâna studenților în locul acelor romane imorale. Deci studenților! deschideți paginile trecutului, cetiți ce e sublim și însuflețitor, înălțăți-vă inimile, avântați-vă spre vârtuți mari, alegeți ce e bun din ce e rău, pentrucă nu este vreme de perdut, căci popoarele ne cop'eșesc, iar învingătoriu e acela care are o cultură adevărată morală.

Prea Venerat Consistoriu Arhidiecezan! Incheiu raportul acesta al meu reasumând cele zise în singura propoziție: Cartea, Icoane din istoria Grecilor vechi, este una dintre cele mai potrivite cărți pentru elevii din gimnazii și pedagogii, deci propun a se lua în lista cărților ce e a se stabili pentru bibliotecile școlare.

Rachiș, la 21 Iunie 1912 n.

Vasilie Nossa,
învățător gr. or. rom.

fapt o primeşte necondiţionat orice om cult, mai sunt şi alte împrejurări secundare. Pentrucă legea mai are o dispoziţie, şi aici apoi se bat în capete vorba şi fapta. Paragraful al 3-lea al articolului XIII din legea din 1909 zice, că acel post de preot, care până în 1 Ianuarie 1910 a fost complinit printr'un act de clasificaţie inferioară, numai atunci poate avea şanse la un venit mai mare, dacă numărul credincioşilor respectivei comune bisericeşti trece peste 800, şi dacă suma necesară întregirii, sau jumătate din 800 cor., i-o asigură pentru totdeauna comuna bisericească.

Aşa dară pe deoparte zice: Vrem să dăm imbold comunelor bisericeşti, ca să aibă preoţi de o cultură şi calificaţie mai superioară, iar de altă parte declară, că cu toate aceste nu pot înainta pe scara dotaţiei decât preoţii din comunele, cari au peste 800 de locuitori, deşi şi ceilalţi au calificaţie superioară. Fie-mi permis să vă fac aici cunoscute împrejurările, cari caracterizează mai cu seamă românimea, în primul rând pe greco-orientali, şi apoi pe greco-catolici. O însemnată parte a poporului nostru locuieşte la munte. Trăieşte resfirat. E câte-o astfel de comună, care are 300 de locuitori şi preotul nu-i în stare s'o străbată în trei zile. Imprejurările au voit aşa, ca noi Românii să trăim resfiraţi; noi nu ne-am prea putut îngrămădi în oraşe şi în sate mai mari; aşadară pentru faptul acesta noi să rămânem despoiati de avantajul de a avea preoţi culţi? Noi să fim despoiaţi, noi, cari toate tradiţiunile noastre, toată comoara şi fiinţa noastră naţională ni le păstrăm şi azi prin biserică? Nu e oare cea mai mare contrazicere ce există aceea, care se află între motivare şi acest pasagiu, pe care nu voiţi să-l omiteţi, că: într'adevăr, să-i îndemnăm pe preoţi să-şi câştige o calificaţie superioară, însă când e vorba ca să-şi ocupe postul, cu toată pregătirea lor superioară totuşi să nu primească leafă mai mare, sau corăspunzătoare calificaţiei lor. Oare nu e aceasta o astfel de contrazicere, care obvine numai atunci, când omul voind să facă ceva, porneşte din principii false, după cum din principii false a pornit întreg proiectul acesta. **(Va urma).**

Dela sate.

Sfinţirea bisericii de nou renovate din Săsciori.

Comunelor din tractul Sebeşului, de un timp încoace, tot mai des li se dă prilej a avea parte de sărbători culturale româneşti, înălţătoare de suflet. Biserici pompoase şi şcoli moderne răsar an de an din agoniseala câştigată cu multă trudă de braţele vânjoase ale oamenilor acestui tract, cari conştii de chemarea sublimă a acestor instituţii le sprijinesc din toate puterile.

De o astfel de sărbătoare mare au avut de astădată parte locuitorii fruntaşei comune *Săsciori*, cari — dupăce au renovat şi pictat de nou biserica, — au ţinut ca aceasta să se sfinţiască cu solemnitatea cuvenită.

A doua zi de Rusalii sunetul armonios al clopotelor vestea până departe — nu numai Săsciorenilor, ci şi celor din satele învecinate — că azi e praznic mare, praznic îndoit. Ruinele vechei cetăţi „Castrum Petri", cari de altădată priviau aşa de trist din înălţimea lor, parecă pe un moment îşi câştigară vechea lor măreţie; soarele care reflecta raze aurii în zidurile cetăţii, o făcu să tresară ca în vremuri trecute. Priveliştea era încântătoare. Pâlcuri, pâlcuri de bătrâni şi tineri, bărbaţi şi femei primeniţi sufleteşte şi trupeşte, se îndreptau către locaşul sfânt.

La orele 9 a. m. P. O. D. protopresbiter *Sergiu Medean*, — asistat de preotul local Ilie Moga şi de cei din vecinătate: N. Cărpinişan, N. Hinţa şi T. Morar — începe sfinţirea apei, după care urmează sf. liturgie. Răspunsurile liturgice le-a dat corul seminarului „Andreian", condus de d-l prof. *Tim. Popovici*. Arta cu care a fost cântată sf. liturgie a fost desăvârşită.

La sfârşitul liturgiei P. O. D. protopresbiter *Sergiu Medean* cu o adevărată vervă oratorică arată poporenilor însămnătatea cea mare ce o are biserica şi credinţa pentru suflet, pentru trup, pentru neam, mulţumind apoi sinodului, comitetului parohial şi preşedintelui acestuia, părintelui *Ilie Moga*, pentru toată truda şi osteneala adusă întru înfrumseţarea sfântului locaş.

*

Pictura bisericii a fost făcută în vara anului trecut de d-l Stanciu din Sibiiu. Ea e o imitaţie ce e drept cam imperfectă, a catedralei din Sibiiu. Totuşi desemnul şi coloritul figurilor, precum şi decorurile cu motive româneşti sunt destul de corecte, aşa că impresia totală e mulţumitoare.

*

Seara s'a dat un concert împreunat cu teatru, la care a luat parte toată inteligenţa din jur, afară de cea din Sebeş, care a absentat, cu toate că ea pretinde, ca noi cei dela sate să nu lipsim nici când dela ale ei petreceri. S'au predat bine piesele „In vis" şi „Cinematograful", în cari d-şoarele Vetuca Moga şi Mariţi Halalai au fost foarte drăguţe, iar d-l teolog Ştefan desăvârşit.

Partea cea mai frumoasă a programului a fost concertul corului amintit mai sus. S'au cântat cele mai frumoase compoziţii de ale măiestrilor nostri, iar „Doina" d-lui profesor Popovici, care e compusă aşa de admirabil din părticele de ale sufletului nostru românesc, va trăi pururea printre noi.

După producţiune s'a început jocul cu frumoasele hore, învârtite, haţegana, care a ţinut până în faptul zilei. *V. Z.*

NOUTĂŢI.

Examenele finale la seminarul nostru arhidiecezan s'au început în secţiunea teologică Vinerea trecută, sub prezidiul Ilustrităţii Sale Domnului Arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, iar în cea pedagogică astăzi, sub prezidiul dlui secretar consistorial *Dr. George Proca*. La examenele din secţiunea pedagogică asistă în calitate de comisar guvernial Domnul *Dr. Petru Ionescu*, secretar în ministeriul de culte şi instrucţiune publică.

*

Reforma şcolilor secundare. Actualul ministru de culte şi instrucţie publică, *Iankovich* Bela, are de scop să reformeze radical instrucţiunea de astăzi a şcolilor secundare. Cum cetim în ziarele din capitală, ministrul consideră cu totul greşită instrucţiunea aceasta, care după părerea sa nu mai corespunde cerinţelor vremii moderne şi practice. Şcolarii sunt îngreunaţi cu studii, fără să câştige cunoştinţe pentru viaţă. Timpul de instrucţie în clasele de jos ar fi să dureze numai trei ore pe zi, în claselor superioare patru ore pe zi. Limba latină e vorba să fie înlăturată din primele patru clase; limba germană se va propune începând din clasa primă gimnazială. Ştiinţele naturale s'ar învăţa numai în clasele superioare. Privitor la istorie ministrul e de părere, ca întâi să se propună istoria universală, şi numai după aceea istoria patriei.

*

Exerciţiile de arme ale învăţătorilor. Invăţătorii şi candidaţii de învăţători, cari nu şi-au făcut încă serviciul militar, sunt convocaţi la exerciţii de arme pe 27 Iunie, şi anume pe opt săptămâni. Invăţătorii şi candidaţii de învăţători, cari au făcut serviciul militar, sunt chemaţi pe 21 Iulie la exerciţii de arme, care vor ţinea patru săptămâni.

*

Femei la universitate. Rectorul universitar din Budapesta înştiinţează, că studentele care au trecut examenul de maturitate şi doresc să se înscrie la universitate pe semestrul prim al anului şcolar viitor, au să-şi înainteze cererile până în *21 Iulie* la oficiul decanatului dela facultatea, unde voiesc să fie înscrise. Studentele, care au mai mult de trei suficienţi, nu sunt primite la universitate.

*

Aparatele Zeppelin în Austria. Călătoria balonului Sachsen la Viena, sub conducerea contelui Zeppelin, a făcut o adâncă impresie cu deosebire în ministerul de răsboi. Ziare vieneze scriu, că în anii cei mai de aproape se vor comanda mai multe aparate Zeppelin pentru Austria.

*

Un nou serum. In şedinţa academiei de ştiinţe directorul *Roux* dela institutul Pasteur din Paris a făcut un comunicat privitor la un nou serum. Roux spune, că un conducător al institutului Pasteur din Tunis, anume Nicolle şi asistentul său, au izbutit să compună un serum din microbii tusei măgăreşti. Noul medicament s'a întrebuinţat cu desăvârşit succes într'un mare număr de cazuri la copii bolnavi de tusă măgărească.

*

Pestilenţă. In Persia se respândeşte tot mai mult pestilenţa, cu deosebire în ţinutul dela Teheran. Intr'o singură localitate s'au bolnăvit 17 oameni în timp de 24 de ore. Toţi şaptesprezece au căzut jertfă cumplitei boale.

*

Fundaţiune nouă. Milionarul Carnegie, care a petrecut zilele acestea în Berlin, a făcut o nouă fundaţiune pentru a propaga ideea păcii. A dat o sută de mii de mărci unei reuniuni de pace cu scop de a lăţi un ziar, care nu are decât o singură menire: să sprijinească apropierea anglo-germană.

*

Răscumpărare. Dşoara *Anicuţa Banu* şi dl *Emilian Stoica* şi-au răscumpărat anunţul de căsătorie dăruind 30 cor. la fondul de zidire al bisericii din Aciliu. Se aduc mulţumiri: *Epitropia parohială.*

*

La şedinţa literară a 6-a, ce se va ţinea Joi, în 13/26 Iunie 1913, la orele 8 seara, în localităţile Reuniunii meseriaşilor sibieni va prelege dl profesor *Dr. Silviu Dragomir.*

*

Vărsatul negru. In considerare că vărsatul negru s'a ivit în oraşul Fiume, autorităţile au luat cele mai întinse măsuri pentru a împedeca respândirea epidemiei. Muncitorii dela fabrice au fost vaccinaţi în număr de peste 40 mii de oameni.

*

Epidemie în tabera din Macedonia. Cu toate desminţirile oficiale, ştirile particulare spun că în taberele din împrejurimea Salonicului bântue holera. Se ivesc sute de îmbolnăviri între soldaţii bulgari din Macedonia, cu o mortalitate în termin mediu de 50 pe zi. Tabera grecească nu este până acum atinsă de epidemie.

*

Catastrofă în Bulgaria. Din Sofia se vesteşte, că un cutremur de pământ a făcut mari pustiiri în Bulgaria. S'au prăbuşit clădiri, s'au nimicit străzi şi au perit câteva sute de oameni. Au suferit mai ales mult oraşele Varna şi Tirnovo. Trei biserici zac în ruine, un spital, fabrice, cazarme şi şcoli sunt mai mult sau mai puţin stricate de cutremur. Dauna face şase milioane de coroane.

*

Vizita suveranului. La curtea din Berlin s'a statorit definitiv timpul şi programa vizitei la Londra a împăratului Wilhelm. Suveranul german va merge în Anglia pe la mijlocul lui Noemvre şi va sta opt zile în castelul dela Windsor. In fiecare zi are să se organiseze câte o mare vânătoare în parcul Great şi o festivitate a curţii în Londra. Se crede că suveranul va fi însoţit şi de împărăteasa Augusta.

*

Examene. Dintr'o corespondenţă mai lungă scoatem ştirea, că examenele de finea anului ţinute în 3/16 Iunie în Sighişoara, sub conducerea domnului protopresbiter Demetriu Moldovan au fost foarte succese. Invăţătorii noştri Aurel Popa (cl. I) Branea (cl. II şi III) şi Stoicovici (cl. IV—VI) au dat dovezi de multă sârguinţă şi pricepere. La examen a participat întreaga inteligenţă română din Sighişoara şi mult popor.

*

Anunţ. *La şcoala de menaj şi industrie de casă* se deschide la 25 l. c. expoziţia de lucru de mână, care va dura două zile. Intrarea liberă.

*

Călduri mari în capitala engleză. Din Londra se scrie, că în săptămâna trecută a domnit o căldură de 30 de grade Celsiu în umbră. Mulţi inşi s'au bolnăvit de insolaţie. Căldura a fost urmată de o furtună cu trăsnete, care a costat viaţa la şapte oameni.

*

Cu inima cusută. Un maşinist din Simeria dela căile ferate s'a împuns din nebăgare de samă în pept, atingându-şi inima. Dus la spitalul din Arad, doctorul Zimmermann a făcut operaţia rănitului şi i-a cusut partea vătămată a inimei. Acum bolnavul se simte destul de bine.

*

Rugare. Halmagyi Humbean George, fost cantor şi învăţător, trecând de trei ori prin operatii grele, a devenit cu totul neputincios de a munci, şi fiind lipsit de mijloace, se roagă de sprijinul oamenilor de bine. Ajutoarele eventuale să se trimită numitului la Marosvásárhely, Almos utcza 3.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii, la stăruinţa dlui N. Ţandrău, cleric în cursul III, au dăruit: I. Sandu, Augustin Crăciunaş, Sever Şepeţan, Partenie Dan, Ion Munthiu, clerici în cursul III al seminariului „Andreian", câte 30 bani; Emil Gan, Vasile Gan, Aurel Ştefan, Aurel Brotea, clerici curs. II, câte 50 bani; Silviu Ţeposu, Part. Colhon, A. Baciu, clerici curs. II, câte 30 bani; N. Ţândrău, Iustinian Iacob clerici curs. III, câte 50 bani; I. Răceu, cleric, curs III, 20 bani; Ion Stănilă, cleric curs I 50 bani; Eugen Saftu, cleric curs III 40 bani; Nic. Dima, cleric curs I, 20 bani, Nic. Dobrotă şi A. Băcilă, clerici curs. II, câte 20 bani, sau în total cor. 7·10. La acelaş fond au mai dăruit: Ion Ghişa, paroh (Răchita), Ion Stanciu, zugrav de case, câte 50 bani şi Ion Bercan, adm. prot. (Cohalm), 20 bani, Starea fondului cor. 1·539·40. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu". Vic. Tordăşianu prezident.

*

„Fericirea de a trăi". Scriitorul englez Iohn Lubbock a tipărit o carte, întitulată *„Fericirea de a trăi"*, care astăzi e cea mai răspândită carte în lume. In Anglia s'au vândut peste jumătate milion de esemplare, iar în alte ţări cartea s'a tipărit până acuma în cincizeci de ediţii. Autorul cărţii combate pesiminismul şi arată în mod convingător, că viaţa nu e lipsită de plăceri, cari fac ca omul să se simţască fericit în lumea aceasta.

*

Acasă. Trupele turceşti din Africa, după pierderea răsboiului tripolitan, se întorc acasă. Erau să plece mai de mult; însă flota grecească din marea egeică ar fi putut să atace vapoarele cu transporturile de soldaţi. Sfârşindu-se răsboiul între aliaţi şi turci, rămăşiţele armatei otomane din Tripolitania vor trece peste Egipet în Azia mică.

Şedinţă publică.

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna" a elevilor din secţia pedagogică a seminarului „Andreian" a ţinut eri în sala festivă a Muzeului „Asociaţiunii" o şedinţă publică bine succeasă. Programa şedinţei a fost următoarea:

1. C. Porumbescu: *Imn*, pentru cor de bărbaţi.

2. *Din valurile tinereţii*, nuvelă de Vasile Voicu, ped. curs. III.

3. *a*) Schubert: *L'Abeille*,

b) Weniawski: *Romance* şi *Alla Zingara*, din op. 22. solo de violină, executate de *Marcian Negrea*, ped. curs. II., acompaniat la pian de domnişoara *Anicuţa Voileanu.*

4. C. Porumbescu: *Marşul călăraşilor*, pentru cor de bărbaţi.

5. O. Goga: *Dascălul*, recitare de Ioanichie Zichil, ped. curs. III.

6. C. Porumbescu: *Cântec*, pentru cor de bărbaţi.

Punctele de cor au fost executate cu precisiune de corul societăţii condus de prof. T. Popovici. Elevul M. Negrea din curs. II ped. a dovedit multă dexteritate în violină, şi la insistenţa publicului a mai executat, afară de programă, o frumoasă doină. Acompaniamentul la pian a fost ţinut de mult apreciata noastră pianistă dşoara *A. Voileanu.*

Elevul din curs. III ped. V. Voicu a prins cu iscusinţă în frumoasa sa nuvelă „Din valurile vieţii" sbuciumări de dragoste tinerească.

Frumos a declamat şi elevul I. Zichil din curs. III ped. poezia „Dascălul" de O. Goga.

Deci rezultatul moral al şedinţei a fost cât se poate de bun; drept aceea laudă se cuvine bravilor nostri tineri pedagogi şi conducătorilor lor. Nu tot astfel putem zice despre rezultatul material, de oarece, afară de tineret, forte puţin public a onorat cu prezenţa aceste frumoase manifestaţii ale fiitorilor nostri învăţători. *P.*

Cărţi şi reviste.

Revistă studenţască. Am primit la redacţie numărul prim din *„Noi"*, organul studenţimei române. Revistă social-culturală ilustrată. Director *Dr. Eugen Bianu.* Redacţia şi Administraţia în Cluj, Strada Deák Ferencz numărul 44. Abonamentul 6 cor. pe an. Numărul prim are un cuprins bogat şi interesant. Ii dorim succes.

*

Candela, foaie bisericească literară din Cernăuţ, nr. 6 din Iunie 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filozofic, de Dr. St. Saghin. Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Despre creşterea copiilor, de I. Avram. Tratatul sf. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Evoluţionismul şi depravaţianismul, de V. Simiganoschi. Text rusesc. Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică.

*

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală *Cosinzeana*, Nr. 24 din 1913, cu următorul cuprins: Petronius: Editorii, articol. A. Lupean: Zile de vară, impresii. Radu Mărgean: Taină, poezie. Liviu Marian: Iertare, nuvelă. Nichifor Crainic: Idilă, poezie. D. M.: Cronică documentară: Cum se îmblânzesc fiarele. G. Vlădescu-Albeşti: Cu drag şi dor, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-o zi: Red.: Cu numărul viitor... M. Lin.: Ştiinţă popularizată. .*. Soţii Bârsan în Orăştie. G. B.: In faptul serii. Scrisori dela redacţie. Ilustraţii. — Abonamentul e 12 coroane pe an. Intre abonaţii cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârşitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Concurs.

Pentru întregirea postului de **cantor** în parohia **Braşov-Cetate**, în protopresbiteratul Braşovului, se publică concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 1000 salar, plătit în rate lunare anticipative, plus venitele cantorale în sumă de aproape 200 cor.

Cererile de concurs se vor înainta oficiului parohial în terminul deschis, iar concurenţii se vor presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta şi arăta desteritatea în tipic.

Nou alesul va fi obligat a ţinea în fiecare zi utrenie şi vecernie, iar Dumineca sărbătoare şi Vinerea eventual şi în alte zile şi liturghie.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 15/28 Maiu 1913.

Dr. Emil Dan
secretar.

Dr. N. Vecerdea
preşedinte.

Dr. Vasile Saftu
protopop.

(132) 2—3

Nr. 279/1913. (128) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupşa se scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Oreşti**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 300 coroane dela comuna bisericească şi 700 coroane ajut. de stat relut de grădină 20 coroane şi cvartir corespunzător în natură. In caz de a forma cor bisericesc, viitorul învăţător va primi remuneraţia ce i-o va statori comitetul ulterior.

2. **Runc**, salar fundamental 1000 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. şi 400 coroane ajut. de stat, relut de grădină 20 coroane şi locuinţă liberă corăspunzătoare în edificiul şcoalei.

Cvincvenalele în ambele comune se acoper din ajut. de stat. Ajutul de stat şi cvincvenalele sunt asigurate beneficind de ele şi învăţătorii de până aci. După întrarea în valoare şi resp. punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarizarea învăţătorilor se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solveşte în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât şi cea din ajut. de stat, în rate lunare anticipate observându-se că ajutul de stat devine licvid numai dupăce dl ministru pe basa documentelor alesului îl pune în curgere.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, aleşilor şi resp. instituiţilor învăţători la aceste posturi li-se impune ca datorinţă: a conduce elevii la serviţiile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii se pot prezenta în comuna pentru care au petiţionat, spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Ofenbaia, (Aranyosbánya) 30 Maiu, 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lupşei în conţelegere cu comitetele parohielor concernente:

Vasile Gan
protopresbiter.

De vânzare.

La administraţia acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecţii ale „Luceafărului"**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** şi **1912**, ediţie simplă, cu preţul de **35 coroane**. La cerere să vinde şi de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

Szám. 1811/1913 pret. (131) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold** (cercul Szerdahely comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii, la acest post, a-şi înainta cererile lor, instruite conform §-6 art I. din 1883 respective §-3 art. XX din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **9 Iulie 1913.**

Cunoaşterea în vorbirea şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 16 Iunie 1913.

Primpretorul cercual.

Dr. Bruckner

Nr. 462/1913. (125) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a II-a **Aţintiş**, în senzul înaltei rezoluţiuni consistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913., sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat, şi anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, şi sunt poftiţi a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispoziţiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta, si a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 20 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent

Jovian Murăşanu
protopop.

Aviz.

☞ Să sprijinim arta română. ☜

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturі până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 79—

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N, Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2·50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele)	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	—·30
Mehedinti, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele)	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele)	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, edit. II., (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

☞ cu preţuri ieftine. ☜

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării

de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 20—

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală" I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 9—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Joi 13/26 Iunie 1913.** *Nr. 62.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 451/1913 F. G.

CONCURS.

Pentru conferirea de stipendii din „Fundaţiunea Gozsdu“ pe anul şcolar 1913/14 la şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi la armata comună şi honvezi — se publică următorul concurs:

1. Concurentul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetăţean ungar şi aparţine bisericii ortodoxe orientale române, — spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor, provăzut cu clauzula parohului competent, că şi de present aparţine bisericii greco-orientale române;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, — spre care scop studenţii dela şcoalele medii să prezinte atestatul despre anul şcolar 1912/13, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) că averea proprie şi a părinţilor nu e de ajuns să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, — spre care scop să producă atestat dela diregătoria politică competentă. Atestatul să cuprindă date pozitive despre aceasta avere şi să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot, ori este înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopresbiterului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, să producă atestat oficios despre ocupaţiunea şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurentul să arete în petiţiune specialitatea la care şi locul unde voeşte a continua studiile şi dacă foloseşte şi alt stipendiu.

4. Celce voeşte să studieze în străinătate să arete necesitatea de a continua studiile în străinătate, ca să se poată exopera concesiunea ministerială.

5. Petiţiunea instruată cu documentele susamintite este a se adresa *Reprezentanţei Fundaţiunii lui Gozsdu (Nagyszeben, Fleischer g. 45)*. până la 23 Iulie (5 August) a. c.

6. Toţi stipendiştii actuali se provoacă, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1912/13, căci altcum se va sista stipendiul, respective ajutorul avut.

7. Petiţiunile defectuos instruate sau sosite după termin nu vor fi considerate.

8. Concurentul să indice în petiţiune locul şi poşta ultimă, unde este a i se trimite rezoluţiunea representanţei.

Sibiiu, 5/18 Iunie 1913.

Presidiul Representanţei.

Situaţia în Balcani.

Sibiiu, 25 Iunie n.

Intervenţia Ţarului rusesc, care în interesul binepriceput al slavismului a apelat la sentimentele mai bune ale guvernelor din Sofia şi Belgrad, admoniindu-le într'o telegramă ţinută în termini părinteşti să-şi aplaneze pe cale pacinică neînţelegerile cu privire la împărţirea teritoriului cucerit dela Turci, — n'a avut totuşi rezultatul dorit şi aşteptat. Situaţia nu s'a ameliorat întru nimica în Balcani, ci din contră, pare a fi cu mult mai agravată ca mai nainte. In Bulgaria s'a întâmplat schimbare de guvern, în urma raporturilor înăsprite dintre Bulgaria şi Sârbia, şi locul lui Geşov, fostul ministru prezident, l'a luat Daneff, cunoscutul bărbat de stat bulgar, care a declarat, că va face aceeaşi politică pe care a făcut'o înaintaşul seu, iar guvernul sârbesc, presidat de Pasici, asemenea a demisionat, dar Regele nu i-a primit demisia. Rămâne deci atât Bulgaria cât şi Sârbia pe lângă politica de mai nainte, care e următoarea: Bulgaria cere respectarea contractului încheiat între statele mici balcanice înainte de a se începe răsboiul cu Turcii, în care contract a fost bine stabilit, că fiecare dintre statele balcanice ce are să capete în cas că vor fi bătuţi Turcii, iar Sârbia cere revisuirea acestui contract, fiindcă ea a cucerit mai mult decât era prevăzut în contract şi-şi revindică dreptul asupra intregului teritoriu cucerit şi aflător în posesiunea ei.

Cumcă Bulgaria nu se va învoi la aceasta odată cu capul, să vede din faptul, că guvernul bulgar a trimis notă oficială guvernului sârbesc, în care-l recearcă, să se retragă până la terminul pus pe eri, Marţi, 24 Iunie nou din teritoriul care conform contractului amintit compete Bulgariei, căci în cas contrar are se poarte răspunderea pentru urmări. E deci un fel de ultimat adresat Sârbiei, după care nu poate să urmeze decât răsboiul intre Sârbi şi Bulgari, şi poatecă în momentele în cari scriem şirele acestea bubue deja tunurile în Balcani. In faţa acestei situaţiuni guvernul sârbesc, presidat de Pasici, a demisionat apoi de nou Luni, sub presiunea opiniunei publice care nu'l ţinea de destul de energic faţă de Bulgari. Va veni deci un guvern şi mai răsboinic în Sârbia.

Pe tema acestor neînţelegeri dintre Sârbi şi Bulgari s'au ivit apoi de nou semnele unei rivalităţi între Rusia şi monarhia noastră austro-ungară şi imprejurarea aceasta face ca situaţia să ni-se presinte cu mult mai gravă decum se pare a fi. Rusia înclină pe semne spre Sârbia şi vrea să-i dee ei câştig de causă, şi lucru natural, că monarhia noastră înclină spre Bulgaria, pentruca să nu fie de o părere cu Rusia şi pentruca să-i paraliseze întrucâtva influenţa şi dominaţiunea în Balcani. Presa noastră, mai ales cea oficioasă şi semioficioasă, e grozav de îngrijorată de soartea Bulgariei, faţă de care manifestă o bunăvoinţă extraordinară, pe care omul ce stă înafară de cercurile oficioase politice nu prea poate să o înţeleagă.

Se gândeşte oare serios monarhia noastră, ca în casul unui conflict dintre Sârbia şi Bulgaria să dee tot sprijinul posibil Bulgariei? Se poate, că interesul monarhiei austro-ungare ar pretinde lucrul acesta. Dar sunt şi alte interese, pe cari monarhia noastră, respective cei dela conducerea politicei esterne a monarhiei, ar trebui să le aibă în vedere şi să le respecteze, adecă interesele României, aliata monarhiei noastre, pentru care nu poate să fie lucru irelevant, că Bulgaria să întăreşte şi mai tare decum a ieşit din răsboiul purtat cu Turcii ori nu. Iar dacă monarhia noastră doreşte o Bulgarie şi mai tare, ori şi mai mare decum e, atunci doreşte în mod indirect slăbirea României, care e aliata ei şi care, durere, pe urma politicei neclare şi nehotărâte a conducătorilor monarhiei noastre a ieşit din răsboiul din Balcani recompensată numai cu un petec mic de pământ din jurul Silistrei, cu toate că numai atitudinea ei calmă şi înţeleaptă a împedecat răsboiul mare european.

Intrebarea e deci următoarea: vrea monarhia noastră binele şi prosperarea României, până aci aliata monarhiei noastre, ori vrea binele şi întărirea Bulgariei, rivala Ro-

FOIŞOARĂ.

Eroii polului sudic.

Adâncă impresie produc clişeele ce publică revista parisiană „Ilustration“ şi „Daily Mirror“ din Londra după placele fotografice găsite, nedesvoltate, cu zece luni în urmă după moartea eroicilor exploratori englezi ai polului sudic, căpitanul Scott şi soţii săi, lângă cadavrele lor înţepenite, îngheţate în şatra în care au expirat cei din urmă trei membri ai expediţiei, în pustiul imens al deşertului antarctic. Una din aceste fotografii, cari sunt duioase documente, prezintă pe cei cinci exploratori cari au atins polul pe locul unde a fost fixat cu exactitate acest punct: căpitanul *Scott* în mijloc între căpitanul *Oates* şi sublocotenentul *Evans*, înaintea lor, şezând în omăt, e locotenentul Bowers şi doctorul Wilson. Astfel sunt eternizaţi împreună cei cinci tovarăşi de elan şi suferinţe. Fotografia e făcută de Bowers, care dupăce a pregătit toate însuş a luat loc în grup, de unde a descleştănit obturatorul aparatului cu ajutorul unei frânghii, cum se observă în însemnările găsite. Ceealaltă îi arată fără Bowers în jurul şatrei cu care indicase Amundsen polul cam cu o lună înainte de sosirea lor acolo.

Feţele lor par descompuse prin ceace au trebuit să îndure, ger şi oboseală. Toţi cinci acolo au perit, Evans şi Oates întâi, apoi ceilalţi trei. Este deosebit de interesantă istoria acestei explorări a polului sudic şi prin faptul că până ce toate marile întreprinderi geografice au reclamat multe decenii, altele veacuri întregi de încercări şi de luptă, antarcticul a capitulat în timpul scurt de aproape numai zece ani şi a fost atins cam în acelaş timp, abea cu diferinţă de câteva săptămâni, de două expediţii: cea a norvegianului *Amundsen* şi cea a căpitanului englez *Scott*.

Până pela 1900 foarte puţin se ştia despre regiunile antarctice. In zece ani, patru expediţii mari (Charcot, Shackleton, Amundsen, Scott) au adus cunoştinţe precise, în multe detalii.

In 1908/9 *Sharkleton* reuşeşte a traversa, cu ajutorul micilor cai mangiurezi, enormul gheţar larg de 500 km. numit Bariera mare şi descoperit de Ross în 1841.

După o călătorie foarte bogată în resultate ce a făcut în 1901 în aceste regiuni, la 1 Iunie 1910 căpitanul Scott pleacă în a doua călătorie de explorare în fruntea unei echipe până la extrem perfecţionate. Expediţia soseşte cu 7 luni în urmă, la începutul lui Ianuar 1911, la golful Mac Murdo, sub Bariera mare. Grija principală a căpitanului Scott este de a-şi aşeza înainte depozite de alimente pe calea ce va urma spre pol.

In Noemvrie 1911, Scott pleacă spre pol, în fruntea unui detaşament special: zece persoane din cele mai de nădejde, şi zece ponni, trăgând fiecare un atelaj încărcat cu 276 kgr., şi un număr de câni. Distanţa ce aveau să o percurgă dela cartierul lor general (Cap Evans) până la pol este de 1370 km. în linie dreaptă (ca dela Dieppe lângă Oceanul atlantic până la Florenţa în Italia) dar cu încunjurul inevitabil calea lor încoace şi încolo a fost de cel puţin 3000 km. La 3 Ianuar 1912 Scott ajungând până la 273 km. dela pol, trimite o parte a caravanei înapoi, iar el cu cei patru tovarăşi porneşte înainte spre etapa din urmă.

După câteva zile, ei găsesc urme de skiuri şi de sănii şi înţeleg, nu fară amărăciune, că i-a întrecut *Amundsen* cu expediţia sa, despre care ştiau că este în acelaş timp cu ei în ţinuturile antarctice. La 17 Ianuar 1912 văd înaintea lor drapelul cu colorile Norvegiei, înfipt de Amundsen deasupra locului unde fixase el polul.

Ei fac măsurări noui şi găsesc că punctul antarctic adevărat e cu 925 metri mai încolo. Terminând repede lucrările de studiu ce voiau să săvârşească, ei pleacă înapoi, mulţumiţi că şi-au ajuns scopul şi au contribuit la precizarea cunoştinţelor despre aceste locuri. Epuizaţi, ei nu mai sunt în stare a suporta a doua oară imensele strapaţe ale drumului nespus de greu ce aveau să facă acum pe calea, unde le erau depuse alimentele, spre cartierul general, spre soţii lăsaţi pe vaporul ce i-a adus „Terra Nova“, spre ai lor de acasă, în Anglia iubită. Evans moare întâi. Apoi căpitanului Oates îi degeră braţele şi picioarele. Spre a nu fi sarcină soţilor săi, noaptea, lăsându-i adormiţi cu ultima încordare ese din şatră şi se perde în pustiul alb, pentru a-şi uşura camarazii. Dimineaţa ei nu găsesc nici o urmă a scumpului tovarăş. Crivăţul „blizzard“ i-a acoperit cu neauă paşii săi în zăpadă şi bietul cadavru degerat. Trişti au plecat înainte cei trei. Puterile lor seacă, tempestăţi le îngreunează înaintarea. Alimentele li se sfârşesc înainte de ce ar putea ajunge la depozitul cel mai apropiat. Foamea i-a stâns în mijlocul gerului grozav de aspru.

Expediţia de salvare, trimisă cu 8 luni în urmă, la 12 Noemvrie 1912, găseşte în solitudinea imensă adăpostul lor ultim şi sania părăsită. Un campament abandonat, trei cadavre în el, amorţite, congelate, fiecare în sacul său de culcuş. In carnetul de însemnări al căpitanul Scott s'a găsit o dureroasă pagină ultimă:

„Dezastrul nostru se datoreşte nenorocului ce am avut în toate situaţiile extrem de grele peste cari a trebuit să triumfăm.

„Nicicând fiinţe umane n'au suferit mai mult decât am suferit noi în aceste luni din urmă. Totuş am fi reuşit, dacă nu s'ar fi bolnăvit căpitanul Oates şi dacă nu ni s'ar fi isprăvit alimentele înainte de vreme, din cauza uraganului care ne-a oprit în loc la 20 km. dela depozitul nostru. Ce nenorocire! Numai pentru două zile avem din ce trăi. Şi suntem slabi foarte. Abea ţin peana în mână.

Din partea mea nu regret, că am intreprins expediţia aceasta. Ea arată, că poporul englez ştie privi în faţa morţii cu acelaş curaj ca demult.

Lucrurile s'au îndreptat contra noastră. Nu ne plângem, ci ne închinăm înaintea Provedinţei.

Dacă cu drag ne-am jertfit viaţa, este pentrucă am gândit la onoarea patriei noastre. Rugăm ca ai noştri de acasă să nu fie uitaţi de compatrioţi. Britania-mare va şti purta grije de ei“.

Scrisoarea aceasta a fost citită în toate şcoalele Britaniei-mari deodată cu istorisirea faptei grandioase a acestor mari eroi ai ştiinţei.

C. N.

mâniei? Vor trebui să se gândească bine cei dela conducere, că pe care din aceste două state vreau să-l iee în viitor sub scutul lor, — dar trebue să și poarte greutatea răspunderii pentru urmări. Fiindcă o Bulgarie protejată și sprijinită în aspirațiunile ei de monarhia noastră, nu poate să aibă de urmare decât eșirea României din tripla alianță și alăturarea ei la tripla ințălegere, unde e așteptată și unde va fi primită cu brațele deschise. Iar aceea o știe toată lumea, mai bine însă cei dela Viena, că ce poate să însemne o astfel de schimbare de front în politica României pentru monarhia noastră austro-ungară?

Soartea școalelor noastre.

— Păreri din cercuri preoțești. —

II.

Până la legea lui Apponyi, deși statul și înainte de această lege își avea organele sale de control, fiind amestecul și puterea acestora mai mică, pentrucă statul nu contribuia cu nimica la susținerea și salarizarea învățătorului, acesta se simțea mai liber, recunoscând de adevăratul său stăpân autoritățile confesionale, dela cari venea „tot darul cel bun“. Prin noile legi și ordinațiuni însă, — deși la școalele cu caracter confesional statul nu contribue cu nici un filer, — totuș în afară de unele forme de mâna a doua, în fond, în ce privește învățământul, mai departe pretensiunea organelor statului cu privire la cuantul de cunoștințe în limba maghiară, — e aproape eschis să găsești vre-o deosebire între o școală *fără* și între una *cu* ajutor dela stat, deja astăzi, abia după câțiva ani dela introducerea și aplicarea noilor legi școlare.

Să cercetăm puțin o școală confesională, fără nici un ajutor dela stat.

Obiectele principale, ca limba maghiară, geografie, comput, istorie și constituțiune, se predau esclusiv în limba maghiară. Cât timp trebue, mai ales în clasele mai înalte, ca să poți percurge materialul prescris, și cât mai rămâne oare pentru religiune, limba română și alte multe cunoștințe de cari au lipsă elevii în viață? Aproape nimic.

Cronica, protocolul de clasificațiuni, lucrări scripturistice, orariul, numai în limba maghiară, (așa să fac, deși în astfel de școale nu să pretind toate în forma aceasta) apoi 10 cântări unguresti, sau cel puțin 5 în fiecare clasă. Intreb pe cei cu ajutor dela stat, dacă propun, respective dacă li să pretinde mai mult decât dela cei fără ajutor?

Dacă asămănăm învățământul de astăzi cu cel de înainte cu 6 ani, vom rămânea uimiți de câtă maghiară se face, și rămâi mai uimit de aceea ce îndrugă elevii în această limbă din toate obiectele pomenite, iar de altă parte te uimești de puținele cunoștințe adevărate și elementare pe cari pedagogia le pretinde și sânt de lipsă pentru viață.

Este adevărat, că până astăzi mai sunt încă unele mici favoruri cedate susținătorului de școale, ca alegerea, întărirea învățătorului etc. Am zis mici favoruri, căci ce folos că îl alegi, îl întărești, îl plătești, și altul îi poruncește! Este acesta favor? Că de fapt acest favor e numai un postulat deșert, dovadă ne este legea lui Zichy, care deși ai dreptul, ca confesiune, să-ți alegi pe învățător, clasificarea lui pentru înaintarea din clasă în clasă nu o lasă să fie a ta, ca confesiune, ci e a inspectorului regesc. Ales și întărit fiind învățătorul, de cine va mai ținea seamă? De bună seamă că de confesiune *nu*.

Spre mai bună ilustrare a celor ce voesc să documentez, că de fapt nu există nici o deosebire în realitate între o școală fără și între una cu ajutor dela stat, voi să amintesc și următoarele.

Mi s'a dat prilej de când cu legea lui Apponyi a însoți 5 inspectori reg. în vizitațiunea lor la aceeaș școală cu caracter confesional și am văzut și constatat, că inspectorii tot mai mult pretind, fără de a ținea seamă absolut de loc de caracterul confesional al școalei. M'am convins apoi, că e evident progresul — fie efemer chiar — în limba maghiară astăzi față de acum 6 ani. Bine înțeles, inspectorii pretind tot mai mult, dar par a fi totuși mulțumiți cu rezultatul de până acuma, ajuns în detrimentul rezultatului așteptat de confesiune, care va fi tot mai nemulțumită. Cu aceste prilejuri, — făcând o asemănare între trecutul apropiat și prezent, — am putut de altă parte să constat hiperzelul și plecăciunea dejositoare a învățătorului, care orice sfat dat din partea organelor statului, în ce privește cunoștințele din limba maghiară, îl primește ca poruncă; ba mi s'a dat tristul prilej a vedea, cum învățătorul a primit pe inspector cu rugăciunea zisă în limba maghiară. Fac mai mult cei cu ajutor dela stat, respective dela aceștia pretinde mai mult inspectorul ca dela ceialalți?

Una pretinde planul de învățământ, și de multe ori planul e nimica pe lângă hiperzelul învățătorului. Ca să-și poată scuza slăbiciunea sa de om, ca să-și ascundă puținele cunoștințe pedagogice și necunoașterea limbii maghiare, — învățătorul face un mechanism în ungurește de crezi că el a inventat cea mai perfectă mașină de vorbit. Și ca să ilustrez mai de aproape această stare tristă, provenită în mare parte din slăbiciunea învățătorului, amintesc, că punând inspectorul pe elevi să cetească ungurește, apoi românește, de fapt elevii ceteau mai fluent ungurește, iar din istorie întrebat fiind un elev să spună și românește aceea ce a spus ungurește, a răspuns, că românește nu o știe așa bine. Ce rezultat moral mai rămâne pentru confesiune?

Fără de a supăra pe nimenea, vorba e să fixăm starea faptică în ce privește școalele cu caracter confesional, căci mă întreb, dacă așa este și așa se urmează, la ce am ascunde realitatea?

Dacă cercetăm mai departe spiritul de care sunt stăpâniți învățătorii — onoare escepțiunilor — vom constata, că pentru ei autoritățile confesionale nu mai numără. Preotul, comitetul parohial, organele de control din partea confesiunei, nu le pot face nici un rău; vor fi mulțumite și mai așa; iar in caz, că careva din organele amintite i-ar trage la răspundere, fie chiar și pentru fapte puțin compatibile cu chemarea lor de crescători, atunci îi vezi plângându-se dlui inspector, că preotul, sau nu știu cine, îi persecută.

In special între preot și învățător își ia începutul o eră, care va fi cam tristă în istoria culturală a satelor noastre. Acest antagonism provine din multe cause, dintre cari voiu aminti numai câteva. Mai întâiu e diferința de etate și pregătire, apoi faptul, că prin noile ordinațiuni și legi învățătorului trebuesc toate date de-a gata. Preotul trebue să se îngrijească și să-i asigure salarul, așa ca să-l primească regulat, și să provadă școala cu cele trebuincioase, căci dacă îi pasește ceva, preotul e vina. Și când ne reamintim, cât s'a expus preoțimea pentru susținerea școalelor, câte conflicte și câte dușmănii n'au urmat din această datorință a ei, de altă parte ce puțin recunoscători sunt învățătorii față de preoțime și de biserică! In ședințele scaunelor școlare, în timpul din urmă, numai școala și iar școala era la rând; ba urcarea asta, ba lipsa ceealaltă, încât nu numai pentru preot, dar chiar și pentru credincioși, școala a devenit o instituțiune, la care trebue numai să dai — fără ca în schimb jertfele aduse să stea în raport cu rezultatul moral ce-l aștepți, ca confesiune. Dar nu numai școala, ci nici învățătorii nu răsplătesc cu nimic mai mult jertfa adusă de confesiune, cu scopul de a-i feri și pe ei întru cât să poate de stăpânirea directă a organelor statului.

Biserica, care i-a crescut și pus în poziția în care sunt, e tot mai slab cercetată de ei, și de cumva ai forța câtuși decât pe învățător să o cerceteze mai regulat și să cânte regulat în strană, măcar și mai puțin, — te pomenești că nu mai vine de loc, ba ajungi in neplăceri mari.

Cele până aci zise sunt numai un palid tablou al stărilor reale dela școalele cu caracter confesional. Nu vor fi, admit, în tot locul așa, după cum le-am zugrăvit eu, dar încetul pe încetul nu vor întârzia aceste stări a se ivi pretutindenea, pentrucă duhul de care sunt stăpâniți învățătorii e din cale afară de nesănătos. Ridicarea salarului e chestiunea principală, celelalte nu numără. Nu că am invidia pe învățători pentru noua urcare, dar constatăm, că fac mai puțin decât înainte cu câțiva ani, și încă tocmai cei mai tineri. Insuflețirea și idealul de cari orice om, în orice funcțiune, mai ales în tinerețe e pătruns, la învățătorii mai tineri nu le găsești, ci mai de grabă la cei mai bătrâni.

Astfel fiind starea faptică la școli, unde până acum nu contribuia statul cu nici un filer, mă întreb, jertfa ce ni să cere, mai are vre-un rost? Ințeleg să-ți vinzi chiar și cămașa de pe tine, cum merge vorba, când ai putea dispune singur asupra școalei, când întreg învățământul ar fi în limba română! Dar oare e bine, ca statul, care e dator a să îngriji de instrucțiunea locuitorilor, să fie absolvat de aceasta contribuțiune, când el, dupăcum am dovedit, tot așa pretinde și unde dă și unde nu dă? Oare n'ar fi mai bine, să nu mai facem opintiri prea mari, să nu mai îngreunăm poporul cu repartiții, ci toți să recurgem la ajutoriul statului?..

Iată câteva chestiuni și păreri, izvorâte din o seamă de lucruri, cari în realitate așa sunt, dupăcum le-am descris, și asupra cărora o discuție obiectivă și cumpătată se impune.

E. C.

Legea cvincvenalelor.

(Urmare).

Căci, on. cameră, să luăm numai starea faptică a lucrurilor! Cutez să afirm că — conform datelor noastre statistice — avem circa 2000 de astfel de parohii, în cari preoții nu au decât numai așa zisa calificație inferioară. Faptul acesta își are o mulțime de cauze. Dacă aș sta să le enumăr, ar trebui să reproduc vechea anecdotă, când episcopul și-a întrebat credincioșii, că ce e cauza de ei nu trag clopotele când le vine vlădica în sat, la ce credincioșii i-au răspuns: „Din o mulțime de cauze, sfinte părinte, dintre cari cauza principală e, că n'avem clopote“. Astfel dv., on. cameră, întrebați de ce n'avem preoți cu calificație mai înaltă. După cum am mai spus'o, înainte de toate comunele noastre sunt foarte mici și sunt împrăștiate prin munți, unde zău preoții cu calificațiune nu se prea trag, pentrucă acolo de fapt ar trebui să poarte crucea de suferințe a vieții. Apoi conform canoanelor bisericii gr.-or. române preotul trebue să se căsătorească, să înfiinteze familie. Acum întreb eu, oare un astfel de om cu calificație superioară ar merge el să înfiinteze familie într'un sat așezat prin munții, de unde abia în depărtare de câteva zile de se mai află câte un orășel? Zău, cu greu ar putea face una ca asta, și chiar dacă ar simți în el aceea vocație de apostol, nu și-ar putea afla o astfel de soție, care să se înduplece să-i fie tovarășă în suportarea acestui calvar. Dvoastră știți foarte bine, că cu cât o comună e mai departe de oraș, cu atât e mai restrâns ori cine numai la preot. Afară de aceea ori cine ajunge în comună, el nu trage decât numai la preotul: astfel la cine trag reprezentanții autorităților comitatense? La preotul satului. Apoi gândiți-vă numai la situația aceea grea — doar e preot și între dv. — în care la noi ajunge foarte des preotul, anume, că se duce la patul bolnavului spre a-l împărtăși, cu care ocaziune se molipsește, duce boala acasă și-și înficiază întreagă familia. Acum să-l plătești pe omul acesta cu 400 cor? Oare atâta să fie tot cu cât statul să contribuie la ajutorarea acestor oameni? Intreb, on. cameră, oare dv. absolvați pe acest preot dela datorința lui de a-și paște turma, de a fi adevărat părinte al poporului în orice relații și între orice împrejurări? Il absolvați dv. dela datorința de a fi un bonus pastor, qui animam suam dat pro ovibus suis, mercenarius autem et qui non est pastor, videt lupum venientem et dimittet oves et fugit?

Numărul preoților cu calificație inferioară, după cum spusei, trece în biserica românească peste două mii. Acești preoți vorbesc despre această chestie cu cea mai mare amărăciune și au voit să convoace și un congres, dar episcopii lor i-au liniștit zicând, că acest guvern se va pune pe alte puncte de vedere, deoarece relativ la aceasta a și făcut promisiuni în programul său și în multe locuri aiurea. Vedem, on. cameră, că situația de fapt nu numai că nu s'a mai schimbat, ci — după cum reiese din spusele dlui raportor, mai vreau încă să o și motiveze! E drept, că motivarea a mers foarte cu anevoie, și după cum a trebuit să vedem, ea a fost în directă contrazicere cu nobilul fel de judecată a dlui raportor, deoarece prin faptul, că motivăm ceva, nu putem vindeca răni și nici glasul durerii!

On. cameră! Această dispoziție eu o aflu de foarte vătămătoare intereselor noastre, drept aceea voi îndrăzni să propun o modificare a §-lui 2, anume, în acel senz, ca fiecăruia să i se dea cvincvenalii, care conform legii are drept la întregirea dotației și între aceștia să se numere și capelanii, ca unii, cari îndeplinesc niște servicii tot atât de grele și împovorătoare, ca și ceialalți preoți. Unele dispoziții ale proiectului, ca d. e. cele cuprinse în paragraful al 5-lea iarăș le aflu de foarte vătămătoare. Dispozițiile acestui pasagiu lovesc în prima linie în cei mai săraci. Pasagiul acesta bunăoară dispune, că întregirea venitelor preoțești prin cvincvenalii nu poate fi mai mare decât triplul venitului curat stabilit prin fasionarea preotului conform legilor citate.

Ei, apoi tocmai comunele cele mai sărace sunt acelea, unde preotul are mai puține venite, sau pot zice chiar nimic. Tocmai aceia vor fi loviți mai greu, cari au dealtmintrelea și o poziție mai grea, foarte grea fiindcă trăesc în cele mai sărace ținuturi, unde nu se găsește altceva decât arunc de câte 200—500%. Vă puteți închipui, on. cameră, ce situație pot avea preoții noștri în aceste comune și că ce vor căpăta aici pe viitor! Guvernul prin aceea dispoziție, că a adus această lege pentru congruă, și-a ajuns scopul, slăbind legătura puternică ce exista între preoțime și popor. Acum poporul zice, că nu dă preotului nimic, are doar congruă, trăiască din ea. Până nu venise congrua, poporul se îngrijea de preot și-i da totul. Cea dintâi făină, cele dintâi fructe, le ducea preotului. De când însă a venit legea congruei, legătura aceasta dintre preot și popor nu numai că a slăbit, dar s'a rupt cu desăvârșire și pot să afirm, că congrua așa cum se dă astăzi nu însemnează nici un bine pentru preoți.

Dacă dvoastră, dlor deputați, doriți ca preotul să fie „bonus pastor“, care să-și dea pentru turmă „animam suam“; dacă dvoastră pretindeți, ca și preotul să crească copii și să-i poarte la școală, nu vedeți că faceți cea mai mare nedreptate excluzându-i dela cvincvenale? Fost-a vre-odată vre-un caz, ca între oameni de aceeaș tagmă să se fi făcut deosebire de calficație, cum se face la preoți? Avem noi o singură lege, care să urce leafa notarilor cu maturitate, iar celor cu 6 clase medii să nu le dea nimic? Eu n'am văzut o lege atât de imposibilă și de absurdă. Regret, că tomai actualul ministru e victima acestui proiect, prin care-și atrage aversiunea părții celei mai mari a preoțimei și prin care a reușit să deștepte cele mai vii resentimente în sinul tuturor confesiunilor.

După cum am amintit, preoții din ținuturile sărace vor primi numai triplul venitului ce-l au dela biserică. Sunt și preoți, cari n'au mai mult dela biserică decât 100 cor., triplul e deci 300 cor. și atâta capătă ei, chiar dacă au calificație de primul ordin, sau chiar dacă au slujit vreme de 30 de ani. Acest proiect de lege nu e nici drept și nici echitabil.

Are apoi proiectul un paragraf referitor la la parohiile nouă, care paragraf e absolut nejustificat, pentrucă statul nu e în drept să puie teze de această natură. Dispoziţia aceasta e cuprinsă în alineatul 11, respective în alineatul ultim al paragrafului 10 şi sună (ceteşte): „Ministrul de culte şi instrucţiune publică, ori de câte ori recunoaşte ca motivată sistematizarea unui nou post de preot, poate să puie condiţia, că o anume parte din suma cvincvenalelor biserica e datoare s'o suporte, şi că din punctul de vedere al cvincvenalelor serviciul preotesc de dinaintea recunoaşterei nu contează“. Şi dispoziţia asta înseamnă o mare nedreptate, pentrucă statul nu poate în nici un caz să decline dela sine datoria de a întregi cvincvenalele. (Va urma).

Serate de ale meseriaşilor noştri.

Ultima şedinţă literară a Reuniunii sodalilor români din loc s'a ţinut în 28 Mai a. c. Prezidentul reuniunii, dl Victor Tordăşianu, în vorbirea dsale de deschidere a tratat mai multe chestii importante pentru meseriaşii români. A vorbit despre şcoala industrială orăşenească şi în legătură cu aceasta a citit unele date din raportul sus numitei şcoale de pe anul 1911/12.

Cu toate că dintre 673 elevi, câţi au frecventat această şcoală, 214 au fost români, totuşi dintre cei 31 de premiaţi la sfârşitul anului n'a fost nici un român. Au fost 214 (douăsute patrusprezece) de învăţăcei români şi dintre toţi aceştia să nu se fi găsit nici unul demn de bogatelul premiu?....

E trist când şi aerul unei şcoli industriale e îmbâcsit de microbii şovinismului.

Vorbeşte mai departe despre aşa zisă „Vatra învăţăceilor“ (Lehrlingsheim), care are biblioteca ei sporită cu diferite donaţiuni, din care s'au folosit în cursul anului 1504 exemplare. Banca „Sparkassa“ a dat 400 cor., iar banca „Bodenkredit“ 500 cor., în total 900 cor., cari s'au împărţit ca ajutorare între 30 de ucenici. Natural că nu s'a putut împărtăşi de ajutorul acesta nici un român. Se vor fi gândit compatrioţii noştri că şi noi avem bănci, cari rezervează sume considerabile pentru scopuri filantropice, deci către ele să ne ridicăm gasul. Şi foarte corect. Când persoane cu greutate în viaţa unui popor nu se interesează de sbuciumările unei clase de meseriaşi în desvoltare, cum vrem să pretindem dela „Bodenkredit“ sau dela alt institut financiar străin să ne sară într'ajutor?... Vedem foarte bine pe conducătorii compatrioţilor saşi cum se interesează de aproape de mersul şi de progresul clasei lor de meseriaşi care, — la ei, — putem spune, că şi-a ajuns apogeul. Oameni de aceştia ni-ar trebui şi nouă, oameni energici, idealişti şi atunci n'am mai fi nevoiţi să jucăm rolul orfanului desmoştenit.

Mai departe vorbeşte despre „Reuniunea meseriaşilor români din Alba-Iulia“ care, — din cauza desbinărilor dintre meseriaşii de acolo — a trecut prin momente critice, acum se pare că lucrurile au luat o intorsătură bună, deoare-ce reuniunea şi-a ales un nou comitet, de president pe dl Dr. Fodor, ca secretar pe dl Ioanichie Mărgineanu, dela cari se aşteaptă mult în viitor.

Aduce deosebite laude conducătorilor reuniunii meseriaşilor români din Blaj, cari prin munca lor neobosită au ridicat foarte mult nivelul cultural al acestei societăţi. Şi în deosebi a contribuit mult la ridicarea meseriaşilor români din Blaj şi nobilul sprijin moral şi material ce a dat Excelenţa Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi acestei reuniuni. Vorbeşte apoi despre anuarul reuniunii meseriaşilor din Blaj, apărut pe al 10-lea an de gestiune şi totodată explică, în rezumat, unele chestii mai importante, publicate în anuar.

Aflăm, că la sfârşitul anului 1912 au fost 11 membri onorari, 17 fundatori, 50 pe viaţă, 95 ordinari şi 14 ajutători. Biblioteca a avut 340 volume, din cari s'au cetit 250. Sala de lectură a fost permanent provăzută cu 8 jurnale şi 4 reviste. Dela înfiinţarea reuniunii şi până la sfârşitul anului trecut s'au ţinut 55 şedinţe ordinare, 2 extraordinare; s'au dat 15 producţiuni teatrale, 72 declamări, 66 conferenţe, 14 conveniri sociale, 5 concerte şi s'au aranjat 2 expoziţiuni. La sfârşitul anului 1912 reuniunea a dispus de o avere curată de 16,882·39 cor. A distribuit ajutoare în valoare de 650·78 cor. S'au ajutat în tot decursul timpului 359 de ucenici.

Se referă apoi la concertul dat de „reuniunea sod. rom. din Sibiiu“ cu scopul de a procura instrumentele necesare pentru viitoarea fanfară, de unde a rezultat un profit curat de 158·25 cor., din cari 21·03 cor. s'au adăogat la fondul „Andreiu Şaguna“, iar restul de 137·22 cor. la noul fond al orhestrei.

Salută pe dl profesor sem. Dr. Nicolae Bălan, care urmăreşte cu viu interes activitatea ce o desvoaltă reuniunea, dând preţiosul dsale concurs tendinţelor culturale ce le urmăreşte această societate. Vorbeşte apoi despre maialul reuniunii, care se va da în curând şi despre alte întâmplări mai recente, iar la urmă declară şedinţa literară deschisă.

Inceputul îl face dl prof. *Dr. Bălan* cu preţioasa dsale conferenţă despre aniversarea de 1600 ani a primului împărat creştin *Constantin* şi a mamei sale *Elena*. In linii generale descrie în ce condiţii de traiu se aflau creştinii înainte de venirea acestui împărat, apoi prigonirea şi torturile, la cari erau supuşi cei ce făceau propagarea credinţii lui Cristos, care pe acele vremuri se făcea prin peşteri şi suterane, în taină şi cu frică.

Rând pe rând ne descrie răsboaele purtate de împăratul Constantin, semnul crucii ce i s'a arătat pe cer, luptele biruitoare, date de el sub scutul sfintei cruci, triumful creştinismului, aflarea crucii, pe care a fost răstignit Mântuitorul şi aşezarea ei în biserică, — şi aşa mai departe, toate evenimentele din viaţa acestui împărat sfânt.

Atâta farmec era în cuvintele conferenţiarului, în cât întreg publicul din sală asculta ca pătruns de fiorul acelor vremuri. In vorbă cât şi în fapte dl prof. Bălan pune tot focul inimii lui de adevărat propoveduitor al religiei lui Cristos, a iubirii de oameni şi de dreptate. Seninătatea, cu care vorbeşte, însemnătatea ce pune pe cuvântul spus, puterea de sugestie ce-o influenţează asupra ascultătorilor prin bogatele comparaţii făcute, toate acestea te fac să-l asculţi ciasuri întregi, fără să observi scurgerea vremii. E o adevărată mângăere sufletească pentru cine poate spune, că a auzit cuvântând pe acest propoveduitor. La sfârşit i s'au făcut adevărate ovaţii de admiraţie.

Au urmat declamările, apoi de încheiere se distribue mai multe broşuri, iar dl Tordăşianu invită publicul la viitoarea şedinţă literară care se va ţinea în 26 Iunie c.

Elin Gruia.

Apel.*)

Literatura ştiinţifică şi istorică română s'a îmbogăţit cu o lucrare de o importanţă covârşitoare, datorită unui specialist de frunte, care fu un adânc cercetător, un om luminat, un convins şi un mare patriot.

Opera se numeşte: *Dacia preistorică*, iar autorul nu este altul decât marele şi regretatul *Neculai Densuşianu.*

Intr'o analiză a activităţii lui Densuşianu, făcută în 2 şedinţe consecutive ale Academiei Române, în luna Maiu 1912, declaram cu convingere şi în mod solemn, că această lucrare *„e una din cele mai mari opere, dacă nu cea mai importantă, pe care a scris-o până acum o pană ţinută de mâna unui Român“.*

Prin cercetarea sa, prin dovezile aduse, prin raţionamentul său puternic, Densuşianu aduce fapte noui de o aşa însemnătate, încât schimbă cu desăvârşire tot ce ştim despre geneza popoarelor europene.

Dacia noastră din epoca preistorică este pusă în o aşa lumină, încât devine ţara mamă a popoarelor latine, centrul prim al civilizaţiunii, locul în care s'a desăvârşit organizarea premergătoare a statelor, regiunea în care s'a născut metalurgia, leagănul întâelor arte, cuibul vitejilor bine organizaţi, locul sfânt al religiunei pelasgice.

Lucrarea este scrisă în mod convingător şi înălţător pentru noi şi am convingerea, că ea va fi nu numai pentru stratul cult al acestei ţări, ci şi pentru neamul românesc, un fel de biblie în care să vedem lămurit trecutul nostru extraordinar de înălţător şi să căpătăm astfel credinţe şi puteri, cari să ne întărească în lupta noastră pe viitor.

Iată de ce, cunoscându-o adânc, sunt fericit a fi contribuit cu puţin la apariţiunea ei şi la faptul de a o putea recomanda, cu toată căldura, conaţionalilor mei.

Fac aceasta cu atât mai cu multă plăcere, întrucât beneficiul ce va rămânea din vânzarea acestei opere, ca şi acela dat de toate celelalte opere ce rămân dela marele patriot, este destinat prin testament spre a fi pus la dispoziţia *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.*

Dr. C. I. Istrati.

*

Notă. Exemplare din această monumentală operă sunt depuse şi la „Asociaţiune“ (Sibiiu, Str. Şaguna, Nr. 6). *Preţul unui exemplar trimis franco, 30 (treizeci) coroane.*

*

NOUTĂŢI.

Examen de maturitate. La liceul de stat al Sibiiului s'a ţinut examenul de maturitate în 19 şi 20 Iunie. S'au prezentat 16 candidaţi. Trei au fost declaraţi maturi cu nota *distins*, între ei doi români: Zaharie Stanciu şi Teodor Voileanu; 3 maturi cu *bine*, între cari un român: Dumitru Nicolae; 8 maturi, ear doi candidaţi vor avea să facă examen de corigenţă din câte un studiu în Septemvrie.

*

Dela comitat. Comitetul central electoral al comitatului Sibiiu ţine şedinţă Marţi, la 1 Iulie n. c. în sala mică a casei comitatense în scopul stabilirei listelor electorale pe anul 1914. Şedinţa se începe la orele 10 dimineaţa.

*

Anuar universitar. Acum a apărut anuarul universităţii din Budapesta pe anul şcolar 1911—1912. In semestrul al doilea al acelui an erau înscrişi 6962 de studenţi şi anume la facultatea teologică 99, la drept 3049, la medicină 2403, ear la litere 1073, afară de aceştia 335 la şcoala de farmacie. Profesori universitari sunt: 12 la teologie, 52 la drept, 212 la medicină şi 137 la litere, cu totul 413 profesori.

*

Inchiderea unei universităţi. Rectorul universitar vienez, în considerare că studenţimea naţională germană a turburat Sâmbătă prelegerile, a luat măsuri pentru sistarea prelegerilor şi închiderea universităţii până la altă hotărâre.

*

Nouă lege şcolară în Belgia. Guvernul belgian a înaintat camerei un nou proiect de lege şcolară. Proiectul cere introducerea cercetării obligătoare a şcoalei şi prelungeşte cercetarea şcoalei până la anul al patrusprăzecelea. Afară de aceea dispune ca numai învăţătorii calificaţi să poată ocupa posturi la şcoală. Această dispoziţie va însemna o mare lovitură pentru şcolile mănăstireşti, unde se găsesc mulţi învăţători fără calificaţie de stat.

*

Pentru sănătatea copiilor. In urma unui decret al ţarului are să se întemeeze în Petersburg un institut special, în care se vor adăposti mame cu copii mici. Se speră, că astfel se va reduce mortalitatea copiilor în Rusia. Institutul e pus sub protectoratul împărătesei Alexandra Feodorovna.

*

Gazul subpământean. Direcţia căilor noastre ferate va întrebuinţa gazul subpământean şi pentru luminarea vagoanelor. Deocamdată are să se introducă la trenurile de pe linia Sibiiu — Copşa-mică — Simeria (Piski) şi Petroşeni. Astfel de vagoane vor circula în toamna acestui an.

*

Chibritele cu fosfor. Fabricarea chibritelor de fosfor este oprită de mai mult timp. Cu 1 Iulie va intra în vigoare şi legea, care opreşte vânzarea de asemenea chibrite. Negustorii, cari mai au în magazine astfel de articole, sunt îndatoraţi să le nimicească; în cazul când totuşi vor mai vinde, au să fie pedepsiţi cu amende gradate tot mai mari.

*

Fapta unui nebun. Din Brema se scrie că un dascăl, Frideric *Schmidt*, a intrat într'o şcoală de fetiţe din acel oraş şi a tras focuri din mai multe revolvere, rănind 21 de persoane. Patru eleve au murit, celelalte sunt greu rănite. Făptuitorul a fost internat într'o casă de alienaţi. Nenorocitul învăţător neavând post ajunsese în mare mizerie.

*

Tuberculoza. Publicaţiunea periodică italiană, Revista internaţională de ştiinţe sociale, a publicat o jalnică şi sguduitoare statistică. In Europa mor în fiecare an cam 5 sute de mii de oameni, stânşi de tuberculoză. Din o sută de mii de locuitori mor de tuberculoză: 3300 în Austria şi Ungaria, 2200 în Germania, 2000 în Elveţia, 1400 în Anglia, 1300 în Italia. In Rusia asemenea se prăpădesc mulţi de boala aceasta, şi cu deosebire în Moscova.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, au mai dăruit: Ion Martin, învăţăcel măsar, 50 bani; Dr. George Prunaş, medic (Orlat), şi soţia sa Ecaterina n. Rebega şi fiii lor Ghiţă şi Cornel, 1 cor.; Candin Suciu, paroh (Măgina), 50 bani; din lădiţa ucenicilor, cor., 1·62 ear la *„Legatul T. L. Albini“*, pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicaţi la meserii, al aceluiaş fond, au mai dăruit: Liviu Munthiu, învăţăcel lăcătuş, 1 cor.; Emanuil Beşa, paroh (Zlatna), soţia sa Aurelia n. Albini şi copiii lor Cornel, Eugen, Veturia, Letiţia şi Tiberia 7 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Congresul medical. Al 17-lea congres medical internaţional se va ţinea în August la Londra. Cu ocazia congresului se vor distribui patru premii: unul de 5 mii coroane, celelalte de 1—4 mii coroane. Premiul de o mie cor., pentru tratamentul trachomei, e pus de guvernul ţării noastre. Şi-au anunţat venirea la Londra cam 7 mii de membri. Din Ungaria vor participa peste 200 de medici. Este interesant, că în Anglia congresul nu-i sprijinit cu mijloace materiale nici din partea guvernului, nici din partea comunei, ci toate cheltuelile se acoper din contribuiri particulare.

*

Terminarea canalului de Panama. Din Londra se vesteşte, că în 18 Iunie s'au terminat lucrările canalului de Panama, care leagă Atlanticul cu Oceanul pacific. La 1 Decemvrie canalul va fi dat circulaţiunii. Deschiderea formală se va face abea mai târziu.

*

Arborii şi trăsnetul. In zilele din urmă s'au întâmplat earăşi numeroase cazuri, când persoane adăpostite sub arbori au fost omorâte de trăsnet. Se pare că lumea încă tot nu voeşte să înveţe din experienţele trecutului. Se află şi astăzi încă mulţi oameni, cari se aruncă în primejdie de moarte prin aceea că în vreme de furtună caută scut sub pomi. Atrage fulgerul mai ales stejarul şi mesteacănul; cevaşi mai puţin bradul şi fagul. E răspândită părerea, că în timp de furtună este foarte periculos a sta în pădure; experienţa însă arată, că între arbori de înăltime egală trăsneşte foarte rar. Primejdia ameninţă numai acolo, unde un arbore se ridică cu mult deasupra celorlalţi, şi în deosebi unde stau pomi singuratici.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Adunarea cercuală a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ din despărţământul „Sălciua“ se convoacă pe Dumineca în 13 Iulie (30 Iunie v.) a. c. în comuna Alsóaklós, Ocolişul mare, imediat după serviciul divin din biserică, cu următorul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin directorul despărţământului şi constatarea prezenţilor.
2. Raportul comitetului şi cassarului pe a. 1912.
3. Inscrierea de membri noi şi încassarea taxelor dela membrii vechi şi noi.
4. Votarea budgetului despărţământului pe 1913.
5. Prelegerile publice şi disertaţiile, cari trebue anunţate şi trimise directorului subscris cu 3 zile înainte de adunare.
6. Alegerea delegaţilor la adunarea generală proximă; propuneri de sine stătătoare; curenţii şi eventuale mandate dela comitetul central.
7. Autenticarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Se invită la această adunare toţi membrii „Asociaţiunii“ de pe teritorul despărţământului, cum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii literaturei şi culturii române.

Doritorii de a lua parte la banchetul ce va urma şedinţei, să se anunţe de timpuriu, dacă e posibil cu 10 zile înainte, aranjatorului banchetului, dlui Andreiu Muntean, altfel pot fi expuşi neplăcerei de a nu căpăta prânz în localitate.

Din şedinţa comitetului cercual al despărţământului „Sălciua“ ţinută în Ofenbaia, la 8/21 Iunie 1913.

Vasile Gan
prot. director.

Lazar Chirilă
notar.

Cărţi şi reviste.

Noua lege militară. Extras din lege şi tâlcuirea ei. Cine are drept a scăpa de miliţie? Cine are de servit mai puţin timp? Modèle de rugări pentru recurs după favoruri. De *Alexiu Hamat*, sublocotenent c. şi r. Editura Librăriei Naţionale, S. Bornemisa. Orăştie, 1913. — Broşura se poate folosi de cei asentaţi precum şi de studenţii, cărora noua lege le dă drept de voluntariat. Preţul cărţii e 2 cor.

*

Colecta pentru aeroplanul Vlaicu III. Românii din Ungaria şi Ardeal pentru aviaţiunea română. Darea de samă a comitetului de iniţiativă. Arad, 1913. Tipografia Concordia. — O broşură elegantă, însoţită de câteva ilustraţii. Cuprinde: Istoricul colectei, mai multe articole apărute în *Românul* privitoare la sborul lui Vlaicu şi monoplanul său, acte cu raport la contribuirile pentru aeroplan, împreună cu lista completă a contribuenţilor. Cartea este depusă, cum am anunţat, la „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ spre veşnică păstrare.

---

*) Celelalte foi româneşti sunt rugate a reproduce acest apel.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului vacant de **cântăreţ** la biserica gr.-or. a „S-tei Adormiri“ din **Braşovul vechiu**, se publică concurs cu terminul de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual 500 cor. plătibil anticipativ în fiecare lună.

b) 650 cor. ca venite ştolare.

Cântăreţul ales va servi primul an dela alegere ca provizor, şi satisfăcând chemărei sale conştienţios, se va definitiva primind cu începerea anului al II-lea de serviciu un adaus la salar de 100 cor.

Petenţii au a se prezenta în una din Duminecile din terminul concursual în sfânta biserică spre a proba desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Petiţiunile instruate cu:

1. Atestat de botez, că respectivul cântăreţ este de religiune gr.-orientală.

2. Atestat de serviciu şi de conduită morală dela oficiul parohial, şi

3. Atestat de cvalificaţiune cantorală dela protopopul concernent, sunt a se adresa în terminul deschis subscrisului paroh şi prezident.

Braşovul-vechiu, în 7/20 Iunie 1913.

Comitetul parohial gr.-or.:

Iosif Maximilian paroh şi prezid.
Romul Ardelean
(134) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **cantor** în parohia **Braşov-Cetate**, în protopresbiteratul Braşovului, se publică concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 1000 salar, plătit în rate lunare anticipative, plus venitele cantorale în sumă de aproape 200 cor.

Cererile de concurs se vor înainta oficiului parohial în terminul deschis, iar concurenţii se vor presenta în vre o Dumineca sau sărbătoare în biserică pentru a cânta şi arăta desteritatea în tipic.

Nou alesul va fi obligat a ţinea în ficcare zi utrenie şi vecernie, iar Dumineca sărbătoare şi Vinerea eventual şi în alte zile şi liturghie.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 15/28 Maiu 1913.

Dr. Emil Dan secretar.
Dr. N. Vecerdea preşedinte.
Dr. Vasile Saftu protopop.
(132) 3—3

Szám. 1811/1913 pret. (131) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold** (cercul Szerdahely comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii, la acest post, a-şi înainta cererile lor, instruite conform §-6 art. I. din 1883 respective §-3 art. XX din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **9 Iulie 1913.**

Cunoaşterea în vorbirea şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 16 Iunie 1913.

Primpretorul cercual.

Dr. Bruckner

Nr. 462/1913. (125) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a II-a **Aţintiş**, în senzul înaltei rezoluţiuni consistoriale Nr. 2101 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, care este a se ocupa definitiv la 1 Iulie 1913., sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat, şi anume în suma de 1600 coroane.

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, la acest oficiu, şi sunt poftiţi a se prezenta în parohie, — pe lângă observarea dispoziţiilor regulamentare, — spre a celebra, cânta, si a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 20 Maiu 1913.

Oficiul protopresbiteral, în conţelegere cu comitetul parohial concernent

Jovian Murăşanu
protopop.

La **Librăria arhidiecezană** se află de vânzare:

Monografia
şcoalei gr.-orient. române
din Tilişca
de
Ioan Bratu,
director şcolar.

Preţul **1 cor.** + porto **10 fii.**

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 17—40

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv,	Nr. 20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	„ 35–39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9 50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 21—

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

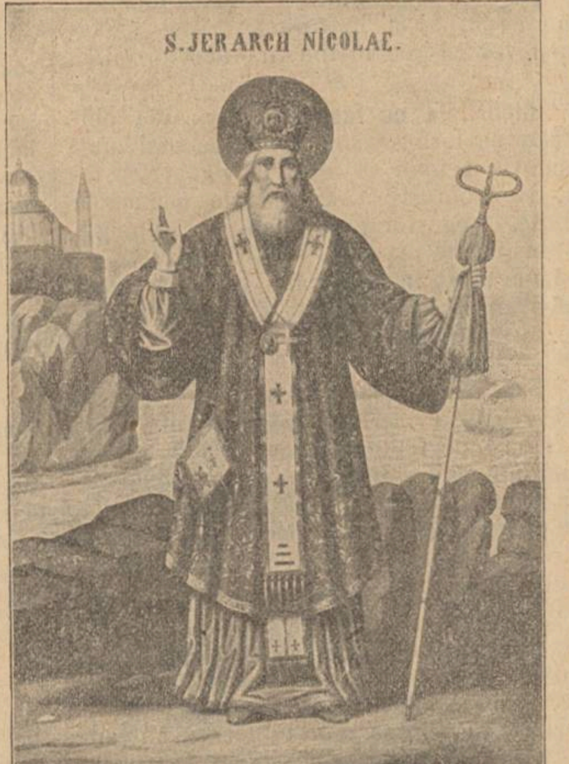
S.JERARCH NICOLAE.

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

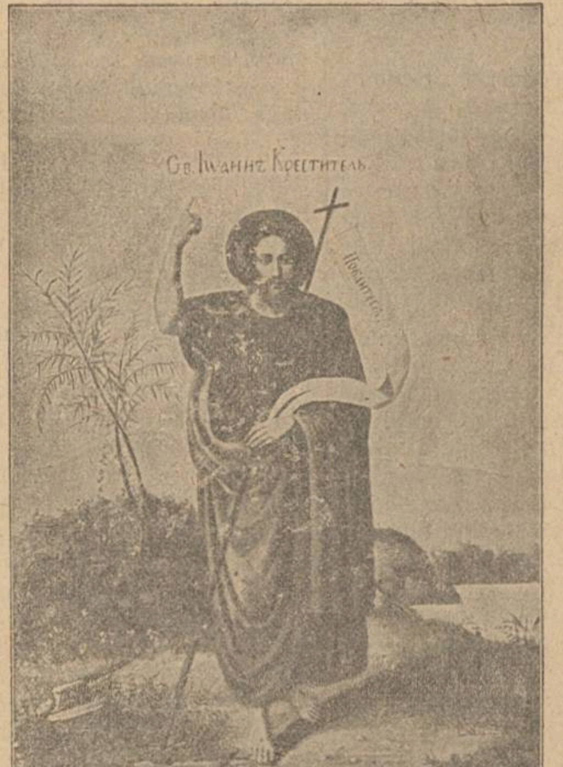

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34 60	42 —	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă 15/28 Iunie 1913.** *Nr. 63.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 451/1913 F. G.

CONCURS.

Pentru conferirea de stipendii din „Fundaţiunea Gozsdu“ pe anul şcolar 1913/14 la şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi la armata comună şi honvezi — se publică următorul concurs:

1. Concurentul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetăţean ungar şi aparţine bisericii ortodoxe orientale române, — spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor, provăzut cu clauzula parohului competent, că şi de present aparţine bisericii greco-orientale române;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, — spre care scop studenţii dela şcoalele medii să prezinte atestatul despre anul şcolar 1912/13, iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) că averea proprie şi a părinţilor nu e de ajuns să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, — spre care scop să producă atestat dela diregătoria politică competentă. Atestatul să cuprindă date pozitive despre aceasta avere şi să fie subscris şi de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot, ori este înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopresbiterului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, să producă atestat oficios despre ocupaţiunea şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurentul să arete în petiţiune specialitatea la care şi locul unde voeşte a continua studiile şi dacă foloseşte şi alt stipendiu.

4. Celce voeşte să studieze în străinătate să arete necesitatea de a continua studiile în străinătate, ca să se poată exopera concesiunea ministerială.

5. Petiţiunea instruată cu documentele susamintite este a se adresa *Reprezentanţei Fundaţiunii lui Gozsdu (Nagyszeben, Fleischer g. 45).* până la 23 Iulie (5 August) a. c.

6. Toţi stipendiştii actuali se provoacă, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1912/13, căci altcum se va sista stipendiul, respective ajutorul avut.

7. Petiţiunile defectuos instruate sau sosite după termin nu vor fi considerate.

8. Concurentul să indice în petiţiune locul şi poşta ultimă, unde este a i se trimite rezoluţiunea representanţei.

Sibiiu, 5/18 Iunie 1913.

Presidiul Representanţei.

La patruzeci de ani.

Sibiiu, 27 Iunie n.

Duminecă, în 16 Iunie vechiu, se împlinesc patruzeci de ani dela moartea marelui şi înţeleptului Arhiepiscop şi Mitropolit al bisericii noastre, *Andreiu baron de Şaguna.*

N'a venit atunci pe neaşteptate moartea sa, pentrucă boala lungă şi plină de suferinţe prin care a trecut, nu putea să aibă decât desnodământul fatal pe care l'a avut, trecerea la cele eterne a acestui mare Arhiereu cu mult înainte de vreme, — şi totuşi lumea românească a rămas sguduită când a primit jalnica ştire despre durerosul eveniment. Lumea românească *de atunci*, care l'a cunoscut, care i-a admirat înţelepciunea, energia, puterea şi dorul de muncă, lumea care vedea în el pe îngerul păzitor al neamului şi pe întemeetorul bisericii noastre de astăzi, lumea, care nu'şi putea închipui o viaţă publică românească fără îndemnurile bune şi sfaturile înţelepte ale lui Şaguna.

A fost generală atunci durerea neamului românesc pentru perderea celui mai înţelept şi mai mare bărbat pe care l'a avut, şi sincere au fost lacrimile vărsate pe proaspătul său mormânt din Răşinari.

S'a dus însă rând pe rând aproape întreagă şi lumea românească de atunci, care a fost martoră la toate făptuirile înţălepte ale lui Şaguna, care l'a cunoscut şi i-a cunoscut virtuţile creştineşti, puterea morală din care-şi scotea farmecul cu care convingea şi învingea, — şi locul ei l'a luat o altă lume, care nu mai cunoaşte pe Şaguna, decât numai din spusele altora, din descrierile făcute personalităţii sale de condee bine purtate, — dar totuşi îl cunoaşte destul de bine pentru aşi putea forma convingerea, că a fost cu adevărat un bărbat mare Şaguna, un uriaş în ale gândirii şi ale făptuirii, un om care a *creat*, şi aceea ce a creat el poartă pecetea trăiniciei, pentrucă e creat cu sistem şi cu judecată!

Il cunoaştem destul de bine şi noi, cei de astăzi, pe marele Şaguna, ori cel puţin ne este dată posibilitatea de a'l cunoaşte bine, atât de bine, ca să înţelegem ce datorinţă ni se impune faţă de acest suflet mare al trecutului nostru, faţă de memoria sa, care sfântă are să ne fie nouă şi tuturor generaţiilor ce ne vor urma.

E datorinţa de a umbla şi noi pe aceeaşi cale cu adevărat *morală* pe care a umblat acest providenţial bărbat de rară înţelepciune al neamului nostru, în toate acţiunile şi în toate făptuirile noastre, pentrucă numai atunci putem conta cu siguranţă la succesul dorit.

E datorinţa de a ţinea la biserică şi la neam cu credinţa, tăria şi statornicia cu care a ţinut marele Şaguna, şi de a ţinea la *popor*, biserica vie şi isvorul de viaţă al naţionalităţii noastre, cu iubirea cu care a ţinut Şaguna, celce chiar şi somnul seu de veci a dorit să şi-l doarmă în mijlocul poporului, departe de sgomotul mare din oraş, în satul românesc Răşinari.

Şi e datorinţa de a ne croi toate acţiunile, pornite în scop obştesc, amăsurat puterilor noastre, şi a nu ne angaja poporul la lupte pe cari nu le putem duce la bun sfârşit, — pentrucă din ele nu poate se iasă decât o deprimare şi o slăbire a forţelor de cari dispunem. Aşa a făcut Şaguna, şi în coloanele ziarului acestuia aşa ne-a învăţat şi pe noi să facem!

Se imităm deci întru toate pe marele Şaguna, în purtare, în dorul de muncă şi in făptuiri, şi atunci sufletul seu mare şi nobil umplea-să-va de bucurie în ceriuri, pentrucă va vedea, că sămânţa de el aruncată a căzut în pământ bun şi bune roade aduce, şi va vedea, că poporul pe care el l-a scos din întunerec şi i-a arătat calea spre lumină e un popor recunoscător, vrednic de a-i trimite provedinţa divină şi alţi luceferi mari, şi alţi bărbaţi înţălepţi, ca marele *Şaguna*, a cărui memorie în veci fie binecuvântată!

Din casa magnaţilor. Mercuri la orele 11 a ţinut şedinţă casa magnaţilor. A fost pusă, între altele, şi legea despre cvincvenalele preoţeşti la ordinea zilei. Au vorbit la obiect Preasfinţiile Lor, Domnii Episcopi *Ioan I. Papp* al Aradului şi *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului, combătând legea cu argumente tari, pe motivul, că ea nu e dreaptă faţă de *toţi* preoţii, ci face deosebire între cei cu mai înaltă şi între cei cu mai inferioară cvalificaţie. A vorbit apoi şi Escelenţa Sa, Mitropolitul Blajului, *Dr. Victor Mihályi*, tot în contra proiectului de lege, cerând ştergerea §-lui 5 din lege. Cu paragratul acesta nu a fost mulţămit nici episcopul evangelic *Gyurátz*, pecând cel reformat, *Antal*, a felicitat guvernul pentru crearea acestei legi, deşi a avut şi el de dificultat unele dispoziţii trecute în

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Cărticica „Flori şi poveşti“* de *Ion Dragoslav*, Nr. 25 din biblioteca societăţii „Steaua“, cuprinde în sine patru poveşti foarte drăgălaşe, din cari reiese modul de traiu şi de petrecere al ţăranului român. Aceste poveşti sunt scrise într'o limbă dulce, curat limba poporului dela sate. Stilul scrierii încă e foarte bine îngrijit. Atât ca fond, cât şi ca formă corăspunde deplin şi e foarte potrivită pentru a se introduce în bibliotecile noastre şcolare. Mai potrivită e această cărticică pentru elevii de ambe sexele din şcoala de toate zile, ori cea de repetiţie; dar din cetirea ei pot profita chiar şi cei adulţi, însuşindu-şi o limbă tot mai curată şi aleasă şi îndrăgind tot mai mult traiul simplu al omului nostru dela sat.

2. *Cărticica „Snoave“* de *Virgil Caraivan*, Nr. 625 din Biblioteca pentru toţi cuprinde patru povestiri glumeţe, prin cari se arată deoparte pornirile imorale omeneşti din viaţa conjugală, ear de altă parte isteţimea şi viclenia femeiască. Deşi e scrisă în stil destul de îngrijit şi limba originală din popor, această scriere, pentru conţinutul ei nu prea educativ şi cu subiecte din viaţa de adulţi, pentru bibliotecile şcolare şi elevii şcoalei nu e potrivită, adulţilor poate le-ar procura ceva distracţie hazlie, dar nu prea edificătoare cetirea acestei cărticele.

3. *Volumaşul „Poveşti“ de I. A. Candrea şi Ovid Densuşianu*, Nr. 464—465 din Biblioteca pentru toţi e o culegere de frumuşele poveşti de prin toate ţinuturile locuite de Români. Acestea poveşti sunt reproduse aci în toată originalitatea lor, cu stricta observare şi interpretare a dialectelor pronunţate în partea locului. Ca atari, acestea poveşti cetite, pot face foarte bun serviciu filologilor, scrutătorilor de limbă, dar tineretului de şcoală prea puţin îi pot ajuta. Poveştile — peste tot — farmecă pe cetitor nu atât prin conţinutul şi fondul lor, care niciodată nu e ceva real, ci mai mult prin măiestria povestirilor, prin limba în care sunt rostite sau scrise. Poveştile din acest volumaş — în mare parte — fiind reproduse de tot original, prea pe scurt şi în o limbă de tot primitivă, săracă de cuvinte, nu întruneşte această condiţiune. Subiectele poveştilor — la multe din ele — sunt bine alese, şi acestea prelucrate şi stilisate într'o limbă poporală mai bogată şi bine armonisată, ar da o lectură plăcută tineretului de şcoală, care şi aşa iubeşte foarte mult tot ce e fantasie.

In starea lor de astăzi, aceste poveşti, nu le aflu potrivite pentru bibliotecile şcolare.

Acestea ar fi observările mele în general şi fugitiv făcute la sus amintitele cărticele ce mi s'au predat spre recensiune. Regret, că fiind prea cuprins cu alte lucruri, n'am putut să mă ocup mai temeinic cu recensiunea care de altcum mă interesează foarte mult. Nu pot decât să felicit din inimă pe aceia, cari au iniţiat şi luat în mână organisarea bibliotecilor şcolare pe baza censurării temeinice a productelor din literatura noastră. Era o trebuinţă dintre cele mai arzătoare această organizaţie, care terminată odată, va aduce cele mai bune roade punând un temeiu sigur şi solid la clădirea culturală a poporului nostru.

Vinerea, la 28 Iulie n. 1912.

Porfirie F. Nicoară,
învăţător-director.

Centenare Napoleoniane.

De *Ernest Daudet.*

Seria marilor centenare istorice a domnirei lui Napoleon, inaugurată în 1912 prin comemorarea dezastrelor campaniei în Rusia, se continuă în acest an prin evocarea altor aduceri aminte: Lützen, Bautzen, Dresda, Lipsca, şi se va continua până în 1915, când se încheie ciclul Napoleonian. N'avem a ne mira de prestigiul care se leagă de aceste evenimente duioase şi e natural dacă omul extraordinar şi eroul acestei epoce a devenit obiectul unui cult deosebit, care se celebrează de câteori timpul readuce la aniversarea centenară amintirea acelor evenimente. Napoleon a săpat adânc în memoria omenimei peripeţiile acestui ciclu, — care este domeniul său — şi zilele noastre poartă încă limpede urma puternică ce a imprimat el secolului XIX când l-a inaugurat.

...Căderea lui Napoleon rezultă din trei greşeli, sintetizate prin trei numiri de capitală *Madrid, Roma, Moscova.*

Prin politica sa contra Papei, el deşteptă împotriva sa conştiinţele creştine şi transformă în adversari neîmpăcaţi, în mijlocul imperiului său, bărbaţi cari îi fuseseră partizani.

Intreprinzând răsboiul spaniol pentru a da un tron unuia dintre fraţii săi, el se condamnă a-şi împrăştia forţele şi a fi împedecat să le reunească în momentul când trebuia să le ţină pe toate în mână; ele i-au lipsit când a organizat campania în Rusia.

Insaş această aventură rusească a fost o imprudenţă mai gravă decât celelalte. El o agravă recurând, pentru a înlocui soldaţii francezi cari îi lipseau, la aliaţi dubii cari nu-l însoţiră decât de silă şi cari, pentru cea mai mare parte îl urgiseau şi n'aşteptau decât momentul de a-l trada. Astfel el însuş săpă mormântul, care a înghiţit armata cea mare.

lege. Primatele *Csernoch* primeşte legea, deşi nu-l mulţămeşte nici pe el pe deplin, iar ministrul president Tisza şi ministrul de culte *Iankovich* promit, că atunci, când vor permite finanţele, vor face mai mult. La discuţia pe articole a propus P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* o modificare la §-ul 5, şi P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* o altă modificare la §-ul 10, dar nici una nu a fost primită. Legea s'a votat în textuarea originală. Sperăm, că vom putea da în întregime vorbirile Arhiereilor români, rostite cu prilejul acesta în casa magnaţilor.

Dieta ţării a ţinut şedinţă scurtă eri, Joi, luând la cunoştinţă comunicările ce i-s'au făcut din partea casei magnaţilor, apoi s'a prorogat, până la 8 Octomvrie n. c. prin rescript regesc.

Situaţia în Balcani. Rusia a întrevenit de nou, şi de astădată cu succes, probabil pentrucă tonul ei a fost mai energic. Cei din Sârbia s'au plecat, Pasici şi-a retras demisia, şi guvernul sârbesc a luat hotărârea să se supună în mod necondiţionat judecăţii pe care o va croi Rusia în diferendul sârbo-bulgar. Astfel primejdia răsboiului din Balcani e de nou delăturată.

„Instrăinarea Românici“. In ziarul *„Salzburger Volksblatt“* publică domnul maior în retragere *George Fleşiariu*, domiciliat în Aigen, lângă Salzburg, un frumos articol despre politica greşită esternă a monarhiei noastre, prin care România se înstrăinează tot mai mult de noi, de Austro-Ungaria. Vom publica şi noi în traducere românească interesantul articol, cu care se face mare serviciu causei române. Notăm, că ziarul *„S. V.“* e foarte respândit şi e cetit de cercurile cele mai înalte austriace.

Legea cvincvenalelor.

(Fine).

Dl raportor a amintit, că există totuş puţin balzam şi pe seama preoţilor cu mai puţine pregătiri, şi anume în paragraful 10 respective 9, care le dă acestor preoţi în anume împrejurări posibilitatea de a se împărtăşi de ajutor. Asta nu înseamnă nimic. Tocmai fiindcă guvernul afirmă, că nu voieşte să aşeze chestiuni de această natură pe temeiuri labile, tocmai fiindcă guvernul afirmă că se inspiră de principiul libertăţii confesionale, nu este permisă adoptarea în lege a astorfel de dispoziţiuni, cari pot să se preteze cel mult ca bune mijloace de propagandă electorală, dar nu sunt în consonanţă nici cu echitatea şi nici cu dreptatea. E cu adevărat grozavă situaţia bisericii şi preoţimii de când s'a instituit o atât de vastă gradaţie a aşa zisei Tauglichkeit (neesceptionabilitate), ori cu termeni mai expliciţi: a posibilităţii de împărtăşire din ajutoare. S'a spus că cine e osândit de judecătoria penală ori de forul disciplinar, nu mai poate primi ajutor. Noi juriştii şi toţi oamenii pricepători am înţeles, auzind vorbele acestea, că judecătoriile penale sunt numai judecătoriile şi nu şi forurile administrative. Aşa şi glăsueşte legea. Dar ce se întâmplă? Vin municipiile şi pornesc împotriva lui X sau Y procedura pentru contravenţie.

Dar nu s'au mulţămit nici cu urmările deosebit de grave ale sentinţei aduse de judecătoria penală, ci dispoziţia asta a fost agravată şi mai mult în interpretaţia ei şi s'a făcut enunţarea, că cine e pedepsit de vre-un for administrativ, e ca şi când ar fi fost pedepsit de judecătoria penală. Aşa a fost cu putinţă ne mai auzita nedreptate, că de pildă unui preot — eu am date concrete, depuse la minister, — i s'a casat ajutorul bănesc al statului, pentrucă fusese pedepsit cu 5 cor. pentru contravenţie, iar altuia pentrucă a fost pedepsit tot pentru contravenţie cu 25 coroane.

Ivan Rakovszky: Ce contravenţie?

Dr. Ştefan C. Pop: Vă rog să aveţi niţică paciinţă, pentrucă am obiceiul să povestesc totul. Voi răspunde îndată dlui deputat. Contraventiile au fost cazuri deadreptul minunate, căci fiecare e câte un novum în codurile penale din Europa. Există contravenţie împotriva statului, există doleanţe potrivnice statului şi există atitudini potrivnice statului, şi pe toate astea cine le constată? Incepând dela notarul şi primarul comunal în sus, toate nenumăratele foruri şi factori, cărora li-e motiv de ajuns să nu le placă cum îi umblă preotului ochii, ca imediat să-l învinuiască de atitudine contrară statului. S'a întâmplat on. cameră, sub antecesorul dlui prim-ministru, că un consilier ministerial a adresat solgăbirăilor o scrisoare cam de următorul conţinut: „pentru Dumnezeu, domnii mei, firea-ţi ai nu ştiu cui, pentrucă nu vi-e drag omul acela, asta nu înseamnă încă că ar comite fapte contrare statului, şi dacă d-v. nu sunteţi în strânse legături de prietenie cu preotul acela, asta nu constitue încă faptă antipatriotică“.

Au lansat o teză, numai pentruca să-l ia pe acel preot de pe picioare. E pus cu totul la discreţia organelor de stat şi comitatense. (Deputatul Iván Rakovszky merge spre ieşire). Vă rog să mai staţi puţin, dle deputat, chiar acum vreau să povestesc despre lucrurile amintite mai înainte.

Se întâmplă, că dacă cineva nu poate fi pedepsit pentru contravenţie, e pus în faţa altui paragraf şi e învinuit de ţinută potrivnică statului. Să nu ne jucăm cu noţiunile, pentrucă siguranţa statului nu se poate degrada până acolo, ca şi în cazuri de acestea să se poată vorbi de atitudini contrare statului.

Pentrucă dacă cineva are o purtare corectă, nu e bine ca numai de dragul unui notar oarecare să fie timbrat ca preot cu sentimente duşmănoase faţă de stat, şi ca ministrul să grăbească a pune în curgere procedura disciplinară prin intermediarea forului eclesiastic. Iar dacă forul bisericesc nu-l pedepseşte şi-l găseşte de om cinstit, atunci statul răspunde totuş: eu am alte convingeri, pentrucă am informaţii, că respectivul nu e vrednic de ajutor şi în consecinţă i-l iau pe trei ani. Cred, onor. cameră, că e nejust să procedăm aşa şi că demnitatea statului nu poate fi adusă în consonanţă cu o noţiune atât de vagă a „atitudinei contrare statului“.

Am înşirat toate acestea, pentruca să vă conving, că omiţând tocmai pe oamenii cu mai puţine pregătiri din lege, ne punem în contrarietate cu spiritul legii despre congruă. Eu aşa văd anume realitatea, că da, sunt cu totul excluşi din lege. Bunăvoinţa ministrului e totdeauna problematică. Poate ministrul să fie un ministru bun, poate să fie unul rău. Durere, am avut prea mulţi miniştri răi, şi a încredinţa în asemenea împrejurări miniştrilor un lucru, nu e de demnitate corpurilor legiuitoare.

In baza motivelor arătate resping proiectul de lege şi anunţ pentru cazul dacă va fi adoptat totuş, că la paragraful al doilea voi prezenta o propunere“.

*

A vorbit deputatul Dr. Iosif Şiegescu, apoi ministrul de culte şi instrucţiei Béla Jankovich. Spunea, că proiectul e în strânsă legătură cu chestiunea congruei. Aceleaşi principii au inspirat şi acest proiect. Nu facem deosebire de naţionalitate şi constat că din partea celorlalte biserici nici nu s'a formulat nici o plângere. Inainte de a se fi depus proiectul, ajutoarele băneşti s'au lichidat şi pe seama preoţilor mai slab dotaţi. Statul are dreptul firesc să condiţioneze favorurile ce împarte. Statul e în drept să ceară contraservicii, şi anume culturale. Dar serviciile culturale pot să fie în contrazicere cu interesele ideii de stat maghiare şi e datoria noastră să grijim de asta.

Vorbeşte raportorul Francisc Herczeg Spune că dacă sub decursul vorbirii dlui Şt. C. Pop ar fi întrat vre-un necunoscut în cameră, ar fi avut impresia că statul voeşte să impue dări grele preoţimei române. Om cu cugetare obiectivă nu poate să înţeleagă, că ar fi nedreptate să ceri preoţimii un anume grad de calificaţie. Deputatul român ar vrea ca statul să dea preoţimei române bani cu nemiluita, dar să nu se intereseze de felul cum se întrebuinţează banii. Statul are drept de ingerinţă în viaţa preoţilor. Statul are alte rosturi decât biserica.

Şt. C. Pop: Atunci e trist!

Francisc Herczeg: Da, are alte ţinte, dar asta nu e trist. (Intreruperi: Natural!) Statul trebue să grijască ca nimenea să nu ia o atitudine protivnică ţintelor ce şi-a fixat.

Se votează proiectul în general şi se întră în discuţia de paragrafi.

La paragraful 2 ia cuvântul dl deputat *Dr. Şt. C. Pop:*

„După cum am spus — începe dsa — voi să prezint o modificare a §-lui 2. Modificarea e în mare parte identică cu restul paragrafului şi schimbă numai expresiile „până la suma de 1600 cor....“

On. cameră! Fie-mi permis să rectific cele spuse de dl deputat Siegescu, care a ţinut să-şi asigure prin dulcegării de vorbe bunăvoinţa înaltului guvern, dar care în prezent se mulţămeşte cu pure declaraţii. Vă aduc aminte proverbul latin: „bis dat qui cito dat“. Cred că acum ar fi timpul să se dee, ceea ce aşteaptă, — şi aşteaptă nu de decenii, ci de veacuri — preoţii, şi poate a sosit timpul suprem să se dee aevea şi să nu lăsăm iarăşi chestiunea la bunul plac al guvernului. In scurtul restimp de 8 ani s'au părăndat vre-o 5 ministere şi ni-au dat tot numai promisiuni. Acum a sosit timpul faptei, pentrucă promisiunile dulci sunt foarte bune, dar nu împacă stomacul flămând.

Dl raportor a fost foarte de spirit, când a accentuat nişte principii pentru întâia oară auzite, că adecă statul ar avea alt scop decât biserica. Ei, asta e ceva totuş minunat. Eu văd aici o antiteză, pentrucă toate guvernele, toţi prelaţii mari şi cei dintâi miniştri au afirmat totdeauna, că biserica are acelaş scop sublim ca statul: progresul paralel, sprijinul reciproc, mersul de braţ.

Un glas: Direcţia o demarcă statul!

Dr. St. C. Pop: Ce priveşte afirmaţia că statul ar avea dreptrul de-a hotărî singur ce să dea cuiva, trebue în calitatea mea de deputat în cameră, precum şi în calitate de membru al representanţei poporului, să dau expresie unui protest, pentrucă *statul nu dă nimic*, statul dă din banii noştri.... (Francisc Herczeg: Noi suntem statul!) iar noi nu cerem decât o parte din banii aceia cu amar câştigaţi, pe cari tot noi i-am plătit. Nu dela stat primim deci. Statul administrează numai sumele acestea şi are datorie sfântă să împărtăşească pe toţi din banii ce-i resplăteşte.

Contest principiul că statul ar fi o putere, care poate împărţi graţii. Poate să dea titluri, ranguri, dar bani dă din al nostru. Premiţând acestea, mai observ, că nu e bine să se accentueze atât de des *patriotismul*, pentrucă se comit grozav de multe abuzuri în numele acestei noţiuni. De multe ori cei mai mari criminali au luat pe buzele lor lozinca patriotismului şi au tradat patria, câtă vreme acei oameni uitaţi, despre cari dv. credeaţi că nu sunt buni patrioţi, şi-au făcut datoria în vremi de pericol pentru patrie. Cred că acest joc de-a mingea nu se poate face cu patriotismul.

Propunerea mea este următoarea (ceteşte): „Primeşte cvincvenalele fiecare preot, care munceşte într'o parohie îndreptăţită conform legilor de până acuma la o mai mare întregire de stat; pot să ţie cont apoi preoţii ajutători ...“

Propunerea dlui Pop se repinge, pentrucă ministrul găseşte, că ea ar schimba întreg sensul proiectului. Legea se votează şi pe articole.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

Plin de mirare şi de atenţiune îşi îndreaptă un copil ochii naivi, deja în cele dintâi luni şi cei dintâi ani ai vieţii, cătră lumea ce-l împrejmueşte. Incetul cu încetul apoi se naşte în el şi dorul după întrebări. De unde este lumea? Pentru ce există? Cum s'a făcut?

Tot aşa a fost şi odinioară în epoca de copilărie a omenirii. Din admirarea continuă a necuprinselor şi grandioaselor taine înstelate ale firii s'a desvoltat pe rând ştiinţa naturală înainte cu mii şi mii de ani, omenirea şi-a adresat întrebarea, că de unde îşi are originea universul cu toate fenomenele lui admirabile şi îngrozitoare totodată? De unde sunt acele forţe brutale, pustiitoare, şi totuş pline de binecuvântare din univers? De unde îşi are în fine originea cerul şi pământul, soarele, luna şi clipocitoarele stele? De unde este marea, de unde sunt plantele, animalele şi omul? Şi noi, oamenii culţi ai timpurilor moderne, stăm azi faţă'n faţă, ca şi odinioară, înaintea aceleiaşi necuprinse taine, căreia poetul *H. Heine* i-a dat expresie în următoarele versuri:

O, deslegaţi-mi enigma vieţii,
Străvechea şi chinuitoarea enigmă,
Asupra căreia şi-a bătut capul multă lume,
Capete acoperite cu căciuli de hieroglife,
Capete acoperite cu turban şi beret negru,
Capete cu peruci şi alte mii
Sărmane, asudate capete de oameni.
De unde-a venit? Unde se duce?
Cine locueşte acolo sus pe stelele de aur?

Iar poetul termină ironizând, pe acel ce-şi adresează aceste întrebări, cu versul următor:

„Un nebun aşteaptă răspunsul“.

Totuş noi nu ne putem smulge atât de uşor din inimi această necesitate a întrebării, şi nu ne putem linişti îndată cu răspunsul: „Nu ştim şi nu vom putea şti“. Numai oamenii obosiţi abzic trişti de-a rezolva enigma. Iar azi sunt foarte mulţi acei, cari în lupta după feluritele concepţii de viaţă au obosit, şi socotesc abzicerea, uitarea şi abandonarea oricărei întrebări de cea mai adâncă şi supremă filozofie. Un popor tânăr însă, viguros în cugetare şi faptă pătrunde curajos înainte, pentru a cunoaşte temelia tuturor lucrurilor. Dispoziţia aceasta obosită, sceptică, se poate observa mai întâi la cel mai profund popor al lumii, la Inzi, atunci când filozofii lor întorşi în lumea internă a gândirii, au început a-şi bate capul cu întrebările începutului. In poemele intitulate *Rigveda* X, v. 129 aflăm următoarele versuri:

Cine ştie adevărul, cine poate să-l vestească
De unde s'a înfiripat, de unde a venit creaţiunea?
Zeii nu ajung până în depărtarea aceea.
Cine este acela, care ştie, de unde a venit ea?

De când a venit această creaţiune,
Dacă este oare creată, sau este necreată;
Aceasta o ştie numai el, cel ce vede toate de sus
In cerul cel mai înalt, — sau poate n'o ştie nici el?.

La sfârşitul secolului al 19-lea o seamă de filosofi unul mai precaut decât altul au ajuns tocmai la acelaşi rezultat, pe care-l afirmă acest străvechi cântec indic, adecă: „voi sărmani oameni, desbăraţi-vă de întrebările ce ating lucrurile cele mai din urmă şi mai supreme. Şi aşa nu le puteţi cunoaşte, şi de aceea fiţi totdeauna modeşti în întrebările voastre! Am cercetat o mulţime uimitoare de chestiuni singuratice; le puteţi chiar învăţa de la noi. Dar vă rugăm, abziceţi odată şi pentru totdeauna de întrebările despre legătura lucrurilor întreolaltă, şi despre originea lor! La punctul acesta se opreşte adevăratul înţelept şi nu merge mai departe“...

Totuşi, noi, înainte de ce vom abzice definitiv de-a mai întreba, să vedem ce fel de răspunsuri a dat omenirea într'un răstimp de mai bine de 4000 mii de ani la întrebarea despre originea tuturor lucrurilor. Ce spune ştiinţa vremurilor noastre? Cum resolvă marii cugetători actuali enigmele universului?...

Miturile popoarelor antice.

Forma cea mai veche în care şi-a exprimat omenirea răspunsul cu privire la întrebarea despre originea lumii, a fost *mitul*. In ele aflăm, unite la un loc, începuturile ştiinţii omeneşti şi credinţa religioasă în puterile divine cari stăpânesc universul, adumbrite din toate părţile de zăbranicul mistic al unei fantasii poetice puternice şi creatoare. Mituri despre crearea universului au avut toate popoarele de pe pământ, chiar şi acele care stau pe o treaptă foarte inferioară culturală; însă de la unele popoare ni s'au păstrat numai resturi neînsemnate din cosmogoniile lor, ca de pildă de la Mongoli, de la Azteki şi de la felurite seminţii africane, pe când de la altele posedem opere întregi şi aproape complete. Astfel de mituri întregi aflăm în India, Egipet, Babilonia, la Israilteni, la Perşi, la Greci şi la Germani. Din observarea forţelor active din univers de-acum, prin analogie omenirea a cercat să-şi explice întregul proces al creării universului de la început şi anume, atri-

---

Intr'adevăr, expediţia în Rusia a întrodus catastrofa finală. Când la 5 Decemvrie 1812 la Smorgonoff împăratul se decise a se despărţi de soldaţii săi şi se ghemui, pe ascuns, în o sanie pentru a se napoia la Paris, el era deja perdut; nu pentrucă nu i-ar fi mai remas mijloace de salvare, ci pentrucă aşa cum era el, nici decum nu s'ar fi putut învoi la sacrificiile teritoriale pe al căror preţ şi-ar fi putut păstra coroana. Nu numai pentrucă trei sute mii de oameni au perit în Rusia, e considerat acest dezastru ca aproape unic în istorie, ci şi pentrucă el a făcut inevitabilă răsturnarea colosului.

De acum evenimentele se precipită. Puterile duşmane se deşteaptă din stupefacţie şi convinse în sfârşit că el a încetat de a fi invincibil se aliază pentru a se duce pe teritorul lui, până în capitală chiar, pentru a-i da loviturile din urmă. Din acest punct, anul 1913 nu e mai puţin sugestiv decât cel precedent şi suvenirul său e tot atât de preţios.

Ne reamintim efortul suprem al geniului luat la goană, intrepiditatea tinerilor soldaţi recrutaţi în pripă, aprinşi de cuvântul lui Napoleon, urgia puterilor aliate contra lui, o întreagă serie de acte eroice, durere fără folos, în urmă unor nenorociri fără nume. Ne reamintim câteva victorii ale armelor noastre, mai mult glorioase pentru învingători decât profitabile pentru causa împăratului, deja condamnată. Ne reamintim sângeroasa luptă dela Lipsca, aproape aşa de ucigaşă ca cea dela Moscova, şi despre care se zice că a fost cea mai groaznică a veacului.

Se ştie că ea s'a întâmplat la 18 Octomvrie 1813. Cu 6 ani în urmă, la 18 Octomvrie 1819, prinţul Metternich scrie din Viena princesei de Lieven: „Iţi scriu, prietină, în ziua de aniversare a celui mai mare eveniment în istoria modernă. Acum 6 ani s'a judecat destinul lumei. Cauza lui Napoleon a fost perdută şi fără ziua dela Lipsca. Dar ziua aceasta a luminat lumea ca un fulger, ea va remânea în analele istoriei ca una din acele epoce memorabile, cari înseamă începutul unei ere nouă. Mâna lui Dumnezeu a înarmat douăzeci de popoare pentru a isbi în omul, care se ridicase peste toţi ceialalţi oameni, şi în un popor care se ridicase peste celelalte popoare“.

Sunt, deci, glorioase şi solemne, şi în acelaş timp dureroase pentru noi Francezii aceste aniversări. Ele se vor ţinea şir încă timp de 3 ani şi ne vor duce succesiv la campania în Franţa din 1814, la abdicarea dela *Fontainebleau*, la revenirea de pe *insula Elba* şi în sfârşit la *Waterloo*, actul final al ciclului Napoleonian...

Trad. de *C. Nedelcu.*

buind putere creatoare, într'o amestecare pestriţă, celor mai variaţi factori universali. Firul roşu sau ideea conducătoare la facerea lumii pare a fi de cele mai multe ori despărţirea elementelor cosmice chaotice deolaltă şi astfel progresarea de la o stare desordonată şi chaotică la una a ordinei şi a armoniei. De cele mai multe ori este considerat, ca mijloc al formării stării celei nouă a lucrurilor, fenomenul sămânţei şi al naşterii. In apa de la început sau în chaos erau ascunse seminţele formelor diferite de lumi, ce aveau să se nască; cum este de exemplu în miturile egiptice, indice şi greceşti. Sau universul este considerat ca un ou uriaş, care a fost apoi clocit; de pildă în Polinesia, Fenicia şi India, iar resturi despre felul acesta al creării se află chiar şi la I Moisi 1, 2: „*Der Geist Gottes brütete über den Wassern*". Uneori par a fi fost active forţe mai abstracte, mai spirituale, ca *Eros*, adecă iubirea în mitologia grecească, şi chiar şi la filosofi, — apoi voinţa, observarea sau contemplarea mistică (în mitologia indică).

Forţele active din univers au fost considerate de puteri individuale şi divine, cum le găsim cu deosebire în mitologia grecească. Cerul şi pământul, oceanul, lumea de dedesupt, sunt priviţi ca nişte zei, şi tot asemenea au calităţi divine şi întunerecul, noaptea, aerul şi ziua. Astfel, involuntar, se contopesc representaţiile fenomenelor fireşti cu credinţa în factori divini activi. Zeii nu sunt consideraţi numai ca nişte fiinţe sublime, ce-ar sta peste natură în univers, ci înşişi ei, sunt fiinţe fireşti, şi producându-se de natură, se nasc din acea stare originală dela început, cum se întâmplă în Babilonia, Egipet, Grecia şi India. Din oul universal se produce zeul suprem, care intervine apoi în univers ca putere creatoare (în Egipet şi India). Activitatea zeilor este imaginată apoi după analogia lucrării omeneşti. „Chnum fu imaginat în ţinutul cataractelor Nilului din Egipet ca un olar, care după forma sa de făcut oalele şi-a făcut oul universal, din care s'au născut apoi toate. Ptah din Memfis a zidit lumea întocmai ca un meseriaş, sau un artist. Neit tot din Memfis era marea ţesătoare şi tot în felul acesta a fost considerată şi ca zitate cosmogonică" (vezi H. O. Lange, la *Chantepie de la Saussaye, Religionsgeschichte* I 2 pag. 146). Tot asemenea crează Dumnezeu — Iehova (I Moisi 2) pe om din lut cu mânile proprii, suflându-i în nas suflarea vieţii; apoi plantează o grădină şi face femeea din coasta bărbatului ei.

In natură aflăm însă amestecat atât forţe distrugătoare, cât şi ziditoare. Revărsări de ape, vulcani, şi mări vuitoare ce-şi rup zăgazurile, cu un cuvânt puteri vrăşmaşe ce se luptă împotriva ori-şi cărei ordini. Aşa de pildă mitul babilonic îşi imaginează crearea lumii ordinate din lupta zeilor luminii, cu zeul Marduc în frunte, împotriva coloşilor adâncurilor. Tot asemenea povestesc miturile greceşti despre lupta lui Zeus şi-a zeilor olimpici cu Titanii.

Dumnezeu şi lumea nu erau separaţi strict unul de altul. In India Dumnezeu şi lumea erau de natură panteistică, adecă amândoi fiind născuţi din una şi aceaş unitate universală. Prin deosebire şi împărţire au răsărit fiinţe pământeşti — omeneşti, din aceea unitate primordială şi nedeosebită. In mitul lor se accentua cu deosebire că lumea nu este un product fiinţial străin de Dumnezeu, ci în ea este cuprinsă şi divinitatea. Dimpotrivă, la Israiliteni Dumnezeu şi lumea erau strict separaţi unul de altul. Ambele istorisiri ale creaţiunii din cartea I a lui Moisi exprimă aceeaşi credinţă ca şi a profeţilor într'o atotputernicie a lui Dumnezeu, sublimă, supraordonată universului şi stăpânitoare.

Un număr mare de mituri cosmogonice ni s'au păstrat la diferite popoare, parte întregi, parte în fragmente mai mult sau mai puţin complete. De aceea este aproape imposibil a reda aici toate părerile încurcate şi adeseori neclare ale fiecărui popor... Ne vom mărgini prin urmare numai la miturile cele mai importante şi mai caracteristice. Trebue să accentuez însă dela început, că ar fi absolut necorect, dacă aceleaşi elemente mitologice, cari se repetă la felurite popoare, le am considera pur şi simplu ca împrumutate unul dela altul. In multe casuri este mult mai just a crede că elemente egale îşi trag originea independent una de alta, însă din aceleaşi păreri. Aşa de exemplu, aflăm în nişte ţări ce stau foarte departe unele de altele, ca Polinesia, Finnlanda, India şi Egipet, aceeaşi imagine, şi anume că lumea actuală s'a născut dintr'un ou clocit sau dintr'un ou universal crepat în două. Este foarte nesigur a stabili, şi trebue multă precauţiune, dacă imaginea, că sămânţa tuturor fiinţelor a fost ascunsă în apă, s'a format în India, Egipet şi Grecia independent, sau un popor a împrumutat această teorie dela celalalt? (Va urma).

Teatrul meseriaşilor.

După patru seri de operă, date de Reuniunea noastră de muzică, şi alte două reprezentaţii date de soţii Bârsan, se credea că producţia teatrală organizată de reuniunea meseriaşilor sibieni va fi mai slab cercetată de publicul român. Temerea a fost de prisos, deoarece reprezentaţia teatrală ţinută Duminecă în sala teatrului din Sibiiu a reuşit din toate punctele de vedere.

S'au jucat două piese, şi anume: *Ovidiu Şicană*, farsă în 3 tablouri, localizată de I. A. Basarabescu, şi *O şezătoare la ţară*, piesă din popor, într'un act, de I. C. Luncan şi G. D. Mugur.

Prima piesă, Ovidiu Şicană ne înfăţişează un advocat, care bun de gură trage pe sfoară şi păcăleşte mereu lumea, pentru ca la urmă însuşi să fie păcălit de mintea unui simplu cioban. S'au distins în predarea piesei doamnele Ana Axente şi Maria Duca, precum şi domnii A. Stefan, Dim. Axente (în rolul principal), I. Marcovici ca ciobanul Ion; dar bine au jucat şi ceilalţi diletanţi.

In a doua piesă, O şezătoare la ţară, se desfăşoară viaţa dela sate, cu părţile sale poetice, în cadrul unei şezători. Doine din fluer, cântece, ghicitori, basme şi dansuri (horă, învârtite şi frumosul salt al flăcăilor jucători) au fost primite cu însufleţire şi cu un ropot de aplause. Persoanele, care au avut roluri de căpetenie în şezătoare, sunt: dnele Axente ca zină, Duca, dşoarele C. Hurdu, Joandrea, Imbăruş, Popovici, Chidu şi Chirca; dnii Neagu, Axente, Jinga, Marcovici, Dopp şi, în rolul băeatului, P. Drăgoi.

Reprezentaţia aceasta teatrală s'a dat în favorul darurilor de crăciun pentru săracii noştri şi a fost studiată cu toată îngrijirea. Astfel, pusă pe scenă, a şi făcut efectul dorit.

Publicul, foarte numeros, a avut o seară bună şi a răsplătit cu sincere aprobări încercările artistice ale neobosiţilor tineri dela Reuniunea meseriaşilor.

Dela Academia Română.

Primire de eleve în Institutul Otteteleşanu.

Cu începerea viitorului an şcolar 1913—14 se vor primi douăzeci de eleve în Institutul de fete dela Măgurele (Ilfov), fundat de Ioan Otteteleşanu şi înfiinţat de Academia Română, sub Inaltul Patronagiu al Maiestăţii Sale Regelui, cărora li se vor da, conform dispoziţiunii testamentare a răposatului fundator, o creştere casnică şi instrucţiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretenţiuni sau lux".

In tot timpul studiilor de 5 ani, elevele vor avea întreţinerea în Institut şi nu vor putea părăsi şcoala până la terminarea studiilor, afară de cazuri de forţă majoră.

Sunt admise în Institut copile născute din părinţi români pe deplin sănătoase, cari până la 20 August 1913 au împlinit 12, dar încă nu 15 ani, au pregătirea ce se dă în şcoalele primare din România şi au obţinut la terminarea cursului primar cel puţin media 7,50. Candidatele cu clase secundare au să prezinte certificatele de clase secundare având media cel puţin 6,50.

Nu se admit dispense de nici un fel.

A doua soră nu poate fi admisă în Institut, decât numai după trecerea a cel puţin trei ani dela absolvirea celei dintâiu.

Părinţii elevelor primite în Institut nu pot să-şi iea fiicele în familie decât pe cele din clasele I şi III în vacanţa mare, iar pe cele din clasele II şi IV în vacanţa Paştilor. Direcţiunea îşi rezervă totuşi dreptul de a hotărî cari din eleve se pot bucura de vacanţele în familie.

Părinţii aspirantelor ori reprezentanţii legali ai acestora au să trimită la Academia Română — până la 20 August 1913 — cererile de înscriere însoţite de:

a) actul de naştere;

b) actul de vaccină;

c) un act liberat de autoritatea comunală respectivă, în care pe lângă naţionalitate se vor mai arăta: profesiunea părinţilor, starea lor materială şi numărul copiilor cu vârsta lor; în caz de vor fi pensionari, cuantumul pensiunii;

d) atestatul şcolar despre terminarea claselor primare şi alte certificate de studii.

Actul de sub litera *c* trebue să cuprindă toate datele arătate mai sus; în caz contrariu, el se va înapoia cu celelalte acte şi nu se va mai face înscrierea.

Comisiunea Fundaţiunii Otteteleşanu, examinând actele şi luând informaţiunile ce va crede de cuviinţă, va dispune ca concurentele, cari îndeplinesc condiţiunile mai sus precizate, să fie supuse la un examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce priveşte cetirea şi scrierea, analiza etimologică şi cea sintactică, cele patru operaţiuni, geografia şi istoria ţărilor române.

Concurentele, cari nu sunt din România, se admit fără examen de primire, în virtutea atestatelor obţinute în şcoalele similare din patria lor, şi au să trimită la Academia Română, tot până la 20 August stil vechiu, cererile însoţite de actele enumerate mai sus, de un atestat medical şi de o fotografie a lor. Actele în limbi străine vor fi însoţite şi de traducerile lor în româneşte. Lipsa fotografiei atrage după sine neînscrierea între candidate şi înapoierea celorlalte acte.

Academia îşi rezervă însă dreptul de a face admiterea definitivă a copilelor din afară de Regat numai după ce ele vor fi examinate de medicul Institutului.

Rezultatele examenelor se vor supune împreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Maiestăţii Sale Regelui, căruia îi aparţine a decide în privinţa primirii.

Examenele se vor începe în localul Academiei, Luni la 9 Septemvrie 1913, ora 8 dimineaţa.

Cu începere dela 25 August, părinţii pot ridica actele de naştere, de vaccină şi de studii, cu cari au înscris copilele.

Bucureşti, 4 Iunie 1913.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. Primim informaţia, că Marţi, în ziua a treia a Sfintelor Rusalii a fost sfinţită biserica renovată şi de nou pictată din comuna Mihăleni, tractul Zarandului, ţinându-se tot atunci acolo şi o convenire preoţească. A celebrat domnul protopresbiter şi deputat dietal *Vasile Damian*, asistat de 11 preoţi. In vorbirea rostită dl protopresbiter a adus mulţumiri poporului şi comitetului parohial pentru jertfele şi ostănelile avute cu casa Domnului. A vorbit apoi preotul Birău, atingând în cuvântarea sa chestiuni practice şi de folos poporului. Meritul renovării şi al pictării bisericii din Mihăleni revine de altcum preotului local M. Popoviciu, care mult a ostenit până şi-a văzut dorinţa realisată. Iar soţia sa a contribuit mult la împodobirea bisericii, provăzându-o cu perdele la altar, ţăsute cu multă pricepere şi cu frumoase motive româneşti. Pictura a făcut-o dl Gheorghe Simeon, care pe lângă şcoală bună, promite mult.

•

Programul conferenţelor despărţământului „Turda" al Asociaţiunii e următoriul: Duminecă în 6 Iulie la 11 ore în Cooc. Duminecă în 6 Iulie la 3 ore în Tritiu de jos. Trimisul comitetului: Dr. Valer Moldovan. Luni în 7 Iulie la 2 ore p. m. Harastas, Trimisul comitetului: Nicolae Raţiu. Duminecă în 20 Iulie la 11 ore a. m. Ceanu-mare Duminecă. în 20 Iulie la 3 ore p. m. Bei. Trimisul comitetului: Dr. George Popescu. Duminecă în 27 Iulie la 11 ore a. m Grind, Duminecă în 27 Iulie la 3 ore p. m. Luna. Trimisul comitetului: Dr. George Pătăceanu. Sâmbătă în 2 August la 3 ore p. m. Mischiu, unde va fi şi adunarea generală. *Iuliu Vlăduţiu*, director, *Dr. Valer Moldovan*, secretar.

*

Depunerea jurământului. Din Viena se scrie, că nou numitul episcop al diecezei Hajdudorog, Stefan *Miklósy*, a depus jurământul oficial în faţa Monarhului la castelul din Schönbrunn. La ceremonie a asistat şi ministrul de culte Béla Iankovich.

*

Jubileu. Regimentul de infanterie nr. 50 din Alba Iulia, compus aproape întreg din români, şi-a serbat zilele acestea jubileul de 150 de ani, cu un serviciu divin, concert, tragere la ţintă, dans şi inaugurarea monumentului înălţat în memoria celor căzuţi la Custozza.

•

Cuvinte memorabile. Cu ocazia jubileului dela Berlin au apărut volume întregi conţinând caracteristica împăratului Wilhelm. Părţile cele mai interesante din aceste publicaţiuni sunt maximele rostite de însuşi suveranul în cursul domniei sale de 25 de ani. Eată câteva din cuvintele împărăteşti: „Casa Hohenzollern, zice domnitorul, a ocupat tronul din graţia lui Dumnezeu, şi eu sunt dator să dau seamă numai lui Dumnezeu şi conştiinţei mele despre ceea ce am făptuit pentru ţara mea". — Asupra religiunii creştine împăratul s'a rostit aşa: „Cine nu e bun creştin, nu e om bun". — Despre armată: „Unicul stâlp, pe care s'a clădit împărăţia noastră, este armata". — Despre marină: „Viitorul nostru este marea; pământul dincolo sau dincoace de mare, unde vulturul german îşi implântă ghiarele, rămâne al Germaniei pe vecie". — Social democraţii nu sunt tocmai cruţaţi. Odată a zis împăratul: „Un socialist nu este altceva decât duşmanul imperiului şi al patriei". In anii din urmă cu toate acestea şi-a mai schimbat părerea despre mişcarea socialistă.

•

Cursurile dela Văleni. Cursurile de vară dela Văleni se încep în anul acesta, ca în anii premergători, *la 1 Iulie v.* Credem că şi de astădată vor merge şi dela noi număroşi tineri la Văleni, pentru completarea cunoştinţelor lor.

•

Incheierea solemnă a anului şcolar 1912/13 la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii se face Sâmbătă, în 28 Iunie n. 1913, dela 11—12 ore a. m. în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii, cu programul următor: 1. Cor: De-aş fi o păsărea, de R. Schumann. 2. Pârăul şi Floarea, poezie de P. Cerna, recitare. 3. Kaiseretude, de H. Schmidt şi La Şezătoare (pentru pian), de Tib. Brediceanu, 4. Cor: Sună, sună tamburină, de N. W. Gade şi Pe-al nostru steag, de C. Porumbescu. Oaspeţii sunt bineveniţi! *Direcţiunea.*

*

Registru mai vechiu de două mii de ani. Universitatea din Pennsilvania a făcut în timpul mai nou săpături în Nippur. Intr'una din localităţile boltite s'a găsit registrul unei firme vechi de 2400 de ani. Se înţelege, că actele nu prea seamănă cu cele moderne, ci sunt simple însemnări pe *table de lut*, de care se foloseau cu 487 de ani înainte de Cristos.

•

Flacără dintr'un lac. Un rar fenomen s'a văzut Duminecă la ameazi în lacul din apropierea oraşului Kecskemét. Din apa lacului au izbucnit deodată limbi de foc în coloare albastră şi lungi de doi-trei metri, care fâlfâind pe suprafaţa apei au dispărut în aer. Persoanele care se scăldau în lac, au eşit speriate şi au povestit minunea întâmplată. Se crede, că a erupt gaz subpământean de sub apă şi aşa s'a produs apariţia neaşteptată.

•

Excursiune. Duminecă, 29 Iunie 1913, se face *Excursiune la Urlătoarea Tătarului* (*1600 m.*). Plecarea dimineaţa la orele 4·20 dela gara Sibiu, până la Felső Sebeş. Drumul e (turistic zis) bun şi domol, urlătoarea cade peste stâncile de marmoră. Bujori! Anunţări se primesc la librăria archidecezană pe lângă solvirea sumei de cor. 1, până Vineri seara. (Spese totale 3—4 cor.) De mâncare are să se îngrijească fiecare. Ghete bune! — Durata mersului 8—9 ceasuri! Eventuala abzicere se face Sâmbătă înainte de ameazi.

*

Pedeapsa soldaţilor. Tribunalul militar francez din Montpellier a rostit sentenţă asupra soldaţilor revoluţionari din regimentul 122 de infanterie, cari au făcut demonstraţie împotriva serviciului militar de trei ani. Doi soldaţi au fost condamnaţi la muncă silnică pe cinci ani, trei soldaţi la temniţă pe 5 ani, ceilalţi la arest de 1—4 luni.

•

† Susana D. Coltofeanu, născută Bogdan, văduvă de protopresbiter, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşită fiind cu sfintele Taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Marţi în 11/24 Iunie la 2 ore a. m. în etate de 57 ani. A fost înmormântată Joi, în 13/26 Iunie la 10 ore a. m. în cimiterul bisericii gr.-or. din Breţcu. Odihnească în pace!

•

Avis. Intrunirea absolvenţilor cursului clerical din 1902/1903 proiectată pe 18 Iunie (I/VII n.) — la dorinţa unor colegi, cărora le este peste putinţă să se prezinte la terminul de mai sus, dar ţin să se prezinte neapărat la întrunire — *se amână.* Un nou termin al convenirii se va publica la timpul său în ziare. Lancrăm, la 12/25 Iunie 1913. Vasiliu Mateiu, paroh.

*

Catastrofă pe calea ferată. Mare nenorocire s'a întâmplat Duminecă noaptea pe linia Mostar - Saraievo. Un tren de persoane a deraiat din cauza stâncilor răsturnate pe calea ferată. Locomotiva cu trei vagoane s'a resturnat dela o înălţime de zece metri într'un râu. Au murit două persoane, trei au rămas grav rănite, şi alte opt rănite mai uşor. In ajutorul răniţilor s'au grăbit în trăsuri mai mulţi medici, soldaţi şi funcţionari dela căile ferate.

•

Pierderile unei bănci. Făcuse mare senzaţie anul trecut falimentul băncii ungureşti de credit dela Deva (Dévai Hitelbank). Mişcarea de salvare, întreprinsă cu ajutorul guvernului în interesul băncii, n'a izbutit; de aceea a fost declarată lichidarea, cu o perdere de aproape două milioane de coroane. In cursul lichidării însă suma aceasta s'a urcat în mod considerabil, şi pierderea institutului trece astăzi peste *trei milioane* de coroane. Prin urmare s'a pierdut nu numai întreg capitalul social, ci şi creditorii institutului sufer daune simţitoare.

Nr. 371/1913 (136) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul Murăş-Oşorheiu, pe baza ordinului consistorial din 22 Maiu a. c. Nr. 6319 şcol. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Salar fundamental 1000 cor., solvibil: 400 coroane din repartiţie dela popor, 400 cor. din lada bisericii, 200 cor. ajutor dela consistoriu.

II. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei.

III. $^1/_4$ jugăr grădină.

După întrarea în valoare şi respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarisarea învăţătorului se va îndeplini prescriselor aceluia. — Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesul şi respective instituitul învăţător la acest post i se impune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se presenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, la 10/23 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Murăş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului vacant de **cântăreţ** la biserica gr.-or. a „S-tei Adormiri" din **Braşovul vechiu**, se publică concurs cu terminul de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual 500 cor. plătibil anticipativ în fiecare lună.

b) 650 cor. ca venite ştolare.

Cântăreţul ales va servi primul an dela alegere ca provizor, şi satisfăcând chemărei sale conştienţios, se va definitiva primind cu începerea anului al II-lea de serviciu un adaus la salar de 100 cor.

Petenţii au a se prezenta în una din Duminecile din terminul concursual în sfânta biserică spre a proba desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Petiţiunile instruate cu:

1. Atestat de botez, că respectivul cântăreţ este de religiune gr.-orientală.

2. Atestat de serviciu şi de conduită morală dela oficiul parohial, şi

3. Atestat de cvalificaţiune cantorală dela protopopul concernent, sunt a se adresa în terminul deschis subscrisului paroh şi prezident.

Braşovul-vechiu, în 7/20 Iunie 1913

Comitetul parohial gr.-or.:

Iosif Maximilian **Romul Ardelean**
paroh şi prezid. (134) 2—3

Un tinăr

din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase gimnasiale, reale sau civile află loc de **practicant** la firma **Ioan Comşa & fiu, Sălişte (Szelistye, Szeben m.)** (135) 1—3

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 80— **(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)**

◆

Monografia

institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian"

al

arhidiecezei gr.-or. rom. din Transilvania

de

Dr. Eusebiu R. Roşca,
director.

Se poate procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu sau dela autor cu preţul: Broşată 3 cor. 50 fil. Legată 4 cor. Porto poştal 30 fil.

◆

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu:**

Notiţe

despre

întâmplările contemporane

scrise de

Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Cura de băi

Előpatak (Vălcele)

să întrebuinţează cu mare succes contra boalelor de **stomach, rinichi, uretru, matcă, ficat, splină, podagră şi reumatism, stagnaţiuni abdomenale**, precum şi toate acelea maladii, cari devin din **nervositate.**

Cura de beut cu **renumita apă vindecătoare de Előpatak,** — în strânsă legătură cu alte mijloace de vindecare aflătoare aici: (Băi calde şi reci, aplicaţiuni de cură de apă, masage, gimnastică svediană, dietă potrivită), cu rezultate admirabile.

Sesonul de băi: 15 Maiu până 15 Sept.

Gara: Földvár şi Sepsi-Szent-György, cu circulaţiune ieftină şi permanentă de trăsuri. Intreţinerea ieftină şi cuartire (Logis) variate. In timpul inceperei şi pe sfârşitul sesonului (dela 15 Maiu până 15 Iunie şi 20 Aug. până 15 Sept.) să solveşte numai jumătate din taxa de cură şi muzică. — Cuartirul cu 50% reducere, întreţinerea şi mai ieftină.

Apa minerală de Előpatak (Vălcele) e prima între apele minerale cu conţinut de acid carbonic şi alcaloid de fer, se poate folosi ca un mijloc de casă şi e preferită atât curată, cât şi cu vin amestecată ca o beutură plăcută şi recreatoare. Atât în ţară, cât şi în străinătate se consumă anual peste un milion de sticle. Locul de vânzare: Előpatak, se află însă de vânzare în toate oraşele şi prăvăliile mari.

Cu prospect serveşte gratuit Direcţiunea.

(102) 6—6

Aceea prin **Coloman de Földes**, farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT"

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumseţează şi întinereşte obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintiţelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, creţelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburiţelor, mânilor roşii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 4—8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, şi în restimp de 2—3 zile curăţă obrazii de lintiţe şi de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă şi fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, şi deci se poate folosi şi ziua. Preţul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripţia:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriţi!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Obert József farmacist.

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST, V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Ce e bun e şi ieftin!

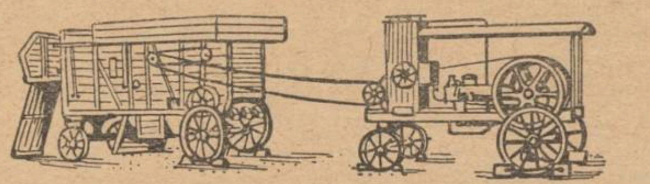

Ce e bun e şi ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.
(100) 8—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonicase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 2—52

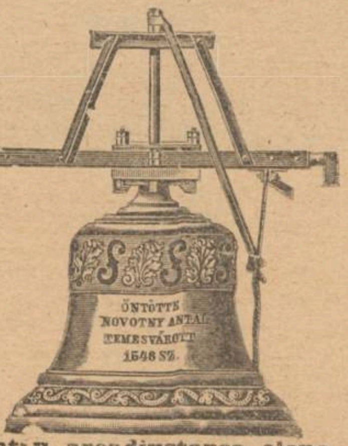

ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1548 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H, Educaţia în Anglia	— 50
Popescu Sp, Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N, Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2 —
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	— ·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman).	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D, Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	— 50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2 —
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Fătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed II	3 50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II., (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 18 Iunie (1 Iulie) 1913. Nr. 64.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Legea cvincvenalelor în casa magnaţilor.

Vorbirea pe care a rostit'o P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, în şedinţa de Mercuri a casei magnaţilor, la discuţia asupra legii despre cvincvenalele preoţilor, a fost următoarea:

Excelenţa Voastră, dle preşedinte! Ilustri magnaţi!

Cu acest prilej n'am de gând să mă ocup cu întreg complexul chestiunii referitoare la întregirea venitelor preoţeşti din partea statului, ba voiu lăsa la o parte şi dispoziţiile jignitoare ce se cuprind atât în art. de lege XIV din 1898, cât şi în articolul XIII din 1909, faţă de preoţimea noastră, şi faţă de drepturile autonomiei noastre bisericeşti.

Nu voiu critica deci cu acest prilej lacunele menţionatelor legi, nici chiar în ce priveşte pe capelani şi pe parohii-protopopi, fiindcă am avut onoarea să arăt cu alt prilej ilustrilor magnaţi aceste lacune. De astădată vreau să reflectez exclusiv la dispoziţiile legii puse acum în discuţie, pe cari le consider ca jignitoare din punctul de vedere al bisericii şi al intereselor preoţimei noastre.

Inainte de toate regret, că repetata dorinţă arătată de corpul episcopesc al bisericii noastre, ca înaltul guvern să-i asculte părerea ori de câte ori se elaborează proiecte de legi, cari ating şi interese bisericeşti, — nici cu prilejul compunerei acestui proiect de lege nu a fost luată în considerare, şi astfel eu ca membru al corpului episcopesc sunt adus în situaţia foarte delicată de a fi nevoit aici în faţa ilustrilor magnaţi să dau expresie nedumeririlor mele faţă de acest proiect de lege şi să arăt dispoziţiile lui nespus de jignitoare pentru biserica mea şi pentru preoţii acestei biserici.

Excelenţa Voastră, dle preşedinte! Ilustri magnaţi!

Cu adâncă durere trebuie să constat, că acest proiect de lege a umplut de amărăciune sufletul preoţilor bisericii mele. De ani de zile această preoţime aşteaptă cu paciinţă şi încredere ameliorarea stării ei materiale, iar acum după o lungă aşteptare e silită a se convinge, că toate speranţele i-au fost zadarnice.

Putea-va cineva să nege legitimitatea nemulţămirei şi amărăciunei acestei preoţimi, dacă va lua în considerare fie şi numai împrejurarea, că câtă vreme art. de lege XIV din 1913 stabileşte maximul salarului învăţătorilor dela şcolile poporale, afară de banii de cvartir, în 3200 cor., actualul proiect de lege proiectează maximul pentru salarizarea preoţilor numai în 3000 de coroane?

Nemulţămirea şi amărăciunea preoţilor e cu atât mai motivată, cu cât şi la aceste 3000 de cor. numai puţini preoţi vor ajunge, fiindcă în urma proiectului de lege din discuţie o foarte considerabilă parte a preoţimei, preoţii cu pregătire inferioară, nu se împărtăşesc deloc de cvincvenale, ci ei, oameni de familie, sunt lăsaţi cu venitele lor de 800 cor., din care sumă în stările actuale li-e absolut imposibil să poată trăi, li-e absolut imposibil să-şi susţină familia şi să-şi susţină copiii la şcoală.

Această dispoziţie a legii e foarte jignitoare pentru preoţii noştri cu pregătiri inferioare, nu numai pentrucă numărul lor e foarte mare, dar şi pentrucă biserica noastră gr.-or. română are peste 1000 de preoţi, cari după terminarea a 7 şi 6 sau cel puţin 4 clase medii şi după terminarea cursului preparandial au ascultat şi cursul teologic de 3 ani. şi astfel ei în tot cazul au calificaţie ca şi învăţătorii şcoalelor poporale.

Considerând acestea, e lucru uşor de înţeles că aceşti preoţi sunt cei mai jigniţi prin faptul, că sub presiunea stărilor schimbate întregirea de venite stabilită în art. de lege XIV din 1898 se intenţionează a se urca prin cvincvenale, iar pe ei, oameni cu familie, şi astfel cei mai avizaţi la ajutor, proiectul de lege pur şi simplu îi desconsideră, fără ca ei să fi meritat prin ceva un astfel de tratament.

Marea jignire ce se aduce preoţimei prin §-ul 2 al acestui proiect de lege nicidecum nu este reparată prin § ul 9 al menţionatului proiect de lege, care în cazuri echitabile prevede ajutor şi pe seama preoţilor cu pregătire inferioară şi a capelanilor cari au un serviciu de peste 5 ani, — şi numitul paragraf nu repară şi nu poate să repare această jignire nici pentru motivul, fiindcă în sensul textului şi spiritului acestui paragraf, legea nu oferă acestora nici un tel de asigurare, ci ameliorarea situaţiei lor materiale se face pendentă de schimbarea nesigură a împrejurărilor, câtă vreme şi aceşti preoţi, în baza serviciilor prestate, atât bisericii cât şi statului, contează şi pot să conteze la cel puţin atâta, ca şi în privinţa cvincvenalelor să fie împărtăşiţi cel puţin în raportul întregirei venitelor de care se bucură în baza art. de lege XIV din 1898.

Paragraful 4 al art. de lege stabileşte 5 cvincvenale de câte 400, 800, 1000, 1200 şi 1400 cor. aşa, că preotul care până acum se bucură de un venit de 1600 cor., după un serviciu de 25 ani să poată ajunge la un venit maximal de 3000 cor.

Cetind acest paragraf într'adevăr ai putea crede, că fiecare preot cu calificaţie superioară după un serviciu de 25 ani va avea un venit de 3000 cor. Această situaţie, după combinaţia mea, sustă însă numai faţă de o foarte neînsemnată parte a preoţimei, câtă vreme cei mai mulţi preoţi cu calificaţie superioară nici când nu vor ajunge în situaţie să se bucure de un venit de 3000 cor., ba majoritatea acestor preoţi tocmai în baza proiectului de lege despre cvincvenale nici când nu se va împărtăşi de cvincvenale.

Paragraful 5 al acestui proiect de lege o spune expres, că, „cvincvenalele primite în înţelesul acestui proiect, plus suma întregirilor stabilite în articolii XIV şi XIII ai legilor din 1898 şi 1909, nu pot fi mai mari decât triplul venitului net fasionat de preoţi în baza legilor citate“.

Că unde ne duce această dispoziţie a proiectului prezent fie-mi permis, ilustri magnaţi, să o ilustrez prin expunerea următoarelor împrejurări faptice.

Pe întreg teritorul diecezei gr.-or. române de Arad în prima jumătate a anului 1913 s'au împărtăşit de congruă 499 preoţi. Dintre aceştia numai 28 preoţi sunt, al căror venit ajunge, sau trece peste suma de 1000 cor.; astfel numai aceşti 28 de preoţi ar ajunge la maximum-ul venitelor, adecă la un venit de 3000 coroane, şi pot ajunge şi următorii lor în aceste parohii, dacă toţi ar avea în viitor calificaţia superioară. Venitul curat al altor 57 de preoţi variază între 600 şi 900 cor., aşa dară aceştia dacă vor avea calificaţia superioară, vor ajunge la un venit de 1800, până la 2800 cor. Ceilalţi, *adecă 414 preoţi*, au un venit curat al cărui triplu nu trece peste suma de 1600, cor. şi astfel toţi aceştia, chiar şi dacă ar avea calificaţie superioară nu vor căpăta nici un filer ca cvincvenal, — şi aşa e şi în celelalte dieceze. De aci urmează, că urcarea venitelor preoţeşti, contemplată pe baza acestui proiect de lege, *pentru marea majoritate a preoţilor români e absolut ilusorie.*

Este foarte jignitor şi pentru drepturile autonomice ale bisericii noastre alineatul al 5-lea al paragrafului 10, din acest proiect care alineat dispune, că dacă ministrul de culte şi instrucţiune publică recunoaşte de motivată înfiinţarea vreunui nou post de preot, atunci poate stipula, ca un anumit cvoţient al sumei cvincvenalelor să-l presteze biserica, precum şi faptul, că serviciul prestat de respectivul preot înainte de această recunoaştere nu socoteşte nimic la calcularea cvincvenalelor.

Această dispoziţie jigneşte pe de-o parte drepturile autonomice ale bisericii noastre, deoarece impune impozite comunelor noastre bisericeşti, la ce înaltul guvern n'are nici un drept legal, de altă parte face imposibil faptul, ca un preot care beneficiază deja de cvincvenal să poată ocupa un astfel de nou post preoţesc, — ceea ce nu numai că scoate din vigoare drepturile câştigate deja, dar face imposibilă însaşi considerarea intereselor de serviciu preoţesc.

Din toate aceste reiese clar, că proiectul din discuţie nu numai că nu înseamnă o ameliorare, *generală* şi *egală*, ci de-a dreptul e foarte jignitor pentru interesele preoţimei, desconsiderând însuşi scopul pentru care a fost creiat anume, adecă regularea venitelor preoţeşti, şi pe lângă aceea taie adânc în drepturile autonomice ale bisericii noastre, drepturi asigurate prin legi.

Propun deci tocmai pentru acest motiv şi rog, atât pe Ex. Sa dl ministru de culte, cât şi pe Ex. Sa dl prim-ministru, să aprecieze nedumeririle mele, pe cari le-am arătat aici. In primul rând îi rog să binevoiască a schimba paragraful al doilea din proiectul din discuţie în sensul, ca cel puţin în raportul venitelor stabilite în art. de lege XIV din 1898 să se împărtăşască de cvincvenale *fără osebire de confesiune*, fiecare preot şi capelan, cari s'au împărtăşit şi până aci de întregirea venitelor pe baza articolilor de lege XIV şi XIII ai legilor din 1898 şi 1909, şi să binevoiască a permite schimbarea în acest senz şi a celorlalţi paragrafi, în care caz natural, că atât paragraful 5 cât şi paragraful 9 vor fi pe deplin înlăturaţi. Rog mai cu seamă, că alineatul al 5-lea al paragrafului 10 să fie pe de-a întregul înlăturat.

Cu patriotică sinceritate, pe care mi-o inspiră demnitatea mea de episcop, mă întorc spre Ex. Sa dl ministru de culte şi instrucţiune publică, şi spre Ex. Sa dl prim-ministru, rugându-i şi atragându-le atenţiunea asupra faptului, să nu îngădue ca acest proiect să amărască şi mai mult prin dispoziţiile sale preoţimea românească din patrie, care şi altfel nu este de invidiat, ci se binevoiască a face şi acestei preoţimi posibilă purtarea sarcinilor cerute pentru câştigarea unei calificaţii superioare pe seama copiilor lor, atât în interesul lor, cât şi în interesul bine priceput al statului. (Aprobări).

Iar dacă relaţiile financiare ale statului nu ar permite deocamdată regularea justă şi echitabilă a acestei chestiuni, mai bine să înlăturăm întreagă chestiunea aceasta, iar înaltul guvern să-şi retragă acest proiect de lege.

Intreagă populaţia acestei ţări doreşte pacea. E un interes deosebit al statului, ca să se creieze între înaltul guvern şi românimea din patrie o armonie şi înţelegere în scopul unei conlucrări eficace.

Niciodată nu a dat istoria o ocasiune mai favorabilă pentru aceasta, decât în împrejurările de faţă, şi înţeleptul conducător al patriei, Ex. Sa dl prim-ministru, se va face vrednic de o veşnică recunoştinţă a patriei, dacă marei opere iniţiate de dânsul îi va da o soluţie fericită. O piedecă în calea resolvării acestei probleme e şi proiectul de faţă. In interesul acestui mare scop rog deci modificarea acestui proiect, sau luarea lui dela ordinea zilei“.

După Preasfinţia Sa, care a început discuţia asupra proiectului de lege despre cvincvenalele preoţeşti, a luat cuvântul P. S. Sa Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului şi a rostit cuvântarea, pe care o vom publica în întregime în numărul viitor.

Notăm, că modificări nu s'au făcut în legea despre cvincvenalele preoţilor; dar ministrul de culte a declarat, că ajutorul care s'a dat şi până acuma preoţilor cu calificaţie inferioară, *îl va da şi în viitor*, căutând, ca ajutorul *să fie urcat*, imediat cum permite situaţia financiară a ţării.

Un alt semicentenar.

Dieta Ardealului dela 1863.

I.

In numărul 37 al ziarului nostru am vorbit despre congresul politic-național al Românilor ardeleni, ținut în Dumineca Tomii din anul 1863 aici, în Sibiiu, iar de astădată venim să vorbim despre un alt eveniment, și mai mare, întâmplat tot înainte cu cincizeci de ani: despre *dieta Ardealului*, convocată pe 1 Iulie nou 1863 la Sibiiu.

Năzuințele puse la anul 1861 din partea Românilor din Ardeal, ca să se permită convocarea dietei Ardealului, au remas atunci fără resultat. Realisarea acestei dorințe a Românilor a fost zădărnicită din partea organelor înalte ale statului, cari s'au opus chiar și Coroanei, din partea căreia se dase învoirea prealabilă pentru convocarea dietei.

Dar aceea ce nu s'a putut face la 1861, s'a făcut cu totul pe neașteptate la 1863. Dieta Ardealului a fost convocată, fără ca de astădată se fi cerut Românii de nou covocarea ei. Românii ardeleni se aflau încă întruniți în congresul lor național-politic, când Maiestatea Sa, Monarhul, a subscris, cu datul 21 Aprilie 1863, rescriptul împărătesc, prin care dieta Ardealului era convocată *pe 1 Iulie nou 1863* la Sibiiu.

Lucrul s'a făcut deci cu grăbire. Iar grăbirea cea mare era motivată de împrejurarea următoare: Senatul imperial era întrunit la Viena, dar era manc, pentrucă din el lipsiau representanții Ungariei, ai Croației, și în parte și ai Boemiei. S'a aflat deci de necesar, ca barem Ardealul se fie representat în senat. Și cum dieta avea să aleagă pe representanții din senatul imperial, s'a convocat în scopul acesta dieta Ardealului.

Rescriptul împărătesc, referitor la convocarea dietei Ardealului, a fost publicat în foaia oficială dela Viena și a fost trimis spre esecutare guvernului din Cluj, împreună cu legea provisorie electorală, după care aveau să fie efectuite alegerile dietale în Ardeal.

Acest rescript, memorabil pentru toate timpurile, datat din 21 Aprilie 1863, avea următoarea textuare:

„Noi, Francisc Iosif I, din grația lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege apostolic al Ungariei, rege al Boemiei, Lombardiei și Veneției, al Galiției, Lodomeriei și Italiei, Arhiduce al Austriei, Mare principe al Transilvaniei, comite al Secuilor, etc. etc.

Ilustri, reverenzi, nobili, magnifici, spectabili, de bun gen născuți, onorabili, prudenți și circumspecți, iubiți credincioși ai nostri!

Insuflețit de dorința de a vedea regulate afacerile marelui nostru principat Transilvania prin dieta proprie, spre mulțămirea tuturor poporelor locuitoare într'ânsul, ear determinațiunile din 20 Octomvrie 1860 și 26 Februarie 1861, despre relațiunile de drept de stat ale acestuia către întreaga monarhie a le vedea duse la îndeplinire, după intențiunea noastră mai de multe-ori manifestată:

Ne aflăm îndemnați a convoca dieta marelui nostru principat Transilvania *pe 1 Iulie a. c. la Sibiiu*, și în lipsa altei base legiuite și practicabile a emite pentru astă-dată ordinea dietală și de afaceri, care urmează.

Totodată am ordonat, ca dietei acesteia să i se presenteze proiecte de lege asupra următoarelor:

1. Despre efectuirea (Durchführung) *egalei îndreptățiri a națiunei române și a confesiunilor ei.*

2 Despre întrebuințarea *celor trei limbi usuate în țară,* în afacerile publice oficiale.

3. Despre compunerea și regularea dietei.

4. Despre definitiva regulare a modului de a trimite marele nostru principat Transilvania representanți în senatul imperial.

5. Despre modificările necesare în împărțirea politică a țării, pentru mijlocirea unei administrațiuni mai ușoare și mai regulate, chiar și cu privire la justiție.

6, Despre regularea administrațiunei publice.

7. Despre regularea justiției.

8. Despre organisarea judecătoriilor, și în special despre crearea unui for judecătoresc de a treia instanță.

9. Despre intregirile și esplicările necesare cu privire la determinațiunile din patenta noastră împărătească dela 21 Iunie 1854.

10. Despre introducerea cărților funduare.

11. Despre ridicarea unei bănci ipotecare.

Când îndrumăm prin aceasta pe regescul nostru guvern să publice îndată cum se cade, ordinea provisorie dietală alăturată, emisă din partea noastră, îl provocăm, ca pentru convocarea dietei și efectuirea alegerilor deputaților la dietă să facă fără amânare pregătirile de lipsă și se vegheze, ca acelea se fie observate cu acuratețǎ.

Cărora de altcum remânem neschimbat binevoitor, cu favoarea și grația noastră ces. reg. ca principe al țării. Dat în capitala și reședința noastră Viena, în douăzecișiunu Aprilie, anul unamieoptsuteșasezeci și trei, al împărăției noastre al cincisprezecelea. *Francisc Iosif* m. p. Francisc conte *Nádasdy* m. p. La propriul mandat preaînalt al M. Sale ces. reg. apostolice: Francisc de *Reichenstein* m. p.“

Dintre popoarele Ardealului, Maghiarii și Secuii au luat act cu multă supărare despre acest rescript împărătesc. Și nu fără motiv, pentrucă ei aveau se peardă tot ce au clădit la 1848 Sașii l-au primit cu o oarecare impasibilitate, fiindcă ei n'aveau nici se peardă, nici se câștige. Numai Românii l-au primit cu bucurie, pentrucă poporul român din Ardeal, după multe secole, acum întâiașidată a fost chemat la colaborare parlamentară, împreună cu celelalte națiuni, întru clădirea și asigurarea viitoriului propriu și al patriei comune.

Știau Românii ardeleni, că dieta aceasta *pentru ei* a fost convocată, și din momentul publicării rescriptului împărătesc își vedeau visul realisat, dorințele împlinite și viitoriul pus pe temelii sigure și durabile. Vedeau realisată recunoașterea și inarticularea națiunei conlocuitoare din marele principat al Ardealului, cu drepturi egale și cu datorințe egale.

Știau însă Românii și aceea, că ei singuri nu vor putea face, ca egala îndreptățire se fie estinsă în mod durabil și asupra lor, în măsura în care ei o doresc și în care li se compete amăsurat jertfelor aduse de veacuri pentru apărarea patriei și a tronului. Dar erau siguri, că representanții celorlalte națiuni conlocuitoare nu le vor pune pedeci, ci le vor înlesni ajungerea la dorința veche. Contau cu siguranță la sprijinul Sașilor și așteptau să li se dee ajutorul necesar și din partea Maghiarilor și a Secuilor, cari de la 1848 încoace se lăudau mereu cu liberalismul, pe care ziceau că-l vor manifesta în cea mai mare măsură față de naționalitățile nemaghiare în cas că li se va da de nou puterea avută mai nainte și dreptul de a guverna ei țara.

Erau deci în drept Românii să aștepte, atât de la Maghiari și Secui, cât și dela Sași, probe de iubire frățească, semne, că este voință, ca mult buciumata egalitate și frăție tate să fie prefăcută în faptă față de poporul român din Ardeal, pentru a-l convinge, că nu numai cuvinte plăcute și fermecătoare se rostesc în jurul liberalismului, ci oamenii vreau să fie în realitate drepți acolo unde dreptate se cere.

Chiar mai mult. Așteptau Românii ca pentru recunoașterea și inarticularea în lege a națiunei și a confesiunilor române, înșiși Maghiarii se iee inițiativa, cuvenindu-se lor primul cuvânt, ca celor mai de mult investiți cu drepturi politice în Ardeal, ceea ce ar fi fost o dovadă neîndoelnică, că nobila națiune maghiară cu drag ridică pe sora mai tineră pe treapta pe care ea se află și cu drag împarte cu națiunea română drepturile avute.

In speranța legată de Sași Românii ardeleni nu s'au înșelat, pentrucă Sașii intrați în dieta Ardealului nu s'au opus dorinței lor de a fi recunoscuți de a patra națiune politică a țerii.

Din contră au sprijinit toate năzuințele de a-și asigura Românii viitoriul, și cu prevenire au căutat să li se împlinească dorințele. S'au înșelat însă în așteptările legate de Maghiari și Secui, pentrucă representanții acestor două națiuni din Ardeal n'au intrat de loc în dietă, ci s'au pus pe terenul *resistenței pasive*, din motivul, că Transilvania e unită cu Ungaria prin legi sancționate, prin urmare *nu mai poate avea dietă proprie.* Astfel pe lângă toate simpatiile ce manifestau în presă față de Români, n'au fost puși Maghiarii și Secuii în poziția de a putea da și ei Românilor sprijinul, pe care dacă intrau în dietă, sigur că nu l-ar fi denegat.

Un lucru are să fie bine stabilit, anume, că Românii ardeleni nu se pregăteau să ceară dela dietă privilegii extraordinare, ori cine știe ce sacrificii mari, ci numai aceea după ce de veacuri au însătat: *dreptate.* Cu toate că formau majoritatea absolută a poporațiunii țării, prin urmare din sarcinile și jertfele cerute pentru patrie în bani și sânge ei dădeau mai mult decât toate celelalte națiuni la olaltă, nu-și frământau capul cu cererea de drepturi mai mari și mai multe decum puteau să aibă celelalte popoare din țară, ci numai o singură dorință aveau: să fie *egali cu ele în toate.* Nu doreau supremație asupra celorlalte națiuni, dar nu voeau se rămână nici ei mai mult în jugul supremației altora. *Perfecta egală îndreptățire* era idealul Românilor din Ardeal în zilele publicării rescriptului împărătesc referitor la convocarea dietei lor, ideal de mult urmărit, iar acum aproape de a fi realisat.

In jurul acestei egale îndreptățiri părerile însă s'au fost diferențiat. Erau Români, cari așa înțelegeau egala îndreptățire, că precum Sașii își au teritoriul lor național, și Săcuii asemenea, ear Maghiarii stăpânesc comitatele și orașele, să se separeze și pentru Români o parte de țară, care să fie *teritor românesc*, proprietatea esclusivă a Românilor, cu instituțiuni proprii românești, cu căpetenie proprie națională, numit *voevod*, ori *ban*, ori altcum.

Interpretarea în modul acesta a egalei îndreptățiri n'a aflat însă răsunet la cei cu judecată mai calmă dintre fruntașii națiunei române din Ardeal, și părerea acestora a ajuns biruitoare; pentrucă ziceau ei, scopul Românilor nu poate să fie acela de a vătăma ori știrbi drepturile de mai nainte ale națiunilor conlocuitoare, ear dacă s'ar forma teritor românesc în Ardeal, de fapt ar fi scurtate toate națiunile neromâne ale Ardealului, pentrucă noul teritor nu s'ar putea forma altcum, decât luându-se dela fiecare câte ceva.

Din frământările politice ale Românilor avute după convocarea dietei Ardealului a eșit deci învingătoare ideea, că egala îndreptățire e perfectă dacă ea vine decretată cu privire la întrebuințarea *limbei* în școală, justiție și administrație, până la forurile cele mai înalte, chiar și la guvern, și asigurată și garantată rămâne ea pe calea aceasta chiar și fără a dispune Românii de teritor separat național.

Astfel, cu idei clare, cu dorințe binestabilite au intrat Românii ardeleni, acum întâiașidată, în lupte electorale, pentru a scoate din urnă pe aceia, cari aveau să susțină în dietă ideile lor și să apere acolo interesele, drepturile și aspirațiunile poporului român din Ardeal. Cu aceste idei clare au întrat apoi aleșii poporului în dietă, unde dorințele Românilor au fost realisate. Au mers la urnă Românii și au întrat în dietă aleșii lor cu credința în puterile lor proprii și în sfințenia causei pe care au apărat'o cu energie și tenacitate și în trecut, și în firma convingere, că acum viitorul națiunei române din Transilvania e asigurat pentru toate timpurile și pentru toate eventualitățile.

Dar, durere, n'a fost dat să fie așa!

Incheerea anului la seminar.

Sibiiu, 30 Iunie n.

La seminariul „Andreian“ din Sibiiu încheerea solemnă a anului școlar s'a făcut eri, Dumineca, în 16 Iunie vechiu, în ziua morții marelui Arhiepiscop și Mitropolit *Andrei baron de Șaguna.*

Sfânta liturgie în catedrală a celebrat'o P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial, asistat de presbiterii *Dr. A. Crăciunescu* și *Dr. V. Stan*, apoi de diaconul *Dr. Ioan Felea*, iar după cetirea obicinuitei rugăciuni de mulțumire pentru încheerea anului școlar, s'a celebrat parastas pentru odihna sufletului Arhiepiscopului și Mitropolitului *Andrei baron de Șaguna*, prin Escelența Sa, Inaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, asistat de Preacuvioșiile Lor *Dr. Ilarion Pușcariu*, Arhimandrit, vicar arhiepiscopesc și *Dr. Eusebiu R. Roșca*, Protosincel, director seminarial, de prezbiterii *Dr. A. Crăciunescu* și *Dr. Vasile Stan*, profesori seminariali și de diaconii *O. Costea* și *Dr. Ioan Felea.*

Elevii seminariului, corpul profesoral și un număros public s'a întrunit apoi la orele 11 în sala pentru festivități a seminariului, unde s'a ținut serbarea încheerii anului școlar.

In curând a sosit și Escelența Sa, Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, însoțit de P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, și a fost primit cu sgomotoase aclamări.

Corul seminarial intonează o cântare bine esecutată, sub conducerea dlui profesor *T. Popoviciu*, iar domnul profesor Dr. *Pavel Roșca* rostește un frumos discurs festiv, ascultat cu multă atențiune. A vorbit despre misiunea celor ce părăsesc acum institutul și despre necesitatea de a fi pătrunși de importanța misiunii lor. Vom publica discursul în întregime.

Domnul director *Dr. E. R. Roșca* comunică rezultatul clasificărilor de finea anului, cetește numele celor ce au se repeteze cursul, apoi mulțămește Escelenției Sale, I. P. Sfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan* pentru îngrijirea părintească dată institutului și în cursul anului espirat și pentru participarea la serbarea presentă, mulțumește P. C. Sale Arhimandritului *Dr. Ilarion Pușcariu* pentru ostenelele avute, pentru pacienţa și interesul manifestat întru conducerea cu multă pricepere a examenelor de finea anului la secția teologică, asemenea și dlui *Dr. G. Proca*, secretar și asesor consistorial, care a condus examenele finale la secția pedagogică, ambii ca comisari consistoriali, în fine mulțămește publicului asistent pentru interesul arătat față de institut și adresând câteva cuvinte frumoase elevilor, declară închis anul școlar 1912/13 la seminariul „Andreian“.

Escelența Sa, I. P. S. Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* mulțămește domnului director seminarial și domnilor profesori pentru munca prestată în cursul anului încheiat, apoi adresează cuvinte părintești, pline de povețe binevoitoare, elevilor, cari și-au terminat studiile, punându-le la inimă să grijască de luminarea și înaintarea poporului, căruia avem să-i mulțămim toți esistența.

Corul seminarial intonează de nou o cântare, și la orele 12 serbarea încheerii anului școlar la seminariul „Andreian“ a luat sfârșit.

Incheerea anului școlar la școala de fete.

Sâmbătă la orele 11 s'a făcut în sala festivă a muzeului „Asociațiunii“ încheierea anului școlar la școala de fete a „Asociațiunii“. A fost de față delegatul comitetului central al „Asociațiunii“, domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan*, care a presidat examenele, domnul subinspector regesc, corpul didactic, în frunte cu domnul director *Dr. Vasile Bologa*, și un public număros, compus în mare parte din dame și din tinerime.

Programa frumoasei serbări publicată în numărul trecut al ziarului nostru, a fost executată cu multă destoinicie, și atât corurile, conduse de dșoara *Delia Olariu*, cât și declamanta, dar mai ales pianista, au fost aplaudate cu căldură. A rostit apoi domnul director *Dr. Vasile Bologa* un frumos discurs de încheerea anului, iar în urmă delegatul comitetului central al „Asociațiunii“ domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan*, a adresat elevelor și publicului prezent următoarea cuvântare:

Doamnelor și Domnilor!
On. corp didactic — și iubite eleve!

In vârtejul frământărilor ce se desfășură zilnic sub ochii noștri, ne cade bine să ne oprim la câte o serbare și mai modestă — și încheierea unui an școlar ne-am dedat să o socotim de atare.

E serbare, pentrucă e o clipă de repaus pentru eleve, pentru profesori și părinți, e moment de reculegere spirituală și materială, ca după vreme să reluăm firul întrerupt azi și să continuăm ducând la bun sfârșit *munca culturală închinată progresului neamului nostru* dornic de desvoltare pe toate terenele vieții publice.

Educația femeii române negleasă până în jumătatea a 2-a a veacului trecut a fost observată de înaintașii noștri, și mulțumită străduințelor lor, avem institutul acesta de cultură care în evoluția noastră de desvoltare ne-a făcut mari și prețioase servicii ridicând nivelul cultural și intelectual al femeii române.

Și dacă anul acesta, al 50-lea dela întemeiarea *primei Reuniuni de femei* s'a putut ținea la Brașov primul congres al femeilor române și s'a putut proclama „*Uniunea femeilor române*“, fără exagerare pot afirma că și școala noastră are, la acest triumf al *culturei naționale* un merit nedisputaver, pentrucă în rândul celor ce au înființat și reprezentat Reuniunile, găsim multe foste eleve ale acestei școale cari aici ș'au făcut educația și aici au învățat a iubi mai mult limba și literatura românească. Ochii noștri sufletești s'au desfătat văzând programul de muncă desvoltat și încuviințat la Brașov și ne-am oprit cu multă plăcere la concepțiunea fericită cuprinsă în cuvintele: *îngrijirea locașurilor sfinte* și *desvoltarea sâmțului religios*, idei mărețe cari se prezintă mai ales la noi azi, ca o inspirație dzeiască, și cari să aseamănă cu peatra cea din unghiu al edificiului culturei noastre viitoare.

Pentrucă să mi se ierte — Doamnelor și Domnilor, dar eră un păcat neiertat când la întrunirile noastre românești — în familiile și la mesele fruntașilor eram serviți cu servițuri de argint, ear în aceeași localitate în biserică, Evangelia cartea vieții Mântuitoriului era sdrențuită, lingurița pentru sf. cuminecătură de cositor ruginit — și sfânta cruce, simbolul răstignirei, din o bucată de lemn, fără gust artistic și fără preț.

Au simțit se vede însăși femeile române că sunt greșeli și întrelăsări aceste cari înjosesc — și luând drept exemplu pe cea mai distinsă femeie română care poartă pe cap coroana de regină, care *cu mâna proprie a scris Evangelia întreagă și o a așezat în vestita biserică dela Argeș* — ș'au dat cuvântul că stările aceste au să înceteze. — Și dacă și numai acest singur succes am fi avut dela întrunirea din Brașov, el este de o importanță deosebită pentru viața noastră bisericească strâns legată de viața națională și culturală.

Credința mea și a noastră a tuturor este, că femeile române nu se vor opri aci — la lucru de jumătate.

Și mai de preț decât sculele de argint și de aur pentru sfintele altare va fi exemplul ce îl vor da și promit să îl dea femeile mame desvoltând simțul religios. Mamele vor lua pruncii de mână, i vor duce Dumineca și serbătoarea la biserică, i vor învăța de micuți să laude pe Domnul, — să îl cinstească și să-i se închine ca Celui dela care vine tot darul și toată fericirea.

Făcând așa, plângerea că mulți fii și nepoți ai intelectualilor noștri sunt ușuratici, risipitori, necapabili de o muncă serioasă, vor înceta — vor reînvia virtuțile străbune, cumpătul și moderațiunea — simplitatea și mulțumirea cu puțin, singurele calități cari fericesc pe om.

Ințelegem că bărbatul advocat nu poate merge regulat la biserică, — înțelegem, că bărbatul medic, își cercetează bolnavii, bărbatul funcționar face orele de slujbă, dar femeia, soția lui, tipul cureteniei, tipul blândeței, tipul cinstei, — nu e permis să lipsească dela rugă și nu e mai ales iertat unei mame, ca să dee un exemplu urît fiilor și fiicelor ei, — căci aceste exemple se resbună mai târziu cu amar.

In programul dela Brașov văd eu desfășurarea unui steag — văd inaugurarea unei vieți noi morale și religioase, văd abandonarea greșelilor vechi, văd premenirea vieții noastre sociale, văd dorul femeii române de a pune pe alte baze mai tari creșterea pruncilor lor — văd o acțiune serioasă care să ne dea putința de a ne afirma mai cu demnitate ca pân aci.

In acest sens îndreptez cuvântul meu, către elevele cari părăsesc institutul, dorind ca în viață să fie conduse de principiul altruist, propoveduit de mântuitoriul Cristos ținând cu sfințenie la limbă și la așezămintele noastre — să caute ca din prisos să facă și bine pentru obște și pentru cei avizați la ajutorul lor.

Acesta să fie, tipul cel adevărat al femeii române.

Incheind anul școlar, — țin să mulțumesc corpului didactic pentru zelul și devotamentul cu care ș'a împlinit chemarea frumoasă dar grea în slujba acestei școale — și doresc, ca anul viitor școlar să îl putem începe cu puteri înoite și cu dragostea veche pentru acest așezământ.

NOUTĂȚI.

Alegerea dela Arad. In Arad a fost ales Sâmbătă deputat la dietă domnul primministru conte *Tisza István*, cu 2470 voturi, față de 1563, date pentru candidatul opoziției, contele Széchenyi Aladár.

*

Alegere de protopop în Oradea-mare. Prin moartea protopopului Toma Păcală din Oradea-mare tractul acesta a ajuns în vacanță. Precum aflăm, la 13/26 Iunie a. c. sinodul protopopesc electoral întrunit în Oradea mare, sub conducerea P. O. D. asesor *Gh. Tulbure*, ca comisar consistorial, a ales de protopop pe singurul candidat, parohul Andrei *Horvát*, care a obținut toate voturile date, în număr de 61. Al doilea concurent înainte de alegere a repășit.

*

Adunarea generală a medicilor. In zilele proxime se vor întruni în adunare generală medicii și naturaliștii din Ungaria. Locul întrunirii este de astădată Sibiiul. Pentru lucrările pregătitoare secția medicală a ales de prezident pe profesorul universitar din Budapesta, Iuliu Dollinger; ear de președinte al secției de științe naturale s'a ales Ludovic Ilosvay, profesor la școala politehnică din capitală.

*

Expoziție grafică de artă bisericească. Reuniunea profesorilor de religie din țara noastră a hotărât să facă o expoziție, în care se vor arăta icoane intuitive cu subiecte din viața religioasă și ilustrațiuni biblice. Ce mai mare parte din materialul artistic al expoziției va fi adus din străinătate, în deosebi din Germania și Anglia, unde acest ram al artei grafice este foarte desvoltat.

*

Promoție. Dnii *Ionel Hozan* născut în Viena, *Nicolae Porav* născut în Craifalău de pe Câmpie și *Ion Orăștean* născut în Apoldul-mic au fost promovați doctori în științele juridice la universitatea din Cluj în 26 Iunie nou.

*

Din cauza unei critice. In parcul băilor dela Baden s'a împușcat actrița vieneză Annie *Meissl*, din cauză că raportorul teatral al unui ziar antisemit i-a făcut o critică nefavorabilă, crezând că ar fi evreică. Starea artistei e foarte gravă.

*

Bulgarii slăbiți. Corespondentul din Salonic al ziarului *Frankfurter Zeitung* scrie, că armata bulgară, care stă în fața trupelor sârbești, nu mai este puterea aceea războinică și bine pregătită, care era la începutul războiului. Echiparea bulgarilor este defectuoasă. Soldații sunt rău îngrijiți și se vede pe dânșii că sunt slab nutriți.

*

Botez la curtea spaniolă. In capela castelului din bagranja, cum se anunță din Madrid, s'a făcut botezul celui mai tiner infante, *Ioan*, al treilea fiu al regelui Alfonso. Nași au fost regele Carol al României și Maria Terezia, principesă regentă bavareză.

*

Premiile dela Aspern. Sfârșindu-se concursul aviatic internațional dela Aspern, s'au distribuit premiile obținute. Au câștigat: Perreyon 31·000, Garros 18·900, Illner 18·500, și alții, vre o zece, premii de câte 1500—10 000 coroane. Intre cei premiați este și dșoara Palliers, care a câștigat premiul damelor de cinci sute de coroane.

*

Earăși inundări. Din Deva se vestește, cu în urma ploilor neîntrerupte Murășul a inundat o mare parte din hotarul orașului. E mare amărăciunea în popor, deoarece este al *treilea* an, în care potopul pustiește rodul pământului.

*

Se întoarce acasă. O știre a ziarului rusesc Rascoe Molva spune, că scriitorul Maxim Gorki nu mai este urmărit de autoritățile țării sale, sistându-se procesele pornite împotriva lui. Astfel Gorki se va întoarce curând din Italia și se va stabili în Rusia.

*

Boalele străbunilor. Se crede în general, că oamenii de astăzi sunt cu mult mai supuși boalelor decât străbunii noștri. Profesorul francez Paul Raymond însă scrie într'o revistă medicală, că vechii înaintași, cari trăeau încă în peșteri, sufereau de podagră și reumatism întocmai cum suferim și noi. Numitul profesor a cercetat oase din epoca de peatră și a găsit semnele învederate ale multor boale: și pe atunci se aflau articulațiuni înțepenite, spate cocoșate și alte necasuri trupești. Și nu numai la oameni, ci și la animale sălbatice Tuberculosa, precum și alte boale secerau multe victime și în vremile acelea.

*

Ziare trimise cu aeroplanul. Prezidentul Poincaré al republicei franceze a călătorit săptămâna trecută la Londra, unde a a fost primit cu mare festivitate în palatul dela Buckingham. Regele George a dat o masă în onoarea oaspelui său, cu care prilej s'au rostit importante toaste politice. In acelaș timp ziarele *Matin* și parisianul *Daily Mail* au scos un număr festiv, în care se apreciază evenimentul din Londra și toastele rostite în palatul regal. S'au tipărit pe hârtie de lux câte două exemplare din ziarele amintite și s'au trimis prin mijlocirea unui *aeroplan* din Paris la Londra. Aviatorii Sluck și Guilbert primiseră însărcinarea din partea ziarelor, ca să dea regelui George și prezidentului Poincaré numărul festiv, înainte de ce poșta obișnuită sosește la Londra.

*

Fumatul e oprit. Statul Pennsilvania a votat un proiect de lege, care oprește să se vândă tutun persoanelor mai tinere de douăzeci și unu de ani. Negustorul care calcă legea, se pedepsește cu amendă de 500—1500 coroane.

*

Om petrificat. Intr'una din salele hotelului Drouot din Paris se va licita un obiect interesant și adecă un om petrificat. Este vorba de o descoperire făcută în Patagonia: un bărbat puternic, înalt de aproape 2 metri, al cărui cadavru s'a conservat în apa calcaroasă a unui râu, unde a fost găsit. Un american l-a cumpărat și ca să câștige bani l-a adus la Paris. Insă silit de împrejurări, l-a zălogit și nu l-a mai scos. Acum a ajuns la licitație.

*

Petrecere în Zlatna. Producțiune teatrală împreunată cu dans va aranja „Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și jur“, în Zlatna, Luni, în 7 Iulie st. n, 1913 în ziua nașterii sf. Ioan Botezătorul, în pavilionul de vară al hotelierului Mihail Moldovan. Se va da „La Șezătoare“ de Dr. T. Brediceanu. Inceputul la ceasurile 8 seara.

*

Francezii se sporesc. Poporatiunea republicei franceze în deceniile din urmă în loc de a crește a început să scadă. Cauzele scăderii sunt mai ales: alcoolismul și egoismul generației actuale. Presa franceză ani de zile a dat alarmă, vorbind în acelaș timp de progresele și înflorirea Germaniei vecine. Ideea de revanșă în asemenea împrejurări începe să dispară din spirite. Firește, țara este cu toate acestea bogată, sate și orașe se desvoaltă tot mai mult. Nu lipsesc decât oamenii noi, cari să calce pe urmele celor vechi și să urmeze munca începută. Acțiunea de salvare, sfătuiri și anchete, n'au prea dat rezultatul sperat. Acum în sfârșit datele mai nouă arată, că locuitorii Franței earăși se *sporesc*. Adevărat că numai cu câteva mii; patrioții însă se bucură, că țara începe a da înainte și în punctul acesta.

*

La fendul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Dr. Alexandru Fodor, prezidentul „Reuniunii meseriașilor și economilor din Alba-Iulia“, 1 cor.; d-na Elena Stroia, soție de protonotar comitatens, 2 cor.; Ion Stanciu, zugrav de case, 50 bani; Virgil Vlad, farmacist (Alba-Iulia), 3 cor.; Simeon Ghibu, paroh și Ion Miclăuș, învățător (Pianul-de-sus), câte 1 cor.; Toma Iancu, econom (Ampoița), aplicând pe orfanul Gligor Sanziană la cizmărie, 20 bani, ear măestrul de joc diplomat dl Nicolae Stoica cor. 4·10, adunate cu pălăria „Dumnezeu vede“ la convenirea socială din 16 Iunie 1913.

Nr. 6486 Bis.

Notă.

Colecția de predici pentru toate Duminecile de peste an de profesorii Dr. E. Voiutschi și Dr. Tarnavsky în 3 tomuri în edițiunea a II-a, sub îngrijirea și editarea profesorului Dr. Dimitrie Cioloca din Caransebeș, se poate procura dela editor cu suma de 18 cor.

Despre aceasta se încunoștiințează preoțimea noastră spre știre și orientare.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc, ținută la 28 Maiu 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Poșta redacției.

Bucium. Răspunsul dorit l'am dat în numărul trecut, prin publicarea condițiunilor de primire.

Satulung. In lege se spune apriat, că ea intră în vigoare cu 1 Ianuarie *1913*, deci cu începere dela datul acesta are să fie făcută și noua întregire. Legea a fost publicată în numerii 10 și 11 ai ziarului nostru.

Economie.

Pentru viieri.

Subscrisul comitet, dorind să pregătească un tinăr în toate îndeletnicirile din viierit, și care să stee la dispoziția viierilor nostri, a hotărât să plătească din mijloacele Reuniunii române agricole sibiene taxa anuală, ce se cere pentru cercetarea școalei de viieri din Aiud (Nagyenyed), care ține 3 ani.

Condițiunile de primire la această școală, care începe la 1 Octomvrie n. c., sunt următoarele:

1. Tinerii, cari doresc să participe la această școală, să dovedească cu carte de botez, că au împlinit vârsta de 16 ani; să dovedească cu testimoniu școlar, că au absolvat cu succes cel puțin școala poporală; cu atestat medical (dela doctor), că sunt sănătoși și viguroși; cu atestatul primăriei comunei, în care s'au născut, că sunt morali, iar cu adeverință dela părinți sau dela tutori, iscălită în fața a 2 martori și provăzută cu timbru de 1 coroană, că acestia nu-l împedecă dela absolvarea școalei.

Aceste dovezi, alăturate la o rugare de primire, scrisă în limba maghiară și adresată înaltului minister de agricultură, este a se trimite cel mai târziu până la 20 August n. c. la direcțiunea școalei de viierit din Aiud (M. kir. vinczelér iskola tekintetes igazgatóságának, Nagyenyed).

2. Subscrisul comitet mai cere, ca tinărul, care voește să cerceteze școala, să fie ficior de proprietar de viie din regiunea viticolă a comitatului Sibiiu (din părțile, în cari se lucră viia).

3. Să dee o declarațiune scrisă și subscrisă de beneficiantul tinăr și de părinții săi, prin care se îndatorează a sta (a lucra) după absolvare cel puțin 5 ani în comitatul Sibiiu, iar la din contră părinții să se oblige, că vor înapoia ajutorul primit dela Reuniune.

4. Să dovedească cu o adeverință de primire a direcțiunii școalei, că sunt primiți la școală.

Preoții, învățătorii și ceialalți cărturari ai noștri să facă băgători de seamă pe cei în drept la această publicație repețită a noastră.

Sibiiu, 23 Iunie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța, prezident.

Vic. Tordășianu, secretar.

Nr. 603/1913 prot. (137) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională gr.-or. română din **Ighișdorful-românesc**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termin **de 30 de zile** dela prima publicare apărută în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar 600 cor. din repartiție pe popor, iar restul, precum și cvincvenalele sau cerut dela stat.

2. Cvartir constătător din 2 odăi, o bucătărie și cămară.

Invățătorul, care va fi ales, va fi dator să țină strana la utrenie și vecernie în biserică, iar la sf. liturghie să cânte regulat cu copiii fără altă remunerație și să propună atât în școala de toate zilele, cât și în cea de repetiție religia și să cultive grădina de pomărit.

Invățătorul, care va dovedi și cvalificațiune muzicală pentru instruarea și conducerea unui cor bisericesc, va fi preferit și separat rebonificat.

Concurenții sunt datori să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile de concurs instruite cu estras de botez, atestat despre studiile premergătoare, absolutor pedagogic și diplomă de învățător, eventual și alte documente recomandatoare, să le trimită la oficiul protopresbiteral al tractului Agnita (Szentagota).

Agnita, 12 Iunie 1913.

In înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Anunț.

Proprietatea fostelor domenii urbariale și boerești din Ucea-inferioară esarendează pădurea lor în estindere de 348 jugăre catastrale pentru drept de vânat, în **14 Iulie a. c. a m.** la 10 ore în cancelaria comunală — prin licitare verbală pe 6 ani dela 1913—1919. Arândă anuală e **20 cor.** și prețul de strigare cu 10% vadiu.

A licita ori care cetățean maghiar are drept.

Vânatul constă din urși, porci sălbatici, căprioare și zburătoare.

Condițiunile de licitare se pot vedea la președintele fostelor domenii urbariale, precum și la foresteria statului din Arpașul-de-jos, — în Făgăraș în timpul orelor de oficiu.

Ucea-de-jos, 20 Maiu 1913

Ioan Cucu
președinte.

(138) 1—1

Manecuță
notar.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului vacant de **cântăreț** la biserica gr.-or. a „S-tei Adormiri“ din **Brașovul vechiu**, se publică concurs cu terminul de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual 500 cor. plătibil anticipativ în fiecare lună.

b) 650 cor. ca venite ștolare.

Cântărețul ales va servi primul an dela alegere ca provizor, și satisfăcând chemărei sale conștiențios, se va definitiva primind cu începerea anului al II-lea de serviciu un adaus la salar de 100 cor.

Petenții au a se prezenta în una din Duminecile din terminul concursual în sfânta biserică spre a proba desteritatea în cântările și tipicul bisericesc.

Petițiunile instruate cu:

1. Atestat de botez, că respectivul cântăreț este de religiune gr.-orientală.

2. Atestat de serviciu și de conduită morală dela oficiul parohial, și

3. Atestat de cvalificațiune cantorală dela protopopul concernent, sunt a se adresa în terminul deschis subscrisului paroh și prezident.

Brașovul-vechiu, în 7/20 Iunie 1913

Comitetul parohial gr.-or.:

Iosif Maximilian
paroh și prezid.

Romul Ardelean
(134) 3—3

Nr. 371/1913 (136) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul Murăș-Oșorheiu, pe baza ordinului consistorial din 22 Maiu a. c. Nr. 6319 școl. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Salar fundamental 1000 cor., solvibil: 400 coroane din repartiție dela popor, 400 cor. din lada bisericii, 200 cor. ajutor dela consistoriu.

II. Cuartir corespunzător în edificiul școalei.

III. $^1/_4$ jugăr grădină.

După întrarea în valoare și respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarisarea învățătorului se va îndeplini prescriselor aceluia. — Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, alesul și respective instituitul învățător la acest post i se impune ca datorință a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari, și a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petițiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aștearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se presenta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Murăș-Oșorheiu, la 10/23 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Murăș-Oșorheiului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Acea Doamnă,

care a găsit Miercuri în 26 l. c. la $^1/_2$6 seara colțu str. Sporer și Piața Mare

un raier alb de pălărie

e rugată al preda la **Dr. Phleps, Piața Mare Nr. 19.** (141) 1–1

Un tinăr

din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase gimnasiale, reale sau civile află loc de **practicant** la firma **Ioan Comșa & fiu, Săliște (Szelistye, Szeben m.)** (135) 2–3

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 81 –

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu:**

Notițe

despre

întâmplările contemporane

scrise de

Ioan cavaler de Pușcariu.

Prețul broș. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

La **Librăria arhidiecezană** se află de vânzare:

Monografia

școalei gr.-orient. române

din Tilișca

de

Ioan Bratu,
director școlar.

Prețul **1 cor.**+porto **10 fil.**

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orișicare mărime, pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- **Adormirea Maicei Domnului**
- **Bunavestire**
- **Nașterea Domnului Iisus Christos**
- **Fuga la Egipet**
- **Iisus în biserică de 12 ani**
- **La nunta din Cana**
- **Iisus pe mare**
- **Invierea lui Lazar**
- **Schimbarea la față**
- **Răstignirea lui Iisus Christos**
- **Punerea în mormânt**
- **Invierea Domnului**
- **Inălțarea — Floriile**
- **Tăerea împrejur**
- **Nașterea Maicei Domnului**
- **Pogorârea Duhului sfânt**
- **Nașterea sfântului Ioan Botezătoru**
- **Grigorie, Vasilie și Ioan**
- **Adormirea sfintei Ane**
- **Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.**

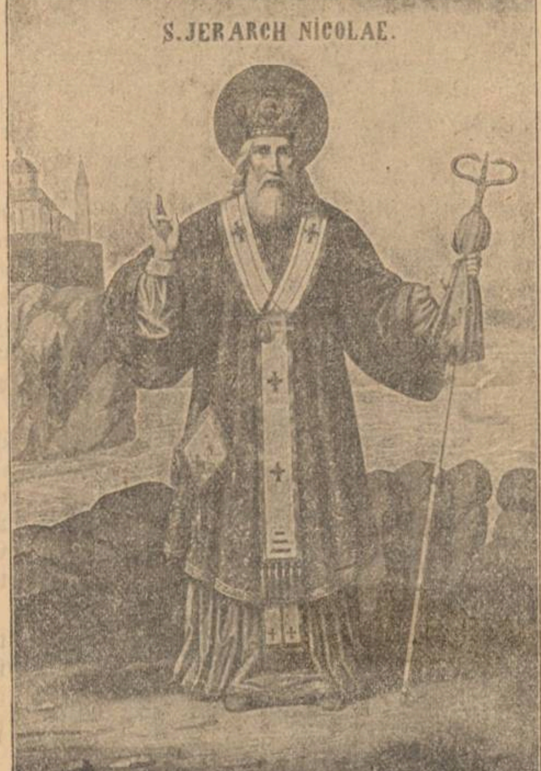
S. JERARCH NICOLAE.

II.

- **Iisus pe Cruce**
- **Inălțarea sfintei cruci**
- **Ilie prorocul în carul de foc**
- **Taierea capului sfântului Ioan**
- **P. Grigorie teologul**
- **Sf. Vasilie**

III.

- **Botezul Domnului**
- **Constantin și Elena**
- **Sfântul Dumtru** călare
- **Sfântul George** „
- **Maica Domnului**
- **Petru și Pavel**
- **Arhanghelii Mihail și Gavriil**
- **P. Ioan Gură de aur**
- **PP. Ioachim și Ana**

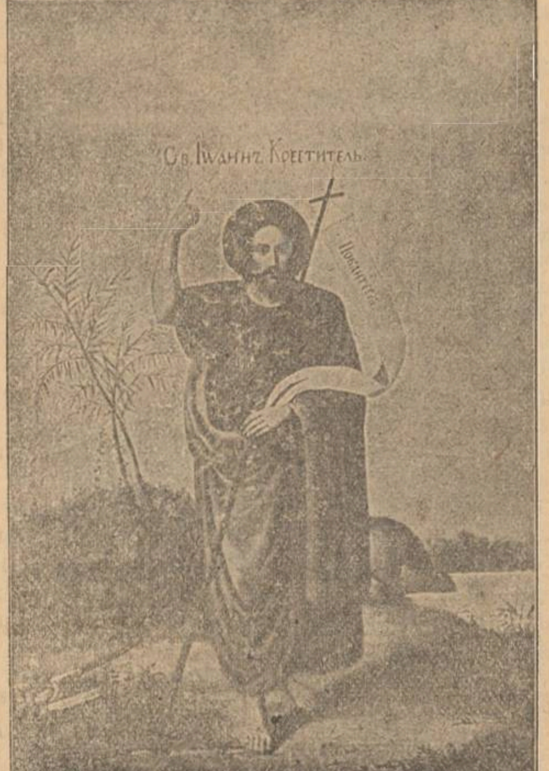

IV.

- **Arhangelul Mihail**
- **„ Gavriil**
- **Apostol** ori-care
- **Domnul Christos**
- **Iisus în muntele Maslinilor**
- **Sfântul Dumitru**
- **Sfântul George**
- **Ilie Prorocul**
- **Ioan în pustie**
- **Sfântul Nicolae**
- **„ Simeon**
- **„ Andreiu**
- **Evangelistul Ioan**
- **„ Luca**
- **„ Marcu**
- **„ Mateiu**
- **Prorocul Zaharia**
- **Apostolul Iacob**
- **„ Filip**

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**și Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	**cor. foarte fine.**
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	**„ fine.**
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	**„ simple.**

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tinichea și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din orișice fel de materii și de orișice coloare pe lângă condițiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 20 Iunie (3 Iulie) 1913. Nr. 65.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Legea cvincvenalelor în casa magnaților.

Vorbirea Preasfinției Sale Episcopului *Dr. Miron E. Cristea*, rostită Mercuri în casa magnaților la discuția asupra legii despre cvincvenalele preoților, a fost următoarea:

Ilustri Magnați!

Incă în anul 1898, când s'a adus prima lege despre congruă, legislațiunea de pe atunci a făcut deosebire între preoții cu calificație superioară și între cei cu calificație inferioară, și astfel a stabilit competințele întregirei congruei preoților la 1600 cor., resp. la 800 cor. Acest procedeu a stârnit un sentiment de adâncă amărăciune între preoții români gr.-or. din patrie, deoarece și acum, după 15 ani, abia o pătrime din preoțimea noastră dispune de calificație superioară, câtă vreme o parte covârșitoare, o mare majoritate a preoțimei rom. gr.-or., anume 1454 preoți nu dispun de această calificație superioară, și astfel pe lângă un salar anual de 800 coroane ei trebuie să lupte cu năcazurile și greutățile extraordinare ale scumpetei de azi. Această mașteră dispoziție jignește cu atât mai dureros preoțimea română, cu cât știe oricine, că și preoții cu așa numita calificație inferioară îndeplinesc aceeaș chemare, ca și cei cu calificație superioară. Afară de aceea înaltul guvern n'a făcut și nu face nici azi deosebire de calificație și de salarizare între alte organe omogene, ci numai cu ocaziunea regulării salarului și așa destul de mic al sărmanilor preoți români a creat cu o putere retro-activă și contra oricărei practice de drept de până acum legea despre congruă. Cu ocaziunea regulării salarului altor oficianți nu s'a pretins, decât numai un anumit minim de calificație și aceasta numai pe viitor, dar între oficianții, cari se află deja în oficiu, nu a făcut nici o deosebire în privința salarizării. Așa, spre pildă, calificația notarilor comunali e extraordinar de variată, începând cu studiile elementare până la absolvirea drepturilor, dar pentru aceea totuș în ce privește salarizarea lor fiecare notar primește întregirea de stat după unul și acelaș calapod. Acelaș serviciu, aceeaș muncă e resplătită cu salar identic. Acesta e procedeul corect și demn față de orice funcționar, și cu atât mai mult ar trebui să fie el față de preoțime, unde cunoștințele profane nu pot avea importanță hotărâtoare. In biserica noastră greco-orientală preoții cu calificație superioară sunt numai excepții.

Acum însă sunt ajutați materialicește numai aceste excepții, câtă vreme majoritatea covârșitoare a preoților noștri e așa zicând exclusă din cadrele legii și despoiată de beneficiul competinței de cvincvenal, care dispoziție nu numai că nu poate fi aprobată, ci din contră, e foarte acomodată de a sgudui în sufletele celor 1500 de preoți gr.-ort. români încrederea în înaltul guvern; ceeace e de dificultat, nu numai din punctul de vedere al bisericii, ci și al statului.

Intre astfel de împrejurări cu drept cuvânt am așteptat, că înaltul ministeriu având în vedere argumentele produse de Episcopatul nostru în nenumărate suplice, să întregească competințele preoților de toate confesiunile la cel puțin 1600 cor. Și ce vedem? Paragraful 3 al articolului de lege XIII din 1909 încă și pe acei preoți, cari de fapt dispun de calificație superioară, îi esclude dela îndreptățirea de a beneficia de un salar corăspunzător mai mare, dacă antecesorii lor nu au dispus de acea calificație superioară. Inainte de 1908 au funcționat peste 1500 preoți români gr.-or. cu calificație inferioară, iar acum toți preoții nou numiți în aceste parohii nu pot să capete nici când în înțelesul acestui proiect de lege competința de cvincvenal nici chiar în cazul, când ei ar avea calificație superioară, și aceasta din simplul motiv, că antecesorii lor n'au avut congruă mai mare. Așa dară din punctul de vedere al preoțimei române gr.-or. la ce e bună calificația superioară? Căci chiar și având-o, ei nu își pot formula drepturi nici chiar la o întregire de 1600 cor., necum să mai poată reflecta la beneficiul competințelor de cvincvenal. Prima lege despre congruă a stabilit pentru preoții cu calificație inferioară jumătatea întregirei congruei, fapt în urma căruia majoritatea covârșitoare a preoțimei noastre a fost exclusă dela îndreptățirea de-a beneficia de întreaga întregire a congruei.

A doua lege însă merge și mai departe, e și mai strictă decât cea dintâi, întrucât îi exclude dela îndreptățirea de a beneficia de un salar mai mare chiar și pe preoții cu calificație superioară, dacă aceștia sunt nou-numiți, iar antecesorii lor n'au avut un salar mai mare. Astfel de aici înainte preoții bisericei române gr.-or. chiar și dispunând de calificația superioară, numai foarte rar, în cazuri excepționale primesc o întregire de salar până la 1600 coroane.

Acum însă a treia lege, adecă acest proiect exclude cu totul din cadrele legii, nu numai pe preoții cu calificație inferioară, ci și pe aceia cari au calificație superioară dar n'au de prezent întregire de congruă de 1600 cor.

Și oare — ilustri magnați — pentruce s'a luat față de noi aceste dispoziții atât de severe?

Opinia publică românească a și găsit răspuns la aceasta: de aceea, pentrucă preoții năpăstuiți, excepționând pe vre-o câțiva rabini evrei, toți, până la unul sunt de naționalitate românească. Așa se vede deci, că guvernele anterioare au considerat poporul român de o massă neglijabilă, ale cărei interese pot fi desconsiderate și ignorate atunci când se fac legile.

Aș dori din suflet, ca guvernul actual, precum și guvernele viitoare, să înceteze de a ne mai trata atât de mașter, deoarece continuându-se procedeul de până acum, ușor s'ar putea naște în opinia publică românească convingerea, că guvernele de până acuma numai atunci s'au gândit la Români, când era vorba de a-i încărca cu dări sau de-a duce la luptă pe cei mai voinici fii ai lor. E nespus de trist pentru noi acest lucru. Dar eu tot mai nădăjduesc într'o schimbare spre bine a acestei stări de lucruri, și această nădejde s'a întărit tot mai mult în sufletul meu, acum când în fruntea guvernului actual a ajuns Excelența Sa contele Ștefan Tisza. Cu drept cuvânt ne putem aștepta ca înțelepciunea de bărbat de stat a d-sale, ostenelile d-sale de până aci precum și promisiunile d-sale să satisfacă favorabil și pe deplin pretențiunile juste ale Românilor, un popor așa de folositor patriei noastre. Și lucrul acesta e cu atât mai posibil, cu cât Românii nu pretind alt ceva, decât ca pe teritorul iubitei noastre patrii comune, în calitate de cetățeni credincioși ai acestui stat, să-și poată cultiva în libertate legea, limba și naționalitatea, cultura lor românească precum și interesele lor vitale. In această privință ei nu cer numai libertate în procedeu, ci și sprijinul statului și al guvernelor.

Paragraful 5 — precum și cele următoare — ale acestui proiect de lege conțin o restricție severă, în înțelesul căreia încă și acei preoți cu calificație superioară își pierd dreptul la competința de cvincvenale, cari pe baza § ului 2, tot din acest proiect, puteau spera la aceasta. Căci ați stabilit o astfel de normă, în urma căreia congrua, plus cvincvenalele, nu poate fi mai mare, decât triplul venitului curat primit din partea respectivei comune bisericești.

Dacă, de pildă, venitul curat, pe care-l primește un preot cu calificație superioară e de 400 cor., atunci competența de întregire din congruă face 1200 cor. și un astfel de preot nici odată nu poate ajunge să beneficieze de cvincvenale, deoarece congrua lui a ajuns deja la triplul venitului curat. Adecă ceeace un paragraf în principiu îți dă, celalalt îți ia.

Intreagă baza pe care se clădește acest proiect, întreaga lui concepție e, după părerea mea, un paradox. Inaltul minister de culte și instrucțiune publică voiește să ajute materialicește pe preoți creindu-le cvincvenale prin legi, Dar, întreb eu, ilustri magnați, ce e cvincvenalul? Remunerație pentru serviciile prestate în decursul unui anumit număr de ani. Oare preoții cu calificație inferioară nu prestează și ei servicii ani de-arândul? Nu sunt și aceștia vrednici, ca legea să le asigure și lor competința corespunzătoare de cvincvenale? Nu sunt și aceștia vrednici ca după 5—10—15 – 20 de ani să aibă o leafă mai mare, decât la începutul serviciului lor? Oare acești preoți cu calificație inferioară nu simt și ei lipsurile scumpetei de azi, ca și cei cu calificație superioară, ba încă mai mult decât acești din urmă? Doar ei nu capătă ca întregire de congruă decât numai 800 cor. Cum să trăiască astăzi cu o leafă de 800 cor. un preot căsătorit, pe care mai ales l-a dăruit Dumnezeu cu o familie numeroasă, câtă vreme ori cine știe, că conform legilor mai recent aduse salarul unui învățător se urcă la 3200 cor. și pe lângă aceasta deosebit mai are și locuință, deși nici învățătorii n'au absolvat 8 clase medii.

Biserica română gr.-or. din patrie dorește ridicarea nivelului de pregătire a preoților săi. Dar vă rog să fiți cu considerare la aceea, că păstorirea sufletelor nu e o funcție, un oficiu, ci e o chemare, o misiune de un caracter mai înalt, a cărei succes și îndeplinire nu depinde de absolvirea școalelor medii, ci de zelul apostolic, de aceea puternică convingere religioasă, care-l pătrunde pe ori care preot adevărat. Așadară în îndeplinirea chemării de preot e mai puțin determinătoare pregătirea anterioară, și astfel după părerea mea e cu totul nemotivată bifurcarea salariilor.

Apostolii lui Cristos și primii săi învățăcei n'au terminat nici o școală medie și nici vre-o academie; dar pentru aceea preoții savanți, erudiți, cu diplome de doctorat ai epocei de azi predică totuși învățăturile acestor oameni modești.

Pe lângă asta o parte însemnată a preoților români trăiește între raporturi topografice de tot specifice. Partea mai mare a credincioșilor acestor preoți trăiește prin munți, în cătune, mai ales în părțile ardelene. In astfel de localități nu prea se duc preoți cu calificație superioară, și dacă din întâmplare s'ar și afla vr'un candidat de preot cu calificație superioară, acesta în lipsa unei societăți potrivite stării sale și în urma izolării sale desăvârșite se rustifică total. In alte cazuri preotul rânduit în astfel de localități, între munți, nu-și află soție de seama sa, căci fetele de o cultură superioară nu se mărită după el, îndatăce au văzut culmile munților, unde vrea să le ducă.

Intre astfel de împrejurări acest biet candidat de preot e silit să se căsătorească cu vre-o fată de țăran, cinstită, dar simplă; și care va fi urmarea? Deosebirea socială între dânșii e atât de mare, încât din acest raport familiar se vor produce cele mai multe neînțelegeri familiare și nu este exclus, ca asemenea viață familiară să se termine prin catastrofă, divorțându-se cei căsătoriți. Poate că și în sânul bisericei reformate din părțile ardelene încă vor fi asemenea cazuri. Deci între asemenea împrejurări, un preot cu calificație inferioară, dar tare în credința sa religioasă, va putea face servicii mai mari, atât bisericei sale, cât și statului.

In temeiul celor expuse rog pe Excelența Sa dl ministru de culte și instrucțiune publică și în general Inaltul Guvern, ca să ridice întregirea dotațiunilor preoțești pentru preoții tuturor confesiunilor recipiate fără privire la calificațiune cel puțin până la suma de 1600 cor., şi afară de asta să dea tuturor preoţilor, atât celor cu calificaţie superioară, cât şi celor cu calificaţie inferioară, un adaus potrivit de cvincvenale. Dar şi până când situaţiunea financiară a statului va permite ameliorarea dotaţiunii tuturor preoţilor, faţă de proiectul sub discuţie, rog să binevoiţi a primi următoarea propunere concretă (citeşte):

„Casa magnaţilor remite acest proiect de lege ministerului de culte şi instrucţiune publică cu îndrumarea, ca în cadrele unui nou proiect să stabilească cvincvenalele potrivite atât pentru preoţii cu calificaţie superioară, cât şi pentru cei cu calificaţie inferioară, şi anume, exclusiv pe temeiul anilor de serviciu şi fără considerare la întregirea de congruă beneficiată până aci, ori la venitul net al preoţilor. Intru cât însă situaţia financiară de acum a statului încă nu ar admite uniformizarea dotaţiunilor preoţeşti, — până la îmbunătăţirea acestei situaţii şi în consecvenţa legilor de congruă de până aci, — pentru preoţii cu calificaţie inferioară să se stabilească competinţa de cvincvenale cel puţin în suma de 700 cor. adecă în jumătatea sumei stabilite pentru preoţii cu calificaţie superioară“.

Vă rog, ilustri magnaţi, binevoiţi a primi această propunere a mea, căci în casul contrar mă tem, că amărăciunea şi nemulţămirea observată chiar şi până acum în sânul preoţimei gr.-or. române se va potenţa şi mai mult, ceeace nu poate să fie indiferent nici din punctul de vedere al Inaltului Guvern, căci nu mai puţin decât în 1500 de preoţi gr.-or. români ar creşte amărăciunea şi n'ar bine să fie aşa.

Inaltă Casă! Este lucru notoric cunoscut, că poporul român din patrie este *cel mai religios*. Aceasta avem a o mulţămi clerului nostru, care a muncit până acum cu calificaţie inferioară. Bunul Dumnezeu să ferească ţara noastră de aceea, ca aceşti preoţi să nu-şi îndeplinească cu conştienţiositate chiemarea, căci atunci va slăbi viaţa bisericească. Şi unde a slăbit religiositatea, acolo de mult a început a slăbi şi adevărata iubire de patrie. Deci primirea propunerii mele este nu numai în interesul bisericei, ci şi al statului“.

Progresiva înstrăinare a României de Austro-Ungaria.

De *Georg Fleşiariu*,
major c. şi r. în retragere.

Prin întărirea puternică, în urma răsboiului din Balcani, a statelor balcanice, până aci de mică importanţă, am ajuns în faţa unei noue grupări de forţe a unei noue împărţiri a puterilor în statele Europei, care înseamnă pentru Rusia o întărire, pe care înainte numai cu un an nime nu o ţinea de posibilă, iar pentru monarhia noastră o îndoită *slăbire*, fiindcă nu numai statele balcanice formează un câştig pentru Rusia, ci şi Turcia, puterea armată de încredere pentru noi în Balcani, e perdută acuma pentru noi. Situaţia aceasta rea politică e cu atât mai îngrijitoare şi mai periculoasă pentru noi, cu cât e învederat, ca răsboiul din Balcani a fost numai un mijloc pentru ajungerea Rusiei la scopul cel mare final faţă de monarhia noastră.

Situaţia de nou creată în Balcani e numai o etapă mijlocie şi înseamnă o basă de operaţie a Rusiei, creată de nou, pentru a se putea da, după adunarea forţelor şi după întărirea statelor slave balcanice, devenite acum mai mari, atacul decizător asupra Austro-Ungariei, după a cărei prăbuşire va putea fi învinsă din partea slavismului şi puternica împărăţie a Germaniei, iar cu ea şi germanismul, ceea ce e scopul final al întregei triple înţelegeri. Francia urmăreşte acest scop final ca o politică de revanşare pentru perderea provinciilor Elsaţia şi Lorena, Anglia din jaluzie pentru avântul puternic pe care l'a luat puterea maritimă germană, iar Rusia din rivalitate tradiţională faţă de monarhia noastră.

Toate acestea le-a putut vedea celce nu sufere de miopie politică şi mai are o schintee de patriotism în sine din întreaga ţinută a triplei înţălegeri, manifestată înainte şi sub durata răsboiului din Balcani, iar dacă mai este trebuinţă de vre-o dovadă, ea ni se ofere în telegrama ţarului trimisă Sârbiei şi Bulgariei, în care telegramă e proclamat în mod oficial *protectoratul rusesc* şi *panslavismul* în Balcani.

Rusia, cu ajutoriul Franciei şi al Angliei, a creat alianţa balcanică, pe care a trimis-o în contra Turciei spre a o nimici, fiindcă esistenţa imperiului turcesc forma o poziţie puternică pentru Austro Ungaria şi pentru Germania în Balcani. România apoi, aliata preţioasă şi credincioasă a acestor două state din urmă, a fost tocmai din motivul acesta ignorată sau rău tratată din partea Rusiei şi a Franciei, până când în conflictul ei cu Bulgaria nu a apelat la sprijinul triplei înţălegeri, fiindcă Austro-Ungaria şi cu ea şi Germania n'a favorisat, după cum se va arăta mai la vale, pe credincioasa ei aliată, România, ci pe — Bulgaria!

Din Macedonia autonomă, de care se legau nădejdi şi care în urma poporaţiunei ei şi de origine neslavă putea să formeze un stâlp bun al triplei alianţe, nu s'a ales nimica în urma influenţei triplei înţelegeri. Iar din o Albanie mare, cu anexarea teritoriilor mărginaşe române (cuţovalahe), care ar fi format o poziţie puternică în Balcani pentru noi şi pentru Germania, au făcut puterile din tripla înţălegere, tocmai pentruca să nu fie aceea ce trebuia să fie, o Albanie mutilată, cu membre amputate, adecă cu detragerea oraşelor frumoase albaneze şi a teritoriului productiv, şi era aproape să i se amputeze şi capul (oraşul Scutari) dacă nu făcea şi tripla alianţă un pas energic şi nu esopera retragerea din Scutari.

Din cele până aci spuse se vede clar şi evident, că tripla înţelegere şi în deosebi Rusia a avut resultate mari în răsboiul din Balcani, iar Germania şi în prima linie Austro-Ungaria a suferit grele înfrângeri. E o imprudenţă politică şi e numai în defavorul propriu dacă aceste înfrângeri nu se recunosc în întregimea lor, şi dacă singurul succes, renunţarea dela oraşul Scutari, care de altcum e numai o fază a răsboiului şi nu stă în nici un raport cu perderile cele mari, vine presentat ca o învingere generală, ca o triumfare a Austro Ungariei asupra Rusiei, a triplei alianţe asupra triplei înţălegeri, cum de fapt s'a întâmplat şi se întâmplă şi astăzi din partea cea mai mare a presei, şi ce e foarte regretabil, chiar şi din partea unor ziare patriotice, ale căror declaraţiuni au importanţă mare, la noi şi în străinătate, şi cari nu tocmai de mult au criticat cu asprime şi au condamnat politica noastră esternă.

In privinţa aceasta se poate vorbi apoi cu adevărat şi sincer despre marele succes al oficiului nostru estern, anume, în privinţa schimbării părerii presei, în privinţa laudelor proprii şi a împărţirii de distincţiuni. Dar toate acestea nu ajută nimica. Ajută momentan diplomaţiei noastre, dar absolut nimica situaţiei grozav de înrăutăţite în care a fost adusă monarhia. N'avem acum decât se recunoaştem pe faţă adevărul, că *am fost bătuţi groaznic*. Făcând aşa vom ajuta cu mult mai mult monarhiei decât zugrăvind în mod artificial situaţia. Trebue să descoperim fără cruţare toate greşelile şi să căutăm să îndreptăm grabnic ce se mai poate îndrepta.

Inainte de toate trebue să fie conştient fiecare patriot al monarhiei de primejdiile mari pe cari le ascunde situaţia actuală pentru monarhia noastră în cas că ar ajunge lucrurile la o răfuială cu Rusia. In locul Turciei, care până acuma ne acoperea pe deplin aripa dreaptă, astfel, că în partea aceasta nu era legată nici o frântură mică a armatei noastre, se află acum statele balcanice, cari formează o puternică forţă auxiliară pentru Rusia, şi cari vor reclama cel puţin patru corpuri de armată (din 16) din trupele noastre, pentru a se împedeca intrarea statelor balcanice în monarhie. Iar dacă se va continua cu politica de până acuma de maghiarisare şi de volnicie în Croaţia şi Slavonia, vom ajunge să vedem minunea, că afară de Bosnia, Herţegovina şi Dalmaţia, mai reclamă şi în internul monarhiei Sârbo-Croaţii un corp întreg de armată pentru „*susţinerea ordinei*“, adecă pentru sprijinirea politicei maghiare. (Socoteala aceasta e evidentă din ziarele Slavilor de sud).

Aşa dară monarhia noastră are duşmani şi în ţara Sârbo-Croaţilor, — cari câtă vreme au fost guvernaţi dela Viena, nu dela Budapesta, au fost cu Românii şi cu Germanii din Tirol împreună cei mai credincioşi locuitori ai imperiului habsburgic faţă de tron şi împărăţie, şi la 1848, în unire cu Românii, ca grăniţeri, cu femei şi cu copii au apărat tronul şi l'au salvat de sigura nimicire ce i-o juraseră aceia ce atunci au destituit dinastia şi au detronat pe Impăratul nostru, — iar acuma sunt daţi pradă maghiarizării forţate!

Viitorul istoriograf al monarhiei noastre va avea să stabilească, cum şi de ce au putut să se întâmple aceste lucruri astăzi neînţelese, şi de unde vine această răsplată cu totul întoarsă!

Regatul României apoi, preţioasa noastră aliată, care totdeauna a stat cu credinţă pe partea noastră, care cu atitudinea ei ne-a făcut servicii mari şi în anul 1908, cu ocasiunea anexării Bosniei, şi mai ales în răsboiul din Balcani a mers pe deaîntregul cu tripla alianţă, fiind nedespărţită de monarhia noastră, neîntrând în alianţa balcanică nici după repeţite invitări: *stă astăzi cu totul nemulţămit şi supărat în prima linie pe Austro-Ungaria*. Nu ne foloseşte nici aici ascunderea adevărului, ori ignorarea tonului iritat al României faţă de monarhia noastră, în credinţa cu totul greşită, că România ar fi avisată la Austro-Ungaria şi că va trebui să meargă cu ea. Să se caute mai bine *motivele* cari au provocat această schimbare. Ele se atribue, acolo, în ţară, în prima linie diplomaţiei noastre. S'a spus doară şi în esposeul ministrului-president român *Maiorescu* (presa noastră a retăcut lucrul acesta), pe faţă şi clar, că la început Austro-Ungaria a fost în contra micilor concesiuni cerute de România, a fost în contra cedării Silistrei, numai pentru a face ochi dulci Bulgariei.

Prim-ministrul român spunea mai departe, că Austro-Ungaria şi după aceea necontenit s'a năzuit să înduplece pe Români ca să renunţe la Silistra. Comentarul nu l'a făcut domnul Maiorescu dar l'au făcut deputaţii, politicianii şi cei dela presa României, atacând în unanimitate şi în mod vehement pe Austro-Ungaria, care a fost acusată că şi-a călcat credinţa şi şi-a negles datorinţele de aliată, cu atât mai vârtos, că România, după espunerile lor, tocmai la propunerile monarhiei noastre s'a lăsat a fi determinată, ca să nu mobiliseze şi să nu participe la evenimente cu arma. Prin ce apoi s'a nimicit scopul României de a-şi revindica drepturile asupra Românilor din Macedonia şi de a-şi împlini datorinţele faţă de această poporaţiune românească pentru care a cheltuit multe milioane spre a o vedea unită într'o Macedonie autonomă. Lipsa de acţiune din partea monarhiei noastre a îndemnat pe ministrul-president român *P. P. Carp* să demisioneze pe la mijlocul lui Octomvrie anul trecut şi să se pronunţe în ziare foarte nefavorabil despre monarhia noastră. Iar alţi bărbaţi de stat (români) spuneau, că politica internă şi externă a Austro-Ungariei stă cu totul sub curatela oligarhiei maghiare, care vrea să folosească Bulgaria de cal de bătae în contra României.

Un alt ministru, domnul *Filipescu*, a ieşit mai târziu din cabinet, tot pentru Austro Ungaria. Şi alţi foşti miniştri, ca *Grădişteanu*, *Arion*, şi alţi bărbaţi de stat cu multă vază, au condamnat în şedinţele publice ale parlamentului, în presă şi în întruniri, atitudinea diplomaţiei noastre şi asuprirea Românilor din Ungaria, ai căror conducători se aruncă în temniţă, folosind cuvinte foarte aspre şi făcând responsabilă Viena şi pe Germanii din Austria pentru aceasta, fiindcă pe urma nouei alianţe legate cu Maghiarii, ei sprijinesc politica de volnicia a acestora, pe lângă toate primejdiile mari pe cari le ascunde în sine această politică, nu numai pentru monarhie, ci şi pentru Germani, pentru că nu numai pe Slavi şi-i fac de duşmani, dar înstrăinează de către ei şi monarhie şi România cu întreaga românime.

Fostul ministru Grădişteanu spunea: „Cum putea România să astepte ajutor dela diplomaţia austriacă, atunci, când ea face numai politică maghiară cu ascuţiş în contra a tot ce e romănesc?“ Şi cumcă, durere, aşa pare a fi, s'a spus şi într'un prim-articol al ziarului *N. W. Journal*, în care politica noastră externă a fost criticată în mod obiectiv şi foarte nimerit. Se arăta, cum oficiile noastre externe sunt ocupate în mare parte de Maghiari, a căror grijă este să lupte în contra „*primejdiei române*“, care poate să fie numai o invenţie genială a lor. Aşa se explică apoi şi exoperarea prin ministeriul de externe a episcopiei cu limba bisericească maghiară în părţile Ungariei de nord locuite de Români şi de Ruteni, ceeace a provocat mare amărăciune la Românii şi la Rutenii din toate ţările. Şi s'au ridicat protest în contra acestei maghiarizări prin biserică, în mijlocul unei agitaţiuni enorme, în demonstraţia panslavistă aranjată în stil mare în contra monarhiei noastre în Petersburg la 6 Aprilie a. c. cum şi în adunările de protestare din România, chiar şi în întrunirea femeilor române din Bucureşti, în care au luat cuvântul şi Prelaţi de ai bisericii române.

E vorba de sute de mii de Ruteni, respective Români gr.-catolici, cari au ţinut până acuma cu credinţă la Roma şi acum deodată, fără a fi ascultaţi şi în contra protestului energic al episcopilor lor, sunt prefăcuţi în Maghiari gr.-catolici, noi de tot, eliminându-se limba lor maternă de până acuma, în care se rugau, din biserică, împreună cu cărţile lor bisericeşti. Spiritele sunt iritate în mod îngrijitor. Preoţii şi credincioşii nu vreau să se lapede pentru lumea aceasta de limba lor maternă şi se împotrivesc şi în faptă, astfel, că vin apoi arestaţi şi întemniţaţi. Multe biserici stau goale şi unii din credincioşi stau gata să treacă la legea rusască, respective la ortodoxia românecscă.

Presa noastră (din Austria) nu ştie însă nimica despre toate acestea şi reproduce adevărul întors al biroului de presă maghiar, care presintă mişcarea aceasta ca un fel de esces panslavistic, respective daco-român. Presa noastră ignorează şi acuzele ridicate de deputatul *Isopescul* în parlamentul austriac în 28 Maiu şi de deputatul *Pop* în dieta maghiară, în chestia aceasta îngrijitoare, arătând ambii primejdia ce trebue să se nască pentru imperiu din politica maghiară, care poate se vatăme şi sentmentele religioase ale acestor locuitori ai ţării, credincioşi imperiului, în zilele în cari tocmai pentru vătămarea astorfel de sentimente în Albania, din partea Muntenegrenilor, aceştia din urmă au fost traşi la răspundere din partea diplomaţiei noastre, pecând favoriţii ei oligarhici pot să-şi permită orişice.

Presa noastră retace şi aceea, că 25,000 de Români au protestat în mod solemn într'o adunare ţinută în Alba-Iulia în contra acestei episcopii maghiarizătoare şi că 50 dintre conducătorii lor de frunte, cari au aranjat acest meeting de protestare, sunt acuma urmăriţi de jandarmi şi de autorităţi.

Presa noastră nu scrie nimica despre faptul, pe care cu regrete l-a stabilit şi înţeleptul şi probatul politician german *Dr. Albert Ritter* în prim articolul ziarului „*Grazer Tagblatt*“, numărul dela 1 Iunie a. c. anume, că Silistra, cu împrejurimea de trei kilometri, cedată în fine României, *a fost meritul Rusiei şi al Franciei, sprijinite de Italia*, care dela început până la sfârşit s'a luptat pentru pretensiunile Românilor. Dovadă vizita pe care a făcut-o Principele *Carol*, imediat după conferenţa dela Petersburg, la Roma.

Cu faptele nerestucnabile în mână am arătat din destul, cu inimă îndurerată patriotică, că imperiul nostru, sguduit în temeliile sale pe urma unei domnii de volnicie ruinătoare de imperiu şi de armată în curs de 45 de ani, şi pe urma politicei de maghiarisare fără sens a oligarhiei maghiare, care formează o mare primejdie şi pentru adevărata naţiune maghiară şi pentru statul ungar, — cu greu va mai putea conta la România, care a comunicat deja prin representanţii ei guvernelor din streinatate, în mod oficios, că *îşi reservă mână liberă pentru toate situaţiunile şi nu va mai remânea pasivă*.

Putem deci să stergem din socotelile noastre şi escelenta, brava şi în răsboiu bine probata armată română, cu ale ei cinci corpuri, fără a putea avea în schimb nici măcar o companie de soldaţi bulgari, cari se meargă cu noi în contra Rusiei. Pentrucă numai minorii politici pot să creadă, că Bulgarii vor lupta cândva în contra Rusiei, care i-a eliberat din jugul turcesc. Resultatul final al politicei noastre esterne, în hiperzelul ei de a sprijini Bulgaria în contra României, pentru a o câştiga pe cea dintâi pe partea noastră, va fi perderea României, fără a fi câştigat pe Bulgari, perderea armatei române, care după cele mai noue date cuprinse în escelenta broşură „*Deutschland und der nächste Krieg*“, scrisă de generalul de cavalerie *Frideric de Bernhardi*, sprijinită de marea bogăţie a ţării, poate trimite astăzi pe câmpul de răsboiu 650,000 de oameni!

Resultă deci din toate acestea, că înainte de răsboiul din Balcani dispuneam de 16 corpuri proprii de armată şi de 5 române, la olaltă de 21 corpuri, iar acum trebue să ştergem 10 corpuri din socoteală. Mai e apoi şi primejdia stabilită şi de Dr. Albert Ritter în menţionatul seu articol de fond, anume: încercările continue ale Rusiei de a atrage România pe partea sa, în care scop tripla înţălegere promite Românilor partea de sudost a Ungariei, pe lângă o parte a Basarabiei, pe care Rusia e gata să o cedeze de bună voe!

In cursul răsboiului se putea ceti în ziarele din Bulgaria propunerea făcută României, că se renunţe la Silistra, să se alăture la Bulgaria, pentruca mai târziu cu ajutorul acesteia să iee Ardealul. Sârbia încă a făcut şi face şi acum asemenea propuneri României. Dar despre acestea presa noastră nu ştie nimica. Ea a retăcut şi importantul pasaj, cu mult înţeles pentru adevărata şi nestrămutata credinţă a Românilor, din esposeul ministrului president român *Maiorescu*, că România nici pentru aceea nu s'a putut alătura la Bulgaria în răsboiul acesta, pentrucă Bulgaria s'a fost obligat prin contract *să pună la dispoziţia Sârbei o armată mai mare* (parem se de 150,000) *în contra Austro-Ungariei*. Şi totuşi diplomaţia noastră are o atitudine atât de sucită faţă de România, resp. faţă de Bulgaria, cu toată alipirea credincioasă a României la Austro-Ungaria, şi cu toată respingerea tuturor ofertelor contrare intereselor monarhiei noastre! „Dacă mai luăm, — spune Ritter în articolul seu amintit, — că astăzi domnește convingerea pe acolo, că monarhia dela Dunăre e coaptă pentru a fi împărtășită de soartea Turciei, suntem în clar cu toate celelalte“... Convingerea aceasta esistă în Sârbia și chiar și în Rusia, căci nu de mult scria „*Novoja Wremia*“ că pentru certele naționale din internul ei Austro-Ungaria nu mai numără nimica.

Un deputat a spus în parlamentul sârbesc, că Austro-Ungaria aparține deja muzeului istoric. România nu e încă de convingerea aceasta, în așteptarea, ca cel puțin acuma, în fața esemplului admoniator, cu prăbușirea Turciei pe urma asupri ii naționalităților sale, se fie resolvată chestia de naționalitate pe bazele egalei îndreptățiri a tuturor popoarelor din Ungaria, ca astfel și conaționalii ei se primească drepturile naționale și politice pe cari le are și cel de pe urmă Bosniac în plină măsură, cu toate că n'a contribuit încă cu nimica la susținerea imperiului. Iar dacă nu se întâmplă aceasta și nu se pune capăt cât mai curând sistemului de corupție, — așa spun toate ziarele române, — *Rusia poate să-și ajungă scopul*, căci năzuințele ei atractive față de România, sprijinite de acțiunea respingătoare față de Românii din Ungaria, va fi încoronată de succes. In cazul acesta apoi alte 5—6 corpuri de armată ne vor trebui pentru România, și noi remânem cu 5 corpuri pentru lupta decisivă ce o vom purta cu cele 41 corpuri de armată ale Rusiei. Iar Germania, care va avea la spate o armată franceză de asemenea mărime, abstrăgând dela amenințările din stânga ale Angliei, ce va putea să ne dee din cele 25 corpuri ale ei? Resultatul e clar de pe acuma, astfel, că putem se fim mulțumitori pentru el oficiilor esterne maghiare și acelora, pentru cari a fost de mai mare preț susținerea oligarhiei maghiare decât considerațiile privitoare la esistența monarhiei.

In România se miră oamenii, că în Ungaria se continuă cu faimosul sistem de guvernare. In Sârbia și Rusia însă se bucură oamenii pentru aceasta, fiindcă e apă pe moara lor. „Politica de maghiarisare și certele naționale din Austro-Ungaria, — spunea un ziar românesc, — sunt întărituri interne pentru contrarii monarhiei“... De ce nu se prefac în fortărețe puternice de mulțămire și de egală îndreptățire, în contra cărora zadarnic ar lua lupta oricare dușman puternic?... De ce lăsăm se vulnereze glorioasa monarhie din atâtea rane, câte națiuni are, când pentru toate aceste râni, chiar și pentru rana principală, — chestia ungară, — este leac, simplu, ieftin, care vindecă grabnic și durabil: *dreptatea?!*.

Anul VI.

Din Austria.

Nemulțumiri pentru înstrăinarea României dela alianța triplă.

Viena, 28 Iunie n.

Ziarul „*Die Zeit*“ din Viena, organ de opoziție contra politicei externe a monarhiei austroungare, atât sub contele Aehrenthal decedat acum un an, cât și sub urmașul său contele Berchtold, publică în numărul său de Joi la loc de frunte un articol în care arată, că între toate urmările nefaste ale politicei externe așa cum se face acea acum în palatul de pe Ballhausplatz, cea mai gravă este *înstrăinarea României*.

„Am perdut pe acest unic prietin credincios ce am avut în Balcani“, scrie distinsul organ de publicitate din Viena. „România, pe care nu ni-a putut-o smulge chiar nici tratamentul vamal nefavorabil din partea guvernului nostru agrar, România e decepționată de noi și se îndepărtează de căile noastre, fără a vorbi mult, fără a rezona lung, cu o hotărâre firmă și care pare a fi liberă de orice urmă a raporturilor de odinioară.

La începutul răsboiului balcanic România era cu deplină încredere pe partea noastră și urma politica noastră tocmai așa, ca și când ar constitui o parte a monarhiei. Noi am fost pasivi, deci și România a rămas pasivă. Noi așteptam o înfrângere a aliaților, România nu putea nici ea să bănuiască cealaltă posibilitate. Noi am neglijat a ne anunța la țările balcanice pretențiile noastre și a celei oarecari contravalori pentru neutralitatea noastră, România asemenea a omis de a face un pas pentru asigurarea intereselor sale în cazul dacă înving aliații. România a mers consecvent chiar mai departe: la plămădirea uniunei balcanice regatul român a fost invitat să participe, dar a refuzat, având aceeaș convingere ca ai noștri în Viena, că uniunea balcanică va fi un făt mort. România a stat mai fidel în suita Austriei, decât cum a stat Serbia în a Rusiei. Rezultatele neașteptate ale răsboiului balcanic au sguduit convingerea României, că pentru ea nimic nu poate fi mai avantagios decât a remânea în apele monarhiei austro-ungare. Diplomația noastră a îndurat eșec după eșec și și-a perdut întreg nimbul înaintea Europei, mai ales însă înaintea României, care începe a se considera ca o victimă a politicei austro-ungare greșite. Românii regretară, că nu și-au asigurat o parte din pradă ca preț al neutralității ce au observat, și grăbiră a-și anunța acum cererile după compenzația din partea Bulgariei. Contele Berchtold declară atunci în delegații că diplomația, austro-ungară va păși cu toată energia pentru pretensiunile României, generalul Conrad von Hötzendorf fu trimis cu un autograf al împăratului către regele Carol, și Românii se liniștiră un pic. România începe negocieri cu Bulgaria. Dar de atunci se observă că politica contelui Berchtold e plină de contraziceri: din dușmănia contra Serbiei el îi flatează pe Bulgari și nu cutează a păși cu energia necesară contra lor pentru interesele românești. Pertractările se trăgănează, e iminent războiul între România și Bulgaria, până se amestecă Rusia și invită adversarii la o conferență la Petersburg, unde în sfârșit Bulgarii fură constrânși a ceda României Silistra: nu mult, totuși ceva.

Urmează cearta între Serbia și Bulgaria, și României i se oferi prilej să bage de seamă că contele Berchtold se interpuse pentru Bulgaria cu căldură incomparabil mai mare, decât la timpul său pentru România, deși Bulgaria în convenția sa secretă cu Serbia se obligase la un răsboi de defensivă și de ofensivă contra Austro-Ungariei, în timp ce loialitatea României față de monarhia austro-ungară a fost totdeauna absolut ireproșabilă și perfectă.

Astfel, România, contrar cu simpatiile personale ale regelui, a încetat de a mai fi austrofilă. Astăzi ea nu înclină încă spre Rusia, dar hotărât pe partea Serbiei și Greciei, fiind interesul ei a le sprijini contra năzuințelor de hegemonie ale Bulgariei. Dacă ar fi ajuns la răsboi între Bulgaria și Serbia, România ar fi intervenit activ și ar fi făcut cauză comună cu Serbia, în timp ce noi am fi stat de partea cealaltă, la spatele Bulgariei.

Astfel, — constată autorul, — am perdut România fără a fi câștigat Bulgaria. Dar ne a câștigat Bulgaria pe noi și va profita încă în urma noastră. Ceace ni-a rămas, este contele Berchtold“.

In acelaș înțeles publică și ziarul „N. V. Tagblatt“ un articol în numărul său de Vineri, și organul social-democrat „Arbeiter Zeitung“ în numărul de azi. Natural, căci problema aceasta e vitală pentru viitorul monarhiei.

C. Nedelcu.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broșu.*

(Urmare).

Mituri polinezice.

La Polinezi aflăm mai multe pături de mituri cosmogonice. „După una din aceste legende, Tangaloa zeul primordial și cel mai suprem al ceriului, a născut pe toți zeii cu nevasta sa Papa (pământul), dela cari derivă apoi luna și stelele, marea și vânturile și la urmă oamenii. După o altă legendă a trăit Dumnezeu la început închis într'o scoică sau într'un ou, și spărgându-l s'a făcut din cele două coji ceriul și pământul, iar din sudoarea ce i-a curs la acest lucru, marea. Sau după o altă legendă, trăiau numai zeii în ceriu, fiind sub ei numai mare și pământ din ceriu jos, care s'a schimbat apoi în insula Tonga și s'a mărit tot mai tare. Sau pescui ei pământul cu o undiță și-l scoase afară din adâncul mării, dar când a ieșit pe jumătate, s'a rupt sfoara, așa încât au rămas afară din mare numai câteva piscuri, și anume insulele polinezice“. — „O altă legendă de origine mai târzie se află la tribul Maori și anume: Ceriul și pământul au fost împreunați în decurs de mii de ani așa de tare unul lângă altul, încât totul zăcea îngropat în întunerec. Atunci se hotărâră copiii lor a-i despărți, fapt care îl îndeplini zeul pădurilor prin aceea, că se apăsă împotriva pământului și se întinse către ceriu. Acum se făcu lumină și se născură copiii ceriului și-ai pământului....

„Insă ceriul și pământul deplâng în negură și în rouă încă, această despartire a lor, cu lacrimi“. (Pfleiderer, Religionsphilosophie II, p. 325) Oamenii sunt considerați în aceste mituri adeseori, ca niște ființe cerești, rătăcite din locuința zeilor. In aceste povestiri găsim o întreagă bogăție de fantazie naivă. Feluritele fenomene naturale ca de pildă: înălțarea insulelor din apă sau contemplarea ceriului, care posede înfățișarea unei scoici sau a unei jumătăți de ou, sunt redate și țesute la un loc în povestiri simple. Dumnezeu și lumea însă, nu sunt despărțiți unul de altul, ci sunt la un loc. Numai singur omul își are o origine mai superioară dumnezeiască.

Mituri germanice.

Legendele germanice despre crearea lumii, ce ni le-a păstrat epopeia numită „Edda“, și-au primit coloritul sub influența climei nordice. Semințiile nord-germanice au simțit contrastul dintre zona rece de nord și zona ferbinte de sud, au simțit puterea conducătoare de viață a căldurii țărilor sudice și a frigului amorțitor al nordului. In „Edda“ aflăm mai multe mituri ce seamănă unele cu altele.

„Odinioară a fost epoca, când toate încă nu erau,
Nici nisip, nici mare, nici valuri sărate,
Nu era nici pământul, nici ceriul deasupra,
Genună căscată și iarbă nicăiri“.

Inainte de pământ a fost creat „Niflheim“ (Nebelheim), loc rece și întunecos. Inainte de Niflheim“ esista în sud o lume numită „Muspelheim“, o lume ferbinte și luminoasă, plină de flacări și arzătoare. Văpaia sudului s'a întâlnit la un loc cu gheața nordului. Atunci se produse în gheața ce se topea, viață, și se născu uriașul „Imir“. Tot din gheața ce se topea s'a făcut și „Audhumla“, vaca ce-a lins blocurile sărate de gheață, asa încât s'a născut un om cu numele Buri. Fiul acestuia, Bör, naște alți trei fii pe Odhin, pe Wili și pe We, stăpânitorii lumii. Aceștia au ucis pe uriașul Imir și au format din membrele sale universul:

„Din carnea lui Imir s'a creat pământul,
Din sudoarea lui, marea,
Din oasele lui munții, din părul lui pomii,
Din țeasta lui ceriul,
Din sprâncenele lui Ase binefăcătoare au făcut
Pe Midgard, fiilor oamenilor;
Dar din creerul său s'au creiat
Toți norii sălbatici“.

Apoi fiii lui Bör aflară pe țermuri doi pomi, și făcură din ei oameni. Odhin le dădu spirit și viață, Wili minte și mișcare, iar We fața, grai, auz și văz. Ca locuință fu destinat neamului omenesc locul Midgard (Mittelgarten, adecă locul de mijloc între Sud și Nord), zeii însă își zidiră palatul lor în Asgard.

Mai pe scurt și mai simplu de cât această legendă detailată, aflăm crearea lumii în următoarele versuri:

„Odinioară era epoca, în care trăia Imir,
Nu era nici nisip, nici mare, nici valuri sărate,
Nu era nici pământul, nici deasupra cerul;
Genună căscată, și iarbă nicăiri.

Până când fiii lui Bör au ridicat globurile,
Ei, cari au creat pe puternicul Midgard;
Soarele sudului luci peste stânci,
Și pe fund înverzi aiu verde“.

Părerea, că la crearea universului s'a folosit ca materie corpul unui om despicat în două, o vom afla în miturile babilonice și indice. Determinarea stării haotice de la început prin negațiuni („nici nisip, nici mare, nici valuri sărate, nici pământ nu era, nici sus cerul“) o aflăm cam tot în felul acesta în mitul al doilea ebraic despre crearea lumii, (I Moisi 2: „încă nu era crâng pe suprafața pământului și în încolțire nici o plantă pe câmp...și nu era nici un om, pentru a lucra pământul“), în cel babilonic („când deasupra nu era numit încă cerul, iar jos pământul nu purta încă nici o numire“) și într'o poesie indică („atunci nu era ființă și nu era nici neființă; nu era imperiul văzduhului și nici deasupra cerul“). Din faptul acesta pare a fi evident, că pentru descrierea stării dela început, sau a chaosului, sau a existenții primordiale, autorului i-a venit mai ușor a întrebuința negațiuni, decât afirmații directe și positive. Totasemenea și celebrul poet latin Ovidius (43 a. Cr. — 17 d. Cr.) în cunoscuta sa descriere a chaosului, se folosește mai adeseori de negații, de cât de afirmați positive... (Metamorfosele I. v. 10—20)

(Va urma).

NOUTAȚI.

Dela „Asociațiune“. Ședința plenară ordinară a secțiunilor științifice literare ale „Asociațiunii“ e convocată pe *Luni 1/14 Iulie a. a.* orele 10 înainte de ameazi, la Sibiiu. Programul e următoriul: Deschiderea ședinței; raportul secretarului literar; stabilirea ordinei de zi. După ameaz ședințele singuraticelor secțiuni.

*

Rescumpărare. P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial, și-a rescumpărat felicitările de ziua numelui, dăruind pentru ajutorarea copiilor săraci dela școala de aplicație a institutului teologic pedagogic arhidiecezan suma de 20 coroane.

•

Din comitatul Sibiiului. O deputațiune numeroasă de Români și Sași esmisă din partea comunelor cercului pretorial al Cisnădiei s'a prezentat în 26 Iuniu n. c. în audiență la noul ministru de interne dl *Sándor Iános*, solicitând aprobarea conclusului adunării municipale referitor la mutarea sediului pretorial din Cisnădie în orașul Sibiiu. Dorințele cercului pretorial le-a tălmăcit înaintea dlui ministru parohul nostru din Boița dl *Ioan Druhora*. Ministrul a promis, că va satisface dorinței cercului pretorial cu cea mai mare bunăvoință. Să dea Dumnezeu ca așa să fie.

•

† Ioan Ursu de Margina, inginer asistent în Sibiiu, a decedat Marți în 1 Iulie n., în etate de 55 ani și va fi înmormântat Joi, în 3 Iulie n. din casa rece a cimiteriului central. Odihnească în pace.

•

Jubileu. O deputație a ofițerilor de dragoni nr. 11 a sosit Sâmbătă din Brünn la Viena și a fost primită ziua următoare la Schönbrunn în audiență. Monarhul este proprietarul numitului regiment de 70 de ani, și din acest prilej deputațiunea aduce felicitări Maiestății Sale. Regimentul primise în anul 1843 numele de „Colonelul Arhiduce Francisc Iosif“.

*

In atențiunea profesorilor noștri. Rog pe toți domnii profesori, cari, prin circulara dela 2/15 Maiu a. c. a secției școlare a „Asociațiunii“, au fost convocați la ședința din 30 Iunie (13 Iulie) a acesteia, să binevoiască a-și anunța subsemnatului participarea, pentru a putea lua măsurile necesare de găzduire. Dr. Onisifor Ghibu, referentul secției școlare, Sibiiu, Str. Șaguna 8.

*

Examene. Cursul de științe comerciale pentru femei, ce se ține în Sibiiu, a avut examene în 23 și 24 Iunie. Cursul a fost cercetat de 70 de eleve. Din aceste au obținut nota-*eminent* 15, *bine* 37, *suficient* 11 eleve. La examenul de corigență în Septemvrie se admit 4 eleve, ear 3 au să repeteze cursul. Școala aceasta sibiană împlinește acum 15 ani de existență.

•

Respectarea autonomiei noastre bisericești. Dl Eugen Popescu, de prezent, învățător-director al școalei noastre din Avrig, a fost făcut arătare la organele administrative contra comunei bisericești din Boița, unde a funcționat mai nainte ca învățător, că nu și-a primit emolumentele pentru școala economică de repetițiune. Comisiunea administrativă a luat în considerare plânsoarea numitului învățător și a condamnat comuna bisercească la solvirea pretenziunei reclamate din partea aceluia. In urma apelațiunei comunei amintite, ministrul de culte și instrucțiune publică *a anulat* hotărârea comisiunei administrative, obligând pe numitul învățător și la suportarea speselor, din motivul, că: numitul învățător în cestiunea sa de controversă cu comuna bisericească susținătoare de școală înainte de a cere intervențiunea organelor administrative, *amăsurat dispozițiunilor noastre constituționale, trebuia să se adreseze forurilor noastre bisecești*. Să fie de învățătură învățătorilor noștrii confesionali, cari se fac a-și uita de autonomia noastră bisericească!

•

Faptă îndrăzneață. Aviatoarea Miss Tilly Broadwick din Los Angelos a săvârșit o îndrăzneață faptă. S'a ridicat pe un aeroplan la o înălțime de o mie de metri și a sărit din aparat cu ajutorul unei umbrele anume construite. Curagioasă Miss a izbutit în adevăr să ajungă nevătămată la pământ.

•

Filantropie. Regele Victor Emanuel al Italiei are o mulțime de castele, care înainte de unirea Italiei formau proprietatea micelor state italiene. Clădirile acestea superbe, în urma hotărârii regale, se vor instala în formă de institute filantropice: spitale, muzee ș. a. Fapta produce mare entuziasm în Italia.

•

Pedeapsa cu moarte. Din Viena se anunță, că în casa seniorilor, cu ocazia revizuirii codului penal, s'a vorbit și despre chestiunea ștergerii pedepsei cu moarte. Raportorul Lammasch, în numele comisiunii, a declarat, că pedepsirea cu moarte, având efectul cel mai intimidător asupra oamenilor, nu poate să fie desființată.

•

Căsătoria funcționarelor de poștă. Regele Italiei a subscris de curând un decret, care permite femeilor aplicate la telefon să se căsătorească. In prima zi, când s'a publicat decretul, *trei sute* de fete au cerut permisiunea de căsătorie. Toate cererile s'au încuviințat.

•

Anticități. Vechiul oraș roman *Aquincum* se află, cum se știe, în hotarul Budei vechi. O parte din ruinele sale s'au scos la lumină mai demult. Acum se clădește în apropierea sa o fabrică de gaz; cu acest prilej s'au găsit earăși o serie întreagă de rămășite romane: statue, pietri cioplite, arme, unelte de război, vase de bronz și și de cărămidă. Obiectele aflate se păstrează în muzeul Aquincum, care este vizitat de mulți străini sosiți în capitală. Tinerimea școlară, condusă de profesorii de istorie, a cercetat adeseori celebrele anticități ale orașului roman.

Internatul şcoalelor medii gr. or. române din Braşov.

In internatul şcoalelor medii gr. or. române din Braşov se primesc elevii şcoalelor româneşti (gimnaziu, reale, comerciale) din Braşov.

Clădirea e impozantă, aproape de şcoală şi are: *a*) sale spaţioase şi luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră de şi saltea), *b*) sale luminoase de studiu, *c*) sale separate de mâncare (sofragerii), *d*) coridoare spaţioase, închise, luminoase şi încălzite, *e*) conduct de apă (din isvoare de munte), *f*) local propriu de baie cu duşuri, *g*) încălzire centrală (calorifer) *h*) infirmerie (spital) în grădină, *i*) grădină mare cu pomi, *l*) cât mai curând: lumină electrică. Elevii internatului vor avea: *a*) hrană bună, variată şi igienică, *b*) control la prepararea lecţiilor, *c*) baie, *d*) tratament medical, *e*) supraveghere, lăsându-li-se însă peste zi şi libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea şcoalelor şi bucătăria se conduce în regie proprie.

Taxa de elev e 700 cor. pe an şi se plăteşte în patru rate anticipative, eventual şi lunar.

Condiţiunile de primire. Cererea de primire se va da până *în 15 Iulie* v. şi va fi însoţită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu şcolar, 2. act de naştere, 3. act de revaccinare (numai pt. elevii claselor I—IV. gimn. şi reale), 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declaraţiune legală, că părinţii se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului şi admit în caz de proces competenţa judecătoriei din Braşov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăşi de zi, 4 cămăşi de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 părechi de ciorapi, 6 ştergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 3 feţe de pernă, perie de cap, de dinţi, de haine, peptene des şi rar, săpun, 2 părechi de ghete, 4 şervete de masă, chipiul şi uniforma obligată la şcoalele noastre din Braşov.

Toate aceste lucruri trebue consemnate într'un inventar, scris în 2 exemplare.

Părinţii vor însemna cu arniciu roşu rufele şi hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da din internat deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrenţuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plătirea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum şi banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor la gimnaziul gr. or. român din Brassó (Braşov), care va da toate informaţiunile şi deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în momentul ultim, e bine ca cererea de primire, sau cel puţin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Braşov, Iunie 1913.

Pentru direcţiunea internatului:

Ioan Petrovici,
profesor.
(Strada Prundului — Porond u. Nr. 39).

Nr. 315/1913. (139) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător dela şcoala rom. ortodoxă din **Ighiu** se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvit anticipativ în rate lunare din cassa bisericii; cvartir (3 odăi şi culină) în edificiul şcoalei şi grădină.

Cei ce doresc a ocupa postul să-şi înainteze cererile însoţite de toate documentele recerute la subsemnatul oficiu în terminul sus indicat notându-se că vor fi preferiţi candidaţii cu cvalificaţiune superioară şi cei buni cântăreţi, în deosebi pentrucă alesul învăţător va avea să îndeplinească toate funcţiunile de cântăreţ în şi afară de biserică, pentru care serviciu i-se va da în folosinţa 1 jug. de pământ arător, iar pentru formarea de cor, — ceeace însă se pretinde dela cel ales — va primi o deosebită remuneraţiune din fondul esistent spre acest scop.

Urcarea şi respective adausurile la salar — dictate de cea mai nouă lege şcolară (art. XVI din 1913) se vor face tot dela biserică însă numai cu considerarea serviciului îndeplinit la această şcoală.

Dela concurenţi se mai cere a se prezenta, înainte de alegere, la biserică, pentru a-şi arăta destoinicia în cântări şi a se face cunoscuţi poporului.

Alba-Iulia, 13 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 410/1913. (143) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de **învăţători** în comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul **„Cetatea de peatră“**, se se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Costeni**, cu salar de: 300 cor. dela comuna bisericească şi 700 cor. ajutor de stat; 20 cor. relut de grădină şi cvartir în natură.

2. **Curtuiuşul-mic**, cu salar de: 200 cor. dela comuna bisericească, 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arh., şi 700 cor. ajutor cerut dela stat; grădină şi cvartir corespunzător în natură.

3. **Vima mare**, cu salar de: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. ajutor de stat, ce va cere pe baza documentelor celui ales; cvartir în edificiul şcoalei şi grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Lăpuşul-ung, (Magyarlápos), 15/28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetele parohiale.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 371/1913 (136) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul Murăş Oşorheiu, pe baza ordinului consistorial din 22 Maiu a. c. Nr. 6319 şcol. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

I. Salar fundamental 1000 cor., solvibil: 400 coroane din repartiţie dela popor, 400 cor. din lada bisericii, 200 cor. ajutor dela consistoriu.

II. Cuartir corespunzător în edificiul şcoalei.

III. ¼ jugăr grădină.

După întrarea în valoare şi respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarisarea învăţătorului se va îndeplini prescriselor aceluia. — Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesul şi respective instituitul învăţător la acest post i se impune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se presenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, la 10/23 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Murăş Oşorheiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 603/1913 prot. (137) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr. or. română din **Ighişdorful-românesc**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termin **de 30 de zile** dela prima publicare apărută în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar 600 cor. din repartiţie pe popor, iar restul, precum şi cvincvenalele sau cerut dela stat.

2. Cvartir constătător din 2 odăi, o bucătărie şi cămară.

Invăţătorul, care va fi ales, va fi dator să ţină strana la utrenie şi vecernie în biserică, iar la sf. liturghie să cânte regulat cu copiii fără altă remuneraţie şi să propună atât în şcoala de toate zilele, cât şi în cea de repetiţie religia şi să cultive grădina de pomărit.

Invăţătorul, care va dovedi şi cvalificaţiune muzicală pentru instruarea şi conducerea unui cor bisericesc, va fi preferit şi separat rebonificat.

Concurenţii sunt datori să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile de concurs instruite cu estras de botez, atestat despre studiile premergătoare, absolutor pedagogic şi diplomă de învăţător, eventual şi alte documente recomandatoare, să le trimită la oficiul protopresbiteral al tractului Agnita (Szentagota).

Agnita, 12 Iunie 1913.

In înţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Apa minerală naturală
„HEBE“
din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beşică şi rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 1— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

Un tinăr
din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase gimnasiale, reale sau civile află loc de **practicant** la firma **Ioan Comşa & fiu, Sălişte (Szelistye, Szeben m.)** (135) 3—3

Aviz.
Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturii până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 82 — (Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

◆ ◆ ◆

„ALBINA“, inst. de cred şi econ., în Sibiiu.

A XXVI-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% în fl. ale *Inst. de credit şi de econ. „Albina“* a urmat în *27 Iunie 1913* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavriil Zágoni*, a doi membri din conziliul de administraţiune şi a comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras în valoare totală de *florini 25,000* următorii numeri:

à Fl. 500 Nr.: 2, 97, 126, 159, 218, 291, 313, 462, 483, 492, 679, 721, 778, 1020, 1043, 1080.

à Fl. 1000 Nr.: 4, 19, 38, 73, 79, 108, 138, 175, 235, 286, 310, 324, 482, 553, 711, 734, 809.

A V-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 4½%. S'au tras în valoare totală de *cor. 40,000* următorii numeri:

à K 500 Nr.: 21, 28, 58, 62, 74, 137.

à K 1000 Nr.: 50, 166, 181, 297, 322.

à K 2000 Nr.: 92, 108, 239, 249, 268, 292, 313, 374, 435, 493, 605, 630, 916, 922, 984, 1098.

Cu începere dela *1 Ianuarie 1914* aceste scrisuri fonciare se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filialele* sale în *Braşov, Elisabetopole, Lugoş, Mediaş* şi *Murăş Oşorheiu*, la *K. k. priv. Bank & Wechselstuben-Actien Gesellschaft „Mercur“*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena;* la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester Ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpăra şi mai nainte oricând prin escomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Ianuarie 1914* încetă interesele lor mai departe, şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare ieşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

de 5%: *à Fl. 500* Nr.: 77, $\overset{1911}{111}$, 116, $\overset{1911}{131}$, $\overset{1911}{136}$, 225, 478, $\overset{1908}{484}$, $\overset{1911}{490}$, 673, $\overset{1911}{675}$, $\overset{1909}{1115}$.

à Fl. 1000 Nr.: 87, 349, 563, 788.

de 4½%: *à K 500* Nr.: 118, 133.

à K 1000 Nr.: 3, 6, 26, 29, 191, 224, 310.

à K 2000 Nr.: 358, 362, 371, $\overset{1910}{577}$, $\overset{1911}{612}$, 692, 693, $\overset{1911}{716}$, $\overset{1911}{865}$, $\overset{1911}{878}$, 885, $\overset{1910}{930}$, 940.

Sibiiu, în 27 Iunie 1913.

(144) 1—1 *Direcţiunea.*

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin
de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, droghierii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 18—40

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evangelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evangelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. **Sibiiu, Sâmbătă** 22 **Iunie** (5 **Iulie**) **1913.** ***Nr. 66.***

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 6934 Școl. 1913.

Circulară,

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale și cătră toți învățătorii din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei.

Art. de lege XVI. din 1913 despre noua salariare a învățătorilor comunali și confesionali a întrat în vigoare. Dispozițiile lui obligă deci pe toți susținătorii de școli. Pentruca ele să fie cunoscute tuturor organelor noastre, Consistorul arhidiecezan a tradus legea în românește, trimițând deodată cu această circulară câte-un exemplar fiecărui oficiu protopopesc, parohial și pentru fiecare școală. Aceasta ne dispensează de a mai expune la acest loc cuprinsul legii relativ la noua urcare a lefurilor învățătorești, căci oricine se va puteà orientà din cetirea legii tradusă în românește.

E suficient să amintim atâta, că salarul fundamental începător al învățătorilor și învățătoarelor s'a fixat în 1200 cor., deci cu 200 cor. mai mare față de trecut. Sistemul gradațiilor (cvincvenalelor) s'a abandonat, înlocuindu-se cu împărțirea în clase și grade de salar.

Susținătorii de școli sunt datori — conform §. 22 din lege — să asigure pe seama învățătorilor noile lefuri cel mult până în 31 Decemvrie 1913. Legea adaogă însă, că noua leafă trebuie plătită începând deja cu 1 Ianuarie 1913.

Sinodul arhidiecezan întrunit astăprimăvară în sesiune ordinară s'a ocupat pe larg de chestiunea școlilor în legătură cu noua lege de salarizare. *El a decretat, că toate școlile din cuprinsul arhidiecezei au să fie susținute cu prețul oricăror jertfe.* Deodată a îndrumat Consistorul arhidiecezan să ia toate dispozițiile pentru asigurarea existenței tuturor școlilor.

Potrivit acestei îndrumări, — cuprinse în concluzul sinodal Nr. 54/1913, Consistorul ia următoarele măsuri:

1. Comunele bisericești ale căror școli *sunt subvenționate de stat* nu se vor preocupà de noua salarizare. § 23 al legii consideră dovedită sărăcia acestor comune și ele nu sunt obligate să dea petiții din nou. Ministrul întregește *din oficiu* lefurile învățătorilor dela aceste școli. Asemnarea a și început deja și cei mai mulți învățători sunt în ordine cu leafa.

2. Comunele bisericești cari au susținut școlile până acum *exclusiv din mijloace proprii,* (sub «mijloace proprii» înțelegem și subvențiile acordate de Consistor), sunt datoare ca ***îndată*** după primirea acestei circulare să convoace comitetele și eventual sinoadele parohiale, unde vor discutà asigurarea noilor urcări de salar, având să aducă concluze în merit.

Deoarece noua lege școlară impune greutăți considerabile susținătorilor de școală, căci salarele se urcă până la suma de 3200 cor. plus banii de locuință cari variază între 240—600 cor. precum și alte accidenții, Consistorul atrage în mod special atențiunea organelor noastre parohiale asupra acestor sarcini grele. De aceea vor aveà să cumpănească cu toată răceala noua situație, căutând să-și deà bine seama întru cât sunt suficiente izvoarele ce le are biserica pentru suportarea plăților mari învățătorești, cari se urcă mereu și destul de repede. Să se ferească de greșala fatală în care au căzut la 1907 unele comune bisericești, că sub impresia însuflețirii generale ce stăpânià atunci, au decretat urcarea salarelor conform legii din 1907, iar mai târziu, la 1910, când erau obligate să execute concluzele luate, le-a fost peste putință să plătească învățătorului leafa votată, căci n'aveau acoperire. Din aceasta au izvorit două pagube foarte mari pentru biserică. Proces pornit de învățător contra bisericii și pierderea posibilității de-a mai cere subvenție dela stat, căci acesta consideră asigurat salarul în sarcina bisericii. Din aceste două pagube a rezultat în multe locuri o a treia deadreptul dezastruoasă: *închiderea școlii și pierderea dreptului de-a mai susțineà școală.*

Prin urmare organele noastre parohiale să judece bine — făcând socoteala pe ani înainte — că oare sunt în stare sau nu să presteze competințele învățătorești fără a primejduì fondurile bisericești și fără a sleì toate puterile de jertfă ale credincioșilor?

Consistorul e bucuros să vadă cât mai multe școli confesionale susținute exclusiv din mijloace proprii, și *în principiu* ar dorì, ca toate să facă lucrul acesta; dacă însă așa ceva nu e posibil, atunci să ne mulțumim cu ceeace se poate și să nu forțăm lucrurile. Dacă organele noastre parohiale după desbateri temeinice vor găsì că nu vor mai puteà susțineà școlile din mijloace proprii, decât cu primejdia de a sdruncinà averea bisericii și bunăstarea credincioșilor, *atunci Consistorul le îndrumă, ca necondiționat să ceară subvenție dela stat.* Modalitățile după cari au să procedeze, vor fi înșirate mai la vale.

3. Comunele bisericești, cari până acum n'au avut nici subvenție dela stat, dar nici din mijloacele proprii n'au putut asigurà salarul învățătoresc minimal fixat în legea dela 1907, sunt îndatorate să ceară acum ajutor de stat. *Terminul pentru înaintarea petițiilor este foarte scurt, anume, 30 Septemvrie 1913.*

Prin aceasta îndatorăm deci sub cea mai grea răspundere organele parohiale din acele comune bisericești, cari nici în trecut și nici acum nu pot plătì salarul nou învățătoresc, ca ***imediat*** să țină ședințe, în cari prin concluze motivate aduse în regulă să decreteze, că pentru întregirea salarelor învățătorești la minimul cerut de noua lege școlară biserica cere subvenție dela stat, fixând firește în concluz suma de care are lipsă. Accentuăm aici, că lipsa edificiului școlar corăspunzător n'are să împedece singuraticele comune în cererea ajutorului de stat. Asemenea nici împrejurarea, că învățământul este sistat de mai mulți ani din cauza lipsei de învățători. *Organele parohiale vor aduce concluz în care se obligă, că într'un anumit termen, de exemplu până la 1 Septemvrie 1914, își vor aduce edificiul în stare corăspunzătoare, vor cumpărà rechizitele cerute de lege și vor întregì postul cu învățător deplin calificat.* Ministrul și în trecut a acordat ajutor de stat comunelor cari și-au luat acest angajament, și suntem siguri, că acest procedeu îl va urmà și în viitor. Indrumăm deci, sub grave urmări, comitetele parohiale, să ia aceste concluze pentru mântuirea școlilor.

4. Acele comune bisericești, cari au dat și până acum petiții pentru ajutor de stat, dar ele dintr'un motiv sau altul au fost refuzate, *sunt datoare să înainteze acum din nou petiții,* acludând aceleași documente cerute de legea din 1907.

5. Acele comune bisericești, cari au dat petiții pentru subvenție dela stat, petițiile lor însă până la data de față n'au fost rezolvite, *sunt datoare să facă o nouă petiție în care cer întregirea fixată de art. de lege XVI. din 1913.* La această petiție nu vor aclude documentele prescrise, ci simplu se vor provocà la petiția anterioară unde se găsesc documentele necesare.

6. Acele comune bisericești cari pe baza art. de lege XLVI din 1908 despre gratuitatea învățământului, au primit ajutor de stat sub titlul de *răscumpărare de didactru,* încă sunt datoare să înainteze petiții în scopul întregirii salarelor învățătorești. Astfel de comune însă nu sunt obligate să alăture la petiție toate documentele prescrise de legea din 1907, ci numai următoarele: a) atestatul de aparținere (illetőségi) al învățătorului; b) diploma de învățător; c) atestatele de serviciu; d) foaia de salar; e) protocoalele de venite, atât cel luat pe baza legii din 1893, cât și cel luat pe baza legii din 1907.

Acele comune bisericești, cari până acum n'au avut, dar doresc să obțină în viitor subvenție dela stat, sunt datoare să alăture la petiție toate documentele înșirate în § 25 al «Instrucției minist.» Nr. 76,000 din 1907, aflătoare în traducere românească lângă legea școlară din 1907. Legea aceasta s'a trimis la timpul său tuturor parohiilor și școlilor noastre confesionale. Cu toate acestea Consistorul specifică și aici documentele, cari au să fie alăturate la petiție;

a) foaia de salar;

b) protocolul de venite;

c) atestatele de serviciu;

d) budgetul bisericii;

e) budgetul școlii;

f) atestat comunal despre starea averii comunei bisericești;

g) conspect despre darea directă de stat, darea comunală, aruncul școlar de 5%;

h) conspect despre darea directă de stat a locuitorilor susținători de școală confesională și despre contribuțiile acestora la susținerea școlii confesionale;

i) atestatul de aparținere al învățătorului;

l) diploma de învățător;

m) certificat despre depunerea jurământului;

n) declarația comitetului parohial prin care garantează, că învățătorul știe vorbì corect ungurește, știe scrie și instruì în această limbă;

o) conspect despre dimensiunile sălii de învățământ;

p) inventar despre mobiliarul și rechizitele școlii;

r) declarația comitetului parohial prin care se obligă, că într'un termin fix (care trebue indicat și care nu poate fi mai lung de un an) va cumpărà rechizitele școlare cari lipsesc;

s) extras din registrul de primire despre numărul total al elevilor înmatriculați;

t) conspect despre numărul elevilor cu limba maternă maghiară cari cercetează școala confesională;

u) orarul, lista manualelor întrebuințate în școală și planul analitic din limba maghiară, aritmetică, geografie, istorie și constituție, aprobat de inspectorul regesc;

v) conspect despre numărul elevilor distribuiți pe clase;

z) conspect despre starea învățământului popular din comună;

x) declarația Consistorului arhidiecezan, prin care'și dă învoirea la cererea subvenției de stat. (Aceasta o va aclude Consistorul).

Acestea sunt documentele cari trebue acludate la petiție din partea tuturor acelor comune bisericești, cari n'au avut până acum subvenție dela stat.

Comune bisericești, cari n'au avut subvenție dela stat, în cazul că înființează un nou post învățătoresc, pentru susținerea căruia reflectează la ajutorul statului, sunt datoare să alăture la petiție, pe lângă documentele înșirate mai sus, încă următoarele:

a) concluzul comitetului parohial despre înființarea noului post învățătoresc, aprobat de Consistor;

b) conspect despre dimensiunile sălii de învățământ;

c) conspectul elevilor din școala de toate zilele cari vor fi plasați în noua sală de învățământ.

Notăm că documentele de sub lit. *f), g), h), n), o), s), t)* și *z),* sunt tipărite și se găsesc la primăriile comunale, de unde le vor cere prezidenții scaunelor școlare.

Pentru orientare Consistorul deodată cu această circulară trimite fiecărei comune bisericești câte un formular de petiție, care poate fi schimbat după împrejurări.

Toate petițiile pentru subvenție dela stat au să fie așternute Consistorului arhidiecezan necondiționat până la 1/14 August 1913. Consistorul le va cenzurà și întrucât le va aflà în ordine, le va înaintà însuși ministerului de culte și instrucție publică, prin comisiile administrative comitatense. *Indatorăm deci sub cea mai grea răspundere, atât comitetele parohiale, cât și pe parohii noștri, ca imediat după primirea acestei circulare să se întrunească în ședințe.* Aici vor discutà calm și temeinic, cumpănind toate împrejurările în legătură cu noua urcare de salar. Vor fixà ce au dat până acum la susținerea școlii, din ce izvoare au acoperit salarele. Apoi vor arătà cu cât pot contribuì în viitor la susținerea școlii și ce acoperire au în acest scop. Intru cât se vor convinge *— făcând socoteală reală pe zeci de ani înainte —* că nu pot susțineà școala din mijloace proprii, vor decretà prin concluz reflectarea la ajutor de stat. In acest concluz vor indicà suma cu care pot contribuì la salarul învăţătoresc şi izvoarele din cari vor acoperì această sumă. In conformitate cu acest concluz vor pregătì şi foile de salar şi protocoalele de venite.

Vă este cunoscut, că o mulţime de şcoli primesc subvenţii permanente dela Consistor. Urcându-se acum salarele învăţătoreşti în măsură considerabilă, Consistorul nu va mai puteà ajutà în viitor acelaş număr de şcoli ca în trecut, ci va fi silit să revoace aceste ajutoare dela mai multe şcoli, spre a le folosì acolo unde nevoia e mai mare. Pentru ca să fiţi orientaţi în acest punct vă citām în întregime pct. 7 din concluzul Nr. 54 adus de sinodul arhidiecezan în sesiunea ordinară din 1913. El sună în chipul următor: *Consistorul să revoace cu începutul anului şcolar 1913/14 ajutoarele votate pe seama acelor şcoale, cari nici decum nu vor puteà fi susţinute fără ajutor de stat şi ajutoarele revocate să le deà acelor comune bisericeşti, unde statul nu dă întregire de salar şi unde interesul bisericii noastre reclamă în mod categoric susţinerea şcoalei confesionale din mijloace proprii*».

Atragem atenţiunea organelor noastre parohiale asupra acestui concluz, îndrumându-le să ţină seamă de el şi în hotărîrile ce vor luà să nu opereze cu subvenţia dela Consistor ca cu o poziţie sigură.

Fiind acum din nou în joc existenţa şcolilor noastre, de cari e legată înaintarea şi fericirea credincioşilor de azi şi a celor de mâne, punem la inima tuturor conducătorilor şi organelor noastre din comunele bisericeşti datorinţa mare ce o au în aceste clipe faţă de şcoala confesională, tăria şi nădejdea noastră. Consistorul aşteaptă şi pretinde zel şi muncă îndoită, nu numai dela ei, ci dela toţi fruntaşii vieţii noastre publice, în rândul cărora în prima linie sunt datori să lucreze deputaţii congresuali şi sinodali. Mandatul lor trebuie să-şi găsească justificarea în clipe grele ca cele de astăzi, în acte de jertfă înălţătoare pentru instituţiile bisericeşti, care-i susţine şi pe ei deopotrivă cu poporul credincios care i-a trimis în corporaţiunile noastre bisericeşti mai înalte.

Declarăm aici, că întrucât organele noastre parohiale în frunte cu parohii se vor face vinovaţi de neglijenţă şi lipsă de interes în această chestiune mare şi importantă, Consistorul pe lângă răspunderea grea ce-o vor aveà în faţa posterităţii, — *va luà cele mai grave măsuri contra lor*, pedepsindu-i cu asprime necruţătoare şi făcându-i responsabili şi cu averea lor pentru pagubele mari ce vor cauzà bisericii. O accentuăm aceasta mai ales faţă de acele comune bisericeşti, cari până la 1/14 August nu vor fi înaintat aici cererile pentru ajutor de stat.

Aceste vi-le comunicăm spre orientare şi strictă conformare. Intru cât aţi aveà nedumeriri într'o privinţă sau alta, să vă adresaţi *îndată* la noi şi vi-se vor dà lămuririle necesare.

Imediat după primirea acestei circulare se vor convocà comitetele parohiale, unde ea va fi cetită în întregime şi explicată din partea preoţimii noastre. Apoi în aceeaş şedinţă vor aveà să înceapă lucrările impuse prin circulara prezentă.

Sibiiu, din şedinţa Consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută în 6 Iunie 1913.

Dr. Ilarion Puşcariu
arhimandrit, vicar arhiep.

Dr. George Proca
secretar consistorial.

Discurs festiv

rostit cu ocaziunea încheerii anului şcolar la seminariul arhidiecezan „Andreian“ din Sibiiu.

de prof. **Dr. P. Roşca.**

Escelenţa Voastră I. P. S. Părinte, Onoraţilor Domni comisari consistoriali, Stimaţi Oaspeţi, iubiţi Colegi, şi iubiţi Elevi!

La universităţi există obiceiul în sensul căruia, candidaţilor li se înmanuiază diploma numai după depunerea unui jurământ solemn. Li se pretinde să confirme prin jurământ că şi pe mai departe vor întreţinea o legătură spirituală cu instituţiunea de care formal se despart prin actul promoţiunii, că prin întreaga lor vieaţă vor contribui la ridicarea prestigiului respectivei instituţiuni şi vor promova scopurile pe cari le urmăreşte muncind din îndemn curat şi nu cumva numai pentru câştigul vremelnic sau chiar pentru favoruri neoneste, a căror umbră se reflectează nu numai asupra persoanei făptuitorului, ci şi asupra instituţiunei din care a eşit.

Scopul acestui jurământ este, ca în sufletul fiecărui candidat să se statorească un memento, un factor puternic, care să vegheze ca tinerii, cari ies de sub imediatul control al profesorilor, să rămână într'un raport continuu cu cele ideale, şi să nu alunece pe căi piezişe dupăce vor eşi în învălmăşagul vieţii.

Rostul cuvintelor mele întrucât sunt adresate acelora, cari şi-au terminat studiile la acest institut, nu va fi altul decât a substitui într'un fel frumosul obiceiu al universităţilor.

Timpul de pregătire la această şcoală de specialitate este relativ foarte scurt. Trei respective 4 ani de zile trec foarte repede şi chiar şi când ar fi fost întrebuinţaţi în modul cel mai conştienţios şi economisător, dacă Vă daţi bine seama, veţi constata încă multe lipsuri faţă de multiplele îndatoriri ce sunt împreunate cu posturile pe cari le veţi ocupa. Noi profesorii ne dăm seama de acest neajuns în măsură şi mai mare. Poate nici noi nu v'am înzestrat cu îndestulitoare merinde spirituală pentru drumul pe care porniţi, dară poate nici D-Voastră n'aţi dovedit destulă înţelegere pentru cariera pe care V'aţi ales-o, ca măcar puţinul acela cât vi l'am dat să-l îmbrăţişaţi cu râvna pe care am fi în drept să o aşteptăm dela D-Voastră. Noi v'am primit aici cu masa întinsă şi dacă unul sau altul din D Voastră se ridică dela masă fără a se fi săturat, să se răfuiască în propria sa conştiinţă. Nu le amintesc acestea cu scopul de a face recriminări zadarnice, ci pentru a constata starea faptică nu tocmai măgulitoare. Nici nu voiu încerca să suplinesc aceea ce s'a negligat în decurs de ani dearândul, căci ar fi deoparte imposibil dealtăparte fără scop. Propriu zis nici nu este cantitatea cunoştinţelor criteriul după care judecăm că sunteţi sau nu sunteţi destul de bine pregătiţi pentru carierele D-Voastre.

Este un alt criteriu mai de însemnătate şi la acesta voesc a mă opri.

Şcolile de specialitate au să pregătească ce-i drept pentru o anumită carieră, de aici însă nu rezultă că dacă a absolvat cineva cu bun succes o atare şcoală, este deplin pregătit pentru o anumită carieră, aşa încât de aci încolo să trăiască numai după capitalul intelectual şi moral realisat în decursul timpului de studiu. Dacă ar avea cineva o astfel de convingere s'ar afla într'o îndoită eroare fatală.

Inainte de toate capitalul intelectual a cuiva nu este o cantitate indelebilă, care odată câştigat să nu se mai piardă. El tinde a scade pe zi ce merge şi numai întrucât e susţinut şi augmentat prin muncă continuă îşi menţine caracterul de capital viu şi fructifer, la din contră scade şi lasă în urmă numai pretenţii deşerte şi vanitate ridiculă. Cu privire la capitalul intelectual are valoare proverbul german: „Hast du etwas ererbt, erwerbe es von neuem, um es zu besitzen“, sau pe româneşte: dacă ai moştenit ceva, câştigă-o din nou moştenirea, ca să o posezi. Numai pe lângă un amăsurat echivalent de muncă se poate susţinea un capital deja existent.

A doua eroare ar consta în aceea că ar crede cineva că e deplin pregătit pentru o carieră, dupăce o comisie oarecare iar da diploma de cvalificaţiune. Diplomele acestea nu pot avea mai mare însemnătate, decât au b. o. diplomele de doctor în o ştiinţă oarecare. Doctoratul nu i se dă candidatului pentrucă e dobă de carte, ci pentrucă şi-a însuşit ideile fundamentale a unei ştiinţe şi de acum înainte este capabil a munci independent, în direcţia în care a muncit un timp oarecare sub conducerea unui om expert, a profesorului. Aşa se Vă consideraţi şi D-Voastră după absolvarea studiilor, ca unii cari cunoscând principiile fundamentale ale carierii pe care o veţi îndeplini, să căutaţi de aci înainte a le aprofunda, augmenta şi aplica în mod independent. Indreptarea voinţei spre muncă conştienţioasă, săvârşită cu râvnă şi zel este criteriul care vă cvalifică pentru viitoarele funcţiuni.

Cine nu şi-a însuşit această disciplinare a voinţei, chiar dacă ar avea în momentul de faţă o cantitate oarecare de cunoştinţe, nu dă garanţă despre aceea că va deveni un bun preot, sau un bun învăţător. In scopul acesta se cere să aibă vocaţiune, care să-l îndemne necontenit la muncă. Vocaţiunea ca motivul intern şi permanent a unui fel de acţiuni, nu este altceva, decât un complex de sentimente, pentrucă sentimentele sunt în genere motivele inactivării conştiente a voinţei. Cine lucrează din vocaţiune, lucrează cu plăcere, cu interes şi cu zel. Sentimentele cari constitue vocaţiunea nu sunt inăscute, pentrucă sentimentele deslușite sunt tot atât de puţin inăscute ca şi ideile. Ele se pot trezi şi cultiva prin aceleaşi mijloace, prin cari desvoltăm sentimente în genere, adecă prin împărtăşirea de idei.

Dacă pătrunde cineva însemnătatea unei carieri şi îşi formează o icoană ideală despre felul cum este ea a se îndeplini, e imposibil ca să nu se nască în sufletul său o afecţiune faţă de respectiva carieră. In măsura în care se aprofundează cineva în fiinţa unei carieri şi îşi lămureşte felul împlinirei sale ideale, creşte şi tăria vocaţiunei. D-Voastre, când v'aţi ales chemarea de preot sau de învăţător, aţi avut o cunoştinţă nu tocmai clară despre aceste funcţiuni, şi aţi avut şi o vocaţiune corespunzătoare, dar încă nedeslușită. Acum dupăce aţi ajuns la finea studiului în acest institut, am speranţa că sunteţi în posesia unei vocaţiuni destul de desvoltate, ca să puteţi întra în viaţă. De fapt şi aveţi trebuinţă de vocaţiune acum mai mult ca oricând. Din întreaga pătură intelectuală de care dispunem, D-Voastre veţi fi direct angajaţi la săvârşirea muncii culturale. Veţi avea să deveniţi apostoli şi luminători ai neamului, dela cari va depinde, ori de în viitorul apropiat vom avea să înregistrăm un period de stagnare şi regres, sau unul de progres. Progresul nu se face prin înaintarea omogenă a colectivităţii, ci el este determinat de singuraticii indivizi, cari influinţează şi îi dau timbru întregului mediu în care se află. Dupăcum vor fi luminătorii, aşa va fi şi lumina pe care o răspândesc. Din acest punct de vedere atitudinea D-Voastre este însoţită o de grea respundere, care vă poate fi spre binecuvântare dară şi spre ocară.

Aveţi trebuinţă de razimul sufletesc al însufleţirii şi vocaţiunii şi pentru a putea învinge toate greutăţile pe cari le veţi întimpina în apostolatul D-Voastre. La nici un fel de funcţiune nu se reclamă atâta abnegaţiune şi desinteres ca tocmai la cea preoţească şi învaţătorească. Veţi avea să munciţi în sate nebăgate în seamă, nu veţi fi părtaşi de alaiuri şi de titli de onoare, după cari aleargă alţii fără merite deosebite, dar cu atât mai vanitoşi, nu veţi întimpina deplină înţelegere şi recunoştinţă nici chiar la aceia, pentru cari vă jertfiţi toate puterile, tot timpul şi sănătatea. Dacă veţi munci însă din convingere şi cu însufleţirea recerută, nu vă veţi împiedeca de aceste greutăţi şi veţi avea cea mai scumpă şi sfântă recompensă, în conştiinţa de a vă fi îndeplinit misiunea. Veţi avea şi bucuria de a vedea încolţând în jurul D-Voastre sământa cea bună, pentrucă nimeni nu este în poziţia de a constata efecte atât de palpabile în urma activităţii sale, ca tocmai preotul şi învăţătorul.

Mai este încă un lucru asupra căruia mă simt îndemnat a vă îndrepta atenţiunea. Aşa cum aţi trăit aici în institut în deplină înţelegere, în contact intim şi sprigininduvă reciproc în manifestările D-Voastre, aşa dorim a vă vedea şi în vieaţă. Toate bunele intenţiuni şi toate roadele ostenelelor D Voastre vor fi zădărnicite, dacă prin lipsă de tact şi înţelegere veţi lăsa să se încuibe duhul rău al certei şi separării între D-Voastre. Tot binele, pe care ne simţim îndreptăţiţi al aştepta dela generaţiunile mai tinere de preoţi şi învăţători bine cvalificaţi, devine iluzoric, dacă nu veţi tinde la păstrarea bunei înţelegeri şi a conlucrării armonice.

De fapt încep a se ivi cazuri răzleţe de astfel de porniri păgubitoare, când neînţelegerile între cutare preot şi învăţător, iscate din te miri ce lucruri de nimica, iau proporţia unor chestiuni vitale sau pentru preoţi sau pentru învăţători, şi astfel se văd faţă în faţă cele două tabere, combătându-se cu înverşunarea caracteristică luptei între fraţi la Români. Iubiţi elevi! Vor fi şi între D Voastre oameni pătimaşi şi iubitori de ceartă, vă conjur însă în numele binelui pentru care trebue să luptaţi, să-i admoniaţi pe aceştia cu certare frăţească, dar nici decum să nu fiţi atât de imprudenţi, a vă declara solidari cu ei, numai fiindcă şi ei sunt preoţi sau învăţători. Da, e bine să fiţi solidari, însă numai în lucrurile bune. Solidaritatea, care în cazul acesta este o virtute, devine absurditate şi păcat dela o anumită limită încolo.

In timpul din urmă se agită chestia organizării atât a preoţilor cât şi a învăţătorilor. Nu e nici un rău în tendinţa aceasta, pentrucă sunt de fapt unele chestiuni de interes specific preoţesc şi învăţătoresc, cari prin o mai bună consolidare ar putea primi o resolvare mai matură şi mai uniform obligătoare. Să vă feriţi însă ca nu cumva aceste organizări să aibă ascuţiş una împotriva celeilalte.

Sferele D Voastre de activitate sunt bine delimitate, aşa încât nici un fel de încrucişare de interese nu poate să aibă loc. Dimpotrivă nu sunt alte funcţiuni, la cari lucrarea din mână în mână ar fi atât de firească şi de sine indicată ca la preoţi şi învăţători. Nici mişcarea anticlericală, ivită în împrejurări cu totul străine de ale noastre, nu poate să prindă teren la noi. Biserica noastră nu este înainte de toate clericală, ci ea este şi trebue să fie naţională şi culturală. Sub scutul ei stau aşezămintele noastre culturale cele mai de frunte, şi în cadrul ei li se designează mirenilor atâta teren de validitare şi atâtea drepturi cardinale, ca în nici una din celelalte biserici. D-Voastră, fiitori învăţători, să nu vă lăsaţi amăgiţi de lozinci lipsite de valoare şi de activitate pentru referinţele noastre, fiţi fii vrednici şi credincioşi ai bisericei noastre strămoşeşti, arătaţi stimă şi purtare cuviincioasă faţă de preoţii ei, cari pe lângă agendele proprii bisericeşti, au luat asupra lor şi sarcina de a se îngriji şi de bunăstarea şcoalelor. Să nu uitaţi că între împrejurările de azi, când încă cea mai mare parte din credincioşii noştri, nu înţelege însemnătatea şi rolul şcoalei ca factor cultural şi economic-social, preoţii au luat asupra lor tot odiul cheltuielilor mari pentru zidirea şi susţinerea şcoalelor noastre confesionale, pe când învăţătorii în multe locuri au observat o punibilă atitudine de pasivitate.

Iar D Voastră, fiitori preoţi, purcedeţi cu tactul cuvenit în îndeplinirea funcţiei de directori şcolari, povăţuiţi cu blândeţe dacă veţi afla lipsuri la învăţători, şi înainte de toate să justificaţi titlul de directori şcolari, prin competinţă în cele ce privesc instrucţiunea şi în general viaţa internă a şcoalei.

Ultimele poveţe, pe cari vi le împărtăşesc de pe catedră, şi pe cari vă rog să le păstraţi şi să le urmaţi în viaţă sunt acestea: munciţi cu însufleţire şi munciţi în armonie! Dzeu să vă ajute!

Iar D-Voastră, cari şi de aci înainte mai rămâneţi în institut, daţi-vă seamă de întrelăsările de până acum, şi măcar de aci înainte întrebuinţaţi tot timpul în mod conştienţios. Indeosebi tindeţi a vă câştiga şi întări vocaţiunea prin mijloacele indicate mai 'nainte, căci atunci veţi lucra cu interes şi cu plăcere, şi noi nu vom mai fi siliţi să ne luăm refugiul la mijloace de îndemnare, pentru noi ca şi pentru D-Voastre deopotrivă de neplăcute.

Doresc ca feriile să le petreceţi în lucrări şi distracţii folositoare, iar la începutul anului viitor să ne revedem sănătoşi, viguroşi şi dornici de muncă.

Resboiu nou în Balcani. Fără nici un ultimat, ori declaraţie formală de răsboiu, poate chiar în contra voinţei guvernelor statelor balcanice, trupele acestora s'au încăerat la bătae şi acum răsboiul decurge în toată regula. S'au bătut Grecii cu Bulgarii, şi s'au bătut şi Sârbii cu Bulgarii, dar e greu a stabili, că învingerea pe care parte a fost, pentrucă conform obiceiului din trecut fiecare se laudă că el a învins. România încă nu a întrat în acţiune şi e întrebare dacă va întra. Pentrucă România se află în faţa unei recolte, ca şi care nu a mai avut şi ar fi păcat să o lase pradă pe câmp, ducând puterile de muncă la răsboiu. Dar şi de altcum puterile mari europene îşi dau toate silinţele, ca se împace pe cei înduşmăniţi astăzi, din motivul, că nu ştiu cum să împartă prada pe care au pus mâna eri, ca aliaţi. Dispoziţia e însă foarte răsboinică în România. Opiniunea publică vrea răsboiu şi cere întrarea armatei române în Bulgaria.

Legea cvicvenalelor în casa magnaţilor.

După Preasfinţiile Lor, Episcopii *Ioan I. Papp* al Aradului şi *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului, a vorbit la legea despre cvincvenalele preoţeşti Escelenţa Sa, Mitropolitul Blajului, *Dr. Victor Mihályi* în şedinţa de Mercuri, 25 Iunie nou, a casei magnaţilor, rostind vorbirea următoare:

„Excelenţa Voastră dle prezident!
Ilustri magnaţi!

Proiectul de faţă voeşte să rezoalve chestia minimalului venitelor preoţeşti în forma cvincvenalelor, asigurat pentru bisericile recepte.

La începutul veacului trecut, prin 1803, guvernul regesc transilvănean de pe atunci a conscris venitele preoţilor din dieceza gr.-cat. a Făgăraşului prin comisiuni mixte, trimise la faţa locului.

Nu voesc să abuzez de paciinţă, ilustrilor magnaţi; amintesc numai, că acele comisiuni mixte au avut îndrumarea, ca să lucre într'acolo, ca comunităţile bisericeşti, cari s'au format din credincioşi mai puţini, dar s'au desvoltat independent, să fie grupate pe cât e posibil sub conducerea unui preot. Această grupare să fie însă nesocotită de câteori două comune bisericeşti, combinate pentru a fi împreunate, vor fi la o mai mare distanţă de trei sferturi de oră, apoi de câte ori două comune bisericeşti sunt despărţite prin dealuri mari, şi este eschisă posibilitatea unei comunicaţii uşoare, urgente; de câte ori râuri şi părae, cari dacă se revarsă din alviile lor, împedecă pe un restimp oarecare convenirea cu preotul, şi în sfârşit dacă credincioşii unei comunităţi bisericeşti gr.-cat. ar trebui să treacă printr'o comună, care nu este g.-cat. ca să ajungă la preotul lor.

Şi dacă nu am lua în deosebită considerare raporturile geografice ale ţinuturilor ardelene, dacă nu am cerceta motivele agrare şi urbariale ale multelor comune mărunte, precum şi împrejurările etnografice, limbistice şi sociale ale acelora, cari le deosebesc atât de mult una de alta, nu va surprinde pe nime importanţa acelei dispoziţii umane, pentru celce a studiat mai deaproape turburările religioase ardelene (Aşa e!).

Comisiunile mixte au lucrat precum li s'au dat îndrumările. S'au conscris venitele preoţilor, şi unde a fost posibil aşa ceva s'au grupat comunele bisericeşti constătătoare din credincioşi mai puţini sub îngrijirea unui preot. Au cerut cu toate aceste, ca circa 1500 de parohii din dieceza Făgăraşului să fie susţinute. In urma acestui rezultat surprinzător, abstrăgând dela împrejurarea, că prin aceasta s'a amânat cu un secol chestia organizării parohiilor gr.-cat. ardelene, am ajuns totuşi în posesiunea acelei dispoziţii preagraţioase împărăteşti, în urma căreia s'au licvidat pe teritoriul erariului pentru preoţii gr.-cat. sub titlul de congruă 200 florini renani, iar pentru capelani 150 florini renani, în sarcina domeniilor respective.

Acestei dispoziţii împărăteşti este de a se mulţămi organizarea acelor 20, zi douăzeci de parohii aflătoare pe teritoriile domeniilor erariale, cari puse sub iurisdicţia patronagului se bucură până în ziua de astăzi de împrejurări mai favorabile. Dacă pe baza art. de lege XIII. din 1909 au fost împărtăşite şi comunele bisericeşti gr.-cat. ardelene de venit congrual, fie-mi permis a atribui aceasta raporturilor de drept ce s'au ivit pe urma aplicării § 14. art. XLIII. din 1868 adecă legea, care are în vedere executarea uniunii Ardealului. Dară minimalul congrual de 1600 cor. respective 800 cor. pentru preoţi şi 1000 cor. respective 800 cor. pentru administratori, pa urma ridicării repentine a preţurilor nu se mai poate primi, şi eată că ni se dă acum prilej de a cunoaşte în cursul desbaterii acestui proiect amănuntele unui desnodament contemplat de guvernul regesc, pentru a îndestuli pretensiunile echitabile existente.

Este neîndoios, că e un lucru ademenitor de a pune preotului cu puterea legii în perspectivă pe lângă congrua anuală de 1600 cor., sub titlul de cvincvenal încă o întregire de 1400 cor. Mărturisesc, că şi eu sunt recunoscător înaltului guvern regesc pentru această bunăvoinţă, prin care grăbeşte fără amânare, abstrăgând dela toate dispoziţiile aspre ale acestui proiect, se ajutoreze dintre 671 de preoţi, câţi are arhidieceza dela Alba-Iulia şi Făgăraş, 180 de inşi. Imi pare rău, că în urma dispoziţiei §-lui 5, din aceşti 180 de preoţi vor fi numai 43 stabil asiguraţi de un venit mai mare, deoarece numai 43 de preoţi pot să conteze la toate 5 cvincvenale; 13 parohii vor primi 4 cvincvenale, 20 trei, alte 20 două, şi în 84 de parohii numai un singur cvincvenal va ridica venitele preoţeşti, pentrucă triplul venitului curat local, constatat la conscriere, e mai mic decât cvincvenalul duplu, triplu, sau de 4 ori mai mare, ca întregirea congruală cu cvincvenal cu tot. Această dispoziţie vătămătoare însă o veştejeşte cel puţin situaţia celor 180 de preoţi, căci deşi nu fiecare poate să spereze o ridicare a venitelor preoţeşti în deplină măsură, li împărtăşeşte guvernul baremi cu un ajutor parţial.

Dară ce să zic privitor la dispoziţia aceea vătămătoare din proiectul de lege, care pe urma § 5 exclude pe parohii celor 494 de parohii dela posibilitatea, ca să li se ridice minimalul venitelor asigurate lor în lege, cu ajutorul cvincvenalelor? Excelenţa Sa dl ministru a binevoit a recunoaşte la motivarea §-lui 10, că în urma precedenţelor şi împrejurărilor nu arareori este de dorit, din punctul de vedere al interesului de stat, ca să se ajute ulterior şi astfel de posturi preoţeşti, cari în urma motivelor stabilite, invocate de paragrafii 2 şi 5, pe baza proiectului, peste tot nu pot fi sprijinite sau pot fi ajutorate numai *sub* măsura stabilită de normală. Fie-mi permis a întreba, pentruce voeşte proiectul de faţă să escludă de sub scutul legii venitele parohiilor, cari la preoţii noştri din cura animarum fac mai mult ca 2 din 3 părţi, când în urma minimalului statorit pe baza art. XIII din 1909 şi aceşti preoţi stau sub scutul legii? La început dispoziţia guvernului transilvănean competent a constatat peste ori ce îndoială, că între împrejurările date înfiinţarea comunităţilor bisericeşti cu credincioşi mai puţini încă e de a se considera de interes comun.

Aceste consideraţii au putut să înduplece camera deputaţilor, ca să omită § 9. din proiect. In motivarea proiectului în § 9. se provoacă însă Excelenţa Sa şi la § 5. Ce ar fi mai firesc, decât, că dacă s'a omis § 9, să se omită şi § 5, şi încă cu atât mai vârtos, că dacă susţinerea comunităţilor bisericeşti cu credincioşi mai puţini poate fi considerată în interesul de obşte, cu atât mai mult va fi în interesul public ajutorarea prin lege a parohului şi în cazul când venitul lui local actual nu atinge întru toate măsura pe care o pretinde § 5. Imi ilustrez această deducţie logică prin faptul, având de bază raportul comisiunei instrucţiunii, că prezidentul acelei comisiuni, Excelenţa Sa Zsilinszki Mihály, privitor la ajutorul general al bisericilor protestante a zis, că fiecărui preot protestant i s'a putut da cvincvenalul, fără considerare la venite. Quod uni justum, alteri aequum.

Imi iau voie a atrage atenţia casei de sus şi asupra împrejurării, că dupăce art. de lege XIII din 1909 a liquidat pe seama preoţimii catolice întregirea congruei până la 1600, respective 800 cor., a dat-o aceasta din trei izvoare de venit. Unul e fondul religionar, al 2-lea cele 700 mii de coroane provenite pe urma contribuţiunii corului episcopesc, a 3-lea e erariul, care contribue cam cu tot atâta. Cum a putut aşadară împrejurarea aceasta să îndrume înaltul guvern, ca la proiectarea cvincvenalelor, respective la conscrierea legală a acelora, să nu recurgă deasemenea tot la aceste 3 izvoare de venit, ci a luat singur asupra să proiectarea cvincvenalelor în sarcina erariului? Prin aceasta a trebuit să se excludă din proiectul cvincvenalelor un considerabil număr de preoţi fungenţi. I-a exclus prin § 5., căci dupăce n'a mai putut să grupeze preoţii pe baza § 9, a lăsat în proiect § 5, după care preotul respectiv poate ţinea cont la întregire numai până la triplul venitului local. Dacă venitul triplu nu e mai mare de 1300 cor., preotul nu capătă nimica, şi astfel nu capătă nimica din dieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş 494 de preoţi, dintre cari, — scuzaţi că îndrăsnesc a face aceasta amintire, — 180 sunt preoţi pe deplin calificaţi, cari au făcut maturitate şi au ascultat patru ani teologie. Astfel va putea obveni cazul, dacă pe preoţii deplin calificaţi îi oprim dela posibilitatea ridicării venitelor lor, că atunci când universitatea din Budapesta ridică la facultatea teologică calificaţia la 5 ani, să avem preoţi deplin calificaţi, apoi mai puţin calificaţi, şi în urmă preoţi cu calificaţie mică. Atunci vre-un guvern sau legislaţie viitoare va putea zice, că numai preoţii deplin calificaţi pot să capete ridicarea salarului.

Mai vreau să amintesc ceva, Ilustri magnaţi! Guvernul atinge în proiectul de lege şi chestia fundaţiunilor, întrucât fundaţiunile preoţeşti nu le acceptează decât în cazul, dacă înaltul guvern le aproabă de mai nainte, încât ameliorarea aceasta să nu fie computată în congruă. Până acum, mărturisesc, s'au aprobat unele fundaţiuni private, în cari s'a accentuat, că preotul, sub titlul anumitor servicii — stolă şi alte funcţiuni bisericeşti — să primească anual o anumită sumă, dar aceasta să nu fie computată în congruă. Aceasta va avea în orice caz un efect rău asupra însufleţirii fundaţiunilor private, cari prevăd ameliorarea venitelor preoţeşti, şi ţânta pe care înaltul guvern vrea să-o ajungă prin cvincvenale, că adecă această însufleţire să se desvoalte, iar credincioşii să augmenteze venitele preoţeşti în respectivele comune, — la ce îi îndemnăm şi noi, — prin aceasta va scădea, căci tot cel ce face o fundaţiune privată, vrea să dispună asupra fundaţiunii lui proprii. Şi mai este o considerare, ilustră casă, că dupăce în senzul acestei legi, în provincia mitropolitană de Alba-Iulia şi Făgăraş, — numai 180 de preoţi se împărtăşesc de cvincvenale, iar 494 de preoţi nu primesc nimic, — între aceştia sunt 189 preoţi cu calificaţie deplină, iar 305 cu calificaţie mai puţină, — deci foarte uşor să poate întâmpla, că nu vom mai avea de aci înainte preoţi, cari au terminat gimnaziul. Căci aproximativ o terţialitate din comunele cari nu primesc cvincvenale, au preoţi cu calificare deplină, dar când aceştia vor vedea că nu li se îmbunătăţeşte soartea: atunci tinerimea nu se va mai îmbulzi la cariera preoţească, şi astfel se va realiza un efect cu totul contrar decât cel dorit.

Pe baza celor expuse îndrăznesc a ruga înaltul guvern, ca în legătură cu retractarea § ului 9 să binevoiască a retracta şi pretenziunea foarte severă a paragrafului 5, şi să ia măsură, ca proiectul de lege să fie astfel trecut prin retorta legislativă, încât fiecare preot, fie de o calificaţie mai mare sau mai inferioară, să primească şi cvincvenalele ce-i compet în proporţie cu congrua. Şi dupăce nu putem spera, ca ilustra casă a magnaţilor să retrimită acest proiect de lege la cameră, căci numai acesta e forul, numai acolo se poate retrimite, iar nu la guvern, binevoiască dl ministru de culte şi instrucţie a afla o modalitate, care să repare lacuna ce o aduce acest proiect de lege ameliorării venitelor preoţeşti şi să cumpănim, cum am putea în proporţie cu relaţiile locale, cu consenzul autorităţilor episcopale respective, să împărtăşim pe aceşti preoţi, nu numai de ajutor, ci de urcare regulată de salar. Probabil prin un adaus la proiectul de lege, sau pe altă cale înaltul guvern va afla de bună seamă modalitatea, pe care au descris-o atât de convingător episcopii români gr.-or., cari au vorbit înaintea mea. De altcum primesc în general proiectul de lege, ca bază a discuţiei speciale“.

Din Oradea-mare.

In 26 Iunie n. s'a făcut în Oradea-mare alegerea de protopresbiter în locul decedatului *Toma Păcală*, cu care ocasiune, după cum am anunţat deja, totalitatea voturilor a întrunit'o parohul *Andrei Horvat*. Sinodul protopopesc electoral a fost presidat şi condus de domnul asesor consistorial din Oradea-mare *Gheorghe Tulbure*, care a rostit cu acest prilej următoarea *vorbire de deschidere:*

Onorat sinod protopopesc!

In urma mandatului primit dela autoritatea noastră bisericească superioară, mă aflu în faţa d-voastre în calitate de comisar consistorial încredinţat cu conducerea actului alegerii de protopop al Orăzii. In momentul acesta, când am înaintea mea pe reprezentanţii clerului şi ai poporului din cel mai întins protopopiat ortodox al Bihorului românesc, o emoţie adâncă îmi cuprinde sufletul, când stau să-mi dau seama de importanţa actului, care avem să-l săvârşim. Şi dacă aceeaş îngrijare serioasă îmi pare că se zugrăveşte şi pe feţele d-voastre, eu găsesc că pentru clipa de faţă starea noastră sufletească este justificată. Incontestabil că *protopresbiterul* — ori din ce punct de vedere l-am aprecia — în organismul bisericii noastre constituţionale reprezintă o demnitate frumoasă şi o misiune importantă.

Din punct de vedere istoric instituţiunea protopresbiterilor este de obârşie foarte veche şi desvoltarea, care a luat-o în cursul vremii, prezintă un deosebit interes. Deja în veacul al IV-lea după Hristos, când înmulţirea creştinilor în toate părţile lumii începuse să îngreuneze păstorirea sufletească, episcopii s'au văzut necesitaţi să-şi numească câţiva oameni de încredere cari să-i înlocuiască în supravegherea preoţilor şi'n duhovniceasca păstorire a credincioşilor. Aceste organe de încredere, în biserica răsăritului au primit numirea de *choroepiscopi* sau pe româneşte *episcopi dela ţară.* Numirea aceasta frumoasă li s'a dat cu specială consideraţie la chemarea lor, care culmina în a representa pe episcopul din centru (cetate) şi a-i fi mână dreptă la cârmuirea sufletelor. In calitatea de choroepiscopi, supranumiţi şi *vizitatori*, se instituiau de obicei preoţii de mir cu aptitudini alese şi mai destoinici în slujba păstoririi, cari se bucurau de încrederea episcopului şi cari au primit mai târziu numirea de *protoierei.* Mai în urmă s'au numit peste tot *protopresbiteri*, iar în graiul comun al poporului nostru *protopopi*, numire, care se păstrează şi astăzi. Misiunea specială a protopresbiterilor a fost dela început în armonie cu spiritul învăţăturii evangelice şi cu practica apostolică. Sfera drepturilor şi a datorintelor lor, din punct de vedere canonic s'a regulat mai deaproape în sinoadele provinciale din Antiohia şi Neocesarea. In înţelesul acestora ei au fost învestiţi cu drepturi restrinse şi aşezaţi în raport de atârnare faţă cu episcopul cetăţii, care după dreptul divin, singur este înzestrat cu absoluta putere a cârmuirii duhovniceşti.

Din capul locului protopresbiterii ni se prezintă deci ca locţiitorii episcopului lor, Tocmai în faptul acesta zace nota fundamentală şi caracteristică a acestei demnităţi în ordinea ierarhică. Atât geneza istorică, cât şi raţiunea canonică din care a răsărit şi s'a desvoltat această instituţiune ecleziastică, ne îndrumă să relevăm că protopresbiterul n'a fost şi nu este decât reprezentantul şi *exponentul* autorităţii sale superioare în mijlocul clerului şi al poporului credincios. In consecinţă principiul, adeseori accentuat şi astăzi că nu poate fi protopop celce n'are consentimentul şi încrederea superiorităţii sale, are o justificare istorică şi canonică. Principiul acesta a prezidat şi la alcătuirea normelor de procedură pentru alegerea şi numirea protopopilor, practicate în sinul bisericii noastre cari — fără să facă iluzoriu principiul constituţional — au căutat să-l aducă în consonanţă cu tradiţiunea istorică şi cu criteriile de drept canonic.

*

Pe cât de însemnată a fost misiunea protopresbiterilor în viaţa bisericii universale, pe atât de hotărâtoare a fost menirea ce le-a rezervat soartea în istoria bisericii noastre, a românilor ortodoxi din Ardeal şi ţara ungurească.

In curgerea veacurilor trecute, când organizaţia bisericii noastre se găsea într'un stadiu primitiv şi când scaunele vlădiceşti erau atârnătoare de voinţa şi interesele stăpânitorilor lumeşti, se poate spune că aproape numai protopopii au fost ostaşii apărători de lege străbună şi conducătorii vieţii sufleteşti ai neamului. Dacă vom cerceta epoca de tristă pomenire, care a urmat după nenorocitul tratat politic-bisericesc încheiat între mitropolitul Atanasie al Ardealului şi între scaunul papii dela Roma la anul 1698, — dacă ne vom reaminti zbuciumările anilor dela 1700—1786, când biserica noastră rămasă fără cârmaciu era asemenea unei corăbii lăsate în largul mării pe mâna piraţilor, va trebui să recunoaştem că şi atunci în clipele de răstrişte, numai cei câţiva protopopi, cari nu s'au lăsat ademeniţi de *sirenele iezuitice*, numai ei au mântuit corabia din valurile prozelitismului gata în tot momentul s'o înghită.

Despre acei protopopi putem spune cu vorba poetului, că au fost

> Statornici în cinstea de lege şi neam
> Şi'n focul credinţei statornici...

pentrucă ei în adevăr *au avut o credinţă*, au luptat pentru apărarea ei, şi când s'au coborât în morminte, au lăsat-o neprihănită în grija urmaşilor.

Iar prin atitudinea lor de adevăraţi preoţi şi apostoli ai legii româneşti, ei au desemnat pentru toate vremile *linia de conduită* a tagmei lor în viaţa noastră bisericească şi naţională.

*

Era, prin urmare, firesc, ca genialul organizător al bisericii noastre, care a fost mitropolitul *Şaguna*, în cadrele constituţiei sale să păstreze pe seama protopopilor întreagă sfera de activitate, ce le revenea după rostul istoric şi canonic al chemării lor. Deodată cu inaugurarea erei constituţionale, protopopii primesc un rol de conducere şi chiar de iniţiativă pe terenul administraţiei bisericeşti (vezi Şaguna, Dreptul can. pg. 137—140). In chip figurat putem zice, că protopopii sunt stâlpii pe cari se razimă întreagă clădirea sistemului nostru de administraţie şi disciplină bisericească.

Reţinem constatarea aceasta, pentrucă tocmai ea presupune un adânc simţ de respozabilitate şi impune protopopilor o *concepţie serioasă* despre atribuţia lor oficială. Inţelegem o mai largă şi mai avântată interpretare a rostului de protopop în cadrele vieţii bisericeşti administrative. Pentru-ca cineva să fie un conştient organ de administraţie, trebue necondiţionat să fie pătruns de rostul superior al misiunei sale şi de toate problemele şi necesităţile, cari stau în legătură cu progresul moral şi material al masselor subordonate. Nu poate fi de folos la administraţie cel-ce n'are dragoste de oameni şi interes faţă de chestiunile şi afacerile publice. Iar mai presus de toate, se cere o adâncă convingere şi o nestrămutată credinţă într'un ideal, singurul isvor de întărire în munca grea şi statornică, ce trebue cheltuită în slujba binelui de obşte.

Iată atribuţiile de căpetenie, a căror întrupare ideală trebuie să fie şi protopopul de astăzi, dacă este să-şi împlinească cu vrednicie rolul desemnat lui de Şaguna: de a fi *un element viu şi un factor de viaţă dătător în organizmul bisericii.*

S'a remarcat însă — şi cu multă dreptate — fenomenul ciudat, că dela inacţionarea vieţii constituţionale, în sânul bisericii noastre, pare că toate energiile factorilor dela conducere s'au cheltuit exclusiv în serviciul perfecţionării şi amplificării formalităţilor de administraţie. Complicaţia aparatului administrativ s'a întâmplat — dupăcum era şi firesc — în paguba însăşi a menirii sublime de a înălţa şi a purifica sufletele, pe care i-a designat-o bisericii d-zeiescul ei întemeietor. De dragul formelor s'a negligat aproape cu desăvârşire fondul vieţii religioase, simburele adevărului, care constitue tăria nebiruită a bisericii lui Cristos. Urmarea firească a acestei desvoltări unilaterale a fost că, organele bisericeşti chemate să propoveduiască lumina şi căldura evangeliei, pe nesimţite s'au văzut apucate în vârtejul aparatului administrativ, al bisericii oficiale, care tot mai puţină vreme le îngăduia pentru îndatoririle legate de apostolatul misiunii lor. In chipul acesta, abătuţi dela ogaşa adevărată a chemării lor, şi din zi în zi tot mai copleşiţi sub greutatea monstrului administrativ, slujitorii bisericii au început a se funcţionariza.

Acest *proces de birocratizare* s'a petrecut mai ales cu protopopii, ca unii, cari erau mai angajaţi în serviciul mecanizmului oficial. Pe urma acestui proces interpretarea genuină a chemării protopopeşti a suferit o modificare radicală, şi în locul ei pare a se fi înstăpânit concepţia greşită, că protopopul nu este decât un simplu organ intermediator, cu vulgara menire de a multiplica şi transmite clerului inferior rânduielile curente ale cârmuirii bisericeşti. Porniţi odată pe acest povârniş, am ajuns chiar la concepţia detestabilă, după care unii consideră oficiul protopopesc de o simplă agentură poştală a consistoriului eparhial, iar alţii se amăgesc cu iluzia ridicolă că barometrul hărniciei de protopop îl constitue numărul actelor oficioase trecute la registru.

Enormă greşală!

Chemarea protopopului nu poate fi înjosită la rolul unei simple rotiţe aplicate într'un mecanizm orb şi având de împlinit o acţiune tehnică inconştientă. Dar protopopul nu poate fi considerat nici ca funcţionar de birou, care toată vremea şi truda sufletească are să şi-o mistuie în societatea unor şablonare acte oficioase.

Misiunea protopului este mai presus de toate un *apostolat!*

Privită în lumina evoluţiei sale istorice şi canonice, chemarea acestor urmaşi ai vechilor *choroepisopi*, trebuie, să culmineze în a supraveghia cu ochiu neadormit şi a îndruma cu înţelepciune dreaptă lucrarea duhovnicească a celor muncitori în agrul lui Cristos.

Asemenea arterelor, cari primesc sângele dela inimă şi-l răspândesc în toate ţesăturile trupului, protopopii au menirea să primească lumina cunoştinţii adevărului evangelic şi să-i împrăştie razele binefăcătoare asupra sufletelor încredinţate pazei lor. In scopul acesta protopopul conştient de menirea sa superioară, va petrece cât mai puţin timp la masa de scris şi cât mai des va ieşi în mijlocul clerului şi al poporului, îmbărbătându-l, mângăindu-l, povăţuindu-l şi mustrându-l, „cu vreme şi fără vreme“, după cuvântul de povaţă al apostolului. Având o minte luminată şi o inimă caldă — singurele calităţi, cari impun respect şi dragoste — va deştepta în preoţi în demnuri de apostolie şi duhul bunei păstoriri, iar în sânul credincioşilor va arunca neîncetat sămânţa virtuţilor creştineşti şi româneşti.

Vorbele şi faptele lui să nu izvorască însă din setea de stăpânire, din dorul trufaş de poruncealá sau din deşarta ambiţiune a propriei ilustrări, ci din categoricul imperativ al conştiinţei de datorinţă. Izvorul faptelor sale să fie trebuinţa sufletească de a produce şi lăsa ceva pentru folosul obştesc. Cel-ce nu are o stea conducătoare, cel-ce nu şi-a închinat viaţa unui ideal, va putea eventual să salveze toate aparenţele hărniciei; va săvârşi însă o simplă muncă de mântuială, care va rămânea pentru totdeauna infructoasă. Iar pe urmele protopopului conştient şi luminat, vor răsări pretutindeni roadele binecuvântate ale progresului.

*

Am convigerea că — stăpâniţi fiind de aceleaşi preocupări sufleteşti — în acest moment d voastră nu puteţi avea dorinţă mai caldă şi nădejde mai legitimă, decât ca aceste calităţi morale şi intelectuale să împodobiască, cel puţin în parte şi pe acela, pentru alegerea căruia am cerut să se pogoare asupra noastră darul Duhului sfânt.

In adevăr. Dându-vă seama de răspunderea morală împreunată cu actul ce veţi săvârşi, este întemeiată pretenţia d-voastră, ca viitorul protopop al Orăzii, să fie un bărbat distins şi înzestrat cu toate aptitudinile reclamate de importanta lui misiune pe terenul vieţii noastre bisericeşti şi naţionale. La aceasta vă îndreptăţeşte atât prestigiul special al acestui scaun de cinste, cât şi tradiţiunea istorică legată de protopopiatul Orăzii.

In scaunul de protopop al Orăzii — care până la anul 1695 a fost reşedinţa episcopului Românilor ortodocşi din părţile Bihorului — au şezut în cursul vremii trecute feţe bisericeşti, cari i-au împrumutat o frumoasă aureolă de strălucire. Astfel a fost vestitul protopop Maxim *Manuilovici*, ajuns mai târziu episcop al Vârşeţului, care pentru noi are meritul netrecător de a fi sfătuit şi protejat pe tinărul iurist Anastasiu *Şaguna* — mai târziu mitropolitul *Andrei* — să îmbrăţişeze cariera preoţească. Vrednice de pomenire sunt apoi numele evlavioşilor protopopi de pe vremuri: *Arşici*, *Boţco* şi Simeon *Bica*, acest din urmă bun consilier al mecenatului Nicolae *Jiga*, generosul protector al tinerimii române.

Se ştie, mai departe că protopopul Orăzii, până la introducerea erei constituţionale, era şi preşedintele consistorului nostru eparhial orădan, o împrejurare, care — fără îndoială — a potenţat vaza şi demnitatea protopopului chiar şi atunci când calităţile sale personale nu erau în stare să înalţe prestigiul şi autoritatea consistorului în fruntea căruia şedea. Iar în timpul de faţă, este incontestabil, că protopopul ortodox din oraşul nostru — unde avem reşedinţa vicarului şi a consistoriului, un episcop şi ordinariat român gr. cat şi mai multe aşezăminte bisericeşti, sociale şi culturale — este indicat prin însaş poziţiunea sa, să fie un factor de seamă pe toate terenele vieţii publice. Cu deosebire din punct de vedere naţional, protopopii noştri din Bihor au rolul sentinelei dela graniţă, chemată să veghez cu ochiu pururea treaz, ca duşmanul să nu ne încalce *moşia sufletească.*

Unui serios examen de conştiinţă va trebui, prin urmare să se supună, cel-ce va urca treapta aceasta, dacă este să devină un protopop *aşa precum îl cer vremile şi nevoile noastre.*

Iată, on. sinod. motivele, pentru cari spuneam la început, că îngrijorarea noastră este deplin justificată. Astăzi ochii tractului şi chiar ai diecezei întregi sunt îndreptaţi asupra noastră. Felul, în care veţi ţinea să vă achitaţi de mandatul ce aţi primit, rămâne la aprecierea conştiinţei d-voastre; iar felul în care veţi rezolvi problema ce vă aşteaptă, rămâne în judecata viitorului.

Din parte-mi pot să constat, cu multă bucurie, că stau în fruntea unui sinod protopopesc alcătuit din o seamă de bărbaţi de cultură superioară, alături de preoţi distinşi şi de alţi fii devotaţi ai bisericii noastre. Faptul acesta prezintă o garanţie, că cei chemaţi sunt pătrunşi de marea responsabilitate morală împreunată cu dreptul, pe care şi-l validitează. De altă parte îmi dă dreptul să presupun, că însuş actul alegerii se va desfăşura în ordinea şi cu demnitatea reclamată de importanţa şi solemnitatea momentului.

Cuprins de nădejdea aceasta, rog şi de aici pe Mângăitorul Duh al adevărului, să se sălăşluiască în cugetele d-voastre, şi salutându-vă cu toată dragostea cea întru Cristos, — declar sinodul protopopesc electoral deschis.

„Contribuţiune la munca pentru ridicarea poporului“.

Acesta e titlul unei cărţi, de mare importanţă pentru învăţători. Cartea nu e nouă. Faptul însă, că a fost premiată de „Academia Română“, şi că a fost scoasă în a doua ediţie, dovedeşte, că nu a rămas neobservată. Ii s'a dat atenţia cuvenită. Cartea e scrisă de profesorul *Sp. Popescu*, iar valoarea cărţii o cunoaştem mai bine din *darea de seamă despre mişcarea literară pedagogică din anul 1911/12*, a domnului *Emilian Stoica*, fost învăţător-director în Gurarâului, acum preot în Aciliu, şi tipărită în Cernăuţ, ca primul număr al bibliotecii revistei *„Şcoala“*. Domnul *Stoica* spune despre cartea aceasta următoarele:

... „Pe Sp. Popescu îl cunosc şi de aiurea. A publicat două volume de analize sufleteşti — schiţe literare îmbinate cu prelegeri didactice. Dintre acestea „Moş Gheorghe la expoziţie“ (la cea din 1906) şi „Rătăcirea din Stoborăni“ (răscoalele din 1907) sunt cele mai adânci analize ale sufletului ţărănesc. Din ele mi-am format convingerea, că Sp. Popescu e cel mai bun cunoscător şi zugrav al ţăranului — real, nu acela din fantazia scriitorilor dela oraş — cu întreg felul său de a înţelege lumea aceasta. Fiu de ţăran el însuş, a cunoscut sufletul ţăranului din cercetarea propriului său suflet. A fost atât de ţăran, că la 18 ani ca student în cl. IV juca în horă cu flăcăii şi încă nu se ştia recomanda.

Cartea aceasta se compune din 33 scrisori adresate învăţătorilor tineri şi tuturor celor ce-şi iubesc neamul şi vor să-l cunoască şi să-l ajute. „Vreau — zice într'un loc — să mă fac călăuza unui învăţător tinăr. Inainte de a intra în sat te întreb: îţi iubeşti slujba, eşti mulţămit cu ea? Numai dacă răspunzi afirmativ, să mă asculţi, altfel ne-am pierdut vremea de geaba“. (pag. 141).

Cartea este un curs complet din metodica acelui ram de învăţământ atât neglijat şi la noi: *viaţa.* Autorul porneşte în adevăr dela slabele resultate ale învăţământului primar şi arată, că munca săvârşită de învăţători n'a prea dat roade până acum. Te-ai aştepta deci să-ţi vorbească despre greşelile din şcoală. Citeşti, citeşti înainte şi vezi la sfârşit cu mirare, că despre învăţătorul în şcoală nu-ţi vorbeşte decât două pagini din cele 220. „Bun lucru şi pedagogia, dar, Doamne, mulţi gărgăuni a mai vârât ea în capul multor oameni. Nici un minut din viaţa d-tale să nu pierzi din vedere, că şcoala şi viaţa trebuie să formeze o singură bucată. Până nu de mult s'a făcut o greşală. Şcoala a avut în vedere numai pe copii, nu şi pe vârstnici, astfel nici nu se simte existenţa ei“. (pag. 144).

Scrisoarea I. ţine loc de prefaţă.

Următoarele 10 scrisori sunt o icoană completă a situaţiei şcolilor primare, a raportului dintre învăţător şi obşte şi a felului cum înţelege ţăranul cartea. Le voiu resuma.

De obiceiu resultatele şcolii primare se judecă după numărul ştiutorilor de carte, cari azi sunt 40%, deci 60% sunt analfabeţi. Dar să zicem, că n'ar mai fi nici un analfabet, şi totuş s'ar mai putea pune şi atunci întrebarea: câţi ştiu carte? Fiindcă întrebarea trebuie astfel formulată, nu câţi au învăţat să scrie şi să citească (acesta singur e un meşteşug puţin folositor), ci câţi *utilisează cartea în viaţă?* Cu ce-şi justifică trecerea prin şcoală şi ce deosebire este între viaţa cărturarului şi a analfabetului?

Cetind par'că simţi cum te pătrunde o puternică inteligenţă şi sub privirea ageră roşeşti la întrebarea ce-ţi vine involuntar: Justificăm noi prin viaţa noastră, că am învăţat atâta puzderie de carte? Dar să nu cercetăm, ci să punem această întrebare numai absolvenţilor noştri. Sp. Popescu ne dă o pildă pe care am putea o lua fiecare din noi. Pe Ion Căciulă îl înşală negustorul la cântar şi la numărul banilor. Va să zică nu ştie socoti. Năcăjit merge la domnul Ghiţă să-i facă o hârtie, căci el nu ştie scrie. Căutând pe Căciulă Ion în arhiva şcolii, îl găsim tot cu nota 8, 9, 9, 9, adecă foarte bine. Viaţa însă i-a pus nota: zero.

Se descrie apoi într'un tablou mohorât viaţa ticăloasă a ţăranului cu atâta culoare, încât a fost reprodusă această descriere şi în tratate de igienă. Slaba alimentaţie, murdăria, lipsa de aer, puţina îngrijire ce se dă copiilor, educaţia morală, greşită... Astfel pusă teza apoi — şi e singura corectă — abia dacă vom găsi unul la mie adevărat ştiutor de carte, şi tot aceasta explică încetineala progresului.

Nu învăţătorii sunt vinovaţi de toate acestea, căci lucrul îşi are explicaţia lui în concepţia ţăranului despre şcoală şi carte. Ţăranul crede că numai munca fisică e muncă, el nu recunoaşte munca intelectuală. Şi fiindcă ori ce învăţat în şcoală scapă de munca fisică, aşadar scopul şcolii e suprimarea muncii. „Dacă înveţi carte, scapi de munca câmpului: plug, sapă, secere, coasă; pui condeiul după ureche, stai pe scaun toată ziua, nu te arde soarele, nu te-ajunge viforul, beai, mănânci, dormi, scrii, adecă nu faci nimic şi banii curg gârlă“.

Şcoala primară însă nu te scapă de muncă, căci cu ea numai nu te poţi face funcţionar. La şcoala înaltă n'are cu ce-şi ţinea băiatul, ar fi o prostie deci să-şi piardă vremea acolo, când acasă are atâta de lucru. S'a introdus atunci obligativitatea cu gândul, că apetitul vine mâncând. Şi după 50 de ani de obligativitate s'a ajuns acolo, că oameni cu ştiinţă de carte cer cu iscălitura lor desfiinţarea ei, învăţătorii sunt priviţi ca duşmani.

Unii învăţători au propus ca expediente înăsprirea legii. Cea mai piramidală propunere a fost, ca copiii să fie aduşi cu jandarmii la şcoală. Autorul observă cu amară ironie: Mergând pe calea aceasta, cred că pentru organizarea şcolilor de adulţi ar trebui să cerem ajutorul tunurilor. Alte cauze a slabelor resultate: frica copiilor de şcoală, alimentată de părinţi, pedepsele corporale ce se aplică în şcoală şi în general raporturile reci dintre învăţător şi ţăran. Invăţătorii sunt străini în satul lor. La cercurile culturale, unde frecventarea nu e obligătoare, sala e goală, dacă nu se cere concursul administraţiei. Şi aici au venit învăţătorii şi au propus să fie siliţi sătenii prin jandarmi să asiste la cercurile culturale, ca să li se administreze porţiuni de discursuri păsăreşti.

Să deschidem o paranteză. Mi se pare că şi la noi se exagerează efectul prelegerilor poporale, căci în cele mai multe cazuri efectul e nul şi sinamăgirea noastră e cu atât mai nefastă, cu cât de liniştită ne este conştiinţa că am muncit cu folos.

Deci mulţimea nu ştie ce vrea şcoala şi n'o iubeşte. Până acum am căutat să-i câştigăm această iubire cu pedepse şi jandarmi. Dar nu aceasta e calea cea adevărată. Atragerea către şcoală o poate face numai învăţătorul, fiindcă el o reprezintă şi simpatia către învăţător va fi simpatie faţă de şcoală.

Până acum și învățătorul se simția străin în satul său. Pentru satisfacerea nevoilor sale sufletești căuta prietenia cu fruntașii satului. cari în România sunt cel mai imoral și hibrid element; dușmăniți fiind ei de popor, în mod fatal dușmănia trecea și asupra învățătorului. (Va urma).

Convocare.

Prin aceasta sunt poftite a lua parte toate p. t. membre ale „Reuniunii femeilor gr.-or. române pentru infrumsețarea bisericii din Sibiiu — sub. Josefin la adunarea generală, care se va ținea Dumineca la 30 Iunie a. c. st. v. în sala festivă a școalei centrale din loc.

Ordinea de zi:

1. Cuvânt de deschidere.
2. Constituirea biroului și constatarea celor presente.
3. Presentarea raportului general despre activitatea comitetului, dimpreună cu socotelile de pe anul 1912.
4. Schimbarea §. 3 din statute.
5. Inscrierea de membre nouă.
6. Eventuale propuneri.
7. Alegerea a 2 membre pentru verificarea procesului verbal.

Sibiiu, la 20 Iunie 1913.

Elisabeta Poponea
vice-pres.

Nicolau G. Iordan
secretar.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, „Naşt. S. Ioan Bot.", *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

•

Monarhul la Ischl. Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I, a plecat Luni dimineața dela Viena la Ischl, unde va sta ca în toți anii, două luni. In drumul spre Ischl s'a oprit însă în Wallsee, pentru a asista la botezul strănepoatei sale, — care a primit din botez numele *Maria Valeria*, numele bunicei ei. Maiestatea Sa și-a continuat după ameaz drumul spre Ischl, unde a sosit la orele 6 și jumătate.

•

Cas de moarte. Mama domnului primministru, conte *Tisza István*, văduva fostului ministru-president de pe vremuri, Tisza Kálmán, a decedat în etate de 75 ani și a fost înmormântată Joi, în 3 Iulie n. în cripta familiară din Geszt.

•

Potop și călduri. In vreme ce în părțile noastre, mai ales în comitatul Hunedorii și al Caraș-Severinului, se repetă revărsările de ape, în Spania domnește de câteva săptămâni o căldură colosală. Termometrul arată în umbră de obicei 39 grade Celsius. Uneori temperatura se urcă până la 44 grade. Căldurile insuportabile au produs numeroase jertfe: mai multe persoane au murit de insolație, altele au nebunit. Sinuciderile cresc cu fiecare zi.

•

† Dr. I. Cornoiu. In București a decedat în mod subit, pe urma unei boale de inimă, *Dr. I. Cornoiu*, decanul facultății de teologie de acolo, în etate de 52 de ani. Odihnească în pace!

•

Hymen. Dșoara *Anuța Cimoca* și domnul *Vasile Micu* farmacist, au onoare a face cunoscută serbarea cununiei lor religioase, care se va face la 23 Iunie (6 Iulie n.) în biserica gr.-or. rom. din Hidiș, la orele 10 și jum. a. m.

•

Congresul socialiștilor. Partidul social democrat din Ungaria, în considerarea stărilor politice, își va ținea congresul în zilele de Dumineca, Luni și Marți, în 19, 20 și 21 Octomvrie st. n.

•

Universitate în Ierusalim. Guvernul francez a hotărât să înființeze o universitate în Ierusalim. Universitatea va fi înzestrată cu toate facultățile.

•

Soldați condamnați la moarte. Tribunalul militar din Nancy a pronunțat sentență asupra soldaților resvrătitori și a osândit la moarte pe șapte dintr'înșii, alți 24 au fost pedepsiți cu arest în fortăreață pe 2—5 ani.

•

Școală evreească. In Lipsca s'a inaugurat prima școală secundară evreească în Saxonia. Este vorba de o școală reală și de un institut pentru creșterea fetelor, școli înființate din contribuiri particulare adunate de rabinul Dr. Carlebach din acel oraș.

•

Statistică jalnică. Ministerul de răsboi din Paris a publicat datele privitoare la emigrarea celor obligați să facă serviciu militar. In anul 1909 au ieșit din Franța 63 mii de persoane, care erau obligate a se presenta la asentare; în 1910 numărul s'a sporit cu șapte mii; ear în 1911 nu s'au presentat la asentare 76 mii. Cu totul va să zică au lipsit dela datorie peste 200.000 de tineri cetățeni ai republicei.

•

Conferență în Berna. In luna lui Octomvrie se vor întruni la conferența din Berna reprezentanții diferitelor state. La această conferență internațională se va reglementa, printr'un contract general, durata timpului de lucru al minorilor și al femeilor.

•

Ocuparea unei mănăstiri pe sfântul munte. Ziarul *Secolo* anunță din Salonic, că 120 de cazaci înarmați, pe lângă tot protestul comandantului garnizoanei grecești, au pătruns în muntele Atos și au ocupat o mănăstire rusească. Cazacii au sosit pe un vapor comercial din Odesa. Reprezentantul din Salonic al muntelui Atos a ridicat protest la guvernul grecesc în contra vătămării neutralității.

•

Gazul subpământean din Ardeal. Experții englezi, trimiși de băncile ungare și de ministrul de finanțe, au cercetat la fața locului izvoarele de gaz subpământean ale Ardealului. Cercetările au dat resultat extraordinar de favorabil. Astfel, dacă expertiza va dovedi și mai departe acelaș rezultat, se va putea întemeea întreprinderea de mult așteptată. Capitalul necesar se va procura parte în Austro-Ungaria, parte în Anglia. La început va fi trebuință de 50 milioane coroane. Acest capital cu timpul va putea fi urcat la 75 sau la 100 milioane de coroane.

*

Sunt puține — broaște. Nu este nici o țară, unde să se consume mai multe broaște, decât în Franța. Parisul, conform ultimelor date statistice, cumpără pe an în preț de câteva sute de mii coroane din acest articol alimentar. Parisienii se plâng acum, că în piața capitalei lor se vând pe zi ce merge tot mai puține picioare de broască, și că prețurile se urcă mereu. In anii trecuți se plătea pentru o sută de bucăți cam 5 coroane; astăzi însă pentru aceeaș cantitate se dau 25, ba și mai multe coroane. Broaștele se furnisează cu deosebire din ținutul Senei de jos, din Lotaringia și Belgia, unde acest ram de câștig e foarte răspândit. Francezii se ocupă cu ideea să aducă din America un nou soi de broaște, mai mari și mai folositoare decât cele din Europa.

*

Coroane eterne. Prezidentul Reuniunii meseriașilor sibieni dl Victor Tordășianu dăruește în loc de cunună peritoare pe cosciugul mult regretatului său prietin *Ion Ursu de Margine*, fost inginer de comasații, cor. 5 la „Legatul T. L. Albini, pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicați la meserii", al fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași.

•

Stipendii pentru meseriași. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu publică concurs pentru șase stipendii de câte 300 coroane, cari se vor da tinerilor industriași din acest comitat, cari terminând cu bun succes clasa a treia a școalei industriale, vreau să cerceteze o altă școală de specialitate, care cade în afară de teritoriul comitatului. Cererile sunt a se înainta domnului vicecomite al comitatului Sibiiu, până la 20 Iulie n. c.

•

Scrisori nimicite. Direcția poștelor din Viena a nimicit zilele acestea 23.964 de epistole, care s'au expedat în Februarie din Viena și Austria de jos, și n'au putut fi predate adresaților. In considerare că nici adresanții nu s'au anunțat, scrisorile au fost distruse.

•

Catastrofă pe calea ferată. Intre stațiile Tușnad și Malnaș s'a ciocnit un tren de persoane cu unul de mărfuri. Au deraiat 11 vagoane, s'au sfărmat două vagoane, ear locomotivele s'au deteriorat. Un pasager a rămas greu rănit, trei inși s'au ales cu rane mai ușoare, un fochist a fost omorât, alte două persoane din personalul de serviciu au primit rane grele; altele opt, rane mai ușoare.

•

Circul Kratejl. Eri, Joi sara, și-a început representațiunile vestitul circ al dlui *Anton Kratejl*, în piața gării. In Dumineci și în serbători se dau câte două representațiuni. Amănuntele se pot afla din afișe.

*

Petrecere în Lechința. Iteligența română din Lechința și jur va da o petrecere de vară cu dans precedată de concertul dat de corul teologilor de Blaj în 20 Iulie st. n. 1913 (a 2-a Dumineca după Sân-Petru) în pavilonul „Coroana" din Lechința. Inceputul precis la 7 oare seara.

*

Cuiul în plămână. Copilul unui bogătan din America începuse să tușască. L'au vizitat mai mulți medici, dar n'au putut constata, că ar avea oftica. Cum însă copilul tusea mereu, a fost vizitat și cu aparatul Röntgen și s'a constatat, că are un cuiu în plămână. A fost operat, cuiul a fost scos din plămână și copilul e acum sănătos. Iși aduce aminte, că a înghițit înainte cu patru ani un cuiu, care și-a făcut apoi patul tocmai în plămâna lui.

•

Petrecere în Hunedoara. Reuniunea femeilor române gr.-ort. din Hunedoara aranjează cu concursul tinerimii române de acolo o petrecere de vară Sâmbătă, în ziua de Sfântul Petru, 12 Iulie n. c. în pavilonul de vară al hotelului „Mercur" din Hunedoara. Venitul curat se transpune fondului reuniunii femeilor române gr.-ort. din Hunedoara.

•

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără lucru, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Ion Georgescu, funcționar de navigațiune fluvială română (Giurgiu), aplicând pe fiul său Aurel la lăcătușerie, 1 cor.; Petru Bota, croitor de costume săliștenești, soția sa Maria n. Giurca și copiii lor Petru, Nicolae, Maria, Dumitru, Ion, și Ana, cor. 2; văd. Ana Giurca (Săliște), 20 bani; Ion Duma, paroh (Săcalul de pădure) soția sa Ana n. Rusu și fiica lor Mărioara, elevă în cl. III-a civ., 1 cor.; Iosif Comanescu, paroh (Codlea) pentru nepoții săi Septimia, Dorina, Horia, Ion, Mihnea, Dragavera și Olga Teculescu (Alba-Iulia), de fie-care câte 20 bani sau în total cor. 1·40 și Vic. Tordășianu, prezident, 10 bani.

Poșta ultimă.

România mobilizează.

La propunerea guvernului român, Maiestatea Sa, Regele Carol, a ordonat eri d. a. mobilizarea întregei armate române, care are cinci corpuri de armată. Mâne, Sâmbătă, armata română stă gata de răsboiu.

Vânzare de bucate pentru sămânat.

La moșiile erariale din *Kisbér*, *Bábolna*, *Mezőhegyes* și *Făgăraș* precum și la domeniul Coroanei din *Gödöllő* se vând bucate și alte producte agricole pentru sămânat în condițiile de mai jos.

Cererile pentru sămânțe se fac deadreptul către direcțiunile moșiilor amintite. Vânzarea se face cu bani gata, ear prețurile se stabilesc astfel, că la moșiile din Kisbér, Bábolna, Mezőhegyes și Gödöllő, față de prețul de bursă, iar la Făgăraș față de prețul de piață, se scade în Kisbér 83 bani, în Bábolna 60 bani, în Gödöllő 30 bani și la Mezőhegyes 1 cor. de maja metrică, drept spese de transport. La prețul astfel stabilit, cu considerare la faptul, că se vinde numai sămânță binecernută, se mai adaugă câte cor. 2 la fiecare moșie.

Un econom poate cumpăra din unul și acelaș fel de sămânțe de bucate până la 100 m. m. și până la 10 m. m. altfel de sămânțe. Cum productele cumpărate nu se pot folosi *decât numai la sămânat*, cumpărătorii, la cerere, au să adeverească cu certificatul oficios al primăriei, că întradevăr au lipsă de sămânțe de sămănat. Transportul până la stațiunea cea mai apropiată de moșia vânzătoare, îl face aceasta pe nimic, ear cheltuelile căii ferate le supoartă cumpărătorul. Prenotări pentru sămânțe de toamnă se fac la direcțiunile amintite, până la 1 Octomvrie a. c., iar pentru cele de primăvară până la sfârșitul lui Decemvrie 1913 cu adausul, că sămânțele se predau cumpărătorilor în răstimpul până la sămânatul de toamnă și respective de primăvară din anul viitor. De fiecare m. m. se depune un vadiu de 1 cor., care la transportare, se socotește în prețul de cumpărare.

Cei cu durere către țăranul muncitor, sunt rugați a aduce la cunoștința obștească această publicație.

Sibiiu, 27 Iunie 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuța,
prezident.

Vic. Tordășianu,
secretar.

Cărți și reviste.

Anuarul XXIX al Institutului pedagogic-teologic al arhidiecezei ort. române transilvane în Sibiiu, pe anul școlar 1912/13, publicat de *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director. Tip. Arhidiecezană 1913. — Cuprinde: Scepticismul religios, un interesant studiu apologetic, de profesorul Dr. Nicolae Bălan. Știrile școlare și cronica institutului arată, că statul personal al corpului didactic se compune din: 1 director, 13 profesori și 1 învățător la școala de aplicație. Elevi înscriși au fost: în secția teologică 90, în secția pedagogică 100, total 190. Biblioteca seminarială are 3553 volume. In cursul anului institutul a fost cercetat de P. C. Sa părintele arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, ca representant al consistorului; secția pedagogică a mai fost vizitată de comisarul ministerial Dr. I. Siegescu și inspectorul regesc de școale Munka Sándor. — Examenele dela finea anului școlar cu elevii din secția teologică s'au ținut sub conducerea comisarului consistorial a Prea Cuvioșiei Sale Dr. Il. Pușcariu; ear examenele din secția pedagogică c. IV. au avut loc sub conducerea comisarului consistorial M. Voileanu, cele din cursurile I—III au fost conduse în aceeași calitate de Dr. G. Proca. Atât la examenele de calificație de curs, cât și la examenele dela sfârșitul anului școlar din secția pedagogică a asistat comisarul ministerial Dr. Petru Ionescu — Școala de aplicație, cu cinci clase, a avut 36 de școlari. — Societatea de lectură „A. Șaguna" a elevilor din secția teologică și-a desvoltat activitatea sub prezidenția profesorului Dr. N. Bălan, ear cea din secția pedagogică sub prezidenția profesorului Dr. V. Stan.

•

Anuarul Institutului pedagogic-teologic ort. român din Arad (anul întemeerii 1812). Pe anul școlar 1912/13. redactat de *Roman R. Ciorogariu*, director. Tip. Diecezană 1913. — Cuprinde: Serbările centenare privitoare la institutul pedagogic din Arad; Discursuri la aniversarea centenarului, rostite P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp și P. C. Sa protosincelul Roman R. Ciorogariu; Apostolatul primilor profesori ai preparandiei aradane, lucrare cetită de profesorul A. Sădean; Versuri de Moise Nicoară (1825); Diptihul profesorilor decedați ș. a. — Personalul didactic se alcătuește din 1 director, 12 profesori și 1 învățător la școala de aplicație. In internatul teologic au fost 67 elevi, în cel pedagogic 66 elevi, la olaltă 133. Biblioteca institutului are 4649 volume în preț de 13804 coroane Biblioteca societății de lectură stă din 2346 volume. Școala de aplicație, cu VI clase, a fost cercetată de 24 de școlari.

•

Luceafărul revistă pentru literatură, artă și știință, Nr. 12, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat și variat: Oct. C. Tăslăuanu, Congresele femeilor. G. Duma, Pictorul Theodorescu-Sion. Victor Eftimiu, Dincolo de moarte (poezie). St. O. Iosif, O amintire (Caragiale). Maria Cunțan, Cuvinte sufletești (poezie). Eugen Goga, Un mormânt uitat. Caton Theodorian, O noapte pierdută. I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). G. Duma, Din trecut (poezie). Cronici: D. N. C: Discursul de recepție rostit în Academia Română de d-l Delavrancea. Ion Grecu: Două discursuri. Ion Georgescu: Viața culturală germană. Insemnări: Mântuirea școalelor noastre. Teatru Z. Bârsan. Fondul lui Iancu. Pictorii unguri la București. Teatrul „Reuniunii sodalilor români" din Sibiiu. Monografia școalei din Tilișca. Românii din America. „Noi". Spicuiri. Bibliografie. Ilustrațiuni: Theodorescu-Sion: Christ, La șezătoare, Invățătoarea, Autoportret, Crai nou, La arat.

„Mărgineana"

institut de credit și economii, societate pe acții în Poiana (com. Szeben).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Mărgineana", sunt invitati prin aceasta la

Adunarea generală extraordinară,

care se va ținea în Poiana, *Dumineca la 20 Iulie n. 1913* la 2 ore p. m. în localul institutului cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării generale și constituirea.
2. Alegerea unui membru în direcțiune în locul devenit vacant prin moartea lui Ilie Muntean.
3. Inchiderea adunării generale.

NB. Domnii acționari, cari în sensul §. 10 din statutele societății, doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați sunt rugați a-și depune acțiile și eventualele documente de plenipotență la casa institutului cel puțin cu 1 oră înainte de deschiderea adunării.

Poiana, la 2 Iulie 1913.

(150) 1—1

Direcțiunea.

Nr. 436/1913. (145) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Poianaporcului** (Lápospatak), în sensul ordinului consistorial din 30 Aprilie 1913 Nr. 5379 Bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţ i să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 5/18 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de peatră“, în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 447/1913. (146) 1—3

Concurs.

Pen'ru întregirea parohiei de cl. III **Vima-mică**, (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă, pe lângă observarea dispoziţiei § 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 5/18 Iunie 1913

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea de-peatră“, în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 327/1913. (149) 1—3

Concurs.

Să scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea posturilor de învăţatori la şcoalele noastre confesionale din comunele:

1. **Dumbrava** (Marosliget). Salar fundamental: 620 coroane dela comuna bisericească şi 380 coroane ajutor dela stat. Cvartir corespunzător şi grădină în natură. Cuincuenale'e să acoper din ajutor dela stat. De ajutorul dela stat a beneficiat şi învăţătorul de până aci.

2. **Idicel-sat** (Idecspatak). Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. ajutor dela stat, votat deja Cuartir corespunzător, grădină şi lemne de foc, în natură.

3. **Idicel pădure**, (Idecspatak) Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales, ajutor dela stat. Cuartir corespunzător, grădină şi lemne de foc, în natură.

Pe lângă alte obligăminte impuse prin legile în vigoare, învăţătorilor instituţi la aceste şcoale li se impune şi datorinţa: a conduce elevii în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis. Concurenţii, în conformitate cu dispoziţiile regulamentare se pot prezenta înaintea poporului spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă.

Reghin (Szászrégen), 15 Iunie 1913.

Oficiul protopopesc al Reghinului în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Duma
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II **Săcelul-Marmaţiei**, protopresbiteratul Dejului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

1. Din „Fondul Rudolfin“ arhidiecezan 800 cor. (optsute), solvibile în rate trilunare.
2. Dela credincioşi — circa 200 familii — câte o ferdelă de ovăs de familie (30 litre) în valoare de 400 cor.
3. Locuinţă în natură constătătoare din 3 odăi şi grădină.
4. Venitele stolare uzitate, cari se evaluează la suma de 800 cor. (optsute).

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat la conzistorul arhidiecezan, având — pe lângă observarea dispoziţiunilor regulamentare — a se prezenta în comună, spre a celebra, cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat bisericesc, ţinută la 18 Iunie 1913.

(148) 1—3 **Consistorul arhidiecezan.**

Anunţ de licitaţiune.

Pe basa preliminariului de spese aprobate de Prea V. Consistor sub Nr. 6747 Epitr. din 1913 prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru zidirea bisericii gr.-or. din **Telechirecea**, tractul Făgăraş

Licitaţia se va ţinea la **12 Iulie st. n.** la 3 ore în casa parohului subsemnat.

Comuna bisericească va da cărămida, năsipul, petrişul precum şi cărăuşiile dela gara Făgăraş până la locul destinat.

Preţul strigării este de 7000 coroane, iar licitanţii au se depue înainte de licitare un vadiu de 10%.

Condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minuş oferenţi, pe care îl va afla mai apt.

Telechirecea, la 12 Iunie 1913 st. v.

Iosif Martin **Damaschin Anghel**
prez. com. par. notar.

(147) 1—3

Nr. 410/1913. (143) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de **învăţători** în comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul **„Cetatea de peatră“**, se se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Costeni**, cu salar de: 300 cor. dela comuna bisericească şi 700 cor. ajutor de stat; 20 cor. relut de grădină şi cvartir în natură.
2. **Curtuiuşul-mic**, cu salar de: 200 cor. dela comuna bisericească, 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arh., şi 700 cor. ajutor cerut dela stat; grădină şi cvartir corespunzător în natură.
3. **Vima-mare**, cu salar de: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. ajutor de stat, ce va cere pe baza documentelor celui ales; cvartir în edificiul şcoalei şi grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Lăpuşul-ung. (Magyarlápos), 15/28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetele parohiale.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 315/1913. (139) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător dela şcoala rom. ortodoxă din **Ighiu** se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvit anticipativ în rate lunare din cassa bisericii; cvartir (3 odăi şi culină) în edificiul şcoalei şi grădină.

Cei ce doresc a ocupa postul să şi înainteze cererile însoţite de toate documentele cerute la subsemnatul oficiu în terminul sus indicat notându-se că vor fi preferiţi candidaţii cu cvalificaţiune superioară şi cei buni cântăreţi, în deosebi pentrucă alesul învăţător va avea să îndeplinească toate funcţiunile de cântăreţ în şi afară de biserică, pentru care serviciu i-se va da în folosinţă 1 jug. de pământ arător, iar pentru formarea de cor, — ceeace însă se pretinde dela cel ales — va primi o deosebită remuneraţiune din fondul esistent spre acest scop.

Urcarea şi respective adausurile la salar — dictate de cea mai nouă lege şcolară (art. XVI din 1913) se vor face tot dela biserică însă numai cu considerarea serviciului îndeplinit la această şcoală.

Dela concurenţi se mai cere a se prezenta, înainte de alegere, la biserică, pentru a-şi arăta destoinicia în cântări şi a se face cunoscuţi poporului.

Alba-Iulia, 13 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

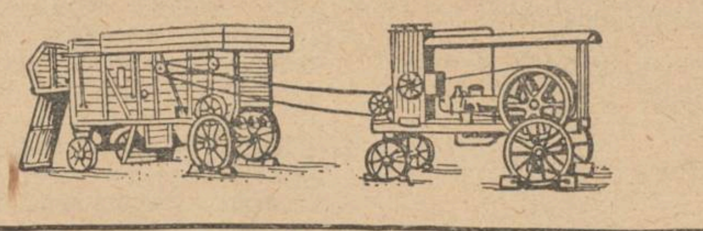

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST, V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Ce e bun e şi ieftin!

Ce e bun e şi ieftin!

Tot soiul de articoli technici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalatiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi desluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.
(100) 9—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, înlată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 3 -52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţouranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

REVERENZI!

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 10—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 27 Iunie (10 Iulie) 1913. Nr. 67.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

II.

Glasul Arhiereilor.

Era învitat poporul român din Ardeal, prin rescriptul împărătesc, la lupte până aci lui necunoscute, la lupte electorale. Se impunea deci tuturor celor chemaţi datorinţa de a-l instrua din vreme, că ce are se facă şi cum are să se poarte, ca din luptele date să iasă învingător, el şi causa sa cea dreaptă. Presa română îşi făcuse datorinţa în privinţa aceasta, imediat după publicarea rescriptului împărătesc referitor la convocarea dietei Ardealului, şi atât ziarul nostru, cât şi „Gazeta Transilvaniei“ din Braşov, a dat publicului românesc sfaturi preţioase.

Cu mult mai greu decât glasul presei a tras însă în cumpănă cuvântul cumpătat al Arhiereilor români, cari conform obiceiului din trecut, s'au pus şi de astădată în fruntea mişcărilor. Impinşi de datorinţa şi de răspunderea grea ce o aveau, ca conducători recunoscuţi ai poporului român din Ardeal, a adresat fiecare din ei câte un *circular* credincioşilor, cu instrucţiuni amănunţite referitoare la alegerile pentru dietă.

Circularul Episcopului din Sibiiu *Andreiu baron de Şaguna*, era următoriul:

„Preacinstiţilor părinţi protopopi, cinstiţilor administratori protopopeşti, cinstitei preoţimi eparhiale, şi tuturor iubiţilor nostri creştini, dar şi pace dela Dumnezeu tată! şi domnul nostru Iisus Christos!

Dieta ţării, după preaînaltul rescript al M. Sale împăratului şi mareprincipelui nostru s'a rânduit a se convoca pe 1 Iulie a. c. n. la Sibiiu.

Dieta ţării ne stă aşadară la uşă!

Dieta aceasta din multe privinţe, dar' cu deosebire în privinţa noastră, va fi foarte momentuoasă, căci acum întâiaoară, după trei secole, se chiamă şi naţiunea şi religiunea noastră ortodoxă răsăriteană, prin representanţii ei, la dieta ţării, la care, după prima propoziţiune regească, se va tracta despre *efectuirea egalei îndreptăţiri a naţiunii noastre române şi a religiunilor ei*, ear' după a doua propoziţiune regească despre *întrebuinţarea oficioasă a celor trei limbi din ţeară.*

Aşa dară trebue să ne pregătim, ca să alegem din parte-ne bărbaţi harnici şi credincioşi către interesele tronului împărătesc, către patrie, şi către naţiunea şi biserica noastră.

Pentru aceea, în consonanţă cu rechisiţiunea înaltului presidiu al guvernului ţerii din 17 luna curentă Nrul 456, aflu cu cale, spre orientarea tuturor, a vă aduce la cunoştinţă § ul 29 din regulamentul provisoriu de dietă, că adecă drept de alegere, atât în comunele cari trimit representanţi proprii, cât şi în comitate, şi în toate scaunele şi districtele, au:

a) toţi locuitorii de parte bărbătească, cari au împlinit anul al 24-lea, şi posed într'adevăr pentru anul administrativ 1861/2 în toate contribuţiunile directe de stat la olaltă cel puţin 8 fl. val. aus.;

b) fără privire la darea directă ce o au răspuns: parohii, capelanii, predicatorii, doctorii, chirurgii, advocaţii, inginerii, artistii academici, profesorii, apotecarii, notarii comunali şi învăţătorii comunali în cercul de alegere în care-şi au locuinţa stabilă;

c) dacă în vre o comună, care după §-ul 25 are drept să trimită deputaţi proprii la dietă, numărul celor ce au drept de alegere, nu ar ajunge cel puţin la 40, atunci se va întregi până la 40 din ceice plătesc după ei în comuna aceea darea cea mai mare.

Apoi vă aduc la cunoştinţă şi § ul 31, prin care se rânduieşte, că persoanele morale, între cari se numără şi comunele, ca atari, vor esercia dreptul lor de alegere prin aceia, cari după normele legale susstătătoare, au drept să le represinte în afară.

Mai departe este de ştiut, că deputat poate fi ales fiecine, care ori unde în Transilvania are drept de alegere după § ul 29, dacă e trecut peste 30 de ani.

Din cele până aci espuse se vede deci, că legea aceasta provisorie de alegere dă şi creştinilor nostri, ca unor cetăţeni ardeleni, un drept mare şi frumos. Insă ca tot insul, pentru care este menit acest drept folositor, adecă ceice au plătit în anul trecut contribuţiune în sumă de 8 fl. v. a. să se poată bucura de acest drept, este de lipsă, ca fiecare alegător să se poarte la alegere ca om de omenie şi ca creştin cu frica lui Dumnezeu, să se ferească de amăgiri şi seduceri, şi se-şi dee votul pentru un Român cinstit şi cunoscut ca iubitoriu de naţiunea şi religiunea sa.

Anume, este de lipsă:

1. Ca toţi aceia cari după lege vor fi îndreptăţiţi la alegerea de deputaţi să nu rămână afară, ci se iee negreşit parte la alegere; să nu se lase a se abate dela întrebuinţarea dreptului seu de alegere prin nici un fel de uneltire ori frică, sau şi prin alte ocupaţiuni de ale sale private, economice, etc. căci întâmplându-se aceasta, numărul deputaţilor nostri va scădea, şi apoi lesne se va putea întâmpla, ca naţiunea şi biserica noastră să fie rău representată la dietă, de unde earăş noi vom avea paguba.

2. Ca toţi alegătorii nostri dintr'un cerc de alegere sau şi dintr'un oraş să se pună între sine în înţelegere, şi să se învoiască cu toţii într'un singur candidat de deputat, care va avea însuşirile poftite de lege, ca nu cumva împărţindu-se voturile Românilor între mai mulţi candidaţi, să se aleagă un deputat neromân, cu voturi relativ mai puţine. Dar şi de altmintrelea avem destui bărbaţi români vrednici pentru a fi deputaţi, şi aşa alegătorii ar greşi când n'ar alege deputat din naţiunea şi de religiunea lor.

3. Să aibă alegătorii nostri de grije, ca din partea lor să se aleagă pretutindenea numai astfel de Români pentru dietă, cari pe lângă însuşirile cerute de lege se aibă totodată şi caracter, adecă să fie bărbaţi despre cari se ştie, că au fost totdeuna şi vor remânea şi în viitor fii credincioşi ai naţiunii noastre, şi că în congresele naţionale şi în ziarele româneşti au apărat interesele, atât ale naţiunii, cât şi ale bisericii noastre.

Mai pe urmă, pentru ocolirea oricărei greşeli, vă dau încă şi acel sfat, ca atât preoţii şi învăţătorii, cât şi creştinii, să se înţeleagă înainte de alegere cu părintele protopop tractual, care va avea a se înţelege cu inteligenţii nostri, şi precum se va afla de bine la scaunul protopopesc, aşa să se dee voturile, căci făcându-se altmintrelea, lesne se poate întâmpla, ca voturile să se nimicească prin neînţelegere, ceea-ce apoi trage după sine desbinare şi stricăciune naţiunii şi bisericii.

Astfel se vă purtaţi, iubiţilor, ca să aveţi binecuvântarea cerească. *Sibiiu*, la înălţarea Domnului, 1863. *Andreiu baron de Şaguna*, Episcop“.

Cam de asemenea cuprins a fost apoi şi circularul Mitropolitului din Blaj, *Alesandru Şterca Şuluţiu*, adresat preoţimei sale în preajma alegerilor pentru dieta Ardealului şi datat din 11/23 Maiu 1863.

Pierderile bulgarilor şi sârbilor. Ştiri din izvor sârbesc spun, că luptele din săptămâna trecută în Macedonia au fost mai îndârjite şi mai sângeroase, decât toate luptele de până acum ale răsboiului balcanic. Pierderile sârbilor se cifrează cu 15,000 de soldaţi morţi şi răniţi, ale bulgarilor cu 20,000 până la 25·000. Răniţii bulgari au fost lăsaţi în mare parte pe câmpul de luptă, de oarece serviciul sanitar bulgăresc este slab organizat.

Cercurile electorale. Ziare budapestane anunţă, că proiectul pentru noua împărţire a cercurilor electorale se va prezenta camerei la toamnă. Numărul cercurilor, sporindu-se numărul alegătorilor, va fi urcat. Guvernul, înainte de a hotărâ textul proiectului, va asculta şi părerea deputaţilor, fără deosebire de partid.

Acordul sârbo-bulgar. „*Le Temps*“ publică cuprinsul tratatelor secrete dela 13 Martie 1912, în cari s'a fixat alianţa celor două state. Ele consistă în trei puncte: 1. un tratat de amiciţie şi de alianţă. 2. Adnexele secrete, cari stabilesc liniile de împărţire ale teritoriilor ce vor fi cucerite. 3. O convenţie militară, prin care Bulgaria şi Sârbia se angajează a penetra în Turcia în caz de răsboiu, prima cu 200.000 combatanţi, a două cu 150.000 combatanţi, cel puţin. E caracteristic pasagiul acesta: In cazul, dacă *Austro-Ungaria* ar ataca Sârbia, *Bulgaria e obligată a declara imediat răsboi monarhiei austro-ungare* şi de a trimite în ajutorul Sârbiei o armată de 200 000 soldaţi. Aceeaş datorie o are Bulgaria, faţă de Sârbia şi în cazul dacă Austro-Ungaria, fie sub ori ce pretext, ar întra cu trupele sale în sandgiacul *Novibazar* şi acţiunea aceasta ar provoca o declaraţie de răsboiu din partea Sârbiei contra Austro-Ungariei. (*C. N.*)

Legea cvincvenalelor în casa magnaţilor.

După cele trei vorbiri ale Arhiereilor români, — pe cari le-am publicat în întregime, — a rostit o vorbire în discuţia asupra legii despre cvincvenalele preoţilor episcopul bisericii protestante, *Gyurácz Ferencz*, care a arătat punct de punct mancităţile legii, şi şi-a esprimat convingerea, că guvernul ar putea fi echitabil faţă de preoţii gr. ort. şi gr. cat. mai cu puţină calificaţie, având în vedere faptul, ca statul i-a aflat deja angajaţi la muncă, şi resultatul muncii lor se poate constata în viaţa poporului. Ar putea deci după munca lor, să-i considere egali cu ceialalţi, întocmai cum a făcut statul la timpul seu şi cu învăţătorii, aflaţi de buni atât din partea bisericii, cât şi din partea statului: li-a dat ajutoriul de stat, pensia cuvenită. In speranţa, că guvernul va căuta să îndrepte lipsurile legii, o primeşte şi o votează.

Episcopul reformat *Antal Gábor* salută guvernul şi îi aduce mulţămită pentru legea aceasta, care se îngrijeşte de preoţime, dându-i cvincvenale. (Episcopul *Dr. Miron E. Cristea*: Dee fiecărei confesiuni şi atunci e bună!) Oratorul încă aşa înţelege lucrul, ca fiecare confesiune se primească ajutorul în mod egal. Analisează legea dela 1898 articolul XIV, şi afirmă, că sunt cam 250 de parohii române, cu câte 2, 3, 4, ba şi 5 preoţi, şi pentru toţi e asigurată congrua, ceeace nu e corect, şi acuma natural că nu pot să primească toţi cvincvenale. (Episcopul *Ioan I. Papp*: In dieceza mea nu sunt. Poate că au fost). Cere ca toate cvincvenalele se fie de câte 400 cor., pentruca fiecare preot reformat să poată ajunge la 3600 coroane salar anual, şi crede, că ministrul de culte ar putea uşor se mulţămească pe calea aceasta pe reformaţi. Incolo primeşte proiectul de lege.

Primatele *Csernoch János* constată, că sunt unele contraziceri în legea aceasta, guvernul însă va putea face, ca ele să dispară. Episcopului Dr. Miron E. Cristea îi respunde, că are dreptate când afirmă, că statul nu face deosebire între funcţionari cu mai mare ori cu mai mică calificaţie, numai cât că statul nu aplică de aceia, cari nu au calificaţie cerută. (Episcopul *Cristea*: In viitor)! Şi la noi e acum vorba de viitor! Are speranţă, că ministrul de culte va căuta să se folosească de imputernicirea pe care o are primită în acest proiect de lege de a trece în budgetele viitoare sume mai mari pentru ajutorarea preoţimii şi atunci lumea va fi mulţămită. Primeşte legea.

Ministrul president *Tisza István* roagă pe toţi membrii casei magnaţilor să nu aibă în vedere puncte de vedere naţionaliste în chestia aceasta, pentrucă statul măsură cu egală măsură tuturor celor cu calificaţie egală, fără deosebire de naţionalitate şi religiune; ear dacă este deosebire, ea e motivată cu chestia calificaţiei. Legea aceasta asigură favoruri; deci cu sentimente de satisfacţie ar trebui să fie primită din partea fiecărui cetăţean al statului.

Termină apoi astfel:

..„Vă rog să fiţi convinşi, că guvernul necontenit să năzueşte, şi năzuinţa aceasta trece ca un fir roşu prin întreaga sa activitate, de a deştepta sentimentul mulţămirii în fiecare cetăţan al statului, ca să nu fie nime în ţara aceasta, care să se simtă că ar fi copil maşter al statului ungar. Şi dacă un ilustru domn orator spunea, că ar trebui abandonată concepţia, după care în Români nu se vede alta decât plătitori de dare şi material bun pentru armată, permiteţi-mi să vă spun, că noi, factorii de stat, nu putem abandona aceasta concepţie, fiindcă ea nu esistă, n'a esistat niciodată. Se poate că se află, în mod sporadic, ici colea, la singuratici, astfel de concepţie, că poporul e bun numai pentru a plăti dare şi a da soldaţi, dar eu am ţinut de greşită totdeauna această concepţie şi voiu lupta în contra ei cu toate mijloacele legale cari îmi stau la dispoziţie. Şi eu tare aşi ruga tocmai pe aceia, cari ca Arhierei ai poporului au chemarea de a da direcţie sufletelor, şi cari sunt chemaţi să facă aceasta în semnul dragostei, — ca să samene sămânţa încrederii şi a iubirii imprumutate între credincioşii lor şi între naţiunea maghiară, între statul ungar, şi atunci activitatea lor va fi binecuvântată de Dumnezeu. Recomand proiectul de lege spre primire“.

Vorbeşte ministrul de culte şi instrucţiune publică *Iankov'ch Béla* şi apără dispoziţiile din §-ul 5 al legii. Spune, că de aceea au fost trecute aceste dispoziţii în lege, ca să se asigure şi contribuirea din partea comunelor bisericeşti la salarele preoţeşti. Dacă se întregeşte plata din partea bisericii, necondiţionat se dau cvincvenalele, şi preotul ajunge la salar mai mare. Posibilitatea la aceasta îi este dată preotului pe două căi: ori comunele bisericeşti urcă dotaţia preoţilor, ori preoţii cer să li se stabilească de nou dotaţia dela comună. Revisuirea dotaţiei guvernul nu o prea face, preoţilor le este dată însă posibilitatea, de a cere ei revisuirea, dacă nu sunt mulţumiţi cu stările actuale şi cu congrua. Deosebire între cei cu calificaţie şi cei fără calificaţie trebue să se facă. Recunoaşte, că prin aceasta preoţii cu mai puţină calificaţie vin scurtaţi, mai ales cei gr. ort., dar între împrejurările date pentru ajutorarea lor nu se poate face mai mult decât s'a făcut. După legea de până acuma, care a fost esecutată cu privire la prima jumătate a anului curent, şi preoţii cu calificaţie inferioară au primit ajutoare. Vor primi şi în viitor şi ministrul să va năzui, că dacă permite situaţia financiară a statului, ajutoriul să fie urcat. Ministrul află, că e echitabil aceea ce au accentuat Prelaţii bisericii gr. ort. anume, ca ajutoriul acesta se fie pe jumătate cât face cvincvenalul preotului cu calificaţie. Promite deci, că imediat cum va permite situaţia financiară, le va da ajutoare mai mari şi prin aceasta gravamenul se va delătura.

P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* e mulţumit cu promisiunile ministrului, prin urmare partea a doua a propunerei sale a devenit acum de prisos, iar partea primă doreşte să fie predată guvernului ca o rugare.

Presidentul spune, că nu corăspunde obiceiului, de a se da guvernului propuneri în forma de rugări; dar crede că ministrul a luat deja rugarea la cunoştinţă.

Dr. Miron E. Cristea: „Atunci îmi retrag propunerea“ (Aprobări).

Se primeşte legea în general, iar la discuţia pe articole P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* propune la §-ul 5 întregirea următoare: „La stabilirea venitului curat nu se ia în considerare suma primită ca bani de cuartir“. Prin aceasta s'ar ameliora puţin situaţia preoţilor cu calificaţie mai înaltă.

Ministrul de culte e în contra acceptării acestei întregiri, pe care nici casa magnaţilor nu o primeşte.

La §-ul 10 P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, propune ştergerea alineatului ultim, din motivul, că prin el se vatămă dreptul autonom al bisericii noastre gr. ort. Guvernul nu are dreptul să pună dări pe comunele bisericeşti.

Ministrul de culte e în contra acestei propuneri, iar casa magnaţilor votează paragraful neschimbat. Restul legii se votează fără discuţie. Casa magnaţilor votează apoi legea şi în a treia cetire.

Ce înseamnă pentru Austro-Ungaria perderea României?

Viena, 2 Iulie n. 1913.

Atitudinea României faţă de nouă criză balcanică, hotărârea regatului român de a interveni activ în conflictul sârbo-greco-bulgar a făcut senzaţie în întreagă lumea politică şi este comentată de presa de pretutindeni. Mai nou, ziarul „*L'Indépendence Belge*“ examinează în un prim articol această fază nouă. Citâm din constatările celui mai mare ziar belgian următoarele:

„Perderea prieteniei cu România este pentru Austro-Ungaria cea mai gravă consecinţă a situaţiei nouă în orientul european. Căci, duşmănia ce eventual va manifesta România faţă de politica austriacă, va avea răsunet puternic la cele peste trei milioane de Români supuşi austro-ungari şi cari numai de silă suportă o tutelă dejositoare. Guvernele din Bucureşti au greşit, când n'au înţeles la timp că desvoltarea României nu este posibilă decât spre regiunile unde elementul român e preponderant. Aceste regiuni nu sunt în Balcani, ci în *Ungaria*. Chestiunea naţională se impune cu aceeaş gravitate între Austro-Ungaria şi Românii supuşi monarhiei, ca între Austro-Ungaria şi Slavii grupaţi de forţă între popoarele monarhiei.

Sunt şi alte motive serioase, cari vor îndemna pe bărbaţii politici ai României să modifice tendinţele politicei ce au practicat până acum. In ziarul „*Die Zeit*“ din Viena un publicist român indică câteva din aceste motive, cari merită să fie amintite. El afirmă că România numai pentrucă n'a avut ce alege, s'a infeodat la Austro-Ungaria şi s'a unit cu Alianţa triplă, dar fără a profita de nici un beneficiu prin aceasta, şi constată că Austria n'a făcut niciodată nimic pentru a ameliora soartea *Românilor, cari trăesc în Ungaria* sub opresiune maghiară, că tratatele vamale austriace jertfesc interesele româneşti intereselor ungureşti, că Austria a impus României foarte costisitoare construcţii de fortăreţe şi comande de artilerie, iar când s'a făcut apel la ea în conflictul cu Bulgaria, Austro-Ungaria n'a răspuns României decât pentru a-i da sfatul să nu tulbure pacea Europei. Autorul încheie cu concluzia, că viitorul României este de a se separa de Austria, dar nu pentru a se arunca în braţele Rusiei, ci pentru a întra în federaţiunea balcanică, care după părerea lui va supravețui peste criza actuală.

Iată chestiunea română iarăş foarte limpede pusă, — observă ziarul belgian, — desvoltarea ei poate avea importanţă considerabilă pentru politica generală“.

C. N.

„Contribuţiune la munca pentru ridicarea poporului“.

(Fine).

Cam acestea sunt constatările ce le face autorul. Să trecem acuma la îndrumările ce le dă în cele 22 de scrisori.

Cea mai mare nefericire ce poate lovi pe un învăţător, i se pare aceea, că nu poate ajunge în satul său, ci merge între oameni necunoscuţi. Şi fiindcă cei mai mulţi se împărtăşesc de această nefericire, autorul cercetează dacă în adevăr e mare fericire a ajunge în satul tău, şi pe lângă avantajul de a cunoaşte oamenii n'ai cel puţin tot atâtea desavantagii? In satul său învăţătorul are de suportat două neplăceri: cicăleala consătenilor, cari îi pomenesc rudeniile ascendente şi colaterale până într'a şaptea spiţă; nepotrivirea între felul de a înţelege viaţa aduce după sine neînţelegeri între învăţător şi neamurile sale şi causează dureri morale mai mari decât acelea ce le-ar fi avut între străini. Deci să întrăm în sat.

Invăţătorul ca om are nevoie de prietini, dar de prietini adevăraţi, cari sunt gata să-şi jertfească interesele lor pentru cel lalt, nu prietini falşi. Unde-i va căuta? Natural că între fruntaşii satului. Prietenia însă cere potrivire sufletească. Să analizăm deci sufletul unui fruntaş, să zicem al primarului. Dacă e gospodar, are aceeaş concepţie despre şcoală ca şi ţăranul, concepţie care i-o măreşte şi împrejurarea, că tot asupra lui vin ordinele pentru şcoală. Dar mai e ceva. El e representantul tuturor autorităţilor din ţară. Drept, că cu ocazia inspecţiilor nu ştie al cui e, dar a doua zi nu mai e om pământean. Şi ian să te arăţi că ştii mai mult ca el, ori că şi tu eşti cineva. Cu atât mai rău dacă primarul e orfşan de pripas. El se razimă pe ignoranţa oamenilor, e conştient de mişelia lui şi doar nu e prost să sprijinească şcoala, care luptă împotriva ignoranţei.

Poate face învăţătorul prietenie cu astfel de oameni? Evident că nu. Cu toate acestea nu acesta e răspunsul adevărat. Cei mai mulţi oameni sunt răi, adevărat, dar foarte puţini sunt conştienţi de răutatea lor; cei mai mulţi nu-şi dau sama că sunt răi. Cei dintâiu sunt iremediabili, pe cei din urmă îi poţi ridica la tine. Bagă însă bine de samă să nu te cobori tu la ei, căci atunci eşti irevocabil pierdut.

Cum va trebui să-i câştigi? Iată cam ce sfaturi se pot da în această privinţă: Fii sgârcit în manifestările faţă de fruntaşi. Nu te arăta că ai nevoie de ei. Nu te umili faţă de ei, dar nici nu-i umili. Fereşte-te de a te arăta învăţat, ar însemna că-i ţii de proşti. Nu-i prea căuta şi când vei vedea că te cată ei, să ştii că eşti pe cale bună. (Se va vedea însă, că alta e calea ce duce la inima obştei).

Nu căuta să schimbi obiceiurile rele: obiceiurile, să ştii, sunt mai tari ca iadul. Cea mai mare isteţime în combaterea moravurilor rele e, să nu le ataci direct, ci să ştii scoate la iveală însuşirile bune şi să iai mijloace preventive împotriva celor rele.

Atacul direct îţi poate pierde capul. Orice amestec în afacerile obşteşti fă-l cu prudenţă, dar urmăreşte-l consecvent. Nu face politică sgomotoasă şi mai ales nu intra în partidele locale, în cari se obişnuesc desertări şi ralieri şi se poate întâmpla, că prietenii de ieri azi îţi sunt duşmani.

După cum vezi, luptă, încordare, prevedere pretutindeni. Unde îţi vei găsi deci liniştea, seninătatea şi isvorul de întinerire? 1) Intre colegi, 2) între preoţi, 3) în căsătorie, 4) între elevi, şi 5) în obştea satului.

Fiindcă acest resumat a luat proporţii prea mari, voiu aminti numai lucrurile mai puţin discutate şi anume: 1) învăţătorul în căsătorie, şi 2) raportul bun cu obştea satului.

Poate zimbeşti, când aduc în legătură căsătoria învăţătorului cu resultatele şcolii rurale. Nu zimbi, căci e o legătură foarte strânsă. Orice muncă are nevoie de bună dispoziţie sufletească. Şi dacă nu trăieşti bine în căsătorie, n'ai dragoste de muncă. Te cerţi acasă cu nevasta şi supărare ţi-o descarci pe spatele elevului, care se miră de ce e năcăjit domnul astăzi.

Unele căsătorii au la bază calculul, cele mai multe; altele, mai puţine sentimentul şi cele mai puţine sunt cele motivate de sentimentul controlat de raţiune. Bine înţeles, că cele două dintâiu candidează la divorţ, sau cel mult la o viaţă nesuferită din prima zi, iar cele din urmă sunt singurele ce pot pot aduce fericire. Ele presupun însă o cunoaştere şi o potrivire sufletească între viitorii soţi.

Astăzi căsătoria învăţătorului şi a preotului nu mai e o chestie personală a sa, banală sau indiferentă pentru ceialalţi muritori. Ea hotăreşte în bună parte resultatele activităţii publice. Mai întâiu pentru buna dispoziţie sufletească ce trebuie s'o aibă oricine la muncă; şi apoi soţia învăţătorului şi a preotului încă are un rol şi o datorie culturală de cea mai mare însemnătate.

Soţia învăţătorului şi a preotului trebuie să fie învăţătoarea femeilor. In chestiunile de igienă, îmbrăcăminte, hrană şi peste tot de gospodărie internă ele trebuie să fie civilizătoarele satelor noastre. Şi se poate spune, că în o căsătorie potrivită rolul soţiei, cel cultural, e tot atât de nobil şi mare, ca şi al învăţătorului, şi jumătate din simpatia ce o are învăţătorul atârnă dela căsătoria lui.

Lasă, că apoi casa învăţătorului trebue să fie pildă de gospodărie modernă raţională şi de bună înţelegere şi moralitate. Cum vor fi acestea într'o căsătorie nepotrivită? Dar ne oprim. Cele mai instructive vor fi însă pildele. Voiu cita două (vezi pag. 129: căsătoria unui preot, şi 130: a învăţătorului).

Cel mai important capitol este acela, în care se arată raportul învăţătorului cu obştea satului. Nu se pot da informaţii şi îndrumări mai amănunţite pentru a intra în sufletul oamenilor, decât cum se dau aici.

Mai întâiu să nu între în cercul viţios în care au întrat toţi câţi au încercat ridicarea ţăranului. Starea economică a unei naţiuni e în strânsă legătură cu starea culturală. Vrei să ridici una, te loveşti de cealaltă. Şi te sbaţi înzădar. Deci nu încerca prea multe deodată. Incearcă un lucru cât de mic. Dar dacă ai început, ţine-te de el.

Să ştii că ţăranul n'are încredere în surtucari. Prea l-au înşelat toţi. Deci nu cerca să-i întri deodată în suflet, căci nu te lasă. Lasă-l să te observe: cum mergi, cum vorbeşti, cum ţii mânile, capul, nasul şi dacă vei vedea că te caută, te salută, să ştii că ai întrat în sufletul lui. Şi atunci trebue să începi prin a arăta că în ochii d-tale are valoare. Să-i vorbeşti de viaţa lui, de gospodăria lui, să-i arăţi că te interesează viaţa lui. Nu-i da sfaturi, căci mai e vreme. Vor începe a vorbi în sat de d-ta. Dumineca vei merge la joc. Să nu mergi între fruntaşi, ci în grupa cea mai deaproape. Să povesteşti cu ei lucruri din sfera lor de ocupaţie. O să-ţi vie unul, căruia i-ai căzut pe plac să te caute acasă. Dă-i toate desluşirile ce le cere despre gospodăria d-tale. Du-te şi-l caută şi d-ta, dar să nu-i faci încă observaţii, până când nu vei vedea că i-ai câştigat încrederea cu desăvârşire. Şi atunci începi. Il pui să facă un lucru cât de mic, dar să-l facă cu voie. Să zicem să pună nişte pomişori după casă. Vei vedea atunci cum vine şi altul şi nu te vei mai simţi singur şi străin în sat. Căci prietinul d-tale va fi un apostol al iubirii d-tale care va câştiga neaumăraţi adepţi. Ţine minte însă un lucru. Invaţă numai un singur lucru de-odată şi nu-l lăsa până nu-l face bine.

De aici apoi se poate porni uşor şi şcoală de adulţi, şi cerc cultural, şi tot ce voieşti.

Autorul apoi într'o scrisoare dă sfaturi cum să scape învăţătorul teafăr din amestecul cu ţăranii. Sfatul e, să nu bei afară din casa d-tale nici un pahar de beutură.

Cercul cultural încă nu se poate începe deodată, ci trebue să-l pregăteşti vreme lungă. Să începi cu taifasul. Nu vin oameni? Iţi ajung doi-trei. Dacă eşti isteţ vor veni ei de nu vor încăpea. (Autorul povesteşte un cas caracteristic. Un învăţător a început o şcoală de adulţi cu 30 de oameni. La o săptămână a rămas cu unul. Nu s'a descurajat. L-a învăţat pe acela şi a făcut examen cu el. In anul al doilea a dat 30 de absolvenţi. In al treilea an 50. Apoi n'a mai ajuns dascălul). Să te ţii strict de metoda dialogică. Incetul cu încetul vei întinde vorba. Vei ceti din cărţi. Bagă de samă, nu ceti poveşti la început. Ţăranul crede, că în cărţi sunt numai minciuni şi fleacuri.

Dar să termin. Am expus în acest rezumat fragmentar numai unele din ideile depuse acolo. Sunt însă atâtea observaţii de amănunt, digresii interesante şi îndrumări preţioase pe cari nu le-am putut aminti. Scopul mi a fost, ca prin acest rezumat să trezesc îndemnul şi interesul, pentru ca fiecare s'o cetească şi s'o studieze.

Acum la urmă să ne întrebăm, ce contribuţie aduce această carte la munca pentru ridicarea poporului?

Mai întâiu e o carte muncită, scrisă pe baza observării vieţii reale. Cetind-o parcă simţi cum îţi aduce viaţa aproape sub simţul pipăitului. Ea aduce puncte de vedere nouă asupra datorinţelor noastre. Constatarea, că şcoala trebuie să fie una cu viaţa, implică în sine o legătură mai strâns a noastră cu părinţii copiilor, cu obştea satului, dacă vrem ca şcoala să-şi aibă resultatele ei. Deci aceasta nu e numai o calitate deosebită a noastră, ci o datorinţă imperioasă.

Ea ne înfăţişează apoi sufletul ţăranului, care nu e tocmai aşa simplu cum credem noi, şi ne pune în mână o călăuză sigură cu privire la modul cum avem să tratăm cu el, ca să-l câştigăm. Suntem şi noi aproape toţi fii de ţăran, şi cu toate acestea educaţia din şcoli şi poate altceva mai dureros ne-a împedecat să cunoaştem acest suflet, al cărui educaţie suntem chemaţi s'o facem.

Aş dori ca această carte să producă în sufletele noastre o revoluţie în concepţia vieţii, aşa după cum a intenţionat şi autorul“.

Răi și mistificatori.

„*Pentru ca să se ştie...*“

In numărul din urmă al „*Vetrei Şcolare*“, după un articol, care se ocupa cu problemele viitorului congres învăţătoresc, redacţia a adaos următoarea *Observare*:

„La stăruinţa colaboratorului nostru am publicat în întregime acest articol şi avem toată simpatia pentru străduinţele învăţătorilor, de a-şi uni puterile spre binele lor, a bisericii şi a neamului. Ţinem însă să spunem, că o organizare a învăţătorilor noştri confesionali cu porniri centrifugale nemărturisite ori poate neleale faţă de biserica susţinătoare de şcoale, o credem cu neputinţă, deadreptul păgubitoare pentru învăţători şi biserică deopotrivă, şi cu urmări dezastroase pentru cultura noastră. Invăţătorul confesional îşi are raţiunea de a fi în cadrul organismului nostru bisericesc, numai ca fiu credincios al bisericii sale, ca aderent sincer, stimător şi sprijinitor al instituţiilor ei. In direcţia aceasta numai şi cu această deviză socotim cu putinţă ţinerea unui congres al tuturor învăţătorilor confesionali.

Accentuăm aceasta, pentrucă în legătură cu acest congres se aud şi voci, că organizarea plănuită — deşi nu se spune pe faţă — ar fi îndreptată mai mult împotriva autorităţilor bisericeşti confesionale. O bănuială, care nu poate fi justificată cu conduita de până aci a învăţătorilor noştri.

In meritul programului, nefiind statorit definitiv, nu ne putem pronunţa.“

Cine ar fi putut crede, că aceste observări juste, cari ar putea fi iscălite de oricare român, vor provoca în redacţia „Gazetei *Invăţătorilor*“ o furtună aşa groaznică, ca cea din Nr. 25.?

Sub titlul „ *Din problemele congresului nostru*“ se năpusteşte asupra noastră într'un mod incvalificabil, inzultându-ne (redacţia „Gazetei Inv.“ socoteşte *şi aceasta* între problemele congresului) în chipul următor:

„In preajma marilor noastre serbători, la cari toţi ne pregătim a lua parte cu cele mai sfinte şi bune intenţiuni, vine o „revistă pedagogică“ şi sub articolul în care însaşi publica şi aprobă problemele de cari să va ocupa Congresul — probleme aprobate dealtcum de toată lumea binecugetătoare — ne numeşte oameni cu idei centrifugale, cari tind a se depărta dela mama lor — biserică, — mai acuzându-ne, că suntem şi neleali faţă de ea, ca susţinătoare de şcoale.

Gândul „curat“ de care este condusă redacţia „V. Ş.“ îl cunoaştem *cu toţii*. Este *procedura omului instigator, care nu poate vedea cu ochi buni nici o mişcare spre binele altuia*. (Auzi, auzi!)

Se poate o insultă mai mare decât aceasta la adresa unei corporaţiuni de 3000 bărbaţi întregi şi culţi, cari slujesc cu cinste cultura neamului românesc din această ţară!?

Şi cuvintele *aceste perfide* să ni le arunce în faţă chiar profesori de pedagogie, cari ar avea menirea sfântă să crească dascăli harnici şi luptători credincioşi pentru biserică şi neamul românesc?

Când au dat dascălii români dovadă de titlul „centrifugal“, cu care ne onorează profesorii pedagogiului din Sibiiu?

Nici când. Nimenea — şi cu atât mai puţin preoţii noştri — s'au luptat mai din greu cu sărăcia şi *asupririle despotice ale tuturora, chemaţi şi nechemaţi*, ca dascălul român. Și cu toate acestea nu ne va putea dovedi nimenea — nici cel mai negru dujman al dăscălimei — cazuri, cari să adeverească acuzele centrifugale ce ni-se aruncă astăzi în față de „V. Ș.“ din Sibiiu.

Ce-i asta, dară?

Ori redacția „V. Ș.“ să gândește la noi, organizatorii acestei mișcări de deosebit folos pentru învățământ, școală și învățător, când ne adresează titlul de centrifugali?!

Dacă-i așa, atunci este și mai păcătoasă!

Când și unde a văzut, azit (sic) ori *cetit* dlor *un gest* centrifugal din partea noastră?

Nicicând. Nicăirea. Mărturie ne sunt scrisele de până aci. Dar mai mare mărturie ne este conferența delegaților învățătorilor români de ambele confesiuni ținută la Cluj. Conferința aceasta ne este cea mai bună mărturie, că *cuvintele adresate nouă sunt — perfide.*

La Cluj am demonstrat pe deplin, că noi dorim a ajunge la ceeace este demn de numele „dascăl român“ numai prin arme și mijloace cinstite. Acolo s'a manifestat cea mai profundă stimă, venerațiune și alipire față de Arhiereii noștri, ca conducători ai bisericilor, și punându-ne sub aripile bisericei, pe care o servim cu cinste și cu dragoste nefățărită, am declarat sus și tare, că noi rămânem acolo, unde ne este locul — în cadrele constituțiunei și dispozițiunilor bisericilor noastre.

Prin aceasta ce am dovedit?.. Am dat o *garanță deplină,* pentru toți cei interesați, că dascălul român voiește progresul, în care culminează înaintarea bisericei, școalei și a neamului românesc.

Asta o voim noi și în direcția aceasta vom lucra necontenit.

Aceasta menire o are și congresul ce-l vom ținea.

Sunt acestea păcate?! Am greșit ceva?!

Redacția dela „V. Ș.“ deci și-a greșit adresa. Nu noi suntem centrifugali, cari luptăm din tot sufletul pentru binele bisericei, școalei și cultura oropsitului popor românesc din această țară; ci *ei* — instigatorii — *sunt centrifugali,* căci amărăsc sufletul bieților dascăli — și așa destul de amărâți — și prin împunsături neumane și desprețuitoare, îi silesc să-și piardă toată voia de lucru, prin ce ușor îi pot târâ în tabere străine.

Spațiul gazei (sic) fiindu-ne scump, nu voim a repeta, nici chiar în rezumat, probleme (sic) Congresului nostru, ca să convingem pe redacția dela „V. Ș.“ despre greșala ce o face, când insultă într'un mod atât de îndrăzneț Corpul învățătoresc.

Făgăduim însă, că vom mai reveni la „dragostea“ aceasta, ceva mai târzior.

Tot ce avem să spunem de astădată este, ca să atragem atențiunea oamenilor binecugetători asupra acestor *porniri păcătoase,* bârfitorii să-și însemne bine că, ceice samănă neghina neînțelegerii între învățători și între autoritățile bisericești, fac un păcat neiertat și acest păcat cu atâta este mai mare, cu cât îl comit oameni, cari au menirea a crește „dascălii viitorului“.

Nu vă bateți deci, joc de școală și învățători și nu-i acuzați mereu pe nedrept, căci prin aceasta slăbiți biserica!

Trebue deci lăsate în o parte *insinuările răutăcioase* și să fim conduși, cu toții, de adevărul vecinici (sic) și neresturnaver, că: biserica noastră numai până atunci va fi tare și puternică, până când va fi sprijinită de o școală asemenea tare și puternică“. —

Cu o redacție, care întortochează lucrurile cu atâta îndrăzneală, mistificând — din ignoranță ori cu premeditare — valorile noțiunilor, nu poți sta de vorbă serios, de aceea și renunțăm la o astfel de plăcere.

Am reprodus însă aci paralel cu observarea noastră și toate halucinările redacției „Gazetei Inv.“, ca să denunțăm publicului românesc, și în special învățătorilor noștri metodul acelei redacții, de a *precupeți necinstit* cu vorbele altora.

Totodată declarăm:

1. N'am susținut niciodată, că învățătorii noștri ar fi centrifugali și neleali față de biserică, — cum vrea să prezinte lucrul redacția „Gazetei Inv.“, — și protestăm adânc revoltați, că ni se atribue vorbe, care nu le-am spus și intențiuni cari nu le avem.

2. Cuvintele noastre din „Observare“ se referesc la o *organizare viitoare* a învățătorilor, care nu există încă, *nu la corpul învățătoresc,* prin urmare au în vedere o problemă care nu este încă deslegată.

3. Avem toată simpatia pentru străduințele învățătorilor, de a-și uni puterile spre binele lor, al bisericii și al neamului. Deci nu putem instiga împotriva congresului.

4. De oarece învățătorul confesional își are rațiunea de a fi în cadrul organismului nostru bisericesc numai ca fiu credincios al bisericii sale, ca aderent sincer, stimător și sprijinitor al instituțiilor ei, o organisare învățătorească cu porniri centrifugale nemărturisite ori poate neleale față de biserica susținătoare de școale — după cum se pare că ar plănui, conform celor citate mai jos, Gazeta Inv. — o credem cu neputință, păgubitoare pentru învățători și biserică și cu urmări dezastroase pentru cultura noastră.

5. Spre mulțumirea noastră însă, conduita de până aci a *învățătorilor noștri* n'a dat prilej să se formeze în sufletele conducătorilor bisericii îndoeli cu privire la bunele lor intențiuni față de biserică.

Ținem să declarăm mai departe, că nu am numit centrifugali nici pe domnii dela „Gazeta Inv.“, deși adeseori li am *cetit gesturile* centrifugale. Dlor ne asigură, că așa ceva nu s'a întâmplat *nicicând, nicăirea* și se provoacă la scrisele dlor. Ni se pare însă, că s'au cam pripit, când țin să fie atât de categorici. *Mărturia* o scoatem la rândul nostru din scrisele de până aci a dlor și onorații cetitori se vor convinge, că *păcătoși* sunt cei ce pot scrie în chipul următor:

„Să nu ne mai provocăm la Regulamentele și ordinațiunile *superiotităților școlare confesionale, cari întratâta nizuesc să ne subordineze și umilească, de ni se urcă sângele în față, că omoară și zdrobește toată ambițiunea* nobilă de om... De așa ultragiu ni-a făcut părtași pe noi totdeauna stăpânirea feudală și *aceea* care ni-a strâns gâtul și ne-a lăsat aer de respirat după plac și precum li-a venit lor la socoteală“ (G. Inv. An I Nr. 5 pag. 3).

„Deci să nu batem în sec, ci să ne formăm programul de luptă, care are să fie: ...3. director școlar să fie *exclusiv* învățătorul. 4. oficiul școlar condus de direcțiunea școlară“... (G. Iv. An I. Nr. 7 pag. 3).

„Cei chemați să ne aline durerile și să ne vindece rănile își *netezesc burta durdulie și trec mai departe la ordinea zilei* (G. I. An I. Nr. 8 pag. 2).

Invățătorii rom. să între în *„Alianța regnicolară“* a înv. maghiari, pentrucă aceasta *„exchide confesionalismul și naționalismul din* sânul ei“... „alianța cu înv. maghiari este necesară, chiar și pentru aceea, că noi toți, fără deosebire, în această țară avem aceeași soarte și *într'o formă suntem tratați* de oligarhia îngâmfată și *de clericalismul șovinist, care nu privesc cu ochi buni nici* un progres real (G. I. An II Nr. 2 pag. 4).

„Astăzi celce are măreața misiune a pune fundamentul culturei noastre naționale — stă dăbălăzat la o parte; iar *lumea cultă românească, conducătorii bisericei și poporului românesc,* ca susținători de școale, *trec pe lângă el și nu-l bagă în seamă,* cum treci pe lângă o unealtă nefolositoare, *fără ca să-i dai și cea mai* mică atențiune. Așa știu a-i (sic) noștri să prețuiască truda educatorului tinerimei române. Un document vădit despre nebăgarea în seamă a învățătoriului și desprețuirea trudei lui, ce-o pune într'u (sic) educarea generației tinere, *ne-au dat în apropiatul trecut atât Arhiereii noștri,* cât și deputații naționaliști, când au trecut atât de ușor, peste Memorandul conferenței dela Cluj și *ne au lăsat în baltă* tocmai atunci, când eram mai aproape de țântă. Noi... *învățând din pățaniile trecutului, trebue să ne gândim și la aflarea altor căi de scăpare. Și dacă vo'm (sic, fi siliți a căuta nuoi căi de scăpare — de bunăseamă le v'om (sic) și afla, lăsând responsabilitatea în sarcina celor ce n'au voit să ne vadă, nici să ne audă.* (Din problemele congresului nostru. G. Inv. An II Nr. 13 pag. 1).

„Dintre cele mai eficace *mijloace de zăpăciată* amintesc aicea: *religionarismul* și *naționalismul. Două doctrine, cari n'au nimic de a face cu străduințele noastre și nici nu sunt compatibile cu elevarea statului învățătoresc... Religionarismul și naționalismul* sunt niște afecțiuni, cari aparțin în domeniul sentimentelor și *cari pentru noi rezultate reale nici când nu pot aduce.* De aceea deocamdată *să le eludăm din programul nostru de luptă. Să se facă lumină...* (Gaz. Inv. An. II Nr. 10 pag. 2—3).

Credem, că aceste citate sunt suficiente, spre a se vedea, cât de *immaculată* este redacția „Gazetei Inv.“ când este vorba de prestigiul autorităților școlare confesionale și de idealele noastre.

Ne întrebăm însă, ce tărie morală mai pot avea declamările de loialitate și pozele de sfințenie ale acestor oameni, cari tipăresc în foaia lor astfel de perversități? De partea cui e perfidia? Cine instighează? Și: cum se împacă învățătorimea noastră cu atari porniri, când redacția „Gazetei Inv.“ își ia aiere, că ar fi exponenta gândirii și și simțirii *tuturor* învățătorilor?

Ca să fie și publicul orientat despre haosul de idei și desăvârșita desorientare ce stăpânește numita redacție, îi recomandăm să mediteze puțin, pe lângă cele citate, și asupra următoarei constatări de o adâncă înțelepciune și „rară frumsețe“, care o caracterizează perfect: „Evident, că situațiunea noastră e'n (sic) gros e ca și în miniatură. *Noi pe noi ne facem imposibili și ne tăiem creanga de sub picioare,* fără să cugetăm la pagubele enorme, ce rezultă pentru noi din această *nepricepere* și *superficialitate.* (Gazeta Inv. An. I Nr. 3. pag. 3).

Redactorii „Vetrei Școlare“.

NOUTĂȚI.

† **Ștefan O. Iosif,** distinsul scriitor, de naștere din Brașov, a încetat din viață într'un sanator din București. Inmormântarea i s'a făcut Duminecă d. a. la orele 5 în cimiterul Șerban Vodă, unde s'a întrunit un număr ales de bărbați de litere, ziariști, profesori ș. a. Afară de lucrările sale tipărite poetul a lăsat și un însemnat material literar în manuscris. Vestea morții neașteptate a tinărului scriitor a produs o dureroasă impresie la toți cei ce l-am cunoscut. Odihnească în pace!

*

Examenele de calificațiune învățătorească la seminarul nostru arhidiecezan s'au ținut din 19—26 Iunie a. c. v. sub prezidiul comisarului consistorial Dr. *George Proca,* din partea guvernului a participat la ele Ilustritatea Sa Dr. *Iosif Siegescu,* consilier aulic, deputat dietal și profesor universitar. S'au supus la examen 34 de candidați, dintre cari 26 l-au prestat cu succes, iară 7 au fost îndrumați să facă examen de corigență din câte un obiect la toamnă. Dintre cei ce au prestat examenul, 11 sunt absolvenți de teologie. Candidatii, cari au obținut diplome de învățător sunt următorii: Octavian Alămorean, Dionisie Albu, G. Androne, I Avram, E. Babeș, R. Belașcu, G. Bogdan, D. Bucur, E. Bungărzan, D. Călefariu, I. Cofariu, A. Crăciunaș, G. Frățilă, I. Gavrilescu, T. Ioanoviciu, Emilian Mandocea, Traian Mandocea, Andreiu Milea, I. Munthiu, L. Petruțescu, V. Popovici, M. Stoia, Vasile Stoicanea, Petru Săbău, G. Urs, I. Vulc, O. Vulc.

*

Dela liceul de stat din Sibiiu. In anul școlar trecut 1912/13 au fost înscriși la liceul de stat al Sibiului 426 de elevi, cari au făcut examen la sfârșitul anului. Din aceștia sunt români 241, unguri 163 și germani 27. Astfel 58.3% din tinerimea institutului aparține naționalităților nemaghiare.

*

Al patrulea vas de răsboi. Marina noastră va primi în curând al patrulea Dreadnought, care se clădește în Fiume. Noul vas, cu numele „Sfântul Stefan“, intră în serviciu la Octomvrie anul viitor. Celelalte trei vase sunt, cum se știe: Viribus Unitis, Tegetthoff și Prințul Eugen, acest din urmă acum se echipează și peste câteva luni va face parte din escadră.

*

Rescumpărare. Dl *Dr. Pavel Roșca,* profesor seminarial, și-a rescumpărat felicitările de ziua numelui dăruind 10 coroane pentru ajutorarea elevilor săraci dela școala de aplicație a seminarului „Andreian“.

*

Noul poet laureat. Din Londra se scrie, că prim-ministrul englez a oferit scriitorului Dr. Robert *Bridges* demnitatea de „poeta laureatus“. Poetul are astăzi 70 de ani și e născut în Oxford. A făcut doctoratul în medicină; mai târziu a primit și titlul de doctor în științele juridice și literare. Din operele sale se amintește mai ales cartea: Jocuri mitologice.

*

Expoziția Coulin. Secția „Sibiiu“ a reuniunii Sebastian Hann organisează o expoziție în amintirea pictorului, nu de mult răposat, Artur Coulin. Expoziția se va deschide în a doua jumătate a lunei lui August. Va cuprinde peste șasezeci de tablouri și cam 100 desemnuri, din care se va învedera activitatea și talentul tinărului artist ardelean. Din Sibiiu va fi dusă apoi expoziția întreagă în capitala țării, unde earăși va sta deschisă mai multe zile.

*

† **Dr. Gavril Suciu,** advocat în Hațeg, a răposat în Domnul Sâmbătă, la 5 Iulie, în etate de 46 de ani. A fost înmormântat ieri, Marți, în cimiterul comun din Hațeg. Fie-i odihna lină!

*

Căsătorie. Se anunță din Sigmaringen, că exregele Manuel al Portugaliei se va căsători în 3 Septemvrie a. c. cu principesa Augusta Victoria de Hohenzollern.

*

Vizita regelui italian în Africa. Soldaților italieni, căzuți în răsboiul tripolitan, li se va ridica un strălucit monument pe pământul Africei. Monumentul lucrat de sculptorul din Roma, Turillo Sindoni, are să decoreze piața principală din Tripolis. Inaugurarea se va face în earna anului curent, — cu ocazia când regele Victor Emanuel își va vizita noua colonie.

*

Hymen. *Dr. Valeriu Hango,* advocat în Dej și domnișoara *Relica Pop* din Cristolțel fidanțați.

*

Clasa a treia la trenuri accelerate. Direcția căilor ferate ungare a introdus de câtva timp clasa a treia la unele trenuri accelerate. In considerare că încercarea a dat un resultat favorabil, clasa a treia începând din toamna acestui an se va introduce la toate trenurile accelerate.

*

Numire de străzi. In ședința din urmă a consiliului comunal vienez s'au dat numiri la câteva străzi nouă din cercul 21 al Vienei. Două din acestea au primit numele de Pressburger- și Oedenburgergasse. Numirile se întemeează pe o hotărâre a consiliului comunal, care este de părere că vechile nume *germane* ale orașelor din Ungaria trebue păstrate.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Părintele monah Lazar Danciu dela muntele Atos (originar din Avrig), 40 bani, Nicolae Macaveiu, sodal faur, 20 bani; Popovici Mondoc, învățător (Sebeșul de sus), 25 bani; Ilie Bradu, măestru pantofar (Guraraului), 20 bani; Demetriu Grecianu, paroh (Herman), soția sa Victoria n. Dogariu și copiii lor Veturia, Livia, Tiberiu și Dora, 1 cor.; Adam Roman și Ion I. Micu, comercianți, ambii din Sebeșul inferior, câte 20 bani și Vasile Vezan, învățător penzionat (Veza), soția sa Fira n. Curcianu și copiii lor Victor, asistent farmacist, Victoria, Elena și Livia, cor. 1·20.

*

Concert în Reghin. Despărțământul XXVI, Reghin, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, invită la concertul ce se va aranja Mercuri la 16 Iulie n. 1913 în sala cea mare a hotelului orășenesc din Reghin, de cântăreții de operă: dșoara Aurora de Barbu, dnii Ștefan Mărcuș și Ionel Crișan. După concert urmează dans. Inceputul la 8 ore seara.

*

Petrecere în Galeș. Tinerimea intelectuală din comuna Galeș, com. Sibiiu, va aranja o petrecere de vară Duminecă în 13 Iulie 1913 n. în „Bercul Junilor“. Prețul de intrare e benevol. Venitul net va trece în folosul fondului studenților din Galeș. In caz de timp nefavorabil petrecerea se va ținea în pavilionul din loc.

*

Teatru și concert în Rodna veche. Tinerimea română din Rodna-veche și jur invită la producțiunea teatrală-muzicală împreunată cu joc, ce o va aranja la 12 Iulie st. n. 1913 (Sâmbătă seara, în ziua de Sân-Petru), în localitățile școalei confesionale din loc. Se va reprezenta: *Codrean Haiducul,* piesă istorică în 2 acte, de D. Boșca, după Nic. Gane.

*

Petrecere în Alba-Iulia. Reuniunea de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia invită la petrecerea împreunată cu producțiune teatrală și cântări corale, care o va aranja la 12 Iulie n. 1913 (în ziua de sf. Petru) în „Reduta“ orășenească. Se va juca o comedie în 2 acte, *„Pribegii“,* localizată de Dr. S. Stanca. După producțiune urmează dans. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat se destinează fondului reuniunii. Bilete se pot procura înainte de petrecere la dl farmacist V. Vlad, și seara la cassa. Contribuiri se primesc cu mulțumită.

Oficială.

Spre orientare aducem la cunoștința On. preoțimi, că întregirea dela stat pe sem. II. încă nu a sosit. Indată ce va sosi, se vor compune quitele și trimete fiecărui paroh.

Cărți și reviste.

Colecțiune de cântece și coruri în 2 și 3 voci, pentru școlile poporale și medii, și pentru reuniunile de cântări, de *G. Fl. Preșmereanu.* Dedicată învățătorimii. Litografia Herz, Brașov. O broșură de 33 pp. Prețul 1·50 coroane. — Cuprinde 40 bucăți religioase, lumești și patriotice: unisono, în 2 și 3 voci. Unele sunt arătate ca lucrări originale, altele prelucrate după compozitori cunoscuți. Colecția va face, credem, bune servicii celor pentru cari e destinată. Câteva versuri, (ca bună oară cele dela pag. 7: „Prin zăpadă rece foarte... Să nu fiu dormind ca moșul fără simțământ“ ș. a., prea siluite pentru a fi edificătoare), se vor înlătura la o altă ediție.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post vacant de învățător la școala din **Zernești**, protopresbiteratul Branului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.
2. Relut de cvartir și grădină 320 cor.

După întrarea în valoare, respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salariul învățătorului ales se va întregi conform prescriselor aceluia.

Pe lângă datorințele impuse de lege și regulamentele în vigoare, alesul învățător va avea a propune și lucrul manual, iar în Dumineci și sărbători va ținea strana în biserică fără altă remunerație.

Concurenții cari pe baza anilor de serviciu la alte școale vor avea în senzul legii îndreptățire la salar mai mare ca cel mai sus arătat, nu vor fi admiși în candidație.

Reflectanții la acest post vor avea a și înainta cererile concursuale instruate conform normelor în vigoare în terminul arătat oficiului protopresbiteral al Branului, apoi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, înainte de alegere la biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Zernești, în 19 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Hamsea
protopop.
(152) 1—3

Nr. 248/1913 of. pprezbit. (154) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate prin aceasta se publică concurs cu termin de **20 zile**, computat dela prima apariție a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

1. **Diug**, cu salar anual de 1000 cor., din care 500 cor. dela popor și 500 cor. ajutor de stat, care se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvartir în edificiul școalei confesionale și jumătate parte de lemne din pădurea ce compete școalei confesionale. Grădină sau relut de 20 cor.

Dela învățător se recere, ca să poseadă limba maghiară în mod corespunzător.

2. **Negrilești** cu salar anual de 1000 cor., din care 300 cor. dela popor și 700 cor. ajutor de stat, promis deja a fi asigurat pe numele învățătorului ales, — cvartir în edificiul școlar și grădină ori relut de 20 cor.

3. **Poiana-Blenchii** cu salar anual de 1000 cor., din care 240 cor. dela popor și 760 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales, cvartir natural și grădină.

4. **Ciubanca** cu **filia Ciubăncuța** cu salar anual de 1000 cor., din care 276 cor. dela popor și 724 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvartir în edificiul școlar și grădină.

Invățătorii dela aceste posturi sunt îndatorați a propune și religiunea, a instrua pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetițiune în cântările bisericești, a i conduce în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei acolo la liturgie.

Concurenții au a-și așterne rugările concursuale instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiul protopresbiteral în Deș în terminul deschis și cu prealabila încunoștiințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 17 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetele parohiali competente.

Teodor Herman
protoprezbiter.

Ad. Nr. 708/1913. (140) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională gr.-or. română din **Șona**, — protopresbiteratul Făgărașului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar fundamental 1000 cor., din care 720 cor. dela popor, iar 280 cor. ca ajutor dela stat, — observându-se că ajutoriul de stat devine licuid numai după-ce domnul ministru, pe baza documentelor alesului îl va pune în curgere;

b) cvartir natural, eventual relut de cvartir;

c) $^1/_4$ jugăr de grădină, sau în lipsa acestuia un ecuivalent în sumă de 20 cor.

Invățătorul ales va fi îndatorat pe lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, apoi a conduce învățământul din școala de repetițiune, — a propune religiunea atât în școala de toate zilele, cât și în școala de repetițiune, și în caz de lipsă, a ținea strana la utrenie și vecernie, eventual a forma și cor.

Cererile de concurs, instruite conform legii și regulamentelor în vigoare, se vor așterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Făgăraș, în 12 Iunie st v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. român al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 77/1913. (155) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din comuna **Castău** (Kasztó), protopresbiteratul Orăștiei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. solvibil: 100 din lada bisericei 900 cor. ajutor dela stat votați sub Nr. 21037 Minist. de datto 7 Martie a. c.
2. Cvartir în edificiul școalei.
3. 6 stângini de lemne, din cari are a se încălzi și sala de învățământ.

Lângă alte datorințe impuse prin lege, și regulamentele în vigoare alesul învățător la acest post i-se impune, ca datorință strictă a conduce elevii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari, și a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petițiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aștearnă oficiului protopopesc din Orăștie în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se prezenta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Din ședința comitetului parohial gr.-ort. ținută la 17 Iunie 1913.

Nicolau Andreiu
paroh-președinte.

Vasile Sintiu
notar.

Nr. 348/1913. In conțelegere cu mine:
Orăștie, 22 Iunie 1913.

Vasile Domșa
protoprezbiter.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei a doua de învațător la școala noastră confesională din comuna **Purcăreni**, tractul protopresbiteratului Brașov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

Invățătorul ales va avea să facă și servicii de cântăreț Dumineca și sărbătoare la utrenie și liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna, va avea se dea instrucție Dumineca și sărbătoarea tinerimii școlare de repetiție pe rând cu învățătorul din clasa I.

Venitele sunt:

900 cor. anual care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică; 100 cor. pe an venite de cântăreț incasate după serviciile făcute și stabilite de comitetul parohial în procesul verbal din 17 Iunie 1901; cvartir în natură.

Suma ce s'ar pretinde pentru îmbunătățirea salarului învățătoresc, ce se va cere dela stat, în cazul contrar o va da biserica.

Doritorii au să-și înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral și să se prezinte în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-și arate destoinicia în cântări.

Brașov, în 22 Iunie 1913.

Dr. V. Saftu
protopop.
(156) 1—3

Licitațiune voluntară din mână liberă.

Casa din strada poplăcii (Quergasse) Nr. 6—8 (Cafee Restaurant Unicum) numărul topografic 994 Z. 6924/400 în cărțile funduare sibiene. Constătătoare din localitățile cafenelei o sală mare, două popicării, cu mai multe localități laterale, o ghețărie și localitate frigoriferă, mai multe pivniți și încălzire centrală — se va vinde în **16 Iulie st. n. 1913** la 11 ore a. m. în **sala Unicum** din mână liberă.

Prețul strigării: 190 000 coroane.

Inaintea începerei licitațiunei, doritorii au se depună un vadiu de **19.000**.— cor. care sumă se va bonifica cumpărătorului din prețul vânzării, iar celorlalți licitanți se va restitui imediat după terminarea licitațiunei.

Contractul de cumpărare a se iscăli imediat după terminarea licitațiunei atât de cumpărător, cât și de proprietar.

Cu detailuri servește advocatul **Dr. Carl v. Larcher, Grosser Ring 12.** (153) 1—2

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului“**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **35 coroane**. La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

Anunț de licitațiune.

Pe basa preliminariului de spese aprobate de Prea V. Consistor sub Nr. 6747 Epitr. din 1913 prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru zidirea bisericii gr.-or. din **Telechirecea**, tractul Făgăraș

Licitația se va ținea la **12 Iulie st. n.** la 3 ore în casa parohului subsemnat.

Comuna bisericească va da cărămida, năsipul, petrișul precum și cărăușiile dela gara Făgăraș până la locul destinat.

Prețul strigării este de 7000 coroane, iar licitanții au se depue înainte de licitare un vadiu de 10%.

Condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minus oferenți, pe care îl va afla mai apt.

Telechirecea, la 12 Iunie 1913 st. v.

Iosif Martin
prez. com. par.

Damaschin Anghel
notar.

(147) 2—3

Nr. 603/1913 prot (137) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională gr. or. română din **Ighișdorful-românesc**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termin **de 30 de zile** dela prima publicare apărută în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar 600 cor. din repartiție pe popor, iar restul, precum și cvincvenalele sau cerut dela stat.
2. Cvartir constătător din 2 odăi, o bucătărie și cămară.

Invățătorul, care va fi ales, va fi dator să țină strana la utrenie și vecernie în biserică, iar la sf. liturghie să cânte regulat cu copiii fără altă remunerație și să propună atât în școala de toate zilele, cât și în cea de repetiție religia și să cultive grădina de pomărit.

Invățătorul, care va dovedi și cvalificațiune muzicală pentru instruarea și conducerea unui cor bisericesc, va fi preferit și separat rebonificat.

Concurenții sunt datori să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile de concurs instruite cu estras de botez, atestat despre studiile premergătoare, absolutor pedagogic și diplomă de învățător, eventual și alte documente recomandatoare, să le trimită la oficiul protopresbiteral al tractului Agnita (Szentagota).

Agnita, 12 Iunie 1913.

In înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 315/1913. (139) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala rom. ortodoxă din **Ighiu** se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvit anticipativ în rate lunare din cassa bisericii; cvartir (3 odăi și culină) în edificiul școalei și grădină.

Cei ce doresc a ocupa postul să-și înainteze cererile însoțite de toate documentele recerute la subsemnatul oficiu în terminul sus indicat notându-se că vor fi preferiți candidații cu cvalificațiune superioară și cei buni cântăreți, în deosebi pentrucă alesul învățător va avea să îndeplinească toate funcțiunile de cântăreț în și afară de biserică, pentru care serviciu i-se va da în folosință 1 jug. de pământ arător, iar pentru formarea de cor, — ceeace însă se pretinde dela cel ales — va primi o deosebită remunerațiune din fondul esistent spre acest scop.

Urcarea și respective adausurile la salar — dictate de cea mai nouă lege școlară (art. XVI din 1913) se vor face tot dela biserică însă numai cu considerarea serviciului îndeplinit la această școală.

Dela concurenți se mai cere a se prezenta, înainte de alegere, la biserică, pentru a-și arăta destoinicia în cântări și a se face cunoscuți poporului.

Alba-Iulia, 13 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba Iulia în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

„Albina“
institut de credit și de economii în Sibiiu.

Publicațiune.

In sensul articolului de lege XXXVI din anul 1876 § 29.

1. Suma scrisurilor fonciare în circulațiune cu ziua de 30 Iunie 1913 face K 11.146,000·—
2. Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecare cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . „ 13 006,583·73
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . „ 49 509,803·—
4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare este de . . . „ 560,000·—

acesta e indus în cont separat și plasat în următoarele efecte publice:

Nom. K	3,000·—,	Sorți de stat din 1860 cu 4%,
„ „	5,600·—,	Obligațiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„ „	5,000·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„ „	1,200·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„ „	5,000 —,	Obligații cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„ „	62,000·—,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes - Central-Sparcassa cu 4½%,
„ „	24,000·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial Bank cu 4½%,
„ „	100,000·—,	Scrisuri fonciare Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár cu 4%,
„ „	200,000 —,	Scrisuri fonciare Magyar általános takarékpénztár r. t. cu 4½%,
„ „	200,000·—,	Obligațiuni comunale Pesti hazai első takp. egyes. cu 4%,
„ „	4,000 —,	Acțiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 3 Iulie 1913.

(151) 1—1 *Direcțiunea.*

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin
de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 19—40

Apa minerală naturală
„HEBE“
din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuințează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute și cronice de stomac și intestine;
b) la dispepsie nervoasă;
c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;
d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;
e) la catarh de bešică și rărunchi;
f) la haemorrhoide;
g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikzád.

Prețul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu și jur la băcănia

(142) 2— **N. ONIȚIU, Sibiiu.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian,

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 29 Iunie (12 Iulie) 1913 *Nr. 68.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

III.

Alegerile.

Indemnată de presa română, și mai ales de părintescul glas al Arhiereilor, inteligența română din Ardeal s'a ridicat și de astădată la culmea datorinței și a misiunei sale. A făcut atent poporul asupra drepturilor și datorințelor sale în fața alegerilor pentru dietă, a purtat de grije ca listele electorale să fie compuse cu esactitatea cea mai mare în ce privește trecerea alegătorilor români în ele, a făcut candidările de lipsă în cercurile electorale românești cu ținerea în vedere a susceptibilităților confesionale, și astfel având bine pregătite toate, cu alegători bine organisați și bine disciplinați a întrat în luptele electorale, eșind învingătoare din ele pe întreaga linie.

Notă bună și vrednică de amintire pentru inteligența română din zilele acelea remâne faptul, că oamenii *nu s'au îmbulzit* se pună mâna pe mandate, ci mulți dintre candidați au repășit în favorul altora, mai binemeritați, făcând astfel posibil, ca în dietă se între din încrederea poporului român cei mai de frunte bărbați ai sei, cei cu mai bune pregătiri, cari se fie în stare se țină în parlament lupta și concurența cu colegii lor sași și maghiari, bine eserciați pe terenul acesta nou pentru Români.

Laudă și admirație se cuvine apoi alegătorilor români, cari cu toate că pe vremea lucrului celui mai urgent de câmp au fost chemați la urnă, le-au lăsat toate la o parte și în șiruri bine închiegate au mers să-și dee votul, remânând acasă numai cei bolnavi și neputincioși, cărora îndepărtarea de acasă le era imposibilă. Au fost cercuri în cari numai 2—3 alegători români nu și-au putut da votul, ear ceilalți toți s'au presentat la urnă.

Făcutu-s'au încercări de a-i desbina pe Români, de a-i aduce în confusie și de a-i abate de la votarea pentru candidatul lor național; dar toate încercările de natura aceasta au remas neisbutite, pentrucă dragostea de neam a alegătorilor români era pe atunci mai mare decât cel mai mare favor ce li se putea promite din partea contrarilor politici. Mergeau Românii la urnă ca la biserică, fără se privească în dreapta, ori în stânga, ci numai înainte, la steagul național.

Românii au pus candidați și în cercuri în cari amestecați fiind cu alte naționalități nu formau ei majoritatea alegătorilor, numai pentru ca să se manifesteze și aicea ca Români. Așa de es. în Ocna Sibiiului, 70 alegători români trecuți în liste, toți au votat, afară de 2 absenți, pentru candidatul lor român, dar Maghiarii, cu 102 alegători, formând majoritatea, au dat mandat candidatului lor. Așa la Sebeșul-săsesc, unde earăși 70 de alegători au votat pentru candidați români, cu toate că știau, că 154 de voturi săsești vor scoate învingători din urnă pe candidații Sașilor, cum s'a și întâmplat. Și tot așa și pe alte locuri, chiar și unde erau mai puțini alegătorii români.

Un act de frumoasă recunoștință față de *Alesandrn Papiu Ilarian*, entusiastul luptător național dela 1848—49, au săvârșit cei de pe Câmpie, înțelegându-se să ofere candidatura acestui ilustru bărbat al neamului românesc, care pe atunci se afla în România, la loc de frunte în viața publică. Dar *Papiu Ilarian* li-a comunicat într'o scrisoare frumoasă motivele, cari îl împedecă să primească candidatura. Interesanta scrisoare, din care aruncă schintei prețioase iubirea de neam și de patrie *avută* a espatriatului bărbat ilustru al trecutului nostru, — acum de mult decedat, — e următoarea:

„Inteligenților Români alegători din Câmpia Transilvaniei. Doriți compatrioți și scumpi amici! Am primit înștiințarea ce-mi faceți prin domnul *Feldrian* din Ludoș la 27 Maiu a. c., că într'o conferență preliminară ce ați ținut, v'ați înțeles a mă alege deputat la adunarea legislativă a Transilvaniei. Inima mea s'a umplut de bucurie, că v'ați adus aminte, cu atâta bunăvoință și încredere, de compatriotul și amicul vostru, a cărui inimă și cugetare nici odată n'a putut, nici va putea, fiți siguri, să se despartă vreodată de voi. Și cu toate acestea la întrebarea și propunerea ce-mi faceți, de a vă representa în adunarea țerii, cu inima sfâșiată de durere mă văd silit a vă respunde ca de astădată, pe lângă toată dorința ce ași avea, mă aflu în neputință de a accepta mandatul cu care voiți a mă onora. E mai bine de un an de zile, decând adunarea și guvernul României m'au onorat cu dreptul de cetățean. Această singură împrejurare, în ochii celor mai mulți, m'ar pune în imposibilitatea de a vă representa în adunarea Transilvaniei. Voi însă știți, iubiții mei, că acela care la 1848 a sacrificat tot ce a avut mai scump pentru libertatea și independența patriei sale, cel ce a privit de aproape și cu inima neînfrântă martiriul părintelui seu, și lacrimile și suferințele maicei și ale surorilor sale: acela ori unde s'ar afla pe acest pământ, nu va să uite vreodată în viața sa datorințele ce are către patria nașterii sale. Nu luareți în nume de rău scusarea amicului vostru, și întruniți-vă voturile asupra altui Român, demn de voi. Câmpia Transilvaniei, care mai mult poate decât alte părți ale românimei, a strălucit totdeauna prin numeroși patrioți, bărbați de inimă și de știință. Salutare și frăție, iubiți compatrioți! București, 20 Maiu (1 Iunie) 1863. *A. Papiu Ilarian* m. p.“

Alegerile au decurs neted și în cea mai bună ordine pretutindenea, ear rezultatul lor a fost trimiterea în dietă a următorilor deputați români naționaliști: *Aldulean* Ioan, consilier guvernial; *Anghel* (Angyal) George, secretar la curte; *Balașiu* Iuon; *Balomiri* Ioan senator; *Balomiri* Simeon; *Bilțiu* Stefan, canonic; *Bohatiel* Alexandru, prefect în Naseud; *Bohatiel* Mihai, jude primar în comitatul Dobâca; *Bologa* Iacob, consilier guvernial; *Bran* Ioan de Leményi, prefect în Făgăraș; *Butean* Vasile, prefect de comitat; *Cipariu* Timoteiu, canonic; *Demian* Petru, subprefect (solgăbirău); *Drăgușian* Codru Ioan, viceprefect al districtului Făgăraș; *Dunca* Paul, consilier guvernial; *Fekete* Ioan (Negruțiu) canonic; *Florian* Ioan, procuror; *Gaitan* Nicolae, consilier la tribunalul penal; *Hania* Ioan, protopop; *Hodoșiu* Iosif Dr. vicecomite în Zarand; *Ladai* August, prefect de comitat; *Lazaru* Alexandru, consilier guvernial; *Măcelariu* Ilie, prefect în Mercurea; *Maior* Ioan consilier de școale; *Manu* Gavriil, jude primar; *Moga* Dimitrie, secretar guvernial; *Mureșan* Ioachim, asesor la tribunal; *Nicola* Mateiu, prim-fiscal; *Orbonaș* Mihail asesor la curtea de apel, *Popu* Petru vicariu gr.-cat. în Hațeg; *Popea* Nicolae, protosinghel; *Popoviciu* Servian, secretar guvernial; *Popp* Ladislau Vasile, vicepreședintul guvernial; *Pop* Leontin, asesor la tribunal; *Pușcariu* Ioan, prefect de comitat; *Rațiu* Ioan protopop gr.-ort.; Dr. *Rațiu* Ioan, advocat; *Russu* (Orosz) Ioan, asesor de tribunal; *Șaguna* Andrei, baron, episcop; *Șipotariu* Ioan, asesor la tribunal; *Șuluțiu* St. Dionisie, asesor la tribunal; *Șuluțiu* St. Iosif, jude primar; *Sanciali* (Sâncelean) Antoniu, administrator al montanisticei de fier; *Tulbaș* Ioan concipist la finanțe; *Vajda Ladislau* asesor la tribunal; și *Vlasa* Ilie, ca-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Intemeerea de biblioteci școlare e o cerință pedagogică însemnată și numai bucura ne putem, când vedem, că Veneratele autorități bis.-școlare la alcătuirea acestor biblioteci caută să ajute astfel cauzei, că se îngrijesc de compunerea listei cărților potrivite din toate punctele de vedere. Numai cu o bibliotecă asortată cu cărți bune și potrivite se poate promova cultura adevărată și educațiunea tineretului nostru. La această lucrare folositoare toți cei poftiți sunt datori să dee mână de ajutor.

In senzul ordinului cons. pomenit, am cetit alăturatele 3 cărticele și în cele următoare voiu arăta pe scurt cuprinsul lor și valoarea lor din toate punctele de vedere. Aceste trei cărticele sunt:

A) *B. Nemțeanu: O călătorie în lumea albinelor*, adaptare după un text german; 128 pag.

B) *Putlitz: Ce ne povestește pădurea*, un mănunchiu de povești, ed. II. 79 pag.; și

C) *Alex. Humboldt: Privelişti din natură, trad. de* C. Brătescu, 86 pag. —

A) O călătorie în lumea albinelor.

a) *Cuprinsul pe scurt:* Doi copii din casă aleasă, Ionel și Irina, se duc bucuros în grădină, unde au un brad mare și frumos și nicăiri nu se simțesc bine, ca sub umbra acestui brad. Aici sunt mai liberi, decât în casă, unde mereu îi supără dădaca cu multele ei sfaturi. Dar acum era năcazul, că Ionel avea să învețe o poezie despre „Albina cea harnică“ și nu o putea prinde cu nici un preț. Amândoi copiii se sfătoșeau, cum ar putea face mai bine, să prindă poezia; în urmă Ionel aruncă cartea supărat pe poezie, în care se vorbește de sborul albinei și culesul de miere, în loc să se spună de acul albinei, care i se părea lui cel mai important lucru la albină. Apoi roiurile de albine! De ce nu se spune în poezie despre roiurile de albine? Poezia nu-l mulțămește. Astfel s'a încins între frățiori o vie discuție despre albine. Intr'aceea se aude o mișcare între crăcile bradului și spre mirarea lor văd sus o ființă mititică, — un silf cu fața roșie și veselă. — Era foarte curagios acel omuleț. Ionel il ceartă, că ce cauta în grădina lor, silful râde cu atâta putere de se răstoarnă din brad și se apropie de copii ștergându-și ochii de râs.

Silful le spune, că a ascultat conversația lor despre albine și îi vede copii deștepți, îi întreabă, că n'ar dori ei să cunoască mai deaproape viața albinelor, așa ca să între cu el într'un stup? Irina se bucură de această propunere. Ionel însă se miră de prostia Irinei, căci ea nu se gândește că e imposibil să între ei în stup, fiind cel puțin de 1000 de ori mai mari decât gaura stupului. Silful însă îi liniștește și le spune, că dacă voește să între cu el în stup, se îngrijește de toate. Ii va face pe amândoi copii atât de mici, încât pot pătrunde peste tot locul și apoi iar le va reda mărimea naturală. Mirați de aceasta, Irina îl întreabă de e cu adevărat un silf și-l întreabă de nume. Silful spune, că un silf nu se poate dejosi să-și spună numele unui muritor, dar dacă voiesc să-i dee un nume, să-i zică Statu-palmă-Barbacot. — Se descrie apoi cu deamănuntul, cum silful cântând un cântec de vraje îi micește pe copilași atât de tare, încât acestora li se păreau acele de brad căzute pe jos cât trunchiurile de mari. Tot asemenea firele de iarbă. Copiii erau spăimântați de această prefacere, silful însă îi îmbună, le făcu aripioare și se luară toți 3 în sbor să ajungă într'un stup.

Se descrie, cum sboară în grădina de flori, cum li se par florile uriașe, cum dușmani năpraznici de mari ca vrabia și alte paseri prind albine, gândăcei și alte ființe mici, ba chiar și pe Ionel era să-l înghită și a scăpat într'o floare de lalea. — Aici fac cunoștință cu un trântor, care se bucură grozav, că poate face servicii Măriei Sale silfului, conducându-i în stup. Acesta spune, că stupul e gol, abia înfiripat sub conducerea reginei nouă, și el, cavalerul Trântor, — e favoritul reginei.

A arăta în felul de până acum întreg cuprinsul cărticelei, n'are rost; mă mărginesc să spun numai, că treptat se descriu nenumăratele călătorii ale copiilor și silfului în stup, unde sunt totdeauna primiți de cavalerul Trântor și conduși. Astfel prin observare nemijlocită copiii trăesc întreg traiul albinelor. Văd și observă amănunțit rolul celor 3 soiuri de albine, lucrătoare, trântori și regina. Călătoriile se fac sistematic, conduse de silful atoateștiutor, așa că copiii întrați în stup il văd treptat cum prin munca lucrătoarelor crește, se înmulțește etc. Văd când uimiți, — când încântați, — întristați, — înfricați etc. —

Cum aerizează lucrătoarele stupul, cum e păzită intrarea de lucrătoare, cum lucră ceresele (cari fac ceara), cum cară miere neobositele lucrătoare, cum fac faguri cu găurele exagonale, cum se poartă lucrătoarele cu regina, cum depune regina ouăle, cum grijesc doicele de hrănirea larvelor, cum curățesc unele murdăriile, cum petrec trântorii în trândăvie, cum ies albinele din larve. Ce se întâmplă, când iese câte o regină nouă, cum roesc albinele sub conducerea unei noi regine, cum își face noua regină sborul de nuntă, cum omoară albinele lucrătoare pe trântori, cum omoară larvele când vine câte un an rău și vine iarna fără să aibă destulă hrană, cum fură un stup mierea din alt stup mai slab, când e anul sărac, cum luptă cu diferiți dușmani etc. Apoi cum moare cavalerul Trântor, cum copiii sunt conduși de alt trântor, spătarul Baz; cum moare și acesta, — cum înmormântează copiii pe prietinii lor morți, cum îi părăsește silful, etc. etc....

Toate le văd și le admiră Ionel și

nonic. La olaltă deci 46, cum se vede, în parte cea mai mare a lor funcţionari publici.

Ca *regalişti* apoi au fost chemaţi la dietă din partea domnitoriului următorii zece Românl: *Bariţiu* George director de fabrică; *Dobra* Alexandru, episcop gr.-cat. în Lugoj; *Domzsa* George, consil. regesc; *Ioan* Constantin, senator în Braşov; *Manu* Petru consilier de finanţe; *Muntean* Gavriil director de gimnaziu în Braşov, *Pop Macedon* Simeon preposit; *Popasu* Ioan protopop; *Şuluţiu* Alecsandru metropolit şi Dr. *Vasiciu* Paul. Mai primise invitare ca al unsprezecelea regalist român şi episcopul gr.-cat. *Alexi* din Gherla, care însă decedase înainte de a se deschide dieta. In preajma deschiderei dietei Românii aveau aşa dară 57 locuri în dietă, deputaţi şi regalişti împreună, Ungurii şi Secuii 54, ear Saşii 43. Majoritatea relativă o aveau deci Românii şi ei formau şi partidul — *guvernamental.*

După ce au trecut Românii ardeleni şi peste greutăţile luptelor electorale, a venit earăşi *presa română* şi a precisat punctul de mânecare pe care vor avea să-l ţină în vedere representanţii poporului român din dieta ţării. „*Telegraful Român*“, ziariu inspirat de episcopul *Şaguna*, scria în numărul 54 următoarele, deadreptul la adresa celor cu scaun şi vot în dieta Ardealului:

„Regimul a făcut toate câte naţiunile ardelene au putut aştepta dela el pe drept. Acum este problema deputaţilor, ca şi ei să facă toate acelea, câte alegătorii lor şi regimul aşteaptă dela ei pe drept. Ne luăm voe a pune această întrebare şi a răspunde la ea: Ce aşteaptă naţiunea română dela deputaţii ei dietali? Fără îndoeală aşteaptă naţiunea noastră dela deputaţii sei ca domniile sale *strâns să se ţină de petiţiunile naţionale, începând dela anul 1849 şi continuând până la congresul anului acestuia.* Sâmburele acestor petiţiuni cuprinde în sine independenţa patriei şi *egala îndreptăţire a naţiunii noastre,* în înţelesul cel adevărat ardelean. Naţiunea numai în acest chip se poate mângăia şi asigura în privinţa viitorului ei. Ea ştie prea bine, că numai atunci se va bucura de egala îndreptăţire ce-i compete ca unei naţii, dacă va avea teritorii naţionale cu municipii naţionale (se înţelegea arondarea comitatelor *după naţionalităţi),* precum aceasta o vede şi la alte naţii, pe basa dreptului de mai nainte. Noi sperăm, că representanţii naţiunii noastre dela dietă se vor sprijini şi din partea representanţilor acelor naţiuni, cari sunt loiale şi drepte către naţiunea noastră, şi numai representanţii acelei naţiuni vor fi în contra postulatelor noastre drepte, cari nisuesc a se susţinea în supremaţie şi vreau să ne împărtăşască numai de drepturi personale, ear nu şi naţionale; însă *cu asta nicicând nu ne vom mulţămi.* Să nu ne temem însă, că vre-o naţiune representată în dietă ne va putea lipsi de dreptele noastre postulate, căci avem dovezi din regulamentele şi din alte dispoziţiuni ale guvernului, că *regimul împăratului nostru va să ne fie drept,* şi aşa cauza noastră naţională este până astăzi cel puţin pe jumătate câştigată. Ceealaltă jumătate se va adaoge la dietă, şi atunci vom fi mulţămiţi în toate“....

Intre acestea deschiderea dietei a fost amânată pe 15 Iulie nou din motivul, că alegerile nu s'au putut termina la timp în toate cercurile electorale. Ear în otelul la „*Impăratul Romanilor*“ din Sibiiu, (zidirea veche, care astăzi nu mai esistă), se lucra cu multă diligenţă la adaptările necesare, pentruca dieta acolo să-şi poată ţinea şedinţele. In sala cea mare, în frunte, era ridicat tronul, din catifea roşie, cu un baldachin frumos, tot de catifea roşie. In dreapta şi stânga dela tron scaune pentru president, vicepresidenţi, consilieri guverniali, etc. şi tribuna oratorilor. Mai departe, în rând cu acestea, mese pentru secretari, mese pentru ziarişti şi stenografi. Ear în faţa tronului tot mai ridicate, ca la amfiteatru, scaunele membrilor dietei, împărţite în *centru, dreapta* şi *stânga.* De trei părţi ale salei galerii pentru 250 persoane. Din sala mare întrări în alte sale laterale, locuri de întrunire pentru comisiuni, etc.

In preseara deschiderei dietei, membrii români se aflau aproape toţi în Sibiiu. „*Gazeta Transilvaniei*“ (numărul 51) i-a salutat cu următoarele frumoase cuvinte:

...„Dumnezeu să vă adune inimele într'un corp moral solid şi compact, spre binele şi fericirea patriei şi a monarhiei unitare, spre consolidarea dreptului politic al naţiunei române şi spre clădirea edificiului concordiei eterne între naţiuni, pe basa perfectei egale îndreptăţiri politice, întru toate, fără cea mai puţină umbră de supremaţie, sau prefavoare! Aceasta e vergeaua magică ce va fermeca în toate inimile patriotismul şi renaşterea încrederei frăţeşti. Orice alte încercări vor îngenunchia mâne-poimâne cu părere de rău înaintea dreptăţii şi a spiritului timpului, care strigă neîncetat: Concordia, viribus unitis, şi *mulţămire pe seama popoarelor!* Aşa finirăm un ciclu de ani între lupte de apărare, stricătoare de medua vieţii, cu toţi, care de care în felul său. Acum jurnalistica cedează antepostul ei, apărat cu conştienţă curată, aleşilor părinţi ai naţiunei. Darul Domnului să vă lumineze şi să vă conducă toţi paşii, ca să puteţi dovedi lumii, că naţiunea română e matură politiceşte, în representanţii ei. Că ea a eşit la înălţimea de desvoltare, de pe care priveşte cu dispreţ la orice neghină desbinătoare ce ar putea face cât de puţină lacună în solidaritatea imperativă. Dumnezeu să vă ajute“....

Din România.

Mobilizarea.

România a mobilizat o *jumătate de milion* de oameni. In cercurile diplomate se crede că acum ar fi rândul Bulgariei, ca de bunăvoe să facă ofert de pace României. Dacă cei din Sofia vor întârzia mai departe cu ofertul, au să vorbească — tunurile. Armata română e pregătită.

Un membru al guvernului român a făcut unui redactor al ziarului „Minerva“ următoarea declaraţie:

Armata noastră e pregătită. Avem echipament pentru un număr cu mult mai mare decum se crede şi material de răsboiu pentru un timp îndelungat. România dispune de un tezaur enorm, care îi permite să poarte un răsboiu cât de îndelungat şi cu o armată cât de numeroasă. Starea economică excelentă din ultimii ani a contribuit în mare parte la mărirea tezaurului. In afară de aceasta ţara noastră mai dispune de un stoc de rezervă. Să nu se uite, că datorită tot unui astfel de stoc de rezervă, Germania a câştigat răsboiul dela şaptezeci. Toate acestea — termină înaltul demnitar — dovedesc, că România s'a gândit la răsboi şi în timpurile de pace.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

Mituri egiptene

Indumnezeirea naturii de la început şi adorarea ei, în Egipet, s'a desvoltat sub influinţa speculaţiei învăţaţilor şi-a preoţilor parte în panteism, parte în monoteism. Aflăm un şir întreg de legende cosmogonice lângă olaltă în diferitele locuri sfinţite din ţara Nilului. Ce au comun aceste mituri, este Nun, adecă apa de la început, care era considerată ca principiul străvechi al vieţii. In ea se ascundeau totdeodată semințele tuturor lucrurilor. (Vezi H. O. Lange la Chantepie de la Saussyae, Religionsgeschichte I, 2, pag. 141. — Orelli, Religionsgeschichte, — Lukas Kosmogonieen) Această teorie este foarte uşor de explicat în Egipet, deoarece an de an, după cunoscutele revărsări ale Nilului se vedea cum răsărea acea vegetaţie bogată aproape unică, pe ţermurii lui extrem de fructiferi. In apa originală de la început zăceau ascunse şi fiinţe divine. Fie ce loc sfânt de sine, independent, considera pe zeul adorat la el, ca născut din Nun. Ra, cel mai adorat zeu al soarelui, s'a înălţat sau din această apă primordială, sau s'a născut dintr'un ou ca o pasere în chip de tânăr. Legenda de la oraşul Heliopolis considera pe zeul local Tum de prima cauză a tuturora. Şi el însă îşi trăgea originea tot din apa primodială. In această apă se mai aflau Omel (pământul) şi Nut (cerul) ţinându-se în brate unul de celălalt. Tum îi desparte, producând pe Şu şi pe Tefnet (probabil aerul şi roua). Aceştia ridică pe Nut dela pământ. Astfel îşi poate începe soarele cărarea sa. Apoi sunt născuţi şi ceilalţi zei din natură. După legenda dela Heliopolis este zeul Tot, care ascuns în apa primordială, simte dorinţă către o activitate creatoare. El separă elementele conţinute în materia originală, şi produse patru părechi de zei strânşi legaţi întreolaltă: Nun şi Nunet, Heh şi Hehet, Kek şi Keket, şi Nenu şi Nenut. Insemnătatea acestor fiinţe este nesigură. Unii au aflat în ele noţiuni filosofice şi anume: materia, puterea, întunerecul şi pacea; totuş acestea par a fi simplu numai atributele unei speculaţii posterioare. Ce se poate stabili precis este, că şi acestor mituri le-a servit de fundament o contemplare originală panteistică a unităţii dintre Dumnezeu şi natură. Toate s'au format prin emanaţia din starea primordială, care ascundea în sine germenii lucrurilor dumnezeeşti şi omeneşti.

Mai limpede e exprimată această idee în mitologia indică unde lumea a fost creată din acea Una-singură.

Mituri indice.

Inzii aparţin popoarelor indo-germanice. Din înălţimile pline de omăt de la Nord-Vest; din platourile infinite ale Iranului s'au pogorât Arii, adecă aceea ce înseamnă totatâta cât *nobilii,* în ţările măreţelor râuri Indus şi Ganges; un popor răsboinic, puternic, vesel si iubitor de cântec, întocmai ca şi vechii Germani, şi aşezară baza — în părţile Nord-Vestice ale Indiei cu două mii de ani înainte de naşterea lui Cristos — unei culturi înfloritoare şi frumoase, adecă aşa numita cultură vedică despre care ne păstrează amintiri grandioase cântecele şi sentinţele *Vedelor.* De la nord vest pribegiră ei apoi mai departe până la revărsarea râului Indus în vestul, şi a râului Ganges în ostul peninsulei acolo în ţările ferbinţi şi pline de văpaia dogoritoare a soarelui tropic, cu cerul vânăt închis, cu parfumul lor greu de nard şi aloe şi cu vegetaţia lor foarte exotică. Aici au devenit un alt popor: sub căldura etufantă şi eternă de ameazi adormi vioiciunea şi forţa lor tinerească ce o aduseseră împreună din omătul candid al piscurilor, asemenea acelor mândre plante uriaşe, ce se prăjesc în soare, şi după ce sângele lor se amestecă cu sângele închis al locuitorilor de baştină, cu ochii migdalaţi, poporul aric plin de energie de pe vremuri se schimbă în acel Hindu fără voinţă şi gingaş, cu obseala, cu nervozitatea şi cu senzualitatea sa focoasă, acel Hindu care vrea să fugă de oameni întocmai cum vrea să se ferească şi de acel soare ucigător, de-acea mireazmă otrăvită şi de acele dulci visări languroase, dar fără a mai putea face ceva...

Voinţa faptei este înlocuită cu o filosofare străină de lume, iar energia cu o visare vagă şi plină de melancolie. Spiritul poporului îşi pierdu echilibrul, şi întocmai ca şi acea vegetaţie puternică tropică răsări în mijlocul lui mania de-a filosofa, de a cerceta ce se ridică apoi în casta Brahmanilor la o înălţime atât de ameţitoare, încât pe nesimţite îşi pierdu toată înţelegerea pentru adevărata viaţă! Ei încercară să cuprinză avizi începutul existenţei în abstracţii fără formă, dincolo de lumea concretă empirică. Deja în părţile mai nouă din poemele *Rigveda* începu acea filosofare detaşată, dar cu deosebire ajunse la o deplină înflorire în aşa numitele *Upanişade şi Brahmane.* Zeii puternici şi falnici de pe vremuri fură abandonaţi, ear atenţiunea se concentră asupra puterilor tainice, ce ţin legată la un loc firea şi fiinţa omenească. Impotriva tainelor răsvrătite ale fenomenelor din natură, ei cercară să se apere cu nenumărate jertfe, a căror puteri mistice încercară să le explice; apoi cercetară rostul riturilor accesorii, şi-al rugăciunilor, ce apără pe om împotriva nenumăratelor spirite demonice, cărora le sunt daţi spre pradă toţi acei cari nu înţeleg cuprinsul secret al jertfei. Pretutindenea rolul principal îl joacă un haos complet de speculaţii ciudate, întunecoase şi foarte adeseori groteşti, din care se ridică însă încetul cu încetul o idee măreaţă, a tot cuprinzătoare, şi anume că îndărătul acestei pluralităţi de zei şi demoni, îndărătul acestui covor bizar de fenomene universale, se ascunde o singură forţă fundamentală, care este atât temelia vieţii individuale, cât şi a fenomenelor universale, şi această *mare Una-singură,* numită şi el-

---

Irina, prefăcuţi de silf în mici gângănii sburătoare.

Acesta e cuprinsul cărţii pe scurt schiţat.

B) Valoarea cărţii.

1. *Din punct de vedere al fondului.*

Ca fond cartea e hotărât bună. Se espune în ea amănunţit şi sistematic, — începând cu întemeierea stupului, — întreaga desvoltare treptată a stupului, cu întreg complexul de activitate a neobositelor insecte, încât cetind cartea cu atenţiune, rămâne copilului întipărită o icoană atât de fidelă despre viaţa albinelor, cum nu s'ar putea câştiga nici pe departe pe altă cale, ca lecţii ori ca descriere seacă ştiinţifică cât de cu sistem făcută. După o singură cetire cu atenţiune cunoaşte copilul deaproape viaţa albinelor.

2. *Din punct de vedere al formei.*

Forma în care li se arată viaţa albinelor copiilor dornici de a afla totul până în cele mai mici amănunte, e asemenea fondului corăspunzătoare. Aproape întreaga povestire e în formă de dialog, resp. în toată descrierea predomnează vorbirea directă, care face stilul mai vioiu, mai plăcut, mai interesant şi atrăgător. Şi aceasta s'a putut aşa, că copiii sub vraja silfului deveniau decâte ori călătoriau la stup mici gângănii sburătoare, cari intrau în legătură cu trântorul, spătarul şi astfel conversau despre cele ce nemijlocit observau, vedeau. — Numai limba nu e peste tot locul destul de românească. Se vede foarte des, că cartea e tradusă, zicerile sunt lungi, şi mai toate compuse şi în formă de period şi arată la tot pasul originalul german. Nu cunosc originalul german, dar traducerea îţi face impresia că nu e destul de liberă. Limbajul apoi nu e destul de poporal, — las că Ionel şi Irina sunt domnişori, cari beau cafea şi cântă la clavir şi povestirea e scrisă mai mult pentru copii de felul lui Ionel şi al Irinei.

3. *Valoarea educativă.*

Un obiect de învăţământ e mai de valoare educativă, când desvoaltă mai mult şi mai direct aşa numitele interese pedagogice. Totasemenea stă lucrul şi cu o lectură. Ştiinţele naturale desvoaltă direct mai ales interesul speculativ şi estetic, ear celelalte interese se nasc mai ales pe cale indirectă, mijlocită. Cartea aceasta în felul cum tractează subiectul putem zice, că desvoaltă aproape toate interesele pedagogice direct.

Călătoriile la stup ofer copiilor mereu ocaziune să observe nemijlocit întreaga desfăşurare a vieţii albinelor şi încă într'un mod plăcut, atrăgător, astfel *interesul empiric* al lor şi al cetitorului e la tot pasul viu. Parecă te simţi însuşi transformat într'un însoţitor al copilaşilor şi vezi cu ochii sufleteşti ca aevea viaţa admirabilă din statul albinăresc. Multele întrebări ale copiilor adresate când silfului, când cavalerului Trântor, etc. precum: „Ce este asta“? „Ce vor face acum“? „Albinele mici vor fi ele îngrijitoare atunci când s'or face mari“? „Cum“?... „Are de gând să pună ouă“? „Pentru ce“?... etc. etc, ce ne învederează alta, decât *interesul speculativ* al copiilor de a afla totul, de a afla cauzele, efectele etc. ale tuturor acţiunilor fie cât de mărunte şi neînsemnate.

Din complexul de amănunte din viaţa albinelor se ridică apoi frumos în relief ce e esenţial, rămânând neesenţialul numai ca o garnitură plăcută şi interesantă. Din conversaţia lor intimă vedem cum copiii raţionează şi cum îşi formează judecată proprie. Astfel se desvoaltă *interesul logic.*

Ordinea, curăţenia, regularitatea, punctualitatea etc. ce domnesc în stup; frumseţa fagurilor şi forma lor admirabila, împărţirea muncei, supunerea sub autoritatea reginei, îngrijirea ouălor, larvelor, apărarea de duşmani etc. etc.

Toate aceste desvoaltă interese: când *estetic,* când *simpatetic,* când *moral* şi mai ales totul, complexul acesta întreg de viaţă armonică şi plină de rost, cu siguranţa trezeşte în cetitor o adâncă iubire şi veneraţiune către marele Creator, care a umplut cerul şi pământul de bunătăţile şi lucrurile sale minunate şi cu atâta înţelepciune făcute. Deci şi din punct de vedere *educativ* lectura, ce o ofere această cărticică, e de mare valoare.

(Va urma)

man sau Brahmann, este şi singurul lucru real, iar tot haosul încurcat toată năzuinţa universală nu-i altceva de cât *Maya*, adecă înşelăciune şi părere sau iluzie. E un fel de *monism panteistic*, în care se resolvă toată filosofarea; aceasta *Una-singură* este singura realitate, în care se pierde lumea şi fiece personalitate singuratică: *tat tuam asi*, adecă „aceea eşti tu“: tu eşti totul şi totul eşti tu; aceasta este formula monismului indic. Acestei filosofii panteiste i se dă expresie poetică şi în următoarele versuri din *Rigveda* X v. 129:

Atunci nu era nefiinţă, şi atunci nu era nici fiinţă.
Nu era cuprinsul văzduhului, şi nici cerul deasupra.
Ce se mişcă oare acolo? Unde? Sub paza cui?
Exista atunci poate apa şi adânca genună?

Nu era atunci nici moarte, dar nici nemurire,
Nu exista chipul zilelor şi-al nopţilor,
Nemişcată de nici un vânt acea una-singură respira
Din propria-i forţă. Nimic nu era decât asta.

Intunecimi ascunse tot de întuneric,
O cumpănire fără lumină a fost acest Totul la început.
Acoperită de pustiu aceasta *Una* goală:
S'a născut numai prin forţa văpăii interne.[1]

De-aici s'a ridicat mai întâi iubirea,[2]
Ea, care a fost cea dintâi forţă luată din sămânţa
spiritului,
Inţelepţii căutând cu pricepere în inimile lor
Au aflat înrudirea fiinţii cu nefiinţa.

De-acurmezişul şi au întins ei măsurătoarea.
Exista acolo oare adâncul? Exista acolo înălţimea?
Aici erau împrăştietori de sămânţă, erau forţe;
Jos, existenţa de sine stătătoare, iar sus forţa întinderii.

Cine ştie adevărul, cine poate să-l vestească?
De unde s'a înfiripat, de unde a venit creaţiunea?
Zeii nu ajung până în depărtarea acea, —
Cine este acela, care ştie de unde a venit ea?

De când a venit această creaţiune,
Dacă este creată, sau este necreată;
Aceasta o ştie numai el, cel ce vede toate de sus,
In cerul cel mai înalt, — sau poate n'o ştie nici el?

(Va urma).

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, „Petru şi Pavel“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

*

Excursiunea absolvenţilor de teologie. Elevii, cari au terminat în anul acesta institutul teologic din Caransebeş, vor face sub conducerea profesorilor o excursiune prin Ardeal şi Bucovina. Duminecă vor vizita Sibiiul. De aici au să treacă peste Bistriţa la Dorna şi Câmpulung, şi vor cerceta Cernăuţul şi mănăstirile bucovinene.

*

† Ilarie Chendi. Aproape în acelaş timp cu poetul Ştefan O. Iosif s'a stâns şi scriitorul *Ilarie Chendi*. Bolnav de vreo doi ani, a căutat alinare în spitalul Pantelimon din Bucureşti, unde a şi murit. A trăit 41 de ani. A terminat seminarul teologic Andreian şi facultatea de litere din Budapesta. Câtva timp a lucrat la foaia noastră în calitate de colaborator intern. Afară de articole literare şi critice, a tipărit frumoase ediţii din Alecsandri, Eminescu, Creangă şi alţi autori mari. Odihnească în pace!

*

Concediu pe timpul secerişului. Un ordin ministerial permite să se dea concediu de trei săptămâni soldaţilor din serviciul activ, cu scop de a da mână de ajutor pe vremea secerişului. De favorul acesta se vor bucura în anul curent şi soldaţii dela honvezime, cari până acum nu se împărtăşeau de asemenea favor. Trupele din Bosnia, Herţegovina şi Dalmaţia nu vor primi concediul amintit mai sus.

*

Ape mari. In urma ploilor din săptămâna aceasta, earăş s'au revărsat apele. Oraşul Bistriţa şi împrejurimea sa sunt greu bântuite de potop. Circulaţia trenurilor cu Dejul este întreruptă. Pagubele sunt enorme. — Ştiri rele sosesc şi din părţile Devei, apoi dela Mişcolţ şi din oraşele d'alungul Tisei.

*

Censură de advocat. Dl *Dr. Ştefan Hărăguş*, a făcut în 3 Iulie a. c. examenul de liberă practică advocaţială în Murăş-Oşorhei.

*

Monument compozitorului Verdi. Cu ocazia împlinirii de o sută de ani dela naşterea lui Giusseppe Verdi s'a inaugurat Duminecă un monument, ridicat în memoria marelui compozitor la Trient. Este prima lucrare de felul acesta în Austria. La serbare a participat o mare mulţime de oameni veniţi din Tirol.

*

Un nou tablou de Tintoretto Intr'o biserică din Laibach s'a descoperit un nou tablou de Tintoretto, preţuit de specialişti la suma de 50 mii coroane. Tabloul înfăţişează pe Sfântul Nicolae în ornat de arhiereu. Lucrarea este cam deteriorată şi va avea trebuinţă de restaurare.

*

† Nicolae N. Ţintea, comerciant, împărtăşit cu Sfintele Taine, după scurte şi grele suferinţe, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Mercuri, în 9 Iulie st. n. a. c., la orele 2 dimineaţa, în etate de 40 ani. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului se aşează spre veşnică odihnă astăzi, Vineri, la orele 10 a. m, în cripta familiară din cimiterul bisericii mari din Sălişte. Fie-i memoria binecuvântată!

*

Reducerea emigrărilor. Guvernul ungar şi guvernul croat au oprit emigrarea bărbaţilor în etate de 20—50 de ani. In timpul din urmă guvernul croat a publicat un nou ordin, care interzice emigrarea tuturor persoanelor de sex bărbătesc, dacă au împlinit etatea de 17 ani. Jandarmeria dela graniţa croată va avea să controleze cu cea mai mare stricteţă îndeplinirea ordinului dat.

*

Maşina de sburat ca armă în răsboi. Didier-Mason, aviator parisian, întrase în serviciul revoluţionarilor mexicani. A cutreerat mai de multe ori văzduhul deasupra poziţiilor duşmane şi a izbutit să arunce din aparat numeroase bombe, care au produs efecte nimicitoare. O singură bombă a omorât 52 de ostaşi.

*

Osândire. Procesul de trădare al căpitanului Rodrig Goliescu din armata română s'a terminat zilele acestea cu osândirea acuzatului: Goliescu a fost osândit la muncă silnică pe douăzeci de ani. Acuzatul a făcut recurs.

*

Uniforma pe scenă. Prefectul poliţiei parisiene a dat organelor sale subalterne o circulară, în care se spune că uniformele *germane* sunt oprite de a se purta pe scenă pentru a înconjura orice manifestaţiuni duşmănoase.

*

Femeile în serviciu militar. La desbaterea asupra timpului de serviciu militar francez, s'a vorbit în camera deputaţilor şi despre vechea chestiune: pot sau nu îndeplini femeile serviciu în armată? O damă, Dieulafoy, a declarat în numele soaţelor sale de principii următoarele: „De ce n'am putea fi noi soldaţi? Cazul fecioarei de Orleans nu este unic în istoria Franţei. Carol al VII-lea a reocupat tronul regal numai cu ajutorul unei femei. La asediul oraşului Lyon femeile s'au luptat cu bravură alăturea bărbaţilor. O femee a servit doi ani ca artilerist în armata lui Napoleon cel mare, ş. a.“.

*

Prin Europa cu aeroplanul. Aviatorul francez Brindejonc des Moulinais a făcut în ultimele trei săptămâni sborul cel mai lung, trecând dela o capitală la alta. Şi adecă: din 10 Iunie până în 2 Iulie a străbătut, în opt zile de sbor, cu totul 5000 de chilometri. S'a oprit în şase capitale europene. In 10 Iunie a sburat din Paris la Berlin şi la Varşovia (1400 km), în zilele următoare iarăşi a făcut drumuri de câte 400—700 km.: la Petersburg, Reval, Stockholm, Copenhaga, Haaga şi Paris. Linia Paris-Berlin-Varşovia a percurs-o cu trei pauze în timp de 12 ceasuri, pe când trenul expres o percurge în 29 de ceasuri. Călătoria s'a făcut cu unul şi acelaş monoplan, sistem Morane-Sauliner, cu un motor de 80 cai putere. Brindejonc des Moulinais e născut dintr'o familie de ofiţer francez şi n'are decât 20 de ani.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: P. C. Sa Filaret Musta, arhimandrit, vicar episcopesc, (Caransebeş) 10 cor.; Nicolae Borza, protopop (Făgăraş) şi soţia sa Ana n. Hălmagiu, 1 cor.; Ion Nan, paroh (Sânpetru) şi soţia sa Hareti n. Furtună, 50 bani; P. C. Sa Dr. Iosif Tr. Badescu, protosincel (Caransebeş), 2 cor.; Ion Neagoe, paroh (Stremţi), 50 bani; din lădiţa ucenicilor cor. 2.05. *La legatul Sabina Dr. Preda n. Andreica*, pentru ajutorarea copiilor din Câmpeni, aplicaţi la meserii, al aceluiaş fond, au întrat dela Ion Botaş, învăţăcel tinichigiu, 25 bani; Octavian Veştemean, maşinist tipograf, 20 bani; Nicolae Mohan, cul. tip. emer. 50 bani; Nic. Barbu, înv. lăcătuş, şi Ion Comşa, înv. (Bruiu), câte 30 bani; D. N. Cabadaieff, pictor bisericesc (Sălişte), soţia sa Maria n. Drăgan (Benic) şi fiica lor Maria, 1 cor. şi Miorica Tordăşianu, 10 bani. Pentru prinos, aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Petrecere în Poiană. Tinerimea studioasă din comuna Poiana (comit. Sibiiu) invită pe toţi binevoitorii şi sprijinitorii săi la obicinuită petrecere de vară, ce se va aranja în 7/20 Iulie a. c. în romantica pădure „Staule“. In caz de timp nefavorabil petrecerea se va ţinea în Dumineca următoare.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Invăţătorii aplicaţi la şcoalele noastre confesionale poporale din protopresbiteratul gr.-or. rom. Deş, sunt prin aceasta îndatoraţi a participa la *conferenţa* învăţătorească tractuală, ce se va ţinea în *Deş* la *6/19 Iulie a. c. 9 ore* a. m. în şcoală.

Program:

1. Serviciu divin cu invocarea Duhului Sfânt la 7½ ore dimineaţa.

2. Deschiderea şi constituirea conferenţei şi constatarea celor prezenţi.

3. „*Aratás*“, material de convorbire din limba maghiară cu cl. IV-a de Ioan Perce din Osoiu şi Nicolae Cristea din Chiueşti.

4. „*Contractul*“, material din stilistica română cu cl. V-a, de B. Farcaşiu şi Ioan Ciupe din Goştila.

5. „*A négy évszak*“, material de convorbire din limba maghiară cu cl. II-a, de August n Micle din C. Corabie şi Mih. Oros din Baba.

6. „*Metalele nobile*“, material din istoria naturală, lecţiune practică cu cl. IV-a, de George Prigoană din Măgoaja şi George Biliboacă din Gârbou.

Temele acestea sunt a se lucra *în scris*.

7. Inchiderea conferenţei.

Deş, 6 Iunie 1913.

Teodor Herman
prot. gr.-or.

Internatul şcoalelor medii gr. or. române din Braşov.

In internatul şcoalelor medii gr. or. române din Braşov se primesc elevii şcoalelor româneşti (gimnaziu, reale, comerciale) din Braşov.

Clădirea e impozantă, aproape de şcoală şi are: *a)* sale spaţioase şi luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră de şi saltea), *b)* sale luminoase de studiu, *c)* sale separate de mâncare (sofragerii), *d)* coridoare spaţioase, închise, luminoase şi încălzite, *e)* conduct de apă (din isvoare de munte), *f)* local propriu de baie cu duşuri, *g)* încălzire centrală (calorifer) *h)* infirmerie (spital) în grădină, *i)* grădină mare cu pomi, *l)* cât mai curând: lumină electrică. Elevii internatului vor avea: *a)* hrană bună, variată şi igienică, *b)* control la prepararea lecţiilor, *c)* baie, *d)* tratament medical, *e)* supraveghere, lăsându-li-se însă peste zi şi libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea şcoalelor şi bucătăria se conduce în regie proprie.

Taxa de elev e 700 cor. pe an şi se plăteşte în patru rate anticipative, eventual şi lunar.

Condiţiunile de primire. Cererea de primire se va da până *în 15 Iulie* v. şi va fi însoţită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu şcolar, 2. act de naştere, 3. act de revaccinare (numai pt. elevii claselor I—IV. gimn. şi reale), 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declaraţiune legală, că părinţii se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului şi admit în caz de proces competenţa judecătoriei din Braşov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăşi de zi, 4 cămăşi de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 părechi de ciorapi, 6 ştergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 3 feţe de pernă, perie de cap, de dinţi, de haine, peptene des şi rar, săpun, 2 părechi de ghete, 4 şervete de masă, chipiul şi uniforma obligată la şcoalele noastre din Braşov.

Toate aceste lucruri trebue consemnate într'un inventar, scris în 2 exemplare.

Părinţii vor însemna cu arniciu roşu rufele şi hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da din internat deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrenţuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plătirea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum şi banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor la gimnaziul gr. or. român din Brassó (Braşov), care va da toate informaţiunile şi desluşirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în momentul ultim, e bine ca cererea de primire, sau cel puţin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Braşov, Iunie 1913.

Pentru direcţiunea internatului:

Ioan Petrovici,
profesor.
(Strada Prundului — Porond u. Nr. 39).

Cărţi şi reviste.

Anuarul XXVII al şcolii civile de fete cu internat a „Asociaţiunii“, pe 1912—13, publicat de *Dr. V. Bologa*, director. Sibiiu, Tip. Arhid. 1913. — Conţine: Harta şi statistica în instrucţia geografică, de Victor Stanciu. — Personalul şcolii se compune din 1 director, 6 profesori şi profesoare, 2 catiheţi, 8 instructori; al internatului din 1 directoară, 1 medic de casă, 2 guvernante şi 3 bone. Au fost înscrise în patru clase şi curs complementar: 127, eleve dintre acestea 87 interne, 40 externe. Inscrierile pe 1913/14 se fac în 1—6 Septemvrie stil nou.

*

Raportul al 50-lea despre gimnaziul superior fundaţional din Năsăud pe 1912/13 publicat (româneşte şi ungureşte) de *Ioan Gheţie* director. Bistriţa, tip. G. Mathei. — Cuprinde: Dante Alighieri, conferenţă de V. Bichigean. — Gimnaziul are 1 director şi 16 profesori. Şcolari: 305, între cari 82 greco-orientali. La examenul de maturitate au fost admişi 35 de candidaţi, au trecut examenul 25.

*

Masa studenţilor români din Braşov. Darea de seamă a XV pe anul de gestiune 1912/13, de *Virgil Oniţiu*, director. Braşov, Tip. A. Murăşanu: Branisce & Comp. — Au fost primiţi la masa studenţilor 36 elevi. Şi anume: 26 elevi s'au împărtăşit cu prânz gratuit, plătindu-se din fondul mesei pe lună câte 22 cor. de elev, ear 10 elevi au fost primiţi cu beneficiul pe jumătate. S'a cheltuit în anul şcolar 1912/13 suma de 6046.46 cor. Averea mesei studenţilor este de 68,330 cor. 03 fileri, cu o creştere, faţă de anul trecut, aproape de 5 mii cor. — Orice dar, cât de modest, este bine primit. A se adresa către directorul şcolilor medii gr. or. române în Braşov.

*

Anuarul Institutului teologic şi pedagogic român gr. or. al diecezei Caransebeşului, pe 1912/13, Tip. Diecezană. — Cuprinde: Literatura religioasă şi istorică la români la începutul veacului al 19 lea, de Vasile Loichiţa. — Corpul didactic stă din: 1 director, 10 profesori şi 1 învăţător la şcoala de aplicaţie. In secţia teologică au fost 39 elevi, în cea pedagogică 28 elevi, cu totul 67. Bibliotecă prof. din secţia teologică are 935 volume, din cea pedagogică 805 volume. Şcoala de aplicaţie, cu şase clase, a fost cercetată de 22 şcolari. Inscrierile la institut se fac în 2—4 Septemvrie st. v.

*

Colecţiune de cântece şi coruri în 2 şi 3 voci, pentru şcolile poporale şi medii, şi pentru reuniunile de cântări, de *G. Fl. Preşmereanu* Dedicată învăţătorimii. Litografia Herz, Braşov. O broşură de 33 pp. Preţul 1·50 coroane. — Cuprinde 40 bucăţi religioase lumeşti şi patriotice: unisono, în 2 şi 3 voci. Unele sunt arătate ca lucrări originale, altele prelucrate după compozitori cunoscuţi. Colecţia va face, credem, bune servicii celor pentru cari e destinată. Câteva versuri, (ca bună oară cele dela pag. 7: „Prin zăpadă rece foarte“... Să nu fiu dormind ca moşul fără simţământ“ ş. a., prea siluite pentru a fi edificătoare), se vor înlătura la o altă ediţie.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători.

2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.

3. Spre *Vinţul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.

4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.

5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.

6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.

7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna:* 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.

2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.

3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.

4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.

5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.

6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.

7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

---

[1] Unii traduc văpaia cu *voinţa*.

[2] O altă traducere spune: Prin emanaţie din din univers s'au făcut zeii...

Nr. 280/1913. (159) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre din comunele mai jos însemnate din tractul Dobra, se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Răduleşti**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, şi restul prescris de lege, — precum şi eventualele cvincvenale, — întregire dela stat, pe baza documentelor învăţătorului ales, întregire pusă în vedere prin rescriptul ministerial Nr. 136061/1912; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei, — şi lemne de foc (12 m. cub.), din cari se va încălzi şi sala de învăţământ.

2. **Tisa**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, iar restul prescris de lege — ca întregire dela stat, ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei şi 5 stânjini lemne de foc, 1/2 pentru învăţător, iar 1/2 pentru încălzitul salei de învăţământ.

Invăţătorul ales este îndatorat a instrui şi elevii de repetiţie, apoi a instrui toţi elevii în cantările bisericeşti şi ai conduce la biserică.

Cererile de concurs se vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să se prezenteze în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 447/1913. (146) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Vima-mică**, (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă, pe lângă observarea dispoziţiei § 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 5/18 Iunie 1913

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea de-peatră", în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 436/1913. (145) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Poianaporcului** (Lápospatak), în sensul ordinului consistorial din 30 Aprilie 1913 Nr. 5579 Bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţi să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 5/18 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or român al tractului „Cetatea-de peatră", în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II **Săcelul-Marmaţiei**, protopresbiteratul Dejului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

1. Din „Fondul Rudolfin" arhidiecezan 800 cor. (optsute), solvibile în rate trilunare.
2. Dela credincioşi — circa 200 familii — câte o ferdelă de ovăs de familie (30 litre) în valoare de 400 cor.
3. Locuinţă în natură constătătoare din 3 odăi şi grădină.
4. Venitele stolare uzitate, cari se evaluează la suma de 800 cor. (optsute).

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat la conzistorul arhidiecezan, având — pe lângă observarea dispoziţiunilor regulamentare — a se prezenta în comună, spre a celebra, cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat bisericesc, ţinută la 18 Iunie 1913.

(148) 2—3 **Consistorul arhidiecezan.**

Nr. 410/1913 (143) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de **învăţători** în comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul **„Cetatea de peatră"**, se se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Costeni**, cu salar de: 300 cor. dela comuna bisericească şi 700 cor. ajutor de stat; 20 cor. relut de grădină şi cvartir în natură.

2. **Curtuiuşul-mic**, cu salar de: 200 cor. dela comuna bisericească, 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arh., şi 700 cor. ajutor cerut dela stat; grădină şi cvartir corespunzător în natură.

3. **Vima-mare**, cu salar de: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. ajutor de stat, ce va cere pe baza documentelor celui ales; cvartir în edificiul şcoalei şi grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Lăpuşul-ung, (Magyarlàpos), 15/28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră" în conţelegere cu comitetele parohiale.

Andrei Ludu
protopop.

Anunţ de licitaţiune.

Pe basa preliminariului de spese aprobate de Prea V. Consistor sub Nr. 6747 Epitr. din 1913 prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru zidirea bisericii gr.-or. din **Telechirecea**, tractul Făgăraş

Licitaţia se va ţinea la **12 Iulie st. n.** la 3 ore în casa parohului subsemnat.

Comuna bisericească va da cărămida, năsipul, petrişul precum şi cărăuşiile dela gara Făgăraş până la locul destinat.

Preţul strigării este de 7000 coroane, iar licitanţii au se depue înainte de licitare un vadiu de 10%.

Condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minus oferenţi, pe care îl va afla mai apt.

Telechirecea, la 12 Iunie 1913 st. v.

Iosif Martin prez. com. par. **Damaschin Anghel** notar.

(147) 3—3

Licitaţiune voluntară din mână liberă.

Casa din strada poplăcii (Quergasse) Nr. 6—8 (Cafee Restaurant Unicum) numărul topografic 994 Z. 6924/400 în cărţile funduare sibiene. Constătătoare din localităţile cafenelei o sală mare, două popicării, cu mai multe localităţi laterale, o gheţărie şi localitate frigoriferă, mai multe pivniţi şi încălzire centrală — se va vinde în **16 Iulie st. n. 1913** la 11 ore a. m. în **sala Unicum** din mână liberă.

Preţul strigării: 190 000 coroane.

Inaintea începerei licitaţiunei, doritorii au se depună un vadiu de **19.000**.— cor. care sumă se va bonifica cumpărătorului din preţul vânzării, iar celorlalţi licitanţi se va restitui imediat după terminarea licitaţiunei.

Contractul de cumpărare e a se iscăli imediat după terminarea licitaţiunei atât de cumpărător, cât şi de proprietar.

Cu detailuri serveşte advocatul **Dr. Carl v. Larcher, Grosser Ring 12.** (153) 2—2

Nr. 248/1913 of. pprezbit. (154) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate prin aceasta se publică concurs cu termin de **20 zile**, computat dela prima apariţie a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român".

1. **Diug**, cu salar anual de 1000 cor., din care 500 cor. dela popor şi 500 cor. ajutor de stat, care se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales. Cvartir în edificiul şcoalei confesionale şi jumătate parte de lemne din pădurea ce compete şcoalei confesionale. Grădină sau relut de 20 cor.

Dela învăţător se recere, ca să posează limba maghiară în mod corespunzător.

2. **Negrileşti** cu salar anual de 1000 cor., din care 300 cor. dela popor şi 700 cor. ajutor de stat, promis deja a fi asigurat pe numele învăţătorului ales, — cvartir în edificiul şcolar şi grădină ori relut de 20 cor.

3. **Poiana-Blenchii** cu salar anual de 1000 cor., din care 240 cor. dela popor şi 760 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales, cvartir natural şi grădină.

4. **Ciubanca** cu **filia Ciubăncuţa** cu salar anual de 1000 cor., din care 276 cor. dela popor şi 724 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales. Cvartir în edificiul şcolar şi grădină.

Invăţătorii dela aceste posturi sunt îndatoraţi a propune şi religiunea, a instrua pe elevii din şcoala de toate zilele şi din cea de repetiţiune în cântările bisericeşti a i conduce in Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei acolo la liturgie.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările concursuale instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiul protopresbiteral în Deş în terminul deschis şi cu prealabila încunoştiinţare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Deş, 17 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deş în conţelegere cu comitetele parohiali competente.

Teodor Herman
protoprezbiter.

Apa minerală naturală

„HEBE"

din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;
b) la dispepsie nervoasă;
c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;
d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;
e) la catarh de beşică şi rărunchi;
f) la haemorrhoide;
g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 3— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy)

(46) 83 -

Favoritul mijloc de înfrumseţare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o foloseşte în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor ştienţifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, şi după afirmarea renumiţilor chemici e cel mai bun şi nestricăcios mijloc pentru înfrumseţarea şi rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid şi sigur efect.

In restimp de vre o câteva zile dispar toate creţele, lintiţele, petele de ficat şi toate spuzele. b) (91) 4—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumseţează nu numai obrazii, ci îi îngrijeşte şi scuteşte de toate influenţele anotimpului, a soarelui şi a vântului.

Contra imitaţiunilor se Vă feriţi! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 şi 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1 20.

Expediţiuni poştale prin producentul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog, Müller Károly drog, Pischl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Ubert József.

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST, V. Koráll-utca 9.

Ce e bun e şi ieftin!

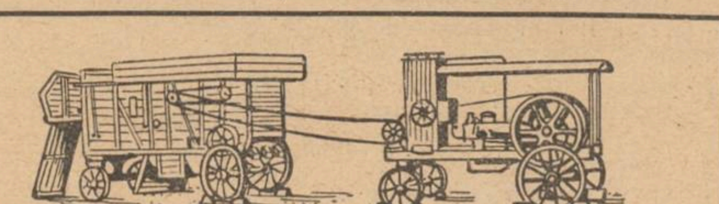

Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(100) 10—12

Corespondenţă românească.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articoli tehnici.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 4 –52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcouranturi ilustrate gratis.

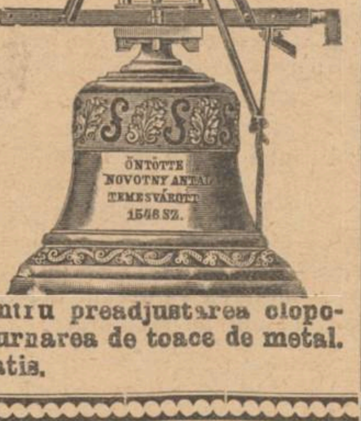

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 4/17 Iulie 1913. Nr. 69.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
—
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

IV.

Deschiderea dietei Ardealului.

Era într'o zi de Mercuri, 15 Iulie n. Zi caldă de vară. In orele de dimineață s'a făcut serviciu divin, cu chemarea Duhului Sfânt, în bisericile românești din Sibiiu, iar la orele 10 a fost misă mare, celebrată de episcopul Haynald, cu număroasă asistență, în biserica romano-catolică din loc. A fost de față comisariul regesc al dietei, contele de *Crenneville*, însoțit de membrii dietei, aproape numai Români.

La orele 11 se întrunesc apoi deputații în sala de ședințe dela „Impăratul Romanilor“, unde Sașii ocupă scaunele din centru, Românii cele din stânga, iar scaunele din dreapta, reservate pentru Maghiari și Secui, remân goale. Numai trei Maghiari și-au făcut apariția in dietă: contele Nemes, contele Béldi și armeanul Lászlóffy. Cei doi dintâi erau regaliști, iar acest din urmă era ales în cercul electoral al Gherlei.

Membrii dietei își ocupă locurile. Pe galerii public ales, în preponderanță dame. Puțin după orele 11 întră în sală comisariul regesc, contele de *Crenneville*, presidentul guvernului țerii, și e primit cu sgomotoase strigări de „*Hoch*“ și „*Se trăiască*“. Ia loc la masa presidială. In mână ține sigilat rescriptul împărătesc despre numirea sa de comisar pentru dietă. Ii tae sigilul, și dispune se fie cetit *în toate limbile țerii*. Era de următoriul cuprins:

„Noi, Francisc Iosif I, din grația lui Dumnezeu împăratul Austriei, rege apostolic al Ungariei, etc. mareprincipe al Transilvaniei și comite al Secuilor.

Măriți, venerați, nobili, ilustri, spectabili, generoși, onorați, prudenți și înțelepți, ai nostri iubiți credincioși!

In legătură cu rescriptul nostru regesc din 21 Aprile a. c. prin care am demandat a se convoca dieta iubitului nostru mareprincipat Transilvania pe 1 Iulie a. c. la Sibiiu, aducem la cunoștința și știința iubiților nostri credincioși, că pentru dieta aceasta am denumit comisar al nostru împuternicit regesc dietal pe credinciosul nostru iubit cu sinceritate, consilier intim și camerar, președinte al guvernului nostru transilvan, locotenent mareșal campestru conte *Ludovic Folliot de Crenneville*, proprietar al crucei militare pentru merite, cavaler al ordinului prusesc de coroană, comandor al ordinului würtenbergian de coroană pentru merite, mare-cruce al ordinului mareducal hessian Filip generosul, mare cruce al ordinului de casă ducal saxo-weimarian, comandor al ordinului portugez de turnieră și spadă, comandator al ordinului toscanic de St. Iosif, al doilea proprietar al regimentului de husari, prințul Carol de Bavaria, numerul 3.

Impărtășindu-vă iubiților credincioși aceasta, vă provocăm iubiților credincioși de a vă pune cu menționatul nostru comisar regesc dietal împuternicit în conțelegerea de lipsă și a-l sprijini întru împlinirea problemei sale în toate și în fiecare cu bucurie și tărie.

Cărora de altmintrelea vă remânem cu neschimbata ces. reg. și suverana noastră milă și grație. Dat în cetatea noastră capitală și residențială Viena, în 15 Iunie, anul 1863, al guvernării noastre al cincisprezecelea. *Francisc Iosif* m. p. Francisc conte *Nádasdy* m. p. La preaînalta proprie demandare a M. Sale ces. reg. apostolice: *Demetriu Moldovan* m. p.“

După cetirea rescriptului comisariul regesc comunică dietei, că guvernul Maiestății Sale a numit president interimal pentru dietă pe consilierul guvernial *Gustav Groisz*, pe care l poftește se ocupe locul presidial. Părăsește apoi sala, între aclamări vii și sincere.

Scaunul presidial îl ocupă presidentul interimal *Gustav Groisz*. E îmbrăcat în costum național unguresc de gală și poartă sabie. Rostește, în ungurește întâiu, apoi în nemțește, următoarea vorbire, drept discurs de deschidere:

„Când în urma introducerii mele prin Excel. Sa împuternicitul comisar regesc de dietă primesc presidiul interimal al dietei, concrezut mie de către regescul guvern, în sensul regulamentului provisoriu de dietă, privind la slăbiciunea puterilor mele și la mărimea problemelor, o fac aceasta cu îngrijire. Având însă încredere în binevoitoarea indulgență a onoratului corp representativ, precum și convins fiind despre aceea, că onoratul corp representativ mă va sprigini întru deslegarea grelei probleme cu prudentul seu consiliu, și că va conlucra din toate puterile la ajungerea scopului dorit de toți într'o potrivă, care stă în respunderea la așteptările preaînalte ale preagrațiosului nostru principe și întru înaintarea binelui patriei noastre mult iubite, — din simț de credință neclătită către M. Sa ces. reg. și apostolică și de iubire învăpăiată către iubita noastră patrie, cu acel propus serios îmi încep acest oficiu interimal, ca pe timpul cât îl voiu purta, neîmpedecând nici cât e mai puțin libera discuțiune a obiectelor ce vor veni la pertractare, în înțelesul și între marginile regulamentului provisoriu de dietă și de trebi preaînalt emis, se înaintez în sfera mea de activitate adoperarea onoratului corp representativ spre înaintarea binelui comun după a mea putință, rugând totodată pe onoratul corp representativ, ca continuând deslegarea acestei mari probleme, din partea sa cu împrumutată răbdare și înțelegere întru consultările ce se vor ținea sub presidiul meu interimal, se binevoiască a mă onora cu mult prețuita-i încredere, poftind din adâncul inimei, ca consultările noastre în conțelegere se aibă *spre mulțumirea tuturor națiunilor și confesiunilor din asta patrie o astfel de desvoltare, care se îndatorească posteritatea la o mulțumitoare reminiscență către corpul representativ al generațiunei presente*“.

Presidentul își exprimă părerea de rău, că neștiind destul de bine românește, nu-și poate rosti vorbirea și în această limbă, și roagă pe consilierul guvernial *Ioan Aldulean* să o cetească în traducere românească, ceeace se și face.

Sunt poftiți apoi cei mai tineri șase membri ai dietei se ocupe loc la masa presidială ca secretari. Se duc la masă următorii: Dr. Eugen de Trauschenfels, Franț de Brennerberg, Franț Obert, Ioachim *Mureșian*, Ioan *Florian* și Anton Lászlóffy. Trei Sași, doi Români și un Maghiar.

Constituirea provisorie fiind terminată, presidentul provoacă pe toți membrii presenți ai dietei se facă promisiunea (votul) cerută de regulamentul casei. Se cetește formula și toți respund cu „*promit*“, ori cu „*ich gelobe*“, iar trei răspund cu „*fogadom*“.

In urmă presidentul numește o delegațiune de șase membri, pusă sub conducerea contelui *Béldi*, pentru a merge la comisariul regesc spre a-l ruga se stabilească ziua și ora *deschiderei solemne* a dietei. Până la reîntoarcerea delegațiunii ședința se ridică. După redeschidere dieta primește solia adusă de delegațiune, că în ziua următoare, *16 Iulie, la orele zece*, comisariul regesc va face deschiderea solemnă a dietei, prin cetirea *mesajului de tron*. Ședința se închee la orele 12 și jumătate.

După ameaz deputații și regaliștii s'au întrunit în conferențe intime, *după naționalități*, pentru a se

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

c) *Pentru ce fel de cetitori e potrivită cartea?*

Cartea după cuprins e din domeniul științelor naturale, cari ca obiect de învățământ se propun sistematic în clasele V și VI ale școalei poporale. Cartea aceasta ar fi deci potrivită ca lectura pentru clasele pomenite precum și pentru școala de repetiție. Limba în care e scrisă, pentru copii dela 11—15 ani *dela sate* e cam grea. O mulțime de espresiuni le sunt acestora necunoscute. Pentru copii dela orașe de vrâsta pomenită sunt espresiunile necunoscute celor dela sate mai puțin străine. Cu toate acestea și copiii dela sate o pot ceti cu folos și cu interes.

Cartea în întregime e interesantă, nu se poate zice despre cutare parte că ar fi de prisos, căci totul e un întreg armonic, care ofere o icoană detailată a vieții multicolore a albinelor. Ca fond întreaga lectură e bună, numai limba ar putea fi mai românească ca construcție, adecă zicerile să fie mai scurte, traducerea mai liberă.

Părerea mea în reasumat este: 1. Cartea ca conținut e potrivită pentru copii de ambele sexe dela vârsta de 11—15 ani, atât dela sate cât și dela orașe, atât pentru școala de toate zile — clasele V. și VI. — și cea de repetiție, cât și pentru copii din clasele inferioare ale școalelor medii, fie acele românești sau străine.

2. Ca formă cartea e mai potrivită pentru școalele de categoria celor pomenite sub 1., *dela orașe*, dar luând în considerare fondul atât de interesant, cartea are loc și în bibliotecile școlarilor dela sate, căci neajunsurile formei sunt bogat răsplătite de fondul bogat și educativ.

Recomand deci cartea: „O călătorie în lumea albinelor“ de B. Nemțianu ca potrivită pentru bibliotecile școlare dela școale poporale, și pentru bibliotecile școlarilor din cele 4 clase inferioare ale școalelor medii.

Nu strică, dacă se suscepe această carte și în lista cărților pentru bibliotecile pentru adulți, — și chiar tractuale, — căci și pentru adulți e o lectură drăgălașe și instructivă.

B) **Ce ne povestește pădurea, de Putlitz** este o cărticică, care cuprinde 4 povești sau mai bine zis povestiri:

1. *Floarea macului*, 2. *Bradul și iarna*, 3. *Părul din pădure* și 4. *Piatra*. Intre toate patru povestirile este o legătură fină, formând oarecum un ce întreg. Le espun mai întâi *conținutul* pe scurt,

1. *Floarea macului.*

In introducere se spune, că greșesc oamenii, când cred că florile numai cresc, înfloresc etc., adecă au viață numai din afară, căci ele au și „o viață lăuntrică“. Fiecare floare își are caracterele sale: una e modestă, alta mândră; una veselă, alta tăcută, etc., apoi fiecare își are aspirațiile sale, veselia, jalea, iubirea sa. Mai presus de toate florile au un patriotizm mare, iubind locul, unde au crescut. Mai au florile și un organ, cu care se înțeleg între ele, și dacă cineva le pricepe limba tainică, multe poate auzi din conversațiile lor mai ales noaptea, când mai mult le place să-și facă una alteia destăinuiri.

Celce povestește această poveste a avut norocul să asculte și să înțeleagă dulcea limbă a florilor (într'o noapte frumoasă cu lună).

Le arată ce zice cutare și cutare floare ca: firele de iarbă, boboceii, clopoțelul, albăstreaua, cimbrul ș. a. Și conversația era mai ales despre nedreptatea și lipsa de dragoste cu care oamenii se făceau vinovați față de dânsele, cum le calcă în picioare, cum nu le bagă în seamă etc. Miosotis însă ia partea omului și spune, că nu sunt adevărate învinuirile, căci la cele mai solemne ocaziuni, la cununii etc., omul folosește florile. Ele sunt simbolul dragostei, a simțămintelor. Macrișul protestează, zicând că oamenii caută să coreagă și pe Creator; ear crinul spune, că tot răul e, că oamenii nu respectează florile, fiindcă nu le cunosc simțirile. Și câtă durere au florile, când mereu se prăpădesc dintre ele, deaceea dimineața întreg covorul de verdeață și flori e tot lacrimi. Oamenii însă în nesimțirea lor spun că aceea e rouă. Toate dau dreptate crinului.

Pe urmă se spune ce povestește florilor din jur un mac înalt. Toate voesc să asculte pe floarea macului. Și începe macul, întrerupt ici colea de observările florilor din jur, povestea despre originea lor, a macilor. Macul spune cum la început între toate creațiunile lui Dumnezeu era numai bucurie, veselie și unire. Numai o singură ființă nu împărtășa această fericire — și aceasta era noaptea. Și nu era fericită, fiindcă toate ființele o ocoleau din causă, că prin întunecimea ei ascundea oamenilor și animalelor frumsețile pământului. Inzadar cerca biata noapte să mulțumească pe celelalte făpturi, aprinzându-și micuțele ei lămpi, căci tot o urau toți. Astfel rătăcia biata noapte vecinic singură, tăcută și tristă.

Florile fiind miloase au prins milă de ea și au cercat să o îmbune și i-au dat mirosul lor și i-ar fi dat și colorile, dar nu se putea, deoarece noaptea numai întuneric răspândea. Astfel nimic nu îmbuna noaptea. Și supărata a rugat pe Creator să-i dee un soț, și i-a dat de soț somnul, și apoi visurile. Visurile au produs și pasiuni între oameni, căci pe lângă visurile frumoase și bune s'au născut și cele urâte și rele. Creatorul a voit să stârpească pe acești copii răi ai nopții, dar visurile bune s'au rugat de El, să le îngădue a trăi și Creatorul a ascultat glasul lor. Astfel au rămas în lume și visuri bune și visuri rele. Visurile rele caută de regulă pe oamenii răi. Oamenii se făceau din ce în ce mai răi. Intr'o noapte un om rău sta culcat pe iarbă, și somnul și organisa. Ungurii şi Secuii încă au ţinut conferenţă, în care au luat hotărâre *să nu se presenteze nici la deschiderea solemnă a dietei.*

Noul răsboiu. In răsboiul isbucnit între aliaţii de mai nainte norocul favorizează pe Sârbi şi pe Greci. Bulgarii au suferit mari înfrângeri astfel, că guvernul bulgar s'a simţit îndemnat se ceară intervenţia Rusiei, pentru legarea unui armistiţiu şi apoi pentru legarea păcii. Şi se pare, că intervenţia Rusiei a avut succes, pentrucă de două zile nu mai vin ştiri de pe câmpul de răsboi despre noi ciocniri. S'a ivit de nou planul, că pentru evitarea rivalităţilor, Macedonia să nu se împartă între statele balcanice, ci să-şi primească autonomia ca stat independent. Trupele române au întrat în Bulgaria, au ocupat oraşul Silistra şi linia Turtucaia Balcic, teritoriul pe care l-a reclamat România. Bulgarii nu s'au opus.

Acţiunea României.

Impresia mobilizării în Viena.

Viena, 3 Iulie n.

Joi dimineaţa în cercurile ziariştilor români din Viena se aştepta cu siguranţă ştirea despre mobilisarea armatei în România. Prea hotărâte şi prea categorice au fost declaraţiile guvernului român, că regatul va interveni în cazul unui războі între statele balcanice, decât ca să mai poată fi eludate intenţiile sale prin fel şi fel de consideraţii sau de asigurări diplomatice şi promisiuni, mai puţin însă prin situaţia ciudată de lupte sângeroase fără răsboi declarat.

Luni însă, guvernul român a primit explicaţia ce i s'a dat din Sofia, că conflictele (extrem de sângeroase) de până aci între aliaţii de eri n'au fost altceva decât escarmuşe, repetate de ambele partide, şi cu desăvârşire lipsite de caracterul luptelor de răsboi. România a acceptat încă acest joc de cuvinte, şi n'a mobilizat. Luni, Marţi şi Mercuri s'au repetat încăerările şi răsboiul a ajuns în curgere, şi nedeclarat. „*Reichspost*“ aduse Joi chiar şi ştiri despre anumite învingeri bulgare. România nu mai putea întârzie.

Intr'adevăr, în aceeaş zi dimineaţa a avut loc la Palat în Bucureşti consiliul de răsboi presidat de regele Carol, în urma căruia s'a dat ordinul de mobilizare.

In Viena ştirea s'a răspândit după amiazi, şi, deşi aşteptată, ea a produs senzaţie. „Cu cât ar fi fost mai mare efectul, dacă România făcea astă toamnă acest pas“, — observă oftând un redactor dela „Reichspost“!...

Ziarele de seara au comentat, fiecare în felul său, ştirea despre mobilizarea armatei române. „*Neue Freie Presse*“, totdeauna foarte reservată faţă de noi, şi dealtcum discretă, nu şi-a ascuns acum părerea de rău pentru această dovadă, care nu lasă îndoială despre noile orientări ale politicei româneşti. In articolele ce a dedicat în zilele precedente acţiunei regatului român, acest organ de publicitate conducător în monarhie a considerat rece şi s'ar putea zice cu oarecare indulgenţă acţiunea independentă şi spontană a României, numindu-o, — cu aluzie la o declaraţie a fostului cancelar german *Bülow* despre fraternizarea franco-italiană — un „extratour“, de care nu trebue să se neliniştească nimeni; atitudinea României îi părea cu atât mai rentabilă cât ea era, evident, urmarea firească *a politicei externe nefaste ce se face la Viena.* Dar, la toate prilejurile, „Neue Freie Presse“ îşi exprimă sugestiv şi încrederea, că România doară nu se va lăsa ademenită de apostolii panslavismului şi se va feri de a deveni o „expozitură“ a celor din Petersburg.

In numărul de Joi dimineaţa, acest ziar fruntaş îşi exprimă bucuria, că România ezită încă de a spune cuvântul irevocabil dând ordin de mobilizare, condamnă încă odată speculaţia greşită a diplomaţiei vieneze, care a înstrăinat România devotată, şi face apel suprem către Bulgaria şi o *îndeamnă încă odată să fie cuminte, să implinească cererile României şi să aducă chiar jertfe mari pentru a'şi câştiga bunăvoinţa regatului român.*

După ordinarea mobilizării, „*Neue Freie Presse*“ scrie:

„Cu părere de rău va auzi monarhia austro-ungară, că nu i-a succes guvernului bulgar a se pune de acord cu cel român.. Regretăm mult că România a ajuns astăzi acolo unde a dorit să o ducă *Franţa* şi *Rusia,* şi unde o vede bucuros şi *panslavismul.* Mobilizarea armatei române arată, că *între Viena şi Bucureşti nu toate lucrurile sunt aşa precum ar trebui să fie şi că diplomaţia noastră a îndurat un eşec,* care cu atât mai grav va fi simţit de opinia publică, cu cât relaţiile noastre cu România deveniseră foarte populare“. (Aceasta însă nu s'a prea văzut până acuma, mai ales nu la „N. Fr. Presse“. N. R.) Ziarul se întreabă apoi, *mulţumi-se-va oare România cu ocuparea teritoriului până la Turtucaia şi Balcic, ori,* — mai ales în caz de eventual succes al armelor bulgare contra Sârbiei şi Greciei — *doară va penetra România în inima Bulgariei, spre Sofia?*

Vina pentru această nouă războire se atribue unanim *Bulgariei.* Bărbaţii politici bulgari s'au dovedit, (deja din atitudinea lor la primul conflict cu România pentru Silistra) că au o natură ciudată de oameni lacomi, nesaţioşi, hrăpăreţi, fiinţe cari nici din cea ce le este prisos nu vor să cedeze nimic pe seama altora, sgârciţi, cari prea bucuros îşi uită datoria în momentul când ar avea frumos prilej de a se arăta recunoscători şi de a resplăti o nobleţă ce li s'a arătat decenii dearândul.

„Deciziunea României a fost provocată de ţinuta încăpăţinată a Bulgariei. Deşi putea fi convinsă Bulgaria, că România îşi va împlini la ori ce caz intenţiunea exprimată acum trei săptămâni în o notă către puteri, de a nu remânea neutrală în cazul unui nou conflict balcanic, totuş Bulgaria n'a făcut absolut nimic pentru a deturna dela sine acest pericol iminent“, constată însaş „Neue Freie Presse“, care li-a fost extrem de binevoitoare Bulgarilor şi care până în ultimul moment păstrase speranţa unui aranjament loial al Bulgariei cu România. Dar bărbaţilor conducători ai Bulgariei li-a lipsit înţelepciunea de a nu fi meschini şi înguşti la suflet în acest moment mare, decizător pentru soartea Bulgariei, *decizător pentru întreagă politica viitoare a Europei.*

Această a treia fază a răsboiului balcanic va fi cea hotărâtoare în viata multor popoare şi state. *C. Nedelcu.*

Intrunirea secţiilor literare.

Luni, în 1/14 Iulie, s'au întrunit în Sibiiu secţiunile ştienţifice literare ale „Asociaţiunii“ în şedinţă plenară ordinară. Au fost de faţă aproape toţi membri ordinari şi mulţi membri corespondenţi ai secţiunilor.

Şedinţa a fost deschisă la orele 10 prin presidentul „Asociaţiunii“ domnul *Andrei Bârseanu,* cu o vorbire frumoasă, pe care sperăm a o putea publica în întregime.

Domnul president numeşte verificatori ai proceselor verbale pe domnii I. A. de Preda şi I. I. Lapedatu, apoi secretarul Oct. C. Tăslăuanu ceteşte raportul secretarului literar către şedinţa plenară ordinară a secţiunilor. Amănunţitul raport, care va fi publicat în „Transilvania“, a fost ascultat cu mare atenţiune.

La propunerea domnului president *A Bârseanu* se decide cu mare însufleţire trimiterea unei telegrame de salutare marelui binefăcător al neamului nostru, domnului *Vasile Stroescu,* care de present se află în Călimăneşti (Vila Cosma), apoi şedinţa se închide, pentruca singuraticele secţiuni să-şi poată ţinea şedinţele şi să-şi poată formula propunerile.

După ameaz, la orele 5, s'a ţinut a doua şedinţă plenară, tot sub presidenţia domnului A. Bârseanu, presidentul „Asociaţiunii“. In numele secţiunii literare raportează domnul Dr. Alexandru Bogdan despre activitatea acestei secţiuni în cursul anului espirat, în numele secţiei istorice dl Dr. Ioan Lupaş, în al celei ştienţifice dl Arseniu Vlaicu, în al celei şcolare dl Dr. O. Ghibu şi în al celei economice dl I. I. Lăpedatu. Şedinţa plenară a luat act despre cuprinsul acestor rapoarte, a acceptat propunerile făcute din partea singuraticelor secţiuni, şi la orele 8 şedinţa a fost încheiată.

Notăm, că întrunirea secţiilor ştienţifice-literare a fost premearsă de un congres al profesorilor dela şcoalele medii. A fost bine cercetat.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

Care este prin urmare după conţinutul acestui cântec principiul creării universului? Este următorul: în acea fiinţă fără formă şi fără calităţi cu ajutorul cărora ai putea-o deosebi, s'a mişcat undeva o năzuinţă, o voinţă către o formă oarecare; această voinţă oarbă, pornită în univers către viaţă, a produs feluritele forme ale tuturor celor ce există în lume. De unde îşi deduce însă originea aceasta *Una Singură,* de când există, cine a creat-o: acestea sunt lucruri ce nu se pot pricepe şi nu se pot şti! Ea formează ultima cauză şi ultimul scop, către care tinde toată filozofia. — Asemănător cu acest interesant mit indic şi-a imaginat în timpul mai nou şi filosoful *A. Schopenhauer* (1788—1860) crearea universului. Lumea n'a fost creata zice el, pe urma unei activităţi raţionale şi plănuite, ci o voinţă oarbă şi neraţională s'a mişcat deodată undeva spre viaţă în acel cuprins, Unul singur... O altă asemănare între filozofia indică şi a lui Schopenhauer o găsim şi în faptul, că crearea lumii este considerată la amândoi de începutul suferinţii şi al patimilor. Atunci numai când toate fiinţele se vor întoarce la acea stare primordială a liniştii, a acelei Una-Singură, a răpaosului, atunci numai când sufletele se vor împreuna cu unitatea universului, adecă cu atot pătrunzătorul *Brahma*: numai atunci va veni mântuirea şi se va înfăptui universala fericire! Această unitate a sufletului omenesc cu sufletul universal formează o însemnată premisă în filosofia indică, şi cunoaşterea acestei unităţi înseamnă culmea grandioasă a filosofiei. Cu această idee a înrudirii tuturor fiinţelor întreolaltă stă în legătură însă şi credinţa în metempsihosă, adecă în pribegirea sufletelor. De unde a venit credinţa în pribegirea sufletelor, nu se poate şti cu siguranţă; însă această idee grozavă, că viaţa nu se sfârşeşte numai cu o singură moarte, ci că după moarte urmează o nouă renaştere, şi că după fiece naştere urmează o nouă moarte, că această luptă împotriva puterii de ghiaţă a morţii şi a eternei nimiciri şi renaşteri nu încetează niciodată: această idee aduse asupra filozofiei indice, ca un nor, pesimismul cel mai înfiorător. Singura uşă de scăpare din marele labirint al nefericirii şi singura mântuire posibilă este *negarea absolută a voinţii de-a trăi.* De viaţă se ţine strâns legat numai acel om, care n'a ajuns încă la marea cunoaştere despre unitatea tuturor fiinţelor personale şi cosmice. *Neştiinţa* şi *pofta,* acestea sunt piedecile, sunt cătuşile ce înlănţuesc strâns pe om de imperiul morţii; nimicirea poftei şi ajungerea la cunoaştere însă, aceasta este singura cale a mântuirii!..

Ca să reasumăm încă odată cele expuse până aici, trebue să constatăm mai întâi de toate, că concepţia de viaţă a Inzilor are caracter panteistic. Prin emanaţia celor deosebite din acea Una-Singură, se produc singuraticile fiinţe. — Cât priveşte această emanaţie, existau la Inzi cele mai diferite opinii. Unii cred, că zeul *Praiapati* ar fi produs toate prin naştere. Alţii îşi imaginează lucrul cu mult mai filozofic, mai complicat, şi anume: aceasta Una-Singură se cunoscù mai întâi pe sine însaş. Apoi îşi dori un al doilea. Astfel se produseră fiinţele de gen bărbătesc şi femeesc. — Deosebit de curios şi de caracteristic este felul cum mitologiei indice i se ataşază şi filozofia, încetul cu încetul. In *Rigveda* X v. 90, apare un element nou, şi anume, jertfa care conform evlaviei ce respiră din cântecile vedice are însuşirea, ca forţă creatoare de univers, să impună şi chiar să-i silească pe zei la fapte. Zeii aduc astfel jertfă pe *Purusa,* adecă pe fiinţa primordială, care cuprinde în sine întreg conţinutul spiritual şi material al universului. Din acest Purusa, care pătrunde totul, se născură toate lucrurile din lume, şi anume mai întâi animalele. Când îmbucătăţiră zeii pe acest Purusă s'au făcut cele patru caste, adecă din gura lui a eşit Brahmanul, din braţele lui luptătorii (ostaşii), din şolduri ţăranii, şi din picioare aşa numiţi Ciudra, adecă clasa cea mai de jos Din spiritul lui a eşit apoi luna, din ochi soarele, din gură zeii Indra şi Agni, din răsuflare Vaiu, din buric văzduhul, din cap cerul, din picioare pământul şi din urechi stihiile lumii.

Deosebit de caracteristic şi de limpede este tractat acest proces al creaţiunii de natură panteistică la începutul cărţii de legi a lui Manu (*Lukas: Die Grundbegriffe in den Cosmogonieen der alten Zeit. 1893. Pag. 222 ff.*), ce formează baza teologiei brahmanice. Acolo se spun următoarele lucruri: „Acest întreg era învelit la început în întunerec, invisibil, nepipăibil, imposibil de cunoscut, aşa încât era cufundat în somn cu totul. Deodată însă zeul preaputernic de sine stătător şi nevăzut s'a revelat, creând, pentruca să se facă visibil acest totul cu cele cinci elemente şi celelalte lucruri, şi alungă întunerecul! El care sta dincolo de lumea experienţii empirice, care este indefinibil, nevăzut şi etern, care este fiinţa tuturor fiinţelor şi totuş neinţelegibil, apărù într'o formă... Fiind plin de dorinţă şi de năzuinţă de-a scoate din propriul său trup diferite creaturi, creă el mai întâi apa şi depuse în ea o sământă. Această sământă se desvoltă în forma unui ou de aur strălucitor ca soarele, din care s'a născut el însuş ca Brahma, adecă tatăl original al tuturor lumilor. — „După ce acest Dumnezeu s'a odihnit în ou un an întreg, îl crepă în două numai prin propria sa gândire. Din cele două coji formă el cerul şi pământul, la mijloc aşeză văzduhul, cele opt stihii ale lumii, şi eternul loc al apei“.

In India zeii şi oamenii nu stau duşmănoşi unii împotriva celorlalţi. Deja în cele mai vechi cântece ale Vedelor ei sunt legaţi împreună c'o cingătoare compusă din sentimentele prietiniei şi bunei învoiri. Filozofia apoi vine şi nu face altceva, decât sintetizează par-

---

visurile veniră la el; păcatul însă nu-i lăsă să se facă stăpâni pe dânsul. In sufletul său se vădi un gând rău, să ucidă pe fratele său. Inzadar somnul vărsă asupra lui picuri liniştitoare din băţul său fermecat, şi înzadar visurile picau în jurul lui; el se silea să scape de sub puterea lor blândă. Atunci somnul îşi chemă copiii (visurile) la dânsul zicând că omul acela nu e vrednic de darurile lor. Şi au fugit dela omul cel rău. Când s'au depărtat visurile, somnul mânios pe băţul său fermecat, care deastădată nu-şi putea validita puterea, l-a vârât în pământ. Deasupra băţului pluteau visurile cu tablourile lor uşoare, pe cari au voit să le dee omului. Atunci noaptea a suflat viaţa peste băţul fermecat şi acesta a prins rădăcini în pământ. El a înverzit, dar a păstrat în el picăturile, cari aduc somnul. Şi durerile visurilor au luat forma de flori delicate, ce se mişcă uşor. Acestia sunt macii. Astfel s'a gătat povestirea macului. Tocmai se crepa de ziuă şi ascultătorii, adecă celelalte flori, erau pline de lacrimi.

2. *Bradul şi iarna.*

Conţinutul: Mai mulţi arbori din pădure vreau să afle dela brad părerile lui despre iarnă, căci numai el e şi peste iarnă verde şi o cunoaşte; pecând ceilalţi arbori în acel timp dorm. După o dispută oarecare la care iau parte teiul, plopul, stejarul şi alţii, bradul se înduplecă să le povestiască despre iarnă.

Dumnezeu a făcut anotimpurile şi lor li-a încredinţat lumea cu florile şi toate plantele ei să şi le împartă între ele şi să le îngrijască. Anotimpurile s'au simţit fericite şi mulţămite de acest dar al lui Dumnezeu. Bunăînţelegerea între anotimpuri n'a durat mult. Primăvara cea obraznică şi schimbăcioasă nu putea suferi pe iarna tacticoasă; vara nu putea suferi toamna cea cu sânge rece; toamna ocăra pe primăvară şi astfel cearta între anotimpuri era tot mai mare. Intre astfel de împrejurări toate plantele sufereau. La sfaturile toamnei anotimpurile au hotărât să-şi împartă între ele pământul, ca să fie pace. Iarna îşi clădi locuinţa la ambii poli, vara luă mijlocul pământului; iar toamna şi primăvara se aşezară cu domeniile între iarnă şi vară. Anotimpurile n'au rămas pentru totdeauna la această împărţeală, numai iarna a rămas în casa sa veche — la poli — pentru totdeauna stăpână. La întrebarea de unde ştie bradul acestea, fiindcă şi el stă locului nemişcat ca celelalte plante, le povesteşte bradul, cum un văr al său, un brad înalt preschimbat în catarg de corabie a călătorit în împărăţia iernei la poli. Iarna n'a primit bucuroasă corabia, fiindcă ştia, că atunci când ea bate la uşa acelora, cari veniau din alte împărăţii, e puţin pretineşte primită, dar văzând catargul de brad, s'a înmuiat, căci iarna are o afecţiune foarte mare faţă de brad, care dintre toate plantele îi este iarăşi cel mai bun prietin. Şi s'a pus de poveşti cu vărul bradului povestitor, cu catargul şi a început a povesti şi a întreba de câte amănunte toate. Şi atât îl iubea, încât n'a voit să se mai despartă de el şi a închis corabia cu braţele ei tari de ghiaţă. Catargul se simţea bine, dar echipamentului corăbiei îi mergea rău, proviziile şi toate lemnele s'au gătat şi au hotărât în urmă să ardă şi catargul să se încălziască la focul lui. Atunci iarna, ca să nu fie ars prietinul ei, s'a îndurat şi a slobozit corabia şi aceasta s'a întors bine în ţara ei. Impărţirea pământului între anotimpuri n'a rămas până la sfârşit. Primăvara cea nestatornică n'a fost mulţămită. Şi nu şi-a dat pace, până nu a ajuns să se facă altă împărţială. In sfârşit s'a făcut o nouă învoială între ele, aşa ca să nu fie ţărmurite fiecare la locul ei cel ales la început. Dar din noua împărţire toate au ştiut trage folos pentru sine, împărţind toate productele şi bunurile naturei între sine. şi numai iarna a fost păcălită, aşa încât chiar şi frunzele căzute au vrut să i le ia. Dintre toate plantele numai bradul şi edera i-au rămas credincioase şi iarna le şi iubea din tot sufletul. (Edera e solul dragostei, unind frunzele pădurei cu florile). Bradul pentru statornicia lui şi în timpul de iarnă e împărtăşit de dragostea cea mai caldă a oamenilor şi cu deosebire a copiilor, folosindu-l ca pom de crăciun. Astfel stăpâneşte bradul toate anotimpurile. Numai când pomul de crăciun rând pe rând e despoiat de toate podoabele şi se uscă oamenii nerecunoscători îl aruncă în foc şi aceasta face pe brad să se supere. Deaceea trozneşte aşa bradul, când arde. Asta e istoria bradului şi iernei. (Va urma).

tea divină, care pătrunde toate lucrurile. Sufletul omului este o părticică, este o suflare din sufletul etern al Dumnezeirii. Din această unire originală și nedespărțită dintre Dumnezeu și natură, sau din acel Dumnezeu-Natură, cum s'ar numi *Goethe*, s'au făcut toate! Faptul acesta caracteristic obvine fără deosebire în toate miturile indice..

(Va urma).

Din despărț. „Asociațiunii“.

Convocare.

P. T. membri ai „Asociațiunii pentru literatura română si cultura poporului român“ din desp. „Abrud-Câmpeni“, precum și sprijinitorii causei culturale, se învită a participa la adunarea cercuală, ce se va ținea Dumineca în 10 August n. 1913 la orele 11 a. m. în școala confesională gr.-or. română din comuna bisericească Neagra-Feketevőlgy cu următorul

Program:

1. Participarea la serviciul divin.
2. Deschiderea adunării cercuale.
3. Raportul despre activitatea comitetului cercual, raportul cassarului și statorirea budgetului pe 1913/14.
4. Alegerea unei comisiuni pentru încassarea taxelor și înscrierea de membri noi.
5. Disertațiuni poporale anunțate directorului cu 5 zile înainte de adunare.
6. Eventuale propuneri făcute conform statutelor.
7. Alegerea a 2 delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“.
8. Alegerea directorului și a comitetului cercual pe un period de 3 ani.
9. Verificarea procesului verbal și încheerea adunării.

Din ședința comitetului cercual, ținută la 23 Iunie 1913.

Romul Furdui
direct. desp.

Demetriu Gan
secret. desp.

NOUTĂȚI.

Ministru nou. Domnul *Beőthy László*, ministru de comerciu, a demisionat, din motive familiare, iar în locul seu a fost numit ministru de comerciu baronul *Harkányi Iános*, membru al casei magnaților. Noul ministru a pus Luni jurământul și astăzi își ia postul în primire.

*

Alegere de protopop. Joi în 10 Iulie s'a ținut alegerea de protopop al tractului Mehadia, în dieceza Caransebeșului. Părintele *Ioan Pepa*, protopopul Buziașului, a întrunit 54 de voturi; administratorul prot. păr. Dr. I. Sârbu 11 voturi. Comisar consistorial a fost păr. protopop A. Ghidiu dela Caransebeș.

*

Liberați. In urma demersurilor advocatului Dr. A. Doboși din Sătmar și ale deputaților Mihali și St. C. Pop, tribunalul sătmărean a liberat Joi atât pe preotul Murășanu cât și pe ceilalți tovarăși de temniță. Procesul este amânat pe luna viitoare.

*

Un străin — membru la o instituție română. *Revista Teatrală* primește din Sângeorgiul român următoarele: „Dl Iosef *Wagner* s'a înscris membru ajutător al societății noastre pentru fond de teatru — plătind 6 cor.; cu toate că este german și e permutat într'un oraș săsesc (Mediaș), dorește să figureze între membrii societății și pe anii 1910, 1911 și 1912. A și plătit regulat taxa de câte 10 cor., ca membru pe viață“. — Un străin, care înțelege năzuințele culturale românești, merită toată stima noastră.

*

Promoție. Domnul *Evgen Casparovici*, originar din Bucovina a fost promovat Mercuri doctor în medicină la universitatea din Viena. Il felicităm pe noul medic român cu atât mai mult, cu cât dsa lipsit de mijloace și-a pregătit prin hărnicia și prin activitatea sa această carieră frumoasă, pe care îi dorim mult noroc.

*

Balon Omnibus. Un sindicat de finanțieri englezi și francezi va întocmi o circulație regulată cu balonul între Londra și Paris. Sborul are să dureze patru ore și va costa 250 franci de persoană. Comunicația va începe în Septemvrie a. c.

*

Venitul lui Quo Vadis. Reprezențiile cinematografice ale vestitului roman de Sienkievicz *Quo Vadis*, care se dau acum în orașele europene, au adus autorului un venit de un milion și 250 000 franci. O societate americană plătește romanțierului polon suma de un milion și 400·000 franci, pentru dreptul de a reprezenta în America filmele lui Quo Vadis. E cel mai mare onorar ce s'a plătit vreodată unui romanțier.

*

† Elvira Pop n. Făgărășan, soția advocatului din Abrud Dr. Laurențiu Pop, a încetat din viață în 12 l. c. la orele 1½ dim. în etate de 40 ani și în al 22-lea an al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea defunctei s'a făcut Luni la 14 l. c. la orele 2½ p. m. în cimiteriul din Abrud. Odihnească în pace!

*

Democratizare. Parlamentul norvegian a desființat dreptul de *veto* al regelui împotriva hotărârilor storthingului. In calea sa spre democratizare, camera din Cristiania nu se oprește aici, ci în curând se va ocupa și cu ștergerea ordinelor și decorațiunilor date de suveran. Este vorba și de ordinul Olaf, înființat în 1874 de regele Oscar I în amintirea regelui Olaf. Distincția aceasta, care are 5 clase, se acordă pentru merite patriotice, științifice și de artă.

*

Contra panslavismului. Scriitorul bulgar Mihailovici care mai demult era aderent fanatic al Rusiei, a ținut săptămâna trecută o conferență în Sofia și a condamnat politica slavă. Bulgaria, zice conferențiarul, trebue să caute prietenia monarhiei austro-ungare; căci panslavismul însemnează pentru bulgari curată sinucidere.

*

Posturi de profesori. Consistorul român ort. din Arad, în urma concediului acordat profesorului Dr. P. Pipoș, învită candidații de profesori doritori de-a ocupa catedra de științe *pedagogice* să se anunțe până cel mult la 1/14 August a. c. Beneficiul împreunat cu acest post este: 2800 cor. pe an. — Consistorul numit mai publică concurs, cu acelaș termin, pentru îndeplinirea definitivă a catedrei de matematică și fizică la institutul pedagogic diecezan. Salar 2600 cor., cvincvenale și bani de cvartir.

*

Examene de advocați. Din Murăș-Oșorheiu se scrie, că Sâmbătă s'au sfârșit examenele pentru obținerea diplomei de advocați. Din Ianuarie și până astăzi s'au prezentat la examene 302 candidați. Au primit diplome 269 inși.

*

Avis. In urma însărcinării primite învit pe colegii mei, cu cari am terminat în anul 1873 cursurile teologice în seminarul „Andreian“ la întrunirea proiectată pe Marți în 9/22 Iulie a. c. la 1 oră d. a. la „Restaurantul Brote“ în Sibiiu. Agnita 1/14 Iulie 1913. *Ioachim Muntean*, protopop.

*

Concert în Făgăraș. Societatea de diletanți români „Progresul“ din Făgăraș va da un Concert, Marți în 22 Iulie st. n. în sala dela „Hotel Paris“ (Sorea) în Făgăraș, cu concursul domnilor Ștefan Mărcuș, Ionel Crișan și d-șoara Aurora de Barbu, cântăreți de operă. Inceputul la 8 ore seara.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor români sibieni, au mai dăruit: Ion Nanu, paroh (Sâmpetru), soția sa Hareti n. Furtună, cor. 1·50; Cosma Jinariu, sodal măsar (Șugag), 1 cor.; Cornel Tăslăuanu, culeg. tipograf (Paris), 2 cor., măestrul de dans diplomat Nicolae Stoica din banii adunați cu pălăria „Dzeu vede“, la convenirea socială din 6 Iulie c. coroane 3·48; Pompi Dan, director școlar, Valeriu Pană și Ion Sperchez, învățători, toți din Zernești și Vasile Micuda, înv. (Cetea) fiecare câte 1 cor.

*

Sbor dela Londra la Paris fără escală. Aviatorul francez *Gilbert*, care în ziua sosirei presidentului Poincaré în capitala Angliei a făcut un sbor dela Paris la Londra ducând cu sine un număr de ziare cari serbătoreau înfrățirea anglo-franceză, s'a reîntors la Paris pe aceeaș cale aeriană fără escală și a sevârșit acest sbor în 3 ore 15 minute. Gilbert a plecat cu monoplanul său Morane-Saulnier la ora 4 după ameazi în vânt de 14—15 m. pe secundă, care l-a făcut să devieze mult dela linia cea mai scurtă și a aterizat la Paris la ora 7 și 15 seara. Până acum timpul cel mai scurt în care s'a efectuit acest sbor, a fost de 3 ore 55 minute. Astfel Gilbert a bătut acest record stabilit acum doi ani de aviatorul francez Pierre Prier.

*

Mulțămită. Cu ocaziunea petrecerii din 1 Iunie 1913, aranjate în comuna Sârbi (tractul Ilia) în favorul bibliotecii școlare au contribuit domnii: Zevedei Mureșan protopop, Ilia, 3 cor., Ioan Iancu dir. de bancă 8 cor.; Victor Gerasim adv., Dumitru Dater, proprietar, Nagy Albert, comersant, Miron Oprean, paroh, câte 2 cor.; George Furdui, înv. 1 cor.; Farkas Zsombor, notar, Martonossy György, subnotar, câte 2 cor., și Alexă Doda, scriitor, 1 cor., cărora subscrisul în numele tinerimii școlare exprimă profundele sale mulțumiri. Sârbi, 29 Iunie 1913. *Drăgan Mariș*, învățător.

*

Petrecere în Murăș-Uioara. Românii din Murăș-Uioara și jur învită la Petrecerea de vară, ce se va aranja Dumineca în 27 Iulie n. 1913 în „Hotelul erarial“. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare: 1 cor. 60 fil., de familie 4 cor.

Cassete de economisare.

Deodată cu ideia salutară de a să organiza prin satele noastre *expoziții de copii*, la cari iau parte părinții cu copiii lor, spre a fi esaminați de medicii noștri, dacă și încât întrunesc condițiile, cari asigură vitalitatea (puterea de viață) a fiitorului muncitor, s'a născut și ideia, nu mai puțin salutară, de a se introduce între ai noștri și așa zise „*Cassete de economisare*“. Plăsmuitorul acestei idei este neobositul protopretor din Săliște, dl *Petru Drăghits*, totodată membru în comitetul central al „Reuniunii române agricole din comitatul Sibiiu“. La propunerea d-sale adecă, juriul primei expoziții de copii, aranjate de noi la 1906, în puternica comună curat românească Apoldul de jos, a hotărât, ca premiile în bani, ce să vor decerne pentru copiii expuși, constând ele și altfel din sume neînsemnate, în loc de a să da la mâna acestora, să se introducă în câte un libel de bancă, purtând numele premiatului, care să se predea, pe lângă o cassetă de economisare, părinților. Scopul urmărit este de a deprinde și pe părinți, dar mai ales și pe mititeii copilași la economisare. Cassetele, în cari se introduc filerii adunați, le-a pus, cu multă prevenire, la dispoziție „Cassa de păstrare din Săliște“, ear cheile cassetelor le îngrijește tot Cassa de păstrare, la care se fac depunerile și care la anumite intervale din an, prin un funcționar al său, ridică bănișorii adunați în cassete și i trece în libel spre a aduce camete.

Informațiunile câștigate zilele acestea de comitetul Reuniunii noastre, atât dela direcțiunea Cassei de păstrare din Săliște, cât și dela harnica primărie comunală din Apoldul de jos, ne-au întărit în convingerea, că poporațiunea noastră știe aprecia această modalitate, proprie de a cultiva și desvolta simțul de economisare, simțul de a aduna cu puținul și de a cruța parale albe pentru zile negre. Din rapoartele primite, aflăm, că din 63 copilași premiați în 1906 numai unul și-a ridicat depunerea, ear restul de 62, sunt trecuți și azi în registrele deponenților Cassei de păstrare. Din cei 62 deponenți nu mai puțin ca 43 și-au sporit binișor depunerile, rămânând numai 19, cu părinți mai scăpătați, la depunerea genuină, de câte 3 cor., sporită singur cu interesele conveniende, la cor. 3·68. Cea mai însemnată depunere de cor. 23·19 este a premiatei Elisaveta M. Popa; de cor. 22·26 a Elisavetei M. Babă; de cor. 16·13 a Victoriei D Fărcaș; de cor. 15.10 a lui Moise I. Vasile etc. Suma totală de cor. 186 depusă în 1906 astăzi a crescut la cor. 441·23. După raportul primăriei s'au mai găsit 8 copilași, afară de cei premiați, ai căror părinți și-au procurat dela Cassa de păstrare cassete de economisare.

Din experiențele făcute de primăria din Apold în jurul acestor cassete, se remarcă faptul, că depunerile s'au înmulțit cu filerii dăruiți de părinții și de rudeniile copilașilor la serbători, la nunți, la botezuri, la vânzări de bucate, de nutrețuri, de vite și la alte prilejuri potrivite. Dar s'au înmulțit ele cu deosebire în zilele, ce premerg sosirei trimisului Cassei de păstrare din Săliște să ridice din cassete micile agoniseli și să le treacă în libel. Eată un mijloc nobil de emulare, care să poate cultiva prin venirea cât mai deasă în contact a functionarului Cassei de păstrare cu micii deponenți. Un alt mijloc pentru înmulțirea avutului acestor mici capitaliști, după părerea primăriei, ar fi ca preoții și învățătorii să pună la cale cât mai dese și anume întruniri de ale copiilor și ale părinților lor, când să se vorbească despre însemnătatea cassetelor, despre crutare și altele. Tot în scopul înmulțirii, intelectualii și cu deosebire învățătorii din localitate ar putea jertfi câteva ore din săptămână, când să instrueze pe copilași în confecționarea de fel de fel de lucruri de mână, în împletit de corfe, de chelteauă, de lese etc., cari valorizându-se, prețul lor să se introducă în cassetă. O urcare cât de neînsemnată din partea băncii a etalonului cametelor după depuneri, ar fi proprie de a îndemna poporațiunea să înmulțască depunerile.

De încheiere mai amintesc, ca vrednic de știut, că direcțiunea „Cassei de păstrare din Săliște“ numai în acel caz pune la dispoziție „Cassete de economisare“, dacă sumele adunate să depun la acel institut, deoarece, fie-care cassetă are Nrul său și fie care Nr. are cont deschis în registrul „Depuneri spre fructificare“. Pentru fiecare cassetă să depun cor. 3, cari, la caz că se perde sau strică casseta, rămân în favorul institutului, drept preț de rescumpărare al cassetei.

Astăzi, când toți suntem preocupați de cultivarea simțului de jertfire și de economisare în poporul nostru, nu putem recomanda din destul „*Cassetele de economisare*“. Reuniunea noastră agricolă, la proximele expoziții de copii, va urma cu premiile ca la Apoldul de jos.

Sibiiu, 13 Iulie 1913.

Vic. Tordășianu
secretarul Reun. rom. agricole sibiene.

Cărți și reviste.

Anuarul I al școlilor primare centrale române gr.-or. de băeți și fetițe din Brașov pe anul școlar 1912—13. Publicat de Ștefan Popovici director și Radu Prișcu director-substitut. Tip. Ciurcu & Comp. Cuprinde, afară de datele școlare, următoarele: Cuvânt înainte. Școala de lângă biserica sf. Nicolae până la 1830, din monografia „Ist. școlilor centrale rom. din Brașov“ de A. Bârseanu. Școala e izvorul luminei, conferență de R. Prișcu. Despre alcool; despre importanța paserilor și arborilor, prelegeri de R. Prișcu. Despre crutare, conferență pentru popor, ținută de Candid Mușlea.

*

Cosinzeana revistă ilustrată săptămânală pentru familii, nr. 27 cuprinde: Salutăm drapelul sfânt... † Stefan O. Iosif. † Ilarie Chendi. România — gata de războiu. Ape mari. Un suflet eroic de demult. Eroina. Rânduri mărunte. — Haz, etc. T. Murășan: A fost demult, poezie. Radu Mărgean: Departe undeva..., poezie. Vasile Stoica: Noli tangere, poezie. St. O. Iosif: La arme, poezie. A. Lupeanu: Zile de vară, impresii. Zaharie Bârsan: Du-mă..., poezie. Constanța Hodoș: Caterina Varga, proză. Ciura: Floarea Betuliei, roman. Ilustrații: Principele Ferdinand al României; St. O Iosif; Ilarie Chendi; Trupa artistică: Soții Bârsan și dl Toneanu; Două strade din Orăștie sub apă; Pavlova, o celebră dansatoare rusă; Regele Spaniei Alfonso XIII; Preotul Dobreanu și Biserica gr.-cat. română din Corbu. — Abonament: Un an 12 cor., ½ an 6 cor. Pentru România 20 cor. Redacția și administrația: Cosinzeana, Orăștie.

*

Anuarul XLIX al gimnaziului gr.-or. român din Brașov și al școlii reale, pe al 63-lea an școlar: 1912—13. Publicat de *Virgil Onițiu*, director, Tip. A. Murășanu. — Cuprinde: Internatul nostru, de Ion Petrovici. Discursul funebral, la înmormântarea profesorului L. Nastasi, de A. Ciortea. — Corpul didactic la gimnaziu e compus din 1 director și 12 profesori; la școala reală din 1 dirigent de studii și 6 profesori; afară de aceștia 5 profesori ajutători etc. Despre masa studenților (am anunțat-o într'un număr precedent). Biblioteca centrală are 13 351 opuri în 14.753 vol. și 7978 fascicole în preț de 27.613 coroane. Bibliotecile de clasă (12 ale școlarilor) au 3079 volume; biblioteca de mână (pentru prof.) 270 vol. — La examenele de maturitate din 1911/12 s'au prezentat 46 candidați, din aceștia au trecut examenul 39 absolvenți, 7 au fost respinși pe două luni din un obiect. La școlile medii s'au înscris cu totul 417 elevi, din cari 326 la gimnaziu, 91 la reale. Suma totală a școlarilor înmatriculați la școlile noastre centrale brașovene în 1912/13 este: 1235, cu 32 mai mulți decât în 1911—12. Anul școlar viitor se începe în 2/15 Septemvrie.

*

Revista Teatrală. Organul „Societății pentru fond de teatru român“ apare de 6 ori pe an, sub conducerea secretarului literar al societății: *Dr. Horia Petra-Petrescu.* Nrul 3 din 1913 are următorul cuprins: La chestia teatrului dela țară, de Virgil Onițiu. — Darea de seamă asupra compozitiilor muzicale întrate la concursul Cazotti. De G. Dima. — Un turneu muzical (1912) De Ștefan Mărcuș. — Dela concursul pentru premii din „fondul Dr. Ioan Mihu“: „Străina“ de Bolcaș, analiză de Dr. Iosif Blaga. — Agata Bârsescu, biografie. — „Wilhelm Tell“ de Schiller, în traducerea lui Ștefan O. Iosif. Raport înaintat societății, de Dr. Horia Petra-Petrescu. — „Un eveniment muzical“ („Paulus“ de Mendelssohn în Brașov) de Oct. G. Simtion. — Este mișcarea noastră teatrală un lux? conferență de Dr. Horia Petra-Petrescu. — Jubileul lui Rich. Wagner, de Dr. R. Strecker. — Gheorghe Dima, biografie. — Teatrul și școala, de Matzdorf. — Piese teatrale vrednice de jucat. — Greutățile începutului. — O arhivă de programe (afișe) teatrale. — Dela „comitetele“ noastre „filiale“. — Cronică. Ilustrații: Gh. Dima, Mărcuș, Crișan și Băilă, (4 fotografii). Redacția și administrația: Dr. Horia Petra-Petrescu, Brașov, Târgul grâului 4. Membrii societății primesc „Revista Teatrală“ gratuit. In abonament costă 3 cor. pe an. Numărul 50 bani.

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc la școala confesională gr.-ort. rom. din **Șaeș**, tractul Sighișoara, pe baza oidinului consistorial din 21 Februarie a. c. Nr. 2225 școlar se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 coroane solvibil: 520 coroane din repartiție dela popor; 5 stânjini de lemne computați în 80 cor.; 400 coroane ajutor de stat.
2. Cvartir corespunzător în edificiul școalei vechi.
3. Relut de grădină 20 coroane.

După punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913 salarisarea se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solvește în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât și cea din ajutor de stat în rate lunare anticipative, observânduse ca ajutorul de stat devine licvid numai dupăce dl Ministru pe baza documentelor alesului îl pune în curgere.

Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare alesul și resp. instituitului învățător la acest post i-se impune ca datorință a instrua și a conduce elevii la serviciile divine în Dumineci și sărbători, și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari, iar la cerință, a forma un cor bisericesc cu tinerimea școlară și adultă, în fine a servi și ca notar la ședințele comitetului parohial fără altă remunerație.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă Prea on. oficiu protoprezbiteral al Sighișoarei în terminul deschis.

Șaeș, din ședința comitetului parohial ținută la 13 Iunie v. 1913.

Ioan Cristea prezident. **Ioan Manta** notar.

Nr. 540/1913 prot. Văzut!

D. Moldovan protopop.

(161) 1—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Prea V. C. sub Nr. 6462 școl. din 30 Maiu 1913 prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru edificarea școalei gr.-or. română din **Veseud** (Vesszöd), tractul Agnita.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 21 Iulie st. v. (3 August st. n.)** la 12 ore în cancelaria oficiului parohial din loc.

Comuna bisericească dă cărămida, nă sipul, 4 stânjini peatră, precum și lucratorii la zidit. Prețul strigării este 5,500 coroane.

Licitanții au a depune înainte de licitare vadiu 10% din prețul strigării. Oferte în scris încă se primesc. Condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a alege pe acela dintre minus oferenți, pe care îl va afla mai apt.

Veseud, în 26 Iunie 1913.

Ioan Savu par. preș. com. p. **Simion Varga** notar.

(162) 1—2

Nr. 52/1913. (163) 1—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarelor de spese aprobate de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan sub Nr. 6723 școl. și Nr. 6724 ep. 1913 prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru a da în întreprindere edificarea școalei gr.-or. rom. din **Cunța** (Koncza) (posta în loc), protopopiatul Mercurei, precum și renovarea bisericei.

Licitațiunea se va ținea in **7/20 Iulie 1913** în cancelaria oficiului parohial de aici la 11 ore a. m.

Prețul strigării pentru zidirea școalei este 8200 cor., iar pentru renovarea bisericii 2000 cor., după cari sume licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare.

Materialul necesar afară de lemnărie îl dă comuna bisericească.

Comitetul parohial își reservă dreptul a da în întreprindere lucrările amintite aceluia dintre minus oferenți, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminarele și condițiunile de licitare, se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște condițiunile și se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Cunța, la 22 Iunie 1913.

Stefan Morariu paroh. prezident. **Ioan Oancea** înv. not. com. par.

Cu consenzul meu:

Avr. S. Păcurariu protopop.

Nr. 439/1913. (164) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele noastre confesionale din comunele mai jos înșirate, se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

1. **Cerbia**: Salar 1000 cor., din cari 400 dela biserică, 200 din fondul cultural arhidiecezan și 400 ajutor de stat votat deja. Cvartir natural, lemne și grădină, eventual relut 20 cor.
2. **Runcșor—Vica**: Salar 1000 cor., din cari 700 cor. dela biserică și 300 cor. din fondul cultural arhidiecezan. Cvartir natural, lemne și grădină, eventual 20 cor.
3. **Târnava**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne și grădină, ori 20 cor.
4. **Târnăvița**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne și grădină, ori 20 cor.
5. **Fueș—Bagara**: Salar 1000 cor., din cari 100 dela biserică, iar 900 cor. s'a cerut ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne și grădină, ori 20 cor.

La toate aceste școli în ce privește urcarea salariilor învățătorești conform art. de lege XVI din 1913 se va cere întregire dela stat.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protoprezbiteral în terminul deschis.

Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei; asemenea sunt datori á ținea școală de repetiție, și au a se prezenta în comuna respectivă, pentru a face cunoștință cu poporul.

Ilia, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetele parohiali respective.

Z. Mureșianu protopresbiter.

Nr. 107/1913. (165) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din **Câmpuri-Surduc** (Kimpeny-Szurduk), protopresbiteratul Ilia-murăș., se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul: 1200 cor. în bani, cvartir corespunzător în edificiul școalei, grădină de legumi sau 20 cor. în bani.

La salarul învățătoresc se va cere ajutor dela stat 800 cor., tot dela stat se vor cere eventualele cvincvenale trebuitoare.

Dela concurenți se cere să aibă cunoștință muzicală și să conducă și instrueze corul bisericesc, despre care prestațiune petentul va aclude o declarație deosebită acluse petițiunei, din care să fie evidentă atât nizuința, precum și aptitudinea sa. Va instrua și școala de repetiție.

Cei apți în a conduce orchestră sunt preferiți.

Petenții își înaintează cererile oficiului protopresbiteral concernent și se vor presenta — până la alegere — în comună pentru a fi cunoscuți că vor putea satisface celor poftite.

Câmpuri-Surduc, din ședința comitetului parohial gr.-or. rom. ținută la 16/29 Iunie 1913.

Ioan Budoiu preot. preș. **Romulus Borze** notar.

Nr. 437/1913. Vidi:

Z. Mureșian protopresbiter.

Pályázati hirdetmény.

7051/1913. alisp. szám. Szebenvármegye **szerdahelyi** járásában elhalálozás folytan meg üresedett és a X. fizetési osztályba sorozott **járásorvosi állásra** pályázatot hirdetek.

Felhivom mindazokat, kik ezen tiszti állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §-ában előirt minősitésüket, valamint a 80099/1893. szám alatt kibocsátott be ügyministeri szabályrendelet 22. § a értelmében a tiszti orvosi vizsga sikeres letételét igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket Szebenvármegye főispánjához czimezve, a 125000/1902. B. M. számu V. Ü. Sz. 3—5. §-aiban előirt módon hozzám folyó évi augusztus hó 10 ig bezárólag annyival is inkább nyujtsák be, mivel a későbben beérkezett vagy kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Oly pályázók pályázati kérvényei, kik még végleges vármegyei vagy állami szolgálatban nem állanak, a minősitést igazoló okmányokon kivül még az erkölcsi előéletüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló hatósági és az ép testalkatukat és kifogástalan egészségi állapotukat igazoló tiszti orvosi bizonyitványnyal és születési bizonyitványnyal is felszerelendők.

Nagyszeben, 1913. évi junius hó 24-én.

Alispán helyett:

Stroia István s. k., várm. főjegyző.

(168) 1—1

Anunț de licitațiune.

Duminecă în 3 August la ceasul 12½ am. comuna bisericească A. B. dă în arândă în Gerdály moșia sa de 280 jugăre catastrale pe timpul **din 1 Noemvrie 1913 până în 1 Nov. 1918.**

Prețul de strigare **2200 cor.** Vadiu **200 cor.**

Ofertele scrise încheiate cu vadiu și cu declarația, că condițiunile de licitațiune sunt cunoscute se primesc până la începerea licitațiunii verbale.

Condițiunile de licitațiune se pot vedea în cancelaria oficiului parohial săsesc.

Gerdály, în 5 Iulie 1913.

Presbiterul evangelic A. B.:

Ioan de Zenn paroh.

(166) 1—1

Nr. 106/1913. (167) 1—3

Anunț de licitațiune

Parochia **Roșia** dă în licitație publică adaptarea școalei pe baza planului și preliminariul aprobat de Preaveneratul Conzistor sub Nr. 2377/1913 școl. în ziua de **14/27 Iulie c. la 2 ore p. m.** în edificiul școlar.

Prețul de strigare e 8400 cor., — din care se detrage prețul cărămidei, năsipului și a lucrătorilor cu palma.

După suma restantă licitanții au să depună vadiu de 10% în bani sau hârtii de valoare.

Comitetul își rezervă dreptul de a alege dintre oferenți, pe acela în care va afla mai multă încredere.

Roșia, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul parohial:

Tr. Scorobeț paroh.

Văzut: **Dr. Stroia** protopop.

Nr. 447/1913. (146) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Vima-mică**, (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congrua, pe lângă observarea dispoziției § 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpușul unguresc, la 5/18 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea de-peatră“, în conțelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu protopop.

Nr. 248/1913 of. pprezbit. (154) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate prin aceasta se publică concurs cu termin de **20 zile**, computat dela prima apariție a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

1. **Diug**, cu salar anual de 1000 cor., din care 500 cor. dela popor și 500 cor. ajutor de stat, care se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvartir în edificiul școalei confesionale și jumătate parte de lemne din pădurea ce compete școalei confesionale. Grădină sau relut de 20 cor.

   Dela învățător se recere, ca să posează limba maghiară în mod corespunzător.

2. **Negrilești** cu salar anual de 1000 cor., din care 300 cor. dela popor și 700 cor. ajutor de stat, promis deja a fi asigurat pe numele învățătorului ales, — cvartir în edificiul școlar și grădină ori relut de 20 cor.
3. **Poiana-Blenchii** cu salar anual de 1000 cor., din care 240 cor. dela popor și 760 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales, cvartir natural și grădină.
4. **Ciubanca** cu **filia Ciubăncuța** cu salar anual de 1000 cor., din care 276 cor. dela popor și 724 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvartir în edificiul școlar și grădină.

Invățătorii dela aceste posturi sunt îndatorați a propune și religiunea, a instrua pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetițiune în cântările bisericești, a i conduce în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei acolo la liturgie.

Concurenții au a-și aștерne rugările concursuale instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiul protopresbiteral în Deș în terminul deschis și cu prealabila încunoștiințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 17 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetele parohiali competente.

Teodor Herman protoprezbiter.

Ad. Nr. 708/1913. (140) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională gr.-or. română din **Șona**, — protopresbiteratul Făgărașului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar fundamental 1000 cor., din care 720 cor. dela popor, iar 280 cor. ca ajutor dela stat, — observându-se că ajutoriul de stat devine licuid numai după-ce domnul ministru, pe baza documentelor alesului îl va pune în curgere;

b) cvartir natural, eventual relut de cvartir;

c) ¼ jugăr de grădină, sau în lipsa acestuia un ecuivalent în sumă de 20 cor.

Invățătorul ales va fi îndatorat pe lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, apoi a conduce învățământul din școala de repetițiune, — a propune religiunea atât în școala de toate zilele, cât și în școala de repetițiune, și în caz de lipsă, a ținea strana la utrenie și vecernie, eventual a forma și cor.

Cererile de concurs, instruite conform legii și regulamentelor în vigoare, se vor aștерne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Făgăraș, în 12 Iunie st. v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. român al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea protopop.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 20—40

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Apa minerală naturală

„HEBE“

din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuințează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute și cronice de stomac și intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beșică și rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Aceastǎ apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Prețul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu și jur la băcănia

(142) 4— **N. ONIȚIU, Sibiiu.**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Iulie 1913. Nr. 70.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Acțiunea României.

Sibiiu, 18 Iulie n.

Când s'a început răsboiul, — în Octomvrie anul trecut, — între statele mici balcanice și Turcia, România a făcut aceea ce au făcut puterile mari europene: a remas neutrală. De ce? Din două motive: pentrucă răsboiul în contra Turciei l-au început aliații din Balcani sub titlul că vreau să elibereze creștinii din jugul turcesc, și pentrucă statele mari europene căzuseră de acord să nu permită nici o schimbare de teritoriu în Balcani, fie orișicare sfârșitul răsboiului. Și celce a accentuat mai cu tărie menținerea statului quo în Balcani, cu orice preț, a fost ministrul de esterne al monarhiei noastre, — aliata României.

In cursul răsboiului s'a dovedit însă, că aliații din Balcani nu au început răsboiul pentru eliberarea creștinilor din jugul turcesc, ci mai ales pentru a și estinde hotarele, pentru a-și mări teritoriile, și s'a dovedit, că statul quo nu mai poate fi menținut, ci teritoriul din Balcani are se fie al popoarelor din Balcani. Și lucru ciudat, iarăși ministrul de esterne al monarhiei noastre, domnul conte Berchtold, a fost acela, care a susținut și teza aceasta, numai la câteva zile dupăce luase o poziție energică pentru menținerea statului quo.

In situația aceasta de nou creată România nu mai putea rămânea condamnată la rolul de simplă privitoare. Și-a formulat deci și ea anumite pretensiuni, cerând o rectificare dreaptă de graniță spre Bulgaria, astfel, ca actuala ei graniță se fie mutată pe linia Turtucaia-Dobrici-Balcic.

S'au început pertractări între guverne, cari însă n'au dus la bun resultat, din pricina, că Bulgarii n'au voit se dee nimica României. Au întrevenit atunci puterile mari europene, cari au decretat, că orașul Silistra cu un anumit teritor din împrejurime are se treacă dela Bulgari în proprietatea României. Când a fost însă, ca România să iee în primire acest teritoriu, — în înțelesul protocolului din Petersburg, — Bulgarii au început să pună pedeci, să măsure teritoriul cu metrul, scurt, s'au împotrivit se dee României atâta cât au hotărât puterile mari că are se capete.

In fața unei încăpățînări atât de mari ce putea România se facă? Se aștepte momentul potrivit, pentruca să iee ea, *cu puterea*, nu numai aceea ce i-au dat puterile mari europene, ci acum tot ce a cerut ea din capul locului: mutarea graniței în spre Bulgaria pe linia Turtucaia-Dobrici-Balcic.

Și momentul potrivit nu a întârziat mult. Bulgarii, lacomi și dornici de a-și crea peste noapte o Bulgarie mare, s'au luat la bătae cu aliații lor de eri pentru ai scoate din teritoriile cucerite de ei dela Turci, și fată de acest nou răsboiu, care în urmările lui a fost desastruos pentru Bulgarii încăpățînați și îngâmfați, România nu a mai remas neutrală: *a mobilisat și ea și a întrat în Bulgaria, luând în stăpânire linia strategică Turtucaia-Dobrici Balcic, pe care fâlfâe acum drapelul României!*

Trupele române au ajuns aci fără perdere, pentrucă Bulgarii nu au opus nici o resistență, iar puterile mari încă nu au ridicat nici un protest în contra acestei ocupări de teritoriu bulgăresc, semnul, că toate sunt invoite ca să-și reguleze România cu armele granița, dupăce Bulgarii de bună voe n'au voit să permită ca să și-o reguleze.

Va remânea acum România numai pe linia aceasta, reclamată de mai nainte ca linie strategică de mare importanță pentru ea, ori va merge mai departe, până la linia Rusciuc-Varna, o altă linie strategică, mai adâncă însă în inima Bulgariei, sau chiar până la Sofia? Deși România nu vrea mai mult decât aceea ce a cerut dintru început, se poate totuși că va înainta, poate până la Sofia, nu însă pentru a cuceri, ci pentruca pe calea aceasta să constrângă pe Bulgarii acum umiliți și sdrobiți se lege pace cu aliații lor de eri.

Trupele române, cari au trecut Dunărea pe două poduri construite de ele în timp numai de șapte ore și jumătate, ceeace e o prestațiune foarte însemnată, sunt puse sub comanda Principelui *Ferdinand*, moștenitoriul de tron al României, iar Regele *Carol* a plecat Miercuri la locul de operațiune, pentru a ținea revistă asupra lor.

Ministrii presidenți ai Sârbiei, Greciei și Muntenegrului s'au întrunit acum de curând în Niș, unde au stabilit condițiunile de pace, cari vor fi comunicate Bulgariei. Dacă le va accepta, pacea e legată; dacă nu, răsboiul se continuă, însă tot în paguba Bulgarilor.

Așa ni se presintă pentru astăzi situația în Balcani.

Politica esternă. Domnul maior ces. și reg. în retragere *Georg Fleșiariu* critică de nou, cu mult temeiu și în mod convingător, politica greșită esternă a monarhiei noastre, în ziariul „Gross-Oesterreich“ din Viena, arătând, că numai ei este a se atribui înstrăinarea României de monarhia noastră.

Din România. Corpurile legiuitoare române s'au întrunit Mercuri în sesiune extraordinară, deschisă prin mesaj de tron. Prim-ministrul *Maiorescu* a cetit mesajul în care se spune, că isbucnind de nou răsboiul pe neașteptate, în urma purtării dușmănoase a Bulgariei față de aliații ei, guvernul României a trebuit să iee măsuri corespunzătoare, pentru ca România să-și poată menține și în noua situație posiția ce i se cuvine. Armata a fost deci mobilisată și trupele române au trecut granița bulgară. Imprejurările impun votarea de urgență a unor proiecte de legi, și în scopul acesta au fost convocate corpurile legiuitoare române. Incă în ziua de deschidere a sesiunei și în cursul zilei de eri corpurile legiuitoare române au votat toate proiectele de legi ale guvernului și au votat credite de răsboiu în sumă de osutăopt milioane lei.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

V.

Mesajul de tron.

Ședința a doua s'a ținut în 16 Iulie n. la orele 10. President Gustav *Groisz*. Presenți toți membrii români și Sași ai dietei. Dintre Maghiari și Secui earăși numai trei de față. Se cetește procesul verbal al ședinței trecute în toate limbile și se autentică. Textul german îl cetește *Obert*, cel maghiar *Lászloffy*, ear cel românesc *Ioachim Mureșian*, secretari ad hoc.

Presentându-se în ședința aceasta prepositul *Macedon Pop*, ca membru al dietei, i se ia și lui promisiunea, din partea presidentului. Intreaga adunare se ridică în picioare sub sevârșirea actului.

Presidentul roagă acum comisiunea numită în ședința din ziua premergătoare, — din care făceau parte și Românii Ioan *Pușcariu* și Paul *Dunca*, — se meargă la comisarul regesc dietal pentru a-l invita la ședință.

La orele zece și jumătate guvernatorul țerii, contele de *Crenneville*, însoțit de delegațiunea dietei, își face întrarea în dietă. E primit la ușă de presidentul dietei, de dignitarii țerii, bisericești și civili, aflători în dietă. Aclamări vii și lungi resună în sală la adresa guvernatorului, care urcă tronul, și în calitatea sa de comisar regesc cetește, stând în picioare, subscrierea de pe mesajul de tron, apoi titlul întreg al Maiestății Sale, domnitoriul țerii, și în urmă acoperindu-și capul se așază în tron și cetește cu glas înalt textul mesajului de tron, după cum urmează:

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

3. *Părăul din pădure.*

Conținutul: Povestea aceasta e adusă în legătură cu Bradul și iarna. Dupăce bradul și-a isprăvit povestea, s'a lăsat noaptea și părăul — ceasornicul vecinic al pădurei — ascultat de flori și de copaci, nerugat de nimeni, povestește. E liniște și părăul din pădure își spune povestea în murmurul său. Povestește întâi despre originea părăului de munte și apoi de originea sa, a părăului din pădure. Spune cum se naște cel de munte, din căciula vecinică de zăpadă și ghețării din crepăturile munților. Ademenite de sărutările soarelui picăturile de apă ies la iveală din pământ, se împreună tot mai multe, formând la început un mic părăiaș, care mereu crește, țișnind din toate părțile mii de astfel de părăuțe, cari apoi se împreună, formând cu încetul un vesel și sburdalnic părău de munte. — Alta e originea sa, a părăului din pădure. Isvorul său zadarnic caută toate florile și copacii pădurei să-l afle. Iată cum povestește, că s'a născut el, părăul din pădure.

Pe un nor alb sta o silfidă mică, care așeza juvaerurile stăpânei sale Titania. Ea scoase un șir lung de mărgeane, un dar al mării și cari sunt lacrimile mării. Ea când se juca cu mărgeanele și numai putea de bucurie, vicleanul de Puck, care necăjește pe oameni și pe silfide, tae șirul de mărgeane, cari curg spre pământ în toate părțile. Silfida desperată aleargă să-și prindă mărgeanele. Le pierde din ochi și ajungând într'o câmpie verde pe pământ, vede mii de mărgele pe iarbă, și flori, le ia drept mărgeanele pierdute, le adună în casetă; dar bagă de seamă mai apoi, că aceste nu sunt mărgeanele pierdute, ci rouă, — lacrimile florilor — și mâhnită se depărtează, să caute pe cele pierdute. Deodată vede niște mărgele în ochii unei mame, care plângea aplecată spre copilul ei, care murmura. Ea adună lacrimile, ce picurau din ochii mamei. Mai găsi și alte multe lacrimi, căci pe pământ se varsă multe lacrimi și atâtea strânse în casetă, de nu mai încăpeau. Isvorul acestor lacrimi — spune părăul — e inima. Mica silfidă luă toate aceste lacrimi drept mărgeanele pierdute și se sui cu ele la cer. Sburând spre cer, îi curseră toate lacrimele din casetă, — că lacrimile sunt grele — și norii înduioșați de durerea ei, vărsară ploaie să caute mărgeanele. Vicleanului Puck îi păru rău de ce a făcut micei silfide și se coborâ în sinul pământului la duhurile rele, stafii și gnomi și luă dela ei câteva lucruri strălucitoare cu cari se înșele pe silfide și zise, că i-le dă ei, că sunt mai prețioase, decât mărgeanele ei pierdute. Silfida se bucură, dar când privi darul de aproape, văzu, că sunt niște nimicuri trecătoare și înșelătoare, și înfuriată le asvârli, de se împrăștiară cât ține orizontul. Acesta e curcubeul, care ca și părțile din care e făcut, e înșelător. Acum îl vezi strălucind și apoi când să te bucuri de el, dispare. Și Puck de câte ori plâng norii, îi înșală și pe ei ca pe silfidă cu darurile lui, cari fac curcubeul, care e înșelător ca și Puck, căci oamenii înzadar aleargă după el, nici când nu-l ajung. Și el e un dar al gnomilor și stafiilor. — Silfida sta tristă pe nor și la ea veni regina Titania, careia spunându i năcazul, aceasta o iartă pentru mărgeanele perdute. Ce să facă acum silfida cu conținutul cutiei — cu lacrimile? Titania trimite pe mica silfidă să le verse jos în pădure în cel mai ascuns loc, să curgă ca o singură lacrimă mare a pădurei. Așa făcu. Și așa e născut părăul din pădure din lacrimi. Și pe cum lacrimile omenești din inimă ies, așa și părăul din inima ascunsă a pădurei iasă. Și pe când alte părae mai sacă, cel din pădure nu sacă nici odată, pentrucă isvorul de lacrimi e nesecat. Așa curge părăul din pădure lin și trist și-și povestește tristeța sa florilor și copacilor din jur cu murmurul său melancolic.

Iarna înghiață lacrimile pădurei și atunci se prefac picurile de apă în mici mărgeane lucitoare. Primăvara, când natura se trezește, părăul însă se desghiață și cu murmurul său melancolic și dulce încântă florile, iarba, arborii și pietrile. Toate îl primesc cu brațele deschise, îi ascultă durerea lui și de jale cu toate plâng, până și stânca de piatră, care primește îmbrățișerile și sărutările dulci ale lui. Vicleanul Puck pismuește pe părăul pădurii pentrucă e atât de iubit și caută să-i facă multe năcazuri. El face de se rup craci de arbori, de cad în apa părăului spre a-l supăra, și pune bolovani de pietri, rădăcini urâte, nodoroase și câte obstacole toate în calea lui; dar pe toate le învinge și-și urmează cursul său frumos prin pădurea plină de arbori și flori și printre luncile împodobite cu covoare bogate de iarbă și flori. Isprăvile lui Puck sunt urâte, dar cu toate piedecile puse de el, totuși părăul e frumos și iubit de toată suflarea. Așa e și în natură. Printre lucrurile frumoase întâlnim și lucruri urâte; printre flori aflăm și spini; prin verdeață frumoasă și uscături. Dar cu toate acestea, natura e frumoasă și măreață.

4. *Piatra.*

Digitala îndeamnă piatra să povestească, zicând că e datoare să le facă ceva petrecere, dacă se tot vâră printre toate florile, de le tulbură petrecania. Floarea de fragă zice, că ea, digitala, e tot cea mai curioasă dintre flori, deaceea se ridică așa de sus. Digitala îi spune, că se ridică și ea, să vadă peste piatră, nu e curioasă, și zice că la

„Noi Francisc Iosif Intâiul, Regele apostolic al Ungariei, Rege al Boemiei, Lombardiei și Veneției, Galiției, Lodomeriei și Iliriei, Arhiduce al Austriei, Mare-principe al Transilvaniei și comite al Secuilor, etc.

Dăm de știre și priceput representanților iubitului nostru mare-principat Transilvania, convocați pe 1 Iulie a. c. la Sibiiu:

Prin abzicerea de tron a Atotserenisimului nostru domn unchiu, a M. Sale ces. reg. împăratului și regelui Ferdinand Intâiul, în Ungaria și Boemia cu numele acesta al cincilea, și prin renunțarea la succesiunea tronului din partea serenisimului nostru domn tată, Alteța Sa ces. reg. Arhiducele Francisc Carol, chemați la domnire peste imperiul nostru în puterea sancțiunii pragmatice, — am comunicat tuturor popoarelor imperiului nostru suirea noastră pe tron în 2 Decemvrie 1848.

Prin turburările politice ce s'au ivit pretutindenea la începutul împărăției noastre, și prin urmările acelora furăm siliți a întruni în mânile noastre împărătești peste mai mulți ani toată potestatea guvernamentală pentru de a mântui statul.

Sub timpul acesta s'au lățit și roborat în imperiul nostru elementele instituțiunilor comune organice prin egalitatea supușilor nostri înaintea legii, prin recunoașterea legală a tuturor religiunilor, prin aplicabilitatea la oficii fără privire la stare și naștere, și supunerea tuturor sub comuna și egala datorință de a milita și a purta contribuțiune, prin delăturarea robotelor și altor greutăți ale pământului și prin desființarea liniei de vamă în monarhia noastră, și s'a confirmat legătura naturală, reală și nedeslegabilă a tuturor țerilor și popoarelor imperiului nostru prin mii de fire nouă a celor mai feliurite interese publice și private.

Când ne văzurăm deci în posițiunea, — inimii noastre de părinte al țerii prea plăcută, — de a pune în viață în locul esercițiului nețermurit al potestății noastre de domnitor, o constituțiune care stabilește participarea supușilor noștri la legislațiune, a trebuit se o recunoaștem de datorința noastră de regent, în interesul casei noastre împărătești și al regatelor și țerilor noastre, a conserva totodată autoritatea și unitatea monarhiei, și a da tuturor regatelor și țerilor noastre garanții de stări legale, chiar și neîndoit dețermurite, și de confăptuire armonică.

Spre acest scop am emis diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860, și am decretat de lege fundamentală, statornică și nerevocabilă a statului, ca dreptul legislațiunii să se esercieze de aci înainte în toate părțile imperiului *cu confăptuirea corpurilor representative*, prin constituțiune chemate.

Spre esercitarea acestui drept în privința tuturor obiectelor legislațiunii cari privesc drepturile, datorințele și interesele tuturor regatelor și țerilor comune (mai deaproape indicate în Art. II din diploma noastră împărătească) fu destinat senatul nostru imperial și considerând, că spre a putea pune în lucrare acest drept se cere ordine și formă anumită pentru executarea lui, am încuviințat în privința compunerii senatului imperial și a dreptului de confăptuire la legislațiune, ce i s'a rezervat aceluia, prin diploma noastră împărătească din 20 Octomvrie 1860, cu patenta noastră împărătească din 26 Februarie 1861 legea fundamentală despre representațiunea imperiului și am provăzut'o pentru totalitatea regatelor și țerilor noastre cu puterea unei legi fundamentale de stat.

Afară de trebile comune ale legislațiunii indicate în Art. II al diplomei noastre împărătești din 20 Octomvrie 1860, despre care vor avea a consulta și representanții marelui nostru principat Transilvania în comun cu ceilalți representanți ai întregei monarhii, se vor decide toate celelalte obiecte ale legislațiunii în și cu dietele respective ale singuraticelor regate și țeri, și anume, în marele nostru principat Transilvania în înțelesul constituțiunii sale de mai nainte.

Insă, pe lângă multe altele încă, anume acea parte a constituțiunii avitice a marelui principat Trasilvania, care privește compunerea dietei s'a schimbat în urma ștergerii stării esceptionale și în urma statoririi egalității de datorințe și drepturi civile pentru toate clasele locuitorilor țării, așa de esențial, încât o dietă convocată pe basa art. XI din anul 1790/91 prin care ar fi eschisă cea mai mare parte a poporului dela esercitarea drepturilor politice în contra intereselor adevărate ale țării, nu s'ar putea și nici că s'ar privi ca o adevărată representațiune a poporațiunii întregi din țară fără deosebire de naștere, stare, naționalite și religiune, care posede autoritatea neapărat trebuincioasă, ca atât trebile din lăuntru ale Transilvaniei să le deslege spre mulțumirea tuturor națiunilor în ea locuitoare, cât și în privința relațiunilor de drept public ale acesteia către întreaga monarhie se aducă la îndeplinire intențiunea noastră de părinte al țării, de repețite ori pronunțată.

Findcă uniunea Transilvaniei cu Ungaria făcută la anul 1848 *nu s'a înființat niciodată cu deplină putere de lege* și de fapt *îndată s'a desfăcut*, — am lăsat-o neatinsă încă în deciziunile noastre din 20 Octomvrie 1860, și am demandat numai restaurarea reprezentațiunii.

In lipsa altei temelii legale și aplicabile a fost datorința noastră imperativă de regent de a emite pentru dietă convocată pe 1 Iulie a. c. în libera cetate reg. Sibiiu un *regulament provisoriu de dietă* și a demanda întreprinderea alegerilor deputaților la aceea, după dispozițiunile acestui regulament de dietă.

Cu încredere către intențiunile noastre apriat respicate de a efectui formarea dreptului public al imperiului pe basa independenței, cu grije păstrată, a țerilor și totodată pe baza unității cerută de autoritatea necesară a imperiului și de a duce acest op, amăsurat principiilor unei politice deschise și liberale în toate părțile împărăției către o desvoltare de asemenea măsură, și anume, după drept și echitate, cu privire la trecutul singuraticelor regate și țeri cum și cu asemenea iubire și purtare de grije pentru fiecare din cele multe nobile națiuni întrunite de secoli sub sceptrul casei noastre și pătrunse de necesitatea deslegării celor multe și însemnate întrebări interne ale țării cari zac încă nedeslegate și nu se mai pot amâna fără greaua vătămare a intereselor fiecărui particular, într'un mod mulțămitoriu pentru toate clasele țării, *fără deosebire de naționalitate și religiune*, precum și a executării constituționale a intențiunii noastre de repețite-ori respicate în privință pozițiunii de drept public a Transilvaniei către întreaga monarhie, — clasele poporațiunii de noi chemate spre a participa la alegerea deputaților dietali au dat ascultare acestei chemări, și voi iubiților credincioși, sprijiniți pe deplina și onorifica încredere a concetățenilor voștri, v'ați înfățișat ca adevărați reprezentanți ai întregei poporațiuni din iubitul nostru mare principat Transilvania, totodată cu bărbații chemați prin încrederea noastră.

Ca pe corpul legislativ al inimii noastre scumpului mareprincipat Transilvania, vă întimpinăm iubiților credincioși cu salutarea noastră de părinte al țării, regească și de mare principe. (Va urma).

La încheierea unui an școlar.

Discurs rostit la încheierea anului școlar 1912/13 (29 Iunie v. 1913) la liceul nostru din Brașov, de *Virgil Onițiu*, director gimnazial.

Domnilor și Doamnelor!
Iubită tinerime școlară!

In ziua aceasta solemnă, când încheiem iarăș un an de muncă școlară, gândurile noastre se aseamănă cu cele ale unui călător, care ostenind a urcat panta anevoioasă a unui munte și ajuns pe culme se oprește obosit, dar mulțumit și triumfător. El măsură cu ochii calea ce a făcut și cumpănește cu gândul munca ce a săvârșit. Dar gândurile lui nu se opresc aici. Dela o vreme el își îndreaptă privirile și în partea cealaltă, la drumul ce-l așteaptă deacum și iarăși cumpănește cu gândul munca și stăruințele viitoare ce i se cer deaici înainte.

Voi, iubiți elevi, cu toții, câți ați muncit ca să urcați pe culmile diferite ale învățăturii, sunteți azi într'o clipă și într'o stare sufletească deplin asămuitoare cu a călătorului amintit. Acum mai mult ca ori și când, este momentul să Vă gândiți la lumea de cunoștințe ce v'ați câștigat și la îndemnurile de bine, ce le-ați primit. Și în urmă ridicându-vă cu privirea spre viitor, — acum este clipa, să Vă cugetați și la ziua de mâne, precum fac economii cei buni, cari după seceriș își dau de-o parte samă de munca și agoniseala lor, iar de altă parte chibzuesc, cum să valoreze mai bine roadele muncii lor, cum să le distribue: cât să-și rețină pentru trebuințele lor și alor săi, cât să rezerve pentru timpuri mai grele și cât să desfacă în folosul altora, cari cer, pentrucă Dumnezeu nu le-a făcut și lor parte de roadă.

Să ne dăm dar sama cu toții, iubiți școlari, de agoniseala unui an școlar și pe urmă de chipul cum ar trebui să chivernisim de aci înainte roadele acestei munci.

Voi sunteți mulți, unii mai mari, alții mai mici, unii mai sârguincioși, alții mai lăsători, unii mai inteligenți, alții mai puțin talentați, — dar ori cât de mari să fie deosebirile, — socotesc, că nu este nici unul între voi, care dându-și samă — să nu simtă, că un an de școală nu a trecut fără nici o urmă peste ogorul sufletului său și a inimii sale. Nu poate să fie nici unul între voi, care să nu aibă conștiința, că are azi cunoștințe mai multe și mai bine întemeiate, că vede cu ochii săi sufletești azi mai departe cuprinzând orizonturi mai largi, că știe deosebi mai limpede binele de rău și că are în suflet mai multe îndemnuri spre bine, decât a avut cu un an mai înainte. Din multele învățături, intuițiuni, încercări și îndemnuri ale anului școlar a trebuit să se aleagă fiecare cu ceva: unul și-o fi îmbogățit sufletul cu câteva bucăți alese din scrisul minunat al poeților neamului nostru; și sunt mulți între voi cari nu s'au mulțumit numai cu atâta, ci au ținut să-și asigure acele comori poetice învățându-le de rost și reproducându-le cu glas sărbătoresc spre bucuria lor și a altora; alții iarăși înțelegând ce comori sufletești sunt depuse în cărțile bune și-au înjghebat — fala lor — o mică bibliotecă; iarăș alții se vor fi ales cu niște reguli și deprinderi igienice spre binele lor trupesc; — alții au învățat o samă de cântece vesele și voinicești și s'au deprins să cânte și la strană în sfânta biserică spre mângâierea sufletească a lor și a celor ce-i ascultă. Câți nu vor fi între voi, cari au îndrăgit plăcerile excursiunilor cu tot farmecul lor variat și înviorător? Câți sunt iarăș, cari poate tocmai la aceste excursiuni atât de plăcute au înțeles însemnătatea economică a bănișorilor strânși și păstrați, fără de cari nu ar fi putut participa la plăcerile excursiunilor? Și în fine vă întreb: poate să fie vr'unul dintre voi, care întărit în credința în D-zeu, să nu se fi ales în inima sa măcar cu un singur îndemn spre fapte bune, măcar cu o singură repulziune față cu pornirile de ură, de invidie, de clevetire și de tot felul de răutăți, cari sunt în mod fatal legate de țărâna ce constitue o parte din noi?... Nu și nu.

. Un astfel de neom, care nu ar fi profitat chiar nimic din toate acele isvoare de daruri ce s'au revărsat asupra lui în vreme de un an, — nu poate să fie între voi...

Asta-i privirea de pe culme, dragii mei, ce am aruncat la calea și munca săvârșită, și ne bucură constatarea, că azi sufletul nostru este mai bogat, de cum fusese cu un an mai nainte...

Urmează acum să ne întoarcem privirile spre calea ce ne așteaptă și să ne dăm sama, că ce avem să facem cu roadele recoltate.

Și iată fără multă vorbă, mă întreb: Pentru cine ați muncit și ostenit voi un an întreg? Cine va trage folosul din roadele muncii voastre? Peste tot al cui este și trebue să fie acel profit intelectual și moral, mare sau mic, cu care v'ați ales?

Vi se pare ciudată întrebarea, așa-i?...

Ei bine, al cui să fie, îmi veți răspunde, bine înțeles: al acelui, care și l-a agonisit prin muncă, prin sârguință, prin răbdare, prin inteligență, cu cheltuieli, cu privațiuni și așa mai departe.

Așa este, — și totuș nu este așa.

Vai de acela, care agonisește numai și numai pentru sine și nu se gândește și la alții, la cei mulți, cari nu au avut putința să-și agonisească avuții ca și el. Unul ca acesta este un sgârcit și egoist de cea mai urâtă samă. Sufletul unui neom de feliul acesta, este ca felinarul tâlharilor, care luminează numai pe un petec de loc, numai tâlharului, care pleacă să fure avutul altuia.

Omul, care merită numele de om, nu va pune niciodată lumina sufletului său „sub oboroc", cum se zice în sfânta Scriptură. Acesta nu va ținea lumina sufletului său închisă într'un felinar tâlhăresc, ca numai el să aibă profitul păcătos și rușinos dela dâra de lumină ce numai lui îi luminează spre folosul său criminal și spre răul și paguba altora. El va face ca lumina sufletului său să lumineze nu numai cărările cinstite ale vieții sale, ci toate cărările tuturor celor lipsiți de lumină. Și aceștia — Doamne mulți sunt — se vor aduna cu drag în jurul luminat al omului între oameni, știind că unde luminează lumina lui, acolo nici ei nu vor mai orbeca și nu vor mai rătăci, ci-și vor găsi rostul lor în lumea aceasta.

La dreptul vorbind, valoarea noastră a celor cu lumină de carte, nu se socotește după măsura în care suntem „doba de carte", cum zice Românul, adecă nu se măsură după găletele de învățătură ce am încărcat în hâmbarele sufletului nostru, ci după bogăția de lumină ce știm să răspândim în jurul nostru din învățăturile agonisite, după bogăția de bine, ce pot să profite alții dela noi. Un om foarte învățat, din a cărui învățătură nu profită nimeni nimic, nu se deosebește prin nimic de un om cu desăvârșire prost și neînvățat. Aceeași beznă de întunerec îl împresoară și pe unul și pe altul.

Urmează de-aci, că noi toți, cari ne-am învrednicit de mai multă lumină sufletească, de mai multă nobleță de inimă decât alții, fără privire la cantitatea averilor noastre sufletești, — avem să împărtășim și altora cât se poate de mult din ele, și anume cu atât mai mult, cu cât mai săraci sunt cei din jurul nostru!

Dacă este așa, și așa este, apoi rar loc mai priincios și mai potrivit pentru celce vrea să cheltuiască lumină și pe sama celor ce nu au destul din aceste avuții, — decât în țara noastră și la neamul nostru. Căci la noi — durere — puținii oameni de carte și de inimă sunt aproape copleșiți de mulțimea celor lipsiți de binefacerile culturii. Puține sunt locurile și popoarele în Europa, unde să întimpine atâta întunerec pe celce dorește să răspândească lumină, ca la noi. De unde urmează, că puține sunt locurile și popoarele din Europa, unde celce dorește

---

ce e bună ea, floarea de fragă? Aceasta spune, că ea aduce rod. Se amestecă fagul și le batjocorește, zicând, că cine trăește numai un an rămâne tot copil. Toate florile, se simt jignite prin cuvintele fagului. Se naște ceartă între ele și se pregătește un crunt răsboiu. Florile se arangiază în rând de bătaie; se încep însă negocierile diplomatice de pace. In sfârșit se face pace și toate cad de acord să fie rugată piatra — ca cea mai veche — să povestească ceva. Căci așa s'a făcut pacea, că fagul a recunoscut, că piatra e cu mult mai veche decât el, și decât toți copacii.

Piatra povestește, cum la începutul lumei totul era o stâncă tare și nu era nici o viață. Dumnezeu a trimis trei frați, 3 elemente: focul, apa și aerul, ca aceste elemente să încălzească pământul și să-l facă să rodească.

Intâi pornește focul lupta contra stâncei, o luptă uriașe. Stânca i se împotrivește, dar focul totuși isbutește ici colo să crepe, să spargă stânca și în bucuria învingerii el aruncă cât colo în toate părțile sfărmând stânca în milioane de bucăți. Și așa s'au născut din stâncă — care la început a fost una, închegată — *pietrile.*

Focul a fost în fine învins și făcut prisonier al stâncei. Și toate pietrile au ceva din el — din focul făcut prisonierul lor. Deaceea când lovești 2 petri una de alta, dau foc. (Va urma).

să lumineze în jurul său, să poată ajunge așa de ușor un luceafăr strălucitor în întunerecul ce-l impresoară, ca și la noi. La neamurile culte din apus, unde poporul e luminat, trebue să arunce cineva lumini orbitoare din duhul său superior, dacă e să-l bage în samă lumea ca pe unul dintre luminătorii mulțimii, — la noi ajunge lumina slăbuță chiar și a unui licuriciu intelectual, pentruca zarea ei palidă să se vază și să contribue la risipirea întunerecului.

Și tocmai pentru aceasta e de mirat, cât sunt de puțini la noi oamenii culți, cari țin să lumineze în întunerecul ce-i înghite. Câtă vreme la noi orice steluță intelectuală poate să pară luceafăr strălucitor, orice luceafăr un soare, — trebue să te miri, că mai sunt atâția oameni de cultură, cari își închid lumina minții în felinarul de tâlhar al intereselor lor egoiste!

Voi, dragi școlari, să nu fiți ca aceștia! Lumina minții și cultura inimii ce o duceți cu voi de aci să nu mi-o țineți sub oboroc, — ci dați-i drum liber să lumineze senin și frumos în jurul vostru spre bucuria și folosul celor osândiți la întunerec și spre mulțămirea voastră sufletească!

Mă întrebați dar, că ce vă sfătuesc să faceți?....

Cei mai mulți dintre voi sunt băieți de săteni. Cu câtă dragoste și cu cât dor nu vă așteaptă acasă satul vostru natal. Vă rog, ca ajunși acasă, să nu vă îmbumbați într'o seriositate gravă, care nu vi se șade, — ci să vă desfaceți comorile voastre sufletești spre luminarea și bucuria tuturor oamenilor! Iată sfatul meu.

Prilej găsiți în fiecare Duminecă și sărbătoare: în cercul mai restrâns al familiei și între rudenii la început, în fața orișicui mai târziu.

De aceea Vă zic: mergând acasă să nu lipsiți în nici o Duminecă și sărbătoare dela Sf. biserică; participați acolo în mod activ la Sf. slujbă, rostind rugăciunile dela liturgie sau care aveți glas de cântăreț — cântând la strană răspunsurile liturgice. Ce mulțumire sufletească pentru voi, ce bucurie pentru părinții voștri, ce mângâere pentru toți sătenii cari vor umplea biserica, pentruca să vă audă. In orele libere ale zilelor de Duminecă și de sărbători deschideți-vă biblioteca voastră sau dacă nu o aveți deschideți-vă cărțile de cetire școlare și cetiți din ele celor ce vor să vă asculte bucăți alese și frumoase, scrise pe înțelesul și gustul poporului, iar cari știți reproduce fără carte poezii românești frumoase rostiți-le cu glas înalt, cu pricepere și pe înțeles, fie în casa părintească sau în casa unei rudenii, fie în grădină, fie în curtea bisericii, fie ori unde va fi mai bine și mai potrivit! Spuneți-le celor de acasă, că ce regali de igienă ați învățat, vorbiți-le cari știți despre flagelul alcoolului și al beției. Indemnați-i pe oameni să aboneze revistele bune și ieftine pentru popor, — din cari voi să le cetiți mai întâiu, ca să le cunoască ei și să le îndrăgească, — înveseliți-i — cari aveți darul unui glas frumos — cu cântări frumoase românești vesele și voinicești, învățate la școală. Povestiți-le lucruri frumoase din istoria lumii, a patriei și a neamului, spuneți-le din cunoștințele voastre geografice: cum sunt alte popoare, cum este în alte țări, ce e mai bine la alții, ce nu e bine la noi. Cu un cuvânt, dragii mei, deschideți-vă sufletele, răspândiți în jurul vostru lumina multă-puțină câtă o aveți spre mulțumirea voastră și pre binele și fericirea celor ce vă iubesc!..

In propovăduirea aceasta de lumină, — care trebue să o facem cu toții, fiecare în feliul său și după putința sa, — propăvăduire, cu care trebue să ne deprindem din tinerețe, — vă rog însă să țineți samă mai cu dinadinsul de trei lucruri:

1. să nu vă îmbulziți cu rost și fără de rost, la vreme nepotrivită, la loc nepotrivit și fără chibzuială cu această propovăduire;

2. să nu vreți să luminați pe alții în treburi, în cari nu aveți nici voi lumină în deajuns, — și

3. să fiți modești și cuviincioși în munca voastră.

Cu alte cuvinte să fiți cu mare băgare de seamă ca

1. să nu luați la goană pe oameni cu dăscălituri continue; — ei să vă caute, ei să voiască să vă asculte; nu voi să vă îmbulziți la ei; atunci să le dați din prisosul sufletului vostru, când ei au și răgaz și voe să primească, care va să zică să nu le fiți oamenilor spre greutate, ci spre bucurie și mulțumire; — mai departe:

2. celce nu știe să cânte, să nu se producă cu cântări, celce nu are graiul limpede să nu reciteze poezii, celce nu știe istorie să nu vorbească despre lucruri istorice și așa mai departe. Scopul vostru să fie totdeauna mai bine mai puțin și cu rost, decât prea mult și fără de rost;

3. în fine să nu uitați de virtutea cea mai frumoasă a unui școlar: să fiți modești și cuviincioși, să nu vă închipuiți că sunteți grozavi cu puțina voastră știință; arătați totdeauna stima și respectul către toți oamenii de bine deacasă, cari dacă nu vor fi având prea multă carte, au însă inima lor bună, au sufletul lor curat, au cinstea agonisită prin muncă și vârstă, și au ceeace voi nu aveți, experiența vieții câștigată cu multă trudă și cu multe suferințe. Iar aceste sunt valori, cari trebue să impună unui tiner bine crescut cel mai profund respect, cea mai sinceră stimă și modestie cuviincioasă!

Iată vă zic dar vouă, celor ce vă îndepărtați pela vetrele caselor voastre, nu vă puneți învățătura minții și cultura inimii sub oboroc, — ci răspândiți cu modestie și cu dragoste, cu măsură și la prilejuri potrivite, — lumină în jurul vostru! Vă deprindeți încă de-acum pentru chemarea impusă fiecărui Român de carte: — de-a contribui din toate puterile sale pentru luminarea poporului nostru, căci luminând poporul nostru ne înălțăm neamul, ne întărim patria și contribuim la nobilitarea omenimii întregi.

Cu aceste declar anul școl. 1912/13 de încheiat și vă urez la toți vacanțe senine și deplină sănătate!

NOUTĂȚI.

Din Deș. In 27 Iulie n. c. se ține în Deș adunarea ordinară a despărțământului „Asociațiunii“, la orele 3 d. a., iar la orele patru d. a. adunarea ordinară a cercului de acolo al societății pentru fond de teatru român. Inainte de ameaz la 11 va fi prelegere poporală, iar sara, la orele 8, reprezentație teatrală și după teatru dans.

*

Potopul. Revărsările râurilor Tisa, Murăș și Someș au făcut devastări îngrozitoare. Nu se pot descrie scenele înfiorătoare, produse în sufletele oamenilor de valurile furioase. Daunele suferite de popor se urcă la suma de milioane. In Maramuraș râurile au nimicit cam 80 de procente din sămănături, și au scăpat abea 20. Au căzut jertfă și câteva vieți omenești. Sute de familii au rămas fără adăpost. — In două comune de lângă Alba-Iulia casele zac sub apă până la coperiș. Locuitorii s'au refugiat pe arbori. — Partea cea mai mare a Devei a fost acoperită de valuri la o înălțime de doi metri. Numeroase case s'au prăbușit. — Maiestatea Sa Monarhul nostru a dăruit 10·000 de coroane pentru cei păgubiți de inundări în comitatul Murăș-Turda.

*

Serbarea națională franceză. Din Paris se scrie, că de mult nu s'a serbat ziua de 14 Iulie cu atâta pompă ca în anul acesta. Toată lumea parisiană a ieșit pe locul dela Longchamps, pentru a privi revista militară. In deosebi au făcut impresie trupele coloniale în uniformele lor exotice și călări pe cămile și catâri. In conduct erau și câțiva elefanți. Soldații din colonii au fost aduși în număr de 16 mii anume ca să fie văzuți de poporul parisian.

*

Om care a vorbit cu Napoleon. In Paris trăește un moșneag de 106 ani, Petru Schamil-Roy, poate unicul om în viață, care a vorbit cu marele Napoleon pe insula Sfânta Elena. Tatăl său a fost soldat, care a însoțit pe Napoleon în exil, unde s'a dus mai târziu și tinerul Petru în etate de 13 ani. Impăratul l-a primit cu multă bunătate.

*

Pedeapsa cu bătae. Din Petersburg se scrie, că 24 de deputați ai dumei au înaintat biroului un proiect de lege cu scop de a se introduce earăși pedeapsa cu bătae.

*

Congresul stenografilor. In prima jumătate a lunei lui August se va ținea la Budapesta congresul internațional de stenografi. Și-au anunțat sosirea multe persoane din Berlin, Dresda, München, Paris, Madrid, Constantinopol ș. a.

*

In sbor dela Paris la Berlin. Aviatorul Letord, care s'a înălțat cu monoplanul în 13 Iulie la 4 ore 10 minute în Paris, a sosit fără să-și întrerupă sborul la 1 oră 10 minute în Berlin. Distanța de peste 900 chilometri a percurs-o în 9 ore.

*

Carte didactică aprobată. Ministrul cultelor și al instrucției a aprobat cu rezoluția de sub Nr. 104,754/1913 istoria naturală de R. Vuia. Ed. II Arad. Prețul 60 fil.

*

† Ioan Cintea, paroh gr. or. rom. în Almașul săc., în urma unui morb scurt și greu — împărtășit cu sf. taine, a decedat Luni la orele 2 p. m. în etate de 68 ani, în al 36-lea de preoție și al 40-lea an al văduviei. A fost înmormântat Mercuri în 3/16 Iulie a. c. la orele 3 m. p. în cimiterul gr.-or. rom. din Almașul săc. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Cum să mâncăm poamele. Apropiindu-se vremea poamelor, nu este de prisos să amintim câteva regule stabilite de pomologi privitoare la consumarea de poame: 1. Mănâncă poame zilnic, căci ele formează o hrană sănătoasă. 2. Să grijești, ca poamele să fie coapte de ajuns. 3. Spală fructele înainte de a le consuma. 4. Nu e trebuință, ca fructele să fie curățite de coajă. 5. Sâmburii nu se mănâncă. 6. Nu arunca cojile în stradă. 7. A bea apă îndată după ce ai mâncat poame, nu e consult. 8. Mănâncă totdeauna cumpătat; căci ce e prea mult, nu e sănătos. 9. Păstrează fructe pe earnă, fie în stare naturală, fie ca poame fierte. 10. Cumpără poame dela producenți de naționalitatea ta.

*

Pustiirile făcute de animale sălbatice. A apărut de curând o carte, unde se arată pustiirile făcute în India de șerpi și animale sălbatice. Cea mai periculoasă fiară a Indiei este tigrul, urmează apoi leopardul, lupul și ursul, cari în ultimii 5 ani au sfâșiat 2400 de oameni. Crocodilii, boii sălbatici și porcii sălbatici au pricinuit moartea la 600 persoane. Șerpii veninoși au omorât în anul trecut 22·500 de oameni. Deși numărul acesta este foarte considerabil, totuși în comparație cu cele 315 milioare de locuitori nu este din cale afară înspăimântător. De altfel în ținutul dela Bombay și în Pendșab abea se mai găsesc astăzi șerpi veninoși.

*

In jurul pământului în 35 de zile. De când cu romanul lui Jules Verne „Călătorie în jurul pământului în 80 de zile“, mulți oameni au făcut încercarea să întreacă recordul eroului din scrierea lui Verne. Americanul Dly a reușit să înconjure pământul în 72 de zile, ear francezul André Jagerschmidt în 39 de zile și 19 ore. Recordul acesta voiește să-l răstoarne acum John Henry *Mears*, un american, care speră să întreacă cu cinci zile pe Jagerschmidt. Mears a pornit din Newyork Miercuri demineața în 2 Iulie și crede, că având noroc va înconjura pământul așa, ca în 6 August să sosească earăș la Newyork. Va atinge următoarele locuri: Londra, Paris, Berlin, Moscova, Petersburg, Carbin, Vladivostoc, Curega, Yokohama Victoria din Columbia, de aici la Newyork, de unde a plecat.

*

Din Murăș-Uioara ni se scrie, că petrecerea proiectată a se ținea acolo în 27 Iulie n. c. s'a contramandat din causa enormelor pagube pricinuite de revărsările de apă.

*

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți, aplicați la meserii, au mai dăruit: Alexandru Ciura, profesor (Blaj), cor. 2; Romul Cosma, învățător (Stupini), 70 bani; Virgil Comșa, șef contabil la banca „Agricola“ (Hunedoara), cor 5 și Demetriu Galcă, econom (Brașov-Stupini), 70 bani. Starea fondului, incluziv, 50 bani interese capitalizate, cor 1,548·30. Pentru prinos aduce calde mulțumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: *Victor Tordășianu*, prezident.

*

Expoziția de vite de prăsilă a 22-a. In scopul aranjării expoziției de vite a 22-a a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, precum aflăm, comitetul central al numitei Reuniuni, s'a adresat către primăria comunală din *Rodu* cu rugămintea: să convoace o conferență a fruntașilor din localitate și din comunele învecinate, în care să se stabilească terminul ținerii expoziției, să se nomineze comunele din cari se admit vitele la expoziție, să se numească persoanele, cari să intre în juriul expoziției și să se institue un comitet aranjator local în Rodu, și câte o anchetă în fiecare din comunele admise, cu însărcinarea să lumineze poporațiunea despre scopurile împreunate cu expoziția, să îndemne la ținerea în bună curățenie a vitelor cum și la cât mai numeroasă participare. Premii se vor împărți în valoare de 300 cor.

Stipendii pentru fii de economi.

Prin hârtia sa din 9 Iulie c. nr. 7217, comisiunea economică a comitatului Sibiiu ne vestește, că pentru anul școlar 1913/14 acoardă (dă) 6 stipendii de câte 300 cor., acelor tineri (cu deosebire fii de economi) din comitat, cari împărtășiți de învățătură până la vârsta de 14 ani au absolvat cel puțin școala poporală și cari, în scopul înmulțirii cunoștințelor lor doresc să frecventeze școala economică din *Mediaș*. De altfel dintre tinerii cu pregătire deopotrivă vor avea întâietate aceia, cari au absolvat cu succes bun 1 sau 2 cursuri ale acestei școli, lucru pe care au să-l dovedească cu atestatul primit mai pe urmă dela școală. Stipendiații sunt datori să înainteze la comisia economică, cu sfârșitul lunilor Februarie și Iulie, atestatul câștigat la încheierea semestrului prim și al 2-lea. Concurenții trebue să amintească în rugare, că cunosc această îndatorire și că i se vor supune. Stipendiul votat se transpune în 2 rate anuale la direcțiunea școalei din Mediaș, care îl va plăti în rate lunare la mâna frecventantului. Dela acei stipendiați, cari în cursul anului nu vor dovedi spor, se va detrage stipendiul.

Cererile instruite cu actele de lipsă (atestat de apartinență, de moralitate, despre starea sanitară, atestatele școlare etc.), *în regulă timbrate* (dacă la cerere se alătură atestatul de sărăcie dat de primăria comunală, actele nu vin timbrate), *scrise cu mâna petentului și adresate comisiunei economice a comitatului Sibiiu, au să se înainteze la vicecomitele comitatului cel mai târziu până 1 August n. c.* Atragem luarea aminte a celor pe cari îi privește, asupra acestor stipendii.

Sibiiu, 14 Iulie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța,
prezident.

Vic. Tordășianu,
secretar.

Cărți și reviste.

Revista Teologică, redactată de *Dr. N. Bălan*, nr. 8 din 1913 cuprinde: Rugăciunea de deslegare la morți, de G. Hango. Să trăiești — Pentruce? chestiuni vitale, după F. Thomas, de D. I. Cornilescu. Propunere în chestia monografiilor bisericești, de Senin. In chestia organizării conferențelor preoțești, de Dr. N. Bălan. Dorim conferențe preoțești generale, de El. I. Dan. Mișcarea literară, de Dr. S. Stanca. Cronică. Tipic. — Abonamentul: 10 cor. pe an. Redacția și administrația: Sibiiu, Strada Reissenfel nr. 11.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă și știință, Nr. 13—14, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat și variat: M. Nicoară, Episcopia de Hajdudorog și adevărul istoric. St. O Iosif, Cântecul steagului Cum te-am iubit... Romanță (poezii). I. Agârbiceanu, O zi rea. Maria Cunțan, Cântece. Anotimpuri (poezii). O. C. T. Reprezentații de operă în Ardeal. Ecat. Pitiș, Sonet (poezie). Gh. Pădure, Lupta contra legii Apponyi. Ecat. Pitiș, Cântec (poezie). I. N. Pârvulescu, Spre culme (poezie). T. Codru, Cântăreața Vet. Triteanu. I. N. Pârvulescu, Vecernie (poezie). N. D. Mugur, Cânturile mele (poezie). I. Agârbiceanu, Arhanghelii (roman). P. Papazissu, Știi cântecul povestei noastre?... (poezie). * * * Maria B. Baiulescu. Ioan Georgescu Dramele lui Rich. Wagner. „Luceafărul“ † Șt. O. Iosif — † Ilarie Chendi. Ion Iosif Schiopu', Românii din America. Cronici: Ion Brad: Actualități. Insemnări: Goga scriitor dramatic. Organizația armatei rom. Vocea sângelui. Pentru armata română. Vremuri grele. „Cosânzeana“. O notă discordantă Spicuiri... Ilustrațiuni: 10 fotografii și tablouri privitoare la reprezentațiile de operă din Sibiiu. — Operă românească în Brașov: Corul Reun. rom. de cântări din Brașov în „Cavaleria rusticana“. 3 tablouri privitoare la congresul femeilor române din Brașov. — Maria Baiulescu. — Richard Wagner.

Din public*).

Mulțămită publică.

La colecta în favorul augmentării fondului de zidire a bisericii nouă rom. gr.-or în Vălenii-Șomcuții au binevoit a mai dărui credincioșii din următoarele parohii: Uroiu 9 cor.; Mișca 9 cor. 08 fil.; Micalaca 10 cor.; Hârțăgani 10 cor.; 50 fil.; Finteușul-mare 16 cor. 36 fil.; N. Almás 1 cor. 20 fil.; Spurcani (Sebesujfalu) 1 cor.; Leschia 8 cor. 10 fil.; Stoiceni 6 cor.; Parța 6 cor.; Almakerék 1 cor. 40 fil.; Fechetău 12 cor. 30 fil.; Curtici 5 cor.; Vaca 4 cor. 70 fil.; Valea-bolvașnița 2 cor. 50 fil.; Balșa 3 cor. 20 fil.; Mircovăț 13 cor. 40 fil.; Fărășești 10 cor. 50 fil.; Upozot p. Dalbosfalva 3 cor.; Alsó Zorlencz 5 cor.; Poiana 10 cor.; Coronca 2 cor. 50 fil.; Verendin 24 cor. 94 fil.

Dintre institutele de credit din cuota de binefacere au binevoit a vota și a licuida fondului de zidire: „Albina“ institut de credit și economii Sibiiu, 100 cor., din cari 50 cor. din cuota de binefacere și 50 dela binevoitorii domni funcționari ai institutului. „Chioreana“ institut de credit în Șomcuta-mare 100 cor.; „Râureana“ institut de credit în Capolnoc-Mănăștur 10 cor.; „Lăpușana“ institut de credit în Lăpușul-unguresc 10 cor.; „Izvorul“ institut de credit în Oláh-Szt.-György 3 cor. Total suma contribuirilor 390 cor. 68 fileri.

Tuturor binevoitorilor dăruitori în numele credincioșilor din Vălenii-Șomcuții le esprim și pe această cale cele mai sincere mulțămite.

Vălenii-Șomcuții, la 19 Iunie 1913.

Stefan Gheție
paroh gr.-or. rom.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 520/1913 protopresb. (158) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andrașfalău** (Székely-Andrásfalva), în senzul ordinului Consistorial ddto 2 Aprilie a. c. Nr. 3431 bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții, — cu știrea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-și arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, și a face cunoștință cu poporul.

Sighișoara, 24 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

Nr. 414/1913. (160) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Pătrângeni** (cl. II), se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul arătat îndatorându-se concurenții, a se prezenta, — cu observarea dispozițiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta și predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Nr. 389/1913 prot. (169) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul-de-Câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viață a parohului Zaharie Oprea, se publică concurs repețit cu termin de **40 zile** dela prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat și specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul-de-Câmpie este comună mare, are oficiu pretorial și medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, școală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica, respective a celebra.

Murăș-Oșorheiu, la 17/30 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Concurs.

La postul de paroh în parohia de clasa a II-a din **Crăciunești**, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotația dela stat și stolele staverite conform conspectului cari toate se pot vedea la Preaonoratul Oficiu protopresbiteral.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta rugarea conform regulamentelor în vigoare Prea On. Oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat și a se prezenta în biserică pentru a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Din ședința comitetului parohial ținută la 11 Noemvrie 1912.

Niculae Marcu notar. — **George Drăgan** președinte.

Nr. 756/912. Vidi:

Brad, la 7 Decemvrie 1912.

Vasile Damian
protopresb.

(170) 1—3

Nr. 445/1913. (171) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Peștera**, se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești. Petenții au să-și înainteze cererile în terminul deschis instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu și să se prezinte în comună după prealabila încunoștiințare în sensul regulamentului pentru a cânta și cuvânta, eventual a și celebra.

Brad, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Damian
protopresb.

Nr. 52/1913. (163) 2—2

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarelor de spese aprobate de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan sub Nr. 6723 școl. și Nr. 6724 ep. 1913 prin aceasta publicăm licitațiune minuendă pentru a da în întreprindere edificarea școalei gr.-or. rom. din **Cunța** (Koncza) (posta în loc), protopopiatul Mercurei, precum și renovarea bisericei.

Licitațiunea se va ținea in **7/20 Iulie 1913** în cancelaria oficiului parohial de aici la 11 ore a. m.

Prețul strigării pentru zidirea școalei este 8200 cor., iar pentru renovarea bisericii 2000 cor., după cari sume licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare.

Materialul necesar afară de lemnărie îl dă comuna bisericească.

Comitetul parohial își reservă dreptul a da în întreprindere lucrările amintite aceluia dintre minus oferenți, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminarele și condițiunile de licitare, se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Oferte închise, provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște condițiunile și se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunei la mâna prezidentului comitetului parohial.

Cunța, la 22 Iunie 1913.

Stefan Morariu paroh. prezident. — **Ioan Oancea** înv. not. com. par.

Cu consenzul meu:

Avr. S. Păcurariu
protopop.

Nr. 106/1913. (167) 2—3

Anunț de licitațiune.

Parochia **Roșia** dă în licitație publică adaptarea școalei pe baza planului și preliminariul aprobat de Preaveneratul Conzistor sub Nr. 2377/1913 școl. în ziua de **14/27 Iulie c. la 2 ore p. m.** în edificiul școlar.

Prețul de strigare e 8400 cor., — din care se detrage prețul cărămidei, năsipului și a lucrătorilor cu palma.

După suma restantă licitanții au să depună vadiu de 10% în bani sau hârtii de valoare.

Comitetul își rezervă dreptul de a alege dintre oferenți, pe acea în care va afla mai multă încredere.

Roșia, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul parohial:

Tr. Scorobeț
paroh.

Văzut: **Dr. Stroia**
protopop.

Nr. 107/1913. (165) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesionaă gr.-or. română din **Câmpuri-Surduc** (Kimpeny-Szurduk), protopresbiteratul Ilia-murăș., se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul: 1200 cor. în bani, cvartir corespunzător în edificiul școalei, grădină de legumi sau 20 cor. în bani.

La salarul învățătoresc se va cere ajutor dela stat 800 cor., tot dela stat se vor cere eventualele cvincvenale trebuitoare.

Dela concurenți se cere să aibă cunoștință muzicală și să conducă și instrueze corul bisericesc, despre care prestațiune petentul va acluda o declarație deosebită acluse petițiunei, din care să fie evidentă atât nizuința, precum și aptitudinea sa. Va instrua și școala de repetiție.

Cei apți în a conduce orchestră sunt preferiți.

Petenții își înaintează cererile oficiului protopresbiteral concernent și se vor presenta — până la alegere — în comună pentru a fi cunoscuți că vor putea satisface celor poftite.

Câmpuri-Surduc, din ședința comitetului parohial gr.-or. rom. ținută la 16/29 Iunie 1913.

Ioan Budoiu preot. preș. — **Romulus Borze** notar.

Nr. 437/1913. Vidi:

Z. Mureșian
protopresbiter.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei a doua de învățător la școala noastră confesională din comuna **Purcăreni**, tractul protopresbiteratului Brașov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

Invățătorul ales va avea să facă și servicii de cântăreț Dumineca și sărbătoare la utrenie și liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna, va avea se dea instrucție Dumineca și sărbătoarea tinerimii școlare de repetiție pe rând cu învățătorul din clasa I.

Venitele sunt:

900 cor. anual care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică; 100 cor. pe an venite de cântăreț incasate după serviciile făcute și stabilite de comitetul parohial în procesul verbal din 17 Iunie 1901; cvartir în natură

Suma ce s'ar pretinde pentru îmbunătățirea salarului învățătoresc, ce se va cere dela stat, în cazul contrar o va da biserica.

Doritorii au să-și înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-și arate destoinicia în cântări.

Brașov, în 22 Iunie 1913.

Dr. V. Saftu
protopop.

(156) 2—3

Nr. 327/1913. (149) 2—3

Concurs.

Să scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român" pentru ocuparea posturilor de învățatori la școalele noastre confesionale din comunele:

1. **Dumbrava** (Marosliget). Salar fundamental: 620 coroane dela comuna bisericească și 380 coroane ajutor dela stat. Cvartir corespunzător și grădină în natură. Cuincuenalele să acoper din ajutor dela stat. De ajutorul dela stat a beneficiat și învățătorul de până aci.

2. **Idicel-sat** (Idecspatak). Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească și 400 cor. ajutor dela stat, votat deja Cuartir corespunzător, grădină și lemne de foc, în natură.

3. **Idicel pădure,** (Idecspatak) Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească și 400 cor. se va cere pe baza documentelor învățătorului ales, ajutor dela stat. Cuartir corespunzător, grădină și lemne de foc, în natură.

Pe lângă alte obligăminte impuse prin legile în vigoare, învățătorilor instituți la aceste școale li se impune și datorința: a conduce elevii în toate Dumineciile și sărbătorile la biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele recerute, să se aștearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis. Concurenții, în conformitate cu dispozițiile regulamentare se pot prezenta înaintea poporului spre a cânta în biserică și a face cunoștință.

Reghin (Szászrégen), 15 Iunie 1913.

Oficiul protopopesc al Reghinului în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Duma
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post vacant de învățător la școala din **Zernești**, protopresbiteratul Branului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.
2. Relut de cvartir și grădină 320 cor.

După intrarea în valoare, respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarul învățătorului ales se va întregi conform prescriselor aceluia.

Pe lângă datorințele impuse de lege și regulamentele în vigoare, alesul învățător va avea a propune și lucrul manual, iar în Dumineci și sărbători va ținea strana în biserică fără altă remunerație.

Concurenții cari pe baza anilor de serviciu la alte școale vor avea în senzul legii îndreptățire la salar mai mare ca cel mai sus arătat, nu vor fi admiși în candidație.

Reflectanții la acest post vor avea a și înainta cererile concursuale instruate conform normelor în vigoare în terminul arătat oficiului protopresbiteral al Branului, apoi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, înainte de alegere la biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Zernești, în 19 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Hamsea
protopop.

(152) 2—3

„AGRICOLA", întreprindere de mașini agricole și motoare
BUDAPEST, V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

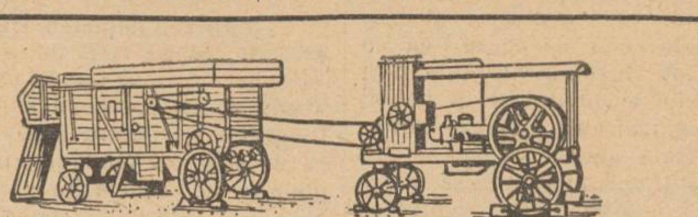

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale șvediene* și *originale Diesel* pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(100) 11—12

Corespondență românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133, 5 -52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1548 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 9/22 Iulie 1913. Nr. 71.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Politica domnului Berchtold.

Sibiiu, 21 Iulie n.

Presa din Germania începe să-și arate și ea nemulțămirea față cu politica esternă a monarhiei noastre, condusă de contele Berchtold. Ii bagă vină acestuia, că nu a fost destul de hotărât în acțiunile sale, și nici destul de sincer în informațiile date aliaților, iar urmarea a fost, că nu numai Austro-Ungaria, ci și Germania a pierdut prietenia României.

Va se zică și pe Germani eșirea României de sub tutela triplei alianțe îi doare, nu alta. Și pentru acest fapt fac responzabil pe contele Berchtold, ministrul de esterne al monarhiei noastre. Iar din glasul de condamnare al presei germane se scoate la noi conclusia, că contele Berchtold e la sfârșitul carierei sale încheiate cu puțină glorie, că în curând va trebui să se retragă, pentru a face loc altuia, care va trebui să-i repare iute și de grabă greșelile.

Atât de departe credem însă că nu au ajuns lucrurile. Contele Berchtold va mai sta în postul de încredere pe care-l ține, încă multă vreme, și va căuta probabil să-și înmulțească încă cu multe altele nesuccesele diplomatice. Pentrucă acesta e întregul păcat al contelui Berchtold: nimic nu s'a împlinit din aceeace voea el să se împlinească. Nimic nu e de trecut la activul seu, afară doară de întâmplătorul succes pe care l'a avut cu orașul Scutari, abandonat de Muntenegreni, nu pe urma temerii de monarhia noastră, ci pe urma ordinului primit din — Petersburg.

Glasul monarhiei noastre n'a fost ascultat nici odată în cursul răsboiului din Balcani, — acesta e faptul. Dar pentru acest fapt credem că nu e cu dreptate să se facă responsabil contele Berchtold, actualul ministru de esterne al monarhiei austro-ungare, *diletantul,* cum îl numesc ziarele streine, care sigur că va fi strigat destul de tare și de respicat la urechile surde (pentru el) ale celoralalți colegi din diplomație, pentrucă suntem siguri, că acelaș lucru să întâmpla și cu altul, cu orișicine care se afla în locul contelui Berchtold. N'ar fi fost ascultat nici acesta, chiar dacă era contele Apponyi, cu frumosul și puternicul seu glas de bariton.

De ce? Iată întrebarea, pe care în prima linie domnul Berchtold și apoi factorii cari stau în jurul seu ar trebui să și-o pună, căutând să-i dee și răspunsul corespunzător adevărului și realității. Ar afla atunci, ar trebui se afle, că răspunsul nu poate să fie altul decât următoriul: nu domnului Berchtold, ci monarhiei noastre austro-ungare îi lipsește puterea morală de a-și impune altora voința și dorința.

Căci ce greutate morală poate se aibă în chestii de pacificare a popoarelor îndușmănite imperiul nostru, în care popoarele ce'l compun sunt și ele mai rău îndușmănite întreolaltă decât popoarele încăerate în răsboiu? Oare nu e îndreptățit până și cel mai mic și mai neînsemnat stătuleț din Balcani, ca Muntenegru, să răspundă domnului Berchtold la vreo intervenție oarecare diplomatică următoarele: „Mătură înaintea porții tale, unde se află destul gunoiu, și lasă-mă pe mine în pace“! Ori: „Fă pace întâi la tine acasă, între popoarele proprii, astăzi toate nemulțămite și îndușmănite, apoi vină și mă împacă pe mine cu dușmanii mei“! Iar când un stătuleț mic, ca Muntenegru, își poate permite un astfel de ton față de monarhia noastră, nu putem să ajungem la altă conclusiune decât la aceea, că monarhia noastră nu are în afară vaza și autoritatea care i-s'ar cuveni pe urma mărimei sale și a forțelor militare de cari dispune. Și îi lipsește vaza și autoritatea din pricina politicei greșite *interne,* perpetuată aproape de o jumătate de secol în ambele părți ale monarhiei, politică, din care nu a resultat decât o nemulțămire și o amărăciune generală, mai ales la noi, în Ungaria. E mirare deci, dacă România, vazând că aliata ei, Austro-Ungaria, nu are nici o trecere la celelalte puteri mari europene, a căutat la momentul potrivit să iase din legăturile ce le avea cu monarhia noastră și se între singură în acțiune pentru apărarea intereselor ei, pe cari monarhia noastră nu a știut, ori nu a putut să i-le apere, nici la Londra, nici la Petersburg, în conferențele ambasadorilor? Era un act de tradare față de interesele ei proprii, dacă România nu făcea așa cum a făcut.

Dacă este deci ceva de îndreptat în politica monarhiei noastre, nu domnul conte Berchtold, ori urmașul seu, va avea să facă îndreptarea, ci toți factorii înalți împreună, pentrucă îndreptarea nu e de făcut în politica esternă, ci în politica *internă.* Caute monarhia noastră, ca toate popoarele ei, toate naționalitățile ei, se primească întregi și neștirbite drepturile cari le compet, și atunci îi va crește vaza și autoritatea în afară, pentrucă va fi așezată pe însufletirea și pe mulțămirea generală a cetățenilor ei.

De pe câmpul de răsboiu. Armata romană a înaintat până la linia Rusciuc-Varna pe teritor bulgăresc, iar de Sofia, capitala Bulgariei, se află la o îndepărtare numai de 60 kilometri. Trupele române stau însă acuma pe loc, nu înaintează mai departe, pentrucă regele *Ferdinand* al Bulgariei a telegrafat regelui *Carol,* că dorește pacea; să i se comunice deci condițiunile de pace. Fostul prim-ministru bulgar *Geșov* a și plecat la București, pentru a pertracta cu guvernul român în chestia păcii. România stă însă pe punctul de vedere, că pacea trebue legată deodată și cu celelalte state implicate în răsboiu, Grecia și Sârbia. Se crede, că Bulgaria se va supune și peste câteva zile răsboiul va fi terminat.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

V.

Mesajul de tron.

(Urmare.)

Mari și grele sunt problemele cari au lipsă de deslegare. Cu echitate reciprocă însă și inimă impacabilă, cu conțelegere salutară pentru toate părțile, ne va succede prin încredere, dreptate și virtute a mijloci, cu ajutoriul Atotputintelui, un viitor frumos și îmbucurător.

Imputernicitul nostru comisar reg. de dietă vă va preda, iubiților credincioși, în copie autentică, documentul despre abzicerea de tron a atotserenisimului nostru domn unchiu, a M. Sale ces. reg. împăratului și regelui Ferdinand Intâiul, în Ungaria și Boemia cu numele acesta al cincilea, și despre renunțarea serenisimului nostru domn tată, Alteța Sa ces. reg. Arhiducele Francisc Carol, și vă dăm voe a trimite afară de aceasta o deputațiune la reședința noastră atotpreaînaltă, de a vedea documentul original, păstrat în arhiva secretă a casei, curții și statului.

Apoi vă va presenta, iubiților credincioși, împuternicitul nostru comisar reg. de dietă, diploma noastră împărătească din 20 Octombrie 1860, emisă în toate trei limbile îndatinate în țară, și legea fundamentală din 26 Februarie 1861 despre representațiunea imperiului, espedată asemenea ca diplomă împărătească, și vă provocăm iubiților credincioși să le treceți acelea în legile țerii, în textul autentic și în toate trei limbile țerii.

Adunând noi dela începutul domnirii noastre acum întâiașidată representanții iubitului nostru mareprincipat Transilvania la o dietă, ar corespunde datinei, ca urmând esemplul predecesorilor nostri de glori-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

După foc începe lupta contra stâncei al doilea element — al doilea frate — apa, care e mai cuminte și trage folos din esperiențele fratelui mai mare, a focului. Apa e mai șireată. Când cu rugăminte, când cu vicleșug și apoi și cu puterea se apropie și se lovește de stâncă. Armele ei sunt mai bune; stânca are să susțină o luptă mai grea. Rând pe rând ajunge stăpână pe partea cea mai mare de pământ. Ea tot mereu rupe din stâncă, — și ca stânca să nu-i poată lua înapoi din ce i-a răpit — apa ascunde părticelele furate din stâncă sub undele sale. Nici stânca nu se lasă însă de tot învinsă. Astfel ea continuă luptă între elementul acesta (apă) viclean și isteț și între stâncă. Din lupta aceasta s'a ales, că s'a despărțit pământul și stânca de mări și de râuri. Totul însă era sălbatic. Atunci a trimis D-zeu pe cel mai drăgălaș dintre elemente, *aerul* în haina lui albastră străvezie. El a încheiat pace între stâncă și elemente. Stânca ce e drept nu dete drumul focului, dar aerul avea voe să-și cerceteze pe fratele închis decâteori voia. Și decâteori îl vizita, lua dela el câte nițel jăratic — căldură — spre a-l revărsa preste pământ. Cu ajutorul căldurei astfel lățite și a apei, aerul a dat pământului putere să rodească. Astfel s'a început vegetațiunea pe pământ. Aerul mereu își viziteazā frații — focul și apa — și dela cel dintâi ia căldura, dela al doilea nori ușori, copii ai apei. Cu ajutorul servitorilor săi — a vânturilor — aerul poartă norii din loc în loc și norii, dornici după mama lor, adesea lăcrămând se întorc la pământ. Asemenea focul, luat de aer, se reîntoarce adesea din înălțimi la pământ; dar după firea lui vehementă, când neliniștit, când selbatic, fulgerând și tunând. Astfel se naște minunea vijeliilor.

Toate plantele văd din povestirea pietrii, că ea e cea mai veche și are drept să petreacă pe pământ. Mai povestește apoi piatra, cum focul nu e mulțămit în robia lui și vrea să apuce singur stăpân, dar apa și aerul știu, că ar fi rău de ceea ce se află pe pământ, în cazul când focul ar stăpâni absolut, — și deaceea îl țin în frâu. Astfel rămâne focul prins în stâncă; dar acolo face câte nezdrăvănii toate. Topește din piatră diferite materii strălucitoare și face aurul, argintul și altele. Și ferul tot focul l-a făcut. Mai făcu focul în sânul stâncei și alte multe minerale strălucitoare și vopsite în toate colorile. Colorile le împrumută focul dela diferitele flori, pe cari aerul i le duce.

Aici iar se încinge o vie discuție între diferitele flori și copaci și pietri, și la toate întrebările piatra mai bine știe da răspuns, fiind atât de bătrână. Către sfârșitul povestirii e descris un loc fermecător de pe pământ, insula Capri — cu peștera ei vestită prin înfățișarea-i extraordinară, și se spune de vulcanul Vezuv de lângă Neapol, care predomnează marea, în care se scaldă fermecătoarea insulă Capri. Ci toate frumsețile acestea de colori, de vegetațiune, de palmieri, portocali, viță de vie etc., sunt roadele stâncei și a celor trei elemente: focul, apa și aerul. —

Aceste 4 povești — al căror cuprins l-am espus până aici — introduc pe cetitor în viața ascunsă a unor lucruri moarte, înțeleg cari sunt socotite ca lipsite de orice viață sufletească, dar cărora autorul le dă grai și simțire pentru a descoperi cetitorului o mulțime de taine ascunse în natură, pe cari ochiul superficial al omului nu le vede și nu le simte. Diferitele plante, cari și ele au o viață organică, dar totuși nu se privesc de ființe viețuitoare, apoi piatra, pământul, aerul, apa, vântul, focul și alte creațiuni anorganice, noaptea, somnul, etc., toate sunt personificate și ni se prezintă ca niște ființe vii, cari ca toate ființele au fiecare viața sa lăuntrică deosebită, cu durerile și bucuriile sale. Astfel personificate ne introduc într'o lume nouă, ne deschid ochii pentru lucruri, peste cari de regulă trecem, fără a ne da mult seama de ele. Prezentându-se aici totul viu, are fiecare povestire însușirea să trezească mai viu interesul cetitorului, făcând din el pare-că o ființă, care trăește împreună cu cele descrise. Contribuesc apoi aceste povestiri mult la înmulțirea cunoștințelor din domeniul științelor naturale, — a geografiei, — și cu deosebire la cele de geologie. Aici vezi cutare floare cum se arată umilită și ca mărime și ca prezentare, dincolo alta trufașe și obraznică, ridicându-se pe cotorul ei sus, sus, parecă totul vrea să vadă, să știe. Vezi bradul serios și conștiu de sine, stând totdeauna țeapăn, dând numai din cap și troznind de mânie pe celelalte plante, că nu stau și ele drepte în orice vijelie. Vezi teiul curios, stejarul venerabil, plopul neîncrezător etc. etc.

In povestirea din urmă „Piatra“ cu deosebire se arată formarea treptată a pământului sub influența focului, apei și aerului, — cari în vechime împreună cu pământul erau cunoscute ca cele 4 elemente, — făcându-se roditor și datător de viață. Cum am mai spus, între toate patru povestirile este legătură, arătându-ni-se în floarea macului viața florilor și plantelor mărunte; în „Bradul și iarna“ viața mai ales a plantelor mari în diferitele anotimpuri și împărțirea acestora peste pământ; în „Părăul din pădure“ despre isvor, părău, rouă, nori, ploaie, riuri etc., și în „Piatra“ cum am mai spus, despre formarea pământului roditor prin influența agenților naturali, focul (formațiuni vulcanice), apa (f. neptunice) și aerul.

(Va urma).

oasă aducere aminte: pe toţi şi pe fiecare, peste tot şi în deosebi, în drepturile, legile, privilegiile, imunitătăţile şi scutirile, cari adecă s'au dat şi conces acestui mareprincipat al nostru Transilvania de cătră M. Sa preafericitul împărat Leopold I, fie prin diplomă, fie prin alte determinaţiuni şi confirmări urmate după diploma aceasta, şi s'au întărit şi de cătră următorii aceluiaşi, predecesorii noştri de glorioasă aducere aminte, în modul cum a făcut pe urmă M. Sa atotserenisimul nostru domn unchiu, Impăratul Ferdinand I, ca rege al Ungariei şi Boemiei cu numele acesta al cincilea, prin o diplomă solemnă, în care a fost receput textul diplomei leopoldine, nu numai se-i întărim graţios, ci se-i şi asigurăm, că acelea se vor susţinea nestrămutate, şi că ce e deosebit benigne promis, să va şi pune în faptă.

Fiindcă însă fiecare lege materială e supusă după fire pe încet *unor schimbări progresive,* după cerinţele intereselor politice şi naţionale cu timpul schimbătoare ale statelor şi popoarelor, aşa sunt şi în Transilvania *egala îndreptăţire civilă şi politică a tuturor claselor poporaţiunii, fără deschilinire de naţionalitate şi religiune, de noi de repeţite-ori întărită şi în vigoare pusă,* cum şi datorinţa tuturor comună de a milita şi purta dare, astfel de fapte preţioase, cari au produs interese adevărate şi îndreptăţite, şi arată de neesecutabile multe dispoziţiuni din amintita diplomă leopoldină şi din determinaţiunile şi întăririle urmate după aceea.

Pe lângă aceasta, considerând, că faţă cu centralisarea puterii statului în toate ţerile Europei, cu privire la cele mai înalte probleme, tratarea comună a devenit necesitate nedelăturabilă pentru autoritatea monarhiei, pentruca să împăcăm pretensiunile singuraticelor ţeri cu acest postulat al necesităţii politice, am estins dreptul cel de mare însemnătate al participării la legislaţiune în afacerile comune asupra totalităţii ţerilor şi popoarelor imperiului nostru.

De aceea nu putem observa datina în privinţa diplomei leopoldine, fiindcă esecutarea atâtor determinaţiuni ale aceleia în faptă a devenit a fi peste putinţă şi *nu se poate împăca cu dreptatea şi cu conştienţa noastră, a confirma ceva, ce în faptă a devenit a fi peste putinţă.*

Totuşi, din propensiunea de care suntem conduşi cătră voi, iubiţilor credincioşi, şi cătră întregul nouă scumpul mareprincipat Transilvania, voim a recunoaşte apriat şi a vă declara serbătoreşte prin aceasta, că dupăce va fi înfiinţată pe calea constituţională, cu confăptuirea voastră, iubiţilor credincioşi, structura din lăuntru de drept public a iubitului nostru mareprincipat Transilvania şi corelaţiunea lui cătră întreaga monarhie, în privinţa deţermuririi definitive a modului *trimiterii deputaţilor Transilvaniei la senatul imperial,* inimei noastre de părinte al ţerii îi va fi spre plăcere a emite despre aceasta, când aţi dori şi cere, o diplomă solemnă, care şi următorii noştri vor avea se o confirme totdeauna înaintea depunerii omajului.

Spre a ajunge mai curând la aceasta ţintă comună şi înaltă, şi spre a uşura şi grăbi tratarea constituţională a celor multe întrebări însemnate ce zac încă nedeslegate, vom lăsa să vi se propună, iubiţilor credincioşi, prin împuternicitul nostru comisar reg. de dietă, o serie de proiecte de legi, de aceste atingătoare, şi anume, despre:

1. *Efectuirea egalei îndreptăţiri a naţiunii române şi a religiunilor ei.*

2. *Intrebuinţarea celor trei limbi, usitate în ţară, în comunicaţiunea oficioasă publică.*

3. Compunerea şi ordinea dietei.

4. Regularea definitivă a modului trimiterii deputaţilor din mareleprincipat Transilvania la senatul imperial.

5. Schimbările de lipsă în împărţirea politică a ţerii spre mijlocirea mai uşoară a unei administraţiuni ordinate politice şi de justiţie.

6. Regularea administraţiunii politice.

7. Regularea justiţiei.

8. Organisarea tribunalelor de justiţie şi mai ales-constituirea curţii judecătoreşti de instanţa a treia.

9. Intregirile şi interpretările de lipsă a unelor determinaţiuni ale patentei noastre împărăteşti din 21 Iunie 1854, despre punerea în faptă a desărcinării pământului.

10. Introducerea protocoalelor funduare, şi

11. Infiinţarea unei bănci de ipotecă.

Vă provocăm deci prin aceasta, iubiţilor credincioşi, se pertractaţi despre acelea după prescrisele regulamentului de afaceri, emis pentru aceasta dietă, şi se subşterneţi, iubiţilor credincioşi, proiectele de lege ce le veţi aduce la cale, sancţiunii noastre atotpreaînalte. (Va urma).

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

Mituri greceşti.

In mitologia grecească (*Lucas* Kosmogonieen pag. 87) circulau o samă de povestiri cosmogonice deosebite fără de-a fi însă ele între ele fiinţial luat cu totul de altă natură. Tot aşa ca şi în Egipet şi în India puterile din natură nu sunt absolut despărţite de fiinţele divine. Din starea de la început se produc prin naştere sau numai prin emanare diferite fiinţe, ca de pildă pământul, cerul, noaptea, întunerecul, aerul, oceanul, lumea de jos, iar din acestea se naşte iar neamul puternic al zeilor. In urma concretei şi plasticei gândiri a Grecilor însă aceste singuratice fiinţe divine capătă contururi tot mai limpezi. Dar mai cu seamă prin poesie şi cu ajutorul artei plastice, ele sunt păstrate în Grecia în forme tăiate foarte precis şi independente; până când la Inzi ese în evidenţă mai mult acea unitate nedeosebită ce pătrunde toate lucrurile. *Homer* numeşte ocasional oceanul de tatăl şi originea tuturor lucrurilor şi chiar şi-al zeilor. (Ilias XIV, 201; 206). El a născut împreună cu Thetis, mama, pe zei. Miturile Orficilor mai vechi (adecă a unei şcoale religios-filosofică, ce-şi deduce originea de la cântăreţul legendar Orfeus) spun că toate s'au născut din „noapte", (aseamănă şi mitul indic: „odinioară totul era învelit în noapte neputându se cunoaşte"). Cea mai amplă povestire cosmogonică o aflăm la poetul *Hesiod* din secolul al 8 lea a. Cr: (Theogonia v. 116 squ.). Hesiod aşează la început Chaosul, adecă acea amestecare absolută ce nu se poate deosebi. Deacolo se născu Pământul, Tartarul (lumea inferioară, şi Eros (iubirea). Din Chaos se produseră întunerecul şi noaptea, din noapte eterul (aerul) şi ziua, iar pământul născu la urmă cerul (Uranos) munţii şi marea. Din împreunarea cerului cu pământul s'au născut Titanii, dintre cari cel mai puternic, adecă Cronos răpeşte din mânile tatălui său Uranos, stăpânirea universului! Dar nişte zei mai tineri, în frunte cu Zeus, într'o luptă cumplită, înving pe Cronos şi pe Titani. Ei sunt închişi în Tartar... Titanii personifică forţele, braţele, din natură ce lucrează desordonat.. Mitul acesta pare că sărbătoreşte chiar biruinţa unei orânduiri spirituale şi măreţe a universului, împotriva puterilor oarbe ale întregului. Probabil, că atât contemplarea cutremurilor de pământ, cât şi a erupţiunilor vulcanice au împrumutat miturilor greceşti culoare atât de vie. — Tot astfel de teorii ca la Hesiod se mai găsesc şi la istoricul *Akusilaos,* care spune că din Chaos s'a format întunerecul şi noaptea, şi din noapte eterul, iubirea şi cugetarea. Filosoful *Pherekides* presupune ca început treimea următoare: Zeus, Cronos (adecă timpul, ce-a fost adeseori după aceea confundat cu zeul Cronos, ca care n'are nimic a face) şi Pământul. Cronos produce din el însuş focul, aerul şi apa. Zeus pentru a crea universul, se schimbă în Eros, (iubirea ca forţă creatoare; sunt de asemănat şi teoriile indice). Oul-universal al Egiptenilor şi-al Inzilor îl aflăm de nou la filosoful Epimenides în veacul al 7-lea a. Cr. şi în miturile orfice mai noi. De altfel şi aici aflăm tot cam aceleaşi obicinuite fiinţe divine cari joacă rol şi la Hesiod. La Epimenides, Tartarul e format din aer şi din noapte adecă din aceste două fiinţe din amestecul cărora s'a născut oul-universal ce cuprinde germenii tuturor lucrurilor. Unul din miturile orfice presupune ca principiu începător pe Cronos; din el sar afară Aeterul şi Chaosul, iar aceştia fac oul-universal ce ascunde în sine zeităţile. Un alt mit orfic spune, că tot asemenea în acel ou-universal sunt ascunse seminţele tuturor lucrurilor, din care s'a născut şi Zeus, formatorul lumii numit, pentru ordinea sa universală făcută de el şi ce cuprinde toate, şi Pan (întregul). Orficii, tot aşa ca şi Inzii, au privit ca parte divină, în mod panteist, fluviul vieţii, ce trece prin toate. Singuraticii zei dispăreau pentru ei în dumnezeirea universală.

Mituri Assiro-Babilonice.

Babilonia ne este deja cunoscută mai mult sau mai puţin din lecţiile de religie, ca ţeara ce se extinde pe şesul larg dintre râurile Tigru şi Eufrat, acolo unde după istorisirile biblice s'ar fi aflat probabil paradisul, şi-ar fi locuit toţi patriarhii până la Abraam, unde şi-ar fi clădit Noe corabia sa, unde oamenii îngroziţi de pustiirea potopului ar fi ridicat acel turn măreţ, ce se 'nălţa până la bolta cerească; ca ţeara pe care a părăsit-o Abraam, deoarece locuitorii ei se închinau idolilor, şi unde după 15 secole poporul lui Abraam, portând lanţurile robiei, se întorcea din nou cu jale plângând şi bocind; ţara despre care zice psalmistul:

> „La râul Babilonului am stat şi-am plâns
> Când mi-am adus aminte de tine, Sioane"....

Cine călătoreşte azi acolo — fapt pe care l-a înlesnit foarte tare linia ferată anatolică ce duce de la Constantinopol şi până la Bagdad, — va afla un ţinut pustiu, cu canale părăsite: sate oropsite şi uitate de Dumnezeu, dar peste toate întinzându-şi cortul de mătase acelaş cer ca odinioară, aceleaşi stele de aur mişcătoare cum nu se mai pot vedea nicăirea în lume, — poate tocmai aşa ca la început, în zilele grandioase ale creaţiunii!.... Inainte cu mii de ani însă aici a fost o ţară minunată, iar ochiul omenesc etern scrutător a aflat în ultimele decenii urmele ei strălucite. Târnăcopul a scos la lumina zilei ruinele vechilor oraşe şi temple, şi nenumărate documente scrise pe table de lut ars şi pe piatră, în acea scrisoare minunată cuneiformă, ce ne povestesc despre o astfel de istorie şi o astfel de cultură a acelei ţări, încât ne pune în adevărată uimire. Este meritul profesorului *F. Delitzsch* dela universitatea din Berlin pe care am avut norocul să-l audiez, în mare parte, acele săpături făcute acolo, şi o samă de descoperiri arheologice de-o valoare incomensurabilă. Reliefurile de alabastru, scoase din palatele desgropate, ne înfăţişază viu înaintea ochilor pe acei străvechi domnitori assirieni şi babiloneni, de cari tremura întreaga Asie anterioară, şi cari au adus un rol extrem de însemnat şi de grozav în istoria poporului Israiltean. Acum ştim cu siguranţă, că Babilonia deja cu 3000 de ani înainte de Cristos a fost o ţară bogată, o ţară de cultură, şi se afla în relaţii întinse comerciale cu Siria, Fenicia, Arabia şi Africa. Nu mult după aceea aflăm acolo, în nordul Babiloniei pe prea puternicul domnitor, răsboinicul *Sargon I,* care pune în Babilonia temelie unei întregi şi mari dinastii semitice, de regi. Sub unul dintre urmaşii săi, cu numele *Hammurabi* pe la anul 1950 a. Ch. se întinde împărăţia babilonică până la marea Mediterană, iar în răsărit până la Persia. Acesta pare a fi timpul când a trăit şi Abraam, a cărui personalitate istorică n'o trage nimeni azi la îndoială, pe motive serioase. Pe vremea aceea Babilonia era într'o stare înfloritoare de cultură. Avea o legislaţie foarte amănunţită, în care erau regulate între altele încheerea căsătoriei, viaţa familiară, moştenirea, viaţa şi averea, moralitatea publică, chiria şi contractele. In anul 1901 s'a aflat din nou într'un alt exemplar această legislaţiune a lui Hammurabi săpată într'un bloc de peatră de 2 metri de înalt. Babilonul poseda o alcătuire juridică tot atât de detailată, întocmai ca şi acel sistem de canalisaţie grandioasă, din care îşi lua ţara sănătatea şi rodnicia plină de belşug a pământului. Erau şcoli, în cari nu se învăţa numai singură adiţia, multiplicaţia şi diviziunea, ci şi scoaterea rădăcinei patrate, şi chiar şi progresiuni geometrice; şi în cari se desvoltau ştiinţele şi arta. Deja pe-atunci aflăm stabilite felurite cariere şi caste deosebite, şi anume aflăm: preoţi, ostaşi, meseriaşi, comercianţi, proprietari mari de pământ, bancheri, păstori şi sclavi, meseriaşii aveau chiar bresle. Un serviciu întins al postei mijlocea o puternică comunicaţie dintr'un loc în altul, iar materialul pentru scrisul scrisorilor consta din tăbliţe delicate de lut. Cu susţinerea ordinei publice era însărcinată o armată permanentă, iar limba babiloneană nu se vorbea numai în ţara dintre cele două fluvii, ci — considerată ca o limbă de lux, cum ar fi franceza — şi în Siria, Fenicia, Palestina şi Persia, şi după cum dovedesc tăbliţele de lut aflate la Amuna, chiar şi în Egipt. Cultura Asiei anterioare era cu un cuvânt babiloneană. Tot aşa rămase şi după ce poporul înrudit cu ei, Assirienii, pe la anul 1000 a. Cr. îi copleşi; când Babilonul capitala imperiului fu dărâmat, şi când, în anul 689 a. Cr. după ce l nimiciră cu desăvârşire, clădiră şi aşezară oraşul Ninive ca reşedinţă a puternicei împărăţii, sub Senacherib. Abia ridicarea Mezilor şi a Perşilor, popoare de origine indo germanică, cari nimiciră oraşul Ninive la anul 697 a. Cr., împinseră această cultură babilonică foarte înapoi, şi deşi Babilonul, vechiul oraş al regilor de odinioară, răsări din nou încă odată ca un vis măreţ, la o nouă strălucire, anume sub Nebucadnezar al II-lea, care a nimicit Ierusalimul la anul 589 a. Cr. şi a dus în robie poporul israiltean, totuş imperiul babilonic se apropia spre sfârşitul existenţii sale, odată şi pentru totdeauna! Şi de fapt Cyrus, şi după aceea Alexandru cel Mare, au pus sfârşit imperiului babilonic. Incepând de la Cyrus n'a existat mai mult sub soare Babilonia.

(Va urma).

„Chestia căminelor studenţeşti şi străinii".

Cetim sub titlul acesta, în „*Jenaer Hochschulzeitung*" (ziarul universitarilor din Jena) următoriul interesant articol datorit dlui student phil. şi agron. *Valeriu Lucian Bologa,* un brav fiu al Braşovului românesc:

„Chestia locuinţelor şi chestia străinilor stăpânesc astăzi cercurile germanice. După cuprins ele sunt cu totul deosebite, însă apar în acelaş timp. Şi se pare, că soluţia lor s'ar putea încopcia, cu toate că la aparenţă n'au a face una cu alta.

Universităţile germane au avut totdeauna o mare putere de atracţie asupra străinilor. Afară de Ruşi, contingentul principal îl dau special micile naţiuni ale Europei sud-ostice.

Pecând în cercurile academice domneşte claritate în ceea ce priveşte atitudinea ce să se ia faţă de străini de limba germană şi faţă de străinii ce aparţin statelor de cultură vesteuropene, — asupra străinilor din statele susamintite se delibează foarte mult.

Chestia Ruşilor este o mare problemă, a cărei soluţie le va da încă multă bătae de cap cercurilor conducătoare. Noi nu voim să o tratăm aici. Mai de importanţă ni se pare cercetarea chestiunei celorlalţi Europeni din sud-ost, special a studenţilor din Balcani. Imprejurarea, că aceştia, în afară de Români, Greci şi Turci, sunt mai ales Slavi, şi să găsesc între ei uneori elemente pe cari studentul german nu le poate înţelege şi pricepe, a avut în timpul din urmă drept urmare o falsă judecare a lor. In consecinţă li se aduce foarte puţină simpatie.

Tocmai Jena, cu puterile ei didactice foarte superioare, cu cursurile feriale, cu fundaţia ei pentru Ungaria şi Transilvania, a atras totdeauna foarte mulţi Maghiari, Români, Bulgari, Sârbi şi Greci. Cei mai buni dintre studenţii acestor popoare vin aici pentru ca pe deoparte să se perfecţioneze în studiile lor de specialitate, iar pro secundo, se cunoască cultura şi felul de a fi al Germanului. Mare le este pe urmă decepţia, când văd că le stă închisă ori ce posibilitate, de a intra în cercuri germane. Petrec deci câteva semestre în cercul compatrioţilor lor, îşi însuşesc poate o bună cultură de specialitate, nu pot însă învăţa nici să vorbească bine nemţeşte şi mai puţin să cunoască şi se aprecieze felul şi sentimentele Germanilor.

Aceste stări sunt pentru aceşti străini foarte desagreabile, iar pentru Germani direct păgubitoare.

Acolo jos în colţul furtunos al Europei se nasc şi se vor mai naşte state naţionale, a căror poporaţie foarte conştie şi foarte capabilă de cultură va fi chemată se joace încă un important rol în istoria viitoare politică şi culturală a Europei. In interesul germanismului cu colosala lui necesitate de expansiune este deci, ca să-şi câştige acolo influenţă şi simpatii. Doar tocmai aceia, cari azi studiază, vor fi conducătorii de mâne ai acestor popoare. Aici deci trebue să înceapă lucrarea studenţimei germane. Cum să ştie, impresiile culese pe timpul studiilor sunt cele mai trainice. Dacă le succede studenţilor germani să câştige simpatiile şi respectul acestor străini atunci câştigă deodată şi simpatia popoarelor lor pentru germanism.

Cât de adevărat este acest lucru, să poate observa în exemplul seminarului român şi bulgar din Lipsca. Aici să întâlnesc sub conducerea dlui consilier de curte Dr. Weigand, Bulgari, Nemţi şi Români la o muncă serioasă ştiinţifică. — Aici se încheie prietenii, basate pe stima reciprocă pentru întreaga viaţă, prietenii ce de ambele părţi nu vor fi regretate niciodată. Din acest seminar ies cei mai buni amici ai germanismului, şi cei mai temeinici cunoscători ai stărilor din Balcani.

Pecând în decursul conflictului balcanic Germania era informată despre stările de acolo destul de unilateral şi incorect, la seminariul din Lipsca toţi erau în curat cu situaţia. In decursul conflictului ivit în jurul Silistrei opinia publică a duor ţeri era foarte răsboinic influinţată; numai acolo se găsea dorinţa cea mai intimă pentru pace, — pentrucă acolo oamenii învăţaseră a se cunoaşte şi a se aprecia.

Nu numai din punctul de vedere al omului politic, ci şi pentru singuratic o astfel de comunicare ar fi foarte de dorit. Intr'un astfel de contact înveţi a cunoaşte vederi cu totul nouă, moravuri şi obiceiuri, şi câştigi cunoştinţe cari şi pentru studiul de specialitate pot fi de mare folos. Filologul găseşte ocazie pentru un viu schimb lingvistic; estetului i se oferă comori nesecate de artă, de muzică şi de literatură poporană, despre a căror frumseţe şi podoabă orientală aici nici nu-ţi poţi face măcar o idee. Cei ce studiază ştiinţele naturale ş geografia ar afla multe lucruri nouă, şi ar putea face legături, cari li-ar fi de mare folos la călătorii viitoare. Tot aşa ar avea avantagii istoricul-cultural şi economistul naţional.

Un mijloc potrivit pentru a face o astfel de apropiere ni se par *căminele studenţeşti*, despre cari s'a vorbit mult în timpul din urmă.

Acestea ar fi proprii de a atrage tocmai pe străini, căci aici acestia ar găsi ocazie a se întâlni cu Germani. Viaţa socială a acestor cămine li-ar da prilej să-şi validiteze tocmai talentul lor social bine desvoltat. Trăind împreună s'ar face să dispară multe prejudecări pentru totdeauna. Multe obiceiuri şi vederi, până acum neînţelese din ambele părţi, cu timpul s'ar lămuri şi ar fi pricepute. O cunoaştere reciprocă pe încetul s'ar desvolta în simpatie reciprocă între străini şi germani pe deoparte, şi la străini între ei de altă parte. (Această din urmă n'ar fi nici ea un merit mic pentru acela care ar realiza-o!) Micile gelosii şi tachinările ar dispărea în faţa unei nobile emulaţii.

Că s'ar putea strecora în aceste cămine şi elemente nedemne, nu putem crede; acestea s'ar feri la tot cazul de a se pune aşa zicând sub controlul camerazilor lor.

Pe urmă ceilalţi străini, veseli de avantagiile de cari se vor bucura, ar repudia energic astfel de elemente. Mândria lor, fortificată prin ultimile evenimente politice, nu ar suferi între ei elemente, cari ar putea să le discrediteze naţiunea.

Străinii, cari vin în Germania, sau au mijloace de acasă, sau stipendii; sunt dar de regulă situaţi materialiceşte de aşa, încât pot renunţa la favorurile cari le oferă căminele studenţeşti — deja destul de ieftine — studenţilor săraci nemţi. Ba ei chiar s'ar învoi bucuros să plătească taxe ceva mai urcate în beneficiul căminelor studenţeşti.

Ar trebui numai, ca din parte germană această chestie se fie primită cu bunăvoinţă. Soluţia ei ar duce la multe favorabile rezultate pentru ambele părţi.

V. Bologa.

„Fundaţiunea pentru ajutorarea ziariştilor români din Ungaria“.

— Comunicatul Epitropiei administrative. —

I. In decursul lunilor Mai şi Iunie au mai intrat următoarele donaţiuni şi contribuiri:

a) donaţiunea domnului Anton Mocsonyi de Foen, care se va administra ca fond separat 10·000. cor.

b) întregire la dotaţiunea dnei şi dlui Dr. T. Mihali, Dej 1 000 cor.

c) Dividende şi interese încassate în semestrul prim al anului, 1·713.

d) prin „Ardeleana“, dela redacţia „Românul“ 835 cor. 80 fil, dela I. Poruţiu şi soţii, Budapesta, 225. cor, dela „Sebeşana“, Sassebeş în amintirea lui I. Oncescu, 50 cor, dela „Doina“, Câmpeni 100 cor., dela red. „Gazeta Transilv.“, 190 cor, 90 fil, dela dl M. Păculea 40 cor, dela dl Leon Târnovean, 5 cor. 90 fil.

e) prin „Banca de asigurare“: dela „Bocşana“, 40 cor„ dela „Şercăiana“, 42 cor., dela „Someşana“, 50 cor., dela „Coroana“, Bistriţa, 50 cor., dela „Aurariа“, Năsăud, 100 cor., dela „Codreana“, Băseşti 25 cor., dela redacţia „Drapelul“ 115 cor., dela dl şi dna Dr. Ittu 50 cor., dl Const. Popp 10 cor., dela Dr. A. Oprea pentru rescumpărat coroana Dr. Iz. Pop, 20 cor., dela dl M. Gaspar tot pentru acest scop 5 cor. Total 14,667·60 cor.

Dela 1 Ianuarie a. c. până la sfârşitul lunii Aprilie au incurs în favorul fundaţiunii 23,950.79 cor., astfel că starea ei cu finea lui Iunie a. c, este deja de 64,339 04 coroane.

Cu această ocaziune epitropia fundaţională roagă pe toţi acei P. T. doamne şi domni, cari au pus în vedere aranjarea de conferenţe, producţiuni etc. în favorul fundaţiunii să raporteze despre demersurile făcute, şi rezultatele obţinute. Tot asemenea sunt rugate onor. noastre bănci, cari nu au asemnat încă preţul „Monografiei Ardelenei“ să-l asemneze ca să se poată face socoteala în această afacere.

Sibiiu, la 15 Iulie 1913.

Epitropia administrativă.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Despărţământul XXIII. Turda al „Asociaţiunii“ invită pe toţi membrii şi sprijinitorii lui la

Adunarea generală

ce o va ţinea în 2. August st. n. la 2 ore p. m. în comuna Mischiu, cu următoarea:

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea a 2 comisii:
   a) pentru censurarea raportului,
   b) pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
4. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
5. Raportul comisiilor esmise.
6. Prelegeri cu schiopticonul.
7. Propuneri.
8. Expoziţie şi premiare de copii.
9. Inchiderea adunării.

Turda, la 17 Iulie 1913.

Iuliu Vlăduţiu director. *Dr. Valer Moldovan* secretar.

Apel

către domnii preoţi, învăţători şi ceilalţi intelectuali de pe teritoriul despărţământului „Turda“ al „Asociaţiunii“.

Comitetul despărţământului Turda al „Asociaţiunii“ voind ca să lăţească tot mai intensiv ideea şi binefacerile Asociaţiunii în mijlocul poporului, a hotărât să înfiinţeze în timpul cel mai scurt câte-o agentură în fiecare din cele 30 de comune aflătoare pe teritoriul despărţământului Turda.

Pe calea aceasta sperăm să întărim legăturile sufleteşti dintre conducătorii dela sate ai poporului şi dintre comitetul nostru.

Aceasta e şi singura cale, pe care ne vom putea ajunge mai iute idealul de-a înzestra fiecare comună cu câte o bibliotecă poporală.

Până acuma avem şase biblioteci, anume în Turda, Ceanu-deşert, S. Mihaiu, Agârbiciu, Petridu-unguresc, şi Tritiu-de sus.

Am cerut dela comitetul central ca din donaţia de 15 mii coroane a dlui Vasile Stroescu să înfiinţeze şi în despărţământul nostru barem încă zece biblioteci. După ce de sine înţeles la împărţirea acestor biblioteci vor fi preferite acele comune cari vor dovedi ore care interes pentru scopurile Asociaţiunii arătându-se aplicate a înfiinţa o agentură:

Vă rugăm ca să premergeţi cu esemplul bun înscriindu-vă de membu ordinar sau ajutător al Asociaţiei şi îndemnând la asta încă cel puţin 3—4 ţărani, ca să fie astfel date condiţiile statutare a înfiinţării la timp potrivit a unei agenturi în comuna d-voastre.

Observăm, că îndată ce vă veţi fi constituit în o agentură, vă veţi bucura de următoarele favoruri statutare:

1. Veţi primi pe seama agenturii gratuit revista „Transilvania.

2. Veţi primi dela comitetul central cărţi, ca să puneţi basa unei biblioteci.

Condiţiile înfiinţării unei agenturi, drepturile şi datorinţele ei sunt cuprinse în următorii §§ ai statutelor:

§. 43. In fiecare comună, în care se află patru membri cel puţin de orice categorie ai Asociaţiunii, se poate înfiinţa o agentură în scopul de a servi drept organ al Asociaţiunii în nemijlocita atingere cu populaţiunea respectivei comune.

Agentura se constitue sub presidiul unui delegat al comitetului cercual, alegându-şi un preşedinte, un casier şi un notar pe timp nedeterminat, pe cari însă comitetul cercual îi poate schimba când cere trebuinţa.

§. 47. Chemarea agenturii este:

a stărui pentru înmulţirea membrilor şi a altor venite ale „Asociaţiunii“ în comună;

a încasa banii dela ceice îi vor respunde la dânsa şi a-i administra fără întârziere la comitetul cercual;

a duce în îndeplinire dispoziţiunile comitetului cercual, a griji de foile, cărţile, eventual biblioteca poporală şi cu un cuvânt de toate obiectele primite dela comitetul cercual pentru întrebuinţarea lor în comună ţinându-le totdeauna în stare bună; a înainta în fiecare an socoteli la comitetul cercual despre banii încassaţi, şi în fine din când în când a face comitetului cercual propuneri în interesul Asociaţiunii. —

In urma acestora vă rugăm, ca după înţelegere cu poporul să ne avizaţi ca fi aţi aplicaţi a înfiinţa în comuna d-voastră o agentură?

In cas că da, vom trimite din sinul comitetului un delegat, care să vă constitue şi să vă dee instrucţiile de lipsă.

Din prilejul acestei constituiri apoi vom ţinea şi două prelegeri poporale cu noul schiopticon cumpărat pe seama despărţământului nostru.

Totodată vă facem cunoscut, că adunarea generală din anul acesta o vom ţinea în comuna Mischiu în 2 August. Vă rugăm să participaţi din fiecare comună barem 2 delegaţi şi să vă faceţi membri trimiţând taxa de membru ordinar de 10 cor. sau ajutător de 2 cor. la adresa cassierului Iosif Costin, protopop gr. cat. Turda.

Aşteptând respunsurile dvoastre remânem

Cu deosebită stimă:

Iuliu Vlăduţiu director. *Dr. Valer Moldovan* secretar

NOUTĂŢI.

Elena Văcărescu, distinsa scriitoare română care trăeşte în Franţa şi e foarte apreciată la Paris, a publicat, la ştirea că România apucă arma, în ziarul „Le Figaro“ un articol de rară frumseţe, în care exprimă în formă artistică de extraordinară valoare „entuziasmul unei Romănce“ în momentul când ţara cere fiilor săi acest suprem tribut. Marele poet al Italiei *Gabriel D'Annunzio* i-a răspuns în o scrisoare de admiraţie pentru elanul de care s'a arătat capabil poporul român şi i-a exprimat urări de splendid succes pentru representanţii geniului latin în orientul Europei. (C. N)

*

Alegere de preot. In *Pecica română* (dieceza Aradului) a fost ales preot, Duminecă în 13 Iulie n., domnul *Dr. Ioan Felea*, profesor seminarial în Sibiiu.

*

Comoară de milioane. O societate engleză a plecat din Londra la insula Terschelling, în marea de nord, pentru a căuta o comoară care zace de mulţi ani pe fundul mării din apropierea insulei amintite. In 1799 toamna un vapor, care avea bani de aur în valoare de 27 milioane coroane, s'a naufragiat cu întreg personalul său. In 1859 au izbutit să ridice de pe fundul mării o parte din comoara cufundată, şi anume cam trei milioane. De atunci s'au mai perfecţionat mijloacele tehnice, şi acum se speră, că vaporul va putea fi scos cu toată bogăţia sa din apa mării.

*

Redactor condamnat. Milan L. *Popovici*, redactor şef al ziarului sârbesc *Srbstvo* din Neoplanta, a fost condamnat la temniţă de stat pe o lună şi amendă de 100 coroane pentru un articol apărut în Decemvrie anul trecut sub titlul: Prigonirea sârbilor.

*

Prelungirea concediilor pe vremea secerişului. Ministrul nostru de răsboiu a însărcinat pe comandanţii de corp, ca în urma timpului anormal şi a inundărilor din acest an, să poată prelungi cu 8—14 zile concediile acordate soldaţilor pentru lucrările secerişului.

*

Catedră nouă. Cu începutul noului an şcolar se va înfiinţa la universitatea vieneză o catedră pentru *dreptul bosniac*. Se fac pregătiri, ca şi la universităţile din Ungaria să se întemeeze o asemenea catedră.

*

Starea învăţătorilor boemi. Ziare din Austria descriu în colori întunecate starea învăţătorimii din Boemia. De prezent se găsesc 1400 dascăli fără posturi. Tinerii învăţători sunt adeseori aplicaţi în calitate de suplinitori, cu toate că au calificaţie deplină. Salarul unui suplinitor, care săvârşeşte aceeaş muncă ca şi învăţătorul definitiv, este *şasezeci* de coroane pe lună, — şi nici aceste 60 de coroane nu i se plătesc regulat. In vacanţele de vară nu primeşte nici o plată. Invăţătorul ales are salar de 80 coroane pe lună. Sunt învăţătoare pentru lucrul de mână care propun 12 ore pe săptămână şi au o leafă de 500 coroane pe an. Corpul didactic din Boemia pretinde îmbunătăţiri de salar.

*

Aviz. Se aduce la cunoştinţă oficiilor parohiale, că la căpitănatul de poliţie al Sibiiului se află părţile din un *potir*, disc şi linguriţă, furate din o biserică. Pe piciorul potirului se află următoarea inscripţie: „*Acest sfânt potir împreună cu discosul şi steaua şi linguriţa, copia s'au făcut cu cheltueala ieromonarhului Ioanichie pentru pomenirea. 1793 Sept. 1*“. — Pe discos: *Filaret Archiereul — Ioanichie Ieromonarchul — Gavril Opreana*“. Oficiul parohial din a cărui biserică s'ar fi furat aceste lucruri, să se anunţe la numitul căpitănat, eventual să înştiinţeze cu posibilă grăbire oficiului protopresbiteral gr. or. rom. al Sibiiului.

*

† **Dr. Demetriu Ciuta**, advocat în Bistriţa, fost membru în comitetul central al partidului naţional român, un harnic conducător al Românilor din părţile năsăudene, a decedat în Bistriţa. Odihnească în pace!

*

† **Ernest Schneider**, un fruntaş al social-creştinilor din Viena, mare filo-român, a decedat în etate de 63 ani.

*

De imitat. Serviciul sanitar, spitalele şi direcţiunile institutelor de învăţământ din Newyork s'au aliat cu scop de a combate cât mai energic tuberculoza. Copiii, la cari se constată boala aceasta, vor fi excluşi din şcolile publice şi întruniţi în grupe separate, pentru a fi instruaţi în aerul liber din grădini, parcuri, dumbrăvi sau pe corăbii anume construite.

*

Serviciul militar de trei ani. La dorinţa ministrului de răsboiu Etienne, camera franceză a primit o modificare în proiectele de lege militară: s'a hotărât, ca etatea recruţilor să se stabilească cu 20 de ani; afară de aceasta, în împrejurări normale, serviciul militar să se termine în *doi ani şi jumătate*.

*

Caz de holeră. In comuna Mitroviţa din Croaţia a murit de holeră aziatică un muncitor cu numele Şpirici. Muncitorul venise dela Belgradul Sârbiei, unde în timpul din urmă s'au ivit numeroase cazuri de holeră.

*

Din îngheţată. Familia învăţătoriului *Nicolae Ştefu* din Arad, mâncând zilele trecute îngheţată, s'a îmbolnăvit întreagă de tifos. Fetiţa *Georgina*, în etate de 16 ani a murit încă în aceeaşi zi, iar ceilalţi membri ai familiei zac bolnavi în spital.

*

Convocare. Despărţământul XV. Mociu al „Asociaţiunii“ invită pe toţi membrii şi sprijinitorii lui la adunarea generală ce o va ţinea Duminecă în 27 Iulie în biserica din Mociu la 4 ore p. m. *Oct. Florian*, secretar. *Vasile Hopârtean*, dir. desp.

*

Aviz dlor învăţători. In curând va apărea partea III. a Cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, care va cuprinde diferinţa de material din *geografie, istorie, constitutie* şi *aritmetică* prescris prin rezoluţia ministerială de sub Nr. 80.000/1910 pentru clasele superioare.

*

Manuale didactice aprobate. Ministrul instrucţiei publice a aprobat sub Nr. 79, 642/1913 Ed. IX de *Limba română*, sub Nr. 104,752/1913 Ed. V de *Aritmetică*, şi *geometrie*, sub Nr. 108,725/1913 Ed. V de *Fizică şi constituţie*, de I. Vuia, iar sub Nr. 104,754/1913 Ed. II de *Istoria naturală* de R. Vuia

*

Impotriva lui Molière. Ştire neaşteptată vine din ţara japonezilor: pe temeiul raportului poliţial din Tokio, s'a oprit representarea comediilor lui Molière pe tot teritorul împărăţiei japoneze. Se pare ciudat, că tocmai censura din Tokio, care este indulgentă cu producerile îndrăzneţe ale literaturii moderne, opreşte piesele marelui dramaturg francez şi-l declară „primejdios“ pentru moravurile publice..

*

Peste Alpi. Cel dintâi aviator care a încercat să sboare peste Alpi a fost, cum se ştie, *Chavez*; în Septemvrie 1910 s'a înălţat în Brig din Elveţia şi după 46 de minute s'a coborât în Domodossola din Italia. La coborâre maşina s'a resturnat şi a frânt picioarele lui Chavez, care după trei zile a murit şi a plătit cu viaţa premiul de 100.000 de franci. In Domodossola i s'a pus un monument. După doi ani şi jumătate a sburat peste Alpi, pe aceeaşi cale, peruvianul *Bielovucic*. Săptămâna trecută i-a imitat elveţianul *Bider*, care însă a făcut un drum cu mult mai lung şi s'a ridicat până la o înălţime de 3400 de metri. Inaintaşii săi au atins numai 2000 de metri. Din Domodossola Bider a sburat la Milano, unde s'a coborât după un drum de 1 oră.

Nr. 336/1913. (174) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din **Colibi**, protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele asigurate prin art. de lege XVI din 1913. Din salar 200 cor. se plătesc dela comuna bisericească, iar restul întregire dela stat.

Cererile de concurs să se înainteze în terminul prefipt subsemnatului oficiu proto presbiteral.

Szászsebes, la 5/18 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Nr. 612/1913. (173) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător-cantor din comuna bisericească **Boroşneul mic**, gara Nagyborosnyó, în protopopiatul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1·60—2.— coroane.
2. Dela Veneratul Consistor 150 coroane anual.
3. Restul dela stat.
4. Cuartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele din cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tinerimea cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se înainta Oficiului protopopesc rom. gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk, comitatul Háromszék.

Breţcu, 4 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr. or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Demianu
protopresbiter.

Nr. 106/1913. (167) 3—3

Anunţ de licitaţiune.

Parochia **Roşia** dă în licitaţie publică adaptarea şcoalei pe baza planului şi preliminariul aprobat de Preaveneratul Conzistor sub Nr. 2377/1913 şcol. în ziua de **14/27 Iulie c. la 2 ore p. m.** în edificiul şcolar.

Preţul de strigare e 8400 cor., — din care se detrage preţul cărămidei, năsipului şi a lucrătorilor cu palma.

După suma restantă licitanţii au să depună vadiu de 10% în bani sau hârtii de valoare.

Comitetul îşi rezervă dreptul de a alege dintre oferenţi, pe acela în care va afla mai multă încredere.

Roşia, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul parohial:

Tr. Scorobeţ
paroh.

Văzut: **Dr. Stroia**
protopop.

Nr. 107/1913. (165) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din **Câmpuri-Surduc** (Kimpeny-Szurduk), protopresbiteratul Ilia-murăş., se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul: 1200 cor. în bani, cvartir corespunzător în edificiul şcoalei, grădină de legumi sau 20 cor. în bani.

La salarul învăţătoresc se va cere ajutor dela stat 800 cor., tot dela stat se vor cere eventualele cvincvenale trebuitoare.

Dela concurenţi se cere să aibă cunoştinţă muzicală şi să conducă şi instrueze corul bisericesc, despre care prestaţiune petentul va aclude o declaraţie deosebită acluse petiţiunei, din care să fie evidentă atât nizuinţa, precum şi aptitudinea sa. Va instrua şi şcoala de repetiţie.

Cei apţi în a conduce orchestră sunt preferiţi.

Petenţii îşi înaintează cererile oficiului protopresbiteral concernent şi se vor presenta — până la alegere — în comună pentru a fi cunoscuţi că vor putea satisface celor poftite.

Câmpuri-Surduc, din şedinţa comitetului parohial gr.-or. rom. ţinută la 16/29 Iunie 1913.

Ioan Budoiu preot. preş. — **Romulus Borze** notar.

Nr. 437/1913. Vidi:

Z. Mureşian
protopresbiter.

Anunţ de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobate de Prea V. C. sub Nr. 6462 şcol. din 30 Maiu 1913 prin aceasta publicăm licitaţiune minuendă pentru edificarea şcoalei gr.-or. română din **Veseud** (Vesszöd), tractul Agnita.

Licitaţiunea se va ţinea **Duminecă în 21 Iulie st. v. (3 August st. n.)** la 12 ore în cancelaria oficiului parohial din loc.

Comuna bisericească dă cărămida, năsipul, 4 stânjini peatră, precum şi lucrătorii la zidit. Preţul strigării este 5,500 coroane.

Licitanţii au a depune înainte de licitare vadiu 10% din preţul strigării. Oferte în scris încă se primesc. Condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a alege pe acela dintre minus oferenţi, pe care îl va afla mai apt.

Veseud, în 26 Iunie 1913.

Ioan Savu par. preş. com. p — **Simion Varga** notar.

(162) 2—2

Nr. 77/1913. (155) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător din comuna **Castău** (Kasztó), protopresbiteratul Orăştiei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. solvibil: 100 din lada bisericei 900 cor. ajutor dela stat votaţi sub Nr. 21037 Minist. de datto 7 Martie a. c.
2. Cvartir în edificiul şcoalei.
3. 6 stângini de lemne, din cari are a se încălzi şi sala de învăţământ.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege, şi regulamentele în vigoare alesul învăţător la acest post i-se impune, ca datorinţă strictă a conduce elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă oficiului protopopesc din Orăştie în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se prezenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-ort. ţinută la 17 Iunie 1913.

Nicolau Andreiu paroh-preşedinte. — **Vasile Sintiu** notar.

Nr. 348/1913. In conţelegere cu mine:

Orăştie, 22 Iunie 1913.

Vasile Domşa
protoprezbiter.

Nr. 439/1913. (164) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele noastre confesionale din comunele mai jos înşirate, se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

1. **Cerbia**: Salar 1000 cor., din cari 400 dela biserică, 200 din fondul cultural arhidiecezan şi 400 ajutor de stat votat deja. Cvartir natural, lemne şi grădină, eventual relut 20 cor.
2. **Runcşor—Vica**: Salar 1000 cor., din cari 700 cor. dela biserică şi 300 cor. din fondul cultural arhidiecezan. Cvartir natural, lemne şi grădină, eventual 20 cor.
3. **Târnava**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.
4. **Târnăviţa**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.
5. **Fueş—Bagara**: Salar 1000 cor., din cari 100 dela biserică, iar 900 cor. s'a cerut ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.

La toate aceste şcoli în ce priveşte urcarea salariilor învăţătoreşti conform art. de lege XVI din 1913 se va cere întregire dela stat.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protoprezbiteral în terminul deschis.

Concurenţii sunt deobligaţi a conduce elevii la biserică în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei; asemenea sunt datori a ţinea şcoală de repetiţie, şi au a se prezenta în comuna respectivă, pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Ilia, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiali respective.

Z. Mureşianu
protopresbiter.

Nr. 520/1913 protopresb. (158) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székely-Andrásfalva), în senzul ordinului Consistorial ddto 2 Aprilie a. c. Nr. 3431 bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, 24 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

Nr. 280/1913. (159) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre din comunele mai jos însemnate din tractul Dobra, se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Răduleşti**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, şi restul prescris de lege, — precum şi eventualele cvincvenale, — întregire dela stat, pe baza documentelor învăţătorului ales, întregire pusă în vedere prin rescriptul ministerial Nr. 136061/1912; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei, — şi lemne de foc (12 m. cub.), din cari se va încălzi şi sala de învăţământ.
2. **Tisa**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, iar restul prescris de lege — ca întregire dela stat, ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei şi 5 stânjini lemne de foc, $1/2$ pentru învăţător, iar $1/2$ pentru încălzitul salei de învăţământ.

Învăţătorul ales este îndatorat a instrui şi elevii de repetiţie, apoi a instrui toţi elevii în cantările bisericeşti şi ai conduce la biserică.

Cererile de concurs se vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să se prezenteze în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc la şcoala confesională gr.-ort. rom. din **Şaeş**, tractul Sighişoara, pe baza ordinului conzistorial din 21 Februarie a. c. Nr. 2225 şcolar se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 coroane solvibil: 520 coroane din repartiţie dela popor; 5 stânjini de lemne comutaţi în 80 cor.; 400 coroane ajutor de stat.
2. Cvartir corespunzător în edificiul şcoalei vechi.
3. Relut de grădină 20 coroane.

După punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913 salarisarea se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solveşte în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât şi cea din ajutor de stat în rate lunare anticipative, observânduse ca ajutorul de stat devine licvid numai dupăce dl Ministru pe baza documentelor alesului îl pune în curgere.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare alesul şi resp. instituitului învăţător la acest post i-se impune ca datorinţă a instrua şi a conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, iar la cerinţă, a forma un cor bisericesc cu tinerimea şcolară şi adultă, în fine a servi şi ca notar la şedinţele comitetului parohial fără altă remuneraţie.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă Prea on. oficiu protoprezbiteral al Sighişoarei în terminul deschis.

Şaeş, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 13 Iunie v. 1913.

Ioan Cristea prezident. — **Ioan Manta** notar.

Nr. 540/1913 prot. Văzut!

D. Moldovan
protopop.

(161) 2—3

Nr. 414/1913. (160) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Pătrângeni** (cl. I'), se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul arătat îndatorându-se concurenţii, a se prezenta, — cu observarea dispoziţiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Nr. 389/1913 prot. (169) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul-de-Câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viaţă a parohului Zaharie Oprea, se publică concurs repeţit cu termin de **40 zile** dela prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat şi specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul-de-Câmpie este comună mare are oficiu pretorial şi medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, şcoală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective a celebra.

Murăş-Oşorheiu, la 17/30 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Concurs.

La postul de paroh în parohia de clasa a II-a din **Crăciuneşti**, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotaţia dela stat şi stolele staverite conform conspectului cari toate se pot vedea la Preaonoratul Oficiu protopresbiteral.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poftiţi a-şi înainta rugarea conform regulamentelor în vigoare Prea On. Oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat şi a se prezenta în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvânta.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 11 Noemvrie 1912.

Niculae Marcu notar. — **George Drăgan** preşedinte.

Nr. 756/912. Vidi:

Brad, la 7 Decemvrie 1912.

Vasile Damian
protopresb.

(170) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea unui post vacant de învăţător la şcoala din **Zerneşti**, protopresbiteratul Branului, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.
2. Relut de cvartir şi grădină 320 cor.

După intrarea în valoare, respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salarul învăţătorului ales se va întregi conform prescriselor aceluia.

Pe lângă datorinţele impuse de lege şi regulamentele în vigoare, alesul învăţător va avea a propune şi lucrul manual, iar în Dumineci şi sărbători va ţinea strana în biserică fără altă remuneraţie.

Concurenţii cari pe baza anilor de serviciu la alte şcoale vor avea în senzul legii îndreptăţire la salar mai mare ca cel mai sus arătat, nu vor fi admişi în candidaţie.

Reflectanţii la acest post vor avea a şi înainta cererile concursuale instruate conform normelor în vigoare în terminul arătat oficiului protopresbiteral al Branului, apoi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, înainte de alegere la biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Zerneşti, în 19 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Hamsea
protopop.

(152) 3—3

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 11/24 Iulie 1913. Nr. 72.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Bulgarii vreau să lege pace.

Sibiiu, 23 Iulie n.

S'a adeverit de nou, de astădată în sarcina bieţilor Bulgari, cât de adevărate şi de înţălepte sunt cuvintele, că „celce se înalţă smerise-va!“ Cine prea iute vrea să ajungă sus de tot, trebue se cadă şi să se nefericească. Aşa au păţit-o şi Bulgarii.

Favorizaţi de noroc, au bătut pe Turci, i-au scos din Europa, şi lumea a admirat şi lăudat curajul şi însufleţirea cu care Bulgarii au purtat acest răsboiu. Adevărat, că nu singuri, ci cu celelalte state mici balcanice împreună, dar rolul de conducere al lor era şi asupra lor a ăzut partea cea mai mare de glorie ntru isbânzile avute.

Le-a mers însă gloria la cap, nii s'au îmbătat şi şi-au perdut ătul. Au început să viseze de- Bulgarie mare, despre o dic- a Bulgarilor în Orient, au în- e bagateliseze şi se ofenseze i lor din regatul român, se ere pe aliaţii lor de eri, pe e Greci, denegându-le în- de a ţinea în stăpânire au cucerit dela Turci, — oate acestea i-a ajuns pe- ea, dar meritată: astăzi sdrobiţi şi umiliţi pe ruinele gloriei lor de ieri!

Sârbii i-au bătut, Grecii i-au bătut, Românii, pe cari îi ameninţau, că au să le iee Dobrogea, au înaintat pe teritor bulgăresc până aproape de Sofia cu trupele lor, ba după unele ştiri particulare ar fi întrat chiar în Sofia, capitala ţării lor, iar Turcii au ajuns la Adrianopol şi au de gând să recucerească acest oraş, pe care Bulgarii l-au luat dela Turci cu atâta bravură, încât lumea a rămas uimită!

Strâmtoraţi din toate părţile, ce pot deci se facă acum Bulgarii, decât se caute să lege pace cu amicii lor de eri, duşmanii lor de astăzi, pe cari însă ei şi i-au făcut de duşmani, iute şi de grabă, până nu li se prăbuşeşte statul de tot.

Guvernul nou bulgar, constituit zilele trecute şi compus din oameni mai cu scaun la cap, s'a adresat deci întâi la Bucureşti cu rugarea, să i se comunice condiţiunile de pace, dând asigurarea, că Bulgaria se învoeşte, ca linia Turtucaia-Dobrici-Balcic să treacă în proprietatea României, dar răspunsul primit a fost acela, că România nu leagă pace separat, ci deodată cu celelalte state balcanice implicate în răsboiu. Guvernul bulgar s'a văzut deci necesitat se trimită representanţi la Niş, în Sârbia, pentru a începe acolo pertractările de pace cu representanţii României, Sârbiei, Greciei şi ai Muntenegrului. Duminecă sara au sosit representanţii Bulgariei în Niş, şi Luni s'au început schimbările de vederi între ei şi ceialalţi interesaţi. Se crede, că se va ajunge la înţelegere şi pacea va fi legată în una din zilele apropiate. O pace păgubitoare pentru Bulgaria şi umilitoare pentru ea, dar totuşi o pace, care o scuteşte de ruşinea şi mai mare, de a cădea de tot în prăpastia pe care i-au pregătit-o miopii ei bărbaţi de stat, şi mai ales demisionatul ei ministru-president Daneff, care'şi închipuia, că e Bismarck-ul Bulgariei, îndreptăţit se dicteze la toată lumea.

Să le fie deci de învăţătură Bulgarilor, şi poate şi altora, că nu e bine să se urce nime prea sus, pentrucă cu siguranţă cade şi se nefericeşte!.

*

In mod oficios ştirea despre întrarea trupelor române în Sofia nu s'a confirmat. Din contră, se ştie astăzi positiv, că trupele române stau pe loc la depărtare de 30 kilometri de Sofia, în aşteptarea legării păcii, pentrucă guvernul bulgar a telegrafat guvernului român, iar regele Ferdinand a telegrafat regelui Carol, că din partea Bulgariei *sunt acceptate toate condiţiunile României* puse pentru legarea păcii.

Augmentarea contingentului armatei. La Viena se ştie, că contingentul de recruţi al armatei austro-ungare va fi din nou sporit, şi anume cu 50.000 oameni. Astfel cifra soldaţilor ce se recrutează anual ar fi de 280.000. Cercurile conducătoare ale armatei ar dori, ca deja dela toamnă să poată dispune de acest contingent ridicat. Dar până acuma nu s'a decis nimic definitiv. — Natural, în aceeaş măsură vor creşte şi spesele, şi prin urmare va fi mărit şi budgetul cu o sumă considerabilă. Numai să fie de unde să se încasseze toate, în acest an care va ameninţa cu foamete.

Câteva date statistice. *România* are extindere de 131.000 kmp. cu 7 şi jum. milioane de locuitori. Triunghiul Turtucaia-Balcic cuprinde 6000 kmp. *Bulgaria* avea, înainte de răsboiu, 96.000 kmp. cu 4,350.000 locuitori, *Sârbia* 48.000 kmp. cu 3 milioane de locuitori. După răsboiu, Bulgaria chiar şi dacă ar fi cedat Sârbiei şi Greciei tot ce au pretins aceste ţări, totuş ar fi ajuns la o suprafaţă cam cu 50% mai extinsă decât cea veche, anume Bulgaria ar fi avut atunci, fără Salonic şi jur şi fără cele circa 10.000 kmp. reclamate de Sârbia, un teritoriu de 148.000 kmp. deci încă cu 17.000 kmp. mai mare decât al României, şi cam 7 mil. locuitori. Sârbia ar fi avut un cuprins de 84.000 kmp. cu 4 milioane de locuitori. Bulgaria e dovada cânelui lacom din fabulă care, pentru a apuca şi umbra, perde ce ţinuse sigur în colţi. Pentru a nu ceda 10.000 kmp., dupăce îşi augmentase teritoriul cu aproape 50%, ea rischează tot ce a câştigat, şi face noui victime răpind peste 150.000 vieţi. Poporaţiunea triunghiului Turtucaia-Balcic, care trece în proprietatea României, e de 200.000 suflete, în mare parte muzulmani şi Români. Bulgarii formează minoritatea pe acest teritoriu.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

V.

Mesajul de tron.

(Fine).

Afară de aceasta ne reservăm a lăsa sub cursul pertractărilor dietale să vi se propună, iubiţilor credincioşi, proiectele de lege corespunzătoare despre alte afaceri însemnate.

Voinţa providenţei pe noi ne-a destinat a conduce soartea iubitului nostru mareprincipat Transilvania peste cel mai greu al tuturor punctelor de schimbare.

Astfel de probleme nu se pot deslega fără cunoştinţa stării adevărate a lucrului, a necesităţii de o norocoasă deslegare, nu fără încordare şi pacienţă, dar deslegarea trebue să se întâmple.

Noi zidim pe dreptatea causei, pe judecata Voastră cea matură, iubiţilor credincioşi, pe zelul patriotic şi pe acea neînfrânare de sine, care corespunde principiilor toleranţei. Voi, iubiţilor credincioşi, veţi justifica încrederea noastră în faptă. Ajutoriul lui Dumnezeu se fie deci cu conlucrarea puterilor noastre întrunite.

Pe lângă care vă rămânem cu bună voinţa şi graţia noastră cesaro-regească şi de mare principe nestrămutat aplecaţi: Dat în capitala şi reşedinţa noastră Viena, 15 Iunie anul 1863, al împărăţiei noastre al 15-lea. *Francisc Iosif* m. p. Francisc conte *Nádasdi* m. p. In urma mandatului preaînalt al M. Sale ces. reg. apostolice: *Demetriu Moldovan* m. p.

Părţile mai însemnate ale mesajului de tron au fost subliniate cu aplauze frenetice, iar la fine vii aclamări au resunat în sală.

Mesajul de tron a fost rostit în limba germană din partea comisarului. L-a cetit apoi în ungureşte prezidentul provizoriu *Gustav Groisz*, şi în urmă româneşte consilierul guvernial *Ioan Aldulean*. Terminată fiind cetirea lui, comisariul declară dieta Ardealului deschisă şi părăseşte sala.

Presidentul provisoriu stabileşte acum ordinea de zi pentru şedinţa proximă: In urmă dă cuvântul episcopului *Andreiu Baron de Şaguna* pentru a face următoarea declaraţiune:

„Inaltă casă! Am onoare a însinua convingerea mea, că adecă când va fi timpul şi ziua hotărâtă, voi să fac o moţiune pentru un *res-*

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Forma în care totul e povestit e atrăgătoare, predominând vorbirea directă. Limba e destul de frumoasă şi fluentă.

In reasumat deci, cartea e de valoare din punct de vedere:

1. *al fondului*, îmbogăţind mintea cetitorului;

2. *al formei*, fiind scrisă mai mult în vorbirea directa şi în stil limpede, fluent; şi

3. din punct de vedere *educativ*, trezind interesul cetitorului faţă de natură, şi făcându-l să se aprofundeze în tainele acesteia.

Materia ce se tratează în aceste povestiri ar fi potrivită din toate punctele de edere pentru clasele V şi VI ale şcoalei de oate zilele şi pentru cursurile de repetiţie, acă n'ar fi în ele prea multe noţiuni resp. presiuni de tot necunoscute pentru astfel copiii d. e. „cronica scandaloasă“, „lite- ura bârfitoare“ (pag. 7), „împrejurările emne“ (pag. 8), „secături de imitaţii şi timentalizm“ (p. 9), „i se devotară“, „fa- tul“ (p. 17), „camerista favorită a regi- silfidelor“ (p. 43), „melancolică“ (50), braz de om desfigurat“ (52), „diplomaţia florilor încercase multe negocieri“ (55), dosar întreg de acte (56) etc. etc.

Astfel majoritatea şcolarilor din şcoalele poporale sunt cu mult mai săraci în noţiuni, ca să priceapă povestirile acestea. Copiii dela oraşe de vrâsta dela 11—15 ani şi cu deosebire cam din clasele 3 şi 4 ale şcoalelor medii — băieţi şi fete — ar pricepe şi ar ceti cu plăcere această cărticică. Intre adulţii, cari iubesc natura, încă s'ar afla mulţi, cari ar ceti cu interes şi cu mai multă pricepere aceste povestiri subtile.

Reasumez:

Cartea e de valoare educativă şi e potrivită ca lectură mai ales pentru copii de ambele sexe dela 12—15 ani, şi anume pentru băieţi din cl. III—V ale şcoalelor medii, precum şi pentru fete din şcoalele civile dela cl. II în sus, dar o pot ceti cu folos şi copii din popor de vârsta pomenită, cari cercetează şcoala de repetiţie şi chiar şi în bibliotecile pentru adulţi are loc.

Greşeli de îndreptat sunt: la pagina 50 e „*lipseşte*“ în loc de lipeşte; la 18 „braţul lui fermecat“ în loc de bâţul; la 48 este o contrazicere ş. ad. la pag. 45 se spune, că silfida o umplut caseta de lacrimi şi la pag. 46: că fiind lacrimile grele, când a desfăcut caseta s'au scurs *toate*, ca apoi la p. 48 să spună că conţinutul greu al acesteia — adecă lacrimile — despre cari a zis că *toate* s'au scurs — le-a scurs într'un loc ascuns al pădurei, şi acela este isvorul părăului din pădure. Apoi dacă *toate* lacrimile s'au scurs, de unde încă lacrimi?

*

C) **Privelişti din natură** *de Alex. von Humboldt, trad. de C. Brătescu* este titlul Nr. 384 din „Biblioteca pentru toţi“. Această carte cuprinde pe lângă biografia nemuritorului Humboldt, două descrieri sau mai bine zis memorii:

1. *Despre stepe şi deşerturi*, şi

2. *Despre pragurile Orinocului dela Atures şi Maypures.*

1. In memoriul „*Despre stepe şi deşerturi*“, care e subiectul unei lecturi academice, se zugrăvesc în conturi de tot generale, mai mult în formă de schiţă fugară, întinderile numite stepe şi deşerturi de pe întreg rotogolul pământului. Nu în mod sistematic, pornind dintr'un loc şi treptat descriind stepele şi deşerturile mai mari de pe pământ, ci din contră sărind dela *livezile* uriaşe — llanos şi Preriile Americei — cu ierburile lor uriaşe şi grase, la *deşerturile* sterpe, — adevărate mări de năsip — ale Africei, apoi la *stepele* întinse ale Asiei etc.; prin contrast ne prezentă măiestoasele întinderi de pe pământ, ilustrându-le cu marile privelişti ale naturei într'un mod armonic. Deşi foarte pe scurt — în cadru de conferenţă — totuşi ne prezintă un ce întreg, încât cetindu-o, îţi rămâne o icoană foarte vie şi puternică despre uriaşele întinderi atât de variate ca formaţiune etc. şi totuşi atât de cuprinzător adunate în două cuvinte: *stepe* şi *deşerturi*. Formaţiunea acelor întinderi, forma lor, condiţiile lor climaterice, vegetaţia lor, resp. fauna şi flora — ici abundantă, dincolo săracă, uneori aproape nesistentă, — omul şi viaţa lui, raportul între om şi natura încunjurătoare etc. etc. — toate acestea sunt arătate într'un mod minunat, oferind cetitorului pe lângă distracţie şi un bogat fond de cunoştinţe.

2. In „*Despre pragurile Orinocului dela Atures şi Maypures*“ se prezintă cetitorului un cerc mai restrâns din natură, râul american Orinoco şi în special pragurile, adecă cataractele acestuia numite dela Atures şi Maypures. — Partea primă o putem privi mai mult ca o introducere, ca o orientare generală asupra râului aflat încă de Columbus, care e descris din toate punctele de vedere, ca mărime, curs etc., ear adevărata descriere se opreşte la pragurile, cataractele pomenite. Tot ce se spune, e bazat pe ceeace autorul cu ochii proprii a văzut şi a luat informaţii dela indigenii de acolo, cu cari în călătoria sa pe Orinoco a venit în atingere.

Totul e descris atât de viu şi de clar, încât un cetitor, care are interes pentru natură, după cetirea acestor memorii, rămâne cu o icoană de tot fidelă a celor descrise. Aşadară e o lectură, care şi distrează, şi îmbogăţeşte capitalul spiritual al cetitorului.

puns la înaltul rescript regesc în formă de *adresă*. Şi doresc ca aceasta să se iee la protocol".

Şaguna a vorbit româneşte. După el a luat cuvântul consilierul guvernial *Rannicher* Anton şi a rostit nemţeşte următoarea vorbire:

„Inaltă dietă! O zi nouă apăru astăzi pentru scumpa noastră patrie, o zi a cărei lumină va străbate cu putere învingătoare. Căci oricât de mari şi de grele sunt problemele ce avem să deslegăm, ele trebue să fie deslegate. (Bravo!). Noi toţi, aleşii poporului şi chemaţii coroanei, cari ne întindem aici mâna frăţască patriotică, pentru lucrare comună, ţinem deschisă şi caldă această mână patriotică frăţească şi pentru toţi aceia, cari spre cea mai profundă a noastră părere de reu încă n'au venit să ocupe aceste scaune, la cari au fost trimişi prin alegerea poporului. Noi toţi, precum au arătat esprimările de aplause şi aclamaţiunile, noi toţi, zic, ne simţim adânc pătrunşi de gravitatea şi însemnătatea cuvintelor cu cari M. Sa Impăratul, Regele şi principele ţării s'a îndurat a saluta dieta marelui principat Transilvania. Aceea, domnilor, e o salutare plină de seriositate şi demnitate resolută, prea resolută întru apărarea drepturilor coroanei, întru *susţinerea autonomiei ţării*, binevoitoare întru sprijinul înaintării binelui poporului, al cărei fundament e *îndreptăţirea egală a tuturor ginţilor, a tuturor limbilor, a tuturor confesiunilor*, şi ne dă razim la conţelegere, la complanare, la împăcarea tuturor drepturilor ce îşi au rădăcina în istorie, cu cerinţele unui timp nou, care condiţionează formaţiuni nouă şi cere formaţiuni nouă. E o salutare, care dacă se va face cunoscută, va afla şi trebue să afle în ţeară resunet. (Să trăească!Hoch!). Unde monarhul nu se fereşte de nici o chestiune, nu învăleşte nici un cuget, ci vorbeşte cu astfel de franchetă, cu astfel de marinimositate, acolo ţara nu poate tăcea, acolo representanţei ţării nu-i este ertat să tacă.

Dar determinările regulamentului nostru de afaceri nu iartă se aducem şi să luăm în pertractare un proiect de sine stătătoriu până nu va face dieta esaminarea alegerilor, ca astfel să se poată privi de constituită. De aceea ne rezervăm, ca la timpul său în asemenea mod cum motivă onoratul antevorbitor, să ne unim în concordie frumoasă, armonică şi să decretăm *cu unanimitate* (Hoch! Să trăească!), ca alocuţiunea coroanei se afle şi din partea dietei ţării o resultare, pentruca deplina încredere a marinimosului Impărat, Domnul nostru, să întâmpine cu devoţiune încrederea deplină şi întreagă a ţării". (Hoch! Să trăească!)

Sedinţa se închee la orele 12 şi jumătate, iar deputaţii părăsesc sala în grupuri, sub plăcuta şi covârşitoarea impresiune pe care a făcut-o asupra lor mesajul de tron, acest cuvânt cu adevărat părintesc, plin de expresiuni graţioase şi de intenţiuni nobile, menite a ferici toate popoarele Ardealului, fără deosebire de limbă şi de confesiune. Toţi, dar mai ales Românii, vedeau croit prin acest cuvânt de tron viitoriul lor politic, fundamentul vieţii lor viitoare politice-naţionale.

Comisarul regesc a dat în ziua aceasta masă mare, la care au luat parte toţi membrii dietei transilvane.

Ca să fie însă pe deplin pricepute aceste descrieri, se recere dela cetitor să aibă o frumoasă cantitate de cultură generală. Ambele descrieri sunt nişte memorii, cari au format obiectul unor lecturi academice. După cele espuse pe scurt — căci pe larg nu s'ar putea altmintrelea, decât doar decopiindu-le din carte — despre cuprinsul acestor descrieri sau memorii se poate vedea, că conţinutul lor este de mare valoare îmbogăţind cunoştinţele despre natură şi în special cele geografice ale cetitorului.

Stilul bun şi fluent în care sunt scrise face lectura plăcută. Astfel cartea e de adevărată valoare educativă, stârnind viu interesul cetitorului pentru natură, care e o carte deschisă, din care atâtea putem învăţa.

După cum am mai spus, numai un tinăr care are o cultură generală mai solidă, poate pricepe bine aceste descrieri, şi deci locul acestora după părerea mea este în: Bibliotecile pentru adulţi, cari au o cultură generală şi solidă. Potrivită e mult şi pentru şcolarii din clasele mai superioare ale şcoalelor medii — de ambe sexe. —

Recomand cartea pentru bibliotecile pentru adulţi, şi cu deosebire pentru bibliotecile studenţilor din clasele superioare ale şcoalelor medii şi din şcoalele de specialitate precum şi pentru bibliotecile teatrale.

Sebeşul-săsesc, în 21 Iunie v. 1912.

Ioan Pavel
învăţător.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

Să vedem acum, dupăce am cunoscut pe scurt ţara, ce fel de religie a avut această măndră împărăţie de odinioară?

Apa originală, adecă acea Una-Singură, din care atât în religiunea Egiptenilor cât şi a Inzilor, s'au făcut toate, e interesant c'o aflăm şi în Babilonia tot sub numirea de marea începutului, sau apa începătoare, sau, cum se numeşte în limba lor: *Tiamat*. Şi aici în Babilon ca şi la Greci, după cum povesteşte poetul Hesiod, se nasc zeii tocmai din această stare primordială, şi tot aşa poartă răsboiu înverşunat unii cu alţii...

Din biblioteca regelui assirian Assurbanipal, care a domnit în Ninicve între anii 668—626 a. Cr. ni s'a păstrat pe tăbliţe de lut, între alte resturi de ale tradiţiilor sfinte anterioare domniei lui, şi epopeea veche babiloneană despre crearea lumii numită Ghilgameş, în nişte fragmente valoroase şi considerabile. Ea începe cu cuvintele următoare:

„Când odinioară deasupra, Cerul n'avea nume
„Iar pământul jos Nu purta nici un nume,
„Când oceanul, primordial, Creatorul amândurora,
„Şi vuitoarea Tiamat Care a născut pe amândoi,
„Apele lor într'una Le-a amestecat,
„Când nici un câmp nu era făcut, Şi nici o trestie nu se vedea,
„Iar dintre zei aici, Nici unul nu era născut,
„Nici un nume numit, Nici o soarte hotărâtă.
„Atunci au fost creaţi Zeii,
„S'au născut Luhmu şi Lahamu,
„Pieriră cele mai mari răstimpuri".

Astfel un şir întreg de fiinţe divine întră deodată în viaţă, prin naştere. Marea, adecă *Tiamat*, îşi vede însă ameninţată domnia sa de zeii, cari s'au născut mai târziu, deoarece ei voiau să facă ordine în univers. Tiamat însă, voia să păstreze şi mai departe chaosul, adecă acea amestecare dela început a tuturor lucrurilor. O parte din zei, trec pe partea lui Tiamat, iar o altă parte se aliază cu zeii luminii şi ai ordinii. Tiamat se pregăteşte la luptă, creând o mulţime de monştri grozavi, şi anume: şerpi uriaşi cu dinţii ascuţiţi, vipere furioase cu trupul umflat, un câne furios, un om-scorpie, un om-peşte, şi un berbece. Aceşti monştri purtau arme necruţătoare, netemându-se de luptă, şi neînvinşi de duşman. Zeii de sus fură cuprinşi de frică în faţa lui Tiamat şi a coloşilor săi. Singur *Marduc* (zeul primăverei, şi totodată şi zeul oraşului Babilon) se oferă a învinge pe Tiamat... Ceilalţi zei îi promiseră domnia supremă peste toţi zeii, dacă va birui pe Tiamat. Atunci îşi luă Marduc arcul, se încinse cu o sabie, creă un fulger şi făcu un rociu de dimensiuni uriaşe, pentru a prinde vie pe Tiamat. Totodată creă şi un orcan, ca să-i ajute. Astfel înarmat, se urcă mândru în carul său de luptă. Tiamat începu să ţipe când îl văzu, dar Marduc dădu drumul orcanului să-i sufle în gât, înlăuntru, şi îi umplu întreg corpul cu vânturi furioase, aşa încât ea îşi pierdu raţiunea. Apoi la un moment dat îşi vârâ sabia adânc în corpul ei, îi tăiă toate măruntaele, şi aruncă departe cadavrul. Ceilalţi zei, cari îi ajutau lui Tiamat, se cutremurară, când văzură pe conducătoarea lor învinsă, şi începură să fugă. Fură însă prinşi repede cu toţii, în acel rociu uriaş, împreună cu monstrii pe cari îi făcuse Tiamat. Apoi desfăcu Marduc cu sabia pe Tiamat în două părţi. O parte o schimbă în bolta cerească, trăgând şi un zăvor ca să nu cadă jos apele, iar pe cealaltă parte o ţintui jos, sub cer, adecă pământul. (Aici trebue să ne aducem aminte că Tiamat înseamnă: *marea*. Este deosebit de interesant, că la crearea lumii, precum o istoriseşte biblia la Moisi I. 1 v, 7 se spun următoarele: „Dumnezeu făcu uscatul, că desfăcu apele de sub uscat de apele de deasupra uscatului"). Apoi statori Marduc locurile fixe, pentru stele şi pentru lună, pentru luni si pentru zile. (Vezi I. Moisi cap. 1 v. 14: „Să se facă luminatori pe cer, spre a deosebi zioa şi noaptea; ele să fie semne pentru timpuri stabilite, pentru zile şi ani"). In bucăţile ce-ar fi urmat, dar cari nu s'au aflat până azi încă din această epopee, probabil că se va fi povestit mai departe despărţirea pământului de apă, şi probabil producerea animalelor. La sfârşit, zeul Marduc creă pe om din lut, amestecându-l c'o părticică de sânge divin.

Acest mit babilonic pare a se fi format tocmai din contemplarea unei mări etern neliniştite, sau a unei revărsări de apă cutropitoare, după cum se întâmplă şi azi adeseori, în Mesopotamia. Cine a văzut vreodată sălbătăcia unei mări neliniştite, sigur că a avut impresia ca şi când toţi monstrii adâncurilor s'ar fi revoltat şi s'ar fi ridicat împotriva ordinei existente. Sau acela, care a văzut vreodată o puternică revărsare de apă, a trebuit să observe cum toate ce stau în cale erau nimicite de valuri! E întocmai ca şi când ar vrea apa să readucă starea de Chaos de odinioară.

Judecata naivă a popoarelor din vechime, personifică astfel de fenomene fireşti, stabilind îndărătul lor fiinţe vii, adecă zei. Chiar şi azi, vorbim încă tot aşa, când intenţionăm a descrie un astfel de fenomen, mai caracteristic, aşa de pildă spunem: o furtună sălbatică, vântul mugeşte, marea urlă etc. etc. In toate acestea, s'a păstrat încă un rest străvechi şi însemnat de astfel de fenomene naturale personificate. Tot aşa de pildă, când un pictor de talentul lui *Böcklin*, vrea să ne înfăţişeze *„Jocul valurilor"*, fantazia lui creiază din nou monstri de mare şi sirene, sau mai bine zis, reîntrebuinţează în opera sa figurile create în epoca divinei fantazii. Aşa de treji n'am ajuns încă nici noi oamenii moderni, ca să nu mai putem înţelege puternica poezie a acelor mituri şi poveşti străvechi! Inţelegem, că n'au fost un simplu joc al fantaziei acele lucruri, din cari s'au născut miturile citate mai sus, ci dimpotrivă prin ele vorbeşte o amănunţită şi atentă observare a naturii, vecinic grandioasă în toate fenomenele ei.

Mitul acesta babilonean poate că serbătoreşte tocmai învingerea soarelui de primăvară asupra acelor pustiitoare ape eşite din zăgazuri ale începutului; dar totodată serbătoreşte şi stăpânirea babilonică peste celelalte popoare învecinate, prin faptul, că zeul Marduc al oraşului Babilon, este considerat ca zeul suprem peste toţi ceilalţi zei ai altor popoare!.. (Va urma).

O statistică lugrubă.

Corespondentul ziarului italian „Corriere della sera", care e acum în Macedonia şi care a percurs toate locurile răsboiului balcanic, publică acest tablou aproximativ al perderilor în oameni şi în arginţi ce au suferit ţările balcanice în cele două răsboaie de până aci (1912/13).

Răsboiul prim:

Bulgaria: 350.000 soldaţi mobilizaţi, 80.000 morţi în răsboiu şi de morburi; un miliard şi jumătate de perderi în bani şi averi.

Sârbia: 250.000 soldaţi mobilizaţi, 30.000 morţi; 800 milioane perderi în bani şi averi.

Grecia: 150.000 soldaţi mobilizaţi, 10 000 morţi; 350 milioane perdute.

Muntenegru: 30.000 soldaţi mobilizaţi, 8,000 morţi; 20 milioane perdute.

Turcia: 450.000 soldaţi, 100.000 morţi; perderi două miliarde.

Al doilea răsboiu:

Bulgaria: 300 000 soldaţi; 60.000 morţi, 200 milioane perdute.

Sârbia: 200.000 soldaţi; 40.000 morţi; 500 milioane.

Grecia: 120.000 soldaţi; 30.000 morti; 250 milioane perderi.

Muntenegru: 20.000 soldaţi.

Rezultă o cifră totală de aproape 400 000 victime şi $6^1/_2$ miliarde perderi în bani.

A se observa că nu sunt cuprinse aci persoanele masacrate, poporaţia răpită de holeră, averile perdute prin incendii, devastări şi alte miserii.

Şi nici acum pare a nu fi încă mulţumită furia răsboiului, care turbă în mentalitatea balcanicilor nesaţioşi, mai ales în a Bulgarilor. Cine seamănă vânt, va secera furtuna. Decenii dearândul Bulgarii au sădit ură şi duşmănie în sufletul poporului lor împotriva vecinilor, cu cari socoteau să caute răsboiu, odată. Asemenea sălbătăcie nu rămâne nepedepsită; ea se răzbună tocmai asupra acelora cari au cultivat-o dinadins, din urgie demonică şi din lăcomie de brută răpitoare. *C. Nedelcu.*

Din protopresbiteratul Lupşa.

Conferenţă preoţească.

In sbuciumările sufleteşti prin cari trece astăzi cărturărimea noastră şi poporul deopotrivă, mai mult ca ori când trebuie să ni se îndrepte privirile spre cetăţuia culturei noastre naţionale: *biserica*.

Prin trecutul nostru neguros ea străbate ca o făclie şi rămâne până în zilele noastre singurul loc de adăpost sigur pentru fiinţa noastră naţională. Trebue să ne cuprindă deci adâncă îngrijorare, când vedem că şi aici umblă să ni se bage într'o formă sau alta calul troian. Trezvia naţională a preoţimei noastre ne dă însă nădejde, că nici această încercare vicleană nu-şi va da roadele dorite de alţii, din contră, ne va oţeli în lupta grea ce ne aşteaptă.

Animată de aceste sentimente, preoţimea tractului Lupşa a alergat în 9 Iunie v. şi de astădată în număr frumos la glasul de chemare a stimatului său şef tractual *Vasilie Gan* chiar la marginea tractului, în comuna Mogoş-Mămăligani, unde s'a ţinut în acest an conferenţa preoţească.

Conform programului s'a servit în sobor şi cu solemnitate deosebită sf. liturgie, s'a făcut invocarea Duhului sfânt, s'a predicat cu bun efect prin preotul Andrei Straja despre: „Curăţenia moravurilor creştine şi datorinţa de a ţinea la ele". A urmat apoi parastas pentru binefăcătorii şi ctitorii răposaţi ai bisericei, încheiat cu cuvântul de învăţătură adresat poporului adunat prin protopresbiterul tractului.

Poporul, adunat în număr mare, a fost vădit impresionat prin solemnitatea serviciului, rămânând şi după terminarea serviciului aproape complet în biserică.

Preşedintele-protopop deschide apoi conferenţa prin o cuvântare aleasă şi în
demnătoare spre cele bune. După constit
rea biroului şi scuzarea membrilor ab
se ia cu plăcere act despre salutul t
conferenţei din partea dlui profesor
Bălan, deputatul nostru sinodal, car
trelasă nici o ocasie a reînoi legăt
fletească ce s'a stabilit între dom
preoţimea tractului nostru. Am fi
să-l vedem ear în persoană în mi
tru, spre a ne putea încălzi de
căldura expunerilor sale.

Urmând desbaterea liberă
trebării:

„Cum se pot contrabala
rile rele ce le importă în com
lucrătorii ce umblă prin străin
face inofensivă secta pocăiţilor a
postoli încep a inunda comunele tractu
— se desvoaltă o animată discuţie, la care iau parte preoţii Vasile Şpan, Ioan Dandea Vasile Trifa şi protopresbiterul. Se constată lipsa de catechizare şi eshortare temeinică a poporului, apoi organizarea tineretului cu ajutoriul învăţătorimei. Ar fi de mare folos edarea unei ediţii poporale a bibliei, care apoi dată în mâna poporului şi interpretată corect prin preot şi învăţător ar fi cel mai sigur mijloc în contra încuibării pocăitismului.

Preşedintele face înaintea poporului adunat câteva constatări: cum se produc şi cum îşi fac curs în mulţime curentele rele. Preoţimei îi recomandă luminarea poporului prin ţinere de şezători literare şi tractarea blândă cu poporul. La ora 1 şedinţa se suspinde pe timp de o oră.

In şedinţa a doua de după amiazi părintele Ioan Dandea îşi ceteşte disertaţia: „Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă-morală a credincioşilor noştri şi mai ales a elevilor de şcoală din acele comune bisericeşti în cari nu avem şcoală confesională?"

Disertaţia minuţios lucrată, în partea teoretică dovedeşte zel şi arată pe omul cetit, dar nu atinge resolvarea practică a tesei puse prin P. V. Consistoriu, — care după dl preşedinte ar fi: Unde nu avem şcoală confesională, ar trebui să ne gândim la instituirea de cantori docenţi din religie, cari ar grupa în jurul lor tineretul, l-ar învăţa cântările şi tipicul bisericesc şi cu ajutorul eshortăţiilor ce le-ar face, în comună lucrare cu parohul local, ar infiltra generaţiilor tinere nu numai cunoştinţă de carte bisericească, ci şi duh bisericesc. Să ne întoarcem la timpurile mai bătrâne, când locul învăţătorilor de astăzi îl ocupau cantorii.

In privinţa înfiinţării fondului de ajutorare tractual, menit a ajuta familiile preoţilor şi învăţătorilor, se hotăreşte a se face în lunile de toamnă o agitaţie mai intensivă pentru înfiinţarea lui, ear înactivarea se amână pe 1 Ianuarie 1914.

In legătură cu raportul asupra activităţii preoţimei în grupurile religioase se constată resultatele bune şi scăderile misiunilor în grupări religioase şi se iau dispoziţii cu privire la înlăturarea acestor din urmă.

La propuneri de sine stătătoare preotul Vasile Şpan face următoarele propuneri, primite fără discuţie din partea conferenţei:

1. Conferența roagă Prea Ven. Consistoriu a convoca din când în când în centrul arhidiecezei câte-o conferență generală la care să ia parte delegați (1 sau 2) a tuturor conferențelor preoțești din arhidieceză. Scopul conferenței generale ar fi: Să cimenteze și mai bine legăturile preoțimei dându-i posibilitatea de-a lucra după plan comun statorit de sfatul comun al representanților preoților; de altă parte conferența centrală ar putea fi și organ de informație al Prea Ven. Consistoriu, mai ales în timpurile critice prin cari trece biserica în timpul de față.

2. Având în vedere, că „Telegraful Român“ și-ar împlini mai cu succes misiunea, dacă în loc de organ politic s'ar preface în organ religios de conținut, ca să-l poată ceti poporul satelor noastre, și având în vedere, că la noi nici până 'n ziua de azi nu există un organ poporal, care să aibă misiunea a instrua și educa poporul în cele ale datinelor și credințelor sale străbune și astfel a fi o armă în contra curentelor dușmane bisericii și instituțiunilor ei, — conferența roagă Prea Ven. Consistoriu a lua poziție hotărâtă în chestia aceasta și a nu lăsa, ca terenul priincios să-l ocupe proroci străini, cari în scrierile lor, cetite și de popor, îi adapă cu otravă religioasă.*)

Prefăcându-se conferența în conferență intimă, se discută asupra serviciului divin și a altor comunicări intime făcute din partea preoților.

Se aleg apoi membrii ai comisiunei permanente pentru pregătirea programului conferenței viitoare în persoanele preoților Aurel Boer și Vasile Șpan; se designează ca loc al conferenței anului viitor parchia Ocolișul-mare și în fine se inchide conferența între aclamările preoțimei la adresa președintelui.

Atât decurgerea conferenței, cât și discuțiile ce au urmat după conferență la convenirea aranjată cu multă ospitalitate la casa preotului local Vasile David, ne-a întărit din nou în convingerea, că conducerea tractului e în mânile cele mai bune.

Vasile Șpan.

Adunarea generală

a Reuniunii femeilor române din Sibiiu, suburbiul Iosefin

Reuniunea femeilor române din Sibiiu, suburbiul Iosefin, care are de scop înfrumsețarea bisericii și provederea ei cu cele necesare, și-a ținut Dumineca în 30 Iunie a. c. a doua adunare generală, în sala festivă a școalei centrale din loc.

In absența prezidentei d-na Victoria Boiu, împedecată a lua parte din cauze familiare, adunarea a fost prezidată de d-na vice-prezidentă Elisaveta Poponea.

Luând cuvântul prezidenta salută membrele prezente și le mulțămește pentru interesul ce-l dovedesc pentru Reuniune și prin ea pentru sfânta biserică. Constată că numărul membrelor, în raport cu numărul parohienilor e destul de mulțumitor, totuș le pune la inimă ca în scopul nobil ce urmărește reuniunea fiecare să năzuească a câștiga noue membre, pentruca astfel reuniunea să-și poată ajunge mai repede scopul, anume: să poată strânge cât mai repede suma de 1000 cor. prevăzută în statute, când apoi să se înceapă a procura cele necesare. După aceasta declară adunarea generală de deschisă.

Se purcede la constituirea biuroului și se aleg ca membre pentru verificarea procesului verbal doamnele: Otilia N. Dubleș și Cornelia P. Simtion, iar de secretar dl Nicolae G. Iordan, înv. la școala centrală.

După constituirea biuroului se dă cetire apelului nominal și se constată prezența a 40 membre, în urmare adunarea se declară în drept de-a aduce concluse valide.

Secretarul cetește raportul general, din care se constată că Reuniunea numără până de prezent 6 membre fundatoare cu taxa de 20 cor., 36 membre pe viață cu taxa de 10 cor., 56 membre ordinare, cari solvesc anual 1 cor. și membre ajutătoare cu taxă benevolă 9. Se constată mai departe, că averea Reuniunei a ajuns, în timpul scurt de 2 ani, suma de 700 cor.

Se prezintă socotelile purtate în bună rânduială de cassiera Reuniunei d-na Ana Imbăruș.

Se purcede la înscrierea de membre noue.

Se înscriu: ca membră fundatoare d-na Maria D. Fulea, solvind tacsa de 20 cor. — Ca membre pe vieață: d-nele Paraschiva Ioan Marcu, Maria Ursa n. Marcu și Elena N. Romoșan, solvind tacsa de 10 cor. — Ca membre ordinare: d-nele Elisaveta Harhoi, Elisaveta P. Marian și d-șoara Elena Pinciu, solvind tacsa de 1 cor. — Ca membră ajutătoare: d-șoara Emilia Doctor, solvind tacsa de 5 cor. Au mai solvit tacse d-na Elena I. Sârbu 5 cor. ca rata a doua de membră pe vieață, iar Maria Greavu 1 cor. ca membră ordinară.

Socotelile fiind revidate și aflate în bună ordine de o comisie aleasă din sinul comitetului, adunarea le aprobă și dă absolutor comitetului.

Se dă espresiune de condolență prin ridicare pentru încetarea din vieață a membrei Ana Iordan, mama secretarului Reuniunei.

La fine parohul bisericei dl Ioan B. Boiu în o vorbire mai lungă și frumoasă mulțămește tuturor membrelor și în special comitetului pentru nobila faptă ce o săvârșesc, când s'au întrunit să lucre pentru sfânta casă a Domnului, singura ce ne-a mai rămas ca să ne hrănească și încălzească sufletul, roagă adunarea să ție cu tărie la angajamentul ce și l-au luat și promite că va dispune și d-sa, ca în fiecare an să se poarte disc separat prin biserică, ca astfel și prin aceasta să se poată contribui la ajungerea scopului.

După finirea programului secretarul reuniunii colectează cu pălăria suma de 6 cor. 59 bani, cari s'au adaus la fondul săracilor, creat de familia Tordășianu.

NOUTĂȚI.

Personal. Preasfinția Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeșului a plecat Dumineca pe șase săptămâni la băi, în Boemia.

*

Congresul învățătorilor. Suntem informați, ca învățătorii români din patrie se întrunesc în congres în 24 și 25 August n. c. în Cluj.

*

Hymen. Domnul *Emanuil Comșa*, directorul băncii „Crișana“ din Brad, s'a logodit Dumineca în Lugoj cu dșoara *Florica Popovici*, fiica dlui protopresbiter *Dr. G. Popovici.* Sincere felicitări.

*

Cruzimile bulgarilor. Trupele bulgare sunt acuzate de numeroase cruzimi, care la început nu prea erau crezute. In vremea din urmă însă știrile despre măcelăririle înfiorătoare se adeveresc. Din Paris se anunță, că regele Constantin al Greciei a învitat pe corespondenții de pe câmpul de răsboi, trimiși de ziarele *Temps* și *Daily Telegraph*, să cerceteze împreună cu dânsul orașul *Nigrita* și să se convingă despre cruzimile comise de soldații bulgari. Corespondenții raportează, că în adevăr, în Nigrita au fost uciși o mie cinci sute de locuitori, în Doxato 2500 din 3 mii de oameni: bătrâni, tineri, femei și copii. Bulgarii au aprins sate și orașe, nimicind tot ce nu puteau duce cu sine.

*

Militare. Elevii școalei de cadeți din Sibiiu, în număr de 22, conduși de trei ofițeri vor sosi Vineri în 8 August la Brașov, pentru a face deprinderi în împrejurimea acestui oraș. Deprinderile vor dura până în 14 August.

*

Congres în Elveția. Din 24 până în 31 August se va ținea la *Bern* al nouălea congres internațional al esperantiștilor. Congresul promite a fi imposant, în considerare că și-au anunțat sosirea o mulțime de aderenți. Funcționarii, polițiștii și cei dela poșta din Bern au studiat cu toții limba esperanto, pentru a se putea înțelege cu oricare congresist.

*

Holera în Sârbia. In Șemlin s'au luat măsuri pentru a împedeca aducerea holerei, care tot mai seceră în Belgrad multe vieți omenești. Pasagerii, cari sosesc din Sârbia, sunt visitați de medici; în cazuri suspecte persoanele sunt supuse unei isolări de 5 zile.

*

Evreii și răsboiul. Din România se scrie, că pornindu-se acum răsboiul contra Bulgariei, s'au anunțat ca voluntari în armata română numeroși tineri evrei. Ar fi vorba de nu mai puțin ca 30.000 (!) din fiii lui Israil, cari își ofer viața pe altarul patriei.

*

Glumă. „Pentruce nu mai cântați, doamnă, la pian?“ — „Știi, domnule, acum trăiesc bine cu toate vecinele mele!“

*

Urși în țara Oltului. Mai în fiecare an pe vremea asta — scrie *Olteanul* din Făgăraș — ies urșii din vizuinile lor și s'apropie de locuințele oamenilor. Cu deosebire umblă după oile și vitele cari pasc la munte. In zilele acestea în comuna Lissa un urs s'a aruncat asupra unui bou. Păstorii zic, că sunt o grămadă de urși prin apropiere.

*

† **Ioan Pop**, preot gr.-ort. rom. în Miluvan, după lungi și grele suferințe împărtășit cu sf. taină a muribunzilor a reposat în 30 Iunie (13 Iulie) a. c. la 6 ore p. m. în anul al 69-lea al vieții și al 45-lea al preoției sale. Rămășițele pământești ale defunctului au fost înmormântate în 2/15 Iulie a. c. în cimiterul din Miluvan la orele 11 a. m. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

*

Nenorocire. In comuna Țerevici, din părțile nordice ale Ungariei, s'a făcut reparație la turnul bisericii. Un lucrător, care era tocmai pe vârful turnului, fără să bage de seamă, a căzut la pământ și după câteva ore a încetat din viață.

*

Târgurile de țară în comuna *Orlat* se vor ținea în viitor, cu abatere dela trecut, în zilele următoare: târgul de oi, porci, cai și vite cornute se ține în 7 Aprilie și 28 August, ear târgul de mărfuri în 8 Aprilie și în 29 August stil nou.

*

Universitari asigurați. In Praga există o reuniune filantropică, care se îngrijește de studenții universitari. Reuniunea aceasta a regulat nu de mult chestiunea locuințelor pentru tinerimea studioasă; acum are să realiseze, după model din Germania, un nou plan, și adecă va mijloci ca fiecare student al universitătii să se asigure pentru cazuri de boală și nenorocire. Tinerul îndată la înscriere va primi un act de asigurare pentru o sumă neînsemnată, ear reuniunea se va îngriji de achitarea celorlalte spese. Incercarea se va face la toamnă, mai întâi în universitatea germană din Praga, dacă planul va primi aprobarea autorităților competente.

*

Tunel sub canalui La Manche. De multă vreme s'au ocupat oamenii din Franța și Anglia cu ideea de-a face un tunel, care să împreune cele două țări. Ideea însă nu s'a realizat, mai ales din cauză că englezii se îngrozesc la gândul, că țara lor insulară ar putea fi atacată de pe uscat. Zilele acestea se vorbește de nou despre planul celui mai mare tunel din lume. *Barthou*, ministrul președinte francez, a declarat unui ziarist, că temerile engleze dispar una după alta, și că realizarea planului, care va lega Franța de Anglia, este întâmpinat tot cu mai mare simpatie. Opera aceasta, care va ușura apropierea națiunilor deolaltă, are să promoveze pacea și civilizația.

Cărți și reviste.

Transilvania, revista Asociațiunii, nr. 3 pe Mai—Iunie 1913, are cuprinsul următor: Ioan Georgescu: Emiliu Viciu, Pedagogul și opera sa. Dr. Onisifor Ghibu: Chestiunea manualelor în școalele noastre secundare Dr. Virgil Cioban și Dr. Silviu Dragomir: Acte și documente. Iosif Gomboș, Romul Furdui: Școala de agricultură și meserii din Munții-apuseni. Dări de seamă. Insemnări: Cursuri de analfabeți. Partea oficială, cu procesele verbale din § dințele 6—8 ale comitetului central. Literile fundaționale pentru „Fondul cultural Dr. I. Nichita“.

*

Candela foaie bisericească literară din Cernăuț, numărul 7 pe Iulie 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filosofic, de Dr. Șt. Saghin. Exodul, de Dr. V. Tarnavschi. Cuvânt în ziua anului nou, de Vartolomei Măzăreanul. Tratatul sf. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Text rusesc. Comunicări. Cronică. — Abonamentul 8 cor. pe an. Redacția și administrația se află în reședința arhiepiscopală din Cernăuț.

*

Anuarul școlii comerciale superioare române gr. or. din Brașov pe anul 44 al existenței sale. Anul școlar 1912/13 Publicat de *Arseniu Vlaicu*, director. Brașov, tipografia Ciurcu & Comp. — Cuprinde: Din cursul de economie națională și politică, de Ioan Socaciu. Monografia școlii (în limba franceză) publicată de director. — Personalul didactic se compune din 1 director și 9 profesori. Numărul elevilor la sfârșitul anului e 108 In anul școlar 1912/13 au primit atestate de maturitate 29 de absolvenți față de 35 absolvenți în anul precedent, va să zică cu șase mai puțin. Societatea de lectură a elevilor a fost condusă de profesorul Dr. I. Baciu. Inscrierile pe anul școlar 1913/14 se fac în 2—4 Septemvrie vechi 1913.

*

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală, se prezintă acum în condiții cu totul nouă între publicațiile noastre, și ca redactare și ca bogăție de ilustrații și e cea mai potrivită revistă săptămânală pentru familii. Aduce articole actuale și variate din viața românească din toată lumea. Din sumarul numărului 28 semnalăm: Articole: Măicuța, Inoirea „Cosinzenei“. Răvaș de duminecă. Din taina vechilor răspântii. Animalele cari se sinucid: Rânduri mărunte. — Haz, etc. Literatură: A. R.: Liniște marină, poezie. Al. Ciura: Scriitorul, reflexii. Zaharie Bârsan: Cântec, poezie. Adr. Corbul: Foc, nuvelă trad. T. Murășanu: Cu dorul..., poezie. Al. Ciura: Floarea Betuliei, roman. Ilustrații: O măicuță dela mănăstirea Agapia din România; Intâiul grup de futbaliști ai școalelor române din din Brașov; Studenți români dela gimnaziul din Năsăud; Un prânz bogat pe vaporul „Terra Nova“; Mănăstirea „Agapia“; Interiorul unei cafenele turcești din Adrianopol; Construirea unui dreadnought; Familie românească din Homorod; Două case dărâmate pe urma cutremurului de pământ din Bulgaria și vedere din Adrianopol. — Abonament: Un an 12 cor., jum. de an 6 cor. Pentru România 20 cor. Prețul unui exemplar 20 bani. Pentru străinătate 40 bani. Redacția și Administrația „Cosinzeana“, Orăștie — Szászváros. Abonamente se pot face oricând.

*

Anuarul al XXXVII, al gimnaziului român gr. or. din Brad și al școlii primare anexate acestuia, pe al 44-lea an școlar 1912—13, publicat de *Ștefan Albu* director. — Cuprinde: Importanța limbii materne în învățământ și mijloacele ei, de Dr. Traian Suciu. — Personalul didactic la gimnaziu se compune din 1 director, 5 profesori, 1 instructor, 1 catehet; la școala elementară (clasa 3 și 4) din 2 învățători. Biblioteca centrală stă din 5134 volume și 3244 fascicole, în valoare de peste 14 mii cor.; bibliotecile de clasă, patru la număr, au 545 volume. Numărul elevilor înscriși în patru clase gimnaziale este 114, în două clase primare (III și IV) 66. Anul școlar 1913 –1914 se începe la 1 Septemvrie nou.

Internatul școalelor medii gr. or. române din Brașov.

In internatul școalelor medii gr. or. române din Brașov se primesc elevii școalelor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov.

Clădirea e impozantă, aproape de școală și are: *a*) sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră de și saltea), *b*) sale luminoase de studiu, *c*) sale separate de mâncare (sofragerii), *d*) coridoare spațioase, închise, luminoase și încălzite, *e*) conduct de apă (din isvoare de munte), *f*) local propriu de baie cu dușuri, *g*) încălzire centrală (calorifer) *h*) infirmerie (spital) în grădină, *i*) grădină mare cu pomi, *l*) cât mai curând: lumină electrică. Elevii internatului vor avea: *a*) hrană bună, variată și igienică, *b*) control la prepararea lecțiilor, *c*) baie, *d*) tratament medical, *e*) supraveghere, lăsându-li-se însă peste zi și libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea școalelor și bucătăria se conduce în regie proprie.

Taxa de elev e 700 cor. pe an și se plătește în patru rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire. Cererea de primire se va da până *în 15 Iulie* v. și va fi însoțită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu școlar, 2. act de naștere, 3. act de revaccinare (numai pt. elevii claselor I—IV. gimn. și reale), 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătoriei din Brașov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăși de zi, 4 cămăși de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 părechi de ciorapi, 6 ștergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 3 fețe de pernă, perie de cap, de dinți, de haine, peptene des și rar, săpun, 2 părechi de ghete, 4 șervete de masă, chipiul și uniforma obligată la școalele noastre din Brașov.

Toate aceste lucruri trebue consemnate într'un inventar, scris în 2 exemplare.

Părinții vor însemna cu arniciu roșu rufele și hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da din internat deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plătirea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum și banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor la gimnaziul gr. or. român din Brassó (Brașov), care va da toate informațiunile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în momentul ultim, e bine ca cererea de primire, sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Brașov, Iunie 1913.

Pentru direcțiunea internatului:

Ioan Petrovici,
profesor.
(Strada Prundului — Porond u. Nr. 39).

---

*) Cu privire la ziariul nostru dătătoare de măsură sunt dispozițiunile cuprinse în testamentul marelui seu întemeetor, al Mitropolitului *Andreiu baron de Șaguna*, cari sună astfel: *„să se susțină jurnalul „Telegraful Român“ ca organ al mitropoliei și arhiepiscopiei noastre* în modul cel până acum redigiat“. *Redacțiunea.*

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 7383/1913. alisp. (175) 1—1

Versenytárgyalási hirdetmény.

Szebenvármegye közigazgatási bizottságának 1514/1913. sz. alatt kelt rendeletével a szelistye—alamori th. közut 10—15 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó ezen munkálatok engedéleztetvén ezen munkálatoknak vállalati uton való biztositása céljából 1913 évi augustus hó 14-ik (csütörtök) d. e. 10 órájára. Szebenvármegye alispánjánál a kis ülésteremben tartandó zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fenntebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fenntebb kitett nap d. e. 9 órájáig annál is inkább adják be, mivel későbben érkező ajánlatok figyelemben nem vétetnek.

Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben elöirt és az ajànlati őszegnek 5°/°-kát kitevö bànatpénznek a nagyszebeni m. kir. adohivatalnál történt letételéröl szóló nyugta csatolandó.

Az ajánlattevök ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevök, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat az illetékes kereskedelmi és iparkamara által kiállitott bizonyitványnyal igazolni.

A szóban forgó és fenntebb megjelölt munkálatokra vonatkozó tervek és egyébb iratok a nagyszebeni m. kir. épitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetök.

Nagyszeben 1913 évi julius hó 18-napján.

Fabritius
alispán.

Nr. 445/1913. (171) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Peştera**, se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti. Petenţii au să-şi înainteze cererile în terminul deschis instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu şi să se prezinte în comună după prealabila încunoştiinţare în sensul regulamentului pentru a cânta şi cuvânta, eventual a şi celebra.

Brad, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Damian
protopresb.

Nr. 336/1913. (174) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din **Colibi**, protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele asigurate prin art. de lege XVI din 1913. Din salar 200 cor. se plătesc dela comuna bisericească, iar restul întregire dela stat.

Cererile de concurs să se înainteze în terminul prefipt subsemnatului oficiu proto presbiteral.

Szászsebes, la 5/18 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Nr. 612/1913. (173) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător-cantor din comuna bisericească **Boroşneul mic**, gara Nagyborosnyó, în protopopiatul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1·60—2.— coroane.
2. Dela Veneratul Consistor 150 coroane anual.
3. Restul dela stat.
4. Cuartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele din cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tinerimea cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se înainta Oficiului protopopesc rom. gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk, comitatul Háromszék.

Bretcu, 4 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Demianu
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 21—40

Apa minerală naturală

„HEBE“ din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beşică şi rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 5— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

Ad. Nr. 708/1913. (140) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr.-or. română din **Şona**, — protopresbiteratul Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a*) Salar fundamental 1000 cor., din care 720 cor. dela popor, iar 280 cor. ca ajutor dela stat, — observându-se că ajutoriul de stat devine licuid numai după-ce domnul ministru, pe baza documentelor alesului îl va pune în curgere;

b) cvartir natural, eventual relut de cvartir;

c) 1/4 jugăr de grădină, sau în lipsa acestuia un ecuivalent în sumă de 20 cor.

Invăţătorul ales va fi îndatorat pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, apoi a conduce învăţământul din şcoala de repetiţiune, — a propune religiunea atât în şcoala de toate zilele, cât şi în şcoala de repetiţiune, şi în caz de lipsă, a ţinea strana la utrenie şi vecernie, eventual a forma şi cor.

Cererile de concurs, instruite conform legii şi regulamentelor în vigoare, se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântare şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul.

Făgăraş, în 12 Iunie st v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort român al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 327/1913. (149) 3—3

Concurs.

Să scrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea posturilor de învăţatori la şcoalele noastre confesionale din comunele:

1. **Dumbrava** (Marosliget). Salar fundamental: 620 coroane dela comuna bisericească şi 380 coroane ajutor dela stat. Cvartir corespunzător şi grădină în natură. Cuincuenalele să acoper din ajutor dela stat. De ajutorul dela stat a beneficiat şi învăţătorul de până aci.

2. **Idicel-sat** (Idecspatak). Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. ajutor dela stat, votat deja. Cuartir corespunzător, grădină şi lemne de foc, în natură.

3. **Idicel-pădure**, (Idecspatak) Salar fundamental: 600 cor. dela comuna bisericească şi 400 cor. se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales, ajutor dela stat. Cuartir corespunzător, grădină şi lemne de foc, în natură.

Pe lângă alte obligăminte impuse prin legile în vigoare, învăţătorilor instituţi la aceste şcoale li se impune şi datorinţa: a conduce elevii în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis. Concurenţii, în conformitate cu dispoziţiile regulamentare se pot prezenta înaintea poporului spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă.

Reghin (Szászrégen), 15 Iunie 1913.

Oficiul protopopesc al Reghinului în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Duma
protopresbiter.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5-7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 22—

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 11—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Iulie 1913. *Nr. 73.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Spre pace.

Sibiiu, 25 Iulie n.

Știrile ultime de pe câmpul de răsboiu sunt următoarele: Trupele turcești au întrat în Adrianopol, neîmpedecate de nime, pentrucă mica garnisoană bulgară, care se afla aci, s'a retras. Asemenea au luat Turcii în stăpânire și fortăreața Kirkelisse, unde a curs atât de mult sânge bulgăresc. Li s'a întâmplat deci Bulgarilor și rușinea de a perde aceste două puncte însemnate, pentru a căror cucerire au luptat ca leii luni întregi. Se crede însă, că așa cum au întrat vor și ieși Turcii din Adrianopol și din Kirkelisse, pentrucă puterile mari europene nu vor permite să fie călcat în picioare din partea lor contractul de pace dela Londra. Iar față de Turci *știu* puterile mari europene să fie energice.

Trupele române stau pe loc de Duminecă, nu mai înaintează în Bulgaria, în urma rugării adresate din partea Bulgariei guvernului român, ca să lege cu ea pace cât mai curând.

Regele Ferdinand a adresat apoi o nouă rugare telegrafică regelui Carol, ca să intervină cu autoritatea sa la ceialalți domnitori din Balcani în favorul legării păcii, iar regele Carol tot pe cale telegrafică s'a adresat numai decât domnitorilor din Belgrad, Atena și Cetinie, recomandându-le sistarea ostilităților și intrarea imediată în pertractări pentru legarea păcii, fiindcă orice nouă vărsare de sânge e de prisos.

Propunerea a fost acceptată din toate părțile și acum decurg pertractările în Niș, pe teritoriul Sârbiei, pentru legarea unui armistițiu, iar pertractările pentru legarea păcii se vor ținea după aceea, *în București.* La pertractările din Niș iau parte numai militari: din partea României generalul Coanda și colonelul Cristescu, iar la București se vor întruni toți ministrii presidenți ai statelor interesate.

Bulgaria, cum am spus și în numărul trecut, a acceptat condițiunile României în întregime, atât cu privire la regularea graniței, cedând acum României linia strategică Turtucaia-Dobrici-Balcic, cât și cu privire la anumite drepturi pe seama Arămânilor din Macedonia, cari ajung sub stăpânire bulgară.

Din cele espuse se vede deci, că situația s'a îmbunătățit, și că acum lucrurile merg cu siguranță într'acolo, unde trebue se ducă ori-care răsboiu: *spre pace.*

Se face în Viena o politică a imperiului?

de **Georg Fleșiariu,**
maior ces. și reg. în retragere.

Articolul cel mai nou al domnului maior *Fleșiariu*, apărut în *„Gross-Oesterreich“* și în multe alte ziare, germane, slave și italiene din Austria, despre politica esternă a monarhiei noastre, e în traducere românească următoriul:

I.

In stat cu raporturi normale, sănătoase, opiniunea publică e espresiunea presei. Presa, cu totul liberă, independentă și neatârnătoare în judecata ei, pregătește opiniunea publică, prin informațiuni adevărate și corecte. O opiniune astfel preparată e apoi o putere, cea mai mare putere în stat, care determinează de jos în sus și dă direcție activității factorilor puterii și ai conducătorilor de stat, putere, de care trebue să se țină seamă între toate împrejurările.

E și la noi tot astfel? Nu! Durere, de trei ori nu. La noi e tocmai întors. Și acesta e cancerul vieții noastre publice. La noi presa vine preparată, că cum trebue să facă opiniune publică. La noi opiniunea publică e dată în felul acesta cu totul la o parte, și în loc ca ea se fie pornită de jos în sus, dela popor, dela plătitorii de dare, e întocmită să meargă de sus în jos, dela biroul de presă, astfel, ca fără multă considerare la interesele sfinte ale imperiului și la dorințele popoarelor sale, ea se servească numai la conservarea puterii și la menținerea sistemului de mușamalisare al acelora, cari special în politica noastră balcanică au sevârșit în mod evident și pipăibil astfel de greșeli fatale, că prin ele par a fi sguduite temeliile gloriosului și venerabilului imperiu habsburgic, fiindcă posiția noastră de mare putere, prin abandonarea ușuratică a ultimelor posițiuni (din Balcani) a devenit problematică, iar valoarea alianței noastre (abstrăgând dela prestigiul rău sdruncinat al imperiului) a scăzut atât de tare, încât cel mai puternic aliat al nostru, imperiul german, spăriat de aceasta, încă înainte de marea perdere cu înstrăinarea României, a căutat se afle altă compensație, pe care a și primit'o, în forma jertfei impunătoare lumii întregi și a desvoltării de putere a poporului din imperiul german, în întărirea armatei cu cheltueli fenomenale de un miliard, votate cu însuflețire.

Acesta e apoi imperiu! Un imperiu, în care poporul întreg, presa, armata, politicianii, deputații, parlamentul și guvernul, toți, dar toți, sunt de o părere cu dinastia, cu voința de fier și neschimbată a gloriosului și cu cele mai bune vârtuți de domnitor binecuvântatului împărat, a cărui genialitate și ințălepciune de bărbat de stat, încoronată și cu o adevărată credință și încredere în Dumnezeu, luminează întregul period de guvernare de 25 de ani! Imperiul acesta e imperiu de model pentru lumea întreagă. Se întocmește astfel, ca să se poată răzima numai pe puterile proprii, după ce roadele politicei noastre esterne și interne i-au adus și lui perderi ireparabile, mari și serioase primejdii.

Mai vine acum și perderea României, cu ale ei cinci corpuri de armată, cam cu 700,000 de bajonete, pentru cari Germania încă va căuta și va afla compensație în nesecata putere a poporului ei. Iar la noi ce se întâmplă între acestea? Ce alta să se facă la noi, decât aceea ce face fiecare învingător?! Ne odihnim pe lauri și împletim cunună de lauri în jurul frunții învingătoriului. Invingerea noastră *pe întreaga linie* în politica din Balcani, inclusive *înstrăinarea României de către noi*, (asemenea o învingere), și *intervențiile încoronate de succes între România și Bulgaria*, sunt lucruri pe cari contele Tisza le-a comunicat lumii (într'o vorbire rostită în dietă) din încredințarea contelui Berchtold, și le-a comunicat și presa întreagă de pe Ballplatz (unde se află în Viena ministeriul de esterne), acompaniind contele Tisza comunicarea și cu un puternic zângănit de sabie, (dupăce răsboiul era terminat) lucru pentru care nici micul stătuleț Muntenegru nu a avut decât numai un zâmbet ironic.

Și cumcă e vorba cu adevărat de învingeri *publicate* și de marea iscusință a diplomației noastre, se poate vedea de fapt din presa austriacă, nu numai din cea maghiară. Așa de esemplu stă scris negru pe alb în „Reichspost“, că „toate evenimentele din Balcani pot se fie asemenate cu un internațional joc de șah, în care *diplomația noastră a bătut pe contrari*“. Și ca asupra marei destoinicii a diplomației noastre să nu remână cumva vre-o îndoeală, vine și un general cu părerea sa în „Reichspost“, Escelența Sa, domnul locotenent-mareșal-campestru *Gerstner,* și aduce laudă ministeriului nostru de esterne pentru „promptitudinea, prevederea și siguranța manifestată în cursul întregei crise bal-

---

FOIȘOARĂ.

Sebeny

Literatură pentru tinerime.

„Basme“ de Al. I. Odobescu, Biblioteca pentru toți Nr. 413.

Această carte conține 3 basme: „Jupânul Rănică-Vulpoiul“, „Tigrul păcălit“ și „Feciorul de împărat cu noroc la vânat“ și 10 basme mitologice.

Numele autorului ne oferă deja o garanță despre fondul moral al acestei cărți, iar ca limbă și stil este neîntrecută, fiind Odobescu mai cu seamă un limbist și stilist scrupulos. In „Jupân Rănică-Vulpoiul“ se sbiciuesc fără crutare scăderile vieții noastre sociale și formele șubrede și pline de defecte, pe cari este alcătuită toată societatea omenească. E putem zice mai mult o fabulă în formă de poveste.

„Tigrul păcălit“ este deasemenea o povestire foarte frumoasă.

In „Feciorul de împărat cu noroc la vânat“, punând această poveste în gura unui țăran din „Bisoca“, își bate joc de latinismele introduse în limba noastră în mod oficial, și prin limba frumoasă din această poveste ne arată o limbă românească așa cum ar trebui să se vorbească, spornică, vârtoasă și limpede. La urmă trage învățătura: „câți pe lume își văd virtutea și norocul spulberate prin nesocotința lor“.

Aceste 3 basme sunt foarte potrivite pentru tinerimea noastră dela sate atât școlară dela 10 ani în sus, cât și adultă, reclamând un grad mai mare de pricepere.

Cele 10 basme mitologice: Epimeteu și Pandora, Briareu, Deucalion, Patimile Demetrei, Posidon și Atena, Apolon în Delos, Apolon Pitianul, Niobe și Latona, Admet, și Narcis sunt deasemenea foarte frumoase ca stil și ca formă literară, chiar și ca fond sunt forte bune, numai cât reclamă un grad mai mare de pricepere. Nu le poate pricepe decât acela, care cunoaște mitologia grecească cu zeitățile sale.

Deci numai ocupând loc toate scrierile mitologice în biblioteca poporală, pot ocupa loc și aceste basme, altcum izolate n'au nici un rost ne putând fi pricepute de cetitori. Cu atât mai mult ar avea loc în bibliotecile gimnaziilor inferioare, unde se învață istoria Grecilor amănunțit, cu toți zeii și semizeii lor. Mi-aduc aminte când umblam în gimnaziul inferior din Brașov, cea mai plăcută lectură nu numai a mea, dar și a celorlalți conșcolari, ne era mitologia grecească până ce o isprăveam.

Acestea premise propun ca această carte să fie în întregime admisă între cărțile bibliotecilor poporale și școlare întru cât vor ocupa loc acolo și celelalte basme mitologice; în caz contrar cele 3 basme să se tipărească de nou pentru aceste biblioteci, iar basmele mitologice pot fi admise în bibliotecile gimnaziilor inferioare.

*

„Povești“ de Virgil Caraivan, din Biblioteca pentru toți Nr. 365.

Cartea conține 7 povești, pretinse poporale, cari de fapt nu sunt de loc poporale, ceea ce se poate constata din succesiunea nenaturală a faptelor petrecute în ele, ci este o imitație nesucceasă a poveștilor poporale. Valoarea ei din punct de vedere al fondului cât și al formei este nulă, iar din punct de vedere educativ deadreptul dezastruoasă, deoare-ce școala și lectura are menirea o combate credințele deșarte ale poporului și a-i îndrepta viața și simțămintele spre idealuri frumoase și a-i nobilita simțămintele; pe când aici se cultivă o mulțime de superstițiuni — în loc de a se combate — ca teama de case pustii, teama de a petrece în biserică noaptea, în cimiterii și altele, de cari capul poporului nostru este și așa prea plin.

Despre acestea ne putem convinge mai bine cetind poveștile „Chinul cânepii“ și „Iancu“.

In celelalte povești feți frumoșii sunt niște ființe nevoiețe, ba uneori deadreptul caraghioase, cari nu-și eluptă nimic prin bărbăția și vitejia lor, cum se întâmplă în poveștile poporale, ci mai ales prin ajutorul și din îndurarea altora, încât în loc de a-ți desvolta simpatie și admirație și de a-ți deveni un ideal, un tip al bărbăției și vitejiei, îți desvoaltă mai curând compătimire și desgust, ba chiar invidie pentru bunătățile căzute deadreptul „mură'n gură“.

Singură povestea „Cotoșman Pârlici“ este inocentă, însă considerând forma expunerii nici aceea nu reprezintă o valoare literară și nici educativă.

Mă miră chiar și faptul, că s'a găsit tipar și hârtie pentru asemenea producte; deci această carte, care mai mult poate strica decât folosi tinerimei școlare, după părerea mea nu merită să ocupe loc în bibliotecile școlare.

*

„Povești de Crăciun“, Biblioteca pentru toți Nr. 36.

Cartea aceasta conține: „Iarna vine“, poezie de V. Alecsandri. „S'a născut copilul sfânt“, povestire de Gaston Schaedler, tradusă de D. Stăncescu. „Moș ajunul“ de G. Dem. Teodorescu. „Istoria unui cârpaciu“, traducere din franțuzește de D. Stăncescu. „Fetița cu chibrituri“ povestire de Andersen, tradusă de D. Stăncescu și „Despre pomul crăciunului“, de P. Ispirescu.

Toate acestea au un conținut religios moral, din care copiii se pot alege cu frumoase învățături, ba unele dintre ele, ca: „Istoria unui cârpaciu“ și „Fetița cu chibrituri“ te răpesc cu ele și uneori te înduioșază până la lacrimi, dacă ai inimă pentru a simți și a înțelege suferințele altora. Cetindu-le parcă te simți mai bun și înțelegi mai bine natura, ce te încunjoară, ai mai multă înțelegere pentru cei lipsiți, pentru cei bătuți de soarte.

Ca formă literară de asemenea sunt de toată frumseța, pentru-ce este o garanță neîndoiasă numele scriitorilor, resp. traducătorilor: D. Stăncescu și P. Ispirescu, marii canice, în special însă în chestia albană"....

Deci şi cu sentinţa unui înalt general sigilează ziarul „Reichspost" *învingerile*, *prevederile* şi *siguranţa* (în privinţa scopului) ministeriului nostru de esterne! (Mă gândesc la — Ada-Kaleh..)

Vedeţi, aşa se face la noi opiniune publică, cu ajutoriul presei! Să ne gândim apoi, că acestea sunt declaraţiuni ale unei foi ca „Reichspost" şi că isvorul informaţiunilor e centrala de pe Ballplatz. Deci lumea le crede toate. Iar adevărul îl putem afla numai din străinătate, chiar şi adevărul despre perderea României.

Chestiunea croată. In Croaţia şi Slavonia constituţia e suspendată de mult. Se pare însă, că guvernul contelui Tisza vrea să introducă acum iarăşi stări normale în aceste ţări, pentrucă a propus, iar Maiestatea Sa a numit ministru pentru Croaţia pe contele Peiacevici, om cu vază şi cu trecere la Croaţi, iar comisar regesc, în locul lui Cuvay, pe baronul Skerlecz Iván, care a fost numit totodată şi consilier intim al Maiestăţii Sale. Atât ministrul croat, cât şi comisariul regesc au pus Luni jurământul de fidelitate, iar Marţi au fost publicate numirile lor în foaia oficioasă. E vorba, ca prin oamenii aceştia noi guvernul să facă mai multe concesiuni însemnate Croaţilor, pentru a abate politica lor iarăşi în apele de mai nainte.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

Mituri feniciene şi persiane.

Miturile cosmogonice ale Fenicienilor ni s'au păstrat numai în izvoare de-a doua mână, (vezi: *Lukas* op. cit. pag 139). După spusele unui mit, ar fi existat în decursul unui timp infinit de mare numai singură suflarea aerului sau Spiritul şi Chaosul întunecos. Atunci se produse în spirit deodată dorinţă. Astfel din dorinţă se născu Mot, adecă nămolul primordial, care conţinea sămânţa tuturor lucrurilor. Acest Mot apoi a luat forma oului-universal. In el lucră mai întâi stelele. Apoi se născură animalele. şi, după aceea omul. Este bătătoare la ochi asemănarea frapantă a mitului fenician cu cele spuse, şi păstrate despre crearea lumei, la Evrei: I Moisi 1. Suflarea aerului şi purtarea spiritului peste Chaos, ne aduce aminte de aceea ce spune I Moisi 1, 2: „spiritul Domnului se purta peste ape". — După un alt mit fenician, suflarea aerului, care se desvoltă apoi în acel ou-universal, s'a născut din poftă ca un element şi din negura primordială ca al doilea element.

Nu poate fi bătător la ochi de loc, faptul, că poporul fenician, babilonean şi israiltean au atâtea lucruri comune întreolaltă cât priveşte mitul despre crearea lumii, deoarece aceste popoare s'au aflat în relaţii apropiate culturale şi geografice, timp foarte îndelungat. Şi la urma urmelor, aceste asemănari nu pot argumenta altceva, decât că adevărul creaţiunei universului de Dumnezeu, îl aflăm revelat la toate popoarele, cu deosebirea, că unele popoare au păstrat adevărul mai mult neamestecat cu lucruri profane, iar altele mai puţin, şi mai neclar!

Pe o treaptă mai superioară de cultură stă religia Perşilor, bazată pe evangelia profetică a lui Zarathustra. (*Chantepie dela Saussay* şi *Orelli*: Religionsgeschichte. — *Lukas*: Kosmogonieen). Aici stau faţă în faţă, dualistic, Dumnezeul bun şi Dumnezeul rău, adecă Ahura Mazda şi Angromainiu, iar amândurora sunt supuse o ceată întreagă de spirite subordonate. Dualismul acesta însă se apropie foarte mult de monoteism, deoarece adevărată adorare i se cuvine numai lui Ahura Mazda şi spiritelor sale subordonate, — şi afară de asta este considerată ca absolut sigură biruinţa D-zeului bun asupra duhului întunerecului. Ahura Mazda are o putere mai mare, şi pentru aceea va ieşi învingător la sfârşitul timpurilor, asupra lumii duhului celui rău. Inrudirea internă a religiei lui Zarathustra cu monoteismul etic al bibliei pare a fi resimţit şi în sânul poporului israiltean, căci *Cyros*, care se crede cu multă probabilitate a fi fost un aderent al lui Zarathustra, este lăudat la profeţi ca servitorul şi unsul lui Dumnezeu (*Isaia*: 44, 28, 45, 1—4). Espediţiile sale răsboinice, şi biruinţele sale, sunt îndeplinite în numele şi la porunca Dumnezeului celui mai înalt.

Evangelia lui Zarathustra predică pe Ahura Mazda ca creatorul universului: el a creat oamenii şi tot binele din lume... Dacă această lume însă îşi deduce originea din mâna Dumnezeului bun, cum se explică răul, de unde se porneşte păcatul şi disarmonia? Aici răspunde Zarathustra, că răul este opera lui Angromainiu, deoarece în tot locul, acolo unde Ahura Mazda creiază binele, îi aşază împotrivă Angromainiu crearea răului, ce-ar fi să nimicească binele, adecă pune: pământ infructifer, climă rea, insecte otrăvicioase, animale sălbatice, boale, pofte imorale şi păcate. Scopul său este lipsa de rodire. Tot ce este deşert şi pustiu, mocirlă şi mlaştină, stâncă şi prăpastie, sunt locurile de predilecţie ale duhurilor rele. Ahura Mazda este însă mai puternic decât vrăjmaşul său, şi împărăţia răului este închinată dela început nimicirii.

O dogmatică ulterioară de religiune persiană susţine, că lumea întreagă va dăinui 12000 de ani. Mai întâi creă Ormuzd (adecă Ahura Mazdan) lumea cerească, ce-a rămas timp de 3000 de ani neobservată de Ahriman (adecă Angromainiu). Atunci abia văzu Ahriman această împărăţie a luminii, şi se aruncă asupra ei ca s'o nimicească; dar puterea lui Ormuzd fiind mai mare, îi făcu acestuia propunerea ca lupta decisivă să se dea abea după 9000 de ani. Până atunci, ar avea să se amestece în lume binele cu răul. Ormuzd ştie dinainte că creaţiunea sa se va dovedi la urmă mai puternică, decât cea a lui Ahriman, cu toate astea însă lupta decisivă tot se va da.

Zarathustra a propoveduit o religie deosebit de puternică. Ea nu permite oamenilor în această luptă mare, să joace numai rolul spectatorilor adecă de-a sta pasivi, ci sunt chemaţi să promoveze opera lui Ahura Mazda, şi să fie conlucrătorii lui Dumnezeu la lucrarea grozavă, adecă la învingerea lui Angromainiu. Opera lui este ori şi ce activitate positivă ce promovează viaţa şi produce cultura, adecă: aratul pământului, udarea cu apă a ţinuturilor pustii, uscarea mocirlelor, naşterea copiilor, şi mai cu seamă curăţenia fizică şi morală; apoi activitatea, iubirea de adevăr, credinţa, îngăduirea şi blândeţea. In definitiv, religia persană cu caracterul ei bărbătesc şi de vitejie cu ridicarea şi apoteosarea muncii la rangul de ideal, presintă cel mai strident contrast faţă de filosofia indică, ce îşi are ca ţintă supremă acea leneşe cufundare şi nimicire în Brahma, sau setea după Nirvana, cum o numesc poeţii.

Istorisirile biblice.

In cartea I. a lui Moisi, aflăm două istorisiri deosebite despre crearea lumii. (vezi: Comentariile lui *Dillman* şi mai cu seamă ale lui *Gunkel.* — Pentru nespecialişti recomand: *Ed. Reuss*, Das Alte Testament, tradus şi comentat: apoi: *Meindhold*: Die biblische Urgeschichte). Cea de-a doua, păstrată la Moisi cap. 2 v. 4. începe cu următoarele cuvinte: „Aşa fu naşterea cerului şi a pământului, când aceste au fost create, în ziua în care Iehova-Dumnezeu făcu pământul şi cerul; Şi toată planta câmpului, care mai înainte nu era pe pământ, şi toată iarba câmpului, care mai înainte nu răsărise: că Iehova-Dumnezeu încă nu plouase pe pământ şi om nu *se afla* ca să lucreze pământul. Şi aburi se suiau de pe pământ, şi udau toată faţa pământului. Şi Iehova-Dumnezeu formă pe om din pulberea pământului, şi suflă în nările lui suflare de viaţă, şi *aşa* se făcu omul în fiinţă vie". Această istorisire mai veche, sau *mit* precum îl numeşte *Ed. Reuss*, s'ar fi însemnat în scris abia prin secolul al 8-lea sau al 9-lea a. Cr. Motivul principal ce se induce pentru justificarea aserţiunii acesteia, este că Iehova-Dumnezeu în povestirea aceasta nu este considerat încă ca o fiinţă spirituală şi atotpresentă, care ar corăspunde modului nostru mai purificat de cugetare! Crearea lui dimpotrivă, are caracter mai mult omenesc, formând Dumnezeu cu mâna proprie pe om, din pulberea pământului şi suflându-i prin nări suflarea vieţii. (Astfel explică istorisirea aceasta enigma vieţii. Viaţa depinde de răsuflare, iar Dumnezeu însuş îi inspiră omului suflare din propria sa răsuflare). Iahve face apoi însuşi, cu mâna sa femeea, dintr'o coastă a bărbatului ei, şi închide locul cu carne. El se plimbă la răcoarea plăcută a serii prin Paradis, în care tot el însuş a aşezat pe cei dintâi oameni. Naşterea şi caracterul acestei istorisiri se poate explica foarte uşor într'o ţeară lipsită de ape, cum este Palestina, căci acolo simplu numai aceea ce vede ochiul intuitiv revelează deja faptele cu cari se începe actul creaţiunii. In Palestina, până nu plouă, nu există nici o vegetaţie; îndată însă ce cade prima ploaie abondentă, se desvoaltă o vegetaţie îmbelşugată. Cealaltă istorisire. (I. Moisi 1) care începe cu *apa primordială*, s'ar putea explica asemenea într'o ţeară bântuită de inundaţii, ca locul cunoscut dintre râurile Tigris şi Eufrat.

In prima istorisire I. Moisi 2, *omul* e centrul, în jurul căruia se învârt toate; pentru el creiază Iahve o grădină minunată, care era adăpată de cele patru fluvii universale, şi în care creşteau fructe, fără ca dânsul să se ostenească câtuşi de puţin; pentru el sunt create animalele. Nefiind acestea o societate plăcută pentru om, se face femeia dintr'o coastă a bărbatului ei. Astfel se esplică apoi faptul, că ea este determinată pentru o comunitate mai intimă de carne cu el.

Acestei istorisiri, mai frumoase şi mai profunde ca toate celelalte, i s'a aşezat de temelie o serioasă şi o dureroasă concepţie de viaţă, aşa precum vedem lucrul acesta şi azi. „Muncă şi lipsuri deşerte, zilele omului sunt de robotă, de robotă fără speranţă, căci răsplata nu este alta decât întoarcerea în pământ, de unde a fost luat (*Wellhausen*, Prolegomena zur Geschichte Israels p. 314 ed. III). Nici o idee despre viaţa de după moarte, viaţa fără moarte trece ca o posibilitate, însă pierdută". Timpul de copilărie al genului omenesc a dispărut pentru totdeauna din causa unei neascultări, şi totasemenea s'a dus şi norocul şi fericirea copilăriei, în care omul se nutrea din roadele pământului fără chin şi muncă, şi fără dureri şi lupte în contra firii potrivnice căzută sub blestem. Oamenii au schimbat, prin nebunia şi vina lor proprie, starea de fericire nevinovată, dar şi de neştiinţă copilărească, cu cea a trudei şi durerii de faţă.

Tristeţa aceasta învălue şi cuprinsul mitului pe care îl povesteşte poetul grec *Hesiod*, în opera sa „Zile şi lucruri". „In epoca de aur vieţuiau oamenii sub Cronos fără griji şi străduinţi, asemenea zeilor; după o viaţă fericită sfârşitul lor era mai mult o adormire, decât o moarte; după moarte se schimbau în demoni, cari ca păzitori ai lui Zeus, luau seama la lucrul şi faptele oamenilor; să împărţească avuţii şi să răsplătească cu binecuvântare pe cei virtuoşi". „După epoca de aur creară cei din olimp epoca de argint; oamenii trăiră ce-i drept 100 de ani ca copiii, fericiţi, dar fără pricepere, apoi se îndreptară trufaşi unul împotriva celuilalt, ne mai stimând pe zei, şi deaceea Zeus îi nimici. Şi ei s'au schimbat în umbre fericite şi primesc cinste, dar mai puţină decât demonii din epoca anterioară. Apoi veni epoca de aramă: oamenii deveniră grozavi şi răsboinici, se nutreau cu alimente din animale, luptându-se întreolaltă pentru a se duce în fine lipsiţi de glorie, în Hades. Generaţia a patra a fost cea a eroilor, a fiilor zeilor, cari şi-au câştigat renume la Teba şi la Troia. Acolo au căzut ei de timpuriu; Zeus însă i-a dus pe insulele fericite, departe, unde curge Oceanul, unde pământul şi pomii rodesc de trei ori pe an, şi unde trăesc o viaţă strălucită. Nici generaţia aceasta nu se mai află pe pământ, poetul însuş vieţueşte în generaţia a cincia, în epoca de fier, în care soartea comună a omenirii este grija şi năcazul, iar Zeus trimite oamenilor tot alte şi alte nenorociri. Deşi esistă, chiar şi în timpul acesta miserabil, binele amestecat cu răul, totuş fără încetare ameninţă un viitor tot mai întunecat, şi va sosi timpul când toate legăturile pudoarei şi-a înfrânării etice se vor rupe", (după *Saussay*: Religionsgeschichte II. p. 256). (Va urma).

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preavenerabilului consistor Nr. 3642/1913, prin aceasta convoc pe toţi învăţătorii dela şcoalele confesionale gr.-or. române din protopopiatele: Orăştie, Geoagiu, Haţeg, Hunedoara, Deva, Dobra şi Ilia la conferenţa învăţătorească *anuală*, care se va ţinea în sala festivă a şcoalei din Orăştie.

Ordinea de zi:

1. Invocarea duhului sfânt la ora 8 a. m.

2. Discurs de deschidere din partea comisarului consistorial despre: Limba maghiară în şcoalele noastre confesionale.

3. Metodele după cari s'a predat astăzi limba maghiară în şcoalele noastre, de Constantin Baicu, învăţător-director în Orăştie.

4. Limba maghiară în clasa I-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Nicolae Paraschiv, învăţător în Luncani.

5. Limba maghiară în clasa a II-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Toma Roşiu, învăţător în Dobra.

6. Limba maghiară în clasa III-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Lazar Stoica, învăţător în Renghet.

7. Limba maghiară în clasa a IV-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Sabin Bogdan, învăţător în Banpotoc.

8. Limba maghiară în clasa a V-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Drăgan Mariş, învăţător în Sârbi.

9. Limba maghiară în clasa a VI-a (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ) de Nicolae Popovici, învăţător în Vinerea.

10. Manualele de limba maghiară din şcoalele noastre şi modul lor de întrebuinţare, de Nicolae Herlea, învăţător în Vinerea.

11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţele art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ţinând în acelaş timp seamă de scopul general al învăţământului şi de caracterul special al şcoalelor noastre.

12. Mişcarea pedagogică literară din ultimul an şcolar, de Ion Fleşeriu, învăţător în Orăştie.

13. Invăţătorimea noastră şi mişcarea cooperativă de Ilie Stricat, învăţător în Hunedoara.

14. Datorinţele învăţătorului afară de şcoală pentru introducerea deprinderilor bune în sânul poporului român cu privire la diferiţii rami ai economiei (d. e. buna conservare a productelor, grâului, vinului ş. a.).

15. Raport despre starea învăţământului din protopopiate făcut de comisiunea permanentă.

Lucrările teoretice de sub nrii 4—9 despre materialul de predat în singuraticele clase, vor avea să fie cât se poate de concise şi vor să pornească dela ceea-ce stabileşte „Planul de învăţământ".

Lucrarea cea mai bună care se va prezenta asupra temei de sub pct. 14, se va premia din partea conferenţei cu suma de cor. 24, care premiu a fost dat la 1908 de învăţătorul Avram Dubleş din Romoşel. Tema se va lucra de acei învăţători, cari doresc se concureze la premiu. Lucrările se vor trimite cu cel puţin 8 zile înainte comisiei permanente, provăzute cu un motto şi fără indicarea numelui autorului. Plicul în care e numele autorului lucrării premiate, se va desface în conferenţă, iar celelalte plicuri se vor înainta consistorului nedesfăcute.

---

noştri povestitori. Toate sunt scrise într'o limbă şi un stil foarte frumoase.

Considerând gradul de pricepere, ce-l reclamă această carte, o consider de potrivită pentru copiii de 10—12 sau 13 ani, atât dela şcoala poporală, cât şi de prin gimnazii străine şi de ale noastre, şi e deopotrivă potrivită pentru copiii dela sate cât şi dela oraşe

Cum am zis mai sus, numele marilor noştri scriitori: D. Stăncescu şi P. Ispirescu sunt o garanţă deplină, că această carte merită să ocupe loc în ori care bibliotecă şcolară sau parohială şi că corespunde pe deplin scopului bibliotecilor noastre poporale, deci scurt zis, o recomand cu căldură pentru lista cărţilor, ce au să ocupe loc în bibliotecile noastre poporale şi şcolare.

*

„Poveşti" adunate de fraţii Grimm, traduse de Lia Hârsu, Biblioteca pentru toţi Nrii 476—478.

Cartea aceasta conţine 48 de poveşti scrise de traducător într'un stil uşor şi plăcut; deşi unele dintre ele sunt cam străine de natura poporului nostru, totuşi traducătorul a cercetat — şi i-a succes — a le acomoda aceleia întru atâta, încât numai oameni binecunoscători pot constata în ele timbrul străinătăţii.

Ca fond toate sunt potrivite vârstei elevilor până la 10 ani, iar considerând că în toate aceste poveşti firul conducător este acela, că adevărul se ridică deasupra minciunei, dreptatea deasupra nedreptăţii, dacă omul are răbdare, credinţă şi face totdeauna bine şi are preste tot purtare bună, valoarea educativă a acestei cărţi este foarte mare. Rare vor fi cărţile, cari să ofere o lectură mai potrivită şi mai frumoasă pentru copiii sub vârsta de 10 ani.

In poveştile din această carte, aproape în toate, se află o persoană care prin calităţile ei superioare corporale şi morale ne câştigă simpatia, dar care pe nedreptul este silită să sufere un anumit timp în urma intrigilor, pizmei şi altor patimi ale oamenilor răi, dar după un timp dreptatea învinge şi suferinţa lor e răsplătită din belşug.

Prin aceste calităţi ale lor vor sădi în inima tinerelor mlădiţe iubirea de dreptate şi adevăr, mila faţă de cei năpăstuiţi pe nedrept, le va îndemna la săvârşirea de fapte bune şi le vor abate dela faptele rele şi sentimentele urâte, cari tot-deauna îşi primesc în aceste poveşti răsplata îndesat spre cea mai deplină satisfacţiune a cetitorului.

Căutând deci a fi scurt, conform ordinului primit, propun cu această carte să nu lipsească din nici o bibliotecă şcolară atât dela sate cât şi dela oraşe, fiind acomodată pentru ambele, şi fiind una dintre cele mai potrivite şi mai frumoase cărţi de cetit pentru şcolarii dela 6—10 ani îndeosebi, dar chiar şi pentru cei mari.

Multe din aceste poveşti s'ar putea preda în cl. I la studiul religiunei ca poveşti de conţinut religios-moral.

Boiţa, în 10 Iulie st. n. 1912.

Eugen Popescu
înv. dir.

La conferenţele învăţătoreşti sunt poftiţi a lua parte şi preoţii noştri.

Termenul exact al ţinerii conferenţei, se va fixa la începutul anului şcolar.

Sibiiu, la 10 Iulie 1913.

Dr. Ion Mateiu
comisar consistorial.

După patruzeci de ani.

Sibiiu, 24 Iulie n.

In urma apelului ce li s'a adresat, venerabilii bătrâni, cari înainte cu patruzeci de ani, în 1873, au terminat cursurile teologice la seminariul „Andreian" din Sibiiu, şi-au dat întâlnire eri, în 23 Iulie n. aici în Sibiiu. S'au presentat toţi cei aflători în viaţă, zece la număr, si anume: protopresbiterii Simeon Popescu (Bucureşti), Andreiu Ghidiu (Caransebeş), Ioachim Munteanu (Agnita) şi Constantin Dimian (Breţcu), apoi preoţii: Avram Stanca, George Popoviciu, Procopiu Costea, G. Ludu, Vasile Necsa şi Petru Rimbaş, toţi din arhidieceză. Când au terminat teologia erau 26; şasesprezece dintre ei au trecut deci în cursul vremii la cele eterne.

In onoarea zilei însemnate de revedere după patruzeci de ani s'a celebrat liturgie în catedrala din Sibiiu, prin protopresbiterul Simeon Popescu, asistat de ceialalţi trei protopresbiteri şi de un preot, s'a cetit apoi rugăciunea de mulţămire şi o rugăciune pentru odihna sufletelor celor răposaţi. în urmă venerabilii slujitori ai altariului au făcut vizită în corpore Escelenţiei Sale, Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, şi fostului lor profesor, singur aflător în viaţă, P. C. Sale, Arhimandritului *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc. In ambele locuri li s'a făcut primire afabilă.

Au luat apoi toţi masa împreună la restaurantul Brote, iar la orele 2 d. a. s'au dus în peregrinaj la mormântul marelui *Şaguna*, din Răşinari. In loc de coroană pe mormântul nemuritoriului Arhiepiscop şi Mitropolit Şaguna au depus la cassa arhidiecezană suma de 120 coroane, pentru augmentarea fondului creat pentru ridicarea unui monument lui Şaguna.

Cina au luat-o iarăşi toţi împreună la restaurantul Brote, onorându-i cu prezenţa şi P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, iar astăzi au părăsit toţi Sibiiul, plecând fiecare la locuinţa sa.

Aviz

comunelor bisericeşti cari cer subvenţie de stat.

Organele parohiale cari nu ar fi orientate în pregătirea documentelor necesare la petiţia pentru subvenţie de stat, pot să le comande dela *Gyerkes Mihály,* állami igazgatótanitó, Székelyudvarhely. Ele sunt tipărite şi trebue numai să se introducă datele de lipsă. Titlul broşurei este: Allamsegély kérvény és mellékletei.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Pe baza dispoziţiilor în vigoare convocăm prin aceasta adunarea generală cercuală a desp. „Sebeş" al „Asociaţiunii pentru literatura rom. şi cultura poporului român" pe ziua de 20 Iulie (2 Aug.) a. c. la 2 ore d. a. în şcoala rom. din Pianul-de-sus.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului şi al cassarului pe anul 1912.
3. Alegerea unei comisii pentru censurarea rapoartelor de sub p. 2.
4. Alegerea unei comisii pentru înscrierea de membri noi şi încassarea de taxe.
5. Prelegeri: Dr. At. Moga: Sfaturi igienice. Dr. Seb. Stanca: Momente din istoria Pianului.
6. Rapoartele comisiilor de sub p. 3 şi 4.
7. Prezentarea budgetului pe a. 1913.
8. Alegerea delegaţilor pentru adunarea generală a Asociaţiunii.
9. Eventuale propuneri.
10. Dispoziţii pentru verificarea protocolului.
11. Alegerea comitetului desp. pe per. 1913—16.

Sebeşul-săsesc, în 20 Iul. n. 1913.

S. Medean
director.

Dr. Seb. Stanca
secretar.

NOUTĂŢI.

O eroină română. „Bukarester Tagblatt" scrie următoarele: „Intre staţiunile Bârlad şi Mărăşeşti (Moldova) s'a petrecut o scenă, care dă strălucită dovadă, că femeile şi fetele române în ce priveşte vitejia şi patriotismul nu stau întru nimic înapoia bărbaţilor lor. Pe linia deschisă venea de către Bârlad un lung tren militar, tixit cu soldaţi. Deodată mechanicul dela locomotivă observă în nemijlocita apropiere a liniei o fată de ţăran, care cu strigăte desperate atrăgea asupra-şi atenţia mechanicului. Mechanicul opri trenul. Ofiţerii din tren săriră îndată să vază ce este. Ce era? Fata apucase cu braţele ei vânjoase pe 2 Bulgăroi, cari se sbăteau să se desfacă din mânile ei. Dar fata nu-i slăbia şi ofiţerii puseră mâna pe cei 2 Bulgari, cari umpluseră de sânge mânile fetei, muşcându-o cu dinţii. Iată ce se petrecuse: Fata băgase de seamă, că Bulgarii se apropiau tiptil cu un pachet în mână de şinele căii ferate. Ea simţi cu instinctul femeii, că străinii nu au gânduri bune şi văzând trenul apropiindu-se, îi înhăţă de guler, împiedecându-i de a pune pe şine pachetul adus. Ofiţerii desfăcură pachetul şi văzură că el conţinea 12 kg. şi jum. de dinamită. (Bulgarii voeau adecă să arunce trenul în aer). Vă puteţi imagina ovaţiile, cari s'au făcut tinerei eroine, care a salvat viaţa atâtor ostaşi". Bulgarii au fost arestaţi.

*

Holera. Conform unui comunicat al ministeriului de interne în comuna Temes-Sziget din comitatul Timişului s'au ivit patru cazuri suspecte de holeră, cari toate s'au sfârşit cu moarte. Un inspector sanitar şi un medic au fost trimişi îndată la comuna amintită. Cercetarea bacteriologică a acestor patru cazuri nu e încă terminată.

*

Pe câmpul de operaţiune. Colaboratorul nostru din Viena, domnul *C. Nedelcu*, a fost trimis din partea marelui ziar vienez „*Reichspost*" la Bucureşti, precum şi pe câmpul de operaţie al armatei române, pentru a aduna impresii şi informaţii pe seama ziarului numit, ca trimis general al seu. Dorim dlui C. Nedelcu să se reîntoarcă sănătos din frumoasa dar greaua misiune ce i s'a dat.

*

De pe muntele Sfânt. In mănăstirea Panteleimon de pe muntele Atos s'a restabilit ordinea. Turburătorii, 300 de călugări ruşi, au fost arestaţi cu ajutorul unui detaşament de soldaţi ruşi. Se crede, că toţi cei arestaţi vor fi transportaţi în Rusia.

*

In sbor peste Alpi. Aviatorul elveţian *Bider*, despre care am anunţat că a sburat din Bern peste Alpi până la Milano, voieşte să se întoarcă în Elveţia tot prin mijlocirea aeroplanului. Indrăzneţul pilot are de cuget, ca îndată ce va fi timpul favorabil, să treacă în sbor peste *St. Gotthard*, muntele Elveţiei înalt de trei mii de metri.

*

Cai pentru România. Se scrie din Maria-Teresiopol că întreprinzătorul Kunetz, pe temeiul învoirii ministrului de externe, a încheeat contract cu guvernul român în scop de a furniza mai multe mii de cai. O comisie militară va sosi la faţa locului pentru a lua caii în primire. Preţul unui cal este stabilit cu 750 de lei.

*

Altă fundaţiune. Andrew Carnegie a făcut earăşi o fundaţiune, şi anume de 40 milioane de mărci cu intenţiunea de a înfiinţa biblioteci şi a înzestra fiecare comună din Anglia cu câte o orgă. Milionarul Carnegie pregăteşte acum să pună la cale o expediţie sanitară internaţională. Pentru expediţia aceasta este gata să cheltuească 450 milioane de coroane. Scopul este a combate boalele poporaţiunii din Azia şi Africa.

*

Bulgari refugiaţi. La Ciaba au sosit zilele acestea numeroşi refugiaţi din Bulgaria sosiţi pe drumul Orşovei. Sunt mai ales negustori şi funcţionari, cari povestesc scene înfiorătoare din noul războiu balcanic.

*

Fenomen geologic dintre cele mai interesante s'a întâmplat la Fumone în ţinutul Romei. Lacul minunat Canterno a dispărut fără veste. Apele sale s'au cufundat într'o groapă formată în mijlocul lacului. Lucrul s'a mai petrecut nu odată, mai pe urmă nainte cu 22 ani. Atunci ţăranii au început să cultive fundul lacului cu mult succes, când deodată earăşi s'a ivit apa, şi după câtva timp chiar şi peştii. Acum este vorba ca pământul lacului să fie earăşi cultivat.

*

Dela cassa arhidiecezană. Domnul *Emanuil Comşa*, director executiv al inst. de cred. şi econ. „Crişana" din prilegiul logodnei cu d-soara *Florica Popovici*, fiica protopopului Dr. Popovici din Lugoj, dărueşte pentru fondul de zidire a gimnaziului din Brad suma de 40 coroane.

*

Tipografie în Sălişte. Fruntaşii români din Sălişte au hotărât înfiinţarea unei tipografii în această fruntaşă comună românească, cu un capital de 50.000 coroane, împărţit în acţii de câte 50 coroane.

*

Conte trădător. Ziarul *Giornale d'Italia* scrie din Ravena, că un conte italian şi mai nainte şef de secţie în ministerul de războiu, a fost arestat în vila sa pentru tradare de patrie. Arestatul, cu numele Morozzo della Rocca, este un bătrân de 70 ani şi are şapte fii, cari servesc în armata Italiei. De câţiva ani s'a ocupat cu spionajul, din care a realizat venite considerabile, dar a făcut şi mari datorii, traind o viaţă fără cumpăt. Contele trădător are numeroşi complici. Cazul se aduce în legătură cu afacerea Redl.

*

Cutremur. In Strassburg şi aproape în toată Würtenberga s'a simţit un puternic cutremur de pământ. Au căzut hornurile la mai multe clădiri. Locuitorii speriaţi au fugit din odăi. Cutremurul, întâmplat Duminecă pe la ora 1 după ameazi, s'a observat puţin şi în Viena.

*

Confiscare. Tribunalul din Moscova a dat ordin să se nimicească primele trei volume din lucrarea lui Leo Tolstoi, apărută în editura Gorbunov. Volumele conţin traducerea evangeliilor şi adnotările făcute de Tolstoi.

*

Un salvator. Intre comunele cari au suferit mult pe urma potopului, se află şi Vinţul de jos. In zilele de primejdie s'au arătat mai mulţi salvatori curagioşi. Intre aceştia s'a distins în deosebi locuitorul Alexandru Eiben, care s'a grăbit în ajutorul semenilor săi şi a scos din apă doisprezece oameni, scăpându-i de moarte. Apa, în unele locuri, îi ajungea până la piept. Câţiva nenorociţi, mântuiţi din valuri, au fost adăpostiţi în locuinţa numitului salvator.

*

Se teme de atentat. O ştire din Sofia spune, că regele bulgar Ferdinand şi familia sa sunt foarte îngrijaţi, de teamă că oameni fanatici ar putea comite atentat asupra familiei regale. Pe temeiul unor scrisori aflate, s'au luat măsuri pentru apărarea siguranţei palatului şi a ministeriilor.

*

In loc de anunţuri de logodnă, alesul preot în parohia Ludoşul-mare, dl *Nicolae Fara*, logodit cu dşoara *Mărioara Iancu* din Mohu, dărueşte 10 cor. la fondul bibliotecii şcolare din Ludoşul mare. *Direcţiunea şcolară.*

*

Pentru cei ce se ocupă cu pomăritul. Din şcolile de pomi ale statului, ministrul nostru de agricultură pune în vânzare şi în anul acesta toate soiurile de pomi, altoi, pădureţi ş. a. cu preţuri moderate. Cererile se adresează direct la minister până la 31 Iulie.

*

Ei o zic. Un grup de învăţători a sosit zilele acestea din Elveţia în Budapesta, cu gândul de a studia starea şcolilor ungureşti. Cei dela ziarul *A Nap* se întreabă în numărul 182, de Marţi, că pentruce studiază elveţienii starea învăţământului unguresc? Tot ei răspund: „O studiază de aceea, ca să vadă cum *nu* trebue să fie o şcoală". — N'avem nimic de adăogat.

*

Deschiderea canalului de Panama. America se pregăteşte să facă un act de prevenire faţă de Spania, invitându-o să deschidă canalul de Panama prin trecerea unui *vas spaniol.* Faptul produce mare entusiasm în Spania. Indatăce ministrul preşedinte va primi invitarea oficială, se vor lua măsuri ca vasul spaniol, menit să treacă cel dintâi prin canalul pomenit, să fie construit în tocmai după modelul corabiei, în care Columb şi-a făcut călătoria ca să descopere o lume nouă.

*

Petrecere în Ocna. Direcţia băilor dela Ocna Sibiului aranjează mâne, Sâmbătă, în 26 Iulie o serată de dans (balul Ana), la care invită onoratul public. Intrarea 1 cor. de persoană, 3 cor. de familie. Inceputul la orele 9 seara.

*

Petrecere în Turda. Tinerimea română din Turda şi jur va da o petrecere de vară, Duminecă în 10 August st. n. 1913, în „Hotelul Elisabeta". Inceputul precis la 8 ore seara.

Cărţi şi reviste.

Anuarul I al şcoalei diecezane civile de fete cu caracter de publicitate, şi împreunată cu internat din Arad, pe 1912/13, publicat de Direcţiunea şcolii. — Cuprinde: Din trecutul şcolii noastre. O zi frumoasă (1/14 Iulie 1912, când s'a sfinţit temelia pusă la noua clădire şcolară). Discursul P. S. Sale Episcopului Ioan I. Papp, rostit cu această ocazie. Cuvântul festiv al directoarei Octavia Ciuhandu la încheerea anului şcolar 1911/12. şi al referentului şcolar Dr. G. Ciuhandu la sfârşitul anului şcolar 1912/13. Regulamentul şcolii ş. a. Corpul didactic e compus din 1 directoară şi 6 profesoare şi profesori. La finea anului au fost în 4 clase 51 eleve. Inscrierile pe 1913/14 se fac în 1—5 Septemvrie nou în localitatea şcolii.

Reuniunea femeilor rom. din Braşov.

Anunţ şcolar.

Internatul de fetiţe din Braşov cu Şcoală de menaj şi industrie casnică.

Reuniunea femeilor române din Braşov aduce la cunoştinţa onoratului public condiţiunile de admitere în internatul său, pe care îl susţine şi subvenţionează cu o sumă însemnată spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

Invăţământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreţinerea locuinţei, spălatul şi călcatul, legumăritul, croitul de rochi şi de rufărie, cârpitul sistematic, cusutul cu maşina, diferitele lucruri de mână până la cele mai variate broderii, esecutarea jachetelor împletite, ţesutul la războiu dela cele mai simple până la ţesături de Smyrna, covoare şi costume naţionale.

Invăţământul practic se completează cu învăţământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei cu tot ce cade în sfera unei bune econoame de casă, teoria croitoriei, contabilitate şi chemie culinară, igienă, în deosebi religiune, limbă şi literatură română, limba maghiară şi germană, cântări, desemn, educaţiune familiară.

Localul Internatului este proprietatea Reuniunii şi este situat în cea mai frumoasă parte a oraşului şi se compune din două corpuri de casă, împreună cu curte şi grădină mare, un pavilion liber încăpător, care se poate folosi ca atelier de lucru de mână în zilele frumoase.

Primirea elevelor în internat se face cu 1 Septemvrie st. v, (14 Sept. st. n.). Deoarece numărul locurilor este limitat, părinţii doritori de a aduce fiicele lor, sunt rugaţi a anunţa cât mai din vreme înscrierea.

Taxa anuală este pentru întreţinerea şi instrucţiunea completă de 450 coroane, inclusive îngrijire medicală şi băi, adecă câte 45 cor. lunar. Taxele se plătesc anticipativ lunar, cu obligământul de a achita toate 10 lunile ale anului şcolar.

Elevele solvente vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să prezinte certificat de şcoală, de botez şi de revaccinare.

Fiecare elevă va aduce cu sine: rufărie de corp 4—6 cămăşi, pantaloni, camisoane sau cămăşi de noapte, ciorapi, 12 batiste şi 3 şorţuri albe simple pentru bucătărie. Aşternut de pat: (saltea, 1 sau două perini, o plapomă, toate cu câte două rânduri de rufărie, adecă: 2 cearceafuri, lepedeie, de aşternut şi două pentru plapomă cu găuri de încheiat, câte 2 fete de perină). Ştergare şi servete câte 4 bucăţi. Un cuţit, o furculiţă, o lingură mare şi o lingură mică. Perie de haine, perie de cap, perie de dinţi, perie de ghete, pieptenar rar şi des, un păhar sau ceaşcă pentru spălatul dinţilor. Toate adunate într'o cutie.

Imbrăcăminte: Un palton de iarnă, o cârpă sau un şal pentru eşit în curte. Hainele obicinuite acasă, 2 jupoane sau fuste de pichet pentru iarnă.

Pentru uniformitate s'au reglementat costume uniforme, precum şi şorţuri uniforme, pe care elevele trebuie să şi le lucreze în şcoală.

Uniforma costă 24 cor. fusta şi jacheta. Cămăşuţa albă cu motive naţionale 3 cor., 3 şorţuri câte 3 cor., pălărie de iarnă şi de vară câte 5 cor.

Localul şi direcţia Internatului se află: Braşov, Şirul Spitalului Nr. 10.

Informaţiuni se pot lua fie la Direcţiune, fie la presidenta Reuniunii, St. Fântânii 31.

Maria B. Baiulescu,
presidentă.

Ioan Lengeru,
secretar.

Nr. 82/1913. (177) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea **catedrei de religie** dela şcoalele medii gr. or. române din Braşov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

Concurenţii la această catedră îşi vor adresa petiţia lor Eforiei şcoalelor centrale gr. or. române din Braşov şi o vor însoţi de următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt români ortodoxi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti şi şcolare şi regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia şcolară va pretinde, se deobligă a propune şi la celelalte şcoale, cari stau sub administraţiunea Eforiei. — Tot prin acest revers se vor deobliga a propune până la 20 de ore pe săptămână şi a îngriji de exortarea şi eventual de instruirea în cântările bisericeşti a elevilor dela oricare dintre şcoalele medii şi superioare române din Braşov.

5. Ca acte de cvalificaţiune vor alătura:

Absolutoriu teologic şi testimoniul de cvalificaţiune preoţească, document despre o pregătire specială pentru această catedră şi documente despre studiile academice făcute. Concurenţii cu pregătire specială pentru această catedră şi cei cu studii academice vor fi preferiţi.

Beneficiile împreunate cu această catedră sunt:

In timpul serviciului de suplinitor salar anual de 1600 cor., în timpul serviciului de provizor salar anual de 1800 cor. fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de 2400, cinci cvincvenii de câte 200 cor. bani de cvartir 500 cor. până la 10 ani de serviciu şi dela 10 ani încolo tot din cinci în cinci ani cu câte 100 cor. mai mult.

După definitivare catihetul va primi întregire de salar corespunzătoare din partea statului.

In fine catihetul definitiv are dreptul să între ca membru la fondul de penziune al statului pentru profesorii dela şcoalele medii.

Inainte de finitivare catihetul este obligat să între în tagma preoţească.

Braşov, în 9/22 Iulie 1913.

Eforia şcoalelor centrale gr. or. române din Braşov.

Romulus Dogariu secretar. **Dr. Vasilie Saftu** prezident.

Nr. 554/1913. (178) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate din tractul protopresbiteral al Branului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Peştera**, cu salar de 467 cor. dela comuna bisericească, 133·80 cor. din rescumpărarea didactrului, iar restul prescris de lege se va cere dela stat, pe baza documentelor învăţătorului ales, — cuartir şi grădină în natură.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

2. **Vulcan**, cu salar de 1200 cor. şi anume dela comuna bisericească 100 cor., dela stat 1100 cor., — întregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 93996 din 27 Iunie a. c.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători şi să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

3. **Vlădeni,** cu salar de 1200 coroane, şi anume: 100 cor. dela comuna bisericească şi 1100 cor. dela stat. Intregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 21727 din 19 Iunie a. c., cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Invăţătorul ales este îndatorat să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii şi să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie fără altă remuneraţie.

Concurenţii cu cualificaţiune superioară vor fi preferiţi.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încunoştiinţare a subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Zerneşti, în 9 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. română din **Mateiaş**, protopresbiteratul Cohalmului se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental de 1200 cor., din cari 100 cor. dela biserică, iar 1100 cor. dela stat şi cuartir natural.

Tot dela stat se vor cere şi eventualele cuincuenale trebuitoare. Dela concurenţi se cere, ca pe lângă datorinţele impuse de lege şi regulamentele în vigoare, să instrueze şi se conducă elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, cântând cu ei răspunsurile liturgice, iar la cerinţă a forma cor bisericesc cu tinerimea şcolară şi adultă, va instrua şcoala de repetiţiune şi va deprinde pe elevi cu grădinăritul, respective legumăritul

Concurenţii se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul.

Concursele instruate conform normelor în vigoare se vor înainta Prea On. oficiu protopresbiteral al Cohalmului în terminul deschis

Mateiaş, în 8/21 Iulie 1913.

Ioan Brotea prezident. **Alexandru Brotea** notar.

Văzut: **Ioan Bercan** adm. ppresb.

(176) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II **Săcelul-Marmaţiei**, protopresbiteratul Dejului, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

1. Din „Fondul Rudolfin" arhidiecezan 800 cor. (optsute), solvibile în rate trilunare.

2. Dela credincioşi — circa 200 familii — câte o ferdelă de ovăs de familie (30 litre) în valoare de 400 cor.

3. Locuinţă în natură constătătoare din 3 odăi şi grădină.

4. Venitele stolare uzitate, cari se evaluează la suma de 800 cor. (optsute).

Reflectanţii îşi vor aşterne rugările lor concursuale, instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat la conzistorul arhidiecezan, având — pe lângă observarea dispoziţiunilor regulamentare — a se prezenta în comună, spre a celebra, cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat bisericesc, ţinută la 18 Iunie 1913.

(148) 3—3 **Consistorul arhidiecezan.**

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc la şcoala confesională gr.-ort. rom. din **Şaeş**, tractul Sighişoara, pe baza ordinului conzistorial din 21 Februarie a. c. Nr. 2225 şcolar se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 coroane solvibil: 520 coroane din repartiţie dela popor; 5 stânjini de lemne computaţi în 80 cor.; 400 coroane ajutor de stat.

2. Cvartir corespunzător în edificiul şcoalei vechi.

3. Relut de grădină 20 coroane.

După punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913 salarisarea se va îndeplini prescriselor aceluia.

Relutul de grădină se solveşte în una sumă, iar salarul, atât partea dela comună, cât şi cea din ajutor de stat în rate lunare anticipative, observânduse ca ajutorul de stat devine licvid numai dupăce d-l Ministru pe baza documentelor alesului î pune în curgere.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare alesul şi resp. instituitului învăţător la acest post i-se impune ca datorinţă a instrua şi a conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, iar la cerinţă, a forma un cor bisericesc cu tinerimea şcolară şi adultă, în fine a servi şi ca notar la şedinţele comitetului parohial fără altă remuneraţie.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă Prea on. oficiu protoprezbiteral al Sighişoarei în terminul deschis.

Şaeş, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 13 Iunie v. 1913.

Ioan Cristea prezident. **Ioan Manta** notar.

Nr. 540/1913 prot. Văzut!

D. Moldovan
protopop.

(161) 3—3

Nr. 436/1913. (145) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Poianaporcului** (Lápospatak), în sensul ordinului consistorial din 30 Aprilie 1913 Nr. 5379 Bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţi să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra

Lăpuşul-unguresc, la 5/18 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or român al tractului „Cetatea-de peatră", în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Apa minerală naturală

„HEBE"

din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beşică şi rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 6— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

Nr. 414/1913. (160) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Pătrângeni** (cl. II), se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul arătat îndatorându-se concurenţii, a se prezenta, — cu observarea dispoziţiilor regulamentului, — în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Abrud, 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresb.

Aceea prin **Coloman de Földes**, farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT"

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumseţează şi întinereşte obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintiţelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, creţelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburiţelor, mânilor roşii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 5—8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, şi în restimp de 2—3 zile curăţă obrazii de lintiţe şi de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă şi fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, şi deci se poate folosi şi ziua. Preţul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripţia:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriţi!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Obert József farmacist.

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Ce e bun e şi ieftin!

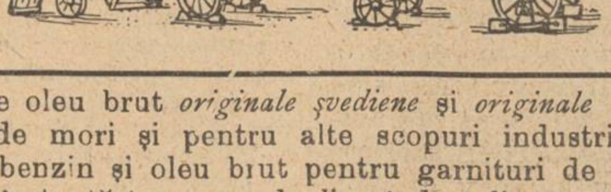

Ce e bun e şi ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut *originale şvediene* şi *originale Diesel* pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Locomobile** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treierat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi desluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(100) 12—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 6—52

Clopotele găurite

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 16/29 Iulie 1913. *Nr. 74.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 8980 Bis. 1913.

Notificare oficială.

Pentru primire în secţiunea teologică a seminariului archidiecezan cererile sunt a se trimite aici până inclusive 14/27 August 1913.

Ca documente se cere în original:

1. Carte de botez, în care oficiul parohial se însemneze, că petentele şi de present aparţine bisericii greco-orientale.
2. Testimoniu de maturitate din şcoalele medii.
3. Testimoniu dela medic despre întregitatea trupească şi sufletească a petentului.
4. Adeverinţă dela oficiul parohial despre purtarea morală a respectivului petente dela absolvarea şcoalelor medii.

Cererile să se trimită aici prin respectivul oficiu protopresbiteral, care va opina în meritul causei.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului archidiecezan ca senat epitropesc, ţinută la 9 Iulie 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Se face în Viena o politică a imperiului?

de **Georg Fleşiariu**,
maior ces. şi reg. în retragere.

II.

Dacă recunoaşterea este primul pas spre îndreptare, atunci de ce nu ne recunoaştem şi noi greşelile, în scopul de a îndrepta lucrurile, în loc de a le face din zi în zi tot mai rele, prin aceea, că ne ascundem capul în năsip, ne amăgim şi ne înşelăm singuri, prin urmare ne păgubim singuri? De ce se fie şi mai departe prostită şi sedusă opiniunea publică cu informaţiuni de tot greşite, cari vorbesc numai despre o „ieşire pe plan“ a României, şi „numai pentru Silistra“, — fără însă a ne părăsi, — pecând doară pasul României poate se fie fatal pentru monarhia nostră, în multe privinţe, precum şi motivele din cari a urmat constitue grave acusări în contra noastră?

E o datorinţă patriotică deci a descoperi şi aici cu sinceritate şi fără frică, dar şi fără cruţare, greşelile, a da de gol fără milă părţile slabe ale politicei noastre (care ne-a adus şi aceasta înfrângere grea diplomatică) în scopul tot atât de patriotic, de a câştiga pe cei din România, prin o procedură cu totul nouă, divergentă de cea de până acum, iarăşi pe partea noastră.

Strâmtorată de greşelile politicei noastre esterne, înstreinată de o politică de maghiarisare forţată, făcută fără cap de 45 de ani încoace şi de asuprirea celor 3 milioane şi jumătate de Români din Ungaria, împinsă apoi de fierberea ajunsă la isbucnire a poporului român şi în fine atrasă de neîntreruptele oferte şi încercări de ademenire, cum şi de ameninţări, trimise din partea Rusiei, sprijinită de Francia, — România s'a desfăcut de noi în cea mai mare linişte, fără sgomot şi alaiu.

Iată în puţine dar în clare şi instructive cuvinte adevăratele motive ale perderii României. Politica noastră de împăciuire s'a îngrijit totdeauna, cu ajutoriul organelor sale, ca opiniunea publică din monarhie să nu afle de ani de zile nimica despre asuprirea Românilor din Ungaria şi nici ceva despre adevărata stare a atitudinei neînţelese şi neraţionale a diplomaţi einoastre în conflictul româno-bulgar.

Esposeul ministrului român de externe din camera română şi desbaterea lungă asupra lui a lăsat mute oficiile noastre de externe şi organele lor. Sigur că din motivul, că se spunea acolo apriat, că România a fost abandonată cu totul din partea diplomaţiei noastre. Lucrul acesta îl confirmă şi o telegramă a ministrului român Filipescu, trimisă ziarului „Zeit“ dela Viena, în care telegramă se spune apriat, că înstrăinarea României de către Austro-Ungaria a urmat din motivul, că aceasta a abandonat'o cu totul, şi astfel a dat faliment politica României, care de 30 de ani a ţinut cu tărie la Austro-Ungaria.

Despre iritaţia cea mare din presa română şi din ţara întreagă, isvorâtă încă de prin Martie în contra monarhiei noastre, tocmai pe urma acestei atitudini a diplomaţiei noastre, cei din oficiul de esterne al nostru nu au auzit nimica. Ba miraţi trebuia să cetim tocmai contrariul, de exemplu prin 21—23 Iunie a. c. ştirea, „că a succes *earăşi* diplomaţiei noastre a stabili o *perfectă* înţălegere între Austria-România-Bulgaria“, pecând tocmai pe atunci se ţinea în Bucureşti marele meeting de protestare al „Ligei culturale“ române, îndreptat în contra Austro-Ungariei.

In faţa acestui meeting, care era tocmai contrariul dela „perfecta înţălegere“ şi era o admoniere a României neoficioase la adresa României oficioase, — ai noştri asemenea au remas muţi. Indemnat însă de informaţii contrare şi foarte corecte, scoase din presa din străinătate, faţă de acea perfectă înţelegere eu am constatat într'un articol (publicat şi în ziarul acesta, numărul 65) că *pierderea României e inevitabilă şi iminentă.* Făceam constatarea aceasta la 22 Iunie, iar dovada pentru siguranţa cu care am prevăzut acest lucru mi-a oferit-o ziariul „*Zeit*“, care la 26 Iunie într'un preţios articol de fond vorbea ca despre *un fapt întâmplat* despre pierderea credincioasei noastre aliate. Ba şi „Danzers-Armee-Zeitung“ a confirmat în 26 Iunie perfecta esactitate a expunerilor mele, făcând constatarea, că din presa din provincie trebue să afle omul adevărurile, pe cari presa vieneză le retace. In sfârşit apoi la 28 Iunie, când ştia toată lumea cum stăm, au venit şi ziarele de pe Ballplatz şi au recunoscut, că da, aşa e. Dar au înfrumseţat lucrul spunând, că e vorba numai de o *ieşire pe plan* a României şi „*numai pentru Silistra*“. Insă lucru ciudat, în aceeaşi zi s'a dat şi o depeşă neprecautǎ dela centrala din Viena, că anume, în cercurile diplomatice *de săptămâni se ştia* ce are se facă România! Adecă de săptămâni să ştia, şi numai cu şase zile mai nainte se prostea opiniunea publică cu povestea despre *perfecta înţelegere* între monarhia noastră, România şi Bulgaria! Se poate ceva mai frumos şi mai măreţ? Eu zic însă, că sistemul acesta de muşamalizare ne-a dus pe noi dela înfrângere la înfrângere!..

Din Balcani. Nici Grecia, nici Sârbia nu s'a învoit, ca înainte de a se începe pertractările de pace între beligeranţi să se lege un armistiţiu, amăsurat propunerei făcute din partea României, ci au cerut ambele stabilirea preliminarelor de pace, fără armistiţiu, iar până la legarea păcii ostilităţile să se continue. Se teme adecă Grecia şi Sârbia, că Bulgarii nu se vor ţinea nici de astădată de cuvânt. In urma acestui fapt representanţii tuturor statelor interesate au plecat la Bucureşti, unde astăzi ori mâne se încep pertractările pe pace. Piedeca cea mare în calea păcii o formează de altcum acum Turcii, cari au intrat pe teritoriu bulgăresc, aprind satele şi masacrează poporaţiunea, care se refugiează în Sofia, capitala Bulgariei, îndesată acum de oameni năcăjiţi şi fără căpătâiu. Puterile mari europene au dat mandat Rusiei, să intre cu armata ei în Turcia, pentru a aduce la reson pe Turci şi a-i face să iase de nou din Europa. Probabil că Rusia va invita şi România să-i ajute.

Acţiunea României.

— Impresia în străinătate. —

Viena, 21 Iulie n. 1913.

Toate atenţiunile sunt îndreptate spre România şi nicicând altădată neamul românesc n'a fost ca acuma însuş centrul evenimentelor de însemnătate generală. Interesul este mai mult decât al curiosităţii de toate zilele. Chiar cancelariile statelor europene sunt mai mult preocupate de acţiunea regatului român; anumite representanţe diplomatice ar da mult pentru a putea ghici cu siguranţă că oare ce intenţionează regele Carol şi guvernul său. Splendid s'a învederat acum, că pentru situaţia actuală şi cea viitoare în Europa România este limba cumpănei.

Natural, în acelaş raport, presa însaş, pentru moment n'are problemă care să o intereseze mai mult decât atitudinea României. Păşirea în acţiune a statului român, mobilizarea cu toate detaliile ei, entusiasmul ce a provocat în întreagă ţara, operaţiile armatei, însaş această armată căreia i-a premers cel mai glorios renume, toate acestea împreună cu discutarea rostului iniţiativei româneşti formează materia principală a presei de pretutindeni în aceste zile. Toate ziarele mari şi-au trimis redactori speciali la Bucureşti.

Deosebit de frumos apreciază presa cu totul străină de noi toate fazele acţiunei româneşti, sub raport diplomatic-politic, iuridic şi militar.

La ziarele din *Germania* e tradiţie pentru toate deopotrivă de a observa serios o atitudine bine stabilită pentru orice problemă. Pasul României a fost corect apreciat, fără mari hasardări în judecată, fără exagerări în combinaţii, fără porniri de a împărţi premii ori de a dicta pedeapsă, dacă ceva nu se întâmpla chiar aşa cum se aşteptase din partea unui cutare.

Ziarul „*Kölnische Zeitung*“ a ţinut a constata în o notă (care cu atât e mai preţioasă, fiind inspirată de biroul afacerilor externe din Berlin), că procedura României nu numai e ireproşabilă, ci poate servi ca model în ceeace priveşte observarea strictă a regulelor şi usanţelor de drept internaţional.

Armata română a fost apreciată, în ajunul operaţiilor din Balcani, de ofiţeri de seamă în articole elogioase ce i s'au consacrat. In ziarul „*Börsenkourier*“ scrie un ofiţer din statul major al Germaniei următoarele:

„Cu România intră un factor nou în evenimentele actuale. Strategia Bulgarilor, Sârbilor, Grecilor ni e deja în deajuns cunoscută, ea nu oferă învăţături însemnate pentru raporturile din Europa centrală. Din contră, cu deosebit interes va avea să fie urmărită tactica armatei române, mai ales de noi, din cauză că armata română are multă asemănare cu organizaţia armatei noastre. Mulţi ofiţeri români au făcut stagiu în armata germană. Toţi cei ce am avut în compania, escadronul, ori bateria noastră un ofiţer român, toţi am avut, în serviciu şi afară de serviciu, deplină satisfacţie şi deosebită bucurie de tânărul camarad român. — Românii sunt călăreţi buni şi dispun de o *cavalerie* numeroasă şi cu totul altcum instruată şi echipată decât cea bulgară. Pe întinderile Bulgariei diviziile de cavalerie ale prinţului Ferdinand vor putea arăta „urbi et orbi“ valoarea lor extraordinară“.

De atunci ele au avut deja prilej a o arăta, cu rară glorie, mai ales însă la Ferdinandovo, capturând o brigadă întreagă.

Italienii primesc în „*Corriere della Sera*“ cele mai variate şi cele mai duios scrise detalii despre acţiunea fraţilor lor latini din Orientul Europei sub titlul: „România în arme“, „un spectacol de entusiasm naţional“. Trimisul special al acestui mai de seamă ziar italian descrie astfel impresia grandioasă ce i-a făcut mobilizarea în România:

„Admirabil spectacol de patriotism, de conştienţă a datoriei către ţară şi de tărie sufletească prezintă astăzi România mobilizată! Ţara aceasta, de obicei atât de liniştită cât ai crede-o apatică, nepăsătoare, fatalistă, la gestul energic al guvernului său care a decretat mobilizarea, s'a avântat la arme ca un singur om.

Capitala însaş, şi întreagă ţara, palpită în acelaş freamăt de entusiasm patriotic. De pe şesurile vaste ale Moldovei, din văile păduroase ale Carpaţilor, falange de bărbaţi erump şi cer cu insistenţă să fie trimişi în răsboi, lăsând uitate câmpiile cu holdele bogate, cari promit în acest an o recoltă bogată cum arareori.

Mii de voluntari aleargă din toate părţile. Macedoromânii, peste 4500, s'au constituit într'un batalion de vânători. Asemenea şi Românii din Transilvania şi din Ungaria au organizat comitete pentru a trimite voluntari în România.

Toate clasele sociale se întrec în zelul patriotic. Generositatea publică grijeşte în abondanţă de toate necesităţile momentului, cu minunat plan s'a adunat mai mult decât s'ar fi putut aştepta vreodată. Cei bogaţi şi cei săraci, toată lumea, oferă tot ce are; chiar şi căruţe se dau, automobile, dobitoace şi de-ale mâncării.

Scurt, ceeace se efectuă azi în România, nu mai e mobilizare, ci o unanimă răscoală legală a naţiunii întregi.

E un adevărat instinct naţional, care României întregi îi dă să înţeleagă necesitatea şi importanţa momentului. Se crede, că dacă i s'ar lăsa frâu liber Bulgariei, aceasta în lăcomia sa ar deveni tot mai îndrăzneaţă şi ar ameninţa atât existenţa Albaniei cât şi siguranţa României.

Poporul român a înţeles că e pericol să fie schimbat în detrimentul său echilibrul, care singur poate garanta libertatea şi independenţa tuturor statelor balcanice. Cât timp s'a tractat de un simplu conflict de frontieră, România a stat liniştită; acum, că e vorba de siguranţa sa în viitor faţă de lăcomia unui vecin îndrăzneţ şi nesăţios, mobilizarea armatei şi trecerea peste Dunăre se impune ca o fatalitate inevitabilă şi în acelaş timp bine primită".

Şi în zilele ce au urmat, acest ziar a publicat cele mai excelente informaţii depeşate din Bucureşti, bogate în multe detalii bine observate şi cu simpatie scrise.

Informaţiile ce publică zilnic englezul *Dr. Dillon* în „*Daily Telegraph*" din Londra sunt ca scrise deadreptul pentru istorie. „*Times*" e exact şi cumpătat ca totdeuna; corespondentul său din Viena, dnul Steed — păcat că tocmai acum a fost chemat la Londra — cunoaşte, înţelege şi iubeşte Ţara, asemenea Doamna Rose dela „Morning Post", care păstrează cele mai frumoase amintiri din călătoria ce a făcut-o în România ospitală.

Iubirea adevărului trebue să se înţeleagă la toţi ceice servesc presa. Dacă ei au şi inimă pentru problema ce tratează, opera ce sevârşesc este de dublă valoare. *C. Nedelcu.*

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broşu.*

(Urmare).

In secolul al 18-lea, *Rousseau*, prin lozinca sa: întoarcere dela cultură îndărăt la sinul naturii, a intonat încă odată această dorinţă de întoarcere, răpind pe mulţi cu el... A fost însă oare acel timp străvechi o adevărată epocă de bucurii naive? A fost oare acea încredere şi teamă de Dumnezeu sau de Zei religia primitivă, acei zei a căror activitate oamenii o simţeau în belşugul naturii? Cine ar putea să afirme fără remuşcări lucrul acesta cu toată siguranţa? In jumătatea a doua a secolului al 19-lea, prin generalizarea teoriei lui Darwin despre lupta pentru esistenţă, dimpotrivă, s'a acceptat faptul că oamenii cei dintâi şi-au petrecut viaţa înarmaţi cu buzdugane, ascunşi prin peşteri, într'o luptă grozavă în contra animalelor sălbatice şi-a monştrilor timpurilor preistorice. Abia mai târziu, după mii de ani, prin lege şi drept, s'au aşezat bazele unei vieţuiri în comun. Cine cutează deci, a vorbi în chestiile acestea cu toată siguranţa? Cine poate? Noi trebue să fim cu atât mai circumspecţi şi mai precauţi, cu cât alţii, cu rizicul perderii adevărului şi de dragul fantaziei şi-al hipotezei, împodobesc viaţa oamenilor din trecutul nebulos în cele mai frumoase colori posibile...

Şi la istorisirea de faţă, cu toată coloratura ei admirabilă, nu trebue să uităm un lucru, şi anume tocmai cel principal. Chiar şi dacă povestitorul şi-a imaginat activitatea divină într'o formă naivă, ca o creare şi-o formare cu mânile proprii, totuş lucrul de căpetenie este, că omul îşi datoreşte esistenţa sa creării limpezi şi conştiente a lui Dumnezeu! Mai clar, ese în evidenţă ideea aceasta fundamentală a religiunii israiltene, în prima istorisire despre creare.

Această istorisire despre crearea lumii, mai nouă, cu care se şi începe de obiceiu Testamentul vechi, pare a fi însemnată în scris într'o epocă mai înaintată în cultură şi mai târzie! Omul a devenit mai treaz, mai conştiu şi mai înţelegător, iar ochii lui văd mai departe, peste hotarele ţării sale. Povestitorul cearcă să înţeleagă însuş naşterea cerului şi a pământului, a soarelui, a lunii şi a stelelor. Deja faptul, că Dumnezeu a creat pe om cu mâinile proprii şi că se plimbă prin grădină cătră seară, iese acolo mai puţin în evidenţă, sau aproape de loc. El e conceput mai sublim, mai spiritual; porunca lui răsună: să fie! şi iată toate se produc din nimica. Se înţelege, că splendidele culori ale fantasiei orientale, cu cari se povestesc luptele de proporţii gigantice ale zeilor la Babiloneni şi la Greci, lipsesc. Tot astfel lipseşte şi poesia istorisirii din Paradis. In schimb însă avem alt câştig: o privire plină de înţeles şi de înţelepciune în misterele naturii! Este aceeaş năzuinţă cătră o explicare teoretică a naturii, pe care am cunoscut-o şi în filosofia naturală a filosofului Thales şi a urmaşilor săi. (*Wellhausen:* o. c. pag. 312).

Omul cearcă se deslege taina creării universului, adecă cum a lucrat Dumnezeu la facerea lumii, din Chaos. „La început creă Dumnezeu cerul şi pământul. Şi fără formă şi deşert era pământul; şi întunerec era peste faţa adâncului şi spiritul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei. Şi Dumnezeu zise: să fie lumină; şi fu lumină".

Şi aici aflăm, ca şi în miturile egiptice, babilonice, greceşti şi feniciene, la început *Chaosul*, care este conceput ca o apă mare. De unde îsi are însă Chaosul originea? La această întrebare istorisirea nu dă absolut nici un răspuns, deoarece forţa de abstracţie a autorului nu mai ajunge aşa departe! Chaosul este considerat şi aici, ca şi la alte popoare, de lucrul ce-a esistat dela început. Este foarte dificil a susţinea, că ar fi vorba despre „o creare din nimic" (Această espresie se află mai întâi la 2, *Maccab. 7, 28*, adecă într'o carte, ce s'a scris cu puţin înainte de naşterea Mântuitorului). S'ar putea eventual afirma, că Dumnezeu crează lumea din „materia amorfă universală". Cuvântul „*peste ape*" tradus după evreescul *Tehom* este unul şi acelaş ca *Tiamat* în Babilonia. Lucrul acesta cât şi alte caracteristice comune la ambele popoare, ar fi în stare a dovedi, că Israiltenii au împrumutat unele fapte din naraţiunea lor despre crearea lumii, din religia mai veche a Babilonenilor! Dar asta nu înseamnă nimic, deoarece totodată cu împrumutarea, s'a întâmplat şi schimbarea deplină a elementelor împrumutate, în spiritul şi senzul religiei superioare a profeţilor şi legislatorilor poporului israiltean. Chiar şi acea purtare sau „*brüten*", cum se traduce în limba germană a spiritului lui Dumnezeu peste ape, îşi are paralelele sale la celelalte popoare, şi mai cu seamă la Fenicieni. Acest Dumnezeu, ce se poartă peste ape şi Dumnezeul personal care crează, prin puterea cuvântului său însă, sunt două noţiuni diferite, ce nu se prea potrivesc uşor una cu cealaltă. Un om mai nou de ştiinţă, ce s'a ocupat profund cu Biblia, adecă *Gunkel*, presupune cu multă probabilitate, că în mitul primordial ce-a servit naraţiunii actuale ca temelie, ar fi stat următoarele lucruri: prin purtarea spiritului divin peste ape, sau prin acel „brüten=clocire", s'ar fi desvoltat germenii diferitelor fiinţe şi zeităţi, şi s'ar fi separat din apa dela început. Această ieşire însă a feluriţilor zei din procesul de creare al universului, n'a putut sta alături cu duhul mult mai purificat al religiunii profeţilor, şi din cauza aceasta mitul acela străvechi ar fi fost total schimbat! Aici şi trebue căutat progresul religiunii şi a evlaviei poporului israiltean. Din ea se înaltă limpede ca un far credinţa profetică în puterea lui Dumnezeu ce stăpâneşte universul, dispărând aproape cu desăvârşire credinţa în lupta Dumnezeirii împotriva elementelor vrăşmaşe şi împotriva mării primordiale ce se ridică sălbatecă în contra ordinei din univers. Din aceste concepţii de caracter mitologic ni s'au mai păstrat abia câteva urme în unele părţi poetice ale psalmilor, a cărţii lui Iov, şi-a profeţilor. (Asupra locurilor acestora a atras atenţiunea mai întâi *Gunkel*, în opera sa intitulată: *Schöpfung und Chaos.* 1895). Aşa de pildă, în psalmul 104 v. v. 6—7 se zice: „apele peste munţi stătut-au; fugit-au de mustrarea ta, la vocea tunetului tău luat-au iute fuga". Şi mai limpede este presentată în alte locuri această îmblânzire a puterii mării, sub forma împărţirii unui monstru de mare, după cum se întâmplă şi în mitul babilonean. Astfel profetul *Isaia* cap. 51 v. 9—10, spune următoarele: „scoală-te, scoală-te, îmbracă-te cu putere, tu braţul lui Iehova! Scoală-te ca în zilele din vechime, ca în generaţiunile trecute; Au nu eşti tu cel ce ai tăiat monstru (Raabul)? Care ai rănit crocodilul, (bălaurul)" ?

In prima naraţiune a creării lumii domneşte un spirit mai potolit, mai prosaic, mai plin de reflecţii, şi dacă-mi este permis a afirma, aş zice, mai ştiinţific. Aici nu mai este vorba de o creare a lui Dumnezeu cu mâna proprie, de luptele şi de biruinţele sale, ci Dumnezeu tronează sus şi sublim peste univers. „El zice, şi se face! El porunceşte, şi se produce", (psalm 33 v. 9). Cuvântul este expresia unei voinţi creatoare pure şi spirituale. Cunoştinţa stăpânirei curat spirituale peste univers a lui Dumnezeu este adusă într'o deplină unitate armonică cu noţiunile ce le avea pe vremea aceea omenirea, în materia ştiinţelor naturale şi-a înţelegerii misteriilor universale!

(Va urma).

Dela şcoala comercială din Braşov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul şcolar 1913/14 se va începe la 1 a Septemvrie v. 1913. Inscrierile se fac de Direcţiune în zilele de 2, 3 şi 4 Septemvrie v. 1913.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială şi a se putea face o selecţiune mai bună a lor, conferenţa a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fie-care an prin adresă în scris până în 15 August st. v. la Direcţiune.

2. Lista celor prenotaţi să se pertracteze în conferenţa de începere a anului şcolar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adecă 45 de elevi.

4. Cei neînsinuaţi până la terminul fixat în punctul prim, precum şi ceice nu vor prezenta la însinuare atestatele cuvenite, pot fi primiţi la şcoală numai în casuri de tot escepţionale.

In clasa I. pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere din clasa IV gimnazială, reală sau civilă, dela o şcoală publică. La înscrierea tuturora se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Examenele supletorii şi de emendare se vor ţinea în 2, 3 şi 4 Septemvrie v. 1913. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen cât şi dela înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credinţă cauza întârzierii.

Examenele de privatişti se vor ţinea în 7 Septemvrie v. 1913. Aceştia au însă a se însinua în persoană la direcţiune cel mult până în 2 Septemvrie v. 1913.

Examenele de corigenţă de maturitate se vor ţinea în zilele de 9 şi 10 Septemvrie v. 1913 la 7 ore dim. Examenul oral de maturitate de emendare se va ţinea în 13 Septemvrie v. 1913 la 8 ore dimineaţa.

A) *Didactru şi taxe şcolare.*

§ 1. Fiecare elev primit la şcoala comercială superioară gr. or. română plăteşte la prima înscriere o taxă de înscriere de 8 coroane.

§ 2. Didactrul anual pentru fiecare clasă e de câte 60 cor. de elev.

§ 3. Fiecare elev plăteşte pentru fondul de pensiune al profesorilor anual câte 10 coroane.

§ 4. Pentru amortizarea edificiului şcolar se plătesc anual câte 20 cor. taxă edilă din partea fiecărui elev.

§ 5. Elevii de confesiuni streine decât cea greco-orientală, şi greco-catolică română, precum şi cei din ţări streine, plătesc taxele înşirate mai sus duple.

§ 6. La înscriere fiecare elev e dator a mai plăti următoarele taxe şi competenţe în suma întreagă:

a) 3 cor. pentru certificat şcolar.

b) 1 cor. pentru biblioteca profesorală şi şcolară.

c) 1 cor. pentru anuarul şcoalei.

d) 2 coroane pentru societatea de lectură.

e) 6 cor. taxă de excursiuni şi alte cheltueli şcolare.

f) 4 cor. pentru mijloace de învăţământ şi mobiliar.

g) 50 bani pentru locul de patinat.

Dela plătirea acestor taxe nu poate fi scutit nici un elev sub nici un titlu.

§ 7. Toate taxele se plătesc direct la Eforia şcolară şi Direcţiunea are dreptul de a primi şi înscrie în şcoală numai pe acei elevi, cari aduc bilet de îndreptăţire la înscriere dela Eforia şcolară.

§ 8. Scutirea de taxele înşirate în paragrafii precedenţi o face Eforia şcolară.

B) *Taxele de examene.*

§ 11. La examenele de primire şi examenele de clasă sunt libere ce taxă.

§ 12. La examenele de clasă private din câte un singur obiect, se plăteşte o taxă, de 6 cor. de fiecare obiect, care revine profesorului examinător din obiectul respectiv, plus taxa de 14 cor. 30 pentru director şi certificat şcolar.

§ 13. Privatiştii plătesc pentru fiecare examen de clasă toate taxele înşirate în aceşti paragrafi, plus taxa de examen 80 cor. şi taxa de certificat de 2 cor. 30 fil.

§ 14. La examenele de diferenţă nu se plăteşte didactru, ci o taxă de examen de 1 cor. 20 fil. şi 2 cor. 30 pentru testimoniul de clasă.

§ 15. Absolvenţii şcoalei au a plăti deodată cu înaintarea cererii pentru examenele de maturitate o taxă de examen de 20 cor., taxă de testimoniu de maturitate 6 cor. şi taxă pentru caiete de maturitate 4 coroane.

La examenele din câte unul sau două obiecte precum şi la repeţirea examenului întreg se plăteşte taxa de 2 coroane şi caietele.

§ 16. Nimeni nu poate fi scutit de achitarea taxelor înşirate în §§ 12 13, 14, ci ele trebuesc achitate complet deodată cu înaintarea cererii concesiunii de examen. La caz de respingere a cererii, taxele plătite se restitue petentului. Dacă însă petentul nu se supune la examen la terminul fixat din orice cauză, pierde taxele plătite.

§ 18. Elevii de confesiuni streine decât cea greco-orientală şi greco-catolică română, precum şi cei din ţări streine plătesc taxele de examene duple.

C) *Taxele de certificate şcolare.*

§ 19. Libere de taxă sunt numai conduitele semestrale şi certificatele şcolarilor ordinari din cl. I. şi II com. dela finea anului.

§ 20. Oricare alte certificate sunt supuse la taxe şi anume:

a) Certificatul anual sau semestral de pe unul din cei 3 ani ultimi costă 2 cor. plus timbru 30 bani.

b) Certificat de frecventare de moralitate etc. costă 1 coroană plus timbru 30 bani.

c) Extras de pe certificatul de maturitate costă 3 coroane plus timbru 1 coroană.

d) Certificate speciale de altă natură 5 cor. plus timbru 1 cor.

§ 21. Dacă certificatul cerut e mai vechiu ca de pe cei trei ani din urmă, taxa se plăteşte îndoit.

§ 22. Toţi ceilalţi elevi, cari doresc să fie scutiţi de didactru, vor înainta până cel mai târziu în 30 Septemvrie v. pentru semestrul I. şi până cel mai târziu 28 Februarie v. pentru semestrul II direct le Eforia şcolară, petiţiuni speciale înzestrate cu atestat de paupertate, respective în caz de avere cu extras dela cartea funduară şi cu testimoniul sau conduita şcolară. Petiţiunile înaintate după aceste termine nu se vor lua în considerare. Acei şcolari cari n'au din studii cel puţin nota „bine" şi moralitatea „bună", nu vor fi scutiţi de didactru.

§ 23. Scutiri se pot face absolut numai dela plătirea didactrului şcolar. Celelalte taxe sunt obligaţi să le plătească toţi şcolarii fără deosebire şi dela plătirea acelora nu poate fi nimenea dispensat sub nici o împrejurare.

§ 24. Didactrul şi taxele şcolare arătate se achită la cassa Eforiei şcolare în chipul următor:

1. Până la 5 Septemvrie v. toate taxele laterale, fără plătirea cel puţin a acestor taxe nici un elev nu va fi încris.

2. Jumătate din suma didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Decemvrie v..

3. A doua jumătate a didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Martie v.

Acei şcolari, cari nu vor achita didactrul până la terminele arătate, vor fi îndepărtaţi din institut şi despre această îndepărtare va fi încunoştiinţat părintele, tutorul sau îngrijitorul respectivului elev. Restanţe sau amânări de plată nu se admit.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului şcolar toate cărţile necesare, nouă şi în bună stare, deoarece legile şcolare opresc traficul de cărţi şi recvizite şi folosirea de cărţi vechi şi necorespunzătoare. Cărţile vor purta viza institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcoalei comerciale, fiecare elev e dator a şi-le procura deja la întrarea în şcoală, fiind obligătorii pentru toţi elevii. Pentru orice informaţiuni mai detailate părinţii şi tutorii şcolarilor să se adreseze la Direcţiune.

Direcţiunea şcoalei comerciale
sup. gr. or. române, Braşov.

Condiţiuni de primire

la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii şi în internatul aceleia.

In clasa I a şcoalei civile de fete se primesc eleve:

a) care arată prin extras din matricula botezaţilor ori dela forul civil, că au împlinit cel puţin vârsta de 9 ani şi

b) dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare) ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învăţământ prescris pentru clasa IV-a elementară.

In celelalte clase ale şcoalei civile de fete se primesc eleve, care dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la şcoale de categoria şcoalei civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de clasa a V şi VI dela şcoala elementară poporală se pot primi eleve în oricare clasă a şcoalei civile, ce corăspunde vârstei elevei numai pe baza unui examen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcoalei în senzul ordinaţiunii ministeriului regesc-ungar de culte şi instrucţie publică, dato 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire e scutit de taxă.

Elevele, care se inmatriculează întâiadată la şcoala noastră, au să aducă atestat şcolar, extras din matricula botezaţilor ori dela forul civil şi certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletor), împreunat cu şcoala civilă de fete a Asociaţiunii în sensul §-lui 6 din statutul de organizare al şcoalei, se primesc eleve care au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primi şi eleve care au absolvat cu note bune numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani şi sunt împiedecate a absolva cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul şcolar 1913/14 se fac din 1—6 Septemvrie 1913 stil nou.

Examenele de corigenţă se ţin în 2 Septemvrie 1913 st. n. la 8 ore a. m. cu elevele care s'au anunţat la direcţiune.

In 3 Septemvrie 1913 st. n. la 8 ore a. m. se ţin examenele de primire, iar în 4 Septemvrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 5 cor. pe lună pentru toate elevele. La cea dintâi inscriere fiecare elevă mai plăteşte odată pentru totdeauna, o taxă de înscriere de 4 cor. Acelaşi didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, care voesc să fie primite în internat, fie eleve ale şcoalei civile, sau ale şcoalei elementare din loc, au să fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcoalei, înainte de începerea anului şcolar, pentruca să se poată face dispoziţiile necesare.

Taxa internatului e 550 cor. pe an. iar didactrul 50 cor. (împreună 600 cor.) şi se plăteşte înainte, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărţile de învăţământ, pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, le poartă părinţii, deosebit precum şi cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune la pian (violină) şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în pian sunt: pentru 2 ore pe săptămână 16 cor.[1] pe lună de elevă; pentru o oră (sau două $^1/_2$ de oră) pe săptămână 8 cor. pe lună de elevă, şi se socotesc dela 1 Septemvrie P. T. părinţi sau tutori ai elevelor, sunt rugaţi a se presenta la timp pentru înscriere. Iar notele pentru pian (exerciţii, etude, sonatine, piese, etc.), după care a urmat instrucţia în anul din urmă, să le aducă cu sine.

Instrucţiunea din limba franceză: 3 cor. pe lună de elevă.

Toate taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul oraşului şi e provăzut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, încât oferă cele mai bune condiţii igienice.

Elevele din internat au în fiecare zi ore de conversaţie în limba franceză, maghiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiile sub conducerea directoarei, a profesoarelor şi a guvernantelor.

Elevele, care voiesc să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă sau ţol de coperit, 4 ciarşaturi (linţolii, lepedeie), 6 ştergare, 5 serviete apoi perie de dinţi, săpun şi 2 piepteni, care rămân proprietatea elevei. Afară de acestea rufele sau albiturile $^1/_2$ duzină din fiecare, o haină de vară şi una de iarnă, două fuste de lustre (jupon) şi două de flanel, ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, o umbrelă (cort) şi încălţămintea trebuincioasă. In cursul anului vor primi în internat o haină uniformă. Strâns de uniformă se ţine: o haină, 2 şurţe în forma unei haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, care au să se facă aici şi care vor costa peste tot 40—60 coroane.

Dela direcţiunea şcoalei se pot primi prin postă: „Statutul de organizare“, „Regulamentul intern“, „Regulamentul pentru cursul complementar“ şi „Planul de învăţământ al şcoalei“, à 20 bani exemplarul, iar Monografia şcoalei pe 25 de ani dela înfiinţare, à 3 cor.

Nagyszeben (Sibiiu), în Iunie 1913.

Direcţiunea şcoalei.

---

[1] Din care sumă 2 cor. pe lună se contează institutului, pentru susţinerea pianelor în stare bună.

NOUTĂŢI.

Distincţie. Domnul *Dr. Petru Ionescu* secretar ministerial în ministeriul de culte şi instrucţiune publică, a fost distins din partea Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, cu titlul şi caracterul de *consilier de secţie* în acelaş ministeriu.

•

Exploziune. Din Viena se scrie, că în fabrica de muniţiuni dela Wöllersdorf s'a întâmplat o explozie, care a rănit mai mulţi lucrători şi lucrătoare. Trei femei au fost omorâte, 17 persoane greu rănite. Aceasta este a *cincea* explozie în anul curent la fabrica dela Wöllersdorf.

•

Cruţare. Direcţia căilor ferate ungare, cum am anunţat, a hotărât să întrebuinţeze gazul subpământean ardelean pentru luminarea vagoanelor. Incercările făcute au reuşit excelent. Gazul se închide în sticlă şi costă o jumătate de filer de metru cubic. Un metru cubic e de ajuns ca să lumineze un vagon timp de 12 ore. Cruţarea, în asemănare cu luminarea costisitoare actuală, este extraordinar de mare.

•

Emigrare. Doamna *Curie*, care împreună cu bărbatul său a realizat descoperirea epocală a radiului, se pregăteste să părăsească Parisul şi să se stabilească în Varşovie, în oraşul său natal. Va sosi acolo în luna lui Noemvrie şi va instala un mare laboratoriu de radiu.

•

Rescumpărare. Domnul medic Dr. Ilie Beu, rescumpărând felicitările de ziua onomastică, — dărueşte fondului pentru ajutorarea copiilor săraci din Sibiiu-Cetate suma de 20 coroane.

•

Balene. In Fiume au constatat pescarii, că în apele mării adriatice se află o balenă, cam de şase metri de lungă. Au luat'o la goană şi au prins'o în Circveniţa, de unde au adus-o la Fiume. Se afirmă din partea pescarilor, că mai este una, pe la Abazia. O pândesc şi pe aceasta, pentru a o prinde.

•

Femee — inginer. La şcoala superioară de tehnică din Darmstadt s'a prezentat o damă la examenul de inginer, şi anume la secţia de arhitectură. Dama, care a trecut examenul cu deplin succes, este o domnişoară Bucici, fiica unui fost ministru de justiţie sârbesc.

•

Maşina de sburat nu poate fi secvestrată. Judecătoria cercuală din Oradeamare a adus o interesantă hotărâre cu privire la secvestrarea unui aparat de sburat. Doi negustori au pârât pe aviatorul Anton Lányi pentru o datorie de 1500 coroane şi i-au secvestrat aeroplanul. Advocatul acuzatului a susţinut, că maşina de sburat este un mijloc de subsistenţă şi tot odată un aparat ştiinţific. Judecătorul a primit părerea aceasta şi a ridicat secvestrul, stabilind în motivarea sa, că aviatica în starea actuală a ştiinţei este una dintre ocupaţiunile ştiinţifice.

*

Din Ciceu-Poeni ni se scriu următoarele: „In 10 şi 17 l. c. am avut în părţile noastre deluroase două potopuri de ape, cari au dus cu sine, cu deosebire în părţile mai joase ale hotarelor, tot ce au găsit în cale. Totuşi mai nădăjduiam, că dacă se va îndrepta vremea, barem de pe dealuri, din spicoasele rămase, ne vom mai potoli foamea, care în părţile noastre bântuie de trei ani. Dar vai nouă: In 19 l. c., Sâmbătă, pe la orele două după ameazi, o ruptură de nori împreunată cu grindină de mărimea nucilor o pustiit hotarele comunei noastre Ciceu-Poeni şi Dobricel, mestecând cu pământul întreagă recolta împreună cu ierburile necosite, iar pe cele cosite le-au dus apele. Grindina a stat albă ca zăpada două zile, iar în părţile îndosite şi a treia zi se vedea. Comunele sunt ruinate, comunicaţiunea cu desăvârşire stricată, astfel, că abea poate umbla omul pedestru“.

*

Trecerea în România. Oficiul poliţiei de graniţă face atent publicul, că trecerea în România pe drumuri laterale este periculoasă, findcă sunt pretutindenea sentinele, cari opresc în loc pe fiecare trecător şi-l duc la oficiul poliţiei de graniţă pentru a se legitima, iar dacă să împotriveşte *il împuşcă*, pentrucă aşa au ordin. Trecerea în România se poate face deci numai pe drumurile principale şi cu paşapoarte în regulă.

*

Omor ritual. Mare agitaţie stăpâneşte de câteva săptamâni în Trencin. In oraş s'a clădit o nouă sinagogă, care are să fie în curând inaugurată. Poporul superstiţios crede, că la zidirea aceasta s'a întrebuinţat sângele unei fete creştine, şi că evreii ar fi omorât o fată creştină într'o pădure aproape de oraş. Poliţia şi jandarmeria a cercetat locul, dar fără resultat.

•

Dela Bazna. Băile de iod dela Bazna au fost vizitate până acum de 514 oaspeţi stabili, între cari 74 români; ceilalţi nemţi, unguri şi evrei.

*

Reorganizare. Din Constantinopol se anunţă, că de nou se vor angaja ofiţeri germani cu scopul de a se reorganiza armata otomană. Imediat după încheerea păcii are să între un număr însemnat de ofiţeri instructori germani în armata Turciei. Afară de aceasta, mai mulţi locotenenţi, căpitani şi majori turci au să fie trimişi în Germania, ca să se perfecţioneze în studii.

*

Gimnazii de fete. Ministrul de culte şi instrucţie publică a hotărât să întroducă în proiectul de budget al anului viitor sumele necesare pentru înfiinţarea gimnaziilor de fete în Pojon, Caşovia şi Seghedin. Aceste 3 gimnazii vor fi deschise în toamna anului 1915.

*

Serbări culturale în Bazna. In 2 August n. c. se va ţinea în Bazna adunarea generală cercuală a despărţământului Diciosânmărtin al „Asociaţiunii“, şi anume la orele 2 d. a. După adunare va fi petrecere pentru popor, iar la orele 8 sara petrecere pentru inteligenţi. Atât adunarea generală, cât şi petrecerile se vor ţinea în localităţile hotelului comunal din băile dela Bazna.

*

Cufundare de pământ în Bihor. Intre comunele *Chişlaz* şi *Micica* din Bihor s'a cufundat pământul pe o vale în lungime de vre-o 400 metri. La suprafaţă s'au ivit materii nouă de păcură. In hotarul satului *Tria* s'a cufundat o vie la o adâncime de un metru şi jumătate pe o distanţă de de câteva sute de metri. La *Almoşd* s'a crepat pământul pe o lungime de 300 metri, ear din crepătură a izbucnit izvor bogat de apă.

*

Târgul dela Găina. Duminecă s'a ţinut vestitul târg de pe muntele Găina. S'au adunat ţărănime din părţile Hunedoarei, Aradului, Clujului şi Arieşului, câteva mii de oameni, cu numeroase fete de măritat. Feciorii de însurat erau de astădată mai puţini ca de obicei. Cu toate acestea s'au încheiat multe logodne.

*

Academie de radiu. In legătură cu spitalele civile din Düsseldorf s'a înfiinţat o academie pentru medicina practică. Academia şi-a întins acum lucrarea şi asupra noului metod de vindecare prin ajutorul radiului, întrebuinţat la combaterea boalelor de rac. Mesotoriul, în formă de capsule, este introdus în rana de operat, rămâne acolo câteva ceasuri sau zile şi distruge prin radiare germenii boalei. Consiliile comunale din mai multe oraşe germane au contribuit sume însemnate pentru procurarea de mesotoriu, în scop de a videca pe cei suferinzi de cancer. Particulari, bine situaţi, se grăbesc asemenea, oferind mijloace băneşti şi sprijinind academia în lupta purtată împotriva racului.

*

Tribunal care sboară. Un călător aerian din Rusia a pornit proces de despăgubire împotriva unui pilot, pentru motiv că în urma sgomotului produs de motorul aeroplanului a asurzit. Pilotul acuzat a refuzat plătirea desdaunării afirmând, că nu larma aparatului a produs asurzirea, căci în cazul acesta toţi cei ce sboară cu aeroplanul ar rămânea surzi; ci nenorocirea acuzatorului este a se atribui numai organului slab al urechilor sale. Tribunalul din Petersburg, mai nainte de a aduce sentinţă, a voit să se convingă despre starea faptului. Trei judecători s'au urcat în biplan, aparatul a înconjurat de câteva ori aerodromul şi s'a ridicat apoi la înălţime de 300 metri. S'a dovedit, că sgomotul maşinelor nu e stricăcios sănătăţii. Tribunalul, pe temeiul experienţei nemijlocite, a respins unanim cererea acuzatorului.

•

Petrecere în Dridif. Tinerimea română din Dridif va da o producţiune teatrală-declamatorică Sâmbătă în 2 August st. n. (ziua de Sf. Ilie) în şcoala comunală. Inceputul la 8 ore seară.

•

Petrecere de vară în Reghin. In Reghinul săsesc se va aranja petrecerea de vară îndatinată, Luni la 11 August n. 1913 (Ziua târgului de vară) în pavilonul promenăzii. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Inceputul la 8 ore seara.

*

Petrecere în Hida. Tinerimea română din Valea-Almaşului aranjază o petrecere de vară în 3 August st. n. 1913 în Hida, casa proprie a d-lui Kornhauser. Venitul curat este destinat în favorul nou edificândei biserici gr.-or. din loc. Inceputul la 7 ore seara. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cvita prin ziare.

•

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va representa Luni în 28 Iulie n. 1913 următorul program: Absolvarea lui Habakuk, umoristic. Ochii deschişi dramă într'un act, de 500 metri lungime. Să ne păzim de acele cele lungi de pălării, umoristic. Ziar chinematografic, după natură. Trandafir alb şi roşu mare dramă americană în 2 acte, de 1000 metri lungime. Intreaga mea avere e o coroană, umoristic.

Apel.

Comuna Chirpăr, comit. Sibiiului, din 1908 încoace în tot anul a fost bântuită de furtuni şi vremi, grele în urma cărora economia de câmp, singurul mijloc de traiu al bieţilor mei parohieni, a fost nimicită.

Tot aşa Vineri în 5/18 l. c. s'a deslănţuit o furtună grozavă împreunată cu gheaţă, nimicind şi în anul de faţă recolta mult aşteptată a bieţilor mei parohieni. Ziua următoare, Sâmbătă în 6/19 l. c., s'a repetat furtuna şi mai puternic, şi, fiind împreunată cu rupere de nori, paguba e enormă. In urma acestora, în numele parohienilor mei, apelez la inimile bune ale Românilor de pretutindenea, cu deosebire la băncile române, să binevoiască a le sări în ajutoriu cu obolul milei.

Marinimoşii dăruitori sunt rugaţi a trimite sumele la adresa: Oficiului par. ort. rom. în Kürpöd (Szeben m.), cari se va cuita cu mulţumită pe cale ziaristică. *Ioan Holerga*, par. rom.

Cărţi şi reviste.

Anuarul gimnaziului superior gr. cat. şi al şcolii pop. elementare gr. cat. din Beiuş, pe anul şcolar 1912—13. Publicat de *Vasile Ştefanica*, director. Cuprinde: Cuvântare funebrală la îmormântarea profesorului G. M. Marinescu, rostită de Dr. C. Pavel. Grigore M. Alexandrescu, vremea şi poezia lui, de Dr. C. Pavel. — Corpul profesoral se alcătueşte din 1 director şi 14 profesori ordinari. — In internatul gr. or. român, administrat de consistorul nostru dela Oradeamare, se pot adăposti 56 de elevi. Taxa anuală e de 390 cor. şi 30 cor. pentru spese mărunte. — Numărul şcolarilor la gimnaziu cu finea anului este 384, din cari 139 sunt gr. or. români.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători.
2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
3. Spre *Vinţul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.
6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·3 d. a.
7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna:* 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.
2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

Nr. 386/1913. (179) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele comunale din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela această primă publicare.

1. **Acmariu** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

2. **Geomal** cu salar: 600 cor. cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, ce se va cere.

3. **Inuri** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

4. **Rimeţ-sat** cu salar: 400 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, de care a beneficiat învăţătorul trecut la penzie.

Cererile de concurs însoţite de documentele recerute să se aştearnă la subsemnatul oficiu, în terminul sus indicat, îndatorându-se cei aleşi, de a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în Dumineci şi sărbători la biserică unde va cânta cu ei la liturgie.

Alba-Iulia, 11 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom.-ortodox al Alba Iuliei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Societatea acţionară „HEBE".

P. T.

Direcţiunea societătii acţionare „Hebe" dela băile de apă minerală alcalino-muriatice din **Sângeorjul românesc** aduce la cunoştinţă On. Public, că luând în stăpânire aceste băi cu un renume atât de bun, în vederea unui sprijin şi mai mare din partea On. Public românesc a reorganizat aceasta staţiune balneară după confortul modern necesar, reducând totodată simţitor atât preţul scaldelor, cât şi al cvartirelor.

Deasemenea sa îngrijit ca să angajeze un hotelier priceput care stă la dispoziţia onoraţilor oaspeţi cu o bucătărie bună şi ieftină.

Preţul scaldelor calde: cl. I. 1 cor. 20 fil., cl. II. 1 cor.

Scalda rece 40 fileri.

Odăi de închiriat în urma mai multor clădiri nouă cari sau făcut sunt din abondanţă şi preţul lor variază între 2—6 cor.

Efectele miraculoase ale acestei ape vindecătoare sunt în genere cunoscute, aşa că ne dispensează de ori ce alt reclam.

Rugăm deci On. Public românesc să binevoiască a ne da tot sprijinul.

Direcţiunea societăţii acţionare
„Hebe".

(180) 1—2

Nr. 439/1913. (164) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele noastre confesionale din comunele mai jos înşirate, se publică concurs în „Telegraful Român" cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

1. **Cerbia**: Salar 1000 cor., din cari 400 dela biserică, 200 din fondul cultural arhidiecezan şi 400 ajutor de stat votat deja. Cvartir natural, lemne şi grădină, eventual relut 20 cor.

2. **Runcşor—Vica**: Salar 1000 cor., din cari 700 cor. dela biserică şi 300 cor. din fondul cultural arhidiecezan. Cvartir natural, lemne şi grădină, eventual 20 cor.

3. **Târnava**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.

4. **Târnăviţa**: Salar 1000 cor., din cari 600 dela biserică, iar 400 se vor cere ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.

5. **Fueş—Bagara**: Salar 1000 cor., din cari 100 dela biserică, iar 900 cor. s'a cerut ajutor dela stat. Cvartir natural, lemne şi grădină, ori 20 cor.

La toate aceste şcoli în ce priveşte urcarea salariilor învăţătoreşti conform art. de lege XVI din 1913 se va cere întregire dela stat.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protoprezbiteral în terminul deschis.

Concurenţii sunt deobligaţi a conduce elevii la biserică în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei; asemenea sunt datori á ţinea şcoală de repetiţie, şi au a se prezenta în comuna respectivă, pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Ilia, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiali respective.

Z. Mureşianu
protopresbiter.

Nr. 336/1913. (174) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din **Colibi**, protopresbiteratul Sebeşului se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele asigurate prin art. de lege XVI din 1913. Din salar 200 cor. se plătesc dela comuna bisericească, iar restul întregire dela stat.

Cererile de concurs să se înainteze în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Szászsebes, la 5/18 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Nr. 445/1913. (171) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Peştera**, se escrie concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti. Petenţii au să-şi înainteze cererile în terminul deschis instruate conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu şi să se prezinte în comună după prealabila încunoştiinţare în sensul regulamentului pentru a cânta şi cuvânta, eventual a şi celebra.

Brad, la 26 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Damian
protopresb.

Nr. 280/1913. (159) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele noastre din comunele mai jos însemnate din tractul Dobra, se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Răduleşti**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, şi restul prescris de lege, — precum şi eventualele cvincvenale, — întregire dela stat, pe baza documentelor învăţătorului ales, întregire pusă în vedere prin rescriptul ministerial Nr. 136061/1912; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei, — şi lemne de foc (12 m. cub.), din cari se va încălzi şi sala de învăţământ.

2. **Tisa**, cu salar de 600 cor. dela comuna bisericească, iar restul prescris de lege — ca întregire dela stat, ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales; cvartir corespunzător în edificiul şcoalei şi 5 stânjini lemne de foc, $^1/_2$ pentru învăţător, iar $^1/_2$ pentru încălzitul salei de învăţământ.

Invăţătorul ales este îndatorat a instrui şi elevii de repetiţie, apoi a instrui toţi elevii în cantările bisericeşti şi ai conduce la biserică.

Cererile de concurs se vor aşterne subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii să se prezenteze în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dobra, la 25 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 77/1913. (155) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător din comuna **Castău** (Kasztó), protopresbiteratul Orăştiei, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. solvibil: 100 din lada bisericei 900 cor. ajutor dela stat votaţi sub Nr. 21037 Minist. de datto 7 Martie a. c.

2. Cvartir în edificiul şcoalei.

3. 6 stângini de lemne, din cari are a se încălzi şi sala de învăţământ.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege, şi regulamentele în vigoare alesul învăţător la acest post i-se impune, ca datorinţă strictă a conduce elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă oficiului protopopesc din Orăştie în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se prezenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-ort. ţinută la 17 Iunie 1913.

Nicolau Andreiu paroh-preşedinte.	**Vasile Sintiu** notar.

Nr. 348/1913. In conţelegere cu mine:

Orăştie, 22 Iunie 1913.

Vasile Domşa
protoprezbiter.

Concurs.

La postul de paroh în parohia de clasa a II-a din **Crăciuneşti**, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotaţia dela stat şi stolele staverite conform conspectului cari toate se pot vedea la Preaonoratul Oficiu protopresbiteral.

Cei-ce doresc a ocupa acest post sunt poftiţi a-şi înainta rugarea conform regulamentelor în vigoare Prea On. Oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat şi a se prezenta în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvânta.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 11 Noemvrie 1912.

Niculae Marcu notar.	**George Drăgan** preşedinte.

Nr. 756/912. Vidi:

Brad, la 7 Decemvrie 1912.

Vasile Damian
protopresb.

(170) 3—3

Nr. 520/1913 protopresb. (158) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székely-Andrásfalva), în senzul ordinului Consistorial ddto 2 Aprilie a. c. Nr. 3431 bis. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, 24 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresb.

Nr. 612/1913. (173) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţătorcantor din comuna bisericească **Boroşneul mic**, gara Nagyborosnyó, în protopopiatul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1 60—2.— coroane.

2. Dela Veneratul Consistor 150 coroane anual.

3. Restul dela stat.

4. Cuartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele din cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tinerimea cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se înainta Oficiului protopopesc rom. gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk, comitatul Háromszék.

Breţcu, 4 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr. or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Demianu
protopresbiter.

Nr. 389/1913 prot. (169) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a **Bandul-de-Câmpie**, devenită vacantă prin trecerea din viaţă a parohului Zaharie Oprea, se publică concurs repeţit cu termin de **40 zile** dela prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat şi specificate în protocolul comitetului parohial luat la 5/18 Maiu a. c.

Se notifică, cumcă Bandul-de-Câmpie este comună mare, are oficiu pretorial şi medic în loc, cale ferată, târg de săptămână în fiecare Sâmbătă, şcoală de stat cu 6 puteri didactice.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective a celebra.

Murăş-Oşorheiu, la 17/30 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei a doua de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna **Purcăreni**, tractul protopresbiteratului Braşov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

Invăţătorul ales va avea, să facă şi servicii de cântăreţ Dumineca şi sărbătoare la utrenie şi liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna, va avea se dea instrucţie Dumineca şi sărbătoarea tinerimii şcolare de repetiţie pe rând cu învăţătorul din clasa I.

Venitele sunt:

900 cor. anual care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică; 100 cor. pe an venite de cântăreţ incasate după serviciile făcute şi stabilite de comitetul parohial în procesul verbal din 17 Iunie 1901; cvartir în natură.

Suma ce s'ar pretinde pentru îmbunătăţirea salarului învăţătoresc, ce se va cere dela stat, în cazul contrar o va da biserica.

Doritorii au să-şi înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-şi arate destoinicia în cântări.

Braşov, în 22 Iunie 1913.

Dr. V. Saftu
protopop.

(156) 3—3

Nr. 554/1913. (178) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate din tractul protopresbiteral al Branului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Peştera**, cu salar de 467 cor. dela comuna bisericească, 133·80 cor. din rescumpărarea didactrului, iar restul prescris de lege se va cere dela stat, pe baza documentelor învăţătorului ales, — cuartir şi grădină în natură.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

2. **Vulcan**, cu salar de 1200 cor. şi anume dela comuna bisericească 100 cor., dela stat 1100 cor., — întregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 93996 din 27 Iunie a. c.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători şi să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

3. **Vlădeni**, cu salar de 1200 coroane, şi anume: 100 cor. dela comuna bisericească şi 1100 cor. dela stat. Intregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 21727 din 19 Iunie a. c., cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Invăţătorul ales este îndatorat să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii şi să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie fără altă remuneraţie.

Concurenţii cu cualificaţiune superioară vor fi preferiţi.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încunoştiinţare a subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Zerneşti, în 9 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu **preţ foarte moderat.**

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 84—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 18/31 Iulie 1913. **Nr. 75.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45,
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 9053 Şcol. 1913.

Notificare oficială.

Pentru primire în secţiunea pedagogică a seminariului nostru arhidiecezan cererile au să fie trimise la Consistor până inclusive în 14/27 August 1913.

Elevilor seminariali din secţiunea pedagogică li se votează an de an stipendii din fondurile arhidiecezane.

La cerere pentru primire în cursul pedagogic să fie alăturate în original următoarele documente:

1. Carte de botez.
2. Atestat despre absolvarea cu succes de IV clase gimnaziale, reale sau civile.
3. Testimoniu dela medic despre starea sănătăţii.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului arhidiecezan ca senat şcolar ţinută la 10 Iulie 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Episcopie gr.-ort. maghiară.

Sibiiu, 30 Iulie n.

Ziarul „*Budapesti Hirlap*“ aduce în numărul de Dumineca ştirea sensaţională, că guvernul ţării va presenta la toamnă parlamentului un proiect de lege despre înfiinţarea *episcopiei gr.-ort. maghiare*, care e de altcum de mult contemplată, dupăce până atunci toate lucrările de pregătire, referitoare la organisarea nouei episcopii, vor fi terminate.

Am sta deci în faţa unui fapt aproape împlinit. Nu numai gr.-catolicii, ci şi gr.-orientalii de limbă maghiară, ar avea în viitor episcopia lor proprie, cei dintâi, după ultimele dispoziţiuni, cu reşedinţa în Debreţin, cei din urmă cu reşedinţa în Pesta.

După informaţiunile ziarului numit, episcopia gr.-ort. maghiară s'ar înfiinţa pe temeiul articolului de lege IX dela 1868, prin care s'a inarticulat în legile ţării reînfiinţarea mitropoliei noastre, egală cu cea sârbească, şi care articol de lege, în §-ul 9 conţine următoarele dispoziţiuni: „Credincioşii de religiunea gr.-orientală, cari nu sunt nici de limba sârbească, nici de cea română, rămân şi mai departe în toate drepturile lor pe cari le-au eserciat până acuma în administrarea afacerilor bisericeşti şi şcolare, în întrebuinţarea liberă a limbei rituale şi în manipularea averii şi a fundaţiunilor bisericeşti“.

Noua episcopie s'ar înfiinţa deci pentru comunele bisericeşti, cari dela început nu erau, nici sârbeşti şi nici româneşti, ci greceşti, ori macedo-române, ai căror credincioşi însă în cursul vremii s'au maghiarisat, comune bisericeşti, cari dupăcum spuneam în numărul 61 al ziariului nostru, în cele spirituale nu aparţineau şi nu aparţin mitropoliei noastre, ci celei sârbeşti.

Şi s'ar înfiinţa noua episcopie pentru aceste comunităţi bisericeşti greceşti, acum maghiarisate, mai ales din motivul, ca ele să nu mai fie silite să-şi aducă preoţi din Grecia, cari nu cunosc limba statului, ci acestia se fie recrutaţi de aici, din ţară, şi hirotoniţi aici, în ţară, prin episcopul lor propriu.

Dela noi, din mitropolia gr.-ort. română, nu s'ar lua deci nici o parohie pentru a fi incorporată la noua episcopie maghiară, fiindcă noi nu avem comunităţi bisericeşti greceşti, ci numai Sârbii, din care motiv şi pe noul episcop, care în cele spirituale va fi subordonat mitropoliei sârbeşti, Patriarhul din Carloveţ ar avea să'l sfinţească.

Se zice că ar fi 61 de comunităţi bisericeşti de acestea în ţară, cari nu aparţin nici mitropoliei noastre, nici celei din Carloveţ, ci pe temeiul art. de lege IX dela 1868 sunt cu totul autonome, şi deocamdată numai acestea ar veni incorporate la noua episcopie maghiară. In proiectul de lege al guvernului s'ar lua însă dispoziţiuni şi pentru viitor, şi anume, se decretează, că mai pot trece la noua episcopie şi parohiile cari de nou se înfiinţează, ca parohii maghiare gr. ort., precum şi parohiile aparţinătoare mitropoliei sârbeşti ori româneşti, în cari două tertialităţi ai credincioşilor se declară de maghiare şi ar cere alăturarea lor la noua episcopie. Afară de aceasta fiecare om, pentru sine, va putea se treacă la noua episcopie maghiară, fără nici o formalitate, fiindcă nu e vorba de vreo schimbare de credinţă, ci numai de trecerea din o parohie în alta. Limba liturgică în noua episcopie va fi cea grecească, însă se va putea valora în plină masură şi limba maghiară.

Acestea sunt informaţiunile pe cari le scoatem din ziarul maghiar amintit, cu privire la noua episcopie gr. ort. maghiară, asupra căreia ne reservăm dreptul a reveni, dupăce ne vom convinge, că nu e vorba cumva numai de combinaţiuni ziaristice, ci de intenţiuni serioase de ale guvernului, în chestia aceasta.

Pertractările de pace. Astăzi, ori mâne, Joi, să încep în Bucureşti pertractările pentru legarea păcii. Representanţii tuturor statelor interesate se află deja în Bucureşti. Şedinţa primă o va presida dl *T. Maiorescu*, prim-ministrul român, apoi vor presida pe rând, prim-ministrii celorlalte state, după etate. Se crede, că în câteva zile pacea va fi legată.

Suspendarea constituţiei în Boemia. Prin rescript împărătesc, publicat în numărul de Dumineca al ziarului oficios din Viena, autonomia Boemiei a fost suspendată, dieta provincială a ţării disolvată, şi conducerea ţării încredinţată unei comisiuni administrative, numită din partea Monarhului şi pusă sub presidenţia contelui Schönborn. Motivul din care au trebuit să fie luate astfel de măsuri energice este acela, că banii ţării nu s'au administrat cu destulă pricepere şi cruţare şi ţara a ajuns în mari încurcături financiare. Cehii au ţinut mai multe întruniri şi au protestat în contra suspendării autonomiei ţării, luând toţi angajamentul de a lupta pentru redobândirea ei.

Se face în Viena o politică a imperiului?

de **Georg Fleşiariu,**
maior ces. şi reg. în retragere.

III.

Eu am studiat în mod amănunţit caracterul, estensiunea şi tendinţele ultimelor demonstraţiuni româneşti din Bucureşti şi provincie, din presa din străinătate şi în special din diferitele ziare româneşti, şi pot să spun, că ele nu înseamnă nici un bine pentru noi. Sunt de natură foarte serioasă, căci cunoscute sunt scopurile finale politice ale Rusiei tuturor celor ce au ochi de văzut.

Patimile au întrat în sufletul mulţimii şi un curent puternic adevărat şi poporal s'a pus în mişcare, cum nu s'a mai văzut nici odată până acuma în România.

Caracterul naţional şi ideea libertăţii formează semnele distinctive şi puterea motrice principală la aceste puternice curente ale poporului.

Resultatul răsboiului din Balcani, prăbuşirea Turciei, e doară un triumf al *principiului de naţionalitate*, triumf al libertăţii asupra reacţiunei, asupra subjugării brutale a poporului, asupra asupririi.

Nime nu mai vrea să fie asuprit şi aservit. Şi toţi cei ce au fraţi asupriţi, strigă ca să fie eliberaţi. La ultimele demonstraţiuni româneşti încă s'a accentuat aceasta, în mod foarte clar şi energic. Strigătele şi placatele cu inscripţia: „*Libertate fraţilor noştri*“, (presa noastră a retăcut acest lucru) au sunat la adresa tuturor acelora, cari asupresc pe Români. Dar strigătele pentru asuprirea Românilor cu privire la noi n'au fost îndreptate în contra Austro-Ungariei, ci numai în contra Ungariei. Se strigă doară: „piară tirănia *maghiară*“. Durere însă, că întreagă monarhia trebue să su-

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

La mandatul de sub Nr. 1464—912 scol., prin care am fost însărcinat de Prea Ven. Consistor a-mi da părerea, întrucât cărţile *Nr. 14, 19 şi 26—27 din „Biblioteca românească“ (Socec)* sunt potrivite pentru vre-o bibliotecă (dela ţară), răspund următoarele:

Inainte de a întra în meritul conţinutului acestor volume, să-mi fie permis, pe basa praxei mele de 25 ani ca învăţător la sate, a releva pe scurt, cari cărţi sunt mai cu plăcere cetite de către copiii dela ţară.

Mai multă valoare şi mai căutate sunt opurile de conţinut moral, cum sunt spre pildă scrierile lui Riurean, ca: „Familia creştină“, „Ajunul naşterei Domnului“, „Priveghitoarea“ etc., sau „Genoveva“, Robinson Crusoe, Robinson în ţara românească ş. a. Păcat că prea puţine scrieri de acest fel avem noi în literatura românească. Apoi cărţile istorice şi folcloristice, cum sunt spre pildă ale lui Pop Reteganul, încă sunt foarte cetite de către elevii şcoalelor noastre.

Să trec acum la darea de samă a opurilor amintite mai sus.

Volumul Nr. 14 conţine patru piese teatrale pentru băeţi. Prima piesă, „Cuza Vodă“, e o piesă de conţinut istoric, dar şi educativ, avand un fond moral.

După unirea principatelor române prin A. I. Cuza, puterile învecinate: Rusia, Austria şi Turcia îşi dau mâna, spre a răpune pe acest mare bărbat român, pentru a rămânea şi mai departe aceste principate pradă străinilor şi sfâşierilor dintre sine. Cu ducerea la îndeplinire au fost însărcinaţi ambasadorii acestor ţări, cari cumpărând pe un boer pământean dornic de mărire, au decis omorârea lui Cuza la o vânătoare, prin otrăvire. Acest complot miserabil, fiind la timp descoperit prin fiul cârciumarului, (fratele de lapte al lui Cuza) unde s'a plănuit omorârea lui, — s'a zădărnicit, scăpând teafăr marele bărbat român. Din această piesă se vede cât de iubit a fost Cuza de poporul său dela ţară. A fost destul o vorbă a cârciumarului spusă poporului despre primejdia lui Cuza, ca toţi locuitorii satului „Barboşi“, unde era să se facă vânătoarea, să se ridice până la unul întru apărarea domnului lor, desarmând o sută de poteraşi veniţi anume contra domnitorului. Dar mare a fost şi inima lui Cuza, când pe persoanele, cari au vrut peirea lui, le-a iertat cu atâta nobleţă.

Această piesă, deşi de conţinut istoric, e şi educativă, arătându-se prin ea, cum Dumnezeu scapă pe omul bun dela primejdie şi cum s'a răsplătit răul cu bine, conform învăţăturilor lui Cristos.

Piesa e scrisă într'un limbaj fluent şi destul de uşor priceperei elevilor.

Piesa a 2-a din acest volum „Inimă bună“ asemenea e o piesă educativă. Prin aceasta se scoate la iveală cum de multeori o inimă largă aduce mai mult folos, decât o minte cât de ageră şi deşteaptă, precum a adus şi Sandu, care era considerat de toţi ca prost, prin scăparea Floricei, sorei lui Nicu, care pururea îl batjocorea, dela o moarte sigură din flacările mistuitoare ale focului.

Limbajul sau mai bine zis stilul din această piesă nu e aşa de îngrijit ca în prima piesă. Aşa spre pildă la pag. 45 se zice: „Tot ce ai înşirat până acum *şi cu nimica* e tot una“, în loc de: „Tot ce . . . . e una cu nimica“. Ear la pag. 46: „S'ar zice chiar, că la el *inima ţine loc de minte*“, în loc de: „. . . . inima înlocueşte mintea“.

Prin piesa a 3-a „Păsărarul“ se converteşte un băiat rău şi leneş, care în tot timpul de vară nu făcea altceva, decât prindea şi prăpădea tot felul de paseri folositoare. Convertitorul e un prietin de şcoală, căruia i-a succes a convinge pe „Păsăruş“ de folosul cel mare, ce ni-l aduc paserile şi astfel împedecându-l de a mai fi prigonitorul lor.

Piesa e educativă şi morală şi foarte potrivită pentru copiii de şcoală, dintre cari unii mai au şi azi obiceiul barbar de a strica cuibul paserilor şi a omorâ puii lor.

Ultima piesă din acest volum e „Două bilete de loterie“. Deşi mai slăbuţă pentru o bibliotecă şcolară, totuşi conţine şi această piesă un fond educativ.

Un tinăr barbier jucând la loterie, era condus de speranţa, că odată va câştiga o sumă mare de bani şi astfel va deveni om bogat.

Aflându-se odată mai mulţi muşterii în localul seu, între cari şi învăţătorul din acel orăşel, acesta din urmă până să-i vină rândul la ras, a cetit din un ziar numerii eşiţi la loterie, între cari şi numărul 6666. Nebun de bucurie, că o câştigat suma de 4 sute de mii, şi-o scos toţi musafirii afară, între cari învăţătorul era numai pe o parte ras, desconsiderând astfel pe toţi prietinii şi cunoscuţii săi. In cele din urmă se constată, că bărbierul a cetit biletul seu întors, fiind pe el Nrul 9999, ear câştigătorul a fost însuşi învăţătorul, care deşi a fost dat afară de bărbier, totuşi l-a iertat şi l-a primit în serviciul său.

In iertarea bărbierului zace tot fondul moral al piesei, precum şi în aceea, că deşi cu avere de 4 sute de mii, învăţătorul nu şi-a părăsit postul său, instruând şi mai departe, dar în mod gratuit. (Va urma).

fere, și aici, ca pentru orice nefericire sau pacoste provocată de oligarhia maghiară, în întreagă politica internă și externă, condusă astăzi întru toate după a ei voință.

Cumcă Românii din Ungaria sunt asupriți, ca și celelalte naționalități, și încă groaznic asupriți, știe toată lumea, cu escepția presei noastre împăciuitoare. Din acest motiv mișcarea nouă poporală din România, la care s'a alăturat întregul românism, e de mare însemnătate, fiindcă și România oficioasă trebue să țină cont de ea.

Din presa română se poate vedea, că curentul acesta e tot mai puternic și mai lățit în poporul românesc, dela eliberarea popoarelor creștine din Balcani încoace, și că el a contribuit mai mult la înstrăinarea României de către noi decât chestia Silistrei, mai ales dupăce nu sunt prospecte nici astăzi, că naționalitățile din Ungaria își vor primi drepturile lor politice naționale.

Să ne gândim numai, că astăzi și popoarele din Balcani își au școalele lor naționale, pe când în Ungaria nu se află nici o singură școală susținută de stat pe seama vreunei națiuni nemaghiare.

Școalele proprii românești vin închise cu sutele, dacă nu fac politicei de maghiarizare serviciile dorite. In delegațiuni nu se află nici un singur român din Ungaria. In țara întreagă, nu e un singur comite suprem român. Românii sunt aproape excluși din toate funcțiile de stat. Tinerimea română după absolvarea studiilor stă fără pâne și fără căpătâiu, cu toate că legea de naționalități din anul 1868, sancționată de Maiestatea Sa, dispune apriat, că în ținuturile cu naționalități, statul are să ridice școli și să aplice funcționari de naționalitatea respectivă.

Legea aceasta nu a fost executută niciodată, iar un ministru a declarat în dietă, la o interpelare a deputatului Vaida, că legea nu poate fi executată, fiindcă se impotrivește ideii de stat maghiar, adecă maghiarisării forțate.

Deci întocmai ca în Turcia, adormită acum în Domnul. Căci și acolo există o lege de naționalități din anul 1888, dar n'a fost niciodată respectată. Pașalele turcești sunt deci nu numai după origine, ci și după administrație înrudiți cu oligarhii din Ungaria, cari vor aduce Ungaria la soartea Turciei!.

Când înainte cu un an s'au arătat semnele primejdiei răsboiului, ministrul nostru de externe a atras atențiunea Turciei asupra legii sale de naționalități și a propus introducerea de *reforme* pe seama naționalităților din Turcia, dar tot atunci a fost atrasă și atențiunea ministrului nostru de externe asupra legii de naționalități din Ungaria, care tot așa nu se respectează ca cea din Turcia.

Slavii, Germanii, Românii din Ungaria nu stau deci mai bine decât naționalitățile din Turcia. Două milioane și jumătate de Nemți nu au nici un representant în parlament, sau în delegațiuni. Partidul Sașilor tineri din Ardeal a fost nimicit, și conducătorul lor (Lutz Korodi) trăește în exil, în Germania. Sașii vechi sunt unelte inconștiente ale tuturor guvernelor, au însă în loc de 2—3, câți li s'ar cuveni, 13 deputați în dietă, dar numai pentruca acolo să tacă, iar acasă să închidă ochii și să nu vadă maghiarisarea orașelor săsești. Primariul Sibiiului a înaintat un act nemțesc, fiindcă legea așa dispune. Actul se respinge și se dă poruncă să fie făcut ungurește. Primariul se provoacă la lege, dar i se răspunde: „Legea sunt eu“. Legea se aplică deci așa, cum vreau cei mari. După împrejurări. Adecă esact așa, cum se făcea și în Macedonia turcească!

„Chestia română“.

Sub titlul acesta a publicat domnul Dr. *Rudolf Schuller*, deputat în camera ungară, un articol mai lung în ziarul budapestan *„Pester Lloyd“*. Autorul articolului stărue întâi asupra răsboiului din Balcani care a pus la ordinea zilei mai cu stăruință chestia naționalităților din Ungaria și între acestea cea mai însemnată din ele: chestia Românilor.

Chestia e însemnată, nu numai pentru Ungaria, dar și pentru monarhia austro-ungară însaşi, în întregul ei.

Ce privește chipul, cum s'a purtat Austro-Ungaria față de regatul român și dacă i-a dat sprijinul diplomatic, la care avea drept după trei-zeci de ani de legături de alianță, autorul nu se poate rosti până ce nu va lua cunoștință de actele diplomatice. Ziarele însă susțin, că Austro Ungaria ar fi manevrat, în orice caz, foarte greșit, căci a pierdut simpatiile României.

Lucru sigur este, că Austro-Ungaria a susținut la Petersburg, să se redea României acea parte din cvadrilater ce pretinde ea; dar a stăruit de asemenea să se dea Bulgariei în schimb, ori Salonicul cu ținutul lui, ori Rodosto, iarăși cu ținutul, la Marea de marmara. A susținut acest lucru, fiindcă altfel echilibrul s'ar fi stricat în Balcani spre paguba Bulgariei. De echilibru în Balcani este nevoe; căci dacă una din țerile de acolo ar fi prea puternică, și când aceea ar fi Serbia, ar dicta ea celoralalte, lucru ce Austro-Ungaria nu putea îngădui. O Serbie mare ar cășuna multe și grele neajunsuri Austro-Ungariei, unde sânt atâția Slavi sudici.

Așa fiind ce putea face Austro-Ungaria?

Ce-ar fi dorit acei strașnici înțelepți cari îi critică politica? Să fi împins pe România să înceapă răsboi cu Bulgaria, când alianța balcanică era încă în floare și România să se fi găsit în față cu toate cele patru state aliate?

Ori poate se cuvenea să înteţească pe România asupra Bulgariei atunci când s'a văzut că Bulgaria și fără asta e aproape de catastrofă?

Nu-i așa de lesne de priceput o chestie atât de complicată ca a Balcanilor, și prea ades socoteala ce ți-o faci, nu ese cum te-ai fi gândit.

De altfel, sub întipărirea întâmplărilor de astăzi, nu trebue să vedem lucrurile prea'n negru. Relații cu rădăcini istorice nu se schimbă de azi pe mâine. Dacă România a stat zeci de ani alături de tripla alianță, a avut ea pricini binecuvântate cari nici în viitor nu-și vor pierde rostul. Cred că România fără Austro-Ungaria nici n'ar putea avea ființă. Dacă Austro Ungaria, prin vre-o minune, ar peri de pe harta Europei, nici România n'ar mai putea duce viață neatârnată. Ar cădea repede de tot jertfa unui „Drang nach Süden“, căci acesta are mai pipăită realitate, decât acel „Drang nach Osten“ ce se atribue germanismului. De altfel pentru România numai cel dintâi ar însemna o primejdie. Această împrejurare e așa de însemnată, încât de bună sama își va păstra și pe viitor rostul întreg. Ea va face, ca între Austro Ungaria și regatul român să fie și în viitor legături strânse, deși astăzi domnește un curent antipatic împotriva monarhiei dualiste.

Ce am zis despre România, se potrivește și celoralalte state balcanice. Fără Austro-Ungaria n'ar putea fi în sudul Europei state neatârnate. Monarhia poate fi uneori neplăcută acestor state, ca vecin puternic cu interese mari. Interesele mai mici ale statelor balcanice vor fi avut poate de suferit. Dar interesul cel mai mare, ce au aceste state, acela de a se bucura de neatârnare, găsesc în existența Austro-Ungariei cel mai statornic și mai mare sprijin.

Asta ar trebui să o aibă în vedere aceste state și să nu uite, cum se întâmplă prea des, interesul cel mare din pricina celor mici.

Dar să ne întoarcem la chestia românească, privitoare la treburi năuntrice ale monarhiei noastre.

Că este de dorit să se facă schimbare în privința aceasta, nu încape îndoială. Silințele contelui Tisza, înainte de a ajunge prim-ministru, sânt cea mai bună dovadă că și cercurile conducătoare ale Ungurilor caută să îndulcească lucrurile dând chestiei o formă mai prietinoasă.

Dar trebue să mărturisim că chestia își are rădăcini mult mai adânci, de cât vor să arete observatorii superficiali. Intrebarea se poate deslega numai dacă vom avea respuns la altă întrebare mai adâncă: în ce chip trebue guvernat un stat cu locuitori ce nu vorbesc aceeași limbă? Intrebarea nu este deslegată nicăeri, nici în Prusia și mai ales nu în Austria. Eu încă fac parte dintr'o naționalitate, la care țin din toată inima, dar trebue să mărturisesc că numai cu sentimente chestia aceasta nu se deslegă. Relațiile austriace s'au întocmit, plecând dela principiul că fiecare naționalitate trebue „să-și facă gustul“ (sich ausleben) Și urmarea? O încurcătură, căci ori unde înșii caută să-și facă gustul fără a le păsa de interesele altora. S'a dovedit că nu numai înșii, dar și naționalitățile luate ca unități morale, trebue să facă unele concesii, dacă e vorba ca ființa colectivă superioară, statul, să poată trăi. Intrebarea este pe unde trebue trase granițele, cât poate cere statul și cât trebue să ceară, ce este: neapărat și ce de prisos, ce folosește totului și ce este vătămător părților, fără a folosi tuturor?

Aceste întrebări nu se pot deslega teoreticește.

Ce este potrivit, poate hotărâ numai spiritul practic, desbrăcat de prejudiții și înzestrat cu pătrunderea adâncă a vieței reale. Nu pricep de loc pe cei ce fiind față la punerea în lucrare neînfrânată a principiului naționalităței în Austria ar dori să aducă și la noi asemenea stare de lucruri. Le lipsește prevederea, sunt stăpâniți de răutate, ori au amândouă cusururile? M'aşi hotărâ mai curând pentru nepricepere, pentru neputința de a-și supune sentimentele lanțurilor de fier ale judecății reci. Aceasta nu'nseamnă, că nu trebue să osândim lucrurile ce se petrec în timpul de față în Ungaria în privința naționalităților. Voiu vorbi altă dată în această privință dând amănunte.

Așa, cum stau lucrurile în Ungaria, nu este cu putință o desvoltare pașnică și trainică cu principiul austriac, că toate naționalitățile să aibă voe să-și facă pofta Nu este cu putință nici cât în Austria. Ar urma neînțelegeri și ciocniri, proporțional mult mai mari de cât acolo, și ar împiedeca și progresul naționalităților în parte. Ba ar vedea lumea priveliștea sfâșierilor și ar deștepta mai de grabă sau mai târziu poftele vecinilor.

Asta nu 'nseamnă că e bună politica urmată în Ungaria față de naționalități. Dar în Ungaria nu se poate închipui desvoltare pașnică fără un stat, în care naționalitatea maghiară să aibă conducerea și să dea întipărirea. Recunoscând principiul în general, îmi păstrez dreptul de-a critica în parte unele măsuri și planuri, pe cari le cred greșite. Criticile mele tocmai fiind că pleacă din principiul ce-am arătat, socot că vor avea cu atâta mai mare greutate și că vor folosi și naționalității mele, în deosebi.

Din ce punct de vedere trebue privită chestia Românilor și a celorlalte naționalități?

Lucrul de căpetenie este chestia culturală. Românii sunt săraci, au nevoie de sprijinul material al statului. Acest sprijin ar trebui dat din ce în ce mai cu dărnicie. Rău face statul, împotrivindu-se ca cei de aceea-și nație să se unească în societăți, însuflate de simțiri leale. Că statul să caute a se încredința ce scopuri urmăresc asemenea organizații mari naționale, e firesc. Trebue însă *tact*. Apoi e bine ca unele tendinți, cari au ființă în mulțime, să aibă și reprezentanți în parlament, ca să se arate la lumina zilei. Au apoi dreptate Românii, cerând să aibă parte, potrivit cu numărul și rostul lor, în administrație. Este în această privință luptă între Români și Sași. Dar practica a arătat, că se poate găsi chip de înțelegere. Administrația ungurească are multă nevoe de îmbunătățiri. Mai multă dreptate, mai multă tragere de inimă pentru interesele cetățenilor, ar aduce bine tuturor naționalităților și în deosebi Românilor.

Lipsa limbei naționale a locuitorilor în școalele primare, impunerea limbei maghiare în școalele confesionale și comunale, este una din pricinile de căpetenie a nemulțumirilor.

Ungurii își închipuesc, că aduc naționalitățile la simțiri maghiare impunându-le limba.

In adevăr, lucrul se petrece tocmai din potrivă. Prea multă îndeletnicire cu o limbă, care le e străină și le cere muncă multă, răpește timp, care s'ar întrebuința mai cu folos la alt-fel de învățături. Și'n școalele săsești cultura a dat îndărăt din pricină, că s'a impus limba maghiară.

De-aceea cer Românii desființarea legii lui Apponyi. Dar nu e nevoe să se desființeze, căci s'ar da prilej de agitație unor cercuri maghiare. S'ar putea aplica însă așa fel, în cât să înlăture jignirile și nedreptățile. Impăcarea între Români și Unguri pe acest teren ar îndruma pe calea cea bună și pe celelalte naționalități. S'ar putea da statului ce este al statului, dar și naționalității române ce este al ei.

Prin reformele propuse relațiile dintre Maghiari și naționalități ar pierde din asprimea de astăzi.

Capii Românilor ar trebui să dea mai puțină luare aminte întâmplărilor din afară. Intâmple-se acolo ori-ce, naționalitățile și Maghiarii din statul ungar, trebue să caute a ajunge la înțelegere.

Poate chiar tocmai acele întâmplări vor face ca Românii să fie mai împăciuitori. Piedeca mare a înțelegerii este, că Românii nu au încredere în trăinicia intențiilor de împăcare ale Maghiarilor, și de aceea nu dau mâna celor ce le-o întind.

Nime nu-i va vorbi de rău pe Românii din Ungaria dacă se bucură din inimă, că frații lor de peste munți au izbânzi. Poate că tocmai aceste simțiri dau „momentul psihologic“ de-a împăca neînțelegerile interne din Ungaria într'o armonie mai înaltă.

In interesul țerii, în interesul monarhiei, — căreia față de starea nouă de lucruri din Balcani probleme de acestea nedeslegate numai folos nu-i pot aduce, — ar fi de dorit să se ajungă la această împăcare.

Crearea lumii.

De *Dr. I. Broșu.*

(Fine).

O cultură defectuoasă în domeniul istoriei comparative a religiunilor, și în parte teoria puțin acceptabilă a infalibilității bibliei, au făcut să se treacă prea repede cu vederea faptul, că acele cunoștințe din domeniul științelor naturale ale istorisitorului narațiunii despre crearea lumii, au putut fi numai cele ale epocei sale și pricepute numai de epoca sa. Astfel se esplică foarte ușor, pentruce povestitorul socotește, precum a făcut dealtfel întreaga anticitate, *pământul* de centrul universului! Pentru el cerul era o boltitură întărită, pe care erau țintuite stelele ca niște luminători. Pentru aceea i se păru lui foarte firesc, că soarele, luna și stelele s'au creat abia după pământ în a patra zi a creațiunii, cu scopul de-a lumina pământul, și de-a împărți timpul zilei și-al anilor. Tot astfel nu putea el bănui nimic, nici despre perioadele mari de timp ale creațiunii, despre care vorbește azi cu competență geologia...

Valoarea extraordinar de mare a istorisirii zace însă în recunoașterea clară a absolutei și a tot stăpânitoarei puteri a lui Dumnezeu! Cât privesc științele naturale, autorul luând în considerare vechimea și starea culturală a epocei sale a prestat se înțelege enorm de mult, și a dovedit o uimitoare pătrundere și o adâncă și precisă înțelegere a tainelor creațiunii. Astfel de pildă, faptul că mai întâi e creat pământul și apa, apoi plantele, după aceea animale de apă, paserile, animalele sălbatice și domestice, stă în absolută concordanță cu resultatele mai nouă ale geologiei și-ale științelor naturale. Abia la urmă, ca o încoronare a operei grandioase, este creat și omul. Geologia mai nouă a aprobat aproape literal, că crearea universului ar fi decurs cam în înșiruirea ce-o aflăm și în biblie. Este destul de evident însă, că autorul, care vorbește acolo de zile adevărate, nu s'a gândit la acele mii și mii de ani ce au trecut dela o epocă a creării până la cealaltă. Tot asemenea, faptul că Dumnezeu ostenit de opera creațiunii se odihnește în ziua a șaptea, e firesc că nu mai poate corăspunde cu concepția de viață și cu rezultatele științei moderne!

Progresul științific al acestei istorisiri residă în ideea unei creări a universului treptată, adecă evoluționistă. Nu trebue să uităm însă progresul etico-religios realisat, care este atât de evident și cu atât mai important. Opinia, că zeii se luptă unii cu alții, a dispărut cu desăvârșire, iar în locul ei pășește maiestoasă credința într'un singur Dumnezeu, care stăpânește natura și istoria. Noi trebue să știm, că absolută limpezime și siguranță în sentimentul religios nu se poate câștiga, de cât numai prin credința în voința creatoare a lui Dumnezeu, care a făcut odinioară toate și stăpânește universul. Nu este putere în cer și pe pământ ce i-ar sgudui domnia, sau care s'ar răscula împotriva lui. Aceasta este credința marilor reformatori religionari, a profeților poporului israiltean. O credință oarecare veche ebraică spunea, că puterea lui Iahve n'ajunge de cât numai până la hotarele țerii, iar dincolo stăpânesc zeii celorlalte popoare. Se întâmpla deci ca Israiltenii să fie biruiți, asta însemna, că un zeu străin era mai puternic. Abia profeții cei mari predică limpede cunoștința, că toate popoarele sunt un instrument în mâna lui Dumnezeu, și nu un obiect de joc al capriciilor sale, sunt pentru a face pe pământ dreptate și legalitate, care este totodată și scopul suprem al stăpânirii sale. In marile catastrofe ale istoriei poporului israiltean profeții Amos, Isaia și Ieremia spun adeseori clar, că Dumnezeul *dreptății* este Domnul creațiunii. Dumnezeu, care a silit odinioară elementele potrivnice la ordine, știe chiar și în cel mai mare chaos al popoarelor să-și impună dreptatea sa. Atât profeții, cât și psalmiștii înșiruesc lângă olaltă în istorie faptele puterii lui Dumnezeu lângă dovezile puterii sale în natură. Cele din urmă trebue să servească de argument celor dintâi.

„Nu cunoaşteţi? n'aţi auzit?
Nu vi s'a dat în ştire de la început?
N'aţi înţeles de la întemeerea pământului?
Acesta este cel ce şede deasupra cercului pământului,
Şi locuitorii lui sunt ca locustele;
Cel ce întinde cerul ca un văl,
Şi le lăţeşte ca un cort spre locuinţă;
Cel ce preface în nimica pe domni;
Şi face în nimic pe judecătorii pământului.
De-abia s'au sădit;
De-abia s'au sămănat;
De-abia s'a înrădăcinat în pământ tulpina lor:
El suflă peste ei şi se usucă;
Şi vârtejul îi smulge ca pe o pleavă.
Cu cine dară mă veţi asemăna
Ca să fim de-opotrivă?
Zice cel sfânt.
Ridicaţi în sus ochii voştri, şi vedeţi!
Cine a făcut acestea?
Scoţând oştirea lor după număr;
Chemând toate cu numele lor;
Inaintea măririi puterii sale, şi a marei sale tării;
Nimic nu lipseşte“.

„Eu sunt Iehova, şi nu este altul;
Cel ce face lumina, şi creiază întunerecul;
Cel ce face pacea şi creiază răul;
Eu Iehova fac toate acestea.
Picuraţi de sus, cerurilor!
Şi norilor, faceţi să curgă fericirea!
Deschidă-se pământul, şi nască mântuirea,
Şi dreptatea răsară împreună!
Eu, Iehova, am făcut aceasta“.

(Isaia: 40; 21—26; 45; 7—8; aseamănă şi traducerile lui Kautzsch şi Reuss).

„Până când Dumnezeule neamicul să-şi bată joc?
Să blesteme neamicul numele tău pururea?
Petru ce-ţi retragi mâna ta?
Scoate o din sânul tău, nimiceşte-i!
Căci din vechime este Dumnezeu regele meu,
Care a făcut mântuire pe pământ:
Despicat-ai marea prin puterea ta,
Sfărmat-ai pe ape capetele monştrilor;
Sdrobit-ai capul Leviatanului,
Datu-l-ai de mâncare unui popor locuitori ai deşerturilor;
Rupt-ai izvoare şi păraie,
Secat-ai râuri pururea curgătoare,
A ta este ziua şi a ta noaptea;
Tu ai pregătit lumina şi soarele;
Tu ai aşezat toate marginile pământului,
Vara şi iarna tu le-ai făcut.
Scoală-te Dumnezeule! Condu lupta ta!
Adu-ţi aminte de aceasta, că neamicul şi-a bătut joc
de Iehova“. (Psalm 74 v. 10—19).

Toamai acestei credinţe profetice în puterea lui Dumnezeu, conştie de sine, activă peste lume şi deosebită de lume, îi dă expresie clasică istorisirea creării la Moisi I v. 1, până când în mitologia indică se accentuiază mai mult caracterul înrudirii, ce esistă între Dumnezeu şi lume!

Flota aeriană franceză.

Cu toate că Franţa dispune de un număr considerabil de baloane dirigeabile, în anii din urmă aeroplanele mai sprintene au început a le lua locul. De când Germania şi-a clădit fără vorbă multă baloanele uriaşe Zeppelin, s'au pus şi francezii cu o stăruinţă febrilă să repareze greşelile privitoare la flota aeriană. Armatele moderne nu se pot lipsi de aparate sburătoare, care să fie capabile de a pluti la o înălţime de câteva mii de metri în timp de 10—12 ore fără întrerupere, şi care să poată percurge un drum de 500—600 chilometri.

La sfârşitul anului curent flota aeriană franceză se va spori cu 5 baloane, şi aşa Franţa nici în punctul acesta nu va rămânea îndărătul Germaniei. Secţia baloanelor se va decentraliza, tot după model german, construindu se staţiuni sau porturi pentru baloane în vre-o zece cetăţi şi oraşe.

Cu prilejul exerciţiilor militare de primăvară s'a constatat, că aeroplanele au un mare defect: nu pot să pornească de pe locuri stâncoase. Genialul Blériot se zice, că a inventat un aparat, prin mijlocirea căruia aeroplanul se poate înălţa de pe orice suprafaţă de pământ.

S'a mai constatat, că aeroplanul construit pentru o singură persoana nu se prea poate întrebuinţa în răsboi. Cârmuirea maşinei cere o atenţiune atât de încordată, încât pilotul nu poate pregăti un desemn sau o fotografie a teritorului unde sboară, şi nici nu poate primi sau trimite depeşe fără să mă; astfel trebue să ducă cu sine cel puţin un pasager, care să fie ocupat numai cu lucrările acestea. In armata franceză fac servicii de piloţi de obicei subofiţerii; iar desemnuri, fotografii, depeşări ş. a. le săvârşesc ofiţeri din statul major.

La începutul anului 1913 armata Franţei avea 334 aeroplane, unele pentru o persoană, altele pentru 2 şi 3 persoane; numărul piloţilor era 286, al ofiţerilor observatori 210. Valoarea aeroplanelor este opt milioane de franci; întreţinerea unui singur aparat costă pe an 3000 de franci; nici un aeroplan nu ţine mai mult de doi ani. Este evident, prin urmare, că flota aeriană constitue un lucru dintre cele mai costisitoare.

Pentru caz de răsboi Franţa dispune şi de aeroplanele particularilor, în număr de vre-o 500. In modul acesta francezii au mai multe aeroplane, decât toate celelalte puteri laolaltă. Căci Germania n'are decât 259, Anglia 182, Rusia 164, Italia 91, Austro-Ungaria 65. — Iată şi numărul baloanelor: Germania 20, Franţa 16, Rusia 10, Italia 7, Austro-Ungaria 4 şi Anglia 3.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Adunarea din Ocolişul-mare.

Despărţământul „Sălciua“ al „Asociaţiunii“, urmând glasului chemării conducătorilor din fruntea sa şi-a ţinut în 30 Iunie v. adunarea anuală ordinară în comuna Ocolişul-mare. Ca secţiune nouă şi tineră a „Asociaţiei“, acest despărţământ prinde valuri de înaintare tot mai extinse între cărturărimea şi ţărănimea din acest ţinut al Arieşului. Această impresie îţi face şi întrunirea curentă la Ocolişul-mare. Stratul poporului înţelege tot mai cu temeiu şi însufleţire problemele largi ale Asociatiunii. Această faptă iese cu prisosinţă la iveală, în unele locuri.

Valea Ocolişului- mare la prima privelişte îţi dă aparenţa unui sat modest, ascuns sub stuh de paie fără a bănui într'ânsul vigoarea populaţiei de acolo. O biserică cu cupolă e mărturia jertfei şi sacrificiului idealistic de cultură ce sălăşlueşte în acele case de lemn fără podoabe şi mândrie. Asociaţia îşi vede creşterea, prosperarea sa, privind în faţa senină de trăsătri energice şi impunătoare ale ţărănimii. Prin vagonetele mititele de pe Arieş zăreşti pâlcuri de cărturari cu obrajii licărind de entusiasm, ce sboară cu schinteia binelui în ochi, spre întrunirea Asociaţiunii.

In puvoiul acesta sgomotos de viaţă ne pomenim în Sionul Domnului, din Ocoliş, unde se celebrează Sf. Liturghie cu concursul corului intelectualilor de pe teritorul despărţământului. Directorul, Vasile Gan, protopresbiter, în faţa unui public numeros, desface cu prisosinţă de dragoste şi pe înţelesul tuturora steagul Asociaţiei, le propovedueşte programul cultural al ei, şi cere, ca fiecare cărturar român să urmeze scopul Asociaţiunii.

Salutul cald al preşedintelui provoacă urale entusiaste şi cu deosebire la adresa oaspeţilor îndepărtaţi ca: Dr. Gavril Tripon şi alţii. După cuvântul întroductiv, comitetul îşi ocupă locul cuvenit la masa presidială, iar secretarul, L. Chirilă, ceteşte raportul comitetului despre activitatea a. 1912. Din acesta se constată, că multe probleme sunt de realizat într'un teren atât de virgin şi de primitor, ca: agenturi, biblioteci, prelegeri, representaţii şi cursuri de analfabeţi, cari reclamă multă abnegaţie şi entusiasm.

Din cadrul raportului prindem următoarele: Pe teritorul desp. „Sălciua“ s'au ţinut conferenţe în 9 comune prin conferenţiarul „Asociaţiunii“ Aurel Cosciuc, prin L. Chirilă, 1 comună. Cursuri de analfabeţi; Ofenbaia şi Ponor, prin parohii de acolo. Biblioteci de ale Asociaţiunii sunt în Lupşa şi Sălciua, biblioteci parohiale există aproape în toate parohiile de pe teritorul despărţământului. Cu zel mare se ceteşte în parohia Muncel. In a. 1912 au circulat între săteni 366 cărţi, acelaş interes se află în Hădărău. Tinerii de ţăran îmbrăţişează cu interes meseriile.

Adunarea se bucură de aceste rezultate, nutrind speranţa vie, că în viitor însufleţirea muncii are să fie şi mai durabilă şi mai efectivă. Solidaritatea şi uniformizarea muncii se solicitează de pretutindeni, dar cu deosebire desp. „Turda“, în anul curent a iniţiat şi o întrunire a delegaţilor Asociaţiunii de pe teritorul comitatului Turda-Arieş, prin zelul dlui adv. Dr. V. Moldovan din Turda. Adunarea aderează la planul comun de acţiune atins mai sus. La raportul cassierului V. Şpan, votează raţiociniul pe 1912 şi încuviinţează budgetul pe 1913, absolvându-se comitetul şi cassierul de gestiunea pe 1912. Intrunirea ascultă cu atenţiune conferenţele anunţate.

Iosif Pop îşi ceteşte disertaţia: „Despre alcoolism“. In faţa poporului a stârnit un interes deosebit prin enumărarea ravagiilor intelectuale, morale, economice şi sanitare ale alcoolului. Prin date culese, cu opinii bazate, advertisează poporul dela consumaţia infinit de mare a alcoolului.

Dr. Valer Moldovan, ca un fiu al muntelui, aleargă an de an pe Arieşul istoric, să împrăştie însufleţirea şi dragostea de cultură naţională. Acum prelege poporului: „Calea ce duce spre înaintarea unui popor“. Indică ca mijloace: biserica, Asociaţiunea, literatura, istoria şi drepturile. Culegând exemple din aceste domenii sintetisează cultura naţională, singura mântuitoare a naţiunii.

Dr. Ioan Giurgiu, adv. în Iara, explică ce este „arta“ şi „frumosul“ cu privire la meşteşugul de-a scrie versuri. Ia exemplu pe Coşbuc, care printr'o neîntrecută măiestrie a versului uşor şi săltăreţ, exprimă simţirea poporului. Aduce bucăţi din lirica lui Coşbuc: „Pe lângă boi“, Recrutul. Epice: O scrisoare dela „Muselim Sello“; „Frescoritornele“, ca bucăţi pline de naivitate şi spirit satiric. Poveţele împărtăşite cu dărnicie provocau o satisfacţie sufletească deosebită oamenilor, că pot auzi din roadele artei şi în dulcea limbă românească.

Ca punct nou se iniţiază, prin zelul comisiei de doamne şi domni: Hermina Muntean, Augusta Dr. Moldovan, Valeria Săbău, Letitia Muntean, Dr. Ioan Sârbu, Dr. V. Moldovan, Dr. Iuliu Popescu, Dr. Gavril Tripon şi Vasile Gan, protopresbiter, o expoziţie de copii. Ţărancele la prima chemare au răspuns şi fiecare s'a înfăţişat cu odrasla sa, spre a se împărtăşi de vre-un sfat igienic şi o licărire de mângăiere să le picure alinare şi alintare micilor copilaşi.

Comisiunea cu toate mijloacele modeste ale începutului a împărţit premii la 35 copii, în suma de 29·70 cor. Efectul moral a fost covârşitor prin împrejurarea, că publicul cărturar şi în privinţa aceasta întră cu însufleţire pentru salvarea mizeriei şi combaterea întunerecului din tagma agricultorilor dela ţară. Din partea dir. s'au împărtăşit cunoştinţe igienice, privitoare la îngrijirea copiilor mici, punându-le tuturor bunul îndemn de-a fi mame conştienţioase, crescătoare vrednice pentru neam. Mulţimea azistentă se înrolează de membri ai Asociaţiei, plecând mai înviorată şi mai bună în urma îndemnurilor cuminţi din partea cărturarilor.

Dl director exprimă mulţămită stimaţilor oaspeţi, cari au adus măreţie praznicului prin prezenţa lor şi prin sfatul lor părintesc. La masa comună s'au rostit cuvântări simţite. Cu deosebire a surprins pe intelectualii dela noi toastul-discurs, profund, plin de mândrie şi speranţă în mai bine a neamului românesc de pretutindeni, rostit de Dr. G. Tripon. Incredere în viitorul nostru legat de divinitate prin biserică, neam, literatură, şi cultură, eroism fără păreche, pe toate plaiurile şi în toate timpurile! Cu nădejdi de progres ne răzlăţim cu toţii pentru realizarea practică a programului „Asociaţiunii“ prin toate unghérele unde sună graiul nostru.

L. Chirilă.

NOUTĂŢI.

Comandamente nouă. In cercurile militare se vorbeşte, că în curând se vor forma în armata noastră trei comandamente nouă. Ideea de altfel se ventilează de câţiva ani. Două comandamente au să se înfiinţeze în Galiţia şi Bucovina, al treilea în Carintia. Reşedinţa lor va fi în Stanislau, Cernăuţi şi Klagenfurt. Corpurile de armată vor avea, în loc de trei, numai două diviziuni.

•

Favor la plătirea de dare. Ministrul de finanţe Teleszky a dat către direcţiunile financiare o circulară, care conţine hotărâri privitoare la uşurarea plătirii de dări din partea rezerviştilor reţinuţi în serviciu. Restanţele de dare ale acestora se vor putea plăti în rate.

•

In teritoriile ocupate, guvernul român, după cum ni se scrie, a introdus administraţia românească. Domnul *E. Morandini,* directorul general al vămilor române, a instalat serviciul român de vamă în Silistra, Turtucaia şi Balcic, şi pe întreg teritorul luat dela Bulgari, funţionează posta română. Vom da amănunte în numărul viitor.

•

Hymen. Domnul *Dr. Ioachim Valeriu Ciurea* advocat în Braşov şi dşoara *Elena Pârvu-Dimitrescu,* îşi serbează cununia religioasă Duminecă în 21 Iulie v. la orele 6 d. a. în biserica Sfântul Nicolae din Brăila (România). Domnul Ciurea a dăruit, din acest prilej, *100 coroane* pe seama fondului ziariştilor români.

•

După potop. Cea mai grea lovitură, pe urma inundărilor, a suferit-o comitatul Murăş-Turda. Potopul, conform datelor oficiale, a acoperit un teritor de 40 mii jugăre catastrale. S'au surpat 37 de poduri. Dauna este de 900 de mii coroane, fără a socoti paguba făcută prin stricarea căilor de comunicaţie. Rapoartele sosite din cercurile acestui comitat spun, că *trei mii* de oameni n'au pâne, ear pretorii cer dela vice comite să distribue de urgenţă poporului câteva vagoane de grâu sau cucuruz, deoarece numeroase familii sunt ameninţate de foamete. — In câteva comune din Sătmar apele au ruinat cu desăvârşire poporaţiunea, care se pregăteşte să emigreze. Potopul a înecat în unele locuri vitele şi toate animalele de casă. Sute de case s'au prăbuşit.

•

Principiul Monroe. Camera deputaţilor din Washington se ocupă cu un proiect de lege, în care întăreşte de nou principiul Monroe, declarând următoarele: „Nu putem permite pe acest semiglob întinderea sistemului de colonizare a naţiunilor europene, şi în deosebi nu permitem colonizarea popoarelor, cu care rasa caucaziană nu poate şi nu voeşte să se asemileze“. — Cuvintele din urmă sunt îndreptate împotriva japonezilor, cari plănuesc să facă colonizări în Mexico.

•

Un milion pentru armata română. Fraţii *Nicolae* şi *Ioan Mihail,* mari proprietari în Dolj, au pus la dispoziţia ministrului român de răsboiu un milion de lei, pentru echiparea completă a unui regiment.

•

O telegramă. Corespondentul din Bucureşti al ziarului parisian *Temps* scrie, că regina Elisabeta a primit o înştiinţare dela regimentul de vânători, care poartă numele suveranei, că armata română înaintează fără întrerupere. Regina a răspuns cu următoarea telegramă: Bucuraţi-vă de învingerea voastră, — dar nici odată să nu uitaţi, că faceţi parte dintr'o armată civilizată.

•

Cel mai mare azil de noapte. S'a inaugurat zilele acestea în Moscova un azil de noapte, care este clădit de comună, şi în care se pot adăposti peste noapte zece mii de persoane. Pentru zidirea uriaşă s'au prevăzut trei milioane de ruble; a costat însă şase milioane de ruble.

•

Din Milano la Basel în sbor. Aviatorul *Bider,* care s'a ridicat Sâmbătă dimineaţa la orele 5 şi jumătate în Milano ca să sboare îndărăt în Elveţia, a trecut la 6 şi 15 minute peste Alpi, şi anume peste Passo din Canaria, un vârf înalt de 2542 metri în grupa munţilor St. Gotthard. Dimineaţa la orele 8 şi 15 minute aviatorul a sosit la Basel, după o coborâre de câteva minute la Luzern.

•

† Lucian Maier, fiiul părintelui Gavriil Maier, paroh în Topliţa-română, după un morb greu şi lung, împărtăşit fiind cu sfintele taine ale muribunzilor, a adormit în Domnul Sâmbătă, în 26 Iulie nou, la orele 9 sara şi a fost înmormântat Luni, în 28 Iulie n. la orele 3 d. a. în cimiterul gr.-ort. român din Topliţa. Odihnească în pace!

•

Congresul reclamei. In Baltimore din Statele unite s'a ţinut un congres al reclamei. Congresiştii au făcut totul pentru a soate la iveală cât mai mult *institutia anunţurilor,* care este „aerul dătător de viaţă“ al comerţului. Măestria anunţurilor s'a perfecţionat în aşa grad, de universităţile americane i-au deschis câte o catedră. Congresul s'a terminat cu un conduct festiv, care a simbolizat triumful reclamelor.

•

Biserică jăfuită. Din Deva se anunţă că făptuitori necunoscuţi au spart în biserica romano-catolică şi au furat potire de argint şi alte obiecte preţioase bisericeşti. Furtul se crede că l-a comis o caravană de ţigani, care a şi fost arestată.

•

Nouă comună bisericească în Cluj. Ziarele clujene scriu, că ungurii de acolo voesc să organiseze o comunitate religioasă greco-catolică maghiară în Cluj, unde astăzi ar trăi trei mii de credincioşi gr. cat. maghiari.

•

Potirul furat, din care au fost depuse părticele la căpitănatul orăşenesc din loc, s'a constatat că a fost al bisericii noastre din *Săsciori.* Părintele *Ilie Moga,* parohul din Săsciori, s'a prezentat eri la căpitănat, în urma avisului cetit în ziarul nostru, numărul 71, şi recunoscând de ale bisericii sale lucrurile arătate, a dat informaţiuni cu privire la timpul şi împrejurările între cari a fost săvârşit furtul. Făptuitorii sunt ţigani.

•

Animal sălbatic necunoscut. Prin munţii Ştiriei şi ai Carintiei stă ascuns un animal sălbatic de o rapacitate estraordinară, care se coboară din când în când la vale şi face pradă în turmele de vite. Până acuma a mâncat 30 de vaci şi 70 de oi. Mai mulţi vânători au plecat asupra lui, dar nu li-a succes să-l poată prinde. Acum e vorba să se însceneze o goană mare asupra spurcatului dobitoc, la care goană vor lua parte mai multe regimente de soldaţi. Ceice l-au văzut dela distanţă, spun că e ceva ce nu s'a mai văzut. Un animal sălbatic necunoscut pela noi.

•

Petrecere în Sălişte. Tinerimea studioasă din Sălişte îşi va ţinea obicinuita petrecere de vară în 2 August st. n. (Sf. Ilie) la „Neted“. Continuare seara în sala şcoalei. La caz de timp nefavorabil se va ţinea numai seara în sala şcoalei. Venitul curat e destinat fondului pentru ajutorarea studenţilor săraci din Sălişte.

•

Teatru în Avrig. Tinerimea română din Avrig, va da o reprezentaţie teatrală împreunată cu dans Duminecă în 3 August n. la orele 8 seara, întru amintirea împlinirii de 25 de ani dela întâia reprezentaţie teatrală română din Avrig. Reprezentaţia se va da în sala Hotelului Comunal. Se va juca *„Peatra din casă“* şi *„Năpasta“.*

Nr. 803/1913. (181) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. gr.-ort. din **Hârseni**, se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar: dela parohia 300 cor., ajutor dela stat beneficiat până acum ca întregire conform legii şcolare art. XXVII din 1907 cor. 700. Ajutorul, conform legii şcolare XVI din 1913 se va cere dela stat. Relut de grădină şi cvartir în natură.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii sunt deobligaţi a conduce elevii la biserici în Dumineci şi sărbători, şi ai instrui în cor răspunsurile liturgice.

Făgăraş, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în înţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 382—389/1913. (182) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale din **Bucium** şi din **Petreni**, tractul Orăştiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna **Bucium**, a) dela comuna bisericească 150 cor., b) dela stat votat prin rescriptul ministerial din 19 Iunie 1913 Nr. 44379, 1059 cor. salar fundamental.

2. La şcoala din comuca **Petreni**, a) din repartiţie 600 cor., b) din ajutor de stat 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne pentru încălzit.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatoraţi a ţinea strana şi a instrua pe elevi cântările bisericeşti, a conduce copiii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăştie, 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 392/1913. (183) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Geoagiului**, se publică concurs cu termin de **30 zile**, şi anume pe lângă următoarele emolumente:

1. **Bozeş**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; cuartir în edificiul şcoalei, lemne de foc şi grădină de legume.

2. **Cib**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; 100 cor. pentru cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Mada**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela; locuinţă în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

4. **Poiana**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; locuinţă în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Invăţătorii aleşi vor avea să conducă pe copii în Dumineci şi sărbători la biserică şi să cânte cu ei la sf. liturgie.

Geoagiu, (Algyogy), 9/22 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Geoagiu, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 386/1913. (179) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele comunale din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela această primă publicare.

1. **Acmariu** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

2. **Geomal** cu salar: 600 cor. cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, ce se va cere.

3. **Inuri** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

4. **Rimeţ-sat** cu salar: 400 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, de care a beneficiat învăţătorul trecut la penzie.

Cererile de concurs însoţite de documentele recerute să se aştearnă la subsemnatul oficiu, în terminul sus indicat. Îndatorându-se cei aleşi, de a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în Dumineci şi sărbători la biserică unde va cânta cu ei la liturgie.

Alba-Iulia, 11 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom.-ortodox al Alba Iuliei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 82/1913. (177) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea **catedrei de religie** dela şcoalele medii gr. or. române din Braşov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

Concurenţii la această catedră îşi vor adresa petiţia lor Eforiei şcoalelor centrale gr. or. române din Braşov şi o vor însoţi de următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt români ortodoxi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti şi şcolare şi regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia şcolară va pretinde, se deobligă a propune şi la celelalte şcoale, cari stau sub administraţiunea Eforiei. — Tot prin acest revers se vor deobliga a propune până la 20 de ore pe săptămână şi a îngriji de exortarea şi eventual de instruirea în cântările bisericeşti a elevilor dela oricare dintre şcoalele medii şi superioare române din Braşov.

5. Ca acte de cvalificaţiune vor alătura:

Absolutoriu teologic şi testimoniul de cvalificaţiune preoţească, document despre o pregătire specială pentru această catedră şi documente despre studiile academice făcute. Concurenţii cu pregătire specială pentru această catedră şi cei cu studii academice vor fi preferiţi.

Beneficiile împreunate cu această catedră sunt:

In timpul serviciului de suplinitor salar anual de 1600 cor, în timpul serviciului de provizor salar anual de 1800 cor. fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de 2400, cinci cvincvenii de câte 200 cor. bani de cvartir 500 cor. până la 10 ani de serviciu şi dela 10 ani încolo tot din cinci în cinci ani cu câte 100 cor. mai mult.

După definitivare catihetul va primi întregire de salar corespunzătoare din partea statului.

In fine catihetul definitiv are dreptul să între ca membru la fondul de penziune al statului pentru profesorii dela şcoalele medii.

Inainte de finitivare catihetul este obligat să între în tagma preoţească.

Braşov, în 9/22 Iulie 1913.

Eforia şcoalelor centrale gr. or. române din Braşov.

Romulus Dogariu
secretar.

Dr. Vasilie Saftu
prezident.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. română din **Mateiaş**, protopresbiteratul Cohalmului se escrie concurs cu termin **de 30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental de 1200 cor., din cari 100 cor. dela biserică, iar 1100 cor. dela stat şi cuartir natural.

Tot dela stat se vor cere şi eventualele cuincuenale trebuitoare. Dela concurenţi se cere, ca pe lângă datorinţele impuse de lege şi regulamentele în vigoare, să instrueze şi se conducă elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, cântând cu ei răspunsurile liturgice, iar la cerinţă a forma cor bisericesc cu tinerimea şcolară şi adultă, va instrua şcoala de repetiţiune şi va deprinde pe elevi cu grădinăritul, respective legumăritul.

Concurenţii se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul.

Concursele instruate conform normelor în vigoare se vor înainta Prea On. oficiu protopresbiteral al Cohalmului în terminul deschis.

Mateiaş, în 8/21 Iulie 1913.

Ioan Brotea
prezident.

Alexandru Brotea
notar.

Văzut:

Ioan Bercan
adm. ppresb.

(176) 2—3

Nr. 554/1913. (178) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate din tractul protopresbiteral al Branului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Peştera**, cu salar de 467 cor. dela comuna bisericească, 133·80 cor. din rescumpărarea didactrului, iar restul prescris de lege se va cere dela stat pe baza documentelor învăţătorului ales, — cuartir şi grădină în natură.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

2. **Vulcan**, cu salar de 1200 cor. şi anume dela comuna bisericească 100 cor, dela stat 1100 cor., — întregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 93996 din 27 Iunie a. c, cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Invăţătorul ales este îndatorat să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie, să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători şi să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii fără altă remuneraţie.

3. **Vlădeni**, cu salar de 1200 coroane, şi anume: 100 cor. dela comuna bisericească şi 1100 cor. dela stat. Intregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 21727 din 19 Iunie a. c., cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Invăţătorul ales este îndatorat să ţină strană în biserică în Dumineci şi sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulţii şi să instrueze şi elevii şcoalei de repetiţie fără altă remuneraţie.

Concurenţii cu cualificaţiune superioară vor fi preferiţi.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încunoştiinţare a subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Zerneşti, în 9 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Bran în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 22—40

Apa minerală naturală

„HEBE“

din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beşică şi rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 7— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

La războiu 500,000 de Români

au ieşit în calea morţii, iar la noi

cu 500,000 coroane

Iţi iasă norocul cu trocul în cale la tragerea cea mai apropiată ce va fi în **25 August** a. c. **dacă** îl aştepţi şi îi deschizi uşiţa ca să între, cumpărând cel puţin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împărechiate, adecă unul dela Banca Hipotecară Ungară şi unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anual** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câştigurile principale:

1.000,000·—, 500,000·—, 400,000·—, 300,000·—, 2 de 200,000·— 2 de 100,000·—, 2 de 75,000·—, 50,000·—, 10,000 — cor. etc. etc.

Nici un risic! Tot lozul câştigă!

Tragerile se ţin în faţa unei comisiuni supraveghiate din partea statului şi sunt publice. Ele au loc la: **5** şi **25** Februarie, **25** Aprilie, **5** şi **25** Iunie, **25** August, **5** şi **25** Octomvrie şi **27** Decemvrie a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerei din **Decemvrie** se sortează câştigul cel mai mare de pe lume de:

1.000,000 coroane.

Lozurile acestea nu şi perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage şi de mai multe ori. **Cel puţin odată însă trebue să se tragă cu câştig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estrădăm cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conţine Seria, Numărul şi Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc şi de câştig** este **esclusiv al cumpărătorului**! Pentru asigurarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruţând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puţin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea răsboiului la tot cazul li se vor urca preţul repede şi nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condiţiuni aşa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsaţi norocul să Vă treacă pe sub nas, profitaţi de ocaziune şi întindeţi mâna după el, caci nu puteţi şti din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate şi din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauţiune oriunde, se pot lombarda (zălogi), etc, cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafaţa pământului**, concentrate fiind în ele toate calităţile necesare şi dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onoraţilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(184) 1—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 20 Iulie (2 August) 1913. Nr. 76.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Conferenţa din Bucureşti.

Sibiiu, 1 August n.

Representanţii tuturor statelor mici balcanice: Bulgaria, Sârbia, Grecia şi Muntenegru, să află de Duminecă în capitala României, unde, împreună cu representanţii regatului român, Mercuri au început pertractările pentru legarea păcii şi introducerea de stări normale, sănătoase şi durabile, în Balcani.

E şi acesta un act, din care bătrâna şi neputincioasa Europă va trebui să înţeleagă, că astăzi nime nu mai vrea să stee sub tutela ei şi să se acomodeze dorinţelor şi ordinelor ei, ci chiar şi stătuleţele cele mai mici îşi regulează ele între ele afacerile şi-şi aplanează singure neînţălegerile. Fără ştirea şi aprobarea statelor mari europene au plecat în răsboiu popoarele din Balcani, şi tot ele vreau să se şi împace, prin representanţii lor, fără amestecul marilor puteri, ţinând în vedere numai interesele lor proprii, nu interesele marilor puteri europene, cari n'au făcut alta sub durata răsboiului din Balcani, decât au încurcat numai lucrurile.

De bătrâna Europă, care a stat atâta amar de vreme nepăsătoare faţă de tirăniile Turcilor, săvârşite în contra popoarelor creştine de sub stăpânirea lor, nu mai ascultă astăzi nime şi sfaturile ei nu le mai cere nime.

Diplomaţia europeană, care de atâtea ori s'a blamat în cursul răsboiului din Balcani, şi care şi în chestia Albaniei, de astă earnă până acuma abia a ajuns la stabilirea hotarelor acestui nou stat independent şi autonom din Balcani, va trebui se renunţe dela rolul pe care l-a jucat atât de rău, nu numai acuma, ci şi altădată, în diriguirea sorţii popoarelor, de esemplu atunci, când resplata purtării bravuroase a armatei române în răsboiul ruso-româno-turc dela 1877 a consimţit să fie, ba a decretat să fie, pentru România perderea Basarabiei.

E bine deci, că nu se mai cere, ba nu se mai admite amestecul marilor puteri la aplanarea divergenţelor dintre popoarele din Balcani, ci ele singure caută să ajungă la înţălegere şi pace, prin representanţii lor, întruniţi în conferenţa din Bucureşti. Şi este speranţă întemeiată, că pacea va fi legată între popoarele înduşmănite din Balcani, în timpul cel mai scurt, pentrucă toate simţesc necesitatea păcii, dar mai ales, pentrucă pertractările de pace se ţin sub patronajul României, care ne mai având să ceară revendicări teritoriale, ori alte favoruri, pentru că Bulgarii i-au dat de bună voe linia strategică Turtucaia-Dobrici-Balcic, iar mai mult România nu cere, e cu totul desinteresată, şi poate să facă pe împăciuitoarea, influinţând şi asupra unora şi asupra altora.

E foarte frumos rolul pe care-l are România în răsboiul din Balcani, în care a întrat în momentul cel mai potrivit, ca factor de moderaţiune, un rol pe care-l relevează în mod foarte simpatic toate ziarele mari europene. Astfel ziarul „*Figaro*“ dela Paris scria într'un număr mai recent următoarele despre acest rol al României:

„Pe măsura ce evenimentele balcanice îşi urmează cursul lor, rolul României se precizează tot mai mult. Mobilizând armata sa şi participând în răsboiul actual, guvernul român şi-a impus două puncte de urmărit: o *rectificare de frontieră* şi *menţinerea echilibrului balcanic*, de care România are în primul rând interes.

Din cele două puncte urmărite, primul este deja atins, de oarece cabinetul din Sofia a comunicat oficial, că acceptează cedarea fără nici o condiţiune a liniei Turtucaia Balcic. Al doilea punct nu va întârzia să fie şi el îndeplinit pe urma negocierilor din Bucureşti.

In aceste negocieri, România are un rol preponderant. Armata sa este intactă faţă de celelalte armate, epuizate prin două luni de răsboiu crâncen şi prin epidemii. Autoritatea României şi influenţa sa sunt măsura forţei de care dispune.

Pentru a fi în stare această ţară să sfătuiască şi să impună moderaţiune celor învingători, trebue în primul rând să se arate ea singură rezonabilă şi moderată. România cu drept cuvânt să poate spune, că urmează această linie de conduită. Rectificarea graniţei pe care ea o reclamă azi este aceeaş pe care a cerut-o astă iarnă, atunci când armatele regelui Ferdinand se întorceau triumfătoare din răsboiul ce-l purtaseră împotriva Turciei. Cum se vede, România nu a exagerat pretenţiile sale faţă de o Bulgarie învinsă, după cum nu le-a exagerat nici faţă cu Bulgaria cea victorioasă.

Această conduită îi permite României să recomande prudenţă şi să stătuiască pe învingătorii ce se vor întâlni în Bucureşti. Toată lumea este gata să recunoască dreptul ce se cuvine României de a conduce ea singură negocierile de pace.

Şi de sigur, că ea nu se va folosi de influenţa de care dispune, decât pentru a modera pretenţiile adversarilor şi a facilita nişte raporturi de prietenie.

România nu este, drept vorbind, în stare de răsboiu cu Bulgaria.

Răsboiul dintre aceste două ţări s'ar putea numi un răsboiu dulce, un răsboiu în dantele, care se face dintr'o nevoie reală. Regele Carol a înţeles, că o înfricoşetoare secetă ameninţă populaţia bulgară, lipsită de toate comunicaţiunile cu străinătatea, şi s'a grăbit să-i acorde toate înlesnirile, care-i permit o repede prefacere.

România, prin situaţia sa geografică şi etnografică, este un stat, care face parte din peninsula balcanică, dar nu este câtuşi de puţin şi ea însăşi o ţară balcanică. Este un actor, care se dedublează, care se află deci în positura excelentă de a putea găsi o soluţiune de împăciuire, singură în stare de a face o pace binefăcătoare şi durabilă în aceste ţări, în cari răsboiul prea lung a făcut adevărate ravagii“.

Şi cumcă de fapt aşa se va întâmpla, oferă garanţă destulă împrejurarea, că din partea statului român participă la pertractările de pace din Bucureşti, nu întru atâta că interesaţi şi împricinaţi, cât mai mult ca drepţi judecători, cei mai luminaţi bărbaţi de stat ai României, domnii *Titu Maiorescu,* ministru-president, *Tache Ionescu*, ministru de interne, *Al. Marghiloman*, ministru de finanţe şi *C. C. Disescu*, ministru de culte şi instrucţiune publică, iar ca esperţi militari generalul *Coanda* şi colonelul *Cristescu*.

Pertractările de pace. Şedinţa primă a delegaţilor întruniţi în conferenţa de pace dela Bucureşti, ţinută Mercuri d. a. la orele 4, în palatul ministeriului român de esterne, s'a terminat foarte bine, întrucât toţi cei interesaţi au căzut de acord, că nu se cuvine, ca sub durata pertractărilor lor se mai bubue tunurile şi să se descarce puştile, deci au legat *un armistitiu de cinci zile.* Despre decursul acestei şedinţe prime se cunosc adecă până acuma următoarele amănunte: Şedinta a deschis'o domnul *Titu Maiorescu,* prim-ministrul român, care a salutat pe domnii delegaţi ai statelor balcanice, în numele Regelui, al guvernului şi al naţiunei române. Delegatul Sârbiei, *Paşici*, ministru-president, a rugat apoi pe dl Maiorescu, în numele şi al celoralalţi delegaţi, se primească presidenţia conferenţei. Domnul *Maiorescu* a mulţumit pentru încredere şi a primit invitarea. S'a sculat apoi ministrul-president al Greciei, *Venizelos,* şi a făcut propunere pentru încetarea ostilităţilor pe câmpul de răsboiu. Ministrul bulgar de finanţe, *Toncev*, face constatarea, că toţi cei presenţi sunt pătrunşi de necesitatea decretării armistiţiului. Nu mai accentuează şi din partea sa aceasta necesitate, ci roagă pe delegaţii din conferenţă, să fie tot aşa de pătrunşi şi de necesitatea *legării păcii definitive*, pe care întregul popor bulgar o doreşte. S'a compus apoi protocolul despre decretarea armisti-

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

Considerând fondul moral — educativ al întregului volum, precum şi stilul uşor şi conţinutul destul de interesant, — această carte e potrivită pentru bibliotecile şcolare dela sate şi anume pentru băeţii şcoalei de repetiţie, dela 12—15 ani. Ultima piesă se potriveşte mai bine pentru adulţi.

Volumul Nr. 19 din Biblioteca românească conţine 3 piese teatrale pentru fetiţe. Prima piesă „Princesa curcanilor“ ne arată, cum 2 surori dela ţară aveau o prietină dela oraş (Bucureşti), care a petrecut câtva timp în societatea acestor surori. Una dintre ele era blândă şi modestă, cealaltă îngâmfată şi afectată. Cea din urmă, în tovărăşie cu prietina dela oraş, îşi făcea tot felul de planuri de a merge la Bucureşti la prietina cea bogată, unde va juca un rol ca o princesă.

Inzadar s'a încercat sora sa să o abată dela aceste gânduri, cari erau în continuu nutrite şi aţâţate de prietina dela oraş, a căror părinţi se aflau într'o situaţie materială foarte bună.

O epistolă sosită dela Bucureşti a nimicit însă toate planurile şi speranţele sorei îngâmfate prin vestea adusă, că a ars casa şi fabrica părinţilor prietinei dela oraş, ajungând astfel într'o situaţie materială foarte sdruncinată. Intâmplarea aceasta o readus însă pe sora îngâmfată şi pe prietina ei la sentimente mai bune, ear sora cea modestă a făcut pe cea îngâmfată „princesa curcanilor“.

Din cele enerate mai sus se poate vedea, cumcă fondul moral al acestei piese nu e de o importanţă deosebită. Cu toate acestea piesa e educativă, combătându-se prin ea îngâmfarea şi dispreţul celor mici, prin urmare, ca piesă de cetit, e potrivită pentru elevele şcoalei de repetiţie dela 12—15 ani.

Asemenea piesa următoare „Caterina e nevinovată“ încă nu conţine aproape nici un fond moral, dar prin umorul presărat în textul ei, stârneşte plăcere şi atragere la cetit.

Modul cum fetele din pension s'au jucat „dea judecata“, făcându-se una presedintele judecătoriei, alta advocatul apărător al bucătăresei, care avea se fie judecată, pentru-că a furat un borcan de dulceaţă, ear celelalte judecătorii, — produce haz, care aţâţă curiositatea cetitorului, îndemnându-l astfel la aflarea resultatului final, care e nevinovăţia bucătăresei Caterina.

Această piesă încă e potrivită pentru elevele şcoalei de repetiţie dela 12—15 ani.

Cea din urmă piesă din acest volum e „Ingâmfarea pedepsită“.

Deşi piesa are un conţinut moral şi educativ, aducând la sentimente bune pe o copilă îngâmfată şi pe o mamă înfumurată, totuşi conţinutul ei se potriveşte mai mult pentru elevele dela oraşe, cari fac furoare prin toaletele lor scumpe şi prin feluritele prăjituri, ce le ştiu pregăti.

Având însă în vedere faptul, cum Margareta, fată săracă, dar cinstită şi corectă, prin scăparea din flacările focului a copilei princesei, şi-a câştigat stima şi iubirea acesteia, adoptând pe Margareta de a 2-a copilă a ei, — piesa, ca variaţie printre celelalte, poate avea loc, ca material de cetit într'o bibliotecă şcolară, potrivită fiind şi aceasta piesă numai pentru elevele şcoalei de repetiţie. Volumul întreg se potriveşte mai mult pentru o bibliotecă dela oraşe.

Dintre cele 3 volume date mie spre censurare, cel mai potrivit pentru o bibliotecă şcolară de pe sate e însă „Teatru pentru copii“ aflător sub Nr. 26—17 din Biblioteca românească, de I. Luncan şi C. D. Mugur.

Limbajul ales, dulce şi plăcut; stilul înflorit şi fermecător, precum şi materia tratată, care întreagă e luată din viaţa poporului dela ţară, — te câştigă şi captivează încă dela prima pagină.

Acest volum conţine 10 piese de teatru pentru băeţi. Cele mai de forţă din ele sunt „O şezătoare la ţară“ şi „Licuriciul“.

In cea dintâi se arată, cum petrec ţăranii serile de earnă, femeile lucrând, iar bărbaţii spunând poveşti. Prin această piesă ni se arată amănunţit o şezătoare la sate. Fiecare membru e dator să povestească sau să cânte ceva. Rolul conducător îl are moş Buturugă, care spune o poveste frumoasă despre o luptă crâncenă dintre 2 împăraţi puternici, despre urmările ei, ear Miu ciobănaşul una despre zina zorilor, care vine noaptea şi veghiază asupra oamenilor buni şi harnici, până sunt adormiţi.

E fermecător tabloul, când toţi cei din şezătoare adorm în urma fluerului fermecat al lui Miu şi vine zina ca o fantomă cântând şi spunând cuvinte măgulitoare la adresa celor din şezătoare.

Nu mai puţin interesantă e piesa „Licuriciul“, care are un fond moral atât de puternic, încât admiri puterea Dumnezeiască, care a scăpat prin un mic licuriciu o femeie văduvă cu copila ei dela o mare nenorocire.

Tot astfel sunt şi celelalte bucăţi cu un însemnat fond moral şi educativ. Acest volum e potrivit pentru elevii dela sate de ambele sexe şi îl pot ceti cu deplin succes chiar şi elevii dela 9—12 ani de etate. E potrivit însă şi pentru elevii de 12—15 ani.

Nu ştiu dacă mi-a succes sau nu a satisface pe deplin însărcinărei date. Bunăvoinţa însă şi tragerea de inimă nu mi-a lipsit la facerea acestui raport.

Tilişca, în 18 Iunie 1912 n.

Ioan Bratu,
înv.-dir.

ţiului şi cuprinsul seu a fost imediat telegrafat la curţile din Sofia, Belgrad, Atena şi Cetinie, pentru a se ordona sistarea ostilităţilor. Armistiţiul s'a început eri, Joi, la orele 12 din zi. Toate trupele au remas pe loc în posiţiile pe cari atunci le aveau. A doua şedinţă s'a ţinut eri, Joi, d. a. la orele 4. A făcut cea mai bună impresie pretutindenea faptul, că armistiţiul a fost decretat în unanimitate, deci cu învoirea tuturor, şi de aici se scoate conclusia, că şi legarea păcii e ca şi asigurată. Probabil pentrucă cei interesaţi o fac, nu diplomaţii marilor puteri europene!

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

In lumea pedagogică germană s'a sărbătorit fără mult sgomot 150 de ani dela naşterea poetului-pedagog Jean Paul Friedrich Richter.

Mişcarea spirituală epocală — urmată de o muncă culturală sârguincioasă, de zvârcoliri răsboinice a popoarelor pentru lumină, progres şi libertate — ce caracterisează *timpul* în care a trăit acest scriitor, a lăsat urme adânci şi în istoria Pedagogiei.

Afară de vremea noastră, nici când interesul pedagogic n'a preocupat mai viu spiritele, ca tocmai la finea sec. 18 şi începutul sec. 19. Era doar convingerea, că o reformă radicală începe abia cu educaţia tinerelor generaţii. De aceea bărbaţi, cari au devenit nemuritori pe diferite terenuri, nu rămaseră indiferenţi nici faţă de problemele educative. Pe lângă pedagogi în înţelesul strâns, vedem în acest timp, numit şi *secol pedagogic*, feluriţi învăţaţi, entuziaşti, organizatori, iurişti, filosofi, teologi, lăsând brazde adânci şi pe ogorul Pedagogiei. Aşa, după „reformatorul revoluţionar" *Rousseau* cu „Emil" şi „Contractul social„; pe lângă apostolatul pedagogic al marelui *Pestalozzi*, afară de înţeleptul din Kőnigsberg *Kant* cu ale sale „Prelegeri pedagogice"; afară de „filosoful între pedagogi şi pedagogul între filosofi" *Herbart*; pe lângă *Fichte* cu „Cuvântările către naţiunea germană", pe lângă episcopul *Sailer* cu cartea „Despre educaţiune pentru educatori", afară de *Philantropinişti* şi de *Humaniştii reînviaţi*, şi alţii ca Schwartz, Arndt, etc. întâlnim şi talente mari *poetice*, cari contribuiră cu preţiosul lor concurs la înflorirea acestei ştiinţi. E de ajuns să amintim pe un *Goethe* cu „Wilhelm Meister", pe un *Schiller* cu „Scrisorile despre educaţia estetică a omului", pe un *Lessing* cu „Educaţia genului omenesc", pe un *Wieland* cu „Agathon", nu mai puţin pe *Herder* ş. a.

Dară cel-ce între poeţii clasici germani s'a interesat mai mult de problemele pedagogice, a fost de curând sărbătoritul *Jean Paul.* El este, între poeţi, pedagogul per eminentiam. Diferite sunt raporturile, cari leagă pe autorul „Levanei" de educaţie. Eşit din tagma învăţătorească — moşul său a practicat dăscălia toată viaţa, iar tatăl său timp îndelungat — împărtăşind, ca profesor ani de zile durerile şi bucuriile acestei stări, el a fost în măsură să îmbrăţişeze cu mai multă căldură decât ori-care alt poet contimporan, ştiinţa şi arta despre formarea şi cultivarea facultăţilor trupeşti şi sufleteşti ale celor mici şi neînvăţaţi.

Romanul său — ca în genere tot scrisul lui — a isvorât în cea mai mare parte din interes pedagogic. Eroii lui ni-i arată, cum se desvoltă şi se formează omul sub anumite influinţi culturale, ce putere binefăcătoare are o educaţie bună şi cât de dezastroase sunt urmările unei creşteri rele. Aproape în toate istorisirile sale scoate la iveală pe dascăl, căruia ştie să-i împrumute o mulţime de evenimente din propria-i tinereţe şi nu puţine trăsături ale caracterului său individual. Chiar şi în idilele sale cele mai reuşite, poezia vieţii şcolare, cercul mărginit al dascălului dela ţară cu norocu-i răstrâns, e acee-ce ne vorbeşte mai captivător inimii. Cu tot dorul poetului după nemărginire, caracteristica scrisului său rămâne: *dragostea* lui particulară pentru ce-i restrâns, pentru ce-i pacinic, *„pentru viaţa liniştită şi cea casnică"*, cum însuşi o mărturiseşte. Aşa se esplică interesul lui manifestat în decursul vieţii sale întregi, pentru viaţa internă a lumii copiilor, cu dimensiunile ei mici, cu contururile ei nelămurite, cu desteritatea de a fi mulţumiţi prin cele mărunte.

Calda însufleţire cu care susţinea drepturile celor mici, isvorâtă din imaginea vie a propriei sale copilării, pe care o redă neştearsă în diferitele sale zugrăviri poetice, ni-l prezintă şi pe el tot un fel de copil.

Ca şi conţinutul scrierilor sale, ast-fel şi *personalitatea* lui Jean Paul cu mersul ei spiritual prezintă nu puţin interes psihologic. La el nu vedem un mers regulat al cultivării, nici o desvoltare spirituală statornică şi bine plănuită, ci sub mii de piedeci se ridică talentul şi mai mult decât o trăsătură a individualităţii sale poetic-pedagogice se desprinde din acele lupte, pe cari soartea vitregă le-a hărăzit tinereţii sale.

S'a născut[1] la 21 Martie 1763, un an după apariţia lui Emil şi a „Contractului social" de Rousseau, — în orăşelul Wunsiedel, unde tatăl lui era preot. Copilăria şi-o petrece în satul Ioditz de pe ţărmul râului Saale, unde părintele îşi mută sfera de activitate (la 1765). Aici în singurătatea vieţii dela ţară îşi petrece Jean Paul anii copilăriei, izolat de ceilalţi copii, căci tatăl său din motive necunoscute — poate sub influinţa lui „Emil" — îi interzise nu numai de a cerceta şcoala satului, ci îl opri de a părăsi până şi curtea parohială. Numai când afacerile oficiului parohial aduceau cu sine îndepărtarea părintelui de acasă, atunci sub aprobarea tacită a mamei putea să se asocieze şi tinărul nostru la ceata ortacilor săi în jocurile lor zburdalnice. Rare-ori avea bucuria de a face pe curierul tatălui său pe la dascăl sau pe la alţi oameni din sat, sau chiar până în orăşelul vecin Hof; odată pe an întovărăşea pe bunici şi pe mamă la iarmaroc, de unde se întorcea cu bogate reprezentări despre fel de fel de lucruri noi şi fermecătoare. Multe din aceste impresii ale copilăriei sunt poetizate în „Viaţa lui Quintus Fixlein".

Abstrăgând dela aceste momente izolate, toată copilăria şi-a petrecut-o Jean Paul sub ochii tatălui... Şi aşa se explică, că influinţa nemijlocită exerciată de părinte a copleşit cu mult pe cea a mediului extern. De aceea şi icoana pe care ni-o oferă tatăl — o capacitate muzicală productivă, o fire predispusă la malancolie, schimbând-o adese în vioiciune glumeaţă, o strictă conştienţiozitate în împlinirea oficiului de predicator, un stâlp neclintit al ortodoxiei protestante — prezintă multă asemănare cu trăsăturile caracteristice ale scriitorului de mai târziu. Ast-fel vedem la acesta, acel contrast al sentimentului cald şi al satirii reci, predilecţia pentru umorul şi gluma veselă, abundanţa simţirii şi bogăţia ştiinţii, năzuirea statornică către cele înalte şi alipirea strânsă de cele zilnice. Conştienţiozitatea strictă a oficiului la părinte, se preface la fiu într'un fel de pedanterie în propria-i cultivare şi prelucrare a cugetării şi ştiinţii sale. Statornicia teologică produce fundament religios deşi liber, însă neclintit pentru întreaga simţire a fiului. Acesta moşteneşte fără îndoială şi darul muzical al tatălui, căci rolul extraordinar pe care l-a jucat fantazarea lui Jean Paul la clapele pianului în întreaga lui viaţă, impresia adâncă ce o produce în sânul societăţii ce-o delecta, înseamnă ca şi un şir de compoziţii. Vădit că simţul artistic — deşi purtând caracterul unei fantazii fără frâu, cu puţină stabilitate plastică — s'a transplântat peste ogorul poetic, cu destulă abundanţă. Până şi melancolia tatălui îşi face apariţia la fiu, deşi ceva mai târziu. Şi e curios că tocmai după cele mai frumoase succese, după cele mai reuşite prestaţii ale scriitorului, izbucneşte ea, ca să contrasteze vioiciunea sufletului atât de mult recomandată de poetul-pedagog.

Mai puţin a moştenit Jean Paul din fiinţa mamei. Dela ea pare că a primit scriitorul acea trăsătură fină a simţirii sale, acea gingăşie în purtare faţă de sexul frumos, care-l face idealul multor visări femeeşti.

Pe lângă moştenirea asta naturală a fost pentru scriitorul nostru de mare însemnătate şi *educaţia* părintească, care nu se deosebia întru nimic de cea a timpului, ce „prin blănuri, mijloace purgative şi aerul închis al odăii, voia să asigure viitorul copiilor". Că această îngrijire corporală moleşitoare iraţională şi nenaturală o arată la tot pasul ori-şi-ce copil, căruia odaia îi e mai mult o temniţă, iar îmbrobodeala un jug. Astfel şi copilul Jean în contra practicei comune nu arare-ori căută să aplice contra medicină „alergând ori-de câte-ori i se dedea ocazie, prin ploaie şi vreme friguroasă" căutând prin înăsprirea corporală „garanţa vieţii îndelungate".

Tot aşa de nenaturală şi de nepedagogică ca educaţia timpului fu şi *instrucţia* de care se împărtăşi tinărul Paul. După o scurtă cercetare a şcoalei comunale, Jean şi cu cei doi fraţi ai săi deveniră exclusiv elevii tatălui lor. E de neînchipuit însă — se exprimă un bun cunoscător[2] al poetului, — cât de mehanic şi sec ştia umanul tata să-şi instruiască fiii, dându-le zilnic să înveţe papagaliceşte timp de 7 ore în odaia încuiată lucruri nepricepute sau abia înţelese, din latineşte. Dară tocmai procedeul acesta silit, modul nenatural de instruire a îndemnat pe Jean să-şi vină singur în ajutor. Şi atunci bogăţia darurilor spirituale care de timpuriu se manifestă în tinărul nostru, îi arătă calea propriei cultivări — autodidacticismul — cetind necontenit şi făcându-şi extrase din cele cetite.

Iar cazul, când instrucţia greşită a dat anză la proprie cercetare pedagogică — nu e unicul. Să ne amintim numai de Comenius cu strigătul dureros la adresa şcolii timpului său: *„O mihi praeteritos referat si Juppiter annos"!*

Nepretinoase şi neiscusite fură pentru tinărul nostru şi prelegerile de geografie şi de „filosofie" date de capelanul Vö kel din Schwarzenbach (dela 1776), asemenea studiile umanistice din gimnaziul dela Hof, pe care l vizită dela 1779. Urmarea acestei instrucţii posomorâte nu a fost alta, decât potenţatul zel de a-şi alimenta singur sufletul cu hrana ce-i priia, în măsură corăspunzătoare şi pe calea cea naturală. In frasa lui de mai târziu *„alles Lernen war mir Leben"* se cuprinde pe lângă acel imbold minunat de cultivare de sine, pe lângă bucuria de a-şi fi lărgit însuşi cercul cunoştinţelor sale, indirect şi plângerea că nu a avut un unic profesor adevărat, că singur a trebuit să depună multă muncă până să afle tocmai aceea ce-i trebuia. (Va urma).

Din România.

Administraţie românească în teritoriile ocupate.

După ce trupele române au ocupat Silistra şi au înaintat spre Turtucaia, Dobrici şi Balcic, guvernul din Bucureşti a luat măsuri să instaleze în aceste localităţi administraţia românească.

D-nii E. Morandini, directorul general al vămilor, Fotin Enescu, directorul cooperativelor săteşti, A. Opran Scărlătescu şi inspectorul vamal Urziceanu au intrat, din încredinţarea guvernului, în ziua de 4 Iulie în Silistra.

Dl Morandini era însărcinat de ministrul de finanţe să organizeze vama în vechea cetate românească Silistra, în Turtucaia şi Balcic. Cei cinci români intraţi în ziua de 4 Iulie în Silistra erau cei dintâi civili, cari călcau pe teritoriul ocupat de bravele armate române.

Dl Morandini împreună cu ceilalţi patru tovarăşi ai d-sale au stat în aceste regiuni 4 zile, în care timp au avut ocazia să constate o mulţime de fapte destul de interesante.

„Am plecat din Olteniţa la 4 Iulie — a spus dl Morandini unui ziarist din Bucuresti, — şi ajunşi la Călăraşi am trecut Dunărea spre Silistra, unde am intrat la 5 Iulie.

Vechea cetate românească e bine cunoscută; s'a scris mult despre ea şi ar fi zadarnic să vă mai povestesc deacolo lucruri deja cunoscute.

Tot în ziua de 5 Iulie am pornit din Silistra spre Dobrici. Ca să ajungem în acest oraş a trebuit să umblăm câteva ore cu automobilul şi să străbatem o mulţime de sate, locuite aproape în întregime de o populaţie turcească. Când ne zăreau Turcii, ne eşeau în cale cu snopi de grâu, pe cari îi înşirau dealungul şoselei. Acesta era salutul lor de bun venit. Copiii ne petreceau în urale şi femeile plângeau lăcrămi de bucurie în calea noastră.

Am ajuns în Dobrici la orele 6 seara.

Oraşul acesta are o poziţie pitorească cum rar întâlnim la noi în ţară. Cât priveşte starea lui economică, s'ar putea spune, că este destul de bună. Comerţul acolo este în toi şi populaţia nu este atât de săracă, cum este cea din restul Bulgariei. Cea mai mare parte din această populaţie o formează tot musulmanii. Şi în Dobrici ca şi în celelalte localităţi Turcii ne-au primit cu entuziasm, în vreme ce Bulgarii nu ridicau ochii să ne privească.

Ne întorceam dela Dobrici, când am zărit înaintea noastră un convoi de Turci, cu nevestele şi cu copiii lor. Dealungul drumului erau trase nişte care, în cari bieţii oameni îşi încărcaseră toată avuţia gospodăriei lor şi se îndreptau spre Dobrici. Ce se întâmplase? Armata română ocupând numai Silistra, Turtucaia, Dobrici şi Balcic, cu câte o rază înconjurătoare de câţiva kilometri, satele din împrejurimi rămăseseră neocupate.

Autorităţile bulgare, sub cuvânt că fac serviciul de rechiziţionare, jefuiau populaţia turcă şi întreg avutul îl încărcau spre a-l trimite în interiorul Bulgariei.

Am luat un Turc dintre cei cari i-am întâlnit în cale şi ne-am întors la Dobrici, unde am dat de veste despre cele întâmplate armatei române. S'a ordonat imediat să înceteze starea aceasta de jaf şi refugiaţii turci au fost întorşi la vetrele lor, unde nimeni nu mai avea să le „rechiziţioneze" ceva.

Ne-am întors a doua zi, din Dobrici, prin Karaome, la Silistra. Câmpurile în drumul nostru erau nesămânate, dar pământul bun de roadă. Poziţiile admirabile ne încântau vederile şi dacă nu ar fi fost drumul nepietruit şi stricat, plimbarea noastră ar fi fost încă din cele mai plăcute.

Satele din ţinuturile ocupate nu sunt cu mult mai sărace ca satele româneşti. Populaţia e însă mai puţin numeroasă şi aspectul ei mai mizerabil.

In cele 5 zile, cât am stat în teritoriile ocupate, de abia am avut timp să instalez serviciul de vamă în Silistra şi Turtucaia. In aceste două puncte am numit câte 5 funcţionari şi le-am dat instrucţiile necesare privitoare la serviciul ce-l vor avea de îndeplinit.

O a treia vamă o voi institui la Balcic, în timpul săptămânii care vine.

Am credinţa — a terminat dl Morandini — că din ţinuturile nouă româneşti vom face o grădină, în care cultura românismului să strălucească şi să fie un viu exemplu pentru vecinii noştri Bulgari".

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Despărţământul „Iodol" al „Asociaţiei" îşi va ţinea adunarea generală cercuală Dumineca în 17 August n. 1913 la orele 2 d. p. în şcoala română din Ciurilă.

Programul adunării:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului despre activitatea despărţământului în decursul an. 1912.
3. Raportul cassierului.
4. Raportul bibiotecarului.
5. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor.
6. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi.
7. Trei prelegeri practice poporale, predate de 3 teologi.
8. Rapoartele comisiunilor alese.
9. Eventuale propuneri.
10. Inchiderea adunării.

Invităm la aceste serbări culturale pe toţi membrii şi spriginitorii culturii poporale.

Din şedinţa comitetului cercual, ţinută în Jara-de-jos la 15 Iulie 1913.

Ioan Bucur, protopop, dir. desp.

Vincenţiu Sima, secretar.

*

Convocare.

Comitetul despărţământului Ludoş XXV al „Asociaţiunii" pentru literatura română şi cultura poporului român invită la adunarea generală cercuală, ce se va ţinea în 19 August a. c. n. la 3 ore d. a. în şcoala confesională română gr.-cat. din M.-Ludoş, dupăce adunarea generală convocată pe 12 Iulie a. c. din cauza revărsării Mureşului nu s'a putut ţinea.

Program:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţământului Ioan Boeriu.
2. Raportul secretarului despre activitatea despărţământului.
3. Raportul cassierului, încassarea taxelor şi înscrierea de membri noi.
4. Alegerea alor 2 comisii, una pentru censurarea raportului secretarului, iar ceealaltă pentru a cassierului.
5. Conferenţe intrate la directorul desp. înainte cu trei zile.
6. Raportul comisiilor.
7. Decernerea unui premiu aceluia, care va dovedi, că are cea mai îngrijită şcoală de pomărit pe teritoriul despărţământului „Ludoş".
8. Propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Murăşludoş, la 30 Iulie 1913.

Ioan Boeriu, dir. desp.

A. Badin, secr. desp.

Congresul învăţătorilor.

Convocare.

Din încredinţarea adunărilor de primăvară ale reuniunilor învăţătoreşti române, convocăm pe fraţii colegi din întreaga ţară la primul congres învăţătoresc, ce se va ţinea la Cluj, (sala Redutului orăşenesc, strada Unió 21) în zilele de 11/24 şi 12/25 August 1913, cu următorul

Program:

1. Constituirea Congresului.
2. Invăţătorul confesional în administraţia învăţământului.
3. Clasificarea învăţătorilor confesionali.
4. Reforma planului de învăţământ.
5. Chestiunea repartiţiei şcolare.
6. Dificultăţi pedagogice în instrucţiune.
7. Catehizarea.
8. Chestiunea cantoratului.
9. Substituirea învăţătorului în cazuri de morb.
10. Activitatea extra-şcolară a învăţătorilor.

---

[1] Mai pe larg: Jean Paul Fr. Richter's Levana v. Dr. K. Lange. Einleitung, şi Dr. Wilhelm Műnch: Jean Paul, der Verfasser der Levana.

[2] Dr. Wilh. Münch op. cit. pg. 11.

11. Invăţătorimea şi organizaţia ei economică.

12. Cualificarea continuă a statului învăţătoresc.

13. Chestiunea organizării pentru viitor.

14. Inchiderea Congresului.

La acest Congres invităm, că deosebită stimă, şi pe inteliginţa română de pretutindenea şi pe toţi prietenii şcoalei şi ai învăţământului poporal.

Fraţi învăţători! Iată trâmbiţa care vă chiamă la lupta sfântă pentru drepturile voastre şi ale şcoalei româneşti.

A sosit momentul mult aşteptat, când, arborând stindardul nostru pe care stă scris: binele şcoalei, învăţământului şi al învăţătorului român să părăsim, pentru un moment, vetrele noastre şi alergând cu toţii la Cluj, acolo, în unire, frăţie şi bunăînţelegere să punem fundamentul acelui edificiu măreţ şi puternic, care odată va trebui să ne găzduiască pe toţi şi se numeşte: organizaţie.

Voi, eroii fără nume, cari de veacuri întregi răspândiţi liberalismul şi cultura în massele mari ale poporului românesc, rupeţi-Vă două zile, din lupta continuă pentru binele altora, şi sacrificaţi-le viitorului vostru. Puneţi făgăduinţa sfântă, că veţi fi cu toţii de faţa la măreaţa şi istorica adunare dela Cluj, şi prin aceasta veţi arăta, tuturor celorce se cuvine, că sunteţi membrii unei corporaţiuni într'adevăr conştie de înalta ei chemare.

Treziţi-vă! Puneţi umăr la umăr, mână în mână, şi prin o organizaţie bine chibzuită, vă pregătiţi calea spre o viaţă vrednică de starea voastră socială şi truda grea ce o puneţi pentru luminarea poporului românesc!

Dela Cluj deci, nu-i iertat să lipsească numai cei bolnavi şi — mici la suflet!

*

Colegii anunţaţi a participa la Congres trebue să plătească o taxă obligătoare de 4 coroane, care se va trimite la adresa d-lui Andreiu Pora, preşedintele desp. Cluj în Kolozsvár, (Heltai-utca. Nr. 9), cel mult până la 10 August st. n, de unde vor primi un bilet de legitimare şi, la timpul său, Procesul verbal al Congresului (tipărit) şi vor fi împărtăşiţi şi de alte avantajii ce se vor putea esopera: cortel, vipt, teatru, escursiuni ş. a.

Să ne vedem cu bine la Cluj!

(Urmează subscrierile).

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, „Procul Ilie“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la orele obicinuite.*

*

Căminul studenţesc, care se proiectase să fie înfiinţat în Budapesta pe seama universitarilor români, a dat de pedeci. Guvernul nu admite înfiinţarea lui în condiţiunile stabilite de cei ce au iniţiat chestia internatului. Cetim adecă în ziarele din capitală următoriul comunicat: „In anul trecut s'a înfiinţat o societate pentru ridicarea unui internat pe seama studenţilor universitari români din Budapesta. Această societate a pus la cale o propagandă pentru scopurile internatului ajungând la un rezultat material de peste 50,000 coroane. Ministrul de interne, Sándor Iános, nu numai că nu a întărit statutele propuse de comitetul societăţii, ci a pretins ca în contradicţie cu spiritul statutelor înaintate spre întărire, să fie primiţi în internatul proiectat şi studenţi neromâni şi ca activitatea internatului să fie controlată de un comisar numit de guvern. După aceste precedenţe, comitetul societăţii va fi chemat la şedinţă spre a se lua o atitudine faţă de decisul ministerial“. Evident, că condiţiunile puse de guvern nu pot fi împlinite şi astfel înfiinţarea căminului studenţesc pe seama universitarilor români din Budapesta devine deocamdată problematică.

*

Răsboiul actual a fost prezis înainte cu cinci ani. In numărul din 11 Decemvrie 1908 al „*Adevărului*“ din Bucureşti s'a publicat o dare de seamă despre o şedinţă de hipnotism, ţinută în Craiova, la care a participat dl Leblanc, soţia sa, un sujet hipnotic minunat şi dl *Ciocăzan*, atunci primar al Craiovei. La întrebările puse de dl Ciocăzan doamna Leblanc a prezis atunci, că peste cinci ani *România va avea răsboiu cu Bulgaria.* Domnul Ciocăzan a întrebat astfel: „Când şi cu cine vom avea răsboiu?“ iar răspunsul a fost următoriul: „Nu D-Voastră faceţi răsboiul, ci sunteţi târâţi în el, atraşi fiind de conflictul dintre două puteri. Armata D-Voastră va lupta însă în Bulgaria“. „Şi resultatul răsboiului?“ a întrebat dnul Ciocăzan, iar răspunsul a fost: „La încheierea păcii! România câştigă o mărire de teritor, nu însă aşa de mare dupăcum aspiraţi!“ Intocmai deci cum s'a întâmplat!

*

Hymen. Domnişoara *Octavia Perian* din Criştior şi domnul *Pompiliu Acelenescu* din Galeş îşi vor celebra cununia religioasă Duminecă în 3 August n. la orele 5 d. a. în biserica gr.-ort. română din Criştior. Din acest prilej dl Pompiliu Acelenescu a donat fondului gimnaziului din Brad suma de 10 coroane.

*

Un atlet. Din Beclean se anunţă următoarele: Muncitorul Andrei *Ursu* îşi petrecea la cârciuma satului, şi dupăce a înghiţit câteva păhărele de rachiu, a scos afară pe toţi oamenii aflători în cârciumă. Jandarmii, fireşte, s'au grăbit la faţa locului, să aresteze pe Ursu; cu ajutorul altor cinci viteji au şi izbutit să transporteze pe muncitor la arestul comunal. Acolo l-au încuiat. După puţin timp s'a observat, că păretele casei unde Ursu era deţinut, începe a se clătina, ear din zid se răstoarnă pietri şi cărămizi. Voinicul arestat izbea cu pumnul în părete; dar, înainte de a-l doborâ cu totul, au sosit earăşi jandarmii şi i-au legat în fiare mânile şi picioarele, aşa ca să nu se mai poată mişca. Dimineaţa, când au sosit oamenii legii, ca să escorteze pe Ursu la arestul judecătoriei cercuale, n'au mai găsit în celulă decât bucăţile rupte ale lanţurilor. Andrei Ursu le sfărmase, a mai doborât câteva cărămizi din zid şi a scăpat. Până astăzi n'a putut fi prins.

*

Holera. Un comunicat al ministrului de interne spune, că la una din îmbolnăvirile suspecte din Temessziget s'a constatat holera aziatică. In considerare că acest caz s'a ivit într'o comună dealungul Dunării, s'au introdus toate măsurile necesare pentru a împedeca respândirea boalei din porturile aflătoare pe ţărmurii Dunării ungare.

*

Jubileul reformaţiunii. Biserica evangelică din Ungaria va serba în 1917 cu mari festivităţi jubileul de patru sute de ani ai existenţei sale. Din acest prilej se va construi în capitală o statue în memoria lui Luther şi se va înfiinţa un azil pentru copii găsiţi şi pentru orfani.

*

Epidemia din Balcani. A izbucnit holera, conform rapoartelor oficiale, şi în Salonic. In Sârbia s'au constatat până astăzi 400 de cazuri, au murit 161 persoane, partea cea mai mare soldaţi. In capitala sârbească s'au bolnăvit 118, au murit 48, — după date oficiale. — Jertfele epidemiei cresc zilnic în statele balcanice; armatele sunt decimate, sate şi oraşe se despopulează. Se crede, că boala au adus o bulgarii din luptele dela Ceatalgea. Prinşii bulgari, duşi la Niş, la Belgrad şi în alte locuri, au respândit pretutindeni microbii holerei. Un batalion de 800 de oameni din regimentul al 6 lea sârbesc, cum scrie corespondentul unui ziar francez, a pierdut în 3 zile *şase sute* de soldaţi, morţi de holeră. Statul major a dat poruncă, în care opreşte militarilor să-şi întindă mâna şi să se atingă.

*

Avuţia Franţei. Ziarul parisian *Journal Officiel* arată, că la băncile franceze se află peste 13 mii de depuneri, la care din 1873 şi până acum nu s'au anunţat nici deponenţii nici următorii lor. Suma acestor depuneri este de 180 milioane de franci, care vor trece în proprietatea erariului.

*

In sbor peste Atlantic. Ziarul *Daily Mail* a pus un premiu de 200 000 mărci pentru trecerea în sbor a oceanului Atlantic. Mulţi aviatori, în deosebi francezi şi englezi, se ocupă cu ideea de a obţinea premiul. Aero-clubul regal englez cere ca anunţările să se facă cu 14 zile înainte de încercarea sborului, trimiţându-se o taxă de 200 de mărci. La fiecare încercare se admite un singur aparat. Intreruperea călătoriei se permite numai pe apă. Trecerea peste ocean (din America în Europa, sau întors: din Europa în America) are să se facă în cel mult trei zile, adecă 72 de ore.

*

Cucuruz american. La Fiume a sosit Duminecă un vapor englez dela Buenos Aires cu 5 mii de tone cucuruz din Laplata. Partea cea mare a transportului este destinată pentru Dalmaţia, Istria şi Croaţia. Un nou transport va sosi în curând cu destinaţie pentru Ungaria, deoarece în urma recoltei slabe din anul trecut, şi din cauza opririi exportului din România, e mare trebuinţă de cucuruz în Ungaria.

*

Inrâurirea razelor X. Fiziologul M. Fraenkel a făcut nu de mult experimente cu razele X asupra animalelor vii. A aflat, că razele numite au influenţă chiar şi asupra generaţiilor următoare. Un purcel de 4 zile, expus razelor timp de o jumătate de oară, a rămas în desvoltare cu totul îndărât de ceilalţi purcei în aceeaş vârstă. Prăsila, după o jumătate de an, a acestui purcel a ieşit degenerată; pe urmă a încetat cu desăvârşire.

*

Indreptare. In concursul pentru cele patru posturi de învăţători din tractul Alba-Iulia, publicat în numerii 74 şi 75 pe pagina a patra, s'a cules şi tipărit din greşală „şcoale *comunale*“ în loc de şcoale „*confesionale*“.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ aranjază o excursiune de vară Duminecă, 3 August n. a. c. — în Dumbrava Sibiului. Plecarea în corpore şi cu muzica din Bratei în frunte se va face la orele $7^1/_2$ dim. dela localul Reuniunii. Preţul participării: Pentru domni 1 cor., pentru dame 50 bani, în care se cuprinde şi taxa pentru dans. La caz de timp nefavorabil excursiunea se amână pe Dumineca viitoare.

*

Icoane furate. Din biserica Santo Massimo în Padua s'au furat trei icoane, lucrate de Tiepolo, în valoare de câteva sute de mii de lire. Se presupune, că furtul s'a comis cu ajutorul crâznicului bisericii.

*

Comunicaţie restabilită. Direcţia căilor ferate anunţă, că pe linia Ludoş-Bistriţa circulează toate trenurile personale, reparându-se stricăciunile cauzate de potop.

*

Oraş de invidiat. Se scrie din Reghin, că în piaţa acestui oraş au început de câteva zile să scadă considerabil preţurile cărnii. In săptămâna trecută se plătea chilogramul de carne de vită şi de viţel cu 1 coroană şi 76 bani, astăzi se plăteşte cu *1 cor.* şi *4 bani.*

*

Mare premiu pentru o operă morală. Clubul Muzical din Newyork a publicat un interesant concurs. E vorba să se premieze cu zece mii dolari o operă, care, cu abatere dela direcţia „modernă“, să fie exclusiv morală. Premiul de moralitate priveşte, se înţelege, libretul operei.

*

Petrecere în Rod. Tinerimea din Rod va aranja o petrecere de vară Duminecă, în 3 August st. n. La caz de timp nefavorabil petrecerea se amână pe Dumineca viitoare.

*

Ajutorul Crucii roşie. Guvernul sârbesc a cerut dela Crucea roşie austriacă, să-şi întregească expediţia de ajutor prin trimiterea unui *laborator bacteriologic*, în urma ivirii epidemiei de holeră în Sârbia. Noua expediţie igienică austriacă a şi plecat din Viena Sâmbătă la Belgrad, sub conducerea unui medic de regiment, a unui medic ajutor şi a unui laborant. Crucea roşie sârbească a mulţumit celei austriace pentru sprijinul dat în îngrijirea soldaţilor răniţi şi bolnavi ai armatei sârbeşti.

*

Intrunirea stuparilor în Berlin. Stuparii din Germania şi din Austria s'au întrunit în congres la Berlin şi au organizat, cu această ocazie, o expoziţie instructivă. Ca invitaţi au luat parte la congres şi stupari din Ungaria. O greutate comună a tuturor celor ce se ocupă cu albinăritul, este lupta ce trebue să poarte cu massa considerabilă a falşificătorilor şi cu indiferenţa publicului consumător. Mierea artificială a luat în timpul mai nou un avânt atât de formidabil, încât Germania bună oară are astăzi o fabrică înfloritoare, care singură produce mai multă „miere“, de câtă miere produc toţi stuparii împreună. Mierea *bună*, curată, este un aliment dintre cele mai preţioase. Tocmai de aceea publicul ar trebui să i poarte mai mult interes.

*

Răsboiul din Balcani, representat în Bioscopul Apollo înainte cu câteva săptămâni, aici în Sibiiu, se va reprezenta din nou în săptămâna viitoare: Luni, Marţi, Miercuri şi Joi (în 4, 5, 6 şi 7 August a. c.). Ceice au avut ocaziunea să vadă acest film renumit au fost încântaţi de frumseţea lui. In momentele în care ne aflăm cu atât mai mult va plăcea ochiului scenele frumoase, când ne gândim că vederile de pe pânză întâmplate acum 36 ani au ajuns să se întâmple de nou în realitate. Filmul se împarte în 5 acte şi 17 scene principale. Reprezentaţiile se încep la $6^1/_2$ şi $8^1/_2$ seara. Indemnăm deci publicul român să nu întrelase a vedea aceste reprezentaţii în decursul cărora muzica militară ecsecută hore şi marşuri româneşti.

Cărţi şi reviste.

Mica biblie cu icoane, întocmită astfel, ca să poată fi la îndemâna tuturor creştinilor, de P. S. Sa, *Nicodim*, Episcopul Huşilor, Arhimandritul *Iuliu Scriban*, şi alţii, toţi membri ai „Asociaţiunii biblice“ din Bucureşti. Tiparul tipografiei „Guttenberg“ a succesorilor lui Iosif Göbl, Bucureşti. Preţul 2 lei esemplarul broşat şi 3 lei esemplarul legat în pânză. Să poate comanda şi dela librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Istoria naturală pentru şcoalele poporale, scrisă după cel mai nou plan de învăţământ şi împodobită cu ilustraţiuni, de Gheorghe Chelariu, profesor Braşov, editura librăriei I. I. Ciurcu. Preţul 75 fileri esemplarul. Manual aprobat de înaltul ministeriu.

*

Anuarul institutelor de învăţământ gr.-cat. din Blaj: gimnaziul superior, institutul pedagogic, şcoala civilă şi elementară de fete, şcoala de aplicaţie, şcoala învăţăceilor de meserii şi negustorii. Anul şcolar 1912-13. — Cuprinde: Apa ca factor geologic, conferenţă de Dr. Al. Borza. — Corpul profesoral dela gimnaziu e compus din 1 director şi 16 profesori ordinari, 4 extraordinari şi 3 catiheţi. Şcolari examinaţi la finea anului au fost în gimnaziu 542, între cari *90 gr.-or.*, arătaţi la datele statistice (pag. 98) *după* un singur romano-catolic. La institutul pedagogic au funcţionat: 1 director şi 14 profesori. Intre 82 elevi pedagogi 4 sunt gr.-or. — La şcoala de fete: 1 director şi 11 profesori şi profesoare; eleve 140, între care 30 gr.-orientale.

Reuniunea femeilor rom. din Braşov.

Anunţ şcolar.

Internatul de fetiţe din Braşov cu Şcoală de menaj şi industrie casnică.

Reuniunea femeilor române din Braşov aduce la cunoştinţa onoratului public condiţiunile de admitere în internatul său, pe care îl susţine şi subvenţionează cu o sumă însemnată spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

Invăţământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreţinerea locuinţei, spălatul şi călcatul, legumăritul, croitul de rochi şi de rufărie, cârpitul sistematic, cusutul cu maşina, diferitele lucruri de mână până la cele mai variate broderii, esecutarea jachetelor împletite, ţesutul la războiu dela cele mai simple până la ţesături de Smyrna, covoare şi costume naţionale.

Invăţământul practic se completează cu învăţământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei cu tot ce cade în sfera unei bune econoame de casă, teoria croitoriei, contabilitate şi chemie culinară, igienă, în deosebi religiune, limbă şi literatură română, limbă maghiară şi germană, cântări, desemn, educaţiune familiară.

Localul Internatului este proprietatea Reuniunii şi este situat în cea mai frumoasă parte a oraşului şi se compune din două corpuri de casă, împreună cu curte şi grădină mare, un pavilion liber încăpător, care se poate folosi ca atelier de lucru de mână în zilele frumoase.

Primirea elevelor în internat se face cu 1 Septemvrie st. v, (14 Sept. st. n.). Deoarece numărul locurilor este limitat, părinţii doritori de a aduce fiicele lor, sunt rugaţi a anunţa cât mai din vreme înscrierea.

Taxa anuală este pentru întreţinerea şi instrucţiunea completă de 450 coroane, inclusive îngrijire medicală şi băi, adecă câte 45 cor. lunar. Taxele se plătesc anticipativ lunar, cu obligământul de a achita toate 10 lunile ale anului şcolar.

Elevele solvente vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să prezinte certificat de şcoală, de botez şi de revaccinare.

Fiecare elevă va aduce cu sine: rufărie de corp 4—6 cămăşi, pantaloni, camisoane sau cămăşi de noapte, ciorapi, 12 batiste şi 3 şorţuri albe simple pentru bucătărie. Aşternut de pat: (saltea, 1 sau două perini, o plapomă, toate cu câte două rânduri de rufărie, adecă: 2 cearceafuri, lepedeie, de aşternut şi două pentru plapomă cu găuri de încheiat, câte 2 feţe de perină). Ştergare şi servete câte 4 bucăţi. Un cuţit, o furculiţă, o lingură mare şi o lingură mică. Perie de haine, perie de cap, perie de dinţi, perie de ghete, pieptenar rar şi des, un păhar sau ceaşcă pentru spălatul dinţilor. Toate adunate într'o cutie.

Imbrăcăminte: Un palton de iarnă, o cârpă sau un şal pentru eşit în curte. Hainele obicinuite acasă, 2 jupoane sau fuste de pichet pentru iarnă.

Pentru uniformitate s'au reglementat costume uniforme, precum şi şorţuri uniforme, pe care elevele trebuie să şi le lucreze în şcoală.

Uniforma costă 24 cor. fusta şi jacheta. Cămăşuţa albă cu motive naţionale 3 cor., 3 şorţuri câte 3 cor., pălărie de iarnă şi de vară câte 5 cor.

Localul şi direcţia Internatului se află: Braşov, Şirul Spitalului Nr. 10.

Informaţiuni se pot lua fie la Direcţiune, fie la presidenta Reuniunii, St. Fântânii 31.

Maria B. Baiulescu, presidentă.

Ioan Lengeru, secretar.

Nr. 217/1913. (187) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. a III a **Grid**, din protopresbiteratul Haţegului, se publică pe baza rezoluţiunei consistoriale din 14 Maiu a. c. Nr. 5982 Bis./1913 din oficiu nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu ştirea subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din comună, spre a-şi arăta desteritatea în cântări, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 7/20 Iulie 1913.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 425/1913. (186) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Cherges** şi filia **Popeşti** se publică nou concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica eventual liturghisi.

Deva, la 5 Iulie 1913.

Oficiul protopr. gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 8-lea de învăţător la şcoala confesională gr. or. rom. din **Poiana** (Polyán), protopresbiteratul Mercurei se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 100 cor. salar fundamental solvibil din fondul bisericei.

2. Relut de cvartir şi grădină în senzul legii nouă din anul 1913.

3. Restul salariului de 1100 cor. ajutor dela stat votat deja sub Nr. 31980/1913 Ministerial.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul prescris oficiului protopopesc al Mercurei.

Concurenţii înainte de alegere, au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci şi sărbători să cerceteze biserica, resp. să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

.Poiana, din şedinţa comitetului par. ţinută la 14/27 Iulie 1913.

Ilie Georgescu
preşedinte.

Ioan Tanase
notarul com.

Nr. 703/1913. (188) 1—3

Cu consenzul meu:

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 410/1913. (189) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II (a doua) **Bozeş**, în protopresbiteratul Geoagiului, după-ce alesul paroh Nicolae Fara a fost ales în comuna-i natală, se publică nou concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea de'a stat a dotaţiei preoţeşti.

Cererile instruite conform Regulamentului sunt a se înainta subscrisului în terminul deschis, iar reflectanţii sunt poftiţi a se prezenta în comună cu ştirea protopopului spre a se face cunoscuţi poporului.

Geoagiu, 15/28 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Vindere de moșie.

Vreau să-mi vând moşia mea din comitatul Bihorului lângă Oradea-mare în preţul neînsemnat de 295 cor. jugărul unguresc. Moşia constă din 1000 jugăre dintre cari 400 jugăre arat, restul pădure şi păşune. Locul de arat zace la şes, celalalt colină şi pădure foarte acomodat pentru păşune. Castelul şi edificiile aparţinătoare în stare bogată. Numai reflectanţi serioşi să se adreseze la **Dr. Vasile Bőzermény, Oradea-mare**, Széchenу-tér Nr. 1. (191) 1—2

Pădure și pășunat de vânzare.

In comitatul Bihorului în partea românească sunt de vânzare 1400 jugăre de pădure de fag şi păşune între cari şi cam 200 jugăre loc de arat, preţul jugărului 210 cor. Amortizaţiune favorabilă, precum şi condiţii uşoare de plată. Ţinut muntos, dar încungiurat de ape. Intrebări la **Dr. Vasile Bözermény, Oradea-mare**, Széchenytér Nr. 1. (192) 1—2

Apa minerală naturală

„HEBE"

din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;

e) la catarh de beşică şi rărunchi;

f) la haemorrhoide;

g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 8— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

De vânzare.

La administraţia acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecţii ale „Luceafărului"**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** şi **1912**, ediţie simplă, cu preţul de **30 coroane**. La cerere să vinde şi de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

Atelierul technic de dantist al lui

E. Dieker

este de nou deschis.

(190) 1—3

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 7—52

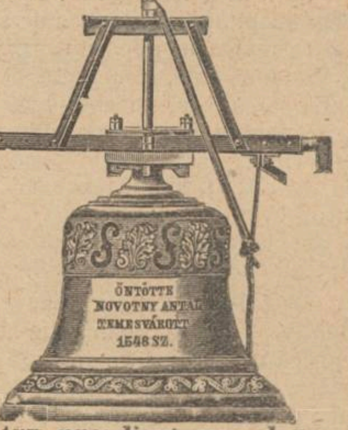

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 23—

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală" **I. PETRAŞCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 12—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 25 Iulie (7 August) 1913. Nr. 77.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 721 M.

CONCURS.

Pentru şase burse (stipendii) vacante de câte 1000 coroane din fundaţiunea Trandafil, — anume: patru din arhidieceză, una din dieceza Aradului şi una din dieceza Caransebeş, — se publică concurs cu termin până la 12/25 August a. c.

Cererile de concurs sunt a se instrua:

a) Cu extras din matricula botezaţilor, pe care să fie indusă adeverinţa din partea parohului local, ori a protopresbiterului, că concurentul aparţine şi acum bisericii gr. or. române din mitropolie.

b) Cu certificat — atestat — de sărăcie dela antistia comunală, vidimat şi de parohul local, ori de protopresbiterul concernent, despre starea materială şi socială a concurentului şi a părinţilor săi.

c) Cu testimoniul şcolastic cu nota generală eminent, conform dispoziţiilor actului fundaţional.

Cererile sunt a se adresa şi trimite Consistorului mitropolitan gr. or. român în Sibiiu — Nagyszeben — până la terminul fixat.

Sibiiu, 19 Iulie (1 Aug.) 1913.

Consistorul mitropolitan.

Interpretarea legilor şcolare.

— Chestiuni de drept şcolar. —

De Dr. iur. M. Crăiniceanu.

I.

De câţiva ani încoace, legislaţia ungară s'a remarcat prin votarea unui foarte urcat număr de legi, reclamate în parte de evoluţia rapidă şi multilaterală a vieţii publice pe toate terenele de manifestare. Imprejurarea aceasta ar putea face asupra unui străjn impresia, că a dat de-o ţară fericită, ai cărei legislatori au o grije neadormită de interesele variate ale bunilor cetăţeni; că ei caută prin votarea de legi nenumărate să asigure cât se poate mai bine o desvoltare normală şi sănătoasă a ţării şi instituţiilor ei. Şi totuş nu e aşa. Fericirea unui stat n'a atârnat şi nu va atârna niciodată de seria cât se poate de mare a legilor; tot atât de puţin depinde această fericire şi de faptul, că legile votate, sunt relativ cele mai bune şi cele mai drepte. Marele scriitor francez *Montesquieu* a spus un mare adevăr când a zis, că el nu apreciază o ţară după legile bune ce le are, ci după felul cum ele se aplică. Iar că aplicarea legilor nu se face totdeuna aşa cum o cere spiritul lor şi interesele juste ale cetăţenilor, rămâne un adevăr constatat prin experienţele zilnice din orice ţară, şi are să fie atribuit de-o parte insuficienţelor naturii omeneşti, de alta motivelor politice ascunse ale diferitelor guverne.

Aplicarea legii stă în cea mai strânsă legătură cu interpretarea ei. Oricât de bună ar fi o lege în concepţia ei, dacă i se dă o interpretare greşită ori tendenţioasă, urmează că ea va fi rău aplicată. Iar din o aplicare rea, se naşte o serie întreagă de complicaţiuni cu urmări fatale pentru interesele colectivităţii şi ale siguranţei statului.

Condiţia esenţială ca legea să fie bine interpretată, este *claritatea*. Lipsa de claritate înseamnă totdeuna spirit obtuz, mediocritate în inteligenţă, ceeace de sigur nu constitue un titlu măgulitor pentru legiferanţi. Se poate însă, ca în dosul echivocităţii unei legi, să se ascundă şi intenţii politice nemărturisite. Aceasta denotă o nuanţă de inteligenţă ori de rafinarie politică, dar nu este *moral*.

E necesar, ca legea să fie *clar* stilizată, să exprime limpede şi cât se poate de apodictic voinţa legislatorului şi să lipsească orice umbră de îndoială din contextul ei. Atunci interpretarea nu va putea da greş, şi-n consecinţă aplicarea va trebui să se facă în conformitate cu intenţiile de cari a fost călăuzit forul legislativ.

Trebue însă să mărturisim, că legile privite dintr'un punct de vedere general, nu sunt totdeauna *clar stilizate*. De unde urmează în mod logic, că ele în cele mai dese cazuri sunt greşit *interpretate* şi deci rău *aplicate*.

Cu deosebire suntem siliţi să facem această constatare, în legătură cu nouile legi şcolare. In special art. de lege XXVII din 1907, ne poate servi — cum vom arăta mai la vale — o serie de dovezi în privinţa aceasta.

Din leghionul de legi votate de parlamentul sumptuos de lângă Dunăre, vor fi destule nebuloase, complicate, îndoelnice, legea şcolară din 1907 însă excelează prin lipsa de claritate. Dela început până la sfârşit observi parecă nuanţa unei echivocităţi intenţionate, care te face să nu poţi găsi totdeauna explicarea corectă a dispoziţiilor ei. Ş'apoi stilizarea — ca'n deobşte a tuturor legilor — te încurcă şi mai mult. Ea deschide portiţe pentru interpretări surprinzătoare, interpretări subiective cari sunt în opoziţie cu dispoziţii din aceeaş lege ori cu altele incă în vigoare. Din această împrejurare au rezultat o mulţime de inconveniente păgubitoare şi pentru şcoală ca instituţie educativă, dar şi pentru susţinătorii ei şi în fine pentru învăţători, pe cari i-a adus într'o stare de nesiguranţă imposibilă. Ca o caracteristică a acestei legi serveşte faptul, că înşişi membrii corpului legislativ explicau greşit dispoziţiile ei chiar în vremea discuţiei din cameră. Astfel la discuţia generală un deputat român, care este şi bărbat de şcoală, contraria dispoziţia §-lui 20 care ar cere ca în şcolile cu subvenţie de stat 5 materii (Limba maghiară, Aritmetica, Geografia, Istoria şi Constituţia) să se propună *exclusiv* ungureşte. De părerea aceasta era toată lumea la noi. A trebuit să vină Consistorul din Sibiiu, şi să dovedească chiar cu cuvintele lui Apponyi, că §-ul 20 are să fie altfel interpretat şi nu cum vreau să-l mai interpreteze şi astăzi unii inspectori hiperzeloşi. Cuvintele lui Apponyi e bine să fie cunoscute în cercuri cât se poate de largi şi repetate cât mai des, pentruca să le înveţe şi organele statului încredinţate cu controlarea şcoalelor. Iată-le: „Én nem tartanám szerencsétlenségnek hogy ha ezek a tantárgyak csakugyan magyar nyelven adatnának elő, de a törvényjavaslatban ez nincs benne. Csak az van benne, hogy a miniszter által kiadott tanterv szerint tanitandók, általa jóváhagyott tankönyv szerint és az indokolásban benne van, hogy ebben a tantervben szándékozom intézkedni, mire nézve? Arra nézve, hogy, ezeknek a tantárgyaknak előadása, a magyar nyelvismeret megerősitésére is szolgáljon; hogy ezek a tantárgyak kizárólag magyar nyelven adassanak elő, az a törvényjavaslatban nincs benne, és a mi a törvényjavaslatban nincs benne, arra alapitotta t. képviselőtársam felszólalását“. (Româneşte: Eu n'aş ţinea de-o nenorocire dacă aceste materii s'ar preda în adevăr ungureşte, dar aşa ceva nu se cuprinde în proiectul de lege. Numai atâta e, că au să fie predate după un plan de învăţământ edat de minister, după manuale didactice aprobate de el, şi în motivare se indică, că în acest plan de învăţământ vreau să iau măsuri cu privire la ce? Cu privire la aceea, ca predarea acestor materii să servească şi pentru fortificarea cunoaşterii limbei maghiare; dar că aceste materii ar avea să fie predate exclusiv ungureşte, aceasta nu se cuprinde în proiectul de lege, şi st. coleg şi-a întemeiat vorbirea pe un lucru care nu există în proiectul de lege. Cf. „Országgyülési Értesitő“ din 12 Aprilie 1907). La discuţia specială dl Vasile Goldiş a propus, ca după cuvintele din § ul 20 „într'un număr de ore“… să se intercaleze cuvintele: „pe lângă respectarea deplină a limbei de propunere din respectiva şcoală“, tocmai cu scopul de-a înlătura interpretarea greşită, că aceste materii au să fie propuse exclusiv ungureşte. La această propunere Apponyi a răspuns astfel: „Adaosul st. coleg Goldiş e pe deoparte de prisos, pe dealta cred că s'ar da prilej la neînţelegeri. Dupăce susţinătorul de şcoală are dreptul fixat în §-ul 18 al acestui proiect de lege, de a stabili însuşi limba de propunere, dreptul acesta se extinde asupra tuturor acelora, în privinţa cărora legea nu face apriat excepţie. Dupăce însă legea nu face apriat excepţie în privinţa acestor materii, *dreptul susţinătorului de şcoală se extinde şi asupra acestor materii*“. (Cf. „Országgyülési Értesitő“ din 23 Aprilie 1907).

Din aceste interpretări să vede clar, că *în toate şcoalele noastre, aibă ele sau nu subvenţie de stat, cele 4 materii au să fie propuse exclusiv româneşte.* Planul ministerial din aceste 4 materii, plus limba maghiară, edat sub Nr. 80,000/1910 vine apoi şi stabileşte, că în şcoalele *subvenţionate de stat*, şi numai în acestea, materialul din cele 4 studii pertractat *româneşte* în orele respective, se va lua în „*rezumate scurte*“ (p. 105 a planului minist.) *şi* ungureşte, însă numai în orele speciale de limba maghiară fixate în orar. Invăţătorii noştri ar trebui să înveţe odată această interpretare corectă, şi să nu treacă în munca lor destul de istovitoare preste cerinţele legii.

O altă chestiune controversată este şi aceea a *aprobării manualelor didactice*. Inspectorii regeşti şi o mare parte a învăţătorimei noastre este de credinţa — deşi ea a fost combătută — că toate manualele, folosi-s'ar ele în şcoale fără ori cu subvenţie de stat — trebue să fie aprobate *şi* de minister.

Să limpezim deci şi aici lucrurile. Art. de lege XXXVIII din 1868 prin §-ul 11 dă dreptul confesiunilor, ca în şcoalele susţinute de ele să fixeze înşile manualele didactice. Acest drept nu i s'a sistat prin nici un fel de lege. Astfel autoritatea confesională stabileşte toate manualele cari au să fie folosite la diferitele materii, atât în şcoalele susţinute din mijloace proprii, cât şi în cele subvenţionate de stat. Acest drept sufere o modificare, însă numai cu privire la şcoalele subvenţionate de stat. Anume §-ul 20 al legii din 1907 dispune, că în aceste şcoale cărţile de cetire, cărţile de limba maghiară, Aritmetica, Geografia patriei, Istoria şi Constituţia au să fie aprobate, pe lângă autoritatea confesională, *şi* de ministerul de culte şi instrucţie publică. In consecinţă chiar şi în aceste şcoale, manualele de Religie, Geografie universală, Ştiinţele naturale, Obiectele artistice şi tehnice le aprobă *exclusiv* autoritatea confesională, fără a fi nevoie şi de aprobarea ministerială.

Că în adevăr aşa stau lucrurile, o putem dovedi şi cu alte argumente. La discuţia §-ului 20 al legii din 1907, deputatul Zakariás Iános a făcut un aditament de cuprinsul, că în toate şcoalele confesionale relativ la toate materiile să se folosească numai astfel de manuale, cari au fost prealabil aprobate de minister. La această propunere ministrul Apponyi a reflectat următoarele: „Ehhez a módositványhoz nem járulhatok hozzá, mert ez tényleg oly megszoritása volna az iskola fentartók autonomiájának, a milyenre az állami czélok elérése szempontjából szerintem szükség nincs“. (Nu pot consimţi cu această modificare, pentrucă ea de fapt ar însemna o astfel de restrângere a autonomiei susţinătorilor de şcoală, de care, din punctul de vedere al realizării scopurilor statului, nu e nevoie.)

Modificarea lui Zakariás a fost pusă apoi la vot, *ea însă a căzut.* (cf. Országgyülési Értesitő, din 23 Aprilie 1907). Din cele expuse deci, chestiunea aprobării manualelor este destul de clară şi nu poate da prilej la îndoieli şi interpretări greşite.

Prilej la nedumeriri mai dă şi § 19, cel mai gravaminos din întreaga lege şcolară. Anume să ştie că acest § pretinde, ca elevul nemaghiar după terminatea clasei a IV-a de şcoală să-şi poată exprima la înţeles gândirile în limba maghiară atât cu graiul cât şi în scris. Cei mai mulți inspectori regești interpretează astfel cuvintele „*la înțeles*“, că elevul român care a terminat clasa a IV-a trebue să vorbească ungurește corect, tără greșeli gramaticale și sintactice. Acesta este un exces de zel, care din punctul de vedere al situației și scopului lor, nu li se poate lua în nume de rău. Trebue să-l detestăm însă, din punctul de vedere al interpretării obiective a legilor. E deadreptul absurd a pretinde, ca un elev român s'au peste tot de altă naționalitate, să vorbească după 4 ani de școală primară córect ungurește, câtă vreme experiența zilnică ne dovedește că nici după 8 ani de liceu unguresc, și chiar la universitate, băieții nu-și pot exprima gândirile corect ungurește. Iată ce spune în această privință un *inspector regesc*, într'un raport al său relativ la o școală cu limba de propunere nemaghiară. „Rezultatul general al instrucției bun. Invățătorii propun cu stăruință conștiincioasă și cu mult simț practic.

Școala întreagă este în general practică și stă la nivelul pedagogic necesar; în conducerea ei să observă mâna stăruitoare și cu praxă a directorului. ... Pregătirea învățătorilor, cunoștința de limbi, metodul etc.... Invățătorii sunt calificați, știu ungurește, metoda lor în instrucție și educație e corăspunzătoare, viața socială și atitudinea lor patriotică e neexcepționabilă după cât știu....

Dar învață oare copiii ungurește? Instruirea limbei se face metodic și practic, *dar cu toate acestea copiii nu învață să vorbească ungurește, pentru că în școala cu limba de propunere străină, nici pe lângă cea mai mare stăruință nu-și poate însuși copilul cu putința de-a și vorbi limba aceea, din care acasă nu aude un singur cuvânt*“. (cf. Országgyülési Ertesitő din 23 Aprilie 1907 în vorbirea deputatului sas Gustav Lindner). Iată o mărturisire de mare însemnătate cu privire la imposibilitatea realizării §-lui 19 din Lex Apponyi. Ea este cu atât mai prețioasă cu cât ne vine dela un inspector regesc, ungur getbeget, care într'un moment de sinceritate a spus în raportul confidențial către ministrul său un mare adevăr, pentru a cărei recunoaștere noi ne cheltuim energia zadarnic. Se pare, că acest adevăr l-a înțeles și Apponyi, căci în răspunsul său din cameră dat deputaților naționaliști a spus și aceste cuvinte:

„..Și cutez să afirm, că acel elev, care în cei dintâi 4 ani nu poate ajunge acest scop al instrucției, că adecă să-și exprime gândirile *la înțeles* (în l. maghiară) — ***ceea-ce nu înseamnă ſluent, corect, gramatical și elocvent*** — acela nici în cei din urmă doi ani nu-l va ajunge“. (Ungurește: És merem állitani, hogy a ki ezt a tancélt, hogy t. i. érthetően tudja magát kifejezni, a mi nem jelenti azt, hogy szabatosan, korrekte, grammatikailag és ékesszólóan — nem éri el az első négy év alatt, az utolsó öt hat évben sem fogja elérni“. (idem, ibidem). Invățătorimea noastră să-și noteze deci bine aceste cuvinte ale urzitorului §-lui 19, și când s'ar întâmpla ca unul sau altul dintre inspectori să facă observarea, că elevul trebue să se exprime corect ungurește, atunci să i se arate interpretarea dată de însuși ministrul Apponyi.

Pertractările de pace. Merg încet pertractările de pace din București, astfel, că armistițiul care a expirat eri, Marți, la ameaz, a trebuiț să fie prelungit încă cu *trei* zile. Sunt încă mari deosebiri de vederi între representanții Bulgariei de o parte și ai celorlalte state balcanice de altă parte, dar este speranță, că vor ajunge și ei la înțelegere. Intre România și Bularia *înțelegerea e perfectă*. Bulgarii au acceptat toate condițiunile României, al cărei nou teritoriu, primit dela Bulgari, se extinde până dincolo de Balcic și Dobrici cam cu zece kilometri. Bulgarii au acceptat și condiția României referitoare la asigurarea vieții naționale pe seama Aromânilor din Macedonia și referitoare la inființarea unei episcopii române în Macedonia. Ințelegerea aceasta româno-bulgară a fost trecută într'un proces verbal, care a fost subscris de delegații ambelor țări. Ea are deci putere de drept.

Rolul României. Vorbeam în numărul din urmă despre frumosul rol pe care-l are acum România în jurul legării păcii între statele din Balcani, rol pentru care din unele părți România e invidiată, din alte părți felicitată și lăudată, fiindcă ea singură și-a creat acest rol important, din înțelepciunea Regelui ei și a bărbaților ei de stat. Aproape toate ziarele mari europene au scris articole foarte elogioase despre această frumoasă izbândă a regatului român, ajuns să fie acum conducător al popoarelor din Balcani, fără mandat dela Europa. Ziarul „Neues Wiener Journal“ scria de es. în numărul de Duminecă, 3 August, următoarele despre acest rol al României: „*Prestigiul Europei a scăzut foarte mult, și acum nu se mai așteaptă dela Europa rezolvarea crizei balcanice, pacea din Balcani, și nu dela înțelepciunea conferenței ambasadorilor din Londra*, ***ci dela tactica înțeleaptă și fină a României, dela oficiul de arbitru al lui Maiorescu***». Frumoase și meritate complimente la adresa României!

Se face în Viena o politică a imperiului?

de **Georg Fleșiariu**,
maior ces. și reg. în retragere.

IV.

Să continuăm cu pomelnicul. Elevii gimnaziului din Cincibiserici (80% ale poporațiunii le formează Germanii) sunt provocați să-și schimbe onorabilele lor nume germane cu nume unguresti. Ultimul recensământ arată o reducere (scădere) a elementului german cu 80.000 de suflete. Dacă luăm sporirea naturală de 8% și jumătate la o poporațiune de două milioane și jumătate, perderea în cei din urmă zece ani e aproape de jumătate de milion, în contul Germanilor, astfel, că statistica maghiară poate face socoteala, că în 30—40 de ani toți Germanii din Ungaria vor fi îngițiți. Și ce fac Germanii din Austria? Caută se lege alianță maghiaro-germană cu Tisza, care are curajul să declare în presă, că la Germanii din Ungaria „nu e de observat nici umbra sentimentului de nemulțămire ori de asuprire“. Așa scria cel puțin ziarul „N. W. Tagblatt“, în numărul dela 1 Decemvrie 1912.

Acestea sunt vorbe foarte serioase. Și cu astfel de „adevăruri“ se pregătește la noi opiniunea publică! Mai vine apoi ziarul social-creștin „Reichspost“ și aduce și el în întregime vorbirile pe cari le-au ținut corifeii reuniunii de cântări social-creștine din Viena, cu ocasiunea unei înfrățiri maghiaro-germane din Șopron, în special vorbirea în care s'a accentuat „cavalerismul maghiar“ și „credința germană“, ca stâlpi ai vechiului imperiu. Deci „credința germană“, umăr la umăr cu „cavalerismul maghiar“, care a mers atât de departe, încât cu ultima resoluțiune referitoare la reserviști a pricinuit Monarhului amărăciunea cea mai mare, căci M. Sa a văzut, că intenția e să i se iee drepturile aparținătoare Coroanei.

Atitudinea social-creștinilor dela moartea lui Lueger încoace a provocat mare nemulțămire în cercurile românești și a nimicit speranțele lor puse în partidul acesta. Mare amărăciune a provocat apoi și acordarea de concesii pe seama Ungariei, în înțelesul punctelor stabilite de mult de Tisza, fiindcă prin aceasta e subminată în prima linie unitatea armatei, care e dată acum pradă dualismului și maghiarismului, și tot ce e german, vine delăturat. Și ca nici urmă de vre-o unitate a armatei să nu mai remână, s'a schimbat, tot pe urma acestor concesiuni, și titlul ministrului de răsboiu, care nu mai e „ministru *imperial* de răsboiu“, ci numai „ministru de răsboiu“.

Aceea ce amărește însă mai mult pe Români e faptul, că sunt atât de slab representați în perlament. In loc de a avea 75—80 de deputați în dietă, au numai *cinci*. Dar și acestia au putut fi aleși după lupte înverșunate în cari au remas opt Români morți. Apoi a înverșunat mult pe Români imprejurarea, care a dat ansă și la demonstațiunile din București, că au fost persecutați și întemnițați din pricina noului episcopat, înființat în scopul maghiarizării, fiindcă s'au opus din toate puterile maghiarizării bisericii și religiunei lor.

Și toate acestea se întâmplă acuma, în zilele în cari chiar și Rusia acordă drepturi bisericești-naționale celor două milioane de Români din Basarabia, pecând dela Românii și Rutenii din Ungaria aceste drepturi vin confișcate. Nu e acesta scandal european, când bieților creștini nu li se permite să se roage lui Dumnezeu în limba lor maternă, iar dacă totuș fac lucrul acesta, vin aruncați în temniță? Nu măresc lucrurile; e fapt, că dintr'o singură comună, din Mottinul mic, 31 de credincioși au fost aruncați în temnița din Sătmar, cu preotul lor în frunte.

Lucrul acesta să aibă apoi efect atractiv, iar nu respingător asupra naționalităților noastre și asupra fraților lor din apropiata vecinătate? Și știut este, că episcopia aceasta maghiară s'a înființat cu cooperarea, și prin mijlocirea ministrului nostru de esterne. Ce este aceasta alta, decât incendiarea casei proprii?!

Tot pe urma concesiilor făcute oligarhilor am ajuns acolo, că armata noastră nu mai e „*armată imperială*“, în a cărei numire să se cuprindă puterea, forța ce o representă, o numire, care era steaua conducătoare pentru fiecare ofițer și patriot, ci acum avem „*armată comună*“, pentruca numirea de mai nainte să nu vatăme cumva ideea de stat maghiar!

Chiar și adevărata națiune maghiară, cu representanții ei scoși cu puterea din parlament, e stăpânită de mare amărăciune față de stările de lucruri din țara ungurească, prefácută astăzi într'un vas de pulbere, pentru care ar ajunge o singură — schintea. Și toate acestea în niște zile pline de primejdii pentru monarhia noastră, cum sunt zilele de astăzi, când ar trebui să domnească pacea și ințălegerea, care de fapt ar și domni, dacă poporul a fi stăpân în țara sa, nu oligarhia!

Demonstrație „valahă“ în Sibiiu.

Ziarele din capitală aduc știrea despre o demonstrație „valahă“, care a avut loc Sâmbătă în Sibiiu, presentând însă lucrurile, ca de regulă, în altă lumină, nu în cea adevărată. Ce s'a întâmplat adecă? Sâmbătă, în ziua prorocului Ilie, s'a făcut instalarea noului preot gr. ort. român din Sibiiu suburbiul-inferior, *Romul Bucșa*. Credincioșii iau ieșit în cale, la gară, cu banderiu și cu trăsuri, pentrucă tinerul preot venia deacasă, dela părinți. Credincioșii noștri din suburbiul-superior au primit *astfel* pe preotul lor, pentrucă au văzut, că tot *astfel*, cu banderiu și cu trăsuri, sunt duși din Sibiiu la parohiile lor și preoții săsești. Și fiindcă cu astfel de ocaziuni Sașii folosesc steaguri de colorile lor, roșu-vânăt, s'au crezut în drept Românii din suburbiul-inferior se folosească și ei un steag românesc, care de altcum nici nu era steag ci prapor, pe lângă steagul unguresc, pe care Sașii *nu'l folosesc* de loc la instalări de preoți. Poliția dela gară n'a dificultat, nici steagul nici banderiul, ba a dat îndrumări oamenilor, că pe cari strade să meargă cu convoiul. Când a ajuns însă cortegiul în fața primăriei, i-a ieșit în cale întreaga poliție și a provocat pe Moldovan, purtătoriul steagului românesc, să predee steagul, pentrucă purtarea lui e oprită. Moldovan a răspuns, că *depune steagul, de bună voe*, acolo unde i se va spune că are să-l depună, dar pe mânile polițiștilor el nu'l dă. Atunci au sărit polițiștii asupra lui, iau luat steagul cu forța din mâni, dupăce un polițist îl spintecase cu sabia, au dus steagul la magistrat și pe Moldovan la arest. A mers numai decât o delegație la căpitanul orașului, ca se ceară punerea lui Moldovan în libertate, dar domnul căpitan orășenesc, conturbat în conversația pe care o avea cu alți doi domni, a dat delegația în sensul strict al cuvântului pe ușă afară, fără a-i da nici un răspuns. Delegația s'a dus atunci la domnul primar Dörr, care a dispus imediat, ca Moldovan să fie pus în libertate. Văzând oamenii, că tricolorul lor e confiscat, au renunțat dela purtarea pe stradă a tricolorului unguresc. L'au depus și pe acesta în curtea magistratului. Nu este deci adevărat, că ar fi fost călcat în picioare și rupt acest steag, precum nu este adevărat nici aceea, că Românii ar fi amenințat poliția. Așa ni-s'au comunicat lucrurile din partea unuia, care le-a văzut cu ochii. Și fiindcă credem că așa s'au întâmplat, zicem și noi cu confrații dela „Bürger-Zeitung“, că nu sunt zilele de așa, ca poliția noastră, care ar avea multe alte lucruri de făcut, să se angajeze la astfel de bravuri patriotice, cu totul superflue.

Prospectul

școalei pentru economia și industria de casă a „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu, în urma experiențelor făcute la școala de menaj și industrie de casă, a hotărât a aduce programului de până acum unele modificări, pe cari le află necesare, pentru a putea da elevelor, cari frecventează aceste cursuri, pregătirea necesară.

Reuniunea, având în vedere slaba pregătire a fetelor noastre pentru marea și frumoasa chemare ce ele au în vieață, și constatând puțina educațiune națională pe care o primesc în școlile străine, a hotărât a face din școala de menaj, nu numai un curs de bucătărie, ci și un curs de completare al studiilor, un curs, în care elevele pe lângă partea teoretică și practică a ocupațiunilor casnice să poată primi și instrucțiunea necesară în toate direcțiunile, precum: economia de casă, igiena, comptabilitatea menajeră, chimia alimentară, noțiuni pentru creșterea copiilor, literatura românească, cursuri de grădinărie etc., pentru a putea corăspunde pretențiunilor timpului de azi, care cere dela femeie pe lângă însușirile casnice și o instrucțiune mai îngrijită.

In special se va da atențiune în acest curs educațiunii naționale, de care se simte atâta trebuință în țara noastră.

Pentruca elevele să poată primi instrucțiunea și educațiunea necesară, Reuniunea a găsit nesuficient timpul de trei luni, care forma până acum un curs, și anul acesta a hotărât, ca durata cursului să fie de cinci luni.

*

Școala pentru economia și industria de casă are o secțiune economică și una industrială.

Instrucțiunea secțiunei economice cuprinde o parte teoretică și una practică.

Partea practică.

1. Prepararea bucatelor simple, prepararea bucatelor pentru ocaziuni.
2. Cunoașterea, conservarea si prepararea cărnurilor albe (paseri, vițel), a cărnurilor roșii, (vită, porc, berbece), a vânatului, a racilor, broaștelor, melcilor etc.
3. Cunoașterea și prapararea legumelor, conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, sărate, conserve în oțet, conserve procedeul Rex.
4. Cunoașterea fructelor, pregătirea lor pentru trebuințele zilnice și conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, compot, marmeladă, dulceață, șerbet, sirop, licher, vin.
5. Prepararea pânii și a cozonacilor (colaci) și a diferitelor prăjituri.
6. Aranjarea meselor, prezentarea bucatelor și modul de a le servi la diferite ocaziuni.
7. Compunerea listei de bucate pentru ocaziuni și pentru familie, potrivit cu starea materială, cu anotimpul, cu starea sanitară, cu etatea și cu ocupațiunea membrilor familiei.
8. Ingrijirea pasărilor de curte.
9. Curățirea odăilor și păstrarea ordinei.
10. Spălatul și călcatul rufelor simple și al celor întărite; spălatul și călcatul sto-

felor de lână şi de mătasă, scoaterea petelor de pe rufe şi haine.

11. Prepararea săpunului.
12. Grădinăritul.

Partea teoretică.

Studii:

1. Religiunea. 2. Economia domestică (de casă). 3. Chemia alimentară. 4. Noţiuni de grădinărie. 5. Contabilitatea menajeră. 6. Igiena (noţiuni de anatomie, de fiziologie şi îngrijirea bolnavilor). 7. Limba şi literatura română.

Cursul acestei secţiuni durează cinci luni, dela 1 Septemvrie st. n. până la 1 Februarie, sau dela 1 Februarie până la 1 Iulie st. n.

Elevele cursului de menaj sunt obligate a trece în timpul liber în secţiunea industrială, unde vor lucra în timpul de cinci luni următoarele: rufărie: o cămaşe de zi, o pareche de pantaloni, un camisol; lucruri de lux în stil românesc; croitorie: o bluză simplă, o păreche de foi (fustă simplă), şi cârpitul rufelor şi al hainelor.

Elevele secţiunii de menaj sunt toate interne. Se primesc eleve cari au împlinit cel puţin 15 ani, sunt preferite cele cu clase civile.

Taxele sunt de 70 coroane lunar, din care 10 cor. se socotesc pentru instrucţiunea ce o primesc în secţiunea industrială.

Taxele se plătesc în mod anticipativ, fie lunar, fie pe cursul întreg. Afară de această taxă mai e o taxă de înscriere de 5 cor., iar pentru întrebuinţarea maşinei de cusut 8 cor. pentru cursul întreg.

Secţiunea industrială.

Secţiunea industrială cuprinde un curs de 5 luni şi un curs de un an. Cursul de 5 luni începe la 1 Septemvrie st. n. şi durează până la 1 Februarie. In acest curs se lucrează: croitoria (haine), cârpitul, broderii în diferite stiluri şi ţesutul. In cursul de primăvară, care începe la 1 Febr. st. n. şi durează până la 1 Iulie, se lucrează rufărie, broderii albe şi colorate, cârpitul şi ţesutul. In ambele cursuri se predau şi noţiuni teoretice relative la aceste lucruri.

In cursul de un an se învaţă: cusutul rufelor şi al hainelor, precum şi croiul lor; dantele cu ciocănele (Klöppelabert), broderii albe şi colorate, ţesutul (tors, urzit, invelit, ţesutul pânzei în 2 iţe, în 4 iţe, alesături în bumbac, lână şi mătase, ţesătură Smirna); desemn, pyrogravură, pictură aquarelle; montatul diferitelor obiecte, cârpitul rufelor şi al hainelor.

Elevele secţiunii industriale pot fi atât interne cât şi externe. Elevele interne ale acestei secţiunii plătesc o taxă de 70 de cor. lunar, din care 10 cor. se socotesc ca didactru; taxa de înscriere e de 5 cor., iar pentru întrebuinţarea maşinei de cusut 4 cor. lunar.

Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Instrucţiunea în ambele secţiuni e în limba română; elevele pot lua lecţiuni de limba franceză sau germană, de muzica instrumentală sau vocală, de pictură etc. pe lângă o taxă separată.

Şi în cursul acestei secţiuni, taxele se vor plăţi anticipativ.

Elevele interne ale şcoalei au să aducă cu sine: o saltea, o plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $1/2$ duzină rufe de corp, 6 ştergare pentru bucătărie, obiecte de toaletă, precum: perie de cap, perie de dinţi, şi hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi uniforma pentru casă şi le vor coasă ele înseşi.

Afară de aceste cursuri şcoala mai are un curs special de bucătărie fină, care începe la 1 Februarie st. n. şi durează până la 30 Aprilie. Taxa lunară e de 90 cor. pentru elevele interne, de 75 cor. pentru cele externe; externe nu pot fi însă decât acelea, a căror părinţi locuesc în Sibiiu.

Pe lângă instrucţiunea teoretică şi practică se dă o deosebită atenţiune educaţiunii, şi pe cât permite timpul şi împrejurările, elevelor li-se va face posibilă frecventarea concertelor de seamă, a teatrului, şi îndeosebi a diferitelor manifestări artistice româneşti.

La 1 Iulie se deschide un curs de vopsit lâna în colori vegetale. La acest curs elevele pot fi numai externe. Didactrul pentru acest curs, care ţine o lună de zile, este de 40 cor.

Impărţirea oarelor.

(*Secţiunea economică*).

Elevele sunt împărţite în două grupuri.

Grupul I.

Ora 7 Dejunul. Ora 8—9 Explicarea listei de bucate, reţetele mâncărilor. Ora 9—12 Prepararea bucatelor. Ora 12 Prânzul. Ora 1—2 Recreaţiune. Ora 2—4 Lucrul de mână. Ora 4—5 Ojină şi recreaţiune. Ora 5—7 Studii. Ora 7 Cina. Ora $7^1/_2$—9 Prepararea lecţiunilor pentru ziua următoare. Ora $9^1/_2$ Culcare.

Grupul II.

Ora 7 Dejunul. Ora $7^1/_2$—9 Curăţirea odăilor. Ora 9—12 Lucrul de mână (Lunia spălat, Joia călcatul rufelor). Ora 12 Prânzul. Ora 1—2 Recreaţiune. Ora 2—4 Lucrul de mână (Sâmbăta cârpitul). Ora 4—5 Ojina, recreatiune. Ora 5—7 Studii. Ora 7 Cina. Ora $7^1/_2$—9 Prepararea lecţiilor pentru ziua următoare. Ora $9^1/_2$ Culcarea.

NB. Vizitele sunt permise numai între oarele: 3—5 p. m.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

P. T. membri ai despărţământului Aiud-Teiuş al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, precum şi toţi cei ce să interesează de înaintarea culturală a poporului nostru, să concheamă la adunarea generală ce se va ţinea în comuna Stremţ-Diód în ziua de 10 August n. la 3 ore p. m. cu următorul

Program:

1. Cuvânt de deschidere.
2. Raportul secretarului şi cassierului.
3. Raporturile comisiunilor esmise pentru cenzurarea rapoartelor de sub p. 2.
4. Eventuale dizertaţii, ce să vor anunţa prezidiului.
5. Inscrierea de membri şi încassarea taxelor.
6. Alegerea directorului şi a comitetului pe un nou period de 3 ani.
7. Inchiderea adunării.

Aiud, la 1 August 1913.

Dr. Emil Pop
director.

Nicolae Marcu
secretar.

NOUTĂŢI.

Limba română în Basarabia. Ţarul şi guvernul rusesc au dat permisiunea, ca în toate bisericile din Basarabia serviciul divin să fie oficiat în viitor *în limba română*. In biserica catedrală din Chişineu Duminecă a fost oficiat pentru prima oră serviciul divin în limba română.

*

Militare. Ziarul *Budapesti Hirlap* publică amănunte privitoare la o nouă împărţire a corpurilor armatei noastre. Reformele plănuite ar fi opera şefului statului major, a generalului Conrad *Hötzendorf*. Armata va fi împărţită în 22 de corpuri. Acum are 16. Cinci inspectori de armată îşi vor avea reşedinţele în următoarele oraşe: Viena, Budapesta, Innsbruck, Lemberg şi Saraievo. Comandamente nouă au să se înfiinţeze în Klagenfurt, Brünn, Stanislau, Cernăuţ, Oradea-mare şi Esseg. Modificări neînsemnate se vor face la armata teritorială (landvehr şi honvezime). Prin împărţirea cea nouă se va simplifica administraţia şi se va uşura poate avansarea ofiţetilor. Reformele se pot executa fără a spori numărul diviziunilor şi brigadelor. Cheltuelile însă au să se mărească cu câteva milioane.

*

Asfaltarea Sibiiului. Atragem atenţiunea celor în drept asupra următoarei imprejurimii: în strada *iernei* din Sibiiu, unde trotoarele asfaltate au fost ridicate cu mult deasupra pardoselei de mai nainte, pardoseala veche formează acum de 5 saptămâni un fel de bazin, în care, când plouă, (şi anul acesta a dat Dumnezeu destule ploi) se formează băltoace, ba lacuri chiar, din cari nu se scurge apa cu săptămânile. Că ce înseamnă aceasta, în zilele în cari suntem ameninţaţi cu holera, va înţelege, nu poliţia noastră, care nu prea are simţ pentru astfel de lucruri, ci dl medic-şef orăşenesc şi comitatens, cari ar trebui să intervină, ca pardosirea de nou a acestei strade să fie începute imediat. Ori se aşteaptă ivirea primului cas de holeră în oraşul nostru?

*

Dela casa arhidiecezană. Cu ocaziunea ospăţului Dnului advocat *Dr. Câmpean* din Brad s'a colectat suma de k. 100 în favorul fondului gimnaziului din Brad, care sumă s'a primit cu mulţămită la cassa arhidiecezană.

*

Rescumpărare. Domnul căpitan c. şi r. în p., Pantaleon Lucuţa din Sibiiu, rescumpărând felicitările de ziua anomastică, donează „Mesei studenţilor“ din Braşov suma de 20 cor.

*

Serviciu prompt. Astăzi, în 6 August n. am primit la redacţie numerii din 9 şi 14 *Iulie* ai ziarului „Conservatorul“ din Bucureşti. Suntem *prompt* serviţi din partea poştei, n'avem ce zice.

*

Desp. Nocrich al Asoc. invită pe membrii şi sprijinitorii săi la adunarea gen. ce se va ţinea la 10 Aug. n. în comuna Alţina, ora 1 d. a. Seara teatru şi petrecere.

*

Alt ajutor însemnat. După Braşov, Mediaş şi Sibiiu, unde Saşii au primit sume fabuloase pentru gimnaziile lor, a urmat acum şi Sighişoara, unde Saşii au primit pentru adaptarea gimnaziului lor de acolo frumoasa sumă de 300.000 coroane din banii ţării, la cari contribuim şi noi, fără ca şi noi să fim împărtăşiţi de asemenea favoruri, ca şi Saşii.

*

Manevrele de toamnă. Din Viena se anunţă, că manevrele mari din anul curent se vor ţinea în Boemia sudică. Exerciţiile încep la 15 Septemvrie şi durează trei zile.

*

Ploi şi călduri. In vreme ce la noi zilele răcoroase şi ploile nu ne mai slăbesc din dragoste, nici în luna lui Cuptor, din America nordică se vestesc călduri insuportabile. In multe oraşe au murit numeroşi indivizi de boala pricinuită de soarele arzător. Secerişul american e mult primejduit.

*

Câştigul cerşitorilor. S'a făcut socoteala, câţi bani cinstesc parisienii cerşitorilor de pe străzile capitalei lor, şi s'a aflat, că în fiecare an se dau aproape *22 milioane* de franci. Această filantropie, deşi e făcută cu intenţii bune, este totuşi rău aplicată: numărul cerşitorilor creşte în mod îngrozitor. E costatat, că cel puţin 50 de procente din „orbii“ Parisului sunt simulanţi, cari exploatează ori ce ocasie ca să tragă profit.

*

Oraş ameninţat de faliment. Ziarul socialiştilor boemi *Valca Praha* scrie, că oraşul Praga e aproape să facă faliment. Capitala Boemiei are o datorie de 200 de milioane de coroane, pentru care plăteşte interese de 12 şi jumătate milioane pe an. Dacă creditorii vor refuza creditul, consiliul comunal se va retrage şi afacerile au să fie conduse de un comisar al guvernului.

*

Pe aeroplan în jurul pământului. O întreprindere cutezată plănueşte aviatorul rusesc Kusminski, un nepot al lui Leo Tolstoi. Se pregăteşte să înconjure pământul în sbor. Călătoria are să şi-o înceapă în Septemvrie dela Petersburg peste Java la Australia; de acolo va trece canalul de Panama spre Africa de sud, ca să ierneze în Iohannesburg. In primăvară îşi va continua drumul peste Sahara. Va sbura în Marseille şi Paris, ear de aici la Petersburg. In călătoria sa îl vor însoţi doi mehanici.

*

Reforma temniţelor. Statul *Ontario* din America de nord face experimente privitoare la reformarea temniţelor sale. Criminalii nu vor mai fi închişi pe viitor în celule strâmte ci vor fi duşi la farme şi supuşi să lucreze pământul până la îndeplinirea pedepsei.

*

Unde se trăieşte mai mult? Revista medicală franceză arată, că oamenii din *Suedia* şi *Norvegia* au cea mai lungă viaţă. Urmează apoi Danemarca, Anglia, Belgia, Elveţia, Rusia, Germania, Italia, România, Grecia, Ungaria, Bulgaria, Turcia, şi mai la urmă Spania.

*

Pentru cântecele poporale. Patru studenţi ai universităţii din Boston au făcut o călătorie prin lumea întreagă, pentru a culege melodiile cele mai caracteristice ale diferitelor popoare. Melodiile cele mai frumoase şi mai fermecătoare se găsesc, după cercetările lor, la locuitorii insulelor *Havai* (arhipelag în Oceania). Cântecele japoneze şi chineze sunt cu totul monotone şi pline de disonanţe. Oamenii pe insulete Filipine ar fi dintre cei mai muzicali, — au multe melodii originale. Cântecele mohamedane asemenea li-au plăcut. In Europa au aflat, că Italienii întrec în ale melodiilor poporale toate naţiile acestui continent.

*

Dare pe neînsuraţi. Secţia budgetară a camerei franceze va face propunere, să se urce cu 20 procente darea de venit a celor neînsuraţi, dacă sunt trecuţi de treizeci de ani. In general s'a pornit earăşi un curent în toată Franţa împotriva burlacilor şi a părinţilor fără copii. La congresul ţinut de alianţa părinţilor în capitală s'a desbătut chestiunea, ca guvernul să plătească câte cinci sute de franci pe an fiecărei mame, care are mai mult de patru copii, ear suma aceasta să se încasseze din dările puse pe oamenii necăsătoriţi. Tot la acest congres s'au publicat câteva date statistice, din cari se învederează, că în Franţa trăesc un milion şi jumătate de burlaci trecuţi de 30 de ani şi aproape două milioane de căsătoriţi fără să aibă copii.

*

Şcoală pentru ţigani. In comuna Felsőőr, locuită de 270 familii ţigăneşti, în comitatul Vaş, se deschide la 1 Septemvrie o şcoală primară de stat, care va fi cercetată exclusiv de copiii acestor familii.

Viaţă socială.

Petrecere în Zlatna. Reuniunea femeilor gr.-or. din Zlatna şi jur va da o petrecere Duminecă, în 10 August st. n. 1913. la Kolozsvári, şi anume: I. Petrecere poporală, începutul la orele 2 după ameazi. II. Producţie teatrală împreunată cu joc. Inceputul la orele 8 seara.

*

Petrecere în Tilişca. Tinerimea studioasă din Tilişca aranjază o petrecere de vară în 10 August 1913 st. n. în „Arinii gruiului“ iar la caz de timp nefavorabil în edificiul şcoalei din loc. Inceputul la 2 d. m. Venitul curat e destinat $1/2$ pentru fondul de escursiune al copiilor, iar $1/2$ pentru fondul ziariştilor.

*

Concert în Lancrăm. Inteligenţa din Lancrăm va da un concert împreunat cu producţiune teatrală şi dans Duminecă, în 28 Iulie st. v. (10 August st. n.) 1913, în localul şcoalei din loc. Dirigent: Vasilie Petraşcu. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Teatru în Brad. Tinerimea română din Brad şi jur va da o producţiune teatrală împreunată cu dans, Duminecă la 10 August st. n. în pavilonul de vară al hotelului „Coroana“ din Brad. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat „Casinei române“ din loc şi bisericii rom. ort. din Brad.

Poşta redacţiei.

Dlui P. P. în B. Nu e potrivit pentru ziarul nostru. Trimite-l la altă gazetă.

*

Dlui I. V. în Criş. N'am cetit în gazetele din capitală, că ar fi sancţionat. Când vom ceti, te vom aviza.

Cărţi şi reviste.

Şovinismul şi ignoranţa politicei de azi a Europei, de *A. A. M.* Retipărire din „Gazeta Transilvaniei“. O broşură de 66 pagini, scrisă cu multă căldură şi iubire de neam. Preţul nu e indicat. Se poate comanda dela redacţia ziarului „Gazeta Transilvaniei“.

*

Noi, organul studenţimei române, revistă social-culturală ilustrată, numerii 2—3, au apărut cu cuprinsul următor: † Ştefan O. Iosif, de V. Pintea. Tălăngi, Linişte, poezii de Şt. O. Iosif. † Ilarie Chendi, de Gh. Trifu. Al treilea tip, de Dr. V. Moldovan. Din popor, din colecţia Jianului. Părintele Ciordariu, de V. Stoica. Mărturiă, nuvelă de Jianu. Frânturi, de Demokritos. Rolul tinerimei române în viaţa culturală a neamului, de Merlin. Un factor al potenţării conştienţei naţionale de Ag. Păcate, de Leru. Câteva momente din istoria regimentului 64 din Orăştie. Cronică, etc. — Costul abonamentului 6 cor. pe an. Redacţia şi administraţia Cluj-Kolozsvár, Deák Ferencz utca, 44.

*

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală. Revista „Cosinzeana“ se prezintă în condiţii cu totul noui între publicaţiile noastre, şi ca redactare şi ca bogăţie de ilustraţii, şi e cea mai potrivită revistă săptămânală pentru familii. Aduce articole actuale şi variate din viaţa românească şi din toată lumea. Din sumarul ultimului număr (30) semnalăm: Articole: Spre înţeleptul şi viteazul rege.. La moartea poetului Iosif. Răvaş de Duminecă. Expoziţia a XI-a internaţională de arte din München. Pictorul umilitor. Din capriciile firei. Rânduri mărunte. Haz. Literatură: Tavi: Tu şireato.. poezie. Ioan Dragoslav: Necunoscuta, nuvelă. I. Gr. Perieţianu: Cele mai frumoase.., poezie. T. Murăşanu: Vară, schiţă. Zaharie Bârsan: Cântec, poezie. Irina G. Lecca: Singură., schiţă. D. Negrinescu: Sonet, poezie. Al. Ciura: Floarea Betuliei, roman. Ilustraţii: Maestatea Sa Regele Carol I. al României. Noul ministru de răsboi al Germaniei. Strangularea lui Damad Salih paşa. Generalul Ratco Dimitrief, noul generalisim al armatei bulgare. Tipuri din armata bulgară. Vederi din Silistra: Şcoala şi biserica ortodoxă. Abonament: Un an 12 cor. jum. de an 6 cor. Pentru România 20 cor. Preţul unui exemplar 20 bani. Pentru străinătate 40 bani. Redacţia şi administraţia: „Cosinzeana“ Orăştie Szászváros. Abonamente se pot face oricând.

Nr. 286/1913. (197) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Haţegului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fizeşti,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei, lemne de foc şi grădină.

2. **Petrila lunca din sus** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei, lemne de foc.

Invăţătorii aleşi sunt datori a conduce copiii la biserică Dumineca şi în sărbători, şi a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 12/25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 538/1913. (185) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr. or. al Avrigului se escrie concurs cu terminul până la **10/23 August 1913.**

1. **Avrig,** postul nou sistemizat de al VI-lea învăţătoriu, cu salariul fundamental de 1200 coroane, şi anume 1100 coroane ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cuartir natural şi relut de grădină 20 cor.

2. **Porumbacul superior răsăritean** postul nou sistemizat de al II-lea învăţătoriu cu salariul fundamental de 1200 coroane şi anume 1100 cor. ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cvartir natural şi $^1/_4$ jug. de grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-şi subştearnă cererile concusuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (poşta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în comună la sf. biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu posiţia locului.

Dela concurenţii dela postul al doilea de sub Nr. 2 se cere pre lângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca se conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi să cânte cu ei răspunsurile liturgice şi se conducă învăţământul din şcoala de repetiţiune.

Avrig, 14/27 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Ad. Nr. pp. 878/1913. (196) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcolile confesionale or. rom. din comunele mai jos însemnate prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Butene,** a) salar anual de 516 cor. din repartiţia dela popor; b) lemne de foc în preţ de 25 cor.; c) ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales 659 cor.; d) locuinţă liberă în edificiul şcoalei; e) $^1/_4$ jugăr de grădină cultivată.

2. **Călăţele,** a) salar anual de 600 cor. din cassa bisericii şi din repartiţia dela popor; b) cvartir liber în edificiul şcoalei; c) $^1/_4$ jugăr de grădină cultivată; d) 3 stângeni lemne de foc; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

3. **Nadişul-rom.** a) salar anual de 406 cor. din repartiţia dela popor; b) locuinţă liberă în edificiul şcoalei; c) relut de grădină 20 cor.; d) relut de lemne de foc 8 cor.; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

4. **Someşul rece,** a) salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor; b) cuartir liber în edificiul şcoalei; c) relut pentru grădină 20 cor.; d) lemne de foc pentru încălzit; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

Doritorii de a reflecta la aceste posturi sunt poftiţi a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă ori sărbătoare spre a fi cunoscuţi poporului.

Cluj, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 799/.913. (172) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Călian,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea dotaţiei dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele lor, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului în terminul indicat şi cu prealabila încuviinţare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 441/1913 prot. (195) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Iclandul-mare,** protopresbiteratul M.-Oşorheiu, se escrie concurs repeţit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din cari 600 cor. dela popor; 200 cor. dela biserică şi 200 cor. din fondul cultural arhidiecezan.

2. Cvartir corespunzător în edificiul şcoalei.

3. $^1/_4$ jugăr grădină.

In ce priveşte urcarea salariului învăţătoresc conform art. de lege XVI din 1913 — s'a cerut ajutor dela stat.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesul, respective instituitul învăţător la acest post i se impune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se presinta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, 17/30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al M.-Oşorheiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 803/1913. (181) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. gr.-ort. din **Hârseni,** se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar: dela parohia 300 cor., ajutor dela stat beneficiat până acum ca întregire conform legii şcolare art. XXVII din 1907 cor. 700. Ajutorul, conform legii şcolare XVI din 1913 se va cere dela stat. Relut de grădină şi cvartir în natură.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii sunt deobligaţi a conduce elevii la biserici în Dumineci şi sărbători, şi ai instrui în cor răspunsurile liturgice.

Făgăraş, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în înţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 382—389/1913. (182) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale din **Bucium** şi din **Petreni,** tractul Orăştiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna **Bucium,** a) dela comuna bisericească 150 cor., b) dela stat votat prin rescriptul ministerial din 19 Iunie 1913 Nr. 44379, 1059 cor. salar fundamental.

2. La şcoala din comuca **Petreni,** a) din repartiţie 600 cor., b) din ajutor de stat 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei, grădină şi lemne pentru încălzit.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatoraţi a ţinea strana şi a instrua pe elevi cântările bisericeşti, a conduce copiii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăştie, 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Pădure şi păşunat de vânzare.

In comitatul Bihorului în partea românească sunt de vânzare 1400 jugăre de pădure de fag şi păşune între cari şi cam 200 jugăre loc de arat, preţul jugărului 210 cor. Amortizaţiune favorabilă, precum şi condiţii uşoare de plată. Ţinut muntos, dar încungiurat de ape. Intrebări la **Dr. Vasile Bözermény, Oradea-mare,** Széchenytér Nr. 1. (192) 2—2

Societatea acţionară „HEBE“.

P. T.

Direcţiunea societătii acţionare „Hebe“ dela băile de apă minerală alcalino-muriatice din **Sângeorjul românesc** aduce la cunoştinţă On. Public, cá luând în stăpânire aceste băi cu un renume atât de bun, în vederea unui sprijin şi mai mare din partea On. Public românesc a reorganizat aceasta staţiune balneară după confortul modern necesar, reducând totodată simţitor atât preţul scaldelor, cât şi al cvartirelor.

Deasemenea sa îngrijit ca să angajeze un hotelier priceput care stă la dispoziţia onoraţilor oaspeţi cu o bucătărie bună şi ieftină.

Preţul scaldelor calde: cl. I. 1 cor. 20 fil., cl. II. 1 cor.

Scalda rece 40 fileri.

Odăi de închiriat în urma mai multor clădiri nouă cari sau făcut sunt din abondanţă şi preţul lor variază între 2—6 cor.

Efectele miraculoase ale acestei ape vindecătoare sunt în genere cunoscute, aşa că ne dispensează de ori ce alt reclam.

Rugăm deci On. Public românesc să binevoiască a ne da tot sprijinul.

Direcţiunea societăţii acţionare
„Hebe“.

(180) 2—2

Vindere de moşie.

Vreau să-mi vând moşia mea din comitatul Bihorului lângă Oradea-mare în preţul neînsemnat de 295 cor. jugărul unguresc. Moşia constă din 1000 jugăre dintre cari 400 jugăre arat, restul pădure şi păşune. Locul de arat zace la şes, celalalt colină şi pădure foarte acomodat pentru păşune. Castelul şi edificiile aparţinătoare în stare bogată. Numai reflectanţi serioşi să se adreseze la **Dr. Vasile Bőzermény, Oradea-mare,** Szécheny-tér Nr. 1. (191) 2—2

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ca **practicant** la firma

Ioan Comşa & Fiu
Sălişte
(Szelistye, Szeben m.)

(194) 1—3

Atelierul technic de dantist al lui

E. Dieker

este de nou deschis.

(190) 2—3

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic intrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 23—40

La răsboiu 500,000 de Români

au ieşit în calea morţii, iar la noi

cu 500,000 coroane

Iţi iasă norocul cu trocul în cale la tragerea cea mai apropiată ce va fi în **25 August** a. c. **dacă** il aştepţi şi îi deschizi uşiţa ca să între, cumpărând cel puţin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împărechiate, adecă unul dela Banca Hipotecară Ungară şi unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anual** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câştigurile principale:

1.000,000·—, 500,000·—, 400,000·—, 300,000·—, 2 de 200,000·—, 2 de 100,000·—, 2 de 75,000·—, 50,000·—, 10,000·— cor. etc. etc.

Nici un risic! Tot lozul câştigă!

Tragerile se ţin în faţa unei comisiuni supraveghiate din partea statului şi sunt publice. Ele au loc la: **5** şi **25** Februarie, **25** Aprilie, **5** şi **25** Iunie, **25** August, **5** şi **25** Octomvrie şi **27** Decemvrie a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerei din **Decemvrie** se sortează câştigul cel mai mare de pe lume de:

1.000,000 coroane.

Lozurile acestea nu-şi perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage şi de mai multe ori. **Cel puţin odată însă trebue să se tragă cu câştig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estrădăm cumpărătorului **Lista legală de rate,** care conţine Seria, Numărul şi Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc** şi **de câştig** este **esclusiv al cumpărătorului!** Pentru asigurarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruţând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puţin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea răsboiului la tot cazul li se vor urca preţul repede şi nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condiţiuni aşa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsaţi norocul să Vă treacă pe sub nas, profitaţi de ocaziune şi întindeţi mâna după el, căci nu puteţi şti din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate şi din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauţiune oriunde, se pot lombarda (zălogi), etc, cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafaţa pământului,** concentrate fiind în ele toate calităţile necesare şi dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onoraţilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(184) 2—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 27 Iulie (9 August) 1913. *Nr. 78.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 721 M.

CONCURS.

Pentru șase burse (stipendii) vacante de câte 1000 coroane din fundațiunea Trandafil, — anume: patru din arhidieceză, una din dieceza Aradului și una din dieceza Caransebeș, — se publică concurs cu termin până la 12/25 August a. c.

Cererile de concurs sunt a se instrua:

a) Cu extras din matricula botezaților, pe care să fie indusă adeverința din partea parohului local, ori a protopresbiterului, că concurentul aparține și acum bisericii gr. or. române din mitropolie.

b) Cu certificat — atestat — de sărăcie dela antistia comunală, vidimat și de parohul local, ori de protopresbiterul concernent, despre starea materială și socială a concurentului și a părinților săi.

c) Cu testimoniul școlastic cu nota generală eminent, conform dispozițiilor actului fundațional.

Cererile sunt a se adresa și trimite Consistorului mitropolitan gr. or. român în Sibiiu — Nagyszeben — până la terminul fixat.

Sibiiu, 19 Iulie (1 Aug.) 1913.

Consistorul mitropolitan.

Interpretarea legilor școlare.

— **Chestiuni de drept școlar.** —

De Dr. iur. M. Crăiniceanu.

II.

O altă chestiune controversată este și aceea a *tipăriturilor școlare*.

Paragraful 33 al legii din 1907 spune, că „în școalele poporale de orice categorie se pot întrebuința numai astfel de tipărituri (registru de primire, de clasificații și absenții, liste de absenții etc.), cari conțin toate rubricile statorite de ministerul de culte și instrucție publică. Aceste tipărituri au să fie umplute în limba maghiară. Școale comunale și școale confesionale subvenționate de stat, sunt obligate să folosească modelele de tipărituri statorite pentru școalele de stat, și au să le umple tot în limba maghiară. Cărticelele de conduită și atestatele ce se vor da elevilor, au să fie extradate — la școalele primare de orice categorie — în limba maghiară.

Susținătorul de școală însă are drept, ca pe lângă limba maghiară să le umple pe acestea paralel și în limba de propunere ce s'a statorit“.

Acest paragraf a trebuit să suporte o mulțime de interpretări din cele mai variate. Inspectorii regești susțineau, că în toate școalele de orice categorie nu se pot folosi decât tipărituri școlare *tipărite* de minister. Părerea aceasta fiind absurdă a căzut repede, ea însă a fost susținută cu privire la școalele comunale și cele confesionale subvenționate de stat. Astfel o mulțime de școale au fost silite să cumpere tipărituri de-ale statului redactate numai ungurește, cari nu conțineau rubricele prescrise de regulamentele noastre școlare. Chiar și în anul acesta am văzut în mai multe școale din arhidieceză astfel de cronici școlare, din cari limba română și alte obiecte lipsiau cu desăvârșire. Un procedeu acesta, extrem de greșit. Mai întâi trebue să constatăm, că școalele noastre confesionale, atât cele cu subvenție de stat cât și cele fără de aceasta, nu sunt datoare să folosească tipăriturile *tipărite* de minister, ci modelele *statorite* de minister. Aceasta e o deosebire cardinală. Prin urmare, biserica are dreptul să tipărească ea însași aceste tipărituri; dar nu numai atât. Deoarece modelele statorite de minister nu corespund pe deplin necesităților școalei confesionale, întrucât lipsesc mai multe rubrici, biserica este îndreptățită ca în tipăriturile sale să le introducă și pe acestea. Să cere însă atâta, ca ele să aibă toate rubricile cuprinse în modelele statorite de minister. Corectitatea acestor interpretări o dovedim cu următoarele cuvinte ale lui Apponyi, spuse ca răspuns la adresa lui Ioan Csernoch, actualul mitropolit primat, care avea nedumeriri relativ la §. 33:

....válaszképen utalok a törvényjavaslat szövegére, mely nem azt mondja, hogy az állam által *kiadott* nyomtatvány mintákat, hanem: „az állam által *megállapitott* nyomtatványmintákat“ stb. Ez tehát annyit jelent, — és tulajdonképen ez is csak az államsegélyes iskolákra vonatkozik — hogy azoknak a nyomtatványmintáknak hasonlóknak kell lenniök azokhoz, a melyeket az állam megállapitott, tartalmazniok kell mindazokat a rovatokat, ugy hogy ez egy tisztán administrativ természetü intézkedés, abból a célból, hogy az összes iskolai viszonyoknak felekezeti szempontból való nyilvántartása könyebb legyen. Hogy ezekhez a rovatokhoz még más adatokat és kimutatásokat is csatolhassanak, gondolom, ez ellen semmi kifogást sem lehet tenni, csak a megállapitott mintának kell hogy az megfeleljen és tartalmazza mindazokat, a miknek kimutatása az állam által megállapitott nyomtatványminták szerint követeltetik“. (Cf. Országgyülési Értesitő ședința din 25 Aprilie 1907).

Partea aceasta a chestiunei este deci clară. Urmează acum aceea a redactării. Legea spune, că toate tipăriturile școlare, împreună cu cărțile de conduită și atestatele, au să fie redactate în limba maghiară. Această disposiție se cuprinde în *primul* alineat al §-lui 33. Alineatul al *doilea* al aceluiaș paragraf însă, recunoaște dreptul susținătorului de școală de ale umplea pe acestea *paralel* și în limba de propunere a școalei. (Notăm, că în traducerea românească a legii din 1907, disposiția privitoare la cărțile de conduită și atestate e cuprinsă în alineat *nou*, ceeace nu corăspunde cu redactarea ungurească oficială, unde §-ul 33 are numai *două* alineate și nu trei, ceeace provoacă greșeli regretabile din punctul de vedere al interpretării corecte a legii).

Indată după întrarea legii în vigoare, biserica a căutat să execute disposițiile cari cădeau în competența ei. Astfel între altele a făcut — prin tipografiile ei — și tipăriturile școlare prescrise, împreună cu atestatele de școală.

Uzând de dreptul ce îl dă alineatul al doilea din §-ul 33, ea a redactat tipăriturile școlare, plus atestatele indicate tot în alineatul *prim*, paralel: adecă în ungurește și românește, impunându-le tuturor școalelor de sub jurisdicția sa.

Biserica a stat pe un punct de vedere corect, când a interpretat legea astfel, că pronumele demonstrativ „*pe acestea*“ (ezeket) din alineatul al doilea, se rapoartă asupra tuturor tipăriturilor indicate în alineatul prim. In 1908 însă o comisie administrativă de pe Târnave a făcut, prin inspector, arătare ministerului, că în școalele confesionale române, toate tipăriturile sunt redactate în două limbi. In urma acesteia ministerul de culte și instrucție publică a adresat Consistorului din Sibiiu un rescript cu data de 17 Martie 1908 Nr. 22,981 și altul în 14 August 1908 Nr. 70,643, în care susține, că dreptul de redactare bilincvă, fixat în alineatul al doilea al §-lui 33, să referă numai la cărțile de conduită și atestatele școlare și nici decum și la celelalte tipărituri înșirate în acelaș alineat prim. (Vezi Circulara Cons. din 28 August 1908 Nr. 9872). După „remonstrații“ zadarnice, firește că biserica a trebuit să se conformeze acestei interpretări. Că ea este cu desăvârșire falșă, o poate constata orice om cu un dram de judecată clară, fără a avea

FOIȘOARĂ.

Despre cetit.

— Sfaturi și păreri. —

(•) In foița ziarului nostru din anul curent am publicat, și vom mai publica, dări de seamă asupra scrierilor potrivite și nepotrivite pentru tinerimea noastră din școală și afară de școală.

Scopul dărilor de seamă este să se arate în deosebi, *ce* cărți, date în mâna tinerimei, s'ar putea ceti cu folos din literatura românească nouă și veche.

Pe cât de important este faptul alegerii cărților, tot atât de important este și felul *cum* avem să le cetim. Cartea, în sine, poate să fie excelentă: ea însă, pentru un rău cetitor, este lipsită de orce valoare.

In cele următoare vom da unele sfaturi despre condițiile unei bune cetiri. Nu vor fi sfaturile acestea lucruri *nouă* pentru toți cetitorii; primirea și urmarea lor însă poate aduce folos real tuturora, și celor tineri și neexperți, și celor mai în vârstă și cu oarecare experiență.

1. Intâi și mai întâi cetirea să fie *temeinică*, nu superficială. Mulți oameni au obiceiul să frunzărească paginile și să se oprească ici colo, la câte un pasaj, care promite a fi mai „interesant“. Nu se gândesc, că într'o carte bună fiecare cuvânt, fiecare semn de interpuncțiune își are însemnătatea, și că autorul nu poate să fie înțeles, dacă-i lași la o parte ziceri întregi. Firește, există autori, la cari fără nici o primejdie se pot omite multe pasagii; dar, în astfel de casuri, este mai consult a lăsa la o parte, nu părți, ci *întreg* volumul, — conform principiului, că: avem să cetim totdeauna cu temei, ori de loc.

Temeinicia cere să fim atenți la cetit, să avem răbdare și stăruință. Să nu zicem îndată: „N'are senz“, „sânt fleacuri“, „prostii“. Greșala să o căutăm mai ales în noi înșine și să recetim locul, care ni-a pricinuit greutate și nu l-am înțeles.

Temeinicia cere așadar, pe lângă atențiune, să cetim a doua și a treia oară o scriere cu bună reputație. Numai așa putem pătrunde în lumea sufletească a scriitorului.

La recetire ne fac bune servicii *sublinierile* unor cuvinte (dacă volumul e proprietatea noastră) sau notițele marginale; — prin însemnări de felul acesta, e adevărat, că volumul pierde ceva din decor, dar în sfârșit cartea nu este scrisă de aceea, ca să-și păstreze decorul exterior, ci ca să o cetim cum se cade.

2. Cetirea are să fie *sistematică*, adecă întocmită după plan și nu întâmplătoare și pe nimerite. De sine înțeles, că aici nu se pot da îndrumări amănunțite, deoarece planul fiecăruia variază după individ și împrejurări, după trebuințe interne și externe.

Numărul cărților, care ar trebui cetite, este atât de considerabil, încât omul cuminte e necesitat să facă o alegere între ele. Va alege întâi cărți din care să-și dobândească cunoștințe fundamentale, și numai după acestea va trece la operele, care conțin lucruri de amănunte.

Sistematică trebue să fie și împărțirea timpului. Să nu cetim dar numai „în lipsă de altă ocupație“ ci să statorim anumite ore pe zi pentru cetire și să le ținem cu tărie. Pentru studii serioase e mai bun timpul de dimineață, când facultățile spirituale sunt restaurate. Pentru lectura distractivă se potrivește vremea de după masă, sau orele de seară, când sufletul nostru dorește odihnă după terminarea muncii de zi.

Cetind zilnic, fie și numai un ceas, lectura sistematică în curs de săptămâni și ani va avea asupra noastră o deosebită înrâurire.

3. Dupăce ne-am ocupat cu lucrarea scriitorului și am priceput-o, urmează să ne gândim cu *capul nostru* asupra celor cetite.

Ținta oricărei lecturi este o îmbogățire a sufletului nostru. Sunt însă unii cetitori târzii la gândire, alții n'au încă o individualitate deplin formată; — aceștia se închină ca sclavi în fața convingerii altora și își schimbă părerile după mulțimea cărților cetite. O zicătoare veche spune: „Se găsesc oameni, cari cetesc numai fiindcă sunt comozi să gândească“.

Cetirea să se facă judecând. Primim lucrul de valoare și ni-l asimilăm; lăpădăm pe cel fără de preț, sau îi facem corectura necesară, înainte de a-l adopta.

Cetirea gânditoare, sau cu judecată, nu este ușoară. Dar trebue să o deprindem. Nu ne grăbim să învârtim foile, ci unde și unde ne oprim, să ne dăm seamă: ce legătură este între ideile nouă din carte și între ideile vechi din mintea noastră. Prin asimilarea materiei cetite, nu prin numărul mare al paginilor frunzărite, crește bogăția spirituală a cetitorului.

*

Cetirea cărților poate să fie o binecuvântare sau un desastru pentru popor, ca și pentru individ.

Cărțile clădesc, cărțile dărâmă.

Cu jertfe uriașe de bani se înființează biblioteci.

Sute și mii de volume apar în fiecare an spre a mulțumi inima și mintea cetitorilor.

Și totuși, cine ar putea afirma, că marea mulțime a publicului (fie român, fie străin) este iubitoare de cetire. Publicul, în general, cetește puține cărți; ear cărțile cu adevărat bune zac aproape necetite în biblioteci.

Suntem doritori să ni se spună bunăoară: câți cetitori a avut anul acesta, sau anul trecut, biblioteca Asociațiunei noastre? Câte cărți s'au împrumutat spre cetire membrilor? Și ce anume cărți? — Răspunsurile la întrebările acestea vor fi, poate, nevoie şi de cunoştinţe juridice. Pentru dovedirea acestei afirmaţii vom aduce o dovadă nouă, care spulberă cu desăvârşire interpretarea ministrului.

In sesiunea camerei ungare, încheiată nu demult în anul curent, s'a pertractat şi s'a votat *„proiectul de lege despre raportul de drept al azilelor nesusţinute de stat şi despre regularea competinţelor conducătoarelor de azile comunale şi confesionale“*. La discuţia pe articole s'a ajuns la § 31 care este următorul: „Bármilyen jellegü óvodánál csak magyarnyelvü és csak olyan nyomtatványminták (felvételi és mulastási naplók, kimutatások stb.) hasnálhatok a melyek a vallás és közoktatásügyi minister által megállapitott összes rovatokat tartalmazzák. E nyomtatványminták magyar nyelven töltendök ki. A községi óvodák és az államsegélyes hitfelekezeti óvodák az állami ovodák számára megállapitott nyomtatványmintákat kötelesek használni és szintén magyar nyelven kitölteni“. Acest § e aproape identic cu § 33 din art. de lege XXVII ex 1907. Singura deosebire este, că în § 31 al legii despre azile nu se face amintire de cărticele de conduită şi de atestate.

La discuţia urmată în cameră asupra acestui articol s'a ridicat deputatul sas Wilhelm Melzer şi a propus următorul aditament: „On. cameră, §-ul 31 vorbeşte despre tipăriturile azilelor şi dispune, că aceste tipărituri au să fie statorite de ministerul de culte şi instrucţie publică şi că aceste tipărituri au să fie umplute în limba maghiară. Acest paragraf este identic în esenţă cu § ul 33 al art. de lege XXVII din 1907 relativ la învăţători, lipseşte însă din el alineatul al doilea al paragrafului citat acum, care se raportă la tipăriturile şcoalelor poporale cu limba de propunere nemaghiară, şi sună textual în chipul următor (citeşte): „Susţinătorul de şcoală însă are drept, ca pe acestea — adecă pe aceste tipărituri — să le umple paralel pe lângă limba maghiară şi în limba de propunere ce s'a fixat“.

Deoare-ce sînt şi azile a căror limbă de conversaţie (foglalkoztatási nyelv) nu este cea maghiară, cred că e foarte corectă şi justă şi nu mai are nevoie de motivare deosebită aceea dorinţă, ca la §-ul 31 care se discută acuma să se adaugă un al doilea alineat de acelaş cuprins, şi din acest motiv — fără a mai face o motivare amănunţită — îmi iau voe a propune, ca la §-ul 31 să se ia ca al doilea alineat următoarea hotărâre: (ceteşte) Susţinătorul de azil însă are drept, ca acestea să le umple paralel pe lângă limba maghiară şi în limba de conversaţie. („Az óvodafentartónak azonban jogában áll ezeket, a magyar nyelv mellett hasábosan a foglalkoztatási nyelven is kitölteni“). După cetirea acestei propuneri ia cuvântul dl ministru de culte şi instrucţie publică Iankovich Béla spunând următoarele: „On cameră! Din parte-mi recomand on. case ca pe baza motivelor invocate, să accepteze această propunere a st. deputat coleg, Wilhelm Melzer“. După vorbirea dlui ministru ne mai anunţându-se nime la cuvânt discuţia s'a încheiat şi a urmat votarea. Prezidentul a pus întrebarea: Binevoiţi însă a vota, că oare primeşte camera textul propus de dl deputat Wilhelm Melzer ca al doilea alineat la §-ul 31 (Da!) *Il declar de primit.* (Din ziarul camerei dela 14 Iunie 1913). Ce constatăm din această discuţie urmată în cameră?

Intâi, că atât §-ul 33 al legii XXVII din 1907, cât şi §-ul 31 (schimbat de cameră în §-ul 32) vorbesc despre tipăriturile şcolare, cu deosebirea, că cel din lex Apponyi aminteşte şi cărticelele de conduită şi atestate, cari la azile nu sunt introduse.

Al doilea, constatăm, că ambii paragrafi dispun că tipăriturile şcolare — de cari fireşte se ţin şi cărticelele de conduită şi atestatele, au să fie redactate în limba maghiară.

Al treilea, constatăm, că amândoi paragrafii asigură susţinătorului de şcoală ori de azil dreptul, de a redacta aceste tipărituri pe lângă limba maghiară paralel şi în limba de propunere a şcoalei, respective în limba de conversaţie a azilului.

Stăm deci în faţa alor două interpretări diferite. Una a ministerului de culte şi instrucţie publică dată prin rescriptul Nr. 22981 din 17 Martie 1908 şi alta dată de cameră în şedinţa sa din 14 Iunie 1913 relativ la tipăriturile şcolare.

Ministrul susţine, că dreptul de redactare bilincvă se raportă exclusiv la cărticelele de conduită şi la atestatele şcolare, iar celelalte tipărituri au să fie redactate exclusiv ungureşte, pe când camera hotăreşte, că tipăriturile şcolare — chiar cu provocare la § ul 33 al legii XXVII din 1907 — se pot redactà şi în limba de propunere a şcoalei.

E adevărat, că în §-ul 32 al legii despre azile nu sunt amintite cărticelele de conduită şi atestatele şcolare, cum o face § ul 33 al legii din 1907. Dar această împrejurare, e tocmai în favorul elucidării chestiunei. Chestiunea redactării cărticelelor de conduită şi a atestatelor nu este controversată, căci însuş ministrul dela 1908 a recunoscut, că ele se pot redacta în două limbi, ci controversa se învârte acum numai în jurul celorlalte tipărituri şcolare (protocoale de primire, de absenţii, consemnări de absenţii etc.) Ministrul a spus, că acestea nu se pot redacta decât exclusiv în limba maghiară, camera însă a decis, că ele pot fi redactate şi în limba de propunere, respective de conversaţie a şcoalei sau azilului.

In această situaţie se iveşte întrebarea, care din aceste două interpretări este corectă şi obligătoare?

Rolul României. Ziariul „Le Temps“ din Paris scrie, că astăzi toate cercurile politice recunosc, în mod unanim, că „Regele Carol al României şi guvernul seu urmăresc necontenit calea onoarei, spiritul de conciliantă şi dorinţa de a restabili un echilibru statornic în Balcani. Regele Carol se vede chemat, printr'un fericit concurs de împrejurări, se joace în orientul Europei un rol foarte frumos. Dacă îi succede Regelui Carol să stabilească echilibrul balcanic, dând României o graniţă splendidă dela Olteniţa la Marea-Neagră, prin aceasta Regele Carol va pune sigilul de încheere a marei opere a glorioasei sale domnii, iar o asemenea satisfacţie trebue să-i fie mult mai preţioasă decât aprobarea contelui Berchtold...“ Ce ironie fină!

Pacea s'a încheiat. Incă Mercuri seara, după o şedinţă lungă a representanţilor statelor balcanice, condusă cu mult tact şi rară înţelepciune din partea domnului *Titu Maiorescu*, prim-ministrul României, delegaţii au căzut de acord asupra stabilirei graniţelor statelor lor şi pacea a fost declarată în mod verbal de încheiată. Eri, Joi, la orele 11 dimineaţa, a fost subscris apoi din partea tuturor procesul-verbal, în care sunt trecute condiţiunile de pace. Imediat va începe acum demobilisarea şi trimiterea trupelor acasă de pe câmpul de răsboiu. O telegramă din Viena anunţă, că ministrul nostru de esterne, contele Berchtold, pe motivul că Bulgaria perde prea mult, nu e mulţumit cu felul cum a fost încheiată pacea şi va cere revisuirea protocolului de pace. Probabil, că cu acelaşi resultat, cu care a cerut la timpul seu şi susţinerea statului-quo în Balcani.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Autodidacticismul început de timpuriu îşi aflà continuarea şi potenţarea la 1781, când în vârstă de 18 ani tânărul Jean Paul se înscrise la facultatea teologică din Lipsca. Aici ascultă el şi cursuri de logică, metafizică, estetică, morală, dar foarte neregulat, căci autodidactul nostru cetia mai mult acasă decât vizita prelegerile. Curând curmă cu teologia şi filozofia, aprofundându-se cu totul lecturii din diferiţi autori străini. Numărul cel mare de scriitori, cu care făcu o amănunţită cunoştinţă studentul Richter, avu nu puţină influenţă asupra scrisului seu de mai târziu, servindu-i unii din ei ca model. Intre aceştia trebue consideraţi Lichtenberg, Hippel, englezii Pope, Joung, şi dintre Francezi mai ales Rousseau.

Dară mizeria şi lipsa de mijloace, care mai ales dela moartea tatălui său (1779) urmărea pe J. P., îl făcu să părăsască oraşul Lipsca, unde în timpul din urmă 6 bănuţi erau budgetul cinei sale. Şi astfel într'una din nopţile de vară (1784), deghizat în hainele şi peruca prietinilor săi, se furişă pe porţile oraşului de frica creditorilor — scriitorul de mâne.

Cu aceasta se începe pentru poet un nou period al vieţii sale. E *activitatea practică pedagogică*, pe care o desfăşură el cu oarecari întreruperi dela 1786 până la 1796. Cu toate acestea locul de instructor de casă în Töpen, administrarea unei mici şcoli private în Schwarzenbach, şi apoi cercul de instruire şi mai restrâns din Hof, au fost mai mult un fel de ocazie pentru îndulcirea amărâtei sale vieţi şi a mamei sale văduve, căci el voia să ştie numai de viaţa unui scriitor liber şi independent; de aceea nu putem şti, dacă cariera de dascăl, practicată şi de bunicul şi de tatăl său, a transmis şi asupra fiului şi nepotului oarecare aplicare şi desteritate către această stare. Atâta putem însă afirma, că nu prânzul părinţilor şcolarilor săi a fost aceea ce-l consacră pe Richter dascăl pe mai mulţi ani, nici eventual înjugarea Pegasului său, întrucât el nu numai simţea, ba începuse chiar să-şi trăească chemarea de scriitor. Ci spiritul lui poetic a fost, care se simţia atras către cercul restrâns al celor mici, de care-l lega atât de viu şi icoana neştearsă a propriei sale tinereţi. De aceea seriositatea şi iubirea cu care şi-a îndeplinit el sarcina de dascăl ne face impresia, că pentru spiritul lui conducerea cetei de copii a fost mai mult un joc prietinesc şi simpatic.

De oarece în organizaţia şcoalei din Schwarzenbach Jean Paul era cu totul liber şi independent, de aceea nu e fără importanţă — pentru completarea tabloului despre acest pedagog, — a şti, cum s'a manifestat un spirit atât de bogat ca al lui pe un câmp atât de restrâns. Că tinărul dascăl nu rămase neinfluenţat de puternicele curente ce începură să se afirme tot mai mult pe terenul pedagogic, — e natural. Ajunge să ne gândim la influenţa lui Rousseau, la mişcarea filantropinică, la neohumanismul puternic, la indemnurile Kantiane, la păşirea lui Pestalozzi şi la adânca impresie a personalităţii acestuia. De aceea nu e de mirat, că multe din principiile şi îndrumările aplicate în această şcoală sunt influenţate de curentele timpului. Dar găsim între acestea earăşi multe originale, cari provin din fondul spiritului propriu. Astfel năzuinţa lui de a propune pe lângă şcoala latină şi alte obiecte folositoare vieţii practice. El dădu şcolarilor săi imbold la compunerea multor teme pentru a-şi exercita stilul. Chiar felul lui de a fi nu rămase fără influenţă asupra şcolarilor săi. Aşa predilecţia lui pentru glumă, uşurătatea glumei şi dispoziţia umorului său prinse şi la aceştia, precum arată „Anthologia de bonmots“ a elevilor săi, — deşi gur o greşală pedagogică de a înfiltra elevilor dispoziţia ocasională a fiinţii sale. O naivitate de diletant tradează el cu încercarea de a perfecţiona în stilizare pe cei mai buni dintre şcolarii săi, ca şi când ei toţi aveau să devină scriitori. Discuţia gazetelor cu privire la conţinutul lor avea să servească ca întregire la instrucţia istoriei şi a geografiei. O grije principală a lui Jean Paul era deprinderea perfectă a *limbii materne*, pe când altele streine aveau să fie învăţate după aceea şi cu încetul (nu ca limba maghiară în şcolile noastre).

Intr'un mod cu totul filantropic purcede tinărul dascăl, când întrebuinţează diferite mijloace de distingere personală ca titlu de onoare, semne de laudă pentru elevii cei silitori, a căror „virtuţi“ sunt consemnate în liste speciale, unde mai găsim şi crimele celor leneşi, cărora nu arareori li se confereau şi acăţau „simbolicele urechi de măgar“. Tot sub influenţa filantropinismului sunt date şi cele 21 de legi „şcolare“, cari pe lângă că fac impresia unui mic stătuleţ, mai conţin şi unele curiosităţi. Increderea şi dragostea reciprocă, ce domnea în şcoala din Schwarzenbach, alungă plictiseala şi monotonia altor şcoli contimporane. Disciplina încă nu lipsea.

Cu mult mai importantă decât activitatea practică şcolară a lui Jean Paul este *scrisul* lui pe terenul pedagogic.

Primele încercări literare ale lui cad în timpul studiilor gimnaziale din Hof, la anul 1779, când în vârstă de 16 ani compuse „Exerciţii în cugetare“, tratând teme din teologie, etică şi psihologie, vădind cunoştinţi întinse, pe cari şi le înmulţi într'un mod uimitor ca student universitar. Dară primele scrieri de interes pedagogic încep abea cu activitatea lui de învăţător şi instructor. In acest timp scrise el cărţi pentru

---

foarte puţin satisfăcătoare. Deocamdată va trebui să ne mângăiem, că pierderile îndurate la centru sunt reparate întru câtva prin resultatele obţinute de bibliotecile înfiinţate în *despărţămintele* instituţiei amintite. Dar şi aici, la margini, se mai cer ostenele şi jertfe, atât dela conducători, cât şi dela cei conduşi, pentruca folosul cetitului să fie cât mai mare şi mai durabil.

*

Cum să alegem materialul de cetit?

In acest punt vom avea în vedere, deoparte cultura generală a omului, de altă parte chemarea sa specială.

Vom ceti prin urmare din scrierile marilor scriitori ai *literaturii universale* şi ai literaturii naţionale, apoi opere de *istorie*, care arată desvoltarea omenimei dela o înălţime oarecare, mai ales curentele de idei, ce au stăpânit o anumită epocă. Nu uita de istoria *naţiunii* tale, cetirea acestei istorii e de mare necesitate. Creaţiunile mai nouă ale *ştiinţelor naturale* nu trebue desconsiderate, şi nici ştiinţele *sociale*, ca să ne ştim cel puţin orienta cât de cât într'însele.

Privitor la *romane*, *novele*, *povestiri*, alegerea nu e din cele mai uşoare. Lectura lor influenţează în mare măsură felul de a vedea al cetitorului. Ele, analizând stări sufleteşti, ne zugrăvesc fel de fel de oameni, cu luptele, durerile şi patimile lor de multe soiuri. Faptele eroilor şi ale figurilor din aceste cărţi pot veni în conflict cu ideile noastre despre ceea ce e moral şi imoral; dar scrisul autorului este adesea atât de rafinat şi seducător, încât ne orbeşte judecata şi ne face să declarăm de „învechite“ gândirile, care mai nainte le aflam bune, corecte şi mântuitoare, căci aşa le-am moştenit dela înaintaşi, sau aşa le-am învăţat în şcoală dela dascăl şi dela profesor. Cetirea romanelor poate să fie, prin urmare, primejdioasă pentru orice persoană cu judecată nedesvoltată sau superficială. De altă parte este tot atât de adevărat, că literatura frumoasă contribue în măsură considerabilă la nobilitarea sentimentelor. Afară de aceasta: un roman, o novelă, o istorisire de artist, care ştie să-ţi vrăjească înaintea ochilor un colţ de viaţă omenească, îţi restaurează puterile sufleteşti slăbite de monotonia muncii pentru zilnicul trai. Acest singur fapt, în armonia vieţii, este de mare însemnătate.

Pentru deşteptarea sentimentelor nobile e bine că cetim şi *poezii*. Şi să nu ne facem iluzia, că numai poeţii aşa zişi „moderni“ merită atenţiunea generaţiei actuale. Bătrânii noştri poeţi au creiat şi pagini, care vor rămânea. Vremea nu va putea şterge valoarea multor versuri scrise de Alexandri, G. M. Alexandrescu; ba chiar şi părţi din operele scrise de Bolintineanu şi de alţi scriitori vechi nu-s lipsite de orice preţ literar. O antologie din scrierile lor ar fi bine venită.*)

Din cărţile religioase vom preferi *biblia*, care după mii de ani este şi astăzi tot nouă, şi care a lăsat urmele cele mai adânci în viaţa popoarelor. Ea nu se rapoartă la un singur neam de oameni, sau la un timp hotărât, ci priveşte eternitatea şi omenimea toată. Inţelepciune, vederi largi, cuminţenie şi alte comori sufleteşti lucesc pe paginile bibliei pentru orice om învăţat şi neînvăţat. Cu drept cuvânt poartă ea numele de *carte sfântă*, căci numeră între cetitorii săi pe bărbaţii cei mai mari din toate timpurile şi neamurile.

*

Alăturea trebuinţelor sufleteşti stau şi grijile pentru câştigarea mijloacelor de trai.

Un principiu de căpetenie la alegerea cărţilor de cetit va fi aşadar şi chemarea şi ocupaţiunea individului. Agricultorul, învăţătorul, preotul, advocatul, doctorul etc. au să se intereseze şi de scrierile, care se ţin strâns de specialitatea lor. Nu numai interesul material al fiecăruia o pretinde aceasta, ci şi interesul mai înalt de a-ţi adânci mintea în diferitele chestiuni sociale şi culturale, vechi şi moderne.

*

In modul acesta cartea devine prietena şi binefăcătoarea omului, vrednică s'o iubim şi s'o preţuim, ca pe o fiinţă înaltă, care ne procură fericirea fără mustrare şi fără prihană.

---

*) Vezi şi: Colecţia poeţilor români, *Poezii* ale scriitorilor din epoca unirii principatelor: Depărăţeanu, Orăşanu, Nicoleanu, Sion, Tăutu, Lăpădatu ş. a., apărute în 1909 la Vălenii-de-munte, tip. „Neamul Românesc“. Preţul: 1·50 cor.

glume, ironie şi satire. Insă nu teme de cuprins general sunt satirizate aici, nici nu biciueşte el prostia tuturor stărilor, ci se mărgineşte la sălita de învăţat şi la figuri şcolare. Aşa facem mai întâi cunoştinţa jubilantului senior, a pedantului *Florian Fälbel* (1795), unde se desvălue în mod hazliu „înăduşeala vechii buchiseli“ faţă de viaţa real încunjurătoare, pedanteria desgustătoare, mândria închipuită şi ştiinţa certăreaţă a unor „pedagogi“ de felul lui Florian. Pe lângă plăcerea ce o procură cetirea unei astfel de scrieri, adese sub haina glumii ascunde şi mărturisiri pegagogice preţioase. Cu multă măestrie zugrăveşte în altă parte în *Maria Wuz* viaţa liniştită şi mulţumită a dascălului, arătându-se, că norocul nu depinde de posesia materială, ci de mulţumirea inimii, pe care omul şi o poate păstra chiar mai bine în relaţiile restrânse ale acestei stări. Aici se revarsă asupra vieţii şcolare liniştite şi nepretenţioase lumina poetică întru aşa o măsură, cum nici un poet german înainte de el nu fu în stare să o împrăştie. (Dr. K. Lange Levana pg. XL.)

Pe lângă istorisirile umoristice din timpul activităţii sale de profesor apare şi prima scriere mai mare a lui Jean Paul Richter: *Loja invizibilă*, un roman pedagogic, scris la dorinţa şi inzistenta prietinilor săi, însă fără multă valoare pedagogică. Dintre scrierile cari au urmat acestui roman „*Hesperus*“ (1794) i-a atras mai ales admiraţia şi alipirea învăţătorimii.

Ceea-ce-l consacră pe Jean Paul de poetul pedagog per eminentiam este opul său principal „*Levana* sau *învăţătură pentru educaţie*“, început la 1805, terminat prima parte la 1806 în luna Mai, iar a 2-a parte în Octomvrie acelaş an. Numele de „Levana“ e împrumutat dela dieta romană omonimă, sub al cărei patronaj nou născuţii copii fiind *ridicaţi* (levantur) de taţi, erau în felul acesta recunoscuţi de fii ai lor.

(Va urma).

„Imponderabilii“...

Dintr'un remarcabil articol de fond, publicat sub titlul de sus în numărul din 4 August n. c. al ziarului din loc „*S. D. Tageblatt*“, reproducem părţile următoare:

„„Oficioasele şi-au dat toate silinţele de a restălmăci şi delătura cunoscutele şi puţin prietenoasele espectorări ale unui principe german, făcute asupra Ungariei şi a Maghiarilor, dar cu puţin succes în faţa lumii culte. Trecerea României dela tripla alianţă la tripla înţelegere e motivată în parte cu cunoscuta politică de maghiarisare, şi negarea nu ajută nimica, căci aşa pare a fi. Cunoscuta ligă culturală română a dat în lume o declaraţiune, în care e presentată în mod sinistru şi agitatoric soartea fraţilor din Ungaria, şi se ridică cele mai grave imputări în contra Ungariei şi a puterii centrale diplomatice din Austria.

Iar ecoul? Chiar în Germania, unde se ţine atât de mult la principiul neamestecării în afacerile interne ale unui stat strein, începe a fi discutată cu aplomb chestia, că cum şi în ce mod e influinţată, ori chiar făcută imposibilă, desvoltarea de forţe a triplei alianţe, prin politica maghiară de naţionalitate?

Cunoscutul general-maior Keim, presidentul de odinioară al reuniunei maritime, întemeietoriul reuniunii de apărare care a luat o desvoltare puternică, omul căruia este a se mulţămi în mare măsură pregătirea morală şi naţională a celei mai noue legi militare germane, a scris acum de curând un articol în ziarul „*Tag*“, punânduse în el pe terenul declaraţiunei române şi făcând responsabilă politica maghiară pentru pierderea României. Nu poate fi indiferent pentru Germania, şi nici pentru Italia, zicea el, chiar şi din motive militare, că România, în casul dat, aparţine triplei alianţe ori nu. „Şi dacă al treilea din alianţă (Austro-Ungaria) poartă vină, în mod direct ori indirect, pentru slăbirea raporturilor de până acum, atunci e datorinţa opiniunei publice independente să se ocupe cu chestia aceasta“.

S'ar crede, că e politică la mijloc, deci e dată dela sine unilateralitatea şi preocuparea. Dar vedem cum şi o foaie curat culturală, „*Kunstwart*“, în ultimul ei număr de pe Iulie publică din condeiul celei ce a piedat pentru dreptul de vot femeesc în reuniunea sufragetelor şi a lăudat pe Maghiari că sunt „o naţiune iubitoare de libertate“, păreri, că Ungaria e o ţară „în care e introdus cel mai puţin liberal drept electoral din toată Europa, în care politica o face o clică din oraşele mari cu aristocraţimea lipsită de scrupuli, şi în care *naţiunile nemaghiare sunt asuprite*“... Oare astăzi, dacă ar trăi, ar mai spune poetul german Heine, că-i creşte inima când aude vorbindu-se de Ungaria? Ori oare astăzi, când Scotus Viator a scos cărţi în englezeşte despre Ungaria, s'ar mai afla bărbat de stat, ca odinioară Palmersston, care se facă ovaţii conaţionalilor lui Kossuth?

Acestea sunt semne, cari n'ar trebui se fie desconsiderate din partea cercurilor conducătoare din Budapesta. Capitalul imponderabiliilor politice e consumat, şi tocmai acuma, când lumea pare a eşi în parte din ogaşa de până aci, ar trebui să-şi pună oamenii cu tot adinsul întrebarea, *dacă se mai poate merge pe calea de până acuma în politica internă maghiară?!*“

*

Foarte înţelepte şi adevărate cuvinte, pe cari şi li-ar putea însemna şi aceia dintre compatrioţii saşi, (e doară organul lor oficios foaia în care ele sunte publicate) cari cred, că şi astăzi isprava cea mai mare şi mai patriotică pe care o pot săvârşi este goana asupra inofensivelor colori româneşti, despre cari tocmai ei ar trebui să ştie, că au fost decretate în vremile de de mult de colori ale Ardealului, prin urmare Românii ar fi în drept, poate, să folosească colorile patriei lor mai restrânse.

NOUTĂŢI.

Căsătoria principelui Carol. Au scris ziarele mari europene mai zilele trecute, că Principele Carol al României se va căsători cu fiica cea mai mare, Olga, a Ţarului rusesc Nicolae II. Ştirea n'a fost desminţită până acuma, din nici o parte. E de presupus deci, că nu e tocmai lipsită de adevăr. Opiniunea publică a primit apoi în ambele ţări, România şi Rusia, în mod foarte favorabil ştirea aceasta, şi după cum cetim în ziarul „Figaro“ dela Paris, personagii importante, cu mare influenţă, îşi dau toate silinţele, ca să se realiseze planul acesta. Dee Dumnezeu să le succeadă.

*

Lucru de necrezut. Ni se scrie, că în comuna Cisnădie, comitatul Sibiiului, unde proprietari sunt Saşii, iar muncitori sunt Românii, acestia din urmă nu sunt primiţi pe teritoriul comunei decât numai cu paşaport în regulă, care trebue reînoit în fie care an, iar celce nu şi-l reînoeşte, vine *escortat!* Se poate? Românul în patria sa să aibă trebuinţă de paşaport?

*

Serbările Slovacilor. Marţi s'au început în T. Szt. Márton serbările culturale ale Slovacilor, dar n'au putut să fie ţinute toate, fiindcă organele publice n'au permis să fie ţinute decât numai unele din ele, cele mai puţin periculoase pentru „ideea de stat“.

*

„Steagul din Sibiiu“. Sub titlul acesta scrie „*Drapelul*“ din Lugoj cu multă şi legitimă indignare despre bravuroasa ispravă a poliţiei din Sibiiu, când cu confişcarea praporului bisericii din suburbiul inferior, în Sâmbăta trecută, presentând însă lucrurile astfel, ca şi cum „*împintenaţii şovinişti*“ ar fi săvârşit această faptă. Trebue să facem deci rectificarea, că poliţia din loc nu e *maghiară*, ci cei ce ne-au pricinuit tuturora momentele de indignare sunt bunii, prudenţii şi circumspecţii noştri compatrioţi *saşi*, căci ei sunt stăpâni pe administraţia orăşănească din Sibiiu.

*

Holera în România. In comuna rurală Ştefăneşti, nu departe de Bucureşti, s'au ivit mai multe cazuri de holeră în partea satului, care e locuită de Ţigani. S'au luat cele mai severe măsuri pentru a se împedeca lăţirea ei. Din partea serviciului sanitar din România se face comunicarea, că altundeva în România nu a fost constatat nici un caz de holeră până acuma, decât numai în Ştefăneşti.

*

A murit din apă de ploaie. Flăcăul de 16 ani al unui ţăran cu stare bună din părţile sătmărene, aflânduse la lucru pe câmp şi fiindu-i sete, nu s'a mai dus până la fântâna ori isvorul mai apropiat, ci a luat cu pumnul apă de ploaie dintr'un lac mic şi cu ea şi-a stâmpărat setea. Nu peste mult însă a început să i se facă rău, a fost dus acasă şi culcat în pat, iar când a venit medicul nu a putut să facă alta decât să constate, că băiatul are înveninare de sânge, provenită din apă clocită. Băiatul a murit.

*

S'au născut cu dinţi. Intr'o comună nu departe de Pojon nevasta unui vieriu a născut doi gemeni, dintre cari fiecare avea deja la naştere câte doi dinţi de lapte, bine desvoltaţi.

*

Nefericirea unui hoţ. In gara din Budapesta, în momentul în care era să plece trenul, un domn a început să strige: „prindeţi hoţul, că mi-a furat banii.“ Hoţul era pe treptele vagonului, ca să se dee jos. Nu se ştie, din întâmplare, ori de frică ca a fost descoperit şi va fi arestat, hoţul a alunecat şi a căzut atât de rău, încât şi-a rupt un picior. Poliţia l'a luat sub scutul ei. Banii au fost daţi îndărăt proprietarului, iar hoţul, rămas şi fără bani şi fără picior, a fost pus la răcoare, în arestul spitalului. Nu se ştie încă, cine e. Se crede că e din Rusia.

*

Vin falsificat. Un negustor de vinuri din Fiume a fost pedepsit din partea poliţiei cu amendă în sumă de 1000 coroane şi încă alte trei mii de coroane, fiindcă s'a dovedit asupra lui, că a pus în vânzare vin falsificat. Cât vin va mai trebui acum să falsifice bietul om, pentru a scoate din el această sumă enormă de bani!..

*

La luptă cu trenul. Pe la Dobriţin erghelia de cai dintr'un sat s'a pus pe şinele trenului în stare de aşteptare, tocmai pe când trenul venia cu putere mare dinspre Budapesta. Caii probabil aveau de gând să se iee la luptă cu trenul, dar maşinistul dela tren a dat drum locomotivei, şi trenul a trecut prin mijlocul ergheliei, culcând la pământ 28 de cai, dintre cei mai frumoşi, cari au fost tăiaţi în bucăţi de roatele trenului.

*

Târg în Sebeş. Târgul de oi din oraşul Sebeşul-săsesc se ţine în 10, 11 şi 12 August n. c.

*

Pedeapsa lui Dumnezeu. Intr'o comună ungurească, un ştrengar de băiat, în etate de 12 ani, a întrat noaptea în biserică şi a furat cuprinsul întreg al casetei bisericii, cam 30—40 coroane. A fost prins şi dat pe mâna judecătoriei, care însă nu l'a putut pedepsi, fiindcă nu trecuse de 12 ani. Nu peste mult s'a descărcat o furtună mare asupra satului, şi băiatul, care a jăfuit biserica, se afla afară la câmp. Pentru a se feri din calea viforului, s'a aşezat sub un lemn mare, în care însă nu peste mult a trăsnit, şi copilul a fost omorât la moment. Poporaţiunea din sat peregrinează acum la lemnul acesta, fiind de credinţa, că pe băiatul omorât de fulger l'a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, pentru furtul săvârşit în biserică.

*

Hoţi păcăliţi. Cu ocaziunea expoziţiei universale din Gand, în Belgia, a fost expusă şi o bucată mare de aur, în valoare de 200.000 de coroane. După ce s'a încheiat esposiţia, păzitorii au văzut cu mare mirare, că bucata mare de aur nu mai este, ea a fost furată de nişte hoţi dibaci. Au avizat poliţia şi au adus tristul eveniment şi la cunoştinţa ministrului de finanţe, proprietarul aurului, şi-şi aşteptau acum morţi de frică arestarea, pentru negrija lor. Ministrul însă i-a liniştit, spunându-le, că aurul nu a fost aur veritabil, ci imitaţie, fără nici o valoare. Guvernul s'a gândit, că marea bucată de aur va deştepta ambiţia vreunor hoţi isteţi, de aceea nu a expus aurul adevărat, ci o imitaţie a lui, cu care hoţii s'au păcălit, pentrucă nu o pot valora.

*

Bravura unui câne. In hotarul comunei Măcău se scăldau în Murăş trei copii, cari din nebăgare de seamă au întrat prea adânc în apă şi valurile au început să-i răpească cu ele. Au început copiii să strige, şi de pe mal un câne mare a sărit imediat în apă, a prins un băiat de păr şi l a scos la mal, a mers apoi iute după ceialalţi, dar până a sosit la ei pe acestia i-au înghiţit valurile. I-a căutat prin apă şi i-a scos şi pe ei la mal, dar — morţi!

*

Petrecere în Sebeşul inferior. Tinerimea română din Sebeşul-inferior va da o producţiune corală-teatrală Dumineca în 28 Iulie st. v. (10 August st. n) a. c. în edificiul şcoalei din loc. Inceputul la 8 ore seara.

Cărţi şi reviste.

„Incercare de monografie asupra cetăţii Drâstorul Silistra“, cu două hărţi şi mai multe ilustraţiuni. Carte de valoare, scrisă de compatriotul nostru *G. Popa-Lisseanu*, profesor în Bucureşti. Tiparul Minervei din Bucureşti. Preţul 3 lei.

*

Revista Teologică anul VII numerii 9—11. Cuprinsul e următorul: Constantin cel mare şi meritele sale pentru creştinism, de Dr. Ioan Felea. Chestiuni vitale: Marea desordine, de Dim. I. Cornilescu. Bogomilismul şi Românii, de G. C. Despre biserica lui Isus Cristos, de I. Beleuţă. Propaganda unaţiei, de I. cav. de Puşcariu. „Un păstor model“, de N. Bălan. O frumoasă serbare bisericească naţională, de N. Ţandreu. Despre ispită, de Ioachim Părău. Mişcarea literară, de N. B. Cronică bisericească-culturală: Răsboiul balcanic şi regimul Sfântului munte Atos. Unirea bisericelor. Dă cât ai! Roze şi ghimpi. Sapă adânc! A cui inimă bate mai tare? de Arhim. Scriban, A. P. şi N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. Apare de două ori pe lună. Redactor *Dr. Nicolae Bălan*. Abonamentul 10 coroane pe an. Redacţia şi administraţia Sibiiu, Strada Reissenfels, 11.

Reuniunea femeilor rom. din Braşov.

Anunţ şcolar.

Internatul de fetiţe din Braşov cu Şcoală de menaj şi industrie casnică.

Reuniunea femeilor române din Braşov aduce la cunoştinţa onoratului public condiţiunile de admitere în internatul său, pe care îl susţine şi subvenţionează cu o sumă însemnată spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

Invăţământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreţinerea locuinţei, spălatul şi călcatul, legumăritul, croitul de rochi şi de rufărie, cârpitul sistematic, cusutul cu maşina, diferitele lucruri de mână până la cele mai variate broderii, esecutarea jachetelor împletite, ţesutul la războiu dela cele mai simple până la ţesături de Smyrna, covoare şi costume naţionale.

Invăţământul practic se completează cu învăţământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei cu tot ce cade în sfera unei bune econoame de casă, teoria croitoriei, contabilitate şi chemie culinară, igienă, în deosebi religiune, limbă şi literatură română, limbă maghiară şi germană, cântări, desemn, educaţiune familiară.

Localul Internatului este proprietatea Reuniunii şi este situat în cea mai frumoasă parte a oraşului şi se compune din două corpuri de casă, împreună cu curte şi grădină mare, un pavilion liber încăpător, care se poate folosi ca atelier de lucru de mână în zilele frumoase.

Primirea elevelor în internat se face cu 1 Septemvrie st. v, (14 Sept. st. n.). Deoarece numărul locurilor este limitat, părinţii doritori de a aduce fiicele lor, sunt rugaţi a anunţa cât mai din vreme înscrierea.

Taxa anuală este pentru întreţinerea şi instrucţiunea completă de 450 coroane, inclusive îngrijire medicală şi băi, adecă câte 45 cor. lunar. Taxele se plătesc anticipativ lunar, cu obligământul de a achita toate 10 lunile ale anului şcolar.

Elevele solvente vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să prezinte certificat de şcoală, de botez şi de revaccinare.

Fiecare elevă va aduce cu sine: rufărie de corp 4—6 cămăşi, pantaloni, camisoane sau cămăşi de noapte, ciorapi, 12 batiste şi 3 şorţuri albe simple pentru bucătărie. Aşternut de pat: (saltea, 1 sau două perini, o plapomă, toate cu câte două rânduri de rufărie, adecă: 2 cearceafuri, lepedeie, de aşternut şi două pentru plapomă cu găuri de încheiat, câte 2 feţe de perină). Ştergare şi servete câte 4 bucăţi. Un cuţit, o furculiţă o lingură mare şi o lingură mică. Perie de haine, perie de cap, perie de dinţi, perie de ghete, pieptenar rar şi des, un păhar sau ceaşcă pentru spălatul dinţilor. Toate adunate într'o cutie.

Imbrăcăminte: Un palton de iarnă, o cârpă sau un şal pentru eşit în curte. Hainele obicinuite acasă, 2 jupoane sau fuste de pichet pentru iarnă.

Pentru uniformitate s'au reglementat costume uniforme, precum şi şorţuri uniforme, pe care elevele trebuie să şi le lucreze în şcoală.

Uniforma costă 24 cor. fusta şi jacheta. Cămăşuţa albă cu motive naţionale 3 cor., 3 şorţuri câte 3 cor., pălărie de iarnă şi de vară câte 5 cor.

Localul şi directia Internatului se află: Braşov, Şirul Spitalului Nr. 10

Informaţiuni se pot lua fie la Direcţiune, fie la presidenta Reuniunii, St. Fântânii 31.

Maria B. Baiulescu, presidentă.

Ioan Lengeru, secretar.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare următoarele cărţi mai nou apărute:

V. T. Niculescu, Harta teritoriului de reîntregire a Dobrogei Româneşti, recâştigat în al 47-lea an de domnie glorioasă a M. S. Regelui Carol I. dedicată ostaşilor României . . .	—·40
I. Ieşan, Secta Paterenă în Balcani şi în Dacia Traiană împreună cu Istoria Balcanului până la ocuparea lui definitivă prin Osmani . . .	10·—
Candiano Popescu, Răsboiul neatârnărei, Asaltul şi luarea Griviţei . .	3·—
G. Ionescu-Siseşti, Călător	1·50
F. Cristescu, Insemnări asupra învăţământului popular românesc din Ungaria şi Transilvania	—·40
Bibl. Flacăra, In Temniţele Stambulului, Nuvele	—·40
Presmerean C. Fl., Colecţiune de cântări şi coruri în 2 şi 3 voci pentru şcoalele poporale şi medii . . .	1·50

Expediarea se face mai uşor trimiţându-se banii înainte, şi adaugându-se la preţul cărţii încă 20—30 fil. pentru expediarea francată.

Nr. 392/1913. (183) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Geoagiului**, se publică concurs cu termin de **30 zile**, şi anume pe lângă următoarele emolumente:

1. **Bozeş**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; cuartir în edificiul şcoalei, lemne de foc şi grădină de legume.

2. **Cib**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; 100 cor. pentru cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Mada**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela; locuinţă în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

4. **Poiana**, salar 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat; locuinţă în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Invăţătorii aleşi vor avea să conducă pe copii în Dumineci şi sărbători la biserică şi să cânte cu ei la sf. liturgie.

Geoagiu, (Algyogy), 9/22 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Geoagiu, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ioan Popovici
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 8-lea de învăţător la şcoala confesională gr. or. rom. din **Poiana** (Polyán), protopresbiteratul Mercurei se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 100 cor. salar fundamental solvibil din fondul bisericei.

2. Relut de cvartir şi grădină în senzul legii nouă din anul 1913.

3. Restul salariului de 1100 cor. ajutor dela stat votat deja sub Nr. 31980/1913 Ministerial.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul prescris oficiului protopopesc al Mercurei.

Concurenţii înainte de alegere, au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci şi sărbători să cerceteze biserica, resp. să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Poiana, din şedinţa comitetului par. ţinută la 14/27 Iulie 1913.

Ilie Georgescu preşedinte. **Ioan Tanase** notarul com.

Nr. 703/1913. (188) 2—3

Cu consenzul meu:

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 538/1913. (185) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr. or. al Avrigului se escrie concurs cu terminul până la **10/23 August 1913.**

1. **Avrig**, postul nou sistemizat de al VI lea învăţătoriu, cu salariul fundamental de 1200 coroane, şi anume 1100 coroane ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cuartir natural şi relut de grădină 20 cor.

2. **Porumbacul superior răsăritean** postul nou sistemizat de al II-lea învăţătoriu cu salariul fundamental de 1200 coroane şi anume 1100 cor. ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cvartir natural şi 1/4 jug. de grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-şi subştearnă cererile concusuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (poşta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în comună la sf. biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu posiţia locului.

Dela concurenţii dela postul al doilea de sub Nr. 2 se cere pre lângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca se conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi să cânte cu ei răspunsurile liturgice şi se conducă învăţământul din şcoala de repetiţiune.

Avrig, 14/27 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 410/1913. (189) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II (a doua) **Bozeş**, în protopresbiteratul Geoagiului, după-ce alesul paroh Nicolae Fara a fost ales în comuna-i natală, se publică nou concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiei preoţeşti.

Cererile instruite conform Regulamentului sunt a se înainta subscrisului în terminul deschis, iar reflectanţii sunt poftiţi a se prezenta în comună cu ştirea protopopului spre a se face cunoscuţi poporului.

Geoagiu, 15/28 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 217/1913. (187) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. a III a **Grid**, din protopresbiteratul Haţegului, se publică pe baza rezoluţiunei consistoriale din 14 Maiu a. c. Nr. 5982 Bis./1913 din oficiu nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu ştirea subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din comună, spre a-şi arăta desteritatea în cântări, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 7/20 Iulie 1913.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Caut pentru prăvălia mea de spiţerie şi mixtă

doi învăţăcei

din familie bună cari au absolvat barem 1 cl. gimnazială şi posed bine limba maghiară.

Traian Baicu
(198) 1—3 **comersant în Zalatna.**

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ca **practicant** la firma

Ioan Comşa & Fiu
(194) 2—3 **Sălişte**
(Szelistye, Szeben m.)

Atelierul technic de dantist al lui

E. Dieker

este de nou deschis.

(190) 3—3

Favoritul mijloc de înfrumseţare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o foloseşte în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor ştienţifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, şi după afirmarea renumiţilor chemici e cel mai bun şi nestricăcios mijloc pentru înfrumseţarea şi rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid şi sigur efect.

In restimp de vre-o câteva zile dispar toate creţele, lintiţele, petele de ficat şi toate spuzele. b) (91) 5—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumseţează nu numai obrazii, ci îi îngrijeşte şi scuteşte de toate influenţele anotimpului, a soarelui şi a vântului.

Contra imitaţiunilor se Vă feriţi! — Se află în toată lumea.

Un borcănel costă 1 şi 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1·20.

Expediţiuni poştale prin producentul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog, Müller Károly drog., Pisehl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Ubert József.

Nr. 425/1913. (186) 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Cherges** şi filia **Popeşti** se publică nou concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica eventual liturghisi.

Deva, la 5 Iulie 1913.

Oficiul protopr. gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 799/1913. (172) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Câlian**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea dotaţiei dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele lor, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului în terminul indicat şi cu prealabila încuviinţare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 8 52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţouranturi ilustrate gratis.

La răsboiu 500,000 de Români

au ieşit în calea morţii, iar la noi

cu 500,000 coroane

îţi iasă norocul cu trocul în cale la **25 August** a. c. **dacă** îl aştepţi tragerea cea mai apropiată ce va fi în şi îi deschizi uşiţa ca să între, cumpărând cel puţin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împărechiate, adecă unul dela Banca Hipotecară Ungară şi unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anual** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câştigurile principale:

1.000 000·—, 500,000·—, 400,000·—, 300,000·—, 2 de 200,000·—, 2 de 100,000·—, 2 de 75,000·—, 50,000·—, 10,000 — cor. etc. etc.

Nici un risic! Tot lozul câştigă!

Tragerile se ţin în faţa unei comisiuni supraveghiate din partea statului şi sunt publice. Ele au loc la: **5** şi **25** Februarie, **25** Aprilie, **5** şi **25** Iunie, **25** August, **5** şi **25** Octomvrie şi **27** Decemvrie a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerei din **Decemvrie** se sortează câştigul cel mai mare de pe lume de:

1.000,000 coroane.

Lozurile acestea nu şi perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage şi de mai multe ori. **Cel puţin odată însă trebue să se tragă cu câştig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estr dăm cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conţine Seria, Numărul şi Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc** şi **de câştig** este **esclusiv al cumpărătorului!** Pentru asigurarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruţând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puţin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea răsboiului la tot cazul li se vor urca preţul repede şi nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condiţiuni aşa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsaţi norocul să Vă treacă pe sub nas, profitaţi de ocaziune şi întindeţi mâna după el, căci nu puteţi şti din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate şi din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauţiune oriunde, se pot lombarda (zălogi), etc., cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafaţa pământului**, concentrate fiind în ele toate calităţile necesare şi dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onoraţilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
(184) 3—4 **Budapest, VI., Váci-körut 31.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 30 Iulie (12 August) 1913 *Nr. 79.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 721 M.

CONCURS.

Pentru șase burse (stipendii) vacante de câte 1000 coroane din fundațiunea Trandafil, — anume: patru din arhidieceză, una din dieceza Aradului și una din dieceza Caransebeș, — se publică concurs cu termin până la 12/25 August a. c.

Cererile de concurs sunt a se instrua:

a) Cu extras din matricula botezaților, pe care să fie indusă adeverința din partea parohului local, ori a protopresbiterului, că concurentul aparține și acum bisericii gr. or. române din mitropolie.

b) Cu certificat — atestat — de sărăcie dela antistia comunală, vidimat și de parohul local, ori de protopresbiterul concernent, despre starea materială și socială a concurentului și a părinților săi.

c) Cu testimoniul școlastic cu nota generală eminent, conform dispozițiilor actului fundațional.

Cererile sunt a se adresa și trimite Consistorului mitropolitan gr. or. român în Sibiiu — Nagyszeben — până la terminul fixat.

Sibiiu, 19 Iulie (1 Aug.) 1913.

Consistorul mitropolitan.

Se face în Viena o politică a imperiului?

de **Georg Fleșiariu,**
maior ces. și reg. în retragere.

V.

Din cele premise să vede destul de clar, că numai politica rea internă a Ungariei și asuprirea Românilor a putut se formeze motivul înstrăinării României de către noi. Deci rândul e acum la factorii decizători, de a face imediat tot posibilul, ca să se introducă raporturi sănătoase în Ungaria, raporturi, cari să garanteze buna înțelegere cu România. Inainte de toate ar trebui se fie eliberați din temniță bieții martiri nevinovați ai credinței, pentru a se împedeca fierberea în sânul poporului. Strigătul celor din România, cari cer „*libertate fraților noștri*“ și deschid colecte în țara întreagă pentru cei întemnițați, trebue se afle ascultare și la noi, căci el face se fie primejdia tot mai mare pentru noi, din zi în zi, iar șansele contrarilor cresc, în aceeași măsură. Intr'un stat civilizat, în veacul libertății, astfel de acte de volnicie trebue făcute imposibile. Pe calea aceasta Ungaria se blamează chiar și în fața Turciei.

Instrăinarea României de către noi, din pricina politicei noastre esterne, și în special pentru purtarea noastră în conflictul romano-bulgar, a fost apoi atât de limpede și pe deplin motivată din partea României, încât încercările de desmințire ale ministeriului nostru de esterne nu folosesc nimica. Esposeul primministrului român arată, pe basa telegramelor schimbate între ambasadori, că Austro-Ungaria, nu numai că n'a sprijinit pe Români, ci a căutat să-i înduplece, se renunțe și la Silistra. România avea pretensiuni mari, atât cu privire la regularea granițeí, cât și cu privire la partea românească a Macedoniei. Nu s'a ales însă nimica din aceste pretensiuni, și Macedonia românească a avut soartea Poloniei, a fost împărțită între trei state. Amărăciunea a fost foarte mare în România, dovadă și pușcătura făcută de un Macedonean în parlamentul român. Acum însă, dupăce s'a desfăcut de noi, România e pe calea de a câștiga tot ce a dorit, și ce n'a putut să câștige, câtă vreme era aliata noastră, iar noi trebue să privim în liniște, cum se împarte între alții o moștenire mare de circa 160.000 kilometri pătrați, mulțumindu-ne cu *Ada-Kaleh*, în mărime de un kilometru și jumătate! Deci și nelucrarea noastră justifică din destul înstrăinarea României de către noi.

Cea mai mare amărăciune a provocat'o însă în România atitudinea diplomației noastre și a presei puse în serviciul ei în conflictul cu Bulgaria. Totul se cerea pentru Bulgaria, nimic pentru România, — nici măcar Silistra. Persoane foarte însemnate și înalte au luat doară poziție în presă în contra trecerei Silistrei în proprietatea României. Chiar și un înalt militar, Escelența Sa *Wannisch,* general de divizie, a pledat pentru cedarea unei ridicături numai din apropierea Silistrei în proprietatea României, dar Silistra se rămână a Bulgariei. Disposiția în ministeriul nostru de esterne, pe deplin maghiarizat, era deci aceea, că pentru Bulgaria tot, pentru România nimic; ba presa diplomației noastre agita în parte chiar și pentru aceea, ca Dobrogea întreagă se treacă la Bulgaria dela România.

Părerile mele asupra acestor greșeli le-am înșirat în alte articole, publicate în „Gross Oesterreich“ și în „Telegraful Român“. Mi-am dat atunci silința să fac atentă diplomația noastră și presa ei asupra ținutei lor primejdioase pentru noi. Atunci să mai puteau îndrepta lucrurile. Dar n'am fost ascultat. Acum n'avem decât să facem socoteala cu presentul și se înșirăm urmările triste ale politicei noastre greșite esterne. Ele sunt acestea:

1. Perderea întregului ținut din Balcani, perderea ultimei pozițiuni a monarhiei, ca mare putere, și nimicirea programului istoric pe care'l avem de o sută de ani cu privire la resolvarea „*chestiei orientale*“. Și toate acestea, având o armată puternică, escelentă, gata de răsboiu, din partea căreia nu s'a făcut nici o pușcătură pentru apărarea acestei posiții însemnate, condiția de existență pentru imperiul nostru. E un lucru pentru care nu este ertare. Sute de milioane cheltuite pentru material și soldați, sute de mii de soldați, ținuți jumătate de an pe picior de răsboiu, numai pentruca în cele din urmă să perdem și Albania, trecută cu totul la Italia, fără ca aceasta să fi mobilisat și să fi cheltuit ceva. Ce diplomație, pe lângă a noastră, e cea italiană, care cu Tittoni în frunte ne-a amputat fără dureri, pe basa paragrafilor 25 și 29 din contractul dela Berlin, având noi să purtăm toate urmările! Incă din ședința camerei italiene din Decemvrie 1909, când s'a serbat triumful diplomației italiene, s'a prevăzut, că noi vom perde Albania.

Și primejdia putea fi înconjurată, dacă sdrângănitul de sabie al contelui Tisza nu venea *după răsboiu.* Greșelile lui Aehrenthal sunt de o sută de ori mai mici și de ertat, decât ale urmașului seu, care putea să le îndrepte. Pentru el nu este ertare. A scăpat din mână ocasiude a se face resolvarea chestiei orientale, după care așteptam de o sută de ani, cu concursul nostru și după planul nostru. Istoria va nota și stigmatiza pentru vecie această greșală.

2. Am provocat ura neîmpăcată a Sârbiei și a Muntenegrului asupra noastră, țări pe cari ni le-am făcut dușmane de moarte ale monarhiei.

3. Am înstrăinat pe Greci de către noi, prin aceea, că am sprijinit prea tare pe Bulgari în contra intereselor grecești.

4. Am perdut România, cu cinci corpuri de armată, statul, care cum arată situația momentană, poate duce la răsboiu o armată impunătoare de 700·000 soldați, și am înstreinat de către noi întreaga românime, treisprezece milioane și jumătate de suflete, până aci aliații cei mai buni și singuri sinceri ai monarhiei noastre și ai Germanilor.

5. Ne-am atras și dușmănia Bulgariei și ne-am blamat urât cu sdrângănitul de sabie al contelui Tisza, care amenința în numele monarhiei,

FOIȘOARĂ.

Un episod istoric ce se repețește.

Armistițiul de 5 zile, statorit în conferința de pace dela București, i'mi revoacă în memorie pe acela din anul 1866, dela conferința din Nikolsburg. El pare a fi o copie fidelă a acestuia, potrivindu-se nu numai luna în care s'a încheiat, dar și terminul. O mică deosebire totuși esistă între amândouă. Pe când domnului *Maiorescu* i-a succes în prima ședință a străbate cu propunerea sa, pe atunci armistițiul nostru din 1866 numai după mari dureri de naștere s'a putut înfăptui. Iată genesa acestui armistițiu.

Incă a doua zi după nefericita bătălie dela Königgraetz a încercat generalisimul Benedek să obțină un armistițiu de 3 zile. Spre scopul acesta a trimis pe locotenent-mareșalul Gablenz, ca parlamentar, în tabăra contrară. Ajungând la avantposturile prusiene fu condus la comandantul acestora și dupăce se urcă într'o trăsură i-se legară ochii și fu condus în cartierul general. Audiența solicitată îi fu însă refuzată de regele Wilhelm, iar statul major, amețit de bețiea marei învingeri din ziua premergătoare, nici n'a stat de vorbă cu el. Abia într'un târziu îl primi șeful statului major, generalul Moltke, și-i aduse la cunoștință, că armistițiul cerut numai pe lângă predarea fortărețelor Iosephstadt și Königgraetz se poate încuviința. Se înțelege, că astfel de pretenții exagerate erau egale cu un refuz.

Tot în ziua aceasta — 4 Iulie — împăratul nostru cedează Veneția împăratului Napoleon III, rugându-l pentru mijlocirea păcii. Catastrofa dela Königgraetz, cesiunea Veneției, intervenția împăratului Napoleon, — evenimente de o importanță atât de mare istorică și cu consecvențe incalculabile, — urmară atât de repede una după alta, încât lumea a remas uimită în fața lor și aștepta cu resuflul reținut desfășurarea mai departe a lucrurilor.

Impăratul Napoleon, care — ca și ceealaltă lume — se înșelase reu în calculările sale despre probabilul resultat al războiului, — crezând că Austria va eși biruitoare, — nu privea cu ochi buni grandioasele succese militare ale Prusiei, și-'și pusese toată autoritatea în cumpănă, pentru stăvilirea înaintării acesteia spre capitala imperiului austriac și reducerea posibilă a pretențiilor sale față de Austria. Ținuta aceasta era determinată mai mult de interesele proprii, decât de bunăvoința ce o manifesta la aparență pentru Austria. El nu odată se va fi gândit, că Prusia, ca vecină, eșind din războiul acesta și mai întărită, ar putea deveni și pentru Franța periculoasă, dupăcum după 4 ani într'adevăr s'a și întâmplat.

Spre a se achita de misiunea ce o primise, el trimite pe prințul Napoleon, — nepotul său, — la regele Italiei iar pe ducele de Gramond, — ambasadorul Franței la Viena — în cartierul general al Prusiei, cu instruțiunile de lipsă pentru suspenziunea ostilităților și începerea tratativelor de pace. Dar toate sforțările împăratului Napoleon, ca și ale miniștrilor și ambasadorilor săi de pe lângă curțile din Berlin, Viena și Florența, se cheltuiră în jumătatea dintâi a lui Iulie cu negoțieri infructuoase, și numai în cea din urmă jumătate a lunei, — dupăce se mai ivi un complex de cauze nepriincioase inimicului, — în prima linie holera, — i-și dădu Prusia învoirea, ca pe baza preliminarelor de pace, alcătuite de împăratul Napoleon, să se întrunească conferința dela Nikolsburg.

Italia a stat departe de această conferență. Ea nădăjduia, că folosindu-se de situația strâmtorată in care se găsea Austria, prin intransigența sa va mai stoarce și alte compenzațiuni teritoriale, afară de Veneția, cedată împăratului Napoleon, dela care avea s'o primească.

Persoanele istorice din cari se compunea conferența erau din partea Prusiei: Contele Bismarck și generalul Moltke, iar din aceea a Austriei: Contele Karolyi, baronul Brenner-Felsach și contele Degenfeld.

In primele ședințe ale conferenței discuțiile nu se învârteau în jurul armistițiului, ci în al pretențiilor ce le ridicase Prusia, cari erau atât de exagerate, încât numai prin presiunea diplomatică a Franței, din care nu lipsea nuanța unei amenințări de intervenție militară, au putut fi moderate. După multe frământări, în și afară de ședințe, succese în cele din urmă a înfrânge cerbicia Prusiei și a o determina la admiterea unui armistițiu de 5 zile, început în 22 Iulie, orele 12 la amiaz.

Cum se execută un armistițiu? Lupta dela Blumenau.

Din zorul cu care armata prințului de coroană prusian, Fridrich Wilhelm, făcea înaintarea spre Pojon, era ușor de gâcit planul vrăjmașului de-a ocupa orașul acesta și prin această ocupare a-și asigura trecerea peste Dunăre. Pojonul, cu vechea sa fortăreață, care dominează pe mari îndepărtări Dunărea, ca și întreg ținutul, îi oferea o poziție strategică de cea mai mare însemnătate. Nu putea fi în intenția lui a forța trecerea fluviului pe la Florisdorf, unde îi stăteau în cale formidabile întărituri. Din împrejurarea aceasta se explică impetuositatea lui de-a se face stăpân peste Pojon, de unde putea, fără a întâmpina mari greutăți, — sprijinit prin artileria din fortăreață, — să forțeze trecerea.

Spre încrucișarea planului acestuia, conducerea armatei, în fruntea căreia sta acum arhiducele Albrecht, cu cartierul gecă e vai de acel „al treilea“, care s'ar încumeta să conturbe pe Bulgari, Sârbi şi Greci, prin aceea, că se pune pe partea unora ori a altora, — ceea ce însemna atâta, cât ei să se mânce ori sfâşie unii pe alţii, — fiindcă prin aceasta li s'a urcat iarăşi la cap Bulgarilor grandomania şi întrecerea, închipuindu-şi că sunt deja intraţi în Belgrad, ca învingători. Căci când acest „al treilea“, România, acoperită bine la spate de Rusia şi Francia, ignorând cu totul ameninţările acestea, a intrat cu armata ei în Bulgaria, aceasta înzadar a aşteptat să-i se dee ajutoriul promis din partea protectorului ei. Văzându-se deci lăsată în baltă, şi fiind ameninţată din toate părţile, s'a rugat în genunchi de Rusia, căreia mai nainte îi denega-se supunerea, să-i vină întru ajutor. Avem deci duşmănie inevitabilă şi cu Bulgaria.

6. Am pierdut toate statele din Balcani!

7. Mai avem apoi de înregistrat o înfrângere simţitoare, noi şi Germanii, şi în politica economică, în esportul de producte industriale şi în importul de vite şi cereale, tocmai în aceste zile de mare scumpete. Deci şi aici o mare „*învingere*“ a politicei oligarhice-agrariene şi o îmbogăţire a puternicilor cari o fac, prin desfacerea productelor scumpe indigene. Perderea cea mai mare e însă a Germanilor din Austria, cari acum pot să mediteze asupra înfrăţirei „germano-maghiare“.

8. Am perdut mult din valoarea ce o avea monarhia noastră ca aliată, cam un miliard, cu cât Germania a aflat de necesar să se întărească.

9. Am provocat necondiţionata necesitate de a ne întări şi noi armata noastră cu câteva corpuri, spre a paralisa întărirea colosală a duşmanilor şi spre a ascunde slăbiciunea noastră.

10. Şi în fine, ce e mai periculos, a scăzut în mod însemnat valoarea *morală* a imperiului de sub colorile negru-galbin, pentrucă tot mai bine a ieşit la iveală indiferenţa, oboseala, lipsa de interesare faţă de viitoriul imperiului. Astăzi tocmai aceia, cari au combătut pe faţă unitatea imperiului, au întreaga putere în mânile lor şi fac şi politica esternă după interesele lor. Decenii dearândul au denegat reformele militare şi trebuinţele pentru armată, iar în urmă le-a succes se dee jos şi coperişul unităţii imperiului, în care plouă acum cum se cade.

Iată, acestea sunt resultatele politicei noastre esterne! E aceasta o politică făcută în interesul imperiului?. Judece cetitorii!

Pacea dela Bucureşti. După ştirile venite din Bucureşti, subscrierea contractului de pace din partea representanţilor statelor interesate s'a făcut numai eri, Duminecă. Intârzierea subscrierii a urmat din unele mici neînţelegeri ivite între Sârbi şi Bulgari, cu privire la respectarea limbei celor de altă naţionalitate, în biserică şi şcoală. Sârbii n'au voit să între în discuţie asupra acestei chestiuni, pentrucă la ei limba liturgică în biserică şi limba de propunere în şcoală e regulată prin constituţie. Probabil că chestia aceasta a rămas deci neresolvată. Puterile mari europene se poate că vor revisui contractul de pace, dar cu greu îl vor modifica. Domnul ministru president *Maiorescu* a primit telegramă de felicitare dela ministrul englez de esterne pentru succesul avut întru înjghebarea păcii. Iar Impăratul Wilhelm a telegrafat Regelui Carol, felicitându-l călduros tot din acest prilej. Iar ministrul nostru de esterne? El vrea revisuirea!.. Ciudat lucru. Diplomaţia noastră vrea cu orice preţ să se — blameze.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

In comparaţie cu celelalte scrieri ale poetului, Levana e o carte „pacinică“, nemeritând decât în mică măsură obiecţiunile contimporanilor, contra unora din particularităţile sale ca scriitor: neclaritatea pe alocurea a noţiunilor, îngrămădirea deasă a expresiilor, mersul când grăbit, când încet al cugetării, evitarea (lipsa) unei suprapriviri şematice, amestecul intenţionat al materialului de tratat, alternarea anecdotei amuzante cu cugetarea adâncă, capriciul propriu, înmănuirea limbii ş. a. La compunerea scrierii sale principale Jean Paul şi-a dat silinţa a-şi modera pe cât e posibil felul său de scris, fără însă de a se putea cu totului substrage „naturelului“ său, căci curând părăseşte „tonul sec“ neobicinuit pentru el, schimbându-l cu haina glumii, cu descrierea posnaşă, cu fel de fel de jocuri şugubeţe, dovedindu-se cu predilecţie *umorist* (calitate ce bate la ochi mai ales în celelalte scrieri mai sus amintite).

Ca adevărat defect, nu numai al celorlalte scrieri, ci şi al Levanei în special, este de considerat lipsa unui plan bine definit. Cugetările din „Invăţătura despre educaţie“ oferă cetitorului cea mai pistriţă varietate. El zugrăveşte icoanele cele mai îndrăzneţe, aduce la expresie cele mai fermecătoare tonuri, cu măestrie atinge fiecare coardă a inimii. Toate aceste însă sunt numai nişte cristale, ce strălucesc izolate de împrejurime, nişte flori binemirositoare într'un strat neplivit, având cetitorul să-şi adune şi înşire într'o cunună aceste nestimate, să-şi unească într'un buchet ceea-ce-i floare în strat. A oferi cetitorilor un astfel de buchet din ideile cele mai alese ale „Levanei“ este scopul rândurilor următoare.

Ceea-ce dă farmec deosebit scrierilor lui Jean Paul în general şi „Invăţăturii despre educaţie“ un caracter particular în mijlocul opurilor de acest gen, este duioşia lui profundă, *dragostea* lui nemărginită *pentru copii*. Aproape pe fie-care pagină a Levanei ne vorbeşte un părinte fericit, care ascrie paternităţii numai bucurii şi mândrie, care nu bănueşte durerea teribilă ce i-ar putea veni odată dela copiii săi. Sentimentul părintesc are pentru el încă tot farmecul noutăţii, împrumutându-i aceea expresie a frăgezimii, aceea explozie a dragostei, pe cari le întâlnim şi în „Loja nevizibilă“ şi în Hesperus ş. a.

La el găsim adesea numirea de „flori, steluţe, fluturi, picături de rouă etc.“ pentru cea de copii. „Un copil ne apare pe pământ, ca un înger minunat,... de o curăţenie cerească, ca un Isus prunc zugrăvit de Rafael“. De aceea se adresează el părinţilor cu următoarele cuvinte: „nu arătaţi copiilor decât afecţiune; ei au mai mult lipsă de dragoste, decât de instrucţiune, şi acest sentiment al dragostei să-l sădească ei şi în inima copilului, căci el este propriu zis singurul cod positiv de morală“.

Ei să-l înveţe mai întâi iubirea negativă, oprindu-l de a maltrata şi chinui vietăţile şi conbătând egoismul lui, iar apoi să-i dea o faţă positivă, excitând sentimentele lui de iubire. Mai întâi de toate copiii să ţină de sfântă viaţa tuturor animalelor, căci cruzimea lor faţă de animale prevesteşte pe cea de mai târziu către oameni. „Odinioară oamenii simţiau toată vietatea în strânsă legătură cu ei“. Deasemenea şi viaţa plantelor trebue cruţată. „Descrieţi-i crinul, ca pe fiica unei mame subţiri, care'şi creşte micul copilaş alb cu suc şi rouă“. Dară cel mai sigur mijloc spre a-i deştepta iubirea copilului este dragostea ce-i-se arată, atmosfera de dragoste ce-l încunjură, dovezile necontenite ale acestui sentiment, manifestate prin gesturi drăgălaşe, prin priviri şi tonul vocei. „Vă pot asigura logodnicilor şi încă mai mult pe voi viitorilor soţi, că copii iubitori vor obţinea în căsătorie numai părinţii iubitori“. Şi în acelaş loc[1]: „voi descoperiţi copilului figura iubirii mai puţin prin fapte de jertfă, decât prin *limba maternă a dragostei, prin cuvinte şi gesturi drăgălaşe.* In nimic nu se încorporează mai bine dragostea, decât în mimica gingaşă, dată de însaşi natură; o privire, un ton vorbeşte nemijlocit, un dar numai mijlocit prin transcriere, — precum în căsătorie dragostea se nutreşte, nu prin daruri, cadouri, jertfe, a căror urmă iute dispare, ci prin cuvinte şi expresii de dragoste“. „Invăţaţi a iubi, părinţilor! — închee J. Paul acest capitol — şi copiii voştri se vor bucura de o viaţă bogată în câştiguri de tot felul, căci omul câştigă (de-mi este permisă comparaţia) ca Austria ţările sale, numai prin căsătorie, şi le perde prin rezbel..... Invăţaţi a iubi, pentruca odinioară voi înşişi, când ochii vi se vor slăbi de vârstă, şi privirile voastre vor fi pe jumătate stinse, să vedeţi împrejurul corpului vostru bolnav şi al patului vostru de moarte, în locul zgârceniei reci şi a privirilor nerăbdătoare de a moşteni, ochi muiaţi în lacrimi, cari vor reîncălzi viaţa voastră ce înghiaţă, şi vor lumina întunerecul ultimului vostru ceas, — *învăţaţi a iubi*, vă zic, — *adecă: iubiţi!*“ (Levana VI, 3. §. 116—122).

Insă pentru a dezvolta în inimile tinere aceste sentimente gingaşe de iubire, Jean Paul recomandă, contrar lui Rousseau, familiarizarea copilului cu *religia*, din *fragedă etate*. „Cele sfinte nu pot prinde mai adânci rădăcini, decât în cel mai neprihănit timp al nevinovăţiei şi aceea ce are să lucreze etern trebue dat în acest timp, ce nu să uită nici odată. Nu norii dinainte sau după amiazi, ci cerul din zorii zilei — de-i noros sau senin — decide vremea zilei“.. (Levana II. 4. § 38). Religia este pentru el un element superior de viaţă, a cărei necesitate e egală pentru toate vârstele. De ea are lipsă îndeosebi inima copilului, şi cea mai frumoasă temă a educatorului este de a însufla adevărurile mângăitoare şi mântuitoare fiinţii cugetătoare şi simţitoare a elevului său. „Trebue să dăm copiilor noştri, mai iute decât orice, o inimă evlavioasă şi smerenia de lumea nevizibilă“ (op. c. II. 4. §. 36). Se întreabă apoi, ce este religiunea? Răspunde: „Credinţa în Dzeu“, iubirea acestei fiinţi supreme şi bune, ca şi a naturii create de el. In *intima împreunare a eului cu Dzeu*, ce are de urmare pacea internă şi moralitatea prietinească, constă fiinţa religiunii, — după Jean Paul. „Unde o inimă vorbeşte cu cel înalt, unde un eu cu Eul-original, acolo este religiune, sune cât de curios şi strein limba lui dealtfel. Cine caută ceva mai înalt decât poate da şi lua viaţa, acela are religiune. Ca fiecare geniu în felul lui, aşa este fiecare inimă în religia ei atot puternică“.

In aceste fraze, cari arată înclinaţia poetului către *panteism*, găsim şi tendinţa lui antiraţionalistică, ce îşi află expresia mai ales în instrucţia religiunii. Invăţământul religios are să se adreseze pur şi simplu simţământului. La întrebarea, cum are să fie introdus copilul în imperiul religiei, răspunde: *nu prin argumente*, (§ 38) ci într'un mod nemijlocit, căci viaţa religiunii nu constă în păreri, ci în tot internul omului. Ori-ce manifestare religioasă fără simţământul cald este minciună şi profanare, de aceea şi predarea religiei să se facă prin astfel de educatori, cari înşişi sunt religioşi, sau după expresia poetului „*cari au pe Dzeu în cer şi în inimă*“. (§ 38).

Copilul e mai apropiat de cele înalte în această privinţă decât de cele joase, se cere numai a-i deştepta sfânta impresionabilitate aţipită, prin simboale şi ceremonii ale vieţii religioase. Dispoziţia religioasă a copilului poate fi însoţită şi sprijinită şi de poezia aceasă. „Poetul nimiceşte lumea muritoare, pentru a construi deasupra ei una nemuritoare, pentru-ca viaţa pământească să se asemene cu ţările polare, cari sunt lipsite de animale şi flori, cari sunt reci şi fără coloare, dar cari după aceste zile mizerabile văd strălucind nopţi splendide, în cari cerul împodobeşte pământul, când lumina polară umple tot azurul firmamentului cu colori înflăcărate, cu pietri scumpe, cu tunete şi furtuni ecuatoriale, amintind locuitorului acest sol îngheţat *aceea-ce* viază deasupra lui“. (Levana § 40).

Mai ales este nutrită ea de istoria biblică. „*Prin istorisirile biblice încolţeşte religia cea vie; cea mai bună învăţătură a religiei creştine este viaţa lui (Isus) Cristos*“, şi apoi şi patima şi moartea aderenţilor lui, ce nu e istorisită în sfânta scriptură (Levana II 4 § 40). Iar existenţa unui princip mai înalt, este pentru Jean Paul un fapt ridicat peste orice îndoială, căci a dubita existenţa lui Dumnezeu înseamnă pentru el a dubita existenţa celor existente“. Precum caută el în contra ateiştilor să arete absurditatea lor, aşa se ridică el şi în contra deiştilor şi materialiştilor timpului său, ridiculizând pe cei dintâi şi urând pe cei din urmă. Deiştilor, cari negau providenţă divină, le contrapune „faptica orîndu're, nu numai în istoria lumii, ci şi în istoria familiară“, nu numai în cele

---

[1] Levana VI, 3 § 117.

---

neral în Viena, dispusese, ca până în 22 Iulie întreg corpul II de armată să fie concentrat la Pojon, o măsură prin care se credea a putea fi înfruntată orice primejdie.

Ziua de 22 Iulie 1866 era o zi de Duminecă, frumoasă şi senină. Nici nu se ivise soarele pe azurul ceriului, când se încinse o canonadă vehementă între artileria noastră şi cea contrară. Detunătura era atât de intensivă şi părea atât de aproape, încât îţi făcea impresia, că se bombardează Pojonul.

Cu problema ocupărei acestui oraş era însărcinat generalul Fransechy,*) care avea sub comanda sa 15,500 ostaşi cu 78 tunuri. In marşul său spre Pojon avantgarda sa fu întâmpinată la satul Blumenau de a noastră, unde după desfăşurarea forţelor se începù lupta şi dură cu o vehemenţă neîntreruptă până după 9 ore, când fu silită artileria noastră a părăsi satul aprins prin obusele tunurilor inimice şi a lua îndărăt altă poziţie. Armata noastră număra 22,000 ostaşi cu 96 tunuri, sub comanda Ltmareşalului contele Thun-Hohenstein.

Regimentului de infanterie Nr. 64 (cercul de întregire al Orăştiei), în şirurile căruia am făcut şi eu campania, numai către 11 îi veni rândul să ia parte la luptă. El pornise dimineaţa la 3 din Wartberg şi ajunse după un marş de 21 km. la 9 la locul de cărămidărie de lângă Pojon. Dupăce făcurăm aci o pauză de o oră, primirăm ordinul de marş spre câmpul bătăliei, unde ajungând după $^1/_2$ oră, ne postarăm pe calea ce despărţia viile Pojonului de pădurea în care decurgea lupta.

Ajungând la locul indicat, comandantul regimentului, colonelul Baumgarten, face următoarea dispoziţie: batalionul al 3 avansează în linia de foc, postânduse la dreapta primului batalion al regimentului 69, al 2 batalion are să-i slujască de razim, iar 1 batalion formând reserva rămâne si mai departe în apropierea gării.

Comandantul batalionului al 3, majorul Doleisch, conformându-şi dispoziţiile sale configuraţiunei terenului, care era o regiune muntoasă, aproape întreagă acoperită de o pădure de stejar cu dealuri stâncoase şi afundături prăpăstioase, disoalvă 2 companii în cete de tirailori, iar pe celelalte 4 companii le pune îndărătul acestora, la un loc scutit.

Feciorii noştri, dedaţi de-acasă cu locuri de pădure, se mişcau ca nălucile printre arbori şi tufiş, apropiindu-se de duşman de multeori până la 50 de paşi şi luându-l la ţintă îndată ce l zărea. Bătălia decurgea cu succese schimbăcioase, amăsurat caracterului luptelor de pădure, unde-ţi este cu neputinţă o privire pe o îndepărtare mai mare, când răspingeau ai noştri pe inimic, când acesta pe-ai noştrii.

Curând după 11 primi comandantul armatei dela comanda supremă din Viena următoarea depeşă: „Astăzi dela amiaz până în 27 la amiaz armistiţiu de 5 zile, în resstimpul căruia să aveţi cea mai mare circumspecţiune şi atenţie necontenită asupra duşmanului; despre aceasta să încunoştiinţaţi pe avant-posturile inimice“.

Din depeşa aceasta se vede, că fiind vorba despre „încunoştiinţarea avant-posturilor“, comanda supremă din Viena nu avea cunoştinţă, că ne aflăm în o luptă crâncenă cu inimicul.

Depeşa aceasta i se comunică şi comandantului regimentului nostru, care văzând că — deşi trecusă oara fixată pentru armistiţiu — inimicul nu încetează cu focul, trimite pe adjutantul de batalion, sublocotenentul *David Urs* — nepot al regretatului colonel baron *Urs de Margina*, — ca parlamentar. După reîntoarcere ne împărtăşi, că deşi era provăzut cu un steguleţ alb şi gornistul necontenit da signalele prescrise, inimicul nu avea nici o consideraţie faţă de dânşii şi numai ca prin urechile acului au putut scăpa teferi.

Focul de puşcă numai încetul cu încetul şi'n măsura precum erau avizate batalioanele resfăţite prin pădure se împuţina, dar cu totul abia la 1 ora d. a. a încetat.

Lupta aceasta, — cel din urmă act al dramei sângeroase pentru „primatul Germaniei“, — a rămas nedecisă, pricinuindu-ne nouă pierderi în morţi şi răniţi: 18 ofiţeri şi 471 feciori, iar ale inimicului perderi erau: 8 ofiţeri şi 199 feciori.

Deşi armistiţiul se adusese la cunoştinţa ostaşilor şi sfârşitul luptei se anunţase prin signalele de trimbiţe ce resunau din amândouă taberile, totuşi oştirea rămase şi mai departe în poziţiile cuprinse în decursul bătăliei, şi numai în amurgul serei, după statorirea liniei de demarcaţiune, porni spre locurile designate pentru popas: oraşul Pojon şi jurul lui.

Regimentul nostru, ca şi aproape întreg corpul II de armată, a fost încvartirat în Pojon. Oraşul în urma acestei aglomerări de trupe avea aspectul unei tabere formidabile. Incătr'o roteai privirea, nu vedeai alt-ceva, decât mulţime de soldaţi mişuind pe străzile lui, apoi grupuri vesele de ofiţeri, povestindu-şi păţaniile din răsboiu şi făcând combinaţii despre viitoarele şanse ale lui.

Ziua de 22 Iulie 1866 va fi pururea o zi memorabilă în istoria armatei austriace. Două mari evenimente va trebui să înregistreze cronicariul în analele aceleia: Isbânda raportată de armata noastră asupra inamicului prin apărarea cu succes a Pojonului, şi sfârşitul unui răsboiu cu un resultat atât de diferit: dezastru la Nord şi învingeri strălucite la Sud.

Sibiiu, la 8 August 1913.

Un combatant.

---

*) Eroul din pădurea Swiep, care cu divisia s'a de 12,000 de ostaşi a rezistat în o luptă de 4 ore la 40,000 din corpul al II. Thun-Hohenstein şi al IV contele Festetics, înlesnind prinţului de coroană prusian ocuparea liniilor noastre strategice dela aripa dreaptă şi centru, şi accelerând desastrul dela Kőniggraetz cel puţin cu 4 oare.

mari, ci şi în cele mici: „dela curcubeul măreţ ce pictează orizontul până la floricica ce se adapă din picăturile de rouă". (op. c. § 38).

Faţă de materialişti, pe cari îi dispreţueşte, apără el în „Selina" şi celelalte scrieri ale sale *nemurirea sufletului*. „Sunt ore — zice Jean Paul în Loja nevzibilă — în cari simţim vioi deşertăciunea acestei vieţi. Cine în aceste ceasuri nu doreşte necesitatea unei a doua (vieţi), având cea mai firmă speranţă în ea, cu acela nu putem discuta despre cele mai înalte ale vieţii noastre adânci". Iar în pomenita „Selina", dedicată tocmai acestei teme despre nemurire, zice: „Să ne cugetăm nemurirea delăturată din creaţiunea pământului, din planul lumii, atunci avem înaintea nefinitului (Dzeu) o prefacere în pulbere etern-neîncetată a spiritelor, o fluturare şi cufundare de suflete. Deci ce cenz mai are creaţiunea? Ce scop are nemărginitul (Dzeu) la această dispariţie şi risipire a vieţii"?

„Fie-care om virtuos, fie-care înţelept e un argument, că el vieţuieşte etern" se zice în „Kampanerthal". Virtutea, frumseţea şi adevărul, aceste 3 globuri cereşti transcendentate din sufletul nostru ne garantează o existenţă eternă.

Nu aceeaş este poziţia lui Jean Paul faţă de tradiţia bisericească, faţă de autoritatea ei, faţă de dogme, de revelaţiune şi faţă de minuni, în cari recunoaştem pe protestant şi pe aderentul naturalismului (despre acest punct în alt loc mai târziu).

Aici ajunge să amintim, că izvorul cel mai clar al cunoaşterii lui Dzeu, limba cea mai expresivă despre fiinţa cea mai înaltă, o află el în natură. Natura este pentru el o noţiune, nu numai estetică, ci şi etică şi religioasă. Toate descrierile sale naturale poartă această pecete. El însufleţeşte natura. Fie-care foaie, fie-care rază de lumină, îi vorbeşte lui despre dragostea lui Dzeu şi îl inspiră la iubire cătră oameni. „Inaltă natură — zice în Titan — când te vedem şi te iubim, iubim pe oameni mai cald, şi dacă trebue să-i compătimim, sau să-i uităm, atunci tu rămâi la noi şi odihneşti înaintea ochiului umed, ca un deal înverzit într'un apus de soare".

Iar de însemnătatea religioasă a naturii voieşte să fie pătruns şi copilul, mai ales la învăţământul religiei, care nu are să fie făcut în spirit raţionalistic. Cu cât mai tinăr e copilul, — cetim în Levana — cu atât mai puţin să audă numindu-se Cel nenumit. „Fie-care treaptă a cunoaşterii celor mărginite se urcă pe încetul. Infinitul însă poate fi privit numai deodată, numai pe aripi şi nu pe trepte se ajunge acolo". Când însă natura zgudue cu deosebită putere inima copilului, atunci educatorul să-i arete cauza acestui fenomen psihic. „Dacă în natură să manifestă măreţia vijeliei, a tunetului, cerul înstelat, moartea, atunci pronunţaţi înaintea copilului cuvântul *Dumnezeu*. O mare nenorocire, o înaltă fericire, o fărădelege şi binefacere sunt columnele bisericii copilului".

Pe educaţia religioasă se bazează cea *morală*, care la Jean Paul află o deosebită considerare (Levana VI, 1, § 103—109). *Cinste*, *onestitate*, *voinţă* firmă, *adeveritate*, *curaj* în primejdii, *răbdare* în suferinţă, *sinceritate*, stima de sine (*încrederea*), *dreptatea* — aceste expresii caracterisează prima jumătate a naturii morale, *tăria* morală. A 2-a jumătate conţine tot ce se rapoartă la alţii, *bundtatea*, *blândeţa*, *binefacerea*, cari aparţin *frumseţii* morale. Prima parte e îndreptată spre *intern*, a doua spre *extern*. Ambele suprimă egoismul. De tăria morală se ţine şi iubirea, ca „fructul cel mai dulce de ramura cea mai desvoltată". Tăria sau onoarea morală e representată mai mult prin bărbaţi, pe când femeile inclină spre frumseţea, sau iubirea morală. Să vedem ce *căi* se urmează pentru a educa pe copii spre tăria morală? E de netăgăduit — zice autorul — că copiii, cari mâne poimâne vor deveni bărbaţi, sunt în multe privinţe păgubiţi prin mărginirea şi apăsarea simţului bărbătesc. Ca şi când ar fi în lume prea mult curaj, copiilor li se infiltrează prin pedepse şi alte de acestea frica, pe când curajul se recomandă doar numai prin vorbe. La noi învăţaţii şi dascălii au mai puţin curaj, ceea-ce ar trebui invers.

Pentru un curaj bărbătesc e de lipsă o oţelire corporală, căci „corpul este panţera şi cuirasatul sufletului, de aceea el trebue mai întâi oţelit, înfierbântat şi răcit". Un mic aparat de gimnastică în casă aduce bune servicii. Alergatul, săritul sunt recomandabile, iar eventualele răni primite sunt şcoli pentru suferinţele vieţii de mai târziu. Din tineretul sălbatic englez se fac oameni cuminţi, parlamentari, iar Romanii virtuoşi, cari au jertfit totul pentru stat, au fost la început hoţi. „Slăbirea corpului aduce cu sine pe cea a spiritului". *Pedepsele* părinteşti — pe cari le admite Jean Paul — n'au să fie executate în faţa altor copii, căci aceştia pot, sau să nu simtă nici o compătimire, sau una prea mare, şi în cazul prim inima lor nu mai are ce perde, iar în al 2 lea ea a pierdut tot. Ba ceea-ce e mai rău, adesea se produce în ei o groază de dureri.

(Va urma).

Convocare.

In conformitate cu conclusul comitetului din şedinţa dela 27 Iulie 1913. n. — Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur" se conchiamă pe ziua de 31 August n. c. la 3 ore după ameaz în şcoala gr.-catolică din Mediaş cu următoriul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin presidentă.;
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela adunarea gen. din an. trecut şi până azi;
3. Raportul de cassă;
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor de sus şi referada aceleia;
5. Constituirea comitetului şi a consiliului Reuniunei în sensul statutelor § 6 lit. *a*;
6. Incassarea taxelor dela membre;
7. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal;
9. Eventuale propuneri;
9. Inchiderea adunării generale.

La această adunare sunt invitate a participa toate femeile române din Mediaş şi jur, doamnele membre ale Reuniunii şi în special doamnele din comitet.

Mediaş, 1 August 1913.

Maria Moldovan presidentă. *Filon Necşa* secretar.

Dela Hunedoara.

— 30 Iulie nou.

Tinărul nostru despărţământ al „Astrei" şi-a ţinut adunarea generală Duminecă la 27 Iulie, în centrul pădurilor noastre, în comuna Lelese, situată cam la 40 klm. de Hunedoara.

In această comună ni s'a înfăţişat înaintea ochilor frumoasa icoană a muncii cinstite, a muncii fără reclamă, dar în acelaş timp prielnică sufletului poporului nostru însetat după lumină şi înaintare.

Preotul George Henţia în timp de 10 ani a reformat cu totul aceasta comună, prin zidirea bisericii şi a şcoalei, şi mai presus de toate, prin iubirea ce a sădit-o în sufletele credincioşilor sei pentru legea noastră strămoşească.

Neuitate vor rămânea momentele de curată însufleţire, ce ne-a oferit acest popor, despre care — chiar noi cei din apropiere, — eram de credinţa, că va fi străin de acţiunile noastre culturale româneşti.

Avem dar deplină dreptate, când ne mândrim cu trăinicia neamului nostru, cu perseveranţa lui în a-şi păstra obiceiurile frumoase erezite dela moşi strămoşi, ceea ce am constatat cu certitudine şi cu acest prilej.

Intreg satul, bărbaţi, femei şi copii, în haine de mare sărbătoare au participat la serviciul dumnezeesc, slujit de preoţii George Henţia, Victor Păcurariu şi Iosif Suciu.

Strana a fost ţinută cu o destoinicie uimitoare de câţiva ţărani din comună, cari instruaţi de părintele Henţia, un bun cântăreţ şi compozitor, au stărnit admiraţia noastră. Insufleţit de această privelişte senină şi sărbătorească, şi-a luat partea în cântările bisericeşti şi deputatul nostru sinodal, dl Nic. Macrea.

După serviciul divin dl director al desp. Vasile C. Osvadă a spus poporului rostul venirii noastre în Lelese şi a pus la inima fiecăruia dragostea pentru cartea românească. După vorbirea dsale au urmat rapoartele oficioase, cari au fost aprobate şi primite conform propunerilor comisiilor respective.

Seria prelegerilor s'a început cu succeasa lucrare a dlui Virgil Comşa, despre „literatura românească şi rostul ei întru desvoltarea poporului nostru". A citat din Alecsandri, Eminescu şi Goga.

Lucrarea aceasta a fost bine tâlcuită şi a plăcut mult poporului. A vorbit apoi dl Dr. Ion Popoviciu, despre testament, iar dl Valer Beşan despre cambii. Ambii şi-au dat silinţa ca să lămurească poporul asupra chestiunilor tratate.

Notez, că în întreg cursul adunării, care a ţinut cam două ore, nu s'a făcut nici cea mai mică mişcare în biserică. Şi asta-i dovadă, că avem un popor disciplinat în comuna Lelese.

Directorul despărţământului a încheiat adunarea animat de frumoasa arătare ce ne au înfăţişat-o Lelesenii, scoţând la iveală meritele preotului lor. Părintele Henţia a mulţumit comitetului pentru cinstea ce a făcut-o comunei sale prin ţinerea adunării generale acolo.

Cu această ocazie s'a pus bază unei biblioteci parohiale cu 100 de volume dăruite de banca „Agricola".

S'au înscris apoi vre-o 20—30 membri ajutători şi ordinari. A urmat împărţirea broşurilor din „Biblioteca Asociatiunii" şi spre mândria noastră fie zis, din cele 60 de broşuri nu s'a ajuns nici în parte ca să mulţămim pe toţi ştiutorii de carte din această comună.

Masa am luat-o la ospitala casă a părintelui Henţia, unde am petrecut câteva ciasuri de bucurie şi de adevărată însufleţire românească.

Aşa s'a sfârşit aceasta frumoasă serbare culturală. *n.*

NOUTĂŢI.

Proprietar de regiment. Alteţa Sa Imperială şi Regală, Arhiducele *Francisc Ferdinand*, moştenitorul nostru de tron, a fost numit din partea M. Sale proprietar al regimentului 4 de dragoni.

*

Distincţie. Domul *Mihály Dezső* judecător la tribunalul regesc din Sibiiu, cu titlul şi caracterul unui judecător de tablă, trecând la penzie a fost decorat din partea Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, cu crucea ordinului Francisc Josif.

*

Ţarevna la Nauheim. In băile din Nauheim se aşteaptă în curând sosirea Ţarevnei ruseşti, despre care se ştie, că e cam bolnăvicioasă. Va avea aceeaşi locuinţă pe care a avut-o înainte cu doi ani, când asemenea a fost în Nauheim. Personalul trebuincios şi câţiva detectivi ruseşti se află deja de câteva zile în Nauheim.

*

Trecerea în România este oprită de câteva zile, atât pe la Turnul roşu, cât şi pe la Predeal, şi anume, din causa holerei, deşi la noi în Ardeal nu s'a ivit nici un cas de holeră până acuma. Cei din România însă pot să vină la noi, cu toate că în România *este* holeră. Dovadă, că autorităţile publice din România sunt mai precaute decât ale noastre.

*

Esamenul de maturitate pentru repetenţi şi corigenţi se ţine la gimnaziul de stat din Sibiiu în 15 şi 16 Septemvrie n. c. Anunţările sunt a se face până la 1 Septemvrie la direcţiunea acestui gimnaziu.

*

Lege sancţionată. A fost sancţionată din partea Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, legea despre întregirea competenţelor preoţeşti, prin acordarea de cvincvenale, şi a fost publicată în numărul de eri, Duminecă, al foii oficiale, ca art. de lege 38 din 1913.

*

Urcarea contingentului de recruţi. In urma plănuitei înmulţiri a corpurilor de armată în monarhia noastră se iveşte necesitatea urcării şi a contingentului de recruţi, fiindcă la mai multe corpuri de armată se cer şi mai mulţi soldaţi, atât în vreme de pace, cât şi în vreme de răsboiu. După ştirile ce vin dela Viena, să va şi cere la toamnă urcarea contingentului de recruţi încă cu 40.000 soldaţi, dintre cari o jumătate cade în favorul infanteriei, restul în favorul marinei, apoi a honvezimei şi a landvehrului din Austria. Numai să fie de unde să se iee recruţii!

*

Congresul medicilor. Congresul internaţional al medicilor a fost deschis Mercuri în Londra. E al 17 lea congres internaţional medical. Importanţa lui reşede în faptul, că la el participă 7.000 de medici, adunaţi din toate părţile lumii. Şi e de însemnătate şi împrejurarea, că în Londra *este* sală, în care încap atâţa oameni.

*

Congresul stenografilor. Joi s'a deschis congresul stenografilor în Budapesta, prin ministrul nostru de culte şi instrucţiune publică, Iankovich Béla, ca representant al Maiestăţii Sale, Monarhului, patronul congresului. La congres s'au prezentat mulţi stenografi din toate ţările europene.

*

Carte aprobată. Ministrul instrucţiei publice a aprobat sub Nr. 128.134 „*Istoria Ungariei*", ediţia I Arad 1913, de Iuliu Vuia.

*

Vinul francez. După ştirile venite din Francia, viile de acolo au suferit foarte mult în anul acesta, astfel, că recolta vinului va fi una din cele mai slabe în Francia. Prin urmare nu avem să ne temem de concurenţa vinului francez; ori mai bine spus, *n'am avea* să ne temem, dacă la noi ar fi recolta vinului mai bună decât a Franciei. Dar nici la noi nu se arată nimica în vii, ca în Francia.

*

Umblatul pe apă. De mult îşi bat oamenii capul cu problema, că dacă se poate umbla pe apă cu luntrea şi cu vaporul, nu s'ar putea umbla cumva şi cu picioarele? Şi se pare că ne apropiem de resolvarea problemei. Un German din Austria şi-a construit nişte pantofi, cu cari poate umbla pe apă. Probele pe cari le-a făcut, au dat resultate bune. Acum vrea să facă probe mai mari, călătorind pe apă, adecă *umblând* pe apă, cu pantofii săi, dela Linz până la Viena, chiar pe Dunăre, sub controla unei comisiuni.

*

Vindecarea cancerului. Pe seama clinicei profesorului Dr. Tauffer din Budapesta a fost procurat un cvant de 300 miligrame de *radium*, în scopul de a se face încercări, dacă întru adevăr se poate vindeca cancerul cu radium? Numitul profesor a şi început tratamentul asupra a opt bolnavi de cancer.

*

Din 32 nici unul. In oraşul Miskolcz s'au supus asentării supletorie în una din zilele trecute 32 de flăcăi, cari dela asentarea ordinară de astă primăvară au absentat, fiindcă nu erau acasă, ci în America. Şi din 32 nici unul nu a fost aflat bun pentru serviciul militar, ci toţi au scăpat de miliţie, spre marea lor bucurie. Se vede că nu erau — Români!

*

O scrisoare perdută. In Dobriţin a perit dela poştă o scrisoare cu bani, cu o mie de coroane. Poliţia n'a putut da de urma hoţului. La patru zile însă scrisoarea a fost aflată într'o odae mai laterală a postei, cu întregul ei cuprins. Se presupune, că unul dela postă a furat'o, dar apoi temându-se de urmări, a depus'o în odaea aceasta. Dacă va fi descoperit, tot va fi pedepsit.

*

La Siberia. Se svoneşte, că mai mulţi întemniţaţi din Rusia au fost deportaţi zilele trecute la Siberia, unde'şi vor petrece întregul rest al vieţii. Intre ei să află foarte mulţi *austriaci*, cari au fost arestaţi pentru spionaj şi acum au să-şi ispăşească acest mare păcat în — Siberia.

*

Mai bine mort! Povestea e tristă, dar durere, se repetează foarte des. Un biet frânar dela căile ferate ungare a ajuns cumva sub roţile trenului, trenul i-a tăiat picioarele, şi oamenii l'au pus în tren, ca să'l ducă la spitalul cel mai apropiat. Nefericitul om a scos însă revolverul pe care'l avea la sine şi s'a împuşcat, pentrucă decât schilav şi neputincios pentru toată viaţa, zicea el, mai bine mort!. A şi murit la moment.

*

Somn lung. In Magdeburg a adormit înainte cu două săptămâni un forestier, şi de atunci a dormit într'una până Mercuri, când s'a deşteptat din somn, însă numai pe câteva momente, pentruca apoi să se întindă de nou pe pat şi să adoarmă earăşi, dar acuma pentru vecie. Medicii îşi bat capul, că oare ce boală a putut să aibă?

*

Controla militară a soldaţilor trecuţi la gloate nu se va ţinea în anul acesta, în urma ordinaţiunei ministrului de honvezi, numărul 10·828.

*

Panorama internaţională de pe piaţa gării merită a fi cercetată, având lucruri cari foarte rar să pot vedea pela noi. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra anunţului de pe pagina a patra.

*

Incunoştiinţare. Deoarece în ziua „Prorocului Ilie" a. c. din cauza timpului nefavorabil nu s'au putut îndeplini toate serviciile bisericeşti la „Izvorul Miron" şi în considerare, că o mare parte a poporului credincios a absentat, fiind în credinţa, că din cauza ploilor nu se va ţinea serviciu bisericesc, se anunţă, că la sărbătoarea „Schimbarea la faţă" a. c. se va face un nou peregrinagiu la „Izvorul Miron" şi se vor îndeplini serviciile bisericeşti îndatinate, precum: Utrenia, sfinţirea apei mici, sfânta liturgie cu pomenirea morţilor şi a viilor, sfântul maslu, parastase şi alte rugăciuni. Pomelnicile dinpreună cu banii pentru acestea, cari se folosesc în favorul sfintei biserici, să se trimită subsemnatului cel mult până la 4 August v. Daruri pentru sfânta biserică dela „Izvorul Miron", precum: lumini, ornate, recuizite, cărţi bisericeşti şi altele, sunt primite cu mulţumită. Invitând prin aceasta pe toţi de Dzeu iubitorii credincioşi, li se atrage atenţiunea tuturor celor cari doresc să participe la aceste servicii bisericeşti şi cu deosebire a acelora, cari vor veni cu calea ferată, că la trenul care soseşte dimineaţa la gara din Margina vor fi aşteptaţi de litia din Margina, la sfânta cruce de lângă gara din Margina, cu care litie vor merge până la locul dorit. Făget, în 24 Iulie 1913. *Sebastian Olariu* m. p. protopresbiter.

Nr. 630/1913 protb. (199) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională greco-orientală din **Feriház,** (Fehéregyháza) protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiție dela popor și din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 coroane și cvartir în natură.

Pe lângă datorințele impuse prin lege, învățătorul ales este obligat a instrua și conduce elevii la servițiile divine în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighișoara, 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Ad Nr. 285/1913. (203) 1—3

Concurs.

La școalele confesionale gr.-or. române din protopopiatul Săliștei sunt **două** posturi de învățători vacante, pentru a căror întregire se publică concurs cu termin de **15 zile.**

1. In **Gurarâului**: leafa învățătorului se plătește 600 coroane dela biserică, restul dela stat; locuință i-se va da noului ales într'o odaie din edificiul școalei ori i-se va plăti anual suma de 40 coroane ca relut de cvartir și pentru grădină 20 cor.

2. In **Topârcea**: leafa învățătorului se plătește 100 coroane dela biserică, restul dela stat; relut de cvartir 40 coroane și 20 cor. relut de grădină anual

Invățătorii aleși în ori care din aceste două posturi sunt îndatorați a propune și în școala de repetiție oarele, ce li se vor fixa, a cânta în strană Dumineca și în sărbători și a da ajutor la instruarea și conducerea corurilor de copii și de adulți fără a putea pretinde vre-o remunerațiune deosebită pentru aceste prestațiuni.

Concurenții își vor înainta rugările lor instruite conform Statutului organic și Regulamentului nostru școlar, la subsemnatul oficiu protopopesc în termin de **15 zile** dela întâia publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ și se vor prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în respectivele comune spre a-și arăta destoinicia în cântarea bisericească și a face cunoștință cu poporul.

Săliște, în 24 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc al tractului Săliște în deplină înțelegere cu comitetele parohiale din Gurarâului și Topârcea.

Dr. Ioan Lupaș
protopop.

Nr. 369/1913 protop. (200) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala poporală confesională din **Păucea,** protopresbiteratul Mediașului se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 coroane și anume în suma de 400 coroane din repartiție, iar 200 coroane dela Prea Ven. Consistor arhidiecezan, restul se cere dela stat. Cuartir în natură și relut de grădină.

Invățătoriul ales e dator a conduce copiii la biserică Dumineca și în sărbători și a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Mediaș, în 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului“**, nelegate, de pe anii **1910, 1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **30 coroane.** La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane.**

Nr. 286/1913. (197) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești dela școalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Hațegului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fizești,** cu salar de 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină.

2. **Petrila lunca din sus** cu salar de 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc.

Invățătorii aleși sunt datori a conduce copiii la biserică Dumineca și în sărbători, și a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 12/25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 878/1913. (196) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școlile confesionale or. rom. din comunele mai jos însemnate prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Butene,** a) salar anual de 516 cor. din repartiția dela popor; b) lemne de foc în preț de 25 cor.; c) ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales 659 cor.; d) locuință liberă în edificiul școalei; e) ¼ jugăr de grădină cultivată.

2. **Călățele,** a) salar anual de 600 cor. din cassa bisericii și din repartiția dela popor; b) cvartir liber în edificiul școalei; c) ¼ jugăr de grădină cultivată; d) 3 stângeni lemne de foc; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

3. **Nadișul-rom.** a) salar anual de 406 cor. din repartiția dela popor; b) locuință liberă în edificiul școalei; c) relut de grădină 20 cor.; d) relut de lemne de foc 8 cor.; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

4. **Someșul rece,** a) salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor; b) cuartir liber în edificiul școalei; c) relut pentru grădină 20 cor.; d) lemne de foc pentru încălzit; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

Doritorii de a reflecta la aceste posturi sunt poftiți a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă ori sărbătoare spre a fi cunoscuți poporului.

Cluj, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 382—389/1913. (182) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale din **Bucium** și din **Petreni,** tractul Orăștiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. La școala din comuna **Bucium** a) dela comuna bisericească 150 cor., b) dela stat votat prin rescriptul ministerial din 19 Iunie 1913 Nr. 44379, 1059 cor. salar fundamental.

2. La școala din comuna **Petreni,** a) din repartiție 600 cor., b) din ajutor de stat 600 cor., cuartir în edificiul școalei, grădină și lemne pentru încălzit.

Cei aleși la aceste posturi sunt îndatorați a ținea strana și a instrua pe elevi cântările bisericești, a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenții sunt obligați a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-și arăta desteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Vor fi preferiți cei ce vor putea forma un cor Doritorii au a-și așterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăștie, 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al Orăștiei în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 803/1913. (181) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională rom. gr. ort. din **Hârseni,** se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar: dela parohia 300 cor., ajutor dela stat beneficiat până acum ca întregire conform legii școlare art. XXVII din 1907 cor. 700. Ajutorul, conform legii școlare XVI din 1913 se va cere dela stat. Relut de grădină și cvartir în natură.

Concursele instruate conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserici în Dumineci și sărbători, și ai instrui în cor răspunsurile liturgice.

Făgăraș, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în înțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 392/1913. (183) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Geoagiului,** se publică concurs cu termin de **30 zile,** și anume pe lângă următoarele emolumente:

1. **Bozeș,** salar 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cuartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină de legume.

2. **Cib,** salar 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; 100 cor. pentru cuartir, grădină și lemne de foc.

3. **Mada,** salar 600 cor. din repartiție, restul se cere dela; locuință în edificiul școalei și lemne de foc.

4. **Poiana,** salar 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; locuință în edificiul școalei și lemne de foc.

Invățătorii aleși vor avea să conducă pe copii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei la sf. liturgie.

Geoagiu, (Algyogy), 9/22 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 82/1913. (177) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea **catedrei de religie** dela școalele medii gr. or. române din Brașov, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

Concurenții la această catedră își vor adresa petiția lor Eforiei școalelor centrale gr. or. române din Brașov și o vor însoți de următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt români ortodoxi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare și regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobligă a propune și la celelalte școale, cari stau sub administrațiunea Eforiei. — Tot prin acest revers se vor deobliga a propune până la 20 de ore pe săptămână și a îngriji de exortarea și eventual de instruirea în cântările bisericești a elevilor dela oricare dintre școalele medii și superioare române din Brașov.

5. Ca acte de cvalificațiune vor alătura:

Absolutoriu teologic și testimoniul de cvalificațiune preoțească, document despre o pregătire specială pentru această catedră și documente despre studiile academice făcute. Concurenții cu pregătire specială pentru această catedră și cei cu studii academice vor fi preferiți.

Beneficiile împreunate cu această catedră sunt:

In timpul serviciului de suplinitor salar anual de 1600 cor., în timpul serviciului de provizor salar anual de 1800 cor. fără alte adausuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de 2400, cinci cvincvenii de câte 200 cor. bani de cvartir 500 cor. până la 10 ani de serviciu și dela 10 ani încolo tot din cinci în cinci ani cu câte 100 cor. mai mult.

După definitivare catihetul va primi întregire de salar corespunzătoare din partea statului.

In fine catihetul definitiv are dreptul să între ca membru la fondul de penziune al statului pentru profesorii dela școalele medii.

Inainte de finitivare catihetul este obligat să între în tagma preoțească.

Brașov, în 9/22 Iulie 1913.

Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov.

Romulus Dogariu
secretar.

Dr. Vasilie Saftu
prezident.

Nr. 410/1913. (189) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II (a doua) **Bozeș,** în protopresbiteratul Geoagiului, după-ce alesul paroh Nicolae Fara a fost ales în comuna-i natală, se publică nou concurs cu termin **de 15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Cererile instruite conform Regulamentului sunt a se înainta subscrisului în terminul deschis, iar reflectanții sunt poftiți a se prezenta în comună cu știrea protopopului spre a se face cunoscuți poporului.

Geoagiu, 15/28 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 217/1913. (187) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. a III a **Grid,** din protopresbiteratul Hațegului, se publică pe baza rezoluțiunei consistoriale din 14 Maiu a. c. Nr. 5982 Bis./1913 din oficiu nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții cu știrea subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din comună, spre a-și arăta desteritatea în cântări, cuvântare sau celebrare și a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 7/20 Iulie 1913.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ca **practicant** la firma

Ioan Comșa & Fiu
(194) 3—3 **Săliște**
(Szelistye, Szeben m.)

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziție.

Proprietar:

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Panoramă internațională

cu rarități fenomenale și extraordinare.

O caravană a celor mai mici cai din lume,

dela **40 centm.** înălțime în sus!

Sensațiune! „DEȘTEPTUL HANS“. Sensațiune.

Luna Delmont,

cea mai bună gâcitoare magnetică mondială a cugetelor, o atracțiune extraordinară ne mai văzută.

Princesa Anetta,

o artistă trupească fără concurență în Europa.

Să nu întrelase nimenea cercetarea acestor atracțiuni mondiale. — Scrisori de recunoștință și de laudă dela personalități, precum și dela celea mai mari ziare din străinătate.

Deschis dela 9 August
în piața gării — Bahnhofplatz.

Zilnic dela 3 ore pm Dumineca dela 10 ore am., continuativ representații.

(202) 1—2

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 1/14 August 1913 Nr. 80.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Interpretarea legilor şcolare.

— Chestiuni de drept şcolar. —

De Dr. iur. M. Crăiniceanu.

III.

Dreptul public ungar recunoaşte două feluri de interpretări a dreptului, respective a legilor: 1. interpretarea ştiinţifică şi 2. interpretarea autentică. Cea dintâi întră în sfera de activitate a ştiinţei de specialitate şi a praxei justiţiare. Ea este de două categorii: interpretare gramaticală şi logică. Iar rezultatul interpretării poate fi: restrictiv, extensiv, abrogant şi conjectural. Interpretarea ştiinţifică nu obligă pe cetăţeni; cea justiţiară numai pe partidele cari stau în proces, iar dacă e ca ea să fie obligătoare pentru întreaga justiţie a ţării, atunci e necesar, ca interpretarea să fie acceptată de curia regească în şedinţă plenară.

Autentică este interpretarea, când ea vine dela un factor chemat să creeze dreptul şi deoare-ce ori ce enunciaţiune a factorilor chemaţi să creeze dreptul naşte drept, de aceea putem spune, că interpretarea autentică este interpretare prin o regulă de drept. Interpretarea autentică e de 2 feluri: legală şi uzuală. Cea dintâi interpretează prin legi cu putere obligativă generală (art. de lege XII din 1790), cea din urmă ia rezultatele interpretării doctrinei şi ale praxei, ridicându-le în cursul vremii la putere de drept uzual, identică cu legea (cf. Dr. Kolozsváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest. 1911 vol. I. pag. 49 şi urm). *Interpretarea autentică are putere obligativă generală.* Pentru ministru tot aşa ca şi pentru cel din urmă impiegat al căilor ferate.

Se naşte însă întrebarea, că este oare îndreptăţit guverul să interpreteze legea prin ordinaţiuni? Deoare-ce fiecare for explică legea când o aplică, e firesc că la aceasta este îndreptăţit şi guvernul. Insă interpretarea dată de el, are exclusiv natura de drept a ordinaţiunii guverniale. Iar dreptul emiterii ordinaţiunii se poate exercita numai în cadrele legii (1791: VII, 1848: III, 1879. XL), faţă de care voinţa statului exprimată prin guvern este subordonată *şi din acest motiv ordinaţiunea ministerială nu poate statori o procedură opusă legii.* Astfel e sigur, că exclusiv forul legislativ poate da — prin o lege nouă, cum se exprimă şi art. XII din 1791 — legii o astfel de interpretare, care să aibă aceeaşi putere ca însaşi legea şi deci el singur este îndreptăţit să interpreteze legea în mod *autentic* (cf Nagy Ernő: Magyarország közjoga. Budapest. 1907. VI. Kiadás. pag. 353 şi urm).

Aşa se prezintă, din punct de vedere juridic, chestiunea interpretării legilor ungare. Pe urma acestei expuneri e uşor să răspundem la întrebarea fixată mai sus, că anume: care din interpretările cele două relative la redactarea tipăriturilor şcolare este corectă şi obligătoare, a ministrului sau a camerei? Fără îndoială a camerei, fiind-că aceasta este interpretarea autentică cu putere de lege, faţă de care interpretarea guvernului sau a ministrului este *subordonată* şi nu poate fi în contrazicere cu legea.

Am văzut, că forul legislativ a interpretat astfel chestiunea tipăriturilor şcolare, că ele pot fi redactate paralel pe lângă limba maghiară şi în limba de propunere a şcoalei.

Astfel, noi avem dreptul garantat prin lege, de-a întroduce în toate tipăriturile şcolare şi limba românească în aceeaşi extenziune prescrisă pentru limba maghiară.

Prin urmare toate tipăriturile şcolare, redactate numai în ungureşte, au să fie puse la archiva şcolară şi în locul lor să se întroducă în toate şcoalele cu limba de propunere românească, tipărituri redactate paralel ungureşte şi româneşte. Această măsură importantă trebuie să se ia încă în cursul vacanţelor, ca la începutul viitorului an şcolar toate şcoalele să fie înzestrate cu tipăriturile prescrise, având ele să fie purtate şi în limba românească.

Pentru executarea acestei măsuri, sunt chemate şi datoare chiar consistoarele mitropolitane din Sibiiu şi Blaj. Ele fără de-a mai cere voia nimănuia, pentru-că mai presus de voia oricui stă legea — vor dispune, ca în tipografiile lor să se tipărească toate tipăriturile şcolare în două limbi (ungureşte şi româneşte). Apoi vor da câte-o circulară, prin care interzic cu începutul an. şcolar 1913/14 redactarea tipăriturilor numai în limba maghiară, şi vor ordona redactarea lor *şi în româneşte.* Această măsură o vor justifica prin provocarea la interpretarea dată de cameră în şedinţa din 14 Iunie 1913. Pentru ori ce eventualitate va fi bine să reproducă chiar în circulară discuţia din dietă. Ea este scurtă şi va servi învăţătorilor ca justificare în cazul când inspectorii regeşti i-ar trage la răspundere. In acelaş timp se vor ordona tuturor parochiilor susţinătoare de şcoală, să cumpere aceste tipărituri dela librăriile arhidiecezane şi diecezane. Cumpărarea lor dela alte librării străine să fie strict interzisă. Pentru controlare parohiile să fie obligate a prezenta la începutul anului şcolar oficiilor protopopeşti „Nota" de cumpărare dela librărie. Iar la inspecţiile din cursul anului, tot protopopii vor căuta să se convingă, dacă tipăriturile se redactează de fapt şi româneşte sau nu. In felul acesta se vor executa pe deplin nu numai dispoziţiile legii, dar mai ales se vor servi în mod conştient interesele şcoalei româneşti şi prin ea ale culturii neamului nostru.

Deodată cu măsurile ce au să se ia în afacerea tipăriturilor şcolare, ar trebui ca aceleaşi consistoare mitropolitane să clarifice şi chestiunea *atestatelor finale.* Anume este ştiut că § 7 al art. de lege XLVI. din 1908 despre gratuitatea învăţământului obligă pe susţinătorii de şcoală să dea gratuit atestat final, atât elevilor cari au terminat cu succes cele şase cursuri ale şcoalei de toate zilele, cât şi celor cari au terminat cele trei cursuri ale şcoalei de repetiţie. Despre aceşti elevi trebue să se poarte şi matricule separate. Atât atestatele finale de şcoală primară, cât şi matriculele elevilor absolvenţi ai şcoalei de toate zilele şi de repetiţie au să fie redactate în limba maghiară, susţinătorul de şcoală însă are drept, ca *rubricile* atestatului şi ale matriculelor să le umple şi în limba de propunere a şcoalei. E interesant să revelăm aici o notă de inconsecvenţă a forului legislativ. Anume § 18 al art. de lege XXVII. din 1907 dispune, că în şcoalele de repetiţie limba de propunere este *cea maghiară.* Prin urmare toate tipăriturile cari privesc această şcoală, încă trebuie să fie ungureşti. Insă în alineatul al patrulea al § 7 din legea despre gratuitatea învăţământului, se spune că matriculele — despre elevii cari au terminat şcoala de toate zilele şi *de repetiţie* şi cărora li s'a dat atestat final, au să fie purtate *ungureşte,* dar la umplerea rubricilor se poate folosi paralel *şi limba de propunere a şcoalei.* Credem, că cetitorii înţeleg unde este inconsecvenţa.

Revenind asupra limbei de redactare, trebue să constatăm, că în această privinţă legea despre gratuitatea învăţământului se deosebeşte mult de art. XXVII din 1907. Anume § ul 33 al acestei legi spune *în general,* că atestatele pot fi redactate paralel şi în limba de propunere a şcoalei, pe când cea din 1908 restrânge acest drept, reducându-l numai la *rubrici.* Această restrângere e un abuz, care trebuia să fie relevat la votarea legii în cameră măcar de deputaţii români, arătând că se comite o inconsecvenţă faţă cu § ul 33 al legii din 1907, care se violează poate inconştient. Ce legalitate poate fi aceea, când în aceeaşi şcoală atestatele se redactează după două reţete diferite? Unele cu text românesc dela început până la sfârşit alăturea de limba maghiară, iar atestatul final cu text unguresc şi paralel *numai cu rubrici româneşti.* Asta se chiamă cea mai absurdă sfidare a principiului *uniformităţii* în învăţământ. Căci ministrul prin ordinaţiunea sa Nr. 2103/1912 spune categoric, că *paralelismul în atestatele finale se raportă exclusiv la rubrici iar asupra* **textului** *nu are loc.* Nefiind oamenii orientaţi asupra rubricilor, ministrul în aceeaşi ordinaţiune vine şi dă lămuriri. El le înşiră taxativ şi ce credeţi câte sânt? 3 zi trei: religia, purtarea morală şi clasificaţia. Aşadară am avea un atestat final pe partea stângă cu text exclusiv unguresc iar paralel cu el în dreapta acelaş text *tot unguresc* însă cu *trei cuvinte* româneşti (d. p. „gr.-or." „corăspunzătoare", „laudabilă"). Halal de-un astfel de paralelism *bilingv.* El nu constitue numai o ilegalitate, o desconsiderare a principiului egalei îndreptăţiri a limbilor, ci este deadreptul o insultă de prost gust. Căci ministrul a ticluit astfel de modele de atestate finale, în cari n'a lăsat decât 3 *rubrici* pentru 3 biete vorbe româneşti, încolo întreg modelul este exclusiv *text.* Iar textul — a spus'o în citata ordinaţiune — nu poate fi decât exclusiv unguresc. Iată deci, că prin astfel de tertipuri se pot eluda şi legile cele mai clare.

Biserica ortodoxă dându-şi seama de această nedreptate, a înaintat ministerului de culte şi instrucţie publică o reprezentaţie temeinică, în care dovedind că punctul de vedere susţinut în ordinaţiunea Nr. 2103/1912 este absolut fals, a cerut revocarea ei, şi recunoaşterea dreptului susţinătorului de şcoală de-a redacta *întreg* textul atestatelor dela început până la sfârşit, pe lângă limba maghiară paralel şi în limba de propunere a şcoalei. In urma acestei reprezentaţii, ministrul recunoscând corectitarea interpretării consistorului mitropolitan, prin rescriptul său Nr. 2038 din 13 Maiu 1913 a admis ca paralel să se pună româneşte *şi textul.* Inceputul şi sfârşitul atestatului însă au rămas şi de astădată *exclusiv* ungureşti. Această soluţie nu este mulţumitoare. Dacă s'a recunoscut odată justeţa punctului de vedere expus de consistorul mitropolitan, ministrul trebuia să admită, ca textul unguresc să fie pus paralel *în întregime şi* româneşte. Căci în adevăr limba maghiară nu pierde nimic din prestigiul ei, dacă titlul: „Elemi iskolai végbizonyitvàny" plus 2 provocări la lege şi ordinaţiune precum şi sfârşitul de o propoziţie: „Minek hiteléül jelen bizonyitvàny az 1907 évi XLXI. t. c. 7 §-ában foglalt rendelkezésnek megtelelően aláiratott, a hivatalos pecséttel megerősittetett és kiadatott" s'ar da paralel şi în româneşte. Cel puţin ar fi un bilingvism complet şi cinstit.

Consistoarele noastre mitropolitane ar avea datoria, ca deodată cu aranjarea chestiunei tipăriturilor şcolare s'o limpezească şi pe aceasta în senzul vederilor fixate mai sus, chiar cu provocare la § ul 33 al legi din 1907, unde în privinţa redactării atestatelor nu se fac nici un fel de restricţiuni.

*

In rândurile anterioare, am expus numai câteva cazuri de interpretare a legilor şcolare. Mai târziu, dacă va fi posibil, voi începe o interpretare sistematică a legilor şcolare în vigoare. Lucrul acesta nu s'a făcut la noi, deşi el este de cea mai mare însemnătate nu numai pentru şcoală, ci mai ales pentru învăţătorime, care în cele mai dese cazuri dibuind în negura nesiguranţei e silită să se dea legată în faţa celor mai arbitrare porunci întemeiate pe o falşă interpretare a legilor. Când însă ei vor fi stăpâni pe deplina cunoaştere şi interpretare corectă şi autentică a legilor care-i priveşte, umilinţa tradiţională se va schimba într'o siguranţă şi îndrăzneală cinstită, care va ridica nu numai demnitatea corpului didactic, ci va influinţa în chip binefăcător şi activitatea şcoalei româneşti, astăzi atât de stâlcită şi deplasată.

Pentru realizarea acestei ţinte e necesar însă, ca şi autorităţile bisericeşti superioare să fie la înălţimea chemării, făcându-şi din chestiunea şcolară o chestie de cea mai scrupuloasă conştiinţă, cu deosebire acum când şcoalele sunt mai avizate la o conducere trează, înţeleaptă şi plină de îngrijire părintească.

Insistăm din nou cu toată căldura, ca de astădată consistoarele mitropolitane ale ambelor biserici româneşti, să ia *imediat* în mână chestiunea tipăriturilor şcolare, dându-i soluţia fixată în rândurile anterioare ale acestei lucrări. Şcoala românească le va fi recunoscătoare pentru împlinirea acestei *datorii elementare.*

Păreri asupra politicei noastre esterne.

Revista „*Armee Zeitung*“, cetită de peste 20·000 de ofiţeri din armata austro-ungară, şi aflătoare în toate cafenelele şi casinele militare, din monarhia noastră şi din străinătate, organ de publicitate cu totul independent şi neînfluinţat de nime, aprobă întru toate părerile domnului maior ces. şi regesc *Georg Fleşiariu* referitoare la politica greşită esternă a monarhiei noastre, care a avut de urmare înstrăinarea Românei de către noi. Astfel, articolului publicat în numărul 65 al ziarului nostru, după marele ziar „Salzburger Volksblatt“, organul personal al presidentului senatului imperial din Viena, îi face „Armee Zeitung“ aprecierea următoare:

„Cum e judecată, şi cum e condamnată în cercurile largi ale armatei politica noastră balcanică, putem vedea şi dintr'un articol mai lung, publicat în presa din provincie. In „Salzburger Volksblatt (Nrul 126) scrie adecă domnul maior în retragere *Georg Fleşiariu* despre evidenta întărire a noilor şi vechilor contrari ai monarhiei şi despre faptul, pe care-l ţinem şi noi, cu domnul autor împreună, de *foarte îngrijitor* şi care nu poate fi negat: că buna prietinie a României a dispărut pentru noi! Maiorul Fleşariu arată cu multe exemple necunoscute opiniunei noastre publice (pentrucă presa vieneză le-a retăcut), că în România creşte văzând cu ochii sentimentul duşmănos faţă de Austro-Ungaria. Din foarte neînsemnatul partid al Românilor cari nu ne priveau cu ochi buni, *s'a format un curent puternic antiaustriac în România,* care e atât de tare, încât ministrii trebue să-şi depună portofoliile dacă nu se conformează. Românii au sentimentul, cam motivat, că Austro Ungaria cu politica ei de împăciuire nu a făcut servicii bune muncii lor oneste. „Putem să ştergem din socoteala noastră şi escelenta, în răsboiu probata armată română, cu ale ei cinci corpuri de armată, fără a avea în schimb măcar o companie de soldaţi bulgari, care să meargă cu noi în contra Rusiei“. Sunt vorbe aspre acestea, dar durere, vorbe *adevărate. Noi toţi* (întreaga armată) *avem acelaş sentiment. Mulţi duşmani îşi ascut deja cuţitele; dar a remas reservată pe seama diplomaţiei ces. şi reg. gloria, de a întinde banca pe care să se tae puterea şi forţa patriei noastre*“.

In numărul dela 31 Iulie n. aceeaşi revistă militară scrie apoi despre articolul dlui maior *Fleşiariu* publicat în „Gross-Oesterreich“ şi dat şi de noi în numerii mai recenţi următoarele:

„Recomandăm cetitorilor nostri părerile maiorului ces. şi reg. în retragere *Georg Fleşariu*, publicate în ziarul „Gross Oesterreich“ din 20 Iulie (Nrul 29) cu privire la raporturile monarhiei noastre cu România. Din ele vorbeşte inima unui ofiţer şi a unui Român, care fără considerare la mirosul de tămâe din jurul oficiului nostru de esterne, şi-a scos informaţiile din isvoare româneşti. Domnul maior Fleşiariu încă ajunge la rezultatul, că diplomaţia noastră prin atitudinea ei şovăitoare *nu numai că a înstrăinat România de către tripla alianţă, dar a făcut'o chiar duşmană ei.* Curentul duşmănos Austriei e puternic în România, fiindcă s'a auzit în ţară, că *diplomaţia noastră nu a avut alta pentru România, decât unele ridicături la Silistra.* Această amăgire cu privire la sprijinul aşteptat dela aşanumitul „*cel mai bun prietin*“, precum şi persecuţiunile la cari sunt expuşi Românii din Ungaria şi Bucovina, şi cari sunt iarăşi arătate cu cifre, — dau urei o intensitate, care nu mai poate fi ascunsă de diplomaţia noastră şi de presa supusă ei. Escelenţa Sa domnul *Spalaicovici*, ambasadorul de până aci al Sârbiei la Sofia, nu *putea să păgubească mai cu temeiu interesele imperiale ale monarhiei, dacă i se dădea lui puterea de a conduce destinele Austro-Ungariei în cursul fazelor din urmă ale răsboiului din Balcani*“.

N'avem nimic de adaugat!

Semnarea tratatului de pace.

Cu ziua de Dumineca, 10 August n. s'a început o eră nouă pentru popoarele din Balcani: era *păcii* şi a *muncii.* Atunci s'a subscris în Bucureşti contractul de pace între representanţii statelor implicate în răsboiul ultim din Balcani. Au fost momente înălţătoare acelea în cari s'a sevârşit istoricul act. Au bubuit tunurile şi s'au tras clopotele la toate bisericile din Bucureşti. Pe stradele capitalei române musicele militare cântau marşuri naţionale, iar casele erau toate frumos pavoazate. După subscrierea contractului delegaţii statelor balcanice s'au dus apoi la Mitropolie, unde s'a oficiat un serviciu divin din prilejul fericitei încheieri a păcii. A luat parte şi Maiestatea Sa Regele cu Regina şi cu principesele Maria şi Elisabeta. Mulţimea de pe stradă a aclamat cu frenesie pe Suverani şi pe ministrul-president Titu Maiorescu, făcând ovaţiuni sgomotoase şi delegaţilor statelor balcanice.

Despre şedinţa delegaţilor, în care a fost semnat tratatul de pace, să cunosc următoarele amănunte:

A fost deschisă Dumineca la orele 9 şi jumătate dimineaţa, prin prim ministrul român *Titu Maiorescu.* Inainte de a se proceda la subscrierea contractului de pace, o rostit prim-ministrul Greciei, dl *Venizelos,* vorbirea următoare:

„Sunt sigur de a fi interpretul sentimentelor unanime ale colegilor mei străini, exprimând E Sale dlui prezident *Maiorescu* viua noastră gratitudine pentru marea imparţialitate şi perfectul tact cu care a prezidat delicatele lucrări ale acestei ilustre adunări. Voiu adăuga, că aceste mari calităţi ale Excelenţei Sale nu le am apreciat numai în cursul şedinţelor noastre oficiale; am fost de asemenea foarte profund mişcaţi de sentimentele nobile şi înalte de cari ne-a dat numeroase probe în întrunirile private şi negocierile oficioase, când graţie sfaturilor sale luminate, concesiunile făcute de o parte şi de alta au determinat acordurile fericite stabilite în tratatul pe care l-am semnat. *De aceea, meritul marei opere îndeplinite revine în mare parte dlui prezident Maiorescu. Numele seu va rămânea pentru totdeauna legat de pacea dela Bucureşti şi va fi rostit cu un profund şi recunoscător respect de către popoarele creştine, pentru cari se deschide azi o eră de muncă şi de linişte*“.

Domnul *Maiorescu* a răspuns următoarele:

„Sunt profund mişcat de amabilele cuvinte pe cari le-aţi rostit şi de asentimentul pe care ele l-au găsit în sânul colegilor noştri. Dar înainte de orice, mie îmi aparţine a vă exprima recunoştinţa pentru binevoitorul concurs pe care mi l-aţi dat în scop de a înlesni opera comună şi pentru indulgenţa pe care mi-aţi dovedit-o“.

A urmat apoi semnarea contractului în cinci esemplare. In momentul începerei semnării s'au descărcat tunurile, au fost trase toate clopotele şi au pornit musicele militare pe stradele capitalei Bucureşti. După subscrierea făcută cu condeiul de aur al corespondentului ziarului mare englez „Daily Telegraph“, dl Dillon, a rostit domnul Maiorescu următoarea vorbire:

„Inainte de a ne despărţi, permiteţi-mi a vă aminti, că conferenţa noastră a ţinut prima sa şedinţă Mercuri 17/30 Iulie şi că azi, Dumineca 28 Iulie, adecă după 11 zile, marea misiune care era de-a aduce popoarelor pe cari le reprezintăm binefacerile păcei, s'a îndeplinit. Este evident, că un asemenea rezultat n'a putut să fie obţinut decât prin zelul asiduu şi înalta competinţă a membrilor acestei adunări. Cred că îndeplinesc o datorie exprimând mulţumirile noastre particulare acelora dintre delegaţii noştri, cari au acceptat atribuţiuni speciale, cu deosebire colegilor noştri militari şi redactorului textului tratatului de pace. Mulţumesc în acelaş timp în numele conferenţei secretariatului pentru neobosita aplicaţiune cu care s-a achitat de sarcina sa delicată. Să nu uităm deasemenea nici pe funcţionarii, cari au înlesnit formalităţile indispensabile operei noastre. *D-lor, putem să ne despărţim cu conştienţa d'a fi făcut cum am putut mai bine pentru a apăra interesele statelor pe cari le reprezentăm şi cu sentimentul, că legăturile personale stabilite între noi în timpul muncei noastre comune vor fi precursorile bunelor raporturi cari se vor stabili între statele noastre. Declar închisă conferenţa dela Bucureşti*“.

Inchizându-se şedinţa, delegaţii au plecat la mitropolie, unde au asistat la serviciul divin solemn, în firul căruia I. P. S. Sa, Mitropolitul Primat *Conon*, a pomenit pe Regii României, Greciei, Sârbiei, Bulgariei şi Muntenegrului.

Seara a fos prânz de gală la palat, dat în onoarea delegaţilor păcii. Au participat 56 de persoane, împreună cu membrii familiei regale şi princiare. Maiestatea Sa Regele Carol a rostit toastul următor:

„Cu cea mai vie bucurie văd strânşi în jurul meu pe domnii delegaţi ai statelor balcanice, cari au încheiat şi semnat pacea în capitala României. Această pace atât de fierbinte dorită de lumea întreagă, a cerut dintr'o parte un mare spirit de resemnare şi jertfe dureroase — deşi inevitabile — pentru a face să înceteze aceste lupte sângeroase, cari au dăinuit prea mult între popoare menite a se înţelege.

Aceste sacrificii vor fi totuşi îndulcite prin uşurarea ce se va aduce tuturor celor cari sufer şi prin speranţa de a vedea, că se deschide o eră de încredere reciprocă şi de propăşire pentru peninsula balcanică. Nu exprim numai o dorinţă, dar chiar convingerea mea, că dacă statele noastre vor putea lucra libere la organizarea şi desvoltarea lor economică, nu vor lipsi să culeagă în puţini ani roadele bine cuvântate ale sforţărilor şi înţelepciunei lor.

Această *eră nouă*, care nu depinde de cât de noi spre a fi inaugurată, România cu deoşebire o doreşte în mod sincer şi va contribui din toată inima spre a uşura înfăptuirea ei. Să facem urări, ca să ne unim într'o acţiune comună pentru a atinge acest scop atât de nobil şi atât de dorit, care va face să se uite un trecut întristător, şi va pregăti căile unui viitor fericit. Popoarele noastre ne vor binecuvânta şi noi vom fi bine meritat dela omenire.

Ca bătrân soldat nu mă pot împedeca de a mărturisi via mea admiraţiune pentru vânjoşia, jertfa de sine şi bravura ce au arătat vitezele voastre armate în timpul acestei lupte de aproape un un, care trebuie să asigure libera desvoltare a ţărilor voastre şi să statornicească între toţi un echilibru stabil. Amintirea celor cari au plătit cu sângele lor opera de eliberare întreprinsă în comun, trebue să fie cinstită cu sfinţenie, ca o pioasă datorie de recunoştinţă.

Eu sunt adânc încredinţat, că pacea care s'a încheiat *va fi statornică* şi că cu ajutorul lui Dumnezeu ea va fi un prim pas către acea înţelegere mănoasă, care va cruţa popoarele noastre de noui încercări şi le va da ajutor să se ridice după acelea prin cari au trecut. Dorinţa mea cea mai scumpă este de a vedea stabilindu-se şi menţinându-se între România şi regatele peninsulei balcanice relaţiunile cele mai prieteneşti, în interesul nostru al tuturor. Pătruns de aceste simţăminte beau în sănătatea Majestăţilor Lor auguştii voştri suverani şi rog divina providenţă să întindă ocrotirea şi binefacerile sale asupra regatelor lor. Trăiască Majestăţile Lor auguştii voştri suverani“!

Delegaţii păcii s'au mai întrunit eri, Marţi, la o scurtă şedinţă, pentru a mai discuta asupra unor amănunte de mică importanţă, şi cu aceasta misiunea lor în Bucureşti a fost terminată. Astăzi, Mercuri, pleacă toţi acasă.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Faţă de durerile copilului să nu manifestăm compătimire, ci să glumim. Aşa d. e. de vine un copil cu zgârietură sau umflătură, să'l facem să mai aştepte, spunându-i că avem de lucru, ba e mai bine chiar să-i dăm lui însuşi ceva de făcut.

Mai ales trebue ascunsă dinaintea copiilor orice manifestare de jeluire şi de suspin faţă de năcazul propriu sau strein, căci nimic nu se molipseşte aşa de iute ca frica şi curajul, numai cât frica părinţilor se duplifică la copil. „Când uriaşul tremură, piticul trebue să cadă la pământ“. (L. VI, 1. §. 103).

In aceste expresii şi multe altele, cari au să fie privite mai mult ca mijloace şi căi pentru educaţia morală, se oglindeşte principiul preconizat de Rousseau în Emile că „corpul său cu cât e mai slab porunceşte, cu cât e mai tare ascultă“, ceeace înseamnă, că o voinţă firmă se poate cu atât mai bine manifesta în direcţia morală, cu cât organismul corporal a urmat o cale mai potrivită desvoltării sale naturale; şi din contră, voinţa morală e cu atât mai mult impiedecată în activarea ei, cu cât organizmul fizic are un mai mare balast de slăbiciuni, cari ridică pretenţii elementare faţă de cele mai înalte ale voinţii. La Jean Paul mai avem să recunoaştem şi o altă influinţare din partea „cetăţeanului genevez“ în această privinţă, adecă: *optimismul în privinţa naturii copilului* Ca Emil, aşa şi copilul lui I. P. Richter, e *bun* dela natură de aceea educaţia n'are decât să-i menţie această bunătate naturală, să o desvoalte şi cultive la înălţimea şi curăţenia ei morală. In Levana cetim: „Tot ce e sfânt a fost mai nainte de ce e nesfânt; vina presupune nevinovăţia, nu invers“. In optimismul său merge însă prea departe, negând existenţa păcatului original şi moştenirea lui. „Omul se naşte fără defect, dotat cu imbolduri bune; întregul lui suflet e zidit la o viaţă virtuoasă, fiecare viţiu este o discordanţă a naturii sale“. Fără a intra în combaterea acestei păreri greşite şi din punct de vedere dogmatic şi psihologic. vom aminti ceva, conform promisiunii de mai sus, de a oferi cetitorului ce e nestimat în cugetarea lui J P. — despre unele virtuţi cu păcatele contrare lor pentru educaţie. Ca floare a tăriei morale se consideră *adeveritatea*, contrarul ei *minciuna* e şi primul păcat pe pământ (minciuna deavolului, despre pomul cunoştinţii). Acest păcat e înfierat mai aspru de viaţa popoarelor decât de ştiinţă. După Greci mincinosul era condamnat la 1 an de moarte în Tartarus şi la 9 ani de chinuri cumplite. Perşii învăţau din morală pe copiii lor numai porunca „a vorbi adevărul“. Minciuna este un păcat contra naturii şi contra spiritului copilului. In primii cinci ani copiii nu spun adevărul, dar pentru aceea nu minţesc, ci simplu *vorbesc.* Adesea îi înşeală propria fantazie. Când se pare că mint, ei dau numai un răspuns greşit, fiindcă n'au înţeles un cuvânt al întrebării. Precum schimbă cei micuţi adese ziua de eri cu cea de azi şi cea de mâne, tot aşa fac ei şi cu numere şi gradele de comparaţie. In toate împrejurările avem să deosebim la copii între minciuna referitoare la viitor şi cea la trecut; prin cea din urmă se neagă din frică unele acţiuni, prin cea primă vrea să se scape de ceva viitor. Educatorul însă se poarte de grije, ca uriţenia acestui păcat să-l recunoască la alţii, aflând totodată în nemijlocita sa apropiere modele de necondiţionată adeveritate şi credincioşie. Promisiunea trebue ţinută cu sfinţenie. Deosebită atenţie trebue aplicată la întrebarea şi cercetarea copiilor despre cele întâmplate. „Cu cât e mai tinăr copilul, cu atâta mai puţine întrebări, căci ca atare apare el sau atotştiutor, sau rămâne neştiutor. A fost prins însă cu minciuna, să i-se rostească: „Vinovatule“! într'un ton şi cu voce aspră. In tot cazul să nu pretindem un răspuns grabnic căci „în grabă uşor se spune neadevărul, pe care caută să'l susţină cu un altul“. Provocarea la atotprezenţa lui Dumnezeu e şi pentru copii un mare motiv de a spune adevărul.

Ca „a doua semisferă a cerului moral“ priveşte Jean Paul *iubirea.* Fiinţa ei nu a fost înţeleasă nici de scriitorii de romane nici de femeile doritoare de un anturaj bogat în adoratori, nici de filozofi şi învăţaţi. „*Cine a numit iubirea propria învăţătură pozitivă de morală,* acela nu va fi condamnat de *Isus Cristos*, care în mijlocul judaismului dispreţuitor de popoare (şi în mijlocul timpului dispreţuitor de oameni) a fost *întemeetorul singurei religii a dragostei*“. (§ 116 VI, 8).

Iubirea nu are să fie aşa-zicând împlântată, ci mai mult să-i se croiască drum liber de desvoltare, delăturând muşchiul şi tufişul ce'i acopere soarele. Insă unii părinţi în loc de a delătura acea buruiană egoistă, tocmai o plantează în ei, vorbind înaintea lor de rău pe vecini, rudenii, fruntaşi etc. fie pe drept sau pe nedrept. „La cine au să înveţe copiii să iubească lumea, dacă nu la cei din apropierea lor, la cei ce zilnic îi au înaintea ochilor“? Nu e posibil însă să iubeşti ce se despreţueşte, de aceea „părinţilor nu spuneţi copiilor voştri că alţi copii sunt mai rău crescuţi. Prin aceasta ei o să se închipue şi să urască pe alţii. De alt fel nu e nici o familie, care ar posede toate perfectităţile“.... Să li-se dea copiilor multă ocazie de a practica dragostea, mai ales să li-se arete bucuria ce o simţeşte cel ce se împărtăşeşte de ea; mărturisirea acestei bucurii le umple inima de căldură. „Recunoaşterea şi aprobarea părintească a acţiunii copiilor este un puternic motiv, a cărui putere nu e destul de recunoscută în educaţie“.

In *credinţa* copilului vede Jean Paul condiţia sine qua non pentru toată educaţia. Ea e sfântul spirit al acestei probleme. De aceea o sfântă teamă îl cuprinde înaintea sufletului copilului, apărându-i chemarea părinţilor şi a educatorilor într'o lumină aproape supranaturală. „Nu uita, că micul şi obscurul copil priveşte la tine ca la un înalt geniu şi ca la un apostol plin de revelaţiune, căruia îi crede mai devotat decât chiar sieşi, şi că minciuna unui apostol profanează o întreagă lume morală“ — are să fie memento pentru fiecare educator!

Din cele mai sus rezultă punctul de vedere etic, pe care Jean Paul îl aplică şi în educaţie: *insufleţirea pentru morala curată,* neturburată de pofte egoiste şi duşmănia în contra eudemonismului predominitor în timpul său. Dela început a urgisit el şcoala enciclopediştilor, cari proclamară ca principiu al acţiunii omeneşti folosul propriu „ridicând imoralitatea deasupra moralităţii“. El cunoaşte numai o valoare absolută şi nu una relativă pentru morală; nu pentrucă este folositor, ci pentrucă este demn, voieşte el binele. A răsplăti virtutea înseamnă pentru el a o mânji şi umili. Nu din interes, nici din datorie voieşte să-o exercieze, ci din iubire. Aplicarea intimă către ea, însufleţirea pentru ce-i nobil, trebue să planeze deasupra silei reci a lui „trebue". unind armonic vointa şi simţirea. „Nu din frică de pedepse şi de dor de răsplată, ci din iubire către fiinţa atotsfântă şi atotperfectă are să fie exercitată virtutea... Şi ceea-ce ne dă dreptul şi curajul de a educa tineretul este tot numai credinţa, iubirea şi speranţa în Dzeu şi ordinea morală din lume".

Cu aceasta atinge autorul „Levanei", *scopul* educaţiei. Nu pentru interesul, folosul şi aplicările părinţilor, nici cu privire la anumite funcţii de stat, sau roluri sociale are să fie educat copilul, căci atunci scopul educaţiei ar cădea afară de ei şi nu ar avea nici un preţ (necondiţionat) mai înalt. Părinţii însă prea adese balansează între aceste scopuri eudemonistice „introducând pe copii într'un labirint de ideale, în loc să le înfăţişeze un singur model demn de urmat". (Lev. II, 1. § 21.) Cei mai mulţi copii sunt în mâna educătorilor şi a părinţilor un fel de maşină, care are să funcţioneze după dorinţa lor. In contra acestei influinţări positive, dar greşite, ca şi contra educaţiei negative a lui Rousseau — care contrazice realităţii — se ridică Jean Paul cu toată puterea, accentuând *idealul* pe care-l urmăreşte fiecare individ. Pentru fiecare natură este dat un ideal. „Fiecare din noi, — cetim în Levana, — îşi are pe omul *ideal de valoare în sine* (idealen Preismenschen in sich). Mai clar apare acest spirit sf. al sufletului în timpul de înflorire al tuturor puterilor, în vârsta tinereţii". Mai târziu, pentru cei mai mulţi dispare acest ideal „din zi în zi, copleşit de cruda vecinătate, de naşterea lipsei şi de timpul prezent". Iar plângerea fie-căruia: Ce n'aş fi putut să devin! mărturiseşte existenţa şi prezenţa acestui ideal". (Va urma).

Revisuirea tratatului de pace.

Din partea ministeriului nostru de esterne s'a dat lozinca, cumcă tratatul de pace din Bucureşti trebue să fie revizuit din partea puterilor mari europene, fiindcă nu corespunde dreptăţii şi vatămă interesele monarhiei austro-ungare. Atât de periclitate sunt aceste interese, încât imperialiştii de la „Budapesti Hirlap" îşi încheie astfel articolul de fond din numărul ultim: „Revizuirea *trebue deci să o esecute puterile mari cu toată energia*, iar în firul revizuirii noi trebue să nizuim, fie şi cu preţul unei acţiuni ca cea dela Scutari, ca revizuirea *să ne satisfacă interesele mari balcanice, europene şi de vecinătate*, legate de ea". Deci revizuire cu orice preţ! Şi ce zic celelalte puteri mari europene? Francia nu vrea revizuirea. Germania asemenea. Anglia ţine cu majoritatea. Rusia? Ministrul de esterne Sasonov felicită pe domnul Maiorescu pentru succes, iar Ţarul trimite telegramă de felicitare regelui Carol. Mai interesantă e însă telegrama următoare, dată din Berlin: „Cercurile decizătoare de aici pun mare greutate pe faptul, ca şi Italia să considere tratatul de pace de definitiv, şi astfel Austro-Ungaria *are se rămână cu totul isolată în chestia revizuirii*". A avut trebuinţă diplomaţia noastră de acest nou blamaj?!

Din Orăştie.

Pregătiri pentru adunarea generală a „Asociaţiunii".

— 8 August n.

Situaţia financiară e destul de grea, situaţia economică însă şi mai grea. O simt toate ţinuturile locuite de Români în urma ploilor şi esundărilor continue. De aci se vede a să fi ivit ideea, ca sărbările naţionale ale celor două societăţi culturale ale noastre să se contramandeze.

Centrala „Asociaţiunii" s'a declarat contra amânării şi în urmare şi comitetul despărţământului Orăştie în şedinţa din zilele trecute s'a declarat pentru ţinerea serbărilor aci, cu atât mai vârtos, ca adunarea Asociaţiunii era încă în 1912 să se ţină în Orăştie, dar să amânase în urma serbărilor împreunate cu desvălirea bustului G. Bariţiu în Sibiiu.

In liniamente generale s'a decis, că cu ocazia sărbărilor ce s'au fixat pe ziua de 1/14 Septemprie c. să se aranjeze o expoziţie. La această expoziţie îşi vor da concursul: Reuniunea meseriaşilor de aci, reuniunea economică din loc şi atelierul de ţesetorie din Orăştie. Aceste trei instituţiuni avem nădejde, că pe lângă tot timpul critic de azi, au să facă cinste Orăştiei şi jurului în ale industriei, în ale economiei de câmp şi în ale ţesătoriei de casă. Atât meseriaşii, cât şi atelierul de ţesetorie sunt deja în plină lucrare în vederea expoziţiei.

Cu ocazia serbărilor Reuniunea română de cântări de aici va aranja un concert. Aceasta Reuniune în luna lui Maiu c. angajase ca dirigent pe tenorul Ionel Radulescu, sub conducerea căruia la Sânziene a dat un splendid concert. Dirigentul a plecat în armata mobilizată a României. Reuniunea însă a angajat dirigent nou pe dl Aurel Medrea din Haţeg, elev al conservatorului din Viena. Sub conducerea acestuia se ţin probe regulat şi se speră să avem un concert în toate punctele bine succes. Vom avea ca solistă şi pe una din cântăreţele cunoscute ale neamului şi vre-un solist apreciat.

Cu ocazia serbărilor vom avea şi o petrecere poporală. Ţărani şi ţărance din loc şi jur ne vor prezenta jocurile, obiceiurile şi portul din partea locului.

Pentru acoperirea speselor împreunate cu serbări institutul „Ardeleana" din primăvară a dat deja următoarele ajutoare: Reuniunei meseriaşilor 1000 cor. Atelierului de ţesătorie 500 cor. Reuniunei de cântări 600 cor. Pentru cărţi la popor 750. Reuniunea economică a primit încă în anii trecuţi o fundaţiune mai mare dela institut, aşa că din aceea îşi va acoperi spesele cu participarea la expoziţie.

Cam acestea sunt în general pregătirile ce s'au făcut pentru serbările din toamnă ale „Asociaţiunii". Sperăm că pe lângă toate împrejurările nefavorabile au să fie totuş bine cercetate, fiind Orăştia centru destul de cunoscut şi geograficeşte bine situat.

Vom înfrunta năcazurile noastre economice, dar vom avea mulţămirea să serbăm cu toţii la un loc, deşi nu formal, dar în inimi, succesul strălucit al fraţilor noştri, cari au uimit lumea întreagă. Aceasta ne va fi o bună răsplată şi ne va da îndemn de a spera şi timpuri mai bune...!

De aci înainte vom informa publicul în continuu asupra pregătirilor ce se mai fac pentru serbările noastre. *Coresp.*

Dela şcoalele medii gr. or. române din Braşov.

Inştiinţare.

Anul şcolar 1913—14 se va începe în 2 Septemvrie st. vechiu 1913, adecă în 15 Septemvrie st. nou. Părinţii, cari doresc să-şi dea copiii la aceste şcoale (gimnaziu complet de 8 clase şi şcoală reală inf. de 4 clase), sunt poftiţi a se prezenta cu fiii lor în cancelaria direcţiunii şcolare în zilele de 2, 3 şi 4 Septemvrie vechiu, adecă în 15 16 şi 17 Septemvrie st. nou, pentru inmatriculare. Şcolarii cari se inmatriculează pentru primadată la şcoalele noastre medii, vor aduce testimoniu şcolar, certificat de naştere şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă *au să'l prezinte toţi şcolarii*, cari vin a se înmatricula, aşa dară şi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă la şcoalele noastre.

Din 30 August şi până la 3 Septemvrie vechiu dela 8—12 ore a. m se vor ţinea examenele de corigenţă. Ceice s'ar prezenta mai târziu, au să dea petiţie la direcţiune, dovedind cu atestat valabil cauza întârzierii.

Examenele private (particalare) se vor ţinea în zilele de 16—19 Septemvrie vechiu, având şcolarii privatişti să se prezinte până cel mult în 16 Septemvrie v. în cancelaria direcţiuni şcol. şi să plătească taxele şcolare şi de examen.

Notă. — Şcolarii, cari vin dela un institut, unde în gimnaziul superior nu au învăţat limba grecească, vor avea să dea un examen de primire în limba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior şi şcoala reală este de 24 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V.—VIII) de 40 coroane pe an. — Cei inmatriculaţi pentru prima dată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 coroane. Şcolarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire şi taxa pentru fondul de penziune duplu. Taxa pentru fondul de pensiune este în gimnaziul superior 10 cor. iar în gimnaziul inferior şi şcoala reală 6 cor; taxa pentru testimoniu (Fond. Coresi) 3 coroane, taxa pentru anuar 1 cor. taxa edilă 6 cor. (în clasele de jos) şi de 10 cor. în clasele de sus; taxa p. mijl. de învăţ. şi mobiliar este de 2 resp. 4 cor.; — taxa de patinat este de 30 bani resp. 50 bani, taxa de bibliotecă e de 1 cor. taxa de membru la societatea de lectură a studenţilor este pentru cl. V. şi VI. gimn. 1 cor., pentru cl VII. şi VIII gimn. 2 cor.

Didactrul se poate plăti în 3 rate, după dispoziţiile stabilite în normativul Eforiei şcolare.

Şcolarii, cari vor să fie scutiţi de didactru, trebue să-şi înainteze petiţiunile lor până în 30 Septemvrie stil v. la cancelaria Eforiei şcolare.

1. Indreptăţiţi a peţitiona sunt acei şcolari săraci, cari au moralitate bună şi nota generală din studii foarte bine sau bine.

Cu nota suficient pot fi scutiţi numai acei elevi, cari sunt din Braşov şi cercetează clasa I şi II gimn. sau reală.

2. La petiţiune se aclude atestatul de paupertate dat de oficiul comunal, dar vidimat de parohul local.

3. Toţi petenţii au să acludă şi testimoniul ultim de clasă.

Scutiri se acordă numai la didactru, celelalte taxe trebue plătite de toţi şcolarii.

Notă. Atragem îndeosebi atenţiunea părinţilor ca:

a) să nu cumpere cărţi şcolare zdrenţuite, soioase şi defecte, căci acele se vor confisca de profesorii de clasă;

b) să îngrijească pentru fiii lor, cari vin în clasele V—VIII gimn., ca aceştia să aibă uniforma şcolară obligată pentru aceste clase. Uniforme cu preţuri moderate şi în stofe trainice se pot comanda în Braşov la dl comerciant Emil Bologa (Târgul grâului Nr. 2: la fraţii Simay).

Direcţiunea şcoalelor medii
gr. or. române din Braşov.

NOUTĂŢI.

Consistoriu plenar. Luni a ţinut consistoriul nostru arhidiecezan şedinţă plenară, în care au fost aprobate planurile şi preliminariul de spese pentru adaptarea seminariului „Andreian", încredinţânduse cu executarea firma cu bun nume *Duşoiu şi Leuca*, pentru suma de 252.000 coroane; s'a decis darea în întreprindere a nouei zidiri pe seama gimnaziului din Brad, pe basa planurilor aprobate de guvern, şi s'a hotărât punerea în aplicare a pragmaticei de serviciu, votată din partea sinodului arhidiecezan. Consistoriul şi-a exprimat apoi recunoştinţa faţă de marele nostru binefăcător *Vasile Stroescu*, care a pus în vedere şi pentru noul gimnaziu din Brad un dar marinimos de 100.000 coroane, înlesnind astfel ridicarea noului gimnaziu.

*

Procesul pentru mănăstiri. Mitropolia noastră a intentat proces, cum să ştie, înainte cu câţiva ani mitropoliei sârbeşti, pentru mănăstirile remase la despărţirea hierarhică în posesiunea Sârbilor. Procesul, care decurge la tribunalul regesc din Budapesta, parte din causa materialului foarte vast, cuprins în actele procesului, parte din causa schimbării întâmplate în persoana referentului, a remas până acuma neresolvat. Afară de aceste două calamităţi, a mai obvenit apoi încă una, pe cât de misterioasă, pe atât de regretabilă. Anume, au dispărut fără urmă şapte adnexe foarte însemnate din cele alăturate la replica advocatului mitropoliei noastre, cari adnexe ne putându-se afla, advocatul mitropoliei noastre a fost provocat, ca întrucât doreşte, ca cuprinsul acelor documente să fie luat în considerare, — să le presenteze *de nou* în termin de 30 de zile. Advocatului mitropoliei noastre, domnului Dr. *Emil Babeş*, precum aflăm, i-a succes, cu ajutoriul P. C. Sale, Arhimandritului *Augustin Hamsea*, să satisfacă acestei provocări. Documentele însemnate au fost înaintate de nou tribunalului, şi acum va urma în curând resolvarea procesului de mare importanţă pentru biserica noastră, şi încă, cum ni se scrie, între auspicii favorabile pentru noi.

•

† **Heltai Ferencz**, primariul suprem al capitalei Budapesta, a decedat Duminecă sara în Ischl, unde mersese ca să-şi caute de sănătate. Corpul său neînsufleţit a fost adus acasă la Budapesta, unde va fi înmormântat pe spesele capitalei.

•

Controlă medicală la graniţă. Pentru împedecarea întrării holerei din România la noi a ordonat domnul ministru de interne visitarea tuturor călătorilor cari întră în ţară pe la Turnul-roşu. Vizitarea o face medicul specialist Dr. Schak trimis la faţa locului din partea guvernului. Esecutarea strictă a acestei dispoziţiuni e controlată din partea fisicului comitatens din Sibiiu. Trecerea dela noi în România pela Turnu-roşu încă tot nu e permisă.

•

Decorat. Maiestatea Sa, Impăratul Wilhelm al Germaniei, a trimis domnului *Titu Maiorescu*, ministru president al României şi ministru de esterne, crucea mare a ordinului „vulturul roşu", din prilejul succesului avut cu conducerea conferenţei de pace din Bucureşti.

•

Domnul Georg Derussi, ministru plenipotenţiar al României la Budapesta, îşi va părăsi în curând acest post, pentru a primi postul de ministru-plenipotenţiar al României la Sofia, unde în urma nouei situaţiuni din Balcani sunt multe probleme însemnate şi grele, cari au se fie resolvate pe cale diplomatică.

•

Târg în Sebeş. Târgul de vite în Sebeşul săsesc se va ţinea în 21, 22 şi 23 August n. iar târgul de mărfuri în 25 August.

•

Mareşal al armatei germane. Impăratul Wilhelm al Germaniei a numit pe Regele Constantin al Gteciei (cumnatul său) mareşal al armatei germane avizându'l despre aceasta pe cale telegrafică. Incă o dovadă, că pacea dela Bucureşti este a se considera de definitivă.

•

Demobilisarea armatei române s'a început Luni pe temeiul decretului regal, subscis în aceeaşi zi.

•

Amnestie. Din prilejul împlinirei anului al 25-lea de domnie Impăratul Wilhelm al Germaniei a dat amnestie generală, care s'a estins asupra a 24 000 de întemniţaţi.

•

Din oraşe, comune mari. Mai multe oraşe cu magistrat regulat, între ele şi Ocna-Sibiiului, s'au adresat ministrului de interne cu rugarea, să le permită a se preface în comune mari, pentrucă nu mai pot suporta cheltuelile cu salarisarea funcţionarilor. Ministrul de interne a predat rugările secţiei administrative să şi dee părerea, apoi va decide asupra lor.

•

Premiul Nobel. Se vesteşte, că premiul Nobel pentru lucrări literare va fi acordat anul acesta scriitoriului austriac *Petru Rosegger*, care în anul acesta împlineşte anul 70-lea al etăţii.

•

Moartea milionariului. In Newyork, America, milionariul Singloton a dat o masă mare, la care au luat parte mai multe rudenii şi mulţi prietini. La momentul dat stăpânul casei s'a ridicat şi a rostit un toast în onoarea mesenilor. Au băut mesenii şi a băut şi milionariul, care însă imediat a început să se tânguiască, că în păharul său a fost *ceva*. I s'a făcut rău şi peste două zile a murit. Se presupune, că dintre rudenii a turnat careva otravă în păharul milionariului, pentruca să-i moştenească mai curând averea.

•

In jurul pământului. Văduva artistului dramatic Grabe dela teatrul imperial din Petersburg a făcut rămăşag, că în cinci ani va percurge pedestru toate ţările din Europa şi părţile din Asia ale imperiului rusesc. De doi ani se află deja în călătorie, însoţită numai de doi câni credincioşi.

•

Aeroplan care nu se vede. In Gacina (Rusia) s'au făcut probe cu un nou aeroplan, care din punct de vedere militar e superior tuturor celoralalte de până acuma din motivul, că la o înălţime de 300 de metri deja nu se mai vede de jos. E făcut din aluminiu. Proba a succes peste toate aşteptările şi ministrul rusesc de răsboiu a cumpărat aeroplanul pentru armată.

•

Aviz d-lor preoţi. In timpul din urmă mai mulţi domni preoţi îmi cer intervenirea la ministeriul de culte pentru ridicarea congruei pe baza *diplomei de învăţător*. Spre orientare aflu de lipsă să aduc la cunoştinţa celor interesaţi, că pe baza aceasta ministeriul *nu acordă* congrua de 1600 cor. ci numai un *ajutor anual* din fondul de congrua şi acesta numai acelor domni preoţi, cari au *absolvat teologia*, apoi — în senzul § lui 9 al art. de lege XXXVIII 1913 — în mod excepţional încă şi acelora, cari vor putea aduce alte motive grave (demne de considerare). *Dr. Emil Babeş*, advocat în Budapesta (Főherczeg Sándor utcza 9).

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română", revistă periodică ecleziastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române. Anul 37, numărul 3, pe luna Iunie. Cuprinsul: Acte oficiale. Lupta crestinismului cu iudaismul. Trei catiheţi mari ai bisericii vechi. Instalarea P. S. Sale, Episcopului Sofronie al Râmnicului-Noul Severin. Bulgaria din punct de vedere istoric religios. Din foloasele religiunii. Dr. Ioan Coroiu. Despre post. Scrisoarea pastorală a I. P. S. Sale Mitropolitului Pimen. Congresul profesorilor de stiinţe religioase. Revista apare în Bucureşti. Administraţia Strada Principatelor Unite 60. Abonamentul 12 lei pe an.

•

Programa şcolii civile de fete din Beiuş, aparţinătoare internatului Pavelian de fetiţe, a diecezei gr. cat. de Oradea-mare, pe anul şcolar 1912—13. Redactată de Vasiliu Stefanica, directorul şcolii şi director gimnazial. Cuprinsul: raport despre şcoală şi raport despre internat, precum şi o lucrare *„despre educaţia religioasă-morală"*. Şcoala au cercetat'o 114 eleve, 96 gr. cat. 18 gr. ortodoxe.

Nr. 495/1913 (205) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învațătorești dela școalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bucium-Cerbu,** cu salar de 400 cor. din repartiție, restul se cere dela stat, cvartir și grădină în natură și lemne de foc 2 stânjini.

2. **Bucium-Muntari**, cu salar de 600 cor., iar restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină.

3. **Trâmpoiele**, cu salar de 800 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și relut de grădină.

Invățătorii aleși sunt datori a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 26 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 79/1913. (204) 1—3

Edict de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Prea Ven. Consistor arhidiecezan, sub Nr. 9413/1913 Școl. prin aceasta se publică licitație minuendă pentru edificarea școalei gr.-or. rom. din **Scroafa**, care se va ținea la **17 August a. c. n.** la 2 oare p. m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Prețul strigărei e 9074 cor. 70 bani. Materialul brutpiatră, cărămidă și năsipul le prestă comuna bisericească.

Lucrările se predau în total, sau în parte minus oferentului. Planul, preliminariul și condițiunile de edificare se pot vedea în cancelaria oficiului parohial, de unde se pot lua și informațiunile de lipsă.

Comuna bisericească își susține dreptul a alege între minus oferenții ce vor oferi garanții mai sigure. Spese de prezentare nu se computã.

Scroafa, la 8 August 1913.

Comitetul parohial gr.-or. rom.

Adam Benea
epitrop.

Gavriil Simedrea
paroh președinte.

Nicolae Benea
epitrop cassar.

Teodor Hălmăgean
notar adhoc.

Nr. 301/1913 (193) 1—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia noastră de clasa I (prima) **Galațe**, în tractul protopresb. a Bistriței, pe temeiul ordinului Prea Ven. Consistor de dto 18 Iunie a. c. Nr. 7383 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea dotațiunei preoțești, dar cu observarea dispozițiilor din § 26 a regulamentului pentru parohii.

Dela concurenți se cere cvalificațiunea completă pentru parohii de clasa primă.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare se vor înainta, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bistrița (Besztercze) iar reflectanții la acest post cu prealabila încuviințare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta, respective și slugi sf. liturgie.

Bistrița, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 799/1913. (172) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Calian**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în coala B. pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicele lor, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului în terminul indicat și cu prealabila încuviințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Cluj, la 28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 441/1913 pr. t. (195) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul M.-Oșorheiu, se escrie concurs repețit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din cari 600 cor. dela popor; 200 cor. dela biserică și 200 cor. din fondul cultural arhidiecezan.

2. Cvartir corespunzător în edificiul școalei.

3. $^1/_4$ jugăr grădină.

In ce privește urcarea salariului învățătoresc conform art. de lege XVI din 1913 — s'a cerut ajutor dela stat.

Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, alesul, respective instituitul învățător la acest post i se impune ca datorință a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, și în decursul feriilor mari, și a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petițiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute, să se aștearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se presinta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Murăș-Oșorheiu, 17/30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al M.-Oșorheiului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Ad Nr. 285/1913. (203) 2—3

Concurs.

La școalele confesionale gr.-or. române din protopopiatul Săliștei sunt **două** posturi de învățători vacante, pentru a căror întregire se publică concurs cu termin de **15 zile**.

1. In **Gurarâului**: leafa învățătorului se plătește 600 coroane dela biserică, restul dela stat; locuință i-se va da noului ales într'o odaie din edificiul școalei ori i-se va plăti anual suma de 40 coroane ca relut de cvartir și pentru grădină 20 cor.

2. In **Topârcea**: leafa învățătorului se plătește 100 coroane dela biserică, restul dela stat; relut de cvartir 40 coroane și 20 cor. relut de grădină anual

Invățătorii aleși în ori care din aceste două posturi sunt îndatorați a propune și în școala de repetiție oarele, ce li se vor fixa, a cânta în strană Dumineca și în sărbători și a da ajutor la instruarea și conducerea corurilor de copii și de adulți fără a putea pretinde vre-o remunerațiune deosebită pentru aceste prestațiuni.

Concurenții își vor înainta rugările lor instruite conform Statutului organic și Regulamentului nostru școlar, la subsemnatul oficiu protopopesc în termin de **15 zile** dela întâia publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ și se vor prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în respectivele comune spre a-și arăta destoinicia în cântarea bisericească și a face cunoștință cu poporul.

Săliște, în 24 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc al tractului Săliște în deplină înțelegere cu comitetele parohiale din Gurarâului și Topârcea.

Dr. Ioan Lupaș
protopop.

Nr. 630/1913 protb. (199) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională greco-orientală din **Feriház**, (Fehéregyháza) protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiție dela popor și din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 coroane și cvartir în natură.

Pe lângă datorințele impuse prin lege, învățătorul ales este obligat a instrua și conduce elevii la servițiile divine în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighișoara, 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 369/1913 protop. (200) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala poporală confesională din **Păucea**, protopresbiteratul Mediașului se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 coroane și anume în suma de 400 coroane din repartiție, iar 200 coroane dela Prea Ven. Consistor arhidiecezan, restul se cere dela stat. Cuartir în natură și relut de grădină.

Invățătoriul ales e dator a conduce copiii la biserică Dumineca și în sărbători și a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Mediaș, în 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Apa minerală naturală
„HEBE“
din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuințează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute și cronice de stomac și intestine;
b) la dispepsie nervoasă;
c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;
d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;
e) la catarh de beșică și rărunchi;
f) la haemorrhoide;
g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Aceasta apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Prețul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu și jur la băcănia

(142) 9— **N. ONIȚIU, Sibiiu.**

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin
de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 24 - 40

Aviz.
Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
(46) 85 – pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy)

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj
e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la
„Hotelul Vulturul de aur“
cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, cuină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la disposiție.
(201) Proprietar: 2—10
F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Panoramă internațională
cu rarități fenomenale și extraordinare.
O caravană a celor mai mici cai din lume,
dela **40 centm.** înălțime în sus!
Sensațiune! „DEȘTEPTUL HANS“. Sensațiune!
Luna Delmont,
cea mai bună gâcitoare magnetică mondială a cugetelor, o atracțiune extraordinară ne mai văzută.
Princesa Anetta,
o artistă trupească fără concurență în Europa.
Să nu întrelase nimenea cercetarea acestor atracțiuni mondiale. — Scrisori de recunoștință și de laudă dela personalități, precum și dela celea mai mari ziare din străinătate.
Deschis dela 9 August
în piața gării — Bahnhofplatz.
Zilnic dela 3 ore pm Dumineca dela 10 ore am., continuativ representații.
(202) 2–2

Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu prețuri ieftine.
Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20 – 25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35 – 39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.
Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!
In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 24—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 3/16 August 1913. *Nr. 81.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Pacea dela București.

Sibiiu, 15 August n.

Pacea între beligeranții din Balcani a fost încheiată în mod definitiv Duminecă, în 10 August n. în București, capitala regatului român, și prin aceasta s'a pus capăt celei mai sângeroase răsboiri, care a putut să se nască între popoare creștine, mai nainte numai cu câteva luni aliate și înfrățite între olaltă.

Nu mai căutăm să stabilim de nou motivele, cari au dat naștere acestui răsboiu crâncen, care a istovit pe multă vreme puterile tuturor statelor implicate în el, ci ne bucurăm acum, că pacea a putut fi legată, și încă în mod definitiv. Ceeace înseamnă, că tratatul de pace rămâne așa cum a fost compus și subscris din partea reprezentanților statelor interesate, singure în drept să-și reguleze afacerile și să-și aplaneze neînțelegerile, cu ținerea în vedere a intereselor lor proprii, nu ale altora.

Nu tragem la îndoeală îndreptățirea puterilor mari europene de a-și spune și ele cuvântul asupra tratatului de pace, din punctul de vedere al intereselor lor; dar motiv de a supune tratatul unei revizuiri, și eventual de a-l modifica, acum nu există, precum nu există nici voință la cele mai multe puteri mari europene de a face revizuirea, fiind toate prea bucuroase, că pacea s'a putut lega atât de repede, scăpându-le și pe ele de griji.

Singură diplomația monarhiei noastre a căutat la început să facă propagandă pentru revizuire, dar a rămas singură, cu totul isolată cu dorința ei, pentrucă și Rusia, care era la început asemenea pentru revizuire, a abandonat ideea revizuirei și a primit de bun tratatul de pace dela București. Se va conforma deci și diplomația noastră, care iarăși a eșit pe plan cu o dorință, pe care nu i-a împlinit-o nimeni.

Tratatul de pace, subscris Duminecă în București, nu e de altcum primul, care s'a legat în capitala României. S'a mai subscris aci un tratat de pace la anul 1812, și altul la 1886. Cel de acum e deci al *treilea* tratat de pace dela București. Și ce deosebire mare între aceste trei tratate de pace! Primul a fost încheiat între Turcia și Rusia, cu cooperarea celoralalte puteri, dar fără ascultarea principatelor române de atunci, chiar pe spinarea acestora, pentrucă rezultatul pertractărilor de pace a fost acela, că Turcia a predat Rusiei partea cea mai frumoasă a Moldovei, făcând cu putință Rușilor să-și mute granițele și pajurile dela Nistru la Prut. Principatele române erau atunci marfă, care trecea dela un stăpân la altul!

Pacea dela 1886 s'a legat apoi la București între Bulgari și Sârbi, cari se răsboiseră sub regele Milan al Sârbilor și principele Alexandru de Battenberg al Bulgarilor, eșind învingători acești din urmă, cari erau pismuiți de Sârbi, fiindcă se întăriseră prea tare prin adnectarea Rumeliei. Și la legarea acestei păci și-a avut România rolul său de mijlocitoare a păcii, grație înțelepciunei regelui Carol și a ministrului-prezident de atunci Ioan Brătianu, marele patriot și bărbat de stat al României; dar totuși nu rolul cel mare și însemnat, am puteà zice decizător, pe care l-a avut la legarea păcii din anul acesta.

Prin înțelepciunea și tactul cu care au fost conduse de astă dată pertractările de pace din București, prin nimerirea momentului celui mai potrivit pentru întrarea României în acțiune, și prin felul cum a fost executată această acțiune, care nu a fost o acțiune de cucerire și de învingere, ci o acțiune de calmare și împăciuire a spiritelor înverșunate: România s'a ridicat sus, foarte sus, și Europa întreagă nu are decât numai cuvinte de laudă și de admirație la adresa ei. E o glorie nepieritoare aceea pe care a secerat-o de astădată România, o glorie pentru care poate să o invidieze oricare din marele state europene.

Dacă se puneau toți diplomații lumii să esoperese ei pacea între cei impricinați, nu puteau să o facă decât în curs de multe luni și cu mari greutăți, pe când înțăleptul rege Carol, cu sfetnicul seu Titu Maiorescu, a putut în șapte zile să-i împace pe cei îndușmăniți de moarte. Și nu puteau se facă lucrul acesta diplomații, pentrucă ei se gândesc în prima linie la interesele statelor lor, și numai în linia a doua la interesele beligeranților, pe când România a făcut tocmai contrarul: a ținut în vedere interesele popoarelor, interesele păcii în prima linie, și numai în linia a doua interesele sale. Căci dupăce a întrat odată în Bulgaria cu întreaga ei armată, în mod atât de inpunător, cine o putea împedeca oare pe România să nu iee mai mult dela Bulgari, întreg cadrilaterul, linia Rusciuc-Varna, ori poate și mai mult? Dar n'a luat, și n'a cerut mai mult, decât atâta cât a cerut din capul locului pentru a-și vedea granița întărită și asigurată spre Bulgaria: linia Turtucaia-Dobrici-Balcic. România a arătat, că și în politică și în răsboiu trebue se existe o *cinste*, care obligă pe cel cinstit.

Imprejurarea aceasta apoi, remânerea pe calea cinstei până la sfârșit, a făcut, ca cei interesați se câștige o încredere nemărginită în conducătorii de astăzi ai statului român, și în consecvență să le primească toate sfaturile date și să le împlinească toate dorințele esprimate. Așa apoi s'a ajuns la strălucitul resultat pe care'l cunoaștem, la încheierea și semnarea tratatului de pace, al cărui întreg cuprins cetitoriul îl va găsi mai la vale.

Și când stăm să ne întrebăm, că cui este a se datori acest înalt prestigiu la care a ajuns România pe urma celor întâmplate în zilele din urmă în capitala ei, trebuie să ne gândim întâi la marele și înțăleptul rege al ei, *Carol*, care și-a avut și de astădată partea cea mai însemnată în întreaga acțiune, iar în rândul al doilea trebue să ne gândim la țară, la poporațiunea statului român, care cu o insuflețire ne mai pomenită a primit glasul de chemare al regelui seu și s'a ridicat așazicând întreagă pentru a întra în luptă pentru patrie și tron. Dar nu mai puțin însemnat este în rândul al treilea și rolul pe care l'au avut conducătorii de astăzi ai regatului român, membrii guvernului, în special dl prim-ministru Maiorescu, întru ajungerea la resultatele atinse și la gloria câștigată. Iar despre o țară, în care Regele, poporul, guvernul, în perfectă armonie stau la o înălțime atât de mare cu privire la împlinirea datorinței, — cu tact și înțelepciune de o parte, iar de altă parte cu o insuflețire ca și care nu s'a mai văzut, — nu se poate spune decât aceea ce o spus de mult poetul despre ea, că: „*Viitor de aur are*“ /...

Intre Ischl și București.

Maiestatea Sa, Monarhul nostru, a telegrafat la București, Regelui Carol, următoarele: „Te rog să primești sincerile mele felicitări pentru pacea legată sub conducerea ta, pace, care a pus capăt răsboiului din Balcani și a asigurat pacea țării tale. Cred că pacea va fi spre binele tău și al țării tale“. Maiestatea Sa, Regele Carol, a răspuns următoarele: „Iți mulțumesc din toată inima pentru caldul interes și amabila felicitare, adresată mie din prilejul legării păcii, aici în capitala mea. E un nou semn acesta despre credincioasa ta amiciție, manifestată mai ales în momentele grele față de mine. Fie, ca pacea acum legată *să fie durabilă*, spre fericirea națiunilor din Balcani, unde liniștea a fost mult încercată în ultimii ani“.

FOIȘOARĂ.

Cultivarea simțului muzical în școala noastră

De *G. Fl. Preșmereanu.*

Iată o întrebare, despre care ori cât s'a scris, totuși nu strică s'o atingem cât mai des, bine știind, cât de greu prinde la noi orice lucru bun.

Fiind apoi această chestie vitală de un interes general, e bine să venim cu discutarea ei în public, până ce își va afla o deslegare deplină.

E într'adevăr neesplicabil faptul, că noi Românii nici azi încă nu ne-am pătruns de însemnătatea unei educații serioase în cele muzicale în general, și în special de rostul cultivării cântecului nostru național.

E cu atât mai neesplicabilă această apariție, cu cât mai la fiecare ocazie ne place să ne atribuim măgulitorul epitet de popor muzical. Ne place să credem, că suntem dela fire dăruiți cu un simț pronunțat pentru frumos, și în deosebi pentru frumosul în muzică. In deobște e cunoscută doară zicala: „*Românul s'a născut cu doina*“.

Nu de părerea aceasta sunt însă străinii. Și tocmai această deosebire de vederi, între felul cum ne place să ne caracterizăm noi, și cum ne consideră străinii, este care mă lasă nedumerit.

E bine însă, ca cu răspunsul să nu ne prea pripim, ci să căutăm să fim obiectivi, recunoscându-ne și părțile slabe, căci numai astfel e cu putință o îndreptare și apoi și o înaintare, în toate privințele.

Dacă în discuția cu străinii auzim și unele păreri mai puțin favorabile despre noi în privința culturii muzicale, e firesc lucru, că prin aceasta se vizează niște stări triste, dar nu mai puțin reale dela noi. Să înfierează puțina atenție, ce se dă la noi unei cultivări sistematice a gustului muzical.

Nu e la loc dară să ne revoltăm pentru un cuvânt ca acesta, spus cu sinceritate, ci mai bine ar fi să ne năzuim a sana răul.

De câteori împrejurarea aduce cu sine să întru în discuție cu vreun străin în ce privește cultura muzicală a poporului nostru, un sentiment de jenă încearcă sufletul meu auzind părerile puțin măgulitoare ce le au de pildă Nemții despre noi, încât privește stările triste culturale, cari păreri, — dacă și sunt ceva esagerate, — totuși au și un sâmbure de adevăr într'ânsele.

Mai ales însă trebue să ne rușinăm pentru stările triste ce mai dăinuesc și acum pe terenul cultivării gustului muzical la noi, și în deosebi pentru nepăsarea ce o dovedim față de muzica noastră națională, care se știe, ascunde în sine adevărate comori.

Și de ce ne-am revolta în fața acestor constatări? Doar' însași lipsa noastră de interes pentru ce e frumos, puțina atenție, ce se dă unei cultivări sistematice și serioase muzicei noastre, este care face pe străini să ne detragă, ba chiar să ne denege frumoasele noastre calități, precum e: talentul muzical, simțul pentru frumos, cu cari ne place să ne lăudăm!

Ce e drept, noi Românii suntem (cel puțin în anumite ținuturi) în măsură mai mare dotați cu simț muzical decât alte popoare conlocuitoare. Dovadă ne sunt și sărbările recente de adevărată glorie națională, din Brașov și Sibiiu, cu reprezentările lor de operă, la nivou european.

Dar chiar dacă ar fi așa, trebue să se știe, că fire muzicală și pricepere sunt două lucruri deosebite.

Pentru prima, cu care întrucât ne putem făli ne-ar putea-o spune numai cei angajați cu arangiarea acestor festivale din urmă, și care încă e în mare parte stingherită, din cauză că ne lipsește a doua condiție, zic, pentru firea noastră muzicală, care este un dar al naturii, iar nu un merit al nostru, nu ne putem revendica nici un fel de titlu de superioritate față de străini.

Ori cât de greu ne vine nouă să recunoaștem puțina pregătire muzicală la tinerimea noastră și în consecință și puțina pricepere pentru o muzică mai de samă, — mai ales că avem convingerea nestrămutată despre aptitudinile noastre pronunțate muzicale, totuși trebue să ne dăm bătuți în fața argumentelor străinilor, cari fiind vorba de a-și dovedi superioritatea lor muzicală, se pot provoca la un trecut cultural de sute de ani.

Un trecut de sute de ani de muncă culturală pe acest teren!

Pare că aud pe unii din rândul nostru observând ironic: Da ce folos de atâta cultură pentru omul puțin înzestrat dela natură!

Se știe doară, că Românul cu înăscuta sa înclinare pentru muzică, cu dispoziția sa firească de a tot cânta, cu toată ocazia, fie de bucurie, fie de întristare, e în stare să învingă, relativ mai ușor, greutățile de reprezentare ale unui concert, sau chiar și opere. E adevărat, numai cât acest cuvânt „relativ“ n'ar trebui să mai figureze azi în scrisul nostru, doar trăim alăturea cu celelalte popoare, deci în lupta de înaintare în cultură, ca și în lupta pentru traiu, trebue să dovedim succese, nu relative, ci absolute. Trebue să ne arătăm hărnicia și capacitatea în măsură egală, dacă vrem să nu fim delăturați din rândul popoarelor culte.

Pași trebue să ținem cu ceialalți și în aplicarea mijloacelor de cultură pe toate terenele!

Ce e însă dureros, chiar afirmațiile noastre despre mult trimbițatul simț muzical

Tratatul de pace dela București.

— Textul oficial. —

Tratatul de pace, legat între representanții statelor implicate în răsboiul din Balcani, Dumineca, în 10 August nou, în București, are textul următor:

Maiestatea Sa Regele Bulgariei de o parte și MM. LL. Regele Grecilor, Regele Muntenegrului, Regele României și Regele Sârbiei de altă parte, însuflețiți de dorința de a pune capăt stărei de răsboiu actualmente existând între țările respective, și dorind dintr'un gând de ordine să stabilească pacea între popoarele atât de mult timp încercate, au hotărât de a încheia un tratat definitiv de pace. Numitele Maiestăți au numit în consecință pe următorii plenipotențiari:

(Aci se înșiră numele tuturor plenipotențiarilor).

Acordul fiind din fericire stabilit între ele, au convenit asupra următoarelor stipulațiuni:

Art. I. Va fi, cu începere din ziua schimbărei ratificărei prezentului tratat, pace și amiciție între M. S. Regele Bulgariei și MM. LL. Regii României, Muntenegrului, Sârbiei și Greciei, precum și între moștenitorii și urmașii lor, statele și supușii lor respectivi.

Art. II. Intre regatul Bulgariei și Regatul României vechea frontieră între Dunăre și Marea-Neagră este conform cu procesul verbal Nr. 5 din 22 Iulie 1913 al conferenței din București rectificată în modul următor:

Noua frontieră va pleca dela Dunăre în sus de Turtucaia, pentru a se termina la Marea Neagră la Sud de Ekrene.

Intre aceste două puncte extreme linia de frontieră va urma traseul indicat pe hărțile 1/100.000 și 1/200.000 ale statului major român și conform cu prescripțiunile anexate.

Este în mod formal stabilit, că Bulgaria va dărâma cel mai târziu în timp de doi ani lucrările de fortificație existente și nu va construi altele la Rusciuc, la Șumla, în țara intermediară și într'o zonă de 20 kilometri în jurul Balcicului.

O comisiune mixtă, compusă din reprezentanții celor două înalte părți contractante, în număr egal din ambele părți, va fi însărcinată în cele 15 zile cari vor urma semnăturei prezentului tratat să execute pe teritoriul trasat noua frontieră, conform cu stipulațiunile precedente. Această comisiune va proceda la împărțirea proprietăților și a capitalurilor cari au putut aparține până acum districtelor, comunelor sau comunităților de locuitori separate de noua frontieră. In caz de neînțelegere asupra traseului și asupra măsurilor de executare se angajează să se adreseze unui al treilea guvern amic, pentru a-l ruga de a desemna un arbitru, ale cărui hotărâri asupra punctelor în litigiu vor fi considerate ca definitive.

Art, III. Intre Regatul Bulgariei și Regatul Sârbiei frontiera va urma, conform cu procesul verbal hotărât de delegații militari respectivi și anexat la protocolul Nr. 9 din 25 Iulie (7 August) 1913 al conferenței din București, traseul următor:

Linia de frontieră va pleca de la vechea frontieră de la vârful de munte Palarico, va urma vechea frontieră turco-bulgară și linia de împărțire a apelor între Vardar și Struma, cu excepțiunea, că valea înaltă a Strumiței va rămânea pe teritoriul sârbesc; ea se va încheea la muntele Belasice, unde se va lega de frontiera bulgaro-greacă. O descripțiune amănunțită a acestei frontiere și traseul ei pe harta 1/200.000 a statului major austriac sunt anexate prezentului articol.

(Urmează clauzula de mai sus, cu numirea comisiunei mixte în caz de neînțelegere).

Art. IV. Chestiunile relative la vechea frontieră sârbo-bulgară vor fi regulate conform cu înțelegerea intervenită între cele două înalte părți contractante în protocolul aclus la prezentul articol.

Art. V. Intre Regatul Bulgariei și Regatul Greciei frontiera va urma conform cu procesul verbal hotărât de delegații militari respectivi și anexat la protocolul Nr. 9 din 25 Iulie (7 August 1913) al conferenței din București.

Linia de frontieră va pleca dela noua frontieră bulgaro-sârbă pe creasta Belasico-Planina, pentru a se încheea la îmbucătura râului acestuia la Marea Egee.

Intre aceste două puncte extreme linia de frontieră va urma traseul indicat pe harta 1/200.000 al statului major austriac și conform cu descripțiunea anexată la prezentul articol.

(Urmează iarăși clauzula cu comisiunea mixtă în caz de neînțelegere).

Este în mod formal stabilit, că Bulgaria se deziste de acum de orice pretenție asupra insulei Creta.

Art. VI. Cartierele generale ale armatelor vor fi imediat informate de semnarea prezentului tratat. Guvernul bulgar se angajează a readuce armata sa în a doua zi dela înștiințarea semnărei tratatului pe picior de pace. El va dirija trupele sale către garnizoanele lor, unde se va proceda în cel mai scurt timp la retrimiterea diverselor rezerve la căminurile lor.

Trupele a căror garnizoană se găsește situată în zona de ocupațiune a armatei vreuneia din părțile contractante, vor fi dirijate spre un alt punct al vechiului teritoriu bulgar și nu vor putea merge la garnizoana lor obișnuită de cât după ce zona de ocupațiune mai sus arătată va fi evacuată.

Art. VII. Evacuarea teritorului bulgar, atât cel vechiu cât și cel nou, va începe imediat după demobilizarea armatei bulgare și va fi terminată cel mai târziu în 15 zile. In tot acest timp, pentru armata de operațiune română zona de demarcațiune va fi indicată de linia Șiștov—Levcea—Turski—Isvor—Glozene—Zletitza—Mirkovo—Arebo—Konak—Orhania—Mezdra—Vratza—Bercovitza—Lom—Dunăre.

Art. VIII. In tot timpul ocupațiunei teritoriilor bulgare, diferitele armate vor păstra dreptul de rechizițiuni, plătind în numerar.

Ele vor avea libera întrebuințare a liniilor drumurilor de fer pentru transporturile trupelor și aprovizionărilor de orice natură, fără să fie locul la despăgubirea autorității locale.

Bolnavii și răniții vor fi sub pazaziselor armate.

Art. IX. Indată ce va fi posibil, după schimbul de ratificări a prezentului tratat, toți prizonierii de răsboiu vor fi înapoiați în mod reciproc.

Guvernele înaltelor părți contractante vor desemna fiecare comisari speciali însărcinați de a primi pe prizonieri.

Toți prizonierii în mânile unuia dintre guverne vor fi predați comisarului guvernului căruia aparțin, sau representantului său autorizat în mod special, la locul care va fi fixat de părțile interesate.

Guvernele înaltelor părți contractante își vor prezenta reciproc unul altuia, de îndată ce va fi posibil, după remiterea prizonierilor, cheltuelile direct suportate de ele pentru îngrijirea și întreținerea prizonierilor, din ziua prinderei sau remiterei până în ziua morței sau predărei lor.

Se va face compensații între sumele datorite de Bulgaria uneia din celelalte înalte puteri contractante și acelea datorite de aceasta Bulgariei, și diferența va fi plătită guvernului creditor îndată ce va fi posibil după schimbul de socoteli arătat mai sus.

Art. X. Prezentul tratat va fi ratificat și ratificările vor fi schimbate la București în termin de 15 zile, sau cel mai curând posibil.

Pe credința cărora, plenipotențiarii respectivi au semnat și au pus sigiliile lor.

Făcut la București, în a 28 zi a lunei Iulie (a zecea zi a lui August) a anului 1913.

Intre București și Berlin.

Incă Mercuri, săptămâna trecută, când a fost decretată în principiu legarea păcii între beligeranții din Balcani, Regele Carol al României a telegrafat Impăratului Wilhlem al Germaniei, comunicându'i însemnatul eveniment, și mulțămindu'i pentru sprijinul dat și cu aceasta ocasiune, mai ales însă pentru faptul, că în urma intervenției Impăratului Wilhelm (la Regele Greciei) pacea legată poate fi considerată de *definitivă.* Impăratul Wilhelm a răspuns apoi Regelui Carol următoaele:

„Maiestăței Sale Regelui la București. Telegrama ta sosită azi noapte, este o adevărată și mare bucurie pentru mine. Iți exprim din toată inima felicitările mele cele mai sincere pentru frumosul succes pe care nu numai poporul tău, dar și toate statele beligerante și împreună cu ele întreaga Europă *îl datoresc politicei tale înțelepte, isvorâte din concepția unui adevărat bărbat de stat.* Pentru mine este în acelaș timp o mare satisfacție dacă menționezi, că am putut contribui și eu la cele dobândite acum. Atotputernicul Dumnezeu să te aibă sub sfânta sa pază și să-ți dăruiască zile multe, pentru binele țării tale, *a cărei strălucită desvoltare o urmăresc cu sinceră prietenie și cu admirație.* Mă bucur de colaborarea noastră comună în folosul păcii. *Wilhelm*“.

Maiestatea Sa Regele Carol a telegrafiat imediat următoarele:

„Maiestății Sale Impăratului și Rege, la Swinemünde. Cuvintele afectuoase din telegrama ta așa caldă și isvorâtă din inimă mă umplu de mândrie și de sinceră recunoștință. Sunt fericit, că prin intervenirea mea s'a putut pune capăt unui răsboiu îndelungat și sângeros, și s'a putut asigura pacea în peninsula balcanică. Să ne fie acum îngăduit de a privi cu siguranță în viitor și de a întra într'o periodă mai lungă de liniște, pentru ca să renască încrederea în toate ramurile vietei publice. Iți mulțumesc încă odată din suflet pentru interesul tău cel viu și *pentru partea eficace luată de tine la ultimile evenimente* atât de însemnate pentru țara mea. *Carol*“.

Două toaste.

Sâmbătă sara, la orele 8, înainte de semnarea tratatului de pace, s'a oferit delegaților păcii un prânz de gală la ministeriul român de esterne. S'au rostit două toaste, unul din partea domnului Titu Maiorescu, stăpânul casei, și altul din partea dlui Pasici, ministru-president sârbesc. Domnul Maiorescu a spus următoarele:

„Conferința pentru pace și-a terminat misiunea: ea va proceda mâne la semnarea tratatului definitiv. Sunt fericit de a exprima încă odată delegaților statelor balcanice creștine mulțumirile noastre pentru onoarea ce ne-au făcut de a veni la București, ca să făptuiască în capitala României opera păcei atât de arzător dorită și atât de plină de făgădueli pentru viitorul statelor noastre. Acordul care a putut să se stabilească în așa puține zile și unitatea de vederi ce am constatat cu acest prilej înseamnă o nouă mare forță în Europa. Acest rezultat a fost dobândit prin munca neobosită, prin înalta concepțiune, prin devotamentul patriotic și prin spiritul de conciliațiune de care conferința a dat dovadă. Să ridicăm paharele noastre în sănătatea ilustrilor colaboratori la marea operă de pace“.

Răspunsul domnului Pasici a fost apoi următorul:

„Cuvintele rostite de iubitul și stimatul nostru președinte, Excelența Sa dl Maiorescu, fac să reiasă bine înalta importanță a operei istorice ce a îndeplinit conferința din București. Delegațiunile cari au avut onoarea să reprezinte țările lor la această conferință, cred a fi putut aduce cel mai bun omagiu României și Suveranului ei, asigurând popoarelor balcanice pacea pentru viitor. Sarcina noastră odată împlinită, prima noastră datorie este de a exprima cu acest prilej sentimentele noastre sincere de adâncă mulțumire pentru primirea binevoitoare și ospitalieră ce am întâmpinat în nobila capitală a României. Inainte de toate sentimentele noastre se îndreaptă către persoana venerară a Majestăței Sale, Regelui Carol, ale cărui înalte virtuți, înțelepciune și dreptate au ridicat România la un grad de cultură și putere, cari fac din ea un prim factor politic în sud-estul Europei. In timpul glorioasei domnii a Majestății Sale Regelui, România și-a câștigat un titlu irevocabil la recunoștința popoarelor balcanice, mai întâi prin generoasa sa participare la opera emancipării lor și apoi prin rolul istoric ce a îndeplinit acum în modul cel mai eficace în favoarea echilibrului balcanic, care pune o nouă temelie pentru propășirea viitoare a acestei părți a Europei. Mulțămim de asemenea eminenților bărbați de stat, cari compun guvernul Majestăței Sale, și al cărui onorabil președinte, dl Maiorescu, *prin marele său talent, prin curtenia sa, și prin esperiența sa a știut cu o siguranță și o repeziciune demne de admirațiune să ducă la bun sfârșit sarcina acestei conferințe pentru pace.* Fac urări, ca *România să rămână totdeauna în fruntea națiunilor ce reprezintăm, arătându-le calea ordinei, a păcei și a progresului.* Ridic acest pâhar în sănătatea și pentru gloria Majestăței Sale Regelui Carol, a ilustrei sale case, a guvernului regal și a propășirei acestei frumoase țări“.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc,* Săcele.

(Urmare).

Despre *individualitatea* omului ideal tratează poetul pedagog în 7 paragrafe (L. II, 2 § 25—32). Insași natura arată — zice el — că cu cât mai favorabile sunt condițiile vieții, cu atât mai lămurită e diferențiarea creaturilor, pe care o implică în sine, și ori-ce perfecționare a vieții organice e condiționată de răspândirea culturii. De aceea toți recunosc fundamental importanța individualității, numai că educatorii își simt prea mult „Eul“ lor și prea puțin pe cel al elevului. „Educatorul se năzuiește să se imprime și reproducă în spiritele fragede fără apărare și neformate ale copiilor. Părintele copilului voiește să devină și tatăl spiritului acestuia“.

Eul, personalitatea, individualitatea constă — după J. P. — nu în nivelarea și cumpănirea accesorie a singuritelor puteri, ci într'un senz intern al tuturor simțurilor. El este cel-ce propriu zis leagă într'un *suflet* toate puterile interne, estetice, morale și intelectuale. Autorul nostru însă e contra credinții, că „omul ideal de valoare“, care trebue să locuiască și respire în fiecare singurit, ar apărea la toți indivizii numai *într'o singură* formă anumită, ci el este după concepția lui atât de diferit de cel al fiecărui altui om, încât și asemănarea cea mai evidentă, care s'ar putea constata, ar fi de fapt numai o înșelare: „omul ideal al lui Fenelon, așa plin de iubire și putere, — omul ideal al lui Cato, — așa de puternic și iubitor, nu ar putea fi confundați și schimbați, fără sinucidere spirituală“. (L.) Mai curând se recunoaște el în cel genial, și ca atare trebue mai bine cruțat. Ceea-ce nu înseamnă, că el ar putea fi neglijat în naturile mediocre. Educatorul are să facă deosebire între individualitatea capului și cea a inimii. Cea dintâi să-o desvolte, pe a 2-a să o conducă. Prima e „melodie“, a 2-a „armonie“. Nici una din aceste puteri nu are să fie slăbită cumva, ci numai contrapunctul ei trebue întărit, aducându-se ast-fel armonie în întreg. In concret e foarte greu a gâci caracterul cui-va. Durere, sunt 3 lucruri greu de aflat și de dat: „*a avea un caracter* — a-l *descrie* — a-l *gâci*“. A defini în vorbe pe omul ideal de valoare al lui J. P. înseamnă a-l considera ca: „maximul armonic al tuturor dispozițiilor individuale la un loc luate“.

Aceste păreri psihologice ale lui J. P. despre omul ideal stau în strânsă legătură cu „*ideile înăscute*“ ale lui Plato.

După înțeleptul grec singura existență adevărată o au ideile, pe cari sufletul înainte de împreunarea sa cu trupul le vede într'un mod intuitiv. După aceasta unire cu corpul, el perde intuiția nemijlocită a ideilor, cari rămân acuma învălite pentru el atâta timp, cât educația adevărată ajută sufletului să le elibereze, să le reproducă, transpunându-se în starea de *preexistență* a ideilor intuite. Tot binele, toate adevărurile suprasimțuale, zac deci original în om și toată cunoașterea nu e alta, decât o *aducere aminte* de ideile originale. Acestea nu se nasc pe baza apercepțiilor noastre externe și interne, ele nu se câștigă, ci sunt numai eliberate din robia corpului, prin delăturarea piede-

---

nu prea sunt aflate de întemeiate din partea altora.

Și de fapt, ce am putea reflecta la argumentele atât de sdrobitoare ale unui instructor de muzică străin, care mai zilele trecute mi-a declarat mie, că dintre toți elevii săi, băeții români, cu unele mici escepții de talente mai pronunțate, în genere sunt cei mai greoi la învățarea vreunui instrument! Instruarea lor cauzează instructorului cea mai mare bătaie de cap, — spunea el. — Se pare de fapt paradox! Cum se împacă adecă afirmarea de mai înainte, că suntem popor muzical, cu simț ales pentru frumos, cu constatările acestea, puțin măgulitoare?!

Lucrul e esplicabil, după părerea mea, dar cel mult așa fel, că salvează reputația noastră de popor cântăreț, dară nici decât nu ne dă îndreptățirea la numirea de popor cu adevărată pricepere pentru frumos.

După părerea mea puținul spor ce-l dovedesc copiii noștri în creșterea lor muzicală se reduce numai și numai la puținul interes, ce se arată în familiile noastre față de artă, sau mai bine zis, la lipsa de acest interes, pentru-că se știe, că unde e interes presupunem o lucrare cu tragere de inimă, ce curge din curată însuflețire pentru frumos, și nici de cât o muncă de mântuială, — după cum vedem la mulți din tinerii noștri.

E de fapt de mirare de câtă nepăsare dăm dovadă și azi, când e vorba să facem părtași pe copiii noștri de o cultură completă, din care nu e permis să lipsească un factor de preț, și adecă cultivarea frumosului în artă, și în deosebi în muzică, nobilitarea gustului și simțului muzical.

Increzuți în pronunțatul nostru simț muzical, care de altum, după cum văzurăm, în unele cazuri poate să formeze încă obiect de discuție, ne credem în poziția a ne putea măsura cu străinii!

Chiar însă dacă am admite, că poporul nostru dispune de un grad mai mare de talent firesc muzical, totuși ori cine trebue să înțeleagă, că numai spre laudă nu ne poate slugi aceasta, dacă nu vom și profita de acest privilegiu și favor, cu care ne-a dăruit natura, perfecționându-l așa, ca se întrecem pe celelalte popoare mai puțin dotate dela fire.

Căci să nu credem, că acest simț înăscut ne-ar dispensa de sarcina de a munci sistematic, în cadrele unei culturi serioase muzicale, la nobilitarea gustului muzical al tineretului nostru.

Ba tocmai împrejurarea, că în tineretul român avem elemente mai accesibile pentru muzică, ar trebui să ne îndemne să lucrăm cu mai multă tragere de inimă, ca să dovedim rezultate mai prețioase decât străinii.

(Va urma).

cilor pe cari le pune el. Să ne amintim în privința aceasta numai de frasa lui J. Paul: „Intr'un Antropolit se încorporează pe pământ omul ideal și educatorul are numai să rupă crusta de piatră, să elibereze pe omul ideal acoperit în copil". Nu intrăm aici în greșala afirmațiunii despre preexistența ideilor, care reclamă și pe cea a sufletelor înaintea corpurilor. Amintim numai, că psihologia sec. 18 pe care-și basează J. P. teoria sa pedagogică era prea puțin însușită să dea o lămurire și clarificare a desvoltării vieții sufletești în om. De aceea, fiindcă el găsi în psihologie multe neclare și neînțelese despre suflet, de aceea se transpuse el ușor în domeniul mistic al ideilor înăscute. „E totuși mai aproape pentru poet de a rămânea plin de admirație în fața neînțelesului, decât să distrugă unele ilusii poetice scumpe, prin dismentrarea celor necunoscute". (Lange: Levana pg. LXXI).

De scopul educației se ține și *ridicarea* copilului *peste spiritul timpului*, indoelnic, ireligios, pătimaș, divizat în internul lui, de o nervositate bolnavă, cum era cel de pe vremea când se scria „Invățătura despre educație". Avertismentul lui la adresa educatorilor și părinților acestui timp: „Nu intrați în curentul ce vă duce în mare, a cărei mișcare nu o puteți măsura din lipsă de țerm!" se potrivește și pentru timpul nostru, când tineretul fără un teren solid (țerm), adecă fără cultură și educația religioasă și morală necesară, să dedă diferitelor curente nesănătoase, cari îl duc în marea imensă a rătăcirilor și primejdiilor de cari bântue și spiritul timpului nostru.

Ceea-ce a spus Jean Paul, care a experiat urmările desastroase ale timpului său, lipsit în mare parte de cultură religioasă-morală — despre armele în contra demoralizării, cari sunt: religia, iubirea și vointa, rămâne un document de mare valoare și pentru educația religioasă-morală a copiilor și tineretului zilelor noastre.

„Inarmați — zice el — contra lumii presente, care încunjură pe copil de toate părțile, ca și pentru viitor, cu un contrapond a 3 puteri: vointa, dragostea și religia".

Din scopul, spiritul și principiul fundamental al educației — moralitate și religiositate — rezultă și *importanța* cea mare a acestei arte. Ea nu poate fi îndeajuns accentuată pe primele pagini, cu care începe Levana (I. 1 § 1—3), ci rezultă din întreg cuprinsul cărții, unde fie-care copil e considerat și are să fie ținut de *sfânt.* Prețul lumii celor mici întrece pe cel al celor mari. Copiii reprezintă nu numai viitorul, ci ei înfățișează și trecutul întinerit.

Stă în puterea educatorilor și a părinților, cari sunt „legendatori și potențați" jucând față de copii rolul pe care'l au „zeii față de oameni" să contribue la *binele și fericirea omenimii* prin grija și conștiențiositatea cu cari își îndeplinesc misiunea față de copiii și elevii lor. Pe când neglijența acestui oficiu se răsbună amar în prima linie asupra copiilor, și apoi asupra totalității societății în genere.

Deci nici o neseriositate, nici o trăgănare și întârziere în această privință. Educația copilului are să *înceapă* deodată cu îngrijirea lui corporală, *imediat după naștere.* (L. III 1 § 39—44).

J. Paul sfătuește, ca în primii ani ai vieții să se facă cel mai mult, căci ceea ce se poate ajunge la început cu ușurință, mai târziu e ajuns numai cu multă străduință. „Tot ce e la început, rămâne etern în copil. Prima coloare, prima muzică, prima floare împodobesc cortina vieții sale". In această fragedă vârstă a copilăriei să decide întreaga desvoltare morală a omului de mai târziu, căci din copilul gingaș educatorul poate să formeze îngerul, căruia-i deschide porțile raiului, sau poate să-l facă „drac" menit iadului.

(Va urma).

Conferențele învățătorești.

Convocare.

In senzul circularei consistoriale din 14 Martie 1913 Nr. 3642 Școl. prin aceasta convoc pe toți învățătorii noștri dela școalele noastre confesionale gr.-or. române din protopopiatele Săliștei și Mercurei la conferința cercuală, care se va ținea în Pojána (Poiana) la 20 și 21 Septemvrie 1913 st. v. pe lângă următoarea

Ordine de zi:

1. In 20 Septemvrie la 8 oare a. m. invocarea Duhului Sfânt.

2. In 20 Septemvrie la 9 oare a. m. discurs de deschidere rostit de comisarul consistorial Dr. Ioan Lupaș.

3. Metoadele după cari s'a predat și după cari se predă astăzi limba maghiară în școlile noastre, de Ilie Oltean și G. Păcurariu.

4. Limba maghiară în cl. I. (tratare teoretică și lecție practică), proponent Ioan Preda.

5. Limba maghiară cl. II (tratare teoretică și lecție practică), proponent Ioan Dancu.

6. Limba maghiară cl. III. (tratare teoretică și lecție practică), proponent Gheorghe Mihu.

7. Limba maghiară cl. IV (tratare teoretică și lecție practică), proponent George Ghișe.

8. Limba maghiară cl. V. (tratare teoretică și lecție practică), proponent George Ittu.

9. Limba maghiară cl. VI (tratare teoretică și lecție practică), proponent Remus Pop.

10. In 21 Septemvrie la 8 oare a. m. „Manualele din limba maghiară din școlile noastre și modul de întrebuințare" de Petru Giura și Alexandru Iosof.

11. „Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințelor articolului de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ținând în acelaș timp seamă de scopul general al învățământului și de caracterul special al școalelor noastre". — Tema aceasta o vor lucra acei învățători, cari vor să concureze la premiul *Andreiu Bârseanu de 240 coronane* și o vor înainta comisiunii permanente, fără indicarea numelui autorului, ci numai cu un *motto,* care să fie scris atât pe lucrare cât și pe plicul închis, în care va fi numele autorului și care se va desface numai din partea Prea. Ven. Consist.

12. Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar, de Ilie Arsenie și Nicolae Serb.

13. Raport despre starea învățământului din cerc, de Mateiu Scorobeț și Constantin Criștiu.

14. Eventuale propuneri și interpelări.

Szelistye (Săliște) în 9/22 Aprilie 1913.

Dr. Ioan Lupaș
comisar consistorial.

NOUTĂȚI.

Decorați. Maiestatea Sa, Regele Carol, a conferit domnului Titu Maiorescu, presidentul conferenței pentru pace și prim ministru român, colanul ordinului Carol, și a decorat și pe ceialalți membri ai delegațiunilor din conferența de pace, cu escepția delegației bulgare, ai cărei membri s'au rugat să nu li se dee nici o decorație.

*

Adunarea societății pentru fond de teatru. Ni se comunică, cumcă adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român se va ținea anul acesta în Caransebeș. Terminul încă nu e fixat.

*

Demobilizăm și noi. După știrile venite din cercuri înalte militare, vor fi trimiși acasă în zilele apropiate reserviștii, chemați pentru întregire de trupe, dela corpurile de armată din Bosnia, Herțegovina și Dalmația.

*

Indărătul altora. O foaie militară arată, că o brigadă de infanterie are în Francia și în Germania 72, în Rusia 64, în Italia 54, iar la noi numai 42 de tunuri. Prin urmare, fiindcă stăm cu mult îndărătul altora, trebue urcat și la noi numărul tunurilor cel puțin la 60 de fiecare brigadă. Să'l urcăm, căci popoarele monarhiei și așa nu mai știu ce să facă de îmbuibate!

*

Omorâți de trăsnet. Ziarele din Sârbia scriu, că cu ocasiunea unei furtuni mari din zilele trecute a trăsnit în apropierea lagărului trupelor sârbești de pe câmpul de răsboiu, și din nenorocire tocmai colonelul și vicecolonelul regimentului de artilerie au fost atinși, rămânând amândoi morți pe loc.

*

† August Bebel, șeful socialiștilor din Germania, a decedat într'un sanatoriu din apropierea orașului Zürich (Elveția), în etate de 73 ani.

*

Croitor român în Budapesta. Domnul Teodor Cristea ne avisează, că a cumpărat atelierul de croitorie din Budapesta, IV Váczi utca 51. pe care-l va conduce în viitor ca proprietatea sa, fiindu-i firma deja improtocolată.

*

Cerșitorii. Cu ocaziunea târgului de țară din urmă din orașul Debrețin poliția de acolo a început să se cam intereseze de cerșitorii cari veniseră în număr îngrozitor de mare, ca să facă „afaceri" în Debrețin. Mai mulți din ei au fost arestați, pentrucă erau numai simulanți, iar alții au venit în conflict cu poliția din alt motiv: au fost angajat pe bieții cerșitori, să câștige pentru ei, fiindcă îi poartă cu trăsura dintr'un oraș într'altul, și să se mulțumească numai cu o parte minimală din câștig. Unul dintre acești șefi de cerșitori e om cu stare bună, are casă și moșie. S'a început cercetare în contra tuturor.

*

Avis. Aduc la cunoștința publicului, că mi-am deschis cancelaria advocațială în Brad.
Dr. Stefan Hărăguș, advocat.

*

Visuri groaznice. Din Steyr se scrie, că zilele trecute a sosit o doamnă din Viena acolo, spre a-și cerceta rudeniile. Intr'o noapte, când durmeau toți, doamna a sărit din pat, o alergat la fereastră, și deschizându-o a sărit dela etagiul al doilea afară, la stradă. Grav vulnerată a fost dusă la spital. S'a deschis o anchetă și cei din casă au spus, că au auzit, cum nefericita a strigat, deșteptânduse din somn, și iute a alergat la fereastră, sevirșind fapta pe care ei nu au mai putut-o impedeca, când au sărit și ei din pat. Venindu-și mai târziu în fire, nenorocita a fasionat, că de mai multe nopți are visuri groaznice. Așa și în noaptea aceasta fatală a visat, că a venit un cutremur de pământ, casa se clătina, și ea de frică a sărit pe fereastră la stradă. Se crede, că va remânea în viață.

*

Clopotul Sevastopolului. In răsboiul din Crimea, purtat de Francezi în contra Rusiei, a căzut în mâna Francezilor și clopotul cel mare și cu multe aurituri al bisericii catedrale din Sevastopol, care până acuma a fost păstrat în catedrala Notre-Dame din Paris. La insistențele guvernului rusesc s'a decis guvernul din Francia se dee Rușilor îndărăt clopotul acesta, care are o greutate de 3000 kilograme, și cum se scrie dela Paris, clopotul e deja pe drum spre Sevastopol, unde va fi așezat cu mare ceremonie la locul seu, de unde lipsește dela anul 1855.

*

Bureți veninoși. In Canija-mare o familie întreagă a fost otrăvită pe urma consumărei de bureți, cari nu erau bureți buni, ci veninoși. Un funcționar dela gară a adus adecă seara acasă niște bureți, cari au fost gătiți de cină și consumați. Pe la miezul nopții tuturor membrilor familiei li-s'a făcut rău; capul familiei a alergat la medic, dar a murit pe drum, când venea acasă dela medic, asemenea a murit nevasta și soacra lui, iar cei doi copii ai sei, cari pe semne au mâncat mai puțini bureți, se află acum în spital și se crede că vor putea fi salvați.

*

Hoți îndrăsneți. In Moerel, lângă Zürich (Elveția), s'au presentat Dumineca d. a. trei indivizi la oficiul postal de acolo, și spunând, că sunt turiști, au închiriat două odăi din apropierea poștei, proprietatea șefului de poștă, spunând, că au se remână câteva zile acolo. Peste noapte au intrat însă în oficiul postal, au furat lada cu bani, iar dimineața au dispărut. Lada a fost aflată în grădină, însă goală. Ca norocul, că nu erau mulți bani în ea, — cam 250 franci. Poliția urmărește hoții.

*

Cărți școlare aprobate. Abecedarul și cărțile de cetire pentru școala poporală, anii II-IV de Dr. Ioan Stroia, Dumitru Lăpădat și Iuliu Crișan, edițiile mai nouă sunt aprobate de P. Ven. Consistor arhidiecezan sub Nr. 8376/1913. iar cea pentru anii V—VI sub Nr. 234/1912. Din partea In. Ministru: *Abcedarul* ediția III-a sub Nr. 89,898/912. *Cărțile de cetire*: pentru anul II, ediția IV sub Nr. 179.312/912, anul III, edițiile II și III sub Nr. 116,523/912, anul IV, ediția II sub Nr. 148,080/912, anii V și VI ediția I sub Nr. 45,574/912.

*

Călduri mari. In America continuă a fi și acuma niște călduri nesuportabile. Inbolnăvirile sunt foarte multe, iar casurile de moarte încă foarte dese, din pricina căldurilor. Fântânile au săcat aproape toate, astfel, că cu trenul vine adusă apa și se împarte, după capete, pe fiecare familie, numai pentru băut.

*

Arde bioscopul. Intr'un orășel mai mic din Italia s'au început pentru prima dată representațiuni într'un bioscop bine aranjat. Lume multă a mers la comedie, astfel, că îndeseala era foarte mare. Au plăcut mult publicului cele văzute, când deodată să naște foc în baracă, publicul dă se iasă afară, în îndeseala mare însă se calcă om pe om, astfel, că resultatul representanțiunii a fost: 14 morți și 49 răniți, iar bioscopul a ars până la pământ.

*

Nu e bună — paprica! Fala compatrioților noștrii maghiari a fost totdeauna paprica din Seghedin, product curat unguresc. S'a isprăvit însă acuma și cu numele cel bun al papricei de Seghedin. S'a făcut adecă constatarea, că nu o mai cumpără nime, fiindcă nu mai e bună și îi face mare concurență paprica din Spania. Guvernul s'a gândit deci să cumpere un teritoriu de vre-o câteva jugăre în Seghedin și să înceapă să cultive el, prin oamenii săi, paprica, după sistemul celor din Spania, îndemnând apoi și pe vechii cultivatori de paprică din Seghedin să facă tot așa, pentru a da un nou avânt papricei maghiare.

*

† Eufemia Lungu născută Popovici, soția domnului învățător penzionat Traian Lungu din Timișoara și mama scriitoarei Emilia Lungu, văd. Puhalo, a decedat în etate de 80 de ani și a fost înmormântată în 7 August nou în Timișoara. Odihnească în pace!

*

Apollo Bioscop. Sâmbătă în 16 și Dumineca în 17 l. c. are următorul program: O oară sultan, comic. — Concediul soldatului, dramă. — Alegerea ei, comedie. — Vânătoare de lutri (pești), după natură. — Apus de soare, dramă mișcătoare în 2 acte. — Mâna hoață, comic. — Reprezentații la 6 $^1/_2$ ore și 8 $^1/_2$ seara. Muzică militară.

Cărți și reviste.

„Anuarul băncilor române" pe anul 1914. Anul XV. redactat de domnul *Constantin Pop*. Editura „Solidarității", asociare de institute financiare, ca însoțire. Sibiiu, tiparul tipografiei arhidiecesane. Cuprinde, ca în trecut, date autentice referitoare la toate institutele de bani românești din patrie. Fiind scoasă din tipar publicația aceasta aproape cu trei luni mai de timpuriu decât în trecut, din ea lipsește partea calendaristică, ceeace însă nu detrage nimica din valoarea publicațiunei, care face bune servicii tuturor celor ce se interesează de înaintarea noastră economică.

Poșta redacției.

Brașov. Cum vezi, se publică. Esemplarele trimise le-am predat librăriei arhidiecezane. Noi n'avem nici vreme, nici înclinare spre a ne ocupa cu desfacerea lor.

Din public*).

Mulțămită publică.

Subscrișii epitropi, în numele poporului din filia Valea-Șesei (tractul Lupșa) aducem mulțămite dlui Dumitru Gănescu, care a colectat în favorul bisericei noastre sumele date din partea următorilor credincioși:

Alexandru Lazar 1 cor. 60 bani; Ioan Șpan, 1 cor. 20 bani; Victor Șandru preot, Veseli Mancici, Ioan Gligor, Ioan Ienceriu, Gheorghe Mitrofan, Tanasie Vlaic, Petru Vințan, Mihai Clej, Ioan Jane, Nic. Lazar, Gh. Foriș, Petru Florea, Iosif Craitz, Ioan Balta, Nic. Moartea, Teod. Dragoș, Carol Nagy, Petru Lupșa, Gh. Șuluțiu, câte 1 coroană.

Dănilă Leac, Ionuț Muntean câte 80 bani; Gh. Furdui 70 bani; Teodor Nelega, Gerasim Ciocan, Paulo Devalerio, Alex. Cenușă, Toma Gheoanea, Ioan Ilea câte 60 bani; Nicolae Furdui, Gh. Muntean, I. Oprean, Nic. Cuc, Sabin Florea, câte 50 bani; Lazar Cotoroi, I. Pitarca, Vasa Stoianovici, I. Motoe, Tr. Furdui, Alex. Vesea, Vas. Moduna, Iuliu Badau, Isid. Maieraș, Sàndor Todor, Gavr. Crăcan, Ioach. Macarie, Ieroschi, Teodor Avrămescu, Vasa Radosalov, Aug. Lupac, Gher. Tuhuț, Iosif Pusa, Horvát Istfán, câte 40 bani.

Visalion Vraciu, Iosif Neag, Veter Boceat ing. câte 30 bani.

Ioan Sentyan, Andr. Sentyan, Victor Macarie, Ger. Lazar, I. Țanc, I. Savulescu, Visalon Huh, Teod. Avramovici, Alex. Rus, Teod. Grădinar, Nic. Roba, Alex. Leah, Pavel Holhore, Rusanda Furdui, Gh. Mateiu, Ant. Steg, Mih. Bogdan, Lazar Dărămuș, Avram Maxin, Stefan Sârb, P. Motoc, Kömives Ferencz, I. Vlad, Vargyasi Sándor, Copros Stefan, I. Corvinos, Sim. Radu, Ios. Sigeti, Avram Sav, P. Straja, I. Valea, Ios. Neag, Vas. Benciu, I. Alic, I. Culan, Andr. Dan, I. Bator, Gh. Miclea, Glig. Miclea, Ios. Moldovan, I. Moldovan, Covaciu Márton, Ioan Mândruț, Ioniță Bolosiu, Gh. Tyentyes, câte 20 bani.

Gherasim Beji, Sim. Dreptate, Gavr. Gimborean, Vas. Mărginean, Dum. Lazar, Const. Radu, P. Mustea, Maria Mărginean, Veronica Mărginean, Ana Nasca, I. Manea, Pav. Ioan Nees, Deac Antal, Toma Răchiciu, Ioan Bolosim, Catița Petrariu, Drăghiciu László, Suba Matuteles, câte 10 bani, în otal 50 cor. 40 bani.

Primească toți donatorii mulțămitele noastre.

Valea-Șesei, 20 Iunie 1913.

Gligore Rebulea
epitrop. I.

Ioan Gan
epitrop II.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Szebenvármegye alispánjától.

8395/1913 alisp. sz. (206) 1—2

Pályázati hirdetmény.

Az 1913 évi 69152 sz. B. M. rendelette a szászsebesi Zsófia korháznál engedélyezett másod orvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazása: 1400 kor. alap fizetés 480 kor. lakáspénz esetleg természetbeni lakás.

Felhivom, pályázni szándékozókat, hogy az 1878 évi XIV t. c. 63 §-ában elöirt képesitésüket igazoló olmányokkal felszerelt kérvényeiket 1913 szept. ho 10-ikre hozzám terjesszék fel.

Nagyszeben, 1913 évi augustus hó 6-án.

Fabritius
alispán.

Ad. Nr. pp. 878/1913. (196) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcolile confesionale or. rom. din comunele mai jos însemnate prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Butene,** a) salar anual de 516 cor. din repartiţia dela popor; b) lemne de foc în preţ de 25 cor.; c) ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales 659 cor.; d) locuinţă liberă în edificiul şcoalei; e) 1/4 jugăr de grădină cultivată.

2. **Călăţele,** a) salar anual de 600 cor. din cassa bisericii şi din repartiţia dela popor; b) cvartir liber în edificiul şcoalei; c) 1/4 jugár de grădină cultivată; d) 3 stângeni lemne de foc; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

3. **Nadişul-rom.** a) salar anual de 406 cor. din repartiţia dela popor; b) locuinţă liberă în edificiul şcoalei; c) relut de grădină 20 cor.; d) relut de lemne de foc 8 cor.; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

4. **Someşul rece,** a) salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor; b) cuartir liber în edificiul şcoalei; c) relut pentru grădină 20 cor.; d) lemne de foc pentru încălzit; e) întregirea recerută dela stat pe baza documentelor celui ales.

Doritorii de a reflecta la aceste posturi sunt poftiţi a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă ori sărbătoare spre a fi cunoscuţi poporului.

Cluj, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 425/1913. (186) 3—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Chergeş** şi filia **Popeşti** se publică nou concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugarea însoţită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral al Devei în terminul prefipt, având a se presenta poporului în biserică, cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica eventual liturghisi.

Deva, la 5 Iulie 1913.

Oficiul protopr. gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 79/1913. (204) 2—3

Edict de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Prea Ven. Consistor arhidiecezan, sub Nr. 9413/1913 Şcol. prin aceasta se publică licitaţie minuendă pentru edificarea şcoalei gr.-or. rom. din **Scroafa**, care se va ţinea la **17 August a. c. n.** la 2 oare p.-m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Preţul strigărei e 9074 cor. 70 bani. Materialul brutpiatră, cărămidă şi năsipul le prestă comuna bisericească.

Lucrările se predau în total, sau în parte minus oferentului. Planul, preliminariul şi condiţiunile de edificare se pot vedea în cancelaria oficiului parohial, de unde se pot lua şi informaţiunile de lipsă.

Comuna bisericească îşi susţine dreptul a alege între minus oferenţii ce vor oferi garanţii mai sigure. Spese de prezentare nu se computā.

Scroafa, la 8 August 1913.

Comitetul parohial gr.-or. rom.

Adam Benea
epitrop.

Gavriil Simedrea
paroh preşedinte.

Nicolae Benea
epitrop cassar.

Teodor Hălmăgean
notar adhoc.

Nr. 9795 Plen. 1913. (210) 1—3

CONCURS.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu dă în intreprindere pe calea licitaţiunii publice minuende zidirea unui gimnaziu nou în Brad, şi anume:

I. Lucrările de pământ, de zid şi beton.
II. Pietrărie.
III. Dulgherie.
IV. Lucrul de învălit.
V. Lucrul de tinichigiu.
VI. Lucrul de tâmplar.
VII. Fierărie şi lăcătuşerie.
VIII. Lucrul de văpsit.
IX. Lucrul de geamgiu.
X. Lucrul de zugrav.
XI. Lucrul de bazalt şi teracotă.
XII. Rolete de pânză.

pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Lucrările zidirii au să fie începute imediat după încuviinţarea licitaţiunii şi au să fie combinate astfel, ca zidirea cel mult până în 31 Iulie 1915 să poată fi predată destinaţiunii.

2. Ofertele sunt a se înainta în scris numai pentru întreagă lucrarea până la 1/14 Septemvrie a. c. la subscrisul Consistor, stabilindu-se eventual o sumă în pauşal, pentru care se poate face.

3. Oferenţii nu au să depue cauţie în schimb însă li se va detrage din sumele ce li se vor plăti pentru lucrările efeptuite 5% ca garanţă şi încă 5% până după colaudare.

4. Oferenţii pot fi numai arhitecţi diplomaţi sau persoane cari au drept a zidi edificii cu etaj.

5. Condiţiunile generale detailate, cum şi planurile zidirii se pot vedea la subscrisul consistor şi la arhitectul consistorial Ioan Pamfilie în strada Sării Nr. 23, dela care se pot căpăta estrase după planuri şi devize pe lângă suma de 20 cor.

6. Ofertele se pot face numai pe tipărituri originale şi sumele finale să fie scrise cu cifre şi cu litere.

7. Consistoriul îşi rezervă dreptul a alege dintre ofertele presentate, în mod liber şi fără considerare la suma finală, acela care-i convine, eventual a publica concurs nou de licitaţiune.

Sibiiu, din şedinţa plenară a conzistorului arhidiecesan, ţinută la 29 Iulie v. 1913.

**Consistorul arhidiecezan
gr.-or. român.**

Nr. 386/1913. (179) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela această primă publicare.

1. **Acmariu** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

2. **Geomal** cu salar: 600 cor. cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, ce se va cere.

3. **Inuri** cu salar: 600 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat ce se va cere.

4. **Rimeţ-sat** cu salar: 400 cor., cuartir şi grădină dela biserică, — restul din subvenţia dela stat, de care a beneficiat învăţătorul trecut la penzie.

Cererile de concurs însoţite de documentele recerute să se aştearnă la subsemnatul oficiu, în terminul sus indicat, îndatorându-se cei aleşi, de a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în Dumineci şi sărbători la biserică unde va cânta cu ei la liturgie.

Alba-Iulia, 11 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom.-ortodox al Alba Iuliei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 441/1913 prot. (195) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Iclandul-mare**, protopresbiteratul M.-Oşorheiu, se escrie concurs repeţit cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor., din cari 600 cor. dela popor; 200 cor. dela biserică şi 200 cor. din fondul cultural arhidiecezan.

2. Cvartir corespunzător în edificiul şcoalei.

3. 1/4 jugăr grădină.

In ce priveşte urcarea salariului învăţătoresc conform art. de lege XVI din 1913 — s'a cerut ajutor dela stat.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesul, respective instituitul învăţător la acest post i se impune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, şi în decursul feriilor mari, şi a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petiţiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se presinta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, 17/30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al M.-Oşorheiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Caut pentru prăvălia mea de spiţerie şi mixtă

doi învăţăcei

din familie bună cari au absolvat barem 1 cl. gimnazială şi posed bine limba maghiară.

Traian Baicu
(198) 2—3 **comersant în Zalatna.**

Nr. 369/1913 protop. (200) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala poporală confesională din **Păucea**, protopresbiteratul Mediaşului se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 coroane şi anume în suma de 400 coroane din repartiţie, iar 200 coroane dela Prea Ven. Consistor arhidiecezan, restul se cere dela stat. Cuartir în natură şi relut de grădină.

Invăţătoriul ales e dator a conduce copiii la biserică Dumineca şi în sărbători şi a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul.

Mediaş, în 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 86 — **(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy)**

La răsboiu 500,000 de Români

au ieşit în calea morţii, iar la noi

cu 500,000 coroane

Iţi iasă norocul cu trocul în cale la tragerea cea mai apropiată ce va fi în **25 August** a. c., **dacă** îl aştepţi şi îi deschizi uşiţa ca să între, cumpărând cel puţin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împărechiate, adecă unul dela Banca Hipotecară Ungară şi unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anual** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câştigurile principale:

1.000,000·—, 500,000·—, 400,000·—, 300,000·—, 2 de 200,000·—, 2 de 100,000·—, 2 de 75,000·—, 50,000·—, 10,000·— cor. etc. etc.

Nici un risic! Tot lozul câştigă!

Tragerile se ţin în faţa unei comisiuni supraveghiate din partea statului şi sunt publice. Ele au loc la: **5** şi **25** Februarie, **25** Aprilie, **5** şi **25** Iunie, **25** August, **5** şi **25** Octomvrie şi **27** Decemvrie a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerei din **Decemvrie** se sortează câştigul cel mai mare de pe lume de:

1.000,000 coroane.

Lozurile acestea nu-şi perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage şi de mai multe ori. **Cel puţin odată însă trebue să se tragă cu câştig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estradăm cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conţine Seria, Numărul şi Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc** şi **de câştig** este **esclusiv al cumpărătorului**! Pentru asiguarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruţând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puţin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea răsboiului la tot cazul li se vor urca preţul repede şi nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condiţiuni aşa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsaţi norocul să Vă treacă pe sub nas, profitaţi de ocaziune şi întindeţi mâna după el, căci nu puteţi şti din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate şi din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauţiune oriunde, se pot lombarda (zălogi), etc., cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafaţa pământului**, concentrate fiind în ele toate calităţile necesare şi dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onoraţilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
(184) 4—4 **Budapest, VI., Váci-körut 31.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 6/19 August 1913. *Nr. 82.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Revizuirea tratatului de pace.

Sibiiu, 18 August n.

Va se zică, a păţit-o ministrul nostru de esterne şi cu propunerea referitoare la revisuirea tratatului de pace din Bucureşti tocmai aşa, cum a păţit-o şi cu celelalte propuneri şi dorinţe esprimate în cursul răsboiului din Balcani: nu i-a acceptat-o nici una dintre puterile mari europene, şi astfel a trebuit se renunţe şi el la planul revisuirii.

Deci o nouă înfrângere a diplomaţiei noastre dela Viena. Ba o foaie budapestană o numeşte chiar *catastrofă*. E lucru cam ciudat, că diplomaţia noastră nu poate să străbată cu nici una din părerile şi dorinţele sale. Nu sunt acceptabile? Atunci de ce păşesc cu ele pe plan aceia, cari în momentul eşirei la iveală cu ele ar trebui să fie în curat cu faptul, că afla-vor ascultare la curţile celelalte mari europene ori nu? Diplomaţia, care nu merge *la sigur* în acţiunile sale, e slabă diplomaţie, şi interesele mari ale statului, încredinţate apărării unei *astfel* de diplomaţii, sunt foarte slab apărate.

Şi cu câtă energie păşise în luptă presa inspirată de ministeriul nostru de esterne în favorul revisuirei tratatului de pace, făcând opiniunea publică se creadă, că revisuirea *e inevitabilă*, pentrucă interese mari ale monarhiei noastre o reclamă! Iar în ziua următoare să dovedeşte, că nici Germania, nici Italia, aliatele monarhiei noastre, nu vreau revisuirea, dar nu o vrea nici chiar Rusia, care la început se declareze, fie din precauţiune, fie din şiretenie, pentru revisuire, iar domnii dela Viena au fost destul de naivi să creadă, că Rusia în interesul monarhiei noastre e pentru revisuire. Celelalte state, Francia şi Anglia, de sine înţeles, că nu vreau revizuirea nici ele.

A rămas deci monarhia noastră singură aderentă a planului de revisuire, care poate că tocmai pentru aceea n'a fost acceptat, pentrucă a emanat dela ea. Ne face impresia, că monarhia noastră, graţie bunei conduceri a politicei esterne, începe se joace în concertul european rolul pe care-l juca mai nainte Turcia. Deşi era mare putere şi ea, nu o asculta nime şi nu lua nime în considerare dorinţele ei. E rolul cenuşotcei, ori rolul statului *bolnav*. Şi întru adevăr, e stare bolnăvicioasă aceea, când orice lucru mărunţel te irită şi te nelinişteşte, făcându-te se vezi necontenit primejdii şi să-ţi vezi ameninţate interesele. Că Sârbia a eşit mărită şi întărită din răsboiul din Balcani, e o ştirbire a intereselor monarhiei noastre. Că orasul Cavala a fost dat Grecilor, nu Bulgarilor, e o perdere pentru monarhia noastră. Că chestia limbei în biserică şi şcoală, cu privire la popoarele din Balcani, cari ajung acum sub dominaţiune străină, a remas neresolvată, e primejdie pentru monarhia noastră. Şi aşa mai departe. Tot primejdii şi tot interese ameninţate.

Când stai însă şi te gândeşti bine asupra lucrurilor, nu găseşti nici unde, nici primejdia, nici ştirbirea de interese. O găseşti însă negreşit altundeva. Anume, în faptul, că pe urma înţeleptei politice esterne făcute la Viena am pierdut vaza şi autoritatea, şi ne-am stricat cu toată lumea din afară; apoi în faptul, că ne-am ruinat prin aceea, că a cheltuit monarhia noastră peste un miliard cu înarmarea şi mobilizarea parţială, fără a fi fost nici o trebuinţă de această risipă de bani; şi în urmă în faptul, că aici, acasă, în interiorul monarhiei, — unde mereu să iau dela popoare drepturile avute şi garantate prin legi pozitive, — nu se face nimica pentru mulţămirea popoarelor cu totul nemulţămite cu soartea şi cu situaţia ce o au, poate că mult mai nemulţămite decât cele din Balcani, pe cari diplomaţia noastră caută să le apere cu atâta — nepricepere.

Aici zace deci primejdia cea adevărată şi aici trebue să fie începută îndreptarea de lucruri, cât mai curând, iar popoarele din Balcani lase-le diplomaţia noastră în pace, ca să-şi reguleze ele singure afacerile lor, aşa cum lor le convine şi cum lor le este cu putinţă. Asculte diplomaţia noastră de sfaturile bune şi prieteneşti pe cari i le dă acum presa germană, aproape întreagă, ca să se lase de politica greşită de până acuma, cu cea mai mare grăbire, şi se înceapă o altă politică, mai ducătoare la scop, internă şi externă. *„Revidieze Austro-Ungaria raporturile sale cu Sârbii şi cu Slavii* (se putea spune şi cu Românii) *în loc de a-şi bate capul cu revizuirea tratatului de pace dela Bucureşti.* Pe Bulgari şi aşa nu i-ar fi putut câştiga pe multă vreme pe partea sa, pe când o apropiere de Grecia ar fi un sprijin puternic în contra Sârbiei. Şi în sfârşit, Austro-Ungaria ar trebui să salute cu satisfacţie întărirea raporturilor dintre Germania şi România, pentrucă o parte din câştigul ce va eşi de aci se va revărsa şi asupra ei, — ca aliată a Germaniei“.

Cam în sensul acesta au scris aproape toate ziarele mari din Germania. Iar despre diplomaţia, care trebue să fie instruată în felul acesta, că chemarea şi datorinţa ei care are să fie, pe lângă cea mai mare bunăvoinţă nu prea poate nime să-şi formeze vre-o părere bună, decât numai aceia, cari au interes, ca monarhia noastră să fie umilită şi se fie ştirbită în vaza şi autoritatea sa de mai nainte. Iar acestora le-a făcut serviciile cele mai bune politica domnului conte Berchtold, ministrul nostru de externe, chiar şi cu planul său de revizuire al tratului de pace dela Bucureşti. Căci ei iubilează, şi au motiv să iubileze.

Politica domnului Berchtold. O înfruntare categorică la adresa contelui Berchtold, ministrul nostru de esterne, se cuprinde în declaraţiunea unui înalt diplomat din Berlin, publicată în ziariul vienez *„Zeit“*. Sună astfel: „Germania a avut rol de conducere la legarea păcii, şi tocmai din acest motiv trebue să condamnăm atitudinea Austro-Ungariei. Cererea ei referitoare la revisuirea tratatului de pace e fără scop, pentrucă Germania, Francia şi Anglia (acum şi Italia şi Rusia) recunosc pacea de definitivă. A provocat deci mare iritaţie în ministeriul de esterne din Berlin *politica nefericită a contelui Berchtold*, dar acum se sperează, că Austro-Ungaria *se va abate earăşi cu încetul la calea cea bună*. Iar dacă nu se va întâmpla aşa, se va lua în nume de reu la Berlin. Paguba cea mai mare va fi, fireşte, a Austro-Ungariei“. Şi domnul conte Berchtol e încă tot ministru de esterne al monarhiei austro-ungare, chiar şi după cetirea unor păreri atât de sdrobitoare şi de competente asupra politicei sale nefericite!

Din România.

Ordinul de zi al Regelui Carol către armată.

Cu ocaziunea ordonării demobilizării Maiestatea Sa Regele Carol a adresat armatei române următoriul ordin de zi:

„Ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi!

Innălţătorul avânt, cu care a-ţi răspuns chemărei mele într'un ceas de grea cumpănă, mi-a dovedit din nou, că sunteţi ori-când gata a vă da viaţa pentru patrie.

A-ţi plecat voioşi şi cu încredere pe câmpul de onoare, părăsind holdele voastre, hotărâţi de a înfrunta cu bărbăţie toate primejdiile războiului. mulţi dintre camarazii voştri au căzut jertă boalelor nemiloase de peste Dunăre. Dureroasa lor pierdere a sângerat inima mea.

Niciodată nu voiu uita mărturisirile de dragoste cu care M'aţi încunjurat pe amândouă ţărmurile Dunării în ziua când armata, sub ochii mei, a trecut a doua oară acest fluviu măreţ. Strigătele voastre înflăcărate au găsit un puternit răsunet, dela Carpaţi până în Balcani, şi au pătruns adânc inima mea de bucurie.

Aţi ajuns cu o repeziciune mai presus de toate aşteptările până în creasta munţilor Bulgariei. Prezenţa voastră acolo a impus pacea, fără vărsare de sânge, a mărit ţara noastră cu un ţinut însemnat, spre întărirea hotarului ei, şi a înălţat vaza României în ochii tuturor. In amintirea acestor

---

FOIŞOARĂ.

Cultivarea simţului muzical în şcoala noastră

De *G. Il. Preşmereanu.*

(Fine.)

Ce ne e dat însă să constatăm în şcoala noastră?!

Dacă şi se remarcă ceva interes pe acest teren, atât de capital întru creşterea morală a elevilor, nu mai puţin ţi-e dat să constaţi şi o lipsă mare de orientare în cât priveşte alegerea materialului de cântece şi selecţionarea bucăţilor bune din cele false.

Puţinul control ce se esercită din partea organelor competente, tocmai pe acest teren atât de însemnat, cu introducerea legei şcolare nouă a dispărut cu totul, aşa că rămâne la bună voinţa învăţătorului să se întrepună întru nobilitarea gustului muzical al elevului şi prin propunerea de cântări alese şi potrivite din punct de vedere educativ, dar nu mai puţin şi artistic, cari să ne fie o garanţă sigură, că prin ele să ajunge la o desvoltare a auzului şi gustului estetic.

Dacă mai punem apoi şi împrejurarea, cât de puţin interes se manifestă la noi întru a ne crea un repertor de bucăţi bune şi curat naţionale din care ori-ce învăţător şi cu mai puţină pregătire muzicală să-şi poată afla uşor material de cântare, dacă luăm în considerare, că o parte din colecţiile de cântece ce le avem în prezent nu sunt potrivite, ba chiar false, nu e mirare, că chiar şi intenţiile bune ale învăţătorului se zădărnicesc.! Intr'adevăr, cine poate să pretindă să cânţi în şcoală exclusiv lucruri româneşti, când n'ai material de lipsă, sau când procurarea lui costă prea mult?!!

Ce e mai dureros e apoi faptul, că tocmai în urma punerii în serviciul şcoalei a unui material de cântare fals, mulţi dintre învăţătorii noştri ne mai având o garanţă despre valoarea publicaţiilor noastre muzicale să întorc cu neîncredere de către ori-ce întreprindere de acest fel, chiar şi dacă aceasta ar întruni toate calităţile! Nu e mirare apoi, că auzi pe câte unul cum invocând acest motiv, — destul de plausibil altcum, — îşi scuză lipsa de interes, sau chiar şi totala lipsă de lucrare.

Dându'mi samă de referinţele între cari tânjeşte educaţia muzicală din şcoala noastră, m'am apucat să alcătuesc un repertoriu de bucăţi şcolare, astfel alese şi lucrate, încât să ofere deplină garanţă despre valoarea lor educativă. Astfel am scos de sub tipar prima parte din colecţia mea de cântece şi coruri „Lyra de aur“.

Cei ce cunosc referinţele dela noi pe acest teren ştiu, că prin întreprinderi de felul acesta numai câştiga poate cauza noastră şcolară.

Prin propunerea înţeleaptă a unei cântări frumoase naţionale — se ştie — de multe ori poţi influinţa mai puternic asupra elevului, trezind conştiinţa naţională în el, decât în cele câteva ore menite pentru limba maternă, cari se ştie de altcum cât de mult au fost reduse în urma legii nouă şcolare.

Iată dar un mijloc cuminte, de a suplini golul lăsat de aceea lege, şi care mijloc n'ar trebui lăsat numai la bunăvoinţa învăţătorului, ci ar trebui să formeze un obiect de deosebită preocupaţie şi control din partea organelor superioare.

Nu mai puţin a fost lipsa unui repertor potrivit de coruri o cauză pentru puţina cultivare a cântecului coral şi la Reuniunile noastre de cântări, cari se ştie în ce fel primitiv se ajută (onoare esceptiunilor) când e vorba să'şi procure material de executat în cor — decopiindu-se, adeseori fals, bucăţile, ca să nu mai vorbesc de felul cum se face selecţiunea lor lăsată de regulă la voia întâmplării.

Imi place să cred, că prin această colecţie s'a contribuit, într'o măsură oarecare, la orientarea învăţătorilor noştri, dânduli-se printr'ânsa câteva cântări corale bine alese, cari dau garanţă, că munca depusă întru studiarea lor va fi încoronată cu succes mulţămitor.

Ar fi foarte trist, dacă această întreprindere nobilă ar trebui să fie zădărnicită din lipsa de nepăsare a celor chemaţi a o încuraja, rămânând astfel îngropată, dacă nu chiar perdută, o nepreţuită comoară din folclorul nostru muzical, pe care sunt stăpân şi cu care în curând voi eşi în publicitate — dacă voi întimpina bunăvoinţa şi sprijinul publicului nostru!

Voi scoate, în cazul acesta, în conlucrare cu un specialist în ale teoriei muzicale, o colecţie în stil mare de piese poporale cu acomp. de pian, aşa, ca la singuraticele producţiuni şi concerte uşor să ne putem ajutora, având un repertor ales de muzică naţională, care să fie la nivoul prestaţiunilor de natură similară străine.

Şi dela ce depinde, ca şi noi să ne vedem împlinit acest vis frumos, care ne ar pune cel puţin alăturea de Maghiari, cari cum se ştie au deja colecţii de felul acesta?

Numai şi numai dela felul, cum îşi înţelege chemarea brava noastră învăţătorime şi publicul nostru mare.

Invăţătorul, având asigurat şi sprijinul publicului, e chemat să lucre la realizarea acelui ideal mare şi adecă, la promovarea unei desvoltări culturale unitare şi complete la poporul nostru!

Şi cum la această muncă culturală nu'i permis să se uite de un factor puternic, şi adecă de cultivarea simţului muzical, vin a mă adresa bravei noastre tagme învăţătoreşti, rugându-o din inimă, să ia în dreaptă deliberare cele scrise aici, trezindu-se unul fiecare dintre cei chemaţi, ca să lucre întru luminarea poporului, în conştiinţa deplină fapte veţi purta cu cinste pe piept un semn doveditor al bărbăţiei voastre.

In curând vă veţi putea intoarce la căminele voastre, cu înalta mulţumire sufletească, că v'aţi făcut datoria şi că aţi scris una din cele mai mândre pagini ale istoriei patriei.

Să plecăm cu smerenie capetele noastre, înălţând rugi ferbinţi către atotputernicul, care ne-a învrednicit să trăim aceste zile înălţătoare şi să lăsăm urmaşilor noştri o Românie mai tare şi cu mai mare încredere în vitejia fiilor săi.

Din tot sufletul mulţumesc scumpei mele armate, pe care deapururea o voi înconjura cu o părintească dragoste.

Dat în Bucureşti la 31 Iulie 1913.

Carol.

El unul cât noi toţi!

Sub titlul acesta scrie „*Libertatea*" din Orăştie din prilejul noului dar marinimos al domnului *Vasile Stroescu*, care a pus în vedere pentru gimnaziul din Brad suma de 100.000 coroane, următoarele:

„Dl *Vasile Stroescu*, marele sprijinitor al culturei româneşti, — *a dăruit gimnaziului din Brad 100.000 coroane*, — pentru a-l ajuta în năzuinţa sa de a ajunge să-şi aibă zidirea cea nouă, ce îi e cu totul trebuincioasă, dacă e vorba să ne gândim la întregirea lui cu clasele de sus, pentru care casa veche în care să adăposteşte azi gimnaziul e neîncăpătoare.

Când auzim de nou şi de nou despre astfel de fapte mari, săvârşite de acest om trimis de D-zeu, noi nici nu ne mai întoarcem spre el a-i aduce mulţumite şi vorbe de laudă, căci prea sunt strâmte cuvintele limbii sărace a unui popor sărac, pentru a cuprinde mărimea faptelor lui, — ci noi ne întoarcem numai spre D-zeu, mulţumindu-i cu ochii înlăcrămaţi şi cu inimi îngenunchiate, că ni l'a trimis *nouă* pe acest sol al său! Chiar *nouă*, celor mai lipsiţi de astfel de soli ai lui D zeu!

Că, uite, noi ne-am pus, acum câţiva ani, şi mişcaţi de cuvintele calde şi chemătoare şi stăruitoare ale conducerii acelui gimnaziu, am început a trimite daruri, care cât am putut şi de unde am putut. Dar darurile noastre, făcute în măsura puterilor noastre, cădeau abia ca picuri în marea de lipsă ale preţiosului aşezământ cultural. Totuşi, fiind prea adevărat, că picur cu picur face marea, — şi din picurii noştri s'au adunat peste 150.000, ba cu ce s'a făgăduit şi are să mai incurgă, fac aproape 200.000 cor. Şi această sumă însă e prea mică pentru marile trebuinţe ale gimnaziului, şi el avea să aştepte încă mult-mult, până să-şi poată vedea adunată suma deplină măcar pentru a să putea apuca de zidirea de care are neapărată nevoie.

In acest cias greu a venit iarăşi mâna binefăcătoare alui *Vasile Stroescu*, şi cu o mişcare dete putinţa de lipsă scumpului nostru aşezământ cultural a se apuca deocamdată de zidirea palatului de care are lipsă, şi apoi a se apuca de deschiderea pe rând a claselor de sus, până să ajungă la întregirea mult dorită de noi toţi.

El, *Vasile Stroescu*, făcu dintr'una singur, cât noi toţi în ani de zile! Răsplăteştei Domne facerile sale de bine, că numai tu singur i le poţi. Noi nici a-i mulţumi după cuviinţă nu suntem vrednici".

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Se întreabă, cari sunt *căile* educaţiei, după Jean Paul?

Ca prima călăuză recomandă el educatorilor: „feriţi pe copil de tot ce'i violent şi puternic, chiar şi cu privire la simţămintele plăcute. Natura gingaşe, susceptibilă, fără de scut a lui, poate fi vătămată printr'o apucătură greşită, stricând succesul educaţiei". Pe lângă alte multe regule de caracter negativ — ca cea de sus — se stipulează o serie de altele pozitive, dintre cari „*Veselia*" ocupă primul loc, mai ales cu privire la primii ani ai copilăriei. „Precum oul pasării cântătoare şi răpitoare, precum porumbelul, aşa şi tinerele suflete nu cer la început alt nutremânt, decât căldură. Ce este însă căldura pentru spiritul omului tinăr dacă nu veselia? Ea este cerul, sub care totul prosperă, afară de otrava. A vedea un copil trist e ceva îngrozitor. Omul matur dacă e trist îşi ridică ochii în imperiul raţiunii sau în cel al speranţii. Copilul însă cade sub greutatea durerii. Mai ales prima spaimă e cu atât mai primejdioasă, cu cât mai timpurie a fost ea. Mai târziu în vârsta matură se sparie copiii mai arareori". Veselia nu are să fie amestecată sau confundată cu plăcerea. Aceasta conţine interes şi egoism, cea dintâi este terenul virtuţii, floarea şi cununa ei totodată. „Ceriul creştinesc nu promite plăceri, ca cel turcesc, ci eterul clar, curat, nesfârşit al bucuriei cereşti".

„Copiii trebue să locuiască în paradisul bucuriei, ca şi protopărinţii noştri, cari au fost primii copii adevăraţi". Tradiţia susţine, că fecioara Maria şi poetul Tasso n'au plâns nici-odată, ca copii.

Intre mijloacele, de a procura copiilor această bucurie, se numără mai întâi primăvara, dacă cade aceasta în prima jumătate a vieţii copilului. „Un astfel de copil trece încet dela o plăcere la alta, dela verdeaţă la floare, din căldura odăii la căldura ceriului, aerul nu-i este duşman, în loc de vijelie adie melodii prin ramuri, el observă pământul bogat şi dorul de viaţă se deşteaptă în inima lui". (Lev. III, 2, §. 43—47).

Ceea-ce în general face veselă şi fericită copilăria este *activitatea*. Căci şi *jocurile* copiilor nu sunt altceva decât manifestări ale activităţii prime, numai într'o formă uşoară. Jocurile le împarte autorul Levanei în 2 clase, ale puterii aperceptive şi ale puterii de activare. Cele dintâi poartă mai mult un caracter teoretic, percepând activitatea din extern în intern, corespunzător nervilor senzitivi, cele din urmă sunt jocuri practice, când mişcarea pleacă din intern spre afară, conform nervilor motorici. Aparţin celor mai frumoase pagini scrise despre jocurile copilăreşti cele 6 capitole ale Levanei ce tratează acest subject (III 3 § 46—56). Jocul — zice I. P. — este prima poezie a omului (Mâncarea şi băutura este proza lui).

La început (în primele luni) copilul simţeşte numai dorul de joc, pe care'l activează abea cu desvoltarea sa corporală şi spirituală. Sunt 2 feluri de jocuri, cu lucruri şi cu oameni. La început se joacă spiritul copilului cu lucruri, ba chiar cu el însuşi. „O păpuşe îi reprezintă un popor sau o trupă teatrală în care copilul e directorul sau regizorul". O bucată de lemn este pentru el un trandafir înflorit, un beţigaş un căluşel. Fantazia copilului însufleţeşte toate obiectele cari îi oferă ocazie la joc. Şi care lucru nu ar fi în stare să procure copilului bucuria jocului? Dară jucăriile lui să fie simple, naturale, nu artificiale, căci „*la realitatea bogată să ofileşte şi sărăceşte fantazia*". Referitor la *cărţile ilustrate*: să conţină mai mult *scene istorice*, cari reprezintă o acţiune a oamenilor sau animalelor din cercul experienţii copilăreşti. Chipurile colorate sunt numai pentru cei micuţi. Pentru stimularea fantaziei sunt mai potrivite chipurile mici decât cele mari. Cel mai bun mijloc de joc e năsipul. El joacă pentru băeţi rolul apei la fetiţe.

Stimulul sociabilităţii se cunoaşte mai bine în jocurile copiilor *între olaltă*. Ei sunt „copilăroşi în adevăratul înţeles al cuvântului numai între ei. Faţă de părinţi, de învăţători, cari sunt ţinuţi de fiinţe superioare, sunt sfioşi şi restrânşi în libertatea lor. Locul de joc este pentru copii lumea activităţii lor, acolo *se şcolesc unii pe alţii*". A fi ţinut copilul în întreaga lui tinereţe ţintuit — după planul lui Rousseau — numai de un singur educator, înseamnă a-i pregăti un viitor de sclav, sau cel mult unul foarte restrâns „fiind el deprins cu o climă, plutind numai pe un fel de vânt".

Vremea tinereţii (cu jucăriile ei) nu are să fie considerată numai ca o simplă pregătire pentru viaţa de mai târziu. „Sau există un întreg al vieţii pretutindenea, sau nu există de loc".

Lumea copiilor îşi are preţul în sine în tot timpul. „Mai târziu devine jucăria — seriositate. Pe locul de joc se făureşte jocul lumii celor mari". De aceea e de mare preţ câte un locşor de jucat înaintea fiecărei şcoli. Jocurile mai mult aşteptate sunt totodată şi cele mai plăcute. O acumulare de bucurii să nu aibă loc. Câte odată copilul să ştie şi ce e plictiseala prin întreruperea plăcerilor. In jucării şi joc să nu fie o ordine fixă.

Cel mai frumos şi mai bogat joc e vorba mai întâi a copilului cu sine şi apoi a părinţilor cu el. — Sprechen mit den Kindern könt ihr im Spiele un zur Lust nicht zu viel, aber bei Strafe und Lehre nicht zu wenig.

Jean Paul recomandă între bucuriile copilului şi *dansul*, însă nemăestrit, natural, nici decum balurile pentru copii. *Hora* aparţine mişcărilor celor mai uşoare şi mai frumoase asemănându-se „mişcării sferice a corpurilor cereşti". De altfel e şi cel mai sănătos dans, care însoţit de muzică produce şi asupra internului ordine. Hora jucată de copii e expresia celei mai desăvârşite armonii.

La joc împărtăşeşte sunetul muzicii ordinea metrică trupului şi spiritului deodată. Muzica e măsura acestor mişcări poetice şi însaşi un dans nevăzut, pecând dansul e o muzică în surdină. Dansul să nu fie învăţat prea de timpuriu. Insă mai bine un dansator tinăr, decât unul bătrân. (L. III. 4, §. 57—59).

Un puternic imbold de bucurii pentru copil e *muzica*.

Ea este singura artă frumoasă, pe care o au în comun cu oamenii şi animalele. In copilăria omenimii (popoarelor) vorba li-a fost cântare. In cântec se contopeşte omul, tonul şi inima într'una. Tonurile în Moll sunt caracteristice pentru popoarele muzicale. Cel mai bun instrument în muzica educativă e *vocea*. Sbieratul e pentru copiii micuţi primul exerciţiu al plumânilor şi mai târziu când cântarea se prinde de limba şi urechia lor, avem înainte cel mai fermecător tablou.

Repeţirea cântării nu plictiseşte aşa ca celelalte jucării pe copil. Sunetul muzicii la deşteptarea din somn produce plăcere. (Cu ce-şi adorm mai bine şi mamele noastre copilaşii dacă nu cu doina?) Un efect salutar exerciază muzica asupra copiilor mânioşi, încăpăţinaţi etc. (Levana III 6 § 63—65).

O necesară consecvenţă a principiilor umane de cari e pătrunsă „Invăţătura despre educaţie" e şi părerea lui Jean Paul cu privire la *porunci*, *oprelişti*, *plânsul şi pedepsirea copiilor*. Pretenţia lui Rousseau, ca pedepsele să fie urmarea naturală şi necesară a greşelilor copilului, nu e împărtăşită de pedagogul german.

Ea nu este nici realizabilă, căci copilul nu are o idee clară de această necesitate. Mai mult să înveţe el a cunoaşte o voie liber determinătoare. Aşa d. e. să nu-i luăm copilului cuţitul din mână, nici să nu'l lăsăm să se taie „ca să înveţe minte" — după Rousseau — ci el să'l depună la porunca noastră. In general să nu prea poruncim şi oprim. „Inţelepciunea politică: *pas trop gouverner* (nu guverna prea mut) valorează şi pentru educaţie. Totuşi cuvântul hotărât al poruncii nu e lipsit de importanţa educativă. Copilul deosebeşte fin între tonul apăsat şi cel aprins. El implineşte mai bine ordinele tatălui decât ale mamii, fiindcă vocea celui dintâi e mai *puţin* aprinsă de mânie, fiind-că tatăl ordonă scurt, şi fiindcă îşi retrage rar porunca".

(Va urma).

---

a chemării lor de aşi conduce pe toate căile la lumină pe cei încredinţaţi conducerii lor.

Imi vin în minte cuvintele cu cari se adresează marelui public german societatea corală a cântăreţilor germani transilvăneni, căutând să-l câştige pentru ideea edării unei colecţiuni unitare de coruri mixte, care să servească de îndreptare, nu numai întru acoperirea trebuinţelor pe teren muzical, prin identitatea cântărilor ei, ce au să răsune pe toate meleagurile locuite de Germani, dar care să aibă şi frumoasa şi măreaţa menire de a închega toate păturile şi fracţiunile poporului german într'o unitate etnică, puternică şi conştie de sine.

Le citez aici, da dacă puterea de influenţă a exemplului ne va putea smulge şi pe noi din cătuşele de fer ale nepăsării, împrietinindu-ne cu nişte vederi mai sănătoase, pe cari trebue să le acceptăm cu atât mai vârtos, cu cât noi de abea facem primul pas în direcţia aceasta!

Da, cu cât mai mult trebue noi să tresăltăm la cuvinte ca acestea, noi cari nu numai de o colecţie de coruri mixte avem lipsă, dar nu avem colectate nici chiar unisono ariile noastre poporale.

Iată în ce cuvinte se adresează numita societate:

„Iubiţilor fii ai poporului nostru dela oraşe şi sate, cărora vă zace la inimă cultivarea cântecelor noastre naţionale şi cărora nu vă este indiferent, ce cântă poporul nostru, către voi se îndreaptă cu încredere rugămintea noastră: ajutaţi-ne prin obolul vostru, dat din inimă curată, să putem duce la îndeplinire lucrarea de colectare a corurilor noastre mixte".

Astfel mă adresez şi eu în rândul prim către învăţătorii noştri, să-şi dea concursul întru desţelenirea terenului puţin lucrat al cântecului poporal, ajutorând acest început de lucrare. Prin această mică jertfă ce ne-o impune însaşi datoria chemării noastre ne vom împărtăşi de mângăerea, de a fi contribuit la creşterea unei generaţii cu pronunţat sentiment naţional — pururea conştie de datorinţa faţă de neamul său, — şi accesibilă şi pentru cele mai nobile avânturi, după cum ne-a fost dat să vedem în aceste zile de adevărată mărire şi glorie pentru neamul nostru şi în deosebi pentru regatul român, care a stors, în momentele epocale prin cari trecem, lacrimi de bucurie din ochii tuturor fiilor neamului nostru, dar nu mai puţin şi admiraţiunea lumei întregi, prin frumoasele şi alesele sale calităţi!

Dea Dzeu, ca în cât mai multe inimi să aibă adânc răsunet aceste cuvinte isvorâte din dragostea nefăţărită faţă de neamul meu, grăbind astfel, cei mai mulţi, aşi împodobi şcoala şi a înveseli inimile micuţilor cu cele mai frumoase arii şi producte ale geniului neamului nostru.*)

---

*) Adresa mea: Braşov, Tocile 17.

Dela sate.

Sfinţirea bisericii din Poiana.

Mărginaşă cu tractul Abrudului e situată pe romantica vale a Ampoiului modesta comună Poiana, tractul Alba-Iulia. Păcatele timpurilor trecute au fost întunecat sufletul acestui popor, care devenise groaza jurului întreg, omorânduşi, nu numai pe primariul comunal, ci şi pe preotul său, şi rămânând astfel parohia în urma acestor evenimente înfiorătoare vacantă timp de 40 de ani.

Provedinţa a trimis însă aici pe apostolul adevărat, în persoana actualului paroh Alexandru Băieşan, un suflet în care nu este vicleşug, ci dor de muncă cinstită pentru înaintarea şi luminarea poporului. Abia a păstorit această comună timp de 10 ani, şi iată că sufletul acestui popor s'a schimbat cu totul; în locul bătăuşilor şi a vitejilor de codru, cari despoiau pe călătorii pasnici, aflăm astăzi cetăţeni iubitori de ordine, creştini buni, cari şi prin faptă arată pe păcătosul pocăit, pe oaea cea rătăcită în staulul mântuirii.

Mulţămită stăruinţii parohului local şi învăţătoriului Varvara, a ridicat acest popor un nou locaş de închinare, o biserică spaţioasă, cu un aranjament intern lucrat cu gust, corăspunzător tuturor cerinţelor moderne. Motivele naţionale în pictură şi frumseţa sculpturii tâmplei ne arată o catedrală în miniatură. Sufletul se simte mai aproape de dumnezeire, inima palpită mai repede, şi un fior sfânt ne cuprinde sub bolţile sfinte, unde fiecare lucru îşi are rostul şi locul potrivit.

Sfinţirea acestui locaş dumnezeiesc s'a făcut Dumineca în 10 August nou din partea d lui protopresbiter I. Teculescu, ca mandatar al Excelenţei Sale, I. P. Sfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit Ioan Meţianu, asistat de 12 preoţi din jur şi din depărtare. A luat parte şi o inteligenţă număroasă, pe lângă poporul venit din toate văile munţilor apropiaţi. Binesimţită a fost predica, rostită de domnul protopop, care reaminteşte păcatele trecutului, cari au bântuit acest popor, laudă hărnicia şi îndreptarea celor din prezent şi îndeamnă pe toţi la fapte creştineşti, viaţă curată şi luminată.

Ceteşte apoi deslegarea trimisă de Excelenţa Sa pentru groaznicele păcate din trecut. Vedeai moşnegi lăcrămând, bărbaţi îngenunchiaţi gânditori, poporul întreg era cuprins de groaza păcatului şi de dorul îndreptării viitoare. Uşurat şi mângâiat în suflet a părăsit poporul locaşul d-zeiesc, împărtăşit fiind de stropirea cu apă sfinţită.

Incheiate cele oficioase, ne-am întrunit cu toţii la ospitala masă a parohului local, unde stimata şi harnica preuteasă ne-a primit cu afabilitatea şi bunătatea ei caracteristică, servindu-ne un prânz bogat, cu zimbet de mulţămire pentru hărnicia iubitului ei soţ. S'au rostit mai multe toaste, iar părintele Oţoiu şi de astădată ne-a delectat cu vocea sa dulce şi melodioasă. Satisfăcuţi în suflet de hărnicia fratelui nostru Băieşan, sosind trenul ne-am depărtat fiecare la ale sale, ducând cu noi cele mai bune impresii şi nouă dragoste de neam şi lege.

Ţelna, la 31 Iulie 1913.

Preotul *Ioan Ganea.*

Sfinţirea bisericii renovate din parohia Balşa.

Biserica din Balşa, zidită în anii 1842-1844 n'a mai fost reparată de vremi îndelungate. Ca de regulă la toate zidirile de peatră, aşa şi la biserica aceasta s'au ivit crepături însemnate prin ziduri şi prin boltituri, crepături cari făceau impresie neplăcută, ba unele din ele erau periculoase. In anii 1903 şi 1911 s'au descărcat în 2 rânduri trăsnete asupra bisericii şi în deosebi cel din 1911 a făcut mari stricăciuni la turn apoi crepături prin zid şi la boltituri.

S'au luat paşii necesari şi în vara acestui an s'au făcut reparaturile necesare, cari au costat 3000 coroane. Dintre multele lucrări făcute în jurul reparării amintesc următoarele mai importante: s'a tinciuit din nou întreagă biserica, cât şi turnul, s'au făcut 8 proptele de beton în jurul zidului bisericei pe din afară, s'au pus 2 parafulgere, unul pe turn altul pe altarul bisericei, s'a făcut un canal de beton deasupra bisericii pentru scurgerea apei, s'a coperit şi văpsit din nou întreg turnul, s'au văpsit ferestrile şi uşile, s'a cimentat altarul etc. etc. s'au făcut apoi şi la şcoală unele reparaturi mai mici, cu un cuvânt, s'a reparat tot ceea ce trebuia reparat, aşa încât biserica apare astăzi cu totului nouă.

Dumineca în 28 Iulie v. 1913 s'a făcut sfinţirea bisericei din nou, prin protopopul tractual dl Ioan Popovici, însoţit de preotul locului N. Todea şi de preotul V. Glodean din Ordeu, luând parte popor mult din loc şi din comunele din jur.

Preotul locului N. Todea a stăruit mult pentru îmbrăcarea în haină nouă a sfintei biserici, împlinindu-şi în mod demn datorinţa sa de păstor sufletesc. Ne cade bine a auzi de preoţi, cari îşi îndeplinesc cu demnitate chemarea lor, mai ales în aceste vremuri grele şi pline de multe ispite.

Drept mărturisire despre aceasta reparare pentru cei următori, de asupra uşei bisericii din lăuntru s'au scris următoarele cuvinte: „Această sfântă biserică s'a renovat în anul 1913, făcându-se 8 proptele de beton, apoi s'a tencuit toată biserica şi turnul, s'a provăzut cu 2 parafulgere etc... şi s'a sfinţit la 28 Iulie 1913 v. fiind pe acest timp Arhiepiscop şi Mitropolit în Sibiiu I. P. S. Domn *Ioan Meţianu*, protopop P. O. D. *Ioan Popovici*, şi paroh al locului O. D. *Nicolae Todea*".

După terminarea sfinţirei bisericii şi împărţirea de colaci între popor, a urmat masă comună, aranjată întru cinstea zilei de fruntaşii parohiei, unde cu toţi am petrecut câteva ore în deplină mulţămire.

Unul din cei prezenţi.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, „Schimbarea la faţă", *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Vineri la orele obicinuite.*

*

Ziua Maiestăţii Sale. Astăzi, Luni, 18 August n. fiind ziua naşterii Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, s'a oficiat serviciu divin în catedrala noastră, de către I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, cu asistenţă număroasă. La finea serviciului divin I. P. S. Sa a cetit obicinuita rugăciune pentru sănătatea şi îndelunga vieţuire a Maiestăţii Sale, iar credincioşii din catedrală au ascultat-o în genunchi. In onoarea zilei va fi astăzi masă mare la Escelenţa Sa, Mitropolitul nostru. Maiestatea Sa intră cu ziua de astăzi în anul 84-lea al etăţii.

*

Politica balcanică a Austro-Ungariei. Domnul maior ces. şi reg. în retragere *George Fleşariu*, domiciliat în Aigen, lângă Salzburg, a publicat un nou articol, foarte temeinic, în ziarul, „Gross-Oesterreich" din Viena, despre politica balcanică a monarhiei noastre. l'l vom da şi noi în traducere românească în numerii viitori.

*

Congresul medicilor. In 12 August n. a fost închis congresul internaţional al medicilor, întrunit în Londra. Proximul congres se va ţinea în anul 1917, în München. S'au ţinut sub durata congresului mai multe conferenţe interesante. Medicul Wallace din Londra a vorbit cu multă temeinicie despre importanţa băilor de soare pentru copiii slabi şi bolnavi şi a pledat pentru înfiinţarea de solarii în toate oraşele mai mari, unde se află atât de mulţi copii slăbuţi de constituţie şi bolnavi, numai din pricina lipsei de raze de soare, cari sunt mai necesare pentru ei decât pentru plante. S'a vorbit mult în congres şi despre întrebuinţarea cu bun succes a *radiului* în diferite boale, chiar şi în casuri de alienaţie mentală.

*

† **Ioan Vişa**, bătrânul care şi-a avut multă vreme domicilul în Sibiiu, a decedat în Blaj, în etate de 87 ani. Averea sa destul de însemnată a predat-o de mult consistoriului din Blaj, pentru scopuri culturale. Va fi înmormântat astăzi, Luni, în cripta familiară din Sibiiu. Odihnească în pace!

*

Profesorul şi elevul. Profesorul Kranoning din Viena să află în viligiatură în Abazia. Mergând zilele trecute cu vaporul la Fiume, un tiner bine îmbrăcat s'a apropiat de el şi spunându-i că i-a fost elev, s'a oferit să-i ţină de urât profesorului seu, care a primit cu plăcere ofertul. După ce s'au despărţit, a dat de veste profesorul că-i lipseşte portmoneul, în care se aflau 200 coroane. Elevul era un pungaş. Poliţia îl caută.

*

S'a otrăvit. Văduva unui inginer din Szabadka a fost aflată, de servitoarea ei, întinsă pe covor, fără simţire, în odaea de durmit. A fost dusă la spital, unde medicii au constatat, că are înveninare de sânge. Iau dat imediat contra-medicamente şi după ce şi-a venit în fire pacienta a spus, că din prafurile pe cari le lua de regulă ca mijloc în contra insomniei, a luat de astădată, din greşală, mai multe. Urmarea a fost, că a ameţit şi a căzut la pământ. Ce s'a întâmplat mai departe cu ea, nu ştie.

*

Din pricina plămânei. Un soldat tiner, voluntar, din Szabadka, de 19 ani, aflându-se singur în casarmă, a luat puşca din cuiu şi şi-a descărcat-o în piept. Nu şi-a perdut conştienţa de tot şi astfel a putut fi ascultat. A spus, că de câteva zile simţia dureri în plămâna stângă şi de aceea s'a împuşcat, ca să-i treacă durerile. I-au şi trecut, pentrucă în curând şi-a perdut conştienţa şi a murit.

*

Fapta unui medic nebun. La o clinică din statul Ohio (America) s'a presentat un domn cu stare bună, care avea o umflătură mică esternă la gât. Medicul-şef l'a vizitat şi a constatat, că trebue să se supună unei operaţii, şi încă numai decât. L'a narcotizat şi a chemat pe cei doi asistenţi ai sei ca se-i ajute. Acestia au denegat însă cooperarea şi au căutat să-l înduplece şi pe şeful, că nu e necesară operaţia. Şeful i-a dat atunci afară din sala de operaţie şi a făcut singur operaţia. A tăiat gâtul bietului pacient, apoi i-a spintecat burta. Când au intrat de nou asistenţii în sala de operaţie, de astădată cu doi poliţişti, operaţia era gata, pentrucă pacientul murise. Medicul-şef ridea! A fost dus la casa de sănătate, căci înebunise.

*

Din miseriile vieţii. Un farmacist din apropierea oraşului Zürich a primit o scrisoare dela un prietin al său, medic, care-i aducea la cunoştinţă, că nu mai are cu ce să-şi ţină familia, deci s'a hotărât să o omoară întreagă apoi să se sinucidă. Farmacistul a alergat iute la poliţie şi cu asistenţă poliţială s'a dus la casa prietenului său, dar a fost prea târziu, pentrucă toţi cei din casă erau morţi, cu medicul împreună. Moartea a provenit din opiu.

*

Bătaie în sinagogă. Din Kisvárda vine ştirea, că tocmai în ziua când s'a serbat din partea Evreilor aniversarea pustiirei Ierusalimului s'a înscenat o bătaie straşnică în sinagoga de acolo. In momentul în care cantorul a intonat cântarea despre catastrofa din Ierusalim, când n'a remas peatră pe peatră la biserica vestită de acolo, evlavioşii ascultători au început să se păruiască bine şi să se lovească unii pe alţii, cu bastoane, cu corturi, cu ce aveau la îndemână. A trebuit se intrevină poliţia, ca se restabilească ordinea în sinagogă. Şi se spune, că în Sâmbăta premergătoare tot aşa s'au purtat evlavioşii sinagogişti. Poate că în Sâmbăta viitoare va fi — continuarea.

*

Grădină în şcoală. Magistratul capitalei Budapesta a luat hotărârea, se procure pe seama fiecărei şcoale câte o masă mare, pe care să se poată aşeza un strat gros de pământ, iar în pământ să se samene apoi diferite flori şi plante, pentru a putea fi arătate în natură elevilor. Deci o mică grădiniţă în sala de învăţământ.

*

Zăpadă în August. Din oraşul Kőszeg se scrie, că săptămâna trecută a căzut zăpadă groasă pe acolo, care în două zile abia s'a topit. Şi era frig, ca şi earna.

*

Nenorocire. Din nebăgare de seamă muncitoriul Iacob Ardelean din comuna Sântana, comitatul Aradului, a căzut în maşina de trierat, care i-a tăiat amândouă picioarele. Cu multă greutare a putut fi scos din maşină, iar la câteva ceasuri după catastrofă a murit.

*

Demostraţie la o înmormântare. Din Komonau se scrie, că acolo s'a sinucis un faur, din pricina nevestei sale, care nu trata prea bine cu el. Femeile din comună s'au adunat toate în cimiteriu, şi când a sosit convoiul cu mortul, ca să fie aşezat în pământ, au început să huiduiască şi înjure pe văduva sdrobită de durere, care numai aşa a putut scăpa de o bătae straşnică, că s'a pus iute într'o trăsură şi a plecat acasă. Preotul şi-a rostit apoi rugăciunile şi sicriul a fost aşezat în sânul pământului, în perfectă linişte. Femeile au voit numai să arete, că văduva mortului, care a fost pricina morţii sale n'are ce căuta la groapa bărbatului ei.

*

Trei copii morţi. Fetiţa de cinci ani a unui ţăran din jurul Albei-regale s'a jucat în bucătărie, în jurul focului, care ardea pe vatră, şi a răsturnat o oală cu apă clocotitoare, care a opărit'o atât de rău, încât nu peste mult a murit, între chinuri groaznice. Tot în ziua aceea a murit al doilea copilaş al nefericitului tată, iar în ziua următoare al treilea, aceşti din urmă bolnavi fiind de scarlatină. I-a îngropat pe toţi trei deodată.

*

Inghiţită de balenă. O groaznică nenorocire s'a întâmplat nu departe de Triest. O societate compusă din trei domni şi două dame a făcut o primblare cu barca pe mare. Din nefericire barca s'a răsturnat şi toţi escursioniştii au căzut în apă. Ştiau însă toţi să înoate şi au plecat înotând spre mal. Dar au dat de o altă primejdie. O balenă puternică îi urmărea, şi ajungându-i a şi înghiţit pe o domnişoară din Viena, iar dama ceealaltă, poate că mama ei, a ameţit şi s'a scufundat în mare. Nu i s'a mai dat de urmă. Probabil a înghiţit-o şi pe ea balena. Domnii au scăpat, astfel, că a venit o altă barcă în ajutorul lor. I-a scos din apă şi i-a dus la mal.

*

Portretul lui Mihai Viteazul. Societatea culturală „Steaua", continuând seria de portrete istorice, a dat la iveală, acum de curând, un splendit portret al lui Mihai Viteazul, lucrat de pictorul Costin Petrescu după tabloul lui Franz Francken din Viena. Portretul tipărit în culori în institutul de Arte Grafice C. Sfetea, reprezintă pe marele domn al unităţii noastre naţionale în o atitudine marţială, îmbrăcat în frumosul şi cunoscutul său costum — căciulă întoarsă şi mantie de purpură. El merită a sta în fiece casă românească, alăturea de portretul lui *Ştefan cel Mare*, publicat de aceeaşi societate culturală şi lucrat de acelaş pictor, precum şi tablourile Regelui, Reginei, Prinţului Ferdinand şi Principesa Maria. Se găseşte de vânzare la librăria C. Sfetea Bucureşti şi la principalele librării din ţară. Preţul 50 bani. Se poate comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Convocare.

Reuniunea femeilor de religiunea greco-catolică şi gr.-orientală din comitatul Târnavei-mici (Kisküküllő) îşi va ţinea adunarea generală ordinară în Diciosânmărtin Dumineca în 24 August n. 1913 la 2 ore după amiazi în sala cea mare a hotelului „Nemzeti".

Invităm la aceasta adunare pe toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii şi-i rugăm cu insistinţă ca să participe.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Darea de seamă a cassierei despre averea Reuniunii.
4. Proiectul de budget al anului 1913.
5. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului general, b) pentru a cenzura darea de seamă a cassierei şi proiectul de budget, c) pentru înscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor dela membrii vechi.
6. Rapoartele şi propunerile comisiunilor.
7. Alegerea unui membru ordinar în comitetul reuniunii.
8. Eventuale propuneri.
9. Verificarea procesului verbal.
10. Inchiderea adunării.

Diciosânmărtin, din şedinţa comitetului Reuniunii, ţinută în 28 Maiu 1913.

Aneta Zehan n. Popp
prezidentă.

Laurenţiu Pascu
secretar.

Gimnaziul rom. gr.-or. din Brad.

Inştiinţare pentru anul şcolar 1913/14.

Anul şcolar 1913/14 se începe la 1 Septemprie n. 1913.

Părinţii, cari doresc a-şi da copiii la acest institut, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcţiunii gimnaziale la 1, 2, 3 şi 4 Septemvrie n. 1913 spre inmatriculare. Şcolarii, cari se inmatriculează pentru primadată la gimnaziu, ori şcoala primară, împreunată cu acesta, vor aduce testimoniu şcolar, extras de botez şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toţi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Examenele de corigenţă, de primire şi suppletorii se vor ţinea la 30 şi 31 August n. a. c. Ceice se vor prezenta mai târziu, vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

In clasa I. gimnazială se primesc numai şcolari, cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprezecilea; asupra primirii celor trecuţi peste doisprezece ani hotăreşte conferenţa profesorală, şi numai în 5 Septemvrie se primesc atari şcolari, dacă nu s'a ajuns numărul prescris pentru o clasă.

Şcolarii din şcoala poporală se vor primi în şcoala primară, ori în cl. I. gimn.

In şcoala primară nu se solveşte didactru.

In clasele gimnaziale şcolarii români gr.-or. şi gr.-cat. din protopresbiteralele Zarandului şi Hălmagialui solvesc didactru de 16 cor. pe an, iar cei de alte confesiuni, de alte naţionalităţi şi din alte locuri, câte 24 cor. pe an.

Fiecare şcolar solveşte pentru bibliotecă câte 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor., pentru atestate şi anuar 3 cor., pentru „fondul şcolarilor morboşi" câte 1 cor., pentru fondul de excursiuni 2 cor.

Şcolarii săraci, diligenţi şi cu conduită bună, se scutesc de didactru, sau se împărtăşesc de ajutoare şi beneficii din fondul „Masa studenţilor", sau din alte mijloace, de care dispune institutul. Ceice se simt îndreptăţiţi la scutirea de didactru, la înscriere au a-şi prezenta cererea instruată în regulă la începutul anului.

Didactrul se solveşte deodată, la înscriere, sau în două rate, şi anume: întâia rată la înscriere, şi a doua în Februarie necondiţionat.

Toate celelalte taxe în suma de 14 coroane se solvesc deodată, la înscriere.

Fără ştirea şi învoirea direcţiunei gimnaziale nu e permis nici unui elev a ocupa cuartir. Aceia, cari nu vor observa această îndrumare, nu se vor înscrie.

Fiecare şcolar trebue să aibă cărţile de şcoală admise la acest institut. Cărţile rupte şi murdare se vor lua dela şcolari şi se vor nimici.

Dela fiecare şcolar se cere să aibă îmbrăcăminte coràspunzătoare şi haine de pat.

In 5 Septemvrie 1913 medicul gimnazial va vizita şcolarii în prezenţa dirigentului de clasă, se va face împărţirea orelor şi se vor începe prelegerile pe anul şcolar 1913/14.

In 7 Septemvrie n. 1913 se va face Invocarea Duhului Sfânt şi cetirea legilor şcolare.

Direcţiunea gimnazială.

Cărţi şi reviste.

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală, anul III, numărul 32, a apărut cu un cuprins bogat şi interesant şi cu ilustraţiuni succese. Abonamentul 12 coroane pe an. Redacţiunea şi administraţia în Orăştie (Szászváros).

*

„Românismul", revistă pentru politică naţională, anul I numerii 5 şi 6, au cuprinsul următor: Situaţia. Episcopia de Hajdudorog. Germania şi chestia română. Ştiri feliurite din Ardeal şi Ungaria. Societatea pentru cultură din Bucovina. Viaţa politică, economică şi culturală în Bucovina etc. Abonamentul 10 lei pe an. Administraţia Bucureşti Str. Italiană 31.

Din public+).

Mulţămită publică.

Tinerimea studioasă din Sălişte şi-a ţinut obicinuita petrecere de vară în 2 August st. n. (Sf. Ilie). Cu această ocaziune au binevoit a contribui la fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci din Sălişte următorii:

D-l N. Simian 20 cor. Familia Drăghits, corpul învăţătoresc 10 cor. D-nii: Ionel Comşa şi G. Grivose 6 cor. D-nii: Dr. N. Comşa, Dr. Ioan Lupaş, Axente Banciu, Dr. Onisifor Soră, Dr. Ioan Cupu, Ioan Herţia, A. Butoarcă, Neagoş D. Chirca, N. Cordea, Dr. C. Brediceanu, N. Tâmpănar, Petru Comşa, familia D. Banciu şi D-na Simian câte 5 cor. D-nii: Dr. Onisifor Ghibu, I. Schitea, I. Sârbu, Odor, A. Predoviciu, A. Pop, M. Simian, Sekeli şi d-na Elisaveta Roşca câte 4 cor. D-nii: Boeriu, I. Popa, I. Miclăuş, E. Moldovan, N. Demian, N. Pătruţiu, G. Salomie, P. Poporadu câte 3 cor. D-nii Const. Popa, Dr. Simio Filipoiu, M. Stefan, P. B. Popa, Comşa, M. O. Popa, Dumitru Roşca, D. Guşu, Tomoiagă, D. Hăşigan, I. Goşa, V. Popa, M. Puşchila, Beju, M. Bratu, I. Băcuciu, O. Răcuciu, D. Opriş, Herlea, N. Pârvu, N. Henţ, Duma, S. Bădilă, Sârbu, I. Simian, H. V. Radu, D. Herţia, Sfâcea, Th. Dobono, d-nele: Cupu, Moisin, M. Ghibu, Sorescu şi d-rele P. şi El. Comşa 2 cor. D-nii: Stoichiţă şi Stroia 1 cor. 20 fil. D-nii Sava, A. Oţetea, T. câte Voilean, A. Covrig, V. Stănilă, E. Benţea, Moga, Săbău, Raicu, Simu, V. Popa, N. N, N. N., Muntean, P. Moisin, I. Soră, N. Topolog, V. Diac, N. Dragomir, D. Mărţin, Nelu Oniţiu, I. Bârsan, N. N., V. Tipuriţă, V. Stănilă, Dordea, M. Ittescu, Apolzan, I. Ciucur, I. Popa, A. Iosof, M. Hăşigan, Şesan, Blaga, N. N., N. N., Buda, N. N., Dădârlat, N. N, P. Comă, N. N., Bânda, Vasiu, D. Şandru, A. Iosof, O. Giurgiu, d-nele: Dubenschi, O. Steflea, şi d-ra Arsenie 1 cor. Schitea, St. Milea 60 fil. Ghenie 50 fi. V. Maier 40 fil.

Suma totală 335 cor. 50 bani, din care substrăgâdu-se spesele, în sumă de 165 cor. 50 bani, rămâne un venit curat de 170 cor. care s'a alăturat la fondul susamintit.

Primească marinimoşii contribuenţi şi pe această cale expresia celei mai călduroase mulţămite.

In numele comitetului aranjator:

Nicolae Tolu,
secretar.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 480/1913 (213) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători dela școalele noastre confesionale din comunele mai jos înșirate, se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

1. **Vărmaga** cu salar 800 cor. din repartiție, — restul se va cere dela stat. Locuință în edificiul școalei și lemnele de încălzit în natură.

2. **Sulighete** cu salar 1000 cor. din repartiție, — restul se va cere dela stat. Cvartir natural și grădină.

Cererile de concurs însoțite de documentele recerute să se aștearnă la subsemnatul oficiu în terminul susindicat. Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei, — și au a se prezenta în comuna respectivă pentru a face cunoștință cu poporul.

Deva, la 27 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 826—827/1913 (207) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele confesionale poporale române, mai jos arătate în protopresbiteratul Făgăraș se publică concurs, cu termin de **15 zile** pe lângă următoarele emolumente:

1. **Părău**, salar 600 cor. din repartiție, în care se socotește și cele 5% după dare, restul se cere dela stat cvartir natural, iar pentru grădină 20 cor.

2. **Comana inf.** salar 600 cor. dela popor, restul se cere dela stat pe baza documentelor alesului, cvartir în natură, pentru grădină 20 cor.

Alesul va avea a înființa cor bisericesc cu elevii școalei de toate zilele și de repetiție. Are a conduce la biserică copiii în Dumineci și sărbători — și a conduce corul dând răspunsurile la sfta liturghie, iar la cas de lipsă în sărbători a înlocui pe cantor.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta la terminul prescris oficiului protopopesc Făgăraș.

Concurenții au de a se presenta înainte de alegere, în vre-o Duminecă la biserică.

Făgăraș, la 30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

8395/1913 alisp. sz. (206) 2—2

Pályázati hirdetmény.

Az 1913 évi 69152 sz. B. M. rendelette a szászsebesi Zsófia korháznál engedélyezett másod orvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazása: 1400 kor. alap fizetés 480 kor. lakáspénz esetleg természetbeni lakás.

Felhivom, pályázni szándékozókat, hogy az 1878 évi XIV t. c. 63 §-ában elöirt képesitésüket igazoló olmányokkal felszerelt kérvényeiket 1913 szept. ho 10-ikre hozzám terjesszék fel.

Nagyszeben, 1913 évi augustus hó 6-án.

Fabritius
alispán.

Nr. 630/1913 protb. (199) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc delà școala confesională greco-orientală din **Feriház**, (Fehéregyháza) protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiție dela popor și din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 coroane și cvartir în natură.

Pe lângă datorințele impuse prin lege, învățătorul ales este obligat a instrua și conduce elevii la servițiile divine în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighișoara, 25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Ad Nr. 285/1913. (203) 3—3

Concurs.

La școalele confesionale gr.-or. române din protopopiatul Săliștei sunt **două** posturi de învățători vacante, pentru a căror întregire se publică concurs cu termin de **15 zile**.

1. In **Gurarâului**: leafa învățătorului se plătește 600 coroane dela biserică, restul dela stat; locuință i-se va da noului ales într'o odaie din edificiul școalei ori i-se va plăti anual suma de 40 coroane ca relut de cvartir și pentru grădină 20 cor.

2. In **Topârcea**: leafa învățătorului se plătește 100 coroane dela biserică, restul dela stat; relut de cvartir 40 coroane și 20 cor. relut de grădină anual

Invățătorii aleși în ori care din aceste două posturi sunt îndatorați a propune și în școala de repetiție oarele, ce li se vor fixa, a cânta în strană Dumineca și în sărbători și a da ajutor la instruarea și conducerea corurilor de copii și de adulți fără a putea pretinde vre-o remunerațiune deosebită pentru aceste prestațiuni.

Concurenții își vor înainta rugările lor instruite conform Statutului organic și Regulamentului nostru școlar, la subsemnatul oficiu protopopesc în termin de **15 zile** dela întâia publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ și se vor prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în respectivele comune spre a-și arăta destoinicia în cântarea bisericească și a face cunoștință cu poporul.

Săliște, în 24 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc al tractului Săliște în deplină înțelegere cu comitetele parohiale din Gurarâului și Topârcea.

Dr. Ioan Lupaș
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 8-lea de învățător la școala confesională gr. or. rom. din **Poiana** (Polyán), protopresbiteratul Mercurei se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 100 cor. salar fundamental solvibil din fondul bisericei.

2. Relut de cvartir și grădină în senzul legii nouă din anul 1913.

3. Restul salariului de 1100 cor. ajutor dela stat votat deja sub Nr. 31980/1913 Ministerial.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul prescris oficiului protopopesc al Mercurei.

Concurenții înainte de alegere, au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, și pentru a face cunoștință cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci și sărbători să cerceteze biserica, resp. să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Poiana, din ședința comitetului par. ținută la 14/27 Iulie 1913.

Ilie Georgescu — președinte.
Ioan Tanase — notarul com.

Nr. 703/1913. (188) 3—3

Cu consenzul meu:

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învățător la școala confesională gr.-ort. română din **Mateiaș**, protopresbiteratul Cohalmului se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental de 1200 cor., din cari 100 cor. dela biserică, iar 1100 cor. dela stat și cuartir natural.

Tot dela stat se vor cere și eventualele cuincuenale trebuitoare. Dela concurenți se cere, ca pe lângă datorințele impuse de lege și regulamentele în vigoare, să instrueze și se conducă elevii la serviciile divine în Dumineci și sărbători, cântând cu ei răspunsurile liturgice, iar la cerință a forma cor bisericesc cu tinerimea școlară și adultă, va instrua școala de repetițiune și va deprinde pe elevi cu grădinăritul, respective legumăritul.

Concurenții se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Concursele instruate conform normelor în vigoare se vor înainta Prea On. oficiu protopresbiteral al Cohalmului în terminul deschis.

Mateiaș, în 8/21 Iulie 1913.

Ioan Brotea — prezident.
Alexandru Brotea — notar.

Văzut:
Ioan Bercan
adm. ppresb.

(176) 3—3

Nr. 286/1913. (197) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești dela școalele poporale confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Hațegului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Fizești**, cu salar de 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină.

2. **Petrila Iunca din sus** cu salar de 600 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc.

Invățătorii aleși sunt datori a conduce copiii la biserică Dumineca și în sărbători, și a cânta cu ei la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze sub semnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 12/25 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Hațegului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 495/1913 (205) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bucium-Cerbu,** cu salar de 400 cor. din repartiție, restul se cere dela stat, cvartir și grădină în natură și lemne de foc 2 stânjini.

2. **Bucium Muntari,** cu salar de 600 cor., iar restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină.

3. **Trâmpoiele,** cu salar de 800 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și relut de grădină.

Invățătorii aleși sunt datori a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 26 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziție.

(201) Proprietar: 3—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Nr. 538/1913. (185) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr. or. al Avrigului se escrie concurs cu terminul până la **10/23 August 1913.**

1. **Avrig**, postul nou sistemizat de al VI lea învățătoriu, cu salariul fundamental de 1200 coroane, și anume 1100 coroane ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cuartir natural și relut de grădină 20 cor.

2. **Porumbacul superior răsăritean** postul nou sistemizat de al II-lea învățătoriu cu salariul fundamental de 1200 coroane și anume 1100 cor. ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericei, cvartir natural și ¼ jug. de grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (poșta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în comună la sf. biserică spre a-și arăta destoinicia în cântări și tipic și a face cunoștință cu posiția locului.

Dela concurenții dela postul al doilea de sub Nr. 2 se cere pre lângă datorințele impuse prin lege și regulamente, ca se conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei răspunsurile liturgice și se conducă învățământul din școala de repetițiune.

Avrig, 14/27 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conțelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 79/1913. (204) 3—3

Edict de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Prea Ven. Consistor arhidiecezan, sub Nr. 9413/1913 Școl. prin aceasta se publică licitație minuendă pentru edificarea școalei gr.-or. rom. din **Scroafa**, care se va ținea la **17 August a. c. n.** la 2 care p. m. în cancelaria oficiului parohial din loc.

Prețul strigărei e 9074 cor. 70 bani. Materialul brutpiatră, cărămidă și năsipul le prestă comuna bisericească.

Lucrările se predau în total, sau în parte minus oferentului. Planul, preliminariul și condițiunile de edificare se pot vedea în cancelaria oficiului parohial, de unde se pot lua și informațiunile de lipsă.

Comuna bisericească își susține dreptul a alege între minus oferenții ce vor oferi garanții mai sigure. Spese de prezentare nu se compută.

Scroafa, la 8 August 1913.

Comitetul parohial gr.-or. rom.

Adam Benea — epitrop.
Gavriil Simedrea — paroh președinte.
Nicolae Benea — epitrop cassar.
Teodor Hălmăgean — notar adhoc.

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții ale „Luceafărului“**, nelegate, de pe anii **1910**, **1911** și **1912**, ediție simplă, cu prețul de **30 coroane.** La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane.**

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 9-52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipo grafiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 10/23 August 1913. **Nr. 83.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleşiariu,**
maior ces. şi reg. în retragere.

I.

In articolele mele, publicate în diferitele ziare germane şi aduse şi la cunoştinţa opiniunei publice române prin coloanele acestui ziar preţuit, am arătat în general politica noastră, cu totul greşită, internă şi externă, şi în special perderile simţitoare pe cari le-a avut monarhia noastră în anii din urmă din cauza greşelilor şi întrelăsărilor diplomaţiei, — şi anume, în mod destul de clar, şi durere, neresturnabil.

Voiu repeta pe scurt aceea ce spuneam. Spuneam, că am perdut toate statele din Balcani; am perdut ultima noastră poziţie, pe care o avea monarhia noastră ca mare putere; am perdut regatul român cu preţioasa sa armată, relativ foarte mare, pentrucă face cât a treia parte din întreaga noastră armată; ni s'a redus în mod simţitor valoarea noastră ca stat aliat, o împrejurare, care a pricinuit Germaniei cheltueli de un miliard; am atras ura neîmpăcată a Sârbiei şi a Muntenegrului asupra noastră; ne-am câştigat duşmănia Greciei pentru hiperbulgarofilia noastră şi pentru nenorocita vorbire răsboinică a contelui Tisza (rostită în dietă), prin care vorbire Bulgaria, spre propria ei nefericire, a fost aţâţată în contra Sârbiei şi în contra Greciei, pentru a fi apoi lăsată cu totul în baltă, din ce s'a născut inevitabila duşmănie şi a Bulgariei în contra noastră; şi în fine, ca recompensaţie pentru aceste mari perderi, va urma întărirea însemnată a trupelor noastre cu câteva corpuri, cu cari vom avea cheltuieli de înfiinţare şi de susţinere, cari sigur că nu vor sta cu mult îndărătul sumei de un miliard, jertfită tot în scopul acesta din partea Germaniei.

Şi că ce necesitate arzătoare formează pentru noi această întărire a armatei, am arătat din destul atunci, când am dovedit, că într'un răsboiu cu Rusia noi abia putem să avem cinci corpuri de armată disponibile pentru a putea fi trimise în contra ei. Cumcă, durere, aveam atunci dreptate, să vede acum din faptul, că după 2—3 săptămâni ziarele aduc deja ştirea despre înmulţirea corpurilor noastre de armată, ridicându-se numărul lor dela 16 la 22.

Toţi aceia, cărora le-am comunicat, verbal ori în scris, părerile mele asupra acestor serioase perderi şi pagube, şi între cari se află şi personalităţi foarte înalte, sunt de o singură părere, că durere, toate cele scrise de mine sunt adevărate. Sunt hapuri amare, pe cari însă avem să le înghiţim.

Intrebarea, care mi-se impune, şi mie şi altora, e acum aceea, *că oare înfrângerile acestea din anii din urmă puteau fi încunjurate şi că politica balcanică cum putea fi purtată cu succes pentru noi?!*

Sunt de firma convingere, că toate perderile înşirate *puteau* să fie încunjurate, nu numai, dar puteam să ajungem, chiar din contră, şi la mari succese durabile. Imi voiu motiva în mod amănunţit afirmarea aceasta, în care scop trebue să încep însă cu stabilirea misiunei politice şi culturale-istorice a Austriei în Balcani.

Această înaltă misiune a fost croită pentru noi înainte cu o sută de ani, prin marele şi de fiecare soldat îndumnezeitul principe Eugen, a cărui doină încă şi astăzi stoarce însufleţire mare din fiecare inimă patriotică în partea de vest a imperiului, pe când în Ungaria, ceice o cântă, sunt timbraţi de „servi ai Vienei“ şi de „duşmani mari ai Maghiarilor“. Prin acel principe Eugen, care a raportat învingeri mari asupra Turcilor la Zenta (perderile Turcilor au fost în două ore 30 000 morţi şi 6000 prisonieri) şi a luat în stăpânire o mare parte a Sârbiei şi o parte din Bosnia.

De atunci încoace misiunea noastră în Balcani a devenit tot mai importantă, şi pentru monarhie tot mai necesară, mai ales după înfrângerile urmate rând pe rând, după perderea posiţiei noastre în Italia, şi în fine după perderea rolului avut în Germania, astfel, că în cele din urmă am rămas avisaţi numai la Balcani, ca la singura şi ultima posiţiune pentru rolul de mare putere al imperiului habsburgic.

Necesitatea acestei înalte misiuni a monarhiei noastre a fost sancţionată pe seama imperiului nostru, ca mare stat cultural, de întreaga Europă, la anul 1878, în congresul dela Berlin. Europa puternică şi impunătoare de atunci, cu voinţa nestrămutată şi categorică a marilor puteri unite, (în mare contrast cu Europa de astăzi) a dat ca judecătorie supremă mandat Austriei, ca să ocupe Bosnia şi Herţegovina. Şi pentruca Turcia să nu fie despărţită de Europa prin nici un stat slav, a dispus contractul dela Berlin în §-ul 25, că în Sangiacul Novibazar, care formează un ic între Sârbia şi Muntenegru „pe lângă Turcia să mai ţină trupe îngarnizonate şi Austria, pentru asigurarea menţinerii stărilor nouă politice, dândui-se dreptul de aşi face drumuri militare şi comerciale“. Afară de aceasta a mai primit Austria în §-ul 29 din contractul dela Berlin dreptul de a supraveghia malul muntenegrean, iar pe baza acestui drept putea monarhia noastră să-şi extindă domnia cum îi place în marea adriatică. Muntenegru devenise pe calea aceasta, mai ales însă prin legăturile noastre directe cu Albania, cu totul isolat şi căzut în mânile noastre. Sangiacul forma pentru noi o escelentă poziţie de ofensivă, o poartă de eşire în toate direcţiile: la Saloniki, la marea egeică, în Albania, la marea adriatică, în Bulgaria etc. Era dată pentru monarhia noastră platforma de pe care puteam să ne eserciem influenţa politică şi economică, mai ales în Macedonia, unde se aflau sute de mii de conaţionali de ai aliaţilor noştri Români!

Incă o stângăcie. A mai făcut un lucru ministrul de esterne al monarhiei noastre, dl Berchtold, pe care nu trebuia să'l facă. A trimis adecă şi el, (după ce a văzut că toţi colegii sei au trimis) o notă de felicitare domnului ministru-president al României, *Titu Maiorescu*, spunându'i acestuia în notă, că'l felicită pentru intrevenirea cu succes a României în răsboiul din Balcani şi pentru *„prealabilul aranjament“*, făcut între statele cari erau implicate în răsboiu. Domnul *Maiorescu* a mulţumit frumos pentru felicitări, dar a ţinut să spună dlui Berchtold, că nu mai e vorba de *„aranjament prealabil“*, după cum crede dânsul, ci de o *„pace definitivă“*, legată între state creştine şi independente. Curios om domnul Berchtold. Pentru el pacea dela Bucureşti, recunoscută de toată lumea de definitivă şi acum ratificată, e numai un „aranjament prealabil“!

Ratificarea tratatului de pace.

In monitorul oficial al României a apărut Luni decretul regal, referitor la ratificarea tratatului de pace din Bucureşti. Textul decretului e în întregime următoriul:

Carol I, Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României.

La toţi de faţă şi viitori, sănătate.

Asupra raportului Ministrului nostru al afacerilor străine sub Nr. 18.095.

Văzând jurnalul consiliului de miniştri cu Nr. 2.218, încheiat în şedinţa sa din 1 August 1913.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Jurnalul Consiliului Nostru de Ministri mai sus amintit *se aprobă de noi.*

Art. II. Apropăm şi ratificăm tratatul de pace încheiat la Bucureşti la 28 Iulie (10 August) 1913 între România, Grecia, Muntenegru şi Serbia de o parte, şi Bulgaria de altă parte, precum şi schimbul de scrisori urmat între preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministru al afacerilor străine cu primii Plenipotenţiari ai delegaţiunilor Greciei, Serbiei şi Bulgariei la conferenţa păcei, *cu privire la situaţiunea Aromânilor din aceste din urmă trei ţări.*

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Universul şi minunile lui*, Nr. 68, partea II. din biblioteca pentru toţi, preţul 30 bani.

Cartea să estinde pe 76 pag. (octav.). E împărţită în patru părţi: Istoria naturală, Batanică, Zoologiă şi Câteva specii sălbatice.

I. *Istoria naturală.* Aici se arată cele trei părţi ale istoriei naturale: a) Mineralogie, b) Botanică, c) Zoologia, şi despre ce tractează fiecare.

Mineralogia arată numărul mineralelor cunoscute, împărţirea lor în trei clase: minerale combustibile, metalice, litoide (petri).

Tot aici să ocupă cu descrierea *diamantu*-lui, anume: însuşirile lui, starea în care să găseşte, locul unde să găseşte, timpul când s'a descoperit, cum se estrage diamantul, felul cum să tae, valoarea lui, diamantele mai mari cunoscute. Despre folosul diamantului nu să vorbeşte.

Cărbunii de pământ, la ce să folosesc, de când sunt întrebuinţaţi, formarea lor, minele de cărbuni, lampe de siguranţă.

Sarea comună, locul unde să găseşte, starea în care se află, minele de sare, lacuri sărate, isvoare sărate.

Cuprul sau aramă, de unde îşi are numele, însuşirile, ţările mari bogate în cupru, cum să scoate din mineraiuri, la ce să foloseşte, compuşii de aramă.

II. *Botanica*, ce ne învață botanica, ţăsăturile celulare, părţile plantelor, seminţele. Tot aici să vorbeşte despre *arbori*, folosul lor, felurile arborilor, cum să cunoaşte vârsta arborilor, câţi ani trăesc de regulă arborii. Să mai ocupă cu arborele de cafea, arborele de bumbac, grâul, săcara, orzul, ovăsul şi porumbul.

III. *Zoologia* tractează despre animale vertebrate şi nevertebrate, clasa maniferelor, paseri, reptile, peşti.

IV. *Câteva specii sălbatice* tractează leul, însuşirile lui, cum trăeşte, cum Romanii, cari să înebuniau după luptele gladiatorilor, îi puneau să se lupte cu fiare sălbatice, mai ales cu lei, unde trăesc azi leii, apoi despre: tigru, leopard, iaguarul, pantera, hiena, ursul, lupul, elefant, rinocer, ipopotam, bizon, cerb, zebra, castor, maimuţe, arătând pe unde trăesc, cu ce trăesc, cum trăesc iarna, vânarea lor şi pentru ce să vânează.

2. *Nr. 69, partea III.* să estinde pe 77 pag. (octav). E împărţită în şase părţi: 1. Paseri, 2. Cetacee, 3. Reptile, 4. Specii de animale domestice, 5. Omul şi organele sale, 6. Rasele omeneşti.

I. *Paseri*, tractează despre vultur, însuşirile lui, pe unde trăeşte, cum să sporeşte, puterea lui, cum îşi prinde prada, apoi despre: struţ, paserea paradisului şi pelican.

II. *Cetacee*, tractează despre balenă (chit), lungimea, greutatea lui, gâtlejul, ochii, vânatul, pe unde trăeşte.

III. *Reptile*, tractează despre crocodil, reghin, şerpi.

IV. *Câteva specii de animale domestice*, calul, măgarul, boul, bivolul, capra, renul, cămilele, cânele, zăvodul, pisica, cocoşul şi găina, păunul, curcanul, porumbul, raţa, gâsca, lebeda.

V. *Omul şi organele sale*, tractează despre organele pasive şi active, corpul şi părţile lui, muschii, nervii, sensurile şi organele lor, stomahul, inima, sângele, plumâni, respiraţiune.

VI. *Rasele omeneşti*, rasa albă, galbină, neagră, americană, albinoşii, rasa de uriaşi, care n'a existat decât numai în basme.

Acesta ar fi cuprinsul al acestor 2 cărticele.

Fondul, adecă cuprinsul acestor cărţi, e potrivit pentru copii şi copile din an. IV-VI dela şcoalele elementare dela sate şi dela oraşe, adecă pentru copii şi copile de 10—12 ani. Mai este câte un cuvânt greu de înţeles d. e. la Nr. 68, p. II. „uzat“, „nuanţe“ pag. 7; „refrigerentă“, „dispersivă“ pg. 8; „gudronoase“, „bituminoase“ pg. 12, fără ca să fie în paranteze şi esplicarea lor. Tot la pg. 39 e scris „pâinea“ şi nu pânea; iar la p. III. Nr. 69. pg. 39 „câine“ şi nu câne. Greşelile a cestea nu detrag nimic din valoarea cărticelelor, căci după cetirea a câtorva ziceri îşi va esplica elevul singur acel cuvânt.

Forma externă, adecă limba în care să esprimă ideile, e curată şi adevărată. Forma internă, adecă aşezarea ideilor, pare a nu fi destul de naturală. Cred, că la descrierea de animale, plante, minerale, ar fi mai potrivită ordinea astfel: d. e. *animalele domestice* cari sunt? Unde să ţiu? Ce folos avem de ele? Cum să sporesc? Cu ce să hrănesc?

Un singur animal; corpul, cum e din fire? La ce foloseşte? Cum să sporeşte? Cu ce să nutreşte?

Arbor ce e? Cum sunt părţile? Frunzele? Florile? Părţile florilor. Ce produc?

Un mineral sau metal cum e? Cum să află? Locurile de unde să scoate? Ce să face din el (folosul)? ş. a.

Autorul la unele începe dintr'una cu folosul, la altele, că unde le găsim, la altele altcum.

Art. III. Ministrul nostru al afacerilor străine este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Bucureşti, la 1 August 1913.

Carol.

Preşedintele Consiliului, Ministrul afacerilor străine: *T. Maiorescu.*

Nr. 5.169.

Raportul preşedintelui consiliului.

Sire! Consiliul de Miniştri, prin jurnalul încheiat în şedinţa sa din 1 August anul curent m'a autorizat de a solicita dela Maiestatea Voastră aprobarea şi ratificarea tratatului de pace încheiat şi semnat la Bucureşti la 28 Iulie (10 August) 1913, între România, Grecia, Muntenegru şi Serbia de o parte şi Bulgaria de altă parte, precum şi a trei scrisori schimbate între subsemnatul şi primii Plenipotenţiari ai delegaţiunilor Greciei, Serbiei şi Bulgariei, *cu privire la situaţiunea Aromânilor din teritoriile ziselor ţări.*

In consecinţă, subsemnatul am întocmit cuvenitul proiect de decret, pe care respectuos supunându-l Maiestăţii Voastre, am onoarea a o ruga, să binevoiască a-l semna, dacă va aproba propunerea mai sus amintită a consiliului de miniştri.

Sunt, cu cei mai adânc respect, Sire, al Maiestăţei Voastre, prea plecat şi supus servitor.

Preşedintele Consiliului, Ministrul afacerilor străine: *T. Maiorescu.*

Jurnalul consiliului de miniştrii.

Consiliul de miniştri, în şedinţa sa de astăzi, 1 August 1913. Luând în deliberare referatul Domnului Preşedinte al Consiliului de miniştri şi Ministru al afacerilor străine Nr. 17.803, pe lângă care ni se prezintă tratatul de pace încheiat la Bucureşti la 28 Iulie (10 August) 1913, între Regatele României, Greciei şi Serbiei pe de o parte şi Regatul Bulgariei pe de alta, cum şi trei scrisori schimbate între Domnul Ministru al afacerilor străine şi primii Plenipotenţiari ai Bulgariei, Greciei şi Serbiei, relativ la situaţia viitoare a Aromânilor din aceste ţări,

Hotăreşte:

Aprobă suscitatul tratat şi scrisorile alăturate şi pentru îndeplinirea condiţiunilor din art. 10 al tratatului însărcinează pe Domnul Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru al afacerilor străine, să solicite Maiestăţii Sale Regelui cuvenita ratificare.

T. Maiorescu, A. Marghiloman, Take Ionescu, C. G. Dissescu, C. C. Arion, A. A. Bădărău, M. G. Cantacuzino, General Hârjeu, Nicolae Xenopol.

Nr. 2.218.

Noua fruntărie românească.

Iată traseul nouei noastre fruntarii la sudul teritoriilor anexate:

Traseul fruntăriei precum este însemnată pe harta 1/200,000 urmează liniile sau punctele caracteristice ale solului, ca: văi, vălcele, vârfuri, şes etc. Intre sate trece prin mijlocul intervalului, urmând pe cât este cu putinţă liniile naturale.

Traseul general porneşte dela Dunăre la înălţimea intervalului care desparte cele două insule situate la nord-est de iezerul Kalimok.

El lasă Bulgariei satele: Breslen, Kütüklii, Güvedze, Nastradin, Kascilar, Koslaköj, Dzeferler, Kara, Kodzolar, Junuslar, Seremetköi, Jeni Balabanlar, Solladin, Kadir, Jükli, Ferhatlar, Saltıklar, Coban, Nasuf, Sarvi, Mahmuzli, Kücük, Ahmed, Bestepe, Peceli, Burhandar, Kizildzilar, Gökce, Döllük, Kapudzi, Mahle, Korkut, Canlar, Emirovo, Semat, Botjovo, (Jusenli), Kara Bunar, Ermenli, Krumovo, (Kumludza grn), Jeni Mahle, Vlahlar, Klimentovo, (Kapakli), Dis Budac, Bel, Monastir (Mon'Aladza).

El lasă României satele: Türk, Smil, Sjanovo, Hadzifaklar, Kovandzilar, Mesim Mahle, Kara Mehmetler, Salihler, Köse, Abdi, Kanipe, At. Serman, Ova Serman, Omurdza Taslimak, Rahman, Asiklar, Ibrjam, Mahle Cijrekci Kara, Kadilar, Kili, Kadi, Trubcular, Ehisce, Vladimirovo (Deli Osmanlar), Serdimen, Kadijevo, Novo Botjovo Semiz Ali, Saridza, Balidza, Kujudzuk, Mustafa, Bejler, Causkjöj, Ekrene.

Fruntăria sârbo-bulgară.

Traseul fruntăriei porneşte dela nord de vechia fruntărie bulgară-turcă până la Dizderica, urmează apoi linia de despărţire a apelor între Vardar şi Struma, trecând prin Lukov vrh. (1297), Obel, Poljana, cota 1458, cota 1495, Zanoga (1415) Ponorica, Kadica, cota 1900, cota 1453, Cingane Kalesi, creasta dela Clepalo, cota 1530, creasta dela Males planina (1445), se întoarce spre vest spre cotele 1514 şi 1300, străbate creasta Draganeva dag, Kadi mesar tepesi, Kale tepesi, trece peste râul Novicanska la sud de satul Rajanci, trece între satele Oslovci şi Susevo, trece peste râul Strumica, între Radicevo şi Vladovci şi urcă spre cota 850, urmează din nou linia de despărţire a apelor între Vardar şi Struma, prin cotele 957, 571, 750, 895, 850 şi atinge creasta muntelui Belasica, unde întâlneşte fruntăria bulgaro-greacă.

Fruntăria greco-bulgară.

Traseul fruntăriei începe pe creasta Belasica planina dela fruntăria bulgaro-sârbă, urmează această creastă, coboară pe urmă creasta care se găseşte la nord de lürükleri şi merge până la confluentul Strumei cu Bistrica, urcă Bistrica, apoi se îndreaptă spre est la Cengane Kalesi, 1500). De acolo atinge creasta Ali brutus (cota 1650) şi urmează linia de despărţire a apelor, cotele 1820, 1800, 713 şi Stragac, de acolo urmează linia de despărţire a apelor, se îndreaptă spre nord şi apoi spre nord-est, pentru a urma linia de despărţire a apelor între cotele 715 şi 660 şi atinge cotele 1150 şi 1152, de unde urmând creasta la est de satul Rakisten trece peste Mesta, se îndreaptă spre vârful dela Rusa şi Zeleza, trece peste Dispat (Rana) suju şi atinge Cuka. Dela acest punct urmează din nou linia de despărţire a apelor şi trecând prin Sibcova, Cadirkaya (1750) Avlika dag (1517), Kajin Cal (1811), Debikli (1587) bcooară spre sud la cota 985, pentru a se întoarce spre est, trece la nord de satul Kaibova, urcă spre nord şi trece prin cotele 1450, 1538, 1530 şi 1845. De acolo coboară spre sud, trecând prin Cigla (1750) Kuslar (2177). Dela Kuslar linia fruntăriei urmează linia de despărţire a apelor între Mesta şi Iassi Evremdere prin Rujan pl. şi atinge Achlatdagi (1300), urmează creasta care se îndreaptă spre staţia de drum de fer la Okcilar (41) şi de acolo urmează cursul Mestei, pentru a ajunge la Marea Egee.

*

După ştirile ultime, ratificarea (aprobarea din partea suveranului) a tratatului de pace s'a făcut şi în Sofia, din partea regelui bulgar, apoi în Belgrad, din partea regelui sârbesc, şi în Atena, din partea regelui Greciei. Fiecare guvern a trimis apoi câte un om de încredere la Bucureşti, unde se va face schimbarea actelor, astfel, că contractul de pace ratificat în Sofia, se predă guvernului român, cel ratificat la Bucureşti, se predă guvernului bulgar, etc. Convenţiunile internaţionale, subscrise de plenipotenţiaţii statelor, nu intră adecă în vigoare, decât numai după ratificare şi după schimbul actelor.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Copiii se tem mai mult de tată decât de mamă. Cauza nu zace în asprimea, ci în constanţa poruncii tatălui. A motiva poruncile şi opreliştele morale nu-i conzult, ci numai pe cele higienice. Educatorul n'are să dojenească ori-ce contrazice felului său de a fi (individualităţii sale), căci prin continua cicăleală împedecă desvoltarea elevului. „Cu cât mai tinăr e copilul, cu atât mai necesară e frasa simplă (monosilabilitatea); câte odată o dare din cap ajunge; cel mult să zică un *pst!*“

Mai târziu să se inducă cu voce blândă şi motive, cu scopul ca prin frumoasele semne de dragoste să'l aducă la ascultare. De multe ori dorinţa şi rugămintea are mai mult efect asupra copiilor decât teama de pedeapsă. „Könnt ihr eine Strafe schöner mildernd auslöschen, als wenn ihr nach derselben das Kind mit euerem Wunsch einer Gefälligkeit für irgend jemand beglückt?“ (Levana, III 6 § 63—65).

Dacă însă poruncile părinteşti devin literă moartă pentru copii, atunci e necesară sancţiunea lor prin pedeapsă.

Deşi acest cuvânt abia îl scrie peana poetului, totuşi recunoaşte pedagogul necesitatea pedepsii pentru copii. El admite *vergeaua*, fără de a aminti de bastonul de care părintele său a făcut aplicaţie la diferite ocasii. „Dară nu pedepsele mari şi strajnice, ci cele *indispenzabile* au influenţă deosebită“.

Să ridică cu toată revolta sufletului său iubitor în contra oricărei barbarii şi cruzimi faţă de copii, protestând totodată în contra dăinuirii „constituţiei vechi romane, după care copiii sunt cu totului lipsiţi de drepturi faţă de capul familiei“. E neconsult a (rupe) înfrânge rezistenţa internă prin pedepse. Minciunile demne de pedeapsă pot fi evitate în diferite feluri, iscusit. Aşa bună oară dacă copilul a fost pe ghiaţă în contra voii părinteşti, atunci să fie întrebat „cât timp şi cu cine“ a fost. Cu aceasta se delătură prima minciună; căci „o minciună crezută devine mama multor altora“. De mare importanţă e ţinuta ce trebue să o ia părinţii *după* pedeapsă. „După ciasul furtunii, găseşte fiecare săminţă a cuvântului teren moale. Frica şi ura pedepsii sunt trecute. In acest timp o voce dulce poate mult folosi, învăţa şi vindeca. Iar o mânie ce încă durează e zadarnică, stricând amândurora“. Să nu se înfiereze persoana băiatului, ci acţiunea lui condamnabilă. Să nu-i se zică: „eşti un mincinos“ ci „ai minţit“ „ai făcut rău“ etc. — Să se delăture pedepsele ce ar putea să înjosească pe copil. (Aici J. P. e contra practicei sale cu simbolicele urechi de măgar, împrumutată dela Filantropinişti). De asemenea să se evite cuvintele batjocuritoare la pedepsire (L. l. c. § 66, 67).

Precum greşesc cei mai mulţi părinţi şi educatori în privinţa poruncilor şi pedepsirii, aşa nu se pricep ei nici la tratarea copiilor când plâng. Mamele sunt prea miloase, taţii prea „duri“. De alt-fel dispoziţiile copiilor sunt atât de schimbăcioase, cât de lipsite de măsură sunt ele. Un plâns fără încetare dovedeşte o natură slabă. Totuşi fetelor nu le strică niţel plâns. „Ein Knabe muss seinen Schmerz trocken verdauen, ein Mädchen mag einige Tropfen nachtrinken“.

Jean Paul deosebeşte 4 feluri de plâns la copii, după cum e şi cauza lui. Plânsul de *durere* ca d. e. la căzut. Aici strică compătimirea, ajunge vorba liniştită „nu face nimic“ sau cea veselă „hopa!“ Plânsul provenit din *boală*, unde are loc tratamentul blândal mamei. Ingrijirea să nu vină însă prea târziu. Totuşi îngrijirea spirituală să fie mai sus pusă. „Nici un copil bolnav n'a murit în urma unei îngrijiri bune, dară mulţi se prăpădesc (moralmente) pe urma uneia rele“. Plânsul după *ceva*, care are să se lovească de rezistenţa lui *nu*. Plânsul din *frică*, indispoziţie, cu tratamentul: *linişte* (L. l. c. § 68—72).

In cele espuse, mai ales despre partea morală a educaţiunei, s'a atins în linii generale şi îngrijirea corporală, ca condiţie pentru cea sufletească. Dară Levana ne dă şi un capitol special despre „*educaţia fizică*“, care ar fi să ofere învăţătura despre sănătatea corpului la copii. In estras ea cuprinde: Mamele din clasele înalte au prea mare frică, recurgând prea adese la ajutorul medicinei, pe când copiii dela ţară prin vigoarea lor arată, cât de salutar e tratamentul natural. Prea puţin li se îngădue să guste aerul proaspăt, mai ales iarna, când numai din ferestre participă la plăcerile acestui anotimp. Primăvara însă capătă o coloare de sănătate, de aerul şi soarele ce-i atinge. Caracteristic pentru Jean Paul e, că nu vede nici un pericol în alăptarea copilului de către doice, dacă sunt sănătoase. Rousseau din contră, nu poate în-deajuns înfiera practica aceasta generalizată prea mult în timpul său. De timpuriu trebue fixat timpul mesei şi al somnului; în anii primi ceva mai des. Mai târziu câte o excepţie încă are preţ educativ. Deosebit de important pentru pregătirea vieţii e a nu izola şi feri pe copil de zgomotul zilnic, ci a-l obicinui cu el. Ciai şi cafea să nu guste. Cu creşterea dinţilor pot mânca şi carne.

Femeile, cari trăesc mai mult în odaie, iubesc căldura, voind în consecinţă să îmbrace şi îngrijască şi pe copiii lor mai călduros. Ele contrazic cu aceasta naturei, care „trimite goi pe copii în lumea rece“. Mişcarea veselă are să înlocuiască căldura externă. Temperatura odăii să fie iarăşi moderată. „Cei mai rezistenţi oameni trăiesc în ţările moderate, cari variază căldura cu frigul“. Copiii să umble desculţi. Moda fetiţelor să fie condusă numai de principii higienice. Cu oţelirea corpului Jean Paul nu voieşte atât prelungirea vieţii, cât pregătirea lui în contra neplăcerilor şi asigurarea veseliei. De aceea recomandă el băi răci şi câte odată o udătură bună de ploaie „până la piele“. O critică deosebită găsim în Levana contra aplicării femeilor de a opera cu mijloace medicale bazate pe propria lor înţelepciune. La vindecarea rănilor însă ele sunt cu mult mai dibace decât doctorii.

Exerciţiile corporale sunt preferabile pentru copii. „Mann sollte einen Knaben wochenlang klettern, voltigieren, schwimmen,

---

Având în vedere, că acestea cărticele ca ştiinţă naturală contribue la îmbogăţirea sufletului cu felurite idei şi gândiri, cultivă interesul empiric, interesul estetic, interesul religios, părerea mea este, că acestea cărticele, pe lângă observările făcute, în întregime sunt potrivite pentru copii şi copile dela 10—12 ani, adecă pentru cei din anii IV—VI dela şcoalele noastre elementare din sat şi din oraş.

3. *S. Smiles*: *Caracter, purtare şi statornicie,* traducere de Maria Negulescu, operă absolut necesară să fie cetită de către tineretul român. Să estinde pe 134 pag. (octav). Preţul 60 bani.

Cartea e împărţită în trei capitole. Să începe cu introducerea „ajutăte singur“, unde să arată, că omul dacă voeşte a exista trebue azi să desfăşure o muncă cu mult mai mare ca altădată, în schimb însă se poate ridica la înălţimi sociale. Cine voeşte din toate puterile, acela şi poate. Arată, că funcţionarismul e o plagă, care a pus pe gânduri pe oamenii de stat români. Să caută acuma mijloace de a îndrepta tinerele generaţii pe alte căi, decât calea prea umblată a funcţionarismului.

Industria şi comerciul au nevoe de forţe şi de iniţiative, pe cari generaţiile tinere trebue să i-le dea.

Nemulţămirea e un factor însemnat al progresului. Cine e nemulţămit cu ce are, caută să capete mai mult. „Self-help“ stârneşte nemulţămirea, punând faţă în faţă cu starea umilă a celui lipsit de voinţă strălucirea oamenilor energici.

Cap I. Caracter, purtare şi statornicie, tratează biografiile unor oameni mari, cu deosebire a oamenilor de caracter, cari sunt foarte folositoare şi instructive, ca călăuze şi stimulent. Ne învaţă să ne purtăm bine, să gândim drept, să lucrăm cu energie la binele nostru şi la al altora.

Să pot compara cu evangelia. Invăţaţii cei mari, literaţii cei mari, artiştii cei învăţaţi, n'au aparţinut niciodată unei clase sociale, sau unei trepte a erarhiei sociale. Au eşit fără deosebire din toate clasele, din toate treptele, din atelier şi dela plug, din colibă şi din castel. Unii din cei mai mari apostoli ai dumnezeirii au eşit din cele mai din urmă rânduri ale poporului. Cei mai săraci s'au ridicat câteodată în locurile cele mai înalte. Intre cei mai vestiţi astronomi găsim pe *Copernic*, fiul unui brutar polones, pe *Képler*, fiu de cărciumar german şi chiar el slugă la cărciumă, ş. a. cari cu toate împrejurările nepriincioase, contra cărora avură a lupta dela primii paşi în viaţă, ca oameni eminenţi îşi făcură prin singurul exerciţiu al făcultăţilor lor o reputaţie trainică şi solidă, pe care toate bogăţiile lumei n'ar fi putut'o plăti. Bogăţia putea să le facă pedecă mai mare decât sărăcia în sânul căreia erau născuţi.

Abatele de Hautefeuile, fisician şi mehanic distins, era fiu de brutar din Orleans. *Cristofor C.* a fost fiul unui dărăcitor de lână dela Genua. *Augustin Tierry* era artist. Când era în inima lucrurilor sale îşi perde vederea, apoi sănătatea, dar nu perdu dragostea adevărului. Ajunse mai târziu în aşa stare, de-l purta de braţe din o cameră în alta, şi curajul nu-l părăsi zicând: „Am dat ţării mele ceeace-i dă soldatul schilodit pe câmpul de luptă“ ş. a.

Cap II. Fundatorii industriei, arată că numai munca şi ştiinţa sunt stăpânitorii lumei. *Bernard Palissy*, fiu de părinţi săraci, sticlari, deşi n'a fost la şcoală, învaţă a picta pe sticlă, se desemneze, mai târziu învaţă să scrie şi să cetească. La 18 ani să duce prin Francia, Germania, Flandra, a ajuns inginer şi artist. Inventează olăria smălţuită.

Böttgher, un Francez din părinţi săraci, a descoperit porţelanul dur.

Iosiah Wedwood, căruia Englitera îi datoreşte înfiinţarea manufacturii de olării din Staffordshire, ş. a.

Cap III. Inventatori şi producători. Denis Papio, Francez, a aflat pompa de foc. *Iames Watt*, fabricant de instrumente de matematici. Erau ei oameni mai învăţaţi ca I. Watt, dar nu se găsea nici unul, care să lucre aşa de stăruitor la ceeace are să serviască pentru întrebuinţări practice. I'şi cultiva cu mare grijă atenţiunea inteligentă. Watt ca copil amesteca ştiinţa cu jocurile.

Boulton, din părinţi foarte săraci, a fost la început un simplu fabricant de nasturi, ajunse mai târziu un om învăţat şi bogat, s. a. ca *Richard Arkwright, Iacguard, Vancanson, Fhillipe de Girard, Iosué Heilmann*, cari din oameni de rând au ajuns la vază şi bunăstare.

Acesta e cuprinsul pe scurt al acestei cărţi. Insemnătatea pedagogică din punct de vedere formal e: cultivă voinţa, desvoaltă judecata, nobilitează sentimentele, pentrucă prin exemple vii arată ce e nobil şi sublim, deşteaptă aspiraţiuni spre ce e adevărat şi bun, îndreaptă voinţa spre moralitate şi formează caracterul. Desvoaltă sentimentul religios, se va întări în copii credinţa în provedinţa divină, care înţelepţeşte şi guvernează, nu numai soartea omului, ci şi destinele omenimei.

Insemnătatea pedagogică din punct de vedere practic e: educă pentru viaţă.

Atât fondul, cât şi forma externă şi internă, nu se pot escepţiona. E potivită pentru copii dela 12—15 ani, sexul bărbătesc, atât pentru cei dela sate, cât şi pentru cei dela oraşe. E potrivită şi pentru elevii din clasele inferioare dela gimnasii, reale şi civile.

Cebea, la 19 Iuniu 1912 v.

Petru Rusu,
înv.

weltlaufen, ballspielen und kegeln lassen". In aceste şi altele la fel se cunoaşte foarte clar influinţa educaţiei fizice a lui Emil.

Educaţia intelectuală încă nu este tratată într'un mod sistematic în „Levana". Noi vom releva aici aceea ce i caracteristic pentru pedagogia poetului. Insă aceasta e condiţionată de principiile *psihologice*, pe cari le împărtăşia Jean Paul. In această privinţă el încă se pare influinţat de certele psichologice ale sec. 18, între determinişti şi indeterminişti, cari tratau copilul ca un caracter inteligibil cu nemărginită libertate transcedentală, precum şi între ceice afirmau, că sufletul e o comoară de dispoziţii înăscute, contrar celorce susţineau, că el e aşa zicând o „*tabula rasa*". Ca şi Iacobi, autorul nostru admitea, că al 2-lea izvor important al cunoaşterii nemijlocite, pe lângă apercepţia simţuală e — *intuiţia raţională*. Aceasta ne dă desluşire despre „natura obiectelor transcedentale", pe când ceealaltă ne informează despre lucrurile lumii externe. Fiindcă ea, intuiţia, — nu este luată din experienţă, de oarece ea revelează mai mult lucruri supranaturale şi nu de cele empirice, de aceea ea nu poate rezulta din şi prin viaţa noastră pământească cu încetul, ci toate productele ei de cunoaştere le aflăm date deja la naşterea copilului. Astfel acceptă Jean Paul o mulţime de comori sufleteşti *înăscute*. Ideea adevărului şi frumosului, a libertăţii şi moralităţii, a absolutului, a unei fiinţe divine, a infinitului, a eternităţii şi nemuririi, a raţiunii şi conştiinţii, a dragostii şi a limbii, le aduce pe lume omul ca o desteritate de a percepe, a simţi şi voi. Cu deosebire este el bogat în dispoziţii morale şi religioase, căci „se pot naşte capete fără dispoziţii înăscute, dar nu inimi fără de acestea". O întreagă metafizică religioasă doarme în copil. Şi anume, el are numai dispoziţii spre bine. Nevinovat intră copilul pe lume, de aceea nici când nu poate fi ţinut el decât de prea bun şi curat.

(Va urma).

Din Orăştie.

Pregătiri pentru adunarea generală a „Asociaţiunii".

Pregătirile pentru serbările „Asociaţiunii" fixate pe 1/14 Septemvrie c. sunt în toiul lor. Vom avea cu acea ocaziune, cum s'a amintit deja, o expoziţie ce o vor aranja: Reuniunea de meseriaşi, Reuniunea economică şi Atelierul de ţăsătorie de aici. Lucrările meseriaşilor, lucrările atelierului de ţăsătorie, decurg în curs grăbit. Doamnele şi d şoarele s'au constituit în comitet, în frunte cu doamnele Victoria Dr. Erdélyi, Aurelia Boldea, Victoria Domşa şi Maria Moţa. Expoziţia de ţăsături ce o vor aranja, va consta din două secţii, una a ţăsăturilor pregătite în atelier şi una a obiectelor adunate dela ţărancele din jur. Intre multele angajamente ce le-au luat doamnele şi domnişoarele e şi acela, că în ziua primă a serbărilor vor vinde flori, în favorul „Asociaţiunii".

Dintre punctele serbărilor e de remarcat conductul etnografic şi petrecerea poporală ce se proiectează. Intelectualii din comunele din jur au fost întruniţi în zilele trecute în Orăştie şi au decis unanim, că cu dragă voie îşi dau concursul pentru toate serbările şi mai ales pentru acest punct din program. Să sperăm, că vedem un conduct etnografic cât mai frumos, dacă va fi timpul favorabil. Vom avea călăreţi, căluşeri, ni se vor prezenta nunta, claca, şezătoarea ţărănească, cântece, jocuri etc. Vom avea astfel ocazie să vedem datinele, o parte mare a vieţii noastre dela sate, şi vom putea dovedi legătura ce este şi trebue să fie între intelectuali şi poporul nostru. Petrecerea poporală va fi în dealul lui Vlaicu (dealul mic).

Prima seară vom distrage publicul cu concert, dat de Reuniunea de cântări de aci. Vom avea puncte de forţă: „Mama lui Stefan cel mare" de Dima şi „Inşiră-te Mărgărite" de Domide, ambele cu acompaniament de orchestră. In fine vom avea ca solistă în aceste piese şi în puncte separate pe cântăreaţa noastră bine apreciată, doamna Veturia Triteanu.

Vom da a doua seară o petrecere cu joc. Costumul naţional va fi bine văzut. Aranjatorii s'au îngrijit deja să întrunească ceata tinerilor de bună speranţă.

In general, cam acesta e programul modest al serbărilor. Era în plan sborul lui Vlaicu, era în plan o producţiune teatrală, cu concursul unei trupe mai mari dela teatrul naţional, în frunte cu Z. Bârsan, sau o producţiune teatrală cu concursul Societăţii de teatru, era să avem ca solist pe G. Folescu, baritonul dela teatrul naţional, ba şi alte prestaţiuni artistice, dar toate s'au abandonat, ca să nu se facă spese mari şi să prea exploatăm lumea în aceste vremuri grele.

Cu ocazia serbărilor foile locale „Cosinzeana" şi „Libertatea" vor apărea în număr festiv, cuprinzând întreg programul.

Aceste sunt lucrările ce decurg, aceste sunt momentele de plăcere şi prezentare, ce să proiectează pentru serbări. Interesul din partea lumei externe e mare, căci deja s'au anunţat mulţi oaspeţi angajându-şi cvartire pe la hotele. Comisiile concrezute cu diferitele lucrări de aranjare sunt în deplină lucrare. Ceice doresc să ia parte la serbări, să-şi anunţe participarea până în 8 Septemvrie c. n. pe adresa Dr. Romul Boca, adv. în Orăştie-Szászváros, amintind, că voiesc să aibă cvartir la hotel, sau la casă privată, şi că vor lua parte la banchet. Acesta e programul serbărilor noastre. Interesul se arată mare din toate părţile. Sperăm deci, să ajungem la un succes deplin mulţămitor.

Coresp.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Onoraţii membri al despărţământului XII. *Alba-Iulia* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", precum şi toţi sprijinitorii ei, prin aceasta sunt învitaţi la

Adunarea cercuală ordinară,

ce se va ţinea în 18/31 August 1913 la 2 ore p. m., în biserica gr.-or. din *AlbaIulia-oraş*, pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului comitetului; b) pentru censurarea raportului cassarului; c) pentru înscrierea de membri.
5. Disertaţie.
6. Raportul comisiunilor alese sub p. 4.
7. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Alba-Iulia, în 16 August 1913.

Ioan Teculescu, dir. *Enea P. Bota*, secretar.

NOUTĂŢI.

Congresul învăţătorilor e oprit. Congresul învăţătorilor români, convocat pe zilele 24 şi 25 August n. la Cluj, nu se va ţinea, în urma ordinului ministrului de culte şi instrucţiune publică, care nu permite ţinerea lui, din motivul, că: „congresul nu a fost convocat de organele conducătoare ale învăţătorimei confesionale, ci de redactorul unei foi române, deci de un particular, care nu are nici un titlu de drept de a da îndrumări corpului învăţătoresc interesat".

*

Ziua Monarhului. Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele Francisc Iosif I, a petrecut ziua naşterii sale în cerc familiar, sosind în acea zi la Ischl, pentru a'l felicita, fiicele sale Gizela şi Maria Valeria, împreună cu ceialalţi membri ai casei domnitoare. Maiestate Sa le-a primit doririle de bine, apoi s'a dus la capelă, unde singur a participat la un scurt serviciu divin.

*

Inspector suprem al armatei. Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele Francis Iosif I, a numit în ziua naşterii sale, 18 August nou, pe Arhiducele Francisc Ferdinand, moştenitorul nostru de tron, inspector suprem asupra întregei armate austro-ungare, cu dreptul de a o inspecţiona, de a conduce manevrele mari şi de a-şi preface cancelaria sa militară într'o cancelarie, din care se vor conduce în viitor afacerile militare ale armatei întregi.

*

Generali decoraţi. Maiestatea Sa a conferit ministrului de răsboiu, generalului Krobatin, marea cruce a ordinului leopoldin, generalului Georgi, ministru pentru apărarea ţării în Austria, tot crucea mare a ordinului leopoldin, baronului Hazai, ministru de honvezi, ordinul coroana de fier clasa primă, admiralului Hauss tot coroana de fier clasa primă, şi generalului Potiorek ordinul leopoldin, crucea cea mare.

*

Cadeţi noi. Şcoala de cadeţi din Sibiiu au absolvat'o anul acesta numai doi elevi români: Nicolae Fleşiariu, şi Titu Pahone. Primul a fost împărţit de serviciu la regimentul 83, al doilea la regimentul 41 de infanterie, ca cadeţi, cu rangul ce li se socoteşte dela 1 Septemvrie n. c.

*

Medicul Monarhului. Domnul Kerzl, medicul de curte al Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, a fost distins în ziua naşterii M. Sale cu titlul de consilier intim al M. Sale.

*

Atentat. Luni, în ziua Maiestăţii Sale Monarhului, comisariul regesc din Croaţia şi Slavonia, baronul Skerlecz, a luat parte la serviciul divin din catedrala din Zagreb, şi când a eşit din biserică cineva a descărcat revolverul asupra lui. L'a vulnerat în braţul drept. A fost dus imediat la clinică, unde a fost scos glonţul din braţ şi rana a fost pansată. Rănirea e uşoară. Atentatorul e un muncitor, venit acuma din America. A fost prins şi arestat.

*

Manevrele sunt contramandate. După un ordin al Maiestăţi Sale, Monarhului nostru, datat din 16 August n. manevrele cele mari nu se ţin în anul acesta, din următoarele trei motive: pentru a se face economii, după ce destule cheltueli s'au făcut cu mobilizarea parţială din iarna trecută, pentru a fi scutite trupele de holeră, care tot mai tare să lăţeşte şi la noi, şi pentru a nu îngreuna poporaţiunea, care a avut mult de suferit în anul acesta pe urma multelor esundări.

*

Vânătoare de mistreţi. Se scrie din München, că pe moşia unui aristocrat din apropiare s'a aranjat zilele trecute o vânătoare asupra mistreţilor, cari făceau mari stricăciuni. Stăpânului casei, care a aranjat vânătoare, i-a succes să ochieze un mistreţ, şi a descărcat puşca asupra lui, dar nu l'a nimerit de moarte. Mistreţul s'a repezit atunci asupra unuia dintre oaspeţi, pe care l'a vulnerat rău cu colţii, până au putut sosi ceialalţi, ca să-l scape de primejdie, omorând mistreţul. In urma acestei nenorociri vânătoarea a fost sistată.

*

Duel. Contele Tisza, ministrul president ungar, s'a duelat Mercuri cu marchizul Palavicini. Ambii duelanţi au fost răniţi, însă uşor. După duel duelanţii s'au împăcat.

*

Deraiare de tren. Trenul accelerat, care circulează între Roma şi Neapole (Italia) a deraiat. Dintre călători trei au rămas morţi, iar nouă sunt greu răniţi. Nenorocirea s'a întâmplat noaptea.

*

Pentru meseriaşi. Acum de curând decedatul *Ioan Vişa* a testat, dupăcum suntem informaţi, şi pe sama Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu suma de 2000 cor.

*

Domnul Victor Tordăşianu, care de prezent se află în Viena, roagă pe toţi aceia, cari i-au adresat serisori în săptămânile din urmă, să iee act despre această absentare a sa din Sibiiu, care poate că va dura încă timp îndelungat, şi acestei împrejurări se atribue faptul, că la scrisorile lor n'au primit răspuns.

*

A murit de bucurie. Un muncitor sărac din Boemia, tată a 11 copii mici, a primit zilele trecute ştirea, că o rudenie îndepărtată, care plecase de mult la America, a murit acolo şi i-a testat o avere de 200,000 de dolari. Când e cetit bietul om scrisoarea, în care i-se făcea aceasta împărtăşire, a început să tremure şi a căzut mort la pământ. Bucuria cea mare i-a pricinuit o apoploxie de inimă.

*

Tutunul omoară microbii. Multe lucruri rele s'au spus despre tutun şi despre fumători, dar acum încep oamenii să vorbească şi de bine aceasta plantă. Anume s'a făcut constatarea, că fumul de tutun omoară mulţi microbi din gura şi din gâtul omului fumător, ferindu-l de multe boale. Acuma apoi, când se scrie atât de mult despre holeră, se spune, că fumătorii sunt cei mai puţin expuşi pericolului de a căpăta holera, pentrucă fumul de tutun omoară şi microbii holerei. Ergo, să fumăm!

Cărţi şi reviste.

Din vremile prorocilor, cuvinte pentru zilele de azi. Predică rostită de protopopul gr. cat. român al Clujului Dr. Elie Dăianu. Retipărire din „Solia Satelor". Preţul 12 fil.

*

Candela, foaie bisericească literară, redactată cu concursul mai multor preoţi din arhidieceza Bucovinei de prof. universitar Dr. Vasile Georghiu şi arhimandritul A. A. Manastyrski. Anul 32, numărul 8 pe luna August. Cuprinsul e următoriul: Dr. Stefan Saghin, Materialismul ca sistem filosofic. Dr. Vasile Tarnavschi, Exodul. Vartolomei Măzăreanul, Cuvânt în ziua anului nou. Dr. Ioan Puiul, Tratatul S. Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei. Text rutean. Comunicări scurte. Intrebări. Cronică. Apare în Cernăuţ. Abonamentul 8 coroane pe an.

*

Wilhelm Tell, dramă istorică în 5 acte, de Fr. de Schiller, tradusă în versuri şi în forma originală de *St. O. Iosif*, cu două portrete, Schiller şi Iosif, şi cu o hartă geografică a Elveţiei. Introducere şi esplicări de Horia P. Petrescu. Piesă remunerată din partea societăţii pentru fond de teatru român. Braşov. Editura Ioan I. Ciurcu. Preţul 90 fileri, plus 10 fil. porto.

Aviz.

Pentru a putea încheea socotelile despre congruă şi cvincuenii respective ajutoare asemnate pe sama clerului nostru din arhidieceză pe Sem. II. 1913, — parohii, cari nu şi-au ridicat încă aceste dotaţiuni, sunt recercaţi a trimite cvitele fără amânare, „Oficiului cassei arhidiecezane".

Din public*).

Mulţămită publică.

Din prilejul concertului împreunat cu producţiune teatrală şi dans, aranjat de inteliginţa din Lancrăm Dumineca în 10 August st. n. au binevoit a suprasolvi următorii domni:

Dr. Emil Sabo, prof. 5 cor. T. Muica preot 2·50. Vasile Vasilca notar 3·50 cor., Zaharie Mihălţan preot, Danil Petraşcu notar, Iacob Stânca teol., Nicolae Stanciu crişmar, Simion Petraşcu, Avram Oarga crişmar câte 1 cor. Virgil Hăţăgan, preot 50 fil., Ioan Bucur, înv. pens. 40 fil., Ioan Ordean, cojocar 20 fil.; şi-a rescumpărat invitarea Simion Trifan cu 2 cor.

Venitul total al petrecerii a fost de 193 cor. din care subtrăgându-se spesele de 133 cor. a rezultat un profit curat de 60 cor. cari sau trimis institutului financiar „Ardeleana" din Orăştie spre a se destina fondului ziariştilor.

Onoraţilor domni contribuenţi le exprimăm şi pe calea aceasta călduroase mulţumite.

Lancrăm, în 16 August 1913.

Comitetul aranjator.

Nr. 1456—1913. (215) 1—3

Concurs de oferte.

Pentru provederea *Internatului Şcoalei civile de fete* a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" (aproximativ 60—80 eleve şi 10 persoane conducătoare şi ajutătoare) cu *carnea, unsoarea, franzelele, pânea, făina şi lemnele* necesare (60—70 stânjini à 4 m. cubici) pe a. şc. 1913/14, se publică concurs de oferte. Liferanţii, cari voiesc să ia parte la acest concurs, au a-şi înainta *ofertele lor închise* la biroul „Asociaţiunii" (Str. Şaguna, Nr. 6), până în 25 l. c. n. Ceice vor primi liferarea, vor avea să depună o cauţiune de 200—500 coroane, în bani sau în efecte.

Sibiiu, 16 August n. 1913.

Prezidiul „Asociaţiunii".

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători.
2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
3. Spre *Vinţul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.
6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.
7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna:* 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.
2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Szebenvármegye alispánjától.

8847/1913 alisp. sz. (216) 1—3

Versenytárgyalási hirdetmény.

Szebenvármegye közigazgatási bizottságának 1759/913. sz. a. kelt rendeletével Dolmàny — Vurpód — Ujegyházi th. közut 15—16 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó munkálatok engedélyeztetvén ezen munkálatoknak vállalati uton való biztositása céljából 1913. évi szeptember hó 9 ik (kedd) napjának d. e. 11 órájára Szebenvármegye alispánjánál a kis ülésteremben tartandó zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 órájáig annál is inkább adják be, mivel későbben érkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelemba vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt és az ajánlati összegnek 5%-át kitevő bánatpénznek a nagyszbeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

Az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azen ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat az illetékes és iparkamara által kiállitott bizonyitványnyal igazolni.

A szóban forgó és fentebb megjelölt munkálatokra vonatkozo tervek és egyébb iratok a nagyszebeni m. kir. építészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők, ahól is az elöirányzati költségvetés ivenként egy (1)-koronáért megkapható.

Nagyszeben, 1913 évi augusztus hó 19 napján.

Fabritius
alispán.

Nr. 600/1913. (211) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din parohia **Sântă Măria**, protopresbiteratul Ungurașului, să escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 coroane dela popor prin repartițiune, iar restul după recerințele legii școlare din 1913 se va cere dela stat pe care însă la cazul de denegare parohia nu se obligă al solvi.

Cvartir în casele parohiale până la edificarea altor case, apoi în edificiul școlar.

Concursele instruate conform normelor prescrise sunt a se înainta în terminul precis la oficiul protopresbiteral al Ungurașului.

Concurenții înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Dumineeă sau sărbătoare pentru a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Dela concurenți se cere a instrua elevii în cântările bisericești și ai conduce în fiecare Duminecă și sărbătoare la biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Fizeșsânpetru, 30 Iulie (14 August) 1913.

Oficiul protopresbiteral al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 750/1913. (208) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea a **2 posturi** de învățători dela școala confesională gr.-ort. rom. din comuna **Ludoș**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Salar fundamental: a) dela biserică câte 600 cor., b) dela stat câte 400 cor.
2. Relut de cvartir câte 50 cor.
3. Relut de grădină câte 20 cor.

Concurenții sunt deobligați, pe lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, a conduce în sărbători și Dumineci elevii la biserică, precum și a instrua elevii și adulții la cântări în cor.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu proropresbiteral în terminul indicat, iar concurenții să se prezinte în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Mercurea, 31 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 323/1913. Of. pp. (214) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala elementară confesională gr.-or. română din **Ciceu-Corabie** prin aceasta deschide concurs cu termin de **15 zile** computate dela prima aparițiune a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar anual 1200 cor., din cari 400 cor. din repartiție de pe popor și 800 cor. din ajutor de stat, acordat și uzat deja și de învățătorul de până acum, cvartir în școală și grădină.

Alesul învățător este dator a propune și religiunea, a instrua pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetițiune în cântările bisericești, ai conduce la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei la sf. liturgie.

Concurenții au a-și așterne rugările concursuale, intruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Deș în terminul deschis și cu prealabila mea încunoștiințare a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 495/1913 (205) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor invațătorești dela școalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bucium-Cerbu,** cu salar de 400 cor. din repartiție, restul se cere dela stat, cvartir și grădină în natură și lemne de foc 2 stânjini.

2. **Bucium Muntari**, cu salar de 600 cor., iar restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină.

3. **Trâmpoiele**, cu salar de 800 cor. din repartiție, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școalei, lemne de foc și relut de grădină.

Invățătorii aleși sunt datori a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la Sf. liturgie.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 26 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 301/1913 (193) 3—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia noastră de clasa I (prima) **Gălațe**, în tractul protopresb. a Bistriței, pe temeiul ordinului Prea Ven. Consistor de dto 18 Iunie a. c. Nr. 7383 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei preoțești, dar cu observarea dispozițiilor din § 26 a regulamentului pentru parohii.

Dela concurenți se cere cvalificațiunea completă pentru parohii de clasa primă.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare se vor înainta, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bistrița (Besztercze) iar reflectanții la acest post cu prealabila încuviințare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta, respective și slugi sf. liturgie.

Bistrița, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

Caut pentru prăvălia mea de spițerie și mixtă

doi învățăcei

din familie bună cari au absolvat barem 1 cl. gimnazială și posed bine limba maghiară.

Traian Baicu
(198) 3—3 comersant în Zalatna.

Nr. 9795 Plen. 1913. (210) 2—3

CONCURS.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu dă în întreprindere pe calea licitațiunii publice minuende zidirea unui gimnaziu nou în Brad, și anume:

I. Lucrările de pământ, de zid și beton.
II. Pietrărie.
III. Dulgherie.
IV. Lucrul de învălit.
V. Lucrul de tinichigiu.
VI. Lucrul de tâmplar.
VII. Fierărie și lăcătușerie.
VIII. Lucrul de văpsit.
IX. Lucrul de geamgiu.
X. Lucrul de zugrav.
XI. Lucrul de bazalt și teracotă.
XII. Rolete de pânză.

pe lângă următoarele condițiuni:

1. Lucrările zidirii au să fie începute imediat după încuviințarea licitațiunii și au să fie combinate astfel, ca zidirea cel mult până în 31 Iulie 1915 să poată fi predată destinațiunii.

2. Ofertele sunt a se înainta în scris numai pentru întreagă lucrarea până la 1/14 Septemvrie a. c. la subscrisul Consistor, stabilindu-se eventual o sumă în paușal, pentru care se poate face.

3. Oferenții nu au să depue cauție în schimb însă li se va detrage din sumele ce li se vor plăti pentru lucrările efeptuite 5% ca garanță și încă 5% până după colaudare.

4. Oferenții pot fi numai arhitecți diplomați sau persoane cari au drept a zidi edificii cu etaj.

5. Condițiunile generale detailate, cum și planurile zidirii se pot vedea la subscrisul consistor și la arhitectul consistorial Ioan Pamfilie în strada Sării Nr. 23, dela care se pot căpăta estrase după planuri și devize pe lângă suma de 20 cor.

6. Ofertele se pot face numai pe tipărituri originale și sumele finale să fie scrise cu cifre și cu litere.

7. Consistoriul își rezervă dreptul a alege dintre ofertele presentate, în mod liber și fără considerare la suma finală, acela care-i convine, eventual a publica concurs nou de licitațiune.

Sibiiu, din ședința plenară a conzistorului arhidiecesan, ținută la 29 Iulie v. 1913.

**Consistorul arhidiecezan
gr.-or. român.**

Apa minerală naturală
„HEBE“
din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuințează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute și cronice de stomac și intestine;
b) la dispepsie nervoasă;
c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;
d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;
e) la catarh de beșică și rărunchi;
f) la haemorrhoide;
g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Prețul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu și jur la băcănia

(142) 10— N. ONIȚIU, Sibiiu.

Nr. 820/1913 (218) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională română gr.-or. din comuna **Cetatea de baltă** se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., și anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan. Pentru rest s'a cerut ajutor dela stat.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cvartir o odae în edificiul școalei și pentru grădină 10 cor.

Să cere ca alesul învățător să conducă elevii în biserică și se cânte cu ei la liturgie.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopopesc (u. p. Küküllővár) și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică.

Cetatea de baltă, 6 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 480/1913 (213) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători dela școalele noastre confesionale din comunele mai jos înșirate, se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

1. **Vărmaga** cu salar 800 cor. din repartiție, — restul se va cere dela stat. Locuință în edificiul școalei și lemnele de încălzit în natură.

2. **Sulighete** cu salar 1000 cor. din repartiție, — restul se va cere dela stat. Cvartir natural și grădină.

Cererile de concurs însoțite de documentele recerute să se aștearnă la subsemnatul oficiu în terminul susindicat. Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei, — și au a se prezenta în comuna respectivă pentru a face cunoștință cu poporul.

Deva, la 27 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 826—827/1913 (207) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele confesionale poporale române, mai jos arătate în protopresbiteratul Făgăraș se publică concurs, cu termin de **15 zile** pe lângă următoarele emolumente:

1. **Părău**, salar 600 cor. din repartiție, în care se socotește și cele 5% după dare, restul se cere dela stat cvartir natural, iar pentru grădină 20 cor.

2. **Comana inf.** salar 600 cor. dela popor, restul se cere dela stat pe baza documentelor alesului, cvartir în natură, pentru grădină 20 cor.

Alesul va avea a înființa cor bisericesc cu elevii școalei de toate zilele și de repetiție. Are a conduce la biserică copiii în Dumineci și sărbători — și a conduce corul dând răspunsurile la sfta liturghie, iar la cas de lipsă în sărbători a înlocui pe cantor.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta la terminul prescris oficiului protopopesc Făgăraș.

Concurenții au de a se presenta înainte de alegere, în vre-o Duminecă la biserică.

Făgăraș, la 30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Pentru Librăria arhidiecezană din Sibiiu se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei și librăriei, indicând totodată și pretensiunile lor, pe lângă cari își oferă serviciul.

La o învățătoare maghiară se primesc

băieți în cost.

Tot aci se vor putea instrua privat băieți de școale elementare, civile ori gimnaziale. (217) 1—2

Adresa la administrația foii noastre.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian,

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 13/26 August 1913. *Nr. 84.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleșiariu,**
maior ces. și reg. în retragere.

II.

Ni-s'a dat așadară din partea congresului din Berlin tot ce ne trebuia pentru împlinirea misiunei noastre. Aveam creată gata o situație splendidă. Ne era indicată facerea podului, peste care trecând, influența noastră putea să se extindă departe, departe. Nimica nu mai împedeca realizarea principiului nostru fundamental, că în extinderea spre sud-ost se basează poziția de mare putere a monarhiei, dupăcum o spune aceasta și celebrul profesor german de istorie dela universitatea din Lipsca, domnul Paul Herre, în opúl său monumental „Handbuch der Politik“ (Berlin, 1912).

Cred, că am expus destul de clar și precis, care era misiunea noastră în Balcani, și am arătat și șanzele splendide pe cari le aveam pentru executarea ei cu succes. Și trebue să ne doară inima, când vedem astăzi numai ruinele acestor planuri frumoase și speranțe nimicite. Iar durerea fiecărui patriot îngrijorat de soartea și viitorul monarhiei trebue să se îndrepte spre „Ballplatz“-ul din Viena și către clica oligarhică din Budapesta, contrară imperiului, clica care comandează astăzi pe linia întreagă. Ea e cauza întregei calamități și ea a fost totdeauna, și în trecut, pentrucă ea nu a avut nicicodată pricepere și simț pentru sacrele interese ale întregei monarhii, ci precum a accentuat și contele Tisza în nenorocita sa vorbire asupra politicei noastre externe, de decenii n'a voit să știe nimica de o politică balcanică, ci exclusiv numai de prea din destul cunoscuta idee de stat maghiar și de întemeerea statului unitar național maghiar, pe ruinele Germanilor, Slavilor și Românilor din Ungaria, și în contul imperiului întreg.

Cum s'a întâmplat voluntara și neînțeleasa renunțare dela Sangiac și dela dreptul de supraveghiare asupra țermului muntenegrean, în înțelesul paragrafilor 25 și 29 din tratatul dela Berlin, cu ocaziunea anexării Bosniei și Herțegovinei, înainte cu patru ani, din partea ministrului de atunci de externe Aehrenthal, — e lucru de notorietate publică. Ce rol a avut atunci Rusia în chestia aceasta și ce triumf a secerat excelenta diplomație italiană asupra acestei mari înfrângeri diplomatice cu care ne-am ales noi, se poate apoi vedea din vorbirea lui Tittoni (ministrul de externe al Italiei) rostită în camera italiană în 3 și 4 Decemvrie 1909. Ințelesul e pe scurt acesta: „Să mulțumim lui Dumnezeu, că am scăpat de acești doi paragrafi, cari ne apăsau ca un munte. Pentrucă *ce cale deschisă avea până acum Austria!* Nouă ne mai convine anexiunea Bosniei și Herțegovinei fără acești doi paragrafi, decât susținerea paragrafilor fără anexiune!“.

Cuvintele acestea spun mai mult decât volume întregi și arată mai bine mărimea înfrângerii noastre și mărimea învingerii contrarilor noștri.

Și totuși, se puteau îndrepta lucrurile. Dar deodată apare pe plan în anul trecut criza balcanică, care își cerea rezolvarea ei definitivă. Noi *n'o cunoaștem!* Ca dovadă ne servește documentul oficios despre predarea Sangiacului în stăpânirea Turciei, nota oficioasă a cabinetului dela Viena, trimisă guvernului turcesc în 6 Octomvrie 1908. In ea se vorbește despre convenția legată cu sublima Poartă întru executarea paragrafului 25 din contractul dela Berlin, cu privire la Sangiacul Novibazar, dat în grija ambelor părți, ca în comun, cu trupe austriace și turcești, să susțină aci ordinea, apoi se continuă nota din cuvânt în cuvânt astfel:

„Ne-a succes, după 30 de ani, se restabilim ordinea și să asigurăm pacea europeană. Astăzi, când inaugurarea unei noue ere politice în Constantinopol pare a fi iminenta prevestire a unui viitor mai bun pentru Turcia, *speră* Austro-Ungaria, că îi va succede Porții, ca *singură să susțină ordinea în Sangiac*, împlinind în ținuturile acestea o misiune, pe care până acuma aveau să o facă în bună cooperare ambele guverne“...

Preaînaltul rescript adresat ministrului de externe Aehrenthal și protocolul din Constantinopol conțin în puține cuvinte renunțarea la această provință. Lucrul principal e însă *motivarea*, dată mai sus, a acestei renunțări, și presupunerea accentuată în mod categoric în nota cabinetului din Viena, care a făcut să urmeze renunțarea, anume, că Turcia va putea acum *singură* se susțină ordinea în Sangiac.

Ministrul de externe Aehrenthal sigur că în bună credință a procedat astfel, anume, în credința, că noua Turcie, care primise și o constituție, va exista și mai departe și va forma un sprijin pentru noi. Și *aici* e greșala. Dar greșala făcută sub o astfel de presupunere poate fi iertată. Nu e de iertat însă greșala urmașului său, a contelui Berchtold, care n'a ocupat iarăși cu trupe de ale noastre Sangiacul imediat cum s'a văzut, în mod neîndoelnic, că Sangiacul nu va putea fi apărat numai de Turcia, că deci presupunerea cuprinsă în documentele oficioase nu există, nu se adeverește.

Era dat cazul, ca § ul 25 din contractul dela Berlin să-și primească iarăși valoarea sa întreagă; iar Austro-Ungaria, prin ocuparea de nou a Sangiacului Novibazar și-ar fi apărat nu numai interesele proprii, ci și punctul de vedere al puterilor europene pe deplin, dupăce Europa consimțise în mod tacit, ca concepția aceasta să primească întrupare, prin faptul, că în anul trecut, înainte de a isbucni răsboiul, a stabilit principiul *menținerii statului quo* și a declarat, că nu va permite absolut nici o schimbare de teritor, ceeace însemna, că pentru Europa formează și Sangiacul un „noli me tangere“, — deci că toate au să rămână așa cum au fost și cum sunt. Și cine a abandonat mai întâi principiul acesta? Contele Berchtold, ministrul nostru de externe! Se poate închipui o greșală mai mare decât aceasta?!...

Nr. 1448/1913.

Convocare.

In înțelesul §§-lor 23 și 24 din statute, membrii *„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“* se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ținea în *Orăștie, în zilele de 14 și 15 Septemvrie n. 1913.*

Programul adunării:

Dumineca, în 14 Septemvrie n. 1913, la orele 10 a. m.

I. Ședința I.

cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru: *a)* examinarea raportului general; *b)* censurarea socotelilor pe anul 1912 și a proiectului de budget pe anul 1914; *c)* înscrierea membrilor noi; *d)* candidarea prezidentului și a membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

I. Raport despre cărțile Mariei Drăgan.

1. Despre portul românesc. Două femei bătrâne, în drum spre oraș, sfătuesc 2 fete de 12 ani, cari vreau să'și cumpere „atlasuri“, să nu'și strice portul cu lucruri din „șatră“, ci să-și „impistreze“ singure cămășile. Patrulogul să închee cu însuflețirea fetelor pentru portul național, care să manifestează prin o poesie — cântec: „Sunt română țăsătoare“.

2. Despre lăcomie. Petru la școală în pausă ia și mănâncă și bucata de mălaiu din traista fratelui său. Fără să vrea să tradează. Dojana tatălui și a unchiului și pocăința micului lacom sunt sfârșitul patrulogului.

3. Despre socialiști. Doi credincioși ai bisericii, cu doi aderenți ai socialismului, discută. Discuția se încheie cu înfrângerea celor cari au cetit bucuros foaia socialistă, regretând în urmă că banii dați socialiștilor pentru ce nu i-au folosit pentru „șândră“? Aveau casa descoperită pe semne.

4. Limba românească. Două fete tinere folosesc în conversație cuvinte, ca: „Mein Gott“ și „Iesus Maria“. Două femei mai bătrâne le persiflează, și prin predarea poeziei (M) „Limba românească“ și fetele să însuflețesc pentru limba mamei lor.

5. Dialog comic. Mătușa e surdă și la întrebările nepoatei da răspunsuri sucite.

Nepoata pleacă fără să se fi putut înțelege cu mătușa ei.

2. Opt piese teatrale.

Cartea aceasta cuprinde 6 triloguri și 2 dialoguri, fără a putea avea pretenția de a să numi „teatre“. Tractează despre: sărbătorile băbești, lene, buna înțelegere, beție, școală, meserii, procese și buna cuviință. Nu insist asupra fiecăreia, căci sunt ca și cele din cartea amintită mai sus. Unul sau doi sfătuitori, doi greșiți, cari să pocăesc sau să lasă convinși la urmă. In dialogul „Despre procese“ unchiul, cu toate că trăește într'un sat cu nepotul, abia după 13 ani caută, sau găsește prilejul de a lumina mintea nepotului și a-i computa spesele avute, egalându-le cu prețul locului improcesuat, din care socoteală reese paguba nepotului de 762 cor.

Nu să putea să se întâlnească unchiul cu nepotul mai curând? Sau nu'l putea convinge unchiul, arătându-i pilde, sau ilustrându-i pățaniile altora?

Dialogul despre meserii e mai bun.

3. Despre recunoștința față de părinții sufletești.

Dialog între mătușa și nepoata. Desvoaltă pilda cu talanții, ca îndemn pentru luminarea minții și cultivarea sufletului. Totodată îndeamnă la recunoștință față de cei ce ne ajută a ne înmulți darurile primite dela Dumnezeu, față de preoți și învățători. Scrierile amintite până acum sunt compuse după acelaș sistem. „Nepoatei“, pornită spre rău, sau având păreri greșite, după pildele, sfaturile și persiflările „mătușei“, „îi pocnește ciutura“ sau „bostanul“ și capacitată promite, de multeori insuflețită, a fi o fată cuminte și mai târziu o mamă model.

Mi-ar plăcea mai bine dacă „nepoatele“ nu ar trece din extrem în extrem. Dacă au fost rele, gureșe, leneșe sau mândre întâiu, le-ași preferi mai rușinate în urmă, fără a face promisiuni prea mari.

Toate piesele au tendința *prea* vădită de-a moraliza, și e știut, că nimeni, nici chiar copiii, nu primesc morala bucuros, și sunt foarte departe de a și-o căuta singuri, respective de a ceti cărți, cari eventual nu ar fi legate de sufletul lor, cari nu le procură plăcere, nu-i înduioșează sau nu-i însuflețește. Cărțile d-șoarei Drăgan ar avea două scopuri. Să să folosească ca lectură, desvoltând gustul de cetit, și predarea pieselor unde e posibil cu scop educativ.

Pentru ca copiii să cetească bucuros, cred că e absolut necesar să ne transpunem în situația lor, să căutăm ce le place și ce înțeleg, să le dăm chipuri din viața lor, scene cari poate și ei le-au trăit, să trezim în ei simțeminte vesele, duioase, să-i facem să simtă milă, curaj ori bucurie, sau să-le arătăm lucruri cari să le aprindă fantasia și să'i captiveze.

Scrierile M. Drăgan nu cuprind decât sfaturi moralizătoare, reguli de bună cuviință, pe cari le aude copilul și acasă și în școală, numai n'are chef să se ție de ele, scrise într'un limbaj prea puțin curgător și vioiu.

Cred, că ar fi mai potrivit, ca autoara să arete copiilor caractere bune sau rele, și să lase copilul ca singur să se atașeze la cutare sau cutare persoană din piesă. Școala să trudește destul pentru a arăta ce e bine și ce e rău, și la tot casul nu-i va fi greu copilului să-și nimerească persoana, care merită simpatia lui.

In ce privește predarea pieselor, mărturisesc, că pentru a produce „efect“ o să dai de pedeci, cari de multeori nu le poți trece. Sunt așa de multe vorbe, proverbe, zicători și poesii, și așa puțină acțiune, încât sărmanii copii desigur privesc de nenorocire, că au mâni și nu știu ce să facă cu ele. In cele mai multe casuri vor sta drept și își vor recita „rolul“ ca pe o lecție. Unde e efectul?

Cărțile sunt scrise pentru copii de 10—15 ani, mai ales pentru fete, dela școala poporală dela sate. N'au vreo valoare educativă, și pentru ca să ocupe un loc în bibliotecile școlare, ar trebui omise multe frase de prisos și scrise într'o limbă mai limpede.

4. Teatre.

Dușmănoasa, piesă I act p. Ajunul Crăciunului. Pers.: Mama cu trei fete, dintre cari cea mijlocie e dușmănoasă, doauă ve-

5. Prezintarea eventualelor propuneri[1].

II. Consfătuirea confidențială (îndată după ședința I.) a directorilor şi delegaţilor din despărţăminte.

Luni, în 15 Sept. n. la orele 9 a. m.

II. Ședința II.

cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general şi propunerile acestei comisiuni.

2. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea socotelilor pe 1911 şi a proiectului de budget pe 1914 şi propunerile acestei comisiuni.

3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.

4. Alegerea prezidentului, viceprezidentului şi membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.

5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.

6. Dispoziţii pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

7. Inchiderea adunării generale.

După prânz la orele 4.

II. Ședința festivă a secțiilor științifice-literare. Conterenţele domnilor Dr. Silviu Dragomir şi Dr. Ioan Radu.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 16 August 1913.

A. Bârseanu, prezident. **Oct. C. Tăslăuanu,** secretar.

---

[1] Eventualele propuneri au să fie înaintate în scris prezidiului Asociaţiunii (Sibiiu str. Şaguna Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Pregătirea clerului nostru.

Imprejurările, cari ne însoţesc viaţa actuală, par a ne pune în faţa celui mai categoric imperativ al muncii şi activităţii, în ce priveşte pregătirea clerului; dar ca mâne se poate întâmpla să trăim momente şi mai certate cu posibilitatea de a duce o viaţă mai firească, şi astfel cu cât vom putea dispune de o preoţime mai pregătită cu atât mai mic va fi numărul celor ce vor sucomba.

Astfel înţeleg eu faptul, că în anul trecut părintele arhimandrit V. Puiu în calitate de director al seminariului „Sfântul Andreiu“ din Galaţi a făcut propuneri într'un memoriu Sfântului Sinod al României şi Ministrului Cultelor, să ia măsuri mai radicale pentru pregătirea clerului român de toate gradele. O propunere cuprindea dorinţa, ca preoţimea română să dispună de o presă şi literatură bisericească mai temeinică.

Dacă părintele arhimandrit a ţinut să ceară aceste lucruri pentru clerul din România, — poate-că cugetându-se şi la noi, — el de sigur s'a gândit, că ele înlătură, mai ales la preoţimea noastră, multe lacune, căci cu ajutorul lor trezim nevoi superioare în clerul nostru.

De fapt avem mare lipsă de o presă şi literatură bisericească temeinică, pentrucă preoţimea noastră nu cunoaşte în deajuns nici rostul şi caracterul ce-l are presa şi literatura noastră bisericească actuală.

Sinodul protopresbiteral al tractului Ilia în anul 1910 a decis în principiu înfiinţarea unei foi poporale de cuprins religios-moral. Prea V. Consistor arhidiecezan în anul 1911 a lansat câte o circulară către toate oficiile protopresbiterale ale arhidiecezei, cu ordinul, ca chestia înfiinţării acelei foi poporale să fie pusă la ordinea zilei în conferenţele preoţeşti şi să se raporteze despre felul, cum crede preoţimea fiecărui tract menirea foii poporale, cuprinsul şi posibilitatea înfiinţărei aceleia.

Răspunsurile ce au venit dela diferitele conferenţe au dovedit, că preoţimea noastră din unele tracte dovedeşte a nu fi înţelegătoarea rostului publicaţiilor noastre bisericeşti actuale. Unii cereau bunăoară, ca „Telegraful Român“ să fie însoţit de un adaus popular, de conţinut moral-religios, iar alţii de adreptul au spus, că nu e lipsă de înfiinţarea acelei foi poporale, căci avem destule, etc.

Chestia privitoare la înfiinţarea foii poporale proiectate încă nu-i rezolvită; dar se vădeşte chiar şi numai din propunerile făcute cu privire la schimbarea ce o doreau cei-ce militau pe lângă părerea de-a se modifica „Telegraful Român“, în opoziţie cu graiul pururea viu prin care nemuritoriul Şaguna a veşnicit programul şi caracterul acestui ziar, — că noi nu ne ştim orienta nici asupra publicaţiilor ce le avem azi cu caracter bisericesc. Iar apoi să hotărăşti, — cum s'a făcut în unele conferenţe, — că înfiinţarea foii poporale de caracter religios-moral e inutilă, şi astfel să iai chestia dela ordinea zilei, înseamnă a nu auzi glasul acelora, cari, nu spre a se face chimvale răsunătoare strigă celor chemaţi, să înfiripeze şi sprijinească o literatură şi presă bisericească mai temeinică.

Că preoţimea pare a fi în indiferentizmul cel mai cras faţă de publicaţiile bisericeşti de azi, o arată şi împrejurarea, că nici o conferenţă n'a scos la iveală, că preoţimea s'ar simţi aptă să lucre la un ziar religios-moral pe seama poporului! Lipsei de orientare şi de dragoste este a se atribui, că abia tractul Dejului s'a aflat, care a decis, că fieşte-care preot are să se provadă cu „Biserica-ortodoxă Română“ şi cu „Revista Teologică“.

Ce să zicem apoi despre ceice abonează numai „Revista Preoţilor“ şi nu cetesc „Revista Teologică“, fie ei absolvenţi chiar şi numai de 5 ani ai seminarului „Andreian“?

Inţeleg, ca generaţia mai veche să se îndeletnicească numai cu cetirea exibiţiilor privitoare la congruă al „Revistei Preoţilor“, căci poate cei-ce o abonează nu sunt pregătiţi pentru abonarea unei reviste, care cere „bătae de cap“ când o ceteşti. Şi la urma urmelor nici nu vor fi mulţi aceştia; dar condamnarea tuturora nu o pot încunjura cei ce bunăoară numai pe vremea anilor de seminar cetesc „Revista Teologică“, de ruşinea profesorului cu care au să dee faţă pela ore. Unii ca aceştia au un idealism foarte îngust, dacă preste tot îl au. Ca răsăritul de apus, aşa e de îndepărtată inima lor de gândul, că vor avea lipsă de mijloace auxiliare cu ocazia rolului apostolesc ce au să-l reprezinte în satele româneşti.

Vor fi crezând poate, că precum apostolii nu aveau reviste bisericeşti, aşa nici ei nu au nici o trebuinţă de ele, şi uită cu totul, că pentru a putea fi vestitori adevăraţi ai credinţei în zilele noastre, trebue să cunoască întreg aparatul apologetic şi pastoral al vremilor pe cari le trăim, căci la din contră ca preoţi nu pot trăi cu actualitatea. Aşa trebue să strălucească acest adevăr în faţa fieşte-căruia preot român, cum a strălucit „Mene, Techel, Fares“ în ochii regelui babilonian, ca astfel să tindem spre a ne câştiga cele necesare, ca mâne poimâne să nu fim mai trişti ca şi când cetim un volum din Schopenhauer, dacă ne vom uita la rezultatul ce l-am obţinut.

*

Nu peste mult un nou an de pregătire se începe pentru viitorii preoţi români. E necesar să-i facem deci a îndrăgi de cum intră în seminar presa şi literatura bisericească, căci altcum nu le va fi drag nici de chemarea preoţească. Spre scopul acesta ar fi necesar, să se introducă şi la societăţile literare ale clericilor noştri un caracter mai bisericesc. Aceasta o înţeleg în aşa chip, ca să se desvoalte o activitate asemănătoare cu a societăţilor bisericeşti-literare ale clericilor de altă confesiune.

Societatea bisericească-literară a teologilor români din Viena încă în anul 1863, deci acum 50 de ani a tradus „Fabiola“ sau, Biserica din Catacombe“ a cardinalului Wiseman, iar când mai acum doi ani s'a tradus din nou, la noi traducerea a fost prezentată ca şi când n'ar fi existat şi mai înainte o altă traducere. Acest fapt îl iau ca un semn al orientării în literatura bisericească ce o avem. Evident deci, că e necesar să introducem şi la clericii noştri sistemul uzitat de societăţile literare-bisericeşti ale altor seminarii. Clericii societăţii „Inocenţiu Micu Clain“ din Blaj în tot anul scot la iveală câte o nouă contribuţie cu privire la editarea de cărţi folositoare clerului şi chiar poporului. Amintesc bunăoară numai traducerile acestea: Bougaud: „Mama Sfântului Augustin“; Toussaint: „Predici pentru misiuni“; Henry Bolo: „Tragedia Calvarului“, cari sunt o podoabă a erei traducerilor în literatura bisericii româneşti.

Ce să zic apoi de clericii seminariilor catolice dela noi, cari au tradus cărţi ca: Broglie: Religia creştină şi istoria religiunilor; Kolb: Chestia socială; Cathrein: Filozofia morală; Didon: Ştiinţa fără Dumnezeu; Wiseman: Ştiinţele naturale în raport cu religiunea etc. etc., cari traduceri arată, că acei clerici au ştiut să folosească timpul pregătirei.

La noi ce s'a lucrat până acuma? Nimica!

E vădit lucru deci, că şi noi am putea începe o activitate în direcţia aceasta, şi am contribui în chipul acesta la îmbogăţirea literaturii noastre bisericeşti.

E adevărat, că nu uşor se scriu cărţi originale; dar vom da traduceri, cari în prima linie sunt necesare, pentrucă literatura bisericească de azi e strâns legată de cea de eri. Ca ori care literatură, are o continuitate firească, şi astfel numai cu ajutorul traducerilor putem face cunoscută această literatură în toate fazele ei preoţilor noştri, şi numai cu ajutorul lor vom putea întemeia apoi adevărata literatură originală. Bine a zis profesorul Constantin Nazarie dela facultatea teologică din Bucureşti, că literatura noastră teologică numai aşa să va îmbogăţi în mod vădit, dacă vom avea în istoria noastră bisericească o eră a traducerilor.

Inrolată fiind tinerimea seminarială la munca de care se însufleţesc clericii altor confesiuni, vom creşte o preoţime, care va şti aprecia rolul presei şi literaturei noastre bisericeşti în totalitatea membrilor ei, iar această preoţime la rândul ei va sprijini mai bine ca acum şi cu obolul ei strădania celor ce se luptă din dragoste curată, ca să pregătească şi cu ajutorul publicaţiilor bisericeşti pe candidaţii la preoţie şi să ţină aprinsă flacăra iubirii de ştiinţă dzeiască în inimile celor ce au deja îmbrăcămintea pentru a intra în cămara mântuitorului.

Mai ales vor avea folos candidaţii de preoţie de traducerea scrierilor, cari le marchează cărările, ce duc spre taina preoţiei şi le arată cum trebue petrecută vremea anilor de seminar, care e cea mai scumpă în viaţa viitorului preot. Ţin să amintesc aici publicaţia profesorului Desiré Mercier dela universitatea din Löwen, care devenise mai pe urmă episcop. Mercier ajungând episcop a ţinut de datorinţa sa primordială să promoveze silinţa candidaţilor de preoţie de-a excela prin sfinţenia vieţii. Astfel sub titlul „Către seminariştii mei“ şi-a publicat în anul 1906 seria de cuvântări, ţinute elevilor din seminarul său, cu scopul de-a arăta ţânta seminarului, al vieţii de preot, rolul, importanţa şi mijloacele prin cari poate să-şi câştige adevăratele calităţi viitorul preot. Am cetit cartea în traducerea unor seminarişti catolici dela noi şi am rămas uimit de puterea convingătoare ce o are. Imi aduc aminte, că într'un loc vorbeşte despre abţinerea clericului dela prea multă vorbă de prisos şi aduce un citat al apostolului Iacob (3, 2): „Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir“, adecă: „De nu greşeşte cineva în cuvânt, acela este om desăvârşit“. Cu ajutorul acestui citat atât de frumos arată, că tăcerea şi munca continuă, — recomandate azi şi de învăţatul englez Carlyle, — sunt în stare de-a desvolta caracterul până la desăvârşirea posibilă. Cum vei putea *asculta* cuvântul lui D-zeu — zice Mercier — dacă vorbeşti fără încetare despre lucruri omeneşti?

Un mare adevăr grăieşte şi involuntar îmi aduc aminte de seminariul unde mi-am terminat studiile. Imi spunea şi cartea cetită, dar şi împrejurările prin cari am trecut, că cei mai vorbăreţi şi mai clevetitori clerici sunt tocmai aceia, cari mai puţin dau semne de-a fi ajuns stadiul cel culminant al vieţii sufleteşti de care trebue să dispună un preot.

O astfel de carte merită să fie tradusă, şi în prima linie tocmai de cei ce au de gând să aibă darul preoţiei. Vor învăţa dintr'ânsa să înlocuiască vorbăriile goale şi alte scăderi cu *munca* reclamată de interesele noastre strămoşeşti.

Indeletnicindu-se viitorul preot — sub conducerea factorilor chemaţi — cu traducerea unei cărţi ca aceasta, şi altele tot aşa de folositoare, va observa îndată, că într'adevăr e atât de scurtă vremea de pregătire şi să va nizui să folosească în chipul cel mai avantagios timpul care îl aduce în raport cu colegii lui. Se va strădui să înteţească aceste raporturi şi nimic nu le poate cimenta mai bine ca şi o activitate ce ar fi să se manifesteze în împreună lucrare la traducerea unor cărţi folositoare scopului comun.

Această muncă se va continua în viaţă, căci fieştecare preot va ţinea minte că în timpul anilor de seminar a lucrat împreună cu alţii în agrul lui Cristos.

E de dorit deci să se înfăptuiască ideea aceasta, — dealtcum cunoscută tuturora, — căci o ţeară lipsită în părţile ei de comunicări uşor o poţi cuceri. Dacă însă părţile ţării comunică, fiind una în pericol, ceealaltă îi vine într'ajutor. Aşa trebue să fie şi în sânul unui seminar. Clericii trebue să comunice pe calea arătată şi pe alte căi, căci altcum nu ne putem apăra la vremea sa. Deja din timpul anilor de seminar să ne păzim de-a face grupări separatiste, căci e sigur, că nu putem lucra cu aceleaşi mijloace, iar toate mijloacele nu pot fi bune. Să ţinem cont de împrejurări şi să le facem bune, căci paznici ai cetăţilor de cremene ale neamului voim să ne facem.

Gh. Comşa.

---

rişoare, Ana, o fată săracă, şi Rujiţa, vrăjitoarea.

Mama e dusă în sat, ca să cheme la casa şi masa ei pe Ana fata cea săracă şi pe Rujiţa, vrăjitoarea. Pe Rujiţa poate în vederea răutăţii copilei duşmănoase.

Cele două fete bune să bucură de venirea Anei şi povestesc cu verişoarele lor tachinând pe Niţa duşmănoasa pentru răutatea ei de inimă, şi colindă. Vine mama cu Ana, fetele merg s'o întimpine. Niţei nu-i permite mama sa, ca nu cumva cu un cuvânt înţăpător să strice dispoziţia Anei. Duşmănoasa pune un lemn în pragul uşei, ca Ana să se împedece de el şi să cadă, şi în ciuda mamei ei totuşi Ana „să între plângând“ în casă. Vina ei să descopere prin Rujiţa, cu ajutorul unei farfurii, care în dos e murdărită cu funingine. Mama o pedepseşte, nepermiţându-i să ia parte la bucuria sării.

Niţa să roagă de ertare, Ana o eartă, mama ei încă, şi apoi întră Moş Crăciun cu un pom împodobit. Moş Crăciun încă eartă pe Niţa şi cântă apoi toate colinda mărului.

E interesant, că mama cu toate, că pune la inima fetelor dragostea pentru colinde şi păstrarea obiceiurilor noastre etc. totuşi ne pune în scenă pomul de crăciun, care nu e obiceiu de al nostru şi nu e nici salutar de a'l introduce.

(Va urma).

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Să vedem în ce constă comoara de dispoziţii înăscute. Ea n'are să fie cumva considerată ca un product spiritual pozitiv, ca o sumă de adevăruri intelectuale, etice şi religioase, cari zac clare şi perfecte în sufletul copilului, căci experienţa ni-ar contrazice. De aceea aţipesc în el numai *germenii* binelui şi religiosităţii, cari fără, ca şi cu educaţie se desvoaltă la fel. Dar dacă, după această teorie fatalistică, ar mai fi posibilă o influinţare asupra copilului, — cum are să recunoască educatorul acel germen în aţipire? Nu va întârzia el cu intervenţia sa? Este permis peste tot a transplanta un conceput al unei fapte externe asupra internului? Nu se va produce confuzie, identificând sau schimbând desvoltarea corpului cu cea a sufletului? Considerându-se „cele înăscute“ ca o sumă de facultăţi sufleteşti, — cu existenţă probabilă, — ce aşteaptă să fie ridicate la realitate, atunci se promovează prea puţin cunoaşterea fiinţii funcţiunilor psihice, dacă ele se aduc, sub anumite caractere generice, ca minte, raţiune, conştiinţă, spre a le considera ca puteri sau facultăţi reale. Căci altceva decât concepte generale clasate nu sunt aceste facultăţi. Ele au preţ metodologic ca mijloc de orânduire în psihologie, nu însă unul metafizic, ca origine a procesului psihic. Iar educatorul ce va face numai cu posibilităţi, cari nu există şi totuşi au pretenţia de a fi considerate?

Răspunsul la aceste întrebări ni-l dă Jean Paul în amintitul *om ideal,* care este scopul şi condiţia educaţiei totodată. El înţelege acest om ideal odată ca materia ce are sa fie cultivată, ca puterea ce trebue dirijată, ca altădată materia deja formată, ca un ideal posibil ce trebue realizat. Ba se mai pare, că deosebeşte şi un al 3-lea înţeles la acest om ideal, adecă: idealul omului singurit de omul ideal general. Un răspuns, care nu poate rezulta decât din eclecticismul psihologic al poetului.

Să vedem mai deaproape cum se *desvoaltă imboldul cultivării spirituale* în „Invăţătura despre educaţie“. Fiinţa multă vreme nu a fost cunoscută şi îngrijită cum trebue. Până la Pestalozzi, pedagogii nizuiau după cunoştinţi bogate din fel de fel de ramuri. Aşa s'a format părerea că „Geist komme von giesen (eing'essen)‘, după cum afirmă şi Klopstock.

Multa ştiinţă fără prezenţă de spirit însă fu stearpă, căci cei ce erau moştenitori a fel de fel de idei n'avură nimic de testat. Acest imbold de cultivare îşi lărgeşte lumea sa internă cu orizonturi noi, pe cari le scoate din idei vechi (sc. înăscute). Faţă de el nu rezistă nici o putere contrară. Prin voinţă se ridică imboldul spiritual de desvoltare peste cel corporal, pe care'l au şi animalele.

Puterea lui de cultivare se desvoaltă în limbă, atenţie, puterea fantaziei şi cea de reprezentare, în umor, reflexie şi aducere aminte (memorie). Această desvoltare poate fi redusă la 2 clase, dintre cari una îi oferă materii organice, ca matematica, dar nu şi istoria naturală, care aparţine clasei a doua. Vechia împărţire a cunoştinţelor în privinţa limbii şi a lucrurilor e corectă „dară inventarul acesteia cu privire la ceea-ce aparţine uneia şi ce aparţine alteia — este falş". La învăţarea *istoriei naturale* să nu se pue fondul pe mulţimea cunoştinţelor dintr'o sferă mai îndepărtată, ci intuiţia vieţii animalelor din nemijlocita apropiere a copilului, prin cercetarea unei menajerii, ca şi vizitarea atelierelor diferite, ar fi mijlocul cel mai bun de instruire. (Levana VII, 1 § 130),

Ca primul mijloc formal de cultivare spirituală aduce autorul Levanei *limba*, accentuând cu deosebită emfază influinţa cea mare pe care o exercitează cuvântul pronunţat asupra spiritului. „*A învăţa limba* (scilicet maternă) *e ceva cu mult mai înalt decât a învăţa limbi şi toată lauda ce se cuvine limbilor vechi ca mijloc de cultivare valorează duplu pentru* ***limba maternă***; *fiecare limbă nouă poate fi înţeleasă şi învăţată numai prin comparare şi legare de cea maternă care mai corect ar putea fi numită* ***mama limbilor***"... „*Limba maternă este* ***filozofia cea mai nevinovată*** *şi* ***exerciţiul*** *cel mai* ***raţional*** *pentru copii*".

Cu ajutorul limbii să se numească şi determine apriat lucrurile, iar cele corporale să se analizeze înaintea copilului tot cu ajutorul ei. Este falş a rezerva cultivarea prin limbă (maternă) unei alteia streine. De alt-fel chiar şi propria limbă este streină copilului, având să fie învăţată de el. De aceea nu e recomandabil a ne coborî cu totul pe treapta lor, în discuţia noastră cu ei, ca să poată învăţa ceva dela noi. Dar în urma acestei necesităţi a lor înşine cei maturi învăţăm şi vorbim determinat. Să nu prea întrebuinţăm icoanele vechi necolorate în vorbire, ci „cele cari conduc la intuiţia vie". Pentru cunoaşterea serioasă a limbii e necesară *gramatica*, ea constitue un studiu escelent şi fecund, mai ales când se face şi la o limbă streină „căci studiul unei limbi streine e un bun exerciţiu de gândire". De Levana e preferită limba latină.

Dacă vorba „cucereşte externul ca marea o insulă", dacă ea e „logica limbii" şi o „comoară de reprezentări", apoi *scrisul* ajută mai mult spre deosebirea, lămurirea şi fixarea acestui product spiritual. De aceea copiii de timpuriu să fie deprinşi a-şi aşterne pe hârtie *cugetările lor* şi nici decum se decopieze pe cele streine, cum se întâmplă cu multe teme de clasă. „Scrisul unei foi aţâţă imboldul cultivării mai puternic decât cetirea unei cărţi întregi". (L. VII 2 § 131, 132). Ca al 2 lea mijloc de cultivare consideră Jean Paul *aţenţia*, iar ca al 3-lea: *reprezentarea*.

„Atenţia nu este mama geniului, ci fiica lui". Ea nu poate fi poruncită, nici nu se câştigă prin răsplată sau pedeapsă, ci atârnă de condiţii foarte fixe. Invăţătorii pretind în general cu mult prea mult, o atenţie îndelungată, neluând în considerare decât în mică măsură cauzele naturale ale devierii ei. „Ce-i de făcut, se întreabă ei adesea în această privinţă, în loc ca mai nainte să fi întrebat: ce e de evitat? Cât de greu este însă pentru cei maturi o atenţie constantă, fără să mai vorbim de una neîntreruptă, care nici nu există. Cu atât mai puţin poate fi concentrată atenţia la repetiţii, cărora le lipseşte farmecul noutăţii. De altmintrelea trebue să deosebim între atenţiunea *instinctivă* a geniului şi între cea (generală) *comună* omenească. Cea dintâi (care natural poate prezinta şi escepţii) se trezeşte dela sine, cea din urmă are nevoie de deşteptare, prin întrebări pline de stimulente, prin scoateri în relief şi alte de acestea.

Cu privire la *puterea de închipuire* observă poetul-pedagog, că e rătăcită părerea, după care matematica ar recere agerime şi adâncimea spiritului, şi că ea ar fi o soră a filozofiei. „Matematicii buni au fost filozofi slabi, cu escepţia lui Leibnitz, care a fost mare în toate. Francezii erau buni matematici, mai puţin filozofi". Aplicaţia şi deosebita dotare pentru amândouă nu coincide, ci fiinţa lor internă mult se contrazice. Se aproabă de altă parte *întrebuinţarea matematicei* pentru începutul instrucţiei, aşa după cum a introdus-o Pestalozzi, căci nimic nu poate fi mai potrivit şi mai salutar pentru generaţiile tinere, decât o astfel de fundamentare a învăţământului. Cu ajutorul ei se cultivă *puterea de reprezentare*, adecă „desteritatea de a-şi înfăţişa plutind largă olaltă rânduri lungi". „An den langen Zahlengleichungen übt der Pestalozzische Zögling keine schaffende Kraft, sondern eine *vorbildende* und überschauende". Puterea de reprezentare e capabilă de o creştere nemărginită şi se deosebeşte de fantazia ce produce şi de puterea de închipuire ce „percepe numai parţial". La ea s'ar putea adauge facultatea analizării, sau dismembrării, care s'ar aplica la spaţiul nemărginit şi la fizicul pitic". Ca un deosebit exerciţiu cel puţin pentru unii elevi se recomandă şi condensarea unei expresii de cugetare mai largă. (Va urma.)

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Ultima şedinţă literară a „Reuniunii sodalilor români" a fost condusă de vice-prezidentul reuniunii, dl George Poponea. Domniasa în cuvântul de deschidere anunţă absenţa din Sibiiu a d-lui V. Tordăşianu, prezidentul reuniunii, vorbeşte în termeni generali despre unele evenimente din viaţa meseriaşilor, explică în detail programul maialului reuniunii, iar după aceasta dă cuvântul dlui notar Ştefan Duca, care ceteşte protocoalele luate în şedinţele administrative.

Din aceste protocoale reiese, că reuniunea lucrează temeinic la înaintarea clasei meseriaşilor romani.

Venind vorba şi despre „fondul Andronic", menit pentru ajutorarea meseriaşilor români, am putut afla, că în anul 1913 s'au împărţit ajutoare din acest fond în sumă de 3,260 coroane, şi anume: 4 măestri cu 550 coroane, 7 sodali cu 520 cor. şi 27 ucenici cu 2,190 coroane.

După cetirea protocoalelor administrative dl viceprezident G. Poponea declară şedinţa literară deschisă.

Inceputul îl face dl Ioan Opriţa cu o versificare satirică apărută mai acum vr'o 6 ani în revista „Cucu" şi care vecinic e de actualitate cât timp ignoranţa şi încăpăţinarea de a proteja străinii va dăinui la poporul nostru. Dl Valer Hurdu, teolog, în unele spicuiri mai recente din viaţa noastră culturală ne redă o icoană clară despre evenimentele din vara aceasta: opera română, teatrul Bârsan, filmul războiului în legătură cu actualul războiu din Balcani, teorii vechi şi nouă, teatrul reuniunii şi în legătură cu aceasta unele păreri generale ale opiniei publice.

Astfel de conferinţe sunt foarte potrivite, mai ales la noi, unde s'aşterne aşa de uşor uitarea peste toate.

Au urmat declamări şi cântări, iar după sortarea broşurilor între participanţi d-l G. Poponea invită publicul la viitoarea şedinţă literară, care se va ţinea în 28 August a. c. *Elie Gruia.*

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Comitetul despărţământului Zărneşti al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" convoacă pe toţi membrii „Asociaţiunii" din despărţământ, precum şi pe sprijinitorii culturei române, la adunarea generală cercuală, ce să va ţinea Duminecă în 18/31 August a. c. la 2 ore d. a. în comuna Poiana Mărului, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapoarte: a) raportul general; b) raportul cassarului; c) proiectul de budget pe anul următor.
3. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului general; b) pentru censurarea raportului cassarului şi stabilirea budgetului; c) pentru înscrierea de membri noi.
4. Vizitarea expoziţiei de copii şi împărţirea premiilor.
5. Rapoartele comisiilor alese.
6. Alegerea directorului şi a comitetului cercual pe următorii 3 ani.
7. Alegerea delegaţilor pentru adunarea generală a Asociaţiunii în Orăştie.
8. Propuneri şi interpelări.
9. Inchiderea adunării.

Zărneşti, în 8/21 August 1913.

Comitetul desp. Zărneşti:

Ioan Ionică, dir. *Pompiliu Dan*, secretar.

Prelegeri poporale.

Despărţământul Măhaciu al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" va ţinea prelegeri poporale cu schiopticonul în:

15/28 August 1913 la $^1/_2 3$ ore p. m. Ciugudul de sus.

18/31 August 1913 la $^1/_2 3$ ore p. m. Sânmărtinul sărat.

25 August (7 Sept.) 1913 la $^1/_2 3$ ore p. m. Hidiş.

29 Augus (11 Sept.) 1913 la $^1/_2 3$ ore p. m. Ormeniş.

1/14 Septemvrie 1913 la $^1/_2 3$ ore p. m. Măhaciu.

Esmişii comitetului: Gavril Pop, prot., Iuliu Căpâlnean şi Nicolau Galea, parohi.

Conferenţiari: Iuliu Căpâlnean, paroh, Ioan Popa teolog, Dr. Ioan Boeriu cand. de advocat.

Se va vorbi despre: 1. Rostul Asociaţiunei. 2. Alcoolism. 3. Creşterea vitelor. 4. Viaţa lui Isus.

Ne rugăm pentru sprijinul binevoitor.

Măhaciu, 20 August 1913.

Despărţământul Măhaciu al Asociaţiunii:

I. Boldor, secretar. *Gavrilă Pop*, prezident.

NOUTĂŢI.

Pentru inundaţi. Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I, a dat din caseta sa privată, o sută de mii de coroane pe seama inundaţilor din Ungaria, despre ce ministrul ungar de interne a fost încunoştiinţat pe cale telegrafică din partea cancelariei de cabinet a Maiestăţii Sale.

*

Moştenitorul de tron la Ischl. In urma invitării primite dela Maiestatea Sa, Monarhul, arhiducele Francisc Ferdinand, moştenitorul nostru de tron, soseşte astăzi în Ischl, împreună cu soţia sa. Maiestatea Sa mai rămâne numai până la finea lunii acesteia în Ischl.

*

Cu ordinul Elisabeta, crucea mare, a fost distinsă din partea Maiestăţii Sale, Monarhului nostru, Arhiducesa *Zita*, Arhiducesa *Augusta*, şi principesa *Sofia Hohenberg*, soţia moştenitorului de tron Francisc Ferdinand.

*

Deputat la universitatea săsască a fost ales în cercul Sebeşului, pe un nou period de trei ani, domnul Dr. *Lucian Borcia*, advocat în Sibiiu, iar în cercul Orăştiei domnul Dr. *Aurel Vlad*, advocat şi mare proprietar în Orăştie.

*

Trecerea în România se poate face acuma de nou şi pe la Turnul-roşu. De Vineri circulează trenurile dela Sibiiu la Câneni, însă călătorii sunt vizitaţi din partea medicului la graniţa română, ca să nu ducă holera dela noi în România!

*

Aviz şcolar. Să aduce la cunoştinţă publică, că înscrierile la şcoala centrală conf. elementară din Sibiiu să vor efectui în zilele de 1 până în 6 Septemvrie a. c. dela orele 8—12 a. m. şi 2—5 p. m. în cancelaria şcoalei. Drept aceea sunt poftiţi toţi p. t. părinţi şi tutori, ai căror copii doresc a cerceta această şcoală, a se presenta cu copiii, la terminul susindicat, ca astfel să se poată începe regulat prelegerile.

*

Deschiderea şcoalelor în România. Ministrul de culte şi instrucţiune al României, dl *C. C. Dissescu*, a dispus pe calea ordinaţiunii, ca la toate şcoalele secundare, seminarii, şcoale normale, primare şi profesionale, cursurile să se înceapă anul acesta abia la 1 Octomvrie v. fiindcă cei mai mulţi membri ai corpurilor didactice se află în armată, fiind mobilizaţi.

*

Colera în România. După ultimul comunicat oficios al serviciului sanitar în România sunt 64 bolnavi de coleră, iar în armata aflătoare în Bulgaria au fost în total 867 cazuri de moarte. Nu toţi au murit însă de coleră, ci mulţi de alte boale.

*

Vagoane cl. III. Se svoneşte, că ministrul nostru de comunicaţiune va introduce dela toamnă încolo la toate trenurile accelerate vagoane cl. III. Călătoria pe cl. III. va costa la trenul accelerat atâta cât la trenul personal călătoria pe clasa a doua.

*

A murit Emile Ollivier. Bătrânul academician francez, Emile Olivier, a decedat în Saint-Gervais, în etate de 88 de ani. A fost ministru-prezident al Franciei la anul 1870, când s'a declarat răsboiul între Francia şi Germania, dar în urma dezastrului Franciei în acest răsboiu a căzut dela putere, dupăce camera i-a dat vot de blam. De atunci n'a mai luat parte la vieaţa politică a ţării sale. A fost în tinereţe advocat şi orator vestit.

*

Pe muntele Himalaya. Un italian, mare turist, care a urcat toţi munţii Europei, se află acuma în Asia-mică, cu gândul de a se sui până la cel mai înalt vârf al munţilor Himalaya, cu o înălţime de 8840 metri deasupra mării. Până acuma a ajuns la un vârf de munte, care are o înălţime de 7200 metri. Va cerca să se urce şi pe ceialalţi, dacă cumva nu va îngheţa de frig.

*

Catastrofă. In Pola s'au făcut probe cu gloanţe nouă de tunuri maritime, în prezenţa viceadmiralului, conte Lanius, şi a inginerului Schil. Prima probă a succes bine, dar când era să fie făcută a doua probă, glonţul a explodat înainte de vreme în ţava tunului, care s'a făcut tot bucăţi, lovind de moarte pe cei din apropiere. Se scrie, că trei matrozi au rămas morţi pe loc, corpurile lor fiind resfirate prin toate părţile, iar trei sunt foarte grav răniţi. Insuşi contele Lanius a primit astfel de lovituri la picioare, încât ambele i-au fost sdrobite şi au trebuit să fie amputate. La câteva ore după operaţie contele Lanius a murit.

*

Tren răsturnat. In apropiere de Békéscsaba trenul vicinal a fost răsturnat în sensul strict al cuvântului de un vânt puternic, care începuse să bântue pe acolo cu furie mare. Nici unul dintre mulţii călători n'a murit, dar au fost greu răniţi 2, iar cu rane mai uşoare s'au ales 10. Pacostea cea mai mare a fost însă aceea, ca până la staţia cea mai apropiată au trebuit să facă drumul pedestru toţi călătorii.

*

De-a tăiatul porcilor. Mai mulţi copii de ţărani dintr'o comună aproape de Canijamare s'au jucat dea tăiatul porcilor. Pe o fetiţă de patru ani a căzut soartea să fie „porcul". Ceilalţi au junghiat apoi porcul, l'au acoperit cu paie şi i-au dat foc. Când au dat de veste nişte oameni, biata fetiţă era toată arsă, astfel, că peste câteva ciasuri a murit între chinuri groaznice.

*

† Aurelia Ganea n. Moldovan, soţia preotului Ioan Ganea din Totoiu, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşită cu Sf. Taine a decedat în 23 Aug. n. la 7 ore p. m. în etate de 25 ani, după 6 ani de fericită căsătorie. A fost înmormântată. Luni în 25 August st. n. la orele 2 p. m. în cimiterul gr.-or. din Totoiu. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

A visat moartea mamei ei. In Padua s'a întâmplat, că soţia unui industriaş a visat noaptea, că mama ei, care locuia în Trient, a căzut din fereastră şi a murit la moment. In contra voinţei bărbatului ei, care spunea că visurile înşală, muierea a plecat cu proximul tren la Trient, la mama ei, pe care, durere, a găsit-o moartă. A murit în noaptea în care o visase fiica ei, dar a murit de moarte naturală.

*

Faptele nebunului. Din casa de sănătate din Lyon (Francia) a fost concediat zilele trecute un bolnav, pe motivul, că acum e pe deplin vindecat. Omul acesta a intrat apoi într'o cafenea, şi a cerut o sticlă de rom. A băut un păhărel şi s'a îndepărtat. Nu peste mult timp au intrat alţi doi oameni în cafenea, şi au cerut şi ei rom. Li s'a adus aceeaşi sticlă, al cărei cuprins însă li s'a părut a fi cam acru şi amar. A beut şi cafegiul şi a făcut aceeaşi constatare. In curând apoi toţi trei au fost cuprinşi de dureri groaznice şi au fost duşi la spital, unde s'a constatat, că sunt otrăviţi. Nebunul băgase adecă în sticla cu rom otravă. Şi lucrul acesta l'a făcut el şi în alte cafenele. Poliţia îl caută, pentrucă a dispărut.

*

Petrecere de vară se va aranja din partea tinerimei române din Sebeşul săsesc şi jur Joi, în 28 August st. n. 1913 (Sf. Mărie) în pavilionul de vară dela hotelul la „Leul de aur". Inceputul la $7^1/_2$ ore seara.

*

Petrecere în Mercurea. Inteliginţa română de pe valea Secaşului va da o petrecere de vară Duminecă în 31 August st. n. 1913 la băile sărate din Mercurea. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat e destinat fondului ziariştilor români. Suprasolvirile marinimoase se cuitează pe cale publică. Ofertele sunt a să trimite pe adresa: Ioan Neagu, preot în Draşov (Drassó u. p. Koncza).

Poşta redacţiei.

Dlui. G. L. în P. Răspuns la întrebare vi-s'a dat în numărul trecut, în *avizul* cassei consistoriale. Informându-ne mai de-aproape, ni-s'a spus, că chitanţele vi-s'au trimis de mult. N'aveţi deci decât să le înaintaţi cassei, subscrise, şi vi-se trimit banii.

Nr. 1456—1913. (215) 2—3

Concurs de oferte.

Pentru provederea *Internatului Şcoalei civile de fete* a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" (aproximativ 60—80 eleve şi 10 persoane conducătoare şi ajutătoare) cu *carnea, unsoarea, franzelele, pânea, făina şi lemnele* necesare (60—70 stânjini à 4 m. cubici) pe a. şc. 1913/14, se publică concurs de oferte. Liferanţii, cari voiesc să ia parte la acest concurs, au a-şi înainta *ofertele lor închise* la biroul „Asociaţiunii" (Str. Şaguna, Nr. 6), până în 25 l. c. n. Ceice vor primi liferarea, vor avea să depună o cauţiune de 200—500 coroane, în bani sau în efecte.

Sibiiu, 16 August n. 1913.

Prezidiul „Asociaţiunii".

Ad. Nr. par. 127/1913 (219) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului de învățător dela școala noastră conf. gr.-or. din **Panic** (ung. Gyerőfalva), tractul Clujului, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar 600 coroane (din repartiție), solvibile în rate trei-lunare anticipative; cvartir bun și frumos în școala cea nouă; lemnele trebuincioase pentru încălzirea salei de învățământ; ¼ jug. de grădină, eventual 20 cor. și dreptul de folosință a unei sesiuni întregi din pășunatul și pădurea foștilor urbarialiști.

Intregirea salarului la suma statorită de art. de lege XVI. 1913 se va exopera dela stat pe baza documentelor învățătorului care se va alege.

Invățătorul ales va fi obligat a propune toate obiectele de învățământ, deci și religiunea, în școala cuotidiană și de repețiune și a cerceta însuși regulat sf. biserică și a conduce și elevii școalei la biserică în toate Duminecile și sărbătorile și a cânta cu ei la Sf. Liturgie.

Invățătorul sau învățătoarea aleasă, care va desvolta o activitate extrașcolară folositoare poporului (d. e. formând un cor de adulți sau pe terenul industriei de casă) se va bucura de o remunerațiune deosebită și de sprijinul și iubirea poporului.

Concurenții își vom înainta petițiile de concurs în terminul susamintit P. O. oficiu protopresbiteral al tractului Clujului și vor avea a se prezenta înainte de alegere în parohia noastră la Sf. Biserică, spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Panic, 31 Iulie 1913.

Comitetul parohial.

Nr. 506/1913 (221) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător în comuna bisericească **Vima-mare** (Tordavilma), din protopresbiteratul „Cetatea de-peatră“ se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: 600 cor. dela comuna bisericească din repartiție pe popor, iar restul se cere dela stat; cvartir și grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanții să se prezinte în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Lăpușul-ung. (Magyarlápos), 2/15 August 1913.

Oficiul protopesbiteral gr.-or. rom. al tractului „Cetatea-de peatră“ în conțelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziție.

(201) Proprietar: 4—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Nr. 268/1913 (222) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante din comunele bisericești ale protopresbiteratului Câmpenilor se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima aparință în „Telegraful Român“.

1. **Poiana-valeaverde**, un post învățătoresc, cu salar de 1000 cor. dela comunele bisericești din repartiție și restul din ajutor de stat ce s'a cerut, locuință cu grădină.

2. **Vidramedie**, post de învățătoare, cu salar de 100 cor. dela cassa bisericei și restul din ajutor de stat daja votat, locuință cu grădină.

Concurenții să trimită rugările lor cu documentele recerute în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor (p. Topánfalva) obligânduse cu rugare că se vor supune deciziunilor comitetelor parohiale a duce copiii la biserică, a ținea școala de repetiție și a lucra grădinile școlare.

In conțelegere cu comitetele parohiale.
Câmpeni, 2 August 1913.

Romul Furdui
protopop.

Sz. 3224/1913. (220) 1—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyéhez tartozó Resinár községben ujonnan szervezett másodjegyzői és segédjegyzői állásra a pályázatok kiirom és felhivom azokat a kik ezen állásnak egyiket elnyerni ohajtják, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket f. é. szeptember hó 8-aig nálam adják be.

A másodjegyzői illetménye:
1. 1600 kor. törzsfizetés.
2. 250 kor. lakpénz.
3. 100 kor. utazási átalany.

A segédjegyzőnek illetményei:
1. 1000 kor. törzsfizetés.
2. 150 kor. lakpénz.

Mellékilletmények a községi szabályrendelet által az illető jegyzőnek kiutalt magánmunkálatok után járó dijak.

Nagydisznod, 1913. évi augusztus hó 19.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Nr. 820/1913 (218) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională română gr.-or. din comuna **Cetatea de baltă** se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., și anume:
1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan. Pentru rest s'a cerut ajutor dela stat.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cvartir o odae în edificiul școalei și pentru grădină 10 cor.

Să cere ca alesul învățător să conducă elevii în biserică și se cânte cu ei la liturgie.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopopesc (u. p. Küküllővár) și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică.

Cetatea de baltă, 6 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 323/1913. Of. pp. (214) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala elementară confesională gr.-or. română din **Ciceu-Corabie** prin aceasta deschide concurs cu termin de **15 zile** computate dela prima aparițiune a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar anual 1200 cor., din cari 400 cor. din repartiție de pe popor și 800 cor. din ajutor de stat, acordat și uzat deja și de învățătorul de până acum, cvartir în școală și grădină.

Alesul învățător este dator a propune și religiunea, a instrua pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetițiune în cântările bisericești, ai conduce la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei la sf. liturgie.

Concurenții au a-și așterne rugările concursuale, intruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Deș în terminul deschis și cu prealabila mea încunoștiințare a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

8847/1913 alisp. sz. (216) 2—3

Versenytárgyalási hirdetmény.

Szebenvármegye közigazgatási bizottságának 1759/913. sz. a. kelt rendeletével Dolmány — Vurpód — Ujegyházi th. közut 15—16 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó munkálatok engedélyeztetvén ezen munkálatoknak vállalati uton való biztositása céjából 1913. évi szeptember hó 9 ik (kedd) napjának d. e. 11 órájára Szebenvármegye alispánjánál a kis ülésteremben tartandó zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 órájáig annál is inkább adják be, mivel későbben érkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenűl vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelemba vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt és az ajánlati összegnek 5%-át kitevő bánatpénznek a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

Az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azen ajánlattevők kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat az illetékes és iparkamara által kiállitott bizonyitványnyal igazolni.

A szóban forgó és fentebb megjelölt munkálatokra vonatkozo tervek és egyébb iratok a nagyszebeni m. kir. épitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők, ahól is az előirányzati költségvetés ivenként egy (1) koronáért megkapható.

Nagyszeben, 1913 évi augusztus hó 19 napján.

Fabritius
alispán.

Pentru **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei și librăriei, indicând totodată și pretensiunile lor, pe lângă cari își oferă serviciul.

La o învățătoare maghiară se primesc

băieți în cost.

Tot aci se vor putea instrua privat băieți de școale elementare, civile ori gimnaziale. (217) 2—2

Adresa la administrația foii noastre.

Aceea prin **Coloman de Földes**, farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT“

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumsețează și întinerește obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintițelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, crețelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburițelor, mânilor roșii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 6—8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, și în restimp de 2—3 zile curăță obrazii de lintițe și de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă și fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, și deci se poate folosi și ziua. Prețul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripția:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriți!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighișoara: A. W. Lingner. In Mediaș: Obert József farmacist.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană, Sibiiu:**

Regulament
pentru
Procedura judecătorească
în cauzele disciplinare
în Mitropolia gr.-or. rom. din Ungaria și Transilvania.

Prețul **20 bani**, porto **5 bani**.

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAȘCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (91) 12—

Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 15/28 August 1913 Nr. 85.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleșiariu,**
maior ces. și reg. în retragere.

III.

Nici propunerile diplomației noastre și nici asigurările Turciei nu s'au împlinit, ci tocmai contrarul s'a întâmplat. Iar când s'a văzut aceasta, clar trebuia să fie înaintea ochilor fiecăruia, mai ales înaintea ochilor diplomației noastre, că are nu numai dreptul, ci și datorința cea mai mare de a trimite trupele noastre de nou în Sangiacul Novibazar, cel mai târziu în ziua în care Muntenegru a declarat Turciei răsboiu, și anume, în scopul, ca să stăm gata pentru toate eventualitățile. Mărimea și tăria trupelor e lucru secundar, pe care-l putem exprima cu cuvintele „după trebuință“. Lucru principal e și rămâne, că ușor puteam să le trimitem, avându-le la îndemână. In câteva zile puteam să stăm în fața contrarilor ca o putere impunătoare, morală și militară, gata de a resolva noi în mod definitiv problema balcanică, după care am așteptat o sută de ani, și anume, ca putere mare a Europei, — dintre toate puterile mari în prima linie și mai mult interesată la rezolvarea problemei.

Dacă întrau trupele noastre fără amânare în Sangiac, se făcea pentru ulterioara noastră acțiune o introducere atât de favorabilă și ni-se crea o situație militară atât de eminentă, încât oricum se deslega criza balcanică, noi nu puteam să ieșim din această deslegare decât numai ca învingători.

Și anume, putea să fie deslegată criza balcanică pe cale pacinică, cu evitarea răsboiului. Se vedem cum se puteau desvolta lucrurile? Sangiacul, în urma situației încordate externe, e ocupat militărește de trupele noastre, provăzute cu rezervele necesare, dislocate în Bosnia și Herțegovina. Ce înseamnă aceasta? Atâta, că Muntenegru e ținut în șah. Nu se poate mișca. Albania apoi, în întregimea ei, nu redusă, ca astăzi, încurajată de acest pas energic făcut din partea Austriei, s'ar fi făcut foc și pară pentru noi, în firma speranță, că prin noi va ajunge la autonomie, în cadrele imperiului turcesc. Macedonia apoi, fie și numai partea locuită de Arămâni, Greci și Evrei, asemenea s'ar fi simțit încurajată și ar fi așteptat dela Turcia acordarea autonomiei sale. Intreaga Românie ar fi fost asemenea foc și pară pentru noi, pentru Austria, văzând că iscusita ei diplomație face, ca Românii din Macedonia să-și primească drepturile lor. Dar s'ar fi bucurat și Sârbii și Bulgarii, deși n'ar fi arătat-o aceasta, pentrucă prin pășirea energică a Austriei ar fi ajuns și frații lor din Macedonia la drepturi autonome. La tot casul însă, era delăturat pentru Sârbi și Bulgari motivul principal de a purta răsboiu cu Turcii.

Rezultatul care era? Situația astfel creată pentru monarhia noastră ar fi fost un puternic duș rece pentru tripla înțelegere. Speranțele și planurile acesteia erau încrucișate, deci deodată apăreau ca nerealisabile, și astfel trebuiau să fie abandonate, cel puțin pentru acuma. In special Rusia ar fi fost cătrănită rău, pentrucă vedea în pășirea Austriei o primejdie mare pentru ea, dat fiind, că Austria a luat asupra ei rolul de mântuitoare, de eliberatoare a popoarelor creștine din Balcani, ceeace de altcum era, nu numai dreptul ei, ci și datorința ei, în înțelesul misiunei pe care o avea. Iar rezultatul final era cu siguranță acela, că *nu se făcea răsboiu.*

Dar monarhia austro-ungară nu putea să se dee mulțămită numai cu atâta, ci sprijinită de Germania, amică Turciei, ar fi cerut imediata acordare de bunăvoe a autonomiei pe seama Albaniei și a Macedoniei, precum și acordarea tuturor drepturilor naționale și bisericești pe seama popoarelor de altă limbă din imperiul turcesc. Toate, firește, în cadrele imperiului turcesc, ca să fie pace pretutindenea în Balcani, iar primejdiile pentru esistența Turciei să fie delăturate. Turcia se învoia așa. Negreșit, că se învoia. Toate erau bune; răsboiul ar fi fost împedecat prin pășirea energică a Austriei și pacea în Balcani era asigurată pe multă vreme înainte. Toți ar fi fost mulțumiți. In București, Atena, Scutari, Monastir, (capitala Macedoniei), în Constantinopol, s'ar fi aranjat conducte de facle, iluminații, s'ar fi pus pretutindenea steaguri austriace și puternice aclamări s'ar fi putut auzi pretutindenea la adresa Austriei și a diplomației ei.

Sârbia și Bulgaria trebuiau să manifeste o atitudine reservată. De odată ar fi fost adusă la cunoștință publică știrea, că în urma iscusitei mijlociri a diplomației austriace a succes să fie înduplecată Turcia și Albania, ca în schimb pentru bunele servicii făcute de Austro-Ungaria, să cedeze de bună voie Muntenegrului un teritor corespunzător productiv la graniță, să deschidă pe seama Sârbiei un drum la marea adriatică și să-i dee acesteia putința de a-și face un port de mare. Ar fi urmat o nouă însuflețire pentru Austro-Ungaria, acum și în Sârbia și Muntenegru. Toți ar fi jubilat, toți ar fi strigat: Trăiască Austria, trăiască contele Berchtold!

Puterile mari europene le vedeau, le auziau toate acestea și trebuiau să constate, că toate sunt corecte, toate se fac pentru susținerea păcii și pentru binele popoarelor din Balcani, mai ales însă toate se fac conform dorinței Europei, în înțelesul contractului dela Berlin, și amăsurat misiunii pe care o are Austro-Ungaria în Balcani.

Rusia și Italia, pentru cari reocuparea Sangiacului ar fi format o grea lovitură, s'ar fi supărat pe Austro-Ungaria, s'ar fi consultat împreună, că ce e de făcut, dar numai pentru a ajunge la resultatul, că nu se poate face nimica, întâi, pentrucă procedura Austro-Ungariei e foarte corectă, al doilea, pentrucă o acțiune momentană Italiei nu'i permite indispoziția pe care i-a pricinuit'o Tripolitania, iar Rusia mai are încă să-și cureze boala adusă din Japonia, din care nu s'a recules încă pe deplin, mai având apoi și diferite alte boale interne, și temându-se și de România, care acum era cu totul pe partea monarhiei austro-ungare fiindcă aceasta a esoperat autonomia pe seama Macedoniei, unde România e interesată. Pe calea aceasta Austro-Ungaria câștiga pe partea ei pe toate popoarele din Balcani, și le făcea pe toate de prietene, dar în special trebuia să-i fie recunoscătoare Turcia, a cărei viață și esistență a fost salvată din partea monarhiei noastre. Drept recunoștință Turcia ar fi renunțat de bunăvoie dela Sangiac în favorul Austro-Ungariei, care ar fi rămas apoi singură stăpână pe situația din Balcani, credincioasă și mai departe misiunii culturale istorice pe care o avea, sărbătorită de toți amicii și respectată de toți dușmanii.

Așa eșiau lucrurile, dacă la Viena se făcea politica, pe care cei încredințați să o facă, durere, nu o făceau altcum, și nu așa cum ar fi trebuit să o facă!

Pacea dela București. Luni la orele 9 dimineața s'au întrunit la ministerul de esterne din București reprezentanții statelor balcanice și sub prezidenția domnului Titu Maiorescu, ministru-president al României, au procedat numai decât la schimbul tratatului de pace, subscris de suveranii țărilor lor. Mai rămâne acum, ca fiecare parlament să inarticuleze în lege tratatul de pace, ceeace asemenea se va face cât mai curând.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

5. Și ne eartă nouă păcatele noastre precum și noi ertăm greșiților noștri.

Piesă în 3 acte pentru Ajunul Crăciunului. Pers.: Rusanda, bogată și Paraschiva fiica ei adoptivă. Matilda, prietina Rusandei. Melania, datorașe, Mărioara, servitoarea ei. Victoria, datorașe asuprită, cu trei copile ale ei. Colindători, Moș Crăciun, Inger. Cor.

ACTUL I.

Rusanda cheamă toți datorașii ei și le eartă datoriile, pentru a le face bucurie de sărbători. Melania are datoria cea mai mare, ertându-i-se și ei datoria se miră și stă să mulțămească în genunchi Rusandei. Pe drum însă către casă trimite vorbă Victoriei, că de nu-i va trimite încă în seara aceea datoria de 10 coroane, îi va face neplăceri în ziua de Crăciun.

Matilda vine la Rusanda, îi spune, și hotăresc să meargă amândouă în port schimbat și la Melania și Victoria, să vadă cum o să primească pe străini în casa lor. Matilda și Rusanda sunt femei de treabă, de ce le strică făcându-le „spioni“? Putea trimite pe altcineva în locul lor.

ACTUL II.

In scena primă ne presintă caracterul Melaniei, care trăește după principiul „Ce e al meu, e al meu, ce e al tău, e al meu și ce-i drept nu-mi place“.

Vin apoi Rus. și Matilda în haine schimbate și cer „loc de odihnă“ în casa ei. Le trimite la ospătărie și ea pleacă cu servitoarea la Victoria să-și pretindă banii.

ACTUL III.

Victoria, la casa ei, liniștită, evlavioasă, mulțumită cu soartea, deși săracă, așteaptă cu copilele ei și cu fica R. venirea colindătorilor.

Melania și Rusanda ca femei călătoare sunt bine primite. Vin colindătorii cari spun „orații“ și colindă. Melania intră, ca o furtună, se poartă necuviincios, pretinzându-și banii. Victoria îi promite pentru a treia zi. Melania amenință. Ingerul apare înaintea Melaniei o dojenește, îi pomenește de iad și de „scrâsnirea dinților“, descoperindu-i pe Rusanda binefăcătoarea ei. Melania îngenunche, se roagă de ertare, și promite a face bine altora și a se îndrepta. Toți o eartă și ca încheere unul cântă priceasna: „Doamne, Doamne, îndură-te spre mine“. Moș Crăciun cu pomul și în piesa aceasta e bucuria copilelor.

6. Prietinul adevărat e piatră de diamant.

Piesă în patru acte. Pers.: Mama, fiica și servitoarea. Victoria, o prietină bună a mamei. Trei prietine false ale fiicei. Un judecător, un scriitor și trei jandarmi.

ACTUL I.

Mama face reflexiuni pesimiste asupra vieții. Iși închee monologul (prea lung) cu maxima: „Un prietin adevărat e piatră de diamant“. Apoi vine fiica ei Eugenia și spune, că și-a găsit trei prietine în două săptămâni, deși mama ei îi dăduse un an pentru a-și găsi o prietină adevărată. Mama dubitează, și pentru a se convinge de sinceritatea lor, propune Eugeniei să le supue la o probă.

Prietinile Eugeniei sunt invitate la ea. De față se dovedesc prietine cari își dau banii și „onoarea“ pentru Eugenia lor, rămânând singure însă, își mărturisesc reciproc, că au numai interesul de a trăi bine și a trage foloase din averea Eugeniei.

ACTUL II.

Cele trei prietine sunt împreună și se sfătuesc cum s'ar putea folosi de Eugenia, fără ca aceasta să-și piardă încrederea în ele. — Vine servitoarea Eugeniei și le cere împrumut 100 cor. fără să le capete. Când servitoarea le-a propus să subscrie un cambiu și una dintre ele să meargă la oraș să ridice banii, toate aveau de lucru.

Mai târziu apare Eugenia cu un sac în cap. — Mărturisește desperată că fără voie și-a omorât servitoarea, când aceasta a surprins-o furând dela ea cele 100 cor. ce le avea, a băgat-o în sac și acum își roagă prietinile să ascundă sacul. — (Mică trebue să fi fost sermana, de a încăput în sac). Prietinile o alungă, batjocorindu-o.

ACTUL III.

Victoria, prietina sinceră, își exprimă într'un monolog ear destul de lung, bucuria că are o prietină așa de bună ca mama Eugeniei. Și cu Victoria se face proba cu împrumutarea celor 100 cor. prin servitoare. Victoria le trimite banii. Pe urmă vine Eugenia cu sacul în cap, însoțită de mama ei. Iși spun nenorocirea, Victoria le mângăe și le asigură, că pentru a le scăpa pe ele de rău, va lua ea, dacă va fi de lipsă, omorul asupra ei. Atunci mama lămurește situația, spunând că toate s'au făcut numai pentru a dovedi cât de rari sunt prietinii adevărați. Intr'aceea vin jandarmi și le duc la judecătorie pe toate trei.

ACTUL IV.

Prietinele Eug. pârăsc judecătorului pe Eug. pentru omor, pe mama ei și pe prietina acesteia, ca părtașe.

Şcoala de fete din Arad.

Dumineca viitoare, în 25 August v. (7 Septemvrie n.) se va face în Arad sfinţirea şi inaugurarea solemnă a şcoalei civile de fete, adăpostită acum în noul palat, clădit anume în acest scop. Actul sfinţirei va fi săvârşit de P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, care prin o frumoasă circulară invită la acest praznic cultural pe toţi representanţii diecezei arădane, cum şi întreaga inteligenţă, preoţi şi mireni, de pretutindenea, pentru ca toţi împreună să se bucure de acest nou altar, ridicat pe seama culturei femeii române. Circulara e următoarea:

Nr. 4951/1913.

P. T. Domnule!

Ne serveşte spre deosebită bucurie a vă aduce la plăcuta cunoştinţă, că lucrările de zidire şi de adjustare a noului edificiu de adăpostire a şcoalei noastre diecezane civile de fete cu internat, au ajuns la stadiul de încheere astfel, că acest edificiu se poate preda destinaţiunei sale culturale.

Ajunşi cu ajutorul lui D-zeu la acest stadiu mult dorit, *ziua sfinţirii* acestui focular de cultură superioară a fiicei neamului nostru am statorit-o pe Dumineca din *25 August* (*7 Sept.*) *a. c.* cu observarea, că în ziua următoare se vor începe prelegerile pentru anul şcolastic 1913/1914 în noul stabiliment.

Actul sfinţirii ca atare fiind împreunat cu rugăciuni de mulţumită şi de cereri la tronul părintelui ceresc, se poate îndeplini — precum se ştie, — în cerc mai larg ori mai restrâns, deci şi cu solemnitate mai mare ori mai mică.

Considerând însă, că prin acest act se aduce la îndeplinire o dorinţă atât de des accentuată în şedinţele consistorului şi ale sinodului nostru eparhial, şi se satisface unei trebuinţe atât de mult simţite şi des ventilate şi în ziaristica noastră; considerând, că acest aşezământ are să fie pentru acum şi viitor până la cele mai îndepertate veacuri nu numai isvorul viu de lumină, deci de cultură şi viaţă creştinească a fiicelor neamului nostru, ci şi sanctuarul de conservare şi alimentare, de desvoltare şi întărire a celor mai scumpe clenodii moştenite de noi din moşi strămoşi, adecă a limbei şi a credinţei noastre strămoşeşti, urmează de sine, că actul sfiinţirei şi predărei destinaţiunei sale a acestui Sion, nu este un lucru de toate zilele, ci este un moment de o însemnătate mai rară şi de bucurie deosebită pentru întreg neamul nostru şi în deosebi pentru noi, fiii eparhiei Aradului.

Privit astfel lucrul, precum nici că s'ar putea altcum, cred de potrivit momentul pentru a da expresiune dorinţei şi trebuinţei, ca actului sfinţirii şi predării destinaţiunei sale a acestui aşezământ cultural al diecezei noastre, să-i dăm toată atenţiunea cuvenită astfel, ca ziua de 25 Aug. (7 Sept. a. c.) să o ridicăm la rangul uneia dintre celea mai frumoase şi alese sărbători culturale naţionale din viaţa şi activitatea diecezei noastre şi aceasta nu numai pentru manifestarea bucuriei, de care trebuie să se inspire toată suflarea românească, ci pentruca şi prin aceasta să dovedim, că şi noi în tocmai ca alte neamuri, cu cari ne-a aşezat Dumnezeu pe acest pământ al patriei comune, nouă mult iubite, ţinem mult la aşezămintele noastre culturale preste tot, şi astfel şi la cultura fiicei neamului nostru românesc.

De aceea nu numai în buna credinţă, ci şi în convingerea firmă, că aceasta este dorinţa obştei noastre, îndeosebi a reprezentanţilor eparhiei noastre, deodată cu notificarea terminului statorit pentru sfinţirea şi predarea destinaţiunei sale a acestui aşezământ cultural diecezan, folosesc cu plăcere prilejul şi prin aceasta invit şi rog pe toţi părinţii protopresbiteri şi administratori protopresbiterali, pe toţi D-nii deputaţi sinodali şi asesori consistoriali şi toată inteligenţa clericală şi mireană din dieceză, să nu cruţe jertfa şi osteneala împreunată cu drumul, ci ca fii devotaţi ai bisericii, să participe la acest act de însemnătate rară în viaţa şi activitatea diecezei noastre arădane şi astfel să facă deplină bucuria prăznuirei.

Totodată rog pe toţi în genere şi pe fiecare în special, să se intereseze cu toată căldura inimei de împopularea acestei şcoli şi astfel fiecare în cercul cunoştinţei sale să recomande acest institut familiilor şi astfel părinţilor, cari au fete de etatea recerută şi vor să le deie educaţiune în şcoale române civile de caracter confesional, cum este şi şcoala noastră din Arad, care întruneşte toate condiţiunile de instructiune şi educaţiune, ce le oferă ori-care altă şcoală similară şi pe lângă aceea, că aceasta şcoală cu internatul ei se instalează acum în edificiu cu totul nou, în edificiu, care prin exteriorul lui impunătoriu dominează toată împrejurimea, este provăzut cu parafulger, cu sale de învăţământ şi cu dormitoare spaţioase, vederoase şi înalte, cu lumină electrică, apaduct, încălzire centrală, şi care peste tot fiind astfel zidit, încât eschide orice curent dăunăcios sănătăţii, — mai are şi acel avantaj rar în felul său, că în curtea şcoalei şi a internatului mai are şi sală de gimnastică şi capelă. Edificiul are curte şi grădină spaţioasă, a cărei teritor este îngrădit cu zid de piatră la înălţime de 2 metri şi jum. şi este încunjurat de toate părţile cu grădini sădite cu vie, cu arbori şi cu pomi, deci ferit fiind şi de pravul şi miasmele străzilor de prin oraşe, întruneşte cele mai avantagioase şi mai bune condiţiuni igienice astfel, că mamelor îngrijorate de sănătatea fiicelor lor, le tinde toate garanţele posibile, că scumpul lor odor se va reîntoarce la timpul său la sânul mamei în deplină vigoare trupească şi vioiciune sufletească.

După cari renoindu-mi cuvintele de invitare şi rugarea de interesare călduroasă în scopul împopulării acestui aşezământ cultural diecezan, vă implor dela provedinţă dar şi binecuvântare cerească încheiând cu dorinţa: să ne vedem cu bine la praznicul cultural naţional al diecezei noatre arădane din 25 August (7 Sept.) a. c.

Arad, la 6/19 August 1913

de binevoitor

Ioan I. Papp m. p.
episcopul Aradului.

Trecerile la ortodoxie.

Ziarele maghiare se ocupă cam des cu trecerile Românilor şi ale Rutenilor din Maramurăş dela legea gr.-catolică la cea gr.-ortodoxă, căutând să prezinte lucrurile ca şi cum ar avea fondul pe care nu-l au: un fond politic, naţionalist. In nişte numeri mai recenţi s'a ocupat şi ziarul budapestan „Népszava“, organul socialiştilor din patrie, cu chestia aceasta, stabilind, că adevăratul motiv al acestor treceri ar fi tratarea necorectă a preoţimei gr.-cat. cu poporul credincios. Stolele cele mari mai ales, pe cari dacă oamenii nu voiau, ori nu puteau să le plătească, interveneau numai decât organele administrative, cu cari preoţii gr.-cat. întreţineau raporturi de bună prietenie, şi incassarea lor se făcea pe cale scurtă, brahială. Mulţi oameni au rămas săraci, lipiţi pământului, pe urma stolelor mari plătite de voie de nevoie preoţilor lor.

Pentru a scăpa de această calamitate s'a născut şi s'a lăţit deci printre ei ideea trecerii dela biserica gr.-catolică la cea gr.-ortodoxă. Când au auzit preoţii despre mişcarea aceasta, s'au adresat de nou organelor administrative, cari sub diferite pretexte au pedepsit şi şicanat pe bieţii oameni, dar fără rezultat, — pentrucă ei nu s'au lăsat de gândul de a trece la legea veche a strămoşilor lor, la ortodoxie. Au fost urmăriţi pe cale penală, pentru falsificare de documente (actele de trecere), dar ei au mers înainte pe calea apucată. S'au adresat patriarhului din Carlovet, ca să i primească în biserica sârbească, dar patriarhul a căpătat vânt dela Budapesta şi n'a dat nici un răspuns oamenilor şi nu le-a trimis nici cerutele cărţi bisericeşti şi îndrumările de constituire.

S'au adresat atunci mitropolitului din Sibiiu (spunem lucrurile aşa cum sunt expuse în „Népszava“), iar dela Sibiiu a fost trimis la faţa locului asesorul consistorial Dr. Cristea (astăzi episcopul Caransebeşului), pe care însă în comuna Săcel l-a luat în primire prim-pretorul Scholz cu mai mulţi jandarmi şi nu l-a lăsat să dee faţă cu credincioşii. S'au început terorisările în contra acestora şi urmarea a fost, că mulţi dintre ei s'au întors îndărăt la biserica gr.-catolică. Preoţii lor şi-au văzut mai departe de afaceri.

Inainte cu doi ani mişcarea s'a început apoi de nou, şi a luat dimensiuni tot mai mari. Nişte oameni veniţi îndărăt din America au comandat cărţi bisericeşti din Rusia şi pe acestea au început să le folosească. (Vorba poate să fie de Ruteni, nu de Români). Preoţii lor de mai nainte au făcut apoi arătare la judecătorie în contra lor, pentru tradare de patrie şi lesa maiestate, fiindcă cărţile bisericeşti din Rusia poartă pajura ţarului rusesc şi în ele se cuprind rugăciuni pentru sănătatea şi îndelunga vieţuire a ţarului. Pe urma acestor acuzări grave temniţele sunt acum pline de Români şi Ruteni, ieşiţi din legăturile bisericii gr.-catolice, cari aşteaptă să fie judecaţi şi să afle pentruce sunt închişi?

„Şi e mai mult ca un an de atunci, — scrie ziarul numit. Temniţele sunt îndesate de „trădători“, iar judecătorii nu ştiu ce să înceapă. Pertractarea nu vreau să o ţină, pentrucă se tem de scandal, de altă parte nu vreau să recunoască nici falimentul sistemului şi de aceea tot întregesc mereu cercetarea pornită în contra bieţilor oameni“.

Aşa presintă lucrurile, — cu drept ori nedrept, nu ştim, — organul socialiştilor din patrie. Fiindcă vorbeşte însă si despre superioritatea *noastră* bisericească, am căutat să aflăm, încât ne priveşte, adevărata stare a lucrului. Domnul advocat din Budapesta, *Dr. Emil Babeş*, încredinţat să intervină la guvern în cauza aceasta, ne-a dat următoarele deslușiri, pe cari le comunicăm şi cetitorilor ziarului nostru:

A trecut un deceniu, de când cei din comuna Săcel (Maramurăş), trecând la legea greco-ortodoxă, au cerut dela autoritatea administrativă (pretură) permisiune, ca să-şi poată zidi o biserică gr.-ortodoxă. Cererea a ajuns, în urma pedecilor puse din partea autorităţilor bisericeşti gr.-catolice, până la ministerul de interne, unde causa a rămas multă vreme în suspens, nerezolvată, făcându-se rezolvarea ei pendentă dela rezolvarea afacerii referitoare la valabilitatea trecerii oamenilor la ortodoxie, afacere, care aparţine ministerului de culte şi instrucţiune publică.

Actele referitoare la această afacere au făcut multe drumuri şi sosind a treia oară la ministerul de culte şi instrucţiune publică, acesta le a predat directoratului juridic, ca să-şi dee părerea. Ascultând deslușirile date de advocatul încredinţat cu reprezentarea punctului de vedere al bisericii noastre, direcţiunea juridică a înaintat acum ministrului de culte şi instrucţiune publică părerea, că trecerile credincioşilor din Săcel la biserica gr.-ortodoxă *sunt a se considera de legale şi de valide.*

In urma acestei păreri ministrul de culte şi instrucţiune publică a luat hotărîre tot *în acest înţeles*, şi astfel sunt prospecte, că afacerea atât de încurcată şi trăgănată a trecerilor celor din Maramurăş la biserica noastră va fi cât mai curând terminată, în mod just şi mulţămitor pentru mult cercaţii credincioşi ai noştri din Maramurăş, cari nu vor trebui să mai aştepte mult până li-se va face dreptate.

Cooperativele şcolare.

Preaveneratul Consistor Arhidiecezan ca senat şcolar a hotărât în şedinţa din 4/17 Iulie şi a îndatorat comitetele parohiale prin „Circulara“ Nr. 8754/1913 Şcol. a se îngriji „ca la şcoală să se înfiinţeze o cooperativă şcolară, sau ca părinţii copiilor să plătească la mâna învăţătoriului preţul cărţilor prescrise“.

In circulara sus amintită se dispune a se lua multe măsuri foarte necesare, de fapt până acum neglijate, pentru începerea anului viitor şcolar.

Toţi pe cari îi priveşte acea circulară, o vor fi luat la cunoştinţă cu îndatorirea de a se conforma întru toate şi cu convingerea că autorităţile noastre şcolare, prin aceste dispoziţiuni, dau o dovadă de părintească îngrijire pentru şcoalele noastre confesionale.

Indeosebi noi, învăţătorii, numai bucura ne putem, când se iau astăzi dispoziţiuni cari ajută, uşurează şi mijlocesc progresul în învăţământ. Cărui învăţător nu-i saltă inima de bucurie şi cine dintre noi nu e mândru, când îşi vede oastea sa de elevi echipată cu toate cărţile şi recvizitele de scris necesare. De fapt mulţi învăţători au suferit naufragiu în progresul la învăţământ numai în lipsa cărţilor şi recvizitelor. Acum însă se dispune din partea autorităţilor noastre bisericeşti şcolare a se înlătura multe neajunsuri prin înfiinţarea de cooperative şcolare.

Cu ajutorul cooperativei şcolare se procură pentru elevi toate cărţile şi recvizitele necesare în cursul unui an de şcoală, şi fiind obligaţi toţi elevii a-şi procura cărţile şi recvizitele lor de scris numai dela cooperativă, pot lucra cu toţii în uniformitate şi nu vor mai avea ocasiune de a se scuza că n'au putut învăţa sau scrie, neavând carte, caete, sau bani de a şi le putea procura.

Cooperativa e cel mai bun mijloc de a învăţa pe elevi la ordine, de a cunoaşte silinţa, negligenţa şi puterea de voinţă a fiecărui elev. Scurt zis: Prin înfiinţarea de cooperativă şcolară se înlătură o mulţime de neajunsuri, cu cari învăţătorul are a se lupta în lipsa ei. Şcoala, care are cooperativă, pe lângă activitate şi zel din partea învăţătorului, îşi ajunge scopul întru toate şi se va bucura de progres şi rezultat uimitor.

Pe lângă acestea se mai desvoaltă în elevi simţul de economie, întovărăşire, ajutor reciproc, milă şi jertfă unul faţă de altul şi cultivându-se acest simţ elevul creşte şi ajunge mare cu dorul de a organiza felurite întovărăşiri practice pentru viaţa de toate zilele.

Cooperativa urmăreşte ajutorarea elevilor săraci, cultivarea simţului de jertfă şi progresarea în învăţământ.

Elevilor, îndeosebi celor săraci, li se creditează când îşi procură cele necesare până când părinţii lor pot achita contul, eventual până când comitetul parohial se va îngriji pentru achitarea contului. Invăţătorul va purta o consemnare despre toate cărţile şi recvizitele vândute cu bani şi date pe cont. Lista elevilor săraci pe care o compune comitetul parohial, o va publica directorul şcoalei în faţa tuturor elevilor, având îndatorirea a spune cu ocaziunea aceea, că alţi elevi nu vor fi ajutoraţi cu cărţi.

Aceasta se va face, pentru ca învăţătorul să fie scutit de a cădea în bănueala că este parţial la împărţirea ajutoarelor şi pentruca alţi elevi să nu mai aibă ocaziune a se plânge învăţătorului despre sărăcia părinţilor lor şi a pretinde ca să li se dea şi lor ajutoare.

Trebue stabilită o normă pentru aceia, cari pot fi priviţi de săraci şi să se publice chiar şi în biserică numele lor, căci altcum

---

Apar jandarmii cu Eug., mama ei şi prietina Victoria. Mama Eugeniei pentru a dovedi nevinovăţia lor, spune că servitoarea e afară. Judecătorul o chiamă, şi aceasta întră râzând.

Prietinile cele false rămân ruşinate, ear Eug. primeşte o învăţătură. După obicinuitele „ertări“ piesa se închee cu poesia de Mureşianu:

„Frumos e omul Doamne

Cu generositate“. In original pare-mi-se este: „Când mintea e regină“.

Piesele sunt scrise mai ales pentru fete de 12—15 ani dela sate.

D-şoara Drăgan desigur a ştiut, că scriind teatrele d-sale satisface unei cerinţe, imperioase în literatura noastră atât de săracă în piese pentru copii. Pentru a scrie însă trebue să ai talent. Nu e de ajuns să *vrei* să scrii un lucru trebuincios, ci trebue să ai o simţire mai adâncă, un spirit mai ager şi mai fin în observarea lumei care te înconjură, ş'apoi trebue să ai un graiu dulce, curgător, viguros şi logic, pentru ca să dai o lucrare, care să aducă foloasele cari le aşteptăm dela ea. Simţemintele au fost şi rămân aceleaşi, manifestarea lor însă trebue să se schimbe după cerinţe. In piesele numite lipseşte simţirea adâncă şi bine esprimată.

Teatrul este superior tuturor celorlalte arte, pentrucă influenţează nu numai asupra simţemintelor ci şi asupra voinţei. Prin frumseţa composiţiei te delectează, prin acţiune însă îţi atinge coardele raţiunei şi-ţi determină voinţa spre fapte nobile. Prin satira comediilor se sbiciuesc faptele rele şi scăderile noastre fără să ne simţim genaţi. Tot teatrul influinţează şi asupra minţii.

Pentruca teatrul să ajungă resultatul sau efectul dorit, trebue să atingă spiritul publicului, trebue să fie rupt din sufletul şi viaţa lui.

Teatrele, dialogurile, trilogurile şi patrulogurile d-şoarei Drăgan, deşi ne arată lucruri reale, vreau cu orice preţ să moraliseze direct. Sunt „punerea intenţionată a unor învăţături morale, în gura unei persoane, pentru a le propaga, lucru ce nu lasă sufletul să se înalţe, ci-l ţine încatuşat de realitate“. „Nici frază de morală practică, nici intenţionata pedepsire a celui rău, şi răsplătire a celui bun, nu se ţin de artă, ci sunt deadreptul contrare“. (Maiorescu). Subiectul să fie luat din realitate, dar tractarea să fie artistică fără preocupări practice.

E necesar, ca subiectele alese de d-şoara Drăgan să fie îmbrăcate în altă haină, pentruca să capete valoarea ce trebue s'o aibă o carte dată în mâna copiilor. Omiţând frazele moralisătoare, d-şoara Drăgan să ne arate fiinţele bune sau rele, fidel, cum le observă în viaţa de toate zilele. Să pună în gura lor graiul nostru curat românesc, fără espresiuni locale, să nu se silească ca prin „fraze“ să facă piesa mai lungă, că şi piesele scurte, bine închegate au valoarea lor nepreţuită.

Părerea mea este deci, că cărţile d-şoarei Drăgan aşa cum se presintă ele acum, nu au valoarea cerută de trebuinţele de acum, şi pentru aceea la o nouă ediţie d-şoara Drăgan să fie rugată, ca să-şi prescurteze piesele, silindu-se a se folosi de un stil mai puţin meşteşugit. Poesii cum sunt:

O lume, lume,
Cum ţi-aş pune nume?
. . . .
şi „Frumos e omul Doamne“

ar putea fi înlocuite cu altele, — doar avem atâtea poesii frumoase.

Fără îndoială d-şoara Drăgan, dovedeşte o muncă intensivă, care bine esprimată va aduce şi succesul dorit.

Mohu, la 21 Iulie 1912.

Maria D. Mosora.

Vorbe înţelepte.

Mai bine este să faci bine, chiar şi când oamenii grăesc rău de tine, decât să faci rău şi să grăiască oamenii bine de tine.

fiind vorba de căpătate ţăranul nostru iute şi degrabă se face sărac şi devine chiar şi uricios în cererile lui. Dacă învăţătorul e scutit de atari neplăceri, poate conduce cooperativa fără multă greutate pe lângă rezultat moral şi material. Se înţelege că va avea de lucru şi va trebui să fie responzabil cu avutul său despre starea materială a cooperativei.

Ca să se ştie cum se înfiinţează şi cam cum ar trebui condusă şi administrată o cooperativă şcolară, îmi iau voe ca încă înainte de începerea anului să dau unele mici îndrumări. O fac aceasta cu dorul de a se înfiinţa la toate şcolile noastre câte o cooperativă, care să aibă rezultatul moral şi material pe care l-a avut cooperativa dela şcoala noastră din Răşinari în anul trecut şcolar.

In Răşinari s'a înfiinţat cooperativă şcolară la îndemnul şi stăruinţa dlui coreferent şcolar Dr. O. Ghibu, fiind condusă de doi învăţători. Dupăce s'a hotărât înfiinţarea ei, s'au procurat pe cont cărţile şi recvizitele de lipsă pentru toate clasele dela librăria archidiecezană din Sibiiu. Librăria ni-a oferit un rabat de 15% pe care le-am şi primit cu mulţămită, după achitarea contului.

Elevilor li s'a comunicat de cu bună vreme că cu toţii au să cumpere cărţile, tăbliţele, caetele ş. a. numai dela prăvălia şcoalei numită cooperativă, iară banii pentru cărţi şi caete să-i dea învăţătoriului de clasă.

Invăţătorii încredinţaţi cu conducerea cooperativei au procurat tot materialul necesar şi adus acasă, l-au împărţit învăţătorilor după trebuinţă. Prisosul materialului s'a aşezat într'un dulap anume întocmit şi s'a împărţit învăţătorilor ulterior spre vânzare. Invăţătorii conducători ai cooperativei au avut un caet de însemnări, despre materialul dat învăţătorilor cu bani şi pe cont. Fiecare învăţător ca conducător de clasă, a avut iarăşi câte un caet de însemnări, în care a indus numele elevilor şi al materialului vândut cu bani şi pe cont.

In clasele superioare, unde elevii cunosc bine scrisul, cetitul şi banii, învăţătorul poate fi ajutat în lucrarea lui de unii dintre elevii cei mai buni. Spre scopul acesta se aleg: un cassar, un contabil şi doi controlori.

Pe aceştia îi aleg conşcolarii lor având aprobarea şi din partea învăţătoriului. Vânzarea de cărţi şi recvizite se face totdeauna în pausa cea dintâi înainte şi după ameazi. Cassarul vinde şi încassează banii, contabilul induce în caetul de însemnări suma incursă sau suma vânzării pe cont, iar controlorii îngrijesc ca cassarul şi contabilul să nu comită greşeli. Banii încassaţi se predau îndată învăţătoriului, care va face control dacă e corect indus în caetul de însemnări. Lucrând învăţătoriul în felul acesta poate să-şi ajungă scopul întru toate cu ajutoriul cooperativei.

Tot cooperativa şcolară poate servi ca bancă de depuneri pentru micile economii ale elevilor.

Economiile elevilor se administrează separat şi dacă vr'un elev şi a adunat deja 1 cor., suma aceasta se depune pe numele elevului la vr'o bancă românească din apropiere.

Elevii trebue îndemnaţi de mici a face atari economii şi ambiţionaţi de a nu strica banii pe lucruri netrebnice, ci punând ban lângă ban să-şi adune o sumuliţă cu care să-şi procure cărţi de cetit, o revistă pentru copii (d. e. „Flueraşul“) sau apoi când e în clasa a V şi VI să facă o excursiune frumoasă sub conducerea învăţătorului în ţinuturi mai îndepărtate şi cu locuri istorice, cu mine, scăldi, cu ape minerale, fabrici, ş. a.

Ştim cu toţii câtă însămnătate au excursiunile şcolare pentru lărgirea cunoştinţelor elevilor şi ajungerea scopului în învăţământ; dar şi aceea o ştim, că de regulă banul e piedeca de a nu putea face atari excursiuni folositoare. Tocmai de aceea e bine ca elevii să fie obicinuiţi de mici a-şi aduna o sumuliţă oarecare de bani, cu care să poată face excursiuni folositoare dupăce au ajuns la maturitatea de a putea înţelege ceea ce vede în excursiune. Dacă vrun elev sărac nu şi-a putut aduna şi el bani spre a putea participa la excursiune, conşcolarii săi îl pot ajuta din economia lor comună, din venitul curat al cooperativei. Invăţătorul va arăta starea miseră şi lipsa în care se află elevul sărac, va îndemna pe conşcolarii lui a jertfi din avutul lor comun, spre a ajuta pe cel lipsit, iar învăţătorul poate fi satisfăcut că a sădit în sufletele plăpânde ale elevilor săi spiritul de jertfă şi de milă faţă de aproapele.

Asta e şi scopul cooperativei, de a ajuta din venitul ei pe elevii săraci, de a acoperi cheltueli ivite cu ocasiunea excursiunilor făcute cu toţi elevii, de a procura cărţi pentru biblioteca şcoalei şi de a face jertfe de aşa natură cari se pregătească pe micii jertfitori a deveni jertfitori mari şi de a fi cu suflet larg şi deschis pentru orice ideal care cere jertfă.

La sfârşitul anului şcolar învăţătorul face un mic raport (bilanţ) despre mersul cooperativei, arătând venitul curat şi întrebuinţarea lui. Acest raport se subscrie de directorul şi se dă comitetului parohial spre luare la cunoştinţă şi aprobare.

E bine şi corect ca asupra întrebuinţării venitului curat să decidă învăţătorul împreună cu elevii săi, iar comitetul parohial să nu aibă altă ingerinţă decât numai a-l lua la cunoştinţă aprobătoare. Un esemplar din raportul (bilanţ) despre mersul cooperativei se păstrează în arhiva şcoalei. Vor fi unele şcoli la cari venitul curat al cooperativei va fi foarte mic, dar având în vedere alte avantagii mari, cari le oferă cooperativa, ori şi cine se poate mulţumi cu venit bănesc mai puţin, fiind cel moral destul de mare.

De încheiere rog şi insist pe lângă colegii învăţători a înfiinţa cooperative şcolare şi a procura materialul trebuincios dela librăriile noastre, iar administraţia librăriilor să se îngrijească de cu bună vreme a se provedea cu material abundant, bun şi solid, ca astfel să poată face concurenţă oricărei librării streine şi să atragă pe învăţători a le fi buni muşterii.

Răşinari, în 22 August 1913.

Teofil Căliman
învăţător.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători,* „Adormirea Născ. de Dumnezeu“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni, la orele obicinuite.*

*

Fundaţiunea Gozsdu. Representanţa Fundaţiunii Gozsdu se intruneşte în sesiunea ordinară de toamnă Vineri în 29 August nou, în Sibiiu, începându-şi în aceeaşi zi şedinţele.

*

Consistoriul mitropolitan se va întruni Marţi în 2 Septemvrie n. în Sibiiu.

*

Sfinţire de biserică. Ceremonialul sfinţirei bisericii gr.-or. române din Purcăreni, va avea loc Joi în 15/28 August a. c. Actul sfinţirei îl va săvârşi P. O. Domn Dr. Vasile Saftu, protopresbiter tractual.

*

Şcolare. La gimnaziul de stat din Sibiiu se vor ţinea examenele de corigenţă Sâmbătă în 30 August înainte de ameazi, ear după ameazi vor urma examenele de primire. Inscrierile se fac în ordinea următoare: In 1 Septemvie dela 8—12 pentru clasele I—II, în 2 Sept. pentru cl. III—IV, în 3 Sept. pentru cl. V—VIII. In aceleaşi zile între orele 3—4 d. a. se fac înscrierile şcolarilor, cari vin întâia oară la acest gimnaziu. Se cere atestat şcolar, act de naştere şi certificat de revaccinare. Taxa de înscriere este 16 cor. 20 fil.

*

Manevre în Boemia. Manevrele mari din Boemia sudică se încep la 13 Septemvrie şi durează până în 19 Septemvrie. Deprinderile principale vor fi conduse de arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand, supremul comandant al întregii puteri armate.

*

Palatul păcii. Mâne, Joi, se inaugurează splendida clădire a palatului păcii la Haga. Zidirea, în cadrele sale mărete, se datoreşte unei fundaţiuni instituite de milionarul Carnegie. Palatul păcii, în mijlocul unei grădini, e construit în stil antic flamand. Un turn mare şi elegant dominează întreg complexul. In partea de jos se deschid zece arcade cu tot atâtea porţi. Sala festivă, cu portretul în mărime naturală al lui Carnegie, se află în parter. Tot acolo sunt alte sale şi cabinete. In etajul prim se găseşte biroul secretarului general, arhiva şi o imposantă bibliotecă, asemenea şi întrarea la tribunele salelor de şedinţe publice. Mai sunt apoi localităţi pentru băi, masaj ş. a. Pentru împodobirea palatului au contribuit, cum se ştie, naţiunile culte de pretutindeni.

*

Urcarea contingentului. Din Viena se anunţă, că ministrul de războiu va cere dela adunările legislative urcarea contingentului de recruţi. Şi anume este vorba de 38 de mii recruţi noi, din cari 20·000 pentru armata comună, ear restul pentru marină, landwer şi honvezi.

*

Salvarsanul fără valoare? O revistă din Frankfurt, „Der Freigeist“, în mai multe articole afirmă, că salvarsanul, medicamentul profesorului Ehrlich, este un preparat lipsit de orice valoare vindecătoare, cum s'a constatat în toate cazurile spitalului civil din Frankfurt, ba uneori a fost de-a-dreptul stricăcios. Se aşteaptă lămuriri.

*

Militare. Domnul Gregoriu Verzariu, fiiul dlui Emil Verzariu, funcţionar superior la banca de asigurare „Transilvania“ din Sibiiu, terminând cu bun succes academia militară din Wiener-Neustadt, a fost numit în 18 August n. sublocotenent în armata comună.

*

Expoziţia Coulin. S'a deschis zilele acestea în pavilionul lacului de patinat în Sibiiu, strada Schewis, o expoziţie de tablouri rămase după răposatul pictor ardelean Artur Coulin. Expoziţia e deschisă zilnic dela orele 9 dimineaţa până la 5 după ameazi. Intrarea 1 coroană.

*

Dela Haga Sâmbătă şi-a terminat şedinţele congresul de pace — al douăzecilea, — după o lucrare de patru zile. La Haga s'au întrunit, cu acest prilej, reprezentanţii tuturor popoarelor culte din lume. Congresul, în şedinţa sa din urmă, a votat o resoluţiune în favorul unei apropieri între Franţa şi Germania, şi şi-a exprimat părerea de rău, că cercurile financiare internaţionale s'au grăbit a da sprijin beligeranţilor din răsboiul balcanic. — Cel mai apropiat congres se ţinea în 1914 la *Viena.*

*

Canalul de Panama Dr. Wilson, prezidentul Statelor unite, invită puterile maritime să trimită vase pentru a însoţi flota americană în trecerea sa prin canalul de Panama şi pentru a vizita expoziţia universală dela San-Francisco din 1915.

*

Numărul medicilor în Europa. O statistică acum apărută spune, că în 17 state principale europene se găsesc 160,880 de medici. Cei mai mulţi sunt în Anglia, şi adecă: 28,900. Germania are 22,500, Rusia 21,400, Franţa 19,800, Italia 18,240, Spania 13,700, Austria 10,400, Elveţia 1,720. După capitale, cei mai mulţi medici se află în Bruxela: 24 pe 10 000 de persoane, Madridul are 20, Roma 15, Viena 14, Berlinul 13, Parisul 11, tot pe câte zece mii de persoane.

*

Sosirea trupelor. Duminecă dimineaţa s'a făcut întrarea grandioasă în Belgradul sârbesc a trupelor sosite din răsboiu. Armata victorioasă a fost primită cu nesfârşit entusiasm. De faţă erau şi numeroşi străini veniţi din Torontal şi din alte părţi ale ţării noastre. Capitala strălucea în podoabe. In străzi circulau peste 100 de mii de oameni. In fruntea ostaşilor, în număr de zece mii, venea călare prinţul moştenitor. La întrarea în oraş trupele au fost salutate de primar şi de prezidentul scupştinei. După orele 10 s'a inaugurat în cetate monumentul ridicat în memoria lui Caragheorghe. Au rostit vorbiri: regele Petru, mitropolitul şi ministrul de culte, fiind prezente autorităţile şi corpul diplomatic. După aceasta soldaţii au defilat înaintea regelui.

*

Albanezii. Ziua naşterii Monarhului nostru Francisc Iosif s'a serbat cu însufleţire şi în oraşul *Durazzo.* Arhiepiscopul de Durazzo, precum şi mai multe oraşe albaneze, au adresat suveranului depeşe omagiale, în care mulţumesc în numele poporaţiunii pentru liberarea Albaniei. Numeroase clădiri din noua ţară purtau inscripţiunea în limba albaneză: Să trăească Francisc Iosif, marele domnitor, liberatorul Albaniei!

*

Rugare. Pentru serbările „Asociaţiunii“, ce se vor ţinea în 14 şi 15 Septemvrie c. n. în Orăştie, ceice doresc cvartir, sunt rugaţi să se anunţe la dl Dr. Romul Boca, adv. în Orăştie, până la 8 Sept. a. c., comunicând, că voiesc cvartir la hotel, sau la casă privată şi că vor lua parte la banchet.

*

„Şcoale medii româneşti nouă“. Sub titlul acesta scriu ziarele maghiare din capitală, că în Sibiiu *se va înfiinţa* un seminar „Andreian“ în memoria lui Şaguna; iar la *Belgrad* (din Sârbia sau din Ardeal?) se va clădi un gimnaziu român. Aceeaşi ştire o publică întocmai şi gazeta ungurească *din Sibiiu...* Admirabilă informaţie!

*

Provederea oraşelor cu zarzavat. Ministrul nostru de agricultură se ocupă cu planul să introducă în apropierea oraşelor felul de grădinărit *bulgăresc,* şi pe calea aceasta să uşureze şi ieftinească aprovisionarea poporaţiunii. Aproape de oraşele mai mari se vor cultiva grădini al căror zarzavat are să se desfacă pe pieţele acestor oraşe. Ministrul va institui cursuri speciale, unde să se înveţe grădinăritul amintit. Grădini şi cursuri speciale s'au făcut până acum la Mişcolţ, Gödöllö şi în alte locuri. Vre-o 30 de oraşe au cerut dela ministru să le înfiinţeze grădini de zarzavat, declarând că pun la dispoziţie gratuit locurile necesare. Spesele se urcă la 800—1000 coroane pe jugăr.

*

Profesor în Arad. Senatul şcolar al consistorului diecezei din Arad a instituit la catedra de pedagogie a institutului pedagogic arădan pe dl Sabin *Evuţianu,* fost profesor în Caransebeş.

*

La Reuniunea meseriaşilor sibieni s'au mai făcut următoarele daruri şi anume: la „*Legatul Dr. Ioan Borcia*“ au dăruit Dr. Alex. Bogdan, profesor (Braşov), 5 cor.; Nic. Dorca, paroh (Loamnăş), Gavriil Precup, profesor (Blaj) câte 1 cor. şi Ioan Aldea, paroh (Petrilaca-rom.) 40 fil; — la „*Fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu*“ *pentru înzestrarea fetelor sărace*: 56 elevi din Zerneşti cercetând cu dascălii lor reuniunea, la pălăria „Dumnezeu vede“, cor. 3 58; Aug. Vulpea, sodal cojocar şi înv. cofetar 1 cor; absolvenţii de teologie din Caransebeş, cercetând cu profesorul Dr. Ienciu reuniunea, la pălăria „D-zeu vede“ cor. 1·80; — la „*Legatul T. L. Albini*“: Gavriil Precup, profesor (Blaj) 1 cor. şi Ioan Aldea, paroh (Petrilaca-rom.) 40 fil. — la „*Fondul expoziţiei jubilare*“: Nicolae Mohan, culegător tipograf emer. şi Aug. Vulpea, înv. cofetar, câte 50 bani; Popoviciu Mondoc, învăţ. (Sebeşul-sup.) 20 bani şi Miorica Tordăşianu 10 bani; — la „*Fondul jubilar Nicolae Cristea*“: Ioan Blaga, paroh, (Jibert) 40 bani; Const. Prie, paroh (Săcădate) 1 cor. şi Nic. Huiu, paroh (Găinar) 50 bani.

Din Blăjel.

— Corespondenţă particulară a „Teleg. Român“. —

Onorată Redacţiune! Elementele naturii s'au conjurat şi contra comunei noastre. N'a fost destul cu ploile din anul trecut, cari au nimicit toată recolta, ci ele au trebuit să se repeţască şi în anul acesta, ca sărăcia să devină şi mai mare între oameni.

După peatra, care ne-a bătut o parte din vii prin luna lui Maiu, au urmat iară ploi dese, împedecându-ne dela lucrul câmpului.

Vineri în 9/22 Aug. c. a început apoide dimineaţă a cerne mărunt o ploaie deasă, care a ţinut până pe la amiazi, când s'a mai limpezit puţin vremea. Dar n'a ţinut mult aşa, căci înainte de 2 ore d. a. a început iarăşi din ce în ce mai tare, până ce a erupt în ploaie torenţială, ceeace a causat umflarea celor 2 păraie, cari străbat comuna, în aşa măsură, încât a rupt şi a dus tot, ce a stat în cale: pălanuri, garduri, arbori, pomi, lemne de prin curţi etc. etc. Nu se mai cunoştea nici drumul ţării.

Câteva trăsuri, cari mergeau cătră Sânmărtin, au trebuit să se rentoarcă, neputând străbate prin apa, care curgea cu o furie înspăimântătoare.

La vre-o câteva gazde a întrat apa în căşi, în grajduri vitele stăteau până la foale în apă; iar fânul, paiele, trifoiuri adunate prin şuri, toate noroite. Răturile încă necosâte, apăreau ca o mare întinsă, iar de otavă ne-am lipsit de tot în anul acesta.

Aşa o apă mare nu s'a mai pomenit în Blăjel.

Viile, isvorul cel bun de câştig pentru economii noştri, sunt nimicite; hotarul, cea mai mare parte lipsit de roadă, din causa ploilor multe. Ba şi pe anul viitor nu putem aştepta vre-o recoaltă mai mare, de oarece nu putem ogoră, nu putem sămâna grâu la timp.

Dealuri se surupă, locurile dela şăs ţin apă şi nu se pot lucra. Drumurile de hotar sunt stricate de tot şi în multe locuri s'au ivit ochiuri în drumuri, cari împedecă umblarea pe ele.

Chiar şi drumul de ţară s'a surpat rău pe multe locuri. Calamitatea cea mai mare ne-a ajuns. Suntem îngrijoraţi până în adâncul sufletului. Prevedem sărăcia ce ne ameninţă cu toată siguranţa.

Intr'o lume năcăjită nu apelăm la ajutorul publicului; dar ne rugăm lui Dumnezeu, ca să-şi întoarcă mânia sa de către noi, să nu ne pedepsască pentru păcatele noastre, ci să ne mântuiască ca oarecând pe Niniviteni!

Cu deosebită stimă:

Zacheiu Sasu,
paroh.

Cărţi şi reviste.

In Constantinopol, de Emil *Tişca,* tip. inst. de arte grafice Al. Anca, Gherla 1913. Un volum de 168 pp. Cuprinde impresiile câştigate într'o călătorie de studii făcută în Orient: Despre cornul de aur, cele 7 turnuri, sfânta Sofia, arta musulmană, vechiul Sarai, Dolma-Bagce, haremul sultanului Abdul Hamid, viaţa Turcilor, obiceiuri ş. a. Preţul volumului nu e indicat.

Ad. Nr. pp. 960/1913 (223) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. or. din comuna **Bonţida**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 800 cor. salar anual din repartiţie dela popor.

2. Cuartir liber în edificiul şcoalei şi ¼ jugăr de grădină.

Intregirea salarului învăţătoresc şi cvincvenalele se vor cere dela stat pe baza documentelor alesului.

Alesul învăţător va fi dator, ca în Dumineci şi sărbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în sf. biserică.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat şi a se prezenta la Sf. biserică în vre-o zi de Dumineca sau sărbătore ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 10 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 656/1913 Prot. (209) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante **Criţ** cu filiile **Cloaşterf** şi **Meşendorf** în senzul Veneratului ordin Consistorial dto 7 Maiu a. c. Nr. 5692 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din matera Criţ, asemenea în filiile aparţinătoare spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, 7/20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 410/1913 (212) 1—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** cl III se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare. Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B. Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu — în terminul susindicat — având concurenţii — cu observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohiei.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 953/1913. (224) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. or. din comuna **Bedeciu**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual 1000 cor. din repartiţie dela popor.

2. Locuinţă în edificiul şcoalei.

3. Relut pentru grădină 20 cor.

Intregirea salarului învăţătoresc dela stat conform art. de lege XVI. din 1913 se va cere pe baza documentelor alesului învăţător.

Alesul învăţător va fi dator, ca în zilele de Dumineci şi sarbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în Sf. biserică.

Concurentii au aşi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat şi a se prezenta la sf. biserică în vre o zi de Duminecă sau sărbătoare ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 8 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 503/1913. (221) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea porohiei de cl. III. **Vima-mare** (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, întâmplată la 1/14 Iunie a. c., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă, pe lângă observarea dispoziţiei § ul 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 2/15 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Sz. 3224/1913. (220) 2—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyéhez tartozó Resinár községben ujonnan szervezett másodjegyzői és segédjegyzői állásra a pályázatok kiirom és felhivom azokat a kik ezen állásnak egyiket elnyerni ohajtják, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket f. é. szeptember hó 8-aig nálam adják be.

A másodjegyzői illetménye:

1. 1600 kor. törzsfizetés.
2. 250 kor. lakpénz.
3. 100 kor. utazási átalany.

A segédjegyzőnek illetményei:

1. 1000 kor. törzsfizetés.
2. 150 kor. lakpénz.

Mellékilletmények a községi szabályrendelet által az illető jegyzőnek kiutalt magánmunkálatok után járó dijak.

Nagydisznod, 1913. évi augusztus hó 19.

Dr. Schuster
főszolgabiró.

Nr. 480/1913 (213) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele noastre confesionale din comunele mai jos înşirate, se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

1. **Vărmaga** cu salar 800 cor. din repartiţie, — restul se va cere dela stat. Locuinţă în edificiul şcoalei şi lemnele de încălzit în natură.

2. **Sulighete** cu salar 1000 cor. din repartiţie, — restul se va cere dela stat. Cvartir natural şi grădină.

Cererile de concurs însoţite de documentele recerute să se aştearnă la subsemnatul oficiu în terminul susindicat. Concurenţii sunt deobligaţi a conduce elevii la biserică în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei, — şi au a se prezenta în comuna respectivă pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Deva, la 27 Iulie 1913.

Oficiul protopopesc în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 600/1913. (211) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din parohia **Sântă Măria**, protopresbiteratul Unguraşului, să escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 coroane dela popor prin repartiţiune, iar restul după recerinţele legii şcolare din 1913 se va cere dela stat pe care însă la cazul de denegare parohia nu se obligă al solvi.

Cvartir în casele parohiale până la edificarea altor case, apoi în edificiul şcolar.

Concursele instruate conform normelor prescrise sunt a se înainta în terminul precis la oficiul protopresbiteral al Unguraşului.

Concurenţii înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Dumineeă sau sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere a instrua elevii în cântările bisericeşti şi ai conduce în fiecare Duminecă şi sărbătoare la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Fizeşsânpetru, 30 Iulie (14 August) 1913.

Oficiul protopresbiteral al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

8847/1913 alisp. sz. (216) 3—3

Versenytárgyalási hirdetmény.

Szebenvármegye közigazgatási bizottságának 1759/913. sz. a. kelt rendeletével Dolmàny — Vurpód — Ujegyházi th. közut 15—16 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó munkálatok engedélyeztetvén ezen munkálatoknak vállalati uton való biztositása céljából 1913. évi szeptember hó 9 ik (kedd) napjának d. e. 11 órájára Szebenvármegye alispánjánál a kis üléstermben tartandó zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 órájáig annál is inkább adják be, mivel későbben érkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelemba vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt és az ajánlati összegnek 5%-át kitevő bánatpénznek a nagyszbeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

Az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azen ajánlattevők kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizható águkat az illetékes és iparkamara által kiállitott bizonyitványnyal igazolui.

A szóban forgó és fentebb megjelölt munkálatokra vonatkozo tervek és egyébb iratok a nagyszebeni m. kir. építészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők, ahól is az előirányzati költségvetés ivenként egy (1) koronáért megkapható.

Nagyszeben, 1913 évi augusztus hó 19 napján.

Fabritius
alispán.

Nr. 826—827/1913 (207) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele confesionale poporale române, mai jos arătate în protopresbiteratul Făgăraş se publică concurs, cu termin de **15 zile** pe lângă următoarele emolumente:

1. **Părău**, salar 600 cor. din repartiţie, în care se socoteşte şi cele 5% după dare, restul se cere dela stat cvartir natural, iar pentru grădină 20 cor.

2. **Comana inf.** salar 600 cor. dela popor, restul se cere dela stat pe baza documentelor alesului, cvartir în natură, pentru grădină 20 cor.

Alesul va avea a înfiinţa cor bisericesc cu elevii şcoalei de toate zilele şi de repetiţie. Are a conduce la biserică copiii în Dumineci şi sărbători — şi a conduce corul dând răspunsurile la sfta liturghie, iar la cas de lipsă în sărbători a înlocui pe cantor.

Concursele instruate conform normelor din vigoare sunt a se înainta la terminul prescris oficiului protopopesc Făgăraş.

Concurenţii au de a se presenta înainte de alegere, în vre-o Duminecă la biserică.

Făgăraş, la 30 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgăraşului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Nicolae Borzea
protopresbiter.

Nr. 323/1913. Of. pp. (214) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala elementară confesională gr.-or. română din **Ciceu-Corabie** prin aceasta deschide concurs cu termin de **15 zile** computate dela prima apariţiune a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar anual 1200 cor., din cari 400 cor. din repartiţie de pe popor şi 800 cor. din ajutor de stat, acordat şi uzat deja şi de învăţătorul de până acum, cvartir în şcoală şi grădină.

Alesul învăţător este dator a propune şi religiunea, a instrua pe elevii din şcoala de toate zilele şi din cea de repetiţiune în cântările bisericeşti, ai conduce la biserică în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Concurenţii au a-şi aşterne rugările concursuale, intruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Deş în terminul deschis şi cu prealabila mea încunoştiinţare a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica parohială pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Deş, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr.-or. Deş în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 750/1913. (208) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea a **2 posturi** de învăţători dela şcoala confesională gr.-ort. rom. din comuna **Ludoş**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Salar fundamental: a) dela biserică câte 600 cor. b) dela stat câte 400 cor.

2. Relut de cvartir câte 50 cor.

3. Relut de grădină câte 20 cor.

Concurenţii sunt deobligaţi, pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, a conduce în sărbători şi Dumineci elevii la biserică, precum şi a instrua elevii şi adulţii la cântări în cor.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu proropresbiteral în terminul indicat, iar concurenţii să se prezinte în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Mercurea, 31 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Ad. Nr. par. 127/1913 (219) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului de învăţător dela şcoala noastră conf. gr.-or. din **Panic** (ung. Gyerőfalva), tractul Clujului, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar 600 coroane (din repartiţie), solvibile în rate trei-lunare anticipative; cvartir bun şi frumos în şcoala cea nouă; lemnele trebuincioase pentru încălzirea salei de învăţământ; ¼ jug. de grădină, eventual 20 cor. şi dreptul de folosinţă a unei sesiuni întregi din păşunatul şi pădurea foştilor urbarialişti.

Intregirea salarului la suma statorită de art. de lege XVI. 1913 se va exopera dela stat pe baza documentelor învăţătorului care se va alege.

Invăţătorul ales va fi obligat a propune toate obiectele de învăţământ, deci şi religiunea, în şcoala cuotidiană şi de repeţiune şi a cerceta însuşi regulat sf. biserică şi a conduce şi elevii şcoalei la biserică în toate Duminecile şi sărbătorile şi a cânta cu ei la Sf. Liturgie.

Invăţătorul sau învăţătoarea aleasă, care va desvolta o activitate extraşcolară folositoare poporului (d. e. formând un cor de adulţi sau pe terenul industriei de casă) se va bucura de o remuneraţiune deosebită şi de sprijinul şi iubirea poporului.

Concurenţii îşi vom înainta petiţiile de concurs în terminul susamintit P. O. oficiu protopresbiteral al tractului Clujului şi vor avea a se prezenta înainte de alegere în parohia noastră la Sf. Biserică, spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Panic, 31 Iulie 1913.

Comitetul parohial.

Nr. 301/1913 (193) 3—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia noastră de clasa I (prima) **Galaţe**, în tractul protopresb. a Bistriţei, pe temeiul ordinului Prea Ven. Consistor de dto 18 Iunie a. c. Nr. 7383 Bis., prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti, dar cu observarea dispoziţiilor din § 26 a regulamentului pentru parohii.

Dela concurenţi se cere cvalificaţiunea completă pentru parohii de clasa primă.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare se vor înainta, în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bistriţa (Besztercze) iar reflectanţii la acest post cu prealabila încuviinţare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta, respective şi slugi sf. liturgie.

Bistriţa, 1/14 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conţelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Pentru Librăria arhidiecezană din Sibiiu se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 20 August (2 Septemvrie) 1913. **Nr. 86.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

România ori Bulgaria?

Sibiiu, 1 Septemvrie n.

Greșala cea mai mare, din cele multe, pe cari le-a săvârșit diplomația monarhiei austro-ungare în timpul din urmă, este negreșit aceea, că a înstrăinat, poate că pentru totdeauna, pe cea mai bună și mai credincioasă aliată a ei, pe România, de către monarhia noastră, care a perdut prin aceasta un stâlp puternic de apărare în momente de primejdie.

Cum s'a făcut înstrăinarea aceasta? O știm. Pe urma nesincerității politicei externe a monarhiei noastre, care nu a apărat, nici în conferența dela Londra și nici în cea din Petersburg, cu destulă energie interesele mari ale României, și apoi prin duplicitatea diplomației austro-ungare, care a început la urmă să favoriseze pe Bulgari, în contul și în detrimentul intereselor României. Dovadă și nesocotitul plan cu revizuirea păcii dela București.

E întru adevăr de neînțeles, cum se poate, ca stând în raporturi de alianță cu un stat oarecare, să cauți și să promovezi, nu interesele acestui stat, dela care ai să aștepți sprijin și ajutor, ci interesele statului, care întărindu-se, poate să devină periculos pentru aliatul tău!

„*Cartea verde*“ a României, colecția de documente autentice, referitoare la întreaga criză din Balcani, la nașterea, desvoltarea și rezolvarea ei prin tratatul de pace dela București, care după informațiunile pe cari le avem se compune tocmai acuma și va fi scoasă în curând din tipar, ne va lămuri pe deplin asupra atitudinei necorecte a diplomației austro-ungare față de România, și ne va arăta greșelile ministrului nostru de externe în mărimea lor naturală. Față de glasul limpede al actelor nu va mai folosi apoi nimica nici o desmințire și nici o întortochiare ori înfrumsețare a lucrurilor. Lumea le va vedea în deplina lor golătate. Le va vedea și le va judeca.

De ce s'a făcut însă la Viena o politică atât de nesocotită, care nu putea să aibă o altă urmare, decât numai înstrăinarea României de către monarhia noastră?

Din simplul motiv, că domnul conte Berchtold a făcut o politică externă, nu austro-ungară, ci curat maghiară. Faptul, că totdeauna a consultat și pe ministrul-prezident ungar, că i-a cerut și primit sfatul, dovedește din destul, că afirmarea noastră nu poate să fie lipsită de temeiu. Iar căldura cu care foile guvernamentale maghiare (dar numai cele guvernamentale) iau în apărare pe domnul Berchtold și politica sa, formează o altă dovadă despre esactitatea acestei afirmări. Apără doară politica proprie, politica maghiară. Iar politica maghiară, — aceasta o știe toată lumea, — nu admite întărirea României, nici în privință teritorială, nici în privință morală, prin creșterea prestigiului ei, din motive ușor de ghicit. Și-ar putea arunca cumva ochii spre — Ardeal! Căci cunoaștem toți vorba: mâncând vine apetitul.

Am sprijinit deci pe Bulgari, pentruca să perdem pe Români, despre cari puținele foi guvernamentale maghiare, cari apără, cum am spus, pe contele Berchtold, pentru a ne întări numai în convingerea, că întru adevăr, politica externă a monarhiei austro-ungare astăzi e o politică inspirată de Maghiari, își permit să afirme, că nu ar fi oameni de încredere, și în consecvență dau sfatul domnului Berchtold, să nu mai alerge după prietenia lor, ci se caute și se lege prietenie cu Bulgarii, cari vor fi de mai mare folos monarhiei noastre decât Românii!

Din punct de vedere curat maghiar credem și noi, ba suntem siguri, că Bulgarii sunt de preferit, pentrucă Bulgarii nu au conaționali aici la noi, în Ungaria, cum au Românii și Sârbii, deci Bulgarii nu pot să pună condițiuni pentru acordarea prieteniei lor, cel puțin nu de acelea, cari ar putea să fie neplăcute Maghiarilor. Pe când România, care astăzi a ajuns să facă o politică externă proprie a ei, nu mai mult a monarhiei noastre, invitată să intre de nou în legături de alianță cu monarhia noastră, sigur că ar condiționa intrarea ei în aceste legături dela o tratare mai bună, mai dreaptă, mai echitabilă față de Românii din Ungaria, iar acesta ar fi un hap foarte amar pentru domnii Maghiari, pe care cu greu l-ar putea înghiți. De aceea dau ei deci sfatul celor dela Viena, să nu mai alerge după Români, să-i lase să-și meargă calea lor, ci să lege prietenie cu Bulgarii.

Lege-o, pe Români puțin are să-i impoarte această prietinie. Intrebarea însă e, că oare pentru monarhia întreagă ce e mai avantagios: o alianță cu România, ori o alianță cu Bulgaria? Credem că și cei mai puțin orientați în politică vor trebui să știe și se recunoască, că serviciile pe cari le-ar putea face România monarhiei noastre în cas de strâmtorare la nici un cas nu le putem aștepta dela Bulgari. Pentrucă România când ar trebui să ne dee și când ar putea să ne dee ajutor? Intr'un conflict cu Rusia. Este om oare atât de naiv, care se creadă, că într'un eventual răsboiu cu Rusia Bulgarii se vor pune pe partea noastră, nu pe a Rusiei? Iar aceea încă va trebui să o știe fiecare om cu judecată sănătoasă, că România pusă pe partea Rusiei într'un eventual răsboiu înseamnă moartea Austro-Ungariei.

E clar deci ca lumina soarelui, că interesele mari ale monarhiei noastre reclamă în mod imperios îmblânzirea României și atragerea ei de nou în legăturile de alianță de mai nainte, precum earăși clar e și aceea, că lucrul acesta nu se mai poate face astăzi decât numai pe calea pe care vedem că Rusia caută să-și asigure bunăvoința și simpatiile Românilor, adecă: prin acordarea de drepturi politice naționale pe seama conaționalilor lor de aici. Când Rusia ordonează, ca în bisericile din Basarabia serviciul divin să se oficieze *românește* și în școalele din Basarabia instrucția să se facă în clasele de jos *românește*: cei dela Viena, dacă vreau de nou prietinia României, care cum am spus, pentru monarhia noastră e o absolută necesitate, trebue să caute și se pună cât mai curând zăgazuri tuturor tendințelor de maghiarizare din Ungaria, deschizând calea pe seama liberei desvoltări a tuturor popoarelor nemaghiare din patria aceasta, mai ales însă a Românilor, dela a căror deplină mulțămire cu soartea lor depinde atragerea României de nou pe partea monarhiei noastre. Iar dacă nu se va face așa, România remâne perdută pentru totdeauna pentru noi, spre paguba monarhiei.

Desmințire. Văzând că unele ziare maghiare perzistă pe lângă afirmarea, că congresul învățătorilor români, convocat la Cluj, a fost oprit din partea guvernului la dorința prelaților români, încât privește pe Arhiereii bisericii noastre și în special pe I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, suntem autorisați a declara, că afirmarea nu corespunde adevărului. Dovadă și însuși actul de oprire al guvernului, care spune apriat, că congresul învățătorilor a fost oprit, fiindcă el a fost convocat de un particular, nu de vre-o autoritate bisericească, cu drept și rol de conducere în ale învățământului confesional.

Lipsa de învățători.

E mult simțită în întreaga noastră mitropolie lipsa de învățători. Toate corporațiunile noastre bisericești s'au ocupat din tot adinsul cu chestia aceasta, căutând să afle căi și mijloace pentru îndreptarea stărilor acestora delucruri, neprielnice învățământului public din școalele noastre confesionale. Nu e mirare deci, că și presa română începe să dee o atențiune mai mare acestei simțite calamități. Astfel ziariul „*Românul*“ din Arad publică în numărul din Dumineca trecută un temeinic articol în chestia lipsei de învățători, stabilind starea adevărată a lucrurilor și făcând unele propuneri cu privire la îndreptarea lor. Reproducem și noi în întregime articolul, făcând comunicarea, că tocmai în vederea simțitei lipse de învățători, consistorul arhidiecezan din Sibiiu a luat hotărârea, ca să se deschidă în Sibiiu și o *pedagogie de fete*. Articolul publicat în „*Românul*“ și scris de „*Un preot*“ e următoriul:

Se apropie timpul să se deschidă iarăș largi porțile seminariilor noastre teologice și pedagogice, spre a primi pe cei hotărâți în gândul lor, să-și închine viața misiunii frumoase de-a-și sluji neamul ca preoți și învățători, umblând „ca fiii luminii, căci zilele grele sunt“...

Cei ce se interesează de soartea școalelor noastre poporale, având simț de răspundere pentru creșterea tineretului și îndrumarea învățământului nostru poporal, de câțiva ani încoace constată îngrijorați, că scade mereu numărul elevilor de pedagogie și din cauza lipsei dureroase de învățători o mulțime de școale românești rămân an de an cu zidurile goale, ca niște altare uitate și pustii.

Unul dintre directorii noștri de seminar se întreabă îngrijorat: *Ce e de făcut* în fața acestei situații? Și dupăce constată, că forurile administrației bisericești superioare și-au făcut datoria în această privință, dând circulare și îndemnând părinții să-și trimită copiii la pedagogie, carieră destul de bine plătită în timpul din urmă, încheie cu următoarele îndemnuri:

„Se pare, că cei chemați a lumina părinții, că ce este învățătorul de astăzi, nu și-au făcut datoria. *Să o facă acum aceasta preoții și învățătorii cu totdinadinsul.* E vorbă de salvarea școalelor prin învățători și de atragerea tinerimii la sânul bisericii. Merită nu numai atențiunea, ci și lucrarea cea mai intensivă a preoțimei și a învățătorimei, ca să aducă în serviciul școalei confesionale tot ce se poate aduce. Aceasta este misiunea lor. Dar aducă elemente bune, cari să poată presta condițiile noastre și rigoarea examenelor, ca precum se zicea despre soldații lui Napoleon, că fiecare poartă în ranița lui bastonul de mareșal, să se zică și despre dascălul român, că fiecare poartă în sufletul lui evanghelia lui Țichindeal, prototipul dascălului românesc. Sunt atâția copii buni, cari sub conducerea corpului nostru profesoral s'ar face apostolii acestei evanghelii. Administrația și-a făcut datoria cu mijloacele ei de executivă, a mântuit din școale ce a fost de mântuit, dar zidurile acestea sunt mute. E rândul apostoliei să-și crească învățăcei, cari să dea suflare dumnezeească acelor ziduri. *Apostolii culturei românești, aruncați mrejile voastre după învățăcei!*“

Avea-vor aceste îndemnuri un rezultat mai bun, decât hotărîrile sinoadelor și circularele consistoriale, ce au răsărit pe urma lor? Ar fi de dorit și ar putea să aibă. Căci elevilor de pedagogie li-se fac de un timp încoace toate înlesnirile posibile din partea susținătorilor seminariilor noastre: li-se reduc taxele de întreținere, li-se votează ajutoare în bani, li-se oferă chiar și întreținere gratuită. La acestea să adăugăm, că elevii de pedagogie ajung atât de repede, la vârsta de 19—20 ani, la o slujbă bine plătită și care le îngădue câte 4—5 luni de vacanțe pe an astfel, încât orice învățător, dacă e om de ispravă și de inițiativă, poate să-și mai facă rost și de alte venite laterale, pe lângă leafa sa dăscălească. Credem deci, că sunt destule argumente pentru înduplecarea părinților de a-și trimite băeții, cari au terminat clasa IV-a secundară, la vreuna din pedagogiile noastre, scutindu-se astfel și pe dânșii de mulțimea de cheltuieli, ce reclamă continuarea studiilor în clasele superioare, și dând și fiilor lor prilej să poată ajunge repede în posesiunea unei diplome și făcând totodată și școalelor noastre orfane de învățători un însemnat serviciu prin angajarea fiilor lor ca propovăduitori ai culturii în aceste școale.

La caz însă, că spaima nemotivată de dispozițiile elastice isvorâte dintr'o urâtă viclenie cortegească a legilor școlare din 1907 și 1913, n'ar putea fi spulberată prin stăruințele și îndemnurile preoților, atunci nu rămâne de făcut altceva decât: consistoriile noastre să execute cu toată seriozitatea hotărârile sinodale privitoare la îndatorirea clericilor noștri de a servi un număr oarecare de ani ca învățători înainte de a se hirotoni.

Sinodul arhidiecezan din Sibiiu a decis în sesiunea sa din 6/19 Aprilie 1912 ca „pentru înlăturarea, sau măcar micșorarea lipsei de învățători fiecare absolvent de teologie să fie obligat a face și examenul de calificațiune învățătorească și a funcționa ca învățător, până când va ocupa un post de paroh“.

Hotărârea aceasta este deplin motivată, nu numai prin actuala lipsă de învățători, ci și prin întreagă desvoltarea istorică a învățământului nostru poporal, precum și prin considerațiuni de ordin canonic.

De când avem și noi școale poporale române, slujitorii lor au fost totdeauna în strânsă legătură cu biserica. Diecii din vechime își purtau slujba lor dăscălească aspirând ca la o mare răsplată măcar pentru zilele lor de bătrâneţe la treapta preoţiei. Mulţime de preoţi de ai noştri s'au şi recrutat în vechime din rândurile diecilor. Iar în timpurile mai recente dela Şaguna încoace iarăş cei mai de valoare preoţi ai noştri înainte de a se hirotoni au muncit ca învăţători ani mai mulţi sau mai puţini, după cum cereau împrejurările. Cel dintâi sinod ţinut pe timpul lui Şaguna în primăvara anului 1850 a decis, ca: „tot clericul să fie dator înainte de ce s'ar preoţi a fi învăţător după stările împrejur“. Această dispoziţie a fost foarte salutară, căci a ţinut pe candidaţii noştri de preoţie într'o activitate culturală încordată, i-a împrietinit cu problemele şcoalei noastre poporale, dându-le prilej a se pregăti ca să poată îndeplini mai târziu cu pricepere şi vrednicie chiemarea lor de directori şcolari. Preoţii, cari n'au funcţionat câţiva ani şi ca învăţători, de obiceiu se rustifică mai repede şi ca directori şcolari nu-şi înţeleg totdeauna destul de bine chemarea.

Aşa dară nu numai interesele şcoalei noastre, ci chiar şi prestigiul preoţimii ca factor cultural reclamă în mod imperativ, ca în viitor nici un absolvent de teologie să nu poată fi sfinţit ca preot dacă n'a funcţionat cel puţin 4—5 ani ca învăţător. E lucru cu desăvârşire comic şi nepotrivit să pui pe un băiat de 22—23 ani, cum sunt de obiceiu absolvenţii de teologie, în fruntea poporului ca sfătuitor şi părinte sufletesc în toate vârtejurile traiului zilnic, când el este cu totul lipsit de orice experienţă a vieţii şi deci incapabil a da credincioşilor săi o povaţă de ordin practic. Pe când — dacă funcţionează câţiva ani ca învăţător, are prilej a cunoaşte împrejurările din viaţă ale poporului şi a gusta puţin din şcoala vieţii, — deşi e adeseori plină de amărăciune — este totuş unui preot cu mult mai necesară decât toată înţelepciunea învăţăturilor înalte „academice“, cari rămân infructuoase în împrejurările vieţii noastre dela sate.

In sfârşit socotim, că pe lângă argumentele înşirate mai sus, pentru arhiereii noştri trebuie să fie hotăritor şi canonul 14 al sinodului IV. ecumenic, în care se spun următoarele: „Canonul sfinţilor şi de D-zeu purtătorilor părinţilor noştri să se observe şi în aceea, ca preotul mai nainte de 30 de ani să nu se hirotonească, deşi ar fi cu totul vrednic, ci să aştepte, căci Domnul nostru Isus Cristos în anul al treizecilea s'a botezat şi a început a învăţa“.

Mitropolitul Şaguna interpretând dispoziţia acestui canon zice: „Poate vedea cineva în acest canon o stricteţă prea mare, când se cer 30 de ani pentru celce se sfinţeşte de preot; însă când luăm în consideraţiune serioasă chemarea unui preot, atunci vom afla, că etatea de 30 ani pentru un preot, ca învăţător, luminător al poporului în cele eterne şi temporale, nu este exagerată, ci tocmai potrivită, înţelegându se de sine, dacă unul ca acesta va posede calificaţiune ştiinţifică va posede moravuri bune şi va fi cunoscut ca vrednic de preoţie („Enhiridion de canoane“, Sibiiu 1871 pag. 107).

Iată deci, în care parte credem, că ar fi necesar şi potrivit să-şi arunce arhiereii noştri, ca nişte apostoli ai culturii româneşti, mrejele lor după învăţăcei.

Şi de sigur, nu le vor arunca zadarnic.

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general al comitetului.

Comitetul central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ va adresa adunării generale, convocată pe 14 şi 15 Septemvrie n. c. la Orăştie, următoriul raport general:

Onorată adunare generală!

Asociaţiunea în ultimii ani şi-a dat silinţa să devină o instituţie dătătoare de vieaţă nouă în sânul poporului nostru, răspândind în păturile cele mai largi cultura naţională şi încercând să stabilească o legătură organică şi unitară între diferitele ţinuturi locuite de Români. Prin prelegeri şi prin publicaţiuni poporale a izbutit să deştepte interesul masselor mari ale poporului nostru faţă de această instituţie, pe care mai înainte o cunoşteau foarte puţin. Cu toate greutăţile pe care a avut să le învingă, instituţiunea noastră a reuşit să răspândească scrisul românesc chiar şi în ţinuturile dela periferia Românismului, cum sunt Bihorul, Sătmarul şi Maramurăşul, iar conferenţiarii au străbătut colţuri, unde ţărănimea nu prea era obicinuită s'audă din gura „domnilor“ poveţe practice şi îndemnuri rostite din inimă curată pentru înaintarea lor culturală şi întărirea lor economică. Ţăranii, dornici s'audă graiul românesc au alergat cu sutele şi chiar cu miile la aceste prelegeri, ascultând cu adevărată evlavie sfaturile cărturarilor. In unele părţi aceste sfaturi au fost sământă rodnică, aruncată în pământ bun. Ţăranii au urmat poveţele, şi-au cumpărat cărţi, s'au înscris la cursurile de analfabeţi şi au încercat s'aducă îmbunătăţiri şi în economie.

Pe lângă propaganda culturală, Asociaţiunea s'a ocupat şi cu greaua problemă a organizaţiei economice a ţărănimii, prin înfiinţarea de bănci săteşti şi prin alte cooperative. Situaţia generală economică şi financiară din ultimii doi ani a fost puţin prielnică pentru propaganda şi întruparea ideii cooperative, dar greutăţile începutului nu trebuie să ne descurajeze, ci trebuie să ne îndemne la o muncă şi mai inteţită şi mai conştientă. Cu toţii trebuie să ne dăm seama că organizaţia economică a ţărănimii va crea o temelie solidă tuturor celorlalte organizaţii naţionale din sânul poporului nostru. Organizaţia cooperativă a ţărănimii va întări biserica strămoşească, va mântui şcoalele şi va înlesni propaganda tuturor instituţiilor ce ţintesc emanciparea economică, culturală şi cetăţănească a poporului nostru. Nici o muncă şi nici o jertfă nu este prea mare pentru întruparea acestui ideal naţional. Dar numai munca tăcută, conştientă şi cinstită ne va duce la izbândă şi numai jertfele aduse cu gândul curat, în interesul obştesc, vor aduce urmaşilor roade binefăcătoare.

Aşa trebue să fie munca noastră de propagandă culturală şi economică în cadrele Asociaţiunii.

Comitetul central şi-a dat toată silinţa să îndrume în această direcţie activitatea Asociaţiunii din ultimii ani. Şi ceeace n'a reuşit să facă până acum, nădăjdueşte să facă în viitor, încercând să introducă, în vederea acestui scop, mai multe îmbunătăţiri şi completări în organizaţia de astăzi a Asociaţiunii.

* * *

Comitetul central îşi îndeplineşte o tristă datorinţă, raportând că Asociaţiunea dela ultima ei adunare generală a pierdut mai mulţi membri. Numele tuturor membrilor decedaţi sunt înşirate în anexa I. a acestui raport. Invităm onorata adunare generală să deie expresie durerii sale pentru aceste pierderi.

In ce priveşte membrii Asociaţiunii, avom onoarea a vă raporta, că până la 1 August a. c. instituţiunea noastră numără următorii membri: onorari: 12; secţiile: 190; activi: 25; corespondenţi: 165; fundatori: 149; pe viaţă: 445; activi (ordinari): 1902; ajutători: 11,851. Numărul total al membrilor Asociaţiunii a fost deci: 14549. Deşi numărul membrilor arată un spor faţă de anii trecuţi, totuş mai sunt multi cărturari cari nu-şi ţin de datorinţă a sprijini instituţia noastră culturală. Facem şi la acest loc apel la toţi intelectualii noştri, să se înscrie membri ai Asociaţiunii, ca aceasta să-şi poată împlini chemarea tot mai intensiv.

Comitetul central a făcut o adresă către toate băncile, rugându-le să se înscrie între membrii Asociaţiunii. Au răspuns abia 9 bănci, dintre cari 5 s'au înscris membri fundatori şi anume: Crişana din Brad, Poporul din Sălişte, Decebal din Deva, Râureana din Capolnoc-Mănăştur şi Murăşana din Reghin, iar 4, membri pe vieaţă şi anume: Arieşana din Turda, Vatra din Cluj, Grăniţerul din Dobra şi Lăpuşana din Lăpuşul-unguresc.

Dintre celelalte bănci numai următoarele sunt membri la Asociaţiune: 1. membri fundatori: Albina din Sibiiu, Bistriţana şi Coroana din Bistriţa, Patria din Blaj, Someşana şi Banca poporală din Dej, Agricola şi Corvineana din Hunedoara, Aurora din Năsăud, Ardeleana din Orăştie, Cassa de păstrare din Sălişte, Sătmăreana din Seini, Silvania din Şimleu şi Timişana din Timişoara; 2. membri pe vieaţă: Auraria din Abrud, Detunata Bucium, Munteana din Offenbaia, Doina din Câmpeni, Zlăgneana din Zlatna, Şoimuşana din Şoimuş, Parsimonia din Bran, Ligediana din Liget, Economul din Cluj, Făgeţana din Făget, Furnica din Făgăraş, Noiana din Noul-român, Olteana pin Viştea-inferioară, Şercăiana din Şercaia, Voileana din Voila, Furtuna din Rodna-veche, Mercur din Năsăud, Cordiana din Nocrichiu, Concordia din Uzdin, Steaua din Petrovasela, Perşeiu din Chiusbaia, Sebeşana din Sebeşul-săsesc, Chioreana din Şomcuta-mare şi Coroana din Timişoara.

Dintre 137 societăţi pe acţii şi 60 de însoţiri, în total 207, abia 46 sunt membri fundatori sau pe vieaţă la „Asociaţiune“.

Cea mai frumoasă şi mai binefăcătoare activitate, în cursul anului 1912, ca şi în anii precedenţi, au desfăşurat-o despărţămintele, cari prin faptul că stau în nemijlocită atingere cu poporul, sunt chemate să săvârşească o bună parte din opera grea a propagandei culturale.

Constatăm cu bucurie, că numărul despărţămintelor active, adecă a celor ce-şi împlinesc conştienţios datoria, e în continuă creştere. Dintre 74 de despărţăminte, câte a avut Asociaţiunea la sfârşitul anului 1912, următoarele 52 au desfăşurat o activitate mulţumitoare: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Aiud-Teiuş, 3. Alba-Iulia, 4. Becicherecul-mare, 5. Beclean, 6. Beiuş, 7. Bistriţa, 8. Blaj, 9. Bocşa, 10. Brad, 11. Bran, 12. Braşov, 13. Buziaş, 14. Ceica, 15. Cluj, 16. Dej, 17. Deva, 18. Diciosânmărtin, 19. Dobra, 20. Făgăraş 21. Gherla, 22. Hunedoara, 23. Ibaşfalău, 24. Indol, 25. Lăpuşul-unguresc, 26. Lugoj, 27. Măhaciu, 28. Marghita, 29. Mediaş, 30. Mercurea, 31. Mociu, 32. Murăş Ludoş, 33 Murăş-Oşorheiu 34. Năsăud, 35. Nocrichiu, 36. Oraviţa, 37. Panciova, 38. Reghin, 39. Sălciua, 40. Sălişte, 41. Sătmar-Ugocia, 42. Sebeşul-săsesc, 43. Şercaia 44. Sibiiu, 45. Şimleu, 46. Tăşnad, 47. Teaca, 48. Tinca, 49. Turda, 50. Vârşeţ, 51. Vişeu-Iza şi 52. Zârneşti. Unele dintre despărţămintele de mai sus sunt înşirate între despărţămintele active, cu toate că n'au desfăşurat o muncă destul de sistematică, dar nădăjduim că îşi vor da silinţa să lucreze, în viitor, şi cu mai multă hărnicie pentru înaintarea culturală a poporului.

Câteva despărţăminte au desfăşurat o activitate vrednică de toată lauda, care poate servi de pildă şi pentru celelalte. In fruntea tuturora stau trei despărţăminte: Braşovul, Năsăudul şi Săliştea, cari au biblioteci poporale şi agenturi în fiecare comună şi cari, cu ajutorul conferenţiarilor, au cutrierat de mai multeori satele, ţinând prelegeri poporale şi şezători literare. Dintre despărţămintele nouă relevăm activitatea frumoasă a despărţămintelor Beclean şi Vişeu-Iza, cari n'au cruţat nici o jertfă şi nici o osteneală, ca, într'un singur an, să ajungă şi să întreacă pe cele mai multe din despărţămintele vechi. Indeosebi merită recunoştinţă despărţământul maramurăşan Vişeu-Iza, care, pe lângă greutăţile începutului, a avut să învingă şi mizeriile ce i le-a făcut administraţia. Dintre celelalte despărţăminte harnice merită o menţiune specială următoarele: Diciosânmărtin, Murăş-Oşorheiu, Sebeşul-săsesc şi Teaca.

Celelalte despărţăminte, adecă 15, n'au desfăşurat aproape nici o activitate, iar 5 nici n'au funcţionat şi anume: Cohalm, Hălmagiu, Lipova, Orade şi Treiscaune-Ciuc. Numărul despărţămintelor active totuşi s'a sporit, faţă de anul precedent, şi comitetul central nădăjdueşte că va reuşi, rând pe rând, să înactiveze despărţămintele cari nu funcţionează, şi să îndemne la muncă pe cele neactive.

De când urmărim mai deaproape activitatea despărţămintelor am constatat, că activitatea sau neactivitatea lor depinde dela oamenii, cari stau în fruntea lor. Dacă directorii şi comitetele cercuale ale despărţămintelor îşi împlinesc datoria şi lucrează cu stăruinţa cuvenită, reuşesc să trezească o vieaţă culturală chiar şi în ţinuturile adormite. Dovadă despărţământul maramurăşan Vişeu-Iza. Iar dacă oamenii dela conducere nu se interesează de răspândirea culturii în popor, cele mai active despărţăminte trec în şirul celor neactive. Adunările cercuale ale despărţămintelor trebuie să fie deci cât se poate de precaute la alegerea persoanelor, chemate să le conducă. Să nu se uite nicicând, că a sta în fruntea unei instituţiuni numai atunci înseamnă o cinste, dacă ştii şi poţi să-ţi îndeplineşti datoria.

Activitatea despărţămintelor a îmbrăţişat, ca şi în anii trecuţi, răspândirea culturii între ţărani şi cărturari, cu ajutorul: prelegerilor poporale, conferenţelor pentru intelectuali, reprezentaţiilor teatrale, şezătorilor culturale, cursurilor de analfabeţi, expoziţiilor de tot felul şi prin împărţirea de cărţi. In unele despărţăminte această propagandă culturală se face sistematic, după un plan bine chibzuit şi, prin urmare, se şi obţin rezultate mulţumitoare. In cele mai multe despărţăminte se face şi astăzi o muncă pe dibuite şi întâmplătoare.

Pentru a înlătura această lipsă de orientare, comitetul central, la sfârşitul anului 1911, a adresat o circulară tuturor despărţămintelor, indicându-le problemele cu cari au să se ocupe şi înşirându-le mijloacele şi felul cum au să lucreze, ca activitatea lor să fie practică şi rodnică.

In circulară s'a stăruit mai ales asupra prelegerilor poporale, cari s'au dovedit a fi cele mai potrivite mijloace de propagandă culturală la sate. Unora dintre despărţăminte, cari s'au angajat să ţină serii de prelegeri sistematice, li s'au împărţit ajutoare de câte 100 cor. pentru acoperirea cheltuelilor de drum, şi anume despărţămintelor: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Aiud-Teiuş, 3. Beclean, 4. Beiuş, 5. Ceica, 6. Cluj 7. Lugoj, 8. Măhaciu, 9. Marghita, 10. Mercurea, 11. Murăş-Ludoş, 12. Murăş-Oşorheiu, 13. Năsăud, 14. Sălişte, 15. Sebeş, 16. Sibiiu. 17. Şimleu şi 18. Zerneşti, iar 19. desp. Teaca i s'a dat un ajutor de 50 cor. (Va urma).

Pelerinaj la mănăstirea Hodoş-Bodrog.

Din incidentul sărbătorii „Adormirei Născătoarei de Dumnezeu“, deşi timpul în anul acesta este nefavorabil, s'a întrunit la sf. mănăstire Hodoş-Bodrog un număr însemnat de credincioşi, veniţi din diferite părţi ale ţării. Au fost de astădată până la opt mii de credincioşi.

Poporul a venit în grupe mai mari şi mai mici cu începere din 13/26 August şi în decursul prezilei sărbătorii.

In grupe mai mari au venit din Socodor sub conducerea preotului Petru Marşieu, din Ghiroc sub conducerea preotului Trif Petcu, din Şeitin sub conducerea preoţilor Petru Nemet şi Dimitrie Roşcău, din Chesinţ sub conducerea preotului Ilie Moţ, din Olaca sub conducerea preotului George Turic, din Zarand sub conducerea preotului Aurel Iancu, din Macea şi Curtici sub conducerea preotului Aurel Ciorogariu, din Cerneteaz sub conducerea învăţătorului Ştefan Creţu.

In număr mai mare — fără preoţi — au venit credincioşi din comunele Batania, Cianadul sârbesc, Nerău, Pesac, Sânnicolaul-mare, Mişca, Şimand, Şiclău, precum şi din alte comune din apropiere şi din depărtare.

Serviciile divine s'au oficiat din partea superiorului mănăstirei, arhimandritul Augustin Hamsea, azistat de părintele mănăstirei, de profesorul de teologie Dr. Teodor Botiş, preoţii veniţi cu peregrinii şi diaconul Dr. Lazar Iacob.

In preziua sărbătorii s'a oficiat în capela de vară utrenia şi sf. liturgie, iar seara priveghere, ocolindu-se sf. biserică şi cetindu-se patru evanghelii. A fost un act înălţător de inimi, care înfăţişa un aspect feeric, azistând la acest serviciu miile de credincioşi cu lumini în mână, cari ocupaseră întreagă spaţioasa curte a sf. mănăstiri.

In ziua praznicului s'a oficiat sf. liturgie în capela de vară cu azistenţa tuturor preoţilor de faţă.

Notez aici, că peregrinii au venit în cea mai frumoasă ordine, cântând cântări duhovniceşti şi au fost întimpinaţi la întrarea lor pe teritorul mănăstirii, între sunetul clopotelor, de arhimandritul Augustin Hamsea, azistat de părinţii mănăstirii şi apoi conduşi la amvonul capelei de vară, unde arhimandritul a ţinut fiecărui grup câte o vorbire. Deasemenea a vorbit Preacuvioşia Sa şi la cele două liturgii, oficiată una în preziua sărbătorii şi alta în ziua praznicului.

Vorbirile ţinute, atât la întimpinarea credincioşilor cât şi la cele două sf. liturgii, au fost o bogată şi preţioasă expunere din comoara cea nesecată a doctrinei evangheliei şi a sfintei noastre biserici. Purcezând dela trebuinţele, greutăţile şi năcazurile de astăzi ale poporului nostru, vorbitorul a expus în liniamente generale modul, calea şi direcţiunea creştinească, prin care poporul va şti şi va putea să-şi creeze o stare şi o soarte mai bună.

Pondul principal a fost în toate doctrina cardinală a evangheliei, că omul sub scutul credinţei şi însufleţit de iubirea către Dumnezeu şi către deaproapele, între orice împrejurări şi de orice stare ar fi, poate să-şi creeze în această lume o stare mulţumitoare şi prin ţinuta şi faptele sale poate să ajungă fericirea vremelnică şi veşnică, promisă şi garantată nouă de evanghelia Domnului. Iar mijloacele, cari înlesnesc omului calea spre acest dumnezeesc ideal s'au indicat în cele cuprinse în evanghelia Domnului şi anume: alipirea neclătită către legea şi biserica strămoşească, rugăciunea neîntreruptă şi provenită din inimă către Domnul cerului şi al pământului, lucrul neobosit spre a ne putea câştiga în mod cinstit cele trebuincioase pentru vieaţă, buna chivernisire şi buna întrebuinţare a câştigului realizat prin lucrul mânilor şi minţii noastre, sfinţenia vieţii familiare, buna creştere a pruncilor, stima şi iubirea deaproapelui, păstrarea cu sfinţenie a tradiţiunilor şi frumoaselor datini rămase din bătrâni, şi peste tot o vieaţă sufletească cu fapta şi cu gândul la Dumnezeu şi la vieaţa noastră viitoare.

O deosebită importanţă a dat vorbitorul în cuvântările sale lucrului şi desvoltării în noi şi în tinerime a plăcerii de lucru, arătând cu exemple din sf. Scriptură şi din vieaţă, că lucrul pentru fiecare om, de orice poziţiune şi stare socială, nu este un blăstăm, ci din contră este un dar dela Dumnezeu, prin care l-a distins cu frumoasa misiune de a continua pe pământ mâna creatoare a lui Dumnezeu. Progresele realizate prin mintea şi mânile omului, mai ales în timpul din urmă, ne arată până la evidenţă această distincţiune a omului.

Vorbirile ţinute au fost ascultate cu multă atenţiune din partea credincioşilor, cari s'au depărtat dela sf. mănăstire deplin mângăiaţi în sufletele lor prin sfintele slujbe şi prin învăţăturile auzite aici.

Astfel sf. mănăstire Hodoş-Bodrog şi de astădată, sperăm cu succes, a contribuit la realizarea sfintei sale misiuni, pentru care există: de a fi un centru de cultură şi pietate creştinească a poporului nostru.

Să dea Dumnezeu ca sfintele rugăciuni şi slujbe săvârşite aici să fie bineprimite la tronul cel ceresc, iar sămânţa evanghelică, sămănată prin vorbirile ţinute aici, să afle pământ bun în sufletul şi inima credincioşilor, spre înaintarea şi întărirea sf. noastre biserici şi spre desvoltarea şi întărirea poporului nostru în spirit creştinesc pe toate terenele de vieaţă şi desvoltare.

Corespondent.

Programul
serbărilor culturale din Orăştie,

ce se vor ţinea în *Orăştie*, în zilele de *14* şi *15 Septemvrie n. 1913*, din prilejul adunării generale a *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“*.

I. Preziua serbărilor.

Sâmbătă, în 31 August (13 Septemvrie).

1. Primirea comitetului central al „Asociaţiunii“.

2. Seara la ora 8 întrunire de cunoştinţă la „Hotel Central“.

II. Ziua întâi.

Duminecă, în 1/14 Septemvrie.

a) dimineaţa la orele 7½ liturgie în bisericile gr.-or. şi gr.-cat. din loc.

b) La orele 10, şedinţa primă a „Asociaţiunii“ în sala dela „Hotel central“.

c) La orele 12 din zi, deschiderea expoziţiei aranjate de Reuniunea industrială, de Reuniunea economică şi de Atelierul de ţesături din Orăştie, în sala dela „Hotel Transilvania“.

d) La ora 1 banchet în sala dela „Hotel Central“.

e) La orele 2½ după ameazi conduct etnografic. Conductul va pleca din curtea bisericii române gr.-or. din loc, va percurge străzile: drumul ţării, piaţa oraşului, strada promenăzii, iar în Dealul mic (unde a sburat Vlaicu) vor fi prestaţiuni cu joc.

f) La orele 8½ seara concert în sala „Hotel central“.

Notă. Bilete se capătă în „Librăria Naţională“ S. Bornemisa şi în farmacia Vlad-Demeter.

III. Ziua a doua.

Luni, în 2/15 Septemvrie.

a) La ora 9 a. m. în sala dela „Hotel Central“ şedinţa a II-a a „Asociaţiunii“.

b) La ora 1 prânz după listă în „Hotel Central“.

c) La ora 4 d. a. în acelaş local şedinţă festivă a secţiilor ştiinţifice-literare. Conferenţele d-lor Dr. Silviu Dragomir şi Dr. Ioan Radu.

d) Seara la orele 9 petrecere cu joc în sala dela „Hotel Central“. Costumul naţional e binevăzut.

*

Notă. Expoziţia va fi deschisă în decursul serbărilor dela 9—12 şi dela 2—6 ore din zi.

In decursul serbărilor damele din localitate vor vinde flori în favorul „Asociaţiunii“.

Ceice voesc să ia parte la serbări, să se anunţe până în 8 Sept. a. c., la dl Dr. Romul Boca, adv., Orăştie (Szászváros), că doresc cvartir la hotel, sau la casă privată şi că vor lua parte la banchet.

Orăştie, la 18 August 1913.

Comitetul desp. Orăştie
al „Asociaţiunii“.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

P. T. membri ai despărţământului Dobra al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, precum şi toţi sprijinitorii acesteia se invită la

Adunarea cercuală

ce se va ţinea la 7 Septemvrie n. (25 August v.) 1913, 2 ore p. m., în şcoala gr.-or. română din Câmpuri-surduc cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapoartele comitetului, cassarului şi bibliotecarului.
3. Alegerea cassarului pe restul periodului.
4. Eventuale dizertaţiuni şi prelegeri poporale anunţate directorului conform prescrierei din statute.
5. Alegerea unei comisiuni pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

Dobra, la 6/19 August 1913.

Iosif Morariu dir. desp. *Ioan Babeş* secretar.

Convocare.

Comitetul cercual al despărţământului VII al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ invită prin aceasta pe toţi sprijinitorii literaturii şi culturii româneşti, la adunarea anuală ordinară ce se va ţinea la 7 Septemvrie st. n. 1913, la orele 3 p. m. în biserica gr.-or. română din Haţeg având următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Esmiterea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor, iar alta pentru înscrierea membrilor.
6. Prelegeri.
7. Referada comisiunilor.
8. Statorirea budgetului.
9. Alegerea directorului, secretarului, cassarului şi bibliotecarului.
10. Alegerea alor doi membri în comitetul despărţământului.
11. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
12. Eventuale propuneri.
13. Inchiderea adunării.

Din şedinţa comitetului, ţinută la 27 August st. n. 1913.

Iuliu Popovici dir. subst. *Dr. Emil Şelariu* secretarul desp.

NOUTĂŢI.

Personal. Preasfinţiile lor, Episcopii *Ioan I. Papp* al Aradului şi *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeşului au sosit Joi la Sibiiu pentru a lua parte la şedinţele representanţei Fundaţiunii Gozsdu şi la şedinţele consistoriului mitropolitan.

*

Fundaţiunea Gozsdu. Şedinţele representanţei Fundaţiunii Gozsdu, începute Vineri, s'au terminat astăzi. Au fost conduse de Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul Ioan Meţianu şi au participat la ele P. S. Lor, Episcopii Ioan I. Papp şi Dr. Miron E. Cristea, apoi membrii mireni, ilustrii domni: Parteniu Cosma, Avram Berlogia, Dr. Nicolae Poyenar, Dr. Ioan Mihu şi Antoniu de Mocsonyi. Şi-a scuzat absenţa Ilustritatea Sa domnul George Serb, consilier aulic.

*

Sfinţirea şcoalei de fete din Arad. Programul festivităţii de sfinţire şi inaugurare a şcoalei civile de fete din Arad s'a stabilit în chipul următor: 1. Duminecă în 25 August (7 Sept.) la orele 9 a. m. începerea sf. liturgii, la care pontifică P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp. 2. După încheierea sf. liturgii Preasfinţitul Episcop se reîntoarce la reşedinţa sa, unde se adună clerul şi poporul în frunte cu comitetul Reuniunei femeilor pentru a însoţi pe P. S. Sa cu lithia la şcoală. 3. Sfinţirea apei şi apoi stropirea, deci sfinţirea tuturor despărţămintelor şcolii. 4. In decursul actului din urmă se va cânta „Izvorul tămăduirilor“. 5. Discursul de inaugurare al P. S. Sale la care răspunde doamna presidentă a Reuniunei femeilor române din Arad şi provincie. 6. Sărutarea crucei şi stropirea cu aghiazmă. 7. La orele 1 şi jum. d. a. banchetul aranjat din partea comitetului Reuniunei femeilor române în localul, care se va designa mai târziu.

*

Director la şcoala de fete. Consistorul plenar din Arad, în şedinţa din 26 l. c., a ales director la şcoala civilă de fete a diecezei aradane pe dl Victor *Stanciu*, profesor al şcolii civile de fete a Asociaţiunii.

*

Intoarcerea rezerviştilor. Cu trenul de ieri dimineaţa la orele 9 şi 57 minute au sosit în gara Sibiiului 496 de rezervişti din Bosnia şi Herţegovina. Au fost primiţi de un detaşament al regimentului de infanterie nr. 31 şi de muzica militară, şi salutaţi şi din partea oraşului nostru. La ameazi s'a dat o masă festivă în casarma de infanterie.

*

Universitate germană în Tokio. Guvernul japonez a încuviinţat cererea călugărilor iezuiţi de a întemeia în capitala ţării o universitate sub numele „Şcoala înţelepciunii“. Limba de propunere la această şcoală este cea germană. Până acum noua universitate are două facultăţi: una de filozofie şi alta de comerţ.

*

† **Nicolau Dobre**, paroh în comuna Hendorf, a decedat Sâmbătă în 30 August în etate de 61 ani, după 38 de ani de preoţie, şi va fi înmormântat astăzi, Luni, în cimiterul gr.-ort. român din Hendorf. Odihnească în pace!

*

Sfinţire de şcoală. Ni se scrie, că în comuna Şaeş, protopresbiteratul Sighişoara, în 10 August n. s'a făcut sfinţirea noului edificiu şcolar, o clădire frumoasă şi impunătoare, ridicată din dărnicia credincioşilor noştri de acolo şi din ajutorul dat de venerabilul consistor arhidiecezan. Actul sfinţirii l-a săvârşit domnul protopresbiter Demetriu Moldovan cu asistenţă număroasă. Domnul protopresbiter a rostit o frumoasă cuvântare, după care poporul a fost stropit cu apă sfinţită. A urmat prânzul, în casele părintelui Ioan Cristea, care are multe merite întru ridicarea noului edificiu şcolar. S'au rostit toaste, pentru Excelenţa Sa, arhiepiscopul şi mitropolitul Ioan Meţianu, pentru protopresbiterul tractului, pentru conducători şi popor.

*

Nou partid parlamentar. In Budapesta s'a format un comitet în frunte cu fostul secretar de stat Francisc *Bolgár*, având de scop a face pregătirile necesare pe ziua de 14 Septemvrie, când se va constitui noul partid numit al contelui Andrássy.

*

Bani furaţi. Din trăsura poştei dela Deva, care plecase Mercuri seara la orele 9 către gară, au dispărut 28 de mii coroane. Vizitiul afirma că n'a observat lipsa banilor decât dupăce sosise în gară.

*

La serbarea dela Lipsca. In 18 Octomvrie se desvăleşte monumentul dela Lipsca, înălţat în amintirea marei lupte din 1813. La această serbare Maiestatea Sa Monarhul nostru va fi reprezentat prin arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand.

*

Almanah pe anul 1913—14 Domnul Josif Moldovan, director şcolar în Arad, anunţă că va scoate un *almanah pe anul 1913-14*, compus pentru trebuinţele preoţilor şi învăţătorilor. Preţul 1 cor. plus 10 fileri porto. Se poate comanda la librăria diecezană din Arad.

*

Osândirea atentatorului. Din Madrid se anunţă, că tribunalul suprem a respins apelul lui *Allegre*, care atentase la viaţa regelui spaniol, şi a confirmat sentenţă de condamnare la moarte. Se crede că regele Alfonso va schimba pedeapsa în munca silnică pe viaţă.

*

Demobilizare. Se scrie din Atena, că Mercuri s'a început demobilizarea armatei greceşti. Demobilizarea generală se va termina într'o lună. — Acelaş lucru se vesteşte dela Belgrad, unde se speră că armata sârbească va fi demobilizată în zece zile.

*

Cât a costat canalul de Panama? Guvernul american a comunicat ziarelor din Washington câteva date privitoare la clădirea canalului de Panama. Cheltuielile, până la 30 Iunie a. c., s'au urcat la suma de un miliard şi jumătate de coroane, iar până la terminarea definitivă a canalului se mai cer alte 300 de milioane. Comitetul de ingineri din 1901, când statele unite se ocupau cu ideea realizării acestei gigantice întreprinderi, a evaluat cheltuelile cu 720 de milioane, — va să zică cu o diferenţă de un miliard. Deosebirea enormă provine din greutăţile şi împrejurările ivite în cursul lucrărilor.

*

Cărţi şcolare. Ministrul a aprobat sub Nr. 128,134/1913 ed. I. a *Istoriei Ungariei* şi sub Nr. 79,642/1913 ed. IX. a cursului de *limba română*, ambele de Iuliu Vuia. A apărut partea III. a cursului de limba maghiară de I. Vuia, care cuprinde, conform planului de învăţământ ministerial de sub Nr. 80,000/1910 diferenţa de material din aritmetică, geografie, istorie şi constituţie.

*

Pedepsit — nevinovat. Tribunalul din Palermo condamnase pe ţăranul *Vasallo Erasmus* pentru asasinat la muncă silnică pe viaţă. Ţăranul neajutorat în zadar s'a apărat şi a tăgăduit faptul; deposiţiile unor martori l-au dus la robie. Aceasta s'a întâmplat în 1877. Condamnatul, om tinăr, a trebuit să-şi părăsească soţia şi copilul, şi să petreacă 36 de ani între păreţii temniţei. Din omul voinic s'a ales un bătrân de 62 de ani, gârbovit, cu părul alb, şi slăbit de puteri. Acum, dupăce temniţa l-a ruinat, s'a ivit un nepot al său şi a recunoscut, că el, nepotul, este ucigaşul, ear Vasallo e nevinovat. Tribunalul a luat măsuri, ca bătrânul să fie liberat îndată. Vasallo s'a întors acasă, la Palermo; dar dintre ai săi n'a mai aflat pe nimeni, toţi muriseră sau emigraseră. Statul italian nu i-a dat nici o despăgubire pentru suferinţele îndurate.

*

Se caută o domnişoară română lângă doi copii. Să se adreseze doamnei *Gabriela Dr. Popovits* în Oradea-mare (Nagyvárad) Sztaroveszky utca 21.

*

Teatru în Sibiiu. Trupa teatrală a dlui director *B. Heves* şi-a început reprezentaţiile în teatrul sibian Sâmbătă seara cu opereta de Lehar, *Eva*, în rolul de căpetenie cu dna Maria H. Balla, distinsa primadonă, cunoscută publicului din stagiunea anului precedent. Programa stagiunii actuale promite piese moderne şi clasice, drame şi operete. Personalul operetelor, reprezentate în primele două seri, a fost primit din partea numerosului public cu multă simpatie. Solistele şi soliştii sunt puteri de bună calitate, atât cu privire la cântare, cât şi la dansurile obişnuite în opereta modernă. Personalul dramatic se va prezenta în comedia *Lupul*, scrisă de Molnár, autorul Diavolului şi al Gardistului. Astăzi, Luni, se joacă *Manevrele de toamnă*, operetă în 3 acte. Inceputul reprezentaţiilor la orele 8 seara.

*

Cine a comis cruzimi? In al doilea răsboi balcanic aliaţii de ieri s'au năpustit unii asupra altora, exterminându-se reciproc cu o furie de selbatici. Biroul de presa grecesc şi sârbesc a dat la iveală barbariile săvârşite de soldaţii bulgari, cari în retragerea lor au măcelărit locuitori nevinovaţi, femei şi copii. Raportorii marilor ziare ilustrate engleze şi franceze au făcut, pentru publicaţiile lor, numeroase fotografii, unde faptele bulgăreşti sunt reprezentate în toată nuditatea lor. — Acum, drept răspuns, se grăbeşte şi biroul de presă bulgară să răspândească o broşură volantă, pentru a dovedi, că la adecă *grecii* sunt oamenii desbrăcaţi de or ce sentiment omenesc, cari au omorât şi jăfuit în teritorul cucerit. Broşura reproduce în facsimil epistole d'ale soldaţilor greci din regimentul al 19-lea. Epistolele, prinse de mâni bulgare, raportează părinţilor şi cunoscuţilor atrocităţile făcute la porunca superiorilor armatei greceşti: ucideri, aprinderi de sate bulgare şi alte vandalisme. — Fireşte că prin desvălirile acestea broşura încă tot nu dovedeşte nevinovăţia soldaţilor bulgari, ci arată cel mult atâta, că s'au comis cruzimi şi de-o parte şi de alta.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va reprezenta Luni şi Marţi în 1 şi 2 Sept. n. 1913 următorul program: Privelişte de pădure, tablou de ţară colorat. Unicul drum spre fericire, comedie americană într'un act. Planul de răsboiu furat, dramă sensaţională din viaţa militară în 3 acte. Doi rivali, comedie americană într'un act.

Cărţi şi reviste.

Biserica Ortodoxă Română nr. 4 din 1913 cuprinde: Ordin circular, de I. P. S. S. Mitropolitul primat. Preoţi, cu crucea în frunte! Cuvântarea ţinută de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei în catedrala din Iaşi. Creştinii şi statul. Cremaţiunea, de B. Mangâru. Trei mari catiheţi ai bisericii vechi. Cuvântări ocazionale. Despre cult, de Dr. D. Demetrescu. Congresul profesorilor de ştiinţe religioase, de C. Nazarie. Conferenţe pastorale, de I. P. S. Sa Mitropolitul primat. Oficiale. — Abonamentul: 12 lei pe an. Adresa: Bucureşti, strada Principatele unite 10.

*

Interpretarea legilor şcolare. Chestiuni de drept şcolar, de Dr. iur. M. Crăiniceanu. Retipărire din „Telegraful Român“. Broşură de 36 pagini. Cuprinde păreri temeinice cu privire la interpretarea dispoziţiunilor din nouele legi şcolare. Poate fi cetită cu mult folos de cei ce stau sub povara acestor legi. Preţul 30 fileri esemplarul. Se poate comanda dela librăria arhidiecezană din Sibiiu.

Poşta redacţiei.

Un interesat. Condiţiile sub cari se primesc elevii la teologia din Sibiiu, sunt publicate în numărul 74 al ziarului. Terminul pentru înaintarea cererilor de primire de altcum a espirat.

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

M. Z. 2915/1913. IV. (233) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **inginer suprem orăşenesc** la magistratul orăşenesc în Szászsebes devenit vacant prin abzicere pe timpul până la 31 Decemvrie 1913 se escrie concurs cu termin până la **15 Septemvrie a. c.**

Postul e statorit în cl. IX. de salar însă cu un salar fundamental de 3200 cor., cinci cvincvenale de câte 10% al salarului, dintre cari cele trei cvincvenale se computâ din 4 în 4 ani, cele două din urmă din 5 în 5 ăni împreună cu relutul de cvartir statorit în cl. IX.

Inginerului suprem orăşenesc i-se dă drept a face şi praxă privată afară de oarele de oficiu.

Inginerul suprem orăşenesc e şeful serviciului tehnic, şi directorul uzinei de electricitate orăşeneşti. Cei cu cunoştinţe speciale în electro-tehnică sunt preferiţi.

Reflectanţii la acest post trebue să aibă cualificaţiunea pretinsă în §. 10 al art. de lege I. ex 1883 şi să posedă cele trei limbi ale statului. Rugările sunt a se înainta în timpul susamintit la primarul orăşenesc.

Terminul de alegere se va fixa ulterior.

Szászsebes, la 19 August 1913.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 522/1913 (227) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător vacant la şcoala confesională gr.-or. rom. din **Boholt**, protopresbiteratul Deva, se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. salar fundamental, şi anume: 531 cor. 39 fil. din repartiţie pe popor, 68 cor. 61 fil. din 5% după darea directă, — restul se va cere dela stat.
2. Cvartir natural în edificiul şcoalei.
3. Lemne de foc 4 metri.
4. ¼ jugăr grădină.

Concursele instruate conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul prefipt oficiului protopopesc al Devei.

Concurenţii înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci şi sărbători să cerceteze biserica, respective să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Deva, la 8 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Devei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 454/1913 (235) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale diu **Gelmar** şi **Măgura**, tractul Orăştiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna Gelmar 160 cor. din repartiţie dela popor şi restul de 1040 cor. după recerinţele legii şcolare din a. c. să cere dela stat şi e în perspectivă a se acorda îndată ce postul va fi ocupat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cuartir liber în edificiul şcoalei, relut de grădină, iar 50 cor. pentru încălzirea salei de învăţământ.

2. La şcoala din comuna Măgura 400 cor. salar din repartiţie cultuală dela biserică, cuartir în natură şi lemne pentru încălzit, iar restul de 800 cor. s'a cerut dela stat, care însă la caz de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatoraţi a ţinea strana şi instrua pe elevi în cântările bisericeşti, a conduce copii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei-ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăştie, la 16 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr. or. română din comuna **Băiţa**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salariul împreunat cu acest post este de 1200 coroane, şi anume: dela comuna bisericească 600 coroane, iar restul s'a cerut dela Ven. Consistoriu, ori dela stat; lemne pentru încălzitul salei de învăţământ în sumă de 64 coroane, quartir şi grădină în natură.

Invăţătoriul care va fi ales e deobligat:

1. A conduce copiii la biserică în toate Duminecile şi sărbătoriile şi a cânta cu ei la sf. liturghie.
2. A instrua copii în religiune şi a ţinea şcoală de repetiţie.
3. A cultiva grădina de pomi.

Cei ce vor şti conduce corul bisericei de adulţi vor fi preferiţi, pentru ce li se pune în perspectivă ceva remuneraţie.

Petiţiile instruite conform legilor sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Brad şi a se presenta la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Brad, la 9 August 1913.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 13 Iulie 1913.

George Drăgan, preşedinte. **Nicolae Popica**, notar.

Nr. 543/1913. (232) 1—3

Vidi: **Vasilie Dămian**
protopresbiter.

Nr. 557/1913 (231) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele anumite mai jos se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Blăjeni Plai** şi **Sat**. Salarul se plăteşte 1000 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

2. **Buceş**. Salarul se plăteşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

3. **Căinel**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat şi grădină.

4. **Crăciuneşti**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

5. **Grohot**. Salarul se plăteşte 400 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi 20 cor. relut de grădină.

6. **Hârţăgani**. Salarul se plăteşte 600 cor. din repartiţie, 200 cor. din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

7. **Lunca**. Salarul se plăteşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

8. **Luncoiul de jos**. Salarul se solveşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericii, 200 din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

9. **Luncoiul de sus**. Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

10. **Prihodişte-Tătăreşti.** Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, 200 cor. relut de cvartir şi 20 cor. relut de grădină.

11. **Şesuri.** Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

12. **Stănija de sus** şi **de jos**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă o odaie în edificiul şcoalei şi grădină.

13. **Tomnatecul de jos** şi **de sus**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

14. **Zdrapţi**. Salarul se plăteşte 800 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

Cei aleşi sunt datori a propune şi în şcoala de repetiţie şi instruà elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sărbătoare la biserică şi a cântà cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis şi încât le stă în putinţă să se prezenteze în vre o Duminecă s'au sărbătoare pentru a cântà şi a se face cunoscuţi poporului.

Brad, la 9 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Dămian
protopop.

Szebenvármegye alispánjától.

9080/1913 alisp. sz. (230) 1—1

Pályazati hirdetmény.

Szebenvármegye árvaszékénél elhalálozás folytán megüresedett és évi 600 korona kezdőfizetéssel, 320 korona lakpénzzel és 150 korona ruházati átalánynyal javadalmazott hivatalszolgai állásra, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő más hivatalszolgai állásra ezennel pályazatot hirdetek.

Felhivom a pályázni óhajtokat, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket 1913. évi október hó 6-áig hozzám annál is inkább nyujtság be, mivel a késöbb érkezö kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Nagyszeben, 1913 évi augusztus hó 29-én.

Fabritius
alispán.

Nr. 761/1913 (225) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Bendorf**, protopresbiteratul tractului gr.-or. Agnita, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 coroane, din cari dela comuna politică 200 coroane, ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătoriului ales 1000 coroane.

2. Relut pentru grădină 20 coroane, lemne de foc o soarte ca fiecare parohian.

3. Cuartir în natură.

4. Invăţătorul este îndatorat a propune şi în şcoala de repetiţiune, a cânta în Dumineci şi sărbători cu elevii de şcoală în biserică.

5. Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Agnita, în 12 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Agnita, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Sânpetru, tractul protopresbiteratului Brasov, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

Invăţătorul ales va avea să facă şi servicii de cântăreţ Dumineca şi sărbătoarea la utrenie şi liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna; va avea să dea instrucţie tinerimii din şcoala de repetiţie.

Venitele sunt:

800 coroane anual, care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică, iar restul dela stat.

Doritorii au să-şi înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral şi să se prezinte în vre o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-şi arete destoinicia în cântări.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Braşov, în 13 August 1913.

(229) 1—3 **Dr. V. Saftu**
protopop.

Nr. 268/1913 (222) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele bisericeşti ale protopresbiteratului Câmpenilor se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima aparinţă în „Telegraful Român".

1. **Poiana-valeaverde**, un post învăţătoresc, cu salar de 1000 cor. dela comunele bisericeşti din repartiţie şi restul din ajutor de stat ce s'a cerut, locuinţă cu grădină.

2. **Vidramedie**, post de învăţătoare, cu salar de 100 cor. dela cassa bisericei şi restul din ajutor de stat daja votat, locuinţă cu grădină.

Concurenţii să trimită rugările lor cu documentele recerute în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor (p. Topánfalva) obligânduse cu rugare că se vor supune deciziunilor comitetelor parohiale a duce copiii la biserică, a ţinea şcoala de repetiţie şi a lucra grădinile şcolare.

In conţelegere cu comitetele parohiale.

Câmpeni, 2 August 1913.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 496/1913 (228) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc împreunat cu postul cantoral dela şcoala confesională gr.-or. din **Medeşfalău**, protopresbiteratul M.-Oşorheiu se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 cor. şi anume dela biserică 270 cor. dela popor 200 cor., venitele cantorale 130 cor., restul de 600 cor. ajutor votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul şcoalei.
3. ¼ jugăr grădină.

Pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare — alesului respective instituitului învăţător la acest post i-se inpune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, şi a forma un cor cu tinerimea adultă.

Petiţiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se prezenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, 12/25 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Stefan Russu
protopop.

Ad. Nr. par. 127/1913 (219) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului de învăţător dela şcoala noastră conf. gr.-or. din **Panic** (ung. Gyerőfalva), tractul Clujului, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salar 600 coroane (din repartiţie), solvibile în rate trei-lunare anticipative; cvartir bun şi frumos în şcoala cea nouă; lemnele trebuincioase pentru încălzirea salei de învăţământ; ¼ jug. de grădină, eventual 20 cor. şi dreptul de folosinţă a unei sesiuni întregi din păşunatul şi pădurea foştilor urbarialişti.

Intregirea salarului la suma statorită de art. de lege XVI. 1913 se va exopera dela stat pe baza documentelor învăţătorului care se va alege.

Invăţătorul ales va fi obligat a propune toate obiectele de învăţământ, deci şi religiunea, în şcoala cuotidiană şi de repeţiune şi a cerceta însuşi regulat sf. biserică şi a conduce şi elevii şcoalei la biserică în toate Duminecile şi sărbătorile şi a cânta cu ei la Sf. Liturgie.

Invăţătorul sau învăţătoarea aleasă, care va desvolta o activitate extraşcolară folositoare poporului (d. e. formând un cor de adulţi sau pe terenul industriei de casă) se va bucura de o remuneraţiune deosebită şi de sprijinul şi iubirea poporului.

Concurenţii îşi vom înainta petiţiile de concurs în terminul susamintit P. O. oficiu protopresbiteral al tractului Clujului şi vor avea a se prezenta înainte de alegere în parohia noastră la Sf. Biserică, spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Panic, 31 Iulie 1913.

Comitetul parohial.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Pentru **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aviz.

☛ Să sprijinim arta română. ☚

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase**, **orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu **preţ foarte moderat.**

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 8o—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 22 August (4 Septemvrie) 1913. **Nr. 87.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleșiariu,**
maior ces. și reg. în retragere.

IV.

Dar să presupunem, că pe cale pacinică nu puteau să fie aranjate lucrurile. Să presupunem, că răsboiul între Turcia și statele balcanice era inevitabil, fie din vina Turciei, ori a statelor balcanice, ori din vina și a unora și a altora. In cazul acesta care era datorința monarhiei noastre? De a se desface imediat de puterile mari deliberative, pe cari și de altcum nime nu le mai ia în seamă, și de-a întra și ea în acțiune. Ea trebuea să facă aceea ce a făcut România! Să-și fi luat locul, ca putere mare, decizătoare asupra răsboiului, între popoarele, între statele balcanice întrate în răsboiu, mai ales că după anexarea Bosniei și Herțegovinei am devenit și noi stat în parte balcanic, iar principiul stabilit din partea diplomației europene era doară acela, că: „Balcanii sunt ai popoarelor din Balcani". In acest caz Austro-Ungaria, întocmai ca și statele mici balcanice, fără a mai da ceva pe sfaturile Europei, făcea următoarele lucruri:

Inainta în mod cu totul independent. In urma misiunei culturale istorice pe care o avea, nu putea să fie în contra liberării popoarelor creștine de sub jugul turcesc. Dar nu putea permite nici aceea, ca Turcia să fie nimicită. Raporturile de bună prietenie îi indicau această atitudine față de Turcia. Deci Austro-Ungaria decretează (căci ne aflăm doară în stare de răsboiu) cumcă Albania devine independentă, Macedonia autonomă, sub suveranitatea Turciei. Granița dela vest a Turciei are să fie în mod necondiționat Adrianopolul, ca proprietate turcească, iar restul din proprietatea de până acuma a Turciei în Balcani, pot să și-l cucerească Sârbii, Bulgarii, Muntenegrinii, cu escepția fășiei de pământ dela Novibazar la Saloniki, care rămâne a Austro-Ungariei, rămânând ca granițele, împreună cu granițele Albaniei și ale Macedoniei, să fie stabilite mai târziu. Austro-Ungaria stabilește și pe seama Sârbiei o întrare la marea adriatică și stabilește teritorul care are să fie cedat Muntenegrului.

Pe lângă încunoștiințarea tuturor guvernelor străine despre această hotărîre luată din partea monarhiei noastre și pe lângă accentuarea categorică, cumcă granițele stabilite din partea Austro-Ungariei formează un „noli me tangere", iar nerespectarea lor va fi considerată de „casus belli", Austro-Ungaria ordonează înaintarea trupelor sale spre Saloniki. Cu toată probabilitatea putem afirma, că puterile mari ar fi *decretat* în cazul acesta (nu ar fi *marcat* numai, ca acuma) că nu e permis răsboiul. Austro-Ungaria putea să se conformeze, deoarece ea a salvat adevărata pace, mai câștigând mult pe deasupra, în linia primă în urcarea prestigiului ei.

Am fi trecut deci prin răsboiu, fără vărsare de sânge. Cu greu ar fi descărcat cineva armele asupra noastră, dupăce întreaga noastră acțiune a avut darul de a mulțumi pe toți. Statele din Balcani căpătau destul și ne erau recunoscătoare, iar Turcia ne-ar fi fost mulțămitoare, fiindcă n'am lăsat să fie nimicită de tot. Noi am fi ieșit ca învingători și rezerviștii noștri puteau să fie concediați la Crăciun din Saloniki, în loc de a fi putut fi concediați abia acuma din Bosnia și Herțegovina, unde au stat atâta vreme, cu pușca la picior. Am fi făcut economii de sute de milioane, și pe deasupra prin intervenția aceasta energică am fi împedecat îngrozitoarele măcelăriri de oameni și toate grozăveniile cari s'au petrecut înaintea ochilor noștri la granițele monarhiei. Și era aceasta cea mai sfântă datorință a noastră, pe care trebuia să o împlinim, în numele civilizațiunii și al umanității. Era doară misiunea noastră istorică, de a duce cultura și pacea în Balcani, după principiul creștinesc: „iubiți-vă unii pe alții", iar nu după principiul contelui Tisza: „sfâșiați-vă unii pe alții", privind noi în liniște, cum sute de mii de nevinovați: copii, femei, moșnegi, vin omorîți în mod bestial. Asta apoi nu înseamnă susținerea păcii!

*

Să presupunem acuma, că din causa Austro-Ungariei, ar fi întrat în răsboiu și Rusia și Italia. Cum puteau atunci să se desvolte lucrurile? Declar din capul locului, că eventualitatea aceasta o țin de esclusă, pentrucă după cum am arătat la alt loc, Italia era obosită, ori cel puțin foarte slăbită în urma răsboiului tripolitan, iar Rusia tot așa, în urma răsboiului purtat cu Japonia, precum și în urma destrăbălărilor interne, și nici una nici alta nu se ridica asupra escelentei noastre armate, mai ales văzând, că România s'a pus cu mare însuflețire cu totul pe partea noastră, astfel că noi putem dispune de 21 corpuri de armată. (Astăzi am putea dispune de trei, ori de cinci). Statele balcanice apoi nu aveau nici un motiv să pășască în contra noastră, manifestând noi față de ele cea mai extremă bunăvoință.

Noi ne aveam la îndemână armata noastră și puteam să dăm imediat lupta decisivă, pecând Rusia, în scopul unei operațiuni serioase, trebuia să-și adune puterile, lucru foarte anevoios pentru ea, care nu are liniile ferate pe cari le avem noi și care are trebuință de foarte mult timp pentru așa ceva, în raport cu noi. Italia apoi avea îndatoriri față de noi și trebuia să ne lase în pace. Noi încă i-am dat ei pace și mână liberă în Libia. Momentul pentru o pășire a Italiei în contra noastră era pentru ea foarte nefavorabil. Am spus, că era silită să întrețină trupe puternice militare în Libia. Dar pe lângă aceasta mai avea să lupte și cu greutăți financiare în urma răsboiului avut cu Turcia.

E clar deci din cele premise, că situația era foarte favorabilă pentru noi, pecând pentru Rusia și Italia era foarte nefavorabilă. Știm doară prea bine, ca și în anul 1908, când cu conflictul avut cu Sârbia, Rusia, care până aci, se arăta prea răsboinică, a dat îndărăt imediat cum a văzut că noi am ordonat mobilizarea. Atunci prin o simplă mobilizare am făcut de a capitulat Rusia; declarând ministrul rusesc Isvolsky, în fața ambasadorului nostru, următoarele: „Dacă Austria începe răsboiu în contra Sârbiei, puterea armată a Rusiei nu va fi pusă în serviciul Sârbiei".

Chiar așa s'ar fi întâmplat și în anul trecut. Răsboiul se putea naște numai pentru sangiacul Novibazar, deci *după* ocuparea lui, sevârșită de trupele noastre, *după* crearea unei splendide situațiuni militare, pe care am descris'o la alt loc. Pe partea noastră aveam Albania întreagă, Turcia întreagă și România întreagă. Muntenegru era ținut în șah, pus în imposibilitate de a se mișca. Grecia putea ușor să fie câștigată pe partea noastră, prin mijlocirea Germaniei, Bulgaria și Sârbia se mulțumiau cu favorurile și împărțirea de teritoriu făcută de Austro-Ungaria și ne remâneau amice și ele. Dacă însă n'ar fi voit să ne fie amice, ceeace nu prea e de crezut, ci inimice, pentru a se scula cu Rusia împreună asupra noastră, atunci pășirea noastră în contra lor era justificată. Inchiși din trei ori patru părți, în curând puteau să fie sugrumați, și Sârbii și Bulgarii și scoși din linia de bătae. Pentru a susținea ordinea în Balcani, împreună cu aliații noștri, ne ajungeau câteva corpuri de armată, iar celelalte forțe militare disponibile le puteam, împreună cu Germania, să le îndreptăm eventual în contra Rusiei, ori și a Italiei, cu astfel de prospecte de succes, pe cari astăzi nu le mai avem și *nicicodată nu le vom mai avea*. Invingerea era în tot cazul pe partea noastră, în cas de necesitate chiar și pe calea unui compromis cu Italia, care rămânea neutrală. Prețul nu era nici pe de parte atât de mare, ca cel de acum, când am perdut întreg ținutul din Balcani, și am perdut de tot România, numai din motivul că n'am făcut nimica din ceea ce trebuia să facem.

Turcii și Bulgarii. Din Constantinopol se anunță, că delegații Savov și Toncev, numiți pentru a conduce tratativele între Bulgaria și Turcia, au sosit ieri în capitală. Delegații bulgari vor propune o împărțire a Adrianopolului. Dacă nu se va adopta, Bulgaria va primi gara, pentru a-și asigura legătura cu Dedeagats.

Dela inaugurarea palatului păcii. Cuvântarea ministrului de externe olandez, rostită cu ocazia inaugurării palatului păcii dela Haga, se termină cu observarea, că numele *Berchtold*, *Sasonov*, *Maiorescu* și *Grey*, pentru serviciile făcute în interesul păcii, ar trebui săpate cu litere de aur pe zidurile palatului din Haga.

Dela „Asociațiune".

Raportul general al comitetului.

(Urmare).

Aceste 19 despărțăminte, cari au primit, în total, suma de K 1850, au ținut 598 de prelegeri poporale. Dintre ele s'au distins despărțămintele: Năsăud, cu 118 prelegeri, în 24 comune; Săliște, cu 81 de prelegeri, în 12 comune; Murăș-Oșorheiu, cu 74 prelegeri, în 25 comune; Beclean, cu 47 prelegeri, în 17 comune și Teaca cu 37 prelegeri, în 16 comune.

Numărul prelegerilor poporale, în cursul anului 1912, împreună cu cele ținute de conferențiarul agronomic al Asociațiunii, se urcă la 1140, prin urmare arată un spor de 367 prelegeri față de anul 1911. După informațiile primite dela directorii despărțămintelor, aceste prelegeri au avut aproximativ 125 de mii de ascultători.

La acest loc amintim și de activitatea conferențiarului agronomic al Asociațiunii. In cursul anului 1912 a ținut, în total, în 23 de comune, 40 de prelegeri, în cari a tratat practic diferite chestiuni economice. Unele dintre prelegeri au fost însoțite de proiecțiuni de schiopticon (Stupăritul și Vieața lui Iisus). A propagat ideea însoțirilor, reușind să înființeze două însoțiri Raiffeisen și o reuniune pentru asigurarea vitelor; a ținut un curs de 5 zile despre „Cultura viilor" și un curs de 3 zile despre „Pomărit". A scris lucrarea „Ingrijirea gunoiului și folosirea gunoiului măestrit", care se va publica în „Biblioteca poporală a Asociațiunii". In excursiunile sale a înscris membri la Asociațiune și a adunat obiecte pentru muzeu. Conferențiarul agronomic a întâmpinat mari greutăți în propaganda economică, deoarece cheltuelile sale de drum în cursul anului 1912, trebuiau să fie suportate de despărțăminte sau de comunele cari îl invitau să țină prelegeri. Așa se explică numărul limitat de prelegeri ce le-a putut ținea. Acest neajuns a fost înlăturat de adunarea generală din anul trecut, care a hotărât ca cheltuelile de drum să fie acoperite din centru. Urmarea acestei hotărâri a fost că, în prima jumăte a anului 1913, a putut să țină 145 de prelegeri în 66 comune din diferite ținuturi. A cutrierat comitatele Alba-inferioară, Hunedoara, Turda-Arieș și Bihor.

In cursul anului 1912 s'au continuat și conferențele pentru intelectuali. In 16 despărțăminte s'au ținut, în total, 101 de conferențe. Conferențe sistematice s'au ținut în Bistrița, Blaj, Brad, Brașov, Cluj și Sibiiu, adecă în aceleași centre ca și în anii precedenți. Conferențe cu proiecțiuni de schiopticon s'au ținut foarte puține, deși aceste sunt cele mai cercetate și mai cu plăcere ascultate de public. Dacă instituția noastră ar avea mijloace să cumpere serii de diapozitive și să le pună în circulație, numărul conferențelor s'ar putea spori chiar și în centrele cu intelectuali mai puțini. Aceste conferențe, cu subiecte din vieața noastră culturală și din trecutul nostru, ar avea o influință binefăcătoare mai ales în centrele dela periferii. Atât Secțiile științifice-literare cât și Comitetul central se ocupă cu această chestiune și speră că vor reuși să învingă greutățile materiale și să încetățenească și la noi o propagandă culturală sistematică cu ajutorul schiopticonului.

Douăzeci și două dintre despărțăminte, pe lângă conferențe, au aranjat reprezentații teatrale și șezători literare-artistice, cu cântece, declamațiuni și cetiri, în total 198 în 68 de comune.

La acest loc amintim și de cursurile poporale. In Blaj s'au ținut sub conducerea dlor profesori, cursuri reușite și bine cercetate. Instituția noastră își va da silință ca să introducă cursuri poporale în toate centrele, unde sunt profesori și intelectuali mai numeroși, și să înființeze și cursuri de vară.

Despărțămintele Asociațiunii, în cursul iernii 1911/12, au dat o deosebită atențiune și instrucției analfabeților, în urma circularei primite dela Comitetul central. S'au ținut cursuri regulate în 46 de comune aparținătoare la 23 de despărțăminte, instruindu-se, în total, 890 de analfabeți, deci aproape îndoit ca în iarna precedentă. Cinci dintre instructori au primit dela Comitetul central câte un premiu de 50 cor., iar unul un premiu de 25 cor. In alte 9 despărțăminte s'au încercat asemenea cursuri, dar parte n'au reușit, parte au fost oprite de jandarmi.

Cursurile de analfabeți s'au continuat și mai intensiv în iarna anului 1911/13; despre acestea însă vom raporta în anul viitor. In ambele ierni comitetul central a împărțit gratuit, în total, 1131 de abecedare pentru analfabeți de I. Bota, în preț de K 452.41.

Comitetul central a luat dispoziții ca aceste cursuri de analfabeți să se continue și în viitor. Și nădăjduim că, având sprijinul Ven. Consistoare, vom reuși ca străduința instituției noastre, de a smulge poporul din întunerecul neștiinței, să fie încununată de succese tot mai îmbucurătoare. Trebue să ne dăm seama, că cea dintâi condiție a oricărei culturi conștie e cunoștința de carte, fără de care astăzi un popor nu-și mai poate îndruma soartea pe cărări mai bune. Datoria tuturor despărțămintelor, bogate în analfabeți, e deci a scăpa țărănimea noastră de această umilință, care constitue o primejdie pentru însași existența națională a poporului nostru.

Poate cea mai importantă problemă cu care s'au ocupat despărțămintele Asociațiunii, a fost problema înăințării cea a însoțirilor. Unele dintre ele, cu ocazia prelegerilor poporale, au și reușit să înființeze mai multe însoțiri, și anume: desp. Ceica, în Tășad și Sâmbășag, a înființat câte o însoțire de consum; în desp. Cluj s'a pornit acțiune pentru organizarea sistematică a însoțirilor pentru prăsirea și asigurarea vitelor, în legătură cu banca „Minerva"; desp. Ibașfalău a înființat câte o însoțire economică în Ciucmandru, Boiu și Giacăș, iar desp. Șimleu o însoțire de consum în Husmezău.

In urma deciziunii adunării generale din anul trecut, instituțiunea noastră s'a angajat ca să propage sistematic și întrupeze ideea cooperativă în sânul poporului nostru cu ajutorul donațiunii dlui V. Stroescu. Comitetul central a și angajat, prin concurs, cu începere dela 1 Ianuarie 1913, o persoană, cu îndatorirea să ducă în îndeplinire întreg programul cuprins în raportul general din anul trecut, aprobat de on. adunare generală.

Conferențiarul cooperativ și-a început activitatea la 1 Ianuarie a. c., lucrând, mai întâi, un „Statut tip pentru înființarea de bănci poporale" precum și „Indrumări pentru înființarea de bănci poporale", cari s'au tipărit în trei mii de exemplare, împreună cu mai multe formulare de acte necesare la înființarea băncilor sătești. O parte dintre aceste tipărituri, însoțite de o circulară, au fost trimise tuturor despărțămintelor Asociațiunii, invitându-le, să atragă atențiunea comunelor asupra lor și asupra necesității de a înființa cât mai grabnic cooperative sătești.

Conferențiarul cooperativ, în urma acestei circulare, a fost în diferite părți, să țină prelegeri cooperative și să înființeze bănci: In curs de șase luni a reușit să înjghebeze următoarele cinci bănci: In Tohanul vechiu (comit. Făgăraș), cu un capital de 1160 cor.; în Șomfalău (comitatul Târnavei-mici), cu început de 30 de membri și cu un capital de 780 cor.; în Blăjel (comit. Târnavei-mici), cu un început de 21 membri și cu un capital de 420 cor.; în Ciuchiciu (comit. Caraș-Severin), cu un început de 60 de membri și cu un capital de 11,500 cor.; în Vaca (comit. Hunedoara), cu 44 membri. Acestor bănci li s'au trimis registre de contabilitate și buletine de casă, întocmite de conferențiarul cooperativ.

Aceasta este muncă pozitivă ce s'a săvârșit, în cursul primei jumătăți a anului 1913, pentru întruparea ideii cooperative. Trebuie să recunoaștem, că e un început de tot modest, dar având în vedere împrejurările economice și financiare atât de puțin favorabile, întru cari s'a pornit acțiunea cooperativă, trebuie să fim mulțămiți și cu ceeace s'a făcut.

Organizarea economică a țărănimii prin însoțiri e o problemă grea, care nu se poate rezolva într'un an sau doi, ci în decenii. Se cere o muncă încordată, sistematică și stăruitoare din partea oamenilor cari sunt convinși de marea ei importanță națională. Primele greutăți ce le întâmpinăm, nu trebuie să ne descurajeze, ci să ne îndemne la o nouă încordare a puterilor. Indeosebi va trebui să dăm o mai mare atenție propagandei pentru ideea cooperativă, care e puțin cunoscută la noi și deci nesprijinită.

O parte dintre despărțăminte, în urma îndemnului primit dela comitetul central, au aranjat, mai ales cu ocazia adunărilor cercuale, mai multe expoziții și anume: desp. Agnita a aranjat, în Șulumberg, o expoziție de cusături și țesături; desp. Beiuș, în comuna St.-Mărtin și Delani, câte o expoziție de legume, iar în Vașcău cu ocazia adunării cercuale, o expoziție de lucruri de mână, împărțind între expozanți premii în sumă de 58 cor.; desp. Bran, o expoziție de lucruri de mână în Fundata; desp. Deva, în comuna Nevoieș, o expoziție de țesături și cusături; desp. Dicio-Sânmărtin, cu ocazia adunării cercuale, a aranjat o expoziție de lucruri de mână și întreceri de jocuri, împărțind premii în sumă de K 110 și diplome; în desp. Giurgeu, cu ocazia adunării de constituire din Bicaz, s'a aranjat o expoziție etnografică, dela care s'au adus mai multe obiecte pentru Muzeul Asociațiunii; în desp. Sătmar-Ugocia s'a aranjat la Crăciun, în Sanislău, o expoziție de țesături, și desp. Zărnești, în Tohanul-nou, a aranjat o expoziție de copiii. împărțind premii în sumă de 100 cor.

Pe lângă această activitate bogată, mai relevăm următoarele momente din năzuințele despărțămintelor spre progres. Mai multe despărțăminte au împărțit premii și anume: Deva 5 premii, în sumă de 75 cor., între țărancele, cari au avut cea mai frumoasă grădină de legume; Bistrita, cu ocazia adunării cercuale din Sărățel, a împărțit între țăranii cei mai harnici 3 premii de câte 4 cor.; Panciova a dat un premiu de 30 cor. d-lui Nic. Popovici, pentrucă a dat lecții de limba română copiilor dela școala din Iabuca; Făgăraș a împărțit 5 premii între țărancele din Drăguș, cari au avut cele mai îngrijite grădini de legume; Marghita, cu ocazia examenelor, a împărțit, în două comune, premii între școlari; Brașov a dat un premiu de 30 cor. pentru cea mai îngrijită grădină școlară; Cluj a dat un premiu de 60 cor. pentru instruirea analfabeților; Oravita, un premiu, pentru instruirea în limba română a școlarilor din Oravița montană; Zernești a împărțit între țărani 800 de altoi. Despărț. Hunedoara a înființat o casă culturală și un birou de informațiuni pentru țărani. Apoi despărțământul Abrud-Câmpeni a studiat chestiunea înființării unei școli de meserii și a unei școli de agricultură în Munții-Apuseni. Rapoartele primite în această chestiune s'au publicat în „Transilvania" Nr. III/1913 p. 166—178. Comitetul cercual a făcut următoarele propuneri: 1. Fiecare școală să fie organizată corăspunzător: cea de agricultură cu un curs de un an, cu doi profesori, cea de meserii cu un curs de trei ani, cu un director și trei profesori. Elevi: la agricultură 20, iar la meserii 40. 2. Edificiile ar costa: cel pentru agricultură 40 mii cor., iar cel pentru meserii 100 mii de cor. 3. Susținerea școalei de agricultură: 8 mii cor., iar a celei de meserii, cu profesorii și elevi, 20 mii cor. în fiecare an. Comitetul cercual al desp. Abrud-Câmpeni află foarte necesare aceste școale pentru ajutorarea și salvarea locuitorilor din Munții-Apuseni.

(Va urma).

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

O poziție deosebită ia Levană față de cultivarea agerimii de spirit, a umorului (Witz, l'esprit), cu ajutorul căruia copilul e în poziție de a dispune după bunul plac, ca un suveran, asupra reprezentărilor implântate spiritului său, de a compara aceste reprezentări întreolaltă, a le aduce în legătură, câștigând desteritatea de a-și construi o bogată lume de idei. „Inainte de a fi desvoltat corpul omului, strică orice desvoltare măestrită a sufletului. Incordarea minții pentru filozofie ca și a fantaziei la poezie și altele la fel, zdruncină aceste puteri tinere. Numai cultivarea umorului e nevinovată. Insă prea puțin se interesează de această desvoltare la copil, deoare-ce spiritul lucrează prin încordări ușoare fugitive. Dar acea desvoltare este și folositoare, întru cât ea silește o accelerare a funcționării ideilor, dă stăpânire peste aceste idei, și pentrucă copiilor le plac mai mult vorbele de spirit atât streine, cât și cele proprii". Mai ales recomandă Jean Paul exercițiul umorului poporului german, așa de puțin aplicat a „întrebuința ideile învățate în școală", cari le remân în viață un „imobil fix". Cât s'a năzuit el în această direcție ne arată „Anthologie des bonmots" din timpul praxei sale de învățător. Mare bucurie arăta el, când școlarii săi spuneau glume și idei hazlii originale pe cari le adună sub titlul de mai sus. Cât de departe a ajuns el cu cei 10 școlari din Schwarzenbach, ne arată un exemplu: un copil de 12 ani bun la matematică și satiric zise: „omul e imitat de 4 lucruri, de echo, de umbră, de maimuță și de oglindă". Ora de glume urma după cea de matematică, între cari există multă înrudire. Cu toate că această deprindere fu grea, din cauză că în familiile copiilor lipsia acea atmosferă de veselie, totuși cei-ce aveau oarecare dispoziție naturală prin muncă și exerciții își deprinseră umorul. Dealt-fel stilul particular și manierele ce și le câștigase ca student în Lipsca, îl încunjură pe Jean Paul cu amici, cari aproape toți își asimilară limba și comparațiile lui. Metoda*) sa la învățarea umorului consta din 3 puncte; întâi îi obicinuea pe copii a compara, a distinge și a recompara; apoi le dedea în fiecare zi un anumit timp liber de a compune tratate de spirit, — momentul concentrării; în fine îi învăța a recita istorii de spirit, jocuri de cuvinte și epigrame. Paragrafele ce tratează acest subiect se termină cu: „sclăvia turbură și astupă toate izvoarele umorului, de aceea educatorii, cari se mențin sus, ca domnitorii slabi numai prin sila cenzurii și a presiunii, mai bine ar merge la primblare, lăsând pe cei mici să fie liberi și glumeți". (Lev. VII, 4. §. 136—138).

In legătură cu desvoltarea umorului aduce autorul Levanei, pe cea a *reflexiei* despre care timpul său face mențiune în multe scrieri. Dealt-fel chiar viața prezentă ne mână către desvoltarea ei. „Intuiția reflectivă ascunde și nimicește dinaintea omului lumea externă prin cufundarea în lumea internă a sufletului. Naturilor poetice le apare ușor viața ca un deșert, în care ca și în alte deșerturi toate obiectele par că atârnă ca niște uriași în atmosferă clocotitoare". De aceea la naturile poetice și filosofice să fie reținută reflexia „până în timpul pasiunilor, pentru ca copilul să aibă o viață sănătoasă și fragedă"; pe când la copii obicinuiți ea poate începe „cu 5 ani mai de vreme fiind cultivată prin limbă logică, fiziologie, urcându'o până în înălțimea eului ei". Pentru ambele naturele trebue deci un potrivit contrapond față de înclinările lor naturale. Față de reflexie stă *senzul afacerii* și *al lumii*, care vede, prevede și apucă. Vârsta copilăriei face pentru acest simț numai pregătiri. In tot cazul n'ar trebui să i se încerce puterea lui către oameni, ci numai către lucruri. Pentru aceasta însuși educatorul să dea ocazie. (Lev. l. c. §. 139—140).

Ca al șaselea și ultimul factor ce promovează desvoltarea imboldului de cultivare spirituală numără „Levana" *aducerea aminte*. Trebue să deosebim — cetim în ea (VII, 6, §. 141—144) — între aducere aminte (Erinnerung) și între memorie (Gedächtniss). Cea din urmă este o facultate numai primitoare nu creatoare, și care e supusă mai mult condițiilor corporale; așa se întrerupe ea pe timpul somnului, se stinge prin slăbiciuni. Aducerea aminte din contră este o putere creatoare, ce trezește și duce ceva nou din ideile (aprioriste) date memoriei. Ea este supusă mai mult sufletului și crește cu cât se cultivă mai mult. E falsă deosebirea între memoria cuvintelor și a lucrurilor. „Cine ține minte o coală de cuvinte hotentote, acela va ținea minte cu atât mai ușor un volum din scrierile lui Kant. Sau înțelege sau nu. In cazul prim deșteaptă fiecare idee mai ușor pe cea înrudită. In al 2-lea caz are numai un dicționar de cuvinte filozofice".

Pentru a exercita puterea aducerii aminte, să li se dea copiilor ocazie de a repeta de timpuriu istorii, și anume nu numai cele auzite, ci și cele trăite de ei. Așa e necesar la învățarea de limbi straine să se învețe de rost unele capitole pricepute. Pentru asigurarea conexului și pentru promovarea aducerii aminte să se rumege, în acelaș timp, numai o chestie; aceasta cel puțin pentru începători, „Memoria localis" ajută condiționat.

Cea mai sigură proptea pentru aducerea aminte este: farmecul obiectului. Natural însă, că nu pot multe să producă deodată acest efect: „Kein Mensch hat für Alles ein Gedächtniss, denn Niemand hat für Alles Interesse". Mijloacele de a promova amintirea, au loc, dacă se mărginesc asupra unuia. Greu de ținut sunt lucrurile asemănătoare. De aceea literile să le învețe băiatul nu considerând în ce se înrudesc, ci în ce se deosebesc. Tot așa și la cetirea cuvintelor, gruparea să nu se facă după afinitatea externă, ci după nexul lor intern. Unele mijloace măiestrite ar trebui inventate. Necesar este însă o voință firmă și silință. Memoria se slăbește prin frică și spaimă. Și durere, mulți dascăli cred să o întărească tocmai prin acestea.

Fără a intra în cernerea acestor păreri psihologice, amintim că cele mai multe față de situația de azi a psihologiei sunt pure producte ale fantaziei. Le-am spus pentru a prezenta un tablou complet al „Levanei". Nu în puține privințe însă se apropie Jean Paul de psihologia experimentală, considerându-se ca un modest antecesor al ei.

O poziție ia autorul nostru față de cultivarea *simțului estetic*. Pentru îngrijirea și desvoltarea lui se cere pe lângă talent, o pregătire specială. Copilul în general are numai să simtă și contemple frumosul, iar nu să-l scoată la iveală. E periculos pentru suflet și dăunător pentru artă, de a-și exprima simțămintele prea de timpuriu. O manifestare poetică timpurie adese nu indică pe adevăratul poet, care abia în liniște își câștigă o desvoltare internă mare. „Se zice că un bun cap trebue să fi făcut în tinerețe versuri precum: Leibnitz, Kant etc. Dară aceasta valorează cu drept pentru celce mai târziu nu mai produce nici unul. Filozoful, matematicianul, bărbatul de stat începe cu ce sfârșește poetul, și invers".

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Cosistorul Mitropolitan. Eri și azi membrii consistoriului mitropolitan au ținut mai multe ședințe sub presidiul Esc. Sale I. P. S. D. arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, asistând P. S. S. episcopii sufragani *Ioan I. Papp* și *Dr. Miron E. Cristea*, arhimandriții *Dr. Ilarion Pușcariu*, *Filaret Musta*, *Augustin Hamsea*, *Vasile Mangra*, protosincelii: *Dr. Iosif Badescu* și *Roman Ciorogariu*, protopresbiterii: *Ioan Droc*, *Dr. George Popovici*, *Matei Voileanu Lazar Triteanu*, și *Dr. Ioan Stroia*. Dintre asesorii mireni au participat Dnii: *Parteniu Cosma*, *Dr. G. Dobrin*, *Dr. Aurel Novac*, *Dr. Valeriu Braniște*, *Dr. Lucian Borcea* și *Nicolae Zigre*.

*

Pentru inundați. Se scrie din Budapesta, că arhiducele Iosif a trimis ministerului de interne zece mii de coroane pentru a fi distribuite celor păgubiți prin inundări.

*

Păreri asupra țării noastre. S'a ținut la Budapesta un congres internațional de economie, la care au participat mulți oaspeți din străinătate. Acești oaspeți, economiști distinși, au făcut interesante declarații despre cele observate în patria noastră. Iată, conform știrilor din ziarele maghiare, câteva din părerile congresiștilor, cari după ședințele congresului au făcut excursiuni și în provincie: „Poporul maghiar, — a zis profesorul Dechesne dela școala comercială superioară din Liége, — este un popor tinăr, cu tendințe de progres. Am văzut orașe mari și frumoase, cu imposante clădiri publice. S'ar părea, că autoritățile se preocupă îndeosebi de clădiri. Poporul pare a fi foarte sărac; iar ideea de egalitate la d voastră nu e încă realizată. Știu, că administrația în țara d-voastre e rea". Prof. Glauser din Mannheim a declarat: „Ungaria este țara viitorului, dar poporul e sărac; ar trebui cultivat și ajutat să ajungă într'o stare mai bună". In acelaș sens s'au pronunțat profesori francezi și italieni, constatând că cultura economică a țăranului din Ungaria e mult neglijată de cercurile conducătoare.

*

Operele reginei în chinematograf. Compania nordică de filme a obținut dreptul de a reprezenta la chinematograf toate lucrările scrise de Carmen Sylva. Cel dintâi film al acestor opere va fi reprezentat la earnă sub numele reginei.

*

Hirotesire. P. S. Sa, Părintele episcop *Ioan I. Papp* al diecezei Aradului, în ziua Schimbării la față, a hirotesit întru protopresbiter pe părintele *Gheorghe Tulbure*, asesor ref. consistorial în Oradea-mare.

*

Biblioteca muzeului Bruckenthal începând cu 1 Septemvrie este deschisă înainte de ameazi dela 11 până la 1, după ameazi dela 3 până la 5 ore.

*

D'ale spionilor. Tabla reg. din Timișoara, ocupându-se cu o afacere de spionaj, a dictat lui *Dușan Marcovici* o pedeapsă de 6 luni închisoare de stat, și de 8 luni industriașului din Belgrad *Sima Miletici*.

*

Cancelarie advocațială. Ni se scrie, că dl Dr. Aurel *Anuica* și-a deschis cancelaria advocațială în Becicherecul-mare, Strada József főherczeg 6 lângă podul mare în stânga.

*

Osândiri. Cu prilejul festivităților slovăcești din Turotz-S.-Martin partidul național slovac, sub prezidenția advocatului Paul Mudrony, a ținut o adunare. Protopretorul, în considerare că nu s'a făcut anunțarea prealabilă, a disolvat adunarea și a osândit pe P. Mudrony și pe secretarul Ios. Gregor la temniță de 10 zile și amendă de câte 200 coroane, ear pe membrii ceilalți ai adunării la temniță de 5 zile și câte 200 cor. amendă.

*

---

*) Cf. I. Firmery: Etude sur la vie et les oeuvres de J. P. Fr. R. pg. 298.

Sfinţirea bisericii din Orăştioara-de-jos. Joi, la praznicul „Adormirii Născătoarei de D-zeu“ s'a sfinţit cu solemnitate biserica cea nouă din Orăştioara-de-jos, prin mandatarul arhiepiscopesc, asesorul consistorial *Nicolau Ivan*. Serviciul divin s'a terminat la orele 12 cu o cuvântare ţinută de mandatarul arhiepiscopesc, şi apoi s'a luat masa în sala şcoalei, la care au participat peste 100 persoane. Merit neperitor pentru această zidire şi-a câştigat preotul *Iosif Dumitru*, acum ales şi întărit de paroh în Beriu. In decursul mesii s'au ridicat toaste pentru I. P S. Sa mitropolitul, pentru mandatarul, pentru protopopul şi parohul locului, pentru Dr. Aurel Vlad în calitate de preşedinte al despărţământului Orăştie al „Asociaţiunii“, pentru excelentul cor din Orăştie, pentru popor, iar corul ne-a delectat cu mai multe cântări alese. Serbarea aceasta a lăsat impresii foarte plăcute la toţi, cari au avut fericirea de a participa. *Corespondent.*

*

Şcoală pentru şoferi. Al şaptelea curs pentru şoferi se va ţinea din 7 Octomvrie până în 25 Noemvrie în Budapesta (X. Szabadosutca 14). Cererile de primire se înaintează până în 25 Septemvrie a. c. Amănunte se dau şi la căpitanul poliţiei din Sibiiu.

*

Pregătirile unui proces. Pertractarea împotriva evreului Beilis, acuzat de omor ritual comis asupra băiatului Iuşcinski, se începe în 8 Octomvrie la tribunalul din Chiev. Ministrul de justiţie rusesc are să trimită la Chiev un funcţionar superior, care va avea să raporteze la Petersburg, exact şi telegrafic, asupra pertractării. Mai mulţi înalţi demnitari vor asista la şedinţele tribunalului. Poliţia oraşului, pentru a preveni turburările, va fi considerabil întărită pe toată durata acestui senzaţional proces.

*

Jertfele trăznetului. Un învăţat englez, I. Blake, a adunat câteva interesante date despre jertfele trăznetului şi le-a publicat într'una din revistele ţării sale. Numărul celor omorâţi de trăznet nu este tocmai însemnat în Anglia, unde media anuală este 12 cazuri, sau 0·36 pe un milion de locuitori. Cele mai dese cazuri, conform datelor învăţatului englez, se întâmplă în Ungaria. Aici sunt omorâţi de trăznet 16 oameni pe un milion de locuitori. In Stiria şi Carintia 10, în Prusia 4, în Franţa 3, în Belgia 2 oameni dintr'un milion.

*

Domnitori abstinenţi. Pe vremile cele „bune“, adevărat domn mare era omul, care ştia să bea bine. Principii evului mediu se întreceau în băute, până ce cădeau mai toţi sub masă. Se găsesc şi în istoria mai nouă domnitori, cari iubeau alcoolul, de pildă: regele englez Vilhelm II şi Frideric VII din Danemarca. Dintre suveranii actuali sunt cumpătaţi în băuturi alcoolice: Monarhul nostru, ţarul rusesc şi împăratul Wilhelm al Germaniei. Abstinenţi sunt: Victor Emanuel al Italiei, Alfonso din Spania, Adolf Gustav VII din Suedia şi Ferdinand al Bulgariei. Regele spaniol, chiar şi la banchete festive, bea numai apă. Domnitorul din Suedia stă în fruntea mişcării antialcooliste a ţării sale, ear un prinţ de familie domnitoare a fost prezidentul reuniunii de abstinenţă din Stockholm.

*

Daruri nobile pentru şcoală. Comitetul parohial gr.-ort. român din Mogoş Mămăligani (tractul Lupşa), se află plăcut îndemnat a aduce şi pe această cale cele mai sincere mulţămiri binefăcătorilor, cari au dat ajutor pentru zidirea şcoalei din Mogoş-Mămăligani, şi anume: Ilustrului domn N. N. 2170 cor. 78 fil., Viena. Institutului de comerţ, societate pe acţiuni „Severineana“ Caransebeş 12 cor. Onoratului Domn, Simion Samoilă, paroh gr.-ort. Ocolişul-mic 5 cor. Oficiului parohial gr.-ort. Mircovăţ, dieceza Caransebeşului 2 cor. Oficiului parohial gr.-ort. Coronini, dieceza Caransebeşului 2 cor. Pentru aceste daruri şi jertfe marinimoase subscrisul în numele epitropiei şi comitetului parohial esprim cele mai călduroase mulţămite tuturor binefăcătorilor amintiţi, precum şi acelora a căror nume sunt induse în diferitele liste de colecte şi cari pentru mulţimea numelor nu s'au putut înşira aici. Cei-ce au primit apeluri, sunt rugaţi a le înapoia! Mogoş-Mămăligani, (u. p. Bucsony) în 18 August 1913. In numele comitetului parohial: Vasile David, paroh gr.-ort. rom.

*

Petrecere în Câmpuri-Surduc. Reuniunea de muzică şi cântări din Câmpuri-Surduc, invită la Petrecerea ce o aranjează Dumineca la 7 Septemvrie n. (25 August v.) 1913 în şcoala gr.-or. română din Câmpuri-Surduc din prilejul adunării generale a „desp. Dobra al Asociaţiunii“. Programa cuprinde vizitarea expoziţiei lucrurilor de mână, aranjate de Reuniunea femeilor; la orele 7 seara urmează dans.

*

Holera. S'au ivit până acum 1185 cazuri mortale de holeră în armata română. Intre cei morţi sunt 6 ofiţeri. Epidemia începe a scădea.

*

Se caută o domnişoară română lângă doi copii. Să se adreseze doamnei *Gabriela Dr. Popovits* în Oradea-mare (Nagyvárad) Sztaroveszky utca 21.

*

Biroul de informaţiuni din Piaţa mare în Sibiiu stă deschis cu 1 Septemvrie dela 8—12 înainte de ameazi şi dela 2—5 după ameazi.

*

Congresul primarilor. In 28 Septemvrie se va ţinea în Oradea-mare un congres al primarilor, la care până acum şi-au anunţat participarea 140 de primari şi funcţionari la magistrate. Obiectul principal al desbaterilor va fi chestiunea întrebuinţării practice a gazului subpământean.

*

Teatru în Sibiiu. Comedia *Lupul*, jucată ieri Marţi, este o piesă scrisă cu o rară îndemânare de unul dintre reprezentanţii literaturii nouă maghiare. Operele lui Fr. *Molnár*, pe lângă toată critica nefavorabilă făcută de unii din compatrioţii săi — între cari se găseşte şi un venerabil academician — formează o serie de lucrări primite şi de scenele străinătăţii. Teatre de frunte din Berlin, Viena, Bucureşti şi-au deschis porţile pentru comediile dramaturgului din capitala ungară. Autorul, ca şi confraţii săi dramaturgi parisieni, şi-a propus să înregistreze în piesele sale fazele evoluţiei moravurilor sociale de astăzi: pentru publicul teatrului nu poate exista un subiect mai atrăgător decât acesta, — căci nimeni nu se plictiseşte, când îşi vede pe scenă o parte din însuşirile şi apucăturile sale bune şi rele. Dacă mai adaogăm talentul puternic al scriitorului de-a expune faptele în scene şi dialoguri briliante, se explică primirea cordială de care sunt împărtăşite pretutindeni. Reprezentaţia sibiană a fost la înălţime din orice punct de vedere. Astăzi, Miercuri, se dă *Pintenul*, o nouă piesă dramatică în 3 acte.

Convocare.

A XXIII-a adunare generală a Reuniunii învăţătorilor români dela şcoalele poporale ort. rom. din protopopiatele aradane I—VII se va ţinea în *Világos* (*Siria*) în zilele de *1/14 şi 2/15 Septemvrie a. c.* Se invită respectuos membrii şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii causelor şcolare şi culturale.

PROGRAMA.

Ziua primă.

La 8 ore serviciu religios împreunat cu chemarea Duhului Sfânt şi parastas pentru reposaţii reuniunii.

Şedinţa I.

Orele 10 a. m.

a) Deschiderea adunării generale.

b) Bineventarea oaspeţilor şi a delegaţilor.

c) Prezentarea rapoartelor şi esmiterea comisiilor censurătoare.

d) „Date nouă despre Gheorghe Lazar“, disertaţie de dl prof. preparandial Dr. Avram Sădean.

Şedinţa II.

Orele 3 p. m.

a) „Care e cauza de institutele ped. nu sunt cercetate de mai mulţi elevi, iar tinerii nu se aplică pe cariera învăţătorească“, disertaţie de Petru Vancu, înv. Măderat.

b) „Influinţa familiei în educaţie“, dis. de Mihail Vidu, înv. în Hălmagiu.

c) „Un confort al manualelor de l. maghiară“, dis. de Ioan Crişan, înv. în Socodor.

d) „Puterea educativă a şcoalei“ dis. de T. Cherechean, înv. în Galşa.

Ziua a doua.

Şedinţa III.

Orele 9 a. m.

a) „Probleme şi chestii ce ne privesc“ dis. de Petru Roşu, înv. Nădab.

b) Raportele comisiunilor.

c) Propuneri şi interpelări.

d) Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.

e) Esmiterea comisiei verificătoare.

f) Apel nominal.

g) Incheierea adunării generale.

Arad, din şedinţa comitetului central, ţinută la 18/31 Iulie 1913.

Iosif Moldovan prezident. — *Nic. Cristea* secretar.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Despărţământul „Lăpuşul-unguresc“ al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, invită pe toţi membrii şi sprijinitorii săi la

Adunarea generală

ce se va ţinea în 1/14 Septemvrie 1913 la ora 3 după amiazi, în comuna *Capolnoc-Mănăştur*, în localul şcoalei, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea a 2 comisii: pentru censurarea raportului, şi pentru înscrierea de membri noi şi încasarea taxelor.
4 Conferenţa anunţată.
5. Raportul comisiilor alese.
6. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
7. Propuneri.
8. Inchiderea adunării.

Lăpuşul-unguresc, la 16/29 August 1913.

Dr. Gavril Buzura director. — *Andrei Ludu* secretar.

Cărţi şi reviste.

Luceafărul revista pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 15—16. 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat variat: Octavian Goga: Două morminte. Maria Cunţan: Decrescendo (poezie). Gheorghe Ranetti: Lui Şt. O. Iosif (poezie). Sextil Puşcariu: Şt. O. Iosif. Şt. O Iosif: Cântec (poezie). Victor Eftimiu: Cântecul vieţii (poezie) Maria Cunţan: Doină (poezie). N. Iorga: Cuvântarea d-lui N. Iorga la înmorm. lui Şt. O. Iosif Ilarie Chendi: Şt. O. Iosif. A. Ciura, Desrădăcinăţii... Şt. O Iosif: Wilhelm Tell (traducere). Oct. C. Tăslăuanu: Ilarie Chendi. P. Papazissu: Darurile cântăreţului (poezie). Septimiu Albini: Inmormântarea lui Chendi. Victor Stanciu: Condamnaţi fără vină. I. Dragoslav: Pentrucă ne-a luat Silistra. I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Dr. I. L.: Biserica rom. din Vârşeţ T. Codru: Titu Maiorescu. Cronici: T. C.: Iliada premiată de Academia română. Ioan Grecu: Triumful ideilor... Victor Stanciu: Cutremur de pământ. Insemnări: Amitiri despre Ştefan O. Iosif. Pacea dela Bucureşti. Balcani noui. „Chestiune bulgară“ în România. Iredentism. Scrisoare din Salonic. Congresul învăţătorilor români oprit. Austria. Publicaţiunile periodice române. Aeroplanul „Vlaicu III“. Sărbătorirea lui Rosegger. Rodica. Moartea lui Bebel. Spicuiri... Notiţe. Ilustraţiuni: Ştefan O. Iosif. Ilarie Chendi. Şt. O. Iosif, Victor Eftimiu, Ilarie Chendi, Oct. Goga. Cincinat Pavelescu şi Ilarie Chendi. Ilarie Chendi, Victor Eftimiu şi Caton Theodorian. Familia lui Ilarie Chendi. Altarul bisericii din Vârşeţ. Noua biserică rom. gr.-ort. din Vârşeţ. Epis. Cristea sfinţeşte biserica din Vârşeţ: Sfinţirea bis. din Vârşeţ: Banderiul de călăreţi. Titu Maiorescu. G. Murnu.

*

Pentru cultură. Nu există mijloc mai bun de a face educaţia şi instrucţia tinerimei, decât călătoriile. Dar nu toţi copiii, aflaţi în epoca lor de formaţiune, au la îndemână mijloacele necesare de a se cultiva călătorind. Ei bine, aceştia pot să înlocuiască în bună parte neajunsul lipsei, prin cetirea descrierilor de călătorii făcute de alţii. Asemenea descrieri se găsesc destule şi ieftine. Aşa mult răspândita „Biblioteca pentru toţi“ are numeroase descrieri de călătorii din cele mai interesante. Un interes şi mai mare însă pentru cultura tinerimii îl prezintă călătoriile prin lumile de odinioară, prin civilizaţiile apuse, prin trecutul omenirii. Şi nu e vorba de tratate de istorie, în cari evenimentele să fie tratate în mod cronologic, ci mai ales de acele cărţi, cari caută să reînvie aspectul civilizaţiilor de odinioară cu moravurile culturale, viaţa socială şi manifestările de artă ale popoarelor stinse. „Bibliotica pentru toţi“ oferă şi în această privinţă o culegere din cele mai preţioase, pe care o recomandăm cu toată căldura părinţilor şi educatorilor. Printre acestea notăm: *Viaţa publică şi privată la Romani*, o broşură în care toată viaţa familiară, politică şi socială a străbunilor noştri e descrisă cu o mână de măestru. Antichitatea romană întregeşte pe cea dintâi, aducând date preţioase asupra obiceiurilor, organizărei, ocupaţiilor Romanilor. Antichitatea greacă de asemeni pune în curent pe cetitor cu felul de organizare al societăţei greceşti, descriind caracterul Grecilor, familia, religia, proprietatea, etc. Dar afară de aceste broşuri, extrem de interesante pentru instrucţia şi educaţia tinerimei, „Biblioteca pentru toţi“ cuprinde o adevărată enciclopedie de cel mai mare folos pentru toţi cei doritori de cultură. Catalogul bibliotecei se poate cere gratuit dela librăria Alcalay, Bucureşti.

Din public*).

Mulţămită publică.

La petrecerea aranjată cu ocaziunea sfinţirei şcoalei la 20 Iulie v. de „Reuniunea femeilor române“ din Hundrubechiu cu concursul tinerimei adulte, conduse de Dl înv. Ioan Nistor, au binevoit a suprasolvi următorii Domnii: M. On. Domn Ioachim Muntean, protopresb. şi doamna 3 cor. Chirion Muntean preot, Trapold şi fam. 3 cor. Macedon Grecu preot local 2·20 cor. Valeriu Ozetea jurist 2 cor. Emanoil Bodolea sergent 1·40 cor. Cu totul s'a incassat suma de 96·20 cor., din care acoperindu-se spesele de 25·81 cor. a rezultat un venit curat de 70·39 cor. care sumă s'a alăturat averii numitei reuniuni. In numele Reuniunii femeilor, mulţămesc domnilor contribuenţi şi pe această cale. *Otilia Grecu*, presidentă.

Poşta redacţiei.

V. Pop. Procedeul inspectorului este ilegal. Alte manuale decât acelea cuprinse în circulara cons. Nr. 9197/1913 nu sunt admise. Folosirea manualelor *ungureşti* la Istorie şi Geografie, e *strict interzisă*. Dealtfel dă o petiţie la consistor, cu acluderea hârtiei ce ţi-a venit dela inspectorat şi cu lista manualelor excepţionată.

Masa studenţilor dela „Albina“.

Concurs.

Pentru ocuparea locurilor vacante la masa studenţilor dela institutul „Albina“ se publică *concurs*. Studenţii, de naţionalitate română, cari doresc să fie admişi la această masă au să-şi înainteze la direcţiunea institutului până la 10 Septemvrie n. c. orele 5 d. a. cererile instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre averea părinţilor.
3. Testimoniul ultim şcolar, şi
4. Atestat de primire în una din şcoalele medii din Sibiiu.

Deoarece în urma scumpetei pieţei din Sibiiu, probabil că va fi restrâns numărul beneficianţilor la masa studenţilor, se vor lua în considerare numai cereri dela studenţi din gimnaziul superior (cl. V—VIII).

Sibiiu, 2 Sept. 1913.

Direcţiunea „Albinei“.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. La *Ocna:* 9·6 ore n. de a., 2 ore şi 3·30 d. a.; 9·8 seara. Acest din urmă numai Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători.
2. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
3. Spre *Vinţul de jos*: 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
4. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
5. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a., 4·42 d. a.
6. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.
7. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara. Dumineca şi în sărbători mai pleacă la 3·56 d. a.

II. Sosire.

1. Dela *Ocna*: 11·28 n. de a., 3·17 d. a., 8·19 seara. Sâmbăta, Dumineca şi în sărbători mai soseşte seara la 10·48.
2. Dela *Copşa-mică:* 3·59 noaptea, 7·45 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
3. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
4. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
5. Dela *Turnu-roşu:* 11·50 n. de a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
6. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
7. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·18 d. a., 10·44 seara. Dumineca şi în sărbători mai soseşte la 8·3 seara.

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.
Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 624/912. (239) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la **6/19 Septemvrie 1913.**

1. **Corbi,** postul de învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 300 coroane din cassa bisericei, restul din ajutorul dela stat, pentru cvartir 20 coroane şi grădină în natură.

2. **Drăguş,** postul de al doilea învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 600 coroane din cassa bisericii şi restul din ajutorul dela stat, cvartir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în comună la sfânta biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere pe lângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică să cânte cu ei răspunsurile liturgice şi se conducă învăţământul din şcoala de repetiţiune.

Avrig, 17/30 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 542/1913 (234) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buninginea,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. şi 4 metri lemne de foc.

2. **Ciuruleasa,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, relut de cvartir şi grădină şi 4 metri lemne de foc.

3. **Petrângeni,** cu salar de 500 cor. din repartiţie şi 100 cor. din cassa bisericei, restul se cere dela stat şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

4. **Soharu,** cu salar de 400 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi 4 metri lemne de foc.

5. **Valea-Bulzului,** post nou înfiinţat, cu salar de 550 cor. din cassa bisericei şi 50 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

6. **Zlatna,** cu salar de 1200 cor. din cassa bisericei, în rate lunare sau trilunare anticipative, relut de cvartir amăsurat împrejurărilor locale şi 24 cor. relut de grădină.

Invătătorii aleşi sunt datori a cerceta regulat biserica şi a cânta în Dumineci şi sărbători cu copiii la liturghie.

Ceice doresc a ocupa postul din Zlatna să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi posibilitatea de a forma cor cu elevii de şcoală şi adulţii.

Clericii vor fi preferiţi.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenţii să se prezente în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 15 August 1913.

Petru Popovici
protopresbiter.

Nr. 503/1913. (226) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea porohiei de cl. III. **Vima-mică** (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, întâmplată la 1/14 Iunie a. c., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă, pe lângă observarea dispoziţiei §-ul 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 2/15 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 759/1913 (238) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător-cantor din comuna bisericească **Boroşneul mic** (prin gara Nagyborosnyó) în protopresbiteratul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1.60—2 cor.
2. Dela Veneratul Consistor 150 cor. anual.
3. Restul dela stat.
4. Cvartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele în cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tineretul cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se trimite la oficiul protopopesc rom. gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk, comit. Háromszék.

Breţcu, 18 August 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr.-or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresb.

M. Z. 2915/1913. IV. (233) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **inginer suprem orăşenesc** la magistratul orăşenesc în Szászsebes devenit vacant prin abzicere pe timpul până la 31 Decemvrie 1913 se escrie concurs cu termin până la **15 Septemvrie a. c.**

Postul e statorit în cl. IX. de salar însă cu un salar fundamental de 3200 cor., cinci cvincvenale de câte 10% al salarului, dintre cari cele trei cvincvenale se computâ din 4 în 4 ani, cele două din urmă din 5 în 5 ăni împreună cu relutul de cvartir statorit în cl. IX.

Inginerului suprem orăşenesc i-se dă drept a face şi praxă privată afară de oarele de oficiu.

Inginerul suprem orăşenesc e şeful serviciului tehnic, şi directorul uzinei de electricitate orăşeneşti. Cei cu cunoştinţe speciale în electro-tehnică sunt preferiţi.

Reflectanţii la acest post trebue să aibă cualificaţiunea pretinsă în §. 10 al art. de lege I. ex 1883 şi să poseadă cele trei limbi ale statului. Rugările sunt a se înainta în timpul susamintit la primarul orăşenesc.

Terminul de alegere se va fixa ulterior.

Szászsebes, la 19 August 1913.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 410/1913 (212) 2—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** cl. III se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare. Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B. Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu — în terminul susindicat — având concurenţii — cu observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohiei.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 820/1913 (218) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională română gr.-or. din comuna **Cetatea de baltă** se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., şi anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan. Pentru rest s'a cerut ajutor dela stat.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cvartir o odae în edificiul şcoalei şi pentru grădină 10 cor.

Să cere ca alesul învăţător să conducă elevii în biserică şi se cânte cu ei la liturgie.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat — subsemnatului oficiu protopopesc (u. p. Küküllővár) şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică.

Cetatea de baltă, 6 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 600/1913. (211) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din parohia **Sântă Măria,** protopresbiteratul Unguraşului, să escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 coroane dela popor prin repartiţiune, iar restul după recerinţele legii şcolare din 1913 se va cere dela stat pe care însă la cazul de denegare parohia nu se obligă al solvi.

Cvartir în casele parohiale până la edificarea altor case, apoi în edificiul şcolar.

Concursele instruate conform normelor prescrise sunt a se înainta în terminul precis la oficiul protopresbiteral al Unguraşului.

Concurenţii înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Dumineeă sau sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere a instrua elevii în cântările bisericeşti şi ai conduce în fiecare Duminecă şi sărbătoare la biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice.

Fizeşsânpetru, 30 Iulie (14 August) 1913.

Oficiul protopresbiteral al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 750/1913. (208) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea a **2 posturi** de învăţători dela şcoala confeaională gr.-ort. rom. din comuna **Ludoş,** protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Salar fundamental: a) dela biserică câte 600 cor. b) dela stat câte 400 cor.
2. Relut de cvartir câte 50 cor.
3. Relut de grădină câte 20 cor.

Concurenţii sunt deobligaţi, pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, a conduce în sărbători şi Dumineci elevii la biserică, precum şi a instrua elevii şi adulţii la cântări în cor.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatnlui oficiu proropresbiteral în terminul indicat, iar concurenţii să se prezinte în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Mercurea, 31 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 25—40

Ad. Nr. pp. 953/1913. (224) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. or. din comuna **Bedeciu,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual 1000 cor. din repartiţie dela popor.
2. Locuinţă în edificiul şcoalei.
3. Relut pentru grădină 20 cor.

Intregirea salarului învăţătoresc dela stat conform art. de lege XVI. din 1913 se va cere pe baza documentelor alesului învătător.

Alesul învăţător va fi dator, ca în zilele de Dumineci şi sarbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în Sf. biserică.

Concurentii au aşi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat şi a se prezenta la sf. biserică în vre o zi de Duminecă sau sărbătoare ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 8 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Pentru **Librăria arhidiecezană** din **Sibiiu** se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

In **croitul** şi **cusutul albiturilor** de orice specie — dă instrucţiune perfectă

Maria Lurz,

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr 6.

Primesc totodată domnişoare în întreţinere completă. (236) 1—4

Locul de întâlnire al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană şi restaurant, precum şi odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeţilor sosiţi cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziţie.

(201) Proprietar: 5—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Atenţiune!

In locuinţa mea din **Sibiiu, Piaţa-mică Nr. 25, etajul I.** se află de **vânzare** cu preţuri de tot reduse următoarele mărfuri:

120 duz. Gulere pentru domni per duz. K 2·50, pe buc. 25 fil.
10 „ Manschete pentru domni per duz. K 4—, pe b. 40 fil.
500 bucăţi Cravate dela 20 fileri per bucată.
100 „ Bastoane pentru domni.
150 „ Şepci de postav şi plüsch, pentru domni şi copii.
45 „ Plapome vatate.
1200 metri Stofe diverse foarte ieftin.
1500 „ Trese, şinoare de mătasă în loc de 24 fileri per metru, acum numai 8 fileri şi încă mulţi articli neinduşi aici.

Afară deaceea o oglindă mare şi frumoasă şi 4 galantare de acăţat pe uşa de prăvălii.

NB. La târgul de ţeară care va fi în 14, 15 şi 16 Septemvrie a. c., voiu expune toate mărfurile în o şatră în Piaţa-mare a oraşului Sibiiu spre totală desfacere.

Cu toată stima

Aurel Popescu,
comerciant în Sibiiu
Piaţa mică Nr. 25, etajul I.

(240) 1—3

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 24 August (6 Septemvrie) 1913. **Nr. 88.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleșiariu**,
maior ces. și reg. în retragere.

V.

N'am făcut așa, cum trebuia să facem, n'am întrat în acțiune, și urmarea a fost, că am avut înfrângeri fără vărsare de sânge, pricinuite de diplomația noastră, numai pentru a se împedeca răsboiul, înfrângeri însă cari ne-au costat și ne vor costa mai mult decât un răsboiu perdut, ale cărui perderi nu puteau nici într'un caz să fie atât da mari, cât de mari ne sunt înfrângerile.

Conservarea unei astfel de păci ne-a costat și până acuma atâtea milioane, cât costă un răsboiu, și ne vor îngreuna și mai tare cheltuielile cu pacea, până când în cele din urmă totuși vor ajunge lucrurile acolo unde trebue să ajungă, la răsboiu. Vom sta însă atunci mai bine decât astăzi? Nu! Mai rău!

Inainte de răsboiul din Balcani și după începerea lui stăteam bine. Gruparea forțelor era favorabilă pentru noi. Astăzi însă situația noastră politică și militară e foarte rea, în urma însemnatei schimbări de forțe, făcută în favorul contrarilor noștri, precum și în urma neînțelegerilor interne naționaliste, special în Ungaria.

Conducătorilor monarhiei noastre le lipsește darul de a vedea departe și le lipsește priceperea de a prinde bine momentul când e de făcut ceva, oricând sunt de împedecat alții să nu facă aceea ce nu e în interesul nostru, și prin ce pot să ne fie primejdioși. Evenimentele din toamna anului 1911 ne sunt încă în vie memorie. Cel mai distins general al nostru a prevăzut atunci, că răsboiul dintre Italia și Turcia e numai începutul sfârșitului imperiului turcesc. A știut atunci, că socrul și ginerile, cu companiștii lor, au un plan comun, bine stabilit. Ochiul său ager a văzut deja atunci, aceea ce alții au putut să vadă abia după un an, prăbușirea Turciei și pentru noi perderea terenului în Balcani.

Și ca urmare mai îndepărtată a răsboiului italian a trebuit să vadă acest beliduce în mintea sa, aceea ce alții abia după mai mulți ani vor putea să vadă, cum Arabii din Libia stau strajă la granițele de nord ale Italiei, dela Lienz până la Franzensfeste, ori chiar până la Sterzing sau până la Brenner. Acest general cu genialitatea sa de adevărat beliduce și cu talentul seu diplomatic, a compus, pentru preîntimpinarea primejdiilor acestora, niște planuri atât de eminente, pe cari le-a recomandat spre executare, încât prin aceasta a început să devină periculos pentru politica de balansare a ministerului nostru de externe și a trebuit să plece. A plecat, pentrucă n'a voit să facă mai departe pe „chibițul" la partia de șah rău jucată de colegii săi, ci voia să joace el, bine și corect, pe tabla de șah.

Ministrul de externe Aehrenthal a jucat apoi mai departe, și generalul Conrad von Hötzendorf nu i-a conturbat jocul. Sangiacul trebuia atunci ocupat, în toamna anului 1911, exact în sensul misiunii primite asupra noastră, căci era învederat, că Turcia, implicată în răsboiu cu Italia, nu mai poate susținea „*singură*" ordinea în Sangiac.

E afară de orice îndoeală, că Rusia a avut deja atunci, în toamna anului 1911, înțelegere secretă cu Italia referitor la situația de mai târziu din Balcani, creată în toamna anului 1912. Ambele puteri au fost de acord. Paralelismul acțiunilor lor era evident. Și se putea ști și la noi, că ce se pregătește. N'am făcut însă nimica pentru a preîntimpina primejdia. Nu ne putea împedeca nime să ocupăm de nou Sangiacul, în toamna anului 1911, când Italia era ocupată în Tripolitania, mai ales că acțiunea Italiei ne silea să facem lucrul acesta. Dacă făceam așa, nu se năștea răsboiul din Balcani, în toamna anului 1912. Dar la noi se lasă toate până în momentul din urmă, când apoi nu se mai poate face nimica. Și la noi nu se face nimica nici acuma, când atât de mult e de făcut și de îndreptat. Punem capul în năsip, ca să nu vedem cum contrarii noștri sunt tot mai numeroși, tot mai puternici și tot mai îndrăsneți.

Fiindcă politica noastră internă și externă nu devine mai bună, ci din zi în zi tot mai rea, e numai firesc lucru, că și situația noastră militară e din zi în zi tot mai nefavorabilă. Astăzi e întrebare, dacă mai putem duce în contra Rusiei și numai cinci corpuri de armată, după cum spuneam cu altă ocasiune. Pentrucă în Iunie încă nu se știa aceea ce astăzi e clar ca lumina soarelui, că în viitor nu avem să ținem cont, cum erau năzuințele oligarhice maghiare, de o Bulgarie mare și de o Sârbie sdrobită, apoi de o Românie subordonată Marei-Bulgarii, devenită mai mare și mai tare decât ea (în scopul de a putea fi asupriți și pe mai departe Sârbo-Croații și Românii din partea puternicilor dela Budapesta), ci avem să ținem cont de o Sârbie cu mult mai mare decât era ea mai nainte, și de o Românie în mod însemnat întărită, de două state deci, cari vor fi ferm hotărâte să nu mai permită, ca conaționalii lor să fie asupriți în Ungaria.

Domnia despotică din Ungaria, dacă se va continua, ne ia și cele din urmă corpuri de armată, căci ni le ține legate înlăuntrul monarhiei. Mai avem apoi să ne facem socoteala și cu împrejurarea, că popoarele deșteptate la constiență națională vor începe să ceară tot mai cu energie drepturile pe cari nu le au, autonomie națională. O foaie românească, „Solia Satelor", a și făcut propunerea, ca după seceriș Românii dintre Tisza și Carpați să se adune pe câmpul libertății din Blaj și în numele dreptății, — al egalității, libertății și egalității — să ceară drepturi politice și naționale, să ceară teritor autonom național român pe seama tuturor Românilor din monarhie. Există deci o chestie *română* în monarhia noastră, care are să fie resolvată, o chestie pentru care presa pusă în serviciul ministeriului nostru de externe nu are nici un cuvânt de spus, care însă e tot așa de însemnată și de actuală, ca și chestia Slavilor de sud, cu care se ocupă întreagă presa din străinătate. Natural că după Români, și după Italieni, cari asemenea se mișcă, vor urma Slovacii, Sârbii, Rutenii, Nemții din Bănat, încurajați și inspirați fiind toți de eliberarea popoarelor creștine din Balcani din jugul turcesc. Indreptarea de lucruri ar trebui să se facă deci neamânat în direcția aceasta, până nu e prea tâziu, când apoi întreaga noastră armată va trebui să stee în monarhie, neputându-se îndepărta nici măcar până la granițele ei.

Sfințirea bisericii și a școalei din Purcăreni.

— Raport special. —

Ziua de Sf. Maria (15/28 August 1913) a fost pentru Românii din Purcăreni (tractul Brașov), o zi de mare importanță, căci atunci s'au dat destinațiunii lor două localuri, menite să servească drept foculare pentru păstrarea legii și a limbii noastre strămoșești. In acea zi s'a făcut, prin mandatarul Excelenței Sale Domnului arhiepiscop și mitropolit *Ioan Mețianu*, sfințirea bisericii, — zidite în curs de un an și jumătate, cu cheltueli de preste 65 mii de coroane.

Biserica, prin stilul și dimensiunea sa, face fală nu numai parohienilor gr. or. de acolo, ci și neamului nostru, pentrucă este una dintre cele mai frumoase biserici ortodoxe din întreagă mitropolia. Acest mândru „Sion", zidit în stil bizantin, servește drept dovadă de vrednicie și simț religios bravilor purcăreni, cari în proporție cu poziția lor materială au adus jertfe foarte mari, numai să-și poată vedea ridicat sfântul lăcaș demn de destinațiunea sa.

In aceeași zi s'a făcut și sfințirea școalei cu două sale de învățământ spațioase, care s'au renovat și adaptat.

Actul sfințirii. La orele 9 și jumătate a. m. părintele protopop al Brașovului Dr. Vasile Saftu, ca mandatar arhiepiscopal, azistat de preoții Toma Giurgiu, Ienache Dima (Buzău), Ioan Bogdan (Zizin), Dumitru Manole (Tărlungeni), Jordache Curcubătă (Budila), Ioan Ludu (Preșmer) și Traian Banciu (Vidra de jos), îmbrăcați în ornate bisericești alese și însoțiți de poporul adunat, au plecat cu prapori și luminări aprinse, dela casa preotului local T. Giurgiu la pompoasa biserică, care era împodobită cu flori, și înaintea căreia erau așezate cele necesare pentru săvârșirea actului sfințirii. Ajunși acolo, P. O. D. protopop dă cetire paremiei obicinuite la astfel de ocaziuni, apoi dă binecuvântarea pentru începerea sfințirei, care a urmat conform tipicului ortodox.

După încunjurarea bisericii, preoții au mers la școală, de au sfințit-o și pe aceasta, de unde reîntorși iar la biserică, înaintea portalului, arhitectul George Dușoiu — care a lucrat planul și sub a cărui supraveghiere s'a edificat biserica — prin o scurtă și frumoasă vorbire, a predat cheile noului locaș mandatarului arhiepiscopal, care în scurte cuvinte aduce laudă arhitectului român, pentru deosebita iscusință, cu care a săvârșit planul bisericii. — Ioan Voicu, întreprinzătorul lucrării, iarăși prin o vorbire potrivită mulțămește preotului și poporului purcărenean pentru ajutorul dat, iar preotul local îi mulțămește pentru stăruința depusă întru executarea exactă a planului.

După aceasta a urmat întrarea în biserică, unde s'a făcut și sfințirea părții ei interne. La acest loc relevez impresia adâncă ce-a făcut-o interiorul asupra publicului numeros.

Liturgia. După terminarea actului sfințirei, s'a purces la celebrarea liturgiei, la care au azistat între alții, preotul evangelic din Purcăreni Ladislau Vietoris și dl Bidu din Brașov etc.

Răspunsurile liturgice, precum și celelalte cântări, le-au executat șase învățători în frunte cu vestitul cântăreț Toma Brenci, care prin plăcuta sa voce de tenor a făcut să răsune pentru întâiașidată măreața biserică, de cântare adevărat înălțătoare de suflet. După cântarea priceznei, P. O. D. protopop Dr. V. Saftu sue amvonul, de unde cu cunoscuta-i vervă rostește un cuvânt plin de avânt, și ascultat cu mare încordare, dând cetire și rescriptului cu Nr. 10311/913 prez. prin care a fost încredințat să conducă actul sfințirii. In discursul său mulțămește Excelenței Sale, pentru onorificul mandat, precum și pentru sfaturile înțelepte date parohienilor prin numitul rescript. Arată însemnătatea bisericii și a școalei pentru poporul nostru românesc, îndemnând să țină cu sfințenie la aceste așezăminte. Se adresează apoi preotului, mulțămindu-i în numele capului nostru bisericesc pentru munca depusă întru edificarea sfințitului locaș; iar predându-i cheia își exprimă nădejdea, că preotul va face, ca amvonul ce s'a uns cu sf. mir, să devină izvor de lumină pentru adăparea sufletelor încredințate păstorirei sale.

Preotul Toma Giurgiu mulțămește șefului tractual, promițând, că toate sfaturile sale le va urma și va face ca biserica să fie scut de apărare în potriva valurilor furtunoase, ce se vor deslănțui asupra turmei sale. Mulțămește celor ce au adus jertfe pentru ridicarea și împodobirea bisericii amintindu-le totodată și numele, dintre care am remarcat pe epitropul G. Țigoi, care a dăruit pe lângă contribuția în bani și un policandru în valoare de 950 cor. D-l Bidu, din Brașov, a dăruit un frumos iconostas în valoare de 200 cor. etc. De încheere părintele Giurgiu rostește o rugăciune, prin care cere dela Cel prea prea înalt, ca să răsplătească cu prisosință jertfele și ostenelele aduse pentru ridicarea mândrului Sion

Banchetul. După serviciul divin publicul s'a întrunit la un prânz comun în spațioasa sală din localul lui Mihail Preiss, unde la timpul obicinuit P. O. D. Dr. Vas. Saftu s'a ridicat și a toastat pentru Exc. Sa *Ioan Mețianu*, arhiepiscop și mitropolit. După aceasta în numele și cu consenzul tuturor celor de față espedează următoarea telegramă:

„*Excelenței Sale Domnului Ioan Mețianu, mitropolit în Sibiiu.* — Toată suflarea românească întrunită la sfințirea mândrei noastre biserici din comuna Purcăreni, Vă mulțămește din suflet prin graiul meu, pentru căldurosul și înțeleptul sfat, care i l-ați dat și Vă dorește din adâncul inimei, să trăiți Excelența Voastră încă mulți, mulți ani în pace, întreg, voinic, vesel și sănătos, pentru binele scumpei noastre biserici și a mult cercatului nostru neam. — Dr. *Saftu*, protopop".

A mai toastat preotul evang. pentru conducătorii parohiei gr.-or. din Purcăreni, exprimându-și dorința de a vedea dăinuind pacea și bunaînțelegere între parohienii ambelor biserici din Purcăreni. Părintele Ienache Dima a toastat pentru dl protopop apreciind meritele sale câștigate pe terenul bisericesc; preotul T. Giurgiu pentru arhitectul și antreprenorul bisericii; păr. protopop pentru preotul și poporul purcărenean; iar învățătorul Vasile Micudă pentru epitropii parohiei, relevând neobosita lor străduință depusă întru adunarea mijloacelor materiale pentru edificare.

La 5 ore și 1/2 p. m. s'a terminat banchetul; cei streini au plecat la ale lor, ducând fiecare cu sine cele mai plăcute impresii dela sfințirea bisericii și a școalei din Purcăreni. *Un participant.*

Dela „Asociaţiune“.

Raportul general al comitetului.

(Urmare).

Asociaţiunea şi-a împlinit datoria, când a studiat situaţia Românilor din Munţii-Apuseni şi felul cum ar trebui organizate şcoalele proiectate. Instituţiunea noastră nu dispune însă de mijloacele materiale necesare pentru a înfiinţa numitele şcoale. Nu are la dispoziţie nici o sumă în vederea acestui scop. Rămâne, ca obştea românească să aprecieze după cuviinţă importanţa naţional-economică a unei acţiuni de ajutorare şi de salvare chiar a Românilor din Munţii-Apnseni, şi să-i pună Asociaţiunii la îndemână mijloacele materiale trebuincioase pentru a putea înfiinţa cele două şcoale şi a crea nouă izvoare de venit pentru populaţia sărăcită a Munţilor, de cari ne leagă atâtea amintiri.

Unele dintre despărţăminte au împărţit între ţărani, cu ocazia adunărilor cercuale şi a prelegerilor poporale, mai multe mii de broşuri. Spre acest scop şi pentru înfiinţarea de biblioteci poporale, comitetul central a împărţit gratuit, în cursul anului trecut 13,565 de broşuri din publicaţiunile cumpărate sau tipărite de Asociaţiune. In câteva cazuri s'au dăruit asemenea publicaţiuni şi pentru înzestrarea bibliotecilor parohiale şi şcolare.

Despărţămintele, în cursul anului 1912, au continuat cu hărnicie şi înfiinţarea de agenturi şi de biblioteci poporale. Comitetul central a fixat mai deaproape activitatea agenturilor, care s'a comunicat despărţămintelor în apelul făcut de biroul central pentru înscrierea membrilor ajutători. In acest apel se spunea, că activitatea unei agenturi are să fie următoarea: 1. să aranjeze, în fiecare Duminecă şi sărbătoare, şezători culturale, în cari preoţii şi învăţătorii să ţină prelegeri poporului, să le cetească bucăţi potrivite, apoi să execute cântări cu corul şcolarilor sau al adulţilor, să se facă declamaţii şi reprezentaţii teatrale; 2. să ţină, în cursul iernii, cursuri de analfabeţi; 3. să înfiinţeze biblioteci săteşti; 4. să înscrie membri la Asociaţiune şi să încasseze taxele, şi 5. despre întreaga activitate să facă, în fiecare an, un raport comitetului cercual al despărţământului, de care se ţine agentura.

In urma acestor îndemnuri ale comitetului central atât numărul agenturilor, cât şi al bibliotecilor s'a sporit simţitor. La sfârşitul anului 1912 Asociaţiunea a avut 395 de agenturi şi 501 de biblioteci poporale (unele contopite cu bibliotecile parohiale şi şcolare). Intr'un singur an numărul agenturilor s'a sporit deci cu 121, iar al bibliotecilor poporale cu 59.

In cursul acestui an Asociaţiunea a primit dela marele binefăcător, dl Vasile Stroescu, o donaţiune de 25 mii cor., cu scopul de a înfiinţa până la sfârşitul anului, biblioteci poporale, şi anume cu cărţi tipărite la dorinţa dlui Stroescu, pentru cari a destinat suma de 10 mii cor., şi cu alte scrieri potrivite pentru popor, ce se vor cumpăra din restul de 12 mii cor. Biroul central, cu ajutorul Secţiilor ştiinţifice-literare, a întocmit o listă de cărţi potrivite pentru bibliotecile poporale şi încă în toamna acestui an va trimite la 150—200 de comune biblioteci compuse din cărţi alese. Aceste biblioteci se vor înfiinţa mai ales la periferii, unde cultura românească e mai primejduită. Despre înfiinţarea acestor biblioteci vom raporta on. adunări generale din anul viitor.

La acest loc mai amintim, că despărţămintele cu prea multe comune se dismembrează mereu, înfiinţându-se despărţăminte nouă, cari sporesc, din an în an, activitatea Asociaţiunii. In cursul anului 1912 s'au înfiinţat următoarele despărţăminte: Ciachi-Gârbău din desp. Dej; Chioar din desp. Şimleu; Giurgeu din desp. Treiscaune-Ciuc; Ineu în comitatul Aradului; Jibou din desp. Şimleu; Jiu din desp. Haţeg; Seni din desp. Sătmar-Ugocia; Şercaia din desp. Făgăraş şi Tinca din desp. Orade. In cursul anului 1913 s'a mai înfiinţat despărţământul Băseşti din desp. Şimleu. Mai sunt pe cale de a se dismembra şi alte despărţăminte, cari cuprind un număr prea mare de comune. In Maramurăş s'a încercat să se înfiinţeze un nou despărţământ în Sighet. Dl Dr. Ioan Mihali, protofisc comitatens, a şi convocat adunarea de constituire, dar ţinerea ei a fost oprită de organele administrative.

Aceasta este activitatea ce a desfăşurat-o Asociaţiunea, cu ajutorul despărţămintelor, pentru răspândirea culturii în popor. Credem, că se poate numi pe deplin mulţumitoare, având în vedere mijloacele materiale restrânse, de cari dispune instituţiunea noastră şi împrejurările grele, cu cari trebuie să se lupte.

Propaganda culturală a Asociaţiunii a fost susţinută din centru îndeosebi prin publicaţiuni. Revista „Transilvania“ a apărut în 6 numere, în cari s'au publicat cercetări istorice şi filologice, documente privitoare la trecutul nostru, un studiu despre cooperative, monografii şi informaţii despre mişcarea ştiinţifică-literară.

Reorganizarea acestei reviste, recomandată de Secţiile ştiinţifice-literare, s'a amânat din cauza lipsei de mijloace materiale.

„Biblioteca poporală a Asociaţiunii“ s'a continuat în condiţiuni mulţumitoare. In cursul anului 1912 au apărut 10 broşuri şi un Calendar, cari s'au tipărit în 15 mii de exemplare. Biroul central a făcut şi la sfârşitul anului 1911 un apel şi liste de abonament, pe cari, cu ajutorul Ven. Consistoare şi al despărţămintelor, le-a răspândit aproape în toate comunele locuite de Români. In urma acestei propagande, care s'a continuat şi cu ocazia prelegerilor poporale, şi a adunărilor cercuale, Asociaţiunea a reuşit să aibă la sfârşitul anului 1912 unsprezece mii opt sute cincizeci şi unu de membrii ajutători, ca abonaţi ai „Bibliotecii poporale“, adecă cu 1253 mai mulţi ca în anul precedent. Asociaţiunea a răspândit deci într'un an 130,361 de broşuri; în cei doi ani de când există Biblioteca poporală, a răspândit deci între popor, în total, 246,840 de broşuri.

Cei mai mulţi abonaţi ai Biblioteci poporale sunt în despărţăminte, în cari cărturarii au desfăşurat o activitate mai intensivă pentru răspândirea ei. In fruntea tuturora stă despărţământul Făgăraş cu 597 de membri ajutători.

Cheltuelile, ce le-a avut Asociaţiunea cu publicarea Bibliotecii poporale, s'au urcat la suma de K 22,360·93, iar incassările au fost numai de K 21,102·63. A rezultat deci un deficit de L 1258·30, care e acoperit cu 28,356 de broşuri rămase în depozit şi de suma de K 2650, ce mai e de incassat dela bănci şi dela librării.

Biblioteca poporală s'a continuat şi în cursul anului 1913, dar numărul membrilor ajutători s'a redus aproape la jumătate, de bună seamă în urma împrejurărilor grele materiale, prin cari trecem. Am fost siliţi deci să reducem şi numărul tirajului, mărginindu-ne la 12 mii de exemplare de broşură. Până la sfârşitul anului se mai poate îndrepta situaţia, mai ales dacă toţi cei chemaţi îşi vor face datoria, fiindcă ar fi un mare păcat ca această publicaţie să fie silită a-şi sista apariţia din cauza lipsei de sprijin.

A doua bibliotecă publicată de Asociaţiune, şi anume Biblioteca tineretului, nu s'a continuat, fiindcă sunt foarte multe broşuri nedesfăcute din anii precedenţi. Biroul central se va îngriji să le desfacă cu ajutorul Ven. Consistoare, şi sperăm că se va putea continua şi această publicaţie utilă pentru educaţia tineretului.

Despre activitatea şi starea celorlalte organe şi aşezăminte ale Asociaţiunii, avem onoarea a vă raporta cele ce urmează.

Despre activitatea secţiilor Ştiinţifice-literare se găsesc informaţii amănunţite în raportul secretarului literar substitut şi în rapoartele singuraticelor secţii către şedinţa plenară, ţinută la 1/14 Iulie a. c., anexate la procesul verbal al acestei şedinţe. Aici ne mărginim a aminti numai câteva momente mai importante din activitatea lor. Chestiunea cea mai importantă a fost reorganizarea secţiilor. Secţia şcolară a grupat în cadrele ei pe toţi profesorii dela şcoalele noastre secundare şi la 14 Iulie a. c. a ţinut prima şedinţă la care au participat mai mulţi profesori, aproape dela toate şcoalele noastre secundare. In această şedinţă referentul secţiei, dl Onisifor Ghibu, a cetit un raport despre chestiunea concentrării profesorilor români sub scutul „Asociaţiunii“, apoi s'a discutat „chestiunea manualelor în şcoalele noastre secundare“, aducându-se mai multe hotărâri importante, cari se găsesc înşirate în raportul secţiei şcolare către şedinţa plenară. In cadrele secţiei şcolare s'a înfiinţat o subsecţie de sportivă, alcătuită din toţi măestrii de gimnastică ai şcoalelor noastre, din prezidenţii societăţilor sportive existente şi din alţi amatori pe acest târâm. Luându-se în discuţie înfiinţarea secţiei de drept şi de ştiinţe sociale, precum şi a celei de igienă, s'a hotărât ca secţia istorică să recomande un număr de jurişti, iar secţia ştiinţifică un număr de medici ca membri corespondenţi ai lor, cari conform §§ 12 şi 13 din Regulamentul general al secţiilor ştiinţifice literare se pot ocupa cu chestiuni de drept şi de igienă în cadrele acestor secţii. S'a discutat reorganizarea revistei „Transilvania“, hotărându-se ca dela 1 Ianuarie 1914, revista Asociaţiunii să se prefacă într'o revistă lunară de popularizare, în care să se publice numai articole ce pot fi înţelese de publicul mare al cărturarilor. Tot cu începere dela 1 Ianuarie 1914, să se reînfiinţeze „Analele Asociaţiunii“, cari să apară de două sau trei ori pe an, după trebuinţă, într'un număr restrâns de exemplare, şi în care să se publice studiile de specialitate şi colecţiile de documente, apoi partea oficială a Asociaţiunii. — Redactarea „Dicţionarului neologismelor şi provincialismelor limbii literare româneşti“ s'a hotărât a se încredinţa dlui Enea Hodoş. — Premiul A. Mureşanu nu s'a împărţit nici în acest an. Condiţiile pentru decernerea acestui premiu s'au modificat întrucâtva. — Secţiile au întocmit listele cărţilor potrivite pentru bibliotecile ce sunt a se înfiinţa cu ajutorul donaţiunii dlui V. Stroescu. — Secţia şcolară în viitor, va aranja Cursuri de vară. — Secţia istorică şi cea şcolară şi-a sporit numărul membrilor corespondenţi, după cum se poate vedea în procesul verbal al şedinţei plenare. Membrii secţiilor ştiinţifice-literare au colaborat la revista „Transilvania“, au censurat mai multe lucrări intrate la comitetul central şi au ţinut mai multe prelegeri poporale şi conferenţe.

(Va urma).

Pregătirea clerului nostru.

In nr. 84 al „Telegrafului român“ găsesc sub titlul de mai sus cu iscălitura dlui G. Comşa, între un şir de idei şi comunicari disparate, acuze grave dar neîntemeiate la adresa clerului nostru.

Am convingerea, că acele rânduri s'au strecurat în ziarul oficios al bisericii şi al preoţimii noastre fără ştirea Dlui redactor al acestui ziar, care ştiu, are alte păreri despre pregătirea şi activitatea clerului nostru.

Dl Comşa a avut la îndemână câteva documente, pe cari nu le-a ştiut utiliza obiectiv, ci le-a folosit ca un prilej de a ne da o aspră lecţie.

Din câteva premise nu tocmai grave ajunge la constatarea, de altfel cam nebuloasă că: „preoţimea noastră nu cunoaşte în deajuns nici rostul, nici caracterul, ce-l are presa şi literatura noastră bisericească actuală“.

„Că preoţimea pare a fi în indiferentismul cel mai cras faţă de publicaţiile bisericeşti de azi“.

Şi după ce face ironii la adresa preoţilor bătrâni şi cu fraze îndrăzneţe condamnă preoţimea fără apel, se năpusteşte asupra clericilor din seminar şi constată din nou că pe teren literar bisericesc la noi nu s'a lucrat nimica.

Dl Comşa comite prin scrisul său o greşală şi o impietate. Dânsul e, pare-mi-se, bursier al fondurilor creiate şi susţinute de oamenii bisericii noastre. Şi e o impietate a lovi în cei ce le susţin.

Şi-e cel puţin o greşală a aduce acuze atât de grave în lipsă de dovezi temeinice şi din anumite excepţii regretabile a conclude la condamnarea întregului cler.

Pentru informaţia dlui Comşa şi pentru liniştirea noastră dau din fuga condeiului câteva contraprobe.

Nu e adevărat, că preoţimea noastră e străină de presă.

Doar literatura noastră veche o constitue exclusiv tipăriturile bisericeşti.

Incepând cu diaconul Coresi, popa Grigorie din Mâhaciu, preoţimea noastră a contribuit la mişcarea literară bisericească, care n'a fost cu nimic mai pe jos decât a altor neamuri, cari au trăit în condiţiile noastre de viaţă.

Literatura religioasă a fost multă vreme în fruntea presei. Pentru aceasta spaţiul nu ne mai îngădue dovezi. O poate afla însă dl Comşa în ori-ce manual de istoria literaturii româneşti (Tocmai acum a apărut în populara Bibliotecă pt. toţi: Istorie a literaturii româneşti completă).

Nici în ce priveşte literatura bisericescă actuală nu stăm aşa de rău.

Preoţii nu sunt oameni de ştiinţă, indicaţi pentru cercetări ştiinţifice mai înalte, ci singurul lor teren de muncă intelectuală este domeniul pastoralei.

Cu toate acestea comparaţi activitatea literară a preoţimii cu a altei tagme intelectuale, să zicem cu a profesorilor dela şcoalele secundare, şi comparaţia nu va fi în defavorul preoţimii, cu toate că aceasta din urmă nu-şi duce viaţa la catedră, ci mai mult la coarnele plugului.

In fruntea mişcării literare bisericeşti stau arhiereii noştri.

Activitatea literară a mitropolitului Şaguna cu manualele, pastoralele şi circularele sale face singură epocă. Iar circularele şi pastoralele arhiereilor noştri în viaţă, recunoscuţi ca individualităţi puternice, sunt prin îndemnurile şi ideile avanzate ce cuprind, un însemnat factor în mişcarea literară bisericească.

Predica, cea mai însemnată din preocupaţiile intelectuale ale preoţimii, nu este tocmai atât de neglijată.

In arhivul consistorial zac o mulţime de predici colectate de mitropolitul Şaguna, acestea aşteaptă numai să fie selecţionate şi publicate.

Anul trecut am avut prilejul să ascult darea de seamă despre activitatea preoţimii din tractul Săliştii. Ei bine, în 13 sate ale acestui tract s'au ţinut 169 de predici (şi cam tot atâtea prelegeri populare), cari tipărite, ar da cea mai bună presă bisericească.

Tot aici avem şi o bibliotecă religioasă, „Şaguna“, din care au apărut până acum 7—8 numere şi în care păr. protopop Lupaş publică o foarte selectă literatură religioasă. Contribuţiile preoţimii la „Revista Teologică“, cea mai bună revistă bisericească a noastră, precum şi biblioteca pastorală a acestei reviste, în care se publică mici operate ale preoţilor şi clericilor noştri, încă e o dovadă de interesul ce-l arată preoţimea faţă de presa bisericească.

Tot un preot redactează o bună foaie pentru popor. E păr. Moţa dela Orăştie cu a sa „Libertate“ şi „Foaie interesantă“.

De aici însă nu urmează, că trăim epoca de aur a literaturii religioase, ci că şi la noi se munceşte pe acest teren. Ar vrea dl Comşa să-i vadă pe toţi preoţii scriind? Asta e imposibil. De când e lumea, şi în toate tagmele cei puţini au condus, cei puţini au dat ideile cele mari, s'au consumat luminând, pentruca cei mulţi să poată gusta din roadele muncii celorlalţi.

Fiindcă înţelepţii sunt puţini şi tocmai acesta e rostul lor să strălucească printre ceialalţi. Vrea să între şi dl Comşa între cei aleşi? E acolo loc destul şi calea e largă, aşa că nu mai e de lipsă să dea cu coatele în ceilalţi. Tocmai citează îndemnul unui profesor către clerici pentru a se feri de vorbă prea multă. De ce nu-l urmează însuşi?

Ni se mai reproşează că nu traducem. Mi se pare că se exagerează importanţa traducerilor. Traducerile nu sunt măsura cea justă a înfloririi unei literaturi, pentru simplul motiv că creerul omenesc nu pentru partea sa receptivă e considerat ca scântee d-zeească, ci pentru partea sa creatoare, originală. Aceasta cu atât mai mult în domeniul pastoralei.

Şi în privinţa lucrărilor originale nu pot fi acuzaţi nici clericii noştri. Clerici contimporani cu mine au publicat cercetări de valoare.

Amintesc numai:

Limba nouălor cărţi bisericeşti, de O. Ghibu. Preoţimea noastră din veacul XVII. de I. Mateiu. Preoţimea noastră din veacul XVIII, de Şt. Hărguş.

Clericii din alte timpuri încă vor fi având astfel de lucrări.

Există deci o mişcare literară religioasă în sinul bisericii noastre. Ea îşi aşteaptă numai organizatorul, care să o reglementeze şi să o însufleţească.

Că nu se munceste din destul, e adevărat. Cauzele acestei lâncezeli nu sunt însă numai interne, ci mai ales externe.

Preoţimea noastră luptă cu duşmani mai mari ai unei rodnice activităţi, decât indiferentismul.

Iar clericii noştri veniţi dela licee străine şi îmbibaţi cu cultură şi năravuri străine de firea şi aspiraţiile neamului nostru, chiar când ar avea zelul apostolic trebue să lupte mai întâi cu greutăţile de pătrundere în tainele gramaticei, stilisticei şi sintaxei româneşti, şi bun e Domnul dacă pot ajunge să cunoască din destul şi câmpul înflorit al literaturii româneşti.

Deci când se emit păreri şi judecăţi asupra activităţii literare a preoţimei, e corect să se ţină seamă de toate acestea.

Şi atunci s'ar vedea că nu suntem tocmai atât de „certaţi“ cu progresul, după cum crede dl Comşa.

Chiar şi când faptele te îndreptăţesc să spui o vorbă mai aspră, cum nu e cazul nostru, aceasta se poate spune cu toată cuviinţa.

Căci nu urmează că de câteori spui o judecată asupra cuiva, să debitezi şi o injurie.

Preotul *E. Stoica*, *Aciliu*.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

On. membri ai desp. IV. Murăş-Uioara al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, precum şi toţi ceice doresc înaintarea în cultură a poporului român, prin aceasta sunt invitaţi la

Adunarea generală ordinară

a acestui despărţământ, ce se va ţinea în şcoala gr.-cat. din Uioara-de-sus la 11 Septemvrie st. n. 1913 la 3 ore p. m.

Emil Pop
dir. desp.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

„Este poetul singurul care exprimă secretele omenimii, cele mai sfinte şi mai gingaşe ale ei, atunci să vegheze şi aştepte, până ce a venit vremea maturităţii“. Mai departe se plânge Jean Paul, că pentru cultivarea simţului estetic se pune prea puţin pond. Copilul are să fie mai întâi introdus în domeniul muzicii, picturii şi arhitecturii, cari ating simţurile externe, şi apoi în cel al poeziei, ce reclamă simţul intern. Pentru frumseţile naturii trebue deschis mai întâi *ochiul*, inima se va deschide de sine mai târziu. Clădiri publice şi poziţii frumoase servesc în acest scop. *Urechia* are deasemenea deosebită necesitate de cultură estetică timpurie. *Poezia* s'a zis că abia mai târziu, (abstrăgând dela unele cântece şi poveşti armonioase ce pot fi timpuriu gustate) să îndeletnicească pe şcolari. Iar atunci trebuie *aleşi poeţii naţionali*. Nu într'o poezie streină de naţionalitatea copilului, nici într'una antică are să fie introdus, ci în cea maternă, ca aşa să capete mai târziu senz şi pentru cea streină. Căci înţelegerea internului, cuprinderea ideilor exprimate de poet, pot fi mijlocite numai în limba maternă. „Die schnelle Auffassung und Überblickung aller Mitteltöne eines Dichterwerks, die lebendige Empfindung für dessen Stoffe, das weiteste Ahnen, das freiste Spiltreiben — dies Alles ist doch nur dem Zuhörer seines eignen Landsmannes möglich“. Prin intuirea produsului celui mai ales al limbii proprii se câştigă şi o stăpânire definitivă de valoare asupra limbii. (Lev. VIII. 1. § 145—148).

Ne mai rămâne pentru a completa educaţia sufletească a copilului după I. P. să vorbim şi *de cultura clasică*.

Tălmacii cei mai buni ai anticităţii nu au eşit din şcoala filologică; şi numai aşa numiţii „Sonntagskinder“, bărbaţi de o putere, pricepere şi cultivare mai înaltă, decât cea condiţionată de studiul limbei, ca Goethe, Herder au „văzut“, au înţeles spiritul antic. E posibil ca un copil cât de înzestrat dela natură ar fi el, să înţeleagă pe Plato sau Horatius? „De ce pretind profesorii dela elevii lor un lucru, ce abia înşişi îl pot înţelege“?

Cu toate acestea anticitatea are un mare preţ pentru noi. Trebue numai să luăm o poziţie adevărată faţă de ea. Spiritul nu poate să se îndrepte asupra limbii şi materiei în acelaş timp, căci e pericolul de a le întuneca pe amândouă: „cu totul alta e *limba* celor vechi, cu totul altul *spiritul istoriei lor*, deosebit *spiritul formei lor* sau al *poeziei*“.

O listă din autorii antici ce merită să fie citiţi, s'ar compune după Jean Paul din următorii: Plinius cel tinăr (şi cel bătrân), Lucan, Seneca, Ovid, Martial, Quintilian, vorbirile din tinereţe ale lui Cicero, dintre Greci Odyssea, Plutarh, Aelian, Diogenes Laertius. Pentru evul de aur e necesară o pregătire specială. Dintre acestia numai Plutarh să fie cetit nemijlocit, pe când ceialalţi după expunerile profesorului. La universitate se pot consacra studenţii lecturelor fără mediare, începând cu Cicero, Virgil, Livius, Herodot, Anakreon, Euripides şi sfârşind cu Horatiu, Căsar, Lucretius, Sofokles, Plato, Aristofanes. La această grupare se ia în considerare nu atât greutatea limbii, ci cea a cuprinsului.

Şi *educaţia specială femeiască* află în Jean Paul un judecător plin de spirit şi un prietin bogat în experienţe. Ba, se poate afirmă cu multă dreptate, că nici un scriitor n'a rostit şi stabilit asupra acestui punct regule mai frumoase şi mai juste ca poetul-pedagog german. El era în măsură mai mare decât oricine, prin contactul său des cu sufletul femeesc, a-l studia deplin. Ajunge să ne aducem puţin aminte de raportul său cu sexul frumos, pentruca să ne justificăm pe deplin afirmaţia aceasta. O trăsătură caracteristică a lui J. Paul — se exprimă un biograf al lui*) — era contactul lui cu *„prietinele“* cari îl înţelegeau, al căror sfătuitor şi îndrumător era. El aduna Dumineca, în Hof, o mulţime de fete tinere din familii alese, cântând cu măestrire la pian fantaziile sale, sau cetindu-le ultimele sale creaţii poetice, adesea tratând subiecte estetice şi din religie, pe cari ştia să le îmbrace în haina vrăjită a oratoriei sale.

In contactul acesta des cu „sufletele frumoase“ el avea multă ocazie de a privi adânc în inima femeii, ceeace corăspundea atât de mult cu căldura sentimentului său pentru gingăşie, pentru frumseţe şi moralitate, pe cari le vedea încorporate în femee! Ce a simţit şi gândit în aceste ore de contact cu sufletele tinere, găsim în scrisorile sale obiective adresate adoratoarelor lui. Iar un întreg mai mic despre cum au să fie crescute tinerele fete, găsim în opul său despre educaţie în general, în Levana. Educaţia femeească ocupă aici 26 paragrafe (L. IV., 1, §. 75—100), tratând despre *menirea* sexului femeesc, despre *natura* copilelor, despre *cultivarea* şi îngrijirea lor cu privire la raţiune, la curăţenia inimii, la cunoştinţele lor necesare etc.

Aşa mai întâi, — după mărturisirea doamnei *Iacqueline* către un pedagog despre greşelile şi păcatele contra unei bune educaţii, cari sunt: oscilarea între diferitele principii educative; oprirea din capriţ ca şi permisia celor neiertate, tot în urma dispoziţiei momentane; luxul şi mândria faţă de străini; negligarea datorinţelor educative şi curmarea supraveghierii copiilor din cauza unor îndeletniciri superflue; încredinţarea acestora unor persoane străine, „închiriate“; giugiulirea peste măsură; continua cerere de semne de iubire dela copii; arţagul durabil; erumperea în ceartă (mai ales faţă de servitori) în faţa copiilor; creşterea negligenţii educative în proporţie cu cea a numărului copiilor; sădirea vanităţii femeeşti în sufletul fetiţelor prin predice de gătire şi uşurinţă în privinţa unor necuviinţe din partea servitorilor — determină Levana (§. 70—80) *menirea* sexului femeesc.

(Va urma).

---

*) Cf. I. P. Fr. Richter's Levana v. Dr. K. Lange, pg. XXXVIII.

NOUTĂŢI.

Contingentul recruţilor. Ştirile despre chestiunea urcării contingentului de recruţi, cum se veşteşte din parte competentă, nu corespund adevărului. In anul curent n'are să se facă nici o urcare a contingentului recruţilor, ea se va face abea în 1 Octomvrie anul viitor, sau după aceea. Factorii chemaţi vor aduce la cunoştinţa publicităţii măsurile luate în această privire.

*

Examen de maturitate. La gimnaziul gr.-or. român din Braşov se vor ţinea examenele scripturistice de maturitate în zilele de 4—7 Septemvrie st. v., iar cele orale în 12 Septemvrie st. v.

*

Din Timişoara. Invăţătorii noştri întruniţi în Timişoara în adunare generală şi-au ţinut de datorinţă să facă un *parastas* întru veşnica odihnă şi amintire a binefăcătorilor neamului: *Dr. Iosif Gal, Dr. Petru Ţegle, Stefan Antonescu* şi *Dr. Traian Puticiu*. Marelui mecenate *Emanuil Ungureanu* i-s'a dat un album cu o prea deamnă dedicaţie.

*

Cel mai vechiu ziar în Ungaria este *Pressburger Zeitung*, care Dumineca în 7 Septemvrie îşi serbează jubileul de 150 de ani. Cu această ocazie se întrunesc la Pressburg ziariştii din provincie pentru a felicita pe confratele jubilant.

*

Biserică aprinsă de trăznet. O mare furtună s'a descărcat Luni noaptea asupra Vienei. Trăznetul a izbit în biserica minoriţilor, care e unul din cele mai vechi monumente ale capitalei austriace. Coperişul bisericii a luat foc. Primejdia era cu atât mai mare, cu cât în apropiere se ridică palatul imperial, clădirile ministeriului de externe, ale băncii austro-ungare ş. a. In timp de oră şi jumătate pompierii au izbutit să stângă focul, care a distrus cam jumătate din coperiş. Dauna se urcă la 20 de mii de coroane.

*

Căsătoria exregelui Manuel. Ieri, Joi, s'a serbat în dela biserica Sigmaringen căsătoria exregelui Manuel al Portugaliei cu principesa Augusta Victoria de Hohenzollern. La serbare a participat şi moştenitorul de tron român Ferdinand cu principesa Maria. Ca reprezentant al împăratului Wilhelm, — nu al imperiului, căci Germania a recunoscut republica portugheză, — a asistat prinţul Eitel Fritz, unul din fiii împăratului.

*

Holera. In Bucureşti au murit de holeră până acum douăzecişitrei de persoane, s'au însănătoşat nouăsprezece. Numărul de prezent al celor îmbolnăviţi este 571.

*

Radiul şi mezotoriul. Ministrul de culte şi instrucţiune publică al Prusiei a hotărât să înscrie în budgetul actual suma de 800 mii de mărci pentru procurare de radiu şi mezotoriu.

*

Ciumă în Atena. Cercetarea bacteriologică a constatat în Atena un caz de ciumă şi unul de holeră. S'au luat cele mai severe măsuri de apărare. Clădirea infectată este isolată prin un cordon militar.

*

Târgul de toamnă al Sibiiului se va ţinea: târgul de oi în 7—9 Septemvrie n., de vite cornute în 10 şi 11, de cai în 12 şi 13, ear de mărfuri în 14, 15 şi 16 Sept. n.

*

Noroc la vânătoare. Vestitul vânător din Sibiiu, dl subcolonel *Spiess de Braccioforte* a izbutit Luni după ameazi să împuşte un animal sălbatic foarte rar în munţii noştri, şi anume un *râs* (linx), greu de 24 de chilograme.

*

Carnegie în Bruxela. Intorcându-se dela festivităţile din Haga, milionarul Carnegie şi soţia sa s'au oprit la Bruxela, unde regele belgian Albert i-a primit în audienţă particulară şi a dat o masă în onoarea oaspeţilor americani.

*

Congresul sioniştilor. Marţi în 2 Septemvrie s'a deschis în Viena al unsprezecelea congres sionistic, şi va dura şase zile. Toate ţările şi-au trimis reprezentanţi, şi astfel participarea este neobişnuit de mare. Congresul a închiriat pentru scopurile sale toate salele din localităţile mai mari ale Vienei.

*

Izvoare nouă de gaz subpământean. Se anunţă din capitala ţării, că pe lângă cele 30 de izvoare de gaz subpământean din Ardeal, geologii ministrului de agricultură ungar au descoperit asemenea izvoare şi în Sătmar şi în comitatul Neutra. Pentru exploatarea lor se vor lua măsurile necesare.

*

Intrecere de football. Dumineca în 7 Sept. n. la orele 3 şi jumătate se va ţinea o întrecere de footbal pe locul de lângă „Trei ştejari“ în Sibiiu. Intrarea: 1 cor. locul I., 40 fil. locul II.

*

Expoziţie de afişe. In toamna anului curent se va deschide o expoziţie de afişe în Paris, cu scop de a deştepta interesul artiştilor şi al publicului mare pentru arta aceasta, care mai ales în Germania şi Franţa este foarte desvoltată.

*

In interesul piloţilor. In Germania s'a înfiinţat de mai multă vreme societatea *Deutscher Luftfahrer Verband*, care acum e compusă din câteva zeci de mii de cetăţeni. Societatea a luat zilele, acestea, hotărîrea să sprijinească cu bani pe toţi aviatorii din Germania în cazuri de nenorociri, precum şi familiile rămase după dânşii. Se mai îngrijeşte societatea şi de acoperirea cheltuielilor necesare pentru vilegiatura aviatorilor; afară de acestea asigură, pe spesele sale, pentru cazuri de nenorocire pe toţi piloţii germani. In felul acesta societatea ridică moravul oamenilor, cari îşi propun să cutreere văzduhul.

*

Intreprindere românească în Pui. *„Transilvania“* industrie de lut, societate pe acţii în Pui, comitatul Hunedoara, oferă pe lângă preţurile cele mai reduse: Cuptoare şi cămine de lut, după cele mai moderne modeluri şi pe lângă garanţă de 3 ani; instalează stabilimente de băi în stilul cel mai modern; liferează figuri de terracottă şi cărămizi de chamotte; precum şi totfelul de articole ce cad în branşa acestei industrii. La dorinţă se trimit gratis preţuri-curente ilustrate. *Direcţiunea Industriei de lut „Transilvania“, soc. pe acţii în Pui.*

*

Se caută o domnişoară română lângă doi copii. Să se adreseze doamnei *Gabriela Dr. Popovits* în Oradea-mare (Nagyvárad) Sztaroveszky utca 21.

*

Vila lui Horaţiu. Când năpădeau căldurile de vară în vechea Romă, bătrânul şi bunul Horaţiu părăsea capitala împărătească şi se retrăgea la vila sa iubită dela poala dealului Lucretilis. De vila aceasta se preocupă acum arheologii italieni, cari sub conducerea lui Angiolo *Pasqui* şi-au propus să desgroape locul de vilegiatură a marelui scriitor. Lucrările s'au început în Mai anul trecut. Resultatul lor, până acum, este că au izbutit să se apropie de ruinele *vilei sabine*, care era înconjurată de o grădină. Mijlocul grădinii îl împodobea un lac artificial. Uşa mare se deschidea în tricliniu (sala de mâncare); la dreapta sunt odăi pentru oaspeţi, cu mosaic de marmoră, la stânga odăi de baie şi apartamentul sclavilor. Dealungul zidurilor grădinii s'au găsit terme de pe timpul cesarilor de mai târziu, precum şi o piscină pe atunci foarte la modă. Această piscină a servit, pe vremea longobarzilor, de criptă.

*

Teatru în Sibiiu. Repertoriul săptămânei acesteia este: astăzi, Vineri, *Faunul*, comedie jucată cu succes extraordinar în Viena şi Budapesta; mâne Sâmbătă, *Primaşul ţigan*, mare operetă în 3 acte, care se va reprezenta şi în zilele următoare.

Dela Reuniunea femeilor din Mediaş.

RAPORTUL

Comitetului *„Reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur“* despre starea materială a Reuniunii, înaintat adunării generale în 31 August 1913, este următorul:

1. Cassa în numerar azi K 559·85. 2. In obligaţiuni şi cambii K 34286·80. 3. Starea depunerii la institutul „Albina“ K 600. 4. Mobiliar în valoare de K 210; averea activă a Reuniunii e deci în sumă de K 35,656·65.

Dela adunarea generală ultimă din 1 Septemvrie 1912 până azi s'au făcut:

Incasări: titulo capital K 2189·70, titulo interese dela debitori K 2418·40, titulo interese după depuneri K 217·33, titulo taxa dela membre K 70, titulo taxa dela debitori K 211·60=2917·33. Cu totul K 5107·03.

Erogaţiuni: titulo capital (imprumuturi nouă) K 11,220·—, titulo spese prezidiale şi salare K 270·—, titulo alte spese şi perderi K 141·80=411·80. Cu totul K 11,631·80. Scăzând din suma venitelor suma perderilor, resultă un profit net al anului de gestiune 1912/13 de K 2505·53, cu K 672·54 fil. mai mare decât în anul precedent.

Dela 22 August 1912 până azi s'au acordat împrumuturi în valoare totală de K 11,220·—.

Mediaş, în 20 August 1913.

Maria Moldovan,
protopopeasă-prezidentă.

Elena Dr. Popp,
cassieră.

Silvia Necşa,
secretăreasă.

Din public*).

Mulţămită publică.

Exprimăm mulţămită participanţilor şi suprasolventilor: Dr. G. Buzura adv. 3 cor., Dr. I. Petruţiu, adv. 5 cor. An. Ludu, pot. 5 cor. Dr. I. Olteanu, adv. 2 cor. Dr. V. Muste medic 2 cor., la convenirea socială împreunată cu teatru şi joc, aranjată de preoţii şi învăţătorii gr. or. din tractul „Cetatea-de-peatră“ în 3/16 Iunie a. c. la staţiunea balneară din Stoiceni, cu care prilej s'au incassat cor. 224·30, s'au spesat cor. 147·72, iar venitul curat de cor. 76·48 s'a transpus fondului general administrativ al tractului gr. or. rom. „Cetatea-de-peatră“.

An. Ludu,
protopop.

Cărţi şi reviste.

Revista Teologică nr. 12—13 din 1913 cuprinde: Chestiuni vitale, după F. Thomas, de D. I. Cornilescu. Despre biserica lui Isus Cristos, după Guettée, de I. Beleuţă. Propaganda unaţiei, de I. cav. de Puşcariu. Creşterea şi formarea caracterelor creştine, de I. Dăncilă. Noua situaţie religioasă în peninsula balcanică după răsboi, de Arhim. I. Scriban. O chestiune liturgică, de P. Moruşca. Mişcarea literară, de P. Moruşca. Cronică bisericească culturală. Tipicul cultului religios. — Abonamentul 10 cor. pe an. Adresa: *Dr. Nic. Bălan*, redactor şi prof. în Sibiiu, strada Reissenfel 11.

*

Revista Teatrală, nr. 4 din 1913, organ al „Societăţii pentru fond de teatru român“, cuprinde: Mişcarea teatrală şi sbuciumul sufletesc al intelectualilor dela noi, conferenţă de Horia Petra-Petrescu. † Şt. O. Iosif. Stefan O. Iosif, câteva amintiri de H. P. Petrescu. Dela concursul pentru premii (recenziuni). † Ilarie Chendi. Teatrul nostru, de Radu Negură. Cum să sărbătorim memoria lui Iosif? Şezători literare muzicale la sate. Piese vredice de jucat. Greutăţile începutului. Un teatru poporal francez, de K. Wolff. Teatrul unguresc în Ungaria, date statistice. Din P. Rosegger. Din autori dramatici străini. Mascagni şi Cav. Rusticana. Cronică. Ilustraţii. — Abonamentul 3 coroane pe an. Redacţia şi administraţia: Dr. Horia P. Petrescu, Braşov, Târgul grâului 4.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. 3 cor. + porto 20 fil.
Legat cor. 3·50 + porto 30 fil.

Nr. 2674/1915 pret. (241) 1—3

Concurs.

Devenind postul de vicenotar comunal vacânt prin abzicere în comuna **Tilicske**, pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs şi învit pe candidaţii de notar cvalificaţi conform cerinţelor legii, — de a-şi înainta prin autoritatea lor competentă cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în **15 Octomvrie a. c.**

Szelistye, în 1 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 506/1913 (221) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător în comuna bisericească **Vima-mare** (Tordavilma), din protopresbiteratul „Cetatea de-peatră" se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: 600 cor. dela comuna bisericească din repartiţie pe popor, iar restul se cere dela stat; cvartir şi grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Lăpuşul-ung. (Magyarlápos), 2/15 August 1913.

Oficiul protopesbiteral gr.-or. rom. al tractului „Cetatea-de peatră" în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 522/1913 (227) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător vacant la şcoala confesională gr.-or. rom. din **Boholt**, protopresbiteratul Deva, se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. salar fundamental, şi anume: 531 cor. 39 fil. din repartiţie pe popor, 68 cor. 61 fil. din 5% după darea directă, — restul se va cere dela stat.
2. Cvartir natural în edificiul şcoalei.
3. Lemne de foc 4 metri.
4. 1/4 jugăr grădină.

Concursele instruate conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul prefipt oficiului protopopesc al Devei.

Concurenţii înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci şi sărbători să cerceteze biserica, respective să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Deva, la 8 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Devei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 624/912. (239) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la **6/19 Septemvrie 1913.**

1. **Corbi,** postul de învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 300 coroane din cassa bisericei, restul din ajutorul dela stat, pentru cvartir 20 coroane şi grădină în natură.

2. **Drăguş,** postul de al doilea învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 600 coroane din cassa bisericii şi restul din ajutorul dela stat, cvartir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în comună la sfânta biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere pe lângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică să cânte cu ei răspunsurile liturgice şi se conducă învăţământul din şcoala de repetiţiune.

Avrig, 17/30 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 761/1913 (225) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Bendorf**, protopresbiteratul tractului gr.-or. Agnita, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 coroane, din cari dela comuna politică 200 coroane, ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătoriului ales 1000 coroane.

2. Relut pentru grădină 20 coroane, lemne de foc o soarte ca fiecare parohian.

3. Cuartir în natură.

4. Invăţătorul este îndatorat a propune şi în şcoala de repetiţiune, a cânta în Dumineci şi sărbători cu elevii de şcoală în biserică.

5. Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Agnita, în 12 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Agnita, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 9795 Plen. 1913. (210) 3—3

CONCURS.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuende zidirea unui gimnaziu nou în Brad, şi anume:

I. Lucrările de pământ, de zid şi beton.
II. Pietrărie.
III. Dulgherie.
IV. Lucrul de învălit.
V. Lucrul de tinichigiu.
VI. Lucrul de tâmplar.
VII. Fierărie şi lăcătuşerie.
VIII. Lucrul de văpsit.
IX. Lucrul de geamgiu.
X. Lucrul de zugrav.
XI. Lucrul de bazalt şi teracotă.
XII. Rolete de pânză.

pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Lucrările zidirii au să fie începute imediat după încuviinţarea licitaţiunii şi au să fie combinate astfel, ca zidirea cel mult până în 31 Iulie 1915 să poată fi predată destinaţiunii.

2. Ofertele sunt a se înainta în scris numai pentru întreagă lucrarea până la 1/14 Septemvrie a. c. la subscrisul Consistor, stabilindu-se eventual o sumă în pauşal, pentru care se poate face.

3. Oferenţii nu au să depue cauţie în schimb însă li se va detrage din sumele ce li se vor plăti pentru lucrările efeptuite 5% ca garanţă şi încă 5% până după colaudare.

4. Oferenţii pot fi numai arhitecţi diplomaţi sau persoane cari au drept a zidi edificii cu etaj.

5. Condiţiunile generale detailate, cum şi planurile zidirii se pot vedea la subscrisul consistor şi la arhitectul consistorial Ioan Pamfilie în strada Sării Nr. 23, dela care se pot căpăta estrase după planuri îşi devize pe lângă suma de 20 cor.

6. Ofertele se pot face numai pe tipărituri originale şi sumele finale să fie scrise cu cifre şi cu litere.

7. Consistoriul îşi rezervă dreptul a alege dintre ofertele presentate, în mod liber şi fără considerare la suma finală, acela care-i convine, eventual a publica concurs nou de licitaţiune.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistorului arhidiecesan, ţinută la 29 Iulie v. 1913.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român.

Nr. 410/1913 (212) 3—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** cl. III se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela această primă publicare. Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B. Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu — în terminul susindicat — având concurenţii — cu observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 1 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohiei.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Pentru Librăria arhidiecezană din Sibiiu se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

Instrucţiune perfectă în **limba engleză** (limba română de predare) dă (242) 1—3

Hermine Albrich,
Harteneckgasse Nr. 36.
(Diplom der „Association for the Education of women. Oxford").

In **croitul** şi **cusutul albiturilor** de orice specie — dă instrucţiune perfectă

Maria Lurz,
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 6.
Primesc totodată domnişoare în întreţinere completă. (236) 2—4

Apa minerală naturală
„HEBE"
din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuinţează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boale acute şi cronice de stomac şi intestine;
b) la dispepsie nervoasă;
c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină şi rărunchi;
d) la rachitism, osteomielită, osteoporosă;
e) la catarh de beşică şi rărunchi;
f) la haemorrhoide;
g) la boalele catarhale de laringe şi plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut şi amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeaşi eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Málnás, Bikszád.

Preţul apei per litru **24 fileri,** — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri şi tot aşa să reprimesc.

Deposit general pentru Sibiiu şi jur la băcănia

(142) 11— **N. ONIŢIU, Sibiiu.**

Atenţiune!

In locuinţa mea din **Sibiiu, Piaţa-mică Nr. 25, etajul I.** se află de **vânzare** cu preţuri de tot reduse următoarele mărfuri:

120 duz. Gulere pentru domni per duz. K 2·50, pe buc. 25 fil.
10 „ Manschete pentru domni per duz. K 4·—, pe b. 40 fil.
500 bucăţi Cravate dela 20 fileri per bucată.
100 „ Bastoane pentru domni.
150 „ Şepci de postav şi plüsch, pentru domni şi copii.
45 „ Plapome vatate.
1200 metri Stofe diverse foarte ieftin.
1500 „ Trese, şinoare de mătasă în loc de 24 fileri per metru, acum numai 8 fileri şi încă mulţi articli neinduşi aici.

Afară deaceea o oglindă mare şi frumoasă şi 4 galantare de acăţat pe uşa de prăvălii.

NB. La târgul de ţeară care va fi în 14, 15 şi 16 Septemvrie a. c., voiu expune toate mărfurile în o şatră în Piaţa-mare a oraşului Sibiiu spre totală desfacere.

Cu toată stima

(240) 2—3

Aurel Popescu,
comerciant în Sibiiu
Piaţa mică Nr. 25, etajul I.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 10—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcouranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1588 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 27 August (9 Septemvrie) 1913. Nr. 89.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 12291 Bis. 1913.

Notificare oficială.

Incepându-se deja lucrările pentru zidirea noului edificiu seminarial şi simţindu-se trebuinţa de a aranja în alt loc salele de prelegeri şi cele de studii pontru elevii din secţiunea pedagogică a seminariului arhidiecezan, presèntarea elevilor din secţiunea teologică se amână până la *1 Octomvvrie 1913*, calendariul vechiu, când se vor presenta aici spre inmatriculare şi spre urmarea în ordine a cursurilor.

Elevii din secţiunea aceasta, din causa îmbulzirei prea mari în actualul edificiu seminarial, la cerere şi din motive binecuvântate vor fi concediaţi cu locuinţa şi eventual şi întreţinerea şi afară din internatul seminarial.

Aceasta se aduce pe calea aceasta la cunoştinţă publică spre ştirea şi orientarea celor interesaţi.

Sibiiu, din şedinţa senatului bisericesc ţinută la 19 August 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 12291 Şcol.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoştinţă publică spre ştirea şi orientarea celor interesaţi, că în *secţiunea pedagogică* a seminariului arhidiecezan inscrierile se fac la terminul normal, adecă în zilele de *2/15*, *3/16* şi *4/17 Septemvrie, 1913* şi prelegerile se încep în *5/18 Septemvrie 1913*.

Sibiiu, din şedinţa sen. şcol. ţinută la 22 August 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 4928 Şcol.

Comunicat oficios.

In scopul de a face cu putinţă, ca toţi fiii bisericii noastre să se împărtăşească de cele mai mari binefaceri sufleteşti, am hotărât, ca de aici încolo în prima Duminecă a fiecărei luni de peste an să se ţie după amiazi la 4 ceasuri vecernie pe seama acelor fii ai bisericii noastre, cari în altă vreme a zilei nu sunt liberi. După fiecare vecernie se va ţinea şi câte o cuvântare de învăţătură, pentruca cei de faţă să poată avea cât mai mare folos sufletesc.

In acest chip li se dă prilej de mai aleasă viaţă creştină ucenicilor dela meserii, servitorilor şi servitoarelor, precum şi altor fii ai bisericii noastre. Ucenicii dela meserii sunt chiar datori să ia parte la această slujbă. Atragem prin aceasta luarea aminte a tuturora, ca să aducă lucrul acesta la cunoştinţa celor pe cari îi priveşte, îndemnându-i să se îngrijească pe această cale de cele sufleteşti.

Sibiiu, din şedinţa senatului şcolar ţinută la 4 Iulie 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Politica balcanică a Austro-Ungariei.

De **Georg Fleşiariu**,
maior ces. şi reg. în retragere.

VI.

— Articol final. —

In loc de a căuta însă să îndrepte lucrurile, să delăture nemulţămirile şi nedreptăţile făcute, ce fac oligarhii din Budapesta? Merg mai departe pe calea apucată şi caută să-şi întărească domnia exclusivă, stricând legăturile interne ale ţării (şi de altcum slabe) prin provocarea de nouă nemulţămiri şi nouă amărăciuni la popoarele nemaghiare, astfel, că în caz de necesitate multe corpuri de armată vor trebui să fie reţinute în Ungaria, pentru „susţinerea ordinei“.

Voiu face amintire despre cea mai nouă ispravă oligarhică maghiară. Nu e tocmai mult, decând ziarul mare şi lăţit din Ungaria „Budapesti Hirlap“ a făcut destăinuirea, că guvernul ungar are de gând să prezinte la toamnă un proiect de lege parlamentului, despre înfiinţarea unei episcopii gr. or. maghiare, acum dupăce înfiinţarea episcopiei gr.-cat. maghiare a produs cea mai mare amărăciune la Slavii şi Românii din toate ţările şi a stricat atât de mult monarhiei noastre. Dupăce în întreaga Ungarie nu există aproape de loc Maghiari gr.-orientali, dupăcum nu există nici Maghiari gr.-cat., e evident, că intenţiunea e, de a se recruta şi pentru această nouă episcopie credincioşii necesari pe calea actelor de volnicie şi de corupţiune dintre Români, Sârbi şi Ruteni.

Ingrijorat de soartea imperiului nostru cetesc aceea ce scriu ziarele româneşti şi cele slave despre acest nou atentat ce se îndreptează în contra naţionalităţilor nemaghiare, şi aprecierile pe cari le fac ele sunt atât de aspre de nu le pot reproduce. Când s'a înfiinţat episcopia maghiară (mai bine zis maghiarizătoare) gr.-catolică, au scris asemenea cu asprime foile româneşti şi cele slave, de exemplu „Românul“ care spunea, că „înfiinţarea acestei episcopii maghiarizătoare, *a dat lovitura de moarte alipirii Românilor faţă de Roma şi de Viena*“. Ce-şi vor gândi deci acuma Românii, când li se pregăteşte o nouă lovitură?!

Căci e o lovitură puternică aceasta pentru bieţii creştini, cari numai prin biserică s'au putut apăra până acuma în contra maghiarizării forţate, şi chiar şi de biserica gr.-catolică maghiară puteau să scape, prin trecerea la ortodoxism. Dar acuma se intenţionează să li se iee şi această posibilitate!

E de altcum treaba arhiereilor ca ei să se ocupe mai din adins cu chestia; eu am atins-o numai pentru a arăta, că prin astfel de proceduri şi stări de lucruri situaţia noastră politică devine din zi în zi tot mai critică şi mai rea, astfel, că în contra primejdiilor externe, cari tot mai mult ameninţă monarhia noastră din toate părţile, noi foarte puţine forţe militare vom putea întrebuinţa, dupăcum am mai spus, fiindcă amărăciunea cea mare, care apasă popoarele monarhiei, poate să provoace mari turburari interne, tocmai în momentul când noi va trebui să ne apărăm în contra primejdiilor din afară. Şi fapt e, că amărăciunea aceasta creşte din zi în zi la popoarele vecine, cari au conaţionali în Ungaria, şi nu mai pot tolera tratamentul la care sunt supuşi aceştia din partea oligarhiei maghiare.

Judecând după dispoziţia de acum a popoarelor, în caz de răsboiu cele două episcopate maghiarizătoare singure vor reclama rămânerea în ţară (în Ungaria) a două corpuri de armată. Ei bine, pe calea aceasta vrem noi să câştigăm iarăşi prietenia României şi să îmblânzim pe cei din Serbia şi Muntenegru? Aşa se prezintă în realitate asigurarea şi promisiunea contelui Tisza, făcută în mod solemn când şi-a ocupat postul de ministru-prezident ungar, că nu va suferi nici o asuprire a Românilor, Slavilor, Germanilor, că se va împăca cu Croaţii, şi că va întreveni în orice caz de nedreptate, fie cât de mic, dacă i se va aduce la cunoştinţă?!

Vedem tocmai contrarul: se înmulţesc mereu cazurile de nedreptate, de călcări de lege şi mai ales condamnările şi întemniţările, fără ca domnul ministrul-prezident ungar să întrevină. Ba chiar el vine cu noul atentat, cu înfiinţarea nouei episcopii gr.-or. maghiare, fără a mai fi cu nici o considerare la situaţia tocmai acum grea şi nefavorabilă externă a monarhiei!

Toate promisiunile deci, făcute de noul ministru-president, că va pacifica ţara, va restabili ordinea, n'au fost decât frase goale, cu cari se seduce lumea. Ce e dureros însă şi de regretat e faptul, că presa oficioasă accentuiază la toate oca-

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Nr. 1. Printre popoare selbatice în Africa.

Cuprinde o privire istorică despre Africa şi cei dintâi esploratori: Fenicieni, Italieni, Portugezi, Englezi, Olandezi şi Danezi. Se ocupă apoi pe larg cu esplorarea făcută de Edvard Schnitzer şi cu toate peripeţiile şi obstacolele întimpinate, precum şi cu espediţia esploratorului Stanley pe larg şi luptele avute cu canibali. Espunerea acestor lucruri foarte interesante lasă mult de dorit. Lipseşte claritatea şi nu e destul de fluentă, iar limba e cam greoae.

La o nouă editare din partea vreunui bărbat competent, ar fi de dorit să se delăture aceste lacune, cari impresionează neplăcut pe cetitor, îngreuind înţelegerea.

Abstrăgând de aceste defecte de formă, broşura are o incontestabilă valoare atât instructivă cât şi educativă, posedând un real fond moral.

Energia, perseveranţa şi vitejia esploratorilor pe deoparte, curajul şi solidaritatea indigenilor pe de alta sunt virtuţi pilduitoare pentru sufletele tinerilor cetitori.

Din cauza cuprinsului ei cam greoiu, care pretinde multe cunoştinţe aperceptive geografice — istorice şi o vârstă mai coaptă pentru înţelegere, — nu o aflu potrivită pentru elevii dela sate şi pentru şcoalele poporale peste tot, ci pentru cl. I—IV gimnazială, precum şi pentru adulţi de ambele sexe (biblioteci parohiale).

Nr. 2. 1. Motav, Indianul ajuns în sclăvie.

Cuprinsul e următorul:

Aproape de Lyberty, pe malul râului Missuri trăia un irlandez foarte bogat, Artur O'Harlyc, care avea o fată foarte frumoasă, Harriet. Lipit de el şedea un misurian Jeffrey Benville, june bogat, care se îndrăgeşte în Harriet. Harlyc dete odată de un indian pe moşia sa, care urmărit de 5 zile, căzu rupt de foame şi osteneală, cu numele Motav Musklo. Era fiul marelui căpitan Nebrasa, din seminţia Pastanova. El fuse trimes ca solie la căpitanul albilor, care îi îmbătă pe soli şi-i făcu robi. Motav însă fu urmărit şi ajunse rob în 2 rânduri, după aceea ajunse la Harlyc, care-l primi ca servitor. Aici câştigă simpatia fetei Harriet, ear mai târziu ajunse contabil la moşie. Odată la un banchet dat de Harlyc vine judele Benville cu un domn Bloomington, care cum văzu pe Motav îi zise: „Acesta e negrul meu, sclavul meu“, şi-l legară să-l ducă cu ei. Motav ajunse în o colibă de negri, 4 paznici îl păziau. Harlyc scrise guvernatorului să-l libereze promiţându-i 10,000 dolari. Suma nu era de ajuns. Viaţa-i era în primejdie. Se gândea cum să scape. Pe străjari nu-i putea corupe cu bani, atunci aflând de el tovarăşii lui din seminţia Pastanova, năvălesc asupra casei unde ere închis Motav, se încinse o luptă straşnică între paznici şi negri. Hariet, amanta lui Motav, grăbeşte se-şi ia rămas bun dela iubitul ei Motav, dar fu împuşcată. Motav de desperare se sinucise.

2. Un bandit. E vorba de un baron svedian S., care locuia pe inzula Gräsö, la sinul Cotnic. Trăia izolat în turnul său secret. Viaţa lui era un mister. Ziua dormia şi noaptea lucra. Avea un singur fiu de 7—8 ani, care îl dete în instrucţie unui învăţător cu numele Müller, rugându-l să-l înveţe din religie. Toţi oamenii sunt răi, şi nimeni nu face bine. Impărăţia lumei e a celui mai şiret, nu a celui mai bun. — Se descriu omorurile ce le făcea banditul baron în marinarii, cari poposeau pe acolo. Müller nu ştia nimic de toate acestea, presupunea însă rău. Aflând odată despre mişeliile lui, fugi şi-l arătă la judecătorie, care îl pedepsi la muncă silnică. —

E un monstru aci zugrăvit, care numai fură şi omoară. Il ajunge însă pedeapsa şi astfel se vede dreptatea divină, — aici residă valoarea ei morală.

3. Fata din Dafin. E o poveste scurtă. Un om sărac mergând la plug se întâlni cu un corb, care-i ceru un bou, fiind flămând, să-l mănânce, zicând, că i-va face şi el un bine. Omul il dete. Dar a 2-a zi îi ceru şi pe al doilea. Acasă nevasta-l certă amarnic. Omul plecă să caute corbul să-i facă şi corbul lui un bine. Aflându-l îi ceru o morişcă, care făcea orice-i porunceai. Se întâlni apoi cu un soldat, îi luă sabia cu ajutorul moriştei, apoi câştigă un biciu, care învia morţi. Ajuns acasă făcu palat şi dete ospeţe mari. Fu însă tradat. Impăratul trimise ostaşi să-l închidă. — Dar de geaba, căci el îi prăpădi pe toţi, — rămânând fericit.

Piesa 1-a din broşura Nr. 2 e o istorisire dramatică plină de duioşie. In inima indianului Motav pulsau cele mai gingaşe simţeminte de recunoştinţă faţă de binefăcătorii sei. Iubirea ideală dintre el şi Hariet e o idilă din cele mai frumoase şi curată de orice gânduri profane. Deci ca fond piesa are o puternică înrâurire morală asupra cetitorilor. Ear din punct de vedere al formei cade sub aceeaşi greşală generală a acestor publicaţiuni: limbă greoaie şi stil incolor.

Toate 3 piesele se pot ceti cu folos de elevii de ambe sexe din cl. IV. elem., de cei de repetiţie precum şi de gimnaziştii din cl. I—IV.

Nr. 3. Secretul Preriei.

Huronii şi Pavnii — seminţii indice — trăiau în ură. Cauza era prevaricarea recisiunile în mod ostentativ, că contele Tisza le face toate în perfect acord cu contele Berchtold, de unde urmează că și întors se poate spune, că domnul Berchtold le face în perfect acord cu domnul Tisza. (De aceea sunt așa de bine făcute). De acord au fost deci și sunt amândoi domnii conți cu privire la înființarea episcopiilor maghiarizătoare, la introducerea absolutismului în Croația și la continuarea acestui absolutism și după retragerea lui Cuvay. Cu totul de acord au fost ei și sunt totdeauna, când a fost vorba să fie representate interesele oligarhiei maghiare, în contra intereselor mari ale monarhiei întregi, în care scop am ajuns să vedem, după cum au arătat și ziarele din Germania, că pretutindenea în oficiile noastre externe posturile mai însemnate le-au ocupat Maghiarii, în contul celorlalte naționalități. Astfel se explică apoi falimentul nostru total în politica balcanică. De decenii nu se face la noi politică imperială, ci politică nesocotită egoist maghiară, acum și cu ajutorul bisericilor precum și cu ajutorul — cazarmelor.

De acord sunt însă astăzi de altă parte toți adevărații patrioți, că *după încheierea păcii din București înfrângerea noastră e desăvârșită în crisa balcanică*, și cu planul său ridicol de revisuire dl Berchtold nu poate ascunde această înfrângere. De acord sunt toți, că am perdut toate statele din Balcani și am perdut România, iar popoarele balcanice le-am făcut de dușmane. Noi nu ne-am întins nici odată nici măcar degetul cel mic pentru a le elibera pe ele din jugul turcesc, din motivul, că pașalele turcești sunt înrudite și după sânge și după moravurile administrative cu oligarhii noștri, și atât unii, cât și alții, au trăit până acuma numai în contul și din sudoarea acelora pe cari i-au putut subjuga. Acesta e motivul, că noi nu ne-am mișcat de loc în vara anului 1910, când 20.000 de Albanezi răsculați ca să se scape de jugul sclăviei, au trebuit să plătească cu viața această cutezanță a lor. De acord suntem mai departe toți, și convinși suntem, că avem să mulțumim perderile din Balcani esclusiv politicei rele oligarhice maghiare interne și externe, de care spre nefericirea imperiului și a popoarelor sale se pare că nu putem scăpa nici în viitor. Dar de acord suntem în fine toți, că odată totuși trebue să se pună capăt acestei politice. In scopul acesta e însă necesar, înainte de toate, ca în ministeriul de externe din Viena și expositurile sale din afară să se afle puși oameni, cari poartă la inimă în prima linie interesele monarhiei întregi și binele tuturor popoarelor ei. In posițiile acestea înalte și însemnate să fie puși numai oameni, cari dau garanță, că nu vor face politică îngustă națională maghiară, dar nu fac nici politică germană, română, slavă, ci numai și numai o conștientă politică bună și folositoare pentru monarhia întreagă. Asta e singura cale, pe care vaza și prestigiul monarhiei noastre mai pot fi salvate.

Dela „Asociațiune“.

Raportul general al comitetului.

(Fine).

Biblioteca Asociațiunii, în cursul anului 1912, s'a oprit cu 365 opere în 405 volume. La sfârșitul anului 1912 biblioteca a avut 6816 opere în 8709 volume și 31 cărți. Depoztiul de cărți a crescut cu broșurile din „Biblioteca poporală a Aseciațiunii“ din 1912 și cu alte cărți cumpărate sau primite în dar de Asociațiune și anume: 100 ex. A. Ciura, Amintiri; 100 ex. I. Agârbiceanu, Schițe și povestiri; 1000 ex. G. Barițiu, Articole, publicate de Dr. I. Lupaș cu prilejul inaugurării bustului lui G. Barițiu; 1000 ex. O. Goga, Insemnările unui trecător; 1000 ex. Dr. I. Mateiu, Din carnetul unui dascăl; 1000 ex. I. Enescu, Cooperativele sătești; 500 ex. Dr. I. Lupaș, Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna. Scrierile dlor Goga, Dr. Mateiu, Enescu și Dr. Lupaș au fost cumpărate și donate Asociațiunii din partea dlui V. Stroescu. Asociațiunea a împărțit din ele gratuit bibliotecilor poporale, parohiale și școlare. La sfârșitul anului 1912 erau în depozit 82,008 volume și broșuri și 1916 colecții din revista Transilvania.

Lucrările de aranjare și de catalogare pe fișe după materii ale Bibliotecii sunt terminate. S'a întocmit și un regulament al Bibliotecii, pe care avem onoarea a vi-l prezenta spre aprobare.

Colecțiile Muzeului, în cursul anului trecut, s'au sporit cu 578 obiecte parte cumpărate, parte donate. Cele mai multe s'au adus dela expoziția etnografică din Bicaz, aranjată cu ocazia adunării de constituire a despărțământului Giurgeu. Obiecte prețioase a mai primit Muzeul dela dna Eugenia Sânziana Pop din Hațeg și Victoria Filipan din Năsăud.

Lucrările de catalogare și de aranjare s'au continuat în condițiuni mulțumitoare. Catalogul pe fișe e terminat și sperăm că, în anul viitor, se va putea tipări primul catalog ilustrat al Muzeului Asociațiunii, cuprinzând secția etnografică. O aranjare definitivă a obiectelor din Muzeu nu se va putea face, până când nu vom avea mijloacele materiale necesare, ca să se comande dulapuri speciale și până când nu se vor completa obiectele din unele secțiuni și ținuturi, cari sunt slab reprezentate.

Muzeul se luptă cu multe greutăți, cari nu sunt ușor de învins. In lipsa mijloacelor materiale înaintează încet și întâmplător, deoarece o muncă sistematică pretinde angajarea de oameni specialiști și mari cheltueli.

Din anuarul școalei, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul școlar 1912/13, în cele patru clase civile și în cursul complementar, au fost înscrise 127 eleve. Dintre elevele înscrise s'au prezentat la examen și s'au promovat 121 de eleve. Cursurile s'au început la 1 Septemvrie 1912, iar examenele dela sfârșitul anului s'au ținut dela 21—28 Iunie 1913.

Corpul didactic se compune din directorul școalei, 1 profesor definitiv, 2 profesoare definitive, 1 profesor ordinar provizor, 2 profesoare suplinitoare, 2 cateheți și 8 instructori și instructoare.

In internat au fost adăpostite 90 de eleve, față de 72 din anul trecut școlar.

Internatul a fost condus și supraveghiat de o directoară interimală, două guvernante și trei bone. Internatul a avut și un medic de casă. La sfârșitul anului s'a ales o nouă directoară în persoana dșoarei Valeria Greavu.

Incassările bugetare ale școalei au fost de K 64,121, iar cheltuelile de K 69,565·77; prin urmare școala a avut un deficit de K 5,444·77, care trebuie acoperit din fondul general. Deficitul a fost cauzat îndeosebi de scumpirea alimentelor și de angajarea unor noue forțe de muncă, neprevăzute în buget.

In ce privește averea Asociațiunii, avem onoarea a Vă raporta, că anul 1912, se poate considera mulțumitor, dupăcum se poate vedea din socotelile anexate sub XVI, întrucât venitele arată un plus de K 7,873·84 peste preliminar. Venitele au fost, în total, K 68,912·54, iar cheltuelile de K 66,806·30, adecă cu 6,402 30 peste preliminar.

Averea totală administrată de Asociațiune, la sfârșitul anului 1912, era K 1.240,980 34, din cari subtrăgând pozițiile transitorii de K 55,066·40, rămâne o avere curată de K 1.185,913·94. Averea Asociațiunii arată deci o creștere de K 86,588 07 față de anul 1911, provenită din noile fundațiuni primite în cursul anului și din creșterile normale ale fondurilor și fundațiunilor administrate de instituțiunea noastră.

Dela ultima adunare generală, Asociațiunea a primit o nouă fundațiune dela fericitul Simeon Balomiri din Sebeșul-săsesc, care a testat K 4000 pentru burse pe seama tinerimii. S'a anunțat o fundațiune și dela fericiții Nicolae Rus și soția Cornelia Man, cari și-au lăsat întreagă averea pentru o fundațiune, din care să se împartă burse elevilor dela școalele medii și studenților universitari.

Pentru fundațiunile: Dr. G. Anca, fundațiunea Balomiriană, Dr. Ioan Nichita, Sidonia Munteanu, Dr. Grigorie Sândeanu și George Filep s'au făcut litere fundaționale și s'au înaintat spre aprobare Ministerului de culte și instrucțiune publică. S'a întocmit un regulament și pentru fondul Nic. Densușianu.

Proiectul de budget pe anul 1914 e anexat la acest raport. In acest proiect s'a luat pentru școala civilă de fete o subvenție anuală de K 6000, încheind budgetul cu un profit numai de K 1,097·50.

La acest loc amintim că greutățile financiare cele mai mari cu cari se luptă Asociațiunea, sunt a se datori școalei civile de fete, ale cărei socoteli se încheie în fiecare an cu un deficit de mii de cor. In ultimii doi ani școlari acest deficit se urcă la suma considerabilă de K 18,244·18.

In ce privește fondurile și fundațiunile din anii trecuți, date destinațiunii, avem onoare a vă raporta, că venitele lor s'au întrebuințat conform literelor fundaționale. Celelalte fundațiuni se găsesc în cursul lor normal.

După aceste informații, mai amintim că comitetul central, dela ultima adunare generală, a ținut 15 ședințe, în cari a rezolvat afacerile curente, cari, în înțelesul statutelor și regulamentelor, cad în sarcina sa.

In special s'a ocupat cu chestiunea clădirii căminului studențesc din Cluj, care s'a discutat și în presă și despre care ne permitem a vă prezenta un raport special.

Comitetul central și secțiile științifice literare s'au ocupat și cu propunerile întrate la adunarea generală din anul trecut, rezolvându-le după posibilitate.

De încheiere vă raportăm, că în ziua prezentării acestui raport espiră mandatul prezidiului și al comitetului central ales în 1910 și 1911. Mulțumindu-vă pentu încrederea ce ne-ați arătat, vă asigurăm că, în marginile mijloacelor „Asociațiunii“ și a puterilor noastre, ne-am dat toată silința să servim cu devotament interesele primei noastre instituțiuni culturale.

Conform dispozițiilor Statutelor, comitetul roagă onorata adunare generală:

a) să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general;

b) să dea expresie durerii sale pentru pierderea membrilor decedați dela ultima adunare generală;

c) să mulțămească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni pentru așezămintele instituțiunii noastre și pentru scopuri culturale urmărite de Asociațiune, în special dlui V. Stroescu;

d) să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1912 și să deie comitetului central absolutor pentru această gestiune;

e) să aprobe proiectul de budget pe 1914:

f) să aprobe „Regulamentul pentru folosirea bibliotecii și a sălii de lectură“;

g) să aleagă prezidentul, vicepreședintele și comitetul central pe un nou period de trei ani;

h) să fixeze locul pentru adunarea generală viitoare.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“, ținută în 16 Aug. 1913.

Andrei Bârseanu, prezident. *Oct. C. Tăslăuanu*, secretar.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

In decursul celor 5 ani primi stă educația în mod natural în mâna mamelor. Tatăl nu prea poate, în urma oficiului sau ocupației sale, să se consacre educației copiilor săi. (Afară doar de moșier și preot). De altfel în clasele mijlocii mai buni educători sunt bărbații; în cele înalte, mamele, căci ele posed adeseori o cultură mai întinsă ca bărbații. Propteaua mai sigură pentru educația ce o îndeplinește femeia, este iubirea ce i-o arată bărbatul, iar asprimea acestuia în educație să fie întregită prin blândeța ei. „Numai amândouă sexele desăvârșesc în creștere genul omenesc. Bărbatul stimulează puterile, iar femeea ține măsura și armonia lor“.

Farmecul etern al dragostei de copii ar trebui să însuflețească mai mult decât orice pe mame, îndemnându-le cu atât mai vârtos la împlinirea menirii lor de a asigura viitorul senin al neamului omenesc prin creșterea îngrijită a copiilor. De aceea mult se miră autorul Levanei, cum nu-și îndeplinesc sfânta misiune pământească tocmai mamele din clasele mai înalte, care n'au să se lupte cu poverile vieții casnice, cărora tocmai contactul cu proprii copii li-ar alunga plictiseala neocupației. „De desprețuit este o femee, care se plictisește având copii“.

„Dacă femei din clasa înaltă cred că educația nu e vrednică de a fi prețuită, ele nu merită stimă, când își încredințează copii îngrijirii servitoarelor și doicelor. Femeile înzestrate dela natură cu răbdare, farmec, blândețe, dragoste pentru micuții ce le prefer înaintea taților, să nu-și exerciteze asupra lor această influență?“ „E adevărat, continuă poetul, că jertfele femeii sunt puțin amintite și recunoscute. Mile de nopți de veghe, prin cari o mamă dă statului un om deplin, sunt uitate. Secol după secol, trimet femeile în lume nenumite și nerăsplătite oameni distinși, fără ca să se afle un scriitor, care să amintească de Cornelia, pe când de Grachi se vorbește atâta“. Insă față de această lipsă de atenție involuntară se induce într'un mod deosebit de fin psihologic în Levana, că „mama care a educat corect, nu va fi nici când uitată. In inima copilului ei trăește grija și osteneala sa. Cine își aduce aminte de copilăria sa, se cugetă și la buna lui mamă, și numai când ar putea fi uitate aceste cele mai frumoase clipe ale vieții sale, s'ar putea uita și mama lui“.

Natura copilelor (l. c. §. 81—83). Educația lor e cu atât mai importantă pentru mame, cu cât ea durează până ce fetele părăsesc casa părintească. Pe copil îl crește lumea: școala, universitatea, călătoria, cărțile; fata e așa zicând numai productul mamei. Natura bărbatului este mai mult rațională, cea a femeii mai mul *sentimentală*. In această privință se aseamănă cea din urmă mult cu natura copilului. Aceeaș simplitate naturală, acelaș spirit fin de observare, violență și liniște, iritabilitate și trecere iute din intern la extern. Până când bărbatul se interesează de lucruri și de noțiunea lor, până atunci femeia de apariția lor și de persoane. „S'ar putea numi femeile mai mult naturi poetice, bărbații naturi filozofice“. Bărbatul are 2 Eu-ri, femeia numai unul, și are nevoie de cel strein pentru a și-l vedea pe al său. Ea cetește mai bine în inima altuia, decât în a sa“. — „Ea e mai mult poezie și filozofie, decât poetă și filozoafă“. Cu cât mai corupt a fost un veac, cu atât mai mult fură desprețuite femeile. In vechime ele erau bagatelizate. In evul mediu deosebit de stimate, azi ele sunt mai mult reflexul stării morale a bărbaților. In natura femeiască nu predomină nici o putere. „Pe bărbat îl mână pasiunea, pe fe-

procă a locurilor de vânat. Șeful Pavnilor era „ „Soimul înțelept“, care era viteaz și drept. Acesta condamnă odată la moarte pe un Pavn pe „Pardosul iute“, fiindcă omorâse un Huron, dar scăpând acesta cu viața la 2 probe, Șoimul înțelept dete ordin a se face foc sub el să ardă. Atunci veni un viteaz Huron ca sol al „Râsului viclean“ și ceru liberarea și estradarea criminalului, ceeace se și făcu. Indată afla Șoimul că cel liberat e fiul seu, iute se duse în tabăra dușmană la Râsul viclean și-i ceru înapoi pe Pardosul spunându-i, că-i fiul seu. Dar nu se învoi acela. El însă văzând pe fiul seu, îi descoperi, că i-e tată, și el și fugi îndată cu tatăl seu și scăpă de moarte. Urmează acum răsbunarea. Huronii se aliază cu albii, cari aveau ură pe Pavni, fiindcă un Pavn a omorât un colonel alb, și pleacă contra Pavnilor. Pe drum îi întreabă albii pe Huroni: unde e secretul Preriei, dar ei nu le descoper. Pavnii es biruitori la toate atacurile contrarilor. In luptă pică și Șoimul străpuns de Râsul viclean, — dar Pardosul îi jură resbunare, — se repede asupra lui și-i aruncă în valurile râului. Râsul se ridică înainte de a se cufunda și arată maiorului albilor unde e secretul Preriei. Acesta era o peșteră adâncă. Albii năvăliră înlăuntrul ei și văzură un moșneag în haine regești, ținând de mână o fată de toată frumsețea. Era Mataula, regele țării, care s'a ascuns ca să curme luptele dintre albi și negri. Bătrânul află cine a fost trădătorul și era foarte mâhnit. Maiorul albilor vrea să răpească fata. — Ambele seminții se aliară în lupta contra albilor. Mataula aruncă în aer peștera și toți mor sub stânci. Mai târziu un avar aflând de bogățiile îngropate, a încercat să le desgroape. Ii succese a face o spărtură, prin care văzu aur, diamant etc., — dar în momentul următor, esplodară gazurile și din nou se prăbușiră stâncile, îngropând pe avar.

E de remarcat în piesă: eroismul, disciplina, autoritatea și solidaritatea, precum și loialitatea și dreptatea luptătorilor, însușiri cari fac o bună impresie în cetitori. Se pot ceti de elevii din cl. IV elem., și dela școala de repetiție, precum și de cei din gimnaziul inferior.

Nr. 4. Mungo regele sclavilor.

Cuprinde o pagină tristă din asupririle continue, ce le îndurau sclavi negri dela boeri în America de sud. Mister Shatte, moșier bogat avea peste 200 negri ca sclavi. Atât el, cât și soția sa și mai vârtos fica lor Elena tratau contra obiceiului — bine cu sclavii. După moartea primei soții, se căsători boerul din nou. Soția a doua era o femee rea și cu fata și mai vârtos însă cu sclavii. (Va urma).

mee pasiunile, pe acela un curent, pe aceasta vânturile".

Ceea ce e totuşi mai frumos şi mai inalt in fiinta ei, este iubirea. Copilul din cea mai fragedă vârstă e incunjurat de iubirea mamii, care tot creşte, fără a fi răsplătită. Ba se intâmplă, că tocmai lipsa şi necesitatea copilului măreşte iubirea ei, care adese işi iubeşte copilul cel mai stricat mai mult. Un contrast la această dragoste prezintă contrariul ei, ura potenţată a femeii. Dacă domnul se mânie pe servitori, stăpâna ii *chinue*. Romanele işi inţăpau sclavele cu ace, din cauza unei mici negligenţe.

Insuşirile diferite ale femeii se pot corect judeca in strânsă legătură cu menirea sa naturală, de mamă. „Natura a menit femeia nemijlocit de mamă, şi mijlocit ca soţie".

Se intreabă insă autorul Levanei, ajunge ca copilele să fie *crescute* numai de a fi mame şi educătoare, — n'are să se pună pond şi pe o cultivare generală „de om" a lor? — „Menirea de mamă — răspunde el, (l. c. IV. 4. § 89—100), sau cea de soţie n'are să copleşască sau să inlocuiască pe cea de om; ea are să fie mijlocul, iar nu scopul. Precum stă *omul* deasupra sau inaintea artistului, poetului, eroului, aşa şi deasupra mamei". Şi dacă natura pare că contrazice acest principiu, făcând din femee mamă (din Weiblichkeit — Mütterlichkeit —), educatorul are totuşi să ingrijească mai intâi de ceea ce-i omenesc in copile, pe când ceeace constitue particularităţile de mamă să fie mai târziu desvoltate. Mai intâi recomandă Jean Paul o deosebită ingrijire a copilelor in privinţa sentimentelor. „Mama să cruţe şi să aştepte orice sentiment gingaş şi cald, pe care-l vor aduce şi-l vor forma anii dela sine". Ea să nu se amăgească cumva de senzibilitatea ficelor sale.

„Nu păcătuiţi, mamelor! invăţând pe fete a-şi face inima momeală de măritiş şi instrument de vânat bărbaţi". Mai ales să se indrumeze la timpul său fantezia capetelor prin cultivarea senzului practic al vieţii, ca şi a cunoştinţelor necesare. De cea mai preţuită valoare sunt expunerile lui Jean Paul in privinţa *moralităţii* copilelor, care se basează pe moravurile ce le vede, pe exemplele din jur. Până când exemplul rău are un efect dezastros pentru băiat, asupra fetiţii lucrează numai cel bun. Cruzimea, imoralitatea, violenţa să nu atingă ochiul şi urechia ei. Mama să nu-şi piardă din ochi copila, „căci după datina veche la biserică băeţii mergeau in urma tatălui, fetele inaintea mamii, pentru a le avea pururea in vedere".

O poziţie analogă lui Rousseau ia Jean Paul faţă de *pensionate*. Părinţii, fraţii sunt societatea cea mai potrivită pentru fete, dar nu pensioanele, unde mai lesne se propagă slăbiciunile şi defectele, decât calităţile femeeşti. Luxul, orgoliul propriu, gelozia, intriga etc. prind mult mai curând intre cele de o etate. (Va urma).

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Convoc conferenţa preoţească din protopresbiteratul Sebeşului, pe Luni in 16/29 Septemvrie a. c. in şcoala noastră din *Sebeş* cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore invocarea Duhului Sfânt, predică pentru Dumineca după I. sf. Cruci, despre necesitatea implinirii datorinţelor creştineşti (combaterea pornirilor contrare, — intelectuali, semidocţi) de Ioan Duşe, preot in Câlnic.
2. Deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Ordinaţiuni consistoriale.
4. Rapoartele preoţilor despre implinirea indrumărilor din pastorala arhierească Nr. 7983/1909.

Rapoartele acestea, cari cu omiterea repeţirilor au să cuprindă numai rezultatele nouă sau greutăţile intimpinate, să se inainteze aici cel mult până la 8/21 Septemvrie a. c., tot aşa şi

5. Rapoartele conducătorilor grupurilor religioase.
6. Dare de seamă asupra broşurei „Taina Pocăinţei" de preotul Ioan Hanzu, de Dr. S. Stanca, preot in Sebeş.
7. Tema: Credinţa şi cultura (Cultura adevărată se basează pe credinţă. Cum se urmeze preoţii faţă de pornirile tot mai dese intru neimplinirea datorinţelor religioase) de Eugen Imbăruş, preot in Ohaba.
8. Indrumări in purtarea oficiului parohial.
9. Propuneri.
10. Stabilirea programului pentru conferenţa anului viitor.

Sebeş, 20 August (2 Sept.) 1913.

Sergiu Medean,
protopop.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In sensul ordinului consistorial dto 14 Martie a. c., Nr. 3642 şcol. prin aceasta convoc pe toţi invăţătorii dela scoalele noastre din protopresbiteratele: Sebeş—Alba-Iulia, la conferenţa cercuală, care se va ţinea in şcoala din *Sebeşul-săsesc*, la 8 şi 9 Octomvrie 1913 st. n. pe lângă următoarea

ORDINE DE ZI:

1. In 8 Octomvrie la 8 ore a. m. invocarea Duhului sfânt, la 9 ore a. m. discurs de deschidere din partea comis. consist.
2. Metoadele, după cari s'a predat şi după cari se predă azi limba maghiară in şcoalele noastre, de A. Duvlea şi E. Comanescu
3. Limba maghiară (lecţie practică şi o tratare teoretică in legătură cu planul de invăţământ): in cl. I. proponent Vas. Zdrenghea, in cl. II. proponent I. Goţa şi I. Jurca, in cl. III. proponent I. Bădilă şi I. Stan, in cl. IV. proponent G. Ghişoiu şi L. Bucur, in cl. V. proponent P. Opincar şi Sim. Lazar, in cl. VI. proponent A. Râurean şi N. Borza.
4. In 9 Octomvrie la 8 ore a. m.: Manualele de limbă maghiară din şcoalele noastre şi modul lor de intrebuinţare, de Daniil Ordean.
5. „Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII. din 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ţinând in acelaşi timp seamă de scopul general al invăţământului şi de caracterul special al şcoalelor noastre". Tema aceasta o vor ţinea, conform indigitărilor din circularul consistorial, acei invăţători, cari vor se concureze la premiul Andreiu Bârseanu de K 240.
6. Mişcarea pedagogică-literară in ultimul an şcolar, de I. Dobre şi S. Cotoară,
7. Raport despre starea invăţământului din cerc de I. Pavel şi Em. Comanescu.

Sebeş, 26 August n. 1913.

Sergiu Medean,
comisar cons.

Serate de ale meseriaşilor noştri.

Ultima şedinţă literară a „Reuniunii sodalilor români" din Sibiiu s'a ţinut in 28 August n. fiind prezidată de vicepreşedintul reuniunii, dl G. Poponea.

După cetirea protocoalelor administrative, luate în şedinţele comitetului, dl Poponea în cuvântul de deschidere, vorbeşte despre unele intâmplări, in legătură cu activitatea reuniunii. Anunţă că prezidentul reuniunii, dl Victor Tordăşianu, lipseşte din Sibiiu, fiind dus pentru intremarea sănătăţii sale.

Constată apoi cu durere, că membrul pe viaţă al reuniunii, bătrânul *Ioan Vişa*, a încetat din viaţă in Blaj. Cât a trăit, mult a muncit bătrânul Vişa şi din agoniseala proprie multe fapte nobile a făcut, şi a uscat multe lacrimi cu ajutoarele ce le-a dat săracilor. Pentru „Reuniunea sodalilor români" a jertfit totdeauna când era trebuinţă, pe lângă altele făcând şi o fundaţie pe seama reuniunii în sumă de 2000 cor. Membrii corului reuniunii, — în semn de pietate, i-au petrecut rămăşiţele pământeşti dela gară până la cimiterul greco catolic.

Dl Poponea, — în linii generale, — schiţează biografia acestui venerat bătrân, aducându-l ca model generaţiei de azi, iar la urmă propune ca publicul azistent să respecteze momoria răposatului şi să-şi exprime condolenţele prin sculare.

Se referă apoi la activitatea reuniunii, spunând că comitetul a hotărât ca în sezonul de toamnă reuniunea să dee un concert impreunat cu teatru. Apelează la binevoitorul sprijin al coristelor şi coriştilor de a participa regulat la probe, ca astfel reuniunea, fără multe piedeci, să-şi poată ajunge nobilul scop ce urmăreşte. Vorbeşte in rezumat despre petrecerea de vară ce a aranjat-o reuniunea în pădure, iar la urmă declară şedinţa literară deschisă.

Din programul variat remarcăm pe dl I. Stanciu, care a cântat romanţe foarte drăguţe, acompaniat la pian de fetiţa dsale; d-şoara E. Miclea a executat la pian unele compoziţii naţionale; dnii M. Neagu, St. Vlad V. Petraşcu şi G. Cătoi au cântat câte-o doină sau romanţă; A. Muntean a recitat „Veghea" de Rosetti; V. Şerban „Peneş Curcanul" de V. Alecsandri, şi El. Măgean a cetit unele spicuiri din intâmplările zilnice, iar la urmă a recitat pe „Nuhăm" de Speranţă.

Şedinţa viitoare se va ţinea in 25 Septemvrie n. *Elin Gruia*

NOUTĂŢI.

Monarhul la Viena. Maiestatea Sa impăratul şi regele nostru şi-a terminat vilegiatura dela Ischl şi astăzi Luni se va intoarce la Viena.

*

Călătoria regelui spaniol. Din Madrid se scrie, că regele Alfonso are să călătorească în Noemvrie la Viena.

*

Dispariţia patriarhului Bogdanovici. Inainte cu trei săptămâni sosise la băile din Gastein patriarhul dela Carloviţ, Dr. Lucian *Bogdanovici*. Prelatul nu se simţea bine, era foarte deprimat, şi trăea cu totul retras, făcând singur excursiuni pe dealurile şi văile romantice din imprejurime. Lunia trecută a plecat earăşi pe munţi, şi anume pe nişte locuri sălbatice, unde nici turiştii cei mai indrăzneţi nu cutează să meargă fără călăuz. In zădar a fost făcut atent la pericolul extraordinar ce-l aşteaptă, patriarhul a pornit totuş singur. Seara avea să se intoarcă la hotel. Nu s'a intors însă nici Luni, nici Marţi. Până acum acum au plecat două expediţii de salvare, să caute pe cel dispărut, — dar nu l-au găsit. Se crede, că patriarhul nici nu va mai fi găsit in viaţă.

*

Invăţaţi poloni în Ardeal. Mai mulţi membri ai academiei polone de ştiinţe şi profesori universitari fac o călătorie prin Ardeal, ca să cerceteze bibliotecile şi arhivele din ţara noastră. Afară dă oraşul Alba-Iulia, unde au sosit in săptămâna trecută, vor vizita Clujul, Braşovul, Sibiul, Mediaşul şi Sighişoara. Excursiunea de studii va dura până in primele zile din Octomvrie şi se va continua in anul viitor.

*

Ştire teatrală. Trupa de sub direcţiunea dlui Victor *Antonescu*, artist dramatic din capitala română, a obţinut concesie dela ministrul de culte ungar pentru a da o serie de reprezentaţiuni in oraşele din Ardeal şi Ungaria cu poporaţia românească. Repertoriul e compus din piesele lui Caragiale, Alecsandri ş. a. Din trupa dlui V. Antonescu fac parte artiştii Iancu *Brezeanu*, C. *Mărculescu*, dna Maria *Ciucurescu*, M. *Antonescu* şi alte talente remarcabile. O parte din beneficiul turneului va fi destinată pentru fondul ziariştilor.

*

Nu se mai dau titluri de nobil. Din Stuttgart se anunţă, că regele a sistat cu 1 Septemvrie 1913 acordarea titlurilor nobiliare pe intreg teritorul regatului Würtemberg. Titlurile obţinute până la data aceasta rămân şi mai departe în valoare.

*

Ajutor inundaţilor. Banca austro-ungară a votat un ajutor de 30 de mii coroane pentru inundaţii din Ungaria.

*

† Elena Adamovici, după un morb scurt şi greu şi-a dat sufletul in mânile Creatorului in 3 Septemvrie 1913, noaptea la 2 ore, in al 56-lea an al vieţii sale. Rămăşiţele pământeşti ale decedatei s'au aşezat spre vecinică odihnă în 5 Septemvrie 1911 st. n. la 5 ore p. m. după ritul bisericii gr.-or. rom. in cripta familiară din cimiterul de lângă biserica gr.-cat. din Sibiiu. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

La polul nordic. Se vesteşte din Paris, că Iuliu *Payer*, fiiul descoperitorului ţării „Francisc Iosif", a plecat Marţi din portul San-malo in expediţie polară. Payer e însoţit în drumul său de câţiva savanţi francezi. Corabia sa poartă numele de „Francisc Iosif".

*

A murit „regele librarilor". La nişte băi engleze a răposat Alfred Bernard *Quoritsch*, cel dintâi librar şi anticar al Angliei. Pretutindeni era cunoscut sub numele de „rege al librarilor englezi". A făcut un mare comerţ cu cărţi scumpe şi rare. Intr'o călătorie a sa în Grecia a găsit o comoară intreagă de cărţi dintre cele mai preţioase. Tot el a vândut biblia Mazarin cu 135 de mii coroane. Presa străină aduce răposatului multe elogii.

*

Graţiaţi. Alfonso, regele Spaniei, a semnat un ordin, prin care graţiează şase osândiţi la moarte. Intre cei graţiaţi se găseşte şi atentatorul Sancho Allegre.

*

Artistă care sboară. Iulia *Marchal*, dela opera comică a Parisului, a stabilit un record cu totul nou. Joia trecută a sburat cu aeroplanul lui Leblanc din Deauville la Cabourg, unde a cântat pe Tosca. Vineri a sburat indărăt la Deauville, a făcut o baie în mare şi a luat parte la un concert; ear Sâmbătă după ameazi, impreună cu aviatorul Leblanc, a sburat la Paris şi seara a jucat in opera de acolo.

*

† Teodor Todoruţ, stud. in VII cl. gimnazială, după lungi şi grele suferinţe, impărtăşit cu sfânta taină a muribunzilor, şi-a dat sufletul in mânile Creatorului in 5 Sept. n. la 9½ ore a. m. in etate de 20 ani. Osămintele pământeşti ale defunctului s'au aşezat in cimiterul bisericii gr.-or. române din Butene, spre odihnă vecinică ieri in 7 Septemvrie la 2 ore p. m. Odihnească in pace!

*

Aparatul de stabilizare al lui Blériot. Aviatorul francez *Pegoud* a încercat zilele trecute aparatul de stabilizare inventat de Blériot. Incercarea indrăzneaţă a izbutit deplin. Pegoud s'a inălţat in aer la câteva sute de metri, şi acolo aeroplanul s'a întors în jurul osiei sale, aşa că cei de pe pământ vedeau cum aviatorul, fixat in şeauă, atârnă cu capul in jos. Aparatul a rămas stabil şi in poziţia aceasta. Astfel Blériot a deslegat problema de a construi o maşină, care să se poată cârmui cu deplină siguranţă.

*

Teatrul femeilor. O interesantă probă se va face in curând la Londra, care va fi probabil imitată şi in alte părţi. In Octomvrie are să se deschidă adecă „teatrul femeilor". Ţinta intreprinderii este, să se reprezinte piesele, a căror acţiune se ocupă cu situaţia anormală a femeilor din societatea contimporană. Primele piese ce se vor juca, sunt „Mănuşa" de Björnson, „Femeea singură" de Brieux şi „Dreptul electoral pentru femei" de Elisabeta Rodin. Pentru executarea planului s'a angajat o ligă, care insă protestează energic, că ar avea legături cu sufragetele. Liga aceasta are peste 700 de membri, actori şi actriţe, şi sperează că teatrul va aduce mai bune servicii cauzei femenine, decât excesele sufragetelor engleze. Teatrul va fi prima intreprindere de felul acesta, condusă de femei.

*

Vendetta după 40 de ani. O istorie caracteristică pentru moravurile italiene se vesteşte din Roma. Ţăranul sicilian, Salvatore Amoroso, a omorât in 1873 un vecin, cu care trăise in neinţelegere. Tribunalul din Palermo l-a condamnat la muncă silnică pe viaţă. Osânditul, având in temniţă o purtare exemplară, după o robie de 35 de ani a fost liberat condiţionat. Intors in sătuleţul său, bătrânul trăea retras şi liniştit la casa unei surori, şi nu făcea rău nimănui. Intr'una din sări a bătut cineva la uşa bătrânului şi l-a chemat afară. Indatăce s'a ivit omul din odae, a răsunat o impuşcătură, şi bătrânul nimerit in inimă a căzut fără suflare. Ucigaşii nu erau alţii, decât *nepoţii* vecinului omorât inainte cu 40 de ani.

*

Teatru în Sibiiu. *Faunul*, reprezentat alaltăeri, este o comedie fantastică, in care se satirisează defectele fizice şi morale din aşa numita „lume bună". Zeul câmpenesc, Faunul naiv şi lipsit de maniere, işi ia numele de „prinţul Sylvani", şi face de râs minciunile convenţionale şi slăbiciunile observate la această societate, care se depărtează tot mai mult de adevăr şi de legile naturii. Comedia, al cărei autor este Eduard Knoblauch, n'a izbutit in patria sa, in Londra; deşi era foarte bine jucată, englezilor nu li-a plăcut. Cu atât mai mare succes a obţinut pe alte scene. In Sibiiu a fost bine primită; in deosebi rolul principal, care cere nu numai talent dramatic, ci şi elasticitate gimnastică, a stors multe aplauze. — Opereta *Primaşul ţigan* se dă astăzi, Luni seara, a treia oară. Conţine arii bogate in melodie, figuri interesante şi numeroase dansuri. Marţi se reprezentă *Doamna Prezidentă*, farză franceză in 3 acte. Inceputul la orele 7 şi jumătate.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va reprezenta Luni şi Marţi în 8 şi 9 Septemvrie n. 1913 următorul program: Cură radicală, umoristic. Telepatia, dramă. Palco şi cânele de poliţie, umoristic. Zidire artistică in Azia-mijlocie, după natură. Cel perdut, dramă in 2 acte. Film de 1000 metri lungime. Mireasa romantică, umoristic.

Cărţi şi reviste.

Curs de economie, noţiuni despre grădinărit, economia câmpului şi a vitelor şcl., intocmit pentru clasa V şi VI a şcolilor primare, de *Ioan Georgescu*, învăţător dirig. em. Ediţia V revăzută, cu 73 ilustraţii in text. Braşov, editura libr. Ciurcu, 1913. Manual aprobat de ministeriu. Preţul 72 fil.

*

Câteva observări critice dela adunările invăţătoreşti. Comunicate de *Ioan S. Pavelea*, invăţător. Cărticică scrisă pentru invăţători. Se poate cere dela editorul Alesandru Anca, Gherla (Szamosujvár). Preţul 50 fileri, plus 10 fileri porto.

Nr. 11,248 Plen. 1913. (247) 1—3

Publicațiune.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu, dă în întreprindere pe 6, eventual pe mai mulţi ani

„Hotelul Orient“

din Sibiiu, Piaţa Hermann Nr. 8, zidit cu tot confortul din nou cu 60 camere pentru pasageri, mobilate cu mobila cea mare, locuinţă pentru hotelier, pentru personalul de serviciu şi Restaurant, toate provăzute cu încălzire centrală, garaje pentru automobile, şi alte apartinente necesare, gheţar etc. — cu începere din **1 Decemvrie 1913**, eventual **1 Ianuarie 1914**.

Oferenţii să-şi înainteze ofertul la subscrisul Consistor până la **15 Octomvrie 1913**, arătând condiţiunile sub cari vor să ia hotelul în întreprindere.

Oferte închise, sigilate şi provăzute cu timbru de 1 cor. se pot face şi separat numai pentru hotel, sau numai pentru Restaurant.

Oferenţii vor depune vadiu de 2000 coroane garanţie, iar celce rămâne antreprenor va întregi vadiul la suma egală cu ½ arânda anuală, în hârtii de valoare acceptabile, ori libel de depunere, care va rămânea în cassa-consistorului până la espirarea contractului, având antreprenorul dreptul la interese.

Ofertele se deschid la 3 zile după espirarea terminului şi în acest timp se va decide asupra ofertelor întrate, respective se va alege arândatorele.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistorului arhidiecezan, ţinută la 22 August (4 Septemvrie) 1913.

Consistorul arhidiecezan ort. rom. al Transilvaniei.

Nr. 630/1913. (237) 1—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa a II-a **Miluan**, protopresbiteratul Unguraşului prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Dela concurenţi se recere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iar reflectanţii la acel post, cu prealabilă încuviinţare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta eventual, a slugi sf. liturgie.

Fizeş-Sân-Petru, 16/29 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 656/1913 Prot. (209) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante **Criţ** cu filiile **Cloaşterf** şi **Meşendorf** în senzul Veneratului ordin Consistorial dto 7 Maiu a. c. Nr. 5692 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din matera Criţ, asemenea în filiile aparţinătoare spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, 7/20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr 684/1913 protb. (243) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székely-Andrásfalva) în sensul Veneratului ordin Consistorial dto 13 August a. c. Nr. 10,606 bis., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc, spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 626/1913 (245) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din **Curtuiuşul-mic** (Kiskörtvélyes), protopresbiteratul Cetatea-de-peatră se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e: 200 cor. dela comuna bisericească, din repartiţie pe popor; 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arhidiecezan, iar restul de 900 cor. ajutor cerut dela stat; grădină şi cvartir deplin corespunzător în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 2674/1915 pret. (241) 2—3

Concurs.

Devenind postul de vicenotar comunal vacant prin abzicere în comuna **Tilicske**, pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs şi învit pe candidaţii de notar cvalificaţi conform cerinţelor legii, — de a-şi înainta prin autoritatea lor competentă cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în **15 Octomvrie a. c.**

Szelistye, în 1 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 454/1913 (235) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale din **Gelmar** şi **Măgura**, tractul Orăştiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna Gelmar 160 cor. din repartiţie dela popor şi restul de 1040 cor. după recerinţele legii şcolare din a. c. să cere dela stat şi e în perspectivă a se acorda îndată ce postul va fi ocupat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cuartir liber în edificiul şcoalei, relut de grădină, iar 50 cor. pentru încălzirea salei de învăţământ.

2. La şcoala din comuna Măgura 400 cor. salar din repartiţie cultuală dela biserică, cuartir în natură şi lemne pentru încălzit, iar restul de 800 cor. s'a cerut dela stat, care însă la caz de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatoraţi a ţinea strana şi instrua pe elevi în cântările bisericeşti, a conduce copii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei-ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăştie, la 16 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa.
protopresbiter.

Nr. 759/1913 (238) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător-cantor din comuna bisericească **Boroşneul mic** (prin gara Nagyborosnyó) în protopresbiteratul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1.60 – 2 cor.
2. Dela Veneratul Consistor 150 cor. anual.
3. Restul dela stat.
4. Cvartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele în cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tineretul cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se trimite la oficiul protopopesc rom. gr. or. al Treiscaunelor în Bereczk, comit. Háromszék.

Breţcu, 18 August 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr.-or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresb.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr. or. română din comuna **Băiţa**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul împreunat cu acest post este de 1200 coroane, şi anume: dela comuna bisericească 600 coroane, iar restul s'a cerut dela Ven. Consistoriu, ori dela stat; lemne pentru încălzitul salei de învăţământ în sumă de 64 coroane, quartir şi grădină în natură.

Învăţătoriul care va fi ales e deobligat:

1. A conduce copiii la biserică în toate Duminecile şi sărbătoriile şi a cânta cu ei la sf. liturghie.
2. A instrua copii în religiune şi a ţinea şcoală de repetiţie.
3. A cultiva grădina de pomi.

Cei ce vor şti conduce corul bisericei de adulţi vor fi preferiţi, pentru ce li se pune în perspectivă ceva remuneraţie.

Petiţiile instruite conform legilor sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Brad şi a se presenta la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Brad, la 9 August 1913.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 13 Iulie 1913.

George Drăgan președinte. **Nicolae Popica** notar.

Nr. 543/1913. (232) 2—3

Vidi: **Vasilie Dămian**
protopresbiter.

Nr. 496/1913 (228) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc împreunat cu postul cantoral dela şcoala confesională gr.-or. din **Medeşfalău**, protopresbiteratul M.-Oşorheiu se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 cor. şi anume dela biserică 270 cor. dela popor 200 cor., venitele cantorale 130 cor., restul de 600 cor. ajutor votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul şcoalei.
3. ¼ jugăr grădină.

Pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare — alesului respective instituitului învăţător la acest post i-se inpune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, şi a forma un cor cu tinerimea adultă.

Petiţiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se prezenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, 12/25 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Stefan Russu
protopop.

Instrucţiune perfectă în **limba engleză** (limba română de predare) dă (242) 2–3

Hermine Albrich,
Harteneckgasse Nr. 36.
(Diplom der „Association for the Education of women. Oxford“).

Fetițe de școală,
eventual domnişoare pot avea întreagă întreţinere într'o familie fruntaşe românească. Limba de conversaţie este cea germână. Pian în casă. Preţuri moderate. Adresa: **Bruckenthalgasse Nr. 9.**
(244) 1–1

Pentru Librăria arhidiecezană din Sibiiu se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

In **croitul** şi **cusutul albiturilor** de orice specie — dă instrucţiune perfectă

Maria Lurz,
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 6.
Primesc totodată domnişoare în întreţinere completă. (236) 3–4

Atențiune!

In locuinţa mea din **Sibiiu, Piaţa-mică Nr. 25, etajul I.** se află de **vânzare** cu preţuri de tot reduse următoarele mărfuri:

120 duz. Gulere pentru domni per duz. K 2·50, pe buc. 25 fil.
10 „ Manschete pentru domni per duz. K 4·—, pe b. 40 fil.
500 bucăţi Cravate dela 20 fileri per bucată.
100 „ Bastoane pentru domni.
150 „ Şepci de postav şi plüsch, pentru domni şi copii.
45 „ Plapome vatate.
1200 metri Stofe diverse foarte ieftin.
1500 „ Trese, şinoare de mătasă în loc de 24 fileri per metru, acum numai 8 fileri şi încă mulţi articli neinduşi aici.

Afară deaceea o oglindă mare şi frumoasă şi 4 galantare de acăţat pe uşa de prăvălii.

NB. La târgul de ţeară care va fi în 14, 15 şi 16 Septemvrie a. c., voiu expune toate mărfurile în o şatră în Piaţa-mare a oraşului Sibiiu spre totală desfacere.

Cu toată stima

Aurel Popescu,
comerciant în Sibiiu
Piaţa mică Nr. 25, etajul I.

(240) 3—3

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 29 August (11 Septemvrie) 1913. **Nr. 90.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 12291 Bis. 1913.

Notificare oficială.

Incepându-se deja lucrările pentru zidirea noului edificiu seminarial și simțindu-se trebuința de a aranja în alt loc salele de prelegeri și cele de studii pentru elevii din secțiunea pedagogică a seminariului arhidiecezan, presentarea elevilor din secțiunea teologică se amână până la *1 Octomvvrie 1913*, calendariul vechiu, când se vor presenta aici spre inmatriculare și spre urmarea în ordine a cursurilor.

Elevii din secțiunea aceasta, din causa îmbulzirei prea mari în actualul edificiu seminarial, la cerere și din motive binecuvântate vor fi concediați cu locuința și eventual și întreținerea și afară din internatul seminarial.

Aceasta se aduce pe calea aceasta la cunoștință publică spre știrea și orientarea celor interesați.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 19 August 1913.

Consistoriul arhidiecezan

Nr. 12291 Școl.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoștință publică spre știrea și orientarea celor interesați, că în *secțiunea pedagogică* a seminariului arhidiecezan înscrierile se fac la terminul normal, adecă în zilele de *2/15*, *3/16* și *4/17 Septemvrie, 1913* și prelegerile se încep în *5/18 Septemvrie 1913*.

Sibiiu, din ședința sen. școl. ținută la 22 August 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Maghiarii și Românii.

Sub titlul acesta a publicat nu de mult simpaticul deputat al orașului Sibiiu, domnul *Emil Neugeboren*, un articol de fond în ziarul german din loc *„S. D. Tageblatt“*. Se cuprinde mult adevăr și multă dreptate în articolul acesta, care prin urmare e vrednic să fie cunoscut și în cercurile românești, deci îl reproducem și noi în întregime. Dupăce face imputare ziarelor maghiare șoviniste, cari și acuma manifestă față de naționalitățile nemaghiare, și în special față de Români, atitudinea dușmănoasă de mai nainte, domnul Neugeboren scrie următoarele:

„Succesele nemaiauzite, pe cari le-a avut România în răsboiul fără vărsare de sânge purtat contra Bulgariei, au fost, lucru natural, de o eficacitate estrem de înviorătoare și înălțătoare pentru Românii din Transilvania și Ungaria. Și e de înțeles, că îndreptățita însuflețire pentru succesele conaționalilor de peste Carpați au deșteptat în sufletele singuraticilor situații de aiurări fantastice și speranțe de natură estravagantă. De aparițiuni de acestea bărbații de stat ungari trebue însă să țină cont și față de ele trebue să manifeste o anumită marinimie înțelegătoare. Nimic n'ar fi mai greșit, decât înăbușirea, cu gesturi de mânie, a sentimentelor, născute ca o necesitate psihologică din unitatea de limbă și de rassa a Românilor de dincolo și de dincoace de stâlpii de graniță, văpsiți în colorile roșu-alb-verde. Trebue așteptat momentul când trece această beție, și calma prudență ia de nou spiritele în stăpânire. Pe lângă aceasta va forma însă necontenit și în măsură cu mult mai mare decât până acuma o datorință serioasă pe seama politicei naționaliste ungare, purtarea de grije, ca după cunoscutele cuvinte ale lui Deák Ferencz: „raporturile să fie făcute prielnice pentru naționalități“. Pentrucă în cele din urmă asigurarea cea mai bună a granițelor e aceea, dacă prin mulțămirea Românilor cu starea lor ca cetățeni de stat ai Ungariei se contrabalansează forțele naturale ale atragerei, venite din partea care e unită în stat a poporului, din partea statului român. Cu aceasta nu se spune, că e de recomandat, a se ceda în fața astorfel de năzuințe, cari stau în contrast cu unitatea administrativă și de drept public a Ungariei. Trebue recunoscut în mod necondiționat dreptul bărbaților de stat ungari, ba datorința lor chiar, de a conserva și apăra această unitate cu toată hotărârea. Dar în cadrele acestea, e astăzi mai mult decât altă dată necesar, de *a se da Românilor teren liber de desvoltare în cultura lor națională*, delăturându-se vechiul și răul sistem de ingerare în interesele lor culturale și de limbă, care sistem de altcum nu a avut alt efect, decât provocarea amărăciunii și a agitării.

In momentul acesta, după cunoștințele noastre, nu se poartă pertractări între guvernul ungar și Români. Incercările repețite din anii din urmă de a se ajunge la o transacție între interesele de stat și interesele poporului român, au rămas fără resultat. Dar e afară de orice îndoeală, că firul rupt trebue luat de nou în mâni, la proxima ocasiune. Căci aceasta e cea mai importantă problemă impusă vieții noastre de stat pentru vremea apropiată. A trece pe lângă ea și a nu o vedea, ar fi o politică nebună de struț. Aceea ce a spus ministrul-president de odineoară, Coloman Széll, înainte cu doisprezece ani, că în Ungaria nu există chestie de naționalitate, nu poate fi afirmare luată în serios. *Există* o chestie de naționalitate, adecă problema, de a face ca milioanele de cetățeni de stat ai țării acesteia să fie înduplecați, prin o corectă tratare a intereselor lor îndreptățite, să se simțească de membri pe deplin îndreptățiți ai „națiunii politice“ și sub conducerea maghiarimei să-și pună puterile în serviciul și la înaintarea patriei comune. E o problemă foarte grea, care numai așa poate fi deslegată, dacă maghiarimea își păstrează posiția istorică, nu numai în interesul propriu, ci în interesul tuturor popoarelor. Dar în ciuda acestei greutăți, ori tocmai pentru ea, nu trebue încunjurată problema; pentrucă fiecare deceniu, fiecare an, cu care resolvarea ei vine amânată, o face să devină tot mai grea.

In fața acestor serioase necesități e supărăcios când vezi, cum vin scoase de nou din arsenalul vechiturilor acele arme ruginite ale urei și defăimării, pe cari le folosea presa maghiară în contra naționalităților nemaghiare. Incep earăși unele foi oposiționale să consacre rubrici întregi „Valahilor“, înșirând toate știrile adevărate și neadevărate despre ei, întortochiându-le și papricându-le. Ar trebui să știe aceste foi, că cu astfel de atacuri puse pe hârtie nu se poate face mult, căci au efectul contrar, dând ocasiune binevenită șoviniștilor din ceealaltă parte, ca să predice ură și dușmănie.

Cumcă Românii înaintează, în contul poporului conducător, e un fapt nediscutabil. Dar dacă e să se împedece înaintarea, aceasta se poate face numai prin o muncă potențată, economică, socială și culturală a maghiarimei. Și cumcă aceasta a lipsit, e dovedit prin împingerea îndărât a maghiarimei, din partea Românilor pe întreaga linie. Nici puterea de stat nu a putut oferi arme suficiente de apărare, și nu va putea oferi nici în viitor. Dacă poporul maghiar vrea să se afirme față de cel român, acolo unde se unesc teritoriile lor de limbă, ori formează enclave unii printre alții, — un drept care nu i se poate denega, — atunci are să lucre și el cu aceleași mijloace la înaintare, cu cari luptă Românii. Pe altă cale nu

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Spre a trata și mai rău pe sclavi, aduse un inspector vestit de rău, anume pe Honud. Sclavii nu mai putură suferi bătăile lui. Ei fac o conjurație dimpreună cu cei dela alte moșii să se scoale deodată toți contra domnilor lor. In fruntea lor era Mungo, un erou nobil, și așa începe răsbunarea. Elena, fiica boerului, nu mai poate trăi cu maștera și părăsește casa. Chiar în aceeași noapte, când a plecat ea, a fost pedeapsa asupritorilor. Pe Honud l-au spânzurat și au dat foc casei. Sotia cea rea era amenințată de flacări, când iată vine o oaste de albi adusă de păzitor și Elena contra negrilor. Oastea scapă de flacări pe soția lui Shatte și se încinge o luptă între ei și negri. Mungo moare ca un erou. De atunci a fost pace pe moșie. Ear doamna Shatte tracta cu blândețe pe sclavi.

Piesa cuprinde: resplătirea nedreptății și a neumanității. Glasul demnității jignite, care cere dreptate. *Se poate ceti cu folos.* Caracterul nobil al Elenei milostive și modeste are putere educătoare însemnată. E potrivită pentru elevii și elevele din cl. ultime elementare, de repetiție, adulți și inferioare dela liceu.

Nr. 5. Tahita, mireasa căpitanului.

Are următorul cuprins: După moartea șefului seminției indiane Siova: „Lupul argintiu“, seminția se adună să aleagă alt șef. După vitejie merita „Pardosul negru“, ear după etate „Fulgerul răsbunător“. Fu ales Pardosul negru, care avea acum să se căsătorească cu fiica fostului șef, cu frumoasa Tahita. Fulgerul resbunător îi jură resbunare. Prilejul i se și dete. Aproape de ei se afla un fort de soldați albi, cari urau de moarte pe indiani, din cauza cruzimilor lor. Fulgerul resbunător se străcură noaptea în fort și invită oastea albilor să atace noaptea seminția Liova, care se afla întreagă la nunta Pardosului negru.

Se dă o luptă teribilă, în care Pardosul ajunge prisonier, dar în lupta aceasta dete pedeapsa cuvenită trădătorului despicându-i capul cu barda.

Tahita acum încearcă toate să-și scape pe tinărul soț prisonier. Norocul o ajută. Intâlni un negutător care o angajă să ducă caii cu mărfuri. Ea se prefăcu că e mută înaintea lui. Negutătorul mergea chiar la fortul, unde era prisonier mirele Tahitei. Ea spionă peste noapte, ca să afle locul unde e el închis. Se prefăcu nebună și astfel obținu din grația căpitanului concesiunea de a cerceta pe prisonier. Intr'o noapte îl băgă pe acesta în un sac cu fân, — și a doua zi având să meargă mai departe negutătorul, ea puse sacul legat pe cal — care și plecă. Tahita însă rămase în fort. Pe drum negutătorul fu atacat de vreo 6 indiani, cari îi furară sacul cu prisonierul, cugetând că-i marfă. Așa scăpă Pardosul și îndată grăbește să salveze și pe Tahita chemând oastea-i la arme. Atacă fortul și liberă pe Tahita. Căpitanul observă amăgirea, dar având simpatii față de Tahita, nu-i mai urmări, ci îi lăsă să trăiască în pace.

Istorisirea oceasta conține un fond moral puternic. Ne impresionează până la duioșie pietatea și recunoștința Tahitei față de tatăl ei reposat, precum și devotamentul ei față de soțul seu. Trădarea infamului își primește pedeapsa.

Aici e espunerea mult mai clară ca în celelalte bucăți. Piesa fiind deopotrivă interesantă, pe cât de educativă, o recomand pentru elevii mai mărișori din clasele elementare (IV), pentru cei de repetiție, precum și pentru adulți și elevii din licee cl. I—IV. — O pot ceti ambele sexe.

Nr. 6. Buffalo Bill.

In broșura aceasta se espun vitejiile și curajul uimitor și estraordinar al colonelului Cody din statul Iava, supranumit Buffalo Bill. El a fost mai întâi păstor american, apoi surugiu de poștă, după aceea șeful spionilor albilor în lupta contra indianilor. S'a distins ca vânător bivolar iscusit. A jucat și teatru în Chicago. In 1878 a dunat o trupă de americani și a plecat spre Europa, dând reprezentații de circ. Tratează apoi pe larg despre păstorii americani și datinele lor. In un capitol foarte interesant despre Indieni și trupa Buffalo Bill. Comunică vorbirea unui medic indian — din trupă, — ce a ținut-o la un congres. Vorbirea aceasta conține cele mai frumoase adevăruri ale moralei creștine.

Broșura, precum se vede și din cuprins, — e cât se poate de instructivă, căci face cunoscute luptele dintre albi și Indieni. Limba și stilul sunt ceva mai bine îngrijite.

Se poate ceti cu folos de elevii dela 10 ani în sus, mai *vârtos dela orașe*, și de cei din gimnaziul inferior — și de adulți — la ambele sexe.

Nr. 7. Cavai, șeful Piraților.

Descrie în modul cel mai înfiorător cruzimile și tâlhăriile unei corăbii de pirați, comise față de o corabie cinstită. Cavai e tipul selbătăciei setoase de sânge. Intre prisonierii ajunși între pirați resare figura simpatică de profet a unui episcop. Ținuta lui e deamnă și în fața morții! E plin de curaj sfânt, și credința în Dumnezeu îl face să înfrunte cu toată resignarea de martir primejdia morții. Dialogul dintre el și crudul Cavai e de o putere morală covârșitoare pentru educația tinerimei. Episcopul reprezentă un adevărat tip de martir, nešovăitor și plin de putere sfântă neînfricată. El se va putea împedeca, pe multă vreme, rămânerea lor îndărăt. Ar fi datorinţa presei maghiare deoparte de a lucra ca să fie recunoscută necesitatea acestei concentrări de forţe, de altă parte de a pregăti terenul *pentru împăcarea politică cu Românii*, atinsă mai sus. Cu espectorări şi înjurături şovinistice nu se va ajunge nici unul din aceste scopuri. Şi e curată frivolitate, dacă chestia de naţionalitate, cum a fost de multeori până acuma cazul, atât din parte opoziţională cât şi guvernamentală, e folosită prin abuz numai pentru a se produce dispoziţie în interesul tacticei de partid“.

Dela Academia Română.

(*Concursuri pentru premii*).

A) Premii pentru cărţi publicate.

1. Premiul *Năsturel*, de 4000 Lei, se va da în sesiunea generală *din anul 1914* unei cărţi scrise în limba română, *cu conţinut de orice natură*, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse la concursul acestui premiu, este până la *31 Decemvrie 1913*.

Notă. In privinţa Premiilor Năsturel se pun în cunoştinţa publicului următoarele dispoziţiuni din codicilul răposatului C. Năsturel-Herescu:

„In tot anul Societatea Academică Română va avea a premia din veniturile Fondului Năsturel o care tipărită originală, în limba română, care se va socoti de către Societate ca cea mai bună publicaţiune apărută în cursul anului; însă aceste premii vor fi de două specii:

1. „In trei ani consecutivi, dearândul, se va decerne câte un premiu de patru mii Lei noi, No. 4000 L. n., minimum, la cea mai bună carte apărută în cursul anului expirat.

2. „Iară în al patrulea an se va decerne un premiu fix de douăsprezece mii Lei noi, No. 12,000 L. n., care se va numi „Marele Premiu Năsturel“, operei care va fi judecată ca publicaţiunea de căpetenie ce va fi apărut în cursul celor patru ani precedenţi. Acest premiu nu se va putea decerne unei lucrări, care va fi obţinut deja unul din premiile anuale, decât defalcând dintr'însul valoarea premiului precedent.

„Operele, ce se vor recompensa cu această a două serie de premii, vor trata cu preferinţă despre materiile următoare:

a) „Scrieri serioase de istorie şi de ştiinţele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingătoare de istoria ţerilor române;

b) „Scrieri de religiune ortodoxă, de morală practică şi de filozofie;

c) „Scrieri de ştiinţe politice şi de economie socială;

d) „Tratate originale despre ştiinţele exacte;

e) „Scrieri enciclopedice, precum dicţionare de istorie şi de geografie, în cari să între şi istoria şi geografia României, dicţionare generale sau parţiale de ştiinţe exacte, de arte şi meserii, de administraţiune şi jurisprudenţă, şi alte asemenea lucrări utile şi bine întocmite;

f) „Cărţi didactice de o valoare însemnată ca metod şi ca cuprins;

g) „Dicţionare limbistice în limba românească, mai ales pentru limbile antice şi orientale, adecă limba latină, elenă, sanscrită, ebraică, arabă, turcă, slavonă veche şi altele;

h) „Publicaţiuni şi lucrări artistice de o valoare serioasă, adecă relativ la artele plastice, architectura, sculptura, pictura, gravura, şi chiar opere muzicale serioase, pe cari aceste toate Societatea Academică Română le va putea apreţia, atunci când îşi va întinde activitatea ei şi asupra tuturor materiilor de bele-arte;

i) „Scrieri de pură literatură română, în proză şi în versuri, precum poeme, drame şi comedii serioase — mai ales subiecte naţionale — şi orice alte opere de înaltă literatură. Acestora mai cu seamă aş dori să se acorde „Marele Premiu Năsturel“, când vor fi judecate ca având un merit cu totul superior, spre a se da astfel o încurajare mai puternică desvoltării literaturii naţionale“.

2. Premiul Asociaţiunii Craiovene pentru desvoltarea învăţământului public, de 1,500 Lei, se va da, în sesiunea generală *din 1914*, pentru *cea mai bună carte didactică* în limba română dintre cele tipărite dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decemvrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la *31 Decemvrte 1913*.

3. Premiul Demostene Constantinide, de 4.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din *1914*, pentru o scriere de *literatură*, de *filologie* sau de *artă*, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decemvrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la *31 Decemrie 1913*.

4. Premiul Adamachi, din 5.000 Lei (divizibil), se va da, în sesiunea generală din *1914*, pentru scrieri *ca conţinut ştiinţific* în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 la până la 31 Decemvrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la *31 Decemvrie 1913*.

5. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1914 pentru o scriere *cu conţinut ştiinţific*, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie industrie şi ştiinţele aplicate în general), care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1912 până la la 31 Decemvrie 1913, sau pentru cea mai importantă invenţiune ştiinţifică făcută dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decemvrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor propuse pentru concurs, este până la *31 Decemvrie 1913*.

Notă. Se pun în vederea concurenţilor următoarele articole din Regulamentul pentru premiile literare, istorice şi ştiinţifice, votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 4. Operele publicate vor fi prezentate la concurs de autorii lor în câte 15 exemplare pe lângă o cerere scrisă, în care se va arăta totdeauna anume premiul la care concurează.

Un autor nu poate prezenta în acelaş an aceeaş scriere la mai multe premii, nici mai multe scrieri la diferite premii.

O scriere prezentată la un premiu nu mai poate fi mutată la altul după trecerea terminului de prezentare (31 Decemvrie), fixat în art. 3.

Art. 5. O scriere prezentată într'un an la un premiu şi nepremiată poate fi prezentată în anii următori la concursul aceluiaş sau al altui premiu, numai dacă este preînoită în părţi esenţiale în nouă ediţiune, publicată de autor în viaţă.

Art. 6. Operele publicate de Academie, făcute din iniţiativa sau cu ajutorul ei, nu pot fi admise la concursul premiilor. De asemenea nu pot fi admise la concurs opere postume.

Art. 7. La concursul premiilor poate fi admisă nu numai o operă întreagă, ci şi parte dintr'o operă, cu condiţiune ca această parte să fie completă.

Art. 8. La premiile Năsturel pot fi prezentate scrieri de orice natură; la premiul Eliade-Rădulescu scrieri de literatură, de filologie, de istorie, scrieri economice, juridice, filozofice; le premiul Lazăr scrieri cu conţinut ştiinţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general); la premiul Adamachi scrieri cu cuprins moral de orice natură (în înţelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei); la premiul Hagi-Vasile scrieri privitoare la comerţul român în trecut şi în prezent.

Art. 9. La premiile Năsturel — conform testamentului — pot fi admise numai scrieri în limba română; la premiile Eliade-Rădulescu, Lazăr, Adamachi sunt admise şi opere scrise de autori români sau străini într'una din limbile latină, italiană, franceză, germană sau engleză, dacă întreg cuprinsul operei va trata despre pământul sau neamul românesc, despre istoria, limba sau literatura românească.

Art. 10. Traducerile din limbi străine în limba română pot fi premiate, numai dacă sunt făcute de pe opere clasice, şi, prin dificultăţile învinse ale unei perfecte traduceri în versuri româneşti, vor constitui adevărate opere literare ale limbii române, ori — prin anexarea de explicări şi note ştiinţifice cu totul proprii traducătorului — îşi vor fi însuşi meritele unei lucrări originale în limba română.

Art. 11. Toate lucrările, fie tipărite, fie manuscripte, prezentate la vreunul din premiile Academiei, trebue să fie scrise cu ortografia Academiei.

Art. 12. Operele publicate anonime sau pseudonime vor putea fi admise la concurs; iar autorii, spre a primi premiile acordate, vor trebui să probeze proprietatea lor. (Va urma).

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Dacă pensioanele de tineri le admite autorul nostru, pe cele de fete nici de cum. „Ceea-ce e greu de găsit în pensioane, e o mamă, şi chiar în cazul norocos, lipseşte tata“. Directoara institutului conduce adesea mai mult prin vorbe prisositoare; iar amestecând printre „elevele fine, gingaşe, senzibile“ „elemente aprinse, violente, leneşe“, mai mult strică celor bune prin pedepsele aplicate celor rele. Mai bune ca pensioanele sunt şcolile de fete, în cari se cultivă destul de bine stima şi dragostea reciprocă. „Fetele ar trebui crescute, ca şi vestalele antice, în *locuri sfinţite*“, încheie poetul.

Pentru a putea deştepta în fiice sentimentul de dragoste şi stimă către sexul lor, mamele să le arate modele de femei distinse din trecut, exemplul viu al unor prietine, şi mai ales însuşi tratamentul blând cu servitoarele.

In privinţa *voinţii* femeilor întâlnim adese păreri greşite. De o întărire a ei nu e nevoie. „Cu cât e bărbatul mai slab, cu atât e mai tare femeia“. De aceea voia copilelor nu are să fie atât oţelită, cât mlădiată şi netezită. Femeile trebue să exprime ca şi statuile greceşti — liniştit şi blând orice sentiment. Exageraţia externă ori internă strică amabilităţii lor şi primejdueşte pe copii. Violenţa femeiască, chiar de-ar fi însoţită de o inimă nobilă, are adese o influenţă fatală pentru educaţie. Aici trebue să se manifeste numai puterea dragostei, căci a contrapune violenţii mânia înseamnă a turna ulei pe foc. Ear pedepsele mai mult nutresc flacăra acestei patimi în inimele tinere, decât o stâng. Cel mai bun mijloc în frageda copilărie este evitarea ori cărei ocazii pentru erumperea acestei violenţe. Şi aici exemplul blândeţii e atot salutar.

Despre *ocupaţiile* şi îndeletnicirile femeii găsim în Levana destule aprecieri juste. Aşa numitele ocupaţii de casă, cusutul, împletitul, torsul, croşetatul, au multe scăderi atât în privinţa corporală, cât şi spirituală. Ţinuta plecată a corpului, iritarea nervoasă la migăleala brodatului, şederea continuă ş. a. au influenţă dezastroasă pentru trupul femeii. „Legile spartane trimeteau tineretul femeiesc pe câmpul de exerciţiu, pe când sclavele şedeau la roata de tors şi ţesut“.

Urmările nefaste în privinţa spiritului sunt mai mari. Cugetarea lăsată în neactivitate se slăbeşte şi adesea spiritul cade pradă fantaziei năvalnice. „De aceea e de dorit, ca fetele să aibă o ast-fel de ocupaţie, care continuu să le preocupe gândirea. Iar pentru aceasta e foarte potrivită o schimbare a lucrului şi îndeletnicirii; pe când continuarea intensivă a unei ocupaţii e mai potrivită pentru spiritul bărbatului“. Dintre ocupaţiile potrivite copilelor se numără mai întâi: îndeletnicirile *casei*. In primii ani să se estindă lucrul lor dela arta bucătăriei până la grădinărit; mai târziu, dela supraveghiare servitorilor până la conducerea socotelilor casnice. „Ceea ce-i un ministru într'un stat mic, aceea este femeia în casa sa, adecă ministrul *tuturor* departamentelor — bărbatul are numai externele“. Afacerile casei nu sunt o ocupaţie mehanică, care ar degrada, şi pot să le îmbrăţişeze fiicele tuturor stărilor, chiar şi ale celor mai înalte. Femeile sunt dela fire „oameni de afaceri“, de aceea nici nu pot să fie inactive. Urmările unei eventuale leneviri sunt: distragerea, uitarea, lipsă de raţionament şi de prezenţă de spirit, cari ajung pentru a nimici o casă întreagă.

De aceea copila are *să înveţe* tot ce-i cultivă şi deprinde atenţia şi vederea. Potrivită e pentru aceasta *botanica*, ca şi *socoteala* mai ales mentală. Neapărată e cunoaşterea popoarelor pământului şi cunoaşterea elementară a *geografiei*, ceeace se poate câştiga mai ales prin descrieri de călătorie. *Istoria* să nu conţină numai date şi ani, ci mai mult descrieri şi lucrări despre oameni mari şi evenimente importante. *Muzica* aparţine cu totului tot cultivării femeeşti. *Desemnul* mai puţin, întru cât reclamă prea mult timp. O *limbă* streină (franceză după împrejurări) e necesară pe lângă cea maternă; tot aşa cunoaşterea terminilor tehnici împrumutaţi din alte limbi. Dară cea mai indispensabilă cerinţă pentru cultivarea fetelor, este cunoaşterea *perfectă a limbii materne*, mai ales *în pronunţare şi exprimare*. Exerciţiu în *scris* să nu lipsească şi anume scrisori şi carnete de zi, dar nu tratate.

„Asupra nimărui nu stăpâneşte prezentul aşa de puternic, ca asupra sufletului, care păşeşte ca orbit din lumea sa de visări interne la lumina vie a zilei. De aici experienţa cu femeile, cari rar sunt gata la timpul fixat şi aproape totdeauna uită ceva. Un singur obiect, ca d. e. toaleta unui bal, o preocupă peste măsură, absorbind-o aşa zicând. Cele cari înaintea oglinzii pot cugeta la ceva mai înalt, sunt puţine“. De aceea trebue obicinuite copilele cu îmbrăcarea repede, prezentarea punctuală etc.

Contra *vanităţii* femeieşti se obiectează în Levana mai mult decât contra mândriei bărbăteşti. Acele calităţi, cari ca florile ies la suprafaţă strălucind mereu, uşor duc la închipuire de sine. Aceasta se poate vedea la femei, la umorişti, actori şi soldaţi, cari paradează cu figura, cu prezenţa şi cu uniforma lor. Alte calităţi cari, ca aurul, rămân la fund şi numai cu anevoia ies iveală ca: tăria spiritului, simţul seriosităţii, moralitatea, fac modeşti pe posesorii lor. Jean Paul deosebeşte între vanitatea naturală îndreptăţită şi între deşertăciunea otrăvicioasă, care dejoseşte preţul intern al omului abuzând de simţăminte iritătoare spre a plăcea. Când o copilă cu găteala ei voieşte să apară frumoasă, asta e ceva natural; dacă însă o cochetă face o mutră evlavioasă spre a plăcea, ea displace. Mamele aud bucuros laude în privinţa fiicelor, chiar în prezenţa lor. „Ele însă trec cu vederea, că frumuseţea sufletească, ca şi fiecare mişcare graţioasă, nu are să se numească, cu atât mai puţin să se laude“. Cu privire la *toaleta* femeilor poetul nostru e mai indulgent. „Haina este şi rămâne un organ nou pentru sufletul femeilor, pe care bărbaţi nu-l posed, de aceea femeile chiar în etate, ba chiar bolnave, — în care caz bărbaţii bucuros comodisează — îşi îndreaptă atenţia asupra externului, pur şi simplu pentru a se mulţumi pe sine. De aceea se şi îmbracă femeile mai cu îngrijire când merg în societatea femeilor“. Ele nu pot nici decum suferi o negligenţă în exteriorul lor. Iar la o toaletă îngrijită (nu luxoasă) şi simplă se alătură la curăţenia externă şi cea internă, a inimii.

E vorba, cum are *să se trateze* vanitatea? Dacă se dă unei copile o ocupaţie mai mare şi mai importantă, atunci ea are

---

moare înghiţit de valurile mării. — Dar şi Cavai sfârşeşte cruzimile sale prin crâncenă moarte prin ştreang. Astfel se arată dreptatea divină. Expunerea e clară, stilul simplu şi frumos.

E o istorisire din cele mai edificătoare pentru întărirea în credinţă a tinerimei.

Se recomandă deci ca potrivită pentru cetire de elevii dela 10 ani în sus, din oraşe şi din sate, precum şi dela gimnazii — apoi pentru adulţi — de ambele sexe.

Nr. 8. Intre Pieile roşii şi trădători.

Cuprinde o serie de lupte dintre neguţătorii de piei şi indienii din America de sud, precum şi pedepsirea unui trădător şi a unui ucigaş. — Toma şi Cattle — 2 tovarăşi buni şi cinstiţi — se întâlnesc în o pădure, de unde aveau să plece ca să conducă pe neguţătorii de piei cu caravanele lor. Cânele lui Tom descopere în pădure oase de om, şi după deslușirile lui Cattle, se descoperi că acolo a fost îngropat însuşi fiul lui Tom, cu numele Ion, care a fost omorât mişeleşte. Toma jură resbunare ucigaşului. — Cattle şi Tom se duc în satul de luntraşi, — vecin, unde aflară pe neguţători în o aprigă luptă cu sătenii indieni. Conflictul l-a provocat neguţătorul Morison, care se străcură printre ceilalţi neguţători cinstiţi cu planuri diabolice. Era om fără caracter, care trăia din înşelăciuni şi trădări. Tom şi Cattle îl urmăresc. Caravana porneşte în frunte cu Tom şi Cattle precum şi cu neguţătorul danez Olsen spre seminţia Chisipicilor. Morison încă era cu ei. Seara poposesc cu toţii. Dar Morison dispare sub cuvânt, că vrea se facă recunoaştere. Plecarea lui naşte bănueli. Morison se întâlneşte cu Dobby, un hoţ vestit, care-i descoperi, că el a omorat pe Im, fiul lui Tom. Ambii — Morison şi Dobby — pun la cale jefuirea neguţătorilor. In scopul acesta cer ajutorul seminţiei indiene Nipvai. Aceştia pleacă cu cei 2 trădători şi în noaptea următoare atacă pe neguţători. In luptă es însă biruitori neguţătorii.

Morison apare şi el înainte de începerea atacului nocturn, vestind neguţătorilor pericolul şi scuzându-şi absentarea cu acea că a rătăcit drumul şi a fost persecutat de indieni. Totodată înse tradează pe Dobby. Tom şi Cattle după terminarea luptei urmăresc pe ucigaşul fiului lui Tom şi pe trădător — pe Morison şi pe Dobby — şi îi pedepsesc cu moarte.

E o pildă frumoasă de iubire părintească a lui Tom. Simţemintele de pietate, precum şi ura şi resbunarea fiului său omorât sunt deopotrivă de mari. Se vestejeşte şi înfierează păcatul tradării representate prin tipul extrem de cinic al lui Morison.

E o bună piesă educativă pentru tinerime. Păcat, că nu este mai clară şi mai limpede espunerea întâmplărilor.

Se recomândă pentru elevii cl. IV. elem., de repetiţie, gimnaziul inf. şi adulţi de ambele sexe. (Va urma).

mai puţin timp de a gândi la exterior şi la închipuire de sine. „Un comandant mare se va gândi tot aşa de puţin la sine, pe câmpul de bătaie, ca şi un diplomat în consiliul, ce are să decidă lucruri importante“. Părerea fetelor despre o haină frumoasă o câştigă dela alţii, de aceea să se interzică doicelor, bonelor de a lăuda haina fetelor, căci admiraţia gătelii uşor se preface în vanitate la purtătoare. Indeosebi să se evite hainele scumpe. Să nu se ţină cont de moda ce duce la sapă de lemn şi adesea fără gust fin. Curăţenie, moderaţie şi obicinuitul port să fie cerinţele îmbrăcămintei, căci „o fată poate să fie frumos şi modern îmbrăcată, fără să fie sclava ultimei mode“ — prin *portul naţional.*

Se întâmplă adesea, că mamele cer dela fiicele lor nu numai o purtare bună, ci şi o seriozitate prea mare. Levana reccomandă contra acestora *dispoziţia* şi *firea glumeaţă*, care le prinde pe fete aşa de bine, căci aceste nu exclud seriozitatea internă, „Râsul şi gluma tinerelor fete, lipsit de batjocură si satiră, este ceva foarte plăcut ori-cui“. E ca soarele ce împrăştie negura şi întunerecul. (Va urma).

Serbările culturale ale „Asociaţiunii“ în Orăştie.

Programul concertului

Reuniunii române de cântări din Orăştie la 1/14 Septemvrie 1913.

1. „Imnul Astrei“, cor mixt cu acompaniare de orhestră, de I. Murăşan.

2. Inşiră-te Mărgărite, cor mixt de Dr. L. Domide. Solişti d-na Veturia Triteanu, d-nii A. Cristea şi A. Medrea.

3. Arie din opera „Don Carlo“ de Verdi, cu solo de sopran cântat de dna Veturia Triteanu, acompaniată la pian de dra Cornelia Man.

4. „Peste Deal“, cor mixt de I. Vidu. Solo de sopran cântat de dra Mariţi Vasilca.

5. Piesă din Chopin, executată la pian de dra Cella *Delavrancea.*

6. „Hora Dobrogeană“, cor mixt de N. Popovici, cu acompaniare de orhestră.

7. Duet din „Şezătoare“ de Dr. T. Brediceanu, cântat de dra Mariţi Vasilca şi dl A. Medrea, acomp. la pian de dra Geni Branga.

8. Doine de Dr. T. Brediceanu, cântate de dna Veturia Triteanu, acomp. la pian de dra Cornelia Man.

9. „Mama lui Ştefan cel mare“, cor mixt cu soli şi acompaniare de orhestră, de G. Dima.

Solişti dna Triteanu şi dl Aurel Medrea.

Notă. La fiecare tren ce soseşte în Orăştie vor fi trăsuri şi aranjeri, purtând bandă albă. Comitetul soseşte Sâmbătă d. a. la 3 $^1/_2$ ore şi i se va face primire oficioasă. Biroul serbărilor şi al presei e în Casina română. Numărul festiv al revistei „Cosinzeana“ va cuprinde întreg programul.

Afluenţa e mare, deci onoraţii oaspeţi sunt rugaţi să se anunţe după putinţă cu ce tren sosesc şi câte persoane.

Comitetul.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Conform circulariului consistorial din 19 Martie a. c. Nr. 3642 şcol. 1913, declar de convocată conferenţa generală a învăţătorilor din cercul IX (protopopiatele Lupşa şi Turda) în comuna Felsöszolcsva (*Sălciua de sus*) pe zilele de 29—30 Septemvrie (12—13 Octomvrie) a. c. cu următorul program:

1. Serviciu divin şi invocarea Duhului sfânt *la 7 ore* dimineaţa.

2. Deschidera conferenţei prin subscrisul cu o cuvântare, ce are de obiect: Limba maghiară în şcoalele noastre poporale.

3. Alegerea notarilor şi verificatorilor. Apel nominal. Afaceri curente.

4. Metoadele, după cari s'a predat şi se predă şi astăzi limba maghiară în şcolile noastre. Temă script. de Teodor Nicoară şi Ioan Moldovan.

5. Limba magh. în cl I., disertaţie şi prelegere de I. Popuţa şi St. Aruncutean.

6. Limba magh. în cl. II., dis. şi prelegere de Silv. Monişca şi S. Crainic.

7. Limba magh. în cl. III., dis. şi prelegere de Ilarie Beian şi I. Meţanu.

8. Limba magh. în cl. IV., dis. şi prelegere Iuliu şi Alex. Teuţan.

9. Limba magh. în cl. V., dis. şi prelegere de Ana Mateiu şi Vas. Roşca.

10. Limba magh. în cl. VI., dis. şi prelegere de V. Maca şi Lad. Pop.

11. Manualele de limba maghiară în şcolile noastre şi modul lor de întrebuinţare, dis. de Lazăr Chirilă.

12. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de XXXVII din a. 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ţinând în acelaş timp seamă de scopul general al învăţământului şi caracterul specific al şcoalelor noastre? — Dis. ce ţine seamă, resp. concurează la premiul de 240 coroane, fixat de dl A. Bârseanu. Dizertanţii se anunţă la această teză benevol şi sub motto (numele în plic).

13. Mişcarea ped.-literară în ultimul an. Disertaţie de Ioan Biji.

14. Raport despre starea învăţământului din cerc, de comis. perm.

15. Invăţătorii D. Bedelean, I. Popuţa şi I. Beian fac raport asupra rezultatului cu esperimentările „metodului fonomimic“ la cetit-scris.

Tezele scripturistice se înaintează cu 8 zile înainte următorilor referenţi ai comisiunei permanente, anume cele de sub punctele 4—5 lui *Diomid Bedelean*, de sub pct. 6—7 lui *Ioan Biji*, de sub p. 8—9 lui *Lazar Chirilă*, de sub p. 10—11 lui *Vasile Roşca*, şi de sub p. 12—13 lui *Iuliu Teuţan.* Referenţii vor cenzura operatele şi vor face raport asupra lor în şedinţa comisiunei permanente, ce va loc în *Sălciua de sus* la 28 Sept. (11 Oct.) a. c. cu începere dela orele 10 dimineaţa. Referenţii examenelor din tractele Lupşa şi Turda aştern rapoartele lor subscrisului, ca să le pot prezenta comisiei permanente, ce face dare de seamă conferenţei. Atât rapoartele acestea, cât şi celelalte teme şi prelegeri să fie scurte şi concise, fără frazeologii.

Sub tot decursul conferenţei, au să fie de faţă elevii din toate clasele.

Invăţătorii şi învăţătoarele din cerc sunt obligaţi a participa la şedinţe sub urmările din pct. 3 al regul. conf.; protopopii ca inspectori şi parohii ca directori e de dorit să ia parte cu toţii la conferenţă.

Ofenbaia, 23 August, 1913 v.

Vasile Gan
comisar consistorial.

Conferenţă mixtă.

Convocare.

Convoc pe on. domni preoţi şi învăţători din protopopiatul gr.-or. rom. al Cetăţii-de-peatră la *Conferenţă mixtă* pe *Duminecă în 8/21 Septemvrie a. c.* în *Ciocotiş.*

ORDINEA DE ZI:

La ora 8 a. m. sf. liturgie şi invocarea Duhului sfânt.

La ora 9 a. m. *sfinţirea şcoalei din Ciocotiş.*

Şedinţa I.

la ora 10 $^1/_2$ a. m. în şcoală.

1. Deschiderea, apelul nominal şi constituirea conferenţei mixte.

2. Comunicarea rezoluţiei consistoriale Nr. 5382 şc. ex. 1913, relativă la conferenţa învăţătorească tractuală a II-a din a. c.

3. Raportul bibliotecarului şi al casarului bibliotecii pedagogice tractuale.

4. Raportul comisiei permanente (G. Roman şi I. Dragomir) despre starea învăţământului şi şcolilor din tract cu finea an. 1912/13. (Delegaţii oficioşi dela examene să-şi trimită rapoartele comisiei).

5. Rapoartele învăţătorilor despre activitatea extraşcolară din cursul verii.

Şedinţa II.

la ora 2 $^1/_2$ p. m.

6. Comunicarea rezoluţiei consistoriale Nr. 5880 bis. ex 1913, relativă la conferenţa preoţească I, din a. c.

7. Raport despre starea bibliotecii preoţeşti tractuale.

8. Raportul comisiei (I. Herman şi N. German) despre activitatea pastorală a preoţilor şi a grupurilor religioase.

9. Tema: „Mijloace de ameliorare a stării materiale a poporului“, de Valer Dragoş, capelan în Finteuşul-mare.

10. Propuneri.

11. Conferenţa (publică, şi pentru popor) a dlui Moise Frăţilă, director de şcoală în Răşinari, despre „*Corpurile de pompieri*“.

12. Inchiderea conferenţei.

NB. Domnii învăţători să participe toţi şi la serviciul divin; preoţii numai întrucât pot la acesta; dar la ambele şedinţe, da!

Lăpuşul-ung., 23 August 1913.

Andrei Ludu,
protopop.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători, „Tăierea Cap. Sf. Ioan“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni, la orele obicinuite.*

*

Festivităţile Aradului. Sfinţirea şi inaugurarea şcolii civile de fete dela Arad s'a desfăşurat alaltă ieri Duminecă în mijlocul unui mare entusiasm. Vom da raport special în numărul cel mai apropiat al ziarului nostru.

*

Călătoria împăratului. In cercurile curţii, cum se anunţă din Viena, se vorbeşte că la începutul lui Octomvrie va sosi împăratul Wilhelm la Konopist, pentru a face o vizită arhiducelui moştenitor de tron Francisc Ferdinand. De acolo va călători la Viena, şi va vizita pe Monarhul nostru la Schönbrunn.

*

Aeroplane de Vlaicu. Ziarele bucureştene scriu, că inginerul Aurel Vlaicu lucrează acum la construirea mai multor aeroplane cu două locuri. Unul din aceste aparate i s'a comandat din partea ministrului român de răsboi, ear altul de românii din Transilvania. Atelierul compatriotului nostru se află într'un „hall“ la Cotroceni.

*

In scopuri culturale. Fostul preot în Gaiul mic, dieceza Caransebeşului, *Zaharie Loţcu,* răposat în etate de 71 de ani, a lăsat prin testament 20 000 coroane ca fundaţiune în scopuri culturale şi bisericeşti.

*

Patriarhul Bogdanovici. Se depeşează din Gastein, că toate osteneilile pentru a găsi cadavrul patriarhului sârbesc Bogdanovici au rămas zădarnice. Se crede cu siguranţă deplină, că prelatul s'a înecat în râul Ache. S'a aflat adecă în apa râului o bucată de pânză, despre care fratele patriarhului declară, că face parte din rufele celui nenorocit. Episcopul Jivcovici spune, că nu poate fi vorba de o sinucidere, ci numai de-o întâmplare nefericită.

*

Cel mai bătrân ofiţer. In Znaim a răposat zilele acestea cel mai bătrân ofiţer al armatei austro-ungare, majorul în retragere Ferdinand *Stiller.* A trăit 92 de ani.

*

Orele de cassă pentru partide se ţin la institutul de credit şi economii „*Albina*“ în Sibiiu cu începere din 9 Sept. st. n. dela 8 dimineaţa până la 12 ameazi şi dela 3 la 5 după ameazi. *Direcţiunea.*

*

Partidul regal portughez. Căsătoria regelui Manuel a pus în mişcare pe toţi partizanii regalităţii din Portugalia, începând dela aristocraţi până la muncitorii porturilor. In Lisabona şi Oporto au circulat liste publice, în care s'au colectat bani, pentru a se oferi un dar de nuntă regelui. Manuel a rămas adânc emoţionat şi a dispus, ca partea cea mai însemnată a banilor colectaţi să fie dăruită monarhiştilor scăpaţi din temniţă. Se pare, că cetăţenii portughezi s'au săturat de republicanii guralii, cari n'au realizat nimic din multele făgăduinţe.

*

D'ale emigrării. Numeroşi agenţi cutreeră satele din ţara noastră, locuite mai ales de poporaţiune sârbească, îndemnând oamenii să emigreze în peninsula balcanică, unde astăzi nu mai curge sânge, ci numai „lapte, miere şi toate bunătăţile“.

*

Exploratori nenorociţi. Călătorii la polul nordic *Radford* şi *Street,* cum se vesteşte din Londra, au fost omorâţi în drumul lor de *eschimoşi.* Plecaseră în 1912 dela Ottava spre pol, însoţiţi de eschimoşi, şi au ajuns departe, când — în earna din 1912 — Radford certând pe un eschimos l-a lovit. Piticul s'a înfuriat rău şi a străpuns cu suliţa pe explorator, omorândul-l. Al doilea explorator, sărind în ajutorul tovaváşului, a fost asemenea străpuns de alt eschimos. O comisiune engleză cercetează afacerea.

*

Invăţător incendiar şi asasin. In satul german Degerlock, lângă Mühlhausen, un învăţător cu numele *Wagner* într'una din nopţile trecute a aprins câteva clădiri şi a tras focuri de revolver asupra trecătorilor, omorând pe unii, şi rănind pe alţii. Mulţimea s'a aruncat asupra lui şi l-a bătut cumplit. Când oamenii au intrat în casa învăţătorului, au găsit pe soţia acestuia cu patru copii morţi cu toţii. Ii ucisese însuşi tatăl lor. Numărul celor omorâţi este 16, cei mai mulţi sunt părinţi de familie. Wagner, care era cunoscut ca alcoolist, afirmă, că a comis crimele, ca să-şi *răsbune,* deoarece lumea n'a voit să-l ajute. Comisia tribunalului şi medicii zic, că criminalul nu este de loc nebun, şi că a comis faptele cu premeditare şi în stare de luciditate deplină.

*

In memoria baronului Iosif Eötvös. Sâmbăta proximă se împlinesc o sută de ani dela naşterea marelui bărbat Iosif Eötvös. Mai multe reuniuni învăţătoreşti şi institute de învăţământ din patrie organisează festivităţi, pentru a serbători memoria ilustrului binefăcător al şcolilor şi pedagog luminat.

*

Expoziţie universală proiectează *Brazilia* în San-Paolo, pentru a sărbători aniversarea centenarului, de când s'a făcut neatârnătoare de Portugalia. Expoziţia se va deschide în 1922.

*

Aeroplanul şi serviciul sanitar. O problemă dintre cele mai grele, în viitorul răsboiu, va fi căutarea răniţilor pe locurile de mare întindere ale luptelor. Specialiştii ar dori să întrebuinţeze aeroplane în acest scop. Aviatorul francez Reymond, medic şi politician în acelaş timp, a ţinut acum o prelegere despre maşinile de sburat întrebuinţate în serviciul sanitar al armatei. Răniţii, a zis prelegătorul, vor fi găsiţi fără greutate, îndeosebi dacă, auzind sgomotul produs de motor, vor da ceva semne, d. ex. fluturând un obiect oare care. Maşinele cele mai potrivite pentru observare sunt biplanele, căci de pe dânsele se pot vedea mai bine lucrurile de pe pământ. Aeroplanele vor avea să ţină legătura între trupele luptătoare şi între trupele sanitare, şi vor putea să transpoarte şi bandagele necesare.

*

Copiii şi statul. Pe când socialiştii germani încearcă a respândi în adunările lor ideea, că femeile proletare să nu mai nască copii pe seama statului, ziarele americane aduc o ştire interesantă despre supravegherea *igienică* a copiilor, cu gândul de a desvolta şi întări generaţiile viitoare. Spartanii evului vechiu, înainte cu mii de ani, cunoşteau *censurarea copiilor*; şi, ca să împedece degenerarea neamului, expuneau cum ştim, pe muntele Taighetoş pe nounăscuţii slabi de constituţie, să moară acolo. Censurarea modernă se va mulţumi fireşte cu mijloace mai puţin austere, şi va pretinde ca micuţii să fie vizitaţi sistematic de medicul autorităţii, care va da mamelor îndrumările trebuincioase din vreme în vreme. Fiecare copil până la vârstă de trei ani, va să zică în timpul cel mai critic, are să stee sub supraveghiere corăspunzătoare medicală. Executarea ideii va întimpina greutăţi uriaşe, chiar şi în America. Dar tocmai de aceea lumea va trebui să se ocupe de dânsa cât mai stăruitor.

*

Teatru în Sibiiu. Farza *Doamna Prezidentului,* scrisă de doi autori francezi, era anunţată publicului sibian pe afişe *roşii,* — ceeace ar însemna că minorii nu sunt admişi la reprezentaţie... Se pare însă că tocmai coloarea aceasta a îndemnat lumea să se adune în număr neobişnuit de mare la teatrul de aseară, ca să petreacă la o piesă cu multe înţelesuri. Piesa, ca şi alte fabricate moderne, este un amestec de poezie şi indiscreţiune spusă cu duh. Situaţiile comice se ţin lanţ până la sfârşit. — Astăzi, Miercuri, se repetă opereta *Primaşul ţigan*; Joi se dă: *Samoilă,* farză cu cântece; Vineri *Liliomfi,* comedie; Sâmbătă şi Duminecă *Ploaie de aur,* operetă nouă.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va reprezenta Mercuri şi Joi în 10 şi 11 Septemvrie n. 1913 următorul program: Duşmănia între oameni, dramă în 7 părţi, 3 acte. Reprezentaţia durează 2 ore.

Cărţi şi reviste.

Almanah, călindar de buzunar, pe anul şcolar 1913/14 compus, pentru trebuinţele preoţilor şi învăţătorilor români, de *Iosif Moldovan,* director şcolar în Arad. Preţul 1 cor. (10 fileri porto). Conţine: partea calendaristică cu apostolele şi evangheliile în zilele de Dumineci, extras din molitfelnic, clasificarea şcolarilor; ziar de cassă; legea de salarizare învăţătorească ş. a. A se comanda dela autor.

*

Transilvania, revista Asociaţiunii, nr. IV.—V. din 1913 are cuprinsul următor: Convocare la adunarea generală din Orăştie. Raportul general al comitetului central. — Anexele raportului general sunt: Consemnarea membrilor. Prelegerile poporale ţinute în 1912. Raportul conferenţiarului agronomic. Conferenţe ţinute. Reprezentaţiile artistice literare împreunate cu prelegerile şi conferenţele despărţămintelor „Asociaţiunii“. Cursurile de analfabeţi. Acţiunea cooperativă. Activitatea despărţămintelor. Biblioteca poporală a „Asociaţiunii“. Muzeul „Asociaţiunii“. Raportul comitetului central asupra socotelilor „Asociaţiunii“ pe 1912. Bilanţul, ş. a. — Secţiile ştiinţifice-literare: Proces verbal luat în şedinţa plenară a secţiilor ştiinţifice-literare, ţinută la 14 Iulie n. 1913, Anexele procesului verbal. — Şedinţele IX—XII. ale comitetului central. — Regulamentul fondului Nicolae Densuşianu.

Nr. 889/1913. (246) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Caţa**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea şi gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Pentru formarea şi conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învăţătorul va primi o remuneraţie deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie şi să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de şcoală în Dumineci şi sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiţi.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Caţa.

Cohalm, în 23 August 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Sz. 8246/1913. alisp. szám.

Hirdetmény.

Az 1886. évi XXI. t.-cz. 25. §-a értelmében közhirré teszem, hogy a legtöbb adót fizető szebenvármegyei törvényhatósági bizottsági tagok 1914. évre érvényes névjegyzékének összeállitása, illetve kiigazitása végett az igazoló választmány üléseit **1913. évi szeptember hó 22. és 23.** napjain Nagyszebenben a vármegyei székház kistermében fogja megtartani. Ezen napokon a legtöbb adót fizetők névjegyzéke betekinthető és az abba való felvétel iránt szóbeli vagy irásbeli kérelmek benyuithatók.

Az idézett t.-cz. 27. §-a alapján felszólittatnak mindazok, kik az idézett t.-cz. 26. §-ának kedvezményét igénybe venni kivánják, hogy jogosultságukat az ülés tartama alatt az igazoló választmány előtt szóval vagy irásban annál is inkább igazolják, mivel különben az adó kétszeres beszámitásának kedvezményétől ezen egy alkalomra elesnek.

A névjegyzék kiigazitásának alapjául szolgáló adóhivatali kimutatások folyó évi szeptember hó 13—20-áig terjedő időben a vármegyei székház főjegyzői irodájában betekinthetők és ezen idő alatt azok ellen felszólalások tehetők.

A megállapitott névjegyzék folyó évi szeptember hó 26-án a vármegyei székháznál kifüggesztetik és fenntemlitett irodában 15 napra közszemlére kitétetik. Ezen határidőn belül a névjegyzék ellen az állandó biráló választmányhoz lehet felebbezni. Esetleges felebbezések az igazoló választmány elnökénél terjesztendők elő.

Nagyszeben, 1913. évi szeptember hó 1-én.

Fabritius s. k.,
alispán.

Nr. 624/912. (239) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr.-or. române din mai jos însemnatele comune din protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la **6/19 Septemvrie 1913.**

1. **Corbi,** postul de învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 300 coroane din cassa bisericei, restul din ajutorul dela stat, pentru cvartir 20 coroane şi grădină în natură.

2. **Drăguş,** postul de al doilea învăţător cu salarul fundamental de 1200 coroane, şi anume: 600 coroane din cassa bisericii şi restul din ajutorul dela stat, cvartir şi grădină în natură:

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek, Szebenmegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în comună la sfânta biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere pe lângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică să cânte cu ei răspunsurile liturgice şi se conducă învăţământul din şcoala de repetiţiune.

Avrig, 17/30 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale competente.

Ioan Cândea
protopop.

Sz. 2712/1913. (248) 1—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegye **Sebesláz** község elad a „Coasta rea“ nevű erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m. 3 re becsült tölgyfát (melyből 761 m³ haszonfa 1522 m³ tűzifa és 253 m³ ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen folyó évi **oktober hó 12-ik napján d. e. 9 órakor Sebesláz** község irodajában.

Kikiáltási ár, melyen alúl a fa nem adatik el 6000 kor. azaz Hat ezer korona.

Bánatpénz 600 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák hogy árverező magát, az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig **Sebesláz** község irodájában és a szászsebesi m. kir. jár. erdőgondnokságnál betekinthetők.

Szászsebes, 1913. szeptember 4-én.

A j. főszolgabiró szabadságon:

Grosz
jár. szolgabiró.

Nr. 506/1913 (221) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător în comuna bisericească **Vima-mare** (Tordavilma), din protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“ se publică concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: 600 cor. dela comuna bisericească din repartiţie pe popor, iar restul se cere dela stat; cvartir şi grădină în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Lăpuşul-ung. (Magyarlápos), 2/15 August 1913.

Oficiul protopesbiteral gr.-or. rom. al tractului „Cetatea-de peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Sânpetru, tractul protopresbiteratului Brasov, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

Invăţătorul ales va avea să facă şi servicii de cântăreţ Dumineca şi sărbătoarea la utrenie şi liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna; va avea să dea instrucţie tinerimii din şcoala de repetiţie.

Venitele sunt:

800 coroane anual, care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică, iar restul dela stat.

Doritorii au să-şi înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-şi arete destoinicia în cântări.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Braşov, în 13 August 1913.

(229) 2—3

Dr. V. Saftu
protopop.

Ad. Nr. pp. 953/1913. (224) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. or. din comuna **Bedeciu,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual 1000 cor. din repartiţie dela popor.
2. Locuinţă în edificiul şcoalei.
3. Relut pentru grădină 20 cor.

Intregirea salarului învăţătoresc dela stat conform art. de lege XVI. din 1913 se va cere pe baza documentelor alesului învăţător.

Alesul învăţător va fi dator, ca în zilele de Dumineci şi sarbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în Sf. biserică.

Concurentii au aşi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat şi a se prezenta la sf. biserică în vre o zi de Duminecă sau sărbătoare ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 8 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 2674/1915 pret. (241) 3—3

Concurs.

Devenind postul de vicenotar comunal vacant prin abzicere în comuna **Tilicske,** pentru îndeplinirea lui prin alegere escriu concurs şi învit pe candidaţii de notar cvalificaţi conform cerinţelor legii, — de a-şi înainta prin autoritatea lor competentă cererile instruate cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în **15 Octomvrie a. c.**

Szelistye, în 1 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual.

Nr. 268/1913 (222) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele bisericeşti ale protopresbiteratului Câmpenilor se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima aparinţă în „Telegraful Român“.

1. **Poiana-valeaverde,** un post învăţătoresc, cu salar de 1000 cor. dela comunele bisericeşti din repartiţie şi restul din ajutor de stat ce s'a cerut, locuinţă cu grădină.

2. **Vidramedie,** post de învăţătoare, cu salar de 100 cor. dela cassa bisericei şi restul din ajutor de stat deja votat, locuinţă cu grădină.

Concurenţii să trimită rugările lor cu documentele recerute în terminul deschis la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor (p. Topánfalva) obligânduse cu rugare că se vor supune deciziunilor comitetelor parohiale a duce copiii la biserică, a ţinea şcoala de repetiţie şi a lucra grădinile şcolare.

In conţelegere cu comitetele parohiale.

Câmpeni, 2 August 1913.

Romul Furdui
protopop.

In **croitul** şi **cusutul albiturilor** de orice specie — dă instrucţiune perfectă

Maria Lurz,
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 6.

Primesc totodată domnişoare în întreţinere completă. (236) 4—4

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin
de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 26–40

Nr. 411/protop. 1913. (249) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala poporală confesională din **Ernea,** protopresbiteratul Mediaşului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 1000 coroane şi anume în suma de 800 cor. din repartiţie, iar 200 cor. dela Prea Ven. Cons. arhid. restul s'a cerut dela stat. Cvartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Invăţătorul ales e dator a cânta în Dumineci şi sărbători la strană, a conduce copiii de şcoală la biserică, iar cu tinerimeaa adultă a cânta la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, ar concurenţii să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântarea bisericească şi a face cunoştinţă cu poporul.

Mediaş, la 26 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Ad. Nr. pp. 960/1913 (223) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională rom. or. din comuna **Bonţida,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 800 cor. salar anual din repartiţie dela popor.
2. Cuartir liber în edificiul şcoalei şi $^1/_4$ jugăr de grădină.

Intregirea salarului învăţătoresc şi cvincvenalele se vor cere dela stat pe baza documentelor alesului.

Alesul învăţător va fi dator, ca în Dumineci şi sărbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în sf. biserică.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat şi a se prezenta la Sf. biserică în vre-o zi de Duminecă sau sărbătore ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Cluj, la 10 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Instrucţiune perfectă în **limba engleză** (limba română de predare) dă (242) 3–3

Hermine Albrich,
Harteneckgasse Nr. 36.
(Diplom der „Association for the Education of women. Oxford“).

Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20–25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 25—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 3/16 Septemvrie 1913. **Nr. 91.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

† Aurel Vlaicu.

Sibiiu, 15 Septemvrie n.

(*x*) Presimţirea mamei s'a împlinit! Lacrimile de bucurie s'au schimbat în lacrimi de jale şi durere.

Când, la serbările jubilare ale Asociaţiunii, înainte cu doi ani, mama lui Aurel Vlaicu, o ţărancă simplă din satul Binţinţ, a zărit întâiaşdată pe fiul său înălţându-se cu aeroplanul pe Câmpul Libertăţii dela Blaj, a izbucnit într'un hohot de plâns... Şi nu s'a liniştit în sufletul ei, biata mamă, înainte de a-şi vedea pe Aurelul iubit coborât de pe aripele acelei paseri măiestre şi primejdioase, care era făptura feciorului său.

Treizeci de mii de oameni au aclamat atunci pe eroul cu falnic sbor, care într'o vrâstă atât de tinără a fost în stare să scrie o pagină de glorie neperitoare în istoria poporului român.

Acum s'a sfârşit...

*

„*Aviatorul Vlaicu* — ne vesteşte din Bucureşti o telegramă de ieri — *a căzut astăzi cu aeroplanul şi a rămas mort*“.

Primul aviator român, fiu de ţărani ardeleni, ajuns mândria unui neam, cade tocmai în momentul, când se pregăteşte să îndeplinească nouă cuceriri în arta sborului.

Vulturul uriaş dela Binţinţ n'are să mai plutească d'asupra turnurilor de catedrale şi d'asupra culmilor de dealuri, străbătând văzduhul albăstriu şi provocând furtuni de entusiasm în mulţimea, care era gata nu odată să strângă la piept şi să sdrobească în admirarea şi în dragostea sa neţărmurită pe genialul inventator Aurel Vlaicu...

Flăcăii frumoşi ai satului său, în cămeşile lor albe şi de sărbătoare, nu se vor mai repezi la poarta hangarului, să dee la o parte zăvoarele şi să facă loc maşinei elegante şi uşoare, a cărei frânghie o ţineau în mâni, ca îndată să-i dea drumul, la un semn al lui Aurel...

Maşina lui Vlaicu stă astăzi tristă şi părăsită. Sufletul stăpânului său s'a înălţat în regiuni, de unde nu este întoarcere.

Noi însă ne vom închina şi mai departe acestui geniu românesc, şi vom îngenunchea mereu în faţa mormântului, care acopere pe vecie rămăşiţele pământeşti ale îndrăzneţului sburător *Aurel Vlaicu*.

*

Succesele tale, aviator român, vor fi pomenite şi recunoscute în istoria aviaticei universale şi puse alăturea cu vredniciile celorlalţi martiri ai ştiinţei...

Ear fraţii tăi, miile de ţărani şi cărturari, vor povesti fiilor şi nepoţilor, cum a fost odată ca în poveşti, un viteaz pui de român, cu ochii ageri, înalt, oacheş, care încăleca uneori pe un cal înaripat şi sbura în slava cerului, ca o minune. Şi nu se mai zărea din el, decât un semn mic negru; pe urmă se dădea jos şi earăşi se înălţa de pe pământ. Şi tot aşa... Până când, într'una din zile, de nou s'a ridicat. Ş'apoi s'a dus, s'a dus, şi — îndărăt n'a mai venit, nici odată.

*

Despre moartea lui Vlaicu aflăm următoarele amănunte:

Ştirea sguduitoare pentru întreg neamul românesc a fost primită în capitala română Sâmbătă la orele 6 seara (în 13 Septemvrie n.), transmisă prin telefon de primarul comunei Băneştii, 6 klm. depărtare de Câmpina.

Pe teritorul *comunei Băneştii* nenorocitul nostru aviator s'a prăbuşit dela o înălţime de 400 de metri cu aparatul său, ale cărui sfărâmături l-au sdrobit, cauzându-i moartea.

Groaznica nenorocire s'a întâmplat la orele 5 seara.

Valorosul şi îndrăsneţul aviator avea de gând să treacă în sbor Carpaţii, spre a veni la Orăştie, la sărbările de ieri şi astăzi ale Asociaţiei...

Discurs festiv,

ţinut de Preasfinţia Sa, Domnul Episcop Ioan I. Papp, la 25 August (7 Sept.) 1913, cu prilejul sfinţirii şi inaugurării noului local, dedicat şcoalei diecezane civile de fete cu internat, din Arad.

> „Muierile celea înţelepte au zidit case, iară cele fără minte le-au surpat cu mânile sale“. Pild. lui Sol. 14. v. I.

Stăm în faţa unui adevăr mai presus de orice îndoială, că în urma greutăţilor vieţii, comune tuturor muritorilor, nu numai particularii, ci şi clasele şi societăţile omeneşti şi toate neamurile şi sămânţiile pământului, au ridicat la rangul de sărbători şi au prăznuit şi prăznuesc cu multă mângăiere şi îndestulare, cu multă elevare sufletească zilele evenimentelor de bucurie, deci pomenirea acelor zile mari şi însemnate din cursul vieţii lor, în cari dat le-au fost şi dat le este să aibă bucuria mulţumirei de a-şi fi văzut întruparea cutărui ideal, a acelor zile din viaţa lor, în cari şi-au văzut realizat scopul ori măcar şi numai împlinirea unei dorinţe, dela care era şi este condiţionată ajungerea acelui scop, deci şi asigurarea şi întărirea poziţiei pe terenul vieţii publice, sociale şi familiare.

Tot mai presus de orice îndoială sustă şi acel adevăr că, cu cât scopul propus şi realizat este mai ideal, mai sublim şi de interes mai general; cu cât dorinţa sufletului omenesc devine şi o trebuinţă indispensabilă spre asigurarea desvoltării şi afirmării individualităţii sale în cadrul legilor naturale şi pozitive; cu cât mai grele sunt şi împrejurările vieţii, deci cu cât au fost mai multe şi mai varii pedecile, cu cari a trebuit să se lupte cineva spre ajungerea scopului urmărit, cu atât mai mare este şi bucuria biruinţei şi cu atât mai instructive devin şi zilele de prăznuire a unor atari evenimente de adevărată elevare sufletească.

Cugetându-ne la acestea adevăruri, recunoscute de întreaga omenime fără osebire de limbă şi credinţă şi fără osebire chiar şi de alte condiţiuni ale vieţii publice; cugetându-ne şi la timpurile de restrişte, când viaţa cetăţenească a neamului nostru era redusă la datorinţe fără drepturi, iar viaţa lui bisericească era asemenea unei nopţi fără lună şi fără stele, unei zile fără soare, deci asemenea pomului fără flori şi fără roadă, asemenea şi izvorului fără apă; mai cugetându-ne şi la zilele veacurilor, când credincioşii bisericii noastre îşi istoveau puterile în lupta de apărare a limbii şi a credinţei strămoşeşti, jertfindu-şi nu numai avutul, ci şi viaţa pentru aceste mărgăritare scumpe; dându-ne seamă astfel şi de faptul, cât de rari au fost în tot trecutul neamului nostru şi cât de rari sunt şi în veacul de acum zilele noastre de bucurie şi mângăiere, zilele noastre de elevare sufletească; dându-ne adecă seamă, cât de rari sunt sărbătorile noastre naţionale culturale faţă cu numărul zilelor de asemenea sărbătoare ale neamurilor, cu cari ne-am trezit vieţuind în societate pe acest pământ al patriei comune, nouă mult iubite: ne serveşte nu numai spre bucurie, ci şi spre îndemn de întărire în nădejdea binelui, că dieceza noastră a ajuns astăzi o adevărată zi epohală, o zi de viaţă şi desvoltare culturală, când putem zice cu psalmistul că: „*Aceasta este ziua, care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa*“.

Astăzi adecă ne vedem ascultată rugăciunea înălţată la tronul părintelui ceresc cu prilejul începerii lucrărilor de edificare a stabilimentelor din dreapta şi din stânga noastră, şi prin actul sfinţirii acum îndeplinite a acestor izvoare de lumină, a acestor foculare de cultură şi viaţă creştinească, vedem realizată nu numai dorinţa, dar vedem acoperită şi trebuinţa recunoscută şi des accentuată în cursul deceniului din urmă atât din partea obştei noastre, cât şi din partea reprezentanţei legale a clerului şi a poporului nostru credincios, ca şcoală diecezană de fete cu internat, să se strămute şi instaleze în alt edificiu, care pelângă condiţiile higienice şi alte postulate prescrise prin legea regnicolară pentru asemenea şcoli cu internat şi cu drept de publicitate, cum este şi şcoala noastră, să întrunească şi condiţia de adăpostire a unui contingent mai mare de eleve, decât câte putea adăposti stabilimentul ei de până acum.

Ţin de prisos să repeţesc peripeţiile şi fazele, prin cari a trecut chestia înfiinţării şi deschiderii acestei şcoli, pentrucă acestea le-am atins cu prilejul sfinţirei şi punerea petrii fundamentale a acestor stabilimente, mult dorite, când totodată am accentuat şi necesitatea de a angaja femeia română la opera de premenire a vieţii religioase morale şi culturale economice a neamului nostru; ci acum, când acest foculariu de lumină şi viaţă creştinească îşi deschide porţile şi uşile cu dorul de a primi şi a ocroti între zidurile sale fiicele române cu scopul determinat, ca prin instrucţie şi educaţie sistematică să le pregătească pentru rolul ce le aşteaptă în viaţa socială, casnică şi familiară, va fi de ajuns să ating numai faptul, că aceasta zi de inaugurare a acestui Sion românesc, este pentru noi şi pentru viitorul neamului şi al bisericii noastre o zi de adevărată elevare sufletească, o zi de sărbătoare naţională culturală întocmai aşa de însemnată în felul ei, pecât de însemnată a fost nainte cu un veac înfiinţarea şi deschiderea institutului pedagogic şi apoi a celui teologic, ceeace şi face, ca în viaţa şi desvoltarea culturală a acestei dieceze, ziua Duminecii de astăzi să se deosebească precum se şi deosebeşte prin evenimentul petrecut, de zilele celorlalte Dumineci din cursul anilor şi veacurilor trecute, întocmai cum soarele prin puterea căldurii şi prin strălucirea razelor sale binefăcătoare, se deosebeşte de celelalte corpuri cereşti.

Insămnătatea rolului, ce are femeia peste tot, şi astfel şi mama română în creşterea familiei sale, o înţelegem noi toţi, cari avem bucuria a constata şi a recunoaşte, că poziţia ce ocupăm în viaţa publică, avem să-o mulţumim după Dumnezeu maicelor noastre, cari din frageda copilărie ne-au condus la lumina cunoştinţei de Dumnezeu şi ni-au arătat cărările virtuţilor creştine.

Insămnătatea zilei şi bucuria prăznuirii de inaugurare a acestui foculariu de cultură, dedicat scumpului odor al mamelor române, nu altcum şi trebuinţa de a da acestor fiinţe nevinovate creşterea şi educaţiunea cuvenită rolului ce le aşteaptă în viaţă, şi astfel de a conduce şi fetele pe cărările înţelepciunei vieţii, o va înţelege şi apreţia după meritul ei tot omul, care ştie şi vrea să-şi dea, precum şi trebue să-şi dea seamă de faptul, că femeia este destinată dela provedinţă spre întemeierea căminului familiar, care după destinaţiunea lui divină constitue şi are să constitue cetatea de apărare contra curentelor duşmănoase, prin urmare: familia are să fie sanctuariul curăţeniei vieţii trupeşti şi sufleteşti, ocrotitoare şi cultivătoare limbii şi a credinţei strămoşeşti, depozitara şi conservătoarea datinelor religioase, a portului naţional şi a tradiţiilor familiare, nu altcum şi propagatoarea şi cultivătoare iubirii de neam şi de patrie, o însuşire aceasta, proprie neamului nostru, care nici nu-şi poate închipui iubirea de neam fără iubirea de patrie, întocmai precum nu-şi poate închipui viaţa în trupul fără suflet.

Aceasta fiind destinaţiunea femeii şi chemarea familiei, oricât de adevărate sunt cuvintele marelui apostol, că „*bărbatul este capul muierii*“, nu putem nesocoti nici adevărul, că soţia este ochiul şi urechia bărbatului, că femeia este chipul familiei, ea ridică şi coboară prestigiul, poate da lustrul şi tot ea poate întuneca aureola feţii bărbatului, de unde se vede, că soartea bărbatului este în mâna soţiei sale, întocmai ca şi soartea oricărei familii în mâna mamei.

Că aceasta este aşa şi nu altcum, ne încredinţăm din cuvintele sfintei scripturi, în care rolul femeii în familie se descrie în pilde pe cât de scurte, pe atât de caracteristice cu cuvintele: *„Fericit bărbatul muierii bune, că numărul anilor lui îndoit este. Muierea bărbată veseleşte pe bărbatul său şi anii lui îi va umplea de pace“.* (Sirach cap. 26. v. 1. 2.) *„Muiere muncitoare cine va afla, mai scumpă este una ca aceasta decât petrile celea de mult preţ“. „Nu poartă grije de celea din casă bărbatul ei, când se zăboveşte undeva, că toţi ai ei sunt îmbrăcaţi“.* (Pildele lui Solomon d. c. 31 v. 12).

Dar spre caracterizarea deplină a rolului femeii în familie şi în societate, este destul să ne provocăm şi numai la cuvintele puse în fruntea acestui discurs, — la adevărul recunoscut de toţi, că: *„Muierile cele înţelepte au zidit case, iară cele fără minte le-au surpat cu mânile sale“.* (Acelaşi loc, c. 14 v. 1).

In faţa acestui adevăr este prea natural, că şi femeile române întocmai ca şi alte femei, trebue să întrunească anumite calităţi personale şi astfel pe lângă cultura intelectuală trebue să aibă în măsură recerută şi cea religioasă morală, fără de care nici cum n'ar putea corespunde misiunii lor frumoase şi alese.

Având în vedere această trebuinţă, va înţelege ori şi cine, că dacă am ridicat şi capelă separată, am făcut asta pentru aceea, ca şcoala să corespundă întru toate scopului şi caracterului ei confesional.

Acum însă, când aceste stabilimente se predau destinaţiunei lor, ţin de trebuinţă să repeţesc aceea ce am întonat şi la începerea lucrărilor de zidire, că ele au să-şi mulţumească existenţa la trei factori principali şi anume: Vrednicei Reuniuni a femeilor române din Arad şi provincie, care n'a cruţat nici o osteneală pentru a aduna, după putinţă, ban la ban, întru realizarea idealului avut dela început, — generosului şi neuitatului mecenate Vasile de Stroescu, care cu un gest de cea mai înaltă iubire pentru neam a sprijinit mişcarea culturală a acestei reuniuni; iar al treilea factor este dieceza, care s'a angajat nu numai la suplinirea diferinţei dintre suma colectată şi dintre suma speselor urcate 300.000 (trei sute mii) cor., ci şi la conducerea acestei şcoli cu internat sub ulterioara sa îngrijire.

Observ la acest loc, că în colecta încursă spre scopul zidirii şcoalei de sub întrebare, este socotită şi suma de 31.256 cor., cu care a contribuit institutul de credit şi economii „Victoria“ din Arad.

Cine cunoaşte stările financiare ale diecezei noastre şi greutăţile, cu cari avem să ne luptăm întru provederea diferitelor trebuinţe culturale şi administrative; cine mai cunoaşte starea ruinată a edificiilor consistoriale şi chiar scăderile edificiului reşedinţei, acela va înţelege că, nu *prisosul venitelor anuale ale diecezei au îndemnat sinodul şi consistorul eparhial să angajeze dieceza la asemenea jertfă mare*, ci *numai* prisosul dragostei de a promova cultura femeii române şi prin acest factor, a promova interesele bine pricepute ale bisericii şi neamului nostru.

Ajunşi la acest punct nu pot întrelăsa fără să ating, că ţin de o urmare a dispoziţiei provedinţei divine, că inaugurarea acestei şcoli se întâmplă chiar în anul acesta, când diferitele elemente ale naturei s'au aruncat cu o furie sălbatecă asupra diferitelor părţi ale lumei, când adecă ploile torenţiale şi potopurile urmate din ele, au nimicit iarăş şi încă în măsură mai mare decât în anul trecut, sudoarea muncitorului şi când fulgerile şi trăznetele au secerat mai multe vieţi de om.

Tocmai de aceea trebuie să ne dăm seamă, că urmările ploilor şi ale potopului nici un neam nu le simţeşte în măsură mai mare decât ce le simte poporul nostru, iar dându-ne seamă de aceasta, coincidenţa acestei nenorociri cu anul de inaugurare, trebuie să ne servească de îndemn deosebit spre angajarea femeii române la opera de regenerare a stării economice-culturale şi religioase-morale a poporului, ca astfel şi muierea să conlucre cu tot zelul la delăturarea relelor, cari împiedecă bunăstarea şi înaintarea lui, între cari rele se numără şi luxul ne mai pomenit, care ca o boală lipicioasă s'a extins până şi la clasele de jos ale poporului nostru, şi care boală se poate asemăna cu fiara numită Vasilisc, care fără să se atingă de om îl omoară numai cu privirea ochilor. (Vezi Cazania Duminecii de astăzi — XII după Rusalii).

Combaterea acestui rău fiind luată dela început între problemele de viaţă şi activitate ale On. Reuniuni, va fi obiectul combaterii şi în şcoala noastră, a cărei desvoltare şi susţinere este condiţionată atât dela ulteriorul sprijin al On. Reuniuni, cât şi dela interesul ce-l va desvolta acum şi în viitor clerul şi poporul nostru.

După toate acestea aducând tributul mulţumitei şi recunoştinţei tuturor factorilor şi tuturor acelora, cari au sprijinit cu cuvântul şi cu fapta şi au promovat cu vorba şi cu scrisul edificarea acestor aşezăminte culturale, rog pe milostivul Dumnezeu, să le răsplătească la toţi cu darurile sale cele bogate, iar membrilor şi membrelor, cari au trecut din viaţă fără să-şi vadă visul cu ochii, le cer odihnă eternă dela Domnul, precum le-am cerut şi în decursul slujbei din sf. biserică.

Şi acum către Tine Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri, ridic ochii inimei mele şi mulţumind cu umilinţă, că ne-ai învrednicit să ajungem cu pace încheierea lucrului. Te rog cu osârdie, ca ceeace ce am binecuvântat şi am sfinţit astăzi aici, Tu să binecuvintezi şi şi să sfinţeşti cu darurile cele bogate, ca astfel aceste aşezăminte să fie izvoare de lumină, şi viaţa creştinească a fiicelor neamului nostru ca şi prin ele să se promoveze viaţa religioasă, culturală şi economică spre înflorirea neamului, întărirea bisericii, promovarea iubirii de limbă şi de patrie şi spre mărirea numelui Tău, căci *„Vrednic eşti Doamne a lua mărirea cinstea şi puterea, că Tu ai creat toate şi prin voia Ta sunt şi s'au zidit“. (Apocalip. c. 4. v. 11). Amin.*

Noul partid parlamentar. Pe ieri, Dumineca, a fost convocată şedinţa de constituire a partidului contelui *Andrássy.* Mulţi deputaţi din partidul independist au întrat în tabăra contelui, — fapt care produce multă indispoziţie în cercurile 48-iste.

Convocarea dietelor provinciale în Austria. „Wiener Zeitung“ publică în numărul său de azi patenta împărătească, prin care se convoacă dietele provinciale: în Salzburg pe 17 Septemvrie, în Austria de jos, Tirol şi Voralberg pe 23 Septemvrie, în Craina pe 24 Septemvrie, iar în Görz şi Gradisca pe 1 Octomvrie. Pentru dieta din Galiţia nu s'a luat încă nici o hotărâre. După o telegramă din Viena în cercurile parlamentare se afirmă că Reichsratul va fi convocat pe 15 Octomvrie.

Sfinţirea şcoalei de fete din Arad.

De mult se simţea necesitatea înfiinţării unei şcoli româneşti superioare de fete în părţile aradane, unde părinţii români, vrând nevrând, îşi trimiteau fiicele la şcolile străine dela Arad, Timişoara, Lipova şi alte oraşe din apropiere şi depărtare.

Acum, în sfârşit, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al oamenilor buni, s'a ridicat un nou altar, menit să facă educaţia morală, religioasă şi naţională a viitoarelor soţii şi mame române din ţinutul Aradului.

Solemnităţile, împreunate cu sfinţirea şi inaugurarea acestui aşezământ, au decurs în conformitate cu programul anunţat.

Dumineca dimineaţa la orele 9 s'a început sf. liturgie, oficiată în catedrala arădană, prin însuşi P. S. Sa episcopul Aradului *Ioan I. Papp* cu mare asistenţă şi în fiinţa de faţă a unui public numeros, din care făceau parte şi câteva familii distinse din România. Dl *V. Stroescu*, ilustrul mecenat, fără al cărui ajutor clădirea şcolii ar fi trebuit amânată pe mulţi ani, n'a putut participa la serbări.

Terminată sf. liturgie, P. S. Sa episcopul, urmat de cler şi popor, în frunte cu comitetul Reuniunii femeilor române aradane, s'au îndreptat spre edificiul şcolii, unde a făcut sfinţirea apei, urmată de actul stropirii şi sfinţirii tuturor apartamentelor institutului. P. S. Sa era asistat de arhimandritul Augustin *Hamsea*, protosincelul Roman *Ciorogariu*, cinci protopopi şi mai mulţi diaconi.

Salele de învăţământ, sufrageria, capela institutului, dormitoarele, grădina şi curtea spaţioasă au produs cea mai bună impresie asupra celor prezenţi.

In curtea şcolii, după oficiarea serviciului, P. S. Sa episcopul Ioan I. Pap a ţinut o remarcabilă cuvântare, care o publicăm în fruntea numărului de astăzi al ziarului nostru.

La această cuvântare a răspuns d-na Sofia *Beleş*, prezidenta Reuniunii femeilor, cu următorul discurs:

„In numele „Reuniunii femeilor române din Arad şi provincie“ aduc mulţămita noastră P. S. Sale părintelui episcop *Ioan I. Pap* şi diecezei gr.-or. române a Aradului, pentrucă a ascultat dorinţa ferbinte a acestei reuniuni şi cu jertfe considerabile aduse până aci şi primite asupra-şi pentru viitor au făcut posibilă întruparea marelui ideal, pentru care s'a înfiinţat şi viează această reuniune, înfiinţarea pe temeiuri solide a şcoalei civile gr.-or. române de fete din Arad.

In numele aceleiaşi reuniuni mulţămesc ilustrului domn *Vasile Stroescu*, acest mecenat neîntrecut al neamului nostru românesc, care prin darul său cu adevărat princiar a facilitat şi accelerat înfăptuirea acestui aşezământ cultural, preasfânt nouă, femeilor române din Arad şi provincie.

Mulţămesc tuturor acelor doamne, domnişoare şi domni, cari îndemnaţi prin iubirea lor de neam au dat ascultare apelului nostru şi au contribuit cu sprijinul material ori cu munca lor neprihănită la ridicarea acestui scump altar sfinţit în numele culturei naţionale româneşti.

Mulţămesc în special şi Onoratului institut de credit şi economii *„Victoria“* din Arad, care a contribuit pentru zidirea acestei şcoale cu suma de peste 30 mii de coroane.

Reuniunea femeilor române din Arad şi provincie astăzi îşi vede visul cu ochii. In oraşul acesta mare şi înfloritor, la marginea apuseană a neamului românesc, ca un turn de pază, ca o bastiune de neînvins se înalţă această şcoală de fete, care prin cultura românească a femeii române va da generaţiilor viitoare cea mai puternică armă în lupta pentru apărarea fiinţei româneşti şi pentru păzirea acestui hotar etnic apusean al neamului nostru împotriva ori căror invaziuni de înstrăinare.

Credinţa în Dumnezeu, iubirea mai pe sus de toate a neamului românesc cu toate condiţiunile de existenţă şi prosperare a fiinţei sale distincte naţionale, cruţarea, căsnicia, modestia şi toate moravurile cele bune, ca singurele temelii ale unei societăţi sănătoase, care e menită să săvârşească lucruri mari pilduind jertfa pentru ideal în serviciul civilizaţiunii umane universale: să fie principiile conducătoare ale acestui altar de cultură, iară noi femeile române din Arad şi provincie încălzindu-ne de iubirea acelei nouă cetăţi închinate idealului nostru românesc, mai vârtos să ne întărim în gândul nostru de a grăbi cu ardoare şi mai mare în viitor întru sprijinirea lui spre mărirea lui Dumnezeu şi spre mângâierea iubitului nostru neam, pentru a cărui fericire s'a ridicat această şcoală.

Aşa să facem, aşa să ne ajute Dumnezeu!“

*

La orele 2 d. a. s'a dat banchetul, aranjat de comitetul Reuniunii femeilor în sala hotelului „Crucea albă“. Au participat aproape 200 de persoane.

S'au rostit vorbiri: P. S. Sa episcopul a toastat în sănătatea Maiestăţii Sale împăratului şi regelui Francisc Iosif I.; arhimandritul *Hamsea* pentru episcopul diecezei Aradului; protosincelul *Ciorogaru* pentru comitetul Reuniunii de femei; protopopul din Boroşineu, I. *Georgia* pentru primarul Varjassy al oraşului Arad şi pentru inspectorul reg. şcolar Kehrer, cari asemenea erau prezenţi la serbări; dl St C. *Pop*, deputat, a vorbit pentru corpul didactic al şcolii; i-a răspuns dl V. *Stanciu*, directorul institutului, închinând pentru întemeetorii şcolii; inspectorul şcolar *Kehrer*, zicând că buna starea ţării noastre atârnă dela cultura *tuturor* popoarelor ce o locuesc, închină pentru prosperarea noului aşezământ cultural din Arad.

La propunerea P. S. Sale episcopului, nainte d'a se ridica banchetul, s'a trimis dlui V. *Stroescu*, următoarea telegramă:

„Biserica vie din dieceza Aradului, întrunită la inaugurarea şcolii de fete, Vă aduce omagiile de mulţămită şi recunoştinţă pentru princiarul dar.
Pap,
Episcopul Aradului“.

*

Din prilejul serbărilor au sosit telegrame de felicitare dela fruntaşii neamului şi dela diferite corporaţiuni.

I. P. S. Sa arhiepiscopul şi mitropolitul *Ioan Meţianu* a trimis următoarea telegramă:

Sibiiu. — La inaugurarea şcoalei superioare de fete şi la închinarea ei măreţei sale destinaţiuni, felicitându-Vă cordial, implor şi eu binecuvântarea Cerului asupra fundatorilor şi a celorce se vor împărtăşi de binefacerile ei.
Ioan Meţianu,
Mitropolit.

Au mai felicitat cu depeşe şi scrisori: P. S. Sa episcopul Caransebeşului Dr. Miron E. Cristea; Reuniunea de femei din Braşov şi din comitatul Hunedoarei; corpul profesoral din Brad; d-nii: Pavel Rotariu, P. Cosma şi doamna, A. Bârseanu, O. Ghibu, P. Truţa, Dr. Mihali, prof. Precup, Reuniunea învăţătorilor români din Banat ş. a.

Astfel, fără sgomot şi fără pompe prea mari, s'au dat destinaţiunii lor clădirile nouă, în care se adăposteşte şcoala română superioară de fete a Aradului.

Sfinţirea şcoalei din Vaidei.

— Raport. —

Vaidei este un sat mare, cu peste 1600 de locuitori, sat de *„scăuneni“*, cum le place să-şi zică, cu oameni frumoşi, voinici, cu dare de mână şi în parte covârşitoare de confesiunea ort. română.

Şcoala cea veche era din toate punctele de vedere necorăspunzătoare. De aceea atât organele bisericii, cât şi ale statului au cerut să se zidească altă şcoală.

Astfel s'a ridicat şcoala nouă, cu trei sale de învăţământ spaţioase şi cu o bună locuinţă pentru învăţător. Inaugurarea şcoalei s'a făcut Dumineca în 18/31 August a. c.

Multă răbdare şi multă abnegaţie s'a cerut, până s'a zidit clădirea şcoalei noastre.

Amintesc îndeosebi munca desfăşurată de părintele Zaharie *Tilicea.* Sfinţia sa, pentru a duce lucrul la bun sfârşit, a apelat la bărbaţii noştri de seamă, la d-nii Dr. Vlad, I. Lăpădat, protopopii Domşa şi Lupaş, Dr. Ghibu, Dr. Muntean şi alţii, cari s'au grăbit şi au întins mână de ajutor, au venit în mijlocul poporului sau pe altă cale au stăruit, şi în sfârşit după câţiva ani s'a înfăptuit planul de a se ridica o şcoală, care va fi de aci înainte podoaba satului nostru.

Actul sfinţirii şcolii a fost oficiat de P. O. D. prot. Domşa, asistat de 5 preoţi. După sfinţirea apei dl protopop ţinu o pătrunzătoare vorbire, în care îndeamnă poporul să ţină cu tărie la sf. noastră biserică şi la şcoala românească, cari sunt scutul şi mântuirea neamului.

Despărţământul din Orăştie al Asociaţiunii a fost reprezentat prin Dr. O. Sglimbea şi înv. Paicu, care ţine o frumoasă şi instructivă prelegere despre pomărit. La fine se împart multe broşuri între popor.

După sfinţire s'a aranjat un banchet, la care au luat parte mulţi preoţi şi învăţători din jur.

Seara a fost producţiune teatrală. Tinerimea din Vaidei, sub conducerea învăţătorului Voina, a jucat bine piesa teatrală „Sărăcie lucie“, care combate luxul, ce bântue şi în părţile acestea.

Producţiunea a fost deschisă prin un cuvânt de deschidere, de către înv. Voina, prin care dovedeşte, că înţelege pe deplin rostul şcoalei confesionale. *Coresp.*

Din România.

Către armată. Principele moştenitor *Ferdinand*, comandantul suprem al armatei, a dat următorul ordin de zi:

Ostaşi! In momentul în care părăsesc comanda de căpetenie a armatei de operaţiuni, îmi este o datorie sufletească să arăt ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei adâncile şi viile Mele mulţumiri.

Vă întoarceţi acasă, unii în garnizoanele voastre, alţii la ocupaţiile voastre paşnice, toţi însă cu simţământul că v'aţi făcut datoria cu sfinţenie şi că aţi contribuit ca ţara voastră să iasă mărită în ochii lumii întregi.

Prin avântul vostru voios la mobilizare, prin puterea voastră de rezistenţă şi abnegaţie în timpul marşurilor grele şi lungi, prin disciplina ce aţi arătat în tot timpul campaniei, v'aţi dovedit demni de încrederea ce prea Inaltul şi Marele vostru căpitan şi Rege pusese în voi.

Purtarea voastră camaraderească şi jertfelnicia faţă de greaua şi cruda boală ce a cuprins mulţi dintre voi şi a stâns atâtea vieţi pline de nădejde, vă dă un nou drept la dragostea şi respectul superiorilor voştri.

Amintirea acestor victime va rămânea neştearsă în inimile noastre.

Ostaşi! Despărţindu-mă astăzi de voi, o fac cu adâncă mulţămire pentru timpul petrecut în mijlocul vostru, mulţumire care se întemeiază pe strânsele legături de dragoste şi încredere ce ne unesc în frumoasa noastră oştire.

Comandantul de căpetenie al armatei:
Ferdinand, Principe al României.
Dat la Zimnicea, 22 August 1913.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Convoc conferenţa învăţătorească treilunară din protopresbiteratul *Agnitei* pe Duminecă în 15/28 Septemvrie a. c. la 9 ore a. m. în biserica gr.-or. rom. din Agnita cu următorul:

PROGRAM:

1. Invocarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Temă din aritmetică: Cunoaşterea fracţiunilor zecimale în mod intuitiv (adunarea), lecţiune practică cu elevii din cl. a IV., lucrată de A. Cichindelean, I. Porcea şi Ios. Gligor, şi predată de unul dintre ei care va fi designat în conferenţă.
4. Temă din limba maghiară: Conversaţiune cu elevii din cl. a VI despre regele Bela al IV-lea, ţinută de înv. D. Comşa N. Bugneriu şi I. Preda, şi anume de celce va fi designat în conferenţă.
5. Consultare asupra proximei conferenţe cercuale.
6. Alegerea unui membru în comisiunea permanentă.
7. Statorirea programului pentru proxima conferenţă treilunară.
8. Incheierea conferenţei.

La 2 ore d. a. participare la adunarea generală a despărţământului „Asociaţiunii“ şi seara la 8 ore la producţiunea teatrală.

Agnita, 28 August 1913.

Ioachim Muntean
protopop.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Onoraţii membri ai despărţământului *Agnita* al „Asociaţiaunii“, constătător din comunele cercului administrativ al Agnitei, precum şi toţi sprijinitorii culturii româneşti se învită la:

Adunarea cercuală,

ce se va ţinea în 15/28 Septemvrie a. c. la 2 ore d. a. în biserica ort. română din Agnita cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului.
3. Raportul cassierului.
4. Se aleg 2 comisiuni:
   Pentru cenzurarea rapoartelor de sub 2 şi 3, şi Pentru înscrierea de membri şi [illegible]area taxelor
5. Disertaţii.
6. Rapoartele comisiunilor alese sub pct. 4.
7. Alegerea comitetului pe un nou period de trei ani.
8. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării, apoi vizitarea expoziţiei de manufacturi femeeşti în şcoală, ear seara la 8 ore producţiune teatrală şi dans în sala hotelului „Agnita“

Agnita, 10 Septemvrie 1913.

Ioachim Muntean
dir. desp.

Ioan Radu
secretar.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Urmare).

Ce binefacere împrăştie veselia unui copil, în zile de tristeţe, la încercări grele, la mânii. Cu atât mai mult femeea casei. „Adese stă în puterea ei să depărteze printr'un gest vesel, cu un singur cuvânt prietinesc, indispoziţia ce a înlănţuit pe ai casei! E cunoscut că Licurg, legislatorul spartan, a ridicat în casa sa un altar râsului şi veseliei. La o dispoziţie veselă inima se umple de puterea voinţii, ideile sunt mai active. De aceea mamele n'au decât să promoveze această fire şi dispoziţie la fete“.

E nevoie de o educatie specială pentru femeile *geniale*? se întreabă pedagogul german la finea acestui tratat (§ 100). Nu! Educaţia obicinuită să aibă loc şi la ele, pentrucă fantazia lor are indispenzabilă nevoie de un balast, de un contrapond. Geniale sunt spiritele dotate bogat, ridicate deasupra celorlalte, ele nu pot fi schimbate esenţial prin educaţie, ci au să fie ferite numai de primejdioasele aberaţiuni.

Femeea genială n'are nici decum privilegiul de a-şi neglija datoriile casnice. Astfel de mamă are datoria imperioasă de a-şi educa perfect fiica, — dacă are. „Un poet sau artist poate să-şi exprime idealul său atât în strâmta şcoală a Ţărilor de jos, cât şi în orizontul ridicat al celei italiene; de ce să nu poată şi o femee genială să-l manifeste în bucătărie şi în odaia copiilor. Impreunarea dotării geniale, cu menirea naturală, eată ce e frumos la femee“!

Jean Paul, ca pedagogul aristocraţimii, ne dă indigitări şi despre creşterea nobililor, a prinţilor şi prinţeselor. Fără a întra în amănuntele acestei educaţii, amintim că ceeace are să năzuiască şi să evite — după Invăţătura despre educaţie — o *prinţesă*, se concentrează în: o ţinută şi înfăţişare ireproşabilă, în o cultivare a minţii şi a inimii prin cetirea lecturilor alese. Calităţile ei sunt: decenţa, cinstea, demnitatea, delicateţea, blândeţea şi gângăşia. „Eu cred — se exprimă pedagogul nostru — că o gingăşie şi curăţie ideală a sufletului femeesc, nicăeri nu se poate aşa de frumos desvolta, ca tocmai pe tron (la prinţese), dupăcum florile cele mai frumoase înfloresc pe culmile munţilor“ (Lev. IV. 5 § 101).

De mai mare importanţă e educaţia unui *prinţ*. Condiţiile şi cerinţele speciale, pe cari trebue să le întrunească un viitor domnitor, presupun un educator superior. Acesta să ferească pe prinţ de influenţele stricăcioase şi periculoase din punct de vedere moral, a damelor de curte, deasemenea să-l ţină departe de părerile diferitelor curente şi partide, ce caută să se validiteze la palat. O balansare a augustei mlădiţe între aceste influenţe, ar avea consecinţele cele mai nefaste.

De aici n'are să urmeze că prinţul va fi lipsit de cunoştinţele necesare poziţiei de mai târziu. Desigur simţământul înaltei sale probleme va fi înfiltrat pe încetul şi nu prea de vreme, nici într'un mod solemn.

Cerinţele culturii prinţilor au fost adesea exagerate.

Pe cultivarea caracterului să se pună mai mult pond. Iar trăsătura cea mai însemnată a acestui caracter să fie *bunătatea*. O îmbrăţişare a tot felul de ştiinţe şi arte nu se poate pretinde dela un prinţ, dar un gust şi o dragoste pentru ştiinţă în general, poate să capete şi el.

Ca ceva natural şi îndreptăţit apare pentru un viitor domnitor instrucţia militară. Dar răsboiul are să fie adus totdeauna în legătură cu jalea cea mare şi urmările lui nefaste. A purta războiu din cauza ambiţiei personale, e dureros şi condamnabil. Prinţul trebue să ştie din istorie, că gloria cea mai mare nu se câştigă prin fapte războinice; şi că există o altă vitejie cu mult mai înaltă decât a luptătorului: cea morală.

Călătoriile servesc ca întregire a culturii prinţului. Ele n'au să înceapă prea de vreme. Mai ales se recomandă viitorului domnitor o cunoştinţă temeinică a ţării sale şi a raporturilor ei, înainte de toate.

O normă morală de importanţă capitală pentru situaţia şi poziţia înaltă a prinţului e şi ţinerea şi împlinirea parolei date. Dar tema cea mai însemnată a unei educaţii princiare e: a deschide inima lui la glasul adevărului.

In fine relevează Levana (V. § 102) ca datină greşită, faptul că la un moment anumit profesorului de până aci al prinţului, care nu era nobil — i se designează ca urmaş un guvernor sau succesor de nobleţă, ale cărui vederi şi scopuri diferite ameninţă să distrugă opera celui dintâiu.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Apropiere între români şi ruşi. Din Petersburg se anunţă, că ştirea despre vizita principilor români la familia ţarului este deplin sigură. Principele moştenitor Ferdinand cu fiul său Carol vor petrece şase zile la Crim. Cu ocazia acestei vizite prinţul *Carol* se va fidanţa cu marea ducesă *Tatiana*, a doua fiică a ţarului.

*

Comisarul guvernului şi sârbii. Ziarele sârbeşti *Zastava* şi *Branic* au atacat pe comisarul *Ioanovici* pentru motiv că s'ar fi amestecat pe nedrept în supravegherea administraţiei averii patriarhatului sârbesc.

*

Drept electoral pentru femei. In programul noului partid al contelui Andrássy se cuprinde un punct, care asigură femeilor dreptul de a lua parte activă în viaţa comunală şi legislatorică.

*

Peregrinare la Mănăstirea lui Sofronie. In ziua de Sânta-Măria mică 8/21 Sept. se serbează cu o deosebită evlavie hramul bisericii şi al fostei Mănăstiri din Cioara. Se va face procesiune, după usul din trecut, la biserica veche, „Mănăstire lui Sofronie“, marele apărător al legii străbune şi fiu al comunei. Vor servi mai mulţi preoţi sub conducerea părintelui protopop Sergiu Medeanu. Credincioşii din comunele, cari vor participa la serbarea înnălţătoare, sunt înştiinţaţi, că serviciul divin se începe la 8 ore dimineaţa. Cei cari se ocupă cu pictarea de icoane în stil oriental ori cu pregătirea de vestminte biserceşti, sunt rugaţi să ne pună la dispoziţie modele sau să-şi trimită reprezentanţi. Cioara de jos, la 9 Sept. n. 1913. *Constantin Oancea*, preot.

*

Adunare de preoţi. Reuniunea preoţilor saşi luterani din Ardeal şi-a ţinut adunarea generală în 9 şi 10 Septemvrie la Sighişoara. In urma învitării reuniunii, a participat la şedinţe şi profesorul dela universitatea din Heidelberg, Dr. *Niebergall*, care a ţinut o cuvântare despre teologia practică.

*

Holera în Ungaria. Mai multe cazuri de holeră s'au ivit şi în Budapesta. Cercetarea bacteriologică a constatat, că este vorba în adevăr de holeră aziatică. — In comitatul Bereg au fost până acum 60 de cazuri din care mai mult de jumătate s'au sfârşit cu moarte. Epidemia s'a arătat şi în comitatele Timiş şi Caraş-Severin. In comuna Deliblat s'au bolnăvit de epidemie numeroase persoane, care în cea mai mare parte au şi murit. Ardealul, până acum, e scutit de epidemie.

*

Dela universitatea din Budapesta. Ziarele din capitală scriu, că la facultatea de teologie a universităţii budapestane nu s'a prezentat la înscriere până astăzi nici un seminarist român, — în urma conflictelor ivite la sfârşitul anului şcolar trecut.

*

Se înşală cu desăvârşire. Ziarul „*Budapesti Hirlap*“ de Joi afirmă, că dacă ar îndrăzni cineva din Ardeal să treacă frontiera românească într'un automobil cu tricolorul unguresc roşu-alb-verde, cu greu s'ar mai întoarce neinsultat acasă, căci românii din ţară — zice şovinistul nostru, — „de sigur ar confişca steagul acesta, făcând purtătorului său şi alte neplăceri“. — Confratele se înşală. E lucru cunoscut, cum reuniunile maghiare din Bucureşti la toate ocaziile festive poartă tricolorul lor, cântă melodii patriotice, ca bunăoară cântecul lui Kossuth Lajos şi marşul lui Rákocy, fără ca bucureştenii să le aibe habar din pricina steagului şi a cântărilor.

*

Universitate în Ierusalim. Congresul sionist din Viena, care şi-a terminat acum lucrările, a ales un comitet pentru a studia chestiunea înfiinţării unei universităţi în oraşul Ierusalimului.

*

Portul Pompei. Se anunţă din Roma, că în apropierea liniei ferate, la o depărtare cam de un chilometru dela mare, s'a descoperit vechiul port al oraşului Pompei.

*

Jocul miresei. O tinără şi frumoasă mireasă în Pennsylvania a dansat în ziua nunţii sale de şapte sute de ori cu oaspeţii invitaţi, în considerare că după un vechiu obicei mireasa e îndatorată să joace cu orce persoană care plăteşte un dolar. Datina din Pennsylvania nu este o specialitate americană. Astfel de obiceiuri se găsesc şi la noi la români, precum şi în vechea provincie franceză Bretania. Cine voeşte să participe la serbările unei nunţi bretone, adecă la masă şi la dans, are să plătească 3 franci. Taxa aceasta este stabilită exact, nici mai mult, nici mai puţin, fie pentru săraci, fie pentru bogaţi.

*

Nou tunel. Opera monumentală a tunelului Simplon în timpul cel mai scurt va primi un concurent. Elveţienii au de gând să construiască în Alpii răsăriteni un tunel, în scop de a înlesni circulaţiunea trenurilor. Planul acesta se va desbate zilele acestea în consiliul federal din Bern.

*

Bărbatul ideal. Domnişoara Mary *Boazman* descrie, într'o revistă engleză, firea bărbaţilor. Omul ar crede, scrie între altele dşoara Mary, că poetul şi scriitorul ar fi bărbatul cel mai ideal. Adevărul este tocmai din contră: artiştii şi scriitorii sunt fiinţele cele mai capricioase; şi seamănă, durere, în acest punct cu noi femeile. Actorii şi muzicanţii, egoişti aproape fără excepţie, prea adeseori sunt grobiani cu soţiile lor. Greşala medicului stă în faptul, că nu vede în consoarta sa, decât totdeauna un pacient. Slăbiciunea profesorului, zice tot dşoara Mary, este că în toate chestiunile vrea să fie mai cuminte, decât nevastă-sa. Bărbatul negustor e de obicei un om sec. Nici militarii, nici sportsmanii nu-s mai buni; ei numai în mijlocul societăţii îşi arată politeţa cu femeile lor. O singură ocupaţiune merită laudă: ocupaţiunea m[illegible]inarului. Marinarul este bărbatul ideal; [illegible]tunele de pe mare îi oţelesc nervii şi ini[illegible] Dar în deosebi împrejurarea, că marin[illegible]ul lipseşte adeseori din căminul familiar, îl face să fie un bărbat excelent, el de câteori se întoarce acasă, ştie să preţuiască bunătăţile vieţii familiare. — Dşoara Mary Boazman, cum se vede, este o persoană foarte cuminte.

*

Teatru în Sibiiu. *Fata marinarului*, jucată Sâmbătă şi Duminecă, este cea mai nouă lucrare a compositorului *Iarno*, autorul operetelor Fata pădurarului şi Fata muzicantului. Fetele acestea trei, ale lui Iarno, sunt fiinţe vesele, drăguţe şi harnice, şi — ceea ce e de remarcat la o operetă — nici una dintr'însele nu este certată cu morala şi cu bunul gust. Iubitorii de muzică vieneză şi de valsuri plăcute la auz au avut ocazie să se delecteze la opereta Fata marinarului, care ca libret şi muzică nu stă cu nimic îndărătul surorilor sale de mai nainte. Succesul a fost complet. — Astăzi, Luni, se dă *Asaltul*, dramă în 3 acte de Henri Bernstein; Marţi se joacă: *Sulamit*, operetă. Inceputul la orele 7 şi jumătate.

O rectificare.

Primim următoarele:

Onorată Redacţiune!

Vă rog respectuos a da loc în preţuitul D-voastră ziar, următoarei rectificări:

Domnul Dr. Romul Boilă, directorul despărţământului *Diciosânmărtin* al „Asociaţiunii“, în raportul său către comitetul central, apărut în „Transilvania“ Nr. IV—V. 1913, despre activitatea despărţământului în cursul anului 1912, la pct. III. *Reuniuni*, pag. 302, a raportat, că Reuniunea femeilor de religiunea gr.-ort., şi gr.-cat. din comitatul Târnavei-mici, înfiinţată la 1908, dispune de o avere de 2441 cor. 50 fil.

In interesul adevărului mă simt datoare a aduce la cunoştinţa onoratului public, că averea acestei Reuniuni *cu finea anului 1912 face 5725 cor. 10 fil.*, şi nu 2441 cor. 50 fil. cum greşit s'a raportat.

Ar fi de dorit, ca la compunerea rapoartelor oficioase cei chemaţi să binevoiască a-şi lua informaţiuni exacte şi din loc competent, ca acelea să corăspundă totdeauna adevărului.

Primiţi şcl.

Diciosânmărtin, la 10 Sept. 1913.

Văd. Aneta Zehan n. Popp
prezidenta reuniunii.

Cărţi şi reviste.

Simbolul credinţei din cuvintele şi înţelesul sfintei scripturi, de *G. Joandrea*. Lucrare aprobată de Ven. Consistor diecezan din Caransebeş. Braşov, editura librăriei Ioan I. Ciurcu, 1913. — Un vol. de 124 pag. Preţul 2·50 cor. şi porto 20 fil.

*

Poezii şi proză de Nicoleanu, Cârlova şi Stamati. O publicaţie, 350 pagini, îngrijită de *G. Bogdan-Duică*. Trei dintre cei mai puţini cunoscuţi scriitori români sunt înfăţişaţi publicului într'o excelentă ediţie critică. Ed. „Minerva“, inst. de arte grafice. Preţul 1·50 lei.

*

Din Biblioteca teatrală, edată de Societatea fondului de teatru român, au apărut în editura librăriei Ioan I. Ciurcu în Braşov numerele 36, 38 şi 39. Conţin: *Zoe*, comedie într'un act, de Yves Mirande, preţul 24 fil.; *Invingeri strălucite*, de G. Courteline, piesă într'un act, localizată de Horia-Petra-Petrescu, preţul 30 fileri; *Micul mincinos*, comedie în 2 acte, localizată de Bujorel, preţul 30 de fileri.

Nr. 697/1913 (251) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Hărastăş** protopresbiteral Turda, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar 600 coroane din repartiţia pe popor, iar restul de 600 coroane s'a cerut dela stat. Cvartir şi grădină în natură.

Concurenţii să-şi înainteze cererile instruite conform legii în vigoare la oficiul protopresbiteral al Turzii.

Cel ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a instrui elevii în cântările bisericeşti, a provedea cu ei în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea cei-ce doresc a fi aleşi să se prezinte în sfânta biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscuţi poporului.

Hărastăş, la 25 August 1913.

Comitetul parohial român gr.-or.

George M[illegible]şian, paro[illegible]te. **Gregoriu Muntean,** notar.

I. Murăşianu, protopop.

Sz. 2712/1913. (248) 2—2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegye **Sebesláz** község elad a „Coasta rea" nevű erdőrészből 36·0 k. hold területen található, mintegy 2536 m. 3-re becsült tőlgyfát (melyből 761 m³ haszonfa 1522 m³ tűzifa és 253 m³ ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen folyó évi **oktober hó 12-ik napján d. e. 9 órakor Sebesláz** község irodajában.

Kikiáltási ár, melyen alúl a fa nem adatik el 6000 kor. azaz Hat ezer korona.

Bánatpénz 600 korona.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák hogy árverező magát, az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig **Sebesláz** község irodájában és a szászsebesi m. kir. jár. erdőgondnokságnál betekinthetők.

Szászsebes, 1913. szeptember 4-én.

A j. főszolgabiró szabadságon:

Grosz
jár. szolgabiró.

Nr. 626/1913 (245) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din **Curtuiuşul-mic** (Kiskörtvélyes), protopresbiteratul Cetatea-de-peatră se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul e: 200 cor. dela comuna bisericească, din repartiţie pe popor; 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arhidiecezan, iar restul de 900 cor. ajutor cerut dela stat; grădină şi cvartir deplin corespunzător în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră" în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
prctopop.

Nr. 877/1913 (252) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător dela şcoala confesională gr.-ort. română din comuna **Gusu** (Kisludas), protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental solvibil din cassa bisericei în 3 rate egale, 600 cor., restul salarului este votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul şcoalei.
3. Grădina şcoalei spre folosinţă.
4. Lemne capătă în rând cu locuitorii comunei o soarte, având a plăti comunei taxa anuală prescrisă în fiecare an, a şi-le tăia şi aduce acasă pe spesele sale proprii.

Alesul este obligat a merge în Dumineci şi sărbători regulat la biserică şi a cânta cu elevii răspunsurile liturgice; a cultiva grădina de pomni şi legume cu şcolarii fără altă remuneraţie.

Inainte de alegere să se prezinte în vre-o Duminecă, ori sărbătoare în biserică poporului, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cererile instruite conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul fixat oficiului protopopesc în Mercurea.

Gusu, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 25 August v. 1913.

Ştefan Medeşan, preşedinte. **Ioan Rusu,** notar.

Am văzut **Avr. S. Păcurariu**
protopresbiter.

Nr. 454/1913 (235) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcoalele confesionale din **Gelmar şi Măgura**, tractul Orăştiei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna Gelmar 160 cor. din repartiţie dela popor şi restul de 1040 cor. după recerinţele legii şcolare din a. c. să cere dela stat şi e în perspectivă a se acorda îndată ce postul va fi ocupat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cuartir liber în edificiul şcoalei, relut de grădină, iar 50 cor. pentru încălzirea salei de învăţământ.

2. La şcoala din comuna Măgura 400 cor. salar din repartiţie cultuală dela biserică, cuartir în natură şi lemne pentru încălzit, iar restul de 800 cor. s'a cerut dela stat, care însă la caz de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatoraţi a ţinea strana şi instrua pe elevi în cântările bisericeşti, a conduce copii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într'o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei-ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugările instruate conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Orăştie, la 16 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 11,248 Plen. 1913. (247) 2—3

Publicaţiune.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu, dă în întreprindere pe 6, eventual pe mai mulţi ani

„Hotelul Orient"

din Sibiiu, Piaţa Hermann Nr. 8, zidit cu tot confortul din nou cu 60 camere pentru pasageri, mobilate cu mobila cea mare, locuinţă pentru hotelier, pentru personalul de serviciu şi Restaurant, toate prevăzute cu încălzire centrală, garaje pentru automobile, şi alte apartinente necesare, gheţar etc. — cu începere din **1 Decemvrie 1913**, eventual **1 Ianuarie 1914**.

Oferenţii să-şi înainteze ofertul la subscrisul Consistor până la **15 Octomvrie 1913**, arătând condiţiunile sub cari vor să ia hotelul în întreprindere.

Oferte închise, sigilate şi provăzute cu timbru de 1 cor. se pot face şi separat numai pentru hotel, sau numai pentru Restaurant.

Oferenţii vor depune vadiu de 2000 coroane garanţie, iar celce rămâne antreprenor va întregi vadiul la suma egală cu ½ arânda anuală, în hârtii de valoare acceptabile, ori libel de depunere, care va rămânea în cassa consistorului până la espirarea contractului, având antreprenorul dreptul la interese.

Ofertele se deschid la 3 zile după espirarea terminului şi în acest timp se va decide asupra ofertelor întrate, respective se va alege arândatorele.

Sibiiu, din şedinţa ple[illegible]ră a consistorului arhidiecezan, ţinută la 22 August (4 Septemvrie) 1913.

Consistorul arhidiecezan ort. rom. al Transilvaniei.

Nr. 503/1913. (226) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea porohiei de cl. III. **Vima-mică** (Drágavilma), biserica din jos, devenită vacantă prin moartea parohului Grigorie Roman, întâmplată la 1/14 Iunie a. c., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă, pe lângă observarea dispoziţiei § ul 26 din regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 2/15 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peatră" în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Locuinţă frumoasă
în faţa soarelui etajul I., 4 odăi şi culină Bahngasse Nr. 5. Informaţiuni la dl **Ştefan Moga, Sibiiu.**
(250) 1—3

Aviz.
Să sprijinim arta română.
Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.
Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.
Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)
(46) 81—

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu:**
Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.
Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Favoritul mijloc de înfrumseţare a damelor din elită este
CREMA-MARGIT
a lui Földes.
Această pomadă de obraz o foloseşte în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor ştienţifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, şi după afirmarea renumiţilor chemici e cel mai bun şi nestricăcios mijloc pentru înfrumseţarea şi rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid şi sigur efect.
In restimp de vre-o câteva zile dispar toate creţele, lintiţele, petele de ficat şi toate spuzele. b) (91) 6—7
Crema Margit a lui Földes
înfrumseţează nu numai obrazii, ci îi îngrijeşte şi scuteşte de toate influenţele anotimpului, a soarelui şi a vântului.
Contra imitaţiunilor se Vă feriţi! — Se află în toată lumea
Un borcănel costă 1 şi 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1·20.
Expediţiuni poştale prin producentul:
Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.
Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisehl Károly. In Agnita: W[illegible]helm Frühlich. In Sighişoara: A. W. Lingne
In Mediaş: Ubert József.

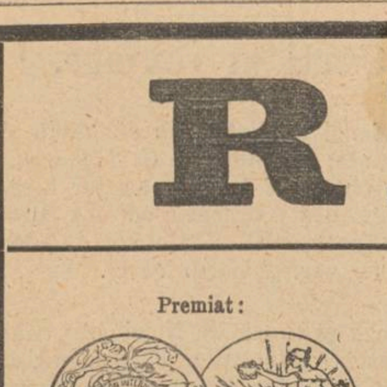

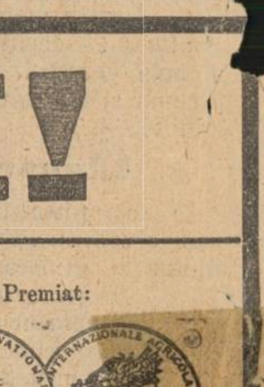

REVERENZI!
Premiat:
Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.
La „Croitoria Universală" I. PETRAŞCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută
Reverenzi pentru on. preoţi
în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 14—
Spriginiţi industria română.
Premiat:
Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidieceza

Anul LXI. Sibiiu, Joi 5/18 Septemvrie 1913. **Nr. 92.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Discursul preşedintelui Andrei Bârseanu,

rostit la Orăştie Duminecă 1/14 Septemvrie la deschiderea adunării Asociaţiunii.

Onorabilă adunare generală!

Când venim a desfăşura pentru a douaoară, după un restimp de aproape treizeci de ani, steagul culturii naţionale în acest centru înfloritor românesc, prima datorie ce ni se impune este, să salutăm din adâncul inimii pe fraţii şi pe surorile noastre din Orăştie şi să le aducem tributul recunoştinţei noastre, că în împrejurările grele prin cari trecem şi cari, poate, pe dânşii i-au atins mai mult, n'au pregetat a ne găzdui în modul cel mai ospital, dovedind atâta dragoste faţă cu cei de o limbă şi de un sânge cu dânşii, şi atâta înţelegere pentru înaltele probleme, urmărite de însoţirea, în numele căreia ne-am întrunit astăzi aici.

Orăştienii au dat o nouă dovadă, că adevărata dragoste frăţească nu cunoaşte nici o piedecă: potopul apelor nu o poate stinge, nici o strâmtoare materială nu o poate înăbuşi, şi că acolo unde este adevărată înţelegere pentru interesele cele mari ale neamului, chiar şi în împrejurările cele mai grele, se pot face minuni.

In adevăr, doamnelor şi domnilor, ce poate fi mai însemnat pentru un neam, ca înarmarea lui cu armele biruitoare ale ştiinţei, înălţarea lui din ce în ce mai mult pe scara nesfârşită a progresului, îngrijirea însuşirilor sale caracteristice: a limbii strămoşeşti, a portului şi a datinilor moştenite dela strămoşi, întărirea lui morală şi materială, deprinderea lui cu tot ce este bun, drept, frumos şi folositor, — cu un cuvânt: asigurarea viitorului lui şi pregătirea unui viitor mai bun prin cultură?

A-şi creia o soarte mai bună este năzuinţa firească a oricărei vieţăţi conştiente; a se îngriji de viitor este o datorie elementară a ori şi cărui individ, şi cu atât mai mult a unui neam întreg.

Popoarele dornice de viaţă au înţeles pe deplin adevărul acestei aserţiuni şi astfel le vedem pe toate lucrând din răsputeri pentru îmbunătăţirea sorţii lor, folosind orişice moment pentru întărirea morală şi materială a lor, păşind mereu înainte pe calea nesfârşită a progresului şi astfel croindu-şi un viitor mai fericit.

Chiar şi în zilele noastre ni-a fost dat a vedea neamuri, mai puţin numeroase ca al nostru, smulgându-se din letargia, în care se părea că sunt cuprinse, şi încercându-se să iasă la soare, la lumină, întocmai cum vulturii de pe crestele munţilor se avântă în înaltul cerului, dând dovadă de îndrăsneală şi putere.

O urmare a acestei năzuinţe fireşti spre înaintare şi spre pregătirea unui viitor mai vrednic de fiinţa omenească sunt toate sforţările de peste o jumătate de veac ale poporului nostru: susţinerea miilor de şcoale şi biserici, împreunată cu atâtea jertfe, înfiinţarea atâtor însoţiri de tot felul, îndemnurile spre trezirea conştiinţei naţionale, făcute cu graiul viu şi cu condeiul de cei mai aleşi ai noştri.

Un semn al aceleiaşi nobile porniri spre ridicarea neamului, din care facem parte, în sirul neamurilor luminate şi cu viitor, este şi fiinţarea Asociaţiei noastre, care încheie în acest moment 52 ani ai existenţei sale şi ale cărei lucrări din anul din urmă avem a le cerceta şi a le judeca.

Cu multă însufleţire şi cu mari aşteptări au păşit, cum am avut onoare a arăta şi cu alt prilej, părinţii noştri la întemeiarea „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", şi dacă nu toate aşteptările lor au fost împlinite, vina nu poate cădea numai asupra noastră, ci în mare parte este a se atribui împrejurărilor nefavorabile, în mijlocul cărora s'a desfăşurat viaţa ei de peste o jumătate de veac.

Cu toate acestea, dacă voim să fim drepţi, trebue să recunoaştem, că toate greutăţile, cu care a avut a se lupta şi în parte mai are a se lupta şi astăzi, însoţirea noastră culturală înaintează treptat, cuprinzând teren din ce în ce mai larg şi atragând în sinul său un număr tot mai mare de membri. Astăzi putem constata cu bucurie, că în toate părţile locuite de Români în această ţară aproape nu mai este ţinut, în care să nu fâlfăie stindardul ei biruitor, aproape nu mai este localitate, în care să nu se ştie de numele ei şi în care să nu pătrundă vre-una din publicaţiile ei, — nu atâta în urma străduinţelor noastre, ale celor dela conducerea centrală, cât mai mult în urma năzuinţei obşteşti spre lumină şi în urma trezirei în cercuri tot mai largi a conştiinţei naţionale.

Numărul tot mai mare de despărţăminte şi de agenturi, miile de prelegeri şi de şezători poporale, ţinute cu deosebire în comunele rurale, numărul frumos de cetitori ai Bibliotecii poporale a „Asociaţiunii", bibliotecile poporale, al căror număr creşte an de an şi care se vor înmulţi şi mai mult în scurtă vreme, în urma marinimosului dar primit în anul din urmă din partea marelui binefăcător Vasile de Stroescu, însoţirile economice şi culturale, care încep a răsări tot mai des şi care sperăm, că se vor desvolta şi mai mult, sprijinite de acelaş mult meritat bărbat, încercările tot mai stăruitoare de a deprinde cu cetitul şi cu scrisul pe cei necunoscători de carte, — sunt tot atâtea dovezi grăitoare, că Asociaţia noastră nu lucră în pământ sterp, ci că silinţele membrilor ei aduc an de an roade tot mai bogate.

E adevărat, lucrarea cea mai de preţ a Asociaţiei noastre nu e o lucrare, ale cărei efecte să se poată vedea şi simţi imediat, ci este mai mult o lucrare măruntă, de multe ori nebăgată în seamă, dar care s'ar putea asemăna cu picăturile unei ploi călduţe de vară, care cad încet domol, dar care fac, ca sământa aruncată în pământ să încolţească, să crească şi să aducă rod.

Şi când mă gândesc la munca desinteresată, pornită din suflet curat românesc şi din dorinţa de a face bine celor de un neam şi de o lege cu dânşii a atâtor sămânători ai sămânţelor culturii naţionale: preoţi, învăţători, advocaţi, medici, funcţionari, agronomi, studenţi, cari nu pregetă a propovedui an de an binele, adevărul şi frumosul în sânul poporului nostru şi a-l împrieteni tot mai mult cu cartea românească, nu pot să nu le exprim din locul acesta de onoare întreagă recunoştinţa noastră pentru ostenelile, ce le aduc spre înaintarea neamului din care facem parte şi să-i asigur, că jertfele lor sunt cel mai preţios prinos, ce se poate depune pe altarul obştei celei mari româneşti. Chiar dacă numele lor de multeori rămâne necunoscut în cercuri mai largi, îşi vor afla cea mai preţioasă răsplată în convingerea, că şi-au îndeplinit cea mai sfântă datorinţă faţă cu fraţii lor de acelaş sânge.

Eu văd în oamenii aceştia pe adevăraţii apostoli ai culturii naţionale şi vă mărturisesc, că rareori m'a impresionat aşa de mult o scrisoare, ca neajutorata cartă postală a unui biet cantor din părţile de Miază-noapte ale Ardealului, el însuşi abia cunoscător de carte, care se adresează biroului Asociaţiunii în chipul următor:

„Onorată Asociaţiune. Rog, să ne trimeţi gratis 12 abecedare, cam înfiinţat 12 analfabeţi şi numa Visuri şi Epistole cetesc, şi ni-i foarte lipsă ca să deprin(dem) la cetit, şi să ne trimeţi şi a 2 carte de cetire 4 exemplare, aci de trei săptămâni ne învăţăm, şi pot ceti şi să (va) face bun spor, încât face bine a ne trimite".

Câtă vreme vom avea în mijlocul nostru asemenea oameni, cari să ia pe umerii lor de bună voie crucea apostoliei, putem privi cu încredere în viitor, siguri fiind că razele de lumină împrăştiate de ei vor pregăti zorile unei vieţi mai mândre naţionale.

Dar: ogorul este întins, lucrul este mult, avea-vom oare muncitori în de ajuns, ca să nu rămână nici un petec de loc nelucrat, ci fiecare colţişor să aducă la timpul său roadele aşteptate?...

Negreşit în timpul din urmă s'a făcut un pas însemnat pentru luminarea poporului nostru şi pentru înzestrarea lui cu cunoştinţele cerute de vremile de astăzi, dar cu toate acestea, cât mai este de făcut în viitor, ca poporul nostru să poată ajunge, măcar în parte pe celelalte neamuri, care favorizate de împrejurări, ne au apucat mult înainte pe cărarea fără sfârşit a progresului, — căci nu trebue uitat, că dacă am izbutit a face câţiva paşi înainte, nici celelalte neamuri n'au stat pe loc, ci au progresat şi progresează necontenit!

Lucrarea pentru luminarea poporului nostru este abia începută, ea va trebui urmată în viitor cu o energie din ce în ce mai mare, şi la acestă lucrare mântuitoare trebue să-şi dea partea sa fiecare om, care se bucură de un grad mai înalt de cultură, fiecare Român cu cunoştinţă de carte, — şi anume — datoria sa faţă cu fraţii săi mai puţin luminaţi va fi cu atât mai mare, cu cât mai bogat este capitalul său de cunoştinţe. Altfel toată ştiinţa lui va fi o avere moartă din punct de vedere naţional. Sau, cum a zis cu atâta dreptate săptămânile trecute unul dintre bărbaţii noştri de şcoală cei mai luminaţi şi mai de inimă: „La dreptul vorbind, valoarea noastră a celor cu lumină de carte, nu se socoteşte după măsura, în care suntem „dobă de carte", cum zice Românul, adecă nu se măsură după găletele de învăţătură, ce am încărcat în hambarele sufletului nostru, ci după bogăţia de lumină, ce ştim să răspândim în jurul nostru din învăţăturile agonisite, după bogăţia de bine, ce pot să profite alţii dela noi. Un om foarte învăţat, din a cărui învăţătură nu profită nimeni nimic, nu se deosebeşte prin nimic de un om cu desăvârşire prost şi neînvăţat".

Credem însă că oamenii noştri cu carte îşi vor îndeplini pe viitor şi cu mai multă sfinţenie ca până acum datoria lor faţă de fraţii lor mai mici şi mai şi lipsiţi de învăţătură, şi nu-şi vor ascunde lumina minţii lor „sub obroc", cum zice scriptură, ci o vor pune pe masă ca să lumineze tuturor.

In deosebi aşteptăm dela tinerimea noastră universitară, ca încă de pe băncile şcoalei să se pregătească pentru chemarea ei viitoare de luminătoare a poproului, şi după îndeplinirea conştienţioasă a îndatoririlor faţă cu institutele înalte, pe care le cercetează să nu pregete a împărtăşi şi altora din comoara cunoştinţelor agonisite, deprinzându-se astfel a trăi în mijlocul poporului, din care a răsărit, şi pentru acest popor. Şi cu bucurie constat, că în unele părţi tinerimea noastră mai răsărită a şi început a face astfel.

Urmând în chipul acesta mai departe, tinerii noştri universitari îşi vor câştiga un titlu la recunoştinţa neamului nostru întreg şi astfel ne vom deprinde cu toţii a considera pe aceşti tineri nu ca pe „copiii nimănui", cum au fost numiţi cu oarecare amărăciune, ci ca pe copiii noştri ai tuturor.

Dar nu numai bărbaţii pot avea loc în această campanie purtată sub drapelul strălucitor al culturii naşionale, ci în aceeaşi măsură pot da mână de ajutor şi femeile. La vatra familiară, în şcoală ca profesoare, în reuniunile culturale şi de caritate, ele încă pot contribui în mod însemnat la triumful luminii şi la întărirea sentimentului naţional, şi anume cu atât mai mult, cu cât formarea generaţiilor tinere stă în prima linie în mâna femeii ca mamă.

Ar fi de prisos, să caut a arăta însemnătatea femeii, ca păstrătoare a graiului național și-a obiceiurilor străbune, de oarece este un lucru prea cunoscut. Fac însă constatarea îmbucurătoare, că conștii de chemarea lor, femeile noastre încă iau arte din ce în ce mai activă la ıcrarea de înălțare și de întărire neamului nostru.

Astfel prin colaborarea stăruitoare, conștientă și armonică a tuturor factorilor de vieață ai poporului nostru, putem spera să vedem odată gintea noastră ocupând cu cinste, între celelalte ginți locul, ce i se cuvine în urma originei sale nobile, cu care a dăruit-o Dumnezeu.

Viitorul mai bun al unui neam se făurește prin muncă neobosită, prin devotament desăvârșit și de multe ori prin jertfe grele.

Ce muncă ar putea fi însă prea grea, ce jertfă s'ar putea numi prea mare, când e vorba de asigurarea viitorului nostru?...

Părinții noștri au dovedit-o; noi n'avem decât să le urmăm exemplul.

Cu acestea declar adunarea generală a „Asociațiunii“ deschisă.

Nr. 7325 Școl. 1913.

Notificare oficială.

Atragem prin aceasta atențiunea învățătorilor noștri asupra broșurii *„Harta și Statistica în instrucția geografică“* (cu 11 tabele geografice) de Victor *Stanciu*, directorul școalei civile de fete din Arad (Sibiiu 1913, prețul 80 fil), și-i îndemnăm să și-o procure fiecare, deoarece ea conține un material deosebit de prețios pentru un învățător. Studiind cu atențiune această broșură, fiecare învățător va ajunge să cunoască mai bine pământul și va putea preda geografia cu mai multă pricepere și folos.

Consistoriul arhidiecezan.

Dela Academia Română.

(*Concursuri pentru premii*).

(Fine).

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

1. Premiul Eliade-Rădulescu, de 5,000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Arta religioasă și arta casnică la Români (cu excluderea arhitecturii). (Deciz. 23 Maiu 1909).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

2. Premiul Alexandru Ioan Cuza, de 20,000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, sau în oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. (Deciz. 5 Aprilie 1900 și 25 Martie 1904).

Punctele de căpetenie ale programului sunt cele următoare:

1. Teritoriul colonizațiunii romane în țările din dreapta și din stânga Dunării-de-jos.
2. Teoriile vechi și nouă despre originea și locuințele Românilor în cursul evului mediu.
3. Migrațiunea popoarelor în țerile Dunărene și înrâuririle reciproce dintre barbari și elementul roman, dela părăsirea Daciei Traiane până la înființarea Imperiului bulgar.
4. Românii și Bulgarii în timpul Imperiului bulgar și al celui româno-bulgar și relațiunile lor cu popoarele din stânga Dunărei.
5. Originile Principatelor române.

Lucrarea va fi întemeiată pe un studiu cât mai amănunțit și conștiințios al izvoarelor antice și medievale: autori, inscripțiuni, documente și orice resturi ale vechimii, utilizându-se și toponimia, limba și în genere orice fântână ce ar putea contribui la lămurirea chestiunii.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

3. Premiul Princesa Alina Știrbei, se va da în sesiunea generală din 1914, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale și creștinești de cari trebue să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor. (Deciz. 6. Aprilie 1912).

„Această scriere va arăta în mod metodic legile morale, cari trebue să conducă pe om în vieață și mijloacele ce trebue întrebuințate de părinți și de crescători, pentru ca germenii cerințelor morale să fie desvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși, ca germenii celor bune să nu fie slăbiți într'înșii, iar germenii celor rele să nu fie oploșiți și încurajați“. — (Din Actul de donațiune).

Autorii vor avea în vedere și următorul program:

1. Mamele mai tuturor ființelor vietuitoare de pe pământ își alăptează și cresc singure puii lor. Așa trebue dar să facă și toate femeile cu copiii lor. Femeia, care nu-și apleacă singură copilul, nu e mamă adevărată.
2. Copilul se poate încredința îngrijirii unei alte persoane, doicei, numai când mama e bolnavă și nu-l poate alăpta singură fără pericol pentru sine sau pentru copil. Condițiunile ce trebue să întrunească doica, anume ca să fie de aceeaș naționalitate și religiune, să fie pe deplin sănătoasă, morală, fără deprinderi rele etc.
3. Părinții trebue să privegheze neîntrerupt la creșterea copilului, care nu e bine să fie lăsat în seama doicei sau numai în a servitorilor. Simțul părintesc trebue ținut totdeauna viu în mintea copilului.
4. Când copilul începe a pricepe și a vorbi, părinții îi vor însufla iubirea și respectul de tată și de mamă, aducându-l în acelaș timp la cunoștința și credința că, pe lângă ei, mai e un părinte, mai mare și mai puternic, Dumnezeu, care ține pe toți. In legătură cu acestea și treptat, vor învăța pe copil să iubescă și să respecte și pe crescătorii, învățătorii si binefăcătorii săi, precum și pe toți cei mai vârstnici decât el, de orice treaptă, numai de omenie să fie.
5. Nu-i vor permite niciodată și sub nici un cuvânt fapte rele sau vorbe reprobate de morală și de bună cuviință. Mustrările ce vor fi siliți a-i face, vor fi cumpătate; de asemenea pedepsele, cari nu vor fi dintr'odată aspre, ci treptate și în raport cu greșeala.
6. Când copilul se va face mai mare, controlul va fi îndreptat și asupra vieții afară din casă.
7. Părinții sunt datori a învăța pe copil să fie cumpătat, strângător, filantrop și cu durere și milă față de cei nevoiași și de instituțiunile de binefacere. Il vor învăța preceptele Sf. Evangheliei și respectul legilor.
8. Părinții vor mai deprinde pe copil a vorbi la început numai limba maternă, învățarea și cultivarea altor limbi putându-se face mai târziu.
9. Il vor învăța de asemenea să iubească patria, să o apere la nevoie și să-i aducă servicii cât va trăi.
10. Pentru a izbuti însă în toate acestea, părinții vor trebui să premergă cu exemple bune, să nu facă sau să vorbească nimic din ce ar putea să fie dăunător copilului și să aibă totdeauna în vedere, că iubirea și respectul nu pot fi câștigate sau mănținute, dacă nu sunt observate de amândouă părțile.

Premiul este de 8,500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

4. Premiul Adamachi, de 5000 Lei (divizibil), se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sentimentul religios în populația noastră rurală. (Deciz. 28 Maiu 1909).

Lucrarea se va face după următorul program:

1. Resturile păgânești în credința poporului român.
2. Inrâurirea creștinismului și plăsmuirea sentimentului religios combinat din cele două elemente: păgânismul și creștinismul.
3. Influențele istorice asupra bisericii noastre.
4. Influenta bisericii asupra istoriei noastre naționale.
5. Sentimentul religios în poezia poporală și în descântece.
6. Sentimentul religios în literatura basmelor și poveștilor.
7. Starea actuală a sentimentului religios, așa cum rezultă din:

a) Raporturile țăranilor cu biserica și lucrurile sfinte.

b) Raporturile țăranilor cu preoții.

c) Raportul țăranilor cu Justiția. Jurământul. Cu ce sentimente se prezentă țăranul în fața instanțelor la jurământ.

d) Raporturile sociale și economice ale țăranilor între ei, cari cad sub înrâurirea religioasă.

8. Școala și sentimentul religios.

Concluzie. — Trebuința sentimentului religios pentru disciplinarea etică și socială a țărănimii române.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

5. Premiul Alexandru Bodescu, de 1500 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Revoluția din 1821 în țerile noastre. (Deciz. 18 Maiu 1911).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

6. Premiul Năsturel, de 5000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română cuprinzând:

Studiul țânțarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stângerea acestei boale. (Deciz. 23 Maiu 1909).

Autorii se vor conduce după următorul program:

1. Un studiu amănunțit asupra țânțarilor, cari la noi transmit malaria, examinându-se anume și locurile unde ei se găsesc, când și unde depun ouăle, perioadele desvoltării lor, când încep să sboare și să înțepe.
2. Studiu asupra întinderii malariei și a diferitelor forme ale boalei în toată țara pe baza examinării sângelui.
3. Malaria la copii în raport cu boala la adulți și cu rezistența împotriva boalei.
4. Un studiu critic asupra metodelor întrebuințate în diferite țări pentru combaterea malariei, în vederea celor cari vor trebui aplicate la noi.
5. Studiu amănunțit, pe baza experiențelor personale, al unor localități din cele mai bântuite, al măsurilor luate și al rezultatului obținut în combaterea boalei.
6. Un plan practic și desvoltat în mod amănunțit pentru stârpirea boalei în România, în orașe și la țară.
7. Lucrarea va fi însoțită de fotografii și preparate macroscopice și microscopice originale ale țânțarilor din țară, precum și ale paraziților malariei din interiorul țânțarilor și din sânge.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la *31 Decemvrie 1913.*

*

Notă. — Concurenților la această a doua serie de premii se pun în vedere următoarele articole din *Regulamentul* votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 19. Manuscriptele se vor prezenta la concurs în terminul fixat în art. 3 (până la 31 Decemvrie), fără nume de autor purtând o deviză sau motto; ele vor fi însoțite de un plic sigilat pe care va fi reprodusă deviza sau motto din fruntea manuscriptului și în care se va afla închis numele autorului. Acest plic se va deschide numai dacă lucrarea va fi premiată

Manuscriptele cari nu vor fi scrise curat și lizibil nu vor fi luate în cercetare.

Art. 21. Valoarea premiului acordat unei lucrări în manuscript se va număra autorului, numai după ce lucrarea premiată va fi tipărită.

Art. 22. Manuscriptele nepremiate vor fi restituite autorilor, cari le vor cere și își vor dovedi proprietatea la cancelaria Academiei prin deschiderea plicului cu numele lor; manuscriptele nereclamate in timp de un an dela pronunțarea rezultatului vor rămânea proprietatea Academiei și vor fi încorporate în Bibliotecă, în colecțiunea manuscriptelor.

AVIZ

comunelor bisericești cari cer subvenție dela stat.

Deși terminul pentru așternerea petițiilor la Consistor a expirat de mult, totuș o mulțime de comune bisericești abia acum le înaintează. Se știe că terminul transpunerii acestor petiții la comisiile administrative, este 30 Septemvrie st. n. De oarece revizuirea petițiilor este foarte anevoioasă și reclamă mult timp, atragem în mod special atențiunea acelor comune bisericești, cari eventual nici până la data de față n'au trimis petițiile, să le înainteze cel mult până în 12/25 Septemvrie. Căci pentru perderea terminului, vor fi responsabile comitetele parohiale în frunte cu preoții.

Serbările culturale dela Orăștie.

— Raport. —

Lume multă și aleasă a participat și de astădată la serbările culturale organizate cu prilejul întrunirii la Orăștie a *„Asociațiunii“* noastre.

Comitetul central din Sibiiu a sosit Sâmbătă la orele 4 d. a. și a fost salutat la gară din partea dlui Dr. A. Vlad, căruia îi răspunde președintele Asociației, dl A. Bârseanu.

Seara la orele 8 oaspeții s'au adunat în hotelul „Central“, la seară de cunoștință, unde au vorbit dnii Dr. Romul Boca, președintele comitetului de primire, și canonicul Dr. V. Suciu. Veselia, susținută și de cântecele tarafului de lăutari, era mare; nu se știa încă nimic despre catastrofa întâmplată lângă Câmpina, unde înainte cu câteva ceasuri se sdrobise genialul aviator Aurel Vlaicu...

In ziua următoare, dimineața, s'a oficiat slujbă divină în ambele biserici române ale Orăștiei.

Publicul, în biserică și pe străzi, era acum cu totul abătut în urma jalnicului accident, asupra căruia, durere, nu mai încăpea nici o îndoeală.

Prima ședință a adunării a deschis-o la orele 10, președintele, dl *A. Bârseanu*, rostind o cuvântare, însemnată, ca totdeauna, prin cuprinsul și forma ei desăvârșită. O publicăm la locul prim al numărului nostru de astăzi.

Din partea despărțământului „Orăștie“ al Asociațiunii salută adunarea dl *Dr. A. Vlad.*

Ca reprezentant al Societății pentru teatru, a vorbit dl *Dr. Iuliu Maniu*, salutând Asociațiunea în numele surorii mai mici, a Societății pentru întemeerea unui fond de teatru român.

După răspunsul președintelui și după înscrierea delegaților, se aleg obișnuitele comisiuni: pentru examinarea raportului general, censurarea socotelilor, înscrierea membrilor noi, precum și o comisie de candidare.

Se prezentă o propunere pentru a se înființa câte o *judecătorie de pace* în comunele noastre.

Sfârșindu-se prima ședință, s'au întrunit în conferență confidențială directorii și delegații despărțămintelor.

S'a deschis apoi în sala hotelului „Transilvania“ *expoziția*, organizată de „Atelierul de țăsături“ din Orăștie, de „Reuniunea industrială“ și „Reuniunea economică“. Este o expoziție bine întocmită, și cuprinde frumoase obiecte din ramurile economiei și industriei naționale. Pentru succesul ei au muncit doamnele: Elena Hossu Longin și Victoria Erdelyi, și alte persoane, cărora li se cuvine multă laudă.

Intre cei sosiți la Asociațiune se găseau și dnii *Barbu Șt. Delavrancea, A. Florescu* și *Virgil Arion*, veniți din România.

La banchetul, început la 2 ore, au participat cam două sute de persoane. S'au ținut vorbirile următoare: dl *A. Bârseanu* a toastat pentru Maiestatea Sa împăratul și regele; dl *Dr. O. Sglimbea* pentru comitetul central; canonicul *Dr. V. Suciu* pentru cei din Orăștie; dl *Nic. Ivan* pentru autoritățile administrative; primarul dl *Andrae* pentru Asociație; dl *Dr. E. Dăianu* pentru oaspeții din regat: Delavrancea Arion, și Florescu; dl *Delavrancea* pentru sentimentul iubirii ce trebue să ne stăpânească; în sfârșit dl *G. Precup* pentru reprezentanții presei.

Ridicându-se masa, publicul a ieșit la stradă, să privească imposantul *conduct etnografic*, compus din 26 de compune, în frunte cu dl *Branga* călare și îmbrăcat în costum național. Bințințul, comuna de naștere a lui Vlaicu, purta un drapel în doliu; au mai luat parte comunele: Valea Geoagiului, Orăștia, Balomirul, Bobâlna, Cujirul, Romosul, Romoșelul, Dâncul Mic, Căscăul, Mărtineștii, Orăștioara, Ludeștii, Pișchințul, Vaidei, Pricazul, Turdașul, Șibotul, Tămășeasa ș. a., reprezentând claca, nunta, călușerii ș. a.

Conductul etnografic a fost un punct din cele mai succese ale serbărilor.

Dumineca seara s'a dat concertul, la care auditoriul a avut plăcerea să admire de nou cântările dnei *Veturia Triteanu*, acompaniată de dșoara C. Man, jocul măestru la pian al dșoarei *Cella Delavrancea*, producțiile solistei *Mariți Vasilca* și ale soliștilor *A. Cristea* și *A. Medrea*, acompaniați de dșoara *E. Branga*. Corul mixt și orhestra au completat programa bogată a concertului.

Luni, în ședința a doua, s'au cetit depeșele de felicitare trimise din mai multe părți, și anume dela I. P. S. Sa Mitropolitul *Ioan Mețianu*, dela Uniunea femeilor române din Brașov, și dela particulari din diverse locuri. Aplauze călduroase a stârnit o scrisoare de felicitare trimisă de profesorul universitar și filoromânul Dr. Urban *Iarnik* din Praga, Raportorul Dr. V. *Moldovan*, al comisiei pentru examinarea raportului general, arată resultatele, obținute până acum și mijloacele, de care va trebui să se folosească pe viitor Asociația.

Raportul general s'a luat la cunoștință, comitetului central i s'a votat absolutor pe anul 1912 de gestiune; Revista „Transilvania" se va scoate de aci înainte lunar.

Se hotărește, ca marelui V. Stroescu, să i se trimită o adresă de omagiu din sânul adunării generale.

S'a primit apoi raportul comisiunei financiare, prezentat de d-l V. Osvadă. Fiind timpul înaintat, desbaterile s'au amânat pe după amiazi.

La 4 ore d-l președinte redeschide ședința.

Conferențiari sunt Dr. Radu, profesor în Brad și Dr. Silviu Dragomir, profesor în Sibiiu. Cel dintâi vorbește despre „Răspândirea științelor la Românii din Transilvania și Ungaria", al doilea schițează istoricul Orăștiei.

Conferențiarii sunt felicitați.

D-l Oct. Sglimbea, raportează în numele comisiei pentru înscrierea de membri noui, că s'a adunat suma de 7197 cor.

La propunerea părintelui protopop Teculescu, raportorul comisiei de candidare, se alege cu aclamațiune comitetul, și anume: A. Bârseanu, președinte, Dr. Vasile Suciu, v.-președinte. Membrii activi ai comitetului: Dr. Ilarion Pușcariu, P. Cosma, Nic. Ivan, Dr. N. Bălan, Oct. Goga, Dr. I. Lupaș, Dr. Oct. Russu, Nic. Togan, Ioan Negruțiu, Gavrilă Precup, Ioan Agârbiceanu, Oct. Tăslăuanu. Membrii suplenți: Dr. Vas. Bologa, Dr. E. Beu, Dr. L. Borcia, Dr. I. Rațiu, Arsenie Bunea, R. Simu.

D-nii președinte și v.-președinte mulțămesc adunării generale de încrederea arătată.

Viitoarea adunare se va ținea la *Năsăud*.

Balul, în considerarea doliului național, nu s'a ținut.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de *Dr. C. Papuc*, Săcele.

(Fine).

Cu acestea am ajuns la finea expunerii ideilor Levanei. Credem a fi scos în deajuns aceea ce caracterizează: *Invățătura despre educație.*

Nu numai perlele, ce strălucesc în acest op au fost înșirate într'un colan de mărgăritare ci, — tocmai spre completarea unui tablou fidel despre cugetările pedagogice ale lui Jean Paul — s'au lăsat strecurate pe ici, pe colo și din buruienile ce împestrițează stratul său cu flori — anume cele mai caracteristice.

N'a fost ușor a espune cugetările poetului, tocmai din cauza lipsei de sistem, și din cauza limbii sale. Această lipsă a grupării sistematice ca și a desvoltării metodice a ideilor sale mărețe a simțit-o însuși autorul.

Așa ni se prezintă „Invățătura despre educație", în privința *formală* ca un ce nedeplin. După partea *materială*, este ea o scriere ce are în vedere numai educația privată. Organizația actuală a școlii nu putea fi bănuită de Jean Paul, nici de majoritatea pedagogilor săi contimporani. Dar pentru aceea ne dă „grăunțe de aur curat", cari pot servi de bază ori cărei școli.

Ideile lui Jean Paul se întemeiază pe o înaltă concepție despre natura omenească. Cugetările sale poartă pecetea entuziasmului lui Rousseau; dar simțul lui părintesc a evitat contrastul „cetățeanului din Geneva", care-și lăpădase proprii săi copii.

Privirea ageră de psiholog, experiența unei vieți întregi pe teren pedagogic, cunoașterea cutelor celor mai adânci și mai ascunse ale sufletului omenesc, cum rezultă din amănuntele „Levanei", ne fac să socotim acest op de educație printre contribuțiile cele mai prețioase asupra studiului despre om și copil.

Dacă Jean Paul laudă pe „Emil" al lui Rousseau cu cuvintele:

„In nici un op de educație, nu s'a unit mai ușor și mai frumos idealul cu observarea", — apoi această laudă o merită cu acelaș drept scrierea „Levana".

Apariția opului principal al pedagogului poet rămase la început nebăgată în seamă. Cauza zace în evenimentele naționale ce zbuciumau țările germane la începutul secolului a 19-lea. „Cuvântările către națiunea germană", în cari energia unui Fichte vestea cu glas profetic renașterea Germaniei prin școală, cuprinseseră prea mult spiritele contimporanilor, așa că opul modest adresat „liniștei familiare", cum era Levana, nu se mai putea impune atențiunii acestora. Dar îndată-ce furia războinică se domoli, și viața pacinică familiară își luă cursul său normal, atunci se recunoscu adevărata valoare a „Invățăturii despre educație" de Jean Paul. Nu rămase familie, în care Levana să nu fie citită și recitită. Cugetările cele mai frumoase ale ei fură adunate în o carte întitulată *Perle din Levana*, și învățate pe din afară de contimporani. Iar când ediția a doua amplificată a Levanei fu gata, autorului i se asigurase o pensie anuală de 1000 fl., promovat fiind de universitatea din Heidelberg, „doctor de onoare" și ales membru al Academiei din München. Lumea învățată, contimporană lui, era convinsă, că nici un dascăl al omenimii n'a știut să comenteze așa de frumos sentența: *„lăsați copiii să vină la mine, că unora ca acestora este împărăția ceriurilor"*, ca Jean Paul.*)

Insuși „poetul peoților germani", Göthe, era entuziasmat de Levana. In ea admiră el „o maturitate de necrezut a cugetării", „o virtute înaltă și bogăție a comparațiilor".

Când la 1825 poetul pedagog, care suferea de ochi, a orbit, iar în 14 Noemvrie 1825 și-a închis ochii pe vecie, — dupăce cu 4 ani mai înainte avuse nemărginita durere să piardă pe unicul său fecior student, în Heidelberg, — atunci i s'a adus, în jalea sinceră a unei națiuni întregi, cea mai mare cinste.

Invățătorii și cortejul școlarilor din Bayreuth, purtând un exemplar al Levanei, însoțiau cu mulțimea aleasă a admiratorilor lui, pe „educatorul sufletelor, pe adevăratul prietin al dascălilor și elevilor".

Azi, după 150 de ani dela nașterea lui, — ce nu s'a serbat nici pe departe așa de pompos ca bicentenarul lui Rousseau, se resimte un fel de uitare față de opera jubilantului.

Cu toate că secolul nostru inregistrează contribuții superioare pe terenul pedagogiei științifice, noi am crezut totuși de folositor învățătorilor și tuturor educatorilor a le aminti aceea ce formează sufletul educației, *iubirea* față de lumea copiilor, a cărei întrupare perfectă se realiză în Jean Paul Friedrich Richter.

Moartea lui Aurel Vlaicu.

Corpul neînsuflețit al iubitului aviator a fost dus Duminecă seara dela Câmpinița la București și transportat dela gara de nord pe un car mortuar, împodobit cu flori, la biserica Sf. George-nou, între cântările funebrale ale preoțimei.

Inmormântarea, la dorința familiei regretatului și fiind așteptați prietini și cunoscuți din Ardeal și Ungaria, s'a amânat pe astăzi *Miercuri* la orele 5 p. m.

Vor rosti discursuri: un ofițer aviator, reprezentantul ligei, reprezentantul ardelenilor, al presei ș. a.

La telegrama trimisă de dl profesor C. Nedelcu Maj. Sale Regelui Carol, în care îi face cunoscut accidentul mortal întâmplat, dl Nedelcu a primit următoarea telegramă:

Groaznica nenorocire, care a răpit neamului pe unul dintre cei mai iscusiți și viteji fii ai săi, a îndurerat adânc pe M. M. L. L. Regele și Regina. Din înalt ordin Vă rog să prezentați familiei sentimentele de adâncă părere de rău a Maj. L. L. Regelui și Reginei pentru marea perdere suferită. Adjutant *Angelescu.*

*

In amintirea lui Vlaicu. Președintele casinei române din Sibiiu dl *Partenie Cosma* în conțelegere cu președintele clubului municipal dl asesor consistorial *Nicolae Ivan* au luat măsurile de lipsă, ca la înmormântarea regretatului Aurel Vlaicu care se face azi (Miercuri) la București, societatea românească din Sibiiu să fie reprezentată prin o delegație de 3 membrii. Delegația, constătătoare din dl asesor consistorial Lazar Triteanu, Oct. Tăslăuanu și Dr. I. Fruma, au plecat Marți seara la București, unde vor depune și o cunună pe mormântul lui Aurel Vlaicu. Totodată s'a dispus — cu încuviințarea Excelenței Sale — tragerea clopotelor dela biserica catedrală azi la 4 ore d. a. S'a inițiat și o colectă pentru acoperirea cheltuielilor împreunate cu trimiterea delegației. Mai târziu la timpul prescris de rânduiala bisericii noastre, se va face un parastas în biserica catedrală și în celelalte biserici din arhidieceză.

Ar fi de dorit ca în aceste zile de jale zguduitoare, dangătul trist al clopotelor să plângă împreună cu credincioșii din toate satele Ardealului pe mormântul, care a îngropat o parte din *credința* sufletului nostru îndurerat.

Conferențele preoțești.

Convocare.

Pe Marți în 24 Septemvrie st. vechiu a. c. convoc Onorata preoțime la conferența preoțească în *Sighișoara* cu următorul program:

1. La 7 ore a. m. serviciu divin cu învocarea S. duh prin preoții: Ioan Muntean din Sighișoara și Ambrosiu Suciu paroh în Beșa. — Predică cu textul „Ieșit-a sămănătorul să samene sămânța sa", Luca 8 5, rostită de parohul Chirion Muntean din Trapold.
2. Mărturisirea preoților la duhovnicii tractuali.
3. Constatarea celor prezenți.
4. Discuție asupra serviciului și a predicei.
5. Comunicarea ordinului Consistorial din 20 Noemvrie 1912, Nr. 13322 Bis.
6. Rapoartele prezidenților despre conferențele cercuale religioase, să se înainteze oficiului protopopesc până la 15 Septemvrie v.
7. Pronunciamentul conferenței asupra rapoartelor din cestiune.
8. In nex cu pastorala arhierească tema: „Calea, mijloacele, modul princari s'ar putea delătura relele ce amenință biserica?" lucrare de Erofteiu Viscreanu, paroh în Criș.
9. Indigitări în chestia mărturisirii credincioșilor.
10. Raportul epitropiei preoțești.
11. Eventuale propuneri.
12. Designarea verificătorilor și încheierea conferenței

Sighișoara, 22 August 1913.

Dimitrie Moldovan
protopop.

NOUTĂȚI.

Deschiderea parlamentului. Ședințele parlamentului ungar se vor începe Mercuri în 8 Octomvrie n. Intre proiectele de legi, care au să se discute, este și legea despre arondarea nouă a cercurilor electorale. In sesiunea de toamnă se va desbate și asupra proiectului de lege cu privire la statificarea salarului notarilor comunali și al funcționarilor administrativi. Camera va alege și membrii delegațiunii. Ședințele delegațiunilor, cum se știe, au să se țină la Budapesta.

•

Regele sârbesc în România. Ziare din Belgrad scriu, că regele *Petru* va merge în curând la Sinaia, pentru a face o vizită părechei regale române. Regele Petru va vizita și Bucureștii.

•

† Petru Rășcanu, profesor universitar în Iași, decanul facultății de litere, a încetat din viață la Peatra-Neamț, unde se afla în vilegiatura. Om foarte simpatic, a fost cunoscut pentru lucrările sale de istorie.

•

Mulțămită. M. O. Domn *Alexandru Lebu*, mare proprietar în Sibiiu, pe lângă multe alte donații la zidirea școalei și bisericii noastre, a donat pentru procurarea băncilor trebuincioase în școală suma de 138 cor., pentru care faptă nobilă comitetul parohial din Rușciori aduce nobilului donator mulțămită. In numele comitetului parohial: *Nic. Platoș*, paroh.

•

Congresul socialiștilor din Germania s'a deschis Duminecă în Jena. Asistență enormă. Au sosit delegați socialiști din toate statele.

•

Aniversare. In cazarmele capitalei române s'a sărbătorit Sâmbătă aniversarea luării *Griviței*. In împrejurările speciale de astăzi, solemnitatea a avut un caracter deosebit. Soldații serbătoreau victoria părinților lor, acum, dupăce se întorseseră de pe aceleași locuri, pline de amintirile luptelor întâmplate înainte cu 36 de ani.

•

Jubileul turnului Eiffel. Una din cele mai frumoase creațiuni ale geniului artei franceze, turnul Eiffel din Paris, își jubilează anul acesta aniversarea de 25 de ani dela întemeiere. Impunătorul turn a devenit cu timpul o mândrie a națiunii franceze; deși la 1888, va să zică înainte cu 25, scriitorii și artiștii mari au protestat împotriva viitoarei clădiri „gigantice și fără gust", — un adevărat „monstru de fier, care va desfigura frumuseța celei dintâi capitale din lume"... Turnul totuși s'a clădit. Ear când a fost terminat au tăcut toți esteții, cari protestaseră cu câteva luni mai nainte. Se vede, că li-a plăcut și lor „monstrul"... Astăzi nu există străin, care mergând la Paris, să nu admire colosul, ce se înalță măreț stând de pază asupra milioanelor de locuitori ai capitalei.

•

Caz de moarte. Celebrul orientalist *Armin Vámbéry* a murit Luni în Budapesta în etate de 81 de ani.

•

Nu mai e holeră în armată. Ministeriul român de răsboiu anunță, că epidemia de holeră este stânsă în armată. In urma devotamentului medicilor civili și militari, și a supravegherii Alteței Sale, Principesei Maria, epidemia s'a putut stânge mai curând de cât se prevedea.

*

Muncitori fără lucru. Partidul social-democrat din Ungaria arată, că în capitală se găsesc astăzi nu mai puțin de 60·000 de muncitori fără lucru, ear numărul lor în țara întreagă trece peste 200 000. Pentru a veni în ajutorul celor lipsiți, partidul social-democrat pregătește o mare acțiune.

•

Premii pentru cai de prăsilă. Vineri în 17 Octomvrie n. 1913 se va face la *Nocrich* distribuirea premiilor pentru cai de prăsilă. In acest scop s'a dat un ajutor de o mie de coroane din partea ministrului de agricultură și 150 coroane colectate de primpretorul cercului. Premii în bani sunt cu totul 27, în sumă de câte 10—100 de coroane. Afară de acestea se vor acorda cultivătorilor diplome de laudă, și anume: clasa I de aur, clasa II de argint și clasa III de bronz. Se admit la premii numai proprietari din comitatul Sibiiului. Alte amănunte se pot afla la Comisiunea pentru prăsitul cailor a comitatului Sibiiu.

•

Teatru în Sibiiu. Astăzi, Mercuri, se reprezentă piesa hazlie *Tatăl regimentului*, farsă cu cântece în trei acte; Mâne, Joi, se dă întâia oară *Ploaea de aur*, mare operetă, care pe scenele capitalelor a obținut succes deosebit.

Din public+).

Mulțămită și dare de seamă.

Cu ocasia petrecerilor aranjate de Reuniunea femeilor gr.-or. române din Zlatna și jur la 10 August 1913 au incurs: Intrate peste tot, coroane 325. S'a spesat peste tot coroane 144. Deci a resultat un venit net de coroane 181, cari s'au administrat la fondul Reuniunii. Au contribuit următorii domni și doamne: Protopopul I. M. Montani și inginerul Lupencs câte 3 cor., Beșa E., Radu T., Albini I., Schiau V., Pop I., Damian V., Cismaș Ineguț, și Cismaș I. Aszlanyi, Dr. Bartoș și Onea P. câte 2 cor. — Stanciu, Popescu M., Duca Parteniu, Corpade B., Dr. Recea, Scrobote D. ș, Porcaru Gh. câte 1 cor., — Dudaș A.i Tanislav A., Tanislav G., Turlaș L., Tomotaș V. și Petringenar N. câte 50 fil., la olaltă coroane 40. Contribuiri benevole ni-au trimis: 1. Codruț Ioan, brutar 5 cor. Pitariu I., Lobștein A., Gongolea B. și Iurenics I. câte 2 cor. și Tanislav T. 1 cor., la olaltă cor. 14. Suma de 271 cor. a resultat din vinderea biletelor. — Tuturor contribuenților le exprimăm prin aceasta cele mai profunde mulțămiri. — Constatăm, că atât petrecerea poporaiă cât și cea teatrală au reușit peste toate așteptările.

Aranjatorii

Institutul „Model" de fete
din Turnu-Severin,

sub direcțiunea d-nei *Maria Justinian Ionescu*, licențiată în filologie.

Curs primar și liceal după programa statului. Curs comercial, facultativ și grădină de copii.

Pe lângă studiul serios al acestor secțiuni, cea mai mare atențiune se dă limbilor străine (franceză, germană, engleză) și artelor frumoase: pianul, muzica vocală, vioara, pictura, desemnul, dansul, gimnastica.

Directiunea, având în vedere mai mult îndrumarea practică, va da mare extensiune lucrului manual: croitoria, lengeria, apoi gospodării: bucătăria, economia casnică și tot ce depinde de menaj.

Localul institutului satisface toate condițiunile igienice, fiind situat pe Bulevardul Carol și str. General Manu, în 3 mari clădiri, cu camere spațioase așezate la soare, posedând curți vaste.

Personalul instructor și educator este ales numai din profesori titrați dela școlile statului și din profesoare străine cu titluri academice.

O îngrijire părintească, instrucțiune serioasă și educațiune solidă se dă fetelor încredințate acestui institut.

Se primesc eleve: interne, semi-interne și externe. Prețuri convenabile. Inscrierile se fac în orice zi dela 8—12 a. m. și 2—6 p. m. Cursurile încep regulat la 11 Septemvrie. Prospecte se trimit la cerere. Directoare: *Maria Justinian Ionescu* (născută Zaharia).

---

*) Cf. Jean Paul, de Dr. I. Müller pg. 255.

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 4295/1913 (254) 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual, prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la acest post a-şi înainta cererile lor instruite conform §. g) art. I. din 1883, respective §. 3, art. XX. din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **30 Septemvrie 1913**, cunoaşterea în vorbire şi scris a limbei române se recere necondiţionat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 12 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna Sânpetru, tractul protopresbiteratului Brasov, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

Invăţătorul ales va avea să facă şi servicii de cântăreţ Dumineca şi sărbătoarea la utrenie şi liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna; va avea să dea instrucţie tinerimii din şcoala de repetiţie.

Venitele sunt:

800 coroane anual, care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică, iar restul dela stat.

Doritorii au să-şi înainteze rugările lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică ca să-şi arete destoinicia în cântări.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Braşov, în 13 August 1913.

(229) 3—3 **Dr. V. Saftu**
protopop.

Nr. 761/1913 (225) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Bendorf**, protopresbiteratul tractului gr.-or. Agnita, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 coroane, din cari dela comuna politică 200 coroane, ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătoriului ales 1000 coroane.
2. Relut pentru grădină 20 coroane, lemne de foc o soarte ca fiecare parohian.
3. Cuartir în natură.
4. Invăţătorul este îndatorat a propune şi în şcoala de repetiţiune, a cânta în Duminecі şi sărbători cu elevii de şcoală în biserică.
5. Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Agnita, în 12 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Agnita, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 759/1913 (238) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţătorcantor din comuna bisericească **Boroşneul mic** (prin gara Nagyborosnyó) în protopresbiteratul Treiscaune, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Dela popor câte 1.60—2 cor.
2. Dela Veneratul Consistor 150 cor. anual.
3. Restul dela stat.
4. Cvartir în natură şi 20 cor. pentru grădină.

Concurenţii vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta cunoştinţele în cântări şi tipic.

Alesul va fi îndatorat a forma cu tineretul cor şi a cânta în biserică.

Concursele sunt a se trimite la oficiul protopopesc rom. gr.-or. al Treiscaunelor în Bereczk, comit. Háromszék.

Breţcu, 18 August 1913.

Oficiul protopopesc rom. gr.-or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresb.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr. or. română din comuna **Băiţa**, protopresbiteratul Zarand, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salariul împreunat cu acest post este de 1200 coroane, şi anume: dela comuna bisericească 600 coroane, iar restul s'a cerut dela Ven. Consistoriu, ori dela stat; lemne pentru încălzitul salei de învăţământ în sumă de 64 coroane, quartir şi grădină în natură.

Invăţătoriul care va fi ales e deobligat:

1. A conduce copiii la biserică în toate Duminecile şi sărbătoriile şi a cânta cu ei la sf. liturghie.
2. A instrua copii în religiune şi a ţinea şcoală de repetiţie.
3. A cultiva grădina de pomi.

Cei ce vor şti conduce corul bisericei de adulţi vor fi preferiţi, pentru ce li se pune în perspectivă ceva remuneraţie.

Petiţiile instruite conform legilor sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Brad şi a se presenta la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Brad, la 9 August 1913.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută la 13 Iulie 1913.

George Drăgan **Nicolae Popica**
preşedinte. notar.

Nr. 543/1913. (232) 3—3

Vidi: **Vasilie Dămian**
protopresbiter.

Nr. 557/1913 (231) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreştí din comunele anumite mai jos se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Blăjeni Plai** şi **Sat**. Salarul se plăteşte 1000 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
2. **Buceş**. Salarul se plăteşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
3. **Căinel**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat şi grădină.
4. **Crăciuneşti**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
5. **Grohot**. Salarul se plăteşte 400 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi 20 cor. relut de grădină.
6. **Hârţăgani**. Salarul se plăteşte 600 cor. din repartiţie, 200 cor. din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
7. **Lunca**. Salarul se plăteşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
8. **Luncoiul de jos**. Salarul se solveşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericii, 200 din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
9. **Luncoiul de sus**. Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
10. **Prihodişte-Tătăreşti**. Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, 200 cor. relut de cvartir şi 20 cor. relut de grădină.
11. **Şesuri**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
12. **Stănija de sus** şi **de jos**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă o odaie în edificiul şcoalei şi grădină.
13. **Tomnatecul de jos** şi **de sus**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.
14. **Zdrapţi**. Salarul se plăteşte 800 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

Cei aleşi sunt datori a propune şi în şcoala de repetiţie şi instruà elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sărbătoare la biserică şi a cântà cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis şi încât le stă în putinţă să se prezenteze în vre o Duminecă s'au sărbătoare pentru a cântà şi a se face cunoscuţi poporului.

Brad, la 9 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Dămian
protopop.

Nr. 542/1913 (234) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Buninginea**, cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. şi 4 metri lemne de foc.
2. **Ciuruleasa**, cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, relut de cvartir şi grădină şi 4 metri lemne de foc.
3. **Petrângeni**, cu salar de 500 cor. din repartiţie şi 100 cor. din cassa bisericei, restul se cere dela stat şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.
4. **Soharu**, cu salar de 400 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi 4 metri lemne de foc.
5. **Valea-Bulzului**, post nou înfiinţat, cu salar de 550 cor. din cassa bisericei şi 50 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.
6. **Zlatna**, cu salar de 1200 cor. din cassa bisericei, în rate lunare sau trilunare anticipative, relut de cvartir amăsurat împrejurărilor locale şi 24 cor. relut de grădină.

Invătătorii aleşi sunt datori a cerceta regulat biserica şi a cânta în Dumineci şi sărbători cu copiii la liturghie.

Ceice doresc a ocupa postul din Zlatna să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi posibilitatea de a forma cor cu elevii de şcoală şi adulţii.

Clericii vor fi preferiţi.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenţii să se prezente în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 15 August 1913.

Petru Popovici
protopresbiter.

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur"

cu cafană şi restaurant, precum şi odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeţilor sosiţi cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziţie.

(201) Proprietar: 6—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Nr. 656/1913 Prot. (209) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante **Criţ** cu filiile **Cloaşterf** şi **Meşendorf** în senzul Veneratului ordin Consistorial dto 7 Maiu a. c. Nr. 5692 Bis. 1913, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din matera Criţ, asemenea în filiile aparţinătoare spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, 7/20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Locuinţă frumoasă

în faţa soarelui etajul I., 4 odăi şi culină Bahngasse Nr. 5. Informaţiuni la dl **Ştefan Moga, Sibiiu.**

(250) 2—3

NAGYENYED
Alsófehér m.
Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproşabilă pomi roditori şi pentru promenăzi
VIŢĂ DE VIE
cu rădăcina si altoaie.
Preţ curent trimite gratuit.
FISCHER és Tsai
Şcoală de grădinărit şi stabiliment de viticultură.
Proprietari: AMBROSI M. junior si succesorii lui Fischer L.

(255) 1—12

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera" pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 27—40

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv,	Nr. 20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	„ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „	„ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „	„ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „	„ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „	„ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării
de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 26—

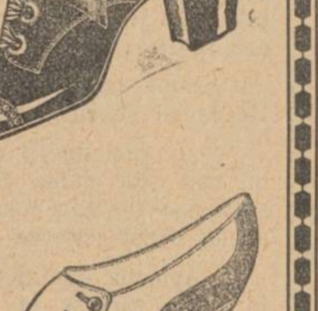

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian,

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Septemvrie 1913. **Nr. 93.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Maghiarii și Românii.

Revenim asupra articolului domnului deputat Emil Neugeboren, publicat în numărul 90 al ziarului nostru, sub titlul de sus.

Are multă și mare dreptate domnul Emil Neugeboren, deputatul Sibiiului, când afirmă, că cu cât se face mai târziu la noi resolvarea chestiei de naționalitate, cu atât va fi ea mai greu de resolvat. Ne gândim, cât de ușor se putea face resolvarea chestiei acesteia înainte cu 30—40 de ani, când nu erau atât de multe și atât de mari nedreptățile făcute naționalităților nemaghiare din patrie, și anume, în mod foarte simplu, prin punerea în aplicare a legii de naționalități, în care se cuprind dispozițiuni barem în parte mulțumitoare pentru popoarele nemaghiare ale patriei acesteia. Dar astăzi, când legea aceasta, creată anume pentru mulțumirea naționalităților nemaghiare, e atât de ciuruită de dispozițiile altor legi ulterioare, încât nu a mai remas nimica din ea, decât numai titlul, mai poate fi vorba de esecutarea ei? Cel mult, poate, de crearea unei noue legi de naționalitate. Dar care e guvernul, care e bărbatul de stat maghiar, care se angajează la așa ceva? Insuși contele Tisza, inițiatorul încercărilor de pace și de înțălegere cu Românii, a spus, că opiniunea publică maghiară nu poate consuma ideea esecutării legii de naționalități. Cu cât mai puțin va putea ea consuma deci ideea compunerei unei legi noue de naționalități, în care să se cuprindă eventual mai multe drepturi pe seama naționalităților nemaghiare, decât se află cuprinse (dar acum toate șterse) în legea încă esistentă, dar neesecutată, de naționalități.

E greu deci, foarte greu de resolvat astăzi chestia de naționalitate la noi, și tot mai greu va fi ea mâne, ori poimâne de resolvat. Și totuși ea *va trebui* să fie resolvată, mai curând ori mai târziu, pentrucă interese mari, de domeniul politicei esterne ale monarhiei noastre, vor reclama în mod întețitor resolvarea ei. Se vor aduce jertfe din partea celor ce nu prea bucuros jertfesc, chiar și din partea Sașilor, și resolvarea va urma.

Cum? Pe ce cale? Se vor aronda de nou comitatele, formându-se si câteva comitate românești, în cari Românii să-și aibă limba lor în administrație, întocmai cum își au Sașii pe a lor, în comitatele săsești. Iar pentru a se putea valora pe deplin Românii în comitatele lor, precum și în comitatele în cari ei vor forma însemnate minorități, se va șterge institutiunea viriliștilor, și representanțele comitatense vor fi compuse numai din membri aleși, pe temeiul unei legi noue electorale, pusă pe bazele sufragiului universal.

Ei, îi va plăcea domnului Neugeboren o astfel de resolvare a chestiei de naționalitate, ori mai bine zis, a chestiei române? Nu, sigur că nu, pentrucă o astfel de resolvare i-ar scurta pe Sași în drepturile lor. Iar introducerea sufragiului universal și la alegerile municipale, ar fi chiar moartea lor politică.

Domnilor Sași nu le va conveni deci o eventuală împăcare a Maghiarilor cu Românii, pentrucă oricum să se facă împăcarea, ea nu se poate face decât numai cu mari perderi pe cari le vor îndura Sașii. Dela ei încă va trebui să căpătăm ceva, ca să fim barem în parte mulțumiți cu situația nouă ce ni se va crea în patria comună. Lucrul acesta îl știu foarte bine compatrioții noștri sași, îl știe foarte bine și domnul Emil Neugeboren, și totuși se aud din când în când glasuri săsești, ca al domnului Neugeboren, că Maghiarii *trebue* să se împace cu Românii. Natural, că e înțeleasă maghiarimea oficioasă, pentrucă cu maghiarimea neoficioasă, cu adevăratul popor maghiar, Românii au trăit totdeauna în cea mai perfectă bunăînțelegere.

Cum să înțelegem rostul acestor sfaturi binevoitoare, adresate cercurilor conducătoare maghiare? Cum să înțelegem această îngrijorare a Sașilor față de soartea noastră?

Astfel, că ea e îngrijorarea față de soartea lor proprie. Se tem Sașii, că se poate întâmpla o minune, ca Maghiarii să se împace cu Românii, și pentru această eventualitate vreau Sașii să aibă unele puncte de razim, pentruca în cas de necesitate să se poată apropia de — Români, atunci adecă, când soartea și viitorul lor va depinde mai mult dela Români, decât dela Maghiari. Ni se fac din vreme ochi dulci, ca să fim cu cuvenita indulgență față de aceia, cari cu privire la desvoltarea noastră culturală nu au fost aproape cu nimica mai concilianți și mai marinimoși față de noi decât Maghiarii.

Să dovedim afirmarea aceasta? N'avem decât să ne provocăm la bustul nemuritorului G. Barițiu, pe care am fost necesitați să-l așezăm într'o grădină închisă, fiindcă compatrioții noștri Sași (cum n'ar fi făcut poate Maghiarii) nu ni-au dat nici pe bani un petec de loc în parcul public din fața palatului „Asociațiunii“, ca să-l putem așeza acolo, unde se cuvenea să fie așezat. Și n'avem decât să ne provocăm la faptul, că subvenția dată din partea magistratului orășenesc din Sibiiu pe seama școalelor confesionale gr.-ort. române din acest oraș e și astăzi aceeași, care era pe vremea, când noi eram numai câteva sute în Sibiiu, și numai cu câteva sute contribuiam la cheltuelile orașului, pe când astăzi numărul sufletelor românești din Sibiiu e de mai multe mii, și zeci de mii fac dările pe cari le plătesc Românii în vistieria orașului Sibiiu. Am cerut urcarea dotației, în proporție cu sumele pe cari noi le plătim astăzi orașului, dar nu ni s'a dat. Nu e aceasta o evidentă împedecare a desvoltării culturale a Românilor, deci nu e aceeași vină, care se impută din partea domnului E. Neugeboren Maghiarilor?

Și apoi ce să mai zicem despre extraordinarul zel, cu care poliția săsească din Sibiiu se năpustește totdeauna asupra nevinovatului tricolor românesc? S'au confișcat în Sibiiu, de pe scenă, în teatru, deci în localitate închisă, coroane cu panglice naționale românești, deși coroanele erau destinate pe seama artiștilor din România. Au fost oprite, tot pe scenă, brânele cari făceau parte din costumele naționale ale damelor și a fost confișcat praporul, — deci obiect care aparține lucrurilor sfinte bisericești, — cu ocaziunea instalării preotului din suburbiul de jos, pe motiv că e tricolor românesc, tot lucruri deci, pe cari și jandarmeria maghiară tot așa le făcea, ca poliția din Sibiiu. Jandarmeria însă poate că nu știe aceea ce conducătorii poliției din Sibiiu ar trebui să știe, anume, că colorile naționale românești, așa cum le folosim noi, nu sunt colorile unui stat străin, de ex. ale României, pentrucă noi le folosim una peste alta, *orizontal*, pe când statul român le folosește una lângă alta, *vertical*, ci sunt colorile noastre, pe cari le folosim din vremi necunoscute; și ar trebui să știe, că există dispoziție, prin care colorile acestea (roșu-galbin-vânăt) au fost decretate de colori ale Ardealului. Vor mai fi poate oameni în Sibiiu, cari vor ști, că la anul 1852, când și-a făcut Maiestatea Sa, Impăratul și Regele Francisc Iosif I. intrarea în Sibiiu, casele erau împodobite cu astfel de steaguri, pe lângă steagurile săsești, ungurești și ale casei Maiestății Sale.

Credem deci, pentruca să terminăm, că sfatul binevoitor care se dă Maghiarilor din partea domnului deputat dietal Emil Neugeboren, ca să dee Românilor *teren liber de desvoltare în cultura lor națională*, sună și la adresa Sașilor, cari încă ar trebui să iee o altă atitudine față de Românii cu cari trăesc împreună și

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Nr. 9. *Tonegava, șeful negrilor.*

Reasumare. Joe Bigg, vechiu căpitan de corabie, după 40 ani de călătorie pe mare, pela 1850, se retrage la gura râului River, în Australia. Din corabie face o baracă de apă în care locuește cu fiică-sa Liddy și 5 oameni credincioși. Ocupația căpitanului e să facă comerț de schimb cu Negrii.

El trăește aci liniștit, în bună prietenie cu semințiile de Negrii din jur și face bună ispravă cu comerțul. Vinde Negrilor rum și alte mărfuri.

Odată i-a bătut la ochi cererea lui Tonegava, căpetenia unei seminții de Negri, de a-i vinde arme și munițiuni. Joe Bigg la început sta la îndoială fiindu-i teamă, să nu le întrebuințeze contra lui; în sfârșit însă îi dă.

La câteva săptămâni o mică flotilă cu Negri vin spre J. Bigg. Spaima micii colonii e mare, când Mitof, șeful altei seminții de Negri, vine și-i cere socoteală pentru armele vândute lui Tonegava, care l-a bătut. Negrii prin poziția energică luată de J. Bigg pleacă. Nu mult după cele întâmplate cer scut Iack cu alți albi, fugiți din temnițele coloniștilor pedepsiți în Van-Diemen. Ei promit ajutor celor de pe corabie, dar în scurt iau posiție dușmănoasă față de aceștia. In sfârșit, cel puțin la aparență, se împacă pentru a se apăra contra lui Mitof, care din nou se apropie.

Ei luptă și îl resping.

Iack și tovarășii se pun pe urmă la chef. Unul din ei se poartă necuviincios față de Liddy și cade mort de glonțul nepotului lui Joe Bigg.

De aci iarăși dușmănie.

Chemat în ajutor Tonegava, acesta vine, dar baraca slobozită de Iack pe apă s'a fost depărtat. Cum corabia era slăbită, naufragiul era aproape, și Mitof care sta la pândă cu Negrii lui cât pe aci să pună mâna pe ei.

In momentul critic sosește Tonegava cu flotila lui și-i scapă, omorând și pe Mitof.

Scăpați, Joe Bigg cu ai săi, se întorc în Anglia plini de bogății și petrec restul vieții aici.

Recenziune. Istorioara tinde a ne pune în lumină starea înapoiată a unor seminții de Negri, la cari razele civilizațiunei încă n'au apucat a străbate. In general espunerea, ca fond, e interesantă și, din acest punct de vedere, pentru persoane cu cunoștințe geografice și de popoare, ca mijloc educativ întru câștigarea de nouă descoperiri, e potrivită.

Pentru elevii școalelor noastre pop. nu va fi atrăgătoare; deoarece ei, deși în cursurile superioare își câștigă oarecari cunoștințe despre toate continentele și popoarele ce le locuesc, totuși sunt neînsemnate, și nu vor putea trage concluzia pe care o intenționează autorul cărții.

Nici pentru cursul de repetiție și adulții cu puțină carte din acel motiv nu e potrivită, pentrucă tot cam la același grad de desvoltare culturală se află și ei ca și cei din școala de toate zilele.

De aceea în biblioteca pedagogică sau parohială fiind pusă cărticica de față, ea nu va fi cetită.

Pentru elevi din gimnaziu este potrivită. Ei au deja cunoștințele de lipsă, ca să poată pricepe despre ce e vorba, și ca o completare a acelora istorioara de față le va face bun serviciu.

In general istorioara se potrivește mai ales pentru băeții dela orașe; dar și în acel caz cărticica să observe următoarele:

Să facă o trecere potrivită dela cunoștințele generale și cam puțin clare în această direcțiune ale tinerimei, făcând o legătură naturală cu descoperirea ce intenționează cărticica s'o facă. Pentru acest scop să lărgească și cunoștințele geografice ale cetitoriului descriindu-i în colori vii Australia.

Tipariul cărții să fie mai mare și în text să se pună toate chipurile și peisagele cerute pentru a-i forma cetitoriului o idee clară asupra lucrului.

Atunci istorioara va deveni mai interesantă.

Nici titlul cărții nu ni se pare potrivit. Rolul principal îl poartă Căpitanul de corabie Joe Bigg; de ce nu i-am zice: „Intâmplările unui vechiu căpitan de corabie“?

Dacă un meșter al condeiului ca Goga, Agârbiceanu etc. ar prelucra-o, istorioara ar putea străbate și în casele poporului nostru.

Nr. 10. Cei doi vânători din prerii.

Reasumare. Doi vânători: Sebastian (suedian) și Celden (irlandez) stau în povești într'o colibă aflătoare în mijlocul unei păduri de lângă Misisipi, în America.

Celden spune întâmplări din viața sa. — Fortul Vasington a fost zidit pentru a apăra trecătoarea de acolo contra Indienilor Ohama, cari vânau în acel ținut pricinuind multe neajunsuri Albilor.

După așezarea miliției în fort, un timp oarecare nu s'au arătat pe acolo Ohamaii; într'o zi însă au dat asalt portului, dar au fost respinși.

anume, în interesul lor propriu, pentrucă oricât de bine să se simtă ei sub aripile ocrotitoare ale actualului sistem de guvernare, — nu putem şti ce aduce ziua de mâne. Vorbele sunt frumoase, şi frumos sunt ele puse pe hârtie din partea domnului Emil Neugeboren, dar am dori, ca şi faptele să fie aduse în consonanţă cu vorbele. Pentrucă un lucru ar putea să-l ştie compatrioţii saşi, cu cari de şapte secole trăim împreună, anume, că Românul *„ţine minte“* faptele, fie bune, fie rele, nu vorbele, fie oricât de dulci şi de frumoase.

Adunarea generală a „Asociaţiunii“.

— Din părerile altora. —

Ziarul *„Sieb. Deutsches Tageblatt“* din Sibiiu aduce în numărul dela 16 l. c. următoarea corespondenţă din Orăştie despre serbările „Asociaţiunii“:

Reuniunea culturală şi literară a Românilor din Ungaria cunoscută sub numirea de „Asociaţiune“ şi-a ţinut adunarea generală din anul acesta în Orăştie. Participanţii, în număr de mai multe mii, veniseră din toate districtele ţării. Reuniunea „Asociaţiunea“ şi-a câştigat mari merite pentru poporaţiunea dela ţeară în direcţia culturii şi a vieţii economice. Pelângă comitetul central din Sibiiu lucrează în această direcţie 74 despărţăminte, cari se înmulţesc din an în an. Fiecare despărţământ se ramifică în tot atâtea agenturi, câte comune aparţin cercului lui de activitate. Acestei împrejurări este a se mulţumi, că năzuinţele „Asociaţiunii“ sunt înţălese şi de massa poporului, care le sprijneşte cu toate puterile. Această a dovedit-o mai grăitor conductul etnografic aranjat cu ocazia aceasta de către despărţământul „Orăştiei“. Căci, cine cunoaşte firea în genere greoaie a poporaţiei ţărăneşti, va primi o corectă orientare în lucrările „Asociaţiunii“, având ocazia să vadă un asemenea conduct festiv, la care au luat parte, mai mult de 30 comune din jur şi depărtare într'un număr de vreo 3000 de oameni.

Sub astfel de raporturi adunările generale ale „Asociaţiunii“ culturale iau forma unor adevărate manifestaţii naţionale, cari au o forţă de atracţiune şi pentru representanţii diferitelor organizaţii culturale din regatul României. Astfel şi de data aceasta veniseră din Bucureşti cunoscutul nuvelist Delavrancea şi profesorul universitar Arion.

Din raportul anual al „Asociaţiunii“ reese, că aceasta lucrează conştient de misiunea ei şi cu tot mai mari succese pe toate terenele vieţii publice. Asociatiunea administrează de present o avere de peste un milion coroane, ale cărei interese se folosesc pentru stipendii şi alte ajutoare, cum şi pentru înfiinţarea de biblioteci săteşti. Cu regret trebue însă să se constateze, că numărul membrilor acestei reuniuni culturale, e foarte mic în raport cu numărul poporaţiunei. E de tot puţin numărul de 2496 membri pentru o astfel de reuniune răspândită peste ţeara întreagă.

In legătură cu adunarea generală s'a aranjat şi o expoziţie industrială, care a oferit ocazie a admira sirguinţa şi extraordinara destoinicie, cum şi priceperea fină artistică a femeilor române. Articolele de casă, cari erau expuse aici, sunt producte de o adevărată şi veritabilă artă poporală, cum rar se mai poate vedea la alte popoare în asemenea varietate. Şi industriaşii români din Orăştie au participat cu produse bune şi solide la expoziţie.

Pentru partea socială a serbărilor s'a arangiat un concert reuşit, care la dorinţa generală a fost repetat a doua seară. La acest concert a contribuit şi cunoscuta cântăreaţă, doamna Veturia *Triteanu* şi artista pianistă dşoara Cella *Delavrancea*, geniala fiică a sus amintitului literat...

Oraşul Orăştie a fost reprezentat la serbări prin agilul ei primar, dl Iosif *Andrae*, care la banchet a ţinut un toast în limba germanǎ, foarte bine primit de public.

Moartea lui Aurel Vlaicu.

Relaţiunea oficială. Eată cuprinsul procesului verbal încheiat de dl *D. Cotiga*, şeful postului de jandarmi din comuna Băneşti.

Proces verbal: Astăzi treizeci şi una August anul una mie nouă sute ani treisprezece, orele 5 jum. p. m.

Noi jand. serg.-major Cotiga Dumitru, şeful postului Băneşti din secţia şi compania Prahova, ofiţer de poliţie judiciară şi auxiliară al parchetului tribunalului Prahova.

Astăzi, data de mai sus, pe la orele 5 jum. p. m. din svon public am fost informat că pe şoseaua naţională Bucureşti-Predeal ar fi căzut un aeroplan cu domnul aviator Vlaicu la km. 28, în marginea şoselei, pe teritorul comunei Băneşti.

Transportându-ne imediat la faţa locului, unde s'a petrecut accidentul, dimpreună cu mai mulţi locuitori din comuna Băneşti, unde am găsit aeroplanul jos sfărâmat şi cadavrul d-lui Aurel Vlaicu lângă aparat, în poziţiunea următoare:

Cadavrul s'a găsit cu faţa în sus, capul la răsărit şi cu picioarele la miazăzi, iar braţele întinse în lături, fiind îmbrăcat în cap cu o şapcă de piele roşie, îmbrăcat cu haine nemţeşti şi pe deasupra o haină lungă neagră, de muşama, ear în picioare ghete galbene cu jambiere;

Examinându-l asupra leziunilor, am observat că ambele picioare erau fracturate şi o vânătae la ochiul stâng;

Apoi făcându-i perchiziţie corporală, am găsit următoarele:

Cinci hârtii a una sută lei; una hârtie a douăzeci lei; opt lei argint şi cinci bani metal; o monedă de aur a 100 lei franceză; un ceas de argint; un lanţ de aur; un portmoneu de piele colorată; un portmoneu de piele neagră; un aprinsibil de ţigări în formă de revolver; un briceag cu patru limbi şi tirbuşon; un paşaport cu Nr. 33.252 din 1913 cu adresa Aurel Vlaicu, Bucureşti, două hârti în formă de chitanţă; una oglindă mică; un contract între ministerul de răsboiu şi d-sa; una chitanţă în valoare de cinci mii lei: una chitanţă în valoare de una mie două sute lei; una chitanţă în valoarea de 16.160; una hârtie în valoare de 8000 lei; una scrisoare închisă; nouăsprezece cărţi de vizită; o cartă poştală ilustrată; un inel de aur cu diamant; două batiste albe, — şi care perchiziţie s'a făcut fiind de faţă dl primar al comunei Băneşti.

Inapoindu-ne la oficiul primăriei Băneşti spre a anunţa autorităţilor superioare, în acest timp cadavrul a fost ridicat din ordinul d-lui administrator al plăşii Câmpina şi pe a d-sale răspundere, iar cadavrul a fost transportat la oraşul Câmpina.

Şeful postului jand. Sergent major:
(ss) *D. Cotiga*

*

Mamei lui Aurel Vlaicu. Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei trimite mamei aviatorului următoarele: *„Scumpă Soră!* — Ne apropiem cu sfială şi cu suflet cernit de Tine, cea mai îndurerată mamă din lume, şi cercăm noi nemângăiatele a te mângăia pe Tine. Fiiul Tău a fost fiul nostru, durerea care sfăşie inima Ta, o sfăşie şi pe a noastră, lacrimile Tale se amestecă cu lacrimile noastre. Credinţa aceasta şi bunătatea Celui de sus să te întărească!“ *„Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei“* — Deva, 27 Sept. 1913.

*

Inmormântarea. Comandantul Pieţei Bucureşti a stabilit următorul program de înmormântare:

Conform ordinului ministerului de războiu, onorurile militare funebre cuvenite decedatului aviar Vlaicu Aurel se fac astfel:

Miercuri 4 Septemvrie a. c. orele 4 p. m., la biserica Sf. Gheorghe Nou, unde se găseşte depus corpul defunctului, stau următoarele unităţi de trupe şi ofiţeri:

1. Un pluton, muzica şi toţi corniştii din regimentul Mihai Viteazul Nr. 6. sub comanda unui locotenent din acel corp.

2. Una secţie pe jos din regimentul 2 „General de divizie Gh. Manu“.

3. Ofiţerii şi trupa de aviaţie din batalionul de specialităţi.

4. Un plutonier şi opt oameni călări din regimentul de escortă regală deschid cortegiul.

5. Un plutonier şi opt oameni călări din regimentul de escortă regală închid cortegiul.

6. Toate regimentele cu garnizoana în capitală sunt reprezentate prin câte-o delegaţie din 1 căpitan, 1 locotennt şi 1 sublocotenent.

7. După serviciul divin, cortegiul funebru pleacă dela biserica Sf. Gheorghe Nou, la cimitirul militar, unde se îngroapă corpul defunctului.

8. Locot-colonel Mihail D. Ştefan, comandantului batalionului de specialităţi şi corpului de aviaţie militară, ţine o cuvântare.

9. In timpul când se coboară corpul defunctului în groapǎ, căpitanul Popovici şi locotenentul Protopopescu Ştefan dela şcoală de aviaţie, fiecare în câte un aeroplan, sboară de asupra cimiterului militar.

*

Despre înmormântare mai aflăm: A luat parte o mulţime imensǎ, peste 100.000 de oameni. Un moment sărbătoresc al ceremoniei funebre a fost acela, când reprezentantul regelui Carol, ministrul Hârjeu a venit la biserica Sf. George Nou, şi a pus pe pieptul martirului medalia de aur a *„Virtuţii militare“*.

Din partea familiei au fost de faţă: tatăl, mama, fratele şi două surori ale decedatului. Mulţi delegaţi din ţara noastră n'au putut veni la Bucureşti în urma măsurilor severe luate la graniţa ungară din cauza holerei.

Cortegiul a parcurs străzile: Colţei, I. C. Brătianu, Vienei, calea Victoriei, strada Carol şi calea Şerban Vodă. In tot parcursul, ofiţerii şcoalei de aviaţie şi ai ligei aeriane au executat sboruri deasupra mulţimei şi a mormântului.

In fruntea cortegiului, după secţia din regimentul de escortă regalǎ, urma *aeroplanul lui Vlaicu,* împodobit cu flori şi tras de 4 artilerişti călări. Au urmat apoi carele cu cununile şi drapelele îndoliate ale tuturor corporaţiunilor.

După ofiţerii cari purtau perna de decoraţii păşea corul societăţii „Carmen“, cântând cântece funebrale, apoi trăsurile cu clerul, carul funebru, având de dreapta şi de stânga cordoane de jandarmi, apoi părinţii, fratele şi surorile, feciorii din Binţinţi şi un public enorm.

Discursuri au fost rostite în biserică de Arhiereul *Teofil,* de generalul *Hârjeu* în numele regelui şi al armatei, Bărbulescu în numele Ligei, şi locot.-colonel Mihail în numele şcoalei militare a aviaţiune. La scara bisericii a cuvântat asesorul consistorial Lazar *Triteanu:* în faţa palatului poştelor au vorbit: profesorul universitar *Ursu*, Dr. *A. Vlad, I. Nicolau,* ear în faţa momântului Dr. *I. Niţescu,* în numele presei.

O companie din batalionul de specialităţi a dat onorurile la coborârea în mormânt, ear muzica militară a intonat imnul naţional.

Corespondenţă din Viena.

Viena, 14 Septemvrie 1913.

Preşedintele meserieşilor români din Sibiiu, dl Victor Tordăşianu, a fost nevoit a petrece câteva săptămâni într'un spital din Viena pentru a-şi căuta de sănătate. Dsa fiind pe deplin restabilit, voia să plece pe neobservate acasă, însă dl preşedinte al meserieşilor români din Viena prinzându-i de veste i-a pregătit o frumoasă surpriză aranjând o bine reuşită convenire socială în onoarea dsale.

Sâmbătă în 13 l. c. românii s'au întrunit în restaurantul Rupert (I. Iohannesg. 2—4) la orele 8 seara. Sala bine aranjată abia a putut cuprinde publicul numeros, care şi-a făcut apariţia. Au fost de faţă aproape toţi membrii coloniei române, un frumos număr de dame, ofiţeri, etc. iar meseriaşii din loc s'au prezentat în număr complet.

Dl Vitencu, preşedintele „Clubului Român“, a ţinut o scurtă şi binesimţită vorbire introductivă salutând pe cel mai valoros preşedinte al meserieşilor, dl Victor Tordăşianu, apoi binevenatează pe membrii prezenţi şi în special pe reprezentanţii diferitelor societăţi româneşti din loc.

Dă cuvântul dlui Dr. *Lazar Popovici.* Dsa într'un discurs mai lung stăruieşte asupra însemnătăţii meseriilor şi relevează meritele neperitoare, pe cari dl V. Tordăşianu le-a câştigat muncind neîntrerupt cu zel şi desinteres pentru crearea clasei de mijloc, această parte integrantă şi absolut indispensabilă a corpului naţiunii române. Dl Dr. L. Popovici ridică pocalul în sănătatea dlui Tordăşianu.

Dl protopop *P. Boldea* ia cuvântul în numele societăţii bisericeşti. Aminteşte de ocazia rară de a putea saluta în mijlocul nostru un bărbat, care a *lucrat* cu atâta stăruinţă pentru a aduce la realizare una dintre chestiunile cele cele mai arzătoare, crearea clasei de mijloc, o chestiune, care trebue să preocupe pe fiecare cărturar român. Dl protopop aminteşte de meritul pe care il au dnii Dr. L. Popovici şi Dr. Iuliu Crişan, la restabilirea sănătăţii dlui Tordăşianu şi ridică pocalul în sănătatea acestor doi medici.

Dl Dr. Iuliu Crişanu vorbeşte în numele „României June“, rugând pe dl Tordăşianu *ca membru onorar* al acestei societăţi să primească espresia de admiraţie pentru munca sa îndelungată, depusă pe altarul unei cause atât de de importante pentru noi. Vorbeşte de diferenţiarea socială anormală, care află loc la noi. Sus e clasa de intelectuali, jos o clasă ţărănească. Succrescenţa pentru intelectuali o dă direct poporul, pe când la alte neamuri o dau meserieşii. Numai prin meserieşi şi industrieşi vom avea capitalul necesar, pentru a putea da o luptă de desrobire economică şi politică. Incheie prin propunerea de a trimite o telegramă la adresa doamnei Tordăşianu.

Dl Aurel C. Popovici, vechiu prietin al dlui Tordăşianu, îşi reaminteşte ceasurile plăcute pe vremea când amândoi îşi petreceau vremea în redacţia „Tribunei“ vechi. Dl Tordăşianu făcea pururea haz şi era mare plăcere a fi în societatea lui. Dsa însă a observat că sub această fire glumeaţă se ascunde o forţă rară de muncă, energie neînfrântă şi o dragoste mare pentru cauza în a cărui serviciu se pusese cu 20—25 ani înainte. Azi vedem rezultatele frumoase, răsărite pe urma acestei munci.

Meserieşii români din Sibiiu au casa lor proprie, fonduri pentru ajutorarea învăţăceilor şi calfelor de meserie. Să nu uităm că meseria e un plug de aur, şi la popoarele străine capitalul în mare parte nu se află în mâna carturarilor, ci în mâna clasei de mijloc. Imbrăţişarea tuturor breslelor a devenit un ce indispensabil. Incheie prin a recomanda meserieşilor pe dl. Tordăşianu ca o pildă vie de vrednicie, muncă, cinste şi perseveranţă.

Dl *Nicoli* salută pe dl Tordăşianu în numele meserieşilor români din loc, cari se vor gândi întotdeauna ca la cel mare binefăcător al lor.

In sfârşit se anunţă la cuvânt dl Tordăşianu. Dsa îşi cere scuze, că în urma slăbiciunii fisice, de care e stăpânit în urma boalei, nu poate răspunde aşa după cum ar dori. Dsa declară că în primirea măgulitoare, care i s'a făcut, nu vede o manifestare faţă de persoana dsale, *ci o manifestare faţă de însaşi cauză,* de a cărei sfinţenie sunt adânc pătrunşi toţi cei de faţă. Speră, că va avea şi pe viitor puterea de a lucra şi mai departe, nutrind convingerea că munca dsale nu e înzădar. Mulţumeşte tuturor celor prezenţi pentru clipele plăcute, ce le-a petrecut între noi şi propune trimiterea unei telegrăme de încurajare aranjatorilor expoziţiei industriale româneşti din Orăştie.

Corul meserieşilor ne-a delectat cu frumoase cântări şi doine româneşti sub conducerea dlui Ioan Maer.

La câteva zile Ohamaii vin din nou şi trimit un sol, care provoacă pe cei din fort să-l părăsască până de sară.

Solul e împuşcat. Indienii dau asalt fortului şi, afară de povestitor, îi măcelăresc pe toţi. Dar nici Celden nu scapă din mânile lor. Indienii îl prind şi-l duc cu ei. Celden cu ajutorul unei tinere fete de Indian, răpită şi ea de Ohamai dela alt neam, scapă şi se stabileşte la un loc de vânătoare.

Intr'o zi salvatoarea lui îl găseşte, — şi ei, urmăriţi de pieile roşii, scapă împreună.

Celden şi Lindoa (aşa se chema fata) dau peste o colibă nelocuită şi trăesc împreună multă vreme. Dar într'o zi când a venit Celden dela vânat nu şi-a mai găsit nevasta.

Celden pleacă în urmărirea ei. Intr'o pădure o zăreşte legată de un arbore. Se duce spre acel loc cu doi tovarăşi ai lui, dar Indianul care o răpise îi creapă capul şi fuge.

Celden îngroapă pe Lindoa, regretând din inimă moartea soţiei iubite. In urmă s'a depărtat de tovarăşii lui pentru a răzbuna moartea.

Căutând prin cele păduri, dă de ucigaş şi-l răpune.

Recenziune. In fond nu aflu nimic în istorioara de faţă ce ar putea aduce folos din punct de vedere al educaţiunei morale sau intelectuale. Istorioara ne arată o presupusă întâmplare foarte îndepărtată de cercul nostru de activitate şi cunoştinţe.

E adevărat, că povestirile de tot felul alimentează fantazia băeţilor, istorioara noastră însă ne face cunoscute neşte ciudăţenii cu totul străine nouă. Pentru Englezi sau Americani ea poate fi interesantă, pentru tinerimea noastră însă de tot puţin.

Nu aflu rostul unui motiv care ar cere aşezarea ei într'o bibliotecă, menită tinerimei noastre. Poate pentru elevii din şcolile medii, dar pentru şcoala pop. sau adulţi la nici un caz, pentrucă, repet, ea nu are nici o valoare din punct de vedere al educaţiunii.

O istorie care să ne facă cunoscuţi cu o întâmplare oarecare din viaţa poporului nostru, din munţii nostri plini de basme, va fi cu mult mai ducătoare la scop.

Dragostea hazlie a unui Irlandez pripăşit prin pădurile din America ca vânător de castori cu o Indiană semiselbatică puţin interes va afla la tinerimea noastră.

In general cărticica de faţă nu poate avea loc în o bibliotecă pedagogică.

(Va urma).

La sfârşitul părţii oficioase s'au cetit cele două telegrame cu următorul text:

„Dnei Tordăşianu în Sibiiu:

„Românii adunaţi să sărbeze prezenţa iubitului DVoastre soţ în mijlocul lor, Vă trimit espresia sentimentelor de stimă şi urări de bine, pentru ca împreună să ajungeţi împlinirea idealurilor frumoase, în a căror serviciu V'aţi pus cu atâta stăruinţă".

„*Dlui Adrian Cristea*, preşedintele espoziţiei industriale, Orăştie:

Românii întruniţi în cinstea dlui Tordăşianu Vă felicită călduros şi Vă doresc isbândă deplină la frumoasa D-Voastre întreprindere. Trăiască industria română!".

*

In sfârşit aşi dori să adaug, că dl Tordăşianu nu are merite numai pentru meserieşi. D-sa e unul dintre conducătorii societăţii agricole şi a reuniunii de înmormântare. D-sa a aranjat diferite espoziţii agricole de industrie casnică, asemenea şi espoziţii de copii, pentru cari poporul a manifestat un deosebit interes. Meritul de a înfiinţa bănci săteşti (Raiffeisen) în comitatul Sibiiului şi Făgăraşului revine în bună parte peste tot dlui Victor Tordăşianu.

Corespondent.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 21 Iulie 1912 Nr. 7432 Bis. convoc pe onoraţii preoţi din protopresbiteratul *Unguraşului* la conferenţa anuală preoţească, pe Duminecă în 22 Septemvrie (5 Octomvrie) a. c., la 8 ore a. m. în comuna *Dol*, cu următorul

PROGRAM:

1. Serviciul divin, cu invocarea Duhului sfânt, la 8 ore a. m. celebrată de preoţii: Iuliu Chiffa din Hida, Georgiu Olariu din Stina şi Ioan Pop din Bălan. Predica ocazională o va ţinea preotul Iuliu Chiffa.
2. Deschiderea conferenţei prin protopresbiterul tractual în localul şcoalei confesionale, apoi alegerea biroului şi constatarea celor prezenţi.
3. Cetirea rezoluţiunilor consistorului din 2 Aprilie a. c. Nr. 14,542 bis. şi a celei din 11 Decemvrie 1912, Nr. 14,544 bis. din 1912.
4. Cetirea lucrării: „Infiinţarea şi administrarea reuniunilor de înmormântare ale preoţimei tractului Unguraş", lucrată de parohul G. Vlaicu din Păuşa.
5. Cetirea lucrării: „Ce izvoare nouă de venit s'ar putea afla pentru îmbunătăţirea stării materiale a preoţimei", lucrată de parohul Emil Miclea din Baica.
6. Discuţie asupra acestor lucrări, asupra serviciului divin îndeplinit şi asupra predicei ţinute.
7. Alegerea comisiunii pentru stabilirea lucrărilor conferenţei viitoare, hotărârea locului unde să se ţină, designarea preoţilor cu celebrarea serviciului divin şi ţinerea predicei ocazionale.
8. Preoţimea va prezenta certificatele despre mărturisirea făcută în anul curent.
9. Propuneri. Inchiderea conferenţei.

Fizeş-Sânpetru, 6 Septemvrie n. 1913.

Pavel Roşca,
protopop.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preaveneraibilului Consistor Nr. 3642/913 convoc prin aceasta pe învăţătorii dela şcoalele noastre din protopopiatul Sibiiu şi Agnita la conferenţa cercuală, care se va ţinea la 25 şi 26 Octomvrie (7 şi 8 Noemvrie) a. c. în Sibiiu (şcoala centrală gr.-or. rom). pe lângă următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Invocarea duhului sfânt în biserica atedrală la ora 8.
2. Discurs de deschidere din partea omisarului consistorial despre: Limba aghiară în şcolile noastre confesionale.
3. Metodele după cari s'a predat şi pă cari se predă astăzi limba maghiară şcoalele noastre, de Ioan Viţelariu, învăţător în Poplaca.
4. Limba maghiară în clasa I-a (lecţie p ctică şi o scurtă tractare teoretic în legă ură cu planul de învăţământ), de Eugen Muntean' învăţător în Agnita.
5. Limba maghiară în clasa a II-a (lecţie practică şi o scurtă tractare teoretică), de Nicolau Bogdan învăţător în Nucet.
6. Limba maghiară în clasa a III-a (lecţie practică şi o scurtă tractare teoretică) de Constantin Măhara, învăţător în Alţina.
7. Limba maghiară în clasa a IV-a (lecţie practică şi o scurtă tractare teoretică), de Ioan Belaşcu, învăţător în Loamneş.
8. Limba maghiară în clasa a V (lecţie practică şi o scurtă tractare teoretică), de Ioan Porcea, învăţător în Bârghiş.
9. Limba maghiară în clasa a VI-a (lecţie practică şi o scurtă tractare teoretică), de Simion Borţan, învăţător în Slimnic.
10. Manualele de limba maghiară din şcoalele noastre şi modul lor de întrebuinţare, de Iosif Gligor, învăţător în Bendorf.
11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ţinând în acelaş timp seamă de scopul general al învăţământului şi de caracterul special al şcoalelor noastre. (Pentru tema aceasta vezi circulara cons. Nr. 3642/913).
12. Mişcarea pedagogică literară din ultimul an şcolar, de Ioan Dragomir, învăţător în Boiţa.
13. Invăţătorimea noastră şi mişcarea cooperativă, de Şerban Cioran, învăţător în Reşinar.
14. Raport despre starea învăţământului din ambele protopopiate, făcut de comisia permanentă.

Conform pct. 10 din Regulamentul pentru conferenţele învăţătoreşti toate lucrările vor trebui trimise comisiunei permanente, cu cel puţin 8 zile înainte de conferenţă.

Sibiiu, 3 Septemvrie 1913.

Dr. Onisifor Ghibu
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Distincţie. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a acordat Alteţei Sale regale principesei *Maria* a României ordinul marea cruce Elisabeta, pentru activitatea desvoltată în îngrijirea soldaţilor îmbolnăviţi de holeră.

*

Impotriva grevelor. In congresul socialiştilor, întruniţi la Jena, s'a desbătut în şedinţa de Marţi asupra *grevelor generale.* Oratorii, în cea mai mare parte, au accentuat că în actualele împrejurări economice greva nu poate avea resultatele dorite. O grevă generală, a declarat un vorbitor, este susţinută numai de oameni, cari n'au nimic de lucru şi nimic de pierdut.

*

Anunţ. Se aduce la cunoştinţa p. t. nostru public, că în *cursul complementar* împreunat cu şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii", în care se primesc eleve absolvente de patru clase civile (secundare), ori şi cu clase mai puţine dacă au împlinit vârsta de 15 ani, se va preda în acest an şcolar şi un *curs de dantelărie* în legătură cu lucrul manual, prin d-şoara *Lucreţia Iosif*, absolventă de şcoala industrială de stat din Cluj şi de cursul de dantelărie din Praga, ca bursieră a „Asociaţiunii" din donaţiunea marelui binefăcător: *Vasile Stroescu.* Didactrul e 5 cor. pe lună. Pentru elevele care doresc să fie adăpostite în internatul şcoalei „Asociaţiunii" se susţin condiţiunile publicate, adecă: taxa anuală a internatului 550 cor. şi didactrul 50 cor., împreună 600 cor. pe an. Inscrierile se fac la direcţiunea şcoalei de fete a „Asociaţiunii". Sibiiu, 15 Septemvrie 1913. *Direcţiunea.*

*

Dela serbările culturale din Orăştie. Privitor la expoziţia organizată cu prilejul serbărilor Asociaţiei, facem, la cerere din parte competentă, următoarele îndreptări la raportul din numărul trecut al ziarului nostru: Expoziţia *meseriaşilor* a aranjat-o dl Adrian *Cristea,* funcţionar la „Ardeleana" şi Ioan *Ciontea* conducător de tipografie. Expoziţia *atelierului de ţesătorie*, au aranjat-o doamna Victoria *Erdélyi* n. Bardosi şi dşoara *Victoria Bariţiu* din Orăştie. Expoziţia ţesăturilor adunate dela *ţărance* au organizat-o doamnele: Aurelia *Boldea* n. Bariţiu, Maria *Moţa,* Victoria *Damşa,* Maria *Branga,* Ana S. *Vlad,* Hedviga *Muntean,* Lucreţia S. *Damian* şi dşoara Valeria *Ştefănescu.* Prezidente ale acestui comitet de aranjare au fost damele: Aurelia Boldea n. Bariţiu şi Victoria Erdélyi n. Bardoşi, cari au dovedit foarte bun gust şi pricepere.

*

Condamnat. Mercuri s'a desbătut la curtea cu juraţi din Cluj procesul pornit împotriva „*Foii Poporului*" din Sibiiu pentru articolul „Macedonia Ungariei". Redactorul responsabil, dl Nic. *Bratu* a fost condamnat la 8 luni închisoare de stat şi amendă de 600 coroane.

*

In memoria lui Körner. Logele bunilor Templieri sibieni aranjează astăzi Vineri, în sala magistratului nostru, o serbare în memoria poetului *Teodor Körner* (1791—1813), supranumit „Tirteu al Germaniei", celebru prin cântecele sale de răsboiu. Programul serbării conţine recitări, o conferenţă şi coruri. Intrarea: 50 şi 20 bani. Inceputul la orele 7 şi jumătate seara.

*

Holera. Atât din Budapesta cât şi din provincie sosesc ştiri liniştitoare cu privire la mersul holerei. Pretutindeni în ţară a scăzut numărul cazurilor de îmbolnăvire. Creşte însă în Sârbia.

*

Băeat dispărut. Din Avrig a dispărut de câtva timp băeatul de ţăran Ion *Spiridon.* Copilul a fost văzut mai în urmă în apropierea unei groape de lângă comună. Groapa, adâncă de vre-o doi metri, în urma ploilor din urmă era plină de apă. Se presupunea, că băiatul jucându-se pe acolo ar fi căzut în apă şi s'ar fi înecat. Cercetările însă au rămas fără rezultat. Abea alaltăieri i s'a găsit cadavrul în Râul-mare.

*

Dela târgul Sibiiului. La târgul de toamnă al oraşului nostru s'a adus de vânzare un însemnat număr de oi, şi mai ales de vite cornute. Cumpărarea însă a lăsat foarte mult de dorit. Eată câteva date: In 8 şi 9 Septemvrie, la târgul de oi, s'au adus 2424 bucăţi, şi s'au vândut abea 611, părechea cu 16—26 coroane. In 10 şi 11 Septemvrie, la târgul de vite conute, s'au adus de vânzare 15·835 bucăţi (faţă de 11·599 din toamna trecută); s'au cumpărat 3226. Boi îngrăşaţi s'au dat cu 92—104 cor. bucata, vaci cu 72—84 coroane. Boi de jug, cu 800 până în 1400 cor. părechea; viţei cu 40—70 cor. bucata. In 12 şi 13 Septemvrie, la târgul de cai, s'au oferit spre cumpărare 1842 bucăţi, din care s'au vândut 504, cu preţuri destul de slabe; în 14 şi 15 Septemvrie la târgul de mărfuri s'a făcut o considerabilă desfacere de articole.

*

Târg în Sălişte. Târgul de ţară în comuna Sălişte (comitatul Sibiiului) se va ţinea precum urmează: Sâmbătă, în 4 Octomvrie st. n, târg de oi şi porci; Duminecă şi Luni în 5 şi 6 Octomvrie târg de cai şi vite cornute, iar Marţi în 7 Octomvrie târg de mărfuri.

*

Regule sanitare. Eată câteva regule de observat pentru combaterea epidemiei de holeră: 1. Inainte de toate se cere cea mai desăvârşită curăţenie în casă şi în curte; 2. Să se bea *numai* apă, care a fiert în clocot şi răcită s'a păstrat în vas acoperit, — asemenea laptele să se bea numai după ce a fost bine fiert; 3. Poame, castraveţi şi alte alimente crude trebue înlăturate, având să se consume numai alimente fierte; 4. In considerare că muştele răspândesc în mare măsură bacilii holerei, toate beuturile şi mâncările să se ţină acoperite; 5. La orce fel de spălare să se folosească numai apă feartă, — mânile trebue spălate totdeauna înainte de mâncare; 6. In interiorul latrinelor să se toarne cantitate potrivită de lapte de var; 7 Fiecare caz de holeră să se anunţe necondiţionat autorităţilor, cari vor lua măsurile necesare; — cine nu face lucrul acesta, ia asupra sa o grea răspundere, căci din negligenţa sa contribue la răspândirea epidemiei şi la primjduirea vieţii semenilor săi.

*

Asasinatele în Europa. Cele mai multe asasinate se întâmplă în Italia, unde pe 28 milioane de locuitori se vin pe an în termin mediu 2672 de asasinări. In faţa acestor cifre stă Europa centrală cu 147 milioane locuitori şi cu 2529 asăsinări în acelaş timp. Nici Parisul nu stă prea îndărăt în această jalnică statistică, căci în capitala franceză se fac pe an mai multe ucideri de om, decât în Berlin, Londra, Viena şi Bucureşti laolaltă. Asasinările cele mai numeroase le găsim în America, unde mai anii trecuţi tribunalele au rostit sentinţe în 12,800 de cazuri.

*

Ministeriu pentru sport. In Rusia se organisează un nou ministeriu, şi anume pentru îndeletnicirile sportive ale tinerimii şcolare de toate categoriile. In institutele de învăţământ ruseşti nu s'a făcut până astăzi absolut nimic în interesul desvoltării corporale a tinerimii. Noul ministeriu, în fruntea căruia stă un general, va cultiva sportul şi ca mijloc pentru combaterea multelor societăţi politice, ce se înfiinţează în imperiu. Studentul rus, din etatea cea mai tinără, se ocupă cu ideile politice şi cu reuniunile pornite tot în scopuri de politică; ear de educaţia sanitară a omului nu i s'a vorbit niciodată. Ministeriul sportului speră să obţină bune rezultate.

*

Teatru în Sibiiu. In piesa *Ploaie de aur*, reprezentată aseară şi furnizată de unul din autorii mai noi de operete, au avut roluri izbutite toate puterile de frunte ale trupei teatrale. In deosebi au primit multe aplauze damele Balla şi Paxy, pentru cântările şi dansurile executate, asemenea şi pentru costumurile strălucitoare, purtate într'o scenă interesantă de carneval. Opereta, cu muzică uşoară şi mlădioasă, a fost jucată peste tot cu temperament particular. Mâne, Sâmbătă, se va da a doua oară; ear Duminecă seara a treia oară.

Din public*).

Mulţămită publică.

La petrecerea aranjată de „Reuniunea de muzică şi cântări" din Câmpuri-Surduc la 7 Sept. 1913, cu ocaziunea adunării generale a desp. „Asociaţiunii" au binevoit a contribui următorii Preastimaţi domni: Iuliu Orbonaş 5 cor; Dr. Stef. Chiriloviciu adv. 5 cor; Kis not. 4 cor. 40 fil; Sofr. Olariu preot, Dr. Alexandru Dragomir adv., Petru Opriţescu înv. Aron Lazăr comer. câte 3 cor; Văd. Reghina Dragomir, Longin Popa preot, Igretz Sebast. câte 2 cor; Ioan Cărmăzan, George Nicula, Nic. Lupu, Miron Oprean preot, Ioanichie Oprean preot, Iuliu Josan preot, Oliviu Sârbu cand. adv., Ioan Dimper, Teofil Florea, Ivante Berte, Ios. Leşnican, Dumitru Olariu câte 1 cor.

Pentru aceste marinimoase contribuiri aducem sinceră mulţămită.

Câmpuri-Surduc, la 13 Sept. 1913.

Romulus Burză
cassier.

Ioan Budoi
preşedinte.

*

Inteliginţa din Răşinari a aranjat o producţiune teatrală împreunată cu dans în 28 Aug. st. n. Din prilejul acesta comitetul aranjator îşi ţine de plăcută datorinţă a exprima cele mai vii mulţămiri sprijinitorilor şi următorilor marinimoşi contribuenţi: M. Lungu 5·20 cor., E. Dancăş 4·20 cor., E. Bratu 3·20 cor., Ilarie Ciucian 1·60 cor., M. S. C. şi B. Dancăş câte 1·40 cor., Dna Dr. C. Bucşan şi E. Todoran câte 1·20 cor., E. Cioran, V. Prie, I. Vidrighin, R. Moga, câte 1 cor. I. Ciucian, N. Stoia, Humber şi C. Droc, câte 60 fil,, A. Dancăş. S. Mateaş, T. Căliman câte 40 fil., M. Frăţilă, A. Goga, Ş. Cioran, St. Albu, I. Isdrailă, M. Moga, I. Vidrighin, E. Lungu şi N. Droc câte 30 fil.

Subtrăgându-se spesele a rezultat un profit net de 85 cor., care s'a dstribuit în modul următor: 80 cor. s'au dat la „Fondul cultural", 5 cor. s'au dat direcţiunii şcolare din loc la „Fondul pentru escursiuni şcolare".

Cu această ocazie ţinem să mulţumim preotului M. Lungu, preş. sc. şcol., pentru bunăvoinţa ce a avut permiţându-ne să ţinem repetiţiile în localul şcoalei.

Răşinari, în 7 Sept. 1913.

Comitetul aranjator.

Mulţămită.

Din incidentul trecerei la cele eterne a scumpului nostru fiu şi frate *Teodor Todoruţ,* fost distins student în a VII. cl. gimn., primind — parte în scris, parte verbal — dela numeroşi P. T. domni şi doamne exprimarea durerii prin sincerele lor manifestări de condolenţă, şi neputându-le mulţămi special, venim pe această cale a le exprima adânc simţitele şi călduroasele noastre mulţămite, precum şi celor ce prin participare personală la actul funebral ni-au dat consolarea creştinească.

Butene, 4/17 Sept. 1913.

Jalnica familie.

Institutul „Model" de fete

din Turnu-Severin,

sub direcţiunea d-nei *Maria Justinian Ionescu,* licenţiată în filologie.

Curs primar şi liceal după programa statului. Curs comercial, facultativ şi grădină de copii.

Pe lângă studiul serios al acestor secţiuni, cea mai mare atenţiune se dă limbilor străine (franceză, germană, engleză) şi artelor frumoase: pianul, muzica vocală, vioara, pictura, desemnul, dansul, gimnastica.

Direcţiunea, având în vedere mai mult îndrumarea practică, va da mare extensiune lucrului manual: croitoria, lengeria, apoi gospodării: bucătăria, economia casnică şi tot ce depinde de menaj.

Localul institutului satisface toate condiţiunile igienice, fiind situat pe Bulevardul Carol şi str. General Manu, în 3 mari clădiri, cu camere spaţioase aşezate la soare, posedând curţi vaste.

Personalul instructor şi educator este ales numai din profesori titraţi dela şcolile statului şi din profesoare străine cu titluri academice.

O îngrijire părintească, instrucţiune serioasă şi educaţiune solidă se dă fetelor încredinţate acestui institut.

Se primesc eleve: interne, semi-interne şi externe. Preţuri convenabile. Inscrierile se fac în orice zi dela 8—12 a. m. şi 2—6 p. m. Cursurile încep regulat la 11 Septemvrie. Prospecte se trimit la cerere. Directoare: *Maria Justinian Ionescu* (născută Zaharia).

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 368/1913. (256) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din **Petroșeni,** din protopresbiteratul Hațegului, se publică concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ în conformitate cu ordinul conzistorial din 23 August v. a. c. Nr. 11.129 Școl.

Emolumentele sunt: 600 cor. dela popor prin repartiție, iar restul se cere dela stat; cvartir și lemne de foc.

Invățătorul ales e obligat a forma cor bisericesc.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul prescris, iar concurenții se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 31 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Hațeg:

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 888/1913. (257) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala poporală gr.-or. din **Cărpiniș,** protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 cor. din repartiție, iară restul dela stat. Cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. și 2 stângini lemne de foc.

Concurenții au să-și aștearnă rugările lor cu documentele recerute în termin deschis la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Cărpiniș, la 3/16 Septemvrie 1913.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 571/1913 (258) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din comuna **Presaca**, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acet post sunt:

Salar fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 4 Iunie a. c. Nr. 77,274, cvartir și lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

Invățătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la sf. liturghie și a ținea școală de repetiție.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 1 Septemvrie 1913.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 522/1913 (227) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător vacant la școala confesională gr.-or. rom. din **Boholt,** protopresbiteratul Deva, se deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. salar fundamental, și anume: 531 cor. 39 fil. din repartiție pe popor, 68 cor. 61 fil. din 5% după darea directă, — restul se va cere dela stat.
2. Cvartir natural în edificiul școalei.
3. Lemne de foc 4 metri.
4. 1/4 jugăr grădină.

Concursele instruate conform normelor în vigoare sunt a se înainta în terminul prefipt oficiului protopopesc al Devei.

Concurenții înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și pentru a face cunoștință cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci și sărbători să cerceteze biserica, respective să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Deva, la 8 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Devei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 4295/1913 (254) 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold,** (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual, prin aceasta public concurs și provoc pe reflectanții la acest post a-și înainta cererile lor instruite conform §. g) art. I. din 1883, respective §. 3, art. XX. din 1900 și cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **30 Septemvrie 1913**, cunoașterea în vorbire și scris a limbei române se recere necondiționat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 12 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Nr. 11,248 Plen. 1913. (247) 3—3

Publicațiune.

Consistorul arhidiecezan gr.-or. român din Sibiiu, dă în întreprindere pe 6, eventual pe mai mulți ani

„Hotelul Orient“

din Sibiiu, Piața Hermann Nr. 8, zidit cu tot confortul din nou cu 60 camere pentru pasageri, mobilate cu mobila cea mare, locuință pentru hotelier, pentru personalul de serviciu și Restaurant, toate provăzute cu încălzire centrală, garaje pentru automobile, și alte apartinente necesare, ghețar etc. — cu începere din **1 Decemvrie 1913,** eventual **1 Ianuarie 1914.**

Oferenții să-și înainteze ofertul la subscrisul Consistor până la **15 Octomvrie 1913,** arătând condițiunile sub cari vor să ia hotelul în întreprindere.

Oferte închise, sigilate și provăzute cu timbru de 1 cor. se pot face și separat numai pentru hotel, sau numai pentru Restaurant.

Oferenții vor depune vadiu de 2000 coroane garanție, iar celce rămâne antreprenor va întregi vadiul la suma egală cu 1/2 arânda anuală, în hârtii de valoare acceptabile, ori libel de depunere, care va rămânea în cassa consistorului până la espirarea contractului, având antreprenorul dreptul la interese.

Ofertele se deschid la 3 zile după espirarea terminului și în acest timp se va decide asupra ofertelor întrate, respective se va alege arândatorele.

Sibiiu, din ședința plenară a consistorului arhidiecezan, ținută la 22 August (4 Septemvrie) 1913.

Consistorul arhidiecezan
ort. rom. al Transilvaniei.

Nr. 496/1913 (228) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc împreunat cu postul cantoral dela școala confesională gr.-or. din **Medeșfalău**, protopresbiteratul M.-Oșorheiu se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 cor. și anume dela biserică 270 cor. dela popor 200 cor., venitele cantorale 130 cor., restul de 600 cor. ajutor votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul școalei.
3. 1/4 jugăr grădină.

Pe lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare — alesului respective instituitului învățător la acest post i-se inpune ca datorință a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, și a forma un cor cu tinerimea adultă.

Petițiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aștearnă subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se prezenta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Murăș-Oșorheiu, 12/25 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Stefan Russu
protopop.

Nr. 411/protop. 1913. (249) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala poporală confesională din **Ernea,** protopresbiteratul Mediașului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 1000 coroane și anume în suma de 800 cor. din repartiție, iar 200 cor. dela Prea Ven. Cons. arhid. restul s'a cerut dela stat. Cvartir în natură și relut de grădină 20 cor.

Invățătorul ales e dator a cânta în Dumineci și sărbători la strană, a conduce copiii de școală la biserică, iar cu tinerimeaa adultă a cânta la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, ar concurenții să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a-și arăta destoinicia în cântarea bisericească și a face cunoștință cu poporul.

Mediaș, la 26 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Ad. Nr. pp. 960/1913 (223) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională rom. or. din comuna **Bonțida,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 800 cor. salar anual din repartiție dela popor.
2. Cuartir liber în edificiul școalei și 1/4 jugăr de grădină.

Intregirea salarului învățătoresc și cvincvenalele se vor cere dela stat pe baza documentelor alesului.

Alesul învățător va fi dator, ca în Dumineci și sărbători să cânte cu elevii în cor răspunsurile liturgice în sf. biserică.

Concurenții au a-și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subscrisului până la terminul susindicat și a se prezenta la Sf. biserică în vre-o zi de Duminecă sau sărbătore ca să fie cunoscuți din partea poporului.

Cluj, la 10 August 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notițe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Pușcariu.
Prețul broș. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Nr. 697/1913 (251) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna **Hărastăș** protopresbiteral Turda, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar 600 coroane din repartiția pe popor, iar restul de 600 coroane s'a cerut dela stat. Cvartir și grădină în natură.

Concurenții să-și înainteze cererile instruite conform legii în vigoare la oficiul protopresbiteral al Turzii.

Cel ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a instrui elevii în cântările bisericești, a provedea cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea ceice doresc a fi aleși să se prezinte în sfânta biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări și a se face cunoscuți poporului.

Hărastăș, la 25 August 1913

Comitetul parohial român gr.-or.

George Mureșian, paroh-președinte.
Gregoriu Muntean, notar.

Vidi:
I. Murășianu,
protopop.

Curs de dans

special pentru tinerimea rom. studioasă din Sibiiu

voiu deschide în sala dela „Gesellschaftshaus“ **Luni, în 29 Septemvrie n.** — Probe se vor ținea: Lunia și Joia dela 6—8 ore seara, Dumineca dela 2—4 ore d. a. — Inscrieri se pot face la „Librăria arhidiecezană“, precum și la orele de dans. (259) 1—3

Cu stimă:

Nicolae Stoica,
măiestru de dans dipl.

Locuință frumoasă

în fața soarelui etajul I., 4 odăi și culină Bahngasse Nr. 5. Informațiuni la dl **Ștefan Moga, Sibiiu.**

(250) 3—3

Locul de întâlnire al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziție.

(201) Proprietar: 7—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelo stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 11—52

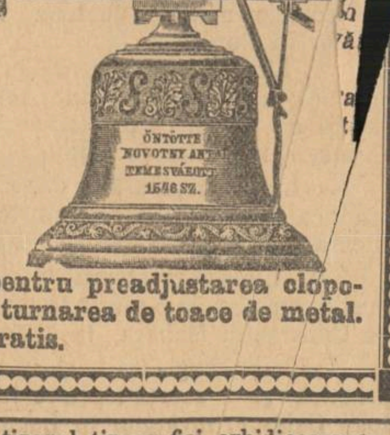

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețouranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 10/23 Septemvrie 1913. Nr. 94.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Pe alte drumuri.

Sibiiu, 22 Septemvrie n.

(x) Schimbările radicale și de importanță istorică, petrecute pe urma răsboaelor de curând terminate prin pacea dela București, au dat un vast material de cugetare și de discuție în opinia publică din țările interesate.

Monarhia austro-ungară, ca stat vecin cu România și cu statele balcanice, tocmai în urma acestei situații geografice, e de sigur cea mai interesată dintre puterile mari europene. Astfel, *ea* îndeosebi are chemarea să cunoască temeinic stările și aspirațiile popoarelor, a căror vieață intră de acum într'o fază nouă.

Corupțiunea împărăției otomane și încăpăținarea de a nu se îngriji de bunăstarea și progresul popoarelor sale, au îndemnat țările mici din Balcani să se alieze și să nu mai asculte de cuvântul pacificător al țărilor mari, care în nădejdea că Turcii, cu reputația de buni soldați, vor eși biruitori din încurcătură, mereu accentuau pe *status quo*.

Turcia însă, și ca forță militară, s'a dovedit cu mult mai inferioară decât se credea.

Urmarea se cunoaște. Avem astăzi în nemijlocită vecinătate o țară sârbească cu granițele considerabil lărgite, o Românie cu autoritate morală înălțată, statul Albaniei, cu desăvârșire nou, și Muntenegrul pe de două ori mai mare decât era. Mai vine apoi Grecia, cu o foarte însemnată cucerire teritorială și Bulgaria, — care asemenea a ieșit mărită din răsboiu, pe lângă toată umilirea la care a trebuit, din propria vină, să se plece.

La Belgrad, Sofia, București și în celelalte locuri lumea așteaptă să vadă cum stăpânitorii din Austria, ca și cei din Ungaria, vor ști să țină socoteală de nouăle formațiuni de state, care de aici încolo, în curs de câțiva ani, jertfind pentru scopuri economice și naționale, vor putea lua, ajutate și de credit străin, un avânt din ce în ce mai pronunțat pe căile civilizației.

Iar noi, nemaghiarii, atât pentru apărarea intereselor noastre economice (ca să ni se păstreze terenul în piețele statelor din orient, și să ni se sporească în acelaș timp), cât și în general pentru interesele de existență ale statului, așteptăm și dorim să vedem o apropiere statornică și sinceră între monarhia austro-ungară și nouăle state tinere și dornice de înaintare.

In ce condițiuni se poate întrupa o asemenea apropiere sinceră și statornică?

Chestiunea aceasta pare a nu preocupa cercurile conducătoare ale guvernanților ungari cel puțin în măsura, cât preocupă pe cele din Austria.

Ori cum va fi, un fapt e deplin sigur.

Felul de tratament de care, în urma înrâuririi diplomaților unguri, s'a împărtășit România în vremea din urmă (am publicat în afacerea aceasta interesante articole, sub titlul *Politica balcanică* a Austro-Ungariei, scrise de majorul î. r. G. Fieșariu); felul tratamentului, de care am fost și suntem învredniciți prea adese noi, nemaghiarii din Ungaria, cu legi a la Apponyi; înființarea episcopiilor, ale căror tendințe adevărate nu se pot mărturisi în public; fără a mai aminti agitările unei prese șoviniste, care zilnic face abuz de condei ș. a. — toate acestea nu sunt nici pe departe semne, care să făgăduiască netezirea căilor gronțuroase și să ne ducă la o schimbare spre bine.

Așa, firește, n'o să ne putem ferici de loc.

Cu totul alte sunt drumurile, ce trebue să bată stăpânitorii noștri, mari și mici, ca și confrații dela ziarele lor.

Ei, întâi de toate, au să se împace cu ideea că legături trainice cu bărbații din Sârbia și România, — cari își vor permite și pe viitor să se intereseze de soartea culturală și națională a fraților de un sânge din nemijlocita lor vecinătate, — numai atunci pot să existe, când acești frați nu vor fi într'una jigniți în mersul lor de desvoltare și întărire firească; căci binele lor nu țântește alt ceva, decât desvoltarea și întărirea patriei comune: *Slăbirea nemaghiarilor e identică cu slăbirea țării.*

Pace, mulțumire, progres în cele economice, culturale și naționale, trebue prin urmare asigurate și pentru nemaghiari, aici, la noi acasă.

Când nemulțumirile interne vor înceta, sau cel puțin se vor reduce, abia atunci se va putea vorbi despre menirea statului nostru ungar de a da direcțiuni hotărâtoare și salutare în conducerea afacerilor externe privitoare la Orient.

Ziare vieneze și budapestane constată tocmai acum, că politica externă austro-ungară, ajunsă pe mâna unor persoane din clasa boierească a Ungariei, merg destul de rău.

Nu noi o constatăm.

Noi zicem:

Să facă și mai departe boierii politica aceasta, — dar să n'o facă în felul de până aici. Ci să-și aducă aminte diplomații magnați, — precum și alți oameni din fruntea trebilor țării, — că *alte* erau ideile, și *alte* erau îndrumările, pentru care au trăit, au luptat și au murit bărbații cei mai mari ai maghiarilor, cum au fost în veacul trecut doi inși: contele Ștefan *Széchenyi* și baronul Iosif *Eötvös*.

S'au stâns oare urmașii lor cu toții? „Nu s'au stâns“, — răspund maghiarii la toate ocaziile festive.

Dacă nu s'au stâns, noi credem că acum se ivesc cele mai bune prilejuri, ca să-și dovedească destoinicia, reînviând și punând în aplicare principiile acelor veritabili luminători și profeți, cari își cunoșteau poporul maghiar, dar tot asemenea cunoșteau și pe celelalte popoare din țările de astăzi ale monarhiei austro-ungare.

Pace. Din Constantinopol se vestește, că delegații bulgari și turci s'au înțeles deplin asupra stabilirii frontierei, precum și asupra chestiunii de naționalitate. Astăzi, Luni, se ține ultima ședință, în care se vor desbate afaceri de mai puțină importanță, și apoi se va semna tratatul definitiv despre încheerea păcii.

Moartea lui Aurel Vlaicu.

Discursuri la înmormântare.

In Biserica sf. Gheorghe, *Arhiereul Teofil Ploeșteanu*, a zis următoarele:

„... Sufletul nostru ia parte la groaznica durere. Ce putem spune de această întâmplare! Numai faptele pot vorbi. A trecut, s'a dus...

„Chiar acum, când ne ducem să însoțim le ultimul locaș, ceeace ni-a fost mai scump, mai drag, să se știe: Ce deșarte sunt bucuriile pe lumea aceasta! Moartea are săgeți felurite, cu cari lovește oricând. Averea noastră, frumusețea, se duc; podoabele cari rămân însă sunt cele sufletești. Scopul vieții acesteia e *datoria. Vlaicu și-a îndeplinit-o cu sfințenie.*

„. .El n'a murit, ci doarme. Nu poate muri; are drept să trăiască, va trăi în amintirea noastră. Avem destule motive să plângem, însă ne mângăe revederea în ceruri. Icar s'a ridicat prea sus, prea aproape de soare... și a căzut. Vlaicu s'a înălțat, a căzut, dar merge la tatăl ceresc să-și ia răsplata meritată.

„Numele lui Aurel Vlaicu va fi purtat din gură în gură, atât cât vor fi buze ca să-l pronunțe, atât cât vor fi ochi, cari să-l plângă!“...

*

După terminarea serviciului religios dl general *Hârjeu*, a rostit următoarea cuvântare:

Scumpe Vlaicule! Din ordinul M. Sale regelui României aduc să-ți depun pe piept ordinul „Virtutea militară“. Acesta este ordinul, care se dă numai bărbaților înzestrați

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Nr. 11. In vizuina leopardului.

Reasumare. In un orășel din America trăiau trei frați: George, Ricard și Nestor Blachstum, vestiți pentru curajul lor. Ei erau mari vânători de leoparzi și dau bucuros pept și cu Indienii. Cu deosebire Nestor era mult prețuit pentru curajul și înfățișarea lui plăcută.

In orașul din apropiere Iack, un om rău, omorâse o femee bătrână și o jefuise. Cei trei frați sunt însărcinați cu conducerea poterei pentru prinderea ucigașului, care se credea a fi ascuns în o pădure cu leoparzi, terenul de vânătoare a Irocezilor, un neam sălbatic de americani.

Inaintând potera prin pădure ajunge în preajma isvoarelor calde, pe unde omul putea fi periclitat. Expediția străbate pădurea fără incident și ajunge la un râu cu apa clocotindă. Aci se împart în trei părți. Unii cu Ricard încunjură torentul clocotitor, unii cu George trec pela isvorul apelor; iar cei mai curajoși cu Nestor trec peste nește stânci ce ies din apă formând o punte. Trecerea e periculoasă, dar nu cade nici unul în apă.

Aci în o insulă era peștera celui mai înfricoșat leopard. O priveliște îngrozitoare li se prezintă. Leopardul venea cu furie spre peșteră, în gura căreia stă un șef de ai Irocezilor așteptând cu arma la ochi apropierea lui. El sloboade de două ori arma, dar nu nimerește. Ingrozit scoate cuțitul, dar îi cade din mână.

In momentul suprem de pericol, înainte de a apuca leopardul să sfâșie pe Irocez, din desiș sare Nestor în spatele aceluia, îi implântă cuțitul în gât și-l doboară.

Toți îl admiră pe Nestor. Indianul îi mulțămește, că l-a scăpat de moarte și a omorât pe regele isvoarelor calde, de care se îngrozeau Irocezii. Ii promite, că el și oamenii lui pot să vâneze de aci încolo liniștiți pe acolo și îi dă o fluerice din care, dând signalul, ori care Irocez va alerga în ajutorul lui.

După aceasta merg fiecare în treaba lor. Potera se adună la un punct și din unele semne află, că a ajuns pe urmele lui Iack.

Se ivește într'aceea o neințelegere între frați venită din pismă, și Ricard cu mai mulți soți nu-i însoțesc, ci se duc să jăfuiască satul Irocezilor care nu e departe. Aci sunt prinși și legați de Indieni.

Nestor se duce singur în sat sub scutul fluerii sale. E bine primit. Află pe cei prinși și totodată și pe Iack, care zace legat.

Nestor cere estradarea lui Iack și o obține în schimbul a 100 dolari. Liberează și pe rezvrătitul frate și tovarășii lui cu câte 10 dolari de cap, pe cari bani Indienii îi folosesc pentru rachiu.

Ei se întorc cu toții la tabăra din deal și pleacă. Peste noapte potera poposește la isvoarele calde. Pentru păzirea lui Iack pun străji, dar Ricard în vanitatea sa îl face scăpat.

Urmărit Iack se ascunde în peștera leopardului. Ricard cu potera întră după el. Iack și Ricard cad în prăpastia, unde e isvorul cald și se sfârșesc. Potera se întoarce acasă. Vestea despre moartea lui Iack produce bucurie. Nu mult după aceea să închee pace, prin fapta lui Nestor, între Irocezi și Albi.

Recenziune. Nici fondul, nici forma de espunere a narațiunei nu atinge scopul educativ. Istorioara ne prezintă lucruri străine de cunoștințele tinerimei noastre și prea puțin crezibile. In pădurile seculare ale Americei vor fi fost ei destui leoparzi, dar râuri cu apa clocotindă mai rar.

Din punct de vedere educativ n'o aflu potrivită pentru elevii școalelor noastre sau adulți. Ca o istorioară trecătoare poate fi folosită de elevii din gimnaziu.

Caractere, vitejii, resplată meritată putem afla în istoria poporului nostru, care va stârni adevărat interes în sufletul tinerimei noastre.

Prelucrată povestea de un meșter al condeiului, în stil curgător, ea ar putea fi cetită și de adulți lăsându-se estravaganțele și desvoltând mai mult partea morală a întâmplărilor, dar — se fie însoțită de multe icoane și peisage.

Cu o vorbă, s'o apropiem mai mult de sufletul cetitoriului, dacă vorba e de povești plămădite în zorile dimineții din America.

12. In corabia piraților.

Reasumare. Dna Weber, soție de ofițer, pleacă din America de sud cu băiatul ei Wili, pentru a cerceta pe tatăl său în Germania.

La plecare ofițerul o încredințează căpitanului de vapor care e amic al lui.

In călătoria pe mare se deslănțuește o furtună, care ține mai multe zile, și corabia „Columbia“ e în mare pericol. In sfârșit viforul contenește și călătorii uită spaima. Urmează însă o nouă întâmplare. In depărtare se zărește o corabie, căreia viforul îi pricinuise mari stricăciuni, iar pirații cari se țineau pe acolo o urmăresc ca s'o jăfuiască.

Corabia pe care se afla dna Weber, sare în ajutorul celei primejduite și personalul ei luptă din răsputeri contra piraților. In vălmășala luptei dna Weber află că fratele ei, căpitanul Müller, care venia la America s'o cerceteze, e făcut prisonier și vrea să-l vadă.

cu cele mai înalte calităţi cari sunt cei mai mari fii ai ţării româneşti.

In numele armatei care îţi face doliul, îţi aduc ultimul nostru salut; iar părinţii tăi să nu piardă curajul, ci să fie fericiţi şi mândri că au avut un fiu ca tine.

Dea Domnul Dumnezeu, ca pământul ca va îngropa ţărâna ta să rodească şi alţi fii de seama ta, pentru mândria noastră.

Dormi în pace!

*

Cuvântarea d-lui *Gh. Bărbulescu* e următoarea:

Mult întristată adunare! Iată că acel ce străbătea văzduhul, ca să arete lumei întregi, de ceeace e în stare să descopere şi să desăvârşească mintea românească, iată că astăzi face să străbată şi să tremure de cea mai mare durere inima unui întreg neam, ce se fălea cu numele lui *Aurel Vlaicu.*

Şi este o durere neînteleasă şi mare, fraţilor, pe care o simţim astăzi, pentrucă mare a fost celce spinteca văzduhul, ducând peste mări şi ţări faima numelui de român.

Şi cum să nu fie mare durerea ce ni-o face pierderea lui Vlaicu atunci, când un neam mare, întreg neamul românesc de pretutindeni, pleacă la pământ genunchile sdrobite de durere, că cel mai îndrăsneţ şi cel mai iscusit aviator al său astăzi nu mai este.

Nu eu, întristată adunare, voi fi acela care să descriu durerea ce simte un neam întreg prin pierderea genialului *Vlaicu.* Avem scriitorii noştri, avem talentele noastre, cari vor face aceasta.

Eu am ţinut numai ca cel ce represint industria şi comerţul oraşului Ploeşti, în apropierea căruia s'a întâmplat marea nenorocire naţională, în numele Ploeştilor zic, am ţinut să-mi iau rămas bun pentru ultima oară dela nepreţuitul meu prieten.

In momentele acestea, fraţilor de mare doliu naţional, o singură nădejde ne mai poate alina durerea noastră: nădejdea aceea că bunul D-zeu, ale cărui mistere sunt nepătrunse de mintea noastră, va face ca din înzestratul neam românesc să mai răsară alt talent, alt spirit întreprinzător ca acel ce a fost Aurel *Vlaicu.*

Singură această nădejde ne mai poate domoli durerea sufletelor noastre.

Noi cei ce am fost în cele dintâi momente lângă corpul său încă cald, vom face ca locul unde şi-a găsit sfârşitul, să fie însemnat printr'un monument, spre vecinică amintire, cu numele lui Aurel Vlaicu.

In aceste manifestări pentru scumpul dispărut părinţii şi cei mai deaproape ai lui Vlaicu să găsească mângâiere.

De astăzi înainte scumpul lor Aurel nu va mai fi numai al lor, ci va fi prin moartea lui al neamului românesc. Un întreg neam îndurerat zice astăzi: „D-zeu să-l ierte şi să-l odihnească". Amin.

*

Discursul d-lui *Lt.-colonel Mihail*:

In numele întregei armate am venit să aduc prinosul lacrimilor noastre pentru pierderea acestui geniu al aviaţiei române.

Timp de patru ani, cât am stat împreună, caracterul său blând, bunătatea firei sale şi felul său de a se purta cu lumea ne-au apropiat şi ne-au făcut să-l iubim.

In timpul mobilizării — pe când abea se decretase — ne-am despărţit. Dar nu ajunsesem bine la Corabia şi Vlaicu s'a repezit în zbor pe urma noastră să ne vadă. Când l-am văzut, am rămas surprins:

„Nu puteam să stau la Bucureşti, când toată armata a trecut Dunărea", — mi-a răpuns el. Atât de mare era legătura dintre Vlaicu şi armata românească, încât nu mai puteau fi despărţiţi.

In timpul din urmă ne vedeam foarte des, pe când lucra la aparatul tip militar, comandat de ministerul de războiu şi am cules multe învăţături din vorba lui înţeleaptă.

A fost un om care şi-a făcut datoria.

Voi, părinţilor, nu vă întristaţi, ci fiţi mândri că aţi avut un fiu, pe care neamul întreg îl plânge.

*

Părintele asesor consistorial, *Lazar Triteanu*, a zis următoarele:

... In glasul meu plânge neamul românesc din Ardeal. Eram adunaţi la Orăştie pentru serbările culturale ale „Asociaţiei" şi-l aşteptam pe Vlaicu, care a sintetizat întreg complexul năzuinţelor culturale şi nationale ale poporului român de peste munţi.

In locul său ni-a sosit ştirea telegrafică cu vestea morţii acestui al doilea Icar din mitologia greacă. A fost un Prometeu, căci în sborul său falnic a încercat să smulgă o rază de soare din ceruri pentru a o arunca în bezna întunerecului nostru. In avântul său sublim însă a căzut.

Dumnezeu ni-a luat una după alta trei jertfe: Iosif, Chendi şi Vlaicu. De ce a fost oare cris ca tocmai noi, cari suntem — poate — *cei mai credincioşi* din toate neamurile pământului, să fim atât de crunt loviţi? Sau neamul nostru trebuia să urce această Golgotă a suferinţelor şi să aducă cele mai mari jertfe, pentru ca în schimbul lor să i se dea o biruinţă apropiată?!

De ce, Doamne, tocmai pe noi ne certi astfel?..

Dar iarăş ne 'ntoarcem la Sf. Scriptură şi ne mângăiem gândindu-ne, că pierderea aceasta nu e decât Golgota neamului, căreia trebue să-i urmeze o înviere.

Noi deplângem în această clipă grea pierderea celui mai de seamă fiu al Ardealului, a celui mai bun Român.

In veci pomenirea lui!

*

Discursul d-lui *Dr. Lupu*:

..Te-ai coborât, Vlaicule, geniu al gândirii româneşti deacolo de unde altă dată coborau voivozii descălecători de ţară.

Şi cum aceia cuceriau pământuri şi oameni din care avea să răsară patria română, Voivod al minţii româneşti şi tu, ai cucerit şi stăpânit inima şi cugetarea românilor de pretutindeni.

Ai venit flăcău sprinten şi genial din Binţinţi de lângă Orăştie, în focarul culturii române, să-l luminezi cu raza ştiinţei tale, să-l aprinzi cu mintea ta aleasă şi să-l faci izvor împărtăşitor de lumină în toată lumea.

Ai izbutit.

Invenţia ta măiastră, opera proprie a fiinţei sufletului tău, contimporană cu alte descoperiri la fel, dar neinspirată de nimeni, ci falnică şi de sine stătătoare, a fost recunoscută de învăţaţii ţării şi admirată de neamurile străine din Apus.

Vlaicu înseamnă nu numai un mare nume în ştiinţa românească, dar el e o ilustraţie în istoria descoperirilor geniului românesc de pretutindeni.

De-ai fi făcut numai atâta, Vlaicule glorios, şi atunci ai desăvârşit o operă de uriaş pentru neamul tău oropsit, de dincolo şi dincoace de Carpaţi.

Prin puterea minţii tale şi prin munca ta fără de preget, ai arătat poarelor că geniul românesc e la aceeaşi înălţime şi strălucire ca şi al popoarelor civilizate, şi prin aceasta ai făcut să crească în sufletele noastre încrederea în noi.

Dar ştiinţa abstractă, inventie singură şi numai ea, nu erau destule sufletului tău aprins.

Ţăran sănătos din acele părţi ale românismului, ale cărui suferinţe ne dor amar, dar în care avem nădejdea toată, tu ai înţeles să dai ştiinţei tale suflet care să trăiască, inimă care să bată.

Şi atunci ca cel dintâi român pentru care graniţa carpatină s'a desfiinţat, te-ai ridicat în văzduhuri, te-ai înălţat la cerul senin şi limpede care e acelaş dincoace şi dincolo, şi strângând la un loc noroadele de pretutindeni ale Românimei, aţintind asupra ta milioanele lor de priviri, ai fost cel dintâi fiu al neamului, care ai închegat sufletul românismului într'o singură gândire, ai făcut să-i bată inima pentru o singură cauză!

Numele lui Vlaicu înseamnă pe lângă încrederea în puterea geniului românesc, însăşi chezăşia viitorului nostru naţional!

In cei patru ani de zile de când eşti în ţară, zi cu zi şi ceas cu ceas, aicea şi aiurea noi cei ce trăim lângă tine simţeam fiorul muncei tale, ţi-am pătruns tainele gândurilor, frate Aurel.

Noi ştiam dorurile tale minunate, visurile tale mareţe şi realizabile pentru iubiţii noştri fraţi mai mici de pretutindeni şi pentru întreg poporul românesc.

Şi când erai pe culme, când îţi atingeai visul, când ştiinţa europeană era să te consacre şi să te slăvească în altarul ei, atunci săgeata năpraznică a destinului te-a lovit şi te-a răpit familiei tale îndurerate, prietenilor tăi scumpi, neamului românesc şi omenirii întregi.

Te-ai dus frate Aurel, ne-ai părăsit în amiaza vieţei tale, atunci când geniul tău strălucitor putea să dea comori sufleteşti neamului nostru.

In faţa hotărârei destinului ne închinăm umiliţi.

Poporul acesta e ursit de Dumnezeu să ajungă la mărire cu jertfe mai crude decât toate neamurile pământului. Feciorii cei mai vrednici ne sânt luaţi în floare. Fiii cei mai aleşi sânt încă robi străinului.

De-acu, Vlaicule dragă, văzduhul nu va mai bubui de zăngănitul pasărei tale minunate, braţul tău împodobit de femeile Ardealului, nu ne va mai face semne de sus din razele soarelui şi din creştetul norilor, privirea ta hotărâtă şi mintea ta semeaţă nu ne va mai da putere şi avânt.

Cum, să fie cu putinţă?

Da, aşa e!

Vlaicu în ştiinţă rămâne etern, Aurel Vlaicu în sufletul poporului român va trăi cât şi neamul nostru.

Vlaicu viu, Aurel prietenul, Aurel feciorul lui neica Dumitru şi al lelei Ana, Aurel fratele lui Miron, al Floarei şi al Valeriei şi al credinciosului Ion — nu mai este.

Plecăm genunchii împovăraţi de durere 'naintea celui prea înalt şi zicem cu glasul stâns şi pierdut:

Fie-ţi ţărâna uşoară, Vlaicule iubit!"

*

Cuvântarea d lui *Ursu*, profesor universitar:

„Pământul robit de veacuri al îndureratului Ardeal a născut un om, care s'a ridicat în mod brusc dintre cei de jos şi asupriţi la înălţimile, în cari numai puţini sunt destinaţi să ajungă.

Aşa l-au privit plugarii din Ardeal, pe copilul care s'a ridicat din mijlocul lor, după ce l-au văzut sburând pe câmpia libertăţii dela Blaj, unde răsunase la 1848 strigătele de libertate; aşa l-am privit şi noi prietenii şi camarazii lui de muncă pentru înălţarea neamului nostru la situaţia care o merită, după munca, suferinţa, numele şi originea lui strălucită; aşa înţelese şi el vieaţa încă din vremurile când ne făceam împreună studiile în Germania.

Şi că poporul l-a înţeles, o dovedesc lacrămile celor mulţi şi necunoscuţi, cari picurau discret la auzirea dureroasei catastrofe, o dovedeşte pelerinajul atâtor necunoscuţi la biserică, o dovedesc lacrămile d-voastră a celor, cari v'aţi grăbit să aduceţi ultimul prinos acestui mare prinţ al văzduhului.

Am avut durerea să-l vedem smuls tocmai în momentul, când se pregătea să treacă munţii, ca să ducă fraţilor oropsiţi de acolo, adunaţi la sărbătoare, nu solia completă a libertăţii, ci tărie şi nădejde în viitor, oţelire pentru luptă şi credinţă în biruinţa apropiată.

Şi cei veşnic loviţi de soartă au fost osândiţi să soarbă şi durerea aceasta: să vadă pe îngerul lor căzut tocmai în momentul când se pregătea să treacă Carpaţii, ca să-i întărească în luptă.

El s'a dus, dar visul rămâne neadormit printre noi, şi Liga culturală, în numele căreia vorbesc, nu va găsi prinos mai bun pentru memoria lui, decât muncind în direcţia visului acestuia, care-i al neamului, al mulţimii adunate aici".

*

Dl C. M. *Nicolau*, a cuvântat în numele Românilor macedoneni:

„In acest ceas de obştească restrişte, Românii macedoneni, uitând propria jale a soartei, pe care gloria României a mângâiat-o dar n'a putut-o alunga din sufletele lor, vin şi ei să aducă, prin glasul modest al unuia dintre ai lor, prinosul celei mai adânci dureri în faţa mormântului deschis.

Plămădiţi în durere, trăind vecinic numai din speranţe, cine ar putea da expresie pustiului ce s'a produs în sufletele lor din momentul în care au aflat că, acela care întrupa una din cele mai mari speranţe, nu mai este?

Jalea ce s'a revărsat până în cele mai adânci straturi ale ţării, este în adevăr mare, dar câtă durere trebue să fi cuprins pe Românii, cari nu au fericirea să facă parte din hotarele ţării, căci pentru aceşti Români Vlaicu a fost nu numai o glorie naţională, ci un simbol viu al aspiraţiunilor lor.

Vlaicu a eşit din pământul vecinic frământat al Ardealului. In acest pământ, din care au ţâşnit necontenit atâtea energii, s'a plămădit vulturul, care punând stăpânire pe împărăţia nesfârşită a aerului, a plimbat mândria îndelung stăpânită a umililor plugari români din Ardeal pe deasupra palatelor trufaşe ale Budapestei şi Vienei şi a găsit mijlocul de a sfida puterile semeţe înşirate în lungul graniţei Carpaţilor.

Iată de ce Vlaicu a fost nu numai o minte genială şi voinţă temerară, care a năzuit să aducă omenirei încă o victorie asupra forţelor oarbe ale naturei, dar şi o întrupare vie a aspiraţiunilor celor mai arzătoare ale neamului românesc, oprimat.

Acest lucru îl simţeau ţăranii români din Ardeal, când uitând de nesfârşitele lor mizerii dădeau loc acelor manifestări de entuziasm delirant, cari făceau din orice trecere a lui un triumf naţional.

Acest lucru începuse să-l simtă şi mulţimile din ţară al căror copil răsfăţat — Vlaicu — indiferent de încrederea sau neîncrederea, ce i s'a arătat de cei mari, a fost totdeauna.

Acest lucru îl simţeau toţi Românii de peste hotare cu atât mai mult, cu cât erau despărţiţi prin mai multe graniţi de trunchiul liber al neamului.

Acest lucru îl ştia mai ales Vlaicu, care ori de câte ori îşi simţea inima amărâtă de nimicnicia omenească, mergea în Ardeal ca prin contactul cu optimismul etern şi nebiruit al păturei din care eşise, să-şi reînviorezе sufletul, să capete noui energii de muncă pentru ţelul urmărit.

Acest simţimânt l-a stăpânit până în ultima clipă.

Dacă în cartea destinului fusese scris, ca Vulturul Ardealului să piară înainte ca idealul ce l-a simbolizat să devie o realitate, trebue să mărturisim că nu putea să existe o moarte mai vrednică de vieaţa sa eroică şi profetică decât aceea care a avut-o.

A doua zi după evenimentele cari au zguduit conştiinţa de sine şi au sporit încrederea în sine a întregului neam românesc, Vlaicu a căzut în drumul care avea de ţintă trecerea Carpaţilor.

Aşa cum a căzut, moartea lui este încă o mare jertfă şi o sforţare eroică către idealul pe care el l-a întrupat.

De aceea nu putem venera mai bine cultul acestui erou al naţiunei, decât stăruind din toate puterile pe calea ce el ni-a indicat-o la desăvârşita isbândă.

In ziua când geniul român se va face definitiv stăpân pe împărăţia aerului, în ziua în care virtutea românească va desfiinţa granita ce l-a obsedat o întreagă vieaţă pe marele nostru aviator, umbra tragică a aceluia care a fost Vulturul Ardealului va primi cea mai supremă consolare.

Această supremă consolare o aşteaptă marele dispărut.

Acest mare ceas îl aşteaptă românii de peste Carpaţi şi dimpreună cu ei şi Românii dela Pind, cari întru aceasta şi-au pus cea din urmă speranţă".

*

A urmat la cuvânt: D-l *Dr. Aurel Vlad*, care era atât de emoţionat, încât deabea a putut tălmăci sentimentele de jale ale partidului naţional român din Ungaria.

D-sa spune:

Vlaicu ne-a întărit forţa de rezistenţă.

In ţăranul român de dincolo el a întărit prin geniul lui credinţa unei mari isbânzi, isbândă pe care Vlaicu a realizat-o numai în simbol, tăind cărare viitorului, zdrobitor de graniţe. Mormântul lui va fi zalele, cari vor lega tot mai mult pe românii de dincolo de fraţii de aici.

Pasagerii de pe corabia atacată trec pe Columbia şi în vălmăşală Iargal, căpitanul piraţilor, răpeşte băiatul dnei Weber şi-l duce în corabia răpită.

Deprimarea mamei e la culme; tot aşa şi a căpitanului şi a celorlalţi călători.

Columbia pleacă în drumul ei fără ispravă. Petru, servitorul lui Müller, se uită cu ochianul spre corabia răpită. Ii vine o idee pe care o împărtăşeşte căpitanului vaporului Columbia. Spune, că în corabia răpită sunt multe beuturi alcoolice, piraţii sunt turmentaţi. Ei pleacă din nou spre aceia, îi desarmează, se fac stăpâni pe corabie, dna Weber află pe Wili şi fratele său teaferi.

E mare bucurie. Toţi trei se duc în Germania. Tatăl lor e mort. Se întorc iarăş la America.

Piraţii au fost pedepsiţi.

Recenziune. Istorioara ne face o icoană a călătoriei pe mare cu plăcerile ei şi primejdiile împreunate Mai ales scoate la iveală acel soiu de oameni cari se îndeletniceau oare când cu pirateria, punând în joc viaţa şi avutul călătorilor. Sunt acestea întâmplări, cari ca o icoană de chinematograf aduc în sufletul omului diferite lucruri din călătoria pe mare.

Ca fond şi predare lucrarea e bună, dar numirile străine o îngreuiază încâtva. Ea e bine espusă. Dacă un scriitor poporal ar preda-o în mod mai apropiat de graiul şi cunoştinţele poporului nostru, ea ar putra fi cetită cu plăcere de ori cine.

Cum poporul nostru de câţiva ani a făcut cunoştinţe cu călătoriile pe mare în drumul spre America, ea poate să-l intereseze. Şi pe băeţii de şcoală ai cursurilor superioare şi mai ales pe adulţii de ambe sexe îi va interesa întâmplarea noastră.

Pentru studenţii din gimnaziu cari au auzit câte ceva despre piraţi, istoria va fi mai interesantă clarificându-i asupra acestui soiu de oameni.

Ea se recomandă pentru biblioteca pedagogică şi pentru cea parohială; dar pe lângă întâmplări de acestea îndepărtate şi străine poporului nostru se dăm cetitorilor şi pe haiducii noştri, cu potera ce-i urmăreşte prin pădurile munţilor şi plaiurilor noastre.

13. *Prisonerul piraţilor.*

Reasumare. Brothers, căpitanul corăbiei „Regina Angliei", îmbătrânit în serviciu, se retrage din post şi designează următor al său pe Iürgens, primul locotenent al vaporului. De odată cu numirea îi împărtăşeşte acestuia secretul, că „Lupul roşu", căpitanul unei corăbii de piraţi, înainte cu 20 ani i-a răpit pe fiică-sa şi de atunci n'a mai dat faţă cu el. Ii pune la inimă salvarea fetei, şi Brothers întâlnind vaporul „Manfred" pleacă cu acesta pentru a se stabili la moşia lui din apropierea New-York-ului.

(Va urma).

O singură mângăere avem: aceea de a şti că poporul, din care s'a născut un fiu atât de distins, are destinul de a ajunge în fruntea popoarelor civilizate.

In numele partidului naţional-român, în numele românilor de dincolo, îmi iau adio dela defunct, zicând: In veci să-i fie slăvită amintirea! Odihnească în pace!

*

In faţa mormântului a vorbit Dl *Dr. V. Niţescu* în numele pressei din Ungaria:

„*Jalnic neam românesc!* Mă adresez cu aceste cuvinte, fiindcă aici nu e vorba de o înmormântare obicinuită, nu e vorba de mortul unei familii ori al unei comune, ci e vorba de mortul neamului românesc.

Aici jeleşte întreg acest neam şi jalea pentru el e a României libere, ca şi a Ardealului şi ţării ungureşti, — şi Basarabia îl plânge pe Aurel Vlaicu.

Eu viu trimis de presa de peste munţi. Viu din ţara codrilor de brad, din ţara celor trei milioane şi jumătate de fraţi robiţi.

...Viu să aduc prinosul presei de peste munţi. Această presă, pe care o fac mucenicii condeiului, martirii cu spectrul temniţei în spate, a fost cea dintâi care a înţeles sublimul plan al lui Vlaicu. Ea l-a încurajat, idealistă cum e, a dat tot ajutorul idealistului Vlaicu, ca acesta să-şi desăvârşească opera. Lumea din ţară se purta cu neîncredere faţă de planurile lui Vlaicu. Când acesta a încălecat pe pasărea sa măiastră şi a pornit să cucerească văzduhul, să rupă gloria din soare şi să se scalde în lumea eterică a văzduhului, nepăsarea de până atunci s'a schimbat deodată într'un sentiment de evlavie. Iar astăzi Vlaicu e idolul Românismului întreg. Acesta vine să-şi plece genunchii la mormântul lui şi să se roage ca unui sfânt...

Eram în toiul grandioaselor serbări dela Orăştie. Un sentiment de înălţătoare mândrie ne stăpânea. Ştiam că Vlaicu are să treacă Carpaţii cu aeroplanul său şi să vie la Orăştie. Infiorarea acestui sentiment sublim avea să facă din serbările dela Orăştie cea mai strălucită manifestaţie a Românismului. Ne pregăteam să trimitem aceasta veste în toate părţile.

Dar grozav! Deja în prima zi a serbărilor ne vine solia care ne vestea cea mai grozavă tragedie. Vlaicu căzuse trăsnit la poalele Carpaţilor. Şi sărutarea pe care i-a dat-o moartea în faţa munţilor superbi şi îndărătnici, a cutremurat toată frunza codrilor şi jalea s'a aşternut ca plumbul peste sufletele noastre. In locul soliei, care avea să vestească cea mai înălţătoare glorie: împreunarea şi unitatea sufletului românesc, a trebuit să trimitem vestea grozavei tragedii. Astăzi tot Ardealul jeleşte. E doliu în toate colibele, cei din frunte ca şi cei de jos plâng pe eroul, care simboliza cele mai înalt şi mai sublim ideal, după care însetăm de veacuri. Noi am rămas tot robi gliei blăstămate.

Din această glie, din pământul dela Binţinţi, udat de atâtea lacrimi şi îndoliat de atâta jale, iată aducem o fărămitură. O punem aici alăturea de sicriul lui Vlaicu, o amestecăm cu pământul liber şi jurăm, că nu ne vom lăsa până când din amestecul acesta de pământ, din ţărâna asta sfântă nu se va renaşte eroul, nu va veni Făt frumosul, care să ne dea prilejul de a serba cea mai grandioasă serbare a românismului..

Presa de peste munţi îşi ia prin glasul meu rămas bun dela tine, scumpul nostru tovarăş de gânduri. Ea nu te va uita niciodată şi în coloanele ei îţi va ridica monument neperitor, mai tare decât metalul.

Mergi liniştit spre culmile, după cari ai însetat viaţa ta întreagă. Acolo te aşteaptă nemurirea, pe care aşa de mult o meriţi".

Rectificare.

La scrierea notiţei: „*In amintirea lui Aurel Vlaicu*" din Nrul 92 al ziarului nostru am fost greşit informaţi. Delegaţia, compusă din d-nii *Lazar Triteanu, Oct. C. Tăslăuanu* şi *Dr. Ion Fruma* s'a prezentat la înmormântarea lui Aurel Vlaicu, nu esmisă din partea cuiva, ci îndemnată de sentimentul datoriei faţă de genialul şi neuitatul fiu al Ardealului. Dupăcum reiese din rapoartele ziarelor din Regat, delegaţia d-nilor amintiţi a pus pe sicriul marelui defunct o prea frumoasă cunună cu inscripţia: „*Lui Aurel Vlaicu, mândria Ardealului. Românii de peste Munţi*". Membrii societăţii române din Sibiiu, cari atât de mult au iubit pe Aurel Vlaicu, au dorit să fie făcuţi părtaşi la aceasta cunună. In scopul acesta s'a pornit o subscripţie, şi nu „pentru acoperirea cheltuelilor împreunate cu trimiterea delegaţiei", dupăcum greşit ni-s'a spus. Regretăm că în chestiuni atât de delicate ni-se dau informaţii greşite.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Pe basa mandatului comitetului central Nr. 1300 a. c. pentru constituirea despărţământului Ilia al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" la care vor aparţinea comunele din partea dreaptă a Murăşului din cercul administrativ Ilia-Murăşană, convoc prin aceasta adunarea constituantă a acestui despărţământ în şcoala gr.-or. română din Ilia pe ziua de 15/28 Septemvrie a. c. la 2 ore p. m cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării de constituire.
2. Inscrierea de membri.
3. Alegerea directorului desp. şi a comitetului cercual.
4. Verificarea procesului verbal.
5. Inchiderea adunării.

Sunt rugaţi P. T. Domni membri ai „Asociaţiunii" şi toţi cari se interesează de înaintarea poporului român a participa la adunare şi a stărui să participe cât mai mult popor.

Dobra, la 5/18 Septemvrie 1913.

Iosif Morariu,
protopop, delegat al com. central.

NOUTĂŢI.

Monument. Ziarul *Românul* din Arad a deschis o colectă pentru ridicarea unui monument lui Aurel Vlaicu. Confratele aradan publică în numărul său mai nou următoarele: „Pentru administrarea şi ţinerea în evidenţă mai uşoară a contribuirilor la *monumentul lui Aurel Vlaicu* rugăm pe toţi fraţii, să binevoiască a trimite banii exclusiv la adresa institutului de credit şi economii „*Victoria*" din *Arad*, care cu bunăvoinţă ne va transpune imediat, numele donatorilor şi suma contribuită, iar noi le vom publica în foile „Românul" şi „Poporul Român".

*

Sfinţire de biserică. In comuna bisericească Şpring se va face Duminecă în 15/18 Septemvrie sfinţirea bisericii gr. ort. române. Programul festivităţilor aranjate din acest prilej e următorul: Sâmbătă, 14/27 Septemvrie a. c.: 1. La orele 1½ p. m. primirea mandatarului arhiepiscopesc P. O. D. Nicolae Ivan, asesor consistorial, la gara din Cunţa. 2. La orele 5 p. m. Vecernie împreunată cu priveghere. Duminecă, 15/28 Septemvrie a. c.: 1. La orele 8 dimineaţa serviciul divin împreunat cu sfinţirea bisericii; la liturgie va cânta corul învăţătorilor din Sălişte şi jur. 2. La ora 1 p. m. prânz comun, în casele parohului local I. Crăciun (cuverta 3 coroane). 3. Seara la 8 ore Concert, în sala şcoalei confesionale, dat de corul învăţătorilor din Sălişte şi jur. După concert urmează joc.

*

Doliul pentru Vlaicu. Mercuri d. a., pe timpul când se făcea înmormântarea aviatorului nostru, s'au tras în *Orăştie* clopotele nu numai la bisericile româneşti, ci şi la biserica *săsească*, unde — spune „Libertatea" — s'au dat primele lovituri de clopote, după care au urmat apoi şi cele dela biserica *romano catolică* şi dela cea *reformată*.

*

Congresul istoricilor. S'a deschis în Viena al treisprezecelea congres de istorici germani. Participă la şedinţe peste 120 profesori şi învăţaţi ai Germaniei şi Austriei.

*

In memoria lui Vlaicu. Primăria capitalei române a hotărât, ca strada Ţăranilor să poarte numirea *Strada Aurel Vlaicu*. — In Câmpina s'a luat iniţiativa de-a se înălţa un monument la Băneşti, pe locul nenorocirii. S'au şi adunat, pentru acest scop, în primele zile peste zece mii de lei.

*

Patriarhul dispărut. Membrii episcopatului gr. or. sârbesc s'au întrunit la Carlovit, pentru a lua dispoziţiile bisericeşti necesare, cu privire la dispariţia patriarhului Bogdanovici. Se va publica un anunţ, în care patriarhul „cu domiciliul necunoscut" este somat ca în timp de şase, luni şi şase zile să se înfăţişeze în cercul său de activitate, căci la din contră demnitatea de patriarh va fi declarată vacantă şi de nou ocupată.

*

Dreptul de vot pentru femei. Din Haga se anunţă, că o adunare de 800 de femei a făcut o demonstraţie în interesul dreptului de vot al femeilor. Demonstraţia a fost provocată, din cauză că mesagiul de tron nu spune, că are să urmeze în curând egala îndreptăţire a bărbaţilor şi femeilor din Olanda.

*

La şedinţa literară a 9-a a Reuniunii meseriaşilor nostri sibieni, ce se va ţinea Joi, în 25 Septemvrie n. 1913, la orele 8 seara în localităţile din strada Brukenthal Nr. 17 (etaj), între alţii, profesorul seminarial dl Dr. *Silviu Dragomir* va vorbi despre marele decedat al neamului românesc, despre mult regretatul aviator *Aurel Vlaicu*.

*

Invenţie nouă. Inginerul italian *Ulivi* a făcut o invenţie senzaţională. Cu ajutorul unor raze, numite razele *F*, este în stare să arunce în aer la o depărtare de 25 chilometri orce Dreadnought. In Toulonul din Franţa se urmează probele, din care se zice că au reuşit până acum 29 de procente. Dacă încercările vor izbuti şi mai departe, Franţa nu va întârzia să cumpere cu bani grei invenţia inginerului italian.

*

Viena şi Bucureştii. In urma înţelegerii făcute cu România, s'a introdus o legătură telefonică nemijlocită între Viena şi Bucureşti. Noua linie trece prin Cernăuţ şi Lemberg. Ziarele „patriotice" earăşi s'au supărat, din motiv că s'ar fi desconsiderat capitala Budapesta, prin mijlocirea căreia au vorbit până acum vienezii cu bucureştenii.

*

Universităţile germane şi studenţii străini. Universitatea din München, scrie „Pester Lloyd", a publicat un nou regulament pentru studenţimea universitară. Acest regulament cuprinde măsuri dintre cele mai severe în contra tinerilor veniţi din străinătate. Până acum era de ajuns, pentru a putea fi înscris la universitate, atestatul de bacalaureat (maturitate) adus din patrie; de aici încolo studentul străin trebue să dovedească o pregătire, care să corespundă unui certificat dat de o şcoală cu 9 clase din Germania. Pe lângă aceasta, se va reduce numărul studenţilor străini primiţi la universitate, ear pentru înscriere şi alte taxe vor avea să plătească dublu cât cei din Germania. Asemenea măsuri s'au introdus de câtva timp şi la şcolile superioare din Berlin, Lipsca şi Colonia.

*

Târg mare în Abrud se va ţinea în zilele următoare: Duminecă în 28 Septemvrie n. va fi târgul de vite, ear târgul de mărfuri tot atunci, precum şi în ziua următoare, Luni, în 29 Septemvrie.

*

Mulţămită. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Izvorul Miron" au mai intrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole şi anume: Dela evlavioasa creştină *Iuliana Fileriu* din Sinteşti 1000 cor. pentru cumpărarea unui clopot, dela George Ştefan din Goruia 1 cor., dela comuna bisericească Teiu, s'au colectat prin preotul Ioan Şuiagă K 14·58, S. F. R. K 465 40, dela comuna bisericească Sudreaş-Jupani adunaţi cu tasul 3 cor., comuna bisericească Zabalţi, colectat prin preotul Ambrosie Popescu 41 cor., comuna bisericească Petroasa K 12·16 venitul dela petrecerea junilor; comuna bisericească Barcan, colectat prin preotul Georgiu Burlea 2 cor., Corna, colectat prin Ioan Drăgan K 6·20, Copşa-mică colectat prin preotul Iacob Terchilă K 3·64, pentru pomelnicile şi cu tasurile la sfânta liturgie săvârşită la „Izvorul Miron" în sărbătoarea „Prorocului Ilie" K 68·72, dela preotul Ioan Alexandrescu din Brazova K 1·60, dela domnişoara Sofia H. Florescu, învăţătoare în Lugoj din prilejul aniversării a 20-cea de dăscălie 5 cor.; comuna bisericească Bucoveţi, colectat prin preotul Al. Popovici 10 cor., pentru pomelnicile şi cu tasurile la sfânta liturgie săvârşită la „Izvorul Miron" în sărbătoarea „Schimbarea la faţă" K 237 97, dela domnişoarele Irina Velcean din Oraviţa 10 cor.; şi Miţi Balea-Pastila din Satul-nou 10 cor. Primească marinimoşii donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulţămiri pentru aceste binevoitoare daruri. Făget, în 30 August 1913. *Sebastian Olariu*, protopresbiter.

*

Daruri pe sama meseriaşilor noştri. Dl *Ioan Georgescu* din Giurgiu, funcţionar la navigaţiunea fluvială română, cu prilejul aplicării fiului său Aurel la fabrica de lăcătuşerie S. Wagner din Sibiiu, a administrat Reuniunii meseriaşilor sibieni suma de cor. 20 (împărţită fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi şi fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace), dăruită precum urmează: D. Lascar, căpitan N. F. R., Sterian Constantin, mecanic, Ismail Hassan Ceauş, bufegiu, Il. Miculescu, mecanic, Andreiu Culică, căpitan, Eugen Clement, funcţionar, A. Demboianu, Lascar Bogos, C. Economu, Gr. D. Marinescu, impiegaţi; M. St. Rădulescu, Petre Donoric, funcţionari; Elena Belisare, Bălaşa Georgescu, câte 1 cor.; Stefan Stefanescu, C. Popescu, mecanici şi I. Georgescu, funcţ. la N. F. R. câte 2 cor. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele Comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu": Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Petrecere în Vulcan. Tinerimea română din Vulcan va aranja o petrecere teatrală împreunată cu joc, sub conducerea par. Sebastian Rusan, în ziua de 15/28 Septemvrie 1913 în sala hotelului „Conca" din Vulcan. Inceputul la 8 ore seara. Din venitul curat ½ s'au destinat în favorul edificândei biserici gr. ort. din Vulcan şi ½ pentru monumentul lui Aurel Vlaicu. Contribuiri se primesc cu mulţămită şi se chitează.

*

Socotirea timpului. Consiliul federal din Bern s'a ocupat cu proiectul privitor la introducerea socotirii timpului de 24 ore, în loc de 12. Acest fel de socotire s'a adoptat până acum de cinci state: de Italia, Franţa, Spania, Portugalia şi Belgia. Consiliul federal cu toate acestea a respins proiectul, declarând că nu este potrivit pentru căile ferate elveţiene.

*

Teatru în Sibiiu. Luni, în 22 Septemvrie n., se va reprezenta *Bucuria damelor* (afişe roşii), farsă în 3 acte; Marţi, în 23 Sept., opereta *Floare aurie*; Miercuri *Ostaşii împăratului*, dramă nouă.

Cărţi şi reviste.

Vatra Şcolară, revistă pedagogică, redactată de Dr. Vasile Stan şi Dr. Pavel Roşca, Nr. 7 din Septemvrie 1913 cuprinde: Cum ne putem ajuta în năcazuri, de Dr. V. Stan. Caligrafia, de A. Sica. Girafa (Camelopárdalis giraffa), lecţie metodică pentru anii ultimi de şcoală, de Radu Prişcu. Din viaţa şcolară: Şcoalele din Sălişte în 1912, de D. Lăpădat. Monografia şcoalei elementare gr.-or. române din Branişca-Băcău, de N. Bembea. Informaţiuni. Bibliografie. — Abonamentul 8 coroane pe un an. Adresa: Dr. Vasile Stan, prof. sem. Sibiiu, Piaţa Hermann 4/a.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă Nr. 17, 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: *** România nouă. Maria Cunţan: Scrisoare (poezie). *** Scrisoarea (poezie). Ecat. Pitiş: Cântece (poezie). P. Papazissu: In ajunul războiului. *** In drum spre înfăptuirea idealelor noastre. I. Agârbiceanu: Dor de ducă. Marilina Bocu: Pe Via Dolorosa. I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Dări de seamă: K. K.: Bărbulescu Ilie: Relations des Roumains avec les Serbes, les Bulgares, les Grecs et la Croatie en liaison avec la question macedo-roumaine. Cronici: ***: Introducerea limbii româneşti în bisericile din Basarabia. Victor Stanciu: O invenţiune de mare viitor. Insemnări: Societatata ortodoxă naţională a femeilor române. Românii înainte cu 130 de ani. Reorganizarea cavaleriei române. Tragedia unui patriarh. Spicuiri... Poşta redacţiei. Bibliografie. Ilustraţiuni: Banchetul oferit de Sindicatul presei în onoarea delegăţilor la Conferenţa Păcei din Bucureşti. Gen. Bogdan pe unul din tunurile capturate de Români la Ferdinandovo. Podul de pontoane peste Dunăre la Turnu-Măgurele. Horă pe câmpul de războiu. Prizonieri bulgari jurând de a nu mai lupta — înainte de a fi liberaţi de Români. O secţie de mitralieze în marş. Debarcader la Turtucaia. Tipuri din România nouă. Ierusalimul.

Institutul „Model" de fete
din Turnu-Severin,

sub direcţiunea d-nei *Maria Justinian Ionescu*, licenţiată în filologie.

Curs primar şi liceal după programa statului. Curs comercial, facultativ şi grădină de copii.

Pe lângă studiul serios al acestor secţiuni, cea mai mare atenţiune se dă limbilor străine (franceză, germană, engleză) şi artelor frumoase: pianul, muzica vocală, vioara, pictura, desemnul, dansul, gimnastica.

Direcţiunea, având în vedere mai mult îndrumarea practică, va da mare extensiune lucrului manual: croitoria, lengeria, apoi gospodării: bucătăria, economia casnică şi tot ce depinde de menaj.

Localul institutului satisface toate condiţiunile igienice, fiind situat pe Bulevardul Carol şi str. General Manu, în 3 mari clădiri, cu camere spaţioase aşezate la soare, posedând curţi vaste.

Personalul instructor şi educator este ales numai din profesori titraţi dela şcolile statului şi din profesoare străine cu titluri academice.

O îngrijire părintească, instrucţiune serioasă şi educaţiune solidă se dă fetelor încredinţate acestui institut.

Se primesc eleve: interne, semi-interne şi externe. Preţuri convenabile. Inscrierile se fac în orice zi dela 8—12 a. m. şi 2—6 p. m. Cursurile încep regulat la 11 Septemvrie. Prospecte se trimit la cerere. Directoare: *Maria Justinian Ionescu* (născută Zaharia).

Nr. 554/1913. (253) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiilor de cl. III. mai jos înşirate, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Almaşul-sec** cu fil. **Cozia**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Ciutea.

2. **Certeşul-de-sus**, devenită vacantă prin moartea parohului Petru Gabor.

Emolumentele în ambele parohii sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohii pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Deva, la 27 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

652/1913 (260) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător al şcoalei noastre din **Costeni** (Kosztafalva), protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e: 300 cor. dela comuna bisericească şi 900 cor. ajutor de stat, votat deja sub Nr. 2506/1913.

Cvartir în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Rugările de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) 4/17 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“, în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 889/1913. (246) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Caţa**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea şi gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Pentru formarea şi conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învăţătorul va primi o remuneraţie deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie şi să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de şcoală în Dumineci şi sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiţi.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Caţa.

Cohalm, în 23 August 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Nr. 468/1913. (261) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa I. **Deda**, protopresbiteratul Reghinului, în sensul ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan de datul 13 August a. c. Nr. 10 495 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă. Având parohul relut de cvartir, comuna bisericească nu primeşte deocamdată îndatorirea de a zidi casă parohială.

Cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, (extras de botez, testimoniu de maturitate, absolutor teologic, atestat de cvalificaţiune cu calcul „foarte bine“ şi eventuale atestate de serviciu) să se aştearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii numai cu prealabila încuviinţare din partea subsemnatului se pot prezenta într'o Dumineca ori sărbătoare la biserică spre a cânta, cuvânta, ori celebra şi a face astfel cunoştinţă cu poporul observând însă dispoziţiile din Regulamentul pentru parohii.

Reghinul-săsesc, 30 August 1913 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Reghin, în conţelegere cu comitetul parohial din Deda.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 4295/1913 (254) 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Kisapold**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual, prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la acest post a-şi înainta cererile lor instruite conform §. g) art. I. din 1883, respective §. 3, art. XX. din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în **30 Septemvrie 1913**, cunoaşterea în vorbire şi scris a limbei române se recere necondiţionat. Ziua de alegere se va defige ulterior.

Szerdahely, la 12 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

Nr 684/1913 protb. (243) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székely-Andrásfalva) în sensul Veneratului ordin Consistorial dto 13 August a. c. Nr. 10,606 bis., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc, spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 626/1913 (245) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din **Curtuiuşulmic** (Kiskörtvélyes), protopresbiteratul Cetatea-de-peatră se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e: 200 cor. dela comuna bisericească, din repartiţie pe popor; 100 cor. ajutor dela P. V. Consistor arhidiecezan, „*şi 900 cor. ajutor de stat, votat deja sub Nr. 2506/1913*, grădină şi cvartir deplin corespunzător în natură.

Concursele înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 877/1913 (252) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător dela şcoala confesională gr.-ort. română din comuna **Gusu** (Kisludas), protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental solvibil din cassa bisericei în 3 rate egale, 600 cor., restul salarului este votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul şcoalei.
3. Grădina şcoalei spre folosinţă.
4. Lemne capătă în rând cu locuitorii comunei o soarte, având a plăti comunei taxa anuală prescrisă în fiecare an, a şi le tăia şi aduce acasă pe spesele sale proprii.

Alesul este obligat a merge în Dumineci şi sărbători regulat la biserică şi a cânta cu elevii răspunsurile liturgice; a cultiva grădina de pomni şi legume cu şcolarii fără altă remuneraţie.

Inainte de alegere să se prezinte în vre-o Duminecă, ori sărbătoare în biserică poporului, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cererile instruite conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul fixat oficiului protopopesc în Mercurea.

Gusu, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 25 August v. 1913.

Ştefan Medeşan, preşedinte.
Ioan Rusu, notar.

Am văzut **Avr. S. Păcurariu**
protopresbiter.

NAGYENYED
Alsófehér m.
Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproşabilă pomi roditori şi pentru promenăzi
VIŢĂ DE VIE
cu rădăcina şi altoaie.
Preţ curent trimite gratuit.
FISCHER és Tsai
Şcoală de grădinărit şi stabiliment de viticultură.
Proprietari: AMBROSI M. junior şi succesorii lui Fischer L.

(255) 2—12

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.
Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu **preţ foarte moderat.**

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 82—

Aceea prin **Coloman de Földes,** farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT“

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumseţează şi întinereşte obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintiţelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, creţelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburiţelor, mânilor roşii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 7—8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, şi în restimp de 2—3 zile curăţă obrazii de lintiţe şi de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă şi fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, şi deci se poate folosi şi ziua. Preţul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripţia:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitatiunilor să Vă feriţi!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Obert József farmacist.

REVERENZI!

Premiat:

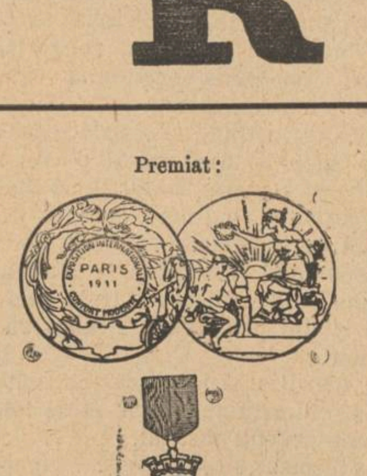

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 15—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 12/25 Septemvrie 1913. **Nr. 95.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Noul partid politic.

Sibiiu, 24 Septemvrie n.

(*x*) Sub drapelul desfăşurat de contele Iuliu Andrássy s'a constituit în sfârşit aşa numitul *partid constituţional* al Ungariei.

Noul partid politic se întemeiază pe transacţiunea dela 1867, ca şi partidul muncii al contelui Ştefan Tisza. Cu alte cuvinte aderenţii contelui Andrássy sunt oameni deplin ministeriabili, — spre esenţială deosebire de kossthiştii veritabili, cari, idealişti cum sunt, nu ţin la portofolii, ci preferă să clădească mai departe castelul măreţ, dar imaginar al independenţei desăvârşite...

Principalul motiv, pentru care contele Iuliu Andrássy s'a hotărît să-şi organiseze puterile, este — cum a declarat în vorbirea sa de inaugurare, — împrejurarea că guvernul actual mereu calcă şi ameninţă constituţia ţării. Partidul cel nou îşi impune sarcina de a restitui şi a întări această constituţie, — răsturnând guvernul contelui Tisza, — şi a face apoi din Ungaria un stat puternic, liber şi mulţumit...

*

Programul partidului nu precisează cu destulă exactitate toate punctele sale. Se urmăresc, în general, scopuri mari şi frumoase. Contele Iuliu Andrássy a ştiut să le aştearnă pe hârtie cu iscusinţă, dându-le un adevărat lustru *democratic*, — care ar face şi mai multă onoare autorului său *aristocrat*, dacă din întâmplare nu s'ar afla în opoziţie.

Iată, de altfel, scopurile programului alcătuit de contele Andrássy:

1. Privitor la parlament, excluderea obstrucţiei tehnice, un nou regulament de casă, care să asigure libertatea cuvântului şi o desbatere mai repede asupra budgetului.

2. Dreptul electoral, zice contele, trebue întins fără amânare. Reforma s'ar face pe următoarea bază: 2 milioane şi 400,000 de alegători, etatea 24 de ani, votare nemijlocită, fiecare alegător are numai *un* vot, (*pluralitatea* va să zică s'a dus!); industriaşilor li se promit anume favoruri; în unele locuri se va face votare secretă chiar.

3. Reforma casei magnaţilor; casa întregindu-se prin alegeri.

4. Nouă organizare a oraşelor, cu *lărgirea* autonomiei; — o reformă însemnată în toate ramurile de administraţie.

5. Desvoltarea (în ce direcţie?) a învăţământului în şcoli primare. In şcoli secundare o instrucţiune nouă, practică.

6. Regularea dreptului de întrunire şi de asociare. Libertatea (!) presei.

7. Pe teren bisericesc: egalitate de drept, pace, autonomie catolică; regularea (a câtea oară?) a salarelor preoţeşti şi învăţătoreşti.

8. In chestiunea naţionalităţilor: egalitate şi libertate (de atâtea ori le auzim!), asigurarea şi respectarea autonomiei bisericeşti pentru naţionalităţi, sprijinirea culturii lor; administraţie nepărtinitoare, — cu un cuvânt bunătăţi ideale.

9. Cu raport la politica externă: susţinerea triplei alianţe, relaţiuni prieteneşti cu statele independente şi împedecarea oricărei formaţiuni păgubitoare şi primejdioase.

*

Despre cererile *militare* ungureşti, programul contelui Andrássy nu spune — va fi ştiind: de ce — nici o vorbă. Iar despre legăturile economice cu Austria face o declaraţie, ca să mulţumească deoparte pe cei din Viena, de altă parte ca să lase deschisă o uşiţă pe seama celor din partidul 48 ist, dintre cari unii vor avea poate oarecare aptitudine d'a se acomoda împrejurărilor, trecând în tabăra constituţionalilor. (Socoteala asta nu este greşită).

*

Deşi programul ce am schiţat, este compus cu măestria bărbatului politic expert; şi deşi contele Iuliu Andrássy a adus unele jertfe, când şi-a sacrificat bunăoară ideea favorită a „pluralităţii“ în chestia votului universal, — totuşi nu putem zice că promisiunile acestea, în esenţa lor, nu s'ar cuprinde şi în programul partidului muncii, — pe hârtie, bine înţeles, cele mai multe din ele, — ca şi în programul partidului liberal de fericită amintire.

Poporul maghiar însă, întocmai ca şi cel nemaghiar, nu se poate entuziasma pentru asemenea programe. Lumea celor oropsiţi nu mai are încredere într'însele.

*

De numeroşi ani de zile s'au perindat stăpânirile ungare, căutând să oploşească *interesele unei singure clase de oameni pe socoteala drepturilor ce se cuveneau tuturor*.

Patriotism desinteresat, pregătire conştiincioasă, capabilitate de muncă şi alte expresiuni emfatice s'au declamat prea des în vorbirile şi programele politicianilor, al căror scop suprem nu era altceva, decât ajungerea la putere prin amăgirea celor mulţi şi, deocamdată, slab organizaţi.

De câteori deci iarăşi dăm cu ochii despre încercările „patriotice“ de a răsturna o formă actuală de stăpânire şi a o înlocui prin alta, fără voie trebue să ne aducem aminte de zicătoarea românească: *Scoală tu, ca să şăd eu!*

*

Ce va săvârşi, ajuns odată la putere, partidul nou constituţional, nu ştim. Dar atâta ştim, că trecutul politic al şefului şi întemeetorului său nu prea este garanţie, care să liniştească marea majoritate a cetăţenilor, de orice limbă şi confesiune, din statul nostru.

Nu atât guvernul, cât mai ales sistemul de guvernare trebue să se schimbe.

In luptă cu natura.

Ziarul bucureştean „*Seara*“ a publicat într'un număr mai recent un frumos articol despre luptele pe cari le poartă omul cu natura, pentru a se pune în stăpânirea secretelor şi puterilor ei, şi despre felul cum îşi răsbună natura asupra celor îndrăzneţi, în momentul în care se vede biruită. Articolul e scris din prilejul morţii mult iubitului şi regretatului *Aurel Vlaicu*, şi e de cuprinsul următor:

„Nu se câştigă nici o izbândă mare fără sânge.

E în ursita oamenilor să lupte cu pământul, cu focul, cu apa, cu aerul, să înfrângă încet, încet elementele, şi descoperind toate tainele firei să croiască drumuri noui viitorului.

Cei de eri au gregătit epoca de acum, cei de astăzi pregătesc epoca de mâne. E o fugă neîntreruptă, o goană fantastică pentru descoperirea unei „idei noui“, prin care omul să-şi desăvârşească atotputernicia. A cucerit omul suprafaţa globului, până în regiunile cele mai sălbatice, pe întinsul oceanelor ca şi la cele două poluri, îi exploatează adâncimile, îi sfredeleşte măruntaele şi pretutindeni în lupta aceasta gigantică între omul peritor şi natură, — natura când se lasă învinsă, îşi răsbună, ucide.

Să crezi că pământul, apa, focul, aerul sunt geloase de victoriile omului, geloase, că n'a rămas în rândul celoralalte animale, tremurând în faţa furtunei, pitindu-se la priveliştea fulgerelor, trăind în caverne şi rătăcind ca dobitoacele prin câmpiile şi pădurile vremurilor preistorice.

Cine l-a pus pe om să-şi ia drepturi şi puteri pe cari fiinţa primitivă, din care ne tragem, nu le-a avut la începutul începutului?

Şi iată, o scânteie electrică într'o mină de cărbuni provoacă o

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

A doua zi o furtună se naşte pe mare, cum noul căpitan nu mai văzuse. Corabia e aproape de naufragiu, când viforul se linişteşte. Dă însă de o altă nenorocire. Corabia piratului „Lupul roşu“ cu personal numeros năvăleşte asupra ei. O luptă desnădăjduită se încinge. Căpitanul corabiei Regina Angliei, lovit greu, e legat şi dus prisonier pe corabia piraţilor. Se pregăteşte strangularea lui, când o fată ca de 22 ani, îmbrăcată elegant, apare şi-l roagă pe Lupul roşu, presupusul ei tată, ca fiind ziua ei onomastică, s'o cruţe de acest spectacol.

Lupul roşu amână pedeapsa şi dă voie oamenilor să facă chef de ziua fiicei sale.

Toţi se pun la chef afară de Bob, care silit de împrejurări a rămas în şirul piraţilor. El pune la cale scăparea lor, când prisonierul îi descopere intenţia de a salva şi pe Melitta Brothers. Bob se învoeşte.

In urma acestora comunică fetei cele de lipsă, dar în acel moment o altă corabie se ciocneşte de aceasta cauzându-i stricăciuni. Bob aduce leşinată pe Melitta, şi prisonierului cu pericolul vieţii îi succede s'o treacă în corabia cealaltă, unde şi el cade în leşin de trudă şi obosală. Mai târziu se deşteaptă şi află, că e tocmai pe corabia cu care fostul său căpitan călătorea la America.

Brothers n'are cuvinte de mulţămită pentru salvarea fiicei sale. I-o dă de soţie şi trăesc cu toţii fericiţi.

Corabia piraţilor s'a înecat cu tot personalul, luând astfel piraţii răsplata pentru orgiile săvârşite timp de peste 20 ani.

Recenziune. Autorul cărţii pe lângă cunoştinţele ce le dă asupra călătoriei pe mare, scoţind în relief viaţa de pirat, ne arată răsplata muncii cinstite şi a hărniciei de o parte. De altă parte ne pune în vedere recunoştinţa pe care o datorim binefăcătorilor noştri. Din acest punct de vedere istorioara poate influenţa asupra cetitorului stârnind în sufletul lui sentimentul de recunoştinţă faţă de deaproapele său. Şi pedeapsa pentru faptele rele este scoasă la iveală. Istorioara în fond prezintă un bun mijloc de educaţiune morală şi intelectuală. Ea poate fi cetită atât de elevii cursurilor superioare ale şcoalei pop. (10—12), cât şi de cei din şcoala de repetiţie (12—15 ani), precum şi de adulţi şi alţi cetitori.

Dacă tipariul ar fi mai mare, întâmplările pe cari le espune ar fi ilustrate prin cât mai multe icoane şi numirile străine înlocuite cu nume româneşti, ea ar fi şi mai plăcută.

Nr. 14. I. Ossidov, indianul înfricoşat.

Reasumare. Era pela 1763. Francezii se răsboiau cu Englezii pentru Canada, având fiecare partizani pe câteva seminţii de Indieni. Ossidov, o căpetenie de a lor, dă Englezilor de furcă.

Iohn Holiday, comandantul garnizoanei Detroit, trimite într'o zi pe fiul său, căpitanul Holiday, însoţit de un Indian credincios, să spioneze planurile lui Ossidov, dar e prins şi deţinut de sălbateci. Comandantul trimite armată contra lui Ossidov pentru scăparea prisonierului.

In apropierea ascunzişului Indienilor ofiţerii fac planul de înaintare, când un om fără îmbrăcăminte, colorat pe trup în fel şi fel de figuri, iasă din tufiş şi fuge spre armată Englezilor urmărit de Indieni între cari şi Ossidov. E căpitanul Holiday, care aduce ştirea, că planul Indienilor e să nimicească toate forturile engleze.

In ziua următoare Ossidov cu o trupă de selbatici vine spre fort. Vine singur în fort cu steag alb şi închee pace. Ca semn al păcii spune, că peste două zile vor veni oamenii lui cu femeile, neînarmaţi, şi vor da o petrecere în lunca de lângă fort.

Urmează petrecerea la care iau parte şi soldaţi şi se pun pe chef. Ossidov merge în audienţă la colonel, dar arătându-se la fereastră, Indienii asaltează fortul. Ossidov e prins şi spânzurat.

Forturile au fost scăpate de invazia Indienilor.

Recenziune. In fond istoria n'are a face nici în clin, nici în mânecă cu poporul nostru, pe care nu l-a interesat nicicând războaiele hrăpăreţe ale unor neamuri îndepărtate de el. Dacă vom spune tinerimei noastre o istorie din trecutul neamului românesc, sigur o va interesa şi-o va îndemna să cerceteze prin negura trecutului mai mult obârşia sa. Pe tinerimea noastră cu puţine cunoştinţe de geografie şi istorie universală o ducem prea departe, aruncându-i frânturi de întâmplări din lumea mare. Pe ea mai mult o va interesa istoria lui Arghir şi a preafrumoasei Elena, şi povestiri cari să-o facă cunoscută cu trecutul neamului nostru. Dacă i-am spune ceva despre Ulpia Traiană cu nenumăratele vitejii ale Dacilor şi Romanilor; dacă îi vom înşira cum cetatea Devei, care stă ca un cuib de vultur, s'a zidit încă înainte de naşterea lui Cristos, şi cum a trecut ea prin vitregitatea timpurilor 2000 ani, dacă le vom spune frumos despre Orlea, Retezatul, Cetatea Bolii, plămădirea familiei lui I. Hunyadi Corvin, ducându-o cu povestea în frumosul castel dela Hunedoara, cu o vorbă dacă în şirul vremilor o vom duce prin Ardealul nostru pas de pas, câte şi mai câte lucruri bune şi atrăgătoare nu-i vom putea spune. Timpurile de mărire şi restrişte ale neamului nostru să le punem în ochii tinerimei noastre şi explozie a gazelor și sute de oameni pier înăbușiți în fundul pământului, care se răzbună că-i exploatăm adâncurile. O altă scânteie aprinde o sondă, și valuri de foc se revarsă pustiitoare și omorâtoare. Pe oceane avem catastrofa Titanicului și alte mii și milioane de tragedii, unele mai cumplite decât altele și la fel de ucigătoare. Natura e răsbunătoare!

Cum? Vrei să mă învingi și pe mine? Vrei să-mi parcurgi întinsurile, ca pasăre, om cutezător? Vrei cu adevărat să te iei la trântă și cu boarea și cu vântul și cu vijelia, pe cari le reped cum vreau și când vreau? Cum? Nu te înspăimântă nici vârtejurile, nici uraganele mele, nici cerul pe care îl acopăr cu nori groși când mă înfurii, și din care răvărs, când vreau, trombe de ploaie și trăznete?

Și văzduhul își umflă foalele, vâjăe, urlă, se răzbună.

Soarele topește ceara dela aripele lui Icar, și întâiul om sburător cade și moare plătind cu sângele lui năzuințele de a fi voit să cucerească cerul.

Alții își înscriu numele pe un șir lung de morminte, eroi ai năzuinței de a câștiga o nouă victorie și de a impune voința și puterea omului și vânturilor, și vijeliilor, și cerului protivnic. Chavez moare trecând pe pasărea-i Alpii, giganticul Zeppelin e aruncat ca o jucărie în mare; fiecare zi aduce o nouă victimă și în emulațiunea, în stăruința aceasta a omului de a pluti mai sus, ni-a venit și nouă rândul de a ne plăti tributul de sânge. Intâi a fost locotenentul *Caranda*, și acum îl ducem la mormânt pe *Vlaicu*, un inventator strivit sub aeroplanul creat de închipuirea lui, în care a scăpărat o idee de geniu....

Am privit tristul și impunătorul convoiu al acestui scump fiu plecat pentru veci dintre noi. Am privit convoiul cu durerea resemnată ce trebue s'o avem în fața fatalității ce-și flutură mantia neagră în preajma fiecărui om muncit de un vis mai îndrăzneț, căci geniul nu-și întinde aripele fără primejdie. In zarea prea luminoasă a gândului creator, invizibilă și mută pândește totdeauna *moartea*, stăpâna noastră a tuturora.

Am privit convoiul lui *Vlaicu* cu caru-i funebru împodobit cu flori, cu armata care-i făcea onorurile, cu mulțimea înlăcrămată și mută, urmându-l până la groapă... In frunte era dus aeroplanu-i, ideea lui concretizată în formele elegante și ușoare ale aparatului, cu care ne-a uimit și emoționat de atâtea ori, și care ne rămâne moștenire și relicvă pentru totdeauna... Și privind toate acestea, printr'o ciudată săritură a gândului mi-am amintit de un nume din legendele noastre, iar de-asupra coșciugului acoperit cu flori numele meșterului *Vlaicu* s'a înfrățit cu al meșterului *Manole*.

Poporul, în fantazia-i bogată, nu și-a închipuit desăvârșirea splendidului monument al Curței de Argeș fără tributul acesta al sângelui, cu care se încheagă orice idee mare sau cucerire... Meșterul *Manole* și-a zidit soția de vie, ca să învingă geniurile răului ce-i dărâmau creația artistică, iar când cu prețul acesta a desăvârșit-o în sfârșit, ele s'au răzbunat dărâmând schelele. Atunci marele meșter, ca să se scoboare din vârful monumentului, și-a făcut aripi de lemn și și-a dat drumul... Pe locul unde a căzut și a murit, a izvorât imediat:

„O fântână lină
Cu apă puțină“,

Care picură de atunci ca un plâns neîncetat pentru geniul dispărut.

Aripele meșterului *Manole* au plutit triumfătoare în albastrul cerului, create din nou de geniul meșterului *Vlaicu*. Numele acestea, unul al legendei și celalalt al realității, au nu știu ce comun și tragic în ele...

Și legenda meșterului *Manole* se întunecă în fața povestei mai vii și mai dureroase a meșterului *Vlaicu*.

G. Călin.

Conferențele învățătorești.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preavenerabilului consistor Nr. 3642/1913, prin aceasta convoc pe toți învățătorii dela școalele confesionale gr.-or. române din protopopiatele: Orăștie, Geoagiu, Hațeg, Hunedoara, Deva, Dobra și Ilia la conferența învățătorească *anuală*, care se va ținea la *11/24 și 12/25 Octomvrie a. c.* în sala festivă a școalei din Orăștie.

Ordinea de zi:

1. Invocarea duhului sfânt la ora 8 a. m.

2. Discurs de deschidere din partea comisarului consistorial despre: Limba maghiară în școalele noastre confesionale.

3. Metodele după cari s'a predat și se predă astăzi limba maghiară în școalele noastre, de Constantin Baicu, învățător-director în Orăștie.

4. Limba măghiară în clasa I a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Nicolae Paraschiv, învățător în Luncani.

5. Limba maghiară în clasa a II-a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Toma Roșiu, învățător în Dobra.

6. Limba maghiară în clasa III-a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Lazar Stoica, învățător în Renghet.

7. Limba maghiară în clasa a IV-a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Sabin Bogdan, învățător în Banpotoc.

8. Limba maghiară în clasa a V-a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Drăgan Mariș, învățător în Sârbi.

9. Limba maghiară în clasa VI-a (lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ) de Nicolae Popovici, învățător în Vinerea.

10. Manualele de limba maghiară din școalele noastre și modul lor de întrebuințare, de Nicolae Herlea, învățător în Vinerea.

11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințele art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbei maghiare, ținând în acelaș timp seamă de scopul general al învățământului și de caracterul special al școalelor noastre.

12. Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar, de Ioan Flešeriu, învățător în Orăștie.

13. Invățătorimea noastră și mișcarea cooperativă, de Ilie Stricat, învățător în Hunedoara.

14. Datorințele învățătorului afară de școală pentru introducerea deprinderilor bune în sânul poporului român cu privire la diferiții rami ai economiei (d. e. buna conservare a productelor, grâului, vinului ș. a.).

15. Raport despre starea învățământului din protopopiate făcut de comisiunea permanentă.

Lucrările teoretice de sub nrii 4—9 despre materialul de predat în singuraticele clase, vor avea să fie cât se poate de concise și vor avea să pornească dela ceeace stabilește „Planul de învățământ“.

Lucrarea cea mai bună care se va prezenta asupra temei de sub pct. 14, se va premia din partea conferenței cu suma de 24 cor., care premiu a fost dat la 1908 de învățătorul Avram Dubleș din Romoșel. Tema se va lucra de acei învățători, cari doresc să concureze la premiu. Lucrările se vor trimite cu cel puțin 8 zile înainte comisiei permanente, provăzute cu un motto și fără indicarea numelui autorului. Plicul în care e numele autorului lucrării premiate, se va desface în conferență, iar celelalte plicuri se vor înainta consistorulni nedesfăcute.

Membrii comisiei permanente sunt convocați pe 10 Oct. st. n. la ora 8 a. m. în școala din Orăștie.

La conferențele învățătorești sunt poftiți a lua parte și preoții noștri.

Sibiiu, la 23 Septemvrie 1913.

Dr. Ion Mateiu
comisar consistorial.

Convocare.

In conformitate cu Regulamentul pentru conferențele învățătorești p. 13, prin aceasta convoc conferența treilunară pe Dumineca în 29 Sept. v. la 9 ore a. m. în biserica noastră din *Făgăraș* cu următorul

PROGRAM:

1. După finirea sfintei liturgii — invocarea Duhului sfânt, deschiderea și constituirea conferenței. La apelul nominal, fiecare învățător prezentează conspectul cărților din clasa sa și raportul despre activitatea extrașcolară în decursul verei.

2. Raportul bibliotecarului tractual, Bucur Buzdugan, despre starea și desvoltarea bibliotecii pedagogice tractuale, și raportul cassarului Traian Păcală.

3. *Referada* comisiunei permanente (ce stă din Tr. Păcală, Ilarie Comșa, Ioan Pascu) despre starea învățământului, despre școala de pomi, despre bibliotecile școlare în sensul îndrumărilor date de protopresbiter cu ocaziunea examenului.

Până la 22 Sept. v. fiecare învățător este obligat a înainta la membrul comisiunei permanente Traian Păcală sau Comșa sau Paicu, raport despre starea și desvoltarea bibliotecii școlare și a școalei de pomi.

4. Referada asupra conspectelor prezentate de învățători cu cărțile folosite în școală și îndrumările necesare.

5. Statorirea programei pentru proxima conferență treilunară.

Făgăraș, 5 Septemvrie 1913.

Nicolae Borzea,
protopop.

NOUTĂȚI.

Ministrul de culte în Sibiiu. Excelența Sa Domnul ministru de culte și instrucțiune publică, Dr. Béla *Jankovich*, va sosi *Luni* în 29 Septemvrie la Sibiiu pentru a vizita câteva institute de învățământ din acest oraș. Sosirea e anunțată pe orele 8 și 56 minute seara. Excelența sa va sta în Sibiiu Marți în 30 Septemvrie, și se va napoia la Budapesta în ziua următoare, 1 Octomvrie.

*

Pentru bisericile din Basarabia. Din Petersburg se scrie, că sinodul a recomandat episcopilor din Chișinău, Podolia și Cherson să numească în districtele acestea preoți, cari să cunoască limba română, pentru a putea rosti predicile în limbă înțeleasă de credincioși.

*

Vizită împărătească. Impăratul Wilhelm al Germaniei va sosi în ziua de 23 Octomvrie st. n. în castelul din Konopist, pentru a vizita pe arhiducele Francisc Ferdinand. Impăratul Wilhelm va lua parte la vânătoarea, ce se va organiza cu acea ocaziune. Dela Konopist împăratul Wilhelm va pleca în 25 Octomvrie la Viena pentru a vizita pe Monarhul nostru la Schönbrunn.

*

Cercetări asupra dispărutului patriarh. In comunele din apropierea băilor dela Gastein poliția a lipit mai multe afișe, statorind un premiu de *o mie de coroane* aceluia, care va găsi cadavrul patriarhului Bogdanovici dela Carloviț.

*

Regele Greciei în călătorie. Din București se anunță, că părechea regală a Greciei sosește zilele acestea la Sinaia pentru a face o vizită suveranilor României și a-i invita să participe la festivitatea încoronării, ce se va ținea în anul viitor la Atena.

*

Bustul lui Vlaicu. Librăria Diecezană din Arad, intrând în legături cu un celebru sculptor, i-a succes cu mari jertfe materiale să editeze în execuție frumoasă bustul regretatului aviator *Aurel Vlaicu*. Bustul are mărimea de 40×24 centimetri. Bucata din cement englez costă 5 coroane, din ghips 4 cor., ear bronzat 6 coroane. La aceeași librărie se mai găsesc busturile următorilor mari bărbați: Alecsandri, Eminescu, Murășan, Mihai Viteazul, Traian, Iancu, cei trei martiri dela 1784, și V. Stroescu. Prețurile sunt aceleași. Comandele se adresează la: Librăria Diecezană în Arad. Indemnăm publicul nostru să-și împodobească locuințele cu busturile acestea bine reușite.

*

Militare. Adunările militare de control nu se vor ținea în anul acesta nici pentru armata comună, nici pentru cea teritorială.

*

O cruce. Până la înălțarea monumentului ce se proiectează să se ridice în comuna Brănești, s'a înfipt pe locul, unde s'a nenorocit aviatorul nostru Aurel Vlaicu, o cruce pe care este scris: *„1913, 31. VIII, ora 4·50 † Aurel Vlaicu“.*

*

Femei la universitate. Facultatea de drept a universității din Budapesta va face ministrului de culte propunerea să se admită și femeile la facultatea de drept.

*

Nou conferențiar cooperativ. Comitetul central al „Asociațiunii“ a numit conferențiar pentru băncile și tovărășiile țărănești pe dl *Nicolae Iancu*, până acum inspector general al Centralei băncilor sătești din Bucovina.

*

Anunț. Din cauza doliului național conferența învățătorească tractuală, adunarea generală a despărțământului Agnita al „Asociațiunii“ și producțiunea teatrală cu întreg programul lor publicat în „Telegraful Român“ Nr. 91/1913 *se amână pe Dumineca în 5 Octomvrie* st. nou a. c. — Agnita, 9/22 Septemvrie 1913. *Ioachim Muntean*, protop. și dir. desp.

*

Hymen. Dșoara *Olimpia M. L. Socaciu* și dl *Dumitru Secărea*, candidat de preot, anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminecă în 22 Septemvrie 1913 st. v. la 3 ore d. a. în biserica gr.-orient. din Boiul-mare.

*

Porto unitar. Din Londra se scrie, că toate camerele de comerț ale Britaniei au aprobat taxa unitară internațională pentru scrisori. Portul unei epistole s'a stabilit cu zece santime. Viitorul porto unitar, nu încape îndoeală, va aduce țărilor foloase însemnate practice.

*

---

să lăsăm pe Ossidov cu Indienii lui sălbateci să-l descrie la vremea sa scriitorii neamului lui. Și pe Englezi și Francezi să-i lăsăm cu istoriile lor de espanziune, care numai pe ei îi privește.

Ca o știre trecătoare din lumea mare istoria de față poate fi cetită de cine-i place; dar punerea ei într'o bibliotecă pedagogică pe sama tinerimei noastre n'o aflu cu cale. Nici în biblioteca parohială n'are loc.

II. Puntea iadului.

O poveste din Scoția. Tot departe de noi. Doi scoțieni se întâlnesc în vârful prăpastiei, în potecă, și de oarece nici unul nu vrea să se ferească, se izbesc, și unul cade în prăpastie.

Partea morală e aceea pe care o prezintă povestea noastră cu cele două capre de pe punte. Ne ducem în Scoția care nu ni-e cunoscută și lăsăm puntea cu caprele din satul nostru, cari și ele nu se îngădue, ci izbindu-se în capete, cad în apă.

III. Vestitul Rățoiu.

O poveste hazlie românească, care e bine primită în casa ori cărui român. Toți câți știu ceti și vor avea povestea, o vor ceti cu plăcere.

Nr. 15. Vânătoarea după carne de om.

Reasumare. Pela 1855 Saint Louis-ul era centrul comerțului de blănării al Statelor Unite. Indienii făceau mare negoț cu ele. Dar și Albii vânau pe acolo.

Intr'o zi doi Englezi: Hugh și Tolly, pleacă c'o luntre pe Kansas la vânat, dar din tufișuri ies mai mulți Indieni și îi zăresc. Pe Hugh îl omoară cu un glonț; pe Polly îl fac prisonier.

Karan Koa, șeful negrilor, îl protegează, deși Indienii ar fi vrut să-l omoare.

După mai multe întâmplări ei hotărăsc, să însoare pe Tolly c'o Indiană, cu Basti-Nava. Formalitățile cununiei să amână până spiritul va aduce ploaie.

Magul Makado-habu le spune, că a cerut ploaie și în curând va veni.

Nu peste mult din depărtare se ivește o negură groasă și norul crește tot mai tare. Se aude ceva ca un tunet.

Mare bucurie la Negri. Dar era o corabie.

Nu peste mult a sosit și ploaia, cu care ocasia Basti-Nava a fost trăznită. Toate întâmplările nefavorabile se pun în sarcina lui Tolly.

Șeful Negrilor ține sfat cu oamenii lui asupra sorții lui Tolly. In urmă îl desleagă, îl duce până la 100 pași departe și îi dă libertatea.

Tolly o ia la sănătoasa; Indienii îl urmăresc. (Va urma).

Proces de presă. Curtea cu juraţi din Budapesta a pertractat Sâmbătă procesul unui preot evangelic slovac cu numele Ivan *Nilie* din Petroţ. Preotul era acuzat că a publicat în ziarul *Slovenski Tyzdennik* un articol despre „Kultur-egylet“-uri, zicând între altele că în şcoli se cresc renegaţi şi se prosteşte tinerimea şcolară cu bani storşi dela slovaci. Procurorul i-a intentat proces pentru agitare, ear curtea cu juraţi i-a dictat o pedeapsă de *un an* temniţă de stat şi *o mie* de coroane amendă.

•

Biblioteca Academiei Române. In lunile Iulie, August 1913 s'au consultat de 685 cetitori 1793 volume şi broşuri tipărite; de 298 cetitori s'au consultat 3115 manuscripte, 603 documente, 42 cărţi vechi româneşti (1508—1830). Colecţiunile Bibliotecei au sporit în aceste luni cu 567 volume şi broşuri, 205 numere de reviste române, 360 reviste străine, 28 atlase şi hărti, 17 stampe şi portrete, 26 volume manuscripte, 281 documente, 3 fotografii, 3 albumuri, 724 foi volante, 0 note muzicale, 78 obiecte de muzeu şi monete. — Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărţile tipărite dela 8 ore dimineaţa până la 6 seara, pentru manuscripte şi documente dela 8 la 12 şi dela 1 la 6.

•

Bancnote nouă. Luni în 29 Septemvrie n., se vor pune în circulaţie bancnotele nouă à 20 coroane, *cu data de 2 Ianuarie 1913*. Bancnotele de 20 cor. de până acum, cu data de 2 Ian. 1907, se mai primesc la banca austro-ungară şi la filialele sale până în 31 Decemvrie 1915, ear cu anul 1921 îşi pierd valoarea.

•

Alegeri în Turcia. După demobilizare se vor face alegerile pentru parlamentul turcesc. Comitetul turcilor tineri speră să câştige majoritatea în viitorul parlament, care se va deschide în Decemvrie.

•

Concurs. La masa studenţilor academici „Dr. Aurel Murăşan“ din Cluj, sunt a se înainta cererile pentru locurile libere până la 1 Octomvrie n. c. la direcţiunea institutului de credit *„Economul“* în Cluj. Cererile vor fi însoţite de următoarele documente: 1. Indice ori atestat de maturitate; 2. Atestat despre starea materială a părinţilor, precum şi despre numărul membrilor familiei, 3. Declaraţie, că au luat act de conţinutul regulamentului „Mesei“ şi se vor conforma aceluia. Beneficianţii din semestrul trecut, cari nu au satisfăcut condiţiilor şi nu se vor scuza temeinic, nu vor fi luaţi în seamă. *Direcţiunea institutului „Economul“*.

•

Nemulţumiri din cauza premiilor Nobel. Felul distribuirii premiilor Nobel a produs de multă vreme mari nemulţumiri în unele cercuri din capitala Suediei. Se crede că comitetul fundaţiunii greşeşte, când acoardă premii persoanelor care şi-au creiat deja un nume. Voinţa lui Nobel ar fi fost, ca premiile sale să se dea *talentelor tinere*, lipsite de bani şi de renume, şi astfel acestea să ajungă în situaţie pecuniară independentă, pentru a se putea dedica cercetărilor ştiinţifice sau preocupărilor literare. A produs nu puţină senzaţie declaraţia unui martor, care a iscălit testamentul lui Nobel. Acest martor este directorul Leonard Hwass, care scrie, că premiile Nobel nu sunt numai distincţiuni, ci conform testamentului au un scop *practic*, de a pune adecă prin mijloace materiale talentul tinerilor în folosul umanităţii. De aceea nu corespunde ideilor lui Nobel, când premiile sale se distribue oamenilor bătrâni sau acelora cari şi fără de ele se bucură de averi.

•

Valoarea flotei aeriane. Cam de trei ani se îngrijesc englezii şi francezii să-şi perfecţioneze tot mai mult flota aeriană. Statele lor se năzuiesc de o parte să sporească numărul aparatelor de sburat, de altă parte să construească un tip, care să fie în stare să poarte în văzduh câţiva soldaţi şi tunuri potrivite. In chestia aceasta s'a rostit generalului *De Lacroix*, cel mai competent specialist al flotei aeriane franceze. Generalul este de părere, că aeroplanul numai atunci va corăspune scopurilor militare, când, sub conducerea unui ofiţer, doi soldaţi vor putea să mănuească uşor tunul cu tragere repede. Pentru atac însă aeroplanul nu va putea fi întrebuinţat, decât în măsură neînsemnată, deoarece nu poate duce cu sine o cantitate considerabilă de muniţiune. Baloanele sistem Zeppelin sunt, după opiniunea lui De Lacroix, cele mai bune mijloace pentru a da atac din aer. Intr'un răsboi cu Germania baloanele acestea ar putea face mari pustiiri în flota franceză şi engleză. Zeppelin-ul este — zice generalul — un Dreadnought al văzduhui; şi dacă voim să pornim lupta cu nădejde de succes, gândul nostru cel dintâi are să fie: creearea de baloane tot atât de formidabile, ca şi cele germane.

•

Ştire muzicală. A apărut: *Se'ntorc vitejii!*.... cuvintele de Leontin Iliescu şi G. Georgescu Theologu. Muzica de A. Castaldi. Proprietatea Magazinul Conservatorului, Bucureşti. Preţul 1 leu 50 bani. — A mai apărut şi marşul de actualitate *„Silistria“* de Col. M. Margaritescu, inspector general al muzicelor armatei, şi celebrul cor-marş: *La Arme!* cuvinte de St. O. Iosif, muzica de A. Castaldi. Preţul 1·50 lei.

•

Aviz. Abiturienţii gimnaziului din Năsăud, cari în anul 1904 au absolvat clasa a VIII-a, sunt invitaţi să se întrunească în 4 Octomvrie n. a. c. la 8 ore a. m. în Năsăud. Despre participare să aviseze pe Cornel *Sânjoan*, profesor în Năsăud, până cel mult în 2 Octomvrie a. c. — La revedere. Ponor, în 20 Septemvrie 1913. *Vasile Bocşa*, paroh.

•

Legionarul. La jandarmeria unui sat dela frontiera franceză s'a prezentat un om, care sleit de puteri abea sta pe picioare. A spus că îl cheamă Charles *Schneider*, este de 32 ani, s'a născut în Alsacia şi a servit zece ani ca osteş în legiunea străină în *Sidi-bel-Abbes*. Deşi născut pe pământ german şi purtând nume german, totuşi s'a înrolat în armata franceză şi s'a dus în Africa. In serviciul extrem de greu al legiunii a dus-o până la rangul de sergent şi a fost decorat în luptele purtate pe pământul fierbinte al Africei. Implinind zece ani de slujbă, pe cât s'a angajat la înrolare, legionarul a declarat că pleacă acasă în Alsacia, căci dorul mamei îl face să plece. Comandantul bataljonului l-a făcut băgător de seamă, că se expune la mari pericole; deoarece, ca dezertor al armatei germane, îndată ce va sosi în Alsacia, are să fie arestat pe mulţi ani. Legionarul însă a răspuns: „Dle căpitan, omul are numai o mamă, n'am ce face...“ Şi s'a dus. Mamă sa, bolnavă, în adevăr îl aştepta; dar bucuria revederii n'a ţinut mult. Tinărul a fost denunţat şi pedepsit cu trei ani de temniţă într'o fortăreaţă din Silezia. De acolo a evadat. Urmărit de jandarmi, fostul legionar a trecut de patru ori în not Rinul, ca să seducă prigonitorii şi să nu-i mai afle urma. După multe oboseli a sosit în sfârşit pe teritor francez, şi stors de puteri şi bolnav s'a înfăţişat autorităţilor, care l-au adăpostit îndată într'un spital, îngrijindu-l cu o deosebită simpatie. Locuitorii comunei au făcut o colectă în favorul tinerului Schneider, care dacă se va însănătoşa, are să se întoarcă earăşi la legiunea din Africa.

•

Teatru în Sibiiu. Astăzi Mercuri se va reprezenta drama în 3 acte *Ostaşii împăratului*; Joi opereta *Dragoste de ţigan*; Vineri d. a. la orele $3^1/_2$ se va da o reprezentaţie pentru tinerimea şcolară, şi anume o piesă clasică: *Negustorul de Veneţia*, de Shakespeare.

•

Bioscopul Apollo de piaţa Hermann va reprezenta Mercuri şi Joi în 24 şi 25 Sept. n. 1913 următorul program: Văduva de paie, umoristic. Kain, dramă în 3 acte. Oh, femeile acestea! umoristic. Roza galbenă, dramă în 3 acte.

Chestiuni sanitare.

— Stârpirea muştelor —

Acum, când în unele ţinuturi ale patriei noastre se ivesc cazuri de holeră şi de alte boale molipsitoare, publicăm după Dr. Lux următorul articol de actualitate:

Oamenii au suferit din pricina muştelor domestice, chiar şi în epocele cele mai depărtate. Incă din cele mai vechi timpuri, se ştia sau se bănuia că muştele duc molimele din loc în loc. Biblia le pune printre cele şapte nenorociri, cari au năvălit asupra Egiptenilor, fiindcă nu lăsau pe *Moise* să iasă cu Evreii din Egipt.

In Statele-Unite şi în Anglia au şi început luptă cu dinadinsul pentru nimicirea muştelor.

Şi muştele nu stau locului unde s'au născut, ci colindă până la 700—800 de metri, ba şi până la un chilomentru şi jumătate. Va să zică pot duce boala până la depărtări însemnate; căci împreună cu microbii ce i-au adunat, tăbăresc pe mâncări şi băuturi, în cari seamănă sămânţa boalelor. Muştele caută murdăriile şi putrezimile nu numai ca să se hrănească, dar şi ca să pună acolo ouăle. Din ouă iese un vierme alb, fără picioare, din care ese peste câteva zile musca. O muscă pune la o sută de ouă pe vară. Intre facerea oului şi ieşirea muştei aripate din el, trec opt zile. Dacă ar trăi toţi coborâtorii dintr'o muscă şi s'ar înmulţi şi ei şi urmaşii lor, ar fi la sfârşitul lui Septemvrie în număr de 5.598.720.000.000 de inşi.

In timpul frigului iernei, muştele abia se văd câte una-două în casele, în cari e mereu cald. Dar asta nu înseamnă că pier toate. Dimpotrivă, se pitesc bine la unghere adăpostite, trăesc şi chiar se prăsesc. Când se vor cunoaşte bine obiceiurile lor şi locurile unde se adăpostesc iarna, se vor putea lesne stârpi, nimicindu-le pe cele cari sunt în viaţă atunci.

Muştele nu duc din loc în loc numai microbi, dar ouă de feluriţi viermi.

Dar să ne mărginim la holeră şi la tifus sau lingoare; căci aceste molime bântue acum în multe locuri.

In 1853 holera bântuia în Anglia. *Moore* a băgat de seamă că în lunile când numărul muştelor a fost mai mare, tocmai într'acelea şi furia holerei era mai grozavă. „In ţările răsăritului“, zice Englezul, „muştele n'au de făcut drum lung dela vărsăturile bolnavilor până la mâncările îşi băutura oamenilor sănătoşi“.

Pe vremea lui Moore nu se ştia anume, că este un microb ce dă holera. După ce *Koch* l-a descoperit, învăţaţii şi-au zis că muştele vor fi ducând microbul de pe murdăriile bolnavilor pe hrana şi băutura celor sănătoşi, şi deci vor fi ajutând la împrăştierea molimei.

In 1886, *Tizzoni* şi *Cattani* au prins muşte din odăile unde zăceau bolnavi de holeră şi, muindu-le în lapte sau în bulion, au văzut înmulţindu-se microbii sau vibrionii holerei.

In 1892 *Simmonds*, prinzând muşte din odaea în care doctorii cercetau cadavrele morţilor de holeră, a dovedit că aveau în ele mulţime de vibrioni vii de ai holerei. Iată de ce, zice el, trebue ca vărsările şi scaunele bolnavilor de holeră să fie acoperite şi amestecate cât mai curând cu var sau cu alte doftorii ucigătoare de microbi. Trebue să ucidem microbii, ca să nu-i ia muştele şi, ducându-i în alte case, să îmbolnăvească pe cei ce locuesc în ele. Iată asemenea de ce trebue să ţinem bucatele, laptele şi băuturile noastre ferite de muşte.

Tzuzucki (1904) a prins muşte într'o casă molipisită de holeră în China (la Tien-Tsin) şi a putut lesne găsi vibrioni în ele. Că muştele purtătoare de vibrioni de ai holerei pot molipsi mâncările, a dovedit punând muşte de acestea în lapte fiert răcit la adăpost, deci curat. Ţinându-l la 20°, în curând l-a găsit plin de vibrioni.

Macrae şi *Buchanam* (1894) în India au pus în talere lapte fiert şi le-au aşezat în felurite camere din temniţa din Gaya, în care holera bântuia şi muştele erau foarte numeroase. Va să zică ei n'au prins muşte şi nu le-au pus în lapte, ci au lăsat să se petreacă lucrurile fără a se amesteca, şi ce-au văzut? Laptele s'a umplut în curând de vibrioni, chiar şi cel pus în grajduri unde nu se aflau holerici. Iată deci, că muştele au fost prin camerile în cari erau bolnavi, au luat vibrioni, apoi ajungând pe la grajd şi dând acolo de lapte l-au molipsit.

In 1905, doctorii francezi *Chantemesse* şi *Borel* au adus la cunoştinţa Academiei de medicină din Paris că muştele, nu numai că aduc vibrioni din loc în loc, dar şi cari sunt organele prin care îi duc şi cât timp vibrionii se păstrează vii. Dând muştelor culturi de vibrioni să se hrănească, peste 17 ceasuri au găsit încă microbi vii pe labele, pe surla şi în maţele lor.

La *tifus* s'a dovedit că lucrurile se petrec întocmai ca la holeră. Muştele iau microbii şi îi pun în mâncările şi băuturile noastre. Deci răspândesc boala aceasta, după cum răspândesc şi holera. Doctorii americani au pus pe seama muştelor cele 20.000 de îmbolnăviri de tifus întâmplate în armata Statelor-Unite, în Florida, pe vremea războiului cu Spania. Tot de această părere au fost doctorii englezi în privinţa tifusului, care a bântuit lagărele engleze, în vremea războiului împotriva Burilor. In aceste lagăre, mulţimea materiilor în stare de putrezire a priit muştelor, cari s'au înmulţit nespus de mult.

Hamilton (1903) în Chicago (Statele-Unite) a prins muşte în odăi în cari zăceau bolnavi de tifus. Din 18, la 5 a găsit microbii boalei. *Ficker* (1903) a prins muşte într'o casă din Leipzig, în care se întâmplaseră 8 îmbolnăviri, şi la multe din muşte a găsit microbul.

Klein scrie: „S'a întâmplat un caz de tifus într'o casă, apoi altele în casele vecine. Nu putea fi vorba nici de atingerea de bolnav sau de materiile lăpădate de el; nu putea fi vorbă nici de apă, nici de lapte. Dar în toate casele muştele foiau din belşug“. Prinzând din ele 12, a reuşit să dovedească, în adevăr, că erau purtători de microbi de ai tifusului.

Natal e cel care stropind muştele dintr'o casă cu o văpsea bătătoare la ochi, a putut dovedi că s'au depărtat de acolo până la 1700 de metri în împrejurimi.

Mai sunt şi alte boli, ai căror microbi se împrăştie prin muşte.

Ce avem de făcut?

Nu trebue să le lăsăm să intre în odăi, fireşte după ce mai întâi le-am dat afară pe cele ce sunt. Pentru acest scop punem la ferestre şi la uşi reţéle aşezate potrivit. Nu e nevoe să fie ochiurile mici de tot; căci muştele nu intră prin găuri, dacă în odae e mai întunerec decât afară.

Tot reţéle de acestea punem la dulapurile în cari păstrăm de-ale mâncărei, la ferestrele sau uşile bucătăriilor etc. Ca să păzim de muşte mâncarea gata, o acoperim cu talere, cu capace ori cu globuri de sârmă. Avem grijă să nu lăsăm tacâmuri, talere-pahare la îndemâna muştelor. Mai întrebuinţăm hârtie cu sacâz (clei), americană sau făcută în casă. Sunt şi alte hârtii împotriva muştelor, cum şi curse cu borş, lapte cu formol etc.

Dar ca să nu se înmulţească, trebue să ţinem aşa curăţenie, încât să nu aibă unde pune ouăle, sau dacă le vor pune să nu aibă cum trăi codaţii ce vor eşi din ele.

Căutăm să nu fie murdării şi gunoae la îndemâna muştelor, ori dacă nu se poate să nu fie, de pildă dacă avem grajd cu cai sau cu vaci sau cocină de porci, vom stropi murdăriile cu lapte de var, sau cu apă cu formol în ea. In deosebi trebuie să avem latrină bine aparată pe de margini şi cu capac, aşa ca muştele să nu poată pătrunde. De asemenea să turnăm în ea lapte de var sau apă cu formol, la nevoe chiar o cătime de petrol, care se aşează pe deasupra şi omoară puii de muscă. Gunoiul sau bălegarul ar trebui presărat în fiecare zi cu praf de aşa zisă clorură de var.

Insă lupta aceasta n'o poate face cu izbândă un singur om; căci dacă nu se vor prăsi muştele la el, se prăsesc la vecini, şi apoi năvălesc şi la cel ce se păzeşte. De aceea lupta aceasta trebue purtată de toţi, în înţelegere, ca şi împotriva omizilor.

Omizile strica roada pomilor, muştele aduc boală şi moarte: *holeră*, *tifus*, *oftică*, şi multe alte boli. Un fel de ţânţari duc frigurile dela bolnavi la oamenii sănătoşi pe cari îi înţeapă. O muscă de grajduri dă copiilor o boală, poliomielita, foarte primejdioasă.

Deci lupta împotriva muştelor murdare şi primejdioase trebue propovăduită şi deprinsă din copilărie, din şcoală, ca şi cea împotriva stelniţelor (ploşniţelor), şi a altor parazite.

Cărţi şi reviste.

Nuvele de Oscar Wilde, traducere de Dr. I. Broşu. Braşov. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu 1913. Preţul 50 fileri.

•

Noi, organul studenţimii române, nr. 4 din 15 Sept. 1913, cuprinde: La şcoală. Studenţimei române, de H. P. Petrescu. Tinerimea franceză, de Schimtz. Din popor, poezii. Mărturia, nuvelă de Jianu. Cronică. — Abonamentul: 6 cor. pe an. Adresa: Cluj, str. Deák Ferencz 44.

•

Candela, foaie bisericească literară din Cernăuţ, nr. 9 din Septemvrie 1913, cuprinde: Materialismul ca sistem filozofic, de Dr. S. Saghin. Ceva despre magii cari s'au închinat Mântuitorului. Cuvânt în ziua anului nou, de V. Măzăreanul. Tratatul s. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Text rusesc. Comunicări. Cronică. — Abonamentul 8 coroane pe an, Biroul redacţiei şi al administraţiei se află în reşedinţa arhiepiscopală din Cernăuţ.

•

Problema teatrului nostru, raport înaintat Onor. comitet al „Societăţii pentru fond de teatru român“, de Stefan Mărcuş, fost bursier al societăţii, cântăreţ de operă. Arad, 1913. Tip. Concordia.

•

Geografia Patriei şi elemente din Geografia Universală pentru şcoalele poporale, de Ioan *Dariu*, director şcolar în pensiune. Partea I. pentru cl. IV primară. Cu mai multe figuri intercalate în text. In colaborare cu Dumitru *Lupan*, prof. gimn. Editura autorului. Braşov. Preţul 50 fileri. Carte aprobată.

•

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală, nr. 37 cuprinde: *Articole*: Impăturat. Jertfa unei marii idei; — Inmormântarea lui Vlaicu; — Vlaicu student la tehnică. — Serbările „Asociaţiunii“. Din tehnica zborului natural. Criminală şi poetă. Caracterizarea femeii la deosebitele popoare. Amorurile scorpiei. — *Literatură*: Eugen Ciuchi: Sonet, poezie. Al. Cazaban: Voluntariatul poetului, schiţă. Prevost—Brănescu: O cură, schiţă. Fl. I. Becescu: Vine toamna, poezie. M. I. Chiriţescu: Spioana, nuvelă. A. France — V. Stoica: Crima lui Sylvestre Bonnard, roman. Ilustraţiuni: Aurel Vlaicu; Scriitorii la războiu; Din pustiirile războiului din urmă; Boccacio Giovani; Villa Schifanoia; August Bebel; Deşertăciune omenească. — Abonament: Un an 12 cor. $^1/_2$ an 6 cor. Pentru România 20 cor. Preţul unui exemplar: 20 bani. Pentru străinătate: 40 bani. Redacţia şi Administraţia: Cosinzeana în Orăştie. Abonamente se pot face oricând.

Nr. 3992/1913. (263) 1—2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **medic** în **cercul sanitar Polyán,** (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), prin aceasta public concurs. De cercul sanitar cu sediul Polyan se ţin următoarele comune: Polyán, Ród şi Zsinna.

Concurenţii, cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în art. de lege XXXVIII. din 1908, au să-şi înainteze petiţiile instruite cu documentele prescrise în §. 7. din art. de lege XXXVIII. din 1908 şi cu cele despre serviciul de până XXXXX. acum, la subscrisul până în ziua de 19 Octomvrie a. c. la 12 ore.

Cu provocare la lit. 2 din §. 7 al art. de lege XXXVIII. din 1908, se fac atenţi concurenţii, că în cercul sanitar al Polyánei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbeşte limba română.

Szerdahely, la 19 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Nr. 857/1913. (262) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Sâmbenedic,** -- devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor, — se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetatea-de-baltă, 6 Sept. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 630/1913. (237) 2—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa a II-a **Miluan,** protopresbiteratul Unguraşului prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Dela concurenţi se recere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iar reflectanţii la acel post, cu prealabilă încuviinţare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta eventual, a slugi sf. liturgie.

Fizeş-Sân-Petru, 16/29 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 411/protop. 1913. (249) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala poporală confesională din **Ernea,** protopresbiteratul Mediaşului se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 1000 coroane şi anume în suma de 800 cor. din repartiţie, iar 200 cor. dela Prea Ven. Cons. arhid. restul s'a cerut dela stat. Cvartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Invăţătorul ales e dator a cânta în Dumineci şi sărbători la strană, a conduce copiii de şcoală la biserică, iar cu tinerimeaa adultă a cânta la liturgie.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, ar concurenţii să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântarea bisericească şi a face cunoştinţă cu poporul.

Mediaş, la 26 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopop.

Publicaţiune.

Biserica gr.-or. rom. din Guşteriţa (Szenterzsébet), exarândează în calea licitaţiunii publice un păşunat bun de oi în mărime de 35 jug. 585 st. ☐ pe timp de 3 ani, începând cu **I Aprilie 1914 st. n.** Licitaţiunea se va ţinea la **29 Septemvrie 1913 st. v. la oarele 2 p. m.** în localul şcoalei române din loc.

Interesaţii pot lua informaţii, până la terminul susindicat, la oficiul parohial gr.-or. rom. din Guşteriţa. (264) 1—2

Guşteriţa, la 10/23 Septemvrie 1913.

Comitetul parohial.

Nr. 888/1913. (257) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala poporală gr.-or. din **Cărpiniş,** protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 cor. din repartiţie, iară restul dela stat. Cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. şi 2 stângini lemne de foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările lor cu documentele recerute în termin deschis la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei.

Oficiul protopopesc în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Cărpiniş, la 3/16 Septemvrie 1913.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 557/1913 (231) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele anumite mai jos se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blăjeni Plai** şi **Sat**. Salarul se plăteşte 1000 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

2. **Buceş.** Salarul se plăteşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

3. **Căinel.** Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat şi grădină.

4. **Crăciuneşti**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

5. **Grohot.** Salarul se plăteşte 400 cor. din repartiţie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi 20 cor. relut de grădină.

6. **Hârţăgani**. Salarul se plăteşte 600 cor. din repartiţie, 200 cor. din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

7. **Lunca.** Salarul se plăteşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

8. **Luncoiul de jos**. Salarul se solveşte 500 cor. din repartiţie, 300 cor. din cassa bisericii, 200 din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

9. **Luncoiul de sus.** Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

10. **Prihodişte-Tătăreşti.** Salarul se solveşte 300 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, 200 cor. relut de cvartir şi 20 cor. relut de grădină.

11. **Şesuri.** Salarul se solveşte 400 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

12. **Stănija de sus** şi **de jos**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă o odaie în edificiul şcoalei şi grădină.

13. **Tomnatecul de jos** şi **de sus**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartiţie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

14. **Zdrapţi.** Salarul se plăteşte 800 cor. din repartiţie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină.

Cei aleşi sunt datori a propune şi în şcoala de repetiţie şi instruà elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sărbătoare la biserică şi a cântà cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul deschis şi încât le stă în putinţă să se prezenteze în vre o Duminecă s'au sărbătoare pentru a cântà şi a se face cunoscuţi poporului.

Brad, la 9 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Dămian
protopop.

Nr. 542/1913 (234) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele gr.-or. române din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buninginea,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. şi 4 metri lemne de foc.

2. **Ciuruleasa,** cu salar de 600 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, relut de cvartir şi grădină şi 4 metri lemne de foc.

3. **Petrângeni,** cu salar de 500 cor. din repartiţie şi 100 cor. din cassa bisericei, restul se cere dela stat şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

4. **Soharu,** cu salar de 400 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi 4 metri lemne de foc.

5. **Valea-Bulzului,** post nou înfiinţat, cu salar de 550 cor. din cassa bisericei şi 50 cor. din repartiţie, restul se cere dela stat, cvartir şi grădină în natură şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

6. **Zlatna,** cu salar de 1200 cor. din cassa bisericei, în rate lunare sau trilunare anticipative, relut de cvartir amăsurat împrejurărilor locale şi 24 cor. relut de grădină.

Invătătorii aleşi sunt datori a cerceta regulat biserica şi a cânta în Dumineci şi sărbători cu copiii la liturghie.

Ceice doresc a ocupa postul din Zlatna să aibă cel puţin 4 clase gimnaziale şi posibilitatea de a forma cor cu elevii de şcoală şi adulţii.

Clericii vor fi preferiţi.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenţii să se prezente în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a şi arăta dexteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Abrud, 15 August 1913.

Petru Popovici
protopresbiter.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.
Preţul broş. 3 cor. + porto 20 fil.
Legat cor. 3·50 + porto 30 fil.

Nr. 468/1913. (261) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa I. **Deda,** protopresbiteratul Reghinului, în sensul ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan de datul 13 August a. c. Nr. 10 495 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă. Având parohul relut de cvartir, comuna bisericească nu primeşte deocamdată îndatorirea de a zidi casă parohială.

Cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, (extras de botez, testimoniu de maturitate, absolutor teologic, atestat de cvalificaţiune cu calcul „foarte bine“ şi eventuale atestate de serviciu) să se aştearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii numai cu prealabila încuviinţare din partea subsemnatului se pot prezenta într'o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta, cuvânta, ori celebra şi a face astfel cunoştinţă cu poporul observând însă dispoziţiile din Regulamentul pentru parohii.

Reghinul-săsesc, 30 August 1913 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Reghin, în conţelegere cu comitetul parohial din Deda.

Vasilie Duma
protopop.

Locul de întâlnire
al Românilor în Cluj
e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la
„Hotelul Vulturul de aur“
cu cafană şi restaurant, precum şi odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeţilor sosiţi cu trăsuri, stau grajduri potrivite la dispoziţie.

(201) Proprietar: 8—10
F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin
de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 28—40

Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu preţuri ieftine.
Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!
In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 27—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Septemvrie 1913. **Nr. 96.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Politică chibzuită.

(*) Ca şi în orice manifestare omenească aşa şi în politică s'a validitat întotdeauna principiul chibzuinţei şi al prudenţei, fără de care nu se pot câştiga rezultate statornice.

Un exemplu din cele mai eclatante, cum poate puţine evenimente politice l-au confirmat mai convingător acest principiu, este dezastrul Bulgariei şi triumful României.

Pe deoparte aspiraţii neînfrânate, încordate până la extrem de o conducere politică oarbă pentru realitatea împrejurărilor, un joc hazàrdat cu destinele unei ţări, ce fatalmente trebuia să se sfârşească catastrofal.

Pe de altă parte o situaţie politică din cele mai norocoase, favorizată de împrejurări prielnice şi exploatabile întru realizarea celor mai temerare pofte de cucerire fără rezistenţe din nici o parte.

Aci însă în momentul dat o înfrânare a poftelor de răzbunare, o politică prudentă condusă de oameni cuminţi şi prevăzători, o politică adevărat creştină, care scoate sabia din teacă nu spre a tăia pe vrăşmaş în bucăţi, ci spre a-i apăra ţara de nimicirea totală, asigurându-şi bineînţeles în acelaş timp hotarul ţării proprii cu o brazdă nouă de graniţă mai tare.

Exemplul admirabil al României, care prin politica ei înţeleaptă a pus în uimire întreaga lume cultă, cum nu o putea face poate nici un războiu sângeros al ei, al cărui final nu s'ar fi putut prevedea, — ne poate fi şi nouă în cadrele înguste ale politicei noastre de model vrednic de imitare.

Lupta noastră aici este o luptă de conservare naţională, o luptă pentru apărarea existenţei noastre culturale şi materiale. E lupta unui neam, ce n'are nimic faţă cu un adversar, care are toată puterea în mânile sale. Va se zică tocmai situaţia diametral opusă a României faţă de Bulgaria. Ce mai avem şi noi astăzi, mult puţin, am câştigat în timpuri mai favorabile prin politica chibzuită a unui Şaguna şi prin sirguinţa noastră proprie.

Şaguna putea eventual să ne câştige pe vremuri nu numai autonomia bisericească, dar şi cea naţională, aşa cum o ceruse într'o vreme, pe seama tuturor Românilor din întreaga monarhie. Dar politica lui Şaguna fiind o politică reală, o politică prudentă, a ţinut şi el, ca bărbaţii de stat de azi ai României, să nu exploateze o situaţie favorabilă poporului său până la extrem, căci prin o acţiune nechibzuită putea perde totul.

De aceea, conducătorii unui stat şi ai unui popor, vor avea cu atât mai mari şanse de reuşită, în orice împrejurări, cu cât politica ce o poartă ei va fi mai reală şi mai chibzuită. Căci politica de sentimente n'a dus niciodată la scop şi la rezultatele aşteptate dela ea. In politică trebue să predomineze mintea, nu inima, deci politica trebue croită astfel, cum o stabileşte judecata calmă a oamenilor luminaţi, chemaţi să o croiască.

Nu ne vom da legaţi prin nici o promisiune vagă, şi nu vom ceda nimic din ce ne-am câştigat; ci, conştienţi de forţa noastră ca neam şi de valoarea noastră ca element de cultură, nu vom pregeta a cere ceea ce ni se cuvine. Nu ne vom renega trecutul şi cu atât mai puţin fiinţa şi sufletul nostru românesc. Căci renegaţii unui neam n'au contribuit niciodată la înălţarea lui, dar nici nu i-au putut face multă stricăciune. Insă tot aşa de clar s'a dovedit, că nici fantesiştii şi extremiştii n'au putut obţinea rezultate politice reale şi statornice pentru viitorul unui popor, în schimb însă au putut strica mult, tocmai în momentele cele mai hotărâtoare. Exemplul tipic în această direcţie ni-l dă fostul ministru-prezident şi ministru de externe al Bulgariei, Daneff, care prin încăpăţinarea lui extremă era să-şi ducă patria la peire.

Ca şi în viaţa individului, aşa şi în viaţa popoarelor, nu se poate ajunge la învingere, fără ca mai întâi să te învingi pe tine însuţi în pofte şi aspiraţii, pentru cari în împrejurări date puterile tale sunt mărginite.

O politică naţională conştientă, sincer simţită din toată inima, dar *condusă de minte şi înţelepciune*, — aceasta este calea pe care va trebui să urmăm de aci înainte şi noi, dacă voim să ajungem la reale succese în aspiraţiunile noastre legitime şi realizabile. Să învăţăm dela alţii, din păţaniile altora, pentrucă e mai bine decât dacă alţii ar învăţa din păţaniile noastre, când acestea ar fi dureroase şi dezastroase pentru noi.

Mobilizare parţială. Intre Sârbia şi Albania s'a ivit un conflict, care a îndemnat guvernul din Belgrad să hotărască o mobilizare parţială a armatei şi trimiterea de trupe la graniţă, deoarece Albanezii au intrat pe teritorii sârbeşti. S'au şi produs ciocniri între trupele sârbeşti şi între Albanezi aproape de localitatea *Dibra*. Sunt temeri de serioase complicaţiuni.

Reforme. Ministrul de justiţie Dr. Balogh a declarat, că voieşte să reformeze istituţia *curţii cu juraţi*. In ministeriul de justiţie s'au şi făcut lucrările pregătitoare în această chestiune. Intre alte modificări, ce se vor introduce, se vorbeşte că pe viitor juraţii n'au să-şi aleagă preşedinte din mijlocul lor, ci *preşedintele pertractării* va conduce şi desbaterile juraţilor la aducerea verdictului. Afară de reforma aceasta se mai plănuesc şi altele. Şi anume se pregăteşte în acelaş ministeriu un proiect pentru o nouă *lege de presă*, care va fi prezentat camerei încă în sesiunea de toamnă.

Proprietatea mare şi mijlocie în Transilvania.

Moşierii mari şi mijlocii din Ardeal au ţinut în 7 Septemvrie n. c. un congres în Cluj, în scopul aflării căilor şi mijloacelor, pentru a fi apăraţi în contra Românilor, cari le cumpără mereu moşiile. Dar în loc de a afla calea cea adevărată care ar putea duce la scop şi care este: *munca* şi *cruţarea*, domnii nemeşi din Ardeal, mai mult ori mai puţin scăpătaţi şi înglodaţi în datorii, au aflat de bine a se adresa *statului*, în resoluţiunile luate, cu cererea, ca statul să-i scape din năcaz. Să le dee împrumuturi ieftine şi mari, cât se poate de mari, să le reducă dările, să le cumpere cu preţuri bune moşiile şi multe alte lucruri cer nemeşii, dintre cari numai acela lipseşte, ca statul să oblige pe Români prin lege, să muncească earăşi pentru nemeşi, lucrându-le pământul gratis, ca în vremea iobăgiei. Resoluţiunile congresului proprietarilor mari şi mijlocii maghiari din Cluj sunt atât de boacăne, încât însuşi guvernamentalul *„Pester Lloyd"* se vede îndemnat să dee o lecţie nemeşilor din Ardeal într'un articol, pe care-l dăm şi noi aproape în întregime, după cum urmează:

„Dintr'o adunare a proprietarilor mari din Transilvania s'a înălţat un strigăt desnădăjduit în ţară, strigăt care a găsit răsunet în presa întreagă: „Stăpânirea pământului, în Transilvania, ameninţă să treacă, din mânile clasei istorice, vrednică de încredere din punctul de vedere al statului şi din cel naţional, în mânile ţărănimei române".

Să nu ni se pară neînsemnată primejdia. Este un adevăr prea cunoscut: cine are pământul, are şi ţara. Aiurea rostul acestui adevăr poate fi trecut cu vederea; în Transilvania însă, — unde Saşii, în ciuda culturei lor înalte, şi poate chiar din pricina ei, merg împuţinându-se, unde Ungurii, în ciuda tuturor silinţelor ce s'au făcut de-a-i sprijini, de-abia stau locului, iar ţărănimea română se înmulţeşte şi se întăreşte din ce în ce mai mult (cu toate pedecile ce i se pun din toate părţile. Red). — lucrul este cu desăvârşire grav.

Aci fenomenul constatat de proprietarii maghiari pune un problem arzător. Opinia publică nu poate rămânea nepăsătoare la strigătul de alarmă al proprietarilor mari şi mijlocii unguri din Transilvania. Trebue cercetat cu luare aminte, dacă primejdia e aşa de mare cum o arată această clasă socială enervată, şi întru cât statul şi societatea ar putea da ajutorul cerut.

Că proprietarilor mari şi mijlocii din Transilvania le merge rău, deşi alcătuesc

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Uitându-se dela o vreme îndărăt vede, că Karan-Koa, care pe aici să-l înhaţe, s'a poticnit. Sare la el, îl străpunge şi urmează fuga. Ceata de negri soseşte, află pe şeful străpuns şi îl deplâng.

La râul din apropiere Tolly se ascunde aşa, că negrii nu-l mai află. El se departă cu precauţiune. Departe, la o colibă de vânători, e îngrijit bine după suferinţele îndurate.

De atunci Tolly s'a lăsat de vânat.

Recenziune. Naraţiunea de faţă are meritul d'a ne face cunoscuţi cu starea înapoiată a negrilor din America, cu traiul lor, cu ocupaţia şi credinţele lor deşarte. Atât ca fond, cât şi ca formă e bine predată, stârnind interesul cetitorului de a afla desnodământul întâmplărilor.

Ea ne duce pe râurile neumblate ale Americei, prin pădurile sălbatice şi prin şesurile necultivate, pline de bivoli si animale sălbatice. Ne arată corabia ce se iveşte pe luciul mării, aducând cultură şi lumină în întunerecul ce stăpâneşte încă pe aici.

Dacă broşurica ni-ar prezenta chipuri şi peisage în marginile povestirii, ar fi mai interesantă. Atunci ar putea fi pusă cu succes în mâna elevilor din cursurile superioare (10—12) şi de repetiţie (12—15 ani) ale şcoalelor noastre, şi a adulţilor, ca şi în mâna elevilor şcoalelor medii.

Şi tiparul ar trebui să fie mai mare. Poate nici titlul cărţii nu corăspunde naraţiunii.

Dacă elevilor noştri le spunem lucruri de prin America, să le spunem şi despre haiducii codrilor noştri cu potera ce trece dealul, ori să le spunem câte ceva despre Bogdan Dragoş, despre Radu Negru Vodă, despre Moldovenii noştri din Basarabia, despre românii din Balcani ş. a. Va fi asta o lectură duioasă şi va străbate mai adânc în sufletul lor. Şi dorul de carte se va desvolta mai mult în pătura poporului dela sate.

Nr. 16. Sceptrul piticilor Vambuti.

Reasumare. Doi oameni din expediţia lui Stanley stau la poveşti. Unul spune despre pitici, de satul cărora sunt aproape. Se aşază tabăra. Cei doi fac găuri în pământ pentru a ridica un cort, dar săcurea se loveşte de ceva. E sceptrul unui rege al piticilor. Ei ascund sceptrul.

Ducându-se după apă la râu afla, că o ceată de pitici a furat din tabăra lui Stanley o ladă cu muniţiuni. Piticii sunt urmăriţi de cei doi. Se încinge o luptă între ei şi piticii îi deţin.

Duşi în tabăra piticilor prisonierii se tem, că vor fi mâncaţi de aceştia.

Regele ţine sfat cu piticii. Pe prinsonieri îi cheamă înaintea sa să le arate manuarea puştei. Ei ţintesc în sanctuarele piticilor (două capete de animal puse în vârful a doi pari). Piticii se revoltă şi s'ar cu cuţitele la ei, când primesc ştirea, că vine inimicul.

In spaima piticilor prisonierii o iau la fugă, dar prinşi cu arcanul sunt legaţi.

Piticii se pregătesc, să-i ardă de vii, însă inimicul îi cheamă la luptă. Regele piticilor Kimo-Rima ese învingător. Intorşi dela luptă piticii ş'apoi regele fac asupra brâului cu care sunt legaţi prisonierii de pom încercări de a-l ochi cu puşca. Regele nimereşte brâul.

Dela prinsonieri vrea să afle unde sunt puştile lui Bula Matari (Stanley). In momentul când să fie junghiaţi ei spun, că le va descoperi unde sunt puştile şi sceptrul.

Arătând sceptrul piticii joacă de bucurie, iar prisonierii folosesc prilejul de fugă şi ajung ear în tabăra lui Stanley.

Recenziune. Naraţiunea ne arată o mică întâmplare din călătoriile lui Stanley şi ne pune încâtva în lumină asupra neamului piticilor. Atât ca fond, cât şi ca formă istorioara e interesantă.

Ea poate fi cetită de elevii şi elevele cursurilor superioare ale şcoalei poporale (10—12), de cei din şcoalele de repetiţie (12—15 ani) şi de adulţi, ca şi de cei din gimnaziu.

Dacă tiparul ar fi mai mare şi ar avea şi ilustraţii, broşura de faţă, arătând persoane, ţinuturi ş. a. amănunte din viaţa piticilor, ea ar fi şi mai plăcută.

Dacă pe lângă aceste ni-ar face descrierea în colori vii a acestui popor din poveşti cu datinele, traiul, organizarea lor naraţiunea se va prezenta şi mai interesantă.

E ştiut, că copiilor mai ales nimic nu le alimentează mai mult fantazia, ca povestirile de tot felul; naraţiunea de faţă le va face bune servicii din acest punct de vedere.

Peste tot cetitorilor noştri să le dăm lectura pe care ei o pot consuma, lăţind tot mai mult dorul de citit.

Mercurea, 26 Maiu 1912.

Nicolae Simulescu
înv. în penz.

*

I. Georgina M. Craik. Povestiri pentru tinerime, traduse din englezeşte de Adelina Tăslăuanu.

1. Sărmanul Neptun. In istorioara aceasta ni se povesteşte istoria unui câne bătrân şi simplu Neptun. Pentru simplitatea lui e despreţuit de oameni şi de semenii lui chiar. Singurul lui prietin era Harry, copilul stăpânului, căci acela se ocupa din când în când cu el, de aceea îl şi iubea pe Harry; ear când Harry e furat de clase conducătoare din punct de vedere social şi politic, nu mai încape îndoeală, şi nu avem nevoe de statistică lungă, ca să învederăm lucrul.

Cei doi ani agricoli din urmă au fost foarte răi. Din această pricină nu şi-au putut plăti proprietarii dobânzile şi amortisarea la datoriile ipotecare şi la celealalte, cari îi apasă. Urmarea este, că se vor scoate moşiile la vânzare, iar ţeranii români le vor cumpăra. Şi'n vis îi chinue gândul pe proprietarii unguri, că pământul moştenit de la părinţi şi care este fundamentul vieţii lor economice, va fi vândut cu toba. Aceste griji au făcut pe proprietarii unguri din Transilvania să se adune şi să arate ţării întregi primejdia ce-i ameninţă.

In Transilvania nu-i lucru indiferent, din punct de vedere al statului, din punct de vedere economic, politic şi naţional, în mânile cui va fi pământul hrănitor, izvorul tuturor energiilor vieţii. Şi dacă este vre-o putinţă de-a înlătura primejdia, de-a păstra pământul în mâna acelei clase, care l-a stăpânit până acum, nici o jertfă nu trebue privită ca prea mare.

Dar e întrebare: oare înainte de aceşti doi ani răi nu s'a făcut în Transilvania înstrăinări însemnate de proprietate? N'au trecut întinderi mari de pământ din mâna proprietarilor mari şi mijlocii într'ale ţăranilor români?

Răspunsul e foarte ameninţător. Cu mulţi ani înainte proprietarii au vândut peste o sută de mii jugere cadastrale. Mai mult încă: moşiile vândute nici nu erau încărcate cu datorii! Ne întrebăm deci: pentru ce au fost vândute?"

Nu e tocmai greu de răspuns — zice „Pester Lloyd". — Agricultura şi gospodăria ce fac proprietarii mari şi mijlocii este foarte primitivă, cu desăvârşire extensivă. Din această pricină aduce prea puţin folos la capitalul băgat în moşie, abia peste 3 la sută. Pe de altă parte, preţul moşiilor se urcă mereu (în urma stăruinţei Românilor de-a le cumpăra. Red.), iar procentul capitalului mobil, aşa de căutat în industrie, comerţ, etc., e deasemenea tot mai mare. Iată de ce proprietarii şi-au făcut socoteala să vânză cu preţ foarte urcat moşia, care le aduce 3 la sută, şi să bage banii luaţi în întreprinderi, cari dau mult mai mare folos. Interesul personal i-a făcut să nu se uite, nici la interesul naţiei maghiare, nici la rostul politic şi social al acestei proprietăţi istorice.

Asta e pentru trecut.

Ce e de făcut, însă pentru nevoea pricinuită de cei doi din urmă ani răi?

Proprietarii au cerut statului să cumpere moşiile în primejdie de-a cădea în mâna Românilor şi să le vânză în loturi la ţărani unguri, aduşi din alte părţi şi aşezaţi aci. —

Ziarul numit protestează însă în chipul următor împotriva obiceiului de-a căuta scăpare numai şi numai la stat:

„In ţara noastră nime nu se razimă pe energia sa, toţi aleargă la ajutorul statului. Cum nu merge ceva bine, oamenii îşi îndreaptă privirile la stat. Statul să clădească, statul să cumpere, să vânză, să întemeeze fabrici, să împartă moşii în loturi pentru ţărani etc. Că proprietatea mare şi mijlocie a Ungurilor din Transilvania nu trebue să se vânză cu toba, şi puterea politică şi socială ce dă ea să nu treacă în mâni mai puţin vrednice de încredere din punct de vedere al statului şi al naţiei este în adevăr o datorie de înaltă prudenţă politică. Dar exproprierea de către stat să fie oare singurul mijloc spre a înlătura acest rău vremelnic?

Parlamentul a înfiinţat nu de mult banca zisă altruistă, statul a pus în ea capital însemnat. Aceasta are menirea de-a face o politică naţională tocmai în chestia proprietăţii agricole şi lucrează sub controlul cel mai întins al statului. Această bancă ar putea plăti datoriile ce apasă proprietatea de care vorbim, şi deci ar putea înlătura primejdia izvorâtă din pricina celor din urmă doi ani răi. Statul ar trebui să impue băncei acest lucru. Mai apoi proprietarii ar plăti în anii buni şi această datorie către banca altruistă. N'ar mai fi deci primejdia, ca moşiile să se scoaţă la mezat şi Românii să vie să le cumpere. Cu atât mai mult această operaţie se impune, cu cât în împrejurările grele de astă-zi şi într'un viitor mai depărtat chiar statul n'ar fi în stare să găsească 50—60 de milioane de coroane, cât ar trebui pentru a cumpăra moşiile în primejdie.

Neapărat, înlăturând primejdia aceasta nu'nseamnă că starea proprietăţii ungureşti agrare s'a îmbunătăţit trainic.

Odată scoasă din această criză, clasa proprietarilor ar avea datoria să-şi încordeze toate puterile şi să înlăture pricinile adânci ale relelor.

Moşiile aduc venit mic, fiind-că proprietarii le exploatează extensiv şi neraţional.

Ca să-şi sporească venitul, trebue să facă agricultură şi gospodărie potrivită cu învăţăturile ştiinţei. Le trebue trei lucruri: întâiu maşini agricole şi unelte, apoi creşterea de vite mai numeroase şi mai alese, în sfârşit trebue să întrebuinţeze seminţi selecţionate. In aceste privinţe statul le poate da sprijin şi sfaturi, dar nu să facă el totul. Proprietarii din Transilvania au societăţi. Dacă nu sunt îndestulătoare, să mai înfiinţeze şi să le specializeze. Datoria acestora ar fi să creeze condiţiile necesare spre a ajunge la o rentabilitate mai mare a moşiilor prin intensificarea agriculturii şi a întregii exploatări a moşiilor. Şi tot ele să ceară, unde nevoea s'ar simţi neapărat, ajutorul statului.

Dar acest tembelism, care stăpâneşte mintea şi judecata poporului nostru, ne face la cea dintâi lovitură a soartei să lăsăm aripile'n jos; iar, dacă e ceva de făcut, nu ştiu alta decât să se agaţe de pulpana statului"...

Ziarul mai trage luarea aminte, că organizatorii şi oratorii întrunirei de proprietari s'au recrutat dintre fruntaşii opoziţiei. Aceştia propovăduesc pretutindenea libertatea individuală, când e vorba de amăgit mulţimea cu vorbe sunătoare. Dar ori de câte ori vine prilej de a dovedi ce valoare morală este în libertatea individuală şi s'o întrebuinţeze pe terenul social şi economic, numai decât îşi pierd încrederea, şi toată energia o întrebuinţează cerând sprijinul unui guvern, pe care îl combat de alt-fel cu ura cea mai înverşunată.

Clasa proprietarilor unguri din Transilvania trebue ajutată şi va fi ajutată în lupta ei pentru traiu.

Statul îi va da mână de ajutor. Dar ca să poată fi mântuită, trebue să se lupte şi singură, încordându-şi toată energia şi desfăşurând o activitate bine îndreptată şi neobosită.

*

Fenomenul, care îngrozeşte pe proprietarii mari şi mijlocii unguri din Transilvania, — cum zice şi „Pester Lloyd" — nu e ceva special Transilvaniei. Dimpotrivă, el se constată pretutindenea, începând cu Statele-Unite ale Americei şi sfârşind cu Franţa. Nu numai socialiştii marxişti, dar şi alţi specialişti în economia politică, osândiseră la moarte clasa ţărăneaacă, cu mică proprietate demonstrând, că dacă mai trăeşte, face minunea aceasta numai prin sărăcia şi răbdarea cu care s'a deprins. Proroceau toţi neîntârziata ruină a acestei clase, căderea ei în proletariatul agricol şi deci biruinţa proprietăţii mari, căci aceasta poate întrebuinţa maşini şi unelte perfecţionate, seminţi selecţionate, poate vinde de-a dreptul la consumători şi cumpăra dela cei mai mari producători etc. Iată însă că mişcarea cooperativă a arătat şi ţăranilor mici proprietari calea mântuirei. S'au asociat şi au căpătat astfel putinţa de-a avea la îndemână absolut toate perfecţionările agriculturei mari. Ţăranii asociaţi au ajuns la bună stare şi au biruit proprietatea mare în lupta pentru traiu. Pricina de căpetenie este că ţăranii lucrează ei înşi-şi pământul, caută ei singuri şi cu ai lor de vite, nu atârnă mai de loc de munca salariată, afară de un număr de argaţi sau argate, cari privesc acest răstimp din viaţa lor ca o şcoală pentru gospodăria lor viitoare. Dimpotrivă, proprietarul mare nu găseşte muncitori agricoli eftini, fiindcă ăştia ori se duc în industrie, unde salarele sunt urcate ori pleacă peste ocean în America. Va să zică proprietarul, când nu-şi lucrează cu mânile sale moşia, trebue să plătească foarte scump pe muncitori şi, mai rău de cât atâta, munca salariaţilor nu e făcută cu destulă îngrijire, nici cu toată tragerea de inimă. S'a dovedit că maşinile agricole date pe seama salariaţilor se strică foarte repede.

Din aceste pricini proprietatea mare nu poate face agricultură rentabilă chiar dacă e intensivă. Agricultura cea mai intensivă şi mai rentabilă o poate face ţăranul bine pregătit şi organizat în societăţi cooperative pentru toate trebuinţele.

Aşa fiind, ori ce ar face proprietarii mari şi mijlocii din Ardeal şi oricât de mare să fie ajutorul pe care li-l va da statul, cea mai mare parte din ei va trebui să se ruineze şi să-şi vânză moşia, pe care i se dă preţ bun, în cât poate să-şi plătească datoriile şi să-i mai rămâie încă un prisos să-l bage în alte întreprinderi bănoase. Vor rămânea în picioare numai cei cu bani destui, cu pregătire agronomică bună, cari vor înfiinţa ferme mici, să le dea în arândă la ţărani.

Ori cum, evoluţia lucrează, în Transilvania, în folosul clasei ţărăneşti române, clasă stringătoare şi energică, bine organizată economiceşte şi stare în a lua în mână rolul social şi politic legat de stăpânirea pământului.

Reprezentaţii teatrale româneşti.

Sibiiu, 26 Septemvrie n.

Am anunţat, că o trupă de artişti de primul rang, sub conducerea dlui Victor Antonescu (artist al Teatrului naţional din Bucureşti), a obţinut concesia dela ministrul cultelor ungar, să dea anul acesta 52 de reprezentaţiuni în Ardeal şi în ţinuturile locuite de români în Ungaria, iar în anii viitori şi mai multe.

Aşadar vizitele artiştilor adevăraţi, din România, cari înainte vreme erau numai la prilejuri sărbătoreşti, acum vor fi statornice. E acesta un eveniment însemnat pentru viaţa noastră culturală şi teatrală. Publicul din Ardeal şi Ungaria, pentru care era o raritate a vedea artă românească superioară, se va putea duce la reprezentaţiile acestei trupe, fără a se desiluziona. Căci ceice vor face pelerinajul artistic la noi, sunt fala scenei româneşti.

Vine Ioan Brezeanu, artistul societar clasa I. al Teatrului naţional, despre care marele Caragiale, într'un portret ce i-a făcut, s'a exprimat astfel:

„Fără pretenţii de a decreta talente, dar şi fără nici o ezitare, cutez a spune: Brezeanu este un extraordinar temperament, o natură desăvârşită de artist, unul dintre rarele fenomene, cari pun adânc marca lor pe o întreagă epocă artistică; nu vorbesc decât de concepţiile lui mari, de artistul nostru în „Mort fără lumânare", în „Doctorul fără voie", în „Scrisoarea perdută", în „Noaptea furtunoasă", în „Avarul", şi judecaţi despre minunata bogăţie a invenţiei lui, varietatea fantaziei lui, puterea stăpână cu care-şi face palpabile concepţiunile. Nici o fibră a fiinţei lui nu s'astâmpără o clipă; toate lucrează potrivit şi cât se poate de adevărat şi sincer. Şi ceeace face să se ridice aşa de sus creaţiunile acestui artist, este dragostea călduroasă, cu care el le îmbracă pe toate într'un fel de atmosferă lirică, particulară".

Şi dacă maestrul Caragiale vorbeşte în astfel de termini despre actorul Brezeanu, ne putem da seamă câte prilejuri de încântare şi de mulţumire va procura Brezeanu cu jocul său publicului bun şi iubitor de frumos.

Alăturea de Brezeanu, mai vine cea mai mare comediană din România, d-na Maria Ciucurescu, care în rolurile femeieşti, e ceeace Brezeanu e ca talent în rolurile bărbăteşti: stau pe aceeaş treaptă.

Actriţă esuberantă şi pasionată, d-na Ciucurescu în rolurile ce le interpretează, în vorbe şi mişcări, pune toată căldura patimei, care umple viaţa eroinei ca şi viaţa ei. Demonul rampei trăeşte într'însa şi de aceea ştie să găsească eternul strigăt, care să traducă sbuciumul pasiunei omeneşti, iar cu verva ei admirabilă, ştie să stârnească râsul cel mai sănătos la spectatori.

Mai vine artistul Constantin Mărculescu, iarăşi un fruntaş al Teatrului, şi bine cunoscut publicului sibian dela reprezentaţiile date mai anii trecuţi. Actorul Mărculescu are o dicţiune care face plăcere prin preciziunea ei; de câte ori joacă în „Fântâna Blanduziei", în „Hero şi Leandru", în „Hamlet", este sărbătorit de public.

Trupa are un asamblu ireproşabil, care va interpreta piesele: *Năpasta* şi *O noapte furtunoasă* de Caragiale, *O căsnicie* de Căpitan Ursache, *Linişte casei* din franţuzeşte de Nicolae Ţinc, *Legea iertării* după Landy, de Haralamb Lecca, *Sacrificiul* de Robert Bracco etc.

Trupa se compune din 12 artişti. Pe lângă cei înşiraţi mai sus, menţionăm aci pe dnele Marioara Antonescu, Eleonora Malcoci, (dela Teatrul Naţional) Elena Sterescu, Sofia Ionescu (Teatrul Comedia) dnii I. Georgean, V. Malcoci (Teatrul Naţional), T. Georgescu (Teatrul Comedia).

Directorul trupei, *dl Victor Antonescu*, care de asemenea va juca în repertoriul anunţat, se bucură de o frumoasă popularitate prin faptul că a propovăduit meşteşugul artei dramatice în România. Impreună cu marele Nottara şi regretatul Liciu a făcut turneurile cele mai apreciate în provincie. Şi în Bucovina a fost cu Liciu. Cu acest mare artist făcuse planul turneului în Ardeal. Dar moartea răpise prea curând pe măestrul Liciu, aşa că abea azi, dl Victor Antonescu, va realiza acest proiect.

Laudă se cuvine acestui artist, care graţie spiritului său de iniţiativă a reuşit să obţină dela guvernul ungar concesia ca o trupă bine organizată din România, să ducă frumosul grai românesc prin Ardeal şi Ungaria.

Primele reprezentaţii vor începe pe la mijlocul lunei Octomvrie stil nou, probabil în Sibiiu. Trupa va da apoi câte trei reprezentaţii în Alba-Iulia, Blaj, Orăştie, Făgăraş, Braşov, Brad, Abrud, Lipova, Oradea-mare, Beiuş, Arad, Lugoj, Caransebeş.

Cum turneul acesta poate fi considerat ca un adevărat impuls social educativ pentru poporul românesc din Ardeal şi Ungaria, — nu ne îndoim că'n localităţile acestea se va arăta trupei încrederea şi simpatia cea mai mare.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu ordinul consistorial din 19 Martie, a. c. Nr. 3642 Şcol. convoc prin aceasta pe toţi învăţătorii gr.-or. români din *cercul conferenţiar al VIII.* (protopopiatele Abrud şi Câmpeni) la conferenţa învăţătorească anuală, ce se va ţinea *în 17 şi 18 Octomvrie*, st. v. a. c. în localul şcoalei confesionale gr.-or. române din *Abrud*.

Ordinea de zi:

1. Invocarea Duhului Sfânt, la 8 ore, în biserica gr.-or rom. din Abrud.
2. Deschiderea conferenţei, prin comisarul consistorial.
3. Metodele, după cari s'a predat şi după cari se predă astăzi limba maghiară în şcoalele noastre, de Dumitru Magda, inv. în Galaţi.
4. Limba maghiară în clasa I, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ, de Nicolae Mateş, inv. în Albac.
5. Limba maghiară în clasa a II-a, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ, de Stefan Lupu, inv. în Vârtop.
6. Limba maghiară în clasa III-a, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ, de Alexandru Galdău, inv. în Ponorel.
7. Limba maghiară în clasa a IV-a, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ, de Victor Vodă, inv. în Feneş.
8. Limba maghiară în clasa a V-a, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ, de Gerasim Sicoe, inv. în Sohodol.
9. Limba maghiară în clasa VI-a, lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică

---

nişte oameni răi, el îl caută, îl găseşte şi-l redă stăpânului, simţindu-se fericit că şi-a putut arăta recunoştinţa faţă de Harry.

Subiectul ca atare e potrivit pentru copii, luat fiind din cercul vieţii lor, (viaţa animalelor), însă espunerea fiind prea lungă (ar fi putut fi mai scurtă) şi limba puţin cam greoaie, cuprinzând expresiuni superioare cercului de cunoştinţe al devilor şcoalei poporale, cetirea ei nu e potrivită pentru copii de 6—15 ani, ci numai pentru adulţi. Accentuarea prea deasă a simplităţii lui Neptun, justificată prin neîngrijirea de el, detrage mult din esteticul istorioarei. Ceea-ce ridică pe Neptun sunt însă calităţile lui bune ca: blândeţea, omenia, bunătatea, cinstea, iubirea, credinţa, calităţi cari la semenii săi erau înlocuite cu aroganţă, dispreţ, făţărnicie şi linguşire.

Insemnătatea şi scopul educaţiei al acestei istorioare e pe deplin ajuns, când calităţile bune ale lui Neptun însuşite fiind, vor ajuta la formarea caracterului cetitorului.

2. Ochi albastri şi Coadă lungă. O şorecioaică bătrână, o adevărată gospodină istovită de multele griji familiare şi în timpul din urmă îngrijată de norocirea fiicei sale celei mici Ochi Albastri, în curând găseşte de ginere pe un tinăr şorecel Coadălungă. Mama soacră văzând uşurătatea părechei tinere, cunoscând greul vieţii, căuta ca prin sfaturi înţelepte să le atragă atenţiunea la o viaţă înţeleaptă, ba însăşi le face rost de o odaie cât mai potrivită de a putea trăi fericiţi. Tinerii nu-s mulţămiţi cu sfaturile şi cu viaţa modestă propusă de mama-soacră, ci în dorul lor spre o viaţă liberă, fac o espediţie de recunoaştere în odăile vecine, unde sunt încântaţi de liniştea şi mâncările găsite. Indrăsneala şoarecelui-cavaler şi neascultarea sfatului bun se răsplăteşte, când cade prins în cursă. Norocul face, ca să fie lăsat liber, care fapt cuminţeşte părechea uşuratică şi o hotăreşte la o viaţă model.

Cu privire la fond şi formă istorioara e bine reuşită. Autorul cearcă să dea tinerimei o icoană reală a vieţii casnice din primele zile. Din cauza conţinutului apoi a unor cuvinte prea expresive, cetirea ei e potrivită pentru adulţi.

Insemnătatea educativă: Şorecioaica bătrână e o gospodină bună, mamă adevărată. Tinăra păreche un exemplu al neascultării, ale cărei urmări pot fi chiar fatale. Partea bună a acestei neascultări este scoaterea în relief a credinţei femeii faţă de bărbat şi a ţinerii unul la altul sub ori-ce împrejurări.

Indreptarea puţinelor greşeli de stil, gramatică, mai multe de ortografie şi înlocuirea unor cuvinte de înţeles străin, ar face ca traducerea să fie pe deplin succeasă.

(Va urma).

în legătură cu planul de învățământ, de Nicolae Prața, înv. în B. Poieni.

10. Manualele de limba maghiară din școalele noastre și modul lor de întrebuințare, de Traian Pașca, înv. în Gârda-de-jos.

11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințele art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ținând în acelaș timp seamă de scopul general al învățământului și de caracterul special al școalelor noastre, de George Bucur, înv. în Certege.

12. Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar, de Ioan Lazar, inv. în Arada.

13. Raport despre starea învățământului din cerc, de comisia permanentă.

14. Raportul comisiei încredințate de conferența din anul trecut, să studieze cauzele degenerării portului din Munții-Apuseni și să propună măsuri de îndreptare. Referent Ioan Motora, înv. în Câmpeni.

Lucrările teoretice trebue trimise comisiei permanente cu 8 zile înainte de întrunirea conferenței pe adresa: Avram Sârbu, în Câmpeni-Topánfalva.

Comisia permanentă o convoc la ședință pe 16 Octomvrie st. v, ora 8 dimineața, în localul școalei din Arud.

Nagyszeben-Sibiiu, 12 Septemvrie 1913. *Dr. Vasile Stan*
comisar consistorial.

Convocare.

Convoc pe domnii învățători din protopresbiteratul rom. gr. or. al *Zărandului* la Conferența anuală, ce se va ținea Sâmbătă și Dumineca în 12/25 și 13/26 Octomvrie a. c., în școala noastră din *Vaca*, cu următorul

PROGRAM:

1. Discurs de deschidere (Limba maghiară în școlile noastre poporale), ziua primă, la 9 ore a. m.

2. Metodele după cari s'a predat, și după cari se predă astăzi limba maghiară în școlile noastre, de Pavel Lazar, înv. în Mesteacăn.

3. Limba maghiară în cl. I. (lecție practică și o scurtă tratare teoretică) de Gheoghe Jula, înv. în Brad.

4. Limba maghiară în cl. II. (ca mai sus), de Ioan Bunea, înv. în Blăjeni-Criș-Grosuri.

5. Limba maghiară în cl. III. (c. m. s.), de Petru Popa, înv. în Ribicioara de jos.

6. Limba maghiară în cl. IV. (c. m. s.), de Traian Grozav, înv. în Ribița.

7. Limba maghiară în cl. V. (c. m. s.), de Simion Stănuleț, înv. în Hărțegani.

8. Limba maghiară în cl. VI. (c. m. s.), de Irina Cosciuc, înv. în Brad.

9. Manualele de limbă mgaghiară din școlile noastre și modul lor de întrebuințare, de Petru Rusu, înv. în Cebea.

10. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințelor art. de lege XXVII din anul 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ținând în acelaș timp seamă de scopul general al învățământului și de caracterul special al școlilor noastre? lucrarea de premiu (v. Circulara P. V. C. sub nr. 3642 Școl. 1913).

11. Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar, de Mihail Stoia înv. în Brad.

12. Raport despre starea învățământului din cerc, cetit de Ioan German, înv. în Brad, în calitate de prezident al comisiei permanente actuale.

Deschiderii conferenței îi va premerge, la 8 ore dim., Invocarea Duhului Sfânt, în biserica din Vaca.

Lucrările teoretice de sub 3—8 vor avea să fie cât se poate de concise și vor avea să pornească dela ceeace stabilește „Planul de învățământ".

Toate lucrările teoretice și practice de sub nr. 2—11 vor avea să fie până inclusive 5/18 Octomvrie a. c. la dl Ioan German, Brad.

Sunt poftiți și P. O. domni preoți.

Brad, în 9/22 Sept. 1913.

Dr. Traian Suciu
comisar consist.

Convocare.

In conformitate cu circulara P. V. Consistor arhidiecezan Nr. 3642 școl. 1913, convoc Conferența învățătorească a *Cercului I*, protopopiatele: Brașov, Bran, Treiscaune pe zilele de *24 și 25 Oct.* (6 și 7. Nov.) în *Brașov*, sala gimnaziului român.

Ordinea de zi:

1. Invocarea duhului sfânt și parastas pentru sufletele răposaților învățători din cerc. (8 ore dimineața, în biserica Sf. Nicolae).

2. Discurs de deschidere din partea comisarului consistorial despre: Limba maghiară în școalele noastre confesionale.

3. Metodele după cari s'a predat și după cari se predă astăzi limba maghiară în școalele noastre confesionale. (Ioan Mudroiu, tract. Treiscaune; P. Dan, tract. Bran; N. Stoicovici și G. Popescu, tract. Brașov).

4. Limba maghiară în cl. I. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (V. Bărbier, Măeruș; G. Lincu, Cristian).

5. Limba maghiară în cl. II. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (I. Dima, Feldioară).

6. Limba maghiară în cl. III. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (Ios. Renghea, Râșnov; N. Garoiu, Poiana-Mărului).

7. Limba maghiară în cl. IV. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (V. Ivan, Satulung, St. Belindescu, Brașov).

8. Limba maghiară în cl. V. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (Ioan Sporea, Feldioară).

9. Limba maghiară în VI. lecție practică și o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învățământ. (Bartolomeiu Tipei, Râșnov; Romulus Cosma, Stupini).

10. Manualele de limba maghiară din școlile noastre și modul lor de întrebuințare. (Savu Luca, Satulung; N. Odor, Turcheș).

11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințelor art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ținând în acelaș timp seamă de scopul general al învățământului și de caracterul special al școlilor noastre? (Reflectanții la „premiul A. Bârseanu").

12. Mișcarea pedagogică literară din ultimul an școlar. (A. Boldor, Codlea).

13. Raport despre starea învățământului din cerc, făcut de comisiunea permanentă, pe baza rapoartelor comisiilor permanente tractuale.

14. Organizarea conferențelor generale învățătorești (Val. Pană, Zărnești).

Lucrările în scris sunt a se prezenta comisiunii permanente cu 8 zile înainte de conferență.

Brașov, în 10/23 Septemvrie.

N. Bogdanu,
prof. comisar consistorial.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători,* „Inălțarea Sf. Cruci", *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri, la orele obicinuite.*

•

Intrevederea regilor. Din Roma se vestește, că regele grec Constantin, și regele sârb Petru vor avea în primele zile din Octomvrie o întrevedere cu regele Victor Emanuel în capitala Italiei.

•

Fidanțări princiare. Ziarele din capitala română aduc știrea, că în luna lui Octomvrie se vor produce în dinastia României două importante evenimente. Principele *Carol* se va logodi cu marea ducesă *Olga*, fiica țarului rusesc. Indată după aceasta se va proclama logodna principesei *Elisabeta* a României cu principele *George*, moștenitorul tronului grecesc.

•

Stabilirea listei viriliștilor. Lista viriliștilor municipali ai comitatului *Sibiiu* este afișată la casa comitatului, și se găsește și în cancelaria protonotarului, începând cu ziua de astăzi, Vineri, până în 10 Octomvrie n. In acest interval se pot face recursuri, care se înaintează președintelui comisiunii verificătoare.

*

Svonuri despre demisiunea șefului de stat major. Ziarele aduc știri despre o apropiată schimbare în personalul statului major al armatei noastre. E vorbă, că baronul *Conrad Hötzendorf* se va retrage dela postul de șef, în urma deosebirii de păreri, care s'a ivit între dânsul și între arhiducele moștenitor. Baronul Conrad Hötzendorf a plecat Luni în concediu pe câteva zile.

•

La regele Italiei. Din Roma vine știrea, că în 21 Septemvrie ministrul de interne român dl *Take Ionescu* a fost primit în San Rosore în audiență de regele Italiei și reținut la dejun.

•

Agentura postală. In comuna *Binținț*, comitatul Hunedoarei, se înființează o agentură postală, care-și începe activitatea cu ziua de 1 Octomvrie 1913. Aparțin agenturii comunele: Binținț, Gelmar și Pișchinț.

•

Impotriva alcoolului. In 22 Septemvrie s'a deschis în *Milano* congresul al 14-lea internațional antialcoolic. Participă la acest congres trei sute cincizeci de delegați.

•

Parastas în Deva. Primim următoarele: Parastasul pentru Aurel Vlaicu în Deva, servit Dumineca în 21 Septemvrie n. de preotul local Laurențiu Curea cu asistența preoților Nicolae Berariu din Bejan, George Guga din M. Șoimuș și Serafim Berariu din Vulcez, a întrunit în biserica gr. or. rom. întreagă inteligința a ambelor biserici surori. Doamne și domnișoare au împrejmuit partea stângă a stranei, formând un șpalir sărbătoresc, tinerimea școlară a dat răspunsurile sub conducerea dlui învățător Nicolau Igna, iar poporul numeros ni-a dat din nou dovadă că el este temelia vieții noastre. Solurile, cântate cu pricepere și duioșie de părinții Laurențiu Curea și Serafim Berariu, ne-au impresionat adânc pe toți. Părintele Serafim Berariu a ținut o predică bine îngrijită despre viața lui Cristos și principiile sale dumnezeești umanitare, despre chemarea bisericii noastre naționale și datorințele, ce le avem ca buni români și buni creștini. Al doilea măestru cuvânt l-a rostit părintele Laurențiu Curea, care ni-a prezentat în colori vii pe *Aurel Vlaicu*, ca pe un prototip al iubirii de neam și al inteligenței cuceritoare de văzduh. El a murit, ca un martir al științei și al iubirii de neam. La acest parastas frumos și românesc al tuturor Românilor de bine a venit întreagă societatea cultă română și s'a contopit într'un singur mănunchiu cu poporul nostru. Umbra lui Vlaicu a întrunit pe frații din Deva și jur. Drăgălașele dșoare Alecsandrina Moldovan și Lucia L. Hossu au colectat pentru monumentul lui Vlaicu aproape 300 cor, un resultat prea mulțămitor în împrejurările de azi. Fiecare și-a făcut datoria. *A. e.*

•

Moartea unui fiu de țar. In Marburg din Hessa a răposat zilele acestea, principele Alexandru *Iurievski* în etate de 41 ani. Decedatul era fiul țarului Alexandru II și al principesei Catarina Dolgoruki, cu care țarul încheease o căsătorie morganatică.

•

Hymen. Luni s'a serbat în Lugoj cununia dlui *Emanuil Comșa*, director de bancă din Brad, cu d-șoara *Florica Popovici*, fiica părintelui protopop al Lugojului, Gheorghe Popovici. Felicitări!

•

Muzeu istoric muzical. Unul din cele mai interesante muzee s'a deschis Sâmbătă în Colonia, și anume un muzeu istoric muzical, moștenit de oraș dela un consilier, de curând răposat. Colecțiunea cuprinde 2500 instrumente de muzică și o comoară foarte prețioasă de manuscrise și epistole de-ale renumiților artiști, cu totul cam 20 mii de bucăți. Valoarea muzeului, unic în felul său, este de câteva milioane de mărci.

*

Caz de moarte. Iosif *Siegescu*, fost învățător în Cârnecea, în Bănat, și tatăl profesorului universitar, a încetat din viață și a fost înmormântat Marți în Secaș. Odihnească în pace!

•

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Vasile Popa, c. și r. maior penz. (Brașov), 50 bani; Stefan Morariu, paroh (Cunța), soția sa Virginia și copiii lor Virgil și Felicia 1 cor., Ion Rusu, paroh Juncul de jos, 2 cor., Nicolae Cojocariu, învățăcel cunpănar, 50 bani; Valer Popovici, paroh (Sibiel), aplicând pe fiul său Viorel la mehanicul Wultschner, 1 cor.; Ilie Dragoman econom în (Ilimbav) și Pompiliu Constantin, dir. școl. (Danăș), câte 20 bani și Traian Oprea, protopop (Vârșeț), 1 cor.

•

Jertfele aviațiunii. Un statistician arată în *Standard* numărul victimelor aviației începând din 1909 până astăzi. In 1909 și-au pierdut viața în interesul științei aviatice 3 oameni; în 1910 numărul victimelor se urcă la 29, în 1911 la 76, în 1912 la 117, și tot 117 este numărul aviatorilor nenorociți până acum în 1913. In anii aceștia au murit prin urmare 343 de eroi ai văzduhului. După țări: 96 din din Franța, 79 din Germania, 51 din America, 37 din Anglia, 23 din Italia, 21 din Rusia, 8 din Austro-Ungaria, 6 din Elveția, 5 din Belgia, 3 din Grecia, 2 din România, câte unul din Olanda Muntenegru și alte țări. Nu trebue însă pierdut din vedere, că numărul sburătorilor crește cu mult mai tare, decât al victimelor, și că cifra morților scade în raport cu distanțele parcurse.

•

Un torero în retragere. Vestitul torero Bombita al Spaniei, care a obținut în timp de 15 ani o mulțime de triumfuri în arenele din Spania, Franța de sud și America, s'a hotărît să-și părăsească meseria și să se retragă în viață privată. In cursul anilor Bombita a omorât peste trei mii de tauri și a făcut o avere de câteva milioane de coroane, — care cu greu ar fi făcut-o ca funcționar bunăoară.

•

Albanezii și răsbunarea. Din Scutari se vestește, că *malisorii* au ținut zilele acestea o adunare, în care au făcut jurământ să renunțe, de aici în colo la răsbunările atât de obișnuite la poporul albanez. Hotărârea însemnează, că se înlătură un obicei vechi și rău, care nu numai a stricat buna înțelegere între albanezi, ci i-a făcut incapabili de acțiuni mai mari, tocmai în momente hotărâtoare. Răsboiul din Balcani a dat naștere independenței albaneze; acum se pare, că fruntașii țării voesc în adevăr să pornească pe calea culturii și a progresului.

•

In sbor peste marea mediterană. Renumitul aviator francez *Garros* a trecut în sbor Marea mediterană. Drumul de 900 chilometri l-a făcut în patru ore și 45 minute. Garros este astfel primul om, care a trecut marea în sbor, și cel dintâi care în timp atât de scurt a sărit din Franța în Tunis. Aviatorul s'a înălțat cu aeroplanul Marți dimineața la orele 6 în St. Rafael aproape de Nizza și, sburând d'asupra insulei Sardinia, a sosit la orele 10 și 45 minute în Bizerta; (pe oră a parcurs 190 chilometri). Garros este astăzi de 25 de ani. Pentru fapta sa măreață este felicitat din toate părțile.

•

Teatru în Sibiiu. Sâmbătă și Dumineca se va juca *Păpușica* (Buksi), operetă nouă, în trei acte, cu muzica de Gilbert.

Conferențele preoțești.

Convocare.

Conferența preoțimii ortodoxe române din protopopiatul Câmpenilor se va ținea la 26 Sept. v. 1913 în *Câmpeni* cu următorul

PROGRAM:

1. Serviciul divin la $7^1/_2$ ore a. m. îndeplinindu-se de Mihail Iancu, paroh în Suprapetri, care va și predica luând de baza evangelia Duminecii înainte de 18 Sept. 1913.

2. Deschiderea și constituirea conferenței în reședința protopopiatului.

3. Discuție asupra îndeplinirii serviciului divin și a ținerii predicii.

4. Credințele poporale religiose (isvorul și folosul lor) de Traian Costea, paroh în Gărda de sus.

5. Chestiunea învățăturilor sectare, propusă de Ven. Consistor și lucrată de Ioan Todea, paroh în Lăpuș.

6. Sinoadele parohiale și conducerea lor, de Ioan Nicola, paroh în Arada.

7. Purtarea și îmbrăcămintea preoților în afară de serviciu, de Nicolau Palade, paroh în Câmpeni.

8. Rapoartele preoților despre activitatea lor pe anul trecut, precum și conspectele despre numirea locurilor și a numirilor distinctive ale oamenilor.

La această conferență se invită și se îndatoresc a participa toți onorații preoți, conform normelor în vigoare.

Câmpeni, 10 Septemvrie 1913.

Romul Furdui,
protopop.

Cărți și reviste.

Carte didactică aprobată. Ministrul de culte și instrucțiune publică a aprobat sub Nrul 141,325/1913: *Geografia patriei* și elemente din geografia universală pentru școalele primare de *I. Dariu*, dir. școl. pensionar, în colaborare cu D. *Lupan*, prof. gimnazial. Edițiunea IX-a. Se poate procura dela Tipografia A. Mureșianu-Branište et comp. Brașov, cu 50 fileri exemplarul.

Busturi frumoase.

Librăria diecezană din *Arad* anunță, că intrând în legături cu un sculptor renumit, i-a succes să câștige în execuție frumoasă și succeasă *Busturile* următorilor bărbați mari ai neamului nostru: Andrei *Murășanu*, Vasile *Alecsandri*, Mihai *Eminescu*, Vasile de *Stroescu*, *Traian*, Avram *Iancu*, *Horea*, *Cloșca*, *Crișan*, *Mihai Viteazul* și Aurel *Vlaicu*.

Busturile sunt de mărimea 40×24 cm. Bucata, din cement englez, costă 5 cor., — din ghips 4 cor., — iar bronzat 6 cor.

Seria completă (11 buc.) comandată de odată, execuție cement englez, costă 44 cor., — din ghips 33 cor., — iar bronzat 55 cor.

Ceice comandă seria completă sunt rugați, ca pentru crutarea speselor de transport, cu ocazia comandei să indice pe lângă posta ultimă și gara mai apropiată.

Comandele sunt a se adresa: *Librăriei diecezane, Arad*, strada Deák Ferencz 35.

Ad Nr. pp 1044/1913. (265) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Muntele-rece**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B, pentru congruă.

Suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului până la terminul susindicat, iar reflectanții sunt poftiți a se prezenta la sf. biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare, ca să fie cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 6 Septemvrie 1913.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 975/1913 (267) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din comuna **Perșani**, tractul protopresbiteral al Făgărașului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 1000 cor, din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja.

Invățătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică, a forma cor și a cânta cu ei la sf. liturghie și a ținea școală de repetiție și strana când va fi lipsă.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul și să cânte în biserică.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Făgăraș, la 23 Septemvrie 1913.

Nicolae Borzea
porotopop.

Nr. 571/1913 (258) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din comuna **Presaca**, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acet post sunt:

Salar fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 4 Iunie a. c. Nr. 77,274, cvartir și lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

Invățătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la sf. liturghie și a ținea școală de repetiție.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenții să se prezinte în comună, spre a face cunoștință cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 1 Septemvrie 1913.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 697/1913 (251) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna **Hărastăș** protopresbiteral Turda, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar 600 coroane din repartiția pe popor, iar restul de 600 coroane s'a cerut dela stat. Cvartir și grădină în natură.

Concurenții să și înainteze cererile instruite conform legii în vigoare la oficiul protopresbiteral al Turzii.

Cel ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a instrui elevii în cântările bisericești, a provedea cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea ceice doresc a fi aleși să se prezinte în sfânta biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări și a se face cunoscuți poporului.

Hărastăș, la 25 August 1913

Comitetul parohial român gr.-or.

George Mureșian, paroh-președinte.
Gregoriu Muntean, notar.

Vidi: **I. Murășianu**, protopop.

Publicațiune.

Biserica gr.-or. rom. din Gușterița (Szenterzsébet), exarândează în calea licitațiunii publice un pășunat bun de oi în mărime de 35 jug. 585 st. ☐ pe timp de 3 ani, începând cu **1 Aprilie 1914 st. n.** Licitațiunea se va ținea la **29 Septemvrie 1913 st. v. la oarele 2 p. m.** în localul școalei române din loc.

Interesații pot lua informații, până la terminul susindicat, la oficiul parohial gr.-or. rom. din Gușterița. (264) 2—2

Gușterița, la 10/23 Septemvrie 1913.

Comitetul parohial.

Nr. 3992/1913. (263) 2—2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **medic** în **cercul sanitar Polyán**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), prin aceasta public concurs. De cercul sanitar cu sediul Polyan se țin următoarele comune: Polyán, Ród și Zsinna.

Concurenții, cari doresc se ocupe acest post împreunat cu emolumentele statorite în art. de lege XXXVIII. din 1908, au să-și înainteze petițiile instruite cu documentele prescrise în §. 7. din art. de lege XXXVIII. din 1908 și cu cele despre serviciul de până XXXXX. acum, la subscrisul până în ziua de 19 Octomvrie a. c. la 12 ore.

Cu provocare la lit. 2 din §. 7 al art. de lege XXXVIII. din 1908, se fac atenți concurenții, că în cercul sanitar al Polyánei, partea cea mai mare a locuitorilor vorbește limba română.

Szerdahely, la 19 Septemvrie 1913.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

Nr. 889/1913. (246) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Cața**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea și gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul școalei, grădină și lemne de foc.

Pentru formarea și conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învățătorul va primi o remunerație deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie și să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de școală în Dumineci și sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiți.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înțelegere cu comitetul parohial din Cața.

Cohalm, în 23 August 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Nr. 877/1913 (252) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala confesională gr.-ort. română din comuna **Gusu** (Kisludas), protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental solvibil din cassa bisericei în 3 rate egale, 600 cor., restul salarului este votat dela stat.
2. Cvartir în edificiul școalei.
3. Grădina școalei spre folosință.
4. Lemne capătă în rând cu locuitorii comunei o soarte, având a plăti comunei taxa anuală prescrisă în fiecare an, a și-le tăia și aduce acasă pe spesele sale proprii.

Alesul este obligat a merge în Dumineci și sărbători regulat la biserică și a cânta cu elevii răspunsurile liturgice; a cultiva grădina de pomni și legume cu școlarii fără altă remunerație.

Inainte de alegere să se prezinte în vre-o Dumineca, ori sărbătoare în biserică poporului, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, și a face cunoștință cu poporul.

Cererile instruite conform normelor din vigoare sunt a se înainta în terminul fixat oficiului protopopesc în Mercurea.

Gusu, din ședința comitetului parohial ținută la 25 August v. 1913.

Ștefan Medeșan, președinte.
Ioan Rusu, notar.

Am văzut **Avr. S. Păcurariu**, protopresbiter.

652/1913 (260) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător al școalei noastre din **Costeni** (Kosztafalva), protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră", se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul e: 300 cor. dela comuna bisericească și 900 cor. ajutor de stat, votat deja sub Nr. 2506/1913.

Cvartir în natură și 20 cor. relut de grădină.

Rugările de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Lăpușul-unguresc, (Magyarlápos) 4/17 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră", în conțelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 888/1913. (257) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala poporală gr.-or. din **Cărpiniș**, protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

Salar de 600 cor. din repartiție, iară restul dela stat. Cvartir în natură, relut de grădină 20 cor. și 2 stângini lemne de foc.

Concurenții au să-și aștearnă rugările lor cu documentele recerute în termin deschis la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mercurei.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Cărpiniș, la 3/16 Septemvrie 1913.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștință, cu **15 Septemvrie a. c.** am deschis în **Heidengasse Nr. 10** un (266) 1—3

Atelier de croitorie

împreună cu o **școală de cusut și croit**. Imi permit a mai observa, că pe baza cunoștințelor mele câștigate în Berlin și Viena sunt în stare a împlini toate lucrurile încredințate mie cu cea mai mare exactitate și punctualitate.

Bojena Bărdaș recte Trnka.
Sibiiu, Heidengasse Nr. 10.

Locul de întâlnire al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur"

cu cafană și restaurant, precum și odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeților sosiți cu trăsuri, stau grajduri potrivite la disposiție.

(201) Proprietar: 9—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

Curs de dans

special pentru tinerimea rom. studioasă din Sibiiu

voiu deschide în sala dela „Gesellschaftshaus" **Luni, în 6 Octomvrie n.** — Probe se vor ținea: Lunia și Joia dela 6—8 ore seara, Dumineca dela 2—4 ore d. a. — Inscrieri se pot face la „Librăria arhidiecezană", precum și la orele de dans. (259) 2—3

Cu stimă:

Nicolae Stoica,
măiestru de dans dipl.

NAGYENYED
Alsófehér m.
Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproșabilă pomi roditori și pentru promenăzi
VIȚĂ DE VIE
cu rădăcina și altoaie.
Preț curent trimite gratuit.
FISCHER és Tsai
Școală de grădinărit și stabiliment de viticultură.
Proprietari: AMBROSI M. junior și succesorii lui Fischer L.

(255) 3—12

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notițe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Pușcariu.

Prețul broș. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 83 —

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 12—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1546 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 19 Septemvrie (2 Octomvrie) 1913. **Nr. 97.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Partidul constituţional — regnicolar.

Sibiiu, 1 Octomvrie n.

Contele Andrássy Gyula, fost ministru de interne pe vremea coaliţiei, plăzmuitorul celebrului proiect de lege electoral cu vot plural, a desvălit deci, dupăcum am arătat în numărul penultim, steagul, sub care-şi chiamă aderenţii şi chiamă şi ţara la luptă în contra guvernului şi a majorităţii actuale parlamentare.

A înfiinţat adecă un nou partid politic, pus sub a sa conducere, şi numit partidul constituţional regnicolar, probabil pentru a se deosebi de partidul în fruntea căruia se afla nobilul conte pe vremea coaliţiei, şi care era numai partid constituţional, nu şi regnicolar. I-a dat numirea de partid constituţional din motivul, că scopul pe care-l urmăreşte e salvarea şi întărirea constituţiei patriei, deteriorată rău de actualul guvern şi de disciplinata şi supusa sa majoritate parlamentară, şi poatecă şi în speranţa, că vechii săi credincioşi de pe vremea coaliţiei, cari astăzi stau în dietă pe băncile partidului guvernamental, vor trece iute şi de grabă în tabăra sa. Dar în speranţa aceasta, dacă a avut-o, s'a înşelat, pentrucă nici unul dintre ceice numai înainte cu patrucinci ani îi jurau credinţă până la moarte, pentruca la nouele alegeri aceeaşi credinţă să o jure altora, nu s'a înrolat sub steagul său, ci a rămas acolo unde se simte bine, în tabăra guvernului.

Dar lucrul acesta nu impoartă. Nici un partid nu s'a născut tare şi mare deodată, mai ales când e partid opoziţional. In momentul însă în care partidul nou al contelui Andrássy nu va mai fi partid de opoziţie, ci partid guvernamental, se vor ivi aderenţii în număr mai mare chiar decum va cere trebuinţa, şi se vor îmbulzi pentru a fi primiţi în partid şi aceia, cari astăzi îl combat şi-şi bat joc de noua acţiune politică a contelui Andrássy.

Pentrucă nobilul conte are firma intenţiune *să pună mâna pe putere.* A spus-o aceasta destul de limpede în vorbirea rostită cu ocaziunea inaugurării noului său partid, când a făcut următoarele declaraţiuni:

„Situaţia monarhiei, în urma prefacerilor în politica externă, e cu mult mai gravă decât până acuma. Şi cu toate că, multe milioane de cetăţeni nemaghiari ţin cu credinţă la monarhie şi la dinastie, totuşi posibilitatea gravitării în afară există necontenit. Numai Maghiarul e isolat aicea, fără a putea căuta sprijin altundeva. Intre astfel de împrejurări acela, care vrea să asigure viitorul, care se numeşte bărbat de stat, trebue să bage bine de seamă, ca să nu vatăme sensibilitatea tocmai a rasei maghiare. Din toate acestea eu am tras conclusiunea, că mi-se impune datorinţa de prima ordine, faţă de care toate celelalte au să fie date la o parte, *de a întări constituţia, de a face tot posibilul, care serveşte spre sdrobirea acestui regim periculos.* Din toate acestea am scos datorinţa ce mi-se impune, *de a năzui să iau puterea.* Celce crede, că e vorba de o ambiţie josnică, e vrednic de compătimit. Am avut ocaziune destuleori să ajung ministru-prezident, dar n'am ajuns. Acum însă îmi ţin de datorinţă, ca noi, partidul, care acum se înfiinţează, să lucre din toate puterile, ca să ajungă la putere. Şi anume, pentru aceea, pentrucă constituţia poate să fie întărită numai cu creări pozitive, deci avem să creăm instituţiunile, pe cari apoi poate să fie clădită constituţia. Datorinţa aceasta m'a condus şi la aceea, să pun la o parte şi eu pretensiunile, cari de altcum îmi sunt legate de inimă, să nu-mi leg onoarea politică de pretensiuni, cari, după experienţele de până acuma, *duc la conflicte.* După lungă meditare m'am decis să aduc în privinţa aceasta orice jertfă, necesară pentru ajungerea scopului“...

Ştim aşadară din declaraţiunile acestea, că contele Andrássy are un scop bine stabilit pe care-l urmăreşte: ajungerea sa şi a noului partid la putere, după răsturnarea actualului regim periculos, care nimiceşte constituţia, deci după căderea contelui Tisza, în contra căruia va duce în viitor lupta cea mai necruţătoare. Şi ştim, că pentru a-şi putea ajunge scopul, nobilul conte aduce jertfe, mari jertfe, abandonează pretensiunile cari îi sunt legate de inimă, dar cari duc la conflicte, adecă pretensiunile *militare,* pe cari le cerea mai nainte şi contele Andrássy dela Coroană cu aceeaşi stăruinţă, cu care le cereau independiştii.

In sus deci contele Andrássy şi-a netezit bine calea, ca la momentul dat să poată fi numit ministru-prezident al ţării, demnitate, la care putea să ajungă şi în trecut, dacă nu ţinea atât de mult la pretensiunile, pe cari acum le pune la o parte, fiind convins, că sunt nerealisabile.

Dar contele Andrássy ştie foarte bine, că nu numai în sus, ci şi în jos trebue netezită calea, pentru a putea fi ajuns scopul pe care-l urmăreşte, şi de aceea a compus şi un program amănunţit, pe temeiul căruia şi-a înfiinţat noul partid, pentruca prin promisiunile şi angajamentele cuprinse în program, se atragă şi ţara, alegătorii, cetăţenii, pe partea sa. Căci ştiut este, că puterea o dă numai Coroana; dar asigurarea şi trainicia ei depinde dela celalalt factor constituţional, dela ţară.

Programul de acţiune al noului partid politic l-am schiţat pe scurt în numărul penultim al ziarului nostru. Cetitorii noştri i'l cunosc deci şi-şi vor fi făcut singuri judecata asupra lui. E frumos alcătuit, nu-i vorbă, programul contelui Andrássy, dar are o singură scădere, aceea, că nu e *sincer.* Vorba Românului: lupul îşi schimbă părul, dar năravul nu. Contele Andrássy îşi schimbă vorbele, dar sentimentele nu. Ţinem, că nu poate să urmărească o politică mai conciliantă faţă de naţionalităţile nemaghiare din patrie acela, care pe vremea când se afla la putere spunea, că chiar şi numai existenţa naţionalităţilor nemaghiare în patria aceasta e o vătămare pentru naţiunea maghiară, şi că nu poate să dorească în mod sincer estinderea dreptului electoral acela, care ca ministru pusese dreptul de vot pe bazele pluralităţii. Apelând deci acum de nou la ţara pe care a tras-o odată pe sfoară, putem să asigurăm pe nobilul conte, că cel puţin în ce priveşte naţionalităţile nemaghiare, şi mai ales pe Români, apelul său nu va afla în jos nici un resunet. Iar Maghiarii, dacă vreau să fie de nou păcăliţi, dee-i ascultare!..

Contele Tisza şi Românii.

In zilele din urmă a fost de nou vorba, în ziarele maghiare şi în cele româneşti, despre intenţiunile guvernului de a ajunge la înţelegere cu Românii, presentându-se lucrurile însă astfel, ca şi cum împăcarea s'ar încerca de nou în urma unei presiuni venite de sus, în scopul, ca raporturile dintre monarhia noastră şi regatul român să nu se înăsprească şi mai tare. Dela un politician de frunte, pus în posiţia de a cunoaşte bine intenţiunile actualului guvern, primim însă informaţia, că nu e vorba de nici o presiune dela loc mai înalt asupra guvernului cu privire la împăcarea Românilor din statul ungar, ci dacă firul pertractărilor cu conducătorii Românilor va fi reluat, aceasta se va întâmpla, pentrucă contele Tisza, actualul ministru-prezident, cam de douăzeci de ani se ocupă în mod permanent, cu toată seriozitatea şi sinceritatea, cu chestia română din Ungaria, cu resolvarea ei pacinică, pe calea aplanării divergenţelor şi a

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

In urma observărilor de mai sus cartea aceasta poate fi potrivită numai pentru biblioteci parohiale. Observ, că pentru biblioteci şcolare şi parohiale sunt cu mult mai potrivite cărţi originale româneşti, ear traducerile să fie cât se poate mai libere, căci altfel numai cu greu se pot asimila gândirii noastre, când în loc de nume ca: Burcuş, Bălan, Cazac, Negru, Leu, — apoi Joan, George etc. ceteşti nume ca: Neptun, Hector, Trisk Harry etc.

II. Istorioare de D-na Colomb, traducere de D. Stancescu.

Cartea aceacta cuprinde istorioare de conţinut potrivit parte pentru copii de şcoala cotidiană (cl. V. şi VI) şi şcoala de repetiţie, parte pentru adulţi. Toate istorioarele, atât ca fond, cât şi ca formă sunt foarte bine reuşite. Valoarea educativă a scrierilor d-nei Colomb în general, şi şi a acestor istorioare, Stăncescu o apreciază când zice, că în ele „se degajază o filosofie uşoară, pe care nu se poate să nu o înţelegi, o morală sănătoasă, cu care nu ţi se ureşte, o bunătate de inimă, cu care nu se poate să nu te uneşti. Te simţi mai bine dupăce ai cetit ceva de acest autor, vederile ţi se lărgesc, înţelegi mai mult suferinţele ce îndură alţii şi ţi-e milă de durerile lor“.

Voiu lăsa să urmeze aprecierea fiecărei povestiri în ordinea cum sunt puse în carte.

1. Predica unchiului Gottlieb. Autorul ne arată cum trebue consolat un nenorocit şi zice: „Atunci trebue, ca mai înainte de toate şi mai presus de orice să înalţi inimile, să-l faci să nu şovăiască, să cugete la lucruri înalte, căci acelea te duc în o lume mai bună“.

Gottlieb mângăia nu direct, ci indirect prin povestirea unei legende cu conţinut asemenea întâmplării celui nenorocit. Aşa pentru o mamă, ce-i murise copila ei dragă, povesteşte o legendă despre o mamă, care avusese o nenorocire asemenea ei. O femeie roagă pe Dumnezeu să-i trimită (să nască) un înger. Dumnezeu o ascultă şi la timpul său îi împrumută un înger. Mama singură îl cunoaşte că-i înger, se bucură, dar cu atât mui mult se întristează, când îngerul merge în cer (fata moare). Mângăiată de îngerul ei, ea aşteaptă momentul revederii, fără să mai plângă. Predica lui Gottlieb e pentru mamă un mijloc de reculegere, de speranţă, de liniştire.

Istorioara e frumoasă, instructivă, nobilitează inima, fiind de conţinut religios. Limba ei fiind aproape ştienţifică, grea de înţeles, e potrivită pentru biblioteci parohiale dela oraş.

2. Cu o rândunică nu se face primăvară. Autorul spune, cum o rândunică în dorul ei pentru patrie soseşte prea curând, — cum privitorul o teme, că va peri de frig, — şi-i zice: cu o rândunică nu se face primăvară. La acestea rândunica îi replică, că e adevărat ce zice, dar să-şi însemne, că ea, dacă nu e fericirea deplin, e speranţa zilei de mâne, să fie dar mângăiat.

Atât ca fond cât şi ca formă e reuşită; din cauza stilului înalt e potrivită numai pentru şcoala de repetiţie şi adulţi de ambele sexe. Iubirea de patrie, de care rândunica e pătrunsă şi pentru care-şi jertfeşte sănătatea, numai să-şi revadă patria, e un exemplu educativ foarte frumos.

3. Intr'o curticică. In iedera de pe păreţii unei case, e un cuib cu pui. Un pui sburdalnic voind să sboare, cade în curte şi se răneşte, unde e silit să rămână, pânăce poate sbura. Părinţii iubitori îl îngrijesc, iar fraţiorii şi rudele se bucură, că fiul perdut era, şi s'a aflat.

Subiectul e luat din cercul copiilor, e reuşit tratat, iar limba frumoasă, şi simplă face, ca această piesă să fie cetită şi de elevii cl. V. şi VI, şcoala de repetiţie şi adulţi. E instructivă, întrucât se cunoaşte iubirea părinţilor faţă de copii, pedeapsa copilului sburdalnic, recunoaşterea greşelii, necesitatea de a se exercita şi încrede tot mai mult în puterile proprii, plus că de aici se poate culege esplicarea mai multor maxime şi proverbe.

4. Inchis. Un servitor la o teatralistă ambulantă iubeşte fetiţa mică a acelei femei. Murind această fetiţă, servitorul rămâne în acel oraş, ca să fie aproape de mormântul ei, pe care îl îngrijeşte, aşa că toată agoniseala lui o jertfeşte pentru înfrumseţarea mormântului acelei fiinţe scumpe, pe care o iubeşte şi dincolo de mormânt. Din causa conţinutului e potrivită numai pentru adulţi.

5. Dimineaţa şi seara. O frumoasă piesă de cetire, atât ca fond cât şi ca formă, poate face cinste unei cărţi de cetire pentru anul V şi VI. E un tablou foarte reuşit al dimineţii, când se începe munca economului şi a şcolarului, — al sării atât de înviorătoare şi mulţămitoare pentru omul, care făcându-şi datoria peste zi, se întoarce mulţămit la căminul său. E acomodată pentru elevii cl. V şi VI, şcoala de repetiţie şi adulţi.

6. Pasărea doctorului. Bătrânul doctor, stimat de tot oraşul, rămâne văduv şi singur; zilele ultime le petrece în societatea unei păsărele în colivie, căreia, simţind că lui şi aşa i se apropie sfârşitul, îi redă libertatea. Atât ca fond cât şi ca formă e potrivită pentru cl. V şi VI, şcoala de repetiţie, civile, gimnazii străine şi adulţi.

(Va urma).

eliminării motivelor agitaţionale, condus fiind de năzuinţa patriotică, de a da chestiei o astfel de resolvare, care pe lângă interesele statului, *să satisfacă pe deplin şi interesele politice şi culturale ale Românilor*, şi să asigure astfel pacea desăvârşită pe multă vreme înainte între Maghiari şi Români.

Ministrul de culte în Sibiiu.

Luni seara la orele 8 şi 56 minute, conform programei, a sosit în gara Sibiiului Excelenţa Sa dl *Iankovich Béla*, ministrul de culte şi instrucţiune publică, însoţit de secretarul său Dr. Coloman Kisfaludy. In calea sa spre Sibiiu, Excelenţa Sa a fost întimpinat la Copşa de comitele suprem Walbaum, vicecomitele Fabritius şi directorul suprem de studii Walther. La sosire în gara oraşului nostru, ministrul, salutat de vicecomitele Fabritius şi de primarul Dörr, a rostit câteva cuvinte de mulţumire. Mai erau de faţă la primire directorii şi profesorii diferitelor institute de învăţământ, oficianţii comitatului sub conducerea protonotarului Şt. Stroia, funcţionarii dela finanţe conduşi de directorul Kedves, şi mulţi alţii. In onoarea înaltului oaspe, care a descins la hotelul „Impăratul roman“, s'au arborat steaguri pe edificiile publice.

Ieri, Marţi, dimineaţa la orele 8, Excelenţa Sa domnul ministru împreună cu consilierul de secţie, *Dr. Petru Ionescu*, care asemenea sosise la Sibiiu, şi cu secretarul *Dr. Kisfaludy Kálmán* au vizitat mai întâi Seminarul nostru „Andreian“, asistând la prelegeri. De aici a plecat la preparandia de învăţătoare rom. cat., apoi la şcoala de industrie casnică a „Reuniunii femeilor române“, unde a privit cu mare interes ţăsăturile noastre cu motive ţărăneşti. A mai vizitat înainte de ameazi gimnaziul de stat, iar la orele 11 a primit în audienţă câteva deputaţiuni şi particulari. Masa a luat-o la I. P. S. Sa, Mitropolitul *Ioan Meţianu* la ora unu. La masă au mai luat parte: Dr. P. Ionescu, consilier de secţie, Kisfaludy, secretarul domnului ministru, şefii autorităţilor bisericeşti şi civile din loc, directorii de şcoale şi asesorii consistoriali. Escelenţa Sa, Mitropolitul, a toastat în onoarea distinsului său oaspe, iar domnul ministru a răspuns în mod foarte călduros închinând pentru Excelenţa Sa domnul Mitropolit.

După ameaz, Excelenţa Sa, domnul ministru a vizitat seminariul luteran, şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii“, Muzeul şi biblioteca „Asociaţiunii“, a asistat apoi la representaţiunea teatrală şi la orele 8 seara a luat cina la domnul comite suprem Walbaum. Astăzi, Mercuri, s'a dus la Cristian ca să viziteze şcoalele poporale, săseşti şi româneşti de acolo, iar după reîntoarcere va mai vizita celelalte şcoale din Sibiiu, va lua apoi masa la episcopul săsesc Dr. Teutsch, iar la orele 4 şi jumătate pleacă cu trenul la Blaj.

*

Câteva date biografice:

Ministrul de culte Iankovich, în timp relativ scurt, a făcut o însemnată carieră politică. Ales deputat în cameră la 1910, a ocupat în curând locul de viceprezident al parlamentului. Nu mult după aceasta a fost numit secretar de stat în ministerul de culte, ear pe urmă i s'a încredinţat conducerea acestui departament în calitate de ministru. Astăzi are vârsta de 49 ani. Şi-a terminat studiile secundare în Teresianul din Viena, ear drepturile la facultatea din Budapesta şi Paris. Trecând doctoratul în ştiinţele de stat, s'a ocupat cu studiul ştiinţelor naturale şi a cercetat în acest scop universităţile din Londra şi Freiburg. A întreprins lungi călătorii. In timp de un an şi jumătate a vizitat Statele unite, Mexico, Japonia, Pekingul, Indochina, Java, Ceylon şi interiorul Indiei. In călătoriile sale a dat atenţiune în deosebi raporturilor economice şi culturale din ţările amintite. Intors în capitală a deschis la universitate ca agregat (docent privat) un curs despre chestiuni financiare şi de credit.

Pentru educaţia religioasă.

Consistorul nostru arhidiecezan, ca senat şcolar, a publicat în nrul 89 al *„Telegrafului Român“* o notă oficială, în care hotăreşte, că de aici încolo în prima Duminecă a fiecărei luni de peste an se va ţinea după ameazi la 4 ceasuri Vecernie pe sama acelor fii ai bisericii noastre, — mai ales ucenici dela meserii şi servitorime, — cari în altă vreme a zilei nu sunt liberi; ear după vecernie are să li se rostească şi câte o cuvântare de învăţătură.

Ziarul *„Românul“* din Arad reproduce în numărul de Joi această notă oficială şi o însoţeşte cu următoarele observări:

Iată o măsură bună şi necesară, care s'a luat din partea autorităţii bisericeşti a arhidiecezei gr. or. transilvane, şi o măsură care trebuie să se generalizeze. In adevăr, de educaţia religioasă a viitoarei noastre clase de mijloc până acum nu s'a purtat nicăiri grije cum se cade. Ucenicii dela meserii au fost lăsaţi fără nici o îngrijire de ordin sufletesc.

Ceeace s'a făcut acum în Sibiiu trebue să se facă în toate locurile unde avem ucenici de meseriaşi. Căci să ne gândim numai un moment la viaţa ucenicilor dela oraşe.

Aproape toţi sunt băieţi dela ţară, trecuţi prin şcoală confesională, pe care au urmat-o câţiva ani. Acasă ei cercetau biserica şi începuseră a primi o oarecare educaţie religioasă. La vârsta de 13—15 ani ajung în vârtejul vieţii de oraş, între străini de legea şi de limba noastră, la patroni cari n'au nici voinţa, nici putinţa de a se îngriji de educaţia lor religioasă. Patru ani de zile băieţii aceştia nu mai văd biserica decât din stradă. Puţina istorie biblică pe care au ştiut-o o uită de jumătate, cu toată instrucţia religioasă ce li se dă o oră pe săptămână. Melodiile cântărilor bisericeşti nu-i mai preocupă, — serviciul divin deasemenea. In schimb învaţă fel de fel de lucruri străine, cari le copleşesc sufletul diformându-li-l zi de zi. Incetul cu încetul, graţie calfelor şi patronilor, încep a face cunoştinţe cu ideile socialismului de stradă, a cărui jertfă cad foarte uşor — şi sfârşitul adesea e, că din băieţii noştri nevinovaţi dela ţară, ies oameni însufleţiţi pentru „Internaţionale“ şi indiferenţi faţă de biserica şi neamul nostru.

Şi aceasta e o mare pierdere. Noi suntem un popor care trebue să lucrăm din toate puterile ca să nu se piardă nici un singur individ care ne-a aparţinut, necum să ne putem uita impasibili cum se înstrăinează de noi o întreagă clasă, — ceeace formează legătura între clasa de jos şi între cea de sus.

De aceea cazul dela Sibiiu ni se pare foarte preţios. Consistorul, obligând pe ucenicii meseriaşi să meargă odată pe lună la slujbă dumnezeiască împreunată cu predică, a făcut un mare bine bieţilor ucenici şi un mare bine poporului întreg. Se va putea influenţa prin aceasta într'o măsură incomparabil mai mare asupra moralităţii şi religiosităţii viitorilor noştri meseriaşi.

Ar fi de dorit ca această măsură să se ia în toate oraşele.

Importantă e şi partea ceealaltă a măsurii din chestiune, că adecă la serviciul divin special pentru ucenici pot lua parte şi alţi credincioşi ai bisericii, cari în altă parte a zilei nu se pot înlesni să meargă la slujbă. Aşadară servitorii şi servitoarele.

Ceeace s'a zis mai sus despre ucenici se poate zice şi despre aceştia: la oraş nici ei nu mai au nici un contact cu biserica, ceeace şi pentru ei înseamnă adesea un dezastru moral. Câţi nu se strică moraliceşte din cauza că nu mai aud cu anii o vorbă sfântă, o poruncă, un sfat evangelic? Stăpânii servitorilor şi servitoarelor la noi n'au frumosul obiceiu, care se găseşte la Englezi, de a ceti Sâmbătă seara Biblia în auzul tuturor ai casei, inclusiv servitorii şi servitoarele, — să facă dar cel puţin atâta cât se poate acum: să-şi trimită odată pe lună, Dumineca după amiazi, servitorii la biserică. Nu numai servitorii vor folosi, ci şi stăpânii prin aceasta.

Din Budapesta.

Universitarii noştri şi moartea lui Aurel Vlaicu.

Moartea lui *Aurel Vlaicu* a îndurerat şi inimile alor 300 studenţi universitari din Budapesta. Vestea morţii lui Vlaicu li s'a adus la cunoştinţă în această mare, în acest furnicar modern, prin ziarele ungureşti, cărora însă crezământ nici unul dintre noi nu voia să le deie. Dar veşmântul de jale al ziarelor noastre ne-a făcut începutul vărsării de lacrimi şi nu arareori vedeai pe drum, pe la universitate şi pe la Societatea „Petru Maior“ feţe întristate de ale tinerilor noştri cari pot zice — vor fi o podoabă a neamului, căci nu s'au oprit studenţii noştri numai la lacrimi şi la telegrama, pe care Societatea „Petru Maior“ o a trimis la ziarul „Românul“, ci studenţimea univ. română din Budapesta a aflat de bine să-şi manifesteze şi în biserică sentimentele sale faţă de însufleţitorul şi idealul ei, Aurel Vlaicu.

Astfel la inzistenţa studenţimei s'a oficiat prin P. Cuv. Sa protosincelul *Gh. Bogoeviciu* un parastas solemn, Dumineca în 21 Sept. a. c. în capela gr. or. română de aici. A participat întreagă tinerimea universitară, aproape fără escepţie — şi se poate cu drept cuvânt spune, că niciodată capela română de aici n'a mai cuprins între modestele ei ziduri atâta tinerime. E o dovadă aceasta, că universitarii noştri sunt oameni serioşi, cuprinşi de sentimentul iubirii de Dumnezeu şi biserica lui.

La sfârşitul parastasului dl Gh. Comşa a rostit o cuvântare, din care reţinem următoarele:

„Cine 'mi va da aripi
ca de porumb, să sbor şi
să găsesc odihnă“?
Psalm 54, vers 7.

Intristat public şi Indureraţilor fraţi!

Dela o parte până la cealaltă a celui mai mic colţişor de pământ a străbătut ca iuţeala fulgerului vestea dureroasă că este azi un neam sbuciumat, un popor chinuit, care în zilele acestea a dus la groapă pe unul din cei mai devotaţi fii ai săi şi ni s'a dat să ştim şi noi cei din marea aceasta de străini, că acest neam e neamul nostru, iar mortul e tot al nostru, e îndrăzneţul străbătător de văzduhuri, e însuşi nemuritorul *Aurel Vlaicu*. Şi vestea aceasta face să ne împurpureze inimile de sânge, căci Vlaicu s'a născut român, a înfruntat năpraznicele vânturi pentru neamul românesc şi a murit pentru gloria şi cinstea neamului acestuia.

Vlaicu n'a fost numai un reprezentant însemnat al progresului pentru omenime, ci a fost un reprezentant specific al menirii neamului nostru pe plaiurile stropite cu sângele cel sfânt al moşilor şi strămoşilor noştri, pentru faptul, că s'a jertfit pe seama neamului în aşa chip, ca lumea să vadă că între fraţi — cum suntem noi, nu există hotare şi că suntem un neam chinuit, care având oameni de o aşa celebritate, suntem vrednici de o soarte pământească mai bună. Dar cu moartea lui şi mai puţin poate acum vr'o strună să povestească povestea întunecată a pânii amare, ce ne-o câştigăm într'adevăr cu sudoarea feţii noastre, iar cântecul pătimirilor noastre azi stă înăbuşit, căci neamul întreg se întreabă acum cu Psalmistul: „Cine-mi va da aripi ca de porumb, să sbor şi să găsesc odihnă“? Această întrebare şi-a pus-o neamul pe buze totdeauna şi o pune şi astăzi, căci rămâne mereu fără aceia, cari pot să-i dea un răspuns mângâietor prin munca lor. Abia dacă sunt doi ani şi iată că un Liciu, un Cerna, Iosif, Chendi nu mai pot răspunde la această întrebare, şi acum nici acela, care de fapt putea zice: Iată, eu am aripi ca de porumb, mi le-a dat o schinteie Dumnezeiască şi sbor cu dânsele ca să procur neamului meu odihnă, adecă cinste şi mărire, cari aduc apoi odihnă unui neam plin de trezvie.

In această jale, aici în mijlocul sf. biserici, trebue să ne mai întrebăm, că în afară de naţionalizmul lui curat, oare ce îi mai străbătea inima superioară? Răspunzând la această întrebare vom vedea şi mai mult, că am pierdut un luceafăr al nădejdilor noastre, o adevărată inimă de creştin, căci, iubiţi fraţi, el era un suflet credincios, purta în sine temerea de Dumnezeu, ceeace se face evident din impresiile din văzduh, scrise cu atâta însufleţire şi inimă deschisă. Da, era temător de D-zeu, căci însuş spunea, că meşteşugul sburatului e numai ceva frântură din schinteia D-zeirii, iar omul se simte atât de mic în faţa acestei puteri, aşa, că totdeauna vor fi picături de sânge la ceice se luptă cu văzduhul.

Deci regretatul Vlaicu poate fi luat ca model de fiecare fiu al neamului, atât ca muncitor pentru neam, cât şi ca închinător la D-zeu.

Pentru tinerimea noastră întreaga apoi, el poate servi de exemplu, căci deşi ş'a făcut studiile la locuri străine de neamul său, a rămas totuşi român şi încă român întreg, om al naţiunii, al poporului, cătră care voia să alerge şi în drumul său de pe urmă. Tocmai pentru aceasta am ţinut noi să ne manifestăm azi sentimentele noastre de prăznuire faţă de dânsul şi ne gândim, că numai atunci îl vom cinsti cu adevărat, dacă ne vom pune toate puterile să lucrăm pentru neam cum a lucrat dânsul, şi nu vom uita niciodată, că el pentru aceea a luptat ca şi noi să muncim.

Facem deci juruinţă sfântă aici în faţa altarului, că îi vom păstra cu cinste memoria, câtă vreme vom trăi şi în locul lacrimilor ce le stoarce durerea din ochii noştri, vom munci pentru neam ca să nu mai lăcrămeze. El nu mai vine între noi, nu-l mai vedem sburând la Blaj, la Haţeg, Lugoj, Sibiiu, Braşov, dar au rămas părinţii lui năcăjiţi, pe cari i-a iubit cu toată puterea. Dee unul Dumnezeu, ca să li-se uşureze întristarea, iar iubitului nostru Aurel să-i zicem: *„In veci pomenirea lui“*!

Dela despărţământul Sălişte al „Asociaţiunii“.

Raport cătră adunarea generală.

Onorată adunare! Ne-am întrunit în această sărbătoare culturală, ca părăsind pe câteva ciasuri toate îngrijorările vieţii, să ne înfrăţim pe de-o parte în sfaturi şi gânduri bune, iar pe de altă parte, aflând starea culturală şi materială a despărţământului nostru, şi găsind totul în bună rânduială, să dati absolutor comitetului pe anul espirat 1912.

Ca şi în anii de până acum, comitetul conştiu de problemele înalte ale Asociaţiunii, pe lângă desbaterile luate în cele cinci şedinţe, ţinute în decursul anului, pe lângă prelegerile ţinute cu prilejul adunării generale din anul trecut, şi cu alte ocaziuni, a aflat de bine şi de astădată, prin circulara Nro 68—1912 a convoca pe toţi intelectualii celor 15 comune, aparţinătoare despărţământului, la munca luminării şi a propăşirii, precum şi a le împrospăta anumite rânduieli privitoare la conducerea agenturilor şi în sfârşit prin cărţi de valoare a premia pe cele mai conştienţioase dintre agenturi.

In întreg despărţământul avem 11 agenturi. Numai comunele: Amnaş, Cacova, Galeş şi Alămor nu sunt organizate în agenturi. Nădăjduim că şi acestea, cât mai curând, vor îndeplini cerinţa constituirii.

Agendele oficioase ale acestora s'au ridicat la numărul de 75, cari toate s'au îndeplinit la vremea sa.

Nu am putea spune, că numărul membrilor ajutători e destul de mulţămitor.

Hotărârea comitetului central de-a da şi ţăranului posibilitatea, sub titlul de „membru ajutător“, a intra în rândul membrilor Asociaţiunii şi pe-o astfel de cale în schimbul taxei minimale de 2 cor. a-l împreteni tot mai mult cu cetirea cărţilor bune, a fost bine primită de lumea doritoare de înaintare. Păcat însă, că intenţiunile bune ale conducătorilor nu sânt totdeauna sprijinite de cei chemaţi.

Comitetul acestui despărţământ, ocupându-se mai de aproape cu această chestie, s'a convins din praxa de până acum, că lucrarea de propagandă zace în mânile conducătorilor fireşti, în mânile preotului, notarului şi învăţătorului. In astfel de agenturi şi comune, unde aceştia mână în mână au lucrat pentru răspândirea cărticelelor „Bibliotecii poporale“, acolo s'a strâns un număr mulţămitor. In acelea însă, unde conducătorii s'au mulţămit a-şi îndeplini îndatorirea prin o simplă aducere la cunoştinţă a apelului nostru fără să mai stărue, stând de vorbă au aceia pe cari îi ştieau în stare mai bună arătându-le câştigul intelectual şi moral ce li-l îmbie cetirea cărticelelor ce le primesc, acolo nu s'a găsit nici un membru.

Părerea comitetului acestui despărţământ e, că nu poate să existe comună fie cât de mică şi de săracă, să nu poată să fie prezentată prin 5—6 membri. Şi fiindcă se găsesc şi în acest despărţământ agenturi ca: Aciliul, Armeni, Mag, Topârcea şi Cacova în cari nu avem nici un membru ajutător, comitetul, aducând acest fapt la cunoştinţa adunării generale, apelează şi cu acest prilej la stăruinţa conducătorilor şi a fruntaşilor comunelor aparţinătoare acestui despărţământ, rugându-i pe toţi, ca îndemnurilor, apelurilor şi circularelor centrale şi cercuale să le dea atenţiunea cuvenită, sporind numărul membrilor, îndeplinind cerinţele lor, căci numai astfel ne vom putea apropia de ţintele dorite.

Numărul membrilor ajutători e de 263. In Amnaş sunt 2, Alămor 7, Galeş 23, Gurarâului 30, Orlat 23, Săcel 10, Sălişte 91, Sibiel 11, Tilişca 36, Vale 30. Mai mulţi ca în anul 1912 cu 3, şi mai puţini ca în anul 1911 cu 137. Faţă cu anul trecut numărul lor a crescut în Sălişte cu 27, în Tilişca cu 18, în Galeş cu 2, în Orlat cu 1, în Săcel cu 8 şi a scăzut în Armeni cu 45, în Topârcea cu 7, în Alămor cu 1.

Ca membri ordinari, au răscumpărat la casarul despărţ. chitanţele anului 1912: în Aciliu, Alămor şi Amnaş nici unul, Armeni 3, Cacova 3, Gurarâului 7, Mag 2, Orlat 4. Galeş 4, Săcel 1, Sălişte 22, Sibiel 5, Tilişca 6, Topârcea nici unul, Vale 4. In total în întreg despărţământul avem: 263 membri ajutători; 61 ordinari; 2 fondatori şi 8 pe viaţă.

Biblioteci sunt 33, cu 7992 de volume şi 1960 cetitori. Şi anume: Aciliu 400 vol. paroh. 300, şcol. 100, numărul cetitorilor nu l-a indicat; Amnaş 76 vol., şcolară cu 7 cetitori; Alămor nu a înaintat raport; Armeni 50 vol. paroh. 12, agent. 38, numărul cetitorilor nu l-a indicat; Cacova 750 vol, paroh. 275, şcol. 485 cu 65 cetitori; Galeş bibliotecă paroh. şi şcol. nu a indicat numărul volumelor şi al cetitorilor; Gurarâului 764 vol. paroh. 575, şcol. 189, 200 cetit. Mag 197 vol., paroh. 60, şcol. 137, cu 60 cet.

Orlat 553 vol, popor. 96, şcol. 215, înv. 52, tiner. 110, cu 276 cetit., Sălişte 2239 vol., paroh. 1302, şcol. 506, casinei 120, cas. mes. 72, cas. econ. 77, agent. 85, cu 644 cetitori; Săcel şcol. 200 vol. cu 100 cetit. Sibiel 987 vol., paroh. 495, înv. 215, tiner. 277, cu 162 cetit.; Tilişca 1001 vol., paroh. 48, şcol. 530, înv. 53 cu 82 cetit.; Topârcea 394 vol. paroh. cu 60 cet.; Vale 381 vol., paroh. 227 vol., şcol. 154 vol., cu 124 cetitori.

Cele mai multe dintre comune au răspuns şi la punctul abonaţilor şi cetitorilor de ziare. Astfel pe lângă numărul frumos al bibliotecilor, în despărţământ se găsesc şi 757 cetitori de diferite ziare. In Amnaş 6; Cacova 30, 28 Foaia poporului, 2 Libertatea; Gurarâului 89, 50 Libertatea, 39 F. p.; Mag 12; Săcel 15; Sălişte 439, F. p. 180. Libertatea 138, Foaia Interesantă 65, Românul 70, Popor. Rom. 25, Inainte 15; Topârcea 17, 11 Foaia pop., 4 Pop. Rom., 2 Libert.; Sibiel 55 F. pop. 18, Libert. 1 Gaz. Trans. 1 Viitorul, 20 F. Inter.; Vale 40. In acest număr nu sunt socotiţi intelectualii cu diferitele ziare cotidiane şi reviste.

Privitor la analfabeţi în urma îndemnurilor centrale şi arhiereşti s'au năzuit aproape toate comunele să înfiinţeze astfel de cursuri. In cele mai multe s'a găsit numai un număr mic de bătrâni, cari din pricina bătrâneţelor nu s'au prezentat. Cu rezultat s'a ţinut în Sibiel, unde 7 bărbaţi în etate de 29, 44, 49, 63, 29, 49 şi 53 de ani s'a prezentat regulat la cursuri şi-au învăţat scrisul şi cetitul, dând la finea cursului examen. Asemeni în Sălişte, unde an de an se instruează un număr considerabil de învăţăcei străini intraţi pe la diferitele meserii făr' să cunoască taina scrisului şi a cetitului. Cu rezultat mulţămitor a izbutit să instrueze pe doi analfabeţi şi conducătorii cursului agent. Gurarâului.

Pentru înzestrarea poporului cu tot felul de poveţe trebuincioase în viaţă, pentru întărirea credinţei şi a moralei, pentru trezirea conştiinţei naţionale, îndrăgirea meseriilor şi a negoţului, îndrumarea la o economie mai raţională, îngrijirea sănătăţii, cunoaşterea drepturilor cetăţeneşti, desvoltarea gustului de cetit şi pentru îmbrăţişarea „Asociaţiunii", s'au ţinut în Dumineci şi sărbători, în toate comunele afară de Alămor, Topârcea şi Săcel, 92 de prelegeri poporale. Acestea s'au ţinut: 7 de un protopop, 44 de 14 preoţi, 31 de 19 învăţători, 1 de un notar, 3 de 2 medici, 2 de un advocat, 1 de un direct. de bancă şi de secretarul ambulant al Asociaţiunii. După cuprins: 17 religioase-morale, 22 istorice, 18 din economie, 15 literare, 5 educative, 3 despre alcohol, 4 igienice, 3 despre meserii, 1 despre procese şi 5 s'au ţinut cu schiopticonul. In cele mai multe comune s'au întreţesut prelegerile cu recitări şi coruri de copii.

S'au organizat 7 sărbători şcolare, 5 producţiuni teatrale, 2 concerte şi 2 sărbări culturale...

Comitetul, într'una din şedinţe ocupându-se cu munca desvoltată şi cu felul rapoartelor, premiază agentura Sibiel cu cărţi în valoare de 18 cor. 50 bani, iar agenturilor: Cacova, Gurarâului, Tilişca şi Mag, li-a trimis câte-o adresă de mulţumită.

Numărul reuniunilor sau al diferitelor tovărăşii nu e din cel mai satisfăcător. Deşi în cursul anului s'a înfiinţat în Amnaş o „Reuniune de femei" pentru înfrumseţarea bisericii şi a şcoalei, în Armeni o tovărăşie pentru asigurarea vitelor şi alta sistem Raiffeisen, în Vale o agentură a „Ajutorului" din Şeica-mare, totuşi mai sunt 6 comune unde nu avem nici un fel de reuniune.

Comitetul convins, că numai prin întovărăşirea puterilor se vor putea uşura mai cu înlesnire greutăţile vieţii, nu are cuvinte destule spre a recomanda înfiinţarea lor în toate comunele.

Numărul şi felul reuniunilor în întreg despărţământul se prezintă astfel: Armeni Reuniune de femei, Tovărăşie pentru asigurarea vitelor, Tovărăşie sistem Raiffeisen; Amnaş, Reuniune de femei; Gurarâului, Reuniune de femei, Corul adulţilor, Corul elevilor şcoalei gr.-ort.; Orlat, Corul plugarilor, Reuniune de femei; Sălişte: 1. Casina română, 2. Reuniunea meseriaşilor, 3. Reuniunea pompierilor, 4. Reuniune de cântări, 5. Reuniune de înmormântare, 6. Reuniune de înfrumseţare, 7. Casina economilor, 8. Casa de păstrare (Reuniune), 9. Poporul, societate pe acţii pentru schimb şi împrumuturi de bani, 10. Reuniunea pompierilor voluntari, 11. Insoţire pentru valorizarea laptelui (Lăptărie); Sibiel: Cor şcolar şi bisericesc cu elevii şcoalei; Tilişca: Reuniune de femei, Reuniune de înmormântare, filială a celei din Sălişte, Cor de băeţi; Topârcea: Reuniune de femei, Tovărăşie pentru asigurarea vitelor; Vale, O agentură a „Ajutorului" din Şeica-Mare. In total 25. Nu avem nici un fel de reuniune, în comunele Aciliu, Alămor, Cacova, Galeş, Mag şi Săcel.

Averea şi starea cassei cu finea anului 1913 este următoarea:

Intrate. Depunere cu finea anului 1911 K 638·73. Taxă dela 70 membri ordinari K 700·—. Taxa dela 190 membri ajutători K 381·—. Ridicare din depuneri pentru schiopticon K 530·—. Imprumut p. schiopticon dela cassa de păstrare K 200·—. Comitetul central pentru prelegeri K 100·—. Venit dela şedinţa literară ţinută în memoria lui Bariţiu K 107·40. Restituire din preţul schiopticonului K 28·34. Interese după depuneri K 16·07. Suma K 2711·54.

Ieşite: Depunere cu finea anului 1911 K 648·73. Comit. Cetral taxa dela 7 mem. ordin. 560·—. Comit. central taxa dela 190 membri ajutători 305·20. Preţul schiopticonului şi diapozitivelor 794·09. Depuneri la cassa de Păstrare 267·40. Interese capitalizate cu finea anului 1912 K 16·07. Preţul unor foi volante K 5·50. Cheltuieli şi porto poştal K 16·48. Suma K 2648·47.

Bilanţ: Intrate: K 2711·54. Ieşite: K 2648·77. Cassa rest K 62·77, iar depunerea despărţământului cu finea anului 1912 e: 402·20.

Anul 1912 îndeplineşte o dorinţă veche a despărţământului, înzestrarea lui cu schiopticonul. Comitetul la acest loc prezentă cheltuelile avute cu procurarea şi înzestrarea schiopticonului, cu diapozitivele trebuincioase. Iată-le:

1. Aparatul, cu tot ce aparţine lui, costă K 433·70. 2. Vama părţilor nescutite K. 8·71. 3. Transportul Braşov-Sălişte K 68·40. 4. 24 diapozitive cu vederi din oraşele cele mai mari ale Europei K 50·—. 5. 29 diapozitive din viaţa naţ. cult. şi econom. a României K 62·—. 6. 38 diapozitive din Viaţa lui Isus K 130·08. 7. Porto si comanda diapozitivelor K 7·85. Suma: K 760·74.

Aparatul, cu cele 91 de diapozitive ce le are, a costat deci despărţământul nostru, suma de K 760·74.

Prelegeri, pe lângă cele 5 amintitite, s'au mai ţinut 6 în primăvara *anului curent* şi anume, 2 în Sibiel, 1 Săcel, 1 Mag, 1 Amnaş şi 1 Aciliu. In total s'au ţinut 11. Şi având parte de unul din cele mai bune schiopticoane, toate cu succes deplin.

Celce s'a interesat atât de mult, să aleagă pe seama despărţământului unul din cele mai bune aparate e dl Aurel Ciortea, profesor în Braşov, care cu multă prevenire a stat la dispoziţia despărţământului nostru. Comitetul îşi îndeplineşte o plăcută datorinţă, când prin acest raport, propune ca să i se aducă dlui profesor Ciortea şi din partea adunării generale cele mai călduroase mulţămite pentru ostăneala nepregetată pusă în folosul despărţământului „Sălişte".

On. adunare generală! Rostul rapoartelor e cunoscut. Se alcătuesc, în scop să se înfăţişeze toate lucrările cu părţile luminoase şi umbroase ale unei societăţi.

Menirea ei, societatea o va ajunge atunci, când membrii săi nu se vor mulţămi numai cu cetirea şi luarea la cunoştinţă a unui raport, ci când izbânda şi răuşită ajunsă de unul sau altul va fi deopotrivă pentru toţi îndemn de întărire şi însufleţire spre o muncă şi mai rodnică.

In astfel de nădejde vi se prezintă acest raport.

Sălişte, în 25 Septemvrie 1914.

Dr. N. Calefariu
direct. desp.

Ioan Popa
secretar.

AVIZ.

Adunarea generală ordinară de toamnă a comitatului Sibiiu se va ţinea *Luni în 6 Octomvrie a. c. la orele 9 dimineaţa.* Având în vedere obiectele importante din ordinea de zi, sunt rugaţi membrii a se prezenta în număr cât se poate de complet.

Consfătuirea membrilor români va avea loc Luni, în 6 Octomvrie, dimineaţa la orele 8 în în localul casinei române din Sibiiu.

Sibiiu, în 30/IX 1913.

Biroul.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare

On. membri ai despărţământului V. Sălişte al „Asociaţiunii", precum şi toţi sprijinitorii culturii poporului nostru, sunt rugaţi a lua parte la „Adunarea generală", ce se va ţinea în 12 Octomvrie st. n. a. c. la orele 1 şi ½ d. a. în comuna *Orlat*, pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Cuvânt de deschidere, „Insemnătatea Asociaţiunii şi îndrumări igienice, de Dr. Nicolae Calefariu.
2. Raportul general al comitetului.
3. Alegerea a 2 comisiuni: Pentru cenzurarea socotelilor, şi înscrierea de membri noi şi încasarea taxelor.
4. Prelegeri;
   a) „Din trecutul Orlăţenilor", de Dr. Ioan Lupaş;
   b) Despre „Afaceri judecătoreşti", de Dr. Nicolae Petra;
   c) Viaţa lui Isus, prelegere cu schiopticonul, de Ioan Popa;
5. Rapoartele comisiunilor alese sub pct. 3;
6. Alegerea comitetului pe un nou period de trei ani;
7. Eventuale propuneri;
8. Inchiderea adunării.

Sălişte, în 25 Septemvrie 1913.

Dr. N. Calefariu
direct. despărţ.

Ioan Popa
secretar.

NOUTĂŢI.

Virilîştii români ai comitatului Sibiiu pe anul 1914 sunt următorii: Inaltpreasf. Domn Ioan *Meţianu* mitropolit, 5098 cor., Parteniu *Cosma* directorul „Albinei" 4428 cor. George *Imbăruş* inginer 1901 cor., Petru *Comşa* comerciant 1399 cor., Dr. Ilie *Beu* medic 1093 cor., Dr. Vasile *Preda* advocat, 1064 cor. Dr. Ioan *Fruma* advocat 1059 cor., Ioan de Preda advocat, 1043 cor. Dr. Octavian *Russu* advocat 1033 cor., Nicolau *Vidrighin* antreprenor 1017 cor., Samuil *Gangolea* fabricant 976 cor., Dr. Ilie *Iancu* medic 920 cor., Alexandru *Lebu* 903 cor., Ioan B. *Boiu* paroh ort. 862 cor., Marcu *Jantea* presbiter 859 cor., Dr. Nicolau *Comşa* medic 831 cor., Ioan *Mihaiu* hotelier 754 cor., Stefan *Moga* m. franzelar 586 cor. Iosif *Joandrea* antreprenor 558 cor. şi Dr. Ioan *Elekes* medic 552 cor.

*

Distincţiuni. Majestatea Sa Regele Carol al României a conferit medalia „Meritul comercial şi industrial" clasa I. următorilor fruntaşi: *Ioan I. Lăpădatu,* director gen. al „Băncii generale de asigurare" şi secretar al Solidarităţii", Sibiiu; *Alexandru Lebu,* mare proprietar, prezidentul consiliului de direcţiunn al „Albinei", Sibiiu; *Dr. Coriolan Pop,* directorul executiv al „Bihorenei", Oradea-mare; *Sava Raicu,* directorul executiv al „Victoriei", Arad, şi *Ioan I. Vulcu,* mare comersant, Orăştie.

*

Din Bucovina. Ziarele româneşti bucovinene au apărut în ediţii încadrate în negru la vestea, că guvernul austriac, desconsiderând drepturile bisericii române din Bucovina, a numit pe ruteanul *Artemon Manastyrski* în scaunul de vicar general al bisericii ortodoxe. Se ridică, din partea românilor, energice proteste împotriva numirii lui Manastyrski, pe care declară că nu-l vor recunoaşte de vicar general.

*

Dela Academie. Vinerea trecută la orele 2 după ameazi Academia Română a ţinut o şedinţă publică, în care dl N. Iorga a făcut o comunicare despre istoria evreilor în România.

*

Direcţiunea financiară din Sibiiu aduce la cunoştinţă publică, cumcă orele oficioase, cu începere din 1 Octomvrie n. c. sunt în zilele de lucru dela 8 până la 2 d. a., iar în Dumineci şi sărbători dela 9 până la 12.

*

In memoria unui ziarist. Intr'una din zilele lunei viitoare se va face desvălirea bustului ridicat la Şiria în amintirea lui *Ioan Rusu Şirianu.* Comitetul organizator al serbării a trimis invitări la mai mulţi fruntaşi din ţara românească, ca să participe la festivitate.

*

† Ioan Berescu, înv. penz., redactor al „Poporului Român", după lungi şi grele suferinţe şi-a dat sufletul în mânile Creatorurului Duminecă dimineaţa la 6 ore, în al 46-lea an al vieţii sale. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre veşnica odihnă în cimiterul gr.-or. rom. din Făgăraş Marţi în 17/30 Septemvrie a. c. la 3 ore p. m. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Intâlnire colegială. Absolvenţii anı şcolar 1902/3 de la gimnaziul din Blaj, sunt rugaţi pe această cale să participe la întrunirea colegială de 10 ani, care se va ţinea la Blaj în ziua de sf. Dumitru 8 Noemvrie st. n. 1913. — *Alexandru Rusu, Adrian Oţoiu, Aurel Esca.*

*

Dela românii din America. Dumineca de 31 August — scrie „Glasul vremii" din Joungstown, — a fost pentru toţi românii din *Cleveland,* o zi de mare însemnătate, o zi de mare sărbăroare. Clopotul bisericii „Sf. Maria", la orele obicinuite, a dat semnul de chemare tuturor iubitorilor de biserică, cari întruniţi în casa Domnului au serbat pentru prima dată „Sărbătoarea jertfei". Pe la orele 10 biserica era ticsită de lume. Liturgia s'a celebrat de către preotul local, părintele Ilarie *Serb,* şi părintele adm. prot. Ioan *Podea.* In decursul liturgiei s'a cetit o frumoasă rugăciune pentru toţi binefăcătorii bisericii, iar la sfârşitul liturgiei s'a facut parastas pentru membrii răposaţi. La priceasnă păr. Ioan Podea a rostit o frumoasă şi pătrunzătoare predică, îndemnând pe credincioşi să-şi păzească biserica, ca pe cel mai scump odor. După parastas a mai rostit o scurtă vorbire şi părintele Ilarie Serb, apoi a plecat fiecare la casa sa, ca după câte-va ore să se întâlnească iarăşi cu toţii. La petrecerea de după ameazi a rostit o duioasă vorbire dl Iridon, preşedintele comitetului parohial, care în scurte şi frumoase cuvinte a făcut istoricul bisericii din Cleveland, şi a mulţămit păr. Podea, ca preotului vrednic, care a scăpat-o dela peire, apoi părintelui Ilarie Serb, ca preotului care a întreprins o colectă reuşită, — a mulţămit la urmă şi comitetelor parohiale şi colectorilor şi tuturor acelora, cari au jertfit mult sau puţin pentru această biserică.

*

In amintirea lui Caragiale. In luna Iunie a anului 1912 a murit marele poet al comediei şi al dramei româneşti Ioan Luca Caragiale. Cele trei teatre naţionale din Bucureşti, Iaşi şi Craiova, ca să-şi manifeste adânca lor admiraţiune pentru maiestrul coborât pe vecinicie în pământul ţării sale, — au reprezentat în şir, la începutul stagiunilor, celebrele sale comedii „Noaptea furtunoasă", „O scrisoare perdută", „Conu Leonida faţă de reacţiune" şi drama „Năpasta". Iar publicul din România se ducea în acele seri la teatru, ca la biserică, ridicând astfel altare de caldă admiraţie pentru marele scriitor. Şi noi, Românii din Ardeal şi Ungaria, admirăm pe Caragiale. Dar neavând teatrul nostru nu am putut evoca pe scenă galeria lui de eroi şi tipuri, decât în reprezentaţiile de diletanţi. Pe la începutul lunei viitoare, cum am anunţat, soseşte o trupă sub direcţia dlui Victor Antonescu, în frunte cu artiştii: Ioan Brezeanu, Maria Ciucurescu, cari au creat celebrele roluri ale lui Caţavencu, Nae Ipingescu, cetăţeanul turmentat, Ioan, Coana Zoiţica, din nemuritoarele piese ale lui Caragiale. Trupa din ţară va juca aceste piese într'o ideală interpretare. Publicul nostru va azista, nu ne îndoim, în număr cât mai mare la aceste reprezentaţii, ce se vor da în lunile Octomvrie, Noemvrie şi Decemvrie.

*

Osândit. Atentatorul Stefan *Doicici,* care în 18 August rănise greu pe comisarul regal baronul Skerlecz, trăgând asupra-i un foc de revolver, a fost osândit de tribunalul din Agram la temniţă pe *şasesprezece ani,* şi anume pentru vătămare de maiestate, pentru turburarea ordinei publice şi pentru încercare de asasinat.

*

Seară de cunoştinţă. Tinerimea universitară română din Cluj îşi va ţinea seara de cunoştinţă Marţi în 7 Octomvrie n. în sala mare a hotelului *Central* din Cluj; ear cea din Budapesta se va întruni Sâmbătă seara în 4 Oct. n. în sala mare dela „Saskör", IV. strada Irányi 17.

*

Mersul trenurilor nu se schimbă. Direcţiunea căilor ferate de stat ungar a publicat mersul de earnă al trenurilor, din care aflăm că pe liniile ardelene nu s'a produs nici o schimbare, afară de sistarea obişnuită a trenurilor de băi.

*

Călătoria între Viena şi Budapesta. Trenurile accelerate fac drumul între Viena şi Budapesta în timp de 4 ore 20 minute. Ministrul de comerţ a luat măsuri, ca trenurile accelerate între cele două capitale să circuleze mai repede, şi anume în 3 ore 30 minute. Această înoire se va introduce cât mai curând.

*

Teatru în Sibiiu. Asearǎ, Marţi, s'a dat o reprezentaţie festivă în onoarea ministrului de culte Bela Iankovich, care cu suita sa a ascultat actul prim al piesei *Prinţesa,* operetă de Lehar. Astăzi se joacă *Păpuşica* (Buksi) a treia oară; Joi: *Floarea aurie,* operetă, în care va cânta ca oaspe dl *Horvath* dela un teatru din capitală.

Nr. 741/1913 prtb. (270) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională greco-orientală din **Feriház** (fehéregyháza), protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie conform veneratului ordin conzistorial din 9 Septemvrie a. c. Nr. 11844 Şcol. 1913 concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiţie dela popor şi din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 cor. şi cvartir în natură.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege, învăţătorul ales este obligat a instrui şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Ad. Nr. pp. 1060/1913. (269) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna **Mănăşturul-ung.** declarat de vacant prin veneratul ordin conzistorial din 6 Iunie a. c. de sub Nr. 6934 Şcol. prin aceasta să deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. dela comuna bisericească solvit în rate lunare.

b) Cvartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi.

c) Intregirea recerută a salarului se va exopera pe baza documentelor alesului.

Reflectaţii la acest post, au aş aşterne subscrisului cererile, instruite conform normelor în vigoare până la terminul susindicat.

In fine să notează, că alesul învăţător va fi dator să cânte cu elevii răspunsurile liturgice în zile de Dumineci şi sărbători.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului.

Cluj, la 10 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

652/1913 (260) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător al şcoalei noastre din **Costeni** (Kosztafalva), protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul e: 300 cor. dela comuna bisericească şi 900 cor. ajutor de stat, votat deja sub Nr. 2506/1913.

Cvartir în natură şi 20 cor. relut de grădină.

Rugările de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Lăpuşul-unguresc, (Magyarlápos) 4/17 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“, în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 368/1913. (256) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din **Petroşeni,** din protopresbiteratul Haţegului, se publică concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ în conformitate cu ordinul conzistorial din 23 August v. a. c. Nr. 11.129 Şcol.

Emolumentele sunt: 600 cor. dela popor prin repartiţie, iar restul se cere dela stat; cvartir şi lemne de foc.

Invăţătorul ales e obligat a forma cor bisericesc.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul prescris, iar concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 31 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Haţeg:

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 857/1913. (262) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Sâmbenedic,** -- devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor, — se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetatea-de-baltă, 6 Sept. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 630/1913. (237) 3—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa a II-a **Miluan,** protopresbiteratul Unguraşului prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Dela concurenţi se recere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iar reflectanţii la acel post, cu prealabilă încuviinţare cerută în scris dela protopresbiterul tractual se pot prezenta în parohie pentru a cânta, cuvânta eventual, a slugi sf. liturgie.

Fizeş Sân-Petru, 16/29 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr 684/1913 protb. (243) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székely-Andrásfalva) în sensul Veneratului ordin Consistorial dto 13 August a. c. Nr. 10,606 bis., se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc, spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 20 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 554/1913. (253) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiilor de cl. III. mai jos înşirate, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Almaşul sec** cu fil. **Cozia**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Ciutea.

2. **Certeşul-de sus**, devenită vacantă prin moartea parohului Petru Gabor.

Emolumentele în ambele parohii sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohii pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Deva, la 27 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 975/1913 (267) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Perşani,** tractul protopresbiteral al Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 1000 cor, din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja.

Invăţătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci şi sărbători la biserică, a forma cor şi a cânta cu ei la sf. liturghie şi a ţinea şcoală de repetiţie şi strana când va fi lipsă.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi să cânte în biserică.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, la 23 Septemvrie 1913.

Nicolae Borzea
porotopop.

Nr. 571/1913 (258) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Presaca**, tractul protopresbiteral al Abrudului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acet post sunt:

Salar fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 4 Iunie a. c. Nr. 77,274, cvartir şi lemne de foc 2 stângini sau în bani 30 coroane.

Invăţătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci şi sărbători la biserică şi a cânta cu ei la sf liturghie şi a ţinea şcoală de repetiţie.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 1 Septemvrie 1913.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoştinţă, cu **15 Septemvrie a. c.** am deschis în **Heidengasse Nr. 10** un (266) 2—3

Atelier de croitorie

împreună cu o **şcoală de cusut şi croit.** Imi permit a mai observa, că pe baza cunoştinţelor mele câştigate în Berlin şi Viena sunt în stare a împlini toate lucrurile încredinţate mie cu cea mai mare exactitate şi punctualitate.

Bojena Bărdaş recet **Trnka.**
Sibiiu, Heidengasse Nr. 10.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic intrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 29—40

REVERENZI!

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAŞCU**
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 16—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 21 Septemvrie (4 Octomvrie) 1913. **Nr. 98.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Activitatea dietei Ardealului
din anii 1863—1864.

I.

Am publicat în câțiva numeri premergători actele de mare însemnătate istorică, referitoare la convocarea și deschiderea dietei ardelene din anii 1863—1864, iar acum vom arăta, care a fost activitatea acestei diete, durere, de o viață foarte scurtă, numai de un an și patru luni.

Primele ședințe ale dietei din Sibiiu, au fost consacrate, ca totdeauna și pretutindenea, constituirii. S'au făcut alegerile: de prezident, de vicepreședinți, de secretari și alegerile diferitelor comisiuni, dupăce mai întâi s'au făcut verificările deputaților.

Abia în ședința a șeptea, ținută în 29 Iulie n. 1863, a putut lua cuvântul episcopul *Andreiu baron de Șaguna*, pentru a rosti prima vorbire mai însemnată în dieta aceasta, motivându-și în ea pe larg moțiunea pe care o anunțase, cum am văzut, în ședința a doua a dietei, cu privire la *adresa* ce era să se trimită Domnitorului, ca răspuns la mesajul de tron. Vorbirea lui *Șaguna* a fost următoarea:

„Inaltă casă! Inainte cu 11 zile mi-am fost luat libertatea a mă insinua pentru o moțiune de răspuns, în formă de *adresă* la prea înaltul rescript regesc al M. Sale, ce ni s'a cetit în ședința dietală din 16 Iulie a. c.

Inalta casă a binevoit a încuviința insinuațiunea mea. Astăzi e timpul acela, când după ordinea zilei am să fac moțiunea aceasta. Știți, domnilor, că ne stă înainte o problemă măreață, o problemă grandioasă, pentrucă ni-a venit în partea noastră începutul revificării, începutul reînoirii edificiului constituțional al patriei noastre. Eu voiu pe scurt, dar cu atâta mai complet și lămurit a mă exprima cu cuvintele marelui bărbat de stat roman Cicero în privința problemei noastre, și zic, că problema noastră este, a revifica, a reînoi și *întineri* constituțiunea cea avitică a patriei noastre, după cerințele timpului de față. Prin urmare, problema noastră este a edifica „templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, consilii publici, caput urbis, aram sociorum, portum omnium gentium, sedem ab universo populo transsilvaniensi, concessam uni ordini“. Insă poate fi, că cineva va gândi, că cum ne putem noi apuca de repararea, de revificarea constituțiunei celei vechi, a patriei noastre, dupăce suntem în mijlocul unei furtuni, ce se ivește și s'a ivit de vre-o câțiva ani încoace pe orizontul politic al patriei? Cum putem să ne apucăm de o astfel de întreprindere mare, când ne aflăm în mijlocul unor nori înfricoșați, ce s'au lățit asupra ceriului politic al patriei? Cum putem să mai gândim la o reparare, la o reînoire a edificiului constituțional al patriei, când constituțiunea veche a patriei se află tocmai într'un astfel de pericol, ca și o naie în mijlocul valurilor unui ocean mare?

La întâia privire s'ar vedea, că într'o asemenea obiecțiune ar fi ceva, aceea adecă, ce s'ar putea zice că are o ființă mare și tare.

Toți suntem, domnilor, fiii uneiași și aceleiași mame, ai unei patrii. Dacă se află păreri felurite, aceasta încă nu nimicește ființa adevărului, și ființa pozițiunii noastre celei adevărate. Eu, domnilor, sunt pătruns de aceea, ca să urmăm după vocea patriei, după vocea intereselor noastre celor de toate zilele. Să urmăm după vocea Impăratului și marelui nostru principe și să ne apucăm de lucrare cu deviza: *recta tueri viribus unitis!* și înainte, domnilor, *înainte*, aceasta să ne fie deviza cea de căpetenie.

Inainte, domnilor, pentrucă lucrând noi cu un patriotism curat general, pentrucă lucrând noi cu o judecată defecată, cu un caracter corect și nepătat, vom înainta, și pe toți aceia, cari încă se îndoesc a lua parte cu noi împreună la întreprinderea faptei acesteia, — fatale așa zicând — mâne-poimâne îi vom vedea, că împreună cu noi vor lucra. Una e maica, domnilor, și toți suntem fiii aceleia, și nu e cu putință, ca să fie cineva care ar lucra în contra voinței maicei sale.

Ce se atinge de mine, domnilor, mă rog odată pentru totdeauna, să nu mă judecați nici după naționalitatea, nici după religiunea de care mă țin, ci să mă judecați *după patria mea și patriotismul meu;* și-mi voiu da toată silința, ca cu tot prilejul, ca un patriot să mă arăt nepătat. De aceea, mulțumesc providinței cerești, care a deșteptat în Maiestatea Sa, Impăratul și marele nostru principe, acele convicțiuni și acele tendințe, pe cari noi prealămurit le aflăm în rescriptele M. Sale, sărbătorește emise, dela 20 Octomvrie 1860 până la 15 Iunie 1863.

Sfânt e, domnilor, de tot sfânt aceea ce zice M. Sa, Impăratul în manifestul său din 20 Octomvrie 1860, că adecă, când s'a suit pe tronul protopărinților săi, n'a aflat pace, n'a aflat ordine bună, nu numai în țările sale ereditare de dincolo și de dincoace de Leitha, ci așa zicând, mai toată Europa a fost turbure. Și fiindcă după natura stării de atunci, ceeace pe scurt se poate esprima că adecă am fost într'un resbel intestin: n'a putut Maiestatea Sa mai înțelepțește să lucre, decât să concetreze toată puterea guvernării în mânile sale, și fără părtinire de națiuni și fără căutare de religiuni, socotindu-ne, precum a avut tot dreptul de a ne socoti, ca pe supușii săi, a enunțat tocmai când toată puterea a concentrat-o în mânile sale, ideea cea măreață și principiul cerut de spiritul secolului, adecă: *principiul egalității.*

Sub astfel de guvernare centralistică, precum știți toți, domnilor, s'au desvoltat elementele unor instituțiuni comune organice, ce taie nu numai în viața unei clase din societate, ci în toate clasele, din cari stă un stat, o țară și provincie. Spiritele cu ajutorul lui Dumnezeu s'au așezat și M. Sa văzând că popoarele sale să așezară cu gândurile și convingerile lor politice, voi să întroducă o guvernare tignită pentru toți, pentru mari și mici, pentru bogați și săraci, va să zică pentru toți factorii unui stat. Insă, domnilor, fiindcă lucrurile mânilor omenești nu pot fi durabile pentru totdeauna în forma lor, ci esența lucrurilor mânilor omenești poate rămânea, dar forma adeseori trebue să se schimbe, astfel vedem că a lucrat și Monarhul și marele nostru principe, în politica, în diplomația sa, față cu țările și provinciile sale, căci în manifestul său din 20 Octomvrie 1860 promite, că tot în ziua aceea va emite popoarelor sale niște *legi fundamentale*, pe cari apoi să se baseze în formă constituțională dreptul țărilor în mare și în mic. De aceea, dacă vom lua în considerațiune diploma M. Sale din 20 Octomvrie 1860, vom afla într'ânsa, că întâiu: M. Sa se declară înaintea țărilor și provinciilor sale, ba înaintea Europei întregi că va să fie un împărat *constituțional.* Ridică forma monarhică din țările sale de peste Leitha, le dă constituțiune, ridică pentru țările sale de dincoace de Leitha guvernarea absolutistică și le dă îndărăt constituțiunea avitică, cea veche, — dar apoi și o altă constituțiune, a treia o proclamă M. Sa, care constituțiune are să lege în formă adevărată toate provinciile și țările sale, pe baza *sancțiunii pragmatice.* Aceasta surprinde pe mai mulți. Pe mine însă, ca pe un Ardelean, nu mă surprinde; căci în sancțiunea pragmatică, subscrisă pentru Ardeal, stă lămurit, că Ardealul stă în legătură indisolubilă și inseparabilă față cu celelalte provincii și țări ale M. Sale. Cum am spus mai nainte, forma inseparabi-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

7. *Planuri.* O povestire frumoasă, în care gândul unei tinere dispus pentru plăceri, mulțămită unui vis se schimbă, ca pe urma acestuia să se întemeeze o căsnicie reală și corespunzătoare perceptelor Dumnezeești. Atât ca fond, cât și ca formă e bine reușită, instructivă, edificătoare și foarte potrivită pentru adulți, și îndeosebi pentru biblioteci parchiale dela oraș.

8. *Sâmbăta morților.* O văduvă cu doi orfani își plânge soțul și viața fericită perdută, roagă pe Dumnezeu să-i dea putere, ca să dea o creștere aleasă orfanilor rămași, ca să fie mulțămit bărbatul ei de pe cea lume și de ea și de orfani. In aceasta ni se arată iubirea cea mare de mamă și credința de a mulțămi pe soțul său chiar și după moarte. Fondul o face accesibilă pentru adulții de ambele sexe, și îndeosebi pentru sexul frumos.

9. *Cine cântă își uită năcazul.* O asemănare. Precum priveghitoarea în colivie prin cântec își reînapoiază ce a perdut: fericirea, libertatea; tot așa și omul de azi, ce se sbuciumă în năcazurile acestei vieți, își va afla mângăierea gândindu-se la adevărurile vecinice, și luându-și *Speranța* de tovarăș va cânta cântarea scăpării de pe acest pământ. Fondul și forma o face potrivită numai pentru adulți.

10. *A scăpat.* E vorba de moartea unei fetițe idioate și mute, dar iubită de mamă-sa, care o deplânge. In vis fetița o mângăie și-o încurajează spunându-i, că ea nu mai sufere ca în viață, ci a scăpat de orice suferință. Atât ca fond cât și ca formă e potrivită pentru școlarii de cl. V și VI, școala de repetiție și adulți.

11. *Prejudecata.* Un om văzând o femee bine îmbrăcată își face iluzie rea despre ea; iluzia însă îndată se perde, când femeea mângăind conduce un orb la casa lui. Morala acestei povestiri e, că omul să judece pe semenul său după fapte, nu după haine.

Ca fond și formă e potrivită pentru cl. V și VI, școala de repetiție și adulți.

12. *Sfaturile unui ac.* E o poveste frumoasă, plină de învățături și sfaturi vrednice de a fi urmate de ori-care femee, care vrea să-și fericească viața și familia. Toate aceste sfaturi le dă un ac, care învață pe fetiță să și împodobească hainele copiilor și nepoților ei, neuitând în acelaș timp nici de creșterea morală a acelora. Fiind atât de reușită ca fond și formă, poate face cinste unei cărți de cetire pentru cl. V și VI, școala de repetiție sau civilă de fete, dar în acelaș timp poate fi cetită cu plăcere și de adulți. Intreagă povestirea e moralisătoare și instructivă îndeosebi pentru sexul frumos.

13. *Plecarea lucrătorului.* E o povestire potrivită pentru adulți. Descrie viața unui miner, închinată unei munci cinstite și unei vieți casnice corespunzătoare, și poate servi de model cetitorului.

14. *Flașnetarul.* E o povestire de asemenea potrivită pentru școala de repetiție și adulți, în care e descrisă viața unui om iubitor de musică, care prin musica lui într'un chip naiv și simplu a făcut binele, ce i-a fost la îndemână: a mângăiat, îmbărbătat, a bucurat pe săraci și bolnavi, a abătut pe oameni dela cârciumă, tot atâtea fapte vrednice de laudă și de urmat. Morala acestei povestiri stă și în zelul de a face binele prin ori-ce fel de mijloace ertate.

III. Povestiri alese, de I. Dragoslav.

Intreaga lucrare cuprinde o serie de povestiri alese, în cari e desfășurată viața plină de amintiri din copilăria lui Ion Dragoslav al lui Vasile Sumănaru din Fălticenii Moldovei, în societatea prietinilor săi Chitarcă, Ion al Anuței ș. a.

Este bine să se știe, că acest Ion Sumănaru nu e altul, decât însuș autorul Ion Dragoslav, iar toate localitățile ca: Fălticeni, Liteni, Ilisești etc. amintite în aceste povestiri sunt locul nașterii sau locuința autorului, a tatălui, a mamei sau a rudeniilor sale, deci sunt aevea, de unde urmează, că în aceste povestiri, cari prin natura subiectului lor stau în strânsă legătură, e descrisă autobiografia autorului, și tocmai din causa aceasta, ar fi fost pe deplin reușită, dacă s'ar fi observat și principiul cronologiei, cum o face Creangă în amintirile lui, așezând și autorul de față povestirile cam în modul următor:

1. Cum a venit pe lume. 2. La bunica. 3. Paștile copilăriei. 4. Inghețata. 5. Vacanța. 6. Toamna. 7. Ruinele cetății Baia. 8. Slujbaș și 9. Călărașul. Această așezare la o nouă ediție o cred de foarte necesară.

Cuprinsul, pe scurt, e următorul:

In povestirea *„Cum am venit pe lume“* autorul ne spune, cum înainte de vreme cu 2 luni a venit pe lume, cum botezul lui a fost făcut în pripă, cum 2 luni dearândul a fost foarte debil, dar totuș i-a fost dat să trăiască.

In *„La Bunica“* povestește cum i s'a împlinit dorința de a vedea pe bunica din Bucovina, care-l îngrijește cum poate mai bine, de bucurie, că-și vede trăind nepotul debil, cu care se juca dânsa odinioară.

(Va urma).

lităţii, legătura aceea ce era între ţara noastră şi celelalte ţări, s'a ridicat prin constituţiunea dată în 20 Octomvrie 1860, adecă prin diplomă, şi respicată prin punctul al doilea al aceleia, forma se schimbă, şi i se dă o formă nouă. In privinţa formei acesteia noue, convingerea mea, ceea ce nu e nici o ivire momentană, merge într'acolo, că forma legăturii, ce era până acuma între Ardeal şi celelalte provincii şi ţări ale M. Sale, a fost imperfectă, pentrucă în fiinţă altcum, altmintrelea a fost, decum sta în formă. Acum însă Impăratul precum însuşi zice în rescriptul din 15 Iunie a. c. are o politică deschisă, liberală. Aceea face ce gândeşte, şi ce gândeşte aceea şi face, şi aşa îmbracă legătura aceasta din sancţiunea pragmatică, unde stă că Ardealul, patria noastră, e într'o legătură indisolubilă şi indivisibilă faţă cu celelalte provincii şi ţări, într'o formă nouă şi o hotăreşte lămurit; dar earăşi forma aceasta nouă o basează pe mai multe adevăruri, cari nu se pot trage la îndoială. Adevăr este împrejurarea aceasta, că starea Europei întregi a luat altă faţă. Vedem, că toate guvernele concentrează puterea lor fisică şi financiară astfel, că să fie în stare a întimpina orice fel de cas. Când Impăratul şi marele nostru principe în felul acesta se descopere către noi, atunci noi nu putem spre folosul nostru zice, că convicţiunea aceasta politică nu ar fi folositoare în deobşte pentru noi, pentru dinastie şi pentru celelalte ţări, cu cari suntem în legătură indisolubilă şi indivisibilă, ci trebue să cunoaştem dacă ştim mişcările ce s'au arătat în lume, că este în interesul nostru, şi obştesc şi particular, ca forma aceasta nouă a unui pasaj din sancţiunea pragmatică să se aşeze astfel, ca *să avem pace;* căci fără pace nu putem trăi, nu putem face nimic. (Bravo!).

Insă îmi va zice cineva, că eu prin aceasta vatăm constituţiunea veche a patriei, vreau „*tabula rasa*", nu vreau să ştiu nimica de dreptul *istoric*! Aceasta ar fi o presupunere cu totul neîntemeiată, despre mine, că adecă eu vreau să fac „tabula rasa", că nu vreau să ştiu nimica de dreptul istoric. Nu-i aşa! Nu mă îndoiesc că Dvoastră m'aţi înţeles la începutul cuvântului meu, unde am zis că problema noastră e a revifica constituţiunea cea veche, a *reînoi* şi repara edificiul constituţional al patriei noastre. (Bravo din toate părţile).

Prin aceasta m'am mântuit de orice obiecţiuni netemeinice în punctul acesta.

Maiestatea Sa dară, în urma diplomei sale din 20 Octomvrie 1860, ni-a restituit constituţiunea veche aviticĕ, însă cu schimbări ce se află în punctul II din această diplomă. Va să zică, M. Sa ne lasă constituţiunea noastră cea veche, pofteşte să se observe elementele instituţiunilor comune organice ce s'au desvoltat până astăzi şi au venit la valoare, şi pofteşte apoi ca obiectele acestea să se pertracteze după altă constituţiune generală, care stă în legătură cu forma constituţiunii ţerii noastre, în legătură cu celelalte ţeri şi aşa ne chiamă M. Sa la dietă însă vedem că nu pe baza unei legi electorale ce s'ar fi adus constituţionalminte, va să zică n'a luat M. Sa nici o lege electorală din constituţiunea de mai nainte, de ex. art. dietal XI din anul 1791, ci ni-a octroat o lege nouă electorală. Aci regimul M. Sale, după convingerea mea patriotică, n'a făcut alta decât a luat de îndreptare şi de punct de mânecare pentru o lege electorală ad hoc desvoltarea elementelor instituţiunilor comune organice de 15 ani încoace până astăzi. Va să zicĕ, regimul M. Sale a fost silit a face o lege electorală pentru dieta aceasta, pentruca constituţiunea cea veche să se introducă earăşi în viaţă, o lege electorală să aducă, care să mulţămească toată ţara.

Mai mult despre obiectul acesta nu cutez a vorbi, ca să nu vatăm mărimea cuvintelor M. Sale din rescriptul seu împărătesc.

Astfel ne-am adunat, domnilor, astfel ne chemăm azi *representanţii ţării Ardealului.* Problema noastră aşa dară este a reînoi, a repara şi a amplifica astfel edificiul constituţional al patriei, ca toate popoarele ardelene să încapă într'ânsul. (Bravo!) să fie „templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, consilii publici, caput urbis, ara sociorum, portus omnium gentium, sedes ab universo populo transsilvaniensi concesso uni ordini". (Bravo!).

Cum vom pricepe, domnilor, lucrarea noastră? Am auzit cuvântul împărătesc în rescriptul preaînalt. Toţi suntem convinşi de convingerile cele măreţe, pe cari ni le-a rostit M. Sa. Eu gândesc, că împlinesc datoria cea mai sfântă, când îmi iau libertate a propune înaltei case ca să binevoiască a hotărî un răspuns potrivit cuprinsului hârtiei împărăteşti din 15 Iunie 1863, ce ni s'a cetit nouă ca representanţilor ţerii în 16 Iulie a. c. şi să binevoiască totodată a decide, ca respunsul acesta să se facă în forma unei adrese. Aşa dară, domnilor, astfel să începem lucrarea noastră. Spre acest sfârşit am onoare a ceti o propoziţiune colectivă din partea a 30 membri ai casei pentru moţiunea mea şi adecă, propunerea colectivă ca dieta să binevoiască a decide:

1. Să se răspundă la preaînaltul rescript regesc îndreptat către representanţii marelui principat al Transilvaniei din 15 Iunie c. cu o *adresă* corespunzătoare cuvântului celui plin de însemnătate al Coroanei, şi asupra cuprinsului şi formei adresei să consulte deocamdată un comitet în înţelesul regulamentului de ataceri, ear resultatul să se aştearnă dietei cât mai curând într'un concept spre decisiune finală.

2. Această propunere colectivă să se privească ca urgentĕ, şi pentru aceea să se prescurte în înţelesul regulamentului de ataceri § 53, forma pertractării ei, într'un chip, ca:

a) Comitetului să i se pună un restimp cât mai scurt şi adecă cel mult 7 zile pentru aşternerea conceptului;

b) După trei zile dela împărţirea conceptului de adresă tipărit în toate trei limbi ale patriei, să se păşască în dietă la pertractarea aceluia;

c) Această propunere colectivă să nu se pună în tipariu.

Sibiiu, 27 Iulie 1863. (Urmează 30 subscrieri cu Metropolitul *Şuluţiu* în frunte).

In sfârşit am atâta să mai adaog, că în ce priveşte *forma* şi *cuprinsul* adresei ce e de compus la preaînaltul rescript împărătesc, — acelea îmi reserv a le face atunci, când obiectul adresei se va pertracta în dietă finalminte".

Se naşte discuţie la care iau parte dintre Românii aflători în dietă: Mitropolitul Şuluţiu, apoi Ioan Bran de Lemény, G. Anghel, Ioan Balomiri şi Ioan Puşcariu, iar în urmă dieta declară de urgentă propunerea episcopului *Şaguna* şi decide alegerea unei comisiuni pentru elaborarea proiectului de adresă.

Peregrinarea dela mănăstirea lui Sofronie.

— Raport. —

In ziua de sfânta Măria mică, care e şi hramul bisericii nouă şi a fostei mănăstiri din Cioara, s'a ţinut obişnuita procesiune la biserica veche, la „Mănăstirea lui Sofronie".

In preseara serbării s'au adunat numeroşi creştini din împrejurime pentru a lua parte şi la priveghere de seara.

Ambele locaşuri au fost împodobite cu verdeaţă şi cununi, ear la orele 8 şi jumătate dimineaţa s'a început procesiunea sub conducerea părintelui protopop Sergiu Medeanu, asistat de preoţii N. Bena din Pianul-de-jos, Ioan Oana din Pianul-de-sus, Simion Secărea din Şibot, Ioan Radu din Tartăria, Maxim Vulcu din Purcăreţi şi Const. Oancea din Cioara-de-jos, îmbrăcaţi în ornate; în frunte cu prapori şi public mult pornim cu toţii dela biserica nouă, care se află în centrul comunei, — în sunetul clopotelor ambelor biserici, şi cântând cântări de laudă înaintăm către biserica veche, Mănăstirea lui Sofronie, care se află la o depărtare de 10 minute pe o colină frumoasă, încunjurată de pomi.

Intrând preoţii în sfânta mănăstire se înalţă o scurtă rugăciune, apoi, pentru mulţimea poporului ce era adunat, ies cu toţii afară, unde se serveşte parastas pentru foştii ctitori, egumeni şi călugări, cunoscuţi cu numele ai mănăstirei, şi pentru alţi credincioşi evlavioşi. Un parastas, oferit de preoteasa Valeria Oancea, s'a servit pentru pomenirea aviatorului Aurel Vlaicu.

După acestea preotul Const. Oancea a expus în cuvinte alese istoricul mănăstirii, rolul lui Sofronie cel cuvios întru apărarea legii străbune şi statornicia lui în credinţă.

Părintele protopop Medeanu, în cuvinte mişcătoare, arată durerea neamului pentru perderea lui Aurel Vlaicu, zicând între altele, că nu fiecare veac naşte astfel de luceferi, cari să lase lumină în urma lor... Pe feţele tuturor se vedea jalea, dar cu deosebire Binţinţenele, cari erau de faţă, nu-şi mai puteau opri plânsul.

In ordinea sosirei ne întoarcem cu toţii la biserica nouă, unde la intrare se serveşte sfinţirea apei, se face apoi încunjurarea bisericii şi intrând în biserică se începe liturgia. Cu cântări bine executate ne-a delectat dl N. Luculeţ, învăţător în Sebeş.

Biserica e spaţioasă, zidită în stil bizantin, cuprinzând 2000 persoane, dar de astădată n'a putut cuprinde pe toţi cei de faţă. La finea liturgiei păr. protopop rosteşte o predică înălţătoare, arătând însemnătatea praznicului, şi aducând de model pe Maica Domnului, arată rolul femeii întru creşterea familiei şi păstrarea credinţei strămoşeşti. Credincioşii, întăriţi în credinţă, se depărtează deplin mângâiaţi. Celorce au rămas anume, li s'a servit taina sfântului maslu.

Un mijloc mai puternic de întărire sufletească decât procesiunile la locurile sfinte, cu greu se poate închipui. De aceea tinărul preot Const. Oancea, care pe lângă multe lucruri bune făcute pentru luminarea poporului oferind însuşi sume însemnate în acest scop, nepreţuit lucru a făcut, când acum vre-o 4 ani a organizat din nou peregrinarea la fosta mănăstire, dovedind că-şi cunoaşte pe deplin chemarea. Prezenţa părintelui protopop ca şef al tractului a dat importanţa cerută unui astfel de act, menit să întărească inimile, să mângâe sufletele şi să aducă înflorirea virtuţilor creştine. *G. B.*

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

P. T. membri ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" din despărţământul Reghin (XXVI), precum şi toţi sprijinitorii culturii române sunt invitaţi a participa la

Adunarea Cercuală

care se va ţinea în *Reghinul-săsesc* în 9 Octomvrie n. la orele 2 p. m. în şcoala gr.-cat. română, cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării;
2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului cercual;
3. Raportul cassierului şi statorirea budgetului pe anul de gestiune 1913/1914;
4. Alegerea unei comisiuni pentru încasarea taxelor şi înscrierea membrilor noi;
5. Impărţirea despărţământului XXVI. în două, eventual în mai multe despărţăminte, şi în legătură cu acestea:
6. Alegerea directorilor şi a comitetelor pentru despărţămintele nou înfiinţate;
7. Eventuale prelegeri şi disertaţiuni, anunţate directorului conform statutelor.

Reghin, la 25 Septemvrie 1913.

Dr. Ioan Harşia
dir. desp.

Ioan Varga
secretar.

Serate de ale meseriaşilor noştri.

— Raport. —

Ultima şedinţă literară a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" a fost dedicată memoriei marelui erou *Aurel Vlaicu*, ca punct principal din program făcând parte conferenţa dlui profesor seminarial Dr. Silviu Dragomir. Publicul a venit în număr foarte considerabil să asculte glasul duios şi plăcut al simpaticului profesor seminarial, care avea ca subiect al conferenţei viaţa şi moartea falnicului nostru Vlaicu.

Şedinţa o deschide vicepreşedintul reuniunii dl G. Poponea, care se adresează cu cuvinte de stimă şi alipire către prezidentul Reuniunii, dl V. Tordăşianu, reîntors dela sanatorul din Viena, predându-i conducerea Reuniunii şi totodată o scrisoare duioasă, subscrisă de comitet şi de peste 150 de aderenţi.

Dl Tordăşianu, luând conducerea şedinţei, mulţumeşte dlui Poponea şi tuturor membrilor, apoi se adresează publicului azistent, ţinând o cuvântare plină de învăţături, menite spre a deschide nouă orizonturi meseriaşilor români.

Corul bisericesc face începutul şedinţii literare cu „Sfânt e Domnul Savaot". D-şoara El. Bordea ne delectează cu o poezie ocazională, dedicată memoriei lui Aurel Vlaicu, recitată cu o adâncă pătrundere.

Urmează dl prof. Dr. Silviu Dragomir cu preţioasa d-sale conferenţă. Vorbeşte despre groaznicul accident, descrie viaţa sbuciumată de până aici a eroului, drumul vieţii atât de anevoios, pe care l-a străbătut până să-şi ajungă culmea gloriei; totodată ceteşte din analele Academiei Române descrierea aparatului, făcută de fostul ministru de culte Spiru Haret, în cele mai mici amănunte. Mai ales partea, în care dl Dragomir vorbeşte despre cea mai nemângâiată mamă, a produs o impresie zguduitoare în publicul din sală. Ochii multora înotau în lacrămi, chiar conferenţiarul avea ochii umezi.

Duioasa şi pătrunzătoarea conferenţă a dlui profesor Dragomir a fost sfinţită de lacrimile mulţimii, căci fiecare vedea în cel dispărut un frate de al său.

Dl N. Străjanu, judecător, fiul profesorului M. Străjanu, a executat la pian cu o rară măiestrie „Marş funebral" de Chopin, — marşul cu care au fost petrecute rămăşiţele pământeşti ale răposatului la locul de odihnă. A mai executat apoi unele bucăţi clasice cu un uimitor talent. Dl G. Poponea ceteşte poezia „La moartea Vulturului" de R. Cozmin, iar El. Măgean unele amintiri din viaţa aviatorului. Urmează corul bisericesc cu jalnica cântare „Cu adevărat deşertăciune sunt toate" şi cu o cântare eroică, iar la urmă dl Tordăşianu, adânc mişcat, mulţumeşte tuturor acelora cari au contribuit la reuşita acestei serbări de doliu, şi în special mulţumeşte dlui profesor Dragomir pentru frumoasa d-sale conferenţă. Din prilejul acestei triste serbări dl G. Poponea a dăruit pe seama reuniunii un frumos tablou, care cuprinde, pe lângă chipul mult regretatului aviator, încă 5 tablouri artistic aranjate, reprezentând pe aviator în diferite forme ale sborului său. Acest tablou ar fi un decor pentru fiecare casă românească şi în special pentru toate instituţiile noastre, de unde n'ar trebui să lipsească. S'au şi făcut până acum mai multe comande. *(em.)*

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Onorata preoţime tractuală din protopopiatul *Dobra* se convoacă la conferenţa anuală, ce se va ţinea în parohia centrală *Dobra, Duminecă, în 13/26 Octomvrie a. c.* cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La orele 8 serviciu divin cu invocarea Duhului sfânt.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea.
3. Comunicarea ordinului consistorial Nr. 12,909 bis. din 1912.
4. „Chemarea preotului în zilele noastre". Temă pastorală, apoi recensiunea lucrării.
5. Cum a îndeplinit preoţimea cele 12 puncte din „Sfaturile arhiereşti" Nr. 7983 prez. 1909. Raport general pe baza rapoartelor domnilor parohi, care să se înainteze până la 8/21 Octomvrie oficiului protopopesc.
6. „Chestiunea învăţăturilor sectare", cauzele ivirii lor şi mijloacele de combatere.
7. Rapoartele despre serviciile divine săvârşite în sobor, prezentate tot până la 8/21 Octomvrie a. c.
8. Eventuale propuneri.
9. Designarea temelor şi locului pentru conferenţa proximă.
10. Incheierea conferenţei.

Dobra, la 10/23 Septemvrie 1913.

Iosif Morariu,
protopop.

Convocare.

Prin aceasta convoc Onor. preoțime tractuală în conferență preoțească pe ziua de Luni în 21 Octomvrie v. 1913 în edificiul școalei noastre din *Cohalm*.

Programă:

1. La 8 ore fix a. m. liturgie celebrată de preoții: I. Mircea, Cohalm, și D. Șica, Draos. Predică de Patr. Pintea, Cața, cu textul: „Purtați sarcina unul altuia și așa veți plini legea lui Cristos“. (Pav. Galat. c. 6, v. 2).

2. Deschiderea conferenței și constituirea biroului.

3. Discuție asupra serviciului divin și asupra predicei rostite.

4. Comunicarea resoluțiunilor consistoriale. Alte comunicări.

5. Raport despre activitatea preoțimei în anul espirat. Fiecare paroh va înainta despre aceasta un raport la oficiul protopresbiteral până cel mult în 10 Oct. c.

6. Presentarea temei „Șematismul tractului Cohalm, cu indicarea istoricului însemnat despre înființarea și trecutul parohiilor“.

7. Cum ar fi să se facă uniformizarea taxelor stolare în tractul nostru? Raport lucrat de parohul I. Mircea, Agoștin.

8. Stabilirea temelor pentru conferența următoare.

9. Inchiderea conferenței.

Cohalm, în 16 Septemvrie 1913.

I. Bercan
adm. protopopesc.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe Marți în 15/28 Oct. a. c. preoțimea la conferență anuală, în biserica din *Făgăraș* cu următorul

PROGRAM:

1. La 10 ore invocarea duhului sft., deschiderea și constituirea conferenței.

2. Comunicarea resol. consistoriale despre conferența din anul trecut, Nr. 11 923 B. și Nr. 900 din 1913.

3. Referada asupra rapoartelor preoților, despre îndeplinirea îndemnărilor din pastorala Nr. 7983/909, de Vasile Răduleț paroh în Berivoii mici căruia să i-se trimită, aceste rapoarte până la 6 Oct. v. a. c.

4. Referada asupra rapoartelor conducătorilor dela grupurile religioase, ce are să le înainteze din grupul I. păr. Grama, al II. Clonța, al III. Mușat, al IV. Cațaveiu, al V. Aron, al VI. P. Debu, al VII. N. Bărbat, al VIII. Sglimbea, la păr. Popița în Comana inferioară până la 6 Octomvrie a. c. v.

5. Tema data de Vener. Consistor „Causele provenienții învățăturilor sectare a mucărilor și modalitatea cum s'ar putea împedeca divulgarea lor?“ de parohul G. Lupu și profesorul catichet Beleuță.

6. Preotul în contact cu străinii, de V. Debu.

7. Recensiune asupra temelor „plan despre activitatea socială a preotului“, de Literat.

9. Tema „Ordinea și curățenia din altar și biserică“, de Bărbat, capelan.

10. Modalitățile purtarii oficiului parohial, de Vincențiu Pop.

11. Stabilirea programei și locului pentru conferența proximă.

Făgăraș, 5 Sept. 1913.

Nicolae Borzea
protopop.

Convocare.

Convoc On. preoțime din tractul meu la conferență în *Agnita* pe Joi în 10/23 Oct. a. c. cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ore î. a. chemarea D. Sf. și deschiderea conferenței în sala școalei noastre din loc.

2. Constatarea celor prezenți și constituirea conferenței.

3. Comunicarea ordinelor consistoriale referitoare la conferența din anul 1912.

4. Predică cu textul: „Toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea“. Mat. c. 7., v. 12, rostită de unul dintre parohii: E. Terchila, I. Berghea, G. Conta sau I. Holerga, care va fi designat în conferență.

5. Discuțiune asupra formei și a modului de predare.

6. Fiecare preot să se pronunțe în scris, că comuna lui cu care alte 4—5 comune s'ar potrivi mai bine să formeze cerc religios, — fără privire la învățători. Declarațiunile să le aștearnă până în 1 Oct. a. c. par. A. Mețianu, care va prezenta conferenței pe baza acelora un proiect pentru o nouă arondare definitivă.

7. Comunicarea unor directive din partea prezidiului la compunerea rapoartelor oficioase.

8. Prezentarea și textuarea definitivă a operatului „Monografia tractului Agnita“, de referentul comisiunei par. Nic. Gavrea.

9. Ce însușiri să aibă și ce mijloace să folosească preotul la educația religioasă și morală a poporului? Temă lucrată de cap. prot. J. Părău.

10. Alegerea comisiunii pentru statorirea programului pe anul viitor.

11. Incheierea.

Agnita, 13 Septemvrie 1913.

Ioachim Muntean
protopop.

NOUTĂȚI.

Demisiunea șefului de stat major. Știrile ziarelor despre o apropiată schimbare în personalul statului major al armatei noastre nu se adeveresc. Din Viena se anunță adecă din cel mai competent izvor, că baronul Conrad de Hötzendorf va rămânea și mai departe în postul său de șef al statului major.

•

Părechea regală spaniolă în Viena. Regele Alfonso și regina Victoria vor veni în a doua jumătate a lunei lui Octomvrie la Viena pentru a face o vizită Monarhului nostru.

•

Ministrul de culte la Cristian. Primim următoarele: Mercuri în 1 Octomvrie 1913 n. Excelența Sa dl Ministru de culte și instrucțiune publică a cercetat atât școala ev. lut., cât și cea gr. or. rom. din Cristian, de lângă Sibiiu. A fost adus dela hotelul „Împăratul Romanilor“ în o trăsură înpodobită cu flori și trasă de șase cai. Primirea i s'a făcut de ambele societăți a tinerimii din sat, împreună cu întreg poporul. Din partea ev. luth. a fost bineventat în fața școalei de dl *G. Arz*, parohul locului. Românii l-au primit în fața școalei române, unde s'a ridicat și o poartă frumoasă, împodobită cu brad și stejar. Aici a fost salutat în numele poporului românesc de preotul *C. Moldovan*. Apoi a fost condus în clasele de prelegere, unde a ascultat la cl. I—II din l. maghiară și română în clasele III—VI Geografie și Aritmetică. A mulțămit ambilor învățători pentru sporul arătat. In calea sa a fost însoțit de dl consilier de secție, Dr. P. Ionescu, de secretarul ministerial Dr. Kisfaludi Kálmán, de Prea Sfinția Sa episcopul ev. luth. din Sibiiu, inspectorul reg. al Sibiiului și dl Dr. Grescovits. La întoarcere întrețintându-se câteva momente cu sfinția sa părintele locului între strigăte de „Să trăiască“ s'a depărtat din mijlocul nostru. *Vecinul.*

*

A doua universitate boemă. Dumineca s'au ținut în mai multe orașe din Boemia, Moravia și Silezia adunări organizate de reuniunile studențești slave, în scop de a se înființa o a doua universitate boemă, cu reședința în *Brünn*. In toate adunările s'a votat o rezoluțiune de acelaș cuprins.

•

† Dorica Păcățian. Unica fiică a redactorului nostru responsabil, o elevă de inteligență extraordinară, a încetat ieri din viață după suferințe îndelungate, înconjurată de dragostea și îngrijirile părinților săi cari, pentru a recâștiga sănătatea micei suferinde, au jertfit și au încercat totul ce a fost omenește cu putință. Această împrejurare să fie scânteea de mângâiere în inima adânc îndureraților părinți, la a căror doliu se asociază toți cei ce au cunoscut pe cea prea de grabă trecută la vecinicie. Odihnească în pace!

Familia a publicat următorul anunț funebral:

Sdrobiți de durere aducem la cunoștința rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că mult iubita noastră fetiță

DORICA

după lungi și grele suferințe, suportate cu indulgența unei adevărate mucenice, a adormit în Domnul, astăzi, la orele unu și jum., în etate de 9 ani și jumătate.

Rămășițele pământești ale scumpei noastre defuncte vor fi înmormântate, după ritul gr.-ort. în cimiterul nou orășenesc din loc, Sâmbătă, în 4 Octomvrie n. la orele 3 după ameazi, dela locuința din strada ernei (Wintergasse) numărul 13. Fie-ți somnul lin, scump îngeraș, care ți-ai lăsat părinții în cea mai adâncă jale și durere. Sibiiu, 2 Octomvrie n. 1913. Teodor V. Păcățian și soția, Silvia Păcățian născ. Pop, ca părinți.

•

Deficite mari. Teatrele principale din Budapesta, Opera și teatrul Național, se bucură de o considerabilă subvenție anuală din partea statului. Cu tot ajutorul acesta însemnat, scriu ziarele din capitală, cele două teatre subvenționate au astăzi deficite, care se urcă la sumă de aproape *900 de mii coroane*. Se vorbește, că teatrele numite vor fi date în întreprindere particulară.

•

Parastas. Din Cristian, lângă Sibiiu, ni se scrie, că Duminecă în 21 n. c. st. n. s'a slujit în biserica ort. română de acolo un parastas pentru odihna de veci a lui *Aurel Vlaicu*. Slujba a făcut-o părintele Const. Moldovan, care după parastas a ținut o mișcătoare cuvântare, arătând poporului perderea cea mare a noastră prin moartea lui Vlaicu, pe care l-au văzut cei mai mulți la Săliște, sburând de acolo până la Săcel, apoi în altă direcție spre Poiana-Sibiiului etc. In veci pomenirea lui!

•

Serbări culturale în Iași. Societatea ortodoxă națională a femeilor române va deschide în Noemvrie o grădină de copii în local propriu și un institut de domnișoare în Iași. Inaugurarea acestor două instituții de cultură va fi prilejul unor mari serbări, la care se vor asocia societățile culturale românești de pretutindeni. Comitetul societății ortodoxe naționale a femeilor române va adresa un apel uniunei femeilor române din Ardeal, tuturor pionirilor culturii românești din Ungaria, Transilvania și Bucovina, să ia parte în număr cât mai mare la serbările inaugurale ale celor două instituții de cultură ce vor fi înființate la Iași. Cu modul acesta, ziua de 25 Noemvrie, când se va ținea inaugurarea, va însemna un eveniment al culturii românești de pretutindeni. Societatea ortodoxă națională a femeilor române va face tot ce-i stă în putință, ca să dea serbării însemnătatea ce i se cuvine.

•

La Fondul Aurel Vlaicu pentru stipendiarea tinerilor meseriași cu scop de a se perfecționa în străinătate, întemeiat drept prinos memoriei aviatorului nostru în ședința literară a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ din 25 Septemvrie 1913, au dăruit: Victor Tordășianu, prezident 5 cor.; Eugenia Tordășianu, profesoară 5 cor.; Miorica Tordășianu, elevă, 5 cor.; Paul Iovescu, funcționar penz., 5 cor.; Petru Moga, franzelar, soția sa Maria n. Grecu și fiii lor Petru, aspirant de ofițer în Reg. 5 de Inf. (Eperjes), Traian, stud. în a 8-a gimn., și Octavian, școl. în a 2-a elem., fiecare câte 1 cor., cu totul 5 cor. Totalul contribuirilor cor. 25.

•

Iarăși treicolorul. Ministrul de interne român dl Take Ionescu, întorcându-se din străinătate, a fost oprit în trecerea sa prin Ungaria în orașul Bichiș-Ciaba, — deoarece poliția din această localitate a observat pe automobilul ministrului treicolorul roșu-galbin-vânăt. Autoritățile ungurești nici de astădată n'au respectat colorile românești și au pretins ministrului să înlăture micile steaguri de pe automobil. Dl Take Ionescu a cedat forței și a protestat contra abuzului. In legătură cu acest incident „Gazeta Transilvaniei“ află din izvor absolut autentic, că d-na Ionescu, soția ministrului, comunicând bărbatului său cazul dela *Deva* (când poliția acestui orășel îi ceruse înlăturarea treicolorului de pe automobil), dl Take Ionescu l-a adus la cunoștința ministrului de externe austro-ungar, ear contele *Berchtold a luat cu regret act despre cele întâmplate la Deva, și a cerut scuze* ministrului țării românești pentru incidentul penibil.

•

Exportul de cai. In Noemvrie anul trecut a apărut ordinul privitor la oprirea exportului de cai din monarhia noastră. Ordinul acesta a încetat cu ziua de 1 Octomvrie a. c.

•

Atentat. Sâmbătă seara pe la orele 6 o puternică detunătură s'a auzit în Brașov, mai ales în părțile Scheiului. S'a săvârșit adecă un atentat cu dinamită asupra monumentului înălțat lui Arpad pe Tâmpa. Exploziunea n'a stricat statua, dar a spart o parte din soclu. Făptuitorii, până acum, nu se cunosc. Poliția face obișnuita cercetare.

•

Intrecere de football se va ținea Duminecă d. a. în 5 Octomvrie n. în Sibiiu, pe locul de lângă „Trei stejari“. La concurs iau parte reuniunile sportive din Piski și Sibiiu. Inceputul la orele 3 și jumătate. Intrarea: locul I. 1 coroană, al II-lea 40 bani. Bilete se vând la librăria Budovsky.

•

Inaugurare. Sâmbătă în 18 Octomvrie se va inaugura la *Lipsca* monumentul imposant înălțat în amintirea marei bătălii dela 1813 între francezi și aliați. Și-au anunțat participarea: împăratul Wilhelm al Germaniei, arhiducele nostru moștenitor de tron Francisc Ferdinand, doi regi, 5 reprezentanți regali, 52 de principi și 104 urmași de comandanți ai armatelor de pe vremea aceea.

*

Scrisorile lui Tolstoi. Contesa Sofia, soția scriitorului Leo Tolstoi, a publicat zilele acestea scrisorile ce le-a primit dela bărbatul său. Originalele epistolelor lui Tolstoi se păstrează în muzeul istoric din Moscova. Sunt publicate cu totul 663 de scrisori, lipsesc 9, din care unele se rapoartă la persoane în viață, ear pentru altele n'a sosit încă timpul de a fi date la lumină.

•

Teatru în Sibiiu. Astăzi Vineri, după ameazi la orele 3 se dă o reprezentație pentru tinerimea școlară, și anume drama de Shakespeare *Neguțătorul de Veneția*, pentru care s'au făcut pregătiri în săptămâna trecută. Sâmbătă la 7 și ½ seara: mare *cabaret* artistic; Duminecă d. a. opereta *Ploaie de aur*, ear seara se va da *Punga roșie*, piesă din popor, cu cântece.

Din public*).

Mulțămită.

Pe seama bisericii ortodoxe române din *Podele*, în protopopiatul Zarandului, s'au făcut următoarele dăruiri:

Poenariu Niculae din Vale 1 rând de vestminte bis. în preț de 100 cor., Ioan Avram Iordan și Ivan Avram l. Iodu Ciomi un rând de vestminte bis. de coloare neagră în preț de 60 cor., Poenariu Petru a Cișenii un rând de haine bis. 80 cor., Popa Lazar un rând de haine bis., în preț de 74 cor., Ioan Lăpădat un prapor 18 cor., Bocșeriu Moise l. Ilie un prapor 20 cor., Blaș Andron un prapor 14 cor., Popa Lazar un stihar alb 10 cor., Poenariu Maria l. Crăciun l. Ioan o măsăriță și un sfeșnic, în preț de 4 cor., Poenariu Petruț a Fimului un Molitvelnic în preț de 7 cor. Poenariu Petruț a Fimului un sfeșnic de lemn pentru 3 lumini în preț de 2 cor., Matei Fimu o steauă la disc aurită în preț de 7 cor., Poenariu Trifu a Tregii 2 cruci de lemn în preț de 1 cor., Aurel Barna preot în Ribicioara de sus o măsăriță pe prestol în preț de 8 cor., Poenariu Trofin perdele la ușile împărătești prețul 10 cor., Dna Eleonora Ivan, preoteasă, perdele țăsute, în preț de 20 cor., Ivan George un acaftist cu table de cauciuc, prețul 10 cor., Ivan Toader dus la America un catavasier, prețul 3 cor.

Pentru procurarea de cărți bisericești și a predicelor de Voiutschi și Tarnavschi au contribuit Ivan Avram l. Niculae 10 cor. Poenariu Maria l. Niculae 10 cor. Poenariu Câta l. Macsin 10 cor. Poenariu Petruț a Fimului 5 cor., Poenariu Trifu a Tregii 4 cor., Parohul Ioachim Ivan 5 cor.

Au mai dăruit:

Poenariu Mihaiu și Poenariu Tenasie o cădelniță în preț de 20 cor., Bocșeriu Iosif un prapor de coloare galbină în preț de 48 cor., Poenariu Petruțiu a Fimului un apostol cu litere latine 11 cor., Poenariu Maria l. Crăciun l. Ioan o măsăriță 3 cor., Poenariu Saveta l. Petru Preutesei o măsăriță 3 cor., Puiuț Maria și Poenariu Câta o măsăriță pe masă în biserica muierilor 6 cor., Poenariu David și soția sa Maria n. Ivan un acoperitor pentru scăunenciul unde se spune evanghelia, 3 cor., Poenariu Anna n. Bocșeriu Mihaiu un ștergar, lucru de mână, pentru folosit în altar în preț de 4 cor., Ivan Tanasie Pilie un patrafir în preț de 6 cor., Popa Rozalia a făcut acoperitoarele la amândouă stranele țăsute de dânsa, în preț de 20 cor., Benea Floarea o măsăriță în preț de 8 cor., Dna preuteasă din Dealulmăre Glava o măsăriță pe prestol, toată cusută de dânsa, în preț de 20 cor. Pentru pictatul ușilor împărătești doamna preuteasă Laura Popa din Furcșoara 5 cor., preotul Ioachim Ivan 3 cor. Dl învățător din loc Lazar Suciu a cumpărat un clopot nou la sf. biserică în preț de 91 cor. 20 fil.

Tuturor marinimoșilor dăruitori li se aduce mulțămită în numele comitetului parohial și al întregului popor din comuna Podele.

Podele, 25 Septemvrie 1913.

Ioachim Ivan
paroh.

Cărți și reviste.

Cărți literare nouă. 1. Gheorghe Stoica: *„Alte Vremuri“*. Prețul 2 cor. In acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi“, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într'o limba frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela început până la sfârșit. — 2. Stefan Lázár-Al. Ciura: *„Floarea Betuliei“*. Prețul cor. 1·80. Roman din epoca asiro-babiloniană, zugrăvind sfâșietoarea tragedie a temutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărâmă tot, numai frumoasa Iudita — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să scape neamul de peire. — 3. Horia P. Petrescu: *„Văduvioara“*. Prețul 1 coroană. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage, pe care diletanții le pot preda la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de vervă. — Toate aceste trei cărți nouă au apărut în editura *„Librăriei S. Bornemisa“* din *Orăștie*, și se pot procura pentru suma de K 4·80.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Ad Nr. pp 1044/1913. (265) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de c'asa a II-a **Muntele-rece**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B, pentru congruă.

Suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului până la terminul susindicat, iar reflectanţii sunt poftiţi a se prezenta la sf. biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare, ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 6 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 468/1913. (261) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa I. **Deda**, protopresbiteratul Reghinului, în sensul ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan de datul 13 August a. c. Nr. 10 495 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru congruă. Având parohul relut de cvartir, comuna bisericească nu primeşte deocamdată îndatorirea de a zidi casă parohială.

Cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, (extras de botez, testimoniu de maturitate, absolutor teologic, atestat de cvalificaţiune cu calcul „foarte bine" şi eventuale atestate de serviciu) să se aştearnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenţii numai cu prealabila încuviinţare din partea subsemnatului se pot prezenta într'o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta, cuvânta, ori celebra şi a face astfel cunoştinţă cu poporul observând însă dispoziţiile din Regulamentul pentru parohii.

Reghinul-săsesc, 30 August 1913 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr.-or rom. al tractului Reghin, în conţelegere cu comitetul parohial din Deda.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 741/1913 prtb. (270) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională greco-orientală din **Ferihàz** (fehéregyháza), protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie conform veneratului ordin conzistorial din 9 Septemvrie a. c. Nr. 11844 Şcol. 1913 concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraul Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiţie dela popor şi din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 cor. şi cvartir în natură.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege, învăţătorul ales este obligat a instrui şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

„**ALBINA**", **inst. de cred. şi econ., în Sibiiu.**

A XVII-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% în cor. ale *Inst. de credit şi de econ. „Albina"* a urmat în *27 Sept. 1913* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavriil Zágoni*, a doi membri din direcţiune şi doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras în valoare totală de *Coroane 140,000* următorii numeri:

à K 500 Nr.: 25, 108, 114, 141, 191, 208, 213, 234, 252, 299, 302, 323, 336, 407, 408, 438, 467, 501, 510, 518.

à K 1000 Nr.: 28, 124, 129, 145, 177, 284, 330, 343, 372, 389, 433, 458, 525, 572 588, 611, 627, 680, 704, 727, 731, 885.

à K 2000 Nr.: 33, 112, 117, 128, 142, 203, 290, 307, 357, 457, 469, 483, 499, 570, 622, 749, 753, 805, 815, 817, 968, 1012, 1125, 1130, 1197, 1217, 1233, 1335, 1346, 1465, 1496, 1518, 1598, 1608, 1705, 1758' 1767, 1858, 1947, 1973, 1979, 2000, 2026, 2045.

à K 5000 Nr.: 57, 80, 81, 189.

Cu începere dela *1 Aprilie 1914* aceste scrisuri fonciare se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filialele* sale în *Braşov, Elisabetopole, Lugoş, Mediaş* şi *Murăş Oşorheiu*, la *K. k. priv. Bank & Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur"*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena;* la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester Ungarische Commercial-Bank* în *Budapestu*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpărà şi mai nainte oricând prin escomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Aprilie 1914* încetă interesele lor mai departe, şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare ieşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à K 500 Nr.: 6, $\overset{1911}{193}$, 205, 330, $\overset{1908}{415}$, 487.

à K 1000 Nr.: $\overset{1911}{5}$, $\overset{1906}{86}$, 99, $\overset{1909}{296}$, $\overset{1905}{401}$, 412, $\overset{1911}{440}$, 468, $\overset{1911}{487}$, $\overset{1910}{555}$, 573, 579, 652, $\overset{1911}{686}$, 713.

à K 2000 Nr.: $\overset{1911}{53}$, $\overset{1910}{198}$, 211, 277, 458, $\overset{1911}{579}$, $\overset{1909}{672}$, $\overset{1909}{678}$, 680, $\overset{1007}{1322}$, $\overset{1911}{1338}$.

Sibiiu, în 27 Septemvrie 1913.

(272) 1—1 *Direcţiunea.*

NAGYENYED
Alsófehér m.
Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproşabilă pomi roditori şi pentru promenăzi
VIŢĂ DE VIE
cu rădăcina si altoaie.
Preț curent trimite gratuit.
FISCHER és Tsai
Şcoală de grădinărit şi stabiliment de viticultură.
Proprietari: AMBROSI M. junior si succesorii lui Fischer L.

(255) 4—12

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoştinţă, cu **15 Septemvrie a. c.** am deschis în **Heidengasse Nr. 10** un (266) 3—3

Atelier de croitorie

împreună cu o **şcoală de cusut şi croit.** Imi permit a mai observa, că pe baza cunoştinţelor mele câştigate în Berlin şi Viena sunt în stare a împlini toate lucrurile încredinţate mie cu cea mai mare exactitate şi punctualitate.

Bojena Bărdaş recet Trnka.
Sibiiu, Heidengasse Nr. 10.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană** în **Sibiiu**

Din carnetul unui dascăl.
Studii şi articole
de
Ion Mateiu.

Preţul cor. 150 + porto 20 fil.

Curs de dans

special pentru tinerimea rom. studioasă din Sibiiu

voiu deschide în sala dela „Gesellschaftshaus" **Luni, în 6 Octomvrie n.** — Probe se vor ţineà: Lunia şi Joia dela 6—8 ore seara, Domineca dela 2—4 ore d. a. — Inscrieri se pot face la „Librăria arhidiecezană", precum şi la orele de dans. (259) 3—3

Cu stimă:

Nicolae Stoica,
măiestru de dans dipl.

Favoritul mijloc de înfrumseţare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o foloseşte în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor ştienţifice cel mai nou product de cremă pentru obraz, şi după afirmarea renumiţilor chemici e cel mai bun şi nestricăcios mijloc pentru înfrumseţarea şi rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid şi sigur efect.

In restimp de vre o câteva zile dispar toate creţele, lintiţele, petele de ficat şi toate spuzele. b) (91) 7—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumseţează nu numai obrazii, ci îi îngrijeşte şi scuteşte de toate influenţele anotimpului, a soarelui şi a vântului.

Contra imitaţiunilor se Vă feriţi! — Se află în toată lumea

Un borcănel costă 1 şi 2 cor. Săpun Margit 70 fil. Pudră Margit cor. 1 20.

Expediţiuni poştale prin producentul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisehl Károly. In Agnita: Wilhelm Frühlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Ubert József.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

(46) 84 — **Nicolae Baciu,**
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

Un congres biblic românesc
de
Dr. Nicolae Bălan,
profesor de teologie.

Retipărire din „Revista Teologică".

Preţul 50 fil. + porto 5 fil.

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană
I. Enescu:

Cooperativele săteşti
Felul şi însemnătatea lor.

Preţul Cor. 1·50, porto 5 fil.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 13—52

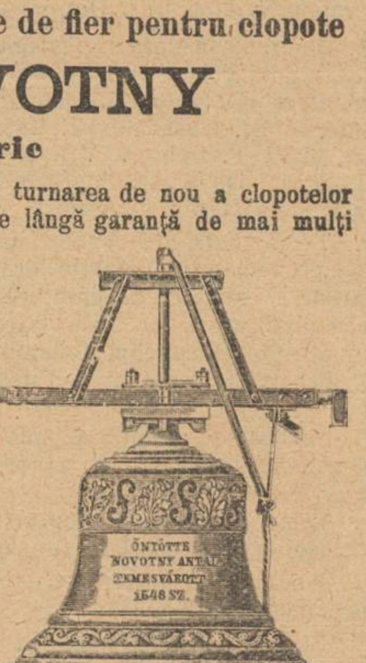
ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1548 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţouranturi ilustrate gratis.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evangelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evangelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 24 Septemvrie (7 Octomvrie) 1913. **Nr. 99.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Răgaz și paciență.

(*) Orice lucru bun nu se poate înfăptui în pripă și fără de răgaz. E foarte natural, că schimbările politice din jurul nostru, din învecinatele state balcanice, au aruncat valuri răzvrătitoare de sentimente între popoarele înrudite din monarhia noastră. E firesc și psihologic acest fenomen, căci expanziunea spiritului național este cel mai puternic explosiv de sentiment.

Efectul cel mai apropiat al acestor evenimente asupra naționalităților ce alcătuesc monarhia noastră, a fost potențarea conștienței și individualității lor etnice.

Dorința pentru o libertate politică și culturală potrivită firii naționale a fiecăruia dintre popoarele de sub sceptrul habsburgic se manifestă tot mai intensiv. Desvoltarea conștienții naționale e și foarte prielnică pentru conservarea unui neam, mai ales în împrejurări nefaste. Ea ușurează situația conducătorilor unui popor spre țintele ce se urmăresc în conducerea destinelor sale.

Dar o expansiune prea încordată a sentimentelor agitate poate produce efecte contrare dela cele așteptate. Se cere calmul necesar, se cere înălvierea curentului național pornit ca un puvoi de ape mari, dacă e să fructifice terenul de muncă națională, iar nu să-l inundeze înămolindu-l cu totul.

Trăim cu lumea, și nu ne putem despărți de ideile timpului, cu care trebue să mergem și noi înainte. Dar putem să despărțim judecata noastră de impulsiunile inimii. Putem stăpâni bătăile inimii întru atât, ca să nu ne întunece rațiunea și să nu ne ia vederea ochilor, spre a putea privi clar înaintea noastră, pe drumul plin de piedece și de pericole ce ne amenință în înaintarea noastră.

Mai ales astăzi, când nu numai pe calea noastră, ci pe întreaga linie a Europei, la fiecare pas se rostogolesc obstacole neprevăzute, încât orientarea devine din clipă în clipă tot mai nesigură, dacă nu chiar imposibilă, un lucru cuminte ce-l putem face, este să avem paciență și să ne dăm răgaz.

Ne găsim la o respântie din cele mai primejdioase, de care numai aceia din ai noștri, cari stau azi mai sus, conducătorii noștri politici și păzitorii farului cultural, își pot da seamă. Căci, numai privită de sus, se deschide întreagă perspectiva reală a situației unui popor.

Grosul națiunii, care urmează cu încredere pe conducătorii săi politici și pe apostolii culturali ai neamului, nu poate vedea toate cursele ce ni se pun în calea progresului. Aceasta este de datoria celorce stau în frunte.

Tocmai de aceea, fiindcă răspunderea pentru orice pas greșit, făcut în mersul nostru progresiv, cade asupra conducătorilor, aceștia trebue să fie lămuriți cu situația dată.

In vremuri nebuloase și primejdioase, omul cuminte nu pornește cu ochii închiși la drum, ci așteaptă înseninare și-și dă răgaz.

Ademenirile, fie venite din orice parte, nu vor putea să-l ducă pe o cale, care să-l primejduiască fără de necesitate inexorabilă.

De aceea, încrederea ce și-a pus-o totdeauna poporul nostru în conducătorii ieșiți prin voința și din sinul lui, a fost cea mai puternică pavăză împotriva pericolelor ce i s'au pus în cale, și pe care conducătorii lui le-au observat, și au știut să le înconjure.

Astăzi, mai mult ca oricând, este trebuincioasă această încredere a poporului în conducătorii săi probați. Dar întâi de toate se cere cumpăneală și răbdare, căci nici un om nu poate să schimbe vremile, cari le conduce o putere necuprinsă de mintea omului, după o lege eternă, neînțeleasă, care nu se poate răsturna.

Dar, de altă parte, aceeaș putere a înzestrat pe om cu o minte, care să-i fie arma cea mai puternică în lupta de apărare. Și i-a dat în acelaș timp și o inimă, care să-l îndemne la pornirile cele mai nobile pentru binele comun.

Faptele bune însă nu se pot face fără răgaz și paciență. Mintea trebuie să judece toate împrejurările, iar inima numai să pornească dorința întru realizarea lor. De aceea, ceice se impacientează învinuind oamenii, în loc să judece realitatea, nu fac bine când se conduc de patimă, de cel mai rău sfătuitor. Spre liniștirea acelora, parafrazând memorabilele cuvinte ale lui Titu Maiorescu, li-am putea spune: „*Vremea noastră n'a trecut, ea are să sosească!*“

Activitatea dietei Ardealului

din anii 1863—1864.

II.

In ședința următoare, ținută în 28 Iulie n. 1863, comisiunea pentru adresă vine aleasă prin votare secretă astfel: Mitropolitul *Șuluțiu*, episcopul *Șaguna*, G. *Barițiu*, G. *Anghel*, Ioan *Aldulean*, Rannicher, conte Béldi, conte Nemes, Rosenfeld, Schmidt, Dr. Teutsch și Zimmermann.

In ședința a noua, ținută în 10 August n. 1863, proiectul de adresă, prezentat dietei din partea comisiunei, a putut fi pus la ordinea zilei. Raportori erau: Rannicher și G. Barițiu. Ambii au recomandat în frumoase vorbiri acceptarea proiectului de adresă.

S'a purtat discuție animată și interesantă asupra adresei, luând parte la ea și Românii, iar în ședința a cincisprezecea, ținută în 21 August n. 1863, adresa a fost votată și în a treia cetire, enunțându-se, că adresa, compusă în cele trei limbi ale țării, ungurește, nemțește *și românește*, are să fie predată comisarului regesc, pentru a o înainta Monarhului. Adresa era următoarea:

„Către Maiestatea Sa ces. reg. apostolică, Francisc Iosif I. preaînălțatul împărat al Austriei, Regele Ungariei, Marele-principe al Transilvaniei, Comitele Secuilor, etc. etc.

Maiestatea Voastră ces. reg. apostolică!

Preaîndurate Doamne!

De când Maiestatea Voastră preaînaltă, chemat la tron în puterea sancțiunii pragmatice, ați primit regimul imperiului, Transilvania se află acum mai întâi în de mult așteptata fericită stare de a vedea pe reprezentanții acestui mare principat readunați într'o dietă.

Această țeară, care se afla de mult în posesiunea unei constituțiuni consolidate din vechime și afund înrădăcinate pe terenul istoric, a simțit într'un șir de ani cu profundă durere lipsa libertății constituționale pe atunci, când niște evenimente serioase ale timpurilor au adus cu sine domnia potestății absolute a regimului.

Intr'aceea, pe lângă toată neîndestulirea cu acele împrejurări apăsătoare, totuși nu se poate nega, că sub aparamentul ordinei restatorite, și susținute cu tărie, a ajuns la maturitate, ca un câștig neprețuit al unui desvoltament ce propășește cu putere în sfera vieții omenești și a statului.

Egalitatea tuturor cetățenilor de stat înaintea legii, garantata recunoaștere legală a tuturor bisericilor și confesiunilor religioase, îndreptățirea de aplicare în funcțiuni fără privire la stare și naștere, supunerea tuturor cetățenilor de stat la egală datorință de a milita și a contribui, desființarea robotelor, des-

---

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

In „*Paștile copilăriei*“ povestește amintirile sale de copil din ajunul Paștilor, despre impresia postului, despre lucrul mult din săptămâna ultimă. Işi aduce bine aminte de spovedania de atunci, atât de mult influențată de icoana iadului. Povestește obiceiurile, petrecerile nesfârșite din sărbătorile Invierii și sfârșește șirul amintirilor cu o tristă scrutare a presentului, când mulți din prietini muriseră, iar el însuș devenise un moșneag.

In „*Inghețată*“ istorisește o pățanie comică de școlar, când pentru prima dată a mâncat înghețată.

In „*Vacanță*“ își descrie viața de școlar din vacanță în adevărata ei icoană, cu toată peripețiile și petrecerile vesele, cari petreceri în „*Toamna*“ le continuă cu tot focul, cutreerând grădinile după poame; isprăvindu-se acestea, cercetează clăcile de seara la desfăcutul cucuruzului, unde prietinul lui, Chitarcă, îmbrăcat în haine femeești, înșală pe feciorul Zuzu, care-i dă 2 franci pentru pregătirea nuntei lor din ziua următoare. Tristeța lui Ion și a ortacilor lui, ivită prin sfârșitul clăcilor și cercetarea școalei, e din când în când risipită la auzul șezătorilor de iarnă sau la ivirea ghieții pentru săniuș, patinat.

In „*Ruinele cetății Baia*“, ne povestește autorul — Ion, că absolvând clasele primare, îndemnat de dorul de a vedea cu ochii ruinele cetății Baia și Piatra-Neamțului, despre care a învățat în istorie, le și cercetează și rămâne tare impresionat la vederea lor precum și la povestea acestor ruine spusă de pădurarul însoțitor.

In „*Slujbaș*“ acelaş Ion, care absolvă cl. IV primară fiind băiat bun ajunge slujbaș la subprefectura din loc, de unde la câteva luni spre bucuria lumei egoiste e dat afară, fără a fi vinovat. Căința tatălui său e motivată, că nu a dat băiatul la meșteșug și deja a doua zi l-a luat cu el la lucru. Invățătura ce se poate scoate din această istorioară este, că decât o slujbă ușoară fără pregătire, mai bine o meserie bună și bine însușită.

In fine în „*Călărașul*“ autorul, care acum era la subprefectura de graniță, povestește cum în o iarnă viforoasă, isprăvindu-li-se mâncarea, jidovul încredințat nu cuteza să meargă să schimbe „mandatul dela târg“ cu al altei subprefecturi, ce venise greșit — și în care erau banii pentru procurarea mâncării, — ci numai un fecior voinic dela țară cu numele Nicolae, care pentru 3 franci ia plicul cu mandatul și pleacă puindu-și în risic viața. — Acesta ar fi în reasumat cuprinsul cărții dlui I. Dragoslav. Cuprinde o serie de amintiri din viața lui de copil. Pin faptul, că fondul acestor povestiri e luat din viața copilului, care e cea mai plăcută pentru copii și adulți, iar limba în care e scrisă fiind ușoară, curată, și curgătoare, putem zice, că dl I. Dragoslav este un bun mânuitor al scrisului pentru tinerime.

Toate aceste însușiri fac ca lectura cărții să fie interesantă, plăcută și potrivită pentru copii de cl. V și VI, pentru școala de repetiție, gimnazii și adulți. Autorul prin povestirile lui pline de observații psihologice nu numai că amusează pe cetitor prin caracterul lor vioiu, ci în acelaş timp caută să și educe, prin faptul, că scoțând în relief diferite obiceiuri religioase (Paștile copilăriei) desvoltă sentimentul religios-moral, iar cercetarea ruinelor cetății Baia desvoltă în cetitor cultul amintirilor vechi naționale și prin el să desvoltă interesul național.

Mai puțin potrivită e „Călărașul“ având subiect bucovinean și ca atare mai străin de cetitorii noștri, — iar privitor la limbă, fiind cam presărată cu moldovenisme, — trebue înlocuite.

Acestea sunt puținele reflexiuni ce le-am putut face asupra acestor opuri, lăsându-le de altfel la aprecierea celor mai competenți decât mine.

Sohodol, 29 Iunie 1912.

Ioan Butta,
învățător.

1. Povestiri de petrecere și de folos carte alcătuită de *M. Sadoveanu.*

Volumul „Povestiri de petrecere și de folos“ face parte din „Biblioteca pentru popor“, e întocmit anume pe sama poporului și în special pentru tinerimea adultă. Apreciind materialul de lectură potrivit destinațiunii sale, volumul de față ni se prezintă impecabil atât ca fond, cât și ca formă. Cele 12 bucăți sunt o culegere de istorioare de o rară frumseță și de o mare putere educativă. Acțiunea vie și atrăgătoare, stilul limpede și curgător, subiectul luat — în cele mai multe cazuri — din viața de toate zilele, precum și învățătura morală plină de adânc înțeles ce iți răsare în suflet imediat după cetire, sunt de o valoare neîntrecută și aproape fără păreche în literatura pentru popor. Tocmai aceste însușiri sunt, cari fac din volumul acesta o carte de lectură de mare preț nu numai pentru tinerimea adultă, ci și pentru tinerimea școlară dela 10—15 ani.

Știm bine, că materialul de lectură potrivit cu elevii de școală, are să întrunească anumite condițiuni. După părerea mea, condițiunile principale ar fi următoarele:

1. Să fie lectura potrivită cu gradul de pricepere a elevilor.

2. Să fie atât expunerea, cât și acțiunea vie și atrăgătoare. Să aibă darul de a procura o astfel de plăcere sufletească, care să-l îndemne la cetit,

cumpărarea sarcinilor apăsătoare asupra pământului, înlăturarea liniei de vamă, ce era trasă în lăuntrul monarhiei, sunt fapte neresturnabile de o valoare permanentă, a căror putere deseamnă neîmpăcabilul curs în neîncetata propăşire spre consolidarea prosperităţii regatelor şi a ţărilor, şi spre întărirea statului întreg.

Popoarele cele credincioase ale Austriei reveresc, ca cea mai binecuvântată faptă a acestui progres, marinimoasa determinaţiune a Maiestăţii voastre, prin care eserciţiul potestăţii absolute de domnitor l-aţi schimbat cu o constituţiune, ce statoreşte, ca supuşii să iee parte la întocmirea legilor, şi prin aceea, ca constituţiunea aceea complanând suvenirile, intuiţiunile juridice, cum şi pretensiunile de drepturi ale diferitelor popoare, să încearcă a le îmbina cu imperativa necesitate de a susţinea unitatea şi posiţiunea de stat a monarhiei, dă regatelor şi ţărilor garanţiile unor drepturi statorite lămurit şi neîndoit, şi face totodată, ca să le stee şi lor prin putinţă conlucrarea în unanimitate, cea atâta de necesară.

Diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860 este acea lege fundamentală de stat, *constantă şi nerevocabilă*, care regulând referinţele interne ale dreptului de stat al monarhiei, trage liniile demarcaţionale înlăuntrul cărora, pe lângă păzirea cu mare grije a autonomiei şi independenţei singuraticelor ţări, edificiul constituţiunii statului să se închee cu o representanţă comună, pentru afacerile comune ale imperiului întreg.

Ear apoi, fiindcă pentru dreptul de participare la legislaţiunea comună a statului se cere neapărat o ordine şi o formă anumită a eserciţiului aceleia, Maiestatea voastră spre a complini mai departe lucrul început la 20 Octomvrie 1860, cu patenta împărătească din 26 Februarie 1861 aţi emis legea fundamentală de stat pentru reprezentanţa imperiului, ear cu aceasta aţi proclamat popoarelor întregul acest cuprins al legilor fundamentale, ca constituţiune a imperiului, cu acea asigurare sărbătorească, cumcă M. voastră nu numai voiţi înşivă a ţinea şi păstra nestrămutat şi a apăra şi protege această constituţiune cu toată puterea împărătească în contra ori cărui atac, ci şi că aţi deobligat următorii M. voastre la regim, ca şi aceştia să o observe şi să o ţină nestrămutată, şi la suirea lor pe tron să o şi asigure în manifestul ce e a se emite în privinţa aceasta.

După cuprinsul şi garanţia acestor legi fundamentale de stat, dreptul de legislaţiune este a se esercia pe viitor numai pe lângă conlucrarea şi învoirea corpurilor representative, convocate în consunet cu constituţiunea, atât în senatul imperial, cât şi în dietele ţărilor, şi anume, în marele principat Transilvania în senzul constituţiunii sale de mai nainte.

Acest act al înţelepciuuii împărăteşti, care se arată ca un monument luminător al mărimii sublime de regent, împle şi pe reprezentanţa marelui principat Transilvania cu cea mai mulţumitoare bucurie, ear aceasta nu numai pentrucă Transilvania de acum înainte va fi chemată a lua parte activă şi la pertractarea afacerilor comune ale imperiului, în unire patriotică cu numeroasele popoare surori, ci şi din temeiul acela, pentrucă marele principat Translvania şi-a reccâştigat vechiul său drept la legislaţiune pentru afacerile din lăuntru ale ţării în spiritul constituţiunii bazate pe caracterul sistemei de stat politic-naţional.

Dietei ei îi este foarte scumpă independenţa şi integritatea acestui mare principat, păstrată peste atâţi secoli, ca a unui membru separat şi independent al coroanei ungare; prin urmare, în deplin acord cu declaraţiunea respicată de Maiestatea voastră, *uniunea Transilvaniei cu regatul Ungariei decretată la 1848 nu o poate privi ca pe una, ce s'ar fi înfiinţat cu deplină tărie legală*; şi aceleia cu atât mai puţin îi poate atribui valoare de drept, cu cât ea a căzut în faptă, numai decât în urma evenimentelor ce au urmat nemijlocit după aceea.

La restatorirea constituţiunii de mai nainte a ţării în cuprinsul ei întreg s'a opus victorioasa putere a acelei fapte complinite, care prin statorirea principiului *egalei îndreptăţiri pentru toate naţiunile, limbile şi bisericile*, a dat cerinţelor timpului un caracter ce nu se mai poate şterge.

Cu privire la acestea se justifică imperativa trebuinţă de a presupune schimbări afund pătrunzătoare în privinţa statoririi unei modalităţi, după care representanţa ţării să se compună aşa, încât să corespundă într'o măsură conformă la toate interesele locuitorilor.

Deci M. voastră preaînaltă, induplecat numai de o datorinţă imperativă ca regent, în lipsa unui alt temeiu legal şi nestrămutat, şi în neputinţă de a se reîntoarce la Art. XI din anul 1791 fără abnegarea principiului egalei îndreptăţiri, v'aţi îndurat pentru dieta convocată în libera reg. cetate Sibiiu a emite un regulament nou de alegeri şi de afaceri, cu respicatul caracter al unui normativ, care să fie numai provisor şi să aibă valoare numai pentru această dietă.

Poporimea ţării ascultând cu deplină încredere chemarea monarhului său, totodată însă pătrunsă afund de necesitatea de a se deslega mai multe întrebări însemnate ce zac încă nedeslegate, şi cari fără o grea vătămare a intereselor fiecărui cetăţan de stat în parte nu sufer mai multă amânare, a luat parte la alegeri în toate cercurile electorale, fără esceptiune, pe temeiul regulamentului de alegeri ce s'a fost dat, ear deputaţii trimişi s'au şi înfăţişat în o cumpănitoare majoritate a lor dintru-odată cu bărbaţii chemaţi prin preaînalta încredere a M. voastre, şi se află în parte mare de faţă în adunare.

Dupăce credincioşii preaplecaţi membri ai dietei, ca corp legislativ al marelui principat al Transilvaniei s'au adunat şi au făcut promisiunea prescrisă, au ascultat cu sentimentele celei mai neclătite credinţe de supuşi însufleţitoarele cuvinte ale preaînaltului rescript din 15 Iunie 1863 numărul 3117 cu care M. voastră sacratissimă v'aţi îndurat a saluta representanţa ţerii în limbajul cel mai deschis, scutit de orice înţeles strâmb, şi pentru aceea deşteptător de încrederea cea mai deplină.

Intru adevăr, problemele câte au trebuinţă de o deslegare înteţitoare, sunt mari şi grele.

Dupăce însă noi conduşi de principiul dreptăţii şi purtaţi de spiritul împăciuirii ne apucăm de lucru cu voinţă serioasă, suntem şi nutriţi de acea speranţă tare, cumcă întrunindu-se cu sinceritate puterile întărite prin armonie vom reuşi ca să îndeplinim cu fericire încă şi cea mai grea lucrare.

Conştienţa ne spune tot ce aşteaptă dela noi patria şi ce aşteaptă imperiul.

Cu atât mai viu se deşteaptă în noi profunda părere de rău, cumcă din câteva cercuri electorale deputaţii trimişi de către popor nu au venit, cum şi că dintre acei bărbaţi eminenţi, chemaţi prin încrederea coroanei nu toţi au urmat chemării monarhului lor, pentrucă deşi dieta ţării nu vede în aceasta vre-o pedecă la întreprinderea lucrării sale la care este îndatorată, totuşi când se lucră pentru înaintarea prosperităţii ţării întregi şi a tuturor cetăţenilor sei, cum şi pentru cele mai importante interese de viaţă ale lor, lipsa mai multor patrioţi cu esperienţă din societatea popoarelor surori se simte cu părere de rău.

Noi însă sperăm earăşi, cumcă sub înrâurinţa lucrătoare în linişte a unei convicţiuni mai bune, care înaintând între toate clasele poporimii îşi sparge drum înainte, alegeri ordinate din nou vor aduce dietei un ajutor bine venit de puteri conlucrătoare încă şi din acele cercuri, cari până acum fără vina lor, ba în contra voinţii lor, încă nu sunt representate.

---

3. Condiţiunea principală priveşte natura conţinutului, care trebue să aibă un fond moral, sau cel puţin să cuprindă o învăţătură folositoare. Aplicate aceste calităţi asupra volumului „Povestiri de petrecere şi de folos", constatăm la cea dintâi ochire, că — cu câteva excepţii — le întruneşte pe deplin.

Pentru-ca aserţiunile mele de mai sus să se învedereze, las să urmeze mai jos conţinutul singuraticelor bucăţi.

1. Cel dintâi rachier.

Dracul fură bucata de pâne a unui ţăran cu gândul ca să-l facă să cârtească împotriva lui Dzeu. Scopul nu şi-l ajunge. pentru aceea Scaraoţchi, căpetenia dracilor, îi făgădueşte pedeapsă straşnică. Dracul se hotăreşte să între slugă la ţăran, cu gândul ascuns ca să-l răpue. Aici cearcă în fel şi chip, în sfârşit iscodeşte rachiul, care îl aduce pe om la starea de animal. Ţăranul, împreună cu prietinii săi, bea până se ameţesc, făcându-se de râs şi înjurând pe Dzeu. Păcatul beţiei se lăţeşte şi e izvorul la o mulţime de păcate, omul decade, ear Scaraoţchi rămâne mulţămit de isprava dracului.

Urmările beţiei sunt zugrăvite cu multă artă. (Va urma).

Corespondenţă.

Ilia-Murăşană, 28 Sept. 1913.

Onorată redacţiune!

Două acte însemnate s'au săvârşit azi în Ilia, unul prin care românii de aici şi-au făcut datorinţa în mod cinstit faţă de fie iertatul şi în veci neuitatul aviator *Aurel Vlaicu*, al doilea act va fi un nou îndrumător şi luminător al poporului nostru din aceste părţi şi anume: Infinţarea unui nou despărţământ al „Asociaţiunii".

I. Indată după primirea tristei veşti despre marea perdere a neamului nostru, M. O. D. Z. Mureşan, protopresbiter, prin o circulară a invitat întreaga preoţime din tract, ca să se întrunească în Ilia, pentru a oficia un *parastas* întru pomenirea şi vecinica odihnă a răposatului Aurel Vlaicu.

A invitat în deosebi toată românimea din loc şi împrejurime, s'au şi întrunit 19 preoţi, inteligenţa din loc şi jur, şi o mulţime de popor, de abia mai putea încăpea în biserică. Au participat chiar şi unii străini.

Biserica era împodobită în mod pios de dna Mureşan, soţia protopopului.

După serviciul divin s'a început oficiarea parastasului, luând parte 19 preoţi în frunte cu protopresbiterul Z. Mureşan. Răspunsurile atât la parastas, cât şi la sf. liturgie le-a dat vrednicul cor bărbătesc din Dobra sub conducerea zelosului învăţător Toma Roşu. Cântările duioase ale corului atât la liturgie, cât şi la parastas au fost înălţătoare. Cinste şi mulţămită dlor corişti şi în special conducătorului de cor.

După finirea serviciului păr. protopop Z. Mureşan prin un cuvânt emoţionant, arătând însemnătatea actului, perderea ireparabilă a neamului prin moartea prea de timpurie a acestui fiu iubit, a stors lacrămi din ochii tuturor. Tot asemenea efect a avut şi vorbirea ţinută de dl Dr. Ştefan Chirilovici, desfăşurând ce speranţe puneam noi în Vlaicu.

La fine corul intoneza încă odată: „In veci pomenirea lui!" şi publicul se depărtează cu lacrămi în ochi!

*

II. Infiinţarea noului despărţământ al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, cu sediul în *Ilia*, constătător din 47 comune, s'a făcut astfel:

Preoţimea din tractul Iliei de mult se ocupa cu ideea de a înfiinţa acest despărţământ, cu a cărui organisare a fost încredinţat fostul director păr. protopop Iosif Morariu din Dobra. Pe azi a fost deci convocată adunarea de constituire a acestui despărţământ la 2 ore p. m.

Părintele protopresbiter, la 2 ore p. m. dupăce s'a adunat o mulţime de inteligintă cum rar se întâmplă pe aici, arătând scopul acestei adunări, o declară deschisă şi numeşte notar pe dl G. Cărăbaş, ear cassar dl Ioaniche Olariu, cassar de bancă.

Se înscriu 12 membri ordinari noi, între cari 10 preoţi, şi mulţi ajutători. Astfel până aci despărţământul întreg al Dobrei avea 17 membri, acum singur al Iliei are 22 membri ordinari şi trei pe vieaţă.

Venind la ordinea zilei alegerea directorului şi comitetului noului despărţământ s'au ales: director Dr. Ştefan Chirilovici, ear membrii în comitet: Zevedei Mureşan, Ioanichie Oprean, Dr. Simeon Dragomir şi Dr. Alesandru Dragomir. Alegerea s'a făcut aproape cu totalitatea voturilor.

Insufleţirea cu care s'a ales şi s'a constituit despărţământul nostru Ilia, şi persoanele puse în frunte, ne dau garanţie, că în scurt timp acest despărţământ va fi între cele mai active şi înfloritoare. *Veritas.*

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu circulara consistorială din 19 Martie 1913, Nr. 3642 şcol. convoc pe învăţătorii dela şcoalele confesionale gr. or. române din protopresbiteratele Mediaş şi Târnava la conferenţa învăţătorească anuală, care va avea loc în şcoala noastră confesională din *Mediaş*, în zilele de Joi şi Vineri, în *24 şi 25 Oct.* st. v. a. c.

Ordinea de zi:

1. Invocarea Duhului Sfânt, la 8 ore, dimineaţa în biserică.
2. Deschiderea conferenţei.
3. Limba maghiară în clasa I, lecţie practică şi tratare teoretică, de Ioan Neculoi din Şaroş.
4. Limba maghiară în clasa a II-a, lecţie practică şi tratare teoretică, de Alexandru Pop din Sălcud.
5. Limba maghiară în clasa III-a, lecţie practică şi tratare teoretică, de Nicolae Limbăşan din Boian.
6. Limba maghiară în clasa a IV-a, lecţie practică şi tratare teoretică, de Ştefan Pocan din Hoghilag.
7. Limba maghiară în clasa a V-a, lecţie practică şi tratare teoretică, de Adrian Neagoe din Buzd.
8. Limba maghiară în clasa VI-a, lecţie practică şi tratare teoretică, de Ioan Moga din Bobohalma.
9. Metodele, după cari s'a predat şi după cari se predă astăzi limba maghiară în şcoalele noastre, de Ioan Moldovan din Lepindea.
10. Manualele de limba maghiară din şcoalele noastre şi modul lor de întrebuinţare, de Aurel Zichit din Ernea.
11. Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din anul 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ţinând în acelaş timp seamă de scopul general al învăţământului şi de caracterul special al şcolilor noastre. Lucrare de concurs la „premiul A. Bârseanu".
12. Poziţia socială a învăţătorului, de Virgil Imbăruş din Mediaş.
13. Invătătorimea noastră şi mişcarea cooperativă, de Ilarie Racoţi din Biertan.
14. Raport despre legendele şi tradiţiile poporale locale, adunate de învăţătorii cercului conferenţiar, de Ioan Vălean din Crăciunel şi Pompiliu Popa din Boian.
15. Mişcarea pedagogică-literară mai nouă, de Gedeon Henteş din Veseud şi Aurel Oltean din Haşag.
16. Raportul comisiei permanente despre starea învăţământului din cerc şi despre executarea hotărârilor luate de conferenţa anului trecut.
17. Propuneri.

Lecţiile practice şi lucrările teoretice se vor prezenta membrilor comisiei permanente până la 15/28 Octomvrie a. c.

Lucrările teoretice se vor referi în prima linie la materialul fixat pentru fiecare clasă în „Planul de învăţământ".

Comisia permanentă se va întruni în şedinţă Mercuri în 23 Octomvrie st. v. a. c. la ora 8 dimineaţa, în localul şcoalei noastre confesionale din Mediaş.

Onorata preoţime este poftită a lua parte la conferenţă.

Sibiiu, în 18 Septemvrie 1913.

Eugen Todoran,
comisar consist.

Convocare.

In conformitate cu ordinul consistorial din 19 Martie, a. c. Nr. 3642 Şcol. convoc prin aceasta pe toţi învăţătorii gr.-or. români din *cercul conferenţiar al XI.* (protopopiatele Deş, Cetatea de peatră şi Bistriţa) la conferenta învăţătorească anuală, ce se va ţinea *în 25 şi 26 Octomvrie* st. v. a. c. în localul şcoalei gr. cat. rom. din *Lăpuşul-unguresc.*

Ordine de zi:

1. Invocarea duhului sfânt, la ora 8 a. m. în şcoală.
2. Discurs de deschidere din partea comisarului consistorial despre: Limba maghiară în şcoalele noastre confesionale.
3. Metodele, după cari s'a predat şi după cari se predă astăzi limba maghiară în scoalele noastre, de Cornel Cozma înv. în Rogoz.
4. Limba maghiară în cl. I—VI, lecţii practice, şi scurte tratări teoretice, în legătură cu planul de învăţământ: *a*) pentru cl. I. de Ioan Percea, înv. în Osoiu; *b*) pentru cl. II. de Alexandru Jurca, înv. în Blaşfalăul-sup.; *c*) pentru cl. III. de George Biliboacă, înv. în Gârbău; *d*) pentru cl. IV. de Valer Bărbos, înv. în Cupşeni; *e*) pentru cl. V. de Eugen Tănase, înv. în Borgo-Suseni şi *f*) pentru cl. VI. de Ioan Danciu, înv. în Fânaţe.
5. Manualele de limbă maghiară din şcolile noastre şi modul lor de întrebuinţare, de Ştefan Bărbos, înv. în Borgo-Bistriţa.
6. „Care-ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII—1907, cu privire la propunerea limbii maghiare, ţinând în acelaş timp seamă de scopul general al învăţământului şi de caracterul special al şcolilor noastre“, cf. circularei Nr. 3642/1913.
7. Mişcarea pedagogică literară din ultimul an şcolar, de Bartolomeiu Fărcaş înv. în Corueni.
8. Raport despre starea învăţământului din cerc de, comisia permanentă.
9. „Prima primire a copiilor începători la şcoală“, de Teodor Rânea, înv. în Borgoprund.

Lucrările în scris să se trimită comisiei permanente până în 17/30 Octomvrie a. c. pe adresa: Ion Ciupe înv. în Goştila.

Comisia permanentă să se prezinte în 24 Oct. v. a. c. la ora 8 a. m. în cancelaria protopopească din Lăpuşul-unguresc.

La conferenţă se invită cu insistenţă toţi preoţii cercului.

Lăpuşul-unguresc, la 17/30 Septemvrie 1913.

Andrei Ludu
comisar consistorial.

Din literatura economică.

Trei broşuri.

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“, şi-a îmbogăţit în timpul din urmă *Biblioteca* sa, prin editarea *a trei* broşuri, cari cuprind învăţături folositoare pentru obştea românească.

Reuniunea aceasta, în împrejurări materiale destul de modeste şi nu destul de sprijinită în chemarea ei, ce o are întru propagarea sfaturilor şi poveţelor economice, — totuşi din puţinul ce are, ea năzueşte, ca să dea sătenilor nostri tot felul de învăţături şi poveţe folositoare, punându-le la îndemână şi cărţi anume scrise pentru trebuinţele lor.

Astfel de cărticele sunt şi aceste 3 broşuri, editate de Reuniune în decursul acestui an şi anume:

Nr. 16. „*Cuvinte de îmbărbătare pentru serbarea pomilor şi a paserilor*“. Broşura aceasta cuprinde: 1. Precuvântare, scrisă de secretarul Reuniunii, dl Victor E. Tordăşianu; 2. Dare de seamă despre serbarea pomilor şi a paserilor în Tălmăcel, de Dr. Vasile Stan, profesor seminarial; 3. Un pretin sincer al poporului nostru. Aceasta este o scrisoare a dlui Dr. I. U. Iarnik, profesor universitar în Praga.

Din cuprinsul acestei broşuri, se pot lua multe învăţături preţioase; cărticica aceasta n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă şcolară ori de altă natură.

Darea de seamă, a dlui Dr. Vasile Stan, este un model de serbare a pomilor şi a paserilor, şi din ea se poate vedea ce anume trebue vorbit la astfel de serbări, pentruca ţăranii nostri să îndrăgească tot mai mult cultura pomilor şi pe lângă aceasta să se dedea şi la cruţarea paserilor, — mai ales tineretul.

Din scrisoarea dlui Dr. I. U. Iarnik, nu numai cărturarii dela sate, ci şi alţii, cărora le zace la inimă propăşirea în cultură şi bunăstare a ţăranului român, ar putea să scoată din ea multe lucruri de interes obştesc şi să cugete cum s'ar putea introduce şi la noi frumoasele făptuiri săvârşite de Cehii din Boemia, ale căror fapte ni le aduce ca exemple un străin de neamul nostru, care însă ne este binevoitor şi ar dori să ne vadă progresând în cultură şi bunăstare.

Este în interesul nostru, ca atenţiunea de care ne face părtaşi dl profesor universitar Dr. Iarnik, să nu rămână nefolosită şi să se facă un început, cât de mic în direcţiunea indicată de binevoitorul nostru.

Acest început, mai potrivit şi mai cu mult succes, cred că s'ar putea face în fruntaşa comună Sălişte, ai cărei locuitori fruntaşi ştiu să aprecieze şi să înfăptuească lucruri de interes obştesc.

Broşura aceasta se află de vânzare la toate librăriile, precum şi la Reuniune, cu preţul de 20 fileri.

Nr. 17. „*Monilia*“ scrisă de dl Herman *Kerrn.* In broşura aceasta e descrisă o nouă boală a pomilor precum şi lecuirea ei, are mai multe ilustraţiuni şi e de mare interes pentru toţi aceia, cari se îndeletnicesc cu pomăritul.

„Monilia“ este numele unei ciuperci în formă de mucegaiu, care pricinueşte putrezirea poamelor înainte de a ajunge la coacere, căşunează stricăciune şi mlădiţelor mai tinere, mugurilor şi florilor.

Preţul boşurei e 10 bani.

Nr. 18. „*D'ale pomăritului*“, sfaturi întocmite de *Astra Hodoş.* Cărticica aceasta e anume scrisă pentru trebuinţele sătenilor, cari se îndeletnicesc cu cultura pomilor. Sfaturile date sunt luate din viaţa practică şi se pot folosi de toţi ceice se îndeletnicesc cu pomăritul.

Intre altele, cărticica aceasta cuprinde şi un călindar al pomăritului, în care se arată, că ce lucrări trebue săvârşite la cultura pomilor, în fiecare lună de peste an. E scrisă pe înţelesul tuturor. Pentru cuprinsul şi ieftinătatea ei ar fi potrivită şi pentru şcolarii, cărora li se propune pomăritul în şcoala de pomi. Ar fi una dintre cele mai bune călăuze la lucrările practice şi costă numai 25 bani.

*

Băncile şi alţi binevoitori ai poporului român, cari şi-au pus de ţintă răspândirea de cărţi bune în poporul dela sate, să nu uite, că „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“, dispune de astfel de cărţi bune şi cu preţuri de tot moderate.

Prin cumpărarea şi răspândirea acestor cărţi s'ar veni deoparte în ajutorul Reuniunii, de altă parte s'ar da în mâna sătenilor cărţi anume scrise pentru ei. *i.*

Nr. 11790 Şcol. 1913.

Notificare oficială.

De câţiva ani funcţionează în Balatonalmád un sanatoriu pentru copii, susţinut de societatea pentru sanatoriile infantile de sub înaltul patronaj al Alteţei Sale *Sofia Hohenberg.* Aceeaş societate ridică acum un sanatoriu similar şi în Budapesta (*Budapesti központi Zsofia gyüjtögyermekkorház*), pentru care societatea a înaintat colecte în toată ţara. Dl ministru de culte şi instrucţinune publică a încuviinţat, să se poată face colecte şi în diferite şcoli din ţara întreagă, în care scop ne-a rugat, să atragem atenţiunea organelor noastre, ca şi ele să sprijinească în marginile puterilor lor această colectă, care urmăreşte un scop umanitar.

Recomandăm organelor noastre să întâmpine cu interes această colectă.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan, ca senat şcolar, ţinută la 6 Septemvrie 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc On. preoţime din tractul *Alba-Iulia* la conferenţă anuală, care se va ţinea Joi în 17 Octomvrie v. a. c., în şcoala din oraş cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. chemarea Duhului sfânt şi predică, pe baza evangheliei de zi, de păr. Fl. Rusan.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi, constituirea şi scurte observări asupra predicei.
3. Comunicarea rezoluţiunii consistoriale şi a altor acte pentru conferenţă.
4. Tema: „Mişcarea literară în sinul preoţimii noastre în timpul din urmă“, de păr. I. Dăncilă.
5. Tema dată de P. V. Consistor: „Chestiunea învăţăturilor sectare“, de păr. Ioan Ganea.
6. Rapoartele secretarilor grupurilor pastorale şi reversele despre mărturisirea preoţilor.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Alegerea comisiunii.
9. Propuneri.
10. Inchiderea conferenţei.

Alba-Iulia, 18 Septemvrie v. 1913.

Ion Teculescu,
protopop.

NOUTĂŢI.

Ziua Monarhului. Sâmbătă în 4 Octomvrie n., cu prilejul zilei onomastice a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru *Francisc Iosif I.*, s'a oficiat serviciu divin în catedrală la orele 8 dimineaţa prin I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de Prea Cuvioşiile Lor Arhimandritul *Dr. Ilarion Păşcariu*, vicar arhiepiscopesc, şi Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial. Au fost prezenţi: tinerimea seminarială, elevii dela toate şcolile publice din Sibiiu, elevele şcolii civile de fete, asesori consistoriali, corpul profesoral şi alt numeros public.

*

Regele Albaniei. Unul dintre candidaţii la tronul albanez, principele *Wilhelm de Wied*, va veni zilele acestea la Viena, apoi de aici la Roma, pentru a se sfătui cu factorii compenţi asupra condiţiilor privitoare la ocuparea tronului din Albania. Dela pertractările acestea atârnă hotărârea principelui de a primi sau a refuza coroana oferită.

*

Bombă în Fiume. Joi noaptea s'a comis un atentat cu bombă asupra palatului, în care e instalat oficiul guvernatorului din Fiume. Explozia a spart ferestrile clădirii şi ale caselor învecinate. Atentatul s'a făcut din motive politice. Făptuitorii nu sunt încă descoperiţi.

*

Şedinţe. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile sale vor ţinea şedinţe Joi în 9 Octomvrie n. după ameazi la orele 3 în sala mică dela casa comitatului.

*

Dela înmormântare. Sâmbătă după ameazi s'a făcut înmormântarea fetiţei *Dorica* a redactorului nostru *Teodor V. Păcăţian.* Catafalcul, ridicat în casa părintească, din strada ernei, era acoperit cu buchete de flori şi cununi. A participat numeros public român şi străin din societatea sibiană. Părintele Ion *Oţoiu*, profesor seminarial cu diaconul Costea a oficiat slujba divină şi a rostit un pătrunzător cuvânt A cântat duios corul biserisesc al Reuniunii meseriaşilor noştri sub conducerea iscusită a dlui Candid Popa. Elevii şi elevele dela şcoala noastră centrală, purtând flori şi cununi au însoţit pe fosta lor colegă până la cimiterul central, unde s'a făcut îngroparea regretatei Dorica Păcăţian. Doarmă lin!

*

Asigurare obligătoare. Din Viena se anunţă, că la politehnică s'a introdus pentru studenţi asigurarea obligatorie împotriva accidentelor.

*

Expoziţie de grădinărit. Sub patronajul arhiducelui Iosif se organisează în Budapesta o expoziţie de grădinărit, şi anume de poame şi struguri. Expoziţia va fi deschisă din 11 până în 19 Octomvrie n. a. c. Doritorii pot primi informaţiuni dela cancelaria expoziţiei: Budapesta IV, strada Sörház 3.

*

Pentru „Gazeta învăţătorilor“. In nr. 35 şi 36 ai Gazetei învăţătorilor din Şimleu s'a scris că congresul învăţătoresc care era să se ţie la Cluj, s'ar fi oprit şi din motivul că cercurile noastre bisericeşti din Sibiiu ar fi fost duşmane ale congresului. Afirmaţiunea aceasta conţine un neadevăr. Consistorul nostru a delegat chiar din sânul său pe un asesor consistorial, care să ia parte, în mod oficial la congres, iar dintre bărbaţii noştri de şcoala de aici nimeni n'a fost în contra congresului. Domnii dela „G. I.“ să nu caute pricina cu luminarea aruncând bănuieli în toate părţile. *(g)*

*

Monumentul lui Vlaicu la Orăştie. Comitetul central al „Asociaţiunii“, în şedinţa sa ţinută Sâmbăta trecută, a hotărât să lanseze un apel şi liste de subscripţie pentru ridicarea unui monument lui Vlaicu la Orăştie. Asociaţiunea se va îngriji de comandarea, executarea, aşezarea şi desvălirea monumentului. Toate ziarele cari au făcut colecte pentru monument, vor fi rugate să trimită sumele la Asociaţiune.

*

Dismembrarea desp. Reghin al „Asociaţiunii“. Joi, în 9 Oct. a. c. se va ţinea adunarea cercuală a desp. Reghin, care se va desface în două. Cu această ocazie, dl secretar Oct. C. Tăslăuanu, în calitate de delegat al comitetului central, va ţinea o conferenţă despre poetul Şt. O. Iosif şi o prelegere poporală despre „Foloasele învăţăturii“.

*

Biografia lui Vlaicu. Ni-se comunică din Orăştie, că mai mulţi prietini ai regretatului Aurel Vlaicu s'au hotărât să publice un volum în amintirea sa. Având în posesiune scrisori şi fotografii în legătură cu viaţa şi opera martirului dela Băneşti, prietinii aceştia vor da publicului românesc o carte vrednică de strălucirea numelui pe care-l comemorează. Cartea va aduce stiri nouă despre întâiele încercări ale lui Vlaicu pe terenul aviaţiei şi va face istoricul sborurilor sale, dând ilustraţii necunoscute până acum. Pe lângă biografia amănunţită, volumul va cuprinde şi toate semnele de durere ale neamului, manifestate la catastrofa marelui erou al văzduhului. Venitul cărţii este destinat pentru monumentul ce se proiectează.

*

Câni în serviciul armatei. La ultimele manevre belgiene s'au făcut experimente cu întrebuinţarea cânilor înhamaţi la tunurile de mitralieză. Experimentele au izbutit deplin. După modelul din Belgia, se ocupă acum şi Germania cu inoirea interesantă şi îşi procură câni, pentru a face cu ei probe la transportarea tunurilor.

*

Filozofie. In editura R. Piper din München se tipăreşte o ediţie completă a operelor filozofului *Schopenhauer*, sub îngrijirea profesorului Paul Denssen. In această ediţie critică vor apărea pentru întâia oară prelegerile ţinute de Schopenhauer ca docent la universitatea din Berlin.

*

La Legatul Mateiu Mocanu pentru ajutorarea copiilor săraci din Cernatul-Săcelelor, al „Fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, doamna Ana M. Mocanu, din prilejul celebrării cununiei religioase a fiicei sale domnişoară Elena M. Mocanu cu dl Dr. Pavel Guşeilă Negrea medic (Bucureşti), dărueşte cor. 50. — La acelaş legat au mai dăruit Ion Neagoe, paroh (Stremţi), 50 bani, Popovici Mondoc, învăţător (Sebeşul de sus), 20 bani şi Augustin Vulpea învăţăcel cofetar, 50 bani. Starea legatului: coroane 272·80. Pentru prinos dorind multă fericire nou căsătoriţilor, aduce calde mulţumiţe în numele comitetului. „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vict. Tordăşianu, prezident.

*

Chinetofonul. Una din cele mai mari invenţiuni ale veacului al 20-lea este *chinetofonul*, sau chinematograful vorbitor, opera genialului Edison, care a inventat fonograful şi chinematograful, ear acum le-a ştiut întruni într'un singur aparat, în chinetofon. Producţiunile maşinei vorbitoare au fost primite cu sgomotoase aprobări atât în Viena, cât şi în Budapesta. In capitala ţării noastre s'a prezentat întâia oră Joia trecută în faţa unui distins public, care a rămas încântat de cele văzute şi auzite.

*

Teatru în Sibiiu. Spre deosebire de alte producţiuni de acelaş gen, *cabaret-ul* aranjat Sâmbătă seara a avut o programă cu totul decentă. Puncte serioase şi umoristice. bine predate, se schimbau unul după altul. Meritul este mai ales al artistului *Horváth*, care a ştiut să le întocmească ingenios şi cu mult gust. Astăzi, Luni, se joacă *Dragostea de ţigan*, operetă; Marţi *Lili*, în rolurile principale cu acelaş rutinat artist.

Mulţămită.

Aducem pe calea aceasta sincere mulţumiri tuturora, cari au binevoit a participa la înmormântarea neuitatei noastre fetiţe *Dorica*, mai ales celor ce i-au împodobit sicriul cu coroane şi frumoase buchete de flori, precum şi celor ce din tristul prilej al mutărei la cele vecinice a scumpei noastre fiice ni-au adresat cuvinte de mângăere şi de întărire sufletească.

Sibiiu, 6 Octomvrie n. 1913.

Teodor V. Păcăţian şi soţia *Silvia n. Popp.*

Nr. 873/1913 Prot. (274) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Fofeldea**, tractul Agnitei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român" cu următoarele emolumente:

1. 200 cor. salar din cassa bisericei solvibil în rate treilunare anticipative.
2. 150 cor. din aruncul de 5% dare şcolară.
3. 200 cor. dela comuna politică.
4. 410 cor. întregire dela stat.
5. 2 stânjini lemne sau preţul lor cu 40 cor.
6. Cvatir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă rugările lor instruite cu carte de botez, diplomă, atestate despre studiile pregătitoare, eventual şi alte atestate de recomandaţie la oficiul protopopesc din Agnita în terminul susindicat, şi să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cel ales va fi obligat să ţină strana în Dumineci şi sărbători paralel cu cantorul la utrenie şi să formeze cor, şi să cânte cu copiii de şcoală la sf. liturghie în biserică.

Agnita, 19 Septemvrie 1913.

In înţelegere cu comitetul parohial concernent.

Joachim Muntean
protopop.

Ad. Nr. pp. 1060/1913. (269) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna **Mănăşturul-ung.** declarat de vacant prin veneratul ordin conzistorial din 6 Iunie a. c. de sub Nr. 6934 Şcol. prin aceasta să deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. dela comuna bisericească solvit în rate lunare.

b) Cvartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi.

c) Intregirea recerută a salarului se va exopera pe baza documentelor alesului.

Reflectaţii la acest post, au aş aşterne subscrisului cererile, instruite conform normelor în vigoare până la terminul susindicat.

In fine să notează, că alesul învăţător va fi dator să cânte cu elevii răspunsurile liturgice în zile de Dumineci şi sărbători.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului.

Cluj, la 10 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 975/1913 (267) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Perşani**, tractul protopresbiteral al Făgăraşului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 1000 cor, din cari 600 cor. dela popor, restul întregire dela stat votată deja.

Invăţătorul ales este dator a conduce copiii în Dumineci şi sărbători la biserică, a forma cor şi a cânta cu ei la sf. liturghie şi a ţinea şcoală de repetiţie şi strana când va fi lipsă.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu cu terminul deschis, iar concurenţii să se prezinte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi să cânte în biserică.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, la 23 Septemvrie 1913.

Nicolae Borzea
porotopop.

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.
Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Nr. 857/1913. (262) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Sâmbenedic**, — devenit vacant prin moartea parohului Vasile Nistor, — se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetatea-de-baltă, 6 Sept. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 368/1913. (256) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din **Petroşeni,** din protopresbiteratul Haţegului, se publică concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român" în conformitate cu ordinul conzistorial din 23 August v. a. c. Nr. 11.129 Şcol.

Emolumentele sunt: 600 cor. dela popor prin repartiţie, iar restul se cere dela stat; cvartir şi lemne de foc.

Invăţătorul ales e obligat a forma cor bisericesc.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul prescris, iar concurenţii se vor prezenta în comună spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 31 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Haţeg:

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 741/1913 prtb. (270) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională greco-orientală din **Feriház** (fehéregyháza), protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie conform veneratului ordin conzistorial din 9 Septemvrie a. c. Nr. 11844 Şcol. 1913 concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane salar fundamental solvibil din repartiţie dela popor şi din ajutor din centru, eventual din ajutor de stat. Relut de grădină 20 cor. şi cvartir în natură.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege, învăţătorul ales este obligat a instrui şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Urmările rele a oleiului de peşte Emulsiunea Scott nu le are.

Oleiul de peşte deşi este un puternic mijloc de întărire, se ia cu multă neplăcere, aşa de mulţi abzic de luarea lui. Atât oamenii mari, cât şi copii, au nu numai o îndreptăţită antipatie pentru el, dar nu-l pot nici mistui. Cu totul altfel este cu Emulsiunea Scott, care nu e altceva, decât un olei de peşte gustos, ce se mistue cu uşurinţă.

După răceli, la trenare, reconvalescenţilor, oaselor slabe la copii, lipsei de apetit, eşirii cu greutate a dinţilor, fac servicii însemnate Emulsiunea Scott, pusă în circulaţiune de câteva decenii.

Preţul original al unei sticle 2 cor. 50 fi. Trimiţând cineva 50 fil. în marce postale la SCOTT et BOWNE, Viena VII. provocându-se la acest ziar, primeşte printr'o apotecă o sticlă de probă. a) (275) 1—

Ad Nr. pp 1044/1913. (265) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de c'asa a II-a **Muntele-rece**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B, pentru congruă.

Suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, sunt a se înainta subscrisului până la terminul susindicat, iar reflectanţii sunt poftiţi a se prezenta la sf. biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare, ca să fie cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 6 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Poza lui Vlaicu în aeroplan
bucata 2 cor. (273) 1—3
100 ilustrate Vlaicu K 3·60
se află de vânzare la fotograful curţii regale
Emil Fischer,
Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 5.

Un congres biblic românesc
de
Dr. Nicolae Bălan,
profesor de teologie.
Retipărire din „Revista Teologică".
Preţul 50 fil. + porto 5 fil.

Vasilie Ban,
mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"
SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16
cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în
ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.
Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!
In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 28 –

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1·20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H., Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N., Poezii	2 50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	—·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman)	3·—
Michaelis K., Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1·—
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I.. Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D., Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II., (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1·50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 26 Septemvrie (9 Octomvrie) 1913. Nr. 100.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

O reformă.

Sibiiu, 7 Octomvrie n.

(*x*) Ministrul de culte şi instrucţiune, dl Dr. Iankovich Béla, a trimis cu data de 27 Septemvrie a. c. o adresă în afaceri şcolare către consiliul instrucţiunii publice, care va fi chemat, în înţelesul regulamentelor existente, să pregătească planul pentru o nouă organizare a şcolilor secundare (sau medii) din Ungaria.

Actul ministerial cuprinde idei nouă şi foarte valoroase, din multe puncte de vedere. Le vom cuprinde în următoarele:

Observatorul atent al instrucţiei publice din Ungaria, zice ministrul de culte, nu poate trece cu vederea faptul, că şcolile secundare ale patriei noastre au rămas îndărăt în multe priviri cerinţelor de progres ale timpului.

Planul de învăţământ al acestor fel de şcoli a trecut prin modificări parţiale în 1883 şi 1899; însă de fapt şcoala secundară din Ungaria a rămas peste tot în starea sa veche în curs de decenii.

Toate statele mari ale apusului s'au năzuit a-şi acomoda instituţiile şcolare trebuinţelor epocei în care au trăit şi trăesc.

Astfel statele imperiului german bunăoară, care au înţeles semnele vremii, au înfiinţat pe lângă tipul cunoscut al şcolii secundare aşa numitul tip reformat, al acestor fel de aşezăminte. Astăzi Germania are peste 150 de asemenea şcoli secundare tip reformat.

Ministrul stabileşte următoarele defecte în organismul numitelor şcoli din ţara noastră:

I. Gimnaziul se leagă fără nici o tranziţie de şcoala primară. Nu aprob faptul, zice ministrul, ca un copil de 9 ani să fie constrâns a învăţa limba latină, care se deosebeşte atât de esenţial de limba lui maternă.

II. Este o greşală de organism, când şcoala noastră secundară nu se compune din părţi coordonate deosebite, şi cere dela tineri să termine toate cele opt clase gimnaziale, fără considerare la numărul mai mare al acelor şcolari, cari siliţi de diferite împrejurări ies din şcoala secundară înainte de a-şi fi câştigat un material oarecare de cultură, care să le fie de folos.

III. Rezultatul instrucţiunii este peste tot puţin satisfăcător în unele ramuri de învăţământ, de pildă în istoria universală, geografie şi limbi moderne.

IV. Planurile actuale de învăţământ sunt defectuoase, deoarece despre unele ramuri de cunoştinţe nu se îngrijesc de loc. Ar fi necesar ca elevul din şcoala secundară să fie orientat asupra apariţiilor principale economice şi sociale, iar *igiena* să nu fie desconsiderată. Instrucţiunea în matematică să aibă în vedere viaţa practică.

V. Este o stare nesănătoasă, când gimnaziile noastre sunt prea împopulate, ear şcolile reale sunt relativ slab cercetate. De vină este legea, care a înzestrat gimnaziul cu îndreptăţiri, de care nu se împărtăşeşte şcoala reală, deşi amândouă sunt institute cu scopuri analoge.

Din aceste motive, ministrul crede că a sosit timpul pentru o adevărată reformă a şcoalei secundare din ţară.

Intre schimbările de căpetenie dorite de ministru este şi înlocuirea limbii latine în clasele prime ale gimnaziului prin limba *germană*. Privitor la istorie, geografie şi ştiinţe naturale părerea dlui Iankovich cere ca materialul întreg să se propună în două secţiuni: în secţia de jos să fie mai mult descriptiv şi intuitiv, ear în cea de sus să fie mai mult pragmatic şi sintetic.

Acesta e, în reasumat, conţinutul actului ministerial.

*

Este acum rândul consiliului de instrucţiune să se pronunţe şi să aleagă: care din părerile arătate se pot adopta din partea membrilor acestui for, şi care dintr'însele se par prea avântate sau poate chiar greşite.

Reforma, în ori ce caz, este dintre cele mai necesare.

Paragrafii învechiţi ai legilor dela 1883 şi 1899 nu mai mulţumesc nici pe părinţi, — de tinerimea şcolară nu amintim, — dar nici pe înşişi domnii profesori. Ştiinţa, în anii din urmă, a obţinut resultate nouă [illegible]mportante, care vor să înrâurească şi asupra şcolii secundare atât cu privire la material, cât şi la metoda în propunerea multelor şi variatelor obiecte de învăţământ.

Atribuim o mare însemnătate faptului, că se constată din partea celui mai înalt factor al instrucţiunii publice, cum programele actuale de învăţământ sunt mult prea *încărcate* de o parte, şi earăşi prea sunt *sărace* de altă parte.

Cunoştinţe sociale, economice şi de igienă nu mai pot fi înlăturate din planul şcolilor secundare.

Dar dacă prin aceasta se va îngriji, de aici înainte, mai bine de educaţia corporală, n'ar trebui vitreg tratată nici educaţia sufletească. Inţelegem cunoştinţele de *pedagogie*. Anume aşa, că tinerimii i se vor propune regulele de căpetenie cu raport la creşterea copiilor în *casa părintească*.

Se ştie că majoritatea părinţilor are cele mai curioase idei despre educaţia în familie. Părinţii cer ca şcoala să le dea copii cât mai desăvârşiţi din orice punct de vedere: şi intelectual, şi moral, şi naţional, şi sanitar; dar la rândul lor nici tatăl, nici mama nu vin în ajutorul şcoalei, fiindcă *nu ştiu* cum să vie.

Astfel, de obicei, părinţii nu uşurează, ci mai ales îngreuează sau distrug influenţa bună a şcolii, şi ei înşişi nu odată îşi nenorocesc odraslele proprii, în urma creşterii nepedagogice care stăpâneşte în familie.

Credem că aceste vederi ar trebui acceptate în viitoarea reformă a învăţământului secundar cu atât mai vârtos, că selbătăcirea treptată în moravurile generaţiilor poate lua proporţii neaşteptate mai curând, decât socotim.

Convocare. Ziarul *Românul* din Arad e informat, că membrii comitetului naţional român sunt convocaţi pe Sâmbătă în 11 Octomvrie n. la Budapesta pentru a lua hotărâri cu privire la atitudinea ce au să observe deputaţii noştri în parlament şi afară de parlament. Va fi vorbă, scrie confratele, şi de reorganizarea partidului, şi se vor lua şi alţi paşi de însemnătate politică.

Domnitorul Albaniei. Se vesteşte apropiata alegere a principelui Wilhelm de *Wied* pentru tronul albanez. Guvernul austro-ungar şi cel italian s'ar fi înţeles, ca ocuparea numitului tron să se facă în cursul lunei curente. Se speră, că măsura aceasta va contribui la liniştirea poporului din Albania.

Prima şedinţă. Pe astăzi, Miercuri, în 8 Octomvrie la orele 10, este convocată şedinţa parlamentului ungar. La ordinea zilei e: cetirea mesagiului regal şi comunicări din partea prezidentului camerei. Ministrul de justiţie are să înainteze tot astăzi mai multe proiecte de legi. Partidul independiştilor a hotărât să nu participe la şedinţă.

Puterile pentru pace. Ziarul „Echo de Paris“ anunţă: Marile puteri n'au intervenit până acum la nici un guvern; dar dacă situaţia balcanică s'ar înăspri, puterile vor rosti cuvântul, — deoarece diplomaţia europeană este firm hotărâtă *să împiedece în ori ce chip erumperea unui nou răsboiu în Balcani.*

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

2. *Istoria unei pălării.*

Costache Dinu e cam prostuţ din fire şi pe deasupra îi place „rachiul cel bun“. Intr'o zi pleacă la oraş cu treabă, unde neisprăvind nimic, întră la jupând Ştrul să tragă ceva la măsea. După-ce s'a turtit câtva, jupân Ştrul îl ia cu vorba, şi omul nostru, care venise cu căciula, hai să-şi cumpere pălărie cu banii împrumutaţi cu camătă grasă dela jidov. Dinu la anu nu poate plăti. Capitalul şi camata se îndoieşte (Ştrul îi face socoteala din nou) şi într'o bună dimineaţă se pomeneşte Dinu că pălăria lui îi scoate boii din curte.

Oamenii neluminaţi, cari urăsc şcoala aşa păţesc ca Dinu.

3. *Boii lui Călin.*

Călin, un om fără suflet, nu poate pricepe că şi boii au lipsă de hrană şi hodină bună. Ii chinueşte atâta cu lucru, fără să le dea hrana şi hodina cuvenită, până-ce sărmanii boi se prăpădesc.

Povestirea aceasta te mişcă. E plină de o mare putere educativă-morală, care-l învaţă pe om să nu-şi chinuiască animalele. E impresionabilă până la lacrimi mustrarea conştiinţei, care încearcă pe nefericitul Călin noaptea în somn şi dimineaţa, când aude lătratul cânelui lângă carul fără boi.

4. *Poveste veche despre aşezarea Românilor pe aceste plaiuri.*

In formă de poveste alegorică ni se povesteşte aici aşezarea Românilor pe aceste plaiuri. D-zeu cu Sf. Petru călătoreşte prin părţile acestea şi nu întâlneşte fără oameni răi şi neprimitori. Pleacă cu Sf. Petru la munte, unde locueşte un neam ales: Românii. D-zeu le dă binecuvântarea pentru inima lor bună şi dreaptă, şi îi trimete să locuiască pământul acesta. Românii se cobor la vale cu turmele lor, alungă pe cei de aici şi stăpânesc pământul acesta, după cum a fost voia lui D-zeu.

La sfârşit se arată păcatele multe, cari pasc pe urmaşii poporului român de odinioară.

5. *Sfatul cel bun.*

Moş Ilie e om păţit, cu scaun la minte şi la vorbă, şi totuşi ţine că mai are multe de învăţat. Sfatul unui advocat pe care l-a căutat anume, i-a prins bine chiar în ziua aceea.

Intr'un mod deosebit de limpede ni se arată în istorioara aceasta adevărul proverbului: „Ce poţi face astăzi, nu lăsa pe mâne“.

6. *Dumnezeu şi învăţatul Negoiţă.*

Tânărul Negoiţă din Bucureşti a învăţat prin toate ţările şi se întoarce acasă dobă de carte. Lumea îl ţinea de om foarte cuminte, cea-ce se şi vede căci a rămas chel pe vârful capului de atâta învăţătură. E învitat în familii şi societăţi alese, în cari tinărul nostru care nu mai crede în existenţa lui D-zeu, păţeşte ruşine mare. O d-şoară de 16 ani îl aduce în corn de capră pe ateistul nostru.

Din istorioara aceasta pot învăţa mulţi ateişti din zilele noastre. Existenţa lui D-zeu se deduce prin raţiune.

7. *Srisoare către tinerii dela sate.*

In scrisoarea aceasta flăcăilor dela sate li se dau preţioase sfaturi: Datoria faţă de patrie, evocându-se pilde strălucite din trecutul neamului românesc; datoria de cetăţean, încunjurarea birturilor şi în sfârşit: folosul tovărăşiilor de flăcăi.

Scrisoarea e adresată către flăcăii din Ţara Românească. Să poate însă localiza.

8. *Voia Domnului.*

Arhanghelul Mihail cercetează pe pustnicul Ieronim, care umblă în căile Domnului şi îl face să înţeleagă o mulţime de lucruri, cunoscând astfel voia lui D-zeu, care de foarte multeori e nepătrunsă de mintea omenească.

Invăţătura ce o scoatem din istorioara aceasta, e preţioasă într'atâta, că ne explică multe din întâmplările acelea, faţă de cari mintea noastră e nepătrunsă, neputându-le pătrunde rostul.

9. *Spătăruţ.*

In Spătăruţ ni se descrie soartea tristă a acelor feciori dela sate cari, pentru a nu fi înrolaţi se folosesc de felurite mijloace, cari mai apoi îi nenorocesc.

Scopul este desvoltarea simţământului de datorie faţă de patrie.

10. *Despre muncă.*

Aici ni se aduc numeroase exemple despră însemnătatea muncii şi roadele ei. Felul, cum au preţuit-o şi o preţuesc oamenii mari: regi, împăraţi etc. — De aici învăţăm cum să preţuim munca şi câştigul agonisit prin muncă cinstită.

11. *Orbul.*

Un nefericit orb e obiectul de râs şi de batjocură al neamurilor şi al tuturora. Averea şi dreptul îl foloseşte o rudă fără inimă, care îl sileşte în fiecare zi pe frig,

Activitatea dietei Ardealului

din anii 1863—1864.

III.

Cu ocasiunea deschiderii dietei M. Voastră v'aţi îndurat a ne da prin împuternicitul comisar regesc în copie autenticată acel document, care cuprinde abdicarea de tron a Maiestăţii Sale împăratului Ferdinand şi renunţarea Inălţimii Sale ces. reg. a serenisimului domn Francisc Carol din 2 Decemvrie 1848 în Olmütz, cu acel adaos cumcă e lăsat în voia dietei ca aceeaşi prin o deputaţiune ce ar fi a se trimite la reşedinţa împărătească să vadă însuşi originalul acelui document.

Dieta încredinţată pe deplin despre autenticitatea acestui document, cu privire la legea fundamentală a sancţiunii pragmatice, promise în 30 Martie 1722 cu cea mai ferbinte mulţămită către neperitoarele merite ale casei austriace pentru scăparea acestei ţeri, ia şi acest document propus ei spre cunoştinţă cu cea mai deplină odihnire despre adevărul faptelor autenticate în acela şi despre a lor legalitate.

Noi am mai primit din mânile aceluiaşi comisar regesc deplin împuternicit pentru dietă încă şi diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860 emanată cu solemnitate în toate trei limbile ţerii, am primit întru asemenea şi legea fundamentală emanată tot în formă de diplomă împărătească cu data din 26 Februarie 1861 sunătoare pentru representanţa imperiului, ear apoi îndemnaţi de mulţămită şi recunoştinţă pentru binevoitoarele scopuri îndreptate spre a stabili o ordine liberală de stat, care se manifestă atât în restaurarea constituţiunii transilvane, cât şi în constituţiunea imperială dată tuturor popoarelor din întreaga monarhie, suntem şi gata de a corespunde prea înaltei provocări venite nouă de către Maiestatea Voastră, adecă a petrece ambele acele diplome în legile patriei cu acea modalitate, că în această privinţă dieta să facă înadins un articol de lege şi să-l subştearnă M. Voastre pentru prea graţioasă sancţionare.

Fiindcă legile marelui principat Transilvania în art. II din anul 1791 cuprind o instrucţiune anumită, privitoare la procedura ce trebue să se observe la toate schimbările de tron faţă cu ţara, aşa declaraţiunea făcută de către M. Voastră cu privire la confirmarea diplomei leopoldine este este un act de cea mai înaltă însemnătate.

Preaînalta Voastră Maiestate faceţi cunoscut ţerii în cuvinte categorice, cumcă în privinţa diplomei leopoldine nu puteţi observa datina veche, din causa că mai multe puncte ale aceleia nici decum nu se mai pot aduce la îndeplinire şi că dreptatea şi conştienţa monarhului nu poate suferi să mai întărească ceva ce în faptă a devenit a fi peste putinţă.

A vorbi adevărul şi a *ţinea aceea ce ai promis, este pentru Domnitor şi pentru popoare cea mai înaltă poruncă.* Pentru aceea credinţă şi convicţiunea, pe care M. Voastră o manifestaţi aici, ne umple pe noi şi ţara cu respect şi reverinţă, înaintea acelei mărimi de conştienţă, căreia moraliceşte nu-i este cu putinţă a întări prin cuvinte aceea ce în faptă nu poate ţinea.

Este prea adevărat, cumcă multe puncte din acea diplomă, pe care M. Sa fericitul împărat Leopold I o a dat la luarea principatului Transilvaniei sub protecţiunea domnirii austriace în 4 Decemvrie 1691 fiind în cursul timpurilor preschimbate, şi-au perdut toată valoarea, şi pentru aceea de mult nici că se mai pot ţinea.

Diploma fusese întregită în mod esenţial încă prin sancţiunea pragmatică, care statoreşte dreptul de moştenire al glorioasei case domnitoare austriace şi indivizibilitatea ţerilor unite sub sceptrul ei într'un stat ce nu se mai poate desface, şi care sancţiune în puterea art III din anul 1744 are şi pentru Transilvania valoarea unei legi fundamentale de stat nestrămutabile.

Totuşi pe lângă toate schimbările prin cari au trecut unele puncte singuratice ale acestei diplome leopoldine şi prin cari după legea desvoltamentului organic, la care supus este oricare stat, a trebuit să treacă neapărat, — fundamentalul caracter al aceleia ca al unui contract de stat încheiat sărbătoreşte, şi fără a se putea revoca, al căruia cuprins este temelia dreptului constituţional transilvan, a remas totdeauna în putere.

Deci ţării îi serveşte spre mare odihnire, când aude conştienţioasa declaraţiune a M. Voastre, cumcă datina în privinţa diplomei leopoldine numai pentru aceea nu se poate observa, pentrucă punerea în lucrare a mai multor puncte din aceea *nici decum nu e cu putinţă.* Cu aceasta însă diploma însaşi în fiinţa sa nu perde nimica din însemnătatea sa, ca temelie a dreptului public.

Tocmai pentru aceea, luând şi noi această împrejurare în însuşi atinsul înţeles, primim cu cel mai viu simţământ de bucurie, cumcă M. Voastră preaînaltă recunoaşteţi totodată pe faţă şi spre dorita odihnire a ţării vă înduraţi a declara sărbătoreşte, cumcă după ce va fi înfiinţată pe cale constituţională, în conlucrare cu dieta, structura din lăuntru de drept public a marelui principat Transilvania, şi corelaţiunea sa către întreaga monarhie în privinţa determinării definitive a modului trimiterii deputalor Transilvaniei la senatul imperial, inimei M. Voastre de părinte al ţării îi va fi spre plăcere a emite la dorirea şi rugarea ţării o diplomă solemnă, pe care şi următorii M. Voastre vor avea de a o confirma totdeauna înaintea depunerii jurământului omagial.

In realisarea cât de curândă a preaînaltei asigurări ce întimpină dorinţa cea fundată a întregii ţări, representanţii poporului adunaţi acum, văd un moment esenţial pentru odihna întregii poporaţiuni a Transilvaniei.

Această speranţă înaltă încrederea noastră şi ne adaogă puterile spre a ne începe lucrul ce ne aşteaptă care, judecând după propoşiţiunile comunicate, se întinde peste un câmp larg al unor chestiuni de mare însemnătate.

Ca una dintre cele mai însemnate întrebări ce M. Voastră v'aţi îndurat a o pune în fruntea propoşiţiunilor regeşti, se iveşte recunoaşterea, în mod constituţional, a *egalei îndreptăţiri politice naţionale a naţiunii române şi a confesiunilor ei,* asemenea cu celelalte surori naţiuni şi confesiuni ale acestui mare principat Transilvania.

Dieta îşi cunoaşte de o datorinţă sacră a ajunge cât mai curând la resultate corespunzătoare ale consultaţiunilor sale, din causă că poporimea aşteaptă cu nerăbdare până să vadă întemeindu-se constituţiunea ţării după o ordine durabilă, pentruca prin aceea să ne stee prin putinţă a delătura atâtea rele apăsătoare, a pune administraţiunea şi justiţia pe temelii, pentru ca scuturi apărătoare şi asigurătoare de drepturi să fie, cum şi în alte direcţiuni a deschide calea către aşezăminte salutare pentru prosperitatea întregului.

Referinţele către statul întreg încă aşteaptă cu totadinsul ca să fie statorite după dorinţă, — pentruca aşa ţara să simtă în măsură deplină binecuvântările ce vor resulta din strânsa împreunare cu imperiul şi cu representanţa sa comună.

Privind cu deplină încredere la activitatea constituţională a senatului imperial, poporaţiunea Transilvaniei aşteaptă cu ferbinte dorinţă statorirea cea deja încitată a unei proporţiuni mai drepte de contribuţiune, şi regularea datorinţei de a milita, care să respecteze mai bine trebuinţele unei raţionale economii politice-naţionale.

Inainte de toate însă drumul de fier se simte pentru Transilvania de cea mai mare şi înteţitoare cerinţă.

Noi calculăm aşadară cu cea mai mare încredinţare, că prin mijlocirea constituţională a senatului imperial se va atrage odată în sistèma drumurilor de fier şi această ţară, care dela natură e binecuvântată cu tot felul de averi, prin poziţiunea şi formaţiunea sa e pentru apărarea monarhiei de cea mai mare însemnătate, şi că aşa, prin fapta aceasta, ce afară de toată îndoiala, cu toată validitatea documentează preţul şi veritatea celei mai intime conexiuni cu imperiul întreg, şi patria noastră se va conduce către un viitor mai ferice.

Chemarea destinată M. Voastre de providenţă, pentruca să conduceţi soartea marelui principat Transilvania peste cel mai greu punct de prefacere, ne luminează şi nouă ca un luceafăr întru toată importanţa şi mărimea sa.

Noi simţim, ca şi M. Voastră, cumcă deşi problemele, cari ni s'au pus sunt grele, totuşi acelea trebue să se deslege odată.

Supusa şi credincioasa representanţă a ţării, ajutată de dreptatea cauzei, simţindu-se însuflată de spiritul cumpătului, de al bunei învoiri şi al toleranţei, întimpină năzuinţa cea sinceră a Maiestăţii Voastre de a îngriji pentru fericirea şi prosperitatea tuturor popoarelor cu cea mai deplină încredere a sa.

Aşa noi cu ajutorul lui Dumnezeu vom şi reuşi a duce în capăt sigur şi fericit acest lucru, de care ne apucarăm.

Cari rămânem cu credinţă neclătită, în devotamentul şi supunerea către augusta casă împărătească, cu cea mai profundă veneraţiune:

Ai Maiestăţii Voastre ces. reg. apostolice prea umiliţi şi totdeauna credincioşi supuşi şi servi, representanţii marelui principat al Transilvaniei, adunaţi în dietă.

Sibiiu, în 21 August 1863".
(Urmează subscrierile).

Adresa a fost predată comisarului regesc, spre înaintare domnitorului, în 26 August n., prin comisiunea care a compus-o. Conducător al comisiunei era contele *Nemes Iános.* In comitiva, cu care s'a predat adresa, dieta spunea, că „această adresă s'a pertractat pe cale constituţională, şi la a treia cetire s'a acceptat cu unanimitate, ca convicţiune a dietei întregi, care prin aceasta şi-a depus credeul politic şi şi-a arătat direcţiunea, care s'a determinat a o observa la rezolvarea grelelor sale probleme".

Atât adresa, cât şi comitiva, erau compuse, şi au fost predate comisarului regesc, în toate limbile ţării: ungureşte, nemţeşte *şi româneşte.*

Tratatul de pace între turci şi bulgari.

Textul oficial al articolelor, care regulează poziţiunea locuitorilor din Tracia, este următorul:

Art. 7. Originarii din teritoriile cedate de Turcia guvernului bulgar, şi cari sunt domiciliaţi acolo, vor deveni supuşi bulgari. Ei vor avea, vreme de 4 ani, facultatea de a opta la faţa locului în favoarea naţionalităţii otomane către autorităţile locale bulgare şi o înregistrare la consulatele otomane. Opţiunea va fi individuală şi obligatorie pentru guvernul otoman. Minorii actuali au opţiunea în cei patru ani ce urmează majoratului lor.

Musulmanii din teritoriile cedate, deveniţi supuşi bulgari, nu vor fi supuşi vreme de patru ani serviciului militar şi nici nu vor plăti vre o taxă militară.

După ce vor fi uzat de facultatea lor de opţiune, aceşti musulmani vor părăsi teritoriile cedate, şi aceasta până la sfârşitul termenului de 4 ani prevăzut mai sus, având facultatea de a trece cu scutire de vamă bunurile lor mişcătoare. Ei pot totuşi să-şi păstreze bunurile lor nemişcătoare de or ce fel, urbane ori rurale.

Art. 8. — Supuşii bulgari musulmani din toate teritoriile cedate Bulgariei se vor bucura de aceleaşi drepturi civile şi politice, ca şi supuşii de origine bulgară; se vor bucura de libertatea de conştiinţă şi de libertatea practicei externe a cultului. Obiceiurile musulmane vor fi respectate; numele sultanului, drept kalif, va continua de a fi pronunţat în rugăciunile publice, ale musulmanilor.

Comunităţile musulmane constituite actual ori acelea, care se vor constitui în viitor, vor fi, în ce priveşte organizarea lor ierarhică şi patrimoniurile lor, recunoscute şi respectate. Ele vor depinde fără împiedecare de şefii lor spirituali.

Art. 16. — Guvernul Bulgariei este ţinut la aceleaşi drepturi, sarcini şi obligaţiuni ca şi guvernul otoman faţă de compania căilor ferate orientale pentru partea de linie ce i s'a conces situată pe teritorile cedate. Guvernul bulgar se obligă a înapoia fără întârziere materialul rulant şi celelalte obiecte aparţinând numitei companii şi confiscate de el.

Din Bucovina.

Resoluţiuni. Primim din Cernăuţi următoarele:

Preoţii gr. or. români din Bucovina întruniţi astăzi Joi în ziua de 19 Septemvrie (2 Octomvrie) 1913 la Cernăuţi în o mare adunare a lor:

I. Ţinând sama de graţia, ce biserica ort. or. din Bucovina a aflat totdeauna la glorioasa dinastie, aduc Maestăţii Sale Prea graţiosului lor împărat reînoite omagii de cea mai devotă supunere şi neţărmurită ascultare.

II. Constată cu adâncă mâhnire sufletească, că decretarea consilierului consistorial *Artimon Manastyrski* ca arhimandrit de scaun a urmat *fără de consimţirea, ba chiar contra voinţei* capului lor bisericesc.

III. Află în această procedură o violare gravă a drepturilor constituţionale a bisericii lor drept măritoare, şi examinând cu temeinicie împrejurările, care au făcut cu putinţă acest act, s'au încredinţat, că Măiestatea Sa a binevoit a dispune decretarea de mai sus în urma unui raport falsificat, făurit cu rea intenţie din partea miniştrilor săi.

IV. Convinşi fiind, că numirea aceasta, care stă în vădită contrazicere cu drepturile constituţionale ale bisericii noastre, n'ar fi urmat, cunoscută fiind adevărata stare a

---

pe ploae şi pe ninsoare să cerşească la un capăt de pod pe hotar, până când odată, văzându-se părăsit cu totul la capătul podului pe vreme de ninsoare, nemai venind nime să-l ducă acasă, o ia singur prin zăpadă înainte. Fiind orb greşeşte calea, rătăceşte, cade jos, zăpada îl acopere şi nu se mai scoală. Abia primăvara îl găsesc nişte oameni: era mâncat de corbi.

Nenorocirea orbului e descrisă cu atâta măestrie, încât te înduioşează până la lacrimi. Istorioara are darul de a nobilita sentimentele omului şi a-l face să fie cu îndurare faţă de cei nefericiţi ajutându-i.

12. Dac'o vrea D-zeu.

Aici ni se zugrăveşte cu mult umor păţania lui Pârvu, omul într'o dungă, care puţin dă pe voia lui D-zeu, şi afară de aceasta este şi beţiv. Insuşirile acestea, cari se cam înfrăţesc, îl aduc pe sărmanul om, de îşi perde boii cu cari a plecat la târg să-i vândă. Văzându-se Pârvu în halul acela şi dându-şi seamă de purtarea lui duşmănoasă faţă de Dumnezeu, se pocăeşte într'un chip de tot nostim. (Va urma).

lucrurilor, *protestează* cu toată tăria în contra acestui procedeu şi declară prin urmare, că nu pot privi pe nou numitul arhimandrit de scaun cu drept în funcţiunea, ce i s'a încredinţat, şi că nici nu-l vor recunoaşte în această demnitate.

V. Iau cu multă satisfacţie la cunoştinţă ţinuta vrednică şi hotărâtă, ce o documentează Excelenţa Sa I. P. S. Mitropolit *Dr. Vladimir de Repta* faţă de violarea drepturilor inalienabile ce i se cuvin ca cap al bisericii lor şi încredinţându-l de cea mai neţărmurită admirare şi veneraţiune îi jură credinţă şi ascultare în lupta dreaptă ce o poartă pentru respectarea bisericii, ai cărei slujitori credincioşi sunt.

VI. Având în vedere că referinţele din Arhidieceza noastră prin faptul numirii consilierului rutean *Manastyrski* ca arhimandrit de scaun au devenit pentru noi, preoţii şi poporul român, singurii păstrători ai tradiţiilor vechi ale acestei Arhidieceze, deadreptul insuportabile, se îndreaptă în interesul unei paşnice desvoltări a bisericii noastre atât cătră Excelenţa Sa I. P. S. Mitropolit, cât şi cătră deputaţii români din senatul imperial şi din dieta ţării cu insistenta rugare, ca să urgenteze din toate puterile la Preaînaltul tron împărătească resolvarea favorabilă a petiţiilor românilor bucovineni înaintate în afacerea demiterii rutenilor gr. or. din Arhidieceza noastră prin marile adunări ale poporului român din 1911 şi 1912.

NOUTĂŢI.

Moştenitorul de tron la regele englez. Din Viena se scrie, că moştenitorul nostru de tron, arhiducele *Francisc Ferdinand* şi soţia sa principesa *Hohenberg*, la invitarea făcută de suveranul englez, vor călători pe la începutul lui Noemvrie la Londra pentru a vizita părechea regală a Angliei.

*

Sfinţire de biserică se va săvârşi în parohia ort. română din Diviciorii mari Duminecă în 29 Septemvrie (12 Octomvrie) a. c. prin P. O. D. Protopop Teodor Herman ca mandatar al Inalt Prea Sfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit Ioan *Meţianu*. La această festivitate se invită toţi binevoitorii bisericii noastre. *Oficiul parohial.*

*

Consacrare întru episcop. Duminecă în 5 Octomvrie s'a consacrat întru episcop al diecezei de Hajdudorog *Ştefan Miklósy*. Consacrarea a făcut-o episcopul slav Iuliu *Drohobeczky* din Croaţia. Indată după aceea a urmat intronizarea. Festivităţile s'au ţinut în comuna Hajdudorog, o localitate cu 10 mii de locuitori. Noul episcop a plecat în ziua următoare la Dobriţin, unde îşi are deocamdată reşedinţa.

*

Turneul trupei teatrale, de sub direcţia dlui V. Antonescu, se va începe Sâmbătă în 11 Octomvrie cu Alba-Iulia, unde se vor da două reprezentaţiuni. Trupa va sosi la Sibiiu Duminecă, în 26 Octomvrie şi va da şi aici două reprezentaţiuni.

*

Procese de presă şi osândiri. Curtea cu juraţi din Oradea mare a osândit pe învăţătorul *Dariu Pop* din Băseşti la 4 luni temniţă de stat şi amendă de 400 coroane, ear pe redactorul *Atanasie Hălmăgean* la 3 luni temniţă de stat şi amendă de 300 cor. Osândirile s'au făcut pentru articole apărute anul trecut în „Românul“.

*

Serbare semicentenară. Sâmbătă, în 4 Octomvrie, s'au ţinut serbările organizate cu ocazia împlinirii de 50 ani dela înfiinţarea gimnaziului din Năsăud. Dimineaţa s'a oficiat serviciu divin, urmat de parastas pentru odihna sufletelor profesorilor şi a fondatorilor răposaţi. In sala gimnaziului s'a întrunit apoi publicul la o şedinţă festivă; ear seara s'a dat o producţiune cu recitări şi muzică în sala de gimnastică. La sfârşit dans. Au luat parte la serbări câteva mii de absolvenţi şi foşti elevi ai gimnaziului, precum şi mulţi ţărani din vecinătate.

*

† Nicolae Costescu preot ort. român în Seraca, după un morb greu în îndelungat, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, în etate de 54 ani, în 6 Octomvrie n. la 3 ore după ameazi. Inmormântarea răposatului se face astăzi Mercuri, în 8 Octomvrie st. n. în Seraca. In veci pomenirea lui!

*

Nou membru pe viaţă la Reuniunea meseriaşilor români sibieni, a binevoit a se înscrie dl *Ioan Radu*, măiestru măcelar şi liferantul de carne etc. al seminarului „Andreian“ şi al celorlalte aşezăminte româneşti cu internat din Sibiiu. Dl Radu a plătit taxa de cor. 50. — Ar fi bine şi laudabil ca exemplul d-sale să fie urmat şi de alţii.

*

Expoziţie. In pavilionul lacului de patinat din strada Schevis în Sibiiu se va deschide zilele acestea o expoziţie rară la noi în felul său. Tinărul pictor George Al. *Mathéy*, român sibian de naştere şi elev al renumiţilor artişti Bruno Paul, Orlick, Doepler s. a. dela muzeul de artă industrială în Berlin, va expune o serie a lucrărilor sale, între care şi resultatele unei călătorii în Norvegia, precum şi planuri interesante pentru afişe, anunţuri şi alte lucrări de artă grafică. Publicul va putea să vadă în expoziţia dlui Mathéy multe lucruri nouă şi frumoase.

*

Vederi de pe drumul lui Vlaicu... Revista „*Cosinzeana*“ dela Orăştie, aduce în Nrul din săptămâna asta frumoase vederi de pe Valea Prahovei spre Azuga-Predeal, drum pe care avea să vină Vlaicu în sbor, spre a aduce fraţilor din dragul lui Ardeal dulce solie. Un stimător al lui Vlaicu a luat mai multe fotografii din calea, pe care era s'o facă aviatorul şi le-a trimis revistei. Atragem atenţia familiilor române asupra acestei reviste, care în timpul din urmă e aranjată cu văditul scop de a înlocui revistele ilustrate străine, cari s'au prea vârât prin casele româneşti. „Cosinzeana“ le va înlocui cu folos. Ea aduce aceea ce e plăcut sufletului românesc: ştiri şi vederi din viaţa culturală românească, din ştiinţă şi artă, pe lângă acestea vederi interesante şi ştiri din toată lumea. Revista costă: pe 3 luni 3 cor. Pentru a împretini pe cetitorii români de asemenea reviste, editura Cosinzeana a hotărât a da revista pe cele din urmă 3 luni de zile (Oct. Nov. Dec.) a anului de faţă, cu numai cor. 1 80 fil. adecă una cor. 80 fil, tuturor celor ce ar dori a o avea în acest timp de probă. Recomandăm cu căldură cetitorilor noştri să îndemne familiile de cărturari români, să şi procure pe aceste 3 luni, de probă, „Cosinzeana“ dela Orăştie, trimiţând la administraţia ei neînsemnata sumă de cor. 1·80.

*

Constituire. Societatea de lectură a teologilor români din *Arad*, în şedinţa ţinută la 9 Sept. a. c. sub prezidiul P. C. Sale Părintelui Roman R. Ciorogariu, director seminarial, s'a constituit în următorul mod: vicepreşedinte: Vasile Medrea teol. c. III, secretar: Cornel Givulescu teol. c. II notar I: Emilian Căpitan teol. c. III, notar II: Caius Turicu teol. c. I. cassier: Alexă Pusta teol. c. II. bibliotecar: Augustin Vancea teol. c. II. bibliotecar II: Bujor Poliş teol. cl. I., controlor: Ioan Frâncu teol. c. III. econom: Alexandru Sirca teol. c. II. Comisia literară: Cornel Magier, Silviu S. Săbău teol. c. III. Ioan Cotuna, Ioan Marşieu teol. c. II. Stefan Petrovici, Aurel Stana teol. c. I. Comisia de revizuire: George Francescu teol. c. II. Sever Sebeşan teol. c. I. Arad, 2 Oct. 1913. *Vasile Medrea*, vice-preşedinte, *Cornel Givulescu*, secretar.

*

La Reuniunea meseriaşilor români sibieni au fost primiţi următorii membrii ordinari: Nicolae Macaveiu (originar din Bucium-şasa, fiu de băieş), cu 2 clase civile), sodal faur; Ioan Taloş (originar din Măluţ, fiiu de econom), fără şcoală, Vasile Şerban (orig. din Lisa, fiu de econom) sodali pantofari; Ilie Cojocariu (orig. din Roşia., fiu de econom), bărdaş zidar şi antreprenor de zidiri; Octavian Opriţa (orig. din Orăştie, fiu de econom) culegător tipograf; Ioan Bendorfeanu (orig. din Sibiiu, fiu de econom) sodal măsar; Pompiliu Şiboteanu (orig. din Balomir, fiu de pânzar), sodal franzelar; Aurel Popovici (orig. din Visca, fiu de învăţător) şi George Tulvan (orig. din Haţeg, fiu de judecător reg. cu 4 clase gimn.), calfe de prăvălie. Intre membrii ajutători au binevoit a se înscrie dl Romul Pop, inginer de construcţii; Vasile Stoica, Sabin Oprean şi Horia Avram, profesori la şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii“.

*

Studenţii străini. Tot mai des se ivesc plângeri în capitala germană din cauza creşterii numărului de universitari străini la facultăţile germane. Ministrul de culte al Germaniei a luat măsuri pentru a stabili *numărul maximal* al studenţilor străini la universităţile din ţară. Măsurile privesc numai pe studenţii cari se vor înscrie de aici nainte la şcolile superioare numite, şi nu se rapoartă la cei ce şi-au început deja studiile în Germania.

*

Epidemie de sinucideri. Ministrul de instrucţiune rusesc a publicat datele privitoare la epidemia de sinucideri în institutele de învăţământ ale Rusiei. Cele mai multe sinucideri se fac în districtele şcolare din Moscova, Carcov şi Petersburg. In anul 1911 s'au săvârşit în şcoli primare 29 de sinucideri şi 11 încercări de sinucidere, în şcoli secundare 10 sinucideri şi 77 încercări, la universităţi 15 sinucideri şi 1 încercare de sinucidere. Motivele cele mai dese sunt: notele rele.

*

Tunelul La Manche. Congresul uniunii franco-engleze a ţinut Vineri cea dintâi şedinţă în Londra. Cu ocazia aceasta s'au rostit două interesante conferenţe despre tunelul proiectat sub canalul La Manche. Una din conferenţe a tratat chestiunea financiară, a doua a cercetat partea tehnică a lucrării. S'a amintit, că în 1802 însuşi Napoleon cel mare a dat ideea clădirii tunelului. Pentru realizarea marelui plan se cere o cheltueală de vreo 400 milioane de franci. Conform programei, vor fi aşezate în mare două ţevi paralele, fiiecare cu un diametru de cinci metri şi jumătate. Una din ţevi va servi pentru comunicarea din Franţa în Anglia, a doua pentru comunicarea inversă, din Anglia în Franţa. *Clădirea de altfel s'a şi început.* De partea engleză este săpat tunelul pe o distanţă de doi chilometri, tot cam atâta s'a lucrat şi de partea franceză.

*

Teatru în Sibiiu. Astăzi Miercuri se reprezentă o farsă franceză în 3 acte, *Paratonerul;* Joi, *Colonelul Limonadă*, farsă cu cântece, reprezentaţie în beneficiu.

Scrisoarea lui Dumitru Vlaicu.

Mai nainte de a părăsi capitala României, *Dumitru Vlaicu*, tatăl regretatului aviator, a adresat tuturor acelora cari au vărsat o lacrimă pentru fiul său, Aurel Vlaicu, mulţumirile sale prin următoarea scrisoare:

Inainte de a pleca de pe pământul ţării, ţiu să-mi fac cea din urmă datorie.

Cu adâncă smerenie îmi plec inima şi fruntea mea bătrână la treptele înaltului Tron românesc, pentru înalta bunăvoinţă arătată fiului meu Aurel dela început, şi pentru marea cinste ce i s'a dat după moarte cu medalia „*Virtutea militară*“, prin care a fost ales în rândul eroilor.

Mulţumesc apoi tuturor sufletelor bune care l-au iubit cât a fost în viaţă, şi care mi-au stat aproape şi au plâns împreună cu mine, până l-am petrecut la locaşul de veci.

Mulţumesc tuturor prietenilor, tuturor cunoscuţilor şi necunoscuţilor, cari cu dragostea ce mi-au arătat-o şi cu sincera lor jale mi-au alinat negrăita mea durere, şi mulţumesc întregei lumi, care a vărsat o lacrimă pentru cel ce s'a dus dintre noi.

In jalea nemărginită a mulţimii am văzut mare dragoste pentru fiul meu; dragostea asta o voiu duce cu mine — atât mi-a mai rămas pe lume — şi amintirea ei o voi păstra până mă va îngădui Dumnezeu şi pe mine.

Mă despart cu adâncă recunoştinţă de pământul sfânt, pe deasupra căruia fiul meu mi-a cinstit numele şi pe care el însuşi l-a cinstit prin iubirea lui, prin munca lui şi prin moartea lui amară. Mă închin în faţa Ţării, în care mi-am lăsat tot ce-am avut pe lume.

Dumnezeu a voit aşa! Omul, chiar părinte fiind, nu poate decât să se plece în faţa Celui de sus.

Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului bine cuvântat!

Dumitru Vlaicu.

ECONOMIE.

Grâul sălbatic.

Dr. Macdonald din ministerul agriculturii în Africa de miază-zi a adus la cunoştinţa guvernului englez, că pe moşia Lichtenburg, în partea secetoasă a Transvaalului, oamenii au izbutit să producă o recoltă de grâu *fără să fi căzut pe ogor o picătură de ploaie* de la semănat până la secerat. Acolo plouă numai odată pe an timp de câteva septămâni în vremea iernei; pe urmă e secetă desăvârşită. Au întrebuinţat aşa zisa metodă *dry farming*, sau cultură uscată. Ară bine ogorul, seamănă, apoi netezesc şi bat bine cu tăvălugul faţa pământului. Au apoi grijă de nu lasă să crească buruene cari scot apa din pământ.

Dar iată că pe altă cale se va ajunge de-asemenea la putinţa de-a cultiva grâu în ţinuturile cele mai secetoase. Şi anume prin corcirea grâelor obişnuite cu grâul sălbatic.

In 1906 s'a descoperit în Palestina acest fel de grâu. E grâul din care prin cultivare timp de mii de ani s'au făcut toate soiurile de grâu de astăzi. La drept vorbind descoperirea grâului sălbatic e mai veche; a făcut-o încă din 1859 botanistul Kotsy pe muntele Hermon în partea de miază-noapte a Palestinei. Dar a adus numai un singur fir cu spic. A stat firul acesta mai multe zeci de ani în herbarul muzeului de istorie naturală din Viena, până ce Körnicke a arătat că firul e de grâu sălbatic.

In zădar s'au ostenit însă alţii să mai afle în Palestina grâu de acesta. Aaronsohn abia a izbutit, în sfârşit. *Triticum dicoccoides*, adecă grâul sălbatic — spre deosebire de *Triticum sativum*, grâul cultivat, — creşte până la 35 sau 40 de ctm., rar până la 80. Aaronsohn, după îndemnul a doi profesori din Berlin, l-a aflat pe muntele Hermonului, în Galileea, şi în mare număr în ţinutul la răsărit de Iordan. Nici odată nu se află prin apropiere de grâul cultivat. De pe această împrejurare şi de pe alte caractere botanice, se vede că nu e vorbă de grâu obişnuit, care s'ar fi sălbătăcit, ci de grâul sălbatic, strămoşul grâelor cultivate.

Dar se află şi în jurul Mării Moarte la 250 de m. sub nivelul Mării Mediterane. Nu prea alege pământul; dar cel văros, moale, nu-i place.

Aaronsohn s'a interesat de acest fel de grâu, nu numai ca botanist, dar şi ca agronom. In adevăr, grâul cultivat a cam slăbit şi multe boli îl bântue; apoi e foarte pretenţios în privinţa pământului şi a ploii.

Aaronsohn a căutat, prin corcire între grâul sălbatic şi cel cultivat, să capete feluri care să nu mai fie bântuite de rugină şi de alte boli şi să crească pe, pământuri rele, dând totu-şi roade îmbelşugate. A reuşit. Deci va fi cu putinţă a cultiva grâu într'o mulţime de ţinuturi întinse din Africa, Azia şi America, unde nu se putea nici gândi la cultivat grâu, fără a aduce mai întâi, cu cheltueli mari, apă pentru udat ogoarele.

El a trimis soiurile corcite, căpătate în Palestina, de s'au făcut cercări cu ele în Germania şi Statele Unite. Rezultatele căpătate, atât la Pappelsdorf în Germania, cât şi în Statele-Unite, sunt mulţumitoare. Soiurile cultivate în Germania, dela 1908 până acum, s'au dovedit nepăsătoare la frig şi la rugină. Deci, se va putea cultiva grâu în ţinuturi nordice ale Europei.

Din America au chemat pe Aaronsohn să vie, acolo, punându-i la îndemână mijloace de a face experienţe cât mai întinse. Dar, având în vedere, că Palestina, patria grâului sălbatic, e locul cel mai nimerit pentru experienţe, Aaronsohn a rămas pe loc şi îşi urmează cercetările cu sprijinul Statelor-Unite.

Inţelege oricine revoluţia ce se pregăteşte în agricultură prin sistemul dry farming şi prin corciurile lui Aaronsohn.

La noi, soiurile acestea s'ar putea cultiva în părţile stâncoase şi lipsite de apă.

Cărţi şi reviste.

Revista teatrală organul „Societăţii pentru fond de teatru român“, sub redacţia dlui Dr. Horia Petra-Petrescu. A apărut nrul 5 din 1913 cu următorul cuprins: Cătră cetitori! Spre ştiinţă! Din vorbirile lui Iosif Vulcan. Jertfa lui Avram, fragm. din drama în versuri „Hagar“ de Ion Broşu. Piese teatrale vrednice de jucat. Un teatru românesc de diletanţi în Bucovina (acum 23 de ani). Două turneuri artistice (în 1913) ale foştilor bursieri, de Ştefan Mărcuş. O casă a poporului“ şi mişcarea noastră teatrală. Otto Ludvig, Greutăţile începutului. „W. Tell“ ca reprezentaţie la sate în Germania. „Ion“ şi „Bucur“ recenzii. Din autori dramatici străini: Ludovic Anzengruber şi piesa sa „Curtea fără stăpân“. Concertul reuniunii rom. de muzică din Orăştie, de Dr. I. Cl. Juga. Apariţii nouă literare. O veste bună, Trupa V. Antonescu la noi. Cronica: Dna Triteanu în „Biserica neagră“ din Braşov etc. Ilustraţii: Grigore Manolescu şi Grigore Manolescu în rolul lui Hamlet. Redacţia şi administraţia: Braşov, str. Castelului 70—72. Membrii ordinari, pe viaţă şi fondatori, cari şi-au plătit taxele, primesc „Revista teatrală“ gratuit. In abonament, costă 3 cor. pe an, (4 lei în România). Abonamentele se plătesc înainte.

Busturi frumoase.

Librăria diecezană din *Arad* anunţă, că intrând în legături cu un sculptor renumit, i-a succes să câştige în execuţie frumoasă şi succeasă *Busturile* următorilor bărbaţi mari ai neamului nostru: Andrei *Murăşanu*, Vasile *Alecsandri*, Mihai *Eminescu*, Vasile de *Stroescu*, *Traian*, Avram *Iancu*, *Horea*, *Cloşca*, *Crişan*, *Mihai Viteazul* şi Aurel *Vlaicu*.

Busturile sunt de mărimea 40×24 cm. Bucata, din cement englez, costă 5 cor., — din ghips 4 cor., — iar bronzat 6 cor.

Seria completă (11 buc.) comandată de odată, execuţie cement englez, costă 44 cor., — din ghips 33 cor., — iar bronzat 55 cor.

Ceice comandă seria completă sunt rugaţi, ca pentru cruţarea speselor de transport, cu ocazia comandei să indice pe lângă posta ultimă şi gara mai apropiată.

Comandele sunt a se adresa: *Librăriei diecezane*, *Arad*, strada Deák Ferencz 35.

Sz. 556/1913. (278) 1—1

Kegelő kiadás.

Rádos község kiadja a f. hó 16-án d. e. $^1/_2$12 órakor a község házánál tartandó árverésen a tulajdonat képező téli juh legelőjet, f. évi november 1-én 1914 évi április 1-jeig terjedő időre.

A községnek ezen célra gyüjtött 600 mm. széna is eladó.

A feltetelek a községi irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Rádos, (vasuti áll. Erked) 1913 okt. 5.

Lienert
jegyző.

Nr. 554/1913. (253) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiilor de cl. III. mai jos înşirate, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Almaşul sec** cu fil. **Cozia**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Ciutea.

2. **Certeşul-de sus**, devenită vacantă prin moartea parohului Petru Gabor.

Emolumentele în ambele parohii sunt cele fasionate în coala B.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii să se prezinte în parohii pentru a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Deva, la 27 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Locul de întâlnire al Românilor în Cluj

e în strada **Francisc Iosif Nrul 12** la

„Hotelul Vulturul de aur“

cu cafană şi restaurant, precum şi odăi eftine, culină de casă bună, — iar pentru caii oaspeţilor sosiţi cu trăsuri, stau grajduri potrivite la disposiţie.

(201) Proprietar: 10—10

F. Boday Mihály,
Kolozsvár, Cluj.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu:

Regulament
pentru
Procedura judecătorească
în cauzele disciplinare
în Mitropolia gr.-or. rom. din Ungaria şi Transilvania.

Preţul **20 bani**, porto **5 bani**.

Poza lui Vlaicu în aeroplan

bucata 2 cor. (273) 2—3

100 ilustrate Vlaicu Cor. 3·60

se află de vânzare la fotograful curţii regale

Emil Fischer,
Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 5.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 30—40

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu:**

Notiţe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

Se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Ioan cav. de Puşcariu:

Fragmente istorice
despre
boierii din ţara Făgăraşului.

La partea I 40 fileri, la partea II 60 fileri, la partea III 80 fileri, la partea IV cor. 5·20.

. A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.
Studii şi articole
de
Ion Mateiu.

Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

HOP, HOP!...
NU UITAŢI,

că cea mai apropiată **tragere a lozurilor** dela Banca Hipotecară Ungară va fi la **25 Octomvrie a. c.** când se va trage câştigul de

75,000 coroane,

iar la **27 Decemvrie a. c.** cel mai mare câştig din lume de

1.000,000 coroane.

Vindem de prezent un loz dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 6·30**, iar unul dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie cu **3 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 4·40.**

Ambele lozuri împărechiate, — ad că din fiecare câte o bucată, — cu **9 trageri** anual, le vindem de prezent pe **40 rate lunare à K 10·—.**

Cea mai ieftină ofertă. Tot lozul câştigă neconditionat.

Cine ne trimite primele 2 rate deodată, aceluia îi cvităm rata a 3 a gratuit. Până la achitarea deplină i-se extradă cumpărătorului o listă legală de rate, în care este indusă Seria şi Numărul lozului cu care joacă, dar deja după solvirea primei rate participă la joc, iar eventualele câştiguri sunt în întregime ale lui. Lozurile acestea nu-şi perd valoarea ca lozurile dela loteria de clase, ci joacă până la sfârşitul loteriei, astfel că în caz de noroc un număr se poate trage şi de mai multeori cu câştig dar cel puţin odată la tot cazul.

Explicări mai amănunţite trimitem la dorinţă oricui gratuit şi franco.

Nu întârziaţi a Vă încerca norocul!

Grăbiţi cu comandele la adresa:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(277) 1—5

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evangelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evangelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAŞCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 17—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 28 Septemvrie (11 Octomvrie) 1913. Nr. 101.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refusă. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Chestiuni actuale.

— Păreri și constatări. —

De preotul *Ion Ganea.*

Poporul nostru, în împrejurările maștere prin care a trecut, a rămas sufletește ca pomul nealtoit, ca floarea sădită pe stâncă.

Veacul prezent, plin de idei și tendințe nouă, ne-a găsit, din multe puncte de vedere, destul de nepregătiți. Cărturarilor din generația mai tinără, în nu puțină parte, le lipsește prea adesea cultura inimii, fără de care orice năzuință bună se prăbușește. Iar poporului îi lipsește mult din cultura minții, ca să poată învinge imboldurile înăscute, de multeori desastroase, pentru viața sa ca neam cu nădejdi de viitor mai bun.

Curente primejdioase ne amenință.

Tinerii noștri, ridicați din mijlocul poporului, în cele mai multe cazuri crescuți din banii adunați cu sudoare de oamenii bisericii, se întorc acasă dela școalele mai înalte, și poate inconștient propagă printre frații și rudeniile lor idei, care nu corăspund gradului de pricepere al celor de jos.

In cele mai multe cazuri de obicei biserica și preotul sunt luați la țintă, pentru ceva idee „înaintată“ a unui tinăr visător, care nu-și prea dă seamă despre răul ce-l produce unui sfânt și scump așezământ. O singură vorbă nesocotită, aruncată câte odată fără premeditare în suflete nepregătite, dar dornice de schimbări, dă naștere la urmări neașteptate.

Acești visători, — onoare escepțiilor, — ne acuză pe noi păstorii sufletești, că nu ne împlinim datorința cum și-o împlinesc preoții altor neamuri, că nu ne interesăm deajuns de soartea credincioșilor, și că îndeosebi din nepăsarea noastră se răspândește imoralitatea și necultura.

Sărman preot sătesc! Dela cei cu carte îți vin acuze, dela cei nepricepuți nepăsare, sau răutăți!

Și totuși, fie-mi permis a susținea, — că mai ales biserica și preotul român sunt temeiul vieții viitoare a neamului.

Destinele școalei le conduce preotul, ale bisericii tot preotul; oficiul parohial, viața socială și economică din parohie, sfaturi în daraveri, toate fără a da greș trebue *el* să le cârmuească și să le facă, pentru a nu fi pildă rea celor mulți și mici. Și cutez să afirm, că în majoritatea cazurilor preoțimea își implinește datoria.

Vii tu, tinere din seminar, cu dorul fierbinte în suflet d'a munci desinteresat pentru neamul tău... In avântul tineresc de multeori nesocotești pe ai tăi, și muncești inspirat de cel mai nobil altruism. Și iată, te trezești deodată cu critice nesocotite și vorbe rele din partea celor nepricepuți, puși la cale de cei pricepuți!

*

Să cercetăm acum cauza acestei apariții triste, și să statorim rețeta. Putem constata, că în urma puținei îngrijiri, ce se dă catehizării în școalele noastre secundare și superioare, tinerii noștri încep să se înstraineze de biserică și de așezămintele ei.

Prin urmare, o catehizare conștientă, câștigarea unei culturi creștine și morale ar fi un mijloc de frunte pentru combaterea răului pomenit.

Să revenim la popor:

Activitatea parlamentară, desfășurată în anii din urmă, pe cât ni-a folosit pe teren politic, atât ni-a stricat, după a mea părere, pe terenul moral.

Poporul nostru, nepregătit și necopt, ascultă discursuri de multeori nepotrivite cu cultura lui, rostite din partea cutărui deputat sau atașat al lui, care deșteaptă în suflete un fel de nemulțumire și amărăciune, de care țăranii nu-și pot da seamă deplin. Mai păgubitor se descarcă această stare sufletească de comun asupra bisericii și a instituțiilor sale.

Vine apoi ziaristica noastră, care pe lângă toate progresele sale frumoase, nu servește cauza totdeauna cum ar trebui, adecă: să fie în toate împrejurările o adevărată doctorie sufletească pentru poporul neștiutor.

Fără control serios, se dau loc în foile noastre poporale „articolelor“ alcătuite de cutare semidoct, drepte sau nedrepte, la adresa preoțimii sau a învățătorimii, și a așezămintelor ce ei reprezintă. Citind de multeori numărul cu știrea „cea mai proaspătă“ a cutărei foi, observi veninul care are să străbată pe nesimțite în sufletul țărănimii.

Mulți tineri redactori (împreună cu șefii lor, mai puțin tineri, Nota Red.) uită că nu foi de reclamă și de sensație trebue massei poporului, ci vorbe cumpănite și sfaturi cuminți pe cărările bune.

Am mai vorbi de America. De acolo ne vin și ceva puțini bani, nu-i vorbă; dar mai ales ne vine ceata unor indivizi infectați fizicește și moralicește. Aceștia formează pe unele sate contingentul semidocților, distrugători de ordine și morală.

De încheere, mă opresc apoi la greșala, poate astăzi cea mai mare, care după părerea trebue stârpită în grabă. Pomenile, maslurile, feștaniile și alte funcțiuni, — conform vechiului obicei, împreunate cu mese mari, — sunt cu desăvârșire păgubitoare: sătenii nu le mai fac, cum susțin unii, din respect și iubire față de păstorul lor, ci mai mult pentru ochii și lauda (uneori chiar ciuda) vecinilor și a satului.

Cu ocazia astorfel de mese de multeori se strecoară glume și fapte nedemne de serviciul, care a premers ospățului. Astfel de petreceri evident că sunt nepotrivite, sunt dăunătoare nu numai pentru cei ce le fac, ci și pentru slujitorii funcțiunilor bisericești.

Nu susțin că se pretinde absolut, ca preotul să nu șadă la anumite ocaziuni în mijlocul poporului. Din contră, se cere să se arate cât mai des între păstoriții săi. Dar, demnitatea noastră preoțească așteaptă, să stârpim cu toată hotărârea îndeletnicirile necompatibile cu sfințenia și seriositatea actelor religioase.

La alte neamuri abandonarea convenirilor intime au înălțat autoritatea preoților în cel mai mare grad, după cum mi-o spun și unii preoți luterani, persoane cu înaltă cultură.

Așadar: „Ce e bun să păstrăm, de ce e rău să ne ferim“.

Vor mai fi, negreșit, și alte cauze ale relelor înșirate, precum și alte modalitați de remediare.

Tocmai de aceea am crezut, că asemenea afaceri sunt de actualitate pentru a fi discutate pe larg. Oameni mai competenți decât mine, oameni luminați și practici, să prindă condeiul și să ne îndrumeze și mai bine pe calea cea adevărată.

Pe partea Sârbiei. Din Belgrad se anunță, că guvernul sârbesc a primit asigurări din partea României, că în cazul unui nou răsboi balcanic țara românească va fi solidară cu Sârbia. Faptul s'a comunicat și guvernelor marilor puteri, și a fost notificat și la Sofia.

Bulgarii acuzați. Primul ministru *Pasici* al Sârbiei a declarat unui ziarist francez, că după părerea sa nu va isbucni un nou răsboi balcanic. Vorbind despre mișcarea albanezilor, Pasici a acuzat pe Bulgaria, că a provocat răscoala albanezilor, voind tot odată să provoace un răsboiu între Turcia și Grecia. Ministrul Pasici a mai declarat, că Turcia și Bulgaria au în-

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Cartea, precum se poate vedea și din cuprinsul ei, e întocmită pentru adulți. Este ireproșabilă din toate punctele de vedere. Cuprinsul ei e atât de ușor de înțeles, încât poate fi cetit cu acelaș folos începând dela copii de 9 ani în sus până la oamenii mari.

Dacă ținem, să avem o carte aproape neîntrecută ca fond și formă, cu toate atribuțiile unei cărți menite a ocupa loc de frunte în biblioteca școlară, propun să se tipărească din nou, și la a doua tipărire să se aibe în vedere următoarele:

1. Bucățile: „Scrisoare către tinerii dela sate“, „Despre muncă“ și „Spătăruț“ să se omită, ca unele cari privesc mai mult interesele tinerimii adulte.

2. Cartea fiind scrisă pentru trebuințele poporului din România, cuprinde o samă de cuvinte cari, ce e drept, sunt neaoșe românești, însă nu pot fi înțelese de tinerimea școlară dela noi. Astfel de cuvinte sunt: iarmaroc, cațaveică, răcliță, ciubucele, cituri, izbeliște, hlei, târguri (orașe), stambolă, antereu, ploduri, harapnic, megieși, Curte de apel ș. a.

Retipărit volumul acesta după indicațiunile arătate vom obținea una din cele mai bune cărți pentru biblioteca școlarilor.

In ce privește forma exterioară a cărții pot spune, că e simpatică, tiparul are litere mai mari ca de obicei, așa înlesnește cetirea și nu obosește și ochii.

•

II. Biografii istorice. N. Bălcescu.

Imprejurările politice nepriincioase între cari trăim astăzi, sunt de așa natură, încât ne iau posibilitatea de a ne cunoaște prin școală și trecutul neamului nostru, așa după cum se cuvine. Istoria câtă se învață în școalele noastre poporale, ne face cunoscut prea puțin, sau aproape de loc, trecutul neamului românesc. Dată fiind însemnătatea istoriei unui popor ca factor de educațiune, care desvoaltă sentimentul, mândria națională la un popor, ni se impune cu atât mai vârtos, ca ceace prin școală nu putem ajunge, să împlinim prin o lectură potrivită, prin ajutorul bibliotecilor școlare.

Existența unui popor o asigură energia sa, încrederea în puterile sale, și conștiința națională de care e pătruns. Toate acestea se pot câștiga mai mult prin cunoașterea istoriei, care prin paginile ei glorioase evocând momentele mari din trecutul unui neam, contribue la formarea conștiinței naționale, servește drept depozitar, din care putem împrumuta energie și încredere în puterile noastre.

E deci nu numai o necesitate, ci mai mult, este o datorie a noastră ca să ne îngrijim de cărți istorice pentru bibliotecile școlare, cari să facă cunoscut elevilor trecutul glorios și sbuciumat al neamului nostru.

O carte de conținut istoric, cu frumoase pagini din trecutul românilor este volumul: „Biografii istorice“. Cartea aceasta însă, trebue să accentuez dela început, că nu are loc nici în bibliotecile scolare, nici chiar în cele parohiale. Peana măiastră a lui Bălcescu, căldura cu care ne descrie scene frumoase din trecutul nostru, sunt fără îndoială vrednice de a fi cetite și cunoscute în cercuri cât mai largi, dar nu pot fi înțelese, nu poate forma o lectură potrivită și plăcută pentru copii din școala poporală și pentru țăranii noștri. Din numirea cărții putem vedea, că în volumul acesta se cuprinde viața și activitatea unor bărbați mari ai Țării Românești din diferite epoce, deci diferite episoade, cari te fac să presupui la oricare cetitor al ei cunoștințe istorice generale și cu deosebire trebue să presupui, că cunoaște istoria țării românești. Noțiunile istorice, personagiile, împrejurările geografice, alcătuirea statului și referințele politice sunt lucruri, pe cari le poți aștepta dela un student din cl. VII—VIII gimn., care a cetit binișor istorie și cunoaște istoria românilor.

In cele următoare voi schița pe scurt conținutul celor 5 capitole.

1. Spătarul Ion Cantacuzino.

E născut din viță aleasă. Sub diferiți Domni ocupă diferite funcții, în cari se distinge ca mare diplomat.

Scopul lui principal a fost, să scape pe români de jugul turcesc, ear țara să ajungă sub protectoratul unui imperiu creștin mai puternic, ca Rusia bunăoară. In diferite cazuri scapă țara din încurcătură, între altele și de umilința la care au voit s'o aducă nemții. In năzuința lui a fost totdeauna de bunăcredință, ear scopul nu și l-a perdut nici când din vedere, cu toate că politica sa, care căuta razimul împărățiilor vecine, mai târziu s'a dovedit de greșită. Țara ajungând earăși sub turci, să retrage în Rusia, unde trăește retras până la moarte. In timpul acesta a scris mai multe memouare de mare preț pentru țara românească.

2. Ion Tăutul.

Un bărbat de mare capacitate în istoria Moldovii a fost și Tăutul. Fiind încredințat cu mai multe misiuni importante către domnitori vecini de Vv. Ștefan și de următorii lui, în aceste misiuni s'a dovedit de un om foarte original și abil diplomat cheiat la Roma alianță, fără ca Italia oficială să fi avut cunoștință despre aceasta.

Din cameră. In ședința de ieri, Joi, a camerei ungare s'au făcut alegerile secretarilor și comisiunilor. Ministrul președinte, contele Ștefan Tisza a declarat că înainte de a se întruni delegațiunile la mijlocul lunei Noemvrie, se vor vota proiectele de legi privitoare la revizuirea legii de presă, la îmbunătățirea salarelor notarilor și ajutorilor de notari, la administrația comitatului, precum și proiectul de budget.

Dela congregație. In adunarea generală ordinară de toamnă a comitatului Sibiiu, care s'a ținut în 6 n. c. sub prezidenția comitelui suprem Frideric *Walbaum*, s'au desbătut mai ales afaceri cu privire la administrarea averilor comunale. Unul din obiectele de interes a fost și *votarea de încredere* guvernului actual ungar. Adunarea a primit propunerea făcută în privința aceasta și a votat în unanimitate încredere guvernului. Toți membrii români prezenți la adunare s'au abținut dela vot.

Părăsirea unei tactice.

— Dela un congres. —

Un articol interesant, scris de Paul Michaelis în „Berliner Tageblatt“, cu prilejul congresului dela Iena, zugrăvește schimbările importante petrecute în timpul mai nou în sinul partidului social-democrat.

Eată acest articol:

Congresul socialdemocraților dela Iena a dat pe față lămurit evoluția socialdemocrației către parlamentarism și constituționalism. Partidul, e drept, n'a lăpădat încă de pe el coaja oului revoluționar, din care a eșit la iveală. Dar se vede silit de împrejurările politice și de voința majorității partizanilor, din ce în ce mai mult a recunoaște statul actual.

Ar fi greșeală, dacă am pune în legătură această transformare înceată a socialdemocrației cu moartea lui Bebel.

Acum zece ani e adevărat, Bebel, la congresul din Dresda, a băgat partidul în baea, care întinerește și l-a făcut să declare dușmănie de moarte societății burgheze. Dar nici peste Bebel n'au trecut acești zece ani fără să-l schimbe…

E lesne de arătat, că din istoria partidului și chiar din discursurile mai vechi ale lui Bebel, se pot aduce argumente, mai ales pentru tactica recomandată de aripa radicală a social-democrației. Dar lucru hotărâtor și de seamă, este ideea la care a ajuns *acum* partidul și Bebel însuși.

Purtarea majorității congresului a învederat ori-cui, că partidul nu voește să rămână țintuit în principiile revoluționare ce avea la începutul mișcării.

Dacă un partid radical ar avea de căutat prilej nimerit de-a întrebuința greva generală ca armă politică, de bună seamă că n'ar afla unul mai nimerit, decât în lupta pentru răsturnarea sistemului electoral așa de reacționar din Prusia. In adevăr starea este de nesuferit. E tot odată vorba de-o făgăduință regală, ce n'a fost ținută. Nu încape îndoeală, că în Prusia opinia publică nu se va liniști, până ce nu va vedea sistemul celor trei colegii înlocuit printr'un sistem liber.

E deci ușor de înțeles, că nici majoritatea congresului nu putea să făgăduească pacea cu orice preț. Și ea a arătat că păstrează greva generală ca ultima ratio, cel din urmă mijloc, dacă altele nu vor duce la scop. Dar tonul face muzica. In hotărârea majorităților, care de altfel a fost primită la urmă aproape cu unanimitate, se stărue asupra armoniei, care în asemenea cazuri, ar trebui să domnească între toate organele muncitorești. Dimpotrivă moțiunea respinsă cu 435 contra 142 a Rozei Luxemburg cere să se strămute centrul de gravitate a luptei în acțiunea mulțimii și ca muncitorii neorganizați să poată lua parte hotărâtoare. Aici locul turburărilor revoluționare vremelnice, și dincolo flacăra liniștită a organizației politice și economice; aici sindicalismul, dincolo mișcarea disciplinată a muncitorilor organizați în corporații.

Corporațiile au hotărât lupta în folosul lor. Ele și-au cucerit poziție însemnată în statul actual și nu au de loc poftă s'o pună în primejdie.

Șefii lor, tocmai fiind că știu de ce uriașe valori e vorba să se primejduiască printr'o lucrare revoluționară, de aceea au primit cu receală de ghiață frazeologia revoluționară a Rozei Luxemburg și a prietinilor ei.

Nu văd ei nici o pricină binecuvântată de-a desnădăjdui. Și, în adevăr, creșterea organizației corporațiilor pune societății burgheze *probleme* nouă și, dintr'un alt punct de vedere, greutăți nouă. Se poate ușor băga de seamă cât de puțin place partidelor reacționare orientarea aceasta nouă a social-democrației și cum, deși împrejurările s'au schimbat cu desăvârșire față de ce erau odininioară, cer mereu-mereu lege în potriva socialiștilor.

Și chiar acei, cari și-au dat bine seamă că social-democrația nu se poate înfrânge prin mijloace violente, știu bine că în anii viitori antagonismul economic va merge crescând.

Insă înțelesul neîndoios al hotărârei congresului este *părăsirea tacticei revoluționare.* Astfel se ușurează burgheziei liberale înțelegerea cu social-democrația, fie spre a înfrâna înrâurirea partidelor reacționare asupra legislației și administrației, fie pentru ajungerea unui scop mare, *drept electoral liber*, în Prusia…

Trebue, de alt-fel, să mărturisim că unele cercuri ale social-democrației par a nu avea altă menire în viață, de cât să pună mereu piedeci în drumul reformelor serioase.

In ciuda acestor piedeci, direcția reformistă se va inpune tot mai mult în partidul social-democrat.

Nu fără încordare au fost așteptete desbaterile congresului în privința poziției ce fracția socialdemocrată a luat în Reichstag, în chestia dărilor directe.

Fracția le-a votat, deși aveau să slujească la acoperirea cheltuelilor militare. Știa că dacă ar cădea proiectul acestor dări directe, guvernul ar fi adus altul cu dări indirecte, care, prin urmare, ar fi apăsat mai ales pe muncitori. S'a hotărât, deci, pentru cel mai mic din două rele. Și'n această privință partea radicală a partidului a propus o moțiune în potriva celei aduse de majoritate. Insă, radicalii n'au avut mai mult de 140 de voturi. De luat aminte este că deputații Wurm și Liebknecht, cari trec de radicali extremi, au mers în această chestie cu majoritatea. Au învățat și dânșii din practică adevărul, că prin purtare revoluționră ar fi dat sprijin reacționarilor. Trebue de-asemeni luată foarte mult în seamă declarația lui Frank, că nu-i adevărat că liberalii erau gata a vota în Reichstag pentru dările directe, pentru acoperirea cheltuelilor militare. Arată că liberalii au ținut în curent pe socialiști, chiar dela început, în privința negocierilor ce aveau cu Centrul.

Conducătorul corporațiilor Gustav Bauer, a declarat că asigurarea muncitorilor în potriva lipsei de lucru e mult mai însemnată, decât toate discuțiile privitoare la greva generală. Problema acestei asigurări nu s'a născocit în jurul unei mese verzi, ci starea economică o impune.

Earna aceasta va aduce mari lipsuri pentru muncitori, dacă nu se va întâmpla vre-o schimbare fericită.

Lipsa de lucru e foarte simțită chiar de pe-acum și e de așteptat să mai crească. Teoreticii asigurărilor sociale sunt încredințați bine că asigurarea în potriva lipsei de lucru trebue să fie coroana asigurărilor muncitorești. Proiecte și anchete n'au lipsit; dar, din nefericire, nu s'a făcut mai nimic practic. Congresul partidului nu poate trece cu vederea această stare de lucruri. Dar rezoluția cuprinde prea multă muzică viitoare. Asigurarea aceasta prin ajutorul împărăției nu se va face așa de repede și de lesne cum s'ar dori. E dela sine înțeles, că datoria comunelor este să facă tot ce le stă în putință, ca să dea prilej de lucru muncitorilor. In Berlin s'au luat în această privință unele măsuri practice. De-asemenea ar fi de dorit ca nici statele germane să nu stea cu mânile în sân în fața lipsei de lucru ce bântue.

Rămâne, firește, să vedem ce rezulate practice vor avea măsurile acestea spre a asigura „dreptul la muncă“, recunoscut și de prințul Bismarck…

Conferențele preoțești.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferența a XIV ordinară preoțească din protopopiatul gr. or. român Deș, care se va ținea în *Deș*, la 14/27 Octomvrie 1913, și la care este obligat sub urmările legali a participa fiecare preot aparținător acestui tract.

ORDINE DE ZI:

1. Serviciu divin la 8 ore dimineața, țin de parohii: Victor Cupșa din Măgoaja, Teodor Purdean din Gârbou și Gregoriu Lador din Chiuești, și împreunat cu invocarea Duhului sfânt. Predica o va rosti parohul Ion Cotuț din Dobricel.
2. Deschiderea conferenței la $9^1/_2$ ore a. m. în școală, constituirea biroului și constatarea celor prezenți.
3. Discuție asupra serviciului divin și a predicei.
4. Comunicarea rezoluțiunii consistoriale din 2 Aprilie 1913 Nr. 14764/1912 bis. asupra concluzelor conferenței din 1912, precum și a altor rezoluțiuni.
5. Tratarea temei: „Modalitățile purtării oficiului parohial“, lucrată de parohii Sigismnnd Lengyel din Selișca și Ion Andrei din Corueni.
6. Referada parohului Zaharie Manu din Olpret asupra rapoartelor preoților despre activitatea lor.
7. Rapoartele conducătorilor grupăriior religioase despre activitatea lor și despre starea comunelor bisericești.
8. Raportul comisiunei pentru procurarea de cărți pe seama bibliotecii preoțimii protopopiatului.
9. Raportul și rațiociniul despre stares bibliotecii preoțimii tractuale în anul 1912.
10. Propuneri independente.
11. Inchiderea conferenței.

Deș, 19 Septemvrie 1913.

Teodor Herman
protopop.

Convocare.

Onorata preoțime tractuală din protopopiatul Bistriței este convocată la conferența anuală ce se se va ținea în *Bistrița* Joi, în 24 Octomvrie st. vechiu 1913 cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin cu chemarea Duhului sfânt, prin preoții Const. Flămând, Nic. Șoneriu și A. Bena. Va predica preotul Isidor Suceava asupra unui text din evanghelia zilei.
2. Deschiderea conferenței, constatarea celor prezenți, constituirea.
3. Prezentarea actelor care privesc conferența.
4. Discuție asupra serviciului divin și asupra predicei.
5. Raportul general asupra stărilor din tract, prezentat de Nic. Șoneriu pe baza singuraticilor rapoarte înaintate de către parohi și cu considerare la îndrumările din pastorala Nr. 7983/1909. Aceste rapoarte sunt a se trimite la oficiul protop. negreșit până la 15 Octomvrie v.
6. Tema: Cari pot să fie principalele cauze că disciplina în cler și în popor slăbește, iar urmările acestei scăderi cresc. Se pregătește fiecare preot; vor refera și prezenta proiect de concluz: Elis. Dan, Vas. Bălan și Ioan Langa.
7. Modul purtării oficiului parohia (Instr. §. 11. pct. *c*). Referent Iuliu Suceava și Aurel Monda.
8. Prezentarea și purtarea preotului la funcțiuni și în public (Instr. §. 11, pct. *g*). Referent Alexandru Popoviciu și Ilarie Boțiu.
9. Raportul grupurilor religioase.
10. Stabilirea programului pentru conferența viitoare.
11. Prezentarea certificatelor despre mărturisire.

Bistrița, 22 Septemvrie 1913.

Greg. Pletosu,
protopop.

---

3. Postelnicul Constantin Cantacuzino.

Prigonit fără vină de Voevodul Mihnea scapă în Moldova, de unde e prins și dus de turci la Constantinopol. Aici prin apărarea sa strălucită dobândește mare conziderație la poartă. După fuga lui Mihnea se întoarce în țară sub Ghica vodă, pe care prin influența sa mare la Poartă îl scapă de moarte, ear țara o scapă de batjocura turcilor. Mai apoi mijlocește alegerea lui Gr. Ghica, care punându-și încrederea în niște oameni slabi, țara a început să sufere. Cantacuzino îl face atent în mai multe rânduri, despre ceeace aflând cei doi sfetnici (Gr. Ghica) au intrigat atâta, pânăce domnul țării, care îi datora recunoștință, trimite dorobanții de-l omoară.

4. Miron Costin.

M. Costin se bucură de mare influență în Moldova. Izbutește să detroneze pe Vv. Antonie Ruset, ear în locul lui aduce pe Duca Vodă, care fiind slab, și-a atras atât el cât și domnul țării mânia boerilor, cari voiau să-l peardă. Scapă însă și în curând pleacă din porunca sultanului la cucerirea Vienei. Reîntors acasă fu prins de Poloni. Sub D. Cantemir se întoarce în țară unde face ordine, dar nu multă vreme, căci hrăpărețul postelnic Jord. Russet jefuia poporul în toată forma. Miron protestează, e luat însă la ochi de dușmani, și nevinovat e târât de lângă cosciugul femeii sale și decapjitat împreună cu fratele său fără nici o judecată.

Miron Costin a fost un bărbat învățat și a scris o cronică, pe care a continuat-o fiul său.

5. Românii și Fanarioții.

In capitolul Românii și Fanarioții ni se descrie frecărilor dintre românii și greci. Cea mai mare nefericire pe Țară a fost Fanarioții. aceste lipitorii cari căutau numai au teren de exploatat. Vină mare au avut și unii dintre vvozii români, cari i au primit și suferit în Țară, căci înmulțindu-se numărul lor și instăpânindu-se pe diregătorii și tron, aduc țara într'o stare mizeră, până când la anul 1821 prin revoluția lui Tudor Vladimirescu țara își dobândește vechile sale drepturi și scapă de ei.

*

Ceice vor ceti aceste producte istorice, vor găsi în eroii descriși tot atâtea figuri vrednice de a fi cunoscute din trecutul neamului nostru, cari și-au iubit, sprijinit și slujit țara cu credință.

Cartea cu greu s'ar putea schimba pentru trebuințele noastre. Mulțimea de date, cari nu pot fi lăsate afară, tratarea științifică a materialului o fac potrivită pentru tineri cu oarecare pregătire. Locul ei este deci în biblioteca școlară a claselor superioare dela gimnazii (cl. VII și VII).

Ermil Roșală.
învățător.

NOUTĂŢI.

Distincţie. Ziare vieneze scriu, că şeful statului major, baronul Conrad de Hötzendorf va fi decorat în zilele proxime din parte Majestăţii Sale Monarhului cu marea cruce a ordinului St. Ştefan.

*

Adunarea Societăţii pentru fond de teatru, cum ni se scrie, are să se ţină la *Caransebeş* în zilele de 8, 9 şi 10 Noemvrie n. (26, 27 şi 28 Octomvrie v.). In acelaş timp va debuta la Caransebeş trupa teatrală a dlui Victor Antonescu.

*

Participarea ofiţerilor noştri la festivităţile din Germania. Colonelul şi comandantul regimentului de husari nr. 4. staţionat în Sibiiu, dl Anton *Burka* va reprezenta regimentul la festivităţile din 18 Octomvrie a. c. cu ocazia desvălirii marelui monument dela Lipsca.

*

Expoziţiile Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu. Dupăcum aflăm, comitetul central al Reuniunii noastre agricole sibiene, din pricini neatârnătoare de voinţa sa, va aranja cea mai apropiată expoziţie de copii, nu în comuna Pianul de sus, ci în comuna *Răhău*, rămânând ca în Pianul de sus, să se ţină în 1914, ear cea de vite de prăsilă. nu în comuna Rodu, ci în *Alţina,* cercul Nocrih. Programele şi alte amănunte se vor publica în curând.

*

Copiii şi teatrele. O anchetă s'a întrunit la ministerul de interne ungar şi a discutat chestia programelor dela representaţiile chinematografice, în legătură cu înrâurirea desastruoasă a multor puncte asupra copiilor. S'a luat hotărâre, ca pe viitor copiii cari n'au împlinit 16 ani, să nu poată cerceta nici teatrele, nici chinematografele de cât atunci, când sunt organizate special pentru tinerime.

*

Expoziţia pictorului *George Al. Mathéy* despre care am scris în numărul trecut, se va deschide Duminecă în 12 Octomvrie n. la orele 10 înainte de ameazi în pavilionul de patinat al Sibiiului. Intrarea 60 fileri.

*

Opera fostei principese. In Florenţa are să se reprezinte opera comică *Prinţesa bizară,* scrisă de doamna Toselli, care era cum se ştie principesa moştenitoare din Saxonia, ear mai târziu contesa Montignoso. Muzica e compusă de Reni şi Toselli, bărbatul actual al autoarei libretului. In operă se cuprind aluzii satirice la unele persoane dela curtea Saxoniei.

*

Pentru teritoriile cucerite. Guvernul sârbesc a hotărât să facă un studiu amănunţit despre raporturile economice ale teritoriilor de curând câştigate. In acest scop a învitat mai mulţi specialişti distinşi din Germania.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Stefan Morariu, paroh (Cunţa), soţia sa Virginia şi copiii lor Virgil şi Felicia, 1 cor., Ion Bărdaş, Constantin Nartea şi Ovidiu Gritta, funcţionari la „Albina“, câte 20 bani; Ion Rusu, paroh (Juncul de jos), 1 cor., Mihail Radu, maestru pantofar (Viena), 20 bani; Pompiliu Acilinescu, introdus paroh în Dobârca şi soţia sa Octavia n. Perian 1 cor.; George Bogdan Duică, directorul gim. Mihaiu Viteazul (Bucureşti) 50 bani; Dem. Comşa, înv. lăcătuş 30 bani şi Ion Botaş, înv. tinichigiu, 50 bani şi Eugenia Tordăşianu, prof., 10 bani.

*

Şcoală pentru servitorime. In suburbiul Southwark din Londra s'a deschis prima şcoală pentru servitorime sub protectoratul ministrului englez de culte. Aşezământul stă din 15 case mai mici, care au să fie îngrijite de candidatele de servitoare. Clădirile, care stau sub conducerea şi supraveghiarea mai multor învăţătoare, sunt provăzute cu mijloacele şi instrumentele necesare de menaj, bucătărie, spălat ş. a. Fetele sunt îndatorate să cunoască temeinic tot ce aparţine sferei acesteia de activitate şi totodată să-şi poarte grija întreţinerii. Li se propun şi câteva obiecte de învăţământ, — chiar şi puţină istorie şi literatură.

*

Expoziţie de negri. O instructivă expoziţie se organisează acum în Statele unite. Implinindu-se adecă 50 de ani, decând au fost liberaţi sclavii, s'a constituit un comitet din albi şi negri, care voeşte să înfăţişeze lumii progresele realizate de rasa neagră în timp de o jumătate de secol. Tot atunci au să se întrunească trei congrese: unul social, al doilea religios, al treilea igienic, unde se vor trata fireşte lucruri privitoare la viaţa negrilor.

*

Sport. Membrii societăţii academice „Petru Maior“ din Budapesta se adresează prin un apel către colegii lor universitari, ca toţi împreună să-şi dea concursul la propaganda pentru înfăptuirea unei vieţi sportive româneşti. Pe lângă tendenţe culturale şi naţionale, tinerimea universitară va face deprinderile necesare pentru toate felurile de sport: gimnastică, luptă, scrimă, box ş. a. Se vor angaja capacităţile noastre sportive, cari vor da prin broşuri instructive toate îndrumările trebuincioase.

*

Constituire. Societatea academică „Petru Maior“ din Budapesta s'a constituit în adunarea sa generală din 22 Sept. st. v. (5 Octomvrie st. n.) pentru anul 1913—1914 precum urmează: Comitetul Societăţii: Prezident: Victor Vlad, stud. la arhitectură; vicepreziđent: Ioan Alămorean, student la med.; secretar: Romulus S. Molin, stud. la drept; controlor: Constantin Morariu, stud. la med.; casier: Victor Jula, stud. la medicină; vicebibliotecar: George Mihailov. stud. la tehnică; notari: Vasile Ilieş, stud. la medicină, C. Ardelean, stud. la filosofie; econom: Vasile Ileş, stud. la medicină. Comisia literară: Nicolae Baboie, stud. la filosofie; Andrei Crăciun, stud. la tehnică; Victor Jula, student la medicină; Vasile Cheresteş, stud. la filozofie; Teodor Neş, stud la filozofie; Adrian Suciu, stud. la arhitectură şi Victor Vlad, stud. la arhitectură. Comisia de supraveghiere: Matei Sofonea, stud. la medicină; Adrian Suciu, student la arhitectură; Nicolae Tipuriţă stud. la acad. com.

*

Cununile lui Vlaicu şi medaliile lui le aduce în chipuri curate revista „Cosinzeana“ dela Orăştie în numărul său din săptămâna de faţă. Dintre multele zeci de cununi, ce s'au depus pe sicriul lui, părinţii lui Vlaicu au adus cu ei două din cele mai frumoase: cununi splendide cu foi de argint şi de lauri, una dată de Ministeriul român de agricultură, alta de Societatea „Frăţia“. Au adus totodată cele două medalii preţioase ce i se daseră de M. Sa Regele Carol: medalia de Cavaler al Coroanei Române şi „Virtutea Militară“. Le păstrează iubiţii săi părinţi în Binţinţi, ca scumpe şi jalnice suveniri dela dragul lor fiu. Revista „Cosinzeana“ le-a fotografiat şi le aduce în fruntea numărului său din săptămâna de faţă, ca să le vadă şi publicul nostru cetitor. Recomandăm cetitorilor noştri să-şi aboneze de probă aceasta revistă literară ilustrată, care se poate abona cu *1 cor. 80 fil,* pe ultimele 3 luni ale anului 1913, în loc de 3 cor. cât e preţul.

*

Pentru unii meseriaşi. Un meseriaş sibian (durere, român de naţionalitate) s'a purtat necuviincios şi a întrebuinţat expresiuni vătămătoare în cancelaria Corporaţiunii industriaşilor din Sibiiu. Cazul, care s'a petrecut în 3 Iulie, a fost arătat judecătorii cercuale. Alaltăieri, Miercuri, s'a ţinut pertractarea în această afacere. Acuzatul îndată la început a făcut declaraţie, că regretă cele comise în se roagă de iertare. Representantul corporaţiunii a declarat că nu cere pedepsirea; astfel acuzatul a scăpat de *astădată* nepedepsit. In cazul când corporaţia nu şi-ar fi revocat acuzarea, meseriaşul nostru ar fi primit o aspră pedeapsă. Cele întâmplate să servească de învăţătură şi altora.

*

O critică elveţiană. Nu de mult vizitase Budapesta un grup de 240 de învăţători elveţieni. Unul din aceşti învăţători scrie acum într'un ziar din Zürich ce fel de impresie i-au produs maghiarii şi capitala lor. „Budapesta, zice scriitorul, e un oraş extraordinar de plăcut; locuitorii săi sunt cei mai îndatoritori şi fac străinului mii de plăceri, numai să se simtă bine în mijlocul lor. Păcat însă că iluziile omului dispar îndată ce observă mai adânc viaţa. Se poate observa curând, că lucrurile *exterioare* joacă cel mai mare rol în viaţa maghiarilor. Nicăiri nu se vede atâta *superficialitate,* şi atâta alergare după lucruri fără importanţă, ca în Budapesta. Pretutindeni se iveşte spoiala, chiar şi la multele instituţiuni culturale ungureşti“. — In tonul acesta urmează învăţătorul dela Zürich, despre care nici ziarele budapestane nu afirmă, că ar fi un prea rău observator al raporturilor din capitală.

*

La aşezământul de binefacere numit „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“, al cărei prezident e dl Victor Tordăşianu, secretar părintele I. B. Boiu, paroh şi cassar Romul Perianu, au fost primiţi în timpul din urmă următorii membri noi şi anume: Salomia Barbu născ. Gligore, soţie de econom în Sibiiu; Ioan Nistor, contabil în Şeica mare, Victor Molnar, ospătar în Orlat şi soţia sa Maria; Nicolae Lobonţiu, propr. şi Florentina Şuluţu, ambii din Abrud; Nicolae Radu, econom în Şelimbăr; Ioan Hanzu, paroh şi Marina Hanzu, văd. preoteasă, ambii din Cacova-Săliştei. Ajutoare s'au dat urmaşilor membrilor raposaţi: Nicolae Arpăşan, Maria Schiffbäumer şi Rafira Stoica, cu cari numărul membrilor răposaţi din sânul Reuniunii a ajuns la suma de 217. Se atrage atenţiunea asupra „Intreprinderii de înmormântări (Pompe funebre) a Reuniunii“, din strada Poplăcii mici (Quer) Nr. 3.

*

Expoziţie de tablouri. D-şoara *Mirza Binder,* artistă în pictură dela academia de arte din München şi de prezent profesoară de desemn şi pictură în România, va aranja zilele acestea în Sibiiu o expoziţie a tablourilor sale: portrete, peisagii şi alte lucrări vrednice de văzut.

*

Constituire. Societatea de lectură „*Andreiu Şaguna*“ din Sibiiu s'a constituit pe anul 1913/14 în şedinţa ţinută la 22 Septemvrie 1913 sub presidiul P. C. S. *Dlui Dr. Eusebiu R. Roşca,* director seminarial, în modul următor: Preşedinte: Dr. Vasile Stan prof. sem.; Vicepreşedinte: Vasile Voicu ped. a. IV; Notar I: George Măsariu ped. a. IV; Notar II: Ovidiu Cantor ped. a. I; Cassar: Nicolae Mihaiu ped. a. III; Controlor: Ioan Gabor ped. a. II; Bibliotecar: Ilarion Nistor ped. a III; Vicebibliotecar: Nicolae Frateş ped a. I; Redactor: George Grozea ped. a. IV; Econom: Emanuil Brândusă ped. a. III. — Membri în comisiunea literară: Nicolau Nistor ped. a. IV, Ioanichie Zichil ped. a. IV, Alexandru Blebea ped. a. III, Ştefan Şulariu ped. a. III, Vichenţiu Dan ped. a. II. Ioan Chiuşdea ped. a. II, Traian Ludu ped. a. I şi Nicolae Zaharia ped. a. I. — Sibiiu, la 26 Septemvrie 1913. *Vasile Voicu,* preş. comit. *George Măsariu,* not. comit.

*

Teatru în Sibiiu. Reprezentaţie pentru şcolari se dă astăzi Vineri după ameazi la orele 3, se joacă o comedie, *Liliomfi*; Sâmbătă *Vrăjitoarea,* dramă în 3 acte de Sardou, Dumineca d. a. *Păpuşica* (Buksi), a patra oară.

Cronică sanitară.

Alcoolul şi moştenirea.

Pe fiecare zi oamenii ştiinţei aduc dovezi nouă că alcoolul e dăunător nu numai celui ce bea, ci şi urmaşilor. Invăţatul Stockard a făcut cercetări însemnate în această privinţă. Intâiu a arătat că, dacă punem alcool în apa, în care sunt ouăle unor peşti, puii, cari es din ele, au capul schilodit.

Dar cercetări mai însemnate sunt cele ce-a făcut asupra cobailor (un fel de iepuri).

E de mult încă dovedit, că alcoolul trece neprefăcut în sânge, aşa că vine în atingere cu toate celulele trupului.

Intemeiaţi pe aceste fapte învăţaţii Stockard şi Craig au făcut urmăoarele încercări:

Au luat cobai sănătoşi, voinici, şi li-au dat alcool sub formă de aburi, în fiecare zi, multe luni dearândul. Astfel i-a făcut alcoolizaţi cronici; dar nu le dădea mult, încât nu se putea zice nici odată că erau beţi.

Animalele păreau în stare bună şi tefere; mai mult, aveau poftă de mâncare şi creşteau în greutate. Dar stricăciunea alcoolului s'a aratat prin împuţinarea rodniciei. Din 35 de părechi alcoolizate, 42 de femeiuşte purced grele; dar nasc numai 7 pui vii, din cari cinci mult mai mici decât mijlocia obişnuită.

Ca să vază cum lucrează alcoolul, au luat cobai bărbaţi alcoolici şi i-au împărechiat cu femeiuşte nealcoolice. Voiau să dovedească înrâurirea ce beţia taţilor are asupra urmaşilor. Din 24 de părechi, la cari numai tatăl era alcoolic, 14 n'au avut nici un urmaş; 5 au avut puii născuţi morţi; iar din ceialalţi 12 pui al celorlalte 5 părechi, şapte au murit îndată după naştere.

Dacă şi taţii şi mamele erau alcoolizaţi, din 14 părechi, 10 n'au avut nici un urmaş; 3 au avut puii morţi; aşa că din aceste 14 părechi numai una singură a avut un pui viu, dar şi acesta a murit la 6 zile dela naştere.

De altfel şi ceialalţi pui, din aceste cercetări, rămaşi vii, n'au dus-o mult; peste câtva timp au pierit având turburări nervoase şi mai ales epilepsie. Dimpotrivă, alte nouă părechi, cari n'au fost alcoolizate, au avut 17 pui voinici bine făcuţi şi au trăit toţi.

Iată dovezi zdrobitoare pentru cei ce se mai îndoesc de relele ce le căşunează beţia.

Nu mai e nici o minune, că azi copiii se sting de tot felul de boli; căci se nasc slabi şi meniţi să moară înainte de vreme.

Tot alcoolismul e pricina că atâţia tineri, ajunşi la vârsta tragerei la sorţi, n'au măsura cuvenită. Norocul nostru, că la ţară sătenii n'au înlesnire de-a bea zilnic.

Răul cel mare putem zice, că-i în oraşe, unde cârciumele sunt atât de dese; iar orăşenii beau zilnic tot felul de spirtoase.

Cum am văzut mai sus, chiar dacă părinţii nu se îmbată, nici nu capătă vreun beteşug de pe urma băuturei, totuşi relele să văd la urmaşi.

Sigur, că în mare parte băutura părinţilor e vina multor rele ce se văd la tinerii de azi. Aceştia sunt slabi şi trupeşte şi sufleteşte. De aceea atâtea fără de legi; de aceea, atâtea sinucideri şi numărul cel mare al tuturor boalelor de nervi.

S'a dovedit, că cu cât sporeşte fabricarea spirtului şi se înmulţesc cârciumele, cu atât creşte numărul fărădelegilor şi al tuturor relelor, cari slăbesc naţiile de azi.

Indrăznesc unii să spună, că omul atunci a început a fi om, când a prins a bea. E prea adevărat, că alcoolul, din orice fel de băutură, ameţeşte pe om, îl face să-i pară viaţa mai veselă, chiar de-i supărat îi ameţeşte durerile şi suferinţa. Asta nu înseamnă însă că-i prielnic individului, şi mai ales urmaşilor.

Dacă s'ar cerceta pricina celor mai multe nenorociri, credem că fără a mări prea mult lucrul, nouăzeci şi nouă la sută s'ar, dovedi din pricina alcoolismului, fie al părinţilor, fie al indivizilor.

Priviţi atâţia inşi disgustaţi de viaţa, înainte de a fi trăit, atâţia slabi de minte, atâţia elevi, cari nu pot învăţa, fie din lipsă de ţinere în minte, fie din lipsă de voinţă!

Dacă vom cerceta, vom găsi că părinţilor lor, deşi n'au fost beţiv, li-a plăcut să nu le lipsească ţuica şi vinul dela masă, romul, coniacul şi vişinata din dulap.

Sporirea numărului oamenilor fără lucru al acestor nenorociţi, cari nu sunt în stare să se ţie de vreun meşteşug ori slujbă, nu e oare datorită mai ales băuturii părinţilor?

Şi este în ziua de azi petrecere, bucurie ori nenorocire, la care să nu se bea?

Popoarele de azi se alcoolizează de sus până jos. Cele care beau mai mult, la acelea şi naşterile sunt mai puţine; acestea merg stingându-se.

Noroc că oamenii ştiinţei şi iubitorii omenirii caută să abată lumea dela acest rău şi, că în multe locuri, au reuşit a împuţina câtimea de băutură spirtuoasă întrebuinţată.

„Mântuirea ta prin tine însuţi“, zice Evanghelia. Şi în adevăr, când fiecare va fi încredinţat de relele băuturilor alcoolice atunci cârciumele se vor împuţina dela sine şi lumea va lua altă faţă. *S. Nădejde.*

Cărţi şi reviste.

Masa leftină, gătirea mâncărilor de dulce şi de post, reţete de bucate simple şi bune, de *Zotti Hodoş,* Sibiiu. Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1914. — Volumul cuprinde, în şapte capitole, tot ce trebue să ştie o menajeră ordonată. Preţul K 1·20. De vânzare la autoară şi la librării.

Dela Reuniunea femeilor rom. din Sibiiu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducătoare a secţiunii industriale la şcoala pentru economia şi industria de casă a „*Reuniunii femeilor române din Sibiiu*“ se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Pot reflecta la acest post dame văduve şi fete, cari au pregătire specială. Conducătoarea are să instrueze în: croitorie, broderie, dantelărie şi ţesut.

Conducătoarea beneficiază de-o remuneraţie anuală de K 800 şi întreaga întreţinere în internatul şcoalei.

Sibiiu, la 6 Octomvrie n. 1913.

Maria Cosma
prezidentă.

Dr. Beu
secretar.

Busturi frumoase.

Librăria diecezană din *Arad* anunţă, că intrând în legături cu un sculptor renumit, i-a succes să câştige în execuţie frumoasă şi succeasă *Busturile* următorilor bărbaţi mari ai neamului nostru: Andrei *Murăşanu,* Vasile *Alecsandri,* Mihai *Eminescu,* Vasile de *Stroescu, Traian,* Avram *Iancu, Horea, Cloşca, Crişan, Mihai Viteazul* şi Aurel *Vlaicu.*

Busturile sunt de mărimea 40×24 cm. Bucata, din cement englez, costă 5 cor., — din ghips 4 cor., — iar bronzat 6 cor.

Seria completă (11 buc.) comandată de odată, execuţie cement englez, costă 44 cor., — din ghips 33 cor., — iar bronzat 55 cor.

Ceice comandă seria completă sunt rugaţi, ca pentru cruţarea speselor de transport, cu ocazia comandei să indice pe lângă posta ultimă şi gara mai apropiată.

Comandele sunt a se adresa: *Librăriei diecezane, Arad,* strada Deák Ferencz 35.

Ad. Nr. pp. 1081/1913. (276) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Nadişul-român**, prin acesta se publică concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele subscrisului în terminul susindicat, fiind instruite conform normelor în vigoare, şi a se prezenta la s. biserică în vre-o zi de Dumineca sau sărbătoare, cu prealabila încuviinţare din partea subsemnatului spre a fi cunoscuţi poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 18 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 442/1913. (268) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Tăuţiu** (cl. III), se escrie nou concurs, cu termin de **30 zile**, dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrise dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, având concurenţii, — cu observarea prescriselor reglementare, — a se prezenta la biserică în o Dumineca sau sărbătoare spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 11 Septemvrie 1913.

Ofi. protopresbiteral rom.-ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 945/1913. (279) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune, pe lângă neputinciosul paroh Bucur H. Şolca din **Felmer**, cl. a III-a, pe baza ordinului consistorial Nr. 11,801 B. 1913, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. dar nu şi din congruă, plus congrua de capelan ce o va căpăta dela stat.

Cererile de concurs instruite conform legei se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Felmer.

Cohalm, în 21 Septemvrie 1813.

Ioan Bercan
adm. ppresb.

Nr. 134/1913 (281) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna bisericească **Deag (Marosdég)**, protopresbiteratul Târnava, — în urma pensionării învăţătorului George Feşteu, prin rescriptul Ministerial de dto 9 Septemvrie 1913 Nr. 137,937 — prin aceasta se escrie concurs cu termin de **15 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar: dela parohie 600 coroane, iar restul dela stat votat deja cu Nr. 73671 din 31 Maiu a. c. în sumă de 1400 coroane.

2. Cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei.

3. ¼ jugăr de grădină.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesului învăţător i-se inpune ca datorinţă a conduce elevii la serviciul divin din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, a forma cor cu adulţii, a da ajutor parohului la instruarea analfabeţilor în sările de iarnă şi la catehizarea în timpul vecerniilor, a conduce şcoala de repetiţie. Pentru prestaţiuni corale din când în când va fi rebonificat.

Cei cu pricepere muzicală vor fi preferiţi, de altmintrelea concurentul să fie bun cântăreţ.

Petiţiunile concursuale, înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă oficiului protopresbiteral ort. gr.-or. al Târnavei în Cetatea-de-baltă (Küküllővár) în terminul deschis.

Până înainte de alegere, concurenţii — prin staţiunea Radnot — au a se prezenta în comună, spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Deag (Marosdég), din şedinţa comitetului parohial ort. gr.-or. ţinută la 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1913.

Iustin Teglariu, paroh, preş. com. par. **Simion Feşteu**, notar.

Nr. 311/1913. (280) 1—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa I. **Borgo-Mijloceni**, în protopresbiteratul Bistriţei, pentru întregirea aceluia se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare în terminul arătat subsemnatului oficiu în Bistriţă -- Beszterce — şi cu prealabila încuviinţare cerută dela subscrisul se vor putea prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare şi în parohie la biserică spre a cânta, cuvânta ori sluji sf. liturgie şi a face cunoştinţa poporului observându-se dispoziţiile din regulamentul pentru parohii.

Bistriţa, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Bistriţei în conţelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

Nr. 352/1913. (282) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc, vacant prin abzicere, dela şcoala comunei bisericeşti gr.-or. din **Certege**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul este 1200 cor. din cari: 600 cor. dela cassa bisericei şi 600 cor. ca ajutor dela stat, deja votat, apoi locuinţă cu grădină.

Invăţătorul este obligat a propune religiunea, a ţinea şcoala de repetiţie, a cânta în strană, a conduce şcolarii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral al Câmpenilor (Topánfalva).

Câmpeni, 23 Septemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

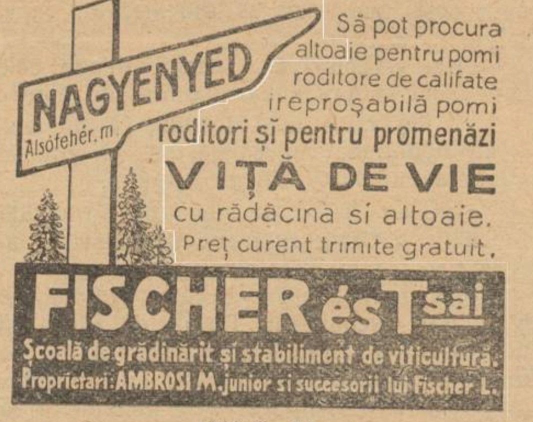

Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproşabilă pomi roditori şi pentru promenăzi

VIŢĂ DE VIE

cu rădăcina şi altoaie.

Preţ curent trimite gratuit.

FISCHER és Tsai

Şcoală de grădinărit şi stabiliment de viticultură.

Proprietari: AMBROSI M. junior şi succesorii lui Fischer L.

(255) 5—12

Pescarul cu stiuca cea mare în spate este semnul Emulsiunii Scott adevărate şi numai aceasta este facută după reteţa Emulsiunii lui Scott.

După ce însă sunt multe imitaţiuni mai mult sau mai puţin reuşite, a căror pachetare seamănă cu Emulsiunea Scott cea adevărată, la cumpărare să fiţi cu băgare de seamă la marca pescarului şi să expedaţi înapoi toate imitaţiunile.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne, Viena VII. cu provocare la acest ziar şi primiţi print'o apotecă o sticlă de probă. b) (275) 2—

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu:

Regulament

pentru

Procedura judecătorească

în cauzele disciplinare

în Mitropolia gr.-or. rom. din Ungaria şi Transilvania.

Preţul **20 bani**, porto **5 bani**.

„COSINZEANA“ de probă!

Pe lunile Octomvrie, Noemvrie, Decemvrie v. a. c. fiecine poate avea frumoasa revistă literară ilustrată „**Cosinzeana**“, dela Orăştie, care altfel costă 3 luni 3 cor. — pentru

numai 1 cor. 80 fil.

Fiecare familie românească de cărturar, care n'ar avea încă această revistă, să grăbească a şi-o abona pe aceste 3 luni de probă, trimiţând neînsemnata sumă de Cor. 1·80 la:

Admin. „Cosinzeana“
în Orăştie (Szászváros).

(283) 1—2

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole
de
Ion Mateiu.

Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Poza lui Vlaicu în aeroplan

bucata 2 cor. (273) 3—3

100 ilustrate Vlaicu Cor. 3·60

se află de vânzare la fotograful curţii regale

Emil Fischer,
Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 5.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Notiţe

despre

întâmplările contemporane

scrise de
Ioan cavaler de Puşcariu.

Preţul broş. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

HOP, HOP!...

NU UITAŢI,

că cea mai apropiată **tragere a lozurilor** dela Banca Hipotecară Ungară va fi la **25 Octomvrie a. c.** când se va trage câştigul de

75,000 coroane,

iar la **27 Decemvrie a. c.** cel mai mare câştig din lume de

1.000,000 coroane.

Vindem de prezent un loz dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 6·30,** iar unul dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie cu **3 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 4·40.**

Ambele lozuri împărechiate, — adecă din fiecare câte o bucată, — cu **9 trageri** anual, le vindem de prezent pe **40 rate lunare à K 10·—.**

Cea mai ieftină ofertă. **Tot lozul câştigă necondiţionat.**

Cine ne trimite primele 2 rate deodată, aceluia îi cvităm rata a 3 a gratuit. Până la achitarea deplină i-se extradă cumpărătorului o listă legală de rate, în care este indusă Seria şi Numărul lozului cu care joacă, dar deja după solvirea primei rate participă la joc, iar eventualele câştiguri sunt în întregime ale lui. Lozurile acestea nu-şi perd valoarea ca lozurile dela loteria de clase, ci joacă până la sfârşitul loteriei, astfel că în caz de noroc un număr se poate trage şi de mai multeori cu câştig, dar cel puţin odată la tot cazul.

Explicări mai amănunţite trimitem la dorinţă oricui gratuit şi franco.

Nu întârziaţi a Vă încerca norocul!

Grăbiţi cu comandele la adresa:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(277) 2—5

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 14—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

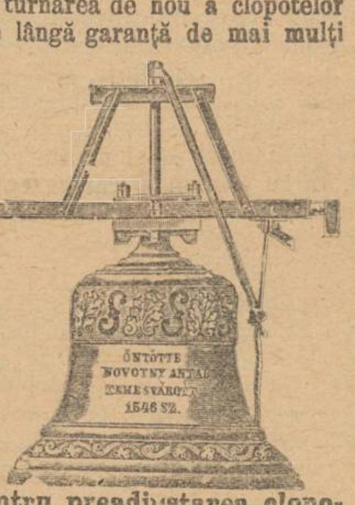

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 1/14 Octomvrie 1913. *Nr. 102.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Încunjuraţi de duşmani.

Sibiiu, 13 Octomvrie n.

Părerile domnului major ces. şi regesc în retragere *Georg Fleşiariu*, cu locuinţa în Aigen lângă Salzburg, asupra politicei greşite externe a monarhiei noastre, cunoscute cetitorilor noştri din articolele publicate şi în coloanele acestui ziar, au provocat mare senzaţie în cercuri largi şi înalte austriace, în faţa cărora domnul major trece acum de un publicist de prima forţă, de un adânc cunoscător al vieţii interne şi externe a monarhiei noastre. Şi e interesant, că şi ziarul mare din Germania, „*Berliner Tageblatt*", care se tipăreşte în 250,000 de exemplare, ajunge la concluziile, la cari a ajuns domnul *G. Fleşiariu*, anume, că politica balcanică făcută la Viena a fost foarte greşită, încurcată şi nesigură din cauza situaţiei interne.

De aceea „Berliner Tageblatt" dă sfatul celor dela Viena, să caute să introducă stări sănătoase înlăuntrul monarhiei, dacă vreau să aibă succese în politica externă. In special le recomandă următoarele: Impăcarea Cehilor cu Germanii şi a Polonilor cu Rutenii în Austria. *Impăcarea cu Croaţii şi o tratare mai dreaptă cu Românii din Ardeal.* Revizuirea tarifelor de vamă pentru productele aduse din Sârbia şi România şi vindecarea grabnică a ranelor pricinuite de lunga criză financiară.

Inchee apoi astfel numitul ziar: „Politică bună externă poate face numai un organism sănătos în internul său. Durere însă, la Viena s'a orientat de multeori politica externă după punctele de vedere ale unei politici *rele interne.* Intru adevăr, sunt grele, aproape supraomeneşti problemele, în faţa cărora se află puşi conducătorii monarhiei dela Dunăre, dar se cere grabnic rezolvarea lor, pentrucă e vorbă *de a fi, sau a nu mai fi!* Ear unde este voinţă, trebue să se găsească calea cea bună!" —

Vine apoi un politician activ austriac, şi-şi spune şi el părerile în revista „Südslaw. Rundschau", ajungând iarăşi la concluziile domnului major G. Fleşiariu cu privire la politica externă a monarhiei noastre, pe care o condamnă cu desăvârşire. Face o comparaţie între politica Germaniei şi a Austro-Ungariei, constatând superioritatea celei dintâi. Continuă apoi astfel:

„Vedem, cum raporturile dintre Rusia şi Germania se îmbunătăţesc în mod constant şi devin tot mai cordiale, pe când raporturile noastre cu Rusia numai cordiale nu sunt. Am văzut, cum atitudinea Germaniei în răsboiul din Balcani a aflat recunoştinţă şi simpatie la toate statele balcanice. Pe când Austro-Ungaria caută căi şi mijloace de a slăbi pe Sârbi şi pe aliaţii lor, Germania a luat-o cu totul pe altă cale. Politica noastră ne-a isolat de tot şi *ne va duce la catastrofă.* Faptul e, că noi astăzi avem ca duşmani pe Sârbi, Greci, Muntenegrini şi Români. Prietenia Bulgariei, dacă ar fi sinceră, nu ne va fi de nici un folos. Bulgaria nu are nici un motiv să ne rămână pentru viitor credincioasă, pentrucă nu poate să rămână isolată şi în duşmănie cu vecinii ei. Şi sunt deja semne, că se va apropia iarăşi de foştii ei aliaţi. Prin mijlocirea Rusiei şi a României procesul acesta va fi precipitat... Şi dacă ar fi să se facă o nouă socoteală între Bulgaria şi Sârbia cu privire la Macedonia, statele acestea sigur că vor ajunge la înţelegere prin mijlocirea prietenilor, şi anume, în contul *altora.* Cine poate şti, dacă în cazul acesta, nu *monarhia noastră va avea să sufere?* In monarhia noastră sunt doară mai mulţi Sârbi curaţi, decât Bulgari curaţi în Macedonia, iar ţările din sudul monarhiei reprezintă pentru Sârbia o valoare cu mult mai mare decât teritorul de dincolo de Vardar. Şi apoi nu trebue scăpată din vedere împrejurarea, că *în monarhia aceasta trăesc peste trei milioane de Români, cari de decenii se luptă fără rezultat pentru uşurarea sorţii lor.*

Prietenia şi alianţa noastră cu Italia e apoi tot atât de nesinceră şi nesigură. Italia are interes ca Sârbii şi Bulgarii să ajungă la înţelegere, pentru a-şi validita influenţa asupra mării adriatice şi asupra unor provincii din monarhia noastră, pe cari şi-a pus ochii. Au spus-o aceasta clar nu de mult ziarele mari italiene. Rusia şi Franţa, aliata ei, nu au simpatii pentru noi; iar ce ne foloseşte iubirea Angliei, am esperiat la anul 1908. Suntem deci încunjuraţi din toate părţile de duşmani, ori de prietini nesinceri, ale căror interese colidează cu ale noastre. Şi dacă în momente serioase monarhia nu va putea conta nici la majoritatea slavă din ţările ei, atunci uşor poate să o ajungă soartea Turciei, fapt, pe care Mazzini îl anunţă şi preveşte în memoriile sale. Se cere deci în mod grabnic ajutorul pentru acţiunea de salvare. Acest ajutor şi această mântuire residă în în faptul, că *monarhia noastră trebue să fie de nou născută, reîntinerită.* Trebue să-şi schimbe în mod radical politica internă şi apoi politica externă"...

*

Şi multe astfel de glasuri am putea cita, cari toate reclamă cu insistenţă, atât reforme adânc tăetoare în politica internă a monarhiei, — astfel ca toate popoarele ei să fie mulţumite cu soartea lor, — cât şi re-revisuirea fundamentală a politicei greşite externe, făcute la Viena. — Toate sunt însă glasuri cari parecă sună în pustiu, pentrucă ceice trebue să le audă şi să le înţeleagă, nu vreau să ţină cont de ele. Astfel apoi monarhia noastră continuă a-şi duce zilele mai departe, încunjurată de duşmani ori de prieteni nesinceri din toate părţile, mergând cu paşi siguri spre catastrofă, dacă cumva în momentul din urmă nu se va ivi mâna cea tare, de mult dorită şi aşteptată de mulţi, care luând frânele conducerii să dee o altă direcţia vieţii publice interne şi externe a monarhiei noastre. Ar trebui însă ca în curând să se ivească, pentruca să nu vină cumva prea târziu.

Sfinţirea bisericii din Şpring.

— Raport special. —

Comuna Şpring din tractul Mercurii, în comitatul Albei inferioare, azi este o localitate curat românească. In vechime pare a fi fost locuită mai ales de saşi, despre cari astăzi nici urmă n'a mai rămas.

Comuna are cam 1600 suflete, peste 1000 sunt ort. române, ear restul greco-catolice. Odinioară comună jobăgească, în vremea din urmă a luat un îmbucurător avânt spre progres. Fiecare confesiune îşi are biserica şi şcoala proprie, aşezate toate aproape una lângă alta în mijlocul comunei.

In această localitate s'au ţinut în 27 şi 28 Sept. a. c. serbări de care poporul nostru de pe aici nu prea are ocazie să se împărtăşească.

S'a făcut adecă sfinţirea bisericii ort. române, care a fost din fundament renovată.

Clădită în stil oriental, după planul arhitectului consistorial I. Pamfilie, biserica noastră, lucrată solid şi frumos ornamentată, este o podoabă a satului. In ceea ce priveşte interiorul ei, pot mărturisi că atât pictura cât şi aranjamentul îţi face impresia cea mai plăcută; figurile de pe cupole şi păreţi sunt bine alese şi bine aşezate.

Reuşita lucrărilor este a se atribui în deosebi tinărului paroh local Ioan *Crăciun*, care aproape tot timpul l-a petrecut la supravegherea lucrărilor, care au durat 1 an şi jumătate.

Biserica a fost lucrată de fraţii Cormoş din Alba Iulia, pictura doii de Stanciu şi Haas din Sibiiu.

Pentru ca festivităţile sfinţirii acestei biserici să fie la culme, I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* s'a îndurat a trimite ca mandatar al său pe stimatul şi de toţi iubitul asesor consistorial P. O. D. Nicolae Ivan.

Conform programului festivităţilor, mandatarul I. P. S. Sale, însoţit de P. O. D. protopop tractual Avram S. Pecurariu şi de corul învăţătorilor din Sălişte şi jur, soseşte Sâmbătă în 27 Sept. la ora $1\frac{1}{2}$ la gara din Cunţa, unde e bineventat de parohul Stefan

---

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

1. *Bartek învingătorul*, de *H. Sienkiewicz*, traducere de Iosif Nădejde.

a) *Conţinutul.* Bartek, un ţăran polon, foarte simplu, muncitor păstrător şi foarte voinic, este înrolat şi dus în răsboiul franco-german să lupte contra Francezilor. Deşi ura pe Nemţi ca toţi Polonii, el luptă ca un smintit contra duşmanului, pe deoparte îngrozit de vorbele superiorilor, că Francezii mănâncă oameni, pe de alta însufleţit până la paroxism de imnul naţional polon, pe care vicleniii Nemţi puseseră să-l cânte fanfarele în momentul întrării în foc a regimentului polon.

După mai multe fapte vitejeşti de adevărat eroism Bartek este lăudat şi decorat de superiori, ba însuşi generalul Steinmetz stă de vorbă cu el şi-l laudă, ceeace-l măguleşte şi înfumurează nespus de mult, şi în urma cărora se decide să rămână în armată ca voluntar până la încheerea păcii.

In timpul acesta el îşi uită de femeia sa, de datorinţele sale de acasă, moravurile i se strică şi începe a bea, devenind cu încetul beţiv; iar femeia sa acasă se îngloadează în datorii.

Intors acasă nu mai este bărbatul de mai înainte, ci un lăudăros beţiv, sleit de putere în urma beuturii şi fără poftă de muncă. In naivitatea lui credea, că Nemţii vor ţinea cont de faptele sale, că-l vor boeri, şi că tuturor Polonilor le va merge bine. La câteva zile însă veni copilul său plângând dela şcoală şi-i spuse, că l-a bătut învăţătorul numindu-l polon murdar şi zicând, că acum Nemţii sunt mai mari în Posen şi-i vor turti pe Poloni. Bartek se duse să se răfuiască cu învăţătorul Pan Boege, dar acesta îl insultă şi-l lovi. Bartek la rândul său îl trânteşte în troaca porcilor, loveşte în Nemţii ce-i vin lui Boege înajutor; pânăce cade şi el lovit de o peatră. Pentru fapta aceasta Bartek fu osândit la trei luni temniţă şi o sumă de bani despăgubire familiei Boege. Inzadar invoca întru apărarea sa faptele sale, înzadar îşi arătă decoraţiile, judecătorii îl râseră.

Magda soţia lui Bartek se înglodase în datorii la un cămătar neamţ. Singura lor speranţă era boerul polon Yarzinski, care a şi intervenit, ca Bartek să fie liberat din temniţă de astădată, şi le promise, că le va plăti şi datoria dela Iust cămătarul.

Devenind în cameră un loc vacant, Nemţii candidează pe un neamţ Schulberg, iar polonii pe boerul Yarzinski. Tocmai atunci fu liberat Bartek din temniţă. La liberare prefectul şi câţiva ofiţeri nemţi îi porunciră scurt, să voteze cu Schulberg, altcum va fi vai de el. Pan Yarzinski îi făcuse atâta bine; Bartek îi datora adâncă recunoştinţă; pe nemţi îi ura din tot sufletul şi totuşi votează cu Schulberg şi tot aşa mulţi poloni, cari fuseseră soldaţi.

Yarzinski căzu la alegere şi se mută la Dresda; iar spre toamnă Bartek, vânzându-i-se casa şi moşia, mergea cu familia spre oraş — el în temniţă, iar soţia lui la muncă, ca să poată trăi, ca va de ei.

b) *Valoarea.* Valoarea educativă a acestei cărticele e incontestabilă din toate punctele de vedere.

Fondul este moral şi educativ; forma frumoasă.

Cărticica este potrivită pentru toţi elevii, dar mai ales pentru elevii dela 12—15 ani, pentră adulţi şi pentru gimnazii.

c) Pentru a putea fi cartea mai bine înţeleasă, la o eventuală nouă ediţiune s'ar putea da în formă de note mai multe indigitări asupra răsboiului franco-german, asupra localităţilor mai însemnate, asupra situaţiunii polonilor în Prusia etc.

Un idil în Roşeni, novelă de *Bret Harte.*

a) Conţinutul.

D-şoara Maria, învăţătoare în Roşeni, blândă iubitoare, în urma unei întâmplări destul de banale, se îndrăgosteşte într'un derbedeu beţiv şi murdar, Alecu. Forţa idilului este o excursiune şcolară, când d-şoara Maria îşi petrecea cu Alecu sub copaci, iar elevii se jucau mai la vale.

Pe Maria tot satul o iubea, dar mai ales o iubeau şcolarii săi.

După examen o femee depravată din Roşeni, o roagă să-i ia copilul ei Toma cu dânsa, să-l îngrijască şi să-l facă să uite pe mamă-sa şi totodată îi spune că tatăl lui Toma este un derbedeu, ce se chiamă Alecu. Maria rămâne foarte surprinsă de acest lucru şi în amărăciunea ei, se decide să ia pe Toma cu sine şi să părăsească Roşenii pentru totdeauna despre ce îl încunoştiinţează şi pe Alecu.

b) Un idil în Roşeni nu numai, că nu are pentru copii nici o valoare educativă, ci este deadreptul stricăcioasă.

Fondul este banal şi neatrăgător.

Limba este sub critică. Stilul greoi, plin de barbarisme, şi de expresiuni greşite, în multe locuri obscur şi trivial, cu o topică străină, aşa încât pot zice, că de mult n'am cetit o carte mai rău scrisă. Câteva exemple: „Putin trecu atunci înainta şi zice cu murmur: Dobitoci" etc. „Şi mai mult îmi displace partea beată a locuitorilor de aici". — „Când ajunse din nou în clasă, îşi uită ochii cu un simţământ pe buchetul către azalee". — „Ochii ei erau închişi de către visul cel din zi" etc. etc.

Morariu din Cunţa, — căruia mandatarul îi mulţămeşte prin puţine cuvinte.

După acestea urcă cu toţii în trăsuri împodobite şi pornesc către Şpring, şi după o jumătate de oră sosesc în comună. La intrarea în comună sub o poartă triumfală primarul V. Marcu doreşte bun sosit mandatarului şi suitei sale, la ceea-ce mandatarul mulţumeşte celor de faţă prin cuvinte alese.

Pornind mai departe, între sunetul melodios al clopotelor dela ambele biserici, — convoiul ajunge la biserică, unde parohul local I. Crăciun îmbrăcat în ornate bisericeşti cu crucea şi sfânta evanghelie în mână înconjurat de comitetul parohial şi de poporul adunat aştepta pe cel ce vine întru numele Domnului.

Mandatarul sosit aci se dă jos din trăsură şi sărută sf. evanghelie şi crucea, ear preotul local îl bineventează în numele întregului popor. P. O. D. Nic. Ivan plăcut surprins de frumoasă primire mulţămeşte parohului şi poporului pentru manifestarea simţemintelor de simpatie, şi constată că bucuria cea mare o simţesc conducătorii poporului atunci, când sunt chemaţi la serbarea faptelor bune, isvorâte din dragoste creştinească. Acestea cuvinte au fost acoperite de lungi urale de *„să trăească“*.

Dela biserică oaspeţii sunt conduşi la locuinţa parohului local, unde sunt găzduiţi în tot timpul serbărilor.

După o mică recreaţie se săvârşeşte în şcoala confesională vecernia şi priveghierea conform tipicului prescris.

In ziua următoare, Dumineca, în 28 Sept. la 8 ore, clopotele dela biserica ort. rom. dau signalul să se adune credincioşii. Poporul venea din toate părţile să vadă sfinţirea noului Sion.

La orele 8 jum. mandatarul asistat de P. O. D. protopresbiter tractual şi de preoţii slujitori sosesc cu litie dela şcoală, îmbrăcaţi în ornate şi se postează înaintea bisericii începându-se numai decât actul sfinţirii conform prescriselor canonice.

La liturgie representantul arhiepiscopesc a fost asistat de P. O. D. Avram S. Păcurariu şi de preoţii: E. Cibu (Daia) P. Predoviciu (Vinga), V. Dobrotă (Poiana), St. Medeşan (Gusu), I. Dăian (Sângătin), I. Călnicean (Bănat), St. Morariu (Cunţa), T. Morariu (Berghiu) şi parohul local I. Crăciun.

Serviciul divin a fost înălţător. Corul învăţătorilor din Sălişte şi jur sub conducerea dlui Iuliu Crişan, s'a achitat perfect de datorinta sa. Răspunsurile corului, după liturgia distinsului compositor G. Dima, au fost ascultate cu desăvârşită evlavie.

Punctul culminant al sărbărilor a fost fără îndoeală cuvântarea festivă, plină de poveţe şi îndemnuri bune, a mandatarului arhieresc Nicolae Ivan. Cu faţa veselă din care transpiră bunătate, cu ochii limpezi, cari străbat în inimile fieştecăruia, ne-a scos din amorţeala în care ne adusese căldura mare din biserică. Oratorul ne-a fermecat cu cuvintele sale, care au început să curgă lin ca din gura unui părinte care ştie să mustre cu bunăvoinţă, ştie să mângăe şi să sfătuiască. Au accentat vrednicia poporului, care în acestea timpuri grele ridică asemenea lăcaşuri sfinte întru mărirea lui Dumnezeu; pune însă la inima tuturor că jertfa lor numai atunci îşi va avea roadele, dacă va avea cine să se roage în noul Sion. Sfătueşte a ne desbrăca de toată răutatea şi invidia dintre fraţi. Indeamnă apoi poporul a ocoli cârciumele, de unde isvorăsc atâtea rele, şi a căuta să se lumineze prin cărţi folositoare, ca azi-mâne nu noi să slujim pe alţii, ci alţi să ne servească pe noi.

In firul cuvântării sale frumoase dă cetire actului Inalt P. S. nostru arhiepiscop şi mitropolit Ioan Meţianu, prin care îl însărcinează a sfinţi noul locaş.

Actul e un magazin de sfaturi şi îndemnuri înţelepte părinteşti, cari au fost ascultate cu multă luare aminte.

La sfârşitul vorbirii mandatarul scoate în relief meritele, cari şi le-a câştigat actualul paroh în timpul scurt de 4 ani de păstorire a acestei parohii, aducând la îndeplinire prin stăruinţa sa de fier ridicarea unui locaş demn pentru sevârşirea rugăciunilor întru mărirea şi lauda lui Dumnezeu.

Laudă apoi stăruinţele comitetului şi epitropiei parohiale, precum şi jertfele aduse de întreg poporul nostru pentru sfânta biserică.

In fine remarcă ajutoarele şi binefacerile, care s'au făcut pentru noua biserică. Intre altele, locul prim îl ocupă fundaţiunea Şaguna cu un ajutor de 900 cor., apoi ajutorul dat de mecenatul V. Stroescu pentru biserică 200 cor. iar pentru şcoală 800 cor., apoi ajutorul venit dela lucrători aflători în America, ei în mai multe rânduri au trimis însemnate sume de bani.

La înfrumseţarea bisericii au contribuit între alţii cu sumă mai mare: D-na Valeria Colbazi născ. Papiu, cu un candelabru în preţ de 290 cor.

De încheere se ceteşte o rugăciune de mulţămită, ascultată în genunchi de toată azistenţa, ear după aceasta sunt stropiţi credincioşii cu apă sfinţită din partea mandatarului şi a protopopului tractual, după care toţi ne-am depărtat întăriţi în credinţă, că bunul Dumnezeu va primi jertfa dragostei creştineşti adusă de fiii săi.

S'a făcut apoi sfinţirea caselor nouă ale parohului local, tot prin P. O. D. Nic. Ivan. După acest act a urmat la ora 1 prânzul comun în casele spaţioase ale parohului local, luând parte la masă peste o sută de persoane.

In seria toastelor P. O. D. Nic. Ivan a închinat pentru sănătatea şi îndelunga vieţuire a I. P. S. Domn arhiepiscop şi mitropolit Ioan *Meţianu*. Părintele protopop Avram S. Păcurariu a ridicat păharul pentru mandatarul Nicolae Ivan, de al cărui nume se leagă multe lucrări însemnate în arhidieceza noastră. Părintele I. Dăian a închinat în sănătatea şefului tractual P. O. D. Avram S. Păcurariu, sub a cărui păstorire s'a ridicat mai în toate comunele din tract, câte o zidire nouă, biserică sau şcoală. Părintele T. Morariu într'un însufleţit cuvânt laudă vrednicia parohului local I. Crăciun, între colegii săi primul, care în scurt timp de 4 ani a adus la îndeplinire zidirea unei astfel de biserici. Mandatarul mai toastează pentru confesiunea greco-catolică, reprezentată prin parohul Petru Cordea şi alţi preoţi din vecini. Au mai cuvântat şi alţii mulţi.

La orele 8 seara s'a ţinut în sala şcoalei confesionale concertul dat de corul învăţătorilor din Sălişte şi împrejurime, cu un program variat şi bine ales. Toate punctele din program au fost executate, spre mulţumirea generală a publicului, care a aplaudat cu însufleţire prestaţiunile corului. După concert a urmat dans.

Cu acestea festivităţile sfinţirii bisericii din Şpring s'au terminat. Lumea s'a depărtat cu cele mai plăcute amintiri.

Participant.

---

c) Cărticica nu este potrivită nici pentru tineri, nici pentru bătrâni, ci pentru — foc.

Icoane din popor, de G. Asmussen.

Broşura este din biblioteca bunilor templieri şi conţine douăzeci şi una de piese, parte proză, parte poezii.

a) Conţinutul.

1. *Icoane din popor.* In piesa aceasta se arată în câteva tablouri vii distrugerea unei familii prin alcohol. Copilul moştenind patima tatălui seu, care fusese domn, dar sfârşise prin o moarte de beţiv într'un şanţ, se sinucide ca universitar, omorând de supărare şi pe mamă-sa, care-l susţinuse la şcoală din cusutul cu maşina.

2. *Cântec de luptă*, poezie prelucrată din nemţeşte, însă cu puţin succes. Conţine indirect un îndemn la luptă contra duşmanului comun: alcoolul.

3. *Luceafărul*, alegorie pentru „Loja tinerimii Luceafărului“. Luceafărul se coboară din cer şi prin „Vestea lumii“ şi „Ştieiot“ îndeamnă pe cei zece pitici a lupta contra duşmanului comun.

4. *Cel din urmă păhar.* Se arată îndreptarea unui tată, care ajunsese un beţiv atât de pătimaş, încât vânduse pentru un păhar de rachiu cartea sfântă „Testamentul nou“ din braţele copilei sale muribunde. Plânsul copilei după carte şi desperarea ei, că nu-şi mai găseşte cartea ei sfântă, îl desmeteci şi conştiinţa îl mustră atât de grozav, încât se hotără să nu mai bea nimic nici-odată.

5. *Sâmbătă seara*, poezie comparativă între nemulţămirea şi nefericirea din casa unui beţiv, şi între mulţămirea şi fericirea din casa unui nebeţiv sâmbătă seara, când lucrătorii îşi iau plata.

6. *Un vis rău.* O copiliţă explică tatălui său un vis. Tatăl visase patru şoareci, dintre cari unul gras, doi foarte slabi şi al patrulea orb. Copila explică: şoarecele gras e cârciumarul, cei doi slabi sunt ea şi mamă-sa, iar cel orb e tatăl său.

7. *In iad*, poezie. Scaraoţchi e desperat, că nu găseşte mijlocul prin care se umple iadul prin nici o boală. In fine dracii îi amintesc beţia. Scaraoţchi râde vesel, că prin ea are să-i pice toată lumea în mână.

8. *O greşală.* Un apotecar, de altcum foarte conţienţios, fiind la un chef, trimite un ucenic să facă reţeta pentru o copilă bolnavă. Ucenicul greşind măsura unei otrăvi omoară copila. Apotecarul este indirect ucigaşul şi e pedepsit cu trei ani de ocnă.

9. *Poveste*, poezie. Ceartă din rivalitate între un clondir şi o sticlă, amândouă împrăştietoare de otravă. (Va urma).

Serbări semicentenare.

— Dela jubileul din Năsăud. —

In aceeaşi zi cu serbătorirea zilei onomastice a Maiestăţii Sale Monarhului, s'a ţinut, cum am anunţat, şi aniversarea de 50 de ani dela înfiinţarea gimnaziului năsăudean.

Serbările s'au desfăşurat cu multă demnitate şi însufleţire. S'au început Vineri seara, când elevii întruniţi în faţa gimnaziului au intonat „Imnul poporului“: Doamne, ţine şi protege!

A fost un omagiu Monarhului, sub al cărui scut s'a înfiinţat şcoala aceasta din averile fostului regiment de graniţă al Năsăudului.

După cântare un elev a rostit o vorbire de mulţumire corpului profesoral, ear directorul Ion Gheţie a îndemnat şcolarii să-şi arate vrednicia nu numai cu vorbe, ci mai ales cu fapte.

Tinerimea studioasă cu lampioane a mers apoi la clădirea, unde se află administraţia fondurilor. Acolo au cântat earăşi Oda gimnaziului, ear preşedintele Dr. V. Pahone spune tinerimii să fie recunoscătoare acelor vrednici oameni, cari au făcut cu putinţă creearea institutului acestuia, dela graniţa nord-ostică a Ardealului.

Intre cei sosiţi din ţară se găsea şi poetul *G. Coşbuc*, întâmpinat în tot locul cu mare dragoste şi entuziasm.

In ziua următoare, Sâmbătă, dimineaţa şcolarii gimnaziului au mers la biserică, unde s'a oficiat serviciul divin pentru ziua jubilară şi s'a cetit ectenia morţilor pentru fundatorii şi profesorii repausaţi ai gimnaziului.

Lumea s'a adunat apoi în sala mare a institutului la şedinţă festivă. Directorul Gheţie a salutat pe cei sosiţi, ear profesorul Dr. N. Drăgan a citit discursul, în care schiţează trecutul de 50 de ani ai gimnaziului năsăudean.

Din datele expuse de vorbitor, vedem că numărul elevilor înscrişi la această şcoală, dela 1863 până la 1913 este de 10,965; dintre aceştia au trecut examenul de maturitate 878. „Cinstea şi podoaba institutului nostru, zice conferenţiarul, este poetul *George Coşbuc*, ale cărui prime încercări poetice sunt păstrate în arhiva societăţii de lectură a şcolarilor“.

S'a recitat după aceasta din partea unui elev Imnul, de A. Bârseanu.

S'au citit telegramele de felicitare dela arhierei, dela gimnaziile din Braşov, Beiuş şi Brad, dela şcoala Asociaţiei. Ear Gimnaziul din Blaj a fost reprezentat prin o delegaţie, compusă din profesorii Al. Ciura şi G. Precup, — cel din urmă a cetit salutul corpului profesoral dela gimnaziul din Blaj.

Câteva piese executate de cor au terminal şedinţa festivă.

Seara s'a ţinut concertul împreunat cu joc, aranjat în sala de gimnastică din partea tinerimii şcolare.

Aşa s'a încheiat seria serbărilor semicentenare dela Năsăud.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe preoţii din protopopiatul Geoagiu la conferenţa preoţească pe ziua de Joi, în 10/23 Octomvrie 1913 în biserica din *Geoagiu-Suseni*, cu următorul

PROGRAM:

1. La orele $7^{1}/_{2}$ a. m. serviciu divin, săvârşit de preoţii George Popa, Gavriil Codrin şi Romul Sabău. George Popa va predica contra concubinatelor.
2. Deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Prezentarea rezoluţiilor consistoriale.
4. „Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă-morală a credincioşilor nostri şi mai ales a copiilor de şcoală din acele comune bisericeşti, în cari nu avem şcoală cofesională“, temă lucrată de Vasile Păşcău, cu recensiune de Nicolae Codrin.
5. „Situaţia preotului în mijlocul curentelor nefavorabile din zilele noastre“, de Ioan Stângu.
6. „Din neajunsurile şi păsurile preoţimii noastre“, de Nicolae Todea.
7. Discuţie asupra serviciului divin şi a predicei.
8. Raport despre activitatea grupurilor religioase, de Nicolae Maniu.
9. Propuneri.
10. Dispoziţii pentru conferenţa viitoare.

Geoagiu, 24 Septemvrie v. 1913.

Ioan Popovici,
protopop.

Cronică pedagogică.

— Educaţia japoneză —

Creşterea în Japonia, deşi cuprinde în sine planul, metodul şi întreg materialul de învăţământ al statelor apusene, este cu desăvârşire naţională.

Aşezămintele de medici şcolastici, cele pentru învăţarea surdo-muţilor şi a orbilor, japonezii le înfiinţează succesiv.

Ei primesc cu mânile deschise ori ce rezultat al pedagogiei moderne. Dar morala strămoşească a rămas sfântă şi inviolabilă.

Principiul creşterii japoneze este ideia cea mai frumoasă a lui Budha: Dacă un bărbat într'un răsboiu a învins de odată o mie de soldaţi, şi un altul s'a învins pe sine, cel care s'a învins pe sine este mai mare învingător.

Cultura apuseană o transmit în serviciul moralei strămoşeşti. In fiecare studiu varsă ideea, că cu toţii sunt statul, şi pentru interesele dinastiei sunt datori a-şi sacrifica chiar şi viaţa.

Deprinderile verbale şi mentale începând cu prima clasă elementară sunt pentru instruirea morală. Aici ajung la cuvântul Nelson, la idea perseveranţei; la aceea a simţului de onoare, Washington; la a independinţei Franklin, şi la a compătimirii Florence Nightingale.

Dorul de a învăţa şi a înainta este cu desăvârşire mare la Japonezi.

Pe lângă noul material de învăţământ au reţinut şi cel vechiu.

Afară de limba chineză şi japoneză, în 6 ore pe săptămână, mai învaţă limba engleză şi cea franceză. Această mare muncă spirituală însă a produs resultate rele cu privire la creşterea corporală. Rassa puternică a celor galbeni a început a degenera. Pentru aceea au introdus din nou vechile exerciţii militare. In 4 ore la săptămână învaţă gimnastică, scrimă, înotul şi footbalul.

Cercetarea şcoalei elementare numai dela al şeaptele an începând e obligătoare. Copiii şi fetiţele învaţă la olaltă, într'un despărţământ. Creşterea şcolară e aspră militară. Elevul când a absolvat şcoala, e întreg soldat.

In şcoală, ca în ori care casă japoneză, se vorbeşte lin. Japonezul nu poate vorbi cu voce tare; casele fiind de lemn, tot cuvântul s'ar auzi.

La buna cuviinţă încă din şcoală se dedau copiii, la ce îi sileşte chiar însuşirea şi aranjamentul salei de învăţământ.

Mesele sunt aşa de mici, încât e cu neputinţă să-şi razime coatele. Scaunele nu au spate, prin aceasta şcolarul e silit a-şi ţinea totdeauna corpul drept.

Disciplina e severă chiar şi afară de şcoală; ori unde s'ar întâlni învăţătorul cu elevul său, acesta trebue să stea în loc şi să salute milităreşte.

ECONOMIE.

Premiare de cai de prăsilă.

Comisiunea pentru prăsitul cailor a comitatului Sibiiu, va organiza *Vineri, în 17 Octomvrie* n. c., la ora 9 a. m., în târgul de vite al opidului *Nocrich* o premiare pentru prăsilă de cai, împărţind premii în bani şi diplome de laudă.

Premiile în bani sunt destinate numai: *a*) pentru iepe, în etate dela 4—12 ani, prezentate împreună cu mânzi deplin lăptaţi, care sunt bine nutrite, sănătoase, puternice şi posed recerinţele pentru o iapă aptă de prăsilă; *b*) pentru astfel de mânze, în etate de 3 ani, care promit o deosebită facultate pentru prăsilă; *c*) pentru alţi mânzi şi mânze mai tineri, dar în toată privinţa excelenţi, cari nu sunt amintiţi sub pct. *a*) şi *b*).

Atât iepele, cât şi mânzii sunt a se aduce pe ziua numită până la ora 8 dimineaţa pe locul numit. La premiare caii de rassa de sânge rece nu pot participa.

Despre fiecare iapă sau mânz trebue *să se arete atestatul comunal, prin care se dovedeşte, că respectiva persoană ţine iapa şi mânzul înfăţoşat, de 6 luni în proprietatea sa precum şi ţidula de mânzit.*

Premii în bani se dau A) pentru iepe cu mânzi bine lăptaţi: 1 premiu de 80 cor., 1 de 70, 1 de 60, 1 de 50, 1 de 40, 1 de 30, 2 premii de câte 20 şi 3 premii de câte 10 cor. B) pentru mânze de 3 ani: 1 premiu de 100 cor., 1 de 90, 1 de 80, 1 de 70, 1 de 60, 2 premii de câte 50 cor. C) pentru iepe de calitate eminentă sub 3 ani şi pentru mânzi jugăniţi: 1 premiu de 60 cor., 1 premiu de 50, 1 de 40, 1 de 30, 3 de câte 20 şi 3 premii de câte 10 cor.

Diplome de laudă se împart de clasa I. de aur, de a II-a de argint şi de clasa a III-a de bronz.

In senzul ordinaţiunii ministrului de agricultură Nr. 94196/1911 premiile, cari se vor vota pentru mânze de 3 ani, se vor plăti proprietarilor cu ocasia premierii numai pe jumătate, iar ceealaltă jumătate se va plăti numai în ziua distribuirii de premiu din anul viitor şi numai dacă se va dovedi prin certificat, că iapa s'a mânzit cu vreun armăsar de stat sau privat şi respective poartă mânz, sau dacă se prezintă mânzul deja fătat. La caz că mânzul se vinde în decursul timpului, jumătatea reţinută din premiu nu se poate da.

La premiile în bani a contribuit In. guvern cu 100 cor., iar protopretorul cercual cu cor. 150, colectate de d-sa.

Atrăgând cu toată căldura atenţiunea proprietarilor noştri de cai din cercul Nocrichului asupra acestei premiări, în acelaş timp îi îndemnăm să şi participe la toată întâmplarea cu caii lor la premiare.

Sibiiu, 7 Octomvrie n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa, prez. *Victor Tordăşianu*, secretar.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In baza concluzului conferenţei înv. ţinute în 24/V. a. c. prin aceasta covoc pe toţi învăţătorii dela şcoalele noastre gr.-or. rom. din tractul Mercurei la conferenţa tractuală, care se va ţinea în *Ludoş* la 17/30 Octomvrie 1913 pe lângă următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. Invocarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea conferenţei.
3. Tema: „Cum trebue să se predea ştiinţele naturale în folosul vieţii practice“, de Alexandru Iosof.
4. Tractarea unei plante medicale, lecţie practică de înv. Constantin Iosof.
5. Lecţie practică din fizică, de G. Bucurenciu.
6. Un animal, lecţie practică, de Nic. Orăştian. (Toate după metodul biologic şi experimental).
7. Statorirea programei şi locului conferenţei învăţătoreşti tractuale proxime.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea conferenţei.

Mercurea, 27 Septemvrie v. 1913.

Avr. Pecurariu, protopop.

NOUTĂŢI.

In memoria lui Vlaicu. Direcţiunea institutului *Albina* din Sibiiu a votat cinci sute de coroane contribuire la colecta pentru ridicarea unui monument lui Aurel Vlaicu.

*

Trupa Antonescu. Artiştii români, de sub conducerea dlui Victor Antonescu, şi-au început turneul alaltăeri Sâmbătă în Alba-Iulia, unde au jucat două seri. Astăzi şi mâne (în 13 şi 14 Oct. n.) vor da reprezentaţiuni în *Blaj*; ear Miercuri şi Joi, în 15 şi 16 Oct. la *Sebeşul-săsesc*, după care urmează *Făgăraşul*.

*

Fundaţiune. Din Gherla se anunţă, că Prea Sfinţia Sa episcopul Vasile *Hossu*, cu ocazia jubileului de 25 ani de preoţie, a făcut o fundaţiune de 32 mii coroane pentru scopuri publice româneşti.

*

Moartea unui pilot. Sublocotenentul *Negel*, cum se depeşează din Bucureşti, făcând alaltăieri Sâmbătă pe la 10 ore a. m. cu un biplan „Farman“ un sbor din capitală spre Târgovişte, a căzut cu aeroplanul şi a fost strivit de motor. Pe aeroplan se afla ca pasager mehanicul *Tacev*, care a scăpat ca prin minune. Sublocotenentul Negel fusese designat de ministrul de răsboi să piloteze noul aparat Vlaicu, care se montează acum la Cotroceni.

*

Nou medic român. Dl *Ioan Mateiu*, originar din Hidiş, a fost promovat de doctor în ştiinţele medicale Sâmbătă în 11 l. c. la universitatea din Cluj.

*

Sfinţire de biserică. Dumineca trecută s'a sfinţit biserica nou zidită pentru românii de confesiunea ortodoxă din *Fabricul Timişorii*. Actul sfinţirii l-a îndeplinit administratorul protopopesc Ion *Oprea*, azistat de preoţii Iosif Matei şi I. Ţoldan.

*

Rectificare. In numărul nostru trecut s'a afirmat, că un meseriaş sibian, *român* de naţionalitate, a fost acuzat la judecătoria cercuală pentru purtare vătămătoare în Cancelaria corporaţiunii de industriaşi sibieni. Primim informaţia, că respectivul meseriaş *nu* este de naţionalitate română. Facem cuvenita rectificare.

*

Reforma şcolară. Ministrul de culte şi instrucţiune publică va înainta camerei în toamna aceasta proiectul de lege privitor la şcolile secundare şi la cele civile de băieţi. Conform reformei acesteia planul de învăţământ al celor patru clase de jos ale gimnaziului şi ale şcoalei civile va fi cam la fel; astfel şcolarii vor putea trece fără greutate dela o şcoală la alta.

*

Nou advocat. Dl *Dr. Vasile Chiroiu* a făcut cu deplin succes săptămâna trecută censura de advocat în faţa comisiunii examinatoare dela Murăş-Oşorhei.

*

Se desminte încuviinţarea limbii române în bisericile din Basarabia. Agenţia *Russische Rundschau* află, că ştirea privitoare la oficiarea în limba română a serviciului religios în bisericile Basarabiei este lipsită de temei. Cercurile conducătoare ruseşti recunosc oportunitatea unei asemenea măsuri, dar realizarea ei ar avea drept urmare schimbarea tuturor măsurilor de guvern din Rusia. Nu trebue să se peardă din vedere, că pe pământul rusesc trăesc 104 popoare, care cer aproape toate aceleaşi libertăţi în ale cultului. Sfântul sinod, împreună cu majoritatea sdrobitoare a poporului rus, susţine ideea, că în Rusia există o singură biserică ortodoxă unitară, cu serviciu divin unitar.

*

Oprire. Foaia oficială a comitatului Sibiiu, în numărul din urmă, conţine dispoziţiile din regulamentul privitor la ordinea publică, moravuri şi sănătate, oprind tinerilor şi fetelor sub 18 ani să petreacă în cârciume şi cafenele, sau să cerceteze localurile publice de dans. Oprirea nu se raportă la festivităţile şi dansurile organizate de autorităţile bisericeşti sau şcolare. Dacă minorii vizitează numitele localităţi în societatea părinţilor tutorilor sau a altor persoane încredinţate din partea acestora, faptul nu formează transgresiune sau călcare a regulamentului. Numai când minorii intră singuri în cafenele, cârciume sau localuri publice de dans, comit transgresiune, care se va pedepsi cu amende până la 100 cor. Amănunte se pot citi în *foia oficială a comitatului* din 9 Octomvrie 1913.

*

Agraria, societate pentru valorizare de producte în Huedin, înfiinţată pentru comerţul de ouă, a împlinit un an. Pentru a da o întindere cât mai mare afacerilor comerciale, doreşte să se prefacă în societate pe acţiuni, care să aibă în cât mai multe comune câte un consorţiu sau chiar întreprinderi surori, pentruca astfel să scoată comerciul de bucate, poame, ouă ş. a. din mânile străinilor. De aceea face apel către toţi preoţii, învăţătorii şi fruntaşii satelor noastre, ca să se intereseze de acest fel de întreprinderi şi să ceară desluşirile trebuincioase dela direcţiunea societăţii în *Huedin* (Banffyhunyad).

*

Deschiderea electricului între Viena şi Pojon. Clădirea trenului electric Viena—Pojon înaintează cu paşi repezi. In ziua de 1 Decemvrie se va face deschiderea solemnă a liniei. Primele probe de călătorie au să se ţină pe la sfârşitul lunei curente. S'a stabilit şi mersul trenurilor, anume: Vor circula 9 trenuri pe zi, atât dela Viena, cât şi dela Pojon. Călătoria durează ceva peste două ore. Primul tren din Viena pleacă la 6 şi 24 minute dimineaţa, ultimul la 11 şi 30 minute noaptea. Prin împărţirea aceasta se dă putinţă celor ce locuesc în oraşele situate dealungul acestei linii, să viziteze teatrele vieneze în orice zi. Preţul de călătorie este aproape egal cu al trenurilor dela căile ferate ale statului.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru stipendiarea tinerilor meseriaşi cu scop de a se perfecţiona în străinătate, au mai dăruit: Ion Ţata, sodal bărdaş, cor. 2·41; Horia Dop, cul. tip., cor. 1.47; Sirian Coman, sodal măsar, 59 bani; Nicolae Florea, sodal faur, 70 bani; Nicolae Frâncu şi Florian Băle, sodali lăcătuşi, câte 35 bani; Petru Tincu, funcţ. la „Albina“, 1 cor.; Traian Fratici, învăţăcel măsar, 25 bani; Pantilimon Nastea, paroh (Perşani), soţia sa Sofia şi copiii lor Cornel, Anastasia, Victoria, Virgil, Sextil, Valeria şi Livia, 1 cor.; Octavian Opriţe, cul. tip. 20 bani; Pompiliu Şiboteanu, sodal franzelar, 1 cor.; Alexandru Bărsanu, cassarul Insoţirei „Raiffeisen“ (Rusciori) şi soţia sa Paraschiva, 60 bani; Octavian Bărsan, cleric curs III, 20 bani; Ilie Opriş, înv. măsar, 30 bani; Vasile Şerban, sodal pant. şi Ios. Bendorfean, înv. pantofar, câte 50 bani; Vasile Sasu, înv. pant., 40 bani; Vasile Băncilă, înv. croitor 45 bani; Ion Botaşiu înv. tinichigiu, 1 cor; Romul Morariu, înv. lăcătuş, 25 bani; Ion Hanzu, paroh (Cacova) şi soţia Maria 2 cor. şi Nicolae Grecu, fabricant de piele (Porceşti) 1 cor. Starea fondului cor. 41·82. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vic. Tordăşianu, prezident.

*

Instituţia curţii cu juraţi. Ministrul de justiţie Balogh a înaintat camerei, între altele, proiectul de lege privitor la reforma curţii cu juraţi. Proiectul hotăreşte ca preşedintele să participe la desbaterile juraţilor şi să pună întrebările. Tot el va număra şi voturile lor. Pentru a constata vinovăţia acuzatului, se cer opt voturi afirmative.

*

Teatru în Sibiiu. Luni în 13 Octomvrie se dă farsa *N'aveţi ceva de vămuit?* (afişe roşii); Marţi drama *Monna Vanna.*

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann, va reprezenta Luni şi Marţi în 13 şi 14 Octomvrie n. 1913 următorul program: Peisage din Dauphiné, după natură, colorat. Cum cântă bătrânii, comedie în 2 acte. Ecuilibristul Little Johé, variate. Aparenţă strălucitoare, dramă americană. Eroicul băiat indian, comic.

Turneul artistic V. Antonescu.

Cătră Onor. public din Ardeal.

Print'o adresă specială înaltul guvern ungar a binevoit a-mi acorda autorizaţiunea pe timp de cinci ani, de a da reprezentaţiuni în limba română cu o trupă de artişti români din regatul României.

Această autorizaţiune îmi dă putinţa, pe de-o parte, de a satisface una din cele mai sfinte dorinţi ale poporului român din Ardeal, — aceea de a asculta teatru în graiul său naţional, — iar pe de altă parte îmi permite să prezint atât onoratului public român, cât şi celui de toate celelate naţionalităţi, una din manifestaţiunile de artă din regatul României.

In acest scop am făcut apel la cele mai de seamă elemente ale Teatrului Naţional din Bucureşti: dna *Maria Ciucurescu* şi dl *Ion Brezeanu*, a căror faimă în România e de mult stabilită. Fruntaşii aceştia ai scenei româneşti, au primit cu o dragoste şi pornire din cele mai nobile, să vină în mijlocul conaţionalilor lor din Ardeal spre a sluji arta mare a nemuritorului şi întru Domnul adormitul Ion Luca Caragiale, a cărui capodoperă „Năpasta“ şi „Noaptea Furtunoasă“, o vom juca în toate centrele ardeleneşti. Vom mai juca „O căsnicie“ de G. Ursaky, altă piesă cu nobile tendinţi, mereu jucată pe scena „Teatrului Naţional“ din Bucureşti.

Alăturea de d-na Maria Ciucurescu şi Ion Brezeanu, trupa condusă de subsemnatul, numără în rândurile ei pe încercaţii artişti ai „Teatrului Naţional“ din Bucureşti, dnii: C. Mărculescu, C. Costescu şi pe dna Mărioara Antonescu, cari deasemenea au primit cu toată dragostea, să fie propovăduitorii artei româneşti în ţara Ardealului.

Pe lângă aceşti artişti, trupa mai numără pe dna El. Sterescu, dşoarele Sofia Ionescu, Maria Rudeanu şi pe dnii Ioan Georgian, T. Georgescu şi F. Formescu, dela teatrul „Comedia“. In repertoriu pe lângă piesele anunţate, vor mai figura următoarele traduceri: Legea Ertării, tradusă de d. Haralamb G. Lecca; „Liniştea casei“ (Castelana) de N. Ţinc şi două piese în câte un act: „Sacrificiul“ şi „Puiculiţa“.

Strâns uniţi în jurul idealului nostru curat artistic şi cultural, facem un apel călduros la on. public ardelenesc, să ne dea acel sprijin sufletesc şi material, fără de care întreprinderea noastră nu poate reuşi.

Venim să facem teatru românesc, şi pe toţi aceia cari înţeleg ce şcoală este teatrul şi ce instrument de cultură este limba, îi rugăm să vie să ne vadă, dacă merităm sprijinul pe care-l solicităm.

Victor Antonescu, artist
dir. „Companiei dramatice româneşti“.

Prolog

de George Ranetti

dedicat onoratului public ardelenesc şi zis de dl Victor Antonescu.

Trupele române în Balcani făcură
Spre uimirea lumii, un marş triumfal.
Eată că acuma, dup'aşa bravură,
O „trupă“ română intră şi'n Ardeal!

Făcu, pân'să intre, zău, pe dracu'n patru!
Dar, să n'aveţi frică!... Trupa ce-a sosit,
Nu-i trupă cu tunuri, ci trupă.... de teatru
Săbiile noastre-s de carton vopsit!

Din scumpa şi mândra noastră Românie
Nu cu gând răsboinic printre voi venim,
Ci cu cuget pacinic: vrem o datorie,
Cam veche şi mare, azi s'o răfuim.

Mult împrumutarăm noi, bată-ne vina,
Dela voi. Ş'acuma, timpu-i oportun
Să'ncheiem bilanţul... Ierte-mă „Albina“:
Eu n'oiu fi contabil tocmai-tocmai bun.

O să uit eu poate'n catastif a trece
Multe ce ne darăţi; însă'n primul rând
Nu voiu uita una, ce face cât zece,
Datorie care vecinic ne stă în gând.

Vă datorim vouă p'Andrei Murăşanu,
Ce cu glas d'arhangel şi de serafim
Trezi'n miez de noapte pe Peneş Curcanu,
Datoria asta cum să v'o plătim?

Şi când limba noastră, de străini sluţită,
Bâlbâea'n neştire un corcit jargon,
Tot de voi sărmana a fost mântuită,
Tot voi dărâmarăţi Turnul Vavilon!

Voi ni-aţi dat pe Pumnul, Ţichindeal, Cipa-
Pe Lazăr, pe Şincai... (şi câţi nu uitai!) [rul,
Ne împrumutarăţi Catedra, Tiparul;
Ne reînvăţarăţi strămoşescul grai!..

Mai târziu, când mândra horă a Unirei
Voioşi o jucasem sub umbră de nuc,
Ca să ne desfete cu „Nunta Zamfirei“,
Ardealul ne dete pe Gheorghe Coşbuc!

O! vrăjitul cântec şi plin de vigoare
De brădet, mirezme şi de flori de tei
Ni-aţi trimis printr'însul.. Plăti-vă vom oare
Cel puţin dobânda?.. Când? Cum fraţii mei?

...Răsfoind registrul, datorii mărunte
Ca şi mari o sumă găsim necurmat...
Şoimul pentru care nu-i'nalt nici-un munte,
Vlaicu... tot Ardealul... tot voi ni l-aţi dat!...

Şi pe Goga, care ne cântă p'o harfă,
Când cu d'oţel strune, când de ibrişim?
Ah, desigur Goga nu este o marfă
Ce am fi în stare să vă răsplătim!

. . . .

Şi d'aia, acuma, în încurcătură,
Grea încurcătură, mă vedeţi aici:
Creditorul oare n'o să facă gură?
N'o să ne alunge cu sfârcuri de bici?

N'o să ne primească c'ocară şi ceartă,
Când o datorie veche ş'aşa grea,
Drept ori ce monetă c'o ţară de Artă,
O trupă de teatru cearc'a achita?!

Smeriţi, deci, vă cerem, o fraţi „moratorul“
Măcar pân'la anul!... Şi, încet — încet,
Vom plati!... Să n'aibă grijă „Creditorul“:
Ale noastre inimi lăsăm amanet!

Cărţi şi reviste.

Masa leftină, gătirea mâncărilor de dulce şi de post, reţete de bucate simple şi bune, de *Zotti Hodoş*, Sibiiu. Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1914. — Volumul cuprinde, în şapte capitole, tot ce trebue să ştie o menajeră ordonată. Preţul K 1·20. De vânzare la autoară şi la librării.

Poşta redacţiei.

Dlui *I. P.* în *G.* De astădată nu se poate publica.

Dela Reuniunea femeilor rom. din Sibiiu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducătoare a secţiunii industriale la şcoala pentru economia şi industria de casă a *„Reuniunii femeilor române din Sibiiu“* se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Pot reflecta la acest post dame văduve şi fete, cari au pregătire specială. Conducătoarea are să instrueze în: croitorie, broderie, dantelărie şi ţesut.

Conducătoarea beneficiază de-o remuneraţie anuală de K 800 şi întreaga întreţinere în internatul şcoalei.

Sibiiu, la 6 Octomvrie n. 1913.

Maria Cosma, prezidentă. *Dr. Beu*, secretar.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
2. Spre *Vinţul de jos*: 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
3. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
4. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12 56 d. a.
5. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a,
6. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim., 1·29 d. a., 9·13 seara.

II. Sosire.

1. Dela *Copşa-mică:* 3·53 noaptea, 7·12 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
2. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
3. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8 59 seara.
4. Dela *Turnu-roşu:* 12·27 d. a., 3·37 d. a., 10 27 seara.
5. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
6. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·22 d. a., 10·44 seara.

Ad. Nr. pp. 1104/1913. (285) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-ort. română din din comuna **Mărişel**, tractul protopresbiteral al Clujului, devenit vacant prin abzicere, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. din cassa bisericei solviţi în rate lunare sau trei lunare anticipative, 600 cor. întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 30 Maiu a. c. Nr. 69,117.
2. Cvartir natural în edificiul şcoalei şi edificii ecoomice.
3. Lemnele necesare de foc.
4. ¼ jugăr de grădină, eventual 20 cor.

Invăţătorul ales este dator a propune în şcoala de repetiţie, a conduce în Dumineci şi sărbători copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturghie.

Concurenţii cu cunoştinţe muzicale şi apţi de a conduce şi forma cor vor fi preferiţi, în care caz vor primi şi o remuneraţie specială.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze oficiului protopresbiteral al tractului Cluj în terminul deschis, şi întrucât le stă în putinţă să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta în biserică şi a se face cunoscuţi poporului.

Mărişel, la 15 Septemvrie 1913.

Comitetul parohial român gr.-or.:

Teodor Toader
paroh-preşedinte.

Teodor Purcel
notar.

Vidi:

T. Roşescu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 1060/1913. (269) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna **Mănăşturul-ung.** declarat de vacant prin veneratul ordin conzistorial din 6 Iunie a. c. de sub Nr. 6934 Şcol. prin aceasta să deschide concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar anual de 600 cor. dela comuna bisericească solvit în rate lunare.

b) Cvartir liber în edificiul şcoalei cu grădină de legumi.

c) Intregirea recerută a salarului se va exopera pe baza documentelor alesului.

Reflectaţii la acest post, au aş aşterne subscrisului cererile, instruite conform normelor în vigoare până la terminul susindicat.

In fine să notează, că alesul învăţător va fi dator să cânte cu elevii răspunsurile liturgice în zile de Dumineci şi sărbători.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului.

Cluj, la 10 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 85—

A apărut şi se află de vânzare la Libräria arhidiecezană în Sibiiu

Din carnetul unui dascăl.

Studii şi articole

de

Ion Mateiu.

Preţul cor. 1·50 + porto 20 fil.

Nr. 873/1913 Prot. (274) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Fofeldea**, tractul Agnitei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu următoarele emolumente:

1. 200 cor. salar din cassa bisericei solvibil în rate treilunare anticipative.
2. 150 cor. din aruncul de 5% dare şcolară.
3. 200 cor. dela comuna politică.
4. 410 cor. întregire dela stat.
5. 2 stânjini lemne sau preţul lor cu 40 cor.
6. Cvatir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă rugările lor instruite cu carte de botez, diplomă, atestate despre studiile pregătitoare, eventual şi alte atestate de recomandaţie la oficiul protopopesc din Agnita în terminul susindicat, şi să se prezinte în vre o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cel ales va fi obligat să ţină strana în Dumineci şi sărbători paralel cu cantorul la utrenie şi să formeze cor, şi să cânte cu copiii de şcoală la sf. liturghie în biserică.

Agnita, 19 Septemvrie 1913.

In înţelegere cu comitetul parohial concernent.

Joachim Muntean
protopop.

„COSINZEANA“ de probă!

Pe lunile Octomvrie, Noemvrie, Decemvrie v. a. c. fiecine poate avea frumoasa revistă literară ilustrată „**Cosinzeana**“, dela Orăştie, care altfel costă 3 luni 3 cor. — pentru

numai 1 cor. 80 fil.

Fiecare familie românească de cărturar, care n'ar avea încă această revistă, să grăbească a şi-o abona pe aceste 3 luni de probă, trimiţând neînsemnata sumă de Cor. 1·80 la:

Admin. „Cosinzeana“
în Orăştie (Szászváros).

(283) 2–2

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 1–15

Pentru oase slabe.

Copiii cari se înspaimântă de luarea oleiul de peşte arată deosebită plăcere pentru Emulsiunea Scott. Acest motiv îndeamnă pe medici să prescrie Emulsiunea Scott în locul oleiului comun de peşte, ca mijloc de întărire a osului. Emulsiunea Scott împrumută, mulţămită compoziţiei din substanţe necesare pentru formarea oaselor, mare putere pentru desvoltarea tinărului Organism. Copiii încep curând a sta în picioruşe şi fug repede siguri şi veseli. c) (275) 3—

De aceea decideţi-vă a da copiilor palizi şi debili Emulsiunea Scott, ce se mistue aşa de uşor şi care le face faţa trandafirie şi îi face sănătoşi şi voioşi. — Insă numai Emulsiunea Scott şi nu alta.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil la Scott et Bowne Viena VII. cu provocarea la acest ziar şi primiţi print'o apotecă o sticlă de probă.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913

de

Dr. O. Ghibu.

Preţul cor. 2·50 + porto 20 fil.

Nr. 352/1913. (282) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc, vacant prin abzicere, dela şcoala comunei bisericeşti gr.-or. din **Certege**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul este 1200 cor. din cari: 600 cor. dela cassa bisericei şi 600 cor. ca ajutor dela stat, deja votat, apoi locuinţă cu grădină.

Invăţătorul este obligat a propune religiunea, a ţinea şcoala de repetiţie, a cânta în strană, a conduce şcolarii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral al Câmpenilor (Topánfalva).

Câmpeni, 23 Septemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

---

35 jugăre pământ

sub Altenberg sunt de vânzare sau pe mai mulţi ani de arândat. Pentru informaţiuni mai deaproape în **Sibiiu, strada Spinarea cânelui (Hundsrücken) Nr. 11.** (286) 1—3

O femeie română

se angajează a spăla şi călca cu ferul sau la curăţitul odăilor. Doritorii a se adresa la

Maria Moise,
Sibiiu, str. Guşteriţii Nr. 21.

(287) 1–1

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20–25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35–39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 29—

Cărţi mai nou apărute.

W. Herchenbach, Martirul Sebastian, Trad. de Arhiereul A. Petrescu Botoşeneanu . . .	1·30
Otto v. Schaching, Chipul mamei	1 20
Antonescu G., Studii asupra educaţiei morale şi estetice . .	3·—
Nădejde I. H., Educaţia în Anglia	—·50
Popescu Sp., Contribuţii la munca pentru ridicarea poporului .	2·—
Bariţiu Gh., Studii şi Articole cu prefaţă de Dr. I. Lupaş . .	1·50
Iorga N., Scrisori de Boeri . .	1·75
Mănăstirea Hurezului	—·75
Patiţia R., Munţii nostrii, Ţara Ţopilor, Despre trecutul Munţilor apuseni ai Transilvaniei	1·60
Dracinschi N, Poezii	2·50
Agârbiceanu, Schiţe şi Povestiri	2·—
Brătescu Voineşti, Intunerec şi Lumină (Novele).	2·—
Chiriţescu M. I., Grănicerul (N.)	2·—
Bernier M., Povestea unei fetiţe, Localizată de Muşlea C. . .	—·30
Mehedinţi, Către noua generaţie	1·50
Natalia Negru, Mărturisiri (Nov.)	2·—
Rebreanu I., Frământări (Nov.)	1·50
Sadovean, Bordeenii (Novele) .	2·—
Sandu Aldea, Pe Mărgineanca (Novele).	2·—
Bucura Dumbravă, Pandurul (roman).	3·—
Michaelis K, Vârsta Periculoasă, trad. de Horia Carp . . .	1·50
Bănescu N., Gheorghe Bariţiu .	—·60
„ „ Corespondenţa Familiei Hurmuzachi cu Gh. Bariţiu	1·—
Lagerlöf S., Legendele lui Isus Cristos	1 —
Iorga N., Să părăsim ortodoxia?	—·60
„ „ Portul popular românesc	—·75
Iorga N., România, vecinii săi şi chestia Orientului	1·25
Pr. I. Popescu Malaeşti, Ia şi ceteşte	—·60
Matei I., Din carnetul unui dascăl	1·50
Oprean G. D., Invăţătorimea română din Sălagiu	—·50
Pr. S. Pârvulescu, Biserica noastră naţională în raport cu celelalte confesiuni.	—·50
Rosetti R., Prin Pravoslavnica Rusie	2·—
Enescu I., Cooperativele Săteşti	1·50
Novicow I., Emanciparea femeii	2·—
Elefterescu, Cartea neamului pe anul 1913	2·—
Almanachul Societăţii Scriitorilor Români	1·25
Pătrăscanu D., Schiţe şi amintiri (Novele) . . .	2·—
„ „ Timotheiu Mucenicul (Novele).	2·—
Scriban I. Arhim., Invăţăminte filozofice morale din Naufragiul Titanicului	—·60
Elefterescu, Necesitatea religiunei pentru omenire	—·50
Micu Dr. A, Starea învăţământului în comitatul Hunedoarei	—·50
A. Vlahuţă, Din Trecutul nostru, ed. II.	3·50
Guy de Maupassant, O viaţă, trad. de Gârleanu, ediţ. II, (Roman)	2·50
Dr. E. Sterian, Cum putem mări cantitatea de viaţă	1 50

La comande să se alăture 20—30 fil. pentru porto poştal.

Se află în depozit la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 3/16 Octomvrie 1913. **Nr. 103.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresese Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

In preajma conferenţelor preoţeşti.

— 15 Octomvrie n. 1913.

(*Pr. Al.*) Ziaristica şi opinia publică dela noi, în timpul din urmă, a dat o deosebită atenţiune chestiunilor şcolare şi în legătură cu acestea învăţătorimii.

In acelaş timp însă a cam lăsat în rândul al doilea pe un factor de căpetenie în istoria culturală a neamului nostru: *pe preot.*

Cam deodată cu urcarea salariilor învăţătoreşti s'a votat şi legea cvincvenalelor pentru preoţime; cei chemaţi cu toate acestea, văzând pericolul mare în perderea şcoalelor, mai mult s'au interesat de acestea şi de învăţători, amânând pe mai târziu îndreptarea răului creat preoţimii prin dispoziţiile nouă din legea pomenită.

Departe de noi gândul să învinovăţim superiorii bisericii pentru această amânare. Ştim că îngrijirea şi sprijinul dat şcolilor confesionale a fost şi este o datorie sfântă pentru existenţa noastră ca naţie.

Cu acest prilej nu încercăm alta, decât să spunem câteva cuvinte despre preoţimea noastră în legătură cu legea, care durere n'a îmbunătăţit mai cu nimic soartea noastră. Vom arăta apoi unele căi şi mijloace, prin care s'ar putea veni în ajutorul acestei tagme de oameni, înlăturând deoparte nemulţumirile, ear de altă parte păstrându i poziţiunea mult puţin independentă de până acum.

Dacă cercetăm satele noastre, găsim în multe locuri biserici şi şcoli frumoase, reuniuni de binefaceri, de înmormântări, de femei, de înfrumseţare şi altele. Cercetând istoricul mai recent al acestora, aflăm că urzirea şi prosperarea lor e strâns legată de numele preotului din acele sate. Nu atribuim, fireşte, numai preotului faptele creştineşti, ci recunoaştem şi munca pozitivă dovedită de ceialalţi factori din comună, anume de învăţător, notar şi alţi fruntaşi.

In trecutul depărtat preotul era *tuturor toate*, va să zică nu numai pentru credincioşii săi, ci chiar şi pentru stat.

Actele vechi de prin secolul al XVIII-lea ne arată pe preot în multe locuri şi ca „notarăş“ al satului. Neavând statul un om, cum are astăzi, fie primar, fie notar sau altul, care să ştie carte, în cele mai multe cazuri ordinaţiunile se comunicau poporului prin mijlocirea preotului.

Uşa altarului în vremile de atunci era loc de publicaţiuni pentru chestiunile de diferită natură, cari atingeau interesele statului deoparte şi ale poporului de alta.

Mărturie ne sânt circularele episcopilor din trecut, cărora se adresa guvernul, ear cinstiţii protopopi trimiteau în Cristos iubitului frate, ca de 3 ori în 3 Dumineci după olaltă să tălmăcească norodului *„orânduelile preaînalte“*, sub aspră pedeapsă.

Multă vreme a fost preotul organul executiv al statului, până când s'a organizat o administraţie proprie, cu personal anume pregătit, care să fie în stare a executa ordinele mai înalte.

Aceşti slujbaşi însă oricât s'ar trudi, şi chiar având bunăvoinţa de a fi nişte interpreţi corecţi ai legilor, totuş în marea lor majoritate pentru neamul nostru rămân oameni străini, fie chiar români, cum sunt bunăoară notarii, căci mediul în care cresc, educaţiunea ce primesc îi înstrăinează de ţinta, către care năzuesc ceialalţi oameni de bine şi conducători ai noştri. (Cum înţelege astăzi un notar şi cum înţelege un preot să fericească poporul din satul lor, dovadă ne sânt raporturile puţin sănătoase, ce domnesc aproape pretutindenea între notar şi preot).

Dar că de fapt ce stâlp puternic şi ce element indispenzabil e preotul în dăinuirea şi desvoltarea unui stat, nu trebue să accentuăm, fiind lucrul recunoscut de toţi oamenii luminaţi. Numai acel stat se desvoltă şi se întăreşte, al cărui temei moral se clădeşte în inimile cetăţenilor de preoţimea lor.

Deşi deci în prezent preotul român nu mai îndeplineşte întru toate pe „notarăşul“ de demult, totuşi prin propovăduirea păcii, ordinei, supunerii, aduce statului ca şi în trecut cele mai bune servicii, care alţi funcţionari ai săi nu sânt în stare a le face în aceeaş măsură şi cu acelaş efect.

*

Legea despre cvincvenaliile preoţimii din ăst an e cunoscută tuturora. La timpul său s'a vorbit şi s'a arătat nedreptăţirea ce cuprinde. Prin această lege adecă statul cu o mână dă, cu ceealaltă ia.

Preotului care are congruă, nu-i dă cvincvenalii; celui ce nu are congruă, în locul acesteia îi dă cvincvenalii; — deci statul a întocmit aşa legea, ca să nu dea şi să nu piardă prea mult prin ajutorarea preoţilor noştri.

Dela acest ajutor problematic preoţimea cu pregătire mai puţină e total exclusă. Am putea nădăjdui ceva în aplicarea şi interpretarea legii, — trecutul însă ne spulberă orice iluzii şi în punctul acesta.

Preotul român, cum am arătat, a desvoltat, mai pretutindeni, o activitate destul de mănoasă, după împrejurări. A înălţat în locul bisericuţelor de lemn lăcaşuri nouă dumnezeeşti, a adunat, înmulţit şi chivernisit averea bisericii, a conlucrat la edificarea şcolii, a prescris şi incasat repartiţiile a luat parte la adunările poporale, a trezit conştiinţa poporului, a dat îndrumări pentru o economie mai raţională; a organizat producţiuni culturale. — Cu un cuvânt, nu a fost şi nu este străin de nici o mişcare, ce tinde la fericirea şi înălţarea poporului; ear pentru satul său tot ce este bun şi folositor, câte şi cum le avem, sânt legate mai cu seamă de numele preotului şi numai în rândul al doilea de numele altor factori de bine ai comunei.

Pentru asemenea fapte s'a cerut şi se cere cultură şi poziţie materială asigurată, ca departe de grijile zilei de mâne să poată munci şi să aibă timpul fizic necesar. Toate acestea le-am amintit pentru acei din oamenii noştri, nu tocmai rari, cari văd în preot pe omul fără lucru, pe individul care mai mult odihneşte decât munceşte, şi mai mult consumă decât produce.

Există şi persoane de acelea, care în împrejurările de astăzi sânt de părere, ca preoţimea să se întoarcă earăş numai la molitvelnic şi plug, la vechiul „popă românesc“. Contrazicerea e evidentă; căci aceleaşi persoane, cu alte ocazii, pretind preotului o activitate multilaterală, „deoarece cu ştiinţa molitvelnicului şi a plugului cu greu va putea îndeplini atâtea chestiuni de cultură ce i se cer“.

Vechii preoţi români au făcut mult pentru vremea lor; dar cred că omul serios nu s'ar mulţumi, dacă noi, cei de astăzi, am face în timpul de faţă numai atâta, cât au făcut ei. Alta e menirea actuală, cu deosebire atară de biserică. In biserică, chemarea preoţimii şi astăzi e aceeaş cu a preoţimii din trecut, căci tot una este biserica şi neschimbată au rămas învăţăturile sale.

*

Am scris rândurile acestea şi de aceea, să scot la iveală îndreptăţirea preoţimii săteşti la o stare materială mai suportabilă şi mai apropiată de starea, de care se bucură şi alţi slujbaşi ai ţării şi ai bisericii.

Timpul greu în care trăim, nu poate lăsa cu mânile în sân pe servitorii altarului, cari pentru ameliorarea stării lor, nu au nici sprijinul dela stat, nici sprijin de ajuns dela cei chemaţi.

Recunoscând îndreptăţirea preoţimii la o stare materială mai bună, şi fiind pe deplin lămurit, că

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

10. *Beutorii din Vlădeni.* Un medic beţiv dă sfat unui client al său să nu mai bea ţuică, şi bere cum bea el. Ingrăşându-se prea tare, schimbă berea şi bea vin, apoi grog, atât medicul, cât şi clientul. Toate însă au părţile lor rele şi sfârşesc prin a omorâ şi pe medic şi pe client.

11. *Testamentul unui beţiv.* Un beţiv care-şi omorâ soţia, arată cum a ajuns prin beţie a comite crima aceea şi dă sfat tuturor să se ferească de beuturi.

12. *Norocul.* La izvorul norocului, zina fericirii îmbie păharul cu apă fermecată unui tinăr. Tinărul refuză apa, zicând, că'n apă nu'şi va găsi norocul şi bea vin. Zina se roagă Atotputernicului, să-i eschimbe apa în vin. La o sută de ani alt tinăr refuză vinul fermecat, având deviza: Prin abstinenţă la fericire.

13. *Nasul roşu*, poezie. Lenuţa îşi spală păpuşa cu vin, ca să se roşască. Tatăl său o vede şi se miră. Lenuţa explică fapta sa astfel: „Păpuşa e suferindă şi o spăl cu vin, ca să mai prindă puţin faţă. Eu am auzit pe mama, spunându-i tatii-moş, că nasul tău deaceea e roşu, fiindcă beai peste măsură vin.“

14. *Impotriva curentului.* Un îndemn de-a fi abstinent, luptând contra curentului.

15. *Ce ştie o piele roşie.* Un indian refuză rachiul unui vânător sub cuvânt, că puţin nu poate bea, iar mult nu vrea să bea, ci mai bine de loc.

16. *Prin beţie.* Un tinăr fusese model unui pictor, pentru ca să picteze pe Iisus. După doisprezece ani de beţie, acelaşi tinăr îmbătrânit şi schimbat serveşte aceluiaşi pictor de model pentru a picta pe — Iuda.

17. *Prea târziu.* Un tinăr stricat şi beţiv declară unui prietin, care-l sfătueşte să nu mai bea, că acum vine prea târziu cu sfaturile sale, acum nu-l mai poate scăpa nimic.

18. *Glume* despre beţivi.

19, 20, 21. Poezii satirice în cari se satiriseazâ beţia.

b) Cărticica are multă valoare educativă prin faptul, că arată, unde poate să ducă pe om beţia şi îndeamnă la cumpătare şi abstinenţă.

Limba e diferită, după diferiţii autori ce cuprinde, însă nu este nicăirea nici prea aleasă, dar nici prea negrijită.

Broşura este potrivită pentru toate bibliotecile, mai ales pentru copii mai mărişori de 12—15 ani gimnazii şi adulţi.

Ioan Pascu
învăţător.

Invidia de E. Wildenbruch, trad. de Laura Nădejde.

Autorul a văzut într'o biserică un tablou plin de mister, care înfăţişa un om în chinurile iadului încunjurat de foc şi de şerpi. Tabloul avea dedesupt inscripţia de conţinutul următor: „Tu care mă priveşti şi te întrebi ce m'a împins în văpăile iadului, află că invidia“.

In legătură cu aceasta ne povesteşte următoarea istorioară:

In oraşul autorului trăia un om cu numele Graumann, care ducea o viaţă plină pe mister. Nime nu putea da explicaţie faptelor lui. Locuinţa lui nu era cercetată decât de o îngrijitoare bătrână. In dormitorul lui sub o perdea era ceva, ceeace nimeni nu văzuse, deoarece nimeni n'avea voie să ridice perdeaua. Cu ocaziunea împărţirii darurilor de Crăciun el totdeauna cu o intenţie vădită împărţia unora dintre copii obiecte scumpe, preţioase, altora obiecte neînsemnate fără preţ, iar acestora din urmă le şoptea fiecăruia pe rând la ureche: „cine e invidios, ajunge la iad; nu fi invidios, dragă băieţele“.

Odată bătrânul fu martor unui conflict dintre nişte copii săraci, alţii bogaţi. El a apărat pe copiii săraci în contra cruzimii copiilor bogaţi. Văzând pe autorul, care era de faţă şi care încă consimţea la aceasta, îl cheamă la sine şi în legătură cu scena petrecută îi povesti copilăria sa, care a avut o influenţă atât de hotărâtoare asupra lui.

El era un băiat plin de viaţă, vesel şi isteţ şi avea un frate mai mic plăpând, bolnăvicios. Tatăl lor era om sever şi închis, iar mama o femee simţitoare şi cuminte.

Din firile lor diferite s'a desvoltat apoi o tragedie între copii. Tatăl iubea mai mult pe cel mai mic şi'n multe cazuri a făcut chiar nedreptate cu cel mai mare, astfel i-a tăiat pofta de a se mai juca cu celălalt şi de a-i mai povesti lucruri fantastice şi frumoase, iar când acesta împins de un fel de mânie a răsturnat căruceanul în care se afla cel mic, tatăl lui în loc de dojană cu vorbe bune, i-a zis nemernic şi ticălos, nişte cuvinte cari l-au hotărât definitiv în ura şi răzbunarea sa. Mama degeaba s'a opus cu vorbe blânde şi întotdeauna cu metod bun de a-l învăţa, căci vorbele şi purtarea tatei nu le putea uita. I se născuse un fel de ură sau invidie faţă de frăţiorul nevinovat, pentru care a trebuit să sufere atâta.

Ura şi naivitatea lui copilărească l-a făcut ca prin o faptă urâtă să grăbească moartea frăţiorului său. Anume la un Crăciun părinţii li-au promis, că le vor cumpăra o uniformă de cuirasier. Copiii deja îşi făcuseră planul, cum se va îmbrăca cel mare în uniformă fiind astfel comandantul tovarăşilor lor de joc, iar cel mic va căpăta trâmbiţa, şi ei erau mulţumiţi şi încântaţi statul prin nouăle dispoziţiuni ale legilor sale, numai în măsură foarte redusă va ajuta preoţimea, trebue să ne cugetăm la alte mijloace de ajutorare.

Vom indica de unde şi cum s'ar putea veni în ajutor preoţimii din mijloacele proprii.

In ţara noastră, ca în toate ţările, ori-ce slujbaş îşi primeşte remuneraţiunea cuvenită dela instituţiunea la care serveşte.

Preotul român, în cele mai dese cazuri, tocmai dela biserică nu primeşte nimica, afară doar dacă parohia are ecclejie, în multe locuri şi asta foarte mică. Cunosc cazuri, unde preotul dela biserica, la care serveşte nu are nici ecclejie, şi peste tot nici un filer remuneraţiune.

Câte greutăţi nu întimpină preotul într'o asemenea parohie! De obiceiu e băiat sărac, venite slabe, nu are casă parohială, sau casa necorăspunzătoare. Ca să-şi edifice o locuinţă, îl vedem dator din primul an al preoţiei sale. Legile mai nouă chiar şi în privinţa aceasta prevăd pentru ori-ce funcţionar locuinţă în natură, sau bani de cvartir.

Preotul chiverniseşte averea bisericii, inzistă în dreapta şi în stânga pentru augmentarea fondurilor bisericii, compune raţiociniiile, în cele mai multe locuri fără remuneraţiune sau pe un bagatel. De multe ori pe an reprezintă biserica, călătoreşte în afaceri bisericeşti; e îndatorat a lua parte la conferenţele preoţeşti şi învăţătoreşti. Pentru toate acestea nu i se socoteşte nici o despăgubire, sau de obicei puţin şi fără o regulă oarecare.

Nu s'ar putea oare face o uniformitate, împedecând ca unul să ia relativ mult, altul nimic?

Dacă se recunoşte îndreptăţirea de a lua o remuneraţiune pentru compunerea raţiociniilor, diurne la conferenţe ş. a., aceste să nu fie lăsate la bunul plac al unuia sau al altuia, ci ar fi bine să se normeze lămurit taxele trebuincioase.

Credem că biserica ar putea veni în ajutorul preoţimii aşa, că sub titlul de compunerea raţiociniilor, pauşal de călătorie, de diurne la conferenţe, bani de cuartir, unde nu sunt case parohiale, apoi sub titlul de spese reprezentative, ar ameliora cât decât starea de astăzi, uşurându-ne traiul năcăjit.

Amănuntele acestei reforme de îmbunătăţire, rămâne ca autorităţile să le statorească fie după parohie, fie după averea bisericii.

S'ar putea stabili, bună oară, după o anumită sumă un procent oarecare progresiv, — cassându-se libertatea unuia şi a altuia de a ridica după plac, în unele locuri poate prea mult, sub titlul de compunerea raţiociniilor. Asemenea în ce privesc diurnele, ar trebui statorite fie după distanţă, fie un diurn egal, fără considerare la depărtarea locului.

Se naşte întrebarea: are de unde da biserica respectivă, sau nu are? Pentru multele servicii prestate de preot, credem că şi în cazul când biserica nu ar avea, credincioşii cu mijlocirea forurilor mai înalte pot totuş contribui lângă aruncul de cult cu o sumă bagatelă, din care s'ar veni şi preotului un mic ajutor, de care s'ar bucura, precum se bucură, alţi slujitori bisericeşti prin remuneraţiuni şi adausuri de scumpete.

La caz când această cale nu ar fi bună, ar fi timpul suprem ca autorităţile mai înalte pentru viitor să demande înfiinţarea fondurilor pentru ajutorarea preoţimii, designând ca venit al fondului, fie venitul dela luminări, sau dela clopote, sau dela cimiter, sau altul.

Sinodul arhidiecezan a luat deciziune cu privire la regularea stolei. Nu ştiu cum se va stabili, şi dacă se pot peste tot uniformiza taxele.

Fapte: câte sate, atâtea obiceiuri.

Modificări sunt neapărate. Eu d. e. sunt preot într'o comună, unde din anul 1875, aproape de 40 de ani, există taxele aceleaşi, cum s'au stabilit pe vremuri de comitetul parohial. Unele ar fi potrivite, cele mai multe sunt prea neînsemnate.

Dacă biserica nu se va îngriji să-şi ajute servitorii săi, cum sunt ajutoraţi preoţii altor confesiuni, fie prin salare, fie prin regularea stolei, preoţimea noastră nu va mai fi în stare a desvolta o activitate intensivă, şi nici nu va mai putea jertfi cât a jertfit pentru scopuri publice şi naţionale. Ba nici chiar copiii săi nu-i va putea creşte conform cerinţelor timpului. Va rămânea astfel o preoţime expusă ademenirilor străine. Şi aceasta e rău.

*

Suntem aproape de conferenţele preoţeşti. Am sulevat o seamă de chestiuni, care ne privesc direct, şi care aş dori să se discute obiectiv, cu deplină seriozitate şi cunoaştere a împrejurărilor, căutând căi şi mijloace eficace, fără de a exagera şi a pretinde lucruri nerealizabile.

Ceice s'au gândit la cele atinse de mine, să binevoiască a le discuta.

Ear celor mai puţin interesaţi în chestiune, sau celorce nu ne aprobă paşii în dorinţele noastre modeste, le răspund cu cuvintele bătrânului cronicar moldovean: „Nu sunt vremile sub oameni, ci bietul om sub vremi!“

---

de planul acesta. Insă părinţii nu văzură în sufletul copiilor şi prin darul lor făcură să isbucnească invidia copilului mai mare în toată puterea ei. Anume ei dădură uniforma copilului mai mic.

Răsbunarea se întâmplă în modul următor. In timp de iarnă, în câmp afară, prin o apucătură despoaie pe cel mic de uniformă şi aleargă între copii ca să le fie el un adevărat comandant, uitându-şi cu totul de cel mic. Când se duse sara acasă, află că cel mic e gata de moarte şi fără să-l mai poată vedea, copilul muri.

Valoarea educativă a acestei opere reiese din acest conţinut în modul cel mai eclatant. Anume se tractează în această nuvelă influenţa rea, ce o are asupra creşterii o purtare neghioabă a părinţilor faţă de copii.

Tata copiilor e un om, care nu-şi dă silinţa să vadă în sufletul lor, să le cunoască caracterul, pornirile, înclinările, necunoscându-le acestea deşteaptă în inima copilului său invidia.

Deci cartea aceasta este o lectură foarte potrivită din punct de vedere pedogogic. Monumentele educative sunt nenumărate. Ele culminează mai ales în scena cu omul de zăpadă şi în aceea a conflictului dintre copil şi tată.

Un pedagog adevărat va simţi foarte adânc durerile şi motivul răsbunării eroului piesei. Oricât a fost el de nobil, jignirea mândriei lui în atâtea rânduri îl duce cu o putere uriaşă spre răsbunare.

Cartea a cărei pătrundere psihologică e de mare însemnătate, după părerea mea, e potrivită mai mult pentru pedagogi, pentru oameni mari şi mai ales pentru părinţi.

Vorbe înţelepte.

Povara cea mai grea ce poartă pământul este omul fără creştere.

*

Linguşirea se asamănă cu înarmarea sugrăvită, căci momeşte pe om, dar nu-i dă nici un folos.

*

Mincinoşi sunt ceice se jură de multe ori.

*

Bogăţiile după cari alergi cu atâta poftă, sunt asemenea cu umbra ce umblă împreună cu tine, care de vei alerga după dânsa, fuge de tine; iar de vei fugi de dânsa, ea îţi urmează.

*

Răbdarea este stâlpul ce ţine înţelepciunea.

*

Fereşte-te de prietinul, care iubeşte pe vrăşmaşul tău.

Din România.

Concediul ministrului preşedinte.

Dl Titu *Maiorescu* a plecat într'un concediu de 25 zile, iar în cursul absenţei sale interimatul prezidenţiei consiliului şi al ministerului de externe, a fost încredinţat d-lui *Al. Marghiloman*, ministrului de finanţe.

Dl prim-ministru a părăsit ţara, împreună cu d-na Maiorescu, Luni în 13 Octomvrie, de când începe şi concediul său si s'a îndreptat spre München, trecând prin Viena, unde nu s'a oprit.

Concediul îl va petrece parte în capitala Bavariei, parte la Heidelberg, şi îl va utiliza la alcătuirea şi redactarea *Cărţei Verzi*, care va cuprinde toate actele diplomatice relative la criza balcanică, din Septembrie 1912, până în momentul, când s'a încheiat pacea din Bucureşti.

Dl Maiorescu a început această lucrare, care va îmbrăţişa întreaga acţiune diplomatică a ministerului de externe, în timpul gravelor evenimente ce s'au desfăşurat în ultimul timp, încă din vremea când se afla la Sinaia. Multiplele sale ocupaţiuni nu i-au dat însă răgaz, ca să o termine.

Cartea Verde va fi distribuită membrilor parlamentului, la deschiderea corpurilor legiuitoare, şi va face deplină lumină asupra negocierilor urmate, în tot cursul crizei balcanice.

Un monument.

In 28 Septemvrie n. 1913 s'a ţinut în palatul mitropolitan din Iaşi întrunirea cetăţenilor fruntaşi din acest oraş, convocaţi de I. P. S. Sa mitropolitul Pimen al Moldovei, pentru a chibzui şi hotărâ asupra ridicării unui monument neuitatului aviator român *Aurel Vlaicu*, pe dealul mănăstirii *Cetăţuia* de lângă Iaşi.

Intrunirea s'a început la orele 4 p. m. când I. P. S. Sa mitropolitul Pimen a pronunţat următoarea cuvântare:

„*Domnii mei!* Sunt numai câteva zile de când *Aurel Vlaicu* a căzut jertfă îndrăznelii sale, pe când sbura spre creştetul Carpaţilor pe propriul său aeroplan.

„Aurel Vlaicu a fost înzestrat de Dumnezeu cu o minte iscusită, aşa că ajunsese a fi socotit ca cel mai iubit fiu al neamului. Moartea lui am plâns-o cu toţii şi o vom plânge multă vreme, căci mândria ce o simţeam pentru Vlaicu a fost greu lovită prin încetarea lui din viaţă.

„Şi dacă întregul neam românesc e cuprins de durere prin moartea lui Vlaicu şi mulţi se gândesc a-i înfăţişa chipul lui turnat în bronz sau săpat în piatră, apoi, cu drept cuvânt, această dorinţă, ridicată până la o datorie de neam, se cuvine s'o simţim în deosebi noi ieşenii.

„Numai 15 zile mai sunt şi se împlinesc doi ani, de când Vlaicu plutea în văzduh peste oraşul nostru, făcând mai multe sboruri deasupra dealului mănăstirii Cetăţuia. Aici erau învăţaţii străini veniţi la Iaşi, misiile trimise de cei doi împăraţi vecini, spre a fi de faţă la serbarea a cincizeci de ani dela înfiinţarea Universităţii noastre, ca să slăvească ştiinţa şi cultura românească, prezidată de M. Sa Regele, însoţit de întreaga familie domnitoare.

„Aproape mai toţi eram de faţă.

„Şi pare că văd şi acum zugrăvită pe feţele tuturor a lor noştri bucuria unită cu mândria ce simţeau, când Vlaicu, fătul neamului, sbura ca un vultur de Carpaţi, plutind în văzduh, salutat fiind cu nesaţiu de noi şi de străinii, cari veniră să ne vadă cine suntem şi ce putem!

„Şi au văzut învăţaţii străini iscusinţa geniului românesc, în persoana lui Vlaicu — sburând, după care au plecat în ţările lor cu admiraţia pentru noi şi neamul nostru.

„Aceasta s'a petrecut Sâmbătă 30 Septemvrie v. 1911 pe dealul mănăstirii Cetăţuia.

„Şi dacă Vlaicu venise la Iaşi şi prin sborul lui pe propriul aparat a contribuit la strălucirea serbărilor jubilare ale Universităţii ieşene, apoi sunt convins că gândul nostru al tuturor şi al celor ce gândesc la fel cu noi, e că chipul lui Vlaicu se cuvine a fi ridicat pe piscul dealului Cetăţuia, unde îndrăzneţul sburător român lasă pentru vecie o urmă neştearsă, în o clipă aşa de însemnată din viaţa noastră culturală.

„Iată, onoraţii mei domni, pentruce v'am rugat ca să ne întrunim azi în reşedinţa mitropolitană“. —

Propunerea I. P. S. Sale mitropolitului se admite de toţi şi se hotăreşte ridicarea unui monument în memoria aviatorului român Aurel Vlaicu pe creasta dealului dela Cetăţuia.

Se procedează apoi la alegerea comitetului pentru ridicarea monumentului proiectat.

Au fost aleşi:

I. P. S. Sa mitropolit Pimen al Moldovei, preşedinte; d-nii Matei Cantacuzino, primarul Iaşului; C. Stere, rectorul Universităţii; D. A. Greceanu, fost ministru; General Al. Lambrino, comandantul corpului 4 de armată; A. Xenopol, profesor universitar; I. Burada, prim-preşedinte al Curţii de Apel din Iaşi; St. A. Negruzzi, prefectul judeţului Iaşi; Căpitan Al. Stroia, prefectul poliţiei Iaşi; Dr. Em. Riegler, profesor universitar; Dr. Gh. Bogdan, profesor universitar; Ţintu, şef inginer al judeţului; Atanasie Gheorghiu, advocat; Solomon Haliţă, profesor; Gh. Tăzlăoanu, institutor, şi econ. Gh. Florescu, cassier secretar.

Se hotăreşre emiterea listelor de subscripţie pentru adunarea mijloacelor băneşti.

Se alege o comisiune compusă din: I. P. S. Sa mitropolit Pimen şi dnii A. D. Xenopol şi inginer Ţintu, care să se ocupe cu stududiarea planului monumentului lui Vlaicu.

Artiştii români vor avea prilejul să-şi arate puterea meşteşugului şi ar fi de dorit ca unul din ei să aibă reuşita concepţiei artistice.

Dela „Asociaţiune“.

Circulară către toate direcţiunile despărţămintelor.

Domnule Director! Unul dintre mijloacele cele mai potrivite pentru răspândirea culturii naţionale este teatrul. Imprejurările triste dela noi nu ne permit să înjghebăm o trupă permanentă de artişti, care să cutriere în fiecare an centrele mai însemnate locuite de Români.

Ceeace nu putem face însă noi, pot face fraţii noştri din regatul liber. Unul dintre artiştii din România, dl Victor Antonescu, a obţinut concesie dela guvernul din Budapesta să dee în curs de mai mulţi ani reprezentaţii în diferite oraşe din Ardeal şi Ungaria. Primul turneu l a şi început în Alba-Iulia, în zilele trecute.

În trupa dlui Antonescu sunt doi dintre cei mai buni artişti ai Teatrului naţional din Bucureşti, dl Ion Brezeanu şi d-na Maria Ciucurescu. In viitoarele turnee vor veni şi alţi artişti mari dela teatrele naţionale din ţară.

Ei vor arăta publicului dela noi puterea artei româneşti şi vor răspândi frumseţea limbii literare în toate părţile.

Trupa dlui Victor Antonescu va cutriera următoarele oraşe: Sibiiu, Blaj, Orăştie, Alba-Iulia, Abrud, Brad, Lipova, Lugoj, Caransebeş, Făgăraş, Braşov, Arad, Oradeamare, Beiuş, Baia-mare şi Cehul-Silvaniei.

Vă rugăm, domnule Director, ca să stăruiţi pe lângă toţi membrii Asociaţiunii să primească cu dragoste pe aceşti apostoli ai Artei româneşti şi să ia parte în număr cât mai mare la reprezentaţiile ce le dau.

Primiţi, vă rugăm, încredinţarea deosebitei noastre stime.

P. Cosma
prezident

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

Despărţământul Viştea.

Din încredinţarea comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, conform §. 23 lit. *c*) şi §. 36 al statutelor acestei instituţiuni, convoc cărturărimea şi ţărănimea din comunele: Arpaşul-de-jos, Arpaşul-de-sus, Corbi, Colun, Beşimbac, Drăguş, Feldioara, Găinari, Noul-român, Oprea-Cârţişoara, Porumbacul-de-sus şi de jos, Rucăr, Sâmbăta-de-sus, Sărata, Scorei, Streaja-Cârţişoara, Ucea-de-jos şi de sus la

Adunarea de constituire a desp. Viştea,

care se va ţinea *Dumineca, în 19 Octomvrie n. 1913* în *Viştea-de jos*, la orele $10^1/_2$ a. m. cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Numirea unui notar şi cassier ad hoc.
3. Inscrierea de membri noi.
2. Alegerea comitetului cercual şi a directorului despărţământului.
5. Inchiderea adunării.

Eventual o prelegere poporală ţinută de delegatul comitetului central.

Sibiiu, 11 Octomvrie n. 1913.

Oct. C Tăslăuanu,
delegatul comit. central.

Desp. Făgăraş.

Din încredinţarea comitetului central al „Asociaţiunii“, am onoare a convoca cărturărimea din Făgăraş, şi din comunele aparţinătoare cercului administrativ al Făgăraşului, la o *consfătuire confidenţială* pentru reorganizarea despărţământului Făgăraş.

Consfătuirea se va ţinea Duminecă. în 19 Octomvrie n. a. c. în restaurantul „Mercur“ din Făgăraş, la orele 7 seara.

Oct. C. Tăslăuanu
secretarul „Asociaţiunii“.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa preoţească anuală a preoţimii din tractul Murăş-Oşorheiu pe Marţi, în *22 Octomvrie v. 1913* cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin, cu invocarea Duhului sfânt, prin preoţii: Teodor Muica, Eremie Lădoşanu şi Alexandru Borda, care va şi predica, pe baza evangheliei de zi.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea.
3. Comunicarea rezoluţiunii consistoriale Nr. 14,380. Bis. din 1912 referitoare la conferenţa trecută.
4. Tema: „Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă-morală a credincioşilor noştri şi mai ales a elevilor din acele comune bisericeşti, în cari nu avem şcoale cofesionale“, de preotul Ioan Bobletec.
5. Tema: „Chestiunea învăţăturilor sectare“, causele ivirii lor şi mijloacele de combatere, de preotul George Branea.
6. Rapoartele conducătorilor grupurilor religioase şi reversele despre mărturisirea preoţilor.
7. Alegerea comisiunii pentru pregătirea programei şi statorirea locului pentru viitoarea conferenţă.
8. Propuneri.
9. Vizitarea arhivei parohiale.
10. Inchiderea conferenţei.

Murăş-Oşorheiu, 24 Septemvrie v. 1913.

Ştefan Russu
protopop.

NOUTĂŢI.

† **Dr. Petru Pipoş,** profesor la institutul pedagogic gr.-or. român din Arad, membru de onoare al reuniunii învăţătoreşti aradane etc., după o viaţă laborioasă de 32 de ani pe terenul şcolar, în urma unor suferinţi grele, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 12 Octomvrie 1913, în etate de 54 ani. Inmormântarea regretatului profesor s'a făcut ieri la orele 3 d. m., dela locuinţa din strada Cernovici Nr. 5 în Arad. Anunţ funebral a publicat şi corpul profesoral dela seminarul ort.-român al Aradului, precum şi reuniunea învăţătorilor români aradani. Binecuvântată să fie memoria lui!

*

Vizita suveranului. Oficios se anunţă, că împăratul Wilhelm al Germaniei va sosi Dumineca în 26 Octomvrie n. la Viena, pentru a vizita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru. Impăratul Wilhelm va sta o zi în Viena.

*

Convocare. Alegerile de membri în congregaţia comitatensă (consiliul municipal) fiind puse pe ziua de 4 Noemvrie st. n. 1913, sunt rugaţi toţi membrii clubului comitatens român să ia parte în număr complet la şedinţa clubului, care se va ţinea *Vineri la 17 Octomvrie n.* a. c. la hotelul „Paris“ în Făgăraş, la orele 10 a. m. Obiectul va fi: luarea dispoziţilor pentru ziua de alegere şi statorirea listei candidaţilor naţionali în cercurile electorale. Sperăm că fiecare membru îşi va ţinea de datorinţă sfântă a se prezenta. Făgăraş, în 8 Oct. 1913. *Dr. Ioan Şenchea*, prezident. *Matei C. Jiga*, secretar.

*

Administrator al patriarhatului. Ziarul *Zastava* află, că Maiestatea Sa Monarhul, la propunerea guvernului ungar, a numit pe episcopul Mihail *Gruici* de administrator al patriarhatului greco-oriental sârbesc. Numirea va apărea în zilele proxime. In acest scop se va întruni episcopatul sârbesc la Carloviţ.

*

Cele două expoziţii ale Reuniunii române agricole sibiene, în conformitate cu hotărârea comitetului central, luată în şedinţa dela 13 Octomvrie n. c., se vor organiza şi anume: *expoziţia de vite de prăsilă a 22-a*, se va ţinea *Dumineca la 13/26 Octomvrie* în comuna *Alţina*, ear cea de copii a 8-a, *Luni la 14/27 Octomvrie* (sărbătoarea Cuv. Paraschiva), în comuna *Răhău.*

*

Nou advocat. D-nul *Dr. Remus Furdui* a făcut în 3 Octomvrie a. c. cu deplin succes cenzura de advocat în faţa comisiunei examinătoare dela Murăş-Oşorheiu. Noul apărător al legii îşi va deschide cancelaria advocaţială în Câmpeni.

*

Inaugurare. Vinerea trecută împlinindu-se o sută de ani dela naşterea lui *Verdi* s'a inaugurat la Milano în mod solemn monumentul naţional înălţat în onoare marelui compozitor al Italiei,

*

Ordin ministerial. Ministrul de interne ungar, pentru a pune capăt şicanelor poliţiei, care se obişnuise a confisca steguleţe tricolore de pe automobile din România, a dat un ordin să se sisteze acest exces de zel. Eată ce scrie „G. Trans.“ în numărul său de astăzi: „Alaltăeri a sosit la Braşov un ordin al ministrului de interne Sándor prin care se dă de ştire jandarmeriei, poliţiei de graniţă şi poliţiei oraşelor şi comunelor, ca de-acum înainte circulaţiunea pe teritorul ungar a automobilelor, provăzute cu tăbliţele şi steguleţele statului lor respectiv, *să nu mai fie împedecate*, dacă nu cumva s'ar ivi motive de alt ordin. Aceasta în înţelesul *„convenţiunii internaţionale“* existente, pentru a putea mai uşor cunoaşte provenienţa automobilelor menţionate“.

*

Alegere de învăţător. Ni se scrie, că Luni în 22 Septemvrie, s'a făcut alegerea de învăţător la al doilea post de nou sistemizăt în parohia noastră din Vulcan, comitatul Braşovului. A fost ales cu mare însufleţire dl *George Fl. Preşmereanu*, candidat de preot din Braşov. Comuna Vulcan leagă cele mai frumoase speranţe de persoana noului dascăl.

*

Caz de moarte. Consilierul de finanţe din Sibiiu *Emeric Fejér* a repausat Sâmbătăin 11 l. c. în etate de 47 de ani, şi a fost înmormântat Luni în 13 l. c. în cimiterul central al Sibiului. Odihnească în pace!

*

Cea mai mare republică. Luni în 6 Octomvrie s'a făcut în Peking alegerea de prezident al republicei chineze. Cu 507 voturi a fost ales *Iuanşikai*, prezidentul provizor de până acum. Bărbat de 57 de ani, ajuns pe 5 ani în fruntea unei ţări de vre-o 400 milioane de locuitori, va merge pe calea reformelor, încercând să îmbunătăţească în China justiţia, armata şi administraţia.

*

Osândit la moarte. George *Rozor* din Alba-Iulia, ucigaşul care şi-a omorât amândoi părinţii, a fost osândit de tribunalul de acolo, la moarte prin ştreang. Complicele său, George Purcar; a primit o pedeapsă de şase ani temniţă grea.

*

Nou advocat român. Dl *Dr. Lucian Balint* a făcut zilele aceste censura de advocat în faţa comisiunii examinatoare dela Murăş-Oşorhei.

*

De frica foametei. In câteva din ţinuturile patriei noastre, şi anume în Sătmar, Maramurăş, Selaj, Bereg şi Ugocea, poporaţiunea emigrează în mare număr. Partea cea mai considerabilă spre America. Din satul sătmărean Istrău bunăoară, toţi bărbaţii sănătoşi au plecat, şi n'au rămas acasă decât femeile. Cauza acestei jalnice stări de lucruri, este teama de foamete. Oamenii au avut de suferit nenumărate lovituri: îngheţ de primăvară, potop de ape, grindină şi earăşi potop a doua şi a treiaoară în acelaş an. Aşa încât nu există nici un ţăran, care să nu-şi fi pierdut toată averea sau partea cea mai mare dintr'însa. In lipsa de ajutoare nu le rămâne altceva bieţilor năcăjiţi, decât să-şi părăsească locurile pustiite.

*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriaşilor români al „Reuniunii sodalilov români din Sibiiu“, au mai dăruit: Grigorie Danescu, prof. de liceu (Bucureşti) Ioan Bendorfean, înv. pantof, Horia Avram, prof. la şcoala de fete, câte 50 bani; Traian Frăţici, învăţăcel măsar, Vasile Şerban, sodal pantofar, Vasile Băncilă înv. croitor, Ion Pienaru, înv. faur, câte 25 bani; Ilie Opriş, învăţăcel măsar, Vasile Sasu, înv. pantofar, Lazar Ilca, învăţăcel lăcătuş, Alex. Fărcaş, măestru croitor; Dr. Victor Raicu, adv., Sabin Opreanu, d-şoara Ecaterina Pitiş, Vasile Stoica, profesori la scoala de fete a „Asociaţiei“, Dr. Nicolae Bălan, prof. semin., Mihail Străjan, prof. penz., dşoara Lucilia Străjan, Nicu Străjan, judecător, Lazar Triteanu, jas. cons., d-na Veturia Triteanu, câte 20 bani; Romul Morariu, înv. lăcătuş, 30 bani; George Tulvan, calfă de prăvălie, 35 bani; Roma Şuluţu, Melania şi Virginia Ciattu, Miorica, Eugenia, şi Vic. Tordăşianu, prezident, câte 10 bani.

*

Progresele chinematografului. Primele producţiuni chinematografice în Japonia s'au dat în 1896 de către un inginer italian. In anul următor s'au şi clădit teatre speciale în Tokio şi Jokohama. Preţul de intrare era de 1—5 coroane. Suma aceasta relativ uriaşă, a scăzut în timpul mai nou la 10—50 fileri. Tablourile din răsboiul ruso-japonez sunt mai ales gustate de publicul rasei galbene. S'au înfiinţat şi câteva fabrici de filme. Este interesant, că japonezilor şi mai ales femeilor, nu le plac filmele cu scene erotice, şi nu odată au ridicat proteste sgomotoase, la vederea îmbrăţişărilor celor doi amanţi din reprezentaţiile chinematografului.

*

Expediţia lui Roosevelt. Fostul preşedinte Roosevelt va călători în America sudică pentru a lua parte la o instructivă expediţie. Scopul lui Roosevelt este să cerceteze izvoarele afluenţilor fluviului Amazoanelor. Astfel va ajunge pe teritorii, unde n'au mai umblat oameni albi.

*

Prăvălie nouă. Atragem atenţiunea onoratului public român din Turda şi împrejurime la prăvălia nouă de coloniale *Hossu* şi *Urcan*, deschisă în piaţă (în locul fostei prăvălii a lui Bolcga, lângă ospătăria lui Becski). Aranjând cu totul din nou prăvălia, după cerinţele moderne, onoratul public va fi servit în mod cinstit, cu preţuri moderate şi marfă bună.

*

Producţiune în Loamnăş. Comitetul parohiei ortodoxe române din Loamnăş învită la Producţia corală-teatrală, aranjată cu concursul unui grup de teologi din seminarul „Andreian“, din prilejul sfinţirii şcoalei ortodoxe române, care se va îndeplini Dumineca, în 6/19 Octomvrie 1913. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de intrare de familie à 4 persoane 3 cor., de persoană 1 cor.

*

Teatru în Sibiiu. Astăzi Miercuri se va juca în beneficiu piesa cu cântece *Studenţii dela Iglo*; Joi opereta *Prinţul Bob.*

PARTEA LITERARA.

Iohn Ruskin

de C. Antoniade.

Numele marelui scriitor englez *Iohn Ruskin* (1819—1900) este prea puţin cunoscut la noi, şi opera lui şi mai puţin.

Şi totuş acest preot al unei religii a frumuseţii şi acest profet al unei reforme sociale, întemeiate pe iubire şi dreptate, este una din figurile dominante ale secolului al XIX. Este unul din învăţătorii Angliei moderne, omul care a avut, împreună cu dascălul şi prietenul său Thomas *Carlyle*, cea mai puternică influenţă asupra contimporanilor şi asupra unor generaţiuni întregi.

Ruskin este un continuator al lui Carlyle: el a dus mai departe lupta de regenerare morală socială, întreprinsă de marele său dascăl, şi în acelaş timp a deschis ochii contimporanilor săi asupra marei împărăţii a frumuseţii.

Ca şi Carlyle a fost un profet, un suflet aprins, care venea pe lume cu o veste nouă, şi activitatea lui în întregime a fost o predică.

Nu s'a mulţumit însă numai cu vorbele şi cu îndemnurile: cum el îşi trăia în înţelesul adevărat, doctrinele, a cutat să le şi pună în practică. Şi nu s'a dat înapoi dela nici o jertfă. Şi a cheltuit şi vremea şi sănătatea şi averea numai pentru ceeace credea el, că este spre binele general: a fost un filantrop în înţelesul etimologic şi cel mai înalt al cuvântului.

Iubiri de fiinţe izolate şi lucruri mărunte nu a avut; dar a iubit, cu o patimă care respiră în fiece pagină a scrierilor lui, marile aspecte ale naturii, în care vedea chipul viu al Dumnezeirii, a iubit arta şi frumuseţea, alte manifestări ale divinului, şi mai presus de ori ce a iubit omenirea, şi mai ales marile mulţumiri ale celor ce muncesc şi sufer, ale celor apăsaţi de nedreptăţile soartei şi de nedreptăţile oamenilor.

Activitatea estetică şi socială a lui John Ruskin face partea din ceeace s'a numit, în Anglia, reacţiunea idealistă din secolul al XIX-lea. Intr'adevăr pe la jumătatea acestui secol, Anglia se afla la o cotitură hotărâtoare a soartei ei.

Desvoltarea industrialismului, urmată de crearea unui vast proletariat muncitoresc, prin năvălirea spre oraşe a populaţiunilor dela ţară de o parte, iar de alta nişte doctrine morale, economice şi sociale utilitariste, moştenire a secolului precedent, — doctrine care aduceau o mare uscăciune sufletească şi distrugeau, prin consecvenţele lor individualiste, solidaritatea care trebuie să domnească în orice societate, — aduseseră Anglia pe marginea unei prăpăstii. Morala utilitaristă, goana nebună după îmbogăţire, exploatarea nemiloasă a celor slabi, pe care o permiteau doctrinele liberei concurenţe şi non-intervenţiunii, daseră nişte roade groaznice în muncitoarea Britanie. Deoparte bogăţii imense, de alta mizeria cea mai neagră, — şi pretutindeni o mizerie sufletească.

Anglia era ameninţată de o catastrofă mai grozavă, ca marea Revoluţie franceză. Insă în firea acestui popor sănătos erau rezerve sufleteşti nesecate: în loc să asistăm la o revoluţie, asistăm la o reacţiune a instinctelor profunde şi sănătoase ale sufletului englez, care aduce o însănătoşire şi o prefacere a societăţii.

Lucrul nu s'a făcut dintr'odată şi lupta idealismului împotriva vechiului utilitarism se întinde asupra întregului secol al XIX-lea. Dar acţiunea porneşte dintr'odată în mai multe domenii: pe la jumătatea secolului asistăm la a renaştere morală, religioasă, politică, socială, estetică a Angliei. Colaborează la această mişcare filosofi, oameni politici, profeţi, preoţi, romanţieri, poeţi, artişti. Este o strălucită pildă a vitalităţii unui popor mare.

Printre cei dintâi cari au arătat primejdiile vechei stări de spirit a Angliei şi au dat semnalul luptei, a fost Thomas *Carlyle.* O viaţă întreagă a predicat o evanghelie de dreptate, sinceritate şi eroism.

Ruskin este continuatorul lui, în ce priveşte reacţiunea morală şi socială, şi iniţiatorul reformei estetice. El a învăţat pe Englezi cum să privească şi să priceapă frumuseţile naturii şi li-a arătat nesfârşita însemnătate morală a artei.

In prima parte a activităţii lui, care cade între anii 1843 şi 1860 îl găsim ocupat mai ales de evangelia artei. Din această epocă sunt operile lui: Pictori Moderni (5 vol.), Pietrele Veneţiei (3 vol.), Cele şapte lămpi ale arhitecturii.

După 1860 marile probleme sociale ale momentului îl preocupă tot mai mult. Ceeace încearcă Ruskin, este în prima linie să dea împotriva concepţiilor economiei clasice un fundament moral legilor economiei politice şi să arate că adevărata bogăţie nu e alta decât viaţa.

Fără să părăsească cu desăvârşire preocupările de artă, Ruskin începe predicaţiunea lui morală şi socială.

Şi rând pe rând apar operile lui de critică şi clădire socială, intitulate de el cu frumoase nume mistice şi simbolice; dintre care unele nu sunt decât selecţii de articole, conferenţe şi scrisori către muncitorime, în care se cheltuia neobosita lui activitate.

In cugetarea lui Ruskin trecerea dela problemele estetice la cele sociale nu este bruscă. Problema estetică îl duce pe nesimţite la cea socială, pentrucă amândouă în concepţia lui au un fundament comun: *problema morală.*

Personalitate fascinantă prin adânca ei sinceritate şi seriositate, poet care ştie să găsească pretutindeni frumuseţea şi poezia lucrurilor şi să o exalteze în imnuri inspirate, aprig dojenitor al slăbiciunilor rătăcirilor şi nedreptăţilor, crainic neobosit al unui ideal de frumuseţe şi dreptate, John Ruskin rămâne un învăţător şi un revelator pentru toate timpurile.

Intr'o cărticică am tradus trei din numeroasele conferenţe ale lui Ruskin. Primele două sunt: *Comorile Regilor* şi *Grădinile Reginelor.* Cea de a treia, ***Munca***, este una din cele mai interesante scrieri cu caracter social ale autorului nostru. Din aceste trei bucăţi sper, că publicul nostru îşi va putea face o idee despre predica morală şi estetică a lui Ruskin. *(N. R. R)*

Dela Reuniunea femeilor rom. din Sibiiu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducătoare a secţiunii industriale la şcoala pentru economia şi industria de casă a *„Reuniunii femeilor române din Sibiiu“* se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Pot reflecta la acest post dame văduve şi fete, cari au pregătire specială. Conducătoarea are să instrueze în: croitorie, broderie, dantelărie şi ţesut.

Conducătoarea beneficiază de-o remuneraţie anuală de K 800 şi întreaga întreţinere în internatul şcoalei.

Sibiiu, la 6 Octomvrie n. 1913.

Maria Cosma
prezidentă.

Dr. Beu
secretar.

Busturi frumoase.

Librăria diecezană din *Arad* anunţă, că intrând în legături cu un sculptor renumit, i-a succes să câştige în execuţie frumoasă şi succeasă *Busturile* următorilor bărbaţi mari ai neamului nostru: Andrei *Murăşanu*, Vasile *Alecsandri*, Mihai *Eminescu*, Vasile de *Stroescu*, *Traian*, Avram *Iancu*, *Horea*, *Cloşca*, *Crişan*, *Mihai Viteazul* şi Aurel *Vlaicu.*

Busturile sunt de mărimea 40×24 cm. Bucata, din cement englez, costă 5 cor., — din ghips 4 cor., — iar bronzat 6 cor.

Seria completă (11 buc.) comandată de odată, execuţie cement englez, costă 44 cor., — din ghips 33 cor., — iar bronzat 55 cor.

Ceice comandă seria completă sunt rugaţi, ca pentru cruţarea speselor de transport, cu ocazia comandei să indice pe lângă posta ultimă şi gara mai apropiată.

Comandele sunt a se adresa: *Librăriei diecezane*, *Arad*, strada Deák Ferencz 35.

Nr. 671/1913. (289) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din comuna bisericească **Bulzeștii-de jos** cu filiile **Străuț** și **Ticeni** se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

Din repartiție 600 cor, iar diferința până la suma recerută de lege se va acoperi din ajutorul de stat, care sau cerut deja, cvartir în edificiul școalei și grădină.

Cel ales este dator a propune și în școala de repetiție, a instrua elevii în religie și cântări, ai conduce Dumineca și în zile de sărbători la biserică și a cânta cu ei.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare, din terminul deschis la subsemnatul oficiu protopopesc.

Brad, la 26 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conțelegere cu comitetul parohial.

V. Dămian
protopop.

Nr. 945/1913. (279) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune, pe lângă neputinciosul paroh Bucur H. Șolca din **Felmer**, cl. a III-a, pe baza ordinului consistorial Nr. 11,801 B. 1913, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. dar nu și din congruă, plus congrua de capelan ce o va căpăta dela stat.

Cererile de concurs instruite conform legei se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial din Felmer.

Cohalm, în 21 Septemvrie 1813.

Ioan Bercan
adm. ppresb.

Ad. Nr. pp. 1081/1913. (276) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Nadișul-român**, prin acesta se publică concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicele subscrisului în terminul susindicat, fiind instruite conform normelor în vigoare, și a se prezenta la s. biserică în vre-o zi de Duminecă sau sărbătoare, cu prealabila încuviințare din partea subsemnatului spre a fi cunoscuți poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conțelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 18 Septemvrie 1913.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 311/1913. (280) 2-3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa I. **Borgo-Mijloceni**, în protopresbiteratul Bistriței, pentru întregirea aceluia se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei preoțești.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare în terminul arătat subsemnatului oficiu în Bistriță -- Beszterecze — și cu prealabila încuviințare cerută dela subscrisul se vor putea prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare și în parohie la biserică spre a cânta, cuvânta ori sluji sf. liturgie și a face cunoștința poporului observându-se dispozițiile din regulamentul pentru parohii.

Bistrița, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Bistriței în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa Ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce și de post.

Rețete de bucate simple și bune
de
Zotti Hodoș.

Prețul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 31—40

35 jugăre pământ

sub Altenberg sunt de vânzare sau pe mai mulți ani de arândat. Pentru informațiuni mai deaproape în **Sibiiu, strada Spinarea cânelui (Hundsrücken) Nr. 11.** (286) 2--3

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu**:

Notițe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Pușcariu.

Prețul broș. **3 cor.** + porto **20 fil.**

Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

HOP, HOP!...

NU UITAȚI,

că cea mai apropiată **tragere a lozurilor** dela Banca Hipotecară Ungară va fi la **25 Octomvrie a. c.** când se va trage câștigul de

75,000 coroane,

iar la **27 Decemvrie a. c.** cel mai mare câștig din lume de

1.000,000 coroane.

Vindem de prezent un loz dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 6·30,** iar unul dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie cu **3 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 4·40.**

Ambele lozuri împărechiate, — ad că din fiecare câte o bucată, — cu **9 trageri** anual, le vindem de prezent pe **40 rate lunare à K 10·—.**

Cea mai ieftină ofertă. Tot lozul câștigă necondiționat.

Cine ne trimite primele 2 rate deodată, aceluia îi cvităm rata a 3 a gratuit. Până la achitarea deplină i-se extradă cumpărătorului o listă legală de rate, în care este indusă Seria și Numărul lozului cu care joacă, dar deja după solvirea primei rate participă la joc, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. Lozurile acestea nu-și perd valoarea ca lozurile dela loteria de clase, ci joacă până la sfârșitul loteriei, astfel că în caz de noroc un număr se poate trage și de mai multeori cu câștig, dar cel puțin odată la tot cazul.

Explicări mai amănunțite trimitem la dorință oricui gratuit și franco.

Nu întârziați a Vă încerca norocul!

Grăbiți cu comandele la adresa:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(277) 3—5

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

REVERENZI!

Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAȘCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 18—

Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Octomvrie 1913. Nr. 104.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Socialism şi sociologie.

Sibiiu, 17 Octomvrie n.

(*x*) Două vorbe, de înţeles asemănător, *socialism* şi *sociologie*, răsar din ce în ce mai des în lumea de astăzi, începând de jos, dela întrunirile agitate, tumultuoase uneori, ale muncitorilor, până sus la cursurile senine şi calme universitare.

Socialism şi sociologie: vorbele sunt nouă, dar ideea lor e foarte veche.

Principiile de natură socialistă au preocupat totdeauna omenimea din momentul, când s'au ivit clase sociale cu tendinţa de a-şi îmbunătăţi condiţiile traiului.

Fraţii Grachi, Tiberiu şi Caiu, în veacul al doilea înainte de naşterea lui Cristos, nu sunt altceva, judecaţi cu mintea modernă, decât doi mari reprezentánţi ai ideilor umanitare de socialism în vremuri depărtate. Ei, ca tineri tribuni, au propus legile agrare romane, cerând cu îndrăzneală, ca şi plebeii să se facă părtaşi ai pământurilor cucerite, alăturea cu patricienii. Indrăzneala tinereţelor au plătit-o cu viaţa.

In porunca divinului întemeetor al creştinismului, care glăsueşte: „Iubeşte pe deaproapele tău, ca pe tine însuţi“, se cuprinde un sâmbure — de sigur cel mai sănătos — de mişcare socialistă.

Faptele acestea şi altele, care au urmat în curs de veacuri, ne arată că socialismul este o năzuinţă neîntreruptă a omenirii pe drumul fără sfârşit al perfecţionării.

Cei dintâi scriitori cu idei sociologice din secolul al 17-lea au făcut observarea, că munca produce bogăţiile; dar bogăţiile nu sunt împărţite cu dreptate. De o parte stă clasa producătorilor, care asudă muncind şi rămâne săracă; de altă parte stă clasa consumătorilor, care nu produce nimic şi rămâne tot bogată.

In secolele următoare, îndeosebi în al 19-lea, progresele uriaşe ale industriei au dat naştere puterii capitalului şi au sporit considerabil numărul proletarilor.

S'a văzut, că descoperirile şi invenţiile fără număr nu sunt în stare să aline mizeriile masselor. S'a constatat, că egalitatea de drept este o vorbă amăgitoare în legile ţărilor: aceste legi nu dau scutire celui slab împotriva celui puternic.

Un mare bărbat de stat, celebrul „cancelar de fier“, a declarat că: „*forţa primează dreptul*“.

Maxima lui este imorală, şi cu toate acestea i s'au închinat şi i se închină indivizi şi popoare.

„Nu iubi pe deaproapele tău, — porunceşte această învăţătură, — ci caută să ţi-l faci slugă; fii egoist, căci prin altruism numai lungeşti viaţa ticăloasă a celui sărac; lasă-l să moară, şi i-ai făcut un bine, căci murind el, îi moare şi mizeria; ear a-l ajuta este o cruzime, un rău“.

Aşa propoveduesc utilitariştii vechi şi noi.

Utilitarismul însă, ca orce imoralitate, conţine în sine o adevărată primejdie în primul loc pentru cel ce-l practică.

Un savant străin zicea, că „animalul, dacă s'a săturat, se odihneşte; numai omul e unicul animal, ale cărui pofte satisfăcute cresc mai departe“.

Şi ce urmează de aici?

Urmează, că zădarnic se îmbuibă omul egoist în plăcerile simţurilor, zădarnic îşi duce traiul de lux şi de risipă, mulţumirea şi fericirea totuşi nu vrea să vie, ci fuge tot mai încolo, şi face loc pustiului şi jalei.

Apetitul a venit mâncând într'una, — dar la sfârşit a nimicit pe cel nesăturat.

Individul şi poporul imoral s'a stâns dela o vreme în păcatul propriu.

Ear poporul moral a dus mai departe progresul omenirii.

Pe temeiul acestor experienţe grăitoare socialismul mai nou şi-a pus de scop să statorească raportul între munca săvârşită şi între distribuirea bunurilor pământeşti.

In acelaş timp sociologii teoretici formulează ideea, că fericirea omenească este departe d'a se realiza numai prin consideraţiuni economice: trebuinţe de o fire superioară, necesităţi intelectuale şi morale, nu pot fi puse nici decum în planul al doilea, ci mai de grabă în primul plan.

*

Principiile fundamentale de sociologie le-a expus, cum ştim, Auguste Comte, filozoful pozitiv (mort în 1857).

Pe urmele lui s'au arătat alţii, cari au ridicat sociologia la treaptă de *ştiinţă*, născută din resultate obţinute: de filozofie, istorie, drept şi de ştiinţe naturale. Ca ştiinţă datoria ei este să înfăţişeze societatea *aşa cum este în adevăr*, să adune faptele, să le generaliseze, organizându-le în sisteme.

Interesul pentru această ştiinţă merge crescând.

Parisul, focarul de ştiinţă, literatură şi artă, şi-a înfiinţat înainte cu 20 de ani, în 1893, un *Institut internaţional de sociologie*. Londra cu zece ani mai târziu, în 1903, şi-a deschis instituţia *Societatea sociologică*. Toate universităţile de seamă şi-au creeat catedre speciale, pentru a studia lupta, felul de desvoltare al umanităţii şi cauzele diferitelor apariţii sociale. Aceasta e menirea sociologiei.

Socialismul cuminţit va avea să aplice resultatele şi adevărurile stabilite de sociologie, ferindu-se de exagerări şi utopii.

In epoca noastră de prefaceri, noua direcţie socială ocupă teren din ce în ce mai vast. Imbunătăţirea sorţii celor slabi este o problemă capitală pentru oamenii de pretutindeni.

Azile pe seama orfanilor, adăpost pentru scăpătaţi, asigurarea muncitorilor pentru cazuri de boală şi accidente, diverse afaceri sanitare, reducerea orelor de lucru ş. a. sunt tot atâtea semne şi dovezi despre marea însemnătate a mişcării socialiste.

Fără îndoeală, năzuinţe la fel întâlnim şi la noi, la românii din patria aceasta.

Amintim, drept pildă, măsurile recente luate de două corporaţiuni fruntaşe: de Consistorul nostru sibian şi de „Asociaţiunea“ culturală a românilor din ţara aceasta.

Consistorul arhidiecezan şi-a îndreptat luarea aminte asupra creşterii religioase şi morale a viitoarei noastre clase de mijoc, obligând pe ucenicii dela meserii, să cerceteze odată pe lună serviciul divin la vecernie şi să asculte după aceea cuvântarea de învăţătură ce li se va rosti. La aceste vecernii, se înţelege, vor putea participa şi alţi credincioşi, nu numai ucenici meseriaşi.

„Asociaţiunea“ şi „despărţămintele“ sale îşi consideră de cea mai importantă problemă înfiinţarea însoţirilor săteşti, pornind o acţiune sistematică pentru organizarea lor. Lucrul e la început şi merge şchiopătând, dar merge, ideea prinde, şi ea va fi propagată prin lucrarea stăruitoare a bărbaţilor, cari înţeleg însemnătatea economică naţională a cooperativelor pe sate.

Când ne gândim la instituţiile similare ale celor străini de neamul nostru, când auzim de miile şi sutele de mii închinate în fiecare an pentru aşezămintele filantropice din oraşele mari şi mici ale Europei, — noi, românii, n'avem să ne pierdem curajul, ori cât am fi de înapoiaţi în comparaţie cu apusul, — pentrucă putem lucra şi noi în senzul cerinţelor sociale din epoca modernă şi căutăm să creăm izvoare de trai pentru clasa de jos şi de mijloc, fără a nesocoti trebuinţele de ordin superior ale neamului nostru întreg din ţara ce o locuim.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

Doi trandafiri, de Wildenbruch trad. de L. T.

E o istorie gingaşe despre flori. Florile sunt înzestrate cu grai şi, în cadrul istoriei celor doi trandafiri, noi putem scoate învăţături pedagogice.

Podoaba unei grădini sunt doi trandafiri de-o formă de înalţi şi de frumoşi, cari sunt plini de mândrie, pentru întâietatea lor. Ei sunt însă pedepsiţi într'o bună zi unul de altul. Cel galben ajunge la un bogătan, cel alb la un cizmar cu doi copii. Cel alb la început pizmuia soartea celui galbin, pentru că acela a ajuns între flori frumoase, până când el aici trăia în casa săracă a cizmarului. Insă într'o noapte când copilaşii de drag îl sărutară, a început să iubească pe acei copii aşa de mult, încât tremura de groază, când a văzut cum se apropie foamea de copii.

El ştia că stăpânul casei îl ceruse pe el dela cizmar şi acesta nedându-l a fost dat afară din serviciu. El deci a cauzat nenorocire acestei familii fără voia lui. Prin ruga lui fierbinte către cer a schimbat însă soartea acelei familii. Anume, a ajuns iarăş în serviciu. Trandafirul galben îmbolnăvit a ajuns în mâna cizmarului şi astfel ei s'au văzut iarăş, dar numai pe un timp scurt, căci trandafirul galben a murit.

Copilul impresionat de trandafirul cel frumos şi de jalea lui după celalalt, l-a desemnat cu mâna lui dibace atât de frumos, încât profesorul i-a prevestit că va ieşi un pictor însemnat. Deci trandafirul a fericit o familie întreagă.

Această istorioară îşi are valoarea ei educativă în aceea, că desvoltă gustul pentru frumos, desvoltă simţăminte de milă şi arată că bunătatea totdeauna e răsplătită. O istorioară plină de poezie, plină de drăgălăşie, care îţi înalţă sufletul.

Este o lectură foarte potrivită pentru copii dela 12—15 ani de ambele sexe, şi mai ales pentru fetiţe.

*

Lacrimi de copii. Intr'un oraş trăia bătrânul Bauer, rectorul şcoalei elementare. Dragostea deosebită cu care se purta el faţă de copii, îl făcea să fie stimat de toţi. Autorul vedea de atâtea ori pe bătrânul rector pe stradă încunjurat de o grămadă de copii. El sta în mijloc şi arăta prieteşug celor mici şi sfioşi, mângăia pe toţi pe faţă, pe păr, dar mai ales pe cei cari îi vedea plângând.

Se pare că motivul principal care-l îndemna la aceasta, se descrie în următoarele constatări de o valoare pedagogică atât de însemnată: „Ştiu bine, că cei mai mulţi oameni trec pe lângă lacrimile copiilor zâmbind, sau mânioşi şi plini de nerăbdare. Ei nu cred în durerile sufletelor tinere, pentrucă nu cunosc copiii. Copii sunt ca florile, care nu pot să crească, să ajungă până la noi. Noi trebue să ne plecăm spre dânsele, dacă vrem să le vedem mai bine. Dar cel care şi-a dat odată osteneala să se coboare până la ele, acela va găsi în florile lor nu totdeauna roua cerului, ci va descoperi de multe ori în unele câte un vierme negru, înspăimântător, care sfâşie caliciul plăpând cu gura lui uricoasă“.

Pentru ca să încredinţeze mai bine pe autor de rostul acestor cuvinte, el începu să spună următoarea istorioară: Au trecut ani, decând fu adus aici un căpitan, căruia toată lumnea îi zicea „Căpitanul negru“, pentrucă neagră îi era faţa, negru părul de pe cap, barba, negre spâncenele şi ochii. El era tăcut şi întunecat, fugea de oameni şi trăia singur cu cei patru copilaşi ai săi, cărora se părea că nu le arată nici un fel de dragoste, şi cu vistavoiul Gottlieb, care îngrijea de ale casei si de copii. Copii erau frumoşi ca nişte flori plăpânde, gingaşe şi erau toţi leiţi muma lor, care era moartă. Numai firea tatălui o moştenise al doilea copil, Herman, eroul tragic al acestei piese.

Căpitanul tocmai acestui copil, care era întruparea firii lui, nu-i arăta nici un pic de dragoste. El iubea mai mult decât pe toţi pe cel mai mare, pe Edmund, un băiat de vre-o 7 ani, deştept, drăguţ şi isteţ. Despre aceasta s'a convins şi bătrânul rector, atunci când căpitanul îşi aduse pe Edmund şi pe Herman să-i înscrie la şcoală. Atunci când cel mai mare răspundea aşa de precis la întrebările examinătoare ale rectorului, căpitanul îl învăluia cu priviri de dragoste, netezându-i părul blond. Şi când rectorul întrebă pe copil: ce ai de gând să te faci?, şi când copilul răspunse profesor, atunci văzu rectorul întâiaşdată zâmbind pe căpitan un zâmbet fericit.

Atunci căpitanul se întoarse spre Herman şi cu un ton mai aspru îl întrebă: tu ce vrei să te faci? Copilul se uită la frate său, apoi răspunse cu vocea lui mică: tot profesor.

Grozav profesor ai fi, îi zise căpitanul. Aici rectorul observă, că în felul cum se purta căpitanul cu micul Herman, e un fel de dispreţ, care umilea sufletul iubitului copil nevinovat. De aceea îi luă parte şi zise: „vezi bine, dacă e silitor şi dacă va învăţa tot ce a învăţat Edmund, poate să ajungă profesor“.

Iată deci o scenă, din a cărei pătrundere psihologică pedagogul poate scoate concluzii hotărâte de educaţie. Purtarea necorectă a căpitanului faţă de micul Herman are o influinţă din cele mai dureroase asupra sufletului copilului. Vom vedea.

Dela comitetul național.

— Comunicat oficial. —

Comitetul central executiv al partidului național român s'a întrunit în 11 şi 12 l. c. sub presidiul dlui G. Pop de Băseşti în şedință plenară, la care au luat parte aproape toți membrii comitetului. In aceste şedinţe au avut loc discuțiuni politice asupra mijloacelor şi programului de acțiune în viitorul cel mai apropiat.

S'a constatat, că situația politică sub guvernul actual este continuarea acelui sistem politic de opresiune, față de care şi în trecut comitetul a fost silit a observa opoziția cea mai hotărâtă.

In scopul de a manifesta nemulțumirea poporului românesc şi a motiva pretențiunile noastre în fața politicei actuale de stat, s'a decis publicarea unui memoriu informativ pentru opinia publică, asupra nelegiuirilor, ce le îndurăm pe toate terenele vieții publice. S'au luat măsuri pentru ținerea mai multor adunări poporale şi, în fine, pentru desăvârşirea organizării partidului, precum şi mai ales pentru îndeplinirea lucrărilor referitoare la stabilirea listelor electorale în baza legii celei nouă, s'a decis angajarea unei puteri de muncă, care va sta exclusiv în serviciul comitetului.

Comitetul a luat la cunoştinţă mulțumitoare activitatea parlamentară a deputaților noştri naționali şi i-a împuternicit, ca la proiectele ce sunt a se aduce în discuție în parlament, să apere cu energie punctul de vedere al partidului național român.

In fața zvonurilor răspândite în mod tendențios despre pretinsele tratative cu factorii politici hotărâtori în viața publică a statului nostru, comitetul constată, că dela eşuarea tratativelor din iarna trecută, între acest comitet şi între guvernul țării, absolut nu au avut loc nici un fel de tratative. Comitetul național însă, de sine înțeles, se simte dator a discuta cu orcare factor decisiv în viața politică a statului nostru asupra condițiunilor de existență națională şi desvoltare culturală şi economică a neamului nostru, şi a arăta şi acestora, cu orce ocaziune, adevărurile pe care se bazează politica partidului național român, singur în drept de a conduce viața politică a poporului românesc din Ungaria şi Transilvania.

Contingentul recruților Ştire oficială din Viena anunță, că în conformitate cu ultimele consilii ministeriale s'a statorit urcarea contingentului de recruți cu 31,300 de soldați. Din aceştia 16,500 la armata comună, 1500 la marină, 7300 la landwehrul austriac şi 6000 la honvezi.

Earăşi panamă. Ziarele opoziționale din Budapesta aduc descoperiri privitoare la o nouă panamă de-a fostului ministru-preşedinte Lukács. Este vorbă de *un milion şi jumătate* coroane, plătite în cassa partidului muncii de o societate elvețianc-ungurească, sub condiție ca guvernul să-şi dea învoirea de a înființa o casă de joc à la Montecarlo pe insula Margareta. Guvernul actual nu e dispus să aprobe statutele societății casei de joc. Societatea pretinde acum să fie despăgubită şi amenință cu proces.

De pe valea Murăşului.

— Sfințirea bisericii din Răstoşnea. —

Pe țărmul drept al Murăşului, la o depărtare de 30 kilometri de Reghin, între munți, e situată comuna Răstoşnea.

In apropierea codriior de brazi poporul şi-a păstrat credința prin bisericuța zidită din lemn încă pe timpul episcopului Vasile Moga.

Timpul trecu repede şi bunul Dumnezeu trimise un preot cu tragere de inimă care începu fundamentul unei alte biserici, ce avea să fie din piatră.

Dar precum nu i-a fost dat lui David să-şi vază visul împlinit cu ridicarea templului din Ierusalim, aşa nu i-a fost dat nici acelui preot să-şi vază dorul realizat, căci plecă pe calea veciniciei, lăsând fundamentul:

„Un zid părăsit
Şi neisprăvit".

Fundamentul stătu aşa 40 de ani, şi pe când lumea credea că din acest fundament nu va ieşi nimic, provedința trimite pe preotul Petru Cădar, care nu crută nimic nici osteneală, nici timp, ci pune în lucrare planul început de antecesorul său, şi cu abila îndrumare a protopopului Vasile Duma — în anul curent biserica fu gata.

Biserica e din piatră masivă, zidită de arhitectul local Frideric Marconi şi fiul său Alexandru. Pictura în stil oriental e lucrată de N. D. Cabadaiev, care a pictat până acum trei biserici în tractul Reghin, toate în stil oriental.

Incă în ziua de 4 Octomvrie după amiazi neobositul protopop tractual a descins în fața locului, unde asistat de preotul Petru Cădar a săvârşit în vechia bisericuță, care aproape un secol a păstrat în popor credința strămoşească, vecernia şi priveghierea, pentru ca în ziua următoare să se poată purcede la actul sfinţirii.

In 5 Octomvrie se zărea pe dealuri o mişcare neobicinuită. Bătrâni cu pletele cărunte, bărbați în floarea vieții, neveste, flăcăi şi copii coborau încet spre gară, căci ei vreau să vadă pe cel ce întru numele supremului cap bisericesc vine să dea destinațiunii sale noul Sion.

Un sgomot surd şi trenul se opreşte în gară. Soseşte mandatarul I. P. S. sale Arhiepiscopului şi Mitropolitului *Ioan Mețianu*, P. O. D. *Galacteon Şagău*, asesor consistorial, care timp de 28 ani a condus tractul Reghinului în calitate de protopop.

Mandatarul, însoțit de diaconul Costea şi de întreagă preoțimea tractuală, a fost întâmpinat de protopopul tractual, de preotul local, ear din partea autorităților de primarul local Andreiu Dénes, care îl bineventează în numele autorităților comunale, iar în numele bisericii vorbeşte preotul Petru Cădar.

De aici convoiul se îndreaptă spre vechea bisericuță şi mandatarul se îmbracă în ornate împreună cu protopopul Duma şi preoții tractuali. Apoi în sunetul de clopote se îndreaptă spre noul Sion, care de aici încolo veacuri dearândul are să fie azilul sufletelor cucernice.

Serviciul decurge în mod înălțător. La sfârşit P. O. D. Şagău rosteşte o clasică predică despre însemnătatea cultului religios în primii secoli ai creştinismului în legătură cu cultul religios din zilele noastre.

Protopopul Vasile Duma într'o vorbire bine alcătuită mulțămeşte poporului pentru darul adus celui Preaînalt; mulțumeşte primarului Andrei Dénes pentru minunatul candelabru donat bisericii. După această vorbire publicul prezent a făcut donațiuni benevole în sumă de aproape 600 cor.

Sfârşindu-se serviciul divin un banchet bine servit a avut loc în hotelul Lăcătuş, în decursul căruia gentilele dşoare Mărioara Duma, Viorica Sabo şi Ana Maior au oferit ilustrate în folosul bisericii.

Seria toastelor a început-o mandatarul arhiepiscopesc P. O. D. Galacteon Şagău care toastează pentru I. P. S. Sa arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru Ioan Mețianu, protopopul V. Duma pentru mandatar, Brătean pentru protopop, Grigore Nicoară pentru autorități, Nicolae Gliga pentru dame, Ioan Duma pentru prosperarea parohiei, Ioan Branea pentru parohul Cădar şi alții.

Ridicându-se masa, s'au început pregătirile pentru a asista la producție şi petrecerea, cu care ne-a distras învățătorul Nicolae Naşcu. Şi acestea au reuşit spre mulțumirea tuturor participanților.

Deda, 8 Octomvrie 1913.

Grigore Ceontea.

Un deputat maghiar despre turneul trupei din România.

Dl Iosif *Szterényi*, fost secretar de stat şi actualul deputat al Braşovului în camera ungară, a publicat în „Brassói Lapok" un important primarticol, despre turneul trupei Antonescu în legătură cu denunțările ziarelor şoviniste maghiare la adresa teatrului român.

Eată, în traducerea „Gazetei Tr.", acest articol:

Cetesc între ştirile ziarului „Brassói Lapok", că „mai multe comitate ardelene întrunindu-se în adunările lor de toamnă vor trimite ministrului de interne o adresă, ca să anuleze concesiunea vătămătoare pentru maghiarime", prin care se dă voie ca o trupă de actori din România să facă un turneu prin Ungaria.

Dacă ştirea aceasta s'ar adeveri, aş considera acest pas de o mare greşală: de o mare eroare față de cultură şi de o foarte mare greşală față de cetățenii noştri nemaghiari, în cazul acesta față de români.

Teatrul este un mijloc cultural. In orice limbă — fie ea maghiară, germană, română sau italiană — ar servi arta acest ram, ea stă în serviciul culturii. Fiecare naționalitate are dreptul în Ungaria, în cadrele patriotismului, la cultura sa proprie; aceasta li-o asigură legile noastre în ființă şi egalitatea de drepturi existentă. Dacă prin urmare guvernul a concesionat reprezentațiuni româneşti, el a cassat numai o nedreptate care a existat până acum, şi care a răpit concetățenilor noştri români dreptul ca să caute în limba lor proprie distracția sufletească pe care o oferă arta dramatică. Şi că această concesiune s'a acordat unei trupe străine — în cazul acesta uneia din România — în aceasta nu găsesc într'adevăr nimic de excepționat; s'au dat doar astfel de concesiuni cu orice prilej şi unor societăți franceze, germane şi italiene, — prin urmare ce deosebire este în faptul că acum obține această concesiune o trupă din România?

Eu înțeleg îngrijirea ce se manifestă față de aceasta, temându-se că reprezentațiile române pot avea tendențe antimaghiare. O înțeleg, dar nu am această îngrijire, pentru-că sunt conservativ în chestiunea datorințelor. Iar în acest punct datorința dispune, că autoritățile competente sunt obligate a griji ca asemenea reprezentații să nu aibă tendențe nici contra statului, nici contra națiunii, şi ele să nu poată trece peste granița fixată de cultură şi artă.

Aici începe datorința de controlă a statului, dar aici se şi termină dreptul, pe care, după părerea mea, trebue să-l respectăm față de toți locuitorii țării, sugrumând în germine o astfel de tendență, dacă se arată.

Dar până când nu avem baza necesară de-a ajunge la presupunerea, că reprezentațiile române ar trece peste această graniță, că ar avea altfel de tendențe, până atunci românii noştri nu pot fi pe cale dreaptă lipsiți de plăcerea, de-a se bucura din când în când de relațiunile artei teatrale în limba lor maternă.

Această părere am reprezentat o şi în chestia teatrului din Braşov şi am propus să se conceadă şi reprezentarea pieselor teatrale române în el, având convingerea, că noi trebue să sprijinim străduințele culturale ale naționalităților, emulând cu ele prin cultura noastră. Eu nu tem națiunea noastră de nici un fel de cultură. Noi învățăm de la germani, de acolo scoatem şi noi cultură, iar cultura română cu mult mai tinără să învețe dela noi. Dacă vom emula pe acest teren, ne vom câştiga stima lumii culte.

Dar tot atunci eliminăm şi divergențele existente între noi şi concetățenii nemaghiari, care de cele mai multe ori sunt făurite măestrit sau îşi au originea din aprecIarea falşă a lucrurilor.

Cu cât ne va succede aceasta pe un teritor mai mare, cu atât facem un seviciu mai mare țării.

Fiind aderentul cel mai neclintit al acestei direcții, a direcției unei înțelegeri cinstite, aş regreta mult, dacă s'ar adeveri ştirea amintită, căci în acest caz s'ar manifesta prin ea o îngustime de suflet, care avându-şi originea din o îngrijorare națională de prisos, ne-ar timbra fără nici o trebuință cu pecetea intoleranței şi ar spori numărul duşmanilor noştri, de cari avem mulți şi acum.

Budapesta, 18 Oct. 1913.

Szterényi József.

Din despărț. „Asociațiunii".

Raport

despre adunarea generală a despărțământului Agnita, ținută la 5 Octomvrie n. 1913 în Agnita.

Am aşteptat, ca un om meşter de peană să scrie ceva despre cele văzute si auzite în Agnita Dumineca trecută, în 5 Octomvrie.

Fiindcă nu s'a aflat nimeni până acum să raporteze, voi arăta eu, desi poate cam târziu, felul cum a decurs adunarea generală a despărțământului nostru.

Amintesc, că în aceeaşi zi înainte de ameazi s'a ținut conferența trei-lunară învățătorească, din tractul Agnita, cu rezultat mulțămitor. Fată de obiectele dela ordinea zilei învățătorii au arătat interes deosebit, desbaterile au fost serioase, observările făcute cu pricepere, încât fiecare participant după explicările date şi din partea P. O. Domn preşedinte a trebuit să zică că s'a ales cu ceva folos.

Adunarea despărțământului ținută în biserică a fost deschisă de P. O. D. Ioachim Muntean, director al despărțământului, la 2 ore după ameazi prin o vorbire potrivită, în care a arătat rostul „Asociațiunii" pentru popor.

Au urmat rapoartele secretarului şi cassierului, care au fost luate la cunoştință.

S'au ținut după aceea două prelegeri pentru popor.

In prima prelegere părintele *I. Savu*, a vorbit contra luxului, a accentuat marea greşală a femeii române, care înlocueşte frumosul port din moşi şi din strămoşi cu stofe din şatră, cumpărate cu bani grei.

In a două prelegere părintele Andrei *Moldovan* din Hendorf a scos la iveală urmările rele ale alcoolului la țăranul nostru, zugrăvind ruina morală şi materială ce aduce alcoolul.

La prelegeri, care au fost anume pentru țărănime întocmite, era de dorit să fie de față şi mai mulți oameni, în interesul lor propriu.

După prelegeri s'a ales comisiunea pentru înscrierea de membri noi, şi comitetul pe un nou period de trei ani.

In sfârşit s'a hotărât, ca prelegerile ce se rostesc în adunarea generală, de acum înainte să se trimită în toate comunele aparținătoare cercului, ca ele să fie cetite de preot sau de învățător oamenilor în o zi potrivită, şi aşa să-şi ajungă adevărata țintă. Eată o bună idee!

După adunare am vizitat expoziția de manufacturi femeieşti, organizată în şcoală, unde dl A. P. *Bănuțiu*, ca raportor al comisiei alese pentru censurarea expoziției, a vorbit despre rolul important al femeii române ca mamă şi despre creşterea ce trebue dată acestui factor însemnat al existenței noastre; ear părintele protopop *Ioachim Muntean*, a lăudat hărnicia femeii române şi îndeosebi lucrurile de adevărată artă ale mânilor ei.

Seara s'a dat o petrecere foarte reuşită. S'au jucat 2 piese de Z. Bârsan: „Jurământul" şi „Slugă la doi stăpâni". Persoanele au jucat bine. Directorul, dl A. P. Bănuțiu, a ştiut să netezească greutățile în jocul diletanților noştri şi să reprezinte cu multă isteţime figurile din amintitele piese.

După teatru a urmat dansul care a fost întrerupt pe un moment de jocul *căluşerilor* îmbrăcați în frumos port românesc.

Dacă intelectualii noştri vor ținea mai mult la fapte, decât la vorbe, şi dacă vor lucra în înțelegere unii cu alții, pe viitor vă vom putea raporta veşti şi mai îmbucurătoare.

Raportor.

Se întâmplă că nu mult după aceea toți copiii se îmbolnăviră de scarlatină. Cel mai mare şi cel mai mic muriră. Bietul Hermann din tuspatră frățiorii lui rămase singur. Măcar acum să se fi purtat mai cu iubire tatăl față de micul părăsit. Dar nu. Căpitanul nu arăta nici acum dragostea de care avea lipsă copilul după moartea fraților lui iubiți. Numai pe Gottlieb îl mai avea. Dar curând şi Gottlieb se liberă dela miliție şi plecă acasă.

Bătrânul rector fu chiar de față la scena mişcătoare până la lacrimi, când Gottlieb se despărți de Hermann şi observă toată povara nemăsurată a durerii şi suferinții omeneşti întrupată în corpul micuțului.

Atunci înțelese el, în toată mărirea şi sfințenia ei, misiunea sa: învățătura şi creşterea copiilor. Acum în fața acelui copil, al cărui suflet cerea dragoste, pentru care lumea era un pustiu, pentrucă nu găsea nici o iubire, află că toată înțelepciunea misiunii sale era cuprinsă numai într'aceste cuvinte: „Iubiți pe copii".

Iată deci momentul principal educativ din această piesă, moment care se rezumă în două cuvinte: Iubiți copiii!

Hermann părăsit de toți, lipsit de orice dragoste s'a făcut retras de tot, tăcut. Credeai că-i un om mare, care nu mai aşteaptă dela nime nimic, ci caută singur ceva. Nu mult după aceasta nişte oameni l-au găsit mort într'un desiş din marginea fluviului. El singur se aruncase în apă, ca să scape de pustiul, ce era în jurul lui.

Acum a văzut căpitanul ce făcuse el. Era târziu. Nu mult după aceea în războiul cu Franța între cei dintâi luptători căzuți era căpitanul, care printr'un testament făcut de mai nainte a testat toată averea sa lui Gottlieb, care i-a iubit atâta copiii.

Această nuvelă te mişcă până la lacrimi, îți nobilitează inima în măsura mare. Are multe puncte de asemănare cu nuvela Invidia.

Valoarea ei pedagogică e de o importanță deosebită, întrucât educatorul poate înțelege din ea sfințenia şi mărirea misiunii sale.

Ea însaşi se recomandă pentru oameni, cari se ocupă de învățarea şi creşterea copiilor.

Alexandru Iosof
înv.

Vorbe înțelepte.

Când vezi pe sărac la uşa bogatului, căieşte norocul săracului că are trebuință dela bogat, şi căieşte norocul bogatului pentru dragostea ce are spre avere. Ear când vezi pe bogat la uşa săracului, laudă pe cel sărac, că nu are trebuință de nici un lucru, şi laudă şi pe bogat pentru cinstea ce face săracului.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Onorata preoţime a tractului Mercurea este prin aceasta convocată în conferenţa preoţească, ce se va ţinea în *Apoldul inf.* la 24 Octomvrie (6 Nov.) 1913 cu următorul

PROGRAM:

1. La orele 8 a. m. serviciu divin cu invocarea Duhului sfânt celebrat de preoţii Ilie Beu, Ioan Popa şi Pompiliu Acilenescu. Predică de Pompiliu Acilenescu, temă liberă.
2. Deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Constatarea celor prezenţi.
4. Comunicarea rezoluţiei consist. Nr. 9371 P. şi 13.400 B. 1913.
5. Inactivarea bibliotecii tractuale.
6. Raportul grupurilor preoţeşti.
7. Purtarea protocolului familiar, prelegere practică de Ion Dăian.
8. Inscrieri la reuniunea de înmormântare tractuală.
9. Prelegere practică despre mărturisire, de Basiliu Necşe, şi mărturisirea preoţilor.
10. Imbunătăţirea stării materiale a preoţimei, temă de Ioan Crăciun.
11. Eventuale propuneri.
12. Statorirea programei pentru conferenţa proximă.
13. Incheierea conferenţei.

Onorata preoţime e poftită a-şi aduce cu sine şi consemnarea membrilor înscrişi la reuniunea de înmormântare tractuală, dimpreună cu cărticelele membrilor, ca să se poată îndată inactiva.

Mercurea, 27 Septemvrie 1913.

Avr. Pecurariu,
protopop.

Convocare.

Onorata preoţime tractuală din protopresbiteratul Iliei se convoacă la conferenţa preoţească anuală ce se va ţinea în *Ilia* Joi în 24 Octomvrie v. 1913 cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin, cu chemarea Duhului sfânt, prin preoţii: Serafim Olariu, Miron Oprean şi Silviu Andrica.

Va predica parchul din Câmpuri-Surduc Ion Budoiu.

2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea conferenţei.
3. Prezentarea actelor ce privesc conferenţa.
4. Discusiune asupra serviciului divin şi asupra predicei.
5. Prezentarea şi purtarea preotului la funcţiuni şi în public, de Nicolae Chirciu şi Solomon Jurcoane.
6. Referada asupra rapoartelor preoţilor despre activitatea lor.
7. Raportul grupurilor religioase.
8. Propuneri.

Ilia, la 1/14 Octomvrie 1913.

Z. Murăşanu
protopop.

ECONOMIE.

Două expoziţii ale Reuniunii române agricole sibiene.

Comitetul central al amintitei Reuniuni va aranja:

1. *Duminecă, la 13/26 Octomvrie c.*, în comuna *Alţina*, cercul Nocrich, *a 22-a expoziţie de vite de prăsilă.* La expoziţie se primesc vitele cornute (nu şi caprele) ale locuitorilor noştri din Alţina, Bendorf, Chirpăr, Nocrich, Marpod, Ilimbav, Fofeldea şi Hosman Ţichindeal. Toţi exponenţii cu locuinţa afară de Alţina, au să producă despre vitele lor pasapoarte în regulă. Oile să expun în grupe de cel puţin 3 capete. Primirea în expoziţie a vitelor să face de către comitetul aranjator local, constituit din membrii direcţiunii Insoţirii „Raiffeisen“ din Alţina.

Se vor împărţi 52 de premii, în sumă totală de 300 cor., dăruite de Comisiunea economică a comitatului Sibiiu, şi anume se vor da premii în *Grupa I. Bovine de prăsilă* (*rassa indigenă şi străină*): *a*) tauri de 3—5 ani: 3 premii de câte 10 coroane; *b*) vaci de 3—8 ani: 3 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor., 4 premii de de câte 6 cor. şi 3 premii de câte 5 cor.; *c*) junince şi tăurenci de 1—3 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 4 cor. şi 4 premii de câte 5 cor.; *d*) viţele de ¼— 1 an: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor., 6 premii de câte 5 cor. şi 6 de câte 2 cor. *Grupa II. Oi de prăsilă*: *a*) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.; *b*) noatini din 1913: 1 premiu de 5 cor. şi 2 premii de câte 4 cor.; *c*) noatine din 1913: 1 premiu de 5 cor. 2 premii de câte 4 cor. şi 1 premiu de 3 cor.; *d*) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 cor. şi 2 premii de 5 cor.

La expoziţie iau parte câţiva membri ai comitetului central al Reuniunii agricole cum şi dl Mihály Árpád, vice-notar comitatenz, drept reprezentant al comitatului Sibiiu. Inceputul la ora 11 a. m. In timpul de faţă, cu atâtea năcazuri şi neajunsuri pentru poporul nostru, e în interesul economilor să ia parte fie cu vaci, cu junince, cu tăurenci, cu viţele etc., fie cu oile lor la expoziţie.

2. *Luni, la 14/27 Octomvrie* (ziua Cuvioasei Paraschiva) va aranja *a 8 a expoziţie de copii* în comuna *Răhău*, (lângă Sebeşul-săsesc). La expoziţia de copii i-au parte numai copiii din Răhău cu vârsta de 1—4 ani. Expoziţia se ţine în salele şcoalei cu începere dela ora 10½ a. m.

Se vor împărţi 50 premii, în sumă de 250 cor., la care dărueşte Comuna politică Răhău 100 cor., băncile „Sebeşana“ şi „Agricola“ din Sebeşul săsesc, cum şi Reuniunea agricolă câte 50 cor. Ele se împart astfel:

Grupa I. băieţi: a) dela vârsta de 1—2 ani: 1 premiu de 10 cor.; 4 premii de câte 5 cor.; 1 premiu de 4 cor.; 2 premii de câte 3 cor.; 3 premii de câte 2 cor.; *b*) dela 1—3 ani: 1 premiu de 10 cor.; 4 premii de câte 5 cor.; 1 premiu de 4 cor.; 2 premii de câte 3 cor; 2 premii de câte 2 cor. *c*) dela 3—4 ani: 1 premiu de 10 cor; 3 premii de câte 5 cor.; 1 premiu de 4 cor.; 3 premii de câte 3 cor.; 2 premii de câte 2 cor. *Grupa II. băiete*: *a*) dela vârsta de 1—2 ani: 1 premiu de 10 cor.; 3 premii de câte 5 cor.; 1 premiu de 4 cor.; 2 premii de câte 3 cor.; 2 premii de câte 2 cor. *b*) dela 2—3 ani: 1 premiu de 10 cor.; 2 premii de câte 5 cor.; 1 premiu de 4 cor.; 2 premii de câte 3 cor.; 2 premii de câte 2 cor. *c*) dela 3—4 ani: 1 premiu de 10 cor.; 3 premii de câte 5 cor.; 2 premii de câte 3 cor.; 2 premii de câte 2 cor. Pe lângă premiile în bani se va împărţi şi câte o broşură cu conţinut igienic.

In juriul expoziţiei de copii iau parte mai mulţi medici, în frunte cu medicul Dr. *Ioan Elekeş* şi Dr. *Atanasiu Moga* din Sebeşul săsesc şi cu dl Dr. *Brutus Benţa* din Petrifalău. Dl Dr. A. Moga va ţinea o prelegere din igiena copilului.

Comitetul Reuniunii, din acest prilej, pune temeiu cu 20 cor. la „*Fondul de ajutorare al femeilor lăuze dar sărace din Răhău*“, apoi va împărţi tăbliţe cu regule scurte despre creşterea, îmbrăcămintea, nutrirea etc. copiilor, cari să vor da părinţilor spre a le atârna pe păreţi în case.

Premiile se introduc în cassete de economisare şi de acolo în libele de depunere ale Cassei de păstrare din Sălişte, tăbliţe, cari vor purta numele copiilor premiaţi.

Copiii premiaţi se vor cântări, măsura şi fotografia.

Cum însufleţirea în poporaţiunea din Răhău pentru expoziţia de copii este mare, avem nădejde că ea să va număra între lucrările vrednice de a lumina mintea şi de a încălzi inimile alor noştri.

Reuniunea noastră agricolă e vrednică de toată lauda şi de tot sprijinul, dat fiind că lucrează pentru binele şi înaintarea poporului nostru.

Sibiu, 13 Oct. n. 1913.

Victor Iordăşianu
secretarul Reun

NOUTĂŢI.

Comisar consistorial în America. Parohul primar *Constantin Proca din Răşnov* a fost concediat din partea consistorului arhidiecezan pe timp nedeterminat şi esmis la America de Nord în calitate de Comisar consistorial pentru a cerceta parohiile noastre organizate, a controla activitatea ce o desfăşură preoţii noştri de acolo şi a aduce în mers regulat, şi în bună ordine unele afaceri bisericeşti şi totodată a se informa exact despre modul de viaţă morală şi intelectuală a credincioşilor noştri emigraţi în America. Nădăjduim, că credincioşii nostri din America vor întâmpina pe esmisul Consistoriului cu toată încrederea şi avem convingerea, că esmisul Consistoriului va îndeplini frumoasa, dar totodată şi greaua misiune, ce i s'a încredinţat spre mulţămire generală.

*

Ştire personală. Comandantul de corp din Sibiiu, dl Hermann *Kövess de Kövesháza* a plecat alaltăieri la Viena pentru a participa la festivităţile organizate în memoria marei lupte dela Lipsca.

*

Dela masa studenţilor din Braşov. In anul acesta şcolar, cum ni se scrie din Braşov, se împărtăşesc de beneficiile mesei studenţeşti 28 de şcolari, şi anume 21 dela gimnaziu şi şcoala reală, ear 7 dela cea comercială. Dl Vasile *Stroescu* a contribuit, ca şi în trecut, suma de două mii coroane pentru îmbrăcămintea şi hrana şcolarilor săraci dela institutele noastre din Braşov.

*

Inmormântarea profesorului Dr. Petru Pipoş s'a făcut Marţi după ameazi în 14 l. c. dela locuinţa defunctului din strada Cernovici în Arad. Prohodul l-a început P. C. Sa arhimandritul *Augustin Hamsea*, asistat de P. C. Sa protosincelul Roman R. Ciorogariu, de părintele protopop Vasile Beleş şi alţi preoţi. Cosciugul dus în catedrală a fost întâmpinat de P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp*, care a oficiat însuşi serviciul divin. In biserică a rostit o frumoasă cuvântare P. C. Sa arhimandritul Augustin Hamsea, care a zugrăvit serviciile preţioase aduse şcoalei noastre de repausatul Petru Pipoş. Au mai ţinut vorbiri: directorul seminarial P. C. S. *Roman R. Ciorogariu* în faţa seminarului; dl *Iuliu Vuia* în numele reuniunii învăţătoreşti din protopopiatele timişoarene; dl Dr. *Onisifor Ghibu* în numele secţiei şcolare a „Asociaţiunii“. La cimiter au cuvântat dl *Iosif Moldovan*, ca reprezentant al reuniunii învăţătoreşti din protopopiatele aradane; profesorul seminarial, dl *Nicolae Mihulin* în numele reuniunii învăţătorilor din Bihor, şi în sfârşit elevul *Petru Faur* pentru tinerimea şcolară a institutului, la care a servit Dr. Petru Pipoş. In veci pomenirea lui!

*

Scrierile lui Eminescu. Profesorul universitar din Iaşi, dl *A. C Cuza*, va da în curând la lumină o importantă lucrare. A adunat adecă într'un volum operele complete ale nemuritorului Mihai Eminescu şi le va publica însoţite de un studiu istoric literar.

*

Producţiune în Braşovul vechiu. Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumseţarea sfintei biserici din Braşovul-vechiu invită la *Producţiunea muzicală şi teatrală*, urmată de dans, ce se va organiza Duminecă în 6/19 Octomvrie 1913 în sala Hotelui „Central Nr. 1“, din prilejul împlinirii unui deceniu deceniu de activitate a reuniunii. Vor da binevoitorul concurs membrii Corului bisericesc din Braşovul-vechiu. Corurile se dirijază de dnul Emil Maximilian, elev al Academiei artelor frumoase din München. Inceputul la orele 8 seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor. de student 60 fileri. Venitul net este destinat pentru acoperirea chetuelilor avute cu renovarea bisericii „Sfintei Adormiri“ din Braşovul vechiu Contribuiri marinimoase se primesc cu mulţămită. Programa cuprinde coruri de Dima şi Vidu, recitări, teatru: *Milităreşte* comedie Ion Russu Şirianul *Cucoana Chiriţă* de Alecsandri ş. a.

*

Canalul de Panama. Eveniment de importanţă istorică s'a petrecut în 10 Octomvrie 1913 la Newyork. La orele 3 după ameazi Wilson, preşedindele Statelor unite, apăsând un buton electric, a făcut să explodeze în canalul Panama o mină de dinamită, care a dărâmat ultimul zăgaz, care despărţea Oceanul atlantic de Oceanul pacific. Cele două mări şi-au împreunat apele.

*

Dela camera advocaţială. In lista camerei advocaţiale sibiene a fost primit dl *Dr. Petru Titieni*, advocat în Şinca-mare.

*

† Văd. Elena Neneştean născ. *Lucaci*, din Lupeni, în urma unui morb greu şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Luni în 13 Octomvrie 1913 n. la 2 ore d. a. în etate de 60 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei s'au aşezat spre vecinica odihnă Miercuri în 15 Octomvrie n. la 2 ore în cimiterul din Lupeni. Odihnească în pace!

*

Imnul nostru în ungureşte. Cu ocazia întrunirii studenţilor universitari români din Cluj la o seară de cunoştinţă s'a cântat, între altele, şi imnul „Deşteaptă-te, române“. Ziarele clujene şi cele din Budapesta au luat notiţe duşmănoase, ca de obicei, despre cântarea „agitatorică“; dar tot odată au publicat în versuri *ungureşti* poezia lui Murăşanu. Traducerea, datorită lui *Sándor* Iózsef, e destul de izbutită.

*

Constituire. Societatea „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaj, în şedinţa sa ordinară ţinută la 12 Octomvrie n. 1913 s'a constituit alegându-şi următorul comitet: Prezident: Ion Bozdoc teol. în an. IV. Viceprezident: Ion Modrigan teol. an. III. Secretar: George Târnăveanu t. an. IV. Cassier: Octavian Modorcea t. an. III. Controlor: Teodor Pădurean t. an. II. Arhivar: Ignat Aron t. an. III. Bibliotecar: Crăciun Radu t. an. II. Vicebiblietecar: Ion Chinezu t. an. I. Notari: Grigoriu Geaflea t. an. I. Economi: Ion Ciortea t. an. III., Nicolae Popa t. an. I., Nicolae Cosma t. an. I. In comisia literară: Romul Moldovan t. an. IV., Ion Suciu t. an. IV., Basil Murăşanu, Ion Olteanu t. ani III. Petru Feneşan, Traian Popa t. an. II., Laurian Puia, Demetriu Toncean t. an. I. Conducător de cor: Emil Stefănuţ t. a. III. Conducător de orchestră: Silviu Stupineanu t. an. IV.

*

Adunarea socialiştilor. Marţi s'a ţinut, în Budapesta o adunare social-democratică la care au participat cam 5000 de persoane. Muncitorii au hotărât să poarte lupta cea mai aspră cu guvernul, în considerare că zece mii de lucrători aşteaptă zadarnic să capete de lucru, ear milioanele se dau pentru scopuri militare. După adunare s'a făcut o demonstraţie, care a decurs fără incidente.

*

Convocare. Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii, societate pe acţii „*Ajutorul*“, sunt invitaţi conform § 16 din statute lo *o adunare generală extraordinară*, ce se va ţinea în *Vale*, în 9 Noemvrie st. n. 1913 la 1 oră p. m. în sala festivă a şcoalei gr.-or. române. Obiectele: 1. Deschiderea adunării, constatarea acţionarilor prezenţi şi a plenipotenţelor. 2. Raportul direcţiunii. 3. Modificarea statutelor. 4. Intregirea direcţiunii şi a comitetului de supraveghere. 5. Eventuale propuneri. — Domnii acţionari, cari doresc a participa la adunarea generală extraordinară, în sensul § lui 17 din statute sunt rugaţi a-şi prezenta acţiile, eventual dovezile de plenipotenţe cel mult până în 8 Noemvrie n. a. c., la cassa institutului din Şeica-mare, la filiala sa din Mediaş, agentura Vale, sau la „Poporul“ din Sălişte. Şeica-mare, 13 Octomvrie 1913. *Direcţiunea.*

*

Catastrofă pe mare. Vineri s'a nenorocit earăş un vapor pe Oceanul atlantic. Vasul *Volturno*, care avea 647 de pasageri, s'a aprins în urma unei exploziuni şi a ars pe mare două zile şi două nopţi. Au murit 86 de marinari şi 76 de călători, la olaltă 162; au scăpat pe vapoarele sosite în ajutor, 460 de călători şi 25 de marinari, cu totul 485.

*

Cum să trăească omul bătrân. Un savant din Franţa a făcut studii asupra modului de viaţă al bătrânilor. Părerea sa este, că ori şi cine poate să-şi lungească mult şirul vieţii, dacă voeşte. Lungimea vieţii nu atârnă dela faptul, că cineva se reţine dela lucru şi îşi cruţă puterile; din potrivă, luptele, sforţările, fac organizmul mai rezistent şi îi păstrează tinereţa. Nici chear la etate de 70 de ani, ba şi după aceea, omul dacă vrea să rămână sănătos n'ar trebui să trăească în neactivitate. Acelaş savant zice, că bătrânii să se ocupe cu sporturi uşoare, să umble pe jos, la vânat şi să se îndeletnicească cu lucruri de economie şi grădinărit. Mai recomandă dese băi calde şi reci, ear nutremântul să nu fie prea uşor, dacă cineva poate mistui bucate compacte.

*

Teatru în Sibiiu. Astăzi Vineri nu este reprezentaţie; Sâmbătă şi Duminecă se dă o nouă operetă: *Prinţesa studentă*, jucată cu mare succes pe scenele din capitale.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann, va reprezenta Vineri şi Sâmbătă în 17 şi 18 Octomvrie următorul program: Monte Carlo, după natură. Fritzchen vinde figuri de ghips, umoristic. Crocodilul în chip de om (Variató). Programul sensaţional, dramă în 2 acte. Max este inimicul pisicilor, comic. Aşa este viaţa, dramă în 3 acte.

Cărţi şi reviste.

Masa ieftină, gătirea mâncărilor de dulce şi de post, reţete de bucate simple şi bune, de *Zotti Hodoş*, Sibiiu. Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1914. — Volumul cuprinde, în şapte capitole, tot ce trebue să ştie o menajeră ordonată. Preţul K 1·20 De vânzare la autoară şi la librării.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
2. Spre *Vinţul de jos*: 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
3. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
4. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12·56 d. a.
5. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a
6. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim. 1·29 d. a., 9·13 seara.

II. Sosire.

1. Dela *Copşa-mică:* 3·53 noaptea, 7·12 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
2. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
3. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8·59 seara.
4. Dela *Turnu-roşu:* 12·27 d. a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
5. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
6. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·22 d. a., 10·44 seara.

Nr. 882/1913. (291) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia nu de mult înființată a **Bacitelecului**, de clasa a III., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post trec preste suma de 800 coroane.

Concurenții vor avea a se prezenta cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din Bacitelec (gara Kökös), spre a cânta, celebra și cuvânta, înaintându-și documentele recerute, în terminul arătat subsemnatului oficiu, protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Brețcu, 24 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 251/1913. (284) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinciș** cu filia **Cerna**, din protopresbiteratul Hunedoarei, — pe baza ordinului Veneratului Consistor arhidiecezan din 13 August a. c. Nr. 10,871 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Concurenții vor avea a-și înainta rugările însoțite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Hunedoara, la 17/30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tractului Hunedoara, în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 134/1913 (281) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător din comuna bisericească **Deag (Marosdég)**, protopresbiteratul Târnava, — în urma pensionărei învățătorului George Feșteu, prin rescriptul Ministerial de dto 9 Septemvrie 1913 Nr. 137,937 — prin aceasta se escrie concurs cu termin de **15 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar: dela parohie 600 coroane, iar restul dela stat votat deja cu Nr. 73671 din 31 Maiu a. c. în sumă de 1400 coroane.
2. Cvartir corăspunzător în edificiul coalei.
3. ¼ jugăr de grădină.

Lângă alte datorințe impuse prin lege și regulamentele în vigoare, alesului învățător i-se inpune ca datorință a conduce elevii la serviciul divin din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari, a forma cor cu adulții, a da ajutor parohului la instruarea analfabeților în sările de iarnă și la catehizarea în timpul vecerniilor, a conduce școala de repetiție. Pentru prestațiuni corale din când în când va fi rebonificat.

Cei cu pricepere muzicală vor fi preferiți, de altmintrelea concurentul să fie bun cântăreț.

Petițiunile concursuale, înzestrate cu documentele recerute, să se aștearnă oficiului protopresbiteral ort. gr.-or. al Târnavei în Cetatea-de-baltă (Küküllővár) în terminul deschis.

Până înainte de alegere, concurenții — prin stațiunea Radnot — au a se prezenta în comună, spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Deag (Marosdég), din ședința comitetului parohial ort. gr.-or. ținută la 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1913.

Iustin Teglariu — paroh, preș. com. par.
Simion Feșteu — notar.

NAGYENYED
Alsófehér m.
Să pot procura altoaie pentru pomi roditore de califate ireproșabilă pomi roditori și pentru promenăzi
VIȚĂ DE VIE
cu rădăcina si altoaie.
Preț curent trimite gratuit.
FISCHER és Tsai
Școală de grădinărit și stabiliment de viticultură.
Proprietari: AMBROSI M. junior și succesorii lui Fischer L.

(255) 6—12

Nr. 680/1913 (293) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din parohia **Dânc**, protopresbiteratul Ungurașului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de'a prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 530 coroane ajutor din fondul cultural și repartiție pe popor, iar restul după recerințele legii școlare din 1913 e cerut dela stat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă a-l solvi.

Cvartirul în edificiul școalei constătătoare din două chilii, relut de grădină 20 cor.

Petițiunile de concurs se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, fiindcă alesul va servi și ca cantor, competenții au să se prezenteze în vre o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a-și arăta destoinicia în cântări și tipic și a se face cunoscuți poporului.

Fizeș-Sânpetru, 24 Septemvrie (7 Octomvrie) 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Unguraș, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 442/1913. (268) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Tăuțiu** (cl. III), se escrie nou concurs, cu termin de **30 zile**, dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrise dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, având concurenții, — cu observarea prescriselor reglementare, — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta și predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 11 Septemvrie 1913.

Ofi. protopresbiteral rom.-ortodox al tractului Alba-Iulia în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 873/1913 Prot. (274) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învățător la școala confesională gr.-or. română din **Fofeldea**, tractul Agnitei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu următoarele emolumente:

1. 200 cor. salar din cassa bisericei solvibil în rate treilunare anticipative.
2. 150 cor. din aruncul de 5% dare școlară.
3. 200 cor. dela comuna politică.
4. 410 cor. întregire dela stat.
5. 2 stânjini lemne sau prețul lor cu 40 cor.
6. Cvatir și grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă rugările lor instruite cu carte de botez, diplomă, atestate despre studiile pregătitoare, eventual și alte atestate de recomandație la oficiul protopopesc din Agnita în terminul susindicat, și să se prezinte în vre o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Cel ales va fi obligat să țină strana în Dumineci și sărbători paralel cu cantorul la utrenie și să formeze cor, și să cânte cu copiii de școală la sf. liturghie în biserică.

Agnita, 19 Septemvrie 1913.

In înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Joachim Muntean
protopop.

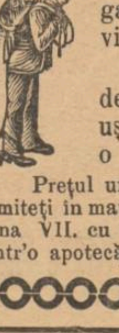

Răceala și tusa.

Fiecare știe, cât este de greu să scapi de răceală și tusă. In astfel de cazuri este de recomandat Emulziunea Scott să se întrebuințeze continuativ, până se simte omul iarăși sănătos și întărit. Efectul bun al Emulsiunii Scott se vede din alinarea tusei și din progresul în spre bine. Unii au suferit ani întregi de tusă și urmării a recelii și prin întrebuințarea Emulsiunii Scott și-au câștigat puteri nouă și dragoste de viață. d) (275) 4—

Emulsiunea Scott este așa de gustoasă și se mistue așa de ușor, că atât copii, cât și cei mari o iau bucuros.

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar și veți primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Nr. 787/1913 protopresb. (290) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului prim de învățător dela școala confesională gr. or. română din **Boiul-mare**, protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs conform veneratului ordin Consistorial dto 12 Septemvrie a. c. Nr. 12,253 Școlar, cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar fundamental 1200 coroane, la care comuna bisericească contribue cu 500 coroane, restul din ajutor de stat, eventual din centru. Relut de grădină 20 coroane și cvartir în edificiul școalei.

Pe lângă datorințele impuse prin lege învățătorul ales este obligat a instrua și conduce elevii la serviciile divine în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighișoara, 1/14 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 509/1913. (292) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școlile noastre confesionale din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Măierău** (Magyaró) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiție pe popor, iar restul din ajutor dela stat, din acest ajutor a beneficiat și învățătorul de mai nainte, cuartir în natură și grădină.

2. **Idicel-pădure** (Idecspatak) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiție pe popor, iar restul din ajutor dela stat, pentru care ajutor s'au înaintat rugare la dl ministru de culte și instrucțiune publică. Cvartir și grădină în natură.

Concurenții să aștearnă rugările instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar spre a face cunoștință cu poporul să se prezinte la biserică într'o Duminecă ori sărbătoare pentru a-și arăta destoinicia în cântări.

Reghinulsăsesc (Szászrégen), 30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Reghinului în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasilie Duma
protopop.

HOP, HOP!...
NU UITAȚI,

că cea mai apropiată **tragere a lozurilor** dela Banca Hipotecară Ungară va fi la **25 Octomvrie a. c.** când se va trage câștigul de

75,000 coroane,

iar la **27 Decemvrie a. c.** cel mai mare câștig din lume de

1.000,000 coroane.

Vindem de prezent un loz dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 6 30,** iar unul dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie cu **3 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 4·40.**

Ambele lozuri împărechiate, — ad că din fiecare câte o bucată, — cu **9 trageri** anual, le vindem de prezent pe **40 rate lunare à K 10·—.**

Cea mai ieftină ofertă. Tot lozul câștigă necondiționat.

Cine ne trimite primele 2 rate deodată, aceluia îi cvităm rata a 3 a gratuit. Până la achitarea deplină i-se extradă cumpărătorului o listă legală de rate, în care este indusă Seria și Numărul lozului cu care joacă, dar deja după solvirea primei rate participă la joc, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. Lozurile acestea nu-și perd valoarea ca lozurile dela loteria de clase, ci joacă până la sfârșitul loteriei, astfel că în caz de noroc un număr se poate trage și de mai multeori cu câștig, dar cel puțin odată la tot cazul.

Explicări mai amănunțite trimitem la dorință oricui gratuit și franco.

Nu întârziați a Vă încerca norocul!

Grăbiți cu comandele la adresa:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(277) 4—5

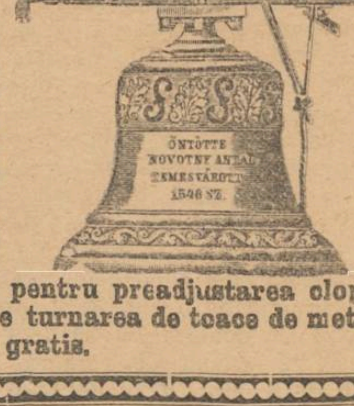
S S
ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1546 SZ.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 15 -52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 8/21 Octomvrie 1913. Nr. 105.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Atitudinea preotului

faţă de problema socială.

I.

In timpul din urmă au produs mare sensaţie declaraţiile răsboinice ale câtorva preoţi protestanţi din Elveţia în contra capitalismului şi aderenţa lor fără rezerve la mişcarea muncitorimii şi la programele ei. Acei preoţi nu şi-au justificat atitudinea ce o luaseră ca rezultând din înclinările social-politice personale ale lor, ci au susţinut în faţa lumii, că însaşi servirea evangheliei le impune acea atitudine şi că problema socială astăzi ar fi adevărata problemă a omenirii, la care s'ar fi reducând şi problema religioasă, pe când toate celelalte probleme şi-ar fi perdut aproape toată importanţa faţă de problema socială.

Cetind scrierile acelor preoţi rămânem cu impresia, că în ele se spune ceva foarte adevărat, dar totodată şi ceva greşit din temelie. Fără îndoială, acei bărbaţi şi-au câştigat un mare merit prin aceea că, nemulţumindu-se numai cu o religiositate contemplativă, ei afirmă pretenţiile creştinismului la o dominaţie asupra *întregii* vieţi, asupra tuturor terenelor activităţii omeneşti, şi accentuează cu tărie nedespărţita legătură ce trebue să existe între purtarea de grijă ca în societate să stăpânească dreptatea şi între purtarea de grijă pentru mântuirea sufletelor. Prin aceasta acei preoţi au atras atenţia colegilor lor asupra complexităţii faptelor şi a problemelor vieţii mari sociale. Toată dreptatea o au ei şi atunci când, nemulţumindu-se numai cu un creştinism spiritual ascuns în suflet, vreau să trecă la creştinismul faptelor. Dar cu atât mai prăpăstios este felul lor de tot unilateral de-a interpreta natura problemei sociale şi raportul creştinismului faţă de această problemă, cu care ocazie ei formulează — durere — astfel de soluţii cari, prin spiritul lor aţâţător şi prin o înfăţişare neexactă a situaţiunii reale, se împotrivesc atât dreptăţii, cât şi carităţii, şi, pe lângă aceasta, desconsideră cu desăvârşire toate preceptele unei educaţiuni înţelepte.

Prin o asemenea propagandă nu numai se deplasează religiunea creştină într'un mod primejdios şi se zădărnicesc tocmai acele efecte ale ei, cari sunt mai necesare pentru vindecarea boalelor sociale, — ci însaşi problema socială e judecată superficial, numai după apariţiunile cari stau la suprafaţa ei, fără a pătrunde până la rădăcinile mai adânci ale ei. Dacă lucrurile s'ar aprecia cu mai multă temeinicie, atunci s'ar vedea, că nici decum nu zace în interesul problemei sociale, ca religiunea creştină să fie eliminată din planul prim al preocupaţiilor, ci tocmai dimpotrivă: ceice se ocupă de problema socială s'ar pătrunde în fiecare moment de convingerea, că *adevărata soluţie a acestei probleme este a se căuta pe terenul religios, nu pe cel social.*

Justificarea mai amănunţită ce o vom da în cele următoare punctelor de vedere indicate aici, nici decum nu vrea să fie o polemică cu anumiţi preoţi. Scopul meu este să tratez chestiunea întreagă din un punct de vedere mai înalt şi să scot la iveală aşa zicând problema cea veşnică ce se cuprinde în această chestiune. Numai în general voiu aduce expunerile ce vor urma în legătură cu direcţiile mai nouă, de cari am făcut amintire mai sus. De altcum chestiunea atinsă a fost pusă în discuţie nu numai între protestanţi, ci şi în biserica catolică — d. ex. cu ocaziunea controverselor dintre autoritatea bisericească şi aşanumita democraţie creştină din Italia. Dar şi acolo, unde chestiunea nu se discută în publicitate, este simţită totuşi ca o problemă ce apasă conştiinţa multor catolici credincioşi, cari tocmai în urma educaţiei lor creştine se agită de lupta de emancipare a „clasei a patra" — a muncitorimii. In Italia încă s'au ridicat câţiva creştini-sociali, a căror propagandă, altcum serioasă şi străbătută de un spirit de filantropie, prea mult s'a pus pe terenul unui exclusivism de clasă, considerând creştinismul şi biserica ca „partida celor săraci". Cu tot dreptul li s'a dat învăţătura, că creştinismul, ce e drept, are să ia în apărare totdeauna pe cei apăsaţi, dar nu mai puţin trebue să se intereseze el — deşi în altă formă — şi de apăsători, căci creştinismul are să slujască şi celor sănătoşi ca şi celor bolnavi, şi bogaţilor ca şi săracilor, având şi bogaţii cel puţin tot pe atât de urgentă trebuinţă de el, ca şi cei săraci. Păstorirea sufletească a unora nu are să fie îndreptată împotriva altora, ci ea trebue să iee lupta contra răului şi a nedreptăţii, ori de care parte s'ar găsi.

Păstorirea sufletelor are să îmbrăţişeze pe păcătoşi, pe oprimatori şi pe cei privilegiaţi, întocmai aşa ca şi pe cei nevinovaţi, apăsaţi şi despreţuiţi, căci ea este o servire pentru toţi, având să aplice fiecăruia tratamentul de care are nevoie şi medicamentul unei speciale îndurări şi iubiri, amăsurat felului relelor şi rătăcirilor de cari trebue mântuiţi cei copleşiţi de ele.

*

Reprezentanţii unui creştinism social radical, cari se ocupă aproape numai de problema socială şi în continuu îndreaptă atenţiunea publicului care-i ascultă spre necesitatea unor mari prefaceri sociale, considerând mamonismul ca păcatul central şi ca isvorul răului îşi legitimează această atitudine prin aceea că un creştinism, care nu-şi exercită influinţa asupra referinţelor externe ale vieţii şi nu creează „un pământ nou", nu are valoare şi e lipsit de putere. Nimic nu se pare mai plausibil decât această argumentaţie. Şi cu toate acestea tocmai această argumentaţie conţine simburele propriu al rătăcirii celor ce astfel apreciază situaţia — o rătăcire, care isvoreşte dintr'o lipsă totală de orientări pedagogice şi din lipsa unei concrete cunoaşteri a sufletelor. E de sine înţeles, că o nouă calitate internă a sufletelor trebue să se manifeste şi în efecte externe. Dar chestiunea de căpetenie de care trebue să se preocupe creştinismul, este tocmai *producerea acestei calităţi morale a sufletelor*, fără de care lipseşte puterea chemată să transformeze referinţele externe ale vieţii. Acest lucru l-a înţeles „armata mântuirii", în mod genial. Obiectul de căpetenie căruia îi dă ea atenţiune mai mult decât oricare altă comunitate creştină, este mântuirea sufletului singuraticilor oameni, a sufletului indivizilor. „Der Kriegsruf", organul „armatei mântuirii" din Germania, se ocupă cel puţin pe atât de intensiv de sufletul muncitorilor pe terenul social ca şi de stările sociale pe cari vrea să le îndrepteze. De aici se explică rezultatele sociale imense ce le-a obţinut „armata mântuirii", precum şi influinţa ei socială asupra tuturor claselor. Prin urmare să nu punem în opoziţie creştinismul social cu creştinismul sufletesc (Seelenchristentum) şi cu „tratamentul individual" a celor ce au trebuinţă de mântuire, ci să opunem falşului creştinism sufletesc un adevărat creştinism al sufletului. Deviza „creştinism al faptelor (Tatchristentum) e de sigur foarte frumoasă, dar adeseori sub ea se ascund concepţii superficiale despre creştinism şi despre raporturile lui cu vieaţa. Inainte de toate ar trebui să ne clarificăm temeinic asupra chestiunii: ce avem să înţelegem sub „faptă" şi prin ce se deosebeşte energetica creştină de energia de rând a lumii. Cristos n'a săvârşit fapte în înţelesul obicinuit al cuvântului. Cele mai mari fapte creştineşti s'au săvârşit şi se săvârşesc în cele mai ascunse adâncuri ale sufletului şi pot fi văzute în extern numai de ochii foarte ageri şi deprinşi să înţeleagă tainele vieţii duhovniceşti. Efectele acelor fapte vor fi tot pe atât de ascunse şi nevăzute ca şi modul cum au fost săvârşite. Multe impulse creştineşti ale voinţii cutărui om, care ocupă un loc smerit în societate, vor trage mai mult în cumpăna dreptului judecător, decât „faptele mari" trimbiţate în lumea largă.

Prin urmare o *realitate sufletească* trebue să fie adevăratul creştinism, deosebindu-se de creştinismul sentimental prin aceea, că produce înainte de toate acţiuni ale voinţii, nu numai senzaţii şi vibraţiuni ale sentimentului, — dar aceste acţiuni ale voinţii au direcţia spre cele dinlăuntru, nu în afară, dela ele depinde totul, pentru ele a venit în lume întreg creştinismul, pentru a le produce pe ele există păstorirea sufletelor: căci numai din acest creştinism, care este o realitate vie a sufletelor, poate emana creştinismul care să se arete în lume şi să o influinţeze! Cum poţi cere o vieaţă socială creştinească, dacă creştinismul nu trăeşte ca o realitate vie înainte de toate în *sufletele* celor ce alcătuesc viaţa socială?

Ce folos că mi se arată într'una datoria socială, sclăvia mamonului şi nedreptatea din societatea omenească — pe câtă vreme sufletul meu individual nu este liber, nu este purificat şi condus cătră mântuire? De unde să-mi iau *puterea*, ca să ies din cătuşele egoismului meu să devin liber pentru semenii mei — dacă mie nu mi se arată Mântuitorul şi nu mi se dă să aud altceva decât despre referinţele externe ale vieţii, cari îmi apasă conştiinţa cu greutatea unei colosale datorii — fără să mi se dea însă şi puterea pentru o nouă viaţă? Fără'ndoială, cei mai mulţi dintre preoţii cari se preocupă de problema socială, sunt creştini credincioşi, cari ştiu prea bine, că numai din sufletete renăscute poate să izvorască puterea de înnoire şi renaştere a societăţii. Dar cine să înoiască sufletele şi *cum* să le aducă la asemenea renaştere? Doară prin predici de caracter social şi pline de învinuiri pentru relele din societate? Se ocupă evanghelia şi numai pe departe într'o asemenea măsură cu stările sociale îngrozitoare ale lumii de atunci, pe cât de mult se ocupă literatura aşa numitului creştinism social de astăzi cu relele din societate? Dacă astfel ar fi procedat evanghelia, atunci de sigur n'ar fi avut acele mari efecte de prefacere socială, pe cari ni le arată istoria. Dar nu, — evanghelia se ocupă cu sufletul individual şi când se tratează de o înoire şi prefacere a lucrurilor, ea poate să urmeze numai din o asemenea *cultură a sufletelor*.

(*După Förster*). *Dr. N. Bălan.*

Românii din Istria.

— Ştiri mai nouă. —

Fraţii noştri, *Rumerii* istrieni, duc şi astăzi o viaţă românească foarte jalnică.

Revista „Junimea literară" a publicat zilele acestea câteva ştiri despre soartea *Rumerilor*, „cari sufăr şi pier de amarul străinătăţii, şi cari dorm în somnul obscurantismului, din cauza indiferentismului ce domneşte la persoanele chemate şi la societăţile noastre de cultură".

Autorul articolului a călătorit prin acele insule răzleţe ale românismului şi scrie în cunoştinţă de cauză despre starea culturală a acestor bieţi oameni.

In cele opt sate rumere în prezent nu se află decât o şcoală, şi aceea croată, în care dascălul vorbeşte croăţeşte, iar copiii româneşte.

Croaţii au găsit câmp liber în tendinţa lor de a înăbuşi aceste rădăcini latine înfipte în mijlocul massei lor slave.

Anul acesta Croaţii vor să institue o nouă şcoală la Bărdo, care e cel mai frumos şi interesant sat al Rumerilor din Istria.

Bărdo e un sat mare, are peste 1500 de suflete, cu multe cătune: tot suflare românească, — nici un slav. E aşezat sub muntele Maggiore, în sudul Susnieviţei, pe o colină vastă şi productivă, numită colina

S. Giorgiu. In satul acesta se vorbeşte un grai delicat şi nobil. Cum e graiul, aşa sunt şi locuitorii: sănătoşi, zdraveni, muncitori, frumoşi, vioi, ospitali, mândri şi buni la inimă.

Autorul crede că sunt cei mai bine conservaţi, cât priveşte limba şi credinţa lor în românism. Au o înfăţişare adevărat romană; bătrânii poartă însă plete. Cu ei omul ar putea să facă mult, căci sunt neexploataţi; duc o viaţă aproape patriarhală şi numai în timpul din urmă tinerimea s'a dat la navigaţiune.

„Ce ar fi de făcut pentru a putea susţinea limba frumoasă a Rumerilor şi a propaga între ei sentimentul şi mândria naţională?“ se întreabă scriitorul articolului.

Şi răspunde:

1. Să se institue cu orice sacrificiu o şcoală privată românească între satele Susnieviţa, Vilanuova şi Bărdo.

2. Să se înfiinţeze un fond, din care să se edifice şcoala, să se menţie dascălul şi să se trimită cu timpul băieţi ieşiţi din şcoala aceasta la studiu în Bucovina sau Transilvania.

3. Să se înfiinţeze o bibliotecă românească, cu cărţi istorice şi agricole (în mod special).

4. Să se tipărească la Triest sau Fiume — cel puţin odată pe lună — o gazetă populară în dialectul rumer.

5. O societate culturală română să se angajeze a fi în continuă relaţiune cu colina aceasta, şi să ne dea o dare de seamă asupra progresului şcolastic, economic şi social.

6. In fiecare an — în timpul vacanţelor mari — să se organiseze, din partea societăţilor culturale şi studenţeşti din toate părţile locuite de Români, excursiuni în satele Rumerilor din Istria.

Din România.

Consistorul superior bisericesc.

Membrii „Consistorului superior bisericesc“ s'au întrunit în 1/14 Octomvrie 1913 în sesiune ordinară de toamnă.

La orele 10 dimineaţa, membri s'au adunat în biserica „Antim“, unde au asistat la serviciul divin religios, oficiat de P. S. Arhiereu Evghenie Piteşteanu.

La orele 10 dimineaţa s'a deschis şedinţa primă în palatul „Sf. Sinod“, sub preşedinţia I. P. S. Mitropolit Primat.

După deschiderea şedinţei dl C. Dissescu ministrul de culte şi instrucţie publică, a dat cetire decretului regal prin care membrii Consistorului superior bisericesc au fost convocaţi în sesiune ordinară.

După citirea mesagiului I. P. S. Mitropolit Primat a ţinut o scurtă cuvântare schiţând programul de lucrări al actualei sesiuni.

*

Dl C. Dissescu, ministru cultelor a schiţat şi d-sa un program de lucrări pentru actuala sesiune. A propus între altele să se discute: dreptul pentru personalul bisericii parohiale de a se folosi de pământul filialei pe care o serveşte, când biserica parohială n'are pământ.

Ministrul a mai propus să se editeze un anuar bisericesc, şi să se înfiinţeze un bazar pentru vinderea lucrărilor de casă, făcute prin mănăstiri, cum şi strângerea într'o colecţie a tuturor legilor şi regulamentelor bisericeşti.

In sfârşit a recomandat membrilor, să discute organizarea nouălor ţinute anexate.

Intrându-se în discuţia ordinei de zi, s'a procedat la alegerea diferitelor comisii.

Prin aclamare au fost realeşi membrii vechilor comisii.

P. S. Calist episcopul Argeşului a întrebat, dacă ministerul instrucţiei publice a luat vre-o hotărâre, cu privire la înfiinţarea de nouă seminarii pe lângă episcopiile, care n'au seminarii.

Pr. Es. Savin, directorul seminarului din Iaşi, arată răul ce constă, în faptul că mulţi elevi după ce termină seminariile, nu voesc să îmbrace haina preoţească.

La ora 1 d. a. I. P. S. Mitropolit Primat a ridicat şedinţa, vestind o nouă şedinţă pe Joi, 3 Octomvrie, la orele 9 dimineaţa.

In a doua şedinţă I. P. S. *Pimen*, Mitropolitul Moldovei, a comunicat Consistorului, că în ziua aceea, Joi, A. S. R. Principele Carol a împlinit 20 de ani. I. P. S. Sa a propus trimiterea unei telegrame de felicitare M. S. Regelui.

Propunerea a fost primită cu aplauze.

I. P. S. Mitropolit Primat *Conon* a dat apoi citire telegramei de felicitare, adresate M. S. Regelui. Telegrama este următoarea:

„*M. S. Regelui Carol.*
Sinaia.

Sire, — A. S. Regală, iubitul Principe Carol, primul vlăstar al scumpei noastre dinastii române, împlinind astăzi 20 ani ai vârstei Sale, *Consistorul superior bisericesc* întrunit în sesiune de toamnă, în numele Sfintei noastre biserici strămoşeşti, roagă pe Maiestăţile Voastre, întemeietorii glorioasei dinastii române, să binevoiască a primi cele mai respectuoase şi călduroase felicitări, pentru aniversarea zilei naşterii A. S. R. Principelui Carol, căruia roagă pe a tot puternicul Dumnezeu să-i dăruească ani mulţi fericiţi cu realizarea bunelor dorinţe.

Să trăiţi, Majestate dimpreună cu M. S. Regina Elisabeta, şi toată glorioasa dinastie română mulţi ani, deplin fericiţi pentru binele şi prosperitatea scumpei noastre patrii, România ortodoxă, şi a tot neamului românesc“.

Intrându-se în ordinea de zi, s'a discutat asupra organizării seminariilor actuale şi asupra înfiinţării de seminarii nouă.

De pe valea Murăşului.

— Intregiri la un raport. —

Despre sfinţirea bisericii din *Răstoşnea*, în protopopiatul Reghinului, întâmplată în 5 l. c., mai primim astăzi o dare de seamă, din care publicăm următoarele părţi:

In toamna anului 1913 se împlineşte un deceniu, de când capul bisericii noastre, Inalt P. S. Domn arhiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu*, a cercetat pentru prima dată tractul protopopesc al Reghinului sfinţind bisericile din Topliţa-română, Cueşdiu şi Idicel-pădure.

Sfaturile şi învăţăturile bogate ce a împrăştiat cu acea ocaziune Prelatul nostru, au aflat teren bun în inima credincioşilor din acest ţinut. Poporul credincios din pitoreasca vale a Murăşului a căutat să dee o formă concretă sentimentului religios potenţat de care este stăpânit, şi a ridicat falnice biserici în mai multe comune. Aceste biserici zidite în stil bizantin deşteaptă curiositatea şi admiraţiunea călătorilor. Oameni străini de limba şi legea noastră vin din mari depărtări ca să vadă minunatele biserici din comunele: Meşterhaza, Deda, Reghin şi acum pe cea din Răstoşnea, a cărei sfinţire s'a îndeplinit Dumineca în 5 l. c. prin mandatarul I. P. S. Sale arhiepiscopului şi mitropolitului Ioan Meţianu, dl asesor consistorial Galacteon Şagău din Sibiiu. Persoana venerabilă a dlui mandatar Galacteon Şagău, a fost de ajuns, ca clerul şi poporul din acest tract protopresbiteral, în care un sfert de veac a muncit în calitate de protopop, să alerge într'un număr frumos la sfinţire.

Este de interes să amintesc, că încă cu 30 de ani înainte de aceasta s'a început zidirea unei biserici nouă în Răstoşnea, dar din lipsa de mijloace şi mai ales din lipsa de conducere energică s'a întrerupt lucrul şi a rămas baltă până în anul de faţă.

Ajungând în fruntea tractului nostru protopresbiteral actualul protopop Vasile Duma, lucrul cel dintâi i-a fost să caute şi să urnească din amorţeală toate lucrările cari s'au oprit în mersul lor înainte. Abia este un an şi jumătate, de când d-sa şi-a ocupat postul şi eată că deja se poate bucura de rodul ostenelelor sale. Se înţelege da sine că roade bogate şi îmbucurătoare numai în urma unei munci înteţite şi desinteresate se pot ajunge. Şi d-sa — o spun alţii dela cârma bisericii — este omul activităţii desinteresate.

Comuna Răstoşnea, în urma poziţiei geografice, cum şi în urma referinţelor de comunicaţie, este astăzi un loc de cură şi vilegiatură, unde grăbeşte multă lume în fiecare vară spre a-şi căuta sănătate şi distracţie. Durere, poporul nostru băştinaş, poate chiar în urma afluenţei străinilor, a dat îndărăt în privinţă culturală şi materială.

Acuma totuşi pot afirma, că s'a făcut începutul pentru o reculegere. In fruntea afacerilor obsteşti se află puteri tinere, viguroase şi doritoare de muncă înteţită...

Un moment însemnat al serbării a fost vorbirea părintelui asesor Şagău, despre importanţa bisericii în evoluţia popoarelor, scoţând în relief necesitatea ei pentru poporul românesc din această patrie. Lacrimi de bucurie curgeau din ochii ascultătorilor la auzul cuvintelor, ce curgeau cu multă putere de convingere din rostul oratorului.

Este de dorit, ca această cuvântare să se dee publicităţii.

La finea sf. liturghii, dupăce poporul a fost stropit cu apă sfinţită şi împărtăşit cu nafură, s'a făcut un maslu general pentru toţi bolnavii, cari s'au anunţat în număr de peste douăzeci. Această inovaţie, întrodusă de vrednicul nostru şef tractual, de a servi sf. maslu totdeauna de câteori ni se dă ocaziune a sluji mai mulţi preoţi la o laltă, este un act edificător pentru sufletele obidite ale credincioşilor bolnavi din singuraticele comune.
S.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe onoraţii preoţi din tractul Deva la conferenţa preoţească pe ziua de Miercuri în 30 Octomvrie st. v. în şcoala ort. rom. din *Deva* cu următorul

PROGRAM:

1. La 7½ ore a. m. serviciu divin, săvârşit de preoţii Ilie Piso, N. Tiu şi T. Ringhea, Nic. Tiu va predica despre cinstirea Duminecii şi a sărbătorilor, şi combaterea multelor sărbători (băbeşti).
2. Deschiderea conferenţei şi constituirea ei.
3. Prezentarea unor rezoluţiuni consistoriale.
4. „Chestiunea învăţăturilor sectare“, disertaţie de G. Popovici, paroh în Sântandreş şi Nic. Roman, paroh în Vălişoara.
5. Datorinţele preotului ca învăţător şi luminător al poporului în zilele noastre, disertaţie de Serafin Berar, capelan în Vulcez.
6. Discuţiune asupra chestiunei înfiinţării unei reuniuni tractuale de înmormântare, precum şi a unui curs de cantorat.
7. Dare de samă despre activitatea fiecărui preot în anul din urmă, de parohul P. Mihuţ. Fiecare preot e dator a înainta raport despre activitatea sa direct parohului P. Mihuţ până la 20 Octomvrie.
8. Raport despre conferenţele religioase în a. c, de protopopul Dr. Ioan Dobre. Raportorii grupurilor să înainteze subsemnatului raport până la 20 Octomvrie negreşit.
9. Raport despre biblioteca tractuală.
10. Propuneri.
11. Dispoziţii pentru conferenţa viitoare.

Deva, la 28 Septevrie 1913.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Convocare.

Prin aceasta convoc pe On. preoţi din tractul gr.-or. român al Treiscauneler la conferenţa preoţească pe ziua de Marţi în 5/18 Noemvrie 1913 în biserica gr.-or. rom. din *Sepşisângiorgiu*, cu următorul

PROGRAM:

1. La 7 ore serviciu divin, celebrat de preoţii Ioan Toma, Iosif Popovici şi Dumitru Soiu. Predica o va ţinea Dumitru Soiu.
2. Deschiderea conferenţei prin protopop.
3. Alegerea biroului şi constatarea celor prezenţi.
4. Observări asupra mişcărilor făcute de celebranţi în decursul serviciului dzeesc şi a cuprinsului predicei ţinute.
5. Căditul, deschiderea şi închiderea uşilor împărăteşti şi a perdelei, după cum se usitează la diferitele servicii dzeeşti în bisericele din Treiscaune, de preoţii Aurel Nistor şi George Furtună, după care se vor ceti regule tipiconale date de Dr. A. Crăciunescu, de un membru al conferenţei.
6. Pedecile observate în calea activităţii pastorale a preoţilor din tract în anul 1913, şi înlăturarea lor pe viitor.
7. Raportul protopopului despre reuniunea de înmormântare şi modificarea statutelor.
8. Raportul protopopului despre biblioteca tractuală.
9. Chestiunea învăţăturilor sectare, temă dată de Ven. Consistor.
10. Propuneri şi interpelări.
11. Alegerea comisiunii pentru stabilirea temelor şi locului conferenţei viitoare.

Bretcu, 1/14 Octomvrie 1913.

Constantin Dimian
protopop.

Un caz revoltător.

Joi în 16 l. c. st. n. după ameazi profesorul dela seminarul nostru arhidiecezan, *Dr. Nicolae Bălan*, eşind la plimbare cu dl *Jeronim Grovu*, absolvent în teologie, a fost reţinut când trecea pe lângă locul de exerciţii de către un locotenent dela artileria de honvezi, cu numele *Schröler István*, şi sub pretext că în ziua premergătoare ar fi „agitat între soldaţi împotriva limbii maghiare“, a fost excortat cu soldaţi înarmaţi la casarmă, şi deţinut două ore şi jumătate, până au sosit doi poliţişti pentru a-l conduce împreună cu însoţitorul său la poliţia orăşenească. In tot timpul acesta ofiţerul amintit i-a ţinut personal sub pază, fiind înarmat cu un revolver.

Faptul că ar fi agitat, atât dl N. Bălan cât şi însoţitorul său îl declară de neadevărat, şi toţi câţi cunosc pe aceşti doi domni îi cred şi *trebue* să-i crează pe cuvânt.

Dar chiar adevărat să fie, legile ţării noastre fixează cu cea mai mare minuţiositate cazurile, *când* şi *sub ce* condiţii e permis a deţinea pe cineva; iar neobservarea acestor dispoziţiuni constitue pentru toţi delictul grav împotriva libertăţii individuale, care la funcţionari publici se pedepseşte cu închisoare până la un an şi cu pierderea oficiului.

Nu-i vorbă, militarii îşi au legile proprii, dar drepturile cardinale ale fiecărui om şi cetăţean şi ei trebue să le respecteze, cu atât mai mult, cu cât puterea armata e chemată a susţinea ordinea publică şi a apăra întreg avutul cetăţenilor.

Nu există lege, care ar îndreptăţi pe cineva să deţină pe un cetăţean pacinic pentru un pretins delict săvârşit cu o zi mai înainte, dacă nu există temere dovedită că vrea să fugă ori să ascundă dovezile, ori dacă nu e un răufăcător cunoscut.

Procedura ofiţerului e deci o călcare vădită a legii.

Suntem de altcum informaţi, că deja s'a făcut arătare la forurile competente şi ne place a crede că aceste vor da nu numai celui direct interesat, dar întregii ordini publice satisfacţia cerută.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Invăţătorii gr.-or. români din tractele protopresbiterale Cluj şi Unguraş se convoacă prin aceasta la conferenţa cercuală, ce se va ţinea la 26 Octomvrie (8 Noemvrie) a. c. în localitatea scoalei confesionale gr. cat. din Kolozsvár (*Cluj*) cu următorul program:

1. Invocarea Duhului Sfânt, la 8 ore a. m.
2. Discurs de deschidere din partea comisarului consistorial despre: „Limba maghiară în şcolile confesionale“.
3 Metodele, după cari s'a predat şi după cari se predă astăzi limba maghiară în scoalele noastre, de Petru Bura, înv. în Jimborul m.
4. „Limba maghiară în clasa I“, de Silvia Pop, înv. în Mărişel.
5. „Limba maghiară în clasa II“, de Alexandru Hoda, înv. în Dânc.
6. „Limba maghiară în clasa III“, de Iosif Costea, înv. în Sebeşul mare.
7. „Limba maghiară în clasa IV“, de Nistor Dragoş, înv. în Bălan.
8. „Limba maghiară în clasa V“, de Ioan Manice, înv. înv. în Călian.
9. „Limba maghiară în cl. VI“, de Ioan Georgea, înv. în Bălan.
10. „Manualele de limbă maghiară din şcolile noastre şi modul lor de întrebuinţare“, de Ioan Muntean, înv. în Rogojel.
11. „Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din 1907 etc.“, conform circularei consistoriale.
12. „Mişcarea pedagogică literară din ultimul an şcolar“, de Petru Ferghete, înv. în F.-Sânpetru.
13. „Raport despre starea învăţământului din cerc“, de comisia permanentă.

Membrii conferenţei însărcinaţi cu lucrări, conform punctului 10, alinea 3, din Regulamentul pentru conferenţele învăţătoreşti, le vor trimite în scris comisiei permanente cu 3 zile înainte de terminul fixat pentru ţinerea conferenţei; ear membrii comisiei permanente se vor prezenta în locul designat Vineri în 25 Octomvrie (7 Noemvrie) la orele 9 a. m.

Prea onoraţii domni protopopi şi onoraţii domni parohi încă sunt poftiţi a lua parte la conferenţă.

Sibiiu, în 6/19 Octomvrie 1913.

Dr. Pavel Roşca
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Teatru român. Trupa dlui V. Antonescu soseşte la *Sibiiu* în 25 Octomvrie n. şi va da *trei* reprezentaţii. Cea dintâiu se va da în aceeaşi zi, Sâmbătă seara, când se va juca *Năpasta*, dramă în două acte de Caragiale, şi *Legea Ertării*, comedie în 3 acte de Landay, tradusă de H. G. Lecca. Cortina se va ridica cu'n monolog de G. Ranetti, zis de dl Victor Antonescu. Reprezentaţiile se ţin în sala mare dela „Casa Societăţii“ din strada Schevis. Preţul locurilor: Loc rezervat 5 cor.; Stal I. cor. 3 50; Stal II cor. 2 50; Stal III 2 cor.; Balcon 2 cor.; Parchet cor. 1·30; Loc de stat în parchet 1 cor.; Galeria numerotată 80 bani. Galeria locuri de stat 50 bani. Bilete se află de vânzare la „Librăria Arhidiecezană“. Inceputul la 8 ore seara. — Asupra reprezentaţiilor atragem de nou atenţia publicului din Sibiiu şi împrejurime.

*

Serbare militară. Centenarul luptei dela Lipsca s'a serbat şi de garnizoana din Sibiiu. Sâmbătă dimineaţa în 18 Octomvrie n. şcoala cadeţilor, o companie a regimentului de infanterie nr. 31, o jumătate de companie din reg. de inf. nr. 2, o jumătate de escadron din regimentul de husari nr. 4, precum şi detaşamente dela artilerie, toate sub conducerea ofiţerilor, au pornit din piaţa Hermann cu muzica regimentului nostru până în piaţa mare. Aici aşteptau generalii, ofiţerii superiori şi de stat major, cari au intrat apoi în biserica romano-catolică, unde s'a oficiat serviciul divin.

*

Distincţie rară. Maiestatea Sa Monarhul nostru a conferit parohului nostru din Alba-Iulia *Florian Russan* pentru serviciile eminente prestate soldaţilor gr.-or. români din garnizoana Albei-Iulia ordinul Francisc Iosefin. Felicităm pe vrednicul nostru paroh la această meritata distincţiune.

*

Frig în ţara noastră. In zilele din urmă a scăzut temperatura în toate ţările Europei şi cu deosebire în ţara noastră. Frigul cel mai simţitor a fost la Tàtrafüred, unde termometrul a arătat 5 grade minus, pe când la Petersburg erau aproape 4 grade de plus. Vârfurile munţilor noştri sunt acoperite de zăpadă.

*

O faptă frumoasă. Pentru nou zidita şcoală confesională din filia Cărpeniş (parohia Preşmer) zidire care a avut şi are a se lupta cu multe neajunsuri, provenite din lipsa de mijloace materiale, doamna *Maria T. Median* şi domnul *Ştefan T. Median* au binevoit a pune la dispoziţia P. O. Domn protopop Dr. Vasilie Saftu un ajutor în suma de 100 coroane. Frumoasa faptă vorbeşte dela sine. Rugăm şi pe această cale pe marinimoşii donatori a primi cele mai călduroase mulţumiri. — Pentru comitetul parohial din Preşnar-Cărpeniş: *G. Ludu*, paroh.

*

Biblioteca Academiei Române. In luna Septemvrie 1913 s'au consultat de 757 cetitori 2314 volume şi broşuri tipărite; de 225 cetitori s'au consultat 1417 manuscripte, 675 documente, 188 cărţi vechi româneşti (1508—1830). Colecţiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 752 volume şi broşuri, 194 numere de reviste române, 188 reviste străine, 5 atlase şi hărţi, 29 stampe şi portrete, 4 volume manuscripte, 34 fotografii, 562 foi volante, 82 note muzicale, 321 obiecte de muzeu. — Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărţile tipărite dela 8 ore dimineaţa până la 6 seara, pentru manuscripte şi documente dela 8 la 12 şi dela 1 la 6.

*

Distincţie. Renumitului aviator *Garros*, cum se scrie din Paris, i s'a acordat crucea de cavaler al legiunii de onoare. Garros, cum am anunţat, a trecut în sbor Marea mediterană.

*

Cât a costat răsboiul balcanic? Un ziar din Salonic, apărut în limba franceză, arată cheltuelile primului răsboi balcanic. Conform acestor socoteli, au cheltuit: Grecia 349 milioane, Sârbia 574 milioane, Muntenegru 100 milioane, Bulgaria 776 milioane. Cele patru state aliate au spesat cu totul cam 1840 milioane de franci. Cheltuelile Turciei se urcă la 900 milioane. Primul răsboi balcanic a costat prin urmare aproape *trei miliarde* de franci.

*

Sinucidere cu aeroplanul. Din Paris se scrie că ofiţerul aviator *Saleillan* a sărit din aeroplan dela o înălţime de sută de metri şi a rămas mort în faţa colegilor săi şi a soldaţilor. Aparatul a mai plutit câteva minute fără stăpân, apoi s'a lăsat la pământ. Este primul caz, când cineva se sinucide prin mijlocirea aeroplanului. Soleillan declarase pretinilor săi cu câteva zile mai nainte, că îşi va face sfârşitul.

*

Nou serum. Chimicul *Oliviero* a făcut un comunicat în şedinţa reuniunii pentru patologia comparativă din Paris asupra unui serum compus din sânge de oaie, care poate neutraliza influenţa bureţilor veninoşi.

*

Se sporesc urşii. Se anunţă din Deva, că pe munţi dela Sibişelul vechi s'au înmulţit urşii atât de tare, încât primejduesc animale dela păşune şi sfâşie cu grămada oi, porci şi viţei. Sătenii cer să se facă fără întârziere o vânătoare oficială. Până ce se vor lua dispoziţiile necesare, ţăranul Nicolae Bârsa cu doi tovarăşi a socotit să stea la pândă într'una din seri. In adevăr s'au ivit patru urşi, cari s'au aruncat asupra turmei de oi. Bârsa a tras două focuri din puşcă şi a omorât un urs ceilalţi trei au scăpat. Ursul căzut este un exemplar de fiară puternică, are o lungime de doi metri şi 30 centimetri.

*

Descoperire nouă. Ştiri din Petersburg vestesc, că exploratorul rus *Wilciski* a descoperit un nou pământ în partea nordică a Aziei, spre răsărit dela Novaia Zemlea.

*

Femeie de 120 de ani. In sătuleţul Donnovo din Posen trăeşte o bătrână cu numele Edviga *Stavne*, care în 15 Octomvrie 1913 a împlinit venerabila etate de 120 de ani. In fiecare dimineaţă bătrâna, veselă şi destul de sprintenă, îşi duce gâştele la câmp, ear seara le aduce acasă fără greş. Are o memorie foarte bună şi îşi aduce aminte de soldaţii lui Napoleon cel Mare, cari au trecut prin satul ei, urmăriţi de armata rusească la anul 1813.

*

Chinezii în Europa. Ziarul *Piccolo della Sera* arată ţinta adevărată, care îndeamnă pe micii negustori chinezi să inundeze marile oraşe europene. Chinezii nu vin pentru a face negustorie, ci mai ales de aceea, ca să-şi însuşească cât mai multă cultură din Europa. După 2—3 ani se întorc în ţara lor şi aplică cu mult succes experienţele dobândite la noi. Unii se fac dascăli, alţii economi şi meseriaşi. In fiecare ţară învaţă câte ceva. In Austria şi Ungaria îşi câştigă cunoştinţe de agricultură şi de ţinerea vitelor; în Italia învaţă vieritul şi arhitectura; în Franţa fabricarea obiectelor de lux şi de jucării, în Anglia industria fierului; în Germania se interesează de organizările comerciale şi politice. Se afirmă, că astăzi s'ar găsi peste opt mii de asemenea chinezi în Europa.

*

Telefonul e primejdios câte odată. La o întrunire de preoţi în America un cuvios părinte a combătut cu multă asprime telefonul, care după părerea sa cauzează mari stricăciuni în bunele moravuri. Vorbitorul a arătat, că la o centrală de telefon a avut ocazie să asculte convorbirea între tinerimea de sexe deosebite. A trebuit să asculte lucruri înfiorătoare. Domnii şi domnişoarele — în America — vorbesc la telefon cu nespusă îndrăzneală, cum n'ar vorbi nici odată dacă s'ar găsi faţă în faţă. Cele mai multe rendez-vous-uri se fac prin mijlocirea telefonului, fără ca mama sau tatăl să aibe idee de ele. Părinţii şi educatorii, a terminat oratorul, ar trebui prin urmare să fie cât mai atenţi, ca domnişoarele şi domnişorii să nu se prea apropie de — telefon.

*

Teatru în Sibiiu. Astăzi Luni se joacă farsa *Hapuri de iubire*; Marţi drama *Ţarevna*. Miercuri se reprezentă opereta *Contele cerşitor*, ca ultima reprezentaţie în stagiune, dată în beneficiul primadonei Maria Balla.

Pentru tinerii meseriaşi.

Vestim pe tinerii nostri meseriaşi, că magistratul oraşului Sibiiu va da din „*Fundaţiunea Francisc Iosif*“, întemeiată întru amintirea suirii pe tron a Maiestăţii Sale, suma de cor. 400 pe anul 1914 acelui tinăr meseriaş, fără deosebire de religiune sau naţionalitate, care gătând (absolvând) cu resultat eminent (distins) şcoala industrială pentru învăţăcei, sau altă şcoală de specialitate din Sibiiu, *doreşte să meargă, în scopul înmulţirii cunoştinţelor, în străinătate.*

Unul şi acelaş stipendiat poate fi luat în socotinţă până şi de trei ori la împărţirea stipendiului, dacă va dovedi, că cercetează o şcoală de specialitate a meseriei sale, ori dacă dovedeşte, în mod vrednic de crezământ, cu atestat în regulă, că foloseşte timpul în mod conştienţios întru calificarea sa.

Rugările, scrise cu mâna proprie şi provăzute cu documentele trebuincioase, să se înainteze cel mai târziu până la *10 Noemvrie* n. c. la magistratul orăşenesc.

Sibiiu, 17 Octomvrie 1913.

Comitetul „Reuniunii soldaţilor rom. din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu prezident. *Stefan Duca* notar.

PARTEA LITERARĂ.

Mantia lui Demetriu.

— După Ioan D. Urgel —

In secolul al III-lea, înainte de Cristos, domnea în Macedonia regele *Demetriu*, numit Poliorcet, ceea ce însemnează Cuceritorul de oraşe.

Supuşii săi nu-l iubeau de loc, căci era vanitos şi strica ţara prin luxul său. Ingâmfat de biruinţele din tinereţe, el privea pe ceilalţi regi ca sclavi şi cerea să i se ridice temple spre a fi adorat ca un zeu.

De aceea toţi îl ocoleau, afară de câţiva linguşitori plătiţi, şi de un filosof din Rodos, numit *Glaucos*, căruia i se da voie, din cauza mizeriei şi a vârstei sale înaintate, să-şi treacă vremea într'un colţ al palatului şi să mănânce cu păzitorii.

Filosoful nu era om frumos: nasul şi bărbia aproape i se atingeau. Ear de îmbrăcat se îmbrăca ca un cerşetor.

Era, cu toate acestea, un om învăţat şi foarte de omenie. Singur el vorbea cu regele Demetriu fără a-i ascunde adevărul, şi fie prin obişnuinţă, fie că judecata şi virtutea impun şi tiranilor, principele primea cu bunăvoinţă sfaturile bătrânului.

Intr'o zi de vară, Demetriu se odihnea după masă într'o sală mare.

Intâmplarea făcu ca Glaucos să treacă pe dinaintea uşii deschise.

— Vino lângă mine! strigă regele. Vino, filosofule! Am să-ţi vorbesc. Tu dispreţueşti bogăţia, nu-i aşa?

— Da, bogăţia şi bogaţii vanitoşi.

— Şi tu niciodată nu m'ai invidiat din cauza belşugului în care trăesc?

— Te-am compătimit, Măria ta, totdeauna.

— Cum! Tu nu admiri nici carăle mele incrustate cu fildeş, nici vasele mele preţioase?

— Nici carăle, nici vasele.

— Ei bine, îţi voiu arăta într'o zi un lucru. In viaţa ta n'ai văzut aşa ceva. De data asta vei rămânea uimit, mă vei ferici, şi în inima ta mă vei pizmui.

— Şi ce minune mă va schimba până într'atâta?

— E o mantie! Am comandat-o la cel mai iscusit meseriaş, la un artist. Lucrează la ea de doi ani. Mă va costa venitul dela 3—4 provincii; dar nu e scumpă. Această haină întrece orce descriere; şi tu vei judeca cu ochii tăi, căci trebue să mi-o aducă chiar acum.

Intr'adevăr, un om înainta cu greutate, ducând pe braţe o povară.

— Viaţă lungă ţie, luminate rege Demetriu, şi pururea glorie! Lucrul ce mi-ai încredinţat, l-am dus, cu voia zeilor, la bun sfârşit.

— Arată!

— Priveşte, tu cel mai falnic dintre oameni!

Cu un gest ca de teatru artistul desfăcu mantia şi o întinse pe mozaic zicând mereu: „Priveşte!“

Se părea, că s'ar fi acoperit pământul cu o ploae de stele. Stofa era o purpură deasă. Broderia arăta cele mai de seamă constelaţii ale Cerului. In mijloc soarele răspândea săgeţile de aur. Imprejurul său se învârtiau semnele zodiacului. Luna picura, la lumina lor, lacrimile sale de argint. Mărgăritare albe şi albăstrii arătau stelele şi calea laptelui.

Mult timp regele Demetriu se uită la acest lucru minunat. In sfârşit, într'o pornire de patimă, strigă lucrătorului nemişcat, care sta înaintea sa:

— Minerva, iscusita zeiţă, nu mânueşte acul cu atâta măestrie. Nu mă voiu tocmi cu tine, om minunat. Intinde poala hainei tale!

Demetriu scoase dintr'o lădiţa de cedru un sac plin cu piese de aur şi îl goli în haina artistului, care plecă îndoindu-se sub greutatea banilor.

Regele se întoarse către filosof şi cu un aer de triumf îl întrebă:

— Cum găseşti tu această mantie?

— Sincer spun, că e ridicolă.

— Mărturiseşte mai bine, că ţi-ar plăcea să fie a ta.

— Ei şi ce aş face cu ea?

— N'aş îndrăzni s'o pui pe ploaie, căci s'ar strica. Iar soarele mi-ar îngălbeni-o. Ceea-ce numesc eu mantie bună, e o îmbrăcăminte uşoară. A voastră e aşa de lungă, încât împiedecă picioarele, şi e grea ca o armură.

— Va ţinea cât mai mult.

— Greşeşti! Străluceşte prea tare spre a nu aţâţa lăcomia multora. Tare mă tem, că au să ţi-o fure. Nu se păstrează uşor, decât ceeace nu face poftă nimănui.

— Nu cumva ai vrea, bătrâne, ca pentru a nu face poftă nimănui, să merg pe stradă îmbrăcat cu mantia ta?

— De ce nu?

— Proastă glumă! Eu rege, să port o zdreanţă neagră, roasă, descusută? Ah! Dacă mi-ar zice cineva: „Imbracă-o o singură clipă şi vei avea regatul Aziei şi insulele Arhipelagului, aş refuza. Cine-ar mai recunoaşte sub această ciudată zdreanţă pe marele Cuceritor de oraşe? Cine mi se va mai închina văzându-mă?

— Sunt ceasuri în viaţă, când eşti fericit să treci nevăzut!

Dar filosoful vorbea în zadar. Demetriu nu-l asculta. El se îmbrăcase în splendida sa mantie şi se preumbla prin sală ridicând cu mândrie fruntea şi zicând:

„De aici înainte nu voi părăsi această mantie, simbol al bogăţiei mele“.

Regele nici nu se gândea, că pe când se glorifica astfel, o armată cumplită înainta şi se găsea chiar sub zidurile oraşului. Regii, pe cari el îi umilise de atâtea ori, îşi uniseră puterile şi soseau în număr de 4: Ptolomeu, Lisimac, Seleuc şi Pirrhu din Epir. In urma lor veneau mii de mercenari, barbari şi elita Greciei.

Demetriu era la masă, înconjurat de curtezanii şi servitorii săi, când odată cu noaptea acest potop de oameni inundă întreg palatul. La primele strigăte pe cari le scoaseră duşmanii, servitorii şi linguşitorii fugiră în toate părţile.

Regele Macedoniei rămase singur. Să ţină pept duşmanilor, nici nu se mai gândea. Pe de altă parte cum să fugă? Nu putea să plece desbrăcat şi era să fie prins şi omărât dacă mai păstra mantia sa.

„Ah! Afurisită mantie!“ — gemea el — „vei fi tu cauza morţii mele?“

Inimicii se apropiau din clipă în clipă. Se auziau în odăile vecine spărgând statuele şi mobilele rare.

„Ah! murmură, nenorocitul rege, trebue dar să mor?“

— Nu, nu, vei trăi Măria ta! zice o voce dela spatele său.

El se întoarse şi zări pe Glaucos. Bătrânul intrase pe o uşă tainică.

— Vei trăi Măria ta, dacă vei urma sfatul meu.

— Il voi urma, căci tu singur mi-ai rămas credincios. Ce să fac? Spune.

— Aruncă-ţi mantia.

— O arunc. Şi acum?

— Acum, îmbracă pe a mea şi părăseşte palatul, fără a pierde un moment. Oamenii vor crede, că eşti o slugă, şi nime nu te va lua în seamă.

— Dă-mi-o, dă-mi-o!

Demetriu se acoperi, cu o bucurie nespusă, cu zdreanţa neagră, apoi ieşind din palat se perdu în întunerecul nopţii.

De abia dispăru şi soldaţii cari îl căutau, pătrunseră în sală. Nu băgară în seamă pe Glaucos, nici nu-l văzură, căci în acel moment fură fermecaţi de mantia, care zăcea pe pământ. Ei o apucară cu turbare. Fiecare ar fi vrut s'o aibă. In luptă o trăgeau, şi o smulgeau, şi o călcau în picioare.

In curând nu mai rămase din strălucitoarea mantie, decât fâşii de purpură murdară, fire de aur rupte şi o pulbere de mărgăritare risipite...

Poşta redacţiei.

Dlui I. S. în Idicel. Vă mulţumim pentru cele trimise, dar v'a întrecut altul.

Dlui *I. P.* în *Geaca.* Articolii nepublicaţi nu se păstrează. Binevoiţi a dispune de mărci.

Cărţi şi reviste.

Vatra Şcolară, revistă pedagogică, nr. 8 din Octomvrie 1913 cuprinde: Desvoltarea sensurilor, de Dr. Pavel Roşca. Problema disciplinei, după Fr. W. Foerster. Grigorie M. Alexandrescu, lecţie practicată din literatură cu cl. VI, de Ioan Roşu. In chestia şcoalelor de repetiţie, de I. Paicu. Câteva observări cu privire la abecedarele şi cărţile de cetire de limba maghiară, de Ioan Butta. Adunarea generală ordinară din anul 1913 a Reuniunii învăţătorilor rom. gr. cat. din jurul Gherlei, de I. Ciupe. Informaţiuni: Congresul învăţătorilor ortodocşi. Adunarea generală a Asociaţiunii. Ministrul de culte şi instrucţiune în Sibiiu. Sinuciderile între şcolari. Bibliografie. — Abonamentul 8 cor. pe an. Redacţia şi administraţia: Sibiiu, Piaţa Hermann nr. 4.

Nr. 393/1913. (294) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale gr.-or. române din comunele jos însemnate în protopresbiteratul **Haţegului**, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Băreşti** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Luncani** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

3. **Valea-Sângeorgiu** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Cererile instruite conform regulamentului se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii se vor prezenta în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 2/15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 352/1913. (282) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc, vacant prin abzicere, dela şcoala comunei bisericeşti gr.-or. din **Certege**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul este 1200 cor. din cari: 600 cor. dela cassa bisericei şi 600 cor. ca ajutor dela stat, deja votat, apoi locuinţă cu grădină.

Invăţătorul este obligat a propune religiunea, a ţinea şcoala de repetiţie, a cânta în strană, a conduce şcolarii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral al Câmpenilor (Topánfalva).

Câmpeni, 23 Septemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

Ad. Nr. pp. 1104/1913. (285) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-ort. română din din comuna **Mărişel**, tractul protopresbiteral al Clujului, devenit vacant prin abzicere, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salăr fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. din cassa bisericei solviţi în rate lunare sau trei lunare anticipative, 600 cor. întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 30 Maiu a. c. Nr. 69,117.

2. Cvartir natural în edificiul şcoalei şi edificii ecoomice.

3. Lemnele necesare de foc.

4. ¼ jugăr de grădină, eventual 20 cor.

Invăţătorul ales este dator a propune în şcoala de repetiţie, a conduce în Dumineci şi sărbători copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturghie.

Concurenţii cu cunoştinţe muzicale şi apţi de a conduce şi forma cor vor fi preferiţi, în care caz vor primi şi o remuneraţie specială.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze oficiului protopresbiteral al tractului Cluj în terminul deschis, şi întrucât le stă în putinţă să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta în biserică şi a se face cunoscuţi poporului.

Mărişel, la 15 Septemvrie 1913.

Comitetul parohial român gr.-or.:

Teodor Toader
paroh-preşedinte.

Teodor Purcel
notar.

Vidi:

T. Roşescu
protopresbiter.

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 2—15

Nr. 311/1913. (280) 3—3

Concurs.

Devenind vacant postul de paroh în parohia de clasa I. **Borgo-Mijloceni**, în protopresbiteratul Bistriţei, pentru întregirea aceluia se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Reflectanţii la acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare în terminul arătat subsemnatului oficiu în Bistriţă -- Besztercze — şi cu prealabila încuviinţare cerută dela subscrisul se vor putea prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în parohie la biserică spre a cânta, cuvânta ori sluji sf. liturgie şi a face cunoştinţa poporului observându-se dispoziţiile din regulamentul pentru parohii.

Bistriţa, 12/25 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Bistriţei în conţelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu
protopresbiter.

Cu mult mai mare efect

decât oleiul de peşte are Emulsiunna Scott. Explicarea să se caute în aceia, că Emulsiunea Scott, pusă de mai mulţi ani în circulaţie a depărtat din ea părţile neplăcute a oleului de peşte: mirosul greu şi mistuirea îngreunătoare. Emulsiunea Scott este aşa de uşor de consumat, că şi copilul de leagăn o ia bucuros şi astfel îşi uşurează răsărirea dinţilor. Asemenea asigură viitorul om oase tari şi constituţie sănătoasă, cele mai bune arme pentru lupta vieţii.

De aceea nu daţi copilului oleu de peşte, ci Emulziunea Scott, care este dulce şi smântânoasă şi are acelaş efect atât vara cât şi iarna. e) (275) 5 —

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce poştale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

---

35 jugăre pământ

sub **Altenberg** sunt de vânzare sau pe mai mulţi ani de arândat. Pentru informaţiuni mai deaproape în **Sibiiu,** strada Spinarea cânelui (Hundsrücken) Nr. 11. (286) 3—3

A apărut şi se află de vânzare la Libraria arhidiecezană în Sibiiu:

Protocolul Sinodului

al arhidiecezei gr.-or. române din Transilvania pe anul 1913.

Preţul **coroane 1·20 + 10 fil.** porto.

Aceea prin **Coloman de Földes,** farmacist în **Arad** fabricata

„CREMA-MARGIT"

e cea mai bună pomadă de obraz, care în 2—3 zile înfrumseţează şi întinereşte obrazii.

Crema-Margit singurul mijloc contra lintiţelor, pete de ficat, spuzelor, mitesser, creţelor etc.

Crema-Margit e un mijloc neîntrecut contra spuzătura pielei, buburiţelor, mânilor roşii, arsură de soare a obrazelor. a) (91) 8—8

Crema-Margit produce efect miraculos ce constă în aceea, că fiind unsă pe obraz, are imediat efectul dorit, şi în restimp de 2—3 zile curăţă obrazii de lintiţe şi de pete de ficat.

Crema-Margit e total nestricăcioasă şi fără unsoare, obrazii nu sclipesc de ea, şi deci se poate folosi şi ziua. Preţul Cremei Margit a lui Földes un borcănel mare 2 cor., unul mic 1 cor.

Poudra Margit albă, rosa sau crem Cor. 1·20.

Săpunul Margit bucata 70 fil.

Veritabil e numai dacă fiecare cutie e cu inscripţia:

Gutori Földes Kelemen,
farmacist în ARAD.

Contra imitaţiunilor să Vă feriţi!

Se află în Sibiiu la: Carl Frisch, Fabritius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog., Müller Károly drog., Pisell Károly. In Agnita: Wilhelm Fröhlich. In Sighişoara: A. W. Lingner. In Mediaş: Obert József farmacist.

Nr. 671/1913. (289) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna bisericească **Bulzeştii-de jos** cu filiile **Străuţ** şi **Ticeni** se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

Din repartiţie 600 cor., iar diferinţa până la suma recerută de lege se va acoperi din ajutorul de stat, care sau cerut deja, cvartir în edificiul şcoalei şi grădină.

Cel ales este dator a propune şi în şcoala de repetiţie, a instrua elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sărbători la biserică şi a cânta cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare, din terminul deschis la subsemnatul oficiu protopopesc.

Brad, la 26 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

V. Dămian
protopop.

Nr. 251/1913. (284) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinciş** cu filia **Cerna,** din protopresbiteratul Hunedoarei, — pe baza ordinului Veneratului Consistor arhidiecezan din 13 August a. c. Nr. 10,871 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiei preoţeşti.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugările însoţite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Hunedoara, la 17/30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tractului Hunedoara, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
şi
filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 30—

HOP, HOP!...
NU UITAŢI,

că cea mai apropiată **tragere a lozurilor** dela Banca Hipotecară Ungară va fi la **25 Octomvrie a. c.** când se va trage câştigul de

75,000 coroane,

iar la **27 Decemvrie a. c.** cel mai mare câştig din lume de

1.000,000 coroane.

Vindem de prezent un loz dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 6·30,** iar unul dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie cu **3 trageri** anual pe **36 rate lunare à K 4·40.**

Ambele lozuri împărechiate, — adecă din fiecare câte o bucată, — cu **9 trageri** anual, le vindem de prezent pe **40 rate lunare à K 10·—.**

Cea mai ieftină ofertă. Tot lozul câştigă necondiţionat.

Cine ne trimite primele 2 rate deodată, aceluia îi cvităm rata a 3-a gratuit. Până la achitarea deplină i-se extradă cumpărătorului o listă legală de rate, în care este indusă Seria şi Numărul lozului cu care joacă, dar deja după solvirea primei rate participă la joc, iar eventualele câştiguri sunt în întregime ale lui. Lozurile acestea nu-şi perd valoarea ca lozurile dela loteria de clase, ci joacă până la sfârşitul loteriei, astfel că în caz de noroc un număr se poate trage şi de mai multeori cu câştig, dar cel puţin odată la tot cazul.

Explicări mai amănunţite trimitem la dorinţă oricui gratuit şi franco.

Nu întârziaţi a Vă încerca norocul!

Grăbiţi cu comandele la adresa:

Účastinný Ústredná Banka Spolok,

Budapest, VI., Váci-körut 31.

(277) 5—5

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 10/23 Octomvrie 1913. **Nr. 106.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Limba maghiară în şcoalele noastre

de *Dr. Ioan Lupaş.*

I.

In conferenţele noastre învăţătoreşti din 1911 şi 1912 am discutat în amănunte planul de învăţământ şi îndrumările metodice cuprinse într'însul cu privire la învăţământul religiei şi al limbii române. Observările şi propunerile noastre de modificare au fost în cea mai mare parte primite cu aprobare de Consistorul arhidiecezan.

Toţi bărbaţii de şcoală îşi dau sama, că planul de învăţământ nu poate fi un lucru desăvârşit, ci numai unul care evoluiază şi tinde spre desăvârşire prin continue îndreptări.

Aceste îndreptări nu pot răsări însă numai din capul teoreticianilor, ci trebue să aibă la bază suma tuturor experienţelor zilnice, dobândite de învăţătorii noştri, cari sunt chemaţi a traduce în realitate dispoziţiile acestui plan şi a atrage luarea aminte a factorilor competenţi asupra părţilor, cari reclamă modificări şi îndreptări fie cu privire la estensiunea materialului cuprins în plan, fie la valoarea sau lipsa lui de valoare educativă.

Pentru conferenţele din anul acesta ni s'a impus, prin ordinaţiunea consistorială nr. 3642 şcol. din 1913, ca program' lucrări teoretice şi lecţiuni practice privitoare la propunerea limbii maghiare în şcoalele noastre poporale.

În calitate de comisar consistorial şi conducător al acestor conferenţe fiind obligat, în sensul sus citatei ordinaţiuni consistoriale, să vorbesc în chip de introducere despre *„limba maghiară în şcoalele noastre"*, îmi veţi da voie să încerc a înfăţişa pe scurt peripeţiile şi năzuinţele ce s'au succedat de 120 ani încoace în interesul răspândirii limbii maghiare la toate neamurile de locuitori ai patriei noastre şi prin toate şcoalele.

Dupăcum ştiţi cu toţii, în timpurile mai vechi atât în viaţa publică a ţării, cât şi în institutele mai însemnate de învăţământ limba oficioasă era cea latinească. Nici unul dintre popoarele patriei noastre nu găsia în uzul public al acestei respectabile limbi clasice vre-o prerogativă sau vreun prejudiţiu al limbii sale materne.

Prin înţeleapta lege *Ratio educationis* din timpul Mariei Terezia s'a dat îndemnul ca pruncii fiecărei naţiuni să-şi primească începuturile instrucţiei în limba maternă (vernacula).

Iar la 1784 împăratul Iosif al II-lea dădu ordin ca limba latină să fie înlocuită în viaţa publică oficioasă şi în învăţământul ţării cu cea germană. Prin această trebuinţă de germanizare Iosif al II-lea, a dat cel mai puternic îndemn pentru răspândirea şi cultivarea limbii maghiare.

Se ştie, că nu numai în natură, ci şi în istorie îşi găseşte cea mai largă aplicare legea acţiunii şi a reacţiunii. Astfel acţiunea de germanizare a împăratului Iosif al II-lea a întimpinat reacţiune din partea Maghiarilor, în sufletul cărora s'a trezit dorinţa de a ridica limba lor maternă la rangul şi cinstea, de care se învrednicise de atâtea veacuri limba latină în viaţa publică a ţării, în legislaţie, justiţie şi învăţământ.

Interesant însă, că cele mai multe comitate ungureşti ar fi dorit să rămână deocamdată tot pe lângă limba latină, pe care o credeau concrescută cu constituţia lor străveche. Altele se pronunţaseră în favorul unei cât mai largi răspândiri a limbii maghiare, cerând cum făcut d. e. comitatul Timişului, chiar dela începutul anului 1790 — ca limba maghiară să se înveţe în fiecare şcoală poporală.

Ca o urmare a reacţiunii împotriva dispoziţiilor lui Iosif al II. e a se considera şi hotărârea dietei din 1790/91, de a-şi redacta de aci înainte ziarul desbaterilor sale în limba maghiară, publicând însă şi textul latin paralel. Ca limbă a oficiilor şi dicasteriilor a fost îngăduită deocamdată („nunc adhuc") tot cea latinească, dar prin un articol de lege deosebit s'au îngrijit şi de răspândirea limbii maghiare la universitate şi în gimnazii.

„Pentru ca limba maternă ungurească — se zice în articolul XVI al acelei diete — să se răspândească mai bine şi să se netezească, în gimnazii şi la universitatea ungurească să se institue câte un profesor anume pentru limba şi stilul unguresc, ca cei ce nu cunosc această limbă şi doresc să o înveţe, sau cei ce o cunosc dar vor să se perfecţioneze într'însa, să aibă ocaziune în amândouă locurile a-şi împlini dorinţa". („Ut autem nativa lingua Hungarica magis propagetur et expoliatur, in Gymnasiis et Universitate Hungarica peculiaris Professor linguae et Styli Hungarici constituetur, ut illi qui eandem ignorant et condiscere volunt, vel vero eiusdem linguae iam quári, in hac sese perficere cupiunt, occasionem nanciscantur vota sua explendi").

Dispoziţia aceasta privitoare la învăţământul limbii maghiare se completează în curând prin articolul VII din 1792, în senzul căruia între hotarele Ungariei propriu zise limba maghiară se impune ca studiu obligator („ut studium linguae Hungaricae intra fines Regni eiusdem deinceps sit studium ordinarium"), ca peste un timp anumit („intra certam temporis periodum") să nu mai fie admişi la funcţiuni publice, decât cei-ce vor putea dovedi prin atestate cunoaşterea limbii maghiare. Iar în părţile adnexe limba maghiară avea să rămână numai ca studiu extraordinar, de care să poată fi dispenzaţi cei ce nu au de gând să rămână în Ungaria („qui... neque in Regno hoc sui accomodationem unquam quaerere intendunt a necessitate condiscendae Linguae Hungaricae dispensentur").

Insă aceste dispoziţii ale legilor din 1791 şi 1792 n'au fost pe placul tuturor Maghiarilor. O clasică dovadă despre aceasta ne prezintă cazul colegiului din Dobriţin, ai cărui profesori la anul 1802 s'au împotrivit din toate puterile introducerii limbii maghiare, argumentând, că învăţăturile mai înalte nu se pot propaga decât în iscusita limbă latină, şi că ar fi o lipsă de pietate faţă de tradiţiile seculare, ca ei să se abată acum dela graiul strămoşesc („stilo patrio"). Ca graiul lor strămoşesc considerau deci aceşti profesori limba latină, iar nu pe cea ungurească.

Adevărat, că dispoziţiile legilor din 1791 şi 1792 au rămas timp îndelungat numai pe hârtie, ceeace se vede şi din împrejurarea, că dietele de mai târziu insistă în repeţite rânduri pentru executarea acelor legi. In timpul dietei din 1825–27 s'au mai ivit şi alte propuneri în această chestiune şi anume: ca notarii dela sate să poată înlocui pe învăţători, dacă aceştia nu vor şti limba maghiară, să se facă preparandii, în cari să-şi poată însuşi toţi candidaţii de învăţători limba maghiară, în seminarii de asemenea să li se dea instrucţie în limba maghiară preoţilor, cari dacă îşi vor câştiga merite pentru răspândirea limbii maghiare în sînul poporului să fie recomandaţi spre avansare mai grabnică.

Rezoluţiunea regească din 11 Aprilie 1827 s'a pronunţat în mod hotărât contra oricărei siluiri în scopul răspândirii limbii maghiare („omnis in propagatione linquae patriae coactio abesse debeat").

Cu toate acestea dieta ungurească revine din nou asupra dorinţelor exprimate la 1825 şi luptă în interesul limbii maghiare cu stăruinţă şi însufleţire mare, până când prin articolul de lege II din 1844 se enunţă, că în toate şcoalele din cuprinsul ţării limba de propunere trebuie să fie cea ungurească (§. 6. Ö Felsége méltóztatott kegyelmesen rendeléseket tenni azíránt is, hogy az ország határain belöli iskolákban közoktatási nyelv a magyar legyen). Insă nici dispoziţia aceasta nu s'a putut executa, după cum nu se putuseră nici cele anterioare.

Călătoria împăratului Wilhelm. Suveranul Germaniei soseşte mâne Joi, în 23 Octomvrie n., la Konopist, pentru a vizita pe arhiducele moştenitor de tron Francisc Ferdinand. După două zile va pleca la Schönbrunn şi va cerceta pe Maiestatea Sa Domnitorul nostru.

In termin de opt zile. Oficios se anunţă că monarhia noastră a făcut demersuri la guvernul Sârbiei, ca în termin de opt zile trupele sârbeşti să părăsească teritorul Albaniei independente. Conform acestui ultimat al Austro-Ugariei, armata sârbească va avea până *Duminecă*, în 26 Octomvrie n., să iasă din localităţile ocupate ale Albaniei.

Sârbia a şi declarat că îşi va retrage trupele.

Atitudinea preotului

faţă de problema socială.

II.

Preoţii cari s'au dedicat problemei sociale nu văd că ei, deşi susţin într'una că au în vedere sufletul, totuş în realitate toată gândirea şi simţirea lor e preocupată într'o măsură atât de covârşitoare de lucrurile externe ale vieţii, încât le lipseşte concentrarea de lipsă pentru a forma astfel internul omului, ca prefăcându-l într'o energie reală, să fie în stare să domineze referinţele externe prin puterea sufletului. Ei pretind dela omul de azi o mare energie, pe care însă ei nu i-o dau. Creştinismul lor se refere atât de unilateral la raporturile sociale de dreptate, încât desconsideră aproape cu desăvârşire *viaţa personală* care, ne mai fiind alimentată cu un nutremânt solid, trebue să se usuce, ca un pom care nu mai primeşte umezeală.

Pe ce să se sprijinească atunci dreptatea socială? Nu văd ei, că o asemenea apostolie clădeşte în aer? Că o idee bună, fiind dusă în extrem, s'a stricat? Şi că s'a desconsiderat *psihologia* şi *pedagogia* dreptăţii sociale, cu care trebue să se ocupe creştinismul în primul rând?

De sigur avem urgentă trebuinţă de un *creştinism aplicat;* dar înainte de a ajunge la aplicare trebue să existe deja creştinismul *în suflete*, ca să avem ce aplica în viaţa socială.

Celce e atât de preocupat numai de aplicarea creştinismului în raporturile externe ale vieţii sociale pentru a o aduce pe aceasta în conformitate cu viaţa externă, încât negligă cu desăvârşire problema „producerii puterii", adecă introducerea creştinismului în sufletele individuale, acela se va trezi deodată că nu mai are ce să aplice. Nu este aceasta o întoarcere la Vechiul Testament, purtând numai forme externe creştine? Nu am rămas oare numai cu legea şi prorocii, dar fără mântuire? Cei ce fac o asemenea apostolie, nu înţeleg situaţia aceasta, pentrucă ei înşişi au fost educaţi prin un creştinism personal, care are în vedere cultivarea sufletelor individuale şi care-i mai inspiră şi acum, dar ascultătorii şi cetitorii lor trebue să simţească lipsa unui tratament personal. Aceştia aud în continuu învinuiri aprinse, aud de mizeria ce o produce pretutindenea servitutea mamonului şi barbaria, dar nu văd nici o cale pentru a se libera din cătuşile unor asemenea stări de lucruri şi pentru a se aşeza într'un raport cu totul nou faţă de bunurile trecătoare. In această situaţie ei nu pot decât să zică împreună cu Medeea lui Ovidiu: „Video meliora proboque, — deteriora sequor!" La urma urmelor un *asemenea* creştinism social nu este altceva, decât un păgânism social.

Pentru a înlătura orice neînţelegere declar lămurit, că şi creştinismul se refere la problema socială, nu numai la sufletele individuale. Dar creştinismul are o metodă particulară a sa, de a lucra la prefacerea şi înnoirea societăţii. „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi acestea toate se vor adauge vouă“.

Această căutare a împărăţiei lui Dumnezeu nu înseamnă: căutaţi o mai desăvârşită societate pe pământ; ci mai vârtos înseamnă: căutaţi să vă întoarceţi voinţa şi să vă înnoiţi inima, astfel, ca tot ceeace s'a abătut în voi dela Dumnezeu, să readuceţi la izvorul primordial al întregei vieţi. Priviţi în Fiiul toată mărirea şi realitatea Tatălui. Atunci mamomul îşi va perde puterea asupra voastră. Atunci veţi fi capabili să trăiţi pentru binele social. Unde există un asemenea duh, acolo răsar de sine, din toată învălmăşeala intereselor, formele mai superioare ale vieţii; căci în toate va ieşi biruitoare iubirea deasupra înguştelor interese personale şi armonia deasupra egoismului. „Cristos cel răstignit înseamnă soluţia tuturor greutăţilor“.

In acest înţeles şi numai în acest înţeles este creştinismul cea mai mare putere socială creatoare a tuturor timpurilor. Părăsind însă acest fundament, negligând cultivarea lui şi vorbind prea mult de această lume, în loc de-a vorbi de ceealaltă: se sleesc tocmai acele forţe mai înalte, cari singurele sunt în stare să reformeze această lume. Bucata de ţărână a rămas, dar s'a stâns duhul lui Dumnezeu.

Există reformatori chiar foarte însufleţiţi în această direcţie, cari nu sunt lipsiţi de inspiraţii mai înalte, dar cari îşi alimentează publicul tot numai cu duhul lumii, în loc ca să-l umple de duhul lui Dumnezeu. Ei lucrează astfel, fiindcă sunt preocupaţi exclusiv de schimbarea referinţelor externe ale vieţii şi uită cu totul, că mai întâi trebue să formezi *oameni buni*, şi numai după aceea poţi aştepta să producă fapte şi stări sociale bune.

In această altoire a omului firesc prin omul purtat de duhul lui Dumnezeu, în această creare de oameni adevăraţi constă sprijinul, pe care creştinismul îl dă problemei sociale. Pedagogia creştinismului referitoare la această lume se basează cu desăvârşire pe educaţia pentru ceealaltă lume.

Celce nu înţelege acest lucru, acela dovedeşte că însuşi este stăpânit de un spirit lumesc şi, din cauza aceasta, nici când nu va fi în stare să libereze pe oameni de *robia mamonului*, care nu este altceva decât *expresia concentrării omului asupra vieţii trecătoare şi lipsa unui razim sigur şi a unui adăpost sufletesc în cele veşnice.*

(*După Förster*). *Dr. N. Bălan.*

Din Cetatea de peatră.

— Raport despre conferenţe. —

Preoţii şi învăţătorii tractului protopopesc Cetatea-de-peatră s'au întrunit la conferenţă mixtă în 8/21 Septemvrie 1913 în fruntaşa comună Ciocotiş.

După celebrarea serviciului divin prin protopopul Andrei Ludu, cu asistenţă de 10 preoţi, şi după invocarea Duhului Sfânt, s'a săvârşit parastas pentru odihna sufletului gloriosului aviator *Aurel Vlaicu.* Protopopul Andrei Ludu rosteşte cu glas înduioşat un panegiric, expunând genialitatea şi tragica dispariţie a marelui defunct şi arătând prin cuvinte alese cine a fost mândria şi fala neamului nostru, şi ce durere trebue să simţim pentru perderea lui. Apelează apoi la bunăvoinţa tuturora spre a contribui pentru ridicarea monumentului, care va eterniza memoria lui Aurel Vlaicu.

După ora 10 a. m. în sunetul clopotelor şi al cântărilor am plecat în procesiune la noul edificiu şcolar, cu 2 sale de învăţământ, unde s'a făcut sfinţirea apei şi s'a stropit edificiul şcolar, salele de învăţământ şi poporul adunat în număr mare.

După aceea protopopul rosteşte un discurs sărbătoresc, în care descrie rostul învăţământului, precum şi folosul ce-l aduce şcoala prin creşterea copiilor în legea şi limba strămoşească. Arată jertfa ce au săvârşit-o credincioşii prin ridicarea acestui lăcaş, aducător de lumină şi bună stare.

După sfinţirea şcoalei protopopul-preşedinte deschide conferenţa prin o vorbire potrivită, în care zugrăveşte necesitatea unei culturi temeinice şi a muncii unitare pentru realizarea problemelor vitale ale neamului nostru. Salută conferenţiarul anume invitat şi sosit în mijlocul nostru, pe dl Moise Frăţilă, directorul şcoalei din Răşinari, şi pe cei 2 pretori prezenţi.

Se constitue apoi biroul conferenţei aleşi fiind prin aclamaţiune de notari: Mihail Georgiu, preot şi Ioan Dragomir, învăţător, iar bărbaţi de încredere, ca verificatori ai protocolului: Teodor Şovrea, Ştefan Miclea, preoţi, Nicolae Manu şi Cornel Cosma, învăţători. Se constată, că sunt prezenţi 35 preoţi şi 16 învăţători, absenţi 6 preoţi şi 3 învăţători.

Inainte de a intra în ordinea de zi, protopopul dă expresiune durerii ce o simţim pentru perderea repentină a mândriei neamului românesc, şi mai ales a Ardealului, a aviatorului Aurel Vlaicu, comunicând ştirea că cei dintâiu cari au contribuit pentru monumentul lui Vlaicu au fost un învăţător Emil Drăgan, din Nirăstău, şi străinul Schütz căpitan de husari, cu câte 10 cor. Apelează la membrii conferenţii a contribui şi a colecta şi dela popor pentru monumentul aviatorului.

Se exprimă apoi regrete prin protopopul-preşedinte pentru trecerea la cele eterne a preotului Grigorie Roman din Vimamică.

Trecându-se la ordinea de zi se comunică ordinul consistorial referitor la activitatea conferenţii învăţătoreşti a II-a din anul curent. Din raportul defectuos al bibliotecarului Gavriil Cristea reese un interes minimal al învăţătorilor faţă de bibliotecă, cetindu-se abea 33 numeri. Cassierul bibliotecii arată restanţa cassei din anul trecut şi toate taxele restante pe anul curent.

Comisia permanentă, prin referentul său Grigorie Roman, raportează despre starea şcoalelor şi învăţământului pe anul şcolar 1912/13. In raport se face şi istoricul şcoalelor din tract începând, cu anul 1889, La discuţie protopopul Andrei Ludu expune amănunţit ce are să cuprindă raportul general, şi anume date corecte despre:

1. Starea şcoalelor ca edificii;
2. Adjustarea lor internă: rechizite, mobiliar, curăţenie, etc.;
3. Starea învăţământului: progrese, regrese, din fiecare obiect de învăţământ.
4. Educaţia;
5. Disciplină, metod;
6. Examene, şi
7. Invăţătorul sub toate raporturile: didactic, cultural, social, activitate extra-şcolară etc.

Se ceteşte şi un raport special la cererea preşedintelui. Oaspele Moise Frăţilă constată că raportul comisiei şi cele speciale sunt făcute superficial. Nu se vede din ele d. p. unde s'ar propune desemnul model sau alt obiect de învăţământ. In firul expunerilor sale accentuiază, că e vremea să ştim: că nu elevii dau examenul, ci învăţătorul prin elevi.

Urmează prezentarea rapoartelor despre activitatea extra-şcolară a învăţătorilor din cursul verii. Numai un învăţător îşi prezentă raportul, care spune că n'a desvoltat activitate extraşcolară, fiind-că nu locueşte peste vară în comuna, unde funcţionează ca învăţător.

Preşedintele arată, că activitatea extra-şcolară nu e condiţionată strict de loc şi apelează la domnii învăţători a eşi din starea nepăsării la largul muncii conştiente.

După ora 2 p. m. s'a dat masa în a 2-a sală de învăţământ. Şirul toastelor l-a început părintele Ludu pentru I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul Ioan Meţianu, dorindu-i viaţă lungă, ca să poată conduce destinele bisericii şi neamului nostru. S'a toastat apoi pentru protopop şi pentru alţii.

Preoţii, după aceasta, s'au întrunit în conferenţă preoţească.

Asupra stării bibliotecii tractuale preoţeşti raportează părintele protopop Andreiu Ludu, că s'au procurat 31 volume în suma de cor. 57·97. De bibliotecar al bibliotecii tractuale preoţeşti se alege prin aclamaţiune parohul Aurel Bodea din Dobriţinaş. Comisia bibliografică, constătătoare din protopopul Andrei Ludu, Ştefan Gheţie, Nicolae Gherman, Alexiu Latiş şi Mihail Georgiu se autorisează a mai comanda cărţi în sumă de 100 cor.

Referentul Ioan Herman prezintă şi citeşte raportul general despre activitatea pastorală a preoţilor din anul 1912/13 pe baza rapoartelor speciale ale preoţilor, din care reese năzuinţa şi munca vrednică a preoţilor pentru înaintarea bisericii şi neamului nostru,

Referentul Nicolae Gherman citeşte raportul general al comisiei despre activitatea convenirilor religioase pe anul 1912/13. Activitate vrednică a desvoltat grupul condus de Nicolae Gherman, ţinând prelegeri poporale şi distribuind poporului cărţi de cuprins educativ.

In firul ordinei de zi urmează tema: „Mijloace de ameliorare a stării materiale a poporului.“ Preotul-capelan Valeriu Dragoş din Finteuşul-mare, însărcinat cu aceasta temă, din cauză de boală absentează; de aceea se amână această temă pentru conferenţa proximă.

Pentru locul ţinerii şi a ordinei de zi a conferenţii proxime preoţeşti va hotărâ comisia constătătoare, pe lângă protopop, din preoţii Ioan Herman şi Nicolae Herman.

Conferenţiarul Moise Frăţilă, director la scoala din Răşinari, anume invitat, îşi desfăşură conferenţa sa despre: „Corpurile de pompieri voluntari“ spre deplina multămire a membrilor conferenţii şi a poporului prezent, în timp de preste 2 ore. Se expune folosul reuniunilor de pompieri, din toate punctele de vedere, în mod teoretic. Iar în mod practic, în curtea spaţioasă a şcoalei, se arată cu ajutorul pumpei şi a celorlalte acareturi, ce i s'au pus la dispoziţie, întreg felul de mânuire a diferitelor aparate şi instrumente în atenţiunea încordată a poporului şi celor 2 pretori prezenţi.

A improvizat plutoane de suitori, tulumbaşi, sacagii şi sentinele din preoţi şi învăţători, comandându-le în termini frumoşi româneşti exerciţii de ordine. A expus cele mai necesare şi mai însemnate cunoştinţe în cazuri de iscare de foc. A arătat, că prin astfel de reuniuni de pompieri se pot înfiinţa coruri, biblioteci etc. A scos la iveală tot ce a fost folositor pentru înţelegerea reuniunilor corpurilor de pompieri. A distribuit în sfârşit modele de statute şi regulamente de exerciţii.

Conferenţiarul a fost viu aclamat şi felicitat, căci ni-a dovedit, cum se poate da avânt mişcării culturale şi economice a poporului. *Mihail Georgiu.*

Societatea pentru fond de teatru român

îşi va ţinea

Adunarea sa generală a XLI-a

în **Caransebeş**

în zilele de 26 şi 27 Octomvrie v. (8 şi 9 Noemvrie n.) 1913.

Invităm la această adunare generală pe toţi membrii fundatori, pe viaţă, ordinari şi ajutători ai Societăţii, precum şi pe toţi binevoitorii şi sprijinitorii culturii româneşti.

Braşov, în 3/16 Octomvrie 1913.

Virgil Oniţiu, v-pres. *Dr. Iosif Blaga,* secretar.

PROGRAM:

Şedinţa primă.

Sâmbătă în 26 Oct. v. (8 Nov. n.) 1913.

1. Deschiderea adunării generale la orele 10 şi ½ a. m.
2. Alegerea unui notar pentru şedinţele adunării.
3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum şi a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisiuni, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor de cassă şi a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni, care în înţelesul §-lui 4 din statutele societăţii, va înscrie membri noi — fundatori, pe viaţă, ordinari şi ajutători.
7. Cetirea conferenţelor anunţate presidentului cu cel puţin 8 zile înainte de adunare.
8. Inchiderea şedinţei.

Şedinţa a doua.

Duminecă în 27 Oct. v. (9 Nov. n.) 1913.

1. Deschiderea şedinţei la orele 3 p. m.
2. Cetirea sumarului şedinţei precedente şi verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului casierului.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului, unde se va ţinea adunarea generală în anul 1914.
7. Alegerea comitetului societăţii pe un nou period de 3 ani (1913/14 — 1915/16).
8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea sumarului şedinţei a II-a.
9. Inchiderea adunării.

Conferenţele preoţeşti.

Convocare.

Prin aceasta convoc preoţimea din protopopiatul Săliştei la a doua conferenţă preoţească, ce se va ţinea în *Sălişte la 5/18 Noemvrie 1913* pe lângă următoarea

ORDINE DE ZI:

1. La 8 ore a. m. se va începe slujba sfintei liturghii, la care vor sluji preoţii *Gheorghe Ittu* din Vale, *Dr. Dumitru Borcia* din Sălişte şi *Nicolae Răchiţan*, capelanul din Galeş. Predica o va ţinea *Gheogrhe Ittu* din Vale (text biblic: Pavel către Romani XII, 19-20.)

2. La 9½ ore a. m. în sala şcoalei din Sălişte, după constituirea biroului, va urma cuvântul de deschidere despre „*Ieromonahul Macarie tălmăcitorul cântărilor noastre bisericeşti din greceşte pe româneşte*, de *Dr. Ioan Lupaş.*

3. Recenziunea preotului *Simion Alămorean* despre lucrarea cetită de preotul Aron Flucuş în I-a conferenţă preoţească din a. c.

Comunicări oficioase (nrii 753 bis. şi 12357 prezid.).

5. Darea de seamă a preotului *Emilian Stoica* despre materialul de publicat în viitoarele broşuri ale „Bibliotecii Şaguna“.

6. Discuţie asupra serviciului divin şi a predicii.

7. Raport despre înfiinţarea bibliotecii protopopeşti.

8. Prezentarea unui proiect de regulament pentru această bibliotecă.

9. Stabilirea taxelor, cu cari vor contribui preoţii la augmentarea bibliotecii.

10. Alegerea unui bibliotecar şi a unui cassier.

11. Propuneri.

12. Distribuirea cronicelor pentru cursurile de adulţi, ce trebuie ţinute în iarna anului 1913/14 şi comunicarea experienţelor câştigate de singuraticii preoţi în I-ul an.

13. Distribuirea protocoalelor congresuale din 1913 precum şi a cărţii cav. I. Puşcariu: Notiţe despre întâmplările contimporane.

14. Stabilirea ordinei de zi pentru conferenţa preoţească viitoare.

Sălişte, în 4 Octomvrie 1913.

Dr. Ioan Lupaş
protopop.

Cum lucrează „Cercurile religioase“.

Comisia permanentă a stabilit în primăvara acestui an, în tractul *Mediaşului*, pentru activitatea „cercurilor religioase“ următorul program:

1. Servirea solemnă a sfintei liturgii în sobor.

2. Predică: Educaţia în familie până la vârsta de 6 ani şi raportul familiei cu şcoală din punctul de vedere al educaţiei religioase (îndreptarea scăderilor şi fixarea normelor de conducere).

3. Conferenţa intimă a preoţilor: *a*) alegerea unui preşedinte şi unui notar cari formează biroul cercului, *b*) primul obiect de discuţie în conf. intimă: cărţile româneşti de cuprins potrivit pentru o propagandă religioasă cu referire la noi înşine şi apoi cu privire la popor. O listă a acestor cărţi se alătură, cu cererea ca fiecare preot însemnându-şi-le şi completându-o cu altele să le procure pentru biblioteca parohială, *c*) darea de seamă a preotului local despre activitatea sa păstorală şi starea parohiei, *d*) păreri şi propuneri, *e*) fixarea obiectelor consfătuirii următoare.

4. D. a. Vecernia zilei, unde numai se potriveşte să fie înlocuită cu slujba sf. Maslu pentru popor (cu rugăciuni pentru ploaie, secetă, mulţumiri pentru roduri îmbelşugate, etc.) Ori-ce ar incurge din eventuale pomeniri, să formeze începutul fondului religios cultural Şaguna în parchia respectivă, dacă încă nu e înfiinţat, ori să se alăture acestui fond.

5. După slujbă conferenţa: Organizarea tinerimii adulte din comună, pe baza regulamentului tractual statorit de mai nainte şi în legătură cu instrucţia despre adulţi dată de P. V. Consistor, punându-se în primul plan educaţia lor religioasă.

Despre întreg decursul întrunirii se va dresa proces-verbal, care va cuprinde esenţa discuţiilor şi soluţiile ori hotărârile luate în cursul zilei.

Până la conferenţa anuală din toamnă trebue să se ţină în fiecare cerc cel puţin 3 întruniri în 3 comune, şi imediat după convocarea conferenţei în „Tel. Rom“. se vor înainta oficiului protopopesc procesele verbale pentru a se putea alcătui de comisia permanentă raportul general. Proceselor verbale se vor adnexa predicile şi conferenţele ţinute, ori măcar schiţa acelora cu ideile principale.

Din programul de sus se vor susţinea pentru toate întrunirile din acest an punctele de sub 1, 2, 3 c. d. e, 4 şi 5, la cari fiecare cerc poate adauga şi din partea sa.

După acest program în *cercul Şeica-mare* s'au ţinut deja 3 întruniri: în *Haşag, Agârbiciu şi Şeica-mare*, unde nimerindu-se de faţă dl prof. Dr. Bălan la vecernie a făcut să vibreze sufletul mulţimii de căldura cu care ne-a înfăţişat o adevărată viaţă de creştin bun, călăuzit de legea dragostei lui Dumnezeu.

Public programul de sus, pentru ca alături să pot spune, că şi aceste cercuri religioase numai atunci vor lucra cu efect şi vor da resultate reale, când vor fi conduse chibzuit după un program unitar.

Şi aici, ca ori unde, numai o muncă sistematică ne va apropia de ţintele ce urmărim în educaţia poporului.

După o dedare a poporului cu astfel de întruniri, vom lărgi cercul de lucrare prin *misiunile poporale*, introducând participarea activă şi a credincioşilor nu numai ca ascultători, căci datori suntem a folosi toate mijloacele pentru îndreptarea oamenilor, ajutându-i să găsească pe Dumnezeu şi să supună viaţa pământească legilor sale vecinice.

p m.

NOUTĂŢI.

Dela conferenţele învăţătoreşti. Publicăm în numărul nostru de astăzi primul articol dintr'un studiu istoric asupra limbii maghiare în şcoalele noastre. Studiul, stătător din trei articole, se datoreşte părintelui protopop *Dr. Ioan Lupaş*, care l a citit în conferenţa învăţătorească ţinută în comuna *Poiana* la 3 şi 4 Octomvrie n. 1913.

*

Autonomie pentru românii macedoneni. Guvernul Greciei a declarat că va respecta dorinţele României şi va asigura pe seama românilor macedoneni de sub stăpânirea grecească *autonomie* bisericească şi culturală. Macedo-românii vor primi şi un episcop cu reşedinţa în Monastir.

*

Teatru român. Compania dramatică Victor Antonescu va da în sala dela „Casa Societăţii" din strada Schevis în Sibiiu *trei* reprezentaţiuni în 25, 26 şi 27 Octomvrie n. 1913. Personalul artistic este următorul: d-nii Ion Brezeanu, Constantin Mărculescu, Victor Antonescu, C. Costescu, I. Georgian, T. Georgescu. Doamnele: Maria Ciucurescu, Marioara Antonescu. D-şoarele: El. Sterescu, Sofia Ionescu. D-na Maria Rudeanu. — Prima reprezentaţie va fi *Năpasta*, dramă în două acte de I. L. Caragiale. Spectacolul se va începe cu „*Legea Ertării*", comedie în 3 acte de Landay, tradusă de H. G. Lecca. A doua reprezentaţie: *Poamă crudă*, (O căsnicie), comedie în 3 acte. A treia reprezentaţie: „*O noapte furtunoasă*", comedie în 2 acte de I. L. Caragiale. Spectacolul se se va începe cu *Sacrificiul*, dramă într'un act din italieneşte. — Preţul locurilor: Loc rezervat 5 cor.; Stal I. cor. 3 50; Stal II cor. 2·50; Stal III. 2 cor.; Parchet cor. 1·30; Loc de stat în parchet 1 cor.; Loc de stat 50 bani. O loge 10 cor. Bilete se află de vânzare la „Librăria Arhidiecezană" şi la Librăria „Foaia Poporului".

*

Canceiarie nouă advocaţială. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că am deschis cancelarie advocaţială în *Sibiiu*, strada Poplăcii (Quergasse) Nr. 11. *Dr. Lucian Balint*, advocat.

*

Aeroplanele lui Vlaicu. Ministrul român de răsboi a încuviinţat ca locotenentul *Alexandescu* să piloteze nouăle aeroplane sistem Aurel Vlaicu.

*

Linia ferată Sibiiu—Răşinar. După lungi pregătiri se apropie de realizare clădirea liniei ferate, cam de 13 chilometri, între Sibiiu şi Răşinar. Se speră să fie terminată în anul viitor 1914. Va avea patru staţiuni: *Sibiiu-gară, Pioţa Hermann, Dumbravă* şi *Răşinar*. In considerare, că trenul va trece pe lângă promenada din jos, pe lângă teatru şi spital, cei interesaţi au înaintat protest împotriva clădirii acestei căi ferate în interiorul oraşului.

*

† **Emil Vinţeleriu**, funcţionar la institutul de credit şi economii „Albina", după un morb îndelungat şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Luni, în 20 Octomvrie st. n. a. c., la orele $8\frac{1}{2}$ seara, în etate de 40 ani. Prohodul se face Mercuri în 22 Octomvrie st. n. a. c., la orele 10 a. m. în locuinţa din strada Jungenwald-Str. Nr. 2, iar rămăşiţele pământeşti se vor transporta şi aşeza în aceeaşi zi spre vecnică odihnă în cimiterul parohiei din Ocna superioară. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Coroane eterne. Dl *Lazar Triteanu* asesor consistorial, şi soţia sa dna *Veturia Triteanu n. Murăşan*, în loc de cunună peritoare pe coşciugul mult regretatului văr primar *Emil Vinţeleriu*, fost funcţionar la „Albina", dăruesc 20 cor. la fondul *Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi*. Tot în amintirea regretatului Em. Vinţeleriu a dăruit parohul *Traian Petrişor* din Guşteriţa 1 cor. Pentru prinos, dorind odihnă vecinică reposatului, aduce calde mulţumite comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

*

Decorat. Protopopul gr. cat. al Sibiiului, dl *Nicolae Togan*, a fost decorat cu crucea de cavaler al ordinului Francisc Iosif, pentru merite câştigate pe teren militar în calitate de păstor sufletesc.

*

Aviz. Cursul de cântări bisericeşti la *Orăştie* se începe la 1/14 Noemvrie 1913 şi se termină la 1/14 Aprilie 1914. Ceice doresc a lua parte la acest curs, au să se anunţe la oficiul protopopesc gr.-or. român pentru informaţiuni cel mult până la 20 Oct. (2 Noemvrie) a. c. Orăştie, 28 Septemvrie v. 1913. Oficiul protopopesc rom. gr.-or.: *Vasile Domşa*, protopop.

*

Anectat Mănăstirile muntelui Atos, cum se anunţă din Salonic, au proclamat anexarea Sfântului munte la regatul Greciei.

*

Aviaţie. Francezul *Pegoud* şi-a arătat şi vienezilor sborurile senzaţionale. Pe câmpia dela Aspern s'au adunat Sâmbătă şi Duminecă 40 de mii de privitori, cari au primit cu ovaţii furtunoase producţiile unice în felul său ale aviatorului Pegoud. La înălţime de câteva sute de metri s'a întors cu aparatul peste cap şi în poziţia aceasta a sburat mai departe câteva minute. De nou s'a învârtit de 3—4 ori peste cap şi apoi a coborât norocos pe locul de unde a plecat.

*

O societate de emigrare. Sub numele *Canadian Pacific* există în Viena o sucursală a unei societăţi de emigrare. Intreprinderea aceasta, cum a constatat poliţia vieneză, a mijlocit fuga în America la câteva sute de mii de bărbaţi din ţările austriace obligaţi a se prezenta la serviciul militar. Sunt compromise mai multe persoane politice din Austria. Funcţionarii societăţii au fost în parte arestaţi. Localităţile din Viena şi din provincie ale societăţii, la porunca poliţiei, rămân închise.

*

Concert în Bistriţa. Reuniunea română de cântări din Bistriţa invită la *concertul* urmat de dans, ce se va aranja Duminecă în 26 Octomvrie st. n. 1913 în sala cea mare dela „Geverbeverein" cu concursul capelei militare a reg. c. şi reg. Nr. 63, sub conducerea măiestrului Hermann Klee. Inceputul la 8 ore seara. Programa cuprinde: Cântece executate de orhestra militară; Şezătoarea, icoană poporală de Tiberiu Brediceanu; Impromtu de Schubert, solo de pian, executat de dl Flaviu Tripon; Viaţa ţiganilor de Schuman, cântat de corul reuniunii; Inşiră te mărgărite, baladă de Leonida Domide, cântată de cor şi soli. Acompaniarea o face muzica militară.

*

Fantome. O scriitoare cunoscută în cercurile literare din Londra a publicat zilele acestea o ştire, care a produs mare senzaţie în publicul acestei capitale. „De patru ani, de când locuim într'o casă, care par'că e vrăjită, — povesteşte scriitoarea, — atât eu, cât şi bărbatul meu, uneori şi oaspeţii noştri, am auzit regulat noaptea între orele 11 şi 2 un sgomot, ce nu se poate descrie. Inaintea uşii noastre se pornea un tropăit, şoptiri, fâşâit, murmur; iar dacă bărbatul meu deschidea uşa, se făcea linişte. Adese ieşiam cu luminarea în coridor, dar nu vedeam pe nimeni. Poarta şi uşile casei, în care locuim noi singuri, sunt încuiate în vreme de noapte şi cheile sunt la noi. Intr'una din zile a sosit la mine o prietină, ca să petreacă o zi întreagă în casa noastră. I-am dat una din odăi la dispoziţie, şi am aşteptat cu încordare ce are să-mi spună a doua zi după o noapte petrecută acolo. Eram tocmai la dejun, când prietina mea a intrat la mine palidă şi nedormită. Intrebându-o cum s'a odihnit, a început să plângă şi a mărturisit că pe la miezul nopţii a fost trezită de o larmă ce auzea lângă uşă. Ea a crezut că *eu* aş fi acolo, şi a deschis uşa. Cuprinsă de groază a tresărit, când o figură de bărbat a înaintat câţiva paşi, cu mânile uscate întinse către dânsa. De spaimă cumplită a căzut ameţită şi nu s'a deşteptat până în ziua mare. Ieri în sfârşit, zice scriitoarea, am văzut şi eu cu ochii mei fantoma. Abea mă culcasem, când am simţit că mai e cineva în odae. Pentru câteva momente am zărit o faţă galbenă ca ceara şi cu o barbă mare, albă. Am ţipat, şi vedenia a dispărut. Se ştie, că pe locul unde stă casa pomenită, mai de mult era un cimiter".

*

Catastrofă aeriană. Pe câmpul de aviaţiune dela Johannisthal, cum se anunţă din Berlin, s'a întâmplat o groaznică nenorocire. Balonul L. II, destinat pentru serviciul marinei, s'a aprins la o înălţime de 300 de metri. Focul a cuprins întreg balonul. Douăzeci şi opt de persoane au perit în flacări. Victimele sunt ofiţeri şi subofiţeri ai secţiei de aviaţie sub comanda unui căpitan. Explosiunea balonului a fost atât de puternică, încât a spart toate ferestrile caselor din partea locului. Aparatul Zeppelin s'a prefăcut în mii de bucăţi, iar scheletul a căzut ca fulgerul la pământ. Pasagerii, omorâţi de explozie, au fost carbonizaţi. Inmormântarea lor s'a făcut cu mare pompă alaltăieri, Luni.

*

Act de mulţumită. Aducem mulţumirile noastre următoarelor persoane, care au contribuit la fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni: Marina Minerva, fiica protop. Dr. Ion Lupaş (Sălişte) 1 cor., Zaharie Medrea, prezidentul Insoţ. Raiffeisen şi Ion Cristea, membru în direcţie (Daneş), Grigorie Danescu, prof. de liceu (Bucureşti) şi Traian Frăţilă, învăţăcel măsar, câte 50 bani, Mihail Radu, măestru pantofar (Viena), 20 bani Pantilimon Nastea, paroh (Perşani), soţia sa Sofia şi copiii lui Cornel, Anastazia, Victoria, Virgil, Sextil, Valeria şi Livia, 1 cor. Pompiliu Şiboteanu, sodal franzelar, 30 bani, Octavian Bârsanu, cleric curs. III, 20 bani. Ilie Opriş, înv. măsar, 50 bani şi Vasile Şerban, sodal pantofar 25 bani. — *Comitetul.*

*

Doarme de 30 de zile. D-şoara Stocks, aviatoară engleză, s'a înălţat în 25 Septemvrie cu aeroplanul, însoţită de un aviator, în oraşul Hendon. Vântul vehement a răsturnat aparatul, ear aviatorii au căzut la pământ. Bărbatului nu i s'a întâmplat nimic; femeia însă din ziua aceea nu şi-a mai venit în simţiri. Medicii din spital n'au izbutit până acum să o deştepte. Aviatoara doarme somn adânc şi este nutrită în mod artificial.

*

Tutunul şi copiii. S'a votat de curând în Japonia o lege, care opreşte fumatul pentru toţi minorii. Tinărul japonez va putea gusta plăcerile fumatului, numai după ce va împlini etatea de 20 de ani. Legea conţine măsuri foarte severe pentru cei ce o calcă. Nu este permis să se vândă tutun minorilor nici chiar în cazul, când sunt trimişi de înşişi părinţii lor să cumpere. Pedepsele consistă în amende considerabile, care au să le plătească părinţii. Dacă amendele nu folosesc, urmează pedepsele cu temniţă.

*

Concert în Vulcan. Românimea din Vulcan şi împrejurime invită la *Concertul* ce-l va aranja cu concursul „Corului clericilor din cursul III-lea teologic al seminarului Andreian din Sibiiu", sub conducerea teologului din anul III. Dionisie Socol, în sala hotelului Földi din Vulcan, la 13/26 Octomvrie 1913. Inceputul la orele 8 seara. Preţul de intrare: de persoană 2 cor., de familie (până la 3 membri) 4 coroane. Venitul net e destinat pentru edificarea „Seminarului Andreian" din Sibiiu şi a bisericii ort. române din Vulcan.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu ordinul consistorial Nr. 3642 şcol. 1913, convoc pe domnii învăţători din cercul II. conferenţiar (protopopiatele Făgăraş şi Avrig) la conferenţa anuală, ce se va întrumi în localul şcoalei gr. or. române din *Porumbacul de jos* (Alsóporumbák) în zilele de Joi şi Vineri, 24 şi 25 Octomvrie v. 1913.

Programul conferenţei este următorul:

1. Invocarea Duhului Sfânt.
2. Discurs de deschidere.
3. Metodele, după cari s'a predat şi după cari se predă astăzi limba maghiară în şcoalele noastre primare, de Eugen Popescu (Avrig).
4. „Limba maghiară în clasa I", lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică, în legătură cu planul de învăţământ), de Eremie Varga (Cincşor).
5. „Limba maghiară în clasa II", (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică, în legătură cu planul de învăţământ), de Nicolae Bologa (Bohoţ).
6. „Limba maghiară în clasa III", (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ), de Nicolae Păcurar (Sărata).
7. „Limba maghiară în clasa IV", (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică în legătură cu planul de învăţământ), de Iosif Stoica (Sebeşul inf.) şi Gheorghe Niciu (Cuciulata).
8. „Limba maghiară în clasa V" (lecţie practică şi o scurtă tratare teoretică, în legătură cu planul de învăţământ), de Procopiu Benţia (Hurez).
9. „Limba maghiară în cl. VI", (lecţie practică şi o scurta tratare teoretică, în legătură cu planul de învăţământ), de Mateiu Mateiu (Veneţia de jos).
10. „Manualele de limbă maghiară din şcolile noastre şi modul lor de întrebuinţare", de Ermil Roşală (Cuciulata).
11. „Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din 1907 cu privire la propunerea, limbii maghiare, ţinând în acelaşi timp seamă de scopul general al învăţământului şi de caracterul special al şcolilor noastre?"
12. „Mişcarea pedagogică literară din ultimul an şcolar", de Ioan Paicu (Calbor).
13. „Raport despre starea învăţământului din cerc", (Comisia permanentă).
14. Propuneri.

NB. Lucrările vor fi înaintate d-lui *Ioan Paicu*, Calbor (Kálbor, p. u. Nagysink) până în 14 Octomvrie v.

Braşov, în 1 Octomvrie v. 1913.

Nicolae Sulica
comisar consistorial.

Cărţi şi reviste.

Ştii Româneşte? — Sub titlul acesta s'a tiparit în „Bibliotecă pentru toţi"—No. 844 mult instructiva lucrare alcătuită de *Ion Gorun* (Al. I. Hodoş). Cuprinde: „*Câteva observări asupra limbii, cum se scrie în vremea de faţă*".

Scrisă în mod spiritual şi clar, cum scrie în genere Ion Gorun, lucrarea ar fi de o reală utilitate, dacă ar fi citită şi meditată în cercuri cât mai largi, începând chiar cu cele gazetăreşti şi şcolare. O reacţiune în contra greşelilor stilistice şi limbistice e absolut trebuincioasă. Scrierea aceasta e menită a produce o asemenea reacţiune, pentru stârpirea unor ciudate abateri literar-gramaticale, care au pătruns în publicistica şi în literatura curentă. — Preţul 30 bani. De vânzare la Librăria Arhidiecezană din Sibiiu.

*

Luceafărul. Nr. 18—19 din 1913 a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Octavian Goga: Vlaicu. I. U. Soricu: Sburătorul (poezie). Zaharia Bârsan: Aurel Vlaicu. Maria Cunţan: Vlaicu (poezie). Spiru Haret: Aeroplanul Vlaicu. Aurel Vlaicu: Impresii din văzduh. Riria: Lui Vlaicu (poezie) I. Agârbiceanu: In faţa morţii... Ion Grecu: Vestea morţii lui Vlaicu la Orăştie. N. Iorga: Aurel Vlaicu. Al. Ciura: Scrisoare lui Goga. Vasile C. Osvadă: Dela început... Maria Dr. Gavrilescu: Vlaicu la Iaşi. George Cair: Lui Aurel Vlaicu (poezie). G. Magnani şi C. Silişteanu: Cel din urma sbor... Aurel Vlaicu: Aviaţiunea la noi. Oct. C. Tăslăuanu: Inmormântarea lui Vlaicu. ⁂: Poporul şi înmormântarea lui Vlaicu. I. Agârbiceanu; Arhanghelii. Cronici. — Ilustraţiuni: Aurel Vlaicu. Inginerul A. Vlaicu în aeroplan. Casa în care s'a născut Vlaicu. Părinţii aviatorului. Aeroplanul Nr. II al inginerului Vlaicu. In sbor deasupra Câmpului Libertăţii (Blaj, 1911). Binţinţul, satul natal al lui Vlaicu. Aurel Vlaicu şi Octavian Goga. Aeroplanul Vlaicu II, după cădere. Aurel Vlaicu la spital. Aurel Vlaicu pe catafalc. Motorul intrat în pământ, în urma căderii. Vlaicu pe catafalc (Câmpina). Inmormântarea lui Vlaicu: carul funebral pe Calea Victoriei. Inmormântarea lui Vlaicu: cortejul funebral, în colţul Căii Victoriei şi Bulevardul Academiei.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Plecare.

1. Spre *Copşa mică:* 7·27 n. d. a., 1 d. a., 4·33 d. a., 7·20 seara, 11·10 noaptea.
2. Spre *Vinţul de jos:* 3·5 noaptea, 7·37 dim., 10·35 n. de a., 4·51 d. a.
3. Spre *Făgăraş:* 4·20 noaptea, 1·42 d. a., 5·42 d. a.
4. Spre *Turnu-roşu:* 4·6 noaptea, 12 56 d. a.
5. Spre *Agnita:* 7·43 n. de a., 4·8 d. a.
6. Spre *Cisnădie:* 5·21 dim., 7·30 dim. 1·29 d. a., 9·13 seara.

II. Sosire.

1. Dela *Copşa-mică:* 3·53 noaptea, 7·12 dim., 11·49 n. de a., 5·18 d. a., 8·56 seara.
2. Dela *Vinţul de jos:* 6·40 dim., 11·39 n. de a., 4·29 d. a., 8·46 seara.
3. Dela *Făgăraş:* 7·16 dim., 12·27 d. a., 8 59 seara.
4. Dela *Turnu-roşu:* 12·27 d. a., 3·37 d. a., 10·27 seara.
5. Dela *Agnita:* 6·46 dim., 2·36 d. a.
6. Dela *Cisnădie:* 7 dim., 1·18 d. a., 3·22 d. a., 10·44 seara.

Nr. 514/1913. (295) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător la şcoala noastră din **Cetea** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

Salarul: 1200 cor. din care 300 cor. dela comuna bisericească, iar restul din subvenţia dela stat, votată şi beneficiată de învăţătorul de până acum; cvartir în edificiul şcoalei vechi; relut de lemne 40 cor. şi de grădină 20 cor.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, îndatorindu-se alesul învăţător a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în dumineci şi sărbători la biserică, unde va cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 5 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 509/1913. (292) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcolile noastre confesionale din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mălerău** (Magyaró) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiţie pe popor, iar restul din ajutor dela stat, din acest ajutor a beneficiat şi învăţătorul de mai nainte, cuartir în natură şi grădină.

2. **Idicel-pădure** (Idecspatak) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiţie pe popor, iar restul din ajutor dela stat, pentru care ajutor s'au înaintat rugare la dl ministru de culte şi instrucţiune publică. Cvartir şi grădină în natură.

Concurenţii să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar spre a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte la biserică într'o Duminecă ori sărbătoare pentru a-şi arăta destoinicia în cântări.

Reghinulsăsesc (Szászrégen), 30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Reghinului în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 945/1913. (279) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune, pe lângă neputinciosul paroh Bucur H. Şolca din **Felmer**, cl. a III-a, pe baza ordinului consistorial Nr. 11,801 B. 1913, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiale fasionate în coala B. dar nu şi din congruă, plus congrua de capelan ce o va căpăta dela stat.

Cererile de concurs instruite conform legei se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Felmer.

Cohalm, în 21 Septemvrie 1813.

Ioan Bercan
adm. ppresb.

Nr. 680/1913 (293) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din parohia **Dânc**, protopresbiteratul Unguraşului, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 530 coroane ajutor din fondul cultural şi repartiţie pe popor, iar restul după recerinţele legii şcolare din 1913 e cerut dela stat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă a-l solvi.

Cvartirul în edificiul şcoalei constătătoare din două chilii, relut de grădină 20 cor.

Petiţiunile de concurs se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, fiindcă alesul va servi şi ca cantor, competenţii au să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic şi a se face cunoscuţi poporului.

Fizeş-Sânpetru, 24 Septemvrie (7 Octomvrie) 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 787/1913 protopresb. (290) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului prim de învăţător dela şcoala confesională gr. or. română din **Boiul-mare**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie concurs conform veneratului ordin Consistorial dto 12 Septemvrie a. c. Nr. 12,253 Şcolar, cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar fundamental 1200 coroane, la care comuna bisericească contribue cu 500 coroane, restul din ajutor de stat, eventual din centru. Relut de grădină 20 coroane şi cvartir în edificiul şcoalei.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege învăţătorul ales este obligat a instrua şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 1/14 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa Ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce şi de post.

Reţete de bucate simple şi bune
de
Zotti Hodoş.

Preţul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

Nr. 882/1913. (291) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia nu de mult înfiinţată a **Bacitelecului**, de clasa a III., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post trec preste suma de 800 coroane.

Concurenţii vor avea a se prezenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din Bacitelec (gara Kökös), spre a cânta, celebra şi cuvânta, înaintându-şi documentele recerute, în terminul arătat subsemnatului oficiu, protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Breţcu, 24 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913
de
Dr. O. Ghibu.

Preţul cor. 2·50 + porto 20 fil.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 32—40

Nr. 393/1913. (294) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale gr.-or. române din comunele jos însemnate în protopresbiteratul **Haţegului**, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Băreşti** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Luncani** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

3. **Valea-Sângeorgiu** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Cererile instruite conform regulamentului se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii se vor prezenta în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 2/15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă
Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 86 -

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articli tehnici.

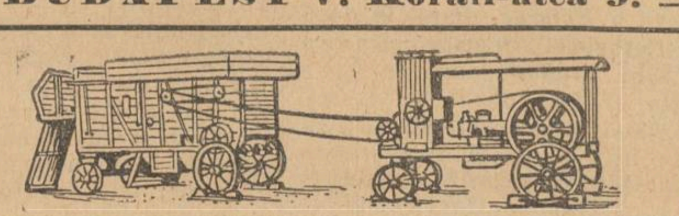
Ce e bun e şi ieftin!
Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 1—12

Corespondenţă românească.

REVERENZI!

Premiat:

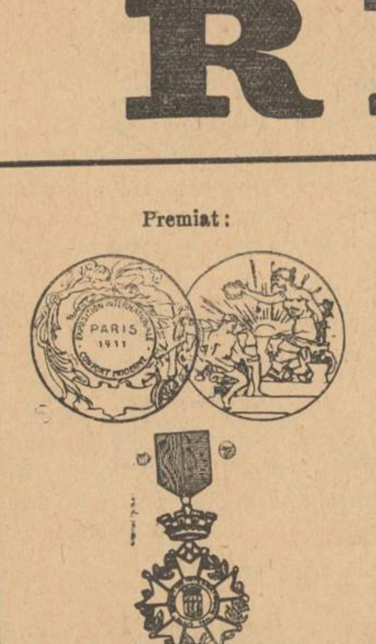

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ **I. PETRAŞCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 19—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Octomvrie 1913. **Nr. 107.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Turneul teatral.

Sibiiu, 24 Octomvrie n.

(*x*) Intimpinăm cu dragoste și bucurie în orașul nostru pe ilustrii reprezentanți ai artei dramatice românești.

Au sosit la noi, ca să ne facă părtași, pe câteva seri, la gustarea unor producte literare rostite în graiul nostru matern, frumos și corect vorbit, — și în acelaș timp să ne înfățișeze culmea, la care a știut să se înalțe drama cultivată în teatrele regatului român.

Sunt patruzeci de ani trecuți, de când trupele de teatru, sub conducerea nemuritorului *Millo*, Pascaly, Ionescu, Alexandrescu și alții, venite din România, au cutreerat neturburate orașele și orășelele din Ungaria, Ardeal, Bănat, până la marginile cele mai depărtate ale pământului locuit de neam românesc. Și în tot locul au stârnit cu repertoriul lui Alecsandri, — pe atunci foarte însemnat, — valuri mari de însuflețire națională, a cărei amintire dăinuește și astăzi în multe inimi.

Mai târziu apoi actorii de dincolo de munți au fost cu desăvârșire opriți, sub diferite pretexte, să mai organiseze în Ungaria reprezentații în limba noastră maternă.

Și totuși, teatrul românesc nu s'a stâns nici așa. Hărnicia noastră, a celor din Ardeal, Bănat și Ungaria, ni-a dat și în ultimele decenii ocazii, mai dese și mai rare, de-a asista la jucarea de piese teatrale; ba, în vre-o patru orașe, cu toate condițiile nefavorabile în care trăim, ni s'au dat chiar și câteva reprezentații de *opere* clasice, reușite din orce punct de vedere. Hărnicia și vrednicia sunt, în mare măsură, ale reuniunilor muzicale române, ale „*Societății pentru fond de teatru*“, — o societate atât de desconsiderată pe vremuri, — precum și ale artiștilor Zaharie Bârsanu și Olimpia Bârsanu, ear în timpul mai nou ale bursierilor Societății teatrale.

Acești neobosiți apostoli ai artei, biruind piedecile de multe soiuri, au izbutit să pună la cale în fiecare an câteva zeci de reprezentațiuni mai în toate ținuturile românești ale țării.

Și dacă nu s'a putut stânge teatrul la noi, e că n'am avut în vedere interese comerciale. E că n'am căutat în modestele localuri de teatru numai plăceri trecătoare de spectacole; — ci am căutat mijlocul de a ne afirma așa cum suntem: un popor tinăr, cu însușirile sale deosebite, cu portul, cântecele, eroii și obiceiurile sale, pentru noi frumoase și atrăgătoare, ear pentru străini cel puțin interesante.

Dl Victor *Antonescu* a primit, în sfârșit, dela ministrul de interne ungar concesiunea pentru un turneu în Ardeal și Ungaria cu o trupă adusă din România.

Centrele, prin câte am trecut artiștii dramatici români, au îmbrăcat pretutindeni haine strălucitoare de veselie.

La Bălgrad, Blaj, Sebeș, Orăștie, Făgăraș au străbătut pe drumuri sămănate cu flori și verdeață.

Domnul Ion Brezeanu, doamna Maria Ciucurescu, elemente de mâna întâi ale artei din capitală, împreună cu celelalte distinse puteri, sunt în orașele noastre zilnic sărbătorite și înconjurate de omagiile unui public recunoscător și înțelegător.

Turneul teatral bucureștean a dovedit prin urmare și până acum că nu face alt ceva, decât împlinește și pe plaiurile noastre o misiune curat culturală și artistică, întocmai ca și înaintașii săi neuitați de odinioară.

La piesele reprezentate participă nu numai români, ci și numeroși străini, (la Blaj, bună oară, au asistat toți actorii de seamă ai trupei maghiare), cari asemenea admiră, aplaudează și laudă forțele teatrului național din regatul vecin.

Faptul acesta va contribui, credem, și mai mult la aceea, ca în anii viitori să putem saluta în mijlocul nostru earăși pe vrednicii actori de astăzi împreună cu ceilalți mari colegi ai lor dela teatrele României libere.

Arta, întrupată la un nivel european, va face în cele din urmă să amuțească desele manifestări pornite dintr'un șovinism exaltat al unor cercuri, care până acum n'au prea voit să ne înțeleagă rostul și menirea în lumea d'acum.

Limba maghiară în școalele noastre

de *Dr. Ioan Lupaș.*

II.

In ce privește școalele noastre românești ardelene, din cursul epocei calvine (sec. XVII.) ni s'au păstrat frumoase mărturii despre stăruințele principilor ardeleni de a introduce limba română în ele. Așa d. e. în regulele date de principesa Susana Lorántffi pentru școala românească din Făgăraș, la *3 Aprilie 1657*, se cere, ca *profesorul să fie om, care știe foarte bine scrie și vorbi românește, om învățat și cu adevărată știință* („ez oláh mester legyen igen jó oláhul mind irni, mind szólani tudó, igaz tudományú, tudos ember“).

Acest profesor să învețe mai întâi pe elevii săi, atât pe cei mari cât și pe cei mici, alfabetul românesc după scrisoarea cea bună și adevărată românească, mai ales să-i obișnuiască cu cetirea noului testament, a Psaltirii și a Catehismului tipărite românește în Alba-Iulia... Și peste aceasta să-i învețe cântarea românească, așa cum se cântă în bisericile din Caransebeș și Lugoș, însă cu adaosul, că acestea trebue să și le scrie cu litere românești. („Tanitson legelsöbben mind nagyot, kicsint az oláh abecére, azok a betük szerint, a jó igazán való oláh irásnak, kiváltkép pedig az Fejérvárott nyomtatott Ujtestamentumnak, psalteriumnak és catechesisnek olvasására... Ennek felette az oláhul való éneklésekre, a szerint a mint a karánsebesi és lugosi ecclesiákban, hoc addito, hogy oláh betükkel kell leirni azokat“). Și să nu trimită pe nici unul ca dascăl în vre-un sat românesc, până când nu cunoaște exact cetirea și scrierea românească, până când nu știe bine cânta și nu învață catehismul, din care să și facă examen în regulă. („Mestert oláh falukba addig ki ne adjon, valamig az olául való olvasást, irást *prompte* nem tudja, mig jól énekelni nem tud, az catechesist meg nem tanulja, melynek rendszerint probáját, jelét mutattassa meg is véle“, cf. „*Magyar prot. egyháztörl. adattár*“, Bpest 1910 pag. 113—114).

La sfârșitul secolului al XVIII-lea găsim începutul încercărilor de a introduce în școalele românești și limba maghiară. Petițiile, înaintate de episcopii românilor ardeleni Gherasim Adamovici și Ioan Bob la 1791 și 1792, dieta ardeleană le-a dat spre studiare comisiunii bisericești, îndrumându-o să facă un plan pentru educația românilor și să caute mijloacele potrivite pentru răspândirea limbii maghiare între ei („a magyar nyelvnek közöttek való elterjesztéséről igyekezzen valami jó módnak elintézését dolgozni“) (cf. Dr. I. Lupaș: Misiunea episcopilor G. Adamovici și I. Bob la curtea din Viena, 1702. Sibiiu, 1912, pag. 30, nota 1.)

Comisia însă n'a mai făcut nici un plan. Prin îndrumarea, ce i s'a dat, deși a rămas platonică, se indica însă începutul unei direcții, care avea să fie urmărită cu mici întreruperi, dar cu mari sforțări, până în zilele noastre.

In 14 Iunie 1813 episcopul Vasile Moga dă ordin protopopilor, ca „în vacantele parohii să nu candideze dieci despre partea preoției, fără numai dacă știu și limba nem-

FOIȘOARĂ.

Un memoriu.

Primim următoarele:

Domnule Redactor! In urma morții năpraznice a aviatorului *Aurel Vlaicu*, cred a face un bun serviciu publicului românesc scoțând la iveală un act de mare valoare. Este vorba de memoriul înaintat prin arhimandritul mitrofor, Dionisie R. Simionescu din Sinaia, de un admirator al lui Vlaicu, către Regele Carol al României, în toamna anului 1909, pentru a-i înlesni realizarea planului lui măreț, de a-și construi aeroplanul.

Memoriul cuprinde următoarele:

I.

„Inginerul Aurel Vlaicu, născut la 1882 în comuna Bințînți, lângă Orăștie, Transilvania, din părinți țărani:

Și-a făcut studiile gimnaziale în Ungaria, și-a luat pe urmă diploma de inginer-mehanic la politehnicul din München. In anul 1907—1909 a fost aplicat ca inginer constructor în fabrica de automobile Oppel-Rüsselsheim, în Germania.

II.

Cu invenția aeroplanului se ocupă de mulți ani. Acum i-a succes să construiască un model-lungimea 1·30 m., lățimea 1·10 m., monoplan. Are însă două helice propulsoare. Intreagă construcția diferă de a tuturor aeroplanelor de până acum. Modul cum sunt fixate aripile, helicile, cârma, cum și ingeniositatea, cu care face mișcarea cârmei oferă construcției aeroplanului Vlaicu avantagii aproape enorme, față de celelalte construcțiuni cunoscute azi: va fi cu 150 kg mai ușor decât aeroplanul lui Bleriot, cel mai ușor azi; va fi mai elastic și mai rezistent; dar, ce e forța acestei nouă invențiuni, este stabilitatea și echilibrul absolut perfect al aeroplanului.

III.

Probe ale bonității aeroplanului sunt:

1. Modelul descris e provăzut, în lipsa unui alt motor, cu fire de gumă, cari prin răsucire produc forța motrice, pentru învârtirea helicelor, și cu 1200 învârtiri, produse de această gumă, modelul sboară circa 25—34 metri. Urcă, face giruri în orice parte, după cum e așezată cârma. Pe vânt sau în aer liniștit, cu sau contra vântului, mai mult ca 600 probe au dovedit, că modelul funcționează perfect, supunându-se voinței conducătorului.

2. Perfecțiunea deplină zace însă în stabilitatea aeroplanului, care dela orice înălțime, pe vânt și în aer liniștit, nu-și perde echilibrul, și cade absolut liniștit pe rotile, întocmai ca o pasere, care și-a curmat sborul.

3. Pentru a se convinge de exactitatea construcțiunii și de eficacitatea sborului cu anumite greutăți, dânsul a construit un aeroplan de 12 m. patrați la suprafață și tot în lipsa unui motor, l-a mânat când cu cai, când cu oameni și a obținut rezultatele cele mai bune, purtând cu sine în sbor și a doua persoană, greutatea circa 140 kg. și sburând la distanțe de 3—400 m, la înălțime de 7—8 m, cu un cuvânt atât cât servia puterea motrice înlocuită prin oameni sau cai. Greutatea acestui aeroplan e de 26 kg.

IV.

La toate probele a azistat lume multă, iar la probele făcute cu modelul a azistat cuprins de admirațiune întreg corpul profesoral dela școalele din Brașov. Toți admit cu siguranță, că dl Vlaicu a rezolvit problema aviațiunii într'un mod strălucit. Dânsul susține, și experiențele dovedesc, că iuțeala minimală a sborului va fi de 100 km pe oră, iar normalul aproape de 200 km.

V.

Construcțiunea simplă a aparatului, ușurătatea lui și mai ales puținele momente de havarie, fac dintr'însul cel mai prețios aparat al apropiatului viitor, cu atât mai vârtos, cu cât construcțiunea aparatului întreg abia se urcă la 1000 lei, plus costul motorului, care variază după bonitate.

VI.

Fiind tinărul lipsit de mijloace, nu reclamă altceva, decât să-și poată realiza fructul geniului său prin acvirarea mijloacelor pentru construirea aparatului și pentru procurarea motorului necesar. Aci e de cea mai mare importanță împrejurarea, că toată construcția aparatului o face însuș inventatorul, care dispune de-o abilitate uimitoare. Ca o mică probă servească faptul, că automobilul firmei Oppel, care anul acesta a câștigat primul premiu la „Prinz Heinrich Fahrt“, e construcția dânsului.

VII.

Inventatorul, supus ungar, a fost chemat cu invențiunea sa la Budapesta în ministerul de răsboiu; dar ca român, dânsul ține să facă fală neamului și să pună invențiunea sa în serviciul neamului românesc, înălțând gloria străbună în fața celor cari umblă după lauri ieftini.

VIII.

Inventatorul dorește să prezinte modelul cel mic, cu care a făcut preste 600 experiențe și un model dublu de mare spre apreciare și cea mai severă critică, iar pentru înlăturarea oricărei nedumeriri se angajează a construi în 4—5 zile la vederea țască și alte limbi, ca făcându-se preot să poată fi și notarășul satului“ (Dr. Il. Pușcariu: Documente pentru limbă și istorie I. pag. 181).

Iar în 13 Octomvrie 1829 acelaș episcop comunică preoților, că „înălțatul crăesc guvernium... s'au milostivit a porunci, că de aici înainte să nu se mai trimită sau înălțatului crăesc guvernium sau înălțatului împărat, jalbe și relații în limba românească, căci această limbă românească nu este știută la cele două înalte locuri, ci jalbele și relațiile să se lucreze în oarecare limbă, acelor două înalte locuri cunoscută. Ear pentru lesnirea ăstui lucru în toate școalele românești, dar mai vârtos în școala candidaților de preoție cea din Sibiiu, să se învețe limba cea ungurească“ (Dr. Il. Pușcariu: Documente pentru limbă și istorie, I. pag. 194).

Dar precum tendințele de germanizare ale lui Iosif al II. au produs reacțiunea maghiară dela 1791—2, tot astfel din acțiunea începută în favorul limbii maghiare a rezultat în mod natural și o reacțiune, care s'a manifestat în tendința fiecărui popor din patrie de a-și apăra și cultiva limba maternă. De aceea la 1842 când dieta ardeleană din Cluj proiectase o lege, prin care contempla, ca în timp de 10 ani limba maghiară să devină singură stăpânitoare în toate școalele Ardealului, au protestat contra acestei încercări atât Sașii, cât și Românii. Consistorul din Blaj spunea în protestul său, că în școalele din Blaj limba română nu va putea fi înlocuită prin alta, nici în 10 sute de ani, necum în 10 ani, dar nici odată nu se vor putea supune unei legi, din care ar rezulta periclitarea moravurilor și a religiosității, ruina și peirea naționalității.

Iar Consistorul din Sibiiu prin răspunsul său din 18 Martie 1843 își exprima convingerea, că prin astfel de legi Românii nu vor putea deveni niciodată „cetățeni mai folositori patriei comune, ci mai curând vor fi prefăcuți într'o turmă de vite“ („non in utiliores patriae cives, sed potius in pecorum gregem converteret“). Și exprima totodată speranța, că încercarea aceasta, ca orice lucru violent și nefiresc, nu va putea duce la scopul intenționat de alcătuitorii ei și nu va putea dura mult („potissimum, quod historia teste praecipitatae rerum conversiones, in obiecto praesertim tam delicato, nunquam ad intentum scopum perducere soleant, et omne violentum non diu duret“ cf. „*Luceafărul*“, 1907 pag. 61—62“).

Speranța aceasta exprimată de Consistorul din Sibiiu în curând s'a împlinit. Căci după sdruncinările anilor 1848—9 și după încheerea transacțiunii dela 1867 au ajuns la cârma țării bărbați înțelepți și cumpătați ca baronul Iosif Eötvös, Francisc Deák și alți tovarăși ai lor de luptă și de principii. Eötvös spune în cartea sa despre „chestiunea naționalităților“, că „numai așa se vor putea asigura interesele națiunii politice și istorice, dacă se vor împlini toate aspirațiile de limbă ale naționalităților“ (pag. 51). Iar Deák accentua în discursul său parlamentar din 7 Martie 1867, cu multă dreptate următoarele: „Sper dela Dzeu că precum a venit, sau nu e departe timpul, în care valoarea omului nu e taxată după catechism, tot așa va veni vremea, când prețul, valoarea, aplicabilitatea omului nu o va determina gramatica și dicționarul. Să așteptăm acest timp, iar până atunci să fim echitabili și concilianți unul față de altul... să fim drepți și echitabili față de cetățenii patriei de orice limbă și orice lege în măsură deplină.“ (Cartea de aur IV. pag. 142).

Despre spiritul luminat, și conciliant, de cari au fost povățuiți acești conducători celebri ai patriei noastre, a rămas ca dovadă legea instrucțiunei poporale art. 38 din 1868 enunțând principiul, că fiecare elev își primește instrucția în limba maternă (§ 58).

Peste 11 ani însă, prin articolul de lege XVIII din 1879, s'a dispus, ca limba maghiară să fie introdusă între studiile obligate la toate școalele poporale de orice categorie. (§. 4. „a magyar nyelv az összes bárminemű nyilvános népiskolákban, a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik“).

---

tuturora un aparat mare, care să fie probat cu cai, oameni sau automobil, ori eventual cu un motor și are ferma convingere, că va mulțumi cele mai exagerate așteptări.

IX.

Inventatorul e convins, că ar găsi financiare ori și unde s'ar adresa, ba are chiar oferte serioase, dar nu voiește să facă renume și să îmbogățească pe alții, cari nu sunt vrednici de un product de geniu de seama celui de față.

X.

Astăzi când aviațiunea nu mai e o utopie, ci la ordinea zilei, ar fi o rușine pentru un neam, ca fiii lui geniali să nu afle sprijin binemeritat la conaționalii lor.

Brașov, Octomvrie 1909“.

*

Ceva mai în urmă A. Vlaicu a fost avizat la Arsenalul armatei române în București.

a.

Vorbe înțelepte.

Slujba ce se face la cei mari, se închipuește cu marea, întru care, cât se mai întinde omnl, atâta mai mult intră în primejdie.

Dela „Asociațiune“.

In prima ședință dupa adunarea generală, comitetul central a discutat mai multe chestiuni importante menite să dea un nou avânt activității culturale desfășurate de Asociațiune.

Chestiunea, care preocupă mai mult comitetul central, e situația financiară grea a instituțiunii. Pentru a studia această situație financiară a ales din sinul său o comisiune permanentă, care va esercita și un control regulat asupra întratelor și eșitelor Asociațiunii. Pentru înmulțirea mijloacelor Asociațiunii, biroul central va cere tuturor consistoarelor permisiunea de a întroduce în biserici *casetele Asociațiunii* și va ruga toate băncile să cedeze Asociațiunii 1% din venitul lor curat și să se înscrie membre pe viață sau fundatoare la Asociațiune. Credem că având în vedere importantele probleme culturale urmărite de Asociațiune, o vor sprijini toate băncile noastre.

Comitetul central a mai hotărât să continue dismembrarea despărțămintelor. A încredințat pe secretarul Oct. C. Tăslăuanu cu înființarea unui despărțământ în Viștea și a altuia în Gurghiu, cari s'au și înființat în zilele din urmă. Directorul desp. Beclean a fost încredintat cu înființarea unui nou desp, din cercul Cheuchișului, afară de notariatele din Sântioana și Sucutard, cari vor aparținea desp. Gherla. Un nou desp. s'a înființat și în Boroșineu, comitatul Aradului încă în toamna anului trecut, dar nu s'a putut inactiva, de oarece dl Dr. Ioan Suciu adv., încredințat cu înființarea lui, n'a înaintat comitetului central nici procesul verbal al adunării de constituire și nici taxele încasate dela membri, deși a fost rugat în repețite rânduri. Desp. Giurgeu s'a reorganizat.

Teologii din Gherla au ținut, în cursul verii, prelegeri în 17 comune de pe teritorul desp. Seini și Baia mare, înscriind în total 265 membri ajutători. O pildă vrednică de urmat de toți studenții școalelor superioare.

Sunt rugate și celelalte despărțăminte cu comune prea multe să se dismembreze după cercurile pretoriale sau protopopiate.

Ca o recunoștință față de memoria aviatorului Aurel Vlaicu, comitetul central a hotărât să lanseze o listă de subscripție pentru un monument ce se va ridica la Orăștie. Toate colectele ce s'au făcut până acum, se vor concentra la Asociațiune, care se va îngriji de comandarea, executarea, așezarea și desvălirea monumentului. Asociațiunea a subscris pentru acest monument suma de K 500.

S'a discutat și reorganizarea revistei „Transilvania“. Propunerile secretarului s'au dat spre studiare comisiunii financiare permanente. Revista „Transilvania“ așa cum apare acum e fără îndoială o revistă folositoare, dar fiind prea specială nu poate interesa majoritatea membrilor Asociațiunii. De aceea trebue înlocuită cu o revistă lunară de popularizare și plină de viață care să intereseze pe toți. Cheltuelile de tipar bineînțeles se vor urca, dar se va urca de sigur și numărul membrilor Asociațiunii.

Comitetul central s'a ocupat și cu chestiunea căminului studentesc din Cluj și școala de meserii și agricultură din Munții apuseni, hotărând să adune mijloacele materiale necesare pentru înființarea lor la timp potrivit.

Aceste sunt informațiile adevărate despre lucrările Asociațiuniii, cari sunt conduse cu devotament și cu însuflețire de cei ce sunt puși în fruntea acestei instituțiuni importante.

Din Bucovina.

In chestiunea bisericească a Bucovinei ni se trimit din Cernăuț următoarele:

Delegații români aleși în adunarea națională din 10 Februarie a. c. pentru regularea chestiunii bisericești, și reprezentanții patronilor bisericești gr.-or români, întruniți în ziua de 15 Oct. 1913 pentru a-și preciza atitudinea lor față de noua situațiune creată prin recentele numiri în ierarhia bisericească, au votat cu unanimitate de voturi următoarele

Moțiuni:

1. Constatând cu adâncă mâhnire, că propunerile făcute de guvernul central pentru ocuparea postului de arhimandrit consistorial au urmat fără consimțământul capului bisericesc, și că acelaș guvern a întrodus două posturi de arhimandriți consistoriali, ceeace este contrar organizațiunii bisericii:

protestează cu toată energia în contra acestui procedeu, care involvă o încălcare a drepturilor istorice și o vădită vătămare a celor mai vitale interese naționale bisericești ale românilor bucovineni.

2. Adunarea împărtășește deplina convingere, că pe urma numirii consilierului consistorial Artemon Manastyrski de arhimandrit consistorial, s'a creat în biserica gr.-or. a a Bucovinei o situațiune din cele mai grele, care face cu neputință ca pentru viitor amândouă națiunile să trăiască în pacinică înțelegere în aceeaș biserică.

3. Considerând, că păstrarea neștirbită a sentimentului religios, cât și asigurarea liberei mărturisiri a credinței sunt temeliile de căpetenie ale existenței popoarelor și statelor, delegații naționali împreună cu reprezentanții patronilor bisericești gr-or. români cer cu toată stăruința: ca guvernul M. Sale să îndrumeze și să înfăptuiască fără întârziare regularea desăvârșită a chestiunii bisericești prin separarea elementului rutean din arhdieceza gr.-or. a Bucovinei, care după originea și firea ei a fost și trebuie să rămână națională; separarea elementului rutean va putea urma numai prin libera opțiune a credincioșilor pe temeiul unui catastru național, întemeindu-se pentru rutenii gr.-or. din Bucovina o deosebită episcopie.

4. Adunarea respinge cu disprețul cuvenit suspicionările absurde, pe care preoțimea ruteană întrunită în adunarea din 10 Octomvie 1913 le-a cuprins cu netărmurită îngâmfare în resoluțiunile îndreptate în contra unui partid român și a unei părți a preoțimii române și adresează totodată conducătorilor ruteni, rugămintea stăruitoare, ca ei în interesul bine înțeles al patriei comune să pună stavilă poftei lor nesățioase de cucerire și să facă capăt necontenitelor provocațiuni; ear față de numitele învinovățiri tendențioase, adunarea constată că din rândurile poporului român nu s'a ridicat niciodată spioni pentru o putere străină sau trădători de patrie.

5. Adunarea exprimă Excelenței Sale I. P. S. Arhiepiscop și Mitropolit *Dr. Vladimir de Repta* sentimentele ei de adâncă stimă venerațiune și-l asigură de încrederea, dragostea și supunerea ei fiască.

6. In sfârșit față de afirmațiile răutăcioase și tendenționat răspândite de organele de publicitate rutene, cari sfidând adevărul istoric se încumetă a contesta originea și caracterul românesc al vechilor așezăminte bisericești din Bucorvina, adunarea constată, că până în ziua de astăzi pe pământul țării noastre și al Moldovei nu s'a putut afla nici o singură mărturie istorică în limba ruteană, și nici o singură biserică sau mănăstire ctitorită de ruteni, pe când ctitoriile românești se găsesc răspândite până adânc în Galiția.

Un pictor sibiian: Gheorghe Mateiu.

Talentele artistice, ce se ridică din mijlocul poporului nostru, sunt așa de rari, încât trebuie să întimpinăm cu sinceră bucurie apariția unui talent viguros, ca al d-lui Gheorghe Mateiu, originar din Sibiiu. Un om modest, visător, care din tinerețe a alergat după fantoma artei, care-i ispitea sufletul cu glasuri de făgăduințe și de izbânzi. Luptând ca un erou împotriva sărăciei a încercat multe de toate, până când s'a hotărât să rămână în domeniul picturii, care l-a ademenit mai mult și care i-a și încununat munca încordată cu succese.

Pictorul Mateiu s'a refugiat în Germania din această țară frumoasă și săracă a Ardealului. S'a dus acolo, ca să învețe și ca sufletul lui să întâlnească priviri de înțelegători.

Cu o parte a muncii lui s'a întors în orașul lui natal și, în pavilionul terenului de patinaj, aranjează o simpatică și splendită expoziție.

Dela intrarea aranjată simplu, cu gust discret, simțești că înlăuntru vei admira opera unui artist.

Cum intri în expoziție, te oprește în loc un minunat peisagiu, o cădere de apă din Viștea. Un colț de frumusețe din Munții Făgărașului, cu vârfurile împădurite, pierdute în perspectiva mohorâtă a unei zile cu ceață plutitoare.

In fața o cădere zgomotoasă de apă, care isbucnește din coastele munților ca însași viața. Constrastul dintre apă și dintre stâncile împodobite de cetinile brazilor face din acest tablou unul dintre cele mai reușite, cari înveșnicesc o clipă din frumusețile munților noștri.

O bună parte din expoziție sunt tablouri din Norvegia, pe unde a colindat artistul, îmbogățindu-și sufletul cu impresii și cu studii noi. Țărmuri de mare, fiorduri, cu colori bizare, capricii de ale naturii nordice, reînvie în fața noastră, pe pânzele impresioniste, calde și numai rareori violente ale pictorului. Peisage de iarnă, amurguri în penumbre, lucrate cu gust, îți arată bogăția din sufletul acestui artist.

Cea mai mare parte a expoziției cuprinde lucrări grafice și de artă decorativă, o specialitate a artistului. Reclame, placate, coperte de reviste și de cărți — toate dovedesc acelaș talent. Coperta revistei „Das Echo“, a bibliei și celelalte sunt tot atâtea studii de artă.

Românii, cari vor ceti aceste rânduri, să nu nu piardă ocazia de a vedea expoziția. Vor vedea opera unui suflet de artist. Duminecă se închide expoziția și ar fi păcat ca sibienii iubitori de artă să scape prilejul de a și împodobi sufletele cu impresiile unei arte adevărate și eventual casele cu câte-o pânză de valoare.

Profiluri muzicale.

— Cronică artistică. —

Criticul muzical „Germanicus“ dela *Conservatorul* scrie următoarele despre soprana noastră, doamnă *Lucia Cosma*:

In ogorul muzicei românești a crescut o floare, care sub îngrijirea unor iubitori a înflorit, răspândind în juru-i un farmec, o vrajă. Este cântecul popular, care ne vorbește de un trecut, de o limbă și de datini străbune. Este sufletul unui popor, în care sunt întrupate durerea și bucuria sa.

Sunt însă privighitori, care prin glasul lor răspândesc divinitatea acelui cânt.

Ca niște valuri armonioase se revarsă frumusețea sa melodică și ascultându-l simți fiori de entuziasm, preaslăvind pe acela care li-a dat viață.

Astfel vor fi reflectat mulți, când au auzit doinele și melodiile românești cântate de Lucia Cosma.

Era ca și cum un întreg neam și-ar fi spus durerea și jalea înăbușită. Naivitatea melodică și simplitatea fermecătoare a versului românesc, erau exprimate cu multă sinceritate.

Dar această cântăreață, care dispune de mijloace vocale remarcabile a simțit o vădită vocațiune pentru muzică.

Crescută în o atmosferă prielnică desvoltării simțului muzical, când din fragedă copilărie a auzit doinele neamului său, Lucia Cosma a ținut să pătrundă tainele artei muzicale. Incepând cu eruditul maestru compozitor, G. Dima, acel care a îndrumat atâtea talente, — succesiv a ajuns să cunoască arta cântului și a pianului.

Mai departe urmă o serioasă îndrumare a vocei sale cu vestita pedagogă a cântului, cu Matilda Marchessi la Paris, care a inițiat-o în arta cântului figurat, putând astfel să se îndrepte spre literatura scrisă pentru acest gen de Arditi, Bellini, Delibes, Donizetti, Gounod, Meyerbeer, Strauss.

Vocea dnei Cosma, un sopran liric cu registre egal desvoltate, mlădioase putând astfel reda cu uşurinţă pasagiile de coloratură, triluri, note acute, fiorituri, staccate etc., un timbru vibrant şi emotiv, o nuanţare variată, o corectă frazare a liniei melodice şi sensibilitatea simţului muzical vădită; eată atâtea calităţi caracteristice ale acestei voci.

Temperamentul pare înăscut în această fiinţă, care în timpul când cântă, e transfigurată şi simţi cum orice fibră transmite emoţiile unei arte ideale şi înălţătoare.

Era şi cert ca o asemenea artistă să nu se oprească la o singură etapă a artei, şi sub impresia covârşitoare a frumuseţei versului scris de Arnd, Heine, Goethe, Eichendorf, Geibel, Rückert, Müller şi îmbrăcate în o haină muzicală potrivită de Brahms, Schubert, Schuman, R. Strauss, H. Volf, E. Wolf ş. a. a ţinut să cunoască şi caracteristica cântecului şi a baladei.

Sub conducerea unui erudit pedagog şi propoveduitor al acestor genuri, Victor Beigel (Londra) a ajuns una din cele mai apreciate cântăreţe de cântece şi balade, putând sta alături de cântereţe ca: L. Mysz Gmeiner, I. Pulp, El. Gebhard, H. Stalgemann, S. Dessour ş. a. Asemenea melodiile şi ariile — care prin forma lor se apropie de cântecul german — scrise de Debussy, Duparc, R. Hahn, Massenet, Ciaicovski, Moussorgky ocupă un loc important în repertoriul dnei Cosma.

E după cum vedem una din cultele cântăreţe, care prin poliglotismul său şi variata cultură muzicală e menită să intereseze pe toţi şi indicată să ocupe un loc de frunte între semenele sale.

Concertele date la noi în România, în Transilvania şi în centrele mari ca Viena Paris şi Londra, au confirmat şi confirmă pe deplin cele de mai sus.

Şi cu atât mai mult simţim o mândrie şi o mulţumire sufletească, cu cât ştim că avem o cântăreaţă română, care prin puterea talentului său impune respect străinilor.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători, „Prea Cuv. Paraschiva“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri, la ora obicinuită.*

*

Serbări culturale în Caransebeş. Societatea pentru fond de teatru român îşi va ţinea adunarea generală în 8 şi 9 Noemvrie 1913 în Caransebeş. Iar Reuniunea învăţătorilor ort. români din dieceza Caransebeşui îşi va ţinea adunarea generală în 9 şi 10 Noemvrie n. tot acolo. In aceleaşi zile se vor da şi cele 3 reprezentaţiuni teatrale ale companiei dramatice Victor Antonescu din Bucureşti. Se vor reprezenta piesele: Năpasta, O noapte furtunoasă, Legea Ertărei, Poama Crudă, O căsnicie şi Sacrificiul. La aceste serbări culturale va lua parte floarea intelectualilor şi a ţărănimii noastre din Bănat. Programul amănunţit al acestor serbări se va da publicităţii în zilele următoare. Toţi ceice doresc să aibă pe durata serbărilor locuinţă la hotel sau la particulari, să se adreseze dlui *Iuliu Vuia*, inv. director în Caransebeş. Ear cei ce doresc să ia parte la masa comună de Duminecă, să se anunţe dlui *Dr. George Lăbonţiu*, advocat în Caransebeş. Tacâmul costă 4 Coroane. Bilete pentru reprezentaţiile teatrale se vând la Librăria Diecezană.

*

Teatru român în Sibiiu. Reprezentaţiile companiei dramatice Victor Antonescu se încep mâne Sâmbătă în 25 l. c. cu piesele *Legea iertării*, comedie, şi *Năpasta*, dramă. Duminecă se dă *Poamă crudă*, comedie în 3 acte. Luni *Sacrificiul*, dramă, şi *Noaptea furtunoasă*, comedie. — Bilete se vând la Librăria Arhidiecezană.

*

Intrunire în Sibiiu cu prilejul reprezentaţiilor trupei Antonescu. Duminecă, 26 Octomvrie, seara după reprezentaţie va avea loc o cină comună în restaurantul *Sattler* (fost Brote, promenada Bretter). La cina aceasta vor lua parte şi artiştii companiei dramatice a dlui V. Antonescu. Cina à la carte.

*

Bancă în Bulgaria. O bancă mare, cu un capital de 50 milioane, se constitue acuma pentru a opera în Bulgaria. Banca va finanţa toate întreprinderile bulgăreşti în teritoriile nouă cucerite.

*

Dela cassa arhidiecezană. Institutul de credit şi economii „Crişana“ din Brad, în loc de cunună pe mormântul regretatului membru în direcţiune *Vasile German*, învăţător în penzie, a donat la completarea fondului gimnaziului din Brad suma de 30 coroane.

*

Accident aviatic. Se depeşează din Sighişoara, că pilotul ardelean Albert *Ziegler*, care avea să aranjeze un sbor şi în Sibiiu, a căzut cu aparatul său dela o înălţime de vre-o 80 metri, şi a rămas uşor rănit. Aeroplanul s'a sfărmat. Un pasager, care se afla cu pilotul, a scăpat cu viaţa. Ziegler, de naştere din Codlea, executase Duminecă la Braşov câteva sboruri deplin reuşite.

*

Preot decorat. Părintele *Gavril Bodea* din Arad a fost decorat cu crucea de cavaler al ordinului Francisc Iosif I., pentru servicii aduse timp de mai mulţi ani întru catehizarea robilor dela penitenciarul tribunalului din Arad.

*

La şedinţa literară a 10 a Reuniunii meseriaşilor sibieni, care este a 4-a festivă din 1913, ce se va ţinea Joi în 30 Octomvrie n. c., la ora 8 sara, au binevoit a-şi oferi concursul d-şoara *Catinca Pitiş* şi di *Vasile Stoica*, profesori la şcoala de fete a „Asociaţiunii“.

*

Nou despărţământ al Asociaţiunii. Primim următoarele: Duminecă la 19 Oct. n. 1913 s'a ţinut în Viştea-de-jos adunarea de constituire pentru înfiinţarea despărţământului *Viştea* al Asociaţiunii. Cu această ocaziune am avut fericirea de a saluta în mijlocul nostru, pe lângă delegatul comitetului central, dl secretar Oct. C. Tăslăuanu, însoţit de profesorii dela şcoala Asociaţiunii d-nii Vasile Stoica şi Horea Avram, pe distinsul profesor al seminarului Andreian Dr. Nicolae Bălan, care după serviciul divin a rostit o predică cu multă învăţătură şi înălţare sufletească, ascultată cu evlavie de popor. Adunarea de constituire s'a deschis la orele 11 a. m. prin prezidentul Oct. C. Tăsluuanu. S'au înscris 26 membri ordinari şi 20 ajutători. Adunarea a fost bine cercetată de preoţi şi învăţători şi de poporul din loc. Scopurile Asociaţiunii au fost resuscitate, ear cei prezenţi au fost invitaţi a le urma şi a le schimba în fapte. La sfârşit s'au împărţit între ţărani 168 broşuri de ale Asociaţiunii de cuprins instructiv. A urmat masă comună, unde s'au discutat problemele Asociaţiunii, dovedind cu toţii interes pentru realizarea lor. Viştea-de-jos, 20 Oct. 1913. *Pavel Borzea*, notar ad hoc.

*

Impotriva dirigeabilelor. Catastrofa dela Iohannisthal se pare că a nimicit nu numai balonul L. II., ci în genere a făcut imposibilă pe lungă vreme construirea baloanelor sistem Zeppelin. Un stat din Europa a şi sistat orce experimentare mai departe cu acest soi de diregeabile. Se vesteşte adecă din Bruxela, că după nenorocirile din Germania două mari baloane militare belgiene nu mai fac încercări de urcare, ear alte dirigeabile nu se mai comandă. Cercurile militare din Bruxela sunt de părerea că cele întâmplate la Iohannisthal dovedesc învederat, cât sunt baloanele acestea de nesigure şi de neînfrânabile.

*

Igiena nervilor. Renumitul profesor Dr. August *Forel* a scris o carte despre igiena nervilor, din care au apărut până acum în limba germană patru ediţii. Autorul arată multele cauze şi urmări ale nervosităţii, şi greşelile comise zilnic de omul culturii, care din neştiinţă îşi sdruncinează nervii. Forel descrie mijloacele şi căile pentru păstrarea sănătăţii şi pentru restaurarea nervilor atacaţi. Capitolul despre igiena nervilor *la copii* merită o deosebită atenţiune, — părinţii şi pedagogii să-l citească. Volumul costă 3·70 coroane.

*

Dare de seamă şi mulţămită. Pentru procurarea unui rând de vestminte preoţeşti pe seama bisericii ort. române din *Galaţi*, *Eugenia Păcală*, născută Ludu, soţie de învăţător din Galaţi, a colectat dela creştinii noştri din America următoarele sume: Gheorghe Florea şi soţia Maria 5 dolari; Mina Cristea născ. Florea şi Nicolae 2 dolari; Rafira Şarlea n. Ioan Toader 8 dolari; Ioan Manta şi soţia Marina 5 dolari; Andrei Andreaş din Hârseni 1 dolar; Petru Păcală cu soţia Maria 5 dolari; Gheorghe Filimon Dan şi soţia Sofia 5 dolari; Axente Dan 5 dolari; Maria Danciu n. Fogoroşi şi Gheorghe 5 dolari, toţi din Galaţi. Suma 41 dolari. Suma aceasta de 41 dolari, schimbată în 200 coroane s'a trimis Onoratei doamne Eugenia Păcală n. Ludu, care cu multă pricepere a ales şi cumpărat materii din Braşov, şi cu desteritate lucrându-le, a prezentat oficiului parohial ort. român din Galaţi un rând de haine preoţeşti complet de calitate aleasă, care Duminecă în 5 Oct. n. 1913 în prezenţa poporului s'au sfinţit şi s'au predat destinaţiunii. Primească, atât dăruitorii, cât şi iniţiatoarea, în numele bisericii mulţămita noastră. Galaţi, 1/14 Oct. 1913. *Nicolae Aron*, paroh ort. român.

PARTEA LITERARĂ.

Ştii Româneşte?

de Ion Gorun.

— Spicuiri*) —

Se critică felul de a scrie al unor gazetari, şi cu drept cuvânt. Am auzit şi o scuză ce s'a încercat a li se aduce: că prin felul meseriei lor sunt nevoiţi să scrie grăbit, şi deci nu e mirare că uneori nu le pică sub condei tocmai cuvântul românesc potrivit.. Dar asta aduce cu scuza damei pe care caricaturistul francez o face, cu o pălărie enormă în cap, scriind o scrisoare la cafenea: — „Iartă-mi, dragă greşelile de ortografie, dar pălăria îmi ţinea umbră şi nu vedeam bine“.

Nu poate să fie nici o scuză pentru un scriitor, că nu-şi ştie limba destul de bine. Adică din cauza *grubei* să fie că unul stărue, de pildă, să scrie într'una „*voiaj*“ în loc de *călătorie*, — deşi dacă e gazetar bine informat, ar trebui să ştie că acest cuvânt tocmai a fost printre cele citate de Măria sa regele Carol în discursul ce a ţinut acum vre-o doi ani în Academie despre stricarea limbii româneşti?

Dar nu numai printre gazetari sunt unii cari *se grăbesc* când scriu în acest fel, ci din nenorocire chiar şi printre literaţi. Aceştia sunt în tot casul mai vinovaţi, deoarece menirea lor ar fi tocmai să apere şi să păstreze bogăţia cea adevărată a limbii învăţând cu pilda, şi pe alţii cum s'o respecteze şi în ce fel s'o folosască.

A introduce în limbă cuvinte de prisos, împestriţături urâte ca acel „*voiaj*“, căruia bine ar fi să-i urăm cât mai curând o călătorie sprâncenată de pe plaiurile noastre, e una din greşeli.

*

Foarte multă dreptate are un cronicar al unui ziar, când observă că noi românii nu prea ştim să scriem; — „avem — zice el profesori universitari, magistraţi superiori, cari nu ştiu să scrie“, — desigur în înţelesul că până şi nişte oameni stând aminteri pe trepte culturale dintre cele mai înalte, îşi închipuesc că pot să dispreţuiască şi să neglijeze stilul, compoziţia, ba chiar şi modesta şi umila gramatică. Dacă în alte părţi o fi altfel — cronicarul ne asigură că aşa este — nu ştim; dar ştim că prin ziarele franceze sau germane în adevăr nu găsim nici cea mai mică notiţă, nici cea mai neînsemnată misivă, *rău scrisă*. Ne întrebăm numai dacă nu cumva acolo intră în joc şi condeiul *secretarului de redacţie* care face să ne apară, cu păstrarea înţelesului într'o haină curăţică de exprimare, tot ceea ce trece pe sub ochii lui şi e menit tiparului? — altfel ar fi să te miri cum acolo scriu atât de corect, şi uneori chiar în formă aleasă nu numai profesori şi magistraţi, dar chiar şi oameni cărora, socotind după îndeletnicirea lor în viaţă, nici n'ai putea să le ceri mai la urmă atâta literatură.

Şi cu toate acestea are dreptate cronicarul. La noi se scrie rău, se scrie neglijent, — şi dovada o face el însuşi, tocmai în vremea când se plânge că sunt prea puţini aceia, cari ştiu „să *aşterne*“ în românește o cugetare frumoasă şi în forme corecte. Observarea cronicarului a fost dreaptă, dar n'a ştiut *s'o aştearnă* nici el într'o formă pilduitoare.

Ce vor fi zicând cei criticaţi cu asemenea gramatică? Noi întrebăm aşa, — dar gazetarului, fireşte, nu-i pasă, căci el se întreabă, trecând la alte chestii mai importante la chestii de politică: „*ce o fi zicând* partizanii?..“ Sau avântându se în polemică cu două ziare adverse, se oţereşte să ne dovedească precum că „*ambele* se contrazic *unele pe altele*“, măcar că nefiind decât două, n'ar putea să contrazică decât *unul pe altul*... Totuşi va bănui altora că „nu ştiu să scrie!“ — Până şi profesorilor universitari..

— Dar când un profesor universitar îi trimite o scrisoare, iată cu ce cuvinte de introducere ni-o înfăţişează: „D. P. B. cunoscutul profesor universitar (sunt şi necunoscuţi?...) ne trimite următorul interesant articol, *pe care* din cauză că ne-a sosit târziu *regratăm a nu-i putea da loc* decât în pagina a treia“..

Are dreptate ziarul cu pricina: nu prea ştim să scriem bine româneşte; — dar măcar cu profesorii universitari să nu fim aşa de aspri.

Dacă n'ar fi decât gramatica... Dar sunt o mulţime de cuvinte pe cari nu ştim cum, când şi ce fel să le întrebuinţăm. Fără să mergem atât de departe încât să scoatem la iveală frumuseţi ca cea descoperită de reporterul care deplângea halul unui biet om ce „nu mai putea *gesticula* nici o vorbă“, — să luăm de pildă cuvântul *mentalitate*, de care se face atâta şi atât de felurită întrebuinţare dela o vreme încoace.

Nu mai este judecată — şi nici prejudecată, — nu mai este fel de a fi, de a se purta, nu mai e credinţă, principiu, vederi, năzuinţă, nimic într'un cuvânt ce purcede din viaţa sufletească a omului; totul se rezumă acuma în *mentalitate*. „Să înceteze *mentalitatea*, că între ruşinea de a da naştere unui copil nelegitim şi disperarea de a risca moartea, nenorocitele să aleagă drumul morţii!‘ — exclamă un moralist foarte bine inspirat, dar care suntem siguri că a mai spus acest lucru mai limpede odinioară, când nu i se încurcase încă mentalitatea în expresii la modă, înţelese numai pe jumătate. Şi câte altele! — Eşti liberal sau conservator — mentalitate. Ortodox sau evreu, mentalitate! Social-democrat sau naţionalist, — tot aşa. Obicinueşti cafea cu lapte sau vin cu sifon, tot mentalitatea e de vină, şi mai multe nu! Cu adevărat, bine zice moralistul: Să mai înceteze mentalitatea!

Şi *gestul*! Nu mai e nimic fără gest. Un ministru depune portofoliul, un gest. Altul îl ia, alt gest. Un episcop afuriseşte pe colegii săi, gest. Sinodul pune afurisirea la dosar, gest şi ăsta. Vii, te duci, gest; dacă stai pe loc, n'ai nimerit-o mai bine, că tot gest este. Scriu acestea, e un gest. Nu le-aş scrie, n'am scăpat, că iar un fel de gest are să fie...

Poate în sfârşit că şi farmecul noutăţii contribue la abuzul de aceste cuvinte. Dar sunt şi altele mai vechi, pe cari le vedem întrebuinţate alandala în ziarele noastre. De pildă cuvântul *vandalism*.

E ştiut că vandalism se numeşte distrugerea operelor de artă, a alcătuirilor de civilizaţie... Ar putea să însemneze şi altceva, căci vandalii vor fi săvârşit ei şi alte blestemăţii; — dar ce vreţi? s'a născocit acest cuvânt anume cu însemnarea acelei manii distrugătoare, în care se vede că vandalii au excelat, mai mult decât ceilalţi barbari. Şi este un cuvânt întrebuinţat în toate limbile şi în toate cu acelaş înţeles... Afară de limba gazetelor noastre.

Aci, dacă poliţia se împotriveşte unei manifestări de stradă, e vandalism. Dacă aceeaş poliţie operează în „beciuri“ — tot vandalism. Se bat doi oameni pe stradă şi unul smulge altuia un smoc de păr, — vandalism; şi încă aci poate că frizura victimei să fi fost o operă de artă... bărbierească; — dar tot până la vandalism, mai va

Nu este limba noastră destul de bogată, ca să găseşti lucrurilor şi faptelor numirea şi caracterizarea lor adevărată? Zi: silnicie, zi: barbarie, zi: bătaie, — şi în câte feluri mai ştii şi mai poţi, — dar lasă *vandalismului* înţelesul lui — că te râde lumea care... ştie câtuşi de cât ceva carte.

*

Citesc discursuri importante în „Monitorul Oficial“, şi găsesc acolo cu duiumul voiajuri de tot felul. Ba şi o ortografie originală şi pitorească precum: „v'a rămâne amintirea“:. (va rămânea!) — „Cum *va-ţi* zis?“ — „Va-ţi adresat poporului!

Acest — *va-ţi* mai ales e fenomenal: patru litere şi două greşeli de ortografie!

De aceea susţinem că fără gamatică nu poţi să scrii nici cea mai fonetică ortografie din lume; eată exemple pecetluite chiar cu marca Statului.*)

Dar cu „*va rămâne*“ în loc de „va rămânea“, cum rămâne? — Tot astfel un cronicar teatral ne asigură despre cutare dramă sau comedie că „*va place*“; mi-ar plăcea să-i pot convinge că nu e bine zis aşa, — dar dacă nu vrea, n'am ce-i face.

Fiindcă ne-am oprit la proza acestui cronicar, să-i mai admirăm o frumseţe silistică şi de altă natură: „Fără îndoială, ne spune el, că *meritul principal* revine *în primul rând* d-lui director“... Care va să zică există şi un merit *principal* de *al doilea* rând? — Am scos la iveală exemplul acesta, fiindcă în limba ziarelor noastre astfel de tavtologii sunt din cele mai dese; şi fiindcă vrem atuncea să întrebăm iarăşi: Cum s'ar mai putea potrivi aci scuza că gazetarul scrie rău fiindcă „se grăbeşte“? Ciudată grabă, care te face să-ţi încarci frazele cu vorbe de prisos.

Acestea sunt din seria lui „prefer mai bine“, sau a lui „mult mai superioară“; nici cei cari întrebuinţează în chip curent asemenea expresii, n'ar putea să ne spună ce caută „mai bine“ în „primul exemplu sau „mai“ în cel d'al doilea. De geaba! Vor continua să le întrebuinţeze.

Nu va renunţa cel obişnuit să ne spună că: „*a avut loc*“ cutare sau cutare fapt, întâmplare, sărbătorire, reprezentaţie etc., — nu va renunţa odată cu capul la această sugestivă expresie franţuzească, — dar care în limba românească cu greu poate găsi ce caută. — „A fost la şezătoare, dar n'a avut loc“... Ce înseamnează asta? Că nu s'a mai ţinut şezătoarea, sau că toate locurile erau ocupate, când a sosit la faţa focului omul din exemplul nostru?

Şi câte altele!

---

*) A apărut în „Biblioteca pentru toţi“ un volumaş de 132 pp. sub titlul: Ion Gorun, Ştii Româneşte, câteva observări asupra limbii cum se scrie în vremea de faţă. — Preţul 30 bani. De vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

*) Am mai adauge pe *noştrii* cu (doi i) earăşi scris greşit. Pronumele *nostru* şi *noastră*, dacă ar primi *articol*, am avea formele: nostru*l*, noastr*a*, noastre*le*, noştr*ii*, noştri*lor*, noastre*lor*, nostru*lui*, ş. a. Red.

Nr. 513/1913 (298) 1—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** (cl. III) se escrie nou concurs, cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coale B.

Cererile de concurs se vor trimile la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, având concurenţii, pe lângă observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 3 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 966/1913 (297) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Caţa**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea şi gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Pentru formarea şi conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învăţătorul va primi o remuneraţie deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie şi să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de şcoală în Dumineci şi sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiţi.

Cererile de concurs, instruite coform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Caţa.

Cohalm, în 1 Octomvrie 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Nr. 251/1913. (284) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinciş** cu filia **Cerna**, din protopresbiteratul Hunedoarei, — pe baza ordinului Veneratului Consistor arhidiecezan din 13 August a. c. Nr. 10,871 Bis. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiei preoţeşti.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugările însoţite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Hunedoara, la 17/30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tractului Hunedoara, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Ad. Nr. pp. 1104/1913. (285) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-ort. română din din comuna **Mărişel**, tractul protopresbiteral al Clujului, devenit vacant prin abzicere, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salár fundamental 1200 cor., din cari 600 cor. din cassa bisericei solviţi în rate lunare sau trei lunare anticipative, 600 cor. întregire dela stat votată deja prin rescriptul ministerial din 30 Maiu a. c. Nr. 69,117.
2. Cvartir natural în edificiul şcoalei şi edificii ecoomice.
3. Lemnele necesare de foc.
4. $^1/_4$ jugăr de grădină, eventual 20 cor.

Invăţătorul ales este dator a propune în şcoala de repetiţie, a conduce în Dumineci şi sărbători copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturghie.

Concurenţii cu cunoştinţe muzicale şi apţi de a conduce şi forma cor vor fi preferiţi, în care caz vor primi şi o remuneraţie specială.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze oficiului protopresbiteral al tractului Cluj în terminul deschis, şi întrucât le stă în putinţă să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta în biserică şi a se face cunoscuţi poporului.

Mărişel, la 15 Septemvrie 1913.

Comitetul parohial român gr.-or.:

Teodor Toader **Teodor Purcel**
paroh-preşedinte. notar.

Vidi: **T. Roşescu**
protopresbiter.

După boală

de obicei urmează un timp, când reconvalescentul se simte moale, şi se oboseşte la cea mai uşoară încordare. Aceasta stare reclamă o deosebită atenţie atât la mari, cât şi la copii. Pentru o nutrire corăspunzătoare face Emulsiunea Scott reconvalescentului servicii serioase, ajutând să-şi câştige un apetit bun. Emulsiunea Scott, care conţine cel mai bun oleu de peşte, este un anume un mijloc, fără păreche în a depărta moleşala, a întări corpul şi ai reda dragostea de viaţă.

Emulsiunea Scott se poate lua atât vara, cât şi în anotimpurile mai răcoroase. f) (275) 6—

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

A apărut şi se află de vânzare la Libraria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa Ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce şi de post.

Reţete de bucate simple şi bune
de
Zotti Hodoş.

Preţul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

Nr. 671/1913. (289) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna bisericească **Bulzeştii de jos** cu filiile **Străuţ** şi **Ticeni** se escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

Din repartiţie 600 cor., iar diferinţa până la suma recerută de lege se va acoperi din ajutorul de stat, care sau cerut deja, cvartir în edificiul şcoalei şi grădină.

Cel ales este dator a propune şi în şcoala de repetiţie, a instrua elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sărbători la biserică şi a cânta cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare, din terminul deschis la subsemnatul oficiu protopopesc.

Brad, la 26 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zărandului în conţelegere cu comitetul parohial.

V. Dămian
protopop.

Ad. Nr. pp. 1081/1913. (276) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Nadişul-român**, prin acesta se publică concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele subscrisului în terminul susindicat, fiind instruite conform normelor în vigoare, şi a se prezenta la s. biserică în vre-o zi de Duminecă sau sărbătoare, cu prealabila încuviinţare din partea subsemnatului spre a fi cunoscuţi poporului.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Clujului în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, la 18 Septemvrie 1913.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 442/1913. (268) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Tăuţiu** (cl. III), se escrie nou concurs, cu termin de **30** zile, dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrise dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, având concurenţii, — cu observarea prescriselor reglementare, — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 11 Septemvrie 1913.

Ofi. protopresbiteral rom.-ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 3—15

A apărut şi se află de vânzare la Libraria arhidiecezană în Sibiiu:

Protocolul Sinodului

al arhidiecezei gr.-or. române din Transilvania
pe anul 1913.

Preţul coroane 1·20 + 10 fil. porto.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 16—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1548 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea **de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

GHETELE TURUL

sunt cele mai bune,

Fabrica de ghete TURUL soc. pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

130 filiale proprii în ţară şi străinătate.

Până ce va epuisa depozitul în un fel de ghete jumătăţi pentru dame, în modeluri aparte, vindem cu preţ ocazional de 8 cor. părechea. Locul de vânzare în: (299) 1—4

Sibiiu, str. Cisnădiei Nr. 20.

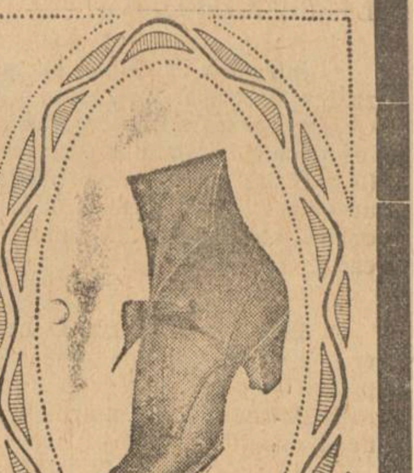

200,000 păr. producţiune săptămânală 1200 lucrători şi angajaţi.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 17/30 Octomvrie 1913. Nr. 108.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Lămuriri.

Sibiiu, 29 Octomvrie n.

Intr'un număr mai îndepărtat al ziarului nostru am publicat o informaţiune, primită dela un politician de frunte, în care se spunea, că contele Tisza, actualul ministru-prezident ungar, nu în urma vreunei presiuni de sus, ci *din propria iniţiativă* vrea să ajungă la înţelegere cu Românii din statul ungar.

Am publicat informaţia aceasta fără nici un gând ascuns, numai pentru constatarea faptului cuprins în ea, şi cei ce cred, ori ştiu, că lucrurile nu stau aşa, ci altcum, n'au decât să desmintă şi să dovedească contrariul.

Am săvârşit deci un lucru cu totul corect şi nevinovat.

Cu toate acestea, un pretins preot de ai noştri s'a indignat grozav de mult de informaţia noastră şi şi-a vărsat veninul asupra noastră într'un injurios articol, publicat în „Românul" din Arad, spunând, că de neliniştea ce i-o face „Telegraful" prin atitudinea sa nenaţională se bate cu gândul să treacă la catolicism!..

N'am luat act de insanităţile „preţiosului", calaborator al „Românului", în firma convingere, că el preot de ai noştri nu poate să fie, pentrucă nu putem crede să se afle în clerul arhidiecezei noastre secături, capabile de a se şi gândi numai la părăsirea legii strămoşeşti. Vedem însă, că pretinsul preot revine de nou şi ne adresează o altă serie de injurii prin coloanele „Românului" dela Arad (Nrul 225), scoţând de nou vinovat ziarul nostru, pentrucă nu ar fi destul de naţional şi n'ar servi destul de bine interesele adevărate ale bisericii şi ale poporului nostru.

Nu ştim ce să admirăm mai mult: ignoranţa pretinsului preot, ori cutezanţa cu care şi-o expune la privire publică. Ne prinde mirarea însă când vedem, că domnii dela „Românul" să identifică şi se solidarisează cu „deşteptul" lor colaborator, dând astfel o regretabilă dovadă, că sunt tot atât de puţin orientaţi cu privire la întemeierea, conducerea, controlarea şi asigurarea existenţei ziarului nostru, ca şi colaboratorul lor, cu toate că în fruntea „Românului" stă domnul *Vasile Goldiş*, membru în toate corporaţiunile noastre înalte bisericeşti, om cu cunoştinţe istorice şi politice, prin urmare pus în poziţia de a putea şti, că ziarul nostru până unde *poate* merge în chestiunile politice.

O spunem deci de nou, după ce am mai spus'o de nenumărate ori, că ziarul nostru nu stă nici în serviciul vre-unui partid, dar nici în serviciul guvernului. Politica ziarului nostru a fost totdeauna politica de conciliantă, de înţelegere cu cei dela putere, aşa cum a fixat'o marele întemeietor al ziarului, *Andreiu baron de Şaguna*, care *ne-a îndemnat să imităm pe Saşi şi să facem politica de oportunitate si de acomodare pe care ei o fac.* In spiritul acesta, de bunăvoinţă şi apropiere de guvern, a fost condus ziarul nostru în viaţa lui Şaguna, şi în spiritul acesta e condus şi de atunci încoace, pentrucă prin testament *Şaguna* a dispus, ca: *„să se susţină jurnalul „Telegraful Român" ca organ al mitropoliei şi arhiepiscopiei noastre* ***în modul cel până acum redigiat***". Iar ca să poată fi susţinut, i-a lăsat şi o fundaţiune frumoasă, prevăzând el în rara sa înţelepciune, că au să vină şi pretinşi preoţi, cari să-i dorească apunerea. I-a asigurat deci esistenţa pentru toate vremile, fără a fi necesitat a se preface în „călindar", cum sună gluma de prost gust a preotului mărginean.

Să lase deci pretinsul nostru preot, împreună cu domnii dela „Românul", controlarea esecutării programului politic al ziarului nostru, care e programul lui Şaguna, în grija comisiunei administrative, instituită anume de marele Şaguna în acest scop, şi iee la cunoştinţă, că în jurul ziarului nostru stau grupaţi astăzi toţi bărbaţii din gremiu ai bisericii noastre, membrii corpului profesoral dela seminar, protopresbiteri desteri în manuarea condeiului, ca Vasile Gan, Ioan Teculescu, Sergiu Medeanu, iar din generaţia mai tinără Dr. I. Lupaş, A. Ludu şi alţii, precum şi număroşi preoţi, tot atâţia oameni de seamă ai bisericii şi ai neamului, cari sigur că în aceeaşi măsură, dacă nu chiar în măsură mai mare, doresc binele şi înaintarea noastră pe toate terenele, ca preotul mărginean.

Pentru a se invedera şi mai bine, cari au fost intenţiunile marelui Şaguna, atunci când a întemeiat ziarul acesta, şi cari au fost *condiţiunile* sub cari a crezut el de bine că are să fie ziarul redactat, — reproducem următoarele părţi din contractul pe care l'a legat Şaguna cu primul redactor al ziarului său, cu *Aron Florian*, condiţiuni, pe cari fiecare redactor, care a urmat după Aron Florian, a fost dator să le subscrie. Sunt următoarele:

...*„Din privinţa responsabilităţii cei grele, ce primeşte asupra-şi tipografia diecezană prin extradarea acestui jurnal, carele nu are alt scop, decât înaintarea interesului înaltei noastre stăpâniri şi propăşirea cea sănătoasă şi treptată a naţiunii, poftesc şi aştept dela domnul redactor, ca Domnia Sa, având înaintea ochilor acest scop sfânt şi mântuitor pentru naţiune, să redige pomenitul jurnal* ***fără de cea mai mică apriată sau tainică vătămare a interesului prea luminatului nostru Impărat şi al preaînalt aceluiaşi stăpâniri,*** *precum şi fără de vătămarea vre unei naţiuni sau confesiuni din patrie, şi să se străduiască a păzi cu cea mai mare scumpătate legile şi ordinările de presă"*...

Pretinsul preot al nostru poate că nu cunoaşte aceste principii fundamentale stabilite din partea lui Şaguna cu ocasiunea întemeierii ziarului nostru, deşi ar putea să le cunoască, din actele publicate de dnul *Dr. Ioan Lupaş* în *Anuarul* de pe anul 1908/9 al Seminariului Andreian; noi însă, cei puşi acum să conducem acest ziar, suntem datori să le cunoaştem şi datori suntem să le şi respectăm şi să ne conformăm lor întru toate. Iar împlinind dorinţele şi acomodândune îndrumărilor date de marele Şaguna, credem că totuşi nu merităm insultele şi apostrofările acelora, cari mai puţin chemaţi sunt să ni-le adreseze.

Limba maghiară în şcoalele noastre

de *Dr. Ioan Lupaş.*

III.

— Articol final. —

Pe baza acestei legi s'a propus limba maghiară ca obiect de învăţământ obligat, în şcoalele noastre poporale nedivizate, la început în câte 2 ore pe săptămână. Dar numărul acesta de ore a fost sporit până la 13, câte se cer azi, în paguba normalităţii planului de învăţământ. Iar §. 19 al articolului de lege XXVII din 1907 pretinde, ca limba maghiară să fie propusă în toate şcoalele poporale în aşa măsură, ca un elev cu limba maternă nemaghiară, după terminarea anului al IV-lea de şcoală să-şi poată exprima la înţeles gândirile în limba maghiară, atât cu graiul cât şi în scris („a magyar nyelv oly mérvben tanitandó, hogy a nem magyar anyanyelvü gyermek a negyedik évfolyam bevégeztével gondolatait magyarul élöszóval és irásban érthetöen ki tudja fejezni"). „Aceasta e o pretensiune atât de îngrozitoare, observă un ziar săsesc, încât din cauza ei toate şcoalele poporale cu limbă de propunere nemaghiară ar trebui să piară. Căci cât de des se întâmplă, că oameni, cari au fost crescuţi într'o singură limbă, nu-şi prea pot

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

N. Petra Petrescu: Ilie Marin. *istorioară pentru tinerime.* (Bucureşti, 1906. Minerva, 123 pag. Lei 1·50).

In povestirea, care dă cărţii titlul, e vorba de un băeţandru de 12 ani, orfan de amândoi părinţii. De creşterea sa se îngrijea diregătoria oraşului B., în care se născuse. Fiindcă diregătoria plătea puţin pentru întreţinere, el trebuia să şi lucre ici colo în ceasurile de după ameazi, pentru cari era scutit dela cercetarea şcoalei.

Odată, pe când lucra cu sârguinţă în arşiţa soarelui şi lacrimi calde i se strecurau pe gene, gândindu-se la vechea şi iubita casă părintească, aude un plescăit dinspre apa, care înconjura parcul unde lucra, şi un strigăt înăbuşit de glas copilăresc.

Aleargă acolo, ear la marginea apei vede o păpuşă, o pălărie şi în râul limpede o sclipire albă.

Imbrăcat, cum era, se aruncă în apă şi cu un curaj supraomenesc prinde albeaţa, care nu era altceva decât hăinuţa Ursulei, un drăcuşor de fată ca de şease ani, mica fetiţă a bogatului neguţător Părăianu. Fata, în dorinţa de a-şi scălda păpuşa, căzu în apă şi era să se înece.

Ilie Marin, băiatul orfan, care devine eroul povestirei noastre, o mântuie dela moarte, prin ceeace se mântue şi pe sine din mizeria în care se afla. Părăianu din acest ceas îi era ca un tată.

„Fără îndoială va rămânea aici la noi, zise neguţătorul, eu îl privesc de mântuitorul copilului meu propriu".

Şi rămas a fost, pentru toată viaţa, caci prin stăruinţa sa de a fi totdeauna cel dintâiu printre conşcolarii săi, prin puterea de muncă izbutise să câştige iubirea protectorilor săi. Ilie Marin ajunse cu timpul primul campion al d-lui Părăianu.

Căsătoria Ursulei cu Ilie a fost cea din urmă verigă din lanţul, care legă pe acesta cu casa Părăianu.

Avea neguţătorul şi doi feciori, pe Mircea şi Gavrilă, cel dintâiu strădalnic şi deştept, al doilea prefera societatea prietinilor săi, şi aceştia nu erau totdeauna bine aleşi, aşa că, din această cauză Ilie avea să sufere şi el multe neplăceri.

Curând după angajarea lui, în birou, Gavrilă îi cerea bani împrumut. In iarna din urmă Ilie îi dăduse aproape jumătate din venitul său anual.

Gavrilă iscălea fals obligaţii cu numele lui Marin, încurcându-l mereu în datorii neplăcute, pentrucă *a*) trecând terminele, bancherii le protestau şi *b*) pentrucă toată familia Părăianu îl credea acum pe Ilie înglodat în datorii.

Desnodământul se face atunci, când se descopere falşitatea iscăliturilor şi când Gavrilă se apucase să înstrăineze economiile părinţilor din cassa de fier, cu cari se gândea să poată duce lume albă dincolo de ocean, în America.

— „Tu-mi întinzi mâna, mie, hoţului, pe care l-ai prins furând"? — întreabă Gavrilă cu vocea răguşită.

— „O întind fiului nobilului meu binefăcător, îi răspunse Ilie, şi sunt sigur, că fiul unui astfel de tată se va şti întoarce iarăş pe calea cea dreaptă, dela care s'a abătut." Şi astfel vedem mulţime de exemple de gândire nobilă.

Gavrilă, prin ajutorul lui Ilie, cu două mii de lei ajunge în America, de unde multă vreme nu s'a mai ştiut nimic de el. Durerea părinţilor era mare. Ilie observă şi se decide şi pleacă în America spre aflarea fiului rătăcit, pe care îl găseşte după multă căutare în San-Francisco, în împrejurări nu se poate mai jalnice.

Momentele revederii, şi întreagă cartea, sunt istorisite cu atâta artă şi cu atâta simţ, încât unele părţi storc lacrimi din ochiul cetitorului. Unele evenimente sunt redate cu atâta isteţime, încât aproape se sensibilizează.

Felul cum se grupează întâmplările din această istorioară, e cât se poate de natural. Se vor afla de sigur şi de aceia, cari vor voi să scadă valoarea cărţii prin aceea, că nu se consacră nici o persoană de erou, sau alte defecte de concepţie şi de tehnică.

Cred însă, că lucrarea e vrednică să ocupe loc de cinste în biblioteca oricărui cărturar, în special o recomand, aşa cum e, pentru bibliotecile şcolare de băieţi în clasa a III şi a IV gimnazială.

Izidor Dopp
înv. conf.

Vorbe înţelepte.

Până a nu vorbi, socoteşte-te ce vor să-ţi răspundă cei ce te vor auzi.

*

Cade-se să te întemeezi mai mult pe făgăduinţele oamenilor celor de treabă, decât pe datoriile platnicilor celor răi.

*

Cinci lucruri sunt mai nefolositoare în lume: o făclie aprinsă în ameazi, o faţă frumoasă înaintea unui orb, o ploaie mare într'o pustietate, o masă bogată înaintea unor oameni sătui, şi adevărul ce cu meşteşugul învăţăturii se grăeşte înaintea unui neînvăţat.

exprima la înțeles gândirile nici în limba aceasta“. („Das ist eine so ungeheuerliche Forderung das darüber alle Volkschulen mit nichtungarischer Unterrichtssprache zu Grunde gehen müssten. Denn wie häufig kommt es vor, dass Menschen, die nur in einer Sprache erzogen worden sind, ihre Gedanken in dieser Sprache nicht sehr verständlich ausdrücken können“. *Deutsche Bürger-Zeitung*, 1912 nr. 72).

Dupăcum se vede din această constatare a ziarului german din Sibiiu, în școalele poporale săsești nu se poate realiza ceeace pretinde §. 19 al legii școlare din 1907. Și dacă vor fi sinceri, aceeași constatare vor trebui s'o facă și învățătorii români, sârbi și slovaci din patria noastră. De altfel se pare, că înseși cercurile diriguitoare ale trebilor școlare din țara întreagă au ajuns la convingerea, că legea lui Apponyi e în punctul acesta neexecutabilă, lucru pe care într'un mod cam coperit l-a spus însuși făuritorul legii în discursul său parlamentar din 23 Aprilie 1907, zicând între altele: „cutez să afirm, că acel elev care în cei dintâi 4 ani nu poate ajunge acest scop al instrucției, că adecă să-și exprime gândirile la înțeles (în limba maghiară) ceeace nu însemnează fluent, corect, gramatical și elocvent, — acela *nici în anii din urmă 5—6 nu-l va ajunge*“ („merem állitani, hogy a ki ezt a tancélt hogy t. i. (magyar nyelven) — érthetöen tudja magát kifejezni — a mi nem jelenti azt, hogy szabatosan, korrekte, — grammatikailag és ékesszólóan — nem éri el az első négy év alatt, az utolsó 5—6 évben sem fogja elérni“. (Országgyülési Értesitő din 23 Aprilie 1907).

Țin să accentuez aici, că fiii poporului nostru au multă deșteptăciune și talent firesc pentru învățarea limbilor străine. Cu toate acestea, unde mediul e curat românesc, unde copilul nu aude un singur cuvânt străin în familie sau în contactul său cu lumea din afară, e cu neputință să-și însușească, pe lângă limba maternă și o a doua limbă, în care să-și poată exprima gândirile la înțeles.

Cei privilegiați de soartă, aceia cărora împrejurările familiare sau trebuințele vieții le permit și le impun a studia școli secundare și superioare, își însușesc însă repede și cunoștința limbii maghiare și a celei germane sau franceze. In vechime se punea mare preț pe cunoștința mai multor limbi. Impăratul Carol Quintul zicea, că te naști iarăși și redevii om, de câteori înveți o limbă nouă. Spiritul se îmbogățește, ajungând să înțeleagă și productele altor limbi, și din comparația între ele și limba maternă poate să răsară o dragoste și mai adâncă și mai plină de înțelegere pentru aceasta din urmă. In acest sens era îndreptățit Goethe să spună, că, cine nu înțelege nici o limbă străină, nu și-o înțelege nici pe a sa proprie“. („Wer keine fremde Sprache versteht, versteht seine eigene nicht“). — Iar o veche maximă latină spune într'un mod cam hiperbolic: „Tantum valeo, quod linguas calleo“.

Insă, după părerea tuturor pedagogilor din lume, nu școală poporală este chemată a împărtăși elevilor cunoștința mai multor limbi. Ea abea poate pregăti pe fiii poporului pentru cele mai neapărate cunoștințe, fără cari traiul zilnic al omului devine insuportabil. Și mai ales, dacă planul de învățământ e atât de încărcat, cum se întâmplă să fie al nostru, foarte ușor ne putem pomeni, că elevii noștrii ies din școala poporală prea slab pregătiți pentru lupta vieții, că cunoștințele lor nu au rădăcini destul de trainice în sufletul și mintea lor, ci stau numai ca niște foi veștede aninate pe câte o creangă, pe care dacă o atinge cea mai ușoară suflare de vânt, rămâne pustie și părăsită.

De aceea învățătorii noștrii cred că-și îndeplinesc o datorință mare, față de conștiința lor proprie, față de viața sufletească a tinerelor generații încredințate lor, față de imensa problemă a educației și față de autoritățile școlare superioare, descoperind cu toată sinceritatea și demnitatea unor oameni conștienți de misiunea lor, că *ceeace cere legea din 1907 trece peste puterile omenești.*

Din lucrările teoretice, cari au întrat dela singuraticii învățători și pe cari, în senzul suscitatului ordin consistorial, le-am examinat împreună cu membrii comisiunei permanente, din toate reiese clar acest *adevăr dureros.*

Citez la întâmplare părerea unui învățător: „Materialul (din limba maghiară) fiind foarte vast, reclamă multă muncă și timp. El cuprinde în sine zoologie, botanică, mineralogie, sociologie, constituție, economie, istorie, geografie și alți mulți rami ai științelor reale. In limba maghiară, fiind acest material atât de bogat, să ne mulțumim, dacă vom scoate măcar scurte reasumate. Aceste reasumate să se facă în ziceri cât de scurte și clare, ca să nu încărcăm peste măsură mintea copiilor, ceeace ar desvolta între copii ură față de această limbă, și atunci ne vom pomeni că nici rezultatul posibil nu-l vom obținea. Ceeace trece peste puterile elevilor din școalele noastre, este cerința legii, de a învăța cu ei tradiții, legende, narațiuni, fabule și altele, din viața locală a poporului în limba maghiară.

Este știut: ca să poți povesti o legendă sau narațiune, trebue să cunoști o mulțime de cuvinte, de forme gramaticale și subtilități de limbă, cari nu le poți învăța în cursul anilor de școală, măcar de ai instrua copiii exclusiv unguręște. Deci aici *legea ne pune asupra o sarcină, pe care cu orice sacrificiu și bunăvoință nu o putem suporta*“.

Autoritățile noastre bisericești și în special Consistorul Arhidiecezan din Sibiiu a încercat pe toate căile să ușureze învățătorilor noștrii această sarcină măcar în parte prin desele instrucțiuni și circulare adresate învățătorimii și preoțimii noastre, prin recomandarea unor manuale didactice corăspunzătoare și prin remonstrațiile adresate în repețite rânduri dlui ministru de culte și instrucțiune publică, până când acesta s'a simțit îndemnat în 1912 a comunica Consistorului, că va omite totdeauna aplicarea cu rigoare a legii lui Apponyi (nr. 25350 din 26 Iulie 1912: „ott, a hol a törvény rendelkezései alapján az állapotok javulása észlelhető vagy a hol a fennforgó körülmények némi időhaladék megadását indokolttá tesz k a *törvény rideg végrehajtása mindenkor mellőztetik*“ și mai departe: készséggel jelentem ki, hogy az iskolafentartók méltánylást érdemlő óhajai elől elzárkozni nem fogok“).

Făcând Consistorul raport către sinodul arhidiecezan despre această hârtie a ministrului, Sinodul în ședința sa din 26 Aprilie 1913, a adus sub nr. 54 punct 8 alineat 2 și 3 următorul concluz:

„Sinodul îndrumă Consistorul, ca prin un nou memoriu să insiste la locurile competente, ca din motive de echitate, umanitate, înțelepciune și prevedere patriotică să fie modificați măcar §§-ii 18, 19 și 20 ai artic. de lege XXVII din 1907, cari impedecă atât de mult și amenință a zădărnici cu totul ori ce rezultate ale instrucției poporale, planând vecinic ca o sabie a lui Damocle asupra tuturor școalelor noastre.

Pentru înlăturarea acestei stări de nesiguranță să se abroage toate acele dispoziții din legile școlare, cari sunt în contrazicere cu § 58 al articolului de lege 38 din 1868, prin care se asigură dreptul limbii materne pentru fiecare elev“.

In speranță, că acest concluz al sinodului arhidiecezan va fi luat în dreaptă considerare din partea factorilor competenți, cari e de dorit să îndrume iarăși spre echitatea și înțelepciunea conciliantă a lui Széchenyi, Eötvös și Deák chestiunea școlară a patriei noastre, — în această speranță Vă salut pe toți cei întruniți în această conferență învățătorească și vă doresc spor bun la muncă!

Trupa „Antonescu“ în Sibiiu.

Am avut trei zile de serbări culturale și artistice: Sâmbătă, Duminecă și Luni, când trupa teatrală bucureșteană, condusă de dl Victor Antonescu, a dat și în orașul nostru reprezentațiile anunțate.

Sala din „Casa Societății“, cu o acustică nu tocmai mulțumitoare, — teatrul fusese ocupat de mai nainte, — a fost totdeauna plină până la ultimul loc.

Publicul sibian și din împrejurime a rămas deplin mulțumit cu jocul studiat și îngrijit al artiștilor din capitala țării românești.

In prima seară cortina s'a ridicat cu un prolog de G. Ranetti, zis în ton și gesturi firești de domnul Victor Antonescu. Prologul, alcătuit din versuri fără pretenții literare, a apărut într'unul din numerele trecute ale ziarului nostru.

Prima piesă jucată era *Legea iertării*, în 3 acte de M. Landay, tradusă de H. Lecca. Piesa, o *comedie* franceză de moravuri, se sfârșește cu moartea unuia din eroii săi. Un fost lucrător, Lerault, ajunge prin exploatarea muncitorilor deputat în cameră. Are o fiică, Berta, care deși nu aprobă purtarea tatălui său, îi pregătește toate discursurile necesare la întruniri. Mai are și un secretar, al doilea, pe Victor Ferry, exploatat și el, până când stăpânul are nevoie de dânsul. Tinărul Victor adecă, într'un moment de mare strâmtorare, ca să scape viața unei femei, a comis un furt, pentru care a stat câtva timp în temniță. Scăpat de osândă, nu-și mai găsea post, căci lumea vedea într'însul nu pe omul nenorocit, ci numai pe „fostul hoț“. Lerault însă, marinimos cum e, angajează în serviciul său pe tinărul respins de societate; pentru fapta sa creștinească, lucrătorii dau apoi votul lui Lerault și-l trimit la cameră. Când mai târziu deputatul află, că Victor iubește pe Berta, pe fiica lui, care ar vrea s'o mărite după un om bogat, uită de serviciile tinărului secretar și-l dă afară din slujbă. Ear Victor, de teamă că n'o să-și mai găsească post, trece în odaea vecină și — se împușcă. La sfârșitul comediei se explică și titlul de „Legea iertării“, când Berta desperată de pierderea iubitului, îndeamnă pe tatăl său, într'o tiradă cam lungă, să stăruească la cameră pentru o lege, care să ierte păcatele făptuite în clipe de desperare... Deși este o lucrare premiată de Academia franceză, „Legea iertării“ nu se ridică cu nimic d'asupra lucrărilor mediocre, ce apar în fiecare an la Paris. Cuprinde numeroase incidente hazlii în toate actele, și tocmai d'aceea rămai cu totul surprins de desnodământul funest și nemotivat al unei piese, care însași se numește comedie.

Rolurile de frunte au fost ținute de dna și dl Antonescu și de dl T. Georgescu, celelalte roluri de dșoarele Sterescu și Rudeanu, și de dnii Malcoci și Georgian. Ansamblu, în general, bun; dar piesa premiată n'are nici intrigă, nici caractere, ci numai câteva figuri schițate ușor și cu tendență vădită.

Mai nimerită ni s'a părut alegerea dramei *Năpasta* lui Caragiale, cu distribuția: dl Ion Brezeanu ca ocnașul Ion, dna Mărioara Antonescu ca Anca, dl C. Mărculescu ca Dragomir cârciumarul, și dl T. Georgescu în rolul învățătorului. In această dramă ni s'a dat o interpretare măiastră, așa cum am așteptat-o.

Piesele din seara a doua și a treia, *O căsnicie*, *Noaptea furtunoasă* *Puiculița* au conținuturi cunoscute publicului din Sibiiu. In comediile acestea au jucat, pe lângă persoanele din seara precedentă, dna *Maria Ciucurescu*, o artistă recunoscută, precum și dșoara Sofia Ionescu și dl C. Costescu.

Ascultătorii au resplătit cu aplauze și flori prestațiile artistice ale iubiților oaspeți din București. Ear într'una din seri, Duminecă, după teatru, lumea s'a întrunit la o masă comună în restaurantul Sattler (mai nainte Brote) unde a petrecut câteva ceasuri plăcute în societatea lor.

Presa vieneză despre Carmen Sylva.

Ziarul „Neues Wiener Abendblatt“ scrie despre suverana României Carmen Sylva, care în anul acesta împlinește 70 de ani, următorul articol:

După binefacerile perioadei de aproape treizeci și șapte de ani de pace, România earăș a trebuit să treacă printr'un timp critic de războ cu toate consecințele sale, precum: mobilizarea întregei armate, scumpetea, încetarea comerțului, perderi pretutindeni și în fine epidemia holerei. Și earăș ființa și chipul reginei Carmen Sylva a atras priviriele tuturor asupra-și.

Cine a citit cartea ei „Aus meinem Penatenwinkel“, știe că tinerețea ei a fost aproape exclusiv ocupată de căutarea de bolnavi.

Tatăl ei, mama și fratele ei, necesitau ajutorul ei.

Incă în anii de copilărie, ea a fost cea mai credincioasă soră de caritate. Iar în mijlocul durerii iubiților ei, fără a fi în stare să le ajute, ea a trebuit să arate față veselă spre a nu le răpi speranța.

După o scurtă fericire, soarta i-a răpit unica ei fetiță.

Asemenea după o durată scurtă dela venirea ei pe tronul țărei, ea a fost atrasă în vârtejul răsboiulului din anul 1877.

Sub conducerea ei s'a organizat în România serviciul sanitar și ea însăși a fost cea dintâie și cea mai bună soră de caritate.

Spitalul ei de la Cotroceni era modelul tuturor așezămintelor igienice pentru toate celelalte, și ea însăși modelul pentru damele, care s'au înregimentat în serviciul practic al Samaritanelor.

Pe timp de pace ea a fundat spitale pentru femei, a protejat lăuzele, a organizat creșterea copiilor săraci, a înființat un institut pentru orbi.

In acelaș timp mintea ei o îndreptase la ajutorări sociale, zicând că celui sănătos trebuie dat mijlocul la muncă.

Ea a creat „Țesătoarea“, instituțiune pentru desvoltarea creșterii viermilor de mătase, și a țesătoriei în genere, încurajând asemenea asociațiunile de muncă, cari favorizau industria națională casnică.

Anul acesta, 1913, în Iulie, când 500.000 de ostași români, în decurs de opt zile au trecut Dunărea, regina deși suferindă, s'a pus în capul tuturor acțiunilor în favorul armatei și ajutorărei celor rămași.

De abia sosise din Orhanie știrea că a izbucnit holera, îndată activitatea reginei luă desvoltarea cea mai întinsă. S'au trimis în Dobrogea mii de pătuli calde, din Constantinopol s'a adus un șlep întreg încărcat cu alămâi. Pe deasupra a pus la dispoziţiune medicamente în cantități mari, utensilii multe, necesare spitalelor, și bani mulți. Regina a luat sub îngrijirea ei familiile acelora, ai căror capi sau sprijinitori erau pe câmpul de luptă.

Oriunde s'a ivit necesitatea, ea a dat ajutor.

Două societăți: „Familia Luptătorilor“ și „Limanul“ au fost create de doamnele țării.

Carmen Sylva a primit protectoratul și era cea mai aprigă muncitoare printre femeile, care s'au îndeletnicit a ușura suferințele celor nevoiași.

Ea însăși era de față la localurile de lucru, supraveghia lucrările, vizita casele bolnavilor și spitalele celor holerici, se prezenta la laboratorii și lua informațiuni despre toate instituțiunile.

Medicii îi prezentau rapoarte și ea susținea activitatea lor.

Când dr. Cantacuzino ceruse flacoane spre a putea trimite serul antiholeric în mii de flacoane la Dobrogea, regina imediat a pus de s'a fabricat la sticlăria din Azuga, toată fabrica, numai sticlele trebuitoare, și a expediat vagoane întregi încărcate la dispoziția d-rului Cantacuzino.

Colaboratoarele reginei sunt damele de onoare, doamna Mavrogheni, Bengescu, asemenea doamna Râmniceanu, precum și d-nii doctori Râmniceanu și Angelescu, toate și toți devotați serviciului de caritate, așa cum Carmen Sylva l-a inaugurat aici.

In toată România, numai un singur glas de laudă se aude despre nobilele sentimente umanitare, iubitoare de țară și neam ale Carmen Sylvei, și din această cauza ea este venerată, fără seamăn, în toată lumea.

Din România.

Consistorul superior bisericesc.

Membrii Consistorului superior bisericesc s'au întrunit Marţi în ultima şedinţă sub presidenţia I. P. S. Conon, Mitropolit Primat.

La şedinţă a luat parte şi dl C. Dissescu, ministrul cultelor şi instrucţiei publice.

După îndeplinirea formalităţilor obişnuite, P. S. Arhiereu Teofil Ploeşteanu, vicarul Mitropoliei, comunică Consistorului că după ştirile ziarelor, comunităţile monahale din Sfântul Munte Atos au fost anexate de greci. P. S. S. a întrebat, dacă în această anexare se cuprind şi monahii româneşti, întru cât în Sf. Munte sunt schituri şi chilii fondate de Domnitori şi boeri din vechime, şi care astăzi sunt subvenţionate de guvernul românesc.

I. P. S. Mitropolit primat a răspuns că, din toamna trecută I. P. S. Sa a cerut guvernului, ca în tratativele ce se făceau la Londra, să se prevadă libertatea cultului şi a limbii mănăstirilor din Muntele Atos. „După informaţiile pe care le am, guvernul a făcut demersurile cuvenite, şi până la alte hotărâri, trebue să privim anexarea Muntelui Atos la Grecia fără nici o teamă“.

Pr. Ec. Marin Iliescu a citit o adresă de mulţumire a preoţilor din Capitală, prin care preoţii au adus mulţumiri Chiriarhilor şi membrilor consistoriului superior bisericesc pentru sprijinul pe care îl dau preoţilor.

In urmă au mai fost citite diferite rapoarte şi propuneri privitoare la gradarea preoţilor, la organizarea parohiilor rurale ş. a.

După terminarea ordinei de zi, I. P. S. Mitropolit Primat a mulţumit preoţilor, cari au luat parte la lucrările Consistorului.

Dl C. Dissescu, ministrul cultelor şi al insrucţiei publice, a dat citire decretului regal prin care a fost închisă sesiunea de toamnă a Consistorului superior bisericesc.

NOUTĂŢI.

Din parlament. După o vacanţă lungă de câteva luni, dieta ţării s'a întrunit Sâmbătă în şedinţă pentru a asculta apărarea prim-ministrului Tisza în chestia casinoului de pe insula Margareta, promis unei societăţi din partea guvernului presidat de Lukács, în schimbul unei sume de 1.400.000 coroane, dar neîncuviinţat de actualul guvern. In aceeaşi şedinţă au fost presentate dietei proiecte de lege: despre regularea salarelor notarilor şi subnotarilor comunali, despre prelungirea mandatului funcţionarilor comitatensi şi *noua lege de presă*, care a provocat mare nemulţămire. Proxima şedinţă a dietei se va ţinea în 4 Noemvrie n. c.

*

Vizita împăratului german. Impăratul Wilhelm a stat două zile în castelul dela Konopischt ca oaspe al arhiducelui moştenitor de tron Francisc Ferdinand, ear Sâmbătă noaptea a plecat spre Viena. Duminecă la ora 11 înainte de ameazi a sosit în gara dela Penzing, unde a fost salutat de Maiestatea Sa Monarhul nostru şi de arhiduci. In aceeaş zi, seara la 9 ore, suveranul Germaniei a călătorit la Wildpark.

*

Patriarhul Bogdanovici. Din Gastein se vesteşte, că s'a găsit cadavrul dispărutului patriarh sârbesc Bogdanovici. Advocatul din Budapesta Dr. Emil Vasilievici, cumnatul patriarhului, ajutat de pioneri şi pescari, a făcut cercetări o săptămână întreagă. Duminecă în 26 l. c. după ameazi au izbutit să afle corpul desfigurat al prelatului în râul Ache, la Klammstein, 26 chilometri dela Gastein. De aici va fi dus la Carloviţ. Clopotele din acest oraş anunţă moartea patriarhului. Clădirile publice şi particulare au arborat stindarde negre. Episcopii sârbi au plecat la Carloviţ, unde Duminecă are să se facă înmormântarea.

*

Rescumpărare. Preacuvioşia Sa Domnul Arhimandrit şi Vicariu arhiepiscopesc, *Dr. Ilarion Puşcariu*, şi-a rescumpărat felicitările de ziua Sa onomastică contribuind cu 25 coroane pentru fondul ziaristilor români şi cu 25 cor. la colecta pentru monumentul lui *Vlaicu*.

*

Sesiunea parlamentului din Viena s'a deschis săptămâna trecută. In sesiunea aceasta se vor desbate proiectele de finanţe, bugetul, legea de emigrare şi pragmatica de serviciu. Programa cuprinde, afară de acestea, şi măsurile de apărare ce trebue să iee monarhia noatră în faţa schimbărilor petrecute în peninsula balcanică.

*

Principi români la Viena. Principele moştenitor de tron al României *Ferdinand*, cu soţia sa *Maria* şi cu principele *Carol*, au sosit Luni la Viena pentru a vizita pe Maiestatea Sa Domnitorul nostru.

*

Serbătorirea naşterii Reginei. Se împlinesc în 17/29 Decemvrie 1913 şaptezeci de ani dela naşterea Reginei Elisabeta a României. Cu acest prilej s'a format, cum se anunţă din Haga, un comitet din persoane însemnate în Olanda, pentru a aduce omagii scriitoarei Carmen Sylva şi femeii cu nobile sentimente. Prezidenţi de onoare ai comitetului sunt: primarul din Haga, *Van Karnebeek*, şi ministrul plenipotenţiar al României, *Mitilineu*.

*

Parastas pentru Aurel Vlaicu în Sibiiu. Corul bisericesc al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ aranjază Duminecă în 2 Noemvrie st. n. a. c. un parastas în memoria bravului şi de toţi jelitului aviator *Aurel Vlaicu*, în biserica din Sibiiu, sub. Iosefin, la care invită pe toţi stimătorii şi iubitorii decedatului. — Meseriaşii români sunt invitaţi a se întruni în localul Reuniunii până la orele 9 dim., de unde vom pleca în corpore la biserică. *Comitetul.*

*

Hymen. *Elena Crăciun* şi *Nicolau Opriş* învăţător îşi anunţă serbarea cununiei lor religioase, ce se va celebra Duminecă la 9 Noemvrie st. n. c. la 2 ore p. m. în biserica gr.-or. din Cărpiniş. Din prilejul logodnei lor mirii au contribuit cu 10 cor. la fondul ziariştilor români dela noi.

*

Jubileu care nu s'a serbat. Ziarul *Românul* nr. 224 este închinat unei aniversări. S'au împlinit adecă 50 de ani, decând, în 1863, s'a înfiinţat la universitatea din Budapesta catedra de limbă şi literatură română, la care fusese chemat Alesandru Roman (1863-1897). Jubileul acesta însă nu s'a serbat în 1913. Ziarul aradan se ocupă în acest număr de persoana şi activitatea primului profesor, Alesandru Roman, precum şi de persoanele urmaşilor săi la catedra universitară din Budapesta.

*

Sfinţire de biserică. Biserica de nou zidită din comuna bisericească gr.-ort. română a Peleş-Schodolului va fi sfinţită cu solemnitatea cnvenită Duminecă în 20 Octomvrie v. (2 Noemvrie n.) a. c. la orele 10 dimineaţa. După actul sfinţirii va urma un prânz comun.

*

Mulţumită. Domnul *Gheorghe Comaniciu*, notar pensionat în Veneţia-inferioară, a făcut o fundaţiune de 2000 coroane pentru ajutorarea copiilor, cari se aplică la meserii şi sunt originari din comuna numită. Fundaţiunea, administrată din partea bisericii, are numirea „*Fundaţiunea Gheorghe Comaniciu şi Elisabeta Comaniciu născ.*“ *Moşoiu* Mai departe, domnul *Gheorghe Cornea* şi soţia *Dumitra* din Bucureşti, au cumpărat un rând de vestminte bisericeşti dela şcoala reuniunii femeilor române din Sibiiu, în preţ de 200 coroane, pe seama bisericii noastre. In numele comitetului parohial le aduc tuturor şi pe calea aceasta cea mai călduroasă mulţumită. Veneţia-inferioară 25 Octomvrie n. 1913. *Mihail Ganea* m. p., preşedintele comitetului parohial, paroh.

*

Congres împotriva tuberculozei. Joi dimineaţa s'a deschis la Berlin al 11-lea congres internaţional împotriva tuberculozei. In şedinţele congresului, care stă sub protectoratul împărătesei *Augusta Victoria*, s'au făcut comunicări: despre formele tuberculozei la om în diferită etate; despre tratamentul chirurgical al tuberculozei pulmonare; despre efectele vindecătoare ale soarelui şi ale aerului de munte; despre întocmirea locurilor de cură, şi alte chestiuni importante.

*

Amenință Vesuvul. Din Neapole se anunţă, că de două zile se aude sgomotul Vesuvului, din al cărui crater se ivesc din când în când nori deşi de fum. Observatoriul crede, că se apropie o nouă erupţiune. Poporaţiunea din locurile ameninţate emigrează în ţinuturi depărtate.

*

Şcoalele primare în Paris. In 1 Octomvrie, după o vacanţă de opt săptămâni, s'au redeschis şcoalele şi grădinile de copii ale Parisului. Ziarul *Petit Parisien* publică mai multe date interesante despre aceste aşezăminte, şi adecă: In 1913 capitala Franţei are 603 şcoale primare (210 pentru băeţi, 213 pentru fetiţe şi 190 grădini de copii). In aceste 603 de şcoale au umblat 180 mii de copii. Personalul didactic se compune din 4845 de persoane (între acestea: 204 directori, 319 directoare, 1749 învăţători, 1843 învăţătoare şi 730 instructoare la grădinile de copii). Comuna Parisului cheltueşte pentru întreţinerea acestor institute 20 de milioane de franci pe an.

*

Nenorocire. De vre-o zece zile se lucrează aproape fără încetare pentru a scoate la lumină pe minierii nenorociţi la o mare explozie întâmplată la Cardiff, într'un oraş englez, vestit pentru exportul său de cărbuni. Oamenii cari încearcă să pătrundă în minele surpate, îşi pun viaţa în mare pericol. Numeroşi lucrători au ameţit în mijlocul acţiunii de salvare. Astfel cadavrele din ocnele dela Cardiff vor mai sta câtva timp pe locul, unde s'a produs exploziunea.

*

Domnul Sever Domşa anunţă, că şi-a deschis o cancelarie de comerciu pentru efectuire de vânzare, cumpărare, împrumuturi, anunţuri, căsătorii, şi orice fel de informaţiuni, în Caransebeş, strada Traian Doda (casa Stempel). Corespondenţă: în limba română, maghiară, germană şi sârbă.

*

Constituire. Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“, secţia teologică, din Sibiiu s'a constituit pe anul şcolar 1913/14 în şedinţa ţinută la 6/18 Octomvrie 1913 sub presidiul Prea Cuv. Sale *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, în modul următor: Preşedinte: Dr. Aurel Crăciunescu prof. Vicepreşedinte: Constantin Bodea teol. c. III. Notar I: Silviu Ţeposu teol. c. II. Notar II: Alexandru Baba teol c. I. Cassier: Ioan Băncilă teol. c. II. Contolor: Ioan Maloş teol. c. III. Bibliotecar: Ioan Stănilă teol. c. II. Vicebibliotecar: Vasile Bârluţ teol. c. I. Econom: Nicolae Gogonea teol. c. II. Membri în comisiunea literară: Alexandru Bretea, George Rimbaş, Aurel Stefan teol. c. III. George Maior teol. c. II. Avram Mateş teol. c. II. Ioan Moşoi teol. c. II. Ioan Clopoţel teol. c. I. Zaharie Stanciu t. c. I. Traian Sava teol. c. I.

*

Beutorii de eter. Consumarea necumpătată de eter a nimicit zilele acestea viaţa la două tinere persoane în Paris. — Primele urme despre beutura de eter le găsim pe la 1840 în Irlanda, la ţăranii din partea nordică a ţării. Se pornise pe atunci o acţiune pentru combaterea alcoolismului; ear resultatul a fost, că oamenii s'au lăsat pe un timp oarecare de rachiu şi au început să bea eter. Negustorii vindeau 15 grame cu 10–12 bani şi făceau câştiguri mari. In timpul mai nou beutura de eter s'a răspândit în ţinuturile răsăritene ale Prusiei, unde ţăranii îl mestecă cu rachiu. Simptomele beţiei de eter samănă cu simptomele otrăvirii alcoolice. Băutorul se agită, pulsul i bate mai repede, mintea i se întunecă, corpul i tremură. Acestea sunt apariţiile începutului. Mai târziu urmează delir furios şi ameţeli, care se sfârşesc de obicei cu moarte.

*

Intâii bolnavi de turbare ai lui Pasteur. Institutul Pasteur din Paris, care are un renume mondial, îşi va serba în timp apropiat jubileul de 25 de ani de existenţă. Din acest prilej o revistă lunară franceză face amintire de cei dintâi 2 pacienţi ai lui Pasteur, cari au respândit gloria savantului şi a descoperirii sale în lumea întreagă. Intâiul a fost un ţăran din Alsacia, cu numele Iosef Meister, care a şi fost vindecat, deşi acest caz publicul şi ştiinţa îl primise mai sceptic. Cu atât mai mare a fost succesul la al doilea pacient, la tânărul păstor Jupille. Jupille venise în institut la şase zile, după ce fusese muşcat. Cu toată întârzierea, Pasteur încercă să-l vindece, ceea ce îi şi reuşi strălucit. Jubille păştea o turmă, când văzu un câne turbat alergând după o ceată de copii cari se jucau pe o livadie. Fără să-şi dea seamă de pericol, Jubille sări în calea cânelui, înarmat numai cu un biciu. O luptă îngrozitoare se iscă. Cânele cu spume la gură răni grav pe băiatul curagios, dar în urmă acestuia îi succese să lege botul cânelui cu pleasna biciului. Academia franceză cinsti pe Jubille cu 1000 franci pentru ţinuta sa vitejească. Jubille ajunse mai pe urmă prim-portar la institutul Pasteur, unde se află şi astăzi.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi, al Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, cu scop de înmulţirea cunostinţelor prin călătorii în străinătate, au mai dăruit: George Bogdan-Duică, directorul liceului Mihaiu Viteazul (Bucureşti), 3 cor.; George Tulvan, calfă de prăvălie şi Demetrie Comşa, înv. masar, 50 bani; Ion Comşa, înv. (Bruiu), 33 bani; Josif Marcu sen., pardositor, 20 bani; Ana Popovici-Mondoc (Sebeşul sup), şi Aurel Popovici, calfă de prăvălie, câte 40 bani; Petru Baltes, înv. măsar şi Lazar Ilca, înv. lăcătuş, câte 45 bani; Candid Cichindeleanu, înv. cismar, 1 cor.; Radu Barcianu, librar, (Beiuş), 50 bani; Aladár Jacob, sodal mehanic, Daniil Trif, calfă de prăv., Valer Bunea, sodal cismar, Samuilă Simion sodal pantof. şi Ion Cojocariu, înv. pantof. (Cisnădie), câte 20 bani; şi Octavian Simtion, paroh (Cernatul Săcelelor), 1 cor. — Starea fondului cor. 52.20.

Cărţi şi reviste.

Milităreşte, comedie într'un act, de Ion Rusu Şirianu. Nr. 40 din Biblioteca teatrală. Braşov, Librăria Ciurcu, 1913. Preţul 40 fileri.

*

Poezii şi Monoloage de recitat, de Horia Petra Petrescu. Nr. 41 din Biblioteca teatrală. Braşov, Librăria Ciurcu, 1913. Preţul 40 fileri.

*

Capra cu trei iezi, piesă pentru copii, în trei tablouri, după povestea lui Ion Creangă, de Radu Prişcu. Nr. 42 din Biblioteca teatrală. Braşov, Librăria Ciurcu. Preţul 30 de fileri.

*

Candela, foaie bisericească literară, nr. 10 din Octomvrie 1913, cuprinde: Levitic, de Dr. Vasile Tarnavschi. Tratatul sf. Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei: Contra păgânilor, de Dr. I. Puiul. Ceva despre Magii, cari s'au închinat Mântuitorului. Două documente relativ la satul Toporăuţi, de Dr. V. Gheorghiu. Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebari şi cazuri pastorale. Cronică. — Abonamentul 8 cor. pe an. Redacţia şi administraţia se află în reşedinţa arhiepiscopală din Cernăuţ.

*

Cosinzeana, revistă ilustrată săptămânală. Proprietar: Sebastian Bornemisa. Nr. 41 din 1913 cuprinde: Din viaţa ardelenească. Chestia teatrală, de Eugen Goga. Câte ţi-ar şti poveşti o zdreanţă... de T. L. B. Rânduri mărunte. Prolog, de G. Ranetti. La margini de drum, de G. Vlădescu. La gura sobei, de Al. Vlahuţă. Puterea morală. Crima lui Silvestru Bonnard, roman de Anatole France, trad. de V. Stoica.

*

Orientul Român, revistă politică culturală. Apare în Cluj, sub direcţia unui comitet. Nrul 6–8 din 1913 are următorul cuprins: Spre ideal. Organizaţia, de A. T. Furtună. Instrăinarea progresivă a României de Austro-Ungaria, de George Fleşariu. Rostul „Uniunii Femeilor Române“, de Maria M. Baiulescu. Situaţia românilor din Macedonia, trad. V. Drăganu, de L. de Chlumecky, Glosse. Estinderea daco-românilor în Bulgaria, de Dr. Weigand, trad. de V. Drăganu. Prefectura Legiunii Române XII. Accente. Actul de naştere al partidului naţional român, de Dr. E. Bianu. Ceva despre compusele parasintetice, de Dr. Nicolae Drăganu. Secţia de drept la Asociaţie, de Dr. Frâncu. Un erou, de George Brănescu. Momente. — Apare odată pe lună. Abonamentul 10 coroane pe an, un număr 1 cor. Redactor: Dr. Eugen Bianu. Cluj, strada Deák Ferenc nr. 44.

Din public*).

Mulţămită.

In 3 August 1913 s'a organizat în comuna Hida o petrecere de vară în favorul bisericii ort. române, ce are să se zidească. Cu această ocasiune au binevoit a contribui următorii Stimaţi oaspeţi: Ioan Deac teolog 40 fil. Ioan Andreiu Domşa preot 2 cor. George Medeşan preot 2 cor. Vasiliu Dumitraş înv. 40 fil. Emil Sârb înv. 1 cor. Vasile Măgdaş silvanist 1 cor. Vasile Nossa înv. 40 fil. Teodor Ciuca, cassier 2 cor. 40 fil. Gavril Curea pedagog 40 fil. Dr. Vasile Nossa, advocat 3 cor. 60 fil. Teofil Olteanu, preot 2 cor. Vasile Pap, protopop 6 cor. Vasile Mureşan, preot 1 cor. I. Ramonţan 40 fil. Dionisiu Moldovan, preot 4 cor. Augustin Crăciunaş, teolog 40 fil. Dr. Alexandru Bogya, adv. 6 cor. Simion Pop, preot 1 cor. Aurel Tarţa, subnotar 40 fil. Ioan Nemeş, preot 3 cor. Octavian Miron, subnotar 1 cor. 40 fil. Iuliu Chiffa, preot 1 cor. Ilie Moldovanu, înv. 1 cor. Ioan Cinca, contabil 40 fil. Teodor Păuşan, înv. 40 fil. Paul Roşca, protopop 1 cor. Remus Roşca, preot. 1 cor. Petru Ferghete, inv. 1 cor. Valeriu Bologa, contabil 1 cor. Dr. Simion Tămaş, advocat 18 cor. 40 fil. Pop Simion, Ţinţel 40 fil. Fehér Gergely, notar 40 fil. Ioan Ştefan, preot 1 cor. 40 fil. Dr. Andrei Pop, advocat 1 cor.

La această petrecere a întrat de tot 196 cor. 20 fil., spesele sunt de 159 cor. 92 fil. ear venitul net de 36 coroane 28 fileri care sumă s'a dat la mâna lui Boldor Cosma, epitrop primar.

In numele credincioşilor mei viu şi pe această cale a aduce cea mai călduroasă mulţămită stimaţilor oaspeţi, cari au contribuit cu sumele acestea la clădirea sfintei noastre biserici.

Hida, la 5 Octomvrie, 1913.

Iuliu Chiffa
preot.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 536/1913. (301) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vaçante de cl. III-a **Almaşul de mijloc**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoştinţă.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 485/1913. (303) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 10899 Bis. dela 27 August a. c. se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoştinţă.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 930/1913. (304) 1—3

Concurs.

Decretându-se prin ordinul Veneratului Consistoriu din 27 Ianuarie 1909 Nr. 876 Bis. filia **Zăbala** de parohia materă clasa III, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh trec preste suma de 800 coroane.

Concurenţii vor avea a se presenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare la biserica din Zăbala (gara Zabola Páva) spre a cânta, celebra şi cuvânta, înaintându şi documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszek.

Breţcu, 10 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 430/1913. (300) 1—3

Concurs.

Devenind vacant la începutul acestui an şcolar un post de învăţător la şcoala cu 2 învăţători din comuna **Mag**, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în acest ziar.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 480 cor. dela comuna bisericească plătiţi în rate treilunare.
2. Ajutor de stat până la suma ce i compete învăţătoriului după anii lui de serviciu.
3. Relut de grădină 20 cor.
4. Cvartir în natură.

Alesul învăţător va fi obligat:

a) a instrua una din cele 2 clase a şcoalei de toate zilele, la care ar fi împărţit;

b) a propune toate obiectele de învăţământ afară de religiune şi studiile agronomice în şcoala de repetiţie economică;

c) a conduce corul elevilor şi a tinerimei din Mag.

Reflectanţii la acest post să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscut poporului.

Cererile de concurs instruate conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul fixat oficiului protopresbiteral gr.-or. în Sălişte-Szelistye.

La caz că canditaţii nu vor întruni condiţiunile înşirate alegerea să amână.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-or. rom. din Mag ţinută la 6 Octomvrie 1913.

Văzut:

Sălişte, în 12 Octomvrie 1913.

Dr. Ioan Lupaş
protopop.

Nr. 966/1913 (297) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Caţa**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea şi gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Pentru formarea şi conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învăţătorul va primi o remuneraţie deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie şi să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de şcoală în Dumineci şi sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiţi.

Cererile de concurs, instruite coform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Caţa.

Cohalm, în 1 Octomvrie 1913.

Ioan Bercan
adm. prot.

Nr. 509/1913. (292) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcolile noastre confesionale din comunele mai jos însemnate se escrie prin aceasta concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Măieră̆u** (Magyaró) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiţie pe popor, iar restul din ajutor dela stat, din acest ajutor a beneficiat şi învăţătorul de mai nainte, cuartir în natură şi grădină.

2. **Idicel-pădure** (Idecspatak) cu următoarele emolumente: 600 cor. dela biserică din repartiţie pe popor, iar restul din ajutor dela stat, pentru care ajutor s'au înaintat rugare la dl ministru de culte şi instrucţiune publică. Cvartir şi grădină în natură.

Concurenţii să aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar spre a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte la biserică într'o Duminecă ori sărbătoare pentru a-şi arăta destoinicia în cântări.

Reghinulsăsesc (Szászrégen), 30 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Reghinului în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 134/1913 (281) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna bisericească **Deag (Marosdég)**, protopresbiteratul Târnava, — în urma pensionărei învăţătorului George Feşteu, prin rescriptul Ministerial de dto 9 Septemvrie 1913 Nr. 137,937 — prin aceasta se escrie concurs cu termin de **15 zile**, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar: dela parohie 600 coroane, iar restul dela stat votat deja cu Nr. 73671 din 31 Maiu a. c. în sumă de 1400 coroane.
2. Cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei.
3. ¼ jugăr de grădină.

Lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare, alesului învăţător i-se inpune ca datorinţă a conduce elevii la serviciul divin din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari, a forma cor cu adulţii, a da ajutor parohului la instruarea analfabeţilor în sările de iarnă şi la catehizarea în timpul vecerniilor, a conduce şcoala de repetiţie. Pentru prestaţiuni corale din când în când va fi rebonificat.

Cei cu pricepere muzicală vor fi preferiţi, de altmintrelea concurentul să fie bun cântăreţ.

Petiţiunile concursuale, înzestrate cu documentele recerute, să se aştearnă oficiului protopresbiteral ort. gr.-or. al Târnavei în Cetatea-de-baltă (Küküllővár) în terminul deschis.

Până înainte de alegere, concurenţii — prin staţiunea Radnot — au a se prezenta în comună, spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Deag (Marosdég), din şedinţa comitetului parohial ort. gr.-or. ţinută la 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1913.

Iustin Teglariu
paroh, preş. com. par.

Simion Feşteu
notar.

Nr. 514/1913. (295) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător la şcoala noastră din **Cetea** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

Salarul: 1200 cor. din care 300 cor. dela comuna bisericească, iar restul din subvenţia dela stat, votată şi beneficiată de învăţătorul de până acum; cvartir în edificiul şcoalei vechi; relut de lemne 40 cor. şi de grădină 20 cor.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat. îndatorindu-se alesul învăţător a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în dumineci şi sărbători la biserică, unde va cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 5 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 787/1913 protopresb. (290) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului prim de învăţător dela şcoala confesională gr. or. română din **Boiul-mare**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie concurs conform veneratului ordin Consistorial dto 12 Septemvrie a. c. Nr. 12,253 Şcolar, cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar fundamental 1200 coroane, la care comuna bisericească contribue cu 500 coroane, restul din ajutor de stat, eventual din centru. Relut de grădină 20 coroane şi cvartir în edificiul şcoalei.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege învăţătorul ales este obligat a instrua şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor mari.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 1/14 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru ingrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 33-40

Nr. 513/1913 (298) 2—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** (cl. III) se escrie nou concurs, cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coale B.

Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, având concurenţii, pe lângă observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 3 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Puterea nutritoare şi vindecătoare

a oleului de peşte este în general cunoscută, precum şi faptul, că numai puţini se pot învinge să ia acest oleu cu gust neplăcut şi îndigest. Deaceea acei ce cunosc Emulsiunea Scott nu se mai reintorc la oleul de peşte comun, căci preparatul Emulsiunii este gustos şi uşor de consumat, aşa că luarea lui face bucurie, atât celor mici, cât şi celor mari. De aici vine, că Emulsiunea Scott prin substanţele ei de nutrire şi vindecare întrece oleul de peşte comun şi îşi are locul acolo, unde trebue ajutor la răceală, la debilitate, oase moi, ieşirea dinţilor, reconvalescenţă, slăbirea corpului etc. Totuşi numai Emulsiunea Scott şi nu alta.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă. g) (275) 7—

Aviz.

Dr. Victor Raicu anunţă, că şi a mutat cancelaria advocaţială din strada Măcelarilor, edificiul „Albinei“ în **strada Schevis Nr. 3** (Palatul consistorului, lângă tribual).

(306) 1—1

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 4—15

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr. 20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs	„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box	„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .	„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 31—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 19 Octomvrie (1 Noemvrie) 1913. Nr. 109.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

In preajma conferenţelor preoţeşti.

De preotul P. Moruşca

Ne-am obicinuit să cetim în această foaie sulevate an de an multe şi însemnate chestiuni puse în discuţie în preajma conferenţelor preoţeşti; dar s'a întâmplat ca socotinţele cuiva, fie cât de nimerite, nu găseau un răsunet, nici măcar în calea aceleiaş publicităţi, şi cu atât mai puţin la întrunirile, pentru preocuparea cărora s'au convocat. Pricinile neajunsului sunt multe şi felurite.

Las'că nici vremea scurtă de câteva ceasuri, cât durează întrunirile, nu îngădue răgazul cuvenit pentru desbaterea şi lămurirea atâtor chestiuni ce se grămădesc în cursul unui an, dar se mai adauge şi regula de a nu se admite în discuţie lucruri, ce n'au fost prevăzute în program.

Aşa mă tem, că vor răsuna în pustiu şi cele publicate de *Pr. Al.* în Nr. 103 al „Tel. Rom.“, mai ales fiind vorba de îmbunătăţirea stării triste materiale a preoţilor.

Dar, de astădată, am prins condeiul nu ca să mă vaier, ci ca să atrag atenţiunea conferenţelor noastre şi asupra unei probleme de păstorire duhovnicească, având convingerea că trebue să îmbrăţişăm toate lucrurile ce aparţin sferei noastre de activitate.

*

Anul acesta a apărut în Bucureşti, sub îngrijirea unui comitet în frunte cu P. S. Păr. Episcop Nicodem al Huşilor şi Păr. Arhimandrit Iuliu Scriban, *Mica Biblie,* cu icoane, la îndemâna tuturor creştinilor, şi avem făgăduinţa că sub îngrijirea „Asociaţiunii“ noastre se va tipări tot în acest an o *carte de rugăciuni* la îndemâna poporului.

Ce trebuie să facem noi, la rândul nostru? Acum ni se impune chestiunea răspândirii Bibliei în popor şi deodată a cărţii de rugăciuni. Voi vorbi pe rând.

De multe ori s'a accentuat, că în activitatea noastră păstorală ne lipseşte cel mai de căpetenie tovarăş în răspândirea cuvântului lui Dumnezeu între oameni. Ne lipsea din mâna credincioşilor izvorul bogat şi inviorător, spre care să îndrumăm sufletul şi mintea păstoriţilor nostri pentru a găsi uşurare şi mângăiere.

Citatele din cuvântările noastre, prin cari căutam să familiarizăm mulţimea cu ideea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, rămâneau fragmente fără o legătură cunoscută, şi tâlcuirilor noastre le lipsea sprijinul ce li-l poate da cetirea Bibliei, decătră ascultători, acasă cu răgaz.

Până acum pricina a fost că ne lipsea o ediţie poporală a Bibliei, — ediţiile de până acum fiind inaccesibile mulţimii. Acum Dumnezeu şi oamenii Lui ni-au dat-o şi noi o vom primi cu drag şi cu sete.

Ce este Biblia pentru un om şi pentru un popor, ni-a spus-o bunăoară prof. Dr. N. Bălan în „Un congres biblic românesc“. Biblia este *cartea cărţilor*, cartea sufletului omenesc, care-l învaţă pe tot cel ce ştie ceti într'însa cum se cuvine, să se cunoască pe sine, să-şi înţeleagă rostul fiinţii sale în lume şi să găsească pe Dumnezeu pentru sine. Biblia îi dă omului puterea de a săvârşi binele, îl mângăie în năcazuri şi-l întăreşte în suferinţe.

Importanţa Bibliei pentru educaţia şi cultura unui popor? Ea a fost şi este „tuturor neamurilor întru mărire“, ca dovadă a harului şi adevărului religios ce cuprinde. A acelui har şi adevăr dumnezeesc, care a îmblânzit egoismul din om, a înfrânat patimile, a nobilitat inimile, a disciplinat voinţele, a premenit conştiinţele şi prin toate acestea a mântuit o lume de pierzare, i-a aşezat viaţa pe nouă baze morale, pe cari s'a ridicat apoi cultura şi civilizaţia cea mai înaltă a lumei de astăzi... Ideile mari, sentimentele nobile şi idealurile măreţe, cari însufleţesc pe oamenii culturii sănătoase de astăzi, îşi au izvorul lor în Biblie.

Fericit poporul, care şi adapă sufletul din acest izvor, de viaţă dătător, căci — cum zice Goethe — „prin puterea Bibliei se va reîntineri fiecare generaţie, şi *criteriul pentru a judeca viaţa şi puterea unui popor va fi atitudinea ce va lua-o faţă de Biblie*“.

Iar ostenitorii pentru a ne pune la îndemână „*Mica Biblie*“, ne spun în prefaţă, că în toate ţările în care de două mii de ani pătrunde învăţătura, Sfânta scriptură a fost cel dintâi mijloc, prin care s'a ţintit spre îndreptarea inimilor. Numai la noi o găsim foarte puţin pătrunsă prin case, şi mai puţin o găsim întrebuinţată drept carte, în care omul găseşte deslegare şi uşurare de atâtea greutăţi sufleteşti.

Forma, în care se înfăţişează „*Mica Biblie*“, împacă deplin trebuinţele şi inimile. E un estras armonic din V. şi N. Test. al părţilor însemnate, cu o hotărâtă putere educativă.

Presărată din belşug cu chipuri şi icoane, e menită să învioreze şi atragă, să se îndrepte nu numai către mintea cetitorului, ci dela început să-i înveselească şi ochiul şi să-i fie dragă. Cărţii se adauge la sfârşit harta „Pământului sfânt“ şi a ţării Hanaanului, apoi noţiuni de geografia Palestinei şi cunoştinţe scurte despre Biblie, apoi un resumat al întâmplărilor mai însemnate din istoria V. şi N. Testament şi o înşirare deosebită a numelor întâlnite în carte cu înţelesul lor. Este deci întocmită potrivit pentru învăţătură acasă, ca şi pentru învăţătura din şcoală, suplinind aşa deocamdată şi o Biblie şcolară. —

Cât pentru *Cartea de rugăciuni*, era datoria bisericii să îngrijască prin oamenii săi editarea unei bune şi potrivite cărţi de rugăciune, dar noi o vom primi bucuros şi pe care o va tipări Asociaţiunea, pentrucă tot aşa ne lipseşte o bună carte de rugăciuni. Dorim însă ca să se ţină seamă în alcătuirea ei de *duhul bisericesc românesc*, ceea-ce reclamă necondiţionat şi oameni pricepuţi ai bisericii, pe lângă buni meşteri ai limbii.

Să nu cădem în rătăcirea, că o carte de rugăciuni tot aşa de uşor poate fi tipărită „în Biblioteca Asociaţiunii“, ca ori care carte de literatură şi economie.

Tocmai de aceea nu se pot tipări ori cum rugăciuni luate din cărţile bisericeşti, ci totul trebue să alcătuiască *un întreg armonic în vechiul nostru duh bisericesc,* şi aşa fel, ca această carte să poată fi un tovarăş bun creştinului de dimineaţa cum se scoală, la lucru, la hodină şi mâncare, până seara când îşi pleacă capul spre somn.

Şi tot aşa să-l întovărăşească şi înveţe şi cursul slujbelor noastre dumnezeeşti, măcar la Utrenie, Liturghie şi Vecernie, dacă nu şi la alte slujbe, de care românul se face părtaş pentru grija sufletului său şi pentru întărirea în năcazuri.

Nu vor putea lipsi apoi rugăciuni bine alese pentru trebuinţele sufletului în diferite stări, prin cari trece omul în viaţă.

Am fixat acestea, ca, de vor cădea sub ochii celor-ce au să îngrijască tipărirea, să le aducă aminte, că sufletul e un lucru mare, rupt din Dumnezeire, şi grija lui o pot face cu folos cei rânduiţi spre aceasta.

Iar noi preoţii satelor, când vom avea o carte de rugăciuni tot aşa de bună cum e „Mica Biblie“, nu vom cunoaşte osteneală întru răspândirea lor tot mai largă, ca să nu rămână casă fără aceşti stâlpi ai unei vieţi de creştin bun şi luminat.

*

Eată o problemă, ce se impune chibzuirii conferenţelor noastre, cum adecă să se răspândească în popor Biblia şi cartea de rugăciuni.

FOIŞOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

N. Petra-Petrescu: Din putere proprie. Traducere din limba germană. (Sibiiu, 1909, bibliot. pop. a „Asoc.“ Nrul 35, pag. 162, pr. 40 fil.)

Broşura „Din putere proprie“, cu subtitlul: „exemple de gândire nobilă, de putere, de muncă şi ajutorare proprie, pentru tinerime şi popor“, e închinată fruntaşilor ştiinţelor: Mihail Faraday (cet. Ferrede), marele fizician; Elias Howe, descoperitorul maşinei de cusut; Sir Humphry Davy, naturalistul şi prietinul omenimei; Iohn Valter, un reprezentant al ziaristicei; Robert Fulton, descoperitorul vaporului; George Stephenson, marele inginer şi constructor al celei dintâi locomotive şi Heinrich Schliemann, marele arheolog, cari pentru isteţimea, caracterul şi activitatea lor merită să fie prezentaţi ca pildă de oameni cum se cade, stăruitori şi energici.

1. *Mihail Faraday* s'a născut în Newington, un sat mic, nu departe de Londra. Tatăl său era faur şi după datina de atunci şi veterinar, dar sărac.

Micul Mihail iubea cu lăcomie cărţile. Mai ales îi plăcea să se ocupe de studiul cărţilor de chimie şi fizică. Intrând la etate de 9 ani ca ucenic în compactoria unchiului său Riebau, avu ocazie să-i treacă prin mână multe cărţi. Mihail nu numai că le lega, ci le şi studia făcându-şi extrageri.

Tinărul sârguincios şi-a compus şi o maşină de electrizat, cu care făcea experimente, o columnă Volta, cu care descompunea apa etc.

Faptele acestea născuseră interesul lui Dance faţă de el, prin ale cărui stăruinţe ajunge asistent în laboratorul de chimie la institutul regal, unde era director învăţatul Humphry Davy. Nu după mult timp fu numit profesor şi apoi director la acest institut. Aceasta a fost cea mai înaltă treaptă la care stăruinţa şi însuşirile puteau să ridice pe un copil din compactorie între reprezentanţii ştiinţei şi în amintirea tuturor oamenilor nobili.

Sunt memorabile cuvintele lui Davy, prin cari îi atrase atenţiunea lui Faraday: „Ştiinţa este o stăpână tare de inimă şi aspră, a cărei favor este foarte greu de câştigat, şi în privinţa bănească este aproape totdeauna sgârcită faţă de ceice stau în serviciul ei“.

2. *Elias Howe*, fecior de morar sărac s'a născut în Spencer din Massachusetts la 10 Iulie 1819. El era mecanic de meserie şi şi pusese de gând să se facă milionar prin descoperirea maşinei de cusut. Lumea îi zicea: „nebunul“.

Intr'una din zile Howe îi zise soţiei: „Acum vom scăpa de toate grijile. Vino şi vezi ce am lucrat!“

Puse maşina cea mică în mişcare şi acul începu să joace în ea vesel în sus şi în jos, scoţând de sub el o cusătură frumos lucrată cu iuţeala gândului. — „Asta totuşi n'aşi fi crezut-o niciodată“, strigă dna şi mult au stat amândoi pe gânduri şi-şi făceau planul pentru viitor.

De aici încolo însă lucrurile au mers şi mai greu, pentrucă Elias Howe era refuzat pe rând de toţi croitorii mari cu vorbele: „Las'o numai să odihnească în pachet, amice, cu astfel de nebunii tot nu mă ocup eu“. Le erau teamă tuturor de calfe şi sfătuiau şi pe Howe să-şi păzească pielea.

Un neguţător din Anglia, Wiliam Thomas, îi cumpără maşina cu 250 funţi sterlini (1 funt 24 cor.) şi se obligă a plăti descoperitorului 3 f. sterl. de fiecare maşină confecţionată în Anglia, ori introdusă din afară acolo. Slabe condiţii. Elias rămase tot sărac ca şi mai înainte, Wiliam Thomas însă ajunse om foarte bogat. Intr'aceea americanul Isaak Merit Singer prinse ideea fundamentală a maşinei lui Elias, mai introduse unele schimbări şi făcu bune ispravuri îmbogăţindu-se pe fiecare zi. Amicul lui Elias, George Fischer îl sfătui pe acesta să intenteze proces lui Singer, care să şi începu cu cheltuiala lui Bliss, un om bogat şi prietinos şi iscusit ca un advocat.

In fine dreptatea a triumfat.

E. Howe câştigă procesul şi în scurt ajunge în faptă un om bogat şi vestit. In acest timp însă îi moare soţia, ear în 1867 dupăce fu decorat cu crucea mare a Legiunii de onoare, moare şi el pe moşia sa din Spencer.

3. *Sir Humphry Dawy* s'a născut în orăşelul englez Penzance din Cornvallis, aproape de mare, în 13 Dec. 1778. Tatăl său trăia în mare sărăcie pe o moşie mică ce o avea. Sir H. D. era foarte înclinat spre studierea naturei, în care îl introduse la vârsta de 12 ani preotul Tomkins. Şi-i era mai drag să se ocupe cu chimia.

E explicabil deci, cum în cariera farmaceutică face puţină ispravă. D. Borlase, principalul său, după 3 ani de ucenicie zise: „Dawy este prost, fără nici o pricepere practică“. Mulţi „proşti“ de felul lui Dawy însă au ajuns oameni renumiţi, şi mulţi „copii fenomenali“, capete de mijloc. Dovadă? Omul, despre care tractăm în fruntea articolului de faţă.

In astfel de împrejurări Sir Humphry Dawy, părăsindu-şi meseria intră la naturalistul Dr. Boddoas ca practicant în aşezământul, în care trebuiau să se vindece bolnavii de piept prin inspirarea anumitor gazuri. Aici era la locul său. Pe baza stăruinţelor sale ajunge profesor de chimie la institutul regal din Londra, secretar al corporaţiunii respective, preşedinte al societăţii regale de ştiinţă, membru al academiei din Paris, cavaler şi baron.

(Va urma).

Preoţimea tractelor noastre e împărţită acum în „cercuri religioase“, menite a se întruni măcar odată în an în fiecare sat aparţinător cercului. Aceste cercuri trebue să răspundă, prin activitatea lor, chiar în anul ce urmează acestei datorii.

Intre cei designaţi a cuvânta poporului unul va vorbi despre importanţa Bibliei şi a cărţii de rugăciuni, şi folosul ce se câştigă pentru suflet din cetirea lor statornică.[1]

S'ar putea găsi modalitatea de a avea la îndemână un număr de exemplare din fiecare, pentru-ca îndată să poată fi satisfăcută dorinţa ori-cui de a le avea. Ţăranul cumpără bucuros o carte când i se îmbie.

Experienţa mă asigură, că în fiecare comună s'ar desface, ca început, măcar 15—20 exemplare, şi va fi o mângăitoare amintire pentru cel ce şi le cumpără, cum preoţimea conştientă poartă grijă de sufletul mulţimii, iar pentru ceilalţi mulţi un îndemn de a le urma.

Tot asemenea în atingerile noastre cu intelectualii să căutam a-i imprietini cu ideea de a-şi împodobi un colţ al mesei din salon cu această *carte a vieţii*, asigurându-i, că nu va tulbura armonia lucrurilor moderne din jur, ci cu atât mai mult le va împrumuta o lumină binefăcătoare ce pe încetul se va strecura şi în sufletele, care nu sunt cu desăvârşire amorţite pentru lucruri ideale.

Atitudinea preotului

faţă de problema socială.

III.

In înţelesul acestor puncte de orientare se poate susţinea fără încunjur, că o vestire a evangheliei, care nu spune aproape nimic despre vestea cea bună a mântuirii şi care preface creştinismul mai mult ori mai puţin într'o simplă etică socială, — mai mult îl încătuşează pe om în mamonism, decât îl eliberează de el.

In evul mediu se credea că magia neagră a demonilor poate fi biruită numai prin magia albă a lui Cristos; tot asemenea şi demonii banului, cu învăpăiatele lor ademeniri, pot fi învinşi numai prin mărimea şi realitatea unor astfel de postulate şi pretenţii spirituale, cari să fie în stare să răpească sufletul cu ele, iar nici decum nu prin un creştinism deplasat, care se perde în lucrurile lumeşti. Să nu creadă cineva, că pentru creştinism sunt cu totul indiferente lucrurile lumeşti; nu, ci el, fără să vorbească prea mult de ele, le îndrumă tocmai prin aceea, că se ocupă atât de intensiv de lucrurile mai înalte: căci din sfera acestora se coboară judecata asupra realităţii nemijlocite, toată energia sufletească chemată să străbată şi întinerească lumea, toată mântuirea de sub tirănia afacerilor mărunte şi toată putinţa de-a respira mai liber de grija celor deşerte.

Representanţii bisericii ar trebui să înţeleagă foarte bine, că alipirea pătimaşă a omului de lucrurile acestei lumi se poate învinge numai prin un creştinism eroic şi sincer în afirmarea pretenţiilor sale transcendentale, prin o astfel de propoveduire a misteriilor lui Cristos, care să nu fie molipsită ea însaş de duhul cel lumesc şi să nu se supună cultului lucrurilor pământeşti. Nietzsche a trecut numai din acea cauză pe partea demonilor, fiindcă n'a găsit pe Dumnezeu: el n'a avut ocazie să cunoască decât un creştinism foarte burghez şi apătos, căruia îi lipsea întregitatea şi puterea vechei credinţe, îi lipsea energia şi consecvenţa concretă de-a birui lumea. Sunt cunoscute învinuirile ce le-a adus Kierkegard unui asemenea creştinism.

Ei bine, în loc de-a reînvia puterea transcendentă a creştinismului şi de-a face să se recunoască şi înţeleagă din nou neapărata ei necesitate în mijlocul relelor şi mizeriilor de multe feluri, de cari pătimeşte omul modern, ni se propoveduieşte un creştinism foarte pământesc, care umple lumea cu ameninţări, înfruntări, învinuiri şi cu mari vorbe reformatorice, luându-şi pe Karl Marx de profet, — dar despre acel „un lucru care trebuieşte“ şi care singur ar fi în stare să ne dea lumină şi putere în toate, acel creştinism nu ştie să ne spună mai mult decât un copil mic care, rătăcindu-se pe stradă, ştie să rostească numai numele tatălui său. Poeta engleză George Eliot, în persoana ţăsătorului de bumbac „Silas Marner“ ne înfăţişează cu un adânc simbolism pe rătăcitul, care rupând cu toată credinţa şi tradiţiile tinereţelor sale se alipeşte, fără să simtă vre-o bucurie, de aceea ce-i cade mai întâi sub ochi, îşi pierde orice legătură cu puterile mai adânci ale sufletului şi nu mai are interes pentru altceva decât ca să înşire seara o piesă de aur lângă alta. Asemenea rătăciţi există astăzi mulţime printre robii mamonului. Ei nu vor fi mântuiţi de robia în care se află prin nici o predică socială, ci numai prin o propoveduire de tot personală, care în locul metalului să le aşeze bunuri eterne, dar *să le împărtăşească într'adevăr* asemenea bunuri prin o temeinică şi bine îngrijită psihologie şi pedagogie a interpretării, iar nu să le vorbească de adevărurile vecinice numai în treacăt, tratând pe larg de tot alte chestiuni.

Iar când se vorbeşte de mamonism, să nu se vorbească numai de efectele sociale ale lui, ci să se arete cu toată pătrunderea psihologică mai ales efectele personale ce le produce; să se zugrăvească, cum a făcut Wagner în Nibelungenring, toate acele stări sufleteşti din cari izvoreşte iubirea de argint; să se arete toate consecventele sufleteşti ce le are acest păcat, precum şi primejdia stricăciunii, cu care ameninţă el întreg caracterul moral; să se înfăţişeze tot iadul intern al celor ce sunt stăpâniţi de ispita banului; să se descrie mizeria spirituală şi morală a bogaţilor egoişti mai pe larg decât lipsa materială, împreunată adeseori cu multă libertate spirituală, a celor săraci.

Toate aceste adevăruri le a avut în vedere Mântuitorul, când a spus cu câtă greutate vor întra bogaţii în împărăţia lui Dumnezeu. Aici nu se cuprinde numai o vestire a urgiei judecăţii vecinice, ci o caracterizare completă a stării, în care bogăţia poate să arunce sufletul omului.

Dar în toată literatura ce o produc preoţii cari se ocupă de problema socială, unde găsim o asemenea tratare *psihologică* mai temeinică a mamonismului, — singura care ar fi în stare să atingă coardele simţitoare din sufletele celor stăpâniţi de acest păcat, singura în stare să-i deştepte la conştiinţa servituţii în care se află şi astfel să le trezească dorul de libertate şi după o viaţă mai superioară? Dar în loc ca să se facă o asemenea propoveduire, ni se vorbeşte mereu într'un ton de judecată morală, tratându-se chestiunea numai după aparenţele ei externe, ori privindu-o numai din punct de vedere naţional-economic-sociologic, încât cei stăpâniţi de farmecul banului văd numai icoana celor exploataţi, dar ceeace este înlăuntrul lor nu văd, căci nu li se îndreaptă privirile asupra desvoltării lor sufleteşti, ca să se poată trezi şi mântui din starea în care se găsesc. Cu atât mai puţin li se stârneşte dorul şi însufleţirea pentru o viaţă omenească mai superioară, în care nervositatea conservării de sine şi a voinţii spre putere să fie domolită.

Eu îndrăznesc să susţin, că mamonismul, care în zilele noastre a luat proporţii extraordinare, în mare parte se datoreşte unei răspândite moleşiri religioase a creştinismului, şi din cauza aceasta, el nu poate fi combătut cu succes prin predici sociale aprinse de mânie, ci numai prin înfrângerea intelectualismului, a panteismului şi a oricăror tendinţe pământeşti din creştinismul modern.

Dela „Asociaţiune“.

Apel

pentru monumentul lui Aurel Vlaicu la Orăştie.

Sfârşitul tragic al lui Aurel Vlaicu a sguduit ori şi ce inimă românească.

Aurel Vlaicu a fost o mândrie naţională a noastră, a fost un erou, care a căzut jertfă unui gând îndrăzneţ. El va rămâneà în istoria culturală a poporului românesc un simbol al străduinţelor noastre de a cuceri cele mai înalte culmi ale civilizaţiei omeneşti, un simbol al avântului nostru spre idealuri mari.

O recunoştinţă elementară ne impune, ca acestui vrednic fiu al poporului nostru să-i ridicăm în Orăştie, leagănul copilăriei lui şi locul, spre care a ţintit în clipitele sale din urmă, un monument, care să povestească şi generaţiilor viitoare faptele lui de erou al ştiintii.

„Asociaţiunea“ face deci apel către întreaga obşte românească, să contribue cu sume cât mai însemnate pentru monumentul lui Vlaicu.

Preoţii să explice sătenilor importanţa monumentului şi să-i îndemne, să contribue şi ei, cel puţin câte 10 bani, ca astfel monumentul dela Orăştie să fie al poporului întreg.

Listele de subscripţie, împreună cu sumele colectate, se vor trimite, până la 1 Ianuarie 1914, la Biroul Asociaţiunii, Sibiiu (Nagyszeben), str. Şaguna Nr. 6.

Totodată rugăm ziarele noastre, să binevoiască a trimite Asociaţiunii sumele ce le-au colectat până acum pentru monumentul Vlaicu.

„Asociaţiunea“ se va îngriji la timp de comandarea, executarea, aşezarea şi desvălirea monumentului.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central, ţinută la 4 Octomvrie 1913.

Andreiu Bârseanu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

*

Cursuri pentru analfabeţi.

Circulară către direcţiunile despărţămintelor „Asociaţiunii“.

Domnule director! Vremurile în cari trăim ne impun o apropiere sinceră de popor, cu gândul curat de a-l smulge cât mai curând din întunerecul neştiinţei şi a-l ridica în rândul neamurilor culte, conştie de menirea lor pe lume. Viitorul poporului nostru numai atunci va fi asigurat, când el va avea o puternică cultură naţională, care îl va ajuta în lupta pentru existenţă alături de celelalte popoare.

Condiţia primă a oricărei culturi conştie e cunoştinţa de carte, fără de care astăzi un popor nu-şi mai poate îndruma soartea pe cărări mai bune. Scăderea cea mai mare a poporului nostru e tocmai lipsa cunoştinţii de carte. Putem spune, că analfabetismul e cauza la mai toate relele de cari pătimeşte poporul nostru.

E timpul suprem, ca toţi cărturarii să se aştearnă pe muncă serioasă pentru a scăpa pe ţărani de ruşinea analfabetismului, care constitue o primejdie pentru însaşi existenţa naţională a poporului nostru.

In anii din urmă „Asociaţiunea“ şi-a dat toată silinţa să organizeze cursuri de analfabeţi. In multe părţi ele au reuşit şi au dat rezultate îmbucurătoare. Nădăjduim că şi consistoarele o vor sprijini în această străduinţă a ei.

Asociaţiunea îşi ţine de datorinţă a îndemna şi în acest an toate despărţămintele sale, să reiee aranjarea cursurilor de analfabeţi în toate comunele de pe teritoriul despărţămintelor.

In ce priveşte organizarea acestor cursuri să servească de îndrumare următoarele:

1. Directorii despărţămintelor să trimită această circulară domnilor preoţi şi învăţători, invitându-i ca într'o Duminecă sau sărbătoare, după terminarea slujbei, să aducă la cunoştinţa poporului înfiinţarea cursului de analfabeţi, explicându-le însemnătatea lui. In aceeaşi Duminecă să înscrie pe toţi ţăranii (bărbaţi şi femei), cari dosă urmeze cursul.

Propaganda pentru înscriere să urmeze şi după aceea, la toate ocaziile potrivite.

2. Cursurile vor dura de regulă din Noemvrie până în Februarie. Cursurile se vor ţinea în fiecare săptămână în 3—4 zile câte 2 ore, mai ales seara. In caz când numărul celor înscrişi la curs ar fi prea mare, se vor împărţi în grupuri (grupul femeilor şi al bărbaţilor, sau grupul tinerilor şi bătrânilor). Cursurile se vor ţinea în şcoală, sau în alt local potrivit. Cheltuelile de luminat sau încălzit la va suporta comuna politică sau bisericească, eventual se vor acoperi dintr'o colectă între cei înscrişi la curs.

3. Cursurile vor fi ţinute de domnii preoţi sau învăţători. Se vor propune, după metodele cunoscute, următoarele obiecte: 1. Cetirea, 2. Scrierea şi 3. Socoteala.

Pentru Cetire, Asociaţiunea, la cerere, împarte gratuit atâtea Abecedare de I. Bota, de câte are lipsă fiecare comună. Pentru acest scop trebue să se cunoască numărul ascultătorilor şi fiecare comună să ceară numai atâtea abecedare, de câte are lipsă. Ar fi păcat, ca abecederele să se risipească fără nici un folos.

4. La sfârşitul anului se va face un examen, în faţa directorului despărţământului, sau a unui membru al comitetului cercual, eventual a dlui protopop. Examenul va fi public şi după terminarea lui se vor aranja şi alte sărbări (coruri, representaţii teatrale, jocuri etc.) Cei cari au făcut progrese mai mari, vor fi distinşi cu câte un premiu (de pildă un abonament la „Biblioteca poporală a Asociaţiunii“, sau la o foaie poporală).

Inainte de examen se va face din partea instructorului o listă a celor ce s'au prezentat.

Această listă, semnată de instructor şi de preşedintele examenului, se va înainta comitetului central al Asociaţiunii.

Pentru a răsplăti întru câtva munca săvârşită, comitetul central a decis să împartă 10 premii de câte 50 cor. între acei domni preoţi şi învăţători, cari până la 1 Mai anul 1914 vor dovedi că au instruit în scris şi cetit mai mulţi analfabeţi în cursul iernii 1913/14.

Pe lângă aceste premii, despărţămintele sunt rugate să împartă şi alte premii, fie din averea lor, fie din donaţiunile băncilor şi particularilor.

Un mijloc foarte bun pentru a trezi între ţăranii neştiutori de carte interesul faţă de scris şi cetit sunt *şezătorile culturale*, cari trebuie să se ţină Dumineca şi în sărbători. La aceste şezători să se discute cu ţăranii chestiunile ce-i interesează pe ei, apoi preotul sau învăţătorul să le povestească întâmplările mai însemnate cetite prin gazete, să le cetească din vre-o carte bucăţi potrivite, că cetească chiar şi câte un ţăran priceput, iar tineretul să declame şi să cânte diferite poezii şi cântări.

Aceste şezători dau viaţă scrisului şi cetitului pe care le învaţă ceice urmează cursurile de analfabeţi. Poporul încetul cu încetul trebuie dedat, ca cunoştinţele lui de carte să le întrebuinţeze în viaţa practică pentru trebuinţele lui reale, căci altfel toată învăţătura lui n'are nici o valoare.

Cu ocazia şezătorilor, cărturarii să explice ţăranilor rostul „Asociaţiunii“, să-i îndemne să se înscrie membri ajutători, arătându-le broşurile ce le primesc în schimbul taxei de 2 cor. şi cetindu-le din aceste broşuri.

Tot cu ocazia acestor şezători să se înfiinţeze şi *agenturi de ale Asociaţiunii.*

Aragem atenţiunea tuturor directorilor de despărţăminte, a preoţilor şi învăţătorilor, că cursurile de analfabeţi nu pot fi oprite de organele administrative ale statului, fiindcă, conform statutelor aprobate de guvernul ţării, Asociaţiunea e îndreptăţită a aranja asemenea cursuri, cari ţintesc promovarea culturii noastre.

---

[1] Spre orientare recomand: „Biblia ca bază a educaţiunii“ de Ep. Nicodem al Huşilor. „Un congres biblic“ de Dr. N. Bălan, broşurica „Cartea Cărţilor“ de F. A. Cordes ş. a.

Dnii directori ai despărţămintelor, în raportul lor anual către comitetul central, să raporteze despre toate cursurile de analfabeţi, cari s'au ţinut pe teritorul despărţămintelor, chiar şi când ele nu s'ar fi ţinut în cadrele Asociaţiunii.

Sibiiu, 16 Octomvrie 1913.

Andreiu Bârseanu
prezident.
Octavian C. Tăslăuanu
secretar.

Ţăranul.

(*) Intr'unul din numerii noştri mai recenţi am amintit de o ţeară, care n'are analfabeţi. Ea nu se chiamă Ungaria, în care inteligenţa naţională are rolul conducător. Ţeara aceea este Norvegia, ţeara clasică a ţerănimei.

In Ungaria sunt 33°/₀ analfabeţi. In Norvegia fiecare ţeran îşi are biblia lui, îşi are pe Ibsen şi pe Björnson în dulap. Sunt piedeci aproape de neînvins pe cari natura le pune în calea răspândirii culturii în Norvegia.

Sate în înţelesul nostru nu există peste tot în Norvegia. Ţeara este atât de rar poporată, încât pe un chilometru pătrat abia de se vin şase locuitori. Copiii din părţile nordice trebue să umble ore întregi prin zăpadă până ce ajung la şcoală. Dar sunt şi regiuni, unde nici aceasta nu e posibil, şi şcoală nu există.

Aici învăţătorul ambulant pleacă din cătun în cătun, la mari depărtări, ca să descătuşeze sufletul copiilor din lanţurile ignoranţei.

Râvna pentru cultură la ţeranul norvegian e atât de puternică, încât birue toate piedecile. Astfel luptă ţeranul simplu norvegian pentru cultura lui.

Aici însă, în ţeara analfabeţilor, a devenit o axiomă inalterabilă, că ţeranul ar fi necopt pentru viaţa politică, şi ar fi chiar duşmănos culturii. Ţărănimea este considerată la noi ca o massă de minori, pe care o poţi ţinea în frâu numai cu joarda inteligenţei naţionale.

Rachiul, corupţia, terorizarea, corteşul şi jandarmul, înlocuiesc la noi pe învăţător, care trăind în referinţe precare, este privit drept un parias al clasei dominante.

Fie monstrul codificat al dlui Tisza, fie proiectul de lege electorală al opoziţiei, ideea fundamentală rămâne neîncetat aceeaş.

Ţeranul e spaima domnilor. A ţinea pe ţăran departe de viaţa politică, iată alfa şi omega politicei ungureşti.

Intreagă politica ungurească conzistă în definitiv în aceea, de a împiedeca să existe o politică ungurească. Căci ceeace sub etichetele 67 şi 48 se chiamă politică, nu se ia în serios nici chiar din partea domnilor politiciani. Adevărată politică ungurească este politica ţărănească.

Intr'o ţeară, în care optzecişicinci la sută din poporaţie trăesc din agricultură, orice politică care nu se întemeează pe problema ţerănimei, este un şantaj, o înşelăciune, o seducere a opiniunei publice. Deoarece numai prin dispariţia preponderanţei nebune a latifundiilor, numai prin creiarea unei situaţii pentru proletariatul ţerănesc, şi prin uşurarea sarcinilor clasei proprietare de pământ a ţerănimei se poate da naştere unei industrii tari şi sănătoase.

Dacă minimul de existenţă pentru ţeran este la noi cel mai mizerabil, dacă ţeranul numai cu mare trudă îşi poate târâ viaţa goală, atunci nu există nici teren pentru desvoltarea unei industrii textile, şi de sigur nici un prospect pentru industrii, cari condiţionează o anumită bună stare a poporului.

Fără de nici un scrupul politicianii tuturor partidelor scot în relief un pretins liberalism, promiţând muncitorilor industriali drepturi mai largi politice. Aceasta înseamnă a neglija pe cei în viaţă, şi a amăgi pe cei cari în mare parte încă nici nu s'au născut. O industrie în înţeles modern se va putea naşte în această ţeară numai atunci, când se va putea vorbi şi de o renaştere a ţărănimii.

Ah, lăsaţi voi, farisei, cari neîncetat vorbiţi de nematuritatea clasei ţerăneşti, lăsaţi-l pe ţeran să se simtă proprietar şi el al acestui pământ din patria sa.

Şi atunci întărit ca un Anteus se va ridica şi el şi bună starea se va sălăşlui în locul sărăciei. Iar ţeranul va fi acela, care va ţinea mai cu tărie la patrie, la scumpa patrie, şi emigrări nu vor mai fi.

Atunci şi aici va putea fi un stat puternic. Natura descătuşată din măiestrite lanţuri îşi va revărsa peste ţeara întreagă nemăsuratele-i comori. Ungaria nu va mai fi ţeara analfabeţilor, resărind o zi etern senină şi pentru această patrie nenorocită.

Intocmai ca şi în Norvegia, unde nu se cunoaşte supremaţia inteligenţei naţionale, dar unde există o clasă ţărănească liberă, sănătoasă şi setoasă de cultură.

(*Budapester Tagblatt*).

NOUTĂŢI.

Hirotesire. Dl *Ioan Bercan*, paroh în Cohalm, ales şi întărit protopresbiter al tractului Cohalm, ieri, Joi în 17 Octomvrie v. a fost *hirotesit* din partea I. P. S. Sale a Dlui Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* întru protopresbiter.

*

Sfinţire de biserică. Cu sfinţirea bisericii din comuna bisericească *Peleş*, protopresbiteratul Câmpenilor, care se va îndeplini acum *Dumineca, în 20 Octomvrie v.*, este încredinţat P. O. Domn *Lazar Triteanu*, asesor consistorial, în calitate de mandatar al I. P. S. Sale Dlui Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu.*

*

Parastas şi şedinţă festivă. Dumineca în 20 Octomvrie st. v. (2 Noemvrie n.) se va celebra în biserica catedrală din loc, parastas pentru sufletul marilor noştri defuncţi, *Iosif*, *Chendi* şi *Vlaicu.* Iar la orele 5 d. a. va avea loc în amintirea lor *şedinţa festivă* a societăţii de lectură „Andreiu Şaguna", secţia teologică, în sala cea mare a Muzeului Asociaţiunii, la care onoratul public românesc este binevăzut. Invitări speciale nu se trimit.

*

Parastasul Aurel Vlaicu, anunţat din partea „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" (Corul bisericesc al meseriaşilor), pe Dumineca, 2 Noemvrie n. c. în biserica din suburbiul iosefin, cu considerare la faptul, că tot la acea dată se va celebra parastas pentru decedaţii Iosif, Chendi şi Vlaicu, în catedrală, — *nu se va ţinea.*

*

Francisc Ferdinand la împăratul Wilhelm. Moştenitorul de tron Francisc Ferdinand a plecat Mercuri seara din Viena la Görde, pentru a lua parte la vânătoarea organizată la porunca împăratului Wilhelm. Vânătoarea s'a ţinut ieri şi astăzi. De seară arhiducele moştenitor de tron Francisc Ferdinand se va întoarce la Viena.

*

Earăş limba românească în Basarabia. Din Chişineul Basarabiei se vesteşte: Consistorul din această provincie într'o viitoare şedinţă va lua hotărârea, ca în regiunile unde poporaţiunea română e în majoritate, autorităţile ruseşti să întrebuinţeze ca limbă oficială *limba română.* — Ministrul de instrucţie al Rusiei a încuviinţat 241 mii de ruble pentru înfiinţarea unui liceu în Basarabia. Majoritatea corpului didactic la această şcoală se va compune, — zice ştirea dela Chişinău — din români basarabeni.

*

Pace între Turci şi Greci. Din Berlin se vesteşte, că tratativele între turci şi greci se apropie de sfârşit. Tratatul de pace va fi semnat în săptămâna aceasta.

*

Nou advocat. Domnul *Dr. Vasile Chiroiu* şi a deschis cancelarie advocaţială în *Biserica Albă*, strada Săscii Nr. 4.

*

Pentru monumentul lui Aurel Vlaicu. La colecta pentru ridicarea unui monument aviatorului *Aurel Vlaicu* a contribuit dl *V. G. Borgovan* profesor în Turnu Severin, cu suma de 10 cor.

*

Cutii nouă poştale. Dela Corporaţiunea industriaşilor sibieni primim: In interesul unei distribuiri drepte şi potrivite a nouălor *cutii de scrisori* în oraşul nostru, ar fi de dorit ca nu numai cercurile membrilor Corporaţiunii, ci şi alte cercuri ale poporaţiunii Sibiului să se adreseze, privitor la acest obiect, către cancelaria corporaţiunii industriaşilor, strada Brukenthal nr. 18. Este necesar să se statorească locurile, unde nu se găsesc de loc, sau se găsesc relativ prea puţine, cutii poştale de scrisori.

*

Salvator decorat. Tinărul Valer *Juncan*, elev la o şcoală din Arad, este decorat cu crucea de argint pentru merite, în considerare că a scăpat un om dela moarte.

*

Sbor oprit. Guvernul de marină, cum se scrie din Londra, a oprit tuturor aviatorilor străini să sboare deasupra Gibraltarului. Cei ce calcă ordinul, sunt pedepsiţi cu doi ani de muncă silnică sau cu temniţă de cinci ani. Garnizoana dela Gibraltar are să supraveghieze, să nu treacă peste strâmtoare vre-un aeroplan sau balon. Dacă aparatele de sburat nu coboară nici în urma somaţiunii stabilite, străjuitorii sunt îndreptăţiţi să le nimicească prin salve de focuri.

*

Jubileul capitalei Ungare. Consiliul comunal din Budapesta a însărcinat pe primarul său să organiseze o festivitate pentru ziua de 18 Noemvrie 1913, când se împlinesc patruzeci de ani dela unirea oraşului Pesta cu Buda.

*

Epidemii în Murăş Oşorhei. Scarlatina si difteria a luat proporţii grozave în Murăş-Oşorhei. S'au constatat nu mai puţin de *patru sute* de îmbolnăviri, în partea cea mai mare la copii. Din cauza epidemiilor s'au închis toate şcolile primare din oraş.

*

Şcoale în pădure. In timpul din urmă s'au răspândit tot mai mult şcolile ţinute în pădurile Statelor-unite ale Americei de nord. Astăzi americanii au *două mii* de asemenea aşezăminte, destinate pentru copii slabi de constituţie sau tuberculoşi. Cea dintâi şcoală s'a deschis în Ianuarie 1907. In 1910 erau 13 şcoale în păduri, ear în 1911 s'au ridicat 29. Toate celelalte s'au înfiinţat în 1912. Acum este vorba, ca fiecare oraş cu 25 mii de locuitori să susţie cel puţin una.

*

Cărţi aprobate. Consistorul arhidiecezan a aprobat, sub Nr. 13749/1913 ediţia I a *Cărţilor* de cetire pentru cl. III şi IV şi a V—VI de Nicolae Sulică, cu concursul mai multor învăţători.

*

Mulţămită. Stimaţii domni funcţionari dela filiala „Albina" din Murăş-Oşorheiu, în loc de cunună pe coşciugul răposatului *Emil Vinţeleriu*, fost funcţionar la „Albina" din Sibiiu, au dăruit la „Fondul pentru zidirea bisericii gr. or. române" din loc suma de douăzecişicinci (25) coroane. Dzeu se odihnească cu drepţii sufletul răposatului, eară dăruitorilor să le răsplătească însutit pentru jertfa adusă! Murăş-Oşorheiu, 14/27 Octomvrie 1913. *Epitropia parohială gr. or. rom.*

*

Aviz. Am onoare a face cunoscut, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Hunedoara. *Dr. George Dănilă*, advocat.

*

In interesul industriaşilor sibieni. Comandantul de corp, Excelenţa Sa dl Hermann *Kövess* de Kövesháza, în urma rugării Corporaţiunii industriaşilor sibieni, a luat măsuri, ca măcelăria militară din oraşul nostru pe viitor să nu mai poată vinde carne, decât la persoane militare *în activitate*, ear profesioniştii militari să nu mai poată fi întrebuinţaţi la lucrări private. Hotărârea aceasta va contribui şi mai mult la bunaînţelegere dintre civili şi militari.

*

Constituire. Societatea academică „Carmen Sylva" din Graz, în şedinţa ţinută la 25 l. c. s'a constituit, alegându-şi următorul comitet: Preşedinte: George Palievici, abs. iur. şi stud. ac. com. Vice-preş.: Alecsandru Pop, teol. abs. şi stud. com. Secretar: Valer Chibulcutean, stud. acad. com. Cassar: Octavian Bocancea, stud. ing. Controlor: Vasile Mureşan, stud. med., Bibliotecar: Nicolau Dobrota, stud. acad. com., Măiestru de scrimă: Victor cav. de Tarnavschi, stud. ing.

*

Teatru în Sighişoara. Tinerimea inteligentă română din Sighişoara va da o producţiune teatrală, împreunată cu joc, în 26 Octomvrie st. v. (8 Noemvrie st. n.) 1913 în sala dela „Gewerbeverein" cu următorul program: „Doctorul fără voe", comedie în 3 acte de Moliere. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Venitul curat este destinat pentru scopuri filantropice.

*

Mulţămită. Pentru renovările făcute la şcoala noastră confesională gr.-or. română din Purcăreni, cari au costat peste 5000 cor., la stăruinţa P. Onoratului domn protopop Dr. Vasile Saftu, au binevoit a dărui drept ajutor, doamna Maria T. Median, şi domnul Stefan T. Median, propietar şi zaraf în Braşov, 100 coroane. Pentru această faptă nobilă primească marinimoşii donatori şi pe această cale sincerile noastre mulţumiri. Purcăreni, în 15 Octomvrie 1913. *Epitropia parohială.*

*

Imbunătăţiri la poşta Sibiului. Acţiunea pornită de Corporaţiunea industriaşilor sibieni a avut rezultatul, că oraşul nostru s'a alăturat la reţeaua telefonică a Austriei de jos. Direcţiunea de poştă şi telegraf din Cluj a dispus ca expediarea de scrisori şi pachete să se facă zilnic de 6 ori (în loc de 5 ori ca până acum); pachetele şi trimiterile de bani, ce sosesc cu trenurile de ameazi, vor fi distribuite în aceeaşi zi; scrisorile din cutiile postale au să se ridice în fiecare zi de patru ori: înainte de ameazi la 11, după ameazi la 3, 5 şi 8 ore. Aceste înoiri, obţinute exclusiv în urma iniţiativei luate de corporaţiunea industriaşilor sibieni, vor deştepta recunoştinţă şi mulţumire în toate cercurile oraşului nostru.

*

Moştenirea facultăţii spirituale. Profesorul universitar *Peters* a făcut cercetări, la 354 şcolari din Austria, Bavaria şi Prusia, cu privire la progresele obţinute în scriere, citire, aritmetică şi religie, şi le-a comparat apoi cu rezultatele obţinute de părinţii copiilor. Peters a aflat următoarele: Dacă şi tatăl şi mama au învăţat bine, copiii lor au fost şcolari buni în 76 de cazuri la o sută. Dacă numai unul din părinţi a învăţat bine, copiii lor numai în 59 de cazuri la o sută prezentă rezultate bune. Dacă au învăţat rău şi tatăl şi mama, copiii lor au învăţat bine abea în 38 de cazuri la o sută.

*

Planeta Marte. Problema ştiinţifică, privitoare la locuitorii de pe steaua *Marte*, este aproape deslegată. Dacă într'adevăr este locuită planeta aceasta, cultura oamenilor săi este de sigur cu mult mai înaintată decât a oamenilor de pe pământ. Directorul dela observatorul din Geneva, *Le Coultre*, care studiază de mulţi ani planeta numită, a făcut de curând o dare de seamă despre observările sale. Astrologul s'a ocupat mai ales în 1909 de Marte, care atunci se afla în cea mai mare apropiere de pământ. A observat în multe nopţi, că unele părţi din planetă se luminează deodată ca de lumină electrică. Fenomenul a durat uneori numai câteva clipe, altădată câteva ceasuri. Asemenea apariţii de lumină au văzut şi alţi astrologi. Aşa s'a născut ipoteza, că este vorba de semne, ce le fac locuitorii din Marte pentru oamenii de pe pământ. In anul 1925 Marte se va apropria earăşi de noi; atunci astrologii vor avea prilej să studieze semnele de lumină, ce ni se trimit din steaua aceasta.

*

Parastas pentru Vlaicu în Petroşeni. Ni se scriu următoarele: Cu cât ne apropiem mai mult de periferii, cu atât simţim că sentimentul naţional e în batere mai pronunţată. In 6 Oct. n. am fost în inima Jiului la Petroşeni, să asist la un praznic trist, la parastasul ce preoţimea din această frumoasă vale, l-a aranjat şi servit întru odihna de veci a sburătorului spre culmile idealului nostru: *Aurel Vlaicu.* La acest act de durere, a participat mulţime de popor, care în urma predicii păr. *Rusan* şi a comemorării lui Vlaicu prin capelanul *Duma*, a rămas înduioşat de acest tablou posomorât şi adânc dureros pentru neamul nostru. La sfânta slujbă au servit preoţii: Avram Stanca (Petroşeni), Suciu (Lonia), Socol (Livezeni), Preda (Petriţa), Rusan (Vulcan), Şandru (Lupeni) şi Ioan Duma (Petroşeni). Corul a fost ţinut de o parte a preoţimii şi câţiva intelectuali veniţi anume spre acest scop la Petroşeni. Slujba dumnezeiască, servită cu multă cucernicie, a potenţat sentimentul evlavios al creştinilor, încât acestia au stat nemişcaţi în tot decursul actului sfânt. Cu acest prilej trist am putut fi înviorat şi de o privelişte curată şi senină, ce ne dă nădejdi în viitor. Am văzut, la discuţiile de mai apoi, preoţi bătrâni chindisind pe pânza curată, *chemarea adevăratului părinte sufletesc.* Aceste discuţii frumoase s'au dăpănat în casa ospitală a harnicului preot *Avram Stanca*, unde am luat şi masa. Avem apoi deosebită bucurie, că în această vale sunt aşezate puteri tinere, cari vor urma cărarea croită de bătrâni, şi vor mai lărgi-o, ca să corăspundă împrejurărilor actuale. *a.*

*

La Reuniunea meseriaşilor români sibieni au fost primiţi următorii membri noi *ordinari*: Petru Berariu (originar din Blaj) fiu de econom şi Valeriu Pop (orig. din Agnita, fiu de măsar), sodali croitori, Daniil Trif (orig. din Sebeşul-săs, fiu de econ. cu 1 clasă gimn.), calfă de prăvălie, Ilie Dicanu (orig. din Sibiel, fiu de econ.), Samoilă Simion (orig din Lövincz, fiu de econ.), Vasile Ilea (orig. din Ciugudul-superior, fiu de econ.), sodali pantofari; Ioan Deuca (orig. din Roşia de Săcaş, fiu de econ.), sodal cismar, Petru Borz (orig. din Cehul-şimleului, fiu de econ.) şi Iuliu Ursu (orig. din Cluj fiu de pădurar), cul. tipografi şi Aladar Iacob (orig. din Piski, fiu de împiegat la căile ferate), sodal mehanic şi şofer. Intre membrii ajutători au binevoit a se înscrie d-şoarele Valeria Greavu, directoara internatului „Asociaţiunii" şi Ecaterina Pitiş, profesoară.

*

Teatru. Trupa germană a domnului *Leo Bauer*, compusă, după cum ni se comunică, din puteri foarte bune artistice, îşi începe representaţiunile mâne, Sâmbătă, în teatrul orăşenesc din Sibiiu. Vor fi atât Sâmbătă, cât şi Dumineca, câte două representaţiuni: după ameaz la 3 şi sara la 7 şi jumătate. Se dă Sâmbătă d. a. „*Der Müller und sein Kind*", dramă din popor, (localizată în româneşte sub titlul, „*Sâmbăta Morţilor*") şi sara „*Der Faun*", comedie. Dumineca d. a. „*Am Tage des Gerichts*", iar sara „*Hoheit tanzt Walzer*", operetă.

Nr. 536/1913. (308) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune din parohia de clasa I **Daia română**, în protopresbiteratul Sebeşului, în urma ordinului consistorial Nr. 10335/1913 B. se publică concurs nou, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoţeşti fasionate în tabela B. pentru congruă.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi pelângă observarea dispoziţiei din „Regulamentul pentru parohii" a se prezeuta în biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 16 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 630/1913. (309) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele noastre confesionale, din comunele bisericeşti mai jos însemnate se escrie din nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Cerbia**: Salar dela comuna bisericească cor. 400, ajutor dela Ven. Consistoriu cor. 200, iar restul votat deja dela stat, cvartir şi grădină în natură.

2. **Runişor-Vica**: Salar dela comuna bisericească 700 cor., ajutor dela V. Consistor 300 cor. cvartir şi grădină în natură.

3. **Târnava şi Târnăviţa**: Salar dela comunele bisericeşti câte 600 cor, cvartir şi grădină în natură

5. **Fueş Bogara**: Salar dela comuna bisericească 100 cor., cvartir şi grădină în natură, pre lângă aceasta la fiecare din acestea şcoli lemnele necesari pentru foc.

La şcoalele de sub posiţia 2, 3, 4 şi 5 sau cerut deja în terminul prescris ajutoare dela stat conform legii.

Concurenţii au a şi înainta rugările conform normelor în vigoare, în terminul deschis oficiului protopresbiteral al Iliei.

Ilia, la 16/29 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Z. Murăşan
protopresbiter.

Nr. 930/1913. (304) 2—3

Concurs.

Decretându-se prin ordinul Veneratului Consistoriu din 27 Ianuarie 1909 Nr. 876 Bis. filia **Zăbala** de parohia materă clasa III, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh trec preste suma de 800 coroane.

Concurenţii vor avea a se presenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă s'au sărbătoare la biserica din Zăbala (gara Zabola Páva) spre a cânta, celebra şi cuvânta, înaintându-şi documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Breţcu, 10 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 430/1913. (300) 2—3

Concurs.

Devenind vacant la începutul acestui an şcolar un post de învăţător la şcoala cu 2 învăţători din comuna **Mag**, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în acest ziar.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 480 cor. dela comuna bisericească plătiţi în rate treilunare.

2. Ajutor de stat până la suma ce-i compete învăţătoriului după anii lui de serviciu.

3. Relut de grădină 20 cor.

4. Cvartir în natură.

Alesul învăţător va fi obligat:

a) a instrua una din cele 2 clase a şcoalei de toate zilele, la care ar fi împărţit;

b) a propune toate obiectele de învăţământ afară de religiune şi studiile agronomice în şcoala de repetiţie economică;

c) a conduce corul elevilor şi a tinerimei din Mag.

Reflectanţii la acest post să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscut poporului.

Cererile de concurs instruate conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul fixat oficiului protopresbiteral gr.-or. în Sălişte-Szelistye.

La caz că canditaţii nu vor întruni condiţiunile înşirate alegerea să amână.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-or. rom. din Mag ţinută la 6 Octomvrie 1913.

Văzut:

Sălişte, în 12 Octomvrie 1913.

Dr. Ioan Lupaş
protopop.

Nr. 536/1913. (301) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III a **Almaşul de mijloc**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoştinţă.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 485/1913 (303) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 10899 Bis. dela 27 August a. c. se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoştinţă.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Ioan Popovici
protopop.

Tonul trebue pus pe cuvântul Scott.

Apreţiarea Emulsiunii de oleu de peşte Scott şi din partea medicilor, ne dau ocazie ca să putem vedea deosebirea de alte Emulsiuni, de aceea este h) (275) 8—

în interesul D-Voastră

dacă rămâneţi la preparatul original al Emulsiunii Scott, căci aceasta după o întrebuinţare de aproape 4 decenii are renume universal.

De aceia cereţi şi cumpăraţi numai Emulşiunea Scott.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 5—15

Aspirin

Tabletele de Aspirin sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă şi altele, ca alinătoare de dureri recunoscute. Veritabilul ASPIRIN are multe imitaţiuni, deci să aveţi mare grije la procurare şi să cereţi numai tablete de ASPIRIN „BAYER". Pachetarea originală în tuburi à 20 tablete à 5 gr. cu 1·20 cor. Pe fiecare tabletă să vede ASPIRIN.

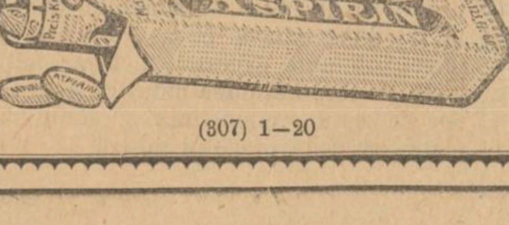

(307) 1—20

Prin aceasta îmi permit a aduce la cunoştinţa onoratului public din Sibiiu şi jur, că mi-am deschis un

Atelier de lăcătuşerie de artă, edificii şi instalaţiuni de apaducte

Sibiiu, strada Ana 11,

unde execut, pe lângă preţuri moderate, tot felul de lucrări, dela cele mai simple până la cele mai fine, aparţinătoare branşei de lăcătuşerie, precum: **porţi de fier, grilajuri, uşi, ferestri, portale** pentru prăvălii, din fer şi alamă etc. etc. Deasemenea execut **cuptoare** în diferite preţuri şi mărimi.

Rugând onoratul public a mă onora cu binevoitoarele comande, asigurând o esecuţie bună şi modernă, despre ceeace poate servi praxa mea de mai mulţi ani în ţări străine, semnez

Cu toată stima

(302) 1—3 **Vasile Popoviciu.**

P. T.

Prin presenta Vă fac cunoscut, că am preluat **prăvălia de băcănie** a domnului Hans Baltes din strada Măcelarilor Nr. 34 care o voiu continua sub firma

Succesorul lui Hans Baltes.

Rugându-Vă pentru binevoitorul sprigin, Vă promit întotdeauna a Vă servi cuviincios, prevenitor şi exact, silindu-mă a mulţumi întotdeauna onorata clientelă.

Recomandându-mă cu toată stima

Rudolf Rössler.

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articoli tehnici.

Ce e bun e şi ieftin!

Ce e bun e şi ieftin!

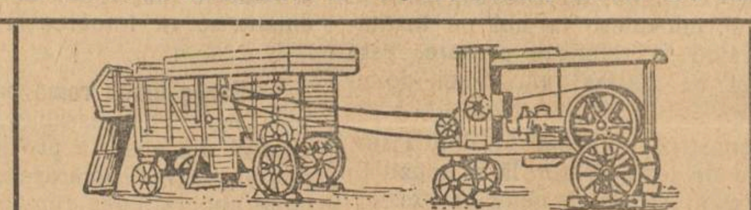

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ **Se află totdeauna în depozit.** ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 2—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 17—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare,** pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 22 Octomvrie (4 Noemvrie) 1913. **Nr. 110.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un glas de chemare.

(il.) Dela „Societatea ortodoxă națională a femeilor române“ din Regat ne vine un glas de chemare frățească la munca însuflețită și stăruitoare, ce s'a început acolo din partea unor femei adânc pătrunse de sfințenia și puterea mântuitoare a credinței noastre strămoșești, a ortodoxiei românești, care a constituit în trecut și va trebui să constitue și în viitor o forță principală în desvoltarea neamului nostru.

Cunoaștem împrejurările vitrege, cari au îndemnat femeile române din Regat, să se organizeze spre a putea începe o propagandă sistematică întru apărarea ortodoxiei, atât de mult disprețuite și prigonite tocmai într'o țară ortodoxă ca România. Curente pline de otravă sufletească au început cu câteva decenii înainte să atace temeliile credinței creștine și au încercat să surpe biserica ortodoxă română din Regat. Neobosiții vânători de suflete, profitând de anume situațiuni tulburi, n'au întârziat a arunca mrejele papismului, în cari începuseră a se prinde unele suflete slabe dintre fiii și fiicele României.

Ca o reacțiune contra pornirilor de proselitism religios, tot mai îndrăzneț și mai agresiv, s'a constitut „Societatea ortodoxă națională a femeilor române“ cu menirea să dea o îngrijire mai bună educației religioase a viitoarelor mame române, să contribue din toate puterile sale la creșterea unor generații pline de iubire față de biserica strămoșească, față de țara și neamul românesc.

Acum această „Societate ortodoxă națională“ își va ținea, la 23 și 24 Noemvrie st. v. al 3-lea *congres anual* în Iași, inaugurând cu acest prilej două așezăminte culturale de mare însemnătate pentru capitala Moldovei: o grădină de copii și un internat de fete.

La acest congres ar fi de dorit, să participe un număr cât mai însemnat de femei române și din Ardeal și din Țara Ungurească, precum și representanți ai diferitelor noastre societăți religioase și culturale. Congresul din Iași va oferi, de sigur, prețios prilej de a cunoaște devotamentul, cu care au început să lucreze și să privegheze femeile ortodoxe române din Regat la croirea unui viitor mai bun al neamului și al bisericii noastre strămoșești. Vor afla căile și mijloacele, cu ajutorul cărora această „Societate“ a reușit în 3 ani de zile să adune capitaluri frumoase, să întemeieze așezăminte culturale și de educație în diferite centre ale țării și să dea o îndrumare mai creștinească și mai românească educației viitoarelor mame.

Nu ne îndoim, că — pe lângă o stăruință înțeleaptă și un neînfrânt dor de progres, pe lângă dragostea și râvna, care nici odată să nu scadă — conducătoarele și membrele acestei „Societăți ortodoxe naționale“ vor izbuti să introducă și în clasele dirigente ale Țării o cugetare mai serioasă, un fel de traiu mai creștinesc și mai în conformitate cu trebuințele sufletești ale poporului nostru, cu datinele și obiceiurile lui. Prin propagandă cu graiul viu și mai ales prin propaganda faptei, cu care vor premerge cele mai de samă conducătoare, vor pune cu timpul stavilă sălbaticelor porniri spre lux, risipă și maimuțărie a tot ce este străin și nepotrivit cu firea și destinația femeilor române; le vor obicinui pe acestea a se însufleți mai mult pentru comorile vieții sufletești și materiale, ce rezidă în cuprinsul țării și neamului lor, și le vor face să înțeleagă, că valoarea unui popor n'a sporit nici odată prin felul oricât de inteligent de a imita pe străini sau de a împrumuta deagata productele civilizațiilor străine, ci numai și numai prin înțelepciunea și entusiasmul, cu care a știut să-și conserve propriile comori sufletești, să le cultive și să le perfecționeze, scoțând din ele notele specifice ale propriei sale naționalități și contribuind cu acestea, dacă nu la îmbogățirea, măcar la varietatea civilizației generale. . .

Unul dintre cei mai vestiți păstori din vechime ai bisericii creștine a spus că „femeile creștine sunt partea cea mai aleasă a turmei lui Cristos“ („illustrior portio gregis Christi“). Să năzuiască deci și femeile române, atât cele din Regat, cât și cele de sub stăpâniri străine a deveni partea cea mai aleasă a bisericii noastre strămoșești, susținătoare și propagatoare neobosite ale credinței creștine și ale sentimentului național în toate straturile și în toate familiile poporului nostru. Spre scopul acesta vor trebui să aibă curajul și voința firmă de a-și descurca cugetarea și simțirile lor din painjenișul netrebnic al deșertăciunilor modelor și podoabelor trecătoare ale acestei lumi de țărână, și reamintindu-și mai adeseori cuvintele Sfintei Scripturi, să nu piarză din vedere acest sfat al apostolului Pavel: „Muerile cu podoabă de cinste, cu sfială și cu bună obicinuință să se împodobească pe sine, nu cu împletirea părului sau cu aur, sau cu mărgăritare, sau cu haine scumpe, ci cu *fapte bune*“, căci *„ceeace petrece întru desfătare, de vie este moartă“* . . .

Moartea sufletească, pe care o aduce cu sine sensualismul destrăbălat și păcătos, ce bântue mai ales pe „beati possidentes“, nu se poate alunga decât prin înfrânarea poftelor și a patimilor, prin o muncă încordată și prin avântul idealist, ce purcede dintr'o adevărată credință și viață creștinească, ce nu ahtiază după măririle și deșertăciunile trecătoare ale acestei lumi, ci urmărește ținte de o lumină și strălucire vecinică.

Prin influența hotărâtoare, pe care o au în familie și în „Societate“, femeile pot să schimbe felul de a fi al unui popor, să facă pe oameni mai buni, mai serioși, mai miloși, mai *creștini*.. Despre femeile engleze scrie Toqueville: „Dacă m'ar întreba cineva, cui se datorește uimitorul progres al rasei engleze, aș răspunde îndată, că superiorității femeilor sale. Dacă bărbații materializează viața, femeile în schimb o spiritualisează“. Știm, că isvorul cel mai nesecat, din care s'a adăpat și se adapă până în ziua de azi spiritul rasei engleze, este Sfânta Scriptură, din care doamnele cele mai mari din Anglia nu-și pregetă a ceti în fiecare săptămână stând la o masă alături de servitorii și servitoarele lor. Facă deci și femeile române ca acest isvor sfânt, care înviorează și întinerește sufletele, să reverse darurile sale cele bogate și asupra vieții familiare, sociale, culturale, politice și economice a poporului nostru!

Atunci vom fi scutiți de durerea nespusă de a vedea fiice ale fruntașilor români rătăcind pe cărări străine, vorbind cu milă despre conaționalii lor, ca despre niște triburi barbare, sau vociferând chiar insulte la adresa Românilor în adunări socialiste, cum s'a întâmplat acum de curând în Arad...

Incheiem cu dorința, ca congresul din Iași să însemneze o nouă biruință a direcțiunii creștinești și naționale, spre care trebue îndrumată educația viitoarelor generații, și cu îndemnul frățesc adresat cetitorilor și cetitoarelor noastre de a cerceta în număr cât mai mare acest congres, dela care se vor putea întoarce cu sufletul mângăiat și întărit în nădejdea unor zile mai bune.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Urmare).

Cercetările lui conduseră la renumita hipoteză, că orice acțiune chemică în materii se produce prin electricitate.

El a dovedit, că kaliul și natron sunt corpuri compuse, prin descompunerea cărora descoperi el două metale nouă: kaliu și natriu, cari s'au constatat mai ușoare ca apa, și cari îi aduseră un premiu din partea „Institutului“ francez de 30.000 franci. El descoperi lumina electrică a cărbunelui, un aparat de siguranță, cu ajutorul căruia să împiedece explosia corpurilor gazoase din minele de cărbuni etc. etc.

A scris și multe cărți, între cari cea mai însemnată: „Ultimele zile ale filozofului“.

A murit în 29 Maiu 1820 în Geneva. După moartea sa orașul Penzance i-a ridicat un monument pompos.

4. *Iohn Walter.* Titlul articolului de față poartă numele bărbatului, care a întemeiat ziarul cel mai lățit și mai mare din Anglia, „Times“.

Iohn Walter s'a născut la 25 Februarie 1776 în Elapham în Anglia. Părinții săi, deși erau proprietari de tipografie și scoteau și un ziar politic, nutriau dorul ca fiul lor să se facă teolog, spre care scop l-au purtat și la universitatea din Oxford. Cum însă omul propune și Dumnezeu dispune, I. Walter era mai înclinat pentru slujba grea de redactor, deci la vârstă de 21 ani luă el și conduse mai departe ziarul tatălui său, purtând în mod foarte demn lupta în contra oricărui chip de apăsare a ziaristicei, care la guvern era foarte rău văzută, și izbuti să câștige pe partea sa și opinia poporului englez.

Pe încetul se alipiră și colaborară la această gazetă și scriitorii cei mai sărbătoriți. Raportori, de toate nuanțele avea în toate părțile lumii, așa că în scurt timp „Times“ era cel mai lățit, cel mai bine informat și mai practic ziar.

Cu toate amenințările din partea tipografilor, ba chiar și a părinților, I. Walter introduse prima mașină, care tipărea singură după sistemul Thomas Martyn. Când însă tipografii se puseră în grevă, ca să capete plăți mai mari, însuși el, în sudoarea feții sale, lucra neîntrerupt 36 de ceasuri. Prestațiunile mașinei erau foarte multumitoare. „Times“ trecea pretutindenea de ziar universal de rangul întâi. Lingușitorii o numiau: „A șasa putere mare“ în Europa.

Iohn Walter muri în 1845.

5. *Robert Fulton.* S'a născut în Litte-Britain în Pennsylvania în 1767 din părinți săraci.

Lipsit de tată, deja la vârstă de doi ani, intră ca ucenic la un aurar, unde în timpul disponibil se ocupă cu multă stăruință și cu desemnul și cu mecanica.

In 1799 prezentându-se la un cunoscut membru din guvernul francez, îi împărtăși: 1. că a descoperit o bombă, care aruncată în apele vrăjmașe explodează și orice corabie, care va fi atinsă de ea, va fi aruncată în aer; 2. că a descoperit o corabie, care se cufundă în apă ca un pește. Aici se poate cârmui și înoată mai departe.

Indreptată sub corăbiile de război dușmane, pe acestea le poate nimici ușor cu materii explozibile, — fapte acestea pe cari Fulton le execută cu strălucit succes înaintea unei comisii de experți. Lucrul însă rămase întru atâta. Insuși Napoleon, căruia de altcum nimic nu-i scăpa din vedere ce i se părea de importanță, n'a luat nici o notă de acestea invenții.

In mare sărăcie de bani, Fulton mai descopere o moară, care taie și poleiește marmora; o mașină mânată tot prin apă pentru confecționare de funii groase și frânghii; o mașină pentru tors in și cânepă, o mașină pentru a sfredeli găuri afunde în pământ, cari i-au adus profit și recunoștință.

Ținta la care s'a îndreptat încă dela început, era invenția și construirea unei corabii, care, după zisa lui, are să se pună în mișcare cu ajutorul aborului, și care să alerge pe valurile oceanului cu siguranță și iuțeală de patru-cinci miluri pe ceas. Mulțimea cea mare n'avu pentru el decât batjocură, hulă și dispreț, chiar și cunoscuți mai deaproape i-au botezat lucrarea aceasta „prostia lui Fulton“.

Fulton însă își ajunge scopul. „Clermont“, așa se numi primul vapor cu abori, s'a dovedit și folositor și foarte practic. Dovezi de recunoștință acum, îi veneau din toate părțile.

Poporul îl poartă în triumf... De starea lui materială însă nimeni nu se îngrijea, până ce el frânt de oboseală și amărât în suflet moare la vârstă de 48 ani, în 24 Febr, 1815.

Lumea a reparat față de ai săi ceeace a păcătuit față de el. Numele „Robert Fulton“, în decursul timpurilor a devenit tot mai onorat și mai vestit, căci el prin invențiile sale a apropiat continent de continent și a făcut să dispară o mare parte din grozăveniile oceanelor.

6. *George Stephenson.* S'a născut în 9 Iunie 1781 din părinți săraci, de un caracter blând, în Wylam, în Anglia. Tatăl său ocupa un post de mașinist la o mină de cărbuni și era foarte iubit de cunoscuți.

La vârstă de 8 ani se făcu ciobănaș și păzitor de vite.

Ii plăcea însă mult să facă mori mici și mașini din paie, trestie și lemn. La 14 ani să făcu ajutor de focar pe lângă tatăl său și aici i se stârni dorul de a se face lucrător de mașini. In această calitate mergea de 3 ori pe săptămână într'o școală de seară, unde prin stăruința lui făcea progres învederat.

Prima probă de talentul său de mehanic fu, când stricându-se o mașină mare cu pumpă n'o putură repara nici mehanicii cei mai vestiți ci numai el. Cu această întâmplare a întrat o schimbare în viața lui,

Atitudinea preotului

față de problema socială.

IV.

In cele premergătoare am arătat, stând tocmai pe punctul de vedere al psihologiei și pedagogiei înclinărilor și muncii sociale, că nu e bine ca activitatea pastorală să se concentreze prea mult asupra propagandei sociale. *Toată vieața socială trăiește prin puterea vieții personale,* — din care cauză, în interesul reformei societății, trebue să existe înainte de toate astfel de oameni cari să-și jertfească toate puterile spirituale și morale în slujba păstoririi personale a sufletelor. Dacă mi-ar obiecta cineva, că există largi pături sociale cari nu sunt accesibile păstoririi duhovnicești și cari pot fi îndreptate numai prin instituțiuni mai bune, i-aș răspunde că: tocmai pentru a asigura în toate cercurile hotărâtoare libertatea spirituală, sentimentul de răspundere și cooperarea benevolă a tuturor puterilor, e necesară o temeinică și sistematică păstorire personală a sufletelor, e necesară înainte de toate o vie propagandă religioasă și nu una socială, o înălțare a sufletelor, nu o împietrire a lor prin învinuiri și amenințări dodonice.

In cele următoare vom cerca să arătăm, cum tocmai creștinismul religios conține cea mai temeinică soluție pentru problema socială, cum tocmai el dela început și pentru toate timpurile a luat în sfera preocupațiilor sale și a prelucrat după o metodă specială această problemă.

Augustin a zis odată: „Tu m'ai chemat la centrul vieții, pe când eu umblam rătăcitor pe la periferia ei". Aceste cuvinte se referesc îndeosebi la religiunea creștină.

Căci ea simplifică toate problemele încurcate ale vieții prin aceea, că le reduce la rădăcina lor cea mai adâncă — la chestiunea mare a *renașterii sufletești.* Pe omul cu sufletul împrăștiat în vârtejul vieții, ea îl concentrează asupra lucrului de căpetenie, dela care depinde totul. Ea conduce pe om dela periferie spre centrul vieții și-l crește astfel, ca toate să le judece și inițieze stând pe baza unui sigur centru de orientare. Intru a găsi acest centru și a-l menținea, constă mântuirea omului, și toată lucrarea socială atârnă în aier, dacă nu-și primește de acolo lumina și inspirația. Dar tocmai pentru omul care are o voință vie și pururea gata de-a sări într'ajutor, vieața e o mare ispită, care mereu îl ademenește spre periferie, îl desparte de puterile creatoare și organizătoare cari stau la baza vieții, îl mână în vârtejul simptoamelor și aparițiunilor externe ale răului, până ce el însuș s'a învălmășit în haosul pe care a voit să-l pună în rânduială. Ca să scăpăm de o asemenea disconcentrare, nu ne este de ajuns un avertisment ocazional, pe care să-l auzim din când în când, ci ne trebue o continuă reacțiune și o mare putere de rezistență. N'a fost necesar ca Dumnezeu să iee trup omenesc și să petreacă real de față între oameni, pentruca să întoarcă sufletul rătăcit la izvorul vieții? Atât de mare este puterea rătăcirii! Da, ea este atât de mare, încât chiar reprezentanți însuflețiți ai acelei religiuni, care vrea să ne mântuiască din învălmășeală și să ne concentreze asupra lucrului de căpetenie în viață, cad în ispita de-a fi trași la periferie, în loc să cultive în linia primă puterile centrale ale vieții, cari determină și cele ce stau la periferia ei.

Pentru a nu fi rău înțeles, țin să remarc următorul lucru: e ceva de sine înțeles, că preotul tinăr trebue să-și dea silința să *cunoască* stările economice, să studieze mișcarea socială și să fie orientat asupra tendințelor fundamentale ale tehnicei moderne. In această privință se face cu mult prea puțin. Trebue să cunoști stările din lume, dacă vrei să influențezi asupra lor. Pentruca activitate preotului să nu atârne în aer, el trebue să cunoască bine modul de traiu și concepțiile despre vieață ale publicului său. Noi avem trebuință, astăzi mai mult decât ori când, de un idealism așezat pe baze reale. Dar toată pătrunderea aceasta în chestiunile mărunte din viață nu e permis să facă pe preot să se piardă în ele, ci mai vârtos, cunoscând realitatea până în amănunte, va scoate cu atât mai bine la iveală necesitatea acelui *lucru,* despre care Mântuitorul zice că *trebuiește,* va arăta urgenta necesitate a acelui lucru în lumina faptelor și a conflictelor vieții de astăzi. Astfel ocupația cu stările și cu greutățile vieții sociale nu-l va face din preot un politican social, ci îl va convinge cu un argument mai mult, cât de puțin progresează toată politica socială și toată organizația, cât de puțin atinge ea simburele răului, dacă *voința spre comunitate* (der Wille zur Gemeinschaft) în oamenii singuratici nu este trezită și adusă la biruință asupra voinții spre putere, adecă dacă nu se cultivă în sufletele singuraticilor acele puteri morale, cari sunt indispenzabile pentru un bun traiu în societate.

Astfel, preotul, din atelierele de lucru, dela întrunirile muncitorimii și din cartierele celor săraci se va întoarce adânc mișcat la altarul Domnului și va repeți în rugăciune, străvechiul „Doamne miluește-ne!" cu o pătrundere câștigată pe urma unei nouă experiențe.

Dar în locul acestora, durere, ce fac cei mai mulți preoți? Ei cred, ce e drept — în bună credință, că lucrul cel mai important și mai necesar este: să se reformeze întocmirile sociale, să se urce plățile, să se reducă timpul muncii, scurt: să deslege problema socială. Ei zic, că iubirea creștinească față de aproapele cere, ca creștinul să stee în șirul prim al celor ce pretind asemenea lucruri.

Fără îndoeală, toate acestea sunt lucruri importante, cari așteaptă o urgentă rezolvire. Dar tocmai în interesul acestei rezolviri nu avem trebuință în primul rând de economie națională, de reformatori și agitatori sociali, ci de o mie de ori avem mai urgentă trebuință de astfel de oameni, cari să se ocupe de producerea *acelei calități a sufletelor,* din care izvorește voința, puterea, abnegația, lăpădarea de sine și iubirea; căci, fără de acestea, programele se vestejesc, legile nu pătrund, organizațiile stau locului, contractele se calcă în picioare și propunerile cele mai bune se lovesc de egoismul încăpățînat și de iritația tuturor celor interesați. Aceasta ar trebui să fie impresia cea mai puternică, cu care să se aleagă preoții cari se ocupă serios de problema socială, și cunoașterea acestor lucruri ar trebui să le servească ca un puternic îndemn, care să-i întoarcă într'una dela periferia vieții spre centrul ei, dela socialism la religiune. Tocmai cei ce se ocupă de reformele externe din viața socială, ar trebui să le spună preoților: de ce veniți voi la noi? Nu vedeți voi, că lucrul nostru tocmai din acea cauză nu progresează, fiindcă oamenilor le lipsește voința reală spre un trai social bun și spre jertfe? Nu vedeți voi, că omenimea lipsită de credință se leagă cu lăcomie de metalul sunător mai mult decât oricând tocmai de aceea, fiindcă i se pare că numai possesiunea acestuia îi mai poate da liniștea și siguranța majestatică, pe care credincioșii o găsesc în credința lor? Intr'adevăr, ar fi cu mult mai necesar ca și noi să ne dedicăm cultivării sufletelor, decât ca voi să vă părăsiți lucrul vostru și să veniți la noi!

Adânc cugetătoarea poetă Lagerlöf a numit socialismul — nu fără motiv — deadreptul „Anticrist", dar nu fiindcă se ocupă de formele externe ale evoluției sociale, ci fiindcă în mod sistematic desprețuiește înoirea spirituală a societății și desconsideră cu desăvârșire necesitatea practică a condițiilor *interne* de viață, fără de cari nu se pot îndeplini reforme sociale, — în loc ca să-și subordoneze munca pentru reforma externă celeia pentru reforma internă.

(*După Fr. W. Foerster*). *Dr. N. Bălan.*

Mișcări culturale.

Adunarea despărțământului V Săliște al „Asociațiunii".

Dragă prietine! Rugat într'una din scrisori, a te împărtăși de toată mișcarea culturală ce se desfășură sub egida despărțăm. nostru V. Săliște al „Asociațiunii", vin a-mi îndeplini promisiunea și ție dorința, espunând deastădată decursul adunării generale, ce s'a ținut în 12 Octomvrie st. n. în fruntașa comună Orlat.

E situată pe un loc frumos, cu coline și dealuri nu prea ridicate, între Sibiiu și Săliște. E singura comună în margine, în care pe lângă toate luptele religioase, ce s'au purtat pentru reîntoarcerea la vechea credință, catolicismul s'a susținut cu multă rigoare, fiind afară de câteva familii locuitorii ei toți gr. cat.

Istoricul ei îl vei afla din cuprinsul prelegerii părintelui protopop *Dr. Lupaș,* pe care am încercat a ți-l schița mai la vale. Azi, strănepoții vechilor grănițeri nu mai au pe cei 8 preoți, ca la anul 1733, în schimb însă au pe unul dintre cei mai aleși, pe cel mai iubit și mai mare nuvelist al Ardealului, pe părintele Ion Agârbiceanu, și au un harnic notar român, patru învățători dintre cei mai buni, toți în puterea tinereței și alți intelectuali români. E deci de tot neînțeleasă pustietatea și răceala ce s'a simțit în stratul poporului îndată la întrarea în comună. Pe când în alte sate deși cu mult mai mici, cu mai puțini intelectuali, cu prilejul astorfel de sărbări culturale se putea observa o premenire și-o înviorare generală, o mișcare veselă și impopulată pe străzile strâmte, pași grăbiți de bărbați și femei, tineri și bătrâni, în haine nouă, cu fețe pline de neastâmpărul curiozității asupra celor ce-o să le audă dela mulțimea de „domni", veniți în satul lor, — în Orlat nimic din o astfel de viață și mișcare, de însuflețire poporală. La adunare deasemeni puțin popor, nici pe departe după cum s'ar fi crezut si așteptat.

In schimb, ca la rari adunări, un public număros și ales de intelectuali, din Sibiiu, Săliște și împrejurime, în frunte cu Preaon. domni: Lazar Triteanu ases. conz. și Nicolae Togan prot. gr. cat., Octavian Tăslăuanu și alții.

Adunarea se ține în liber, în grădina bisericii. La orele 2 d. a. președintele Dr. N. Calefariu deschide ședința. Vorbește despre „Insemnătatea Asociațiunii" și dă îndrumări igienice. Spune, că din pricina multelor asupriri, poporul român nu s'a putut desvolta ca celelalte popoare învecinate, că numai vremurile mai nouă au fost și pentru noi mai darnice, mai milostive, îngăduind la inițiativa unor mari mitropoliți, *Șaguna* dela Sibiiu și *Șuluț* dela Blaj, a se înființa numai mai înainte cu 50 de ani și pe seama Românilor o tovărășie mare, care să răspândească învățătura în popor, cu numele de „Asociațiune" și că aceasta e cea mai înaltă și mai de frunte tovărășie a noastră, căci are de scop luminarea și înaintarea poporului român pe toate terenele, înzestrarea lui cu tot felul de povețe; că pentru a-și ajunge nobilul scop e împărțită în mai multe despărțăminte și agenturi. Arată chemarea acestora. Că societatea „Asociațiunii" în tot anul tipărește mai multe zeci de mii de cărticele, anume pentru popor, pe cari le împarte între membrii ajutători, adecă între aceia, cari în tot anul plătesc 2 cor., pentru care taxă minimală capătă 10 cărticele și un călindar. Stărue a se înscrie și dintre ei cât mai mulți.

Trecând la partea igienică, arată însemnătatea sănătății atât pentru omul singuratic, cât și pentru un neam întreg. Inșirue unele din boale, mai ales pe cele epidemice, cari obvin mai mult la copii și a căror mortalitate de multeori în satele noastre e de 30—50%, ca: difteria, pojarul, lingoarea etc. dând toate sfaturile de lipsă pentru evitarea și păzirea de molipsire. Ca primul mijloc de apărare, scoate la iveală curățenia, fiind constatat, că boalele lipicioase se desvoaltă mai des și mai bine în locuri și locuințe unde domnește necurățenia. Stărue asupra holerei aziatice, al cărei leagăn e India-orientală, și care prin răsboaiele balcanice s'a transplantat și'n partea sudică a Europei, ba chiar în vecinătatea noastră. Dă cele mai bune și mai salutare sfaturi pentru încunjurarea boalei. Intre alt soiu de boale amintește: tuberculoza, boalele venerice, leșinul, epilepsia, apoplexia, frasul, nădușeala grea, otrăvirea prin alcool ș. a.

De încheere mai amintește vindecarea a tot felul de răni. In dorința de-a fi cât mai multe din îndrumările date folosite în viață, declară adunarea generală de deschisă.

Inainte de-a trece la alte puncte, ia cuvântul Prea on. domn protopresb. N. Togan și în numele comitetului central salută comitetul și membrii despărț. V. Săliște, dorind mult spor și progres în munca conștiențioasă ce-a desvoltat-o și-o desvoaltă. „Am venit, zice Dnia Sa, la această sărbătoare culturală un număr atât de frumos din centru, ca pe de oparte să ne arătăm recunoștința noastră față de năzuințele vrednice de laudă ce le depun conducătorii despărț. Săliște întru luminarea și înaintarea poporului, iar pe de alta să arătăm câtă grijă poartă membrii comitetului central acestei munci de întărire și propășire".

Cu cuvinte pline de iubire și de căldură se întoarce către popor, îndemnându-l să fie pământ bun, gata de-a primi sămânța învățăturilor ce se aruncă, căci numai astfel vor încolți și înflori în inimile lor îndemnurile bune și curate în toate îndeletnicirile din viață.

Vorbește mai pe larg despre rostul „Asociațiunii" în viața noastră culturală, despre felul membrilor ei. Indeamnă a se înscrie cât mai mulți membri-ajutători, căci astfel se vor dovedi de oameni pricepători de rosturile înalte ale neamului. Se tălmăcește mai de aproape, că ce este a se înțelege sub cultură, sub om cuminte. — Nu altceva, decât rezultatul tuturor frământărilor spre bunăstare și luminare, — spre desăvârșire. A te numi om cu învățătură, se recere: a fi cinstit, iubitor de Dzeu și de deaproapele, drept, îngăduitor, cuviincios, gata spre orice jertfă ce se aduce pentru binele de obste, al bisericii și al neamului; se cade a fi om de ordine, disciplinat, om cu respect față de mai marii săi.... etc. — Că cultura, e temelia pe care se poate zidi viitorul unui neam, și că toate aceste însușiri bune „Asociațiunea" le are în programul său și stărue prin agenturile sale a le înrădăcina în inimile ascultătorilor.

Inchee, dorind cât mai multe astfel de despărțăminte și adunări generale cu astfel de programe în viața „Asociațiunii" noastre.

Președintele mulțămește vorbitorului pentru frățescul salut și pentru sfaturile frumoase adresate poporului.

Din toate părțile îi veneau învitări, să repareze mașini deteriorate.

Mare vâlfă a făcut el prin descoperirea unei lămpi, care ardea sub apă ș. a.

Pe timpul său încă se foloseau drumuri cu șine, parte de lemn, parte de fier, ear vagoanele erau trase de cai. Stephenson se gândi, că trebue să fie cu putință, ca oamenii să poată folosi vaporul ca putere motrică pentru trenuri și vapoare.

Mulți inși se mai gândiră astfel, dar nimeni nu izbuti până la Stephenson, care în 1814 făcu prima încercare cu locomotiva sa, care se dovedi deplin perfecționată în 1825, când o mulțime de privitori erau martori la prestațiunile celor 5 locomotive, ce puse în mișcare cu multă istețime pe cea dintâi linie ferată înte Stockholm și Darlington, așa că și experții cei mai învățați din lumea întreagă declarară, că George Stephenson este cel mai mare geniu practic din vremile acelea.

Construirea primei linii ferate i se concrezu lui, care se interesa pas de pas de mersul lucrului și de dimineața până seara balanța de nivelare nu-i cădea din mână.

Impreună cu prietinul său Peace întemeiă și o fabrică de locomotive în Newcastle. Afacerile lui crescură în așa măsură, încât a fost silit să deschidă în Londra și un birou propriu de afaceri, unde el prelucra schițe pentru nouăle linii ferate, unde primea vizite și deputațiuni etc.

(Va urma).

Urmează acum o seamă de puncte oficioase, ca: cetirea raportului general, care publicat în Nr. 97/1913 al acestui ziar, se consideră de cetit; alegerea a 3 comisiuni: *a*) pentru cenzurarea socotelilor; *b)* inscrierea de membri noi şi *c*) pentru candidarea membrilor în noul comitet.

Urmează prelegerile. Dl Dr. N. Petra vorbeşte „despre afaceri judecătoreşti“. La început face câteva caracterizări şi asemănări potrivite asupra „Asociaţiunii“. Spune: că e o tovărăşie, care cuprinde în sine întreg neamul românesc. Limba e comoara noastră a tuturora. Precum păcătueşte acela, care uitându-şi de sine îşi lasă limba, totasemenea păcătuesc aceia cari nu se fac membri ai „Asociaţiunii“. Asociaţiunea e şcoala neamului românesc, care primeşte pe toţi dascălii, fără de plată, cari voesc să muncească în ogorul ei.

Trecând la desfăşurarea temei în cuvinte scurte şi cuprinzătoare arată, că judecăţi au fost întotdeuna şi vor fi, căci diferite împrejurări şi neajunsuri omeneşti de multeori aduc chestii în viaţă, cari nu se pot descurca şi aplana, decât în faţa judecătoriei. Prin mai multe pilde frumoase şi pline de înţeles, luate din adevărata şcoală a vieţii practice, arată ascultătorilor judecăţile cu rost şi fără rost.

Stărue pentru sistarea proceselor fără de rost, despre cari susţine, că obvin din pricina neculturei; spune că e de datoria conducătorilor săteşti a alcătui tovărăşii culturale, de cetit, prin cari s'ar putea uşor delătura neştiinţa şi cercetarea crâşmelor cari aduc pâri fără de rost, — şi a se înfiinţa în fiecare comună din fruntaşii satului câte un *„sfat al păcii“*, care ar corespunde primăriilor din trecut, cari făceau totodată şi slujba de judecător şi împăciuitor. Inchee adăogând, că pe păreţii salelor de aşteptare ale judecătoriilor din România e scris „paşi perduţi“, — inscripţie, asupra căreia stăruind mai adânc în judecată, ne convingem, că nici nu sunt altfel de paşi, decât cari duc la pierdere de vreme, de bani şi de prieteni! Doreşte, ca poporul nostru să nu-şi peardă paşii prin astfel de locuri, cu procese făr' de rost, cari sunt nu numai în paguba lui, ci şi a noastră a tuturora. (Va urma).

Calea ferată Sibiiu—Răşinari.

Adusesem ştirea în unul din numerii mai proaspeţi ai ziarului nostru, că s'a făcut din partea celor în drept preambularea liniei pentru calea ferată Sibiiu—Răşinari — încuviinţată de ministrul lucrărilor publice, în temeiul hotărârilor aduse de representanţa orăşenească Sibiiu şi de cea comunală din Răşinari.

Fiind garantat şi capitalul pentru financiarea întreprinderii prin sumele votate de comunităţile interesate, credeam că suntem aproape de a vedea înfăptuită o dorinţă veche a locuitorilor din Răşinari.

Spre marea noastră surprindere — chestia nu merge neted. O parte dintre compatrioţii noştri saşi din Sibiiu, sub pretexte lipsite de bază serioasă, vor să împedece facerea liniei ferate, respective trecerea trenului prin poarta Cisnădiei, preste piaţa Hermann, promenada din jos şi stradele din apropiere către gara centrală.

Auzi minune, — locomotiva face larmă şi nelinişteşte bolnavii din spital de 3 ori la zi, flueră şi conturbă representaţiile teatrale, ba din scântei se poate aprinde teatrul, sufer plantaţiile de câte 50—80 ani de fum, şi se mai încrucişează şi trenul cu tramvaiul electric în strada Sării — (de 3 ori la zi) auzi minune, de 3 ori — nu poate sta tramvaiul 2—3 minute, până trece trenul ori vice-versa.

Ne cuprinde mirare, că bărbaţi iscusiţi ca directorul Zeybig şi Dr. J kelius se pot pune în fruntea unei astfel de mişcări — contra unor concluse luate unanim în representanţa oraşului ai căror membri sunt şi aceşti luminaţi domni. Şi mai straniu e, că societatea pentru electricitate s'a înrolat la carul celor cu jalbele în proţap. Le-ar plăcea Dlor să împedece şi dacă poate să amâne facerea trenului, sau dacă nu, apoi să ia maşina *„Câmpii“* dela livadia lui *Vidrighin* şi să nu între în oraş trenul.

Răşinărenii cei mitocani nu au resonat aşa, când s'a făcut apaductul pentru sibieni, au tolerat de s'a prins apa din munţii lor în ţevi, cari străbate întreagă comuna Răşinari, s'au desfundat stradele, li s'a făcut pagube enorme, — dar era vorba de un vecin puternic, cu care e bine să trăieşti în raporturi bune, era vorba de un interes public, igienic şi necesar pentru Sibiiu, şi ţăranii mitocani au ascultat sfatul Domnilor, nu s'au opus, au cheltuit sume enorme de şi-au făcut iar stradele şi colţurile caselor diformate şi ruinate din acest prilej.

Acum — iată resplata domnilor!

Sperăm însă, că cercurile conducătoare ale Saşilor, cari nu aprobă pornirile celor cu jalbele, vor şti să validiteze conclusele serioase şi bine chipzuite şi nu se vor lăsa seduşi de nişte fraze goale ale unor oameni, cari cu orice preţ vor să se facă „apărători ai intereselor orăşeneşti“. Oraşul şi societatea căilor ferate credem, că nu se vor lăsa terorisaţi de *iscălituri* adunate prin bâlciu.

Altcum — vom reveni.

NOUTĂŢI.

Dela Asociaţiune. Comitetul central în ultima şedinţă ţinută la 1 Noemvrie a. c. a decis ca revista „Transilvania“, cu începere dela 1 Ianuar 1914, să apară ca revistă lunară de popularizare a ştiinţelor şi artelor. — Din donaţiunea de 15 mii cor. a dlui Stroescu va înfiinţa 150 de biblioteci poporale în despărţămintele Gherla, Maramurăş şi în cele din comitatele Bihor şi Sătmar. Bibliotecile de câte 100 volume se vor distribui în cursul lunei Decemvrie a. c. — Conferenţiarul cooperativ, dl Iancu a prezentat un amănunţit şi temeinic program de lucru pentru viitoarea activitate ce o va desfăşura în cadrele Asociaţiunii. S'a aprobat înfiinţarea noilor despărţăminte Gurghiu, Ilia şi Viştea şi s'a decis înfiinţarea altor despărţăminte nouă. — S'a stabilit programul „Bibliotecii poporale a Asociaţiunii“ pe anul 1914, care de sigur va arăta un spor însemnat de abonaţi faţă de anul trecut.

*

Distincţie. Maiestatea Sa Regele Carol al României a acordat Prea Cuvioşiei Sale părintelui protosincel *Ghenadie Bogoievici*, dela capela română din Budapesta, *„Răsplata Muncii“* clasa I. pentru merite pe teren bisericesc.

*

Parastas. Eri, Duminecă, după terminarea sfintei liturghii, s'a oficiat în catedrala din Sibiiu parastas pentru odihna sufletelor mult regretaţilor Aurel Vlaicu, Iosif şi Chendi. A pontificat P. C. S. Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, asistat de domnii Mateiu Voileanu, Dr. A. Crăciunescu, Dr. Vasile Bologa şi de diaconul Dem. Câmpianu. A cântat corul seminarial condus de domnul prof. T. Popoviciu. La parastas a asistat public număros, fiind de faţă şi Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitul nostru Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*.

*

Pentru libertatea de presă. Cercul scriitorilor şi ziariştilor din Budapesta a ţinut o adunare, în care a hotărât, ca guvernul să fie rugat să-şi retragă dela ordinea zilei proiectul de lege despre reforma presei şi să-l trimită spre studiare corporaţiunilor de specialişti, precum şi celor direct interesaţi. — Dacă nici maghiarii nu sunt mulţumiţi cu reforma proiectată, ce să mai zicem noi, cei dela presa nemaghiară?!

*

Turneul teatral. Compania dramatică, de sub conducerea domnului Victor Antonescu, mai dă următoarele reprezentaţii: în 3—5 Noemvrie la Braşov, în 7 la Lugoj, în 8—10 la Caransebeş, în 11 iarăşi la Lugoj, în 13 şi 14 la Brad, în 15 şi 16 la Abrud, în 18 şi 19 la Oradea-mare, în 20 şi 21 la Şimleul Silvaniei, în 22 şi 23 la Baia mare, în 25 şi 26 la Beiuş şi în 28 Noemvrie la Blaj, unde se sfârşeşte turneul teatral din anul acesta.

*

Cas de moarte. Sâmbătă în 1 Noemvrie n. c., la ora 9 din zi, după scurte dar grele suferinte, a încetat din viaţă doamna *Malvina Verzariu n. Şocander.* Pe decedata o deplânge nemângăiatul soţ *Emil Verzariu*, funcţionar de bancă, fii săi *Gregoriu* c. şi r. sublocotenent, *Pompiliu*, stud. gim. şi fiul său vitreg *Iosif Lengyel*, cum şi numeroase rudenii şi cunoscuţi. Inmormântarea rămăşiţelor pământeşti ale decedatei, se va face astăzi *Luni*, în 3 Noemvrie la ora 2 d. a. din locuinţa din strada Cisnădiei Nr. 7, în cimiterul central orăşenesc. In veci pomenirea ei!

*

Incetarea cenzurei la Zagreb. In cercurile politice din Zagreb s'a respândit ştirea, că în cel mai scurt timp comisarul Ivan *Skerlecz* va sista cenzura preventivă, introdusă la numirea lui Cuvai de comisar regal.

*

Zeppelin nu-şi pierde curajul. Al 12-lea congres de aeronauţi germani a salutat prin o depeşă pe contele Zeppelin. Contele a mulţumit pentru doririle de bine, promiţând că dacă va mai trăi câţiva ani, *nu va da de ruşine* încrederea ce i-au arătat compatrioţii săi germani.

*

Crematoriu în Braşov. Primarul braşovean a convocat o întrunire, unde s'a hotărât ca oraşul să facă paşii necesari pentru înfiinţarea unui crematoriu în Braşov. Acesta ar fi primul crematoriu în Ungaria.

*

Dela curtea cu juraţi. Pertractările dela curtea cu juraţi a Sibiiului s'au început astăzi, Luni în 3 Noemvrie. De astădată pertractările au să dureze numai trei zile. Se vor judeca urmatoarele cazuri: Mihai Muntean, din Orlat, pentru încercare de omor; Vasile Severin, din Avrig şi Ioan Opriş, din Răşinar, pentru omor, în amândouă cazurile.

*

In folosul Fondului ziariştilor. Trupa dramatică a dlui V. Antonescu a hotărât să dea o reprezentaţie în folosul Fondului ziariştilor din Ungaria. Realizarea acestei hotărâri va fi întâmpinată cu mulţumiri sincere.

*

Nansen. Celebrul explorator Nansen a sosit la Petersburg şi a fost primit la gară de membrii societăţii geografice. Intr'o convorbire a sa, Nansen s'a declarat cu mult entuziasm despre călătoria făcută în Siberia şi a zis, că noua cale maritimă va avea o mare importanţă pentru desvoltarea raporturilor de comerţ în Siberia.

*

Holera. Cazuri sporadice în ţara noastră se mai arată în comunele din părţile Dunării. — Din Sofia se vesteşte, că epidemia în Bulgaria s'a stâns cu totul. In zilele din urmă nu s'a mai ivit nici un caz de îmbolnăvire în ţara întreagă.

*

Inaugurare. Joia trecută s'a făcut cu o deosebită solemnitate inaugurarea monumentului ridicat la biserica Mavrogheni din Bucureşti pe mormântul „părintelui literaturii române“ Ion Heliade Radulescu.

*

Detronarea unui rege. Camera bavareză, cum se anunţă din München, a votat proiectul de lege prin care se sistează regenţa de până acum. — Regele Otto I este astăzi de 65 ani. A urmat pe tron după sinuciderea regelui Ludvic II în vara anului 1886, dar fiind Otto alienat, guvernarea Bavariei a căzut asupra unchiului său, Luitpold, după care a urmat actualul regent Ludovic. O comisiune de medici a contatat că paraliza regelui Otto nu se poate vindeca. Legea votată conţine un singur alineat care întregeşte constituţia din 26 Mai 1818, cu următoarele: Dacă în curs de zece ani nu se prevede nici o îmbunătăţire în starea regelui împedecat de a-şi exercita drepturile de domnitor, regentul poate declara *tronul de vacant.*

*

Presa din Muntenegro. Veste tristă vine din capitala Muntenegrului. Cetinie, care avea până acum două ziare, de aici în colo va avea numai unul. *Cetinski Vestnik* a încetat să mai apară, şi a rămas singur ziarul *Glas Cernagorka*, foaie săptămânală oficială.

*

Pierre Loti şi bulgarii. Ofiţerii bulgari au încredinţat pe locotenentul *Corcov*, să ceară satisfacţie sau explicaţie în numele lor dela Pierre *Loti*, care în călătoria sa la Constantinopol a făcut declaraţiuni jignitoare despre armata bulgară. In acelaş timp locotenentul turc *Refec Adil* din Adrianopol comunică ziarelor parisiene, că este gata să primească, în locul lui Pierre Loti, duelul cu bulgarul Corcov.

*

Femee farmacistă. Ministrul de interne ungar a acordat domnişoarei Valeria *Lusky* dreptul de a deschide o farmacie la Sânt-Ana, o comună lângă Arad. Domnişoara numită este în Ungaria a doua femee, care a obţinut dreptul de a deschide o farmacie.

*

In memoria ziaristului. Renumitul William *Stead*, apostol al păcii, s'a nenorocit, cum se ştie, în catastrofa Titanicului. In memoria ziaristului se va înălţa un monument la Londra. Cheltuelile necesare s'au şi adunat.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru stipendiarea tinerilor meseriaşi cu scop de înmulţirea cunoştinţelor în străinătate, preoţimea tractului *Sighişoara*, întrunită la 24 Septemvrie v., în conferenţă tractuală anuală, după servirea unui parastas festiv pentru Aurel Vlaicu, la propunerea părintelui *Nicolae Peicu*, a dăruit şi anume: protopresbiterul Demetriu Moldovan, 1 cor., preoţii Ioan Muntean, Onoriu Sasu, Aurel Stoicoviciu, Ioan Dan, Ioan Manoviciu, Nicolae Gheaja, Iustin Sârbu, Ilie Ciuleiu câte 1 cor., Terenţiu Popoviciu, 80 fil., Ioan Popa, Ioan Cristea, Andreiu Moldovan, Ierofteiu Viscrean, Romul Pulca, câte 40 fil. şi Nicolae Peicu cor. 1 20, sau în total cor. 13·50. La acelaşi fond au mai dăruit: Sabin Oprean, prof., cor. 1·80; Ion Pienaru, înv. faur. 50 bani; Alex. Fărcaş, croitor. 60 bani, Horia Avram, prof. 1 cor., Lazar Tritean, as. cons. şi soţia sa Veturia, câte 30 bani, dşoara Ecaterina Pitiş şi Vasile Stoica, prof, câte 40 bani. Starea fondului cor. 71. Pentru prinos aduce sincere mulţumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români sibieni“: Vic Tordăşian, prezident.

*

Earăşi împotriva universitarilor străini. Măsurile luate de universităţile germane, mai ales în contra studenţilor ruşi, au aflat răsunet şi în Elveţia. Se anunţă adecă din Zürich, că în consiliul universitar s'a adus hotărârea de a nu se mai admite nici un student rus la facultăţile de medicină şi de matematici.

Comemorarea lui Vlaicu, Iosif şi Chendi.

Secţiunea teologică a societăţii *„Andreiu Şaguna“* a avut o bună inspiraţie, când s'a hotărât să ţină o şedinţă publică în amintirea celor trei ardeleni decedaţi în cursul anului 1913. In chipul acesta s'a dat prilej şi societăţii sibiene să ia parte la un act de pietate, cu care suntem datori toţi deopotrivă faţă de conştiinţa noastră şi faţă de memoria acelora, cari şi-au jertfit viaţa în marea operă de înălţare a neamului.

Şedinţa ţinută ieri, Duminecă a fost bine cercetată. După succintul cuvânt de deschidere al dlui prof. A. Crăciunescu, corul a executat frumoasa compoziţie a regretatului C. Porumbescu: „Adusumi-am aminte“. Textul de un înţeles adânc şi pătrunzător al acestei cântări, este aşa de nimerit interpretat în accentele duioase, mistice, uneori lugubre ale melodiei. Ele lasă adâncă impresie în suflet.

Acelaş efect l'a făcut şi „Cântecul de jertfă“ a lui Beethoven, executat cu destulă precizie şi evlavie. Marşul „La arme“ de Castaldi n'a mişcat, n'a însufleţit după cum s'aştepta. Motivul poate să fie depresiunea publicului provocată de amintirea defuncţilor iubiţi, sau împrejurarea că n'a fost cântat *unison*, când nota eroică se reliefează şi zguduie. Pătrunzătoarea poezie „1907“ a lui Iosif şi Anghel, declamată de clericul a. I. V. Bărluţ, a fost redată binişor. Memorizare temeinică şi economie în gesturi, sunt condiţii esenţiale pentru *recitări* succese.

Cele trei disertaţii despre Vlaicu de C. Rimbaş, St. O. Iosif de I. Clopoţel şi I. Chendi de A. Maior, au fost lucrate cu multă bunăvoinţă. Din ascultarea lor s'a văzut că clericii noştri au interes cald pentru literatura românească. E bine ca disertaţiile să fie concentrate, *originale*, să adâncească lucrurile, şi să pună în lumină clară *caractere* şi *fapte*, cari edifică şi înalţă. Generalităţile şi frazele, reduc valoarea lucrărilor. Chendi a fost cel mai implacabil duşman al lor. Se mai impune apoi şi o controlă severă a lucrărilor.

Aşa cum a fost, comemoraţia de ieri este o dovadă, că înţelegem şi noi să facem cultul eroilor noştri. Rămâne ca acest cult să fie completat prin *fapte* izvorite din pătrunderea operei mari de educaţie şi civilizaţie, ce ne-au *dăruit-o* aceşti trei eroi ai neamului nostru.

Teatru.

Astăzi Luni, se va da *„Princess Grell“*. operetă nouă în 3 acte, iar mâne Marţi, piesa nouă *„Der Reiherbusch“*, dramă în 3 acte.

Concurs.

Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. şi gr.-or. rom. din comitatul Târnavei-mici cu terminul de 30 Noemvrie n. 1913 publică concurs la 7 ajutoare, de câte 20 cor.

La aceste ajutoare pot concurge văduve sărace, precum şi orfani fără avere, fără tată şi fără mamă, cari cercetează şcoala, ori vre-un ram de meserie de pe teritorul comitatului Târnavei-mici.

1. Dela toţi concurenţii se cere să dovedească cu atestat dela parohul local, cumcă sunt săraci, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or., cu purtare bună şi că sunt de pe teritorul comitatul Târnavei-mici.

2. Văduvele au să mai dovedească cumcă sunt întru adevăr văduve şi incapabile de lucru.

3. Orfanii, cari cercetează şcoala, pe lângă condiţiunile de sub p. 1. au să arete că ce şcoală frecventează? Iar orfanii, cari sunt la învăţarea unei măestrii, au să dovedească cu atestat, că sunt la învăţarea cutărei măiestrii şi că iau parte la cateheză şi-şi împlinesc datorinţele faţă de biserică.

Spre încunjurarea speselor, toate documentele de dovedire se pot procura dela parohul competent şi pot fi cuprinse într'un singur atestat.

Rugările întrate după terminul de concurs nu vor fi luate în consideraţiune.

Concursele să se trimită la adresa Dlui Dr. Virgil Radeşiu, advocat, secretarul reuniunii, în Dicsőszentmárton.

Diciosânmărtin, din şedinţa comitetului Reuniunii, ţinută în 15 Octomvrie n. 1913.

Aneta Zehan prezidentă.

Dr. Virgil Radeşiu secretar.

Nr. 882/1913. (291) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia nu de mult înfiinţată a **Bacitelecului**, de clasa a III., se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post trec preste suma de 800 coroane.

Concurenţii vor avea a se prezenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Dumінecă sau sărbătoare la biserica din Bacitelec (gara Kökös), spre a cânta, celebra şi cuvânta, înaintându-şi documentele recerute, în terminul arătat subsemnatului oficiu, protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék.

Breţcu, 24 Septemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 680/1913 (293) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din parohia **Dânc**, protopresbiteratul Unguraşuui, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în foaia „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 530 coroane ajutor din fondul cultural şi repartiţie pe popor, iar restul după recerinţele legii şcolare din 1913 e cerut dela stat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă a-l solvi.

Cvartirul în edificiul şcoalei constătătoare din două chilii, relut de grădină 20 cor.

Petiţiunile de concurs se vor înainta subscrisului oficiu în terminul indicat, fiindcă alesul va servi şi ca cantor, competenţii au să se prezenteze în vre-o Dumінecă sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic şi a se face cunoscuţi poporului.

Fizeş-Sânpetru, 24 Septemvrie (7 Octomvrie) 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 393/1913. (294) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele poporale gr.-or. române din comunele jos însemnate în protopresbiteratul **Haţegului**, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Băreşti** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Luncani** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

3. **Valea-Sângeorgiu** cu salar de 600 coroane, restul se va cere dela stat; cvartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Cererile instruite conform regulamentului se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii se vor prezenta în comune spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 2/15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 514/1913. (295) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător la şcoala noastră din **Cetea** se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare.

Salarul: 1200 cor. din care 300 cor. dela comuna bisericească, iar restul din subvenţia dela stat, votată şi beneficiată de învăţătorul de până acum; cvartir în edificiul şcoalei vechi; relut de lemne 40 cor. şi de grădină 20 cor.

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul susindicat, îndatorindu-se alesul învăţător a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a-i conduce în dumineci şi sărbători la biserică, unde va cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 5 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 536/1913. (308) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune din parohia de clasa I **Daia română**, în protopresbiteratul Sebeşului, în urma ordinului consistorial Nr. 10335/1913 B. se publică concurs nou, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoţeşti fasionate în tabela B. pentru congruă.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi pelângă observarea dispoziţiei din „Regulamentul pentru parohii" a se prezenta în biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 16 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 966/1913 (297) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Caţa**, devenit vacant prin pensionarea înv. George Pop, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1200 cor. salar fundamental, apoi clasarea şi gradele de salar conform art. de lege XVI. din 1913 — toate plătite din cassa bisericei. Mai departe cvartir corăspunzător în edificiul şcoalei, grădină şi lemne de foc.

Pentru formarea şi conducerea unui cor în mai multe voci cu tinerimea, învăţătorul va primi o remuneraţie deosebită.

Nou alesul e obligat să dea ajutor cantorului de strană la utrenie şi să cânte răspunsurile liturgice cu elevii de şcoală în Dumineci şi sărbători.

Cei cu optitudini muzicale vor fi preferiţi.

Cererile de concurs, instruite coform normelor în vigoare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul prescris.

Cohalm, în 1 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Caţa.

Ioan Bercan
adm. prot.

Nr. 513/1913 (298) 3—3

Concurs.

Pentru postul de paroh din comuna **Craiva** (cl. III) se escrie nou concurs, cu termin de **30 zile** dela această primă publicare.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coale B.

Cererile de concurs se vor trimite la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, având concurenţii, pe lângă observarea prescriselor reglementare — a se prezenta la biserică în o Dumінecă sau sărbătoare spre a cânta şi predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 3 Octomvrie 1913.

Of. protopresbiteral rom. ortodox al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohial.

Ion Teculescu
protopresbiter.

Nr. 630/1913. (309) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători dela şcoalele noastre confesionale, din comunele bisericeşti mai jos însemnate se escrie din nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Cerbia**: Salar dela comuna bisericească cor. 400, ajutor dela Ven. Consistoriu cor. 200, iar restul votat deja dela stat, cvartir şi grădină în natură.

2. **Runişor-Vica**: Salar dela comuna bisericească 700 cor., ajutor dela V. Consistor 300 cor. cvartir şi grădină în natură.

3. **Târnava şi Târnăviţa**: Salar dela comunele bisericeşti câte 600 cor, cvartir şi grădină în natură

5. **Fueş-Bogara**: Salar dela comuna bisericească 100 cor., cvartir şi grădină în natură, pre lângă aceasta la fiecare din acestea şcoli lemnele necesari pentrn foc.

La şcoalele de sub poziţia 2, 3, 4 şi 5 sau cerut deja în terminul prescris ajutoare dela stat conform legii.

Concurenţii au a-şi înainta rugările conform normelor în vigoare, în terminul deschis oficiului protopresbiteral al Iliei.

Ilia, la 16/29 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Z. Murăşan
protopresbiter.

Nr. 930/1913. (304) 3—3

Concurs.

Decretându-se prin ordinul Veneratului Consistoriu din 27 Ianuarie 1909 Nr. 876 Bis. filia **Zăbala** de parohia materă clasa III, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh trec preste suma de 800 coroane.

Concurenţii vor avea a se presenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Dumінecă s'au sărbătoare la biserica din Zăbala (gara Zabola Páva) spre a cânta, celebra şi cuvânta, înaintându-şi documentele recerute în terminul arătat subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszek.

Breţcu, 10 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al tractului Treiscaune, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 430/1913. (300) 3—3

Concurs.

Devenind vacant la începutul acestui an şcolar un post de învăţător la şcoala cu 2 învăţători din comuna **Mag**, pentru ocuparea acestui post se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în acest ziar.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar de 480 cor. dela comuna bisericească plătiţi în rate treilunare.

2. Ajutor de stat până la suma ce i compete învăţătoriului după anii lui de serviciu.

3. Relut de grădină 20 cor.

4. Cvartir în natură.

Alesul învăţător va fi obligat:

a) a instrua una din cele 2 clase a şcoalei de toate zilele, la care ar fi împărţit;

b) a propune toate obiectele de învăţământ afară de religiune şi studiile agronomice în şcoala de repetiţie economică;

c) a conduce corul elevilor şi a tinerimei din Mag.

Reflectanţii la acest post să se prezinte în vre-o Dumінecă ori sărbătoare în comună spre a şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscut poporului.

Cererile de concurs instruate conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul fixat oficiului protopresbiteral gr.-or. în Sălişte Szelistye.

La caz că candidaţii nu vor întruni condiţiunile înşirate alegerea să amână.

Din şedinţa comitetului parohial gr.-or. rom. din Mag ţinută la 6 Octomvrie 1913.

Văzut:

Sălişte, în 12 Octomvrie 1913.

Dr. Ioan Lupaş
protopop.

Afurisitul timp al ieşirii dinţilor.

Copiii palizi devin trandafirii, dacă mama le dă zilnic Emulsiune Scott, ce e aşa de nutritoare. Intrebuinţarea ei la copii este favorabilă şi ieşirii dinţilor. Este cunoscut, că mulţi copii în timpul acesta sunt din cale afară trişti, căci ieşirea dinţilor le cauzează dureri şi le răpeşte linişten. Cine voeşte să le încunjure acestea să folosească în astfel de cazuri Emulsiunea Scott ce s'a impus în mod strălucit. Ea conţine stofele necesare pentru întărirea corpului şi ajută ieşirii dinţilor.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă i) (275) 9—

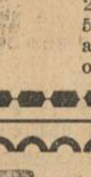

Aspirin.

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă, etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. Ca să primiţi tabletele veritabile de Aspirin, cereţi apriat, tablete de Aspirin „Bayer". Aceste sunt în pachetare originală în tuburi de 20 tablete à 5 gr. şi costă cor. 1·20.

Pe fiecare tabletă să vede cuvântul Aspirin.

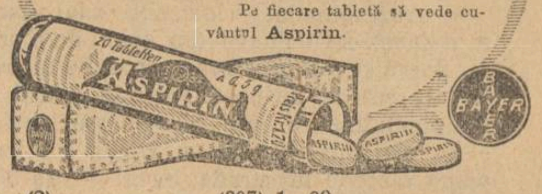

(2) (307) 1—20

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală" I. PETRAŞCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută
Reverenzi pentru on. preoţi
în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. —
Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 20—
Sprijiniţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 24 Octomvrie (6 Noemvrie) 1913. **Nr. 111.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Temelia vieții pastorale.

De Augustin Hamsea,
Arhimandrit.

Din veacuri bătrâne s'a plămădit și cimentat *prin tradițiune* în sufletul și inima Românului *credința*, că preotul său este un om *superior*, un om înzestrat cu *„putere de sus“*, care sâmte, lucrează și trăiește pentru a conduce poporul său în spirit creștinesc pe toate terenele de viață și desvoltare.

Sfântă și dumnezeiască tradițiune! Un întreg sistem de teologie pastorală. Și nu este această pastorală nici carte scrisă, nici carte cetită. Este mai mult decât aceasta. Este *credință vie*, adânc imprimată în sufletul și inima Românului. Credința isvorâtă din doctrina creștinismului, așa precum s'a interpretat și activat această doctrină în cele dintâi opt veacuri ale erei creștine. Credință susținută cu adevărată sfințenie din generație în generație în sufletul și inima poporului român. Credință, carea în trecut și-a dat întru prisosință roadele sale în apărarea și susținerea individualității noastre naționale, — realisându-se în trecutul neamului nostru vecinic memorabilele cuvinte ale sfântului Ioan Chrisostom: „când cetatea Domnului este păzită de prevederea și înțelepciunea păstorului, săgețile dușmane nu o pot dărâma, și locuitorii ei rămân nevătămați“.[1] Credință, carea astăzi și în viitor ne înlesnește și garantează un îndreptariu sigur în desvoltarea noastră ulterioară.

In acelaș timp aflăm în această credință toate momentele, cari constituiesc ființa preoției. Ințelegem adecă sub preoție: *„instituțiunea divină, prin care omul pregătit și chemat la această demnitate“* [2] primește darul și misiunea de a conlucra la realisarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ, stăruind neîncetat, ca *voința lui Dumnezeu să devină singură stăpână peste modul de gândire* și și acțiune al credincioșilor. In această definițiune deosebim următoarele șase momente, și anume: *a)* credința în divinitatea preoției, *b)* pregătirea pentru preoție, *c)* chemarea la preoție, *d)* credința în divinitatea darului preoției, *e)* misiunea, și *f)* scopul.

Intre aceste șase momente prevalează cu deosebire două, și anume: credința în divinitatea preoției, și credința în divinitatea darului, cu carele este investit preotul.

Și preotul inspirat de această credință a plecat, și după puterile sale continuă a lupta cu toate greutățile spre a-se putea ridica în cadrul posibilității la idealul, ce ni-l înfățișează Mântuitoriul în cuvintele: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând oamenii faptele voastre cele bune să mărească pe Tatăl vostru cel din Ceriuri“.[1] Astfel credința în divinitatea preoției și în puterea darului este *basa și temelia vieții pastorale.*

Această credință, așa precum ni-o înfățișează doctrina bisericii, și precum o aflăm imprimată în sufletul și inima Românului, este pentru preot de o *neprețuită valoare.* Prin această credință poporenii văd în preotul lor aceea ce este în faptă: „servul Domnului“, „cuvântul lui este cuvântul lui Dumnezeu“, iar sfintele slujbe, cari le săvârșește, sunt acțiuni divine. Raportul, ce se naște din această credință între preot și credincioșii săi, invoalvă în sine un moment psihic foarte însemnat, și înlesnește și ajută mult activitatea preotului în toate formele, în cari se manifestează viața și activitatea sa pastorală, și anume, atât în săvârșirea sfintelor slujbe, în predicarea cuvântului lui Dumnezeu, în administrațiunea bisericească, cât și peste tot în agendele, în cari preotul după „demnitatea“ ce ocupă în lume are cuvânt și datorințe.

In fața acestei credințe a poporului, — noi toți preoții români avem o grea răspundere: Răspundere, care se exprimă în faptul, că fiecare după puterile noastre ne vom da toată silința, ca prin cuvânt și prin faptă să corăspundem în deplină măsură, atât demnității, de care din voința Domnului suntem învredniciți, cât și postulatelor îndreptățite ale poporului, încredințat păstoririi noastre. Iar mijloacele cari ne înlesnesc calea spre acest scop, sunt următoarele:

1. Inspirațiunea și însuflețirea pentru preoție, acea dumnezeiască bucurie, căreia îi dă espresiune sfântul apostol Pavel în cuvintele: „mulțămesc Domnului nostru Isus Cristos, care m'a întărit și m'a socotit credincios, puindu-mă în această slujbă“.[1]

2. Studiul neîntrerupt al sfintei scripturi, al scrierilor sfinților părinți și peste tot al științelor teologice.

3. Studiul și cunoașterea vieții sufletești a poporului român, așa precum se manifestează această viață sufletească: în afacerile sale zilnice, în durerile și bucuriile lui, în proverbele, în tradițiunile și în datinele lui religioase și naționale, precum și peste tot în întreagă viața lui.

4. Capacitatea de a ști, să valorăm cunoștințele ce posedem în servițiul și în conformitate cu chemarea noastră preoțească.

5. Formarea întregii noastre ființe în deplină conformitate cu „slujba în carea ne-a instituit pe noi Domnul, chemându-ne cu chemare sfântă, nu după faptele noastre, ci după a sa bunăvoință, și după *darul*, carele s'au dat nouă întru Isus Cristos“.[2]

Gândind și ocupându-ne în mod nentrerupt de aceste mijloace, zilnic ni-se înfățișează înaintea ochilor în toată splendoarea sa agrul cel sfânt al Domnului, frumosul teren al vieții și activității noastre pastorale. In acelaș timp zilnic adaogem, și ne întărim în virtuțile pastorale, cari constituesc frumseța și podoaba noastră, și cari ne fac vrednici lucrători ai acestui sfânt agru. Astfel:

Ad 1. „Nefiind nebăgători de seamă de darul, carele este întru noi“;[1] din contră, inspirându-ne în mod nentrerupt de acest dumnezeesc dar, și „hrănindu-ne cu cuvintele credinții și ale bunei învățături“[2] zilnic ne vom însufleți spre a-ne face „pildă de fapte bune întru învățătură, întru întregiune, întru cinste și întru nestricăciune“.[3]

Ad 2. Sfânta scriptură este vistierie nesecată de bogăție dumnezeiască spirituală, îndreptariu sigur și neîndoios pentru toate împrejurările vieții, armă nebiruită în contra tuturor greutăților, ce întâmpinăm în viața și activitatea noastră pastorală. Urmărim adecă prin studiul sfintei scripturi două lucruri, și anume: *a)* a-ne însuși dumnezeeștile învățături cuprinse într'însa și *b)* a-ne însuși un mod de gândire și de viață în deplină conformitate cu direcțiunea ce ni-o indigitează pentru viață această carte a cărților. Prin studiul sfintei scripturi în amândouă aceste direcțiuni „noi cei din întunerec și din umbră am aflat adevărul“.

Ad 3. Prin studiul vieții sufletești a poporului român intrăm pe un teren, în care ni-se înfățișează trecutul acestui popor, greu încercat de vremi, dar care sub influința doctrinii creștinismului și a vechei culturi romane păstrată cu multă îngrijire a știut să-și apere vatra strămoșească, ca în timpuri de mai domoale restriște să-și susțină, și să-și facă loc în lume pentru împlinirea

---

[1] I. Chrisostom, cartea IV. despre preoție cap. 4.
[2] Chrisostom omilia 3.

[1] Matei cap. 5. v. 13.

[1] Pavel, epistola I către Timotei c. 1. v. 12.
[2] Pavel, epist. I. către Timotei c. 1. v. 9.

[1] Pavel, epist. I. către Timotei c. 4. v. 14.
[2] Pavel, epist. I. către Timotei c. 4. v. 7.
[3] Pavel, epistola către Tit c. 2. v. 7.

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine).

El inventă și o lampă de siguranță, cu ajutorul căreia băieșii puteau lucra fără temere de a să aprinde gazurile din minele de cărbuni.

Pe lângă toate acestea ocupațiuni el era totuși pururea zimbitor, primitor de oaspeți, neuitător de amicii săraci din tinerețe și iubitor de natură cu tot cuprinsul ei.

„Eu pot zice despre mine, zicea pe urmă despre sine, fără să mă laud că rar va fi un al doilea care să fi convenit cu o societate așa de deosebită, cum am convenit eu. Ani dearândul am gustat pânea săracăcioasă a lucrătorilor de mine, dar am mâncat cu regi, și cu regine, cu oameni distinși și nobili de toate gradele“.

In 12 Aug. 1848 o boală de plumâni puse capăt vieții sale pline de activitate și binecuvântare.

7. *Heinrich Schliemann.* Născut în 6 Ianuarie 1822 în orășelul Neu-Buckow, în Mecklenburg (Germania) încă de mic avu o atragere deosebită către lucruri misterioase și miraculoase.

Tatăl său era Ernst Schliemann, un preot protestant, foarte cuminte, care cunoștea foarte bine istoria veche. Despre nimic nu asculta Heinrich mai cu plăcere ca despre apunerea înfricoșată a orașelor Pompei și Herculanum. Insuflețire mare avea, când i se povestea de eroii lui Homer și de războiele dela Troia și de atunci își propuse să descopere oarecând Troia. La etatea de 11 ani intră în gimnaziul din Neu-Strelitz.

La 14 ani intră ca ucenic într'o prăvălie mică din orășelul Fürstenberg cu gândul să devină negustător. Dar o nenorocire îl făcu să-și schimbe locul.

In Amsterdam, în biroul unui negutător unde slujba lui era să ducă scrisori la poștă, să încaseze polițe, îi rămânea destul timp ca să se îndeletnicească și cu cultivarea minții sale. Cu zel de necrezut se puse mai întâiu pe studirea limbii engleze.

Ca să-și poată însuși o rostire corectă în această limbă, Dumineca cerceta biserica, unde rostea încet după preot fiecare vorbă.

Prin deprinderea neîntreruptă în învățarea pe de rostul, așa își întărise memoria încât putea recita, fără nici o piedecă, douăzeci de pagini, tipărite des, din orice proză englezească, dacă le cetea numai de trei ori. Tot astfel își însuși limba franceză, olandeză, italiană, spaniolă și portugheză.

Știa vorbi și scrie până acum șapte limbi, când i se oferi un post de corespondent și contabil în vestita casă B. H. Schröder et comp. cu leafă de 1200 franci, care i se întregi ulterior cu 800 franci.

Mai învăță și rusește, ceeace îl ajută să ajungă de sinestătător. In 1847 se putu înscrie în breasla marilor negutători.

Articolul cu care îi plăcea să negustorească mai tare fu „indigo“, cunoscuta văpsea albastră, de plante, apoi uleu de olivi, bumbac și ceai. După aceasta se apucă să studieze l. grecă nouă și veche, încât putu ceti pe Homer în textul original. Cum a gătat cu greaca, a început cu latina, iar într'o călătorie ce făcuse în Egipet învăță și l. arabică. Nici odată însă n'a încetat a se gândi la Troia, spre care scop mereu se perfecționa în arheologie.

In 1868 Schliemann alergă la Troia, din care nici locul unde ar fi stat oarecând nu se știa cu siguranță.

Aici fu norocos, după multă osteneală, să descopere prin săpătura alor 100—150 lucrători cu cheltuiala sa în timp de 11 luni întregi, cu scurte întreruperi, vase de lut cu picturi, cane și pahare de niște forme de tot minunate. La o afunzime de 90 m. Schliemann după ce delătură săpătorii, dă de un număr mare de pahare de aur, diademe, brățare și lanțuri de atârnat, — parte din ele grele de mai mulți funți, — cane mari de argint și mii de plăci mici de aur țintuite deolaltă. „Acestea sunt comorile lui Priamos, aici este locul, unde a stat trufașa cetate a nenorocitului rege. Acum s'a împlinit visul tinereții mele“! strigă Schliemann plin de bucurie.

In Iulie 1876 dădea zor lucrătorilor în Acropolea dela Mykenae, unde descoperi 5 morminte cu 15 cadavre, cu astfel de fabuloase podoabe bogate de aur, încât nimeni nu se îndoi, că aici s'au descoperit adevărate morminte regești. In ele s'au găsit măști de aur cu trăsăturile celor morți, și plăci de aur, cari de bună seamă au fost așezate pe pieptul morților.

In toate mormintele se găseau îngrămădite agrafe de aur pentru braț și cercei, diademe mari, ace mari de aur cu gămălii prețioase din cristal de munte și sticlă, ulcioare de argint, pocale de argint și aur ș. a. ș. a. Poate că aici se fi fost chiar mormântul lui Agamemnon și ale rudeniilor sale.

Parte din lucrurile acestea s'au predat societății arheologice grecești, parte orașului Berlin, unde se vor păstra pentru toate timpurile în „Muzeul Schliemann“.

In acest răstimp el mai învăță și l. turcă și ebraică. Cu totul Schliemann știa deci 14 limbi. Abia s'a mai auzit undeva ca un om să stăpânească atâtea limbi, ca acest învățat bărbat, din putere proprie.

Recunoștința lumii se arătă așa: Universitatea din Rostock îi predase diploma de doctor în filozofie.

Berlinul îl alese de cetățean de onoare. Orașul Oxford îl investi cu demnitatea de doctor în dreptul civil, ear împăcreştineştei misiuni, ce o are pe acest pământ. Prin acest studiu cunoaştem din propria intuiţiune virtuţile şi năcazurile poporului nostru, pentruca doftorul de suflete să poată afla leacul nimerit pentru delăturarea năcazurilor şi promovarea virtuţilor, cari îl împodobesc, şi au să-l împodobească în viitor.

Ad 4. Astăzi ştiinţa şi oamenii de ştiinţă valorează şi se preţuiesc numai întru atât, întrucât le succede a-şi pune ştiinţa şi resultatele cunoştinţelor lor în serviciul desvoltării şi progresului omenimii. Purcezând din acest principiu, vieaţa şi activitatea noastră pastorală numai atunci poate să fie succeasă, dacă prin cunoştinţele ce posedem, şi prin ţinuta noastră putem contribui la delăturarea relelor, cari se ivesc în popor, şi ne succede a-i da o mai bună direcţiune în mersul său spre desvoltare.

Ad 5. Dacă după credinţa poporului nostru şi după doctrina bisericii, preotul este un om superior, atunci urmează de sine, că viaţa şi activitatea noastră preoţească numai atunci poate să fie succeasă, dacă în toate agendele noastre vom da deplină dovadă despre această superioritate a noastră.

Gândind şi preocupându-ne zilnic de aceste mijloace, zilnic ne vom împodobi pe noi sufleteşte, şi vom putea contribui la ridicarea prestigiului sfintei noastre biserici şi la înaintarea poporului nostru.

Raportul general

al comitetului „societăţii pentru fond de teatru român“.

Comitetul „societăţii pentru fond de teatru român“ va adresa adunării generale a acestei societăţi, care să va întruni în 8 şi 9 Noemvrie n. c. în Caransebeş, următoriul amănunţit raport:

Dacă adunarea generală dela Blaj (1911) a soc. noastre s'a desfăşurat cu o pompa deosebită, cu ocazia jubileului „Asociaţiunii“, la care am luat parte şi noi, adunarea generală din 1912 s'a ţinut la Braşov într'un cadru mai simplu şi fără de-a impune sarcini materiale publicului local.

Criza financiară prin care a trecut şi trece patria noastră, dezastrele economice, cari au copleşit poporul nostru, explică îndeajuns contrastul dintre aceste două adunări generale.

Durere, nota aceasta neagră a crizei financiare şi economice, a rămas aceeaşi şi în anul ce a urmat şi ea se va resimţi în toată gestiunea anului 1912/13 a societăţii noastre, ca un rău, care nu ne-a cruţat nici pe noi.

Cu toate acestea — o putem spune cu mulţumită sufletească — nu am stat pe loc şi am făcut tot ce ne-a fost cu putinţă, pentruca să ne apropiem de realizarea problemelor mari şi frumoase ale societăţii noastre.

Comitetul a ţinut în anul aceste (1912/13) 7 şedinţe, în cari s'au luat dispoziţii pentru executarea hotărîrilor din adunarea generală ultimă şi s'au pertractat celelalte agende curente ale societăţii.

Momentele principale din viaţa societăţii noastre, cari au preocupat mai mult comitetul în activitatea sa de peste an, le reasumăm în cele următoare:

I. Infiinţarea „Revistei teatrale“.

Comitetul societăţii DV. apreciând puterea de muncă a secretarului nostru literar, D-l Dr. Horia Petra-Petrescu, angajat în serviciul societăţii pentru acest an de gestiune, şi pe de altă parte căutând să stabilească o legătură mai strânsă între conducerea şi între membrii societăţii noastre, legătură care nu se putea strânge îndeajuns prin editarea „Anuarului“ societăţii ce apărea numai odată pe an — a hotărît încă în prima sa şedinţă din acest an: să sisteze editarea Anuarului societăţii şi în locul Anuarului să editeze sub direcţiunea D-lui Dr. Horia Petra-Petrescu o revistă, care să apară deocamdată tot la câte 2 luni, adecă în 6 numere pe an. Astfel am socotit să ne creiăm prilejul de-a trezi interesul membrilor societăţii, precum şi a celor cari încă nu s'au înscris în rândurile noastre, în loc de odată pe an (cum o făceam cu „Anuarul“), acum de 6 ori pe an. Aşa s'a înfiinţat „Revista teatrală“, pe care o tipărim în 1400 de exemplare, o distribuim gratuit tuturor membrilor, cari şi-au achitat sau îşi achită regulat angajamentele faţă de societatea noastră şi din care au apărut până acum 5 numere, pe cari le acludem la acest raport. (386 pag.)

Ne facem o plăcere să constatăm, că directorul revistei noastre, D-l Dr. Horia Petra-Petrescu, s'a achitat de împuternicirea primită nu numai spre mulţumirea deplină a comitetului DV., ci spre mulţumirea tuturor oamenilor de bine, cari au şi salutat cu sinceră bucurie acest nou fort al luptelor noastre culturale.

„Revista teatrală“, prin informaţia sa amplă, prin îndrumările sale multe şi luminate, prin căldura şi dragostea cu care bate la uşile tuturor celor chemaţi să participe la munca de cultură a neamului — şi-a asigurat chiar şi în acest scurt timp de existenţă al ei un loc de cinste în presa noastră periodică.

II. Secretarul nostru literar.

D-l Dr. Horia Petra-Petrescu, pe lângă munca depusă la redactarea „Revistei teatrale“, a îndeplinit în mare parte şi agendele de birou ale societăţii, aranjând biblioteca şi arhiva societăţii, şi îngrijind de corespondenţa comitetului. D-l Petrescu a înfiinţat un birou de informaţii în chestii teatrale, stând în zile anumite la dispoziţia oricui, care vrea să aibă vre-o desluşire sau îndrumare în aceste chestiuni. Afară de aceasta secretarul nostru literar a făcut propagandă şi cu graiul viu pentru teatrul românesc prin conferenţele publice pe cari le-a ţinut: la Braşov (patru), la Făgăraş, Beiuş, Blaj, Lugoj, Caransebeş, Năsăud, Sacele, Arpătac şi Vâlcele, câte una, — cu totul 13.

Comitetul cel nou, care se va alege din această adunare generală, va avea să chibzuiască asupra modului cum să înnoiască angajamentul D-lui Dr. Horia Petra-Petrescu, care s'a fost făcut numai pe un an.

III. Directorul nostru artistic.

Despre activitatea D-lui director artistic al societăţii noastre, A. Paul Bănuţ, câtă vreme D-l A. P. Bănuţ — cu toate că a fost rugat — nu a prezentat comitetului nici un raport despre ea, — Comitetul DV. nu poate să vă prezinte un raport special. Ceeace însă suntem datori să anunţăm onoratei adunări generale este, că angajamentul societăţii avut pentru 10 ani cu D-l A. P. Bănuţ, ca director artistic, a încetat cu finea anului de gestiune curent. Chestiunea eventualei sale reangajări şi a modalităţii ei va rămânea iarăş în grija şi sarcina noului comitet al societăţii.

IV. Comitetele filiale.

După vremuri s'a încercat înfiinţarea de „comitete filiale“. Cu numele au fost multe aceste comitete, dar în realitate nu a existat decât o mică fracţiune din ele. Pe lângă toate stăruinţele secretarului nostru literar (la începutul lunei Decemvrie 1912 a trimis un chestionar, care avea să fie numai întregit cu datele necesare) n'au răspuns la apelul ce li s'a adresat decât numai 16 comitete filiale. Apatia aceasta condamnabilă însă sperăm să dispară cu timpul.

Se şi observă o viaţă oareşicare într'unele „filiale“, viaţă, care va prinde puteri tot mai mult şi mai mult. Aici remarcăm activitatea laudabilă a comitetelor din Lugoj şi Dej, în primul rând apoi a acelora din Alba-Iulia, Bistriţa, Braşov, Orăştie, Teaca, Timişoara, Turda, Abrud, Cohalm, Gherla, Lăpuşul-unguresc, Şimleu, Sângeorgiul-român şi Beiuş.

In următoarele localităţi s'au înfiinţat şi se vor înfiinţa comitete filiale nouă: Carlsdorf, Bocşa română, Budapesta. Comitetul DV. nu va pierde din vedere nici în viitor chestia comitetelor filiale, îndemnându-le la muncă. (Va urma).

Mişcări culturale.

Adunarea despărţământului V. Sălişte al „Asociaţiunii“.

(Fine)

Prelegerea părintelui protopop Dr. I. Lupaş e cuprinsă sub titlul „Din trecutul Orlăţenilor“. Arată că o icoană întreagă şi fidelă a înfiinţării şi desvoltării vieţii româneşti, a organizării ei prin sate şi oraşe, din pricina vremilor vitrege şi de tot nestatornice şi din cauza lipsei de documente e de tot greu de alcătuit; că numai freamătul codrilor, murmurul izvoarelor de s'ar putea face în vorbe înţelegătoare ar putea-o spune şi aşterne în pagini istorice, fiind întotdeauna martorii cei mai credincioşi, „frate cu românul“; că nefiind o legătură mai strânsă între vieaţa bisericească a comunei Orlat cu comunele din cercul Sălişte anul înfiinţărei comunei Orlat nu se găseşte nicăiri statorit şi însemnat, ci din tradiţii şi cunoaşterea anilor comunelor vecine: Sălişte, Sibiel, Cacova, Tilişca etc. cari pe la anul 1250 existau, se poate deduce cu bună-seamă că pe la anul 1300 şi Orlatul era un sat destul de puternic. Dovedeşte şi prin date istorice, arătând că la anul 1366 Ludovic cel mare ia 2 sate, Orlatul şi Săcelul din Margine de sub stăpânirea lui Vlaicu-Vodă şi le aşează sub stăpânirea lui Nicolae dela Tălmaciu. Domnul Muntenei Vlaicu-Vodă, bate însă pe Nicolae, recâştigându-şi cele câteva sate.

Arată luptele Orlăţenilor cu Saşii, cari ziceau, că pământul craesc e pământul lor, aşa că pe ei îi priviau numai ca iobagi. Spune, că Orlatul se ridică la o însemnătate mai mare, decât celelalte sate în a 2-a jumătate a veacului XVIII, când generalul N. Adolf Bucov, înfiinţează la anul 1761 două regimente de graniţe. Arată greutăţile acestuia de-a ajunge să poată da arme în mânile Românilor, pe cari Saşii nu-i ţineau vrednici să poarte arme, pălărie, haine mai bune etc. Dar Bucov a stăruit cu tot dinadinsul, ca şi Românii să fie militarizaţi, findcă sunt buni soldaţi şi cu ajutorul lor pot fi ţinuţi în frâu Săcuii.

Aminteşte traiul slab al grăniterilor asuprirea lor din partea unor comandanţi, pentru-că nu voiau a trece la religia gr.-cat., şi arată cum din pricina multelor asupriri, mai ales din a Saşilor, între anii 1774—76 au voit preste 400 de familii să treacă în Ţara Românească. Comandantului din Gina, Petauer, îi succede însă să-i oprească. Intre oficerii mai cu inimă mai aminteşte pe Caliani, Român unit.

Vorbeşte mai pe larg despre şcoalele şi fondurile grănitereşti, cari şcoale s'au înfiinţat în Orlat, Gina, Năsăud, Cujir, Veştem, şi cari se numeau *triviale.* Preste toate şcoalele din regimentul I, fiind comanda în Orlat şi având conducători ca Dombusca, Sburlatti, Grei, cari se interesau de ea, s'a ridicat şcoala din Orlat, din care au eşit mulţi oameni, cari s'au făcut preoţi, notari şi învăţători. Spune cum conducătorul Ardealului Wohlgemuth, spre a împiedeca pe Şaguna în planurile sale mari, înfiinţează şi-o pedagogie, de scurtă durata.

Atingând vieaţa bisericească, aminteşte că la anul 1733 după o conscriere erau în Orlat 8 preoţi. Numeşte pe unii din ei.

De'ncheiere arată cum au perdut Orlăţenii cei 9 munţi. Cum Saşii, decând s'au înfiinţat regimentele de graniţe, încontinuu asupreau şi pârau pe Români cu câte şi mai câte lucruri şi scornituri. Se desfiinţează regimentele de graniţe, neavând nici un document de stăpânire la mână, cu ajutorul unui secretar de stat, Reichenstein, sub cuvânt că cu desfiinţarea regimentelor de graniţe cade şi stăpânirea munţilor, îi ia dela români şi-i dă universităţii săseşti. Arată luptele înteţite ale Orlăţenilor ce le-au purtat fară rezultat pentru redobândirea lor. Ceteşte două pasage foarte frumoase din o plânsoare adresată de Orlăţeni către Impăratul la anul 1864 în 19 Maiu. Sfârşeşte adăogând, că astfel de nedreptăţi au devenit la noi pagini istorice, pe cari într'o poezie le cântă şi poetul din comuna învecinată, feciorul popii din Răşinari, *Octavian Goga.* Astfel se întâlneşte istoria cu poezia, care exprimă adevărul curat în aceste versuri:

„Luminate Impărate!... Scriem carte cu'ntristare,
„Ne-au luat moşia domnii fără legi şi'ntrebare“...

A treia prelegere se ţine în biserică, cu schiopticonul, de subsemnatul. S'au arătat 40 de tablouri din „Viaţa lui Iisus“, pe lângă explicaţiunile şi învăţămintele de lipsă.

Isprăvit firul prelegerilor, se continuă cu referada comisiunilor amintite. Socotelile se găsesc în bună rânduială, se dă obicinuitul absolutor cassarului şi comitetului. Se acuiră un număr frumos de membri, între cari pe viaţă: banca „Brădetul“ din Orlat, corpul didactic din Sălişte, mai mulţi ordinari şi 38 ajutători, între cari taxa unuia o solveşte dnul N. Henţ, not. penz., pentru a se da cele 10 cărticele şi calendarul celui mai bun elev din şcoală. Achitându-şi şi unii din membrii vechi taxa anuală, se încasează frumoasa sumă de 720 cor. Comisia a treia vine cu ceva nou. Inainte de candidare, sub cuvânt, că agendele despărţământului s'au înmulţit, încât un secretar nu birue a le rezolvi fără a-şi negliga oficiul sau alte ocupaţii, propune adunării spre primire alegerea a doi secretari. Primită propunerea, se candidează şi alege, director: Dr. Nicolae Calefariu, secretari: Ioan Popa şi Dr. Dumitru Borcea, membri în comitet: Dr. Onisifor Soră adv., Ion Agârbiceanu, Valeriu Pop not, Iuliu Crişan bibl., Ioan Chirca not. I., Iordache Roşca, Dr. Ioan Cupu adv. cassar, Dumitru Lăpădat şi Constantin Herţa direct. de bancă. De'ncheiere vin propunerile.

Comitetul, prezintă în scris următoarea: Despărţământul nostru V. Sălişte al „Asociaţiunii“, în temeiul muncii desfăşurate, a fost întotdeuna şi este de prezent, din partea biroului central, socotit între cele mai harnice şi mai fruntaşe. Privită în general activitatea lui ea mulţămeşte pe cel mai pretenziv for, — în special însă, faţă de unele agenturi şi comune, s'ar mai avea unele şi altele de spus şi de obiecţionat: — ar putea presta mai mult. Nu amintim numele lor; destul că unele din agenturi şi comune nu stăruesc întru luminarea poporului, decât într'un răstâmp al anului, în postul Crăciunului, şi earăşi altele, în al Paştilor, şi şi atunci numai în câte una din Dumineci.

Comitetul într'una din şedinţele sale ocupându-se mai de aproape cu rapoartele intrate s'a încredinţat despre cele amintite. Şi spre o schimbare în mai bine, spre-o uniformizare câtuşi de cât a muncii şi-o chemare a tuturor agenturilor şi comunelor în măsura puterilor la o stăruinţă mai vie şi mai interesată, comitetul prezintă On. adunări generale propunerea: On. adun. gen. să primească şi să decreteze în viitor, ca răstimp de muncă în fiecare an, în întreg despărţăm.: Duminecile din postul Crăciunului şi al Paştilor, ca cele mai potrivite pentru ţinerea prelegerilor. In aceste Dumineci în orele potrivite să nu existe agentură şi comună, afară poate în cazuri de tot esceptionale, în care intelectualii locali sau externi să nu stee de vorbă cu poporul, prelegând sau cetindu din cărţi, învăţături religioase, istorice, literare, economice, igienice şi altele.

Şi ca să nu mai obvină îndoeli şi întrelăsări în această muncă, deasemeni On. adun. gen. să statorească, ca în fiecare an înainte de începerea prelegerilor, înainte de prinderea postului de Crăciun cu trei săptămâni, să se ţină o *şedinţă comună* a comitetului cu directorii agenturilor şi cu preoţii comunelor, în care încă nu avem agenturi, şi în această şedinţă, intrând alfabetic după informaţiunile directorului sau ale preotului local, în conţelegere cu membrii comitetului, să se statorească programul prelegerilor, atât pentru postul Crăciunului, cât, şi al Paştilor, care va avea să se execute.

Prin primirea acestei propuneri, s'ar ajunge acolo, că legătura dintre comitet şi agenturi ar deveni mai intimă, ne-am apropia mai bine unii de alţii, ne-am înfrăţi mai cu înlesnire în idei şi simţiri, am cunoaşte unele şi altele din nevoile şi neajunsurile satelor noastre, din pricinile şi neînţelegerile locale, cari prea adeseori pun zăgaz în comunele noastre luminării şi propăşirii culturale, — cari piedeci, cunoscându-le, s'ar putea uşor înlătura cu puteri din centru, iar viaţa culturală a despărţământului nostru ar deveni cu mult mai vie şi mai progresivă.

Se primeşte, cu adausul că încă în anul acesta să se pună în praxă.

Preşedintele aduce la cunoştinţa adun. generale, că comitetul, sub egida despărţământului a înfiinţat un muzeu, cu menirea de-a păstra toate obiectele etnografice, de cuprins: naţional, cultural, religios şi economic, cum pot să fie: fotografiile bărbaţilor de seamă, vesminte vechi, diferite ţăsături şi cusături, diferite lucruri economice, cărţi şi documente vechi, precum şi alte lucruri de însemnătate. Spune, că fiecare agentură sau comună are un loc deosebit pentru obiectele ei.

Apelează la conducătorii şi intelectualii comunelor aparţinătoare îndemnându-i a strânge cât mai multe lucruri de seamă, pentru îmbogăţirea muzeului propriu, cu ajutorul căruia uşor se va putea cunoaşte desvoltarea culturală a oricărei comune.

Deasemeni împrospetează hotărârea înfiinţării unei tipografii în Sălişte. Stărue pentru subscrierea acţiilor de lipsă, ca astfel măreţul plan al tuturor cărturarilor din această margine să se poată întrupa cât mai curând.

Mulţămită aduce celor prezenţi pentru participare şi interesul arătat lucrărilor

---

ratul Wilhelm a pus să i se scrie: „Iţi exprim mulţumita şi recunoştinţa mea deplină şi sperez, că vei fi norocos în lucrările dtale ştiinţifice, neinteresate, a presta spre onoarea patriei asemeni servicii însemnate şi pe viitor“.

Moartea puse capăt vieţii sale în 26 Dec. 1890, prin ceeace ştiinţa anticităţii pierde pe reprezentantul ei cel mai valoros, pe apostolul cel mai credincios şi mai zelos.

Cadavrul său fu dus cu multă jale la Atena în pământul rece al unei coline cu o poziţie foarte încântătoare, pe care însuşi şi-o alese. —

Arătând pe scurt cuprinsul cărţii: „Din putere proprie“, se poate convinge oricine că această carte, din punct de vedere al fondului, este la înălţimea chemării sale. Din punct de vedere al formei însă, tractatele despre Mihail Faraday, Sir Humphry Dawy, George Stephenson, Heinrich Schliemann mi se par prea lungi, autorul face prea multe contemplaţiuni.

Incât priveşte valoare educativă, cartea stă fără îndoială la nivel înalt; la lumina şi căldura personalităţilor din ea, se trezeşte la viaţă o lume nouă de idei, cari rămân stele călăuzitoare pentru toţi oamenii de bine.

Cartea o recomand, ca potrivită pe seama bibliotecii tineretului de ambe sexe din cursul de repetiţie şi pentru bibl. par. sau de adulţi, atât la sate, cât şi la oraşe.

Izidor Dopp
învăţător.

despărţ. V. Sălişte al „Asociaţiunii“, şi închide şedinţa la orele 5 d. a.

La sfârşit se împart poporului peste 300 de cărticele, din bibl. „Asociaţiunii“ şi „Şaguna“.

Sălişte, în 10 Octomvrie 1913.

De binedoritor:

Ioan Popa
secretar.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Conferenţa anuală a preoţimei noastre tractuale o convoc pe Vineri, 8 Noemvrie st. v. a. c. la şcoala noastră din Turda, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Serviciul divin la 9 ore a. m. invocarea duhului sfânt şi parastas pentru binefăcătorii bisericei, celebrat prin preoţii: Gavriil Micu, Vasile Maximinian şi Petru Roşca, care va ţinea şi predica ocazională.

2. La oarele 11 deschiderea, constituirea conferenţei şi constarea celor prezenţi.

3. Discuţia asupra modului cum s'a servit şi predicat.

4. Curenţii.

5. Fiecare preot va înainta aici până în 3 Noemvrie a. c. raport despre activitatea sa, răspunzând şi la întrebările din circulara protopopească dto 7 Martie 1912 Nr. 293. Asupra acestor rapoarte va refera preotul Ioan Opriş.

6. Tema stabilită de Preaveneratul Conzistor: „Chestiunea învăţăturilor sectare“ o vor lucra preoţii: Petru Şeulean, şi Vasile Maximinian.

7. Prezidenţii grupurilor religioase vor prezenta aici pană la 3 Noemvrie rapoartele despre activitatea lor, desfăşurată în comunele din raionul lor, în conformitate cu circulara noastră dto 16 Sept. a. c. Nrul prezent.

8. Se institue o comisie permanentă adhoc, în persoanele preoţilor: Dr. Ioan Mardan, Vincenţiu Orăşan, Vasile Sândean şi Ioan Opriş, cari se vor prezenta aici Mercuri, în 6 Noemvrie a. c. 2 ore p. m., spre a revida rapoartele şi temele de sub pos. 5, 6 şi 7 şi vor face propuneri concrete conferenţei.

9. Alegerea unei comisiuni permanente pe 3 ani, pentru cenzurarea temelor şi statorirea programei conferenţelor viitoare.

10. Propuneri de sine stătătoare şi verificarea protocolului.

11. Incheierea conferenţei.

Turda, 12 Octomvrie 1913.

Jovian Murăşianu
protopop.

NOUTĂŢI.

In atenţiunea onoraţilor membri ai reprezentanţei oraşului Sibiiu. In şedinţa reprezentanţei oraşului Sibiiu, care va avea loc în 6 Noemvrie st. n. a. c, se va face propunere pentru urcarea subvenţiei şcoalelor şi bisericilor noastre. Onoraţii membri români sunt rugaţi cu insistenţă a lua parte la această şedinţă în număr complet.

*

Sfinţire de biserică. Duminecă în 9 Noemvrie n. c. se va face sfinţirea bisericii gr.-ort. române din Turdaş, tractul Orăştiei, prin domnul *Nicolae Ivan*, asesor consistorial, ca mandatar al Excelenţei Sale Inaltpreasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*.

*

Răscumpărare. Domnul cassar consistorial, *Dumitru Vulcu*, răscumpărând felicitările de ziua onomastică, donează fondului pentru ajutorarea copiilor săraci, — administrat de epitropia parohială din Sibiiu cetate, — suma de 20 cor.

*

D'ale căilor ferate ungare. O dare de seamă, de curând apărută, arată că în 1912 căile ferate ungare au incasat rotund 448 milione coroane; cheltuelile au fost rotund 338 milioane. In circulaţia persoanelor lucrul cel mai important în 1912 a fost faptul, că în 1 Iulie a încetat cu totul sistema de zone. Noua tarifă a dat rezultat nu prea îmbucurător; s'a redus adecă numărul călătorilor pe trenurile accelerate: cu 370 de mii mai puţini, decât în anul premergător. Cu trenurile personale asemenea au călătorit mai puţini 'n clasa I. şi II. In schimb s'au înmulţit călătorii clasei a III-a. Astfel incasările în 1912 arată o prea modestă urcare de 2·33% faţă de 1911.

*

Noul rege bavarez. Astăzi Mercuri în 5 Noemvrie se face în München proclamarea de rege a principelui regent Ludovic, sub numele de *regele Ludovic III.* Jurământul regelui este următorul: „Eu Ludovic III, rege al Bavariei jur să domnesc în înţelesul constituţiei şi al legilor statului. Aşa să-mi ajute Dumnezeu şi sfânta Evangelie!“ — Ministrul preşedinte pregăteşte despre actul sărbătoresc un proces verbal, care se păstrează în arhiva statului.

*

Clujul mai ieftin decât Sibiiul. Măcelarii clujeni s'au hotărât să scadă pretul carnei de vită. Hotărârea lor s'a schimbat, cu ziua de 1 Noemvrie 1913, în faptă. In Cluj se vinde astăzi chilogramul de carne de vită cu *1 coroană.* La noi, în Sibiiu, preţurile se urcă încet şi sigur: chilogramul cu 1.80—2 coroane; ba chiar şi carnea de cal este mai scumpă decât în Cluj carnea cea de de vită. Ocazie de meditat pentru autorităţile oraşului nostru.

*

Noi advocaţi în Ungaria. Resultatul statistic al examenelor de advocat, ce s'au ţinut în Octomvrie 1913, este următorul: S'au admis la examen de advocat 570 de candidaţi, dintre aceştia *au trecut examenul 411*, ceilalţi parte s'au retras, parte vor repeta examenul.

*

† **Iulia Silaşi născ. Alexi**, protopopeasă văduva, a decedat după un morb îndelungat, Duminecă în 2 Novembre st. n. 1913 la 2 oare dimineaţa în al 70-lea an al etăţii şi al 13-lea an al văduviei. A fost înmormântată Luni în 3 Novembre 1913 la 3 oare p. m. în Bistriţa. Fie-i ţărina uşoară şi amintirea în veci binecuvântată!

*

Tango — la Academie. Despre *tango*, viitorul dans modern al celui mai apropiat carneval, s'a ţinut la Academia franceză o prelegere. Insuşi Jean *Richepin*, unul dintre nemuritori, era prelegătorul, care a zugrăvit „originea şi trecutul întunecat“ al acestui joc, obişnuit până astăzi mai mult în cabare-uri de a treia mână. Academicienii, colegii lui Richepin, au excelat de astădată prin absenţa lor dela şedinţă. Auditorul era compus aproape exclusiv din dame, cari au ţinut să-şi expună toaletele. Prelegerea ilustrului scriitor cu toate acestea n'a avut efect: lumea elegantă, scriu ziarele parisiene, s'a plictisit în toată forma. Adevărat, că *tango* şi *academician* este o unire de vorbe, cel puţin curioasă.

*

Răsboi balcanic în Toulon. Un raportor militar a ţinut într'un teatru din Toulon o conferenţă cu reproduceri de schiopticon despre răsboiul balcanic. Intr'unul din tablouri se zugrăveau cruzimile comise de soldaţii bulgari. Studenţii bulgari, cari erau de faţă la conferenţă au început să protesteze sgomotos şi să însceneze un mare scandal. Fiind prezenţi şi câţiva studenţi sârbi şi greci, aceştia au demonstrat împotriva tinerilor bulgari. La sfârşit s'a produs o mare încăerare, cu răniţi atât din partea bulgarilor, cât şi din partea grecilor şi sârbilor.

*

Protest. Duminecă după ameazi s'a ţinut în clădirea Redutei din Budapesta o mare adunare de cetăţeni, care a protestat împotriva proiectelor de legi privitoare la curtea cu juraţi şi la reforma presei.

*

In dauna statului. Ziarele parisiene se ocupă amănunţit cu o afacere a ministrului de marină, în care statul a suferit mare daună. Inainte cu doi ani a explodat un încrucişator francez, ale cărui rămăşiţe au fost vândute preşedintelui *Nicolini* dela camera de comerţ din Toulon, pentru suma bagatelă de 30 mii franci. Vasul de răsboiu costase pe vremea sa 20 de milioane. Ziarele scriu acuma, că Nicolini, care stă în legături cu italienii, a vândut o parte din fierul rămas din încrucişator pentru suma de 300 de mii de franci comercianţilor din Genua.

*

Inmormântarea patriarhului sârbesc *Bogdanovici* s'a făcut Duminecă la Carloviţ cu mare pompă. Maiestatea s'a Monarhul nostru a fost representat prin comandantul de corp Rehmen, ear regele Sârbiei prin generalul Iancovici. Cosciugul s'a aşezat în cripta, unde e înmormântat şi patriarhul Brancovici şi alţi prelaţi ai bisericii sârbeşti. La festivitatea funebră a asistat public enorm.

*

Distras. Un profesor bătrân izbutind să oprească pe un tinăr de a se sinucide, l-a mângăeat cu următoarele cuvinte: „Nu trebue să desperezi dintr'odată, dragă prietine! Ia pildă dela mine. Şi eu am fost tinăr şi am trăit în nenorociri; ba chiar m'am ocupat cu idei de sinucidere. Dar te asigur, că dacă m'aş fi omorât, aş fi regretat faptul până în ziua de astăzi“.

*

Distingere nimerită. Vrednicul paroh din Caţa Patriciu Pintea pentru bunele servicii prestate bisericii şi şcoalei noastre timp de 24 de ani a fost distins din partea Esc. Sale D-lui Arhiepiscop şi Mitropolit Ioan Meţianu cu dreptul de a purta brâu roşu.

*

Treceri religioanare. Din primăvară şi până astăzi, cum aflăm din numărul de ieri al ziarului *S. D. T.* din Sibiu, au trecut la biserica evangelică a saşilor *170 de persoane*, în partea cea mai mare dela biserica romano-catolică.

*

Premiul Nobel. Din Stockholm se scrie, că premiul Nobel pentru medicină se va acorda anul acesta profesorului francez Carol *Richet*, însemnat pentru lucrările sale de fiziologie.

*

Ieşire din sinul bisericii. Se anunţă din Berlin: Un comitet de persoane fără confesiune organizează de mai mult timp adunări de popor, în care ascultătorii sunt îndemnaţi să părăsească biserica. In 28 Octomvrie s'au ţinut earăşi patru adunări de acestea, la care au participat 9000 de persoane. Cu acest prilej au declarat 1328 de oameni, că ies din sinul bisericii reformate. Câteva persoane bine situate au oferit şi mijloacele necesare băneşti, cu scop ca cei săraci să aibă cheltuelile împreunate cu formalităţile de ieşire.

*

Aviz d lor învăţători. Dl Dr. *Emil Babeş*, adv. în Budapesta (VIII. Föherceg Sándor utca Nr. 9) roagă pe domnii învăţători, cari i se adresează pentru intervenire la ministerul de culte în afaceri de denumire sau transferare, ca totdeauna să comunice *date precise*, anume timpul înaintării şi nrul actelor, căci numai aşa se pot afla actele şi se pot face demersurile de lipsă.

*

Progresul fotografierii. Un fotograf din Budepesta, Ladislau Hollentzer, după experimentări îndelungate a izbutit să fotografieze şi la lumina unei simple luminări. Inventia are importanţa mai ales la fotografiarea obiectelor însemnate istorice şi artistice, care în lipsa de lumină îndestulătoare până acum nu erau accesibile pentru a putea fi fotografiate.

*

Sfinţirea şcoalei din Buzeu-Vama. Din un raport mai lung aflăm, că în 28 Septemvrie n. s'a făcut sfinţirea şcoalei nouă din Buzeu-Vama, tractul Treiscaune, prin preotul David Coman, asistat încă de cinci preoţi. Şcoala nouă e frumoasă şi corespunzătoare cerinţelor de astăzi, şi a fost ridicată din contribuirile benevole făcute de credincioşii noştri de acolo, cari merită toată lauda. La actul sfinţirii au rostit cuvântări preoţii Iordan Curcubătă şi Ioan Mudroiu. La banchet s'au rostit mai multe toaste. A urmat apoi şedinţa grupului religios I „Buzeu şi jur“, care resolvându-şi agendele, a trimis telegramă omagială Escelenţiei Sale, Inaltpreasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, a pus bază unui fond al grupului religios şi a decis că proxima întrunire va fi în Budila, în Dumineca primă după botezul Domnului.

*

Răspândirea ziarelor slave. In timpul mai nou s'a înfiinţat o mulţime de ziare la slovacii din America. Slovacii de acolo au astăzi *trei* ziare cotidiane şi mai multe ziare mari săptămânale. Slovacii din Ungaria, în urma nenorocirilor şi prigonirilor ce au să îndure, abea pot susţinea 2—3 foi, ear cei din America au mai mult de zece.

*

Dare de seamă. Din prilejul adunării generale a despărţământului „Agnita“ al „Asociaţiunii“, ţinuta în 5 Octomvrie 1913, tinerimea română din Agnita şi jur a aranjat o petrecere teatrală. Venitul curat e destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci poporale. Spre acest scop au binevoit a suprasolvi următorii domni, cărora şi pe calea aceasta le aducem mare mulţămită: Prea On. D. Ioachim Muntean, protopop şi Victor Păcală, profesor sem., câte 6 cor. Dr. Simeon Chetian, advocat, 8 cor. Ioan Bendorfean, notar, 5 cor. Dr. Romul Curta, advocat şi Aurel Constandinescu, of. de bancă, câte 4 cor. Ioan Nicoară, notar şi Vasile Oltean, câte 3 cor. Dr. Aurel Moldovan, cand. de advocat, Iuliu Jurca, mare proprietar, Ioan Binder, cancelist şi dşoara Anuţa Hărţoagă, câte 2 cor. Ioan Radu, preot, Emilian Terchilă, preot, George Conta, preot, Nicolae Enciu, înv. Nicolae Bugneriu, înv., Alexandru Bârsan, înv. penz., Dr. Ioan Rusan, medic, Dumitru Duca, notar şi Simeon Vecerzan, mare proprietar, câte 1 cor., Romul Oros, preot, Valer Cosma, preot, N. Millea, notar, Nicolae Gergel, diurnist, Ioan Borgovan, Ioan Naicu şi Vili Radu, câte 50 fileri. — Agnita, la 6 Octomvrie st. n. 1913. *Pavel Crişian*, cassier. *Victor Ştirbeţiu*, controlor.

*

In folosul celor păgubiţi prin potop. Guvernul ţării noastre a pornit, cum se ştie, o acţiune de ajutorare a celor păgubiţi prin multele răvărsări de ape din anul curent. In cadrul acestei acţiuni se găseşte şi o interesantă şi practică iniţiativă luată din partea poştelor. Şi anume, se vor pune luna aceasta în circulaţie mărci nouă poştale, care în partea de jos poartă înscripţia: *Doi bani separat pentru cei păgubiţi prin potop.* Fireşte, vechile mărci rămân în circulaţie şi mai departe. Ear publicul se poate folosi şi de unele, şi de altele.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al reuniunii sodalilor români din Sibiiu, au mai dăruit: Domnul Nicolae Marin, c. şi r. colonel penz. în Caransebeş, în loc de cunună peritoare pe cosciugul regretatului Emil Vinţeleriu, fost funct. la „Albina“ (Sibiu) cor. 30; Ion Rusu, paroh (Juncul de jos), cor. 1; Nic. Cojocariu, înv. cumpănar, Achim Oancea, înv. măsar, câte 25 bani; Zah. Medrea, prez. Insoţ. Raiffeisen (Daneş), Ion Bendorfeanu, înv. pantof., Candid Cichindeleanu, înv. cismar, câte 50 bani; Dr. Onisifor Ghibu, revizor şcol., 21 bani; Ion Botaş, înv. tinichigiu, 20 bani; Dem. Comşa, înv. lăcătuş, 30 bani; Lazar Ilica, înv. lăcătuş, 35 bani, familia prof. Mih. Străjanu (Craiova), 60 bani şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Mulţămită.

Aducem sincere mulţumite tuturora acelora, cari din prilejul cruntei lovituri, de care ne-a făcut părtaşi soartea nemiloasă, au binevoit a ne mângăia în durerea noastră.

Sibiiu, 5 Noemvrie 1913.

Familia Verzariu

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă „*Der Faun*“, o comedie escelentă în 3 acte, iar mâne, Joi, „*Princess Gretl*“, operetă nouă, cu muzică melodioasă şi text hazliu. Inceputul la orele 7 şi jumătate.

Cărţi şi reviste.

Schiţe-Filme, de *V. Mestugean*, Bucureşti, Institutul de arte grafice „Flacăra“, 1913. Un volum de 174 pag. Preţul 1·60 lei.

*

Luceafărul, Nr. 20, 1913, revistă pentru literatură artă şi ştiinţă, a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Oct. C. Tăslăuanu: Politica culturală. Livia Rebreanu: Glasuri.., Azi, când.. (poezii). Ecaterina Pitiş.. Cântec (poezie). Veniamin Negru: Frumosul damelor, P. Papazissu: Spre Cresna. Adriana Buzoianu: Serenadă (poezie). T. Codru: Cella Delavrancea. Marilina Bocu: Pe Via Dolorosa. G. Rotică: In colţ, la crâşma cu trei fete (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). G. Rotică: Doarme marea (poezie). D... Serbările jubilare dela Năsăud. P. Papazissu: Când vestede frunze s'or cerne.. (poezie). Dări de seamă: I. G... Quo vadis, Austria? Cronici: Serbările culturale dela Orăştie. Al. Ciura: Palatul păcii... Insemnări: Teatru românesc în Ardeal. „Societatea pentru fond de teatru român“. Expoziţia Smigelschi. România nouă. Pilotul aeroplanelor „Vlaicu“. Românii din America şi Vlaicu. Spicuiri... Ilustraţiuni: 7 vederi dela Serbările Asociaţiunii din Orăştie. Cella Delavrancea. Grădina Ghetsemani. Via Dolorosa: Arcul „Ecce Homo“. Biserica sfântului Mormânt. Gimnaziul vechiu din Năsăud. Gimnaziul nou din Năsăud.

*

Revista teatrală, Organul „Societăţii pentru fond de teatru român“, nr. 6 din 1913 are cuprinsul următor: Convocare la adun. gen. din Caransebeş. — Conducerea societăţii. — Raportul gen. al comitetului, — Raportul casierului. — Raportul secretarului literar. — Raport scris de secretarul lit. în Mai 1912. — Voci de presă privitoare la revistă. — Anuarele societăţii. — Din activitatea STR, date statistice (de N. P. P.) — Cele 2 procese verbale ale adun. gen. din Braşov 1912. — Consemnarea membrilor STR. — Chestionar pentru diletanţii noştri. — Ce publică revista bucuros? — Concursuri. — Adunările generale, dela înfiinţare până acum. — Tabla de materii pentru anul I al „Revistei teatrale“. — Redacţia şi administraţia: Dr. Horia Petra Petrescu. Braşov, strada Castelului 70—72. Membrii ordinari, pe viaţă şi fondatori, primesc „Revista teatrală“ gratuit. In abonament costă 3 cor. pe an. Numărul 50 bani.

Nr. 1012/1913. (310) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinade**, din protopresbiteratul Mercurei, — pe baza ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 2/15 Octomvrie a. c. Nr. 13174 B. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Concurenții vor avea a-și înainta rugările însoțite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefiipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviințare a protopresbiterului — în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Mercurea, 8/21 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al tractului Mercurea, în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 536/1913. (301) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III a **Almașul de mijloc**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenții, — cu știrea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoștință.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 485/1913. (303) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II-a **Mermezeu-Văleni**, în sensul ordinului consistorial Nr. 10899 Bis. dela 27 August a. c. se publică din nou concurs din oficiu cu termin de **15 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă (întregire maximală).

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenții, — cu știrea subscrisului, — să se prezinte în comună pentru a face cunoștință.

Geoagiu-Algyógy, 7/20 Oct. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 536/1913. (308) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune din parohia de clasa I **Daia română**, în protopresbiteratul Sebeșului, în urma ordinului consistorial Nr. 10335/1913 B. se publică concurs nou, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoțești fasionate în tabela B. pentru congruă.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și pelângă observarea dispoziției din „Regulamentul pentru parohii“ a se prezeuta în biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 16 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 630/1913. (309) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători dela școalele noastre confesionale, din comunele bisericești mai jos însemnate se escrie din nou concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cerbia**: Salar dela comuna bisericească cor. 400, ajutor dela Ven. Consistoriu cor. 200, iar restul votat deja dela stat, cvartir și grădină în natură.

2. **Runișor-Vica**: Salar dela comuna bisericească 700 cor., ajutor dela V. Consistor 300 cor. cvartir și grădină în natură.

3. **Târnava și Târnăvița**: Salar dela comunele bisericești câte 600 cor, cvartir și grădină în natură

5. **Fueș-Bogara**: Salar dela comuna bisericească 100 cor., cvartir și grădină în natură, pre lângă aceasta la fiecare din acestea școli lemnele necesari pentru foc.

La școalele de sub poziția 2, 3, 4 și 5 sau cerut deja în terminul prescris ajutoare dela stat conform legii.

Concurenții au a și înainta rugările conform normelor în vigoare, în terminul deschis oficiului protopresbiteral al Iliei.

Ilia, la 16/29 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Z. Murășan
protopresbiter.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase âtestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(46) 87— **(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)**

AVIZ.

Dacă aveți necesitatea, de a Vă aranja locuința, Vă rugăm să vizitați **magazinul nostru de mobile.**

Horger & Kepp,

magazin de mobile și tapițerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 6—15

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 34—40

Biblioteca

„Reuniunei române de agricultură din com. Sibiiu“.

Nr.			
1.	Ținerea vitelor, de E. Brote	K	—·24
2.	Trifoiul, de Eugen Brote	„	—·24
3.	Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	„	—·24
4.	Legea veterinară, de înv. Muntean	„	—·80
5.	Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Dr. Aurel Brote	„	1 60
6.	Cartea stuparilor săteni, de Romul Simu	„	— 70
9.	Povețe pentru stârpirea gândacilor de Maiu	„	—·10
10.	Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile) ce face legea în privința ei proprietarilor de vii	„	—·—
11.	Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	„	— 10
12.	Scurtă povățuire la stârpirea șoarecilor de câmp	„	—·10
13.	Cum să îmblătim orzul de bere	„	—·18
14.	Viierul român sau Noua cultură a viilor, de Nicolau Iosif, învățător	„	—·70
15.	Nutrirea animalelor de casă, de Aurel Cosciuc. Op. premiat. Cu 6 ilustrații în text	„	1·50
16.	Cuvinte de îmbărbătare pentru Serbarea pomilor și a paserilor	„	—·20
17.	Monilia, o nouă boală a pomilor, de Hermann Kerrn	„	— ·10
18.	D'ale Pomăritului, sfaturi întocmite de Astra Hodoș	„	—·25

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Protocolul Sinodului

al arhidiecezei gr.-or. române din Transilvania pe anul 1913.

Prețul coroane 1·20 + 10 fil. porto.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913

de

Dr. O. Ghibu.

Prețul cor. 2·50 + porto 20 fil.

Aspirin.

Tabletele de Aspirin sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influență etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. In foarte multe cazuri se imitează prin o marfă fără valoare. Ca să primiți veritabilele tablete de ASPIRIN, cereți apriat tablete de ASPIRIN „BAYER“. Un tub cu 20 buc. à 5 gr. costă 1·20 cor. Refuzați imitațiunile.

BAYER
ASPIRIN
ASPIRIN

(3) (307) 1—20

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce împrimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

P. T.

Prin presenta Vă fac cunoscut, că am preluat **prăvălia de băcănie** a domnului Hans Baltes din strada Măcelarilor Nr. 34, care o voiu continua sub firma

Succesorul lui Hans Baltes.

Rugându-Vă pentru binevoitorul sprigin, Vă promit întotdeauna a Vă servi cuviincios, prevenitor și exact, silindu-mă a mulțumi întotdeauna onorata clientelă.

Recomandându-mă cu toată stima

(305) 2—3 **Rudolf Rössler.**

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

și

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr. 20—25 =	K	3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 26—28 =	„	4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „ 29—34 =	„	5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „ 35—39 =	„	7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	„	4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	„	8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs	„	7·—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box	„	9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „	„	10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „	„	14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „	„	12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „	„	13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi	„	16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile	„	20 —

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu pețurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Dumineciile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 32—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 26 Octomvrie (8 Noemvrie) 1913. **Nr. 112.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Nr. 13546/1913 Epit.

CONCURS.

Pentru anul şcolar 1913/1914 sunt de a se conferi prin Consistoriul arhidiecezan două stipendii de câte 100 coroane din fundaţiunea Manoviciu pentru elevii gimnazişti, eventual cu pregătiri mai multe (clase gimnaziale ori reale) născuţi în comunele apărţinătoare protopresbiteratelor Abrud şi Câmpeni.

Reflectanţii să înainteze petiţiunile lor la Consistoriul arhidiecezan până la 1/14 Decemvrie 1913 cu următoarele documete:

1. Atestat de botez că sunt fii de părinţi ortodoxi.
2. Atestat despre sporul fácut în studii în anul şcolar 1912/1913.
3. Adeverinţă că e înscris ca elev ordinar la un gimnaziu ori este aplicat la un maestru ca învăţăcel, aşezat cu contract în ordine.

Preferiţi vor fi descendenţi din familia Demetriu Manoviciu, fost paroh în Cărpiniş, încât vor dovedi, că sunt studenţi buni şi sunt aproape înrudiţi cu fericitul fundator.

Sibiiu, din şedinţa Consistoriului arhidiecezan ca senat epitropesc ţinută la 19 Octomvrie (1 Noemvrie) 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Atitudinea preotului

faţă de problema socială.

V.

In programele socialiste se accentuează într'una, că socialismul ştienţific ne îndreaptă atenţiunea dela simptoamele externe la rădăcina relelor sociale, care este conducerea vieţii economice prin capitalismul privat. Dar aceasta nu corespunde adevărului. Şi socialismul se ocupă numai cu simptoamele vieţii sociale.

Numai creştinismul pătrunde în adâncimea vieţii din lăuntru a omului şi ne arată *acolo* adevărata cauză a abuzurilor, a divergenţelor şi degenerării de tot felul. Aceasta nu în acel înţeles, că fiecare nevoiaş ar purta în caracterul său vina pentru mizeria, în care se găseşte, ci în înţelesul, că lipsurile, asprimea şi relele împrejurărilor externe îşi au izvorul în anumite tendinţe fundamentale ale naturii omeneşti, cari, în orice fel de organizaţie socială, produc, numai în alte forme, alte şi alte mizerii de natură sufletească, socială şi materială. Este evident, că formele mai superioare de viaţă socială pot să răsară şi să se susţină numai acolo, unde oamenii prin mari puteri spirituale sunt ridicaţi peste starea lor de rând.

Toţi bărbaţii geniali au susţinut acest adevăr cu mai multă ori mai puţină evidenţă. Căci mintea genială se coboară în împărăţia celor mai adânci cauze ale vieţii. Geniul pătrunde cu intuiţia sa până la cele din urmă puteri motrice ale naturii omeneşti. In acest înţeles şi creştinismul este „genial“, întrucât el se ocupă nu numai de viţiile singuratice ale omului, nu numai de simptoamele stricăciunii voinţei, ci se apropie cu balzamul mântuirii de izvorul rătăcirii şi degenerării pe întregă linia. In acest înţeles creştinismul ne întoarce mereu dela diviziunile şi însălbăticirea socială înapoi la regenerarea voinţii; el combate dominaţia materiei în viaţă nu prin reforme materiale, ci prin aceea că ne eliberează sufleteşte de sub puterea materiei, prin aceea că despoaie de valoare obiectul, pentru care oamenii se sfâşie între olaltă. In mijlocul celei mai înspăimântătoare dizoluţii a tuturor referinţelor sociale din împărăţia romană, creştinismul n'a pretins nici o lege socială. El a înălţat o cruce, la privirea căreia ca un fior a trecut prin inimi: „A murit pentru noi!“ Oare acest colosal eveniment n'avea nici o legătură cu mizeria şi cu suferinţele societăţii omeneşti? Cine va afirma acest lucru? Iată că o nouă societate, un nou neam de oameni răsare şi se desvoaltă organic din creştini serioşi, din caractere firme, din personalităţi renăscute! *Astfel* a *reformat* creştinismul o lume îmbătrânită în nedreptăţi şi fărădelegi — şi *aceasta* e calea pe care el este în stare ori când să reformeze lumea. Dar pentru această reformă trebue trezite puterile sufleteşti, *trebue formaţi creştini*, iar aceştia nu se pot forma prin politică socială şi prin predici sociale, ci numai prin o păstorire personală, printr'un apostolat viu în spiritul lui Cristos. Politica socială poate să servească spre orientare celor treziţi la conştiinţa deplină a apostolatului creştin, dar ea nu e permis să stee în centrul activităţii pastorale. Aceasta trebue să o cerem tocmai în interesul propriu al educaţiei sociale, care face să se usuce puterile vieţii dacă nu izvoreşte dintr'o păstorire sufletească personală.

Richard Wagner, în scrisorile adresate prietinului său Röckel, spune pe larg, cum a devenit socialist optimist sub influinţa lui Feuerbach, pe când, în acelaş timp — fără să şi dea seama, în Nibelungenring adusese la expresie adevărata concepţie tragică — religioasă despre viaţă: că blestemul iubirei de argint nu zace în instituţiunile sociale, ci într'o pornire demonică a naturei noastre, că acest blestem nu va dispărea înlocuind organizaţiile capitaliste prin altfel de întogmiri sociale, ci va dispărea numai pe măsura, în care va progresa *opera mântuirii* şi eliberarea personală de sub stăpânirea pornirilor oarbe ale vieţii, pe măsura în care locul imboldului unei animalice conservări de sine îl va lua grija pentru mântuirea sufletului.

Dar acest lucru îl înţelege numai creştinismul, pe când socialismul are nădejdea naivă, că toate îmbunătăţirile sociale se vor produce prin reforme externe; el nu vede cât de strâns legată este mizeria din viaţă, de starea în care se găseşte natura omenească.[1] Pe înţelegerea acestui lucru se întemeiază una dintre concepţiile fundamentale despre viaţă ale creştinismului, care nu se mărgineşte numai la aceea, ca să propoveduiască iubirea de oameni şi abnegaţia, ci ne deschide adânci priviri în viaţă şi ne eliberează de toate iluziile şi sinamăgirile superficiale. Prin aceste adânci şi reale concepţii despre viaţă, creştinismul serios se deosebeşte esenţial de optimismul superficial al doctrinei socialiste, care, cu un fanatism într'adevăr congestiv, vrea să prefacă întreaga problemă a culturii omeneşti într'o problemă a ordinei de producţie. Daca un preot creştin propovădueşte, spre pildă, credinţa, că înfrângerea capitalismului va da naştere unei culturi libere de pornirile mamonului, acel preot nu mai stă pe terenul concepţiei creştine despre viaţă şi nu-şi mai poate concentra energia asupra esenţei chestiunii, fiindcă el caută isvorul mamonismului într'alt loc decât unde se găseşte, şi, din cauza aceasta, aşteaptă ca politica socială să producă rezultatele pe cari de fapt numai religiunea le poate realiza.

Optimismul naiv, prin prisma căruia privesc reformatorii sociali natura omenească, ne explică şi părerea extraordinară, ce ş'o formează despre opera lor. Ei predică astfel, ca şi când creştinismul adevărat şi serios ş'ar lua începutul numai deodată cu propovăduirea lor, pe când până la dânşii întreg creştinismul ar fi fost neactiv şi lipsit de orice energie capabilă de-a săvârşi prefaceri în lume.

Dându-ne seama de colosala operă culturală ce-a săvârşit-o creştinismul în viaţa omenimii de aproape două mii de ani încoace, cuprinşi de mirare trebue să ne întrebăm: oare cum mai este cineva în stare să susţină astfel de lucruri? Cum este cineva în stare să nu vadă dealungul veacurilor lucrul ce l-a săvârşit creştinismul şi să şi închipue că numai acum, treziţi de alarma politicei sociale, am fi ajuns să înţelegem adevăratul creştinism? Insă dumerindu-ne mai de aproape, găsim, că asemenea păreri izvoresc din optimismul naiv al reformatorilor sociali. Ei nu înţeleg, că continuarea brutalităţilor, a opresiunii, a corupţiunii şi a tot felul de viţii şi în mijlocul culturii creştine, este a se explica din duritatea şi sălbătăcia materialului sufletesc pe care a avut să-l prelucre creştinismul. Şi fiindcă nu înţeleg acest lucru, ei atribuesc toate relele reprezentanţilor creştinismului, interpretării ce au dat-o acestuia şi metoadelor întrebuinţate la aplicarea lui în practica vieţii. De aici se explică şi credinţa naivă, că deodată cu dânşii a sosit plinirea vremii, când religiunea creştină nu va sta alăturea de viaţă, ci va fi întrodusă până în cele mai îndosite ascunzişuri ale vieţii. Un vis frumos — dar „pe săraci pururea îi aveţi cu voi“. Cristos ne răspunde: în voi înşivă zace, în păcatul vostru moştenit, în înclinarea adânc înrădăcinată în voi de-a nu rămânea credincioşi spiritului, ci de-a cădea dela el, — în voi zace ca Eu să fiu răstignit între voi până la sfârşitul veacurilor!

Nietzsche le face oamenilor moderni imputarea, că le lipseşte sentimentul tragicului. Această imputare o merită şi curentul radical-social. Sentimentul tragicului nu e identic cu pesimismul, ci a avea sentimentul tragicului înseamnă numai atât: nu-ţi face iluziuni despre natura omenească, căci altfel cazi în primejdia de-a considera legile, instituţiunile şi toată laturea externă a vieţii drept lucru de căpetenie şi de-a aşteapta ca viitorul să aducă pe pământ astfel de lucruri, cari găsesc soluţie numai în împărăţia cerească şi numai în aceia, cari deja aici pe pământ trăesc cu Dumnezeu.

Această adâncă concepţie a creştinismului despre viaţă va scuti pe preoţii, cari se ocupă de problema socială, de greşala lor de-a combate mamonismul într'o necurmată monotonie. Ei vor considera mamonismul, de sigur, ca pe unul dintre duşmanii cei mai primejdioşi, dar vor găsi o altă metodă de-a lupta în contra lui, decât continuele acuze vehemente. Ei vor înţelege, că mamonismul nu este altceva, decât o expresie a acelor pofte şi înclinări, cari îl fac pe om să se lege cu inima de lucrurile trecătoare ale lumii. Dupăce vor înţelege, că izvorul mamonismului zace în asemenea înclinări ale naturii omeneşti, nu se vor mărgini să combată numai simptoamele şi apariţiunile externe ale lui, ci se vor coborî până la cauza dinlăuntru, care-l produce. Cu atât mai adâncă va fi lucrarea pastorală a preoţilor, cu cât vor aduce pe om într'un mai strâns contact cu cea mai elementară mizerie dinlăuntrul lor şi cu cât vor curăţi acea mizerie dinlăuntru, în loc ca să combată şi să judece într'una numai urmările şi manifestările externe ale ei. Cu cât mi-se arată mai lămurit însuş izvorul stării morale inferioare a sufletului şi a vieţii mele, cu atât mai mult mi-se uşurează întoarcerea şi cu atât mai viu voi simţi şi eu necesitatea întoarcerii mele de pe cărarea rea pe care am apucat. Zugrăveşte-mi deci icoana completă a sufletului meu, arată-mi paradisul pierdut şi căderea mea în vârtejul lucrurilor deşerte, împreună cu toate urmările fatale ale acelei căderi, între cari e şi mamonismul, — arată-mi cum pe încetul am pierdut dinlăuntrul meu toată viaţa iubirei şi a spiritului, cum în locul ei a întrat neliniştea, cum m'a părăsit bunul simţ, apoi mi-a amorţit conştiinţa şi cum am ajuns un rob legat de lucrurile trecătoare ale lumii şi cuprins de frigurile chinuitoare ale poftelor, dar în acelaş timp arată-mi şi viaţă superioară şi libertatea sufletului celor ce trăesc în spiritul lui Cristos: văzând toate acestea mă voi desmeteci şi-mi voiu trage seama cu mine însumi. Dar fără să te apropii cu acest tratament de mine, îmi vei apărea tu însuţi ca un fariseu respingător!

Mi-se va părea că şi înlăuntrul tău sunt multe lucruri de adus în rânduealǎ, dacǎ cunoşti numai atât de puţin ascunzişurile naturii omeneşti, slǎbiciunea şi depravarea voinţei noastre, încât vorbeşti despre mine ca despre un pǎcǎtos strǎin, cu care tu n'ai fi având în comun aceeaş vinovǎţie, care însǎ în tine se manifestǎ din întâmplare numai în alte forme decât în mine!

---

[1] Reformatorii sociali sunt stăpâniţi încă şi astăzi de optimismul lui Rousseau, care vrea să ne amăgească că omul dela fire ar fi bun şi s'ar strica numai ajugând în acea cloacă, care se numeşte societate omenească. Dar nu este aşa, ci cloaca este în noi înşine şi ea se usucă în societate numai în acea măsură, în care o curăţim înlăuntrul nostru.

(*Dupǎ Fr. W. Foerster.*) *Dr. N. Bǎlan.*

Raportul general

al comitetului „societǎţii pentru fond de teatru român“.

(Fine.)

V. Turneurile artistice.

Pe lângǎ toate greutǎţile întâmpinate, foştii noştri bursieri: D-nii Şt. Mǎrcuş, cântǎreţ de operǎ din Troppau, Ionel Crişan, cântǎreţ al operei din Gablonz, şi Nicolae Bǎilǎ, artist dramatic dela teatrul din Pilsen (mai apoi şi D-ra Aurora de Barbu, acum cântǎreaţǎ de operǎ în Hamburg), au întreprins sub auspiciile noastre douǎ turneuri artistice. Aceste douǎ turneuri au avut rezultate foarte mulţǎmitoare şi s'au dovedit a fi mijloace foarte potrivite pentru desvoltarea gustului artistic la publicul nostru. Primul turneu a ţinut din 3 Mai n. pânǎ în 1 Iunie (1913), al doilea din 22 Iunie pânǎ în 22 Iulie. Localitǎţile cercetate au fost urmǎtoarele: Budapesta, Arad, Timişoara, Lugoj, Birchiş, Brad, Orǎştie, Haţeg, Cluj, Blaj, A.-Iulia, Sebeşul sǎsesc, Sǎlişte, — apoi Mediaş, Beiuş, Vaşcǎu, Oradea mare, Şomcuta mare, Şimleu, Bistriţa, Reghinul sǎsesc, Abrud şi Fǎgǎraş.

In Braşov şi Sibiiu au cântat foştii noştri bursieri cu „Reuniunile române de cântǎri“ din localitate, de 3, resp. de 4 ori, în „Cavalleria rusticana“ (în Braşov s'a mai dat cu aceiaşi ocazie „Şezǎtoarea“ D-lui Dr. Tib. Brediceanu, în Sibiiu „Secretul Susanei“ de Wolf Ferrari). In total deci, în decurs de 2 luni şi jumǎtate au dat 28 de reprezentaţii — concerte în 23 de oraşe.

Societatea noastrǎ poate sǎ fie pe deplin mulţǎmitǎ cu sprijinul material dat pentru creşterea acestor bravi tineri artişti, cari rǎsplǎtesc din belşug prin prestaţiunile lor artistice alese jertfele fǎcute de societatea noastrǎ. Sperǎm sǎ vinǎ vremea — şi poate nu e aşa departe — când cu concursul lor ne va fi dat, poate, sǎ vedem îndeplinindu-se ţinta finalǎ a unei munci de zeci de ani: înjghebarea primei trupe ambulante a societǎţii pentru fond de teatru român.

VI. Bursierii.

Pentru burse s'au dat în anul bugetar 1912/13 4800 cor. şi anume, trei burse de câte 1200 cor. şi un ajutor, tot de 1200 cor.

Bursierii noştri în anul acesta au fost: 1. D-l Ioan Harşia, elev la conservatorul de muzicǎ din Lipsca (cursuri de pedagogie muzicalǎ, metodǎ şi „Partiturspiel“ — în anul viitor va urma la cursul de dirigent), 2. D-şoara Lelia Popovici şi 3. D-şoara Leontina Pop, amândouǎ la conservatorul de muzicǎ (canto şi declamaţie) din Bucureşti. 4. In locul D-şoarei Mǎrioara Gh. Dima, care a abzis de bursa avutǎ, s'a acordat un ajutor d-şoarei Aurelia Popa Radu la conservatorul de muzicǎ şi artǎ dramaticǎ (dramǎ şi comedie) din Bucureşti (restul bursei rǎmase dupǎ d-şoara Mǎrioara Gh. Dima, începând cu 1 Ian. 1913).

VII. Premii şi ajutoare.

In anul acesta bugetar s'a pus la contribuţie „fundaţiunea Procopie Cazotti“, cu 1000 de cor., premiu pentru o operǎ dramaticǎ sau muzicalǎ, originalǎ, româneascǎ. La concursul publicat de comitetul DV. au întrat 6 piese teatrale şi mai multe compoziţii muzicale dela 4 concurenţi. Recenziunile comisiunii de cenzurare ale pieselor de concurs s'au publicat în „Revista teatralǎ“. In şedinţa sa din 11/24 Martie, a. c. comitetul a hotǎrât sǎ ajutore cu 300 cor. publicarea compoziţiilor muzicale originale (pentru pian cu motive româneşti) înaintate sub pseudonimul Florestan-Eusebius: „Accente ronâmeşti“. La deschiderea plicului am constatat, cǎ autorul este Dl Dr. Guilelm Şorban, asesor la sedria orfanalǎ din Dej, care cu ajutorul primit dela noi a şi dat publicitǎţii 4 broşuri muzicale sub titlul: „Piese lirice şi jocuri româneşti pentru piano“. Restul de 700 cor. plus venitul de 100 cor. de pe 2 ani al fondului Cazotti — deci cu totul 800 cor. — comitetul DV. l-a acordat ca „remuneraţie“ poetului Şt. O. Iosif, pentru traducerea în versuri a lui „Wilhelm Tell“ de Fr. de Schiller.

Aici amintim cǎ „Wilh. Tell“ a şi apǎrut sǎptǎmânile trecute, ca numǎrul 37 al bibliotecii noastre teatrale, şi cǎ sunt prospecte ca ediţia primǎ de (2000 ex.) sǎ se epuizeze cât mai curând.

Tot aici amintim suma de 1500 cor. datǎ „Societǎţii de gimnasticǎ şi cântǎri“ din Braşov pentru reprezentaţiile „Cavalleriei rusticane“. Astfel a putut membrul nostru Gh. Dima sǎ-şi ducǎ în îndeplinire una din cele mai frumoase planuri artistice, spre mulţumita D-Sale şi a publicului românesc.

Comitetul DV. a publicat concurs nou pentru premii şi ajutoare din „fundaţiunea Dr. Ioan Mihu“ (1000 cor.) cu termin pânǎ la 1 Ian. 1914 şi pentru o piesǎ teatralǎ originalǎ (200 cor.), sumǎ dǎruitǎ de Dl Dr. Const. Popovici din Beiuş (termin 1/14 Octomvrie).

VIII. Biblioteca teatralǎ

a societǎţii noastre. editatǎ de librǎria Ioan I. Ciurcu (Braşov), s'a sporit bine, ajungând la 42 de numere. In timpul din urmǎ s'au tipǎrit numerele 33—42, deci 9 broşuri. Mai sunt încǎ câteva manuscrise gata de tipar, cari toate trec prin controla secretarului nostru literar şi se tipǎresc sub supraveghierea dânsului.

XI. Averea societǎţii.

Despre întreaga gestiune financiarǎ — amǎnunţit — şi despre starea averii societǎţii şi a fondurilor Dr. I. Mihu şi Procopie Cazotti, nu vǎ raportǎm aici, cǎci acludem acestui raport (la adnexe) darea de seamǎ a casierului, care va lǎmuri administrarea averii societǎţii.

Starea averii societǎţii cu 30 Iunie a. c. când se încheie exerciţiul financiar al anului a fost peste tot de cor. 566 340·36. Averea s'a sporit în anul din urmǎ cu cor. 13,372·43. Intreagǎ averea societǎţii: hârtii de valoare şi libele de depuneri, se pǎstreazǎ şi acum gratuit la institutul „Albina“ din Braşov.

X. Vorbirile lui Iosif Vulcan.

La adunarea gen. din Cohalm (1907) s'a luat conclus „sǎ se adune şi tipǎreascǎ într'un volum toate discursurile ţinute de Iosif Vulcan la deschiderea adunǎrilor generale“.

De atunci s'a preliminat în fiecare budget o sumǎ mai micǎ spre scopul acesta. — Vǎ aducem la cunoştinţǎ, cǎ s'au tipǎrit pânǎ acum 5 vorbiri (din cele 19) ale fondatorului societǎţii noastre şi cǎ în decursul anului 1914 va apǎrea întreagǎ colecţia în semn de pietate faţǎ de memoria scumpǎ a celui dispǎrut. Secretarul nostru literar a scris o prefaţǎ volumului acestuia.

XI. Biblioteca societǎţii.

Biblioteca societǎţii noastre s'a sporit în timpul din urmǎ în mod îmbucurǎtor. „Academia românǎ“ din Bucureşti şi „Asociaţiunea“ din Sibiiu au trimis publicaţiile lor, în schimbul publicaţiilor noastre. Secretarul literar s'a îngrijit, ca biblioteca sǎ se augmenteze cu publicaţii de valoare din literatura dramaticǎ românǎ şi strǎinǎ, precum şi din domeniul teatrului (critici, studii speciale teatrale, etc.). Astfel se aflǎ biblioteca teatrului pe calea cea mai bunǎ de a fi un grânar, cu timpul, a tot ce s'a scris de seamǎ referitor la teatrul nostru şi — în parte — la teatrul strein. Dela 119 volume, câte erau la începutul anului, am ajuns la 400 volume.

XII. Membrii societǎţii.

Membrii societǎţii sunt: a) fundatori cu taxa achitatǎ: 128 şi cu taxa în rate: 96. b) pe viaţǎ, cu taxa achitatǎ 188 şi cu taxa în rate: 690 c) ordinari 171 şi d) ajutǎtori 5. Cu totul Societatea are 1279 membri.

Avem durerea a Vǎ comunica, cǎ anul trecut am pierdut mai mulţi membri şi anume: a) fundatori: Dr. Dem. Ciuta, adv. Bistriţa; Dr. Iosif Gall, membru al casei magnaţilor, Budapesta; Ioan Oncescu, notar, Sebeşul s.; Dr. Izidor Pop, adv., Lugoj; Dr. Iuliu cav. de Puşcariu, Budapesta. b) pe viaţǎ: Vasile Chirtop, cassar, Câmpeni; Iacob Macaveiu, vicar, Fǎgǎraş. c) ordinari: Aug. Dima, proprietar, Hunedoara; Dr. St. Erdély, medic, Orǎştie; Grig. Marinescu, prof. pens., Beiuş; Andr. Todoran, librar-tipograf, Gherla.

•

Cu aceste terminând acest raport, vǎ rugǎm sǎ luaţi în consideraţiune propunerile noastre şi anume:

1. Raportul general al comitetului sǎ se ia la cunoştinţǎ, atât în general cât şi în special;

2. faţǎ de membrii decedaţi ai societǎţii adunarea generalǎ sǎ-şi exprime condolenţele sale;

3. cenzurându-se socotelile şi registrele de cassǎ ale societǎţii şi gǎsindu-se în ordine, adunarea generalǎ sǎ dea absolutoriu comitetului şi casierului societǎţii;

4. sǎ se primeascǎ proiectul de budget pe anul 1913/14 prezentat de casierul nostru.

5. Adunarea generalǎ sǎ proceadǎ la alegerea noului comitet pe un nou period de trei ani.

Braşov, 4 Octomvrie 1913.

Virgil Oniţiu — vice prez.

Dr. Iosif Blaga — secretar.

Dela sate.

O instalare de preot.

Murǎşuioara, la 20 Octomvrie.

Cu ziua de azi s'a instalat ca parch al comunei bisericeşti Murǎşuioara absolventul de cursurile teologice şi iuridice, dl Petru Roşca, având cu aceastǎ ocaziune fericirea de a fi pǎrtaşi unor momente de bucurie şi înaltǎ elevare sufleteascǎ.

Terminându-se serviciul divin în prezenţa unui public numǎros, dupǎ cuprinzǎtoarea vorbire a P. O. D. protopresbiter tractual Iovian Murǎşianu, nou hirotonitul preot în temeiul frumoaselor sale cunoştinţe cu profundǎ pǎtrundere aratǎ lipsurile vieţii noastre religioase, precizând cu temeinicǎ înţelegere punctele de mânecare şi principiile de cinosurǎ, de cari va fi condus în activitatea sa pastoralǎ, a cǎrei devizǎ o ia din cuvintele sf. apostol Pavel: „Predicǎ cuvântul, stǎrueşte cu vreme şi fǎrǎ vreme: mustrǎ, ceartǎ, îndeamnǎ cu toatǎ rǎbdarea şi învǎţǎtura“.

Vorbeşte cu oratorie excelentǎ, izvoritoare din convingerea adâncǎ, care se reoglindeşte din fiecare cuvânt al sǎu, fǎcând sǎ vibreze de întristare sau bucurie inima ascultǎtorilor sǎi, atenţi pânǎ la extremǎ încordare. Mulţi dintre ei sunt cu ochii scǎldaţi în lacrimi.

Mândru de înalta misiune rezervatǎ, cum aratǎ semnele vremilor, neamului nostru, „la graniţele de ciocnire ale germanismului robust şi diligent cu slavismul plin de putere de viaţǎ“, prevede un viitor mǎreţ prefǎcǎtor în bucurie al amarului vǎrsat de cântǎreţul pǎtimirei noastre în cuvintele:

La noi de jale povestesc
A codrilor desişuri,
Şi jale duce Murǎşul
Şi duc tustrele Crişuri

. . . .

Şi fluturii sunt mai sfioşi
Când zboarǎ'n zǎri albastre,
Cǎci roua de pe trandafiri
Sunt lacrimile noastre.

Incheie cu dorinţa, ca biserica noastrǎ vie sǎ ajungǎ la starea caracterizatǎ de cancelarul de fer Bismarck când referindu-se la viaţa religioasǎ a poporului german zicea: „Noi germanii nu ne temem de nimeni, decât numai de Dumnezeu“.

Plǎcut ne-am convins şi cu aceastǎ ocaziune, cǎ dl Petru Roşca, unul dintre cei mai distinşi şi diligenţi membri ai generaţiunei mai tinere, este acelaş pe care l-am cunoscut încǎ în calitatea sa de catihet la şcolile din Cluj, unde prin ţinuta sa energicǎ şi neşovǎitoare, recunoscutǎ şi apreciatǎ cu cuvinte de laudǎ de mai multe ori în ziarele noastre, prin profunda înţelegere a necesitǎţilor vieţii bisericeşti-şcolare şi prin activitatea sa conştienţioasǎ a ridicat la nivel înalt instrucţiunea religioasǎ-moralǎ, lǎsând amintire neştearsǎ în inimile celorce îl cunosc şi au fost martori ai activitǎţii sale.

Deie bunul Dumnezeu, ca mulţi ani întru fericire sǎ poatǎ pǎstori turma lui încredinţatǎ. *Unul din cei prezenţi.*

•

Sfinţirea bisericii din Sohodol (tractul Hunedoarei).

Hunedoara, Oct. 1913.

Duminecǎ în 20 Oct. v. s'a dat destinaţiei sale noua şi frumoasa bisericǎ din Sohodol (tr. Hunedoarei), prin mandatarul arhiepiscopesc *Avram P. Pǎcurariu*, protopopul Hunedoarei.

Sohodolul e o comunǎ micǎ situatǎ în inima pǎdurilor hunedorene, în vârful unui frumos picior de munte, la o distanţǎ de 25 km. dela Hunedoara.

Din aceastǎ înǎlţime se vede frumoasa panoramǎ a vǎii Streiului, pânǎ departe spre Jiu.

Locuitorii acestei comune se ocupǎ cu economia de vite, cu oeritul, unicul isvor de câştig ce-l au.

Sunt oameni cruţǎtori şi harnici, nu-s daţi stricǎciunii, dar prea puţin înţelegǎtori şi greoi în spre porniri nouǎ şi sǎnǎtoase.

De aceea munca preotului lor Gheorghe Henţia a fost întreit de grea, a fost o muncǎ plinǎ de abnegaţie şi statornicie, dovadǎ cǎ a putut determina pe credincioşii lui sǎ aducǎ jertfǎ de peste *8000 coroane* pentru zidirea bisericii. O sumǎ foarte însemnatǎ în raport cu numǎrul locuitorilor din acest sǎtuleţ. Dar unde conducǎtorul e la culmea chemǎrii sale, de acolo nici faptele bune nu lipsesc.

La serviciul dumnezeesc împreunat cu sfiţirea bisericii au luat parte, pe lângǎ mandatarul Arhiepiscopesc, preoţii Gheorghe Henţia, Iosif Suciu, şi Ion Stan. — Strana a fost ţinutǎ de cantori şi alţi cântǎreţi din comunele vecine.

In cadrul actului sânţirii P. O. Domn *Avram P. Pǎcurariu*, ca mandatar arhiepiscopesc a ţinut o frumoasǎ vorbire, care a plǎcut mult credinciosilor adunaţi din mai multe sate din jur, tâlcuindu-le totodatǎ şi salutul Arhiereului.

Pǎrintele Gheorghe Henţia aratǎ bucuria sa şi a credincioşilor sǎi vǎzând cǎ li-a ajutat Dumnezeu, dupǎ atâtea sbuciumǎri, sǎ-şi vadǎ gata noul Sion.

Dupǎ sfânta slujbǎ, am luat masa în grǎdina bisericii, masǎ aranjatǎ cu mult gust de doamna preoteasǎ Maria Henţia.

Şirul toastelor l-a început dl mandatar, închinând pentru sǎnǎtatea Inalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului nostru *Ioan*. Preotul Henţia a toastat pentru dl protopop, iar scriitorul acestor rânduri pentru preotul Henţia, care s'a dovedit de un harnic pǎstor al turmei sale drept credincioase.

Dupǎ acestea am plecat cu toţii la ale noastre, satisfǎcuţi, cǎ am mai pus o cununǎ credinţii noastre în aceste locuri romantice. *M—a.*

Din protopresbiterate.

Convocare.

Am onoare a convoca On. preoţime din protopresbiteratul gr.-or. rom. al Haţegului la conferenţǎ preoţeascǎ pe Joi în 31 Octomvrie v. a. c. în biserica gr.-or. din Haţeg.

Ordinea de zi:

1. La 8 ore dimineaţa serviciu divin.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea biroului.
3. Comunicarea rezoluţiunilor consistoriale.
4. Disertaţiune de Ioan Dume, capelan în Petroşeni.
5. „Indrumǎri referitoare la compunerea condicei parohiale“, de protopresbiterul tractual.
6. Raportul grupurilor religioase. Conducǎtorii grupurilor vor trimite protocoalele referentului Seb. Rusan, paroh în Vulcan, pânǎ cel mult în 28 Octomvrie v. a. c.
7. Rapoartele preoţilor despre activitatea extrapastoralǎ. Aceste rapoarte le va înainta fiecare preot la acest oficiu pânǎ cel mult în 28 Octomvrie v. a.
8. Propuneri.
9. Designarea locului pentru conferenţa proximǎ.
10. Incheierea conferenţei.

Haţeg, la 17/30 Octomvrie 1913.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Conferenţele învǎţǎtoreşti.

Convocare.

Invǎţǎtorii gr.-or. rom. din tractele protopresbiterale Reghin şi M. Oşorheiu se convoacǎ la conferenţa cercualǎ, ce se va ţinea *la 1/14 Noemvrie a. c.* în localitatea şcoalei noastre din Topliţa românǎ (Maroshéviz) cu urmǎtorul

Program:

1. Invocarea Duhului Sfânt la 8 ore a. m.
2. Deschiderea conferenţei din partea comisarului consistorial.
3. Metoadele, dupǎ cari se predǎ astǎzi limba maghiarǎ în şcoalele noastre, de Ioan Borşanu înv. în Deda şi Teodor Libeg, înv. în Filea.
4. Limba maghiarǎ în clasa I. de Aug. Pop şi Ilie Sulariu.
5. Limba maghiarǎ în clasa II. de Z. Frandeş şi V. Laurenţiu.
6. Limba maghiarǎ în clasa III. de C. Brateanu şi I. Moldovan.
7. Limba maghiarǎ în clasa IV, de G. Crǎciun şi N. Moldovan.
8. Limba maghiarǎ în clasa V, de D. Solomon şi D. Sava.
9. Limba maghiarǎ în clasa VI. de T. Bucin.
10. Manualele de limba maghiarǎ din şcoalele noastre şi modul de întrebuinţare, de D. Cofariu.
11. Care ar fi metoda cea mai potrivitǎ spre a satisface cerinţelor art. de lege XXVII din 1907 ş. a.? conform circularei consistoriale 3642 Şcol.—1913.
12. Raport despre starea învǎţǎmântului din cerc, de comisia permanentǎ.
13. Mişcarea pedagogicǎ literarǎ din ultimul an scolar, de Grigoriu Ceontea, înv. în Deda.
14. Raport despre starea bibiotecei pedagogice tractuale, de bibliotecarul Grigoriu Ceontea.

Invǎţǎtorii însǎrcinaţi cu lucrǎrile de sus, conform punctului 10 al. 3 din regulamentul pentru conferenţele învǎţǎtoreşti, le vor trimite în scris comisiei permanente şi anume învǎţǎtorului D. Cofariu în Marosköves u. p. Deda (Cueşd) cel puţin pânǎ în 27 n. c. conform îndrumǎrilor din circulara mea din 15 Iulie a. c. Nr. 214; iar membrii comisiunei se vor prezenta în școala din Toplița română în 31 Octomvrie la 2 ore p. m.

On. domni parohi sunt poftiți a lua parte la conferență.

Reghin, 18 Octomvrie 1913.

Vasilie Duma
prot., comis cons.

Curs cantoral în Săliște.

Prin decisiunea din 1 Octomvrie a. c. Nr. 13048 Bis. Prea Veneratul Consistor arhidiecezan a încuviințat cererea învățătorului *C. Criștiu* de a deschide în iarna anului 1913—1914 un curs de cântări bisericești și de tipic în una din salele de învățământ ale școalei gr. or. române din Săliște.

Cursul se va începe la 1 Noemvrie 1913 st. v. si va dura până la sfârșitul lui Februarie 1914. Taxa e: 25 cor. lunar. De locuință și întreținere se va îngriji fiecare pentru sine. Cei ce vor cerceta cursul acesta, pe lângă orele de curs vor avea cu prisosință prilej a face și deprinderi practice în vreuna din cele 3 biserici rom. gr. or. din Săliște, unde în fiecare zi se săvârșește slujba utreniei, liturghiei și a vecerniei.

La acest curs, pe care îl va inaugura P. O. Domn protopop Dr. I. Lupaș prin o conferență despre istoricul cântării noastre bisericești, se vor ținea și prelegeri teoretice și practice din liturgică și tipic din partea Onor. preoți locali. Toți aceia cari doresc a se califica pentru posturi de cantori la bisericile noastre și au atragere pentru frumoasele noastre servicii bisericești, să se anunțe deci la Oficiul protopopesc al tractului Săliște ori la învățătoriul Constantin Criștiu, până la terminul fixat, pentru a se putea începe instrucțiunea.

NOUTĂȚI.

***Din cauza** sfintei sărbători*, „Marele Muc. Dimitrie", *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri, la ora obicinuită.*

*

Ocuparea tronului de Braunschweig. O piedecă internă a unității germane create de 1870, era chestiunea neresolvită a tronului de Braunschweig. Acum a încetat și piedeca aceasta. *Ernest August*, principele de Hanovera, ginerele împăratului german, și-a făcut intrarea festivă în frumosul și sârguinicioșul oraș Braunschweig, de unde moșul său fusese exilat pentru răscoala făcută în contra regatului prusiac. In patenta sa, publicată Sâmbătă, principele Ernest August promite că va respecta și va apăra constituția țării. Intrarea în rezidența a tinerei părechi s'a făcut în cadrul unor entuziaste sărbătoriri.

*

Legătură directă între Fiume și Petersburg. Direcțiunile căilor ferate ungare și rusești se ocupă cu planul de a introduce trenuri accelerate directe între Petersburg și Fiume peste Budapesta. Călătorii spre Italia vor putea să plece din Fiume mai departe cu vaporul. Măsurile acestea ar face, ca circulațiunea străinilor să se îndrepte spre Ungaria, în loc de Berlin și Viena.

*

Ofițerii bulgari și Pierre Loti. Consulatul bulgar din Paris, constată, față de știrea privitoare la duelul scriitorului Pierre Loti, că în armata bulgară nu servește nici un ofițer cu numele Corcov; dacă însă provocatorul lui Loti ar fi locotenentul *Torcov*, care în războiul din urmă s'a distins și a fost decorat, consulatul declară, că nici corpul ofițerilor bulgari, nici altă corporațiune din Bulgaria nu se identifică cu amintitul locotenent.

*

Aviațiune. Pierre *Daucourt*, aviator francez, s'a hotărât să facă un turneu în sbor prin Europa și de aici în Africa. Plecând din Paris a trecut peste München și Viena, de unde Dumineca dimineața a sburat spre Ungaria. In aceeași zi a sosit la Budapesta. Luni la ameazi a sburat mai departe spre Solnoc și Arad. Aici s'a coborât la orele 4 și jumătate. Marți dimineața la ora 9 a pornit mai departe spre Deva, Craiova și București, unde a sosit Mercuri la ameazi, ear ieri Joi a plecat spre Constantinopol. — Daucourt a dat o depeșă din Arad către ziarul *Matin* de următorul cuprins: „Ceața și vântul m'a împedecat mult în drumul dela Pesta încoace. Pusta Ungariei este grozav de monotonă. Pe un teritor de 250 chilometri n'am văzut nici un singur pom, ci numai caravane de țigani, cari deșteptați de sgomotul mașinei se iveau și se uitau curioși la aeroplan. Aici se și încep Balcanii." — Cuvintele din urmă: „*Aici se și încep Balcanii*", la dorința unui inginer aradan, aviatorul politicos le-a îndreptat așa: „*Ne apropiem de Balcani*". Daucourt călătorește însoțit de un pasager cu numele Henry Roux.

*

Protest. Din Sofia se scrie că medicii și ofițerii bulgari dimiși din prinsoarea grecească au trimis ministrului președinte Venițelos la Atena o depeșă, unde protestează împotriva tratamentului neuman, de care au fost împărtășiți ca prisonieri.

*

Teatru român în Sibiiu. La Reuniunea meseriașilor români sibieni se urmează cu mult zel repetițiunile piesei „*Doctorul fără voie*", comedie în 3 acte de Moliere, și „*O șezătoare la țară*", *piesă poporală cu cântări, jocuri și doine din fluer*, într'un act de I. C. Luncanu și E. D. Mungur. Pentru reprezentarea acestor piese s'a câștigat teatrul orășenesc pe *Vineri*, 21 *Noemvrie* n. c. Venitul net să destinează fondului de stipendii Aurel Vlaicu pentru ajutorarea meseriașilor în străinătate cum și fondului Daruri de Crăciun săracilor noștri.

*

Etatea oamenilor renumiți. Un învățat englez, Iohnson, voește să arete, că omenimea nu degenerează, și că omul modern trăește mai mult decât omul din vechime. Acest învățat a stabilit etatea medie a oamenilor renumiți în ultimele două veacuri. Din lista lungă a numelor eată câteva exemple: scriitorii Manzoni și Lander au trăit 89 de ani, Beranger 87, Tennyson 83, pictorii asemenea au avut o lungă viață: Cornelius 89, Watts 80 de ani. Nici compositorii nu se pot jălui: Auber, bunăoară, a părăsit această vale a plângerii, după ce a trăit 89 de ani. Din statistica lui Iohnson se vede, că vorba despre „vremile cele bune" din bătrâni își cam pierde temeiul.

*

Aviz d lor învățători. Dl Dr. *Emil Babeș*, adv. în Budapesta (VIII. Főherceg Sándor utca Nr. 9) roagă pe domnii învățători, cari i se adresează pentru intervenire la ministerul de culte în afaceri de denumire sau transferare, ca totdeauna să comunice *date precise*, anume timpul înaintării și nrul actelor, căci numai așa se pot afla actele și se pot face demersurile de lipsă.

*

Invitare. Comitetul protopresbiteral al tractului Cohalm invită pe această cale onorata preoțime tractuală, pe domnii învățători și pe toți prietinii și cunoscuții din tract și de aiurea, la actul instalărei noului protopresbiter Dl Ioan Bercan, care se va face Dumineca în 3/16 Noemvrie a. c. în biserica gr.-or. rom. din Cohalm. După săvârșirea actului instalărei, va avea loc un banchet în restaurantul „Schlosser". — Taxa de tacâm e 2 cor. 40 fil. Toți cei ce doresc a participa la banchet, sunt rugați să se anunțe cel mult până în 31 Octomvrie v. (13 Noemvrie n.) la epitropul tractual Dl George Fuciu, Cohalm, de unde pot primi ori-când bilete. Invitări speciale nu se fac. *Comitetul protopresbiteral.*

*

In memoria aviatorului Aurel Vlaicu se va ținea Dumineca în 27 Octomvrie st. v. (Dumineca după sf. Dumitru) la orele 4 p. m. în sala festivă a școalei din Săliște o serbare comemorativă cu programul următor: Deschiderea serbării prin presedintele despărțământului, Dr. Nicolae Calefariu. Marș de I. Costescu, pentru cor. mixt. Declamațiune, de un elev al școalei române din Săliște. Conferență despre Aurel Vlaicu de Dr. Ion Lupaș, protopresbiter. „Imn" de St. O. Iosif, melodie de Castaldi, cor de bărbați. Declamațiune de o elevă a școalei române din Săliște. „Pui de lei" de I. Vidu pentru cor mixt cu acompaniare de pian. La această serbare, aranjată de despărțământul V. „Săliște", se invită toți membrii și sprijinitorii „Asociațiunii". La finea sărbării se va lansa o listă de colectă în scopul ridicării unui monument regretatului aviator.

*

Vânzarea unei biblioteci. Comuna bisericească din Halle a hotărât să pună în vânzare biblioteca sa, una dintre cele mai prețioase, din câte există în lume. Biblioteca conține 26·000 volume de scrieri teologice, împreună cu colecția cea mai completă a manuscriptelor lui Luther și a celorlalți reformatori. E vorba să o cumpere orașul Halle, deși au sosit oferte de milioane din America.

*

Cum se combate scumpetea traiului. Se vestește din Arad, ca la 1 Noemvrie s'a deschis în piața Tőköly o măcelărie instalată de autoritățile comunale aradane. La deschidere au fost de față primarul orașului și alte persoane oficioase. Carnea de vită și de porc s'a *vândut cu 40 procente mai ieftin*, decât la măcelarii de profesie. Publicul s'a arătat la început foarte rezervat, căci măcelarii răspândiseră vorba, că la măcelăria comunală se pune în vânzare numai carne de cal. Când însă protonotarul a rostit publicului o cuvântare, și a dovedit, că se vinde carne de prima calitate, marfa s'a desfăcut repede. Domnii măcelari profesioniști n'au avut încătro, au scăzut prețurile până acum cu 20 de procente. Măsuri de urmat și în alte locuri!

*

Parastas pentru Vlaicu la Hunedoara. Dumineca în 13 Oct. v. s'a săvârșit parastas pentru odihna sufletului marelui nostru dispărut Aurel Vlaicu. Au servit prot. *A. P. Păcurariu* asistat de preoții: *Gheorghe Rain, G. Henția, Iosif Suciu, Victor Păcurariu. Simion Zăvoianu, Victor Ungur și Teofil Păcurar.* Corul bisericesc prin duioasele noastre cântări funebrale a ridicat mult acest act trist. Predica preotului *Gheorghe Rain* a făcut foarte bun efect, fiind spusă la situație și cu multă temeinicie. Tot asemenea și comemorarea lui Vlaicu prin dl *Vasile C. Osvadă*, a stârnit lacrimi de durere în ochii tuturor.

*

Expoziție universală. Peste trei ani, împlinindu-se semicentenarul de când regele Carol a ocupat tronul României, se va organiza, cum scriu ziarele din țară, o expoziție internațională în București.

*

Mantaua profetului. Poliția vieneză a deținut un rus suspect, despre care s'a făcut constatarea că s'a luptat în armata bulgară la Adrianopol, și că a furat mantaua profetului Mohamed, păstrată în mecetul orașului. Poliția a găsit mantaua la rusul arestat și a trimis-o la ambasada turcească din Viena. Rusul a fost liberat, deoarece a mărturisit că mantaua profetului a luat-o atunci, când armata invingătoare bulgară a năvălit în Adrianopol jăfuind orașul.

*

Numele pătat. Consilierul ministerial din Viena, Dr. Enric *Redl* un frate al colonelului (care a jucat un rol atât de jalnic în afacerea de spionaj), și-a schimbat numele de Redl în *Reinold*.

*

Serată literară aranjează „Societatea de lectură" a elev. dela inst. ped. gr. cat. din Blaj cu prilejul adunării generale a învățătorilor arhidiecezani, Dumineca în 9 Noemvrie n. 1913 în sala de gimnastică a liceului. Inceputul la $7^1/_2$ ore seara.

*

Dări comunale mari. Se considera până acum drept excepție regretabilă, dacă darea comunală se apropia sau chiar trecea cu ceva de 100 procente. Se vestește acum din Maramurăș, că acolo darea comunală ajunge adeseori până la 250, și uneori până la 400 de procente. Recordul în privința aceasta îl ține comuna *Bistra de jos* cu 654 procente dare comunală.

Aviz.

Posesorii de titluri provizorii, a căror acții din emisiunea II. poartă numerii 2001-2010, 2069 2072, 2178-2187, 2343-2344, 2405 2406, 2463-2466, 2509-2546, 2587-2596, 2648 2657, 2694-2695, 2714-2717, 3100-3129, 3184, 3190-3193, 3287-3290, 3294-3297, 3328, 3404-3410, 3492-3541, 3565 3572, 3577-3606, 3648-3665, 3670-3691, 3874, 3876-3881, 3885 3900, 3906-3907, sunt în conformitate cu dispozițiunile din prospectul de emisiune resp. §. 10. al. 2 din statutele institutului, prin aceasta provocați, ca să-și achite în timp de 45 de zile dela provocarea prezentă, toate ratele neplătite dimpreună cu interesele restante de $6^1/_2$%, căci la din contră își vor pierde dreptul de acționari și sumele deja plătite vor cădea în favorul fondului de rezervă al institutului.

In locul acestor titluri provizorii, cari se vor anula, se vor emite altele noi, vânzându-se acțiile respective la alte persoane.

Brad, 8 Noemvrie 1913.

„*Crișana*"
institut de credit și de economii
societate pe acții în Brad.

Dela „Asociațiune".

Lista contribuirilor

la fondul inițiat de „Asociațiune" pentru ridicarea unui monument lui Aurel Vlaicu.

La adunarea generală din Orăștie 294 cor. 24 fil. V. Gr. Borgovan, Turnu-Severin, 10 coroane. Virgil Onițiu, 10 coroane. Gheorghe Ghelariu, 10 cor. Dr. Iosif Blaga 10 cor. Dr. Ioan Bunea, 4 cor. Ioan Petroviciu 5 cor. Aurel Ciortea, 10 cor. Gheorghe Vătășan, 4 cor. Axente Banciu 6 cor. Nicolau Sulică, 5 cor. Dr. Alexandru Bogdan, 5 cor. T. Liviu Blaga, 6 cor. Dr. Const. Papuc, 3 cor. Dumitru Lupan, 5 cor. Vasile Neguț, 5 cor. Nicolae Bogdan 5 cor. Pavel Percea, 5 cor. Dr. Constantin Lacea, 5 cor. Dr. Sterie Stinghe, 4 cor. Vasilie Micula, 5 cor. Dionisiu Nistor, 3 cor. Gheorghe Dima, 5 cor. Petru Prașca, 5 cor. Romul Dogar 5 cor. Suma totală 129 cor. Clasa I. gimn. cor. 3·20. Clasa III gimn. cor. 6·70. Clasa IV gimn. cor. 3·90. Clasa V. gimn. cor. 4·60. Clasa VI gimn. cor. 20.30. Clasa VII gimn. cor. 15·10. Clasa VIII gimn. cor. 24·20. Clasa I reală 90 fil. Clasa II reală 50 fil. Clasa III reală 60 fil. Clasa IV reală cor. 1·80. Suma totală cor. 81·82. Interniști clasa VIII gimn. cor. 15·40 Interniști clasa VII gimn. cor 27·53. Interniști clasa VI. gimn. cor. 16·22. Interniști clasa V gimn. cor. 16·02. Interniști clasa IV. gimn. 2 cor. Interniști clasa III. gimn. cor. 1·20. Interniști clasa IV. reală cor. 1·20. Interniști clasa II comercială 4 cor. Interniști clasa I comercială 6 cor. N. N. 29 fileri. Suma 90 coroane. Toți din Brașov. Ioan Perian, preot, 2 cor., Ioan Faur, inv. penz. 1 cor., Nicolae Tăbieș, 2 cor. Ioachim Florea, 2 cor. Ioan Trif, 40 bani, Ioan Hurdea, 1 cor. Gheorghe Adam, 50 bani, Simion Turlea, 50 bani, Iliaș Vasilie 20 bani, Ioan Uibariu, 1 cor. Ioan Macra, 1 cor. Samson Nișca, 1 cor. Petru Macra, 2 cor. Ioan Macra, 1 cor. Maria Toderaș, 40 bani. Gherghe Muntean, 20 bani, Augustin Pasca, 20 bani, Ioan Cristea, 50 bani, Aron Ranta, 20 bani. Maria Sicaie, 60 bani, Nicolae Becșa, 40 bani. Nicolae Barbu, 40 bani, Darula Feier. 60 bani, Gheorghe Pasca, 1 cor. N. N. 60 bani, Pompiliu Baicu, 1 cor. suma totală: cor. 22·10, toți din Crișcior. Dr. Ilarion Pușcaru, Sibiiu 25 cor.

Dela locuitorii din Porcești presenți în America au sosit următoarele sume în dolari: Nicolae Deneș, 2·25 cenți, Achim Butta 2 dol. Andreiu Simon 1 dol. Gheorghe Bruzlea, 1 dol. Vasile Mujat, 50 cenți, Nicolae Gâlea, 50 cenți, Ioan Sarchiș, 50 cenți, Ioan Crăciun, 50 cenți, Ioan și Ana Hozas, 50 cenți, Ioan Filip, 50 cenți. Vasile Pascu 50 cenți, Ioan I. Purece, 1 dolar, Toma I. Pascu 1 dol. Toma Filip 25 cenți. Toma Mujat, 50 cenți. Gheorghe Deneș, 50 cenți. Nicolae Cașlei, 50 cenți. Maniu Faur, 25 cenți. Tudor Israte, 2 dolari. Ioan G. Laslea, 1 dolar. Ilie Gligore, 50 cenți. Vasile Contara, 25 cenți. Ioan Simeon, 25 cenți. Toți din Porcești. Ioan Bucelea, 1 dolar. Nicolae Cotiga, 25 cenți. Ioan Șerban, 25 cenți. Toți din Viștea inferioară. Gheorghe Săsărman, Viștea de sus, 50 cenți. Toma Cojocariu, 25 cenți. Iacob Tudor, 50 cenți. Gavrilă Vidu, 25 cenți. Mihaiu Marcea, 25 cenți. Miron Chelariu, 25 cenți. Toți din Sâmbăta de sus. Ioan Gavrilă, Țințari, 25 cenți. Nicolae Neagu, Beșimbac, 25 cenți. Gheorghe Bârsan, 50 cenți. Paraschiva Bârsan, 25 cenți. Ambii din Corbi. Ioan Mărian, Bărghiș, 50 cenți. Suma totală 112 coroane, 70 fileri. Nicolae Opriș, preot, Șura mare a adunat cu discul 6 cor. 2 fil. Adunat cu discul în bis. gr.-or. rom. din Petea de Câmpie, 3 cor. 90 fil. Ioan Mihaiu, prop. Sibiiu, 10 cor.

Sibiiu, în 6 Noemvrie 1913.

Cassa „Asociațiunii".

*

Nrii. 1402 și 1643/1913.

Concurs.

„*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*" publică concurs pentru următoarele burse pe anul școlar 1913/14:

1. Din „*Fundațiunea Teodor Sandul*", bursă anuală de 400 K. — *pentru școalele speciale de industrie* (cum sunt: școalele de lemnărie și metalurgie din Aiud, Cluj, Murăș-Oșorheiu și Timișoara, școala pentru industria lemnului din Brașov sau școala de ceramică din Zlatna sau școalele de țesătorie din Késmárk și Cisnădie lângă Sibiiu).

Dacă nu se vor găsi concurenți, cari urmează la asemenea școale, bursa se va da tinerilor cari urmează la vre-o *școală inferioară de agricultură sau ramurile ei* (cum sunt: școlile din Lugoj, Sânmiclăușul mare, Șimleu și Mediaș, sau școala de grădinărit din Budapesta sau școala de vințeleri din Aiud).

Bursierii din această fundațiune au să se oblige în scris, că după terminarea studiilor se vor stabili în Ungaria pe teritoriul locuit de Români, iar în caz contrar că, în curs de 15 ani după terminarea studiilor, vor înapoia „Asociațiunii" suma ce au primt-o ca bursă din Fundațiunea Teodor Sandul. Această obligațiune va fi semnată și de părinții sau tutorii bursierului.

2. Din „*Fundațiunea George Boeriu din Vad*" o bursă de 200 K. — pentru elevi de naționalitate română, înrudiți cu fundatorul, cari urmează la vreuna din școlile secundare din patrie; iar încât nu s'ar găsi astfel de petenți, se vor da 2 ajutoare de câte 100 K. — la 2 tineri, cari învață vre-o meserie și sunt înrudiți cu fundatorul.

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta Comitetului central al „Asociațiunii" în Sibiiu-Nagyszeben, str. Șaguna Nr. 9, până la 25 Noemvrie n. a. c. însoțite de următoarele acte: *a*) certificat de botez; *b*) certificat de studii în original sau copie legalizată; *c*) certificat despre starea materială a lor și a părinților; *d*) act, prin care să se dovedească eventual că sunt înrudiți cu fundatorul; *e*) la bursa de sub 1. se cer și certificate de moralitate, de sănătate, despre praxa făcută, cum și că sunt primiți la vre-o școală de industrie sau agricultură.

Sibiiu, în 5 Noemvrie 1913.

Andreiu Bârseanu
prezident.

Romul Simu
p. secretar II.

Nr. 943/1913. (311) 1—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III. **Căpâlna-de-sus** cu filia **Abuş, Mica** şi **Hidrifaia** în protopresbiteratul Târnava, la Ordinul Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 13369 Bis. din 8 Octomvrie a. c. să publică concurs nou din oficiu, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul indicat, iar concurenţii pe lângă prealabila încunoştiinţarea a subsemnatului să se prezinte în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Cetateadebaltă (Küküllövàr), 15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tract. Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 827/1913 protp. (312) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székes-Andrásfalva) în senzul Veneratului ordin consistorial din 1 Octomvrie, a. c. Nr. 13054. Bis. se publică concurs din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu ecest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 17/30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 1012/1913. (310) 2-3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinade,** din protopresbiteratul Mercurei, — pe baza ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 2/15 Octomvrie a. c. Nr. 13174 B. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiei preoţeşti.

Concurenţii vor avea a-şi înainta rugările însoţite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefiipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului — în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Mercurea, 8/21 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al tractului Mercurea, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 952/1913. (313) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III. **Vecerd,** protopresbiteratul Agnitei, ajunsă în vacanţă prin penzionarea deficentului paroh Gregoriu Triff, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Rugările de concurs cu documentele, cerute în regulament să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încuviinţare a subscrisului — să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra în biserică şi a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 18 Octomvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. român al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Un ideal preparat de oleu de peşte

este celce s'a făcut renumit de aproape 4 decenii

Emulziunea Scott.

Substanţele fine a oleului de peşte se disoalvă în Emulziunea Scott în picuri mărunţi, de aceia nu rămâne indigestă nici de cel mai slab organism, aşa că atât de bogată cum e în substanţe nutritoare, să consumă de întregul organism. Adăugând, că acest preparat e smântânos şi dulce, este uşor de închipuit, că să ia bucuros de mic şi mare. — Trebue însă să fie Emulziunea Scott adevărată.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi 50 fil. în marce postale la Scott et Bowne Viena, VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

j) (275) 10—

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 7—15

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 88 -

Prin aceasta îmi permit a aduce la cunoştinţa onoratului public din Sibiiu şi jur, că mi-am deschis un

Atelier de lăcătuşerie de artă, edificii şi instalaţiuni de apaducte

Sibiiu, strada Ana 11,

unde execut, pe lângă preturi moderate, tot felul de lucrări, dela cele mai simple până la cele mai fine, aparţinătoare branşei de lăcătuşerie, precum: **porţi de fier, grilajuri, uşi, ferestri, portale** pentru prăvălii, din fer şi alamă etc. etc. Deasemenea execut **cuptoare** în diferite preţuri şi mărimi.

Rugând onoratul public a mă onora cu binevoitoarele comande, asigurând o esecuţie bună şi modernă, despre ceeace poate servi praxa mea de mai mulţi ani în ţări străine, semnez

Cu toată stima

Vasile Popoviciu.

(302) 2—3

P. T.

Prin presenta Vă fac cunoscut, că am preluat **prăvălia de băcănie** a domnului Hans Baltes din strada Măcelarilor Nr. 34, care o voiu continua sub firma

Succesorul lui Hans Baltes.

Rugându-Vă pentru binevoitorul sprigin, Vă promit întotdeauna a Vă servi cuviincios, prevenitor şi exact, silindu-mă a mulţumi întotdeauna onorata clientelă.

Recomandându-mă cu toată stima

Rudolf Rössler.

(305) 3—3

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articli tehnici.

Ce e bun e şi ieftin!

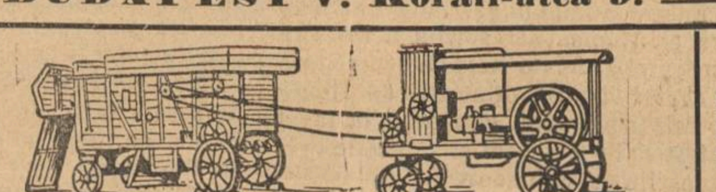

Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află totdeauna în depozit.

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi desluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 3—12

Corespondenţă românească.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „	„ 29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „	„ 35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

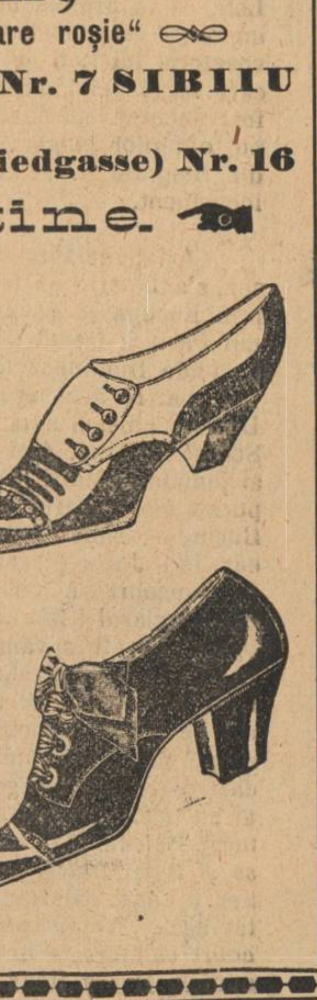

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis.

(89) 33—

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurnţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(133) 18 -52

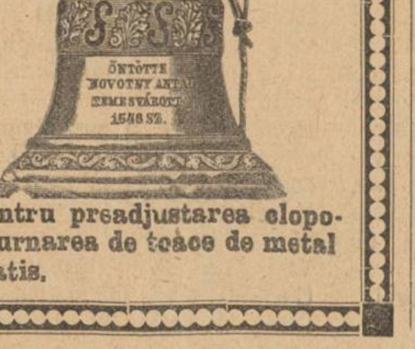

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — **Mai departe se recomândă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcouranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 31 Octomvrie (13 Noemvrie) 1913. Nr. 113.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Subvenționarea școalelor din Sibiiu.

Cetitorii ziarului nostru își vor aduce aminte de propunerea, pe care o făcuse în toamna anului trecut domnul *Nicolae Ivan,* asesor consistorial, în ședința representanței orașului Sibiiu, ca subvenția, dată până acuma școalelor române din Sibiiu, *să fie urcată,* în proporția numărului sufletelor lor și a dărilor cu cari contribue și ei la acoperirea trebuințelor acestui oraș. După o studiare temeinică, — poate prea temeinică, — a propunerei, din partea celor competenți, representanța orășenească s'a putut pronunța asupra ei abia în ședința ținută Joi, în 6 Noemvrie n. c. Resolvarea chestiei e aceea pe care o prevedeam. Cei dela conducere au propus respingerea propunerei, și representanța orașului Sibiiu a decretat respingerea, cu totalitatea voturilor, minus 8, voturile Românilor.

Nu ne surprinde această hotărâre a compatrioților noștri sași, și această nouă dovadă de simpatiile pe cari ni le-au arătat totdeauna când era vorba să ne dee și nouă câte ceva, ci ne surprinde opintirea cea mare, pe care au întrebuințat-o cei dela conducere, ca să convingă lumea, în prima linie pe noi, că nu ne compete mai mult, decât atâta cât primim dela oraș pentru școală și biserică, deci micile farimături cari ni se dau. La ce bun atâta încordare? Doară contrariul, că ni se compete mai mult, putea fi dovedit și argumentat cu mult mai ușor? Dar în sfârșit, noi nu argumentare am așteptat dela compatrioții sași, cari au în mână și pânea și cuțitul, ci *bunăvoință.* Iar bunăvoința nu se argumentează, ci se manifestă. Dacă nu lipsea această bunăvoință, sigur că se putea urca dotația din întrebare, cu 2—3000 coroane, ceeace ar fi fost numai un strop de apă în mare la un budget de un milion și jumătate, cum e budgetul orașului nostru. Dar bunăvoință n'a fost, și de aceea nu sunt nici bani pentru noi și pentru cultura noastră. Constatăm faptul, cu părere de rău, și lăsăm să urmeze raportul ce ni s'a făcut despre cele întâmplate în ședința de Joi a representanței orășenești din Sibiiu. E următorul:

După trăgănare de un an de zile în sfârșit magistratul din Sibiiu s'a milostivit și a pus la ordinea zilei pe 6 Noemvrie propunerea făcută de membrul representanței Nicolae Ivan, în ședința din 25 Noemvrie 1912, prin care s'a cerut urcarea dotațiunei — pentru școalele și bisericile românești din Sibiiu — în măsură mai dreaptă ca până aci.

Un an de zile le-a trebuit domnilor referenți și arhivari, ca să scuture colbul de pe documente vechi, ca să ne scoată la urmă, că noi suntem hoții de păgubași, că noi avem mai mult, decât ni să compete după lege, și că din grație ne dau ce am avut și de ce am beneficiat până acum — ca să nu se creadă, că dlor sunt dușmanii culturii noastre.

Și să înțelege, că s'a aflat majoritate sdrobitoare, majoritate mare, totalitatea tuturor Sașilor mari și mici, cari cu un glas au aprobat propunerea referentului — față cu cele 8 voturi ale Românilor presenți la această adunare memorabilă, și pe cari îi însemn aici cu numele: Dr. Ilie Beu, Nicolae Ivan, Pantaleon Lucuța, Ioan de Preda, Dr. Vasile Preda, Dr. Ioan Stroia, Dr. Vasile Stan și Dumitru Vulc — mai rămânând unii și pe acasă, cari ar fi putut fi deastădată la locul lor.

Pentru orientarea cetitorilor noștri reîmprospătăm datele, cari ne-au servit la presentarea cererii noastre, date publicate în Nr. 121 din 1912 al ziarului nostru:

Populația Sibiiului e:

a) **După naționalitate: 30,035 suflete.**

Sași	16,156	(43%)
Români	7,338	(24%)
Unguri	6,023	(19%)
Alții	518	(4%)

b) **după confesiuni sunt:**

evangelici	41%
rom.-cat.	21%
gr.-ort.	18%
gr.-cat.	8%
ev.-ref.	7%
alții	5%

Ajutoriu *primesc* pentru *școale*:

	(coroane)	
evangelicii	28,600	(80%)
rom.-cat.	4,250	(12%)
gr.-ort.	800	(3%)
gr.-cat.	400	(5%)

In fața acestor date sdrobitoare, apucăturile, sofistăria, ar trebui să amuțască; dar durere, nu numai că n'au amuțit, ci ne-a presentat domnul referent în mod revoltător ca pe niște oameni, cari pândim după bucătura din gura Sasului, ca să o luăm noi pe nedreptul. Ni s'a spus: suma cea mare de 28,600 coroane e pentru gimnaziul evangelic, pentru școale reale, unde învață și Românii (cu didactru duplu. Not. Red.) iar pentru școala elementară remâne numai 1600 cor. deci — noi Sașii — 16,000 — față cu D-Voastră, Românii — 7,000 — avem numai 400 coroane mai mult, deci ar trebui să mai tăiem dela D-Voastră, ca să ajungem la cumpăna dreptății. Vi s'a mai dat prin 1850 ceva pământ, (uitase boierul, că anii trecuți au votat 100,000 numai pentru turnul bisericei săsești, că s'a vândut în centrul orașului cu 4 coroane metrul pătrat pentru asilul orfanilor luterani, — pe care putea lua orașul 30 coroane de metru pătrat) — pentru cele doue biserici românești din suburbii și acel pământ acum e grozav de scump — aduce circa 7—800 coroane, — deci cum pentru bunul Dzeu — să vă mai dăm pentru școalele D-Voastre, să punem repartiție pe Sași și să vă ținem școalele românești?!.

In acest ton urban, fin și cu niște pișcături înțepătoare, că noi nu avem dare de cult — s'au încercat să-și astupe ura lor, mânia lor, pe tot ce e românesc în acest oraș.

Argumentele logice — apelul la simțul de dreptate — al vorbitorilor români Nicolae Ivan și I. A. de Preda și propunerea Drului V. Preda pentru un spor mai mic al dotațiunei școalei gr.-ort. cu 4 învățători — au rămas mazăre în părete.

Discuția a scos la iveală altcum, pe lângă multe învățături, — și alte momente remarcabile.

Dnul Dr. Orendi, secretarul universității săsești, bărbat cu cultură superioară, a ținut un remarcabil discurs, din care estragem următoarele:

„Am cunoștință, cu domnii Take Ionescu și Dissescu, ambii miniștri și bărbați de stat din țară, și acestia în convorbire privată mi-au declarat, că Românii din Ardeal stau mai bine, și în cele culturale și în cele economice, ca țăranii de dincolo — și aceasta este a să referi mai ales la cei din fundul regiu, cari stau în contact cu Sașii".

Ne învită deci dl Orendi, să ținem samă de situația favorabilă, pe care trebue să le-o mulțămim dlor, sá punem și noi pe credincioșii noștri dări de cult, ca ei, și să ne susținem școalele din mijloace proprii, ca ei.

A mai făcut o alusiune fină, că ar dori, ca schimbându-se vr'odată vremile și ajungând la conducerea orașului alții, acestia se fie numai așa de drepți cu conaționalii sei, cum au fost și sunt acestia cu noi.

Cam cu vorbirea aceasta ne-am fi ales, din ședința dela 6 Noemvrie.

Bunul nostru prietin nu era orientat, că noi chiar aici în Sibiiu avem două dări de cult cât se poate de grele, una generală și una specială pentru parohieni, cum nu e nicăiri în mitropolia întreagă. A uitat, că domnii sași au salare mari (primarul 12,000) — și senatorii 8000 etc. iar preoții săsești 6000 —10,000, pecând ai noștri nici visa nu pot de atari salare. Apoi a uitat, că poporul săsesc e așezat la șesuri, are pământul cel mai roditor, are păduri și pășuni de sute de mii de jugăre, — pecând țăranii noștri așezați cam la dealuri și munți nu mai pot ținea nici capră, decum vacă de lapte, și trebue să lucre înzecit și însutit mai mult ca „jupânul" ca să poată trăi.

Paralela a fost deci greșită și de aci a fost greșit și rezultatul la care a ajuns dl Orendi cu prea frumoasa-i vorbire.

Altcum contra concluzului s'a dat recurs, și vom vedea ce vor zice și alții, mai puțin preocupați și mai puțin egoiști.

*

Iar acum dăm cuvântul unui venerabil membru român al representanței orășenești, care tot în chestia aceasta își spune părerile după cum urmează:

Joi, în 6 Noemvrie n. avea să se decidă soartea subvenționărei școalelor noastre din loc, din vistieria orașului Sibiiu. La ordinea zilei era pusă votarea budgetului orășănesc pentru anul viitor și ca punct separat propunerea membrului *Nicolae Ivan*, pentru urcarea dotațiunei școalelor și a confesiunilor gr. or. și gr. catolice din vistieria orașului, precum și cererile ambelor biserici în aceeaș materie.

Ar fi crezut omul, că atunci, când să tratează de o chestie de atâta însemnătate pentru existența noastră, nici unul dintre reprezentanții români ai orașului nu va lipsi, mai ales, că au fost invitați să ia parte la ședință prin coloanele acestui jurnal. Când colo ce se vezi, din 15 representanți, 14 viriliști și unul — zi unul singur — ales, s'au prezentat numai 8 (din partea fraților gr. catolici nici unul). Ca și când nu s'ar fi tractat și de interesele lor.

Minoritatea aceasta disparentă de 8 representanți a susținut însă lupta cu deplină demnitate, resfrângând argumentele trase de păr ale majorității săsești, cu cari aceasta să încerca să justifice reieptarea justei cereri a bisericilor românești.

Lucrul în sine era de tot simplu. Legea, și anume § 23 al art. de lege LIII/868, al așa numitei legi despre reciprocitatea confesiunilor creștine, dispune, că atunci, când din vistieria vreunei comune se dă vreunei confesiuni ajutor, trebue *să se dea în proporțiune dreaptă ajutor și celoralalte confesiuni din comună.*

Față de dispoziția aceasta atât de clară a legii se propunea în proiectul de budget pe 1914, să se dea din vistieria orașului Sibiiu: Evangelicilor în număr de 14·887 suflete peste tot 28·850 cor. 2. Catolicilor în număr de 4 068 suflete peste tot 4·350 cor. 3. Românilor de ambe confesiuni în număr de 5·606 suflete peste tot 1·200 cor.

Și asta avea să fie, după părerea compatrioților sași, proporțiune dreaptă?!

Românii de ambele confesiuni fac cu catolicii împreună aproape jumătate din cât fac evanghelicii. Dar pentru aceea ei împreună au să primească numai 5 550 cor. va să zică nici a cincia parte din aceea ce primesc evanghelicii, adecă Sașii!

Românii de ambele confesiuni fac mai mult decât a treia parte din numărul Sașilor, s'ar cuveni deci să primească cel puțin a treia parte din ceeace primesc Sașii, adecă cel puțin 9·617 cor. Li să îmbie însă numai 1·200 cor. Va să zică cu 8417 cor. mai puțin decât li s'ar cuveni, în proporția numărului sufletelor. Și totuși propunerea de împărtășire a Sașilor are să fie dreaptă!

Se pot aplica și alte chei la împărțirea subvențiunei din vistieria orașului, precum sunt: darea, numărul pruncilor cari cercetează școala, etc; dar nici acestea n'ar da un rezultat mult divergent de cel arătat mai sus. In deosebi n'ar putea să justifice nici pe departe propunerea de împărțire făcută de Sași. Cu toate acestea ei o susțin, ba încă au cutezanța de a cualifica propunerea de împărțire de ei făcută de dreaptă, iar cererea noastră de neîntemeiată.

Și aici zace sarcasmul compatrioților sași! Dacă ei procedau onest și ziceau, nu dăm, sau non possumus: înțelegeam, și era un lucru bărbătesc dela ei. Dar ca să vină cu apucături, spre a-şi justifica procederea evident nedreaptă, asta nu-i frumos dela dânşii.

Căci ce altceva e decât simplă apucătură, când compatrioţii saşi vor să-si motiveze denegarea cu motive, că subvenţiunile lor sunt fapte istorice, cari nu mai pot fi trase în calculaţie, sau că poziţia cutare şi cutare din budget resp. erogaţiuni se bazează pe dispoziţii mai înalte, ş. a. ş. a. Legea nu ţine cont nici de momentele presumptive istorice nici de originea erogaţiunilor budgetare; ci ea zice pur şi simplu: dacă dai unuia, din orice motiv, *trebue* să dai şi celuialalt. Atât, şi nimic mai mult. Dar fireşte, cine nu voieşte să dea, fie şi silit, acela caută motive, ca să-şi justifice nedărnicia sa. Compatrioţii saşi însă au fost de astă dată tare nenorocoşi în aflarea motivelor pentru denegarea justelor noastre pretenziuni.

Asta le-au spus-o şi le-au demonstrat-o, atât propunătoriul dl asesor *Nicolae Ivan*, cât şi dl advocat *Ioan de Preda*, cari au susţinut cu demnitate cauza noastră. Dar în zadar au fost toate; cel-ce nu vrea să audă, nu aude.

Şi poate, că este mai bine, că lucrul s'a întâmplat aşa cum s'a întâmplat. Pentru că dacă ne satisfăceau compatrioţii saşi de voe bună, de sigur că ne mulţumiam şi cu mai puţin decât ni s'ar cuveni. Dupăce însă ei nu ne-au băgat în seamă, în calea legii vom pretinde tot ce ne compete. Şi dacă nu va fi perit încă dreptatea deodată cu regele Matia, atunci vom şi dobândi ce ni se cuvine. *Un participant.*

Alegeri municipale în comitatul Sibiiu. Alegerile membrilor din representanţa municipală, a căror mandate espiră cu finea anului acestuia, ori locul lor prin moarte a devenit vacant, se vor face în comitatul Sibiiului *în 26 Noemvrie n. c.* Alegerea se începe dimineaţa la orele 9 şi se termină d. a. la orele 4. Alegători sunt cei trecuţi în listele de alegători de deputaţi dietali, valabile pe anul 1913. Clubul român municipal al comitatului Sibiiu va lua măsurile necesare, ca în cercurile cu majoritate românească se fie aleşi membri aparţinători partidului naţional român. Alegătorii români sunt rugaţi să se conformeze pretutindenea dispoziţiunilor ce vor fi luate.

Adunarea societăţii pentru fond de teatru. Sâmbătă şi Dumineca s'a ţinut în Caransebeş adunarea generală a societăţii pentru fond de teatru român, sub prezidenţia domnului *Vasile Goldiş*, membru în comitetul societăţii. A decurs în ordine. In urma demisiunei irevocabile a prezidentului Dr. *Ioan Mihu* şi a vicepresidentului *Virgil Oniţiu*, noul comitet al societăţii a fost ales astfel: prezident Dr. Alex. Vaida Voevod, viceprezident Gheorghe Dima. Membri în comitet: Dr. I. Blaga, Dr. I. Maniu, Dr. Nic. Vecerdea, Dr. Tib. Brediceanu, Vasile Goldiş, Dr. V. Branisce şi Dr. G. Dobrin.

Consiliu de ministri în Viena. Contele Tisza István, ministrul-prezident ungar, a fost primit Luni în lungă audienţă din partea Monarhului, în palatul din Schönbrunn, apoi la orele 11 a luat parte, împreună cu ministrul de finanţe Teleszky, la consiliul comun de miniştri, ţinut sub prezidenţia contelui Berchtold, ministru de externe. A mai participat la acest consiliu primministrul austriac şi ministrul de finanţe din Austria, apoi ceialalţi ministri comuni, de războiu şi de finanţe, şi comandantul marinei. S'au discutat chestiile cari vor fi puse în desbatere în delegaţiuni, convocate pe 18 Noemvrie la Viena.

Din parlament. Dieta a mai fericit ţara cu câteva legi, votate în cursul săptămânei trecute, fără cooperarea opoziţiei, care numai la două şedinţe a luat parte şi numai pentru a ridica acuze în contra guvernului, pentru corupţie, cu ajutorul căreia şi-a format majoritatea şi şi-o ţine închiegată. Dintre legile votate săptămâna trecută mai de însemnătate e cea referitoare la curţile cu juraţi, la care a vorbit şi deputatul naţionalist român *Dr. Stefan C. Pop*, expunând punctul de vedere al Românilor, cari ar dori, ca la curţile cu juraţi pertractarea să se facă în limba părţilor interesate, pentrucă numai aşa au înţeles curţile cu juraţi. Eri, Marţi, s'a început în dietă discuţia asupra *legii de presă.*

Calea ferată Sibiiu-Răşinari. Scrisesem într'un număr mai recent, că unii dintre compatrioţii noştri saşi vreau să împedece clădirea liniei ferate Sibiiu-Răşinari, a cărei preambulare s'a făcut deja, prin un *recurs* ce au de gând a'l înainta la guvern în contra stabilirei trasei acestei căi ferate. Nu le convine adecă unora, că linia ferată Sibiiu-Răşinari trece prin oraş, prin nişte strade laterale şi destul de pustii. Recursul e înaintat deja şi e subscris de 177 Sibieni. Cu recursul acesta se ocupă în numărul din urmă ziarul săsesc „Bürger-Zeitung“ şi-l combate cu energie şi cu temeiu. Constată, că linia ferată Sibiiu-Răşinari a fost stabilită cu bună înţelegere, din partea reprezentanţei oraşului Sibiiu, a reprezentanţei comunei Răşinari, a comitatului şi a guvernului. N'a protestat nime, n'a avut nime nedumeriri, Dacă acum, când toate sunt gata, vin unii şi atacă linia stabilită, e semnul, că au în vedere interesele proprii, nu ale obştei, care cere, ca linia să rămână aşa cum a fost croită dintru început. Işi exprimă speranţa, că recursul nu va fi luat în considerare, fiindcă ne aflăm în faţa unui fapt împlinit, care nu mai poate fi schimbat. Iar dacă s'ar schimba, s'ar face numai în detrimentul şi spre paguba oraşului şi a locuitorilor săi.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Făgăraş.

Judecând după materialul, ce se îmbie să fie lucrat în conferenţele preoţeşti, instituţiunea aceasta a fost foarte necesară pentru ca preoţimei să-i servească drept izvor de îmbărbătare în misiunea sa şi în măsură oare-care şi drept teren de manifestare. Pentruca conferenţele să-şi ajungă mai uşor scopul, ar trebui să se ţină mai des, deocamdată cel puţin două pe an: una d. e. în Postul Paştilor, de natură pastorală, şi cea de toamna, care să cuprindă restul activităţii preoţeşti.

In conturi generale ar putea fi dirijate dela Consistoriu, dar numai cu condiţiunea, ca să se cunoască împrejurările de pe sate, iar nu să avem teme, despre a căror ţintă nu putem fi dumeriţi, cum a fost cazul cu câteva teme din anii trecuţi.

Ar trebui câteva modificări şi la instrucţiunea Nr. 6656 B 1911 despre conferenţele preoţeşti, care în p. 10 cere conferinţei să examineze cum s'a îndeplinit pastorala arhierească 7983/909.

Cerându se rapoarte prea des în chestia aceasta, atât de însemnată, activitatea socială-culturală a preotului, chestia ajunge necondiţionat la bagatelizare. Cu cât ar fi mai nimerit, dacă s'ar face aceste dări de seamă pe perioade mai lungi, de 3—5 ani, în care caz ele ar fi un prilej şi de înălţare sufletească şi de îmbărbătare reciprocă.

Tot schimbată ar trebui din instrucţiune dispoziţia de sub p. 15 a pedepselor în bani pentru absentările nemotivate dela conferenţe. Pe baza aceasta în unele tracte s'au creat pedepse şi pentru alte neîmpliniri de datorinţe faţă de conferenţele preoţeşti.

Instrucţia trece pedepsele acestea la fondul tractului, unde deci se cheltuiesc la administraţia tractului. Mai natural ar rezulta din firea conferenţelor, ca pedepsele ce s'ar dicta să se treacă d. e. în fondul bibliotecii preoţeşti a tractului. Astfel ar fi mai bine servit şi scopul conferenţelor circumscris în punct 1 al instrucţiei.

Vrei să studiezi cutare problemă, ai lipsă să consultezi cărţi. Cărţile ce ating misiunea preotului sunt de obiceiu foarte scumpe, încât s'ar pretinde prea mult să le cumperi pe toate. Alte ori si dacă ai vrea să cumperi o carte bună, — o judeci numai după titlu, — când o ceteşti vezi că ai căpătat una fără valoare. In amândouă cazurile biblioteca preoţească a tractului poate face un însemnat serviciu.

Aceste sunt câteva din lucrurile ce mă preocupă totdeauna, când mă cuget la conferenţele preoţeşti.

*

Conferenţa preoţească a tractului Făgăraş pentru anul acesta s'a ţinut în Făgăraş, la 11 Octomvrie cu un program bogat, care însă tocmai pentru aceasta n'a putut fi întreg pertractat în cele două şedinţe, ce s'au ţinut.

Prezidentul, protopresbiterul Nicolae Borzea, în vorbirea de deschidere accentuiază datorinţa, ce o are preoţimea ca să crească ea tinerimea — în afară de şcoală, ca astfel să se pună un contrapond pagubelor morale, ce ni le aduc unele din cele mai noui legi ale ţării. Vorbirea e ascultată cu interes.

După constituirea biroului, la apelul nominal răspund 35 de preoţi, dintre cei absenţi 4 preoţi se absoalvă, alţi 4 se pedepsesc cu câte 10 cor. pentru fondul tractului.

Am avut şi doi oaspeţi: păr. Dr. Dragomir din Arpaşul de jos, şi păr. Pavel Borzea din Viştea de jos.

Rezoluţiile consistoriale privitoare la lucrările conferenţei trecute se iau la cunoştinţă.

Păr. Vasile Răduleţ face o dare de seamă asupra activităţii pe anul trecut a preoţilor.

Darea de seamă constată spor, mai ales în cele ale averii bisericilor. ceeace de sigur este demn de remarcat în acest an de generală sărăcie.

Pentru progresul în cele sufleteşti au conlucrat şi cercurile religioase, cari în acest an au dat mai multe semne de viaţă, după cum ne referează păr. Ion Popiţa. Are şi acest început importanţă, pentru-că faţă de cercurile religioase se manifestă până acum purtarea ce o ai faţă de un om, de care nu ştii ce vrea.

Pe Ţara-Oltului şi până acum se făceau masle — câte două pe an la un sat — împreunate de obiceiu cu procesiuni la holde şi cu rugăciuni pentru diferite trebuinţe. Cercurile religioase vor avea să folosească în prima linie aceste ocaziuni pentru a veni în atingere cu credincioşii Cu vremea programul acestor cercuri se va îmbogăţi, atât în ce priveşte hrana sufletească, ce e a se da credincioşilor, cât şi în privinţa experienţelor, ce preoţii şi le vor comunica reciproc şi cu mai nestânjenită libertate la aceste conveniri.

Un punct frumos din programul conferenţei a fost cel care trata despre sectele eretice. Cum avem şi pe satele noastre (în Dridif, Făgăraş şi pare-mi-se în Arpaşul de sus) organizată erezia adventiştilor (mucării), tema aceasta bine aleasă de Ven. Consistoriu a fost ascultată cu mult interes. Catihetul dela şcoalele din Făgăraş, dl Ilie Beleuţă, încredinţat cu lucrarea acestei teme, ceteşte mai întâi un articol „Obârşia adventismului“, publicat în „Revista ortodoxă“ din Bucureşti de prof. I. Mihălcescu, şi ne am luminat asupra începuturilor acestei erezii, eşite din crerii bolnavi ai unui fost căpitan de corabie William Miller. Ceteşte şi lucrarea sa în această materie schiţând pe scurt învăţăturile fundamentale ale acestei secte şi indicând mijloacele de a paraliza această erezie. Mai propune ca pentru a fi demascată deplin, această rătăcire să fie tratată si în special în capitole, cari să cuprindă câte un grup de învăţături greşite, d. e. despre botez, ierarhie, serbarea Sâmbetii etc. La invitarea conferenţei dl catihet primeşte să lucre şi în special această temă.

Păr. Vasile Debu ceteşte tema rămasă din anul trecut: Preotul în contact cu străinii. Scoate în relief şi puţinul bine, cu care ne alegem din contactul cu străinii, mai ales cunoştinţele în ale economiei (a avut în considerare mai ales pe Saşi), dar mai multul rău prin faptul, că ni se infiltrează viaţa morală a satelor.

A mai cetit păr. Dumitru Bărbat tema „Ordinea şi curăţenia în biserică şi altar“, în care a cuprins multe interesante observări. Alte două lucrări, ce mai erau în program, pentru scurţimea timpului au fost amânate pentru proxima conferenţă.

Conferenţa s'a încheiat la orele 5 seara.

După ce am admirat şi prestaţiile artistice ale trupei „V. Antonescu“ (a treia reprezentaţie) ne-am împrăştiat toţi pe la vetrele noastre. „t“.

*

Conferenţa preoţească din tractul Geoagiu.

A devenit — se pare — obiceiu, ca despre conferenţele acestui tract prot. să nu se publice nici un raport, deşi abia odată la an ne întrunim în câte o conferenţă. Pentru ca să ne mai obvină acest inconvenient, va trebui în viitor, ca conferenţa însaşi să-şi aleagă şi designeze din sinul său pe câte un raportor oficios.

De astă dată, în lipsa unui raportor ales, voiu scrie eu despre conferenţa preoţească a acestui tract, care s'a ţinut Joi în 10/23 Octomvrie a. c. în Geoagiu.

La orele 7¼ s'a început serviciul divin, săvârşit de preoţii George Popa, Gavril Codrin şi Romul Săbău.

La începutul serviciului eram încă puţini preoţi, abia mai târziu, pe rând, s'au adunat preoţii. De dorit este, ca fiecare preot să-şi dea silinţa a fi punctuos, măcar atunci când pleacă la conferenţă.

Un lucru neobicinuit era, că de astădată lipsea dela biserică protopresbiterul tractual.

Mulţi se întrebau, că unde este protopopul? Dar când la sfânta liturgie s'au auzit rostindu-se rugăciunile pentru însănătoşarea bolnavului protopresbiter *Ioan*, au înţeles toţi preoţii, care este cauza, că protopopul lipseşte dela biserică.

La priceasnă preotul George Popa a rostit o predică bine succeasă, contra concubinatelor. La finea liturgiei s'a făcut şi invocarea Duhului sfânt, după care urma, să se deschidă conferenţa.

Pentru acest scop preoţii au fost poftiţi la cancelaria protopresbiterală, unde s'a şi ţinut conferenţa.

Protopresbiterul tractual P. O. D. Ioan Popoviciu era bolnav, şi abia ridicat din pat, cu mare greutate a putut deschide şi conduce conferenţa.

După deschidere şi constituire, s'a constatat, că dintre preoţi lipsesc numai 3 inşi, dintre cari 2 bolnavi, iar unul nescuzat.

Sub pt. 3 s'a prezentat câteva rezoluţii conzistoriale, cari s'au luat spre ştire şi conformare.

Sub pt. 4 a urmat tema: „Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă morală a credincioşilor noştri şi mai ales a copiilor din şcoală din acele comune bisericeşti, în cari nu avem şcoală confesională“, lucrată de preotul Vasilie Păşcău, cu recensiunea de Nicolae Codrin. Tema aceasta de actualitate a preocupat conferenţa timp îndelungat. Mulţi preoţi şi-au spus părerea în cauză, în special părintele Gorou din Uroiu a dat frumoase indigitări conferenţei în cadrul acestei teme.

Tema lucrată de preotul Păşcău a fost bună, însuşi a arătat căi şi mijloace potrivite întru ajungerea scopului cu creşterea copiilor acolo, unde nu avem şcoală confesională.

Sub pt. 5. părintele Stângu din Almaşul mare, ni-a vorbit despre: „Situaţia preotului în mijlocul curentelor nefavorabile din zilele noastre“. Tema a fost bine lucrată, şi disertantul a dat dovadă că este în clar cu aceea ce va să zică a fi preot de model în ziua de azi.

La pt. 6. a urmat părintele Todea din Balşa cu disertaţia: „Din neajunsurile şi păsurile preoţimei noastre“. Disertantul între altele a amintit şi de taxele stolare cele atât de minimale de câte 4—8 fileri, cari se dau şi azi preoţimei tractuale pentru anumite servicii, precum e: apa de moaşe, îmbisericirea etc. arătând căile şi mijloacele, prin cari crede că s'ar putea regula aceste taxe atât de bagatele.

Conferenţa având în vedere că Prea. Ven. Consistoriu Arhid. se ocupă cu chestia ridicării taxelor stolare, a luat spre ştire tema părintelui Todea, şi a decis în legătură cu aceasta, că să roage Prea. Ven. Consistoriu Arhid. pentru cât mai urgentă rezolvare a afacerilor cu regularea taxelor stolare, cari nu mai corespund timpului de azi.

La pt. 7 a urmat discuţia asupra serviciului divin şi a predicei constatându-se că atât serviciul cât şi predica a fost pe deplin reuşită.

La pt. 8 părintele Maniu din Băcăinţi a raportat despre activitatea grupurilor religioase, şi a scos în evidenţă, cari grupuri au satisfăcut datorinţelor şi cari au întrelăsat împlinirea acelor datorinţe.

La pt. 9 au urmat propunerile.

Nefiind propuneri anunţate, părintele Todea la acest punct a făcut întrebarea: cum şi cu ce efect a pus în practică preoţimea tractuală circularele consistoriale cu Nrii 746/913 şcol. şi 9565/913 Bis., privitoare la inducerea în matriculele civile a numelui nou născuţilor şi a părinţilor acelora cu ortografie românească, fiindcă dânsul are cunoştinţă, cumcă mulţi preoţi s'au lovit de obstacole în această privinţă?

Fiind timpul cam înaintat, preoţii au decis, să facă fiecare raport către oficiul protopresbiteral despre aceasta. Cu atât însă n'am isprăvit nimic, căci nu numai protopresbiterul, ci şi noi preoţimea întreagă trebue să ştim fiecare cum şi cu ce efect au purces preoţii în chestia aceasta. Dar mai era de lipsă şi o înţelegere reciprocă în cauză, pentru orientarea noastră. Drept că obiectul acesta ar mai fi lungit conferenţa, însă dacă ne putem întoarce acasă orientaţi pe deplin asupra chestiunilor, cari ne privesc, atunci nu trebue să avem în vedere aceea, că am stat cu 2—3 ore mai mult ori mai puţin la conferenţă.

Sub pt. 10 s'a luat dispoziţia pentru conferenţa viitoare, alegându-se în comisia aceasta pe lângă protopresbiter încă preoţii Maniu şi Todea.

Terminate fiind acum agendele acestei conferenţe, protopresbiterul tractual P. O. D. Ioan Popovici, prin cuvinte blânde şi înţelepte pune la inima preoţilor împlinirea cu credinţă şi conştienţiositate a chemării lor, căci vremile grele sunt şi furtunile cari se descarcă asupra noastră, mari, apoi declară conferenţa de încheiată.

Ia acum cuvântul în numele preoţimii părintele Todea, care în cuvinte emoţionate exprimă părerea de rău şi îngrijorarea întregei preoţimi faţă de starea debilă a sănătăţii iubitului şi bunului nostru protopresbiter, şi doreşte ca bunul Dumnezeu să se îndure a-i dărui putere trupească şi sufletească, ca să-l vedem iarăşi cât mai curând deplin sănătos, vesel şi dornic de muncă, încă mulţi ani cu bine în fruntea protopopiatului nostru. Preoţimea întreagă îi urează: să trăiască!

De încheiere sunt de părere, că conferenţele noastre preoţeşti, cum le ţinem, cu durată de 2—3 ore, nu-şi pot ajunge pe deplin scopul. Adeseori pentru cristalizarea unui singur obiect nu sunt de ajuns 2—3 ore. De aceea ar trebui, ca conferenţele să dureze câte 2 zile, ori să se ţină conferenţe de 2 ori pe an, una toamna, cum obicinuim, iar a doua primăvara prin Aprilie ori Maiu, din Paşti până'n Rusalii, când ziua e mai lungă şi dorul de muncă mai intensiv. E şi prea lung să aştepţi un an întreg, până ţi se dă prilej iarăşi a vorbi în sobor asupra lucrurilor, cari o vieaţă întreagă ne preocupă.

N.

•

Conferenţa preoţească din tractul Cohalmului.

Conferenţa noastră preoţească din tractul Cohalm ţinută în 21 Oct. v. c. în Cohalm, de astădată a fost un moment de înălţare sufletească, şi interesul arătat de preoţime insuflă bune nădejdi de viitor. In cele următoare, vreau să fac o scurtă descriere, fiind lucrul de interes general.

După terminarea serviciului divin P. O. D. protopresbiter tractual I. Bercan prin un cuvânt potrivit deschide conferenţa. După constituire se trece la ordinea zilei. La discuţiile asupra serviciului divin, îndeplinit de altfel cu demnitate, s'a făcut şi primit propunerea nimerită a părintelui Leuca, ca în interesul uniformizărei în îndeplinirea serviciului divin, pe viitor protopresbiterul să fie totdeauna conducător între preoţii designaţi pentru serviciu.

Predica cu textul: „Purtaţi sarcina unul altuia şi aşa veţi plini legea lui Cristos“ (Ap. Pavel, Galat. c. 6 v.) rostită de părintele Pintea, conferenţa constată că a fost pe deplin reuşită, iar ţinuta predicatorului de model.

Urmează pct. 4. comunicarea, rezoluţiunilor consistoriale. La acest punct între altele ni s'a dat prilej de a azista la un act rar şi solemn. Excelenţa Sa I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, prin un act, în care constată meritele câştigate de păr. Patrichiu Pintea din Caţa în decurs de 24 de ani, bazat pe cuvintele ap. Pavel că „preoţii cei meritaţi de îndoită cinste să se învrednicească“, îl distinge pe păr. Pintea cu brâu roşu. Culmea actului este predarea brâului roşu de către şeful tractual, pe lângă o alocuţiune frumoasă, la care distinsul preot răspunde cu demnitate, mulţămind lui Dzeu. că l-a încins cu puterea, apoi Archierului pentru graţioasa atenţiune, iar protopresbiterului Ioan Bercan, de curând hirotesit, dorindu-i sănătate şi multă izbândă în bună armonie lucrând cu preoţii tractului în via Domnului. Promite purtarea brâului roşu cu vrednicie spre mărirea lui Dzeu, spre cinstea şi decorul bisericii şi a preoţimii.

La pct: 5. „Cum ar fi să se facă uniformizarea taxelor stolare în tractul nostru, raport lucrat de parohul I. Mircea din Agoştin cu multă cunoştinţă de cauza, deschizându-se discuţie s'au făcut felurite propuneri în interesul îmbunătăţirii stării materiale a preoţilor, luate la protocol spre orientarea autorităţilor noastre bisericeşti. Intre altele sunt 2 propuneri de o deosebită importanţă: una a părintelui Pintea cu privire la liferarea vinului de paus din centru, împreunată cu un venit anual de cca 40-50 de mii cor. în favorul preoţimii, iar a 2. a şefului tractual P. O. D. protopresbiter I. Bercan cu privire la acvirarea de scrisuri fonciare pe porţiunile canonice neîntabulate, cu venit anual de sute de mii. Cerându-se o aprofundare şi studiu amănunţit, conferenţa roagă pe propunători, ca la conferenţa viitoare să vină cu propunerile în scris, bine studiate şi motivate din toate punctele de vedere.

Aşa mai înţelegem şi noi a lua parte la conferenţe. Acum încep a se arăta zorile luminii curate şi în tractul nostru, desmeticindu-ne din amorţeala, în care ne-a ţinut încătuşaţi disarmonia şi neînţelegerile de până acum. Pacea s'a sălăşluit cu ajutorul lui Dzeu şi cu binecuvântarea arhierească, ear noul nostru mire şef tractual înconjurat cu încredere şi dragoste de toţi, cu bună nădejde va putea munci spre binele tractului, bisericii şi al neamului nostru.

Dea Dzeu ca aşa să fie!

Un preot.

•

Convocare.

Prin aceasta convoc pe ziua de 26 Noemvrie vechiu a. c. pe toţi preoţii capelanii şi diaconii din protopopiatul Braşovului la conferenţa preoţească, care se va ţinea în sala de şedinţe a comitetului parohial dela Biserica St. Nicolae din Braşov Schei cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ceasuri înainte de amiazi serviciu divin, la care vor sluji preoţii: *Filip Creiţar* din Bod, *Ioan Nan* din Sânpetru şi *Dum. Greceanu* din Herman.
2. Predica o va rosti preotul *Dumitru Greceanu* din Herman.
3. Deschiderea conferenţii constatarea celor prezenţi şi constituirea ei.
4. Prezentarea actelor primite de prezidentul conferenţii.
5. Discuţie asupra serviciului divin şi asupra predicei.
6. Discuţie asupra raportului prezentat de păr. Zenovie Popovici din Satulung în conferenţa trecută cu privire la uniformizarea mişcărilor în decursul slujbei sf. liturgii. Acest raport s'a distribuit la timp la toţi membrii conferenţii.
7. Raportul preoţilor Dumitru Greceanu din Herman şi Ionel Ludu din Preymer cu privire la înfiinţarea corului conferenţii.
8. Raportul preoţilor Zenovie Popovici din Satulung şi Ioan Broşu din Dârste relativ la introducerea luminilor de ceară curată în toate bisericile din protopopiat.
9. Activitatea grupurilor religioase. Birourile acestora primesc strictul mandat să prezinte conferenţii rapoarte speciale în scris.
10. Distribuirea protocoalelor sinodului arhidiecezan din 1913 şi a cărţii: cav. I. Puşcariu: Notiţe despre întâmplările contimporane.
11. Toţi raportorii fără deosebire primesc strictul mandat să-şi facă rapoartele lor în scris şi în duplu exemplar, unul pentru Venerabilul consistor arhidiecezan şi altul pentru arhivul protopopesc.

Braşov, în 24 Octomvrie v. 1913.

Dr. V. Saftu
protopop.

NOUTĂŢI.

Parastasul Andronic. Sâmbătă, în 26 Octomvie v. fiind sărbătoarea Mucenicului Dimitrie, s'a oficiat în biserica din Suburbiul iosefin parastas festiv întru vecinica odihnă a fundatorului *Demetriu Andronic*, care de 33 de ani doarme somnul vecinic în cimiterul acelei biserici. Parastasul s'a oficiat cu solemnitatea cuvenită prin preotul local *I. B. Boiu*. Precum se ştie nemuritorul Andronic şi-a lăsat întreagă averea pentru ajutorarea ucenicilor, sodalilor şi a măestrilor români de confesiunea ortodoxă din Transilvania. Reuniunea meseriaşilor sibieni a fost reprezentată la acest act de pietate prin câţiva membri, în frunte cu prezidentul ei *Victor Tordăşian*.

•

Sfinţire de şcoală. Comitetul parohial gr. or. rom. din *Feldioara* aduce la cunoştinţă că ceremonialul sfinţirii şcoalei confesionale gr.-or. române din loc se va întâmpla Dumineca în 3/16 Noemvrie a. c. şi anume: La orele 9. a. m. e sf. liturghie, la care va cânta corul plugarilor români din loc. La orele 11 a. m. se va săvârşi actul sfinţirii, cu asistenţa obicinuită, de prea on. domn Dr. *Vasile Saftu*, protopresbiter tractual. După serviciul divin va fi masă la orele 2 p. m. în hotelul comunal. Seara precis la 7 ore corpul învăţătoresc împreună cu corul plugarilor români din loc va aranja o producţiune teatrală-muzicală, împreunată cu dans în sala hotelului comunal. Venitul curat e destinat în favorul şcoalei. Suprasolvirile şi ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor publica.

•

Roosevelt în Brazilia. In săptămâna trecută a sosit la Buenos Aires, în capitala Argentinei, *Roosevelt*, însoţit de fiul său şi de câţiva prieteni. Fostul prezident călătoreşte în Brazilie, cu scop de a face cercetări la seminţiile indiane, care locuesc pe terene, unde n'a călcat încă picior de om civilizat. Intreprinderea este împreunată cu cel mai mare pericol. O societate americană, care în anul trecut încercase să facă aceaşi călătorie, până astăzi nu s'a întors. Roosevelt şi însoţitorii săi se vor interesa şi de soartea acestei societăţi dispărute.

•

Parsifal în Viena. Prima reprezentaţie a operei *Parsifal* în Viena se va face la 2 Ianuarie 1914. Directorul Gregor, dela operă, se ocupă cu un plan interesant, şi adecă: începutul reprezentaţiilor festive să se facă la ora 4 d. a., reprezentaţia va dura cinci ore, şi astfel se va termina la ora 9 seara. Inscenarea piesei costă 160 de mii coroane. La aranjarea operei Parsifal, direcţiunea se acomodează intenţiilor exprimate de compozitorul Wagner.

•

Noul hotel din Sibiiu, piaţa Hermann, proprietatea Arhidiecezei gr.-or. române, a fost dat astăzi în arândă pe zece ani, din partea consistoriului, ca senat plenar, antreprenorilor *Kaspar* şi *Haidecker*, cari au avut în întreprindere multă vreme hotelul „Impăratul Romanilor“ din loc. Noul hotel se va numi „*Hotel Bulevard*“.

•

Avansare. Pe ziua de 1 Noemvrie 1913 au avansat următorii ofiţeri români ai armatei comune: La rangul de *colonel*: subcolonelii în statul major Traian Băcila şi George Domăşneanu; la rangul de *subcolonel*: majorii D. Burdea din reg. de inf. nr. 33, şi S. Cernăuţan din reg. de inf. nr. 41; la rangul de *major*: medicul căpitan N. Vraciu: la rangul de *căpitan*: locotenenţii Iosif cav. de Iacobich în statul major, Ant. Nicolae din reg. de inf. nr. 60 T. Radu, dela institutul geografic militar din Viena; la rangul de *locotenent*: sublocotenenţii: I. Barda din reg. de art. nr. 34, I. Muntean din reg. de inf. nr. 64, Iuliu Idvorian din reg. de inf, nr. 76, Al. Trica la institutul geografic militar din Viena, Const. Streoulia din reg. de inf. nr. 31, Ştefan Stroia din acelaş regiment, I. Vătăşan din reg de inf. nr. 42, I. Cloaje din reg. de inf. nr. 5, Emanuile Caba de Uj-Torda din reg. de inf. nr. 51, Aurel Gimbaşa din reg. de inf. nr. 81, N. Licăreţi din reg. de inf. nr. 2, N. Csavasi transferat dela reg. de inf. nr. 51 la honvezi, Ciprian Ţurcan din reg. de vânători nr. 2, Filip Bria din reg. de inf. nr. 37, Virgil Cernea din acelaş regiment, Ştefan Popp din reg. de inf. nr. 62, Valeriu Doctor din reg. de inf. nr 63; la rangul de *sublocotenent*: cadeţii V. Brailă din reg. de inf. nr. 27, Septimiu Cutean din reg. de inf. nr. 51, Alex. Vancea din reg. se art. nr. 35, Aurel Cărpinişan din reg. de art. nr. 34, Ioan Serac din reg. de art. nr. 2.

•

Aviaţiune. Pierre *Daucourt*, cum se vesteşte din Constantinopol, împreună cu inginerul Roux, au sosit Joi dela Varna pe aerodromul din San Stefano. Piloţii militari l-au primit cu mare entusiasm. Aviatorul francez a plecat Dumineca în sbor spre Cairo.

•

Zăpadă. Se vesteşte din părţile Reghinului că pe acolo e frig mare, şi că munţii din apropiere sunt acoperiţi cu un strat gros de zăpadă. Tot aşa şi munţii Făgăraşului.

•

Coeducaţie. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a dat concesiune la două *eleve* din clasa a cincia gimnazială să asculte prelegerile de aritmetică şi ştiinţe naturale la gimnaziul din Szabadka în acelaş timp cu *elevii*. Este primul caz la noi, când fetele învaţă alăturea cu băeţii în clasele gimnaziale.

*

Advocat nou. Am onoare a face cunoscut, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Turda, strada Jókai Mór Nr. 24. Turda 1 Nov. 1913. Cu stimă: Dr. *Mihail Moldovan*, advocat.

•

Cel mai mare diametru al pământului. O revistă germană se ocupă cu chestiunea: unde este cel mai mare diametru al pământului? Acest diametru nu poate trece prin Himalaia. Este adevărat, că muntele are vârfuri de aproape 9000 metri de înalte, însă capătul opus al diametrului iese în oceanul Pacific, la 2000 de metri sub nivelul mării. Cel mai mare diametru al pământului nu poate să cadă, decât în apropierea ecuatorului. Conform socotelii revistei, diametrul va trece prin vârful muntelui Cimborasso, care se ridică cu peste 6000 de metri deasupra oceanului Pacific, şi prin insula Sumatra. Acest diametru are o lungime de aproape 13 mii chilometri.

•

Aviz d lor învăţători. Dl Dr. *Emil Babeş*, adv. în Budapesta (VIII. Főherceg Sándor utca Nr. 9) roagă pe domnii învăţători, cari i se adresează pentru intervenire la ministeriul de culte în afaceri de denumire sau transferare, ca totdeauna să comunice *date precise*, anume timpul înaintării şi nrul actelor, căci numai aşa se pot afla actele şi se pot face demersurile de lipsă.

•

Darea pe chiria de case. Proprietarii şi administratorii de case din oraşul nostru sunt făcuţi băgători de seamă, că au să înainteze declaraţiile privitoare la chiria de case cel mult până *la 30 Noemvrie* n. 1913 către oficiul de dare al oraşului Sibiu. Totacolo se pot primi gratuit formularele necesare.

*

Publicaţie importantă. In 1916 se va serba jubileul de 50 ani de domnie a regelui Carol al României. In vederea acestei serbări se prepară o monografiie documentată a tot ce priveşte progresele ţării româneşti pe teren cultural şi economic. Lucrarea va purta titlul: *La Roumanie en 1916* şi este pusă sub direcţia senatorului Scarlat Lahovari şi a publicistului C. Polisu.

•

Laboratoriile de radiu. Din Paris se anunţă, că madam Curie şi-a vândut tot radiul, în cantitate de 20.000 miligrame, unei societăţi engleze pentru suma de două şi jumătate milioane de mărci. Madam Curie se va stabili acum la Varşovia, în patria sa.

Invitare.

Membrii comitetului central comitatens şi ai clubului municipal român din Sibiiu sunt prin aceasta învitaţi la consfătuirea ce să va ţinea Sâmbătă în 15 Noemvrie n. c. la orele 3 p. m. în localul casinei române din Sibiiu, în vederea alegerilor municipale din anul curent.

Sibiiu, în 9 Noemvrie 1913.

Nic. Ivan — prezident.
Dr. L. Borcia — secretar.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Membrii Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român aparţinători despărţământului Sibiiu, precum şi toţi cei ce se interesează de progresul neamului nostru se învită la adunarea cercuală ordinară, care se va ţinea Dumineeă în 10/23 Noemvrie a. c. la orele 2 după ameazi în şcoala parochiei gr.-or. române din Sibiiu suburbiul infer. (strada lungă) cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării cercuale.
2. Numirea unui notar ad hoc.
3. Raportul comitetului cercual.
4. Raportul cassarului.
5. Alegerea unei comisiuni, care să cenzureze raportul comitetului şi al cassarului.
6. Alegerea unei comisiuni, pentru încassarea taxelor restante şi înscrierea de membri noi.
7. „Cultura, foloasele ei pentru individ şi societate“, disertaţie de Dr. Nicolae Bălan, prof. seminarial.
8. Primejdia, care ameninţă pometul din Sibiiu şi jur, comunicaţie de Ioan Oţoiu, prof. sem.
9. Raportul comisiunilor de sub Nr. 5 şi 6.
10. Alegerea directorului şi a comitetului cercual pe un nou period de trei ani.
11. Eventuale propuneri.
12. Fixarea locului pentru adunarea cercuală viitoare şi dispoziţii pentru verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Sibiiu, în 7 Noemvrie 1913.

Dr. Ioan Stroia — dir. desp.
Romul Simu — notar.

Teatru.

(*x*) Seria pieselor clasice, în stagiunea actuală, s'a început Sâmbătă seara cu comedia lui Shakespeare *Negustorul din Veneţia*. Conform obiceiului introdus, în timpul mai nou, în multe locuri, reprezentaţia clasică din teatrul oraşului nostru a fost însoţită de o conferenţă premergătoare, ţinută de profesorul Dr. Ricard Csaki. Conferenţiarul a explicat în puţine şi nimerite cuvinte, conţinutul celebrei comedii, scrise înainte cu trei secole de marele poet dramatic al lumii, de Shakespeare, care a creiat tragedii şi comedii rămase pentru toate timpurile.

S'a ridicat apoi cortina, ca pe rând să-şi facă apariţia figurile caracteristice ale piesei: Shylock, Porţia, Nerissa, Antonio, Bassanio, Graţiano, Iessica, Lorenzo, şi celelalte persoane bine cunoscute, care au fost des aplaudate atât de tinerimea şcolară neobosită, ce ocupase o bună parte din sală, cât şi de celalalt public compus din germani şi din mulţi români.

Au jucat bine, în roluri mai mari, domnii: Thiele (un excelent Shylock, cum de mult n'a avut Sibiiul), Wonger şi Baumgarth; asemenea şi damele Norden (Porţia), Holm (Nerissa) şi Morré (Iessica).

Trupa nouă dramatică a dlui director Bauer a studiat capo-d'opera lui Shakespeare cu o rară sârguinţă, şi fiind alcătuită şi în anul acesta din bune puteri, a izbutit să dea o reprezentaţie curgătoare şi corectă.

Nici personalul de operete nu stă mai pe jos. In *Prinţesa Margareta*, *Contele de Luxenburg* şi în *Prinţesa dolarilor*, operete jucate în zilelele următoare, s'au distins: damele Holub şi Seldern, două sopraniste de valoare, cu voci pline şi puternice, alăturea de subreta Bauer, care a jucat la teatrul sibian şi anul trecut; dl Karsten este un tenor cu înfăţişare simpatică şi voce respectabilă; domnii Asper, Herberth şi Paciska, sunt artişti talentaţi, de un comic iresistibil.

Operetele, fireşte, sunt astfel bine cercetate şi în stagiunea de acum.

Astăzi, Miercuri, se joacă opereta *Eva*, ear Joi urmează piesa *Alteţa Sa valsează*.

Szebenvármegye alispánjától.

Sz. 12150/1913. alisp. (315) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járásában lemondás folytán megüresedett és évi 600 K kezdőfizetéssel, 200 K lakpénzzel és 150 K ruházati átalánynyal javadalmazott hivatal szolgai állásra, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő más hivatalszolgai állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom a pályázni óhajtókat, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket 1913. ěvi december hó 15-ig hozzám annál is inkább nyujtsák be, mivel a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Nagyszeben, 1913. évi november hó 10-én.

Fabritius
alispán.

Nr. 952/1913. (313) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III. **Vecerd,** protopresbiteratul Agnitei, ajunsă în vacanţă prin penzionarea deficentului paroh Gregoriu Triff, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Rugările de concurs cu documentele cerute în regulament să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încuviinţare a subscrisului — să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra în biserică şi a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 18 Octomvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. român al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 827/1913 protp. (312) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székes-Andrásfalva) în senzul Veneratului ordin consistorial din 1 Octomvrie, a. c. Nr. 13054. Bis. se publică concurs din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu ecest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 17/30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 1012/1913. (310) 3- 3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Cinade,** din protopresbiteratul Mercurei, — pe baza ordinului Preaveneratului Conzistor arhidiecezan din 2/15 Octomvrie a. c. Nr. 13174 B. se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotaţiei preoţeşti.

Concurenţii vor avea a şi înainta rugările însoţite de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul prefiipt, având a se prezenta poporului în biserică, — cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului — în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Mercurea, 8/21 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al tractului Mercurea, în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 943/1913. (311) 2—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III. **Căpâlna-de-sus** cu filia **Abuş, Mica** şi **Hidrifaia** în protopresbiteratul Târnava, la Ordinul Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 13369 Bis. din 8 Octomvrie a. c. să publică concurs nou din oficiu, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul indicat, iar concurenţii pe lângă prealabila încunoştiinţarea a subsemnatului să se prezinte ţn vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Cetatea de baltă (Küküllővár), 15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tract. Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Să-ţi însemni, că

1. **Emulziunea Scott** este unica, făcută după experienţele îndelungate ale lui Scott şi după un trecut de 40 ani, priveşte cu mândrie înapoi ca şi înainte.
2. **Emulziunea Scott** este din substanţele cele mai fine şi de primul rang, stofe naturale, de aceea este de o bunătate fără păreche şi de un efect uimitor.
3. **Emulziunea Scott** este un mijloc de întărire, gustos, uşor de consumat şi deschizător de apetit, atât pentru mari, cât şi pentru mici.
4. **Emulziunea Scott** mulţămită reţetei sale minunate, se păstrează neschimbată, şi are acelaşi efect atât iarna, cât şi vara.

De aceea numai Emulziunea Scott şi nu alta. k) (275) 11—

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 8–15

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Protocolul Sinodului

al arhidiecezei gr.-or. române din Transilvania pe anul 1913.

Preţul coroane 1·20 + 10 fil. porto.

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 1—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913

de

Dr. O. Ghibu.

Preţul cor. 2·50 + porto 20 fil.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru ingrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 35–40

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20 – 25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35 – 39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9 50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20 —

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: câştig puţin — şi învârtire mare!

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 34—

130 filiale proprii în ţară şi străinătate.

GHETELE TURUL

sunt cele mai bune,

Fabrica de ghete TURUL soc. pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Până ce va epuisa depozitul în un fel de ghete jumătăţi pentru dame, în modeluri aparte, vindem cu preţ ocazional de 8 cor. părechea. Locul de vânzare în: (299) 2–4

Sibiiu, str. Cisnădiei Nr. 20.

200,000 păr. producţiune săptămânală 1200 lucrători şi angajaţi.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 2/15 Noemvrie 1913. **Nr. 114.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Limba maghiară

în şcoalele noastre confesionale.[1]

De **Dr. Ion Mateiu.**

I.

Văzându-mă pentru prima dată în mijlocul D-Voastră, mă simt îndemnat să vă salut cu toată dragostea inimei mele. In adevăr încerc o deosebită bucurie la gândul, că mi se dă ocazie să stau câteva ceasuri în mijlocul acelor oameni, cari prin slujba lor sunt chemaţi să îndeplinească una din cele mai ideale, dar şi mai grele opere omeneşti, aceea de a face educaţia viitoarelor energii sociale. Dar bucuria mea se potenţează prin împrejurarea, că şi eu am avut norocul să stau în mod activ în serviciul acestei mari opere de civilizaţie populară, muncind ca dascăl român în două din fruntaşele noastre şcoale săteşti. In felul acesta veţi înţelege, că bucuria mea nu este o frază goală, un mijloc de efect sau o pură formă convenţională, în dosul căreia ar pluti în realitate sentimente de altă natură. Dinpotrivă, veţi admite cu atât mai vârtos sinceritatea cuvintelor mele, cu cât şi astăzi mă găsesc tot în serviciul şcoalei noastre şi al D-Voastră, deşi pregătirea mea academică mi-ar fi putut oferi alte terene de muncă, poate mai strălucite sub raport material. Am preferit însă, să rămân în slujba şcoalei româneşti, nu numai din anumite îndemnuri sufleteşti, ci mai ales din motivul, că am văzut cât de mult trebue să se mai muncească aici pentru a se aduce aceasta instituţie însemnată într'o stare de funcţiune normală. Şi tocmai pentru aceste consideraţii ar fi necesar, ca la opera de înălţare şi înflorire a şcoalei noastre să se angajeze cei mai însufleţiţi şi mai buni luptători ai neamului.

Revenind acum la scopul *imediat* al conferenţei noastre şi la lucrările ei fixate de autorităţile noastre şcolare, vreau să vă vorbesc în cele următoare despre limba maghiară în şcoalele noastre.

II.

Domnilor colegi!

Limba maghiară în şcoalele noastre, este de-o dată relativ recentă. Făcând o privire retrospectivă asupra trecutului nostru şcolar, vom afla, că în aceste şcoale — începând cu timpurile cele mai vechi, — nu răsuna decât o singură limbă: *cea maternă.* Si aceasta s'a întâmplat nu numai la noi, ci şi în şcoalele primare rurale ale celorlalte neamuri din ţara aceasta. Ceeace era nu numai firesc, dar şi necesar. Căci şcoalele săteşti erau pentru popor, iar poporul nu cunoştea altă limbă, decât aceea moştenită dela strămoşi. Limbi străine nu putea să înveţe decât în şcoalele de oraş, din acestea însă era exclus pe motivul, că era iobag şi cartea latină a fost veacuri de-arândul un privilegiu deosebit al aristocraţiei, al aşa numitului populus verböczianus. Fiind deci iobagii împedecaţi să ia parte activă în conducerea vieţii de stat, ei n'aveau nevoie nici de limba statului, care era cea latină, ci s'au restrâns la cultivarea limbii lor materne. Aşa a fost în cele dintâi şcoale bisericeşti, apoi în şcoalele româneşti înfiinţate în sec. XVI. sub influinţa reformaţiunei. E vrednic de menţionat, că aceste şcoale, deşi erau înfiinţate din partea statului prin principii reformaţi, limba de predare era numai românească. Ba se cerea chiar prin statute, ca magistrii (învăţătorii) ieşiţi din şcoalele reformate *ungureşti*, să ştie foarte bine scrie şi vorbi româneşte. Acesta era cazul cu şcoala română din Făgăraş, înfiinţată de Susana Lorántffy la 1657. (Cf. Pokoly, Magyar protestans egyháztörténeti adattár. Budapest 1910 p. 115. „Légyen igen jó olául mind irni, mind szólani tudó, igaz tudományú tudós ember, a magyar reformata scholákból való“. Vezi şi cartea mea: Din carnetul unui dascăl, Sibiiu, 1912, p. 90 şi urm.)

Dar să nu credem, că numai şcoalele noastre erau acelea, în cari limba maghiară nu avea loc. Ea era exclusă chiar din viaţa publică a ţării. E un adevăr istoric necontestat, că 8 veacuri de-arândul limba de stat în Ungaria a fost limba *latină.* Toate actele şi documentele se redactau numai în această limbă, pertractările la oficiile publice, discuţiile în forurile legislative, se făceau exclusiv în limba strămoşilor nostri romani. Toată producţia intelectuală, fie scrisă fie orală, era îmbrăcată în limba lui Virgil şi Cicero. Starea aceasta, care era generală în toată Europa, a fost consfinţită prin o tradiţie seculară şi nime n'ar fi încercat o schimbare bruscă într'o vreme, când concepţia naţională nu se ivise încă în conştiinţa popoarelor. Ea a fost adusă abia în epoca absolutismului luminat dela sfârşitul veacului al XVIII-lea, aproape într'o vreme cu revoluţiunea franceză, pregătită de scriitorii enciclopedişti.

Să ştie anume, că înţeleptul împărat Iosif al II-lea a voit să introducă pe toate terenele vieţii publice limba germană, înlăturând pe cea latină, care stăpânea până atunci. Această reformă a trezit în sufletul Maghiarilor iubirea faţă de limba lor maternă în măsură atât de mare, încât ei au opus acestei mişcări cea mai îndârjită resistenţă. Dar nu numai atâta; ei au cerut, că dacă în adevăr limba latină e să se înlocuiască cu alta, atunci aceasta are să fie limba maghiară şi nu cea germană. Astfel a început în viaţa de stat a Ungariei un curent de luptă naţională, care după sforţări de zeci de ani, a ajuns în urmă biruitor. Conducătorii ţării au cerut introducerea limbii maghiare nu numai în viaţa publică de stat, ci deodată cu aceasta şi în institutele de învăţământ. Astfel prin art. XVI. al dietei din 1790/91 s'a ordonat învăţarea mai intensivă a limbii maghiare în gimnazii şi universităţi. De şcoala primară nu se vorbea încă în dietă. Influenţe externe însă au adus-o curând în discuţie. Anume, comitatul Timişului a cerut d. p. chiar la începutul anului 1790, ca limba maghiară să se înveţe în toate şcoalele primare (Lupaş: Contele Şt. Széchenyi şi politica de maghiarizare, Sibiiu 1910, p. 7). Astfel dieta din 1792 a şi votat art. VII. prin care limba maghiară se impune ca studiu obligat în şcoalele din Ungaria propriu zisă. De aici înainte propagarea limbei maghiare a format un obiect statornic al tuturor dietelor, făcându se la 1791, 1806, 1827, 1836, şi 1843, diferite proiecte şi legi relativ la învăţământul primar. (Vezi: Körösi-Szabó: Elemi nepoktatás enciklopediája. Budapest 1912. II p. 282 şi urm.) Stăruinţa aceasta luase proporţii aşa de mari, încât regele prin resoluţia sa din 11/IV. 1827 s'a văzut silit să ia măsuri contra oricărei siluiri în scopul răspândirii limbei maghiare (omnis in propagatione linguae patriae coactio abesse debeat. Lupaş o. c. p. 12) Cu toate acestea, mişcarea nu putea fi sugrumată. Astfel în 1834 comitatul *Bács* vrea să dimită pe toţi acei învăţători, cari nu ştiu ungureşte, urgitând totodată introducerea limbei maghiare în şcoalele primare. Iar comitatul *Torontal* cere în 1831, ca să se aleagă numai astfel de învăţători, cari ştiu ungureşte. In acel scop să fie pregătiţi de învăţători numai aceia cari ştiu ungureşte, iar cărţile necesare în şcolile săteşti să fie traduse în limba maghiară. Mai cere apoi, ca în şcolile normale să se propună ştiinţele inferioare în limba maghiară. (Kiss Áron, A magyar népiskolai tanitás története, Budapest 1883 vol. II p. 307). Stăruinţele acestea au fost încununate de succes desăvârşit, prin art. III lea al dietei din 1844, care în § 6 spune următoarele: „Maiestatea Sa a binevoit prea graţios a lua măsuri şi în privinţa aceea, ca în şcoalele din cuprinsul ţării limba de instrucţie să fie cea *maghiară*“. (Lupaş o. c. p. 18, Körösi Szabó o. c. p. 288 şi Kiss Áron o. c. vol. I. p. 52) Pe baza aceasta contele Apponyi, un antecesor al celui de azi, a lucrat un regulament pentru şcoalele primare, după care în cl. III se lua gramatica maghiară iar în cl. IV limba maghiară. (Kiss o. c. p. 51). Insă în urma împrejurărilor politice nefavorabile, toate legile şi măsurile acestea au rămas neexecutate. Astfel s'a ajuns la legislaţia anului 1848. Norocul a voit, ca cel dintâiu ministru de culte şi instrucţie al Ungariei să fie baronul *Iosif Eötvös.* Unul din marile lui gânduri a fost ridicarea culturală a ţării prin organizarea învăţământului primar. Asfel el la 3 August 1848 aşterne dietei un proiect de lege constătător din 19 §§ i, în cari se remarcă trei principii fundamentale: obligativitatea învăţământului (§ 4.) gratuitatea învăţământului (§ 5.) şi dreptul limbii de propunere după majoritatea locuitorilor (§ 10); iar în § 11 prevede şi învăţarea limbii maghiare acolo unde ea nu este limba de propunere. Comisiile au modificat aceşti 2 paragrafi în modul următor: § 10: Limba maghiară să fie pretutindeni obiect ordinar. § 11: Acei elevi cari nu înţeleg limba maghiară, să-şi primească instrucţia primară în limba maternă. (Kiss Áron o. c. vol. I. p. 54 şi urm. Körösi Szabó o. c. vol. I p. 290). Dar nici acest proiect n'a avut noroc. Revoluţia, care a sguduit ţara în lung şi în lat, l-a îngropat şi pe el. A urmat apoi epoca de absolutism, cu politica şcolară odioasă a ministrului Leo Thun din Viena. Anul 1868 a scos din nou la suprafaţă pe baronul Eötvös, acum a 2-a oră ministru de culte şi instrucţie publică. Să ştie, că ceeace n'a putut face la 1848, a realizat acum. A creat legea instrucţiunii publice, art. 38 din 1868. Legea aceasta, o ştim cu toţii, este pusă pe bazele unei pedagogii sănătoase. Aici a proclamat Eötvös unul din principiile sale cele mai importante, *ca fiecare elev să-şi primească instrucţia în limba sa maternă (§ 58 al legii).* Aceasta a fost şi este şi astăzi o cerinţă elementară a pedagogiei ştienţifice. *E de remarcat, că în legea lui Eötvös dela 1868 limba maghiară este omisă cu totul.*

Roadele acestei legi nu le-a mai putut culege Eötvös, căci la câţiva ani s'a pogorât în mormânt, însoţit de regretele unanime ale ţării întregi. Chiar acuma în 13 Septemvrie s'au împlinit 100 de ani dela naşterea sa. Amintirea lui merită să trăiască şi în conştiinţa noastră a acelora cari luptăm pentru desăvârşirea ideilor ce au frământat această minte înţeleaptă şi prevăzătoare. Cu moartea lui Eötvös începe o nouă fază în viaţa învăţământului primar. Aproape la 10 ani se votează art. de lege XVIII din 1879, care introduce limba maghiară ca studiu obligat în toate institutele de învăţământ, începând cu şcoala primară şi până la universitate. In temeiul acestei legi limba maghiară avea să se predea în şcoalele noastre primare cu un învăţător în $3^{1}/_{2}$ ore la săptămână, iar în şcoalele cu 6 învăţători în 14 ore. (Planul nostru de învăţământ din 1882). Trebue însă să menţionăm în mod special, *că în şcoalele nedivizate predarea limbei maghiare avea să înceapă numai în anul al 2-lea de şcoală.* (Levay-Morlin-Szupán: A magyarországi népoktatás szervezete és közigazgatása. Budapest, 1893 vol. I. p. 818 şi urm.) Să vede însă, că rezultatele obţinute în limba maghiară pe baza acestei legi n'au fost multămitoare şi astfel la 28 ani s'a votat art. de lege XXVII 1907. Legea aceasta impune şcoalei nedivizate 13 ore la săptămână pentru predarea limbii maghiare, iar celor cu 6 învăţători le cere 39 ore de limbă maghiară. Iar § 19 al legii fixează şi scopul care necondiţionat trebue realizat de învăţători, anume: *„Elevul român care a terminat clasa IV-a a şcoalei primare să-şi ştie exprima la înţeles gândirile în limba maghiară, atât în scris cât şi în graiu viu.“*

---

[1] Cuvântare la deschiderea conferenţei învăţatoreşti din cercul al VII-lea, ţinută în *Orăştie* la 11 Octomvrie 1913.

Adunarea generală

a

„Societăţii pentru fond de teatru".

(Vorbirea de deschidere şi discursul P. S. Sale, Episcopului *Dr. Miron E. Cristea*).

Adunarea generală a „Societăţii pentru fond de teatru român", ţinută Sâmbătă şi Dumineca în Caransebeş, a fost deschisă cu următoarea vorbire, rostită din partea domnului *Vasile Goldiş*, membru în comitetul societăţii:

„Preasfinţite Domnule Episcop!
Onorată Adunare generală!

Imprejurări din parte-mi mult regretate mi-au prilejit acum pentru a treia dată onoarea a prezida adunarea generală a societăţii teatrale româneşti. A trebuit să regret acestea împrejurări mai ales pentru cuvântul, că societatea noastră tocmai acum se află pe pragul unor înoiri cerute de obştea românească şi la porţile ei bate tot mai inzistent dorul neamului nostru de a vedea întrupat odată visul său dulce: teatrul românesc în Ungaria şi Ţara-Ardealului. Dorul acesta îndelung s'a învăpăiat mai vârtos tocmai în săptămânile recente, când o mare parte a societăţii noastre a putut să aibă fericirea de a-şi scălda sufletul în apele răcoritoare ale artei dramatice româneşti. Creaţiunile măiastre ale lui Ion Brezeanu, arta neîntrecută a doamnei Maria Ciucurescu, şi prestaţiunile distinse ale tuturor celorlalţi societari din compania iscusitului director Victor Antonescu, au produs dovada mai presus de orice îndoială, că o singură reprezentaţie teatrală, întru desrobirea noastră sufletească, valorează mai mult decât sute de volume şi reviste despre teatru, şi acum cu glas tot mai ridicat şi cu putere irezistibilă Românii din Ungaria şi Ardeal strigă spre noi: Daţi-ne nouă teatru românesc!

In clipa aceasta deci, când activitatea societăţii teatrale româneşti se află la răscruci, trebue să regretăm cu toţii, că nu ni s'a lăsat norocul să auzim dela acest loc cuvintele luminătoare ale distinsului nostru preşedinte dl *Dr. Ioan Mihu*, ori sfaturile înţelepte ale inimosului vicepreşedinte dl *Virgil Oniţiu*, cari amândoi investiţi cu încrederea bine întemeiată a neamului nostru aveau chemarea şi îndreptăţirea, şi mai presus de toate aveau bogăţia experienţei şi profunditatea înţelegerei pentru de a fixa cărările şi a lumina problemele cele mai apropiate ale acestei societăţi. Eu m'aş face vinovat de nota necuviinţei, dacă prin desfăşurarea convingerilor mele individuale referitoare la chestia teatrului românesc în Ungaria şi Ardeal aş încerca să previn acţiunei noului comitet, pe care tocmai onorata adunare generală de acum este chemată să-l aşeze în fruntea acestei societăţi. Nu voiu abuza deci de onoarea ce mi s'a dat prezidând această adunare, ci mă voiu mărgini la relevarea unor adevăruri, cari se impun chiar prin vieaţa de până aci a societăţii teatrale româneşti.

Intemeiată prin credinţa unui vizionar societatea pentru crearea fondului de teatru naţional român decenii de-arândul părea celor mai mulţi încercare nesocotită pentru realizarea unei utopii. Se credea atât de îndepărtat, chiar imposibil, visul unui teatru românesc al nostru, încât propagatorii idealişti ai măreţului scop erau socotiţi ca oameni certaţi cu realitatea şi erau acuzaţi chiar de cheltuirea inutilă a unor energii, cari ar putea să fie puse în serviciul altor scopuri obşteşti mult mai folositoare, la tot cazul mai realizabile. A fost grea munca într'adevăr, a fost neumblată cărarea şi plină de stavile şi mai vârtos sărăcia noastră adeseori punea la cercare chiar şi credinţa celor mai buni apostoli ai măreţei idei; dar iată după patruzeci şi trei de ani, fără sprijinul vreunui mecenat, fără darul princiar al vreunui milionar, din cari atât de mulţi se îmbuibă prin munca braţelor româneşti, din părăluţele Românilor săraci, societatea teatrală se află la pragul realizărei dulcelui nostru vis, şi acum credem cu toţii, că în curând vom avea teatrul nostru românesc. Credinţa tare a învins şi istoria societăţii teatrale româneşti trebue să însenineze gândurile noastre, să întărească nădejdile noastre şi mai vârtos la lumina ei iarăşi trebue să ne pătrundem cu toţii de adevărul, că numai prin noi înşi-ne se poate face mântuirea noastră, dar ea se va face, căci noi o voim. Din cugetările lui Marc Aurel către sine însuşi îmi vin aminte aci clasicele cuvinte: „Când principiul dominant din noi îşi urmează netulburat firea sa, el ştie să rămâie faţă de întâmplările vieţii în domeniul posibilităţii şi al realităţii. Nu simte nici o atracţie către materia subordonată, ci se aruncă ca o flacără către culmile cele mai înalte, către înălţimile eterice. Piedecile materiale, ce i-se pun în cale, îl întăresc şi mai mult, ajutându-l să se hrănească şi să crească, întocmai ca focul, ce arde tot înaintea lui. Ce uşor poţi stinge flacăra unei candele! Dar ia lasă luminiţa ei să se măsoare în voe cu materialul ce vrea să o înăduşe şi vei vedea, cum alegându-l şi hrănindu-se cu el, ea mereu tot creşte şi se înalţă tot mai sus!" [1]

Voieşte şi vei putea, ne învaţă din nou cu putere irezistibilă istoria societăţii teatrale româneşti. Şi ce bine este putând să relevăm acest adevăr tocmai în zilele noastre, când duhul vremilor neiertătoare a început să verse picuri de otravă ucigătoare în sufletele multora din rândurile noastre, sădind în straturile nădejdilor unui neam oropsit sămânţa îndoelii, a abdicărei, a temerei. Şoaptele neputinţei şi ideologia utilitarismului ucigător de neamuri să dispară însă din mijlocul nostru, căci noi suntem la începutul vieţii şi ne aducem aminte, că temelia de mărire a Romei au pus-o Cincinaţii şi şi Regulii săraci, dar curaţi, cinstiţi, viteji, cu credinţa tare în sufletele lor şi gata în orice moment a aduce orice jertfă, chiar şi pe aceea a vieţii, pentru binele şi fericirea neamului lor. Idealismul în înţelesul curat al cuvântului, adecă subordonarea desăvârşită a intereselor individuale intereselor obştei, este singurul principiu, care înalţă neamurile şi poate să producă adevărata fericire omenească pe pământ. Sunt mai presus cele sufleteşti, decât cele trupeşti şi istoria întregei omenimi dă de minciună învăţăturile acelora, cari susţin, că cea mai de căpetenie năzuinţă a popoarelor are să fie îmbogăţirea materială, căci niciodată bogăţia nu întăreşte virtutea, ci virtutea produce bogăţia, aceasta deci s'o avem şi vom avea toate celelalte.

Numai atunci neamul nostru va deveni fericit şi puternic, când toţi fiii săi vor şti să se solidariseze în serviciul idealului naţional. Această solidarizare clădeşte viitorul, dar numai atunci va fi cu putinţă, când îşi va avea rădăcinile adâncite în istoria vremilor apuse. Să fim cu ochii aţintiţi spre viitor, dar în inimile noastre să primim toată moştenirea de suferinţi ale înaintaşilor nostri din veacuri. Cu atât mai uşoară va fi străduinţa noastră spre mai bine, cu cât alături de noi vom avea oştirile fără sfârşit ale strămoşilor noştri. Ei sunt cu noi, ei vin cu noi, când îi chemăm, aşa cum îi vede poetul în ceasul sfintei inspiraţii:

Din amurgul umed când se face sară,
Sufletul vă simte cum îmi treceţi pragul,
Ca'ntr'o casă mică albă dela ţară.
Eu vă văd alături, mi-e mai mare dragul...
Sunteţi fară număr, popi cu bărbi cărunte,
Cu lumina scrisă 'n frunţile senine,
Cercetaşi de codri şi păstori de munte.
Ceată nesfârşită, voi veniţi cu mine.[2]

In zilele acestea, când ne-am adunat întru preamărirea culturii româneşti, cea mai nebiruită cetate a fiinţei noastre naţionale, sufletele tuturor fie încălzite de simţul solidarităţii în serviciul neamului nostru românesc. Când această solidarizare va fi desăvârşită, noi am învins.

Adunarea generală o declar deschisă".

*

Sfârşindu-se aplausele, P. S. Sa Episcopul Dr. Miron E. Cristea, rosteşte cuvântarea următoare:

„Mult stimate domnule preşedinte,
Onorat comitet,
Onorată adunare generală,

Trei momente, trei forţe de căpetenie au înălţat omenimea până la nivelul, la care se află astăzi. Istoria civilizaţiei omeneşti le înşiră între marile *„bunătăţi"* ale omenimei.

Aceste trei bunătăţi sunt: *Ştiinţa*, *Religia* şi *Arta*.

I. *Ştiinţa*, tehnica etc. cu progresele ei neimaginate îţi umplu sufletul de mândrie, care izvoreşte din conştiinţa înălţimii, până la care se poate avânta mintea, intelectul omului, descoperindu-ne atâtea lucruri şi colţuri până acum ascunse, necunoscute. Dar acest spirit de scrutare ştiinţifică — ori cât de enorme şi măreţe succese ar obţinea — nu duce la liniştirea şi mulţămirea omenimii. Din contră, multe jertfe nu-i ajung şi tot mai multe cere.

Trăind omul exclusiv în atmosfera ştiinţei, ar duce o viaţă destul de sbuciumată, dacă nu l-ar atinge zefirul plin de linişte şi mângâiere al sentimentelor izvorite din religie.

II. *Religia* pe baza adevărurilor relevate pe cale supranaturală — de o fiinţă divină — îndeamnă pe om la faptele iubirii creştineşti în toate nuanţele sale, la fapte, cari culminează în iubirea până şi a contrarilor, precum şi în sentimentul iertării.

Nicicând nu-i omul mai lipsit de demnitatea omenească, mai josnic, ca în momentele de răsbunare, iară de altă parte nicicând nu stă mai sus pe scara demnităţii sale, nicicând nu-i mai nobil decât, când ştie ierta şi celui mai mare răufăcător. „Doamne, iartă-le, că nu ştiu ce fac", a zis însuş Cristos.

Asemenea fapte nobilitează sufletul, înalţă pe om sus de tot.

III. *Arta* cu productele ei cu adevărat artistice ne îmbogăţeşte viaţa cu idei şi sentimente nouă pe cari realitatea nu ni le poate oferi. Ea idealizează realitatea şi prin aceasta ne şi nobilitează sufletul.

Ştiinţa, care se ocupă cu productele de artă, adecă estetica mai nouă, zice, că arta reduce binişor simţul realităţii, scoate pe om din realitatea vieţii, cu grijile, necazurile şi suferinţele ei (Volkelt: Sistem der Aestetik), ridicându-l din atmosfera vieţii de toate zilele într'o lume a fantaziei, într'o lume aşa numită a „aparenţei artistice", dar care totuşi ţi se pare aievea, reală.

O caracteristică a artei este „sinamăgirea conştientă". Această sinamăgire ne face să oscilăm între realitate şi aparenţa ce ni-o sugerează productul artistic plin de frumoase iluzii.

Aceste iluzii barem pe un timp ţi se par reale; oscilezi între realitate şi lumea aparentă din productul artistic.

Conrad Lange, (care cu epocala-i carte, (1903) mai mult a stăruit a se da generaţiilor germane o educaţie artistică în interesul viitorului neamului german), tocmai în această oscilare, în această sinamăgire, află farmecul, plăcerea artistică, deliciul artei.

Iluzia e plăcută, până o ai.

Este şi ceva natural, că sufletul — ieşit din cătuşele vieţii zilnice — să simtă o uşurare, o plăcere, uneori chiar un deliciu artistic, pe cât timp este captivat de impresiile productului de artă, care îi prezintă ideale, nu cum sunt în viaţă, ci cum am dori să fie.[1]

Iluzia — zice Volkelt — este tocmai jocul dintre realitatea sigură şi dintre realitatea închipuită de autor în productul artistic.

Onorat public! Dacă voi aduce un exemplu, mă veţi înţelege mai bine. Societatea fondului de teatru tocmai a edat în versuri remâneşti de regretatul St. O. Iosif vestita dramă germană Wilh. Tell, marele viteaz. Mulţi veţi fi cetit-o în original.

Realitatea istorică ne spune, că un erou cu numele Tell. n'a existat; dar din un basm al mitologiei nordice l'a creat şi idealizat poetul Schiller. In urma reprezentării acelei drame toată nemţimea s'a sinamăgit şi se sinamăgeşte atât de bucuros a crede în el şi a avea iluzia existenţei acestui erou, care formează idealul tinerimei, care însufleţeşte şi produce atâta forţă naţională. El rămâne vecinic un îndemn, un exemplu pentru singuratici şi pentru poporul întreg de a-l urma în faptele-i măreţe.

Un xemplu şi mai aproape de noi, *Vlaicu*. Cât a trăit, a fost — fără îndoială — un fiu distins, un fiu genial, poate în timpul mai nou cel mai genial fiu al neamului nostru. Dară Vlaicu, — pe cum ni-l au format scriitorii după moartea lui — nu mai acopere realitatea. E cu mult mai mult. El nu mai e băiatul genial şi meşterul iscusit, precum l-am cunoscut în realitate, ci a devenit acum o figură idealizată din lumea aparenţei artistice, nu întocmai cum a fost, ci cum am vrea să fie.

Domnilor şi Doamnelor! Aşa-i firea omului şi a popoarelor. Spiritul unui om plin de viaţă ca şi sufletul unui popor vital n'are astâmpăr, nu se mulţumeşte cu realitatea imperfectă şi plină de mizerii. Are dorinţe, are ideale, acestea-s însă departe, neajunse. Dară omul vrea să le vadă, să le prindă cu mâna. De aceea le concretizează într'unul din fiii cei mai buni ai săi, pe care îl face idol. Adecă unuia dintre fiii cei mai buni ai săi îi atribuie astfel de însuşiri, cari nu le-a avut, dar am vrea să le aibă, sau cele avute le înalţă la superlativul cel mai ideal; îl fac nu ce a fost, ci ce am voi să fie, adecă idealizarea.

Astfel trecem din lumea realităţii în lumea artei.

Deci putem zice, că *arta adevărată este năzuinţa spre perfecţiune*. Astfel ea sprijineşte religiunea, care ne zice: „Fiţi perfecţi, precum şi tatăl vostru din ceriuri perfect este".

O asemenea idealizare este la orice popor vital o necesitate firească, din care rezultă mult bine.

Vai de poporul, care în bărbaţii săi mai de valoare vede numai eventualele scăderi inherente oricărei fiinţe omeneşti şi nu însuşirile distinse ce le au. Vai de poporul, care zdruncină autoritatea celor mai buni ai săi, căci prin aceasta se slăbeşte pe sine însuşi. Fără autoritate nu se pot produce în societate lucruri mai mari.

Cultivarea şi gustarea artei corespunde unor trebuinţe omeneşti generale, cari se pot satisface numai prin îndeletniciri artistice. De aceea aflăm şi la cele mai inculte popoare urme de artă cu feluritele ei manifestaţiuni, ca un contrapunct la năcazurile şi mizeriile vieţii, care fără gustarea productelor artistice ar avea o mare lacună.

Arta dimpreună cu ştiinţa şi religia îmbogăţeşte, nobilitează, înalţă sufletul şi îndeamnă spre perfecţiune singuratici şi popoare. Ne arată ce-i josnic, ca să ne ridicăm deasupra lui şi ne descopere ce-i înalt şi sublim, ca să ne avântăm spre ele.

Astfel contribue la aceea, ca omenimea să-şi poată îndeplini misiunea-i mai înaltă.

Deci să cultive şi poporul nostru românesc arta adevărată — căci aceasta numai spre binele şi înaintarea lui poate fi. Conducătorii neamului datorinţă au a nu desconsidera nici acest teren la noi încă atât de înţelenit, mai ales că poporul nostru are multe laudabile înclinări şi talente artistice, cari aşteaptă deoparte ochiul ager, care să le descopere, şi de altă parte mijloacele, cari să le cultive şi scoată la iveală.

Mult st. dle preşedinte! Societatea fondului de teatru, care ne onorează cu prezenţa ei, tinde a educa poporul nostru prin arta dramatică. Aceasta este o tendinţă nobilă şi naţională, care merită sprijinul tuturor. Cum însă drama formează culmea productelor literare şi poetice, interpretarea ei şi a caracterelor, ce trebuie să le cuprindă, este mai ales în împrejurările noastre anevoioasă.

Dar bărbaţii valoroşi, cari au condus societatea în cele din urmă 2 decenii, au desvoltat frumoasă activitate, şi — dacă şi în viitor se va pune conducerea în mâni pricepute şi de muncă, — se vor obţinea succese, nu numai cu privire la sporirea averii, ci şi pe terenul artistic.

Premiţând acestea, vă binecuvintez şi vă bineventez în numele meu, în numele Caransebeşenilor, cari şi în aceste zile de mare criză economică cu frăţească dragoste şi ospitalitate vă primesc, şi în numele Românilor bănăţeni, înzestraţi cu multe aptitudini artistice, dorind societăţii desvoltare şi progrese tot mai frumoase, până se va ridica la înălţimea artei dramatice Shakespeareane, crescând şi dându-ne cât mai mulţi artişti adevăraţi, căci aceştia — ca nişte proroci ai viitorului — vor înălţa şi arăta poporului steagul idealelor".

---

[1] Convorbiri Literare: Anul XLVI Nr. 9. pag. 1029.

[2] Goga: Din umbra zidurilor, pag. 74.

[1] Deşi, când judeci cu mintea rece ştii, că produsul artei nu-ţi înfăţişează însaşi realitatea, totuşi el îţi susţine impresia, iluzia, credinţa, că-i real.

Un prinos memoriei lui Aurel Vlaicu.

Despărţământul V. Sălişte al „Asociaţiunii", pătruns de simţul de recunoştinţă, ce-l datorăm eroilor cari îşi jertfesc viaţa pe altariul iubirii de neam, a ţinut de bine memoria iubitului nostru aviator *Aurel Vlaicu* să o serbeze în modul cel mai strălucit. Mai ales că aici era cunoscut până şi de copii, în urma măreţului sbor de pe câmpul Săliştei, prin care ne a încălzit şi delectat inima noastră. Nu-l vom mai putea uita! Lacrimi de bucurie am văzut atunci, de bucurie şi mândrie naţională, văzând un fiu al poporului nostru purtat pe aripile vânturilor şi cârmuindu-şi cu atâta siguranţă aparatul său prin văzduh. Ca pe un simbol al înălţării geniului românesc, astfel îl contemplam. Lacrimile de bucurie ni s'au schimbat însă în lacrimi de durere, când ne-a venit ştirea sguduitoare despre nenorocita-i cădere.

Incă a doua zi după primirea tristei veşti am alergat cu mic cu mare, intelectuali, popor, la biserică se rugăm pe bunul Dumnezeu să ne mângâe în durerea suferită, tânguindu-ne cu prorocul: „Cât de curând s'a schimbat în jale bucuria noastră, şi nădejdea noastră în plâns s'au prefăcut". Tu Doamne ni l-ai dat, ca să înveseleşti sufletele noastre şi iarăşi Tu ni la-i luat, ca în bucuria noastră orbitoare să nu Te uităm pe Tine, drept ocârmuitor al destinelor noastre. Primeşte această jertfă preţioasă adusă pentru un neam oropsit, precum ai primit sângele martirilor pentru înălţarea şi întărirea bisericii tale!...

Pătrunsă de astfel de simţăminte obştea din Sălişte şi comunele învecinate a urmărit cu evlavie programul festivităţii ţinute Dumineca, la 27 Octomvrie, în amintirea lui Aurel Vlaicu.

Venerabilul director al despărţământului, Dr. N. Calefariu, a deschis sărbarea schiţând în cuvinte alese viaţa scurtă, dar glorioasă a eroului nostru, arătând perderea mare ce o simte, nu numai neamul nostru, dar ştiinţa în genere prin moartea aceluia, care a fost hărăzit spre înălţarea noastră. Declamaţiunile ce au urmat, prestate cu multă duioşie de fetiţe ale şcoalei noastre, au stors lacrimi din ochii publicului, îndeosebi poezia „Vlaicu" de M. Cunţan a îndreptat sufletul mulţimii spre zărirea unor timpuri mai fericite:

„Cel-ce s'a dus, prin zborurile sale,
Ne-a prevestit strălucitoare zori".

Cântările executate cu multă preciziune de Reuniunea de cântări şi potrivit alese au ridicat mult nimbul sărbării. Punctul de forţă al serbării a fost *Conferenţa dlui Lupaş despre Vlaicu*. In decurs de o oră a legat atenţiunea publicului de expunerile sale vii şi interesante asupra vieţii marelui dispărut. Din cele ce s'au scris despre Vlaicu şi din cunoştinţele ce le avea despre persoana aceluia, în urma contactului de pretinie încă de pe băncile şcoalei, conferenţiarul ne-a desfăşurat într'un frumos tablou toate peripeţiile şi sbuciumările sufleteşti, prin cari a trecut acest geniu, din leagăn până a ajuns a se legăna singur pe măreţul său aparat pe aripile văzduhului. Un vis odată împlinit, adecă de a stăpâni aerul — i-a stârnit altul şi mai cutezător şi mai măreţ: „Să treacă în sbor munţii, să dea dovadă că încep a dispărea graniţele fireşti şi meşteşugite dintre fiii aceluiaşi popor. Acestui vis şi-a jertfit Vlaicu viaţa; cea mai frumoasă jertfă adusă pe altarul iubirii de neam. A stropit cu picuri de rubin al sângelui său clocotitor de tinereţe netrăite drumul pe care va trebui să înainteze României prin ori câte jertfe de vieţi tinere". Aceste puternice accente au încheiat frumoasa conferenţă stârnind o furtună de aplauze. O sărbare într'adevăr deamnă de marele erou a fost aceasta, iar la „Apelul" Asociaţiunii pentru ridicarea unui monument lui Vlaicu s'au încassat aproape 400 coroane.

Astfel ştie acest popor din Mărginime, cu toate greutăţile economice ce le-a suportat anii aceştia, să-şi stimeze eroii neamului, condus fiind de principiul, că în stima şi remuneraţia ce o arată un popor bărbaţilor săi de valoare şi de merite se vede şi se cunoaşte întru-cât acel popor s'a deprins a se stima pe sine însuşi. (*b*).

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc On. preoţime gr.-ort. din tractul Hunedoarei la conferenţa anuală, ce se va ţinea Joi în 14/27 Noemvrie a. c. în opidul Hunedoara cu următorul

Program:

1. La 8 ore a. m. chemarea Duhului sfânt.; predică cu textul: „Fericiţi sunt cei făcători de pace, că aceia fiii lui Dzeu se vor chema", rostită de către acela dintre preoţi, care va fi designat de prezidiu în ziua conferenţei. In urmare fiecare preot este îndatorat a elabora această predică, pe care o va promova aici în scris până în 4/17 Noemvrie a. c.

2. Deschiderea conferenţei, constatarea presenţilor şi constituirea.

3. Referada comisiunei alese în conferenţa anului trecut asupra predicilor întrate cu acea ocasiune.

4. Se comunică resoluţiunea consist. Nr. 13,716 Bis., prin care se ia act de lucrările conferenţei din anul trecut.

5. Tema: „Influenţa purtării preotului asupra moralităţii poporului", — lucrată de parohii: George Henţa şi Victor Păcurariu.

6. Raport despre activitatea grupurilor preoteşti, de George Rain. Rapoartele conducătorilor de grupuri să se aştearnă aici până la 4/17 Noemvrie.

7. „Preotul şi curentele moderne", — temă lucrată de parohul Victor Ungur.

8. Designarea unei comisiuni, care va avea să raporteze despre valoarea predicilor întrate la această conferenţă.

9. Statorirea programei pentru conferenţa viitoare.

10. Propuneri, şi

11. Incheierea conferenţei.

Hunedoara, la 21 Octomvrie 1913.

Avram P. Păcurariu
protopresb.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Comitetul despărţământului Hida-Huedin al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" prin aceasta convoacă adunarea anuală a despărţământului pe 23 Noemvrie 1913 n. la 11 ore înainte de ameazi în *Almaşul mare*, în localităţile şcoalei române şi invită cu toată onoarea pe toţi membrii şi pe toţi aceia, cari se interesează de „Asociaţiune" şi doresc înaintarea ei, să participe la această adunare a despărţământului.

Program.

1. Deschiderea adunării prin preşedinte.

2. Alegerea unei comisii pentru verificarea procesului verbal al adunării.

3. Raportul comitetului despre activitatea despărţământului.

4. Raportul cassarului, conţinând ratiociniul anului espirat şi proiectul de budget pentru anul viitor.

5. Raportul bibliotecarului.

6. Alegerea comisiunilor:

a) pentru cenzurarea raportului cassarului şi bibliotecarilor conform punctelor 4 şi 5,

b) pentru cenzurarea raportului comitetului,

c) pentru incassarea taxelor şi câştigarea de membri noi.

7. Rapoartele comisiilor conform punctului 6 şi deliberarea asupra lor din partea adunării.

8. Conferenţă: de dl Vasiliu Idu, învăţător în Almaş.

9. Chestia despărţirii despărţământului în două părţi, cu rugarea dlui Vasiliu Pop, protopop în Bucium, de a ceda câteva comune despărţământului ce se intenţionează a se organiza cu sediul în Bucium.

10. Alegerea comitetului pe un period de 3 ani.

11. Propuneri.

12. Inchiderea adunării.

Hida, la 6 Noemvrie 1913.

Dr. Simion Tămaşiu, director preşedinte. *Petru Bura*, notar controlor.

NOUTĂŢI.

Din parlament. La şedinţa de Marţi a dietei, în care s'a început discuţia asupra *legii de presă*, a participat şi oposiţia, din partea căreia a vorbit deputatul *Vázsonyi*, în contra proiectului de lege, şi contele *Apponyi*, care a cerut, ca proiectul de lege să fie luat dela ordinea zilei, fiindcă deputaţii oposiţionali n'au avut vreme să-l studieze. Guvernul, prin rostul prim-ministrului Tisza, s'a învoit, şi astfel Mercuri dieta a votat în general şi pe articole legea despre prelungirea mandatului funcţionarilor comitatensi, lipsind de astădată de nou oposiţia dela şedinţă, iar eri, Joi, s'a votat legea despre salarisarea notarilor. Astăzi, Vineri, se va continua discuţia asupra *legii de presă*, la care va participa şi oposiţia.

*

Sfinţire de biserică. Prea Sfinţia Sa episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, însoţit de P. C. Sa arhimandritul *Aug. Hamsea* şi de alţi preoţi, a săvârşit zilele acestea cu deosebită pompă sfinţirea bisericii renovate din *Căpâlnaş*. Cu ocazia aceasta arhiereul a rostit o vorbire, în care a îndemnat pe credincioşii din comună, ca: precum au înoit biserica lor, tot asemenea să se înoiască şi dânşii sufleteşte, părăsind luxul, beţia şi alte însuşiri rele, care sunt păgubitoare pentru biserică şi neam. Prea Sfinţia Sa a fost găzduit la ilustra familie *Mocsonyi*, care a oferit o masă bogată preoţimei şi altor invitaţi. In legătură cu sfinţirea bisericii din Căpâlnaş, P. Sf. Sa a făcut vizite canonice în comunele de pe valea Murăşului, anume în protopopiatul Lipovei.

*

Serbătorirea poetei Carmen Sylva. In Olanda s'a format un comitet în scopul de a serbători în mod solemn aniversarea naşterii Carmen Sylvei (Regina Elisabeta a României) care în 29 Decemvrie împlineşte anul 70-lea al etăţii Se va oferi M. Sale un album, cu text scris de personalităţile de frunte ale Olandei.

*

Principele Wied rege? Face senzaţie ştirea ziarului *Daily Telegraph*, care spune, că principele Wied nu se mulţumeşte cu titlul de principe, şi că se va proclama de rege al Albaniei. Dorinţa popoarelor balcanice ar fi, ca şi viitorul domnitor albanez să fie înzestrat cu titlul de rege.

*

Vizită regală. Părechea regală spaniolă va pleca Duminecă dela Madrid peste Paris la Viena, pentru a vizita pe Monarhul nostru.

*

† George Paşca, paroh gr.-ort român în Curtuiuşul-mic, a decedat în 8 Noemvrie nou, în etate de 73 ani şi a fost înmormântat Marţi, în 11 Noemvrie n. în cimiteriul gr.-ort. român din Curtuiuşul-mic. Odihnească în pace!

*

Clasa a treia la trenurile accelerate. Conform unei hotărâri aduse de ministerul ungar de comerţ, introducerea vagoanelor de clasa a treia la trenurile accelerate nu se poate sistemiza pe toate liniile căilor ferate ungare. Hotărârea se motivează cu faptul, că vagoanele acestea, introduse provisor, au fost de obicei goale de călători. Astfel înoirea nu s'a rentat.

*

Staţi acasă. Ziare române şi străine din America scriu, că raporturile economice din lumea nouă sunt astăzi cât se poate de rele. Mii de muncitori rătăcesc ziua întreagă pe străzi şi nu găsesc nicăiri de lucru. Nu se lucrează nici chiar în fabricile mari, decât obiectele strict necesare. Soarte tristă aşteaptă în deosebi pe noii imigranţi.

*

† Nerva Hodoş. Inregistrăm cu adâncă părere de rău ştirea, că *Nerva Hodoş*, Bibliotecar şef al camerei deputaţilor şi Bibliotecar ajutor al „Academiei Române" din Bucureşti, — unul din fiii marelui politician şi bărbat de litere *Dr. Iosif Hodoş*, — a decedat azi dimineaţă în Sibiiu în etate de 44 ani. Inmormântarea se va face Duminecă la orele 3 d. a. în cimiterul central din Sibiiu, dela capela acestui cimitir. Trimitem îndureratei familii cele mai sincere condolenţe.

*

Revocarea unui ordin. Preşedintele guvernului din Schleswig a dat un ordin, care oprea pe Roald Amundsen, descoperitorul polului sudic, să ţină în oraşul Flensburg o prelegere în limba *norvegiană*. Intreaga presă din Norvegia a atacat cu multă vehemenţă guvernul german. Ministrul de interne al Prusiei s'a simţit în sfârşit îndemnat să mijlocească revocarea ordinului dat de şovinistul preşedinte al Schleswigului, care oprise ţinerea unei prelegeri pur ştiinţifice.

*

La fundaţiunea provincială ardeleană pentru invalizi sunt mai multe locuri vacante, pentru invalizi, ori urmaşii lor. Rugările de primire sunt a se înainta până la 16 Ianuarie 1914 prin vicecomitele comitatului, la care aparţine petentul. Lămuriri mai detailate se pot cere dela magistratul orăşenesc din loc, secţia militară.

*

Un caz de ciumă. Se scrie din Triest, că pe vaporul „Sofia Hohenberg" bacteriologii au constatat un caz de ciumă.

*

Iară casă de joc. Decând ministrul austriac de interne a oprit jocul de hazard la Abbazia, s'a stâns ori ce viaţă socială în saloanele dela *Casino des Etrangers*. Conducătorii casei de joc şi au dimis întreg personalul de serviciu şi pe toţi funcţionarii. E vorba ca în Decemvrie sau Ianuarie casino-ul să se deschidă earăşi, deoarece ministrul de interne a permis, în salele numitei instituţiuni, jocuri anumite, cari nu sunt împreunate cu hazard.

*

Achitat. Curtea cu juraţi dela Chiev, după lungă pertractare, a achitat pe *Beilis*, acuzat pentru omor ritual.

*

Mijloc împotriva tuberculozei. Preparatul antituberculos al doctorului Friedmann din Berlin a fost pus la dispoziţia medicilor din Germania. Medicii vor avea acum ocazie să se pronunţe asupra acestui medicament, care a dat naştere unor lungi polemii.

*

Călătoria regelui Ferdinand al Bulgariei. Din Sofia se anunţă, că regele Ferdinand are să se napoieze în curând acasă, de unde peste câteva zile va pleca earăşi în străinătate şi va vizita, între altele, curţile dela Berlin şi Viena. Programa de călătorie a regelui nu este stabilită pe deplin, cuprinde însă vizitarea mai multor curţi europene.

*

Mare sărăcie în Sătmar. In satele sătmărene, unde în primăvara au pustiit revărsările de ape, domneşte o mizerie grozavă. Poporaţiunea flămânzeşte, vitele sale pier zilnic. Mereu se petrec scene din cele mai sguduitoare. S'a pornit o acţiune de ajutorare în interesul nenorociţilor; oamenii însă n'au primt până acum nici un ban din sumele adunate. Sunt sate care nici în 5 - 6 ani nu se vor putea restaura din năcazurile ce le-au copleşit în anul curent.

*

O reminiscenţă. Văduva de 87 de ani a ultimului împărat francez ofere, cum se scrie din Londra, spre cumpărare iahtul său *The Thistle*. Pe bordul acestui vas eximpărăteasa Eugenia a călătorit spre Sicilia şi de acolo până la fijordurile Norvegiei. Pe acelaş vas a primit în 1907 vizita împăratului german Wilhelm, a Monarhului nostru şi a altor suverani din Europa.

*

Raportul unui muzeu. Direcţiunea muzeului naţional din Budapesta a publicat de curând un raport despre starea acestui muzeu în 1912. Raportul conţine numeroasă comunicate şi suplimente ilustrate.

*

Aviaţiune. Vestitul aviator francez Pegoud îşi arată acum producţiile primejdioase în faţa unui public uriaş la Bruxela. Aviatorul a declarat unor raportori, că a inventat un aparat în formă de umbrelă, care se deosebeşte de alte umbrele întrebuinţate până acum la aeroplan. Aparatul lui Pegoud scuteşte nu numai pe pilot, ci şi maşina de sburat. Cu ajutorul acestei umbrele, zice Pegoud, orice aeroplan va putea uşor să aterizeze.

*

Incrucişătoare pentru China. Un ministru chinez a sosit la Triest, cu scop de a comanda la fabrica de corăbii din acest oraş patru încrucişătoare pe seama republicei chineze. Dela Triest ministrul s'a dus la Abbazia.

*

Teatru în Mercurea. Producţiune muzicală teatrală va aranja Reuniunea română de cântări şi teatru din Mercurea, Duminecă, în 16 Noemvrie n. 1913 în sala dela hotelul I. Ciurugă în Mercurea. Inceputul la 7½ ore seara.

*

Concert în Năsăud. Un concert mare se va da, cu concursul muzicei militare a regimentului 63 din Bistriţă, la 22 Nemvrie n. 1913 în sala de gimnastică a gimnaziului sup. fund. din Năsăud. Dirigent: A. Bena. Inceputul la 7½ ore seara. După concert urmează joc.

*

La fondul Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de moţi, aplicaţi la meserii, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", au mai dăruit: Partenie Duca, învăţător, Traian Baicu, comersant, Ion Cristea, croitor, fie-care câte 50 bani, Victor Damian, proprietar, 60 bani, toţi din Zlatna; Petru Nicola, cleric, aplicând pe tinărul Nistor Toader din Albac la faurul Méhes, 50 bani; George Câmpian, sodal lăcătuş, Lazăr Hedu, măestru zidar, câte 20 bani; Ion Bârsanu, inv. (Bogata-olteană), 25 bani, Simion Obâru, învăţăcel lăcătuş, 30 bani; Liviu Munthiu, inv. lăcătuş, 65 bani şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: dna Victoria Verenca, soţie de dir. gim. (Câmpulung-Bucovina), fica sa Elena şi soţul acesteia Dr. Ioan Felea, ales paroh (Pecica-rom.), 5 cor., Vasile Sasu, inv. pantofar, 40 bani, Vasile Băncilă, inv. croitor şi Ion Botaş, inv, tinichigiu, câte 20 bani, Ion Bendorfean, inv. pantofar şi Wil. Merdinger, şeful societ. de pictură pariziene (Viena), câte 50 bani, Romul Morariu, inv. lăcătuş. 45 bani, George Tulvan, calfă de prăvălie, 35 bani, G. Bogdan Duică, dir. la gim. Mihaiu Viteazu (Bucureşti), 1 cor., Achim Oancea şi Petru Balteş, inv. măsari, câte 25 bani, Candid Cichindeleanu, inv. cismar, 1 cor., Lia şi Miorica Popovici şi Miorica Tordăşianu, în amintirea bunei lor prietine Dorica Păcăţian, câte 1 cor. şi Ion Cojocaru, inv. pantofar (Cisnădie) 50 bani.

Teatru.

Sâmbătă se va da în teatrul orăşenesc din loc opereta „*Orpheus in der Unterwelt*". Duminecă după ameaz „*Alt Heidelberg*", Duminecă sara „*Mein alter Herr*", comedie, iar Luni piesa „*Das Paar nach der Mode*".

Cărţi şi reviste.

Cărţi noue de şcoală. Au apărut cărţile: „*Magyar olvasókönyv*", pentru anii de şcoală II—III, IV şi V—VI de Iuliu Crişan, inv., revăzute de Preaon. Domn Dr. Ioan Lupaş, protopop. Toate aceste cărţi *se pot procura numai dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu.* Preţul: anul II—III, 50 fil., anul IV. 80 fil., anul V—VI. 1 cor. 20 fil.

*

Calendarul Societăţii pentru cultura şi literatura română din Bucovina, pe anul 1914. Redactat şi editat de Comitetul Societăţii. Anul I. Cernăuţ. — Un volum de 173 pp. Conţinut bogat şi variat. Ilustraţiuni reuşite. Preţul: 50 bani.

*

Pro patria, *povestire despre începutul şi menirea neamului românesc* de *Dr. Ioachim Drăgescu.* Craiova, tipografia „Ramuri" Preţul 3 cor. exemplarul. Carte interesantă şi instructivă, cu multe date istorice, referitoare la descălecarea strămoşilor nostri pe acest pământ locuit de neamul românesc, carte deci care oferă o lectură plăcută şi folositoare. Se poate comanda dela librăria arhidiecezană din Sibiiu, cu preţul indicat, plus porto poştal.

*

Revista Teologică, nr. 14—16 din 1913, cuprinde: Cum să venim la Cristos? după F. Thomas, de Dim. I. Cornilescu. Despre biserica lui Isus Cristos trad. de I. Beleuţă. Propaganda unaţiei, de Ion cav. de Puşcariu. „Sfântul Argariu", de G. Hango. Spicuiri mesianice din cărţile învăţaţilor păgâni vechi, de Gruia. O carte care trebuea scrisă altmintrelea, de Un preot român ort. Mişcarea literară, de N. B. Cronică bisericească culturală. Tipicul cultului religios, de Cantor. — Abonamentul pe anul întreg: 10 coroane. Adresa: *Dr. Nicolae Bălan*, redactor şi profesor seminarial, în Sibiiu, strada Reissenfels nr. 11.

Un apetit bun

este şi va fi lucrul de căpetenie. Cine însă nu are gust de mâncare, să-şi iee refugiul la Emulsiunea Scott, care de decenii este un mijloc de deschidere a poftei de mâncare. Faţă de oleul comun de peşte este Emulsiunea Scott aşa de gustoasă şi uşor de consumat, că nu ai nici o osteneală să iai, acest întăritor probat. Emulsiunea Scott începe să întărească corpul şi provoacă necesitatea de nutrire, că îndatinata mâncare să ia iarăşi cu poftă bună şi renoinduţi-se puterile ai iarăşi voie bună şi dragoste de vieaţă.

Atât copiilor, cât şi celor mari Emulsiunea Scott compusă din cele mai curate şi mai vindecătoare stofe este în tot timpul, atât vara, cât şi iarna, un mijloc neîntrecut până în prezent de întărire. 1) (275) 12—

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi 50 fil în marce postale la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar, şi veţi primi o sticlă de probă.

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 89—

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,
Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.
(288) 9—15

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 2—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

Aspirin

BAYER

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă şi altele, ca alinătoare de dureri recunoscute. Veritabilul ASPIRIN are multe imitaţiuni, deci să aveţi mare grije la procurare şi să cereţi numai tablete de ASPIRIN „BAYER". Pachetarea originală în tuburi à 20 tablete à 5 gr. cu 1·20 cor. Pe fiecare tabletă să vede ASPIRIN.

(1) (307) 2—20

Prin aceasta îmi permit a aduce la cunoştinţa onoratului public din Sibiiu şi jur, că mi-am deschis un

Atelier de lăcătuşerie de artă, edificii şi instalaţiuni de apaducte

Sibiiu, strada Ana 11,

unde execut, pe lângă preţuri moderate, tot felul de lucrări, dela cele mai simple până la cele mai fine, aparţinătoare branşei de lăcătuşerie, precum: **porţi de fier, grilajuri, uşi, ferestri, portale** pentru prăvălii, din fer şi alamă etc. etc. Deasemenea execut **cuptoare** în diferite preţuri şi mărimi.

Rugând onoratul public a mă onora cu binevoitoarele comande, asigurând o esecuţie bună şi modernă, despre ceeace poate servi praxa mea de mai mulţi ani în ţări străine, semnez

Cu toată stima

Vasile Popoviciu.

(302) 3—3

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurntă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 19 - 52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare,** pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate gratis.

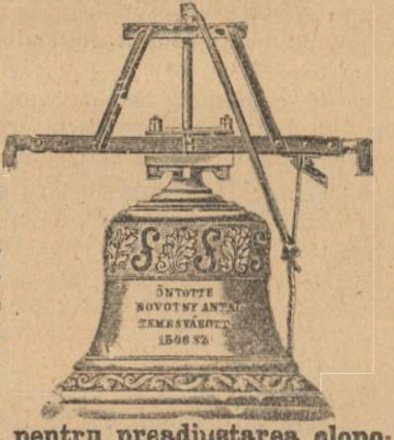

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST V. Kórâll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articoli tehnici.

Ce e bun e şi ieftin!

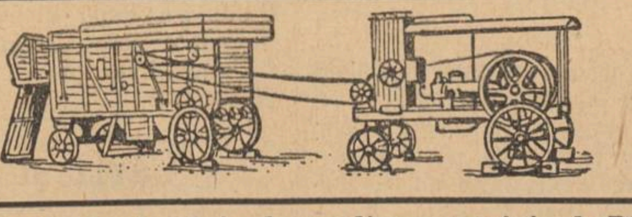

Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco. 4—12

(296)

Corespondenţă românească.

REVERENZI!

Premiat:

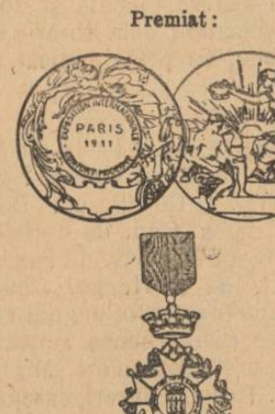

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală" I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. —
Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 21—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 5/18 Noemvrie 1913. Nr. 115.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Ziua morţilor"...

— Un ecou. —

Oradea-mare, la 27 Oct. 1913.

Viaţa sufletească a neamului nostru în general este stăpânită de *motive religioase*.

Invăţătura mântuitoare a creştinismului, în forma ei genuină, aşăzată pe substratul vechei culturi moştenite dela Romani, a alcătuit dintru început cuprinsul şi esenţa vieţii spirituale şi morale a poporului nostru românesc de pretutindenea.

Stăpânită şi cârmuită, în tot decursul veacurilor trecute, de adevărata doctrină religioasă şi ingrădită în formele şi rînduielile tradiţionale ale bisericii, viaţa sufletească a neamului, din norocire, s'a desfăşurat în alvia sa proprie, ferită de înrăuriri streine şi în chipul acesta a ajuns de şi-a păstrat până astăzi curăţenia ei originară şi *caracterul ei particular*.

Procesul acesta de dezvoltare firească, care ne înfăţişează viaţa naţională şi etnică concrescută cu viaţa religioasă şi bisericească, s'a concretizat la noi în cunoscuta lozincă: „*biserica ne-a conzervat naţionalitatea*", — o frază, care mulţi o iau pe buze fără însă s'o simtă sau să-i priceapă rostul ei adânc.

Da, adevărat este. Biserica cu învăţăturile şi rânduielile ei a contribuit *mai mult* la păstrarea individualităţii etnice şi a comorilor sufleteşti ale neamului, pentrucă, cum am spus, viaţa lui sufletească, sub toate raporturile şi aspectele ei, s'a plămădit şi s'a dezvoltat sub influinţa bisericii şi în cadrele formelor de viaţă religioasă, iar biserica este, prin însaşi fiinţa şi menirea ei, instituţiunea cea mai conzervativă.

Adevărul acesta a întrat de mult în conştiinţa noastră publică. Potrivit îndrumărilor lui, orice înstreinare dela datinile şi obiceiurile religioase apucate din bătrâni, orice neglijare sau desconsiderare a rânduielilor tradiţionale ale sfintei noastre biserici dreptcredincioase, la noi a stârnit totdeauna resentiment şi s'a conziderat cu tot dreptul ca *profanătoare şi dezastruoasă*.

Abateri sau devieri de natura aceasta s'au mai semnalat ici colea şi'n viaţa noastră bisericească, dar fără să fi fost înfierate, la toate ocaziunile, cu asprimea cuvenită.

Din partea noastră, mărturisim, că am simţit o adâncă jinire şi repulziune, ori de câte-ori ni-s'a dat prilejul să observăm, într'o formă sau într'alta, părăsindu-se rânduielile şi obiceiurile noastre religioase, sau alte forme de manifestare a vieţii noastre sufleteşti, şi înlocuindu-se cu datini şi formalităţi împrumutate dela *neamuri şi confesiuni străine*.

*

Câteva cazuri concrete — prinse în fuga condeiului — vor ilustra mai deaproape rostul acestor constatări.

Cel ce a umblat prin Bihor, Sălagiu şi Sătmar, de bună seamă va fi observat, că preoţimea noastră din aceste părţi mărginaşe, mai cu seamă cea greco-catolică, s'a îndepărtat în multe privinţe de formele şi rânduielile „legii vechi" şi a'nceput să prezinte tot mai puţine note comune cu prototipul aşa numitului „*popă românesc*", în accepţia ideală a cuvântului.

Tendinţa aceasta de izolare şi diferenţiare — care se urmăreşte probabil de dragul „sfintei uniri" — în unele locuri şi la unii oameni a luat un caracter atât de pronunţat, încât se găsesc exemplare de preoţi uniţi, cari caută să se deosebească de „greci" nu numai în materie de credinţă, ci chiar şi în *rit*, în *port* şi în *vorbă*. Fără să intrăm cu acest prilej în amănunte, amintim numai spre ilustrare, că de pildă în multe biserici gr.-catolice de prin părţile amintite, icoanele şi crucifixele sunt aproape toate executate în stilul iconografiei şi al ornamenticei consacrate de biserica apuseană, iar obiectele sfinţite şi utenziliile lor bisericeşti, procurate de regulă dela Szent István-társulat din Budapesta, gem de imitaţii catolice.

Această neînţeleasă străduinţă de a se apropia şi a se asămăna cât mai bine cu popistaşii, chiar în privinţa *formelor de cult şi de rit bisericesc*, prin unele locuri ar fi luat proporţii atât de mari, încât anumite praznice deale noastre, cu caracter mai distinct ortodox („grecesc"), cum sunt: *Sf. Paraschiva, Sf. Trei Jerarchi, Sf. Imp. Constantin şi Elena* etc. au început pur şi simplu să nu le mai serbeze cu liturghiă. In schimb sunt de aceia, cari cinstesc şi iau parte la sărbători curat catolice, cum este „*Concepţiunea inmaculată* a Mariei" sau „*Joia Verde*", şi alte procesiuni sau festivităţi religioase popistăseşti, la cari nu o odată au fost văzuţi luând parte şi preoţi şi credincioşi români gr.-catolici.

In urma acestei tendinţe vădite de apropiere şi contopire cu biserica catolică, nu-i mirare dacă în părţile acestea întâlnim o sumedenie de abateri şi devieri dela vechile noastre datini şi rânduieli bisericeşti, cu nuanţă specifică românească, iar ce este şi mai dureros, locul lor încep a'l lua obiceiuri religioase streine de biserica noastră şi de credinţa ei.

Intre acestea se ridică la suprafaţă cu deosebire ***cultul*** sau ***amintirea morţilor***, care se ţine la *2 Noemvrie nou*, a fiecărui an. Eram obişnuiţi cu moravurile unora din credincioşii noştri, domni şi ţărani, uniţi şi chiar ortodocşi, de a cerceta din când în când şi biserica romano-catolică, ne deprinsesem cu icoanele şi crucifixele catolice din casele lor, cu cărţile lor de rugăciuni şi cu alte semne de înstreinare, — dar cu toate acestea, mărturisim, că am avut cea mai întristătoare impresie, când am văzut, în ziua de 2 Nov. nou, domni şi dame din societatea românească, mergând la cimiteriu şi acolo, alăturea cu Nemţii, cu Slovacii şi cu Ungurii romano-catolici, depunând şi ei cununi de flori artificiale sau aprinzând luminări la mormintele, ce le aparţineau!

Faptul acesta — care nu este izolat — este mult mai semnificativ, mai dureros şi mai primejdios în consecinţele lui, decât să nu merite întreagă atenţia şi preocupaţia noastră.

Se ştie — sau dacă nu, ar trebui să se ştie, — că st. noastră biserică (ortodoxă şi unită deopotrivă) de rit răsăritean, în temeiul credinţii şi a învăţăturii sale despre legătura dintre vii şi morţi, a aşezat nişte *zile anumite*, pentru ca să serbăm aducerea aminte de cei răposaţi şi să ne rugăm pentru odihna lor sufletească. Zilele acestea sau aşanumitele „*Sâmbetile morţilor*", cum sunt mai ales: Sâmbăta lăsatului de carne, Sâmbăta din păresimi, Sâmbăta Rosalelor, şi în sfârşit toate Sâmbetele de peste an (afară de Sâmbăta cea mare) sunt rânduite şi potrivite pentru pomenirea celor morţi. Rândueala acestui obiceiu variază şi după ţinuturi. Astfel de pildă pe aici se mai ţine şi Lunia după Dumineca Tomii, numită în termen poporal „Paştile morţilor". Cu'n cuvânt sunt mai multe zile de peste an, destinate anume pentru cultul morţilor noştri, numai ziua de *2 Noemvrie nou nu există şi n'are ce căuta* între zilele acestea frumoase, aşezate de biserica noastră răsăriteană pentru pomenirea cu evlavie a acelora, cari au vieţuit întru învăţătura ei şi au adormit întru dreapta ei credinţă.

Ziua aceasta pentru cultul morţilor există numai în biserica romano-catolică.

Căci este deosebire între noi şi între popistaşi cu privire la pomenirea morţilor, atât din punct de vedere *dogmatic*, cât şi *ritual*.

Romano-catolicii, după cum se ştie, propovăduiesc credinţa în „purgatoriu" sau în „focul curăţitor", un loc unde vor ajunge, după ce se despart de trup, sufletele întinate cu păcate grele sau de moarte. Ei spun, că sufletul rămâne acolo până se curăţă de păcate. Iar curăţirea se poate ajunge prin rugăciunile celor rămaşi în viaţă. In ziua de 2 Noemvrie credincioşii de confesiunea rom. catolică ies deci cu toţii la cimiterii, şi punând coroane de flori şi aprinzând lumini şi lămpaşe se roagă (din carte) lui Dumnezeu, pentruca prin rugăciunile acestea să spele şi să uşureze păcatele rudeniilor răposate, să le scape sufletele din purgator, spre a dobândi locul fericirii eterne. In scopul acesta la ei nici nu este neapărată trebuinţă de preot.

Noi, cei de credinţă şi de rit ortodox, avem cu totul altă rânduială.

Noi nu credem în purgator. Noi pomenim pe morţi cu cântări jalnice, cu rugăciuni de deslegare şi cu fapte de milostenie (pomeană) pentru iertarea păcatelor şi pentru odihna sufletelor lor. Această slujbă religioasă întru pomenirea morţilor (parastas, pus) la noi o săvârşeşte *preotul*, cel înzestrat cu darul şi puterea deslegării, şi este împreunată, după locuri şi împrejurări, cu diferite datini şi formalităţi (colivă, colăcei, pom etc.), izvorâte din adâncimea credinţii şi din bogăţia imaginaţiei populare.

Pomenirea morţilor la noi Românii prin urmare, pe lângă că e mult mai practică şi mai religioasă, dar are alt *timp* şi alt *înţeles*, decât la alte confesiuni.

Astfel stând lucrul, este firească jignirea ce o simte omul, văzând cum din lipsa de educaţie religioasă în duh românesc, din mania imitaţiei şi a fastului, rânduelile şi datinele bisericeşti, cu ajutoriul cărora ne-am conservat fiinţa şi individualitatea etnică, încep a se pierde sub ochii noştri, se fac uitate şi se înlocuesc cu obiceiuri de împrumut, cu desăvârşire streine de credinţa, de inima şi de mentalitatea noastră.

*

Ce împrumută însă acestor constatări şi reflexii o notă de actualitate?

Iată ce. In Nr. 230 al ziarului „*Românul*" s'a putut ceti, la rubrica informaţiunilor, un articolaş purtând titlul de mai sus, în care cineva află de trebuinţă să spună publicului românesc din cele patru unghiuri că: „*E seară... e 1 Noemvrie, ziua morţilor*"... (!) Şi din prilejul acesta, pentru dânsul „sărbătoresc", autorul anonim află de potrivit să mediteze, plasându-şi la gazetă câteva rânduri de mălăiaţă filozofare asupra morţii şi a vieţii.

Spun drept, că am rămas foarte mirat la vederea acestor şire prizărite. Cum? — mi-am pus întrebarea — este posibil, ca şi un jurnal românesc, organul partidului naţional chiar, să nesocotească rânduelile şi tradiţiile noastre religioase, prăznuind „Ziua morţilor" deodată cu popistaşii?

Este o gresală aceasta, o scăpare din vedere, atât de gravă, încât la tot cazul merită se fie semnalată şi reprobată cu toată sinceritatea, pentru ca să i se aplice corectura cuvenită, iar pentru viitor ziariul „Românul" să se ferească de a mai trata pe cetitorii săi, preoţi şi dascăli români binecredincioşi, cu meditaţii de „Ziua morţilor".

Greşala aceasta regretabilă a observat-o între alţii şi dl A. C. (dl Ciura?) din Blaj, care în Nr. 235 al „Românulni", în firul unor amintiri de ordin subiectiv, pe cari se vede că i le-a stârnit articolul menţionat, cu o logică firească şi preoţească îşi pune întrebarea:

„Pentruce nu serbătorim această minunată pomenire a morţilor după obiceiul şi rânduiala bisericii noastre răsăritene? Ce avem noi cu 1 Noemvrie al bisericii apusene?.. Să respectăm cultul religios al oricui, dar să nu ne lăpădăm de al nostru, ales când el are aceleaşi comori de adâncă frumseţă. *E o ruşine, ca într'un cimiter românesc — unde abia sunt zece morminte streine — să prăznuim ziua de întâi Noemvrie al străinilor...*"

Dl A. C. are perfectă dreptate. Şi noi cu toată inima ne facem echoul acestui glas de durere, care vine tocmai dela Blaj. Faptul însă ne pune pe gânduri..

Căci — dacă această mare „*ruşine*", la care face aluzie dl *C.* s'a întâmplat cumva chiar și în cimiteriul catedralei metropolitane- din Blaj, dacă prin urmare nu numai redacția „Românului“ din *Arad*, centrul episcopiei noastre ortodoxe și focarul vieții naționale, ci și Blajul istoric din inima Ardealului prăznuește „Ziua morților“ (-halottak napja!) în ziua de 2 Noemvrie nou, la olaltă cu popistașii, atunci la ce să ne mai prinză mirarea de înstreinații și hibrizii coreligionari de pe la noi, din nemijlocita apropiere a Hajdudorogului?

Pe al cui suflet rămâne atunci păcatul de a fi corcit credința strămoșească și de a fi schimonosit sufletul românesc?

Și cum rămânem cu fraza: „*biserica ne-a conservat naționalitatea*“?

Gh. Tulbure
protopresb., asesor cons.

Epistolă deschisă

către „Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române“.

Doamnă presidentă!
Onorat comitet!

Imprejurări vitrege nu-mi permit a lua parte la grandiosul congres ce pregătiți, însă cu entusiastă admirațiune și din adâncul inimei Vă felicit și Vă mulțumesc, ca Româncă și ca întemeietoarea învățământului de fete în țară, ca introducătoarea învățământului obligator obștesc, că a-ți fondat, — ceeace aflu numai astăzi — „Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române“. Faptă mai mare, mai oportună, mai înțelept patriotică și mai folositoare națiunei nu a-ți fi putut săvârși!

De nu Vă sunt cunoscute conferențele ce am ținut la Ateneul Român din București și în Aula Universității din Iași, acum 10—12 ani, binevoiți a ceti broșurile ce vi le trimit, și cari cuprind unele din ele și Vă veți încredința, cât de înrudite, de identice ne sunt simțirile, ideile, principiile și tendințele.

Inzăstrată de Dumnezeu cu bogate daruri, intelectuale și sufletești, cum este femeia română, numai ***ea****, ca mamă și educatrice naturală, poate, prin creșterea morală-religioasă a viitoarelor generațiuni, forma neamul nostru în condițiunile neapărate spre a* ***realisa*** *idealul sfânt și mare la care ne închinăm noi, Românii, de pretutindenea, Românii cei cu adevărat bine-simțitori, bine-cugetători, sincer-iubitori de patrie, — și numărul acestora este „milioane“.*

Intru deplina reușită al Domniilor Voastre înalt scop, din proprie lungă experiență știu, Doamnelor, că ***acum*** *numai cu nemărginită energică muncă, cu o perseveranță tot atât de nelimitată, cu un curagiu civic antic roman, cu sacrificii supraomenești și cu o eroică resemnare creștină* ***binele*** *poate fi îndeplinit.*

In țară sunt vetre — nu catolice, nu protestante — unde mâni perfide și neobosite alimentează focuri fatale cu vreascurile lor de zizanii, calomnii, ponegreli, și machiavelice intrigi și cabale, încât ajung a paralisa cele mai întinse sforțări de a pune Bunul, Frumosul și Adevărul pe altarul cuvenit.

Iașul nu este scutit de acel flagel!

Cu puteri unite, cu multe puteri unite, cu toate puterile femeilor, în deplină unire, poate veți parveni a înlătura piedecele grele ce Vi se vor pune în cale.

Dumnezeu să Vă ajute a cunoaște la timp pe rău-voitorii, ca să nu Vă fie nimicite nobilele nizuințe. E crudă tortura de a să vedea Prometeu încatenat de forțe multe, incapabil de a răspândi lumina focului sacru răpit din cer!

Cuget — și am mult drept de a crede — că ocrotire mare poate spera „Societatea“ dela ***cea mai bună mamă din România****, dela A. S. R. Principesa Moștenitoare.*

Cunosc vederile Regalei Sale Altețe în materie educativă. Viitoarea Regină este de un gând, de o părere cu noi.

O fi mai bine de un deceniu, de când Maria, Principesa României, dela înălțimea tronului de care va avea parte, îmi zicea aceste înțelepte vorbe:

„Regret mult de a nu vedea la toate Doamnele, ci numai la unele, religiositatea trebuitoare femeei. Copiii nu sunt crescuți destul de religios, deși morala are religiunea de basă. Eu trimit copiii mei în fiecare Duminecă și sărbătoare la serviciul divin; dar ei rămân adeseori singurii copii ce-și îndeplinesc regulat datoriile religioase“..

Prin aceste cuvinte Vă puteți, Doamnelor, da seamă, de cât sprigin frumoasele D-Voastre lucrări se vor putea bucura.

Eu, care cred în bunătatea cerească, și sper multe dela Dumnezeul nostru, care, la nevoi, vecinic ajută pe Român, sunt chiar convinsă, că și de astădată Părintele ceresc va fi cu noi și pentru noi. Cele ce femeile române voesc să dobândească prin Dumnezeu, vor și fi dobândite.

Opera Domniilor Voastre, Doamnelor, mărirea neamului, fericirea poporului român, vor fi întemeiate prin „Societatea Ortodoxă națională a Femeilor Române“.

Trăiască femeia română, care lucră întru îndeplinirea de noi toți mult urmăritul măreț ideal!

Viena, 11 Noemvrie n. 1913.

Cu înaltă stimă:
Constantia de Dunca-Schiau,
fostă inspectoară generală a școalelor de fete și profesoară de etică și pedagogie la școala centrală din București, etc. etc.

Limba maghiară

în școalele noastre confesionale.

De **Dr. Ion Mateiu.**

III.

Cunoscând istoricul limbei maghiare în școalele noastre primare, trebue să ne oprim în cele următoare la legea din 1907, fiindcă este obligătoare astăzi pentru toate școalele noastre confesionale. După ce prin dispozițiile P. V. Consistor arhidiecezan s'a pus în discuție limba maghiară pentru toate conferințele învățătorești, avem datoria, ca în lucrările noastre din aceste 2 zile să ne ocupăm de acest studiu din toate punctele de vedere.

Noi avem acuma 6 ani de experiențe pe terenul propunerii limbii maghiare. Fiecare din D-Voastră este dator să expună aici cu toată bărbăția și sinceritatea, experiențele culese în școala sa relativ la acest obiect însemnat. Ele constitue un material foarte prețios, din a cărui analizare temeinică și minuțioasă vom putea scoate concluzii de mare importanță, nu numai cu privire la studiul limbei maghiare în sine, ci mai ales la posibilitatea ajungerii scopului fixat în lege și în consecință la posibilitatea excutării acestei legi. Căci, Domnilor, să nu pierdem din vedere adevărul, că legile omenești nu sunt nici infailibile și nici eterne. Prezentându-se ele ca un rezultat intelectual al activității omenești, e firesc să poarte cu ele și toate insuficiențele naturii noastre. Nu toate legile câte se fac sunt bune. Ele însă se pot îmbunătăți prin revizuiri s'au modificări ulterioare, la cari legislația ajunge prin utilizarea experiențelor făcute în cursul aplicării practice a legii din chestiune. Numai în felul acesta se asigură și se promovează desvoltarea sănătoasă a diferitelor instituții și cu ele de-odată și fericirea societății omenești. Cea dintâiu problemă ce ni se impune este deci aceea, să stabilim pe baza experiențelor, că scopul fixat de lege, anume, ca elevul care a terminat cl. IV-a să-și știe expune gândirile la înțeles în l. maghiară, atât oral cât și în scris, se poate obținea s'au nu? Dacă în urma discuțiilor noastre, vom găsi că el se poate ajunge, atunci suntem în ordine. Legea este executabilă. In acest caz rămâne să chibzuim numai asupra prefecționării mijloacelor, cari să ne faciliteze străduințele și să ne facă munca mai efectivă.

Intrucât însă cercetările noastre ne vor sili să constatăm, că acest scop nici pe lângă cele mai mari sforțări nu se poate ajunge, va trebui să ne oprim și să aflăm piedicile adevărate, cari se pun în drumul muncei noastre crunte.

Domnilor colegi!

Chestiunea învățării unei a doua limbi, pe lângă cea maternă, în școala primară dela sat, constitue astăzi obiect de discuție principală nu numai la bărbații de școală ai țării noastre, ci în o măsură egală și în scrierile marilor pedagogi din apus. Cei mai de seamă dintre ei au ajuns la concluzia, că rezultatele învățării unei limbi străine prin școală sunt foarte problematice, de cele mai multe ori *nule*. Argumentul cel mai puternic pe care-l invocă în sprijinul concluziei lor este *liceul*. In liceu, știți toți, se învață limba latină opt ani dearândul și încă într'o măsură intensivă. Rezultatul care este? In foarte puține cazuri se întâmplă, ca un bacalaureat să-și poată exprima gândirile în l. latină oral și în scris. Și să nu uităm, că aici avem elevi mari, inteligenți, cari înțeleg folosul învățării unei limbi. Dar vă întreb pe D-Voastră, cari toți ați învățat cel puțin 4 ani l. latină, sunteți anume în stare să mai spuneți, ori să scrieți corect o singură propoziție simplă, care să exprime o gândire proprie? Din parte-mi vă mărturisesc cu toată sinceritatea, că deși m'am ocupat cu latina și după terminarea liceului, nu îndrăsnesc să risc o vorbire nici de 3 minute în această limbă.

Contrarii acestei păreri aduc ca argument împrejurarea, că latina e o limbă *moartă* și deci neavând nici un razim în mediul social e firesc să o uiți. Ei bine, pedagogii noștrii unguri (Kunfi Zsigmond) au și alte dovezi. Este limba germană. Ea se predă în liceu 6 ani întregi. Câți dintre „maturisanți“ o vorbesc și o scriu corect? Si știm bine, că germana este o limbă vie, o limbă universală, vorbită în întreagă Europa. Eu am făcut liceul de *stat* în Sibiiu. Orașul fiind german, la tot pasul auzi limba lui Schiller. Locuința o aveam la o familie germană. Deci vorbiam nemțește. Dar cum? Numai limba convențională de stradă, cu toate greșelile ei. Numai cu greu izbutiam să-mi exprim gândirile într'o formă mult-puțin literară. Ei, dar colegii mei unguri săracii. Limba germană era o adevărată tortură pentru ei. Cunoștințele lor la examenul de maturitate erau sub toată critica. Nu numai că nu erau în stare să spună, sau să scrie corect o gândire, dar nici măcar ceti nu știau. Cetirea lor era o nemțească pronunțată exat după tipicul unguresc. Ce rezultă din aceste exemple? Că o limbă străină, învățată pe băncile școalei, numai atunci duce la rezultat practic, dacă este sprijinită de mediul în care trăim, deci de viață.

In această ordine de idei să trecem acum la școala primară *rurală*. Aceleași legi constatate la licee se manifestă și aici, însă într'o măsură mult mai pronunțată. Căci aici micii elevi nu-și pot da seamă de rostul și necesitatea învățării unei a doua limbi, cum se întâmplă d. p. la elevii din liceu. Ei deci învață în mod inconștient, la porunca învățătorului. Dar cu toate acestea învață, adecă *mecanizează*, mânați unii poate și de-o anumită curiositate, de așa numitul interes empiric, care se manifestă larg în epoca copilăriei. Dacă acum li se dă prilej, ca cunoștințele de limbă câștigate cu multă trudă între cei 4 păreți ai școalei, să le poată aplica și pe stadă, sau acasă, atunci ei își vor putea însuși într'o anumită măsură această limbă. Dar îndată ce împrejurările externe ale școalei, deci viața, nu favorizează procesul de fortificare al limbei învățate în școală, toată munca istovitoare a învățătorului rămâne zadarnică. Să luăm și aici câteva exemple concrete. Suntem în școala unei comune cu poporațiune româno-maghiară. Invățătorul își face datoria fixată în lege cu toată conștiinciositatea, elevii ascultă și caută să învețe ceeace aud în școală. Aici munca învățătorului este mult mai ușoară. Elevii când vin la școală cunosc o mulțime de cuvinte, învățate în jocurile lor cu copiii unguri. Cuvintele nouă învățate în școală nu rămân izolate, căci elevii le aplică în convenirile lor cu băieții străini. Aici deci mediul vine în ajutorul școalei și scopul fixat de lege se poate *eventual* atinge până la un punct oarecare.

Scrisoare din Munți.

Sfințirea bisericii din Peleș.

— 22 Octomvrie v.

Zile frumoase de toamnă, câtă bucurie ni-ați adus! In locul melancoliei obicinuite, o mare veselie s'a instăpânit pe toate fețele. Toți se bucură de sosirea zilelor frumoase, atât de mult așteptate. „Timp frumos bine-ai venit“, și-au zis cu toții, oamenii dela noi.

Se bucură țăranii, că și-au putut aduna în atâta tihnă rodul, care în cele mai multe locuri a fost din belșug, se bucură domnii, că pot face plimbări așa de frumoase. Se întrec cu toții în a da mulțămită Domnului pentru binecuvântarea trimisă.

Și cât au fost și sunt încă de frumoase zilele acestei toamne mai ales pela noi prin munți. Aerul pururea curat și apa rece îți dau puteri, te întineresc. Pe toți îi vezi îmbujorați la față, cu tot greul traiului de care se plâng. Sărbătorile mai ales sunt adevărate zile de înălțare.

O astfel de serbare înălțătoare de inimi a fost și sfințirea bisericii din Peleș (lângă Câmpeni), îndeplinită Duminecă în 20 Oct. v. De câteori se'nalță un nou altar Domnului pe pământul nostru românesc, o mare bucurie ne cuprinde sufletele. Bucurie izvorâtă din convingerea, că aceste altare sunt și până astăzi singurele cetăți nepătrunse, în cari ne păstrăm mai curate comorile noastre strămoșești: legea și limba românească. O astfel de nespusă bucurie simțim noi muntenii acum, când cetatea noastră s'a mai întărit cu o sentinelă. Laudă și cinste se cuvine unui popor abia de 700 suflete, că și-a înălțat un măreț Sion. O încredere puternică ți se coboară în suflet, văzând atâta dragoste de lege si neam, atâta jertfă în aceste zile grele. Laudă și cinste mai ales conducătorilor înțelepți și vrednici.

Satul Peleș e pe vârf de dealuri. O panoramă încântătoare ți se desface înaintea ochilor.

Ochii ți se duc până departe și se opresc numai pe piscurile ascunse în zare. Dar lumea multă care te încunjură nu te lasă să stai pe gânduri. Au venit mulți îndemnați și de timpul admirabil, ear cei mai credincioși și de-gândul lui Simeon Stâlpnicul, că mai sus vor fi mai aproape de Dumnezeu. Frumoasa biserică a fost sfințită de trimisul Inalt Prea Sfinției Sale Arhiep. și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, de dl asesor *L. Triteanu*. Serviciul divin a fost îndeplinit de 7 preoți. Răspunsurile la liturghie le-a dat corul din Câmpeni.

Câtă mulțămire am simțit, când ni s'a spus, că o biserică așa de frumoasă a fost ridicată aproape întreagă prin măestria unor Românași de ai noștri. S'au pus parcă la întrecere. O parte mai frumoasă ca ceealaltă. Măestrii încă și-au primit răsplata, căci la masă dl protopretore al cercului

Roşia print'ro vorbire românească li-a dat la toţi 3 diplome.

Uşile altarului erau împodobite cu admirabile perdele, eşite din mâna harnică şi îndemânatecă a dnei preotese şi a fiicei ei. Li-a fost lăudată dealtcum vrednicia şi iscusinţa printr'o vorbire ţinută de adv. Dr. Candin David.

Serviciul divin a fost îndeplinit cu evlavie. A predicat dl asesor *Triteanu*, dl protopop Furdui şi păr. Goia. Poporul a fost impresionat de cele spuse. In deosebi au fost interesante spusele din tradiţie a a păr. Goia. Ni-a prezentat frumoase fapte din timpul unaţiei. După liturghie poporul a fost botezat şi miruit.

Masa a fost întinsă afară în liber. Par'că nu-ţi venea a crede că suntem în 2 Noemvrie n.

S'a toastat în sănătatea bunului Arhipăstor. S'a vorbit pentru trimisul Excelenţei Sale, pentru reprez. administraţiei. S'a lăudat hărnicia şi vrednicia poporului şi a conducătorilor din loc.

La sfârşit preotul din loc N. Oneţ a mulţămit adânc mişcat pentru frumoasele clipe şi marea bucurie, de care s'a învrednicit.

După masă s'a întins o horă mare. Jocul s'a continuat până noaptea. Toţi am plecat cu cele mai bune impresii.

Laudă şi cinste se cuvine poporului vrednic şi ascultător, laudă şi cinste conducătorilor harnici şi înţelepţi.

Măgheran.

NOUTĂŢI.

Moştenitoriul de tron la Londra. Arhiducele Francisc Ferdinand, moştenitorul nostru de tron, a plecat Vineri la ameaz, împreună cu soţia, la Londra, pentru a face vizită curţii regale din Anglia.

*

† Nerva Hodoş. Inmormântarea rămăşiţelor pământeşti ale mult regretatului *Nerva Hodoş*, Românul cu inimă caldă şi muncitorul deştept şi sârguincios în ogorul literaturei române, s'a făcut eri, Dumineca, la orele 3 d. a. din capela cimiteriului nou orăşenesc. Actul funebral l'a celebrat P. C. Sa, *Dr. Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, asistat de preoţii din loc I. B. Boiu şi R. Bucşa. A cântat frumos şi indoioşător corul seminarial, condus de prof. T. Popoviciu, iar domnul profesor seminarial *Dr. Nicolae Bălan* a rostit o vorbire frumoasă, prezentând pe reposatul, mai ales tinerimei, ca pildă de muncă şi de cinste, ambele lucruri atât de rari în zilele noastre. Intre ceice au dat reposatului onorul din urmă, petrecându'l până la groapă, am văzut, afară de întristaţii membri ai familiei şi de colegii din Bucureşti, pe P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, profesorii dela seminarul nostru „Andreian“, elevii seminariului, şi alţii. Sicriul reposatului era acoperit cu multe şi frumoase coroane şi buchete de flori. Fie-i somnul uşor şi memoria în veci binecuvântată.

*

Sfinţire de biserică. Sfinţirea bisericii renovate gr.-ort. române şi a şcoalei confesionale din nou zidite din *Cunţa* se va face la 10/23 Noemvrie 1913, prin P. O. D. *Lazar Triteanu*, asesor cons. ca mandatar al I. P. S. Sale Dlui Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*. La liturghie va cânta corul elevilor seminariali din secţiunea teologică a seminarului „Andreian“ din Sibiiu, sub conducerea profesorului de muzică, Tim. Popoviciu. După terminarea sftei liturgii va urma sfinţirea edificiului şcolar. La ora 1 din zi se va servi banchetul, în sala festivă din edificiul şcolar. Sara la orele 7 va avea loc concertul, dat din partea corului seminarial. După concert urmează joc.

*

Soră de caritate. Arhiduceza Isabela, fiica Arhiducelui Frideric, măritată după un principe bavarez, de care însă s'a divorţat la scurtă vreme după cununie, a făcut Vineri esamenul ca *soră de caritate* la spitalul rudolfin din Viena, pentrucă vrea să-şi dedice viaţa în viitor exclusiv îngrijirii bolnavilor. Mai remâne câteva săptămâni în Viena, apoi se duce în Spania, pentru a lua in primire conducerea unui spital de acolo.

*

Materialismul istoric şi dl Vasile Goldiş. In discursul cu care dl *Vasile Goldiş* a deschis adunarea generală a „Societăţii teatrale“ la Caransebeş cetim următoarele: „Şoaptele neputinţei şi ideologia *utilitarismului ucigător de neamuri* să dispară din mijlocul nostru, căci noi suntem la începutul vieţii şi ne aducem aminte, că temelia de mărire a Romei au pus-o Cincinaţii şi Regulii săraci, dar curaţi, cinstiţi, viteji, cu credinţa tare în sufletele lor şi gata în orice moment a aduce orice jertfă chiar şi pe aceea a vieţii pentru binele şi fericirea neamului lor. Sunt mai presus cele sufleteşti decât cele trupeşti şi *istoria întregei omeniri dă de minciună învăţăturile acelora, cari susţin, că cea mai de căpetenie nizuinţă a popoarelor are să fie îmbogăţirea materială*“. Acest pasaj ni se pare, că denotă o îmbucurătoare schimbare în felul de cugetare al dlui Vasile Goldiş, care la 1909, conducând adunarea „Asociaţiunii aradane“ a umplut capul ascultătorilor cu frânturi din teoriile materialismului istoric, iar în broşura sa ungurească din 1912 s'a mărturisit pe faţă ca aderent al acestui greşit principiu. („A történelem materialisztikus felfogásának helyességét vallom“ scrie d. Goldiş la pag. 5 a acelei broşuri). Am dori să ştim, care e dl Goldiş cel adevărat: aderentul materialismului istoric, sau aderentul idealismului creştinesc, cum s'ar cuveni să fie un secretar consistorial?

*

Parastas pentru Aurel Vlaicu. Ni se scriu următoarele: Dumineca în 20 Oct. v. (2 Noemvrie n.) a. c. s'a ţinut un frumos şi solemn parastas pentru odihna sufletului marelui nostru aviator *A. Vlaicu* şi în satul Toderiţa de lângă Făgăraş, prin vrednicul preot Petru Debu, care deşi împresurat cu o grea şi numeroasă familie, totuşi, când îl cheamă datoria naţională, cu trup şi suflet se pune în slujba neamului, ca cel mai credincios ostaş, şi încă în rândul dintâi. Parastasul, despre care poporul a fost pus în cunoştinţă de mai înainte, s'a încheiat cu o duioasă şi pătrunzătoare vorbire, care din ochii tuturor celor de faţă a stors lacrimi de durere. Vorbirea s'a estins asupra vieţii rodnice şi a faptelor măreţe, săvârşite de nemuritorul nostru aviator *Aurel Vlaicu*, care a fost mândria şi fala întreg neamului românesc, căci întrecutu s'a în zbor cu pasările cerului, ca să ducă acolo ale neamului plângeri şi dureri. Laudă şi cinste vrednicului preot şi odihnă lină şi de veci sufletului marelui nostru *Aurel Vlaicu!*

*

Furtună pe mare. Din Fiume şi din Abbazia se scrie, că zilele trecute a fost pe acolo o mare furtună. Un vânt furios a început să sufle şi să adune apa mării adriatice în valuri puternice, cari au făcut la malul mării mari stricăciuni. Comunicaţia pe mare a fost întreruptă pe două zile.

*

Graţiat. Soldatul de rând Iancoblevici, care şi-a împuşcat pe stăpânul seu, capitanul de gardă Eisenkolb şi pe mireasa acestuia şi pentru această faptă a fost judecat la moarte prin ştreang, a fost graţiat şi pedeapsa sa a fost prefăcută în temniţă pe vieaţă.

*

Boala mostenitorului de tron rusesc. Se scrie din Petersburg, că *Alexie*, moştenitorul de tron rusesc, va fi dus în curând în Egipet, la o baie de pucioasă de acolo, unde se vor face noue încercări de a-i se reda sănătatea sdruncinată de vreo doi ani. Cum se spune, moştenitoriul de tron rusesc, acum în etate de zece ani, are tuberculosă de oase.

*

Mantaua sultanului. Ziarul *Frankfurter Zeitung* scrie: Mantaua sultanului Murad, care cum se ştie a fost luată din mecetul Selim, când cu ocuparea Adrianopolului, şi care pe urmă a ajuns la Viena, prin mijlocirea ambasadei turceşti vieneze a ajuns earăşi în posesiunea Turciei. O comisiune specială a dus mantaua la Constantinopol, unde a fost predată în mânile autorităţilor. Cu acest prilej s'au ţinut mari festivităţi în capitala.

*

Şine duble între Braşov şi Budapesta. Mărindu-se circulaţia pe linia căilor ferate ungare Budapesta Arad şi Braşov, se va aşeza pe linia aceasta o nouă păreche de şine. Lucrările s'au început, şi până la Arad vor fi terminate în scurtă vreme.

*

La Reuniunea meseriaşilor români sibieni au fost primiţi următorii membrii *ordinari:* Petru Tălmăceanu (orig. din Sibiiu, fiu de econom), sodal măsar; George Câmpian (orig. din Alba Iulia, fiu de econom), sodal lăcătuş; Ion Lupeanu (orig. din Alămor fiu de econ.) sodal faur; Demetriu Ursa, (orig din Gârbova, fiu de econ.) sod. hornar; Ion Paven (orig. din Câmpeni, fiu de econ.) acum măestru croitor în Răşinari, Moise Muntean, (orig. din Apoldul de jos, fiu de bărdaş), acum măestru măsar în Apoldul de jos; Alexandru Major (orig. din Niarad-Andrasfalău, fiu de econ.) măestru lemnar diplomat; Traian Popa (orig. din Bacia, fiu de înv.) şi Traian Joandrea (orig. din Sibiiu, fiu de măcelar) sodali croitori; Ion Modroiu (orig. din Ţelina, fiu de econ.) şi George Roşianu (orig. din Mercurea, fiu de econ.) sodali pantofari şi Nicolae Nicoră (orig. din Merghindeal, fiu de econ.) acum măestru faur in Merghindeal. Intre membrii *ajutători* a binevoit a se înscrie dl Mihail Străjanu, prof. de liceu penz. (Craiova) şi Demetriu Stinghe, funcţionar la „Albina“.

*

† Ioan Popoviciu, paroh gr.-ort. rom. în Sadu, membru al scaunului protopresbiteral etc. după lungi şi grele suferinţe, fiind împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor a decedat Sâmbătă, în 2/15 Noemvie c, la orele 4 seara, în etate de 67 ani. Rămăşiţele pământeşti i se vor aşeza spre odihnă vecinică în cripta familiară din curtea bisericii din Sadu, Marţi, în 5/18 Noemvrie c., la ora 12 din zi. Odihnească în pace!

*

Femee şef de poliţie. In Chicago, oraş mare în America, primarul a făcut propunere consiliului comunal, se numească şef de poliţie pe doamna Gertrud Hoven-Briton, presidenţa societăţii de acolo pentru răspândirea moravurilor bune. Propunerea a fost primită cu unanimitate şi însufleţire.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi, doritori de a şi înmulţi cunoştinţele lor în străinătate, au mai dăruit: Ion Roman frizer, Petru Herţa, calfă de prăvălie (Sălişte), Damaschin Ioanovici, stud. fil. Bucureşti, câte 1 cor; Gligor Trif, sodal pantofar, Liviu Pamfilie, sculptor în lemn, Constantin Velţan, practicant contabil (Cluj), câte 20 bani; Ion Pop, învătăcel zugrav de case, 30 bani; Nicolae Chirciu, paroh (Almaş-Sălişte), soţia sa Virginia n. Centu şi copiii lor Eugenia, Viorel, Cornelia, Aurel şi Traian, 1 cor.; Achim Oancea, înv. faur, Ion Bercan, adm. prot. (Cohalm) câte 50 bani; Const. Proca, paroh (Râşnov) cor. 2·50; Liviu Munthiu, înv. lăcătuş şi Dr. G. Drimba, adv. (Cohalm), câte 1 cor.; Iosif Olariu, fost înv. (Gurasoda), aplicând pe Zah. Brezoveanu la turtarul Laupp 20 bani; Nic. Barbu înv. lăcătuş, Ion Bârsan, înv. (Bogata olt.), câte 25 bani; Ion Iordan, înv. croitor, 50 bani; Nic. Vlad Stezar, paroh (Jina), 30 bani; Gavril Magda, comerciant (Ciceu Giurgeşti), aplicând pe fiul său Vasile la cojocariul Dămian, pe Vasile Pop la cismariul Sim. Coman şi pe Const. Florea la croitoria naţională Petru Bota, cor. 1, ear cu prilejul expoziţiei de vite a Reun. agricole: notarii D. Duca (Bendorf), Procopiu Marian (Ilimbav), Arpád Mihály v. not. comitat. (Sibiiu), Const. Mahara, înv. (Alţina), câte 1 cor. Ion Alexandru (Ilimbav), Aron Meţian (Nochich), Ion Petrişor (Alţina), parohi, câte 40 bani; economii Nicolae Tatu, Ion Gaură, Ach. Cichindeleanu, Sim. Tatu, Ion Cichindeleanu, toţi din Alţina; Teodor Andreiu, (Sibiiu), câte 20 bani; Aug. Cichindeleanu, inv. (Alţina) şi Ion Ienciu, propr. (Nocrih), câte 30 bani şi Nic. Iosif înv. penz. (Sibiiu) 10 bani. Starea fondului cor. 91·20. Pentru prinos aduce calde mulţumite în numele „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, Vic. Tordăşianu, prezident.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa preoţească pe Sâmbătă în 16 Nov. v. c. la Brad.

Ordinea de zi:

1. La 8 ore, serviciul divin la care vor celebra parohii Ioan Perian, Ioan Mihuţ şi Miron Popoviciu. Predica o va rosti parohul Miron Popoviciu.

2. Deschiderea conferenţii la 10 ore a. m. în sala gimnazială.

3. Constatarea celor prezenţi.

4. Constituirea.

5. Reflexiuni asupra modului:

a) cum s'a ţinut serviciul divin şi

b) cum s'a ţinut predica.

6 Prezentarea şi cetirea rezoluţiunilor şi ordinaţiunilor conzistoriale, cari să refer la lucrările conferenţii.

7. „Chestiunea învăţăturilor sectare“. Elaborat de parohul Ioan Mihuţ.

8. Rapoartele despre activitatea preoţilor în a. 1912, cari au să se restrângă la raportul, care-l prezintă fiecare paroh sinodului ordinar, şi au să fie înaintate la oficiul protopopesc până la 10 Nov.

9. Rapoartele despre activitatea grupurilor religioase, cari încă au să fie înaintete de către preşedinţii acelora tot până la 10 Noemvrie.

11. Indrumări referitoare la aplicarea Regulamentului pentru procedura judecătorească în cauzele matrimoniale, de protopresbiterul.

12. Alegerea comisiunii pentru pregătirea programei conferenţii viitoare.

13. Designarea celor 2 verificatori.

14. Designarea locului pentru conferenţa viitoare.

15. Inchiderea conferenţii.

Brad, la 22/X 1913.

V. Damian
protopresbiter.

Cărţi şi reviste.

Cărţi noue de şcoală. Au apărut cărţile: „*Magyar olvasókönyv*“, pentru anii de şcoală II—III, IV şi V—VI de Iuliu Crişan, înv., revăzute de Preaon. Domn Dr. Ioan Lupaş, protopop. Toate aceste cărţi *se pot procura numai dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu.* Preţul: anul II—III, 50 fil., anul IV. 80 fil., anul V—VI. 1 cor. 20 fil.

Teatru.

Faptul, că teatrul e totdeuna plin, la fiecare representaţiune, e dovada cea mai convingătoare, că trupa artistică a dlui director *Leo Bauer* e cu adevărat bună şi bine aleasă în anul acesta. Mercuri s'a dat cu succes splendit opereta „*Eva*“, în care au avut frumoase prestaţiuni cântăretele *Holub* şi *Bauer*, apoi artiştii Karsten, Herbert, Asper, Patzinka, şi alţii. Joi s'a repetat opereta „*Hoheit tanzt Walzer*“. Sâmbătă a provocat ilaritate mare şi bună dispoziţie opereta comică „*Orpheus in der Unterwelt*“, în care toţi cooperatorii au fost la locul lor, iar ieri, Dumineca, s'a dat după ameazi „*Alt Heidelberg*“, şi sara comedia „*Mein alter Herr*“, care în Berlin s'a dat de peste 200 de ori. A plăcut mult şi publicului sibiian. S'au distins mai ales artistele Holm, Norden, Wehrberg si artiştii Thiele, Olden, Gebhardt, Schenk, Wonger şi alţii. Astăzi Luni, se dă comedia „*Das Parr nach der Mode*“, iar mâne, Marţi, frumoasa operetă „*Fledermaus*“.

Teatru român în Sibiiu.

„Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu“ va da *Vineri, la 8/21 Noemvrie 1913 (Arh. Mihail şi Gavriil)*

O reprezentaţie teatrală

în favorul *Fondului Aurel Vlaicu* şi al darurilor de Crăciun pentru săracii noştri, în teatrul orăşenesc din loc, cu următoriul program:

I.

Doctorul fără voie

comedie în 3 acte de Molière.

Persoanele:

Sganarelle, doctorul fără voie .	Dl D. Axente
Martine, soţia lui Sganarelle .	D-na M. Duca
Robert, vecinul lor	Dl V. Petraşcu
Geronte, tatăl Lucindei . . .	„ M. Neagu
Lucinda, fiica lui Geronte . .	D-ra E. Imbăruş
Valere, servitorul lui Geronte .	Dl M. Corfariu
Luca, al doilea servitor . . .	Dl E. Măgean
Jaqueline, doică la Geronte şi soţia lui Luca	D-na A. Axente
Leandru, iubitul Lucindei . .	Dl A. Meţiu
Tibauth, ţăran bătrân	„ H. I. Dopp
Perrin, fiiul lui Tibauth . . .	„ G. Cătoiu

II.

O şezătoare la ţară

piesă poporală cu cântări, jocuri şi doine din fluer, într'un act de I. C. Luncan şi G. D. Mugur.

Persoanele:

Badea Ion	Dl D. Axente
Moş Bnturugă	„ I. Jinga
Miu Ciobanul	„ N. Topolog
Brad-Vânătorul	„ H. I. Dopp
Ionişor	Cornel Axente
Bunica	D-ra P. Tălmăcean
Mama	D-na M. Duca
Copila	D-ra M. Joandrea
Mărioara	„ El. Imbăruş
Ileana	„ P. Popovici
Porumbiţa	„ E. Imbăruş
Luna	⁂
Floarea	„ M. Pinciu
Chiralina	⁂
Vrăbiuţa	⁂
Zâna	D-na A. Axente

Ţărani şi ţărance.

Inceputul la 7½ ore seara precis.

Preţul locurlor:

Loge parterre, 3 persoane	K	4·50
Loge parterre, 4 persoane	„	6·—
Loge parterre, 5 persoane	„	7·50
Loge rangul I, 4 persoane	„	8·—
Loge rangul I, 3 persoane	„	6·—
Loge pentru onoraţiori	„	12·—
Loge rangul II, 3 persoane	„	4·—
Loge rangul II, 4 persoane	„	5·—
Loge rangul II, 5 persoane	„	6·20
Un loc în balcon rândul I.	„	2·50
Loc în balcon r. II. şi III.	„	1·50
Loc în balcon r. IV. şi V.	„	1·—
Cercle, 4 r. dela început	„	2·—
Stal, dela rândul al 5-lea	„	1·50
Parterre numerizat	„	1·—
Loc de stat, în parterre	„	—·80
Loc de stat, în parterre militari şi studenţi	„	—·60
Galerie numerizat, r. I.	„	1·—
Galerie numerizat, r. II. până la cel din urmă	„	—·70
Galerie, loc de stat	„	—·40

Bilete de intrare se pot procura dela Librăria arhidiecezană, începând de Marţi 5/18 Noemvrie. Intre acte cântă muzica orăşenească diferite arii naţionale.

Nr. 41J/1913. (316) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător, devenit acum vacant, la şcoala poporală a comunei bisericesci gr.-or. **Săcătura** se publică concurs cu terminul **15 Noemvrie 1913 st. v.**

Dotarea este: 1000 coroane dela comuna bisericească din repartiţie, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuinţă şi grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) şi să se prezinte poporului spre cunoaştere.

Va fi dator a propune religiunea, a ţinea şcoală de repetiţie şi a cânta cu copii la sf. liturgie.

Câmpeni, 31 Oct. 1913.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 943/1913. (311) 3—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III. **Căpâlna-de-sus** cu filia **Abuş, Mica** şi **Hidrifaia** în protopresbiteratul Târnava, la Ordinul Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan Nr. 13369 Bis. din 8 Octomvrie a. c. să publică concurs nou din oficiu, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoţeşti.

Cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare să se înainteze la subsenmatul oficiu în terminul indicat, iar concurenţii pe lângă prealabila încunoştiinţarea a subsemnatului să se prezinte ţn vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Cetateadebaltă (Küküllővár), 15 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al tract. Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 952/1913. (313) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III. **Vecerd**, protopresbiteratul Agnitei, ajunsă în vacanţă prin penzionarea deficentului paroh Gregoriu Triff, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Rugările de concurs cu documentele cerute în regulament să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încuviinţare a subscrisului — să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra în biserică şi a face cunoştinţă cu poporul.

Agnita, 18 Octomvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. român al Agnitei.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 827/1913 protp. (312) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante **Andraşfalău** (Székes-Andrásfalva) în senzul Veneratului ordin consistorial din 1 Octomvrie, a. c. Nr. 13054. Bis. se publică concurs din oficiu cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu ecest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea snbscrisului, — să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din loc spre a-şi arăta destoinicia în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara, în 17/30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Urmările rele a oleiului de peşte Emulsiunea Scott nu le are.

Oleiul de peşte deşi este un puternic mijloc de întărire, se ia cu multă neplăcere, aşa de mulţi abzic de luarea lui. Atât oamenii mari, cât şi copii, au nu numai o îndreptăţită antipatie pentru el, dar nu-l pot nici mistui. Cu totul altfel este cu Emulsiunea Scott, care nu e altceva, decât un olei de peşte gustos, ce se mistue cu uşurinţă.

După răceli, la trenare, reconvalescenţilor, oaselor slabe la copii, lipsei de apetit, eşirii cu greutate a dinţilor, fac servicii însemnate Emulsiunea Scott, pusă în circulaţiune de câteva decenii.

Preţul original al unei sticle 2 cor. 50 fil. Trimiţând cineva 50 fil. în marce postale la SCOTT et BOWNE, Viena VII. provocându-se la acest ziar, primeşte printr'o apotecă o sticlă de probă. a) (275) 13—

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 10—15

IOSIF UDVARI jun.

măestru de parchete,

primeşte orice reparaturi de parchete, precum şi curăţirea lor.

Prin o corespondenţă uşor Vă puteţi adresa la mine: (317) 1—2

Sibiiu, Grabengasse Nr. 8.

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 3—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză,** în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Naşterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

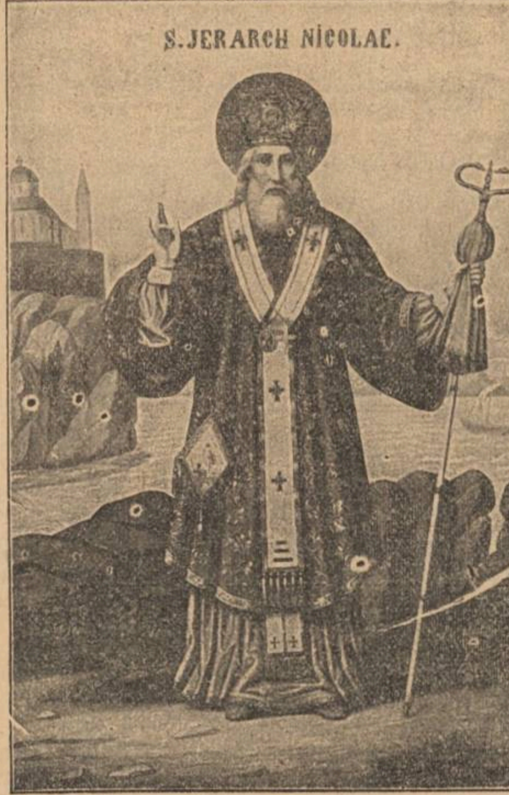
S.JERARCH NICOLAE.

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Arhanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

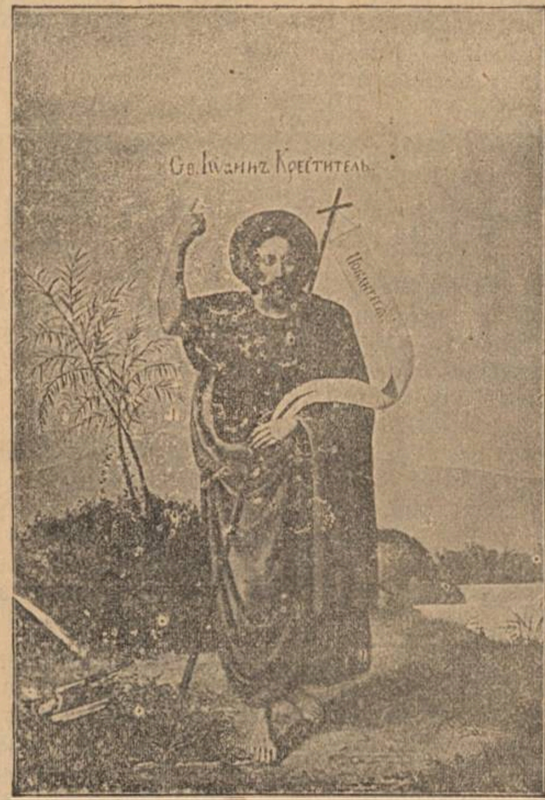

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea in cm.					Mărimea in cm.					Mărimea in cm.					Mărimea in cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 7/20 Noemvrie 1913. Nr. 116.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Atitudinea preotului

faţă de problema socială.

VI.

Dar preotul şi din alt motiv trebue să se ferească de-a tăbărî mereu asupra apariţiunilor externe ale mamonismului. O asemenea atenţiune unilaterală, acordată unei manifestări a păcatului din om, trebue să aibă urmări de-a dreptul fatale asupra acelor oameni, a căror egoism şi dorinţe după putere din întâmplare se manifestă sub forma altor păcate şi caută alte mijloace ca să fie satisfăcute. Aceştia se vor considera pe sine neasemănat mai buni şi mai superiori de cât „ceialalţi“, despre a căror înstrăinare de Dumnezeu se vorbeşte într'una — deşi în inima lor se resfaţă poate patimi cari izvoresc din aceleaşi porniri pământeşti, ca şi mamonismul, de a cărui osândire răsună amvoanele.

E lucru foarte important, ca preotul să ţină seamă şi de asemenea efecte laterale ale propoveduirii sale. Iar când vorbeşte despre mamonism, trebuie să-l trateze cu o adâncă psihologie şi nu cu superficialitatea frazeologiei socialiste, ca şi când numai cei bogaţi ar fi stăpâniţi de el, ori ca şi când acest păcat s'ar fi ivind numai începând cu o anumită cantitate de avere. De ce în toată literatura radical-socială nu se vorbeşte aproape de loc şi despre mamonismul celor lipsiţi de avere? De aceea, fiindcă chestiunea întreagă e privită superficial, numai din punct de vedere economic, nu dintr'un punct de vedere mai adânc religios-psihologic. Dar cultul mamonului se găseşte de-opotrivă în toate clasele sociale. Cel mai mare milionar poate să fie un creştin adevărat, a cărui inimă nu e aservită de bani (să ne gândim la un mare mecenat al nostru, fără al numi cel mai mare milionar), şi, dimpotrivă, cel mai sărac proletar poate să fie un rob al mamonului de rangul intâi. Chiar cel ce astfel poartă lupta pentru urcarea plăţilor, încât prin ea periclitează ori jertfeşte cu totul bunuri mai înalte, chiar şi acela este un mamonist. Conducătorii experţi ai mişcării muncitorilor ne ştiu spune cât de uşor se lasă copleşiţi de iubirea de argint, de „capitalism“, tot mai multe grupuri de muncitori, cari apoi rup solidaritatea cu soţii lor. Cu tot dreptul zice un bun cunoscător al acestor lucruri: „E cu mult mai uşor să vorbeşti în sens socialist, decât ca să lucrezi în sens socialist, cu mult mai comod să nimiceşti capitalismul în adunările poporale, decât ca să-l extirpezi din inima proprie, adecă de acolo, unde şi-a înfipt adânc rădăcinile“.

Asemenea vorbe n'am cetit în toată literatura preoţilor socialişti — poate din acea cauză, fiindcă ei nu au un contact destul de concret cu lumea muncitorilor de astăzi, ori fiindcă au fost orbiţi de un părtinitor sentiment de compătimire.

Noi nu avem nimic în contră, ca preoţii să se ocupe de fenomene sociale concrete. Dar să se ocupe de ele cu gândul, ca să întoarcă pe oameni dela periferie spre centrul vieţii, să le arete cât de mult însetoşează vieaţa reală după soluţiile ce i-le poate da creştinismul, să le demonstreze, cum tocmai creştinismul ţine seamă de toată complexitatea vieţii omeneşti, întorcându-o la *temeliile* ei. Preoţii, dacă se ocupă de fenomenele sociale, să nu le studieze numai din punct de vedere moral, ci şi cu o adâncă psihologie, care să-i conducă până la cauzele cele din urmă ale lor, pentruca să poată aşeza săcurea la rădăcină.

Aşa se cere ca să trateze preoţii apariţiunile externe ale mamonismului. Cu drept cuvânt te aştepţi, ca tocmai dânşii să pătrundă adânc în psihologia acestui păcat, căci dânşii trebue să înţeleagă mai bine, cât de necesară este o asemenea pătrundere psihologică pentru pedagogia pastorală, pe care trebue să o aplice faţă de mamonism. Dar durere, în predicile sociale aprinse de mânie nu găsim nimic din toate acestea! Toată puzderia diferitelor motive, din cari omul se leagă de bani, e trecută cu vederea. In schimb auzim repeţindu-se într'una cuvântul „mamon“. Aceasta e tocmai aşa, ca şi când un pedagog ar tăbărî într'una cu apostrofări generale în contra minciunii, dar nu ş'ar lua nici odată osteneala să analizeze şi să arete limpede diferitele motive ale minciunii, apoi să caute izvorul acestor motive până în cele din urmă ascunzişuri ale inimei. Cât sunt de diferite şi motivele mamonismului! Câţi oameni aleargă după bani, nu de dragul banilor, ci dintr'o inferioară poftă după plăceri, din pofta de a stăpâni pe alţii, dintr'o rău înţeleasă iubire faţă de familie, dintr'un rău condus îndemn de a lucra, din zgârcenie, dintr'o crudă amintire a lipselor din tinereţe, din dorinţa de-aşi asigura bătrâneţele, — scurt zis, prin cuvântul „mamonism“ n'am spus un singur lucru lămurit. Trebue să pătrundem în toate motivele „vânătoarei după bani“, trebue să le găsim izvorul comun şi de acolo să începem vindecarea boalei.

Astfel privind lucrul, înţelegem rezoanele operaţiei într'adevăr radicale, pe care evanghelia vrea s'o aplice pentru ca să taie din rădăcină cauzele cele mai ascunse ale rătăcirilor şi degenerării noastre. Inţelegem, că desăvârşita eliberare a sufletului nostru din sclăvia lumii, pe care ni-o cere Mântuitorul, nu este propovăduirea unui idealist, care a fugit de lume, ori a unui visător, care ne vorbeşte din înălţimi siderale şi care şi-a pierdut orice legături cu realitatea vieţii. Nu, ci El ne propoveduieşte acea eliberare internă şi ne dă puterea să o câştigăm tocmai din acea cauză, fiindcă s'a coborât până la iadul încătuşerilor şi al robiei noastre întregi. Când vrea să ne mântuiască de mamonism, El ştie, cât de adânci rădăcini are pofta de avere în înclinările naturei noastre, cât de uşor ne pot băga în robia banului chiar şi cele mai inofensive interese şi cele mai bune sentimente ale noastre — dacă noi nu suntem vindecaţi radical de acea surdă alipire faţă de lucrurile trecătoare, care chiar şi iubirea noastră şi puterea jertfirei de noi înşine o tulbură, o atrage în serviciul patimilor şi în sfârşit o tradează şi subjugă cu totul materiei. Tocmai prin această adâncă cunoaştere a celor din urmă motive a acţiunilor noastre se deosebeşte atât de mult creştinismul de tot ceeace este morala şi politica socială. Şi având el o astfel de pătrundere în ascunzişurile şi adâncimile naturii omeneşti, este în stare să ne arete soluţia şi medicina ce trebue aplicată, ca să ne eliberăm de cătuşele cu cari ne ţin în robie duhurile rele ascunse în acele adâncimi.

Ce deosebire între o astfel de păstorire, care tinde la o înoire a celor din'lăuntru ale omului şi între acea combatere monotonă şi abstractă a mamonismului, care în continuu îndreaptă privirile oamenilor asupra împrejurărilor şi întocmirilor externe, ca şi când ele ar purta vina pentru toate relele şi nu ar fi, mai vârtos, numai expresia celor din lăuntrul nostru, oglinda în care ne putem vedea propriul nostru suflet! De aceea, abaterea atenţiunii dela adevăratele cauze interne ale robiei banului, care în oricare ordine socială va apare în forme noue, e foarte primejdioasă şi ea devine cu atât mai fatală, cu cât mai mult robia banului va fi considerată numai ca un blestem al instituţiilor sociale.

In ce priveşte adevărata combatere şi reacţiune în contra mamonismului, putem învăţa multe dela marii creştini ai trecutului, putem

FOIŞOARĂ.

O carte interesantă.

— *„Notiţe despre întâmplările contimporane“ de Ioan cav. Puşcariu.* Sibiiu 1913.*)

Acum de curând am primit un număr de exemplare din cartea postumă a cavalerului Ioan Puşcariu, spre a le distribui între intelectualii din protopopiatul Săliştei. Ştiind, că vă întruniţi azi în număr mai mare în acest „cămin cultural“, înainte de a se începe consfătuirea la care aţi fost invitaţi, nu-mi veţi lua în nume de rău, dacă voiu cerca cu acest prilej să vă spun câteva cuvinte despre cartea postumă, atât de interesantă, a cavalerului Ioan Puşcariu, şi să vă îndemn, ca fiecare dintre D-Voastră să cumpăraţi câte un exemplar.

Aceasta e o carte de însemnări şi notiţe despre întâmplările contimporane, pe cari autorul ei a avut prilej a le cunoaşte foarte de aproape, ca un bărbat, care a contribuit cu scrisul şi cu activitatea sa la multe dintre ele.

Literatura noastră istorică este destul de săracă în memorii şi însemnări autobiografice. Tocmai de aceea ne este binevenită o astfel de scriere, rămasă dela un martor de frunte al trecutului nostru apropiat.

Deşi elementul personal şi subiectiv, din care pornesc asemenea scrieri, face ca valoarea lor să fie adeseori foarte discutabilă din punct pe vedere al adevărului istoric, ele prezintă totuş un interes deosebit, dându-ne posibilitatea a pătrude mai adânc în viaţa sufletească a celor dispăruţi, înfăţişându-ne scene intime, pe cari zadarnic le-am căuta în acte oficioase, ori în alte isvoare istorice, complectând prin mulţimea şi varietatea amănuntelor interesante în mod însemnat tabloul vieţii din trecut şi inviorând astfel cunoştinţele istorice.

Dintre oamenii noştrii mai de seamă puţini s'au gândit să-şi scrie amintirile despre întâmplările contimporane şi să le lase posterităţii gata de tipar, cum a făcut Ioan cavaler Puşcariu, acest om treaz, muncitor neîntrecut, dispus de multeori spre ironie şi sarcasm.

O parte din însemnările lui a aflat de cuviinţă a le publica în anul acesta Prea Cuv. Sa Dl Arhimandrit Dr. Ilarion Puşcariu. Iar partea a doua, care promite a fi şi mai interesantă, prin faptul, că desvăleşte tainele politicei de pasivitate, a rămas de ocamdată nepublicată, probabil din consideraţie faţă de anume contimporani, activi şi astăzi în viaţa politică.

Notiţele cavalerului Puşcariu sunt un amestec de memorii şi însemnări autobiografice. Dupăcum spune însuş autorul, n'a vrut să scrie o autobiografie, pentrucă aceasta „poate avea o însemnătate istorică numai la bărbaţi mari, a căror viaţă e strâns legată cu istoria, pe care o complectează faptele lor, iar biografia oamenilor mai mici se poate cu tot dreptul privi numai ca o însemnare cronică, ce poate avea numai un interes pentru cercul familiei“.

Socotindu-se între aceşti „mai mici“, autorul arată, că scopul notiţelor sale nu e decât acela de a-şi descoperi „vederile individuale, ca un martor ocular sau ca unul care nu s'a putut subtrage dela contemplarea şi dejudecarea faptelor istorice ce s'au întâmplat în preajma sa“. A crezut că e de lipsă a se asculta şi „părerile opozite“ pentru că numai aşa se poate descoperi adevărul, deplin lăsând în voia cetitorului să primească din aceste notiţe „numai ce crede, că are valoare reală“.

Deoarece cavalerul Puşcariu a luat parte activă la toate mişcările politice, bisericeşti, sociale şi culturale româneşti timp de peste o jumătate de secol, deoarece dânsul a fost adeseori în situaţiuni înalte, cari îi dădeau posibilitatea să cunoască de aproape factorii cei mai importanţi, oamenii şi împrejurările cari au conlucrat la desfăşurarea întâmplărilor epocei sale, e uşor de înţeles, că notiţele sale istorice au în multe priviţe o valoare reală, înfăţişând întâmplările contimporane sub un aspect deosebit de acela, sub care ne-am obicinuit a le cunoaşte şi a le privi până acum, dând despre bărbaţii mai însemnaţi ai epocei sale amănunte, cari înlesnesc o apreciere mai multilaterală a personalităţii lor şi comunicând opiniile sale proprii de o remarcabilă originalitate. De sine înţeles, că adevărul exprimat în ele fiind adeseori discutabil, ca al oricărei opiniuni subiective, pentru o confirmare deplină are trebuinţă să fie controlat în chip serios şi sprijinit cu argumente luate şi din alte izvoare istorice, ori construite după analogia şi psihologia oamenilor şi a evenimentelor.

Ceeace face, ca notiţele cavalerului Puşcariu să fie cetite cu multă uşurinţă, pe locuri chiar procurând plăcere şi distracţie, este forma vioaie, în care ele sunt scrise, expunerea nepretenţioasă, şăgalnică a multor intimităţi şi predilecţia de a caracteriza anume persoane şi situaţiuni prin câte o anecdotă potrivită.

Spre a dovedi prin exemple afirmaţiunile de mai sus, îmi veţi permite să vă citesc câteva specimene interesante din această carte.

Iată d. e., cum carecteriseacă contimporanul Puşcariu relaţiile dintre cei trei eroi naţionali ai Românilor ardeleni din anii 1848—9:

---

*) Conferinţă ţinută la întrunirea intelectualilor din cercul Săliştei în *„căminul cultural“* din Sălişte la 8 Iulie 1913, de Dr. *Ioan Lupaş.*

învăța să căutăm și să scoatem la iveală, tocmai într'un timp atât de materialist, ca al nostru, sâmburele cel mai spiritual al creștinismului, în loc ca să facem politică economică.

Cu cât mai adânc și mai temeinic e, spre pildă, răspunsul pe care Francisc de Assisi l'a dat contemporanilor săi despre mamonism, decât tot aceea ce știu să ne spună reprezentanții moderni ai creștinismului social-politic! Căci aceștia pornind dela ideea, de altfel adevărată, că creștinismul trebue să se validiteze și ca putere socială, îndreaptă privirile omului tot asupra vieții externe, în loc ca, tocmai cu considerare la stările culturale de astăzi, să-l elibereze din robia lumii prin adâncirea și îmbogățirea lumii sale interne.

„Sărăcia de bună voie“ a lui Francisc de Assisi a fost, fără îndoială, o putere vindecătoare de rangul prim. De sine înțeles, că noi nu voim să o recomandăm ca program social pentru timpul de azi. Nici Francisc n'a prezentat-o ca program general de cultură, cum a făcut Tolstoi, ci a realizat-o numai într'un cerc restrâns, a cărui spirit și idei fundamentale au avut o influință educativă asupra conștiințelor și însemnătate pentru desvoltarea culturii. Din ideile cari l'au călăuzit pe el putem scoate și noi învățătura, că trebue să înfrângem *tirănia pretențiilor și a trebuințelor* în oamenii singuratici, dacă voim să pătrundem până la rădăcina idololatriei banului. Influința lui Francisc se resimte și astăzi, fără să ne dăm seamă, în adâncimile conștiinței noastre sociale.

Pentru mii de oameni săraci a ușurat depresiunea umilitoare a sărăciei, la mii de bogați le-a răpit fala bogăției, a despoiat de valoare obiectul, care formează pricina între acele două clase de oameni, a pus în centrul preocupațiilor eliberarea sufletească de robia averii și de instinctul spre putere, și prin propria sa viață a dovedit și a preamărit în mod cuceritor realitatea unei lumi mai înalte. Paralizând și înăbușind el astfel, prin trezirea unor trebuințe mai adânci și prin dorința după valori mai superioare, lăcomia nesațioasă după câștig material, a avut o influință regeneratoare, nu numai asupra unor oameni singuratici, ci și asupra societății, trezind în sânul acesteia puteri, cari pe încetul, dar în mod sigur, au lucrat la înoirea vieții sociale.

(*După Fr. W. Foerster*) *Dr. N. Bălan.*

Din parlament. Vineri și Sâmbătă s'a continuat în dietă discuția asupra *legii de presă.* A fost de față și opoziția maghiară. Săptămâna aceasta dieta nu ține ședințe, ci discuția asupra legii de presă se va continua abia săptămâna viitoare.

Decorat. Alteța Sa regală Principele Carol al României a fost decorat din partea Monarhului nostru cu marea cruce a ordinului Sfântul Ștefan.

Delegațiunile. Sesiunea ordinară a delegațiunilor s'a deschis eri, Marți, în Viena. Astăzi delegațiunile se vor presenta în fața Maiestății Sale, Monarhului, pentru a asculta mesajul de tron, apoi își vor începe activitatea. Intâi își va face ministrul de externe, contele Berchtold, exposeul asupra politicei sale esterne, din trecut și din viitor, care probabil va fi criticată cu esprime din partea opoziției, dela noi și din Austria.

Limba maghiară

în școalele noastre confesionale.

De **Dr. Ion Mateiu.**

III.

Care e însă situația într'o comună curat românească? Aici totul cade în sarcina școalei. Elevul nu poate învăța limba, decât exclusiv în scoală. Prin urmare, învățătorul trebue să desvolte aici o muncă uriașă. Mediul, viața nu-l ajută de loc. El stă în acest punct cu desăvârșire izolat și împreună cu el și elevii. Luând ca model o școală nedivizată, cu 13 ore de maghiară la săptămână, ar cădea în calcul mediu pe fiecare curs 2 ore la zi. Deci 2 ore de maghiară față de 22 ale zilei, în cari nu se mai întâlnește cu ea. Pe lângă aceasta trebue să mai ținem seamă de-o mulțime de mizerii. Lipsa de cunoștinți temeinice în l. maternă, lipsa rechizitelor de intuiție, lipsa de cărți, absentările dese ale elevilor, reducerea timpului de instrucție în urma ocupațiunilor economice ale poporațiunii, dar cu deosebire lipsa mediului chemat să sprijinească întărirea cunoștințelor de l. maghiară. Ce rezultate se pot aștepta între astfel de împrejurări? După experiențele bărbaților de școală: cele mai nemulțămitoare și mai pesimiste. Iată câteva probe, pe cari D-Voastră, răzimați pe experiențele ce le-ați făcut, veți avea ocazia să le verificați sau să le infirmați. Mai intâi experiențe *personale.* Eram învățător la școala din Săliște. Veți ști probabil, că această școală cu 10 învățători este poate cea dintâi în toată mitropolia noastră. Eu aveam clasa a III-a. Conform planului de învățământ, predam l. maghiară în 6 ore la săptămână. Ca om tînăr, însuflețit de problemele școalei și ale educației, aveam toată râvna necesară unui învățător constient, iar elevii erau inteligenți cum sunt în general Săliștenii. Deci condițiile cari să asigure un rezultat mulțămitor erau date. Realitatea însă m'a desmințit. După 9 luni de muncă, în Maiu, inspectorul regesc ne-a vizitat școala. Elevii mei răspundeau bine la întrebările ce le puneam în cadrul materialului învățat. Dar îndată ce li s'a dat întrebări de altă natură, din domeniul vieții și nu din acela al materialului pertractat, elevii s'au poticnit și n'au mai putut da răspunsuri. Pentru ce? Pentrucă în afară de școală ei nu mai aveau ocazie să audă limba maghiară și astfel nu se puteau mișca decât în cadrul îngust al celor învățate în școală. Aceeaș constatare s'a făcut și în celelalte clase. Astfel toată stăruința noastră încordată s'a dus așazicând în vânt. Școala nu putea pregăti pentru viață.

Vestitul sociolog învățat *Oszkár Jászi* s'a ocupat și el de chestiunea aceasta importantă, cercetând personal mai multe școale primare românești. Rezultatul experiențelor sale îl dă în o operă voluminoasă și temeinică din care spicuesc câteva cazuri de interes direct pentru noi. „Intr'o comună în care și Iancsó Benedek a recunoscut frumoasele rezultate ale învățătorului, o fetiță mă salută cu „kezét csókolom“. Insă la întrebarea mea plină de bucurie „hová mégy kis leány“ n'a putut răspunde nici un cuvânt, pe când la întrebarea românească „unde mergi“ mi-a dat răspuns ireproșabil. Agrăind apoi o mulțime de băeți de tot felul, precum și adulți, *la nici o singură întrebare ungurească n'am primit răspuns.* Dela primăria comunală am primit deslușirea, că învățătorul „muncește cu cel mai frumos succes“ dar numai patru oameni (din 4000 locuitori) știu ungurește, însă și aceștia au învățat la armată, sau trăind la oraș. In altă comună însuși învățătorul mi s'a lăudat cu rezultatele sale frumoase. Dar n'am găsit un singur băiat, care să fi fost în stare a se esxprima logic, cel mult dacă puteau răspunde la întrebări stereotipe d. p. milyen szinű az asztal? și alte asemenea rezultate de „învățământ intuitiv“. (cf: A nemzeti állam kialakulása és a nemzetiségi kerdés. Budapest. 1912 p. 475 și urm). In alt sat preotul român se mândrește cu rezultatele școalei obținute în l. maghiară. Provoc pe un băiat cu o față foarte inteligentă, și-l întreb: „Hogy hivnak?“ Nici un răspuns. Preotul sare întru ajutor: „Intrebați așa:“ „Hogy hivnak *tégedet?*“ căci el așa a învățat. Și în adevăr, la întrebarea mea amplificată am primit răspuns precis, spre marea glorie a instrucției poporale maghiare“. (o. c. p. 476-477.)

Aceste cazuri concrete își găsesc confirmarea și într'o carte a cunoscutului bărbat de școală maghiar, astăzi mort, *Halász Ferenc*, fost consilier în ministerul de culte și instrucție publică, secția școalelor primare. Iată ce concluzie categorică face el în lucrarea sa: „..De altfel trebue să declarăm, că scopul fixat în învățarea limbei maghiare, ca anume, elevul să fie în stare a-și exprima curat ungurește cunoștințele câștigate, fie în mod original, fie prin învățare, apoi să fie în stare a preda gândirile sale în mod logic și corect, și în fine să le știe scrie corect, cu un cuvânt, să învețe a vorbi bine ungurește, acest scop nu se poate și nu se va putea realiza în școalele cu limba de propunere *„nemaghiară“*. (Allami népoktatás, Budapest, 1902 p. 124). Părerea aceasta o are Halász nu numai cu privire la școalele noastre confesionale, ci și relativ la cele de stat, cari funcționează în comunele românești. Iată cum se exprimă el: „In comunele cu desăvârșire izolate, încunjurate din toate părțile de sate locuite de naționalități, rezultatul obținut de școalele de stat, în privința limbii și spritului maghiar, se pierde în cea mai mare parte. Elevii învață în școală să vorbească bine ungurește, dar fiindcă după părăsirea școalei nu mai aud vorbă ungurească, decât atunci când să rătăcește vre-un străin în satul lor, sau se duc ei la oraș, *rezultatul frumos ce s'a obținut dispare încetul cu încetul*“ (idem- ibidem p. 107).

Voiu mai cita o părere, și încă chiar a unui *inspector regesc*, cuprinsă într'un raport al său relativ la o școală cu limba de propunere nemaghiară. „Rezultatul general al instrucției e bun. Invățătorii propun cu stăruință conștiincioasă și cu mult simț practic. Școala întreagă este în general practică și stă la nivelul pedagogic necesar; în conducerea ei observi mâna stăruitoare și cu praxă a directorului. Invățătorii sunt cualificați, știu ungurește, metoda lor în instrucție și educație e corăspunzătoare, viața socială și atitudinea lor patriotică e inexcepțională, după cât știu....

Dar oare învață copiii ungurește? Instruirea limbei se face metodic și practic, *dar cu toate acestea copiii nu învață să vorbească ungurește, pentru că în școala cu limba de propunere străină, nici pe lânga cea mai mare stăruință nu și poate însuși elevul — cu putința de-a și vorbi — limba aceea, din care n'aude acasă nici un cuvânt*“. (cf. Országgyülési Értesitő din 23 Aprilie 1907, in vorbirea deputatului sas Gustav Lindner). In această mărturisire prețioasă am avea deci o confirmare competentă a inexecutabilității § 19 din lex Apponyi.

Impărtășindu-vă aceste păreri competente relativ la propunerea limbei maghiare, rămâne ca D-Voastră să constatați întrucât ele pot fi confirmate prin experiențele ce le-ați cules zilnic în școalele noastre.

---

† Nerva Hodoș.

In legătură cu cele publicate în numărul nostru din urmă, mai amintim, că la actul înmormântării mult regretatului *Nerva Hodoș*, în afară de membrii familiei și de numeroși sibieni, a participat și dna *Manetta Roseti* nepoata lui C. A. Roseti și dl *Nicolae Racotta*, fost deputat, mare proprietar din București.

Intre coroanele depuse ni-am însemnat marea cunună de flori naturale a funcționarilor Academiei Române, colegi ai decedatului, apoi a văduvei neconsolate și a celor 4 copilași orfani, a lui *Ulpiu*, fratele decedatului, a doamnei *Joe Bengescu*, doamnă de onoare a M. Sale Reginei României, a duei *Maria Horia Rosetti* și altele, iar o frumoasă jerbă de flori a depus doamna *Elena general Perticari.*

Dintre depeșele de condolență, primite de familie, dăm aci următoarele, sosite din *București*:

Sunt din toată inima alături de voi.

Alecsandru Davila.

*

Funcționarii Academiei depun lacrimi de durere pe sicriul iubitului coleg pierdut.

Bianu, Ducea, Lugoșanu, Nergu, Cuțiana, Albini, Vladimirescu, Grecescu, Pop, Tudorescu, Cojocaru, Stanciulescu, Ionescu, Chebap, Dumitrescu, Odor, Moisil, Abedeanu, Zaharia, Lazar, Arginteanu, Ștefan, Sava.

*

Luăm partea cea mai vie la marea nefericire, ce te-a lovit. Suntem cu toată inima lângă tine.

Didine și George Lambru.

*

Rog familia să primească părerile de rău ale Academiei pentru pierderea fostului ei funcționar.

Președintele Dr. Istrate.

*

Regretând dureroasa pierdere ce încercați, rog primiți condoleanțele mele.

Comăneanu, directorul camerei deputaților.

*

Iancu, Bărnuțiu, Șaguna.

La adunarea din Blaj Iancu sosi în capul muntenilor ca comandant al lor și era aci ocupat mai mult cu susținerea ordinei între popor, decât cu afacerile meritoriale ale adunării. In urma persecuțiunilor în contra oamenilor, ce au luat parte la această adunare, Iancu încă se retrage la Sibiiu, unde nici odată nu lipsea dela convenirile quotidiane ale Românilor la curtea Mediașului. Aci în Sibiiu Iancu intră cu Bărnuțiu în legături de amiciție intimă încât Bărnuțiu era idolul lui Iancu și cuvintele acestuia erau sancta scriptură pentru el. Dar nici Bărnuțiu nu avea o creștere pentru vieața practică din lume, ci era un idealist cu totul izolat de lume. Lumea lui era filozofia lui Kant, motivele lui erau consecvența logică, în care se încurcase ca fost profesor de filozofie, iar în privința procederei în afacerile politice el ca ascultător de drepturi nu putea eși dintre foliantele codicelui Justinian, ca și când Ardealul s'ar guverna numai prin consuli romani.

La organizarea insurecțiunei poporului, Iancu se făcu prefect în munții Abrudului, unde muntenii sub conducerea lui Axente Severu și a lui Simeon Balint se apărară bărbătește în contra Ungurilor, până la ocuparea Ardealului prin Muscali. Vieața aceasta furtunoasă și răsboinică a lui Iancu încă nu a fost aptă de a-l introduce în direcțiunea unui om da salon, precum s'ar fi cerut dela un erou după depunerea armelor.

Iancu a plecat la Viena, unde Nemții erau curioși să vadă pe marele erou al Românilor, ceeace lor le-a și succes pe o cale foarte ușoară, pentrucă Iancu, cum a ajuns în Viena, întâlnindu-se acolo cu studenții români, după vechiul obiceiu, mergea în toată seara la vre-o berărie, unde cântau și benchetuiau de se mirau Vienezii. Șaguna, care pe timpul acela încă se afla în Viena, auzind de aceasta cheamă pe Iancu la sine și îi zise: „Domnule Iancu, d-ta ești un mare bărbat al Românitor, dute și ia la Hotelul Munsch sau la altul patru-cinci odăi în chirie pe opt zile, și-ți pune un lacheu livrat la ușe, apoi aruncă-te bine îmbrăcat într'un fiacăr și începe a face vizite, dela președintele ministerial până la cel de pe urmă ministru, apoi pe la comandanții supremi militari și le spune că „eu sunt Iancu“; apoi întorcându te în quartir așteaptă dela ei contravisitele păna în 8 zile, iară a 8-a zi fă-te nevăzut, căci numai așa îți vei susținea nimbul d-tale și al națiunii“.

Iancu însă nu avu alta mai degrabă de-a face, decât întâlnindu-se cu tinerimea română, îi spuse cele auzite dela Șaguna. „Hei! — strigă tinăra nație: Șaguna vrea ca să te duci din Viena, ca să mânce el singur colacii!“...

(Va urma).

Luăm parte mişcaţi la marea voastră durere. *Iorga.*

*

Dureroasele mele condoleanţe.
Advocat *Rosental.*

*

Adânc cuprins de durere, transmit sincerile condoleanţe. Fie-i ţărâna uşoară. *Ranetti.*

*

Luăm cu inima parte la cruda voastră durere. *C. Dobrescu.*

*

Plâng împreună cu voi pierderea mult iubitului frate Nerva. Rog prezintă doamnei Hodoş adânca noastră părere de rău. Fie-i memeria eternă. *Butculescu.*

*

Din Arad s'a primit următoarea depeşă:

O lacrimă fierbinte, sincere condolenţe şi ţărână uşoară la mormântul nobilului şi dragului Nerva. *Oncu.*

Din protopresbiterate.

Conferenţă preţească în tractul M.-Oşorheiu.

Marţi în 22 Oct. s'a întrunit preoţimea din tractul Mureşoşorheiu în comuna Cerghidul mare la conferinţă preoţească.

Conferinţei îi premerge sfta liturgie, oficiată de preoţii Alexandru Borda din Egerseg, Eremie Lădoşan din Sânger şi Dumitru Vidrighin din Sânbenedic. Predica a rostit-o părintele Alexandru Borda. A fost ascultată cu multă atenţiune de credinciosii comunei, cari s'au prezentat într'un număr destul de frumos la sfta biserică, deşi a fost zi de lucru.

După sfta liturgie s'a servit parastas pentru neuitatul nostru Aurel Vlaicu, din partea dlui protopop Ştefan Rusu, împreună cu mai mulţi preoţi, iar răspunsurile duioase, cari au stors lacrimi din ochii celor ce l'au cunoşcut pe neuitatul nostru Aurel, le-a dat corul preoţilor. După terminarea părăstasului dnul protopop într'o predică frumoasă arată cine a fost acel Aurel, pentru care s'a servit părăstasul. A fost ascultată cu încordată atenţiune. Apoi s'a cetit rugăciunea invocării Duhului sfânt.

La orele 11, după terminarea sftei liturgii, ne-am întrunit la conferinţa preoţească în şcoala confesională. A luat parte până în sfârşit şi popor mult din comună, în frunte cu dl notar comunal Ioan Bindea, fiu al comunei, care mult a luptat şi luptă şi astăzi pentru binele bisericei noastre, dară mai mult a luptat pentru esistenţa şcoalei noastre confesionale, care în urma certelor confesionale, dar mai ales personale, era pe marginea prăpastiei.

Conferinţa o deschide dl protopop Ştefan Rusu printr'o remarcabilă cuvântare despre datorinţele preotului în şi afară de comună.

Conferenţa din anul curent a fost mai bine cercetată, lipsind numai 2 preoţi, cari şi'au înaintat scuzele, dară nu s'a primit decât numai la unul, iară celalalt a fost pedepsit cu 20 coroane în favorul fondului protopresbiteral.

Urmează comunicarea mai multor rezolutiuni consistoriale, cari toate se iau la cunoştinţă cu plăcere.

Tema „Cum s'ar putea face cu bun efect educaţia religioasă morală a credincioşilor noştri şi mai ales a elevilor din acele comune, în cari nu avem şcoale confesionale“ lucrată de preotul Ioan Bobletec din Nesna, a fost ascultată cu multă plăcere. După cetire s'a încins o discuţie vie asupra temei, la care au luat parte mai mulţi preoţi, iară după discuţie tema să declară de succeasă. Tot asemenea să declară de succeasă predica şi serviciul divin.

Tema „Chectiunea învăţăturilor sectare, cauzele ivirei lor şi mijloacele de combatere“ de preotul George Branea din Vidrăsău, nu s'a lucrat, fiindcă timpul de pregătire a fost prea scurt, deci să amână pe conferenţa viitoare.

Să cetesc rapoartele grupurilor religioase şi se predau prezidiului rapoartele anuale despre mărturisirea preoţilor în decursul anului.

Conducătoriul unei grupe religioase, preotul Partenie Mathei face propunerea, că de aici înainte să nu mai facă fiecare preot raport despre progresele obţinute în parohia sa în decursul anului, ci conducătorul grupei religioase să facă un singur raport despre progresele fiecărui preot, prin ce s'ar uşura şi controlarea rapoartelor din partea dlui protopresbirer. S'a primit cu unanimitate din partea conferinţei.

Fiind timpul înaintat, după ce să alege comisiunea pentru pregătirea programului conferinţei viitoare şi după ce să statoreşte şi locul conferinţei viitoare, dl protopresbiter prin puţine cuvinte declară conferinţa de închisă la orele unu şi jum. p. m.

Ne-am dus toţi la casa preotului local, Petru Popp, unde s'a vizitat arhiva parohială, care asemenea s'a aflat în ordine.

Terminate fiind toate agendele conferinţei, ne-am întrunit la masa bogată a părintelui local, unde la timpul său nu au lipsit nici toastele obicinuite. Primul toast l'a ridicat dl protop. Ştefan Rusu întru sănătatea Excelenţei Sale Domnului Arh. şi Mitrop. *Ioan Meţianu*, iniţiatorul conferenţelor preoţeşti. S'a mai toastat pentru domnul notar Ioan Bindea, care a luat parte şi la masă, apoi pentru preotul local şi doamna etc.

După masă, la invitarea dlui protopresbiter s'a făcut vizită dlui Petru Şogan, mare proprietar în Cerghidul mare. Am fost primiţi cu multă dragoste şi bucurie. Mare a fost bucuria doamnei bătrâne, care a văzut acum pentru prima dată un număr atât de frumos de preoţi întruniţi în castelul domniei sale.

In sfârşit după ce am petrecut şi aici câteva momente de bucurie sufletească, ne-am depărtat fiecare la casele noastre.

Vidraseu, la 1 Noemvrie, 913.

George Branea
paroh.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători,* „Arch. Mihail şi Gavriil“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni, la ora obicinuită.*

*

Parastas. Astăzi, Mercuri, la orele 8 dimineaţa s'a oficiat parastas solemn în catedrala din Sibiiu pentru odihna sufletului reposatei Impărătese şi Regine *Elisabeta*, prin Excelenţa Sa, Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, de P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, de protopresbiterii *Lazar Triteanu* şi *Dr. Ioan Stroia* şi de diaconul *Demet. Câmpianu.* Au fost de faţă elevii şi elevele dela toate şcoalele noastre, cu profesorii şi învăţătorii lor.

*

Răscumpărare. Dl Victor Fincu, controlor consistorial, răscumpărând felicitările de ziua onomasică, — donează fondului pentru ajutorarea copiilor săraci din Sibiiu-Cetate suma de 10 cor.

*

Municipale. Comitetul central comitatens s'a întrunit în ziua de 15 Noemvrie a. c. şi a stabilit lista candidaţilor pentru alegerile municipale din 26 l. c. Cu îndeplinirea hotărârilor aduse s'au încredinţat comitetele cercuale de pe teritoriul comitatului.

*

Avis. Reuniunea română de muzică din Sibiiu îşi va ţinea adunarea generală Dumineca, în 10/23 Noemvrie 1913, la orele 11 a. m. în sala de probe dela „şcoala centrală“.

*

Vasul „Imperator“. Cel mai mare şi mai luxos vas, care circulează pe mare între Hamburg şi America, e vasul „Imperator“, care însă numai de două ori a putut face drumul până la Nev-Jork şi îndărăpt, şi a trebuit să fie scos din circulaţie, pentrucă s'a constatat, că e rău construit şi are trebuinţă de o reconstruire radicală. Societara de navigaţie Hamburg-America, proprietara vasului „Imperator“, a intentat proces de despăgubire fabricei care l'a construit.

*

Un ordin ciudat. Cetim în ziarele din capitală, că ministrul de războiu ar fi dat o ordinaţiune, prin care îndrumă comandanţii supremi militari, se poarte în viitor corespondenţa cu regimentele armatei comune, cari se întregesc de pe teritoriul Ungariei, exclusiv în limba maghiară, chiar şi în casul, dacă unul sau altul dintre regimentele acestea s'ar afla pe teritor austriac. Tare ne vine a crede, că e o mistificare ori o neînţelegere la mijloc. Pentrucă are înţeles, se fie îndrumaţi comandanţii supremi militari se corespondeze ungureşte cu autorităţile civile din Ungaria; dar ca în sânul armatei comune, a cărei limbă de comandă e cea germană, să se poarte corespondenţa ungureşte între comandanţi şi inferiori, e ceva de neînţeles!

*

Al patrulea Dreadnought. Al patrulea vas mare de războiu al marinei noastre, la care se lucrează cu mare sârguinţă în Fiume şi care costă 70 de milioane, va fi gata peste două luni şi în cursul lunei Ianuarie va fi slobozit pe apă.

*

Promoţie. In 15 l. c. a fost promovat ca Dr. în ştiinţele juridice la universitatea din Cluj *Dl Teofil Baciu*, fiul parohului din Nadeşul-săsesc.

*

Licitaţie. In 26 Noemvrie la orele 9 dimineaţa se ţine licitaţie la gara din Sibiiu. Se vor vinde diverse lucruri, cari nu au fost luate în primire din partea acelora, la adresa cărora au fost trimise.

*

Se mărită sufrageta. Din Londra vine ştirea sensaţională, că conducătoarea sufragetelor, cari lucră cu arme nu tocmai alese şi permise pentru acordarea de drepturi politice şi pe seama femeilor, d-soara Silvia Pankhurst, e mireasă. S'a logodit cu medicul Tanner din Londra. A dat însă asigurarea colegelor sale, că va lupta şi mai departe în fruntea lor pentru drepturile femeilor, fiindcă şi mirele ei e un mare aderent al mişcărilor feministe!

*

Tragedie familiară. Soţia presidentului camerei din Şvedia a murit în mod subit, în urma unei apoplexii. Tot în urma apoplexiei a murit apoi la câteva ore şi bărbatul ei, astfel, că ambii au fost deodată înmormântaţi.

*

Au fugit din temniţă. Din temniţa judecătoriei de ocol din Saraievo au fugit într'o noapte din săptămâna trecută trei întemniţaţi, dintre cari unul era condamnat la moarte prin ştreang pentru omor sevârşit asupra unui birjar. Ceialalti doi erau apoi doi hoţi periculoşi. Intreaga poliţie şi jandarmerie îi caută acum, dacă va mai putea pune mâna pe ei.

*

Sfâşiaţi de un mistreţ. Vineri după amiaz şi-a făcut apariţia pe la marginea comunei Veseuş, din apropierea Blajului, un mistreţ mare, care s'a aruncat asupra tânărului George Oprişan şi i-a rupt din şold piciorul drept, apoi asupra unui Sas, căruia i-a rupt mâna dreaptă, făcându-o bucăţi. Amândoi au fost duşi la spitalul din Sânmărtin spre îngrijire.

*

Din secretele diplomaţiei. Se spune, că după încheierea păcii dela Bucureşti ministrul de externe austro-ungar a adresat o notă diplomatică guvernului sârbesc, în care îi comunică acestuia, că monarhia austro-ungară îşi revindecă dreptul de a esercia protectoratul asupra catolicilor, cari fac acum parte din statul sârbesc. Guvernul sârbesc a răspuns numai decât, că recunoaşte îndreptăţirea monarhiei austro-ungare de a cere să esercieze protectoratul asupra catolicilor de pe teritoriul statului sârbesc, dar crede, că va recunoaşte şi ministrul ei de externe îndreptăţirea Sârbiei, de a cere să esercieze şi ea protectoratul asupra bisericii gr. ort. sârbeşti din Austro Ungaria!.. Ministrul nostru de externe n'a mai răspuns nimica!

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sarace al Reuniunii meseriaşilor români sibieni au mai dăruit: Ion Cristea, croitor (Zlatna), Petru Nicola, cleric, aplicând pe Nistor Toader la faurul Méheş, Ion Jordan, învăţăcel croitor, câte 50 bani; Victor Damian, propr. (Zlatna), Gav. Ciontea, ec. (Deda), aplicând pe fratele său Iovu la pantofarul Incze, Nic. Căndea ec. (Sălişte), aplicând pe fiul său Constantin la rotarul Méhes, Achim Oancea, înv. penz. câte 20 bani; Ion Pop, înv. zugrav de case, 40 bani; Nic. Barbu, înv. lăcătuş 75 bani; Constantin Proca, paroh (Râşnov), cor 2·50; Ion Băncilă, paroh (Ripa-Rinet), 1 cor; George Marină, (Sibiiu) în amintirea cumnatei sale Dobra Băra (Răşinari), 50 bani; econ. G. Opreanu (Mercurea), aplicând pe fiul său Ilie la lăcătuşul Vasile Popovici, Const. Popovici, paroh (Slimnic) şi G. Câmpianu, sodal lăcătuş, câte 20 bani.

Cărţi şi reviste.

Cărţi noue de şcoală. Au apărut cărţile: „*Magyar olvasókönyv*“, pentru anii de şcoală II—III, IV şi V—VI de Iuliu Crişan, înv., revăzute de Preaon. Domn Dr. Ioan Lupaş, protopop. Toate aceste cărţi *se pot procura numai dela Librăria arhidiecesană din Sibiiu.* Preţul: anul II—III, 50 fil., anul IV. 80 fil., anul V—VI. 1 cor. 20 fil.

*

O carte folositoare. Domnul *Xenofon Roman*, căpitan în regimentul de infanterie 63 din Bistriţa, a avut norocoasa idee de a compune un manual instructiv pe care ficiorii noştri înrolaţi în diferitele regimente îl vor putea folosi şi îşi vor putea uşor însuşi cunoştinţele necesare la serviciul militar. Această carte e scrisă pentru suboficierii şi soldaţii armatei austro-ungare, mai cu seamă pentru cei dela infanterie. Insă şi soldaţii din celelalte trupe vor găsi în ea multe lucruri, cari le vor fi de folos. Cartea se estinde pe 165 pagini şi se împarte în conformitate cu regulamentele prescrise pentru serviciul militar în 3 părţi şi anume: a) Estras din regulamentul de serviciu; b) serviciul în câmp şi c) datorinţele personale ale soldatului. Se poate procura dela adiutantura regimentului 63 din Bistriţa cu preţul de 90 fileri, precum şi direct dela autor sau dela librăriile noastre româneşti. Atragem atenţiunea preoţimei şi învăţătorimei noastre asupra acestei cărţi spre a o recomanda spre procurare şi studiare acelor tineri ai noştri, cari sunt chemaţi a face serviciul militar, pentru-că cunoscând-o înainte, vor fi scutiţi de multe greutăţi la începutul serviciului. Felicităm pe dl căpitan Roman, că a dat în mâna ficiorilor noştri această carte a cărei lipsă s'a simţit şi până acuma.

*

„Luceafărul“, revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă, Nr. 21, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Gheorghe Murnu: Evenimentele din Balcani şi Aromânii. G. Topârceanu: Balada popii (poezie). I. Al. Brăt.-Voineşti: Scrisori din Campanie. Zaharie Bârsan: Bolnava (poezie). Liviu Marian: Legătura din urmă. Maria Cunţan: Cântece (poezie). Mihail Sadoveanu: Scrisoare. I. A. Basarabescu: După războiu. T. Murăşan: Cântecul rezervistului (poezie). P. Papazissu: Dealungul Perimului. D. Nanu: Alarma (poezie). Z. Bârsan: Nici o bucurie fără jale. I. U. Soricu: Farmec. Un gând hain (poezie). Cronici: Ion Grecu: Compania dramatică V. Antonescu, Victor Stanciu: Fonograful fotopneumatic. Insemnări: Cuvinte adevărate. Manasse. Congresul partidului liberal din România. Un fotograf amator artist. Iubileul gimnaziului din Năsăud. Spicuiri. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Ioan Al. Brătescu-Voineşti. C. Sandu-Aldea. N. Beldiceanu. Mihail Sadoveanu. Emil Gârleanu şi I. A. Basarabescu. Subofiţerii companiei I-a, reg. 6 de Vânători. G. Topârceanu. D. Nanu. I. A. Basarabescu. Sfinţirea monumentului lui Badea Cârţan la Sinaia (August. 1913).

Să contribuim la fondul ziariştilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit şi econ. Ardeleana“ în Orăştie-Szászváros.

Poşta ultimă.

Chestiunea croată.

După cum se anunţă din Budapesta, pertractările lungi, cari au avut loc între contele Tisza, ministrul-president ungar, şi bărbaţii politici croaţi, au dus la bun resultat. In curând vor fi stări normale politice în Croaţia şi Slavonia. Guvernul ungar a acceptat condiţiunile Croaţilor şi în timpul cel mai scurt baronul Skerlecz, comisariul regesc de acuma, va fi numit ban al Croaţiei, iar alegerile pentru dieta croată vor fi ordonate încă în cursul lunii acesteia, astfel, ca dieta Croaţiei să se poată întruni încă înainte de anul nou.

Teatru.

O păreche interesantă, modernă, ni s'a presentat Luni pe scena teatrului, în piesa hazlie: „*Das Paar nach der Mode*“. Dumnealui în dreapta, dumneaei în stânga, până era se-şi dee cu capetele de părete, dar atunci şi-au venit în fire, s'au întors amândoi la calea bună, şi au trăit în fericită căsătorie. Piesa a plăcut foarte mult pe alte locuri. Publicul sibiian însă nu s'a prea insufleţit pentru ea, probabil din motivul, că pe la noi nu prea sunt astfel de exemplare, caracterisate foarte bine de dnul *Wonger* şi dşoara *Norden.* Au fost la locul lor în piesă şi ceialalţi artişti: domnii Olden, Thiele, Schenk şi artistele Bongar, Fontane, Barthelmi şi Moree. Eri, Marţi, s'a dat cu mare succes opereta „*Die Fledermaus*“. Teatrul plin. Astăzi se dă a douaoră comedia „*Mein alter Herr*“ iar mâne, Joi, „*Der lachende Ehemann*“, operetă nouă.

Somare.

Pe baza § ului 9 al statutelor în virtutea §-ului 170 al articolului de lege XXXVII din 1875 proprietarul acțiunilor Nr. 1308 și 1309 ale institutului de credit și economii societate pe acții „Zlagneana“ prin aceasta este provocat, ca în termin de 30 zile să solvească rata restantă după acestea acțiuni, dimpreună cu toate accesoriile, căci altfel acțiunile se vor considera de nimicite și în contra lui se va purcede în sensul § ului 171 al legii comerciale.

(318) 1—3 **Direcțiunea.**

Nr. 872/1913 protbit. (319) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din **Hașfalău** (Héjjasfalva) protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane, din cari 600 coroane din cassa bisericii, iar restul de 600 coroane dela stat, eventual din centru, cvartir în edificiul școalei, și relut de grădină 20 coroane.

Pe lângă datorințele impuse prin lege, învățătorul ales este obligat a instrui și conduce elevii la serviciile divine în Dumineci și sărbători, și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor de vară.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, și a face curoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighișoara, 3/16 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 41J/1913. (316) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător, devenit acum vacant, la școala poporală a comunei bisericesci gr.-or. **Săcătura** se publică concurs cu terminul **15 Noemvrie 1913 st. v.**

Dotarea este: 1000 coroane dela comuna bisericească din repartiție, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuință și grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) și să se prezinte poporului spre cunoaștere.

Va fi dator a propune religiunea, a ținea școală de repetiție și a cânta cu copii la sf liturgie.

Câmpeni, 31 Oct. 1913.

Romul Furdui
protopop.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin
de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic întrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 36—40

Pescariul cu stiuca cea mare în spate este semnul Emulsiunii Scott adevărate și numai aceasta este făcută după rețeta Emulsiunii lui Scott.
După ce însă sunt multe imitațiuni mai mult sau mai puțin reușite, a căror pachetare seamănă cu Emulsiunea Scott cea adevărată, la cumpărare să fiți cu băgare de seamă la marca pescarului și să expedați înapoi toate imitațiunile.
Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne, Viena VII. cu provocare la acest ziar și primiți printr'o apotecă o sticlă de probă. b) (275) 14—

AVIZ.
Dacă aveți necesitatea, de a Vă aranja locuința, Vă rugăm să vizitați **magazinul nostru de mobile**
Horger & Kepp,
magazin de mobile și tapițerie,
Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.
(288) 11—15

IOSIF UDVARI jun.
măestru de parchete,
primește orice reparaturi de parchete, precum și curățirea lor.
Prin o corespondență ușor Vă puteți adresa la mine: (317) 2—2
Sibiiu, Grabengasse Nr. 8.

Aspirin.
Tabletele de Aspirin
sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influență, etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. Ca să primiți tabletele veritabile de **Aspirin**, cereți apriat, tablete de **Aspirin „Bayer“**. Aceste sunt în pachetare originală în tuburi de 20 tablete à 5 gr. și costă cor. 1·20.
Pe fiecare tabletă să vede cuvântul Aspirin.

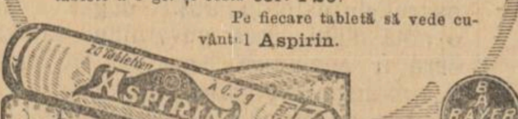

(2) (307) 2—20

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu
I. Anuar pedagogic
pe anul 1913
de
Dr. O. Ghibu.
Prețul cor. 2·50 + porto 20 fil.

„AGRICOLA“, întreprindere de mașini agricole și motoare
BUDAPEST V. Koráll-utca 9.
Ce e bun e și ieftin!

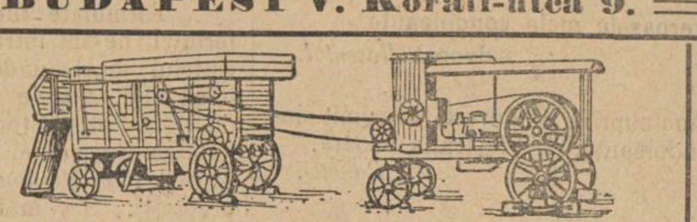

Ce e bun e și ieftin!
Motoare de oleu brut originale șvediane și originale Diesel pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.
✦ **Se află totdeauna în depozit.** ✦
Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.
(296) 5—12
Corespondență românească.
Tot felul de uleiuri și curele.
Tot soiul de articoli technici.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:
Călindarul arhidiecezan
pe anul 1914
cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.
Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 20 52
Clopotele găurite
o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.
Prețcuranturi ilustrate gratis.

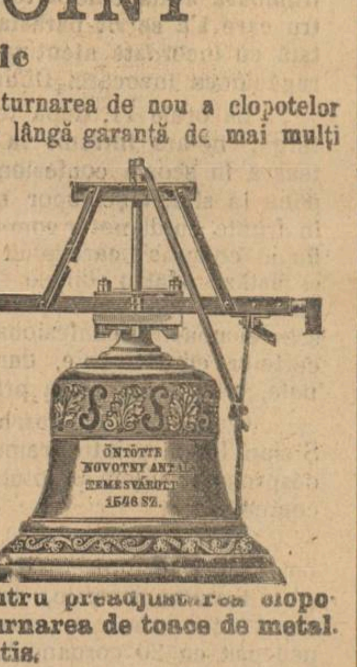

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

REVERENZI!
Premiat:

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.
La „Croitoria Universală“ **I. PETRAȘCU**
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută
Reverenzi pentru on. preoți
în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 22—
Sprijiniți industria română.
Premiat:

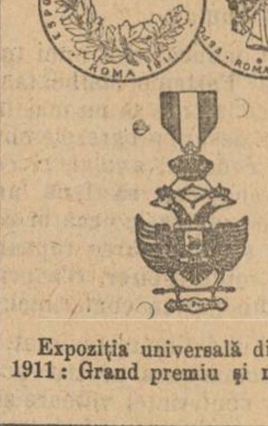

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 12/25 Noemvrie 1913. *Nr. 117.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 14438 Prez.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Preaonoraţilor protopresbiteri, onoratei preoţimi şi iubiţilor noştri poporeni, din arhidieceza noastră transilvană, dar şi îndurare dela Dumnezeu Tatăl şi dela Domnul nostru Isus Cristos, iar dela noi arhierească binecuvântare.

După întroducerea mea în scaunul arhiepiscopesc, văzând şi eu, cum au văzut şi fericiţii mei predecesori, Marele Andreiu şi Miron, lipsa cea mare de o biserică catedrală, aici în Sibiiu, la centrul Mitropoliei noastre, după mai multe consultări, în sinoadele noastre arhidiecezane, mai ales în privinţa locului, ne-am înţeles frăţeşte, să zidim aceea biserică catedrală în centrul oraşului, în faţa seminarului şi a reşedinţei arhiepiscopeşti, unde cu ajutorul lui Dumnezeu s'a şi zidit.

După terminarea şi sfinţirea acelei catedrale, ivindu-se necesitatea zidirii şi a unui nou seminar, fiind cel vechiu deteriorat şi nesuficient faţă de numărul sporit al elevilor, am păşit iarăşi la consultare cu sinoadele noastre arhidiecezane, mai mult tot numai în privinţa locului de zidire, când apoi sinodul din anul trecut, cu majoritate de voturi, s'a pronunţat pentru zidirea acelui seminar pe locul din strada Schewis, un chilometru depărtat de biserica catedrală şi de reşedinţa arhiepiscopească.

Având eu însă convingerea, că o aşa mare depărtare a seminarului de biserica catedrală ar fi în dauna bunei creşteri a elevilor seminariali, în sinodul din anul acesta am supus din nou la pertractare chestiunea locului de zidire şi mulţumită bunului Dumnezeu şi înţelepciunii domnilor deputaţi sinodali, că ne-am înţeles iarăşi frăţeşte, să zidim în faţa bisericei catedrale un nou edificiu seminarial, cu două etage şi cu o sală festivă şi pentru sinoade şi congrese, atât pe locul vechiului seminar, cât şi pe locul celor două case învecinate, anume spre acest scop cumpărate de fericiţii mei predecesori, rămânând neatinsă zidirea cea cu două etage, din fundul curţii seminariale, făcută la anul 1896, fiind deplin corăspunzătoare cerinţelor.

Cu multă plăcere vin a vă anunţă iubiţilor, că noul seminar va fi unul dintre cele mai frumoase edificii din acest oraş, dar totodată a vă şi arătà, că zidirea dimpreună cu adjustarea lui va costà 300,000 coroane.

Deşi fondul seminarial dispune numai de vre-o 200,000 coroane, şi aşa restul de vre-o 100,000 coroane ne lipseşte, am fost siliţi totuşi a începe zidirea şi din cauză, că vechiul seminar a fost excepţionat de înaltul guvern, ca necorăspunzător. Am început însă acea zidire în bună speranţă, că mai ales iubiţii noştri preoţi şi fruntaşi ne vor sprijinì şi la aceasta întreprindere salutară, prin contribuiri benevole, precum ne-au sprijinit şi la zidirea catedralei şi la înfiinţarea fondului cultural.

Dupăce colecta întreprinsă, în anul trecut, pentru zidirea seminarului ce se contemplase în strada Schewis, nu a avut rezultatul aşteptat, poate şi din cauza locului prea depărtat de biserica catedrală: sperăm, că acum, când acel seminar se zideşte în faţa catedralei, toţi ceice se interesează de viitorul neamului nostru, vor sprijinì după putinţă şi aceasta intreprindere salutară.

Cunosc şi eu însumi multele sarcini şi greutăţi ale voastre, iubiţilor, sporite şi prin multele calamităţi din anul acesta, dar de altă parte ştiu şi aceea, că acele greutăţi nu vă ating pre toţi în aceeaş măsură. Apoi mai ştiu şi aceea, că ori-ce ajutor atunci este mai bine primit, când se face între împrejurări grele, ca şi banul văduvei din sfânta evanghelie. De aceea vă rog pe toţi, cari doriţi viitor tot mai bun neamului nostru, şi anume, pre venerabilii noştri asesori consistoriali, pe onorabilii protopresbiteri, preoţi, profesori, învăţători, pe onoraţii noştri advocaţi, medici, comercianţi, proprietari şi industriaşi, să binevoiască a jertfì, după putinţă, şi la aceasta salutară întreprindere, având în vedere că şi seminariile altor confesiuni din patrie tot prin asemenea colecte s'au înfiinţat.

Pentru a puteà face oferte mai însemnate, lăsăm ca acelea să se plătească în mai multe rate, în decursul anului, cum şi ca în loc de bani, să se poată plătì şi cu acţii dela băncile noastre.

Nu uitaţi nici voi iubiţilor, şi spuneţi şi poporenilor voştri, că toate ale acestei lumi sunt trecătoare, şi numai singure faptele cele bune rămân şi după moarte, însoţindu-ne pre toţi şi dincolo de mormânt. Nu uitaţi, că şi sprijinirea institutelor noastre culturale, şi aşa şi sprijinirea seminarului nostru este una dintre cele mai mari fapte bune.

Deşì eu mai contribuesc, în tot anul, pe tot timpul cât voiu mai fi în vieaţă, câte 1200 coroane la fondul nostru cultural, dela înfiinţarea lui în anul 1898, totuş pentru a vă premerge şi vouă cu exemplul meu ofer şi la zidirea noului seminar modestul sprijin de 3000 coroane.

Având zidirea noului seminar a se terminà numai în vara anului viitor 1914, aşa şi intreprinderea colectei să se înceapă numai în sărbătorile naşterii Domnului din anul acesta, când şi voi, şi iubiţii noştri poporeni, veţi fi mai dispuşi la asemenea fapte filantropice, când apoi şi la intreprinderea acestei colecte tot voi iubiţilor preoţi să premergeţi cu bun exemplu şi poporenilor voştri, având în vedere, că voi mai ales prin seminar aţi înaintat la onoarea şi poziţiunea de care vă bucuraţi, şi numai dupăce vă veţi înscrie voi, cu ofertele voastre, să apelaţi şi la poporenii voştri, mai ales la cei mai fruntaşi, să contribue şi dânşii după putinţă şi la acest scop sfânt, mergând pe la casele lor, arătându-le că fac o faptă bună, prin care îşi eternizează şi pomenirea lor în analele seminarului.

Atât ofertele voastre, cât şi ale poporenilor vostri, să le scrieţi în coalele de colectă aici alăturate, pre cari coale dimpreună cu ofertele colectate să le înaintaţi cassei consistoriale până la sfârşitul lunei lui Februarie 1914, de unde apoi pentru mai bună controlă se vor publicà şi în jurnale.

Rugând fierbinte şi pre bunul Dumnezeu, să ne ajute şi la aceasta salutară intreprindere şi împărtăşindu-vă tuturor arhiereasca binecuvântare, am rămas

Sibiiu, în 6 Noemvrie 1913

Al vostru tuturor
de tot binele voitor
Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

Limba maghiară

în şcoalele noastre confesionale.

De **Dr. Ion Mateiu.**

IV.

Va trebui apoi să cercetăm şi starea psichico-fizică atât a elevilor, cât şi a învăţătorului, în raport cu propunerea şi scopul limbei maghiare, aşa dupăcum sunt formulate în planul de învăţământ. Purcezând din principiile pedagogiei bazate pe psihologie, avem să ne dăm seama asupra întrebării nu cumva materialul fixat este prea încărcat în proporţie cu potenţa intelectuală a elevilor. Trebue să lămurim, dacă nu cumva instrucţia prea intensivă provoacă o surmenare cu urmări dezastruoase sau cel puţin nefavorabile asupra vieţii sufleteşti şi trupeşti a elevilor. Căci este un adevăr constatat prin cercetările de psihologie experimentală modernă, că învăţarea intensivă a lor două limbi în

---

FOIŞOARĂ.

O carte interesantă.

— *„Notiţe despre întâmplările contimporane" de Ioan cav. Puşcariu.* Sibiiu 1913.

(Urmare.)

Cari sunt, după I. Puşcariu, cauzele înapoierii culturale la Românii din Ţara Haţegului?

Românii din ţara Haţegului sunt tare rămaşi îndărăt în privinţa culturală. Cauza acestei apariţiuni e că nobilii români ţărani se considerau pe sine mai mult de o dependenţă a nobililor renegaţi şi poţiori din familiile lor, cari au alte aspiraţiuni decât româneşti, iară foştii clăcaşi au fost prin condiţiunea lor reţinuţi dela cultură. Numai religiunea română i-a mai ţinut şi pe unii şi pe alţii pe lângă limba şi naţionalitatea lor. Dar şi religiunea lor împărţită în uniţi şi neuniţi a contribuit mult la slăbirea în cultură, pentrucă proselitismul împedeca orice forţă pentru înfiinţarea sau susţinerea şcoalelor; aci numai regimul fostei graniţe militare a putut face ceva, încât le instituì şcoale militare prin comunele poţiore şi prin cele centrale ale companiilor de casă şi a reşedinţelor de batalioane, precum a fost Haţegul, Răcăşdia, Dobra etc. Dar aceste şcoale având mai mult un scop militar decât naţional român, conştiinţa naţională în popor a rămas amorţită.

Când un episcop (Popazu) trecu pe la anul 1864 prin ţara Haţegului, şi se opri în Grădişte (Sarmisegetusa), acolo cuvântă poporului adunat, spunându-i că ţara asta e o ţară clasică, un bătrân răspunse: va fi Preasfinţite, dar nu se prea fac bucate! iar la refrenul: şi D-voastră sunteţi urmaşi de împărat! îi răspunse: Va fi fi! dar am sărăcit rău.

Numai la religiunea străbună ţine poporul mult, şi dacă totuş vedem o parte din ei trecuţi la reformaţiunea calvină, iar altă parte la catolicism, apoi la acestea au contribuit numai măsuri drastice, precum a fost supunerea sub episcopul calvin pe timpul lui Rákoczy, — supunerea oarbă pe timpul militarizării şi cu ocaziunea vizitărilor proselitistice ale episcopilor catolici. Când în anii puţin înainte de anul 1848 episcopul Lemény cercetă comunele din valea Jiului, îi succede a trage la unire vre-o câteva comune, sau mai bine zicând vre o câţiva preoţi prin daruri în bani etc., — însă comuna cea mare de acolo Petrilla nu voi în nici un cas a se declara pentru trecere şi episcopul părăsi locul cu exclamarea: nu degeaba se chiamă satul vostru Petrilla, pentrucă v'au împetrit dracu'! După anul 1848 comunele trecute la unire, voiră a se întoarce iară la religiunea ortodoxă, şi pe când eram eu în Pui ca judecător, ferberea în popor era la culme. Atunci eşi la faţa locului comisarul politic Domkay cu jandarmii ca să împedece lucrul; el ţinu poporului adunat o cuvântare, în care între altele zise: De aceea să nu treceţi la neuniţi, pentrucă e bine ca omul să-şi păstreze legea strămoşească! La aceasta un bătrân răspunde: Tocmai de aceea trecem iară la neuniţi, pentrucă asta a fost legea noastră strămoşească!

In fine trebue să amintesc că vedeam cu durere, poporul inconştiu de trecutul său, arzând var din petrile monumentale, ce le scoteau din ruinele Sarmisegetusei şi a altor asemenea edificii din timpul Romanilor, sau că veneau străinii, Englezi, Francezi, Nemţi, şi plătind poporului să sape exportau ce se afla mai frumos şi mai demn de istorie.

Cum povesteşte Puşcariu o delicateţă de aristocrat ungur?

Pe timpul funcţiunei mele la expozitura judecătorească în Deva, se întâmplă şi sosirea guvernatorului Schwarzenberg (1851), apoi în anul următor (1852) şi călătoria împăratului prin Ardeal. Primirea guvernatorului se pregăti la hotelul cel mare în Deva. Românii decorară poarta întrării cu flori în tricolorul naţional cu inscripţiunea asemenea din flori compusă: Bine ai venit! şi i-se ţinu o cuvântare de bineventare, după care guvernatorul suindu-se pe trepte în sala cea mare, acolo îl aşteaptă aristocraţia ungurească sub conducerea lui Barcsay, care întimpină pe Schwarzenberg cam cu aceste cuvinte: Noi nu te putem primi cu flori, pentrucă grădinile noastre de flori le-au ruinat gloatele revoluţionare etc., (aluziune la Români şi la florile pregătite pentru primire).

Urgisitul ministru Bach — educatorul Ungurilor.

Ministrul Bach, care se ridică după baricadele cele mai democratice ale Vienei din anul 1848/9 până la baronul cel mai aristocratic-biurocratic, — avea un talent admirabil în privinţa organizării statului pe baze centralistice germanizătoare, şi poate că el duceà operatul său la o perfecţiune şi mai durabilă, daca nu-l încurcau chiar colegii săi, precum era preşedintele cabinetului Bual Schauenstein cu politica exterioară a lui cea scâlciată, Thun cu jesuitismul său cel incarnat, Baumgarten şi Bruck cu finanţele cele greşite, Kempen cu jandarmeria cea teroristică etc., — cu deosebire dacă evenimentele din afară nu ar fi inundat terenul lui Bach cu torenţii irezistibili cari au măturat tot ce a creat el. Numai un amulet foarte preţios a rămas în urma lui Bach, pentru Ungari, adecă şcoala ce le-a dat, ca să ştie, cum se pot traduce măsurile lui cele absolutistice biurocratice în forme absolutistice constituţionale ungare. A fost pentru ei o şcoală cam scumpă, dar care acum le aduce procentele cu îmbelşugare.

vârsta fragedă a copilăriei este împreunată cu scăderi mari în paguba adevăratei educații și duce adeseori la rezultate funeste. Iată în adevăr ce spunea în această privință la 1889 însuși contele *Apponyi:* „E cu totul altă întrebare să-ți însușești o limbă în măsura aceea, ca s'o poți folosi potrivit trebuințelor zilnice, să te poți apropia de aceea comoară sufletească, și e cu totul altceva a-ți însuși o limbă străină, până la acel grad, ca să poți gândi în limba respectivă, să-ți poți forma ideile, să-ți poți permite discuții științifice în limba respectivă. Aceasta poate succede numai minților excepționale. Oameni dăruiți cu talent deosebit și mai ales cu talent pentru limbi pot ajunge să vorbească corect multe limbi cu siguranță egală, pot să-și construiască ideile în mai multe limbi, pot să găsească expresia pentru orice idee în mai multe limbi, dar a aștepta, a pretinde aceasta dela marea mediocritate, este imposibil. La marea majoritate, *formarea ideilor, cugetarea, se poate întâmpla în mod sănătos numai intr'o limbă.* Cu toții am întâlnit în viață astfel de indivizi, cari știau mai multe limbi, și sfârșitul a fost, că la acești indivizi lipsa corectitătii în exprimare reacționează și asupra formării ideilor și că nu e în stare să producă gândiri clare, nu poate să desfășure o logică și o gândire puternică mintea aceea, *în care stăpânește confuzie de limbi.* Astfel că siluirea (forțarea) unei limbi străine până la măsura încât să se poată cugeta în ea, să se poată face discuții științifice cu ajutorul ei, duce la majoritatea oamenilor necondiționat la unul din aceste două rezultate: *sau la zdrobirea puterii intelectuale, la perturbarea funcțiunilor unitare ale intelectului sau la celalalt: expulzarea limbii strămoșești și întronarea limbii străine în locul ei.* (Cf. Országgyülési Értesitő din 16 April 1907).

Cam aceeași părere o lansează și pedagogul german *Th. Ziegler*, dela universitatea din Strassburg când zice: „Nimic mai nenorocit decât un copil, sau chiar un popor, care dela început învață să vorbească în două limbi. A vorbi două limbi în aceeași măsură, înseamnă a nu fi orientat în nici una. In limba unui popor sunt depuse simțămintele și interesele lui; de aceea celce nu stăpânește deplin o limbă, n'are rădăcini trainice în nici un popor, nu poate avea față de nici un popor un interes deplin și neîmpărțit". (Cf. Th. Ziegler, Vom Sprachen-Verstehen und Sprachen-Lernen p. 20. Citat la Dr. O. Ghibu Der moderne Utraquismus p. 39)

Va trebui, apoi să ne pronunțăm și asupra altei întrebări importante. Anume școala de azi cu materialul ei vast nu nesocotește oare *principiul normalității planului de învățământ*, considerând mai mult unele obiecte în paguba reală a celorlalte. Căci un astfel de procedeu este împotriva principiilor pedagogiei moderne. Mi-aduc aminte că în 1908 însuși Iancsó Benedek, vizitând în calitate de comisar ministerial școalele noastre primare, a fost necesitat să constate că *limba maternă* și alte studii importante, au fost neglijate din partea învățătorilor în folosul altora și spre marea pagubă a educației și instrucției adevărate a elevilor. Acest fenomen îl confirmă și un profesor ungur. Anume el spune, că elevii români de prin anii 70 la întrarea lor în liceu nu știau cei drept ungurește, dar altfel cunoștințele lor din celelalte studii nu erau mai reduse decât ale acelora cari în general terminau școala primară. In timpul mai nou însă, de când li se predă și limba maghiară în școala primară confesională, nu știu nici ungurește și pe lângă aceea și ignoranța lor în alte materii e mult mai mare decât la media elevilor (cf. Kunfi Zsigmond Népoktatásunk bünei Budapest 1908 p. 59). O constatare foarte importantă a facut în această privință și conferența cerc. VII (Zarand) în 1912, declarând unanim că „principala cauză a progresului slab din școalele noastre este îngreunarea școalei cu prea multe ore de limba maghiară" (Vezi *Darea de seamă* despre conferințele învățătorești din 1912. Sibiiu 1913 p. 17). In aceste cazuri am avea deci o verificare a disconsiderării *principiului normalității.*

Trebue în fine să cercetăm și situația învățătorilor în legătură cu starea actuală a învățământului. Este știut, că programa școalei le impune astăzi o muncă din cele mai grele. O serie de studii număroase toate de o importanță însemnată pentru viață. Spre a le preda pe toate în aceeaș extenziune cu egal succes, e nevoie în adevăr nu numai de însuflețire și devotament ci și de o considerabila putere și sănătate trupească. Ceeace îngreunează însă și mai mult situația lor este propunerea și unei a doua limbi. Numai acela își poate da seama de piedecile enorme și sforțările neînchipuite ce le fac în acest punct învățătorii școalelor noastre, care a avut fericirea dureroasă să guste din fructele amare ale dăscăliei românești.

Delegațiunile.

Marți s'au întrunit delegațiunile în sesiune ordinară în Viena. Delegațiunea maghiară și-a ales president pe baronul Láng Lajos, iar cea austriacă pe Dr. Leo. Fiecare delegațiune a ales comisiunile obicinuite, apoi Mercuri delegațiunile s'au prezentat în fața Maiestății Sale Monarhului, în palatul din Schönbrunn. Monarhul le-a primit în sala consilierilor intimi, și anume, la orele 11 delegațiunea maghiară, la orele 12 delegațiunea austriacă. La vorbirea pe care i-a rostit-o presidentul Láng, Maiestatea Sa a răspuns următoarele:

„Cu mulțămită călduroasă și cu sinceră satisfacție primesc asigurările acum rostite despre credincioasa D-voastre alipire.

Incurcăturile răsboiului balcanic, a căror isbucnire a reclamat atențiunea D-voastre cu ocasiunea sesiunei din urmă a delegațiunilor, s'au terminat cu încheierea răsboiului al doilea balcanic.

Năzuința guvernului meu, sub durata crizei, era aceea, de a feri interese politice și economice ale monarhiei de păgubiri, și de a promova, după putință, în orientul apropiat formarea unei situațiuni înainte stabilite.

Cu considerare la marea importanță pe care o are pentru monarhie marea adriatică, singurul drum maritim pentru comerciul nostru pe apă, guvernul meu a dat o specială atențiune resolvării chestiei albane.

In perfectă concordie cu guvernul aliat al Italiei, am făcut propunere, în conferența ambasadorilor, ținută în Londra, ca să se creeze un principat independent albanez, spre care scop ne-a succes să câștigăm consentimentul și sprijinul și al celoralalte puteri.

Raporturile noastre cu toate puterile sunt neîntrerupt amicabile. Alianța, care de decenii ne leagă de imperiul german și de Italia, spre fericirea popoarelor noastre, s'a dovedit de nou în timpuri serioase, de puternică fortăreață a păcii europene.

Vizita prea îmbucurătoare, pe care ni-a făcut-o aici nu de mult Impăratul german, dă dovadă nouă despre legăturile strânse de prietenie cari esistă între noi și imperiul german.

Budgetul ordinar al ministeriului meu de răsboiu pe jumătate de an, se învârte între cadrele normale.

Pregătirile protențate de răsboiu din earna trecută au causat erogațiuni însemnate. Acestea vi se vor prezenta ca suprapretenziuni. Luarea lor în considerare o recomand cunoscutului zel patriotic de jertfire al D-voastre.

Puterea mea armată și-a împlinit chemarea plină de greutăți, în urma evenimentelor serioase din Balcani, între împrejurări grele, cu cea mai sinceră cunoaștere de datorință, spre deplina mea mulțămire.

Sprijinit pe probata capacitate de luptă a puterii armate, a marinei și a trupelor pentru apărarea țării, guvernul meu a putut să câștige valoare cu mijloace pacinice scopurilor avute în vedere.

In desvoltarea culturală și economică a Bosniei și Herțegovinei, n'a întrat nici o turburare, cu toată starea de răsboiu din statele învecinate. Votarea din partea dietei din Bosnia și Herțegovina a legii despre clădirea de căi ferate, care lege e chemată să asigure legăturile de comunicare între cele două țări, din motive politice și economice de o grabnică necesitate, formează dovada despre maturitatea, cu care acest corp reprezentativ înțelege cari sunt interesele cele mari ale monarhiei.

Problemele ce vă stau înainte le veți resolva după priceperea și cu zelul patriotic la care contez, salutându-vă din inimă".

Acelaș răspuns l-a dat Maiestatea Sa și la vorbirea, care i-a fost rostită din partea presidentului delegațiunei austriace.

Mercuri d. a. la orele 3 subcomisiunea *externă* a delegațiunii maghiare a ținut ședință sub presidenția domnului Berzeviczy. Ministrul de externe, contele Berchtold, și-a facut în fața ei exposeul politicei sale, pe care tot în ziua aceea, la orele cinci, l-a spus și în fața subcomisiunei externe a delegațiunei austriace. In subcomisiunea maghiară domnul Berchtold a vorbit ungurește, în cea austriacă nemțește. Asupra exposeului său vom reveni.

In ședințele de Joi ale delegațiunilor și-a făcut apoi darea de seamă domnul ministru de răsboiu Krobatin, care a prezentat delegațiunilor bugetul anului viitor. 1914, cu suma de aproape 300 milioane coroane, cheltueli ordinare comune numai pe prima jumătate a anului, și cu 36 milioane coroane, cheltueli extraordinare, avute în cursul anului 1913. Dintr'un raport separat a ministrului de răsboiu aflăm apoi, că măsurile escepționale militare. cari au fost luate în fața răsboiului din Balcani, au mai reclamat cheltueli în sumă de 406,68.000 coroane, afară de cele votate deja în anul trecut. Vineri s'a început discuția asupra exposeului ministrului de externe în subcomisiunea de externe a delegației maghiare, care se va continua în cursul săptămânii acesteia.

NOUTĂȚI.

Jubileul Monarhului. In 2 Decemvrie 1913 împlinindu-se 65 de ani, decând Monarhul nostru s'a urcat pe tronul habsburgilor, s'a ivit planul de a se face pregătiri pentru ridicarea unui monument suveranului. Și anume popoarele din statele triplei alianțe voiesc să-și exprime mulțumirea, pentru binecuvântările acestei aliante, aceluia dintre întemeetorii săi, care singur se mai află în viață. După constituirea comitetului se vor invita cei mai de seamă artiști din Austro-Ungaria, Germania și Italia pentru stabilirea amănunțită a lucrărilor.

•

† **Generalul Probst de Ohstorff**, fost comandant al corpului 12 de armată austro-ungară din Sibiiu, a răposat în etate de 77 ani în Graz, unde se retrăsese după penzionare.

•

Două poduri peste Dunăre. Guvernul român a numit o comisiune, care în înțelegere cu comisiunea numită din partea guvernului sârbesc, va avea să stabilească locul cel mai potrivit pentru clădirea unui pod, care are să lege România cu Sârbia. Un alt pod e proiectat apoi a se face tot peste Dunăre, pentru a lega România cu Bulgaria.

•

Numerus clausus la universitatea din Praga. In considerare că la universitățile din Germania s'a redus considerabil numărul studenților negermani, s'au înscris numeroși studenți *ruși* la facultatea de medicină a universității nemțești din Praga. Deoarece prin împrejurarea aceasta ascultătorii din patrie sunt mult împedecați, mai ales în lucrările din laboratorii, colegiul profesoral a hotărât să nu mai primească în anul scolar 1913/14 alți studenți din străinătate. In acelaș timp s'a ales o comisiune, care să facă propuneri cu raport la introducerea unui număr fix de studenți străini la universitatea germană din Praga.

•

Atelierul de țesături și cusături românești dela Orăștie se adresează publicului cu următoarea rugare: Apropiindu-se sfintele sărbători ale Crăciunului și Anul nou, când fiecare ține să surprindă pe iubiții săi cu vre un cadou, atragem luarea aminte a publicului românesc asupra atelierului dela Orăștie, unde fetișoarele țerance pregătesc tot felul de obiecte țesute și cusute, potrivite pentru surprinderi de sărbători. Pentru a putea ocupa cât mai multe țerance, cu deosebire în anul acesta fatal, când revărsările de ape au cauzat atâtea pagube și dezastre țărănimii noastre, rugăm pe toți frații și surorile noastre, să-și facă comandele pentru cadouri la atelierul numit, căci vor împlini prin aceasta un act și național, și caritativ.

•

Automobil. In orășelul Sânmărtin s'au ținut tratări privitoare la introducerea unei comunicațiuni cu automobilul pe linia Murăș-Oșorhei, Sânmărtin și Mediaș. Vor circula între aceste orașe zilnic unul sau două automobile. Cheltuelile de intreținere s'ar urca la 300.000 de coroane.

•

Holera. Din Timișoara se scrie, că autoritățile comitatului au izbutit a sufoca cu desăvârșire holera din toate comunele acestui ținut. S'au constatat oficial *nouăzeci și nouă* de cazuri de epidemie, din acestea 55 au fost mortale. Cazuri singuratice se mai arată în vre-o două trei comune din alte comitate.

•

Caz de moarte A răposat săptămâna trecută Matilda *Marchesi*, una din cele mai vestite profesoare de cant ale Europei. A istruat mai întâi în Viena, ear după aceea la Paris. Din școala ei au ieșit și câteva cântărețe române. Matilda Marchesi a trăit 87 de ani.

•

Geniul lui Edison. In editura Societății de cinetofon ungare (Budapesta, strad. Falk Miksa 30) a apărut zilele acestea un elegant album, cu text german și maghiar, în care se pot găsi lămuriri privitoare la filmul vorbitor, cea mai nouă invenție a genialului Edison. Albumul cuprinde biografia inventatorului știri despre cinetofon și numeroase voci de presă. Prețul unui volum 5 coroane.

•

Asbolutismul însemna egalitate de drept în formă negativă.

Cu tendințele regimului austriac de a centraliza toate provinciile monarhiei într'un stat omogen cu colorit germanizator nu se puteà împăca nici una din celelalte naționalități, afară de Germani. Intre acești din urmă numărau și pe Sașii ardeleni, cari cu toate că regimul centralistic ștersese cu desăvârșire toate instituțiunile municipale săsești și Saxenland-ul lor îl împrăștià prin celelalte districte administrative ca făina orbului, și totuș aflau recompensă liniștitoare în prospectul realizării marei idei a germanismului, ce se extindeà peste toată țara. Românii, cari de-abea scăpaseră de lanțurile feudalismului maghiar, se văzură înșelați și în constituțiunea din Martie 1849, ce-i ignorà cu totul. Pentru dânșii absolutismul, care egaliza încâtva toate popoarele și le făcuse lor asemenea — erà un solatium miseris socios habuisse dolorum — și de aceea ei purtau cu un fel de indiferentism stoic sarcina acestui absolutism, în care aflau un fel de egalitate de drept cel puțin în forma negativă, și posibilitatea de a înainta chiar și în starea materială alăturea cu ceilalți.

Nu așa celelalte naționalități, cari bazate pe dreptul istoric nu puteau exista altfel, decât pe lângă hegemonia peste naționalitățile mai nainte neîndreptățite, și asta nu o puteau ajunge decât a da pe nemți jos, ca să se suie ei.

De aci se explică organizarea elementelor nemulțămite în așa numitele „regime secrete" de pe la a. 1851—1854, atât în Ungaria cât și în Ardeal; de aci se explică că ori din care parte era amenințată monarhia, elementele revoluționare alergau în castrele inimice, ca să ajute la răsturnarea instituțiunilor centralizătoare.

Mișcările acestea izbutiră pe față mai întâi în Milan la 6 Februarie 1853 în revolta lui Mazzini, curând după aceea se întâmplă atentatul de asasinare în contra împăratului pe Bastia Vienei prin ungurul Libéni; revolta pregătită în Ungaria și Ardeal fu intimidată prin descoperirea ei și prin justificarea lui Török et consorti la Maros-Vásárhely

Tot pe atunci izbucnind resbelul oriental, în care împăratul rusesc contând pe recunoștința Austriei pentru serviciile din anul 1849, atacă pe Turci. Austria, însă, în loc să ajute pe Rus, luă poziție contrară și silind pe Rusia a se retrage din principatele românești, pe acestea le ocupă ea însași. Când am primit pretura Veneției-inferioare, trupele austriace erau în trecere pe acolo spre România.

Puternicul Bach trimisese pe frate-său în România, ca să ia administrațiunea țării în mână. Boierii țării însă îi răspunseră cu rezoluțiune: Monsieur Bach! decât cu doua lanțuri în gât (naționalitatea și religiunea) mai bine numai cu unul (adecă: decât să pierdem și naționalitatea și religiunea prin nemți, mai bine ne supunem muscalului, unde ne rămâne cel puțin religiunea).

(Va urma).

Constituire. Societatea academică „Carmen-Sylva“ din Graz, în urma dimisiei vechiului comitet s'a constituit din nou în modul următor: Preşedinte: Iosif Stoichiţa cand. med. Secretar: Emil Neagoş cand. med. Cassar: Octavian Bocancia stud. tehn. Bibliotecar: Nicolae Dobrotă stud. acad. com. Controlor: Ioan Sârbu cand. med.

*

Societatea Academică „România Jună“ din Viena, s'a constituit în adunarea generală din 8 Noemvrie 1913 în următorul mod: Preşedinte: Z. Păclişanu, teol. abs. doctorand. Vicepreşedinte: Al. S. Iorga, stud. architect. Secretar de ext.: T. Petruc, cand. ing. forest. Secretar de int.: I. Fusul, stud. techn. Casar: I. Comşa, stud. com. Controlor: S. Pătraş, cand. med. Bibliotecar: P. cav. de Bejan, cand. ing. silv. Econom: I. cav. de Policitar, cand. ing. silv.

*

Soartea unei expediţii polare. Se anunţă, că un viscol de zăpadă ar fi nimicit pe toţi membrii expediţiei polare de sub conducerea exploratorului *Stephanson*. Exploratorul a plecat din Anglia la sfârşitul lui Aprilie, în Newyork s'a urcat pe un vas pentru călătoria spre pol, cu scop de a cerceta teritoriile necunoscute, care zac spre nord dela Alasca. Expediţia a fost văzută mai pe urmă în strâmtoarea dela Behring pe la sfârşitul lui Mai. De atunci nu i s'a mai auzit de veste.

*

Lege contra bacşişului. Oraşul St. Louis, o localitate cu 800 mii de locuitori, a întocmit o lege contra bacşişului, provocată prin o grevă de câteva săptămâni a chelnerilor. Greviştii adecă au declarat că obiceiul de a da şi a primi bacşiş este nedemn de un om onorabil. Legea din St. Louis pedepseşte atât încercarea de a da bacşiş, cât şi primirea lui cu o amendă de cel puţin zece dolari. Pe calea aceasta sperează conducătorii oraşului american să stârpească din rădăcină obiceiul pomenit.

*

Reprezentaţiile teatrale date de „Reuniunea sod. rom.“ în 21 Noemvrie au reuşit peste aşteptări. Amândouă piesele au fost bine jucate, iar publicul a rămas mulţămit de prestaţiunile diletanţilor. Raport va urma în numărul viitor.

*

Mulţămită. Administraţia casei bisericii din Bucureşti a binevoit a dărui pe seama bisericii gr. ort. române din comuna Tărlungeni, tractul Braşovului, toate cărţile bisericeşti tipărite cu litere latine. Pentru care dar marinimos îi aduc şi pe calea aceasta sinceră mulţămită. Tărlungeni, 3/15 Noemvrie 1913. Dimitrie Manole, paroh gr. ort. român.

*

La aşezământul umanitar, numit „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“ s'au înscris următorii membri noi: Ion Radu măcelar şi soţia sa Maria, Ion Petraşcu, croitor şi soţia sa Elisaveta, Elena Dumitru, Adolf Zandtner şi Friederike Schneider, toţi din Sibiiu, Toma Podea cu soţia sa Ana din Săcădate; Ana Ion Vlad din Jina, George Stăneasa, înv. penz. şi soţia sa Maria n. Moldovan din Guşteriţă. Ajutoare statutare s'au dat după reposaţii membri Iosif Neugebauer, locot. în retragere, Dobra Bâra din Răşinari; Lina Floriţa şi Nicolae Ucenic, econ. Cu acestea numărul cazurilor de moarte a ajuns la suma de 221. Pe când se pune în vedere, că la Reuniune se primesc ori când membri cu taxa de înscriere de 2 cor. şi cu câte 60 bani după cazul de moarte, totodată se atrage luarea aminte asupra întreprinderii de înmormântări (pompe funebre) a Reuniunii.

*

Clericii pentru fondul Aurel Vlaicu. Clericul *Emil Gan*, a administrat la fondul A. Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi, cu scop de a-şi înmulţi cunoştinţele în străinătate cor. 10·64, dăruite precum urmează: M. Secăşanu, Gr. Biji, I. Popu, M. Tarcea, I. Malos, A. Baciu, O. Cupşa, S. Ţeposu, I. Stăneasă, P. Colhon, N. Dragomir, A. Băcilă, clerici cursul III; I. Clopoţel, Fenechi, A. Babă, V. Lădariu, I. Dragoş, D. Antal, clerici cursul I. fiecare câte 20 bani; Petru Sabău, abs. de teol., custodele „Asociaţiunii“, Emil Sorea, cler. curs. III, câte 1 cor.; Victor Ciapă, P. Nicola cl. curs. I, G. Suciu, I. Stinea, A. Brotea, cl. curs. III, câte 40 bani; V. Bărluţ, cl. curs. I, 30 bani; I. Truca, A. Runcan, A. Pascu cl. curs. III, câte 50 bani; A. Stefan cleric curs. III, 48 bani; I. Pleşa, cl. curs. III, 26 bani; Z. Stanciu, C. Georgea, I. Radu, Tr. Sava şi I. Lupu, cl. curs. I, câte 10 bani. La acelaş fond au mai dăruit: I. Bercan, cu prilejul hirotesirii sale întru protopresbiter (Cohalm), cor. 2.50 şi Nicolae Gavrea, paroh (Bendorf), cor. 1. Starea fondului cor. 105·34. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Vic. Tordăşianu prezident.

*

Cartea de Aur. In curând va fi scos din tipar şi trimis abonaţilor volumul VII din valoroasa publicaţiune a domnului T. V. Păcăţian: *Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară.* In volumul acesta, de o estensiune de 50 coale de tipar, e descrisă epoca dintre anii 1881—1896, cu toate miscările politice-naţionale din acei ani, ca: organisarea partidului naţional român, conferenţele naţionale din Sibiiu, Memorandul, Replica, procesul replicei, procesul Memorandului, etc. şi sunt date în întregime vorbirile parlamentare, rostite de deputaţii români în dietă şi de Arhiereii români în casa de sus. Sunt date şi părerile bărbaţilor de stat maghiari şi vorbirile lor, rostite în chestia de naţionalitate. Fiind acum atât tiparul cât şi hârtia, cu mult mai scumpe decât mai nainte, preţul acestui volum face 12 coroane exemplarul broşat şi 14 coroane exemplarul legat. Doritorii de a avea întregul op, volumele I—VII, cu preţul de 72 coroane exemplare broşate, şi 86 coroane exemplare legate, sunt rugaţi să se adreseze autorului în Sibiiu (Nagyszeben).

„Albina“ institut de credit şi economii în Sibiiu.

Aviz.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Albina“ din Sibiiu, cari pe baza acţiilor vechi, cu numerii înşiraţi mai jos, au subscris acţii din emisia V-a, sunt provocaţi ca în termin de 6 săptămâni dela datul acestui aviz, să plătească ratele restante. La caz contrar se va aplica § 10 din statute.

Nrii: 1131/2, 2386/7, 2985, 3951, 4132, 4779, 5386, 5618, 5846, 6922/3, 7131/2, 7779, 8984, 10779, 11984, 12256/60, 12620/2, 13147/8, 13180, 13985/6, 14459

Sibiiu, 18 Noemvrie 1913.

Direcţiunea.

Serate de ale meseriişilor noştri.

La şedinţa literară trecută din 31 Oct. „Reuniunea sodalilor români“ din loc a avut concursul preţios din partea dşoarei Ec. Pitiş, cunoscuta scriitoare, şi din partea dlui V. Stoica, profesor la şcoala civilă de fete a „Asociaţiei.“

După cetirea protocoalelor administrative, dl Tordăşianu, în cuvântul dsale de deschidere, tratează mai multe chestii de deosebită însemnătate pentru meseriaşul român. Intre altele scoate la iveală faptul, că mulţi dintre meseriaşii noştri, umblând prin ţări străine, perfecţionându-se în branşa lor şi prin aceasta venind în contact cu diferiţi oameni, au ocazia de-a învăţa multe şi astfel întorcându-se din nou în mijlocul nostru contribuie în mare măsură la întărirea clasei noastre de mijloc. Un astfel de tinăr sârguincios e şi dl V. Popovici, care, după ce a petrecut ani îndelungaţi prin ţări străine, lucrând prin diferite ateliere, s'a reîntors din nou în mijlocul nostru deschizându-şi atelier propriu de mecanică şi lăcătuşerie de artă în str. Anna Nr. 11. Dl Tordăşianu laudă nizuinţele de progres ale dlui Popovici şi îl aduce de model multora din noua generaţie. Totodată arată publicului un aeroplan în miniatură, lucrat de tinărul mecanic A. Iacob, şi descriind amănunţit părţile aparatului, — după explicaţiile inventatorului, — îl recomandă atenţiei acelora, cari i-au dat ocazie şi în veci neuitatului Vlaicu să se validiteze. — Drept un lucru, care cred că interesează pe toţi, — zice dl Tordăşianu, — este faptul, că aproape nu este zi în care să nu fim căutaţi de doi trei băeţi de pe sate, doritori de a îmbrăţişa meseriile. Un cuvânt de laudă şi recunoştinţă în această privinţă merită pădurarul Teodor German din Poşaga de sus (Munţii apuseni), din a cărui comună se găsesc azi în Sibiiu 12 ucenici români, plasaţi pela diferite meserii. Pădurarul German acuma stăruie, ca din comuna sa să fie şi copile aşezate la diferite meserii (croitorit etc.) potrivite lor. Vorbeşte apoi despre stipendista reuniunii, dşoara Eug. Roman, care de prezent se află în Viena, unde face practică într'un atelier mare de mode. Scoate la iveală tendinţele reuniunii de a-şi forma o orchestră proprie, pentru care scop s'au cumpărat instrumentele necesare, iar ca instructor a angajat pe tinărul pedagog, dl M. Negrea, elev al conservatorului de muzică din Viena. Aduce ca exemplu fapta nobilă a dlui Ioan Radu, măcelar, care sa înscris între membrii pe viaţă ai reuniunii cu taxa de 50 cor. Mai aminteşte unele fapte întâmplate în sinul reuniunii, iar la urmă declară şedinţa literară deschisă.

Corul seminarial sub conducerea harnicului dirigent Socol a executat mai multe bucăţi cu rară preciziune. Au declamat unele bucăţi umoristice d-nii A. Popovici şi A. Ştefan. Dl M. Corfariu cu dşoara Ciontea au executat diferite bucăţi, primul cu violina şi dşoara Ciontea cu citera. El. Măgean a vorbit despre istoricul reuniunii, în legătură cu desvoltarea clasei noastre de mijloc, dl Stanciu a cântat unele romanţe, fiind acompaniat la pian de fetiţa dsale. Dar ce-a ridicat mai mult nivelul acestei şedinţe au fost duioasele poezii citite cu atâta gingăşie de însăşi autoarea lor, de dşoara Ec. Pitiş. Am ascultat câteva clipe frumoasa limbă românească în toată curăţenia ei. Totodată şi înduioşetoare conferenţă a dlui prof. V. Stoica, despre apostolul limbii româneşti, care a fost G. Lazar. Dl Stoica a stors lacrmi din ochii mulţimii, prin descrierile ce le-a făcut despre viaţa sbuciumată şi plină de necazuri a marelui luminător al poporului nostru. Atât dşoarei Pitiş cât şi dlui prof. Stoica li-s'au făcut adevărate ovaţii de admiraţie.

La sfârşitul şedinţii se sortează mai multe broşuri între publicul asistent. La şedinţa viitoare care se va ţinea Joi în 27 crt. va vorbi dl *Dr. Sabin Oprean*, profesor la şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii“.

Gruia

Expoziţia de vite din Alţina.

Duminecă, la 26 Oct. n. 1913, Reuniunea română agricolă sibiană a organizat a *22 a expoziţie de vite* de prăsilă (bovine) în comuna *Alţina* (cerc. Nocrich). Scopul legat de astfel de expoziţii, de a urni şi încuraja adevărata propăşire în economia vitelor, s'a ajuns şi în Alţina, unde s'a dovedit, că sămânţa sămănată în răstimpul de 25 ani, de când Reuniunea noastră agricolă munceşte, spre binele şi înaintarea economului român, a ajuns în pământ roditor.

La expoziţia din Alţina comitetul Reuniunii a fost reprezentat prin membrul său *Nicolae Iosif*, totodată prezident al expoziţiei, prin cassarul *Romul Perianu*, totodată raportor al juriului şi prin custodele *Andreiu Teodor*, ear comisiunea economică comitatenză prin vice-notarul comitatenz *Árpád Mihály*. Din Nocrich au participat pretorul şi veterinarul cercual, ear conlocuitorii saşi din Alţina au fost reprezentaţi prin primarul comunei.

Cuvântul de bineventare l-a rostit părintele I. *Petrişor*, care se găsea în fruntea numeroşilor economi din Alţina şi din comunele învecinate, ear d-sale i-a răspuns dl Iosif. E de remarcat, că la sosirea trenului oaspeţii au fost întimpinaţi de fanfara ţăranilor noştri din Alţina, care a cântat destul de bine atât la sosire, cât şi în drumul până în târgul de vite, locul pe care s'a ţinut expoziţia. Din înfăţişarea vitelor expuse de economii noştri din Alţina, Bendorf, Chirpăr, Ilimbav, Marpod şi Nocrih (n'au fost expuse vite, din cauze necunoscute, din comuna Fofeldea, Cichindeal şi Hosman), s'a putut deduce, că economia de vite la ai noştri a luat avânt îmbucurător. Vitele expuse au fost de soiu bun, au fost bine îngrijite şi bine nutrite. Cu laudă amintesc, că comitetul aranjator local, membrii din direcţiunea Însoţirii noastre de credit „Raiffeisen“ din Alţina, în frunte cu prezidentul său parohul Ion Petrişor, şi-au împlinit în mod ireproşabil datorinţa, conscriind exponenţii şi aranjând după grupe materialul expus, prin ce s'a uşurat foarte mult lucrările, şi altfel destul de anevoioase, ale juriului.

După deschiderea prin dl Iosif a expoziţiei şi după constituirea juriului, s'a urmat la esaminarea vitelor expuse, după terminarea căreia s'a statorit lista premianţilor. Inainte de distribuirea premiilor, dl Iosif a ţinut o prelegere despre alegerea soiurilor de vite, despre îngrigirea şi hrănirea lor, stăruind cu deosebire asupra faptului, că e mai potrivit, din toate punctele de vedere, să ţinem vite mai puţine, dar de soiu ales. Dl Iosif, de încheiere, a îndemnat poporaţiunea să nu întrelasă a lua parte la expoziţiile de cai, ce se ţin anual în Nocrih, şi la târgurile de vite împreunate cu premii, ce le aranjază comisiunea economică a comitatului, în fie-care primăvară, în Sibiiu etc.

Intre exponenţi s'au împărţit în total cor. 300 premii cu sume de 10. 8. 6. 5. 4. 3 şi 2 cor., cum şi numeroase broşuri, dăruite de Reuniunea agricolă şi de comitetul „Asociaţiunii“.

După săvârşirea acestei lucrări de preste 5 ore, sunetele fanfarei ne-au condus la masa bogată a părintelui Petrişor, unde s'au continuat sfaturile şi îndrumările binevoitoare, ear ca o dovadă, că şi în Alţina a străbătut durerea pentru perderea îndurată prin moartea lui Vlaicu, s'au colectat câteva coroane în amintirea lui şi în folosul Fondului Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi, doritori de a-şi înmulţi cunoştinţele în străinătate.

Dacă bine a reuşit şi această lucrare a Reuniunii agricole, meritul revine harnicului paroh Ion Petrişor, care a primit greaua sarcină de a mişca în scurt timp Alţina şi jurul în favorul expoziţiei, care a fost plină de învăţături şi foloase materiale pentru poporul muncitor. *„D-zeu vede!“*

Cărţi şi reviste.

In ţara lui Vlaicu. Adunarea Asociaţiunii ţinută la Orăştie în 14 şi 15 Septemvrie 1913. Prinos pomenirii lui Aurel Vlaicu. Inchinat de: „Solia Satelor“. — Broşură de 64 pagine. Preţul 80 bani. De vânzare la redacţia „Solia Satelor“ în Cluj, str. Gyulai Pál nr. 16.

*

Raportul general al comitetului Reuniunii române de muzică din Sibiiu pe anul 1912–13. Raportul arată însemnătatea culturală a reprezentaţiilor de operă, date anul acesta în Sibiiu, împreună cu recensiile apărute din acest prilej. — Reuniunea a avut 12 membri onorari, 5 fundatori, 96 membri activi (între cari 50 dame, 46 domni) şi 40 membri ajutători. Starea averii cu 14 Septemvrie 1913 este de 9195 coroane 60 fileri. (Adunarea generală a Reuniunii s'a ţinut ieri, Duminecă, în 10/23 Noemvrie 1913, despre care vom raporta în numărul viitor.)

*

Istoria şcoalelor năsăudene, scrisă cu prilejul jubileului de 50 de ani de existenţă (1863—1913) a gimnaziului superior fundaţional din Năsăud, de Virgil *Şotropa*, şi Dr. Nicolae *Drăganu*. Năsăud 1913. — Un mare volum de 414 pagini cu următorul cuprins: Şcoalele române în secolul XVII şi XVIII. Fondurile şcolare năsăudene. Şcoala normală şi institutul militar; Şcoale triviale; Şcoale comunale naţionale; Preparandia (toate cu istoricul, mersul instrucţiunii, personalul didactic şi elevii lor). Şcoala de fete. Reuniunea *Mariană*. Bărbaţi ieşiţi din şcoalele primare năsăudene. Gimnaziul (cu istoricul, edificiul, mobiliarul şi mersul instrucţiunii). Organe superioare, afaceri administrative, disciplină şi examene. Mijloace de învăţământ: manuale, biblioteci, colecţiuni, fonduri şi fundaţii, societatea şcolarilor. Personalul didactic: directori, profesori, cateheţi, medici. Elevii. Lista maturisanţilor dela 1871—1913. Pedeli, servitori. Bibliografie. — Volumul, tipărit la Bistriţa în tipografia cu motor G. Mathei, are şi 17 ilustraţiuni reuşite, şi anume: Vechiul şi noul edificiu gimnazial, Profesorii răposaţi şi actuali ai gimnaziului, învăţătorii şi învăţătoarele şcoalei elementare fundaţionale, Bibliotecile, Părţi din colecţiunea pentru ştiinţe naturale şi din colecţia de fizică, Sala de desemn, Steagul gimnaziului, şi altele. — Preţul volumului: 5 coroane. De vânzare la toate librăriile.

Teatru.

(*x*) A doua reprezentaţie clasică în stagiunea actuală s'a ţinut altăieri Sâmbătă, când s'a jucat tragedia lui Grillparzer *„Ale mării şi ale iubirii valuri“*.

O scurtă conferenţă întroducătoare, după bunul obicei adoptat la prima reprezentaţie clasică, n'ar fi trebuit să lipsească nici Sâmbătă seara dela o piesă ascultată şi de tinerimea şcolară.

Publicul poate ar fi dorit să afle ceva despre vechea legendă, care în forme clasice cântă iubirea celor doi tineri *Hero* şi *Leandru*, şi despre poetul grec necunoscut al anticităţii, de unde îşi are subiectul şi tragedia în 5 acte scrise de poetul liric şi dramatic din Austria.

Teatrul sibian, care de vreo trei ani n'a mai jucat drama aceasta, a studiat-o acuma din nou. A şi izbutit să înfăţişeze cu destul farmec toată acţiunea ce se petrece în jurul iubirii, care a săgetat inima preotesei Afroditei şi a frumosului voinic dela Abydos.

Rolul cel mai greu, al preotesei Hero, l-a ţinut dşoara *E. Norden*, care în scenele sguduitoare a ştiut să dea o creaţiune acceptabilă din toate punctele de vedere; scenele de gingăşie se potrivesc cevaş mai puţin cu temperamentul resolut al artistei.

Celelalte roluri au fost încredinţate earăşi în bune mâni. Dl *Wonger*, ca Leandru care în fiecare noapte, pe senin şi pe furtună, înoată Hellespontul ca să vadă pe Hero; apoi dnii *Thiele* şi *Olden*, unul ca mare preot, al doilea ca amic al lui Leandru, în sfârşit dşoara *E. Holub*, în serviciul preotesei, au contribuit cu toţii ca reprezentaţia să aibă efectul dorit.

Duminecă, după ameazi şi seara, s'au jucat operetele: *Orfeu în infern* şi *Bărbatul care râde*; astăzi Luni, se dă întâia oară comedia în 3 acte *Un străin distins*, Marţi: a treia oară opereta *Bărbatul care râde*.

Nr. 721/1913. (323) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățătoriu dela școala confesională gr.-or română din comuna **Corbi**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu terminul de **15 zile** dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariul fundamental de 1200 coroane anual, și anume 300 coroane din cassa bisericei, iar restul din ajutoriul dela stat, 20 coroane pentru cvartir și grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să și subștearnă cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta la biserică, spre a cânta și face cunoștință cu poporul.

Dela concurenți se cere prelângă datorințele impuse prin lege și regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică și se cânte cu ei răspunsurile la sf. liturghie.

Avrig, 30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 14450 Plen. (320) 1—3

CONCURS.

In scopul conferirei de stipendii și ajutoare din fundațiunea „*Andronic*“ pe anul 1914 se publică concurs:

1. Pentru învățăcei de orice meserie.
2 Pentru sodalii eliberați în decursul anului 1913.
3. Pentru sodalii cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor și au dat dovezi despre desteritatea de a putea deveni măestri.

Toți petenții la ajutoare și stipendii să producă

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie ori a părinților.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinților concurentului ori fiind el căsătorit, despre familia sa, având a se indica în acest atestat: câți prunci minoreni sunt în familie, câți cercetează școala și câți mai sunt la meserii?

Concurenții pot fi numai Români ortodoxi, născuți în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invățăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etății;
b) că au cercetat școala poporală, ori altă școală superioară;
c) că au încheiat contract cu măestrul și că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură și magistrat;
d) adeverință dela măestrul despre sporul ce-l arată în meserie, despre diligință și purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cererea în original sau copie autenticată.

II. Sodalii:

a) că au terminat anii de învățăcel în anul 1912, ceeace vor dovedi prin atestatul autorității industriale art de lege XXVII din 1884 §. 67);
b) că au purtare bună și fac spor mulțămitor ceeace o vor dovedi ori cu carte de lucru, ori cu adeverință dela măestru;
c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniuni de meseriași, și că cunosc mai multe limbi vor fi preferiți.

III. Sodalii cari sunt în condițiuni de a deveni măestri:

a) se aibă certificatul de măestru;
b) să fi lucrat cel puțin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverințe dela măestrii la cari au lucrat;
c) în cerere să arete anume locul unde voește să se așeze ca măestru, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;
d, să dovedească cu atestat dela oficiu parohial, că cercetează biserica și e creștin bun și moral.

Dela toți concurenții se recere ca cererile să fie scrise și subscrise cu mâna proprie adresate Consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu și să le înainteze cel mult până la *31 Decemvrie 1913 st. v.*

Acei concurenți cu studii gimnaziale și reale cari se vor aplica ca învățăcei la sculptura de lemn, bărdășit și zădărit, sau vor fi aplicați deja ca învățăcei, ori ca sodali în aceste meserii și vor să se perfecționeze în meseria lor în ateliere mai mari, în cari să poată câștiga praxa recerută, vor fi considerați cu ajutoare mai mărișoare.

Cererile neinstruite în regulă și cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, la 4 Noemvrie 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5016/1913 (321) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Toporcsa**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs și provoc pe reflectanții la acest post, a-și înainta cererile lor instruite coform §. 6. art. I. din 1883, respective §. 3. art. XX din 1900 și cu atestatele despre serviciile lor, *până în 8 Decemvrie 1913.*

Cunoașterea în vorbire și scris a limbei românești se recere necondiționat.

Ziua de alegere se va difige ulterior.

Szerdahely, la 18 Noemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Somare.

Pe baza § ului 9 al statutelor în virtutea §-ului 170 al articolului de lege XXXVII din 1875 proprietarul acțiunilor Nr. 1308 și 1309 ale institutului de credit și economii societate pe acții „Zlagneana“ prin aceasta este provocat, ca în termin de 30 zile să solvească rata restantă după acestea acțiuni, dimpreună cu toate accesoriile căci altfel acțiunile se vor considera de nimicite și în contra lui se va purcede în sensul § ului 171 al legii comerciale.

(318) 2—3 **Direcțiunea.**

Nr. 411/1913. (316) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător, devenit acum vacant, la școala poporală a comunei bisericesci gr.-or **Săcătura** se publică concurs cu terminul **15 Noemvrie 1913 st. v.**

Dotarea este: 1000 coroane dela comuna bisericească din repartiție, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuință și grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) și să se prezinte poporului spre cunoaștere.

Va fi dator a propune religiunea, a ținea școală de repetiție și a cânta cu copii la sf liturgie.

Câmpeni, 31 Oct. 1913.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 872/1913 protbit. (319) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română din **Hașfalău** (Héjjasfalva) protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane, din cari 600 coroane din cassa bisericii, iar restul de 600 coroane dela stat, eventual din centru, cvartir în edificiul școalei, și relut de grădină 20 coroane.

Pe lângă datorințele impuse prin lege, învățătorul ales este obligat a instrui și conduce elevii la servițiile divine în Dumineci și sărbători, și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor de vară.

Concurenții sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aștearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis

Sighișoara, 3/16 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Pentru oase slabe.

Copiii cari se înspăimântă de luarea oleiului de pește arată deosebită plăcere pentru Emulsiunea Scott. Acest motiv îndeamnă pe medici să prescrie Emulsiunea Scott în locul oleiului comun de pește, ca mijloc de întărire a osului. Emulsiunea Scott împrumută, multămită compoziției din substanțe necesare pentru formarea oaselor mare putere pentru desvoltarea tinărului Organism. Copiii încep curând a sta în piciorușe și fug repede siguri și veseli. c) (275) 15—

De aceea decideți-vă a da copiilor palizi și debili Emulsiunea Scott, ce se mistue așa de ușor și care le face fața trandafirie și îi face sănătoși și voioși. — Insă numai Emulsiunea Scott și nu alta.

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil la Scott et Bowne Viena VII. cu provocarea la acest ziar și primiți print'o apotecă o sticlă de probă.

Se caută

un administrator

bun, peste 30 ani, însurat, pentru moșia lângă București, având școală de agricultură și bune certificate de practică. Oferte la **N. Fürst, București, Strada Dionisie 48.**

(322) 1—5

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce-am făcut bisericilor mari, cu ajutoriul Prea Ven. Consistor din Sibiiu m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în uleu fin, ca: **Iconostase orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot feliul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile.** In timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu
pictor bisericesc.
(Agârbiciu—Sz.-Egerbegy.)

(46) 90

AVIZ.

Dacă aveți necesitatea, de a Vă aranja locuința, Vă rugăm să vizitați **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile și tapițerie,
Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 12—15

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană

I. Enescu:

Cooperativele sătești

Felul și însemnătatea lor.

Prețul Cor. 1·50, porto 5 fil.

Antiquariat.

Cumpăr și vând antiquități de tot felul: (314) 4—10

Cărți vechi de tot felul până la **anul 1750,** și anume tot ce se referă la **Austro-Ungaria** și **România.**

Covoare vechi bisericești și alte lucruri arheologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU
și
filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu pețurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: **câștig puțin — și învârtire mare!**

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 35—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Joi 14/27 Noemvrie 1913 Nr. 118.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un semicentenar.

Sibiiu, 26 Octomvrie n.

In anul acesta toate conferenţele noastre învăţătoreşti cercuale, aranjate sub conducerea şi după instrucţiile înţelepte ale Consistorului nostru arhidiecezan, ar fi trebuit să prăznuiască semicentenarul existenţei lor. Sau, fiindcă aceste conferenţe sunt chemate să lucreze din greu, cu toată stăruinţa, cu tot zelul şi cu toată priceperea, de care sunt capabili conducătorii şi membrii lor, s'ar fi cuvenit ca în programa lor să fie măcar un punct de reamintire a originii acestor conferenţe şi de privire scurtă asupra importanţei, ce li s'a atribuit în curs de o jumătate de veac.

In unele locuri lipsa acestui punct din programul copleşit de necazurile şi greutăţile cele mai mari, sub apăsarea cărora geme şi se prăpădeşte şcoala noastră românească, au cercat s'o împlinească conducătorii acestor conferenţe, comisarii consistoriali, rostind câteva cuvinte pioase despre începutul acestor conferenţe învăţătoreşti şi despre genialul iniţiator al lor, despre nemuritorul Şaguna, care a ştiut să se facă „tuturor toate, ca pe toţi să-i mântuiască“.

Prin instituirea conferenţelor învăţătoreşti, în anul 1863, Şaguna a voit să trezească învăţătorimea noastră din neorientarea deplorabilă, în care se afla; să picure în sufletul ei dorul de progres pe teren şcolar şi literar-pedagogic, s'o scoată de sub influenţa dezastruoasă a curentului mamonist, care făcea pe mulţi să se gândească vecinic la leafă şi iarăş la leafă — chestiune care, durere, şi astăzi pare a forma *singura* preocupaţiune pasionantă a multor învăţători, — să-i îndrume pe toţi a se interesa mai mult de şcoală şi de problemele ei religioase şi naţionale, să-i ridice la treapta de a putea înţelege rostul ideal al misiunii lor şi să le dea prilej a desvolta o activitate literară-pedagogică mai remarcabilă.

Invăţătorii şi bărbaţii noştrii de şcoală din timpul acela au înţeles folosul cel mare sufletesc, ce poate să rezulte din aceste conferenţe, dacă sunt conduse cu pricepere şi entuziasm, dacă ceice participă la ele sunt oameni serioşi, doritori de progres şi pătrunşi în toată fiinţa lor de importanţa şi sfinţenia misiunii de educatori ai unui popor atât de prigonit de soartă, cum era şi este încă în mare parte poporul nostru.

Ca dovadă, că învăţătorimea noastră din timpul lui Şaguna era adânc convinsă de importanţa şi necesitatea conferenţelor învăţătoreşti, serveşte seria respectabilă de articole publicate în coloanele „Telegrafului Român“ încă înainte de anul 1863, solicitând introducerea acestei instituţiuni folositoare şcoalelor noastre. Astfel vestitul „învăţător primar“ dela şcoala din Răşinari, Visarion Roman, arăta încă la 1857, necesitatea conferenţelor învăţătoreşti[1] spunând, că cu cât învaţă în seminarul din Sibiiu, nu se poate considera „de încheiat tot cursul cultivării mai departe“ a dascălilor noştrii. Pe lângă o conducere şi îndrumare pricepută ar începe şi învăţătorii noştrii a nu mai fi numai nişte „mecanici“, ce îşi deapănă lucrul prefipt ca cu maşina, ci ar fi conduşi prin acele conferenţe la o instruare impulsivă, naturală şi desvoltătoare, adecă la metoda cea adevărată şi, în chipul acesta, *mecanismul — această moarte spirituală a şcoalei* — ar fi izgonit cu totul şi dela noi, *învăţătorii ar fi scoşi din pustiurile neroditoare, pe unde pribegesc acum şi ar fi povăţuiţi la acel pământ adevărat,* pe care poate prospera cultura practică a poporului nostru“, iar „statul învăţătoresc ar câştiga mai multă vază“.

Ducăce ideea aceasta a fost discutată ani dearândul pe cale ziaristică, fiind astfel spiritele pregătite pentru primirea ei, e lesne de înţeles, că învăţătorii au primit cu adevărată însufleţire dispoziţiile lui Şaguna privitoare la convocarea şi programa celor dintâi conferenţe învăţătoreşti. Unii dintre învăţători au înţeles imediat, că astfel de conferinţe ar fi bine să se ţină şi mai des decât odată pe an. Astfel conferenţa învăţătorilor din părţile Sibiiului a exprimat la 1864 dorinţa de a se ţinea, pe lângă conferenţele învăţătoreşti anuale, şi conferenţe trei-lunare („trimensiale“), grupându-se învăţătorii pe lângă următoarele trei centre: *Sibiiu*, *Răşinari*, *Sălişte.*

Astfel de conferenţe trei-lunare s'au putut inactiva însă abia după 47 ani. Şi anume, dupăce în protopopiatul Săliştei s'au făcut în anii 1910—1912 din iniţiativă particulară, încercări reuşite şi experienţe bune în această chestiune, sinodul arhidiecezan din 1912 a aflat de cuviinţă a decide „să îndrume organele subalterne, ca să ţină şi conferenţele tractuale trei-lunare în acele părţi, unde e dată posibilitatea, ca învăţătorii să se întrunească mai cu uşurinţă şi fără diurne“. In urma acestei decisiuni sinodale au şi început a se ţinea în 1913 în mai multe protopopiate asemenea conferenţe.

Cauza, că dorinţa exprimată de unele cercuri învăţătoreşti s'a realizat atât de târziu, e a se atribui pe de o parte împrejurărilor grele, cari abăteau atenţiunea învăţătorilor dela problemele şcolare la năcazurile vieţii de toate zilele, iar de altă parte lenei, care, după vorba Românului, e „perina dracului“...

Şi astăzi vor mai fi printre bărbaţii de şcoală, cu oare care reputaţie în cercurile învăţătorilor noştrii, unii robiţi de concepţia greşită, că conferenţele acestea ar fi nişte lucruri fără folos, nişte simple prilejuri de discuţie menită a spori mai mult vorba, decât fapta. Posibil, să degenereze în câte un loc conferenţele învăţătoreşti şi la vorbărie sterilă. Aceasta atârnă mai ales dela conducător. Unde conducătorul nu se pricepe ori nu voieşte să muncească în rând cu învăţătorii, prezentându-se totdeauna bine pregătit, ci preferă a scutura ca din mânecă o sumă oarecare de vorbe tocite, acolo fireşte nici învăţătorii nu se prea îndeamnă la muncă mai intensivă. Unde însă conducătorii sunt la culmea chemării, ştiind să ţină atenţiunea şi interesul învăţătorilor în continuă încordare, acolo e sigur că pe urma vorbelor şi discuţiilor din conferenţe răsar îndrumări şi fapte de mare folos pentru şcoala poporală. De câţiva ani încoace, mulţămită lui Dumnezeu, comisarii consistoriali muncesc cu toată seriositatea şi cu deosebită pricepere spre a face din conferenţele învăţătoreşti adevărate cursuri de corepetiţiune teoretică şi practică.

Ce bine ar fi, dacă în sufle tuturor învăţătorilor şi bărbaţilor n strii de şcoală s'ar putea sălăşlui în tătoarea concepţie a datorinţelor plinite în felul, cum exprima Şagu în cuvântarea sa, adresată la 1863 comisarilor şcolari, şi pe care o începea în următorii termeni edificători:

„Sarcina cea grea, ce mi-a venit mie din partea Sinodului Bisericii noastre din anul 1850 între altele, şi cu treaba şcolară şi prin aceea cu cultura poporului nostru diecezan, — este pentru mine *prea plăcută tocmai pentru aceea, că este grea.* De când mă ştiu şi mă cunosc, pot mărturisi cu fruntea senină, că nu ştiu de nici o viaţă uşoară, ci numai de sarcini grele, de griji şi de lupt morale în interesul Bisericii şi al şcoalei.... Adeseori se întâmplă, că mulţi se plâng asupra sarcinei, c li-a venit lor în parte în urma dire gătoriei lor şi unii abzic chemări lor, ca să scape de sarcini. Eu alt

---

[1] Vezi seria de articole intitulate: *„O provocare prietinească către toţi învăţătorii şcoalelor noastre“* „Tel. Rom.“ 1857 nrii 6—10.

FOIŞOARĂ.

Teatru românesc.

— Raport special. —

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ a dat Vinerea trecută representaţie teatrală în teatrul orăşenesc din loc. S'a jucat *„Doctorul fără voie“* comedie în 3 acte, de Moliere şi *„O şezătoare la ţară“* icoană din popor, cu cântece şi jocuri, de Luncan şi Mugur.

Ne-a surprins mai ales îndrăzneala reuniunii de a se avânta la piese clasice, jucate pe scenele teatrelor mondiale de artişti celebri şi priveam cam neîncrezători la îndrăzneţul afiş, care anunţa această representaţie.

In faţa unei săli arhipline, amândouă piesele au reuşit deplin. După primul act îndoiala nereuşitei a dispărut şi publicul aştepta mai departe desfăşurarea evenimentelor din această interesantă comedie.

Natural, că s'au făcut unele abateri dela original, prin cari piesa şi-a pierdut întru câtva farmecul clasicismului. Dar după cum a fost jucată, cu modificările făcute, cu personagiile create, a satisfăcut deplin gustul publicului asistent.

In *„Doctorul fără voe“* acţiunea se învârte mai ales în jurul Lucindei (dşoara Imbăruş), fata francezului Geronte (dl M. Neagu), care folosindu-se de un truc, se preface mută spre a forţa pe tatăl său ca să o dee după alesul inimii Leandru (dl Meţiu). Geronte trimiţând servitorii în căutarea unui doctor celebru, spre ai vindeca fata, aceştia — rău orientaţi, — înhaţă pe glumeţul tăietor de lemne Sganarele (dl D. Axente) şi îl duc cu sila ca pe un doctor mare dar cam „cu toane“. Acesta fiind pus în curent cu toate, încassează bani din toate părţile şi prescrie fel de fel de doctorii ciudate, înlesnind astfel fuga Lucindei cu iubitul ei Leandru. Descoperindu-se fuga aceasta doctorul fără voe e condamnat a-şi ispăşi şarlateniile şi scapă de situaţia aceasta numai când se întorc fugarii şi cer binecuvântarea părintelui pe care o şi capătă, deoarece Leandru e pus în posesia unei frumoase moşteniri.

Dl Axente a fost foarte original în rolul lui Sganarele, jucând cu adevărat talent şi învingând cu uşurinţă situaţia încurcată a jocului de scenă. Deasemenea Dna Duca în rolul soţiei lui Sganarele şi Dna Axente în rolul doicii au fost la înălţime. Celelalte roluri au fost susţinute cu preciziune de Dşoara Imbăruş, domnii Neagu, Meţiu, Măgean, Corfariu, Dopp etc..

A doua piesă *„O şezătoare la ţară“* e mai mult o icoană din popor.

Acţiunea se petrece în casa unui ţăran gazdă, unde să strâng flăcăii chipeşi şi fetele harnice cu cusătura, cu vârtelniţa sau cu furca. In vreme de iarnă, la căldura focului, toţi se simt parcă desamorţiţi şi doina plânge trăgănată de cutare flăcău cu inima aprinsă de dor. Fetele îşi dau coate făcând ochi dulci voinicilor, iar bătrânii desgroapă cele trecute vremi cu poveştile lor din timpuri de bejenie. Se încinge jocul. Se prind flăcăi şi fete de cingători, chiuiturile curg satirice şi pişcătoare, fetele roşesc şi pleacă ochii, iar ciobanul zice din fluer să crepe locul. După ce se potoleşte jocul, s'apucă din nou de lucru harnicele fete, cimiliturile curg şi veselia n'are margini. Şi ce frumos istoriseşte badea Ion, gazda casei, despre farmecul doinei noastre:

„Aşa zău, dragii badii, cântec mai cu foc, ca doina noastră, haida, de... cine să aibă? Vazut-aţi voi vr'odată vr'un râmnic aprins de foc, ori un asfinţit de soare cum aprinde el codri şi cum însângerează ale ape... Tot aşa şi doina asta îţi aprinde inima, căci doar e a noastră, e inima Românului într'ânsa, cu jalea şi cu suspinele ei, cu vitejia şi cu focul ei pe ăst pământ al nostru plămădit în sânge de viteji, e inima Românului într'ânsa, cu dorul ei de frunză verde, de câmpul cu flori şi de spice galbene, cu dorul ei de sapă şi de secere.

De aceea doar ne place doina, căci e a noastră şi o iubim... de eşti trist, doina ţi-e pe buze, de ţi-e cerul în inimă, aprinzi lumea cu ea... de ţi-e alean de dor în suflet, te afunzi sub ramuri cu ea şi codrul plânge cu tine, de ţi-e puşca pe spate şi murgu de văpae te duce pe urma cornului. Doina e ca flacăra... îţi arde pieptul, şi buza şi braţul se căleşte ca fierul... ah, decât doină uitată, mai bine moartea, măi tată“.

Diletanţii toţi au fost la înălţimea cuvenită. Şi aici, ca şi la prima piesă, dl Axente a dat dovezi de un puternic talent. Jocul de scenă simplu şi natural te fermeca şi te transpunea în starea sufletească a personajului jucat. De asemenea şi dna Axente în „zina iernii“ a fost încântătoare. Dl N. Topolog ne-a pus în uimire cu doinele şi învârtitele zise din fluer cu atâta măiestrie. Micuţul Cornel Axente în rolul copilului pribeag a fost de-o isteţime şi de un curaj uimitor. Dar ce a emoţionat mai mult publicul a fost doina cântată după culise de domnul Mihail Neagu. Sunetul acela dulce şi argintiu, întorsăturile şi trăgănarea doinei îţi făcea impresia că vezi coborând din fund de codru voinicul pribeag cu inima încărcată de dor şi jale. A plăcut şi doina de Eminescu, cântată de Miro Neagu, fiind acompaniat de cor mut.

Tendinţele nobile ale reuniunii de a desvolta gustul estetic pentru tot ce e românesc în clasa meseriaşilor noştri, merită toată lauda.

Elin Gruia.

ntrelea judec despre sarcinile, cari întimpină în diregătoria mea, și ecă, *câte sarcini am, atâtea și burii am, și cu cât vre-o sarcină este ai grea, cu atâta și activitatea mea te mai mare.* Eu nu mă sparu de ici o sarcină, căci știu chemarea și poziţiunea mea și mă rog lui Dumnezeu, ca să-mi dea puteri trebuincioase spre purtarea sarcinilor mele, ca așa să corăspund poziţiunii mele și așteptării obștești".

Aceste cuvinte frumoase, ca pe niște seminţe roditoare de fapte mari, ar trebui să și le imprime pe lespedea inimii sale fiecare muncitor în ogorul școalei și culturii poporului nostru. Și fără a se speria ori a fugi de vre-o sarcină grea, să năzuiască fiecare din toate puterile sale cu „vreme și fără vreme“ a da un cuprins real și îmbelșugat cadrelor largi create de nemuritorul nostru Șaguna înainte cu 50 de ani.

Limba maghiară

în școalele noastre confesionale.

De **Dr. Ion Mateiu.**

IV.

Invăţarea limbilor străine se face astăzi după sistemul *Berlitz* botezat metoda *directă.* După această metodă sunt siliţi și învăţătorii noștri să propună limba maghiară. Adevărat că ea este o metodă *naturală* menită să asigure rezultate bune în condiţiuni prielnice, dar în acelaș timp ea este și o *dușmană* a sănătăţii învăţătorului. Aici se cere să vorbești necontenit, să predai, să întrebi, faci repetiţii, să dai explicări, să minezi ș. a., așa încât bietul întor se preface într'o mașină de orie permanentă. Și când te lești, că aceasta are să se re- zilnic, zeci de ani înainte c'o regularitate matematică. Nenorocirea cea mare poate nu e în aerul insuportabil din școală, sau în materialul enorm ce are să-l străbată, ci mai ales în numărul mare al elevilor. Aci e piedeca adevărată. Căci resultatele metodei directe sunt strâns condiţionate de numărul elevilor. E mic acest număr se poate nădăjdui ispravă. La dimpotrivă, orice trudă piere în vânt. Școalele noastre însă, se știe, sunt foarte împopulate Astfel munca învăţătorului e nu numai problematică, ci în majoritatea absolută a cazurilor deadreptul infructuoasă. Ceeace constitue însă o adevărată tragedie, nu este umai nerealizarea scopului educa v ce trebue să-l aibă în vedere coala, ci *depresiunea sufletească* care cuprinde și pe elevi și pe învăţători, iar ca o completare tristă a acestei desechilibrări morale vine zdruncinara *sănătăţii trupești* a învăţătorilor. Căci aici duce în mod inevitabil metoda directă. Să servesc și și în acest punct câteva dovezi: In Schleswig-Holsteinul Germaniei școalele primare sunt bilingve ca și la noi. Invăţătorii trebue să propună germana și daneza, după aceeași metodă directă. Ei bine ce să întâmplă aici? E o necurmată migrare de învăţători, o fugă cu adevărat plină de spaimă, căci nu mai pot suporta atmosfera înădușitoare a școalei bilingve. Așa d. p. în curs de 5 ani (1903–1908) dintre 435 învăţători au părăsit provincia 137 inși trecând în provincii de o limbă. Depre învăţătorii cari funcţionează în comune daneze se sustine categoric, că nu pot suporta munca aceasta grea mai mult ca 5 ani din care motiv sunt siliţi să schimbe posturile necontenit (cf. Schleswig-Holsteinische Schulzeitung 1909 p. 95 citat la Dr. O. Ghibu o. c. p. 111) Tot în Germania, se întâmplă un fenomen foarte caracteristic în legătură cu învăţătorii metodei directe. La asigurările pe viaţă sunt întrebaţi, dacă propun în școală după metoda directă sau nu. Dacă da, atunci sunt datori să plătească premii mult mai mari decât învăţătorii scutiţi de binefacerile (!) acestei metode. Căci zic ei, s'a constatat pe cale statistică și fiziologică, că între învăţătorii cu metoda directă mortalitatea e mult mai mare decât la învăţătorii de altă metodă.

Și în adevăr aplicarea conștiinţioasă a metodei directe ani de-a-rândul, duce la ruină sigură. Din acest motiv s'a și întrodus în anumite state obiceiul, de a acorda profesorilor de limbi tot la șapte ani, câte un concediu de un an, în scopul restabilirii nervilor. („Ismétlem — zice Dr. F. Kaiblinger în articolul său: „A nyelvtanitás reformjának mai állása“ – hogy a direkt módszer pontos és lelkiismeretes keresztülvitelére minden órán az egész lélek összmüködésére van szükség és az aki álhatatosan folytatja, csakhamar leőrli magát. Németországban az életbiztositó társaságok a díjtétel megállapitásánál már különbséget tesznek direkt módszer és indirekt módszer szerint tanitó tanárok között. Sőt azt is olvastam, hogy a nyelvtanároknak némely államban minden hetedik évben egy évi szabadságot engedélyeznek hogy tudásukat és idegeiket felfrissitsék“. Vezi Magyar Pedagogia pe 1908 Nr. 6–7),

Merită să mai amintesc încă un fenomen, dintre cele mai tipice. Anume profesorul *Laudenbach* din Franţa, convingându-se că metoda directă de care se folosia în predarea limbii germane constitue o greutate formidabilă și-i slăbește puterile fizice, a apelat la un expedient foarte ingenios. El adecă a întrodus în școală *fonograful*, pe care-l punea în funcţiune la învăţarea și exprimarea cuvintelor. In loc deci să repete profesorul cuvintele străine de zeci și sute de ori, o făcea fonograful fără nici o greutate. Astfel pieptul învăţătorului, era cruţat în o măsură însemnată, prin această *mașină vorbitoare.* Firește că acest nou mijloc de-a învăţa o limbă vie, este încă defectuos și are nevoie de perfecţionare. El însă caracterisează foarte bine greutăţile și primejdiile, ce le implică aplicarea *metodei directe.* (cf. Revue Pedagogique pe 19 3. Paris)

Fostul profesor la universitatea din Berlin *Dr. W. Münch* mort în anul acesta, ocupându-se de decesele dese în rândul profesorilor de limbi moderne scrie următoarele: „Numărul filologilor moderni cari se prăpădesc este foarte mare: Toţi sunt bolnavi de jumătate. Azi vine știrea despre cutare sau cutare că a murit; apoi iarăși despre altul“. (cf Lehrproben und Lehrgänge 1904 I Heft p. 81 citat la Dr. O. Ghibu o. c. p. 112) Iată rezultatele metodei directe. Ele de sigur se manifestează și la noi. Mi s'a dat ocazie să văd și să vorbesc cu un însemnat număr de învăţători, depresionaţi sufletește și cu germenul boalei neîndurate în plumâni. Intrebându-i clătinau trist din cap și-mi răspundeau: „Școala Dle, școala bilingvă cu metoda directă“.. Și experienţele mele personale m'au făcut să-mi plec capul în faţa acestui adevăr crud și tragic.

Mărturisirile Dvoastră în această privinţă, vor fi de cea mai mare importanţă!

*

In expunerile anterioare am indicat problemele de cari trebue să ne ocupăm în lucrările noastre din aceste două zile. Ele taie adânc în activitatea ce trebue s'o desvoalte școala primară, ca institut de educaţie. De aceea discutarea lor temeinică și amănunţită, făcută cu toată sinceritatea și îndrăsneala, se impune în forma unui imperativ categoric.

In lumina acestor gânduri, izvorâte din o serioasă cercetare a durerilor de cari pătimește școala românească deschid conferenţa învăţătorească cercuală din anul 1913. D-zeu să ne-ajute!

Delegaţiunile.

Exposeul contelui *Berchtold,* ministru de externe al monarhiei noastre cetit în faţa delegaţiunilor, Mercuri, săptămâna trecută, a fost cam de următorul cuprins:

„Delegaţiunile și-au ţinut ședinţele încă toamna trecută în semnul marei crize orientale, care a schimbat esenţial proporţiile de putere în peninsula balcanică. Asupra urmărilor finale ale acestei crize nu putem avea nici azi o orientare desăvârșită.

Am fost martorii unui proces puternic al istoriei universale, care — avându-și cauzele fundamentale în stările etnice și culturale din Balcani — a fost o urmare indispensabilă, îndată ce vechiul imperiu mohamedan nu s'a mai putut susţinea faţă cu elementele sale creștine setoase de libertate, precum și faţă cu tinerile state învecinate, legate strâns cu nenumărate încheieturi de aceste elemente.

Pe lângă principiul tradiţional al politicei externe al monarhiei, ca stările existente să fie menţinute integral, s'a desvoltat de decenii încă un alt principiu, și anume, că statele balcanice să nu fie împiedecate în desvoltarea lor liberă, și astfel s'a luat o nouă direcţie în politica externă, — care corespundea, atât prieteniei noastre tradiţionale faţă cu Turcia, cât și simpatiilor noastre ce am păstrat totdeauna faţă cu statele creștine din Balcani, — când am declarat în exposeul meu rostit în ședinţa delegaţiunilor din 5 Noemvrie trecut, că suntem aplicaţi să calculăm în cadrele cele mai largi cu noua situaţie, creiată prin biruinţele statelor balcanice. Ne-am simţit îndemnaţi să constatăm acestea cu atât mai mult, cu cât monarhia prin câștigarea Bosniei și Herţegovinei considera deja de terminată întinderea ei în Balcani, iar o abatere dela acest punct de vedere, stabilit precis de antecesorul meu, n'ar fi cadrat nici cu interesele noastre, dar nici cu continuitatea principiului politic, pe care l-am accentuat totdeauna.

De sine înţeles, că atitudinea noastră binevoitoare, manifestată faţă de statele balcanice victorioase n'a putut avea semnificaţia, că am fi renunţat la validitarea intereselor particulare ale monarhiei și în conformitate cu aceasta, n'am putut adopta principiul pus în circulaţie pe atunci, cunoscuta formulă de „*desinteressement*“. De atunci încoaci obiectul îngrijirii noastre speciale și ţinta activităţii noastre diplomatice a fost să validităm interesele particulare amintite mai sus — cari sunt: *crearea Albaniei independente, împiedecarea schimbării proporţiilor de putere în Adriatică și crearea unor stări statornice în peninsula balcanică* — și, întru cât e posibil, *pe cale pașnică.* N'am întârziat a face cunoscut punctul nostru de vedere atât puterilor, cât și statelor balcanice interesate, declarând totodată, că, deși nu voim să împiedecăm operaţiunile de răsboi, ne menţinem dreptul, ca după încheierea răsboiului să pretindem dela statele aliate combatante respectarea pretenţiunilor noastre.

Arătându-se o întimpinare neprietenească faţă cu pretenţiunile noastre — în Balcani și alte părţi — deși acestea n'au trecut peste cadrele legitime, era teamă, că continuitatea relaţiilor dintre marile puteri va fi tulburată, și din cauza aceasta cabinetul din Londra a propus convocarea conferenţei ambasadorilor. Ne-am declarat aplicaţi a lua parte la această conferenţă punând condiţia expresă, că, creiarea statului albanez autonom nu poate fi obiect al discuţiei, asigurându-se pentru Sârbia un drum exclusiv comercial la marea adriatică, și plecând din punctul de vedere, că pe calea aceasta deoparte ne asigurăm cel puţin faţă de marile puteri cea mai importantă dintre pretenţiunile noastre, iar de altă parte vom putea aduce un serviciu limpezirei pașnice a chestiunilor încă nedeslegate. De fapt în prima ședinţă, — în 17 Decemvrie anul trecut, — reuniunea ambasadorilor a hotărât conform intenţiunilor noastre, antonomia Albaniei precum și îngăduirea unui „acces comercial“ pentru Sârbia, despre ce guvernul englez a încunoștinţat pe reprezentantul Sârbiei la Londra.

Știam dela început, că conferenţa ambasadorilor a fost pusă în faţa unei probleme foarte delicate și grele, și că chestiile cu cari a fost însărcinată vor cere — cu toată înţelepciunea și isteţimea reprezentanţilor puterilor și cu toată energia și precauţiunea pusă în conducere de către ministrul de externe englez, despre ce întreagă Europa își poate aduce aminte numai cu recunoștinţă și multămită — o muncă diplomatică îndelungată, grea și obositoare. Delimitarea Albaniei, ca să i se asigure vitalitatea nouei formaţiuni de stat, evacuarea teritorilor ocupate de către armatele aliaţilor, elaborarea statutului albanez, chestia insulelor egeice, toate chestiuni cari ating interesele Europei, și construirea unei punţi peste ramificaţiile acestor interese, nu putea fi un lucru ușor. Chiar din cauza aceasta, colaborarea diplomaţilor la masa verde asigura contactul dintre puteri și era o garanţă — deși nu absolută — pentru menţinerea păcii într'un timp, când încordarea generală a fost potolită numai foarte puţin prin luptele decisive dela Kirkilise și Lüleburgas, când măsurile militare extraordinarea din Rusia provocaseră neliniște și când Bulgaria prin atitudinea ei statornic refuzătoare faţă cu pretenţiunile României a dus la condensarea de nouă materii explosive în apropiatul Orient. Din cauza aceasta am făcut unele concesiuni, deși nu bucuros, la conferenţa din Londra. Drumul acesta obositor, pe care am apucat numai sub presiunea stărilor extraordinare, însfârșit totuș ne-a dus la ţinta pusă. *Partea esenţială a programului nostru am realizat-o și am menţinut pacea pentru monarhie.*

Pentru asigurarea intereselor noastre și din cauza atitudinei ostile, faţă cu pretenţiunile noastre, a statelor vecine dela sud a fost necesară *luarea unor măsuri militare întinse,* neputându-se aceasta evita nici din cauza împrejurării, ca nu se știa, ce exprimare concretă va lua dispoziţia ostilă faţă de noi. Am trebuit să ţinem în vedere învăţămintele din timpul anexiunei, când Sârbia, singură fără nici un sprijin din partea vre-unei puteri, făcuse pregătiri militare împotriva noastră. Acum însa erau în tabără în faţa graniţelor noastre armatele victorioase ale unor state, cari sperau sprijinul politic și militar al unui puternic grup de puteri europene.

Tot astfel am fost necesitaţi să luăm măsuri de apărare și la graniţele noastre nordice. Aceste măsuri au fost necesitate de faptul că Rusia a reţinut sub arme un contingent de rezervă și graniţele noastre nu erau suficient întărite. Această împrejurare n'a atins relaţiile noastre prietenești și corecte cu imperiul rusesc. Schimbul de vederi ce a avut loc în această chestie, la iniţiativa celor doi domnitori, au făcut posibil ca aceste măsuri să fie sistate într'o fază relativ timpurie a crizei îndelungate.

(Va urma).

Chestiunea evreiască în România.

Chestiunea evreiască, pe care „*Liga culturală*“ din România se pregătește a o aduce în discuţie publică în congresul ei ce se va ţinea Dumineca în 17 Noemvrie, o socotim și noi de importantă. Și încă nu numai pentru Regatul român, ci pentru întreg poporul nostru.

Sute de mii de Români din Transilvania gem sub influenţa economică covârșitoare a Evreilor, cari secătuindu-le orice putere materială, îi stăpânesc cu desăvârșire, împiedecându-le orice desvoltare pe teren economic, cultural și politic.

Pe de altă parte presa maghiară, făcută aproape pe de a 'ntregul de Evrei, a inficiat opinia publică a ţării și a îndreptat-o în contra noastră, făcându-ne situaţia, din rea ce a fost, insuportabilă.

Noi am făcut aici experienţa positivă, că un popor cu o desvoltare economică și culturală nedeplină, dacă e expus influenţei evreești, e condamnat la robie sigură, sub toate raporturile.

Dacă pe noi aici nu ne ajută nimeni, ca să ne emancipăm de sub influenţa dezastruoasă a Evreilor, am dori ca cei puţin fraţii nostri din Regatul României să poată ieși de sub stăpânirea economică a lor, luptând ca ei să nu ajungă la o putere și mai mare decum o au astăzi. *Acordarea de drepturi nouă pe seama lor ar însemna, după convingerea noastră, capitularea elementului românesc în faţa celui evreesc.* Destule drepturi au ei, cari stăpânesc aproape întreagă Moldova, — și dacă nu se va pune o stavilă împotriva înaintării lor cuceritoare, Evreii vor ajunge stăpâni pe întreaga viaţă a ţării, subjugându-o şi infiiciindu-o mai rău decât în Ungaria.

România numai ca ţară creştină îşi poate împlini chemarea ei în Orient, şi credem că e datoria tuturor fruntaşilor cu răspundere pentru viitorul neamului, ca să lucreze din toate puterile pentru totala emancipare a elementului creştin de sub jugul evreesc, pe care-l poartă de atâta vreme.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Convoc prima conferenţă trilunară a învăţătorilor din protopresbiteratul Sebeşului pe Joi, în 12/25 Decemvrie a. c. la 9 ore a. m. în şcoala din Sebeş.

Ordinea de zi:

1. Constituirea conferenţei pe anul şcolar 1913/4.
2. Jocurile de copii în şcoala poporală. Raportor înv. Ioan Pavel din Sebeş.
3. Proiect de statute pentru „Tovărăşiile de şcolari", de înv. Nicolae Stoica şi Ioan Chivescu.
4. Materialul instructiv din l. română pentru cl. I. Gruparea materialului şi o lecţiune practică, de înv. Vasile Oana.
5. Raportul bibliotecarului tractual despre biblioteca pedagogică pe a. 1913 şi propunerea pentru procurarea de cărţi noue şi reviste pe a. 1914.
6. Propuneri.
7. Stabilirea programului pentru conferenţa a II-a treilunară.

Invăţătorii cari încă n'au comunicat susnumitului raportor jocurile de copii, să le comunice imediat.

Sebeş, 6/19 Noemvrie 1913.

Sergiu Medean
protopop.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa ordinară preoţească din protopresbiteratul Orăştiei pe Luni în 25 Noemvrie v. 1913 la 9 ore a. m., la care e obligat a participa fiecare preot aparţinător la acest tract.

Ordinea de zi:

1. La 9 ore chemarea sf. Duch.
1. Deschiderea conferenţei la $9\frac{1}{2}$ ore precis a. m. în şcoală, constituirea şi constatarea celor prezenţi.
2. Discuţie asupra rapoartelor despre activitatea pastorală a preoţilor.
3. Sulevarea chestiei venitelor preoţeşti, conform indigetărilor date prin Ven. Consistoriu şi comunicarea altor rezoluţiuni.
4. Modalitatea încassării dării de cult.
5. Eventuale propuneri.
6. Stabilirea programului pentru conferenţa viitoare.

Orăştie, 9 Nov. v. 1913.

Vasilie Domşa
protopresbiter.

*

Convocare.

Prin aceasta convoc on. preoţime tractuală la conferenţa anuală pe ziua de Luni 25 Noemvrie n. c. v. în şcoala ort. rom. din Mediaş cu următorul

Program:

1. La orele 9 a. m. invocarea Duhului sfânt.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea.
3. Comunicarea rezoluţiei consistoriale dto 27 Noemvrie 1912 Nr. 3875 Bis. referitoare la conferenţa anului trecut.
4. Tema: „Aducerea darurilor la altar", de preotul P. Moruşca.
5. Rapoartele conducătorilor grupurilor religioase. Aceste rapoarte să se înainteze subsemnatului până la 20 Noemvrie a. c. v. negreşit.
6. Presentarea reverselor despre mărturisirea preoţilor.
7. Raport despre biblioteca tractuală.
8. Alegerea comisiunei pentru stabilirea programului şi locului conferenţei viitoare
9. Propuneri.
10. Incheierea conferenţei.

Mediaş, la 9 Noemvrie 1913.

Romul Mircea
protopop.

NOUTĂŢI.

Convocare. Adunarea generală a „Reuniunii Române de muzică" din Sibiiu, în senzul § lui 19 din Statute se convoacă din nou pe *Dumineca, în 17/30 Noemvrie a. c.* şi se va ţinea la *11 ore a. m.* în sala cea mare din edificiul şcoalei centrale. *Comitetul.*

*

Parastas Dumineca trecută s'a oficiat parastas pentru odihna sufletului fericitului în Domnul *Dr. Iosif Gall*, şi al soţiei sale *Ecaterina* în capela gr. ort. română din Budapesta, prin P. C. Sa, Protosincelul Ghenadie Bogoevici, în presenţa unui public număros.

*

Deputaţie română în Belgrad. Deputaţia română, care a dus regelui sarbesc clopotul lui Carageorge, descoperit de dl Iorga, a sosit la Belgrad şi a fost primită Luni în audienţă. Regele Petru a reţinut'o la dejun şi a decorat pe dl Iorga cu ordinul „Sfântului Sava" în gradul de mare ofiţer, iar pe ceialalţi membri ai delegaţiunii cu ordinul „Sfântul Sava" în gradul de cavaleri. Domnul Iorga a ţinut o conferenţă la Academia sârbească din Belgrad.

*

Domnitorul Albaniei. Cercurile hotărâtoare albaneze au de scop să întituleze de *rege* pe principele *Wied* îndată după instalarea sa de domnitor al ţării. Prin aceasta viitorul stăpân al Albaniei nu va avea o poziţie inferioară faţă de suveranii Nicolae al Muntenegrului şi Petru al Sârbiei. Ce va zice Europa la titulatura de rege, nu se ştie. Principele Wied va intra în ţara sa cam pe la anul nou, alegându-şi de reşedinţă provizoră oraşul Valona, pe care îl va schimba mai târziu cu o reşedinţă definitivă. — Din viaţa principelui Wilhelm de Wied dăm următoarele date: Este născut la Neuwied în 26 Martie 1876, prin urmare a împlinit 37 de ani. A servit la regimentul de gardă dela Potsdam. Din 1906 este căsătorit cu principesa *Sofia* Schönburg-Waldenburg, născută în 1885. Bunica acestei principese a fost principesa română *Cantacuzino*, a cărei familie stăpâneşte întinse moşii în România. Carmen Sylva, cum se ştie este tot din familia Wied. Viitoarea suverană a Albaniei şi-a petrecut o parte din tinereţe în ţara românească la palatul regal, unde era apreciată pentru talentele sale artistice şi pentru sentimentele sale umanitare.

*

Statuie suveranului. Am anunţat în numărul trecut, că împlinindu-se 65 ani de domnie a suveranului nostru, i se va înălţa o imposantă statuie, şi anume din iniţiativa puterilor triplei alianţe. Acum se vesteşte din Berlin, că în Germania s'a şi început colecta pentru fondul monumentului, şi că în primele zile s'au semnat *două sute de mii* de coroane. Contribuirile şi-au luat începutul cu multă dărnicie şi în Austria.

*

Trupele din Bosnia şi Herţegovina. Armata austro-ungară are, cum se ştie, patru regimente în ţările anexate. Regimentele acestea, cu numerele 1—4, dela anul nou începând vor purta numirea de cesaro şi regeşti, iar numerele 1—4 au să se schimbe în 103, 104, 105 şi 106. Soldaţii vor primi uniforma obişnuită la celelalte regimente. Fesul va fi înlocuit cu chipiul militar. Soldaţii mohamedani au să fie întruniţi în bataliоane separate, vor avea uniformă deosebită şi li se va permite şi purtarea fesului.

*

Restanţă de dare. Conform raportului direcţiunii financiare, restanţa de dare din anul curent în comitatul Maramurăşului este de trei milioane şi 181 de mii coroane. Restanţa aceasta cu greu se va putea încasa vreodată. O mare parte a poporaţiunii a şi luat drumul lung peste ocean.

*

Al patrulea Dreadnought. Din Fiume se mai anunţă despre al patrulea mare vas de răsboi, că are să fie inaugurat în Ianuarie 1914. Naşă îi va fi arhiducesa Augusta. Acest nou Dreadnought al monarhiei austro-ungare, purtând numele *Sfântul Ştefan* întrece cu dimensiunile sale vasele uriaşe construite până acum: *Prinţul Eugen, Tegethoff*, şi *Viribus unitis*. Lungimea „Sfântului Ştefan" este de 151, lăţimea de 27 şi adâncimea de 8 metri. In 4 turnuri panţerate are câte 3 tunuri cu tragere repede, cu un calibru de 30 centimetri şi cu ţevi de câte 13 metri. Tunurile acestea bat la o depărtare de 9 chilometri. Vasul mai are şi alte 34 de tunuri, de calibre diferite. Serviciul îl îndeplinesc o mie de soldaţi.

*

Listă civilă. Camera deputaţilor din München a votat noului rege bavarez, cu 110 voturi contra 50, o listă civilă de cinci milioane şi 400 mii de mărci.

*

O căsătorie. La ofiţerul stării civile din cercul IX al Budapestei s'a încheeat Sâmbătă o interesantă căsătorie. Principele Enric *Ghica* a luat de soţie pe Tereza *Retay* de Habot. Atât principele, cât şi soţia sa sunt *surdo muţi*. S'au cunoscut cu ocazia unui congres din anul acesta al surdo-muţilor. La încheerea căsătoriei a asistat ca tălmaci dl Augustin *Paul*, secretarul consulatului român din capitală.

*

Protest Cam două mii de muncitori au ţinut Vineri la Budapesta o adunare, unde s'a protestat energic împotriva proiectului de lege a presei. Câteva sute de demonstranţi s'au ivit şi în faţa redacţiei ziarului *Budapesti Hirlap* şi i-au spart ferestrile. Poliţia a împrăştiat pe manifestanţi.

*

Femei la curţile cu juraţi. Din Petersburg se vesteşte, că partidul cadet a înaintat către dumă un proiect de lege, care permite femeilor să fie membre la curţile cu juraţi.

*

Concert. Celebrul violinist Bronislav *Hubermann*, şi artistul Spielman, vor da Vineri la 2 Ianuarie 1914 un concert în Sibiiu. Bilete se vând de pe acum la librăria Budovsky din Strada Pintenului.

*

Mişcarea editorilor. Sâmbătă s'au întrunit editorii ziarelor politice din Caşovia şi au luat hotărârea, ca pe viitor să nu se mai tipărească în foile lor anunţuri şi programe de petreceri, concerte, expoziţii ş. a., decât pentru o *taxă* înainte stabilită. Hotărârea aceasta se motivează cu împrejurarea, că editorii voesc să îmbunătăţească şi să asigure existenţa muncitorilor spirituali ai presei.

*

Salarul diplomaţilor. Se scrie din Berlin, că budgetul de externe va aduce reforme cu privire la raporturile de salar al diplomaţilor. Prin aceasta se urmăreşte ţinta de a se deschide cariera diplomatică pentru toate persoanele talentate fără considerare la averile lor materiale.

*

Cele mai lungi tunele. Zilele acestea se va da circulaţiei tunelul cel mai lung din Germania, şi anume tunelul *Distelrasen* pe linia ferată Bern-Frankfurt. Din acest prilej o revistă germană arată care sunt tunelurile cele mai lungi din lume. Vestitul *Simplon*, dintre Elveţia şi Italia, are o o lungime de aproape 20 chilometri; *St. Gotthard* din Elveţia 15 km; *Lötschberg*, tot acolo 14 km.; *M. Cenis*, dintre Franţa şi Italia, 12 km.; *Arlberg* în Austria 10 km., ş. c. l.

*

Concert în Orăştie. Reuniunea rom. de cântări din Orăştie va da în sala hot. „Central" Dumineca, în 30 Noemvrie st. n. 1913 la orele 8 precis un concert, cu concursul tenorului Ionel Rădulescu. După concert urmează dans. Preţul locurilor: Logea 10 cor.; Locul I. 2 cor.; Locul II. cor. 1·50; Locul III. 1 cor.; Galeria 50 fileri. Biletele se găsesc de vânzare la Librăria S. Bornemisa.

Curs pentru cantori în Orăştie.

Aduc la cunoştinţa celor ce doresc a se pregăti de cantori pentru bisericile noastre gr. or. române şi celor ce s'au anunţat la acest curs, care a fost în trecut condus câţiva ani de un învăţător pensionat, că a fost pus ăstan sub conducerea dlui Ionel Rădulescu, care primind postul de dirigent al corului „Reuniunii române de cântări" din Orăştie, şi-a luat timp a instrua şi pe tinerii ce doresc a se pregăti de cantori. Ii instruiază în cântările propuse la Sibiiu, glasurile, cu troparele şi antifoanele lor învăţate curat, frumos, plăcut!

Atragem luarea aminte a tinerilor doritori a se pregăti de cantori, să folosească prilejul fericit ce au de a primi învăţătura dela un instructor distins ca dl Rădulescu. Taxa e numai 10 cor. pe lună. Tinerii vor face, îndată ce au deprindere destulă, practică în biserica gr. or. română din Orăştie cântând la vecernie şi la utrenie.

Cursul s'a început în 15 Nov. v. Cei ce doresc încă a lua parte, să grăbească a se înştiinţa şi a veni.

Sânt rugate şi alte foi de ale noastre mai ales cele poporale, a lua şi publica această încunoştiinţare.

Orăştie, 9 Noemvrie 1913.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Cărţi şi reviste.

Antialcoolul, revistă lunară, buletinul „Ligei naţionale de temperanţă", nr. 5—6 din 1913 cuprinde articole instructive despre: Alcoolism, tuberculoză, sifilis, pelagră, tifos, paludism; creşterea copiilor; scumpetea traiului; congres antialcoolic ş. a. — Abonamentul 3 lei pe an. Adresa: Institutul medico-legal în Bucureşti.

*

Candela foaie bisericească literară din Cernăuţ, nr. 11 din Noemvrie 1913 cuprinde: Levitic, trad. şi comentar de Dr. V. Tarnavschi. Materialismul ca sistem filosofic, de Dr. Şt. Saghin. Tratatul sf. Atanasie, de Dr. I. Puiul. Epistola către Romani, de Dr. V. Gheorghiu. Text rusesc. Comunicări Cronică. — Abonamentul 8 coroane pe an. Redacţia şi administraţia: Cernăuţ, reşedinţa Arhiepiscopală.

*

Calendare. Cunoscutele şi bine apreciatele calendare din editura lui W. Krafft din Sibiiu, au apărut pe anul 1914, şi anume:

Amicul poporului, anul al 54-lea întocmit de I. Popovici, ca totdeauna aşa şi acuma aduce articole originale dela scriitorii noştri de frunte şi ilustraţiuni frumoase. In frunte are portretul neuitatului nostru aviator, Aurel Vlaicu, mort în 31 August. Tot asemenea ne dă portretele poetului Şt. O Iosif şi a criticului Il. Chendi, cu câte un articol despre aceştia. Aduce un articol scurt, dar cuprinzător de N. Iorga, apoi despre Dr. D. P. Barcianu de Dr. I. Lupaş şi un articol despre noul episcop gr.-cat. al Lugojului, Dr. V. Frenţiu, de Al. Ciura ş. a. Apoi istoria răsboiului cu numeroase ilustraţiuni şi tratatul din Bucureşti; Şematismul Românilor din Ungaria, etc. E cel mai serios şi bine îngrijit calendar dela noi, cu material bogat şi de valoare. Preţul 70 fileri.

Poznaşul, popularul calendar umoristic al lui Ermil Borcia, ajuns în anul al 19-lea. Cunoscutul umor al lui Haralamb Călămăr ocupă întreg calendarul, menit, să alunge urâtul şi gândurile rele. Când eşti mai năcăjit, ia o doză de Poznaş, şi-ţi va trece de năcaz. Preţul 60 fileri.

Calendarul Săteanului, care a ajuns anul al 23-lea, e cel mai ieftin calendar popular, cu articoli anume scrişi pentru popor. Preţul 30 fileri.

De vânzare la librăria editoare W. Krafft în Sibiiu, cum şi în toate librăriile din ţară.

Poşta redacţiei.

Mai multora. Congresul „Societăţii ortodoxe a femeilor române" din Regat se va ţinea anul acesta la *Iaşi*, în zilele *23 şi 24* st. v. Participanţilor se acordă o reducere de 50% pe căile ferate, române. S'au luat toate măsurile, ca oaspeţii st ăini să fie primiţi şi găzduiţi frăţeşte. Pentru bilete de identitate şi informaţiuni mai detaiate să vă adresaţi direct d-lui asesor consistorial, *Lazar Triteanu.*

Teatru.

(x) *Un străin distins*, jucat Luni seara, se apropie mai mult de farsă, decât de comedie.

O afacere de spionaj este subiectul acestei piese în 3 acte, de Dörmann şi Engel. Autorii încearcă să ne convingă, cum „distinsul bărbat", prin mijlocirea unor indivizi de problematică existenţă, reuşeşte să fure planul unei fortăreţe, şi cum la sfârşitul piesei totuşi scapă cu faţa deplin curată şi face ridicolă poliţia care îl urmărea.

Actul prim ne prezintă pe un admiral cu doi ofiţeri dela marină (ar fi să fie francezi), dintre cari nici unul nu are deşteptăciunea necesară de a şti păstra planul secret al fortăreţei, ci îl ascund atât de bine (într'un volum pe-o etajeră!) încât oamenii distinsului bărbat îl găsesc fără greutate.

In actul al doilea şi al treilea, fiica admiralului, cu toată naivitatea sa de copil, se dovedeşte mai ingenioasă decât toţi ofiţerii marinari, şi prin păşirea sa hotărâtă salvează planul din mânile celor ce îl furaseră.

Jocul sigur şi elegant al artiştilor, în deosebi al dlui *Wonger*, a salvat şi comedia, care pe lângă părţile lungi şi de prisos ale actului prim, conţine de altfel în ultimele acte şi părţi întocmite cu duh şi isteţime.

Miercuri se dă: *Primul miner* (Der Obersteiger), operetă; Joi: *Panaşul* (Der Reiherbursch), dramă a treia oară.

Nr. 586/1913. (325) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea unui post învăţătoresc la şcoala din **Vingard** si pentru întregirea postului învăţătoresc din **Berghin** se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. In Vingard salar: 1200 cor.

2. In Berghin salar: 400 cor. dela biserică şi restul din ajutor de stat.

In ambele locuri cvartir şi grădină în natură.

Cererile instruite conform normelor din vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 9/21 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 566/1913. (327) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din comuna **Râpa de-sus**, să escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar fundamental: 1000 coroane din repartiţie pe popor. In scopul regulărei salarului conform legei mai nouă şcolare s'a cerut ajutor de stat.

b) Cvartir şi grădină în natură.

c) Lemne de foc

Dela învăţătorul ales să cere să conducă corul în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să aştearnă petiţiile de concurs, instruate conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Reghinul-săsesc, Szászrégen), 7/20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Reghinului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 15411/1913. (326) 1—1

Publicaţiune.

Vineri, în 5 Decemvrie st. n. a. c. 10 ore a. m. se va ţinea la casa sfatului orăşenesc în sala cea mare licitaţiunea despre esarendarea *tăiatului* şi *transportării* de 900 grămezi á 4 metri cubici lemne fag în blane din pădurea oraşului de pe Şinte.

Din cantitatea de sus sunt în anii 1914—1915 şi 1916 câte 300 grămezi anual á 4 cubici a se tăia şi transporta în magazinu de lemne orăşenesc în Sibiiu Ofertele să se facă pe grămadă 4 metri cubici (1 stângin metru).

Licitanţii sunt obligaţi a depune înaintea începerei licitării un vadiu de 50 cor.

Condiţiunile detailate de licitaţiune, precum şi contractele, se pot vedea zilnic în oficiul silvanal orăşenesc, uude se pot înainta şi oferte închise în scris provăzute cu timbrul legal şi cu vadiul de 50 cor.

Sibiiu, 19 Noemvrie 1913.

Magistratul orăşenesc.

Licitaţiune minuendă.

Se publică licitaţie minuendă, pentru zidirea bisericii din **Carpiniş**, tractul Abrudului, conform planului şi preliminarului aprobate de Ven. Cons. sub Nr. 8117/1913 ep. cu terminul până la 21 Noemvrie vechiu 1913 p. m. la orele 2, se va ţinea în localul şcoalei din Cărpiniş (tr. Abrud).

Preţul de strigare 18 236 cor. 51 fil.

Participanţii au să depună 10% vadiu. Comitetul îşi rezervă dreptul — de a încheia contract cu acel întreprinzător — în care are mai mare încredere, iar contractul îl va încheia în 25 Nov. v. (8 Decemvrie st. n. a. c.)

Pentru comitetul parohial:

Pompiliu Piso president. (324) 1—1 **T. Sârbu** notar.

Nr. 3960/1913 IV. (328) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de funcţionari devenind vacante în urma espirarei ciclului de 6 ani cu finea anului acestuia la magistratul oraşului Szászsebes, precum şi a secţiilor acestuia să escrie concurs cu termin până la 3 Decemvrie a. c. cu adaugere că rugările de concurs instruite cu documentele de cualificaţiune şi atestatele despre serviciul de până acum sunt a se înainta dlui Vicecomitatens în Nagyszeben.

Posturile de ocupat sunt:

1. **Postul de primar,** carele e împreunat cu un salar fundamental de 4800 cor., relut de cvartir statorit în clasa a VIII de salare şi 5 cincienale de câte 10%. Pentru primariul de acum sustau emolumentele statorite faţă cu persoana sa.

2. **Postul de senator** I., carele e împreunat cu un salar fundamental de 3200 cor. relut de cvartir statorit în clasa IX de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

Adausul personal pentru senatorul de acum rămâne şi mai departe.

3. **Postul de senator** II., carele e împreunat cu un salar fundamental de 3200 cor., relut de cvartir statorit în clasa a IX de salar şi 5 cincienale de câte 10%.

4 **Postul de fiscal,** împreunat cu un salar fundamental şi relut de cvartir statorit în clasa a X de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

5. **Postul de archivar**, carele e împreunat cu un salar fundamental şi relut de cvartir statorit în clasa X de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

6 **Postul de cassar alodial,** carele e împreunat cu un salar fundamental de 24(0 cor, relut de cvartir sistemisat în clasa a X de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

7 **Postul de controlor alodial**, carele e împreunat cu un salar fundamental şi relut de cvartir statorit în clasa a X de salare, precum şi 5 cincienale de câte 10%.

8 **Postul de contabil,** carele e împreunat cu un salar fundamental de 2400 cor., relut de cvartir statorit în clasa a X. de salare şi 5 cincienale de câte 10%

9 **Postul de perceptor de dare,** carele e împreunat cu un salar fundamental de 24(0 cor., relut de cvartir sistemisat în clasa X de salare şi 5 cincienale de câte 10%

10. **Postul de controlor de dare**, carele e împreunat cu un salar fundamental şi relut de cvartir statorit în clasa X de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

11. **Postul de tutor orfanal,** carele e împreunat cu un salar fundamental şi relut de cvartir statorit în clasa XI. de salare şi 5 cincienale de câte 10%, precum şi cu un adaus de 650 cor. pentru purtarea cadastrului de vite.

12. **Postul de inginer suprem orăşenesc,** carele e împreunat cu un salar fundamental de 3200 cor. relut de cvartir statorit în clasa IX de salare şi 5 cincienale de câte 10%.

Concurenţii la aceste posturi trebuie să poseadă cualificaţiunea statorită în § 22 din art. de lege LVIII ex 1912. Aceste dispuseţiuni nu să referă şi la funcţionarii de present aflători în serviciu, apoi sunt datori a cunoaşte limbile germană, magiară şi română.

Deobligamentele de serviciu a funcţionarilor orăşeneşti se vor regula prin legile, ordinaţiunile respective şi prin statutul de organisare orăşenesc.

Alegerea de către representanţa orăşenească se va efeptui în 6 Decemvrie a. c. la 11 oare a m.

Szászsebes, la 19 Noemvrie 1913.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 5016/1913 (321) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Toporcsa**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la acest post, a-şi înainta cererile lor instruite coform §. 6. art. I. din 1883, respective §. 3. art. XX din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor, *până în 8 Decemvrie 1913.*

Cunoaşterea în vorbire şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat.

Ziua de alegere se va difige ulterior.

Szerdahely, la 18 Noemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Nr. 721/1913. (323) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţătoriu dela şcoala confesională gr.-or română din comuna **Corbi,** protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu terminul de **15 zile** dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariul fundamental de 1200 coroane anual, şi anume 500 coroane din cassa bisericei, iar restul din ajutoriul dela stat, 20 coroane pentru cvartir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să şi subştearnă cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta la biserică, spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere prelângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi se cânte cu ei răspunsurile la sf. liturghie.

Avrig, 30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Se caută

un administrator

bun, peste 30 ani, însurat, pentru moşia lângă Bucureşti, având şcoală de agricultură şi bune certificate de practică. Oferte la **N. Fürst, Bucureşti, Strada Dionisie 48.**

(322) 2-5

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 5—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

Săpunul Steckenpferd
din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 37—40

A apărut şi se află de vânzare la **Libr**ă**ria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

REVERENZI!

Premiat:

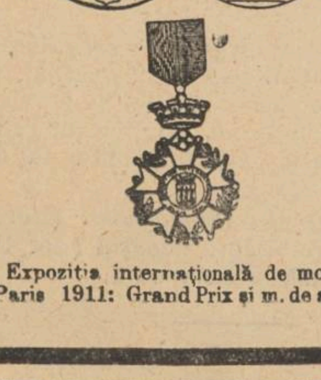

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 23—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 16/29 Noemvrie 1913 Nr. 119.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Alegerile municipale în comitatul Sibiiului.

(Dr. L. B.) In 26 l. c. st. n. s'au ţinut în comitatul Sibiiului alegerile municipale. Lista românească a reuşit în toate cercurile electorale, în cari Românii au majoritatea alegătorilor: în trei cercuri, cari şi până acum au fost româneşti, fără ca compatrioţii saşi să ne pună contracandidaţi, iar în cercul Bradului — până acum cerc mixt — după o luptă înteţită. In cercul acesta lista românească a întrunit 151 voturi, lista Saşilor 128 voturi.

A fost o luptă deamnă şi frumoasă, care din nou a dovedit spiritul de disciplină şi devotamentul alegătorilor noştri faţă de interesele mari obşteşti. Atât lor, cât şi conducătorilor cercului, li se cuvine toată lauda şi recunoştinţa.

Dar totodată a fost o dovadă şi pentru faptul, că dacă administraţia respectează convingerile alegătorilor, dacă se restrânge la aceea ce îi e datorinţa: de a supraveghia ordinea, şi nu întrebuinţează mijloacele detestabile de presiune şi corupere, în care administraţia din alte părţi ale ţării e atât de inventioasă, atuncea alegerile sunt de fapt aceea ce trebue să fie: expresiunea vie a convingerii alegătorilor.

Comitatul Sibiiului e împărţit în 14 cercuri electorale municipale, din cari trei sunt ale oraşului Sibiiu, două ale oraşului Sebeşul săsesc, iar nouă ale celor 86 comune rurale.

Conform recensământului din anul 1910 populaţiunea întreagă a comitatului a fost 176 921 suflete, din cari 113,672 Români 49,757 Saşi, 10,159 Maghiari, iar restul de altă naţionalitate. Maghiarii sunt în parte covârşitoare locuitori ai oraşelor.

Cercurile electorale rurale se compun în chipul următor:

1. Cercul rural al Sebeşului săsesc: 18 comune cu 25575 locuitori, din cari 22376 români, 2928 saşi, 271 de altă naţionalitate; cercul are 471 alegători; alege 7 representanţi.

2. Cercul electoral al Mercurii, cu 11 comune şi 22334 locuitori, din cari 16177 români, 5512 saşi, 645 de altă naţionalitate, şi 580 alegători; alege 11 representanţi.

3. Cercul Săliştei, cu 13 comune şi 24419 locuitori, din cari 23582 români, 212 saşi sau nemţi 625 de altă naţionalitate, şi 560 alegători; alege 9 representanţi.

4. Cercul Cristianului, cu 4 comune şi 8003 locuitori, din cari 2421 români, 5445 saşi, 137 de altă naţionalitate, şi 506 alegători; alege 8 representanţi.

5. Cercul Cisnădiei, compus din o singură comună, cu 3064 locuitori din cari 673 români, 2204 saşi, 187 de altă naţionalitate, şi 127 alegători; alege 9 representanţi.

6. Cercul Slimnicului, cu 4 comune şi 7347 locuitori, din cari 3400 români, 3768 saşi, 179 de altă naţionalitate, şi 201 alegători; alege 9 representanţi.

7. Cercul Guşteriţei, cu 7 comune şi 7066 locuitori, din cari 4553 români, 2229 saşi, 284 de altă naţionalitate, şi 236 alegători; alege 11 representanţi.

8. Cercul Bradului, cu 13 comune şi 20677 locuitori, din cari 16283 români, 3305 saşi, 1089 de altă naţionalitate, şi 347 alegători; alege 10 representanţi.

9. Cercul Nocrihului, cu 15 comune şi 16441 locuitori, din cari 10403 români 4977 saşi şi 1061 de de altă naţionalitate; 328 alegători; aleg 13 representanti.

Oraşul Sibiiu, cu 33489 locuitori, din cari 8824 români, 16832 saşi, şi 7252 maghiari, iar restul de altă naţionalitate, trimite 44 representanţi în adunarea municipală, iar oraşul Sebeşul săsesc, cu 8504 locuitori, din cari 2345 saşi, 4980 români, 875 maghiari, iar restul de altă naţionalitate, 15 representanţi.

Cercuri cu majoritate absolută românească de alegători au fost, şi sânt şi astăzi, un cerc al oraşului Sebeşul săsesc, cercul rural al Sebeşului şi cercul Săliştei. Representanţii lor sânt Români.

In toate celelalte cercuri cu escepţia aceluia al Bradului, alegătorii de naţionalitate săsească au majoritatea absolută.

In cercul Bradului numărul alegătorilor mai nainte îşi cam ţinea cumpăna; în timpul din urmă majoritatea absolută e pe partea Românilor.

Până în timpurile mai din urmă Saşii ţinând seamă de Români cari în multe cercuri erau o minoritate destul de însemnată de alegători, ca locuitori însă erau şi sunt în aproape toate cercurile rurale în mare majoritate, alegeau în mai multe din cercurile lor şi reprezentanţi români, contribuind în felul acesta la o cât de mică corectură a nedreptăţii strigătoare la cer, ce ni se face prin sistemul electoral şi prin împărţirea cercurilor. (Cercul Cisnădiei de pildă e o flagrantă violare a § 20 din art. de lege XXI din 1886, care decretează că *acele* comune formează pentru sine *un* cerc electoral, cari au cel puţin 200 alegători). Aşa alegeau în fiecare cerc electoral al oraşului Sibiiu câte un Român în cercul Nocrihului doi Români etc.

Dar de şase ani încoace şi-au schimbat atitudinea. Mai întâi au fost abandonaţi reprezentanţii români în oraşul Sibiiu, apoi în cercul Nocrihului, — fără ca majoritatea să fi aflat cu cale să între în privinţa aceasta în tratative cu organizarţia municipală a Românilor. Au uzat pur şi simplu de puterea majorităţii, abandonând principiul reprezentării şi a minorităţilor.

A fost firesc, ca procedura aceasta a lor, şi felul cum au practicat-o, să producă în cercurile româneşti iritaţie şi amărăciune. Atât faptul acesta, cât şi alte momente cari s'au petrecut în timpul din urmă, şi din cari în fuga condeiului amintesc numai două mai recente: tendinţele politice duşmănoase, cari s'au ivit în presa săsească împotriva Românilor — îndeosebi împotriva acelora din jurul Săliştei şi Tălmaciului (astăzi cercul Bradului), — din incidentul apariţiei unui studiu despre situaţiunea originară de drept a Românilor în fostul „fundus regius“, apoi atitudinea majorităţii săseşti din oraşul Sibiiu faţă de cererile bisericilor româneşti de aci, ca să li se sporească dotaţiunea pentru şcoale, — au dovedit, că Saşii părăsind marginile luptei pentru conservarea proprie încep împotriva Românilor o politică de putere, apropiindu-se în felul acesta de tovarăşii lor politici de astăzi, nu numai pentru ocrotirea intereselor proprii, ci dându le mână de ajutor pentru asuprirea noastră.

Efectul acestei atitudini nu putea să întârzie. L'am văzut în mai multe isbucniri în presa noastră, de cari la rândul lor se plângeau Saşii în presa lor, ca şi când ar fi fost nedreptăţiţi, pecând nu erau altceva, decât ecoul natural al atitudinei lor schiţate. „Druck erzeugt Gegendruck“, zice o vorbă nemţească şi contra-presiunea nu se poate evita decât încetând presiunea. Recunoaşterea înţeleaptă a necesităţilor desvoltării şi punerea ei în practică e singurul mijloc pentru micşorarea tensiunei electrice pe care împrejurările o produc în mod fatal în atmosfera politică. Aplicarea bruscă şi rigidă a principiului majorităţii cu completa desconsiderare a minorităţii — care numai în ce priveşte numărul alegătorilor e minoritate — a trebuit să aibă drept efect cere-

---

FOIŞOARĂ.

O carte interesantă.

— *„Notiţe despre întâmplările contimporane“ de Ioan cav. Puşcariu.* Sibiiu 1913.

(Urmare.)

Cum conduceau fişpanii comitatele?

In mergerea mea spre locul nouei mele chemări am trecut prin Sibiiu, unde lăsându-mi familia am plecat cu poşta până la Elisabetopole. De aici luând cu mine pe vice-comitele comitatului, Iosif Şuluţiu, şi ajungând în Bonyha, aci am cercetat pe antecesorul meu comitele Bethlen Farcaş, care deşi acum era capul opoziţiunei, totuş se exprima simpatic despre mine, şi era bun-bucuros că a scăpat de conducerea comitatului, care i-a cauzat spese enorme (zicea peste 30,000 fl. într'un an) pentrucă oficialii şi membrii comitatului priveau instituţiunea patriarhală a municipalităţii mai mult de ocaziune binevenită d'a mânca şi bea pe spesele fişpanului, decât a vedea de un curs regulat al oficiului comitatens.

Noaptea către miezul nopţii am ajuns în Dicsõ Szt.-Márton, unde se afla pretorul comitatens, părăsit ca un cuib de cuc, numai cu păzitorul şi inspectorul temniţelor de faţă. Dimineaţa sculându-mă îndată am expedat un circular pe la toate autorităţile şi oficiile din comitat cu datul din 8 Februarie 1862 încunoştiinţându-le, că cu ziua de astăzi am luat conducerea comitatului. Aveam în cancelarie afară de vicecomitele numai încă pe notarul V. Moldovan şi pe vicenotarul Fritsch, apoi pe un protocolist şi un expeditor. Având însă deplină putere de a denumi tot personalul administrativ şi judecătoresc, — îndată am convocat o conferenţă de onoraţiori Unguri, Români şi Saşi spre a-mi recomanda persoanele apte spre aceea; Românii şi Saşii s'au adunat îndată pe ziua designată la mine în pretoriu, iară Ungurii sub conducerea contelui Bethlen la fostul vicecomite în Galfaleu.

In conferenţa Românilor am staverit pentru jumătate din posturile oficiale interne şi externe candidatura persoanelor române, iar jumătate o am rezervat pentru Unguri, cari după Români erau cei mai număroşi în comitat, şi câte un Sas, apoi am provocat din nou conferenţa Ungurilor, unde nu se puteau determina dacă au să primească posturi sau nu, ca până a doua zi să mi trimită lista candidatoare, că altfel voiu fi nevoit a suplini posturile rezervate pentru ei, cu oficiali străini rămaşi în disponibilitate, şi atunci Ungurii vor avea ei înşişi a-şi atribui dacă siguranţa averii şi persoanei lor va ajunge pe mâni străine. Aceasta decisei şi a doua zi primii din conferenţa ungurească propunerile pentru posturile de oficiali rezervate lor. Ce e drept propunerea lor cuprindea mai tot persoane harnice şi puteri tinere, cari parte serviră deja şi sub absolutism, parte-şi făcuse studiile în academia de drepturi din Sibiiu.[1] Aşadară îndată expedai decretele de denumire la un jude suprem român (Cserged) ca preşedinte al judecătoriei, la al doilea fibirău (Szilágyi) pentru trebile administrative economice, lui Şuluţiu ca vicecomite pentru trebile politico-administrative, şi la al doilea vicecomite (Gyarfás) pentru trebi orfanale, lui Moldovan Vasile prim notar, iar de vicenotari şi manipulanţi denumii din celelalte naţionalităţi şi din Români în proporţiune amăsurată: afară de aceea denumii 4 pretori români, trei unguri şi un sas dând fiecărui câte un ajutor din altă naţionalitate; în fine denumii patru judecători români, patru unguri şi un sas, dându-le fiecărui câte un cancelist din altă naţionalitate; dintre aceşti juzi patru erau expuşi prin cercuri, iară cinci inşi la Gremiu, — şi aşa se începu în comitat o administraţiune promptă şi o justiţie regulată după toate formele biurocratice, încât curând se restitui încrederea publică şi mulţămirea generală.

Şovinismul român şi dieta sibiană din 1863—4.

Românii trebuiau să se pună în atingere cu ei, şi ceeace au negles cu ocaziunea conferenţelor regnicolare din Alba-Iulia — să fi încercat aci o apropiere a unora de alţii. Insă la aceasta nu a cutezat a lua nici unul iniţiativă fără pericol de a fi exchis din sînul Românilor. Insuş Gozsdu, care sosise din Pesta la Sibiiu spre a face o atare mijlocire, se convinse, că o atare încercare e imposibilă, — până într'atât ajunse şovinismul român.

Insă cea mai mare greşală ce o au comis Românii la dieta din Sibiiu, a fost timpul risipit, şi ocaziunea cea mai binevenită — dar foarte rău folosită.

In doi ani de zile — dela mijlocul anului 1863 până la mijlocul anului 1865 — de abia s'au adus vre-o 4—5 legi, precum: inarticularea diplomei, din Octomvrie 1860 şi Februarie 1861, inarticularea naţiunii române şi a confesiunilor ei, legea despre egala îndreptăţire a celor trei limbi ale ţării, legea despre forul suprem judiciar, legea despre modul sancţionării legilor, modalitatea despre alegerea deputaţilor în Reichsrath. Celelalte proiecte de lege — precum e legea electorală, legea despre organizarea administraţiunei publice şi a justiţiei, legea despre împărţirea Ardealului, şi alte multe proiecte de lege eşite parte din partea regimului, parte din iniţiativa singuraticilor deputaţi, au rămas parte numai în stadiul preconsultărilor, parte nesancţionate, aşa încât la schimbarea regimului în anul 1865 Ardealul n'avea nici măcar o lege electorală sancţionată; — Reichenstein o ţinea în buzunar tămândând exoperarea sancţionării, sub cuvânt, că îndată cu publicarea ei ar fi fost nevoit a excrie alegeri noue pentru dietă.

(Va urma).

---

[1] Dintre aceştia astăzi sunt doi Ferencz Károly şi Illés Károly, septemviri, Vita Sándor, procuror suprem, Csergedi şi Gyárfás Ferencz, asesori la tablă, Henteş, preşedinte de tribunal, Moldovan, preşed. orfanal etc.

rea tot mai stăruitoare a cercurilor româneşti, ca şi noi Românii să aplicăm în acele cercuri, unde avem majoritatea alegătorilor, aceeaş măsură. Astfel la prima ocaziune s'a născut şi întrupat, fără zgomot şi alaiu, dar cu atât mai multă demnitate şi conştienţă, ideea activităţii curat româneşti în cercul Bradului. Atitudinea părţii adversare a avut efectul bun, că a strâns rândurile noastre.

E acum datoria noastră a tuturora, ca aceea ce am câştigat, să şi păstrăm. Dacă îşi face fiecare *la locul său* datorinţa, nu ne va fi greu, ca din 14 cercuri electorale, câte există astăzi, cel puţin patru să le numim ale noastre şi până atuncea, până când se va face o mai justă împărţire a cercurilor electorale.

Sperăm, că aceasta, dacă nu mai curând, cel puţin cu punerea în aplicare a reformei electorale o să urmeze.

Cursurile de analfabeţi.

(i. m.) Să ştie că dela 1908 încoace s'au reactivat şi la noi — prin iniţiativa „Asociaţiunei“ — cursurile de analfabeţi, chemate să introducă în meşteşugul scrisului şi cetitului pe aceia, cari n'au avut norocul să se bucure în tinereţe de binefacerile şcoalei.

Biserica s'a simţit datoare să sprijinească şi ea această însemnată operă de propagandă culturală. Astfel Consistorul arhidiecezan, a îndemnat an de an prin câte-o circulară preoţimea şi învăţătorimea noastră, să ţină astfel de cursuri în lunile de iarnă. Despre rezultatele obţinute, se înaintau apoi rapoarte. Din acestea Consistorul a constatat, că e nevoie de-o organizare mai serioasă a acestor cursuri, căci aşa cum se ţineau ele nu erau în măsură să asigure succese durabile. Astfel în 1912 Consistorul a dat sub Nr. 10,048 o „Instrucţie“, prin care declarând *obligate* aceste cursuri în fiecare comună bisericească, dă îndrumări cu privire la felul cum au să fie organizate. Deodată a adus în legătură aceste cursuri cu *şezătorile de citire,* cari sunt chemate să completeze cunoştinţele elementare câştigate prin învăţarea scrierii, cetirii şi socotirii. In cadrul acestor şezători ţinute în Dumineci şi sărbători se organizau prelegeri libere cu discuţii din partea ascultătorilor, cu cetiri din cărţi alese, cu declamări şi serbări şcolare împreunate cu coruri. In chipul acesta se făcea un modest început de organizare sistematică a propagandei culturale la sate. Totul atârna dela însufleţirea preoţilor şi a învăţătorilor, în mâna cărora s'a depus conducerea acestei noui instituţii de luminare. Din rapoartele întrate privitoare la cursurile din iarna trecută s'a văzut, că în adevăr cursurile astfel organizate sunt cât se poate de folositoare. Numărul celor cari au învăţat carte, se apropie de 1000, aproape îndoit faţă de cel din 1911. Iar prelegerile poporale şi şezătorile de citire au luat un avânt atât de îmbucurător, încât puţine comune au rămas în cari ele n'au străbătut încă.

E adevărat că sunt multe piedeci, cari fac imposibilă organizarea acestor cursuri în toate comunele noastre. O astfel de piedecă este situaţia topografică mai ales a comunelor din munţi, cari fiind risipite pe o întindere dela 5—20 km., sunt improprii pentru convocarea analfabeţilor într'un loc mai în centru. Dacă mai e şi comunicaţia rea, cum a fost în toamna şi iarna trecută, e peste putinţă să aduni oamenii. O altă greutate zace în ocupaţia credincioşilor. In multe părţi ei lucră prin mine de aur, de fer şi cărbuni, în altele la păduri îndepărtate de unde nu se înapoiază decât Sâmbătă noaptea trudiţi şi vlăguiţi, aşa încât nu le mai arde de învăţătură. O parte însemnată a neştiutorilor de carte este imigrată în România şi cu deosebire la America. Rămân acasă numai bătrânii, pe cari nu-i mai poţi aduce la şcoală. Vine apoi şi lipsa de înţelegere a ţăranilor, care numai prin o perseveranţă de fer poate fi înfrântă. Ajunge să spunem două cazuri extrem de caracteristice pentru a cunoaşte psichologia ţăranului nostru. Intr'o comună preotul a îndemnat poporul în diferite rânduri să cerceteze cursurile ce le va ţinea învăţătorul în şcoală. Cuvintele preotului n'au răsunat numai în pustiu, dar a mai avut şi conflict cu câţiva, cari s'au simţit *ofenzaţi* prin provocările de-a învăţa carte. „*In altă comună mai dosnică, oamenii se temeau că prin învăţarea scris cetitului, ar veni asupra lor ceva aruncuri de cari sunt sătui*“. In alte părţi bătrânii rugau pe preoţi „să nu-i mai supere“ cu astfel de invitări, căci cartea e pentru cei tineri. Pe lângă astfel de credinţe, nu-i mirare că noi stăm încă şi astăzi pe unele locuri unde erau înaintaşii noştri acum 100 de ani. Lipsa de localuri potrivite încă a contribuit în măsură însemnată, ca aceste cursuri să nu se poată ţinea. Bieţii oameni dornici de carte se adunau seara în câte o căsuţă scundă, slab luminată, rece şi plină de fum, unde în lipsă de bănci stăteau ghemuiţi cu tăbliţa pe genunchi şi stilul tremura stângaciu în mânile cari au strâns toată săptămâna săcurea sau ciocanul istovitor. Iată în ce condiţii e silit neamul nostru să-şi câştige cultura, care se zice că nu mai e privilegiul unor caste. Un apusean ar rămânea uluit, în faţa unei astfel de scene mişcătoare. Icicolea cursurile au fost oprite de administraţie, pe motive ridicole. Adeseori jandarmii străjuiau pe la ferestrile preotului, ca nu cumva analfabeţii adunaţi în casă se organiseze vr'o „tradare“ cu ajutorul „Abecedarelor“.

Pe lângă astfel de greutăţi, nu se pot aştepta minuni dela conducătorii noştri. Avem însă nădejde tare, că muncind sistematic, cu interes şi stăruinţă însufleţită, toate piedecile acestea vor putea fi înlăturate succesiv, făcând drum larg avântului cultural al satelor noastre năcăjite. La aceasta ne îndreptăţeşte activitatea de până aici a preoţimii şi învăţătorimii, care trebue menţionată cu laudele cuvenite. Consistorul a şi ţinut să-şi exprime recunoştinţa faţă de aceia, cari au căutat să-şi facă datoria şi în această direcţie. Astfel a pomenit cu laudă tractul Săliştii şi al Cetăţii de piatră, distribuind şi 10 premii acelora, dintre preoţii şi învăţătorii arhidiecezei cari s'au distins prin zelul, însufleţirea şi rezultatele obţinute în conducerea cursurilor de analfabeţi.

Ca început e destul şi atâta. Cu vremea se vor căuta mijloace spre a fi premiaţi toţi aceia, cari s'au făcut vrednici de recunoaştere prin munca stăruitoare desfăşurată în folosul cultural al credincioşilor noştri.

Acum suntem iarăşi la începutul acestor cursuri. Conducătorii dela sate, vor avea iarăşi datoria frumoasă să adune în jurul lor pe doritorii de carte, întroducându-i în tainele învăţăturii şi convingându-i că cel mai mare dar alui Dumnezeu este *cultura,* fără de care nu-i mântuire. A *şti* înseamnă a te apropia tot mai mult de scopul final al vieţii: cunoaşterea şi preamărirea lui Dumnezeu. Şi când am ajuns să înţelegem această ţintă mare, ideală, atunci şi vieaţa pământească să preface într'un raiu de fericire statornică. Ştiinţa cea bună, cultura adevărată, înalţă şi desăvârşeşte. Ea este sămânţa cea mai aleasă dăruită oamenilor de Dzeu. Sămănaţi-o deci cinstiţi preoţi şi învăţători cu iubire şi cu grijă, căci binecuvântarea unui neam întreg se va pogorâ peste secerişul vostru bogat.

Delegaţiunile.

(Fine).

Tratativele în chestia delimitării Albaniei nordice s'au terminat în şedinţa din 20 Martie a reuniunei ambasadorilor, cu un compromis. In senzul acestui compromis am renunţat la Djakova, dar s'a hătărât, ca despăgubire, ca Scutari, şi în caz dacă ar fi cucerit de către Muntenegru, să apartină Albaniei. Mai departe, ca să se asigure libertatea confesională şi naţională a minorităţilor catolice şi albaneze, rămase afară de graniţele noului stat, iar armatele străine să evacueze teritoriile albaneze. Incăpăţinarea Muntenegrului sprijinit de armatele sârbeşti, a avut ca urmare ordonarea blocării internaţionale a litoralului maritim, ceea ce însă n'a putut împiedeca cucerirea Scutarilor de către Muntenegreni, dar a limpezit pretenţiunile noastre, întrepunându-se pentru ele toate puterile. Spre regretul nostru a trebuit să punem în aplicare măsuri serioase la începutul lunei Maiu, după ce toate celelalte mijloace s'au dovedit zădarnice, pentruca să ajungem la limpezirea dorită a situaţiei şi la evacuarea necondiţionată a Scutarilor.

Impreună cu celelalte cabinete, ne am dat şi noi osteneală, ca în diferendul ce s'a ivit între România şi Bulgaria, pe urma pretenţiilor teritoriale ridicate de România, să reprezintăm pretenţiile din chestiune la Sofia, iar în urma atitudinei pasive a cabinetului Geşov, am participat la intervenţia solidară a tuturor puterilor, intervenţie primită întâi de România, apoi şi de Bulgaria, şi care a fost rezolvată în conferenta din Mai la Petersburg, aşa fel, că România a ajuns în posesiunea Silistrei.

Când în 30 Mai, după ce se încheiase pacea între cei patru aliaţi şi Turcia, divergenţele dintre aliaţi au deslănţuit al doilea răsboi balcanic. România a găsit prilej să şi realizeze pretenţiile *rămuse la Petersburg în parte neîmplinite, împotriva faptului că noi le sprijinisem acolo.* Că altmintrelea rezultatul răsboiului a lăsat în urmă germenii nemulţumirii — e un adevăr îndeajuns de cunoscut.. Este adevărat, că ostenelile Austro Ungariei şi Rusiei, — sprijinite de diplomaţia română, — au avut drept fruct aplacidarea unor incoveniente şi şi Bulgaria a putut rezista în mod îmbucurător, fără sdruncinări interne, loviturilor sorţii ce au ajuns-o, în ciuda atitudinei vitezei ei armate. Pe urma nouii împărţiri a Balcanilor *n'a răsărit pretutindeni libertatea naţională, pe care o doresc populaţiile* Acest adevăr priveşte atât rezultatele păcii dela Bucureşti, cât şi pe cele ale reuniunii ambasadorilor ţinută la Londra. Teritorii mari, din punct de vedere naţional distincte, au fost mânate sub suveranitatea unor state naţionale străine şi metodele de contopire sumară, ce atât de des se aplică, par potrivite să trezească iritaţii ce nu înlesnesc evoluţia paşnică.

Ca pildă servesc în această privinţă recentele lupte sârbo-albaneze, cari au avut jertfe oribile şi în sfârşit de ambele părţi au lăsat în urma lor o adâncă amărăciune. Cu acest prilej trecerile de trupe din partea Sârbiei în teritorii albaneze, cari treceri au tradat intenţiunea de a face, ca după faptul împlinit să croiască şi mai mult conform gustului propiu frontierele, cari şi de altfel erau nefavorabile Albaniei — ne-au îndemnat să cerem guvernului din Belgrad, întâiaoară în mod prietenesc, apoi categoric evacuarea teritorilor ocupate pe nedreptul. La aceasta ne-am văzut îndemnaţi deoparte fiindcă atitudinea Sârbiei ameninţa existenţa nouei Albanie, iar de altă parte, fiindcă nu încăpea cu autoritatea monarhiei ca aceasta să tolereze pentru timp îndelungat la imediata apropiere a frontierelor proprii desconsidererea unei hotărâri internaţionale aduse prin conlucrarea ei. Recunoscându-şi imposibilitatea atitudinei sale, guvernul sârbesc a satisfăcut cererei noastre şi în consecinţă complicaţiile ce erau să urmeze fără de voia noastră au fost evitate.

In timpul din urmă constituirea statului albanez — deşi pe încet şi întâmpinând multe greutăţi — progresează totuşi în mod îmbucurător. In astfel de împrejurări se poate spera, că tânărul stat, care în lunile din urmă, trecând prin cele mai grele încercări, neavând domnitor, lipsit de o administraţie organizată fără finanţe şi fără serviciu de siguranţă, — s'a putut totuş menţinea şi a arătat că vrea să şi trăiască, acum îl aşteaptă un viitor mai bun mai ales, că sunt şanse sigure pentru o soluţie liniştitoare cu privirea la importanta chestie a persoanei viitorului domnitor.

Forţa de viaţă a imperiului otoman, dovedită după rezultatul nefavorabil al răsboiului balcanic prin recucerirea Traciei-orientale împreună cu oraşul Adrianopol, ne face să sperăm, că pentru acest imperiu va urma acum o epocă de consolidare şi înflorire foarte favorabilă, după căderea pururea ameninţate Macedonie, pentru care se cheltuise atât de mult. Inţelegerea făcută cu Bulgaria, iar apoi cu Grecia asigură Porţii posibilitatea de a se putea dedica marilor probleme ale reorganizaţiei interne. In urma tradiţionalei prietenii şi a multiplelor noastre interese comerciale ce ne leagă de Turcia, urmărim cu simpatie renaşterea ei.

Resumând, vreau numai să constat că lunga şi grava criză ce a trecut, este a se considera ca o necesitate istorică, faţă de care nu ni se impunea datoria a ne împotrivi. Cătă vreme acum posesiunea Turciei europene este strâmtorată, în total între fireştile-i hotare etnice, statele creştine din Balcani au crescut toate peste frontierele lor actuale şi vor putea să-şi înceapă bogata acţiune culturală în nouile teritorii. Adevărat, că stabilirea frontierelor a creiat şi nemulţumiri şi a deşteptat dor de răsbunare, totuşi se poate nădăjdui, că reamintirea ororilor luptelor ce-au decurs, precum şi simţul necesităţii liniştei şi a reculegerei se vor dovedi mai puternice.

In criza trecută raporturile dintre marile puteri au dat dovezi de indulgenţă. Această capabilitate de rezistenţă în parte este a se atribui şi echilibristicei ce există între forţele europene, pe cari evenimentele din Balcani n'au putut-o răsturna. Mulţumită dorinţei generale de a păstra pacea şi faptului, că s'a putut evita ciocnirea intereselor într'adevăr vitale dintre puteri, soliditatea grupărilor forţelor europene a putut fi justificată, fără să se fi creiat primejdia unei conflagraţiuni.

Această solidaritate s'a validitat mai ales prin sprijinul intreprid, puternic şi loial de care ne-au împărtăşit în cursul crizei încercaţii noştri aliaţi, Germania şi Italia. Tripla alianţă, care cu mult înainte de scadenţa ei din 7 Dec. a dat dovezi, că nu s'a îndoit de necesitatea menţinerei ei şi pe mai departe şi că nu i-au slăbit forţele interne.

In unele chestii balcanice am fost în cea mai deplină armonie cu regatul italian, interesat la fel cu noi în aceste chestii, aşa că aceste două state aliate au putut desvolta o acţiune solidară, a cărei executare solidară a fost sprijinită şi mai mult de intimitatea raporturilor reciproce. In aceste chestiuni Germania, ce-i drept nu e interesată direct, dar totuşi din nou a dat dovezi, că în timpuri serioase putem conta cu siguranţă la fidelitatea ei de aliată.

Ameliorarea îmbucurătoare a relaţiilor anglo-germane a adus considerabile foloase şi monarhiei noastre. Conducerea obiectivă a politicei externe a Angliei a contribuit foarte mult la evitarea numeroaselor piedeci a situaţiei fără să fi adus vre o înrăutăţire serioasă a relaţiilor dintre puterile interesate. Spusei mai nainte, că raporturile noastre cu Rusia în decursul întregii crize, au fost corecte şi prietineşti. Formaţiunea stărilor în Balcani au eliminat multe puncte, cari aveau darul să producă disensiuni între aceste două state vecine, dar nu numai au atenuat divergenţele dintre ele, ci tocmai au adus în mod neîndoios îmbucurătoarea armonie a concepţiilor şi intereselor, fapt ce poate avea influenţa cea mai bună asupra desvoltării viitoarelor noastre raporturi reciproce. După cum ştiţi şi dv., între noi şi Franţa nu există divergenţe palpabile de interese, cari să ne despărţească de acest stat. Deşi în răstimpuri se aud în Franţa glasuri mai puţin prietineşti faţă de noi, asta se poate uşor explica. E îmbucurător, că aceste declaraţii nu reoglindesc dispoziţiile factorilor competenţi. Spusei, că *României — ale cărei pretenţiuni juste le-am susţinut cu tărie dela începutul crizei balcanice — în legătură cu răsboiul sârbo-bulgar i s'a dat prilejul să şi poată executa programul în întregime. După cum în trecut, aşa şi în viitor vom urmări cu cea mai călduroasă simpatie acest regat, cu care avem strânse legături de prietenie* Ce priveşte statele balcanice, vom face să fim cu toate în raporturi de prietenie şi totodată vom căuta să ne dăm seamă pe câte e posibil de trebuinţele lor economice.

Modificările teritoriale au modificat, în mod considerabil, şi situaţia economică a unor state balcanice faţă de noi, întrucât aceste state îmbogăţite în mod considerabil atât ca teritor cât şi ca populaţie, în privinţa traficului de mărfuri, precum şi în privinţa importantelor probleme de circulaţie au ajuns la o importanţă mai mare şi mai considerabilă.

Suntem pregătiţi să sacrificăm acestor probleme economice atenţiunea ce o merită, năzuind să menţinem raporturi intime faţă de economia noastră cu statele, cari pot fi luate în considerare şi cari în urma situaţiei lor geografice sunt avizate la o reciprocitate a traficului de mărfuri cu noi.

Materialul referitor la această chestie fiind definitiv stabilit de către guvernele monarhiei, suntem gata să începem tratativele necesare, îndată ce aplanarea ultimelor valuri ale evenimentelor răsboinice vor pregăti pretutindeni terenul pentru astfel de acţiuni. Chezăşia raporturilor prieteneşti de vecinătate cu regatul vecin al Sârbiei o vedem în pregătirea bunelor raporturi pe teren economic. Guvernul a primit din partea noastră declaraţii în acest senz, iar acum aşteptăm şi noi — ca dovadă că şi el doreşte astfel de raporturi — astfel de declaraţii, cari să facă posibilă începerea tratativelor parţiale privitoare la chestiile economice. Considerând acestea, putem nădăjdui, că deodată cu schimbările în Balcani o nouă epocă va începe şi pentru situaţia noastră faţă de statele balcanice: *epoca unui mai intens şi mai viu comerţ economic şi a unor raporturi mai intime şi mai prieteneşti.* Acest progres îl putem obţinea mai bine, dacă *vom lucra la consolidarea noastră politică, milităreşte vom fi capabili de luptă* şi nu vom pierde din vedere, că numai o conlucrare solidară şi gata de jertfe poate să ne asigure forţă şi autoritate, iar în primejdii siguranţă şi încredere în noi. În modul acesta vom putea neconturbaţi să valorăm binefacerile păcii pe sama progresului nostru economic şi cultural şi vom putea repara daunele materiale, pe cari în mod natural a trebuit să le aducem în urma schimbărilor istorice ce au avut loc la hotarele noastre“.

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţească în tractul „Ilia“.

Decând unele patimi nejustificabile vanitatea, *interesul* personal, râvna după merite şi distincţii nemeritate, preocupă o parte a inteligenţei noastre, preoţi şi mireni, deopotrivă, — e mare mirare dacă o ştire şi mai bună poate străbate câte odată în larga lume. Multele neînţelegeri, — porniri păcătoase, pe cari cei slabi nu s'au sfiit a le publica prin jurnale, au îndemnat pe cei serioşi şi înţelepţi să stee retraşi la o parte ştiind, că fapta bună şi altcum se laudă de sine. De aici faptul, că publicul s'a dedat a auzi prea adesea numai lucruri slabe din tractul nostru. — O critică a acestor două partide ar lămuri situaţia; fiindu-mi însă scopul deastădată a raporta despre conferenţa preoţească, — îmi reserv dreptul a reveni cu altă ocasiune.

Conferenţa acestui an, deşi în cadrul unui program îngust, — prin interesul observat la discuţii, în chestiuni de importanţă actuală, ne-a convins că membrii ei înţeleg glasul vremii.

După serviciul divin, celebrat în mod solemn, preoţimea se întruneşte în şcoala română, unde protopresbiterul Z. Murăşan, prin cuvinte potrivite, arătând scopul întrunirii noastre, datorinţele ce ni se impun în aceste timpuri de grea încercare, şi rostul preotului în situaţiile actuale, — deschide conferenţa la orele $10\frac{1}{2}$ a. m.

Se constitue conferenţa, şi se trece la discuţia asupra serviciului divin şi asupra predicei. La acest punct preoţimea în unanimitate îşi exprimă dorinţa precisată deja şi în conferenţele anterioare, ca în scopul de a se introduce o uniformitate în serviciul divin pe toate liniile, îndeosebi în ce priveşte mimica, Ven. Consistoriu să fie recercat din nou să ordoneze elaborarea unui tipic general obligator pentru toţi, în care să fie precisate şi formele ce însoţesc serviciul la diferite ocasiuni. Până atunci discuţiile acestui obiect rămân fără nici un rost, conformându-se fiecare usului local, şi făcând abusuri neiertate în detrimentul serviciului divin şi al prestigiului tagmei preoţeşti. — Predica despre adevăr se declară de reuşită, dacă gesturile se eliminează.

Tema păr. S. Jurcone despre „Purtarea şi presentarea preotului în şi afară de oficiu“, a fost ascultată cu viu interes schiţându-se în scurte, dar cuprinzătoare cuvinte, cum are să se poarte preotul acasă, în gospodăria sa, cum are să-i fie îmbrăcămintea în afară de oficiu ca poporeanul să privească în preot pe tot locul pe omul, care poartă în sine sfinţenia, modestia şi curăţenia. Tema se declara de reuşită.

Se trece la referada asupra rapoartelor despre activitatea preoţimei, desfăşurată în cursul unui an.

Raportorul arată, că din 26 abia au întrat 16 rapoarte, şi scoate la iveală zelul şi abnegaţiunea celor 13, cari cu toată vitregitatea timpului au desvoltat activitate laudabilă întru ţinerea de exortaţiuni, predici ocasionale, prelegeri poporale, zidirea de case parohiale, întemeierea de biblioteci şi sporirea în bani a fondurilor etc. Nu trece cu vederea nici cele 3 rapoarte, cari nu erau decât o desărcinare a datorinţei, necuprinzând decât hârtie şi cerneală, apoi arată în oglinda adevărată nepăsarea, lenea chiar îngâmfarea celor 10, cari nu au raportat nimic zicând, că activitatea preotului nu poate fi mărginită azi numai la slujbele molitvelnicului la cetirea cazaniilor, ci ea va trebui să fie multilaterală fiind preotul „tuturor toate“.

Partea aceasta a referadei nu a plăcut acestor din urmă, dedaţi a fi puşi în vârtejul laudelor nemeritate şi a se ridica pe ruinele altora. Credem însă că îndreptarea totuş urmează.

La propuneri s'a decis că preoţilor să li se dea din cassele bisericilor respective, diurnele şi viaticele cuvenite la conferenţe şi la alte ocasiuni, unde preotul este chiemat a se presenta din oficiu, în interesul bisericii, precum şi pentru facerea raţiocinilor acolo, unde epitropia nu e capabilă la aceasta.

După încheiere fiecare se departă către căminul său, unde ogorul înţelenit îl chiamă neîncetat la muncă.

Raportor.

NOUTAŢI.

Regele Alfonso la Viena. Sâmbătă seara la ora 6 a sosit la Viena regele spaniol Alfonso. În ziua următoare Duminecă la ore 10 a plecat la Schönbrunn pentru a vizita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru. Publicul vienez a făcut o primire entuziastă regelui spaniol în calea sa către Schönbrunn, unde a stat o jumătate de oră. Dejunul s'a luat la palatul arhiducelui Eugen la ora 12 şi jumătate, ear după ameazi la orele 2 regele Alfonso, însoţit de mai mulţi arhiduci şi arhiducese, a plecat cu tren separat la castelul din Selowitz.

•

Regele Ferdinand al Bulgariei. Ştirile respândite despre apropiata renunţare la tron a regelui bulgar Ferdinand se desmintesc. Din Viena se anunţă că domnitorul Bulgariei se va napoia la Sofia înainte de terminarea alegerilor pentru sobranie.

•

Şcoală reală în Cluj. Oraşul Clujului are, afară de universitate, trei licee, o şcoală şi academie de comerţ precum şi şcoale civile de băeţi şi fete. În considerare că la şcoalele din urmă de câţiva ani nu pot fi primiţi toţi cei ce doresc să se înscrie, — nefiind locuri de ajuns, — adunarea oraşului a hotărât în şedinţa sa de Sâmbătă să ceară dela guvern înfiinţarea unei şcoale reale clujene.

•

Congres. Reuniunea culturală ungurească *Emke* îşi va ţinea congresul din anul curent la 8 Decemvrie în Cluj sub presidenţia contelui A. Béldi. Contele Albert Apponyi va rosti cuvântul comemorativ asupra baronului Iosif *Eötvös.*

•

Societate pentru exploatarea minelor. Cu participarea unor financieri germani s'a înfiinţat în Bruxela o societate pentru exploatarea minelor de aur ale Ardealului. Capitalul social al societăţii, care poartă firma de *Mines d'Or Concordia de Magura Toplitza,* este de 1 şi jumătate milioane de franci.

•

Impărat care n'are bani. Ziarul *Vossische Zeitung* scrie, că împăratul Wilhelm în considerare, că lista sa civilă nu acopere toate cheltuelile curţii, este silit să-şi vândă câteva palate. Astfel se vorbeşte, că are să se pună în vânzare şi vestitul palat Mon Bijou din Berlin, unde se află astăzi muzeul Hohenzollernilor.

•

Eroii văzduhului Aviatorul francez Vedrines, care a sosit pe aerodromul dela Aspern lângă Viena, a declarat că va sbura sau în Africa, sau peste Ceylon şi peste arhipelagul malaesic în *Australia.* Vedrines va avea astfel să facă o cale mai lungă decât Daucourt, care în sborul său dela Paris spre Cairo a fost reţinut câteva zile la Adabazar în Asia mică, deoarece vremea nefavorabilă nu i-a permis continuarea călătoriei spre Africa. — O depeşă de-aseară anunţă, că Daucourt a căzut, când voea să sboare peste munţii Taurus. Aparatul său s'a sfărmat, aviatorul şi pasagerul au scăpat cu viaţă.

•

Cutremur de pământ. Duminecă la 12 ore la ameazi s'a simţit un cutremur de pământ la Kecskemét. S'au mişcat ferestri, uşi şi diferite obiecte din case. În Decemvrie anul curent se împlinesc 30 de luni dela cutremurul catastrofal în pomenitul oraş.

•

Numire. Direcţiunea institutului de credit şi economii „Albina“ a numit zilele acestea pe dl Dr. Zenovie *Gheaja* advocat substitut la centrala din Sibiiu.

•

† Dimitrie Barbu Stirbei. Marţi s'a făcut în Buftea, România, înmormântarea remăşiţelor pământeşti ale principelui Dimitrie Barbu Stirbei, fiul fostului domnitor al ţării româneşti, Barbu Stirbei. Sicriul a fost aşezat în cavoul familiar. Domnul C. C. Arion, ministru de domenii, a rostit în numele guvernului român o frumoasă cuvântare, scoţind în ea la iveală meritele şi calităţile defunctului.

•

Hymen. Luni s'a serbat în Timişoara cununia domnului Grigore Boldea, căpitan în armata comună şi profesor la şcoala militară din Güns, cu dşoara Vioara Ardelean, fiica regretatului advocat G. Ardelean din Timişoara.

•

Noul patriarh armean. Din Constantinopol se scrie, că noul patriarh armean *Savent* la sosirea sa în capitala Turciei a fost primit cu cele mai mari onoruri. Secretarul de stat al ministeriului de interne, în fruntea unei deputaţiuni trimise de guvern, a întâmpinat pe noul prelat la intrarea sa în Bosfor

•

† George Paşca. Despre preotul *George Paşca* din Curtuiuşul mic, a cărui moarte a fost anunţată în nrul 114 al „Tel. Rom.“, îmi ţin de datorinţă să amintesc, că în cursul păstorirei sale de 51 ani a săvârşit fapte vrednice de imitat, prin cari s'a arătat vrednic de lauda ce marele Şaguna i a dat'o la hirotonire, recomandându-l unui înalt dignitar ca pe unul dintre cei mai diligenţi elevi ai seminarului sibian. La intrarea sa în parohie a servit în biserică de nuele, şi sub dânsul s'a zidit biserică de lemn, frumoasă, pe care renovându-o de seamănă a fi de peatră, şi s'a acoperit cu tinichea. Încă din timpuri vechi a creiat şi alimentat cu diligenţă un fond parohial, din care s'a zidit şcoală corespunzătoare legii de astăzi, în care a ajuns să vadă funcţionând în toamna aceasta un învăţător, de care lega mari nădejdi. Biserica a înzestrat o cu toate cărţile tipărite cu litere latine cumpărate din al său. A mai făcut daruri în bani pentru zidirea bisericilor nouă din Făureşti, satul său natal, şi Surduc-Copalnic, de unde îi era preoteasa. În funcţiunile sale preoţeşti a fost de model. Fie i memoria binecuvântată. Vălenii-Somcuţii, la 8/21 Noemvrie 1913. Ştefan *Ghetie,* paroh gr.-or. român.

•

Liga pentru aristocraţimea sărăcită In Budapesta se va înfiinţa un aşezământ sub numele de ligă pentru ajutorarea aristocraţilor. Liga are de scop să vie în ajutorul membrilor înaltei nobilimi, cari au sărăcit şi sunt vrednici de sprijin. Pe lângă ajutorul moral şi material, liga se va îngriji şi de creşterea copiilor de aristocraţi scăpătaţi, precum şi de răspândirea de cunoştinţe prin conferenţe, biblioteci, reprezentaţiuni şi alte mijloace potrivite. Orice activitate politică este exclusă din conducerea ligei. Comitetul de organizaţie a ales de preşedinte pe contele Dr. Emil Mirbach. Adunarea de constituire se va întruni la Muzeul naţional în primele zile din Decemvrie.

•

Spargere. Făptuitori necunoscuţi au spart Duminecă noaptea vitrina prăvăliei Teodor Doboi din Piaţa mică a Sibiului şi au furat marfă în valoare de 250 coroane.

•

Femee portar la hotel. În Scandinavia s'a deschis o nouă carieră pentru femei, şi anume: de portar la hotel. Cel dintâi portar de felul acesta este dşoara *Cristensen,* care de câtva timp funcţionează cu succes într'unul din hotelurile oraşului Mastran. Dşoara Crinstensen vorbeşte opt limbi, şi putea să ocupe alte posturi; ea însă voeşte să dovedească lumii, că femeea şi ca portar nu este inferioară bărbatului.

•

Şcoala de menaj pentru fondul Aurel Vlaicu. Domnişoara *Elena Demetrescu,* directoara şcoalei române de menaj sibiene, a administrat cor. 25·80 la „Fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi cu scop de înmulţirea cunoştinţelor în străinătate“, dăruite precum urmează: Elena Demetrescu şi Anaida Sârbu, câte 5 cor.; elevele: Lucreţia Marinescu, Melania Ursu, Aurora [illegible], Maria Paştea Letiţia Medan, Ecaterina Cicoc, Maria Topârceanu, Maria Alicu, Lucreţia Dobrotă, Victoria Petra, Cornelia Teodosiu, Aurelia Sabău, Maria Munteanu, Elena Munteanu, câte 1 cor.; Lucreţia Mathe, Cornelia Catarig şi Carolina Cautnic, câte 40 bani şi Virginia Tudoran, 60 bani. La acelaş fond au mai dăruit: Simion Obârv, înv. lăcătuş, Lazar Hedu, zidar, câte 20 bani; maturizantul Ion Metea, sodal mehanic, stud. tehnic (Mitteweida), 30 bani; Popovici Mondoc, înv. (Sebeşul sup.), 40 bani; Anton Puşcariu, inginer (România) şi soţia sa Eugenia n. Dr. Moga, cor. 9.36 Starea fondului cor. 141·60. Pentru prinos aduce calde mulţumite în numele „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Victor Tordăşianu, prezident.

•

Pe urmele lui Pegoud. In aerodromul dela Juvisy s'au executat Duminecă câteva sboruri îndrăzneţe. Aviatorii Chanteloup şi Chevillard au făcut cu biplanele lor numeroase salto mortale à la Pegoud. Producţiunile au reşit splendid. Eroilor văzduhului li s'au făcut ovaţiuni sgomotoase.

•

Reprezentaţiile operei Parsifal. In *Covent Garden Opera House* din Londra se va reprezenta în 2 Februarie 1914 opera Parsifal a lui Wagner. Va fi jucată de o trupă germană întocmai ca la Bayreuth, fără nici o scurtare. Reprezentaţia se va începe la ora 5 după ameazi, şi după actul prim va urma o pausă de un ceas şi jumătate pentru dineu. — În Paris se va da asemenea o reprezentaţie a acestei piese în opera mare, dar nu în limba germană, ci în traducere franceză.

•

Prisonerii bulgari în Grecia. Din Sofia se anunţă următoarele: Guvernul bulgar a dat representanţilor acreditaţi pe lângă marile puteri o depeşă circulară, în care se constată că guvernul Greciei călcând dreptul internaţional reţine în prinsoare şi acum pe bulgarii prinşi în răsboi. Câteva sute de prisonieri au fost transportaţi de pe insula Itaca la Salonic, pentru a fi judecaţi ca revoluţionari. Guvernul bulgar protestează cu tărie împotriva acestei procedări.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Conferenţe.

Programul conferenţelor aranjate de despărţământul „Turda“ al „Asociaţiunii“, a fost stabilit pentru iarna aceasta astfel:

Duminecă în 30 Noemvrie, Dr. Valer Moldovan: Starea culturală, socială şi economică a neamului românesc de azi.

Duminecă în 7 Decemvrie, Dr. Ioan Sârbu: Inceputurile neamului nostru până la retragerea legiunilor din Dacia-Traiană.

Duminecă în 14 Decemvrie, Iacob Trif: Istoria Românilor din Dacia-Traiană, dela retragerea legiunilor până la 1848.

Duminecă în 21 Decemvrie, Dr. Ioan Boer: Istoria anilor 1848—49

Duminecă în 28 Decemvrie, Dr. Valer Moldovan: Istoria Românilor din Ungapână în zilele noastre.

Duminecă în 4 Ianuarie, Aurel Fenesan: Istoria Munteniei dela descălecare până la unirea principatelor.

Duminecă în 11 Ianuarie, Dr. Augustin Raţiu: Istoria Moldovei până la unirea principatelor.

Duminecă în 25 Ianuarie, Dr. Iuliu Popescu: Unirea principatelor şi domnia lui Cuza.

Duminecă în 1 Februarie, Dr. George Pătăceanu: Istoria contemporană a României.

Duminecă în 8 Februarie, Octavian Bugner: Istoria Românilor din Basarabia, Bucovina şi Macedonia.

Tot a doua Duminecă vor mai ţinea câte-o conferenţă unii bărbaţi distinşi din Sibiiu şi Blaj, cari ne-au promis sprijinul. În celelalte Dumineci se va ţinea câte-o prelegere însoţită de proiecţiuni cu schiopticonul.

Conferenţele se vor ţinea în sala cea mare a otelului „Elisabeta“ din Turda.

Inceputul precis la 4 ore d. a. După ce invitări speciale nu se fac, invităm pe calea aceasta pe toţi Românii de bine din Turda şi din împrejurime.

Taxa de intrare 10 fileri de persoană. — Ţaranii dupa plac.

Pentru comitetul despărţământului Turda:

Dr. Valer Moldovan *Dr. Ioan Sârbu*
direcotr. secretar.

Oficială.

Onoraţii domni preoţi, cari nici până în prezent n'au observat dispoziţiunile cuprinse în punctul 9 din instrucţia Consist. Nr. 6025 Ep. 1913, sunt poftiţi a înainta de urgenţă consemnările restanţierilor cu darea generală de cult (sidoxie) pe a. c., — spre a se lua dispoziţiunile necesare în scopul încassării taxelor restante prin organele administrative.

Aviz.

Advocatul **Dr. Ioan Muţiu,** şi-a deschis cancelaria advocaţială în **Sibiiu, strada Urezului Nr. 29.** (329) 1—3

Nr. 531/1913 prot. (333) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Sadu** (cl II), devenită vacantă prin repausarea parohului Ioan Popoviciu să escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Reflectanţii la acest post îşi vor trimite concursele cu observarea prescriselor regulamentare subsemnatului oficiu şi se vor prezenta cu prealabilă încuviinţare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în terminul indicat şi în comună spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Sibiiu, 6/19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 879/1913. (332) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Curtuiuşul mic**, protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, devenită vacantă prin moartea bătrânului paroh Gheorghe Paşca, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii, cu prealabila încuviinţare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica, şi eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 4 Nov. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peată“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Somare.

Pe baza § ului 9 al statutelor în virtutea §-ului 170 al articolului de lege XXXVII din 1875 proprietarul acţiunilor Nr. 1308 şi 1309 ale institutului de credit şi economii societate pe acţii „Zăgneana“ prin aceasta este provocat, ca în termin de 30 zile să solvească rata restantă după acestea acţiuni, dimpreună cu toate accesoriile căci altfel acţiunile se vor considera de nimicite şi în contra lui se va purcede în sensul § ului 171 al legii comerciale.

(318) 3—3 **Direcţiunea.**

Licitaţ une minuendă.

Se publică licitaţie minuendă, pentru zidirea bisericii din **Carpiniş**, tractul Abrudului, conform planului şi preliminarului aprobate de Ven. Cons. sub Nr. 8117/1913 ep. cu terminul până la 21 Noemvrie vechiu 1913 p. m. la oreie 2, se va ţinea în localul şcoalei din Cărpiniş (tr. Abrud).

Preţul de strigare 18 236 cor. 51 fil.

Participanţii au să depună 10% vadiu. Comitetul îşi rezervă dreptul — de a încheia contract cu acel întreprinzător — în care are mai mare încredere, iar contractul îl va încheia în 25 Nov. v. (8 Decemvrie st. n. a. c.)

Pentru comitetul parohial:

Pompiliu Piso president. **T. Sârbu** notar.

Nr. 717/1913. (324) 2—3

Am văzut: **Petru Popoviciu** protopresbiter.

Nr. 566/1913. (327) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din comuna **Râpa de-sus**, să escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar fundamental: 1000 coroane din repartiţie pe popor. In scopul regulărei salarului conform legei mai nouă şcolare s'a cerut ajutor de stat.

b) Cvartir şi grădină în natură.

c) Lemne de foc

Dela învăţătorul ales să cere să conducă corul în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să aştearnă petiţiile de concurs, instruate conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Reghinul-săsesc, Szászrégen), 7/20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Reghinului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Răceala şi tusa.

Fiecare ştie, cât este de greu să scapi de răceală şi tusă In astfel de cazuri este de recomandat Emulziunea Scott să se întrebuinţeze continuativ, până se simte omul iarăşi sănătos şi întărit. Efectul bun al Emulsiunii Scott se vede din alinarea tusei şi din progresul în spre bine. Unii au suferit ani întregi de tusă şi urmării a recelii şi prin întrebuinţarea Emulsiunii Scott şi-au câştigat puteri nouă şi dragoste de viaţă. d) (275) 16—

Emulsiunea Scott este aşa de gustoasă şi se mistue aşa de uşor, că atât copii, cât şi cei mari o iau bucuros.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Canarii

de provenienţă originală „Seifert“.

Canari fini, de prima clasă, cântăreţi sârguincioşi de zi şi la lumină, după cea mai nouă metodă cu glas voluminos, şi cu predare dulce. (330) 1—1

Recomând din propria producţiune dela 15—20 cor. bucata. Trimit şi prin poştă:

Ios. Buda, Sibiiu, Knopfgasse 2.

Cum se poate vindeca

cu desăvârşire boala de plumâni, tusa măgărească şi asma. Pot să-i împărtăşesc ori şi cui. Trimiteţi o covertă francată pentru răspuns la adresa Doamnei **Kryzek Wrichowitz** bei Prag (Böhmen). (331) 1–3

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiterie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 13–15

Se caută

un administrator

bun, peste 30 ani, însurat, pentru moşia lângă Bucureşti, având şcoală de agricultură şi bune certificate de practică. Oferte la **N. Fürst, Bucureşti, Strada Dionisie 48.**

(322) 3–5

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 6–10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

Aspirin.

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. In foarte multe cazuri se imitează prin o marfă fără valoare. Ca să primiţi veritabilele tablete de ASPIRIN, cereţi apriat tablete de ASPIRIN „BAYER“. Un tub cu 20 buc. à 5 gr. costă 1·20 cor. Refuzaţi imitaţiunile.

BAYER
ASPIRIN
ASPIRIN

(3) (307) 2–20

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST V. Kórâll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articli tehnici.

Ce e bun e şi ieftin!

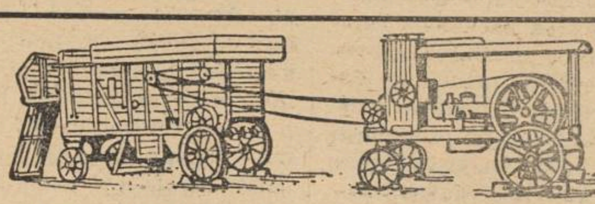

Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 6—12

Corespondenţă românească.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evangelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evangelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben cu copcii **25 cor.**

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnatoria de clopote şi fabrica de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţie de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, înlată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare Cu deosebire sunt recomandate (133) 21–52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare** pentru preadjustarea clopotelor **vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANT
TEMESVÁRON
1546 SZ.

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

Redactor responsabil Teodor V. Păcătian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Marți 19 Noemvrie (2 Decemvrie) 1913 Nr. 120.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Resolvarea chestiei croate.

Sibiiu, 1 Decemvrie n.

După informațiunile pe cari le avem, baronul Skerlecz, comisarul regesc al Croației și Slavoniei, va fi primit mâne, Marți, în audiență din partea Maiestății Sale, Monarhului nostru, pentru a pune jurământul de fidelitate, ca *ban* al Croației. Noul ban croat va pleca apoi imediat acasă, la Zagreb, pentru a da publicității rescriptul preaînalt, prin care se ordonează efectuirea alegerilor de deputați pentru dieta croată.

Prin aceste două acte însemnate: numirea banului și escrierea alegerilor pentru dietă, — Croații își primesc de nou constituțiunea confișcată și viața lor publică intră iarăși în legalitatea de mai înainte. Se introduc de nou stări normale și legale în Croația și Slavonia.

Cum de n'au esistat până acuma în Croația și Slavonia stări normale și legale? Așa va putea să-și pună intrebarea vreun cetitor nedumerit. Iar noi, pentru a-i răspunde, trebue să mergem îndărât, foarte departe, până la anul 1868, când s'a făcut ințălegerea între Maghiari și Croați și drepturile naționale ale acestor din urmă au fost garantate prin articolul de lege XXX dela 1868, întocmai cum au fost garantate și drepturile naționale ale celoralalte naționalități din patrie prin articolul de lege XLIII dela 1868.

Bărbați mari de stat, politiciani cu adâncă pricepere și prevedere au fost aceia, cari au creat aceste două legi fundamentale, prin cari se asigură barem cât de cât, liniștea internă și mulțumirea tuturor popoarelor din patria aceasta cu soartea lor!

Au venit însă alți oameni la conducere, cu orisonturi mai mici și cu inimi mai înguste, și au început să stirbească, și din drepturile unora și din ale altora. In cursul vremii s'au făcut mari spărturi, atât în legea referitoare la autonomia națională a Croaților, cât și în legea de naționalități, care se refere la popoarele nemaghiare din Ungaria, și mare a fost nemulțumirea acelora, pe cari i-au atins deadreptul aceste abateri dela concesiunile făcute lor la expresa dorință și impunere a Coroanei, la anul 1868.

Naționalitățile nemaghiare din Ungaria, slabe fiind, au suportat cu indulgență, dar cu amărăciune, nedreptățile cele multe ce li s'au făcut, prin confiscarea, rând pe rând, a drepturilor avute. Croații însă, mai tari fiind, s'au pus pe alt punct de vedere, și au zis așa: Dacă Maghiarii nu se țin de învoeala pe care am legat'o cu ei la 1868, nu suntem datori nici noi a ne ținea de ea! Și au început să facă o politică de *desfacere* de cătră Ungaria!

Și lucrurile s'au desvoltat într'acolo, că constituția a trebuit să fie confișcată pentru Croația și Slavonia și în fruntea acestor regate a trebuit să fie pus un comisar regesc, cu putere nelimitată.

Au venit însă iarăși la conducere niște oameni cu vederi mai largi, cari au înțeles, că cu suspendarea constituției și cu comisar regesc, nu se restabilește liniștea și ordinea în Croația; și au început să pipăie pulsul, să întrebe în dreapta și în stânga, cari sunt durerile și dorințele, și după lungi pertractări s'a ajuns iarăși la înțelegere între membrii guvernului maghiar și fruntașii politici ai Croaților, înțelegere, care a dat ca rezultat numirea banului croat și escrierea alegerilor pentru dieta croată.

Meritul, că s'a putut ajunge la înțelegere, este incontestabil al contelui Tisza István, prim-ministrul ungar, care în cursul pertractărilor avute cu Croații s'a convins și a recunoscut, după cum a declarat în ședința de Mercuri a dietei, în răspunsul dat la o interpelație ce i s'a adresat în chestia croată, că nedreptate s'a făcut Croaților și că nedreptatea trebue reparată. *Trebue să fie restabilită starea dela 1868 și articolul de lege XXX din anul acesta se fie reîntegrat în toate privințele.* Tot ce s'a făcut de atunci încoace, în detrimentul și cu desconsiderarea acestei legi fundamentale, are să fie șters, pentruca Croații să nu mai aibă motiv de a fi nemulțămiți. Vor fi cassate deci toate măsurile de maghiarisare luate în contra Croaților și legea despre întroducerea limbei maghiare la căile ferate de pe teritorul croat va fi scoasă din vigoare, încetând astfel și cel mai mare gravamen al Croaților în contra politicei maghiare.

Felul acesta de resolvare a chestiei croate e foarte corect și ne face să sperăm, că în felul acesta va putea fi resolvată din partea contelui Tisza și chestia de naționalitate dela noi. Pentrucă nici în chestia aceasta nu se cere altceva, decât mergerea îndărât, până la anul 1868. *Reîntegrarea articolului de lege 43 dela 1868 în toate drepturile sale!* Prin articolul acesta de lege naționalitățile nemaghiare din patrie au primit dreptul, pentru totdeauna, de a-și avea instrucția poporală în limba lor proprie, de a avea administrație și justiție făcută în limba lor, prin funcționari luați din sinul lor, teren liber deci pentru desvoltarea lor culturală și economică. Drepturile acestea trebue să li se dee de nou și naționalităților celoralalte din patrie, în mod sincer și astfel, ca să nu li se mai poată confișca, și atunci și naționalitățile nemaghiare din această patrie vor fi mulțumite și fericite, așa cum credem, că în aceste momente sunt Croații, cari au ajuns de nou în posesiunea drepturilor lor.

Corpurile legiuitoare române au fost deschise Vineri în București, prin un frumos mesaj de tron, cetit din partea Maiestății Sale Regelui Carol în fața deputaților și a senatorilor.

Din parlament. In dieța țării s'a continuat discuția în cursul întregei săptămâni asupra proiectului de lege despre presă, și încă în ședințe prelungite, de câte opt ore. La discuție a luat parte și deputatul naționalist român *Dr. Ștefan C. Pop*, combătând cu argumente tari proiectul de lege al guvernului, vătămător pentru libertatea de presă, mai ales cu privire la presa naționalistă, care a fost din destul persecutată și până acuma. Au vorbit mulți și din opoziția maghiară la obiect, iar domnul ministru de justiție a promis unele modificări la discuția pe articole. Până Joi, 4 Decemvrie, dieta nu mai ține ședințe, iar atunci va vota întâi budgetul, apoi va continua cu discuția asupra legii de presă.

Delegațiunile. Delegațiunea maghiară n'a ținut ședințe în cursul săptămânii espirate, pentruca deputații să poată lua parte la ședințele dietei. In săptămâna aceasta își va vedea însă și ea de lucru. De altcum lucrul cel greu delegațiunea maghiară l-a isprăvit: a luat la cunoștință exposeul ministrului de externe și i-a votat budgetul, fără multă vorbă. Nu așa delegațiunea austriacă. Din partea ei a fost supus exposeul unei minuțioase examinări, și politica dlui conte Berchtold a fost criticată cu multă asprime și cu multă pricepere. I s'a făcut imputare gravă mai ales pentru faptul, că prin politica sa a perdut monarhia noastră prietinia și simpatiile României; dar în cele din urmă a luat la cunoștință exposeul și delegația austriacă. Mai e de notat, că în delegația maghiară la exposeul ministrului de externe a vorbit și P. S. Sa, Episcopul *Dr. Vasile Hossu* al Gherlei, membru în delegațiunea maghiară.

Contele Czernin.

Contele *Otocar Czernin* a sosit Joi la București, ca să-și ocupe postul de representant al monarhiei austro-ungare la curtea română.

Contele Czernin trece de mare apărător al naționalităților asuprite, ales a celor din Ungaria, și astfel numirea sa într'un post atât de însemnat a provocat o oarecare surprindere. La unii plăcută, la alții neplăcută.

Cei neplăcut atinși și surprinși sunt, de sine înțeles, politicianii maghiari, cari prin rostul contelui Apponyi au adus chestia în discuție în

---

FOIȘOARA.

O carte interesantă.

— *„Notițe despre întâmplările contimporane“* de *Ioan cav. Pușcariu.* Sibiiu 1913.

(Urmare.)

Dacă dieta Ardealului ar fi fost o scupcină sârbească, sau o sobranie bulgărească, ar fi isprăvit în două săptămâni mai mult ca ardelenii în doi ani. Fiind în chestiunile cardinale Românii și Sașii de un acord, dieta era lipsită de o adevărată opozițiune, și totuși dacă desbaterile au luat un duct trăgănător, acesta se învârtea mai mult pe lângă chestiuni secundare sau mai bine zicând stilare. Cea mai mare parte a deputaților era din generațiunea mai nouă, bărbați altcum cu mult zel național, dar încă neexperți în viața parlamentară, cu deosebire Românii văzându-se — în urma neparticipării Ungurilor la dietă — într'o majoritate precumpănitoare, pretindeau lucruri cari prin exagerația lor puteau în tot momentul periclita existența dietei, — și dacă cei așa numiți „7—8 inși“ bărbați români de o conduită mai moderată, nu ar fi avut curajul d'a păși — chiar cu periclitarea popularității lor — ca intermediatori, trebile dietale nici până acolo n'ar fi mers, până unde am văzut că au ajuns.[1] Pluritus loquendi ajunsese până la nesuportabilitate: la fiecare § vorbiau câte 30—40 inși pro fără de-a fi fost cineva în contră, iar dacă se făcea vre-o reflexiune la antevorbitor, disputa de lana caprina era gata. La început făcea purtarea protocoalelor și cetirea lor în trei limbi, apoi enunciațiunile prezidiale asemenea în trei limbi, multă perdere de timp, până mai târziu se simplifică lucrul prin aceea că în fiecare zi se cetea protocolul și se făceau enunciațiunile prezidiale pe rând în altă limbă din cele trei oficioase. Mai intra la mijloc și abnormitatea aceea, că dupăce dimineața deputații erau ocupați în dietă și după prânz în comisiuni, seara când se adunau în club spre a se înțelege pentru ordinea zilei ce avea să urmeze în dietă pe ziua următoare, aci în loc să se înțeleagă unii cu alții prin împărtășiri scurte și discusive, se sculau câte unul sau altul și țineau orațiuni late și întinse câte o oră, două, până când membrii osteniți, se depărtau, de rămânea numai prezidentul cu oratorul, ca o clocă cu un puiu, iar cei 7—8 inși, cari conduceau trebile, erau siliți dimineața când intrau în dietă, a se înțelege în antișambră asupra procederei ulterioare. Rivalitatea celor doi arhierei români, ca prezidenți ai întrunirilor naționale, ce pe la început se simțea numai ca acoperită sub spuză, luă dimensiuni tot mai mari, până ce pe urmă izbucni în flacără. Dacă Șaguna ținea vre-o cuvântare mai scurtă, restrânsă la obiectul zilei, Șuluțiu ca să se arete mai superior, trebuia să-și înceapă cuvântarea sa ori dela Traian ori — cel puțin — dela Tuhutum. Treaba acestor rivalități se extinse apoi și între singuraticii deputați români, suspiționându-se unii pe alții prin jurnale și pe alte căi clandestine, încât cei binesimțitori deveniră plini de îngrijorare. Când era vorba, ca o seamă dintre onorațiorii români să se ridice la rangul de baroni, și să se doneze cu bunuri fiscali spre a face o aristocrație română pentru contrabalansarea aristocrației ungare, rivalitatea invidioasă nu-și mai ajungea marginile sale, iară când vre-o câțiva dintre cei mai distinși Români fură decorați cu ordul Coroanei de fier, năcazul celor preterați se manifestă într'un mod foarte necolegial. In fine după înarticularea națiunei române, venind vorba și de un cap național — bunăoară cum aveau Sașii pe comitele lor săsesc — de nimic nu se temea mai tare partida lui Șuluțiu, decât de superioritatea ortodoxului Șaguna, care trebuia să știrbeze heghemonia Românilor catolici și cu deosebire concurența vice-guvernatorului Popp. Deci într'o conferență națională mitropolitul Șuluțiu scoase mâța din sac, și declară că deoarece națiunea română acum e înarticulată, prin urmare de sine stătătoare, nu mai are lipsă de a mai fi condusă de arhiereii săi, să-și vadă acum de treabă și depunând prezidiul în numele ambilor arhierei — adaugă: Noi arhiereii suntem ca clocile de găină, cari am clocit ouă de rață, iară puii de rață înotând acum pe apă, găinile nu pot înota după ei — ci să-și aleagă un cap național din tagma raților (civil) care să-i poată conduce și pe apă și pe uscat. Din acest incident iscându-se o discuție în conferență, presumtivul cap național civil, Popp, trântind ușa dela sala conferinței înaintea nasului lui Șaguna, părăsi conferința. Scisiunea în națiune acum era pe față!

De aci încolo Șaguna se retrase în rezervă, și a douaoară nici nu mai merse la Reichsrath, — iară în dieta Ardealului ocupă locul în opozițiunea română.

El adecă avea peste toate acestea năcazurile sale și cu Reichenstein și cu Popp, vicepreședintul guvernului. Reprezentațiunea deputațiunei naționale către Maiestatea Sa, din 15 Martie 1862, pentru restaurarea mitropoliei române, devenise pe mâna cancelariei și a guvernului ardelean spre a-și da părerea sa. Intențiunea acestora însă era de a înființa mitropolia ortodoxă, însă numai între marginile Arnealului — vezi Doamne — ca nu prin extensiunea ei și peste părțile Ungariei, să se dea nutremânt rău pentru unirea Ardealului cu Ungaria (ca și când la uniți n'ar fi fost tot așa). Școalele celor două regimente a granițel disolvate erau să se dea toate sub inspecțiunea confesională a celor două biserici rodelegaţiunea maghiară. A interpelat adecă contele Apponyi pe ministrul de externe Berchtold, întrebându-l, cum a putut să propună Coroanei spre numire pe contele Czernin ca ambasador la Bucureşti, când ştiut este despre acest domn, că politica sa e o politică de desfacere a monarhiei noastre şi a împărţirei ei după naţionalităţi, deci o politică de *federalizare* a monarhiei?

---

[1] Dar lasă că pentru aceea le-a și plătit „Gura satului“ cu ilustrațiunile sale.

Contele Berchtold a răspuns, că în postul în care a fost numit, contele Czernin are să facă politica dictată dela Viena, nu politica sa proprie; şi faptul, că contele Czernin a *primit* să fie numit ambasador la Bucureşti, dovedeşte, că a primit şi angajamentul să facă politica Vienei, a ministerului de externe, nu mai mult a sa proprie.

Şi a răspuns tot în acest înţeles şi contele Tisza, ministrul prezident ungar, asigurând pe contele Apponyi, că noul ambasador din Bucureşti va trebui să renunţe la vechile sale principii politice, şi prin faptul, că a primit să fie trimis la Bucureşti, ca reprezentant al monarhiei austro-ungare, a arătat că renunţarea s'a întâmplat deja. Iar dacă guvernul maghiar s'ar înşela cumva în aşteptarea aceasta a sa, *va şti să-şi facă datorinţa!..*

Vine acum ziarul mare vienez *„Reichspost“*, despre care se ştie, că are strânse legături cu împrejurimea moştenitorului de tron Francisc Ferdinand, şi desavuând pe contele Berchtold şi pe contele Tisza spune, că un convins şi fidel austriac, cum e contele Otocar Czernin, *nu poate să-şi denege trecutul şi principiile*, şi dacă monarhul l-a chemat la fapte, e o dovadă, că Monarhul aşteaptă dela el *să-şi pună în aplicare ideile şi principiile.*

Ceea ce ar însemna, că nu contele Czernin îşi va schimba politica, ci politica dela Viena, politica ministrului nostru de externe, se va schimba, acceptându-se principiile şi ideile contelui Czernin, ori şi mai la înţeles, ar însemna, că contele Otocar Czernin, e astăzi ambasador austro-ungar la Bucureşti, dar ca mâne poate să fie urmaşul contelui Berchtold, ministru de externe al monarhiei austro-ungare!

Viitoriul va arăta, care din aceste două păreri e cea adevărată: va accepta contele Czernin politica Vienei, ori îşi va putea impune el Vienei politica sa, izvorâtă din o temeinică cunoaştere a popoarelor din monarhie şi a intereselor mari ale monarhiei? Fapte, că Maghiarii ar da mult să'l poată muta altundeva dela Bucureşti, la Paris ori la Berlin, şi cum se svoneşte, s'au şi făcut demersuri în direcţia aceasta din partea lor.

---

mâne. Dinte scoalele principale numai două se resignară pentru ortodoxi, una la Bărgău şi alta la Haţeg; dar fiindcă la Haţeg se aflau şi uniţi — cât timp a fost Popp în capul trebilor guverniale, ortodocşii n'au putut deveni în posesiunea acelei şcoli, — ci guvernul preferi a face din ea o casarmă de jandarmerie. Asta şi multe asemenea incidente desgustară pe Şaguna faţă de regimul Ardealului, şi el nu putu deveni la realizarea dorinţei sale de a vedea restaurată mitropolia ortodoxă peste toţi Românii din Ungaria şi Ardeal, pânăcând la jeluirea sa amară, nu luă Schmerling actele din mâna cancelariei şi a guvernului transilvan să o rezolveze el prin o reprezenţaţiune a sa separată. Popp merse ca prezident al forului suprem ardelenesc la Viena ducând cu sine pe Bologa şi pe Angyal ca consilieri la acelaş tribunal.

Cum ar fi putut deveni întreg Ardealul românesc pela 1861?

Absolutismul sărăci cu desăvârşire, pe nemeşii Unguri, car la anul 1861 se mai şi încărcară cu datorii nouă ca să poată figură după obiceiul lor. Credit nu mai aveau, valoarea moşiilor, încă nesegregate de foştii lor clăcaşi şi neregulate, devalvă cu totul, aşa încât, cu un capital român de vre o câteva milioane, s'ar fi putut cumpără tot Ardealul; — ei cereau acum pâne, care numai prin reocuparea terenului politic o mai puteau câştigă. (Va urma).

Din România.

„Cartea verde“. Primim ştirea, că a eşit de sub tipar *„Cartea verde“* a României, în care se cuprind toate documentele autentice referitoare la resboiul din urmă balcanic şi la politica României, avută în acest răsboiu. Primul exemplar din *„Cartea verde“* a fost predat din partea domnului T. Maiorescu, prim-ministrul român, Maiestăţii Sale Regelui Carol, Joi la ameaz. Astăzi Luni apoi *„Cartea verde“* va putea fi împărţită şi între deputaţii şi senatorii României.

•

Şeful partidului conservator. Joi dimineaţa comitetul executiv al partidului conservator din România a ţinut şedinţă sub presidenţia dlui I. Lahovary, pentru a alege un şef nou al partidului conservator, în locul dlui P. P. Carp, care s'a retras din această demnitate în mod definitiv. A fost ales cu unanimitate şi cu însufleţire domnul *T. Maiorescu*, ministrul-president român, încunoştiinţându-se despre aceasta numai decât toate cluburile conservatoare din ţară. Procesul verbal, redactat cu ocasiunea aceasta, a fost textuat astfel: „Comitetul central executiv al partidului conservator, întrunindu-se azi 14 Noemvrie 1913, în localul clubului şi reînoind espresiunea regretelor sale pentru demisia domnului P. P. Carp a proclamat în unanimitate pe domnul T. Maiorescu ca şef al partidului conservator.“ Nimerita alegere a făcut bună impresie pretutindeni.

O convenţie sârbo-bulgară.

In Bulgaria se fac alegeri noue pentru parlament. Corteşirile sunt deci în toiul lor. Rusofilii în frunte cu Daneff şi Geşoff, ar dori să ajungă la putere, ca să mâne pe Bulgari de nou în apele ruseşti, dar sunt mai tari ceialalţi şi sigur că alegerile se vor termina cu sdrobirea partidului lui Daneff şi Geşoff. In Bulgaria e acum la suprafaţă o politică de apropiere şi de alipire la monarhia noastră austro-ungară, respective la tripla alianţă, deci o politică antirusască. Cum însă în luptele electorale oamenii nu sunt prea alegători în arme şi în mijloace, au făcut şi Bulgarii imprudenţa, că au destăinuit lucruri, cari nu trebuiau date publicităţii. Au publicat adecă într'o foaie mare din Paris *convenţia* pe care au legat'o ei cu Sârbii, prin mijlocirea Rusiei, înainte de isbucnirea primului răsboiu balcanic, convenţie încheiată nu numai în contra Turciei, ci şi *în contra Austro-Ungariei*, ba chiar şi *în contra României*, căreia Bulgaria poate să-i mulţumească existenţa ei de astăzi.

Pasagiul referitor la Austro-Ungaria din convenţia aceasta sună astfel:

„Dacă Sârbia ar fi atacată de Austro-Ungaria, *Bulgaria imediat va declara răsboiu Austro Ungariei* şi va trimite în Sârbia o armată de cel puţin 200 mii de soldaţi, care împreună cu armata sârbă vor lua ofensiva ori defensiva faţă de monarhia austro-ungară. Acelaş obligament l-a luat asupra sa Bulgaria faţă de Sârbia şi în cazul, *când sub oarecare pretext Austro-Ungaria ar intra în Sandjac, fie cu învoirea Turciei, fie fără învoirea acesteia.* Dacă în urma acestei intrări Sârbia ar declara răsboiu Austro-Ungariei pentru apărarea intereselor sale şi la rândul său ar trimite şi ea trupe în Sandjac, unde de bună seama ar ajunge la conflict cu monarhia în cazul acesta *Bulgaria se obligă a veni în ajutorul Sârbiei*“.

Iar privitor la România se cuprind în convenţie următoarele:

„Dacă Sârbia ar fi atacată de România, Bulgaria se obligă să atace trupele române, îndată ce acestea ar fi trecut Dunărea“.

Ca norocul, că trupele bulgare n'au ajuns să atace trupele române, dupăce acestea au trecut Dunărea, în schimb însă trupele române au scăpat dela moarte sigură regatul bulgar, înfiinţat tot prin ele şi pe vârful baionetelor lor. In loc să ajungă deci să împlinească aceea la ce s'a obligat faţă de Sârbi, să atace trupele române a fost silit să facă altceva Regele Bulgariei: să roage pe Regele Carol al României să vină să-l scape de ruşine şi tronul său de prăbuşire.

Aşa 'şi răsbună soartea şi provedinţa asupra celor nerecunoscători, cum sunt şi Bulgarii. Convenţia lor, legată cu Sârbii, a facut de altcum o impresie rea în afară, iar la ei în ţară, deprimătoare, văzându-se acum de nou demascaţi, ca oameni de o disgustătoare duplicitate.

Dela sate.

Sfinţirea şcoalei din Poiana Blenchii.

Zi de plăcută sărbătoare şi de elevare sufletească a fost pentru credinciosii bisericii noastre din comuna Poiana-Blenchii, tractul ppresbiteral al Deşului, ziua sfinţilor arhangeli Mihail şi Gavriil, când s'a sfinţit şi s'a predat destinaţiunei sale noua clădire şcolară, ridicată cu multă osteneală şi jertfă materială.

In dimineaţa zilei numite s'a săvârşit cu solemnitate serviciul divin, oficiat de preoţii, adunaţi în conferenţă religioasă: I. Buzura din loc, St. Bodea din Gostila, I. Andrei din Corneni, G. Micu din Gâlgău şi subscrisul, paroh în Baba. La priceasnă parohul Gavriil Micu a predicat poporului adunat în număr foarte frumos din loc şi jur, explicând în partea primă a predicei sale însemnătatea îngerilor şi foloasele, ce le aduc ei oamenilor, iar în partea a doua vorbind despre biserică şi datorinţa credincioşilor de a o cerceta. A fost ascultat cu atenţiune, fiind predica bine întocmită şi pe înţelesul poporului.

Răspunsurile liturgice le-a dat corul tineretului din loc, instruit de stradalnicul învăţător, absolvent în teologie, Izidor Sevan.

După „Fie numele Domnului“ am mers în procesiune solemnă, toţi preoţii în ornate în frunte cu prapori şi icoane între cântări la şcoala nouă unde se face sfinţirea apei. Face bună impresie participarea la actul sfinţirii a inteligenţii străine în loc, remarcându-se dl Simon Lajos, protonotar comitatens onorar şi mare proprietar în loc cu soţia, dna notareasa Ehrenvert şi dl subnotar Simo Lajos. A mai participat atât la actul sfinţirii, cât şi la serviciul divin învăţătorul Ioan Ciupe din Gostila.

După stropirea edificului cu apă sfinţită parohul locului prin un cuvânt scurt, binesimţit, în care arată poporului însemnătatea şcoalei şi foloasele învăţăturii, întreţesând fazele edificării acestui nou izvor de lumină şi cuib de cultură morală şi naţională, ridicat cu cheltuieli grele, adunate din sudoarea poporului, slab situat materialiceşte, predă noua şcoală menirii sale. Lăudând hărnicia păstoriţilor săi aduce elogii epitropului, care e şi primar comunal, Vasilie Zoata, care şi-a câştigat merite deosebite prin râvna, cu care a stăruit pentru zidirea şcolii, cheltuind chiar şi din al său, şi dlui notar Ehrenvert Mór, pentru ajutorul dat la încassarea repartiţiei şi pentru sfaturile bune date poporului la toată ocaziunea. Sulevează marinimia prodigioasă a marelui mecenate V. de Stroescu, care a dăruit şi pentru această şcoală suma de 500 cor. şi mulţumeşte Dlui Simó Lajos pentru darul său de 90 cor. Dl Simó mai are un deosebit merit în intervenţia, ce o desvoaltă în scopul câştigării ajutorului de stat, care nici până azi — cu toate că ultima condiţie a fost ridicarea unei şcoli nouă — nu e votat. Să sperăm, că acum se va dobândi.

Serbarea o închee un imn executat de corul tineretului.

De aici ne-am întors la biserică, unde după otpust, celor bolnavi s'a administrat Maslul.

Am luat prânzul la masa ospitală a preotului, iar după aceea am dezbătut chestiile aparţinătoare sferei de activitate a grupării religioase.

Seara am avut prilejul plăcut de a participa la o producţiune teatrală, aranjată de învăţător cu tinerimea adultă. Au luat parte inteligenţii amintiţi şi alţii, veniţi de seară, precum şi popor. Inceputul l-au făcut 2 cântece, executate de tineret. A urmat apoi predarea vodevilului „Noaptea de sf. Gheorghe“. Toţi ne-am bucurat de silinţa ce am observat-o la diletanţii primitivi, dar râvnitori, cu cari se poate face mult.

Mijloc moralizător foarte eficace e aranjarea de producţiuni corale şi teatrale. Prin cântarea în cor la biserică tineretul se dedă la cercetarea regulată a bisericii, iar prin teatru se împlântă în inima tineretului dragostea faţă de cartea şi cultura românească.

La urmă ne-a delectat învăţătorul I. Sevan, cu doine frumoase, după aceasta a urmat joc până în zori de zi.

Am înregistrat faptul sfinţirii şcoalei aşa, cum s'a întâmplat, fără a face lăudărie de prisos, căci singur adevărul rămâne în veci. Dau publicităţii aceste şire, ca să ştie toţi cetitorii ziarului acestuia că în lanţul culturii noastre s'a mai adus un prinos de jertă, şi pentrucă ridicarea unei şcoli şi înfiinţarea în general a unui institut românesc nu e o chestie internă a cutărei comune, ori a cutărui ţinut, ci e o chestie de obşte a noastră a tuturor.

Gregoriu Ciupe
preot ort. rom.

Expoziţia de copii din Răhău.

Luni, la 14/27 Octomvrie 1913, Reuniunea rom. agricolă sibiană, a organizat a 2-a expoziţie de copii în fruntaşa comună *Răhău* (lângă Sebeşul săs.). Numărul mare de 180, al copiilor expuşi, cu vârsta dela 1—4 ani, e o dovadă şi el a puterii de viaţă ce rezidă în poporul nostru. Mândria femeii române din Răhău e să aibă cât mai mulţi copilaşi în jurul vetrii: chipeşi, vioi, bine hrăniţi şi bine îngrijiţi, apoi hăiniţele cum le dă Dzeu. Numărul copiilor în familiile noastre din Răhău variază între 4—8, dar mulţi să mândresc a avea şi 10—12 şi şi mai mulţi copilaşi.

La această expoziţie, în afară de toată suflarea din Răhău, parte a luat din Sibiiu dl *R. Simu*, membru în comitetul Reuniunii, totodată prezident al expoziţiei, secretarul Reuniunii, dl *Victor Tordăşianu*, totodată raportor al juriului expoziţiei, apoi dna *Eugenia Tordăşianu*, profesoară şi fica sa *Miorica* şi dl *Paul Iovescu*, funcţ. penz. Din Sebeşul-săsesc au participat dl *Dr. At. Moga*, medic, totodată prezident al juriului, dl *Sergiu Medean*, protopop, dl *Const. Băilă* agronom şi alţii.

Oaspeţii sibieni, sosiţi cu trăsurile, care i-au aşteptat la gara Câlnic, au fost bineventaţi, în faţa pomposului edificiu şcolar şi cu cuvinte calde, de către părintele Nic. Cărpenişanu, paroh şi prezident al comitetului aranjator local al expoziţiei, căruia i-a răspuns dl Simu, mulţumind pentru primirea deamnă, ce se face Reuniunei. E de însemnat, că tineretul din Răhău a ţinut să-şi arete dragostea faţă de secretarul Tordăşianu prin un frumos mănunchiu de flori, ce i l'a predat una din copilele părintelui Cărpenişanu.

Publicul, îndată după sosirea oaspeţilor din Sibiiu, s'a întrunit în spaţioasa curte a şcoalei, unde prezidentul expoziţiei, dl Simu, după ce ne arată scopurile urmărite de Reuniunea agricolă şi rezultatele la care ea, în cursul unui pătrar de veac, a ajuns şi după ce ne enumără unele din efectele celor 7 expoziţii de copii, aranjate de Reuniune dela 1906 încoaci, declară expoziţia deschisă. Secretarul Tordăşianu pune în vedere, că aproape întreagă sarcina legată de această expoziţie va cădea asupra umerilor, altfel vânjoşi, ai unicului nostru medic prezent la expoziţie, pe umerii dlui Dr. At. Moga din Sebeşul-săsesc, de oarece ceialalţi doi medici din cerc, dnii Dr. Elekeş, din Sebeşul-săs. şi dl Dr. *Sever Benţa* din Petrifalău, pentru conlucrarea cărora comitetul Reuniunii agricole apelase de cu vreme, şi-au scuzat absenţa şi la fine propune ca în locul membrilor absenţi din juriu să fie primiţi: agronomul C. Băilă, învăţătorul G. Ghişoiu şi dna (Câlnic), comersantul G. Flocea, notarul Maximilian Grecu, v.-notarul N. Fulea, învăţătorul Sabin Jula, epitropul G. Băscă, economul V. Breazu, proprietarul Laurian Fleşeru, învăţătoarea Elisa Crişanu, dna Emilia Şvetu, dşoarele Alexandrina Crişanu, Olimpia Grecu şi Veturia Păcurariu.

Juriul constituit a lucrat în 3 grupe, din cari 2 în câte o sală, iar a 3-a în curtea şcoalei. Pentru mulţumirea şi îndulcirea copiilor expuşi, comitetul Reuniunii sibiene a împărţit între ei coşuleţe cu bomboane şi smochine.

Terminându-şi juriul lucrările anevoioase, s'a stabilit lista copiilor premiaţi, conform căreia s'au distribuit *cor. 200* în bani şi cu sume dela 2—10 cor., între 30 băieţi şi 30 băiete, afară de premiul *„menţiune onorifică“* oferit copilei Aurelia G. Vulcu şi băiatului Teodor lui Teodor Vulc, fiul primarului. La premiile în bani a contribuit Reuniunea agricolă 50 cor., comuna bisericească Răhău 50 cor., comuna politică Răhău 20 cor., Vorschussvereinul din Sebeşul-săsesc 30 cor. şi banca „Agricola“ 50 cor. Mult s'a regretat faptul, că după ce *„Cassa de păstrare din Sălişte“*, nu a putut lua asupră-şi, din cauza prea marei depărtări, sarcina de a încassa banii, ce s'ar introduce în *„Cassetele de cruţare* (economizare)“, între premiaţi nu s'au putut împărţi cassete de economizare, ci banii s'au dat la mâna părinţilor copiilor premiaţi.

Actului împărţirii banilor i-a premers discursul instructiv al medicului Dr. Moga, tractând despre *higiena copilului*, pe care a ilustrat-o cu multe exemple scoase din practica sa de medic. Intr'aceea dna Tordăşianu a înfăşat, cu scutecele şi îmbrăcămintea completă, dăruită de Reuniune şi în faţa mamelor prezente, fetiţa sermană Maria P. Salcu, arătând greşelile ce le fac mamele la înfăşat.

Raportorul juriului dl Tordăşianu, luând cuvântul, a predat la mâna parohului N. Cărpenişanu suma de cor. 20, cu care Reuniunea agricolă a pus temei la *Fondul de ajutorare al femeilor lăhuze, dar sărace din Răhău*, indicând asupra căilor şi mijloacelor proprii de a înmulţi fondul. Ni-a vorbit despre însemnătatea meseriilor, îndemnând la îmbrăţişarea lor. Reţin faptul, că între poporaţiune s'au împărţit cam 200 broşuri cărticele folositoare din biblioteca Reuniunii şi a „Asociaţiunii“, apoi o *tabelă* cu *sentinţe scurte*, întocmite de medicul *Dr. Ilie Iancu*, despre îngrijirea copiilor mici, tabele, cari să se atârne în casele părinţilor.

Fotograful Fischer, adus din Sibiiu, a luat în chip o mulţime de grupe, între cari 3 grupe mame cu copiii în braţe, grupa copiilor premiaţi, 3 grupe cu câte 2 gemeni, grupa junelor şi junilor, a bărbaţilor în floarea vârstei, grupa juriului, a publicului participant etc, din cari câte un exemplar să va trimite spre păstrare Academiei Române din Bucureşti.

Terminate lucrările, bogate în roade ale zilei, pe la ora 4 d. a. am ajuns la masa bogată, închinată în cinstea sărbătorii, pe care poporaţiunea din Răhău v'a pomeni-o din generaţie în generaţie.

„*Invingătorul*“.

NOUTĂŢI.

Despre un pictor român. Revista *Der Cicerone* din Lipsca publică un raport despre expoziţia de tablouri, ce s'a ţinut în toamna anului curent la Budapesta, unde erau expuse şi lucrările rămase după regretatul pictor Octavian *Smigelschi*. Eată ce scrie despre acest artist: O. Smigelschi, român din naştere, a desvoltat în scurta sa carieră două tendenţe deosebite: una poetică naturalistică (peisage ardelene şi icoane din viaţa poporului român), şi alta monumentală (picturile catedralei române din Sibiiu şi planuri pentru alte tablouri de felul acesta). Operele sale, aparţinătoare primei direcţiuni, ne atrag mai ales prin o nuanţă de melancolie, din care iese la iveală o caracteristică a sufletului poporului românesc. Ca artist monumental Smigelschi ne interesează în deosebi prin corectitatea desemnului şi prin distincţia rară a ritmului liniilor. Arta sa religioasă este înrâurită în mare grad de stilul bizantin. Acest stil ortodox l-a îndemnat, ca în timpul din urmă să şi execute planurile *în marmoră de cement*, invenţia sa proprie...

*

Alegeri la comitat. La alegerile efectuite în 26 Noemvrie n. în comitatul Sibiiului, după cum s'a scris şi în numărul trecut, în patru cercuri au învins listele româneşti, şi anume, au fost aleşi în Sălişte: Dr. I. Stroia, Dr. Petra adv., Ioan Manta paroh, Ioan Chirca notar. In Sebeş (cercul rural): Dr. Atanasiu Moga, Lazar Tritean, Nicolae Cărpinişan. In Sebeş, cercul II orăşenesc: Dr. Onisifor Ghibu, Dr. Măcelariu şi Vasile Aldea. In cercul Avrig-Brad: Mateiu Voilean, N. Florian, I. Druhora, T. Doican, Dr. Petraşcu medic. Cercul din urmă a fost cucerit dela Saşi, ajungând Românii în maioritate cu 154 voturi, faţă cu 128 voturi săseşti. In cercurile celelalte Românii n'au pus candidaţi.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu şi-a ţinut eri, Dumineca, adunarea generală. Noul comitet a fost ales astfel: Prezident: Lazar Triteanu, Dirigent: Alfred Novak. Secretar: Ascaniu Crişian, Cassar: Octavian Neagoş Econom: Ioan Pleşa, Arhivar: Dionisiu Socol. *Membri în comitet*: Candid Pope, Aurel Popovici, şi Sofroniu Roşca.

*

Dela curtea cu juraţi. Preşedintele dela tabla regească din Cluj a încredinţat pe dl Dr. Iuliu *Kemény*, judecător curial, să conducă şi în anul 1914 ca preşedinte curtea cu juraţi dela tribunalul din Sibiiu. Ca preşedinte substitut a fost însărcinat dl Iuliu *Munteanu*, judecător la acest tribunal.

*

Vile pe insule albaneze. Se vesteşte că mai mulţi membri ai casei noastre domnitoare voesc să-şi cumpere insule în apropierea oraşului Valona, pentru a-şi construi acolo vile şi grădini. Intre aceşti membri se găseşte şi arhiducele moştenitor de tron Francisc Ferdinand. Insulele, despre care ie vorba, formează în mare parte proprietatea statului.

*

Premiul Nobel pentru literatură. Academia suedeză a acordat anul acesta premiul literar Nobel unui scriitor exotic, lui Rabindranath *Tagore*, apostolului însufleţit al naţionalismului din India. Scriitorul premiat este om de 53 de ani, a scris mai ales romane şi drame, şi e însemnat şi ca poet liric. A învăţat în Londra dreptul şi economia. Intors în patria sa, nu s'a ocupat cu altceva, decât cu arta şi învăţământul. Aproape de Calcutta a înfiinţat o şcoală, ai cărei elevi îşi fac educaţia nu între ziduri, ci afară sub cerul liber. Multe din scrierile sale sunt traduse englezeşte de însuşi autorul lor. Unele din scrierile sale seamănă cu versurile din *Cântarea cântărilor*, altele cu cele din Heine. De altfel poetul indic nu scrie în versuri, ci în proză ritmică.

*

In memoria unui scriitor. Vinerea trecută s'a ţinut la Iaşi, cu o deosebită solemnitate, inaugurarea monumentului ridicat în memoria lui *Vasile Conta*. La serbare au participat autorităţile universitare şi tinerimea şcoalelor din Iaşi.

*

Inmormântarea în pământul patriei. Rămăşiţele pământeşti ale regretatului poet Petru *Cerna* au fost aduse din Germania şi înmormântate Joi după ameazi la Bucureşti. Au rostit cuvântări cu acest prilej profesorii Mehedinţi şi Dragomirescu, şi studentul Sachelarie.

*

Demonstraţie. Din Graz se anunţă că tinerimea italiană a universităţii a făcut o mare demonstraţie, în dorinţa de a se înfiinţa o *facultate italiană* la universitatea din acel oraş. O deputaţie de trei studenţi s'a prezentat la guvernator şi i-a predat un memorand în afacere. Deoarece deputaţia n'a fost mulţămită cu primirea ce i s'a făcut, tinerimea a erupt în sgomot asurzitor. Intervenind poliţia, a arestat câţiva studenţi, pe cari în curând i-a liberat.

*

Necrolog. In 7 Noemvrie a. c. a fost petrecută la cele veşnice *preoteasa* Maria Leahu soţia capelanului Avram Leahu din Vidra de sus. Adormita în Domnul se afla în al 22-lea an al vieţii şi abia în al 5 lea al fericitei căsătorii. Părintele Avram Leahu, rămas văduv la vârsta de 27 ani ai vieţii, cu doi copii orfani de mamă, îndură o grea lovitură. Dzeu să-l mângăie şi pe adormita în Domnul să o odihnească în pace!

*

Telegrafia fără fir pe liniile ferate. O societate americană a introdus staţiuni de telegrafie fără fir la trenurile sale din Pennsylvania. Inoirea este împreunată cu foloase extraordinar de mari. In timpul cel mai apropiat ea se va generaliza şi la alte căi ferate din America. Multele accidente şi nenorociri se vor reduce în mod considerabil. Staţiunea telegrafică este instalată în fruntea trenului, ear cabinetul telegrafistului se află lângă al doilea vagon. Experimentările de până acum arată, că aparatul funcţionează corect chiar şi când trenul aleargă cu cea mai mare iuţeală. Vom putea astfel călători — deocamdată în America — fără teamă de ciocniri.

*

Elveţienii şi automobilul. In cantonul Graunbünden al republicei elveţiene au dat faliment o mulţime de hoteluri în mod cu totul neaşteptat. Consiliul din Graunbünden hotărâse în anul trecut să nu mai permită intrarea automobilelor în cantonul lor, din cauza sgomotului, prafului şi mirosului ce produce maşina. Resultatul a fost, că tocmai turiştii cei mai bănoşi, englezi, francezi şi ruşi, n'au mai venit în partea locului; astfel hotelurile au rămas aproape goale. Unul din aceste stabilimente, clădit cu un capital de trei milioane de franci a produs în vara aceasta un venit de *753* de franci. Venitul anilor precedenţi era însă de *300 de mii* de franci.

*

Ceapa întinereşte. Săptămâna trecută, cum se scrie din Londra, şi-a serbat ziua naşterii cea mai bogată femee din America, anume lady Heety *Green*, care a împlinit 78 de ani. Cu acest prilej un raportor a întrebat-o, în ce fel şi-a putut păstra sănătatea şi înfăţişarea aşa de tinerească la o vârstă înaintată. Milionara a răspuns: Mă simt sănătoasă din cauză că mănânc multă *ceapă;* adevărat că mirosul cepei nu e toc mai plăcut, dar de altă parte ea omoară mulţimea uriaşă de microbi primejdioşi, cari îi adunăm în atingerile noastre pe stradă şi acasă. Ca să rămâi tinăr, a zis lady Green, îţi mai trebue fireşte şi altceva, adecă: conştiinţă curată.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Ion Bercan, cu prilejul hirotesirii sale întru protopresbiter (Cohalm), cor. 2·50, Lina Miruţ, în amintirea cumnatei sale Lina Floriţa, 50 bani, Irimie Păşcan, ec. (Deda), aplicând pe George Florea la pantofarul Hetsb, Maria Popa din Ampoiţa, aplicând pe fratele său Adrian la cismarul George Praşca, Dr. Lazar Popovici, medic (Viena), Demetriu Ursa, sodal hornar, Lazar Hedu, zidar, Ioan Paver, croitor (Răşinar) Ioan Gheaja, sodal măsar, câte 20 bani, Ioan Giurgiu, sodal măsar (Cuzeplac), 1 cor., Simion Obăru, înv. lăcătuş 50 bani, maturizantul, Ioan Meteş, sodal mehanic, acum stud. tech. în Mittweida (Saxonia), 40 bani, Ştefan Duca, cul. tip., soţia sa Maria şi copiii lor Valeria şi Ionel, 2 cor., Anton Puşcariu, inginer (România) şi soţia sa Eugenia n. Dr. Moga, cor. 9·36 şi Const. Popp, funcţ. la „Albina“, 2 coroane.

*

Copie nu original. Ministrul de culte şi instrucţiune publică al Saxoniei a declarat în camera dela Dresda, că s'au ivit îndoieli cu privire la originalul celebrului tablou *Madonna Sixtină* al lui Rafael, care formează, cum se ştie, decorul de căpetenie al galeriei din capitala saxonă. Specialiştii consideră tabloul drept *copie*, făcută cu o sută de ani după Rafael.

*

Clubul sinucigaşilor. In capitala Rusiei s'au sinucis în acelaş moment doi tineri universitari, Schmidt şi Micolski, prin două focuri de revolver. Sinucigaşii au lăsat după dânşii o scrisoare, unde recunosc sincer că îşi iau viaţa în urma hotărârii aduse de clubul sinucigaşilor din Petersburg. Cazul face scuzaţie. Poliţia cercetează cu râvnă.

Congresul dela Iaşi.

Faţă de congresul dela Iaşi al „Societăţii ortodoxe naţionale a femeilor române“ se manifestă mare interes pretutindenea, chiar şi la noi. Congresul se va ţinea în 23 şi 24 Noemvrie v. c. Prezidenta societăţii, dna *Anastasia Gr. Filipescu*, a trimis invitări speciale membrilor societăţii, iar pe nemembrii îi invită pe calea presei la congres, asigurându-i de bună primire. Direcţia căilor ferate din România a făcut o reducere de 50 la sută pentru ceice vreau să participe la congres, care reducere e valabilă 10 zile, dela 19 Noemvrie până la 29 Noemvrie v. Ordinea de zi a congresului a fost strabilită astfel:

Sâmbătă, 23 Noemvrie 1913.

Ora 10 jum. Te-Deum în catedrala sf. mitropolii din Iaşi.

Ora 3 p. m. Şedinţa congresului în sala Universităţii.

Cuvânt de deschidere, ţinut de mitropolitul Moldovei, membru în comitetul central. Discursul dlui prof. univ. S. Mehadinţi, membru în comitetul central, despre *Renaşterea României*. Raportul general al comitetului central de dna Zoe Gr. Râmniceanu Raportul grădinelor de copii, de dna Esmeralda Gen. Mano. Raportul tragerei a II-a a loteriei, de Alexandrina Gr. Cantacuzino. Alegerea comisiei de censori. Discuţiuni asupra programului activităţii viitoare a societăţei. Propuneri eventuale cu privire la bunul mers al societăţei.

Ora 8 seara. Concertul dnei *Veturia Triteanu*, din Sibiiu.

Duminecă, 24 Noemvrie 1913.

Ora 10 jum. dim. Inaugurarea grădinei de copii, unde va vorbi dna Esmeralda Gen. Mano, din comitetul central, şi Vicarul mitropoliei din Iaşi.

Ora 2 jum. p. m. Inaugurarea institutului, unde va vorbi d-l P. Gârboviceanu, membru în comitetul central şi dna Elena Meisner.

Ora 8 seara. Banchetul, unde vor vorbi: dl D. C. Butculescu, membru în comitetul central, şi dl prof. universitar I. Ursu.

Teatru.

(*x*) Umorul original american din comedia d'alaltă seară, Sâmbătă, a ţinut publicul aproape în continuă ilaritate dela început până la sfârşit.

The Lottery man, scris de un nume necunoscut la noi, avea reputaţia că s'a jucat cu deosebit succes în multe teatre. Chiar Burgul împărătesc al Vienei l-a primit în repertoriul său.

Rida Johnson Young, autorul comediei din America, expune în 3 acte întâmplările neprevăzute câte au dat peste capul omului doctor d'a se căsători cu ajutorul loteriei.

Un ziarist de temperament impulsiv, strâmtorat de împrejurări şi trăit în sărăcie, are ideea să se pună pe sine însuşi la loterie ca să-şi dobândească în acelaş timp şi nevasta, şi parale.

Colegul său din redacţie, un bun prieten, ia asupra-şi sarcina d'a se îngriji de o reclamă straşnică, după obiceiurile locului, şi a face pe urmă vânzarea lozurilor, cu câte 1 dolar bucata, pentru damele americane cu gust d'a se mărita în felul acesta.

Ziaristul pus la loterie, spre nenorocirea lui tocmai acum întâlneşte, în urma unui accident de automobil, o rudenie de a prietinului său o frumoasă fată, bogată, pe care o îndrăgeşte dela prima vedere şi ar vrea s'o ceară de soţie, — însă prea târziu; căci lozurile fatele începuseră a se cumpăra ca pânea caldă. Desfacerea lor, în dimensiune uriaşă, a produs un venit de câteva sute de mii de dolari. Sutele de mii erau bine venite, dar reprezentau — durere — tot atâtea *concurente* la mâna tinărului pus la sorţi.

Manifestaţia de simpatie a exaltatelor femei termină, cu mare elan, actul al doilea, care e cel mai reuşit al piesei.

In actul ultim, fericita câştigătoare, o damă de serviciu, lungă, subţire şi slabă, tip de englezoaică, ţine cu încăpăţinarea proprie rasei sale să se mărite cu orce preţ după gazetarul dobândit. In cele din urmă totuşi e forţată să renunţe la ideea sa. O denunţă adecă un servitor, care dovedeşte că englezoaica norocoasă a ajuns pe cale nedreaptă în posesiunea lozului câştigător. Ziaristul, proprietar al unei averi respectabile, este liber acum să se îndrepte către aleasa inimii sale şi să o ia de nevastă.

Dl *Wonger*, atât în rolul de căpetenie, cât şi ca regisor, a avut ocazie să-şi desfăşoare calităţile eminente. Foarte buni au fost şi ceilalţi. Amintim damele: *Barthelemy*, *Bongar*, *Bauer*, *Holm şi Fontane*; ear în rolul colegului de redacţie, dl *Olden*, distins şi graţios în vorbă şi mişcare.

Astăzi Luni, se dă opereta: *Alteţa Sa valsează*; Marţi întâia oară comedia *Femei frumoase*.

Din public*).

Mulţămite publice.

> „Binecuvântă şi sfinţeşte Doamne pe ceice iubesc podoaba Casei Tale“. Sf. Scriptură.

La îndemnul cu graiul şi cu fapta a doamnei preotese Eleonora Jantea şi a doamnei Natalia Cotişel n. Jantea, văd. preoteasă, pentru înfrumseţarea bisericii noastre gr. or. române din Rapolţel au incurs următoarele contribuiri şi anume: Eleonora Jantea preoteasă, Natalia Cotişel preot. văd., câte 2 cor. Tidia Tudor 3 cor., Solomon Iosan măestru 2 cor. Livia Iosan 1 cor. Lobonţ Paraschiva 40 fil. Stef. Eva, Costea Marie, Radu Line, Neamţ Vuţa, David Vuţa, Ioana Vuţa, văd. Tudor Tidia, Radu Sanda, Iosan Maria câte 1 cor., Dr. Ioan Jantea cand. de adv. Dr. Ioan Márgita ad. Dr. Serafim Trif adv., Dr. Szegö Henrik ad. câte 2 cor. Weinberger Samu, Truţa Petru câte 40 fil. Szeke Jenö 50 fil. (toţi din Geoagiu).

Maria Jantea, Iosan Nicolae câte 1 cor. Un bine făcător 9 cor., Stef Tidia 2 cor. Măronţ Maria, Nuica Lobonţ, Tudor Vuţa, Lobonţ Tidia, Sârb Nuica, Stef Eva, Costea Tidia, Ileana Româniţa, Radu Maria, Tudor Maria, Radu Tidia, Stef Petru, Magda Paraschiva şi Ciontea Maria cu Vuţa câte 1 cor. Iosan Sanda, Brad Catarina, Benţa Cataline, Sârb Lina, Iosan Vuţica şi Buciuman Tidia câte 40 fil. Rad Paraschiva Costea Lina câte 50 fil., şi Lobonţ Maria 60 fil. In total suma de 65 cor. 50 fil.

Cu această sumă s'au cumpărat şi pus la uşile sfântului altar 3 perdele, de o frumseţă deosebită, lucrate de dna văd. preoteasă Natalia Cotişel, foarte dexteră în arta aceasta.

Bunul Dumnezeu să le răsplătească la toţi şi toate, aceste faceri de bine.

Rapolţel, în 3/16 Noemvrie 1913.

Radu Jantea
paroh ort. rom. gr. or.

Stef Ioan
epitrop I.

Mărunţi Toader
epitrop II.

*

La colecta în favorul augmentării fondului de zidire a bisericii nouă rom. gr. or. în Vălenii-Şomcuţii au binevoit a mai dărui credincioşii din Vălenii-Şomcuţii aflători în America în Roebling N. I., şi anume Ioan Hosu 40 cor. Vasiliu Hote a Petri 35 cor. Ioan Surdu 30 cor.; Ion Ştef 25 cor. Vasiliu Buhaiu de pe coaste 20 cor., Ioan Hote 10 cor. George Onţiu 10 cor.; Nicolae Surduc şi soţia 10 cor.; Toader Costin 10 cor.. Vasile Onţiu 10 cor., Ioan Thira 10 cer.; Ilie Scoarţă 10 cor., Ilie Pintilie 10 cor, George Hăgean 10 cor., Alexandru Bot 10 cor., Pavel Varga din Finteuşel 10 cor. Ioan Tămâian 7 cor. 25 fil.; Petru Stef Alexandru Bonaţiu Iadără, Ioan Demiţiu, George Pintilie şi soţia. Ioan Mărieş din Runc, Girau Hote, George Ruhan, Gheorghe Hote a Samoilă, Ilie Stef, Ioan Stef a Gorge câte 5 cor.; Stefan Uţa din Buciumi 2 cor. 50 fil. din cari 9 cor. 50 fil. cheltuiala şi 310 cor. încasaţi net. Dintre parohii au răspuns la apel cu resultat: Dulló p. Furluk 2 cor.; Macovişte 7 cor. 10 fil. Turnişor 5 cor.; Barcan p. Zagon 2 cor.; institutul „Doina“ din Câmpeni 20 cor. Total suma contribuirilor 736 cor. 78 fileri. Tuturor binevoitorilor dăruitori în numele credincioşilor din Vălenii-Şomcuţii le exprim şi pe această cale cele mai sincere mulţămite.

Vălenii-Şomcuţii, la 8/21 Noemvrie 1913.

Ştefan Gheţie
paroh gr. or. român.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aviz.

Advocatul **Dr. Ioan Muţiu**, şi-a deschis cancelaria advocaţială în **Sibiiu, strada Urezului Nr. 29.** (329) 1—3

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 14450 Plen. (320) 2—3

CONCURS.

In scopul conferirei de stipendii şi ajutoare din fundaţiunea „*Andronic*“ pe anul 1914 se publică concurs:

1. Pentru învăţăcei de orice meserie.

2. Pentru sodalii eliberaţi în decursul anului 1913.

3. Pentru sodalii cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre desteritatea de a putea deveni măestri.

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.

2. Atestat dela comună, despre averea proprie ori a părinţilor.

3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori fiind el căsătorit, despre familia sa, având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii?

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi, născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală, ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat;

d) adeverinţă dela măestrul despre sporul ce-l arată în meserie, despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cererea în original sau copie autenticată.

II. Sodalii:

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1912, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale art de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor ceeace o vor dovedi ori cu carte de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniuni de meseriaşi, şi că cunosc mai multe limbi vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) se aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestru, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate Consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la *31 Decemvrie 1913 st. v.*

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zălărit, sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi vor să se perfecţioneze în meseria lor în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută, vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, la 4 Noemvrie 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5016/1913 (321) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **vicenotar** în comuna **Toporcsa**, (cercul Szerdahely, comitatul Szeben), dotat cu 1000 cor. salar anual prin aceasta public concurs şi provoc pe reflectanţii la acest post, a-şi înainta cererile lor instruite coform §. 6. art. I. din 1883, respective §. 3. art. XX din 1900 şi cu atestatele despre serviciile lor, *până în 8 Decemvrie 1913.*

Cunoaşterea în vorbire şi scris a limbei româneşti se recere necondiţionat.

Ziua de alegere se va difige ulterior.

Szerdahely, la 18 Noemvrie 1913.

Primpretorul cercual:

Dr. Bruckner.

Nr. 872/1913 protbit. (319) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr.-or. română din **Haşfalău** (Héjjasfalva) protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1200 coroane, din cari 600 coroane din cassa bisericii, iar restul de 600 coroane dela stat, eventual din centru, cvartir în edificiul şcoalei, şi relut de grădină 20 coroane.

Pe lângă datorinţele impuse prin lege, învăţătorul ales este obligat a instrui şi conduce elevii la serviciile divine în Dumineci şi sărbători, şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice şi în decursul feriilor de vară.

Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, şi a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sighişoara, 3/16 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 721/1913. (323) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţătoriu dela şcoala confesională gr.-or română din comuna **Corbi**, protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului se escrie prin aceasta concurs cu terminul de **15 zile** dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariul fundamental de 1200 coroane anual, şi anume 500 coroane din cassa bisericei, iar restul din ajutoriul dela stat, 20 coroane pentru cvartir şi grădină în natură.

Doritorii de a ocupa acest post să şi subştearnă cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului (posta Avrig Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta la biserică, spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul.

Dela concurenţi se cere prelângă datorinţele impuse prin lege şi regulamente, ca să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică şi se cânte cu ei răspunsurile la sf. liturghie.

Avrig, 30 Octomvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 531/1913 prot. (333) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Sadu** (cl II), devenită vacantă prin repausarea parohului Ioan Popoviciu să escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Reflectanţii la acest post îşi vor trimite concursele cu observarea prescriselor regulamentare subsemnatului oficiu şi se vor prezenta cu prealabilă încuviinţare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în terminul indicat şi în comună spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Sibiiu, 6/19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 879/1913. (332) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Curtuiuşul mic**, protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, devenită vacantă prin moartea bătrânului paroh Gheorghe Paşca, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii, cu prealabila încuviinţare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica, şi eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 4 Nov. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 566/1913. (327) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din comuna **Râpa de-sus**, să escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar fundamental: 1000 coroane din repartiţie pe popor. In scopul regulărei salarului conform legei mai nouă şcolare s'a cerut ajutor de stat.

b) Cvartir şi grădină în natură.

c) Lemne de foc

Dela învăţătorul ales să cere să conducă corul în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să aştearnă petiţiile de concurs, instruate conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Reghinul-săsesc, Szászrégen), 7/20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Reghinului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Cu mult mai mare efect

decât oleiul de peşte are Emulsiunna Scott. Explicarea să se caute în aceia, că Emulsiunea Scott, pusă de mai mulţi ani în circulaţie a depărtat din ea părţile neplăcute a oleului de peşte: mirosul greu şi mistuirea îngreunătoare. Emulsiunea Scott este aşa de uşor de consumat, că şi copilul de leagăn o ia bucuros şi astfel îşi uşurează răsărirea dinţilor. Asemenea asigură viitorul om oase tari şi constituţie sănătoasă, cele mai bune arme pentru lupta vieţii.

De aceea nu daţi copilului oleu de peşte, ci Emulziunea Scott, care este dulce şi smântânoasă şi are acelaş efect atât vara cât şi iarna. e) (275) 17 —

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce poştale 50 fil la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Cum se poate vindeca

cu desăvârşire boala de plumâni, tusa măgărească şi asma. Pot să-i împărtăşesc ori şi cui. Trimiteţi o covertă francată pentru răspuns la adresa Doamnei **Kryzek Wrichowitz** bei Prag (Böhmen). (331) 2-3

Se caută

un administrator

bun, peste 30 ani, însurat, pentru moşia lângă Bucureşti, având şcoală de agricultură şi bune certificate de practică. Oferte la **N. Fürst, Bucureşti, Strada Dionisie 48.**

(322) 4-5

AVIZ.

Dacă aveţi necesitatea, de a Vă aranja locuinţa, Vă rugăm să vizitaţi **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile şi tapiţerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 14—15

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 7—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arheologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,

Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 24—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Joi 21 Noemvrie (4 Decemvrie) 1913. **Nr. 121.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Răspuns la o carte tendențioasă.

Cetitorii ziarului nostru își vor aduce aminte, că domnul Georg Müller, arhivarul universității săsești din Sibiiu, a tipărit un studiu mai lung despre *„starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc"*, încercându-se a dovedi, că Românii de pe fundul regiu de odinioară n'au avut drepturi egale cu Sașii, și că prin urmare, nu li s'ar compete nici astăzi drepturile în măsura în care beneficiează Sașii de ele.

Condee bune, manuate de oameni cu vaste cunoștințe istorice și de drept, au căutat se reducă, în coloanele ziarului nostru, la adevărata lor valoare afirmările forțate și cu totul neîntemeiate ale domnului arhivar Georg Müller, arătând, că adevărul e tocmai contrariul: *am fost* pe acest pământ, pe care Sașii la descălecarea lor au fost primiți ca „oaspeți", suntem și vom fi!..

Afară de răspunsurile date domnului arhivar Georg Müller, la lucrarea sa amintită, prin coloanele ziarului nostru, suntem veseli a putea acum anunța, că i s'a dat încă un răspuns, și mai temeinic, și mai amănunțit, pe deplin documentat, un răspuns, care pune în lumină adevărată chestia sulevată din partea domnului Müller și-l va convinge și pe el, că cu lucrarea sa despre *„starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc"* nu s'a distins de loc, pentrucă n'a săvârșit alta, decât un lucru, — ca să nu folosim alt cuvânt mai aspru, — foarte pripit, care nu face nici o cinste omului de știință.

Răspunsul se cuprinde în cartea întitulată *„Contribuțiuni istorice, privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc"*, eșită tocmai acuma din tipar, în care se arată în modul cel mai convingător superficialitatea cu care a tratat domnul arhivar Georg Müller chestia aceasta delicată, dar mai ales se arată, cum domnul Müller a întrebuințat din materialul care i a stat la dispoziție numai aceea ce i-a convenit și ce i a fost de folos pentru a putea ajunge la conclusiile la cari a ajuns și la cari voea să ajungă, iar părțile din documentele studiate, cari sunt favorabile Românilor, le-a ignorat cu totul. O procedură, care, mai folosim odată vorba, nu face nici o cinste omului de știință.

Cartea, de o neprețuită valoare, e edată la inițiativa și sub îngrijirea următorilor domni, cu bun nume în viața noastră publică și în literatura română: Dr. Ilarion Pușcariu, Ioan de Preda, Dr. Lucian Borcia, Dr. I. Lupaș, Dr. Ioan Mateiu, și Dr. Silviu Dragomir. Ne reservăm dreptul a reveni asupra ei, iar până atunci, anunțându-i cu bucurie apariția, dăm din ea, drept gustare, frumoasa *prefață*, scrisă de Preacuviosia Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, vicariu arhiepiscopesc. E următoarea:

„Soartea a voit, ca poporul românesc din Ardeal și Ungaria să trăiască veacuri dearândul, până la marile prefaceri de acum jumătate veac, fără organizare proprie politică, precum o aveau popoarele conlocuitoare, dupăce acestea îi sdrobiseră organizația străveche. Astfel vecinic umbrit de împrejurimea dușmănoasă — deși nu a putut fi desrădăcinat din pământul strămoșesc — poporul românesc nu a fost în stare să se înalțe spre lumină, nu a putut să producă flori și roade. I-a lipsit pătura cărturărească, intelectualii răsăriți din mijlocul lui, meniți să-i fie conducători conștienți și ca atari să dea expresiune gândurilor și aspirațiunilor lui.

Lipsa aceasta ne-a pus într'o situațiune nepriincioasă față de popoarele conlocuitoare. Asupriți din toate părțile nu a fost nimenea care să adune și să păstreze hrisoavele pecetluite, mărturiile drepturilor în timpurile vechi, și a lipsit puterea care ne-ar fi dat scut și adăpost împotriva asupririi stăpânitorilor, împrejurare, care ne-a făcut greutăți și după ce cătușele feudale au fost sfărâmate, fiindcă lichidarea stărilor de mai înainte s'a făcut prin procese politice în cari documentele vechi formau o armă puternică.

E adevărat, că deodată cu prăbușirea sistemului vechiu s'au schimbat și vederile în ce privește titlurile de drept, mai ales în materie de drept public. Inainte de toate s'au eliminat din dreptul public noțiunile și normele împrumutate din dreptul privat, recunoscându-se, că aci în fața realității vieții politice ele sunt ficțiuni primejdioase; tot mai adânc a străbătut convingerea, că drepturile așa numite istorice trebue să se acomodeze stărilor reale, și unde altcum nu se poate, să cedeze cu totul în fața acestora, că titlurile de drept de odinioară și mărturiile lor nu au valoare peremptorie, ci valoarea lor atârnă de împrejurarea, că corăspund în esență cerințelor dreptății în înțelesul mai limpezit de astăzi al cuvântului ori nu; astfel și înscrisurile prăfuite de prin arhive, cari adeseori nu sunt nimic altceva, decât dovezile nelegiuirilor săvârșite de cei favorizați de soarte împotriva celorlalți, au ori ar trebui să aibă astăzi numai valoare curat istorică.

De fapt însă amintirile trecutului sunt încă prea vii, dorul după privilegiile pierdute prea mare, decât să se fi putut cu toții acomoda stărilor radical schimbate și să fi putut afla singura cale adevărată pentru o viață și desvoltare alăturea cu ceilalți, prin respectarea individualității celuilalt, cu toate consecințele sale. Mai intervenind și interesele deosebite ce se încrucișează într'un stat ca al nostru și cari din multe părți se speculează, ne întâlnim adeseori cu fenomenul ciudat, că tocmai din partea acelora, cari mulțămită stărilor prielnice din trecut, sunt mai înaintați în cultură, se nesocotesc adevărurile amintite mai sus și desgroparea trecutului nu se face în scop științific istoric și pentru a întrebuința cunoașterea trecutului ca un factor moral pentru viața de azi și de mâne, ci cu scop vădit politic, întrebuințându-se drept dovezi procesuale documentele unei puteri politice care sub forța împrejurărilor a trebuit să se prăbușească.

Faptul acesta ni l-a dovedit ad oculos în timpul din urmă presa compatrioților noștri Sași, din incidentul apariției unui studiu, în care pe temeiul unui vast material cules din arhivele săsești, se încearcă reconstruirea stării originare de drept a Românilor în fostul „fundus regius". Cum nu s'a putut altcum, și lichidarea situațiunii vechi politice din această parte a țării și statornicirea unei situațiuni noi s'a făcut prin proces politic decis de legislațiune în anul 1876 (articolul de lege XII) iar de guvern în mai multe rânduri, așa în anii 1869 și 1877. Din presa săsească știm, că poporul săsesc nădăjduește și astăzi o revizuire în favorul său.

Tendințele acestea trebuie să ne fie un îndemn mai mult, ca să ne orientăm asupra luptelor ce s'au dat, să ne ocupăm de stările din trecut ale poporului românesc în aceasta parte a țării, și adunând material istoric răzlețit în toate părțile, să contribuim din partea noastră după putință la stabilirea adevărului istoric.

Cartea aceasta cuprinde un studiu introductiv din partea unui tinăr scriitor istoric, în care se pune în adevărată lumină chestiunea de drept a Românilor pe așa zisul „fundus regius" din punct de vedere istoric și politic; cuprinde apoi acte și documente privitoare la lupta ce s'a dat înainte de normarea situațiunei de astăzi prin legislațiune și guvern; căci deși de abia în timpul mai recent am avut și noi Românii parte de bărbați cu pregătiri speciale în domeniul istoriei — isto-

---

FOIȘOARĂ.

O carte interesantă.

— *„Notițe despre întâmplările contimporane de Ioan cav. Pușcariu.* Sibiiu 1913.

(Urmare.)

Semn rău ori semn bun după dieta din Cluj (1865).

Eu am pornit dela Cluj la Sibiiu tot într'un car de poștă cu Șaguna și cu servitorul acestuia Simon. Când eram în vârful dealului între Apold și Săliște, unde mai mulți lucrători diregeau drumul, caii dela căruța poștii se spăriară de o zeghe neagră, ce o lăsă un lucrător de marginea drumului, și căruța poștii se resturnă cu noi. De abià puturăm să ieșim. Nu e semn bun de cele ce am isprăvit la Cluj — zisei eu. Ba e sem bun, răspunse Șaguna, că nu ne-am răsturnat în prăpastia — ce se începeà tocmai lângă locul răsturnării.

Cum a vândut Șaguna națiunea pentru 12000 fl.?

Ca să discrediteze pe Șaguna înaintea publicului român, antagoniștii lui lățiră și vestea, că Șaguna ar fi luat si bani dela Unguri la dieta din Cluj. Ansă la această travestire a lucrului a dat împrejurarea, că Șaguna pe lângă salarul său de 12 000 fl. avizați la Cassa din Sibiiu în rate lunare, mai trăgeà încă un adaos de funcțiune de 8000 fl. din deosebita grație a Majestății Sale, ce i-se plăteà în tot anul la specială asignare, și pe care o pretind și urmașii săi. Deoarece însă Șaguna devenise cu Reichenstein în opozițiune — această subvențiune rămase pe un an și jumătate în restanță. După căderea lui Reichenstein, Șaguna se folosi de ocaziunea sosirei sale la Cluj, ca să soliciteze la guvernatorele Crenneville, plătirea sumei restante, ceeace Crenneville îi și exoperă asigurând suma restantă (mi se pare vre-o 12000 fl pe $1^1/_2$ an) la Cassa din Cluj, de unde apoi se și lățiră vorbele. — Dela Unguri însă el n'a putut primi nimic.

Suma aceasta asigurată fiind spre plătire la Cassa din Cluj tocmai pe timpul ținerei dietei, a fost trecută și în jurnalele exactoratului de acolo, unde se află ca executor românul unit Macedorffy; acesta aflându-se în stare materială restrânsă trimise pe muierea sa să ceară un ajutor — adecă să cerșească dela Șaguna, încvartirat la protopopul din Cluj. Eram tocmai de față, când Șaguna îi respinse cererea zicând, că are el destui confesionali de ai săi pe care să-i ajute, ea să meargă la Mitropolitul unit după ajutor.

Acest incident a dat din răsbunare ansă la lățirea vestii, că Șaguna a vândut nația pentru 12,000 fl. și jurnale anti-Șaguniste au făcut capital din aceasta, precum și din împrejurarea că ceruse încă de mai nainte, dela Șmerling, apoi mai târziu și dala următorul cancelar Mailat al guvernului unguresc o dotațiune a bisericii ortodoxe prin un domeniu, Deva, Hunedoara sau Făgăraș, ceace nu s'a realizat.

Cum povestește Pușcariu conflictul dintre Șaguna și Șuluțiu?

In ziua când primi Șaguna bula de excomunicațiune a lui Șuluțiu, — în 2 Ianuarie 1867 — eu din întâmplâre sosind dela Făgăraș, unde eram căpitan suprem, la Sibiiu, și cercetând pe Șaguna, îl aflù într'o stare turburată, cu doftorul Szabó lângă sine, care i punea comprese reci pe cap. Intrebându-l ce are? îmi răspunde — arătându-mi cu mâna la hârtiile de pe masă, — cetește! Eu percurgând actul lui Șaguna de mai multe coale în grabă, întrebai pe Șaguna: apoi comedia asta te turbură, nu vezi că Șuluțiu și-a pierdut capul, vrei și Exc. Ta să ți-l pierzi? Ei și ce i-ai răspuns? Nu i-am răspuns încă, dară îi voiu adeveri simplu primirea fără a mai reflectà la cuprinsul ei, că sunt bolnav și nu pot! Iar doctorul Szabó adause: trebue hârtia băgată în foc, că de se mai ocupă cu ea, îl poate costa vieața! Eu reflectai, că nici să nu se ocupe cu ea acum, dar nici în foc nu se poate băga, deoarece e act cu număr oficios, la care pozițiunea mitropolitului ca cap al bisericii e dator să răspundă în fond! Luai apoi toate actele referitoare la obiect spre studiare promițându-i, că voiu cerca a face un proiect de răspuns cât se poate de obiectiv. Și cu aceasta se mai mulcomi Șaguna.

Ajungând acasă la Făgăraș și cetind actul cu atențiune, am venit la convingerea, că el a fost așa de jezuitic țesut și cu intențiune ilustrat, încât nu numai să omoare moralicește pe Șaguna, dar când îl va ceti, să-i și lovească guta: Cuprinsul lui căuta nu numai de a înegri și nimici toată vieața, toate faptele și toate meritele lui Șaguna pe terenul social, politic, național, bisericesc și literar, dar descoperea fără rezervă și ura cea grozavă față de rivalul său, invidia față de superioritatea lui, și cu deosebire antagonismul cel nedumerit față cu biserica ortodoxă română, încât ar fi o enigmă, cum totuș pe lângă atari sentimente nutrite mai bine de douăzeci de ani ale lui Șuluțiu față de Șaguna, au putut totuș să stea amândoi lângă olaltă ca prezidenți ai adunărilor naționale dela 1861 încoace, dacă nu ne-o ar deslega faptul, că Șuluțiu simțind superioritatea spiritului lui Șaguna și trecerea cea autoritativă a lui la locurile mai înalte, nu ar fi simțit necesitatea, ca alăturându-se la toate acțiunile lui Șaguna, ori să-l contrabalanseze, ori să împartă meritul rezultatelor, luându-și el partea leului, ca mitroriografi de valoare recunoscută — nici mai înainte nu ne-au lipsit bărbaţii cari sub împrejurările cele mai grele au făcut înşişi cercetări şi studii arhivalice în vederea luptei ce aveau să poarte şi în scopul izbânzii acesteia. Sub acest raport trebuie să privim cele două memorii ale comunelor din aşa zisele scaune filiale ale Săliştei şi Tălmaciului şi anume: memorandul înaintat dietei din Pesta în şedinţa din 7 August 1868, făcut de Ioan cavaler de Puşcariu, şi petiţia din 1871, alcătuită de advocatul Dr. Ioan Borcia. Fiindcă aceste memorii importante sunt astăzi foarte rare, ele s'au tipărit în acest volum, atât în original, cât şi în traducere românească, spre a fi accesibile tuturora. Rezultatul lor a fost deoparte ordinaţiunea ministerială din 1869, prin care scaunele filiale au fost reîncorporate la organismul politic-administrativ „Fundus regius“ de unde în anul 1863 fuseră scoase în mod volnic, iar de altă parte ordonanţele ministeriale din anul 1877, cari le recunosc ca părtaşe ale „Universităţii săseşti“. Un alt rezultat al lor a fost şi dispoziţia legii urbariale din 1871 (art. LIII), în înţelesul căreia în comunele din aceste scaune filiale nu se aplică legea urbarială, ci raporturile lor de proprietate aveau să fie normate prin o lege specială (care până astăzi nu s'a făcut).

Afară de acestea, cartea de faţă mai cuprinde şi o serie de documente de mare preţ, cari ne zugrăvesc necontenitele lupte purtate de poporul românesc din aceste părţi împotriva asupririlor cârmuitorilor. Din ele se constată, nu numai faptul, că poporul nostru n'a recunoscut niciodată aceste stări ca stări de drept, dar şi aceea, că cercurile conducătoare ale monarhiei aveau cu totul alte păreri despre raporturile dintre Saşi şi Români, decât Saşii de atuncea şi cei de astăzi.

Avem convingerea, că prin publicarea acestora împlinim o datorinţă îndoită, Deoparte prezentăm marelui public cetitor o pagină din istoria poporului românesc şi facem posibilă o mai justă apreciere a raporturilor noastre cu unul din popoarele conlocuitoare, de altă parte oferim prin opul acesta un punct de mânecare menit să înlesnească lucrarea altor Români, cari se vor simţi chemaţi şi siliţi de necesităţile timpului de a se ocupa în viitor de această chestiune.

Sibiiu, Octomvrie 1913.

Dr. Ilarion Puşcariu
arhimandrit.

Cuvântul de tron al Regelui Carol. Toate ziarele mari streine vorbesc cu multă laudă şi cu admiraţie despre mesajul de tron, cu care Maiestatea Sa, Regele Carol, a deschis Vineri sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare române. Se cuprinde multă demnitate şi multă mândrie naţională în acest cuvânt regesc, pentru care elogii se aduc din toate părţile Regelui Carol şi României, acestei fericite ţări, compusă dintr'un neam viteaz şi cuminte. Publicăm şi noi mai la vale în întregime mesajul, pentruca cetitorii noştri se vadă, cât de mare e contrastul între enunţierile Regelui Carol şi declaraţiile cuprinse în exposeul contelui Berchtold, conducătorul politicei esterne dela Viena. Pecând contele Berchtold vorbea cu multă căldură despre tripla alianţă, Regele Carol, a cărui ţară încă făcea parte mai nainte de ea, o tratează cu totul rece, aproape neaducându-şi aminte de ea. Pecând contele Berchtold se teme, că situaţia creată de nou în Balcani e nesigură, deci neliniştitoare şi periculoasă, Regele Carol enunţă de nou de *definitivă* pacea dela Bucureşti şi găseşte garanţa păcii în Balcani în tratatul dela Bucureşti, pe care dl Berchtold ar mai voi încă şi acuma să-l revizuiască. Mai bătător la ochi e însă faptul, că pe când contele Berchtold se laudă, că raporturile de prietenie între România şi monarhia noastră n'au suferit nici o schimbare, ele sunt tot atât de intime, ca mai înainte, în mesajul de tron al Regelui Carol se subliniează prietinia cu statele din dreapta Dunării (e de înţeles Sârbia), dar despre vre o prietinie intimă cu monarhia noastră nu se spune nimica. Imprejurarea aceasta o scot la iveală mai ales ziarele vieneze, constatând, că inzadar a constatat contele Berchtold că svonurile despre schimbarea atitudinei României faţă de monarhia noastră e o legendă, pentrucă mesajul de tron arată, că această legendă conţine o doză mare de adevăr!

O constatare.

Sfântul Sinod din regatul român, în sesiunea sa din urmă, între altele s'a ocupat şi cu censurarea unei cărţi apărute de curând sub titlul „*Mica biblie cu icoane*“, şi a aflat, pe baza unei recensiuni, că cartea, pre lângă aceea, că nu s'a tipărit cu aprobarea canonică a unei autorităţi competente bisericeşti are şi unele greşeli, cari o fac neadmisibilă în usul creştinilor ortodoxi, şi cu atât mai puţin este ea potrivită pentru şcoală. In consecvenţă a scos'o din folosinţă.

In jurul acestui decis al Sfântului Sinod s'a încins în ziaristica română o discuţiune animată şi înăsprită.

Unii susţin, că hotărârea Sfântului Sinod este temeinică şi îndreptăţită iară alţii din contră, susţin, că „Mica biblie“ ar fi neexcepţionabilă.

Incât şi în ziarul nostru (Nrul 109 a. c.) un preot d'ai nostri a anticipat laude asupra cărţii din chestiune, şi încât unii dintre profesorii actuali şi unii foşti profesori ai seminarului nostru arhidiecezan, au crezut de bine să se arunce şi ei în luptă, luând parte autorilor în favorul cărţii (vezi „Românul“ Nr. 244) vrem să se ştie, că asemenea manifestaţiuni n'au nimic de a face cu cercurile conducătoare bisericeşti din arhidieceza noastră, pentru cari, hotărâtoare sunt conclusele Sfântului Sinod al României, ca organ competent. Unde va ajunge biserica ortodoxă română, dacă autorităţile ei nu vor fi respectate şi dacă fiecare membru al ei se va simţi chemat a-şi face sie-şi lege!

Din România.

Mesajul Tronului.

Vineri la amiez s'a deschis în Bucureşti sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare române. Intrarea M. S. Regelui Carol a fost salutată de adunarea naţională, compusă din deputaţi şi senatori, cu o entusiastă manifestaţie, care a durat câteva minute. După aceea Suveranul român a dat citire următorului mesaj subliniat în repeţite rânduri cu călduroase aplauze:

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputaţi!

La deschiderea corpurilor legiuitoare, în Noemvrie 1877, am zis reprezentanţilor naţiunii de atunci:

„Instinctul de conservare ne impunea datoria, ca să alergăm la locul de pericol, şi dar, în capul junei noastre armate, am trecut Dunărea. Cum oştile române şi-au făcut datoria pe câmpul de bătaie, o ştie ţara, o recunosc înşişi duşmanii noştri! n'au desmiţit nobilul sânge, ce curge în vinele lor!“

Pentru a doua oară astăzi, după 39 de ani, am adânca mulţumire sufletească de a deschide noua sesiune a corpurilor legiuitoare cu aceleaşi cuvinte de laudă şi de recunoştinţă pentru armată.

Dacă de astă dată ostaşii noştri n'au avut prilejul să'şi arate vitejia în lupte sângeroase, le a fost însă dat să dovedească un avânt, o pricepere şi un spirit de disciplină, care i au făcut destoinici să răspundă, cu o iuţeală şi exactitate uimitoare, la toate cerinţele situaţiei.

Mulţumită prevederii guvernului meu şi luminatului D-Voastre concurs, armata, pregătită şi înzestrată cu cele trebuitoare, a fost pusă în mişcare la momentul nemerit şi a trecut iarăşi Dunărea, dându-ne puterea de a impune în Balcani pacea mult dorită de Europa întreagă şi asigurând totodată limitele Dobrogei prin întinderea lor până la apus de Turtucaia şi la miazăzi de Ecrene.

Anexarea noului teritoriu, aşa cum e hotărâtă prin tratatul de pace dela Bucureşti, încheiat la 28 Iulie, va fi de îndată supusă aprobării corpurilor legiuitoare, conform prescrierii constituţiunii.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputaţi!

Ca o urmare a atitudinei politice păstrată de guvernul meu în decursul crizei balcanice, relaţiile internaţionale ale României au fost şi sânt din cele mai bune. Pe de o parte marile puteri au putut preţui concursul nostru la toate străduinţele lor pentru pace, pe de alta tratatul dela Bucureşti *a statornicit raporturi amicale şi deosebit de strânse între România şi statele de peste Dunăre.*

Atât protocoalele conferinţei de pace dela Bucureşti, ce vi se vor înfăţişa odată cu legea pentru anexarea noului teritoriu, cât şi numeroasele acte şi rapoarte anterioare, ce se vor aduce deosebit la cunoştinţa D-Voastre, vor arăta cu deamănuntul tot mersul politicei externe a guvernului meu.

Sântem în drept a veghea neîncetat, *ca pacea încheiată în capitala României să fie cât se poate de statornică*, astfel, ca liniştea să nu fie turburată. Am avut dar un deosebit interes, ca pacea să se restabilească şi între aceia, cari se aflau încă în stare de războiu. Am lucrat fără preget în această direcţie şi silinţele noastre n'au rămas fără succes.

Putem privi acum viitorul cu mai multă încredere şi vom concentra toată munca noastră spre a păstra şi întemeia ceea ce am dobândit.

Nu însă fără jertfe dureroase am putut ajunge la strălucitul rezultat. Flagelul ce pare nedeslipit de orice războiu mai întins, a bântuit şi armata noastră la întoarcerea ei de pe câmpul de războiu şi a pătruns şi în ţară.

Mulţumită măsurilor aplicate după ştiinţa şi experienţa dobândite în zilele noastre, focarele de infecţiune, cu toate greutăţile întâmpinate, au putut fi izolate şi ţara a rămas scutită de o prea mare lăţire a epidemiei. Iar de urmaşii celor căzuţi jertfă s'au îngrijit şi se vor mai îngriji statul şi asistenţa particulară.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputaţi!

Guvernul meu vă va înainta spre legitimare creditele reclamate de împrejurările războinice.

Cu toate cheltuelile însemnate ale mobilizării, *finanţele statului se află în stare bună şe ne permit a face faţă la feluritele nevoi economice.* Printre acestea se impun fără întârziere cele privitoare la completarea parcului căilor ferate. Ţara s'a putut încredinţa, cu câtă energie şi îndemânare căile noastre ferate au răspuns cerinţelor armatei în timpul mobilizării şi demobilizării, şi nu le va refuza mijloacele de a satisface mai bine şi trebuinţele comerţului.

Se vor mai supune în curând deliberării D-Voastre proectele de legi menite a corespunde situaţiunii create ţării prin evenimentele din urmă, şi mai întâiu de toate legile relative la organizarea noului teritoriu.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputaţi!

Sânt mândru de a Mă vedea înconjurat de reprezentanţii naţiunii în momentul istoric, în care prestigiul ţării s'a înălţat într'un mod aşa de însemnat şi în care am câştigat recunoaşterea Europei întregi pentru sforţările făcute de noi întru restabilirea păcii în Peninsula Balcanică. Sântem datori să păstrăm neatinsă această situaţie, şi, fiind încredinţat, că D-Voastră veţi da tot sprijinul spre a menţinea scumpa noastră patrie pururea la înălţimea ce i se cuvine, rog pe Dumnezeu să binecuvinteze şi în viitor, precum a binecuvântat în trecut, patrioticele D-Voastre lucrări.

Sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare este deschisă.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Sălişte.

Conferenţă preoţească II din tractul Sălişte s'a ţinut de data asta în comuna Sălişte la 5 Noemvrie 1913 premergând la 8 ore serviciul divin, oficiat de preoţii G. Ittu Dr. I Borcia şi N. Răchiţan. Predica a rostit o G. Ittu.

După sf. liturghie la 10 ore ne-am întrunit în sala şcoalei confesionale din loc fiind prezenţi toţi preoţii afară de S. Alămorean, reclamat în altă parte de datorinţă însemnată. După constituire, alegându-se bărbaţi de încredere părintele Ioan Neamţu şi Valer Popovici, de notar Ioan Hanzu, şeful tractului Dr. Ioan Lupaş prin un cuvânt foarte potrivit cu actualitatea şi avântat deschide şedinţa.

Dl protopop pune la inima fiecărui preot datorinţa de a-şi împlini chemarea cu tot zelul posibil, căutând toţi toate mijloacele, pentru a alipi şi mai mult pe credincioşii bisericii noastre de preoţii săi. Dacă legea despre cvincvenale a nemulţămit pe cei mai mulţi preoţi, nădejdea să ne fie tot in popor. Ca îndemn servească exemplele din Franţa, unde preoţii din trecut, bine salarizaţi, aveau mai de multeori biserica goală de credincioşi; ear azi după separarea bisericii către stat, emulând fiecare dintre preoţi de a săvârşi sf. liturghie şi diferitele slujbe bisericeşti cu mai mare pompă şi conştienţiositate, introducând cântările celor mai renumiţi compozitori şi ţinând care de care cuvântări mai alese, anunţate de cu vreme prin ziare şi afişate pe uşile dela biserică, aceşti preoţi au azi biserica plină de ascultători. Darurile curg mai bogat şi contribuirile sunt mai cu voe solvite. Biserica susţine azi mai multe şcoli decât în trecut. Ca îmbărbătare servească fiecăruia cuvintele sf. Ilarie: „Ecclesia vincit, cum laeditur; dum persecutionem patitur, floret; dum contemnitur, proficit; dum opprimitur, crescit; tum stat, cum superari videtur.“

„Biserica învinge, când e vătămată; înfloreşte, când e prigonită, câştigă, când e despreţuită; creşte când e oprimată; atunci stă neclintită, când pare a fi răpusă.“

La ordinea zilei urmează recenziunea păr. Alămorean despre lucrarea cetită de păr. A. Flucuş în I conferenţă din 1913: „Greutăţile de ordin duhovnicesc, social şi administrativ în activitatea preotului şi mijloacele de înlăturare“. In lipsa autorului recensiunea o ceteşte preotul I. Popa. Lucrarea se constată ca reuşită, binemotivată şi amplifică în unele locuri constatările părintelui Flucuş.

Darea de seamă a şefului tractual despre broşura: „Viaţa şi activitatea dascălului de cântări Macarie Ieromonahul, de N. Popescu“, e ascultată şi urmărită cu interes. In mod cronologic se spune tot ce s'a putut afla până acum despre desvoltarea şi introducerea cântării bisericeşti în limba română la noi. Urme istorice sigure

---

polit mai bătrân şi cap al bisericei celei mai ocrotite de omnipotenţa catolicismului.

Eu concepând un proiect de răspuns l-am trimis lui Şaguna, care îndreptând cele de îndreptat şi mai adaugând ce a crezut a mai fi de lipsă [1] l-a expedat mitropolitului Şuluţiu cu datul din 1 Februarie 1867 Nr. prez. 63. Acesta a fost lucrat svaviter in modo, fortiter in re, cu care Şaguna nu i-a rămas nimica dator lui Şuluţiu; şi fiindcă Şuluţiu lăsa a circula bula sa de excomunicaţiune în mai multe exemplare pe la oamenii săi mai aleşi, dela cari apoi şi braşovenii ortodocşi ştiură a-şi câştiga un exemplar, dupăce se tipăriră scrisorile apologetice ale lui Şaguna şi dupăce le cetiră, ziseră: am aflat în ele ce am aşteptat! [2]

La aceasta replică Şuluţiu răspunde lui Şaguna sub datul 22 Februarie 1867 Nr. 238, în care zice, că Şaguna a extors dela el expectoraţiunile din 31 Decemvrie 1866 numai prin vătămările din „Telegraful Român“, organul lui Şaguna.[1] La aceasta Şaguna în scriptul său final din 4 Martie Nr. 105, respinge învinuirea că „Telegraful Român“ l-ar fi vătămat vre-odată, şi citând zisa apostolului Pavel către Timotei: „Alexandru Căldărariu multe rele i-a făcut, plătească-i Domnul după faptele sale“; aşa zice şi el: „Alexandru arhiepiscopul greco-catolic multe rele mi-a făcut, plătească-i Domnul după faptele sale“.

Cu aceasta s'a finit dureroasa tragedie naţională, a cărei actori trebuia să stea în armonie pe scena aceea, unde se tracta de reconstrucţiunea statului. Dar s'a pierdut şi ocaziunea, asta dupăcum s'a pierdut la constituirea fundamentală a Ardealului sub Leopold I la anul 1691, când Românii pierdură această ocaziune orbiţi de agitaţiunile proselitistice. (Va urma).

Vorbe înţelepte.

Fă bine celui ce-ţi face rău, şi-l vei birui.

*

Inţeleptul cu cuvintele lui face lucruri, care o sută de oşti împreunate nu pot să le săvârşească.

---

[1] Inscrisurile adaugate de Şaguna se cunosc nu numai din stil, dar şi din întreruperea firului ideilor.

[2] In broşura „Scrisori apologetice“ Şaguna tipări numai răspunsurile sale, pentrucă nu se simţi autorizat a le tipări şi pe ale lui Şuluţiu. Acelea însă se aflau în colecţiunea documentelor lui Şaguna, ce le adunase el la cererea mea pentru mine şi le încredinţase înainte de moartea lui, fratelui meu Protosincelul Puşcariu, ca să mi-le dea mie, de unde însă reclamându-le arhimandritul Popea, acum se află la el, (ca episcop în Caransebeş).

[1] Stilul acestui răspuns (Nr. pres. 238) se vede că e al lui Şuluţiu, pe când actul de excomunicare al lui Şuluţiu din 31/19 Dec. 1866 Nr. 1415 se deosebeşte cu totul atât în stil, cât şi în tendinţă. Se zice a fi fost elaborat de clericul fanatic Dr. Bob, ajutat de canonicul Fekete.

despre felul de cântare în trecut nu avem până în sec. XVI. Cântarea s'a încetățenit la noi din cetirea pericopelor. Pentru prima dată s'au cântat psalmii în limba românească în biserica din Lugoș și Caransebeș. Primul tipar de muzică bisericească în l. română îl avem abia la 1820. Ieromonahul Macarie a naționalizat cântarea bisericească românească în biserica noastră, prin diferitele tipărituri și compuneri. Ce a fost George Lazar pentru introducerea limbii române, în școala noastră, aceea e fost Macarie pentru introducerea cântărilor bisericești în limba română din bisericile noastre.

Comunicările oficioase (Nr. 753 Bis. și 12357 Prez.) să iau la cunoștință cu îndrumările de lipsă.

Darea de seamă a păr. E. Stoica, despre materialul de publicat în viitoarele broșuri ale bibliotecii Șaguna: „Monografia poporală a Arhiepiscopului Șaguna“ de Dr. I. Lupaș, e primită cu multă însuflețire.

La discuția despre serviciul divin oficiat în sobor și despre predica rostită de G. Ittu iau mai mulți preoți parte, declarându-se serviciul divin de corăspunzător prescriselor și obiceiurilor îndatinate la noi, ear predica în parte de succeasă.

Dl protopop face raport despre înființarea unei biblioteci tractuale, care constă din circa 300 volume de cuprins religios, istoric, literar, pedagogic și folcloristic în preț de 600 cor. donate de dânsul, și din publicările Academiei române în preț de preste 1200 cor., precum și din volumele donate de P. V. Consistor în sumă de 200 cor. Biblioteca e așezată în cea mai frumoasă și spațioasă cameră a reședinței protopopești. Prin graiul păr. Ioan Manta conferența își exprimă recunoștința față de stăruințele neobosite ale șefului tractual și la protocol să ia act cu mulțămită despre donațiunile făcute de șeful tractului.

Proiectul de regulament despre această bibliotecă compus din 18 paragrafi, cu mici modficări se primește.

Ca taxă la augmentarea bibliotecii se statorește 3 cor. pentru membri ordinari, preoți și învățători, ear pentru membri ajutători suma de 2 cor. anual.

Bibliotecar e ales păr. Dr. D. Borcea, cassier păr. I. Popa, controlor păr. Iacob Stefiea.

In urmă fac mai mulți membri propuneri.

Părintele E. Stoica propune și conferența primește a se ruga P. V. Consistor de-a scoate în broșură hotărârile tuturor conferențelor preoțești.

Părintele I. Popa propune și se decide a se cumpăra o carte, în care să se inducă toate protocoalele ședințelor conferențelor din trecut și viitor.

La propunerea șefului tractual de-a se înființa un *sfat al păcii*, ca membri în sfat sunt aleși, părintele protopop Dr. I. Lupaș, părintele Ioan Manta și părintele Ioan Hanzu.

La propunerea aceluiaș pentru a studia și a se ocupa fiecare preot cu organizarea tineretului, se alege o comisiune cu însărcinarea de-a studia regulamentele deja existente și de-a face la proxima conferență propuneri concrete. Comisiunea constă din preoții Ioan Iosof, V. Suciu, Ionel Manta, E. Stoica și din preoții din Săliște.

Tot la propunerea șefului tractual, pentru înființarea de reuniuni de femei în fiecare parohie, se alege o comisiune cu însărcinarea de-a prezenta la procsima conferență un proiect de statute. Din comisiune fac parte părintele Ioan Manta, Petru Iuga și Ioan Hanzu.

Părintele Ioan Iosof propune și conferența primește a se respecta în viitor bunele rânduieli din trecut cu privire la încheeri de căsătorii între tineri din diferite parohii.

Urmează a se statori ordinea de zi pentru conferența I. din anul 1914, care s'a stabilit în următorul mod:

Predica o va rosti păr. I. Popa,

Dr. I. Lupaș: Biografia profesorului Ioan Moga teolog; Dr. D. Borcea: Un manuscris necunoscut de prof. Ioan Moga.

Ioan Hanzu: Incercările despre înființarea unui azil pentru ocrotirea neputincioșilor din tractul Săliștei.

Rapoartele grupurilor religioase despre activitatea preoților.

Raportul comisiunii despre organizarea tineretului și raportul comisiunii despre înființarea de reuniuni de femei și prezentarea unui proiect de statute.

Cu acestea fiind deja timpul înaintat și programul executat, șeful tractului mulțămește preoților pentru deosebitul interes dovedit la această conferență și ridică ședința, ear noi în corpore ne-am întrunit la ora 3 p. m. la o masă comună, în localul vechiu din Săliște, unde cu toții am petrecut câteva clipe vesele. *I. H.*

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători*, „Intrarea în biserică“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni, la ora obicinuită.

•

Ziua de eri. Eri, Marți, în 2 Decemvrie n. s'au împlinit 65 de ani, decând Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I s'a suit pe tronul strămoșilor săi glorioși, ca domnitor al țărilor și popoarelor de sub sceptrul habsburgic. Din multe inimi curate se vor fi ridicat în ziua aceasta calde rugăminți către tronul cel ceresc, ca să dăruiască încă multe zile senine și fericite bunului și înțăleptului nostru Monarh.

*

Steagul lui Mihnea Vodă. Domnul N. Iorga, aflându-se în Belgradul Sârbiei, unde mersese ca să predee regelui Petru clopotul lui Caragheorghe, descoperit de d-sa la o biserică din Craiova, a găsit în muzeul național din Belgrad un steag, despre care a constatat, că era al lui *Mihnea-Vodă*. Vineri a făcut domnul Iorga comunicare la „Academia Română“ din București despre această descoperire însemnată a sa.

*

Pentru învățători. La institutul corecțional din Gherla sunt vacante mai multe posturi de supraveghetori (családfőségédi állás) cu salar din clasa XI. eventual și 350 coroane paușal pentru alimentație. Se cere dela concurenți diplomă de învățător pentru școale elementare sau civile, cetățenie ungare și să fie fizicește integri. Documentele referitoare la aceste cerințe, împreună cu certificatul despre aplicarea lor actuală, la cei aflători în serviciu, arătându-se totodată și studiile terminate (végzett tanulmányok) și raporturile cu privire la serviciul militar, sunt a se alătura la petiția, care vine adresată ministrului de justiție, dar se va înainta pe calea superiorității proprii direcțiunii institutului de corecțiune din Gherla (Szamosujvári m. kir. javító nevelőintézet igazgató ágának) *până la 20 Decemvrie n. c.* Petițiunea are să fie timbrată. Ceice nu se află în serviciu activ își înaintează petițiunile prin comitele suprem respectiv. Vor fi preferiți cei ce se pricep la muzică, economie, grădinărit, etc. Petițiile intrate după expirarea terminului nu se iau în considerare. *Ar fi bine, ba să dorește chiar, ca la câteva din posturile pentru cari e publicat concursul acesta, se reflecteze și învățători de ai noștrii având să și înainteze petițiunile prin autoritatea bisericească școlară până la terminul indicat mai sus.*

•

Universitatea din Dobrițin. In urma unei hotărâri mai nouă a ministerului de culte și instrucțiune publică, universitatea dela Dobrițin își va începe lucrarea nu gradat, cum era vorba; ci în Septemvrie 1914 se vor deschide facultățile complete de teologie, drept și filozofie. Secțiunea de istorie, limbi și filozofie va avea 27 de catedra. Diferența de cheltueli o va purta biserica din Dobrițin și statul.

•

Inventarul averii mitropolitului sârbesc. Din Carloviț se anunța, că o comisiune trimisă de guvern pentru a face inventarul averii mitropolitane, sub conducerea comisarului Paul Ioanovici, și-a terminat lucrările după o activitate de șase săptămâni. Comisarul a plecat Sâmbătă la Budapesta, pentru a înainta ministrului președinte Stefan Tisza raportul în scris al comisiunii.

•

Avis. Comitetul despărțământului Turda al „Asociațiunii“ face cunoscut, că Duminecă în 7 Decemvrie st. n. va ținea o conferență și dl *Dr. Nicolae Bălan*, prof. de teologie din Sibiiu. După conferență va fi cină comună în hotelul „Elisabeta“ din Turda. Pentru comitet: Dr. V. Moldovan, dir. desp. Dr. Ioan Sârbu, secretar.

•

Răsboiul balcanic și alcoolul. Medicul militar de regiment Dr. Miloș *Popovici*, din Belgradul Sârbiei, a venit la Budapesta, unde în sala societății Lloyd a ținut o prelegere sub titlul *Răsboiul balcanic și alcoolul.* Prelegătorul a tratat mai întâi esența chestiunii alcoolismului și a descris măsurile luate de armatele singuraticelor state împotriva băuturilor spirtuoase. După aceasta trecând la răsboiul balcanic, a constatat că învingerile în lupte au fost câștigate mai ales de trupele, ale căror ostași erau dacă nu abstinenți, dar cel puțin foarte cumpătați în consumarea de alcool. La sfârșitul prelegerii a tras concluziunea, că numai armata aceea este în adevăr bună, ai cărei ostași se rețin dela băuturile alcoolice.

•

Regele spaniol la Seelowitz. *Alfonso* al Spaniei, care a sosit la Seelovitz ca oaspe al unchiului său după mamă, al arhiducelui *Frideric*, a participat la o mare vânătoare organizată în onoarea sa. Dumineca în 30 Noemvrie regele s'a întors la Viena, ear în ziua următoare Luni a fost primit de Monarhul nostru în castelul dela Schönbrunn. Din Viena regele împreună cu soția sa au plecat la Londra.

•

† Teresia Bârsan n. Macavelu, din Șașa, preoteasă văduvă după lungi și grele suferințe împărtășită fiind cu sf. taine și-a dat sufletul în mânile Creatorului în 1 Dec. n. c. în etate de 57 ani. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

•

S'au înmulțit șoarecii. Cu toată vara ploioasă din anul acesta, în multe părți ale țării s'au înmulțit șoarecii și au făcut mari pagube în sămânături. Frigul și zăpada, ce se așteaptă, îi va mai rări de pe acolo.

•

Expediție nouă. Căpitanul Shakleton face pregatirile necesare pentru a aduna mijloace materiale, în scopul de a porni o a noua mare expediție la polul sudic.

*

Lege nouă. In statul american Ohio a intrat de curând în vigoare o lege nouă, privitoare la băuturile alcoolice, și adecă: vin sau bere nu se mai poate bea decât așa, dacă însuți îți duci băutura acasă; acolo apoi nu este permis să oferi nimănui de băut. Pedepsirea celor ce calcă legea aceasta, se face cu cele mai aspre amende.

•

Prima aniversare Cu mari festivități s'a serbat în *Valona* Vineri la 28 Noemvrie prima aniversare a proclamării independenței albaneze. Inainte de ameazi s'au făcut ovațiuni lui Izmail Kemal și guvernului provizor. La președintele stăpânirii s'au prezentat autoritățile și representanții diplomatici, precum și numeroase persoane din colonia austro-ungară și italiană.

•

Expediție austriacă la pol. Cercurile științifice vieneze se ocupă de mult cu planul de a trimite o expediție la polul antarctic, ca o urmare vrednică a activității științifice desvoltate până acum în cercetările regiunilor dela polul nordic. Expediția, pe lângă toate greutățile mari ce întâmpină, totuși se va înjgheba. In fruntea comitetului stau contele Wilczek și profesorul universitar Dr. Oberhummer, cari au izbutit să adune mijloacele materiale necesare. Au și cumpărat vasul trebuincios expediției, care va pleca din portul dela Triest.

•

Serviciul militar obligator și guvernul englez Armata engleză consistă, cum știm, exclusiv din soldați voluntari, căci legile Angliei nu recunosc serviciul militar obligator. Bărbații din fruntea guvernului au constatat, că însuflețirea pentru cariera militară scade în fiecare an; astfel că astăzi lipsesc 62.000 din trei sute de mii, cât face efectivul armatei engleze. Lordul *Roberts* a desvoltat mult timp o luptă energică pentru introducerea serviciului militar obligator; însă majoritatea deputaților și opinia publică n'au voit să audă de reforma armatei. Cu toate acestea guvernul va mai face o încercare în favorul amintitului serviciu. Din unele părți s'a ivit părerea, ca stăpânirea să facă propagandă pentru ideea sa, și anume cu ajutorul banilor, îmbunătățind lefurile ofițerești, precum și plata voluntarilor. Presa însă este de părere, că mijlocul acesta nu va ajuta nimic, și că guvernului nu-i rămâne altceva de făcut, decât să introducă fără întârziere serviciul militar obligator în Anglia.

•

Baloanele Zeppelin. Până acuma au ieșit din fabrica dela Friedrichshafen 22 baloane sistem Zeppelin. Din acestea, șase fac serviciu în armata de pe uscat a Germaniei, trei formează proprietatea societății de baloane pentru transportul de persoane. Primele două aparate s'au dovedit impracticabile și stau acum demontate; restul de unsprezece a căzut jertfă accidentelor. Marina militară nu mai are nici un balon din acest sistem. Marinarii fac astăzi deprinderi cu balonul *Sachsen* dela Dresda, sub comanda căpitanului *Hacker*, care zilele acestea a primit pe un ziarist și i-a arătat toate părțile uriașului aparat, afară de interiorul duor motoare: secretul acestora este păstrat la ministerul de răsboiu. Balonul *Sachsen*, cu care venise Zeppelin nu de mult la Schönbrunn, face parte din amintitele trei baloane pentru transportul de persoane, dar de câteva săptămâni nu poartă decât soldați. Pe aerodromul dela Dresda se adună zilnic mii de curioși așteptând urcarea impunătorului *Sachsen*, care în luna aceasta părăsește capitala saxonă, ca să sboare la Hamburg și să facă deprinderi militare deasupra mării.

•

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriași doritori de a-și înmulți cunoștințele în străinătate, au mai dăruit: Dr. Ilie Iancu, medic, 10 cor; Moise Munteanu, măsar (Apoldul rom.), Petru Șoneanu, învățăcel franzelar, Adrian Popa, înv. cismar, Traian Joandrea, sodal croitor, câte 30 bani; Alexandru Major, măestru lemnar diplomat, 60 bani; George Corț, învățăcel tinichigiu, Nicolae Cioaia, învățăcel franzelar, câte 50 bani; Ion Modoiu, sodal pantofar, Ion Coșa, calfă de prăvălie de pielărie, Maria Branea, soție de funcționar de bancă (București), aplicând pe fiul său Petru la lustruitorul G. Bendorfean, Demetriu Martin, sodal lăcătuș, Petru Florea, sodal pantofar și Alexandru Cristea, sodal pantofar, elev al școalei de croit, câte 20 bani, și familia protopresbiterului Traian Oprea (Vârșeț), 3 cor. Starea fondului cor. 160.60. Pentru prinos aduce calde mulțumite, în numele „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: Victor Tordășianu, prezident.

Congresul dela Iași.

Prin fir telegrafic primim încunoștiințarea din București, că „Societatea ortodoxă națională a femeilor române“ a obținut favorul, că i s'au pus la dispozițiune **două vagoane gratuite** pe seama celor ce Vineri, în 22 Noemvrie v. la orele 4 d. a vreau să plece **din Predeal** la congresul din Iași al societății.

Indurați-vă spre săracii noștri.

> „Mila dată săracilor, te curăță de păcate, îți câștigă îndurare și viață vecinică“.*)

Mulțumirea sufletească a dăruitorilor și împărțitorilor darurilor și lacrimile săracilor miluiți anii trecuți, ne îndeamnă să apelăm și de data aceasta la inimile generoase, să binevoiască a dărui bani, vestminte și alimente, ce să se împartă în ajunul Nașterii Domnului între săracii noștri (învățăcei-meserieși, școlari, bărbați și femei, scăpătați).

Ne găsim în preajma zilelor, în cari săracul ca și bogatul, caută să-și încălzească sufletul și corpul.

Cei pe cari Dumnezeu, povățuitorul a toate, v'a binecuvântat din belșugul său, dați putință și celor lipsiți, ca cel puțin în zilele de bucurie ale Nașterii Mântuitorului nostru să preamărească pe Creatorul și făpturile sale.

Impărțirea darurilor se va face, cu cuvenită solemnitate, sub binevoitorul protectorat al stimabilelor doamne *Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga și Elisaveta Bugarsky.*

Darurile benevole să se trimită la adresa „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Lacrămile vărsate de săracii noștri servească drept cea mai înaltă răsplată pentru toți aceia, cari ne fac posibilă împlinirea acestei datorințe bine plăcute și aomenilor și lui Dumnezeu.

Sibiiu, 27 Noemvrie n. 1913.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordășianu prezident. *Ștefan Duca* notar.

Teatru.

Astăzi, Miercuri, se reprezintă a doua oară comedia *The Lottery man* (Cum se câștigă un bărbat); Joi: *Femei frumoase*, comedie în 3 acte, prima reprezentație.

Cărți și reviste.

Vitejiile lui Mihai Vodă, documente publicate de *Nerva Hodoș*, București 1913. — Cuprinde: *Prefață*: Goroslău, versuri poporale, de N. Iorga. Portretul lui Mihai Viteazul, gravat de Aegidius Sadeler, după natură, la Praga în 1601. Desen de Ary Murnu, reprezentând pe Mihai Viteazul călare. — *Documente*: I. Discurs-povestire, adus de un curier din Transilvania la Praga, despre Sigismund Báthory și evenimentele de acolo, și despre victoriile lui Mihai Viteazul în contra turcilor, după o broșură tipărită la Lyon în 1595. II. Aviz spaniol, venit prin Roma, despre victoriile lui Mihai Viteazul împotriva turcilor, și despre un succes al galerelor florentine, după o broșură tipărită la Saragossa în Spania la 1599. — Pecetea lui Mihai Viteazul de pe un hrisov din 17 Iulie 1600. — Prețul broșurii 5 lei.

---

*) Inscripția icoanei Maicei Domnului, ce atârnă deasupra lădiții cu crucerii săracilor din localul Reuniunii sodalilor.

Licitațiune minuendă.

Se publică licitație minuendă, pentru zidirea bisericii din **Cărpiniș**, tractul Abrudului, conform planului și preliminarului aprobate de Ven. Cons. sub Nr. 8117/1913 ep. cu terminul până la 21 Noemvrie vechiu 1913 p. m. la orele 2, se va ținea în localul școalei din Cărpiniș (tr. Abrud).

Prețul de strigare 18.236 cor. 51 fil.

Participanții au să depună 10% vadiu. Comitetul își rezervă dreptul — de a încheia contract cu acel întreprinzător — în care are mai mare încredere, iar contractul îl va încheia în 25 Nov. v. (8 Decemvrie st. n. a. c.)

Pentru comitetul parohial:

Pompiliu Piso president. **T. Sârbu** notar.

Nr. 717/1913. (324) 3—3

Am văzut: **Petru Popoviciu** protopresbiter.

După boală

de obicei urmează un timp, când reconvalescentul se simte moale, și se obosește la cea mai ușoară încordare. Aceasta stare reclamă o deosebită atenție atât la mari, cât și la copii. Pentru o nutrire corăspunzătoare face Emulsiunea Scott reconvalescentului servicii serioase, ajutând să-și câștige un apetit bun. Emulsiunea Scott, care conține cel mai bun oleu de pește, este un anume un mijloc, fără păreche în a depărta moleșala, a întări corpul și ai reda dragostea de viață.

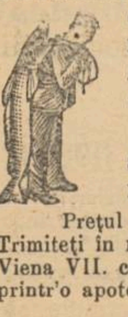

Emulsiunea Scott se poate lua atât vara, cât și în anotimpurile mai răcoroase. f) (275) 18—

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar și veți primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

AVIZ.

Dacă aveți necesitatea, de a Vă aranja locuința, Vă rugăm să vizitați **magazinul nostru de mobile**

Horger & Kepp,

magazin de mobile și tapițerie,

Sibiiu, str. Urezului Nr. 27.

(288) 15—15

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 38—40

Aspirin BAYER

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influență și altele, ca alinătoare de dureri recunoscute. Veritabilul ASPIRIN are multe imitațiuni, deci să aveți mare grije la procurare și să cereți numai tablete de ASPIRIN „BAYER“. Pachetarea originală în tuburi à 20 tablete à 5 gr. cu 1·20 cor. Pe fiecare tabletă să vede ASPIRIN.

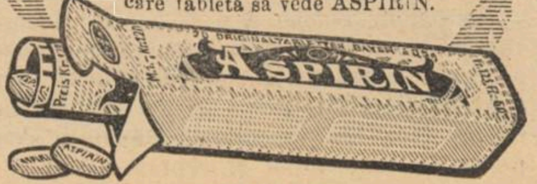

(1) (307) 3—20

„AGRICOLA“, întreprindere de mașini agricole și motoare

BUDAPEST V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

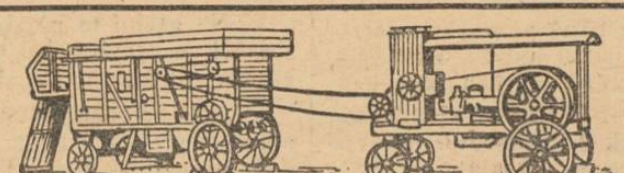

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut originale șvediane și originale Diesel pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ **Se află totdeauna în depozit.** ✦

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(296) 7—12

Corespondență românească.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roșie“

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

și

filiala „Emir“, strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu prețuri ieftine.

Prețurile:

Ghete de copii Chevreaux și Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K	3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„	4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„	5—7
Ghete de băieți „ „ „ „ „ „	35—39 =	„	7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„	4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „	. . . . . .	„	8—14
Ghete de lucru p. bărbați, exec. dur. de Kalv ori wichs		„	7·—
Ghete cu țug ori șirete p. bărbați în Chevreaux ori box		„	9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„	10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„	14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„	12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„	13·—
Ghete veritabile americane, cu șirete ori nasturi .		„	16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„	20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu șireturi întregi și jumătăți pentru dame, bărbați și copii cu peturile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 și 12·50.

Principiul meu e: câștig puțin — și învârtire mare!

In zile de sărbătoare și Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 36—

Vreai să câștigi

UN MILION?......

Atunci nu întârzia a participa la tragerea din

27 DECEMVRIE

a lozurilor cu premie convertite dela Banca Hipotecară Ungară, cu care ocaziune iasă la sorți cel mai mare câștig din lume

de 1.000,000 cor.

Vindem de prezent un loz cu premie convertit dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 6·60 cor.

Vindem apoi un loz cu premie dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie cu **3 trageri** anual

pe 36 rate lunare à 4·50 cor.

Vindem în fine o păreche din lozurile mai sus numite cu **9 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 11·— cor.

Cine ne trimite primele 3 rate de odată, aceluia îi evităm esccepțional rata a 4-a gratuit.

Nici un risic! **Tot lozul câștigă!**

Cele mai bune, mai iettine și mai favorabile lozuri de pe suprafața pământului, cari au totodată și câștigurile cele mai mari din lume, sunt lozurile indicate mai sus, din care cauză le recomandăm orișicui cu toată căldura. Sunt fără îndoială de preferit față de lozurile loteriei de classe.

Faceți dar de Crăciun copiilor, prin ceeace îi puteți îndemna la cruțat.

Explicațiuni mai detailate (amănunțite) se trimit la cerere orișicui gratis și franco.

Asignați rata primă (eventual primele 3 rate) prin mandat postal dimpreună cu comanda la adresa

Ústredná Banka Účastinný Spolok,

Budapest, VIII., József-körút 31/a.

(334) 1—3

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.

Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 22—52

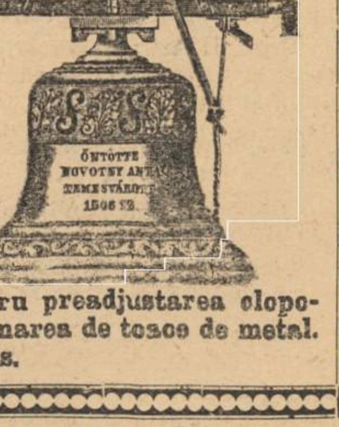

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura dela **Librăria arhidiecezană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 26 Noemvrie (9 Decemvrie) 1913. Nr. 122.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 36 fil.
rândul cu litere garmond.

Din delegaţiuni.

Sibiiu, 8 Decemvrie n.

Diferitele comisiuni ale ambelor delegaţiuni, întrunite în sesiune ordinară în Viena, şi-au terminat lucările şi în cursul săptămânii acesteia se ţin şedinţele plenare ale delegaţiunilor, pentru a aproba şi a ratifica aceea ce au hotărât comisiunile.

Se va face şi în şedinţele plenare aceea ce s'a făcut în comisiuni, se vor lua la cunoştinţă rapoartele presentate şi se vor vota sumele cerute, budgetele urcate ale tuturor ministrilor comuni, şi probabil, că nu se va face nici în şedinţele plenare aceea ce nu s'a făcut în comisiuni: nu se va vota multămită protocolară domnului ministru de esterne, contelui Berchtold, pentru politica sa esternă din trecut, şi nu i se va vota nici încredere pentru politica sa esternă din viitor. Şi acesta e semnul cel mai învederat, că delegaţiunile tot aşa nu sunt multămite cu politica ministrului nostru de esterne, cum nu a fost multămită şi nu e multămită opinia publică din întreaga monarhie, (cu esceptia cercurilor oficioase maghiare) dar delegaţiunile, ţinând în vedere interesele mari ale monarhiei, nu pot să dee altcum esprimare convingerii şi nemulţămirii lor, decât în felul indicat: *uitând* să voteze multămită şi încredere domnului conte Berchtold.

De altcum criticată a fost din destul politica contelui Berchtold în comisiuni, mai ales în comisiunea de esterne a delegaţiunii austriace, unde nu mult a lipsit, ca esposeul seu să nu fie luat la cunoştinţă şi budgetul să nu i se voteze. Dar au fost întocmite totuşi astfel lucrurile în cele din urmă, că la votare mulţi au lipsit dintre contrarii politicei sale, şi aşa majoritatea comisiunii i-a putut primi esposeul şi i-a putut vota budgetul.

Imputările cari s'au făcut, din partea delegaţilor, domnului ministru de esterne Berchtold, se pot reasuma în următoarele: Că n'a fost destul de bine orientat cu privire la cele ce aveau să se întâmple în Balcani, şi urmarea a fost, că ministrul nostru de esterne a început pertractări diplomatice pentru asigurarea păcii atunci, când isbucnirea răsboiului era numai chestie de câteva zile, — căci la câteva zile a şi isbucnit conflictul între Turcia şi statele aliate balcanice, — deci a întrevenit prea târziu în scopul menţinerii păcii în Balcani. Că atunci, când Europa întreagă a aplaudat pacea dela Bucureşti, dl Berchtold singur a fost acela, care s'a grăbit să ceară revisuirea tratatului de pace din Bucureşti, făcând prin aceasta, ca monarhia noastră austro-ungară să piardă şi cele din urmă simpatii ale României, faţă de care peste tot ministrul nostru de esterne a avut o atitudine cu totul neînţeleasă şi păgubitoare intereselor monarhiei austro-ungare.

A răspuns, fireşte, contele Berchtold, la acusările acestea, şi la altele, tot atât de grave şi bine formulate, şi din respunsul seu reţinem partea referitoare la atitudinea sa faţă de România. Domnul ministru de esterne a rugat pe delegaţi, să-şi aducă numai bine aminte, cum în sesiunea trecută îşi esprimase părerea, că cererile guvernului român (faţă de Bulgaria) *trebue* să fie împlinite. Şi spunea, că dânsul a făcut mari sforţări, ca representantul României se fie admis la întrunirea ambasadorilor din Londra, pentru a se pronunţa şi el în chestiile de interes vital pentru România. A mai spus, că dela început a dat guvernului bulgar a înţelege, că trebue să împlinească dorinţele guvernului român. La conferenţa din Petersburg asemenea s'a susţinut punctul de vedere al României din partea representantului monarhiei noastre. Dacă n'a reuşit diplomaţia noastră, nu e vina domnului Berchtold. Domnul ministru de esterne a declarat apoi cu totul de neîntemeiată afirmarea, că monarhia austro-ungară ar fi voit se împedece România în realisarea aspiraţiunilor sale, ameninţându-o cu răsboiu dacă va intra în Bulgaria. Acestea sunt legende respândite de aceia, cari au interes se strice raporturile bune şi prieteneşti dintre România şi monarhia noastră.

Aceasta a fost pe scurt apărarea contelui Berchtold în contra acuzărilor, cari i s'au adus pentru politica sa greşită esternă; şi cumcă delegaţiunile n'au fost tocmai încântate de felul cum s'a apărat contele Berchtold, se vede destul de clar din faptul amintit mai sus: obicinuita multămită pentru trecut, şi obicinuita încredere pentru viitor, de astădată comisiunile delegaţiunilor *au uitat* se o voteze pe seama contelui Berchtold, care probabil va fi silit acum să tragă consecvenţele din această mică dar poate că îndreptăţită lipsă de atenţiune manifestată faţă de persoana conducătoriului politicei esterne a monarhiei noastre, — dacă cumva din partea şedinţelor plenare nu se va da o oarecare reparaţie.

Armata şi Maghiarii. Domnul maior în retragere, *Georg Fleşiariu*, ale cărui păreri cu privire la politica greşită esternă a monarhiei noastre le cunosc cetitorii acestui ziar din temeinicele articole ale domnului maior, publicate şi în coloanele ziarului nostru, a mai publicat în timpul din urmă importante articole în ziarul „Salzburger Volksblatt“, şi anume, după o întrevedere avută cu domnul Tache Ionescu, ministrul de interne al României, despre „Raporturile cele nouă dintre Austro Ungaria şi România“ şi apoi despre „Maghiarii ca contrari ai unităţii monarhiei“. Acum de curând a publicat apoi iarăşi un însemnat articol despre „Ura Maghiarilor faţă de armata comună“, în ziarul „Gross-Oesterreich“ dela Viena, arătându-se în acest articol, că armata monarhiei noastre e bună şi de absolută încredere, conducerea ei escelentă, dar e rea şi slabă diplomaţia monarhiei noastre, care a suferit mereu înfrângeri în timpul din urmă. Domnul maior arată de nou, ce trebue să facă diplomaţia (respective ministeriul de esterne), ca să se îndrepte lucrurile: să nu mai facă concesiuni şi favoruri Maghiarilor, pentrucă e temere că moare monarhia noastră de boala — ungurismului!

Din parlament. Vineri a fost votat budgetul pe prima jumătate a anului 1914, fără multă discuţie, în general şi pe articole, fiindcă opoziţia maghiară a absentat dela şedinţă. La discuţie a luat cuvântul şi deputatul naţionalist român Dr. *Stefan C. Pop*, atingând în vorbirea sa chestia română. I-a răspuns ministrul-president, contele Tisza, făcând declaraţiune, că *vrea pacea* cu Românii. Sâmbătă s'a votat budgetul în a treia cetire, s'au adresat guvernului câteva interpelări, şi s'a decis, că proxima şedinţă se va ţinea în 15 Decemvrie n când se va continua discuţia asupra *legii de presă.*

Alegerile municipale în com. Sibiiului.

(*Dr. L. B.*) Ziarul din loc „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ se ocupă în numărul său dela 1 Dec. a. c. cu articolul publicat în „Telegraful Român“ despre alegerile municipale din comitatul Sibiiului. Nu am de gând să polemisez cu numitul ziar, dar fiindcă afirmă, că articolul cuprinde neadevăruri, şi ca pildă aminteşte alegerile din Sebeşul săsesc şi din Mercurea, sunt silit să observ următoarele:

Oraşul Sebeşul săsesc are conform listei electorale din anul 1913, 779 alegători, dintre cari circa 320 români, circa 360 saşi, restul de altă naţionalitate. Pentru municipiu alege în două cercuri, pe cari le desparte canalul ce trece prin oraş. Cel din dreapta canalului (spre gară) e cercul săsesc; aci aleg saşii, fără ca românii, puţini ca alegători, să le pună contra candidaţi. Dincolo, în partea românească a oraşului, alege majoritatea covârşitoare a românilor, fără ca puţinii alegători saşi să se amestece în alegere. Aci au fost şi de astădată, ca în trecut, aleşi reprezentanţi români. Prin urmare, afirmarea contrară a numitului ziar (că Saşii aleg şi Români în Sebeşul-săsesc) e inexactă şi lipsită de ori ce temeiu.

Adevărat e, că în Mercurea a fost ales şi un reprezentant român. Dar şi cercul *rural* al Sebeşului — cu majoritate covârşitoare românească, a ales acum trei ani un reprezentant sas, care şi azi e membru al adunării municipale.

Faptul, că în Sibiiu şi Nocrih s'au ales până înainte cu 6 şi 3 ani (iar acum nu se mai aleg) şi reprezentanţi români, o do-

---

FOIŞOARĂ.

O carte interesantă.

— „*Notiţe despre întâmplările contimporane de Ioan cav. Puşcariu.* Sibiiu 1913.

(Fine).

Cum a fost trântit Şaguna din prezidenţia „Asociaţiunii transilvane“?

Mai urma şi decorarea mitropolitului Şaguna cu coroana de fier cl. I şi a lui Gozsdu cu ordul Leopoldin cl. III, — fără ca să fie decorat totdeodată şi mitropolitul Şuluţiu, — apoi iritaţiunea ambiţională între oamenii partidului acestuia a câştigat nutremânt nou, care transplantându-se şi pe terenul jurnalistic român, naţiunea deveni din nou în două tabere inimice.

Intre astfel de auspicii, prima ocaziune de a se aduna inteligenţa română se dădu cu întrunirea generală a Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român, ce se ţinu la 26 August 1867 în Cluj.

Aci trebui a se da expresiune demonstrativă în contra lui Şaguna despre una, iar despre altă parte vot de încredere celui mai pronunţat antagonist al aceluia, — lui Papp László, prezidentul dela tribunalul suprem al Ardealui, ce se mutase dela Viena la Cluj, — un vot de încredere ce credeau ei a fi de lipsă, şi pentru de a-i întări poziţiunea oficială, ce acum era în pericol de a o pierde.

Sub prezidenţia lui ad-hoc, adunarea generală a Asociaţiunii îl alese de prezident pe lângă votizare nominală apertă, cu abaterea praxei observate la alegerea secretă cu cedule a prezidentului de mai'nainte Şaguna, — iar pe acesta — îl delătură fără să-i descopere multămita pentru înfiinţarea acestei Asociaţiuni, ce o a fost condus dela început până atunci.

Bucuria pentru delăturarea lui Şaguna din prezidenţia Asociaţiunii a fost la culmea ei în Blaj, — unde mitropolitul Şuluţiu dând un banchet în onoarea noului prezident, a dat expresiune părerii sale de bine pentru delăturarea rivalului său — prin aceea, că — în contra datinei sale proverbiale de moderaţiune dietetică — excedând de astădată în mâncare şi beutură, din aceea şi-a atras aprindere de intestine şi la vre-o câteva zile a şi murit (în 7 Septemvrie 1867).

Mitropolitul Şaguna văzându-se acum părăsit de naţiunea cea ingrată, nu numai de pe terenul politic, dar şi de pe cel literar — s'a retras în ostracismul său, între marginile sferei bisericeşti, ca cel puţin pe aceasta să o mântuie — pe cât îi va sta în putinţă — de pericolele ce o ameninţau.

De aceea el umblă cu înteţire pe la curte şi pe la noul minister ungar, şi cu deosebire pe la conşcolarul şi amicul său din copilărie baronul Eötvös, acum ministrul cultelor şi al învăţământului public — pentru înarticularea în legile Ungariei a mitropoliei române ortodoxe şi a autonomiei bisericeşti.

Cum a fost sancţionat „Statutul organic“?

Cea mai însemnată lucrare a mea în ministerul cultului, — scrie P. la pagina 135—6 — a fost referada pentru întărirea „Statutului organic“. Şi pentru censurarea acestuia ministrul Eötvös a compus o comisiune censurătoare, ce consta din cei doi secretari de stat Tanárky şi Ioanovici, şi din cei doi consiliari de secţiune Mandics şi Puşcariu. In această comisiune condusă personalminte de însuş ministrul s'a cetit şi s'a desbătut întreg statutul organic din § în § şi văzându-l ce principii liberale cuprinde el, — dupăce isprăvi pertractarea lui până la fine, zise: voiu să se sancţioneze prin Majestatea Sa, ca să puteţi zice odată, că aceasta s'a întâmplat sub un ministru ungar liberal, care n'a vrut să fie mai puţin liberal ca congresul vostru. Numai în privinţa unor puncte — cu totul nouă, dintre cari unele erau numai stilare, altele întregitoare şi numai trei mai meritoriale — se născu întrebarea, că oare să se trimită statutul organic iară la congres spre a primi punctele diferenţiale, ori să se rectifice prin minister pe lângă posterioara primire şi din partea congresului?

Noi, — adecă eu ca referent, şi Ioavici ca şef al secţiunii greco-orientale, cari am luat parte şi la congres ca membri aleşi, temându-ne, ca nu cumva prin trăgănare până la convocarea din nou a congresului — să se periclitеze tot lucrul, am preferit de a ne învoi la modalitatea din urmă.[1] Pentru asta am şi fost atacaţi prin „Albina“ lui Babeş, dar ne-am mângăiat cu aceea, că am văzut statutul organic sancţionat. Urmările au justificat urgenţa, cu care am înteţit sancţionarea statutului organic, — pentrucă curând după aceea murind Eötvös, care era aplicat cauzei noastre, şi care ca ministru autoritativ din 1848 lucra independent de colegii săi mai tineri de acum; — cauzele cele mai însemnate bisericeşti le trase ministrul-prezident contele Andrássy în consiliul ministerial, unde nu treceau aşa lesne ca prin liberalul şi independentul Br. Eötvös.

Aşa se întâmplă, că Sârbii întârziându-se cu statutul organismului lor bisericesc, acesta deveni sub censura lui Andrássy, care — când referentul Mandics îi spuse, că episcopii la Românii ortodocşi se aleg prin sinodul eparhial, nu-i credea, — iar vedesc listele oficiale din arhiva comitatului.

---

[1] Şi de aceea, că modificările nu erau adânc tăietoare în drepturile bisericeşti, — şi primirea lor şi din partea congresului era rezervată.

Dacă mai amintesc, că „politică de putere“ nu e „Gewalt“,-ci „Macht-politik“ şi că articolul cu pricina nu cuprinde nici o ameninţare, cel puţin pentru cetitorul nepreocupat nu, — nu mai poate fi îndoelnic, care din cele două articole cuprinde neadevăruri.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tract. Hunedoara.

Hunedoara, Noemvrie 1913.

Multe zile grele se ivesc în viaţa unui om, dar se arată, din când în când şi zile frumoase, pline de plăceri şi înviorare sufletească.

Sunt momente cari îndeamnă pe om să se desbrace de frământările zilnice şi cercetându-şi sufletul să se apropie de preocupări mai ideale, preocupari bazate pe sentiment de convingere creştinească, care trebue să fie călăuza în toate acţiunile noastre.

Şi astfel sufletul adăpat din izvorul răcoros şi tămăduitor al credinţii dă putere de muncă şi ne îndreaptă privirea aspiraţiilor şi nădejdilor noastre ca neam.

O înviorare sufletească mi-a fost dat să simt şi cu prilejul conferenţei preoţeşti din tractul nostru, ţinută la 13 Noemvrie v. c.

Aci am întâlnit preoţi mai înaintaţi în vârstă cu experienţe culese din viaţa practică, preoţi tineri cu idei şi probleme nouă.

Şi am văzut şi constatat cu toată certitudinea, că astfel de preoţi sunt cu adevărat depositarii credinţii şi legii noastre strămoşeşti.

Conferenţa preoţească a Hunedorenilor a întrecut în acest an *ca succes* toate conferenţele de până acum.

Din întreg protopopiatul n'au lipsit decât 3 preoţi bătrâni, scuzaţi cu neputinţa şi morbul lor.

Premiţând acestea să încep raportul meu asupra conferenţii.

Prea On. Domn *Avram P. Păcurariu*, a deschis conferenţa prin o cuvântare foarte nimerită, dând îndrumări practice celor cari sunt chemaţi să muncească în via Domnului, îndrumări părinteşti rupte din lupta de toate zilele.

Vorbirea Veneratului protopop a fost primită cu multă însufleţire, ca un preludiu la cele ce vor urma.

S'au constatat prezenţii, iar după aceasta a urmat constituirea biroului alegându-se notar părintele *Constantin Dăncilă*, (Mânereu) şi bărbaţi de încredere preoţii *Petru Sinca* (Batiz) şi *George Rain* (Nădăştie).

Intrăm în rostul ordinei de zi. Părintele *Constantin Dăncilă* face o recensiune asupra predicilor întrate la conferenţa din anul trecut. Le-a clasat bine.

Tema „Influinţa purtării preotului asupra moralităţii poporului“ o rezolvă preotul *Victor Păcurariu* (Ghelari) care prin o lucrare temeinică şi-a câştigat titlul de laudă, iar păr. *Gheorghe Henţia* (Lelese) tratează într'o lucrare mai vastă — credinţa din punct de vedere mai înalt. Părintele *George Rain* face un raport amănunţit asupra muncii desvoltate de grupurile preoţeşti şi scoate la iveală, că între aceste grupuri singur al 4 lea şi-a făcut datorinţa pe deplin, iar celelalte grupuri şi-au făcut numai în parte datorinţa impusă prin concluzele anterioare.

Părintele *G. Rain* mai are şi o propunere în legătură cu *darea de cult.* Spune că într'o comună din grupul 4 a ţinut predică intenţionând să însufleţească creştinii pentru jertfă în scopul acesta.

A observat însă că poporul nu-i destul de lămurit asupra acestei chestii. Işi exprimă dorinţa ca în astfel de comune să se aboneze câteva gazete de ale noastre, cari să ocupă cu îndatoririle creştinilor ca astfel ei să fie lămuriţi pe deplin asupra acestui lucru.

Propunerea se primeşte şi se va încerca realizarea ei.

Părintele *Victor Ungur* face o paralelă între diferitele credinţe şi prin un studiu aprofundat arată temelia legii noastre strămoşeşti.

La toţi aceşti preoţi li s'a votat mulţămită protocolară pentru lucrările lor succese.

In urmă preotul Constantin Dăncilă face unele propuneri foarte practice referitoare la „Biblie“. Se transpune Ven. Consistor spre apreciere.

După ce ordinea de zi s'a sfârşit, părintele protopop mulţumeşte celor prezenţi pentru viul interes arătat cu această ocazinne şi doreşte ca temele tratate, transpuse în viaţa practică, să aducă roadele cuvenite.

Părintele Petru Sinca mulţumeşte în numele tuturor pentru deosebitul tact cu care dl protopop a condus această conferenţă, şi-i doreşte multe zile pline de sănătate. Cei de faţă aclamă pe dl protopop.

*

A urmat apoi partea socială la ospitala masă a Ven. protopop, unde satisfăcuţi de succesul conferenţei am schimbat idei pentru realizarea celor spuse şi contemplate la masa verde.

Şirul toastelor l-a început dl protopop aducându-şi aminte de şeful suprem al bisericii noastre de Inalt Prea sfinţitul mitropolit *Ioan.* Salută totodată şi oaspeţii bucurându-se că-i vede în număr aşa de mare. Părintele *Gheorghe Henţia* vorbeşte pentru dl protopop; iar scriitorul acestor şire, pentru preoţimea noastră care acuma a dovedit cu prisosinţă, că tractul nostru având astfel de preoţi e menit să trăiască. Preotul Victor Ungur a ţinut să scoată în relief modesta mea activitate. Ii mulţămesc şi le doresc tuturor mulţumirea ce-am simţit-o eu văzând emularea în muncă serioasă, pentru binele şi înaintarea neamului nostru. *M—a.*

*

Conferenţa preoţească din tractul Deş.

In 14/27 Oct. a. c. s'a ţinut în Deş conferenţa anuală a preoţimii din tractul Deşului.

Dimineaţa la orele obicinuite se oficiază serviciul divin şi parastasul pentru fericiţii arhierei Andreiu Baron de Şaguna şi Miron Romanul şi pentru binefăcătorii bisericii E. Gozsdu şi D. Andronic, de preoţii V. Cupşa, Gr. Lador şi T. Purdean, iar la sfârşit protopresbiterul tractual, Teodor Hermann, face invocarea Duhului sfânt.

După serviciul Dzeesc ne-am întrunit în sala şcoalei, unde şeful tractului, prin o vorbire frumoasă în care pune la inima preoţimii îndatorirea de a lucra tot mai mult şi mai intenziv pentru binele celor păstoriţi îşi arată marea răspundere ce o are preotul înaintea oamenilor, dar mai ales înaintea acelui stăpân al cărui slujitor este, deschide conferenţa la 10 ore a. m.

Urmând constituirea conferenţei se aleg bărbaţi de încredere T. Cotuţiu şi V. Cupşa, iar notar subscrisul.

Se constată că dintre preoţii tractuali în conferenţă sunt prezenţi 20. Absentează 8 preoţi, 6 scuzaţi, iar 2 cari se pedepsesc cu câte 20 cor., fără nici o scuză.

Deschizându-se discuţia asupra săvârşirei serviciului divin conferenţa constată că a decurs cu demnitate. Predică nu s'a ţinut din cauza absentărei scuzate a parohului I. Cotuţiu din Dobricel, însărcinat cu ţinerea ei.

Se cetesc apoi câteva rezoluţiuni consistoriale importante şi de interes pentru preoţime. Se iau la cunoştinţă spre executare.

Preoţii Sigismund Lengyel din Selişca şi Ioan Andreiu din Coruieni îşi cetesc elaboratele asupra temei: „Modalităţile purtării oficiului parohial“.

Urmează raportul general despre activitatea preoţilor în anul 1912 întocmit pe baza rapoartelor singuraticilor parohi de Z. Manu din Olpret. Se constată cu bucurie că de astădată toţi preoţii au înaintat raport. Atât din raportul general, cât şi din cele prezentate de conducătorii grupurilor religioase se observă, că preoţii desvoaltă o activitate rodnică, şi că comunele bisericeşti sânt pe calea progresului. Stăruinţă şi muncă sistematică trebue numai şi roadele vădite nu vor zăbovi.

După acestea bibliotecarul-cassier, S. Lengyel, ceteşte raportul despre starea bibliotecii la finea a. 1912 şi budgetul ei pe a. 1913. Din raport reiese, că biblioteca constă din 108 opuri în 119 volume în valoare de cor. 426·43 Cassa prezintă în numărar cor. 353·46. Renunţând fostul bibliotecar-cassier, se alege G. Ciupe.

Urmând stabilirea temei pentru conferenţa viitoare, se fixează ca temă: „Modalităţile ameliorării stării materiale a preoţimii noastre şi încassarea tacselor stolare“. Cu elaborarea ei se încredinţează T. Cotuţiu şi V. Cupşa.

Cu adunarea atestatelor despre mărturisirea preoţilor ordinea de zi s'a exhauriat.

Conferenţa se încheie la 3¼ o. p. m. prin un cuvânt scurt, dar pătrunzător, al protopresbiterului tractual, în care laudă atenţiunea şi zelul dovedit de preoţi la la dezbaterea chestiilor dela ordinea zilei.

Georgiu Ciupe
preot, not. al conf.

*

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa preoţească pe Joi în 28 Noemvrie a. c., în localul şcoalei din Abrud, cu următoarea

Ordine de zi:

1. La orele 9 a. m. serviciu divin, celebrat de parohul George Feles.

Predica o va ţinea Traian Tomuş.

2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea biroului.

3. Discuţie asupra serviciului divin şi a predicii.

4. Comunicarea rezoluţiilor consistoriale.

5. Tema dată de ven. Consistor „Chestiunea învăţăturilor sectare“, o vor lucra preoţii: Emanuil Beşa şi Pompiliu Piso.

6. Rapoartele preoţilor despre activitatea lor se vor înainta acestui oficiu până la 20 Noemvrie a. c.

7. Raportul grupurilor religioase.

8. Alegerea unei comisiuni pentru statorirea programei conferenţelor viitoare.

9. Propuneri.

Abrud, 5 Noemvrie 1913.

Petru Popovici
protopop.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Membrii despărţământului Panciova al „Asociaţiunii“ se invită prin aceasta la adunarea cercuală ordinară, ce se va ţinea la 21 Decemvrie 1913 la 2½ ore p. m. în Satul-nou în sala reprezentanţei comunale.

Ordinea zilei:

1. Deschiderea şi constituirea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Revizuirea socotelilor şi înscrierea de membri noi. 4. Disertaţiuni. 5. Eventuale propuneri. 6. Alegerea directorului şi a comitetului. 7. Inchiderea adunării.

Panciova, în 2 Decemvrie 1913.

Damian Popescu
director.

P. Stoica
notar.

Dela sate.

Sfinţire de biserică în Surduc-Copalnic.

Dumineca în 3/16 Noemvrie c. s'a sfinţit cu ceremoniile îndatinate frumoasa biserică nouă gr. or. română din *Surduc-Copalnic*, prin protopopul Cetăţii-de-peatră, Andrei Ludu, ca mandatar arhiepiscopesc, asistat de 8 preoţi. Sfaturile preaînţelepte din arhierească binecuvântare, întreţăsute în firul predicei mandatarului, au stârnit vii sentimente şi manifestaţii de alipire şi iubire faţă de strămoşeasca biserică şi al ei Preaînalt cap.

Ridicarea acestei biserici, care tronează atât de maiestos pe legendara movilă a celui mai frumos loc din sat, alăturea de şcoala confesională de aceeaşi frumseţă, zidite ambele din picurul hărniciei şi al jertfei exclusive a credincioşilor, constitue o faptă, nu numai de demnitate, ci deadreptul de încoronare a activităţii strădalnicului tânăr paroh Ştefan Miclea. Sunt abia 3 ani de când această comună — cu abia 100 familii gr. ort. şi tot cam cu atâtea unite — avea o înfăţişare posomorâtă; iar azi, prin biserica şi şcoala nouă, ce se îmbină alăturea în o armonie şi frumseţă deplină, transformă în farmec întreg istoricul ţinut al Cetăţii-de-peatră.

Iată încă un preot, deplin conştient al vremilor de azi, alăturea de contimporanul său de şcoală şi coleg de preoţie Nicolae Gherman din Rohia, care numai cu câţiva ani mai înainte îşi desăvârşise vrednicia cu chiar aceleaşi fapte. *a.*

*

Sfinţirea bisericii din Sărăcsău.

Dumineca în 23 Noemvrie n. 1913 s'a săvârşit actul sfinţirei bisericii gr.-ort. române din comuna Sărăcsău, comitatul Alba-de-jos.

Deja dela gara Jibotului ne apare înaintea ochilor falnic şi mândru noul Sion, edificat în stil foarte frumos, de măestrul român Ioan Cormoş din Alba-Iulia, şi aşezat la o poziţie înaltă, pe coastele dealului, lângă şcoala tot atât de frumoasă, care ar face fală unui oraş, şi de unde biserica domineazǎ ca o cetate a creştinismului întreg şesul bătrânului Mureş.

Cu mulţumire sufletească privim acestea două edificii ale credinţei creştineşti şi ale culturei naţionale, cari dau semn de cea mai mare vrednicie a unui păstor vrednic şi a unei turme tot atât de vrednice.

Vrednicia lor e cu atât mai mare, cu cât abia sunt 80 familii gr.-ort. române, şi cu cât au edificat sfânta biserică tocmai acum, în acest timp nepríelnic financiar, şi după ce toată recolta acestei comune în cei doi ani din urmă a fost nimicită total de undele Mureşului exundat.

In iarna trecută îmi spunea părintele Vasile Henţia, că voieşte a edifica biserica. L-am întrebat, cum şi cu ce? „Suntem puţini şi săraci, — îmi spunea dânsul, — dar ne vom da toată silinţa şi sperăm că vom reuşi“.

Cât de mare mi-a fost bucuria, când am văzut rodul muncei vrednice şi am putut participa şi eu la actul sfinţirei noului Sion!

Vrednicul preot local s'a pus pe lucru, a făcut colecte, rugări, etc. a adunat cât şi de unde a putut. Poporul sub conducerea dânsului personală a dat tot concursul material, cât şi munca braţelor şi cu carul. Am văzut acest popor în o zi la edificat. Umbla care în dreapta, care în stânga, ca un roiu de albine, ca nişte harnice furnici.

Actul sfinţirei l a săvârşit P. O. Domn Ioan Teculescu prot. din Alba-Iulia, ca delegat trimis din partea I. P. S. Sale Mitropolitului *Ioan Meţianu*, cu asistenţa dlor preoţi: Daniil Chirila din Cârne, Nicolae Maniu din Băcăinţi, Iosif Boca din Ceru-Băcăinţi, Ioan Radu din Tărtăria şi preotul local Vasilie Henţia.

Respunsurile la sfânta liturgie le a dat corul bisericii gr.-ort. române din Alba-Iulia (Maieri), sub conducerea dnului Ilie Mihai, învăţător.

In decursul actului sfinţirei P. O. domn protopop Ioan Teculescu cu cunoscuta sa vervă a rostit o predică poporului adunat din mai multe comune, în care a lăudat strădalnicul popor şi pe păstorul lor, îndemnând şi pe alţii la asemenea fapte şi spunând, că e mai bine să ai numai un paş de loc, dar roditor, decât un hotar întreg, plin de mlăştine, care nu rodeşte nimica.

După sfinţire a fost prânz comun în casele ospitale şi încăpătoare ale preotului local, cari au fost pe vremuri castelul familiei domnitoare a Ardealului, Barcsay, şi cari au ajuns acum cu moşie cu tot proprietatea preotului şi a poporenilor săi, tot prin sirguinţa preotului.

Intre oaspeţii dela banchet am observat şi pe dnii advocati Dr. Ioan Pop din Alba-Iulia şi Dr. Ioan Dorca din Mediaş.

---

dupăce-i arăta respectivul paragraf din statutul organic al Românilor sacţionat de Majestatea Sa, exclamă: săracul Eötvös: el avea înaintea ochilor tot instituţiuni americane, — şi nici în America nu e aşa! — Sârbii nici până astăzi — cu toate sforţările lor, încă n'au putut deveni la o ordine cu biserica lor.

Ce câştigă Românii, când se întovărăşesc cu străinii?

Românii, de câteori au făcut vre-o tovărăşie cu străinii, mai totdeauna au dat de potcă cu ei.

Cu cei dela putere nu e mirare mare, pentrucă dreptul succumbe puterei; — dar ţi-e ciudă când — în loc de o fiertură grasă — te arde o zamă slabă de fasole.

Dacă vrând să scăpăm de propaganda catolică şi de cea reformată, ne-am aruncat în braţele coreligionarilor Sârbi, apoi am umblat ca calul, care — neîncăpând să pască la un loc cu cerbul — a cerut ajutorul omului, şi l-a căpătat cu preţul încălecării pe el; dar în fine cu Sârbii totuşi ne-am împăcat, despărţindu-ne de ei cu o aliquotă parte din averea câştigată la olaltă.

Insă din tovărăşia cu Grecii n'am putut eşi la cale, ci am păţit cu ei — dupăcum ne spune potrivita anecdotă, că Românul fiind în tovărăşie cu Grecul, a găsit o pungă cu galbini, pe care grecul a cerut-o, ca să o împartă frăţeşte cu Românul, — ceeace şi făcu după algebra grecească în două părţi numărând: ăsta mi-l iau eu, ăsta mi-l dai tu, ăsta mi-l iau eu, ăsta mi-l dai tu, — pânăce ne mai fiind în pungă, Grecul încheiă cu aceea, că băgând amândouă grămezile de galbini în buzunarul său, zise Românului: „Aşadara tu-mi mai rămâi cu un galbin dator“! Din vorbă'n vorbă născându-se ceartă, Grecul scoase pistolul, dinaintea căruia Românul fugind, dela o depărtare afară de periclu, întoarse pumnul către Grec zicându-i: „Vei vedea tu dela mine galbin, la a doua venire“!

Dintre bisericile înfiinţate de Români în tovărăşia cu Grecii, două sunt mai celebre şi instructive, atât în privinţa exordiului cât şi a exitului celui tragic pentru Români. Acestea sunt: Biserica greco-română din Braşov, şi cea greco-valahă din Budapesta.

Vorbe înţelepte.

Prietenii, cari caută numai folosul lor, sunt la fel cu cânii, cari iubesc mai mult oasele, decât pe cei ce le aruncă.

•

Mai bine e să faci binele şi să grăească oamenii rău de tine, decât să faci răul şi să grăească bine de tine.

La masă au toastat: Dl protopop Ioan Teculescu în sănătatea I. P. S Sale Mitropolitului *Ioan Meţianu*, apoi preotul Daniil Chirila în sănătatea dlui delegat mitropolitan, şi Vasilie Henţia, preotul local, care a mulţămit superiorilor săi pentru concursul dat, şi celor ce au participat la actul sfinţirei.

La masă ne-a delectat corul amintit mai sus cu frumoase cântări. După masă a fost joc până dimineaţa.

Ne-am întors toţi la căminele noastre foarte mulţămiţi şi cu nădejdea, că până avem aşa turme şi aşa păstori, neamul nostru va prospera. *Un participant.*

NOUTĂŢI.

Jubileul Monarhului. Presa întreagă europeană apreciază în cuvinte însufleţite jubileul de 65 ani de domnie a Monarhului nostru. Intre capetele încoronate, care au felicitat călduros pe Maiestatea Sa cu această ocazie, este şi regele Carol al României. In Petersburg şi în Moscova s'au ţinut serbări jubilare în mijlocul coloniei austro-ungare din acele oraşe. In Danzig cu acest prilej s'a inaugurat un monument, înălţat în amintirea eroilor armatei noastre căzuţi în răsboiul dela 1866. Chiar şi publicul englez şi ziarele sale au luat notiţe pline de pietate despre jubileul atât de rar, în viaţa domnitorilor din lume.

*

Tronul albanez. Marile puteri au declarat şi oficios, că acceptează candidatura principelui Wilhelm *Wied* la tronul albanez. Faptul se va comunica principelui, care va fi întrebat, că primeşte sau nu condiţiile marilor puteri. Aceasta este mai mult o formalitate, în considerare că toată afacerea este în principiu rezolvită. In curând va sosi o deputaţie din Valona la Berlin şi va oferi principelui tronul ţării. Noul domnitor va lua frânile guvernării la anul nou 1914.

*

Distincţie. Regele Carol al României a conferit secretarului dela consulatul român din Budapesta, dlui *Augustin Paul*, ordinul *Steaua României* în gradul de cavaler.

*

Din România. Preşedinte al senatului a fost ales dl Ioan Lahovari, ear preşedinte al camerei deputaţilor dl Cantacuzino-Pascanu.

*

Universitatea săsască e întrunită în sesiune ordinară în Sibiiu. Şedinţa de deschidere s'a ţinut Joi. Domnul *Walbaum*, comesul săsesc, a rostit o vorbire mai lungă de deschidere, după care a urmat alegerea diferitelor comisiuni. Şedinţele meritoriale se încep astăzi.

*

Măsuri sistate. Ministrul de interne a revocat ordinul dat privitor la paşapoarte. Ordinul acesta fusese publicat pe vremea războiului balcanic, pentru a împiedeca plecarea din ţară a persoanelor obligate la serviciul militar. Acum îndreptându-se raporturile politice externe, măsurile excepţionale au devenit de prisos, şi circulaţiunea persoanelor se va face cu mai puţine formalităţi şi cu mai puţine neplăceri.

*

De ale asentărilor. In luna lui Martie 1914 se vor face asentările celor născuţi în 1893 şi în ceilalţi doi ani precedenţi. Ministrul pentru apărarea ţării, în nădejdea că parlamentul are să voteze contingentul de recruţi, a luat măsuri să se facă pregătirile necesare de asentare.

*

Un escroc. Ni se comunică, cumcă unii preoţi de ai noştri au fost vizitaţi de un tiner cam de 25-28 ani, care li s'a prezentat ca inginer şi ca nepot al P. S. Sale Episcopului Miron dela Caransebeş, păgubindu-i însă în cele din urmă cu ce a putut şi cu cât a putut. Cei ce nu i-au primit încă vizita, să se ferească de el, ori să l dee pe mâna jandarmeriei, pentrucă e un escroc.

*

Tablouri de Rafael. America se îmbogăţeşte, ear Europa este earăşi mai săracă cu un tablou de al lui Rafael. Pânza *Maica Domnului şi fiul său*, care a fost zugrăvită de Rafael în 1505, este cu atât mai preţioasă, cu cât se ştie că a ieşit întreagă din mâna artistului, pe când tablourile sale de mai târziu de regulă erau terminate de elevii săi. Lucrarea dela 1505 a trecut în proprietatea unui lord. Dela familia acestuia a cumpărat-o acum negustorul american de tablouri *Duveen*, care a oferit o sumă fabuloasă, mai mare decât cea oferită de *Nacional Gallery* din Londra. Preţul cel mai mare dat în Anglia pentru un tablou este de un milion 750 mii de coroane. — Ştirea că *Madona Sixtină* dela Dresda ar fi o copie târzie, şi nu originalul lui Rafael, se desminte.

*

Comisiunea permanentă a comitatului Sibiiu pentru cultura poporului, îşi va ţinea şedinţa lunară Marţi în 9 n. c. la 11 ore a. m. în sala mică a casei comitatului. Am onoare a invita pe dnii membri ai comisiunei la această adunare. *Iuliu Bárdosy*, prezident.

*

Cutremur de pământ în Messina. Din Roma se anunţă, că săptămâna trecută s'a simţit earăşi un puternic cutremur la Messina. Poporaţiunea înspăimântată părăseşte cu grămada casele şi se adăposteşte pe locuri libere. Cutremurul a produs groază şi în locuitorii din Reggio şi din Calabria întreagă. Lumea se teme, că se va repeta catastrofa cumplită din earna anului 1908.

*

Caz de moarte. Din Viena se vesteşte moartea scriitorului dramaturg Francisc *Schönthan.* Piesele sale, vesele şi cu duh, se joacă la toate teatrele. Cele mai cunoscute sunt comediile: Răpirea Sabinelor, Eva aurie, Răsboi în timp de pace, ş. a. jucate adeseori şi în teatrul sibian.

*

Caz de moarte. In 2 Decemvrie a fost înmormântată în Bilbor *Getta Tăslăuanu* fiica preotului Ioan Tăslăuanu şi sora secretarului Asociaţiunii, a dlui Oct. C. Tăslăuanu. Odihnească în pace!

*

Tripla alianţă şi monumentul. Puterile din tripla alianţă, cum am amintit şi noi, aveau de gând să ridice un monument suveranului nostru. Se scrie acum, că deşi în Germania s'a început colecta, totuşi nu se va alege nimic din toată afacerea. Insuşi monarhul, zic unele ziare, ar fi în contra ridicării unui monument pentru un domnitor, care mai e încă în viaţă.

*

Aviaţiune în Sibiiu. Aviatorul sas Albert *Ziegler* a executat Joi după ameazi un sbor frumos deasupra oraşului nostru. Cu aparatul propriu s'a înălţat cam 200 de metri, luând direcţiunea spre Şelimbăr, apoi spre Guşteriţă şi deasupra Sibiiului, până pe câmpul de lângă drumul Nocrihului, unde a aterisat cu deplin succes. Tot atunci a executat un sbor reuşit şi aviatorul sibian Ferdinand *Konschel-Saller* pe un biplan. Ieri, Dumineca, a sburat de nou A. Ziegler. Compatrioţii noştri saşi li au făcut amândurora mari şi meritate ovaţiuni. Konschel va mai sbura săptămâna aceasta pe locul de exerciţii militare, lângă casarma artileriei.

*

Avis. Cu stimă aduc la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Murăş-Uioara (Marosujvár, strada Csongva Nr. 1, în casele Dlui comerciant Iordan). Dr. Aurel Moldovan, advocat.

*

Advocat nou. Domnul Dr. Emil Folea aduce la cunoştinţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Dicioasânmărtin (Dicsőszentmárton) în str. Erzsébet Nr. 2 vis-a-vis de casele parohiale.

*

Pentru marea expoziţie. Guvernul român va prezenta în sesiunea actuală a parlamentului un proiect de cheltueli, în suma de zece milioane, pentru organizarea expoziţiei bucureştene cu prilejul semicentenarului de domnie a regelui Carol I. Expoziţia, proiectată pe 1916, se va ţinea în noul Parc naţional ce va fi cuprins dela şosea la Herestrău. Comisar general va fi dl Dr. *Istrati*, fostul comisar al expoziţiei dela Filaret din 1906.

*

Parastas. Ni se scrie că Dumineca în 10/23 Noemvrie a. c. s'a oficiat în biserica gr. ort. rom din Avrig parastas pentru odihna sufletului răposatei în Domnul Silvia Maxim născ. Cândea, soţia preotului Traian Maxim şi fiica protopresbiterului I. Cândea din Avrig, decedată în Bucureşti în 23 Iunie v. c. în etate de 23 ani şi înmormântată în cimiterul Belu. Parastasul l-a oficiat Preaonoratul Domn *Matei Voileanu*, asesor consistorial în Sibiiu, în prezenţa întregei comune, care a ţinut să-şi arete pe calea acesta participarea la jalea adâncă de care e cuprins soţul şi părintele adormitei în Domnul. Fie-i decedatei somnul lin şi ţărâna uşoară!

*

Moţi nuntaşi pentru fondul Dr. P. Şpan. Nuntaşii, oameni din popor, ai fericiţilor miri *Vasile Burz* din Bistra şi a miresei sale *Paraschiva Oara* din Poşaga de sus, la stăruinţa nunului mare Teodor M. Gherman, vigil silvanal, au adunat pe seama fondului Dr. P. Şpan pentru ajutorarea copiilor de Moţi, aplicaţi la meserii suma de cor. 7·74, apoi nunii mari Aurel Micu, învăţător şi Teodor M. Gherman au dăruit câte cor. 1·26; Ion Gherman, înv. şi dna Veronica Gherman, soţie de vigil silvanal, câte 1 cor., sau în total cor. 13·26. Starea fondului cor. 1·571.06. Dorind multă fericire tinerilor căsătoriţi aduce calde mulţumite, în numele Reuniunii meseriaşilor, Victor Tordăşianu, president.

*

Indreptare. In raportul din numărul 120 despre Sfinţirea şcoalei din Poiana-Blenchii facem următoarea îndreptare: Numele domnului protonotar onorar şi mare proprietar e *Simó Lajos*, iar numele subnotarului e Simon Lajos. In raport s'a tipărit tocmai întors.

*

Filantropie. In onoarea scriitorului Petru *Rosegger*, care în vara acestui an a împlinit 70 pe ani, pornindu-se o colectă s'a adunat până astăzi peste 12 mii de mărci. Suma aceasta, primită cu mare emoţiune de jubilar, va forma un fond cu scop de a se întemeia o bibliotecă pentru un spital şi o bibliotecă pentru cei întemniţaţi.

*

Monumentul lui Suvaroff, al generalului rusesc care la 1789 a bătut cu 10.000 de Ruşi, 100.000 de Turci la Plăineşti în Moldova, monumentul desvălit în 19 Nov. în faţa unei misiuni a Ţarului şi alta a Regelui Carol, îl aduce Revista „*Cosinzeana*", în fruntea numărului său apărut în săptămâna de faţă. Iar în corpul foii chipul *celor 2 fice mai mari ale Ţarului Rusiei, Olga şi Tatiana* despre care e vorba se fie luate în căsătorie una de Prinţul Carol al României alta de Principele de Coroană al Angliei. Chipul noului Principe al Albaniei Wilhelm de Wied şi al soţiei sale, o vedere *a canalului Panama* şi alte chipuri de interes şi de actualitate apoi articoli interesanţi şi material literar plăcut. Atragem luarea aminte a cetitorilor asupra ofertului ce administraţia Revistei îl face: anume că *dă de acum până la anul noa gratis revista tuturor celor cari*, dorind a intra în şirul abonaţilor pe anul 1914, *trimit de pe acum preţul de abonament pe cel puţin jumătate de an, adecă Cor. 6.* Până la anul nou aceştia vor primi revista în cinste. Ocaziune într'adevăr favorabilă, de care ar fi bine să se folosească cât mai multe familii românene cari n'au o revistă literară ilustrată *românească* la casa lor.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va represanta Luni şi Marţi în 8 şi 9 Decemvrie n. 1913 următorul program: O festivitate mare religioasă în India, după natură, colorat. Max este pianist comic. Iubirea veghează, dramă în 3 acte. Intreprinzătorii norocoşi, comic. Afară de progam: Mortul care trăeşte, dramă după romanul contelui Leo Tolstoi.

Cărţi şi reviste.

Noi, organul studenţimii române, revistă ilustrată, nr. 6 din Noemvrie 1913 cuprinde: Ceva despre societăţi în genere şi despre cele studenţeşti în deosebi, de Dr. I. U. Iarnik. Momente din istoria pământului, de F. S. Tinerimea franceză, de Oscar Schmitz. Umbra fără pace, de Lanceor Marlowa Prin munţi. Scrisoare din Bucureşti. Cronică. Bibliografie. Poşta redacţiei. — Abonamentul 6 coroane pe an. Administraţia Cluj, Str. Deák Ferenc 44. — Numărul viitor al revistei *Noi* va fi închinat aniversării a septezecea dela naşterea reginei scriitoare Carmen Sylva, Augusta suverană română.

*

Cântări funebrale, ce se cântă la înmormântări şi parastase, pentru cor, pe trei voci egale şi se pot cânta: cu cor de copii, cor de fete, de adulţi sau şi numai de trei persoane solo. De Nicolae Ştefu, învăţător penzionat în Arad. Melodiile au de bază podobia dela glas 5. Preţul unui exemplar 3 coroane, plus 10 fil. porto postal. Se află de vânzare la „Librăria diecezană", Arad strada Deák Ferenc Nrul 35.

*

Luceafărul, revistă pentru literatură artă şi ştiinţă Nr. 22, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat şi variat: Caragiale: Ion Brezeanu, Maria Cunţan: Fragment (poezie), I. U. Soricu: Postumus cântă (poezie). *** Maria Ciucurescu. Maria Cunţan: Poeziei (poezie), C.: Ion Brezeanu, I. Agârbiceanu: Trăsurica verde, P. Papazissu: Cuprinderea oraşului Seres. Veturio: Teatrale, I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Maria Dragu: Cântece (poezie). Cronici: G. Piatră: Un mormânt părăsit. Insemnări: Pentru dl Dr. Victor Smigelschi. Lăsământul pictorului Smigelschi. Teatru românesc în Sibiiu. † N. Hodoş. Calendare pe 1914. Spicuiri... Ilustraţiuni: Ion Brezeanu, Ion Brezeanu în Ion Nebunul („Năpasta"). Ion Brezeanu în Ioingescu („O noapte furtunoasă"). Maria Ciucurescu în dna Hilarius („Păpuşa") M. Ciucurescu în Toineta („Bolnavul închipuit") Oct. C. Tăslăuanu şi Ion Brezeanu. Maria Ciucurescu, Ion Brezeanu, dna Mărioara Antonescu, dl Victor Antonescu. Dna Maria Antonescu. Dna Ciucurescu şi dna Antonescu în „O căsnicie". Dl Victor Antonescu în „Legea iertărei". C. Mărculescu. Primirea trupei dlui Victor Antonescu în gara din Sibiiu.

Economie.

Bancă sătească în Briznic (tr. Dobra).

Dumineca în 23 Noemvrie n. s'a înfiinţat în comuna Briznic (tr. Dobra) o bancă sătească, numită „Plugul", însoţire de credit şi economii, cu garanţă nelimitată, în scopul de a înlesni ţăranilor din loc împrumuturi mai ieftine; precum şi pentru procurarea de recvizite economice, etc. Infiinţarea băncii s'a făcut sub conducerea conferenţiarului cooperativelor săteşti al „Asociaţiunii", dl Nicolau Iancu.

Incă în ziua aceea s'au înscris 65 părtaşi, cu 20 cor., părtăşia, şi cu 70 cvote. De faţă erau domnii directori ai despărţămintelor Dobra şi Ilia, domnii: Iosit Morariu, ppresb. în Dobra şi Dr. Ştefan Chiriloviciu adv. în Ilia, precum şi toţi intelectualii români din Dobra şi Ilia.

In consiliul de administraţie au fost aleşi următorii fruntaşi: Iuliu Josanu, noul paroh Todor Iuga, primar, Petru Peganu, George Budă, Ludovic Cercea, Terentie Josanu. Cassar fruntaşul George Oprişanu, secretar-contabil Petru Incicău înv. In consiliul de control: Roman Josan, Todor Josan, Nicolae Farău, Aron Riba, George Iuga, Filimon Goţiu, Nicolae Danilă, şi Roman Tarău.

Poşta redacţiei.

Dlui I. M. Bucium I. Raportul e prea lung, nu-i putem face loc.

Teatru.

(*x*) O seară de reprezentaţie clasică — a treia — s'a ţinut alaltăieri, în 6 Decemvrie n., când s'au jucat două piese de Molière.

După cuvântul introductiv al dlui profesor St. Hannenheim, care a citit câteva pasagii caracteristice din viaţa svânturată a marelui dramaturg şi a trupei sale teatrale, a urmat în şir, fără nici o pauză, comedia în 5 acte *Avarul.* Ear după aceea, ridicându-se a doua oară cortina, a urmat earăş fără întrerupere *Bolnavul închipuit*, în 3 acte.

Ilustrul autor de comedii şi-a luat materialul compoziţiilor sale — ca şi Shakespeare — acolo unde l-a găsit. „Iau ce e bun de ori şi unde", zicea Molière amicilor săi. A scris astfel în proză şi versuri numeroase lucrări care vor rămânea, în cea mai mare parte, pentru toate timpurile.

In Avar se întrupează tipul omului sgârcit; în Bolnavul închipuit e înfăţişat în trăsături mărite omul sănătos, care află plăcere întru a se crede bolnav. Cea dintâi piesă zugrăveşte în colori adevărate un păcat, care există în realitate şi va mai exista: iubirea excesivă d'arginţi. A doua piesă satiriseazâ şi face de râs nu atât pe Argan, bolnavul închipuit, cât mai ales ignoranţa şi apucăturile de şarlatan ale doctorilor din veacul al 17-lea.

De comedia aceasta este legată de altfel şi o jalnică aducere aminte: Molière care era şi actor, suferea de boală când a jucat pe Argan, şi la sfârşitul actului ultim a căzut leşinat, ear după câteva ceasuri — la vârstă de 51 ani — a încetat din viaţă (1673). Au trecut d'atunci tocmai 240 de ani.

In rolul obositor al lui Harpagon şi-a desfăşurat dl *Thiele* distinsele însuşiri de artist, care ni-a dat o creaţiune desăvârşită, — cel mult dacă am mai cere o gradaţiune în exploziile de mânie ale sgârcitului nenorocit. Ca mijlocitoare de căsătorii a produs un deosebit efect dra *Barthelemy,* care din nou s'a dovedit că este o putere teatrală excelentă.

Pe Argan, din Bolnavul închipuit, l-a interpretat dl *Paziska* în mod sobru. Cu îngrijire studiat, a obţinut meritate aplauze. Păcat că direcţiunea teatrului ocupă aşa de rar pe acest actor plin de zel şi dintre cei mai buni, ce a avut vreodată Sibiiul. Figura lui Thomas Diafoirus, jucată de dl *Olden,* şi Toaneta dşoarei *Bauer,* au fost asemenea cu succes exploatate.

Aseară, Dumineca s'a dat o picantă farsă cu cântece şi dansuri: *Zece minute în automobil,* care se va repeta şi mâne Marţi, şi în care măiastra de dans, dşoara *Krobath,* a prezentat publicului dansul cel mai nou: un tango de salon. Astăzi Luni se dă opereta *Bărbatul care râde.*

Aviz.

Advocatul **Dr. Ioan Muţiu,** şi-a deschis cancelaria advocaţială în **Sibiiu, strada Urezului Nr. 29.** (329) 3—3

Nr. 14450 Plen. (320) 3—3

CONCURS.

In scopul conferirei de stipendii şi ajutoare din fundaţiunea *„Andronic“* pe anul 1914 se publică concurs:

1. Pentru învăţăcei de orice meserie.
2. Pentru sodalii eliberaţi în decursul anului 1913.
3. Pentru sodalii cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre desteritatea de a putea deveni măestri.

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori fiind el căsătorit, despre familia sa, având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii?

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi, născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In special au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală, ori altă şcoală superioară;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat;

d) adeverinţă dela măestrul despre sporul ce-l arată în meserie, despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cererea în original sau copie autenticată.

II. Sodalii:

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1912, ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale art de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor ceeace o vor dovedi ori cu carte de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniuni de meseriaşi, şi că cunosc mai multe limbi vor fi preferiţi

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) se aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestru, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile să fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate Consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainteze cel mult până la *31 Decemvrie 1913 st. v.*

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zădărit, sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi vor să se perfecţioneze în meseria lor în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută, vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, la 4 Noemvrie 1913.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 586/1913. (325) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea unui post învăţătoresc la şcoala din **Vingard** si pentru întregirea postului învăţătoresc din **Berghin** se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. In Vingard salar: 1200 cor.
2. In Berghin salar: 400 cor. dela biserică şi restul din ajutor de stat.

In ambele locuri cvartir şi grădină în natură.

Cererile instruite conform normelor din vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 9/21 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 531/1913 prot. (333) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din comuna **Sadu** (cl II), devenită vacantă prin repausarea parohului Ioan Popoviciu să escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Venitele cu întregirea prescrisă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Reflectanţii la acest post îşi vor trimite concursele cu observarea prescriselor regulamentare subsemnatului oficiu şi se vor prezenta cu prealabilă încuviinţare în vre-o Dumineca sau sărbătoare în terminul indicat şi în comună spre a cânta, predica, eventual liturghisi.

Sibiiu, 6/19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Puterea nutritoare şi vindecătoare

a oleului de peşte este în general cunoscută, precum şi faptul, că numai puţini se pot învinge să ia acest oleu cu gust neplăcut şi indigest. Deaceea acei ce cunosc Emulsiunea Scott nu se mai reîntorc la oleul de peşte comun, căci preparatul Emulsiunii este gustos şi uşor de consumat, aşa că luarea lui face bucurie, atât celor mici, cât şi celor mari. De aici vine, că Emulsiunea Scott prin substanţele ei de nutrire şi vindecare întrece oleul de peşte comun şi îşi are locul acolo, unde trebue ajutor la răceală, la debilitate, oase moi, ieşirea dinţilor, reconvalescenţă, slăbirea corpului etc. Totuşi numai Emulsiunea Scott şi nu alta.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă. g) (275) 19 —

Cum se poate vindeca

cu desăvârşire boala de plumâni, tusa măgărească şi asma. Pot să-i împărtăşesc ori şi cui. Trimiteţi o covertă francată pentru răspuns la adresa Doamnei **Kryzek Wrichowitz** bei Prag (Böhmen). (331) 3—3

Nr. 879/1913. (332) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III **Curtuiuşul mic**, protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, devenită vacantă prin moartea bătrânului paroh Gheorghe Paşca, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii, cu prealabila încuviinţare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica, şi eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 4 Nov. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conţelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
protopop.

Aviz.

Domnii acţionari ai institutului de credit „Plugariul“ din Oltsăcădate, cari pe baza acţiilor vechi, au subscris acţii din emisiunea III-a sunt provocaţi ca în termin de 4 săptămâni dela datul acestui aviz, să plătească sumele restante. La caz contrar se va aplica §-ul 9 din statute.

Oltsăcădate, la 30 Noemvrie 1913.

(337) 1—1 **Direcţiunea.**

Vânzare de casă.

Din mână liberă să vinde prin licitaţie căsile din Sibiiu de sub Nr. 17 strada Schützengasse, constătătoare din 4 odăi şi superedificate, edificiu nou, locuinţă comodă aproape de Erlenpark, *Luni în 15 Decemvrie a. c la 3 ore p. m.* în cancelaria advocaţială *Dr. Adolf Hirsch Sibiiu strada Cisnădiei Nr. 5.*

(338) 1—3

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Regulament

pentru examenul de cvalificaţiune învăţătorească la institutele pedagogice confesionale ale Mitropoliei gr.-or. române din Ungaria şi Transilvania.

Preţul 40 fil. + porto 5 fil.

Cine doreşte un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre orologe de buzunar, distribuim după un mod oareşi care 5000 bucăţi gratuit. (339) 1—6

Trimiteţi precis adresa D-Voastră pe o cartă poştală la fabrica de orologe:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 8—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750**, şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa Ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce şi de post.

Reţete de bucate simple şi bune
de
Zotti Hodos.

Preţul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913
de
Dr. O. Ghibu.

Preţul cor. 2·50 + porto 20 fil.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 25—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Joi 28 Noemvrie (11 Decemvrie) 1913. Nr. 123.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestia naţională în dietă.

Vineri, când s'a discutat în dietă budgetul, domnul deputat naţionalist român *Dr. Ştefan C. Pop* a atins în vorbirea rostită la budget chestia de naţionalitate dela noi şi necesitatea resolvării ei, în interesul consolidării interne a statului ungar. Celce a ascultat mai cu atenţiune vorbirea deputatului *Dr. Şt. C. Pop* a fost ministrul president, contele *Tisza István*, care-şi făcea mereu notiţe, iar după ce a terminat deputatul *Pop* s'a sculat imediat ca să răspundă. Se cuprind în acest răspuns al contelui *Tisza* nişte declaraţiuni atât de categorice şi atât de însemnate, încât ne vedem îndemnaţi să-i dăm în întregime discursul, construit după notele stenografice, remânând, că tot în întregime se dăm şi discursul domnului deputat *Dr. Ştefan C. Pop*, după ce ni-l vom procura. Contele *Tisza István* a spus următoarele:

„Onorată dietă! (S'auzim!) Numai pe foarte scurtă vreme voiu reclama timpul şi indulgenţa onoratei case; (S'auzim!) dar aşa cred, că nu pot să las fără răspuns unele afirmări ale stimatului domn deputat antevorbitor. O astfel de afirmare a stimatului domn deputat a fost aceea, că pe urma dispoziţiilor militare, devenite necesare prin turburările din Balcani, ar fi pierit vieţi de oameni, şi că cine a voit a putut auzi multele tânguiri, cari venind din Bosnia, au inundat ţara, tânguiri, despre reua întreţinere şi multele morburi.

Intâi de toate, ce se atinge de perderea în materialul de oameni, mulţămită lui Dumnezeu, nu am şi nici nu pot să am nici o cunoştinţă, pentrucă deşi situaţia esternă a cerut jertfe însemnate materiale dela poporaţiunea monarhiei, în materialul de oameni, har Domnului, n'a fost nici o perdere. (Adevărat! Aşa e! dreapta). In modul cel mai ca- ric trebue să protestez în contra tei declaraţiuni, pe care nu o pot lăsa nici pe un moment neprotestată. (Aprobări vii în dreapta şi în centru). Şi trebue să protestez şi în contra afirmării, că reserviştii chemaţi la trupele din Bosnia s'ar fi tânguit din pricina relei întreţineri şi a multelor morburi. E aceasta o acuză nedreaptă în cea mai mare măsură faţă de concetăţenii chemaţi acolo din toate straturile societăţii maghiare, pentru împlinirea unei grele datorinţe. (Adevărat. Aşa e! din dreapta.) Pentrucă, să am ertare, dar peste tot cu oarecare mirare a trebuit să constate orişicine, că pe lângă toate suferinţele grele, împreunate cu aceste disposiţii militare, totuşi plângerile au fost atât de puţine. (Adevărat. Aşa e! din dreapta.) Iar al doilea, dacă s'a ivit plânsoare, nu a fost pentru reua întreţinere şi pentru morburi, ci pen- femeea rămasă flămândă acasă pentru soartea copiilor, cari se tau cu mizeria. (Adevărat. Aşa e! eapta.)

Şi aceasta e cu totul alt lucru, decât a acuza pe aceia, dela cari şi de altcum am cerut grele jertfe, că cu inimă îngustă şi cu laşitate s'au tânguit din pricina relei întreţineri şi a boalelor. (Adevărat. Aşa e! din dreapta.) Intreaga societate a ţării acesteia, fără deosebire de naţionalitate, deci Românii chemaţi la arme tot aşa ca şi Maghiarii, au dat o dovadă atât de nobilă despre aducerea de jertfă patriotică, despre voinţa de a suferi, despre virtuţile bărbăteşti, încât faţă de toate acestea trebue să resping revoltat acuzarea (Aprobări vii în dreapta şi în centru), care stirbeşte deadreptul capitalul cel mai frumos moral al ţării. (Vii aprobări şi aplause în dreapta şi în centru.)

Stimatul domn deputat, cu tot dreptul, a vorbit şi despre lucruri aparţinătoare politicei esterne. Şi ar fi intrat mai amănunţit în esaminarea ei, dacă n'ar esista împrejurarea, că în zilele cele mai apropiate delegaţiunea maghiară va discuta chestia esternă în şedinţele ei plenare. Intre astfel de împrejurări e poate mai corect, dacă nu voiu prejudeca nici eu discuţia, care în prima linie totuşi în delegaţie are loc. (Aprobări.) Parlamentul maghiar în mod natural îşi poate împlini, şi sper că-şi va şi împlini, această misiune, cât de des în viitor, dar totuşi în prima linie poate că numai atunci, când delegaţiunile nu sunt întrunite. Tocmai de aceea, mă voiu restrânge numai la câteva scurte reflectări. (S'auzim!)

Intâi, stimatul domn deputat consideră ziarul *Neue Freie Presse* de isvor de autoritate. De fapt *N. F. P.* e un ziar foarte lăţit, despre care însă se ştie în general, că tocmai în ce priveşte politica esternă, e condus de cea mai mare animositate faţă de actualul conducător al politicei esterne. De altă parte, ca unul, care ceteşte de mult foaia aceasta, şi are simpatii pentru ea, pot să spun, că tocmai aceia, cari ştiu, că *Presse* a făcut de multeori servicii chestiei esterne, sunt dureros surprinşi de direcţia urmărită de luni de zile de foaia aceasta cu privire la politica esternă, ceeace, scuzaţi, dovedeşte o totală lipsă de informaţii exacte şi de înţelegere corectă cu privire la interesele vitale ale monarhiei. (Aşa e!) Căci doară numai acestei împrejurări se poate atribui, că stimatul domn deputat poate cita, — şi cred, că a citat fidel, presupun adecă, căci acum nu-l pot controla, — astfel de declaraţiuni, ca şi cum monarhia ar fi perdut pretinia sigură a României, pentru pretinia nesigură a altora.

Onorată casă! Voiu intra probabil în delegaţiune în esaminarea mai amănunţită a chestiei. Acum mă provoc simplu la „*Cartea verde*“ a României, care desminte pe deplin şi de tot povestea, că monarhia aceasta n'ar fi făcut, dela primul act al crizei până la cel din urmă, tot posibilul, ca să fie sprijinită România în năzuinţele ei. (Aşa e!) Eu rog deci pe stimatul domn deputat, se pună în chestia aceasta mai mare preţ pe documentele diplomatice publicate de guvernul român, decât pe ştirile unui ziar de zi. (Aşa e!)

A amintit stimatul domn deputat şi aceea, că astăvară, când s'a făcut mobilizarea română, ce ofensări i s'au adus din partea unuia ori altuia dintre organele maghiare de presă! Pot asigura pe stimatul domn deputat, că el nu poate condamna mai aspru aceste ofenze decât mine. E veche convingerea mea, că politicei naţionale maghiare, raporturilor cu adevărat bune dintre Maghiari şi concetăţenii de buze nemaghiare din ţară, bunului renume al Ungariei, puţini strică atât de mult, ca ziarele şoviniste, cari speculează cu o anumită dispoziţie superficială a publicului, cari umplu lumea cu o frazeologie de vorbe mari şi vorbesc atât de provocător, fără educaţie şi cu îngâmfare, despre sentimentele onorabile ale singuraticilor concetăţeni, încât prin aceasta provoacă credinţa greşită în lume, ca şi cum societatea maghiară Dumnezeu ştie cât de intolerantă ar fi şi ce înclinări tirane ar avea. (Aşa e!) Adevărul e însă acela, că aceasta e o atmosferă cu totul falsă, lucrul e cu totul neadevărat. Tirania stă tot atât de departe de societatea maghiară, ca şi de statul maghiar. Dar astfel de voci false din presa maghiară, isvorâte, durere, nu pot să spun că totdeauna, din nepricepere, şi de multeori din speculă, (Adevărat Aşa e!) dau ocazia, ca duşmanii naţiunii maghiare să discrediteze naţiunea maghiară înaintea lumii întregi. (Aşa e!)

Repet, aci are toată dreptatea. Dar rog pe stimatul domn deputat să fie apoi de acord cu mine, atunci când aceeaş critică aspră o exerciez şi asupra presei române. Pentru-că, să am iertare, dar cauzei celei mari în serviciul căreia stau de două zeci de ani, şi cred că voiu rămânea în serviciul ei, pentrucă nu am obiceiul să-mi schimb uşor stăpânul – armoniei depline între rasa maghiară şi cea romană, — îi pricinueşte cel puţin aceeaşi pagubă şi purtarea sub orice critică a unei părţi a presei române şi felul cum ea tratează chestia aceasta, atât în Ungaria, cât şi în afară, în România. Aşa cred deci, că trebue păşit cu toată hotărârea din ambele părţi în contra direcţiunei foarte păgubitoare şi periculoase a presei, izvorâtă din motive foarte josnice (Aprobări în dreapta).

Stimatul domn deputat să mai provoacă apoi şi la al treilea martor principal (koronatanú), la vorbirile rostite în delegaţia austriacă. Şi aceasta e o apariţie foarte veche. Domnii deputaţi, fie în publicitate, fie cu eschiderea publicităţii, răspândesc mulţime de ştiri false despre Ungaria şi despre raporturile maghiare, despre suferinţele Românilor din Ungaria, şi anume, cu predilecţie în Austria, unde sperează, că află primire specială simpatică tot ce poate înjosi pe Maghiari. Când apoi aceste ouă de cuc ale lor fac pui, când acţiunea aceasta îşi aduce roadele, cu mare satisfacţie se provoacă la faptul, că eată, câtă dreptate le dă lor câte o manifestare a opiniunei publice austriace! Ştiu eu foarte bine, că pentru aceste multe noţiuni greşite, cari există de fapt în privinţa aceasta în unele cercuri din Austria, în prima linie asupra cui cade responsabilitatea; nu spun că esclusivă, dupăce tocmai mai înainte am arătat, că şi presa maghiară poartă responsabilitatea. Şi dacă să află singuratici în Austria, cari cred — după cum s'a exprimat domnul deputat, — că înfluinţa maghiară slăbeşte monarhia, că politica naţionalistă din Ungaria împedecă deplina desvoltare a raporturilor de alianţă dintre România şi monarhie şi periclitează existenţa alianţei, — trebue să le spun, că se află în două mari rătăciri.

Prima rătăcire e aceea, că Românii peste tot nu sunt persecutaţi în Ungaria. A doua rătăcire e aceea, că soartea Românilor din Ungaria, după modesta mea părere, nu poate exercia influenţă îndrumătoare asupra politicei externe a României. (Aşa e!) România urmăreşte o politică reală cu mult mai înţeleaptă decât ca dela astfel de momente sentimentale să-şi facă pendentă direcţia politicei sale externe. Şi cumcă aşa e, mă provoc la un singur argument. Locuesc Români şi în Rusia şi în Sârbia, şi acum probabil şi în Grecia. Binevoiţi a compara unde au mai multe drepturi Românii, unde e mai liberă desvoltarea lor naţională şi culturală, unde să împărtăşesc ei de o tratare mai bună pe toate terenele, în privinţa materială şi culturală? (Aprobări!) Dacă politica României ar fi condusă de punctul de vedere, că Românii din afară de hotarele statului ce soarte au, atunci nici cugeta nu se poate la o altă alianţă, decât la alianţa cu noi, şi atunci ar fi imposibilă pretenia ei cu Sârbia! (Aşa e!)

Tocmai de aceea, protestez cu energie în contra credinţei greşite, ca şi cum politica externă sau evenimentele externe ar putea avea influinţă îndrumătoare asupra politicei naţionaliste a naţiunii maghiare. Eu în politica naţionalistă am mânecat în întreaga mea viaţă *dela ideea fundamentală a înţălegerii, a atragerii pacinice* (Aprobări) *Mai ales faţă de neamul românesc propag de douăzeci de ani. cu vorba şi cu fapta, ideea, că între naţiunea română şi maghiară există o armonie de interese,* (Aşa e!), *că misiunea noastră istorică înaintează pe urme, pe căi paralele, se întregeşte una pe alta, că noi numai atunci ne împlinim misiunea, dacă rezimaţi pe concentrarea de forţe germane din mijlocul Europei, apărăm pacea, cultura şi libertatea Europei faţă de direcţia panslavistă care o ameninţă.* (Aprobări).

In privinţa aceasta interesele noastre sunt identice. In adâncul lucrurilor reşede armonia intereselor şi numai păturile superioare geologice au să fie delăturate, cari de secole, prin greutăţile, luptele, suferinţele şi neînţelegerile desvoltării istorice au acoperit cu materie străină stratul identic fundamental. (Aprobări vii). La problema aceasta trebue lucrat, la problema aceasta am lucrat până acuma, şi lucrez şi astăzi, şi fie asigurată stimata casă, că aceasta nu e o chestie momentană, ea nu depinde dela fluctuaţiunile zilnice ale politicei interne ori externe. Şi lucrez la ea, pentrucă sunt de convingerea, că interesele mari permanente ale naţiunii maghiare reclamă direcţia aceasta şi după părerea mea în direcţia aceasta trebue să lucreze şi fiecare Român adevărat, credincios neamului seu, pentrucă aşa pretinde şi interesul naţional al neamului românesc". (Aprobări) (Va urma).

Noua lege electorală.

In înţelesul programului de muncă, stabilit pe seama dietei ungare din partea consiliului de ministri, proiectul de lege despre arondarea cercurilor electorale va fi presentat în curând dietei, astfel, că în cursul lunei Ianuarie, anul viitor, va putea fi votată, sancţionată şi publicată şi legea aceasta, care stă în strânsă legătură cu noua lege electorală, şi atunci, în înţelesul §-lui 154 din legea electorală, întră în vigoare imediat şi dispoziţiile din legea electorală, referitoare la stabilirea cercurilor de votare, la activitatea comitetelor centrale şi la *compunerea listelor electorale.*

Listele electorale se vor compune deci în anul viitor, 1914, negreşit după dispoziţiile cuprinse în noua lege electorală, pe care conducătorii poporului nostru sunt datori a o cunoaşte şi a o studia din vreme, pentru a'i putea esploata părţile bune şi favorabile pentru noi, în folosul neamului nostru. In acest scop împărtăşim deci cetitorilor ziarului nostru, textul legii electorale, în traducere românească, după cum urmează:

Articolul de lege XIV
despre alegerea deputaţilor dietali.

(Sancţionat în 30 Aprilie 1913.)

Noi, Francisc Iosif I, din mila lui Dumnezeu, Impărat al Austriei, Rege al Boemiei, etc. şi Rege apostolic al Ungariei.

Magnaţii şi deputaţii iubitei noastre Ungaria şi ai ţărilor surori, cu comună înţelegere, au presentat Maiestăţii Noastre următoriul proiect de lege spre sancţionare:

CAP I.

Indreptăţirea de a alege şi de a putea fi ales.

§ 1. Dreptul de a alege deputat la dietă îl are fiecare cetăţean de stat ungar, de gen bărbătesc, care a împlinit etatea de alegător (§-ul 2), are locuinţă stabilă (§-ul 3) şi corespunde vreuneia din condiţiunile speciale, cerute pentru dreptul electoral (§§-ii 4—7).

§ 2. Etatea de alegător o ating cei cu inteligenţă superioară (§-ul 4) cu împlinirea anului 24, ceialalţi cu împlinirea anului 30 al etăţii.

§ 3. Locuinţă stabilă, cerută pentru îndreptăţirea de a alege, are acela, care locueşte, ori are locuinţă, pe teritorul asupra căruia se estinde legea aceasta, cel puţin de un an, în aceeaşi comună.

Celce şi-a câştigat dreptul de alegere, nu şi-l perde din lipsa de locuinţă stabilă cerută ca condiţie, nici în casul, dacă în cursul unui an s'a mutat cu locuinţa în altă comună.

Locuirea, fie cât de scurtă, pe teritoriul asupra căruia se estinde această lege, e suficientă pentru îndreptăţirea de a alege pe seama celuice e:

1. funcţionar de stat, municipal, comunal, la un institut public, fundaţiune publică, întreprindere de stat sau comunală, societate ori reuniune obligată să dee socoteală publică;

2. preot aflător în aplicare oficioasă la vreuna din confesiunile recipiate şi recunoscute de lege;

3. profesor sau învăţător la vreun institut de învăţământ cu caracter de publicitate;

4. absolvent al universităţii, ori al şcoalei medii superioare, dacă are ocupaţie sau post permanent şi

5. membru al reuniunei regnicolare teatrale.

Dela celce pe baza numirii ori încredinţării primite dela regele, dela guvernul reg. ung. sau dela careva dintre ministrii comuni, face serviciu public în străinătate, ori e aplicat în străinătate, ca funcţionar al vreunei întreprinderi din Ungaria, obligată se dee socoteală publică, nu se pretinde se aibă locuinţă pe teritoriul asupra căruia se estinde legea aceasta.

§ 4. Nu se cere altă condiţie specială pentru îndreptăţirea de a alege dela acela, care a terminat cu succes clasa cea mai înaltă a şcoalei medii (gimnaziu superior, şcoală reală superioară) sau a vreunui institut civil ori militar de învăţământ, de rang egal cu privire la valoarea învăţământului, sau care are post ori ocupaţiune, sau le-a avut, pentru cari în înţelesul legii se cere cel puţin terminarea vreunuia din aceste institute de învăţământ.

§ 5. Celce a terminat cu succes a şasa clasă a şcoalei poporale elementare, sau o altă clasă de şcoală, ori curs de învăţământ, din punctul de vedere al îndreptăţirii de a alege cel puţin de o egală valoare, posede dreptul electoral în casul, dacă mai întruneşte vreuna din următoarele condiţiuni speciale:

1. e împovărat cu cel putin două coroane dare directă de stat;

2. pe baza concesiunii sau certificatului industrial eserciază în mod independent industria ori comerciul;

3. e aplicat:

a) la afaceri ori întreprinderi industriale, — înţelegându-se aci şi minele, comerciul şi comunicaţia eserciată ca industrie, — irelevant, că de când, însă nu numai ocasional, ca muncitor cu ziua; sau

b) în jurul producţiunii seculare (la economia câmpului), ca conducător al muncitorilor, sau ca supraveghietor, irelevant că de câtă vreme (§-ul 11); sau

c) nu cade sub punctul *a)* şi *b)*, dar în serviciul public ori privat e aplicat necontenit de cel puţin trei ani la acelaş stăpân, fie în orice ocupaţiune; sau

4. e activ în economia de câmp a vreunui alegător, sau la afacerile ori întreprinderile sale industriale, ca membru ajutător de familie (§ 11); sau

5. în serviciul militar sau jandarmeresc a avut rangul de subofiţer.

§. 6. Celce ştie ceti şi scrie, fără a avea pregătirea şcolară stabilită în §-ul 5, are drept de alegere numai în casul, dacă întruneşte vreuna din următoarele condiţii speciale:

1. fie dintr'un soiu de dare, fie din mai multe soiuri de dare, la olaltă, e împovărat cu cel puţin 20 coroane dare directă de stat; sau

2. eserciază pe baza licenţei, ori a certificatului industrial, în mod independent, industria ori comerciul, şi aplică fără întrerupere cel puţin o putere auxiliară (calfă), sau e împovărat, fie dintr'un soiu de dare, cu zece coroane, fie din mai multe soiuri de dare, cu douăzeci coroane, dare directă de stat; sau

3. e aplicat: *a)* la afaceri ori întreprinderi industriale, — înţelegându-se aci şi minele, comerciul şi comunicaţia eserciată ca industrie, — însă nu în mod numai ocasional, ca muncitor cu ziua, în casul, că ori a fost ucenic industrial, şi după încheerea raportului (anilor) de ucenicie a primit certificat dela autoritatea industrială, ori a lucrat în periodul celor cinci ani din urmă, fie într'una, fie cu întreruperi, cel puţin trei ani în aceeaşi branşă industrială; sau *b)*, e conducător de muncitori ori supraveghetor la producţiunea seculară, conform §-ului 5, punct 3 litera *b)*; apoi *c)* deşi nu cade sub punct *a)* şi *b)*, dar în serviciul public ori privat e aplicat la acelaş stăpân, fie în orice ocupaţiune, în mod stabil, de cel puţin 5 ani; sau

4. e membru ajutător al familiei, conform punctului 4 din §-ul 5; ori

5. e subofiţer eşit din serviciu, după punctul 5 al §-ului 5.

§ 7. Dela celce nu ştie ceti şi scrie se cere ca condiţiune specială pentru îndreptăţirea de a alege, ca fie dintr'un soiu de dare, fie din mai multe soiuri de dare, la olaltă, să fie împovărat cu cel puţin 40 coroane dare directă de stat.

§ 8. Egale în rang cu şcoalele medii cu privire la valoarea învăţământului (§-ul 4) sunt următoarele institute de învăţământ, anume: şcoalele speciale de agronomie, de pădurari, de mineri, de artă, industrie, comerciu, comunicaţie, institutele pedagogice, şcoalele militare de cadeţi, şcoalele reale superioare ale armatei comune şi ale honvezimei, academia maritimă.

Din punctul de vedere al îndreptăţirii de a alege e egală (§-ul 5) cu terminarea clasei a şasa a şcoalei poporale elementare, anume: terminarea clasei a doua a şcoalei medii ori a şcoalei civile, ori a clasei a treia a şcoalei industriale şi comerciale pentru ucenici, ori pe lângă clasa a patra a şcoalei poporale elementare, terminarea clasei a doua a clasei industriale şi comerciale pentru ucenici, ori apoi absolvarea cursului de specialitate corespunzător industrial, organizat din partea statului.

De altcum conspectul amănunţit al institutelor de învăţământ, egale cu privire la valoarea învăţământului cu şcoalele medii, şi al claselor şi cursurilor egale în valoare cu clasa a şasa a şcoalei poporale elementare, din punctul de vedere al îndreptăţirii de a alege, cum şi al şcoalelor superioare (§ 3 punct 4), il stabileşte ministeriul, iar ordinaţiunea aceasta a sa dacă aşa cer schimbările întâmplate, o întregeşte numai decât.

Cumcă din punctul de vedere al îndreptăţirii de a alege, cari prestaţiuni industriale aparţin aceleiaşi branşe industriale, are să stabilească ministrul de comerciu, în înţelegere cu ministrul de interne, având a se întregi ordinaţiunea aceasta numai decât, dacă aşa cer schimbările întâmplate.

§ 9. Sub darea directă de stat amintită în §-ul 5 punct 1, în §-ul 6, punctul 1 şi 2 şi în §-ul 7, este a se înţelege darea de pământ, casă, venit, interese, rente şi de mine, cu care a fost împovărat alegătoriul, fie într'o comună, fie în mai multe comune, în anul care premerge anului compunerei, ori rectificării (§-ul 38) listelor electorale.

La darea alegătorului este a se computa şi darea de pământ si de casă a soţiei cu care trăeste în căznicie comună şi a copiilor minori legitimi (legitimaţi). Darea repartizată pe proprietatea de pământ şi de casă scutită de dare în mod provizoriu, încă este a se computa.

§ 10. Dacă cel aplicat în înţălesul §-lui 5, punct 3 litera *c)*, şi al §-ului 6 punct 3 lit. c), iasă din serviciu, dar în curs de un an întră de nou în serviciu la acelaşi stăpân, timpul nouei sale aplicări este a se socoti la timpul de mai nainte.

La cei aplicaţi la producţiunea seculară sau la gospodăria casei, în timpul aplicării este a se computa şi timpul petrecut de cel aplicat în serviciul aceluia, dela care se trage moştenirea, sau în al antecesorului în gospodărie.

Dacă aplicarea încetă din motivul, că se face schimbare în persoana proprietarului gospodăriei, ori a posesorului ei, serviciul împlinit la stăpânul părăsit este a se computa în timpul petrecut în serviciul stăpânului care urmează nemijlocit.

§ 11. Sub conducător de muncitori sau supraveghetor la producţiunea seculară, amintit în §-ul 5 punct 3 litera *b)*, şi în §-ul 6, punct 3 lit. *b)* este a se înţelege acela dintre aplicaţi, care nu sevârşeşte esclusiv muncă corporală, ci împlineşte de regulă şi afaceri de conducere şi de control, în astfel de gospodării, a căror extindere ori poziţie (natură) reclamă activitatea permanentă a unui muncitor conducător, sau supraveghetor (primmuncitor, primbiriş, magaziner, primvier, primgrădinar etc). Cumcă într'o gospodărie câţi astfel de muncitori conducători sau supraveghetori pot fi aplicaţi, este a se stabili conform estinderii gospodăriei, a naturei ei şi conform împrejurărilor locale.

Sub membru familiar ajutător, amintit în §-ul 5 punct 4 şi în §-ul 6 punct 4, este a se înţelege persoana, care e fiiul vreunui alegător ori al soţiei sale, e rudenia lor, fiu adoptiv, sau (dacă sunt la casă fete) soţul vreuneia din ele şi trăeşte în comunitate cu alegătoriul, dându-i acestuia mână de ajutor în o astfel de gospodărie de câmp, afacere sau întreprindere industrială, care reclamă aplicarea regulată a unei puteri auxiliare permanente.

§. 12. Celce e trecut cu putere de drept în listele electorale, valabile pentru anul 1913, şi în înţelesul legii nu e esclus ori esceptionat dintre cei îndreptăţiţi de a alege (§§-ii 13 şi 14), rămâne în dreptul său electoral până esistă vechiul său titlu de drept, în mod neschimbat, în aceeaş comună (oraş) în lista căreia a fost luat pentru anul 1913.

Cel aplicat în serviciul public şi trecut cu putere de drept în listele electorale valabile pe anul 1913, nu'şi perde dreptul electoral în cas de permutare. Un astfel de aplicat în serviciul public este a se trece în listele electorale ale noului său domicil pe baza vechiului său titlu de drept.

Celce a fost trecut în listele electorale de pe anul 1913 în înţelesul art. de lege 33 dela 1874, §-ul 2, pe temeiul vechei îndreptăţiri, rămâne în posesiunea dreptului electoral până la finea vieţii sale, dacă cu privire la persoana sa nu se iveşte careva din motivele de escludere, stabilite în §-ul 14 al legii acesteia.

§. 13. Pentru incompatibilitate cu îndreptăţirea de a alege, isvorâtă din serviciul public, e scos dintre cei îndreptăţiţi de a alege:

1. Ofiţerul, preotul militar, gajistul şi soldatul puterii armate ori al jandarmeriei, aflător în serviciu activ permanent ori provisoriu, socotinduse aci şi cei concediaţi în mod provisoriu; nu însă şi acel membru al puterii armate, care urmând datorinţei sale prescrise de lege, face esercîţii de arme şi în acest scop a întrat pe timp determinat în serviciul activ.

2. Personalul de rând al poliţiei de stat, municipale ori comunale, neînţelegânduse aci însă şi ceialalţi aplicaţi în posturi civile, îndreptăţiţi a purta arme (finanţii, păzitorii de câmp, de păduri, de vii, etc.)

§. 14. E esclus dela îndreptăţirea de a alege:

1. Cel pus sub curatelă, ori cu minorenitate prelungită.

2. Cel alienat, chiar şi dacă nu stă încă sub curatelă.

3. Celce se află în stare de faliment.

4. Celce se împărtăşeşte de binefacere publică, ori de ajutor public, respective a fost împărtăşit, şi dela ziua în care a încetat împărtăşirea n'a trecut încă un an, socotinduse aci şi acela, care locueşte în casă pentru popor, în locuinţă de nevoe, sau în altă zidire cu menire de azil, de tot gratis, ori pe un preţ ce nu poate fi considerat ca ecvivalentul locuinţei, dar nesocotinduse aci acela, care primeşte ajutor ori rentă dela cassa de bolnavi, de accidente, de invalizi, sau din alte asemenea casse, şi nici acela, care a primit ajutor din causa vreunei catastrofe elementare, precum nici acela, al cărui copil primeşte stipendiu (bursă) ori e scutit de didactru şi de taxe de examen.

5. Celce are, fie el, fie nevasta cu care trăeşte în căsnicie comună, casă de femei publice.

6. Celce pentru beţie provocătoare de scandal în loc public a fost pedepsit în curs de doi ani cu amendă de peste cinci coroane, cel puţin în două rânduri, cu putere de drept, şi dela împlinirea ultimei pedepsiri, ori dela prescrierea ei, încă n'a trecut un an.

7. Acela, al cărui drept de alegere a fost suspendat prin hotarîrea judecătoriei (§-ul 164), chemată să se pronunţe asupra valabilităţii alegerilor de deputaţi.

8. Cel condamnat pentru crimă ori delict la perderea libertăţii, dela ridicarea sentinţei la putere de drept până la împlinirea pedepsei croite, esceptionânduse casul, când pedeapsa e suspendată în mod condiţionat, ori e iertată prin graţiare regală, sau a întrat prescripţia, — apoi cel pus în libertate în mod condiţionat şi cel aflător în arest preventiv, pentru crimă ori delict, pe baza hotărîrii judecătoreşti, ridicată la putere de drept.

9. Cel condamnat cu putere de drept la perderea libertăţii pentru crimă ori delict, isvorât din râvnă de câştig, ori îndreptat în contra statului, apoi care se loveşte de art. de lege V dela 1878, despre crime şi delicte, §-ul 172 alineatul 2, sau de art. de lege 36 dela 1908, despre modificarea codului penal, §§-ii 43—44, ori de art. de lege II dela 1909 despre emigrare, şi anume, *pe cinci ani* dela împlinirea pedepsei croite, ori dela întrarea prescripţiei, iar dacă pentru aceeaşi faptă punibilă a mai fost pedepsit odată, dela împlinirea nouei pedepse, ori dela întrarea prescripţiei, *pe zece ani.*

10. Cel condamnat cu putere de drept la perderea drepturilor politice, pe timpul stabilit în sentinţă.

Dacă pedeapsa, care esclude eserciarea dreptului electoral, a fost iertată prin graţiare, întreagă ori în parte, terminul stabilit în punctul 9 se începe dela d
graţierii regale.

Dacă pentru crimă sau delict e
cretată şi suspendarea esercierii dreptu
politice, durata ei este a se computa în timpul stabilit în punctul 9.

§. 15. Dreptul electoral şi'l poate esercia numai cel trecut în listele electorale (Cap. IV). Dar nu'şi poate esercia dreptul electoral persoana trecută în listele electorale, despre care se poate dovedi cu act public, că şi-a perdut cetăţenia ungară, ori că cu privire la ea esistă vreunul din esceptiunile sau motivele de escludere, înşirate în §§-ii 13 şi 14.

Acel membru al puterii armate, care conform datorinţei stabilite în lege, face esercîţii de arme, în cursul timpului cât stă în serviciu activ în acest scop, nu'şi poate esercia dreptul electoral.

§. 16. Dreptul eletoral poate fi
ciat numai în persoană. Fiecare a'
are drept de un vot.

§. 17. Deputat dietal poate fi
acela, care are drept de alegere pe vr
alegerii (§§-ii 1—14), a împlinit anul 3
al etăţii şi posede limba maghiară în v
şi scriere.

Celce corespunde condiţiunilor
bilite în alineatul premergător poate
ales şi în casul, dacă nu e trecut în liste
electorale. (Va urma)

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Conferenţe publice în Bistriţa.

Despărţământul Bistriţa al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ anunţă, că în Bistriţa în iarna anului 1913/14 se vor ţine următoarele conferenţe publice:

Dumineca în 30 Noemvrie 1913 de dl Dr. Alexandru Popu, directorul desp., cuvânt de deschidere, apoi dl Gregoriu Pletosu, protopop şi prof. pens.: Un rezumat de istoria literaturii române.

Dumineca în 7 Decemvrie: dl Alexiu Candale inginer: Doi antagonişti români.

Dumineca în 14 Decemvrie: dl Dr. Alexandru Popu medic: Despre medicina poporală.

Dumineca în 21 Decemvrie: dl Ioan Corbu notar orf.: Despre statutul celulelor.

Dumineca în 28 Decemvrie: dl Dr. Dionisiu Loginu adv.: Idei de progres în evoluţia neamurilor.

Dumineca în 4 Ianuarie 1914: dl Dr. Petre Poruţiu adv.: Despre etica advocaturei.

Dumineca în 25 Ianuarie: dl Dr. Emil Precup prof.: Ioan Creangă, viaţa şi opera lui.

Dumineca în 1 Februarie: dl Emil Mărcuş prof.: Aplicări practice ale electricităţii.

Dumineca în 8 Februarie: dl Ioan Păcurariu prof.: Din sfera suprasensualului.

Dumineca în 15 Februarie: dl Ştefan Scridon prof.: Despre descoperirile mari din evul mediu.

Dumineca în 22 Februarie: dl Vasile Bichigeanu prof.: Ştefan O. Iosif, viaţa şi opera lui.

Dumineca în 1 Martie: dl Cornel Sanjoanu prof.: Dela Românii din Basarabia.

Dumineca în 8 Martie: dl Victor Motogna prof.: Despre originele Principatelor române.

Dumineca în 15 Martie: dl Dr. Iulian Popu adv.: După revoluţia dela 1848.

Dumineca în 22 Martie: dl Paul Tofan veter.: Despre alimentele de carne, lapte, ouă şi boalele în legătură cu ele.

Dumineca în 29 Martie: dl Dr. Victor Moldovan adv.: Despre comorile de artă în industria de casă a poporului nostru.

Dumineca în 5 Aprilie: dl Georgiu Stanciu protop.: Din istoria bisericii noastre.

Dumineca în 12 Aprilie: dl Dr. Victor Onişor adv.: Cum se poartă răsboiul modern.

Conferenţele înainte de Crăciun se vor începe la orele 5½, după Crăciun la orele 6 seara.

Invităm la aceste conferenţe publicul nostru din Bistriţa şi împrejurime.

Bistriţa, 25 Noemvrie 1913.

Direcţiunea despărţământului:

Dr. Al. Popu, director. *Dr. Victor Moldovan*, secretar.

Din Sălişte.

O şedinţă literară.

Joi, în 21 Noemvrie, la intrarea în biserică, s'a aranjat din partea Despărţământului V. Sălişte al „Asociaţiunii“, o şedinţă literară, în memoria regretaţilor scriitori St. O. Iosif şi Ilarie Chendi. Programul sărbării anunţat la timp comunelor aparţinătoare despărţământului nostru a îndemnat pe mulţi intelectuali din comunele din jur să asiste la esecutarea aceluia. Relevez cu plăcere prezentarea fruntaşilor săceleni dimpreună cu corul lor bisericesc.

Corul copiilor deschide sărbarea cu frumoasele cântece vechi, dar mult grăitoare ca „Zorile frumoase“ şi „Veacuri triste“, cari au făcut o bună impresie asupra publicului. Asemenea şi declamaţiunile alese cu pricepere şi predate cu simţământ de elevii de şcoală au pregătit asistenţa pentru ascultarea instructivei prelegeri a protopopului *Dr. Lupaş* despre aceşti doi luceferi ai literaturii române.

Conferenţiarul face în introducere comparaţiune între lupta ce s'a dat şi se dă între purtătorii ideilor şi între oamenii interesului, şi arată cum — cu toate-că purtătorii ideilor sucumbă adeseori sforţărilor lor în lupta pentru ideal, — ideile lor salutare de cari au fost călăuziţi, mai curând sau mai târziu es totuşi învingătoare.

Curentul naţionalist început în literatura noastră prin V. Alexandri, Eminescu şi continuat prin Vlahuţă şi Coşbuc, află teren mănos şi productiv la aceşti doi scriitori. Iosif prin poesiile sale din care străbate iubirea de neam şi de ţară, şi Chendi prin criticele pline de spirit pun zăgaz curentului cosmopolit în literatura română. Imitatorilor poeziei decadente importate din Francia li se sapă mormântul. Spiritul poporului nostru are lipsă de nutremânt ales şi nobil, şi acesta îl poate afla în frumoasele cântece ale lui Iosif, din cari prelegătorul ceteşte câteva bucăţi alese, cu explicări şi aplicări potrivite.

Aceeaşi dragoste pentru neamul românesc, pentru limba şi literatura românească pe care a scos-o la iveală conferenţiarul din opera lui Iosif, reese şi din scrierile lui Chendi. Spre ilustrare, *părintele Borcia* premergând câteva cuvinte asupra operei lui Chendi aminteşte cu elogii articolul lui Chendi despre poetul Iosif şi ceteşte seninul articol despre Maria Cunţan, caracteristic prin bogăţia sa în imagini vii ca un model de stil adevărat românesc. Câtă vreme scrierile politice şi polemice prin vehemenţa stilului au creat lui Chendi mulţi duşmani, scrierile sale de critică literară vor rămânea preţioase perle ale literaturii noastre. Ear ca o orientare a felului cum aprecia Chendi pe cei puşi în fruntea destinelor noastre şi ce însuşiri aştepta dela ei, dăm aici următoarea spicuire din scrierile lui: „Generaţia mai tînără este chemată a recunoaşte şi a urma cu încredere numai bărbaţi cari se disting prin trei calităţi: prin *o gândire superioară, prin caractere şi prin putere de muncă.* Numai o contopire armonică a acestor însuşiri creează adevăraţi luptători pe cari putem să ni-i luăm de pildă“.

Dacă mormintele acestor doi luceferi, cari s'au stâns luminând cărările spre progres, pe cari are să păşească neamul nostru, stau uitate şi părăsite în cimiterul dela Bellu, noi cei de aici cercăm să le ridicăm monumente neperitoare în inimile poporului nostru prin popularizarea scrierilor lor de valoare superioară. Acest scop l-a urmărit şi şezătoarea de faţă, care s'a încheiat în acordurile puternice ale eroicului cântec „*La arme*“ de St. O. Iosif.

B.

NOUTAŢI.

Conferenţele Asociaţiei. Ca şi în alţi ani, se vor ţinea şi acum conferenţe publice la Asociaţiunea din Sibiiu. Inainte de sărbătorile Crăciunului vor ţinea conferenţe: Dumineca în 14 Decemvrie dl prof. *Dr. Nicolae Bălan* despre: Ideile religioase ale lui Leo Nicolaevici Tolstoi. Dumineca 21 Decemvrie dl protopop *Dr. Ioan Lupaş* despre: Baronul Eötvös şi Şaguna. Dumineca în 28 Decemvrie se va aranja o serată muzicală declamatorică, în favorul copiilor săraci, iar Dumineca în 4 Ianuarie va vorbi dl prof. *Vasile Stoica* despre: „Câţiva reprezentanţi mai noui ai literaturii româneşti“. Toate conferenţele se vor ţinea în sala festivă a Asociaţiunii şi se vor începe precis la orele 5 după ameazi.

*

Pedeapsă poliţială. Poliţia din Sibiiu a pedepsit pe 24 cetăţeni (*bine înţeles români gr. or.*), din Sibiiu pentru transgresiune, sevârşită din incidentul introducerii în slujbă a parohului *Romul Bucşa*, cu pedepse dela 40 până la 150 coroane, cu închisoare dela 3 până la 10 zile, şi cu altă închisoare dela 2 până la 10 zile, dacă nu pot plăti banii. Pedeapsa totală e *1630 coroane în bani, 103 zile închisoare* şi iarăşi *119 zile închisoare*. Intre cei pedepsiţi e şi parohul. Şi să mai zică cineva că nu trăim în pace şi bunăînţelegere cu compatrioţii noştri Saşi. Sentinţa — e apelată. Deocamdată — *atâta.*

*

Călătoria prinţului moştenitor sârb Alexandru, principele moştenitor al Sârbiei, a plecat la Paris, unde va rămânea mai multe săptămâni.

*

In onoarea consulului român. Corpul ofiţerilor dela regimentul de infanterie nr. 6, care poartă numele regelui Carol al României, a invitat pe noul consul român din Budapesta, pe dl Grigorie *Bilciurescu*, să participe la un dineu dat în onoarea sa. Consulul, însoţit de secretarul său dl Augustin Paul, a venit Sâmbătă la casarma Maria Terezia, să ia parte la masa festivă, dată de ofiţeri. La şampanie colonelul *Phleps* a băut în sănătatea dlui Bilciurescu, care a răspuns închinând păharul pentru corpul ofiţeresc al regimentului nr. 6. Dela banchet s'a trimis o telegramă de salutare către fostul consul român din Budapesta, Gheorghe *Derussi*, care de prezent este reprezentant al României la Sofia.

*

Crăciunul Monarhului. Din Viena se anunţă, că Maiestatea Sa va petrece sărbătorile Crăciunului la castelul dela Schönbrunn în cercul familiei arhiducelui Francisc Salvator. Starea sănătăţii Monarhului este deplin mulţumitoare. Se crede că în luna lui Februarie suveranul va veni pentru câteva săptămâni la Budapesta.

*

Români în Budapesta. In capitala ţării noastre sunt stabiliţi, după *Foaia Poporului Român*, următorii români: 6 judecători la Curie (4 activi, 2 pensionari), 7 advocaţi, 10 medici, 6 profesori, 3 deputaţi dietali cu locuinţă statornică, 4 ingineri, 60 funcţionari în ministere, 55 funcţionari la poştă şi telegraf, 16 la căile ferate şi la cassa poştelor, 12 ofiţeri, 20 funcţionari privaţi, 10 familii de pensionari, 50 familii de meseriaşi, 2 căpitani de poliţie, 5 agenţi secreţi 30 poliţişti, 4 călăuzi la tramvae, 300 studenţi universitari şi aproape 2000 de meseriaşi şi muncitori.

*

Spioni bulgari. Poliţia din Bucureşti a deţinut pe cafegiul Iordan Popov şi pe muncitorul Atanasie Gheorghiev pentru spionaj în favorul Bulgariei. S'a constat despre amândoi, că sunt ofiţeri bulgari în activitate.

*

Electricul dintre Viena şi Pojon. Comunicaţia cu tren electric între Viena şi Pojon era să se deschidă la 1 Decemvrie. In considerare că vremea nefavorabilă a întârziat lucrările, deschiderea liniei s'a amânat pe Ianuarie 1914. Regiunea trenului electric nu este încă stabilită; călătoria cu electricul însă va fi cevaşi mai lungă, decât pe liniile căii ferate de stat; deoarece electricul pătrunde mai departe atât în oraşul Pojon, cât şi în Viena. Pe teritorul Vienei face 13 kilometri şi ajunge până la hala mare unde se vând alimente.

*

Universitate în Medina. Punerea pietrii fundamentale a universităţii arabe din Medina s'a făcut în asistenţa numeroasă a notabilităţilor din Arabia.

*

Dela licitare. Cu prilejul licitării lucrurilor rămase după fostul colonel trădător Redl, s'au vândut în Praga multe obiecte cu un preţ destul de urcat. Pentru un inel cu briliante s'au dat 1400 de coroane. Uniformele lui Redl însă, deşi erau oferite cu câte 20 de coroane pentru o uniformă, totuşi n'au aflat cumpărător.

*

Nou prav de puşcă. In ministeriul de răsboi la Berlin se fac cercetări asupra unui nou fel de prav de puşcă, inventat de femeea Ida Böhm. Noua invenţie este însemnată de aceea, fiindcă granatele încărcate cu acest prav de puşcă, îndată ce explodează, desvoaltă — zice-se — un gaz ameţitor, care face incapabili de luptă mai multe sute de soldaţi. Ameţeala ar dura 7—8 ceasuri.

*

Sinuciderea unui copil. Băeatul Francisc *Russ* de 5 ani şi jumatate, al unui negustor din Graz, s'a aruncat de pe un pod în râu şi s'a înecat. Cauza sinuciderii este o dojană primită dela părinţii lui. Copilul declarase vecinilor, că se duce să se omoare, însă oamenii nu l au luat în seamă.

*

Fabrică engleză în Rusia. O societate engleză, în înţelegere cu bănci ruseşti, va înfiinţa în Ţariţin lângă Volga o mare fabrică de tunuri şi muniţiuni, cu un capital social de un milion şi jumătate funţi sterling. Intreprinderea a şi primit comande în valoare de un milion.

*

Calatorie la Pamântul sfânt. In 2 Februarie 1914 se face o calatorie de 24 zile în orient. Programa călătoriei este: Bucureşti, Constantinopol, Atena, Alexandria Cairo, Port-Said, Jaffa şi Ierusalim, cu mai multe excursiuni. Cheltuelile de drum, cu bacşişuri cu tot, sunt pentru clasa I. de vapor 1350 coroane, clasa II-a 1150 coroane. Amănunte se dau gratuit la birourile de informaţiune ale căilor ferate ungare.

*

Monografia Aradului. Din ziare budapestane aflăm, că a apărut un nou volum al monografiei oraşului şi comitatului Arad, şi anume partea *etnografică*, alcătuită de Dr. Iuliu *Somogyi*. Lucrarea schiţează şi viaţa, limba şi obiceiurile poporului român din acest ţinut al ţării. Despre români scrie că sunt conduşi în activitatea lor de porniri bine stabilite. Despre sârbi afirmă, că nu au aspiraţiuni deosebite cu totul de-ale ungurilor; ear germanii, zice autorul, acceptează deplin ideea de stat maghiar. Ţărănimea română din satele Aradului este prezentată în mare parte ca slăbită trupeşte şi degenerată în urma traiului rău din timpul mai nou, — şi a puţinei îngrijiri, de care e împărtăşită din partea guvernanţilor noştri, adaugem noi.

*

Civili şi militari. In parlamentul german din Berlin s'a desbătut cu multă vehemenţă conflictul ivit între militarii şi elementul civil din oraşul alsacian *Zabern*. Ofiţerii regimentului 99 de infanterie din acest oraş batjocoreau prea des cu nume insultătoare pe soldaţii recrutaţi în Alsacia. Dela o vreme atât oraşul Zabern, cât şi comunele din apropiere n'au mai suferit purtarea provocătoare a autorităţilor militare, şi conflictul a izbucnit în ciocnire serioasă. Pentru liniştirea locuitorilor din Alsacia, regimentul dela Zabern a fost acum transferat şi înlocuit cu regimentul de infanterie nr. 22. Transferarea s'a făcut la ordinul împăratului Wilhem, care de nou a declarat, că elementul militar să caute a trăi în raporturi bune şi prietineşti cu toţi cetăţenii statului.

*

Intre nemuritori. A trecut cam multă vreme, decând marele matematician *Poincaré* s'a stâns din şirul celor patruzeci de nemuritori ai Academiei franceze. Acum se scrie din Paris, că zilele acestea se va face alegerea de membru în locul devenit vacant. Se amintesc în deosebi două nume, chemate să între în cercul nemuritorilor. Unul este Alfred *Capus*, autor de piese teatrale; al doilea este Leon *Bourgeios*, vestit om politic, însemnat prin cuvântările şi studiile sale politice.

*

Balul subofiţerilor. In 7 Ianuarie 1914 se va ţinea balul subofiţerilor dela regimentul nostru de infanterie nr. 31, şi anume în sala dela Casa societăţii din strada Schewis. Intrarea 2 coroane de persoană. Venitul net este destinat pentru fondul de ajutor al subofiţerilor şi pentru fondul săracilor din Sibiiu.

*

Atentat. In comuna Vorheenberg, de lângă Bruxela, un socialist a tras un foc de revolver asupra preotului romano-catolic. Cauza atentatului este faptul, că preotul a refuzat să îngroape un socialist, la a cărui înmormântare tovarăşii săi au adus un steag roşu.

*

Membrii pe viaţă ai Reuniunii meseriaşilor sibieni, s'au sporit cu dl *George Baciu*, măestru măsar, care plătind din taxa de cor. 50 rata primă de cor. 12·50, restul îl plăteşte în 3 rate egale. Măestrul blănar dl *Ilie Steflea*, a plătit rata din urmă de 25 cor., ear comersantul din Făgăraş, domnul *George Bârsanu*, a plătit 10 cor. din restul de 40 cor.

*

Experimente cu serul în contra tuberculozei. Doctorul Friedmann dela dela Berlin, invitat de primarul capitalei noastre, a sosit la Budapesta să facă injecţiuni cu serul său la bolnavii de tuberculoză. S'au prezentat 160 de persoane, pentru a li se introduce medicamentul. Injecţiunile s'au început la mai multe clinice. O parte a medicilor din Budapesta nu are multă încredere în experimentările lui Friedmann; fiind de părere, că doctorul berlinez are să-şi mulţumească succesele mai mult unei reclame americane, decât unui adevărat remediu împotriva numitei boale.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriaşi doritori de a-şi înmulţi cunoştinţele în străinătate, au mai dăruit: Mihail Strâjan, prof. de gimnaziu în penz., 10 cor.; Dumitru Ghişa, măestru faur, George Ghişa, sodal rotar, ambii din Reciu câte 20 bani; Romul Bucşa, paroh (Sibiiu suburb. de jos) şi soţia sa Eugenia n. Joandrea, 1 cor.; Ion Imbăruş, înv., George Duşoiu, inginer, Avram Păcurariu, protopresb. (Mercurea), Dumitru Barbu, înv. măsar, câte 50 bani; Matei Scorobeţ, învăţător (Mercurea), soţia sa Firuţa n. Feşeru, şi copiii lor Lucian, Lucia şi Livia, 1 cor.; Simeon Turtea, paroh (Săsăuş) şi Nicolae Mohan, culeg. tip. emer., câte 25 bani. Starea fondului cor. 175·50 fil. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele Reuniunii meseriaşilor sibieni: Vic. Tordăşianu president.

*

Bioscopul Apollo de pe piaţa Hermann va reprezenta Miercuri şi Joi în 10 şi 11 Decemvrie n. 1913 următorul program: Ruinele Pompeiane, după natură, colorat. In focul curăţitor, dramă în 3 acte. Gherda şireată, comic. Afară de program: Jack sau: Povestea unui june nenorocit, dramă pătrunzătoare în 4 acte, după renumitul roman de Alfons Daudet. Cel mai artistic tablou de sezon, al autorului.

Teatru.

Miercuri, în 10 Decemvrie n., se joacă piesa în 3 acte *Bacara*, de H Bernstein; Joi în 11 Dec. comedia *Femei frumoase*, a doua oară.

Nr. 773/1913. (335) 1—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 5 Noemvrie a. c. Nr. 14031 Bis. se escrie concurs din nou pentru întregirea parohiei de clasa a II a **Miluan**, protopresbiteratul Unguraş, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Dela concurenţi se cere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a.

Cererile de concurs întregite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iară reflectanţii la acel post cu prealabila încuviinţare, cerută în scris se pot prezenta în parohie pentru a fi cunoscuţi parohienilor şi pentru a cânta, cuvânta şi eventual a slugi sf. liturgie în biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare.

Fizeş-Sânpetru, 19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 586/1913. (325) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea unui post învăţătoresc la şcoala din **Vingard** şi pentru întregirea postului învăţătoresc din **Berghin** se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. In Vingard salar: 1200 cor.

2. In Berghin salar: 400 cor. dela biserică şi restul din ajutor de stat.

In ambele locuri cvartir şi grădină în natură.

Cererile instruite conform normelor din vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sebeş, 9/21 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Dela direcţiunea institutului de corecţiune-educativ din Gherla (Szamosujvár).

Nr. 80/1913 Pres. (341) 1—3

Publicaţiune concursuală.

In urma înaltei ordinaţiuni a Excelenţiei Sale ministerului de justiţie reg. ung. din 11 Noemvrie a. c. Nr. 59056/1913 IX. pentru împlinirea mai multor posturi de adjuncţi de cap de familie (családfősegéd) aparţinători în cl. XI. de salarisare la institutul de corecţiune-educativ de sub conducerea mea, prin aceasta public concurs.

Pentru supravegherea elevilor la mâncare adjunctul de cap de familie se împărtăşeşte încă de 350 cor. ca taxă de rescumpărare pentru alimentare.

Invit pe concurenţi, ca cererile provăzute cu decretul de învăţătoriu pentru şcoalele elementare, eventual civile şi cu documentele justificătoare despre cetăţenia ungară, apoi întregitatea corporală, studiile absolvate şi relaţiunea obligamentului militar, iar cei aplicaţi deja şi cu documentele justificătoare despre activitatea lor presentă, adresate Excelenţiei Sale ministeriului reg. ung. de justiţie şi timbrate în regulă, — să şi le înainteze subscrisei direcţiuni pe calea autorităţii lor, iar cei ce eventual nu ar fi în funcţiune — prin comitele suprem competent, *inclusive până la 20 Decemvrie a. c. st. n.*

Accentuez, că învăţătorii cari pe lângă cualificaţiunea învăţătorească mai au şi decret cantoral şi eventual sunt conducători de cor, precum şi învăţătorii, cari se pricep la economie, la grădinăritul de culină ori la ceva industrie şi despre aceasta au documente speciale ori atestate dela şcoala de industrie, — vor fi preferiţi.

Cererile neprovăzute cu documentele recerute, precum şi cele înaintate cu ocolirea călii oficioase de serviciu şi în urmă cele sosite după espirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Direcţiunea institutului de corecţiune-educativ reg.-ung.

Gherla (Szamosujvár), 18 Noemvr. 1913.

(L. S) **Albin Uhlyarik** m. p,
director.

Vânzare de casă.

Din mână liberă să vinde prin licitaţie căsile din Sibiiu de sub Nr. 17 strada Schützengasse, constătătoare din 4 odăi şi superedificate, edificiu nou, locuinţă comodă aproape de Erlenpark, *Luni în 15 Decemvrie a. c. la 3 ore p. m.* în cancelaria advocaţială *Dr. Adolf Hirsch Sibiiu strada Cisnădiei Nr. 5.*

(338) 2—3

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană

I. Enescu:

Cooperativele săteşti

Felul şi însemnătatea lor.

Preţul Cor. 1·50, porto 5 fil.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann şi Comp. Tetschen a/Elbe

rămâne şi va fi neîntrecut în efectul său contra lintiţelor, precum şi indispensabil pentru îngrijirea raţională a frumseţei şi pielei, ce prin scrisorile de mulţumită zilnic întrate necondiţionat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii şi parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susţinerea fragedă şi albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48, 39-40

Cine doreşte un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre oroloage de buzunar, distribuim după un mod oareşi care 5000 bucăţi gratuit.

(339) 2—6

Trimiteţi precis adresa D-Voastră pe o cartă poştală la fabrica de oroloage:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 9—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Naşterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipet
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Invierea lui Lazar
Schimbarea la faţă
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormânt
Invierea Domnului
Inălţarea — Floriile
Tăerea împrejur
Naşterea Maicei Domnului
Pogorârea Duhului sfânt
Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
Grigorie, Vasilie şi Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

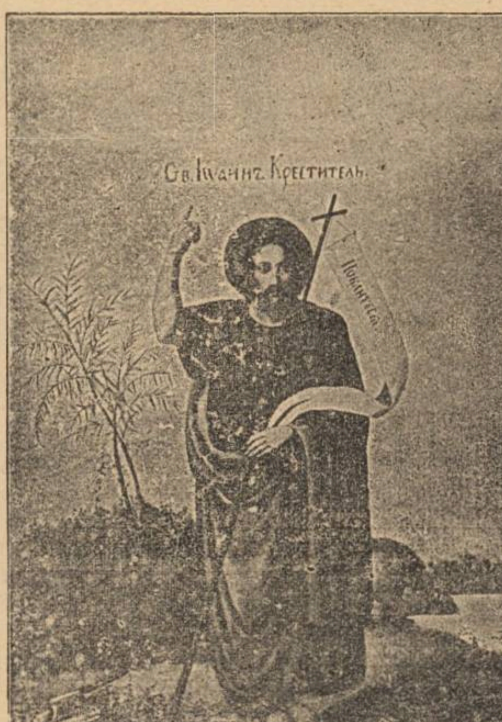

II.

Iisus pe Cruce
Inălţarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

III.

Botezul Domnului
Constantin şi Elena
Sfântul Dumtru călare
Sfântul George „
Maica Domnului
Petru şi Pavel
Arhanghelii Mihail şi Gavriil
P. Ioan Gură de aur
PP. Ioachim şi Ana

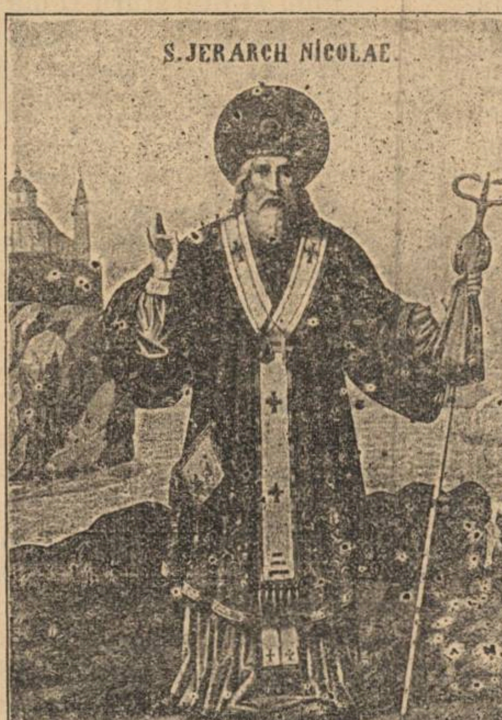
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

Arhangelul Mihail
„ Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumitru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
„ Simeon
„ Andreiu
Evangelistul Ioan
„ Luca
„ Marcu
„ Mateiu
Prorocul Zaharia
Apostolul Iacob
„ Filip

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42·—	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30·80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	9·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, tinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 30 Noemvrie (13 Decemvrie) 1913. **Nr. 124.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adresese Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Serisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestia națională în dietă.

Continuăm astăzi cu publicarea vorbirei contelui *Tisza István,* ministrul prezident ungar, rostită Vineri în dieta țării, la discuția asupra budgetului. In partea aceasta a vorbirii sale se cuprind cele mai însemnate declarațiuni, asupra cărora atragem deosebita atențiune a cetitorilor noștri și asupra cărora ne reservăm dreptul a reveni și noi. Domnul prim-ministru și-a continuat discursul astfel:

„Am spus'o poate și altădată, că *dela Românii cari locuesc în Ungaria nu ne este permis să pretindem, ca să nu se intereseze de desvoltarea viitoare, de mărimea viitoare, a națiunei române din statul independent.* Din contră! *Omul doară numai atunci are valoare deplină, când urmărește aceasta realisare a idealului național cu o inimă plină de cald sentiment.* Românul pe care soartea l-a așezat pe teritoriul Ungariei, are față de idealul seu național aceeași misiune, pe care o are Germanul, cetățean și el al Ungariei. Eu nu cer nici dela Germanul din Ungaria, ca se remână nepăsător față de desvoltarea marei națiuni germane; dar aceea trebue se simtă, că el face bune servicii acestui ideal german, desvoltării și valorării marei națiuni germane numai astfel, dacă acolo, unde l-a așezat provedința, lucrează la întărirea politică a acelei monarhii, și în internul monarhiei la a acelei națiuni maghiare, a cărei valorare politică servește totodată scopurile marei națiuni germane. (Vii aprobări.) Aceeași chemare o au deci și Românii din Ungaria. *Nici ei nu promovează idealurile lor naționale, pe cari nu vreau să le stârpesc din sufletul lor, ba i-aşi onora mai puțin, dacă acelea n'ar esista în sufletul lor, prin iredentism, și nu prin aceea, că vreau să submineze posiția națiunei maghiare în monarhia aceasta, că vreau să expună monarhia la tot felul de experimentări federalistice, în esența lor de caracter slav, ci astfel, că devin stâlpi tari ai sistemului dualistic, puternici stâlpi ai statului maghiar milenar, pentru ca monarhia, pusă pe temeliile dualismului și statul maghiar clădit pe baze naționale, în interesul propriu, să poată fi aliatul permanent și credincios al României.* (Așa e! Așa e!)

Aceste adevăruri mari strebat, pentrucă trăesc în adâncul lucrurilor. Durere, astăzi suntem încă departe de a putea vedea, că adevărurile acestea ar fi aflat valorare generală la păturile largi ale poporului. Aici trebue lucrat, adevărurile acestea mari au se fie altuite în sufletul popoarelor, la delăturarea contrastelor îngrămădite, a neînțelegerilor trebue să muncească Maghiarul și Românul deopotrivă, pentrucă atunci fac servicii adevărate neamului lor propriu! Din munca aceasta m'am silit se-mi iau partea totdeauna, în diferitele posiții în cari m-a pus soartea, fără a-mi bate capul cu răstălmăcirile, cu criticele, cu nimic alta, decât numai cu chestia în serviciul căreia m-am pus. *Spre acest mare scop îmi dau silința se apropii națiunea mea și în firul schimbului de păreri, pe care-l port de present cu concetățenii noștri români, cu influență asupra unei mare părți a conaționalilor lor.* (Aprobări.)

Asupra acestui schimb de păreri astăzi nu mă pot pronunța. Nu mă demit nici la desmințirea știrilor date de foi, și în mare parte false. Un lucru însă trebue să-l accentuez, și în privința aceasta întăresc afirmarea stimatului domn deputat. E afară de orice îndoială, că *în întregul fir al consfătuirilor, chestii personale peste tot n'au fost atinse. Nici eu, nici acei domni, n'au pus chestia astfel, ca și cum resolvarea ar fi de căutat în ambiții personale, în satisfacerea ambițiilor personale.* Din contră, trebue să lucrăm *pe teren obiectiv,* trebue *să aflăm condițiunile primordiale, pe lângă cari se poate instăpâni armonia sufletelor.* Și ca să se întâmple aceasta, nu esistă după mine decât numai o modalitate. E necesar, ca concetățenii români, fără reservă, fără gând ascuns, fără duble înțălesuri și fără năzuințe politice de a schimba în esență stările actuale, *să se pună pe bazele ideei de stat maghiar, clădit pe temelii naționale milenare.* Să acceptăm starea de drept, care preface aceasta (idee) în realitate vie, dar care totodată deschide teren liber cultural și economic pe seama desvoltării concetățenilor de buze nemaghiare. Că acest teren astăzi nu pot să-l ocupe de tot, că nu pot înainta astfel, cum ar trebui, motivul zace tocmai în nefericitele neînțelegeri, în dublele înțălesuri, în toate aparițiile, cari formează totatâtea baze pe seama neîncrederii, neînțelegerii, a sentimentelor dușmănoase. *Se restabilim odată liniștea sufletelor!* (Aprobări vii.) *Se dăm prima condiție a încrederii, care nu poate fi alta, decât constatarea pe față și cu sinceritate, că există identitatea, armonia scopurilor finale politice* (Aprobări vii), *și atunci sunt convins, că armonia restabilită în scurtă vreme va aduce roade binefăcătoare, pentrucă în atmosfera concordiei în care vom ajunge toți, mai liber, mai cu îndrăzneală și mai repede să va putea desvolta românimea din patrie, decum s'a desvoltat până acuma.* (Aprobări).

Nu vreau să intru acum mai amănunțit în politică, dar față de cele înșirate de stimatul domn deputat trebue să constat înainte de toate faptul, că sub ultima epocă a asupririi maghiare, acum aproape semicentenară, din desvoltarea generală, care, har Domnului, s'a arătat pe întreaga linie, și au luat cu prisosință partea lor și Românii din Ungaria. (S'auzim.) S'au înmulțit repede în numărul sufletelor, s'au întărit economicește, au înaintat pe terenul agriculturii, au luat un avânt uriaș în comerciu și pe terenul creditului, și s'a desvoltat o inteligență mare, puternică și conștientă română, care poate să și esporteze, nu numai să provadă aici și să împlinească misiunea care o așteaptă, ci trimite curente foarte puternice și dincolo, în România independentă. (Adevărat. Așa e!)

Ce privește acum chestiunile concrete ale domnului deputat, înainte de toate să nu vorbim în privința aceasta de chestia pădurilor și a islazurilor, pentrucă nu au nici o referință naționalistă, ci formează chestii generale, mari, complicate, de interes public pentru toate regiunile muntoase ale Ungariei. (Așa e.) Căci e lucru natural, că aici stau față în față două interese publice însemnate. Unul e interesul mare economic al poporațiunii de acolo, în jurul prășirei de vite, celalalt e marele interes al țării întregi, amenințată de devastarea pădurilor. Și vă rog să nu credeți, că se pune în contra poporului, în contra intereselor poporului, acela, care vrea să apere Ungaria de devastarea ulterioară a pădurilor, iar devastările de până acuma vrea să le suplinească, după putință. Binevoiți a vă gândi la pustiirile îngrozitoare pe cari le au pricinuit apele în anul acesta, tocmai în ținuturi naționaliste, tocmai în mijlocul poporului sărac. Binevoiți a vă gândi la multele mii de bravi țărani români, dela cari potopul a luat, nu numai bucătura din gură, dar li-a nimicit și casele. Aparițiile acestea, potopurile, ce vin cu putere atât de mare în timpul din urmă prin părțile superioare ale râurilor, stau în legătură cu devastarea pădurilor. (Adevărat. Așa e.) E foarte greu a se afla aci măsura potrivită. Zace în firea omului, că corpul forestieresc, în prima linie chemat să susțină și să suplinească pădurea, pușcând poate peste țintă, să nu aibă destul simț pentru celalalt mare interes. Suntem însă datori, toți cei ce representăm interesul public, să căutăm aplanarea între acestea interese divergente. Dar vă rog, să nu aruncați între popor mijlocul ieftin și ușor de întrebuințat agitatoric, că atunci, când raporturile obicinuite de pășunat, în detrimentul pădurilor, vin restrânse într'o privință ori alta, din punctele de vedere al forestieriei, prin aceasta s'ar arăta nepăsare față de interesele poporului, și mai ales nu picurați în aceasta grea și delicată chestie agrară veninul referințelor naționaliste. Scuzați, dar chestia aceasta nu poate fi legată, cu bună credință, de chestia naționalistă. (Adevărat. Așa e.)

Chestia cealaltă e chestia episcopiei din Hajdudorog. Dela înființarea episcopiei din Hajdudorog nu au trecut încă atâtea luni, câte decenii au trebuit până ea s'a înființat. Inpaciența cea mare, pentrucă până acuma nu s'a făcut nici un paș final în chestia revisuirii, așa cred, că nu e la loc. Chestia aceasta trebue resolvată cu liniște, cu precauțiune, cu scrutarea posibilă a realității obiective. (Adevărat. Așa e.) Guvernul nu se ferește de revisuire, guvernul va precumpeni, că oare au fost alăturate la episcopia din Hajdudorog și astfel de comune dela marginile episcopiei, cari puteau se rămână alăturate la vre-o episcopie română, dela Gherla, ori Oradeamare. E aplicat să o facă aceasta guvernul, pentrucă precum fiecare Maghiar, așa și el, a prins chestia episcopiei din Hajdudorog, nu din punctul de vedere al maghiarisării, nu din punct de vedere agresiv, nu din punctul de vedere al propagandei de maghiarizare, ci din punctul de vedere al apărării îndreptățite. (Aprobări vii în dreapta) In jurul episcopiei din Hajdudorog nu a existat niciodată o altă idee fundamentală decât aceea, ca văzând, cum în sânul bisericii gr.-catolice, prin aceea, că se valorează limba română, se naște o propagandă puternică de românizare, noi să conservăm pe seama națiunii maghiare pe credincioșii gr.-catolici, cari sunt Maghiari de baștină. *Dacă în privința aceasta s'au făcut greșeli la stabilirea granițelor, guvernul e gata a se angaja să le facă îndreptarea, dar cere puțină răbdare, puțină liniște, pentrucă chestia aceasta totuși nu se poate rezolva atât de ușor, cum ar dori domnii.* (Așa e!)

In legătură cu aceasta trebue să vă mai atrag apoi atențiunea asupra unui lucru. După afirmarea extremă a D Voastre în episcopia Hajdudorogului sunt 20—24 de parohii nemaghiare. Dar în episcopiile gr.-cat. române sunt foarte multe mii de credincioși maghiari. Dacă D-Voastră sunteți atât de simțitori, că credincioși români aparțin episcopiei maghiare, binevoiți a privi din acelaș punct de vedere și partea ceealaltă a monetei, și atunci va trebui să ne îngrijim, cu voință comună, ca soartea să fie asigurată și pe seama acestor gr.-catolici maghiari, incorporați la episcopii române, împreună cu naționalitatea lor, primind garanții corăspunzătoare, că față de ei nu se vor valora mai mult tendințele de românizare. (Aprobări vii și aplause în dreapta.)

Nu vreau să mai obosesc cu amănunte atențiunea stimatei case. Atâta îmi iau voie să mai observ, că întâi de toate *guvernul va continua cu toată stăruința munca începută, cu statornicie, cu energie, în speranța, că-i va succede a ajunge la înțelegere cu acea parte a Românilor din patrie cari au stat până acuma în serviciul politicei naționaliste. Succesul depinde firește, nu numai dela noi. Dacă aceasta înțelegere nu s'ar putea lega, ne vom năzui cu toată puterea să ne răzimăm pe acea parte a românimei din patrie, pe care ne-a succes până acuma și sper că în măsură mai mare ne va succede în viitor, a o convinge despre pericolul ce se cuprinde în politica naționalistă, din punct de vedere românesc, și care e aplicată a lua cu noi împreună lupta în contra politicei naționaliste.* Dar și până se va putea rezolva chestia aceasta, până vom putea ști, că trebue să luptăm, ori ceea ce ar fi cu atât mai bine, că ne va succede să luăm odată dela ordinea zilei neînțelegerile păgubitoare pentru ambele națiuni, guvernul ungar va merge liniștit, consecvent pe calea sa. Va respecta legea, va respecta drepturile cari compet cetățenilor nemaghiari din patrie, dar totodată va susținea cu toată hotărârea, cu toată consecvența, față de orișicine, față de orice atac, toate pretensiunile statului național maghiar, ale politicei naționale maghiare. Recomand budgetul spre primire“. (Aclamări vii și aplause în dreapta. Oratorul e felicitat).

Noua lege electorală.

(Urmare.)

§. 18. Nu poate fi ales deputat la dietă:

1. Acela, care în înțelesul art. de lege 50 dela 1879 despre câștigarea și perderea cetățeniei de stat maghiar, §§-ii 15 și 44, nu poate fi membru al dietei.

2. Care în înțelesul legii despre judecătoria în chestii de alegeri de deputați pentru dietă (art. XV dela 1899 §-ul 176) din motivul, că nu și-a presentat credenționalul ca deputat, ori în înțelesul legii de incompatibilitate, art. 24 dela 1901, §-ul 25, alineatul 2, pentru intervenție secretă la guvern, pe vremea alegerii, — încă nu poate fi deputat.

3. Cel ce pentru crimă săvârșită din râvnă de câștig a fost condamnat cu putere de drept la perderea libertății pe mai mult de trei ani, ori a primit o pedeapsă și mai aspră.

4. Celce afară de casul amintit în punctul 3 a fost condamnat pentru vre-o crimă, ori pentru vreun delict, săvârșit din râvnă de câștig, sau îndreptat în contra statului, ori care se lovește de articolul de lege V dela 1878, despre crime și delicte, §-ul 172 alineatul 2, de art. de lege 36 dela 1908, despre modificarea codului penal, §§-ii 43—44, sau de art. de lege II dela 1909 despre emigrare, cu putere de drept, la perderea libertății, dela împlinirea pedepsei, ori dela întrarea prescripțiunei, în curs de *zece ani*, iar dacă pentru vreuna din aceleași fapte punibile a mai fost odată condamnat, dela împlinirea nouei pedepse, sau dela întrarea prescripției, în curs de *cincisprezece ani*.

In casurile înșirate în punctul 4 al acestui paragraf sunt a se aplica în mod corespunzător dispozițiunile din ultimele doue alineate ale §-lui 14.

§. 19. Nu poate fi ales deputat la dietă:

1. Celce în intervalul dintre esercitarea și efectuirea alegerii (ziua convocării și ziua alegerii) funcționează (§ 77) la judecătoria cercuală sau la tribunalul regesc, ca judecător, ori ca membru al procuraturei regești e aplicat pe lângă tribunalul regesc în acel cerc de alegere, care întreg, ori în parte, cade în teritoriul respectivei judecătorii regești, ori al respectivului tribunal regesc.

2. Celce în timpul stabilit în punctul 1 a fost primpretor, pretor, căpitan de poliție (prim-căpitan, căpitan, subcăpitan) la orașul cu drept municipal sau cu magistrat regulat, în cercul de alegere, care întreg ori în parte cade în teritoriul respectivului cerc, ori oraș.

3. Funcționarul aflător în serviciu activ, permanent ori temporar, al puterii armate.

4. Presidentul (substitutul său) de alegere, sau al comisiunii scrutinătoare, în cercul electoral, în care funcționează la alegere sau la adunarea voturilor.

CAP II.

Cercurile electorale și cercurile de votare.

§ 20. Alegerea de deputați dietali se face după cercuri electorale. Fiecare cerc electoral are un deputat.

§ 21. Despre stabilirea cercurilor electorale și a centrelor lor va dispune o lege specială.

§ 22. Cercurile electorale se impart în cercuri de votare. Cercurile de votare au se fie stabilite astfel, ca fiecare oraș cu magistrat regulat și fiecare comună mare și notariat cercual, în care numărul alegătorilor trece peste 1000, se formeze, după putință, cerc separat de votare.

Orașele și comunele mari mai impopulate, cum și notariatele compuse din număroase și de olaltă îndepărtate comune mici, pot fi împărțite în mai multe cercuri de votare.

Comune mari învecinate și cu mică poporațiune, apoi notariate cercuale și comune mici, aparținătoare la diferite notariate cercuale, pot fi unite într'un singur cerc de votare.

§ 23. Cercurile de votare le stabilește și le poate modifica adunarea generală a reprezentanței municipale, iar în orașe cu magistrat, cari formează cercuri separate electorale, adunarea generală a consiliului orășenesc. Pentruca hotărârea să fie valabilă, se cere aprobarea ministrului de interne. In scopul acesta și hotărârile orașelor cu magistrat regulat se trimit deadreptul ministrului de interne.

Ministrul de interne ia în examinare meritorială hotărârea adunării generale, fără de considerare, dacă s'a înaintat ori nu recurs în contra ei.

Dacă ministrul de interne dela înaintarea hotărârii în 40 de zile nu se pronunță, hotărârea este a se considera de aprobată.

Dacă cu ocaziunea primei stabiliri a cercurilor de votare, adunarea generală municipală, sau adunarea generală a consiliului orășenesc, nu înaintează hotărârea sa meritorială în terminul stabilit de ministrul de interne, cu considerare la cele cuprinse în §-ul 154 alineatul 2. dreptul de stabilire trece asupra ministrului de interne.

Ministrul de interne e dator se prezinte dietei conspectul cercurilor de votare, stabilit în mod final cu ocasiunea executării legii, în trei luni socotite dela promulgarea acestei legi, precum și se anunțe numai decât orice schimbare făcută în conspect.

Schimbările referitoare la stabilirea finală a cercurilor de votare pot fi executate numai la șase luni socotite din ziua în care ordinațiunea aprobătoare a ministrului de interne a sosit la comitat, ori la oraș.

§ 24. La stabilirea, schimbarea și anunțarea ce e de făcut dietei, a centrelor cercurilor de votare compuse din mai multe comune, sunt a se pune în aplicare dispozițiunile §-lui 23.

CAP III.

Comitetul central.

§ 25. Pentru compunerea și rectificarea anuală a listelor electorale, precum și pentru facerea pregătirilor la alegerile de deputați, este a se alcătui un comitet central în fiecare comitat și în fiecare oraș cu magistrat regulat, care alege deputat separat, ori care formează centrul cercului electoral compus din două ori mai multe orașe cu magistrat regulat.

In astfel de cercuri electorale, cari sunt compuse, în mod escepțional, din teritorii aparținătoare la două municipii (comitatense ori orășenești), agendele comitetului central le îndeplinește comitetul central al orașului ori comitatului în care se află centrul de alegere.

§ 26. Comitetul central, afară de president, se compune din 12 membri, dacă cercul său de activitate se estinde asupra unui singur cerc electoral; iar dacă se estinde asupra a două cercuri, din 18, la trei cercuri din 24, iar dacă cercurile sunt mai multe decât 3, pentru fiecare cerc electoral încă din doi membri.

In comitetul central este a se alege din fiecare cerc electoral, după putință, cel puțin doi membri, iar în comitetul central al cercului electoral compus din două ori mai multe orașe cu magistrat regulat, membrii se iau în părți egale din fiecare oraș. Dacă numărul membrilor nu poate fi împărțit pe orașe în mod egal, membrii ceialalți se aleg din orașul cu centrul cercului electoral.

Aceea, că în comitetul central cu cerc de activitate asupra a două municipii (§ 25 al. 2), municipiile interesate câți membri se aleagă, decide, după ascultarea lor, ministrul de interne.

§ 27. Presidentul comitetului central e în municipii primul funcționar, în orașe cu magistrat regulat primariul, iar în cercul electoral compus din două sau mai multe orașe, primariul orașului în care e centrul de alegere, ori suplenții legali ai acestora.

Notariul și ajutorul de notar al comitetului central îl numește presidentul, în fiecare an, dintre notarii municipiului, ai orașului cu magistrat regulat, iar în cercuri electorale, compuse din două, ori mai multe orașe, din ai orașului care e centru de alegere pentru cercul electoral. Notariul, în această calitate a sa, nu e membru al comitetului central.

§ 28. Membru al comitetului central poate fi ales numai acela, care posede în vorbire și scriere limba maghiară, nu e eschis dela alegere pe temeiul §-ului 34 alineatul 3, și ori e trecut în listele electorale ale vreunui cerc electoral de pe teritoriul respectivului municipiu (oraș cu magistrat regulat), ori e membru al representanței respective municipale.

§ 29. Membrii comitetului central îi alege, cu majoritate relativă, prin votare cu liste, adunarea representanței municipale, respective consiliul comunal al orașului cu magistrat regulat.

In cercuri electorale compuse din două ori mai multe orașe cu magistrat regulat, fiecare consiliu orășenesc alege numărul potrivit de membri (§-ul 26). In privința efectuirii alegerilor, orașele sunt provocate din partea primariului din orașul, în care e centrul cercului electoral, care este apoi a se încunoștiința despre rezultatul alegerii, în scopul alcătuirii comitetului central.

Alegerea se face pe trei ani, cu începere dela 1 Ianuarie.

Alegerea este a se face în ședință ordinară, cel puțin cu o lună mai'nainte decum ar espira mandatul dat comitetului vechiu în înțelesul legii.

Despre alegere membrii se încunoștiințează prin estras din procesul verbal. Celce nu primește alegerea, e dator să aducă aecasta la cunoștința presidentului, în opt zile dela primirea încunoștiințării.

In locul celui ce nu primește alegerea, ori a murit, a demisionat, sau i-a espirat mandatul (§-ul 34 al. 3.), trebue ales membru nou în proxima ședință (adunare).

In contra hotărârii adunării municipale (reprezentanței orășenești), referitoare la alegerea membrilor comitetului central, se poate înainta recurs la judecătoria administrativă.

§. 30. Presidentul comitetului central, substitutul său, membrii, notarul și ajutorul de notar, înainte de a'și începe activitatea au să facă jurământul (făgăduința) următor:

«Eu, N. N. jur (promit sărbătorește), că în toate lucrările, cari în înțelesul legii, cu privire la compunerea și rectificarea listelor electorale pentru dietă, și la pregătirile pentru alegerile de deputați, sunt încredințate comitetului central (presidentului comitetului central, notarului), voiu proceda cu credință, cu nepărtinire și în mod conștiențios. Dumnezeu astfel să-mi ajute». (La făgăduință cuvintele din urmă nu se rostesc).

Presidentul comitetului central prestă jurământul (făgăduința) în fața adunării municipale, respective a representanței orășenești, substitutul presidentului tot aci, ori în fața comitetului central. Membrii apoi, ori în fața adunării municipale sau orășenești, care i-a ales, ori în fața comitetului central, ori în a presidentului acestuia pun jurământul (făgăduința). Notarul și ajutorul de notar face jurământul înaintea presidentului. Presidentul compune proces verbal despre prestarea jurământului (făgăduinței).

§. 31. Limba oficioasă a comitetului central e cea maghiară.

§. 32. Comitetul central ține ședințe după trebuință. Despre prima zi de ședință presidentul încunoștiințează membrii prin învitări speciale. Invitările au să fie trimise cel puțin cu trei zile înainte de începerea ședințelor, afișându-se și pe edificiul municipiului (orașului). In casuri de urgență extraordinară e îndreptățit presidentul să convoace comitetul central fără amânare.

Cu ocasiunea alegerilor pentru dietă, comitetul central municipal ține ședințe, după trebuință, în fiecare zi.

§. 33. Adunarea generală municipală poate decide, ca comitetul central să efectuiască compunerea provizorie a listelor electorale (§-ul 57) și să resolve recursurile și observațiile întrate în contra lor (§-ul 63), în cas de necesitate, împărțit în două ori mai multe secțiuni.

In scopul acesta adunarea generală municipală, cu ocasiunea alegerii membrilor din comitetul central, numește dintre ei în număr recerut pe aceia, cari în secțiuni, afară de presidentul și de substitutul acestuia, au să săvârșească agendele presidentului. De presidenți ai secțiunilor au să fie numiți astfel de membri, după putință, cari sunt totodată funcționari ai municipiului.

Membrii comitetului central vin împărțiți în secțiuni în fiecare an din partea presidentului comitetului central, și anume, astfel, ca fiecare secție să fie compusă, afară de president, cel puțin din câte patru membri, și ca după putință în fiecare secțiune să se afle cel puțin câte un membru din cercurile electorale, ale căror liste electorale cad sub pertractare. Tot astfel presidentul comitetului central designează numărul necesar de notari, dintre notarii municipali.

§. 34. Ședințele comitetului central sunt publice.

Pentru a se aduce hotărâri valide se cere, pe lângă president, presența a cel puțin patru membri, iar la secțiuni a cel puțin doi membri.

Celce în curs de jumătate de an nu s'a prezentat la nici o ședință și absența nu și-a scuzat'o la toată ocasiunea cu temeiu, își perde dreptul de membru al comitetului central și la ocasiunea proximă nu poate fi reales.

Comitetul central decide cu majoritate relativă.

In cas de paritate de voturi decide presidentul, care de altcum nu poate vota.

Despre fiecare ședință a comitetului central este a se lua proces verbal, cu înșirarea numelor celor prezenți, care vine verificat din partea presidentului și a doi membri prezenți. Procesul verbal vine depus în arhiva municipiului, respective a orașului cu magistrat regulat, și în trei zile este a se trimite o copie autentică ministrului de interne.

§. 35. Comitetul central comunică deadreptul cu ministrul de interne, cu celelalte autorități administrative și judecătorești, cu toate oficiile și cu toți particularii.

§. 36. In contra hotărârilor comitetului central, referitoare la îndreptățirea de a alege, se poate înainta recurs la judecătoria administrativă (§§-ii 65, 66 și 72). Celelalte hotărâri ale ei pot fi apelate la ministrul de interne, din punctul de vedere al legalității lor, în 15 zile dela aducerea hotărârii.

Ministrul de interne poate nimici hotărârea, care se lovește de lege, fie din oficiu, fie pe basa apelării, chiar înainte de espirarea terminului de apelare, și în cas că e necesară luarea de măsuri, poate ordona luarea de noue hotărâri. Iar dacă comitetul central a aplicat incorect legea cu privire la stabilirea unui termin, ori a unei zile, și din pricina scurțimei timpului nu se poate aduce hotărâre nouă, ministrul de interne decide în merit în chestia aceasta.

(Va urma).

Congresul dela Iași.

Zilele de Sâmbătă și Duminecă au fost zile de frumoasă sărbătoare națională pentru cei întruniți în Iași, a doua capitală a României. Atunci s'a ținut adecă acolo al treilea congres al „Societății ortodoxe naționale a femeilor române“ din regat. Lume multă a participat la acest congres. Dela noi au fost de față: protopresbiterii Ioan Teculescu, Nicolae Borzea, Andreiu Ghidiu, și alții, iar din Bucovina mai mulți preoți. Tuturor congresiștilor li s'a făcut primire cordială la gară. Cei mai mulți au sosit Sâmbătă dimineața la Iași unde aștepta la gară lume foarte multă: autoritățile locale, studențimea, diferitele societăți, și doamnele cari fac parte din societatea ortodoxă națională. Cu muzica militară în frunte a pornit cortegiul dela gară în oraș. In piața unirii oaspeții au fost apoi salutați cu căldură din partea studentului *Cădere*. care a dorit bun sosit „fraților români de pretutindeni“. Domnul protopresbiter din Alba-Iulia, *Ioan Teculescu*, mulțumește în termini frumoși pentru buna primire, iar după el mulțămește pentru primirea făcută congresiștilor și preotul *Georgescu* din București.

Intregul public a mers apoi la mitropolie, unde la orele 10 s'a oficiat serviciul divin prin I. P. S. Sa mitropolitul *Pimen*, asistat de inaltul seu cler. Răspunsurile le-a dat corul mitropolitan din Iași. După terminarea oficiului divin, Mitropolitul *Pimen* a rostit o scurtă cuvântare, urând bun sosit oaspeților și accentuând, că cei veniți la congresul „Societății ortodoxe naționale a femeilor române“ reprezintă idealul național și ideea creștinătății. Vorbirea a făcut bună impresie asupra ascultătorilor.

La orele 3 d. a. s'a ținut prima ședință a congresului, în sala teatrului național din Iași. Present un public foarte numeros și ales. Prezidează I. P. S. Sa, Mitropolitul *Pimen*, înconjurat de membre și membri din comitet. Prezidentul rostește o frumoasă vorbire de deschidere apoi dă cetire scrisorii I. P. S. Sa'e, Arhiepiscopului și Mitropolitului *Ioan Mețianu* din Sibiu, care salută cordial întrunirea celui de al treilea congres al „Societății ortodoxe naționale a femeilor române“, închinat bisericii și neamului românesc, implorând binecuvântarea cerlului asupra salutarelor sale lucruri.

Se fac ovațiuni Excelenției Sale, Mitropolitului *Ioan Mețianu*.

Protopresbiterul *Andreiu Ghidiu* din Caransebeș aduce binecuvântarea P. S. Sale, Episcopului *Dr. Miron E. Cristea*, iar I. P. S. Sa, Mitropolitul *Pimen*, cetește o scrisoare a Episcopului Cristea, adresată congresului.

Să întră în ordinea de zi. Doamna Zoe Râmnicean cetește raportul general despre afacerile societății, dela înființare până acum, doamna Alexandrina G. Cantacuzino cetește raportul despre activitatea comitetului central, doamna Esmeralda general Manu raportul despre grădinile de copii, iar dl Marinescu, directorul băncii naționale din Iași, raportul despre starea financiară a filialei din Iași.

Se cetesc mai multe telegrame de felicitare și aderență și se cetește raportul despre loteria organizată de societate, iar Arhimandritul Iuliu Scriban propune întregirea comitetului central.

Se trimit apoi telegrame: M. Sale Regelui Carol, Mitropoliților *Conon*, București, *Ioan Mețianu*, Sibiiu, *Dr. Repta*, Cernăuți Episcopului *Dr. Cristea*, și altora. Urmează conferența profesorului *Mehedinți* despre scopurile societății ortodoxe naționale a femeilor române.

La orele 6 seara ședința a fost ridicată.

La orele 9 seara a avut loc un mare festival la teatrul național. A cântat corul mitropolitan din Iași și doamna *Veturia Tri-*

teanu din Sibiu, care a fost mult admirată şi aplaudată.

Duminecă apoi, ziua a doua, la orele 10 s'a oficiat în catedrala din Iaşi parastas pentru odihna sufletelor soldaţilor morţi în răsboiu. Au fost de faţă ofiţerii superiori din Iaşi, autorităţile publice şi un număros public. A pontificat I. P. S. Sa, Mitropolitul *Pimen*, asistat de Episcopii *Teodosie* al Romanului şi *Nicodim* al Huşilor, şi de înaltul cler al catedralei. Mitropolitul Pimen a rostit o cuvântare, făcând apologia soldaţilor căzuţi pe câmpiile Bulgariei, şi făcând comun carea, că donează 300 lei văduvei Anica Dumitru, al cărei soţ a murit în Bulgaria.

La orele 11 s'a făcut inaugurarea unei grădine de copii în Iaşi, prin Arhiereul *Antim Petrescu*, care după terminarea serviciului divin arată într'o vorbire mai lungă importanţa noului aşezământ, şi mulţumeşte doamnelor din comitet pentrucă l'au înfiinţat.

La ora unu a fost banchetul dat la otelul Traian. Au participat 300 persoane Au toastat: Mitropolitul *Pimen* pentru M. Sa, Regele Carol. Regina Elisabeta şi familia princiară. Generalul Popovici pentru doamnele din societate. Gârboviceanu asemenenea; Teodoreanu pentru congresişti, dl Ioan Ursu pentru Românii de peste hotare, Episcopul Teodosie pentru ridicarea bisericii ortodoxe, A. D. Xenopol pentru oaspeţii din Transilvania şi Bucovina, în numele cărora răspunde protopresbiterul Ioan Teculescu din Alba-Iulia.

La orele 4 şi jumătate s'a făcut inaugurarea institutului de domnişoare al societăţii ortodoxe naţionale, secţia Iaşi. S'a oficiat un scurt serviciu divin, a vorbit doamna Meisner şi doamna Alexandrina Cantacuzino, apoi domnul Gârboviceanu şi ministrul Bădărău, care propune, ca congresele viitoare să se ţină toate în Iaşi. Se ceteşte telegrama de mulţămire a Regelui Carol, şi alte telegrame, între cari şi una din Blaj, alta din Deva, şi serbarea e terminată.

La orele 6 s'a oferit un ceaiu congresiştilor, de cercul militar din Iaşi, iar seara la orele 9 a oferit un banchet I. P. S. Sa Mitropolitul *Pimen*. A toastat I. P. S. Sa, pentru Mitropoliţii *Ioan Meţianu* din Sibiiu şi *Dr. Vladimir de Repta* din Cernăuţ, apoi pentru P. S. Sa Episcopul *Dr. Miron E. Cristea*, şi în urmă pentru doamnele din comitet şi pentru congresişti. A răspuns dl *A. D. Xenopol*, profesor universitar. Luni dimineaţa cei mai mulţi congresişti au părăsit Iaşii.

NOUTĂŢI.

Opoziţia maghiară la Cluj. Luni s'a ţinut la Cluj o mare adunare, unde au fost de faţă şi deputaţii Iuliu Justh şi contele Apponyi. Adunarea a hotărât să întemeeze o reuniune ardeleană *„pentru salvarea Transilvaniei“*. Reuniunea plănuită îşi va ţinea prima adunare la Murăş Oşorheiu, în Mai 1914. Profesorul universitar Apàthy a accentuat, în cuvântarea sa părerea, că nici un sprijinitor al guvernului ungar de astăzi nu poate fi primit în sinul reuniunii. Justh a declarat, că Ardealul se poate salva pentru Ungaria numai prin un drept electoral radical, ear Apponyi s'a ocupat cu afacerea naţionalităţilor, zicând, că statul trebue să impună naţionalităţilor prin putere şi conştiinţă de sine. — Ziarul *Pester Lloyd* îşi bate joc de opoziţia, care earăşi voeşte să mântuească Ardealul pe seama Ungurilor; de fapt însă, zice numitul ziar, domnii din opoziţie nu se interesează atât de mult de chestiunea ardeleană, cât mai ales de alegătorii la ale căror voturi contează în viitoarele alegeri pentru camera deputaţilor, — şi astfel Ardealul nu va câştiga nimic din toată mişcarea aceasta pornită la Cluj.

•

Dela comitat. Marţi, în 16 Decemvrie n. la orele 9 a congregaţie în Sibiiu, în scopul alegerilor diferitelor comisiuni, iar Joi în 18 Decemvrie n. la orele 10, se întruneşte comitetul central al comitatului Sibiiu în şedinţă, pentru a stabili listele definitive electorale pe anul 1914.

•

Alegerile bulgare. Din Sofia se vesteşte că guvernul Radoslavov a obţinut la alegeri o neînsemnată majoritate. Candidaţii guvernului au învins în o sută opt cercuri din două sute patru. Socialiştii au câştigat teren peste aşteptare. Grupul dlui *Danev* a fost bătut pe toată linia.

•

Mişcarea bolnavilor în spitalul civil din Sibiiu. La sfârşitul lunei Octomvrie se aflau în spitalul civil Francisc Iosif al Sibiiului 364 de bolnavi. In Noemvrie s'au sporit cu 556 cu totul 902 pacienţi. Dintre aceştia au părăsit spitalul 491, au murit 19. Au mai rămas 392 de bolnavi. Operaţiuni s'au făcut 139.

•

Principele Ypsilanti guvernator. Ziarele vieneze comunică ştirea, că guvernul grecesc a intrat în pertractări cu principele Emanuil Ypsilanti cu scop de a-l câştiga pentru ocuparea demnităţii de guvernator al insulei *Creta*. Principele, a cărui mamă a fost baroneasa Sina, este o persoană bine cunoscută în cercurile aristocrate din Viena şi Budapesta. Principele Emanuil Ypsilanti, împreună cu fratele său Teodor, au luat parte la răsboiul balcanic, în statul major se ţineau de cercul de încredere al regelui Greciei. — Altă ştire spune, că nu este vorba de insula Creta, ci de *Corfu*, care e unul din punctele delicate ale regatului grecesc. Pe insula Corfu, petrece cum se ştie, câteva săptămâni în fiecare an împăratul german Wilhelm în palatul Achilleon, fost al răposatei noastre împărătese şi regine Elisabeta.

•

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a studenţilor în teologie, va aranja Sâmbătă în 30 Noemvrie v. a. c. la orele 11 a. m. şedinţă festivă în memoria Marelui Arhiereu *Andreiu baron de Şaguna*, cu următorul program: 1 Cuvânt de deschidere. 2 Porumbescu: „Tatăl nostru“, cor. 3. „Andreiu Şaguna“, discurs de C. Bodea, cleric curs. III. 4. Mandicevschi: „Psalm 100“, cor. 5. Inceputurile bisericii noastre, disertaţie de G. Maior, cleric c. II. 6. Porumbescu: „Cântec“, cor.

•

La jubileul de zece ani. „Reuniunea săcuească sibiană“, împlinind zece ani de activitate, va ţinea Duminecă, la 14 Decemvrie n. 1914, în sala de gimnastică a liceului de stat o *adunare generală festivă*, ear seara la ora 7½ în acelaş loc se va da o *serată* cu coruri, recitări şi muzică. Programa adunării jubilare conţine: *Imn*, cântat de societatea de lectură a tinerilor meseriaşi maghiari sibieni; *Cuvânt festiv* rostit de dl *G. Zágoni* consilier regesc, notar public şi prezident al reuniunii; zece ani din viaţa „Reuniunii săcueşti sibiene“, conferenţă cetită de dl S. *Kiss*, director şcolar şi secretarul reuniunii; Propuneri, şi *Răsunet*, cântat de corul bărbătesc al societăţii maghiare de muzică. — Oaspeţii sunt binevăzuţi fără deosebire de naţionalitate. — Bilete pentru *serată* (á 1·50, 1, şi 0·50 cor.) se află la librăria Budovskyi în strada Pintenului.

•

Nou advocat în Sibiiu. Dl Dr. Victor *Munteanu* şi-a deschis cancelarie advocaţială în Sibiiu, Piaţa mare nr. 22.

•

„Cartea verde“ şi **„Le Traité de Paix de Bucarest“** se găsesc de vânzare á 4 Lei volumul la Librăriile C. Sfetea, Bucureşti. Se pot comanda şi prin Librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Au furat un aeroplan. America earăşi a întrecut Europa. In aerodromul militar dela Milvaukee mai mulţi marinari primeau instrucţiuni dela un ofiţer, care explica mânuirea hidroplanelor. In vremea aceasta rămase nesupravegheat un hidroplan. Deodată ofiţerul a zărit în văzduh, deasupra lacului Michigan, o maşină care sămăna cu hidroplanul său. Alergând în grabă mare la locul unde ştia că-şi lăsase aparatul, n'a mai găsit nimic. Hoţul sburase cu biplanul ofiţerului.

•

Familii nobile dispărute. Preşedintele casei magnaţilor din Budapesta anunţă, că în urma morţii membrilor acestei case, anume a baronului Iuliu *Brukenthal* şi a baronului Albert *Wodianer* s'a stâns linia bărbătească a acestor familii.

•

Earnă aspră. In statele Oregon, Nevada şi în alte părţi americane bântue viscole şi frig cumplit. Lacuri mari au îngheţat, multe oraşe sunt acoperite de zăpadă groasă. Termometrul arată 32 de grade sub zero. Au îngheţat şi mai mulţi oameni surprinşi de furtune.

•

Emigraţi întorşi. La gara de ost a Budapestei au sosit zilele acestea două sute de persoane, bărbaţi, femei şi copii, întorşi din America de sud. Grupa era compusă în cea mai mare parte din ardeleni. In Argentinia au fost aplicaţi la clădirea de căi ferate, pentru o leafă de 4 coroane 50 bani pe zi. Terminându-se construcţia, la care fuseseră angajaţi, emigranţii au rămas pe străzi în cea mai mare mizerie. Cu multă greutate au adunat banii trebuincioşi pentru a se înapoia în ţară. In timpul de doi ani, cât au stat în Argentinia, au murit cam 50 de persoane din 400 câte emigraseră; alte 20 au fost omorâte ori au dispărut fără urmă. Cei rămaşi în viaţă se plâng, că în lumea nouă trebuiau să îndeplinească muncile cele mai neomenoase. O parte dintr'înşii sperează acum să găsească de lucru în România.

•

† Avram David, preot greco-oriental român în Sebeşul-săsesc, a adormit în Domnul după un morb scurt, dar greu, în 8 Decemvrie la orele 11½ noaptea în etate de 57 ani. Rămăşiţele pământeşti i s'au aşăzat spre vecinică odihnă Miercuri în 10 l. c. la 2 ore d. a. în cimiterul gr.-or. rom. din Sebeşul-săsesc. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

•

Premiul Goncourt. Premiul anual de cinci mii de franci al academiei Goncourt din Paris s'a conferit săptămâna trecută tinerului romanţier Marc *Elder*. Volumul „Oamenii pe malul mării“, apărut nu de mult din peana premiatului scriitor, descrie cu multă artă viaţa şi obiceiurile locuitorilor bretoni.

•

Invăţăturile răsboiului. Medicul belgian Laurens, care a condus spitalele militare bulgăreşti în al doilea răsboi balcanic, a comunicat câteva interesante observări făcute pe câmpul de luptă. După socotelile sale, soldaţii în răsboi sunt răniţi cu deosebire la cap, la mâna stângă şi în regiunea stomacului. In general partea stângă este mai expusă, decât partea dreaptă. Pe temeiul acestor experienţe ministrul de răsboi francez voeşte să introducă mai multe înoiri. Se vor procura pentru armata franceză coifuri, care să apere capul, pe braţul stâng se vor întări plăci de oţel; tot asemenea şi partea stângă a corpului va fi scutită cu plăci de acestea.

•

Primul doctor în pedagogie. Un profesor din Innsbruck, Eduard *Burger*, a fost promovat de doctor la universitatea germană din Praga. Amintitul profesor făcuse rigorosul din pedagogie; ear disertaţiunea sa fiind de cuprins filozofic-pedagogic, Eduard Burger este primul „doctor în pedagogie“ al Austriei.

•

Piesă nouă teatrală. Scriitorul Gabriele *D'Annunzio* a terminat o comedie în trei acte sub titlul „Barba caprei“, care se reprezintă în săptămâna aceasta la teatrul parisian Porte Saint Martin.

*

Mulţămită. Dela institutul de credit şi economii „Izvorul“ din Ighiu a intrat la cassa epitropiei parohiale suma de 50 coroane, ca ajutor pentru şcoala noastră confesională. Esprim Onoratei Direcţiuni a institutului şi pe această cale vii mulţămiri, în numele credincioşilor mei. Ighiel. 26 Nov. st. v. 1913. *Procopiu Costea*, paroh.

•

Operaţiune chirurgicală. Dr. Iosif Horak, dela clinica profesorului Kukula din Praga, a făcut o operaţiune unică la felul său. In Septemvrie venise la clinică croitoreasa Maria Hubacek, o fată de 16 ani, care la braţul drept suferea de o sarcomă. Doctorul Horak a tăiat braţul bolnav şi l-a înlocuit cu braţul unei sinucigaşe, care îşi luase viaţa tocmai în ziua când avea să se facă operaţia sarcomei. Rana a fost cusută şi bandajată. După trei săptămâni s'a luat bandajul. La început braţul era încă ţeapăn şi nu se putea mişca; dar prin masaj şi electrizare pacienta a început cu încetul să-şi folosească mâna şi a ieşit din spital cu braţul vindecat.

•

Cartea de Aur. A apărut volumul VII din valoroasa publicaţiune a domnului T. V. Păcăţian: *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“*. In volumul acesta, de o estensiune de 50 coale de tipar, e descrisă epoca dintre anii 1881—1896, cu toate mişcările politice-naţionale din acei ani, ca: organisarea partidului naţional român, conferenţele naţionale din Sibiiu, Memorandul, Replica, procesul replicei, procesul Memorandului, etc. şi sunt date în întregime vorbirile parlamentare, rostite de deputaţii români în dietă şi de Arhiereii români în casa de sus. Sunt date şi părerile bărbaţilor de stat maghiari şi vorbirile lor, rostite în chestia de naţionalitate. Fiind acum atât tiparul cât şi hârtia cu mult mai scumpe decât mai nainte, preţul acestui volum face 12 coroane exemplarul broşat şi 14 coroane exemplarul legat. Doritorii de a avea întregul op, volumele I—VII, cu preţul de 72 coroane exemplare broşate, şi 86 coroane exemplare legate, sunt rugaţi să se adreseze autorului în Sibiiu (Nagyszeben).

*

Pentru săracii noştri. In urma apelului nostru, Escelenţa Sa, I. P. S. Domn *Ioan Meţianu*, arhiepiscop şi mitropolit, totodată patronul Reuniunii, a binevoit a dărui la darurile, ce le vom împărţi în preajma Crăciunului între săracii noştri, cor. 20; Dr. Virgil Ciobanu, c. şi r. preot militar, 5 cor. Dr. Remus Paşca, adv. (Câmpeni), 10 cor. şi Moise Opriş, proprietar (Armeni), 1 cor. Mulţumind pentru prinos în numele săracilor, apelăm pentru daruri de orice natură la inimile generoase. Sibiiu, 9 Decemvrie n. 1913. Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: *Victor Iordăşianu*, president; *Ştefan Duca*, notar.

„Cosinzeana“ — gratis!

o capătă de acum până la Anul Nou, toţi acei cari, dorind a avea în anul viitor această bine îngrijită revistă literară ilustrată românească, — ***trimit de peacum abonamentul pe cel puţin jumătate de an 1914***, — adecă *6 cor.*

Folosiţi prilejul, trimiţând taxa la adresa: *Administraţia „Cosinzeana“*, Orăştie *(Szászváros)*.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferenţa preoţimii gr.-or. rom. din protopresbiteratul Avrigului pe Joi în 12/25 Decemvrie 1913 în parohia Porceşti, cu următorul program:

1. La 7 ore a. m. celebrarea sântei liturghii prin preoţii: Toma Dragomir, Pavel Borzea, Dimitrie Mandeal, Elie Manecuţa, Trandafir Dragomir şi diaconul Andreiu Gâlea, care va rosti şi predica.
2. Deschiderea conferenţei, constatarea celor presenţi şi constituirea.
3. Discuţie asupra serviciului divin şi asupra predicei.
4. Comunicarea resoluţiunei consistoriale Nr. 13903 B/1912.
5. Chestiunea învăţăturilor sectare, (pocăiţii, baptiştii — nazarinenii şi secta mucărilor), causa lăţirei acestor secte şi mijloacele pentru combaterea lor. Tema o vor lucra preoţii Pavel Borzea, Gavriil Pastea, Emilian Crăciun şi Ioan Popa.
6. Raportul preoţilor despre activitatea lor din parohie în 1913.
7. Stolele parohiale.
8. Statorirea obiectelor pentru conferenţa viitoare, precum şi defigerea locului.
9. Propuneri.
10. Incheerea conferenţei.

Avrig, 18 Noemvrie, 1913.

Ioan Cândea
protopop.

Teatru.

Astăzi Vineri nu este reprezentaţie. Mâne, Sâmbătă în 13 Decemvrie n., se dă la dorinţă generală drama în 3 acte *Panaşul*, de Dario Nicodemi.

Calendarul Asociaţiunii pe 1914

a eşit de sub tipar şi se va expeda membrilor ajutători ai „Asociaţiunii“.

Calendarul Asociaţiunii costă numai *30 de fileri* şi se trimite tuturor celor ce îl vor cere. Librarilor şi altor vânzători se dă rabat.

E cel mai bogat şi mai bine întocmit pentru trebuinţele de tot felul ale poporului.

Pe lângă însemnarea zilelor cu sărbătorile de peste an, arată umblarea vremii şi semnele de timp după calendarul de 140 de ani, cu răsăritul şi apusul soarelui şi fazele lunei. Intunecimile de soare şi de lună. Povete economice pentru fiecare lună. Afaceri cu poşta şi telegraful. Taxe de timbre şi Târgurile.

Calendarul Asociaţiunii e cel mai bogat în povestiri frumoase, în sfaturi înţelepte, pilduiri folositoare, poezii, proverbe şi glume de tot felul.

Calendarul cuprinde preste 60 de scrieri, toate întocmite şi scrise pe înţelesul sătenilor.

Afară de acestea calendarul mai e îmbogăţit şi înfrumseţat cu 30 de chipuri: Vlaicu şi maşina lui de sburat. Cele mai frumoase vederi dela înmormântarea lui. Vederi dela adunarea „Asociaţiunii“, ţinută la Orăştie. Regii ţărilor din Balcani ş. a.

Cine voeşte să aibă calendarul acesta, să scrie la

„Biroul Asociaţiunii“ Nagyszeben (Sibiiu) strada Şaguna Nr. 6.

Nr. 438/1913. (342) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător devenit acum vacant la școala poporală a comunei bisericești gr.-or. **Săcătura** se publică concurs cu termin **30 zile** dela prima publicare.

Dotarea este: 1000 cor. din repartiție dela comuna bisericească, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuință și grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) și să se presinte poporului spre cunoaștere.

Invățătorul ales va fi dator a propune religiunea, a ținea școala de repetiție și a cânta cu copii la sf. liturghie.

Câmpeni, 26 Noemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

* * *

Dela direcțiunea institutului de corecțiune-educativ din Gherla (Szamosujvár).

Nr. 80/1913 Pres. (341) 2—3

Publicațiune concursuală.

In urma înaltei ordinațiuni a Excelenției Sale ministerului de justiție reg. ung. din 11 Noemvrie a. c. Nr. 59056/1913 IX pentru împlinirea mai multor posturi de adjuncți de cap de familie (családfősegéd) aparținători în cl. XI. de salarisare la institutul de corecțiune-educativ de sub conducerea mea, prin aceasta public concurs.

Pentru supravegherea elevilor la mâncare adjunctul de cap de familie se împărtășește încă de 350 cor. ca taxă de rescumpărare pentru alimentare.

Invit pe concurenți, ca cererile provăzute cu decretul de învățătoriu pentru școalele elementare, eventual civile și cu documentele justificătoare despre cetățenia ungară, apoi întregitatea corporală, studiile absolvate și relațiunea obligamentului militar, iar cei aplicați deja și cu documentele justificătoare despre activitatea lor presentă, adresate Excelenției Sale ministeriului reg. ung. de justiție și timbrate în regulă, — să și le înainteze subscrisei direcțiuni pe calea autorității lor, iar cei ce eventual nu ar fi în funcțiune — prin comitele suprem competent, *inclusive până la 20 Decemvrie a. c. st. n.*

Accentuez, că învățătorii cari pe lângă cualificațiunea învățătorească mai au și decret cantoral și eventual sunt conducători de cor, precum și învățătorii, cari se pricep la economie, la grădinăritul de culină ori la ceva industrie și despre aceasta au documente speciale ori atestate dela școala de industrie, — vor fi preferiți.

Cererile neprovăzute cu documentele recerute, precum și cele înaintate cu ocolirea călii oficioase de serviciu și în urmă cele sosite după espirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Direcțiunea institutului de corecțiune educativ reg.-ung.

Gherla (Szamosujvár), 18 Noemvr. 1913.

(L. S) **Albin Uhlyarik** m. p,
director.

Nr. 773/1913. (335) 2—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 5 Noemvrie a. c. Nr. 14031 Bis. se escrie concurs din nou pentru întregirea parohiei de clasa a II a **Miluan**, protopresbiteratul Unguraș, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei preoțești.

Dela concurenți se cere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a.

Cererile de concurs întregite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iară reflectanții la acel post cu prealabila încuviințare, cerută în scris se pot prezenta în parohie pentru a fi cunoscuți parohienilor și pentru a cânta, cuvânta și eventual a slugi sf. liturgie în biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare.

Fizeș-Sânpetru, 19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Ungurașului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Tonul trebue pus pe cuvântul Scott.

Aprețiarea Emulsiunii de oleu de pește Scott și din partea medicilor, ne dau ocazie ca să putem vedea deosebirea de alte Emulsiuni, de aceea este h) (275) 20—

în interesul D-Voastră

dacă rămâneți la preparatul original al Emulsiunii Scott, căci aceasta după o întrebuințare pe aproape 4 decenii are renume universal.

De aceia cereți și cumpărați numai Emulsiunea Scott.

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar și veți primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Vânzare de casă.

Din mână liberă să vinde prin licitație căsile din Sibiiu de sub Nr. 17 strada Schützengasse, constătătoare din 4 odăi și superedificate, edificiu nou, locuință comodă aproape de Erlenpark, *Luni în 15 Decemvrie a. c. la 3 ore p. m.* în cancelaria advocațială *Dr. Adolf Hirsch Sibiiu strada Cisnădiei Nr. 5.*

(338) 3—3

Aspirin.

Tabletele

de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influență, etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. Ca să primiți tabletele veritabile de **Aspirin**, cereți apriat, tablete de **Aspirin „Bayer"**. Aceste sunt în pachetare originală în tuburi de 20 tablete à 5 gr. și costă cor. 1·20.

Pe fiecare tabletă să vede cuvântul **Aspirin**.

20 Tabletten
ASPIRIN
à 0.5 g
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN
BAYER

(2) (307) 3—20

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.

Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

„AGRICOLA", întreprindere de mașini agricole și motoare

BUDAPEST V. Koráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Ce e bun e și ieftin!

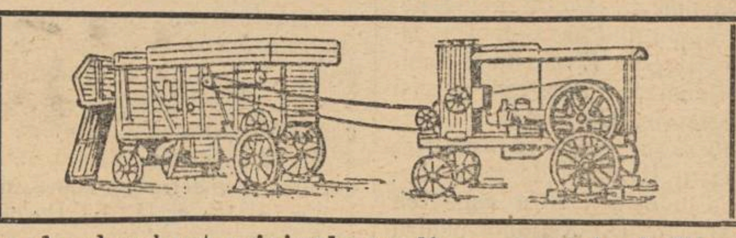

Ce e bun e și ieftin!

Tot soiul de articoli tehnici.

Motoare de oleu brut originale șvediane și originale Diesel pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(296) 8—12

Corespondență românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 23 -52

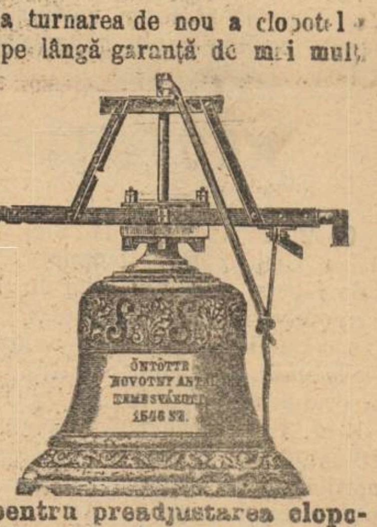

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANT.
TEMESVÁROTT
1846 SZ.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal**

Pretcuranturi ilustrate gratis.

Recuisite de scris se pot procura dela Librăria arhidiecezană

GHETELE TURUL

sunt cele mai bune,

Fabrica de ghete TURUL soc. pe acții

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

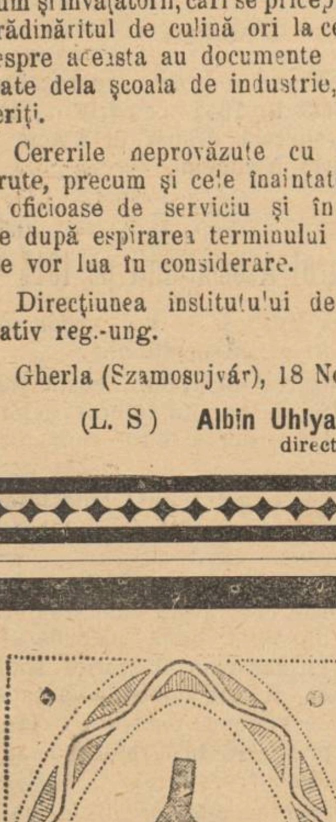

130 filiale proprii în țară și străinătate.

Până ce va epuisa depozitul în un fel de ghete jumătăți pentru dame, în modeluri aparte, vindem cu preț ocazional de 8 cor. părechea. Locul de vânzare în:

(299) 3-4

Sibiiu, str. Cisnădiei Nr. 20.

200,000 păr. producțiune săptămânală 1200 lucrători și angajați.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Marți 3/16 Decemvrie 1913 **Nr. 125.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Chestia națională în dietă.

Sibiiu, 15 Decemvrie n.

Suntem convinși, că cetitorii ziarului nostru vor fi rămaș, ca și noi, plăcut impresionați de vorbirea domnului conte *Tisza István,* prim-ministrul țării, rostită în dietă, la discuția asupra budgetului. Și cu drept cuvânt. In chestia națională n'a vorbit încă bărbat de stat maghiar cu atâta pricepere, cu atâta bunăvoință și cu atâta sinceritate, ca acuma contele *Tisza István.* Prin întregul său discurs, care va rămânea memorabil pentru toate timpurile, trece ca un fir roșu, nu numai *voința* de a ajunge la înțelegere cu representanții aleși ai poporului român din patria aceasta comună, ci și *energia* de a'și duce voința la bun sfîrșit. Ceeace îi va fi cu atât mai ușor, cu cât ni-a fost dat să vedem și lucrul cu totul neașteptat, că întreaga dietă a aprobat în modul cel mai viu și a aplaudat pe contele *Tisza* când și-a expus părerile și planurile în chestia de naționalitate, fără a se fi ridicat măcar un singur glas de desaprobare, ori de protestare. Ba și mai mult, însași presa șovinistă maghiară, atât de vorbăreață și atât de cutezătoare altădată în ponegrirea naționalităților nemaghiare și în asmuțarea opiniei publice maghiare asupra lor, tace în fața declarațiunilor de estremă importanță ale contelui Tisza, ca și cum nu le ar fi cetit, nu le-ar fi auzit!

Ce dovedește aceasta? Nimic alta, decât că la Maghiari terenul e pregătit pentru legarea unei înțelegeri onorabile cu naționalitățile nemaghiare din patrie, în prima linie cu Românii, ca poporul cel mai număros în Ungaria, după Maghiari. Dovedește, că opinia publică maghiară s'a desmetecit și înțelege acum aceea ce i s'a spus de atâteaori din partea noastră, că maghiarizarea popoarelor nemaghire din patrie e o utopie, care nu va fi realizată niciodată, și care nu poate să aibă altă urmare, decât înstreinarea naționalităților nemaghiare de către stat și așezămintele sale.

Pentru noi, cei dela ziarul acesta, cari de decenii propagăm ideea împăcării și a înțelegerii cu cei dela putere și cari de decenii cerem, ca politica românească să fie pusă pe astfel de base, ca împăcarea și înțelegerea să fie posibilă, va fi o mare satisfacție, când ne va fi dat să putem inregistra faptul îmbucurător, că pacea, care acum pare a fi pe drum, e perfectă, înțelegerea e legată între guvern și comitetul național român!

De sine înțăles, că nu ne gândim la o pace, din care să tragă numai *câțiva* foloasele, ci la o pace, care se mulțumească păturile largi ale poporului nostru și care pentru ele să fie folositoare în viitor. Și în privința aceasta putem aștepta liniștiți desvoltarea lucrurilor, pentrucă însuși contele *Tisza* o spune clar, că satisfacerea ambițiilor personale nu'l preocupă, ci'l preocupă deschiderea drumurilor de înaintare și întărire a elementului românesc din patria aceasta pe terenul cultural și cel economic, pentrucă, cu toate că a progresat și românimea din statul ungar destul de bine, totuși nu a progresat așa cum putea și cum ar fi trebuit se progreseze, amăsurat facultăților pe cari le are.

Numai astfel poate fi prinsă chestia, și numai astfel prinsă, e bine prinsă. Nu pentru singuratici dorim, cerem și așteptăm drepturi, ci *pentru toți,* pentru păturile largi ale poporului. Și nu cerem alte drepturi, decât pe cele mai naturale și mai sfinte: dreptul de a se putea desvolta poporul român, în patria sa, în spirit național, în limba sa națională, pe toate terenele.

Și când ni se va da aceea ce dorim și cerem, putem spune, că o nouă eră se va inaugura în statul nostru ungar, era de fericire generală, isvorâtă din armonia sufletelor; totodată însă și era de înălțare și de întărire pentru statul nostru însuși. Singurul bărbat de stat maghiar, care ar putea astăzi înfăptui această eră nouă, este contele *Tisza István,* care, sigur că nu va rămânea, ca mulți alții, numai la vorbe, ci dela vorbe va trece și la *fapte.* Și cu cât mai curând se vor ivi faptele, cu atât mai bine.

Premițând acestea, lăsăm acum se urmeze în întregime, după traducerea făcută de *„Românul“*, și vorbirea calmă și obiectivă a deputatului naționalist român Dr. *Stefan C. Pop,* care a provocat răspunsul atât de interesant și atât de însemnat al contelui *Tisza István.* Deputatul *Dr. Stefan C. Pop* a vorbit următoarele:

„On. cameră! Din expunerile d-lui raportor al proiectului ne-am putut convinge cu toții, că statul se sbate într'o situație economică foarte critică. Datele ce ni s'au citat arată, că țara de mult n'a îndurat o criză economică mai acută. In comparație cu venitele anului trecut, deficitul se urcă la 38 milioane, în nu mai mult decât o jumătate de an, în realitate însă deficitul e de 98 milioane de coroane. In fața acestei stări ni se risipește orice optimism, mai ales, că din partea guvernului nu ni s'a dat nici o asigurare în ce privește o desfășurare netedă a crizelor economice actuale. Și în special nu ni s'a dat nici o garanță cu privire la cele ce se pot întâmpla cu ocazia încassării dărilor în dricul iernii ce vine! Dacă chiar de pe acum avem un deficit de 95 milioane de coroane.... *(Raportorul L. Hegedüs:* N'avem deficit de 95 milioane de coroane, ci un plus de 99,000 de coroane!) Aceea sunt cel mult pe hârtie. Faptul e, că guvernul voiește să reducă deficitul chiar prin încassarea dărilor și intenția asta a lui ne îngrijorează în cel mai mare grad. D-nul prim-ministru a spus, că noi îndurăm azi mizeriile celor doi ani slabi din urmă; a spus, că inundațiile au nimicit, în înțelesul strict al cuvântului, îndeosebi ținuturile întretăiate de râurile Murăș, Crișuri și Someș. Și totuș măsurile de apărare ce ni s'au pus în perspectivă, sunt mai mult de un caracter paliativ. Pentrucă, on. cameră, deși ministrul de comerț a depus un proiect privitor la construcția mai multor drumuri nouă, iar de altă parte ministrul de agricultură ne-a promis și dsa un proiect de scopuri similare, enorma lipsă de lucru și mizeria nu vor fi împăcate, dupăce numitele proiecte, după cât văd, sunt contemplate abia pentru primăvară. Din parte-mi deci constat, că nici unul din factorii chemați n'a luat măsurile impericase, pentru ca să scăpăm de criză.

Am trecut norocoși peste crizele externe, — constată oratorul care m'a precedat, — dar dsa vede viitorul cu optimismul omului tânăr. Dsa n'a văzut cauza adâncă, ce agravează mereu stările noastre critice. Cauza aceasta e politica externă, așa cum se face azi, în lipsa unei consolidări interne a monarhiei.

On. cameră! In fața crizei enorme de azi vedem cu durere sfâșierile politice desolante ce nu mai contenesc și constatăm cu nespusă părere de rău, că în delegațiune n'a răsunat nici un glas, care, păstrând lealitatea ce se cuvine față cu statul, cu domnitorul și cu armata, să fi criticat și evidențiat multele greșuri ale politicei noastre externe. Mulțumită acestor greșeli a trebuit să stăm un an întreg înarmați până în creștet, și fără ca să se fi vărsat un strop de sânge, am cheltuit o jumătate de miliard, dar cine știe cât vom mai plăti ulterior! S'a prăpădit apoi un enorm material de oameni, despre care — în chip firesc, n'a fost doar răsboi, — nu ni se dă statistică. Cine a urmărit lucrurile știe însă, că din pricina multelor boale și a nutriției mizerabile, Bosnia și Herțegovina era plină de vaiete astăiarnă. Știe aceasta tot omul, care s'a ocupat serios cu cele întâmplate. De pildă un om ca Clam-Martinitz, ale cărui legături cu curtea sunt de notorietate publică, a osândit în delegațiunea austriacă în chipul cel mai categoric politica ce s'a făcut și a cerut, în locul paradării cu sabia, respectarea rosturilor de câștig ale populației. Da, în delegațiunea austriacă au răsunat voci chemate, cari au criticat conducerea politicei externe, și nu i-au aprobat orbiș toate faptele.

Durere, opoziția maghiară a ventilat în delegațiune numai necazuri de ordin formal și a pierdut vremea scumpă fără ca să fi pus degetul pe ranele adevărate. Ba opoziția maghiară a atins și coarde proprii să înstrăineze și pe cei mai statornici și mai probați aliați ai monarhiei.

După modesta mea părere, consolidarea externă va urma numai dupăce se va fi făcut în Austria și in Ungaria consolidarea *internă.* Nu numai eu, dar și distinși bărbați de stat împărtășesc convingerea, că starea de consolidare internă influințează consolidarea externă, ea e cauza acesteia din urmă. In unul din ziarele mult răspândite cetesc despre o pretinsă victorie a Croaților, și spune numitul ziar, că de acum înainte se împart tuturor tot felul de daruri, nu numai Croaților, dar și Românilor. Alarma aceasta, după părerea mea, e numai ecoul unor vremuri ce trebuie să vie, vremuri, în cari toate naționalitățile, dimpreună cu Maghiarii, vor trăi pe aceleași temeiuri de libertate și de desvoltare în această țară.

Nu sunt inițiat în cele ce se întâmplă și ce nu să întâmplă, dar în special nouăle formațiuni ce au urmat în cursul răsboiului balcanic ne dau indicația, că trebuie să sosească vremuri nouă pentru naționalitățile din Ungaria. Sunt de mult convins, și mai ales de când în marginile modestelor mele puteri am ocazie să mă ocup cu probleme de stat, sunt zic convins, că noi, naționalitățile, nu vom atârna cu aspirațiile noastre vecinic în aer, și că va veni epoca, în care să găsim în această țară și noi condițiile unui trai întemeiat pe libertatea națională, pe un liber progres cultural și economic. Nu putem ști care va fi omul. Știm însă că el trebuie să sosească, pentruca să realizeze ideia asta mare. Fi-va acest om contele Ștefan Tisza, fi va altul, e irelevant. E neîndoios, că celce va realiza-o, le va face Ungurilor un serviciu mai mare decât naționalităților. (Mișcare). Va da cel mult dovada că are o concepție înțeleaptă și că a recunoscut misiunea istorică a națiunei salei și a statului său.

Repet, e cu totul irelevant cine va fi el, dar omul acestei idei trebuie să sosească. Dar realizarea ei nu se va face cu satisfacerea ambițiilor personale, nici cu mituirea unora sau altora. Trebuie să primească drepturi *însuș poporul,* și încă drepturi, cari pot să-i garanteze *desvoltarea națională deplină.*

On. cameră! Supremație și egemonie, susținute prin lege în mod artificial, sunt fără de preț; valoarea internă trebuie să nască supremația ori egemonia. A zice simplu: sunt egemon, înseamnă, că celalalt e slugă. O astfel de supremație ori egemonie exclude deci principiul egalității.

Am spus, că epoca semnalată trebuie să sosească, și cred că trebuie să se facă de pe acum inițiativele. Cu cât mai curând, cu atât mai bine. Să nu ne închidem în fața celor ce se petrec în jur de noi. Iată, în Austria oameni politici de greutate învinuesc Ungaria, afirmând, că influența maghiară slăbește monarhia. Cine a urmărit desbaterile din delegațiunea austriacă, a putut să constate, că n'a fost un singur orator, care să nu fi accentuat necesitatea unor strânse și amicale relații cu România. Sunt însă două curente. Unii atribuie răcirea numitelor relații conducerii necorecte în politica externă, alții găsesc cauza răcelii în șovinismul maghiar. Și chiar dacă nu ne vom referi la partidul guvernamental, putem spune, că din partea opoziției maghiare n'a putut fi desimulată antipatia față de România“.

(Va urma).

Noua lege electorală.

(Urmare.)

CAP IV.

Lista alegătorilor.

1. Despre liste în general.

§ 37. Despre alegătorii fiecărui cerc electoral este a se purta o listă, compusă după cercurile de votare, iar dacă acestea se formează din mai multe comune, — după comune.

In listă este a se trece numele şi pronumele alegătoriului, poziţia socială (ocupaţiunea), locuinţa, etatea şi titlul de drept ca alegător.

Formularul listei îl stabileşte ministrul de interne, pe calea ordinaţiunii, şi presintă dietei, atât formularul stabilit, cât şi eventualele modificări făcute în el.

§ 38. Listele sunt permanente şi au să fie compuse în cursul unui an dela întrarea în viaţă a legii acesteia (§ 154, alin. prim), iar după anul întrării lor în valoare au se fie rectificate în fiecare an.

Terminul calendaristic pentru lucrările compunerei listelor îl stabileşte ministrul de interne, prin ordinaţiune, cu ţinerea în vedere a terminelor stabilite în lege pentru procedura rectificării. (§-ul 154).

2. Comisiunea de conscriere.

§ 39. Comitetul central, cu ocasiunea constituirii sale pe temeiul acestei legi, înainte de încheerea stabilirii cercurilor de votare (154), iar mai târziu în fiecare an cel mult până la 1 Martie, numeşte pentru fiecare cerc de votare una ori mai multe comisiuni de conscriere. In mod escepţional poate fi încredinţată aceeaşi comisiune cu conscrierea în mai multe cercuri de votare.

Dacă în acelaş cerc de votare funcţionează mai multe comisiuni de conscriere, comitetul central stabileşte în mod amănunţit pentru fiecare din ele cercul de activitate.

Comitetul central stabileşte locul, sau locurile, unde se va prezenta comisiunea de conscriere în fiecare cerc de votare.

Cu privire la astfel de aşezăminte industriale, în cari sunt ocupaţi de regulă cel puţin o sută de muncitori de gen bărbătesc, aflători în etatea de alegători, comitetul central poate îndruma comisiunea de conscriere să meargă la faţa locului.

§ 40. Fiecare comisiune de conscriere se compune din trei membri ordinari şi unul suplent.

Notariul comunal sau cercual e din oficiu membru ordinar al comisiunii, ori comisiunilor de conscriere, în cercul sau cercurile de votare de pe teritoriul asupra căruia se extinde activitatea sa oficioasă.

Ceialalţi membri ai comisiunii de conscriere îi alege comitetul central. Ales poate se fie numai acela, care e trecut în listele electorale ale vreunui cerc electoral de pe teritoriul respectivului municipiu (oraş cu magistrat regulat) şi posede în vorbire şi scriere limba maghiară, iar dacă în cercul respectiv de votare sunt număroşi alegătorii, cari nu ştiu ungureşte, înţelege şi limba acestora.

Pe presidentul comisiunii de conscriere şi pe substitutul seu îl designează comitetul central dintre membrii ordinari ai comisiunii.

Presidentul şi membrii aleşi ai comisiunii de conscriere au să fie încunoştiinţaţi în scris despre alegerea lor.

§ 41. Presidentul şi membrii comisiunii de conscriere, înainte de aşi începe activitatea, pun jurământul (făgăduinţa) următor:

«Eu N. N. jur (promit sărbătoreşte), că în toate lucrările încredinţate în înţelesul legii, comisiunii de conscriere, voiu proceda cu credinţă, fără părtinire şi în mod conştienţios. Aşa să-mi ajute Dumnezeu». (In cas de făgăduinţă zicerea din urmă nu se rosteşte).

Presidentul şi membrii comisiunii de conscriere pun jurământul (fac promisiunea) în faţa presidentului comitetului central, dar pot să-l facă şi în faţa primpretorului competent după domicilul lor, în comitate, iar în oraşe cu magistrat regulat în faţa primariului. Despre prestarea jurământului (promisiunii) se compune proces verbal, pe care primpretorul (primariul oraşului cu magistrat regulat) îl înaintează numai decât presidentului comitetului central.

§ 42. Acţiunea comisiunii de conscriere e publică. Pentru a se putea începe activitatea, se cere, afară de president, presenţa a cel puţin unui membru.

§. 43. Ziua de începere a activităţii comisiunii de conscriere o pune presidentul comisiunii de conscriere pe cel mult 15 Martie, şi atât ziua, cât şi localitatea în care va lucra comisiunea, o aduce la cunoştinţă publică, cel puţin cu opt zile înainte de începerea activităţii, pe calea antistiei comunale, respective a primarului orăşenesc, în modul obicinuit (prin placate lipite în număr suficient, în comune eventual prin baterea tobei), cu observarea, că cei interesaţi au să se presinte în faţa comisiunii pentru justificarea dreptului lor electoral, aducând cu ei documentele, iar stăpânii având a pune la disposiţia comisiunii de conscriere, întro zi anumită, datele amintite în §-ul 55.

Dacă comisiunea din pedeci de neînvins nu şi-ar putea începe activitatea în ziua stabilită, persidentul încunoştiinţează despre aceasta numai decât antistia comunală (pe primarul oraşenesc), fixează totodată un termin nou, pe care antistia comunală (primarul oraşului) e datoare a'l publica numai decât. Noul termin trebue astfel fixat, ca dela publicarea lui până la începerea activităţii să rămână după putinţă un interval de trei zile.

3. Modalitatea şi condiţiunile conscrierii.

§. 44. Trecerea în listă şi ştergerea din listă a alegătorului, se face din oficiu, întrebuinţându-se datele oficioase aflătoare la disposiţie; iar întrucât date oficiose, nu ar sta la dispoziţie, pe baza anunţării celor interesaţi şi a datelor presentate de ei. In casuri, cari merită o deosebită consideraţie, la rugarea motivată a părţii interesate, comisiunea de conscriere poate să iee dispoziţii din oficiu pentru câştigarea anumitelor date oficioase.

Acela, care după cunoştinţa comisiunii de conscriere, sau după datele cari îi stau la disposiţie, întruneşte condiţiunile necesare pentru a fi trecut în listă (§§-ii 1—14), fără considerare la dorinţa sa, are să fie trecut în listă.

Acela, care se presintă în persoană înaintea comisiunii de conscriere, pentru a-şi dovedi dreptul de alegător, trebuie să fie ascultat, în ordinea în care s'a anunţat.

§. 45. In listă are să fie trecut acela, despre care e convinsă comisiunea de conscriere, că pe vremea conscrierii se află în posesiunea condiţiunilor legale ale îndreptăţirii de a alege.

Cu privire la etate, e de ajuns a fi trecut în listă, dacă persoana, care e de trecut, împlineşte anui dela a cărui împlinire depinde îndreptăţirea sa de a alege, încă în cursul anului calendaristic în care se face conscrierea.

Trebue luat în listă şi acela, faţă de care esistă vreunul din motivele de esceptionare ori escludere înşirate în §§-ii 13 şi 14, dar cu privire la care se dovedeşte cu document public, că motivul de esceptionare ori de escludere încetă necondiţionat în cursul anului calendaristic, în care se face conscrierea.

§. 46. Nu vine trecut în listă acela, despre care s'a convins comisiunea de conscriere, că e mort, sau şi-a perdut vreuna din condiţiunile cerute pentru a fi luat în listă, ori că a fost luat cu greşală în listă.

§. 47. Alegătorul, cu escepţia celor înşiraţi mai la vale, numai într'o listă poate fi luat.

Alegătorul vine trecut în lista acelui cerc de votare, respective a acelei comune (§ 37), unde locueşte pe vremea conscrierii, chiar şi atunci, când în anul stabilit în §-ul 3 a locuit în părţi ale oraşului (comunei), aparţinătoare cercurilor diferite electorale ori de votare.

Persoanele numite mai la vale sunt a se trece în liste în următoarele locuri:

1. Cei aplicaţi la stat, municipiu, comune, instituţiuni publice, fundaţiuni publice (fonduri publice), la întreprinderi de ale statului, la întreprinderi sau reuniuni obligate să dee socoteală publică, dacă locuesc în centru, în cercul de votare corespunzător locuinţei; iar dacă locuesc în afară de centru, acolo unde locuesc, în înţelesul alineatului 2 al acestui paragraf, şi pe deasupra şi în centru, în cercul de votare în care se află localul oficios al celui aplicat.

2. Pe acela, care în afară de domicilul său, are proprietate de pământ, casă, mine, după cari în anul calendaristic, care premerge compunerii, respective rectificării listei, e împovărat în acea comună cu cel puţin 100 coroane dare directă de stat, înţelegându-se aci şi darea repartisată pe pământul şi casa scutită în mod provisoriu de dare, în afară de localitatea unde locueşte, încă şi acolo, unde'şi are moşia. La darea de pământ, casă, mine, a alegătorului, este a se adăoga darea de aceeaşi natură şi a soţiei, dacă trăeşte cu el în căsnicie comună, cum şi a copiilor minori, legitimi, ori legitimaţi.

3. Pe acela, care face serviciu public în străinătate, pe baza numirii ori însărcinării primite dela regele, dela guvernul ungar reg. ori dela careva dintre ministrii comuni, sau e aplicat în străinătate ca funcţionar al vreunei întreprinderi din Ungaria, obligată să dee socoteală publică, în lista acelui cerc de votare, respective a acelei comune, în care a locuit mai pe urmă, înainte de a fi fost numit ori aplicat, ori în care plăteşte dare, iar la dorinţa sa, în lista vreunuia dintre cercurile de votare ale capitalei şi reşedinţei Budapesta, numit din partea sa.

§ 48. Justificarea condiţiunii referitoare la etate este a se cere numai dacă ea e îndoelnică. Pentru dovedirea etăţii, afară de estras de botez, poate fi folosit şi alt document public.

Sub titlul de alienat, conform §-lui 14, punct 2, poate fi neconsiderat la trecerea în liste numai acela, cu privire la care împrejurarea aceasta e stabilită prin sentinţă judecătorească, referitoare la punerea sa sub curatelă, sau prin atestat dela medicul autorităţii.

§. 49. Dovedirea terminării cu succes a clasei a saşa a şcoalei poporale elementare va fi regulată prin lege specială.

Cu privire la celce a terminat clasa a şasa a şcoalei poporale elementare înainte de a întra în vigoare legea specială, terminarea cu succes a clasei numite de şcoală trebuie dovedită cu certificat, compus corăspunzător legilor de până acuma, pe vremea facerii examenului, ori compus ulterior, pe temeiul însemnărilor autentice şcolare, purtate în vremea aceea, sau cu copia autentică a astorfel de certificate.

Aceea, că pe basa căror fel de însemnări şcolare poate fi estradat ulterior certificatul pentru justificarea amintită în alineatul premergător despre terminarea cu succes a clasei a şasa a şcoalei elementare poporale, precum şi celelalte modalităţi ale estradării astorfel de certificate ulterioare, le stabiteşte ministrul de culte şi instrucţiune publică, în înţelegere cu ministrul de interne.

§. 50. Cunoaşterea scrisului şi cetitului se dovedeşte prin cetirea în faţa comisiunii de conscriere a textului tipărit, stabilit din partea comisiunii de conscriere, şi prin copiarea, în faţa comisiunii, a unui text dictat de presidentul sau de vreun membru.

Cunoaşterea scrisului şi cetitului poate fi dovedită în faţa comisiunii de conscriere, afară de limba maghiară, încă şi în limba, care e folosită în cercuri largi în localitatea respectivă. In altă limbă vie se poate dovedi scrisul şi cetitul cu certificatul tălmaciului autentic judecătoresc, îndreptăţit pentru limba respectivă.

In scopul cetirii şi a dictării este a se folosi vreuna din cărţile de cetire, concese de ministrul de culte şi instrucţiune publică pentru clasa a şasa a şcoalei poporale elementare, ori aprobate în înţelesul art. de lege 17 dela 1907, §-ul 20, punct 2, întrucât se află în limba respectivă. In lipsa unui astfel de manual, textul îl stabileşte comisiunea de conscriere.

Comisiunea de conscriere invită pe acela, cu privire la care se află de necesară dovedirea cunoaşterii scrisului şi cetitului, prin publicaţiune corespunzătoare usului local, eventual prin învitare personală, înaintea ei, cu observarea, că dacă nu se presintă, fără a se scuza, va fi considerat ca unul, care nu ştie ceti şi scrie.

§ 51. Dovedirea terminării cu succes a clasei a şasa a şcoalei poporale elementare şi a cunoaşterii scrisului şi cetitului este a se abandona cu privire la aceia, cari se află, ori au fost în astfel de posturi, sau ocupaţiuni, cari prin lege sunt legate de cualificaţie şcolară, ori erau legate atunci, când respectivii se aflau în posturi. ori în eserciţiul ocupaţiunii. Dovedirea cunoaşterii scrisului şi cetitului mai e de abandonat şi cu privire la aceia, cari în urma naturii ocupaţiunii lor, deşi ea nu e legată de cualificaţie legală, nu se pot dispensa de cunoaşterea scrisutui şi cetitului.

Stabilirea cunoaşterei scrisului şi cetitului din partea comisiunii mai e apoi de abandonat cu privire la aceia, cari au arătat, că ştiu ceti şi scrie, în faţa comisiunii permanente, alcătuită în acest scop în centrele cercurilor (pretoriale) şi în oraşele cu drept municipal şi cu magistrat regulat, din sânul autorităţii administrative de forul prim, şi despre aceasta produc certificat în original, sau în copie autentică. Comisiunea aceasta se compune din funcţionari administrativi şi din puteri didactice, numite din partea comisiunii administrative. E admis se dovedească cunoaşterea scrisului şi cetitului fiecare cetăţean de stat ungar de gen bărbătesc, care a împlinit etatea de 24 ani. Cu privire la modul dovedirii, sunt dătătoare de măsură dispoziţiile §-lui 50. Certificatul dat din partea comisiunii are valabilitate pentru ţara întreagă şi stabileşte pentru totdeauna cunoaşterea scrisului şi cetitului. In celelalte organisarea şi procedura comisiunii o stabileşte, prin ordinaţiune, ministrul de culte şi instrucţiune publică, în înţelegere cu ministrul de interne.

Dacă nu există cumva îndoeală temeinică, dovedirea cunoaşterei scrisului şi cetitului nu este a se cere nici dela ceice dovedesc, că au terminat cu succes clasa a patra a vreunei şcoale poporale elementare din Ungaria, cu certificat dat pe timpul facerii examenului, ori compus ulterior pe baza însemnărilor autentice şcolare, sau cu copia autentică a unui astfel de certificat sau dovedesc, cu certificat presentat în original sau în copie, că au terminat cu succes cursurile organizate de consiliul regnicolar cultural pe seama adulţilor, în scopul însuşirei scrisului şi cetitului.

Aceea, că pe baza căror însemnări şcolare se poate estrada ulterior, în scopul dovedirei amintite în alineatul premergător, certificatul despre terminarea cu succes a clasei a patra a şcoalei elementare poporale, cum şi modalităţile celelalte ale estradării astorfel de atestate ulterioare, le stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune publică, în înţelegere cu ministrul de interne.

§ 52. Cu privire la sumele de dare, cari sunt a se lua în considerare din punctul de vedere al dreptului electoral, e dătătoare de măsură tabela de dare, respective cu privire la proprietatea de pământ şi de casă, scutită de dare în mod provisoriu, registrul despre repartizarea dării.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din Treiscaune.

Cu câtă bucurie şi nerăbdare aştept conferenţa noastră preoţească. De-o parte bucuria revederii cu atâţia fraţi slujitori la acelaşi altar, cari se lovesc de aceleaşi piedeci în viaţa grea pastorală! Şi mai ales e mare bucuria revederii într'un tract ca al nostru, atât de resfirat şi unde ne ameninţă atâtea primejdii, atât biserica, cât şi şcoala! De altă parte simţim fiecare, că nu suntem înarmaţi în deajuns cu toate armele de lipsă pentru lupta ce ne cere viaţa pastorală. Simţim o trebuinţă arzătoare, de a ne întâlni, a ne destăinui greutăţile, de cari ne izbim, a ne îmbărbăta unul pe altul şi a primi unul dela altul desluşiri, sfaturi şi îndrumări prietineşti.

Cu mare plăcere cetesc rapoartele tutor conferenţelor, apărute în bine condusul nostru „*Telegraful Român*", şi de câte ori aflu, că şi în alte tracte au fratii noştri aceleaşi nedumeriri, ca şi noi, că se lovesc de aceleaşi greutăţi ca şi noi, cu nerăbdare urmăresc raportul ca să văd ce remedii au aflat ei pentru înlăturarea greutăţilor.

De aceea eu aflu de lipsă, ca să se publice raport despre decurgerea fiecărei conferenţe, omiţându-se însă lucrurile neesenţiale şi de interes pur local, cum sunt d. e. persoanele ce au servit, sau predicat, cari au vorbit etc. etc. Aşa, ca cetind rapoartele conferenţelor să-ţi dea de gândit, să-ţi arete probleme de ale vieţii pastorale şi feliul mai uşor de împlinire a lor, să te îndemne a urma pildele bune, să căpeţi desluşiri în multele nedumeriri, ce ţi se ivesc la tot pasul.

Călăuzit de aceste gânduri, voiu raporta deci şi eu despre decurgerea conferenţei noastre preoţeşti din tractul Treiscaune, mai ales că sunt multe momente de remarcat, cari sunt de interes general.

Ţin să amintesc, ca moment îmbucurător, că au absentat puţini preoţi dela conferenţă, şi că conferenţa a decis — foarte rezolut şi unanim — ca preotii cari au absentat în 1912, şi cei din 1913, şi nu şi-au putut scuza — motivat — absenţa, să solvească pedeapsa de 10 cor. neamânat la fondul ppesc, rugând pe dnul protopresbiter a executa acest decis întocmai.

Alt moment înbucurător e felul decurgerei şedinţei! Preoţii au luat parte la discuţii cu mare interes, cu toată francheta şi sinceritatea, neascunzându-şi nedumeririle faţă de chestia discutată, chiar dacă privea pe superiori, sau pe egali în funcţiune. Mi-a impus desinteresul ce'l arăta fiecare în discuţie, şi demnitatea, cu care discuta. Nici un atac personal cu ascuţiş îndreptat contra persoanei, chiar şi în cazuri când era criticată franc şi fără jenă — procedura cuiva. Vedeai bine, că nu era vorba de persoană, ci de principiu şi de iubire de adevăr. Şedinţa a durat, după terminarea serviciului divin şi a predicei, dela 10—12 şi după masă dela 2 - 6 fără întrerupere.

La discutia asupra serviciului divin s'au constatat unele mici abateri dela prescrierile tipiconale. A format însă puncte de controversă modul, în care îndeplineşte unul şi altul diferitele părţi ale serviciului divin, cari nu sunt precizate în liturghier, ci sunt îndeplinite după usul vechiu local, sau după feliul cum au văzut singuraticii preoţi că le săvârşesc altii. Aşa au fost: deschiderea uşilor împărăteşti, trasul perdelelor, căditul, unde să stea preotul când rosteşte după simbolul credinţei „darul Domnului nostru Is. Cr." şi „sus să avem inimile", în uşa împărătească, sau înapoia ei, în altar, fiind numai perdeaua trasă? La „sus să avem inimile“ ridică mânile sus, sau stă cu mânile cruciş pe piept, plecând preotul capul în jos, cum am auzit la o conferenţă, în tractul Bran, că practică unii? Şi altele multe! La toate aceste puncte de controversă, fiecare vrea să capaciteze pe celalalt că aşa e mai bine, cum obicinueşte el, dar nu poate documenta adeveritatea celor susţinute decât cel mult cu aceea că el aşa usitează. Ce e prin urmare de făcut? Eu aflu o singură cale ce duce la scop. Prea Ven. Consistor să decreteze pentru toate conferenţele preoteşti din 1914 şi 1915 ca temă principală *Uniformizarea serviciului divin*. In conferenţele din 1914 să se constate şi să se facă raport despre uzul practicat în toate bisericile din tract, precizându-se punctele de deosebire la diferitele biserici. Acest raport — unul din fiecare tract — să se compună, sau în conferenţă pe baza rapoartelor verbale ale preoţilor, sau pe baza raportului în scris înaintat de fiecare preot înainte de ţinerea conferenţei cu 14 zile şi trimis la o comisie numită spre acest scop care are să-şi înainteze raportul său general către conferenţă. Fiecare tract îşi va înainta raportul său imediat după conferenţă comisiunei numite de P. V. Consistor dintre membrii săi şi profesorii seminariali. Această comisiune va pregăti pe baza rapoartelor din tractele arhidiecesei un raport general, constatând astfel diferitele abateri ce se practică dela prescrierile tipiconale. Totodată va lucra şi publica un studiu amănunţit cum trebue îndeplinit serviciul divin în toate amănuntele chiar şi mai neînsemnate ca să fie amăsurat regulelor tipiconale. In conferenţele din 1915 se va constata apoi pe baza studiului comisiunei, întru cât se abat singuraticii preoţi dela serviciul divin adevărat, conform regulelor tipiconale. Acolo va vedea fiecare preot, unde şi ce a greşit în trecut, având a se conforma pe viitor întru toate. La conferenţa din 1916 şi anii următori având apoi a servi tot alţi 3 preoţi se va putea uşor constata, întrucât se abat ei dela prescrierile tipiconale. In feliul acesta se va putea ajunge la un serviciu divin uniform în arhidieceza întreagă.

După discuţia asupra serviciului divin s'a pus la ordinea zilei „Reuniunea de înmormântare“ a preoţilor din tract. Statutele au fost primite de conferenţa din 1911 lucrate fiind pe baza statutelor din tractul Agnitei, dar nu s'au pus în executare până acuma. S'a decis, ca să se constate că plătirile efectuite până acum benevol de singuraticii preoţi, întru cât acoper suma, ce trebue plătită? (socotind Reuniunea de inactivată încă în 1911).

S'a revenit asupra hotărârei aduse în anul 1911, în cea ce priveşte biblioteca tractuală. Fiind tractul tare răsfirat, fiind o depărtare de 100 km. dela o extremitate la alta, s'a ajuns la convingerea, că o eventuală bibliotecă tractuală preoţească înfiinţată prin cotizaţii anuale de 5 cor, nu ar putea fi utilizată cu deplin succes. S'ar putea lua cel mult o carte sau două de către un preot, într'un an, spre cetire! De altă parte cărţile teologice, de cari avem lipsă, ne-ar trebui să le avem totdeauna la dispoziţie. Având aceasta în vedere s'a hotărât, ca din cotizaţia anuală de 5 cor. să se procure de către o comisie bibliografică pe seama fiecărui preot una sau mai multe cărţi teologice, predici, cari vor fi proprietatea particulară a fiecăruia. In feliul acesta în câţiva ani va putea să-şi facă fiecare preot o bibliotecă din cărţi teologice. Ca să se vadă întru cât va fi ducătoare la scop această hotărâre, propunătorul ei s'a oferit, ca în schimbul taxei de câte 5 cor. ce vor solvi membrii conferenţei la mâna lui, să procure, şi la proxima conferenţă să predea fiecăruia o carte sau mai multe cărţi teologice potrivite. Inainte de conferenţa viitoare, cu vre-o 2—3 luni va compune un conspect bibliografic, recomandând fiecărui preot cartea ce o crede propunătorul de mai necesară. Dacă unul sau altul va avea deja în biblioteca sa cartea ce i se recomandă în conspectul bibliografic trimis sau va dori alta în locul ei, va avea să anunţe despre dorinţa sa îndată pe propunător. Acesta va comanda apoi dela şi prin libraria arhidiecezană cărţile de lipsă toate deodată, ca să le poata preda cu ocazia conferenţei. Că întru cât se va dovedi această idee bună, de practică şi ducătoare la scop, se va vedea la proxima conferenţă.

A urmat la ordinea zilei greutăţile ce le-a întâmpinat în anul trecut fiecare preot în activitatea sa pastorală. Dela sine se înţelege că cele mai multe plângeri au fost din pricina greutăţilor şi piedecilor ce se pun în calea catehizaţiei elevilor noştri dela şcoalele de stat. Unul s'a plâns, că învăţătoarea a interzis elevilor, sub ameninţare de bătaie, ca să răspunză la catehizaţie româneşte. Ca să înfrice pe elevi, respectiva învăţătoare ia parte la ora de catehizaţie, ca privitoare. Preotul a făcut raport prin protopop la P. V. Consistor, primind răspuns, să propună numai româneşte. Altul reflectează, că fiind prietin cu învăţătorul, acela trece cu vederea propunerea în româneşte. Altul nu a ţinut examen cu elevii, nepermiţându-i-se în româneşte etc. etc. Din toate acestea se desprinde constatarea, că tot mai trebue mult făcut pentru apărarea dreptului nostru de a propune religiunea în româneşte.

La propunerea Dnului protopresbiter, făcută încă în cadrul vorbirei de deschidere, conferenţa a decis unanim şi a rugat oficiul ppesc, să intervină pe lângă deputaţii mireni ai tractului în deosebi, apoi pe lângă toţi deputaţii sinodului arhidiecezan, ca la schimbarea statutelor fondului de penziuni să se primească, ca

1. anii de serviciu ai preoţilor să se compute la fel cu cei ai oficianţilor din gremiu;

2. să aibă drept de penziune şi preoţii, cari au capelani;

3. văduvele preotese să primească penziune îndată după moartea soţului, având a se încassa $^1/_2$ din venitele parohiei în favorul fondului de penziuni;

4. să se urce contribuţia anuală a comunelor bis. la fondul de penziuni.

Aceste desiderate să se comunice tuturor oficiilor ppeşti, spre a se desbate şi primi şi în celelalte conferenţe preoţeşti.

Toate hotărârile frumoase, aduse în această conferenţă vor aduce roade, dacă vor fi executate cu aceeaşi dragoste şi zel cu care s'au adus. Ceea ce se va putea constata la proxima conferenţă.

Preotul *Aurel Nistor*.

NOUTĂŢI.

Examenele de cualificaţiune învăţătorească de corigenţă la institutul pedagogic al seminarului arhidiecesan „Andreian“ de aici din Sibiiu se vor ţinea în 16/29 Decemvrie a. c. la 8 ore a. m.

*

Şedinţă festivă. Sâmbătă, în ziua sfântului Apostol Andreiu, societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a studenţilor în teologie dela seminarul arhidiecezan a aranjat o şedinţă festivă foarte succeasă, întru memoria marelui Arhiereu *Andreiu baron de Saguna*. A participat la serbarea ţinută în sala seminarului, şi începută la orele 11, şi I. P. S. Sa, Arhiepscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, însoţit de P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, şi de mai mulţi domni asesori consistoriali, apoi corpul profesoral, în frunte cu P. C. Sa, *Dr. Eusebiu R. Roşca* protosincel, directour seminarial, şi alt public. Programul publicat în numărul trecut al ziarului nostru a fost bine executat. Cuvântul de deschidere l'a rostit dl profesor *Dr. A. Crăciunescu*, ear clericul *C. Bodea* a vorbit despre „Andreiu Şaguna“, şi clericul G. Maior despre „*începuturile bisericei noastre.*“ Corurile au fost foarte bune. La urmă I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, a adresat elevilor o frumoasă cuvântare, mulţămindu le pentru aranjarea succesei serbări şi îndemnându-i să ţină cu tărie la idealurile pe cari şi le-au format şi după ce vor intra în viaţa practică. La 12 ore serbarea a luat sfârşit.

*

Conferentele Asociaţiunii. Eri, Dumineca, la orele 5 s'a început la „Asociaţiune“ seria conferenţelor publice. A vorbit domnul profesor *Dr. Nicolae Bălan* despre ideile religioase ale lui *Leo Nicolaevici Tolstoi*. A fost ascultat cu atenţiune şi interes de un public număros. Dumineca viitoare va vorbi domnul protopresbiter *Dr. Ioan Lupaş* despre baronul Eötvös şi Şaguna.

*

Distincţia. Dl Dr. Cornel *Diaconovici*, preşedintele coloniei austro ungare din Bucureşti, a fost decorat de Monarhul nostru cu crucea de comandor al ordinului Francisc Iosif I. Ordinul i s'a predat de noul ambasador austro-ungar, contele Czernin, cu prilejul inaugurării palatului coloniei austro-ungare din Bucureşti.

*

Omorât în tunel. Muncitorul dela căile ferate Iosif *Bărboni*, din părţile Devei voea într'o seară să ajungă într'un sat pe o cale scurtă. A intrat în tunelul de pe linia vicinală dela Ilia, ca să iasă aproape de locul unde avea lucru. N'a avut însă noroc, căci tocmai la mijlocul tunelului s'a trezit în faţă cu locomotiva unui tren, care l-a rupt în bucăţi.

*

Imigrare oprită. Guvernul canadian, din motiv că s'au înmulţit extraordinar muncitorii fără lucru, a oprit imigrarea de meseriaşi şi lucrători în provincia *Columbia britică*. Oprirea are valoare până la 31 Martie 1914.

*

Viriliştii din Orăştie. După *Libertatea*, oraşul Orăştie în 1914 are următorii virilişti români: Ioan I. Vulcu, Dr. A. Muntean, Nicolae Vlad, „Ardeleana“, Ioan Moţa, Dr. R. Boca, Dr. A. Vlad, Const. Baicu, Dr. I. Popu. Dr. A. Deac, Dr. C. David, Dr. Silviu Moldovan şi Simeon Corvin jun., — cu totul 13 virilişti români. Saşii au 10, ungurii 5, evreii 3. Laolaltă sunt 31 de virilişti.

*

Diplomă fără valoare. Universitatea din Basel a ajuns în situaţia neplăcută să anuleze o diplomă de doctor, care a dat-o unui inginer. Andrei Haas, un alsacian din Mühlhausen, obţinuse la facultatea filozofică a acestei universităţi titlul de doctor în filozofie pe temeiul unei disertaţiuni ştiinţifice. Curând după promovare s'a constatat, că lucrarea inginerului este plagiată din o carte a profesorului Rehbock din Karlsruhe. Universitatea din Basel anunţă acum, că anulează diploma de doctor în filozofie a lui Andrei Haas.

*

Pertractare finală. Procesul preotului George *Murăşan* şi al soţilor săi, acuzaţi pentru agitare — în afacerea episcopiei Hajdudorog, — se va pertracta la tribunalul din Sătmar Luni, în 12 Ianuarie 1914.

*

Revoltă la institutul corecţional din Gherla. Una dintre familiile micilor criminali, dela institutul corecţional al Gherlei, a înscenat o adevărată revoltă în contra capului însărcinat cu supravegherea lor. Mercuri înainte de ameazi tinerii aveau să fie conduşi în sala de lucru. Supraveghetorul însă n'a putut intra în odaea lor, deoarece uşa era baricadată cu paturi, scaune, saltele şi alte lucruri. Servitorii, la porunca directorului, au deschis uşa cu forţa; băeţii în vremea aceasta aprinseseră hainele de pat, ear pe servitori i-au primit cu lovituri şi cu izbiri de pahare şi farfurii, rănind pe câţiva dintr'înşii. Revoltanţii au fost desarmaţi şi ferecaţi. Procurorul dela Dej a sosit la Gherla, să cerceteze cazul.

*

Statul acuzat. In 1675 a murit pe insula Corfu un francez bogat, Jean Thiery, care prin testament şi-a lăsat averea la fraţii săi şi la urmaşii acestora. Moştenirea făcea 20 milioane de franci. In considerare că insula Corfu se afla pe vremea aceea sub stăpânirea Veneţiei, banii aceştia au intrat în banca de stat a republicei. Când Napoleon Bonaparte a cuprins în 1797 Veneţia, a confiscat averea familiei Thiery şi o parte a întrebuinţat-o pentru armată, altă parte a trimis-o la Paris. Acum s'a ivit o doamnă Cotton, care coboară în linie directă dela Jean Thiery, şi care a împrocesuat statul francez, cerând să i se plătească milioanele. Procesul se va judeca în săptămâna aceasta.

*

† **Vasile Oana**, preot greco-oriental român în Pianul de sus, a adormit în Domnul după un morb scurt, dar greu în 11 Decemvrie la orele 11 noaptea, în etate de 55 de ani. Rămăşiţele pământeşti i s'au aşezat spre vecinică odihnă Sâmbătă în 13 l. c. la 12 ore în cimiteriul gr. or. rom. din Pianul de sus. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

„Cartea verde“ şi „Le Traité de Paix de Bucarest“ se găsesc de vânzare á 4 Lei volumul la Librăriile C. Sfetea, Bucureşti. Se pot comanda şi prin Librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Tabloul La Gioconda s'a găsit. Din Roma vine ştirea senzaţională, că celebra *Mona Liza* a lui Lionardo da Vinci, dispărută din Luvrul Parisului, a fost găsită Vineri la Firenze. Hoţul, un oarecare Vincenzo *Perugia*, este arestat. Tabloul îl oferise spre cumpărare în Milano, apoi în Firenze unui anticar; dar n'a reuşit, căci poliţia informată a deţinut pe Vincenzo. Mare bucurie în Paris.

*

† **Ana Bogăţan născ. Blajan**, văduvă preoteasă, în Măgina, după grele suferinţe a decedat Luni, în 8 Decemvrie 1913, la orele 4 dimineaţa în al 74-lea an al vieţii, şi a fost înmormântată Mercuri în 10 Decemvrie 1913, la ora 1 p. m. în Măgina. Odihnească în pace!

*

Societate de radiu. In Berlin s'a înfiinţat o societate cu scop de a procura şi a pune în vânzare radiul. Capitalul social, de o jumătate de milion de mărci, îl dă societatea de asigurare generală din Berlin.

*

Diamante nouă. Ziarul *Daily Mail* scrie că doi mineri englezi au găsit la Kimberley două diamante, cari întrec în mărime şi frumseţe toate diamantele cunoscute până acuma.

*

Rugare. Toate oficiile parohiale şi toţi particularii cari au primit *Apelul* parohiei Curciu, în scopul edificărei şcoalei gr.-or. sunt rugaţi să'l înapoieze până cel mult în 1 Febr. 1914, ca să ne putem da seamă publică. Celelalte foi încă sunt rugate a publica rugarea aceasta. Curciu, 24 Noemvrie 1913. *Oficiul parohial.*

*

Mulţămită. Subscrisul în numele poporului din Calean îmi ţin de datorinţă şi pe această cale a aduce cea mai adânc simţită mulţămita prohianului *Emanuil Negrea* şi soţiei sale, născută *Ana Bucur*, cari în prezenţa mea la notariul public din Mociu au testat pentru biserica ort. rom. din Calean 1 şi $^1/_4$ jugăr de pământ. Mociu, la 30 Nov. 1913, *Simeon Ciuca*, par. adm. parohial al Caleanului.

*

Sanatorul uitării. Un doctor Spidler şi-a aranjat cu mult lux în Newyork o locuinţă, pe care a numit-o *sanatorul uitării*. Poliţia a prins de veste că în locuinţa doctorului se găsesc cantităţi însemnate de opiu şi câteva sute de ciubuce. Detectivii cercetând au găsit în adevăr în odăile secrete ale doctorului mai multe femei ameţite în urma consumării de opiu. Femeile, care făceau parte din societatea cea mai distinsă din Newyork, plăteau câte 50 dolari (250 coroane) pe zi pentru a găsi în opiul adormitor uitarea necăzurilor pământeşti. Adus în faţa judecătoriei, Spidler şi-a recunoscut păcatul. Cercetarea urmează.

*

Pentru săracii noştri. In urma apelului nostru, Prea Cuvioşiile lor Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc şi Dr. Eusebiu R. Roşca protosincel, au dat câte 5 cor., Dr. George Proca, secretar consistorial, 2 cor, Ioan A. de Preda, fişcal consistorial 5 cor., Romul Perian, referent exactoral 2 cor.; George Borzea, paroh, (Coveş, 3 cor. şi Dem. Coltofeanu, abs. în teol. şi rigorozant în drepturi: 3 rocuri, 2 veste etc. Mulţumind pentru prinos, în numele săracilor, apelăm pentru daruri de orice natură la inimile generoase. Sibiiu, 15 Decemvrie n. 1913. Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: *Victor Tordăşianu*, president; *Ştefan Duca*, notar.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Nicolae Stoica, măestru de dans diplomat, cor. 2·06, adunate cu pălăria „Dzeu vede“ la convenirea din 15 Noemvrie c., Eugenia Roman, elevă de modistărie (Viena), 80 bani; Demetriu Barbu, învăţăcel măsar, 60 bani; Nicolae Lepedeanu, înv. (Bacifalu), soţia sa Maria n. Manole si copiii lor Eugenia, Otilia, Simion, Maria, Demetriu, Stanca, Costanţa si Nicolae, câte 20 bani, sau în total cor. 2; Simion Turtea, paroh (Săsăuşi), 25 bani; Zaharie Pop, cul. tip. (Rodna veche), 20 bani; George Duşoiu, inginer. Avram Păcurariu. protopresb. (Mercurea), Fr. Hitsch, pantofar, încheiând contract cu învăţăcelul George Florea din Deda, câte 50 bani şi Nicolae Mohan cul. tip. emeritat, 25 bani.

„Cosinzeana“ — gratis!

o capătă de acum până la Anul Nou toţi acei cari, dorind a avea în anul viitor această bine îngrijită revistă literară ilustrată românească, — ***trimit de peacum abonamentul pe cel puţin jumătate de an 1914***, — adecă *6 cor*.

Folosiţi prilejul, trimiţând taxa la adresa: *Administraţia „Cosinzeana“*, Orăştie (*Szászváros*).

Cărţi şi reviste.

Vatra Şcolară, redactori: Dr. *V. Stan* şi Dr. *P. Roşca*, nr. 9—10 din 1913 cuprind: † Dr. P. Pipoş. Metodul limbilor streine moderne, de E. Todoran. Rolul organului auzului la cântare, de T. Popovici. Bonifatius, lecţie de model. Din conferenţele învăţătoreşti. Informaţiuni. Bibliografie. — Abonamentul 8 cor. pe an, 4 cor. pe jumătate de an. Redacţia şi administraţia: Sibiiu, Piaţa Hermann, 4 a.

Teatru.

Luni, în 15 Decemvrie, se va ţinea o seară literară a Bibliotecii moderne sibiene, cu o introducere de profesorul Dr. B. Capesius. Vor fi jucate: *24 Februarie*, tragedie într'un act, de Z. Werner, şi *Urciorul sfărmat*, comedie într'un act, de H. Kleist. Marţi, în 16 Decemvrie, farsa cu cântece şi dansuri *Zece minute în automobil*.

Nr. 566/1913. (327) 4—4

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din comuna **Râpa-de-sus**, să escrie concurs cu termin de **20 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) Salar fundamental: **1200 coroane** din repartiţie pe popor. In scopul regulărei salarului conform legei mai nouă şcolare s'a cerut ajutor de stat.

b) Cvartir şi grădină în natură.

c) Lemne de foc.

Dela învăţătorul ales să cere să conducă corul în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să aştearnă petiţiile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, la subseemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar pentru a face cunoştinţă cu poporul să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a cânta.

Reghinul săsesc (Szászrégen), 7/20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral al Reghinului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Szebenvármegye alispánjától.

13420/1913 alisp. sz. (344) 1—2

Pályázati hirdetmény.

Az 1913 évi 69152 sz. B. M. rendelettel a szászsebesi Zsófia korháznál engedélyezett II mázod orvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazására: 1400 K alapfizetés, 480 K lakáspénz, esetleg természetbeni lakás.

Felhivom pályázni szándékozókat, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 68 §ában előirt képesitésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeit 1914 január 15-éig hozzám terjesszék be.

Nagyszeben, 1913. évi december hó 9-én.

Fabritius
alispán.

Nr. 773/1913. (335) 3—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 5 Noemvrie a. c. Nr. 14031 Bis. se escrie concurs din nou pentru întregirea parohiei de clasa a II a **Miluan**, protopresbiteratul Unguraş, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei preoţeşti.

Dela concurenţi se cere pregătirea completă pentru parohii de clasa a II-a.

Cererile de concurs întregite conform normelor din vigoare se vor înainta în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iară reflectanţii la acel post cu prealabila încuviinţare, cerută în scris se pot prezenta în parohie pentru a fi cunoscuţi parohienilor şi pentru a cânta, cuvânta şi eventual a slugi sf. liturgie în biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare.

Fizeş-Sânpetru, 19 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 438/1913. (342) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător devenit acum vacant la şcoala poporală a comunei biséricești gr.-or. **Săcătura** se publică concurs cu termin **30 zile** dela prima publicare.

Dotarea este: 1000 cor. din repartiţie dela comuna bisericească, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuinţă şi grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) şi să se presinte poporului spre cunoaştere.

Invăţătorul ales va fi dator a propune religiunea, a ţinea şcoala de repetiţie şi a cânta cu copii la sf. liturghie.

Câmpeni, 26 Noemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

Afurisitul timp al ieşirii dinţilor.

Copiii palizi devin trandafirii, dacă mama le dă zilnic Emulsiune Scott, ce e aşa de nutritoare. Intrebuinţarea ei la copii este favorabilă şi ieşirii dinţilor. Este cunoscut, că mulţi copii în timpul acesta sunt din cale afară trişti, căci ieşirea dinţilor le cauzează dureri şi le răpeşte liniştea. Cine voeşte să le încunjure acestea să folosească în astfel de cazuri Emulsiunea Scott ce s'a impus în mod strălucit. Ea conţine stofele necesare pentru întărirea corpului şi ajută ieşirii dinţilor.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă i) (275) 21—

Cine doreşte un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre oroloage de buzunar, distribuim după un mod oareşi care 5000 bucăţi gratuit. (339) 3—6

Trimiteţi precis adresa D-Voastră pe o cartă poştală la fabrica de oroloage:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

Antiquariat.

Cumpăr şi vând antiquităţi de tot felul: (314) 10—10

Cărţi vechi de tot felul până la **anul 1750,** şi anume tot ce se refere la **Austro-Ungaria** şi **România.**

Covoare vechi bisericeşti şi alte lucruri arhiologice desgropate din pământ de ori ce fel.

H. Candrea,
Sibiiu, Str. Măcelarilor 23.

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunț de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public românesc şi în special a On. Preoţimi şi Invăţătorimi că me-a reuşit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor"

din Sibiiu, Piaţa mică,

şi pe care mi-am asortat-o cu toţi articlii de Manufactură atât pentru dame şi domni, cât şi pentru ţărani şi ţărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu oraşul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoţi din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioşilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

Teodor Doboiu.

(343) 1-10

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20—25 =	K 3—4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26—28 =	„ 4—5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29—34 =	„ 5—7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35—39 =	„ 7—9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4—14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8—14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7·—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9·50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 37—

Vreai să câştigi

UN MILION?......

Atunci nu întârzia a participa la tragerea din

27 DECEMVRIE

a lozurilor cu premie convertite dela Banca Hipotecară Ungară, cu care ocaziune iasă la sorţi cel mai mare câştig din lume

de 1.000,000 cor.

Vindem de prezent un loz cu premie convertit dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 6·60 cor.

Vindem apoi un loz cu premie dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie cu **3 trageri** anual

pe 36 rate lunare à 4·50 cor.

Vindem în fine o păreche din lozurile mai sus numite cu **9 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 11·— cor.

Cine ne trimite primele 3 rate de odată, aceluia îi cvităm escepţional rata a 4-a gratuit.

Nici un risic! **Tot lozul câştigă!**

Cele mai bune, mai ieftine şi mai favorabile lozuri de pe suprafaţa pământului, cari au totodată şi câştigurile cele mai mari din lume, sunt lozurile indicate mai sus, din care cauză le recomandăm orişicui cu toată căldura. Sunt fără îndoială de preferit faţă de lozurile loteriei de classe.

Faceţi dar de Crăciun copiilor, prin ceeace îi puteţi îndemna la cruţat.

Explicaţiuni mai detailate (amănunţite) se trimit la cerere orişicui gratis şi franco.

Asignaţi rata primă (eventual primele 3 rate) prin mandat postal dimpreună cu comanda la adresa

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VIII., József-körút 31/a.

(334) 2—3

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 5/18 Decemvrie 1913 **Nr. 126**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Păreri greşite.

Sibiiu, 17 Decemvrie n.

Cineva, care se dă de „un binevoitor al bisericii orientale româneşti“, îşi esprimă temerile, într'un articol publicat în ziarul „*Românul*“ din Arad, numărul 260, sub titlul „*Biserica orientală ungurească*“, cumcă negreşit are să se înfiinţeze şi o biserică orientală ungurească, care îşi va recruta credincioşii din biserica orientală românească, şi atunci au să urmeze, în oraşe şi în sate amestecate, procesele de despărţire cu privire la averile bisericeşti, după cum le-am avut şi le avem şi acuma cu biserica sârbească. De aceea, cei dela conducere să fie cu băgare de seamă şi „să saneze defectele acestei biserici, cari sunt multe şi esenţiale“.

Nu ştim, dacă avem de a face cu adevărat, numai cu un „binevoitor“ al bisericii noastre, ori apoi cu un fiu al ei, cu un credincios nemulţumit al ei. In casul prim trebue să ne exprimăm mirarea, că bunul om are destulă vreme a-şi bate capul cu biserica, care nu e a sa, în loc să caute să îndrepte aceea ce ar fi poate de îndreptat în biserica sa proprie; iar în casul al doilea ne prinde şi mai mult mirarea, că bunul fiu al bisericii nu caută să-şi expună durerile şi dorinţele acolo, unde ar fi locul pentru ele, în corporaţiunile noastre bisericeşti, cu cari fiecare credincios al bisericii noastre se poate pune în legătură, — ci recurge la calea mai puţin ducătoare la scop a — publicităţii.

Oricine se fie însă „binevoitorul“ bisericii noastre, trebue să-i spunem, că e foarte puţin orientat, când se teme, ori când presupune, că din înfiinţarea unei episcopii gr.-ort. maghiare se vor naşte, în oraşe şi la sate, procese de despărţire a averilor bisericeşti, cum sunt acelea pe cari le-am avut şi le mai avem cu Sârbii. Altele au fost raporturile în cari ne aflam noi cu Sârbii înainte de reînfiinţarea vechei mitropolii gr. ort. române, şi altele vor fi raporturile în cari ne vom afla cu noua episcopie gr.-ort. maghiară, dacă ar fi să se înfiinţeze. Cu Sârbii ne aflam în *comuniune*, la olaltă contribuiam pentru susţinerea bisericii şi pentru augmentarea fondurilor şi fundaţiunilor. E firesc lucru deci, că după ce ne-am despărţit, după ce *am sistat comuniunea*, noi să ne reclamăm partea din fondurile şi fundaţiunile la cari împreună am contribuit. Cu noua episcopie gr.-ort. maghiară, dacă se va înfiinţa, nu am stat însă şi nu stăm în nici un fel de comuniune. Ea va fi o biserică nouă, cu care biserica noastră *autonomă* nu va avea nimic de împărţit. Nici din averile bisericeşti, dar nici din credincioşi n'avem să-i dăm nimica!

Dar nu averile bisericeşti îi fac bătae de cap „binevoitorului“ bisericii noastre, ci aceea, că biserica gr. ort. română „are multe şi esenţiale defecte“, de aici apoi perderile ei, pentru cari „vina o poartă în mare parte preoţimea acestei biserici, *şi în primul loc episcopatul*“.

Cari sunt aceste defecte mari şi esenţiale? Marele nostru „binevoitor“ le înşiră rând pe rând. Le comunicăm şi noi cetitorilor noştri, făcându-ne la fiecare din ele observările necesare.

Un mare şi esenţial defect e, că *diecezele sunt prea mari*, lucru pe care l'a constatat şi congresul naţional bisericesc, când a decretat înmulţirea lor încă cu trei: în Cluj, Timişoara şi Oradeamare, dar executarea concluzelor referitoare la înmulţirea episcopiilor nu s'a făcut din partea consistoriului mitropolitan, din motivul, că acesta *stă sub conducerea episcopatului, care e în contra înmulţirii episcopiilor.*

Părerea aceasta a domnului „binevoitor“ e foarte greşită. Trebue să-i spunem, că toate concluzele luate din partea congresului naţional bisericesc şi din partea sinoadelor eparhiale în privinţa înmulţirii episcopiilor noastre s'au luat cu consentimentul şi cu aprobarea Arhiereilor. Pregătirile sunt întru adevăr toate făcute pentru înmulţirea episcopiilor. Si totuşi concluzele congresului nu se pot executa încă, nu pentrucă nu ar voi episcopatul, ori consistoriul mitropolitan, ci numai din motivul, că înmulţirea episcopiilor, involvând în sine *modificarea statutului nostru organic,* cei dela conducerea bisericii încă nu află de oportun timpul pentru aceasta.

Un alt defect esenţial în organismul bisericii noastre îl află „binevoitorul“ în faptul, că protopopiatele încă sunt prea mari, prea estinse. Acuza aceasta însă credem, că nu se poate referi la arhidieceză, în care protopopiatele sunt destul de mici (şi au fost înmulţite totdeauna când a cerut trebuinţa), fiindcă protopresbiterii noştri s'au mulţumit şi cu o dotaţiune mai modestă şi cu comune bisericeşti mai puţine de administrat. Credem apoi, că cu timpul vor fi înmulţite protopresbiteratele şi în diecezele celelalte, a Aradului şi a Caransebeşului, unde cu adevărat există protopresbiterate prea mari, prea extinse.

Al treilea defect al bisericii noastre îl găseşte „binevoitorul“ în lipsa de viaţă reală bisericească. In privinţa aceasta eată ce scrie:

„Avem noi şi preoţi conştienţioşi, oameni corecţi, cari îşi împlinesc datoria; dar o parte mare a preoţimei acestei biserici îşi consideră postul pur şi simplu ca bază de esistenţă, nu cugetă la ridicarea vazei bisericii, nici la întărirea numărului şi a bunăstării culturale şi economice a credincioşilor, nu face din instituţiunea bisericească o putere atrăgătoare şi proteguitoare pe seama credincioşilor. Mi-se pare, că *în privinţa aceasta e mancă educaţiunea şi instrucţiunea preoţimii*“.

Am mai auzit făcându-se astfel de imputări unor preoţi de ai noştri. Fără a mai întreba, dacă şi întrucât acelea ar fi şi motivate, observăm numai atâta, că avem astăzi cel mai binepregătit material şi cei mai binepregătiţi profesori; şi aşa, atari scăderi ale preoţilor, dacă ar esista, nu se pot imputa Episcopilor.

In sfârşit, al patrulea defect mare al bisericii noastre ar fi lipsa de uniformitate în serviciul ritual bisericesc. Şi în privinţa aceasta „binevoitorul“ nostru să află în rătăcire, pentrucă serviciul divin e unul şi acelaş pretutindenea. El se săvîrşeşte după aceleaşi norme ale tipicului. Numai cu privire la timpul când se face serviciul divin, esistă abatere, întrucât la sate se face mai de dimineaţă, la oraşe mai târziu, ţinându-se cont de împrejurările locale şi de modul de viaţă al credincioşilor.

Toate aceste defecte ale bisericii noastre, marele nostru „binevoitor“ le înşiră, fireşte, numai pentru a putea încheia cu cuvintele: „*mi se pare, că nu greşesc, dacă pun vina în povara episcopatului*“. Şi credem că acesta i-a şi fost scopul, anume, de a scoate vinovat episcopatul bisericii noastre pentru scăderi pe cari nu le are. Răspundem pe scurt numai atâta, că activitatea Episcopilor noştri are cine să o aprecieze şi să o judece: sinoadele şi congresele bisericeşti, cari au să esercieze şi controla, şi apoi consistoriile şi parohiile, în sânul cărora se desvoaltă zilnic activitatea lor.

Chestia naţională în dietă.

Vorbirea deputatului Dr. St. C. Pop, rostită în şedinţa din 5 Decemvrie a dietei.

(Urmare.)

„S'a dat doar în delegaţia ungară până şi alarma, că Ardealul trebuie fortificat. E clar, şi nu reclamă multă diplomaţie această constatare, că alarma în chestiune era o acuzaţie de iredentism făţişă şi în acelaş timp o acuzaţie directă la adresa României. Şi în vreme ce austriacii, între ei cei mai distinşi bărbaţi de stat, aduc elogii ministrului de externe, pentrucă a trimis la Bucureşti pe contele Ottokar Czernin, în scopul restabilirii bunelor relaţii, la noi s'a iscat o discuţie pătimaşă cerându-i-se ministrului de externe socoteală pentru îndrăzneala de a fi numit pe acest om primejdios. Un bărbat de talia lui Clam-Martinitz crede, că una din problemele cardinale ale cabinetului de externe, e repararea tuturor greşelilor ce s'au comis faţă de România.

La noi, după cum am spus, vor cu orice preţ răcirea relaţiilor cu România. Nici nu mai vorbesc de injurioasele articole de ziare, apărute astăvară. Am fost jigniţi grav chiar şi noi, Românii de aici, în cele mai sfinte sentimente ale noastre. Când se vorbea de mobilizarea României, unele ziare de opoziţie revărsau din penele lor otrăvite injuriile cele mai grosolane asupra armatei române, despre care s'a adeverit pe urmă, că era singurul prietin credincios al monarhiei, aşa, că a fost justificată acuzaţia ridicată împotriva ministrului de externe, că a riscat prietinia îndelung probată a României de dragul unei prietinii problematice. Acuzaţia asta a fost formulată de un ziar de mărimea ziarului *Neue Freie Presse.* Cine s'a interesat de mersul lucrurilor, e desigur încredinţat de adevărul celor afirmate de mine. Da, România era statul, care a rămas până la sfârşit aliata, tovarăşa credincioasă a acestui stat, chiar şi atunci, când ministrul nostru de externe credea să găsească aliaţi mai preferabili în — Bulgari. Acest ziar (Neue Freie Presse) le aruncă Bulgarilor nerecunoştinţă şi declară pe faţă, că fără România, fără armele lui Carol, Bulgaria nu putea să ajungă niciodată statul care e astăzi, şi, tot atunci, aici, unul din colegii mei deputaţi poate să afirme, că în marile complicaţii balcanice statul nostru a avut un singur bun prietin şi anume, Bulgaria!

In astfel de împrejurări să nu vă miraţi, dacă noi trebuie să vă atragem atenţia, că a sosit timpul pentru consolidarea internă a statului. Dar nu numai noi, nu numai astriacii spun şi au spus acest lucru, ci l'a spus, chiar pe când aliaţii balcanici secerau izbândă după izbândă, ziarul budapestan *Az Ujság*, în nrul său 273 din anul 1912, în articol prim, unde se zice (citeşte): „Noua aşezare a statelor din Balcani, schimbările intervenite în raporturile lor teritoriale şi de forţă, ne dictează şi nouă o altă direcţie în aplicarea chestiunei de naţionalitate. E vorba doar, nu-i aşa, că trebuie să contracarăm gravitatea în afară şi să paralizăm efectul forţelor atractive externe. Şi ştim, că în acest scop nu există alt mijloc decât politica proprie să potenţeze puterea de atracţiune a statului ungar, ameliorând posibilitatea traiului aici, intensificând sentimentul patriotic şi adâncind relaţiile de intimitate faţă de noi. Nu numai cu cuvântul, ci şi prin fapte, în dispoziţii şi aşezăminte, trebuie să le învederăm că o comunitate a lor cu noi le dă modalitatea unui trai mai bun şi mai frumos, un teren de mai înaltă afirmare, un grad cultural mai nobil şi mai progresat“.

In acest din urmă senz înţelegem şi noi consolidarea internă. Rândurile aceste au fost scrise de un Maghiar, şi dacă nu mă înşel, nu era cel din urmă dintre Maghiari, celce le-a aşternut pe hârtie. Pe temeiul acestor principii ar fi cu putinţă şi ar trebui să inaugurăm o nouă politică naţionalistă în Ungaria.

Dacă monarhia voieşte să-şi facă chemarea istorică, aici în bazenul de mijloc al Dunării, între mările Adriatică şi Egee, şi dacă monarhia asta mai doreşte şi să prospereze economiceşte şi să nu şi angajeze toate forţele în înarmare, trebuie să facă fericite şi mulţumite pe toate popoarele cari întruchipează aceste două state. Pentrucă dacă dorim să susţinem acest sceptru viribus unitis, logica ne spune, că aceste puteri unite pot să izvorască numai din sufletul unor popoare mulţumite, libere şi independente.

Unul din dnii deputaţi, cari au vorbit înaintea mea, a făcut declaraţia, că în timpul răsboiului balcanic au fost mişcări în ţinuturile dela sud. Imi iau îndrăzneala să desmint categoric această afirmaţie.

Intr'adevăr erau svonuri; dacă îmi aduc însă bine aminte, tocmai aici la Curtea de casaţie li s'a pus capăt; toate acele svonuri erau poveşti, fiindcă acuzaţii, dacă-mi aduc bine aminte, în mare parte au fost achitaţi. Dimpotrivă, tocmai pe acele timpuri de frământări şi de criză, naţionalităţile au manifestat o atitudine exemplară. Fiecare naţionalitate se nizuia să dovedească statului, că această ţară e locuită de elemente loiale şi că în vremuri de primejdie statul întotdeauna poate să conteze pe puterea şi ajutorul lor. Să nu se afirme deci lucruri, cari ating autoritatea şi reputaţia tării, atunci, când cum spusei, toate naţionalităţile au devedit o atitudine exemplară.

Naţionalităţile puteau să se aştepte, ca guvernele să-şi înceapă fără întârziere activitatea amintită în acest articol al ziarului „*Az Ujság*“, şi prin instituţiuni să răsplătească faptul, că în toate împrejurările naţionalităţile s'au manifestat de fii loiali ai acestei patrii. Guvernul avea datoria — după modesta mea părere — să asigure prin instituţiuni interesele vitale ale naţionalităţilor. Prin acest fapt statul şi-ar ridica forţa şi faţa de statele străine. Fiindcă România nu are altă dorinţă mai mare, decât să ştie, că noi suntem aici fericiţi şi mulţumiţi. Nu e drept nici aceea, ce se afirmă despre Sârbia, că aceasta ar fi o expozitură a Rusiei. Mintea sănătoasă spune, că astfel de state niciodată nu doresc să se contopească într'un stat puternic, care aşa zicând le-ar nimici. Dacă naţionalităţile de aici sunt împăcate, sunt mulţumite, câştigăm atâta forţă internă, încât să putem suporta chiar şi cele mai mari atacuri în politica externă.

Amintisem, on. cameră, că ziarele sunt pline de ştiri că noi suntem scăldaţi în lapte şi în unt, ba că contele Tisza a şi vândut ţara, naţionalităţilor sau României. (Ilaritate). Regret foarte mult, că din toate acestea svonuri despre o schimbare înspre bine nimic nu e adevărat. Dacă numai cât de puţin ar fi adevărat, nu doară aceste svonuri alarmante, şi anume că ne-ar fi vândut nouă ţara, ci, că din acele multe bunătăţi ni s'a ajuns ceva şi nouă, în acest caz noi vom fi cei dintâi, cari am grăbi să ne împlinim datoria de mulţumită. Dar, on. cameră, regret foarte mult, în dispoziţiile de până acum ale conducerei statului nu văd nimic din ceea ce ar dovedi, că guvernul actual ar măsura cu o altă măsură decât guvernele anterioare, ba dimpotrivă, în măsură tot mai mare observăm severitatea tuturor dispoziţiilor. Ceea ce de altfel priveşte dispoziţiile ministerului de interne, nu ezit a declara, că dl ministru de interne prin foarte numeroase dispoziţiuni retrograde a desavuat chiar şi pe guvernele anterioare.

Opoziţia şi chiar numeroşi membri de seamă ai partidului guvernamental cer legiferarea libertăţii de întrunire. In această privinţă dl ministru de interne a dat un aperitiv prin lansarea ordinului nr. 430 din luna Octomvrie c., care ordin e mult mai reacţionar şi mai sever, decât ordinaţiunile de până acum. Această ordinaţiune pelângă că cere prezentarea cu 48 ore înainte a programului amănunţit, mai pretinde, ca anunţarea să se facă de către patru cetăţeni ungari independenţi şi de încredere, iar pentru adunări poporale şi manifestaţii în liber, afară de o anunţare prealabilă mai cere concesiunea din partea autorităţii poliţieneşti. (Aprobări în dreapta).

On. cameră! Aceasta e cea mai gravă jignire a dreptului de întrunire, deoarece acei cari vreau să organiseze adunări poporale, sunt puşi la discreţia autorităţii administrative. Eu sunt reprezentantul poporului econom; poporul românesc e compus aproape numai din economi. Aceştia de obiceiu se adună sub cerul liber, fiindcă nu au saloane şi săli mari, de altfel în sate nu sunt deloc localuri potrivite. Cunoscând deci bunăvoinţa autorităţilor administrative faţă de astfel de adunări poporale, se poate spune la sigur, că niciodată nu se va permite ţinerea vre-unei adunări de popor, care nu este plăcut guvernului, sau dacă se permite, se revocă permisiunea, îndată ce se observă, că o astfel de adunare întruneşte o mulţime impozantă. Iar când se observă, că la adunare se prezintă puţină lume şi, că în consecinţa, acei cari au convocat-o s'au compromis, atunci autoritatea nu împiedecă ţinerea adunării. Noi cunoaştem din trecut acest procedeu şi suntem convinşi, că mai ales pe timpul alegerilor din acest ordin vor rezulta cele mai mari abuzuri“.

(Va urma).

Noua lege electorală.

(Urmare.)

§ 53. Aplicarea amintită în §-ul 5 punct 3 lit. *a*) cu privire la cei dela afacerile sau intreprinderile industriale, cum şi faptul, că aplicaţii au muncit în aceeaşi branşă în terminul amintit în §-ul 6 punctul 3 lit. a), de regulă se dovedeşte cu libelul de muncă, eventual cu estrasul autentic din registrul purtat din partea autorităţii industriale despre calfe (muncitori dela fabrici).

Formularul libelului de muncă pentru calfe dela industrie (muncitori dela fabrici) îl stabileşte ministrul de comerciu, în înţelegere cu ministrul de interne, astfel, ca în el să se cuprindă şi datele personale necesare pentru stabilirea dreptului electoral.

Cu privire la ceialalţi aplicaţi în servicii particulare, aplicarea amintită în §-ul 5 punct 3 lit. b) şi c), mai departe în §-ul 6 punct 3 lit. b) şi c), este a se dovedi de regulă cu certificatul stăpânului, ori plenipotenţiatului seu, în care este a se înşira precis felul aplicării, lucrările isprăvite de cel aplicat şi respective timpul de când se află în aplicare.

Celce deneagă fără motiv acceptabil estradarea unui astfel de certificat, poate fi pedepsit de atâtea ori de câteori sevârşeşte acest fapt, cu amendă dela 10 până la 100 coroane. Dictarea amendei aparţine în comune mici şi mari cercului de competenţă al primpretorului, în oraşe al primariului ori al unui membru designat al senatului, şi în capitala şi reşedinţa Budapesta în al antistiei cercuale.

Aplicarea amintită în §-ul acesta, în cas de necesitate mai poate fi dovedită şi cu alt document corespunzător (certificat de muncă, contract de muncă, libel de servitor, atestat comunal, revers de la oficiul de anunţare, etc).

§ 54. Membrii antistiei comunale, cari sunt provocaţi din partea comisiunii de conscriere, sunt datori să se prezinte la conscriere şi se dee explicările necesare.

§ 55. Fiecare autoritate, funcţionar public, preot, instituţiune cu caracter public, are datorinţa a da comisiunii de conscriere, sau comitetului central, la recercarea acestora, datele cari îi stau la dispoziţie.

Din oficiu e dator se trimită comitetului central în fiecare an cel mult până la 5 Martie:

1. Fiecare şef de oficiu conspectul celor aplicaţi în oficiul de sub a sa conducere, cu drept de alegere.

2. Fiecare oficiu de anunţare lista acelor bărbaţi aflători în etatea cerută pentru alegători, cari s'au mutat din oraş dela 1 Martie a anului premergător, şi a acelora, cari în acelaşi timp şi-au câştigat condiţiunea locuirii de un an pe teritoriul oraşului.

Comitetul central trimite datele acestea împreună cu sentinţele penale întrate la municipiu, comisiunii de conscriere.

Oficiile regeşti de dare şi organele comunale (orăşeneşti) sunt datoare se pună la dispoziţia comisiunii de conscriere tabelele de dare, registrele despre repartizarea dării, la timpul cerut, cum şi alte însemnări referitoare la rectificarea dărilor din tabela de dare.

Fiecare stăpân, care aplică în mod regulat cel puţin zece bărbaţi aflători în etatea de alegători, e dator se pună la dispoziţia comisiunii de conscriere un astfel de conspect despre ei, care se conţină toate datele de serviciu, cari sunt de luat în considerare din punctul de vedere al dreptului electoral. Totodată e dator se prezinte libelele de muncă (certificatele, libelele de serviciu) ale respectivilor aplicaţi, în persoană, sau prin încredinţatul seu, comisiunii de conscriere, spre privire, într'o zi anume stabilită.

Celce nu pune la dispoziţia comisiunii de conscriere conspectul amintit în alineatul premergător, sau nu arată libelele de muncă, poate fi pedepsit totdeauna cu amendă dela 10 până la 100 cor. Dictarea amendei aparţine competenţei autorităţilor numite în §-ul 53 alineatul 4.

Formularul conspectului despre cei aplicaţi îl stabileşte ministrul de interne.

4. Proiectul listelor.

§ 56. Comisiunile de conscriere compun listele alegătorilor în câte un exemplar separat pentru fiecare cerc de votare, iar dacă cercul de votare e compus din mai multe comune, pentru fiecare comună separat.

Cu ocasiunea rectificării listelor, la cei de nou trecuţi în liste este a se face evidentă acceptarea lor în rubrica observărilor din listă. Totodată este a se face evidentă în rubrica observărilor din listă ştergerea acelora, cari în noul proiect al listei electorale nu au fost trecuţi.

Comisiunea de conscriere e datoare să trimită proiectul listei, şi anume, împreună cu exemplarul listei valabile pe vremea rectificării şi provăzut cu observări, amăsurat alineatului premergător, după terminarea activităţii sale, provăzut cu subscrierea membrilor cari au luat parte la conscriere, la adresa comitetului central, la astfel de termin, ca comitetul central să poată începe examinarea lor la terminul stabilit în §-ul 57.

5. *Lista provisorie.*

§. 57. Comitetul central ia în esaminare în şedinţe ţinute cu începere din 15 Aprilie în continuu, în fiecare zi, proiectele de liste, le modifică pe basa datelor pe cari le are la disposiţie, ori şi le procură ulterior, aplicând în mod corespunzător regulele din §§-ii 44—54, şi astfel compune listele provisorii electorale.

Comitetul central, întrucât permit datele pe cari le are la dispoziţie, ia în considerare şi schimbările întâmplate dela conscriere încoace.

Comitetul central compune listele provisorii pentru fiecare cerc electoral, corăspunzător §-ului 56, alineatul prim, în câte două exemplare, în ordine alfabetică.

Totodată compune şi despre cei şterşi din liste în acelaş mod un conspect, în două exemplare.

După terminarea lucrărilor, comitetul central trimite un exemplar complet al listelor provisorii din cercul electoral, cu conspectul celor şterşi, primarului orăşenesc ori antistiei comunale din centrul cercului electoral, iar părţile din listele provisorii şi conspectul celor şterşi, referitoare la alegătorii din singuraticele oraşe, comune mari, notariate cercuale, respectivului oraş, notariat cercual, ori comune mari. Totodată e dator să încunoştiinţeze direct, prin poştă, pe toţi aceia, cari erau trecuţi în listele valabile, ori au fost luaţi în proiectele noue de liste, dar au fost şterşi din listele provisorii, despre ştergerea lor (din liste), cu indicarea motivului.

Totodată, dar cel mult până la 1 Maiu, aduce la cunoştinţă publică, prin o publicaţiune făcută în limba statului şi după trebuinţă şi în altă limbă vorbită în cercuri mai largi în acel cerc, că listele provisorii unde şi în care timp vor fi expuse spre privire publică. Mai departe, că în contra listelor se poate apela în înţelesul § ilor 59—61 din legea aceasta, în contra recursurilor se pot face observări, şi că recursurile (apelurile) şi observările făcute asupra acestora unde şi în care timp se pot înainta.

Publicaţiunea aceasta, acolo unde listele provisorii au să fie puse la privire publică (§. 58), antistia comunală, respective primarul oraşului e dator să o aducă în modul obicinuit la cunoştinţă generală.

§. 58. Listele provisorii ale tuturor alegătorilor din cercul electoral, cu conspectul celor şterşi împreună, au să fie puse la privire publică din 16 Maiu până inclusive 14 Iunie, în centrul cercului electoral, iar listele provisorii ale oraşelor şi comunelor singuratice, iarăşi împreună cu conspectul celor şterşi, în oraşul, comuna mare, sau notariatul cercual respectiv.

Expunerea spre privire publică să face la casa oraşului, casa comunală, respective în localul oficios al notarului cercual, iar în capitala şi reşedinţa Budapesta pe deasupra încă şi la antistiile cercuale, în ce priveşte alegătorii din singuraticele cercuri administrative, şi adecă, în fiecare zi dela orele 8 până la 12.

In timpul acesta fiecine poate lua în privire, în presenţa unui membru a antistiei comunale (senat, antistie cercuală), listele şi conspectul celor şterşi, şi în zilele de lucru, dela 2 până la 6, poate să şi facă cópii de pe ele.

(Va urma).

Dela sate.

Sfinţirea bisericii din Nevoeş.

Zi frumoasă şi de înălţare sufletească a fost ziua de Duminecă 17/30 Noemvrie a. c. pentru credincioşii din parohia Nevoeş, tractul Devei, căci în această zi a fost sfinţită biserica renovată.

Trişti mai înainte, din cauza anilor rei, în aceasta zi toţi erau veseli. Părea, că natura însaşi consimte cu aceşti credincioşi, căci după zilele posomorâte urmă şi o zi frumoasă şi senină. De dimneaţă soarele îmbrăţişează cu razele sale calde pe aceşti credincioşi, adunaţi cu mic cu mare în jurul renovatului Sion.

Pe la orele 9 soseşte P. O. Domn protopresbiter tractual *Dr. Ioan Dobre*, ca trimis al Excelenţei Sale Dlui Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan*, însoţit de întreprinzătorul Alex. Bocoş. Inaintea bisericei este binevenţat de parohul local, Ioan Şinca, prin cuvinte frumoase, răspunzându-i P. O. D. protopresbiter tot prin cuvinte frumoase şi alese. A urmat apoi actul sfinţirei îndeplinit de P. O Domn protopresbiter însoţit de preoţii I. Popa din Fornadia, Al. Stoica din Fizes, Em. Şinca din Căinelul de jos şi parohul local S. Şinca. Răspunsurile liturghice le-a dat corul bisericei din Buruene, condus de dl învăţător. La finea liturghiei P. O. Domn protopresbiter rosteşte o frumoasă cuvântare, în faţa unui număr mare de credincioşi adunaţi şi din comunele vecine. La finea serviciului divin poporul a fost apoi uns cu sf. mir şi stropit cu apă sfinţită.

Poporului adunat din comunele vecine şi săracilor li s'a împărţit pomana, ear inteligenţa a fost găzduită în casele dlui paroh local.

La masă a vorbit P. O. Domn protopresbiter Dr. I. Dobre toastând în sănătatea Excelenţei Sale Dlui Metropolit *Ioan Meţianu*, apoi preotul Em. Şinca în sănătatea P. O. Domn protopresbiter şi a domnului întreprinzător A. Bocoş, dl notar cerc. P. Popa în sănătatea parohului local, parohul local în sănătatea dlui notar cercual şi a conducătorului de cor, ear parohul Al. Stoica în sănătatea doamnelor preotese.

De încheiere amintesc, că spesele împreunate cu renovarea bisericei acoperite cu etternit, s'au acoperit din mica sumă, ce era depusă la banca „Zărăndeana“ şi din venitul incurs din vinderea materialului vechiu şi de prisos, apoi din contribuiri benevole, fără a se arunca ceva repartiţie pe popor.

E. Ş.

•

Sfinţirea bisericii şi a şcoalei din Cunţa.

— Raport special. —

Viaţa poporului nostru românesc încă din timpurile cele mai vechi s'a bazat numai pe biserică, şi cu cât noi românii vom avea mai multe biserici, cu atât mai multe cetăţui de apărare vom avea în posesiune. Pe lângă biserică mai are preotul nostru încă o sentinelă neadormită, şcoala confesională. Câtă vreme această sentinelă nu va fi mituită şi câştigată de duşmani, să n'avem teamă că vom perde cetăţuia. Dar îndată ce vom perde sentinela, nici cetăţuia nu va mai putea sta mult în posesiunea noastră.

Să avem nădejde însă, că până când în comune mici cum e şi comuna *Cunţa*, (tractul Mercurei) se ridică şcoală nouă conform prescriselor mai înalte, şi biserica se renovează spesându-se sume destul de mari în acestea timpuri de criză economică, vom putea ţinea piept cu orice obstacol ce s'ar pune în calea noastră.

In ziua de 10/23 Noemvrie a. c. s'a predat destinaţiunei atât şcoală, cât şi biserica renovată din Cunţa, prin mandatarul Excelenţei Sale I. P. S. Domn Arhiep. şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, P. O. Domn *Lazar Triteanu*, asesor consistorial.

Mandatarul dimpreună cu şeful tractului P. O. Domn *Avram S. Păcurariu* şi un grup de clerici din seminariul „Andreian“ încă de Sâmbătă seara au venit în această comună, fiind găzduiţi peste noapte parte la parohul local, Ştefan Morariu, parte la particulari.

Către această comună mică am pornit dela vetrele noastre Duminecă des de dimineaţă pe un frig sec, ca în dricul iernii şi după o scurtă călătorie sosirăm în comuna, unde se observa o mişcare neobişnuită. Sătenii se grăbeau să poată lua parte la festivităţile zilei. La 8 ore a. m. dându-se signalul cu clopotele, preoţii îmbrăcaţi în sf. odăjdii, dela casele parohului local au pornit către biserică în procesiune cu praporii şi cu corul seminariului în frunte, cântând acesta troparul hramului bisericii şi alte cântări religioase.

Inaintea bisericii s'a început sfinţirea apei după tipicul prescris. După înconjurare am intrat în biserică şi s'a început sf. liturghie, pontificând dl asesor consistorial *Lazar Triteanu*, asistat de şeful tractual *Avram S. Păcurariu* şi de preoţii: St. Morariu (din loc) Titu Morariu (Berghin) Ioan Crăciun (Şpring), Virgil Păcurariu (Boz). Cântările liturgice le-a executat cu toată precisiunea corul seminarial sub conducerea clericului Socol.

La sfârşitul serviciului divin şeful tractual dă cetire actului Excelenţei Sale, prin care însărcinează pe P. O. D. Lazar Triteanu să îndeplinească sfinţirea şcoalei şi a bisericii din Cunţa, rugând pe Dzeu să răsplătească cu darurile sale cele bogate ostenelele şi jertfele aduse de poporul mic la număr din Cunţa pentru ridicarea şcoalei, şi să facă aceea şcoală izvor de bine şi de fericire pentru biserică şi neam. Cetirea cuvântului arhieresc a făcut adâncă impresie asupra tuturora. După această introducere mandatarul arhieresc ţine o vorbire mai lungă.

Făcând o reprivire asupra trecutului în cele religioase, constată că dela începutul creştinismului poporul român a fost cel mai primitor şi cel mai stăruitor în credinţa strămoşească, şi că în vremuri de ispită nici moartea nu l-a putut constrânge să se lapede de legea ortodoxă. Continuând zice, că precum biserica a fost temelia vieţii creştineşti, aşa a fost fiica ei, şcoala, temelia neamului românesc. In felul acesta desvoaltă o serie de chestiuni relative la însemnătatea ce o are şcoala confesională în desvoltarea poporului nostru, încă din timpurile cele mai vechi, şi stărue, că precum strămoşii şi părinţii noştri au îndurat năcazuri cu susţinerea şcoalei, aşa şi noi urmaşii, să nu lăsăm acest tesaur să ni-l răpească străinii din mână, căci atunci ne va ajunge blăstămul părinţilor noştri. Această cuvântare instructivă a lăsat urme adânci în sufletele ascultătorilor.

S'a stropit apoi şcoala şi poporul cu apă sfinţită de către Dl mandatar asistat de şeful tractual.

La ora 1 p. m. în sala festivă a şcoalei ne-am întrunit cu toţii la masă comună, la care au luat parte toţi oaspeţii cari au fost de faţă la actul sfinţirii. La masă n'au lipsit nici toastele.

Primul toast îl ţine P. O. D. asesor consistorial *L. Triteanu* pentru sănătatea şi îndelunga vieţuire a Excelenţei Sale I. P. S. Domn arhiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu*, neobositul cap al bisericii noastre.

P. O. Domn protopop Avr. S. Păcurariu a închinat pentru mandatarul Exc. Sale, Dl Lazar Triteanu, care de vre-o câţiva ani încoaci a depus o muncă titanică pentru salvarea şcoalelor noastre confesionale, pentru care muncă va avea recunoştinţa posterităţii.

Păr. Titu Morariu toastează pentru şeful tractual P. O. D. Avr. S. Păcurariu, care cu sfatul său a stat într'ajutor preoţilor în chestii de zidiri de biserici şi şcoale. Păr. Ioan Crăciun închină pentru parohul local Ştefan Morariu, de al cărui nume sunt legate biserica zidită înainte cu 10 ani, iar acum pictată în stil oriental, şi tot la stăruinţa de fer a sa s'a ridicat acum şi şcoală zidită într'un stil modern, care poate face faţa ori-cărei comune mari. E de notat, că parchia numără numai 130 familii care nu stau tocmai în aşa stare bună, dar poporul e însufleţit pentru ridicarea astorfel de aşezăminte.

P. O. Domn Lazar Triteanu toastează apoi pentru reprezentantul bisericii surori dl Ioan Simu, protopopul Sebeşului, care cu alţi 3 preoţi de ai săi au luat parte la sărbare. Răspunde protopopul gr.-cat. I. Simu dorind, ca bunăînţelegerea ce există în părţile acestea între 2 confesiuni, nici pe viitor să nu se conturbe pe tema confesionalismului.

Clericul Ştefan toastează pentru popor, iar părintele local pentru oaspeţi, şi notarul Muntiu din Reciu, închină pentru arhitectul I. Pamfilie, pentru întreprinzătorul Batenţian şi pentru pictorul Profeta.

La orele 4 asesorul consistorial ridică masă. Sara apoi a avut loc în sala festivă a şcoalei un concert, dat din partea corului seminarial după un program bine ales. Toate punctele din program au fost bine executate spre mulţumire generală. După concert a urmat joc până în ziuă. *C.*

NOUTĂŢI.

Din cauza *sfintei sărbători,* „Sfântul Nicolae“, *numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Luni, la ora obicinuită.*

*

„Fundaţiunea Ioan şi Sofia Doboşan“. „Foaia Diecezană“ din Caransebeş scrie, că învăţătorul în penz. *Ioan Doboşan* şi soţia sa *Sofia*, care a murit săptămânile trecute, în etate de 77 ani, au testat după moartea ambilor soţi Consistorului din Caransebeş, şi anume pentru seminariul eparhial, casa de'a Băile Herculane, constătătoare din 28 odăi cu toate mobilele, lingeria şi toate apartamentele ei. Casa solid zidită pe un teritoriu de aproape 900 st. ☐ aduce anual 9—10.000 cor. brut. Deci poate valora circa 150.000 cor. Alţii o valorează mai sus, mai ales că este un teritoriu, unde s'ar mai putea zidi. Asemenea au testat parohiei române din Mehadia 2 case cu etaj, în scopul de a îmbrăca anual câte 4 copii săraci şi a îngriji cripta familiară. Aceste case iarăş valorează cel puţin 40—50 000 cor. Din averea aceasta trebue, după moartea ambilor soţi, achitate: a) 2 legate de câte 10 000 cor. = 20.000 cor. rudeniilor din ambele părţi; b) restul din datoria intabulată şi pe anuităţi ce-ar mai rămânea neachitată (azi de 9000 cor.) şi alte măruntişuri. Dumnezeu să odihnească pe răposata fundatoare şi s'o aşeze în ceata celor drepţi; iară pe binevoitorul testator, care a inspirat această nobilă faptă, să l mai ţină Dumnezeu sănătos mulţi ani, ca să fie pildă vie de alipire şi jertfire pe altarul sfintei biserici, căreia ca dascăl cu modestă plată i-a slujit.

*

Conferenţă. Afară de conferenţele anunţate în ziarul nostru, se va mai ţinea Vineri, în ziua de Sfântul Nicolae 6/19 Decemvrie a. c., la orele 5 d. a. o conferenţă, în sala festivă a Muzeului „Asociaţiunii“, din Sibiiu. Va vorbi anume dl *Dr. O. Ghibu* despre *Spiru C. Haret*

*

† Zoe Bengescu. Sâmbătă după ameazi la ora 2 şi jumătate a fost înmormântată în cimitirul Bellu din Bucureşti *Zoe Bengescu,* doamna de onoare a reginei Elisabeta şi sora dnei Titu Maiorescu. La trista ceremonie au asistat fruntaşii vieţii publice din capitală, împreună cu principele Carol şi principesa Elisabeta ca reprezentanţi ai suveranilor şi ai familiei moştenitorului de tron. Odihnească în pace!

•

Răscumpărare. Domnul asesor consistorial — *Nicolau Ivan*, răscumpărând felicitările de ziua numelui, donează fondului pentru ajutorarea copiilor săraci suma de 20 coroane.

•

Carmen Sylva despre candidatul la tronul Albaniei. Revista politică vieneză *Oesterreichische Rundschau* publică o biografie a principelui Wilhelm *Wied*, scrisă de Carmen Sylva. Principele Wied — scrie articolul reginei — împlineşte acum 37 de ani şi este un urmaş direct al lui Wilhelm de Orania. Numeroşi membri ai familiei sale s'au distins pe terenul ştiinţei şi al războiului. Tinărul prinţ de Wied avea din fragede tinereţe o deosebită atragere pentru cărţi, nici odată nu-l găseai alt fel, decât cu cartea în mână. Era vestit pentru puterea sa corporală. Ca tinăr ofiţer îşi ridica în aer cu o singură mână camarazii şi-i punea încet earăşi la pământ. Trecând examenele militare, a fost primit în statul major. De câte ori venea în România şi se arăta în public în haină albă şi în coif de argint, bucureştenii îi ziceau *Lohengrin.* Din căsătoria sa cu Sofia Schönburg-Waldenburg are o fată şi un băiat. Saloanele lor sunt mult vizitate, ear oaspeţii se bucură de primire din cele mai afabile. Poporul credincios şi moral albanez este vrednic să primească în fruntea sa o asemenea familie. Viitorul domnitor din Albania va învăţa dela unchiul său, dela regele Carol al României, cum are să guverneze, ca să-şi fericească poporul.

•

Paşapoarte. Şeful poliţiei sibiene aduce la cunoştinţă, că cererile de paşapoarte au să i se înainteze cu cel puţin *opt zile* înainte de începerea călătoriei.

•

Răscumpărare. Domnul medic seminarial *Dr. Nicolau Ittu* şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică prin contribuire cu 20 cor. pentru elevii săraci dela şcoala de aplicaţie a seminarului „Andreian“.

•

Pe ţărmurii Mării Albe. Toată presa rusească este indignată de fapta unui întreprinzător de pescărie, care din poftă de câştig a trimis trei familii ruseşti pe ţărmurii cei mai părăsiţi dela Novaia Zemlea, ca să observe acolo starea pescuitului. Intreprinzătorul dela Arhanghel n'a provăzut cu nutremânt de ajuns familiile trimise, care au şi murit apoi de foame cu femei şi copii cu tot. Zece luni de zile nenorociţii au fost cu desăvârşire izolaţi. Unul dintre pescari a însemnat cu creionul suferinţele sale şi ale oamenilor, cari se luptau cu moartea. Când a sosit un vapor de salvare, colibele erau de jumătate răsturnate; împrejurul lor zăceau împrăştiate cadavrele celor periţi de foame. Cazul de altfel nu este unic. O expediţie din vara anului trecut a descoperit, tot pe ţărmurii Mării Albe, un sat de pescari, ai căror locuitori se prăpădiseră în lipsa de nutremânt, iarăş în urma lăcomiei necumpătate a negustorilor de peşti.

•

Expoziţie. Muzeul industrial tehnologic din Budapesta organisează în lunile de earnă o expoziţie igienică a felului de a clădi. Se vor expune instalaţiuni de canalizare, de conduct de apă, încălzire centrală şi alte feluri de încălzit, conducte de gaz ş. a. In legătură cu expoziţia au să urmeze prelegeri şi cursuri pentru industriaşii interesaţi.

•

Abonamente restante. *Gazeta Invăţătorilor*, care se tipăreşte în Şimleu, arată că are până acum peste *trei mii cinci sute coroane* abonamente restante. Foaia există abea de doi ani.

•

Ultimul elev al lui Chopin. Intr'o sală de muzică a Parisului a dat un concert, rar în felul său, o persoană în etate de 83 de ani, care fusese odinioară elevul lui Chopin (celebrul pianist mort în 1849). Bătrânul artist, cu numele *Peru*, cel din urmă elev al măestrului, a povestit în decursul concertului multe întâmplări interesante din viaţa lui Chopin, mai ales din ultimele zile ale pianistului.

•

Liga în contra duelului. Direcţiunea ligei în contra duelului s'a prezentat la ministrul de justiţie *Balogh* Jenö, rugându-l ca paragrafii privitori la duel, în legătură cu proiectul de lege în pregătire, să se înăsprească. Ministrul a declarat, că proiectul de lege pentru apărarea onoarei prin codicele criminal fiind în lucrare, cu prilejul acesta au să fie revizuite şi capitolele despre duel.

•

Pentru ziua numelui. Profesorul seminarial dl Dr. *Nicolae Bălan*, răscumpărând felicitările de ziua numelui, a dăruit cor. 20, din cari cor. 10 pentru darurile de împărţit la Crăciun între elevii săraci ai şcoalei de aplicaţie de pe lângă seminarul „Andreian“, şi cor. 10 la darurile ce le împarte Reuniunea sodalilor între săracii noştri.

*

Dramă familiară sângeroasă. Scriitorul *Iavorov* din Sofia şi-a împuşcat Sâmbătă după ameazi nevasta, o fiică a lui Caravelov, a întemeetorului partidului democrat, ear după aceea s'a împuşcat pe sine. Femeea a murit la moment; starea lui Iavorov este fără speranţă. Fapta şi-o motivează cu certele dese în familie.

•

† Vasile Socol, paroh ort. rom. în Livezeni, a decedat în etate de 64 ani, după o scurtă boală, împărtăşit cu sfintele taine, Dumінecă în 7 Decemvrie st. n. la 1 oră dimineaţa, şi a fost înmormântat în cimitirul ort. rom. din Livezeni Marţi în 9 Decemvrie (26 Noemvrie) la orele 10 înainte de amiazi. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

•

Mulţămită. La fondul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu, Suburbiul iosefin pentru înfrumseţarea bisericii“ au binevoit a dărui p. t. doamne: Agapia Droc, protopopeasă, Valeria Vinţeleriu, Maria Cioran şi Paraschiva Schwarz câte 10 cor. Veturia Dr. Ghibu 5 cor. Maria Dr. Stefan şi Paraschiva Marcu, câte 4 cor. Ana Imbăruş 3 cor., văduva Elena Marin, Elena Vinţeleriu soţie de căpitan, Maria Gall câte 2 cor. In fine Ioan, Paraschiva şi Nicolau Caicuţ în amintirea iubitei lor mame Elena Caicuţ 20 cor. şi Victoria Boiu 5 cor. Aducem tuturor cea mai sinceră mulţumită. *Comitetul Reuniunii.*

•

Târg mare. Dumінecă şi Luni în 21 şi 22 Decemvrie n. 1913 se va ţinea târgul de earnă al *Abrudului.* Şi anume în ziua întâi va fi târg de vite, ear târg de mărfuri în amândouă zilele.

•

Femeile pe cariera medicinei. In Anglia se găsesc astăzi peste o mie de femei, care profesează medicina. Londra are cam două sute, oraşele mai mari dela 5 până la 10, iar oraşele mai mici au cel puţin o femee medic. Femeile poporului de rând se duc mai bucuros la persoane de sexul lor, decât la bărbaţii doctori, poate şi din motivul că doctoresele lucrează mai ieftin, decât colegii lor de sex masculin. Din această cauză încep a se ivi conflicte de rivalitate între fiii şi fiicele lui Esculap.

*

Tantieme. Intendantul general al teatrelor curţii din Viena va plăti zilele acestea moştenitorilor lui Ricard Wagner tantiemele pentru operele reprezentate la opera curţii. In ultimele trei decenii familia Wagner primea în fiecare an pentru operele wagneriane cam 30 mii de coroane dela intendantura teatrelor numite. Cu excepţia lui Lohengrin, pe care l-a vândut însuşi vestitul compozitor operei vieneze pentru suma de o mie de florini, toate celelalte compoziţii ale autorului se reprezintă numai pe lângă tantieme plătite moştenitorilor din familia Wagner.

•

Serbare şcolară. Şcoala elementară confesională gr. or. română din Galaţi (prot. Făgăraş) îşi serbează hramul „Sfântul Nicolae“ în preseara zilei, Joi în 5/18 Decemvrie, în sala de învăţământ, dela 6—9 ore seara. Programul serbării e bogat şi variat. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cvita publice. Venitul în favorul bibliotecii din loc.

•

Anunţ. Magistratul oraşului Sibiiu anunţă, că suma de *168 coroane* interese pe a. c. după capitalul de 4200 cor. destinat de Cassa de păstrare generală din Sibiiu (Allg. Sparkassa) pentru servitoare credincioase, morale şi cruţătoare, care servesc în oraşul nostru, are să se distribue la sfârşitul lunei curente. Pot obţinea premiul servitoare, care au stat cel puţin cinci ani fără întrerupere în acelaş serviciu, şi care pot dovedi cu libel de depuneri că au făcut economii de bani. Cererile se dau la căpitanul poliţiei sibiene până în 31 Decemvrie n. 1913.

•

Distribuirea premiilor Nobel. Premiul păcii, care în anul trecut nu s'a dat nimănui, împreună cu premiul păcii din anul curent, s'au distribuit Mercuri cu mare solemnitate fostului secretar de stat american Elihu *Root* şi senatorului belgian Henry *Lafontaine.* Celelalte patru premii din fundaţiunea Nobel s'au dat următorilor: profesorului *Onnes-Leyden* pentru lucrările sale de fizică, profesorului *Werner* din Zürich pentru publicaţiile de chimie, doctorului parisian *Richet* pentru lucrările de medicină. Premiul literar, cum am anunţat, l-a câştigat scriitorul din India *Rabindranat Tagore.* Cei dintâi trei au asistat în persoană la festivităţi. Regele Suediei li-a predat în persoană diploma, premiile şi medalia de aur. In locul lui Tagore a fost de faţă consulul englez din Stockholm. La serbare au participat, afară de rege, moştenitorul de tron şi ceilalţi membri ai casei domnitoare. Seara s'a servit un banchet în onoarea celor distinşi, cari în ziua următoare, Joi, au fost invitaţi la masa dela palat.

*

Pentru săracii noştri. In urma apelului nostru, la darurile de împărţit între săracii noştri la Crăciun, au mai dăruit: Iuliu Enescu, Şofroniu Roşca, David Mohan, funcţionari la „Albina“, Ion I. Lăpedatu, director şi Nic. Bratu, proprietarul „Foaiei Poporului“, câte 2 cor.; Dr. O. Russu, adv. 3 cor.; P. Simtion, C. Nartea, Ion Bărdaş, P. Tincu, N. N., A. Bena, Georgescu, I. Rebega, E. Pinciu, E. Hocman, funcţ. la „Albina“, C. Buga, Dan Voina, Stef. Boer, M. Şaeşan, R. Simu, funct. la banca de asigurare, Dr. Ion Voina şi Dr. Aurel Millea, advocaţi, fiecare câte 1 cor; I. Vasilichi şi G. Ciora, funcţ. de bancă, câte 50 bani; N. N. şi N. N., câte 40 bani; N. N. 30 şi N. N. 10 bani. Mulţumind pentru prinos, în numele săracilor, apelăm pentru daruri de orice natură la inimile generoase. Comitetul „Reuniunii meseriaşilor sibieni“: *Victor Tordăşianu*, president; *Ştefan Duca*, notar.

Teatru.

Miercuri în 17 Decemvrie se va reprezenta: *Arătare de stafii* (Sommerspuk), piesă veselă în 4 acte, de K. Küchler, Joi în 18 Decemvrie: premiera *Secretul,* dramă în 3 acte, de Henri Bernstein; Vineri teatrul e închis.

Nr. 740/1913. (345) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III a Almaşul-sec cu filia **Cozla**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Cintea, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încuviinţare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, la 22 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 438/1913. (342) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător devenit acum vacant la şcoala poporală a comunei bisericeşti gr.-or. **Săcătura** se publică concurs cu termin **30 zile** dela prima publicare.

Dotarea este: 1000 cor. din repartiţie dela comuna bisericească, iar întregirea recerută din ajutorul cerut dela stat, locuinţă şi grădină.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopopesc gr.-or. al Câmpenilor (Topánfalva) şi să se presinte poporului spre cunoaştere.

Invăţătorul ales va fi dator a propune religiunea, a ţinea şcoala de repetiţie şi a cânta cu copii la sf. liturghie.

Câmpeni, 26 Noemvrie 1913.

Romul Furdui
protopop.

Dela direcţiunea institutului de corecţiune-educativ din Gherla (Szamosujvár).

Nr. 80/1913 Pres. (341) 3—3

Publicaţiune concursuală.

In urma înaltei ordinaţiuni a Excelenţiei Sale ministerului de justiţie reg. ung. din 11 Noemvrie a. c. Nr. 59056/1913 IX. pentru împlinirea mai multor posturi de adjuncţi de cap de familie (családfősegéd) aparţinători în cl. XI. de salarisare la institutul de corecţiune-educativ de sub conducerea mea, prin aceasta public concurs.

Pentru supravegherea elevilor la mâncare adjunctul de cap de familie se împărtăşeşte încă de 350 cor. ca taxă de rescumpărare pentru alimentare.

Invit pe concurenţi, ca cererile provăzute cu decretul de învăţătoriu pentru şcoalele elementare, eventual civile şi cu documentele justificătoare despre cetăţenia ungară, apoi întregitatea corporală, studiile absolvate şi relaţiunea obligamentului militar, iar cei aplicaţi deja şi cu documentele justificătoare despre activitatea lor presentă, adresate Excelenţiei Sale ministeriului reg. ung. de justiţie şi timbrate în regulă, — să şi le înainteze subscrisei direcţiuni pe calea autorităţii lor, iar cei ce eventual nu ar fi în funcţiune — prin comitele suprem competent, *inclusive până la 20 Decemvrie a. c. st. n.*

Accentuez, că învăţătorii cari pe lângă cualificaţiunea învăţătorească mai au şi decret cantoral şi eventual sunt conducători de cor, precum şi învăţătorii, cari se pricep la economie, la grădinăritul de culină ori la ceva industrie şi despre aceasta au documente speciale ori atestate dela şcoala de industrie, — vor fi preferiţi.

Cererile neprovăzute cu documentele recerute, precum şi cele înaintate cu ocolirea căii oficioase de serviciu şi în urmă cele sosite după espirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Direcţiunea institutului de corecţiune-educativ reg.-ung.

Gherla (Szamosujvár), 18 Noemvr. 1913.

(L. S) **Albin Uhlyarik** m. p.,
director.

Szebenvármegye alispánjától

13420/1913 alisp. sz. (344) 2—2

Pályázati hirdetmény.

Az 1913 évi 69152 sz. B. M. rendelettel a szászsebesi Zsófia korháznál engedélyezett II másod orvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazására: 1400 K alapfizetés, 480 K lakáspénz, esetleg természetbeni lakás.

Felhivom pályázni szándékozókat, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 68 §-ában előírt képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeit 1914 január 15-éig hozzám terjesszék be.

Nagyszeben, 1913. évi december hó 9-én.

Fabritius
alispán.

Un ideal preparat de oleu de peşte

este celce s'a făcut renumit de aproape 4 decenii

Emulziunea Scott.

Substanţele fine a oleului de peşte se disolvă în Emulziunea Scott în picuri mărunţi, de aceia nu rămâne indigestă nici de cel mai slab organism, aşa că atât de bogată cum e în substanţe nutritoare, să consumă de întregul organism. Adăugând, că acest preparat es mântânos şi dulce, este uşor de închipuit, că să ia bucuros de mic şi mare. — Trebue însă să fie Emulziunea Scott adevărată.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi 50 fil. în marce postale la Scott et Bowne Viena, VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

j) (275) 22—

Aspirin.

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. In foarte multe cazuri se imitează prin o marfă fără valoare. Ca să primiţi veritabilele tablete de ASPIRIN, cereţi apriat tablete de ASPIRIN, „BAYER“. Un tub cu 20 buc. à 5 gr. costă 1·20 cor. Refuzaţi imitaţiunile.

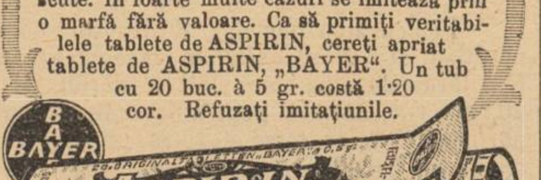

(3) (307) 3 20

*»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.*

Anunţ de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public românesc şi în special a On. Preoţimi şi Invăţătorimi că me-a reuşit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor“

din Sibiiu, Piaţa mică,

şi pe care mi-am asortat-o cu toţi articlii de Manufactură atât pentru dame şi domni, cât şi pentru ţărani şi ţărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu oraşul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoţi din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioşilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 2—10 **Teodor Doboiu.**

„AGRICOLA“, întreprindere de maşini agricole şi motoare

BUDAPEST V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Tot soiul de articli tehnici.

Ce e bun e şi ieftin!

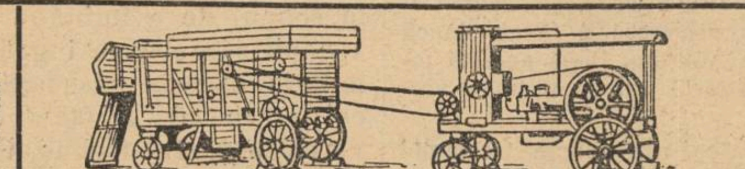

Ce e bun e şi ieftin!

Motoare de oleu brut originale svediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 9—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 24 -52

Clopotele găurite

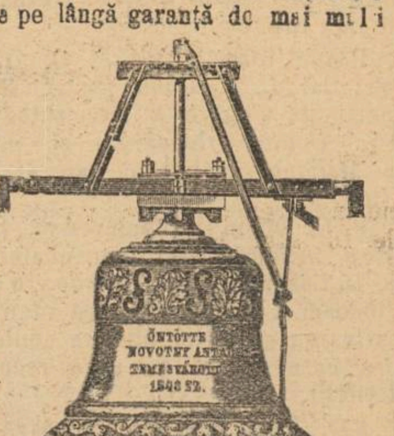

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţouranturi ilustrate gratis.

REVERENZI!

Premiat:

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAŞCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 26—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

ESPOSIZIONE INTERNAZIONALE
ROMA 1911
INTERNAZIONALE AGRICOLA INDUSTRIALE
ROMA 1911

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 10/23 Decemvrie 1913. Nr. 127.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Noul nostru seminar.

De preotul P. Morușca.

Am trecut de curând pe strada Măcelarilor și în fața celei mai noue zidiri, care se înalță puternic între cele mai vechi, m'am oprit ca în fața unei probleme mari. Mi-au trecut pe dinaintea ochilor în repede alergare toate frământările, tot zbuciumul, prin care au trecut credincioșii intelectuali ai bisericei noastre, până la deslegarea acestei probleme, de importanță epocală în viața noastră bisericească națională. Pricep mai bine *acum* rostul acelui sbucium, când văd mândru completându-se *treimea în care se întrupează în forme văzute duhul bisericei noastre drept măritoare.* Și nu pot rezista îndemnului de a aşterne pe hârtie gândurile ce mă stăpânesc.

Colea, între zidurile grele ale *reşedinței mitropolitane*, î-și trăește zilele împovorate de mulțimea anilor, de muncă ostenitoare și de priveghere neadormită, cârmaciul iscusit al năii acestei biserici. De aici coboară statornic povața de înaltă înțelepciune practică întru isbăvirea poporului nostru de nevoile vremelnice și pentru mântuirea lui în viața de veci. Dacă clădirea măreață a *catedralei*, rod al pătrunderii și stăruințelor neînfrânte ale acelui Inalt cap al bisericei, a dus departe peste hotare faima numelui nostru de buni creștini, cu credință în legea străbună, cu puternic simț de jertfă și râvnă cătră casa Domnului: azi ne dăm mai bine seama și de importanța zidirei noului *seminar*, izvorul din care se adapă cu apă săltătoare viața neamului nostru și din care rodesc virtuțile creștinești, înțelegerea dreaptă a datoriilor naționale, ca și bunăstarea și fericirea poporului. Nu poate rodi în largi straturi înțelepciunea conducerii bisericești, nici sfințenia catedralei nu poate umplea viața credincioșilor, dacă seminarul, prin alumnii săi, nu va răspândi căldura credinței, acea înțelepciune a vieții, acea dragoste creștină și sfințenie a bisericii, în toate păturile sociale, lucrând acolo, ca binele, adevărul, moralitatea, sfințenia, să devină patrimoniul tuturora.

Toată lumea, care s'a abătut vre-odată cu gândul pe la acest focular de cultură și viață adevărată, a văzut, că zidurile vechi, cu sale înguste și îndosite, nu mai sunt potrivite a fi lăcaș prielnic creării și adăpostirii acelui duh luminat, care să înalțe, să însuflețească, să prefacă din oameni ce erau, în ucenici ai Domnului, pe viitorii apostoli devotați până la moarte ai neamului nostru, preoți și învățători! Cum în trupul bolnav tângește spiritul, ori cât de ager, întocmai între ziduri vechi și mucegăite nu putea lua avânt o mai puternică viață spirituală, cu preocupări mai înalte. Ințelepciunea cărții și povața de viață, răspândite de profesori și cârmuitorii bisericei, se izbeau de mizerii ce nu se puteau înlătura. Toate străduințele se sfârmau de neajunsurile unui local necorăspunzător.

Toți înțelegeau răul, vedeau primejdia și ar fi vrut să ajute, să se urnească corabia, dar... A dat Dumnezeu de a sosit și aici la vreme cârmaciul, care a slobozit vântrelele. Sa zbătut corabia o vreme pe loc, dar a pornit apoi deodată, repede și sigur, și de acum în scurtă vreme vom avea, în condiții deplin mulțumitoare, și acest aşezământ, pe care trebue să-l socotim de o importanță cu mult mai mare, de cât ori care alt aşezământ ce împodobește cerul mai mult înnourat al vieții noastre bisericești.

Toate instituțiile de cultură și binefacere sunt de importanță mare în viața unui neam obidit și sărac; dar importanța unui seminar se înalță mult preste toate, căci aici ca nicăiri se făurește soartea unui popor. Aici se cresc slujitorii devotați ai credinței și culturei, preoți și învățători, pătrunși de rostul slujbei lor sfinte; aici își strâng hrana sufletească, cu care să sature mulțimea; de aici și prin aceste canale se scurge apa vie, menită a înroura și premeni sufletul mulțimei, până în cele mai ascunse colțuri ale comunelor noastre bisericești. De aici, prin preoți și învățători, ca prin nici un alt factor, se revarsă belșugul tuturor binefacerilor culturale, dragostea creștină, bunătatea, mângăierea, puterea de îndreptare a tuturor relelor ce ne apasă.

In viața nici unui neam izbânzi mari nu se câștigă fără lupte aprige. In lupta noastră pentru existență și bună prosperare e o izbândă mare aceea, spre care țintim prin noul seminar. Lupta ce s'a dat până acum a realizat un mare câștig, dar pentru a se face cucerirea deplină trebue să între în foc și rezerva. Noi, mulțimea, suntem chemați acum să dăm strălucire biruinței, să învestmântăm trupul rigid al clădirei, ce s'a înălțat până la coperiș. Arma în care ne vom îmbrăca e aceea a *jertfei* pe altarul noului seminar, la care ne chiamă glasul blând al Inalt Pr. Sf. Sale Arhiep. și Mitrop. nostru *Ioan Mețianu* prin pastorala din 6 Noemvrie a. c. La jertfa ce o aduce Marele preot suntem chemați să aducem și noi prinoasele noastre. „Nimenea să nu se arete înaintea Domnului deșert.“ (Eșire 23·15).

Glasul de chemare ne sună în rândul întâi nouă, preoților, cari suntem datori odată mai mult să aducem prinosul nostru de recunoștință acestei Alma Mater. La rândul nostru să-l ducem acest glas până departe, unde numai ajunge lumina acestui seminar, prin care noi am ajuns ceea ce suntem. Să nu ni se scărițeze nici acum avântul, gândul la jertfele ce le-am adus doară până acum, și le mai aducem zilnic pentru izbăvirea celor mulți. Avântul dovedit în jurul catedralei trebue să-și păstreze proporția, în raport cu importanța mult mai mare a seminarului, pentru noi și pentru mulțimea credincioșilor, decât frumoasele ziduri ale bisericei mari. Jertfa noastră de acum să fie începutul unei mai strânse legături cu această instituție, cu care ar trebui să avem toată viața o comuniune vie. Să nu eșim înainte cu soartea noastră mașteră în raport cu alți slujbași de orice fel, căci doară noi nu putem luneca dela datoria de a fi lumina lumii și sarea pământului, nici atunci, când acest pământ și această lume nu ne primește ca pe sământa cea bună, care și ea are nevoie de o îngrijire deosebită, ca să rodească. Domnul și stăpânul vieții noastre ne-a poruncit: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând *faptele* voastre cele bune să preamărească pe Tatăl cel din ceruri!“

Aceeaș pildă a faptei noastre să o sădim apoi în sufletul fiecărui mirean, ca să nu rămână credincios, din agonisita căruia să nu se frângă o fărămitură la altarul noului seminar, căci el nu e numai al nostru, ci e al tuturor celor ce se fac părtași de binefacerile lui prin noi. Să nu se uite a se aminti credincioșilor, cărturari și țărani, că dacă slujba și ocupația le aduce hrana de toate zilele, seminarul prin preoții și învățătorii ce îi crește, le împarte hrana mântuitoare a sufletului.

Işi vor învinge de acum nedumerirea și acei ce doreau seminarul pe alt loc, decât acela unde se înalță. Se vor împăca în fața faptului împlinit, și vor concurge cu fapta și cu îndemnul, ca reușita să fie deplină, și pe urmă vor simți mângăierea și

FOIȘOARĂ.

Serate de ale meseriașilor noștri.

Joi, la 27 Noemvrie n. 1913, ținându-se la Reuniunea meseriașilor sibieni a 11 a ședință literară, prezidentul *Tordășianu* ne-a vorbit despre progresele îmbucurătoare, ce le face Reuniunea și cu ea cei grupați sub steagul ei. Referindu-se la ultima reprezentație teatrală a diletanților Reuniunii, care a mai umplut odată cu românași de ai noștri, și din toate clasele sociale, până și ultimul loc al spațiosului teatru orășenesc, care de altfel pentru ai noștri s'a dovedit a fi puțin încăpător, stărue asupra influenței binefăcătoare, ce o au reprezentațiunile teatrale asupra mulțimei atât din punct de vedere educativ, cât și mai ales din cel național. Felicită Reuniunea, că a crescut diletanți, admirați de obștea noastră iubitoare de progres și felicită pe înșiși diletanții ei din toate timpurile, că au contribuit la educarea poporațiunii române din Sibiiu și jur pentru teatru, pe care acum îl cercetează, și din care trage și foloasele neapărate. După ce mai constată, că pe lângă câștigul moral, pe care Reuniunea îl trage dela toate întreprinderile sale, cărora de altfel nu le lipsește nici când temeiul moral, ea are și însămnate câștiguri materiale, din cari poate susținea și poate sări aci în ajutorul celor nenorociți, aci în ajutorul săracilor, și de un timp încoaci chiar și în ajutorul membrilor, doritori de a-și înmulți cunoștințele în străinătate. — In legătură ne cetește frumoasa scrisoare a coristei și diletantei d-șoare *Eugenia Roman*, care făcând un curs de modistărie la unul din cele mai renumite saloane de modă din *Viena*, aduce sincere mulțumite Reuniunii, care cu ajutorul ce i l-a dat, i-a făcut posibil să se perfecționeze în modistărie și în acelaș timp promite, ca reîntorcându-se în Sibiiu, va fi cu vechia alipire către Reuniunea binefăcătoare și va conlucra în totdeauna la ajungerea scopurilor ei mărețe. Drept ilustrare a stăruințelor Reuniunei ce le pune pe lângă tinerii meseriași de a cerceta, în scopul înmulțirii cunoștințelor, străinătatea, cetește scrisoarea maturizantului, acum sodal lăcătuș Ioan Metea, actual frecventant a technicului din Mittweida (Saxonia), prin care își exprimă recunoștința fața de Reuniunea, care în timpul de ucenic i-a fost bună îndrumătoare și ocrotitoare, mai departe scrisoarea tînărului *Ilie Chidu*, actual frecventant al academiei de pictură din *Weimar*, prin care mulțumind pentru ajutorul, ce i s'a dat anii trecuți la Viena, se roagă a nu fi dat nici acum uitării, mai ales că în scurtă vreme va absolva academia și va deveni folositor neamului. Ne cetește apoi scrisoarea plină de elogii, la adresa Reuniunii, a învățătorului penzionat *Ilie Pop* din Șomcuta mare, al cărui fiu *Valeriu*, fost ucenic de croitorie în Sibiiu, urmând sfaturile date de conducătorii Reuniunii, acum petrece în Bruxela (Belgia) la una din cele mai acreditate croitorii, de unde nu preste mult va căuta *Londra* și *Parisul*, ear cu timpul, înzestrat cu cunoștințele de lipsă, se va rentoarce aici în patrie spre a-și deschide o croitorie în unul din centrele, în care avem mai mare lipsă de meseriași români. De încheiere dl Tordășianu face apel la toți și la toate să lucreze sub deviza: „*Binefacere, cultură și morală*“, ce atârnă asupra podiului din Reuniune, podiu menit pentru cântări, declamațiuni și pentru conferențele ce se țin la ședințele literare.

Trecând după toate acestea la programul ședinței literare, ia cuvântul dl *Sabin Opreanu*, profesor la școala civilă de fetițe a „Asociațiunii“, tratând despre „*Inceputurile progresului omenesc*“. Dsa în partea primă a conferenței spune, ce e progresul și arată, că este progres. — „Sub progres înțelegem totalitatea bunurilor sufletești și materiale, cari fac pe pământ din individ și din societăți oameni cât mai fericiți, cu alte cuvinte progresul, cultura și civilizația — este calea, ce duce la fericire“. Progresăm, înaintăm, zi de zi, pas de pas ne apropiem de fericire. — Incheie partea întâia arătând, că singur optimismul trebuie, să fie călăuza vieții. Și mai lămurit se vede, cât de neîntemeiată este tânguirea vecinică a unora, comparând viața noastră cu felul de a trăi al popoarelor primitive de ex: Indienii Americei, Australienii, descrise pe larg în partea a doua a conferenței. Vii și nesfârșite aplauze au fost răsplata distinsului nostru conferențiar, care a fost urmărit cu vie atențiune în expunerile sale de tot interesante.

Intre debutanții seratei s'au mai numărat cu declamațiuni: sodalul tinichigiu Ion Botez, sodalul croitor Traian Popa, elevul seminarial Aurel Ştefan, Mihail și Mărioara Pomian, dsoara Elena Banciu și cu deosebire d-șoara Elena Bordea cu poezia „Din prag“ de Vlahuță. Dșoara Sofia Șoima a cântat la citeră, dșoara Vița Miclea la clavir, dșoara Elena Ciontea la citeră acompaniată fiind de cul. tip. Corfariu cu violina. Frumos a cântat dl Nic. Ișan, și cu deosebire bună impresie a făcut dșoara Eugenia Popovici din Uleș (lângă Ilia) care, ca conducătoare a unui cor de țărani în comuna Uleș, a ținut să ne delecteze cu câteva doine cu mult sentiment intonate. Dl Ilie Măgianu a trecut în revistă toate lucrurile mai de samă românești, ce s'au petrecut în luna Noemvrie în Sibiiu, între cari a stăruit asupra parastasului oficiat întru vecinica odihnă a profesorului Aurel Bratu, cel care din scurta sa viață a închinat o bună părticică și cauzelor luminării meseriașilor români, între cari petrecea cu atâta drag.

La sfârșit după ce s'au sortat 20 broșurele folositoare între participanți, presidentul Tordășianu, mulțumind tuturora și în deosebi profesorului Opreanu pentru generosul concurs, învită la ședința a 12-a, ce se va ținea Joi în 25 Dec. n. c., la care între alții, dl *Constantin Buga*, funcț. la banca gen. de asigurare, va vorbi despre însemnătatea asigurărilor la poporul nostru.

„Dzeu vede“.

bucuria omului, care a slujit un lucru bun, mai ales, că prin zidirea de acum nimănui nu i se răpeşte nădejdea şi nu i se respinge râvna, de a vedea odată înălţându-se un nou lăcaş pentru seminar, aşa cum îl aveau clădit în sufletele lor.

Sunt anii răi şi zilele grele; dar nu este piedecă, pe care râvna să nu o poată învinge. Puţinul unt de lemn şi fărina dintr'un ulcior Dumnezeu bunul ni-le va spori, căci *Lui* vom sluji, când fiecare, unind îndemnul inimei cu măsura puterilor sale, va jertfi pe altarul credinţei noastre strămoşeşti şi a culturei noastre româneşti, — pe altarul noului nostru seminar!

Impăcarea. Cetim în ziarele din capitală, că în consiliul de miniştri, ţinut Sâmbătă în Budapesta, contele *Tisza István*, prim-ministrul ţării, a făcut comunicare despre rezultatul pertractărilor avute cu fruntaşii partidului naţional român în chestia împăcării.

Din parlamentul ungar. In şedinţele din urmă dieta ţării a votat mai multe legi mărunte, cari au fost trimise casei de sus spre cooptare. Sâmbătă apoi dieta a luat vacanţă până la 12 Ianuarie n. anul viitor, când se va continua discuţia asupra legii de presă. In 30 Decemvrie n. c. încă va ţinea dieta o şedinţă însă numai formală, pentru luarea în primire a comunicărilor venite dela casa de sus.

Din Austria. In ceealaltă parte a monarhiei situaţia e critică şi îngrijitoare, întru atâta, că senatul imperial nu funcţionează, din pricina obstrucţiei înscenată de Ruteni, şi budgetul anului viitor nu poate fi votat Va trebui se urmeze, ori retragerea guvernului, ori disolvarea senatului şi guvernarea pe basa § lui 14 din constituţie, — dacă până la finea anului nu se limpezeşte situaţia.

Alegerile croate. Alegerile pentru dieta croată s'au făcut în cursul săptămânei trecute. Ele au fost favorabile pentru guvern, căci partidele cari stau pe bazele transacţiei cu Maghiarii au câştigat 62 mandate, iar partidele din opoziţie au numai 23 de mandate. Dieta croată e deci capabilă de muncă şi stările normale constituţionale sunt acum asigurate pentru Croaţia şi Slavonia. Dieta croată se va deschide în 27 Decemvrie n. c.

Delegaţiunile. Joi în 18 Decemvrie n. şi-a terminat delegaţiunea maghiară lucrările, remânând, ca ultima şedinţă, de încheiere, să o ţină la finea lunii acesteia. In şedinţa plenară de Joi s'a votat mulţămită şi încredere dlui Berchtold. Notăm, că oposiţionalii maghiari au atacat cu multă asprime politica esternă a monarhiei, şi au îndreptat atacuri şi în contra României, iar contelui Berchtold i'au adresat mai multe interpelări, de natură delicată. Astfel contele Kàrolyi Mihály l'a întrebat, dacă are de gând se înceapă o acţiune pentru împământenirea Evreilor din România, iar contele Hadik Jànos l'a întrebat, dacă are cunoştinţă despre esistenţa unei reuniuni, înfiinţate în Paris, *pentru apărarea naţiunilor asuprite*, cu ascuţişul îndreptat în contra Ungariei?

Celui dintâi contele Berchtold i-a răspuns, că numai o păşire uniformă a tuturor puterilor mari europene ar putea avea succes în chestia Evreilor din România, dar spre a ajunge la acest resultat, monarhia noastră *nu e aplicată să iee iniţiativa.* Contelui Hadik i-a răspuns, că are cunoştinţă despre reuniunea numită, dar ea are de scop apărarea intereselor *tuturor* naţionalităţilor din Europa, nu numai ale celor din Ungaria.

A fost atacat apoi în delegaţiunea maghiară şi guvernul ungar, pentru încercările de a lega pace cu Românii. A răspuns contele Tisza cu multă bărbăţie, arătând, că înţelegerea cu Românii e necesară, şi că încercările de a se lega pace cu ei se fac din propria iniţiativă a guvernului, nu în urma vreunei presiuni de sus, ori din afară.

Delegaţiunea austriacă încă nu şi-a terminat lucrările. In curând după anul nou delegaţiunile se vor întruni de nou, pentru a vota budgetul anului viitor, 1914/1915, căci acum a fost votat budgetul comun numai pe jumătate de an, până la finea lunei Iunie 1914.

Noua lege electorală.

(Urmare.)

6. *Remedii de drept în contra listelor provisorii.*

§ 59. In contra listelor provisorii fiecine poate da recurs cu privire la persoana sa proprie.

Afară de aceasta, celce e trecut în listele provisorii, e îndreptăţit, în cercul de alegere în care e trecut ca alegător, să atace prin apel orice primire, ori ştergere făcută în liste.

Recursurile pot fi înaintate în scris din 16 Maiu până inclusive 30 Maiu.

Recurentul e dator să motiveze recursul şi respective să alăture documentele doveditoare, cari pot fi procurate de singuratici, iar cu privire la dovezile cari nu pot fi procurate de singuratici, e dator se facă indicarea astfel, ca ele se poată fi aflate.

Datele referitoare la dare, antistia comunală e datoare să le pună imediat la dispoziţia celui ce vrea se înainteze recurs. Dacă recursul se refere la ştergerea din listă a unei persoane trecute în listă pe baza dării, a cărei dare însă, în comuna în care a fost luată în listă, nu atinge suma cerută pentru îndreptăţirea de a alege, — comitetul central, dacă află de motivat poate provoca persoana care e de şters, să arete, dacă nu cumva e împovorată cu darea trebuincioasă în altă comună, ori în alte comune.

Recursul poate fi întemeiat şi pe astfel de schimbări, cari s'au ivit dela conscriere încoace. In recurs se pot înşira şi dovezi noue. Fiecare recurs se poate referi numai la câte o persoană.

§ 60. Recursul se adresează comitetului central şi se înaintează, în oraşe, la primariul, în Budapesta la antistia cercuală, în comune mari la antistia comunală şi în comune mici la notariul cercual.

Recurentul, dacă doreşte, are se primească revers despre înaintarea recursului.

Recursurile au se fie espuse spre privire publică, dela înaintarea lor până inclusive 14 Iunie, în orele şi în locul stabilit în §-ul 58, în fiecare zi, şi pot fi copiate, conform dispoziţiunilor aceluiaş paragraf.

§ 61. Asupra recursurilor pot se facă observări în scris toţi aceia, cari conform §-ului 59 au dreptul de a înainta recurs, din 16 Maiu până inclusive 14 Iunie. Observările, corespunzător §-lui 60 alineatul prim, se înaintează separat pentru fiecare recurs.

§ 62. Recursurile şi observările sunt a se înregistra, în ordinea prezentării lor, în registru anume spre scopul acesta deschis, şi după expirarea terminului (§-ul 61) au se fie trimise fără amânare comitetului central, cu registrul de improtocolare, cu lista provisorie şi cu conspectul celor ştersi împreună.

Dacă nu s'a înaintat nici un recurs în terminul legal, despre aceasta se face raport comitetului central.

§ 63. Asupra recursurilor şi a observărilor comitetul central e dator să se pronunţe până la 31 Iulie. Hotărârea are se fie motivată şi împreună cu motivele vine trecută în procesul verbal.

Recursul sau observarea, care nu corespunde dispoziţiunilor din §-ul 59, respective 61, comitetul central o respinge fără pertractare meritorială.

In convocarea referitoare la prima şedinţă a comitetului central este a se comunica ordinea, în care comitetul central va examina recursurile înaintate în contra listelor, din singuraticele cercuri electorale, cercuri de votare şi din comunele aparţinătoare lor, cum şi observările făcute asupra acelora.

Hotărârea prin care se stabileşte ordinea, are se fie afişată în ziua premergătoare şedinţei la casa municipală (orăşenească).

§ 64. Hotărârile comitetului central, referitoare la recursuri şi observări, înţelegându-se aci şi hotărârile de respingere aduse pe temeiul §-lui 63 alineatul 2, se expun spre privire publică zilnic dela 1 August până inclusive 15 August, în centrul comitetului central, la casa municipiului (oraşului cu magistrat regulat), în orele stabilite în §-ul 58. Hotărârea de respingere este a se înmâna aceluia, care a înaintat recurs cu privire la persoana sa proprie. Afară de aceasta hotărârea, care dispune ştergerea celui trecut în listele provisorii, este a se înmâna aceluia, la al cărui drept electoral se refere hotărârea.

§. 65. In contra hotărârii comitetului central, referitoare la recursuri si la observări, se poate da plânsoare la judecătoria administrativă (§-ul 36). Dreptul de a se plânge compete aceluia, asupra recursului ori observării căruia a adus comitetul central hotărârea, mai departe aceluia, asupra dreptului căruia de alegere se refere hotărârea. Acela, căruia a fost înmânată hotărârea, conform §-lui 64, poate în 15 zile dela înmânare, iar ceilalţi pot cel mult în 15 zile socotite din 5 August să-şi înainteze plânsorile în scris, la presidentul comitetului central. In plânsoare pot fi înşirate dovezi noue, cuprinse în documente, dar pe schimbări întâmplate ulterior plânsoarea nu poate fi întemeiată.

Comitetul central poate să-şi facă observările cu privire la plângeri şi la dovezi, şi toate plânsorile deodată, cu actele referitoare la ele şi cu observările sale, le înaintează până la 1 Septemvrie judecătoriei administrative.

Acela, căruia a fost înmânată hotărârea amintită în §-ul 64 astfel, că pentru el terminul pentru înaintarea plânsorii espiră după 31 August, poate înainta plânsoarea în 15 zile socotite dela înmânare, cel mult însă până în 15 Octomvrie. O astfel de plânsoare comitetul central o înaintează fără amânare judecătoriei administrative.

§. 66. Comitetul central şterge din listele provisorii din oficiu, până în 15 Octomvrie, pe celce şi-a perdut cetăţenia de stat ungară, sau pe acela, cu privire la care s'a ivit vreunul din motivele de escepţionare sau de escludere, înşirate în §§-ii 13 şi 14; încolo însă, în listele provisorii, dela espunerea lor spre privire publică (§-ul 58) din oficiu nu poate face modificări.

Comitetul central înmânează numai decât hotărârea sa aceluia, pe care l'a sters din liste din oficiu, în înţelesul alineatului premergător. In contra hotărârii se poate da plânsoare la judecătoria administrativă, în 15 zile dela înmânare, cel mult însă până la 15 Noemvrie. Comitetul central înaintează plânsoarea fără amânare la judecătoria administrativă.

§. 67. Asupra plânsorilor date în contra hotărârilor comitetului central judecătoria administrativă decide în senate compuse din câte trei membri, luaţi din secţia administrativă generală. Dintre membrii senatului cel puţin unul trebue să aibă cualificaţie de jude. Dacă cere trebuinţa, se pot forma mai multe senate.

Resolvarea chestiilor se face pe baza espunerii publice, de regulă pe temeiul actelor, fără ascultarea părţilor. Dacă însă judecătoria află de necesar, în scopul limpezirei chestiei, poate ordona şi ţinerea pertractării verbale nemijlocite.

Judecătoria administrativă, în cas de necesitate, poate ordona şi întregirea actelor şi descoperirea mai temeinică a stării lucrului.

In celelalte modalitatea resolvării acestor chestii o stabileşte regulamentul de afaceri ce'l va compune ministeriul.

Judecătoria admintstrativă e datoare să resolveze în merit până la 1 Decemvrie plânsorile şi să retrimită actele comitetului central.

7. *Listele definitive.*

§. 68. Dacă în contra hotărârilor comitetului central, referitoare la recursuri şi observări, în înţelesul §-ului 65 nu a înaintat nime plânsoare, şi comitetul central în înţelesul §-lui 66, până la expirarea terminului permis nu a făcut ştergeri (în liste), ori le-a făcut, dar în contra ştergerii nime nu a înaintat plânsoare, ori dacă judecătoria administrativă a resolvat în merit toate plânsorile referitoare la listele respective: listele devin *definitive.*

Comitetul central compune listele definitive, conform §-ului 56 alineatul prim, în ordine alfabetică, cu număr curent la fiecare alegător, în atâtea esemplare, de câte este trebuinţă, după cele cuprinse în §-ul 69.

Listele definitive, toate exemplarele lor autentice, le subscrie presidentul şi notarul, purtând responsabilitate personală pentru compunerea lor autentică şi îngrijită.

§. 69. Un exemplar al listelor definitive se trimite ministrului de interne, două exemplare se depun în arhivele municipiului, respective ale oraşului cu magistrat regulat, iar părţile corespunzătoare ale câte unui exemplar se trimit oraşelor şi comunelor interesate, în Budapesta respectivelor antistii cercuale.

La notarul regesc din centrul cercului electoral, iar dacă sunt mai mulţi, la fiecare din ei, se depune câte un exemplar.

Notarul public ia în păstrare oficioasă, fără taxă, exemplarul dat lui spre păstrare, şi după un an dela încetarea valabilităţii poate să-l nimicească. Listele valabile pentru anul 1913 nu e permis să fie nimicite.

§. 70. Comitetul central e dator să trimită listele definitive până la 31 Decemvrie al fiecărui an, la locurile stabilite în §-ul 69.

§. 71. Listele definitive sunt valabile pentru anul, care urmează nemijlocit anului în care s'a făcut rectificarea.

La aceeaşi alegere de deputat, înţelegându-se aci şi alegerea supletorie, sub durata întregei alegeri sunt a se folosi aceleaşi liste, pe basa cărora s'a început alegerea, chiar şi dacă anul pentru care ele au fost valabile în interval a expirat.

§. 72. Dacă se face schimbare în cercurile de votare, (§-ul 23) comitetul central ia disposiţiuni, ca alegătorii, cari în urma nouei împărţiri îşi vor esercia dreptul de alegere în alt cerc de votare, se fie trecuţi în părţile de liste ale cercurilor de votare din urmă, deodată cu întrarea în vigoare a schimbărilor.

§. 73. Extrasele din liste, certificatele şi alte documente, sunt scutite de timbru, şi întrucât legea nu dispune altcum, sunt scutite şi de taxe. Rugările referitoare la liste sunt scutite de timbru.

§. 74. Exemplarele trimise oraşelor şi comunelor interesate din listele definitive le poate lua oricine în privire, le poate copia singur, ori prin alţii, spre care scop în oraşe primarul, în Budapesta antistia cercuală şi în comune antistia comunală la cerere e datoare să-i dee posibilitatea necesară.

De pe exemplarele păstrate la municipii (oraşe cu magistrat regulat) ale listelor definitive, în arhive, fiecine poate căpăta copii complete, ori parţiale, dacă plăteşte înainte taxa copierii. Rugarea este a se da în scris la presidentul comitetului central. Copia este a se estrada pe lângă revers, în opt zile dela înregistrarea rugării.

De pe exemplariul păstrat la ministeriul de interne al listelor încă se pot da copii, pe lângă plătirea înainte a taxei de copiere.

Taxele de copiere pentru copiile făcute de pe exemplarele păstrate la ministeriul de interne şi în arhivele municipiilor (oraşe cu magistrat regulat), le stabileşte ministeriul de interne.

Notariul public regesc e dator se dee oricui de pe exemplarul încredinţat îngrijirii sale al listelor copie autentică, completă ori parţială, mai departe se dee adeverinţă, dacă numele cuiva e trecut în liste sau nu e trecut. Notariul public regesc îşi va primi pentru copii şi adeverinţe taxele reglementare.

§ 75. Dacă presidentul comitetului central deneagă extradarea copiei, ori o trăgănează, partea se poate adresa presidentului judecătoriei administrative.

Presidentul judecătoriei administrative provoacă pe presidentul comitetului central, ca în termin fix se dee copia, ori se comunice motivele denegării sau întârzierii.

Funcţionariul, care în terminul fix nu estradă copia şi nici denegarea ori trăgănarea nu o justifică în mod corespunzător, poate fi pedepsit din partea presidentului judecătoriei administrative cu amendă până la 2000 coroane, care se poate repeta de atâtea ori, de câteori se arată nesupunerea.

Afară de amendă mai are loc şi tragerea la respundere pe cale disciplinară.

(Va urma).

Din România.

Votarea anexiunii noului teritor. In camera română a fost ratificat tratatul de pace dela Bucureşti şi a fost votată legea despre *anexiunea noului teritor*, primit dela Bulgari. Votarea s'a făcut cu unanimitate, deci şi cu aprobarea deputaţilor din oposiţie, în numele cărora domnul *Vintilă Brăteanu* a făcut următoarele declaraţiuni: „In numele oposiţiei naţional-liberale declar, că suntem fericiţi să putem vota anexiunea noului teritoriu, care consacră mărirea regatului şi constitue răsplata avântului minunat al naţiunii şi oştirii“. Intreagă camera a aplaudat cu căldură aceste patriotice declaraţiuni. Tot cu unanimitate a fost votată apoi legea anexiunii şi în senat, unde dl. I. *I. C. Bratianu*, şeful liberalilor, a făcut declaraţie analogă celei de sus.

•

Discuţia asupra adresei. In senatul român a fost frumoasă discuţie asupra proiectului de adresă, care formează răspunsul la mesajul de tron. A vorbit două zile domnul Ionel I. C. Brătianu, şeful partidului liberal, şi a criticat politica externă a guvernului, care nu a făcut la timp aceea ce a făcut, ci cu întârziere. Nu a luat trenul prim, ci a aşteptat după al doilea, care putea să nu mai sosească. Mobilizarea armatei române trebuia făcută imediat după isbucnirea răsboiului prim balcanic. Dacă cu toate greşelile guvernului, România a avut totuşi succes mare, acesta este a se atribui, întâi, încăerării dintre armatele aliate şi al doilea, *conştiinţei de neam a poporului român.* La factorul prim nu se mai poate conta, dar al doilea *trebuie desvoltat.* Concluzia? Guvernul să se retragă. A răspuns imediat domnul Titu Maiorescu, prim-ministrul român, că guvernul nu putea face altă politică decât aceea pe care a făcut-o şi care a dat ca rezultat pacea dela București. In Cartea verde pe care a criticat-o dl Bratianu, *nu se cuprind toate documentele.* Mai sunt la ministeriul de externe destule, cari dau deslușiri asupra multor lucruri. In Cartea verde nu s'a publicat materialul înainte de a fi fost întrebați ministrii streini, și *multe pasage au fost șterse de către representanții țărilor streine, fiindcă nu le convenea să fie publicate.* Dar vorba e, că adus'a Cartea verde pacea și tratatul dela București? Domnul Maiorescu a fost viu aplaudat pentru frumosul seu discurs. După ce a vorbit și dl Tache Ionescu, ministrul de interne, proiectul de adresă a fost votat.

Revistă externă.

Domnitorul Albaniei Cum se știe, puterile mari europene au căzut de acord, ca domnitor al noului stat albanez să fie principele de *Wied,* nepot al Maiestății Sale, Reginei Elisabeta a României. Se scrie acum din Berlin, că fruntașul albanez Filip Doca a sosit acolo, și a avut o lungă convorbire cu principele de Wied asupra primirei delegațiunii albaneze, care va merge în curând la Berlin pentru a oferi principelui în mod formal tronul Albaniei.

•

Tripla înțelegere și Turcia. Germania a trimis la Constantinopol o misiune militară, a cărei comandant, generalul Liman de Sanders, a fost numit din partea Sultanului comandant al corpului prim de armată turcesc. Puterile din tripla înțelegere, Anglia, Francia și Rusia, au văzut în faptul acesta o prea mare estindere a influenței Germaniei asupra Turciei, și au cerut esplicări prin reprezentanții lor dela Constantinopol. Li s'a spus acestora, că misiunea germană nu are nici o importanță politică, ci urmărește scopuri curat militare. Deci regenerarea armatei turcești. Se scrie acum, că puterile din tripta întâlegere nu sunt mulțumite cu acest răspuns. Deci iarăși nori negri în Orient!

Conferențele învățătorești.

Convocare.

Convoc conferența învățătorească tractuală din protopresbiteratul Sighișoarei pe Joi 23 Ianuarie 1914 vechiu 9 ore a m. în școala din Sighișoara.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea conferenței.
2. Constatarea celor prezenți.
3. Constituirea conferenței pro 1913/14.
4. Tema practică din Istoria patriei: „Impărțirea Ungariei după lupta dela Mohaci“, de Ioan Huiu, învăț. în Criș. Critici oficioși: Nicolau Dragomir învăț. în Saschiz și Petru Postoi învăț. în Sard.
5. Tema teoretică: „Insemnătatea jocurilor în școala primară“ de învăț. Ioan Oltean din Beșa. Critici oficioși: învăț. Ioan Vigheciu din Trapold și George Baboș învăț. în Feleag.
6. Propuneri.
7. Incheierea conferenței.

Sighișoara, 26 Noemvrie 1913.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Dela comitat.

Adunare generală extraordinară.

Marți s'a ținut în Sibiiu adunare generală estraordinară comitatensă, sub presidenția domnului comite suprem și comes săsesc *Walbaum.* La ordinea zilei erau puse alegerile pentru diferitele comisiuni. Dintre membrii români ai congregației au fost aleși în comisiuni următorii:

In comitetul central domnii: Dr. Ioan Fruma, Nicolae Hențiu, Dr. Lucian Borcia și Stefan Stroia.

In comisiunea administrativă, dupăce domnul Partenius Cosma nu a mai primit se fie reales, domnul Nicolae Ivan, asesor consistorial.

In comitetul permanent domnii: Dr. Lucian Borcia, Ioan A. de Preda, Nicolae Ivan și Dr. Vasile Preda.

In comisiunea pentru calea ferată comitatensă domnul I. A. de Preda.

Vicenotariul comitatens Alexandru Simonescu a fost înaintat în clasa a noua de salar.

Discuție s'a născut în congregație numai la budgetul orașului Sibiu, pe anul 1914, protestat din partea Românilor, din motivul, că dotația dela oraș pe seama școalelor românești n'a fost urcată. Punctul de vedere al Românilor l'au representat în congregație domnii: I. A. de Preda și Nicolae Ivan, cari au arătat și dovedit, că dotația care se dă din partea orașului Sibiiu școalelor românești de pe teritoriul acestui oraș, e prea mică în raport cu dotația dată altor școale. Au cerut deci urcarea dotației și numai în casul acesta budgetul orașului Sibiiu se fie votat. Din partea Sașilor au vorbit: primariul Dörr și secretariul universității săsești Dr. I. Orendi, afirmând, că dotația dată școalelor românești stă în proporție cu dotația dată altor școale. Au cerut deci votarea budgetului, și separarea de către budget a chestiei dotației pe seama școalelor, care formează obiect de sine stătător. Maioritatea a votat budgetul.

Românii nu l-au votat.

Celelalte obiecte au fost resolvate repede, fără discuție.

NOUTĂȚI.

Moștenitorul de tron a împlinit 50 de ani. Joi în 18 Decemvrie s'au împlinit 50 de ani dela nașterea arhiducelui *Francisc Ferdinand.* Ziua aceasta s'a serbat la castelul din Konopist în cerc restrâns familiar, unde s'au trimis cu acest prilej numeroase telegrame și adrese de felicitare. Arhiducele Francisc Ferdinand a devenit moștenitor de tron în 30 Ianuarie 1889 prin moartea neașteptată a prințului de coroană Rudolf. General de cavalerie și admiral, proprietar al mai multor regimente etc., arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand astăzi înlocuește pe Maiestatea Sa și în comanda supremă a armatei, precum și cu ocazia diferitelor acte importante de stat. Din 1 Iulie 1900 este căsătorit cu contesa *Sofia Chotek,* cu care a încheeat o căsătorie morganatică, astfel că urmașii săi nu pot ocupa tronul habsburgic. Deși moștenitorul de tron ține mult la biserica sa romano-catolică și nu lipsește nici într'o Duminecă dela liturgie, arată o deosebită toleranță pentru toți cei de altă confesiune.

•

Conferențele „Asociațiunii“. Vineri a ținut conferență în sala festivă a „Asociațiunii“, dl *Dr. O. Ghibu,* care a vorbit despre decedatul *Spiru C. Haret,* iar ieri Duminecă, a vorbit domnul *Dr. Ioan Lupaș,* protopresbiterul Seliștei, despre *„Eötvös și Șaguna“.* Duminecă va fi o serată muzicală-declamatorică de binefacere.

*

Crăciunul soldaților. Ministrul nostru de răsboi a dispus ca soldații să primească de crăciun un concediu mai lung decât în alți ani. Concediul de crăciun în anul curent durează din 20 Decemvrie 1913 până în 2 Ianuarie 1914, va să zică 12 zile.

•

† Alexandru Crăciunescu. Unul dintre preoții de frunte ai diecezei Aradului *Alexandru Crăciunescu,* a decedat Vineri, după un morb scurt în Sat-Chinez, în etate de 64 ani. A fost înmormântat eri, Duminecă, cu onorurile cuvenite. Odihnească în pace!

•

Serată muzicală declamatorică de binefacere, în Sibiiu. Duminecă în 28 Decemvrie a. c. st. n. la 5 ore p. m. se va ținea în sala festivă dela „Muzeul Asociațiunii“ o serată muzicală-declamatorică. Venitul e destinat pentru procurarea de daruri de crăciun pe seama copiilor săraci dela școlile primare din loc. Prețul de intrare: locul I. 1 cor., loc. II. 40 fil., loc de stat 20 fil. Suprasolviri se primesc și se vor chita pe cale zaristică. Invitări speciale nu se fac. *Programul*: 1. Porumbescu: Tatăl nostru, cor bărb. 2. Două piese pentru solo de pian *a*) I. Raff: Fabliau (op 75 Nr. 2) *b*) I. Mureșianu: Cimpoiul. 3. Rubinstein: Sonata G-dur, solo de violină cu acomp. de pian. 4. Declamațiuni. 5. Trei cântece pentru o voce de sopran cu acomp. de pian. *a*) Berg: Păstorul, cântec svedez. *b*) Gh. Dima: Sub fereastra mândrei mele. *c*) T. Brediceanu: Năcăjit ca mine nu i. 6. Două cvartete pt. instrumente de coarde: *a*) Bach: Deșteptarea primăverii *b*) Ad. Adam: De-aș fi rege. 7. C. Chovan: Jocuri românești (pe motive poporale), piesă de pian pentru 4 mâni. 8. Colinde, coruri bărbătești.

•

Caz de moarte. Din Roma se anunță încetarea din viață a cardinalului *Rampolla,* mort în etate de 70 de ani. Cardinalul Mariano Rampolla, cunoscut și ca diplomat cu mare influență, a fost una din personalitățile cele mai cu autoritate în colegiul celor 70 de mari prelați ai bisericii apusene.

*

Averile lui Ioan Orth. Fostul arhiduce, care luase numele de Ioan Orth, fiind declarat mort, a lăsat după sine mai multe bunuri imobile. Averile acestea s'au pus acum în vânzare. Două vile de lângă Gmunden le-a cumpărat americanul Dr. Strandborough cu 335 mii de coroane; castelurile Landschloss și Seeschloss au trecut în proprietatea unei mănăstiri din Austria pentru suma de 420 mii de coroane.

•

Mona Lisa la Paris. Gioconda cu zimbetul misterios, tabloul zugrăvit de Lionardo da Vinci (1452—1519), părăsește pământul italian pentru a se întoarce în a doua sa patrie, în galeria de tablouri a Luvrului. Pânza a fost dusă Vineri din Firenze la Roma, unde o aștepta ministrul de culte al Franței. Astăzi, Luni, tabloul va fi transportat, însoțit de doi curieri dela ambasadă și de doi jandarmi, la Paris. Se pare tot mai adevărată părerea, că Vincenzo Perugia a furat pe Gioconda cu ajutorul unor complici.

•

Promoție. Ni se scrie, că domnul *Valeriu Roșca* a fost promovat Sâmbătă, în 20 Decemvrie n. c. doctor în drepturi, la universitatea din Cluj.

•

Se ieftinește trenul. Nu la noi, ci în Sârbia, unde guvernul se ocupă serios cu reducerea taxelor de tren, atât pentru persoane, cât și pentru mărfuri, și anume în scopul promovării comunicațiunii.

•

Pod peste Dunăre. Delegațiunea română a căzut de acord cu delegațiunea sârbă asupra locului, pe care se va clădi peste Dunăre podul ce va lega România cu Sârbia. Oamenii de specialitate au fost încredințați cu facerea planurilor.

•

Alegere de preot. Ni se scrie, că în 1/14 Decemvrie c. s'a făcut alegere de preot în comuna Cinciș (tractul Hunedoarei) sub conducerea domnului Avram P. Păcurariu, protopresbiter tractual. Toate voturile date, 107, le-a a întrunit candidatul Leontin Ungur, preot în Zlaști.

*

Earăși Panamă. In Newyork s'a descoperit un nou scandal privitor la canalul de Panama. Și anume întreprinzătorii, încredințați cu îngrijirea nutremântului pentru muncitorii dela canalul Panama, au făcut angajamente în Europa în valoare de peste cinci milioane de mărci, ear o mare parte din banii aceștia i-au defraudat.

•

Dela Petersburg la Paris în sbor. Aviatorul rus *Vasiliev* va sbura în earna aceasta din capitala Rusiei peste Berlin și Hanovera la Paris, pentru a răspunde vizitei lui Brindejonc, care sburase dela Paris la Petersburg.

•

Lipsesc banii Ziarele clujene scriu, că la cassa centrală din Dej a căilor ferate de pe valea Someșului s'a găsit, cu prilejul revizuirii, o mare lipsă de bani. Se zice, că ar lipsi peste o sută de mii coroane. S'a constatat până acum, că întreprinderea, aceasta a unei societăți pe acții, a fost administrată foarte superficial.

•

In amintirea iubiților răposați. Doamna *Minerva Dr. Brote n. Draghits,* cu prilejul noului aniversar al morții soțului său *Dr. Aurel Brote* fost director al băncii „Transilvania“, dăruește întru vecinica odihnă a răposatului cor. 5 la „Fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor (sodalilor) fără de lucru“; doamna *Maria Penciu n. Popea* cu prilejul sărbătorii marelui mucenic Nicolae, dăruește întru vecinica odihnă a soțului său *Nicolae Penciu* și a fratelui său episcopul *Nicolae Popea,* cor. 10 la „Fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași“, ear rudeniile răposaților Dr. Aurel Brote și Eugen Brote, dăruesc la „Fondul Andrei bar. de Șaguna pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor“, și anume doamnele *Ana Dr. Marienescu* și *Iustina Dr. Sândeanu* și dl inginer *Eugen Marienescu,* câte 5 cor., dșoara *Sabina Brote* și dl *Liviu Brote,* câte 3 cor. și în fine dșoara *Terezia Pipoș,* în amintirea iubiților săi părinți, 5 cor. — Pentru prinos, dorind răposaților odihnă vecinică, aduce calde mulțumite, în numele „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“: *Vic. Tordășianu,* prezident.

•

La Reuniunea meseriașilor români sibieni au fost primiți următorii membri noi ordinari: Ioan Gheaja (originar din Criș, fiu de preot, cu 3 clase gimnaziale) sodal măsar; Alexandru Cristea, (originar din Borgo-Brund, fiu de pantofar) Petru Florea (orig. din Făgăraș, fiu de econom), Jacob Mecrea (originar din Gurarîului, fiu de ziler), Ion Istrate (orig. din Porcești, fiu de econom), sodali pantofari; Demetriu Martin (orig. din Săliște, fiu de econom), Ion Carabulea (orig. din Sibiiu, fiu de pantofar, cu 1 cl. civilă), sodali lăcătuși; Ion Botaș (orig. din Poșaga de sus, fiu de econom, cu 1 cl, gimn.), sodal tinichigiu; Ioachim Păcurariu (orig. din Micești, fiu de econom), sodal blănar; Iustin Istrate (orig. din Șmig, fiu de econ., cu 1 cl. gimn.), sodal mașinist tipograf și Demetriu Condrea (orig. din Soimuș-Stupini, fiu de econ.) sodal faur. Numărul membrilor ordinari înscriși în protocolul fundamental al Reuniunii a ajuns la 1162. Intre membrii ajutători au binevoit a se înscrie Dr. Ion Voina, secretarul băncii de asigurare, și Teodor Doboi, comersant.

•

Feriți vă de excroc. Excrocul despre care s'a mai scris în ziarul nostru, s'a prezentat în zilele trecute și la părintele Patriciu Pintea din Cața, recomandându-se ca fiiul unui bun cunoscut și prietin al părintelui Pintea. A fost bine primit și bine ospătat. Până a oficiat preotul Pintea, în ziua următoare, serviciul divin în biserică, oaspele seu a dispărut din locuință și cu el deodată au dispărut din casa preotului Pintea și următoarele obiecte de preț: Un orologiu de aur, cu lanț gros, împletit, tot de aur, și alte obiecte de aur, precum și lucruri, a căror dispariție încă n'a putut fi stabilită exact. Paguba e considerabilă. Părintele Pintea a avizat jandarmeria. Respectivul excroc e cam de 26—28 de ani, are mustețe subțiri negre și doi dinți din coroana de sus îi sunt vineții.

Cărți și reviste.

Anemia sau lipsa de sânge, o consultație medicală, de *Dr. B. Bașota.* Cluj, tipografia „Carmen“, 1913. Preiul 30 fileri. Este o expunere interesantă, în formă de dialog, despre anemie. Lectură potrivită pentru multe dame.

•

Biserica Ortodoxă Română nr. 7 din 1913 cuprinde: O scrisoare a patriarhului de Constantinopol către mitropolitul primat al României. Mai multe adrese și ordine. Raportul comisiunii sf. sinod pentru revizuirea și retipărirea sf. scripturi, privitor la *Mica Biblie.* Cu noi este Dumnezeu, de B. Mangâru. Slujba bisericească pentru ostașii morți. Trei catiheți mari ai bisericii vechi. Ocuparea oficiilor bisericești. Seminarul din Râmnicul Vâlcei. Donațiuni. — Abonamentul: 12 lei pe an. Adresa: București, strada Principatele unite 60.

Apel *)

către domnii învățători, fără deosebire de religie și naționalitate, penzionați înainte de anul 1907.

Rog pe toți acei Domni colegi penzionați înainte de anul 1907, cu posibilă urgență să binevoiască a adera la înaintarea unui nou memorand.

Adresa de aderență și plenipotența pentru a i-se subscrie numele e a se face pe o corespondență și a se trimite subscrisului.

Timișoara, la 16 Decemvrie 1913.

Cu stimă colegială:

Emeric Andreescu
înv. penz.
(Temesvár-Gyárváros, Muzslay 23.)

Poșta administrației.

„Petruț“. Dela Nr. 90—135 până la sfârșitul anului costă cor. 4·50. Trimiteți banii înainte.

Teatru.

(*x*) Alaltăieri, în 20 Decemvrie n., s'a jucat opereta *Primașul țigan,* cu muzică de Emeric Kalman. Reprezentată în Viena și Budapesta, unde a obținut o mare izbândă, ariile sale au ajuns pretutindeni la modă.

Libretul operetei înfățișează viața lăutarului, vestit pe vremuri, Rácz Paul din capitală. Acest muzicant, înaintat în etate, iubește cu ardoare cântecele vechi din popor — cam în felul lui Barbu Lăutarul al nostru, — și desconsideră pe d'al de Bach, Haendel și Beethoven. Un conte francez invită la o festivitate în Paris pe lăutarul Rácz. Acolo însă bătrânul muzicant vede cu jale, că lumea nu-l mai poate înțelege, și că fiul său, care studiase la academia de muzică, îi întunecă cu desăvârșire gloria dobândită odinioară. Firește, acțiunea aceasta, desfășurată în 3 acte, este împodobită cu multe scene erotice, în conformitate cu trebuințele unei operete care se respectă.

Din personalul teatrului nostru s'au deosebit earăș damele *Bauer* și *Holub,* domnii: *Asper* în rolul prim, *Karsten, Paziska* și *Herbert,* atât prin cântări, cât și prin dansurile executate cu rară abilitate. Opereta se repetă mâne, Marți.

In farsă de aseară Duminecă, *So'n Windhund,* jucată întâia oară în stagiunea din earna trecută, auditorul a aplaudat sgomotos pe artistul comic *Paziska,* care și atunci era favoritul publicului sibian, cum este și acum; buni au fost și dnii *Wonger, Olden, Steidtner* ș. a.

Astăzi, Luni, se dă *Secretul,* de Bernstein, a doua oară.

---

*) Ziarele române sunt rugate să binevoiască a reproduce acest apel.

Nr. 740/1913. (345) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Almaşul sec** cu filia **Cozia**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Cintea, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încuviinţare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, la 22 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Să-ți însemni, că

1. **Emulziunea Scott** este unica, făcută după experienţele îndelungate ale lui Scott şi după un trecut de 40 ani, priveşte cu mândrie înapoi ca şi înainte.
2. **Emulziunea Scott** este din substanţele cele mai fine şi de primul rang, stofe naturale, de aceea este de o bunătate fără păreche şi de un efect uimitor.
3. **Emulziunea Scott** este un mijloc de întărire, gustos, uşor de consumat şi deschizător de apetit, atât pentru mari, cât şi pentru mici.
4. **Emulziunea Scott** mulţămită reţetei sale minunate, se păstrează neschimbată, şi are acelaşi efect atât iarna, cât şi vara.

De aceea numai Emulziunea Scott şi nu alta. k) (275) 23 –

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Cine doreşte un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre oroloage de buzunar, distribuim după un mod oareşi care 5000 bucăţi gratuit. (339) 4—6

Trimiteţi precis adresa D-Voastră pe o cartă poştală la fabrica de oroloage:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce şi de post.

Reţete de bucate simple şi bune
de
Zotti Hodos.

Preţul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană, Sibiiu:**

Regulament
pentru
Procedura judecătorească
în cauzele disciplinare
în Mitropolia gr.-or. rom. din Ungaria şi Transilvania.

Preţul **20 bani**, porto **5 bani.**

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunţ de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public românesc şi în special a On. Preoţimi şi Invăţătorimi că me-a reuşit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor“

din Sibiiu, Piaţa mică,

şi pe care mi-am asortat-o cu toţi articlii de Manufactură atât pentru dame şi domni, cât şi pentru ţărani şi ţărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu oraşul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoţi din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioşilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 3—10 **Teodor Doboiu.**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangelişti în faţă şi la mijloc restignirea, tot aceiaş şi în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaş legătură cu patru evangelişti, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaş legătură, în faţă cu patru evangelişti şi la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi şi la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părţi imprimaţi evangeliştii şi la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roşie, cu cadru aurit şi la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

Vreai să câştigi

UN MILION?......

Atunci nu întârzia a participa la tragerea din

27 DECEMVRIE

a lozurilor cu premie convertite dela Banca Hipotecară Ungară, cu care ocaziune iasă la sorţi cel mai mare câştig din lume

de 1.000,000 cor.

Vindem de prezent un loz cu premie convertit dela Banca Hipotecară Ungară cu **6 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 6·60 cor.

Vindem apoi un loz cu premie dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie cu **3 trageri** anual

pe 36 rate lunare à 4·50 cor.

Vindem în fine o păreche din lozurile mai sus numite cu **9 trageri** la an

pe 36 rate lunare à 11·— cor.

Cine ne trimite primele 3 rate de odată, aceluia îi cvităm esceptional rata a 4 a gratuit.

Nici un risic! **Tot lozul câştigă!**

Cele mai bune, mai ieftine şi mai favorabile lozuri de pe suprafaţa pământului, cari au totodată şi câştigurile cele mai mari din lume, sunt lozurile indicate mai sus, din care cauză le recomandăm orişicui cu toată căldura. Sunt fără îndoială de preferit faţă de lozurile loteriei de classe.

Faceţi dar de Crăciun copiilor, prin ceeace îi puteţi îndemna la cruţat.

Explicaţiuni mai detailate (amănunţite) se trimit la cerere orişicui gratis şi franco.

Asignaţi rata primă (eventual primele 3 rate) prin mandat postal dimpreună cu comanda la adresa

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
(334) 3—3 **Budapest, VIII., József-körút 31/a.**

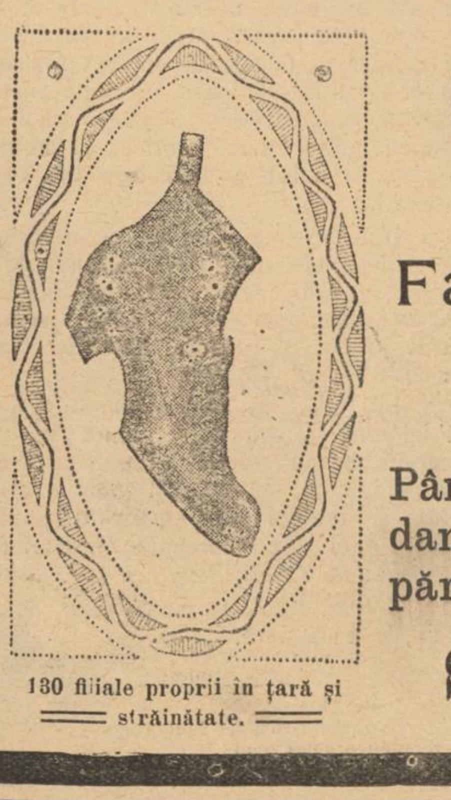

130 filiale proprii în ţară şi străinătate.

GHETELE TURUL

sunt cele mai bune,

Fabrica de ghete TURUL soc. pe acţii

e cea mai mare fabrică de ghete a monarhiei.

Până ce va epuisa depozitul în un fel de ghete jumătăţi pentru dame, în modeluri aparte, vindem cu preţ ocazional de 8 cor. părechea. Locul de vânzare în: (299) 4—4

Sibiiu, str. Cisnădiei Nr. 20.

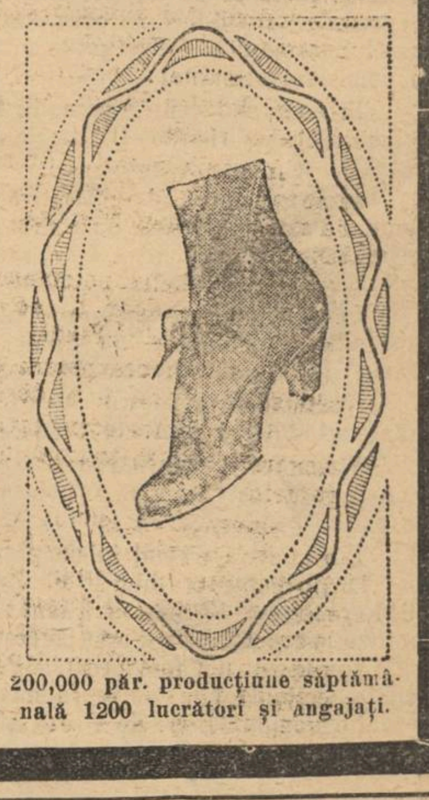

200,000 păr. producţiune săptămânală 1200 lucrători şi angajaţi.

Redacter responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Anul LXI. Sibiiu, Joi 12/25 Decemvrie 1913 **Nr. 128.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Evreii din România.

Sibiiu, 24 Decemvrie n.

Atacurile aristocratului maghiar, Károlyi Mihály, adresate în delegaţiunea ungară Românilor şi României, au fost respinse cu multă energie din partea presei din regatul român. Şi tot aşa şi amestecul nobilului conte Mihályi într'o chestie curat internă a României, în chestia împământenirii Evreilor din regatul român.

Prin atacurile îndreptate în contra României, pe care într'un moment de uitare de sine o numise „obrasnică“, domnul conte Károlyi n'a făcut deci nici un serviciu bun monarhiei noastre, care vrea să câştige de nou prietenia României, şi n'a făcut vreun bun serviciu nici Evreilor din România prin apărarea ce le-a dat'o, pentrucă poate tocmai prin aceasta i-a îndepărtat şi mai mult de scopul la care vreau să ajungă unii din ei.

Da, unii din ei; pentrucă nu toţi Evreii din România se rup după drepturi politice. Mai zilele trecute spunea cineva în coloanele ziarului „Pester Lloyd“, că în România Evreii se bucură de toate favorurile şi de toate libertăţile. Pot să cerceteze toate şcoalele înalte, pot să se ocupe cu comerciul, cu industria, în dragă voe, căci toate terenele le stau deschise. Numai alegători şi aleşi nu pot se fie! Iar acesta nu e necazul cel mai mare al Evreilor.

Exact! Evreul, fie în România, fie în Ungaria, ori altundeva, numai un scop are, de a face parale, de a pune mâna pe avere. Iar posibilitatea îi este dată Evreului şi în România, ca se ajungă la acest scop.

Dar nu faptul, că contele Károlyi Mihály s'a pus, ca mare aristocrat, care aici acasă nu poate suferi pe Evrei, pe partea Evreilor din România, este aceea ce ne interesează, ci *motivarea* păşirii sale în favorul lor, motivarea interpelării adresate ministrului de externe Berchtold în chestia aceasta.

Contele Károlyi s'a reziamat adecă pe articolul 44 din tratatul de pace dela Berlin, şi pe temeiul lui a cerut intervenţia ministrului nostru de externe, eventual a întregei diplomatii europene, pentruca România se fie *constrânsă* se dee drepturi politice Evreilor ei. Ce alt răspuns putea să-i dee contele Berchtold, decât acela pe care i l'a dat, că un astfel de demers *nu se va putea face niciodată*, pentrucă guvernul român *consideră chestia aceasta de o chestie exclusiv internă a României*, asupra căreia nu întră în tratări cu nime?! Iar ca monarhia noastră se iee iniţiativa în privinţa aceasta, — nici poveste! (S'a blamat doară din destul odată, când cu chestia revisuirii tratatului de pace dela Bucureşti!)

Respunsul clar şi corect al contelui Berchtold pe domnul Károlyi însă nu l-a mulţumit. Nu l-a luat la cunoştinţă, ci şi-a exprimat părerea, că monarhia noastră *e slabă*, nu poate se facă nimica, nici chiar faţă de mica Românie.

Va fi poate şi aşa cum crede contele Károlyi, că monarhia noastră e slabă. Un lucru însă l-a scăpat el din vedere, anume, că tratatul de pace dela Berlin, în care se face pomenire despre recipiarea Evreilor din România, representanţii oficioşi ai statului român nu l-au subscris. Ei deci nu s'au obligat şi nu s'au angajat la nimica. Aceea ce se cuprinde în tratatul dela Berlin, referitor la împământenirea Evreilor, e numai o *dorinţă* a puterilor mari europene, esprimată faţă de statul român, şi nici decum un ordin, care trebue împlinit, trebue esecutat, sub greutatea urmărilor grave. Dar chiar ordin se fi fost, a fost un ordin dat statului român *de atunci*, nu României *de astăzi*, cu care, în urma situaţiei escepţional de bună pe care singură şi-a creat'o, cu totul altcum vorbeşte Europa, decum vorbea atunci!

Dar se poate, că tocmai asta e aceea ce-l doare pe domnul conte Károlyi şi pe cei de un gând cu el, şi de aci atacurile lor grosolane în delegaţiune, în contra României. Atacuri însă, cari nu pot de loc se strice României, dar pot strica foarte mult monarhiei noastre, pentrucă ştiut e, că monarhia noastră umblă după prietenia României, nu România după prietenia monarhiei noastre. Astăzi România stă doară atât de sus, în ce-i priveşte vaza şi prestigiul, încât oricare stat european se simte fericit a-i putea avea prietenia. Şi atât de sus, încât la ea nu pot se ajungă decât numai vorbele de laudă şi de admiraţie, nu şi vorbele de ocară, cari se resfrâng asupra celor ce i le adresează.

Delegaţiunile. Eri şi-a terminat şi delegaţiunea austriacă lucrările. Concluzele ei stau în consonanţă cu concluzele delegaţiunii ungare, deci ea nu mai ţine nici o şedinţă. Cea ungară îşi ţine ultima şedinţă în 27 Decemvrie.

Impăcarea. Esmişii comitetului executiv al partidului naţional român, domnii Dr. Teodor Mihali, Dr. Iuliu Maniu şi Dr. Valer Branisce, au conferat Luni o oră şi jumătate cu domnul ministrul-prezident Tisza, în chestia împăcării. Consfătuirile se vor continua săptămâna viitoare.

Audienţa contelui Czernin. Noul ambasador al Austro Ungariei la Bucureşti, domnul conte Czernin, a fost primit în audienţă din partea Monarhului nostru, pentru a raporta despre impresiile pe cari şi le-a câştigat în Bucureşti. Contele Czernin va pleca în curând ear la Bucureşti.

Situaţie critică în Austria. Şedinţele din urmă ale senatului imperial din Viena au fost foarte furtunoase. Rutenii fac obstrucţie şi fac imputări grave ministrului polon Dlugosz, pentru mai multe fapte incorecte. Sub greutatea acestor acuzări ministrul Dlugosz a trebuit să-şi dee demisia. Retragerea lui va avea însă mare influenţă asupra Polonilor, cari ameninţă cu eşirea din majoritatea parlamentară, în care cas guvernul presidat de dl Stürgkh nu ar mai putea guverna, ci ar trebui să se retragă dela conducere. Pentru a se evita criza, probabil că senatul imperial va fi deocamdată prorogat, guvernarea se va face cu ajutoriul §-lui 14 din constituţie, iar mai târziu senatul va fi disolvat şi se vor ordona alegeri nouă.

Chestia naţională în dietă.

Vorbirea deputatului Dr. St. C. Pop, rostită în şedinţa din 5 Decemvrie a dietei.

(Fine).

„In legătură cu cele spuse îndrăsnesc să fac unele obiecţiuni asupra unor chestii aparţinătoare cercului de competenţă a ministrului de interne. Ce priveşte emigrarea, am cetit ieri cu bucurie, că aceasta se va face posibilă întrucâtva tuturor celorce nu din plăcere, ci de silă emigrează. Să nu uitaţi, dlor, că declaraţiile dlui raportor, că anume, ţara tânjeşte într'o colosală mizerie sunt adevărate. Doar nicicând nu s'au publicat în ziare atâtea publicaţii de licitaţie, doară nici când n'au ajuns la licitaţie atâtea proprietăţi ţărăneşti, ca şi în anul curent, iar când cineva vede că vecinul său trimite acasă bani din America şi îşi salvează averea disperă, că el nu se poate mişca, nu poate merge să câştige şi el bani. Dacă e lipsă de lucru, dacă nu putem asigura posibilitatea traiului, dacă băncile nu pot să acoarde amânări, dacă nu intervine statul să preîntâmpine această mizerie, eu am convingerea, că mai ales în timpul iernii să nu împiedecăm emigrarea. Nu sunt sprijinitorul emigrărilor; eu aş dori să nu emigreze nici un singur om din Ungaria. Dar dacă aţi binevoit să urmăriţi cu atenţiune cele ce s'au petrecut în subcomisiunea budgetară a Reichsratului austriac, unde, timp de peste 5 săptămâni, au fost desbătute emigrările şi abuzurile emigrărilor, v'aţi putut convinge, că rezultatul a fost, că deşi se fac abuzuri, delegaţii au declarat, că marea emigrare e urmarea crizei economice şi se atrage atenţiunea guvernelor să nu pună piedeci artificiale în calea emigrărilor.

Am îndrăsnit să amintesc această chestie, mai ales fiindcă, durere, mi s'a dat prilej să mă conving, că în această privinţă autorităţile subalterne nu numai că pedepsec pe emigrant, ci în urma explicărei arbitrare a legii despre emigrare, şi pe ceice stau aproape de el. Astfel se întâmplă, că un tânăr de 20–21 ani, care serveşte cine ştie unde, emigrează, îl duc, îl înşeală, cu alte cuvinte emigrează. La rândul său autoritatea pedepseşte pe cei mai de aproape ai acestui tânăr, cu osândă gravă bănească, cu închisoare. Asta, după modesta mea părere, e cea mai mare nedreptate.

După cum aţi binevoit să vedeţi, nouă, copiilor răsfăţaţi ai guvernului, nu ni se dau prea multe din bogata traistă a budgetului.

Să vedem acum, cum stăm faţă de ministerul instrucţiunii publice? Aci atrag iarăş atenţiunea d-lui ministru mai ales asupra extraordinarei bunăvoinţe a autorităţilor subalterne, ce acestea manifestă faţă de şcolile noastre. Eu nu ştiu ce le-a apucat pe comisiunile administrative ale comisiilor comitatense, că acestea sunt duşmanii de moarte ai şcoalelor naţionalităţilor. Dacă îmi aduc bine aminte, s'a întâmplat în Deva, în comitatul Hunedoarei, că şcolile naţionalităţilor au cerut întregirea salariilor, ceeace e un drept legal; dar li s'a refuzat aceasta la vre-o 80 de şcoli, fiindcă inspectorul şcoalelor făcuse propunerea să li se refuze. Aceeaş antipatie o manifestează faţă de şcolile noastre şi celelalte autorităţi congregaţionale. Intimpul din urmă în comitatul d-lui prim ministru, în Bihor, după cum am cetit, şcolile au fost admoniate a treia oară, ceeace înseamnă, că în curând vor fi închise.

On. cameră! Aceste şcoli îndeplinesc misiune culturală, şi deşi mai sărace, şi-au făcut datoria. In acest caz leacul ar fi, nu închiderea, ci ajutorul, căci doară şi interesul statului cere, să se facă posibilă acestor şcoli împlinirea neturburată a funcţiunei lor.

On. cameră! Tot cercului de competinţă al ministeriului instrucţiunei aparţine şi chestia înfiinţărei episcopiei greco-catolice de Hajdudorog. Prim-miniştrii şi miniştrii de mai nainte ai instrucţiunei au promis o necondiţionată revizuire, şi că parohiile pur româneşti nu vor fi anexate acestei dieceze. Cu toate acestea şi azi ne-am ales numai cu promisiunile. S'a făcut instalarea episcopului şi, — dacă i-a fost redată fidel vorbirea, — episcopul a făcut declaraţia hotărâtă în senzul, că acolo episcopia are o misiune naţională. (C. Cserny: A desminţit'o! Cont. Şt. Tisza: El însuş!) După cum spusei, noi nici pe acest teren nu simţim acel mare sprijin al guvernului.

Trec acum asupra chestiilor aparţinătoare cercului de competenţă al ministerului agriculturei. Aici înainte de toate mă refer la împrejurările, cari la noi provoacă atât de des amintitele stări imposibile. Două intenţiuni ale aceluiaş minister totdeauna se contrazic. Ministerul agriculturei vrea, de oparte, să asigure păşune populaţiei, iar de altă parte şi-a luat de scop cultivarea pădurilor. Această năzuinţă încontinuu şi permanent provoacă cele mai mari neînţelegeri.

Azi e deja practică, ca aşa numita stabilire a pădurei aparţine cercului de competinţă a autorităţilor silvanale. De obiceiu autorităţile silvanale califică de teritor silvanal orice teritor stâncos şi sterp. Dimpotrivă, controlorii agronomi vor să dea în orice împrejurări păşune populaţiei, aşa că această neînţelegere de obiceiu aduce mari pagube poporului agricol.

Din multele exemple amintesc unul singur. Se întâmplă cazuri, când poporul îşi paşte liber vitele pe teritorul vreunui domn de pământ sau proprietar, deoarece până când acest teritor este posesiunea domnului de pământ, el şi dispune asupra lui. Insă deodată se răspândeşte svonul, că domnul de pământ va vinde păşunea. In acest caz ţărănimea, cu jertfe colosale, lipsită de orice sprijin, cumpără pe bani scumpi păşunea, indispensabilă ei, şi are credinţa, că va plăti unităţile din preţurile de păşunat. După ce s'a întâmplat aceasta, vine apoi oficiul silvanal şi declară, că acest teritor e silvanal. Aici nu-ţi vei pune piciorul tu, ţăranule! Caută-ţi păşune altundeva, ca să-ţi plăteşti anuităţile!

Aceste cazuri, nenumărate, se întâmplă zilnic. Se întâmplă deci, că câtă vreme respectivul ţăran, înainte de a face târgul, avea păşune ieftină, după facerea târgului el nici pentru bani scumpi n'are păşune. Aceasta se derivă mai ales din faptul, că actuala politică economică, în felul acesta vrea să-şi repare vechile neglijenţe, comise în cultivarea pădurilor.

In orice caz guvernul ar trebui să se îngrijească, ca în tot locul să se ţină seamă de interesul poporului aşa, cum foarte bine a spus-o dl coleg Szabó: să se întrebe şi poporul. Să fie întrebat poporul, dacă interesele lui sunt mai bine servite cu păşune ori cu pădure, si să nu fie declarat pur şi simplu teritor de pădure un loc, care din vremi imemorabile a fost păşunat. Altcum zădărnicim condiţiile de trai ale poporului. Zadarnic va recomanda domnul raportor poporului să facă economii, când poverile sunt atât de uriaşe pe umerii lui, încât abia-şi mai târeşte existenţa de pe-o zi pe alta.

Dar să trecem în domeniul justiţiei. Poate vom găsi aici o oază, care să ne însenineze şi pe noi, naţionalităţile. Recunosc, că actualul ministru de justiţie nu vrea cu orice preţ procese de presă, cum doriau antecesorii dsale; dar totuş sunt şi azi în curgere multe procese de presă. Cetim în fiecare săptămână, că fie la Cluj, fie la Oradea-mare, fie în Bacica, unul sau altul a fost condamnat pentru agitaţie. Eu am combătut de multe ori procesele de agitaţie şi împărtăşesc părerea dlui ministru, că să lăsăm măcar să geamă pe cei ce nu pot face altceva. Conclud, că măcar pentru plângeri să nu fie pedepsit nimenea, să nu le amuţim cu procese de presă, pentrucă goana împotriva presei stârneşte şi mai multă amărăciune în sufletul îndeajuns de amărât al poporului.

După cum am amintit, circulă în aier svonul, că întregul stat ungar va fi vândut naţionalităţilor. Am tras încheierea, că chiar şi ceice răspândesc acest svon simt, că deslegarea problemei de naţionalitate nu mai poate întârzia şi nu fac decât să alarmeze lumea, pentruca nu cumva naţionalităţilor nemaghiare să li se facă prea multe concesiuni. Cea mai mare greşală ar fi, ca primul ministru să creadă, că prin mituiri şi prin satisfacerea ambiţiilor personale se poate deslega problema. Partidul din care fac parte n'are aspiraţii de aceastâ natura. Intre alţii însuşi contele Andrássy făcuse declaraţia, că fişpanii (comiţii supremi) sunt numai pentru controlul naţionalităţilor, şi dacă n'ar exista o chestiune de naţionalitate, fişpanii ar putea să dispară neted de pe teren, după ce instituţia fişpanatului e o moştenire din vremuri vechi, fără nici un rost astăzi. Deci nu că naţionalităţile aspiră la fişpanat, ci — în cazul când s'ar respecta drepturile noastre, — noi am fi cei dintâi cari am propune ştergerea atât a rangului, cât şi a titlului de fişpanat.

In scurte schiţări am arătat, pentru cari motive nu pot să am încredere în guvernul actual şi, în consecinţă, resping proiectul."

Noua lege electorală.

(Urmare.)

CAP V.

Alegerea.

1. Escrierea şi pregătirile alegerilor.

§ 76. Pentru alegerile generale de deputaţi ministrul de interne stabileşte un termin de zece zile, şi adecă astfel, ca dela publicarea ordinaţiunii sale în foaia oficioasă până la ultima zi a terminului stabilit pentru alegeri se rămână un interval cel puţin de 30 de zile, iar dela ziua ultimă a terminului pus pentru alegeri, până la deschiderea dietei, un interval cel puţin de zece zile. Ordinaţiunea aceasta este a se publica deodată cu trimiterea rescriptului regesc, referitor la convocarea dietei.

§ 77. Comitetul central pune alegerile generale în toate cercurile electorale asupra cărora se estinde cercul seu de activitate, în cadrele terminului de zece zile stabilit în înţălesul §-lui 76, pe una şi aceeaşi zi.

Terminul alegerii supletorii comitetul central îl pune astfel, ca dela primirea hotărârii dietei, referitoare la alegere, până la ziua alegerii, se rămână un interval cel puţin de cincisprezece şi cel mult douăzeci şi cinci de zile.

§ 78. La alegerile generale se întruneşte comitetul central în ziua în care se face publicarea convocării regale (a dietei) în adunarea generală a municipiului, ori a oraşului cu drept de a alege deputat (în cercuri compuse din mai multe oraşe cu magistrat regulat în a oraşului care formează centrul de alegere), ori în ziua următoare, iar la alegeri supletorii în trei zile dela primirea hotărârii dietei, şi ia toate disposiţiile cu privire la alegere. (§-ul 79).

§ 79. Comitetul central alege pentru fiecare cerc electoral câte o comisiune electorală, care conduce alegerea în întregul cerc electoral, cum şi votarea în centrul cercului electoral, respective în cercul de votare al centrului de alegere (cercului electoral orăşenesc), stabilit din partea comitetului central.

Pentru conducerea votării în celelalte cercuri de votare, comitetul central numeşte comisiuni de votare, şi stabileşte, că în care cerc de votare are se funcţioneze fiecare comisiune.

§ 80. Atât comisiunea electorală, cât şi cea de votare, este a se compune astfel, ca să fie formată din un president, un vicepresident, un notar şi un substitut de notar. Presidentul comisiunii electorale e totodată presidentul de alegere.

Ca president şi membru al comisiunii electorale ori de votare poate fi ales numai acela, care posede limba maghiară în vorbă si scriere, şi ori e trecut în listele valabile de alegători ale vreunuia dintre cercurile electorale asupra cărora se estinde cercul de activitate al comitetului central, ori e membru al representanţei respectivului municipiu.

Notarii comunali şi cercuali sunt datori se accepteze alegerea în cercul electoral în care locuesc, sub greutatea cercetării disciplinare.

Presidentul şi membrii comisiunii electorale şi de votare sunt a se încunoştiinţa în scris despre alegerea lor.

Impedecat fiind presidentul ori notariul, agendele sale le sevârşeşte substitutul.

§ 81. Presidentul şi membrii comisiunii electorale şi de votare depun următorul jurământ (făgăduinţă):

»Eu N. N. jur (promit sărbătoreşte), că în toate lucrările, cari în înţelesul legii cad asupra comisiunii electorale (de votare, la presidenţi: asupra presidentului comisiunii electorale, respective de votare), voiu proceda cu credinţă, fără părtinire, în mod conştienţios. Aşa să-mi ajute Dumnezeu». (La făgăduinţă zicerea din urmă nu se rosteşte).

Presidenţii şi membrii comisiunii pun jurământul (făgăduinţa) ori imediat după alegere, ori în 48 de ore după încunoştiinţarea primită despre alegerea lor, în faţa presidentului comitetului central, iar în comitate pot să-l facă şi în faţa primpretorului competent după domicilul lor, ori în faţa primariului oraşului cu magistrat regulat. Primpretorul, respective primariul oraşului cu magistrat regulat, anunţă imediat depunerea jurământului (făgăduinţei) comitetului central.

Acela, care nu a depus jurământul (făgăduinţa) la terminul de sus ori la rugarea sa, comitetul central nu a amânat depunerea jurământului (făgăduinţei), este a se considera ca unul, care n'a primit alegerea şi locul seu are a se îndeplini cu altul, în şedinţă convocată numai decât.

Pe basa permisiunii comitetului central membrul comisiunii poate depune jurământul (făgăduinţa), în mod escepţional, şi în ziua alegerii, înainte de a se începe procedura, în faţa presidentului comisiunii electorale ori de votare.

Locurile vacante le îndeplineşte comitetul central. Sub decursul procedurii alegerii însă, în locul membrilor comisiunii presidentul comisiunii numeste, după trebuinţă, alţi membri. (§-ul 100).

Intrucât presidentul de alegere respective presidentul comisiunii de votare, nu are cunoştinţa, în mod direct, despre depunerea jurământului (făgăduinţei), certificatul despre depunerea jurământului (făgăduinţei) presidenţii comisiunilor de votare sunt datori să-l presenteze presidentului de alegere cel mult în ziua premergătoare alegerii, iar membrii comisiunii de votare cel mult înainte de începerea procedurii de alegere.

Membrul comisiunii, numit din partea presidentului comisiunii, depune jurământul (făgăduinţa) înainte de începerea activităţii, în faţa presidentului comisiunii (paragraful 100).

Despre depunerea jurământului (făgăduinţei) se ia proces verbal.

§ 82. Comitetul central dă în limba oficioasă a statului, şi după trebuinţă şi în altă limbă întrebuinţată în cercuri largi în cerc, o publicaţiune în care comunică:

a) ziua alegerii şi terminul începerii ei;

b) numele presidentului de alegere, a substitutului seu, a notariului şi a substitutului de notar;

c) pentru fiecare cerc de votare numele presidentului comisiunii de votare, al substitutului seu, al notariului şi al substitutului acestuia;

d) ordinea, după cercurile de votare, în care vor fi chemaţi la votare alegătorii comunelor ori ai părţilor de oraş (după strade, pieţe);

e) locul şi terminul pentru înaintarea candidărilor;

f) locul publicării resultatului alegerii;

g) alte dispoziţiuni, cari la alegere au să fie ţinute în vedere.

Publicaţiunea aceasta este a se trimite antistiei fiecărei comune din cercul electoral (primariului oraşului), care are datorinţa a o publica în modul obicinuit cel puţin cu şapte zile înainte de alegere.

Comitetul central e dator mai departe a pune la dispoziţia presidentului de alegere toate listele cercului electoral, iar presidenţilor comisiunilor (de votare) listele respectivului cerc de votare, în formă autentică şi la timp potrivit.

§ 83. Localul unde se face votarea îl stabileşte pentru fiecare centru al cercului de votare presidentul de alegere, care totodată se îngrijeste, ca dispoziţia sa să se publice la timp în toate comunele şi oraşele cercului electoral.

§ 84. Cu începere dela escrierea zilei de alegere (§-ul 77) adunare electorală publică de partid, serbare de partid şi procesiune se poate ţinea numai în casul, dacă cel puţin patru alegători din oraş (sat) anunţă intenţiunea aceasta cu cel puţin 48 ore mai nainte, în capitala şi reşedinţa Budapesta căpitanului suprem al poliţiei de stat, în oraşe cu drept municipal şi cu magistrat regulat căpitanului de poliţie, în comune mari şi mici primpretorului, arătând locul şi timpul, direcţia şi durata procesiunii.

Autoritatea poliţială dă adeverinţă anunţătorilor despre anunţarea făcută, cu precizarea zilei şi a orei în care s'a făcut anunţarea.

Autoritatea poliţială nu poate denega ţinerea adunării de partid. Dacă însă siguritatea publică pretinde, ţinerea adunării de partid poate fi făcută prin hotărâre motivată pendentă dela aceea, că anunţătorii stabilesc alt loc şi alt timp pentru ţinerea adunării de partid.

Ţinerea serbării de partid şi a procesiunii poate fi oprită prin hotărâre motivată, dacă oprirea e necesară din punct de vedere al siguritâţii publice, ori al salubrităţii publice.

In contra hotărârii autorităţii poliţiale se poate înainta apel în mod treptat.

Dacă respectiva autoritate poliţială nu se pronunţă în 24 ore, socotite dela anunţare, adunarea de partid, serbarea de partid, ori procesiunea, se poate ţinea.

La adunarea publică de partid, ori la procesiune, autoritatea respectivă poliţială e datoare să trimită un representant încrezut al ei.

In adunarea publică de partid întâi de toate se alege biroul. Pentru susţinerea ordinei, până'şi începe activitatea presidentul ales, anunţătorii sunt responsabili, iar după aceea biroul.

In caz că se conturbă ordinea, representantul autorităţii poliţiale poate disolva adunarea de partid, serbarea de partid, ori procesiunea. (Va urma).

Cronică bisericească.

Colectă pentru Ruteni. S'a pornit mai de mult o mişcare puternică printre Rutenii din patria noastră, în scopul, de a trece dela legea greco-catolică la vechea lor lege greco-ortodoxă. Dar s'au avut se lupte şi luptă şi acum cu mari greutăţi, pentrucă conducătorii lor au fost daţi în judecată ca agitatori, au fost arestaţi şi acum aşteaptă de mult să se ţină pertractarea finală în procesul lor monstru, care pertractare însă e mereu amânată. Ziarele patriotice dela noi au văzut şi văd în mişcarea aceasta, născută sigur numai din dorinţa de aşi salva Rutenii naţionalitatea, o propagandă a panslavismului, a sfântului sinod din Rusia, în contra căruia mai ridică acum şi acusa, că a ordonat să se facă colecte în toate bisericile ortodoxe din Rusia, în trei Dumineci, una după alta, pentru a putea fi sprijinită cu bani trecerea Rutenilor dela catolicism la ortodoxism. Pecând adevărul nu poate fi altul, decât că în Rusia se intenţionează adunarea de ajutoare pe seama familiilor nenorociţilor, cari pentru intenţiunea lor de a trece îndărăpt la legea veche, se află acum întemniţaţi şi'şi aşteaptă sentinţa, care cunoscând împrejurările, în tot casul aspră are să fie. Pertractarea finală se începe în 29 Decemvrie n. la tribunalul din Sighetul Marmaţiei.

Revistă externă.

Politica externă franceză. A făcut mare sensaţie faptul, că în comisiunea externă a camerei franceze deputatul Leygues a criticat cu multă asprime politica externă a Franciei, care a fost prea şovăitoare, şi a periclitat, în urmările ei, interesele Franciei în Orient. Numitul deputat spunea, că viitorul *e mai sinistru şi mai nesigur decât oricând altădată*, pentrucă resboaiele din Balcani nu au dat nici o resolvare chestiilor încurcate, ci li au amânat numai resolvarea. Faptul e, că tripla alianţă a fost mai sprintenă şi a ştiut să tragă foloase din resboaiele din Balcani, pe când tripla înţelegere a remas pe de laturi. Europa trece acum prin o criză mare, spunea numitul deputat, din care Francia poate să iasă sdrobită, dacă nu inaugurează o politică fermă şi bine determinată. A adresat apoi o interpelare guvernului, la care i se va da răspuns peste câteva zile.

*

Domnitorul Albaniei. Se dă ca positivă ştirea, că viitorul domnitor al Albaniei, principele de Wied, va purta titlul, nu de principe, ci de *rege* al Albaniei, în urma faptului, că toate statele balcanice sunt regate, până şi micul Muntenegru, prin urmare, nu se cuvine, ca Albania, cu mult mai mare decât Muntenegru, se remână inferioară în rang Muntenegrului. Reşedinţa regelui albanez va fi deocamdată în Valona, de pe malul mării adriatice, unde se află acuma guvernul provisoriu. Mai târziu însă reşedinţa va fi mutată la Elbasan, un oraş, care se află mai în centrul noului regat, după ce oraşul acesta va primi o legătură de tren cu malul mării. Ambasador al monarhiei noastre austro-ungare pe lângă curtea din Valona va fi domnul Löwenthal Henrie, de prezent primconsilier la legaţiunea austro-ungară din Constantinopol.

Din România.

Şezătoare literară. Sâmbătă după ameaz va avea loc în Bucureşti, în saloanele doamnei Pantazi, o frumoasă şezătoare literară, la care, pe lângă alţi literaţi, îşi va da concursul şi distinsul nostru poet, domnul *Octavian Goga*, care de present se află în Bucureşti. Sezătoarea se aranjează în favorul „Societăţii ortodoxe naţionale a femeilor române" din regat.

*

Ajutoare date familiilor celor mobilizaţi. Principesa *Maria*, însoţită de principele *Carol*, vizitează pe rând oraşele României, pentru a împărţi în persoană ajutoare familiilor celor ce au fost mobilizaţi astă-vară. Pretutindenea se face Alteţelor Lor primire frumoasă din partea lumii oficioase şi neoficioase române.

*

Un toast. Vineri fiind ziua onomastică a Maiestăţii Sale Ţarului Nicolae al Rusiei, s'a oficiat la biserica rusească din Bucureşti un solemn serviciu divin, la care au participat şi membrii guvernului român, apoi s'a dat un banchet la legaţiunea imperială rusască, la care a participat şi domnul *Titu Maiorescu*, prim-ministrul român, şi a rostit următoriul toast: „Ridic păharul în sănătatea Maiestăţii Sale, Impăratului Nicolae, *puternicul prieten al Regelui şi al ţării noastre*, şi în sănătatea augustei familii imperiale a Rusiei". Toastul a fost viu aplaudat.

*

Nu mai e holeră în România. Ziarele din România publică următoriul comunicat oficios: „Având în vedere, că dela 21 Noemvrie (4 Decemvrie st. n.) 1913, nu s'a mai ivit în țară nici un caz de holeră și nici un deces și considerând, că în tot cuprinsul țării nu mai există în prezent nici un caz de holeră, Ministerul de Interne a luat următoarea deciziune: Se declară România indemnă de holeră și se ridică toate măsurile luate în privința provenienților și a traficului de călători din toate localitățile foste contaminate în țară".

Din protopresbiterate.

Conferența preoțască a tractului Deva.

La 30 Octomvrie v. c. s'a ținut conferența preoțească a tractului Deva, în școala noastră confesională din Deva.

A premers săvârșirea serviciului divin și invocarea Duhului sfânt.

In școală apoi P. O. D. protopresbiter Dr. Ioan Dobre salută pe cei prezenți și declară conferența deschisă.

După constituire conferența declară atât serviciul divin cât și predica rostită de preotul Nic. Tiu de succeasă. Se constată, că conferența din an în an este tot mai bine cercetată. Un singur preot absentează, fără scuză, căruia i se aplică o pedeapsă de 10 cor. în favorul bibliotecii tractuale.

Deoarece preoții însărcinați cu lucrarea temei „Chestiunea învățăturilor sectare" din cauza timpului scurt nu au satisfăcut îndatorirei, conferința îi obligă a o prezenta la proxima întrunire.

Urmează disertația preotului Serafim Berariu despre „Datorințele preotului ca învățător și luminător al poporului în zilele noastre".

Se declară de succeasă și i se exprimă mulțămită protocolară.

Se discută apoi chestia înființării unei reuniuni de înmormântare tractuală.

Deoarece realizarea acestei idei întimpină nenumărate obstacole, se încheie discuția cu hotărârea, ca în termin de 30 de zile fiecare preot să-și deie părerea în scris, iar hotărârea definitivă să o pronunțe conferența proximă.

Tot așa se discută și înființarea unui curs de cantorat în Deva.

Fiind însă starea materială a poporului din aceste părți, în urma multelor esundări, cu totul sdruncinată, se decide amânarea realizării acestei idei pentru 2—3 ani.

Se cetește raportul despre activitatea preoțimei.

Se constată, că între imprejurările vitrege și multele greutăți cu cari are se lupte preoțimea, din an în an muncește tot cu mai multă însuflețire la ridicarea morală și materială a poporului încredințat conducerei ei.

Se cetește raportul despre conferențele religioase, constatându se și aici progres din ce în ce mai vădit.

P. On. D. protopresbiter prezintă un raport despre biblioteca tractuală, care deși numai de un an începută, numără deja 30 opuri din domeniul teologiei, toate compactate și așezate în dulap propriu. Cotizația anuală de 4 cor. de membru se susține și pe mai departe. Se alege o comisie de 4 inși, pentru alegerea cărților pentru bibliotecă.

Se decide, ca în anul viitor conferența să se țină în Vârmega.

Sfârșindu-se vastul program al conferenței, care aproape ziua întreagă ne-a reclamat atențiunea, pornim către casă, cu cele mai bune impresii, crescându-ne încrederea în forțele proprii. *L.*

Pentru fondul gazetarilor.

Epitropia „Fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor rom. din Ungaria", a adresat, acum în preajma sărbătorilor, un călduros apel tuturor intelectualilor români, îndemnându-i să-și răscumpere felicitările de sărbători în favorul „fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria". Apelul e următorul:

Mult Stimate Domnule! Din rapoartele publicate în ziarele noastre, Vă este cunoscut că „Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria" s'a augmentat și în anul acesta — special prin donațiunile considerabile ale d-lor Anton Mocsonyi de Foen și Dr. Teodor Mihali — cu aproape Cor. 30,000.—, ajungând azi la un capital total de cca Cor. 70,000.—.

Suntem convinși, că augmentarea fundațiunii noastre se datorește în prima linie înțelegerii juste, cu care publicul ne onorează scopul final al străduințelor noastre: înălțarea presei românești. Ca o dovadă despre aceasta servească nenumăratele contribuiri făcute de mulțimea celor mici la toate ocaziile, contribuiri, cari și în anul acesta au dat un spor în averea fundațiunii de peste Cor. 10.000.— și din cari — cu mare mulțumire însemnăm la acest loc — singure rescumpărările felicitărilor dela sărbătorile trecute au ajuns suma de Cor. 1646·50.

Bazați pe bunăvoința și interesul ce ni l-a arătat deci publicul nostru și conștii de datorința ce avem de a se stărui mereu pentru augmentarea fundațiunii noastre, prin aceasta ne permitem a păși și în anul acesta în rândul celorce roagă, ca *obicinuitele rescumpărări de felicitări* de sărbătorile ce se apropie, să se facă în favorul „fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria", dat fiind că această fundațiune este astăzi cea mai avizată la sprijinul public. Vă rugăm de altfel a da ascultare rugării noastre și pentru faptul, că intenționăm, ca din rescumpărările felicitărilor din anul trecut și a celor ce se vor face în anul acesta să punem bază — în cadrele fundațiunii — a unui *fond special al felicitărilor rescumpărate*, pe care să-l augmentăm an de an la asemenea ocaziuni și care să fie o mărturie pentru posteritate despre felul cum ne-am înțeles cei prezenți datorințele față de cauza mare a presei românești.

Credem, că P. T. D-Voastră apreciați după cuviință pasul ce l facem și deci nu ne veți lua în nume de rău, dacă Vă rugăm să stăruiți în cercul cunoscuților Dv., ca să-și rescumpere felicitările de sărbători în favorul fundațiunii noastre.

Numele celorce vor urma rugării noastre cum și sumele ce vor contribui, Vă rugăm să le însemnați pe lista alăturată pe care după încheiere să binevoiți a o trimite subsemnatului spre a se îngriji de publicările necesare.

Banii adunați Vă rugăm a-i trimite la adresa „Băncii generale de asigurare" din Sibiiu, care — după încheierea totală a donațiunilor îi va transpune institutului „Ardeleana" din Orăștie.

Mulțumindu-Vă, semnăm

Sibiiu, la 20 Decemvrie n. 1913.

Ioan I. Lăpădatu
secretarul epitropiei fundaționale.

NOUTĂȚI.

Congrua. La întrebările ce ni s'au făcut din mai multe părți, răspundem pe calea aceasta, că după informațiunile pe cari le avem dela loc competent, în anul viitor cu adevărat să va spori congrua și pentru preoțimea noastră în mod îmbucurător.

*

Premiul Nobel al păcii. Din București se anunță, că pentru viitorul premiu Nobel al păcii e vorba să fie propus dl prim-ministru *Titu Maiorescu*, presidentul conferenței statelor balcanice pentru încheerea păcii.

*

Expoziție de Crăciun. In sala festivă a gimnaziului săsesc sibian s'a deschis o expoziție de crăciun, organizată de secția reuniunii Sebastian Hann. Sunt expuse colecțiuni bogate de lucrări grafice, vase, sticlărie, lucruri de mână, și mai multe tablouri, între care și de răposatul pictor Octavian Smigelschi. Expoziția este deschisă dela ora 9 până la 6. Intrarea 40 de bani.

•

In contra tuberculozei. Medicul din Germania, Dr. Frideric *Friedmann*, despre care am anunțat că a fost în Budapesta, acum se află în Viena, unde face experimente la clinice cu noul său medicament împotriva tuberculozei. Cu ce rezultat? Se va vedea de aici încolo.

•

Grevă de școlari. Elevii din clasele din urmă ale liceului reformat din Murăș-Oșorhei, s'au pus în grevă, și 2 zile, Marți și Mercuri, au lipsit dela prelegeri. In ziua următoare s'au prezentat însă la direcțiunea institutului și s'au rugat de iertare. Greva s'a produs din cauza severității regulamentului pentru internat

•

Știre aviatică. Am vestit în numărul trecut, că aviatorul rus *Vasiliev* are de gând să sboare din Petersburg la Paris. Acum se scrie din capitala Rusiei, că în Germania se fac piedeci sborului plănuit de Vasiliev. Germanii adecă au oprit pe aviator să sboare pe asupra cetăților întărite germane, deoarece nici aviatorilor nemți nu li se permite să atingă anumite locuri rusești.

•

Proprietate din Ungaria în mâni franceze. Se anunță din Berlin, că principele Cristian *Hohenlohe* își vinde marea moșie din nordul Ungariei. Cumpărătorul este un grup financiar din Franța, care plătește principelui suma de 50 milioane de franci pentru moșia aceasta.

•

Filantropie. Financierul Sir Ernest Cassel din Londra a dăruit orașului său natal Colonia, în Germania, efecte în valoare de peste un milion de mărci, cu scop ca din interesele acestui capital să se dea ajutoare femeilor și copiilor bolnavi fără deosebire de confesiune.

•

Moartea toreadorului. Cel mai vestit toreador, *Padilla*, care în luptele cu taurii a câștigat o avere uriașă, s'a împușcat în odaea unui hotel din Madrid. Se spune, că Padilla și-a pierdut averea întreagă în jocul de bursă.

•

Bal. Reuniunea femeilor săsești din Sibiiu își va ținea balul Sâmbătă, în 7 Februarie 1914, în sala dela Casa societății. Cu acest prilej se vor dansa interesante jocuri costumate.

•

Premiu. Direcțiunea poștelor și telegrafului din Cluj a pus un *premiu* pentru cel ce va descoperi sau va mijloci descoperirea făptuitorului, care a furat în 27 August 1913 dela poșta din *Deva* suma de 28050 coroane. Premiul este de *1400 cor.* dacă se va găsi întreagă suma; sau, la dincontră, 5% din banii aflați.

•

Operă în București. Alaltăieri, Luni, s'a reprezentat în București opera *Cavaleria rusticană* și „Șezătoarea", date de societatea „Carmen", sub conducerea dirigentului Chiriac. Rolurile principale au fost ținute de: dna Veturia *Triteanu* și de domnii *Mărcuș* și *Fălscu.* Reprezentația a avut succes splendid.

*

Orașe mari. Cea mai nouă statistică a poporațiunii pământului arată că se găsesc 59 de orașe mari, adecă astfel de comune, care au peste 500.000 de locuitori. Din aceste 59 de orașe. Europa are 29, Azia 18, America 10, Oceania 2. Peste un milion de locuitori aflăm în: Londra (7.3), Newyork (4.8) Paris (3.6), Berlin (3.2), Tokio (2.2) Chicago (2.2), Viena (2.05), Petersburg (1.9), Moscova (1.6). Constantinopolul, Hamburgul Filadelfia ș. a. au ceva peste un milion.

•

Ziarist expulsat. Guvernul bulgar a expulsat din țară pe ziaristul rus *Berezovski*, corespondentul ziarului *Ruscoe Slovo.* Cauza expulsării este faptul, că Berezovski în înțelegere cu agrarii și cu social-democrații au pornit o acțiune împotriva regelui Ferdinand.

•

Cutremur de pământ. In Armenia s'a întâmplat un mare cutremur de pământ, care a pustiit orașul Sevrik. S'au prăbușit case și au omorât multe persoane.

•

Baron decăzut. Tribunalul din Nyiregyháza a osândit pe baronul *Perényi* Lajos, calfă de pantofar, la temniță de un an și jumătate pentru înșelătorie, defraudare și falșificări de acte publice.

*

Despăgubire. Un vas submarin englez s'a ciocnit nu de mult cu vaporul *America* al companiei Hamburg-America. Submarinul s'a cufundat, ear din personalul său n'a scăpat decât un singur om. In considerare că societatea de navigație și-a recunoscut vina, va plăti conform sentenței tribunalului o despăgubire de 480 mii coroane admiralității engleze.

•

Darul lui Rotschild. Baronul Alfred Rotschild a dăruit o frumoasă moșie lui Mendel *Beilis*, care a fost cum se știe achitat în procesul de omor ritual la Chiev. Beilis a primit cu bucurie moșia dăruită, care se găsește în Palestina. In zilele acestea va și părăsi orașul Chievului. Numitul evreu și-a compus memoriile și le-a vândut unui ziar american.

•

Gust pentru benzină. La o ședință a reuniunii medicilor vienezi s'a prezentat un caz foarte rar de boală. O fetiță de 12 ani, a cărei mamă era curățitoare de mănuși, se obișnuise a turna benzină pe o batistă și a inspira vaporii fluidului, ca să se îmbete de miros. Cu toată oprirea și pedeapsa ce a primit, fetița n'a vrut să se desvețe de năravul ei, zicând că de câteori se îmbată de benzina inspirată, are visuri din cele mai încântătoare. Mica pacientă a fost cu toate acestea vindecată, și anume cu ajutorul ipnozei: i s'a sugerat ideea de greață pentru benzină. De atunci de câteori miroase, cu voia sau din întâmplare, sticla de benzină, i se face îndată rău.

•

Constituire. Societateaacademică „Petru Maior" s'a constituit în adunarea sa generală extraordinară din 7 Decemvrie st. n. pentru semestrul II. al anului universitar 1913—1914 precum urmează: Comitetul Societății: Prezident: Alexandru Lupeanu, abs. de teol., st. la lit. Viceprezident: Victor Vlad, stud. la arhitect. Secretar: Adrian Suciu, stud. la arhitectură. Cassier: V. Petrașcu, abs. de teol., st. la acad. com. Controlor: Nic. Tipurița, stud. la acad. com. Bibliotecar: Constantin Murariu, stud. la med. Vicebibliotecar: George Mihailov, stud. la tehnică. Notari: C. Ardeleann, stud. la filosofie. Amos Borlan, stud. tehn. Econom: Vasile Ilea, stud. la medicină. Comisia literară: Alexandru Lupeanu, stud. la litere, Nicolae Baboi, stud. la litere, Andrei Crăciun, student la tehnică, Victor Jula student la medicină. Vasile Cherestes, stud. la litere, Teodor Neș, stud. la litere, Adrian Suciu, stud. la arhitectură. Comisia de supraveghere: Vasile Bojor, student la medicină, Liviu Câmpeanu, student la medicină, Liviu Ionaș, student la medicină.

•

Pentru săraci. La darurile ce le vom împărți în preajma Crăciunului, între săracii noștri, au mai dăruit: Octavian Neagoș, cassar la „Lumina", Dr. N. Petra, adv. (Săliște), Dr. Traian Petrașcu, medic (Tălmaciu), Valeriu Pop, notar (Săcel), R. Simu, înv. penz., Dr. O. Ghibu, revisor școlar, Ioan Oțoiu, prof. sem. P. Imbăruș, inginer, Dr. L. Turcu adv., și Alex. Simonescu, vicenotar comitat., câte 1 cor.; George Părău, brânzar, Pant. Lucuța, membru onor., Galacteon Șagău, asesor cosistorial, câte 10 cor.; Alexandru Lebu, membru fundator, 20 cor.; Institutul de credit „Lumina", 30 cor.; Ludovic Ferencz, croitor, Emil Verzariu, în amintirea neuitatei sale soții Malvina, George Corț, învățăcel tinichigiu, contribue la hainele ce le primește, Dr. Lucian Borcia, adv., Nicolae Peicu, paroh (Galomfalăul mare) și soția sa Aurelia, în amintirea copilașului lor Lucian, câte 5 cor.; George Boer-Făgărășanu (Ploești) 20 cor.; Popovici Mondoc, înv. (Sebeșul super.) 40 bani; Nic. Iosif, înv. penz. 50 bani; Constantin Onciu (Uj-Ozora) Nicolae Șandor de Vist, maior penz., familia Baptist I. Boiu și Dimetriu de Herbay, c. și r. maior, câte 2 cor.; Primul depozit român de piane T. Popovici, Sibiiu, 5 cor.; D-na Neagoș: un rând de haine și o jachetă de earnă. E. Hocman, funcț. la „Albina", un rând complet de haine; N. N. 30 batiste, 15 metri stofă de haine femeiești, 3 părechi ciorapi etc. Pentru prinos aducând calde mulțumite în numele săracilor, se roagă pentru daruri de orice natură: Pentru comitetul sodalilor români din Sibiiu: Victor Tordășianu, president, Stefan Duca, notar.

•

Reuniunea meseriașilor din Săliște și Legatul Dr. Ion Borcia. Cassarul Reuniunii meseriașilor nostri din Săliște, dl *Dumitru I. Moga*, a transpus suma de cor. 117.10 la legatul Dr. Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor din Săliște, aplicați la meserii al Fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași, dăruită precum urmează: „Reuniunea meseriașilor români din Săliște", 50 cor.; Dr. Nicolae Comșa, medic. 20 cor.; Ionel P. Comșa, comersant 10 cor. Nic. N. Țintea și Const. Herța, directorul Cassei de păstrare, câte 2 cor.; Dum. Moga, cassar com., Ilie Mărtin, negustor, Daniil Bârsan jun. faur, Nic. Sora Băroi, Ion Borcia jun., Dum. D. Bârsan, fauri; Ion Dădârlat, fotograf, Nic. Popa Comanici, măsar, Nic. Borcia, văpsitor, Ilie Soră, măcelar, Toma Lupaș, covrigar, Teodor Doboi, comer., Ion Dădârlat, pălărier, Dum. N. Roșca, pielar, Ioan D. Bârsan, comers., Nic, Cornea, zidar, Ion Bucșan, pielar, D. Herța, faur, Ion Oprean, pantofar, Ion Șturm, covrigar, Ion Schitea, notar, Vas. Dădârlat, primar, Nic. Moisin, Nic. Tâmpănariu și Nic. Moga, fie care câte 1 cor.; Ion Comă, birjar, Ion Bârdan, pantofar, Iulius Gergely, Alois Dossinger, friser, Cornel Bacișan, pielar, Ion S. Răcuciu, Ion Salomie, Achim Tănasă, cojocar, Ion Tâmpănariu, curelar, Ilie Măgianu, croitor, Nic. Hanciu și Dum. Roșca, cassar de bancă, fie-care câte 50 bani; Ion Muntean, pantofar, 60 bani; Ion Borcia, curelar, Nic. Gherghină și Ilie Topârcian, pantofar, câte 40 bani, și Nic. Mosora, cojocar, 30 bani. Starea legatului cor.: 1489·69. Pentru prinosul adus memoriei în veci neuitatului Dr. Ion Borcia, aduce calde mulțumite, în numele a Reuniunii sodalilor români din Sibiiu: Vic. Tordășianu, prezident.

Teatru.

Miercuri, în 24 Decemvrie, nu este reprezentație; Joi, în 25 Dec., se dau două piese și anume d. a. la ora 3 opereta *Prințesa dolarilor*, ear seara la 7½ o farsă nouă în trei acte: *Gândăceii* (Die spanische Fliege).

Nr. 920/1913 protopresb. (346) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Selnița**, din protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotațiunea dela stat.

Reflectanții să-și înainteze rugările de concurs înzestrate cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis și după prealabila încuviințare să se prezinte în parohie spre a cânta, cuvânta, resp. a celebra.

Lăpușul-unguresc, la 14 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conțelegere cu respectivul comitet parohial.

Andreiu Ludu
protopop.

Nr. 740/1913. (345) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Almașul sec** cu filia **Cozia**, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Cintea, se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Rugările de concurs, înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții cu prealabila încuviințare a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica și eventual a celebra.

Deva, la 22 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Deva în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

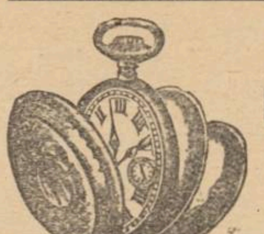

Cine dorește un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre oroloage de buzunar, distribuim după un mod oareși care 5000 bucăți gratuit. (339) 5—6

Trimiteți precis adresa D-Voastră pe o cartă poștală la fabrica de oroloage:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lintițelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumseței și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, à 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera“ pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi à 70 fil. se află pretutindeni. (48) 40—40

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană** în **Sibiiu**:

Notițe
despre
întâmplările contemporane
scrise de
Ioan cavaler de Pușcariu.

Prețul broș. **3 cor.** + porto **20 fil.**
Legat **cor. 3·50** + porto **30 fil.**

---

*»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.*

Anunț de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public românesc și în special a On. Preoțimi și Invățătorimi că me-a reușit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor“
din Sibiiu, Piața mică,

și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de Manufactură atât pentru dame și domni, cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoți din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 4—10 **Teodor Doboiu.**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză,** în orișicare mărime, pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Nașterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la față
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormânt
- Invierea Domnului
- Inălțarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Nașterea Maicei Domnului
- Pogorârea Duhului sfânt
- Nașterea sfântului Ioan Botezătoru
- Grigorie, Vasilie și Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

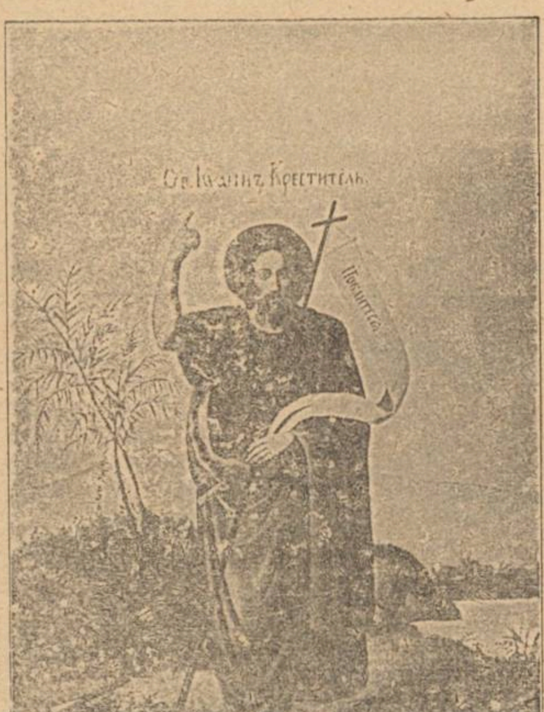

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălțarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin și Elena
- Sfântul Dumtru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru și Pavel
- Arhanghelii Mihail și Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim și Ana

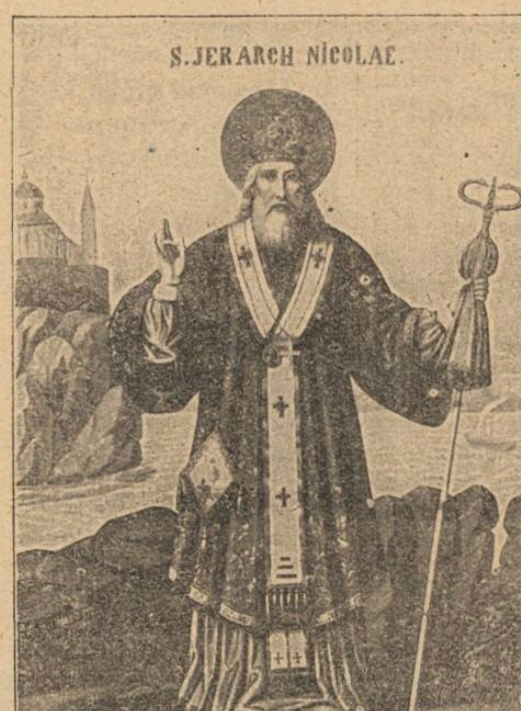
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

- Arhangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zaharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					și Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42 —	56·—	70·—	cor. foarte fine
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30·80	39·20	56·—	„ fine.
simple . . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	9·60	26·60	„ simple.

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icoane pictate pe pânză și fără cadre (rame). La dorință se pictează însă și pe lemn, tinichea și aluminiu.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din orișice fel de materii și de orișice coloare pe lângă condițiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Decemvrie 1913. Nr. 129.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un fost ministru.

Sibiiu, 26 Decemvrie n.

E ceva putrăd și dincolo, în ceealaltă parte a monarhiei, în Austria. Cu tot votul universal, introdus acolo de multă vreme la alegerile parlamentare, corupția, imoralitatea, nu a putut fi stârpită cu desăvârșire. Ea mai grasează încă, și ca o buruiană rea, s'a ridicat sus de tot și s'a încolăcit chiar în jurul unui scaun ministerial.

E vorba de Dlugos, *fost* ministru austriac, pentrucă de câteva zile nu mai e. A căzut, sub greutatea acuzelor grave, cari i s'au adus în plin parlament, în senatul imperial dela Viena.

A fost cumplit rechisitoriul care s'a făcut în câteva ședințe ale senatului, acestui sfetnic al Coroanei, pe care colegii sei și compatrioții sei, Galițienii, l'au acuzat cu toată temeinicia cu înșelătorie, corupere, câștig nepermis, ba chiar și cu jurământ fals și cu folosirea nepermisă a titlului de nobil polon.

Ședințele au fost atât de furtunoase în senatul imperial, atunci când a fost vorba despre acest domn Dlugos, și probele înșirate pentru dovedirea acuzațiunilor ridicate în contra lui atât de sdrobitoare, încât însuși guvernul, ceialalți sfetnici ai Coroanei, au remas pe deplin convinși, că colegul lor e un păcătos, cu care trebue să rupă orice legătură. Un singur deputat polon, amic al lui Dlugos, s'a ridicat ca să-l apere, dar a fost în curând adus la tăcere de ceialalți, cari cereau, se vină însuși Dlugos să se apere (pentrucă el nu era de față), se vină: „mișelul și ticălosul"....

In fața faptelor atât de bine stabilite, trebue să ne întrebăm, că un om, care are atâtea păcate la activul său, și care în viața de toate zilele nici postul de servitor de cancelarie nu'l poate ocupa, cum a putut să ajungă membru al cabinetului, sfetnic al Maiestății Sale, ministru al imperiului, om cu răspundere morală?

Pentrucă eată cine e Dlugos: Ca fiiu al unui mic funcționar de tribunal a studiat câteva clase reale, apoi a început să învețe lăcătușeria. Dar nu i-a plăcut meseria aceasta grea, și a întrat ca *atlet* într'un circ ambulant. După ce și-a făcut apoi miliția, a căpătat aplicare la niște mine din Galiția, proprietatea unei societăți engleze, iar de aci a trecut la minele și pădurile baronului Popper, unde a făcut carieră. Și-a câștigat deplina încredere a baronului, pe care în urmă l'a înduplecat să-și vândă minele și pădurile unei societăți engleze, cu un preț destul de frumos, din care însă o parte bună a căzut în buzunarul lui Dlugos, care astfel peste noapte a devenit milionar. Procese a avut el cu toată lumea, și într'o sentință judecătorească stă scris negru pe alb, că: „fasiunilor făcute de martorul Dlugos *nu li se pot da nici un crezământ, ceeace de altcum e de notorietate publică*".

Dar acest om, cunoscut judecătoriilor ca om mincinos, având acum milioane, a întrat în politică. S'a ales, prin corupțiune, deputat la senatul imperial, aci a legat prietenie cu cei mai buni de gură dintre conaționalii săi poloni, cari apoi l'au recomandat guvernului, ca pe *cel mai bun* pentru a ocupa în cabinet postul de ministru polon, și Dlugos a ajuns de fapt ministru polon în cabinetul domnului Stürgkh. Din ucenic de lăcătuș, ministru! Cu adevărat, o mare săritură. Și care a fost prima faptă a domnului Dlugos, ca ministru? Ș'-a remunerat prietenii, cumpărându le foaia, până aci opozițională, țărănească, cu 80 000 de coroane, bani luați, nu din buzunarul propriu, ci din fondul de dispoziție. Dar aceasta i-a fost nenorocirea, pentrucă pe tema aceasta s'a început goana în contra lui în senatul imperial, pricinuindu-i căderea.

Dar se revenim la întrebarea de sus: Cum se face, că un om cu trecut atât de puțin glorios se poată ajunge, din nimica ce era, ministru, sfetnic al Maiestății Sale?.. Cum? Astfel, că politica e pusă și în ceealaltă parte a monarhiei încă tot pe bazele urâte și clătinătoare ale corupției, ale imoralității, baze, cari permit, ca oameni necinstiți, prin mijloace necinstite și condamnabile, să se ridice acolo unde locul e numai pentru oameni cinstiți și luminați. E o tristă figură de om acum domnul Dlugos, redus la nimicnicia sa de mai nainte, dar figuri de acestea triste mai sunt încă multe, și în Austria, și la noi, și pe alte locuri, și vor mai fi, pentrucă numai atunci pot să dispară cu totul dela suprafață, când va dispărea corupția și imoralitatea din politică.

Tratativele de pace.

Săptămâna viitoare tratativele de pace între contele Tisza, ministrul-president, și cei trei esmiși ai comitetului executiv al partidului național român: domnii Dr. Teodor Mihali, Dr. Iuliu Maniu și Dr. Valer Branisce, vor fi continuate și probabil și terminate. Pentrucă intențiunea contelui Tisza e aceea, ca să ajungă la înțelegere cu Românii din patrie încă înainte de anul nou.

După informațiile pe cari noi le avem, înțelegerea *în principiu* e legată; și acum sunt a se mai stabili numai amănuntele, pentrucă din ambele părți se dorește, ca toate lucrurile să fie astfel precizate, ca să nu poată da ansă la restălmăciri, nici unora, nici altora.

Sperăm, că în curând vom afla în mod amănunțit, în ce condițiuni a fost legată pacea română-maghiară, dacă ea a putut fi legată, eventual cari au fost piedecile de neînvins, cari au zădărnicit legarea ei? Iar până atunci dăm informațiile pe cari le are ziarul budapestan „Pesti Hirlap" despre decurgerea tratativelor de pace, care ziar în numărul de Marți, deci după consfătuirea de Luni între contele Tisza și fruntașii români, scrie următoarele:

„Din însărcinarea comisiei române de pactare domnii Teodor Mihali, Iuliu Maniu si Alexandru Vaida au presentat în Viena contelui Ștefan Tisza în cursul ședințelor delegaționale un memoriu, care cuprindea pretensiunile modificate ale partidului național român. Primul ministru a refuzat din aceste pretențiuni două. El dorește anume, ca partidul național român să elimineze din program punctul privitor la autonomia Ardealului, și ca partidul să înceteze de a mai exista, ca partid național român, contopindu se pe viitor cu o nuanță deosebită, în partidul muncii, întocmai ca partidul Croaților și al Sașilor.

Câtă vreme bărbații politici români n'au putut garanta primului ministru cassarea celor două puncte amintite, tratativele între Români și Tisza au fost întrerupte. Majoritatea comisiei de pactare, luând însă asupra sa însărcinarea, ca comitetul național și conferența națională română să primească eliminarea acestor două puncte, comisia a ținut Luni în Budapesta o conferență sub președenția dlui Mihali. In această consfătuire dl Mihali a anunțat membrilor, că tratativele vor fi reluate, iar contele Tisza i-a chemat la sine pe conducătorii politici români. Comisia l'a însărcinat cu continuarea tratativelor cu Tisza pe președintele Teodor Mihali, Dr. Valer Braniște, vicepreședinte, și Dr. Iuliu Maniu, secretar general, cari Luni după ameazi s'au sfătuit cu contele Tisza în palatul ministerial timp de o oră și jumătate și mai bine. Tratativele se vor continua în săptămâna viitoare.

Comisia încredințată cu pactul va rămânea în permanență până atunci, până când va ajunge la o definitivă înțelegere cu primul ministru.

Din partea Românilor pactul e privit deja ca deplin încheiat. In pact guvernul concede Românilor, că pe teritoriile, unde Românii sunt în majoritate, toți funcționarii, dela primarii comunali și până la fișpan, pot fi numai Români; mai departe, guvernul cassează legea lui Apponyi și totodată dispune, ca pe acele teritorii, în toate școlile poporale de stat, limba de propunere se fie cea română și să se înființeze cinci școale medii de stat, cu limba de propunere românească.

Cu privire la punctul prim, autonomia Ardealului, nu se vor întâmpina dificultăți, pentrucă aceasta e mai mult de-o însemnătate istorică și înșiși Românii nu prea pun pond pe ea. Mare greutate va cauza însă al doilea punct, disolvarea partidului național, pe care l-a înființat conferința națională din 1881. După ce primul ministru cere în chipul cel mai categoric disolvarea partidului naționalist din cameră, e verosimil, că comisiunea însărcinată cu tratativele va convoca comitetul național și că acesta, în calitate de for suprem, își va spune cuvântul definitiv".

Noua lege electorală.

(Urmare.)

2. *Candidarea de deputat.*

§. 85. Alegerii îi premerge candidarea de deputat.

Propunere referitoare la candidarea de deputat se poate face cel mult înainte de ziua alegerii cu trei zile. In ziua a treia înainte de alegere presidentul de alegere e dator a se presenta în centrul cercului electoral (cercul electoral orășenesc) și a sta în localul precizat în publicațiune (§-ul 82), dela orele 9 dimineața, până la 2 d. a. la dispoziția alegătorilor, pentru a le primi propunerile. Mai târziu propuneri nu poate primi.

Candidat de deputat pot să recomande în scris cel puțin cincizeci de alegători, trecuți în listele definitive ale cercului respectiv. Acelaș alegător nu poate recomanda mai mulți candidați. Indreptățirea de a propune candidat presidentul de alegere o stabilește pe basa listelor electorale ale cercului electoral.

Propunerea trebue să conțină numele și pronumele candidatului, posiția socială, sau ocupațiunea și locuința sa, și trebue să fie provăzută cu subscrierea tuturor propunătorilor. Fiecare propunător e dator să pună lângă subscriere numele comunei în ale cărei liste este trecut.

Propunerea trebue să o predee în persoană cel puțin doi, și cel mult zece propunători, pe cari presidentul de alegere îi cunoaște, ori cari justifică în fața sa identitatea persoanei lor. Identitatea persoanei făcută prin antistia comunală, presidentul e dator a o primi de justificată. Prezentatorii propunerii sunt responsabili pentru autenticitatea subscrierilor.

Cu escepția presentatorilor propunerii, presidentul poate să eschidă pe toți ceialalți din localul stabilit pentru primirea propunerilor.

§. 86. Presidentul de alegere nu poate primi o propunere, care nu corespunde dispozițiunilor stabilite în §-ul 85, iar acceptarea propunerii, care corespunde acestor dispozițiuni, nu o poate denega.

Presidentul de alegere dă în curs de o oră adeverință propunătorilor despre primirea propunerii, iar dacă deneagă primirea, le comunică în acelaș timp în scris motivul denegării.

Recomandarea primită pe lângă revers propunătorii nu o mai pot revoca, și nici presidentul de alegere nu o mai poate înapoia. Candidatul recomandat însă poate repăși dela candidatură, dar repășirea sa presidentul de alegere numai astfel poate să o iee la cunoștință, dacă candidatul îi face anunțarea în persoană, cu graiu viu, ori prin declarațiune legalisată la notarul public.

§. 87. Presidentul de alegere e dator să accepteze candidatura cuprinsă în propunerea primită, cu escepția, dacă se refere la o astfel de persoană, care pentru nepresentarea mandatului de deputat pe timpul alegerii nu poate fi ales deputat dietal (art. de lege XV, din 1899, §-ul 176). Presidentul de alegere ulterior nu mai poate refuza candidarea acceptată.

§. 88. Presidentul de alegre e dator, după espirarea terminului pus pentru recomandare, să comunice numai decât presidenților comisiunilor de votare numele candidaților, publicându-le totodată și în centrul fiecărui cerc de votare.

§. 89. In cercurile în cari votarea e secretă (§-ul 112) presidentul de alegere, dacă sunt mai mulți candidați, e dator să comunice, după espirarea terminului pus pentru candidare, numai decât comitetului central numele candidaților.

§. 90. Dacă careva dintre candidați repășește înainte de a se începe procedura de alegere, și aceasta se anunță presidentului de alegere, corespunzător alineatului ultim al §-ului 86, presidentul de alegere are să comunice numai decât repășirea presidenților comisiunilor de votare, avizați despre candidare, dispunând totodată, ca repăşirea să fie publicată în centrul fiecărui cerc de votare.

In cercurile în cari votarea e secretă, presidentul de alegere, în cas că repăşeşte careva dintre candidaţii anunţaţi (§-ul 89), face arătare numai decât şi comitetului central despre aceasta.

§. 91. Dacă nu s'a făcut candidare reglementară, ori dacă înainte de terminul pus pentru începerea procedurii de alegere au repăşit toţi candidaţii, ori careva dintre candidaţi a murit, — alegerea nu se face. Despre aceasta presidentul de alegere încunoştiinţează fără amânare comisiunea electorală, şi comisiunile de votare, precum şi organele autorităţii (§-ul 104) chemate să coopereze la alegere, totodată îngrijindu-se, ca sistarea alegerii să se publice la timp în toate comunele, ori în oraşul cercului electoral, şi despre toate acestea face numai decât raport comitetului central.

3. Bărbaţi de încredere şi aplicarea de încrezuţi speciali. Susţinerea ordinei.

§. 92. Alegătorii cari au înaintat recomandarea (§-ul 85), dela înaintarea recomandării până la începerea procedurii de alegere (§-ul 96) pot să aplice în fiecare cerc de votare unul ori doi bărbaţi de încredere din partea partidului. Bărbaţii de încredere controlează legalitatea alegerii şi numai la provocarea presidentului sau cu permisiunea lui pot să-şi ridice cuvântul.

Numele bărbaţilor de încredere au să fie comunicate din vreme presidenţilor comisiunilor.

Dacă bărbatul de încredere nu e alegător trecut în lista acelui cerc de votare în care se face votarea, este a se dovedi cu document public, că e luat în listele valabile ale vreunui cerc electoral din respectivul municipiu.

§. 93. Presidentul comisiunii, dacă află de necesar, poate aplica, pentru susţinerea legăturii dintre alegători şi comisiunea de votare, oameni speciali de încredere, luaţi în număr egal din singuraticele partide.

§. 94. Inainte de procedura de alegere, presidentul de alegere, după ascultarea autorităţilor administrative şi a presidenţilor comisiunilor de votare, se îngrijeşte, ca eventuala putere brahială necesară să-i stee la disposiţie, împărţindu-o apoi, în înţelegere cu autoritatea administrativă, între singuraticele cercuri de votare.

Presidentul comisiunii de votare ia măsuri preventive cu privire la asigurarea libertăţii alegătorilor, mai ales la presentarea şi la dislocarea lor în centrul cercului de votare, după ascultarea autorităţii administrative, pentru întregul teritoriu al cercului de votare, şi disposiţiile sale le aduce în mod potrivit la cunoştinţă publică.

Disposiţiile referitoare la aşezarea alegătorilor, presidentul comisiunii, dacă sunt designaţi bărbaţii de încredere ai partidelor, le ia cu ascultarea acestora, şi astfel, ca să fie asigurată susţinerea ordinei şi comunicarea alegătorilor cu comisiunea de votare, mai departe, ca locurile de concentrare stabilite pe seama alegătorilor să fie după putinţă egal de îndepărtate dela localul de votare, şi în fine, ca alegătorii să se poată îngriji de articolele de alimentare.

§. 95. In centrul de alegere şi în astfel de cercuri orăşeneşti de alegere, cari nu sunt compuse din mai multe oraşe cu magistrat regulat, presidentul de alegere susţine ordinea şi dispune asupra organelor siguritäţii publice şi a puterii armate pe întregul teritor al centrului de alegere, respective al cercului orăşenesc electoral. In astfel de locuri presidenţii comisiunii de votare veghiază asupra susţinerii ordinei numai în localul de votare şi în nemijlocita sa apropiere, şi cu organele siguritäţii publice şi ale puterii armate pot să dispună numai între aceste margini şi pe lângă imediata anunţare făcută presidentului de alegere.

Altundeva ordinea e dator să o susţină pe întregul teritor al cercului de votare presidentul comisiunii de votare. Lui îi compete dreptul de dispunere asupra organelor siguritäţii publice şi a puterii armate, trimisă pentru susţinerea ordinei.

Cu privire la dispunerea asupra puterii armate şi a organelor siguritäţii publice, trimise pentru suţinerea ordinei, respectivul president poate fi substituit numai din cas în cas şi pe basa unei plenipotenţe, prin substitutul de president, sau prin respectiva autoritate administrativă.

Cu privire la întregirea puterii brahiale, devenită necesară în cursul procedurii de alegere, precum şi cu privire la schimbarea împărţirei puterii brahiale ce stă la disposiţie în respectivul cerc electoral, dispune presidentul de alegere peste întregul teritoriu al cercului electoral.

4. Regulele generale ale votării.

§. 96. Dacă alegerea nu se sistează, în înţelesul §-lui 91, comisiunea electorală e datoare a se presenta în ziua alegerii în centrul cercului electoral, chiar şi dacă este numai un candidat.

Presidentul de alegere deschide procedura alegerii la orele 8 dimineaţa, şi dacă e numai un candidat, îl proclamă pe acesta de deputat dietal ales, iar resultatul îl publică în localul stabilit în publicaţiune. (§-ul 82).

Dacă sunt mai mulţi candidaţi, are loc votarea.

§. 97. Comisiunile de votare sunt datoare să se presenteze în ziua de alegere în localul destinat pentru votare din cercul lor de votare, dacă nu sunt cumva avizate din partea presidentului de alegere, că alegerea ori votarea nu se face.

Dacă comisiunea de votare, înfăţişată în cercul de votare, primeşte încunoştiinţare dela presidentul de alegere, că alegerea ori votarea nu se face, presidentul comisiunii încunoştiinţează despre aceasta publicul alegător întrunit.

§. 98. Presidenţii comisiunilor sunt datori a se îngriji de mobiliarul necesar în localul de votare şi despre aceea, ca să stee la disposiţie instrumentele şi mijloacele necesare la votare. Sunt datori mai departe, în cas de necesitate pe calea autorităţii administrative, să poarte de grije, ca pentru isprăvirea agendelor scripturistice ce se vor ivi în cursul votării, să stee la disposiţia notarului o putere auxiliară de muncă (un scriitor). In fine sunt datori să expună în localul de votare, în ordine alfabetică, în mod legibil, numele candidaţilor nerepăşiţi.

§. 99. Procedura de votare se începe în fiecare cerc de votare în ziua alegerii, la orele 8 dimineaţa.

Inainte de a se începe votarea, presidentul comisiunii stabileşte, dacă sunt presenţi membrii comisiunii şi celelalte persoane chemate să coopereze la procedură, apoi ia disposiţiile prealabile necesare pentru săvârşirea votării.

§. 100. Dacă careva dintre membrii comisiunii nu s'a presentat, ori e împedecat a lua parte la procedură, presidentul comisiunii dispune, ca să fie întregită comisiunea în mod corespunzător, cu ţinerea în vedere a disposiţiunilor din §-ul 80. Noul membru, înainte de începerea procedurii, depune jurământul (promisiunea), conform §-ului 81, în faţa presidentului comisiunii.

Presidentul comisiunii ia jurământul si dela scriitor (§-ul 98), precum şi dela acela, care pe basa permisiunii primite dela comitetul central, poate să'l facă în faţa sa.

§. 101. Dacă alegătorii, cari au înaintat propunerea de candidare, n'au numit bărbaţi de încredere (§-ul 92), presidentul comisiunii îi face atenţi asupra acestui drept dat lor din partea legii.

Dacă careva din bărbaţii de încredere nu s'a presentat, ori şi-a sistat activitatea, în locul său aplică presidentul comisiunii alt bărbat de încredere, luat dintre alegătorii aparţinători partidului candidatului, şi despre aceasta încunoştiinţează numai decât pe careva dintre presentatorii propunerii de candidare. Incredinţarea bărbatului suplinitor de încredere încetă, dacă presentatorii propunerii de candidare pun sânguri un nou bărbat de încredere, sau dacă se prezintă bărbatul de încredere nominat din vreme din partea lor, sau îşi reia de nou activitatea întreruptă.

§. 102. In scopul controlării identităţii persoanei la alegători, la fiecare comisiune de votare e dator să fie de faţă, din fiecare comună, primarul sau substitutul său, şi un membru esmis din partea antistiei comunale, şi din fiecare oraş doi membri incredinţaţi din partea senatului, ori doi funcţionari esmişi din partea senatului, în localul de votare, şi să stee acolo ca martori de identitate până îşi dau voturile alegătorii din respectiva comună ori oraş, iar apoi, dela publicarea orei de încheiere, respective dela începerea ei (§-ul 123), până la încheerea votării.

Afară de aceasta bărbaţii de încredere ai partidului au dreptul, ca atunci, când vine rândul de votare la vre-o comună ori oraş (parte de oraş, stradă, piaţă), să numească câte un alegător din comuna aceea, ori din oraşul respectiv (parte de oraş, stradă, piaţă), ca martor de identitate, care controlează identitatea de persoană a alegătorilor, cât va dura votarea alegătorilor din acea comună, ori oraş (parte de oraş, stradă, piaţă).

Dacă careva dintre esmişii comunei (oraşului) nu s'a prezentat la alegere, ori şi-a întrerupt activitatea, presidentul comisiunii numeşte în locul seu pe altcineva dintre alegătorii respectivei comune ori oraş (parte de oraş).

Toţi martorii de identitate sunt datori să depună înaintea comisiunii de votare următoriul jurământ, (făgăduinţă): «Eu, N. N. jur (promit sărbătoreşte) că la întrebările ce mi se vor adresa cu privire la identitatea personală a alegătorilor de deputaţi dietali, voiu răspunde fără interes de partid ori de natură particulară, după cea mai bună cunoştinţă şi convingere a mea, corespunzător curatului adevăr. Dumnezeu aşa să-mi ajute». (La făgăduinţă zicerea din urmă nu se rosteşte).

§ 103. Dacă se naşte o astfel de piedecă, pentru care votarea nu se poate începe la ora stabilită în respectivul cerc de votare, presidentul comisiunii, după propria sa pricepere şi pe răspunderea sa amână începerea votării până la delăturarea pedecei. Votarea, cum s'a delăturat pedeca, trebue începută. Amânarea începerii votării şi aproximativul timp cât va dura, trebue să se publice. Dacă pedeca n'a putut fi delăturată cel mult până la legala oră de încheere (§-ul 123), şi votarea din această pricină n'a putut fi începută, în respectivul cerc de votare votarea trebue considerată de zădărnicită.

Votarea începută, de regulă trebue continuată fără întrerupere (§-ul 125).

(Va urma).

Din România.

Comisia senatului la Regele. Duminecă la ameaz a fost primită la palat, în Bucureşti, comisiunea esmisă din partea senatului român, ca să predee Maiestăţii Sale, Regelui Carol, răspunsul senatului la mesajul de tron. Dupăce presidentul senatului, domnul I. Lahovari, a cetit în sala tronului, în faţa Maiestăţii Sale, răspunsul senatului, Regele Carol a mulţumit călduros senatului pentru patriotismul său. A amintit evenimentele istorice, prin cari ţara a trecut, a relevat frumosul elan de patriotism, pe care poporul întreg, şi mai ales clasa rurală, l'a manifestat în împrejurările critice prin cari a trecut ţara, şi şi-a manifestat dorinţa, ca în viitor guvernele să se ocupe, pe lângă ridicarea culturală şi economică a noilor teritorii, şi pe lângă străduinţa de a apropia şi asimila cât mai cu succes populaţiunea lor, şi cu prosperitatea economiei publice a ţărei în general, prosperitate, de care stă legat însuşi progresul şi viitorul patriei, de ridicarea nivelului cultural al ţăranului, şi tot atâta de stăruitor să se îngrijească şi de sănătatea publică, mai ales la sate. In aceste trei direcţiuni M. Sa şi-a exprimat mai ales dorinţa insistentă, ca legiuitorii şi guvernanţii să se ocupe de azi înainte, pentru a asigura patriei viitorul cel mai strălucit. Cuvintele M. Sale au produs o adâncă impresiune asupra membrilor comisiunei. După ce solemnitatea s'a încheiat, M. Sa s'a întreţinut câte puţin cu fiecare din membrii comisiunii. In camera română s'a început Mercuri discuţia asupra adresei. Unii dintre deputaţi vor răspunde în discursurile lor la atacurile din delegaţiunea ungară, — făcând, cum se svoneşte, destăinuiri sensaţionale.

Revistă externă.

Domnitorul Albaniei. După ultimele ştiri, venite din Berlin, principele de Wied, domnitoriul Albaniei, va merge pe la mijlocul lui Ianuarie anul viitor în Albania, pentru a şi lua în primire tronul. Pregătirile spre acest sfârşit sunt în curgere. Principele îşi duce cu sine întreaga curte. Probabil, că reşedinţa sa nu va fi în Valona, unde grasează în mod epidemic malaria, ci în oraşul Durazzo.

*

Legea chiriilor în Francia. Din iniţiativă parlamentară a fost depus zilele trecute pe biroul camerei franceze un proiect de lege, care are de scop regularea chiriilor pe cale legislativă. Proiectul de lege a fost primit cu vii aprobări. In înţelesul proiectului chiriile caselor au să fie stabilite în mod oficios, prin funcţionarii statului, din cinci în cinci ani, şi proprietarii de case nu le pot urca. Şi nu pot proprietarii de case nici să refuze închirierea, pe motiv, că respectivul are prea mulţi copii, ori membri de familie.

*

Incurcături financiare în Turcia. Situaţia financiară e foarte critică în Turcia, astfel, că funcţionarii statului n'au fost plătiţi pe cele şase luni din urmă. După ce băncile din Francia întârzie să acorde Turciei împrumuturile dorite şi cerute, s'au oferit băncile germane să vină ele în ajutorul statului otoman, deschizându-i un credit mai mare. Una din ele a făcut ofert guvernului turcesc că-i pune la disposiţie suma de două sute milioane, din care o parte a întrat deja în vistieria statului, şi lefurile funcţionarilor publici au putut fi plătite pe o lună. Francia sigur că iarăşi va vedea în aceasta o nouă estindere a influenţei germane în Constantinopol. Dar ce se facă bietul guvern turcesc? Ia banii de unde îi capătă!

Cronică bisericească.

Dela societatea ortodoxă-naţională. Duminecă după ameaz a avut loc o frumoasă serbare în Bucureşti, organisată din iniţiativa comitetului central al societăţii ortodoxe naţionale a femeilor române din regat. Cu ocasiunea aceasta preotul Florescu-Dâmboviţa şi-a desvoltat conferenţa despre „Civilizaţie şi moralitate“, arătând, că după cum dovedeşte istoria omenimei, creştinismul a schimbat cu totul viaţa omului şi raporturile sale în societate, şi că toate popoarele, cari nu aveau credinţă, au fost anarhice totdeauna şi au trebuit să piară. Arată mai departe că decând a străbătut în societatea modernă indiferentismul religios, corupţia şi imoralitatea îşi fac drum larg în societate. Concluzia: îndărăt toţi la biserică, pentrucă prin ea se propagă moralitatea, iar civilizaţia fără moralitate e pom care nu aduce roade. S'au rostit şi alte discursuri, apoi s'a declamat şi s'a cântat la aceasta succeasă sărbare a societăţii ortodoxe naţionale a femeilor române din regat.

Din Sălişte.

La ziua sf. Andreiu.

In programul „prelegerilor“ şi al „şezătorilor-culturale“, întocmit de agentura Sălişte, a despărţ. V. al „Asociaţiunii“, şcoala confesională, de sub conducerea unui corp didactic conştienţios, de ani de zile cu multă dragoste şi rigoare îşi ţine rândul. Ziua hărăzită ei e întâia Duminecă după ziua de 30 Noemvrie a sf. Andreiu. Prin sărbarea ce-o aranjează cu elevii mici şi mari, face pomenire vieţii pline de fapte înalte a marelui *Andreiu baron de Şaguna* în fiecare an. Şi fie prin varietatea programului, compus din poezii şi cântări potrivite şi alese, fie din înţelegerea însămnătăţii zilei, e cea mai cercetată şi mai succeasă.

Acestei „şezători-culturale“, la ziua sf. Andreiu, îi premerge slujba sf. liturghii, la finea căreia din partea celor patru preoţi s'a slugit parastasul întru odihna celui ce n'a lăsat aproape nici o clipă în care să nu stărue fără ostăneală pentru binele şi înaintarea bisericii şi neamului. Părintele protopop *Dr. I. Lupaş* rosteşte apoi un frumos şi însemnat cuvânt, în fruntea căruia aşează pioasele cuvinte ale Ap. Pavel I. Tesal. V. 12. „Pe ceice se ostănesc între voi şi pe mai marii voştri în Domnul, şi pe ceice vă învaţă, să-i aveţi pe ei cu prisosinţă întru dragoste pentru lucrul lor“.

Părintele protopop atingând violenţa vitregiei vremurilor, în care se găsea biserica şi poporul român, şi'n cari Şaguna îşi ocupă scaunul de episcop, scoate la iveală pe scurt dar pe înţelesul tuturora, meritele mari şi neperitoare ce şi le-a câştigat prin munca titanică şi neîntreruptă până la sfârşitul vieţii, spre ajungerea ţintelor mărturisite şi luate asupră-şi: „Pe românii ardeleni din adâncul lor somn, să-i deştept şi cu voia către tot ce e adevărat, plăcut şi bun să-i atrag“. Arată că de-a simţit neamul nostru cândva trebuinţa de-a sărbători şi de-a se întări din sanctuarul învăţăturilor şi al faptelor conducătorilor săi mari şi înţelepţi, între cari cel dintâiu e nemuritorul Şaguna, atunci are lipsă astăzi, în zilele noastre, când necredinţa şi răutatea omenească pare a prinde rădăcini tot mai întinse în inimile credincioşilor noştri. Că deşi Şaguna a muncit şi stăruit ca nimenea altul pentru binele şi înaintarea poporului, totuşi şi mai ales către apusul vieţii, când omul mai mult are trebuinţă de linişte şi de mângâiere, nu a fost nici el cruţat de atacul oamenilor răi şi nerecunoscători, cari căutau să-i amărască zilele să-l nimicească în planurile sale mari. A ştiut însă întotdeauna să se ridice peste pornirile duşmănoase, căutându-şi întărire şi alinare la altarul credinţei şi al ştiinţelor. Spune că prăznuirea pomenirei sale atunci va fi primită şi folositoare, când din sufletul mare al lui Şaguna, din însuşirile înalte vom căuta cu tot prilejul a ne îmbogăţi sufletele şi minţile noastre.

Duminecă în ziua următoare a fost apoi sărbarea şcolară. Sărbarea se începe la orele 4 d. a. Cântarea şi poezia la un semn dat se desprinde c'o uşurinţă de admirat de pe buzele pline de viaţă şi de neastâmpăr ale tinărilor copilaşi. E o adevărată emulaţie în rândul curagioşilor debutanţi, căutând care de care să rostească şi interpreteze cât mai bine şi mai curat versul poetic încredinţat lui. Sânt urmăriţi şi ascultaţi cu lacrămi de bucurie în ochi şi scântei de nădejdi promiţătoare în inimi, de publicul ascultător.

La sfârşitul producţiunei, părintele protopop Lupaş, lăudând stăruinţa copilaşilor, le vorbeşte despre „Şaguna şi copii“. Arată tinerilor elevi cât de mult a iubit

Şaguna copiii, şi cum se interesa el de toţi cei buni. Cum, cu prilejul unei vizite canonice intrând în casa epitropului din Lancrăm, o comună nu prea îndepărtată de noi, şi văzându-l încunjurat de mulţi copii, îi cere unul spre a-l da şi susţinea la şcoală. Părinţii deşi numai cu greu se pot despărţi de copilul lor, cerându-l un Vlădică i-l dau. Şaguna l'a lăsat să învețe toate şcoalele ajungând astfel protopop la Hunedoara. Le spune că şi pe alţi i-a ajutat Şaguna şi că între cei mulţi cari învăţau bine şi i-a ajutorat, e şi doctorul nostru, pe care îl cunosc cu toţii, dl N. Calefariu. Indeamnă pe elevii şcoalei să fie buni, harnici, ascultători de părinţi şi de învăţători, căci numai astfel vor putea şi dintre ei aceia cari vor cerceta şcolile mai înalte, să fie ajutoraţi de binefăcătorii noştri şi numai astfel mâna lui Şaguna, care se vede din icoana de faţă, îi va binecuvânta deacolo din ceriu în munca lor. Deasemeni sfătueşte pe părinţi a se îngriji şi interesa de copiii lor, a le da o creştere bună; căci în caz contrar se vor îndeplini cuvintele înţeleptului Solomon care zice: „Copilul care umblă în voia sa, ruşinează pe părinţii săi,“ Solomon, Pilde 29. 5.

De încheiere domnul director A. Lăpădatu spune, că şi în anul acesta „Casa de păstrare“ punând la dispoziţiunea direcţiunei suma de 200 Cor., se vor împărţi haine de Crăciun la copiii săraci. Făr'a îndatora pe cineva apelează la simţul de jertfă a celor prezenţi. ca astfel să se poată îndeplini cât mai multe din lipsurile celor săraci. Şi inimile se deschid, contribue fiecare în măsura puterilor, adunându-se în câteva minute frumoasă sumă de peste 130 Cor.

*

Ca şi'n trecut, firul prelegerilor s'a desprins şi'n iarna aceasta din ghemul doritorilor de bine, făr' a se rupe în vre-una din zilele potrivite luminării şi propăşirii. De astădată s'au luat în program aşa numitele „şezători-culturale“, în cari pe lângă tâlmăcirile de lipsă să se cetească, inziste şi discute asupra diferitelor învăţături şi probleme.

In 17/XI a. c. dl director D. Lăpădat premiţând unele cuvinte introducătoare asupra rostului „Asociaţiunii“ şi-a îndemnului consistorial de a instrua şi lumina poporul, prelege despre „Muncă şi Cruţare“. Arată însemnătatea acestor două însuşiri importante, adăogând că greutăţile traiului numai prin întregirea reciprocă a acestora se pot suporta cu uşurinţă.

Subsemnatul ţine apoi o prelegere cu schiopticonul asupra unor tablouri din „Viaţa istorică şi culturală a Românie“ şi despre „Răsboiul Românilor pentru neatârnare, din 1877—78“.

In 24/XI părintele Şteflea vorbeşte despre „Curăţenie“. Stărue asupra însemnătăţii ei atât pentru o familie, cât şi pentru un popor întreg, dă sfaturi şi îndemnuri salutare.

Ioan Popa
secretar.

Dela fraţii din America.

Ne pare bine a putea publica următoriul comunicat, apărut în ziarul *„Glasul Vremii“*, din America, din al cărui cuprins câştigăm convingerea, că pacea şi bunăînţelegerea e pe deplin restabilită acum între preoţii noştri de acolo. Comunicatul sună astfel:

In conferenţa preoţească ţinută la 26 Noemvrie a. c. sub prezidiul P. O. D. *Constantin Proca*, comisar consistorial, desbătându se neînţelegerile ivite între singuraticii preoţi, între preoţi şi administratorul protopopesc şi între preotime şi anumite organizaţiuni, după ce fiecare şi-a recunoscut greşalele sale, mai mici sau mai mari, şi după ce fiecare a dat deplină satisfacţie morală şi materială unul altuia, fiecare îşi dă cuvântul de onoare, că:

De astăzi înainte va respecta legile bisericii noastre şi superioritatea noastră bisericească.

Va respecta hotărârile conferenţelor preoţeşti de aicea şi va respecta pe reprezentantul bisericii noastre din America, în timpul de faţă pe preotul *Ioan Podea*, adm. prot.

Se va reţinea dela orice amestec în afacerile acelor organizaţii, în cari preoţilor li se impun numai datorinţe, nu şi egale drepturi cu ceilalţi membri.

Se va reţinea dela publicaţiuni compromiţătoare.

Işi va înainta plângerile sale forurilor competente şi nu se va abate dela statutele şi ordinaţiunile aprobate şi trimise de P. V. Consistoriu arhidiecezan şi sub nici un fel de presiune nu-şi va călca datorinţele cuprinse în canoanele bisericii noastre.

La orice atac public nedrept fiecare va păşi ca apărător cinstit al fratelui său.

In fine se constată că preotul *Ioan Podea*, ca adm. prot., şi-a împlinit datorinţele oficioase în mod conştient. Tot aşa şi ceilalţi preoţi în oficiile lor.

Cleveland, O, la 26 Oct, 1913.

Constantin Proca, paroh, comisar cons. Ioan Podea m. p adm. protopopesc. Ilie Pop, preot Youngstown, O. Teofil Roşca, m. p. preot Aliance, O, Ilarie Serb, m. p. preot Cleveland O, Romul Doctor m. p. preot Garry, Ind., Simeon Mihăţean, m. p. Indiana Harbor. Juliu Holder m. p. preot Erie Pa. Octavian Murăşan m. p.

Dela „Asociaţiune“.

Acţiunea cooperativelor săteşti

— *Circulară către toate despărţămintele „Asociaţiunii“.* —

Dela biroul „Asociaţiunii“ s'a trimis tuturor directorilor despărţămintelor următoarea circulară:

Domnule Director!

Vă este cunoscută acţiunea începută de Asociaţiune cu sprijinul generosului donator, dl Vasile Stroescu, pentru emanciparea ţărănimii noastre pe teren economic şi moral prin înfiinţarea de bănci poporale şi alte cooperative săteşti.

Istoria altor neamuri, azi puternice şi mai înaintate decât noi, ne dă dovadă îndeajuns, că existenţa şi înaintarea unui popor este strâns legată de puterea lui economică şi morală. Cu cât un popor este mai bine organizat economiceşte, cu atât mai uşor poate ţinea piept în lupta grea de concurenţă cu celelalte neamuri.

Cele mai înaintate popoare din alte ţări au să mulţămească azi puterea lor în partea organizaţiei cooperative. Cârmuitorii acestor ţări şi popoare recunoscând, că organizaţia economică prin cooperative este baza pentru asigurarea unui viitor mai bun au sprijinit-o cu toate mijloacele disponibile.

Vremurile grele şi împrejurările vitrege, în cari trăeşte poporul nostru, ne impun datorinţe, ca să sprijinim înfăptuirea cât mai în grabă a organizaţiei economice a ţărănimii prin înfiinţarea de bănci poporale şi alte cooperative săteşti.

Iată, de ce Asociaţiunea noastră îşi ţine de datorinţă a îndemna cu toată stăruinţa pe toate despărţămintele sale să sprijinească mişcarea cooperativă.

Pentru realizarea cu succes a acestei idei mărețe, Asociaţiunea a angajat în anul acesta un nou conferenţiar cooperativ, în persoana dlui *Nicolae Iancu*, care pe lângă pregătiri academice frumoase, dispune în urma unei activităţi practice de aproape 10 ani de bogate experienţe în ce priveşte înfăptuirea, organizarea şi conducerea de bănci poporale şi cooperative.

Munca acestui conferenţiar va putea fi numai atunci încoronată de succese reale, dacă el va fi sprijinit de toţi factorii vieţii noastre sociale şi îndeosebi de dnii conducători ai despărţămintelor Asociaţiunii.

Vă rugăm deci, să binevoiţi a conlucra cu toată stăruinţa posibilă în despărţământul ce-l conduceţi, la propagarea mişcării cooperative.

Indeosebi Vă rugăm, să binevoiţi a ne comunica în cel mai scurt timp posibil, cari sunt în despărţământul Dumneavoastră comunele cari reclamă înfiinţarea urgentă de bănci săteşti sau de alte cooperative. Totodată Vă rugăm să ne indicaţi: care este ocupaţiunea de căpetenia şi care ar putea fi izvorul principal de câştig al locuitorilor români din comunele respective.

Domnul conferenţiar cooperativ Vă va servi la faţa locului cu toate desluşirile şi instrucţiile necesare, va înfăptui înfiinţarea cooperativelor şi activitatea lor şi va supraveghia activitatea însoţirilor înfiinţate.

Aşteptăm deci răspunsul Dumneavoastră în cel mai scurt timp posibil, pentruca conferenţiarul cooperativ să Vă poată aviza despre timpul în care va sosi în despărţământul Dumneavoastră pentru a înfiinţa bănci săteşti sau alte cooperative în locurile unde se simte trebuinţa lor şi pentruca să pregătească şi să lumineze publicul nostru mare şi pe conducătorii lui prin adunări şi conferenţe regionale despre scopul adevărat al cooperativelor.

Intreagă corespondenţa în chestia cooperativelor să se adreseze direct domnului conferenţiar cooperativ la biroul „Asociaţiunii“ (Sibiiu, str. Şaguna, Nr. 6).

Din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută în 1 Noemvrie n. 1913.

Biroul Asociaţiunii:

Andreiu Bârseanu
prezident.

Romul Simu
secretar substitut.

NOUTĂŢI.

† **Ioan Kalinderu.** Primim din Bucureşti dureroasa ştire, că Mercuri d. a. la orele 3 s'a stâns acolo din viaţă, după o scurtă bolire de trei zile, *Ioan Kalinderu*, administratorul domeniilor Coroanei şi membru al „Academiei Române“, în etate de 73 de ani. Inmormântarea i se va face astăzi. Deplângem şi noi cu fraţii din regat, perderea acestui mare şi luminat patriot român, care cea mai mare parte a vieţii sale a consacrat'o artei şi ştiinţei. In veci amintirea lui!

*

Distincţie. Se scrie din Viena, că ministrul austro-ungar la Bucureşti, contele Czernin, înapoindu-se zilele acestea în capitala română, va remite reginei *Elisaveta*, cu prilejul aniversării de 70 de ani, marea cruce a ordinului Elisaveta, împreună cu o adresă de felicitare a Monarhului nostru.

*

Măsuri în contra scumpetei. Autorităţile municipale din Cluj, pentru a combate scumpetea de carne ce ia dimensiuni tot mai mari, au hotărât să facă o probă de vânzare de carne în regie proprie. Dacă încercarea va da resultatul aşteptat, se vor înfiinţa măcelării comunale.

*

Urcarea salariilor. Camera franceză a votat săptămâna aceasta, cu mare majoritate, proiectul de lege privitor la urcarea plăţilor pentru ofiţeri şi pentru soldaţi.

*

† **Gheorghe Părău**, profesor şi director gimnazial î. p., a răposat Marţi în 10/23 Decemvrie 1913 în Brad. Inmormântarea i s'a făcut eri, Joi, la orele 3 p. m. în cimiterul gr.-ort. din Brad. Fie-i ţărina uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Atentat. Asupra trenului de curte, în care călătorea împărăteasa văduvă a Rusiei, s'a făcut un atentat de dinamită în apropierea capitalei Copenhaga. Explosiunea a rănit greu trei oameni din personalul trenului; afară de aceştia sunt şapte uşor răniţi.

*

Moartea lui Menelic. Cam de trei ani s'a vestit de repeţite ori moartea lui *Menelic II.* O ştire oficială de alaltă ieri constată în sfârşit, că împăratul Abissiniei, unicul domnitor creştin al Africei, a răposat în etate de 67 ani în capitala imperiului său, Addis-Abeba.

*

Pedeapsă aspră. Deosebită senzaţie a produs în Londra condamnarea la *şapte* ani de temniţă a unui funcţionar cu numele Chamens, acuzat de bigamie. Numitul funcţionar călătorise pe nişte insule depărtate, şi cu toate că era însurat, s'a căsătorit acolo cu o frumoasă fată, ear primei neveste i-a trimis la Londra un anunţ funebru despre moartea lui.

*

Evreii pentru un episcop reformat. O scenă rară s'a petrecut Sâmbătă în templul din strada Rombach a capitalei ungare. Indată ce rabinul Adler a rostit rugăciunea pentru îndelunga viaţă a Monarhului, s'a rugat şi pentru restabilirea sanătăţii episcopului reformat din Dobriţin, Dr. *Balthazar*, care zace greu bolnav. Episcopul se bucură de mare trecere în cercurile evreimii din Ungaria, faţă de care a profesat totdeauna cele mai liberale idei.

*

La grădina zoologică din Schönbrunn a sosit tocmai acum o preţioasă colecţie de animale din Abissinia. Fiul împăratului Menelic, care în anul trecut dăruise exemplare frumoase pentru menageria din Schönbrunn, a trimis din nou câţiva lei şi cai selbatici (zebra). Acesti din urmă se găsesc foarte rar în menageriile din Europa. Transportul s'a făcut cu multă greutate.

*

Eroii văzduhului. Aviatorii francezi *Vedrines* şi *Bonnier*, în calea lor spre Cairo, au sosit în Azia mică. Cel dintâi anunţă, că a ajuns până la Alepo, al doilea până la Eski Sehir.

*

Incetarea voluntariatului. Guvernul italian, cum se vesteşte din Roma, va înainta parlamentului un proiect de lege privitor la sistarea voluntariatului de un an în armata italiană.

*

La prima reprezentaţie. Am anunţat că în luna viitoare se va da cea dintâi reprezentaţie a lui Parsifal în opera din Viena. Pentru această reprezentaţie s'au anunţat la intendantul general până acum 16 mii de persoane doritoare d'a participa.

*

Târg de ţară în Sibiiu. Târgul de iarnă se ţine în Sibiiu în modul următor: târg de vite cornute în 8 şi 9, de cai în 10 şi 11, iar de mărfuri în 12 Ianuarie n. 1914.

*

Cutremur de pământ. Se înmulţesc ştirile despre cutremure de pământ în Sicilia şi Calabria. In noaptea din 20 Decemvrie s'au prăbuşit, în urma cutremurului, patru clădiri din Palermo. Activitatea craterului din muntele Etna până acum nu voeşte să înceteze.

*

Muzeu pentru popor. In Francfurt pe Main s'a inaugurat săptămâna trecută o instituţie unică în felul său: un muzeu pentru popor. Muzeul, condus de medici şi de specialişti, va face să pătrundă în cele mai adânci pături ale poporului cunoştinţe despre fenomenele naturii şi despre boalele cele mai răspândite. După timp şi trebuinţă instituţia se va completa din ce în ce. Deocamdată cuprinde: anatomie, microscopie, anatomie comparată, despre reproducerea genurilor, o expoziţie despre medicamentele şarlatanilor, antialcoolismul ş. a.

*

Muzică. La institutul de arte grafice Göbl-Rasidescu din Bucureşti a apărut cântecul de Crăciun, pentru copii, sub titlul *Moş Crăciune!* cuvintele şi muzica de Sevastia C. Davidescu, născută I. Murăşanu. Preţul 50 de bani. De vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu.

*

Earăşi primejduiţi. Ziarele clujene şi budapestane scriu cu mare jălanie, că li se prăpădesc săcuii, cari părăsesc Ardealul şi emigrează în America, dar mai ales în România. In jumătatea primă a anului 1913 au părăsit Ardealul 1084 de săcui, ducându-se în România, şi s'au întors acasă numai 159. Cu mult mai rău stă lucrul în a doua jumătate a acestui an, căci numărul săcuilor plecaţi este peste 11 mii, din care foarte puţini s'au întors. Cauza apariţiei întristătoare este, după opiniunea confraţilor, faptul că agenţii de emigrare amăgesc şi exploatează poporul sărac. — Vor fi ei vinovaţi şi agenţii, dar cauza principală a emigrării este, după noi, cu totul alta.

*

Petrecere în Murăş-Ludoş. Inteligenţa română din Murăş-Ludoş şi jur va da o serată muzicală, cu binevoitorul concurs al teologilor din Blaj, la 11 Ianuar n. 1914 în salele hotelului „Central“ din loc. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Şezătoare literară. Despărţământul Ilia al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ va ţinea o şezătoare literară în 28 Decemvrie n. d. a. la 5 ore, cu programul următor: Cuvânt de deschidere, de Dr. Stefan Chiriloviciu, directorul despărţământului. St. O. Iosif, un sol al Ardealului, disertaţie de Dr. Alexandru Dragomir. „Deşteptarea“ de Vasile Alecsandri, declamată de Iosif Datcu. „La arme“, de St. O. Iosif, muzica de C. E. Petrescu, cuartet. Şezătoarea se ţine în şcoala confesională din Ilia.

*

Teatru în Egipet. Se scrie din Cairo: Viaţa teatrală a Egipetului se începe cu anul 1869, când cu deschiderea canalului de Suez s'a inaugurat opera din Cairo. Prima reprezentaţie a fost *Aida* lui Verdi. De atunci s'au dat mai ales opere italiene şi vodviluri franceze. In săptămâna trecută s'a auzit întâia oară în Cairo muzica lui Wagner, cu prilejul unor concerte. Principii egipteni şi paşalele vizitează cu plăcere concertele, deşi orhestra este condusă în spiritul lui Wagner. La operă se vor reprezenta: ciclul Nibelungilor, şi compoziţii de Massenet şi Puccini. Din publicul teatrelor fac parte şi damele haremelor, care de altfel umblă astăzi şi la cinematograf. Cairo mai are un teatru arab, unde se joacă piese clasice franceze, traduse în limba arabă. Rolurile femeeşti sunt jucate de femei creştine din Siria, deoarece femeii musulmane nu-i este permis să joace teatru.

Teatru.

Vineri în 26 Dec. n., după ameazi la 3 ore, cu preţuri reduse, se reprezentă comedia *The Lottery man* (Cum se câştigă un bărbat); seara la $7^{1}/_{2}$ opereta *Primaşul ţigan.* Sâmbătă: *Bărbatul care râde*, operetă în 3 acte, cu muzică de Eysler. Duminecă d. a. *Păsărarul*, operetă; seara *Gândăceii*, farsă.

Cărţi şi reviste.

Gruia lui Novac de *P. Dulfu.* A apărut în editura librăriei C. Sfetea: *Gruia lui Novac* de *P. Dulfu*, epopee alcătuită din cântecele de vitejie ale poporului român, cu ilustraţiuni. Se află de vânzare la principalele librării române. Poate fi comandată şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu. Preţul Lei 2·50.

Nr. 1090/1913 prot. (347) 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. română din **Alţina**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român", cu următoarele emolumente:

1. 300 coroane salar din cassa bisericei, solvibil în rate treilunare. Restul se va căpăta dela stat, cum a beneficiat şi fostul învăţător.

2. Cvartir natural în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc. La alt cvartir sau la relut de cvartir comuna nu se deobligă.

Invăţătorul ales e deobligat a cerceta biserica în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu elevii la liturghie.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă rugările adjustate cu documentele necesare la oficiul protopopesc din Agnita în terminul susindicat şi să se prezinte în vre-o Dumineca sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 9 Decemvrie 1913.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 920/1913 protopresb. (346) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Selniţa**, din protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră", se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotaţiunea dela stat.

Reflectanţii să-şi înainteze rugările de concurs înzestrate cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi după prealabila încuviinţare să se prezinte în parohie spre a cânta, cuvânta, resp. a celebra.

Lăpuşul-unguresc, la 14 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră" în conţelegere cu respectivul comitet parohial.

Andreiu Ludu
protopop.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Regulament

pentru examenul de cvalificaţiune învăţătorească la institutele pedagogice confesionale ale Mitropoliei gr.-or. române din Ungaria şi Transilvania.

Preţul **40 fil.** + porto **5 fil.**

Un apetit bun

este şi va fi lucrul de căpetenie. Cine însă nu are gust de mâncare, să-şi iee refugiul la Emulsiunea Scott, care de decenii este un mijloc de deschidere a poftei de mâncare. Faţă de oleul comun de peşte este Emulsiunea Scott aşa de gustoasă şi uşor de consumat, că nu ai nici o osteneală să iai, acest întăritor probat. Emulsiunea Scott începe să întărească corpul şi provoacă necesitatea de nutrire, că îndatinata mâncare să ia iarăşi cu poftă bună şi renoinduţi-se puterile ai iarăşi voie bună şi dragoste de vieaţă.

Atât copiilor, cât şi celor mari Emulsiunea Scott compusă din cele mai curate şi mai vindecătoare stofe este în tot timpul, atât vara, cât şi iarna, un mijloc neîntrecut până în prezent de întărire. 1) (275) 24—

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi 50 fil în marce postale la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar, şi veţi primi o sticlă de probă.

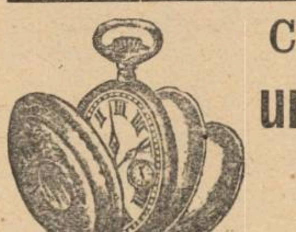

Cine doreşte un Orologiu gratuit?

Ca să facem cunoscut peste tot locul eminentele noastre oroloage de buzunar, distribuim după un mod oareşi care 5000 bucăţi gratuit. (339) 6—6

Trimiteţi precis adresa D-Voastră pe o cartă poştală la fabrica de oroloage:

Jak. König
Wien, III/2, Postamt 45, Fach 398.

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană** în Sibiiu:

Masa ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce şi de post.

Reţete de bucate simple şi bune
de
Zotti Hodos.

Preţul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunţ de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public românesc şi în special a On. Preoţimi şi Invăţătorimi că me-a reuşit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor"
din Sibiiu, Piaţa mică,

şi pe care mi-am asortat-o cu toţi articlii de Manufactură atât pentru dame şi domni, cât şi pentru ţărani şi ţărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu oraşul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoţi din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioşilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 5—10 **Teodor Doboiu.**

„AGRICOLA", întreprindere de maşini agricole şi motoare
BUDAPEST V. Kóráll-utca 9.

Tot felul de uleiuri şi curele.

Ce e bun e şi ieftin!

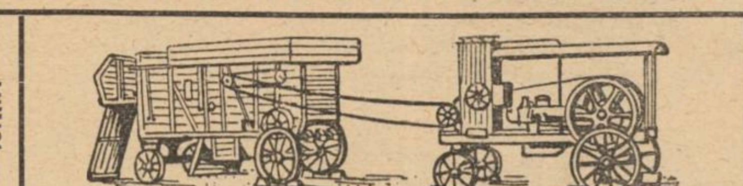

Ce e bun e şi ieftin!

Tot soiul de articli tehnici.

Motoare de oleu brut originale şvediane şi originale Diesel pentru instalaţiuni de mori şi pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin şi oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcţionează în toată ţara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ **Se află totdeauna în depozit.** ✦

Preţuri moderate. Condiţiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulţi ani. Catalog de preţuri şi desluşiri de specialitate se dau la cerere gratuit şi franco.

(296) 10—12

Corespondenţă românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 25—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

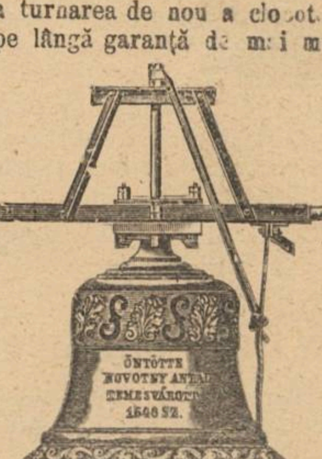

A apărut şi se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

REVERENZI!

Premiat:

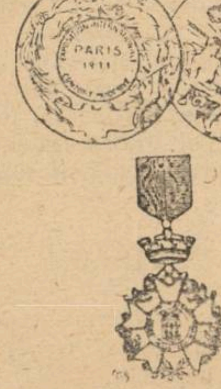

Expoziţia internaţională de modă, Paris 1911: Grand Prix şi m. de aur.

La „Croitoria Universală" **I. PETRAŞCU**

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune şi fine stofe se primesc şi execută

Reverenzi pentru on. preoţi

în cele mai bune condiţiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid şi grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Preţuri moderate. (90) 27—

Spriginiţi industria română.

Premiat:

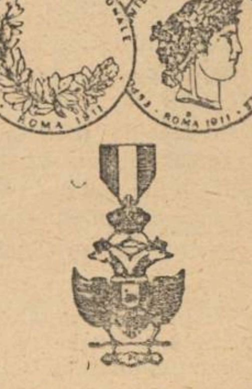

Expoziţia universală din Roma 1911: Grand premiu şi med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marți 17/30 Decemvrie 1913. Nr. 130.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Consolidare internă.

Sibiiu, 29 Decemvrie n.

Vorba e a domnului conte Berchtold, ministru de esterne al monarhiei noastre austro-ungare. El a întrebuințat'o, în exposeul pe care l-a făcut nu de mult în fața delegațiunilor, când și-a dat seamă despre politica sa și despre succesele ei, nu prea îmbucurătoare. A fost un fel de scuză, că pentruce politica sa nu a putut avea succese și mai bune, și un fel de admoniere, că dacă se cer dela el resultate mai bune în politica internațională, atunci cei dela conducere se caute și se facă întâi consolidarea internă, pentrucă monarhia noastră numai așa poate se aibă în afară vază, autoritate, trecere, și numai așa poate să-și impună și altora voința, dacă la ea acasă, înlăuntrul ei, e pace, liniște, bunăînțălegere între toate popoarele cari o compun.

Au fost și de aceia, cari au văzut în cuvintele contelui Berchtold un fel de acuză ridicată în contra guvernelor dela Viena și din Budapesta; dar în curând s'a adus dovada, că domnul Berchtold a vorbit așa cum a vorbit cu consentimentul primilor ministri, din Austria și din Ungaria, și în deosebi cu consentimentul contelui Tisza István, primministrul ungar, care e pe deplin convins despre necesitatea unei consolidări în internul statului ungar, pentruca acesta să se poată arăta tare și se poată fi temut înafară.

Pentru contele Tisza dovada cea mai convingătoare, că recunoaște necesitatea acestei consolidări interne, o formează faptul, că s'a apucat deja de mult să o facă. In calea acestei consolidări stăteau întâi de toate stările de nesuferit din parlamentul țării, unde contele Tisza, cu voința sa de fier, a făcut de mult ordine. Formau apoi piedecă în contra ei stările de lucruri din Croația, unde era generală amărăciunea și nemulțămirea, mai ales pentru legea adusă sub guvernul coaliției, prin care se maghiariza-se întreaga administrație dela căile ferate de pe teritorul croat. Contele Tisza a scos din vigoare aceasta lege, a reintegrat limba croată în drepturile ei de mai nainte, a numit ban pentru Croația în locul comisarului regesc, a convocat dieta croată, și lumea din Croația e acum liniștită și mulțămită.

Dar mai are o problemă grea de resolvat contele Tisza, tot în interesul consolidării interne a statului ungar: înțelegerea cu Românii. Contrar desmințirilor ce s'au dat, susținem cele spuse în numărul trecut, că înțelegerea cu Românii *în principiu* e făcută. Dovadă faptul, că contele Tisza poartă pertractări'e cu factorii cei mai competenți, cu esmișii comitetului executiv al partidului național român. Tot ce mai e de stabilit, sunt acum amănuntele. Natural, că în jurul acestor detailii se pot ivi astfel de greutăți, cari să zădărnicească înțelegerea. Avem însă deplină încredere, atât în contele Tisza, a cărui onestitate politică nu o poate trage nime la îndoeală, cum și în cei încredințați din partea comitetului național român ca să pertracteze cu el, și sperăm, că din ambele părți se vor face concesiunile necesare, pentruca înțelegerea să fie perfecționată cât mai curând.

După cele ce s'au publicat prin ziarele maghiare despre tratativele acestea de pace, greutățile mari ar fi acelea, că deoparte contele Tisza ar cere dela Români abandonarea din programul lor politic a punctului referitor la autonomia Ardealului și desființarea partidului național român, ceeace Românii n'ar vrea să dee, de altă parte că Românii ar cere abrogarea legii școlare a lui Apponyi, ceeace opinia publică maghiară n'ar vrea se dee, iar contele Tisza, dacă o dă, se pune în conflict cu sentimentul național al întregei maghiarimi.

Să ne spunem și noi părerea.

Ce se atinge de autonomia Ardealului, noi, cari de treizeci de ani propunem eliminarea ei din programul politic al Românilor, nu putem avea nici astăzi altă părere, decât aceea, că ea trebue jertfită, ca un punct de program cu desăvârșire nerealisabil. Se va găsi sigur vreo formulă, cu care ea va putea fi luată dela ordinea zilei. Ce privește apoi desființarea partidului național român, credem că aici e o mică neînțelegere la mijloc. Nu poate să se dorească desființarea partidului, pentrucă lucrul acesta e imposibil, ci cel mult se dorește, ca Românii să nu mai formeze partid special în dietă, ci să se contopească în alt partid. Iar acestea sunt două lucruri deosebite. Pecând primul e neadmisibil, al doilea e ușor de admis, și se poate accepta fără nici o frică de urmări rele.

In urmă abrogarea legii lui Apponîi încă nu poate forma piedecă în contra înțelegerii, pentrucă e vorba de abrogarea unei legi, care s'a dovedit, că nu dă resultatele și roadele legate de ea, ci din contră, provoacă numai amărăciune și nemulțămire, și e curată pacoste, atât pentru elevi, cât și pentru învățători, împedecând deadreptul instrucția poporală, în loc să o promoveze. Iar datorința guvernului și a legislațiunii e, că dacă se convinge, că vre-o lege e rea, să o scoată imediat din aplicare, înlocuindu-o cu alta mai bună.

Nici una din piedecile înșirate din partea ziarelor nu e deci tocmai așa de mare, ca ea se nu poată fi delăturată; și noi credem și sperăm, că din ambele părți se va lucra în direcția, ca toate piedecile, cunoscute și necunoscute ziarelor, să fie învinse, pentruca în curând să ni se poată aduce vestea îmbucurătoare, că înțelegerea e perfectă între contele Tisza și Românii din patrie, ceea ce ar fi un nou pas gigantic spre consolidarea internă a statului ungar. Lucrurile, după cum le vedem noi, sunt astfel pornite, încât ele *trebue* să ducă la un sfârșit îmbucurător.

† Ioan Kalinderu.

Lumea românească de pretutindenea a primit cu adâncă durere vestea morții lui Ioan Kalinderu, care a fost un bărbat distins în toată puterea cuvântului, un om de bine și de merit și un bun Român.

Cu studii și cu preocupări înalte, Ioan Kalinderu, născut la 1840, era la 23 de ani doctor în drept dela facultatea din Paris. Se înțelege că întors cu așa studii în țară, pe acele vremuri, a înaintat repede în magistratură și la 1884 era membru la înalta curte de casație și justiție.

Jurisconsult eminent, adevărat erudit, el a scris o samă de lucrări de drept foarte importante și o serie de descrieri asupra obiceiurilor Romanilor.

Activitatea sa cea mai bogată a depus-o însă la administrația domeniilor coroanei, în fruntea căreia a fost chemat de M. S. Regele Carol dela înființarea „Domeniului Coroanei".

Circulările, adresele, instrucțiunile și descrierile sale formează numeroase volume ce vor servi ca cea mai bună bibliotecă de consultat pentru munca agricolă, pentru forestieri, pentru întreaga activitate în domeniul industriei casnice și al gospodăriei rurale.

Ioan Kalinderu era un binefăcător, un om a cărui viață a fost totdeauna cu adevărat închinată binelui public. Un exemplu de muncă, de conștiință, de punctualitate.

Este extraordinar ce activitate a desfășurat omul acesta neobosit până în ultimele momente ale vieții sale.

La 73 de ani, mai multe nopți le petrecea în tren, fiindcă era de o vigilență neasemuită, și ținea se vadă și se controleze singur vasta administrație a „Domeniului Coroanei".

Și mulți ani dearândul tot așa controla el administrația „Academiei Române", al cărei președinte a fost.

A dat o deosebită atențiune azilului Oteteleșanu, organizat de el, și atâtor altor instituții de binefacere, în fruntea cărora se afla.

Printre acestea notăm „Crucea roșie" al cărei președinte a fost ales după încetarea din viață a lui G. Gr. Cantacuzino.

Campania din Bulgaria l'a obosit peste măsura. Nici o zi de concediu, ci mergea în continuu la T.-Măgurele și la cartierul general, pentru a supraveghea ambulanța „Crucei roșii". Ioan Kalinderu a slăbit mult în timpul din urmă și gripa (influența) l'a surprins la vârsta sa înaintată, tocmai când era mai puțin rezistent.

Pe lângă marea sa operă, ca administrator al domeniilor coroanei, pe lângă urmele ce le lasă activitatea sa prodigioasă la toate instituțiile ce le-a condus, pe lângă lucrările sale de drept, Ioan Kalinderu lasă țărei și minunata sa „Casă", adică splendidul muzeu din strada Renașterei, căruia el nu voia să-i zică decât „Casa mea".

Este aci adunată o adevărată comoară. Tablouri, sculpturi, vase și obiecte de preț, opere ale celor mai celebri artiști străini și o colecție de lucrări românești, în care sânt reprezentați artiștii noștri vechi, ca și cei noi.

Vizitând „Casa" Kalinderu poți să-ți dai seama ce este în stare să facă munca unui om priceput, harnic și condus de un ideal, în cadrul scurtei vieți omenești. Te minunezi de mulțimea operelor de artă, adunate de munca ce a trebuit să desfășoare, pentruca să orînduiască toate acele obiecte, de răbdarea și de stăruința ce a trebuit să depue, ca să înalțe un edificiu așa de vast și cu gust artistic construit.

Sânt foarte rari oamenii cari lasă pe urma lor o activitate așa de mare, atât de binefăcătoare, ca Ioan Kalinderu, care acum se va odihni, de sigur, liniștit în mormântul său, pentrucă și-a îndeplinit datoria ca unul dintre cei mai aleși fii ai neamului.

Memoria lui o vor păstra operele sale și de sigur monumentul ce i se va ridica, ca un omagiu din partea țărei, pe care a servit-o cu pricepere și cu credință.

*

Remășițele pământești ale marelui decedat au fost așezate într'un sicriu frumos de metal, și după un scurt serviciu funebru, oficiat la casa mortului prin P. S. Sa Epis. Nifon al Dunării de jos, cu asistență numeroasă, au fost duse pe un dric tras de patru cai și încunjurat de lachei dela palat, la biserica Kalinderu, zidită pe cheltuiala reposatului, unde coșciugul a fost pus pe un frumos catafalc. Mulțime de coroane împodobia sicriul. Inmormântarea s'a făcut Sâmbătă la orele 2 d. a. Serviciul funebru l'a oficiat I. P. S. Sa, Mitropolitul Primat Conon, cu asistență număroasă. S'au rostit vorbiri frumoase. Inmormântarea s'a făcut la cimiteriul Belu. In cassa de fier a decedatului s'au găsit hârtii de valoare în preț de peste un milion lei, și un testament, în înțelesul căruia averea o lasă *casei bisericii*, iar muzeul *familiei regale.*

Noua lege electorală.

(Urmare.)

§ 104. Sub decursul votării pot să fie de față în localul de votare, afară de presidentul comisiunii de votare, a membrilor ei, și a alegătorilor chemați la votare, numai bărbații de încredere (§-ul 92), încrezuții speciali, funcționariul administrativ, scriitorii, (§-ul 98), mai departe, până votează alegătorii respectivei comune ori oraș (parte de oraș), esmișii antistiei comunale ori ai senatului orășenesc și martorii de identitate numiți din partea bărbaților de încredere (§-ul 102).

Toți membrii comisiunii de votare au să se afle sub întreaga durată a votării în centrul cercului electoral, respective de votare (în cercul de votare orășenesc), iar presidentul, substitutul seu, notariul sau substitutul acestuia, în localul de votare.

Presidentul comisiunii de votare poate ordona, ca votanții se fie admiși în numărul stabilit din partea sa în localul de votare, și de aci, după votare, să se îndepărteze numai decât.

Celce greșește în contra ordinei, sau nu se supune dispozițiilor juste făcute în înțelesul acestei legi, poate fi îndrumat la ordine din partea presidentului, iar după repețită îndrumare la ordine poate fi scos din localul de votare. Un astfel de alegător, dacă nu și-a dat încă votul, se poate anunța la votare numai după fixarea orei legale finale, respective sub decursul orei finale a presidentului (§-ul 123).

Dacă a fost scos din local careva dintre organele cooperatoare la alegere, presidentul comisiunii aplică altul, în înțelesul dispoziției din §-ul 101, referitoare la substituire.

§ 105. Alegătorii votează după comune, sau părți de oraș (strade, piațe), în ordinea stabilită de comitetul central, și anume, întâi alegătorii din centrul cercului de votare.

Comunele și părțile de oraș, din cari alegătorii nu s'au presentat la votare atunci când după ordinea stabilită le-a venit rândul, au se fie chemate la votare mai odată după ce si-au dat voturile celelalte comune (părți de oraș).

§ 106. Comitetul central poate ordona, ca pentru înlesnirea justificării dreptului electoral respectiva antistie comunală (primariul orășenesc) se provadă alegătorii cu astfel de certificate, cari se arete numărul corespunzător al listei electorale, locul și ziua votării, numele alegătoriului, posiția sa socială, ori ocupațiunea și domicilul (locuința).

Lipsa de adeverință nu formează piedecă, nici pentru admiterea în localul de votare și nici pentru votare.

§ 107. Ca basă la votare se ia exemplarul valabil autentic pentru respectiva alegere al listei electorale (§-ul 82 alineatul ultim), care sub întreaga durată a votării trebue să se afle la comisiune.

Numai acel alegător poate vota, care e trecut în această listă.

Presidentul şi membrii comisiunii de votare însă, bărbaţii de încredere şi încrezuţii speciali, apoi scriitorii comandaţi la alegere (§ 98 alineatul 2), dacă sunt trecuţi în listele respectivului cerc electoral, pot să voteze în cercul de votare în care funcţionează, chiar şi în casul, dacă sunt trecuţi în listele altui cerc de votare.

Nu poate fi admis la votare:

a) acela, a cărui identitate personală e nestabilită;

b) acela, care nu-şi poate esercia dreptul de alegere în înţelesul §-lui 15;

c) celce la aceeaşi alegere generală (înţelegându-se aci şi alegerea supletorie şi noua alegere), ori în acelaş an calendaristic; a votat în mod valabil în alt cerc electoral, ori la aceeaşi alegere în alt cerc de votare.

Alegătoriul, dacă identitatea sa personală poate fi stabilită în mod neîndoios, nu poate fi eschis dela votare numai pentrucă şi-a spus greşit, ori i-a fost întrodus greşit, sau cu mancitate, numele, etatea, ocupaţiunea (starea socială), sau locuinţa.

§ 108. Nu e permis se fie alegătoriul indemnat la votare, ori influinţat în alt mod. Intrebare poate să adreseze alegătoriului numai presidentul comisiunii, dar şi acesta numai între cadrele misiunii sale.

Sub decursul alegerii, în întregul edificiu în care se cuprinde localul de votare, şi în împrejurimea acestuia, stabilită din partea presidentului comisiunii de votare, e oprită ţinerea de vorbiri, de îndemnare a alegătorilor şi peste tot orice acţiune, care poate influinţa rezultatul alegerii.

Alegătorilor nu le este permis se ducă cu ei la alegere, respective la votare, arme, beţe, ori alte instrumente, acomodate de a se ataca cu ele cineva în mod faptic. (§-ul 147).

§ 109. Despre votare se poartă liste rubricate, în cari se întroduce comuna, sau partea de oraş (strada, piaţa), la care aparţine votantul, numărul corespunzător din lista electorală, numele şi pronumele votantului, votul dat, respective, dacă votarea e secretă, faptul, că a votat.

§ 110. Presidentul comisiunii de votare e dator să respingă pe aceia dintre ceice se presintă, cari în înţelesul §-ului 107 nu se pot admite la votare, sau al căror vot, în înţelesul §-ului 115, ori 122, alineatul ultim, nu poate fi acceptat, iar pe ceialalţi e dator să-i primească.

In contra admiterii la votare şi a acceptării voturilor, membrii comisiunii pot să facă escepţii înainte de acceptarea votului, iar în privinţa identităţii persoanei, afară de ei încă şi organele autorităţii şi martorii de identitate. (§-ul 102).

Asupra acestor escepţii, mai departe în chestii privitoare la conducerea votării, şi peste tot în afacerile aparţinătoare cercului de competenţă a comisiunii de votare, decide presidentul comisiunii.

§ 111. Despre alegătorii neadmişi la votare şi despre voturile neacceptate este a se purta registru separat (registrul refusaţilor), în care este a se aminti motivul neadmiterii la votare şi al neacceptării votului.

§ 112. In capitala şi reşedinţa Budapesta, în oraşul şi districtul Fiume, şi în cercurile electorale din oraşele cu drept municipal, votarea e secretă. In alte cercuri electorale votarea e publică.

5. In special despre modul de votare publică.

§ 113. La votare publică se dă votul cu graiul.

Cel mut (surdo-mutul) poate vota cu bilet de votare, pe care presidentul comisiunii îl ceteşte în faţa publicului.

Revocarea ori modificarea votului de pe bilet nu se admite.

§ 114. Alegătorii chemaţi la votare din o comună, ori parte de oraş, în ordinea stabilită din partea comitetului central (§ 105), au să fie admişi la votare în grupuri, după cum votează pentru unul ori pentru altul dintre candidaţi.

Când e chemată la votare prima comună (parte de oraş, stradă, piaţă), decide presidentul comisiunii prin soarte, că asupra cărui candidat să se dee întâi voturile, respective dacă sunt mai mulţi decât doi, în care ordine să se voteze. Ordinea aceasta e dătătoare de cinozură şi pentru celelalte comune (părţi de oraş, strade, piaţe).

§ 115. Nu poate fi acceptat votul, care n'are înţeles ori e legat de condiţiune, ori în alt mod e restrâns, dacă poate fi explicat în mai multe chipuri, şi dacă nu se dă vreunuia dintre candidaţi.

Dacă cu un nume de familie e numai un candidat, votul nu poate fi respins atunci, când numele de botez i s'a spus cu greşală, ori nu i s'a spus deloc, şi nu poate fi respins votul nici în alte astfel de casuri, în cari poate fi stabilit în mod neîndoios, că votul asupra cărui candidat cade.

§ 116. Persoana neadmisă la votare, dacă e trecută în listele respectivului cerc de votare, presidentul comisiunii de votare e dator să o întrebe, că pentru care candidat voia să-şi dee votul. Declaraţia făcută în urma acestei provocări este a se trece în registrul celor refusaţi (§-ul 111).

Declaraţia alegătoriului, al cărui vot n'a fost acceptat din partea presidentului comisiunii, pe basa §-ului 115, este a se trece tot în acest registru.

6. In special despre modul de votare secretă.

§ 117. La votarea secretă alegătorii votează cu bilet închis în plic.

§ 118. Plicurile pentru biletele de votare le stabileşte în mod uniform ministrul de interne, din astfel de hârtie nestrăvezie, care nu poate să tradeze nici cuprinsul, nici coloarea biletului de votare.

Plicul are mărimea de 10×12 cm. şi e provăzut cu pajurea ţării.

Ministrul de interne trimite la timp comitetului central un număr corăspunzător de plicuri.

§ 119. Comitetul central dispune imediat, dupăce presidentul de alegere a anunţat, în înţălesul §-lui 89, numele candidaţilor, ca pe seama fiecărui candidat să se scrie, ori să se tipărească atâtea bilete de votare, cu numele respectivului candidat, câţi alegători se află în cercul electoral.

Toate biletele de votare se fac de mărimea de 8×10 cm. şi de egală grosime şi cvalitate, în ce priveşte hârtia, dar pentru fiecare candidat din respectivul cerc electoral de altă coloare.

Comitetul central trimite din plicurile primite dela ministrul de interne şi din biletele de votare făcute separat pentru fiecare candidat, în pachete bine închise şi sigilate, cel puţin atâtea exemplare, fiecărei comisiuni de votare, câţi alegători sunt în acel cerc de votare.

§ 120. Comisiunea de votare examinează înainte de votare, în prezenţa bărbaţilor de încredere, dacă pachetele cu plicurile şi cu biletele de votare nu sunt cumva violate, apoi le desface, şi dacă din biletele de votare ale vreunui candidat, ori din plicuri, nu sunt exemplare destule, se îngrijeşte de suplinirea lacunei.

Presidentul comisiunii de votare publică înainte de începerea votării, că fiecare candidat în ce coloare îşi are biletul de votare, arătând din fiecare bilet de votare câte un exemplar.

§ 121. Masa, la care ocupă loc comisiunea de votare, trebue să fie liberă din toate părţile, pentru a fi uşoară comunicarea.

Pe masă este a se aşeza o urnă închisă şi cu capac, provăzută cu o deschizătură pentru aruncarea biletelor de votare. Inainte de începerea votării comisiunea de votare e datoare a se convinge, că urna e goală. Pe aceeaşi masă, ori pe altă masă, din nemijlocita apropiere, sunt a se aşeza plicurile în cari se pun biletele de votare.

In scopul, ca votantul se poată pune neobservat în plic biletul de votare, localul de votare trebue se aibă o cameră laterală, în care se întră deadreptul, ori apoi în localul de votare are să fie instalată în scopul acesta una ori mai multe cabine închise.

In odaea laterală, ori în cabinele închise, biletele de votare au se fie aşezate pe masă separat, după candidaţi, deodată, dar în număr mai restrâns. Dacă sunt pe gătate, presidentul se îngrijeşte de o nouă cantitate.

Atât în localul de votare, cât şi în odaea laterală, sau în cabinele închise, la loc bătător la ochi este a se pune o tablă legibilă, care arată, că fiecare candidat în ce coloare îşi are biletele de votare, şi adecă în localul de votare în legătură cu publicaţiunea amintită în §-ul 98, alineatul ultim.

Pe tablă trebue se fie lipit câte un exemplar din biletul de votare al fiecărui candidat.

§ 122. Predarea votului se începe astfel, că alegătoriul se apropie de masa comisiunii de votare, şi după admiterea sa la votare primeşte dela president un plic.

La rugarea alegătoriului presidentul e dator să-i explice, că singuraticii candidaţi în ce colori îşi au biletele de votare.

Alegătoriul trece apoi în odaea laterală ori în vre-o cabină închisă, unde ia un bilet de al candidatului pentru care vrea să voteze, îl pune în plic şi închide plicul. Merge îndărăt la comisiunea de votare şi predă plicul în care se află biletul de votare, presidentului, care fără a'l desface, şi astfel ca se vadă cu ochii fiecare membru al comisiunii de votare, îl aruncă în urnă.

Alegătoriul, care din defecte corporale nu-şi poate alege biletul de votare şi nu'l poate pune în plic cu mâna proprie, şi nici nu'l poate preda presidentului, poate se useze de ajutoriul unui însoţitor.

In odaea laterală, ori în cabina închisă, nu poate să se afle nime, nu poate să intre nime şi să privească nime, câtă vreme e votantul acolo, afară de votant şi eventual de însoţitoriul seu, amintit în alineatul premergător.

Pe alegătoriul, care rămâne în odaea laterală ori în cabină mai mult decât e necesar pentru alegerea biletului de votare şi aşezarea acestuia în plic, presidentul îl admoniază prin sunarea clopoţelului, ori prin alt semn potrivit, ca să vină să-şi dee votul. Dacă alegătoriul nici după admoniere nu-şi dă votul, presidentul anunţă deocamdată de sistată pentru el posibilitatea de a vota, şi admite la votare pe următoriul alegător. Alegătoriul, care în modul acesta a căzut dela alegere, poate fi admis de nou la votare numai după ora legală de încheere, respective sub ora de încheere a presidentului (§-ul 123).

Presidentul nu poate primi biletul de votare, pe care alegătoriul nu l'a pus în plic oficios, ori vrea să-l predee într'un plic provăzut cu semne distinctive, şi nici biletul de votare al alegătoriului, care nici provocat de presidentul nu se duce în odaea laterală, ori în cabină.

(Va urma).

Nr. 16.085 Şcol. 1913.

Notificare oficială.

Domnul ministru reg.-ung de culte şi instrucţiune publică cu datul 12 Decemvrie 1913 Nr. 176 245/1913 VI. b. arătând, că în fabrica de sticlă din Zsolna se confecţionează tot feliul de sticle, cere a se lua măsuri, ca toate trebuinţele laboratorielor dela şcoalele noastre să se acopere cu producte din acea fabrică patriotică, şi dacă se va recere procurarea dela fabrici afară de patrie, să se esopereze concesiune ministerială prealabilă.

Ceea ce se aduce pe calea aceasta la cunoscinţă publică, spre scire şi conformare.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului archidiecezan, ca senat şcolar, ţinută la 12 Decemvrie 1913.

Consistoriul arhidiecezan

Meeting mare în Bucureşti.

Domnii profesori universitari din Bucureşti: Dr. C. Istrati, S. Mehedinţi şi S. Mândrescu, au lansat următorul *apel*, adresat publicului mare din capitala Bucureşti:

„Români! Pacea dela Bucureşti a pus capăt răsboiului din Balcani.

Intervenţia hotărâtă a României a înlăturat desechilibrul, ce era pe cale să se producă.

Gratie aceleiaşi intervenţii, şi-a fixat România granita necesară spre miază-zi şi şi-a mărit prestigiul în faţa statelor balcanice şi în faţa marilor puteri.

Inţelepciunea gloriosului nostru rege, accordul între partidele politice, patriotismul şi avântul extraordinar al poporului, au făcut posibilă această intervenţie în felul uimitor de energic în care s'a produs: a făcut posibilă încheerea păcei dela Bucureşti cu pretenţiuni atât de moderate din partea noastră într'un timp, când eram arbitrii situaţiunei.

Au mai fost însa şi alţi factori cari au contribuit la izbânda noastră, cari au contribuit să putem creia o stare de lucruri durabile.

Astăzi ştim, că în decursul crizei balcanice, în decursul împrejurărilor grele prin cari am trecut, am avut de partea noastră pe *unele* din marile puteri, am avut de partea noastră şi însemnaţi factori externi.

Români! Maiestatea Sa Regele prin Mesajul de deschidere a actualei sesiuni a corpurilor legiuitoare a recunoscut partea de glorie, ce se cuvine în această acţiune a noastră ţării şi bravei noastre armate.

Ţara întreagă a adus omagii şi recunoştinţă iubitului nostru Suveran, pentru modul cum a condus şi de data aceasta destinele României.

Partidele politice, prin reprezentanţii lor autorizaţi, au scos în evidenţă rolul ce l-a avut fiecare în parte. Un lucru mai aşteaptă o evlavioasă pomenire: *Rolul factorilor externi amici.*

Pentru acest lucru ne-am hotărât să vă invităm la un mare meeting naţional, care va avea loc la Ateneu a doua zi de Crăciun, Joi 26 c. la orele 2 jumătate.

Români! Veniţi cu toţii, că după ce am dat dovadă de atâta avânt şi energie întru apărarea intereselor scumpei noastre patrii, să dăm dovadă, că sântem însufleţiţi de cel mai frumos sentiment, de *sentimentul de gratitudine.*

Veniţi cu toţii, să ne exprimăm recunoştinţa către acei factori din afară, cari prin purtarea lor faţă de noi şi-au câştigat un drept la ea.

Vom da în chipul acesta şi dovadă de maturitate politică, şi vom face să se ştie că *Românul nu uită.*

Dr. C. Istrati, S. Mehedinţi, S. Mândrescu, profesori universitari.

Cronică bisericească.

Congres preoţesc în România. Preoţii de pe teritorul regatului român au obţinut aprobarea Arhiereilor lor şi în special a I. P. S. Sale Mitropolitului Primat *Conon*, de a se putea întruni într'un congres. Comitetul de organisare a supus aprobării I. P. S. Sale şi programul obiectelor cari vor fi discutate în congres. Programul a fost încuviinţat. E compus din următoarele puncte: 1. Rolul şi chemarea preotului în societate în general şi în cea românească în special. 2. Mijloacele prin cari preotul poate promova starea religioasă, morală, culturală şi economică a poporului. 3. Lipsa de biserici şi de preoţi. 4. Starea intelectuală, socială şi materială a preotului român. Data ţinerii congresului n'a fost încă hotărâtă, dar se crede că congresul se va întruni în jumătatea a doua a lunii Ianuarie în Bucureşti şi va dura trei zile.

Revistă externă.

Misiunea militară germană în Turcia. Spuneam într'un număr mai apropiat, că puterile mari europene din tripla inţelegere, Francia, Anglia şi Rusie, nu sunt mulţumite cu răspunsul primit dela guvernul turcesc, în privinţa misiunii militare germane din Constantinopol, pusă sub comanda generalului Limann de Sanders. Acum vine ştirea, că faţă de acest răspuns, una din puterile din tripla înţelegere, Rusia, şi-a formulat şi a adus la cunoştinţa guvernului turcesc condiţiunile, sub cari e aplicată să recunoască de bună şi acceptabilă misiunea militară germană. Condiţiunile sunt următoarele: Generalul Limann de Sanders să rămână comandant al corpului prim de armată din Constantinopol, dar guvernul turcesc să iee angajamentul, ca'l va destitui din post în momentul în care se implică în răsboiu cu vre-o putere europeană. A doua condiţiune: Turcia să garanteze perfecta libertate a comunicării comerciale cu vapoarele prin Dardanele, şi a treia, Turcia să se oblige, că în cas de răsboiu nu va submina Dardanelele. Se aşteaptă acum cu mare interes răspunsul Turciei.

Din România.

Corpurile legiuitoare române vor lua vacanţă la finea săptămânii acesteia, după votarea tuturor creditelor necesare. Vacanţele vor dura până la 10 Ianuarie v. 1914.

•

„Meritul sanitar de aur." Monitorul oficial al României publică decretul regal, prin care Maiestatea Sa Regele Carol, acordă crucea *meritul sanitar de aur*, Maiestăţii Sale, Reginei Elisabeta şi Alteţelor Lor Regale, Principeselor Maria şi Elisabeta. Crucea meritului sanitar e o decoraţie nouă, acum de curând înfiinţată. In mijlocul crucii „stă imaginea în veci binecuvântată a Maiestăţii Sale, Reginei Elisabeta, care nu numai că a dat în răsboiul neatârnării pilda celui mai desăvârşit devotament, dar în totdeauna a fost în ţară simbolul însăşi al carităţii, al compătimirii şi ajutorării tuturor suferinţelor," se spune în raportul ministrului de interne, către Maiestatea Sa, Regele Carol, pentru acordarea acestei decoraţiuni preaînaltelor persoane numite.

•

Şcoli româneşti în Dobrici. Luni s'a făcut în Dobrici, oraş pe teritorul primit dela Bulgari, deschiderea solemnă a şcoalelor româneşti din acea localitate. A fost de faţă Arhiereul Bartolomeiu Băcăuanul, administratorul bisericilor din cadrilater, prefectul judeţului, domnul Bilciurescu, apoi revizorul şcolar, şi alţii. După oficiarea serviciului divin Arhiereul Bartolomeiu a ţinut o cuvântare frumoasă, în care a arătat importanţa naţiunii române în cadrilater şi a îndemnat corpul didactic să-şi împlinească cu sfinţenie greaua misiune. A vorbit apoi revizorul şcolar, domnul Zaharie, în numele ministrului de instrucţie publică, în urmă prefectul Bilciurescu, care a spus, că prin deschiderea acestor şcoale românești se face un pas energic înainte pentru atingerea idealului national românesc în această parte nouă de țară românească. Bulgarii din localitate au stat departe de această serbare culturală românească.

Cartea de Aur.

A apărut volumul VII din valoroasa publicațiune a domnului T. V. Păcățian: „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară*". In volumul acesta, de o estensiune de 50 coale de tipar, e descrisă epoca dintre anii 1881—1896, cu toate miscările politice-naționale din acei ani, ca: organisarea partidului național român, conferențele naționale din Sibiiu, Memorandul, Replica, procesul replicei, procesul Memorandului, etc. și sunt date în întregime vorbirile parlamentare, rostite de deputații români în dietă și de Arhiereii români în casa de sus. Sunt date și părerile bărbaților de stat maghiari și vorbirile lor, rostite în chestia de naționalitate. Prețul acestui volum face 12 coroane exemplarul broșat și 14 coroane exemplarul legat. Doritorii de a-l avea, sunt rugați să se adreseze autorului în Sibiiu (Nagyszeben).

Dela biroul „Asociațiunii".

Apel.

In preajma Anului-Nou ne permitem a face un călduros apel către toți sprijinitorii culturii poporului român, să binevoiască a-și răscumpăra felicitările de Anul-Nou în folosul Muzeului Asociațiunii.

Mijloacele materiale de cari dispune Muzeul sunt așa de restrânse, încât înzestrarea lui înaintează foarte încet. Și aceasta e o mare pierdere pentru noi, căci prețioasele obiecte de mare însemnătate etnografică și istorică, cari sunt o comoară a trecutului nostru și tot atâtea mărturii ale vieții noastre culturale, dispar sau sunt adunate cu sârguință de străini. E timpul suprem să ne îngrijim, ca cel puțin o parte dintre aceste comori ale poporului nostru să le adăpostim în muzeul primei noastre instituțiuni culturale. Dacă contribuirile pentru înzestrarea Muzeului ar fi mai mari, această instituțiune ar lua un avânt, care ne-ar face cinste.

Facem deci apel călduros către toți cărturarii români, să contribue cu sume cât mai mari pentru înzestrarea Muzeului nostru național.

Sibiiu, 24 Decemvrie 1913.

Andreiu Bârseanu
prezident.

Octavian C. Tăslăuanu
secretar.

Conferențele învățătorești.

Convocare.

Convoc pe domnii învățători ai școalelor noastre conf. gr.-or. române din protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră" la conferența trilunară, ce se va ținea în Inău la 27 Decemvrie v. a. c. (a III-a zi de Crăciun).

Ordinea de zi:

1. La orele 9½ a. m. sf. liturgie cu chemarea Duhului sfânt. Răspunsurile le dau domnii învățători.
2. Discurs de deschidere, din partea protopopului-prezident despre: „Rolul familiei în educație".
3. Apelul nominal și constituirea.
4. „Șoarecii", prelegere practică în cadrul exercițiilor intuitive, de Gavriil Cristea.
5. „Inghețarea", prelegere practică cu cl. VI., de Grigorie Bărbos.
6. G. Aslan: „Educația prin sine însuș", dare de seamă de Augustin Herman.
7. E. Picard: „Școala nouă și disciplina prin libertate", trad. de C. V. Buțureanu, dare de seamă de Nicolae Crețu.
8. Biblioteca pedagogică-tractuală:
   a) raportul bibliotecarului și
   b) raportul cassierului pe 1913.
9. Stabilirea programei proximei conferențe trilunare.
10. Vizitarea oficiului, arhivei și registrelor școalei din Inău.
11. Propuneri.

Lăpușul-ung., 10 Decemvrie 1913.

Andrei Ludu
protopop.

NOUTĂȚI.

† **Principesa Antonia**, mama principelui Ferdinand, moștenitorul de tron al României, văduva principelui Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen, a decedat Sâmbătă în Sigmaringen, în etate de 68 de ani, după suferințe de trei săptămâni. Decedata era a doua fiică a regelui portughez Ferdinand II. Soțul ei, principele Leopold, a murit în anul 1905.

*

Statuie Monarhului. Comunitatea de avere sârbească dela Biserica-albă a hotărât să ridice o statuie Maiestății Sale domnitorului nostru Francisc Iosif. Executarea statuei s'a încredințat unui sculptor din Budapesta.

*

Moștenitorul de tron la o expoziție de industrie casnică. In Viena s'a deschis o expoziție sub numele *Deutsche Heimat*, cu scop să înfățișeze cultura germanilor din monarhia întreagă. Cu prilejul vizitei sale, moștenitorul de tron Francisc Ferdinand s'a oprit și la secția săsească a expoziției, unde se afla ca îngrijitoare soția preotului sas Reimesch din Cașolț, de lângă Sibiiu. Moștenitorul tronului a întrebat-o: „Cum stă lucrul cu limba germană în Ardeal"? Preoteasa Reimesch a răspuns: „Limba noastră maternă o vom cinsti, Alteță, în toate împrejurările". — Arhiducele a răspuns: „Așa și este corect să faceți!" — și i-a întins mâna atât ei, cât și fiicei sale.

*

Serata muzicală declamatorică, dată ieri, Duminecă, la orele 5, în sala festivă a Muzeului Asociațiunii, a fost foarte succeasă. Programul publicat în numărul 127 al ziarului nostru a fost executat cu multă pricepere, spre mulțămirea generală, iar sala a fost îndesată de public, astfel, că s'a adunat o sumă frumoasă de bani pentru procurarea de daruri de crăciun pe seama copiilor săraci dela școlile primare din loc.

*

Presa engleză despre noi Ziarul din Londra *Westminster Gazette*, într'un număr mai nou, se ocupă iarăși de chestiunea *școlară* românească din Ungaria. Adevărurile expuse în marele ziar din străinătate au făcut — era de prevăzut — mare supărare în presa șoviniștilor noștri.

*

† **Contele Zaleski**, ministru de finanțe din Austria, după lungi suferințe a murit în Meran. Remășițele sale pământești vor fi transportate la Lemberg, pentru a fi așezate Duminecă în 4 Ianuarie, în cripta familiară de acolo.

*

Numiri croate. Ministrul ungar de comerț a luat măsuri, ca stațiunile căilor ferate din Croația și Slavonia să poarte numirea lor *croată* în conformitate cu legea despre numirile de localități.

*

Recordul unui balon. Balonul *Duisburg*, pe care se afla aeronautul Kaulen cu doi pasageri, a făcut din Germania până în Rusia o cale de 2800 km. în timp de 87 ore. Recordul era ținut până acum de francezul Bienaime, care a sburat din Stuttgart până dincolo de Moscova, făcând un drum de 2400 km.

*

In fața tribunalului militar. Fostul comandant al cetății dela Janina, *Essad* pașa, care numai acum a scăpat din prinsoarea grecească, are să se prezinte în fața tribunalului militar din Constantinopol. Este adecă acuzat, că a tradat grecilor fortăreața ce i s'a încredințat. Tinerii turci afirmă, că au la îndemână documente scrise, prin care pot să dovedească tradarea comisă de Essad pașa. Ziarele din Grecia scriu, că eroul dela Janina, dacă va fi achitat, va ieși din armata otomană, unde are rang de general, și se va stabili în Janina.

*

Mari furtuni. Din Hamburg se scrie, că de trei săptămâni bântuesc furtuni cumplite pe Marea de nord. S'au nenorocit numeroase vieți omenești. Societățile de navigație n'au primit de 20 de zile nici o știre despre vapoarele lor din largul mării. Vapoarele, care nu s'au depărtat prea mult de țărmuri, s'au adăpostit în porturi.

*

Inecați în nisip. In hotarul comunei Baracska, din apropierea Albei regale, se găseste o mină de nisip, unde într'una din zile s'a dus femeea lui Andrei Tomașovici cu doi copii să aducă nisip. Când femeea săpa nisipul, deodată s'a desprins o fâșie de pământ în lungime de vre-o șase metri și s'a răsturnat peste mamă și copii. Femeea a scăpat cu picioarele rupte, dar copiii săi s'au înecat amândoi.

*

Moartea unui academician. In Paris a murit în etate de 73 de ani academicianul și directorul Teatrului francez *Jules Claretie*, cu numele adevărat *Arsène Arnaud*. A publicat numeroase romane și piese de teatru, traduse unele și românește.

*

Concordatul între Sârbia și scaunul papal. De vre-o două săptămâni se fac tratări între guvernul sârbesc și scaunul papal în afacerea înființării unui concordat. S'a stabilit până acum, ca în bisericile romano-catolice pe pe teritorul Sârbiei să se celebreze serviciul divin în limba veche slavă. Limba de corespondență, între autoritățile bisericești și între Vatican, se va statori mai târziu. Concordatul sârbesc de altfel se va încheea pe acelaș temei, ca și concordatul muntenegrean. In aceeaș vreme stăpânirea sârbească tratează și cu guvernul din Constantinopol pentru regularea chestiunilor bisericești ale poporațiunii mohamedane și ortodoxe din teritoriile cucerite.

*

Teatru intim. In Los Angeles, din California, se va clădi un teatru, în care au să se reprezinte numai piese de caracter intim. Trupa teatrală va considera de oaspeți pe toți privitorii, cărora li se vor oferi tutun, țigări, ceai și cafea, toate gratuit. Teatrul va avea și un *cabinet verde*, unde artiștii vor putea conversa cu publicul.

*

Pentru săraci. La darurile, ce le vom împărți în preajma sărbătorilor Nașterii între săracii noștri au mai dăruit: Dr. V. Bologa, dir școalei de fetițe, d-șoara Felicia Ghimbășan, Aurel Cosciuc, conferențiarul agronomic al „Asociației", dna Chivuța Banciu n. Borcia, dna Paraschiva Hira, câte 1 cor.; Nicolae Crețu, comersant (Săcădate), Victor Păcală, prof. sem., câte 2 cor.; dna Ana Popa, vaduvă de adv., 5 cor.; Dr. Vasile Preda advocat, 10 cor.; Aurel Pop, funct. la „Albina" un palton de earnă. Pentru jertfele aduse celor săraci, apelând pentru daruri de orice natură, mulțumește cu căldură, în numele Reuniunii meseriașilor sibieni: Vic. Tordășianu, prezident, Ștefan Duca, notar.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorarea tinerilor meseriași doritori de a-și înmulți cunoștințele în străinătate, au mai dăruit: Ioan Tatu, paroh (Cichindeal), în amintirea soției sale Paraschiva n. Borzea și a fiului său Olimpiu, 2 cor., Augustin Roman, învățăcel cuptorar, 25 bani, Vasile Surdu, sodal căldărar, 20 bani, Teodor Vasiac, înv. cuptorar, 35 bani, George Baciu, măsar, soția sa Maria și copiii lor Elena, Victoria, Mărioara și George, cor. 1, Demetru Condrea, sodal faur, 30 bani, Nicolae Oneț, paroh (Schodol-Peleș) și fiicele sale Dorica și Minerva, cor. 1 Nicolae Borza, protopresbiter (Făgăraș). 50 bani, Ioan Giurgiu, econ. (Cichindeal), 20 bani, Const. Moldovan, paroh (Cristian) și fiu său Mircea, 40 bani. Dela reprezentația teatrală a Reuniunii cor. 100. Starea fondului cor. 279·60. Pentru prinosul adus memoriei lui Aurel Vlaicu, aduce calde mulțumite, în numele Reuniunii sodalilor române din Sibiiu, Vic. Tordășianu, prezident.

*

La așezământul umanitar numit „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu", au fost primiți următorii membri noi: Avram Acelenescu notar pens. (Galeș), Pompiliu Acelenescu, paroh (Dobarca), Floarea Bara (Gușterița), Margareta Balta (Crisciori), Mihail Popovici, paroh (Gânțaga), Ioan Nălățan, paroh, Maria Nălățan, (Covragiu), Bucur Albu sen. și Bucur Albu jun. (Rășinar), văd. Maria Suciu (Bogata olt.), Maria Cristea (Ocna Sibiului), Toma Măhăra, înv. (Săcădate), Ilie Popovici și soția Maria (Turnișor), Safta Schuster n. Munteanu, George Opriș, George Săsărman, pantofar și soția sa Maria n. Grindean, Iosef Satler, florar și soția sa Louise n. Kypta și Elena Avrigeanu. Ajutoare s'au platit urmașilor membrilor răposați Ion Lascu (Gușteriță) și Antoniu Preiner, cu cari numărul membrilor decedați ai Reuniunii a ajuns la 223. Se atrage atențiunea binevoitoare a obștei noastre asupra întreprinderii de înmormântări (Pompe funebre) a Reuniunii, care pune în vânzare cu preț convenabil pentru sibieni și pentru jur coșciuge, cruci, cununi, cu un cuvânt tot ce se cere la înmormântări cinstite.

Poșta redacției.

Ofenbaia. Primit cu mulțămită. Salutări.

Teatru.

Luni, în 29 Decemvrie, se joacă o comedie militară în 3 acte: *Dorul de joben* (Die Sensucht nach dem Zylinder) de Roda Roda și C. Rössler. Marți în 30 Decemvrie opereta *Prințesa Margareta.*

Cărți și reviste.

„Luceafărul", revistă pentru literatură, artă și știință Nr. 23, 1913, a apărut cu următorul cuprins bogat și variat: Gh. Pădure: Un falș steag de pace. T. Murășanu: Adieri (poezie) Oct. C. Tăslăuanu: Pictorul Gheorghe A. Matheiu. Al. Cazaban: Adevăratul părinte. I. U. Soricu: Cântec (poezie). P. Papazissu: Pe câmpia Dramei. I. U. Soricu: De departe (poezie) D. N. Ciotori: Rabindranath Tagore. Maria Dragu: Cântece (poezie). Gheorghe Duma: De ziua Olympiei. (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Cronici: Sălbăticie decadentă. Dr. I. B.: Sașii și Românii. T. M. Blaga: Progrese în chinematografie. Insemnări: „Domnul notar". Românii și Ovreii. Sculptorul Cornel Medrea. Apărarea Ardealului. Lăsământul pictorului Smighelschi. Palatul coloniei austro-ungare din București. Un nou mormânt la Bellu. Spicuiri... Ilustrațiuni: Pictorul Gheorghe A. Matheiu: Cădere de apă în Carpați; Inceput de primăvară; Stânci pe coastele Norvegiei; Ploaie în Raftsund în Lofoten (Norvegia); Mesteceni; Amurg de soare în Raftsund; Reclame, coperte de cărți și reviste. Rabindranath Tangore.

Din public.*)

Mulțămite publice.

Cu ocaziunea serbării hramului „sf. Nicolae" al școalei elem. gr.-or. române din Galați, tractul Făgărașului, în preseara zilei de 5/18 Dec. a. c. sara la cassă au întrat 36 cor. 37 fil., iar adoua zi dela unii binevoitori, cari n'au putut lua parte, încă 5 cor., în total *41·37 cor.* Spesele au fost *20·37 cor.* Venitul curat în favorul bibliotecei parohiale este *21 cor.*

Au contribuit cu oferte: Vincențiu Grama, paroh în Râușor 2 cor. Nicolae Aron, paroh în Galați 2 cor. Mateiu Mateiu, înv. director în Veneția inf. 2 cor. Dr. Liviu Pandrea, advocat în Făgăraș 2 cor. Clemente Grama, notar în Râușor 2 cor. Gheorghe Nicoară, notar în Calbor 1 cor. 40 fil., Ioan Tulbure, notar Galați 1 cor. Traian Păcală, înv. Galați 1 cor., Ieronim Preda librar în Făgăraș 1 cor. Bucur Buzdugan, preot-învățător în Făgăraș 40 fil., Gheorghe Leancă, epitrop Galați 40 fil., Petru Păcală epitrop Galați 40 fil., Ioan Vișa, vice-primar Galați 40 fil. Gheorghe Comanar din Făgăraș 20 fil. și Ioan Lazar tipograf din Făgăraș 10 fil., cărora li se aduce mulțămită. —

Galați, 22 Dec, 1913 n.

Nicolae Aron
par. gr.-or. rom.

*

Cu ocaziunea ședinței publice a societății de lectură „Andrei Șaguna" a elevilor din secțiunea teologică ținută la 30 Noemvrie a. c. întru memoria fericitului în Domnul arhiepiscop și mitropolit Andreiu baron de Șaguna, au binevoit a contribui în favorul societății urmatorii:

Excelența Sa Î. P. S. D. Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu: 15 cor., Il. Sa Dr. Ilarion Pușcariu, arhim. și vicar arhiep., a donat 2 cărți: „Notițe despre întâmplările contimporane" și „Contribuțiuni istorice," în valoare de 6·50 cor., P. C. Sa Dr. Eusebie R. Roșca, dir. sem., Dr. N. Ittu, medic sem., câte 5. cor. Dșoarele dela „Școala de menaj" 5 cor. Dr. A. Crăciunescu, prof. sem. 4 cor.

Câte 3 cor: Dr. V. Stan, prof. sem. Dr. N. Bălan, prof. sem., V. Păcală, prof. sem., V. Tordășianu, Dr. O. Ghibu, revisor școlar, V. Zdrenghea, învăț.

Câte 2 cor: I. Droc, protop, penz., M. Voileanu, asesor cons., Dr. I. Stroia, protop., Dr. G. Proca, secretar cons., E. Todoran, prof. sem., Dr. P. Roșca, prof. sem., Dr. S. Dragomir, prof. sem, A. Crișan, prof. sem., I. Oțoiu, prof. sem., T. Popoviciu, prof. sem., A. Popoviciu, duhovnic, econ. sem., Vulc, cassar cons. V. Fincu, cont. controlor cons., V. Onițiu, comerciant V. Perian, oficial cons., C. Popa, înv. la școala de aplicație a semin. arhidiecezan, Dna I. Rebega, econoama semin., Livia și Miorica Popoviciu.

Câte 1 cor: R. Bucșa, paroh, V. Stoica prof., G. Oprean, prof. Dr. I. Broșu, catihet, Dr. I. Bucșan medic, M. Străjanu, prof. pens., D. Coltofeanu, abs. de curs. teol.

H. Avram, prof. 60 fil. Mih. Neagu, cand. de preot 40 fil. și V. Gan, cl. a. III. 30 fil.

Pentru aceste oferte societatea se simte plăcut îndemnată a-și exprima cele mai vii mulțămite.

Const. Bodea cl. III.
v.-prez.

Ioan P. Băncilă cl. II.
cassier.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 1090/1913 prot. (347) 2–2

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. română din **Alţina**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termin de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român", cu următoarele emolumente:

1. 300 coroane salar din cassa bisericei, solvibil în rate treilunare. Restul se va căpăta dela stat, cum a beneficiat şi fostul învăţător.

2. Cvartir natural în edificiul şcoalei şi lemnele necesare de foc. La alt cvartir sau la relut de cvartir comuna nu se deobligă.

Invăţătorul ales e deobligat a cerceta biserica în Dumineci şi sărbători şi a cânta cu elevii la liturghie.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă rugările adjustate cu documentele necesare la oficiul protopopesc din Agnita în terminul susindicat şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 9 Decemvrie 1913.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Urmările rele a oleiului de peşte Emulsiunea Scott nu le are.

Oleiul de peşte deşi este un puternic mijloc de întărire, se ia cu multă neplăcere, aşa de mulţi abzic de luarea lui. Atât oamenii mari, cât şi copii, au nu numai o îndreptăţită antipatie pentru el, dar nu-l pot nici mistui. Cu totul altfel este cu Emulsiunea Scott, care nu e altceva, decât un olei de peşte gustos, ce se mistue cu uşurinţă.

După răceli, la trenare. reconvalescenţilor, oaselor slabe la copii, lipsei de apetit, eşiri. cu greutate a dinţilor, fac servicii însemnate Emulsiunea Scott, pusă în circulaţiune de câteva decenii.

Preţul original al unei sticle 2 cor. 50 fil. Trimiţând cineva 50 fil. în marce postale la SCOTT et BOWNE, Viena VII. provocându-se la acest ziar, primeşte printr'o apotecă o sticlă de probă. a) (275) 25—

A apărut şi se află de vânzare la
Librăria arhidiecezană

I. Enescu:

Cooperativele săteşti

Felul şi însemnătatea lor.

Preţul Cor. 1·50, porto 5 fil.

A apărut şi se află de vânzare
la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913

de

Dr. O. Ghibu.

Preţul cor. 2·50 + porto 20 fil.

Vasilie Ban,

mare magazin de ghete la „Cisma mare roşie"

SIBIIU strada Ocnei (Burgergase) Nr. 7 SIBIIU

şi

filiala „Emir", strada Faurului (Schmiedgasse) Nr. 16

cu preţuri ieftine.

Preţurile:

Ghete de copii Chevreaux şi Box ori Kalv, Nr.	20 – 25 =	K 3–4
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	26–28 =	„ 4–5
Ghete de copii „ „ „ „ „ „	29–34 =	„ 5–7
Ghete de băieţi „ „ „ „ „ „	35–39 =	„ 7–9
Ghete jum. p. dame „ „ „ „ „		„ 4–14
Ghete înalte p. dame „ „ „ „ „		„ 8–14
Ghete de lucru p. bărbaţi, exec. dur. de Kalv ori wichs		„ 7—
Ghete cu ţug ori şirete p. bărbaţi în Chevreaux ori box		„ 9 50
Ghete cu nasturi ori Ideal p. bărb. „ „ „ „		„ 10·—
Ghete de ale lui Kobrak „ „ „ „ „ „		„ 14·—
Ghete Oslaria „ „ „ „ „ „		„ 12·—
Ghete americane „ „ „ „ „ „		„ 13·—
Ghete veritabile americane, cu şirete ori nasturi .		„ 16·—
Ghete de piele de Antilope p. bărb. în toate colorile		„ 20·—

Mare asortiment în

ghete de vară sure din piele de cerb cu şireturi întregi şi jumătăţi pentru dame, bărbaţi şi copii cu peţurile cumpărării de cor. 5·50, 7·50, 9·50 şi 12·50.

Principiul meu e: **câştig puţin — şi învârtire mare!**

In zile de sărbătoare şi Duminecile am înainte de ameazi până la 10 oare deschis. (89) 38 –

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunţ de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public românesc şi în special a On. Preoţimi şi Invăţătorimi că me-a reuşit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor"

din Sibiiu, Piaţa mică,

şi pe care mi-am asortat-o cu toţi articlii de Manufactură atât pentru dame şi domni, cât şi pentru ţărani şi ţărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu oraşul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoţi din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioşilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

Teodor Doboiu.

(343) 6–10

ICOANE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză**, în orişicare mărime, pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei arhidiecezane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

I.

Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Naşterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipet
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Invierea lui Lazar
Schimbarea la faţă
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormânt
Invierea Domnului
Inălţarea — Floriile
Tăerea împrejur
Naşterea Maicei Domnului
Pogorârea Duhului sfânt
Naşterea sfântului Ioan Botezătoru
Grigorie, Vasilie şi Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

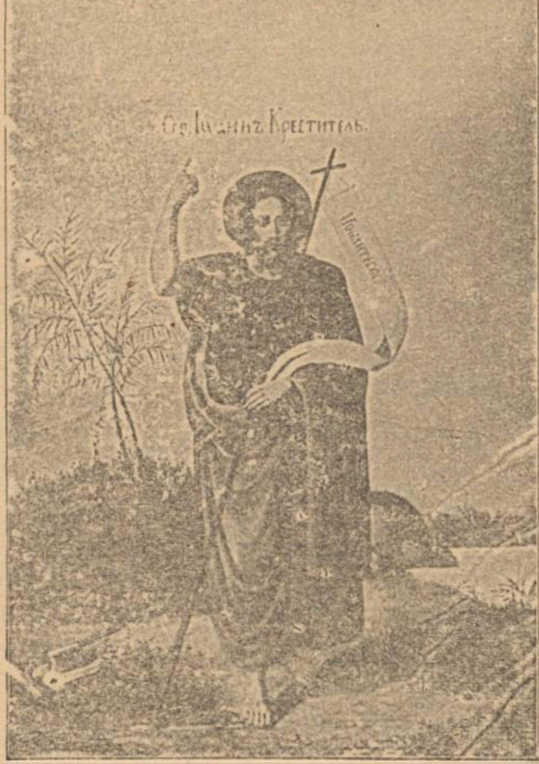

II.

Iisus pe Cruce
Inălţarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

III.

Botezul Domnului
Constantin şi Elena
Sfântul Dumtru călare
Sfântul George „
Maica Domnului
Petru şi Pavel
Arhanghelii Mihail şi Gavriil
P. Ioan Gură de aur
PP. Ioachim şi Ana

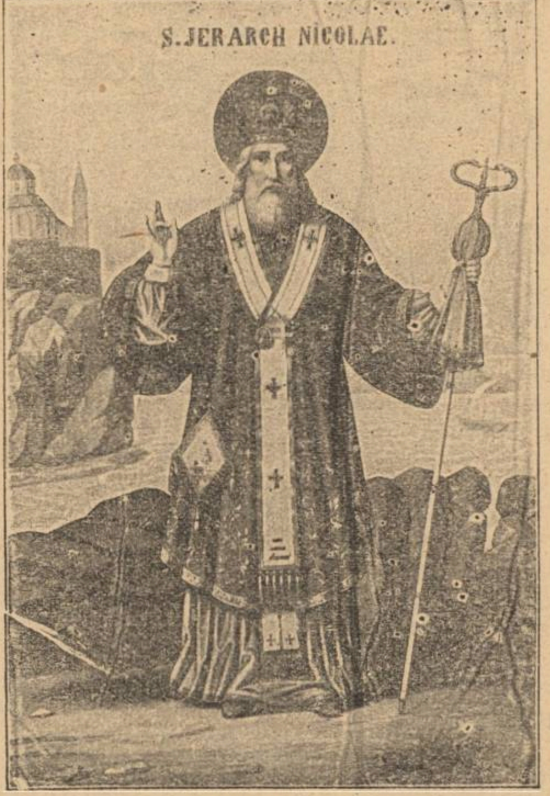
S. JERARCH NICOLAE.

IV.

Arhangelul Mihail
„ Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumitru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
„ Simeon
„ Andreiu
Evangelistul Ioan
„ Luca
„ Marcu
„ Mateiu
Prorocul Zaharia
Apostolul Iacob
„ Filip

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
foarte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	34·60	42 —	56·—	70·—	cor. foarte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	56·—	72·50	23·10	27·30	40·60	49·—	65·80	20·30	23·80	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30·80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·50	36·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·90	9·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icoane pictate pe pânză şi fără cadre (rame). La dorinţă se pictează însă şi pe lemn, ţinichea şi aluminiu.

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din orişice fel de materii şi de orişice coloare pe lângă condiţiile cele mai favorabile

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Joi 19 Decemvrie 1913 (1 Ianuarie 1914). *Nr. 131.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sarcinile militare.

Sibiiu, 31 Decemvrie n.

Dacă s'ar supune cineva sarcinei, de a examina cu deamănuntul budgetele tuturor statelor europene pe ultimii zece ani, s'ar îngrozi de sporiul pe care l-au făcut toate în această scurtă bucată de vreme. Aproape pretutindenea trebuințele statului sunt îndoit atât de mari ca înainte cu zece ani, deci pretutindenea îndoit atât de mari vor trebui se fie și contribuirile cetățenilor, pentru a putea fi acoperite trebuințele urcate, — ca înainte cu zece ani.

Și resortul în care se fac cele mai mari urcări de cheltueli este pretutindenea al ministeriului de răsboiu, deci *armata.* Sunt îngrozitoare sforțările, cari se fac din an în an pentru înmulțirea și îmbunătățirea puterii armate în Europa, încât trebue să se întrebe omul cu mirare, că oare de unde se mai pot scoate atâtea plusuri de cheltueli, dupăce starea materială a popoarelor din Europa și isvoarele lor de câștig sunt și astăzi aceleași, — ca înainte cu zece ani?

De unde?.. Din datorii, pe cari le fac guvernele statelor europene în ruptul capului, imitate fiind acum în privința aceasta și de guverne din alte părți de lume.

Francia, aceasta cămară mare, plină de comori și de bogății, bancherul Europei întregi, e asediată formal de guvernele din toate statele pentru împrumuturi, în sume deosebite, dar socotite aproape toate în sute de milioane, încât e temere, că dacă va satisface Francia tuturor cererilor de împrumuturi, poate se ajungă ea într'o criză financiară foarte grea.

Chestia a adus'o în discuție în camera franceză deputatul *Delahaye*, care a recomandat celor în drept o deosebită precauțiune în jurul acordării împrumuturilor dorite și cerute, spunând cam printre șire, că Francia e datoare se dee ajutor numai statelor din tripla înțelegere, nu și celor din tripla alianță.

Numitul deputat a arătat apoi după documentele publice, că ce împrumuturi se pregătesc a se acorda din partea stabilimentelor de credit franceze. Anume: Turcia cere un împrumut de 700 milioane. Grecia 300 milioane, Bulgaria, căreia o bancă mare din Paris i-a făcut acuma de curând avansuri foarte însemnate, 300 milioane. Sârbia, căreia i a făcut mari avansuri o altă bancă mare din Paris, 300 milioane. Spania cere un împrumut de 500 milioane. Portugalia are trebuință urgentă de 100 milioane. Belgia vrea să contracteze un împrumut de 800 milioane, iar *Austria* (poate cu Ungaria împreună) un împrumut mare de *un miliard.* Vine apoi Brazilia, care cere asemenea un miliard, China, care cere 100 milioane, Mexicul cu 800 milioane, Argentina cu 100 milioane, Uruguay cu 50 milioane, și alte state cu sume mai mici ori mai mari, între cari e înșirată și România, cu 300 milioane, Japonia cu 500 milioane și Italia cu un miliard.

E vorba deci, după spusele deputatului francez *Delahaye,* de vre-o opt miliarde, cari în curând vor trece din Francia în state streine, cătră cari mai este a se adauga suma de un miliard și jumătate, pe care trebue să o împrumute însuși guvernul francez, pentru trebuințele sale proprii, tot de natură militară, și iată că suma reclamată de armatele diferitelor state se urcă la zece miliarde, — numai pentru a li se îmbunătăți pentru acum situația.

Dar pomelnicul încă nu e gata, pentrucă sumele acestea se cer numai dela băncile franceze. Câte asemenea sume nu se vor mai cere dela băncile mari din Anglia și dela cele mari din Germania?! Pentrucă în chestii de împrumut și statele și guvernele lor sunt ca și particularii, învățați să trăiască mai mult din datorii: la o bancă se duc numai cu un cambiu, iar cu celalalt își cearcă norocul la altă bancă, până când li se gată creditul, și atunci încep zilele grele, în cari datoriile trebue să fie achitate.

Facem deci constatarea, că toată parada cea mare, care se face cu armata în deosebitele state, e aproape pretutindenea o paradă făcută pe datorii, pe cari bietele popoare au să le plătească; și ne exprimăm convingerea, că cu mult mai folositor pentru popoare ar fi, dacă aceste mari datorii s'ar face, nu pentru armată, ci pentru treptata înaintare a popoarelor în *cultură* și *bunăstare*, în care cas le-ar plăti și ele mai cu voe și mai cu bucurie, pentrucă resultatele pe urma lor ar fi cu mult mai evidente și mai îmbucurătoare. Așa însă cum merg astăzi lucrurile pe tema înarmării, cu vecinica procurare de arme noue, de tunuri noue, de noue vase de răsboiu, popoarele sunt în drept să se întrebe, că oare până când și până unde va merge tot așa? Nu se poate pune odată stavilă acestor jertfe înspăimântătoare, cerute pentru armată dela popoare, cari nu le mai pot da?!.

Serbătorirea Reginei Elisabeta. Eri, Marți, a împlinit Maiestatea Sa, Regina Elisabeta a României, anul al 70-lea al vieții sale pline de muncă rodnică și de fapte nobile. In București și în țara întreagă românească, ziua a fost serbătorită ca o adevărată zi de mare serbătoare, făcându-se pretutindenea frumoase manifestațiuni de afecțiune față de ințăleapta regină, de marea scriitoare și de miloasa ocrotitoare a săracilor și nenorociților. La palat în București ziua a fost serbată în cerc restrâns familiar, în urma doliului în care se află curtea regală, pricinuit de moartea Principesei Antonia, mama moștenitorului de tron Ferdinand. S'a oficiat la orele 11 un serviciu divin la biserica evangelică, în presența șefilor autorităților publice și a unui număros public, apoi M. Sa a primit diferite delegațiuni la palat, iar la prânz, contele Czernin, ambasadorul monarhiei noastre, a predat Maiestății Sale autograful monarhului nostru și insigniile marei cruci a ordinului Elisabeta. Aducem și noi augustei jubilante omagii profunde și rugăm pe bunul Dumnezeu să-i lungească firul vieții până la cele mai adânci bătrânețe!

Revistă politică.

Austro-Ungaria.

Noua sesiune a delegațiunilor. Sâmbătă după amiaz, la ora unu, și-a ținut delegațiunea ungară ședința de încheiere, în Viena. Oposiția maghiară nu s'a presentat la ședință. S'a făcut constatarea, că hotărârile delegațiunii austriace stau în consonanță cu ale delegațiunii ungare, prin urmare nu se cere ținerea de ședințe comune. Sesiunea a fost declarată de încheiată, dupăce P. S. Sa, Episcopul *Dr. V. Hossu,* a mulțămit presidentului pentru conducere, și miniștrilor pentru lămuririle date. Proxima întrunire a delegațiunilor în sesiune ordinară se va face în 2 Martie, 1914. De astădată delegațiunile își vor ținea ședințele în Budapesta, în care scop va veni și Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru la Budapesta, unde va sta mai lungă vreme. In sesiunea nouă delegațiunile vor avea să voteze budgetul cheltuelelor comune pe anul întreg, care se începe cu 1 Iulie 1914, și se termină cu 30 Iunie 1915.

•

Dieta croată. Sâmbătă s'a făcut în Zagreb deschiderea dietei croate, prin mesaj de tron. A presidat cel mai bătrân dintre deputați, *Marcu Mileusnici,* care și-a exprimat părerea de rău, că în dietă nu sunt representate și țările: Bosnia, Herțegovina, Dalmația, Istria, apoi orașul Fiume, ca „întreaga națiune croată se fie unită sub regele croat și sub sceptrul habsburgic.“ Conducătorii partidelor oposiționale au făcut apoi declarațiuni principiare, și în urmă s'a trimis o delegație la banul țării, ca să'l învite la deschiderea solemnă a dietei. La întrare în sală banul o fost primit cu ovații. A cetit apoi cu glas înalt mesajul de tron, în care sunt înșirate lucrările cu cari are a se ocupa dieta croată. Solia regelui deputații au ascultat'o în picioare, și după ce a fost cetită întreagă, deputații din majoritate au strigat: „trăiască regele“, iar cei din opositie, mai ales deputații agrari, au strigat: „trăiască regele *croat.*“ Deputații au mers apoi la biserică, unde s'a oficiat un scurt serviciu divin, iar după aceea s'au întrunit de nou în ședință, pentru a se apuca de lucru, dar oposiția s'a pus numai decât se facă obstrucție. Majoritatea guvernamentală însă a învins obstructia. Cu mici întreruperi s'au ținut ședințe până Duminecă dimineața la orele 3. S'au făcut verificările și s'a ales biroul. Luni s'a ținut apoi prima ședință meritorială. Oposiția a obstruat de nou.

•

Chestia limbei în Bosnia. Luni s'a deschis și dieta provincială din Bosnia și Herțegovina, care, pentru liniștirea spiritelor, va avea să se ocupe cât mai curând cu chestia limbei oficioase pe teritorul acestor țări. Din partea guvernului i s'a presentat adecă imediat după deschidere în chestia aceasta un proiect de lege, care va mulțumi pe cei până aci nemulțumiți. In ințălesul acestui proiect de lege, la autoritățile și oficiile civile din Bosnia și Herțegovina se introduce limba sârbo-croată în serviciul intern și extern. La toate institutele de instrucție publică se introduce limba sârbo-croată, iar la trenurile din Bosnia și Herțegovina, comunicarea cu publicul este a se face în mod obligator în limba sârbo-croată, pecând limba pentru afacerile interne oficioase la căile ferate remâne și pe mai departe cea germană. Funcționarii dela tren sunt obligați se învețe în trei ani limba sârbo-croată. Până aci pretutindenea era în us limba germană.

•

Criză în Austria. Situația guvernului din Austria e și acuma critică din cale afară. Ministrul de finanțe, Zaleski, care era Polon, a murit, și după ințelegerile de mai nainte, locul seu trebue să-l ocupe tot un Polon. Celalalt ministru polon, Dlugoș, a demisionat, și astfel doi miniștri poloni se cer, iar domnul Stürgkh, ministrul president, nu prea are de unde să i iee. Mai vin apoi neințălegerile dintre Cehi și Germani, apoi dintre Poloni și Ruteni, peste cari guvernul deocamdată așa vrea se treacă, că pune în aplicare, cu ziua de mâne, § ul 14 din constituțiune, prorogând senatul imperial, și începând pertractări, de oparte cu Cehii și Germanii, de altă parte cu Polonii și Rutenii, pentru ai aduce la ințălegere și împăcare. Dacă nu succede împăcarea, guvernul se retrage.

România.

Programul partidului conservator. După discuții amănunțite și temeinice, membrii comitetului esecutiv al partidului conservator din România au căzut de acord, ca programul politic al partidului să conțină pentru viitoriul apropiat următoarele: Recunoașterea nevoiei de a se împărți pământ la săteni. Impropriețărirea se va face prin: a) Impărțirea disponibilităților de teren ale statului. Impărțirea bunurilor de mână moartă. c) Distribuirea terenurilor ce se vor cumpăra dela propietarii ce vor să-și vândă moșiile, prin „Creditul Țărănesc“, — o instituție de mare importanță. d) Dacă cu toate aceste pământuri nu se vor îndestula nevoile pentru împroprietărirea sătenilor, marii proprietari din partidul conservator își iau angajamentul de a vinde de bună voe o parte din moșiile lor, spre a fi distribuite la săteni. Ceialalți proprietari vor fi sfătuiți de a arăta aceeași bună voință. e) Dacă toate aceste măsuri nu vor fi îndestulătoare, dacă unii din marii proprietari vor refuza de a da pământ de bună voe, atunci se vor lua măsuri legale, cu sancțiuni. f) Sacrificiul pe care'l vor face marii proprietari, va fi făcut odată pentru totdeauna, marea proprietate rămânând în principiu inalienabilă, sacră și inviolabilă, garantată prin constituție. In ceea ce privește reforma electorală, partidul conservator nu crede că a sosit timpul unei asemenea reforme Totuși partidul nu se dă în laturi de a discuta ori ce reforme s'ar propune. Programul mai prevede măsuri pentru instrucția cât mai largă a sătenilor și măsuri pentru întărirea forței armate. S'a decis, ca programul odată definitiv redactat, să fie imprimat în mii de exemplare și distribuit în toată țara.

Străinătate.

Evacuarea Albaniei. După o știre din Roma, Italia în ințelegere cu Germania și cu Austro-Ungaria a declarat în Londra, că acceptează propunerea Angliei privitoare la evacuarea Albaniei de sud. Conform acestei propuneri, trupele grecești au să părăsească în 20 Ianuarie țara albaneză.

•

Crisă de cabinet în Sârbia. Guvernul sârbesc, presidat de Pasici, întimpină mari greutăți în cameră, unde oposiția a început o luptă înverșunată în contra lui. Prim-ministrul Pasici a făcut raport amănunțit regelui Petru despre situația nefavorabilă în care se află guvernul seu, și și-a oferit demisia, pe care însă regele nu a primit'o, ci a asigurat pe Pasici de încrederea sa deplină Intr'o conferență a partidului guvernamental, Pasici a espus apoi pe larg situația, arătând mai ales cât de serioasă e situația esternă, unde în tot momentul se pot ivi complicațiuni. A cerut întregul sprijin al partidului, pentruca guvernul se poată munci cu succes. Partidul guvernamental stă închegat în jurul guvernului, dar cu toate acestea, ministrul de răsboiu, Bosanovici, și ministrul de finanțe, Pacu, au demisionat, cel dintâi pentrucă e silit să-și urce în mod însemnat budgetul, al doilea tot din cauza budgetului, urcat peste măsură pentru anul viitor. Guvernul a cerut dela cameră indemnizare pe două luni și camera a votat Luni indemnizarea, absentând opoziția dela ședință, apoi s'a prorogat până după sărbători. *Imediat guvernul a demisionat de nou și regele i a primit demisia.*

•

Partid nou politic în Francia. Peste o sută de deputați și senatori s'au întrunit într'una din zilele trecute în adunare politică în Paris, unde au esaminat situația politică în mod amănunțit și s'au ocupat, pe baza resultatelor la cari au ajuns, cu necesitatea unei organizări noue, în spirit republican, cu un program de muncă bine precisat. S'a decretat necesitatea inaugurării unei politici de apărare națională, care se aibă de scop statificarea școalelor, împărțirea dreaptă a dărilor de stat, promovarea progreselor sociale, și concordia între cetățenii statului francez. Se va forma pe aceste baze o reuniune mare politică, care își va desvolta activitatea în parlament și în afară de parlament. O comisiune a fost aleasă cu însărcinarea de a face pregătirile pentru înfăptuirea reuniunii. In fruntea mișcării se află fostul prim-ministru francez *Briand.*

Noua lege electorală.

(Urmare.)

7. *Incheierea votării și adunarea voturilor.*

§ 123. La votare se poate prezenta alegătoriul până la 6 ore d. a., iar dacă votarea s'a început după orele 8 dimineața, în curs de zece ore dela începerea votării. Terminul acesta estrem al anunțării (ora legală de încheiere), îl stabilește la începerea votării presidentul comisiunii de votare, dând de știre, că întrucât nu se va ivi mai curând necesitatea stabilirii orei de încheiere din partea presidentului, anunțările (la votare) le va primi până la espirarea orei legale de încheiere.

După expirarea orei legale de încheiere, presidentul provoacă pe cei ce așteaptă să fie chemați la votare, ca să se retragă la locul designat din partea sa și dispune totodată, ca alegătorii astfel provocați se fie separați de ceialalți.

După trecerea orei legale de încheiere numai alegătorii astfel separați pot fi admiși la votare. Dacă după provocare dintre alegătorii deschiliniți nu se mai anunță nime la votare, presidentul comisiunii de votare încheie votarea și numai persoanele amintite în §-ul 107, alineatul 3, le mai admite la votare.

Dacă în înțelesul §-lui 105, alineatul 2, alegătorii singuraticelor comune ori părți de oraș (strade, piațe), au fost chemați și a douaoră la votare, respective au votat, ori apoi într'un cerc de votare, care nu e compus din mai multe comune sau părți de oraș, alegătorii se anunță foarte încet: presidentul comisiunii de votare poate se fixeze chiat și înainte de expirarea orei legale de încheiere, amintită în alineatul prim, un termin dela o oră până la două ore (ora de încheiere a presidentului), cu declarația, că alegătorii, cari mai vreau să voteze, pot să se anunțe în acest răstimp.

Alegătorii anunțați înainte de espirarea orei de încheiere a presidentului, trebue să fie admiși la votare chiar și dacă votarea s'ar face eventual după espirarea orei de încheiere.

Alegătorii anunțați sub decursul orei de încheiere a presidentului au se fie deschiliniți după ora de încheiere.

Alegătorii anunțați după expirarea orei de încheiere a presidentului, nu e permis să mai fie admiși la votare, cu esceptia persoanelor amintite în §-ul 107 alineatul 3.

§ 124. Dacă înainte de încheierea votării, careva dintre candidați, în mod corespunzător §-lui 86, alineatul ultim, anunță presidentului de alegere că repășește, presidentul de alegere dispune numai decât, că cu privire la candidatul repășit votarea să se sisteze în toate cercurile de votare.

Votarea trebue peste tot sistată, dacă în urma repășirii nu rămâne decât un candidat ori nici un candidat.

Presidentul comisiunii de votare poate întrerupe ori sista votarea pe baza acestui paragraf, numai la îndrumarea verbală ori dată în scris, cu subscriere propie, a presidentului de alegere.

§ 125. Dacă înainte de încheerea votării se ivește o astfel de pedecă, pentru care continuarea reglementară a votării e cu neputință, presidentul comisiunii de votare suspinde continuarea votării, după priceperea sa proprie, și pe propria sa răspundere, până la delăturarea pedecii. Votarea, cum a fost delăturată piedeca, imediat trebue continuată. Suspendarea votării și aproximativa ei durată este a se publica. Dacă pedeca n'a putut fi delăturată cel mai târziu în curs de două ore după ora legală de încheiere, și din pricina aceasta votarea nu a putut fi continuată, presidentul comisiunii de votare sistează votarea.

§ 126. După încheierea votării, fie că votarea s'a terminat cu încheiere reglementară (§-ul 123) ori cu sistare (§-ul 124), precum și în casul, că votarea a fost întreruptă (§-ul 125), presidentul comisiunii de votare adună voturile în fața membrilor comisiunii și a bărbaților de încredere, cari sunt presenți, după candidați.

La adunarea voturilor, voturile trecute în registrul celor respinși nu pot fi luate în seamă.

Dacă votarea n'a putut fi începută (§-ul 103), sau dacă adunarea voturilor e făcută imposibilă prin vre-o făptuire criminală, ori apoi din altă causă, presidentul comisiunii de votare stabilește faptul, că votarea e zădărnicită.

§ 127. In cas de votare secretă, în scopul adunării voturilor presidentul scoate din urnă plicurile și le numără nedesfăcute. Totodată stabilește, pe temeiul listelor rubricate, purtate despre votare, numărul alegătorilor cari au votat. Dacă numărul lor, după repețită numerare, nu consună cu numărul plicurilor, împrejurarea aceasta, împreună cu lămurirea ei, este a se aminti în procesul verbal. (§-ul 130).

După aceasta un membru al comisiunii de votare desface pe rând fiecare plic, scoate din el biletul de votare, și după ce'l ia în privire, îl predă presidentului, care îl cetește cu glas înalt și'l arată. Biletul de votare pot să-l privească membrii comisiunii și bărbații de încredere.

Pentru însemnarea voturilor se deschide pe seama fiecărui candidat listă separată, în care să întroduce fiecare vot, care a căzut pe el, astfel, că votul prim se însemnă cu 1, al doilea cu 2, al treilea cu 3, și așa mai departe.

§ 128. In cas de votare secretă e nevalabil și la stabilirea resultatului votării nu vine luat în socotință votul, dacă:

1. Biletul de votare n'a fost așezat în plic oficios, ori a fost pus într'un plic provăzut cu vreun semn distinctiv.

2. La votare nu s'a folosit biletul oficios de votare.

3. Biletul de votare are vreun semn distinctiv.

4. Numele candidatului a devenit nevalabil pe biletul de votare, prin ștergere, ori în alt mod.

5. Biletul de votare nu sună candidatului, ori pe lângă candidat e trecut și alt nume pe el.

6. Biletul de votare conține vre-o condițiune, ori altfel de restrângere.

7. In acelaș plic se află mai multe bilete de votare, cu numele diferiților candidați.

Mai multe bilete de votare, așezate în acelaș plic, dar toate pentru acelaș candidat, se consideră de un vot.

§ 129. In cas de votare secretă, cu privire la valabilitatea voturilor, membrii comisiunii pot să ridice excepții, înainte de a fi votul notat. Asupra escepției decide presidentul pe răspundere proprie.

Biletele de votare, asupra valabilității cărora s'a adus hotărâre, precum și acelea, pe cari presidentul le-a decretat de nevalabile în cercul său de competență, au să fie deschilinite și provăzute cu număr curent. Totodată în procesul verbal (§-ul 130) este a se aminti pe scurt motivul, pentru care presidentul declară biletul de votare de valabil, ori de nevalabil.

Dacă motivul hotărârii a fost plicul nereglementar, la biletul de votare se alătură și plicul.

Celelalte bilete de votare presidentul le împachetează la olaltă și sigilează pachetul.

§ 130. Fiecare comisiune de votare poartă despre votare proces verbal.

In procesul verbal este a se aminti:

a) Centrul cercului de votare și ziua votării;

b) numele membrilor comisiunii de votare, ai bărbaților de încredere, aplicați din partea candidatorilor, ori în mod provisoriu numiți din partea presidentului comisiunii, și numele încrezuților speciali;

c) începutul votării și motivul eventualei amânări, ori zădărniciri;

d) în cas că e suspendată votarea, aceea, că pentru ce și când a fost votarea suspendată, care a fost atunci ultimul votant (dacă votarea e publică, cine a votat mai pe urmă pentru fiecare dintre candidați), și când a fost continuată votarea; motivul și timpul eventualei sistări, și că cine a fost atunci ultimul votant (dacă votarea e publică, cine a votat mai pe urmă pentru fiecare dintre candidați);

e) când a fost publicată ora legală de încheiere, sau ora de încheiere a presidentului, și că cine a fost ultimul votant (la votare publică cine a votat mai pe urmă pentru fiecare dintre candidați) atunci, când s'a publicat ori s'a stabilit ora de încheiere, apoi durata orei de încheiere a presidentului;

f) când s'a încheiat votarea;

g) înșirarea cu numele a membrilor din comisiune, a bărbaților de încredere, a încrezuților speciali și a scriitorilor, cari și au dat voturile, dar nu erau trecuți în listele electorale ale respectivului cerc de votare, (§-ul 107, alineatul 3,);

h) numărul alegătorilor trecuți în lista refusaților;

i) în cas că votarea e secretă, numărul voturilor decretate de nevalabile (§-ul 129);

k) resultatele votării încheiate în mod reglementar, respective sistate ori întrerupte;

l) momentele mai însemnate ivite în acel cerc de votare, eventualele hotărâri ale presidentului și dispozițiile sale, luate în interesul ordinei.

In procesul verbal nu are loc, nici protestul, nici vre-o altă observațiune.

§ 131. Atât protocolul de votare, cât și listele rubricate de votare, mai departe lista despre cei refusați și listele despre voturile date singuraticilor candidați, au să fie purtate în limba oficioasă a statului, în trei exemplare originale. Persoanele chemate să le compună sunt datoare să facă ulterior exemplarele, cari eventual ar lipsi, în original.

După adunarea voturilor, sau după constatarea, că votarea a fost zădărnicită, toate actele acestea le subscrie presidentul comisiunii de votare, și notarul. După toate acestea, presidentul comisiunii, dacă nu e totodată și president de alegere, transpune prezidentului de alegere cele trei exemplare ale actelor numite, listele electorale, în cas de votare secretă pe deasupra și biletele de votare și plicurile, în persoană, ori prin vreun membru al comisiunii, ori apoi pe calea organului autorității, dar fără amânare. (Va urma).

Din București.

Funerariile lui Ioan Kalinderu.

Sâmbătă la orele 2 d. a. s'a făcut înmormântarea remășițelor pământești ale lui *Ioan Kalinderu,* administrator al domeniilor coroanei, membru al Academiei Române, etc. etc. din biserica Kalinderu, strada Doamnei.

Un public imens de mare a asistat la înmormântare. Biserica era întreagă cernită, iar sicriul defunctului, așezat pe un catafalc maiestos în mijlocul bisericii, era încunjurat și acoperit de numeroase coroane de flori, printre cari s'a remarcat a M. Sale Regelui Carol, cu inscripția: „Credinciosului sfătuitor și prietin Ioan Kalinderu“, apoi a Regelui bulgar, a principelui de Wied, domnitoriul Albaniei, a principelui Ferdinand moștenitoriul de tron al României a Academiei Române, etc. etc.

Serviciul divin l'a oficiat I. P. S. Sa Mitropolitul *Pimen* al Moldovei, asistat de P. S. Sa Episcopul *Nifon* al Dunării de jos și de înaltul cler. Răspunsurile le-a dat corul seminariului central din București. După terminarea serviciului divin s'au rostit cuvântările în ordinea următoare: Ministrul C. C. Arion, Dr. Istrati, Sabba Ștefanescu, Dr. Obreja, Gh. Adamescu, P. Antonescu, Em. Nicolau, acesta din urmă în numele sindicatului ziariștilor. Vorbirea domnului ministru *C. C. Arion,* a fost următoarea:

„Din Inalta însărcinare a Maiestăților Lor, Regelui și Reginei, aduc aici prinosul de recunoștință și adâncă părere de rău pentru pierderea atât de neașteptată a aceluia, care o viață întreagă Le a fost unul din cei mai credincioși și devotați sfătuitori.

Țara întreagă cunoaște munca uriașă desfășurată pentru binele obștesc de acest bun fiu al ei.

Pot fi meniri mai strălucite într'o viață omenească, nu cunoaștem însă alta mai nobilă ca aceea a vieței lui Ioan Kalinderu, căci această menire a făcut din el un *om de bine,* în înțelesul cel mai larg, cel mai înalt al cuvântului.

Intr'o activitate prodigioasă el a răspândit luminele minței sale înțelepte și comorile sufletului său bun fără a pregeta, fără a urmări decât scopul unic de a fi util și de a face binele.

El știa negreșit că numai prezența sa, cinsteà numeroasele societăți române și străine, cari căutau un reazim într'însul, dar se cinsteà mai ales pre sine însuși, prin nemărginita bunăvoință ce le acorda, și poate că lauda cea mai de plină ce se poate face lui Ioan Kalinderu este, că nimeni nu i-a cerut ajutor fără să i-l dea.

In toate direcțiile în care și a îndreptat activitatea sa, Ioan Kalinderu s'a arătat cu aceleași calități de înțelept și neobosit organizator.

Alții vor arăta lucrările lui de înzestrare și organizare la „Academia Română“, la comisia monumentelor istorice, la „Societatea Crucea Roșie“, la „Societatea Progresul Silvic“ — unde a avut conducerea, ca președinte — și la atâtea altele, și cum, de la studii de înaltă erudiție a frumosului în arte, el s'a coborât cu aceeași râvnă până la munca de colaborator al unei reviste populare ca „Albina“ și a unei biblioteci populare ca „Steaua“.

Ne vom mărgini a arăta în aceste câteva cuvinte fericitele roade ce le-a adus pe altarul economiei naționale, ca administrator al „Domeniilor Coroanei“.

Viața lui este pentru noi o pildă rară de rezultatele bine cuvântate ce poate aduce o activitate statornică și nestânjenită de schimbările obișnuite în multe din administrațiile noastre. Infloriree, la care au ajuns „Domeniile Coroanei“ în urma muncii lui necurmate de aproape 30 de ani, constitue o mândrie pentru economia țării și cel mai prețios exemplu pentru marii proprietari.

Pe domeniile administrate sub înțeleapta lui conducere vedem introduse, nu numai cele mai moderne mijloace de punere în valoare a bogățiilor pământului nostru, dar mai ales mijloacele cele mai sigure pentru ridicarea stării culturale, economice și igienice a sătenilor prin îndrumarea lor la muncă mai producătoare, prin înlesniri culturale de tot felul.

Neîntrecut în devotamentul său către Coroană, neîntrecut în munca rodnică pentru țărănime, Ioan Kalinderu lasă un gol mare în sufletul MM. LL. Regelui și Reginei și în acela al sătenilor, cari au avut parte de părinteasca lui îngrijire“.

Discursul rostit de Dr. *C. Istrati* în numele Academiei Române a fost următorul:

„Ioan Kalinderu nu mai trăește. Ioan Kalinderu, întruparea cea mai desăvârșită a cinstei, patriotismului curat, iubirei binelui public și a muncei neobosite, s'a supus legei firei și a întrat în eternitate.

Un gol mare rămâne însă în urma lui. Gol greu, foarte greu de umplut; de oarece puțini sunt aceia, cari să aibă o viața mai curată mai senină și mai plină de fapte bune, ca aceea a scumpului odihnit în Domnul.

Fost-a el tânăr, bătrân în judecată și dat i-a fost să fie verde la muncă și pricepere, până la o vârstă destul de înaintată.

Munca fără preget constituia podoaba vieței lui. Cinstea era plămădită de firea lui aleasă, dorul de bine și iubirea adevărului constituiau fericirea sufletului lui, iar chibzuința în fapte, prevederea în lucrare și ținta totdeauna patriotică, în tot ce urmărea, erau însușirile lui firești, de la care nu putea să se dea în lături.

Natură de elită, suflet ales, el va rămânea o podoabă a neamului nostru!

In timpurile, în cari cinstea e o calitate, patriotismul un merit, munca o excepție de laudă, și când caracterele se întâlnesc rar, în vremi în cari adesea chiar patriotismul mai luminat e întunecat de o umflare peste seamă a personalităței, și pătat nu arareori de lupte pătimașe și dăunătoare țărei, în lungi răstimpuri de șovăire și nehotărâre de fapte bune și doveditoare de oare care lipsă de destoinicie în chestiunile mari lăuntrice, Kalinderu apare ca un far luminos.

Nimic pătimaș și îngust în pornirile lui, nimic personal și josnic în dorințele sale nimic făcut de formă numai, sau pentru a orbi buna credință a lumei nepregătite. Totul la el pleacă dela o convingere adâncă: propășirea și fericirea țării sale.

Iubea pe cei dela țară cu adevărat și a făcut așa de mult pentru ei în mod priceput și sincer.

Iubea mișcarea culturală în fruntea căreia stă „Academia“, și el i-a dat ajutor, totdeauna pentru mergerea necontenit înainte.

Iubea trecutul măreț al acestei țări, și iată de ce era adunător de odoare scumpe nouă și căuta să reînalțe localurile de credință. Vedea lipsurile mari ce se găsesc chiar de ochiul cel mai puțin dibaciu, și dornic de a face binele, el nu se mulțumea numai cu arătarea lor, dar grijea ca să aducă, pe cât putea, vindecarea răului.

Rar s'a văzut la noi, în ultimii timpi, o fire mai desăvârșită stăpânită de dorul binelui public.

Intreaga lui viață poate fi asemuită unui râu lin și liniștit, care a adus numai viață și mulțumire ori unde s'a atins de maluri prielnice.

De tânăr se deosebește el prin seriositate la studii, și întors în țară, el fiul de bogat, continuă a studia, a munci și a duce viața exemplară, pe care o dusese și la Paris.

In magistratura țării, pe care el dorea să o vadă așa de sus, fu un model, și iată de ce ajunse curând la Inalta Curte de Casație, fără a se șopti nimic în juru-i, mai ales pe acele vremuri, decât de bine și cu respect.

El, bogătaşul, cu o situaţie socială relativ respectabilă, deşi trăia în mediu în care cei ce doreau a ajunge cu orice preţ se ridicau aşa de iute şi fără greutate, urca liniştit treptele înălţărei numai graţie muncei lui cinstite.

In ţara frământărilor politice sterpe, pentru interesele generale, prielnice politicianilor de profesie, Kalinderu întoarse spatele acestei vieţi artificiale şi vătămătoare, şi ţinându-se departe, ca un stejar puternic în mijlocul trestiilor bătute de toate vânturile, el se ridică în sferile înalte ale marilor interese naţionale şi sociale ale ţării, şi de acolo privind mai limpede şi mai sigur, a căutat tot timpul să întărească munca cinstită, să înalţe sentimentele bune, să făurească caracterele, să răspândească cultura şi să îndrepte buna stare materială a celor desmoşteniţi.

Ce suflet curat şi bun, ce inimă generoasă, ce patriot luminat, ce pildă demnă de admirarea şi închinarea noastră.

De câte ori amărât de cele ce vedea în jurul său, decepţionat de mulţi în cari pusese încrederea, desgustat de venalitatea sau uşurinţa altora, îmi spunea păsul său, dar sfârşea totdeauna cu urarea, ca totul să se schimbe şi-şi arăta încrederea ce nu trebuia să ne părăsească nici odată — că valul potmolirei se va scurge, iar lespedele albe şi vegetaţiunea curată şi plină de sevă rodnică se va înălţa mai cu putere în urmă.

Iată cine a fost Kalinderu, şi cuvintele mele au un mare cusur, acela de a fi încă prea palide faţă cu marea şi impunătoare lui personalitate.

Iată de ce, volens nolens, era el respectat de toţi. Iată de ce era el iubit de cei buni, iată de ce numele lui va fi cinstit de generaţiile viitoare.

Biserica, şi şcoala, atelierele, creşterea copiilor, acasă şi în şcoală, asociaţiile săteşti, munca casnică, cultura şi creşterea raţională a plantelor şi animalelor, învăţămintele practice de tot felul, monumentele istorice, istoria trecutului nostru şi în special al străbunilor noştri, Romanii, care l-a pasionat multă vreme, dicţionarul limbii, publicaţiile cu caracter patriotic, igienic, moral şi practic, mersul Academiei, al azilului Oteteleşanu, creat de el, Crucea roşie, desăvârşirea muzeului său, în care se află atâtea odoare ale trecutului şi dovada atâtor ajutoare date artei contimporane şi care poate fi o podoabă în orice capitală, toate, pe rând şi cu muncă şi sacrificii personale serioase, au fost frământate cu mânile lui, toate au fost dospite în creerul şi inima lui mai întâi, toate s'au născut şi înflorit la căldura lui sufletească, toate sunt dovada, de ce a fost şi cum a lucrat el.

Domeniile Coroanei, constituesc coroana muncei lui, şi Marele nostru Suveran, nu a putut avea un om mai de seamă decât pe Kalinderu, pentru a-i înţelege, urma şi executa, vederile sănătoase şi pornirile dătătoare de atâtea bune pilde ţării întregi.

Unui astfel de Suveran îi era dat a fi servit de un I. Kalinderu. Ţara nu a avut om mai curat şi mai zelos de cinstea şi averea ei ca pe Kalinderu, când a fost însărcinat cu răscumpărarea Căilor Ferate la 1883 şi cu împrumutul dela 1899.

Academia Română a avut în el, timp de 20 ani, un stâlp de marmură albă, drept şi nepătat. Kalinderu în tot acest timp a lucrat cu dor şi neobosit pentru mărirea aureolei şi importanţei ei. Ceea ce a rămas după el e dovada unei munci uriaşe în ogorul neamului.

Fie el binecuvântat!

Iată de ce, fericiţi de a putea spune fără încunjur, numai bine la mormântul său, avem durerea adâncă însă de a ne da seama de marea noastră pierdere şi de golul ce rămâne după el.

Academia Română cu deosebire, şi comisiunea monumentelor istorice, în numele cărora am cinstea a vorbi, vor păstra cu sfinţenie memoria aceluia, care le-a iubit şi ajutat şi care a căutat să le înalţe. Kalinderu era dintre aceia, care punea Academia în fruntea tuturor instituţiunilor cu caracter românesc, pătruns de rolul mare ce are de îndeplinit şi de înţelesul rostului ei în evoluţia noastră tot înainte.

Cu respect, cu recunoştinţă, cu adâncă şi pioasă închinare, aduc aicea prinosul nostru de iubire memoriei aceluia, care a dat dovada muncii, priceperei, cinstei, patriotismului, iubirei neamului, adevărului, binelui şi frumosului.

Fie-i pe dreptul ţărâna uşoară"!.

După ce s'au rostit şi celelalte discursuri, la orele 3 şi jumătate sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale defunctului a fost scos din biserică şi aşezat pe carul funebru. Cortegiul s'a pus apoi în mişcare astfel: doi jandarmi călare, corurile, carăle cu coroanele, decoraţiile, clerul, corul seminarial, carul funebru, apoi mulţimea imensă de oameni. Sicriul a fost aşezat în mod provisoriu în cripta familiară din cimiterul Belu.

Regretatului Ioan Kalinderu, care era decorat cu numeroase ordine înalte, i s'au dat onoruri militare, de câte o companie din toate trupele garnizonate în Bucureşti. Parada a fost comandată de domnul general Deşliu. Decoraţiile, aşezate pe perne, au fost purtate de câte un ofiţer superior.

NOUTAŢI.

Serbare în Fiume. Arhiducele moştenitor de tron Francisc Ferdinand, cum anunţă o ştire oficioasă, va participa Sâmbătă în 17 Ianuarie la serbarea din Fiume, unde are să se inaugureze cel mai nou vas de răsboi, *Sfântul Ştefan*, al marinei austro-ungare. Vor mai asista la festivitate: arhducele Eugen, arhiducesele Annunciata şi Maria Tereza, cea din urmă ca naşă a noului dreadnought.

*

Procesul Rutenilor. Luni s'a început la tribunalul regesc din Sighetul Marmaţiei procesul intentat Rutenilor pentru încercările de a trece la legea gr. ort. Sunt 94 acuzaţi, iar faţă de 94 acuzaţi tribunalul a sistat procedura. Pertractarea va dura cam şase săptămâni, pentrucă sunt 240 de martori de ascultat. Acuzaţii, în frunte cărora stă Alexandru Cabaliuc, au 62 de apărători din oficiu, toţi Maghiari pentrucă poporul rutean nu are inteligenţă proprie, deci nici advocaţi proprii.

*

Asfaltarea. Lucrările din anul curent, privitoare la asfaltarea oraşului nostru, sunt terminate. Toţi lucrătorii împreună cu inginerii întreprinderii, au plecat spre căminurile lor. Indată ce se va desprimăvăra, are să se înceapă de nou lucrarea, şi anume cu regularea pavagiului din Piaţa mare. Pavarea se va face cu cuburi mărunte de granit. Un parc, care negreşit ar fi fost mai estetic şi mai igienic, nu se va construi în piaţă.

*

Călătorie de studiu. Tinerimea şcolară dela liceul de stat al Sibiiului va face şi în anul acesta o excursiune de studiu, care va dura 8—10 zile. Programa călătoriei cuprinde oraşele: *Oradea-mare—Zagreb, Fiume—Abbazia, Veneţia—Szabadka.* Taxa de participare este 100 de coroane pentru un şcolar, şi se poate plăti în rate lunare. Călătoria se va face în luna lui Iunie 1914.

*

Coroane eterne. Institutul de credit şi economii „Crişana" din Brad a donat la fondul „Gimnaziul ort. rom. din Brad" 40 cor. drept cunună rescumpărată pe mormântul răposatului preşedinte al comitetului de supraveghere *Gheorghe Părău*, prof. şi dir. gimnazial în penziune.

*

Participarea Italiei la expoziţia din San Francisco. Guvernul italian, cum se anunţă din Roma, a declarat ambasadorului american, că Italia va participa la expoziţia din San Francisco, dacă guvernul din Washington va renunţa la măsurile severe plănuite în contra imigrării analfabeţilor, şi dacă se va recunoaşte valabilitatea certificatelor date de medicii sanitari de pe vapoarele italiene.

*

Noutăţi muzicale. Au apărut: *Uvertura naţională*, de *A. Benu*, partitura pentru orhestră 5 cor., vocile pentru orhestră complet 9 cor., pentru pian 2.50 cor. — *Ave Maria!* solo de sopran sau tenor cu orhestră, de *A. Bena,* partitura p. orhestră 3 cor., vocile pentru orhestră 3 cor., vocea pentru solo 40 bani, extrasul pentru pian 1.20 cor. — Depozit general la: Librăria Diecezană în Arad.

*

Agitaţie în contra principelui. Mohamedanii din Albania, cum se scrie din Belgrad, au pornit o întinsă agitaţie în contra principelui de Wied. Preoţi mohamedani umblă din sat în sat şi ameninţă cu mânia şi pedeapsă lui Allah toată poporaţiunea muzulmană, care aderează la principele creştin al Albaniei.

*

Pentru ştiinţă. Impăratul Wilhelm al Germaniei a dat din fondul de dispoziţie 25 mii de mărci etnologului Leo *Frobenius*, cu scop ca savantul să-şi urmeze cercetările în Africa centrală.

*

Aviaţie. Se anunţă din Rafael, că aviatorul *Legagneux* s'a ridicat Sâmbătă cu aeroplanul la o înălţime de 6150 metri, stabilind un nou record.

*

In atenţiunea publicului călător. Şeful poliţiei din Sibiiu, în urma ordinului dat de direcţiunea căilor ferate ungare, face atent publicul călător, că în urma accidentelor dese este oprit a se urca sau a se da jos din trenul pus în mişcare. Persoanele care vor călca ordinul, au să fie pedepsite cu toată rigoarea.

*

Din Cetinie, capitala Muntenegrului vin ştiri triste. Regina Milena, care e bolnavă de multă vreme, îşi trăieşte zilele din urmă. Regina Elena din Italia, fiica ei, a fost chemată pe cale telegrafică la patul mamei ei. Celelalte fete ale bolnavei regine muntenegrene se află deja de câteva zile în Cetinie, la mama lor.

*

Moştenitorul de tron al Rusiei, despre care scriau ziarele că s'a făcut deplin sănătos, s'a bolnăvit de nou şi starea sa e îngrijitoare.

*

Serbare şcolară. Duminecă înaintea Naşcerei Mântuitorului, în 22 Decemvrie v. orele 3 p. m. se va face împărţirea darurilor de Crăciun, în sala festivă a şcoalei centrale gr.-or. române din Sibiiu, la care festivitate se invită toţi părinţii şi binevoitorii şcoalei.

*

Refuzat. Autorităţile judecătoreşti italiene n'au împlinit rugarea apărătorului, care a cerut ca Vicenzo Perugia, hoţul Giocondei, să fie pus în libertate din arestul preventiv. Guvernul italian aşteaptă răspunsul autorităţilor franceze la întrebarea că: doresc sau nu pedepsirea vinovatului. Din Roma se anunţă că a sosit acest răspuns, şi că francezii doresc pedepsirea lui Vicenzo Perugia.

*

Petrecere în Hunedoara. Reuniunea femeilor române gr.-ort. din Hunedoara aranjează o petrecere cu joc în 8 Ianuarie st. n. 1914, a doua zi de Crăciun, în hotelul fabricei de fier din loc. Inceputul la orele 8 seara, venitul curat se va transpune fondului „Reuniunii femeilor române gr. ort. din Hunedoara".

*

Pentru săraci. La darurile de Crăciun pentru săracii noştri au mai dăruit: Dr. Ioan Mihu, advocat (Vinerea) 20 cor., dna Iustina Dr. Săndean, 3 cor., dşoara Sabina Brote, 2 cor. Aurel Popovici prof. sem. şi Rudolf Gardik, comersant, Marcu Jantea, catihet, câte 1 cor., Paul Munteanu, c. şi r. colonel perz. 5 cor., dna Octavia Voileanu, soţie de as. cons., 2 părechi pantaloni, 2 rocuri, 1 jachetă, 1 căciuliţă, gulere, cravate etc., Eduard Baumann, comersant, stofe de hăinuţe, batiste, cravate etc. Teodor Doboi, comersant, 4 cârpe mari de cap, 9 metri barchet, 2 părechi ciorapi de iarnă, 1 îmbrăcăminte de flanel, 2 căciuli etc. Pentru jertfele aduse celor săraci, apelând pentru daruri de orice natură, mulţumeşte cu căldură, în numele Reuniunii meseriaşilor sibieni: Vic. Tordăşianu, prezident, Ştefan Duca, notar.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: dna Stefania Şteflea n. Tatulea, soţie de blănar, cor. 1·20, Augustin Roman, învăţăcel cuptorar, 75 bani, Vasile Surdu, sodal căldărar, Iustin Istrate, sodal maşinist tipograf, câte 20 bani, Teodor Vasiac, înv. cuptorar, 65 bani, George Baciu, măsar soţia sa Maria şi copiii lor Elena, Victoria, Mărioara şi George, cor. 1·40, George Dan, vânător domenial (Şugag), aplicând pe fiul său Zaharie la hornarul Bernetzky, 20 bani, din venitul curat al reprez. teatrale 10 cor., Petru Borz, cul. tip., 20 bani, Rozalia Preiner, în amintirea soţului său Antoniu Preiner, cor. 1, Ion Şortan, paroh (Sohodol) şi copiii săi Viorel, Viorica, Virgil, Virginia, Victor, Victoria, Valeriu şi Valerica, cor. 4.

*

Puterea armată a triplei alianţe şi a triplei înţelegeri. Eată o statistică a armatelor mari europene în timp de pace:

Germania va avea la 1915 în cifre rotunde: 32.000 ofiţeri, 110.000 subofiţeri, 670.000 soldaţi, cu totul peste 800.000 de oameni.

Austro-Ungaria are astăzi 33.000 ofiţeri, 58.000 subofiţeri şi 340.000 soldaţi, laolaltă peste 430.000 de oameni. In 1917 se crede, că va dispune de 500.000 de militari.

Italia are acum: 15.000 ofiţeri, 272.000 subofiţeri şi soldaţi, laolaltă 287.000 de oameni. —

Franţa în 1914 va avea 860.000, din care scăzându-se 60.000 pentru Africa, rămân pentru Europa 800.000 de soldaţi.

Rusia: 42.000 de ofiţeri, 1,225.000 de subofiţeri şi soldaţi, laolaltă 1,267.000 de oameni. După înfiinţarea celor două corpuri de armată plănuite, contingentul se va urca la 1,327.000 de oameni, din care 260.000 se găsesc în Rusia asiatică.

Anglia are în timp de pace 145.000 de soldaţi.

Din cifrele înşirate se poate vedea, că armatele triplei înţelegeri sunt cam cu o jumătate de milion mai tari, decât armatele triplei alianţe.

*

Sindicat desfiinţat. Cetim în *Budapester Tagblatt*: Intr'una din şedinţele sindicatului pentru gaz subpământean, membrii englezi şi americani au anunţat că nu mai fac parte din societate. Aceasta însemnează, că sindicatul se desfiinţează. Cauza, pentru care străinii s'au hotărât la pasul acesta, este sprijinul neînsemnat dat sindicatului din partea guvernului nostru. In urma desfiinţării, fireşte, gazul subpământean nu va fi condus la Budapesta. Membrii rămaşi în sindicat au hotărât să întemeeze o societate cu un capital de 600.000 coroane pentru Ardeal, mărginindu-şi activitatea în cadrul mai restrâns al acestei ţări.

*

Impăcare. Este ştiut, că manuscriptele rămase după moartea contelui Leo Tolstoi au dat naştere la mari neînţelegeri în familia scriitorului. De o parte văduva, de altă parte fiica lui Tolstoi pretindea fiecare pentru sine lucrările inedite ale marelui filozof. Acum se vesteşte din Petersburg, că mama şi fata s'au împăcat în următorul mod: manuscriptele originale vor fi fotografiate în două exemplare, unul pentru văduva, al doilea pentru fiica lui Tolstoi, ear manuscriptele originale au să fie dăruite spre păstrare unui muzeu din Rusia.

*

Mulţămită.

Pentru condolările verbale şi în scris, şi pentru participarea la înmormântarea neuitatului nostru soţ şi tată *Avram David, fost paroh gr.-or. în Sebeşul-săsesc*, îşi exprimă cele mai adânci mulţămite

Jalnica familie.

Conferenţele învăţătoreşti.

Convocare.

Domnii învăţători din tractul Alba-Iulia sunt prin aceasta convocaţi la conferenţă trilunară pe Sâmbătă în 28 Decemvrie v. c. la 9½ ore a. m. în şcoala din oraş.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea conferenţei, constatarea celor prezenţi şi constituirea.
2. Catihizarea în şcoalele noastre, discuţie literară.
3. Raportul comisiunii despre starea învăţământului din tract, în an. 1912/13.
4. Raport din partea fiecărui învăţător, despre tovărăşia şcolară şi statorirea statutelor acestor tovărăşii.
5. Raport despre starea bibliotecii tractuale.
6. Programul viitoarei conferenţe.
7. Propuneri.

Alba-Iulia 13/26 Decemvrie 1913.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Convocare.

In conformitate cu §-ul 20 din statute se convoacă prin aceasta a

XXV-a adunare generală ordinară

a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu", pe Duminecă în 29 Decemvrie v. 1913 la orele 2 d. a. în edificiul şcoalei din *Guşteriţă.*

Program:

1. Prezentarea raportului general al comitetului central, a raţiociniilor pe anul 1912 şi a proiectului de budget pe 1914.
2. Propuneri eventuale din partea membrilor.
3. Discurs de interes general economic.
4. Autenticarea protocolului şedinţei.

Sibiiu, 17 Decemvrie n. 1913.

Pant. Lucuţa
president.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

Cum vorbim şi cum ar trebui să vorbim româneşte (Ardelenisme şi alte-isme), de Axente *Banciu*, tip. I. Chiroi, Braşov, 1913. — O broşură de 140 pagine. Preţul: 80 bani, în România 1 leu. — Publicaţia aceasta, în care se arată multele greşeli în limbajul Românilor din Ungaria şi felul cum ar trebui îndreptate, este una din cele mai binevenite. Se va citi cu folos.

Teatru.

Miercuri, în 31 Dec., se joacă farsa *Dansatoarea spaniolă*; începutul reprezentaţiei la ora 6 şi jumătate. Joi, în 1 Ianuarie n. 1914 d. a. la ora 3 se dă piesa *Panaşul*, de Nicodemi, seara la 7 şi jum. opereta *Primaşul ţigan.*

Nr. 1079/1913. (353) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Suplac** (Küküllőszéplak), din protopresbiteratul Târnavei, devenit vacant prin strămutarea parohului Nicolae Boeriu la Ordinul Consistorial Nr. 12422 Bis. din 30 Septemvrie a. c. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Românu“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat:

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite cu documentele prescrise de normele în vigoare (extras de botez, testimoniul gimnazial, absolutor clerical de 3 ani, atestat de cualificațiune preoțească, documente recomandătoare despre purtare și oficiul ce l'ar fi având unde-va până acum) — la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár), având a se presenta după încunoștiințarea protopresbiterului, cu observarea dispozițiilor din Regulamentul parohial §. 33 la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, ori a oficia și cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 617/1913 (352) 1—3

Concurs.

Devenind vacante posturile de învățători de'a comunele de mai jos din protopresbiteratul **Lupșa**, pentru întregirea acelora se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român.“

1. **Runc**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. și 600 cor. ajutor de stat; relut de grădină 20 cor. și locuință în edificiul școalei.

2. **Șasa**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 700 coroane din cassa bisericei și 500 cor. ajutor de stat; cvartir și grădină în natură.

3. **Valea-Georgelului**, salar începător 1200 coroane, anume: 600 coroane dela biserică și 600 cor. din ajutor de stat. Cvartir și grădină în natură.

Salarele se solvesc, atât partea dela stat, cât și cea dela cassele bisericești, în rate lunare anticipate.

Gradațiile la toate trei posturile se prestează după anii de servit conform § 4 din art. de lege XVI. 1913.

Ajutoarele dela stat sunt votate în regulă, beneficiind de ele și învățătorii de până aci. Pentru noii învățători devin însă licvide numai dupăce dl ministru le pune în curgere pe baza documentelor celor aleși.

Lângă dorințele impuse de legi și regulamente, aleșilor învățători li se impune și datorința de a conduce elevii la biserică și a executà cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de regulamentele în vigoare, să se trimită subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții, până în 8 zile înainte de alegere, să pot prezenta și în comună pentru care au concurat, spre a cânta și face cunoștință și cu poporul

Ofenbaia, (Arányosbánya), 13/26 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Lupșei, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Concurs.

Institutul de credit și economii societate pe acții „Zlăgneana“ din Zlatna publică pentru ocuparea postului de **director esecutiv** al său concurs cu termin de **15 Ianuarie st. n. 1914** sub următoarele condițiuni:

1. Salar anual fundamental 2400 cor.
2. Zece trienali a 300 cor.
3. Relut de cvartir 400 cor. anual sau cvartir corespunzător în natură.
4. Tantiemă statulară.
5. Asigurarea unei penziuni la un institut de penziune cu baza de 2400 cor.

Dela reflectanți se pretinde: Qualificație deplină pentru cariera comercială și să dovedească capacitatea de a conduce independent afacerile de bancă, având a purta și supraveghea și agendele de contabilitate.

Postul se poate ocupa îndată. Cu cel ales se va încheia contract în sensul § lui 39 din statute.

(349) 1—1

„Zlăgneana“
institut de credit și economii societate pe acții.

Nr. 920/1913 protopresb. (346) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III **Selnița**, din protopresbiteratul „Cetatea-de-peatră“, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotațiunea dela stat.

Reflectanții să-și înainteze rugările de concurs înzestrate cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis și după prealabila încuviințare să se prezinte în parohie spre a cânta, cuvânta, resp. a celebra.

Lăpușul-unguresc, la 14 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conțelegere cu respectivul comitet parohial.

Andreiu Ludu
protopop.

O calfă de măcelar,

care să pricepe bine la această meserie și e **Român**, află numai decât aplicare în prăvălia mea pe lângă cele mai bune condițiuni. Cei interesați să se anunțe direct mie.

Sibiiu, 16/29 Decemvrie 1913.

(351) 1—3

Ion Radu
măcelar, strada Faurului 6.

Aviz.

Aduc la cunoștința On. public, că din motive știute m'am despărțit de tovărășia dlui Ioan Radu și mi-am asortat o

prăvălie de măcelar nouă

împreună cu Ioan Mânzat în strada Faurului Nr. 12. Mulțumesc On. public pentru sprijinul de până aici și mă rog ca de acel sprijin să nu fiu lipsit nici în viitor. Din partea mea ofer un serviciu prompt și conștiențios pe lângă prețurile cele mai moderate.

Sibiiu, în Decemvrie 1913.

Cu stimă:

(348) 1—3

Coman Mânzat
măestru măcelar.

Doi băieți de școală

se primesc în cuartir și cost, în strada Șaguna Nr. 12.

(354) 1—

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu

I. Anuar pedagogic

pe anul 1913

de

Dr. O. Ghibu.

Prețul cor. 2·50 + porto 20 fil.

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunț de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public românesc și în special a On. Preoțimi și Invățătorimi că me-a reușit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor“

din Sibiiu, Piața mică,

și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de Manufactură atât pentru dame și domni, cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoți din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 7—10

Teodor Doboiu.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană**:

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.

Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

REVERENZI!

Premiat:

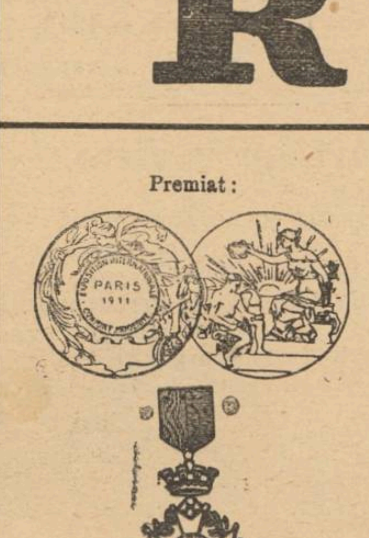

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală“ I. PETRAȘCU

Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.

Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută

Reverenzi pentru on. preoți

în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 28—

Sprijiniți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Sâmbătă 21 Decemvrie 1913 (3 Ianuarie 1914). Nr. 132.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Politica națională dinastică.

Un politician de frunte ne trimite spre publicare articolul următor:

In polemica avută cu profesorul N. Iorga, Dr. Alexandru Vajda, membru în comitetul național, răspunzând în „Gazeta Transilvaniei“ a declarat, că Românii din regatul ungar nu pot face altă politică națională, decât cea *tradițională dinastică,* rezervându-și, ca motivele și explicările necesare să le comunice dlui Iorga verbal, la București.

Ce motive au determinat pe Dr. A. Vajda să facă o astfel de declarație publică și ce explicări va fi dat dlui Iorga despre politica tradițională dinastică a Românilor din Ungaria, nu ne impoartă. Constatăm numai faptul, și luăm cu plăcere la cunoștință, că „kossuthistul“ de altă dată a venit la sentimente mai bune, a venit la breazdă, cum se zice românește, și cu el toată ceata „oțeliților“ și „autorizaților“, pentrucă „massele largi ale poporului sunt obosite de lupta sterilă de până aici“,[1] și pentrucă deoparte „interesele vitale ale neamului românesc în adâncimile lor sunt omogene cu interesele de viață ale națiunei maghiare“.... iar de altă parte „*existența și puterea monarhiei austro ungare și în această monarhie puterea statului ungar constituie cea mai de căpetenie garanță pentru existența națională a întreg neamului românesc*“.[2]

Iată niște mărturisiri foarte prețioase, cari și dacă n'ar fi sincere, conțin adevăruri nerăsturnabile. Căci e un adevăr nerăsturnabil, constatat și recunoscut de cei mai distinși politiciani români, din trecut și din prezent, că pentru a-și conserva ființa etnică neamul românesc din monarhia austro-ungară, nu poate urma altă politică, decât cea tradițională dinastică.

In concepțiunea poporului român dinasticism, patriotism și naționalism, sunt noțiuni sinonime și virtuți adânc înrădăcinate în sufletul lui. Imnul „Doamne ține și scutește“.. pentru dânsul are același farmec evlavios ca „Deșteaptă-te Române“. Dinasticismul poporului român din regatul ungar s'a erigiat și consfințit în dogmă religioasă prin pactul unirei, încheiat cu biserica catolică din Ungaria, după stăruințele iezuitului Baranyi și ale cardinalului arhiepiscop de Strigoniu Leopold de Kollonics.

Prin acest pact Românii ajunseră în posiția favorabilă de a se bucura de scutul și protectoratul (patronatul) regelui apostolic ungar. Și fiindcă împărații Austriei au esercitat și esercitează în biserica catolică din Ungaria dreptul de patronat al regelui apostolic, împăratul Leopold, când luă în stăpânire principatul Ardealului, numai decât a dat Românilor a înțelege, că dacă voiesc a li-se ușura starea bisericească, cât și cea politică, trebuie să se unească cu una din cele patru confesiuni recepte, după legile Transilvaniei, anume: catolică, calvină, luterană ori unitară, căci folosința drepturilor civile era legată de profesiunea uneia din acestea confesiuni.[3] Românii, preferind unirea cu confesiunea catolică din țară, și împăratul, cum se rostește în diploma din 1699, voind a răspunde *râvnitoarei dorințe a unui rege apostolic,* decretează: că bisericile, persoanele bisericești și lucrurile uniților să se bucure de aceeași libertate bisericească, de care se bucură bisericile, persoanele și lucrurile credincioșilor de rit latin.[4]

In temeiul acestor asigurări împărătești, căpeteniile firești ale poporului românesc, mitropolitul cu protopopii săi, adunați la 1700 în sobor la Alba-Iulia, cum s'ar zice azi, în *conferență națională,* — dar cum pe atunci nu era chestie de naționalitate și partidele politice se formau și se separau după confesiune, — soborul decretă unirea cu confesiunea catolică, adecă cu partidul catolic maghiar, pentru a obținea folosința drepturilor civile în stat. Din pactul unirii Românii traseră așadar drept concluziune firească a politicei lor dinastice unirea cu partidul catolic al regelui, adecă cu partidul guvernamental, reprezentat mai ales prin clerul înalt catolic, din care fac parte consecvent, până azi, toți episcopii bisericii greco-catolice române. Este deci *contradictio in adjecto* a propovădui o politică națională intransigentă și de izolare față cu cercurile conducătoare ale societății maghiare, câtă vreme episcopii uniți sunt îndrumați în urma oficiului lor a conlucra cu episcopii catolici maghiari, în conferențele și congresele acestora, pentru interesele catolicismului maghiar și ale bisericii unite împreună.

Această comuniune de interese ale bisericii gr. cat. române cu biserica catolică maghiară a recunoscut-o și a decretat-o în hotărârile sale în timpul mai recent conciliul al treilea provincial al mitropoliei unite de Alba-Iulia, care la Tit. II. Cap I. § 5 face următoarea declarație obligatorie: „*Nu voim să prejudecăm dreptului și datorinței, ce o au arhiereii noștri de a conlucra cu prelații bisericii catolice de rit latin,* în toate chestiunile, cari se referesc la interesele generale ale bisericii catolice din Ungaria și la cele comune ale provinciei noastre bisericești cu ale bisericii catolice de rit latin“.[5]

„De fapt, la conferențele episcopești catolice, — zice „Unirea“ — se pertractează o mulțime de lucruri pentru noi de interes capital. Cu știrea și învoirea lor,[6] se hotăresc, de pildă, cheltuelile fondului religionar. Este lucru foarte însemnat să fie cineva de față la socotelile acelea, spre a ne apăra interesele. In dieceza noastră *fondul religionar e patron la vre-o 30—40 de parohii,* în diecezele cari au parohii în părțile Ungariei propriu zise (afară de Ardeal) e tot așa. Dacă din ai noștri n'ar fi de față nimenea la pertractările acestui fond, desigur că nouă nu ne-ar ajunge nimic din el și atunci zidirile și reparările bisericilor, cari lucruri le împlinește acum fondul religionar în parohiile de sub patronatul său, cine le-ar face și cine le-ar împlini la cazul subtragerei ajutoarelor pentru noi? Poporul credincios din satele acelea de sigur nu, căci ei sunt săraci, iar altcineva nu. Astfel sate întregi ar rămânea fără biserică și școală. Congrua, fără de care puțini am putea trăi în lumea asta, căci azi nu putem trăi din venitul din care puteam trăi acu-s 10 ani, se împărtășește prin comisiunea congruală, aleasă de corul episcopesc. Dacă n'ar fi nimenea de față, câte congrue s'ar detrage din cauza neplăcerilor avute cu notarii și biraiele satelor?“[7]

Iată, am arătat în cele espuse, după organul oficial al mitropoliei unite din Blaj, *originea și temeiurile politicei tradiționale dinastice a poporului românesc* din regatul ungar. Legătura dogmatică și de interese materiale a bisericii unite cu biserica catolică maghiară i-o impune în mod imperativ această politică, și în consecvență o politică de înțelegere cu guvernul regesc, reprezentantul oficial al politicei dinastice, prin care regele constituțional exercitează drepturile sale și își îndeplinește voința sa.

Regele apostolic, totodată patronul bisericii catolice în Ungaria, are cuvânt hotărâtor în toate afacerile bisericii catolice în general, deci și în cele ale bisericii greco-catolice române. Prin voința și hotărârea lui s'au întemeiat și se susțin, din fondul religionar al bisericii catolice maghiare, toate episcopiile unite românești, se întreţin toate bisericile parohiale. Impăratul Leopold a dăruit episcopiei greco-catolice transilvănene domeniul dela Blaj. Impăratul Iosif al II. a dăruit episcopiei gr.-catolice de Oradea mare domeniul dela Beiuș, în întindere de 139·657 jugăre catastrale (pogoane). Cu drept cuvânt întreabă dar istoriograful Dr. Ardelean: „să nu fie dar în etern recunoscător Românul și să nu se roage pentru viața îndelungată, gloria și prosperarea înaltei case habsburgice, dela care din zilele bătrâne și până astăzi atâtea binefaceri și ocrotiri a primit?“[8]

Din zile bătrâne și până astăzi căpeteniile bisericii unite au urmat și urmează constant politica de guvernament a casei domnitoare, de a armoniza interesele poporului românesc cu ale catolicismului maghiar, o politică aceasta, prin care le-a succes să asigure existența și desvoltarea așezămintelor culturale românești, cu ajutorul statului.

Roadele și binefacerile politicei guvernamentale dinastice însă le-a simțit numai o parte a Românilor, uniții, iar neuniții rămaseră și mai departe tolerați și apăsați. Abia în dieta Transilvaniei din 1791 religiunea ortodoxă se scoase din rândul celor tolerate și i-se dete exercițiul liber de religiune. Cu toate acestea, Românii ortodocși din Ungaria și Transilvania numai în unire cu Sârbii, colonizați în Ungaria, și sub scutul privilegiilor date acestora prin diploma împăratului Leopold din 1695 și-au putut ocroti legea și susținea vieața bisericească, ca popor de confesiunea ortodoxă, față de propaganda catolică.

Dar intoleranța și șovinismul național al Sârbilor produseră atâta amărăciune și nemulțămire între Românii ortodocși, încât ei puseră în mișcare toate forțele pentru emanciparea și organizarea lor în mitropolie ortodoxă română autocefală. Calea și mijloacele erau cele cunoscute cu introducerea unirei: *încrederea coroanei* și *bunăvoința guvernului.* Lipsea însă omul cu garanță și autoritate morală, pentru a câștiga încrederea coroanei, până când el apăru în persoana providențiată a mitropolitului Andreiu Șaguna. El trebui să paralizeze și să învingă întâiu influența puternică, ce o aveau la curtea împărătească Sârbii, cari stăruiau să-i țină și mai departe pe Români sub ierarhia lor, apoi influența catolicilor, cari, prin ținerea și mai departe a Românilor ortodocși sub despotismul ierarhiei sârbești, sperau trecerea lor totală la catolicism, adecă la unire.

Ministrul cultelor, la Viena, în anul 1857, Leo Thun, declarase în fața lui Șaguna, că „greșește, când pretinde aceleași drepturi pentru biserica ortodoxă română, pe cari le are biserica catolică, pentrucă — zicea el — *biserica ortodoxă română nu dă aceeaș garanță stăpânirei împărătești,* pe care o dă biserica catolică“.[9]

In sfârșit, mitropolitul Șaguna, cu tactica și înțelepciunea sa politică, reuși să convingă cercurile politice conducătoare, că Românii ortodocși nu sunt mai puțin dinastici ca cei uniți. Impăratul, încredințat despre înaltele lui calități și merite pentru tron și patrie îl decoră, la anul 1850, cu crucea de comandor al ordinului leopoldin „întru preagrațioasa recunoștință a neclătitei credințe și alipiri către tron și casa domnitoare“,[10] la 1852 îi conferi baronatul și titlul de consilier intim, la 1864 îl decoră cu ordinul coroanei de fer clasa întâiu, iar la 1867 cu ordinul leopoldin crucea cea mare.

In scurt, prin meritele și vredniciile unui singur om se ridică din starea de umilire poporul român de legea ortodoxă și se organiză în biserică națională autocefală, cu constituție sinodală inarticulată în lege fundamentală de stat. Grației împărătești, de care a fost împărtășit, pe urmele dinasticismului și ale politicei sale înțelepte, Andreiu Șaguna, ca nime altul dintre Români, avem de a mulțămi cele mai multe și măreţe lucruri, ce le-a săvârşit el pentru biserică şi naţiune.

---

[1] Octavian Goga, în „Românul“ Nr. 256 din a. c.

[2] „Românul“ Nr. 258 a. c.

[3] Dr. Grama: Istoria bisericii românești unite cu Roma. Pag. 80.

[4] Id. pag. 87.

[5] „Unirea“ din Blaj Nr. 123 din 1913.

[6] Adecă a episcopilor cat. maghiari. Nota aut.

[7] „Unirea“ Nr. 123 din 1913.

[8] Dr. Ardelean: Istoria diecezei rom.-gr.-cat. a Orăzii-mari, Vol. II pag. 54.

[9] Dr. Il. Pușcariu: Documente pentru limbă și istorie, pag. 314.

[10] N. Popea: Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna, pag. 336.

Pentru aceea Şaguna a rămas modelul iubirei de neam şi al fidelităţii către tron şi patrie pentru toţi urmaşii săi în cârmuirea bisericii. Prin el a luat trup dinasticismul bisericii ortodoxe române, dovedind cu fapte pozitive, că prin politica dinastică, prin politica de armonie a intereselor poporului român cu interesele statului, se pot numai asigura şi înainta interesele naţionale, culturale ale neamului românesc. Şaguna însă n'a şovăit în politică, şi nici când nu s'a lăsat ademenit şi influinţat de curentul naţionalismului intransigent, spre a-şi schimba convingerile şi atitudinea politică.

Deputaţii naţionali, în 1867, au încercat prin delegaţii lor, Babeş şi Antoniu Mocsonyi, să înduplece pe ambii mitropoliţi, Şaguna şi Şuluţiu, să meargă la Viena cu o deputaţiune mai mare, ca să roage pe Monarhul să nu sancţioneze legea tranzacţiei, legea dualismului. Mitropolitul Şuluţiu s'a declarat gata de plecare; dar Şaguna a ridicat îndoieli peste îndoieli în privinţa succesului, declarând la urmă că nu se poate angaja, pentrucă: „Maiestatea Sa a trebuit să fi cumpănit bine politica, ce vrea să o sancţioneze şi introducă".[11] Şi deputaţii naţionali au trebuit să se închine părerei autoritare a lui Şaguna şi să renunţe la hotărârea lor.

Astfel e politica naţională dinastică, pe care datori ar fi să o propage şi să o urmeze şi azi toţi arhiereii noştri.

Revistă politică.

Austro-Ungaria.

Impăcarea. Comisiunea mai largă, esmisă din partea comitetului esecutiv al partidului naţional român, ca să pertracteze cu contele Tisza în chestia împăcării, se întruneşte mâne, Sâmbătă, în Budapesta, pentru a asculta raportul subcomisiunii ei, compusă din domnii: Dr. Teodor Mihali, Dr. Iuliu Maniu şi Dr. Valer Branisce, despre stadiul în care se află acum tratativele de pace, şi pentru a lua hotărârile necesare.

*

Dieta ungară. Marţi dieta a ţinut o scurtă şedinţă formală, în care a luat la cunoştinţă nunţiul casei magnaţilor despre votarea proiectelor de lege, pertractate şi votate în şedinţa ei de Luni. Proxima şedinţă a dietei va fi ţinută în 12 Ianuarie n. La ordinea zilei e pusă continuarea discuţiei asupra legii de presă.

*

Situaţia în Austria s'a îndreptat. Rutenii şi-au sistat obstrucţia, iar casa de jos a senatului imperial a acceptat modificările făcute de casa de sus în legea de dare şi a încuviinţat şi bugetul provisoriu, astfel, că primejdia stării de ex lex, şi necesitatea guvernării cu ajutorul §-lui 14 din constituţia austriacă, e acum delăturată.

România.

Schimbare de guvern. Ziarele streine dau ca positivă ştirea, că după vacanţele parlamentare de Crăciun, cam pe la mijlocul lunii Ianuarie 1914 guvernul român, presidat de domnul *Titu Maiorescu*, se va retrage şi va face loc unui guvern liberal, presidat de domnul *I. I. Brătian.* Ştirea e întemeiată probabil pe interpelarea anunţată Marţi la senatul român, din partea domnului *M. Sipsom*, care a rugat pe domnul prim-ministru *Maiorescu*, să fixeze o zi, în care să-i răspundă, dacă sunt într' adevăr întemeiate diferitele svonuri, răspândite mai ales de membri din opoziţie, cumcă guvernul întimpină oarecari greutăţi în resolvirea chestiunilor pe cari ar mai avea să le resolveze, şi că din acest motiv ar avea intenţia să se retragă? Se poate, că domnul prim-ministru va consimţi, ca interpelarea să fie desvoltată în şedinţa de astăzi, ori de mâne a senatului, pentru a răspunde la ea încă înainte de începerea vacanţelor parlamentare de Crăciun. Iar dacă situaţia nu e destul de bine limpezită, va răspunde abia după vacanţe, la întrunirea de nou a senatului.

*

Telegramă de felicitare. Inaltpreasfinţia Sa, Mitropolitul-Primat al României, *Conon*, a adresat Maiestăţii Sale, Reginei Elisabeta, Marţi, cu prilejul aniversării zilei de naştere, o frumoasă telegramă de felicitare, de cuprinsul următor: Maiestatea Voastră, fericită sărbătorind astăzi a 70-a aniversare din viaţă, apăreţi pe cerul României ca cea mai strălucitoare stea a renaşterii noastre mult prevestitoare. Răsărind, ca şi steaua polară la Nord, acum 70 de ani, şi providenţial călătorind dela Nord către Sudrăsărituri, V'aţi oprit cu puternica strălucire deasupra ţărilor romanice, de către gurile Marelui Danubiu. Iar pe drumul vieţii, unindu-Vă soartea cu cel mai strălucitor Luceafăr al României, şi împreună domnind peste cel mai nobil, prudent şi viteaz popor, aco'ea, în lunga şi glorioasa domnie a celui mai Mare domnitor din ţările Române, amândoi păreche dreaptă, frumos aţi tors şi împletit firul istoriei noastre moderne, conducând către înălţare, mărire şi fericire, pe cei mai aleşi dintre fiii Daciei Traiane. Unde, prin patriotismul luminat, prin ştiinţa unită cu divina poezie, şi prin mari fapte caritabile, isvorâte din iubirea creştinească către popor, aţi renăscut, cultivat şi înălţat către cer şi viitor, inimile tuturor iubitorilor şi credincioşilor voştri supuşi. Majestăţile Voastre împreună aţi făcut din fiii poporului român, prin iubire, cultivare şi devotament, nişte bravi eroi, cari asemenea vulturilor zburători din Carpaţi la Balcani, repezindu-se, să devie aprigi luptători pentru patrie, lege şi coroană. Deci, astăzi, sfânta noastră biserică, credincioasă tradiţiunilor sale, prin mine, smeritul rugător, a înălţat cele mai călduroase rugăciuni către Dumnezeu, pentru îndelungarea de zile, cu cea mai deplină sănătate şi bună sporire întru toate a Majestăţii Voastre, spre fericirea scumpei noastre patrii, România. Să trăiască Majestatea Sa, Marele şi Gloriosul nostru Rege Carol I. cu toată Augusta dinastie Românească! Să trăiască, crească şi înflorească, scumpa şi frumoasa noastră patrie, România mărită!

Conon, mitropolitul Ungro Vlahiei.

Noua lege electorală.

(Urmare.)

8. Stabilirea resultatului alegerii.

§ 132. Imediat cum au sosit din toate cercurile de votare actele referitoare la votare (§ 131), presidentul de alegere esaminează fără amânare în faţa prezenţilor membri din comisiune şi bărbaţi de încredere, dacă votarea s'a încheiat în toate cercurile de votare, (§-ul 126) ori eventual a fost zădărnicită, (§ 103 şi 126) ori a fost întreruptă (§ 125).

§ 133. Dacă votarea a fost încheiată în toate cercurile de votare, presidentul de alegere cel mult în 24 de ore dela întrarea actelor stabileşte resultatul alegerii, adunând voturile în faţa prezenţilor membri ai comisiunii de votare şi a bărbaţilor de încredere.

Presidentul de alegere nu ia în socotinţă voturile date pentru unul, care nu era candidat, încolo însă nu poate supune esaminării resultatul votării stabilit din partea presidenţilor singuraticelor comisiuni de votare, şi nici procedura presidenţilor comisiunilor.

Resultatul alegerii presidentul de alegere îl publică în locul stabilit mai nainte în publicaţiunea sa. (§-ul 82).

§ 134. Deputat dietal ales al cercului electoral este a se proclama acela, care a întrunit majoritatea absolută a voturilor. Majoritatea absolută a voturilor e numărul mai mare decât jumătate din toate voturile legale, luându-se în socotinţă şi voturile date pentru cei repăşiţi, ori pentru cei morţi.

§ 135. Dacă nici unul dintre candaţi nu a întrunit majoritatea absolută a voturilor, între cei doi candidaţi, cari au relativ voturile cele mai multe, iar dacă aceste voturi se împart între mai mulţi decât doi candidaţi, astfel că mai mulţi din ei au primit un număr egal de voturi, între toţi candidaţii, cari au relativ voturile cele mai multe, are loc balotajul (§-ul 142).

Dacă au fost doi, ori mai mulţi candidaţi, şi fiecare din ei are voturi egale, încă are loc balotajul.

§ 136. Dacă vreunul dintre candidaţi a repăşit sub decursul alegerii şi a rămas numai un candidat, presidentul de alegere îl declară pe acesta, fără considerare la voturile primite, de deputat dietal ales.

Dacă după repăşire rămân mai mulţi candidaţi, nu numai unul, şi majoritatea absolută de voturi nu a întrunit'o nici unul (§-ul 134), între candidaţii rămaşi, corespunzător disposiţiilor din §-ul 135, are loc balotajul.

Dacă însă, în cas de repăşire, pe candidatul repăşit au căzut mai multe voturi decât jumătate din cele date de toţi alegătorii cercului electoral, alegerea se consideră de zădărnicită şi se face alegere nouă (§ 143).

§ 137. Dacă candidatul, care în înţelesul §§-ilor 134—136 ar trebui să fie proclamat deputat dietal ales, ori trebue admis la balotaj, sub decursul procedurii de alegere moare, alegerea trebue considerată de zădărnicită şi are să se facă alegere nouă (§ 143).

§ 138. Dacă în unul, ori în mai multe cercuri de votare, a fost întreruptă votarea, (§-ul 125) ori a fost zădărnicită, (§-ul 126 alineatul ultim) presidentul de alegere, înainte de a stabili resultatul alegerii, ordinează în respectivul cerc de votare continuarea votării, respective votare nouă.

Dacă însă voturile restante din respectivul cerc de votare (cercuri de votare), toate împreună, n'ar putea schimba resultatul alegerii, presidentul de alegere abstă dela continuarea votării, respective dela ordinarea votării noue.

Pentru continuarea votării, sau pentru votarea nouă, presidentul de alegere pune termin numai decât, şi terminul nu poate fi pus, decât cel puţin pe a patra, şi cel mult pe a şasa zi, dela disposiţiile luate din partea presidentului. Presidentul de alegere îşi trimite hotărârea referitoare la acest act, spre publicare, antistiilor comunale din comunele aparţinătoare la acel cerc de votare (primarului oraşului), cari apoi o publică numai decât în modul obicinuit.

La continuarea votării pot participa numai aceia, cari la votarea întreruptă nu au votat în mod valabil. La adunarea voturilor au să fie luate în considerare şi voturile date înainte de întrerupere.

De altcum pentru continuarea votării şi pentru votarea nouă, sunt dătătoare de măsură aceleaşi norme, cari sunt stabilite în general pentru votare.

In casul, că se ordonează continuarea votării, sau votare nouă, presidentul de alegere stabileşte resultatul alegerii numai după primirea actelor referitoare la votarea continuată, ori la votarea nouă.

Dacă votarea a fost zădărnicită în toate cercurile de votare, întreaga alegere trebue considerată de zădărnicită şi atunci are loc alegerea nouă. (§-ul 143).

§ 139. Despre decurgerea întregei alegeri se ia proces verbal. In procesul verbal este a se aminti:

a) numele cercului electoral;

b) ziua alegerii şi ora începerei procedurii de alegere;

c) ora când au fost înaintate, primite, sau eventual respinse candidările, cu motivarea respingerii şi numele candidaţilor;

d) numele bărbaţilor de încredere, aplicaţi din partea recomandatorilor, ori numiţi în mod provizoriu din partea presidenţilor, şi numele încrezuţilor speciali;

e) repăşirea eventuală a candidatului, ori a candidaţilor, şi că presidentul când a luat-o la cunoştinţă, apoi ora când s'a dispus sistarea votării;

f) după cercuri de votare timpul începerii şi a terminării votării (eventual a continuării ei, ori a votării noue) şi resultatul votării, apoi motivul eventualei amânări, zădărniciri, ori întreruperi a votării;

g) numărul alegătorilor trecuţi în listele celor refuzaţi;

h) în cas de votare secretă numărul voturilor decretate de nevalabile (§-ul 129);

i) numărul voturilor, cari în înţelesul §-lui 133, alineatul 2, n'au fost băgate în seamă;

k) resultatul alegerii şi terminul publicării resultatului;

l) evenimentele mai însemnate, ivite sub decursul alegerii, hotărârile aduse din partea presidentului de alegere şi a presidenţilor de votare, şi dispoziţiile lor luate în interesul ordinei.

In procesul verbal nu are loc nici protestul, nici orice altă observaţie.

Procesul verbal îl subscrie presidentul şi notariul.

§ 140. Procesul verbal despre alegere se compune în limba oficioasă a statului şi în trei exemplare originale. Persoanele datoare să le facă au să compună ulterior în original exemplarele, cari eventual ar lipsi. La fiecare exemplar se alătură un exemplar din actele întrate dela comisiunile de votare. (§-ul 131).

Un exemplar din procesul verbal de alegere, cu anexele sale, se predă numai decât deputatului ales, ori i-se trimite, pe lângă revers de primire. Celelalte două exemplare se trimit fără amânare comitetului central, care apoi depune un exemplar în arhiva municipiului (oraşului cu magistrat regulat), iar al doilea îl trimite ministrului de interne.

Recomandările originale de candidare şi în cas de votare secretă şi biletele de votare şi plicurile se alătură la exemplariul depus în arhiva municipiului (oraşului cu magistrat regulat). După verificarea definitivă a deputatului, biletele de votare şi plicurile pot fi nimicite.

Pentru deputatul ales, procesul verbal de alegere formează credenţionalul.

§ 141. De pe actele amintite în §§-ii 131 şi 140 (procese verbale, liste rubricate de votare, registre, recomandări, declaraţii de repăşire) şi anume, de pe exemplariul depus în arhiva municipiului (oraşului cu magistrat regulat) *trebue* se să dee copii, întregi, ori parţiale, orişicui, pentru taxa care are să fie plătită înainte, iar de pe esemplariul păstrat la ministeriul de interne se pot da copii.

Cu privire la înaintarea rugării, la estradarea copiei, la denegarea ori întârzierea estradării, procedura e cea stabilită în §§ ii 74 şi 75.

9. Alegere supletorie şi alegere nouă.

§ 142. Dacă comitetul central se convinge din procesul verbal despre alegere, că obvine careva din casurile amintite în §-ul 135, sau în §-ul 136 alineatul 2, ordonează balotajul între candidaţii admişi la balotaj, dând în privinţa aceasta publicaţiune (§-ul 82), pe care o trimite antistiilor comunale (primarilor orăşeneşti), spre publicare.

Balotajul trebue să se ţină cel puţin în ziua a opta şi cel mult în a zecea dela ziua alegerii fundamentale.

Pentru balotaj comitetul central numeşte comisiune nouă electorală şi noue comisiuni de votare, compuse după putinţă din aceiaşi membrii, cari au cooperat şi la alegerea fundamentală.

La balotaj pot să voteze şi alegătorii, cari la alegerea fundamentală n'au votat.

Despre balotaj se ia proces nou verbal. Dacă la balotaj, în urma repăşirii, nu remâne decât un candidat, presidentul de alegere proclamă pe candidatul remas fără contracandidat de deputat dietal, ales la acest termin nou.

Dacă careva dintre candidaţii admişi la balotaj a murit înainte de noul termin, alegerea se consideră de zădărnicită şi are loc alegere nouă (§-ul 143). Despre moartea candidatului presidentul de alegere face raport fară amânare comitetului central.

In cas de paritate de voturi, decide soartea trasă de presidentul de alegere, în presenţa membrilor comisiunii de votare şi a bărbaţilor de încredere.

Pentru balotaj se stabilesc de altcum aceleaşi norme, ca pentru alegerea fundamentală.

§ 143. Dacă comitetul central află din raportul presidentului de alegere, sau din procesul verbal despre alegere, că alegerea nu s'a ţinut în vre-un cerc electoral (§-ul 91), ori că s'a ivit careva din cazurile în cari alegerea e privită de zădărnicită în înţelesul §§-ilor 136, 137, 138 şi 142, sau dacă stabilirea resultatului alegerii a fost imposibilă, pe urma vreunei crime, ori din alt motiv; comitetul central ordonează alegere nouă si pune termin pentru ţinerea ei.

Terminul pentru noua alegere trebue astfel fixat, ca dela primirea raportului presidentului de alegere, sau a procesului verbal, până la ziua de alegere, se rămână un interval de cel puţin 15, şi de cel mult 25 de zile.

Pentru noua alegere comitetul central compune de nou comisiunea electorală şi comisiunile de votare, şi ia dispoziţiile necesare pentru pregătirea alegerii.

Pentru alegerea nouă sunt de altcum dătătoare de măsură normele generale referitoare la alegere. (Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa cercului preoţesc al Săliştei.

In 5 Decemvrie v. c. (la ziua sf. Sava) s'a ţinut conform hotărârei Prea Ven. Consistor. Arh. conferenţa cercului religios al Săliştei, în şcoala noastră confesională gr.-or. din fruntaşa şi înfloritoarea comună Tilişca.

Era zi de sărbătoare, findcă poporul îşi sărba hramul sf. biserici, al cărei patron este cuviosul părinte Sava cel sfinţit şi acestuia au închinat strămoşii biserica lor, totodată şi întru amintirea Mitropolitului Sava Brancoviciu, sub a cărui păstorire s'ar fi zidit sf. biserică din Tilişca.

A premers săvârşirea serviciului divin şi predica ocazională a preotului Dr. Dumitru Borcea, cu textul din epistola sf. apostol Pavel către Evrei (cap. XIII. v. 7): „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, şi privind la săvârşirea vieţii lor să le urmaţi credinţa."

Predicatorul arată prin cuvintele sale viaţa şi râvna sf. Sava către casa Domnului. „In casa aceasta sfântă, zice el, corabie a mântuirei putem afla şi noi, liman şi scut în faţa valurilor ameninţătoare ale vieţei."

---

[11] „Telegraful Român", Nr. 114 din 1911.

In şcoală apoi conducătorul cercului Dr. D. Borcea rosteşte cuvântul de deschidere despre „Rostul şi însămnătatea convenirilor preoţeşti".

Arată necesitatea şi folosul lor, deoarece partea cea mai mare din lipsele ardente la conferenţele ordinare nu să pot exhauria, fie din cauza programului uneori prea vast, fie din cauza scurţimei timpului.

Explică însămnătatea lor şi din punct de vedere social, căci fără de amici cugetarea noastră devine îngreţoşare, lucrul nostru încordare zădarnică, lumea aceasta străinătate, viaţa greutate, şi a vieţui fără de mângâierea lor este a muri. „Frate de frate ajutat e ca o cetate, tare şi înaltă şi domneşte ca o împărăţie întemeiată"(Pild. Solomon 18 19).

E timpul suprem, ca preoţimea noastră să lucre mână în mână şi să se organizeze. Deaceea Prea Ven. Consis. ne-a dat posibilitatea la aceasta, când a decretat ţinerea convenirilor preoţeşti. Aici ne putem spune unul altuia durerile şi dorinţele, ca apoi la eventualele conferenţe ordinare să venim cu lucruri concrete.

Atât predica cât şi discursul de deschidere a parohului Borcea să declară de succese şi i se aduce mulţumită protocolară.

Urmează recensiunea asupra cărţii mai nouă de predici, de Petru Popa.

Recenzentul Ioan Popa constată, că autorul cărţii, deşi e preot tiner, dă dovadă de talent şi praxă în viaţa pastorală şi i recomandă cartea membrilor conferenţei spre a o folosi la cuvântările ocazionale.

Punctul ultim a fost tema practică despre purtarea oficiului parohial, de Petru Juga, jun.

Disertantul s'a achitat în modul cel mai conscienţios, ne-a condus la oficiul parchial, ne-a arătat în mod practic rezolvirea actelor mai însemnate, ne-a expus greutăţile împreunate uneori cu oficiul parchial şi ne-a arătat cum să pot îndrepta.

Sfârşindu-se programul conferenţei, după ce am luat masa la colegul Petru Juga jun. am pornit cu toţii către casă, cu cele mai bune impresii.

Nicolae Răchiţan
notar al conf.

Din Sebeşul-săsesc.

Inmormântarea parohului A. David.

Rând pe rând se prăbuşesc stejarii neamului nostru. Şi când stăm în preajma sicriului, când petrecem la groapă câte un bărbat de seamă al neamului acestuia sufletul par că ni se înfioară de golul întunecat ce'l lasă în urmă dispariţia aceluia. In încăperea celor patru scânduri par că coboară în mormânt o parte din sbuciumul nostru obştesc, parcă s'a rupt o bucată trainică din zidul de apărare care ne înprejmue nădejdile şi aspiraţiile. Când vedem bărbaţi de aceştia fulgeraţi de mâna crudă a morţii, pustiul durerii ne arde sufletul, căci perderile acestea sunt prea simţitoare pentru un popor, care are trebuinţă neapărată până şi de cel din urmă ostaş al năzuinţelor naţionale.

Acelaş nor de simţăminte mohorâte ni l-a coborât în suflet şi prilejul de tristă întrunire obştească din zilele trecute, când am petrecut la odihna de veci pe păr. *Avram David* din Sebeş.

Prăbuşit în plina activitate a stăruinţelor sale, în vârstă de 57 ani, păr. David a lăsat multe regrete în urma sa, pentrucă toti cei ce l-au cunoscut, au respectat într'însul cu adevărat atributul omului de omenie care şi-a plinit chemarea cu sfinţenie.

Viaţa de păstor sufletesc i-a fost prea scurtă, abia de 13 ani, pentruca să poată înregistra succese positive mai pronunţate.

Merite neperitoare şi-a câştigat însă pentru *şcoala românească*, pe care a slujit-o cu zel şi pricepere de adevărat dascăl timp de 20 ani. Şi în acest punct a avut succese frumoase. Faptul, că în Sebeş astăzi aproape întreg poporul e stăpân pe tema scrisului şi a cetitului, în mare parte se datoreşte păr. David. Şi din partea aceasta mai ales se cade, ca să-i aducem acest prinos de pietate, ca să ia îndemn de cinste, de zel de muncă apostolică şi porniri entuziaste, toţi cei ce slujesc aceloraş năzuinţe de înaintare naţională, cărora dânsul a slujit.

Răposatul a avut o înmormântare impunătoare. Prinosul cinstei din urmă i l au dat aproape întreg publicul român şi străin din Sebeş, în sânul căruia răposatul a avut parte de stimă şi consideraţii deosebite. Serviciul divin a fost săvârşit de zece preoţi din tract în frunte cu prot. *S. Medean.* Sicriul a fost ridicat dela locuinţă de şease preoţi în odăjdii şi dus în biserică unde s'a oficiat prohodul prescris. O lume imensă a cutropit întreg cuprinsul bisericii.

Solemnitatea momentelor de jale a sporit-o mult corul meseriaşilor din loc, care sub conducerea înv. I. Pavel a executat duioasele cântări funebrale ale regretatului prof. D. Cunţan. La încheierea serviciului divin urcă amvonul păr. *Dr. Seb. Stanca* şi rosteşte o predică frumoasă şi plină de momente mişcătoare, după care sicriul petrecut de jalea celor adunaţi a fost transportat la locul de odihnă în cripta familiară.

Dumnezeu să-i facă dreaptă răsplată în odihna fericirii sale vecinice.

Corespondentul.

NOUTĂŢI.

Decorat. Marele nostru poet, domnul *Octavian Goga*, a fost decorat din partea Măiestăţii Sale, Regelui Carol al României, cu medalia Bene Merenti clasa I, pentru lucrările sale literare.

*

Dela credincioşii noştri din America. Aflăm din numărul mai nou al *Glasului Vremii*, că părintele Constantin *Proca*, comisarul consistorial, îşi face turneul vizitând parohiile, poporul şi preoţimea noastră din America. Din Cleveland a plecat la Newark, unde Dumineca în 7 Decemvrie a săvârşit sf. liturgie; de acolo s'a dus la Indianopolis, apoi la Indiana Harbor; — aici a servit Dumineca în 14 Dec. n., având să cerceteze în zilele următoare şi celelalte parohii. „Pretutindeni — zice Glasul Vremii — dl Constantin *Proca* a fosi primit cu o deosebită dragoste şi bucurie, şi a fost salutat cu entusiasm de către credincioşii pribegi, în calitate de mandatar al Excelenţei Sale Arhiepiscopului şi Mitropolitului Ioan *Meţianu*, dovadă că poporul român îşi iubeşte biserica şi preoţii. Poporul vede în persoana păr. Constantin Proca, nu numai pe comisarul consistorial, dar se bucură că poate avea în mijlocul său un înalt oaspe, care e chemat să restabilească ordinea, să dea nouă îndrumări vieţii noastre bisericeşti de aici, şi să ducă acasă impresiunile şi experienţele după cele văzute şi constatate aici".

*

Consilieri intimi. Maiestatea Sa, Monarhul, a distins cu demnitatea de consilieri intimi pe domnii miniştri: Balogh Ienő, dela justiţie, Sándor Iános, dela interne şi Harkányi Iános dela comunicaţiune.

*

Dela camera advocaţială din Sibiiu. Alegerile în comitetul camerei advocaţiale din Sibiiu s'au făcut Luni în 29 Decemvrie n. şi au dat următorul rezultat: Preşedinte: Dr. Ioan Bordan, vice-preşedinte *I. A. de Preda*, secretar Dr. Ştefan *Lădoy*; membri în comitet sunt şi următorii români: Dr. Lucian *Borcia*, Dr. Ladislau *Dan*, Dr. Ioan *Fruma* şi Dr. Octavian *Russu*.

*

Moartea negusului. Ştiri interesante a primit dela *Addis Abeba* unul din ziarele Romei. In capitala răposatului împărat Menelic al Abissiniei, domneşte astăzi o mare vioiciune. Poporul soseşte în grupe mari la oraş, împreună cu căpeteniile diferitelor seminţii. Oamenilor li s'a spus, că stăpânirea a trecut în mânile lui *Lid Jeassu*, pe care însuşi Menelic l-a dorit să-i fie urmaş în tron. La început, îndată ce s'a respândit vestea despre moartea negusului, lumea credea că se vor ivi lupte sângeroase, provocate de împărăteasa văduvă *Taitu*. S'a dovedit însă, că văduva şi-a pierdut toată influenţa, cu atât mai ales că părintele moştenitorului de tron dispune asupra unei puteri armate, care poate sufoca la moment orce revoltă de-a palatului.

*

Constituire Societatea acdemică „Petru Maior" s'a constituit în adunarea sa generală extraordinară din 7 Decemvrie st. n. pentru semestrul II. al anului universitar 1913—1914 precum urmează: Comitetul Societăţii: Prezident: Alexandru Lupeanu, abs. de teol., st. la lit. Viceprezident: Victor Vlad, stud. la arhitect. Secretar: Adrian Suciu, stud. la arhitectură. Cassier: V. Petraşcu, abs. de teol., st. la acad. som. Controlor: Nic. Tipuriţa, stud. la acad. com. Bibiotecar: Constantin Murariu, stud. la med. Vicebibliotecar: George Mihailov, stud. la tehnică, Notari: C. Ardeleanu, stud. la filosofie, Amos Borlan, stud. tehn. Econom: Vasile Ilea, stud. la medicină. Comisia literară: Alexandru Lupean, stud. la litere, Nicolae Baboie, stud. la litere, Andrei Crăciun, stud. la tehnică, Victor Iula, student la medicină, Vasile Cherestes stud. la litere, Teodor Neş, stud. la litere, Adrian Suciu, stud. la arhitectură. Comisia de supraveghere: Vasile Bojor, student la medicină, Liviu Câmpeanu, student la medicină, Liviu Ionaşiu, student la medicină.

*

Lipsă de lucru în Viena. Socialdemocraţii Vienei au ţinut Luni, în sala mare dela *Rathaus*, o impunătoare adunare de popor şi au desbătut chestiunea lipsei de lucru. Adunarea, în care au luat cuvântul mai mulţi deputaţi, a protestat împotriva slăbiciunii şi negligenţii guvernului şi a consiliului comunal, cerând ca cei chemaţi să se îngrijească de muncitorimea lipsită de lucru. După adunare a urmat un conduct demonstrativ. In sfârşit mulţimea s'a împrăştiat în ordine perfectă.

*

Elveţienii în contra alcoolului. Congresul social-democrat din Elveţia a primit următoarele propuneri: 1. Toate şedinţele, adunările şi petrecerile se vor ţinea pe viitor fără nici o consumare de alcool; sărbătoarea din prima Mai a muncitorimii, ca să-şi păstreze o formă demnă, are să se organizeze earăşi fără de băuturi alcoolice. 2. Se vor face încercări pentru înlăturarea acoolului din casele de petreceri ale poporului. 3. Prelegeri şi conferenţe sistematice despre chestiunea alcoolismului au să se ţină în cât mai multe locuri. 4. Se întemeiază secţiunile alianţei de abstinenţă a social-democraţilor. 5. In presa partidului au să se publice regulat articole privitoare la combatarea alcoolismului.

*

Mari vijelii în străinătate. La noi de câteva zile a dat o vreme primăvăratică, cu ploi şi temperatură de plus 10 grade Celsius. In Germania însă au căzut ninsori mari, cari în numeroase locuri au împedecat comunicaţia. In ţinutul Rinului, orcanul a frânt stâlpii de telegraf, a dus coperişuri de case şi a rănit o mulţime de oameni. — Din Rusia se scrie, că acolo topirea zăpezii a cauzat în nenumărate ţinuturi pagube însemnate. Au esundat râuri, care au răpit cu sine case, animale şi oameni, în deosebi s'au nenorocit mulţi copii.

*

Concert în Sibiiu. Celebrul violinist *Hubermann* îşi ţine concertul astăzi, Vineri, în sala dela Casa societăţii. Inceputul la ora 8 seara.

*

Foamete. Urmările anului rău 1913 se simţesc nu numai în ţările europene, ci şi în ţinuturile depărtatului orient. In câteva provincii din *Joponia* bântue o cumplită foamete. Sămănăturile de astă vară au fost nimicite, ear pescăritul n'a adus profitul aşteptat. Părinţii pe sate îşi vând copiii, ca să-i scape de mizerie. Fetele vândute sunt duse în străinătate şi în suburbiul Yoşivara din Tokio. Guvernul japonez a distribuit acum poporaţiunii şase milioane de yeni.

*

Consumarea cărnii. Gazete vieneze scriu în articole de fond despre faptul, că poporaţiunea capitalei austriace a consumat în anul curent cu peste trei milioane chilograme de carne mai puţin, decât în anul precedent. Nu încape îndoială, că nutrirea mai slabă a poporaţiunii va avea urmări păgubitoare pentru starea sanitară generală a Vienei; de aceea ar fi trebuinţă neapărată, zic confraţii, ca autorităţile să intervină şi să ieftinească preţurile pentru carne. Se crede, că glasul presei de astădată va fi ascultat.

*

Autopsie. Ziarul *Messagero* din Roma îşi surprinde cetitorii cu vestea, că Rampolla, cardinalul răposat de curând, n'a murit de moarte naturală, şi că autorităţile au dat ordin să se facă autopsia cadavrului. Se afirmă că a dispărut nu numai testamentul lui Rampolla, ci în acelaş timp şi mai multe documente istorice secrete. In Italia se aşteaptă cu multă iritare desnodământul afacerii misterioase.

*

O constatare. Părintele George Borzea din Coveş ne roagă să facem constatarea următoare: Articolul seu, publicat în numărul 20 din 1912 al „Revistei Preoţilor" din Timişoara, cu subscrierea *Argus* şi sub titlul: *„Dela cap să împute peştele"*, pentru care articol e în curgere procesul la tribunalul regesc din Timişoara, a fost trimis revistei numite sub titlul: *„Preoţimea insultată şi persecutată de protopopul seu,"* care titlu în redacţia revistei a fost schimbat şi înlocuit cu cel de sus. Părintele Borzea ne roagă pe noi să facem constatarea aceasta, din motivul, că „Revista Preoţilor" nu i-a publicat rectificarea trimisă şi referitoare la această afacere.

*

Producţiune şcolară se va da Joi, la 26 Decemvrie 1913 (8 Ianuarie 1914) a doua zi de Crăciun, în sala festivă a şcoalei gr.-or. române din Sălişte. Se vor juca piesele: Curiositate femeiască, comedie într'un act, localizată de M. Popescu n. Bogdan. Judecată dreaptă, piesă pentru copii, predată de elevii şcoalei. Cinel-Cinel, comedie cu cântece, într'un act de V. Alecsandri. Inceputul la 8 ore seara. Vineri, în 27 Decemvrie 1913 (a treia zi de Crăciun) programul de sus se repetează, urmat de petrecere cu joc.

*

Jocul tango. Revista *Semaine Religieuse* din Paris publică o declaraţie făcută de arhiepiscopul din Lyon asupra dansului modern tango. Prelatul scrie: „Nu vedem oare, că în Franţa şi în alte ţări se respândesc tot mai mult dansurile senzuale? Indemnăm cu stăruinţă toţi credincioşii noştri să stea departe de asemenea petreceri."

*

La Ierusalim. Telegrame sosite în Paris anunţă, că aviatorul *Vedrines* a ajuns Luni la Ierusalim. Sborul s'a făcut până acum fără accidente.

*

Impărţirea darurilor de Crăciun între săracii Reuniunii meseriaşilor sibieni, se va face Luni, în preziua ajunului Naşterii Domnului, cu începere dela ora $2^1/_2$ d. a. La daruri au mai contribuit: Ion Droc, protopresbiter emeritat, Octavian Costea, funcţionar la consistorul mitropolitan, Nicolae Zigre, secretar mitropolitan, câte 2 cor.; Laurenţiu Boldor, măestru măsar (Sebeşul săsesc) cor. 1, d-na Regina Dragomir, 2 cor.; Dr. Dragomir, prof. sem. 3 cor.; Eugen Todoran prof. sem. 1 cor.; elevele şcoalei civile de fete prin d-şoara Valeria Greavu directoară: 2 părechi ghete, 1 păreche cismuţe nouă 3 bluze nouă, 1 carpă de cap, 2 părechi mănuşi, 6 şurţe, 2 jachete, 6 bluze, 1 haină, 1 păreche gamaşi, 1 haină colorată; fosta firmă comercială Trentina şi Danda prin dl Binder: stofe de haine, ciorapi etc. Ştefan Moga, franzelar 50 colăcei, Fridrich Schlattner, covrigar 20 colăcei. Pentru prinos aduce calde mulţumite, în numele Reuniunii: Vic. Tordăşianu, president, Stef. Duca, notar.

*

La fondul Aurel Vlaicu pentru ajutorea tinerilor meserieşi, cu scopul de a-şi înmulţi cunoştinţele în străinătate, au mai dăruit: Aron Fiucuş, paroh (Săcel), Demetriu Panfiloiu, paroh (Jina), câte 20 bani; Nicolae Dorca, paroh (Loamnăş) 30 bani; Toma Măhară, învăţător (Săcădate), Ioan Dinu, învăţător (Drăguş), câte 20 bani; Alexandru Coştei Popa, acasiu la căile ferate (Lotru) şi soţia sa Ana, aplicând pe fiul lor Ion la faurul Weindel cor. 1; Ioan Dordea, paroh (Haşag) 20 bani; Constantin Baicu, dir. şcolar (Orăştie), soţia sa Sofia şi copiii lor Ion, Pompiliu şi Zeno 1 cor.; Vasile Suciu paroh (Topârcea) şi copiii săi George Eleonora şi Virgil 50 bani; Dr. Cornel Popescu, protopresb. (Haţeg) cor. 1; Părintele Emanuil Beşa (Zlatna) transpune cor. 8·94 adunaţi cu discul la parastasul serbat în memoria lui A. Vlaicu. Starea fondului, inclusiv cor. 1·18 interese capitalisate cor. 196·62. Pentru prinos aduce calde mulţumite în numele „Reuniunii sodalilor rom. sibieni": Vic. Tordăşianu: president.

Teatru.

Astăzi, Vineri, teatrul e închis. Pe Sâmbătă în 3 Ianuarie n. e anunţată: *Stâlpii societăţii*, dramă de Ibsen. Dumineca seara: opereta lui I. Strauss *Voivodul ţiganilor*, întâiaoară în stagiunea aceasta.

Rescumpărarea felicitărilor de serbători

în favorul fundaţiunii ziariştilor.

La apelul Epitropiei fundaţiunii pentru ajutorarea ziariştilor noştri, adresat publicului român pentru a-şi rescumpăra felicitările de sărbători în favorul acestei fundaţiuni, au răspuns până acum următorii:

I. Pe listele dlor Dr. O. Ghibu şi I. I. Lăpedatu, Sibiiu, au contribuit:

Dr. Ioan Mihu şi Dr. Octavian Russu câte 20 cor. Parteniu Cosma, Dr. Eusebiu Roşca şi Alexandru Lebu câte 10 cor. Protopopul Droc, Dr. Lucian Borcia, Dr. Eugen Piso, Ioan de Preda, Dr. Ilie Beu, director Ars. Vlaicu, Dr. Enea Draia, Ioan I. Lăpedatu, Dr. I. Fruma, Dr. Victor Raicu, Dr. Ilie Iancu şi Dr. Ioan Voina câte 5 cor. Dr. Gh. Proca şi Const. Popp câte 4 cor. Ştefan Stroia, Dr. Aurel Milea, Dr. Vasile Bologa, Dr. Ioan Stroia, Dr. Vasile Preda, Nicolae Ivan, Ioan Vătăşan, Dr. Const. Bucşan, Dr. Onisifor Ghibu, Dumitru Vulcu, Horia Avram, Vasile Stoica şi Romul Perian, câte 3 cor. S. Avram, Dumitru Câmpean, Virgil Muntean, Emil Borcia, Victor Fincu, Iosif Lisai, Iuliu Enescu, David Mohan şi Ioan Rebega câte 2 cor. David Simtion, Anghel Bena, Aurel Popp, Victor Tordăşian, Mateiu Voileanu şi Octav. C. Tăslăuanu câte 1 cor. La un loc Cor. 201. *Listele acestea continuă încă.*

II. Pe liste diverse Dr. Gheorghe Prunaş, Orlat 5 cor. şi Ioan Nistor, Şeica-mare 2 cor. la un loc Cor. 7.

Intrat în total până azi Cor. 208.

Sibiiu, la 1 Ianuarie 1914, (19 Decemvrie v. 1913).

Epitropia fundaţională.

Nr. 927/1913. (336) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante de cl. III **Criț** cu filiile **Cloașterf** și **Meșendorf**, în senzul veneratului ordin consistorial dto. 22 Octomvie a. c. Nr. 13816 Bis. 1913 se publică concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții, — cu știrea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică matera Criț, asemenea în filiile aparținătoare spre a-și arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, și a face cunoștință cu poporul.

Sighișoara, 20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-orient. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
prtopop.

Nr. 1079/1913. (353) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Suplac** (Küküllőszéplak), din protopresbiteratul Târnavei, devenit vacant prin strămutarea parohului Nicolae Boeriu la Ordinul Consistorial Nr. 12422 Bis. din 30 Septemvrie a. c. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat:

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite cu documentele prescrise de normele în vigoare (extras de botez, testimoniul gimnazial, absolutor clerical de 3 ani, atestat de cualificațiune preoțească, documente recomandătoare despre purtare și oficiul ce l'ar fi având unde-va până acum) — la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Kükülővár), având a se presenta după în cunoștiințarea protopresbiterului, cu observarea dispozițiilor din Regulamentul parohial §. 33 la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, ori a oficia și cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 617/1913 (352) 2—3

Concurs.

Devenind vacante posturile de învățători de'a comunele de mai jos din protopresbiteratul **Lupșa**, pentru întregirea acelora se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

1. **Runc**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. și 600 cor. ajutor de stat; relut de grădină 20 cor. și locuință în edificiul școalei.

2. **Șasa**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 700 coroane din cassa bisericei și 500 cor. ajutor de stat; cvartir și grădină în natură.

3. **Valea-Georgelului**, salar începător 1200 coroane, anume: 600 coroane dela biserică și 600 cor. din ajutor de stat. Cvartir și grădină în natură.

Salarele se solvesc, atât partea dela stat, cât și cea dela cassele bisericești, în rate lunare anticipate.

Gradațiile la toate trei posturile se prestează după anii de servit conform § 4 din art. de lege XVI. 1913.

Ajutoarele dela stat sunt votate în regulă, beneficiind de ele și învățătorii de până aci. Pentru noii învățători devin însă licvide numai dupăce dl ministru le pune în curgere pe baza documentelor celor a'eși.

Lângă dorințele impuse de legi și regulamente, aleșilor învățători li se impune și datorința de a conduce elevii la biserică și a executà cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de regulamentele în vigoare, să se trimită subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții, până în 8 zile înainte de alegere, să pot prezenta și în comună pentru care au concurat, spre a cânta și face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, (Arányosbánya), 13/26 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Lupșei, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Pescarinl cu stiuca cea mare în spate este semnul Emulsiunii Scott adevărate și numai aceasta este făcută după rețeta Emulsiunii lui Scott.

După ce însă sunt multe imitațiuni mai mult sau mai puțin reușite, a căror pachetare seamănă cu Emulsiunea Scott cea adevărată, la cumpărare să fiți cu băgare de seamă la marca pescarului și să expedați înapoi toate imitațiunile.

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne, Viena VII cu provocare la acest ziar și primiți printr'o apotecă o sticlă de probă. b) (275) 26—

Doi băieți de școală

se primesc în cuartir și cost, în strada Șaguna Nr. 12.

(354) 2—

O calfă de măcelar,

care să pricepe bine la această meserie și e **Român**, află numai decât aplicare în prăvălia mea pe lângă cele mai bune condițiuni. Cei interesați să se anunțe direct mie.

Sibiiu, 16/29 Decemvrie 1913.

(351) 2—3 **Ion Radu**
măcelar, strada Faurului 6.

Aviz.

Aduc la cunoștința On. public, că din motive știute m'am despărțit de tovărășia d-lui Ioan Radu și mi-am asortat o

prăvălie de măcelar nouă

împreună cu Ioan Mânzat în strada Faurului Nr. 12. Mulțumesc On. public pentru sprijinul de până aici și mă rog ca de acel sprijin să nu fiu lipsit nici în viitor. Din partea mea ofer un serviciu prompt și conștiențios pe lângă prețurile cele mai moderate.

Sibiiu, în Decemvrie 1913.

Cu stimă:

(348) 2—3 **Coman Mânzat**
măestru măcelar.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Regulament

pentru examenul de cvalificațiune învățătorească la institutele pedagogice confesionale ale Mitropoliei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania.

Prețul 40 fil. + porto 5 fil.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiiu:

Masa ieftină

Gătirea mâncărilor de dulce și de post.

Rețete de bucate simple și bune
de
Zotti Hodos.

Prețul cor. 1·20 + 10 fil. porto.

Aspirin

Tabletele de Aspirin sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influență și altele, ca alinătoare de dureri recunoscute. Veritabilul ASPIRIN are multe imitațiuni, deci să aveți mare grije la procurare și să cereți numai tablete de ASPIRIN „BAYER". Pachetarea originală în tuburi à 20 tablete à 5 gr. cu 1·20 cor. Pe fiecare tabletă să vede ASPIRIN.

(1) (307) 4—20

»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.

Anunț de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public românesc și în special a On. Preoțimi și Invățătorimi că me-a reușit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor"

din Sibiiu, Piața mică,

și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de Manufactură atât pentru dame și domni, cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoți din jurul Sibiiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 8—10 **Teodor Doboiu.**

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, coloare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceiaș și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimați evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben cu copcii **25 cor.**

„AGRICOLA", întreprindere de mașini agricole și motoare

BUDAPEST V. Kórāll-utca 9.

Tot felul de uleiuri și curele.

Tot soiul de articli tehnici.

Ce e bun e și ieftin!

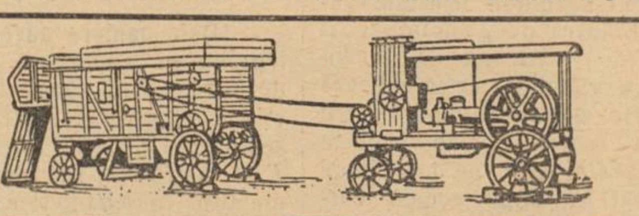

Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut originale șvediane și originale Diesel pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. **Motoare** de benzin și oleu brut pentru garnituri de treerat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

✦ Se află totdeauna în depozit. ✦

Prețuri moderate. Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco.

(296) 11—12

Corespondență românească.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurnță în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133) 26—52

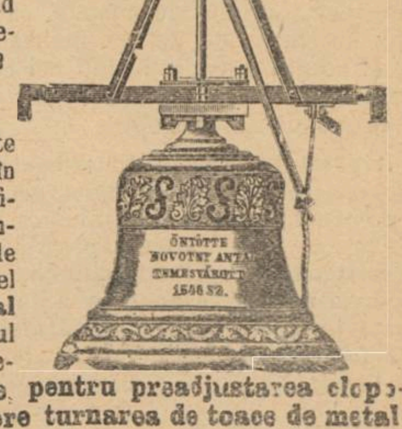
ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1896 S2.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare**, **pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 24 Decemvrie 1913 (6 Ianuarie 1914). **Nr. 133—134.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.,
rândul cu litere garmond.

Nr. 15,470 Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania

Iubitului cler şi popor din arhidieceza noastră transilvană, dar şi îndurare dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Isus Cristos.

Ştiind eu cu câtă bucurie au aşteptat toţi creştinii, şi aşa şi voi iubiţilor mei fii sufleteşti, aceste sfinte sărbători ale naşterii Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Cristos, şi cum v'aţi întrunit în sfânta biserică, ca să mulţămiţi prea bunului Dumnezeu, şi pentrucă v'a învrednicit a ajunge aceste sfinte zile, pre cari unii chiar şi dintre rudenii, prietini şi cunoscuţi, nu le-au ajuns: ca părinte sufletesc al vostru vin şi eu, cu sufletul meu între voi, nu numai să mă bucur şi eu împreună cu voi la aceste zile mari, dar şi pentruca să vă adresez şi astădată câteva cuvinte de învăţătură, despre naşterea Domnului.

Pentru a înţelege cât mai bine taina cea mare a naşterii Domnului este de lipsă să ne amintim, iubiţilor, cum prea bunul Dumnezeu nu s'a îndestulat că a făcut lumea aceasta cu toate bunurile şi cu toată frumseţa ei numai pentru oameni, iar pre oameni de cele mai alese fiinţe ale sale, să o stăpânească precum însuşi zise la facere: *„creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul"*. Este de lipsă să ne amintim, iubiţilor, cum preabunul Dumnezeu nu s'a îndestulat, că a făcut pământul să ne adăpostească şi să ne susţină, până suntem în această viaţă, până la reîntoarcerea trupului nostru iarăşi în pământ, din care s'a luat, şi cum a făcut ceriul, şi pentruca şi sufletul nostru nemuritor să se reîntoarcă iarăşi acolo, la Dumnezeu de unde s'a luat şi să vieţuiască vecinic. Să ne amintim, iubiţilor, cum preabunul Dumnezeu nu s'a îndestulat nici cu acestea şi multe alte asemenea bunătăţi făcute pentru binele şi fericirea oamenilor, ci când a văzut că oamenii în urma păcatului s'au înstrăinat de El şi prin aceasta şi de binele şi fericirea lor, dupăce mai nainte a pregătit calea prin proroci, când a sosit plinirea vremii a trimis în lume chiar şi pre unul născut Fiiul său, Domnul şi Mântuitorul nostru Isus Cristos, pentruca să ne întoarcă iarăşi la Dumnezeu, să ne înveţe cunoştinţa adevăratului Dumnezeu, să reînoiască sfânta legătură a religiunii, arătându-ne menirea noastră pre pământ şi după moarte, şi să ne mântuie de osânda păcatului şi a urmărilor lui, deschizându-ne iarăşi calea la fericirea cea dintâi.

Iată pentruce s'au bucurat de naşterea Domnului, nu numai oamenii pre pământ, ci şi îngerii în ceriu, cântând: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pre pământ pace şi între oameni bunăvoire"*. Iată pentruce a zis şi îngerul Domnului către păstorii din jurul Vifleemului unde s'a născut Domnul: *„Iată vestesc vouă bucurie mare, că astăzi s'a născut vouă Mântuitor, carele este Cristos Domnul"*. Iată pentruce au alergat şi Craii dela răsărit, cu daruri la închinăciunea Domnului. Iată pentruce ne bucurăm şi noi şi serbăm cu atâta evlavie şi bucurie amintirea naşterii Lui.

Când sfânta maica noastră biserică a orânduit a se sărba în tot anul acest mare praznic al naşterii Domnului, nu a făcut aceasta numai pentru a ne întruni în sfintele noastre biserici şi a mulţumi preabunului Dumnezeu şi pentru aceasta mare şi negrăită îndurare spre noi, ci a făcut-o şi pentruca să cunoaştem şi să înţelegem, că prea bunul Dumnezeu a făcut toate acestea numai din nemărginita sa dragoste spre noi, şi aşa să ne-o însuşim, să o păstrăm şi să o cultivăm şi noi, atât către El, cât şi către deaproapele nostru.

Să cunoaştem şi să înţelegem, iubiţilor, că şi însuşi Domnul nostru Isus Cristos, numai din dragoste către noi s'a pogorât din ceriu pre pământ şi s'a făcut om, a pătimit, s'a răstignit, a murit, s'a îngropat şi a înviat din morţi pentru noi oamenii şi a noastră mântuire. De aceea şi sfânta sa religiune a întemeiat-o tot numai pe fundamentul dragostei sau iubirei, zicând: *„să iubeşti pre Domnul Dumnezeul tău din tot sufletul tău, şi pre deaproapele tău ca însuţi pre tine"*.

Să cunoaştem şi să înţelegem, iubiţilor, că tot numai dragostea sau iubirea creştinească a însufleţit şi pre sfinţii Apostoli să lase părinţi, fraţi şi surori, să lase casele şi averile lor, să lase toate şi să urmeze Domnului. Dragostea către Dumnezeu şi deaproapele i-a însufleţit să nu se sfiască de feluritele greutăţi, de prigoniri de tot felul, şi de primejdiile de viaţă. Dragostea creştinească făcu şi pre numeroşii mucenici să mucenicească pentru Dumnezeu şi pentru omenire.

Tot numai din dragoste creştinească s'au ridicat în trecut, cum se ridică şi în timpul de acum, numeroase biserici şi şcoale, numeroase spitale şi azile, numeroase fonduri şi fundaţiuni de binefacere şi alte asemenea aşezăminte religioase şi culturale. Şi tot aceea dragoste creştinească a îndemnat şi în trecut, precum îndeamnă şi astăzi, pe mulţi fruntaşi binefăcători ai noştri, a sprijini cu mari jertfe sfintele noastre aşezăminte, pentru binele şi fericirea noastră. De aceea şi sfântul apostol, voind a ne arăta însemnătatea cea mare a dragostei creştine zice: *„De aş grăi în limbi îngereşti, de aş şti toate tainele, de aş avea toată ştiinţa şi toată credinţa, încât să mut şi munţii, de aş împărţi toată avuţia mea, şi chiar de mi-aş da trupul meu să-l arză, dacă nu am dragoste, nici un folos nu mi este"*. Din acestea înţelegând şi noi darurile cele mari ale dragostei creştineşti, să ne silim a ni-o însuşi şi noi şi a o cultiva în măsură tot mai mare.

Ce bine şi ferice ar fi oamenii, dacă ar cultiva în măsură tot mai mare acea dragoste creştinească. Atunci ar domni şi între oameni pacea şi bunăvoirea, cântată de îngeri la naşterea Domnului, atunci nu ar mai fi atâtea pricini, neplăceri, năcazuri, supărări şi prigoniri între ei, nu ar fi nici atâtea procese, nici atâtea cheltuieli şi sarcini. Din contră, cum s'ar ajuta şi s'ar sprijini oamenii unii pe alţii în năcazurile şi în lipsele lor, şi cum ar domni atunci şi pe pământ împărăţia lui Dumnezeu cea din cer, pe care o cerem în rugăciunea noastră cea de toate zilele: *„Tatăl nostru carele eşti în cer, să vină împărăţia ta precum în cer aşa şi pre pământ"*. Şi aşa cu cât mai sigur ar dobândi oamenii pe lângă binele pământesc şi fericirea cea vecinică!

Deci ce v'aşi putea recomanda mai cu folos la aceasta ocaziune, iubiţilor, decât să îmbrăţişaţi şi voi, din tot sufletul, aceea dragoste, şi să o arătaţi şi prin fapte bune, ajutând şi sprijinindu-vă unii pe alţii, în toate trebuinţele şi năcazurile voastre, şi îngăduind unii altora în toate lucrările voastre obşteşti, căci numai aşa ne vom putea arăta şi în faptă dragostea noastră cea creştinească, şi pentrucă numai aşa vom putea înainta şi noi, cum înaintează şi alte popoare, în cele bune şi de folos sufletelor şi trupurilor noastre.

Dupăce însă unica şi cea mai roditoare grădină în care creşte, se produce şi se cultivă dragostea creştină, este sfânta noastră biserică naţională, care ni-a mai păstrat şi legea, limba şi datinile strămoşeşti, dealungul veacurilor furtunoase, şi care pentru păstrarea acestor comori preţioase şi pentru luminarea noastră şi-a luat într'ajutor şi pe fiica sa, şcoala noastră confesională: nu aflu destule cuvinte prin cari să vă sfătuesc şi astădată, iubiţilor, să ţineţi cu toată tăria la acele aşezăminte sfinte şi să le îmbrăţişaţi din tot sufletul vostru, aducând toate jertfele posibile la susţinerea, întărirea şi desvoltarea lor, cum fac aceasta toate popoarele şi naţiunile, cari doresc viitor tot mai bun şi mai fericit. Căci nici o jertfă nu se răsplăteşte atât de mult, ca şi cea făcută pentru acele două aşezăminte sfinte.

Acestea fiind învăţăturile ce am dorit a vi-le adresa la aceasta ocaziune, urmaţi-le cu dragoste fiiască, în toate împrejurările. Iar pentru a vă deprinde tot mai mult în ţinerea lor, nu întrelăsaţi a cerceta cât mai regulat sfânta biserică, nu numai pentru a cere dela bunul Dumnezeu cele bune şi de folos sufletelor şi trupurilor voastre, dar şi pentru a vă lumina tot mai mult şi din bogatele învăţături ale sfinţilor Evangelişti, Apostoli, Proroci, şi ale sfinţilor Părinţi, cari se cântă şi se cetesc în bisericile noastre, în dulcea noastră limbă, de toţi bineînţeleasă.

Deasemenea nu întrelăsaţi a da bunăcreştere fiilor voştri, din cea mai fragedă vârstă, creştere întemeiată pe sfânta credinţă în Dumnezeu, izvorul binelui şi al fericirii oamenilor. Nu întrelăsaţi a-i trimite regulat la şcoală, iar pe ceice ar avea atragere, şi la şcoli mai înalte, la meserii şi negoţ, şi alte asemenea întreprinderi folositoare, cum fac aceasta toate popoarele mai înaintate. Căci bine vedeţi, că în timpul de acum, după învăţătură şi cultură se judecă vrednicia oamenilor, şi că numai prin învăţătură şi cultură, însoţită de credinţă în Dumnezeu, putem ajunge şi noi la binele şi fericirea dorită, cum fac aceasta şi celelalte popoare mai înaintate.

Rugând şi eu ferbinte pe bunul Dumnezeu să vă trimită ajutorul său cel puternic la toate acestea, şi să vă învrednicească a petrece şi aceste sfinte sărbători, precum şi cele apropietoare ale anului nou, şi ale botezului Domnului, în pace, sănătate şi mulţămire, şi să le ajungeţi întru mulţi ani fericiţi: cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, la sărbătorile naşterii Domnului din anul 1913

Al vostru tuturor
de tot binele voitor
Ioan Meţianu m. p.,
Arhiepiscop şi Mitropolit.

Inspiraţiunea şi însufleţirea pentru preoţie.

De Augustin Hamsea,
Arhimandrit.

In vieaţa sufletească a poporului român găsim momente, cari ne destăinuesc multe din greutăţile şi tainele trecutului, şi în acelaşi timp ne pot indigita o mai nimerită direcţiune pentru desvoltarea ulterioară a poporului nostru. Un astfel de moment ne înfăţişează nemuritorul Alecsandri în legenda „Dan căpitan de plaiu".

Ne istoriseşte adecă poetul în această legendă, că au năvălit Tatarii în ţară. Şi prinzând de veste de aceasta Dan căpitan de plaiu, care se răsboi-se viteješte o viaţă întreagă sub Domnul Ştefan, pleacă pe câmpul de luptă. Tatarii sunt goniţi de oastea română, dar bătrânul căpitan, care cu paloşul său făcuse multă moarte năpraznică între păgâni, în învălmăşala luptii este rănit, legat în lanţ şi dus înaintea hanului tătăresc. Goniţi de Români Tatarii se retrag peste Nistru, împreună cu hanul, care duce cu sine ca trofeu pe bătrânul căpitan. Ajuns în siguranţă în cortul său dincolo de Nistru, hanul zice căpitanului, că-i osândit la moarte:

„Călăul aşteaptă la uşe, un semn,
„Şi capu-ţi sboară la câni şi la vulturi".

şi apoi adaoge:

„Dar însă î-mi fac milă de ani şi de a ta minte.
„Şi vreau cu daruri multe pe tine a te ierta
„*De vrei tu să te lapezi acum de legea ta*".

Creştinul Dan bătrânul, înălţând a lui statură zice hanului în mod măiestos:

„Nu-mi trebuc a ta milă, nu vreau a tale daruri
„Alb am trăit un seclu pe plaiul strămoşesc,
„Şi vreau cu faţă albă senin să mă sfârşesc,
„Ca dup'o viaţă lungă *ferită de ruşine*,
„Mormântul meu să fie *curat şi alb ca mine*.
„Dar dacă ai tu cuget, şi ţi pasă de al meu dor
„Mă lasă, în ora morţii grele, să mai sărut odată
„Pământul ţării mele".

Uimit hanul tătăresc de acest răspuns al căpitanului îi desleagă lanţul, îi dă calul său, şi-i zice: „*la calul meu şi du-te*". Bătrânul Dan se duce, trece Nistrul şi ajungând în aierul Moldovei îngenunchiază pe iarbă, smerit îşi face cruce:

„Şi pentru totdeauna sărută ca pe o moaşte,
„Pământul ce tresare şi care-l recunoaşte,
„Apoi se întoarce la hanul, intră în cort,
„Suspină, şovăeşte şi palid cade mort".

Hanul privindu-l lung rosteşte cu durere:

„O Dan viteaz, ferice, ca tine care piere,
„Având o viaţă verde în timpul tinereţei
„Şi albă ca zăpada'n iarna bătrâneţei". —

Reproducând aici ceeace ne descrie poetul în această legendă constatăm, că „o viaţă lungă *fără de ruşine*", şi „*faţă albă senină*", a fost pururea în viaţa poporului român cea mai frumoasă *virtute*, adevărată *podoabă* şi *mândrie* a sufletului românesc.

Această virtute, această podoabă are adânci rădăcini în trecutul nostru. Este străplântată prin tradiţiune din vechea cultură romană şi augmentată şi cimentată prin doctrina bisericii creştine. Criteriul după care se judecau oamenii în Roma veche, este acela pe care ni-l înfăţişează Horaţiu în cuvintele „integer vitae scelerisque purus" [1] (om integru şi nepătat prin nimic). Lângă această integritate reclamată de vechea cultură romană s'au adaos apoi în vieaţa sufletească a poporului nostru virtuţile creştineşti, propagate de „evangelia Domnului".

Românii au primit creştinismul în perioada primă a istoriei bisericeşti, când între creştini era o adevărată emulaţiune întru a se împodobi prin idealele virtuţii creştineşti.

Această emulaţiune o au păstrat cu sfinţenie din generaţie în generaţie părinţii şi înaintaşii noştri. Ear faptul acesta a inspirat fericiţilor noştrii bătrâni curajul şi bărbăţia de a lupta cu succes în contra nesfârşitelor furtuni, prin cari au trebuit să treacă în decursul veacurilor.

Când constatăm aceasta, siliţi suntem de altă parte a adaoga, că în timpurile cele grele, prin cari trecem, cu multele lor curente greşite anticreştineşti, s'a putut întâmpla, că poporul nostru pre alocurea să fie scăpătat în măsură mai mare sau mai mică din vieaţa sa puritană creştinească de odinioară. Dar ori s'a întâmplat, ori nu s'a întâmplat aceasta, bisericii şi organului ei, preoţimei, ca păzitoare a curăţeniei moravurilor, i-se impune astăzi mari îndatoriri, şi anume: a priveghea şi a lucra din răsputeri cu darul şi evangelia Domnului, ca valurile anticreştineşti, cari se ridică astăzi cu toată furia, să nu poată pătrunde în cetatea noastră, să nu poată afla loc în vieaţa sufletească puritană creştină a poporului nostru.

La grea muncă este chemată astăzi biserica şi organul ei, preoţimea, cu atât mai vârtos, cu cât după împrejurările în cari am trăit în trecut, noi am întrat pe calea desvoltării numai de un scurt timp, şi am trebuit să începem toate pornind aşa zicând dela „vatra rece". Chiar pentru aceasta, misiunea bisericii este astăzi mult mai grea, decât ce a fost, şi a putut fi în trecut. Astăzi biserica este chemată a lucra tot cu mai mult succes în următoarele direcţiuni, şi anume:

a) a păstra cu sfinţenie şi în mod nealterat tot ceeace bun am moştenit dela fericiţii noştri înaintaşi, şi

b) a căuta în doctrina bisericii şi peste tot în ştiinţă mijloacele trebuincioase, prin cari să putem uşura şi promova mersul desvoltării poporului nostru în spirit creştinesc pe toate terenele din vieaţă.

In faţa acestei situaţiuni şi în faţa greutăţilor timpului în care trăim, ni-se impune întrebarea: că oare noi preoţii de astăzi şi cei-ce au să ne urmeze putea-vom corăspunde cu succes grelei noastre chemări?

Spre a putea da un răspuns nimerit la această întrebare, înregistrăm aici următoarele, şi anume:

Biserica creştină şi-a început activitatea sa în statul roman într'un timp, când statul şi societatea era adânc întrată pe povârnişul decadenţii moravurilor. Dar virtuţile mari ale păstorilor şi păstoriţilor creştini au ştiut să înfrângă toate greutăţile, goanele, şi şi cele mai crâncene împilări, şi biserica creştină din toate acestea a ieşit biruitoare.

Dar să nu mergem atât de departe, ci să rămânem în propria noastră casă, în istoria bisericii noastre române. Despre preoţii noştri din bătrâni nu avem date positive din cari să ştim, că au avut învăţătură mai multă, sau mai puţină. Un lucru este însă fapt mai pre sus de orice îndoială, că în cadrul cunoştinţelor lor multe, puţine, *şi-au împlinit cu succes datorinţa*. La acest succes a contribuit de sigur în prima linie faptul, că preoţii noştri din bătrâni şi-au preţuit starea şi posiţiunea, şi s'au *înspirat de sublimitatea demnităţii*, de care din darul lui Dumnezeu au fost învredniciţi, ear această inspiraţiune a produs într'înşii însufleţirea şi *energia* trebuincioasă spre a corăspunde dumnezeieştii lor misiuni.

Vorbind de inspiratiunea pentru preoţie, revenim de nou la figura legendară amintită mai sus, şi adaogăm: Sub „faţă albă" „obraz senin şi curat", înţelege Românul: conştiinţa demnităţii de om şi de creştin, îmbinată cu tendinţa nestrămutată de a-se împodobi cu virtuţi creştineşti, şi prin acestea a înmulţi „talantul" primit din mâna lui Dumnezeu. De această conştiinţă a fost inspirat bătrânul Dan căpitan de plaiu. De această conştiinţă se inspiră fiecare om, care prin vieaţa sa voieşte să se ridice la o anumită valoare în lume.

In punctul acesta este fără îndoială nepreţuit faptul, ce ni-l înfăţişează vieaţa sufletească a poporului român, şi anume: că „faţa albă, obrazul senin şi curat" în decursul veacurilor s'a cimentat în sufletul Românului astfel, că a devenit o atribuţiune caracteristică a individualităţii noastre naţionale! „Faţa albă" este fala şi mândria Românului, nedespărţită de vieaţa lui sufletească. In faţa acestui fapt psihologic noi preoţii români în ceea ce priveşte inspiraţiunea de sublimitatea darului dumnezeiesc, cu care suntem învestiţi, mai avem şi *un alt îndemn*, mult mai puternic decât acesta şi anume: *îndemnul dumnezeiesc*, cuprins în vecinic memorabilele cuvinte ale apostolului Pavel cătră Timotei: „Nu fii nebăgătoriu de seamă de *darul*, care este întru tine, care ţi s'a dat ţie prin prorocie cu punerea mânilor preoţiei".[2]

Inregistrând aceste dumnezeeşti cuvinte, observăm, că s'ar părea un lucru neînţeles, cum apostolul Pavel, care numeşte pre Timotei „adevăratul fiu în credinţă", iubitul fiu, şi căruia îi ascrie „credinţă nefăţarnică" moştenită dela mama sa Eunichia şi dela bunica sa Leonida, şi multe alte virtuţi creştineşti şi pastorale, îi zice totdeodată şi cuvintele amintite mai sus. Lucrul însă devine uşor esplicabil în faţa tendinţii, ce o urmărim prin creştinism, în faţa mersului nostru spre perfecţiune, prescris nouă prin cuvintele Domnului: „fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl nostru cel din Ceriuri desăvârşit este".[3] In calea noastră spre perfecţiune nu este permis să lăsăm, ca să întrevină nici cea mai mică *stagnare*. Această cale este şi poate să fie numai atunci succeasă, dacă zilnic adaogem la *bunătatea şi înţelepciunea* noastră creştinească. Astfeliu noi preoţii numai atunci ne vom găsi pe calea ce duce la perfecţiune, dacă zilnic ne vom inspira de conştiinţa darului dumnezeiesc, cu care sântem învestiţi.

Această înspiraţiune produce însufleţire; ear însufleţirea produce energia şi răbdarea trebuincioasă spre a săvârşi faptele rodnice, cari după posiţiunea noastră de preoţi, chemaţi suntem a le săvârşi.

Această inspiraţiune se poate constata în mod văzut pas de pas în vieaţa şi faptele mari săvârşite de fericitul Mitropolit Şaguna.

„Muncă uriaşă a săvârşit mitropolitul Şaguna prin vieaţa şi activitatea sa pastorală. Muncă încununată de rodnice şi mari succese, pentrucă isvorită a fost această muncă: din conştiinţa deplină a *dumnezeiescului dar al preoţiei şi arhieriei*, din greutatea răspunderii, şi din dorul său mare de a trăi şi a lucra în deplină consonanţă cu înalta misiune, luată asupră şi din mâna lui Dumnezeu, acele trei mari virtuţi pastorale, cari constituiesc idealul preoţiei şi arhieriei, şi în acelaşi timp formează adevărata podoabă a preotului şi arhiereului".[4]

Sub înfluinţa inspiraţiunei pentru preoţie şi arhierie a representat cu demnitate Şaguna biserica în afară, esprimând după modul său de gândire evangelic: „ceea ce suntem, ceeace avem şi sâmţim şi ceea ce dorim a realisa prin biserică". A fost succeasă stăruinţa şi munca depusă de dânsul în această direcţiune; iar isvorul acestui succes îl aflăm în faptul, care rezultă din toate acţiunile sale, şi anume:

„Şaguna *a fost preot şi arhiereu, şi numai preot şi arhiereu*".[5]

După credinţa poporului român, izvorâtă din doctrina bisericii, *mijlocitor între om şi Dumnezeu* este preotul şi arhiereul. Această credinţă s'a imprimat adânc în sufletul mitropolitului Şaguna, din frageda sa copilărie, — precum putem vedea aceasta din propriile sale cuvinte, cari le înregistrăm în cele ce urmează:

In punctul acesta Inalt Prea Sfinţia Sa, actualul Domn Archiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, la o rugare a mea mi-a comunicat următoarele, cu autorisarea de a le putea publica, şi anume:

„Văzând că doreşti dela mine a-ţi comunica cele vorbite cu fericitul Mitropolit Şaguna despre vechile datini creştineşti ale poporului nostru, — iată îţi împărtăşesc, că fiind şi eu deputat dietal la dieta din 1865, şi în preseara sărbătorii intrării în biserică a Maicii Domnului aflându-mă stând de vorbă cu dânsul, în cortelul dânsului, îmi zise: „*Ce sărbătoare mare avem mâne, cu câtă pietate îmi aduc aminte, cum buna mea mamă în preseara acesteia şi a altor asemenea sărbători, mă trimitea la preotul cu o prescură şi un sfanţ ca să ne pomenească la sfânta liturgie*".!

Astfel fiind crescut Mitropolitul Şaguna, sub influinţa „*bunei sale mame*", neîntrerupt s'a inspirat întreaga sa vieaţă de dumnezeescul dar al preoţiei şi arhieriei, — pentruca model viu şi văzut de vieaţă şi virtuţi pastorale să se facă pe sine pentru toate timpurile.

Terminând mai adaugem aici următoarele: După lupta dela Maraton, Atenienii au ridicat statuă lui *Miltiade*. Şi un tânăr, Temistocle, în fiecare zi mergea la această statuă, şi o privea şi admira. Ajungând după vreme comandant Temistocle, şi rentorcându se victorios din o luptă, a mers de nou la statua lui Miltiade, — de astădată însă rostind cuvintele: „*te-am învins Miltiade*".

Astfel lucrează puterea inspiraţiunii!

Popor viteaz şi cuminte.

Sub domnia marelui rege Carol, poporul român din regat a fost fericit de a-şi vedea împlinite visurile sale: neatârnarea şi respectarea sa în raport cu ţările şi popoarele înconjurătoare.

Inţeleptul rege Carol a ştiut minunat de bine să scoată la lumină virtuţile Românilor, să le valorizeze, astfel, în cât mica ţărişoară de la gurile Dunărei să apară astăzi respectatul şi falnicul regat al României.

Sunt zile de glorie pe cari le trăesc astăzi Românii din regat, fraţii noştri, zile, cari le umplu inimile de simţiri noue, avântate spre un viitor promiţător de cele mai îndrăzneţe isbânzi în lupta de întrecere a popoarelor. Şi lucru extraordinar, în pregătirea sa pentru marea luptă, poporul român nu este împins de nici un simţ obicinuit, barbar, de cucerire teritorială. Românii, în nobleţea lor sufletească, nu vor să fie stăpâni pe alte popoare, ei vor dimpotrivă, *liberarea tuturor neamurilor*, vor, ca fiecare popor să fie stăpân numai pe ceea ce este al său, putându-se ridica prin forţele sale proprii naţionale la treapta ce i se cuvine în rândul ţărilor şi naţiunilor.

Este un sentiment altruist acesta, care face onoare naţiunei române, şi este în acelaş timp dovada acelei mari încrederi, pe care o au Românii într'înşii, simţindu-se destul de puternici ei singuri să întâmpine orice primejdii, orice furtuni, ce s'ar abate asupra lor, fără să simtă nevoie de ajutor străin.

Sentimentele de dreptate ale Românilor au fost atâta de străine mentalităţii popoarelor europene, în cât nimeni nu se aştepta în Europa ca România să-şi trimită cu iuţala fulgerului sutele sale de mii de viteji peste Dunăre, să îngenunchieze trufia unui popor duşman victorios, — şi să se mulţumească numai a face dreptate popoarelor din Balcani.

Pacea dela Bucureşti va rămânea punctul cel mai luminos din istoria popoarelor, căci prin această pace s'a consfinţit pentru prima dată principiul, că un popor nu trebue să râvnească nepedepsit la supunerea altui popor. Spiritul de dreptate al României a devenit, urmat de energica intervenţie armată a Românilor, păzitorul păcei europene.

Din micul popor român a răsărit deodată marele şi viteazul neam românesc de astăzi, de viitorul căruia vorbeşte cu încredere Europa întreagă. Pecând la începutul răsboiului balcanic Românii stăteau uitaţi, pe al doilea plan, la sfârşitul acestui războiu ei apar ca adevăraţi eroi ai dramei, care s'a terminat cu succesul României.

Cât de rău le au cunoscut străinii ţara! La trecerea armatei române în Bulgaria opinia publică europeană era stăpânită de-o panică explicabilă. Se credea în Europa, că şi Românii vor să cucerească pe urma sfârşitului imperiu turcesc. Românii se aflau cu formidabila lor armată în faţa capitalei bulgare, şi numai o mică sforţare le trebuia, ca să stăpânească în locurile acelea, pe unde vitejii lor dela 77—78 şi-au vărsat sângele pentru un neam necrecunoscător. Dar nu! Românii au dat Bulgarilor pentru a doua oară libertatea!

---

[1] Horaţiu oda I. 22.

[2] Epist. primă, cap. 4. vers 14.

[3] Matei cap 5 v. 48.

[4] „Din vieaţa pastorală a mitropolitului Şaguna, de Augustin Hamsea, publicată în scrierea comemorativă la serbarea centenară a naşterii lui, edată de consistorul mitropolitan.

[5] „Revista Teologică" Nr. 9 din 1909, articolul: „Mitropolitul Şaguna în representarea bisericii în afară", de Augustin Hamsea.

Europa a început să respire mai ușor și să vadă în România cu adevărat pârghia civilizațiunii în orientul scăldat în baia de sânge. S'a făcut lumină și s'au putut vedea virtuțile poporului român, menit să joace la porțile orientului o misiune culturală și civilizătoare.

Providența divină a vrut ca să fie în aceste zile de glorie în fruntea poporului român acelaș mare căpitan, care la 1878 l'a condus la glorie și neatârnare. Trebuea să se afle în culmea fericirei sale înțeleptul și viteazul Rege Carol, când își vede visul cu ochii, neamul românesc, peste care a venit să domnească, ridicat la rangul de acum între popoarele civilizate!

Că sunt zile de glorie pentru Românii din regat aceste zile pe cari le trăesc, o dovedește opinia publică din toate țările europene, cari nu găsesc destule cuvinte de laudă la adresa României, și cari prin presa lar slăvesc pe Români și le doresc prietenia, pentrucă generală e acum convingerea, că poporul român e un *popor viteaz și cuminte*, care poate face minuni.

La Crăciun.

S'a dat porunca. Și cuvântul Chesarului este sfânt, nu sufere contrazicere. Se începe deci mișunarea în întreg imperiul roman. Stoluri-stoluri trag spre căminul părintesc mulțimile de popor.

Dela poruncă nu putea face esceptie nici Iosif și cu Maria; mai ales — ca săraci și fără patron de a pune vorbă bună pentru ei la cârmuire, — ei nu puteau face esceptie. O iau deci la drum. Ținta călătoriei e departe, drumul e aspru. De aceea plină de fatigii e călătoria lor. Sunt și desculți, îi apasă și foamea, iar ca suferință să fie și mai mare, Maria se află în preajma nașterei de prunc. Seara mai ales le-ar prinde bine patul moale și cald, deosebit fiitoarei mame.

E mare însă răința oamenilor. Nimănui nu-i pasă de o biată ființă ce cade de pe picioare. Nu că pat nu le dau, dar în întreg orașul nu află cvartir să petreacă preste noapte. Erau aproape desperați în căutarea cvartirului, când la margine dau de lăcașul vitelor. Sunt generoase dobitoacele, mai generoase decât oamenii; nu refuză adăpostul pe seama trudiților. Le dau loc de pat în iesle și cu abureala ce o respiră încălzesc membrele amorțite de drum și frig ale bieților drumari.

Plinirea vremii... In iesle, departe de palate și de traiul fără griji, Mama dă naștere Fiului său cel unul născut. Indată se schimbă apoi situația. Ieslele nu mai seamănă a iesle. Intrec cu strălucirea lor strălucirea palatelor. O mare de lumină devin ieslele, și corul îngerilor o împrejmue. Ecoul cântării: „Mărire lui Dumnezeu, pace pe pământ, bunăvoire între oameni", — ce le intonează îngerii și păstorii, străbate departe, departe în liniștea nopții, și ca magie feerică trezește din somn lumea dată spre odihnă.

Cel născut era doară Mesia, întrupătorul visului de aur al omenimei, de aceea trebuia să vină în lume cu manifestație deamnă Lui.

Se înțelege, că părinții n'au remas nici ei cei de mai nainte. In bucurie li s'a prefăcut truda și toată suferința de până aci. Căci nu pot avea loc veleitățile vremelnice, unde puterea dumnezeiască se menifestă... și cel prins în avântul idealului nu poate simți durere, de ar fi soartea lui altfel cât de mașteră.

Lumina cerească ce întrece toate luminile și corul îngeresc împrumută sublimitate actului nașterei. Sceuele sunt într'adevăr înălțătoare, potrivite a trezi conștiințele amorțite și a le ridica spre sferele cerești.

Din punctul de vedere al trezirei conștiinței religioase, minunea este de cea mai capitală importanță. Creștinul convins din toate timpurile se va entusiazma, când minunile nașterei Mântuitorului i se vor relata. Sufletele creștinești cu drag se vor transporta la iesle, cu însuflețire vor asculta imnurile de laudă, dedicate provedinței divine, ce nici când nu-și uită de seracii și mizerii din lume...

Importanța actului cu toate acestea nu în minunile arătate în jurul ieslei consistă. Cel nou născut *idealul societății* l-a adus în lume, și acel ideal ne face dornici de iesle.

S'ar părea paradox ceeace zic. Societăți au existat și înainte de Cristos. Au fost state bine organizate și infloritoare. Ba și viața familiară nu era de despretuit. Căsătoria, deși nu ca taină, era în mare sfințenie și înainte, cum a remas și după aceea — ca bază trainică și puternică a sociabilității. Se va riposta deci, că nu acest ideal l-a adus Cristos în lume.

Și totuș pe acesta l-a adus. Societăți *de interese* au existat în toate timpurile. Durabilitatea s'a condiționat însă singur *de interesele* ce au contribuit la formare, și îndată ce interesele au încetat, s'au desfăcut mai curând ori mai târziu și societățile. Căci pregătirile externe ori cât de puternice ar fi, sunt numai paliative și nu pot închega compact societățile, cum le leagă legăturile *interne* sau *morale*.

O societate de interese eu o consider de vulcan, în care se resboiesc feluritele gazuri și *stau prinse* numai câtă vreme nu le succede a rupe stâncile și a-și face loc de eșire pe craterul desfundat. Și chiar aceasta era icoana societății pe timpul venirii în lume a Mântuitorului. Frământări în toate părțile și explozii, aproape nimic trainic și durabil. In imperiul roman mai ales, care cuprindea toată civilizația veche, totul era putred și în prefacere. Lăsată de capul ei societatea aceasta haotică, bunul Dumnezeu ar ști spune încotro balanza cu curentele nefaste, cu demoralizarea, și ce puncte noi ar fi produs pentru omenire. Vine însă Cristos și dă parola: *Căutați împărăția lui Dumnezeu, și toate celelalte se vor adauga vouă! Iar împărăția lui Dumnezeu nu e nici mâncare, nici beutură.* Impărăția lui Dumnezeu *pacea este și bunăvoirea între oameni. Pacea și bunăvoirea o aflați apoi în sufletele voastre. Ușor o aflați având tărie cât de cât în voi de a sufoca pornirile rele din voi și a vă înzestra cu iubire aevea sinceră și nefățarită unii față de alții. Uite omule ce am făcut eu! Am coborât din tronul ceresc la tine, am primit sărăcia de bunăvoie, umilitu-m'am pentru tine, căci totdeauna ți am purtat dragostea și milă îmi e de soartea ta. Dacă dragostea a covârșit la mine considerațiile personale, până și maestatea divină am pus-o la probă pentru tine, oare nu mai mult se cade ție a te umplea de dragoste și milă față de semenii tăi, cari îți sunt ție frați, avându-și cu toții dela mine începutul, și bogații si săracii, și puternicii și slăbuții? Tu îți zici bogat. Bine faci, bogat și ești. Insă de unde ai bogățiile? Harul meu ți le-a dăruit pe ele. Eu am întocmit aerul, căldura, ploaia — cursul vremii ce dă roadă țarinei tale, — nu tu! Zadarnică e toată truda ta lipsind acest har. Și puterea de a munci, și mintea de a judeca la realizarea problemelor ce te frământă dela mine, absolut din grația mea le ai. Poți tu, acum om bogat, sta impasibil în fața semenului tău ce înoată în crasă mizerie? Nu te doare și pe tine durerea fratelui tău?*

Isus, cum vedem, în opoziție cu interesele josnice, prevalente în societatea veche, ridică moralul și așează societatea oamenilor ce-i urmează, pe temelia puternică și imutabilă a *umanismului*. Putere cohezivă, menită a forma din oameni stâncă morală de granit, numai umanismul așa cum l-a propoveduit Isus — poate avea. Ori ce alte principii sunt mult puțin foc bengalic, predomnesc câtva timp, apoi se stâng și cu ele de odată apune și societatea întemeiată pe ele. De ce temelia umanismului strânge din ce în ce societatea? *Fiindcă la baza lui se află mila și iubirea aproapelui.* Umanismul nu vede în nime pe contrarul ori rivalul său; are ochi și rațiune numai pentru contemplarea mizeriilor. Umanismul întreg întreguț este inimă, și orice durere a confratelui îl face să-și uite cu totul de sine și să alerge în alinarea suferințelor aceluia. Unde sunt certe, bătăi, procese, resturnături? Nu în societatea umanismului! Umaniștii nu știu doar ce este iubirea de sine, interesul personal, egoismul. Resturnăturile se repet, unde interesele proprii predomină. Societatea cu temeliile egoismului binișor seamănă cu societatea fearelor din codrul selbatec. Precum acestea nu încap la olaltă, așa egoiștii — doi cu doi nu se pot împrieteni. Linguși se pot, se și lingușesc unii altora, — dar numai ca mai ușor să se poată trage pe sfoară mai la urmă.

Intreagă pășirea lui Iisus, cu cuvântul și fapta, este sfidarea egoismului. De aceea am zis și repet, că idealul societății omenești numai în și pe baza creștinismului se poate realiza. E o acviziție aceasta, care nu se poate din destul preamări, ori câte cuvinte de preamărire am aduce celui ce în iesle s'a născut.

Fost-au și în lumea veche bărbați providențiali, cari au propoveduit trebuința apropierii oamenilor pe bază umanistă. Ce altă este și vestitul *„nosce te ipsum"* al lui Socrate? Nime însă n'a erigat la dogmă de viață acest principiu ca însuși Isus. Impărăția ce Isus a întemeiat-o, este în noi îșine; decâteori ne reînoim noi pe noi, împărăția lui Dumnezeu o aducem pe pământ. De aci îndreptățirea osanalelor, și atracțiunea ce o avem către ieslea Vitleemului, atracțiune, ce se potențează, nu scade cu trecerea timpului.

S'au născut mulți prunci în iesle și pe drumuri, — genii, ce prin invențiunile ori strategiile cu cari au condus oștile, pus'au în uimire lumea, au cutremurat-o pe câteva clipe. Oamenii mari de regulă din iesle — din mizerie — se ridică. Trecând timpul, numele lor încetul pe încetul s'au dat uitării, cum se uită meteorii, cometii, ce numai din când în când strălucesc și se ivesc. Oamenii ce scrutează trecutul, dacă mai împrospetează din când memoria acelora. Nașterea lui Iisus e însă soare ce încălzește *solidaritatea socială* — și prin avântul practic ce i-l dă luminează și încălzește cărările întunecate ale vieții omenești; de aceea creștinătatea din toate timpurile a prăznuit acest act ca act dumnezeesc și ca adevăratul urzitor al *civilizațiunii*, cu care atât de mult ne place a ne mândri..

Douăzeci de veacuri aproape s'au stors, decând îngerii s'au grupat în jurul ieslei, unindu-și glasurile cu ale oamenilor în repețirea cântărei: „Mărire lui Dumnezeu, pe pământ pace și bunăvoire între oameni".

Cântarea aceasta nu era frază numai. Cuprinde exact tendința, de care erau animați primii creștini, cari cu fapta au justificat îndreptățirea cântării. Cât timp cântarea n'a fost vorbărie numai, ci bunăvoirea de fapt a și existat în lume, pacinică și plină de avânt tineresc a fost și viața. Incetul cu încetul a prevalat însă din nou egoismul. Astăzi cântarea pare a nu mai avea ecoul idealist de'a început, pare a fi vorbă goală pentru mulți. De aci frământările în societatea de astăzi. *Deosebit de mult rău ne aduce spiritul de partid, care ca blestăm al lui Dumnezeu s'a așezat prin toate satele noastre.* Fruntașii satelor se pizmuesc, căci sunt fruntași, și fiecare ar dori ca el să fie osia, în jurul căreia se învârte constelația stelelor mici și mari din sat. Fiecare se ține, vezi Domne! de cel ales și chemat a predomni situația. Sătenii la rândul lor se au de rău, căci poate unul e născut *ales* și altul după seminție mojic, adecă de neam de jos. Și ferita ceriul să cedeze careva din dreptul mult puțin închipuit. Călcarea pe inimă — așa judecă — ar aduce știrbire prestigiului. Preferă astfel cu toții a trăi în izolarea caracteristică vieții satelor noastre.

Dela marele învață micul. Nu stă mai altfel nici pătura suprapusă, așa numită dirigentă a noastră. Sciziuni, partide cât pe față, cât înfundate, în toate părțile. Ne plac devizele, vorbele late și umflate. Ba suntem bisericani, ba naționaliști înflăcărați, că asurzim toată lumea cu frazele sforăitoare. Cine din toaste, din vorbirile prin cluburi ori adunări, din corespondențele din ziare ne cunoaște, se miră de entusiasmul de care suntem capabili. Cu fapta apoi stăm, să nu zic mai rău, de-a întoarsele. Odată ne codim, căci ne-a luat pe dinainte altul. Face acela și pentru noi! — zicem, cooperarea e superfluă. Altă dată ne codim, pentrucă nu putem merge alăturea de Petru și Pavel, cu cari ne avem în pânzele albe. A treia oră stăm pasivi, fiindcă credințele noastre nu congruiază cu credințele celor de alt colorit politic ori bisericesc. Pe marele înțelept, se înțelege, totdeuna noi îl dăm.... Alții, ba lumea toată chiar, bat drumuri rele. Noi însă? Nici odată nu suntem noi cei cu musca pe căciulă... nu ne recunoaștem vina.

Stări ca aceste, deși nu opresc poate total, dar împedecă mult ajungerea țintelor fixate, și sunt foarte apte a ne duce la prăpastie. Inimicii se folosesc apoi de slăbiciunile ce ne sunt proprii pentru a ne desbina și mai mult.

Este ora supremă de reîntoarcere. Propria conservare poftește, ca să împlinim neșovăielnic duhul scripturii: *„Cel ce vrea să fie mai mare între voi, să fie vouă slugă; și cel ce vrea să fie cel mai mare, tuturor să fie slugă"*. Singură întoarcerea la umanismul creștinismului, ne va asigura izbânda.

Ieslea lui Cristos și cântarea: „Mărire lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bunăvoire", — de care răsună azi bisericile creștinilor, este prilej binevenit pentru aprofundare în meditațiuni și contemplațiuni menite a neridica nivoul moral în toate direcțiunile. Caritatea, care ar fi bine a o exercita pe scară cât de întinsă, va prinde bine celor ce duc zile grele chiar în anul acesta slab și în clima aspră ce în timpul iernii își are stăpânirea. Nu vom substrage obolul nici instituțiilor bisericești şcolare, ce atâta tângesc şi atât de mult apelează la dărnicia noastră.

„Credinţa fără fapte moartă este!“ Pace, pace şi bunăvoire.. vină cât mai îngrabă în împărăţia noastră!

Vasile Gan
protopop.

Mamă.

Cuvânt mai drag, mai dulce nu i
In dragul grai al omului
Ca, Mamă!
Atât de adânc şi-atât de blând,
Nemăiestrit — şi plin de gând
Ca Mamă!

Au cine i dă atât fior
Când prunci cu gurile bujor
Zic: Mamă?
De vină's obrăjorii plini,
Ori ochii dragi, că din lumini
Râd: Mamă!

Oricui i-a fost odată spus,
Eu nu-i ştiu cinste mai presus:
E Mamă!
Iar cui s'a stâns şi i duce dor,
Pornească şi plânsul ochilor.....
Plângi Mamă!

Carmen Sylva.

Românii de pe pământul crăiesc

de **Dr. I. Broşu.**

Sunt puţine scrierile de istorie politică, cari au îmbogăţit în timpul din urmă literatura noastră. Iar numărul lucrărilor de-o adevărată valoare ştiinţifică, este foarte redus. Generaţia de azi a luptătorilor români, se inspiră şi îşi făureşte armele cu predilecţie în arsenalul doctrinar al politicei moderne. Cu toate acestea însă, nu există popor, care ar fi mai îndreptăţit şi mai avisat să lege strâns firul tradiţiilor istorice cu frământările prezentului, de cum suntem noi Românii din Ardeal. — Vasta scriere de istorie politică şi istorie a dreptului nostru, apărută în zilele trecute la Sibiiu, sub titlul de *„Contribuţiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăesc“*, — ne evidenţiază foarte clar lucrul acesta.

Cartea e tipărită — cum se poate observa pe copertă — la iniţiativa şi sub îngrijirea d-lor Dr. Arhim. Ilarion Puşcariu, Ioan de Preda, Dr. Lucian Borcia, Dr. Ioan Lupaş, Dr. Ioan Mateiu şi Dr. Silviu Dragomir, şi se ocupă, dintr'un punct nou de vedere cu trecutul Românilor de pe pământul crăiesc. Proprietatea acestui pământ, pe care noi îl numim „crăiesc“, Saşii sprijiniţi pe un rigid exclusivism naţional, şi-o revendică pentru sine, disputându-ne toate drepturile. Acestei păreri greşite, i-a dat expresie nu de mult şi în scris, dl Georg Müller, arhivarul universităţii săseşti, aplaudat unanim de toţi conaţionalii săi. Scriitorul sas, a dat espunerilor sale, la aparenţă strict ştiinţifice şi o nuanţă ascuţită politică, demonstrând cercurilor guvernamentale, că Românii nu sunt îndreptăţiţi a lua parte la aşa numita „universitate săsească“. Dacă ministrul s'ar decide, — aceea ce nu credem, — să aprobe dorinţa Saşilor, atunci ni s'ar lua, cum zice dl Müller, câteva sute de mii din averea noastră naţională....

Exprimată odată această opinie mai mult decât cutezătoare, era nevoie să i-să dea un răspuns de-o rigoare ştiinţifică înaltă, din partea Românilor. Cartea apărută în Sibiiu elucidează chestiunea aceasta de-o importanţă vitală în desvoltarea politică a poporului nostru, deschizându-ne perspective noui asupra unor drepturi, cari dintr'o negligenţă culpabilă, au fost date uitării!

Lucrarea e precedată de-o prefaţă remarcabilă, scrisă de păr. Arhim. *Dr. Ilarion Puşcariu.* Eruditul istoric al unei epoci, în care s'a început desrobirea noastră sufletească, prinde încă odată condeiul. la adânci bătrâneţe, pentru de a fixa în contururi largi situaţia noastră, în concertul popoarelor de sub regimul coroanei sf. Ştefan. „Poporului nostru, — spune dsa — i a lipsit pătura cărturărească, intelectualii răsăriţi din mijlocul lui, meniţi să-i fie conducători conştienţi şi ca atari să-i dea expresiune gândurilor şi expiraţiilor lui. Lipsa aceasta ne a pus într'o situaţie nepriincioasă faţă de popoarele conlocuitoare“. Iar când apreciază scopul cu care îşi publică adeseori Saşii elucubraţiile lor, dsa se exprimă cu multă sagacitate în modul următor: „Mai intervenind şi interesele deosebite ce se încrucişează într'un stat ca al nostru, şi cari din multe părţi se speculează, ne întâlnim adeseori cu fenomenul ciudat, că tocmai din partea acelora, cari mulţămită stărilor prielnice din trecut, sunt mai înaintaţi în cultură, se nesocotesc drepturile noastre, şi desgroparea trecutului nu se face în scop ştiinţific istoric şi pentru a întrebuinţa cunoaşte·ea trecutului ca un factor moral pentru viaţa de azi şi de mâne, ci cu scop vădit politic, întrebuinţându se drept dovezi procesuale, documentele unei puteri politice, care sub forţa împrejurărilor a trebuit să se prăbuşească.

Faptul acesta ni l-a dovedit *ad oculos* în timpul din urmă presa compatrioţilor noştri Saşi din incidentul apariţiei unui studiu, în care pe temeiul unui vast material cules din arhivele săseşti, se încearcă reconstruirea stării originale de drept a Românilor în fostul „fundus regius“. Cum nu s'a putut altcum, şi lichidarea situaţiunii vechi politice din această parte a ţării, şi statornicirea unei situaţiuni noui s'a făcut prin proces politic, decis prin legislaţiune în anul 1876 (articolul de lege XII), iar de guvern în mai multe rânduri, aşa în anii 1869 şi 1877. Din presa săsească ştim, că poporul săsesc nădăjdueşte şi azi o revizuire în favorul său“ etc. etc.

După prefaţa dlui Arhimandrit urmează aprecierea ştiinţifică a lucrării dlui Georg Müller, în forma unui studiu critic, scris de prof. Dr. Silviu Dragomir. — E interesant de ştiut cum istoricul sas cearcă să eludeze adevărul, totdeauna când este vorba de restaurarea vechilor noastre drepturi, de pe pământul crăiesc. Dar situaţia sa precară, el însuş o observă adeseori, şi din cauza aceasta ocoleşte cu o indiferenţă voluntară documentele, ce vorbesc *pentru* noi. Aşa spre pildă tratând despre cincizecimea plătită de Românii de pe pământul crăiesc, trece intenţionat cu vederea un document foarte important, adecă „diploma“ regelui Matia din anul 1468. Reticenţa aceasta este în stare, ca pe omul laic să-l convingă uşor, că Românii ar fi trebuit să plătească impositul regal şi pe vechiul pământ crăiesc! Voim să ştim, pentru-ce ocoleşte dl Müller adevărul, mai cu seamă ştiind bine, că ne stă la dispoziţie argumentul acesta important pentru limpezirea drepturilor noastre din trecut? Intr'o situaţie extrem de dificilă îl aduce însă dl Dragomir atuncia, când demonstrează, că principiile pe cari au fost întemeiate privilegiile Saşilor, de pe pământul crăiesc, în aceeaşi măsură nu permiteau să se facă deosebirea, ca în restul ţării, nici de stăpân şi slugă, şi de nemeş şi iobag. Insuşi baronul Brukenthal, vestitul apărător al poporului săsesc, se schimbă în cazul acesta, fără să vrea, în cel mai implacabil acuzător al teoriilor dlui Müller. Iată ce scrie Brukenthal în memoriul său din 26 Decemvrie 1776: „Pe pământul săsesc, pe lângă sate curat săseşti se află sate curat româneşti şi amestecate. Satele curat româneşti au cu privire la păduri şi la pământ aceleaşi libertăţi şi drepturi ca şi Saşii în satele săseşti. Ei pot să-şi clădească după plac case, în ceea ce sunt şi sprijiniţi. Cât priveşte satele mixte, Românii au şi acolo aceleaşi drepturi ca şi Saşii. Ei folosesc liber şi nelimitat pădurile, apa, pământul, şi terenurile. Ei pot să-şi zidească acolo case de piatră, cărămidă, de lemn, cum vreau, pot şi li-e îngăduit să-şi aranjeze economie, s'o poarte şi s'o lărgească, pot să şi ţină vite de toate soiurile; să le îngrijească şi prăsească şi să facă cu ele ce vreau. Nimeni nu-i împiedecă în aceste drepturi depline (an diesem vollen Genuss); naţiunea (săsească) cel puţin e atât de departe a·i reţinea şi a-i mărgini, în cât ea însaşi şi-a dat toată silinţa să-i încurajeze, să-i îndemne şi să le fie de ajutor.“ (*Fr. Teutsch.* Gesch. der sieb. Sachsen. II. p. 164/5).

Adevărul acesta n'ar fi fost un misteriu aşa de nepătruns, dacă dl Arhivar ar fi voit să citească prin alţi ochelari mai luminoşi, aceea ce era de cetit.

Cât priveşte istoricul polemicei purtate cu Saşii dela sfârşitul veacului al XVIII-lea până astăzi, dl Dragomir ne dă pe primele pagini ale cărţii un amănunţit studiu, de unde putem uşor cunoaşte ostilitatea perpetuă a Saşilor faţă de noi Românii. Cu un vast aparat ştiinţific, combate mai departe teza greşită, că noi am fi venit după Saşi pe plaiurile Ardealului şi că numărul nostru ar fi fost inferior până de curând, populaţiei săseşti. Ipoteza dlui Müller despre „apartinenţele comunale“, în cuprinsul cărora Românii, după părerea dsale, ar fi fost iobagii Saşilor, precum şi despre comunele româneşti pe cari dânsul le aşează sub stăpânirea scaunelor săseşti, se dovedeşte lipsită absolut de orice temeiu ştiinţific! Dl Dragomir, tratând despre Românii locuitori ai suburbiilor din oraşele săseşti, aduce date cu totul noui şi scoate la iveală multe din nelegiuirile săvârşite de compatrioţii noştri. In categoria acestora cad şi abuzurile şi număroasele suplicii ce le-au suferit Românii din scaunul Tălmaciului şi al Săliştii, ca şi cei din districtul Bistriţei, din partea funcţionarilor saşi, lipsiţi de noţiunea umanităţii şi dreptăţii. Cetind studiul prof. Dragomir îi dăm deplină dreptate, atunci când apreciază după merit nizuinţele de absolută supremaţie a vechilor noştri duşmani, şi esclamă că „dacă în trecut am ştiut de repeţite-ori să ne apărăm moşia străbună în modul cel mai hotărât, aceasta vom şti-o face şi astăzi, când s'au deschis şi pentru noi mai largi porţile dreptăţii şi ale luminii!“

Meritul principal al lucrării consistă în evidenţiarea calmă şi strict ştiinţifică a unor drepturi, cari şi până acum am fost ameninţaţi adese-ori să le pierdem. E limpede, că Saşii când e vorba de-a împărţi cu noi roadele, cari după drept ar trebui să fie ale noastre, s'au dovedit totdeauna de materialişti intratabili. Nu vom suporta însă ca şi aceea ce-avem să ni să iee! In privinţa asta suntem destul de calmi, ca să nu tergiversăm, ci în potriva tendinţei de a fi exploataţi ca şi odinioară în naivitatea noastră, să ridicăm steagul învingător al cercetărilor istorice serioase, în faţa căruia trebue să se plece ori şi ce nizuinţă insidioasă.

Poetul Rabindranath Tagore.

Până acum era cu totul necunoscut în Europa numele poetului indian *Rabindranath Tagore*, dar decând a primit premiul literar al fundaţiunii Nobel, în sumă de aproape două sute de mii de mărci, e pomenit mereu numele său şi lumea literară apreciază după merit talentul şi munca poetului din India.

S'a născut fericitul poet în anul Domnului 1861. Invăţături mai înalte nu are, aceea ce e, a devenit din propriile sale aptitudini şi puteri. E un cântăreţ al poporului, pe care ştie să'l înduioşeze, să'l înveselească şi să'l însufleţească. Conştiinţa naţională poetul Tagore a turnat'o în sufletul poporaţiunii din India.

Politică n'a făcut niciodată, ci numai literatură, mai mult de cuprins filozofic religios. A scris despre datoriile morale ale omului faţă de ceilalţi oameni şi faţă de Dumnezeu, despre iubire, judecată dintr'un punct de vedere mai înalt, şi în toate lucrările sale se prezintă ca un om cu cugetare adâncă şi judecată dreaptă.

Atenţiunea comisiunei încredinţate cu distribuirea premiilor Nobel astfel a fost atrasă asupra poetului indian, că el însuş, cunoscând bine limba engleză, şi-a tradus şi publicat poeziile şi în englezeşte.

Dăm şi noi din multele şi frumoasele lui poezii, pe cele două următoare, traduse în proză.

Copilul.

Când îţi aduc jucării colorate, copile, — pricep de ce atâtea schimbări de colori în nori, de ce florile sunt împodobite aşa de bogat, — când îţi aduc jucării colorate, copile!

Când îţi cânt să joci, — ştiu, cu adevărat, de ce este muzică în ramuri şi de ce valurile îşi resună cântecele până în sinul pământului, care ascultă, — când îţi cânt să joci.

Când întind lucruri dulci mânilor tale lacome, — ştiu de ce este miere în flori, de ce poamele se umplu în taină cu suc gustos, — când întind lucruri dulci mânilor tale lacome.

Când îţi sărut faţa, ca să'mi zâmbeşti, copilul meu drag, — înţeleg bucuria mare ce'mprăştie cerul dimineaţa şi plăcerea ce zefirul de vară pricinueşte trupului meu, — când buzele mele te ating, ca să zâmbeşti.

Somnul ce flutură pe ochii copilului, ştiu de unde vine. Da! Spun, că locuinţa este într'un sălaş vrăjit, în umbrele pădurei slab luminate de licurici, unde sunt două flori sfioase fermecate. De-acolo vine somnul de sărută ochii copilului.

Zâmbetul ce joacă pe buzele copilului adormit, ştie cineva unde s'a născut? Da! Craiu nou a desmierdat c'o rază blândă o ceaţă fugară a toamnei, şi în visul unei dimineţi, înviorată de rouă, s'a născut zâmbetul ce tremură pe buzele copilului adormit.

Dulcea şi delicata frăgezime, ce catifelează trupul copilului, ştie cine-va unde-a stat atâta vreme ascunsă? Da! Când mama copilului era tinără fecioară, îşi învălise inima într'o taină dulce de dragoste. — delicata dulce frăgezime, care catifelează trupul copilului.

Baiadera.

Ugaponta, ucenicul lui *Buddha*, dormea, culcat în pulbere, lângă zidul oraşului Mahature.

Focurile erau stinse şi toate portiţele oraşului încuiate. Pe cerul tulbure de August, nori ascundeau stelele.

Iată că un picior scutură cu sgomot brăţara de argint şi atinge pieptul lui *Ugaponta.*

Tinărul se deşteptă speriat, lumina şovăitoare a unui felinar îi lovi ochii plini de bunătate.

Văzu o baiaderă, beată de vinul tinereţei, acoperită cu pietri scumpe de toate colorile şi'nvestmântată într'o mantauă albastră.

Plecă felinarul să lumineze faţa frumoasă, dar aspră a pustnicului tinăr.

— „Iartă-mă, tinere pustnic, că te-am trezit, zise baiadera. Vin'o la mine. Pulberea drumului nu'i patul ce-ţi se cuvine.“

— „Caută'ţi de drum, frumoasa frumoaselor! răspunse pustnicul. Când va fi vremea, voiu veni“.

De năprasnă, noaptea neagră îşi arătă dinţii şi baiadera prinse a tremura de frică.

*

Anul nou n'a sosit încă. Vântul vâjăe. Ramurile pomilor plâng, împrăştiind o ploae de petale.

O boare blândă primăvăratică aduce de departe sunete de fluer. Oamenii aleargă prin pădure, să prăznuiască sărbătoarea florilor.

Pe coperişurile oraşului adormit cade lumina lunei pline.

Pustnicul tinăr merge pe drumul gol, ascultând tânguirile de dragoste ale unei păsări, pe o ramură de Magnolla.

Ugaponta se apropie de porţile oraşului şi se opreşte.

Ce femeie zace culcată în pulbere, lângă ziduri?

Baiadera, coperită de răni, chinuită de ciuma neagră şi depărtată din oraş!

Tinărul pustnic se aşează lângă baiaderă. Capul bolnavei îl aşează pe genunchii săi, îi udă buzele arzătoare cu apă rece, şi i unge trupul cu oleiu...

— „Cine eşti, înger blând al milostivirei?“ zise baiadera gemând.

— *„A sosit vremea să fiu lângă tine, precum ţi-am făgăduit“.*

Dare de seamă.

— Principele ardelean Acaţiu Barcsai şi mitropolitul Sava Brancovici, 1658—1661 de Dr. Ioan Lupaş. Bucureşti, 1913.

(x) Lucrarea cea mai nouă a dlui Lupaş, apărută în Analele Academiei Române, scoate la iveală în lumina adevărului istoric o figură, care pe vremuri viforoase s'a înălţat prin muncă şi hărnicie proprie dela o treaptă modestă până la demnitatea de stăpânitor al unei ţări.

Inainte cu două secole şi jumătate, un om de-o cultură solidă, român de naştere, dar lipsit de energie şi de ambiţiune, bun şi fără noroc, *Acaţiu Barcsai*, înstrăinat de neam şi lege, ajunge principe ardelean. Dar nu poate să se înstăpânească asupra epocei dela mijlocul veacului al 17-lea, pline de primejdii şi fărădelegi, ci trebue să cadă după o scurtă domnie, ca să facă loc unui rival viclean şi rău, lui Ioan Kemény, omorâtorului său.

Dl Lupaş, spre deosebire de istoricii străini, ne prezintă pe Barcsai din laturea ce ne interesează pe noi ca români. Ear în legătură cu viaţa principelui, autorul descrie şi raporturile domnitorului Barcsai cu mitropolitul *Sava Brancovici*, marele nedreptăţit al acelei vremi de jalnică amintire pentru biserica ortodoxă română şi pentru credincioşii ei.

Scrisă la Sălişte în 1912, şi tipărită acum la Bucureşti, publicaţia dlui Lupaş are, în cinci capitole, următorul cuprins:

I. Acaţiu Barcsai, fiul unui nobil de rând, român din *Bârcea mare* (comitatul Hunedoarei), a fost crescut la curtea principelui Gheorghe Rákoczy I, care a ţinut mult la dânsul şi l-a trimis adeseori în misiuni diplomatice importante.

Numit (în 1644) Ban de Lugoj şi Caransebeş, Barcsai a făcut propagandă calvină în Banat, întocmai ca şi stăpânul său Rákoczy în Ardeal, tipărind cărţi bisericeşti cu învăţături protestante pe seama românilor.

Rol de frunte a jucat Barcsai şi sub domnia lui Gheorghe Rákoczy II, fiul şi următorul lui Rákoczy I. Ambiţios fără măsură şi iubitor de aventuri politice, Gheorghe Rákoczy II se pregătia să pornească o expediţie în contra *Poloniei*. In acest scop principele la 1656 a intrat în înţelegeri cu regele Suediei, cu cazacii, cu *muntenii* şi cu *moldovenii.*

II. Pe la sfârşitul acelui an, 1656, a urmat întregirea scaunului vlădicesc din Bălgrad, vacant de 3 ani, *prin numirea lui Sava Brancovici.* Motive de politică externă — pentru a se pune bine bine cu ţările româneşti în vederea expediţiei polone — au îndemnat pe G. Rákoczy II să facă numirea aceasta tocmai atunci. Observăm anume, că pomenita confirmare dela 1656 a lui Sava Brancovici n'a fost legată de condiţiile umilitoare din 1643, impuse lui Simeon Ştefan prin diploma lui G. Rákoczy I.

Expediţia în Polonia, la care au participat şi moldoveni şi munteni, s'a sfârşit cu desastru pentru oştirile nechibzuitului domnitor.

Staturile ardelene s'au întrunit la Alba-Iulia în 1657, să aleagă alt principe în locul lui Rákoczy II, pe care Poarta otomană supărată nu mai voea să-l sufere. Candidaţi la tron erau Francisc Rhédey şi Acaţiu Barcsai. Au ales pe cel dintâi; deşi cel din urmă, Barcsai, era mai popular şi mai destoinic, avea însă defectul că era de *origine umilă şi valah de naţiune* (cum zice ziarul despre dieta din 1657 dela Alba-Iulia).

Turcii nu recunosc pe Rhédey. Dieta dela Medieş, din anul următor se pronunţă atunci pentru Rákoczy, nu pentru Barcsai. Infuriaţi turcii, ajutaţi de tatari şi cazaci, s'au ridicat îndată, au pustiit cumplit Ardealul şi au poruncit staturilor să aleagă de principe al ţării pe Acaţiu Barcsai. Acesta a primit tronul cu multă greutate şi cu intenţiunea de a se retrage, dacă Rákoczy va izbuti să se împace cu turcii. Interesantă e (la pag. 7—8) cuvântarea mişcătoare rostită de Barcsai (în 10 Oct. 1658), când a aflat că dieta l-a ales principe al unei ţări, care spre marea durere a inimii lui, avea să fie apăsată de greutatea dărilor insuportabile.

In anul următor Barcsai a convocat o dietă la Bistriţa, unde au venit şi soli din principatele române cu gândul de-a încheia, la stăruinţă otomană, o alianţă cu Ardealul.

III In capitolul al treilea, pe lângă relaţiile (destul de bune la început) între principe şi mitropolit, se lămureşte raportul de atârnare a bisericilor din *Ţara Făgăraşului* faţă de mitropolia Bălgradului şi faţă de calvini. Ţara Făgăraşului, pe temeiul unui decret al principelui G. Rákoczy I. din 27 Maiu 1647 (o copie a decretului, scoasă din Liber Regius, se găseşte la autor), „devine în privinţă bisericească independentă atât faţă de mitropolitul din Bălgrad, cât şi faţă de superintendentul calvin, căpătându-şi un conducător propriu, pe *protopopul Ştefan din Berivoi,* care nu atârnă de nimeni, decât de principele ţării“.

Dacă principii desconsiderau astfel autorităţile superioare ale bisericii, urmează aproape dela sine că diregătoriile ţării puteau uşor să asuprească preoţimea română cu tot felul de dijme şi none.

Acaţiu Barcsai, român de origine, şi ascultând şi de Sava Brancovici şi de protopopi, se milostiveşte a uşura întru câtva „starea preoţilor româneşti din ţara noastră a Ardealului şi din părţile Ungariei celor împreunate ei“, — cum zice Barcsai în decretul său din 15 Martie 1659, dat în Bistriţa, unde după câteva zile a dat şi un alt decret, special în favorul preoţimii din Ţara Făgăraşului.

IV. Raporturile bune între Barcsai şi Brancovici se schimbă. După grabnice preparative de răsboi, nestatornicul G. Rákoczy II. în toamna din 1659 ocupă Murăş-Oşorheiul, ear Barcsai strâmtorat se retrage în Sibiiul întărit, să aştepte acolo ajutorul promis de turci.

Rákoczy, care la îndemnurile lui Ioan Kemény, fusese proclamat earăş de principe, asediază Sibiiul.

Acum năpădeşte seria de nenorciri, provocate când de oştirile lui Rákoczy, când de-ale turcilor, care jăfueau oraşele şi satele pe întrecute. Au suferit mult în deosebi locuitorii Sibiiului atât din pricina duşmanului, cât şi a holerei ce s'a declarat în urma asediului oştirii rakoţeşti.

Sava Brancovici, sprijinind politica lui Rákoczy, se înstrăinează de Barcsai atât de mult, încât în acelaş an aflăm în scaunul mitropolitan al Bălgradului pe *Ghenadie* „arhiepiscop de Bălgrad, Maramurăş şi a toată ţara Ardealului“, — numit de Barcsai.

Nu erau va să zică, pe vremea aceea, numai *doi principi* în Ardeal, ci pentru români erau şi *doi mitropoliţi:* Ghenadie aderentul lui Barcsai, şi Sava Brancovici aderentul lui Rákoczy.

V. Ultimul capitol zugrăveşte mai deaproape tocmai pe rivalul lui Sava, pe sus pomenitul Ghenadie (al III-lea în şirul mitropoliţilor din Bălgrad), care n'ar fi altul decât *Gheorghe,* moscovit din orăşelul rusesc *Putivlia*

„Georgius Putivlensis Moscovita“, cum îl numeşte decretul din Sibiiu 15 Febr. 1660, este confirmat de Barcsai, care îl alege şi numeşte episcop al bisericilor româneşti, sârbeşti şi greceşti din Ardeal şi părţile adnexe ale Ungariei, — acordându-i şi unele uşurări, în comparaţie cu condiţiunile dela 1643, impuse de G. Rákoczy I. lui Simeon Ştefan.

Scurta activitate a lui Gheorghe Putivlianul, sau cu numele călugăresc Ghenadie, s'a desvoltat în Sibiiu. Se crede, că aici a şi murit de holeră în vara anului 1660.

G. Rákoczy II, rănit în lupta cu turcii la Gilău, moare în Iunie 1660 la Oradea-mare. Comandantul său, Ioan Kemény este ales principe. Turcii cu toate acestea susţin şi mai departe pe Barcsai. Dar Kemény, aliatul nemţilor, pe cari i a câştigat cedându-le câteva cetăţi ardelene, omoară prin vicleşug pe Acaţiu Barcsai şi pe fratele acestuia, cu numele Andrei, în Mai 1661. După 23 de ani au fost apoi desfiinţate şi donaţiunile şi privilegiile date bisericii române de către Barcsai, nenorocitul stăpânitor al Ardealului.

Cu un paralel între cei doi bărbaţi însemnaţi ai veacului, unul principe, altul mitropolit, se termină lucrarea istoricului nostru dela Sălişte.

Scrierea sa, alcătuită şi pe temeiul unor dovezi din izvoare necercetate până acum, cuprinde amănunte foarte preţioase, istorice şi culturale, din secolul al 17-lea.

Ea, de-o parte, va fi consultată de cei ce se ocupă special cu istoria vremii; de altă parte va fi cetită de cărturarii inteligenţi şi doritori de a cunoaşte trecutul bogat în suferinţe şi nefericiri al unei frumoase ţări.

Pe lângă aceştia, scriitorii noştri, cari se îndeletnicesc cu popularizarea cunoştinţelor despre bărbaţii însemnaţi ai istoriei vor putea găsi, în cărţi cum este şi aceasta a domnului Lupaş, materialul necesar pentru a prezenta publicului românesc cu mai puţine pregătiri, *tablouri vii de moravuri şi persoane* din timpuri dispărute pe vecie.

Revistă politică.

Austro-Ungaria.

Declaraţiile contelui Tisza. In ziua anului nou, Joi, la orele 11, număroşi membri ai partidului naţional al muncii, deputaţi, membri ai casei magnaţilor, comiţi supremi, s'au prezentat la contele Tisza, ministrul-prezident al ţării, pentru a-i aduce felicitări de anul nou. Oratorul festiv a fost Beöthy László, fost ministru de comunicaţiune, la alocuţiunea căruia contele Tisza a răspuns accentuând, că se simte fericit, că a putut învinge obstrucţia, făcându-o pentru toate timpurile imposibilă în dieta ţării. Are speranţă, că opoziţia se va împăca cu situaţia şi se va prezenta în dietă, pentru a'şi împlini misiunea de controlatoare a activităţii guvernului. Contele Tisza a înşirat legile pe cari le-a votat dieta în anul trecut, a amintit proiectele de lege pe cari va mai avea să le voteze, iar referitor la împăcarea cu Românii, a spus, că tratativele încă nu au ajuns în stadiul, ca să poată face comunicări despre starea lor, şi nici aceea nu poate spune, dacă ele vor fi încoronate de succes. Ce priveşte noua arondare a cercurilor electorale, ea se va face aşa, ca naţionalităţile să nu fie jignite în justele lor pretensiuni. Suprematia maghiară e asigurată prin cercurile electorale orăşeneşti, cari toate sunt maghiare, iar cercurile electorale naţionaliste şi de altcum vor fi reduse.

•

Din Austria. Senatul imperial din Viena n'a putut termina în ziua ultimă a anului cu desbaterea şi votarea budgetului provisoriu, şi astfel starea de exlex a devenit inevitabilă, dar numai pe câteva zile, pentrucă în 12 Ianuarie senatul imperial se întruneste din nou şi va vota budgetul. Guvernul austriac n'a pus în aplicare §-ul 14 din constituţie.

•

„Pactarea cu Românii“. Sub titlul acesta a publicat contele Andrássy Gyula un articol (destul de lung şi destul de confus) în numărul de anul nou al ziarului „Magyar Hirlap“, în care conjură pe contele Tisza, să nu lege pace cu Românii, să nu „vândă frumoasa moştenire a statului naţional pentru un blid de linte al politicei de partid“, să lase deci chestia neresolvată, până vin alte timpuri mai normale, — ceea ce ar însemna, că până va ajunge domnul conte Andrássy ministru-president. Intrebarea e însă, că oare Românii, cari îl cunosc foarte bine, vor sta şi cu el de vorbă, aşa cum stau cu contele Tisza, cel în toate privinţele corect, ori îl vor trata ca la timpul său pe ministrul Hieronimy, care tot în chestie de împăcare umblase prin Ardeal, ca să-se înţeleagă cu Românii, dar n'a dat faţă cu nici un Român fruntaş, pentrucă toţi i-au întors spatele? De altcum contele Andrássy spune clar în articolul său, că o *„pactare separată cu Românii mi-o pot închipui numai în casul, când cel dintâi punct al pactului ar garanta disolvarea deplină a partidului naţional român, cât şi a tuturor organisaţiilor româneşti. Numai un fapt că acesta ar putea să garanteze, că cel dintâi pact va fi totodată şi cel din urmă“.* Va să zică, *desfiinţaţi* au se fie Românii de tot, în toate organisaţiile lor, şi apoi să se pacteze cu ei! Dar dacă odată sunt desfiinţaţi, deci nimiciţi, cu cine vreai să mai pactezi, — domnule conte?!

România.

Schimbare de guvern. Intrebat fiind guvernul român şi în cameră, în şedinţa de Joi, din partea deputatului V. Dumitropolu, dacă e adevărat svonul, că guvernul are intenţiunea să se retragă, domnul prim-ministru *Titu Maiorescu* a răspuns numai decât, că corpurile legiuitoare se vor întruni de noi Sâmbătă în 28 Decemvrie v. şi atunci li se va arăta care este situaţia guvernului, se retrage ori remâne şi de ce se retrage, sau pentru ce stă mai departe la putere? Chiar şi din declaraţiile acestea ale domnului Maiorescu scot unii concluzia, că retragerea guvernului e ca sigură. Ziarele din Bucureşti publică deja lista noului guvern liberal, presidat de domnul *I. I. C. Brătianu.*

•

Dela jubileul Reginei. Cu ocasiunea aniversării naşterii Maiestăţii Sale, Reginei *Elisabeta,* domnul *Titu Maiorescu* a adresat, în numele guvernului român, la recepţia dela palat, următoarea frumoasă cuvântare Maiestăţii Sale Reginei: „Majestate, Prea înălţată Doamnă! Vă rugăm, daţi voie consiliului de ministri să vă aducă respectuoasele omagii şi felicitări, împreună cu semnul lor extern, marea cruce a ordinului „Carol I“, pe care Majestatea Sa Regele a încuviinţat să vi o oferim. Şaptezeci de ani petrecuţi în cele mai felurite împrejurări, la început în multe ţări ale Europei, de la 1869 încoace, cu viaţa statornicită în ţara noastră, dar din mijlocul ei printr'o înălţare treptată trimiţând raze de lumină peste toate hotarele, aceasta este soartea unică în felul ei, pe care providenţa a hărăzit-o Reginei Elisabeta a României. Cu înaintarea vârstei, cu sporirea anilor, a crescut şi priceperea lumii, a crescut desăvârşirea în ale artelor, a crescut răspândirea binefacerilor, a crescut şi durerea, până în ultimele zile înaintea sărbătorii de astăzi Dar Majestatea Ta ai ştiut încă din copilărie să fi prietenă cu durerea, şi ai căutat totdeauna, cu o neobosită stăruinţă, să o îmblânzeşti prin mângăierea celor îndureraţi. Deie Dumnezeu, ca mângăerea altora să aibă puterea de a se resfrânge şi asupra Majestăţii Tale şi păstrându-i seninătatea minţii săi adaoge cea din urmă binefacere la care se poate aştepta o vârstă înaintată: *liniştirea inimii.* Să trăeşti Majestate, *să trăieşti pentru Majestatea Sa Regele şi pentru Augusta familie, să trăieşti pentru însufleţirea celor ce lucrează şi pentru uşurarea celor ce sufer, să trăieşti pentru noi toţi, înaltă Doamnă!“*

Străinătate.

Crisă în Sârbia. Motivul demisionării guvernului din Sârbia, presidat de domnul *Pasici,* e obstrucţia inscenată în cameră din partea opoziţiei. Regele Petru a consultat pe toţi şefii partidelor din opoziţie, cari au recomandat regelui să formeze un cabinet de *coaliţie,* sub care să se facă alegeri noue pentru camera sârbească, pentru a se şti şi vedea, pe care parte e ţara. Regele Petru se fereşte însă de alegeri noue pentru cameră şi a îndrumat guvernul actual se caute şi să lege un compromis cu partidele din opoziţie, pentru a'şi lungi astfel zilele. Se crede, că compromisul va succede, şi că Pasici rămâne la putere, dar cu un guvern nou.

•

Deschiderea parlamentului Bulgar. Joi s'a făcut în Sofia deschiderea parlamentului bulgar. La întrarea în sală a regelui Ferdinand, un deputat socialist a strigat: „Jos monarhia“. Iar altul a spus următoarele: „Intru memoria celor 60.000 de vieţi stânse în luptă, protestez în numele partidului social democrat bulgar şi strig: Jos monarhia“! Deputaţii socialişti au eşit apoi din sală. Regele Ferdinand a fost neplăcut atins de aceste apostrofări, cari au fost în parte înăbuşite de aplauzele ministrilor şi deputaţilor celorlalţi. Contrar obiceiului din trecut, uzitat în toate statele, regele Ferdinand a cetit mesagiul de tron cu capul descoperit şi stând în picioare. A fost aceasta o concesiune făcută deputaţilor agrari, cari sunt de credinţa, că puterea regelui e egală cu puterea poporului, deci dacă stau reprezentanţii poporului în picioare şi cu capul descoperit când ascultă solia regelui, se cuvine, ca tot astfel să stee şi regele în faţa reprezentanţilor poporului. Mesajul de tron a accentuat de altcum vitejia armatei bulgare, dovedită în răsboaiele din Balcani, şi dorinţa de a trăi Bulgaria în raporturi bune cu tote statele. Situaţia guvernului bulgar e însă foarte gravă, fiindcă nu dispune de o majoritate sigură în parlament, şi crisa se va resolva de ocamdată astfel, că în locul ministrului de esterne Genadiev va fi numit rusofilul Malinov, care va aduce cu sine câteva voturi în tabăra guvernului, şi care va pleca imediat după numire la Petersburg, ca se reînoiască raporturile de prietenie cu guvernul şi cu curtea din Rusia. Se poate însă, că vor întra şi alţi oameni noi în guvern, pentru a-i întări poziţia.

•

Dorinţe ruseşti. Societatea *ştienţifică literară slavă* din Petersburg a ţinut zilele trecute o adunare binecercetată, sub presidenţia academicianului *Besterov.* Şi-a desvoltat membrul *Briancinov* conferenţa, despre situaţia politică, creată pe urma răsboiului al doilea balcanic. Conferenţiarul a făcut responsabilă politica rusească pentru spargerea alianţei sârbo-bulgare, isvorâtă din faptul, că misiunea generalului bulgar Dimitriev la Petersburg a dat resultat negativ. Situaţia de acuma trebuie să o accepteze de bună ambele state (Sârbia şi Bulgaria), dar pentru amândouă esistă necesitatea, de a lega cât mai curând o nouă alianţă, *cu ascuţişul îndreptat în contra duşmanului secular dela nord.* (Austro-Ungaria). După răsboiul care va fi purtat în contra acestui duşman, Bulgaria trebue să ajungă în posesiunea părţilor bulgare din Macedonia, iar *Sârbia şi România vor fi recompensate din teritorul dela nord.* S'a născut discuţie asupra conferenţei, şi toţi cari au luat cuvântul, au fost din părerea, că vederile conferenţiarului sunt — *corecte!*

Colecta
pentru
rezidirea seminarului.

Incepem astăzi să publicăm în coloanele ziarului nostru contribuirile benevole, oferite până acuma de venerabilii membri consistoriali și de preoțimea arhidiecezană, la rezidirea seminariului „Andreian“ al arhidiecezei, rămânând ca ofertele făcute de fruntașii și poporenii noștri mai cu stare să se ceară în cursul sărbătorilor apropiate și apoi să se publice.

După cum se vede din ofertele pe cari le publicăm mai la vale, onorata noastră preoțime este și de astădată cea dintâi, care a grăbit cu prinosul ei de Crăciun, adus pe altarul culturii noastre religioase, morale și naționale.

In *Sibiiu* s'au făcut până acuma următoarele oferte:

	Cor.
1. Dr. Ilarion Pușcariu, arhim. vic. arhiepiscopesc	500·—
2. Galacteon Șagău, ases. cons. .	500 —
3. Ioan de Preda, fisc. cons. arh.	500·—
4. Pantaleon Lucuța, ases. cons. .	500 —
5. Dumitru Vulcu, cassar cons. .	500·—
6. Ioan Droc, protopop em. . .	400·—
7. Nicolau Ivan, ases. cons. . .	400·—
8. Dr. George Proca, secr. cons. .	400·—
9. Dr. Eugen Piso, fiscalul fundațiunei Șaguna	300·—
10. Dr. Lucian Borcia, fiscal mitropolitan	300·—

Iar din afară prima colectă întrată la consistoriu e a protopresbiteratului *Avrig*, cu următorul resultat:

	Cor.
1. Ioan Cândea, protopop, Avrig.	200·—
2. Solom. Făgărășan, paroh Drăguș	200·—
3. Trandafir Dragomir, paroh, Arpașul-inferior	200·—
4. Ioan Popa, paroh, Arpașul-superior	100 —
5. Vasile Maxim, paroh, Avrig .	100-—
6. Traian Maxim, paroh, Avrig .	100·—
7. Nicolae Cucu, paroh, Corbi .	100·—
8. Ioan Giurca, paroh, Colun . .	100·—
9. Andreiu Savu, paroh, Feldioara	100·—
10. Ioan Crăciun, paroh, Glâmboaca	100·—
11. Victor Vulcan, paroh. Oprea-cârțișoara	100·—
12. Toma Dragomir, paroh, Porcești	100·—
13. Dimitrie Mandeal, paroh, Porumbacul-inferior	100·—
14. Nicolae Berglăzan, paroh, Porumbacul-superior apus. . . .	100·—
15. Nicolae Solomon, paroh, Porumbacul-superior răs.	100·—
16. Gavriil Paștea, paroh, Sărata .	100·—
17. Dionisie David, paroh, Scoreiu	100·—
18. Toma Doican, paroh Sebeșul-inferior . . . . : .	100 —
19. Ioan Mateiu, paroh, Sebeșul-superior . . . '	100·—
20. Const. Prie, paroh, Săcădate	100·—
21. Pavel Manea, paroh, Strezacârțișoara	100·—
22. Elie Manecuța, par., Ucea de jos	100·—
23. Aurel Mușat, paroh, Ucea de sus	100·—
24. Pavel Borzea, paroh Viștea de jos	100·—
25. Ioan Banciu, paroh, Viștea de sus	100·—
26. Ioan Mandeal, capelan, Porumbucul inferior	100 —
27. Emilian Crăciun, capelan, Glâmboaca	100 —
28. Andreiu Gâlea, diacon, Porcesti	100 —
Suma .	3100·—

Dorim să putem publica și din celelalte protopresbiterate tot asemenea rezultate frumoase!

NOUTAȚI.

Serbători fericite *dorim tuturor cetitorilor, colaboratorilor și binevoitorilor ziarului nostru.*

*

Numărul proxim *al ziarului nostru apare după sfintele serbători ale Naşterii Domnului, Luni, la orele obicinuite.*

*

Nou secretar de stat. In ministeriul de culte și instrucțiune publică se face o schimbare, și anume în locul secretarului de stat Alexandru Benedek a fost numit profesorul dela școala politehnică Ludovic *Ilosvay*. Noul secretar de stat e născut în 1851 la Dej, în Ardeal, și a studiat în Cluj. In 1882 a ajuns profesor de chimie la școala politehnică din capitală.

*

Numire. Domnul ministru de justiție a numit pe domnul *Dr. Dumitru Popp*, advocat în Mediaș, membru în senatul advocațial de pe lângă înalta curie regească și pe următorii trei ani. Dl Popp fusese și până acuma membru al numitului senat.

*

Decorat. Domnul *Dr. Tiberiu Bredicianu*, dirigentul filialei „Albina“ din Brașov, a fost decorat din partea Maiestății Sale. Regelui Carol al României cu medalia Bene Merenti clasa I, pentru compoziții muzicale.

*

Centenarul nașterii lui Boliac. Eri, Duminecă s'a împlinit o sută de ani dela nașterea lui *Cezar Boliac*, ziarist, poet și înflăcărat luptător pentru libertate. S'a aranjat o procesiune la mormântul marelui bărbat al trecutului, care-și doarme somnul de veci în cimiterul Belu din București, iar astăzi la 9 seara va fi festival la Ateneul din București, întru sărbătorirea memoriei marelui dispărut. Atât procesiunea, cât și festivalul a fost aranjat din partea „asociației generale a presei“.

*

Moartea unui confrate. In București a murit *Adrian Cașolțianu*, fost pe vremuri redactor la *„Tribuna“* din Sibiiu, iar apoi redactor la diferite ziare din București. La trista și modesta ceremonie a înmormântării sale a vorbit în numele sindicatului ziariștilor români din București domnul Mavrodi, scoțând la iveală însușirile frumoase ale acestui ziarist, care făcea parte din generația mare a jurnalismului idealist de acum 20—30 de ani. Odihnească în pace!

*

† **Iancu Brătescu,** fost ajutor de primar al capitalei București, advocat și senator, un om bun și cu multă tragere de inimă față de poporația săracă, a decedat în București, lăsând regrete sincere în urma sa.

*

Dela școala de aplicație. Impărțirea darurilor de Crăciun la școala de aplicație a seminarului arhidiecezan s'a făcut eri, Duminecă, la orele 2½, pe lângă solemnitatea din trecut, cu vorbire ocazională rostită din partea P. C. Sale. Domnului director sem *Dr. Eusebiu R. Roșca*, apoi cu colinde și declamări acomodate, executate de elevi. Din banii incurși în acest scop s'au procurat pe seama elevilor 17 cămeși, 39 m. barhet, 13 părechi mănuși, smochine și nuci pentru toți elevii. Afară de aceste s'au mai distribuit următorii articoli: Doamna Ioana Rebega, econoamă a sem. a dăruit: mere, nuci și zaharicale. Doamna Maria Radu, soție de măcelar, a dăruit colaci și suma de 10 cor, Domnul Nicolau Iosif înv. pens. colaci și cărți de rugăciune. Domnul Ioan Vătășan, inspector gen. al băncilor, a donat 2 rânduri de haine complete, o păreche de pantaloni și două roculețe. Domnul Dimitrie Popovici, comersant, a dăruit 5 m. barhet și 40 batiste.

*

Inscrieri universitare. La facultățile universității din Cluj se încep înscrierile pe semestrul al doilea al anului școlar 1913/14 Mercuri în 7 Ianuarie, și durează până la 18 Ianuarie 1914. Cu permisiunea specială a rectorului se pot face înscrieri până în 18 Februarie.

*

La Paris Marți seara a sosit în capitala Franței Mona Lisa din Italia și s'a predat în mânile autorităților franceze. Tabloul, expus câteva zile într'una din salele academiei de bele-arte, a stârnit earăși admirația publicului și a produs un venit considerabil din taxele de întrare. Așezată la locul său din Luvru, de aici înainte va putea fi privită de ori și cine gratuit.

*

Aviație. Francezul *Vedrines*, care a sosit în sbor la Cairo, depeșează la Paris, că din Africa va sbura peste Azia mică în Indo-China, și de acolo pe insulele Sunda și în Australia.

*

† **Vasile Trifa,** paroh gr.-ort. român în Mogoș-Miclești, a răposat Sâmbătă în 14/27 Decemvrie 1913. Inmormântarea i s'a făcut Marți la orele 10 a. m. în cimiterul gr.-ort. din Mogoș-Miclești. Fie i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

*

Călătorie de explorare. Cercetătorul englez, Ernest *Shakleton*, va porni în anul 1914 în expediție, ca să studieze continentul polar antarctic.

*

† **Ioan Barbu,** învățător în Geoagiul de sus, după un morb greu și îndelungat, împărtășit cu sf. Taine, a repausat în Domnul în 18/31 Decemvrie a. c. la 5 ore d. a. în vârstă de 28 ani. A fost înmormântat, Sâmbătă în 3 Ianuarie 1914 (21 Dec. 1913) la 1 oră d. a. în cimitirul de lângă biserica ort. rom. din Geoagiul de sus. Odihnească în pace!

*

S'a stâns holera. Ministrul nostru de interne publică următorul comunicat: *Cu ziua de 29 Decemvrie 1913 Ungaria se declară liberă de holeră.* — Conform acestui comunicat țara noastră ar fi scăpat de epidemia, care și-a făcut apariția în multe locuri, a rămas însă pretutindeni isolată. Meritul este de sigur al dispozițiilor repezi și energice luate de autorități.

*

Congres eucaristic. Cel mai apropiat congres eucaristic se va ținea în 1914 la Lourdes, cunoscutul loc de pereginare al apusenilor.

*

Gimnaziu slovac. In cercurile slovăcești se observă o mișcare în interesul înființării unui gimnaziu cu limba de propunere slovacă. S'a hotărât, ca pe viitor să se dea voturi numai pentru acei candidați de deputați, cari vor primi în programa lor pretensiunea de a se înființa un gimnaziu slovac. Slovacii emigrați în America au întreprins o colectă în folosul viitorului așezământ național din Ungarie.

*

Patruzeci de milioane de țigări. Ungaria are astăzi 21 fabrici de tutun, dintre care fabrica dela Seghedin ocupă locul al cincilea. Aci se fac soiurile de țigări, începând dela așa numitele „regalitas“ în jos. Conform statisticei acum apărute, în 1913 s'au fabricat la Seghedin 40 milioane de țigări în valoare de două și jumătate milioane coroane. In fabrica numită sunt ocupați 710 lucrători.

*

Concert în Săcădate. Se va da un concert Joi, la 8 Ianuarie n. 1914 (a 2-a zi de Crăciun) din partea corului mixt al plugarilor din Săcădate în sala comunală din loc. Inceputul la 7½ ore seara.

*

Teatru în Zernești. Despărțământul Zernești al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va da o producțiune teatrală Duminecă, în 29 Decemvrie v. 1913 (11 Ianuarie n. 1914) în sala hotelului din Zernești. După teatru urmează dans. Inceputul precis la 8 ore seara.

Rescumpărarea felicitărilor de serbători

în favorul fundațiunii ziariștilor.

Transport dela publicarea trecută cor. 208. Liste nouă au incurs dela:

III. Dl Dr. *G. Buzura, advocat Lăpușul-unguresc*, contribuind cu 5 cor. Dr. Ioan P. Olteanu 4 cor., banca „Lăpușana“ 3 cor., Vasile Mustea, A. Ludu, protop., Dr. Aurel Pop, ad., Dr. Ioan Petruț, adv., Nicolae German, preot, câte 2 cor. La un loc 22 cor.

IV. Dl *Petru Stoica, director de bancă Sătul-nou*, contribuind Ioan Gaspar, dir., Petru Negru, cassar, Antoniu Balea, preot, Dr. Victor Mihăilașiu și Pavel Rudnean cu câte 2 cor.; R. Popp contabil, Mihuțiu Jgorea, Traian I. Marcu, secretar, Romul Balnojan of, Lazar Ortopan, comerc., Traian Doșlea v. notar și Petru Săcășanu, înv. cu câte 1 cor. La un loc 19 cor.

V. Dl *George Boeriu, notar comunal, Arpașul-inferior*, contribuind Vasile Boeriu cancelist, Gerasim Dobrin, primar, Bazil Vasu, preot, Vasile Comșa Bogdan, George Pop Vasu și Aurel Vasu cu câte 1 cor. La un loc 7 cor. Ca membri ai direcțiunii „Banca Poporală“ au cedat marca de prezență pe una ședință.

VI. Pe listele Dlor Ioan I. Lăpădatu și Dr. Onisifor Ghibu, Sibiiu, au contribuit: George Dușoiu și Ioan Leucă cu câte 5 cor.; Tim. Popoviciu, prof., Dr. Nic. Bălan, prof. cu câte 3 cor.; Ștefan Boer, funcționar de bancă, Ștefan Moga, farmacist, Ștefan Moga, franzelar, Dr. S. Dragomir, I. Oțoiu, E. Todoran, A. Crișan, Dr. P. Roșca, V. Păcală și Aurel Popoviciu, prof. cu câte 2 cor.; I. Pamfilie, arhitect și V. Popoviciu cu câte 1·04 cor.; V. Popoviciu, Vas. Vlaicu, și C. Buga cu câte 1 cor. și I. Popu, notar cu 50 fil. La un loc 43·50 cor.

VII. Pe liste diverse: Dr. L. Popp, Abrud cor. 20. Emanuil Ungurean, Timișoara și Dr. L. Ghebeleș, Pecica câte 10 cor. și P. Ionaș, Arad 2 cor. La un loc 42 cor.

Totalul listelor de azi cor. 133·50, care sumă adaogată la cea transportată dela publicația trecută, resultă ca intrate totale *cor. 341·50.*

Sibiiu, la 5 Ianuarie 1914.

Epitropia fundațională.

Teatru.

(x) *Roze albe*, dramă în 3 acte de E. Frehse, jucată Sâmbătă, ne oferă un mănunchi de fapte și întâmplări din viața ofițerească, și anume din partea ușoară și veselă, care începe cu mese mari, cu jocuri de cărți, cu datorii și cu aventuri de iubire. Momentul final al acestui fel de trai este, de obicei, catastrofa. Știm nainte, că glonțul de revolver are să răsune la sfârșitul piesei, — decumva autorul nu se îngrijește din bun timp să aibă la îndemână un socru bogat, fie și burgez, dar generos care să salveze pe strâmtoratul fiu al lui Marte și să-l păstreze pe seama unei fiice cu atragere pentru uniformă. Subiectul, cum se vede, e departe de a fi nou; dar, nici construcția dramei nu dovedește un deosebit talent. Cu toate acestea jocul actorilor *Wonger, Baumgarth* și al damelor *Norden* și *Holm* au mijlocit ca lucrarea să fie gustată cu plăcere în scenele ei principale.

Ieri, Duminecă seara, s'a reluat faimosul *Voivod al țiganilor* (Zigeunerbaron), opereta lui I. Strauss (în care eminentul actor român, regretatul Ștefan *Iulian*, făcea odinioară pe Jupan). Rolul negustorului de porci a fost ținut de dl *Asper*, cu mult zel în joc și cântare, — deși teatrul, pe cât știm, își are comicul său, pe dl Paziska, cu reputația de mult întemeiată: o figură mai potrivită pentru Jupan, decât acest tinăr artist, cu greu s'ar putea închipui.

Amintim, în aceeaș piesă, pe actorii și actrițele cu bune voci: *Karsten* în rolul prim, *Holub, Bauer, Werhrburg, Herbert*, și corul instruat corect.

Astăzi Luni, în 5 Ianuarie 1914, se reprezentă *Stâlpii societății* drama în 4 acte de Enric Ibsen. Lucrarea aceasta, terminată în 1877, descrie o parte din corupția societății și adecă imoralitatea unor persoane din Norvegia. Tipurile se potrivesc bine și pentru altă țară, unde trăesc oameni cari se susțin cu minciuna și totuș știu să conserve aparențele onoarei, ba mulți dintr'înșii sânt proclamați de *stâlpi* ai societății. Reprezentația va fi introdusă prin o conferență a dlui E. Buchholzer, profesor.

Marți, în 6 Ianuarie, se dă d. a. la 3 ore *Voivodul țiganilor*, seara la 7½ *Dansatoarea spaniolă*, farsă.

„Albina“
institut de credit și de economii în Sibiiu

Publicațiune.

In sensul articolului de lege XXXVI din anul 1876 § 29.

1. Suma scrisurilor fonciare în circulațiune cu ziua de 31 Dec. 1913 face	K 11.006.000·—
2. Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecare cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de	„ 12.669,106.05
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de	„ 48.810,447·—
4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare este de . . .	„ 560,000·—

acesta e indus în cont separat și plasat în următoarele efecte publice:

Nom. K	3,000·—,	Sorți de stat din 1860 cu 4%,
„ „	5,200·—,	Obligațiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„ „	5,000·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„ „	1,200·—,	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„ „	5,000 —,	Obligații cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„ „	62,000·—,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes - Central-Sparcassa cu 4½%,
„ „	24,000·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial-Bank cu 4½%,
„ „	100,000·—,	Scrisuri fonciare Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár cu 4%,
„ „	200,000 —,	Scrisuri fonciare Magyar általános takarékpénztár r. t. cu 4½%,
„ „	200,000·—,	Obligațiuni comunale Pesti hazai első takp. egyes. cu 4%,
„ „	4,000 —,	Acțiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 4 Ianuarie 1914.

Direcțiunea.

Noua lege electorală.

(Fine).

CAP VI.

Responsabilitate disciplinară, transgresiuni.

§ 144. In contra fiecărui organ, care cooperează la conscrierea alegătorilor, la compunerea listelor, la rectificarea şi conservarea lor, la alegere de deputat (president şi membru al comitetului central, al comisiunii de conscriere, de alegere, ori de votare, notarul comitetului central, individul care conlucră la alegere din încredinţare, scriitorul, organul chemat se păstreze listele electorale), dacă a depus jurământul şi dacă vatămă legea, fie prin acţiunea sa, fie prin vre-o întrelăsare, are loc procedura disciplinară, pe lângă eventualele urmări de drept penal.

Procedura disciplinară, respective cercetarea, care îi premerge, *poate* să o ordineze din oficiu, dacă se face arătare, iar la rugarea respectivului organ *e dator* să o ordineze, comitetul central, comisiunea administrativă, sau ministrul de interne. In contra hotărârii comitetului central şi a comisiunii administrative se poate înainta apel, în 15 zile dela înmânare, la ministrul de interne.

Cu săvârşirea cercetării comisiunea administrativă încredinţează unul, ori mai mulţi membrii.

Asupra resultatului cercetării decide ca for prim comitetul disciplinar al comisiunii administrative, ca forul al doilea, cu privire la presidentul de alegere şi la presidentul comisiunii de votare, judecătoria administrativă, cu privire la celelalte organe ministrul de interne. Pentru procedura disciplinară sunt de altcum dătătoare de măsură dispoziţiile legii despre procedura disciplinară în contra funcţionarilor municipali. Dacă votarea legii a avut de urmare zădărnicirea alegerii, ori a provocat declararea ei de invalidă (nimicirea ei), amenda în bani se poate urca până la patru mii coroane.

Notarii publici regeşti, cu privire la păstrarea listelor, stau sub eficacitatea normelor disciplinare, stabilite pentru ei.

§ 145. In contra fiecărui impiegat dela oficiile publice are loc, pentru acţiuni cari se lovesc de normele de drept electorale, ori de dispoziţiile autorităţilor bazate pe ele, fie că le-a săvârşit în calitate oficioasă, ori altcum, — întrucât nu cad sub dispoziţiile §-ului 144, — procedura disciplinară, înaintea propriei autorităţi disciplinare.

§ 146. Nu e permis, ca funcţionarul de stat, municipal ori dela oficiile oraşului cu magistrat regulat, şi notarul comunal (cercual), să iee parte la convocarea de adunare politică de partid, în legătură cu alegerea de deputat, să fie presidentul ori notarul ei, şi să primească ceva încredinţare dela ea; ca în turneul candidatului de deputat să iee parte, să adune alegătorii şi să-i conducă la locul de alegere; ca să recurgă la ajutorul poliţiei, jandarmeriei, şi al puterii armate în alt scop decât în al susţinerii păcii şi al ordinei şi în al esercierii libere a dreptului electoral; sau să cedeze dreptul de dispunere asupra lor altuia, decât numai unui organ al autorităţii, fie şi numai în parte; ca să îndemne prin vre-o acţiune ce cade în cercul său de activitate, sau prin întrelăsarea ei, respective prin promisiuni ori ameninţări, făcute cu privire la acestea, sau peste tot, prin influenţa isvorâtă din posiţia sa oficioasă, pe vreun alegător, ca să voteze pentru, ori în contra vreunui candidat, sau să se reţină dela votare.

E oprit, ca superiorul să-şi îndrume inferiorul, ca să voteze ori să nu voteze pentru careva dintre candidaţi, să-şi esercieze dreptul de votare peste tot, şi când să'l esercieze, ori să se abţină dela alegere, sau să-şi valoriseze influenţa în alt mod pentru vreun candidat, ori în contra lui, sau pentru reţinerea alegătorilor dela votare.

Faţă de funcţionarul, care greşeşte în contra vreuneia din opreliştele stabilite în acest paragraf, are loc procedura disciplinară, în înţelesul §-lui 145.

§ 147. Celce conturbă ordinea în locul de alegere sau de votare, întrucât făptuirea sa nu cade sub o apreciere mai gravă, comite transgresiune şi se pedepseşte cu închisoare până la 15 zile.

Iar cel ce nu predă imediat, la provocarea respectivului organ, arma, bâţul, sau altă unealtă acomodată a fi atacat cineva de fapt cu ea, dusă cu sine la locul de alegere, sau de votare, ori apoi pune mâna aci pe o unealtă periculoasă, în scopul conturbării ordinei publice, — întru cât făptuirea sa nu cade sub apreciere mai gravă: se pedepseşte cu închisoare până la o lună şi cu amendă până la trei sute de coroane.

§ 148. Celce aranjează adunare de partid, neanunţată în înţelesul §-lui 84, sau nepermisă la timpul şi locul anunţat, respective serbare de partid neanunţată, ori oprită, sau procesiune, asemenea şi celce conturbă ordinea la adunări de partid, serbări de partid, sau procesiuni, ori nu se supune dispoziţiilor autorităţii, luate cu privire la susţinerea ordinei publice, sau dispoziţiilor autorităţii, referitoare la disolvare, dacă făptuirea sa nu e cumva mai gravă, comite transgresiune şi se pedepseşte cu închisoare până la o lună, şi cu amendă până la 300 coroane.

§ 149. E oprită întrebuinţarea steagului, ori a insigniului, în publicitate, sau pe edificii, a cărui întrebuinţare e oprită prin ordinul ministrului de interne, din motivul, că înseamnă direcţie contrară faţă de statul maghiar, sau de instituţiunile sale legale. E oprit a se pune steagul sau insigniul partidului, ori al candidatului, pe biserică (casă de rugăciune), edificiu de stat, municipal, orăşenesc, ori comunal, pe edificiul şcolar, ori pe apartinenţele acestora.

Comite transgresiune şi se pedepseşte cu închisoare până la o lună şi cu amendă până la 300 coroane:

1. Celce pune steagul ori insigniul partidului sau al candidatului la locurile mai sus înşirate, ori dispune să fie pus, sau permite să fie pus în astfel de locuri.
2. Celce împiedecă să fie pus ori folosit în mod public steagul sau insigniul permis.
3. Celce delătură fără drept, rupe ori murdăreşte, steagul ori insigniul pus în astfel de loc, unde punerea lui e permisă.
4. Celce pune ori foloseşte astfel de steag sau de insigniu, a cărui întrebuinţare e oprită.

Autoritatea poliţială, respective antistia comunală, e datoare să delăture steagul ori insigniul pus sau întrebuinţat în contra opreliştei.

Steagurile şi insigniile oprite se confişcă.

Dispoziţiile referitoare la steaguri şi insignii sunt dătătoare de măsură şi pentru publicaţiunile şi provocările referitoare la alegere.

§ 150. Cu privire la transgresiunile din §§-ii 147, 148 şi 149, procedura aparţine autorităţii administrative, îndreptăţită a judeca în chestii penale poliţiale, şi anume, pe teritorul asupra căruia se estinde activitatea poliţiei de stat reg. ung. din capitală şi reşedinţă, competenţei poliţiei reg. ung. de stat.

§ 151. In casurile amintite în §§-ii 147, 148 şi 149 începerea procedurii penale poliţiale se prescrie în treizeci de zile dela comiterea făptuirii.

CAP VII.

Dispoziţii mixte şi transitorii.

§ 152. Presidentului şi membrilor comisiunilor de conscriere, de alegere şi de votare, dacă nu locuesc în localitatea activităţii lor, pe vremea cât sunt activi de fapt, le compete diurnă şi viatic de drum. Mărimea diurnelor şi a viaticului, cum şi modalităţile computării lor, le stabileşte ministrul de interne prin ordinaţiune.

Toate cheltuelile oficioase, avute cu persoane şi cu lucruri, la conscrierea alegătorilor, compunerea şi rectificarea listelor şi cu procedura alegerii, le poartă erariul.

§ 153. La compunerea listelor şi la rectificarea lor în fiecare an, mai departe la procedura de alegere, au se fie întrebuinţate tipăriturile pe cari le trimite ministrul de interne în scopul acesta comitetului central.

§ 154. Dispoziţiile din legea aceasta, cari se refer la stabilirea cercurilor de votare, la compunerea comitetului central şi la compunerea listelor electorale, intră în vigoare în ziua publicării legii despre cercurile electorale. (§-ul 21).

Lucrările în jurul stabilirii cercurilor de votare au se fie începute fără amânare la terminul stabilit în §-ul acesta (alineatul prim) şi în trei luni au se fie terminate.

Compunerea listelor electorale se începe cel mult după espirarea acestor trei luni, dar numai decât.

Dispoziţiunile celelalte ale legii acesteia intră în vigoare după espirarea unui an dela terminul fixat în §-ul acesta, alineatul prim.

§ 155. In curs de un an, socotit dela ziua întrării în vigoare a legii acesteia (§-ul 154), toate alegerile de deputaţi se fac în cercurile actuale electorale şi după legile de până acuma. Sub durata dietei, întrunită în ziua întrării în vigoare a legii acesteia, toate alegerile supletorii se fac în cercurile actuale electorale şi după legile de până acuma.

Dacă întrarea în vigoare a legii acesteia se face înainte de 31 August, rectificarea listelor electorale, conform legilor de până acuma, este a se abandona; şi dacă cumva procedura e în curgere, ea trebue sistată. In casul acesta, ca bază la alegerile amintite în alineatul prim, servesc listele electorale valabile pentru anul în care legea aceasta intră în vigoare.

Dacă întrarea în vigoare a legii acesteia se face după 31 August, procedura aflătoare în curgere cu privire le rectificarea listelor electorale, conform legilor de până acuma, este a se termina după legea actuală. In casul acesta, ca bază la alegerile amintite în alineatul prim, întrucât alegerea cade în anul începerii întrării în vigoare a acestei legi (§-ul 154), servesc listele valabile pentru anul acela, iar întrucât alegerea se face mai târziu, — listele rectificate în înţelesul alineatului acestuia.

Listele rectificate pe baza legilor de până acuma, în casurile amintite în alineatul premergător, nu mai au se fie rectificate.

§ 156. Fiecare municipiu şi fiecare oraş cu magistrat regulat, cari, după legea despre cercurile electorale (§-ul 21), fie singur, fie cu alt oraş, ori cu alte oraşe împreună, alege deputat, alege în terminul fixat de ministrul de interne, în înţelesul acestei legi, comitetul central. Imediat cum e ridicată la putere de drept alegerea comitetului central, în municipii şi în oraşele, cari au magistrat regulat şi în înţelesul legii amintite în §-ul 21 trimit deputat separat la dietă, încredinţarea comitetelor centrale deacuma încetă.

Incredinţarea comitetelor centrale, alese întâia dată, încetă imediat cum s'au împărţit primele liste definitive. Incredinţarea comitetelor centrale alese a doua oară, încetă după împlinirea anului al treilea dela împărţirea listelor prime.

§ 157. In oraşele cu magistrat regulat şi în comunele mari, cari de present au drept de a trimite deputat separat la dietă, dar acest drept încetă pe baza legii despre cercurile electorale (§-ul 21), rectificarea listelor electorale după legile de până acuma (§ 155, alineatul 3), au se o termine comitetele centrale, şi tot ele au se sevârşască şi lucrările legate de conducerea alegerilor, până atunci, până când alegerile de deputaţi, în înţelesul §-lui 155, se fac în cercurile electorale de acuma.

§ 158. Cu ocasiunea compunerei listelor cu privire la etate e de ajuns, dacă persoana care e de trecut în liste împlineşte anul dela a cărui împlinire depinde îndreptăţirea sa de a alege în cursul unui an socotit dela ziua publicării legii. Acela, în contra căruia există vreunul din motivele de escepţionare sau de excludere, înşirate în §-ii 13 şi 14, este a se trece în liste, dacă se dovedeşte cu document public, că motivul de escepţionare sau de excludere într'un an dela ziua publicării legii încetă în mod neîndoios.

§ 159. Alegătorii de acuma, cărora le compete dreptul de alegere în înţelesul §-lui 12, au se fie trecuţi din oficiu în liste, pe baza listelor vechi, valabile pe anul 1913. Exemplariul listelor vechi, aflător la comună (oraş), este a se pune la dispoziţia comisiunii de conscriere.

§ 160. Pentru a putea fi ales, nu se cere împlinirea anului 30 de etate (§-ul 17) dela acela, care înainte de a se face alegerile generale pe temeiul acestei legi, a fost deputat dietal ales şi verificat.

§ 161. Listele compuse după întrarea în vigoare a acestei legi remân valabile fără a fi rectificate pentru întreg restul anului în care cade ziua care urmează după anul stabilit în §-ul 154 alineatul ultim, şi afară de aceasta pentru întregul an calendaristic care urmează.

§ 162. Stabilirea primă a cercurilor de votare, în înţălesul acestei legi, municipiile, respective oraşele cu magistrat regulat, au să o revizuiască după trei ani dela ridicarea la putere de drept a primei împărţiri şi să le modifice, amăsurat trebuinţei (§-ul 23).

§ 163. Ministrul de interne poate iniţia, pe calea ordinaţiunei, pertractările necesare, pentruca acolo, unde comunele aparţinătoare la notariate cercuale sunt împărţite la diferite cercuri de votare, notariatele cercuale se fie reformate, pentru a sta în consonanţă cu cercurile de votare, iar dacă municipiul nu ar lua dispoziţiuni cu privire la reformarea lor, poate se ordoneze şi din oficiu reformarea.

§ 164. Despre făptuirile punibile, sevârşite în contra cetăţenilor alegători, despre judicatura în chestii de valabilitate a alegerilor şi despre dreptul electoral municipal, vor dispune legi speciale. Legile acestea trebue se între în vigoare deodată cu întrarea în vigoare a întregei legi prezente. (§ 154 alineatul ultim).

§ 165. Dispoziţiile legii acesteia, referitoare la cunoştinţa de limbi a comitetului central, a presidentului şi membrilor comisiunilor de conscriere, alegere şi votare, precum şi cele referifoare la limba oficioasă a comitetului central, a procesului verbal de alegere şi de votare, a listelor de votare şi a registrelor separate, compuse în înţelesul §§-ilor 111 şi 127, nu se extind asupra oraşului şi districtului Fiume. Ministrul de interne stabileşte pe calea ordinaţiunii norme corespunzătoare raporturilor de acolo.

§ 166. Cu întrarea în vigoare a legii acesteia îşi perd valoarea dispoziţiile contrare din legile ezistente.

§ 167. Cu executarea legii acesteia, în ce priveşte agendele date în competenţa ministeriului, se încredinţează ministeriul, în celelalte ministrul de interne.

*

Noi recunoaştem articolul acesta de lege, şi tot ce se cuprinde în el, în general şi în special, de corect, plăcut şi acceptabil, şi cu puterea noastră regală prin aceasta *îl aprobăm, întărim şi sancţionăm,* şi precum Noi îl ţinem, cerem ca şi credincioşii noştri să-l ţină.

Dat în Viena, anul omienouăsutetreisprezece, ziua treizeci Aprile. *Francisc Iosif* m. p. *(L. S.)* *Lukács László* m. p.

Cartea de Aur.

A apărut volumul VII din valoroasa publicaţiune a domnului T. V. Păcăţian: *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“*. In volumul acesta, de o estensiune de 50 coale de tipar, e descrisă epoca dintre anii 1881—1896, cu toate miscările politice-naţionale din acei ani, ca: organisarea partidului naţional român, conferenţele naţionale din Sibiiu, Memorandul, Replica, procesul replicei, procesul Memorandului, etc. şi sunt date în întregime vorbirile parlamentare, rostite de deputaţii români în dietă şi de Arhiereii români în casa de sus. Sunt date şi părerile bărbaţilor de stat maghiari şi vorbirile lor, rostite în chestia de naţionalitate. Preţul acestui volum face 12 coroane exemplarul broşat şi 14 coroane exemplarul legat. Doritorii de a-l avea, sunt rugaţi să se adreseze autorului în Sibiiu (Nagyszeben).

Anunţ.

Un *local de prăvălie* în piaţa oraşului Szászsebeş se poate închiria imediat de către vr'un negustor *român,* în condiţiuni favorabile, putând conta la sprijinul tuturor Românilor din oraş şi cerc, fiind singura prăvălie românească.

Szászsebes, 18/31 Dec. 1913.

Proprietar:

Protopresbiteratul gr. or. român.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

A apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Contribuţiuni istorice

privitoare la

trecutul Românilor de pe pământul crăiesc.

Carte edată la iniţiativa şi sub îngrijirea d-lor:

Dr. Ilarion Puşcariu, Ioan de Preda, Dr. Lucian Borcea, Dr. Ioan Lupaş, Dr. Ion Mateiu şi Dr. Silviu Dragomir.

Preţul 4 cor. + porto 30 fil.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

La Librăria arhidiecezană în Sibiiu se află de vânzare:

Insemnările unui trecător

de

Octavian Goga.

Crâmpeie din sbuciumările dela noi.

Preţul 3 cor. + porto postal 30 fil.

Nr. 1079/1913. (353) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Suplac** (Küküllőszéplak), din protopresbiteratul Târnavei, devenit vacant prin strămutarea parohului Nicolae Boeriu la Ordinul Consistorial Nr. 12422 Bis. din 30 Septemvrie a. c. se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Romău".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat:

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite cu documentele prescrise de normele în vigoare (extras de botez, testimoniul gimnazial, absolutor clerical de 3 ani, atestat de cualificațiune preoțească, documente recomandătoare despre purtare și oficiul ce l'ar fi având unde-va până acum) — la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p Küküllővár), având a se presenta după în cunoștiințarea protopresbiterului, cu observarea dispozițiilor din Regulamentul parohial §. 33 la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica, ori a oficia și cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 617/1913 (352) 3—3

Concurs.

Devenind vacante posturile de învățători dela comunele de mai jos din protopresbiteratul **Lupșa**, pentru întregirea acelora se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

1. **Runc**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 600 coroane dela comuna bis. și 600 cor. ajutor de stat; relut de grădină 20 cor. și locuință în edificiul școalei.

2. **Șasa**, salariul începător 1200 coroane, solvibil: 700 coroane din cassa bisericei și 500 cor. ajutor de stat; cvartir și grădină în natură.

3. **Valea-Georgelului**, salar începător 1200 coroane, anume: 600 coroane dela biserică și 600 cor. din ajutor de stat. Cvartir și grădină în natură.

Salarele se solvesc, atât partea dela stat, cât și cea dela cassele bisericești, în rate lunare anticipate.

Gradațiile la toate trei posturile se prestează după anii de servit conform § 4 din art. de lege XVI. 1913.

Ajutoarele dela stat sunt votate în regulă, beneficiind de ele și învățătorii de până aci. Pentru noii învățători devin însă licvide numai dupăce dl ministru le pune în curgere pe baza documentelor celor aleși.

Lângă dorințele impuse de legi și regulamente, aleșilor învățători li se impune și datorința de a conduce elevii la biserică și a executà cu ei răspunsurile liturgice.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de regulamentele în vigoare, să se trimită subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Concurenții, până în 8 zile înainte de alegere, să pot prezenta și în comună pentru care au concurat, spre a cânta și face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, (Aranyosbánya), 13/26 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Lupșei, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 927/1913. (336) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante de cl. III **Criț** cu filiile **Cloasterf** și **Meșendorf**, în senzul veneratului ordin consistorial dto. 22 Octomvie a. c. Nr. 13816 Bis. 1913 se publică concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanții, — cu știrea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică matera Criț, asemenea în filiile aparținătoare spre a-și arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, și a face cunoștință cu poporul.

Sighișoara, 20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-orient. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
prtopop.

Pentru oase slabe.

Copiii cari se înspaimântă de luarea oleiul de pește arată deosebită plăcere pentru Emulsiunea Scott. Acest motiv îndeamnă pe medici să prescrie Emulsiunea Scott în locul oleiului comun de pește, ca mijloc de întărire a osului. Emulsiunea Scott împrumută, mulțămită compoziției din substanțe necesare pentru formarea oaselor, mare putere pentru desvoltarea tinărului Organism. Copiii încep curând a sta în piciorușe și fug repede siguri și veseli. c) (275) 27—

De aceea decideți-vă a da copiilor palizi și debili Emulsiunea Scott, ce se mistue așa de ușor și care le face fața trandafirie și îi face sănătoși și voioși. — Însă numai Emulsiunea Scott și nu alta.

Prețul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteți în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocarea la acest ziar și primiți print'o apotecă o sticlă de probă.

Cadoul
cel mai frumos de Crăciun
e o **păsărică „Canar" de Harți** cântăreți de prima forță atât ziua, cât și noaptea.
Recomand cu prețuri moderate din propria prăsilă. (355) 1—1
Josef Buda,
Sibiiu, Knopfgasse Nr. 2.

O calfă de măcelar,
care să pricepe bine la această meserie și e **Român**, află numai decât aplicare în prăvălia mea pe lângă cele mai bune condițiuni. Cei interesați să se anunțe direct mie.
Sibiiu, 16/29 Decemvrie 1913.
(351) 3—3
Ion Radu
măcelar, strada Faurului 6.

*»Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română«.*

Anunț de deschidere.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public românesc și în special a On. Preoțimi și Învățătorimi că me-a reușit să cumpăr casele cu

vestita prăvălie „la Gligor"
din Sibiiu, Piața mică,

și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de Manufactură atât pentru dame și domni, cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe On. Preoți din jurul Sibiiului. să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele D-lor.

Cu deosebită stimă:

(343) 9—10 **Teodor Doboiu.**

Ocaziune avantagioasă.

Se recomandă onor. public la cumpărarea
blănăriilor, manșoane, cravate,
din partea firmei (356) 1—3
Iuliu Wermescher,
Piața-mare 13.
Aceste articole se vând cu prețuri reduse.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1898.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (133 27 52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare**, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate gratis.

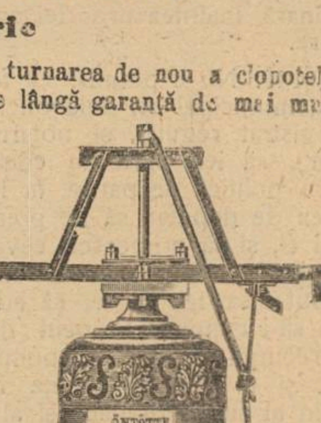

REVERENZI!

Premiat:

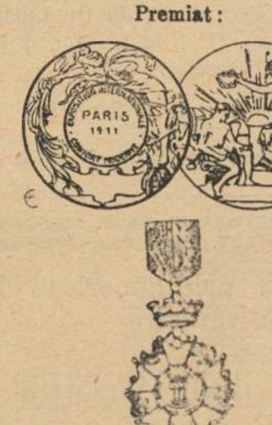

Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și m. de aur.

La „Croitoria Universală" I. PETRAȘCU
Sibiiu, strada Cisnădiei 30. — Telefon Nr. 172.
Bogat asortată cu cele mai bune și fine stofe se primesc și execută
Reverenzi pentru on. preoți
în cele mai bune condițiuni. — Croială modernă. — Serviciu solid și grabnic. — Pentru lucru se garantează. — Prețuri moderate. (90) 29—
Spriginiți industria română.

Premiat:

Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și med. de aur

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Anul LXI. Sibiiu, Marţi 31 Decemvrie 1913 (13 Ianuarie 1914). **Nr. 135.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Misiunea contelui Czernin.

In anumite cercuri politice maghiare a provocat mare nemulţumire la timpul seu trimiterea la Bucureşti, ca ambasador austro-ungar, a contelui *Czernin,* despre care se ştie, că e un convins federalist, şi că nutreşte cele mai vii simpatii faţă de naţionalităţile nemaghiare din statul ungar, în prima linie faţă de Români. Se spunea atunci din parte maghiară, că a fost încredinţată capra se păzască varza, — înţelegându-se sub varză interesele mari ale naţiunii maghiare; iar în delegaţiunea ungară a fost atacat cu multă asprime din partea magnaţilor opoziţionali, atât contele Berchtold, cât şi contele Tisza, — mai ales acest din urmă, responsabil în faţa opoziţiei maghiare *pentru toate,* — findcă au consimţit, ca la Bucureşti se fie trimis ca ambasador un pronunţat duşman al Ungurilor. A răspuns, cum ştim, atât contele Berchtold, cât şi contele Tisza, că ambasadorul austro-ungar din Bucureşti are se facă politica ce i se dictează dela Viena, fie el orişicine, şi răspunsurile au mulţumit şi n'au mulţumit pe cei nedumeriţi, contele Czernin însă şi-a ocupat postul, primit fiind în Bucureşti cu vădită simpatie. Vine acum marele ziar berlinez „*Vossische Zeitung*“ şi lămureşte într'un articol sensaţional, că de ce a fost trimis tocmai contele Czernin la Bucureşti? Articolul, apărut în numărul dela 31 Decemvrie n. al ziarului numit, e scris pe baza informaţiilor culese din cercurile, cari stau aproape de Moştenitorul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, şi e de următoriul conţinut:

„Când s'a căutat un om pentru reprezentarea monarhiei austro-ungare la Bucureşti, scopul era, ca România să fie pusă în relaţii prieteneşti cu Austro-Ungaria. Se ştie, că relaţiile între aceste ţeri s'au cam tulburat şi că în România s'a putut observa un curent, care tinde spre o separare de întreită alianţă şi inclină spre întreita înţelegere. Chiar şi în cazul, când România ar arăta întreitei alianţe o ţinută, deşi nu duşmănoasă, totuşi nici prea prietenoasă, ea ar fi pentru monarhia habsburgică o vecină, care poate să-i facă acesteia griji şi care ar putea să fie în acelaş timp o inimică serioasă a influenţei germane în orient. Cea dintâi datorie a noului ambasador e deci, să se împotrivească la Bucureşti forţelor duşmănoase şi *să recâştige pe seama întreitei alianţe simpatiile cercurilor conducătoare.* De sigur, e o misiune dificilă, dupăce prietenia pierdută se recâştigă cu greu, nu numai în viaţa particulară, ci şi în cea politică. Un diplomat de naţionalitate maghiară n'ar putea să se angajeze în acest scop, dupăce poporaţia regatului român *e foarte măhnită de prigonirea Românilor din Ungaria.* Un ambasador maghiar ar fi fost primit cu răceală, şi simpla lui prezenţă în Bucureşti ar rezulta desavantaje pentru întreita alianţă. Dar în imprejurările de azi se cerea mai mult chiar decât a nu trimite un ambasador maghiar. Faptul, că contele Ottokar Czernin e omul de încredere al moştenitorului de tron Francisc Ferdinand, şi că *e trimis la Bucureşti chiar de moştenitorul,* comportă multă însemnătate politică din punctul de vedere al României. Ne vom da seamă de acest adevăr, dacă ne vom întreba, care este atitudinea moştenitorului faţă de chestiunea de naţionalitate din Ungaria? Ne aducem aminte de viua simpatie, cu care moştenitorul fusese primit din partea Românilor în 1909, cu ocazia când a vizitat pe regele Carol.

In favoarea contelui Czernin era şi imprejurarea, că despre el ştie toată lumea, că *dezaprobă tratamentul faţă de Românii din Ungaria şi Transilvania.* In broşura „Politische Betrachtungen,“ fără să le arate ură Ungurilor, spune contele, că *politica ungurească de naţionalitate e nedreaptă şi imposibilă de continuat.*

Cu toate, că contele Tisza a declarat, că între ţinuta României faţă de Austro-Ungaria şi chestiunea românească din Ungaria nu e nici o reciprocitate, el ştie şi înţelege totuşi prea bine, că relaţiile amicale cu România nu pot fi durabile, *câtă vreme Ungurii şi Românii să urăsc.* Şi dupăce recunoaşte şi aceea, că ieşirea României din tripla alianţă, nu numai că ar strica triplei alianţe, ci ar putea să fie primejdioasă în deosebi pentru Ungaria: nu ne îndoim, că doreşte mult restabilirea păcii între concetăţenii săi şi Românii din Ungaria.

Dacă însă nu ne îndoim de sinceritatea acestei dorinţi, avem cu atât mai acute nedumeriri în ce priveşte soluţia chestiunei, în cadrele actualului sistem de guvernare. La 12 Iulie 1910 contele Tisza făcuse declaraţia: „Concetăţenii noştri nemaghiari trebuie să se împace înainte de toate cu ideea, că ei aici aparţin comunităţii unui stat naţional, care nu e conglomeratul unor popoare deosebite“. Aşa vorbea contele Tisza despre ţara în care trăiesc nu mai puţin de 11 milioane de Germani, Români, Slovaci, Croaţi, Sârbi şi Ruteni. Nu putem aştepta, ca vre-unul din bărbaţii de stat ai Ungurilor, — înţelegând aci şi pe contele Tisza, — să recunoască pe seama nemaghiarilor aceleaşi drepturi naţionale ca ale Ungurilor. Ne referim la un singur fapt: In vreme ce cele 9 milioane de Unguri trimit în parlament 400 de deputaţi, cele trei milioane de Români, cărora li s'ar cuveni 130 de deputaţi, pot să trimită în parlament abia patru până'n cinci deputaţi, în schimbul unor sângeroase jertfe de vieţi omeneşti.

Concepţia dominantă asupra „statului naţional“ nu se poate însă concorda cu egalitatea de drepturi pe seama naţiunilor nemaghiare. Câtă vreme concepţia aceasta nu va înceta să direcţioneze politica Ungariei, nici imagina nu se poate o împăcare între Unguri şi Români“...

*

Nu ne stă în putinţă să controlăm, dacă întru adevăr aşa stau lucrurile, ori altcum, în jurul trimiterii contelui Czernin la Bucureşti, ca ambasador austro-ungar; dar dacă ele cu adevărat aşa s'au întâmplat, nu putem să spunem decât numai atâta, că *e bine* că aşa s'au întâmplat. Pentrucă pentru monarhia noastră e de însemnătate vitală, că posede şi pe mai departe prietenia României, ori nu? Iar dacă România are motive, — precum sigur că le are, — ca să nu mai onoreze monarhia noastră cu încrederea şi cu prietenia ei, atunci la cei dela conducerea monarhiei e rândul, să delăture aceste motive, cari nu pot să fie altele, decât nemulţumirea noastră, a Românilor din statul ungar, cu soartea care ni s'a creat în patria proprie.

Lucrul e atât de limpede, atât de uşor de înţeles, încât orbit de patimă trebue să fie cineva, ca să nu'l poată înţelege. Şi durere, presa maghiară nu'l înţelege. Ea e indignată rău pentru articolul acesta, ceartă aspru pe cei dela „Vossische Zeitung“ pentrucă l-au publicat, şi provoacă pe contele Czernin să-şi facă geamantanele şi se plece *dela Bucureşti,* pentrucă între Unguri nu se va găsi nimeni, care se facă aceea ce vrea el, se dee egalitate de drepturi naţionalităţilor nemaghiare din patrie!

Ne pare foarte reu, că ziariştii şi politicianii maghiari încă nici acuma nu sunt în stare să vadă bine şi se judece bine lucrurile. Li s'a spus doară încă înainte cu patruzeci şi câţiva de ani, din partea fericitului *Alexandru Mocsonyi,* că pentru ei două căi stau deschise: ori întemeerea statului naţional maghiar, cu nimicirea celoralalte naţionalităţi din

---

FOIŞOARĂ.

Anul naşterii Mântuitorului după Flammarion.

Anul naşterii Mântuitorului a servit ca obiect de discuţie în toate vremurile erei creştine. Apostolii şi sfinţii părinţi apostolici nu fac amintire despre anul acesta, iar sfinţii părinţi şi scriitorii bisericeşti nu sunt de acord în această privinţă. Unii spun, că s'a născut în anul 750 „ab urbe condita“, alţii la 751, 752 sau 753. Călugărul din orient, Panodoros, zice că s'ar fi născut în 754. Anul acesta l-a acceptat şi Dionisie cel Mic, numit Exiguus, intemeetorul erei creştine.

De atunci s'a discutat mult această chestiune şi se discută cu interes vădit chiar şi în zilele noastre. A tratat-o şi astronomul şi scriitorul francez Camille Flammarion într'un remarcabil articol, publicat în numărul de crăciun al revistei „Newyork Herald“ din anul acesta. El vrea să fixeze ca an al naşterii Mântuitorului anul 750 „ab urbe condita“ şi să constate, că era noastră creştină e greşită cu 4 ani.

Pentru sprijinirea tezei sale întrebuinţează patru argumente. Două le are dela Eusebie din Cezareea, unul dela evanghelistul Luca, iar ultimul dela istoricul şi arheologul evreu Iosif Flaviu. Acestea patru argumente aduse de distinsul scriitor ar fi destule pentru sprijinul tezei sale, dacă ar putea resista criticei istorice. Insă tocmai defectul acela îl au, că se năruie în faţa ei. Să le examinăm pe rând.

1. Flammarion spune, că Eusebie din Cezareea vorbind de naşterea Mântuitorului zice în a sa „Istorie bisericească“, în prima istorie a creştinismului: *Isus s'a născut în anul 42-lea al domniei lui August.* Noi ştim, că August începe a domni în anul 709 pe timpul consulilor Hirtius şi Pansa. La 708 adaugem acum cei 42 ani de domnie ai cezarului şi avem 750. Acesta este deci anul naşterii lui Isus Cristos.

In forma aceasta ar merge calculul. Să cercăm însă acsiopistia asertului emis din partea lui Eusebie din Cezareea. El a scris în jumătatea primă a veacului IV şi este fără îndoială un foarte productiv talent al vremii sale. Critica modernă însă a constatat o serie întreagă de greşeli în opera sa istorică. Aşa este bunăoară cazul lui Policarp. Eusebiu spune, că a murit ca martir în 166, sub Marc Aureliu, iar autorii moderni pe baza documentelor descoperite de curând susţin, că martiriul său a fost în 155—156 sub Ant. Piul. Şi e de notat faptul acesta, căci Policarp n'a fost a personalitate neînsemnată. El era ucenicul Apostolului Ioan, episcopul renumit al Smirnei şi unul dintre cei mai aleşi sfinţi părinţi apostolici. Martiriul său a fost cu 155 ani mai aproape de zilele, în cari a trăit Eusebie din Cezareea şi el cu toate acestea comite o greşală de 10 ani, când îi stabileşte anul morţii.

A greşit Eusebie în casul acesta, a greşit în multe altele, şi faptul acesta ne permite a crede că el a greşit şi atunci, când a zis că Mântuitorul s'a născut în anul 42-lea al domniei lui August, cu atât mai vârtos, findcă avem isvoare autentice mai vechi, cari mărturisesc altceva. Aşa este scriitorul bisericesc Irineu, care a trăit în veacul al II-lea. El zice, că în anul 753 s'a născut Mântuitorul. Şi avem dreptul de-a crede mai mult lui Irineu, decât lui Eusebie din Cezareea, fiindcă Eusebie trăieşte în veacul al IV-lea, iar Irineu îşi desfăşură activitatea în veacul al II-lea, când tradiţia a putut păstra încă data naşterii Mântuitorului şi Irineu a fost ucenicul lui Policarp, iar Policarp al apostolului Ioan, despre care ştim că a fost cel mai iubit ucenic al Domnului nostru Isus Cristos. Apostolul Ioan a putut afla deci cu mai multă posibilitate data naşterii. Şi a putut-o afla nu numai dela Mântuitorul, ci şi dela Preacurata Fecioară Maria, pe care ştim că a încredinţat-o grijei sale, în clipele când se muncea pe lemnul crucii Fiul omului, şi despre care ştim, că a trăit până la moarte în casa lui Ioan. Aflând astfel data naşterii, a comunicat-o ucenicilor săi, între cari era şi Policarp şi dela el a putut ajunge uşor la ucenicul său, la Irineu. Şi după mărturisirea lui Irineu, Mântuitorul nu s'a născut în anul 42-lea ai domniei lui August. Deci şi vrednicia de crezământ a lui Eusehiu e cel puţin discutabilă.

2. Flammarion spune, că după-cum mărturiseşte Eusebie din Cezareea, au trecut 30 ani dela Cristos, până ce a încetat prădarea bisericilor creştine, în anul 19 al domniei lui Diocleţian. Ştim din istorie, că Diocleţian începe a domni în 17 Sept. 1037 a. u. c. Adaugem deci la 1037 cei 18 ani de domnie, subtragem din suma primită 305 şi restul este 750. Acesta este deci anul naşterii lui Isus Cristos.

Calculul merge şi aici de minune. Şi totuşi putem spune cu siguranţă, că nu-i 750 anul naşterii Mântuitorului. Eusebie din Cezareea a greşit atunci, când a zis că Isus s'a născut în anul 42-lea al domniei lui August. Greşala aceasta am văzut-o. Dacă nu s'a născut deci Mântuitorul în al 42-lea an al domniei lui August, atunci n'au trecut nici 305 ani dela Cristos până la sistarea dărâmării templelor sub Diocleţian, şi dacă n'au trecut 305 ani, atunci putem tot adauge şi subtrage, că tot nu vom primi 750.

3. Evanghelistul Luca ne istoriseşte, că Ioan Botezătorul a început a predica în anul 15-lea al împărăţiei lui Tiberiu şi atunci a venit şi Isus la Iordan şi era cam de 40 ani. Ştim, că Tiberiu domneşte ca împărat din 9 Aug. 766. Dacă adaugem la numărul acesta 14 ani de domnie, şi subtragem 30, vom avea 750. Acesta este deci anul naşterii lui Isus Christos.

Argumentul acesta la aparenţă pare a fi puternic. Examinându-l însă mai de-aproape afli că e destul de debil. Noi ştim din istorie, că Tiberiu a fost la început copatrie, ori apoi egalitatea de drepturi pe seama tuturor popoarelor din statul ungar. Ei au apucat pe calea dintâi. Adus'au tot felul de legi pentru maghiarizarea şi împedecarea în desvoltarea lor naţională a celoralalte neamuri, dar cu toate legile acestea, destul de severe, şi destul de costisitoare în executarea lor, unde au ajuns? N'au făcut nici măcar un pas spre unitatea statului naţional maghiar, pentrucă naţionalităţile nemaghiare există şi acuma, după patruzeci de ani, în patria aceasta comună, şi încă cu o conştienţă naţională cu mult mai vie şi mai pronunţată decât atunci. Dovadă faptul, că acum chiar şi Rutenii de Maramurăş şi Şvabii din Banat încă au veleităţi naţionaliste. Care ar fi deci învăţătura pe care ar trebui să o scoată Maghiarii din aceste fapte neresturnabile, mai ales însă gazetarii şi politicianii maghiari? Aceea, că calea primă din cele amintite mai sus a dat faliment pe întreaga linie, deci trebue abandonată şi trebue apucată calea a doua: *înţelegerea cu naţionalităţile!* Şi cu cât mai curând va fi îndrumată politica maghiară pe calea aceasta, cu atât mai bine.

Revistă politică.

Austro-Ungaria.

Tratativele de împăcare. Din partea conducerii partidului naţional român s'a dat următoriul comunicat oficial: Discuţiile între ministrul preşedinte ungar şi conducătorii partidului naţional român au continuat în zilele din urmă. Acestea discuţii s'au extins asupra tuturor problemelor, cari privesc chestiunea, contribuind astfel la limpezirea materialului. Nu s'a ajuns însă nici acum la rezultat definitiv. Tratativele se vor relua în timpul cel mai apropiat. Motive explicabile au îndemnat ambele părţi să observe deocamdată o strictă discreţiune reciprocă ce priveşte desfăşurarea acestor întrevederi. Prin urmare, diferitele pretinse „destăinuri“ şi comunicate arbitrare ale unor ziare sunt lipsite de temeiu, induc în eroare opinia publică şi par a fi răspândite anume cu intenţiunea de a provoca desorientare. In timp relativ scurt discuţiile se vor sfârşi şi se vor da publicităţii toate amănuntele, cari vor îmbrăţişa întreagă chestia. Şi până la acest termin, opinia noastră publică poate fi încredinţată, că comitetul naţional îşi înţelege datoria şi lucrează în deplina conştiinţă a răspunderii sale.

*

O fantomă. Cei dela ziarul ultrasovinist „*Pesti Hirlap*“ şi-au prostit cetitorii în zilele trecute cu publicarea din cuvânt în cuvânt a unei pretinse convenţii secrete care s'ar fi legat în 10 Iunie 1913 între România şi Sârbia, în scopul de a împărţi între ele o parte a Ungariei astfel, ca *partea locuită de Români să o cupete România, iar cea locuită de Sârbi să treacă în proprietatea Sârbiei.* S'au dat desminţiri din toate părţile şi s'a spus, că convenţia aceasta secretă, turnată în puncte şi provăzută cu subscrieri, e o invenţie mincinoasă dela început până la sfârşit, publicată mai întâi într'o foaie panslavă din Rusia, în scopul ca să se încurce lucrurile şi să se înpedece restabilirea legăturilor de intimitate între România şi Austro-Ungaria, şi din această foaie a reprodus'o o altă foaie slavă, apoi acum „Pesti Hirlap“, iar după acest ziar şi celelalte foi maghiare. Cu toate desminţirile însă sunt stăpâniţi de credinţa foarte mulţi Maghiari, că deşi *acuma* poate că nu există nici o convenţie secretă între România şi Sârbia, în felul cum o prezentă foaia „Pesti Hirlap“ ea totuşi *poate să fie legată*, peste doi trei ani, şi atunci *ce va fi?* Va să zică îi nelinişteşte pe Maghiari şi numai ideea posibilităţii legării unei astfel de convenţii! Se sparie deci de o *fantomă.* Dar e lucru ştiut, că de fantome se tem numai aceia cari se ştiu vinovaţi de vre-o rea faptă. Ce sfat am putea deci să le dăm, decât acela, ca să şi îndrepte greşelile şi atunci fantoma dispare!

*

Dieta ungară. Astăzi, Luni, îşi începe de nou activitatea dieta ţării. La ordinea zilei e pus proiectul de lege despre reforma presei, care acum va fi discutat neîntrerupt, în şedinţe de câte 8 ore, până va fi votat în general şi pe articole. Intenţiunea guvernului e, ca până la finea lunii Ianuarie proiectul să devină lege. In schimb opoziţia maghiară ameninţă, că nu va permite cu nici un preţ votarea acestei legi. Vor lua cuvântul toţi deputaţii opoziţionali şi vor întinde desbaterile până în pânzele albe.

România.

Administratorul domeniilor Coroanei. Monitorul oficial al României publică decretul, prin care Maiestatea Sa Regele Carol numeşte, pe temeiul legii dela 9 Iunie 1884 despre înfiinţarea domeniilor Coroanei, pe domnul *Barbu Ştirbeiu* administrator al domeniilor Coroanei, în locul regretatului *Ioan Kalinderu.* Noul administrator a fost până acum membru în consiliul superior al agriculturii.

*

Răspuns la adresa camerei. Sâmbătă înainte de sfintele sărbători s'a presentat la Regele Carol comisiunea camerei române, pentru a-i preda adresa. Maiestatea Sa a răspuns comisiunii următoarele: „Domnule Preşedinte, Domnilor Deputaţi! Cu o vie bucurie am ascultat cuvintele patriotice şi măgulitoare ce mi le adresaţi din partea camerei deputaţilor. Avântul neîntrecut al armatei, ca şi înţeleapta politică a guvernului, dă tot dreptul într'adevăr la recunoştinţa ţărei, căci toţi şi-au făcut pe deplin datoria. Jertfele ce a trebuit să ni le impunem, pentru a aduce pacea şi a ne asigura un hotar statornic peste Dunăre, au fost mari şi chiar dureroase; totuş putem avea mulţumirea sufletească, că aceste sacrificii au fost larg răsplătite prin roadele câştigate: *echilibrul stabilit între statele balcanice şi încrederea tot mai mare ce am căpătat în viitorul nostru.* Cu drept cuvânt îndreptaţi grije domnilor voastre către îmbunătăţirile, de care au nevoie mijloacele noastre de transport, spre a nu sdruncina cu desăvârşire desvoltarea noastră economică, precum şi către ridicarea administraţiei interne la nivelul situaţiei noastre externe. Legile de organizare ale noului teritoriu aşteaptă deasemeni regularea lor. Nu mă îndoiesc, că sunteţi pătrunşi de însemnătatea acestor vitale probleme, cari trebue să găsească o potrivită deslegare, spre binele şi spre mărirea scumpei noastre Românii. Din adâncul inimii vă mulţumesc în numele meu şi al familiei mele pentru scumpele şi mult preţuitele mărturisiri de dragoste şi devotament cu care mă înconjuraţi.“

Străinătate.

Conflict greco-turc. Câteva insule cucerite de Greci în răsboiul balcanic guvernul turcesc nu vrea să le predee în proprietatea Grecilor şi de aci conflict, care poate să se termine cu un nou răsboiu, deşi diplomaţii îşi dau toate silinţele se aplaneze lucrurile pe cale pacinică. Presiune din partea lor se va putea însă face numai asupra Grecilor, pentrucă Turcii de astădată nu vreau se cedeze de loc, ci mai bucuros pun iarăşi mâna pe arme. Noul lor ministru de răsboiu, Enwer Bey, s'a apucat cu toată energia de reconstruirea armatei turceşti; a trimis la penzie pe toţi generalii bătrâni şi neputincioşi, ba şi pe colonelii şi vicecolonelii de mai puţină ispravă şi a întinerit de tot corpul ofiţeresc, în gradele înalte. Semne, că guvernul turcesc ţine cont de eventualitatea unei noue ciocniri cu Grecii, cari de astădată nu vor mai fi ajutaţi de nime, ci-şi vor măsura singuri puterile cu Turcii, dacă nu va putea fi delăturat conflictul.

*

Tronul Albaniei. Pecând principele de Wied aşteaptă delegaţiunea albaneză, ca să-i ofere în mod oficial tronul Albaniei, — câţiva muzulmani, cărora nu le convine, ca domnitorul Albaniei să fie creştin, au proclamat pe *Izzet paşa* domnitor al Albaniei şi cu vre-o douăsute de soldaţi au plecat să cucerească Albania pe seama candidatului lor. Au fost, fireşte, desarmaţi, iar candidatul, Izzet paşa, se lapădă acum cu mâni cu picioare de orice complicitate, telegrafând în toate părţile, că el la tronul Albaniei n'a aspirat niciodată, — pentruca să scape astfel de urmările neplăcute, pe cari ar putea să le aibe candidatura sa la tronul Albaniei. De crezut însă nu'i crede nime, pentrucă e evident, că fără ştirea şi consentimentul seu nu şi-ar fi permis nime să-l candideze, ba să-l proclame de domnitor al Albaniei. Puţina lume prostită din Albania s'a desmetecit însă şi aşteaptă acum să-i sosească adevăratul domnitor, principele de Wied. Ceice stăteau în fruntea mişcării sunt în mare parte arestaţi, iar candidatul lor la tronul Albaniei, Izzet paşa, va pleca în străinătate.

Colecta
pentru
rezidirea seminarului.

Continuăm cu publicarea colectelor deschise în arhidieceză pentru adunarea de oferte benevole pe seama seminariului „Andreian“ din Sibiiu, supus reedificării.

Colecta preoţimei din tractul *Mercurei* întrată la consistoriu a dat următoriul resultat:

	Cor.
1. Avram S. Păcurariu, protopr. .	200·—
2. Dumitru Pamfiloiu, par., Jina .	200 —
3. Stefan Morariu, par., Cunţa .	200·—
4. Patriciu Marcu, par, Păuca . .	200·—
5. Ioan Dăian, par., Sângătia . .	200·—
6. Dr. Ioan Stanciu, par., Ludoş .	200·—
7. Romul Pop, par., Gârbova . .	150·—
8. Patriciu Marcu, par., Tău . .	100·—
9. Ioan Crăciun, par, Şpring . .	100 —
10. Ilie Beu, par, Apoldul inferior	100·—
11. Ioachim Marcu, par., Broşteni .	100·—
12. Vasile Spătar, par., Armeni .	100·—
13 Ioan Şerb, par., Poiana . . .	100·—
14. Nicolae Vlad-Stejar, par., Jina	100·—
15 Ilie Dobrotă, par., Poiana . .	100·—
16. Nicolau Dobrotă, par., Poiana .	100·—
17. Aron Şerb, capelan, Poiana .	100·—

In tractul *Treiscaune* s'au subscris din partea preoţimei următoarele sume:

	Cor.
1. Constantin Dimian, protopr. .	200·—
2. Ioan Curcubătă, par, Budila .	100.—
3 Daniil Cojocariu, par., Feliu .	100·—
4. Georgiu Dogariu, par, Marcoş .	100 —
5. Iosif Tătulea, par., Dobârlău .	100 —
6. Mihail Petru, par., Lisnău . .	100·—
7. Iosif Popoviciu, paroh, Sepsisângeorgiu	100 —
8. Nicolau Rădoiu, par., Ozun . .	100·—
9. Moise Greceanu, par., Chichiş .	100·—
10. Ioan Toma, par., Dobolii inf. .	100·—
11. George Furtună, par, Covasna	100·—
12. Ioan Rafiroiu, paroh, Poiana sărată	100·—
13. Eremie Ticuşan, paroh, Boroşneul mic	100·—
14. George Negoescu, paroh, Intorsura-Buzeu	100·—
15. David Coman, paroh, Vama Buzeu	100·—
16. Ioan Dima, par, Sita-Buzeu .	100·—
17. George Burlea, paroh, Barcan .	100 —
18. Alexe Neagovici, paroh, Zagon	100·—
19. Dumitru Soiu, paroh, Vâlcele	100·—
20. Aurel Nistor, paroh, Arpătac .	100·—
21. Iosif Bucşa, paroh, Hăghig, .	100·—
22. Ioan Bucşa, paroh, Arini . .	100·—
23. George Hamsea, paroh, Breţcu	100·—
24. Ioan Dan, paroh, Chezdi-Mărtămuş	100·—

Prospect.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu, în urma experienţelor făcute la şcoala de menaj şi industrie de casă, a hotărât a aduce programului de până acum unele modificări ce care le află necesare, pentru a putea da elevelor, care frecventează aceste cursuri, pregătirea necesară.

Reuniunea, având în vedere slaba pregătire a fetelor noastre pentru marea şi frumoasa chemare ce ele au în vieaţă, şi constatând puţina educaţiune naţională pe care o primesc în şcolile străine, a hotărât a face din şcoala de menaj nu numai un curs de bucătărie, ci un curs de completare a studiilor, un curs, în care elevele pe lângă partea teoretică şi practică a ocupaţiunilor casnice să poată primi şi instrucţiunea necesară în toate direcţiunile, precum: economia de casă, igiena, contabilitatea menajeră, chimia alimentară, noţiuni pentru creşterea copiilor, literatura românească, cursuri de grădinărie etc., pentru a putea corăspunde pretenţiunilor timpului de azi, care cere dela femeie pe lângă însuşirile casnice şi o instrucţiune mai îngrijită.

In special se va da atenţiune în acest curs educaţiunii naţionale, de care se simte atâta trebuinţă în ţara noastră.

Pentruca elevele să poată primi instrucţiunea şi educaţiunea necesară, Reuniunea a găsit nesuficient timpul de trei luni care forma până acum un curs, şi anul acesta a hotărât ca durata cursului să fie de cinci luni.

Şcoala pentru economia şi industria de casă, are o secţiune economică şi una industrială.

Instrucţiunea secţiunei economice cuprinde o parte teoretică şi una practică.

Partea practică.

1. Prepararea bucatelor simple, prepararea bucatelor pentru ocaziuni.

2. Cunoaşterea, conservarea şi prepararea cărnurilor albe (paseri, viţei), a cărnurilor roşii (vită, porc, berbece), a vânatului, a racilor, broaştelor, melcilor etc.

3. Cunoaşterea şi prepararea legumelor, conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, sărate, conserve în oţet, conserve procedeul Rex.

4. Cunoaşterea fructelor, pregătirea lor pentru trebuinţele zilnice şi conservarea lor sub diferite forme, precum: uscate, compot, marmeladă, dulceaţă, şerbet, sirop, licher, vin.

5. Prepararea pânii, şi a cozonacilor (colaci) şi a diferitelor prăjituri.

6. Aranjarea meselor, prezentarea bucatelor şi modul de a le servi la diferite ocaziuni.

7. Compunerea listei de bucate pentru ocaziuni şi pentru familie, potrivit cu starea materială, cu anotimpul, cu starea sanitară, cu etatea şi cu ocupaţiunea membrilor familiei.

8. Ingrirea păsărilor de curte.

9. Curăţirea odăilor şi păstrarea ordinei.

10. Spălatul şi călcatul rufelor simple şi a celor întărite; spălatul şi călcatul stofelor de lână şi de mătasă, scoaterea petelor de pe rufe şi haine.

11. Prepararea săpunului.

12. Grădinăritul.

Partea teoretică.

Studii:

1. Religiunea.

2. Economia domestică (de casă).

3. Chemia alimentară.

4 Noţiuni de grădinărie.

5. Contabilitatea menajeră.

6. Igiena (noţiuni de anatomie, de fiziologie şi îngrijirea bolnavilor).

7. Limba şi literatura română.

Cursul acestei secţiuni durează cinci luni, dela 1 Septemvrie st. n. până la 1

---

regent şi numai după moartea lui August ajunse a domni independent. Acum de când a computat evangelistul Luca cei 15 ani? De când a fost ridicat ca coregent Tiberiu de August, sau de când ajunse împărat? Aceasta n'o putem şti. N'o poate şti deci nici Flammarion. Dar să admitem, că cei 15 ani sunt a se computa de când ajunse a fi împăratul imperiului roman. Din istorie ştim, că Tiberiu a urcat tronul în 767 a. u. c. Să adaugem acum la 767 cei 14 ani împliniţi şi să subtragem anii Mântuitorului, despre care ştim că era ca de 30 în anul 15-lea al domniei lui Tiberiu şi vom avea nu 750, ci 751. Spunând Flammarion că Tiberiu a urcat tronul în 766, accentuează un neadevăr istoric şi-l acceptează numai de aceea, ca să-şi sprijinească teza. Şi nici în cazul când i-am accepta acest neadevăr istoric, nu ar putea accentua cu siguranţă anul 750 ca an al naşterii Mântuitorului, de oarece evangelistul Luca spune numai atâta, că era cam de 30 ani, dar nu de 30. Poate că a fost mai tinăr, poate mai bătrân. Flammarion n'a avut deci dreptul să compute 30 ani. Insuficienţa argumentului împrumutat dela evangelistul Luca, pentru sprijinul tezei, rezultă destul de evident din cele expuse până acum.

4. Iosif Flaviu spune, că în anul 37 după lupta dela Actium, Romanii au pus contribuţie permanentă asupra Palestinei. Lupta dela Acţium ştim că s'a desfăşurat în 723. *Din alt loc ştim, că evreii în anul 9 după naşterea lui Cristos au fost mai întâi tributari imperiului roman.* Acum 723+36 —9=750. Deci şi argumentul ultim ne arată destul de lămurit, că 750 este anul naşterii lui Cristos. Şi dacă acesta este anul naşterii, atunci era noastră creştină e greşită cu patru ani, fiindcă după era creştină 754 este anul naşterii lui Isus Galileanul.

Argumentul acesta, nici în cazul, când ar fi inescepţionabil în temeiul său, nu ar putea fi suficient pentru sprijinirea tezei sale, de oarece sunt multe argumente, cari probează contrarul. Din întamplare însă nu-i chiar inescepţionabil. Sufere şi acesta, ca şi premergătorul. Se razimă pe un neadevăr istoric, pe care nu cred să-l poată justifica vre-odată distinsul scriitor francez. Nici Iosif Flaviu, nici Eusebie, nici alt scriitor bisericesc, n'a susţinut şi cred că nici nu vor susţinea aserţiunea, că evreii în anul 9 după Cristos au fost pentru primaoară tributari imperiului roman. Şi dacă nu poate rezista aserţiunea aceasta criticei istorice, dacă se nărue în faţa ei, atunci se năruie şi anul 750. Atunci putem afirma, că noi nu putem preciza cu toată siguranţa anul naşterii lui Isus, până ce nu se vor descoperi mărturii nouă. Va rămânea deci această chestiune nelămurită şi după această încercare întreprinsă de o autoritate atât de ponderoasă ca a lui Camille Flammarion, aşteptându-şi mai departe deslegarea, ca o interesantă problemă a viitorului.

Sibiiu, 1913. *Aurel Nan*
stud. în teol.

Februarie, sau dela 1 Februarie până la 1 Iulie st. n.

Elevele cursului de menaj sunt obligate a trece în timpul liber în secţiunea industrială, unde vor lucra în timpul de cinci luni următoarele: rufărie: o cămaşe de zi, o păreche pe pantaloni, un camisol; lucruri de lux în stil românesc; croitorie: o bluză simplă, o păreche de foi (fustă simplă), şi cârpitul rufelor şi al hainelor.

Elevele secţiunii de menaj sunt toate interne. Se primesc eleve cari au împlinit cel puţin 15 ani, sunt preferite cele cu clase civile.

Taxele sunt de 70 coroane lunar, din care 10 cor. se socotesc pentru instrucţiunea ce o primesc în secţiunea industrială.

Taxele se plătesc în mod anticipativ, fie lunar, fie pe cursul întreg. Afară de această taxă, mai e o taxă de înscriere de 5 cor., iar pentru întrebuinţarea maşinei de cusut 8 cor. pentru cursul întreg.

Secţiunea industrială.

Secţiunea industrială cuprinde un curs de 5 luni şi un curs de un an. Cursul de 5 luni începe la 1 Septemvrie st. n. şi durează până la 1 Februarie, în acest curs se lucrează: croitoria (haine), cârpitul. broderii în diferite stiluri şi ţesutul. In cursul de primăvară, care începe la 1 Febr. st. n. şi durează până la 1 Iulie, se lucrează rufărie, broderii albe şi colorate, cârpitul şi ţesutul. In ambele cursuri se predau şi noţiuni teoretice relative la aceste lucruri.

In cursul de un an se învaţă: cusutul rufelor şi al hainelor, precum şi croiul lor; dantele cu ciocănele (Klöppelarbeit), broderii albe şi colorate ţesutul (tors, urzit, învelit, ţesutul pânzei în 2 iţe, în 3 iţe, alesături în bumbac, lână şi mătase, ţesătură Smirna); desemn, pyrogravură, pictură aquarelle; montatul diferitelor obiecte, cârpitul rufelor şi al hainelor.

Elevele secţiunii industriale pot fi atât interne cât şi externe. Elevele interne ale acestei secţiuni plătesc o taxă de 70 cor. lunar din care 10 cor. se socotesc ca didactru, taxa pe înscriere e de 5 cor., iar pentru întrebuinţarea maşinei de cusut 4 cor. lunar.

Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Instrucţiunea în ambele secţiuni e în limba română; elevele pot lua lecţiuni de limba franceză sau germană, de muzică instrumentală sau vocală, de pictură etc. pe lângă o taxă separată.

Şi în cursul acestei secţiuni, taxele se vor plăti anticipativ.

Elevele interne ale şcoalei au să aducă cu sine: o saltea, o plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $1/_2$ duzină rufe de corp, 6 ştergare pentru bucătărie, obiecte de toaletă, precum: piepten, perie de cap, perie de dinţi, şi hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi uniformă pentru casă şi le vor coasă ele înseşi.

Afară de aceste cursuri şcoala mai are un curs special de bucătărie fină, care începe la 1 Februarie st. n. şi durează până la 30 Aprilie. Taxa lunară e de 90 cor. pentru elevele interne, de 75 cor. pentru cele externe; externe nu pot fi însă decât acelea, a căror părinţi locuiesc în Sibiiu.

Pe lângă instrucţiunea teoretică şi practică, se dă o deosebită atenţiune educaţiunii şi pe cât permite timpul şi împrejurările, elevelor li-se va face posibilă frecventarea concertelor de seamă, a teatrului, şi în deosebi a diferitelor manifestări artistice româneşti.

La 1 Iulie se deschide un curs de vopsit lână în colori vegetale. La acest curs elevele pot fi numai externe. Didactrul pentru acest curs, care ţine o lună de zile, este de 40 cor.

Impărţirea orelor.

(*Secţiunea economică*).

Elevele sunt împărţite în două grupuri.

Grupul I.

Ora 7: Dejunul. Ora 8—9: Explicarea listei de bucate, reţetele mâncărilor. Ora 9—12: Prepararea bucatelor. Ora 12: Prânzul. Ora 1—2: Recreaţiune. Ora 2—4: Lucrul de mână. Ora 4—5: Ojina şi recreaţiune. Ora 5—7: Studii. Ora 7: Cina. Ora $7^1/_2$—9: Prepararea lecţiunilor pentru ziua următoare. Ora $9^1/_2$: Culcarea.

Grupul II.

Ora 7: Dejunul. Ora $7^1/_2$—9: Curăţirea odăilor. Ora 9—12: Lucrul de mână (Lunia spălat, Joia călcatul rufelor). Ora 12: Prânzul. Ora 1—2: Recreaţiune. Ora 2—4 Lucrul de mână (Sâmbătă cârpitul). Ora 4—5: Ojina, recreaţiune. Ora 5—7: Studii. Ora 7: Cina. Ora $7^1/_2$—9: Prepararea lecţiilor pentru ziua următoare. Ora $9^1/_2$ Culcarea.

NB. Vizitele sunt permise numai între orele 3—5 p. m.

NOUTĂŢI.

An nou fericit *dorim tuturor cetitorilor, colaboratorilor şi binevoitorilor ziarului nostru.*

•

Numărul proxim *al ziarului nostru apare Vineri, la orele obicinuite.*

•

Crăciunul în Sibiiu. In ziua primă a sfintelor sărbători ale Naşterii Domnului sfânta liturgie a fost celebrată în catedrala din Sibiiu prin însuşi Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc şi Protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, dir. seminarial, de domnii Mateiu Voileanu, asesor cons., Ioan Droc, protopresb. emer., Dr. Ioan Stroia, protopresbiter şi Dr. Vasile Bologa, directorul şcoalei civile de fete şi de diaconii Câmpianu şi Costea. A cântat corul seminarial, condus de dnul profesor T. Popoviciu. Predica rostită la finea liturgiei din partea Escelenţiei Sale, Mitropolitului nostru Ioan, a fost ascultată cu mare atenţiune din partea numărosului public aflător în catedrală. Escelenţa Sa a împărţit apoi anafora, iar corul a cântat frumoasa colindă: „Trei păstori“.. Ca în toţi anii, în ziua primă şi a doua de Crăciun a fost masă mare la Escelenţa Sa, Mitropolitul *Ioan*.

*

Regele Carol bolnav. Scriu ziarele din Budapesta (cele din Bucureşti nu le primim din bunăvoinţa poştei maghiare), că Maiestatea Sa Regele Carol e bolnav în pat.

•

Secretari noi de stat. In ministeriul de culte şi instrucţiune publică din Budapesta s'au făcut următoarele schimbări: Secretarul de stat *Benedek Sándor* a fost numit vicepresident la judecătoria administrativă, iar în locul seu a fost numit consilieriul aulic şi deputatul dietal *Ilosvay Lajos* secretar de stat politic, şi contele *Klebelsberg Kuno*, judecător la judecătoria administrativă, secretar de stat administrativ. Noii secretari de stat şi-au luat Joi în primire posturile.

•

„Cartea de Aur.“ Revista *Luceafărul* scrie în numărul ultim următoarele: „A apărut vol. VII din această importantă publicaţie făcută de modestul şi merituosul redactor al „Telegrafului Român“. In acest volum se publică istoria documentară a luptelor noastre politice dela 1881-1896. Cuprinde deci o epocă însemnată, pe care suntem datori să o cunoaştem deaproape cu toţii. Volumul VIII va fi ultimul din această publicaţie folositoare şi va cuprinde epoca dela 1896 până în zilele noastre, probabil până la aşa numita împăcare cu Ungurii. Autorul, dl Teodor V. Păcăţian, mai are de gând se resume cele opt volume într'o ediţie de popularizare, care va cuprinde un volum sau două. Neobositului cercetător îi trimitem mulţumirile noastre pentru munca fără de răsplată ce a săvârşit-o. Recomandăm cetitorilor noştri această publicaţie vrednică de laudă şi de sprijin.“

•

Bucurie în casa domnitoare. Arhiducesa *Zita*, soţia moştenitorului presumptiv de tron Carol Francisc Iosif, a născut o fetiţă, care a fost botezată Mercuri, în 7 Ianuarie, în castelul dela Hetzendorf. Mica arhiducesă a primit numele de *Adela*. La festivitatea botezului, a fost prezent şi Maiestatea Sa Monarhul.

•

Revelion în Viena. Societatea academică „România Jună“ din Viena aranjază un revelion Marţi, în Ianuarie n. 1913 în sala din „Parkhotel“ (Hietzing). Inceputul precis la orele 9 seara.

•

La universitatea din Budapesta s'au început înscrierile pe semestrul al doilea al anului şcolar curent, şi durează până în 19 Ianuarie. Prelegerile se încep în 20 Ianuarie la toate facultăţile.

•

Pentru inundaţi. In interesul celor păgubiţi prin potopuri, se vând de mai multă vreme la oficiile noastre poştale aşa numitele mărci de inundaţie. In timpul din urmă s'a luat hotărârea, ca astfel de mărci să se pună în vânzare nu numai la poşte, ci şi la tutungeriile din ţară, şi totodată să fie îndemnate băncile şi întreprinderile industriale să cumpere cantităţi mai însemnate din mărcile amintite.

•

Ninsori în Sicilia. Din Roma se anunţă, că în săptămâna trecută a bântuit un mare viscol cu zăpadă pe insula Sicilia. Ninsoarea a ţinut aproape două zile fără întrerupere şi a nimicit toată plantaţiunea tropică. In Palermo şi împrejurime a urmat după ninsoare o ploaie torenţială, care a cauzat mari inundări în toate părţile insulei. Drumurile sunt acoperite de apă. Circulaţia trenurilor este cu totul întreruptă atât din cauza apelor, cât şi a zăpezii neobişnuite.

*

Pentru ziua numelui. Dl *Ioan Henteşiu*, asesor şi vice-prezident la sedria orfanală a comitatului Sibiiu, răscumpărând felicitările cu prilejul onomasticei sale, a dăruit cor. 6 la fondul Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni.

•

Avis. Am onorul a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Elisabetopole (Erzsébetváros), în piaţă Nr. 14, (vis-a-vis de gimnaziul de stat). Cu toată stima: George Onişcă, doctor în ştiinţele juridice şi politice, advocat.

•

Şezătoare literară. A doua şezătoare literară în seria şezătorilor aranjate de despărţământul Ilia al „Asociaţiunei“ se va ţinea *în 15 Ianuarie 1914 n. d. a. la 5 ore în sala şcoalei confesionale din Ilia* cu următorul program: 1. Deschiderea şedinţei. 2. Disertaţie, de Ioanichie Oprean, paroh. 3. Declamaţiune, de d-şoara Marioara Oprea. 4. „Pribeagul“, cuartet.

•

D'ale nihiliştilor. Revoluţionarii ruşi, în ultimul timp, desvoaltă earăşi o întinsă activitate, urmărită de poliţie cu întetită atenţiune. In Chiev, Moscova şi Petersburg s'au făcut numeroase arestări, în considerare că s'ar fi descoperit o conjuraţiune, al cărei scop era uciderea familiei ţarului la Livadia. De aceea s'au luat cele mai îngrijite măsuri de siguranţă pentru vila imperială dela Ialta.

*

Rescumpărări de Anul nou. In favorul Muzeului „Asociaţiunii“ şi-au rescumpărat felicitările de Anul nou următorii domni: Parteniu Cosma directorul „Albinei“ 10 cor. Andreiu Bârseanu, presidentul „Asociaţiunii“ 10 cor. Ioan de Preda, pentru Anul nou şi ziua onomastică 10 cor. Dr. Ioan Fruma, pentru Anul nou şi ziua onomastică 10 cor. Gheorghe Vlasa, Inoc, 10 cor. Dr. Eugen Bran, Teaca, 10 cor. Dr. Ilarion Puşcariu, Arhimandrit, Nicolae Zigre, secretar mitropolitan, Dr. Ilie Beu, medic, Dr. Eugen Piso, adv. şi Dr. Vasile Bologa, directorul şcoalei de fete, câte 5 coroane, Nicolae Ivan, asesor cons. 3 cor. Dr. Ioan Stroia, protopresbiter. Victor Fincu, Const. Popp, David Mohan, Emil Comanescu, Dr. Constantin Bucşan şi Ioan Banciu, câte 2 cor. iar I. Enescu, Victor Tordăşianu, Mateiu Voileanu, ases. cons. şi Dr. Simion Filipoiu, cand. de adv. câte 1 coroană.

•

Daruri pentru şcoală. Comitetul parohial gr.-or. român din Mogoş-Mămăligani (tractul Lupşa) aduce şi pe această cale cele mai sincere mulţămiri binefăcătorilor, cari au dat ajutor pentru zidirea şcoalei din Mogoş-Mămăligani, anume: Ilustrul Domn I. Georgescu general, Giurgiu, România 30 cor. 50 fil. Ilustrul domn Petru Sogan, mare proprietar în Berghidul mare 20 cor. Keon Hajiu original de aicea, aflător în Clinton Ind. Nord America 78 cor. 44 fil. „Severineana“, institut de comerţ, Caransebeş, 12 coroane, Sfinţia sa preotul Vasile Brancia com. Pestişani, în România, 5 cor. Ceice au primit apeluri, sunt rugaţi a le înapoia. *Vasile David*, paroh.

•

Stabilizatorul aviatorului. Specialişti englezi susţin, că stabilizatorul lui Orville *Wright* din Newyork este astăzi cel mai perfect aparat în tehnica sborului. După telegrame sosite din America, stabilizatorul lui Orville Wright este o mică moară de vânt, care se pune în mişcare, îndată ce maşina de sburat îşi pierde echilibrul, începând să cadă. Cu ajutorul noului aparat, pilotul poate ateriza cu siguranţă în orce caz de primejdie. Afară de aceasta stabilizatorul uşurează foarte mult cârmuirea aeroplanului. Wright a declarat unui ziarist, că poate sbura la o distanţă de câteva mile fără să atingă câtuşi de puţin cârma aeroplanului.

•

Anunţ. Comisiunea economică a comitatului Sibiiu publică concurs pentru conferirea unui *stipendiu de 300 cor.* plătite în rate lunare de câte 30 coroane, pe seama unui tinăr din comitat, care doreşte să cerceteze cursul de *pomărit* (din 1 Febr. 1914 până la 1 Dec. 1914) la institutul de economie dela Mediaş. Stipendistul primeşte pentru aceste 30 cor. locuinţă şi întreţinere întreagă, precum şi un ajutor de 10 cor. pe lună din cassa institutului. Petiţiile se adresează până în 15 Ianuarie 1914 către vicecomitele, preşedinte al comisiunii economice amintite.

Viaţă socială.

Serată în Bistriţa. Reuniunea română de cântări din Bistriţa aranjează o serată de anul nou, Marţi în 31 Decemvrie 1913 st. v. (13 Ianuarie 1914 st. n.) în sala dela hotelul „Regele Ungariei“ la mese aşternute. Inceputul la 8 ore seara. După miezul nopţii urmează dans.

•

Petrecere în Caţa. Tinerimea adultă română din Caţa dă o producţiunea corală-teatrală sub conducerea învăţătorului Valeriu Popoviciu, la 7 Ianuarie (Sf. Ioan) 1914 în sala festivă a şcoalei. Inceputul la 7 ore seara.

•

Concert în Vulcan. Nou înfiinţatul cor bisericesc din Vulcan va da un concert. Luni în 6/19 Ianuarie 1914 (ziua de Bobotează). După concert va avea loc predarea icoanei din popor „La şezătoare“, de S. Aldea şi I. Borcia, muzică de Dr. Tib. Brediceanu. Dirigent: G. Fl. Preşmereanu. Inceputul la 8 ore seara.

Răscumpărarea felicitărilor de sărbători

în favorul fundaţiunii ziariştilor.

Transport dela publicarea trecută cor. 341·50. Liste nouă au incurs dela:

VIII. Dl Procopiu Givulescu, protopop, Mariaradna, contribuind: Procopiu Givulescu si Dr. A. Marta cu 5 cor. Traian Lazarescu cu 4 cor. Pompiliu Thomas cu 3 cor. Alex. Tomşa, Gregoriu Marinescu, Eugen Beleş şi Nicolae Popa cu câte 2 cor. La un loc 25 cor.

IX. Dl Andreiu Cosma, director de bancă, Şimleu, contribuind: Andreiu Cosma 5 cor. Dr. V. Vicaş şi Dr. V. Deleu câte 2 cor. şi Daniil D. Graur, înv. cu 1 cor. La un loc 10 cor.

X. Dl Aurel Simtion, contabil, Bozovici, contribuind: Dr. Petru Puican cu 10 cor., Marius Păculea, Dr. Samuil Vladone, Aurel Simtion şi Pavel Mergea cu câte 5 cor.; Roman Chetrinescu cu 2 cor. La un loc 32 coroane.

XI Dl Toma Vasinca, advocat Pui, contribuind: Dr. Toma Vasinca şi Petru Clecan cu câte 10 cor.; Dr. Mihai Ţirea şi Victor Popu, cu câte 5 cor. La un loc 30 cor.

XII. Pe listele dlor I. I. Lăpădatu şi Dr. Onisifor Ghibu, Sibiiu, au contribuit: Dr. I. German, medic, Dr. N. Ittu şi E. Verzariu cu câte 5 cor.; I. Mihaiu cu 4 cor.; Ioan Henteş, N. Iancu şi Dumitru Comşa cu câte 1 cor. La un loc 22 cor.

XIII. Pe liste diverse: Dr. Aurel Cosma, Timişoara 5 cor., Liviu Magdu 1 cor., Iacob Domşa, Blaj 3 cor. şi Ilie Dobrotă, Poiana 2 cor. La un loc 11 cor.

Totalul listelor de azi cor. 130, care sumă adaogată la cea transportată dela publicaţia trecută, resultă ca întrate totale *cor. 471·50.*

Sibiiu, 10 Ianuarie 1914.

Epitropia fundaţională.

Poşta redacţiei.

„Temeliile bisericii“ etc. se va publica în curând. Vă rugăm se ne comunicaţi adresa prin o carte postală.

Teatru.

(*x*) O piesă mai veche în 5 acte a dramaturgului H. Sudermann, *Trăească viaţa* (Es lebe das Leben), s'a dat Sâmbătă seara în 10 Ianuarie.

Acţiunea piesei se desvoltă în jurul unei femei măritate, care în urma unui pas greşit se hotăreşte să se jertfească de bună voie.

După multe şi felurite sbuciumări, femeea greşită îşi face seama. Jertfa aceasta stă în legătură cu salvarea vieţii iubitului său, care din întâmplare este un membru folositor al mediului intelectual unde trăeşte; ba, după judecata amicilor, bărbatul acesta este chiar indispensabil pentru binele partidului lor politic.

Calităţile şi defectele operelor lui H. Sudermann apar desluşit şi în drama *Trăească viaţa*: personagii interesante, còpii de pe natură, scene cu efect, dialog spiritual, multă influenţă franceză, figuri schiţate în linii marcante; — de altă parte, unele persoane de prisos, altele lipsite de vigoare, făptuiri nu de ajuns întemeiate ş. a.

Reprezentaţia a fost una dintre cele mai bune ale stagiunii. In deosebi s'au distins: dşoara *Barthelmy*, dnii *Thiele* şi *Wonger*.

Astăzi Luni, în 12 Ianuarie, se joacă opereta lui Lehar *Dragoste ţigănească*; Marţi: *Dansatoarea spaniolă*, farsă.

Nr. 789/1913. (350) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a **Hondol** devenită vacantă prin moartea parohului Petru Mihuţ, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele împreunate cu acest post pentru congruă.

Rugările de concurs înzestrate cu documentele recerute să se înainteze subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, iar concurenţii cu prealabila încuviinţare, cerută în scris a subscrisului să se prezinte în comună spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, la 10 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 1193/1913. (357) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh, în parohia de cl. III a **Valendorf**, devenit vacant prin pensionarea parohului Samuil Popovici, se escrie prin aceasta — conform ordinul Venerabilului Consistoriu Nr. 1326700/1913 — concurs, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Cererile de concurs, instruite conform legei, se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Concurenţii, cu prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului tractual, sunt datori a se prezenta în comună şi a se recomanda poporului.

Cohalm, în 18 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în înţelegere cu comitetul parohial din Valendorf.

Ioan Bercan
protopop.

Nr. 735/1913. (358) 1—3

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român" pentru ocuparea:

1. a postului de paroh din parohia de clasa II **Bărăşci** şi filiile **Dumeşti** şi **Luncşora**, a cărei venite sunt cele fasionate în cola B. pentru întregirea dotaţ unei preoţeşti.

2. a postului de capelan din parohia de clasa a III **Godineşti** cu filiile **Braşeu** şi **Petreşti** pe lângă neputinciosul paroh Alexandru Crişan, a cărei venite sunt cele fasionate în cola B.

Capelanul va binefecia la jumătate din toate venitele acestei parohii.

Dela concurenţi să recere cu alificaţiunea prescrisă conform normelor în vigoare.

Cererile au să fie înaintate în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, iar reflectanţii la aceste posturi cu prealabila încunoştiinţare au a se prezenta în parohie pentru de a fi cunoscuţi de popor şi pentru a cânta, predica şi eventual a servi sfta liturghie în biserică în vre o Duminecă ori sărbătoare.

Ilia, la 17 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral.

Z. Mureşan
protopresbiter.

Nr. 1125/1913. (359) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în, parohia de clasa a doua **Cernatul inferior** cu filiile **Cernatul superior, Chezdioşorheiu, Dalnoc, Moacşa, Marcosfalu, Matisfalu, Leţfalu** se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea salarului dela stat.

Dela concurenţi se pretinde a şti limba maghiară perfect.

Concurenţii vor avea a se presenta cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare în Cernatul inferior (Alsócsernáton) spre a cânta, celebra sau cuvânta, înaintânduşi documentele recerute în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral în Bereczk

Breţcu (Bereczk), 18 Decemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Treiscaunelor, în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 1140/1913. (360) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Sânbenedic**, se escrie concurs a treia oară cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta pe lângă restricţiunile regulamentare în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, predica şi oficia.

Cetatea-de-baltă, 14 Decem. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter

Nr. 927/1913. (336) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante de cl. III **Criţ** cu filiile **Cloasterf** şi **Meşendorf**, în senzul veneratului ordin consistorial dto. 22 Octomvie a. c. Nr. 13816 Bis. 1913 se publică concurs nou cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Cererile concursuale instruite conform prescriselor în vigoare să se înainteze subsemnatului Oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar reflectanţii, — cu ştirea subscrisului, să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică matera Criţ, asemenea în filiile apaţinătoare spre a-şi arăta aptitudinea în cântare, tipic, cuvântare sau celebrare, şi a face cunoştinţă cu poporul.

Sighişoara 20 Noemvrie 1913.

Oficiul protopresbiteral greco-orient. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
prtopop.

Răceala şi tusa.

Fiecare ştie, cât este de greu să scapi de răceală şi tusă In astfel de cazuri este de recomandat Emulziunea Scott să se întrebuinţeze continuativ, până se simte omul iarăşi sănătos şi întărit. Efectul bun al Emulsiunii Scott se vede din alinarea tusei şi din progresul în spre bine. Unii au suferit ani întregi de tusă şi urmării a recelii şi prin întrebuinţarea Emulsiunii Scott şi-au câştigat puteri nouă şi dragoste de viaţă. d) (275) 28—

Emulsiunea Scott este aşa de gustoasă şi se mistue aşa de uşor, că atât copii, cât şi cei mari o iau bucuros.

Preţul unei sticle originale este 2 cor. 50 fil. Trimiteţi în marce postale 50 fil. la Scott et Bowne Viena VII. cu provocare la acest ziar şi veţi primi printr'o apotecă o sticlă de probă.

Aviz.

Aduc la cunoştinţa On. public, că din motive ştiute m'am despărţit de tovărăşia dlui Ioan Radu şi mi-am asortat o

prăvălie de măcelar nouă

împreună cu Ioan Mânzat în strada Faurului Nr. 12. Mulţumesc On. public pentru sprijinul de până aici şi mă rog ca de acel sprijin să nu fiu lipsit nici în viitor. Din partea mea ofer un serviciu prompt şi conştienţios pe lângă preţurile cele mai moderate.

Sibiiu, în Decemvrie 1913.

Cu stimă:

(348) 3-3 **Coman Mânzat**
măestru măcelar.

Aspirin.

Tabletele de Aspirin

sunt la dureri de cap, măsele, reumatism, influenţă, etc. ca alinătoare de dureri recunoscute. Ca să primiţi tabletele veritabile de Aspirin, cereţi apriat, tablete de Aspirin „Bayer". Aceste suut în pachetare originală în tuburi de 20 tablete à 5 gr. şi costă cor. 1·20.

Pe fiecare tabletă să vede cuvântul Aspirin.

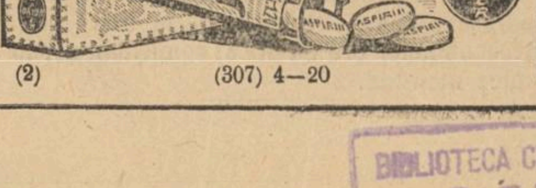

(2) (307) 4—20

„VOILEANA",

cassă de economii, societate pe acţii în Voila.

Convocare.

P. T. Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana" societate pe acţii în Voila, se convoacă la

a X-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în 24 Februarie st. n. 1914 la 2 ore d. a. în localul institutului cu

Următoarea ordine de zi:

1. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghere despre activitatea societăţii pe anul 1913.
2. Prezentarea bilanţului încheiat cu 31 Decemvrie 1913, şi darea absolutoriului direcţiunei şi comitetului de supraveghere pe anul expirat.
3. Modificarea §§-lor 28, 50 şi 66 din statutele societăţii.
4. Impărţirea profitului curat.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un nou period de 3 ani.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana", societate pe acţii, cari în senzul §-lui 17 din statutele societăţii, voiesc a lua parte la adunarea generală ordinară în persoană, sau prin plenipotenţiaţi sunt rugaţi a-şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel mult până în 19 Februarie st. n. 1914, la 12 ore a. m. la cassa societăţii.

Direcţiunea.

Contul bilanţ cu 31 Decemvrie 1913.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1913. Dec. hó 31-ével. Pasiva—Teher.

Activa—Vagyon.	K f	K f
Mobiliar — Felszerelés		850·—
Anticipaţiuni — Előlegezések		4,000—
Cont Curent — Folyó számla		4,327 69
Efecte — Érték papirok		9,840·—
Cambii cu acoperire hipot. — Jelzálogilag biztosit váltok	256,342·—	
Cambii escontate — Leszámitolt váltok	506,903·77	763,245·77
Cassa în numărar — Pénztár készlet .		6,844·20
		789,107·66

Pasiva—Teher.	K f	K f
Capital — Alaptőke		120,000—
Fond de rezervă — Tartalék alap	113,100 87	
Fond de penzii — Nyugdij alap	6,500 92	
Fond filantropic — Filantropicus alap	2,160—	121,761 79
Depuneri spre fructificare — Betétek .		329,884·60
Reescont — Viszleszámitolás.		182,925·—
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok		152·95
Interese transitorii — Atmeneti kamatok		14,200—
Profit curat — Tiszta nyereség . . .		20.183·32
		789,107 66

Contul perdere şi profit.

Spese—Kiadás. Veszteség és nyereség számla. Venite—Bevételek.

Spese—Kiadás.	K f	K f
Competinţe de timbru — Bélyeg illeték .		72 68
Amortizare din mobiliar — Leirás felszerelésből		102·25
Marce de prezenţă — Jelenléti dijak . .		225—
Chirie — Házbér		500·—
Spese, tipărituri, porto — Költségek nyomtatványok porto		1,997 84
Salare — Fizetések		5,599 92
10% dare la interesele dep. — 10% betéti kamatadó . . .	2,069 56	
Dare şi arunc — Egyenes és potadó	7,105 85	9,175·41
Interese de reescont — Viszleszámitolási kamatok		20,037·51
Interese după depuneri — Betét kamatok		20,965 21
Profit curat — Tiszta nyereség		20.183·32
		78,866 14

Venite—Bevételek.	K f
Interese şi provisiuni — Kamatok és jutalékok	78,826 14
Taxe pentru transcrieri de acţii — Részvény átirási dijak	40·—
	78,866 14

Voila, 31 Decemvrie 1913. Pentru contabilitate: G. Vasu m. p.

George Vasu m. p., preş direcţ.
Ioan Dobrin m. p., membru în direcţ.
Leon Solomon m. p, membru în direcţ.
Dr. Vasu Octavian m. p, membru în direcţ
Vasile V Muşat m. p., membru în direcţ.
Dănilă V. Gabor m. p., membru în direcţ.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am cenzurat conturile prezente şi le am aflat în ordine.

Sol. Făgărăşan mp., preş. com. suprav.
Ioan Dejenariu mp.
Procopiu Benţia mp.
Dumitru Bărbat mp.

Propunerea direcţiunii

referitoare la împărţirea profitului curat.

1.	7% dividendă acţionarilor	Cor.	8,400·—
2.	fondului de rezervă	„	6,899·13
3.	8% tantiema direcţiunii	„	1,134 66
4.	4% tantiema comitetului de supraveghere	„	567 33
5.	3% tantiema funcţionarilor	„	425 49
6.	fondului filantropic	„	284·—
7.	fondului de penzii	„	1,472 71
8.	să se creieze un fond special de rezervă căruia se i se dea	„	1.000·—
		Cor.	20,183·32

(362) 1—1 **Direcţiunea.**

A apărut şi se află de vânzare la **Libräria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1914

cu Şematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria şi Transilvania. Partea literară conţine lucrări foarte interesante.

Preţul 80 fil, plus porto poştal 20 fil.

responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU